

LI
F
15

LI
F
12

LI
F
15

2

ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΙΤΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΕΝ Τὰ σωζόμενα.

POLYBII LYCORTÆ F. MEGALOPOLITANI

Historiarum libri qui supersunt.

ISAACVS CASAVBONVS ex antiquis libris emendauit, Latine
uertit, & COMMENTARIIS illustrauit.

ΑΙΝΕΙΟΥ Τακτικόν τε καὶ Πολιορκητικόν ὑπόμνημα, ὡς τῷ,
Πῶς καὶ πολιορκούμενον αὐτέχην.

Æ N E Æ, vetustissimi Tactici, Commentarius
De toleranda obsidione.

IS. CASAVBONVS PRIMVS VVLGAVIT,

Latinam interpretationem ac NOTAS adiecit.

AD HENRICVM IIII. FRANC. ET NAVARR.
REGEM CHRISTIANISSIMVM

PARISIIS.

Apud HIERONYMUM DROVARDVM, sub scuto

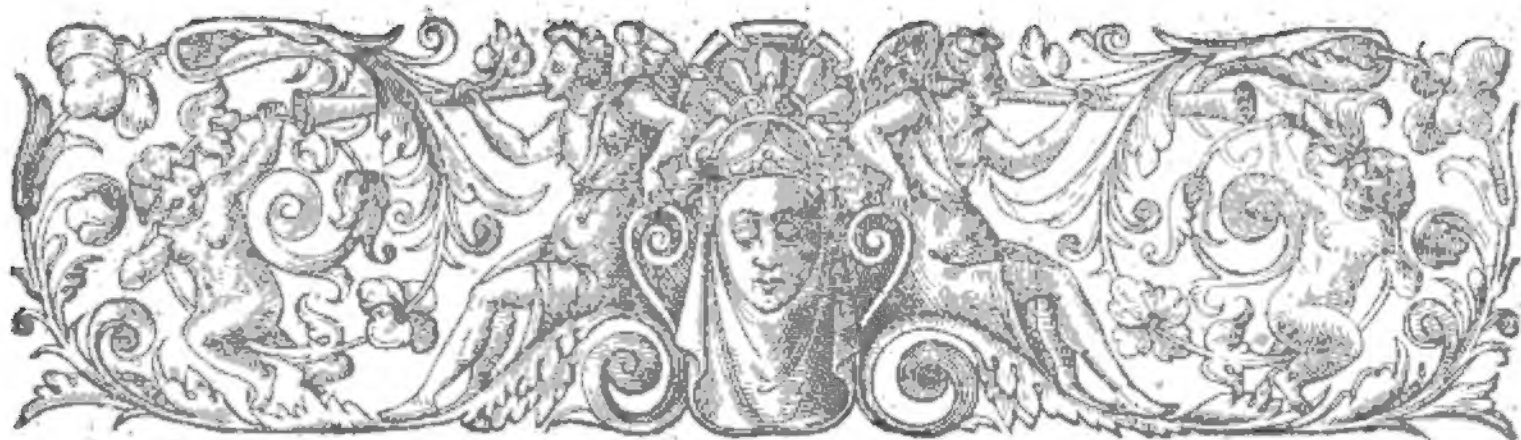
Solari, via Iacobæa:

M. DCIX.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

HENRICO IIII

FRANC. ET NAVARR.

REGI CHRISTIA- NISSIMO.

SAPIENTES olim viri, DOMINE, quum uno omnes ore memoriam rerum gestarum laudibus in calum certatim ferrent; eo venere demum, ut dicerent, conditores historicorum monumentorum diuinae prouidentiae ministros in terris agere: porro autem Historiam, vim naturamque eam habere, ut homines antea rudes atque idiotas, (ipso enim verbo hoc utuntur) ad capeffendos honores, & res siue domi siue militia gerendas, idoneos prestare valeat. Ita, si praestantissimorum auctorum stamus sententia, vnum hoc literarum est genus, cuius studio Sapientia simul parabilis, & Prudentia: duo felicitatis, quae summa potest homini nato priuatim aut publice contingere, sola, eaque certissima, instrumenta. Sapientia siquidem est, quae DEI OPT. MAX. numen docet agnoscere, opera contemplari, potentiam infinitam pari iustitia & bonitatis iunctam, mirari, venerari, reuereri: quae hominem sensu pietatis imbutum humo attollit, & supra calos euehit. Prudentia vero est, quae inter bona malaque, utilia & noxia, salutaria & exitiosa, statuit discrimen: sine qua ne intelligi quidem vlla virtus potest: nihil enim adeo bonum, quod ubi haec abest, non vertat male; nihil adeo malum, quod si haec adsit, non cedat bono: sola quippe in quolibet rerum habitu seruata seruat. Prudentia denique oculus est mentis, anima Politica, regina illius omnium humanarum discipli-

narum. Ad harum igitur utriusque adeptionem, Historiam sui
 studiosos mirum quantum adiuuare, excellentium iudicio & rerum
 usu virorum constans semper fuit sententia. Rara omnino & pla-
 ne magnifica laus hac est: vera tamen, DOMINE, ac debita, &
 quæ nihil quicquam trahat ex vano. Nempe Historia ciuitatum
 regnorumque ortus, incrementa, conuersiones, atque interitus com-
 memorat; populorum status, alibi pace florentes, alibi bello affli-
 ctos: ad hæc, Reges & Principes, modo purpura nitentes, in sellis
 aureis sublimes, maiestatis suæ fulgore oculos palàm mirantium,
 clam inuidentium prestinguentes, denique superis proximos: mo-
 do pullis misere amictos, soliis deturbatos, dignitate omni nudatos,
 rerum etiam necessariarum egenos, postremo cuius etiam priuato-
 rum miserandos. Est qui narret, alibi motu terra hausta oppida; ali-
 bi aquarum repentina inundatione obruta, aut tellure debiscente
 absorpta; sedisse immensos montes, visa in arduo quæ plana fuerant.
 Est qui referat, superbas paullo antè incolarum frequentia prouincias,
 nedum vrbes, vnius autumnus intemperie, & paucorum dierum an-
 mensium morbositate fuisse vacuefactas. alibi subita inuasionem, ali-
 bi diutina obsidione, ciuitates pereunt. heic flamma, ibi ferro, homines,
 familie. nationes delentur atque exstinguntur. Septentrio in Meri-
 diem, Occidens in Orientem infunditur. Damasceus amnem Batim,
 Lusitanus Gangem bibit. Hispanus alterum orbem aperit. est ubi no-
 ua surgunt imperia; est ubi antiqua, aut in sese mole sua corruunt,
 aut aliena vi concidunt. dies, hora, momentum, euertendis domina-
 tionibus sufficit, quæ adamantinis credebantur radicibus esse fundate.
 quid multa? huiusmodi Fortune varietates omnis omnium gen-
 tium, quæ vetus, quæ recens loquitur historia; humane conditionis
 hoc est, fragilitatis plus quàm vitrea, testis fidelis; & vite hominum,
 tot casibus quot erroribus obnoxia, imago vera. Non sunt ista Dei
 immortalis opera, quæ in gubernatione huius vniuersitatis omnipo-
 tens eius dextera à conditu rerum ad hanc diem indefinenter edere
 non cessat? Aut quisquam negabit, qui hæc narrare, & in vnum
 collecta omnium oculis exponere ordine aggrediatur; eum timorem
 numinis, vera fundamentum Sapientie, attendentium animis inge-
 nerare? Iam premia bonorum, scelestorum pœna, qua efficacia legen-
 tium animos, vt natura est hominum, soleant mouere, ignorat ne-
 mo. quo utroque genere exemplorum, omnes Annalium paginae
 quum sint refertissimæ; non temere vsque eo vacordem reperire sit,
 qui dum ea legit, oculos cælum versus non interdum attollat, ac
 velit nolit exclamet; Est profectò DEVS, qui dicta factaque morta-
 lium videt, obseruat; muneratur, vlciscitur. Verè igitur Sapientie ma-
 ter Historia: vere ministri diuinae prouidentie historici: operum quippe

scriptores, quorum Deus est factor: iudiciorum scribe, ut sic dicam, & actuarij, quorum Deus est auctor. Enimvero Sapientiam quidem Historia inchoat, non tamen perficit; ducit enim ad Deum, sed non perducit: quæ quidem, cælestis mentis & Naturæ opera non ex professo rimatur, neque explicat; sed tantum, ubi in illa incidit, cupide ac fide sincera profert in medium & indicat; contenta velut aream ac solum strauisse, cui Philosophia & sacra Theologia, arcto illa quidem sibi coniunctæ vinculo, sed diuersa tamen scientiæ, suarum deinceps demonstrationum substructiones arte subtiliore & otio maiore immoliantur. negotiosa namque & actiuosa res est Historia, quæ que disputantium subtilitates non capiat, non moretur. At Prudentiæ & ciuilibus doctrinæ, eadem & fundamenta ponit, & fastigium supremamque manum prope sola illis imponit. Hic utique est campus, in quo Historia decurrit; hic scopus, hic finis ad quem se profitetur collimare. Plane, si definitionem admittimus ab antiquis philosophis proditam, Prudentia nihil est aliud, nisi multarum rerum memoria, & usus complurium negotiorum. ex quo fit perspicuum, quàm sint non dicam affines, sed pene idem Prudentia atque Historia. Quid namque aliud legitime scripta historia agit, nisi ut res hominum, mores, instituta, gesta, memoriæ commendet? vitam exemplis instruat? causas, euentus, & modum, quo res geri quæque, siue à togatis, siue à sagatis solent, aperiat, narret, & narrandi, cum presentes tum postfuturos doceat? Vnde sequitur necessario, eum qui in memoria rerum seriam & diligentem operam posuerit, multiplicis experientiæ fructum, non multo aliter fore laturum, quàm si periculum ipsemet fecisset. Est quidem, fateor, illa quæ actu & inter ipsa discrimina colligitur experientia, aliquanto efficacior: sed hæc dos quot alijs, quàm magnis, pensatur incommodis? breuitate vitæ etiam longissimæ; raritate occasionum; paucitate rerum, quas in ætate quamuis longa homini contingit experiri; arumnis & periculis interim adeundis, è quibus emergunt oppido pauci; ad extremum, frustratione finis. quando enim ista longo usu parta & confirmata prudentia utemur? tum, credo, cum rugis aratam faciem frons asperat, corpus parum solidum & iam effæctum senectæ dissoluit: quam ætatem vix dandis consilijs aptam, certe magnis facinoribus designandis patrandisque esse ineptam, etiam veteri Græcorum verbo monemur. Itaque Themistoclem, cum annos natus centum & septem moreretur, cum Natura expostulasse accepimus; quod tunc egrediendum esset è vitâ, quando usu longo sapere didicisset. Omnino tria sunt commoda, quæ experimenta Politicis afferunt, qui vel in administratione Reip. vel in re bellica (hæ sunt partes duæ Politici studiij;) diu multumque

fuerint versati. Primum, quòd rationes addiscunt eorum perficien-
 di, quæ in conciliis publicis aut Principum agitari amant, et quæ usus
 belli postulat. Nam, verbi gratiâ, qui sit modus urbem coronâ cin-
 gendi, circumvallandi, munitiones exstruendi, stationes collocandi,
 machinas expediendi, quatiendi mœnia, cuniculos cauandi, fossas
 complendi, in insidias obsessos eliciendi, inani specie terrendi, postre-
 mò irrumpendi; illiterati ignorant, qui neque stipendia vlla fecerunt,
 neque obsidionibus unquam interfuerunt. sic, metari castra quid sit,
 locum eligere sibi commodum, hosti inimicum, vigilias disponere,
 agmine quadrato procedere, aciem instruire, atque eundem exercitum
 modo latius pandere, modo in angustum coarctare, & aut in cornua,
 sinuata media parte, curuare, aut recta fronte explicare, soli inter lite-
 rarum rudes intelligunt, qui sub Ioue frigido aliquando manserunt.
 hoc primum est usus beneficium; cui par alterum, scientia cauendi; nam
 difficultates, pericula, & casus rebus gerendis solitos interuenire, usus
 docet. meminit enim cui dolet. alioquin sexcenta sunt in omni ince-
 ptione discrimina, à quibus cauere sibi non potest, qui fuerit eorum, ut
 Græci dicunt, ἀνευρόντος; inexpertis enim nihil eiusmodi in mentem ve-
 nit. inde illa vox aliena prudentiæ, & quàm turpis semper, tam cala-
 mitosa persæpe, Non putabam. Tertium est, agilitas quadam &
 dexteritas, munia pacis aut belli exsequendi, quæ agendo contrahitur.
 Horum igitur trium, ut postremum indocilem usus disciplinam desi-
 derat, ad quod nulla Historia lectio, nulla meditatio, per se, nisi modica
 saltem accedat exercitatio, potest aspirare: ita duo priora, cur æque be-
 ne, atque haut scio an non etiam melius, diligente & attenta præstan-
 tium historicorum tractatione, possimus consequi, causam equidem,
 nullus video. Certe, si multitudo negotiorum, si varietas casuum, si
 multiplex euentuum diuersitas, si cognitio consiliorum omnis generis,
 & sollers talium observatio, elementa sunt Prudentiæ; quin sit prora
 & puppis doctrinæ Politicæ Historia, nemo poterit negare. Vult scire
 causas aliquis, quæ homines in commune consulere compellant, aut rur-
 sus, quæ contractas societates distrabant? quibus institutis, parua Resp.
 fieri magna queat? quibus moribus, quæ peste imperia labefactentur,
 decrescant, intereant? Historia est, quæ melius ista, quàm usus, aut
 ullus philosophus demonstret. Vult scire, quomodo cum Regibus sit
 agendum, quomodo cum ciuibus, cum exteris, cum subditis? quæ arte
 populorum motus aut præcaueri, aut sedari queant? Historia est, quæ
 sexcentis hæc doceat exemplis. Vult scire, quanto iudicio bella sint sus-
 cipienda, quo pacto gerenda, quomodo finienda, quæ sint in eo iura ser-
 uanda? Historia est, quam tuto licet consulat. Vult scire, quæ ratione
 recte legationem poterit obire, in colloquium cum hoste impune descen-
 dere, fœderum & pacis negotium sine fraude sua tractare? Historia

est, quæ omnes ritus, omnia conuentionum solemnia, omnes paciscen-
tium callidas & veteratorias artes non sinit ignorari. Vult scire, quæ
hanc aut illam Rempublicam fata maneant? Historia est, quæ ad di-
uinationem exercendam, & quidem innocentissimam, arte instruit
non vana. Vult scire, quæ ratione oppugnatio urbis alicuius sit tentan-
da, quæ item defensio sit instituenda; quæ forma aciei, quo genere pu-
gne, terræ an mari, pedes an eques, planis & apertis, an editis & sa-
lebrofis locis melius hostem possit aggredi? Historia est, quam No-
cturna versare manu, versare diurna debet. neque enim exempli do-
cumentum decribit, quod imitetur. postremò quacumque tādē ore
Politica inciderit, quacumque in armis molitio, audiat grauißimi Se-
natoris vocem, & sibi consilium datum putet; Vnde facilius, aiebat
M. Tullius, quàm ex Annalium monumentis, aut res bellica
aut omnis Reip. disciplina cognoscetur? Audiat & virum san-
ctissimum, Lupum Ferrariensem Abbatem, magnum quondam Gal-
liarum lumen. Hic perturbatis mira confusione rebus in hoc regno, an-
xium curis, & consily inopem Regem Carolum Caluum literis sola-
tur, & viam ad salutem istis verbis illi indicat: Imperatorum ge-
sta breuissime comprehensa, vestræ maiestati offerenda curau; vt
facile in ijs inspiciatis quæ vobis vel imitanda sint, vel cauenda.
Maxime autem Traianum & Theodosium suggero cōtemplan-
dos; quia ex eorum actibus multa vtilissime poteritis ad imitan-
dum assumere. ô diuinum prorsus inuentum! ô vita certam magi-
stram; quæ iuueni senectutis illud vnicum bonum, prudentiam, con-
fert; nec tamen è tam multis ætatis male incommodis, vllum secum
adfert. quæ peregrinationis commoda conciliat; mores gentium, regio-
num situs, opportunitates locorum docet; arumnas tamen peregrina-
tionis detrahit; periculorum & animi & corporis gratiam facit. quæ
scientiâ militaris disciplina non perfundit, sed imbuit; militia tamen
vacationem & bonestam missionem indulget. Quid verbis opus?
Historia posteaquam vt magna possimus conari præstitit, præstat
etiam vt velimus. Nam quod disertissimus ille Romuli nepotum,
aliq̃ue veterum, Historiam speculum actionum humanarum appel-
larunt; recte illi quidem; est enim reuera: sed vis natureque illius quod
erat præcipuum, hoc simile dissimulat: neque enim imaginem dumtaxat
dictorum factorumque exprimit; verum hoc amplius, arcana qua-
dam Natura lege, spectatores, dictu mirabile! in actores transfor-
mat, & facta gemina iis quæ admirabundi cognouerint, elicit. est igitur
Historia, speculum quidem, sed viuum atque ardens; cuius oppo-
siti in animis generosorum, quod Q. Maximus, & P. Scipio de se
soliti fateri, flamma emulationis accenditur: vt plurimum causa ve-
ra, fons & origo facinorum omnium laude dignorum. Nam quum

nullius non honesta rei semina animi gerant: hoc quasi fomitem efficaciter incitantur; non aliter quam scintilla statu leui adiuta, ignem suum explicat. Doctrina sic vim prorogat insitam: Rectique cultus pectora roborant. Legimus in Annalibus, Gratianum Augustum præclara indolis adolescentem, & bellicosum, ad æmulationem letorum progredientem principum decus sibi ac gloriam non mediocrem peperisse. At non solus hoc Gratianus fecit: fecerunt idem omnes magni Politici, & Senatores; magni item duces, imperatores ac Reges, quorum hodie facta cum stupore cognoscimus, nomina venerabundi ad aureis admittimus. Nihil dicam de Alexandro Magno, nihil de aliis civitatum Græciæ strenuissimis ducibus; quos in rebus gerendis ab omni genere literarum præsidium petisse, nemo nescit: Tacebo Achillem, qui à sapientissimo poetarum inducitur, per otium se oblectare meditans Fortia maiorum, præclaræque facta canendo. Silebo reges Syrorum, Persarum, Ægyptiorum, quos Historiæ admodum studiosos fuisse, & litera sacra & alia monumenta testantur antiquorum: Pænos quoque, illam inimicem gentem, Historias lectitasse, Hannibalem etiam scripsisse; ipsos quinetiam Turcorum Sultanos & legere, & inter armorum fragores consilia aliquando ab Historia opportune petisse, Annales ipsorum faciunt fidem. At Romanos rerum dominos, qui virtute non minus quam armis populos omnes superarunt, atque orbem terrarum sui iuris fecerunt, sine piaculo prætermittere non queam: viros in exemplar omnium magnarum virtutum natos. Romanos igitur procures licet observare, DOMINE, quum per multa secula alias omnes literas ignorent, Philosophiam verò etiam odissent, vni Historia mirandum in modum fuisse deditos: non quidem ut animi causa, aut tempori fallendo, aliquam inde oblectationem sibi pararent; multo minus, ut inertem eruditionem ostentanda, qui multorum hodie est morbus, aliquid in vino aut circulis blaterarent: sed ut omne genus exempla prudentiæ & utilium consiliorum adnotarent, in opera mox, magno Reip. sue bono, vertenda. Pub. Scipionem Africanum priorem, omnis memoria clarissimum ducem, litera Latina quasi datum cœlitus, neque humano satum procreatum depredicant; qui in prima adolescentiâ maioremne laudem ob fortitudinem, per quam tot potentissimos hostes devicit, an ob temperantiam & moderationem, per quam cupiditates omnes suas semper domuit, mereretur, fecit incertum. Hic igitur vir tantus, tam admirabilis, si quo genere doctrinæ instructus, arcem veræ gloriæ occupavit, quæramus; reperiemus Historiâ fuisse, quæ Scipionis incoctum generoso pectus honesto, cupiditate bona pariter magnæque famæ, & laudabili illa excellentium virorum de quibus legerat, æmulatione inflammavit; & velut è specula nitenti in ardua, faciem ostendendo praluxit. narrant enim aucto-

res locupletes, tanti illum Xenophontis Attici historicos libellos fecisse, tantopere eorum lectione fuisse captum, ut eos de manibus nunquam poneret. De Africano sequente, minus id mirum videatur; quem maiorum suorum virtutibus simillimum, omnibus belli ac toga dotibus ingenijque ac studiorum eminentissimum saculi sui fuisse, produnt scriptores. Extat apud gravissimum historicum C. Marij oratio, qua in nobilitatem Romanam durus Arpinas, & agrestis homo ingenij inuehens, inter cetera dicit, illos quum Gracas literas didicissent, postquam Consules essent facti, ubi iam de prouincia & imperio, more eius Reip. cogitare incipiebant, acta maiorum impensiore cura solitos lectitare. Absurde quidem Marius, aut potius stulte, quod institutum cum primis laudabile, maledicti loco putauit obiectandum: multum tamen illi vel sic Historia debet; quod disertis adeo verbis prudentissimorum Senatorum, qui rei Romanae columnina fuere, iudicium consentiens super ipsius utilitate, imò verò necessitate, palàm fecerit. Principibus placuisse viris, non vltima laus est. quid dicam tantopere placuisse? quid dicam talibus tantisque principibus? prudentia enim & belli pacisque artibus, nihil toto Orbe Senatu Romano Sol hic majus unquam vidit. o decus Historia eximium! Quem porro quantumque fructum sapientissimi Senatores ex hoc instituto suo perciperent; operapretium est, tuam nobilitatem, DOMINE, quae generosa indole ne illis quidem ipsis Romanis est inferior, scire, & hoc loco recognoscere. Fuit Romae tum temporis inter alia eius saculi lumina, L. Lucullus: qui, quod adolescentiam in forensi opera, reliquam aetatem vniuersam in pace traduxerat, laudem imperatoriam nemo ab eo expectabat. idem tamen Consulatum nactus, ad Mithridaticum bellum missus est à Senatu. Igitur quum totum iter & nauigationem consumpsisset partim in percontando à peritis, partim rebus gestis legendis, aut eloquentiae Romana parens, in Asiam factus imperator venit, qui erat Roma profectus rei militaris rudis. Et adicit idem; tantum imperatorem in omni genere belli Lucillum fuisse, praelijs, oppugnationibus, naualibus pugnis, totiusque belli instrumentis, & apparatu, ut Rex Mithridates post Alexandrum maximus, hunc à se majorem ducem cognitum, quam quenquam eorum quos legisset, fateretur. Hic enim ille est, omnibus saeculis admirandus imperator, qui, ut alia infinita aduersus Mithridatem & Tigranem, totius Orientis duos reges potentissimos, fortia facta pratermittam; cum exigua manu militum vix undecim millium, innumerabiles hostium copias adortus, peditum cecidit ad centum millia; equitum ad quinquaginta; Regem regum Tigranem, & quicquid gladiis iam retusis occidi non potuerat, in pedes se conijcere compulit. Et audebit quisquam negare, vim eam esse Historiae, quod initio dicebamus, ut rudes rerum & idiotas rebus gerendis aptos, &

maximis quibusque muneribus pares valeat reddere? Audebit quisquam studium & operam, quæ gestis maiorum cognoscendis impenditur, parum utiliter collocatam dicere? At non ita iudicabat Pompeius Magnus; quem in illa tam excelsa fortuna non piguit per literas à Dionysio Halicarnassensi, homine Græco, admodum erudito Critico, petere, ut suum de Herodoto, Thucydide, Xenophonte, Philisto, & Theopompo, Græcorum celeberrimi nominis historicis, iudicium sibi exponeret. Non ita iudicabat Augustus, felicissimus & maximus omnis memoria Imperator; qui & legere utriusque linguae historicos, & in legendo exempla publice vel priuatim utilia sectari solitus; eaque ad verbum excerpta, aut ad domesticos aut ad exercituum provinciarumque rectores, aut ad urbis magistratus plerunque mittere, prout quique monitionis indigerent; Non ita iudicabat ille Deo charus Imp. Theodosius iunior, quem auctor non obscurus inter Ecclesiastica historiae scriptores narrat; dum priorum omnium excellenti laude illustrium virorum luminibus, pia & generosa emulatione conatur obstruere, magnam imperio felicitatem conciliasse. quæ, obsecro, secundum opem Dei, arte? καὶ δὲ, ait historicus, ipsum Theodosium compellans, τῶν πάλαι κατωρθωμένων Ἑλλήνων τε & Ῥωμαίων τῶν ἰσορίαν ἡκρίβωσας. quoniam omnium quæ siue Græci, siue Romani præclare fecerunt, historiam accurate didicisti. & mira sunt, nec facile his moribus fidem inuentura, quæ de contentione eius Augusti in hac parte, idem commemorat: tempus omne suum inter negocia & studia semper diuississe: diem illis, his noctem attribuisse. Non ita iudicabat Imperator Julianus, maximis ille quidem prestans ingenij dotibus, & ea statione dignissimus; verum eo miser atque infelix, quod in tantorum munerum largitorem Deum, ingratus extitit, ac mox ab agnita veritate scelestissime defecit; quem miles ipsius refert, post ardua & seria terminata, ad procudendum ingenium solitum verti, & ex Historia quasi pabula quadam animo ad sublimia scandenti, conquirere. Idem in expeditione Persica civitatem amplam & populosam Pyrisaboram, triplici corona cinctam quum teneret, omnes aleæ casus inter mutuas clades frustra expertus; facinus memorabile Scipionis Aemiliani, quod in Carthagine capienda ab eo editum legerat, imitari & referre constituit. qui conatus, etsi exitum non habuit; quid enim misero illi bene verteret, qui à Deo sciens prudensque sese auerterat: illud tamen quod probare intendimus, clarissime confirmat. In eodem genere ponendum est, quod Marcus Brutus, ille Romanorum veteris Reip. ultimus, etiam in castris, etiam inter belli sibi fatalis curas, nobilissimi Annalium conditoris, Epitomen confecit. Cuius diligentiam tertio post seculo imitans Regina Zenobia, illa quidem non Romana, sed Romanis scriptoribus merito suo celebrata, æternitate nominis dignissima fami-

nae Alexandrinam & Orientalem historiam, cuius erat peritissima, in compendium redegit: atque eadem, ne Latinam quidem ignorabat, quam Graece legerat. Quid opus ire per singulos? Semel affirmare possumus, Romanos duces atque Imperatores, quandiu quidem illud imperium suam gloriam obtinuit, adeo diligenter traditum sibi à maioribus Historia amorem & studium conseruasse, ut plerique illorum non solum facerent scribenda, verum etiam scriberent legenda. Itaque de suis aut alienis rebus Commentarios composuerunt, Cornelius Sulla, Julius Caesar, Augustus, Claudius, Trajanus, Hadrianus, & plures alij. Omnium vero sapientissimus atque doctissimus Marcus Antoninus, quem propter assiduam operam studij nauatam, vulgo historici Philosophum cognominant; in libris aureis de vita sua, inter virtutes imperatorias, hanc quoque ponit; facilitatem quandam & animi equitatem in admittendis probandisque sententiis, quas homines Historia & priorum seculorum gnari, edidissent. Quippe in summo Principe, consilium ab alio sollerter & ex usu excogitatum probasse, non minor laus censenda, quam in priuato excogitasse. Atque ut Principum consiliarios in hoc studio exercitatisimos esse debere, ratio manifesta vincit: ita vicissim illos Principes plurimus semper est secutus honos, qui literas id genus doctos plurimi facerent, & in consiliis eorum plurimum acquiescerent. Testis esto Imperator optimus & laudatissimus Alexander Seuerus; cui fuit consuetudo, ut quoties de re militari in concilio suo tractaret, literatos duces adhiberet; & maxime eos, aiunt scriptores vita ipsius, qui Historiam norant; quum quidem subinde requireret, quid in talibus causis, quales in disceptatione versabantur, veteres Imperatores vel Romani, vel exterarum gentium, fecissent. Egregium plane institutum, & rectore tanta molis imperij dignissimum. Non erat illi satis, quod gesta veterum didicerat, & domi quotidie lectitabat: quod viros omnis eruditionis principes in familiari conuictu assidue secum habebat: sed etiam ab ijs qui suum participabant concilium, eandem peritiam exegit; etiam inter deliberandum de summa Reipublicae facta maiorum praeclara voluit audire & doceri. En adolescentem senilis prudentia. en illustre exemplum ab illustri Principe editum, omnibus quidem Principibus, sed maxime iuuenibus ob oculos assidue ponendum. Non pratermisit hanc partem Basilus Imperator, quum praecepta bene imperandi Leoni filio traderet: quin potius Historia lectionem summo studio commendans, etiam & etiam cum hortatur, ut aliorum labore fruatur ipse sine labore. Annalium enim libros, fideles sibi fore consiliarios; quos non odium, non gratia, non metus, non priuati commodi spes aut cupiditas cor-

rumperet ; eosdem , vanitatis rerum humanarum testes esse locupletissimos. Possum insuper commemorare multos Imperatores, qui aut libris editis , aut ratione alia studium historicum excolendo nobilitarunt. Seruatur in locupletissima illa tua, D O M I N E, & verè regia Bibliotheca, Constantini Augusti Porphyrogeniti liber publice adhuc ignotus, quem in filij Romani, iam consortis imperij, gratiam, pius parens scripsit. Sciebat vetus regnandi Princeps, ad negotia gerenda in quibus Reipub. salus continetur, illud adprime desiderari, ut ingenia hominum probe nota sint, quibuscum agitur. Siue illi sint subditi, siue amici aut socij, siue hostes; siue in propinquo habitent, siue summos longius fines colant; multum omnino interest, aut potius, in eo totum, prope dixerim, est positum, ut naturam illorum, mores, instituta, religionis formam, animorum inclinationes, aut auersiones, ne ignores. Idcirco Imperator ille, populorum omnium, quibus aliquid cum imperio suo commercij intercedebat, origines, rationes viuendi, belli pacisque instituta, partim usu, partim libris legendis quum accuratissime didicisset; de eo argumento Commentarium sane quam doctum & utilem confecit, & filio suo hoc paterni affectus monumentum excellentissimum reliquit. Dignum opus, quod Majestatis tua iussu publicam aliquando lucem videat: vel eo nomine, quod de inclytis Regibus Francorum, maioribus tuis, D O M I N E, maximis Principibus, Princeps ipse maximus, tam honorifice & scripserit & senserit. de communi enim iure caterorum Europa uniuersa Regum & dynastarum domum Francicam semper excipit: & quum affinitatem Italorum, Germanorum, Hispanorum, atque aliorum diuersa lingua, & diuersi in re pietatis sensus, filio Romano ac neposibus dissuadeat, & quodammodo interdicat; de Francorum nobilissimis & augustissimis Regibus longe aliud consilium suggerit: namque horum & amicitiam & affinitatem decessoribus suis Imperatoribus Orientis semper fuisse probatam: saepeque conditiones illos usque inde à Francia petisse, allatis è superiore memoria exemplis, comprobat. Taceo Mauritium Imperatorem, Leonem VI Porphyrogenitum, Basilij F. & alios eius ordinis illustrissimos Principes, qui Tacticos, siue de re militari, libros condiderunt: quum sit tota illa disciplina pars quasi quadam Historia; certè ita illi coniuncta, ut neque hac sine illa possit rectè intelligi; neque illa sine hac doceri rite queat. cuius nos rei certam fidem faciemus, quando Aelianum, praestantem eius doctrina auctorem, è vetustissimis membranis tua Bibliotheca, Tacticus scriptoribus luculente instructa, emendatum et obseruationibus nostris serio illustratum, Deo propitio, vulgabimus. Sed neque defuit studio historico Imperator, qui illud ipsum in eo moliretur, quod in
legitima

legitima scientia Justinianus Aug. cum Triboniano suo antè per-
fecerat. Nam ut hic librorum de jure scriptorum infinita copia of-
fensus, Corpus confieri iussit, quod universam Legum doctrinam,
intra certos fines cohibitam contineret: sic Constantinus Porphyro-
genitus, memorati Leonis, uti reor, filius, quum animaduerte-
ret & historicorum scriptorum numerum innumerum circumferri,
adco ut multi sua aetate voluntatem cognoscendi res gestas simul cum
spe abijcerent tot volumina unquam perlegendi; conquisitis undi-
que maxima cura & diligentia omnibus eius generis auctoribus,
qui poterant adhuc in Græcia & Orientis Bibliothecis reperiri, cor-
pus historicum precepit concinnari, in partes cœu communes quos-
dam locos LIII tributum, quod Politicis hominibus rerum ipsis co-
gnitu necessarium Thesaurum quendam inestimabilem, & ut il-
le ait, pransum paratum, exhiberet. Nimirum ita iudicabat sa-
piens Imperator; Senatoribus suis, pacis & militia negotia admi-
nistrantibus; & de curis imperij in sacro suo consistorio unâ secum
deliberantibus, non minus necessariam esse veterum exemplorum,
causarum & euentuum notitiam; quàm sit iudicibus lites inter
Titium & Mauium disceptantibus, juris ac legum necessaria co-
gnitio. Laudo propositum: iudicium etiam admiror: neque formam
operis, quantum licet ex unguibus leonem, improbo. At quàm
bene, quàm vere Socrati olim post veterem poetam dictum est; bo-
num & malum, quum prorsus contrariam habere naturam videan-
tur; indissolubili tamen nexu sibi inuicem coherere; ὡς καὶ ἐν πιαῖς
κόρυμφος, inquit, ἡμετέρω δὲ ὄντι, quasi de eodem capite & no-
do ambo dependerent. Sape igitur ex antecedente causa mala or-
tum bonum; at malum multo crebrius è laudabili principio. Sic in-
ter spinas rosa colligitur: sic mel generat fel: sic in medicina reme-
dijs malignitas quedam natura inimica, ut plurimum, latitat: &
extrema gaudij luctus occupat, denique lex aterna est, ubi ubi
tuber. tanta est rerum discordia in ævo: Et subtexta bonis ma-
la sunt. Liceat fortasse ad tempus naturam arte & industria suble-
uare, & ruentem in pejus sufflaminare: ceterum corrigere in totum,
nulla vis humani ingenij queat. Inde est quod quæcunque molun-
tur mortales, vel cum primis considerati & sapientes, ocys tardius
omnia mutant nomen. Non est petendum aliunde exemplum, quàm
ex illo ipso Constantini Augusti incepto, quod modò laudabam; nec
muto factum. Sed crederetne aliquis ipsum illud consilium,
quod à Principe esset profectum Historie amantissimo, inter præ-
cipuas causas Historie perdendæ fuisse? atqui ita euenit tamen.
Nam ubi semel Corpus illud historicum in Politicorum usum ab
eo concinnatum, versari in manibus hominum est ceptum; è

vestigio nobilissimi quique Historia scriptores antiquiores, (ex talibus utique flores illi fuerant decerpti) pristinam suam dignationem amiserunt; & monumenta aternitati consecrata, tot nobilium ingeniorum, ubi desita sunt legi, etiam describi, quod erat necesse, desierunt. Accessit & pestis alia, Compendiorum & Epitomarum confectio; quod genus scriptiois, ut ad priuatum conficiendum usum non paruas utilitates habet; ita publice noxium, & magnis scriptoribus semper fuit exitiosissimum. Fuit & tanti mali causa, studiosorum partim incuria artium honestarum, partim iudicium fatali quadam cecitate deprauatum: quorum duorum vitiorum, utrum sit Reipub. literaria perniciosius, haut dictu promptum. Sedenim eius triumphum quem de bonis literis Barbaries iam antè aliquot secula egit, gloriam magna ex parte Auaritia suo sibi iure vindicat. nam quia uberrimi prouentus & ampla fortuna spes unica è caussidicina affulgebat; omnium ferme ingenia ad studia unius Jurisprudencia magno impetu sese contulerunt. & quum Politica philosophia pars sit, nobilis illa quidem, sed una tamen inter plures, scientia Legum; tantum lucelli amor valuit, & auri sacra fames, ut postquam in scholis hac regnare cepit, illico & Politica eius mater, & cetera disciplina, eiusdem sorores, quas inter omnes una excellit Historia, aut exulare inde cogerentur: aut quod longe miserius, solus pueris & sophistis, non ad usum aliquem, sed ad disputandum, vexanda relinquerentur. Hoc pacto communis multorum seculorum facta est querella, quam de suo Innocentius IV ferunt habuisse; quum diceret, liberales artes iam in mechanicas propter lucrum fuisse conuersas. & aiunt, vehementer illi doluisse, quod iam fere omnes studiosi, intactis grammaticis rudimentis, auctoribus & philosophis, ad leges properarent audientas: quod studium, quum natura sua sit augustum, quatenus tamen ad as exit, inter liberales disciplinas vix censeri debere, fuerunt qui contenderent. Quum ergo ex huiusmodi causis in Oriente quidem optimi quique auctores de manibus vulgi tandem essent excussi, totiusque adeo humanitatis studia refrixissent; in Occidente vero à multis iam annis meliorum literarum & linguarum, maxime autem Græca & Hebraica, nomen prope ipsum esset extinctum; secuta mox est huius calamitatis consummatio & integra pernitens in partibus Orientis; quando ab immanibus & Barbaris Turcis capta est Constantinopolis, & totum illud imperium à fundamentis penitus est excisum. tum verò grassari hostis ferus in omnium doctrinarum scriptores; & excellentia monumenta literarum cuiusvis generis, atque eruditionis instrumenta, lacerare, discerpere, flammis addicere. Quo quidem tempore diuina prouidentia

in reliquiis disciplinarum conseruandis, certum & manifestum,
 ut si unquam alias in re ulla, argumentum est editum. Quum
 enim à pluribus retro seculis in Principum animis toto Occidente
 amor politioris literatura & Græci sermonis exoleuisset; accidit non
 sine numine profecto, ut circa illa ipsa tempora Byzantina cladis,
 & paullo antè, summi in Europa viri, & Principes generosissimi,
 hunc veterum, ceu virgula diuina tacti, opportune excuterent, &
 ad bene merendum de studiis politioribus & de linguis, ardore incre-
 dibili accenderentur. Prima terrarum Italia ad hanc palmam oc-
 cupandam, è diuturno torpore tunc demum expergescens, sese con-
 citauit, & nationibus aliis per Europam exemplum quod imitaren-
 tur præbuit. In ipsa verò Italia, ad certamen adeo gloriosum Ni-
 colaus Quintus Pontifex Maximus, in cuius extrema tempora By-
 zantini imperij euersio incidit, princeps, quod equidem sciam, si-
 gnum sustulit. nam & literarum dicitur fuisse intelligentissimus; &
 quod res arguit, earum amore erat flagrantissimus. Primus hic illa
 atate libros antiquorum scriptorum sedulo conquirere cura habuit;
 magnamque earum copiam in Vaticanam intulit: primus cum assi-
 duis hortatibus, tum ingentibus etiam propositis præmiis, ad melio-
 rem literaturam è tenebris obliuionis in lucem reuocandam, homines
 Italos stimulauit: primus, Græca lingua auctores omnis sincerioris do-
 ctrina esse promos condos qui non ignoraret, ut Latino sermone expri-
 merentur, uehementissime optauit, & efficere contendit. Est ita
 natura comparatum, ut in magnorum operum inceptionibus, eorum
 anteuertat cura, quæ esse prouisa, ad summam totius propositi pluri-
 mum intersit. Ecquodnam igitur literarum genus, renascentibus dis-
 ciplinis, illius vindicis Musarum auspiciis, primo reduci in vitam
 cepit? Historia: cuius fuisse hunc Pontificem peritissimum, equa-
 les illorum temporum affirmant. qui primi auctores Græcorum La-
 tinitate sunt donati? historici: nam Herodotum & Thucydidem
 minister domesticus Nicolai Laurentius Valla, rem saculo maiorem
 ausus, Romane loqui docuit. An ergo dubitamus, quodnam tantus
 Pontifex de Historia præstantia iudicium fecerit? Ego verò non so-
 lum magni ipsum doctrinam historicam aestimasse, sed etiam de to-
 to hoc genere scriptorum recte scisse iudicare, non dubitanter inde col-
 ligo; quod ex omnibus Græcis historicis illum præ cæteris habuit in de-
 litiis, qui ut eloquentia laude uni aut alteri priorum fortasse est
 inferior; in prædientiâ & propriis aliis historia omnibus numeris
 perfecta dotibus, sic excellit, ut pauci è cunctis, siue Græcis si-
 ue Romanis, cum ipso mereantur componi; anteponi certe nul-
 lus. Scriptor ille, DOMINE, is ipse est, qui Maiestati tuæ
 nunc à me offertur, POLTBIVS; & à generis splendore,

& ab instructu disciplinarum, & à rebus gestis, & ab ingenij monumentis, vir & philosophus nobilissimus: idem pacis, idem belli artibus, idem studiorum laude longe clarissimus; patria sua, *Repub. Achaorum*, quondam bonis institutis florentissima, cui huius pater *Lycortas* diu princeps praefuit, pars maxima: qui *Scipioni Africano*, à quo deleta est *Carthago*, à consiliis amicus fuit, & in ea expeditione comes: qui in amicitiiis Regum, ducum, procerum, Gracorum, Romanorum, Asiaticorum, Egyptiorum, quoad vixit, primas tenuit: postremo postquam obiit, Politicis, bellicae rei studiosis, vera & legitima historiae amantibus, dum suus literis honos stabat, unice dilectus & probatus. Hunc communi facto omnium excellentium scriptorum, pessime superioribus saeculis acceptum, & in nostra Europa vix de nomine paucis notum, *Nicolaus Quintus*, vindex ille literarum primus, fecit tanti, ut eius restituti gloriam ad ceteros laudum suarum titulos voluerit accedere. Itaque partem illius librorum aliquam nactus, eius in Latinum sermonem transferenda, viro Graeca & Romana lingua, ut erat captus eius aetatis, non ignaro, munus delegavit. Magnificum est ad commendationem historiae, quod ubi primum literatura melior ex ipsis Orci faucibus incipiebat eripi, omnium prima novae lucis beneficium experta, ceteras honestas disciplinas ad spem salutis erexit. Magnificum & gloriosum *Polybio*, quod inter omnes sui generis scriptores, primus indulgentiam Principis ad liberationem Musarum sese accingentis, promeruit. Sed nimirum rerum magnarum tardi sunt progressus; raroque tam bene cum humano genere agitur, ut incepta generosa ab ijs qui susceperunt inoffenso pede statim ad finem perducantur. Quare etiam *Nicolao*, *Polybij* restitutionem molienti, multa sunt oblata impedimenta, quo minus quod optabat posset perficere. Nam quum operis *Polybiani*, quod nostra exhibet editio, tres sint ratione certa distinctae partes; unam dumtaxat harum Pontifex *Nicolaus* habuit; duas reliquas, in rerum natura esse, nesciuit quidem. Famille eruditus *Italus*, quo ipse usus est interprete, partim saeculi vitio, partim propria culpa, provinciam sibi demandatam, ita gessit male; facile ut appareat, non ob singularem aliquam eruditionem, in Graecis praesertim literis, *Polybium* interpretari fuisse iussum; sed quia nemo erat qui amplius sciret, velut coclitem inter cacos captum, qui in vacuum stationem pro tempore substitueretur. Et is erat tamen *Polybius*, qui propter genus dictionis ac doctrina hautquaquam translatitia; maxime autem propter summam rei castrensis peritiam, & imperatorium quendam stilum; attentum cum primis, & disciplinae *Tacticae*, totiusque militiae Romanae,

Græcæ, Macedonicæ, aliorumque populorum peritum interpretem desideraret. Quarum omnium rerum cognitio, quàm tenuis ac pene nulla in ætatis illius hominibus fuerit; quantis doctissimorum hominum laboribus è profundo ignorantia puteo fuerit postea educta, atque etiamnum educatur, nihil dicere attinet; rem nemini non notam. Quo magis equidem soleo demirari, à tam longo tempore, hoc est ab annis fere CLX, tam erudito sæculo infecuto, tanto doctorum, tota Europa virorum numero, nondum aliquem extitisse, qui opus in ipso principio παλιγγενεσίας literarum inchoatum, curaret perficere: neminem esse repertum ad hanc diem, qui si adeo celebris fama apud veteres auctorem serio perpolire aggredideretur, operæpretium se facturum putaret. Quanquam, non sane defuerunt viri præstantes aliquot, Græci, Hispani, Itali, Belgæ, qui variis modis de Polybio mereri bene conarentur: alij publicandis quæ prius visa non fuerant; alij nonnulla explicando Latine; quidam, selecta operis totius parte, in qua illustranda vires ingenij experirentur. quibus omnibus quum laus multo maxima debeatur, omnes tamen, si quod res est dicere volumus, sitim lectorum exacuere, quàm sedare maluerunt. Non etiam defuere, qui in vulgares linguas tantum hujus verterent, quantum Latine expositum inueniebant: si tamen vertere est, Romana interpretationis errores sexcentos aliis totidem cumulare; atque interim Græcæ lingua peritiam in prima libri fronte mentiri. Vnicam excipio Germanicam versionem, ab homine longe eruditissimo profectam: sed, quod res arguit, & alia eiusdem scripta testantur, variis semper curis occupato. At uniuersum opus Latinum facere, laceri corporis membra hætenus dissecta & dissipata in unum colligere, atque inuicem colligare, rerum aut verborum difficultates explanare, latentes in abdito opes reserre, & quod maxime fuerat optandum, huius historiae usum & præstantiam demonstrare, nemo dum eruditorum instituerat. Cedreni, Zonara, Simocati, Glycæ, Manassæ, & alij eius farina, siue Græci, siue Latini quàm plurimi, legitima historia, si verum amamus, dehonestamenta, suos assertores inuenerunt; Polybius, situ & squallore obsitus, in tenebris iacet; Græcæ nescientibus parte aliqua tantum sui notus, idque perperam; parte alia, ne sic quidem. ille inquam Polybius, cujus in philosophia doctrinam, in moribus probitatem, in historia prudentiam, Cicero, Strabo, Iosephus, Plutarchus, Deus bone, qui quantique viri! & optimus quisque veterum, dilaudant. cuius fidem T. Liuius, ille Romana longe princeps historia, tantopere probauit, ut pene ad verbum libros illius integros verteret, atque ijs pro suis vteretur. quem M. Brutus, seuerus ille morum scriptorumque censor, cui ne ipse quidem M. Tullius

satisfacit, adeo est admiratus, ut eius lectioni propemodum immorere-
ur: ultimis certe suis temporibus, ijsque adflctissimis, ad solatium
doloris pariter & magisterium vite, Historiam illius exciperet, atque
in compendium redigeret. quem denique Constantinus Imperator,
Corporis historici, de quo antea mentionem fecimus, auctor, senatori-
bus, ducibus & Principibus tam utilem iudicauit, ut qui è Diodoro
Siculo, Dionysio Halicarnasseo, Iosepho, Dione Cocceio, & alijs pri-
ma nota historicis pauca admodum seligeret, qua in suum Pandecten
transferret; Polybium prope totum describeret, atque operi illi suo inse-
reret. Utinam verò aut illi Augusto eius incepti nunquam venisset in
montem; ea quidem lege, ut integro hoc scriptore frueremur: aut si hoc
nobis carendum erat bono, Corpus saltem ab illo compositum hodie ha-
beremus. Sciremus, quantus civilis prudentia, quantus disciplina mi-
litaris doctus habitus sit olim Polybius. quarum rerum documēta con-
quirenti undique Constantino, plura multo vnus hic suppeditauit,
quàm ceteri omnes simul, è quorum libris Florilegium illud politicum
fuit conflatum. argumento sit, qui solus hodie superest eius titulus, è
tribus & quinquaginta, Legationum Excerpta continens: cui tertiam
partem editonis nostrae debemus totam: facili coniectura, quid essemus
debituri, si opus vniuersum alicubi inueniretur, atque in publicum cede-
retur. Enimvero quum dos praeipua, qua Polybium antiquis commen-
dabat, non in eloquentia nuda & verborum fucatorum lenocinio, sed
in rerum politicarum & militarium exquisita explicatione sit posita;
cuius gratia viri principes & politici omnes olim in pretio magno eum
habebant; quia longe diuersa hodie studiorum ratio obtinet, euenit, ut
his praestantiam illius parum intelligentibus; verborum & linguae dum-
taxat studiosi, patienter eo carerent. Loqui enim, non viuere, pleri-
que omnes hodie discimus: & Historiam, quae vita magistra audit, non
ad vitam formandam referimus: sed vel ad linguarum alicujus noti-
tiam, dicenduae facultatem augendam, vel ad rerum antiquarum co-
gnitionem percipiendam. atque ut Politicam & moralem Philoso-
phiam, In qua consilium vitae regimenque locatum, aut omnino
non docemur, aut non nisi disputandi causa: sic & Historiam, quae
practica quaedam philosophia est, non ut utamur discimus, verum ut
sciamus; plane ijs non dissimiles, qui aurum, argentum & regias ga-
zas parare norunt; artem utendi fruendi partis, neque sciunt, neque
vel saltem de ea cogitant: similes item ijs, qui sacros aut medicorum li-
bros multa lectitant cura, non ut animo corporiue medicinam faciant;
sed ut ingenito morbo curiositatis sciendi multa sati faciant. Quod
non inuenuste Magistri Hebraorum de Lege Moysis dicunt, cor &
corticem illi inesse; non immerito de Historia quoque usurpetur. Do-
ctrina Politica, & scientia militaris, aliaque egregia documenta, qua

legitima Historia sui cultoribus affatim subministrat, instar cordis sunt: atque huic parti qui attendunt, cordatos fieri necesse. orationis elegantiam, & antiquitatis notitiam, pra illis, quid aliud nisi corticem appellemus? Sunt sane apud Thucydidem, Xenophontem, hunc nostrum Polybium, dictionis virtutes multa eaque eximia: sunt etiam multa in eorum operibus cognoscenda antiquitatis cupidus scitu necessaria. si quis tamen propter ista solummodo historias illorum requirit, na ille cor non habet, neque unquam, per istud quidem studium, habebit: sed merum tantum corticem leget. Quid magis ridiculum, quam 'ulij Caesaris Commentarios, diuinum opus, & maximarum atque utilissimarum rerum doctrina factum, ea solum sine lectitare, ut loqui Latine discamus? aut ut Romana linguae puritatem, & verborum proprietatem obseruemus? mihi quidem simile facere videtur, ut si quis arboris alicuius prastantissima fructibus vesci aspernetur; florum amoenitate se oblectet. Et tamen, qui hodie veteres historicos aut voce viva, aut scriptis suis interpretantur, quid nisi hoc unum curant? quid illi qui dies totos & tempus omne suum transeundis historicorum voluminibus insumunt? quorum ut quisque plurima tenet, ac pectus suum locupletissimam Historia bibliothecam fecit, ad vitae officia muniaque obeunda plurimum est ineptus. Desinamus igitur mirari, quid cause sit, cur hodie electione historiarum nemo eum fructum ferat, quem tulit olim Lucullus: in promptu ratio est; nemo illam ut Lucullus legit; nemo ea sine. Itaque ergo eo studia videmus redysse, ut qui strenuissimi rerum actores censeri volunt, hi adeo non sint veteris memoria studiosi; ut e contrario, etiam contemptum illius ultro pra se ferant. Quid prius querat nescio; Historia ne vicem, quae olim in clara versans luce, Regum & Principum ac nobilium procerum familiaritate intima frui solita; sapientiam & vitae artem eos docere; dignitatem ab illis accipere: nunc velut naturae prioris oblita, & ad vitae actionem facta inutilis, hominibus priuatis, puluerem scholasticum terentibus, & in umbratico otio delitescantibus est derelicta: an potius nobilium adolescentium errorem doleam, qui falsa persuasionem ducti, unicum hoc sibi propriè conuenientis disciplina genus, maximum rerum gerendarum instrumentum, habent contemptui. O quis ille erit, qui operam eandem pristinum historia splendorem restituet; & nobilitatem Gallicam ex hoc errore in viam rectam sistet? illa quidem literas non odit; Non obtusa adeo gestamus pectora Galli: sed quarum literarum verus in utendo est fructus; quia nullum earum videt usum pene dixerim, merito contemnit. Nihil errauero, si dixerò, interesse Maiestatis tuae, DOMINE, ut generosi iuuenes, quos maiorum imagines, aut impetus animi, & viuida vis ingenij spondent ad Remp. iuros, errore tanto liberati, studij huius beneficio utantur, quò ad iussa tua capeffenda pa-

rationes & omnibus rebus instructiores accedant. Liberabuntur autem, si persuaderi semel illis potuerit, ut magnum hunc scriptorem in consilium adhibeant; eius in summa doctrina parem prudentiam, non degustare summatim, sed penitus velint imbibere. Quo maxime opus habent docebit eos Polybius; non solum quàm uberes fructus ad rationes vite gesta majorum sint ipsis allatura; verum etiam quo pacto percipere illos sint valituri. Est utique proprium hoc eximio huic auctori, quod duo simul pari fere cura agit; ut narret ac moneat. bene ac perspicue narrandi laus, cum ceteris prestantibus historicis illi communis; fideliter monendi, cum paucis: aut ut verius dicam, cum nemine. Nego enim ex uniuerso numero Gracorum aut Romanorum generis huius scriptorum, vel unicum posse reperiri, qui pari fide & cura duo hac coniunxerit. quid miremur? personam historici cum assumpsit Polybius, non in totum exiit philosophi. Philosophus enim erat; sed vita, non lingua: operibus, non sermonibus: rebus ipsis, non professione & inani specie. porro ut poëta fingendo, historici narrando, sic philosophi monendo & precipiendo vitam hominum corrigere propositum habent. Jure igitur suo est usus, cum diuersa munera in unum coniungens, quā narrando, quā monendo simul humano generi prodesse est conatus. narratio, cognitione rerum variarum lectorem instruit: monitio, prudentiā: quæ observatione assidua colligitur causarum, euentorum & omnium rerum in vita hominum euenire solitarum. Praclare Peripatetici dicunt, generari prudentiam ἐξ ὀψιᾶς, observando: & fore prudentē quisquis fuerit ὀψιανκός, observandi studiosus: ac vite versa, omnem prudentem esse ὀψιανκόν. Plena est Polybij historia talium animaduersionum; quæ breui compendio lectorem ad prudentiam rectā ducunt, & illius diuæ sacris initiant. Mirum verò quo studio, qua sollicitudine, quo affectu id genus monitiones, quoties datur occasio, inserat. Vere philosophum, id est, parentem communem humani generis dicas, qui modo cunctis mortalibus in uniuersum salutaria dictat præcepta; modo priuatim hanc aut illam gentem familiarium sibi peccatorum admonet. Sic Mantinensibus, Cynathensibus, Eleis atque aliis Græciæ populis, pertinentia ad propriam cuiusque illorum salutem, dat consilia. Sic Romanos, ut obstinata & precipiti peruicacia, sæpe ipsis exitiabili, modum statuunt, grauitèr commonet. Sic Græcos omnes non semel hortatur, ut Romanorum in fide maneant, statum præsentem ne sollicitent; otium quo abundabant, cura publicarum omnium rerum ad victorem populum translata, ceu opportuna occasione utantur ad studia excolenda, non inertium literarum, sed βιωφελῶν, & ad vite actiones utilium. Quin etiam apparet, atque hoc ipse non semel testatur, causam scribendi huius ingentis quondam operis, vel precipuam eum habuisse, amorem patriæ: ut contumaces & ad rebellium

pronos suorum animos parum adhuc seruire assuetos, ad pacis, qua fruebantur, etsi sub alieno imperio, firma & beata, amorem traduceret. Propterea in rebus gestis exponendis id unice spectauit semper, ut Graecis fidem faceret, non Fortune munus esse Romanorum imperium; sed vera illos virtute id sibi peperisse: frustra que aduersus illos arma cogitari, quos in illa statione ipsa suis quasi manibus Virtus collocasset. Et tamen idem hic patientia suator, quandiu spes aliqua restabat posse Romanis obsisti, multo ante patria casum prospiciens, nihil pratermiserat, quo posset progressus illorum impediendo, imminetem Reip. Achaorum ruinam aut arcere, aut tardare. Verum fatis omnia ad Romanos trahentibus, rectis suis consiliis Polybius, non tantam gratiam à ciuibus inijt, quantam bello Persis offensam apud Romanos contraxit: quam mox Romam accitus, longi ~~temporis~~ ^{laboris} expiauit. Sedenim, qui per virtutem peritat, non potest interire: saluti fuit claritudo nominis bonis collecta artibus, & illa ipsa qua adfluxerat virtus. Igitur deprecatoribus apud Senatum usus Catone Censorio, Scipione Emiliano, & alijs Romanis proceribus, ~~subueniente~~ ^{libertati restituitur} Polybius. qui libertatis potitus, ubi semel apud se constituisset, nullam Achaïs suis, nisi in amicitia Po. Ro. spem superesse, ad colendam bona fide maiestatem illius populi conuersus, pro sua sapientia suis ipse moribus sibi fortunam finxit. Nam patria quidem ipsius aliquanto post immani sua culpa exitium sibi conciuuit, bello Achaico à Mummiò deleta, & Achaorum soluto concilio; quum interim Polybius tranquillitate illa frueretur, quam suamet ipse prudentiâ & admirandâ sapientiâ sibi quasiuerat. Idem, quum in urbe dominatrice multos annos Scipioni, Lelio & alijs etatis illius viris primarijs, priuatim charus vixerit, Patribus quoque acceptus, & unice probatus; gratia qua pollebat apud principes Romani nominis, non ad opes sibi struendas, more multorum, est usus: verum in occasionem vertit, partim res magnas gerendi; ut cum Scipione Carthaginis excidium in Africa molienti, comitem sese, & conciliorum laborumque omnium participem praeiuit: quo etiam tempore, classe à Scipione accepta, mare Atlanticum scrutandi illius orbis causa, est circunuectus: partim bene de hominibus, praesertim Graecis suis, merendi. Testimonio sint statua cum amplissimis titulis per oppida Graecia, quod scribit Pausanias, illi posita. Dicat hoc ipsum & ciuitas Locrorum in Italia, qua huius ope immunitatem durissimorum onerum nata, quorum praestationem ex legibus data pacis Romani exigebant, vitam & fortunas omnes suas uni Polybio ferens acceptas, in eo ornando nullum excellentis honoris genus pratermisit. Sed omnia beneficia, qua à quocumque mortalium proficisci poterat, vicit scriptio huius historiae; in eum praecipue, ut modo dicebamus, scopum directâ, quò ciuibus ciuis prodesset, ac bonam illis mentem & prudentiam ingeneraret. Fuit omnino in

hoc viro naturalis quaedam bonitas, & efficax erga omnes homines humanitas. cuius celebratur vox diuina, consilium dantis Scipioni suo, quoties foras prodisset, ne domum prius rediret, quam aliquem sibi benefaciendo amicum adiunxisset. o hominem publico omnium hominum bono natum: o dignum maximi cuiusque Regis aut Imperatoris consiliarium! Etenim quum plurimis amicitis fortuna Principum indigeat, precipuum est iudicio sapientium Principis opus, amicos parare. Ab hoc igitur fonte, & illud ingens manauit studium efficiendi, ut fructum ex historia sua omnes qui legerent, quam uberrimum perciperent. inde illa tot documenta, tot monita, quibus hoc opus, ceu intertextis gemmis nitet. Quis autem erroris dedignetur monitorem, quem Scipio Africanus, quem multi reges non sunt dedignati consiliorum auctorem? Probitatem vero Polybij, recti honestique amorem, & vitij odium, nemo satis pro merito hominis laudauerit. Uniaquus virtuti, pari tenore opere toto, praclara facta ubique extollit, secius admissa, grauitate quadam censoria, non arguta declamatione ad ostentationem ingenij, carpit & detestatur. Fidem, candorem, integritatem in dictis factisque passim commendans, qui ijs utantur, viros bonos pronuntiat, versutos, veteratores, vafros, & dolorum architectos, nusquam non abominatur. Malitiam astutam, quae fere Politicis hominibus prudentia dicitur, tanta seueritate, tot locis, tam serio insectatur, κακοῦ ἐργασίου vera appellatione indigetans, ut vel eo dumtaxat nomine bonorum omnium amore, studio, ac lectione jugi, sit vnus omnium historicorum dignissimus. Neque tamen is est Polybius, qui supercilium quoddam Stoicum, aut rusticam simplicitatem, ad iudicandum de actionibus hominum Politicorum afferat. faciunt hoc umbratici quidam Sophi, rerum humanarum imperiti, ac propterea iniqui persaepe virorum magnorum censores, quorum rationes non capiunt. Sciebat homo negotiorum callentissimus, & tanto usu praeitus, quid sit discriminis ponendum inter eam quae simpliciter dicitur prudentia, & ἐπισουλὴ, cuius consilia, ut necessitate temporum expressa, & sapientes excusant; prudentes verò etiam laudant. atque haec est, quam solet ipse πολιτικὴ συντομία nominare, quoniam aliud simulatur, aliud agitur: res toto genere diuersa ab illa veteratoria malitia, ut in nostris Commentariis diligenter exposuimus. Discant igitur ab hoc doctore iuuenes studij politici candidati, veram prudentiam & eius leges; non ab illo Etrusco, in opprobrium religionis Christiana nato; cui probitas: fides, integritas, atque adeo in Deum pietas; o seculi dedecus: inania sunt sine re nomina; prudentia, ars fallendi; Politica doctrina, instrumentum inhumana tyrannidis. Discant & qui ad scribendum res gestas animum applicant, precipuum Annalium munus esse, uni fauere virtuti, vnum odisse vitium; illam esse legitimam, & aternitate

dignam historiam, cui unum bonum honestas, unum malum turpitudine. Sed probitatem huius viri illa eximia equanimitas manifestissime arguit, quam in reprehendis antiquioribus, qui ignoratione non malitia lapsi fuerant, semper adhibet. sic enim errores tollit, ut eorum qui errarint fama nihil propterea velit detractum. quin etiam gratias illis agere se, plurimumque eos mirari profitetur, quod etsi errassent, tentando tamen et donando viam posteris perueniendi ad verum indicauerint. Scias vera virtute fuisse praeclitum, qui causam scribendi solam habuerit, publicam utilitatem, et errores vite corrigendi desiderium. Porro amor virtutis studium veritatis necessario semper est coniunctum: neque enim virtus est, cuius non sit origo veritas: nec vitium, quod non a mendacio sumat initium. Veritas nullius non doctrina est fundamentum; vera sapientia mater, legitima, nec praepostera, prudentia comes indiuidua; fidei et societatis hominum ancora; omnis boni et honesti, ut aiebat Plato, ἡγεμονία. Quod si recte attendimus, scire hominum aliud nihil est, nisi posse veritatem rerum contemplari, siue quae sunt, siue quae fiunt. qua mente philosophi antiquissimi Sapientiam definiiebant, ἡπιστήμη τις ἐν τοῖς ὄντι ἀληθείας. Simillime et Historia naturam illi demum capiunt, qui sciunt esse veritatis illarum rerum notitiam, quas mortales gerunt. Graeca eruditio τὰ γινώμενα vel τὰ περὶ ταῦτα vocat. Regulam certe unicam, atque adeo animam Historia veritatem esse, omnes qui de ea sunt locuti consentiunt. Historia, inquit Diodorus Siculus, θεοφάνης ἐστὶ τις Ἀληθείας, dea Veritatis sacerdos est et propheta. Dionysius Halicarnassensis idem; ἡ γὰρ αὖ τις Ἀληθείας ἢ ἰσοπία qui etiam alibi pronuntiat, veritatem historicam esse totius Prudentiae et Sapientiae principium. quod et ille magnus auctor sensit, qui Historiam esse dixit vniuersae Philosophiae quasi metropolin. Sed ut pulchra omnia, quod prouerbio dici solet, difficilia sunt; ita veritas historiae, res omnium pulcherrima, eadem et inuentu difficillima est; et postquam est inuenta, quominus proferatur in medium, maximas difficultates experitur. quod latet, partim malitia fit hominum; qui praua sua facta siliari, atque hoc pacto ignominiam lucrifacere volunt: partim incuriam etiam eorum, qui res gerunt memoria et laudatione dignas. Iam quum propter has ipsas causas gestorum scriptores nulli labori, nulli arumna, addo et nulli impensa, quod de Thucydide et Theopompo legimus, parcere deberent, ut veritatem illarum rerum eruerent et assequerentur, ad quarum narrationem sese parant: paucos tamen ab omni aeo sit nominare, qui huius diligentiae gloriam ambiuerint: plurimos contra omnibus saeculis, qui res parum sibi compertas posteris tradere aggressi, falsa pro veris traderent; alij ignoracione et securitate; alij vitio huic pari credulitate plu-

res & mentiendi libidine; quos aut turpis spes lucri, aut gratia, aut odium corruerat. Hec enimvero scriptorem hunc praestantissimum omnes a quos iudices demirari conuenit. qui studio vera narrandi nullum laborem unquam refugit. nam & in remotissimas oras peregrinatione ob id ipsum suscepta, Asiam, Africam, Europam lustrauit: Atlanticum quoque Oceanum nauigauit. ut de Hannibalis itinere, sibi comperta narraret, Galliam & Alpes uisit: ut de Scipionis rebus in Hispania gestis digna fide proderet, Carthaginem nouam adijt, loca singula cum cura inspexit. Hispania pleraque oculis uisurpauit. quin & linguam Romanam Polybius didicit; atque antiquissima monumenta, quae uix pauci à Romanis ciuibus intelligebant, à Capitolina adeo ut promere sibi liceret impetrato, in sermonem Gracum transtulit; ac Romanos ipsos procures sua ciuitatis iura docuit, quae ipsi ignorabant; & Fabius quoque Pictor Senatorij uir ordinis ignorauerat, qui de Punicis bellis scripserat. Ad hac Polybius, ne nimis antiqua & parum explorata, atque ut ipse ait ἀπολὼν ἐξ ἀνοήτων scribere cogeretur, historia quam suscipiebat terminos posuit, suam aut patrum memoriam. multa ergo illorum quae scribit, praesens ipse uidit; certe nihil scripsit, de quo illos non posset consulere, qui rebus gerendis interfuerant. Adeo qui nullam perfectae historiae legem negligebat, illam omnium maximam, quae uera scribere praecipit, ea fide custodijt, ut liquido constet nobis, non solum rationem ipsum habuisse ueritatis, sed etiam toto affectu illam amasse, & religione quadam coluisse. Non est dubitationi relictus locus: ipse suam mentem nobis aperuit; idque uerbis grauissimis, quae merito Brutus, siue quis alius, digna suo calamo iudicauit: nos quoque digna censemus, quae heic describantur: Existimo equidem, ait, Naturam humano generi ueritatem constituisse numen maximum, maximamque illi vim attribuisse. Nam quum ab omnibus oppugnetur, atque adeo omnes nonnunquam uerisimiles coniecturae à mendacio stent; ipsa per se nescio quomodo in animos hominum sese insinuat, & modò repente suam illam vim exerit: modò tenebris obiecta longo tempore, ad extremum suapte ui ipsa vincit, obtinetque, & de mendacio triumphat. En animi ueritatis amore stupentis testimonium luculentissimum. Huic autem dicto mirifice congruit tota eius historia. amorem enim ueri, odium falsi sexcentis locis constanter profitetur. Fuit Polybij sententia, scriptori historia nihil ueritate antiquius esse debere: non ad gratiam, aut odio cuiusquam; non respectu ullius, siue priuatae, siue publicae amicitiae; non denique ulla charitate erga parentes aut patriam; cuius sanctissimum in terris est nomen; ueritatem professum, & ut ipse loquitur, τὸ τῆς ἰσότητος ἥδος ἀναλαβόντα, debere adduci, ut uel latum, quod aiunt, unguem à uero recedat. In cetera quidem uita, ait ille,

ille, amicorum esse amantem ac patria, laudo: in scribenda verò histo-
 ria, etiam harum charitatum affectus exui volo: volo uni fidei consu-
 li, & vel cum dispendio existimationis amici, parentis, patrie, uni li-
 tati veritati. Duram legem: aliquis dicet. sed est tanti Veritas; quam
 tollere, aut per speciem cuiusdam *ἡδονῶν* prudentia, vel menda-
 cij officiosi, violare, tanto majus nescio quid est, quàm Solem de
 mundo tollere; quanto *DEVS* creator omnium, totius veritatis au-
 ctor, atque adeo, ipsa veritas, Sole major. Hanc legem quum princi-
 pio operis sibi pariter & omnibus *Annalium* conditoribus imposuis-
 set; per uniuersam deinceps scriptionem exactissime semper & reli-
 giosissime eam ipse seruauit: neque fuit quisquam adeo illi charus,
 cujus gratia libertatem suam & *παρρησίαν* obliuisceretur. *Aratum*,
Sicyonium Reipub. Achaorum principem, paullo ante huius ata-
 tem Gracia omnis erat minata; virum integritate, industria, re-
 ctitudine consiliorum, ac plerisque aliis magni politici ducisque
 laudibus, praeter ceteris aequalibus suis, ornatum. *Achai* verò tot be-
 neficiorum ab *Arato* in suam Remp. collatorum memores, fato fun-
 ctum ad sempiternam memoriam consecrarunt, & omnes heroi-
 bus deferri solitos honores ei decreuerunt. Hunc talem virum *Po-
 lybius* praecipue videtur suspexisse; quod ex locis plurimis operis
 istius facile potest intelligi. at non eo secius tamen *Arati* peccata com-
 memorat; tardum in consiliis excogitandis vocans; ignauum in re-
 rum inceptionibus; parum firmum ad micantium gladiorum con-
 spectum; salutis sociorum negligentem; auctorem unicum cladis ad
Caphyas acceptae: neque parcat dicere, tropaeis illum contra se posi-
 tis totam *Pelopis* peninsulam implēsse. *Philippum Demetrii F. re-
 gem Macedonia* modo laudat, modo vituperat: & utrumque
 facit exquisite. iudicij vero inconstantiam non semel deprecatur; gra-
 uissimasque huius varietatis causas, & cum de hoc, & cum de
Arato loquitur, profert in medium. Nulli videlicet mortalium
 ita superos indulxisse, ut non interdum, si minus saepe, aliud
 agat, aut male agat. quin humani ingenij eam esse conditionem,
 ut non solum in diuersis virtutibus idem homo appareat alius atque
 alius: sed etiam in eadem saepe aliquis sibi sit dissimilis. idem fortis in
 defendendo; ignauus in aggrediendo: animosus in singulari pugna;
 cunctator in publica: ad *Martem* apertum aptus; ad insidias ineptus;
 audax in terra, trepidus in mari: constans aduersus irruentem hostem;
 pavidus in excipiendo ceruo aut apro. Mens praeterea unicuique talis,
 (diuinitus *Homero* dictum) quam in dies singulos *DEVS* suggerit. non
 igitur personas agentes spectare historicum debere; sed factis orationem
 suam adaequare. Ut enim *Phidias* materiam ad statuas, aurum

vel argentum ab Atheniensibus sumere solitus, non ipse domo suppedi-
tare; & floridos colores dominus pingenti olim præstabat; sic rerum ge-
starum scriptores, non faciunt ipsi operis sui materiem, poetarum mo-
re; sed ab ijs accipiunt, qui scribenda gesserunt. Ergo etiam opti-
mi quique viri interdum venient culpandi: pessimi quique, raren-
ter fortasse, at venient tamen nonnunquam laudandi. Eapropter
reprehensus à nostro est Timæus, ille historicorum maledicentissimus,
quod Agathoclis tyrannorum omnium, quos Sicilia tulit, imma-
nissimi, dotes ingenij & facta laudabilia vel dissimulasset, vel in
contrarium detorsisset. an Polybius vir integerrimus tyrannidem A-
gathoclis probabat? ille vero non magis hunc probabat, quam Ara-
tum oderat. Sed aliud est tyrannidem commendare, aliud egre-
gie factorum exempla, à quocunque tandem profecta, siue amico,
siue hoste, aut excellentem ingenij præstantiam, non sinere indictam.
causam affert Polybius: quia fallere non minus videtur, qui ge-
sta præterit sciens, quàm ille qui nunquam facta fingit. Pari item
ratione Sozomenus Ecclesiastica historia auctor, orthodoxorum ho-
minum contentiones, iurgia, perfidiam multorum, & alios defædos na-
mos narraturus, ἐδελοῦμαι θεοῦ καὶ πατρὸς opinionem deprecatur: non
enim illa se scribere, quod voluptatem ex talibus caperet; sed volen-
tem nolentem, quoniam infecta reddere quæ facta essent, non posset, quæ
gesta autem essent, silere; hoc verò esset veritatem prodere & historia
legitima iura corrumpere. μάλιστα, inquit Sozomenus, τῆς ἀληθείας
ἐπιμελεῖσθαι χρὴν, διὰ τὸ τῆς ἱστορίας ἀκρίβητον. & iterum, πάντα
δεύτερα ποιεῖσθαι τῆς ἀληθείας τὸν συγγραφεῖα θεοσέει. Iuvat unū
adhuc commemorare candoris Polybiani testimonium, sed insigne.
Erat Reip. Achaorum vetus cum regibus Aegypti fædus; quod cum
singulis eorum, modo conditionibus iisdem, modo multum diuersis, fue-
rat renouatum. Accidit Olympiade CXLVIII, ut Ptolemaus Epi-
phanes, ea de re legatum Demetrium ad Achaos mitteret. Scissatum
erat Resp. illa in factiones duas; quarum alterius principes censeban-
tur Philopæmenes, & Lycortas nostri pater: alterius cum alij,
tum Aristenus quidam. Quum parti Philopæmenis amicitia Æ-
gyptij probaretur; sit decretum de renouando fædere; eaque sine
Lycortas ad Ptolemaum mittitur. it Lycortas; redit; legationem re-
nuntiat. Aristenus, qui fæderis simpliciter fieri mentionem audi-
diret; gnarus plures ac diuersas pro temporibus fuisse eius formu-
las; petit in concilio à Lycorta, ecquodnam è multis fædus esset in-
stauratum? ad hanc inimici vocem silere Lycortas, nec quod mu-
taret inuenire. euenerat enim stupenda quadam Philopæmenis
atque ipsius negligentia, & consiliariorum Ptolemæi parili stu-
pore, aut, quod potius arbitrer, & verius est, astu, ut totum

illud tanti momenti negotium, temere, sine ulla distinctione transigeretur: quod grauissimum peccatum, in eius loci praesertim & dignitatis viris, magna & iusta utrumque ignominia macula aspersit. Hanc historiam Polybius ita narrat, quasi de hominibus loqueretur, nulla notitia sibi coniunctis: qui tamen alterius erat filius; alterum parentis loco semper coluit. sed memor vir summus legis à se rogata, maluit in historia veritatis amicum se probare, quam Φιλό-Φιλον aut Φιλοπάτορα. Non vivebat, opinor, Lycortas, quum illa filius scribebat: sed si vel maxime vixisset, non fuit Polybio verendum, ne hac ingenua libertate patrem offenderet. Leuia ingenia quia nihil habent, nihil sibi detrahi patiuntur: magni viri, & fiduciam magnarum rerum habentes, adeo fidelium historicorum veritate non offenduntur; ut contra, suos ipsi errores & frustrationes generoso animo profiteantur. Hippocratem à futuris capitis fuisse deceptum nesciremus, nisi ipse memoria prodidisset. Casarem magnam ignominiam ingentem ad Dyrrachium accepisse, & magnis saepe in tua Gallia, DOMINE, detrimentis fuisse affectum; nisi ipse narrasset, vix hodie sciremus. nam quaecumque Dio, aut alij scriptores, iis de cladibus scripserunt; praeter ista quae ipse dicit, leuia sunt. Quod si memorias veteres replicare voluerimus, solos inueniemus Tiberios, Caligulas, Neronas, Domitianos, Commodos, qui fidei praclaros scriptores, Cremutium Cordum, Liuium, Suetonium, Arulenum, Senecionem & his similes, exosos habuerint. Illud vero in hoc auctore eximio, quàm eximium & insigne? quod miraculorum commenta & omnem παραδόξολογίαν acerrime insequitur: causas vero cunctorum gestorum diligentissimè scrutatur. nimirum ex eo quod posterius diximus, alterum illud prius nascebatur. propterea enim osor extitit omnium praestigiarum, quas vulgus temporibus priscis mirabatur; quia rerum omnium & euentorum causas vestigabat: quis autem nescit, antiqua paganorum miracula meras, ut plurimum, fuisse demonum illusiones, & humanarum mentium ludibria? Scilicet pro vero credendum, quod toties in aliorum monumentis historicis legimus, sanguine aut lapidibus pluisse; saxum visum volitare; bouem esse locutum, & sexcenta istiusmodi portenta. quid ista? Hannibali & Scipioni Africano praesentem deum affuisse: illi Alpes superare nitenti atque harenti, viam prauiisse; huic Carthaginem nouam temere inuadenti, aquas maris subduxisse. Eleganter non minus quàm verè solet Polybius dicere; scriptores Annalium, qui talia chartis suis illinunt, tragœdias non historias componere. nam ut tragici poëta postquam turbata sunt omnia, & fabula est impedita, atque ea facta est, quam Philosophus δέσιν τῶν δειγμάτων appellat: ut exitum inueniant, & spectatores absol-

uant, deo indigent & machina: sic imprudentes historici, ubi summos duces magna ausa concilio temerario, aut nullo, adoriri fecerunt; postquam ad rerum difficultates est ventum, ut sese expediant, tragico illo subsidio opus habent. Sed & vulgi imperiti causasque rerum ignorantis opinio erat, hoc diuini auxilij commento eorum virorum gloriam mirum in modum augeri, quos omni laude volebant honestare. historicorum autem leuissimus quisque aut supersticiosissimus, tenendo & oblectando lectori, mirabilia quam vera narrare praoptauit. est namque humana natura vitium, rara, inaudita, indicta, & ut ait Isocrates τὰς θεωρίας ἢ δαυμάτονας ἀγαπᾶν. At noster hic, solidissimi iudicij vir, ut ista pro friuolis haberet, & contrariam narrandi viam ingrederetur; ille quem exposuimus veritatis amor, & notitia causarum effecerunt. Qui igitur sciret falso dici primum Hannibalem cum exercitu Alpes trajecisse; quas multo antè non semel Galli, Italiam petentes, cum magnis copijs superauerant; sciret etiam, prudentissimum illum Pœnum priusquam ex Hispania pedem moueret, missis ad Gallos, qui cis & trans Alpes habitabant, legatis; rebus omnibus tanto incepto necessarijs prouidisse; narrationem illius expeditionis miraculorum quidem vacuam, sed summa prudentia plenam instituit. Scipionem quoque priusquam ab Vrbe profisceretur, omnes negotiorum difficultates probe meditatam; non miraculo, sed admirabili quadam prudentia Hispanias domuisse ostendit: & eorum qua scribit Lalius Africani assiduam comitem, diligenter à se de singulis interrogatum, testem locupletissimum laudat. Innumera possent alia huc afferri, ex quibus de sincera fide & iudicio exquisito huius scriptoris, planissime queat constare. instar omnium hoc unum esto. Legionem Romanam è quatuor millibus Campanorum compositam, qua Rhegium insignito perfidia exemplo, belli Tarentini tempore, diripuit & occupauit, totam postea à Romanis securi fuisse percussam, scribunt Orosius, Julius Frontinus, ipse etiam Titus Liuius, necnon alij. noster contra, CCC duntaxat eo supplicio affectos narrat. atque eius sententiam verissimam certissimamque esse clare demonstramus in nostris Commentariis. quid igitur Latinos illos impulit, ut tam liberali mendacio veritatem interficerent, ut cum Terulliano dicam? granditati videlicet rerum, quas exponebant, non simplici fidei studuerunt. Ut dubitare nemo debeat, Polybione, an alijs qui res easdem diuerse prodiderunt, plus auctoritatis sit tribuendum. rara, grandia & miraculosa plerisque illorum tradere posteris cura fuit; nostro, vera, certa, & fructuosa. delectare illi lectorem suum; noster doctrina ciuili instruere, propositum habuit. Qui etiam loco non vno profitetur, de voluptate

quidem auditoribus paranda, quam scribentium plerique sectantur; non admodum sollicitum se esse: utilitati vero ad vitam pertinentis, tantam rationem habere, ut ad eam cuncta referat. omnes igitur amœnitates & reficiendo lectori diuerticula, in opere tam serio neglexisse; ut uni adhereret rerum gestarum accurata explanationi, & observationibus qua eodē pertinebant. Propterea historiam suam αἰγυπτιακὴν vocans, quod esset tota de negotiis gestis aut bellis; necnon δαδερικὴν, propter certitudinem narrationum; id se agere ostendit, ac sepius inculcat, ut velut artem quandam &, ut ipse loquitur, πολιτικὴν ἐμπειρίαν rerum gerendarum Politicis hominibus concinnet. Quamobrem, sicut verum est dicere, Polybium historiam sui temporis scripsisse; ita non minus verum est dicere, Polybium in historia quā scribebat, praxin politica doctrine & disciplina militaris exercuisse. Nihil ille, paullo praesertim majoris momenti narrat factum, cuius non afferat & antecedentes & coherentes causas cur ita sit factum; aut cur eum habuerit res exitum. simul autem & modū accurate explicat, quo singula fuerint administrata. Hinc illa non infrequētes digressiones, quibus aut naturā locorum declarat; qua non prius probe cognita, praeliorum descriptiones, et similes expositiones, caca, (nam sic ipse appellat,) sint futura: aut aliquod theorema politicum ex professo persequitur. Sic libro I causa queruntur mirabilis incrementi Reip. Achaeorum. Sic libro IV de miserorum Cynathensium infelicitate, & eius causis, multis differitur. Sic libro IX de institutione imperatoris, & disciplinis magno duci necessarijs doctissime disputatur. Sic libro X ratio tota dandorum signorum per faces, qua multum, idque mirabiliter, usi sunt veteres, non solum exponitur, sed & novis inuentionibus ipsius auctoris perpolitur. Sic libro XV II cur phalangem Macedonicam, creditam prius esse inuincibilem, & qua reuera talis natura sua erat, Romana legiones saepe vicissent, pulcherrime docetur, eiusque rei causa manifestissima certissimaque afferuntur. Sic multa passim de officio historici, & legitima historiae natura, inseruntur. Totus quoque liber sextus, digressio quadā est à proposita narratione: sed, Deum immortalem, quā ex usu, quā docta, quā diuina! cum qua si componantur omnes omnium auctorum digressiones, nihil simile inuenias, nihil vlla ex parte comparandum. Exposuerat prioribus libris Polybius, quomodo Hannibal Italiam ingressus, populum Ro. tribus continuis cladibus ad Ticinum, ad Trebiam, ad Thrasymenum, usq; magnis attriuerat, & quarta insuper Cannensi, omniū longe maxima, pene deleuerat: eò certe redegerat, ut emergens ex illo miserrimo statu nunquam videretur. emerfit tamen, et cū aduersa fortuna aliquandiu luctatus; mox et Hannibalem Italia expulit, & pace cum Pœnis in suas leges facta, ad spem imperij Orbis terrarū sese erexit. rei igitur stupenda, et omnibus seculis

inaudita causam eo libro aperit noster : causa autem erat, ipsa Reip.
Ro. forma & scientia bellandi; qua duo capita sic à Polybio explican-
tur, ut vel solus ille liber, qui nullo satis aestimari pretio queat, doctri-
nam, iudicium, peritiam pacis bellicue artium, & summam auctoris
prudentiam arguat. Atque hoc in genere illud cum primis observatu
dignum; quanta cura Polybius lectorem suum ad contemplationem
verarum causarum subinde reuocet, unde successus siue lati, siue
illatibiles manant: quanta item multorum veterum (atque utinam
horum tantum) opinionem stultam, de Fortuna pendentium, re-
prehendat & confutet. Non enim pati poterat tantus prudentie ma-
gister, in res humanas induci cecum illud cecorum hominum πλάσμα
καὶ εἶδωλον, ut Democritus vocabat, quod Nullum numen habet si
sit Prudentia. Clamat igitur noster, τῶν συμβαινόντων Τύχην αἰνᾶ-
σαι, Φαῦλον. Fortunam facere causam euentorum, amentia est; quip-
pe sapientibus, & qui rectis consiliis utuntur, haud magni Fortunam
momenti esse; aut potius Fortunam, qua nihil sit, nullam interuenire:
non enim casibus regi, sed regere magis prudentem casus: mentem, ra-
tionem, virtutem, pietatem dominari. Qui si aliquando parum sibi
videtur constare, Fortunam ipse quoque nominans, & vim illius
agnoscens; non tam sententia errorem eum esse, quam loquendi consue-
tudinem quandam, abunde probatum est in nostris Commentariis. Ubi
etiam illorum errorem supinum atque insanum magnū validissimis
rationibus confutauimus, qui male de diis & diuina prouidentia Po-
lybium sensisse, ausi sunt scribere. Adeo homine imperito nihil quic-
quam iniustius. Quid iniustius, quam ἀπόρητος à male feriato Politi-
co & Theologastro omnis humanitatis imperitissimo eum virū dam-
nari, qui Arcadie patriæ suæ præcipuum decus ponat ἐν τῇ εἰς τὸ θεῖον
δυσεβείᾳ, in pietate erga Deum? qui locis sacris belli tempore non par-
cere, vltimam sceleris atque immanitatis lineam putet? qui pacis post
diuturnum bellum insecuta, primum & omnium pulcherrimum fru-
ctum agnoscat, edes sacras dirutas aut collapsas instaurare; neglectas
diuini cultus ceremonias in usum reuocare? qui ciuitatis bene & legiti-
me ordinata primam omnium conditionem ponat, ut in ea religio vi-
geat? qui magnitudinem imperij Romani, pietati illius populi ferat ac-
ceptam? qua quidem usque eo Romanos vult excelluisse, ut etiam su-
perstitiosi sapientum iudicio videri possent: verum, quàm superstitio-
nem alij vocant, inquit, ea est apud Romanos ὑπερβολὴ pietatis. qui
toties bona bonis prouenire, malos male perire, bene consulta parum be-
ne interdum cedere ὅσα θεῶν καὶ δαίμονος, Dei nutu atque numi-
ne, pronuntiet? qui denique omnia miraculorum commenta ex historia
quam θαυμάσιον appellat, quum studio magno eliminat; verbis

tamen disertis libro *XVI* ea miracula, quæ ad firmandam opinionem de deo eiusque potentia, pertineant, & admittat & commendet. Poterantne à misero ethnico illustriora inclinati ad pietatē animi proficisci testimonia? Sed ut melius constet, qui fuerit Polybij sensus, quæ sententia super quæstione tam graui de rerum humanarum gubernatione; verba Suida, hominis Christiani, qui diligentissime illius scripta legerat, heic describam. Fortuna, ait ille, apud Græcos & paganos, est gubernatio mundi sine vlla prouidentia: aut rerum cursus ab incertis ad incertum, & id quod casu spōtēque euenit. at nos Christiani *DEVM* omnia administrare confitemur: idque etiam Polybius dicit. Pudeat nunc eos, qui crimen adeo tetrum tam bono scriptori ausi sunt impingere. Pudeat illum Politicum, qui audire Christianus quum vellet, de causis conuersionum quæ imperiis accidunt, tam infelicitè & absurde pronuntiauit, ad numeros lectorem suum reuocans; quàm doctè & grauitè Polybius libro sexto; cum futuram olim mutationem in Romana Rep. cuius florentissimam tunc cum maxime ætatem ipse videbat, centum fere annis prius quàm eueniret, verissime prædixit. Post tot tantasque & eas adeo insignes rerum virtutes, facultatem dicendi in auctore tam nobili laudatum ire, pars fuerit iniuria. in quo nulla quum eloquendi virtus rerum scriptori necessaria desideretur; hoc fundamentum ingentibus illis quas ostendimus superstructum molibus sic obruitur, vix ut appareat. Non deest, sed nō eminet in Polybio facundia. nihil verò est iniquius illis, qui nullam putant esse eloquentiam, nisi ubi nihil est præter eloquentiam. Semper mihi apprime placuit Diodori Siculi sententia, vehementius in historico eloquentia studium improbantis. Verborum enim curam nimiam, rerum fere par sequitur incuria. Oratio vultus animi est. ut hic fuerit grauis aut solutus, ita etiam illa vel seuera erit vel mollis. Polybij ingenium verbo indicauit excellens auctor Strabo, quū illum appellauit τὸν ἑπὶ τοῖς ἐστρατεύμασιν αὐτῶν ἀνδρα, virum adeo serium, & rebus serijs deditum. nam hoc voluit Strabo. non dubitabunt periti de rectitudine huius iudicij & elogij veritate, qui diligenter expendierint. inest sane in huius scriptis gratus quidam sine vllō fūco veritatis color, & quod Græci Critici appellant τὸ ἐμπροσθεν ἔχει τὸ εὐαλπίδες τῶν ἐννοιῶν. Equidem rideam an indignè nescio, quoties apud Dionem Pharsalica vel Philippica aut similium pugnarum descriptiones lego; in quibus eloquentia plurimum, bellica verò artis & Tactice peritiā nullam penitus animaduerto: ut de historicis alijs nihil nunc dicam, ne Dioni quidem vllō pacto comparandis. Dares eadem prælia Polybio describenda in re eadem, nihil idem diceret: omnia alia & diuersa. neque enim eo proposito ad præliorum descriptiones accedit, ut in depingenda negotij facie rhetoricetur: verum ut, ceu Xanthippus aliquis Tacticus,

usum eius disciplina in ipsis rebus lectorem doceat. causas hinc victo-
riae, illinc cladis ob oculos ponat. quid in eligendo bellico campo, quid in or-
dinanda acie, quid in subsidys disponendus, quid in procurrendo concur-
rendo, aut excipiendo hoste bene aut secius fuerit factum: quis levis,
quis grauis armatura fuerit usus: equitesne an pedites ad summam
operis plus momenti attulerint. Ad harum rerum expositionem si ora-
tionem noster adhibuit nullis calamistris inustam, nullis fractam cin-
cinnis, ac ne diligentius quidem comptam, sed masculam & quodam-
modo militarem, opus, credo, censorium fecit. Ut poma quaedam sunt,
suauiter aspera; & in vino nimis veteri ipsa nos amaritudo delectat;
sic in seriis magnisque scriptoribus minus interdum culta dictio, non si-
ne austeritate quaedam iuuat. Et est sane Polybiana dictio eiusmodi;
in qua multa verba, multas obseruo locutiones in castris natas, & glo-
riosum illum Martis puluerem, potius quam rhetorum lecythos &
pigmenta redolentes. quidni autem? maluit Polybius exercere in agen-
dis rebus quantum habuit eloquentia, quam inertio otio sese dare, ut
sequeretur, quantum eius poterat per ingenium consequi. Nam quid
aliud ab eo exigas, cui paullo post quam ex ephebis excesserat, legis an-
naria gratia facta est a concilio Achaeorum, ut negotiis se immisceret,
ac legatus in Aegyptum cum patre Lycorta & Arato Arati F. pro-
ficisceretur? factum est hoc decretum, circa principium Olympiadis
CL^a. Unus, credo, fuit ex omnibus antiquis Dionysius Halicarnassens,
qui propter dictionis incuriam & minus accuratam verborum com-
prehensionem, tantum virum impolitiae notare sustineret. cuius Critici
pusillae morositati, sic alibi respondimus, ut equis iudicibus nostrum
iudicium probatum iri confidamus. Neque tamen nauos, si qui sunt in
hoc pulcherrimo corpore, dissimulauimus. nam equidem sicut eos qui
maligne scripta aliena tractant, scelestos & publica omnium execra-
tione dignissimos censeo; ita qui sine cura discriminis omnia pariter lau-
dant, sine iudicio in literis versari, & illa ipsa quae laudant, cur sint,
laudanda non intelligere, persuasum habeo. Et fuit quidem felicitatis
populi Romani pars non paenitenda, sempiterna gloria per eum virum
fuisse commendatum, qui ipse quoque in eo ornando propriam ingenij
gloriam erat consecuturus: sed & Polybij magna prorsus extitit felici-
tas, in ea tempora incidisse, quae materiam dignissimam facultate &
copia sua ipsi subministrabant. Scitum vetus est; omnium impe-
riorum, sicut ceterarum rerum humanarum tria esse tempora; primor-
dium, summam incrementi, inclinationem ad interitum. Graeci melius,
ἀρχὴ, ἀκμὴ, παρακμὴ aut φθόγῃ. hac quum natura sint di-
uersa, etiam scriptoribus admodum diuersam ad scribendum materiam
suppeditant. Principia, incerta, fabulis inuoluta, tenuia: semper enim,
modo primumque nascentia sunt minuta. postrema tempora, ipsa quo-

que, sed ex alia causa, attenuata, & vitijs deformia; utpote exitio propinqua. solum est medium tempus, quod vigoris florem obtineat; siue ad experiendum, siue ad scribendum, aut cognoscendum, pulchrum & optabile. Resp. Romana, ut obseruat Polybius, si qua vlla unquam alia, omnes temporum diuersitates secundum naturae communes leges est experta. quae ab obscuris, fabularum plenis, & oppido exilibus profecta principiis, per annos ferme 15 cum populis Italiae perpetuum, quasi bellum varia fortuna gessit. Tanta molis erat Orbi terrarum dare caput. deinde ubi semel pedem extra Italiam extulit, dictu mirabile, quanta cum sua gloria, quanto cum stupore tunc viuentium & videntium, Europam, Asiam, Africam, triumphis peragratas, dominationi suae subiecerit. Hac fuit & Reip. & virtutis Rom. æxum, & precipuus vigor. quod tempus vulgo historici ad 100 usque annum extendunt. sed spatij huius ultima ciuitatem sanguine civili fœdatam habuerunt, & luxu, postquam victores Asia capta cepit, multisq; aliis vitijs corruptam. Eam partem Polybius non attigit, non vidit: qui ipsam dumtaxat æxum tunc æxum, ut sic dicam, & purissimam laudatissimamque partem florentis Reip. Ro. ad occupandum ingenium, singulari felicitate aurei illius temporis, materiam est nactus. Quare historia huius non postrema hac laus est, quod in parte versetur rerum Romanarum longe nobilissima; siue virorum virtutem spectes, siue publica instituta, aut mores, siue gestorum magnitudinem. Quum autem inter excellentis historiae conditiones doctissimi veterum hanc cum primis ponant, ut certi intervallo temporis circumscribatur, & à notabili principio ad notabilem finem perducatur; hanc historiae legem, (ut quidem illis placet) à Polybio mirifice esse obseruatam, inuenimus. Ille principio cum ad scribendum animum appulit, annorum 144 res gestas suscepit explicandas; ab anno primo Olympiadis 184 & initio belli Punico 1 ad finem belli Persici, & regni Macedonici ultimam euerisionem. quo spatio affirmat Polybius, & incepisse & consummata esse imperij Rom. incrementa. recte: si modo intelligatur, ut in nostris Animaduersionibus est expositum. Gesta igitur sunt eo temporis intervallo, tot tantaque res, quot & quanta nullo unquam seculo pari numero annorum. Ante omnia bellum occurrit Punicum 1: bellum, viribus partium, generositate ducum, magnitudine cladum, varietate casuum, euentorum consequentiâ, omnium quae vbiuis terrarum gesta unquam sunt, maximum. finem huius initium Macedonici cum Philippo excepit; ob veterem Macedonia Regum famam, & Magni Alexandri gloriam, bellum nobilissimum. Secuta sunt, Antiochicum & Aetolicum; illud cum rege Asia opulentissimo, & terra marique vi copiarum ingente instructissimo: hoc cum populo omnium ferocissimo, & qui bellandi decus sibi uni vindicabat, seque eo nomine impo-

tentissime iactabat. his interiecta sunt minora jam alia bella cum Insu-
bribus, Boijs, caterisque Gallis trans Alpes Italiam incolentibus. Po-
stremum fuit Macedonicum alterum cum Perse Philippi F. in quo illa
antiqua Macedonum regia, cui aliquando Ἡ ἡ Ε'λλα; αὐτὴ σμικρὸν
οἰκονομεῖον· imò verò, cui capienda Orbis terrarum olim parvus erat,
exemplo penitus miserando, est exstincta. Tum primum omnes &
Orientis & Occidentis nationes attonita, magnitudinis Romana stu-
pore cepta sunt defigi; ac vim ineluctabilem fatorum intelligere, qua
Po. Ro. imperandi honorem deferebat; sibi parendi necessitatem impo-
nebat. Qua admirabilis rerum uniuersi mundi conuersio, Polybium
initio impulerat, ut hoc tam memorabili fine historiam suam termina-
ret: paucis tantum annis insecuta pacis adiectis; ut quàm modis omni-
bus laudabilis esset forma regendi imperij qua Po. Rom. utebatur, &
cunctis quidem omnium saeculorum gentibus, sed precipue Gracis suis
testatum faceret. Ac quoniam non unius tantum populi huius res pera-
gere instituerat; sed Romani quidem primario; deinde autem & cate-
rorum totius Orbis populorū omnium, paullo saltem nobiliorum, mul-
ta de regum Syria, Aegypti, Ponti, Cappadocia, Persidis, aliarumque
gentium rebus, ordinem secutus temporum, inseruit, propter qua, opus
suum καὶ ὁλοκλήρῳ ἱστορίᾳ, quasi, uniuersalem historiam dicas, iure no-
minat. Est hoc quoque historia Polybiana grande atque insigne decus;
quod non de una tantum aut altera natione fuerit instituta; verum de
omnibus qua toto Orbe illis temporibus noscebantur. Cuius generis
historia, quum reliquas eius formas tantum dignitate superet, quan-
tum parte aliqua sui totum est praestantius; us cum difficultatibus est
coniuncta, ut post hominum memoriam perquam pauci fuerint reper-
ti, qui oneri tanto subire auderent; quorum autem humeris onus illud
bene sederet, paucissimi. Plane inusitatam animi magnitudinem, &
parum vulgo consuetum ingenij modum pra se fert, qui uniuersalis hi-
storia, qualem Alphonsus X. Castella Rex solitus optare, scriptionem
αἰγυπτιακήν aggreditur. Proprias vero laudes eiusmodi historia, si
commemorare velim, nimis longum faciam: & praclare noster hic ea
super re nonnulla operis sui initio. Vel illud quantum est, quàm admi-
rabile? posse aliquem mortalium, illam Dei ter maximi πολυποί-
κιλον & inenarrabilem sapientiam, qua non unam aliquam aut alte-
ram regionem, sed vero mundum uniuersum regit ac temperat, quasi
vestigis persequi, mente capere, & stilo enarrare? quid de populis O-
rientis, quid tempore eodem de Occidentis diuina statuatur prouidentia;
quid vel subleuandis vel premendis ad Aquilonem Austrumue gen-
tibus, eadem decernat. Tot res, tam varias, vel animo posse capere,
magnum sit: quid componere inter se, in ordinem digerere, & in unius

historia faciem concinnare? Hoc demum illud vere est, quod initio dicebamus, ministrum providentia diuina in terris agere. Polybius igitur, tantis de rebus tam exquisita forma historiam quam moliebatur, ultra illos LIII annos, & paucos alios pacis curam suam non extendebat. qui tamen eo labore perfunctus, nouam historiam annorum circiter octo, eorum bellorum quibus ipse, ut plurimum interfuerat, priori subtexuit: à principio Celtiberici ad deletam à Mummio Corinthum, & in formulam prouincia redactam Achaiam: necnon ad Carthaginem paullo antè à Scipione captam, & solo aequatam. Scripserat & de bello Numantino; sed separato à perpetua sua historia volumine, ut auctor est Tullius. Porro uniuersum quod modo exposuimus argumentum, libris XL Polybius fuerat complexus: vel potius duodequadraginta. primus siquidem & secundus, Apparatum ad historiam primario susceptam, non ipsam historiam, continent. Nam quia Graecis hominibus illa aetate res Romana, sua memoria vetustiores, parum erant cognita, prudentissimus scriptor ex usu futurum putauit, si Reip. illius tempora strictim attingeret, à capta Roma per Gallos duce Brenno, ad primum extra Italiam cum classe transitum: & paullo uberius, à prima traiectione in Siciliam, quando bellum Punicum primum est conflatum, ad Punici II annum primum. quas ille res cum Graecanicis aliorumque populorum ratione temporum congruentibus, in illa duum librorum Preparatione comparauit. At quam dolendum, nec sine indignatione summa memorandum, quod auctoris tanti tam excellens opus superiorum seculorum Barbara ignorantia magna ex parte nobis inuidit? Quando id vulnus Reip. literaria fuerit impositum, difficile est pro certo affirmare. Constantinum Porphyrogenitum, Pandectarum Politicarum ex historijs compositorem, integrum opus habuisse, nullus dubito. Suida quoque grammatico, suum illum Centonem contextenti, reor equidem totum Polybium ad manum fuisse. idque satis manifesto è fragmentis potest cognosci, quae inde collegimus. Nunc, proh dolor! solos quinque primos libros, quales auctor reliquerat habemus: cetera varia manu interpollata ad nos peruenerunt. Tres operis totius partes distinctas editio nostra exhibet. Prima est eorum, quos modo dicebamus quinque librorum. Sequitur altera, Excerpta continens à V fine ad principium XVIII. ipsam, nisi fallor, illam Epitomè, quam Marcus Brutus conficere orsus, non perfecit. quae de re plura nos alibi. Tertia quoque pars Excerpta complectitur, sed diuersi generis: sunt enim illa ipsa loca laudabilia, quae viri eruditi, iussu Imperatoris Constantini excerpserunt, ut titulo operis noui XXVIII exemplis Legationum destinato, insererent. Quis satis pro rei magnitudine iacturam hanc queat deslere? Habent, quod doleant qui literas Graecas amant, tam bonum eius linguae auctorem tam male fuisse acceptum. Habent,

historia Romana amatores, tam accuratum illius scriptorem tantum detrimenti esse passum. Habent qui res Syriacas & totius Orientis, regum successiones, defectiones Satraparum, bella ab Antiochis & Ptolemais gesta, multorum item aliorum siue Principum, siue ciuitatum res, hodie sciunt maiore ex parte ignorari. Habent etiam illi, qui in Ecclesiastica historia Maccabaicorum temporum recte capienda, quantum sit hodie difficultatis ex inopia veterum historicorum, non nesciunt: & quantum illi lucis Polybii historia, si integra extaret, foret allatura, ex ijs quae supersunt facere coniecturam scibunt. Omnium vero maxime quod doleant habet, qui gesta maiorum eo animo legunt, ut ad vita usum illa referant; quique doctrina ciuili & bellica seriam cognitionem praestantissimum historia legenda fructum putant: neque nesciunt, suis potissimum utilitatibus eximium hunc & πολυκώτατον scriptorem iuisse consultum. At enim uero cui bono amissa deslere, nisi eorum desiderio excitentur generosi adolescentes, ut tanto diligentius quae restant uelint cognoscere, & hoc Dei beneficio perfrui? Desinant igitur inutilium querellarum uera doctrina candidati, & Polybium, quem nunc Majestati tuae, DOMINE, offerimus; non illum quidem integrum, sed qualem tamen nemo adhuc uidit, grati excipiant: quodque pars adeo luculenta excellentissimi huius auctoris naufragio sit erepta, eo nomine gaudeant, & publica rei literariae gratulentur. Nos quidem totam Polybii Historiam non damus: sed quae uel in tota eminebant, ea sine dubio damus. Et formam quidem uniuersae scriptionis, ipsumque adeo auctoris genium, è prima nostrae editionis parte, quae integra & sine imminutione ulla notabili ad nos peruenit, licet hodieque cognoscere. Multa studiosi in duobus Preparationis libris inuenient, nusquam alibi tam bene descripta; quaedam omnino apud nullum alium, neque Graecum neque Latinum, inuenienda. Punici primi historiam non plene quidem ibi narrat Polybius; neque enim id agebat; ita tamen, ut hodie in tanta bonorum librorum paucitate, plura de eo bello unus hic quam alij omnes nos doceat. idem de bellis quae Romani cum Gallis in Italia degentibus gesserunt, est censendum. Libyci uero Carthaginiensium, multis nominibus cum primis memorabilis, historiam uni huic debemus. Reip. Achaorum quondam illustrissima, primam institutionem, augmenta, & formam ex eodem Apparatu cognoscimus. Tres qui deinde sequuntur historiae legitima primi, propter subiecti magnitudinem, uarietatem ingentem, accuratam eius tractationem, doctrina quae ciuili quae bellica uberrimam copiam, ut eos magni duces & Politici diligentissime sepiissimeque uersent, merentur. Secunda & tertiae partis Excerpta, ossa & nerui sunt, carne & cute nudati. decus forma abest, & illa uiui corporis uenustas: unde tamen fructus feramus uberrimos, abunde adest: Mihi quidem uidetur M. Brutus,

Brutus, siue est alius, magno iudicio usus, in ijs seligendis que Politico informando erant accommodatissima. Idcirco librum sextum totum paucis exceptis sibi ac nobis descripsit: quod de illius praestantia & utilitate recte iudicaret. plane totus ille liber omnibus Principibus, ducibus & Politicis non legendus, sed ad verbum est ediscendus. Legationum Excerpta quam potissimum utilitatem spondeant, ipso titulo profitentur. in eum namque finem fuere confecta, ut viri Politici quorum industria in simili ministerio summi Principes utuntur, documenta inde sumerent, sibi usui futura. Scire que sint legati partes, quis usus data potestatis, qua illum circumstant pericula, doctrina politica pars minima non est. Exposui causas, DOMINE, cur Rempub. cogitantibus & cum utilitate omnium, suaque laude siue domi, siue militia eam administrare cupientibus, Historia quidem praeceteris disciplinis studiose sit cognoscenda; e cunctis vero illius scriptoribus, qui vetustatem pertulerunt, Polybius praecipue notus ac familiaris esse debeat. Non erat alienum huic loco, ut inter hunc ceterosque historicos, tam Gracos quam Latinos; quid quantumque intersit, (& interest sane haut parum,) quid inter hanc & illorum Historias sit discriminis, expenderemus. Facit enim ad rem si quid aliud, cum in omni studio, tum in isto non minime, de auctoribus singulis, eorumque scriptis, quid sit sentiendum ex veris principiis statutum habere. Verum quoniam longius jam nescio quomodo oratio nostra est prouecta, ea autem quaestio, non adeo facilis, ut paucis queat absolui; ne plane immemor videri queam, apud Majestatem tuam sermonem habere me, pulcherrimi argumenti, & ad cognoscendum utilioris, quam ad explicandum facilioris, tractatione accurata in praesentia supersedens; illud interim omni assenatione confirmare nequaquam verebor; non posse aliquem neque Gracum inueniri, neque Latinum ex illo meliore saeculo, nedum e posterioribus, quem non aliqua legitima Historia laude, aut etiam pluribus, noster hic antecedit. Magnus sane scriptor Herodotus, & sine controuersia historia pater: sed qui ad πολυμάθειαν & rerum antiquissimarum cognitionem plurimum; ad eam vero quam querimus prudentiam, non multum sit collaturus. Magnus & vir & scriptor Thucydides: qui a gerendis rebus ad easdem stilo persequendas quum sese contulisset; historia ad usum Politicorum scripta mortalium, credo, primus, exemplum post-futuris mirandum potius quam imitandum dedit. Sed vir maximus, par ingenio argumentum non habuit. qua quidem re tanto est Polybio inferior, quanto Gracia, hoc est angustus terra angulus, ceteris omnibus antiquae οἰκουμένης partibus est minor. ut de obscuritate dictionis Thucydidea nihil dicam. Magnus

Xenophon, & eius oratio quouis melle dulcior. sed is belli pacisque artes in ficta historia serio docens, in seria & vera, de eo proposito ne cogitasse quidem videtur. Thucydidem ille continuat: verum ita, ut sit illi dissimillimus. accuratior idem in Anabasi: qua tamen unius expeditionis narratio est, non alicujus imperij aut potentis Reipub. legitima historia. Magni sunt auctores Diodorus Siculus, Dionysius Halicarnassensis, Josephus. Sed primus ille, in priore operis sui parte fabularem historiam quum persequatur; ne in altera quidem parte, licet praestantissima, eam rationem tenuit, qua politico informando erat accommodata. aliud enim, non hoc, spectabat. quippe in magna ingeniorum diversitate aliud alii natura iter ostendit. Dionysius Polybij amulus, à primis Romanorum orsus temporibus, historiam suam eo perduxerat, unde noster, saculo uno antiquior, sua principium duxerat. Hunc aliquis cum Polybio putet componendum? qui nullam unquam Reipub. partem attigit; qui exercitiis nullis unquam praefuit; ac ne interfuit quidem, opinor: qui rerum usum experientia collectum nullum habuit: qui historiae Rom. partem maxime exilem, maxime incertam & obscuram (eiusmodi semper esse primordia antea ostendimus,) in qua se exerceret delegit: qui denique omne suum studium in dicendi paranda facultate posuit. Josephus, populi unius res gestas & casus memorabiles describit, breuiter quidem & strictim in Originibus; uberius vero in altera Historia: qui vir eximius, si materiam ad agendum primo, deinde ad scribendum, quanta Polybio obtigit, foret nactus; de dignitate & praestantia scriptiois merito suo dubiam atque ancipitem cum ipso palmam potuit habere. Magnus vel potius maximus Plutarchus: sed qui historiam *Ἀιγυπτιακὴν* ex professo nunquam scripserit, in huius comparisonem venire non est aptus. multo minus Appianus, qui neque propria multa habet, & rationem propositi toto genere diuersam est secutus. Cocceum Dionem inter nobiles Graecae linguae historicos possumus recensere: ita tamen ut propter omnia alia potius videatur laudandus, quam propter illa quae in Polybio admiramur. E veteribus Romanis, qui usque in Graecorum ingeniorum comparisonem sunt euecti, magnus omnino auctor est Crispus Sallustius: sed quem Polybius propter amplitudinem & varietatem subiecti, iudicii rectitudinem, doctrinae copiam quae civilium rerum, quae bellicarum, postremo propter illam quae Graecis dicitur *ἡδουσι δικάδουσι*, quaque in historia vel maxime debet spectari, longe à tergo relinquit. quod si veritatem & libertatem iudicii hodierna ingenia ferre possunt; is profecto fuit Sallustius, & vita & scriptis, qui omnium libidinum seruus, sic aliorum vitiis perpetuo irasceretur, quasi inuideret. inde est illud trux

& violentum dicendi genus, quo lectorem mirifice interdum afficit, trahit, rapit. omitto dicere de eius dictione, quam multi veterum valde laudarunt, multi non adeo, quidam vehementer improbarunt. Magnus, Deus bone, auctor T. Liuius; lactea quadam ubertate dictionis diuinitus facundus, amans virtutum, osor vitiorum, re-ctus iudicii, rerum toga, rerum sagi, et si non ex usu neque experientia, egregie tamen peritus: denique, siquid iudico, hoc solum ingenium (de historicis loquor) populus Rom. par imperio suo habuit. ceterum tantus & tam admirabilis scriptor, ut eloquentia Polybium facile vincit, quod ingenue fateor: ita aliis dotibus à Polybio non obscure vincitur. nam ut de libro sexto nihil dicam, & id genus alius Polybij digressionibus; & Tactica imperitiam est ubi deprehendas; quod nostri Commentarij Polybiani dicent: & in causis rerum assignandis, à sincero nostri iudicio, pra nimia superstitione non raro defle-tens, aniles ineptias solidis rationibus, & certis illius demonstratio-nibus anteponit. illa quoque tam frequens & tam accurata porten-torum enumeratio, annon eundem hunc anni illius morbum palam, facit? ut non abhorreat à veri fide quod memoria proditum est à nonnullis, Gregorium Magnum, Pontificem religionis Christia-nae propagandae studiosissimum, hac tanti scriptoris ridicula supersti-tione offensum, ex omnibus Bibliothecis eius historias curasse tollen-das. Iulium Caesarem historicorum omnium in suo genere primum, & maximum, propter instituti diuersitatem praetermitto. Vnus adhuc restat Romanorum Cornelius Tacitus, quem in hac contentione, piaculum sit omisisse. Hic magni & acerrimi vir ingenij, noua cu-jusdam, grauis, concisa & sententiosa eloquentia genere eximie pra-ditus; si à Fortuna non esset destitutus, quae dignam ei tanta faculta-te materiam negauit; quemuis è principibus siue Romanorum, siue etiam Graecorum historicorum videtur potuisse prouocare. Nunc quum eiusmodi tempora constet ab eo, praesertim in Annalibus, esse descripta, quibus nulla unquam fuerunt turpissimis vitijs faedio-ra, neque aut virtutum steriliora, aut virtutibus inimiciora; cum Polybij Historia Taciti libellos velle comparare, hoc verò fuerit non Tacitum laudare, sed insignitam suam temeritatem propalam vulgare. Nam quid simile, quid vlla ex parte comparandum? non iam scriptores ipsos inter se contendo; quorum alter philosophus in-signis fuit, rebus gestis vir clarissimus: alter, ut Romanus, ab om-ni philosophia alienus, nulla re publicè unquam gesta admodum me-morabilis: sed de materia amborum loquor; quam nemo sana men-tis hic praecipue spectandam negauerit. Ut enim Therfites quem Ap-pelles aut Protogenes pinxerit, non eo minus est turpis, quia ex-

cellentis artificis penicillo est pictus; quin potius contra, eò magis conspicua est illius deformitas, quò praestantior est qua effinxit manus: sic improborum scelestae facinorae cum à disertis viris sunt descriptae, non minus quidem sunt detestanda, sed velut in editiore & illustriore loco posita, magis fiunt insignia. Quid igitur simile? Florem ipsum Romanae virtutis, & ut dicebamus ipsam ἀρετὴν τῆς ἀρετῆς eius Reipub. descripsit nobis Polybius: Regulos, Scipiones cum suis Lelijs, Fabios Maximos, Marcellos, Paulos Aemilios, Flaminios, Metellos, Mummios, & similes his ἀρετῶν heroes: res domi militiaeque gestas, omnium qua vlla unquam memoria hominum sunt gesta, maximas: provincias, nationes, regna, ad quae vix imperij Romani nomen pervenerat, stupenda breuitate temporis, imperio adiecta: exempla fidei, fortitudinis, iustitiae, generosa & alta mentis adeo insignia, ut praeraritate apud posteros fides factorum laborauerit. Cornelius Tacitus Tiberios, Caligulas, Claudios, Neronem, Vitellios, non homines, sed humanae naturae prodigia, nobis narrat: populum multiplici patientia & scelerate obsequij turpissimum: Senatores, alios meditatae adulationibus gratiam principis captantes: alios saevitia dominantis, vel turpiter inservientes, vel scelestae adrepentes; alios etiam infimas delationes exercentes, & optimo cuique exitium per calumniam struentes: plures somno & libidinosis vigiliis marcidos, segnitia sese ab invidia & periculo redimantes: postremo, ad unam rem fortes, mortem sibi consciscendam. Pleni sunt Taciti Annales non facinorum bellicorum, quae ita raro edebantur insignia; quum non hostis metueretur, verum imperator; ut continuo exercituum otio creditum aliquando sit, ereptum jus legatis ducendi in hostem: sed Senatusconsultorum adulatione novorum, aut patientia postremorum: poenarum item bonorum, ab iis principibus irrogatarum, qui ipsum si possent virtutis nomen excinderent. crimina Principum, voluptates, flagitia, incestus abominandi, lamentabiles veneni propinationes, parricidia; aulicorum proditioes mutuae, criminationes, conspirationes, & similes artes accuratissime describuntur; quarum rerum non tam cognitio potest esse fructuosa, quam exemplum perniciosum. verissime enim de talibus Plinio dictum, parum abesse à docente eum qui narret. Sed Tacitum nascendi fors huic dura conditioni alligauerat, (qua de re sapius ipse gravissime queritur,) ut vel silendum ei esset, vel ista scribenda. Tacitum igitur facile nos quidem excusamus: illos excusari non posse iudicamus, qui unicum hunc historicum omnibus alijs anteponunt: unum Tacitum politicis hominibus assidue terendum, pronuntiant: unum esse unde Principes & principum consiliarij

documenta regenda Reip. petere debeant. cuius absurditatem sententia si vellemus exagitare; facile probaremus, qui ita sentiunt, eos tyrannidis principes hodiernos tacite accusare; vel palam tyrannidis instituta videri velle eos docere. Quid enim Principi, praesertim iuueni, lectione illorum Annalium esse queat perniciosius? Ut bona exempla, si saepe ob oculos versentur, proficiunt, etiam non sentientibus nobis; sic mala nocent: paulatim namque descendunt in animos, & vim praeceptorum obtinet frequenter legere aut frequenter audire. Sed longius abij quam institueram: redeo in viam & ad Polybium. Hoc igitur scriptore adeo praestante, adeo utili, ne diutius carendum esset generosa indolis hominibus, qui literarum studium, cum actione rerum amant coniungere; Dei ope, et tuo, DOMINE, qui hac otia nobis praestas, immortalis beneficio; labore vero nostro immenso, & mediocri industria, tandem est effectum. Erant infelicis Polybij membra, quae superiorum aetatum feritas Barbarae fecit nobis reliqua, huc illuc dispersa: nos collegimus, & ad similitudinem unius corporis, quoad eius fieri poterat, redegimus. Erant pleraque confusa, ceca & miserandum in modum corrupta: nos digestimus, temporum luce illustravimus, & pro copia librorum veterum, atque ingenij sanavimus. Quam quidem ad rem ijs exemplaribus quae nobis Bibliotheca tua suggererat, non ita acquievimus, ut aliunde subsidia non peteremus. Nam quum essem admonitus, penes Serenissimum Principem, Franciscum Maria Secundum, Urbini Ducem, VI, eximia vetustatis codicem Polybij extare; egissemque per literas cum amplissima dignitatis viro, Philippo Canaio Fraxineo, tuae Majestatis tunc temporis apud Seren. Venetorum Remp. Oratori, ut ejus codicis usuram mihi impetraret: adeo non grauate Princeps sapientissimus, & quod jam olim reprobavit, harum literarum & doctrina Polybiana peritissimus, quod rogabatur fuit à se auferri; ut literis quas ad me dedit singulari humanitate conditas, diserte significauerit, studio gratificandi Majestati tuae nihil sibi esse antiquius. Non parum instituto nostro codex ille, quo vix alium antiquiorem hodie putem extare, fuit utilis. Fuit postea aliquid & exemplar aliud Serenissimi potentissimique Principis Maximiliani Boiorum Ducis: quod virorum gravium & amicissimorum nobis opera & favore sumus consecuti. Jam quia erat Polybij sermo, ut hominis Graeci, plerisque eorum hodie quibus ipse scripsit, & quorum praecipue intererat posse illum intelligere, ignotus; neque ab interpretibus prioribus quicquam auxilij poterat sperari: qui neque omnia verterant, & pleraque omnia peruerterant: nos ut Romane loqueretur & quidem, si minus ornatè, at intelligenter tamen & caste; imprimis ut Graecis Romana congruerent; fide bona

operā dedimus. Præterea, quum in eius libris & multa & magna difficultates reperirentur, quæ lectorem, in Græcis literis rebusque antiquis, præsertim bellicis, minus exercitatum, remorari, & lectionis fructum omnem poterant impedire; nos studio & diligentia contentione effecimus, (efficere certe conati sumus,) ut omnes siue rerum, siue & verborum obscuritates tollerentur, omnes remora amouerentur, omnia denique plana & facilia redderentur. Quinetiam memores cum auctorem interpretari nos, qui tot locis profitetur, sicut ostendimus, id agere se, ut in historia scribenda artem quasi quandam rerum gerendarum studiosis traderet: ipsi quoque ad istud inceptum hoc proposito atque hoc voto nos accinximus, ut eorum potissimum adolescentium studiis inferuiremus, qui ad negotia sese parant. Itaque in horum spei gratia parum adhuc usitatum in istiusmodi scriptoribus explicationis genus, absit verbo inuidia, aggressi, rationem ipsi indicauimus, ac veluti præire viam studuimus, quam si ingredi voluerint, certum ex historicis monumentis fructum, & ad rationes vitæ nequaquam prænitendas utilitates poterunt referre. Sed de Commentariis in hunc auctorem nostris, quorum editionem remorantur hætenus partim molestia graues quibus nunc cursus meorum studiorum impeditur, partim figurarum sculptura, quas ad rerum bellicarum illustrationem necessario adhibuimus, alius erit, spero, dicendi locus. Animi interim mei velut pignus aliquod ut exhiberem, quod in illo nostro opere veterum Tacticorum libris plurimum utimur, aureolum eius generis Commentarium, ab Aenea vetustissimo Tactico scriptum, placuit nunc edere, atque opes tuæ Majestatis, in Bibliotheca forulis reconditas, & præsentibus & futuris visendas fruendasque proponere. Hunc ego aliud agens quum inuenissem, non statim credidi esse illius Aeneæ, quem ante annos minimum mille & nongentos, ætati Aristotelis, Demosthenis & aequalium scriptorum supparem, memoria tenebam vixisse: ubi vero attentior lectio non esse falsum titulum mihi persuasit; inuentione libri serio gaudens, & mihi ac literis gratulās, nullis vitiosissimi codicis portentis impediri potui, quominus relictis rebus oblatum casu ἐπικαιρὸν cum omnibus militaris literatura amantibus communicarem.

EN igitur tibi, DOMINE, humillima obseruantia mea, & mediocris diligentia in curanda provincia quam tuæ Majestas mihi imposuit, grauissimos testes, Polybium & Aeneam: qui duo nobilissimi scriptores, quum & vitam se tibi debere fateantur; & omne id quicquid est, quod ad eos ornandos tuorum vnus subditorum contulit, tibi, ut par est, ferant acceptum, tantorum beneficiorum nequaquam fore se immemores aut ingratos, sed tuæ erga omnes homines benignitatis, erga eos qui ingenio sibi auctore famam reppererunt, liberalitatis, necnon cæterarum ingentium virtutum, quas dudum in tua Maiestate

uniuersus Orbis stupet, apud cunctos populos & omnium linguarum nationes vocalissimos se pracones spondent futuros. Dicit Aeneas; se militari scientia quondam clarum, per multa deinde saecula obliuione tam alta fuisse sepultum, ut ne nomine quidem esset notus. quod nunc aliqua saltem sui parte in lucem redierit, quod legatur, totum id regia tua esse munificentia. Dicit Polybius; multum se quidem olim Nicolao Quinto Pontifici Maximo debuisse, qui restitutionem suam & optauit & primus inchoauit: sed melius fata consuluisse, quod sui seruati gloriam & decus integrum tibi seruarint. Sibi enim augustissimi nominis tui auspicijs, fauore et auctoritate esse opus, ut doctrina quam affert praestantiam cum alijs, tum imprimis nobilitati Gallicae tua possit approbare. Enimuero, DOMINE, in hoc tanto armorum silentio, in tam alta pace, qua tot iam annos immortalis tuo, secundum omnipotentem DEVM, beneficio fruimur; quid est quod nobiles regni tui adulescentes potius curent, quam hoc genus studiorum? aut quorum auctorum lectioni potius quam horum & his similium otij sui tempora impendent? Est quidem nobilitati tuae ea ferocia & generositas animi ingenta, ut illo suo impetu ipsum, quod aiunt, calum diruere posse videatur: eadem tamen nihilo secius doctrina opus habet; sine qua etiam si quid, adiuuante natura, bene fiat, tamen id, quia sicut magnus dux apud Thucydidem ait, τὸ πρὸν τῆς Πιστῆος scientia certitudinem non habet, ac plerumque fortuito fit, neque plenam laudem meretur, neque paratum semper esse potest. Omnino tutissimum regimen actionum est scientia, & notitia exemplorum; quae dat animis certum iudicium; quae in manu regulam ponit, ad quam facta sua aliquis exigat; cui credat recta esse quae fecerit. Ad hanc scientiam, DOMINE; tua Majestas in ipsa prope pueritia, sine longo magisterio, inaudita quadam bonitate natura peruenit. quippe adeo felix ingenium & capax recta discendi tibi Deus dederat, ut necessaria documenta ex ore doctorum qui circa te erant, aut lectione librorum, velut in transitu raperes. Alia igitur audisti, alia legisti, in nonnullis etiam opera plus posuisti. Quid quod Iulij Caesaris libros de bello Gallico, quum spei tua Florens Christianus esset adnotus, in patrium sermonem illa aetate vertisti? Vidi ipse, vidi, & manibus hisce admirabundus codicem tractaui, qui tuam illam interpretationem continens, tuamet ipsius manu non ineleganter est descriptus. Memini etiam dixisse aliquando mihi tuam Majestatem, Commentarios rerum abs te gestarum, esse tibi inchoatos: quorum perficiendi voluntas, si quando a publice salutis curis respirares, non deesset. O faxint utinam superi, & tu velis editione operis illius, tantis rebus gestis partam gloriam cumulare. nam quid dicendo valeas, & sermo quotidianus, & pauca orationes ex ore tuo dicentis raptim exceptae, arguunt, inimitabili quodam genere granes,

Et cum admirabili suauitate parem pra se ferentes maiestatem. Eat nunc sui ostentatrix vetustas, & Iulij Caesaris jactet eloquentiam. Caesar in priuatis Laribus nato, in ea ciuitate educato, in qua ad consequendos honores plurimum vis dicendi valebat, & necessarium hoc fuit à literis praesidium, & facile parabile. Tua Maiestas prosatoribus orta Regibus maximis, non ambitu neque suffragatione imperium meruit, sed nascendo. Caesar ad Reip. gubernacula sero & iam etate grandis accessit; Tua Maiestas, quum iam inde à prima adolescentia in ipsam bellorum ciuiliū flammam incidisset; ubi semel negotiorum fluctibus cepit mergi, nullum exinde tempus, nullum diem, nullam, pene dixerim, horam à grauissimis curis & sollicitudinibus liberam habuit. Nam quis bella à te gesta, quis pugnas, & pugnis numero pares victorias enumerare valeat? quoties tua Maiestas cum hostibus acie instructa et collatis signis, dimicauerit, quoties ex itinere & agmē ducens, quoties per aliam occasionem? qua quidem in parte tanta felicitate es usus, ut nullo unquam è conflictu nisi victor redieris: nunquam hostiles acies videris, nisi jamjam vincendas, aut jam per te victas. Magnificum est & longe gloriosissimum, quantum habueris hostium, tātum posse ostendere te triumphorum. At inuenient tamen prudentes alia in tua Maiestate, quae potius quàm victorias tuas mirentur. Majus enim profectò, quàm vicisse est, causas vincendi in se habuisse: in quem finem & quatenus esset vincendum, quomodo victoria utendum, sciuisse. Vicit olim Hannibal, vicit Marius, vicit Pōpeius, vicit M. Antonius, vicere persape multi; quorum postrema primis quum non responderint, scire obuium est, plus illos Fortuna, quàm sua virtuti debuisse. Non in facto vera laus est; sed in eo quemadmodum fiat. Tua omnia gesta inter se congruunt; omnia sunt unā formā percussa. Tibi quod imputet Fortuna nihil quicquam habet. Vicisti, quia in Deo exercituum spem et praesidium pio animo ponebas. Vicisti, quia non solum lacertis, viribus & armis pugnabas, quibus plurimum tui quoque inimici valebant; sed consilio, auctoritate, & caussa, quibus illi rebus tibi pares non erant. Vicisti, quia cunctis perfecti imperatoris artibus instructissimus, aduersarystus longe praestabas. omnium castrensium munerum numeros & callebas, & cum erat opus, obibas: laboris, inedia, alboris, vigilia patientiā & in excogitandis consilijs sollertiā, in exsequēdis celeritate, omnes mortales anteibas: locorum opportunitates occupare, in bonis harere & habitare tuis, tuo tempore locoq, praelium facere, hostem in alieno deprehendere, aciem ex usu disponere, & formam ex omnibus conuenientissimam illi dare; vento, puluere, Sole pugnare, admirabiliter noras: in praelium quoties visa res postulare, primus ibas, praelio postremus excedeabas: denique consilio dux, exemplo miles eras. Ha sunt artes, quae ut vinceret, ut in potestate Fortunam,

haberes, tibi prestabant. Hac sunt, quae magis in te quàm tuas laureas, illi mirabuntur, qui non ex euentis, sed ex antecedentibus causis facta casusque magnorum virorum astimanda norunt. Jam si urbes enumerare pergam, quas tua Majestas, vel obsidione aut machinis expugnauit, vel coronâ cepit, vel ingenioso aliquo stratagemate decepit, vel deditioe accepit; Ante diem clauso componet Vesper Olympo. Ego vero animi tui prope inauditam magnitudinē, non adeo ex iis quas cepisti urbibus posse intelligi contenderim; atque ex iis quas capere quā posses noluisti. Gaudeant sane alij oppidorum euerfionibus atque excidiis: augeant inde sua superbia titulos. Tua Majestas, bono humani generis nata, amplificatis non labefactis, ditatis non quassatis, seruatis non deletis urbibus, & vult propter ingenitam bonitatem, & potest, propter incomparabilem fortitudinem, pari felicitate iunctam, verè gloriari. Sinto igitur Principes alij Poliorceta, ut volent: dum tibi, DOMINE, diuinum illum & longe gloriosissimum ΣΩΤΗΡΟC ac CONSERVATORIS titulum relinquunt. Nam cui potius quam tibi hoc cognomen conueniat? qui bellum semper aliorum pace mollius gessiſti: qui nunquam non maluisti, fortuna te pœniteret tua, quàm victoria taderet: quem vniuersa Gallia ciuitates, & quas cepisti ut seruares, & quas non capiendo seruaſti, salutis suae auctorem, vitæ, libertatis, & omnium fortunarum vno ore pradicant conseruatorem. Ne de aliis nunc dicam, hac ipsa urbs, hac regia tua, & tot prouinciarum caput, hac Iustitia & Musarum sedes, hic Europa ocellus, Lutetia tua, illa quidem fidei suos erga Principes semper tenax, sed non semper libera, utroq; à te seruata modo, utra ex causa plus tibi debeat, incertum habet. Deum immortalem! quæ fuit illius diei species, quo Urbem necopinantem, tot armatorum millibus stipatus, composito, & modesto ingressus agmine, sine vlllo terrore, sine vlla direptione, sine vlla noxa, tibi illam asseruisti, libertatem suam ipsi reddidisti, hostem externum, cuius presidio captiuatenebatur, sine tumultu, sine cade, sine sanguine, partim nouitate exempli, cui simile nihil atas vlla vnquam viderat, attonitum & stupentem: partim nominis tui terrore perculsum, & virtutis tuæ fulmine afflatum, exire precipitem, & longe terrarum faceſſere coegisti! Quis tanta rei miraculū animo capere, nedum eloqui satis queat? Cuius urbis ruinam omnes timuerant; eam sola latitia significatio declarauit esse commotam. Ut enim vilis calculus decoctus, in smaragdum mutatur; ita miles tuus, etsi longa patientia irritatus, egenus, victor & triumphator; tuis tamen moribus temperatus, tuo exemplo formatus, tua prohibitione cohibitus, Catone abstinentior, Xenocrate euasit continentior et castior. Victorem igitur te Lutetia vidit & obstupuit; ipsa se victam esse non sensit. Urbem tu cepisti; ipsa se captam esse non credidit. nihil enim eorum neque tibi neque tuo exercitui

voluisti licere, quæ victori in victos licet. nihil igitur illa eorum est experta, quæ captis oppidis belli jure accidunt. ô fortunatum, ô auspiciem publica salutis diem! Panduntur iussu tuo valua adium sacrarum: re-cta è porta Majestas tua quod in Vrbe augustissimum est templum adit: aris aduolutus auctori huius imperij & fundatori DEO OPT. MAX. gratias agis: tuum exemplum populus tuus certatim amulatur: fit concursus undique. quid multa? iunguntur ciues ciuibus, & sub uno capite diuersa Reip. membra coalescunt: victores & victi pari ambo fruente gaudio, uno concentu, uno clamore, lacrymis præ gaudio per genas manantibus, PATREM PATRIÆ te consalutant. ô diem ad perpetuam rei memoriam à prudentissimis Ordinis amplissimi Patri-bus meritisimè consecratum! cuius lætitiæ, gaudia, gratulationes atq; exultationes nemo tanta est vel ingenij copia, vel facundia qui possit enarrare. Adhuc tamen nonnullorum mentes, quos praua consilia & feruida temeritas ab officio longius abduxerant, stimulat ille metus, ne si in tuo victoris animo, & rerum iam potentis, sensus aliquis præ-teritarum injuriarum, ut sit, resideret, male sibi foret consultum. Mul-ta illi quidem, de tua benignitate et indulgentia audiuerant; sed terrori nihilominus erat commune illud vincentiæ siue jûs, siue error, summum victoria fructû in vindictæ licentia ponentium. igitur inter spem metum-que ancipitibus cogitationibus fluctuantes, latari palàm, dolere in sinu: modo bene sperare, modo tremiscere. Eloquar an silebo? sed tacere me rei magnitudo non sinit: dicere gestientem verba deficiunt meritis paria tuis. Equidem hoc loco si poëta essem, pectus areum mihi optarem, cen-tum voces, & linguas in carmina cætum; si orator, enthymemata Demo-sthenis, aut opulentiam Tully: nunc qui nec poëta sim nec orator, verbis potius utar Iohannis Papa ad Carolum imperatorem scribentis, atque illud audèter dicam; non si omnia sylvarum ligna vertantur in linguas, suffecturas tamen commemorandis clementia exemplis, quæ super hu-manam euecta fidem, in ipsa victoria, aut jam victrix tua Majestas edidit. Claudius quondam Imperator, in Senatu Romano Romuli cõ-ditoris imperii admirandam fuisse sapientiam, hoc argumẽto probauit; quod plerosque populos eodem die hostes, dein ciues habuisset. At quanto, bone Deus, major fuit tua sapientia, moderatio & clemen-tia, qui etiam inter arma, etiam in acie persape, male sanorum ciuium, & micantium gladiatorum mucronibus tuum latus petentium, quàm maxime poteras sanguini pepercisti? postea verò quàm quicquid fuerat inimicorum deuicisses, ipsius victoria victor, sic repente præteritarum noxarum memoriam deposuisti, ut non solum victos omnes ea ipsa ho-ra pro ciuibus haberes; sed hoc amplius, in pristinos honorum & digni-tatum gradus omnes edicto restitueres; multos inter ministeria tua ad-mitteres; multos in amicitiam et intimam familiaritatem tuam recipe-

res. Qui principem gratia locum apud te quum ex illo tempore semper obtinuerint, & nunc quoque obtineant; documento omnibus sunt quàm sit tua Majestas in offensis exorabilis, in accipienda satisfactione facilis, in reconciliata gratia fidelis. non enim facile solum, sed etiam semel placari soles. ò niueum, ò aureum pectus! ò animum vere magnum, cui remedium injuria, obliuio est, non ultio! ò mentem, ut verbo omnia complectar, vere regiam: Post tot victorias, tot inusitata merita clementia, quum jam omnibus qui ubique sunt mortalibus esset expressa confessio, scire te vincere, scire tuos hostes debellare, scire debellatis parcere; unus restabat scrupulus, qui tuorum animos otij & quietis cupidissimos, non parum angebat; quod an scires gloria bellica modum statuere, adhuc ignorabamus. Veniebat in mentem, natura legem perpetuam hanc esse, ut quibus artibus ingens aliquis decus sibi quasiuit, eas plurimum adamet, eas libentissime exerceat, ab ijs agerrime reuocetur. Cogitabant praterea homines, rem unicam esse gloriam, cujus honesta quidem, sed insatiabili auaritia optimi quique Principes, & maxima ingenia teneantur. Te igitur bellicis à puero innutritum laudibus, ne materia deesset triumphorum, antiqua majorum tuorum iura repetentem, bella ex bellis gesturum, neque aut tibi aut tuis ullam quietem indulsurum. Hi tum vulgi sermones erant, hic timor etiam eorum, qui supra vulgus sapiunt: Nondum videlicet tuarum omnium virtutum plenum iubar refulserat: nondum tua Majestas prestantiam suam totam patefecerat. Vt Sol quoties ab axe altero ad nos accedit, non repente totam sui caloris vim in nos infundit, sed paullatim ex v'sibus nostris eam dispensat; sic tua Majestas caelestem illam mētis altitudinem non statim, verum temporibus suis & iudicio certo exeruit. prodesse enim tuis, non admirationem tui concitare voluisti. itaque ergo quantus esses bellator, quàm clemens victor, sciebamus; illud nesciebamus, pacis & belli rationes, natura sua res diuersissimas, ex aequo tibi esse notas, & prout tua dignitas, aut tuorum utilitas postularet, hoc aut illam probare. Merito tuo, DOMINE, omnis te ordinis homines ore celebrant, deuotione venerantur, amore complectuntur. Tu bello externo, quod credebatur fore multo diuturnius, finem nō magis tibi quàm viuerso nomini Gallico gloriosum, imposuisti. Tu bello civili extincto, quod metuebatur fore perpetuum, omnes turbas in tranquillum redegisti. Tu pacem, pacem aliam, pacem augustam, pacem omnium bonorum largitricem, nobis dedisti. Tu vrbes ciuibus, ciues urbibus, cultum agris, honorem sacris reddidisti. Tu vim legibus, iudiciis auctoritatem, Ordini amplissimo suam dignitatem, Ecclesiasticis debitam reuerentiam restituisisti. Tu tranquillitatem domi suas artes exercentibus, securitatem itinerum peregre proficiscētibus, commoditatem nauigerorum fluminum commercia agitantibus, certam cuique rerum suarum possessionem pra-

stitisti. Quae beneficia etsi videntur, & reuera sunt maxima; aliorum
tamen meritorum erga nos tuorum magnitudine longo superantur in-
teruallo. Annon enim omnibus ante dictis est majus, quod ciuium ani-
mos longinquitate bellorum ciuilium mirandum in modum efferatos,
ad concordiam & amorem mutuum perduxisti; eosque sibi inuicem
ignoscere, & praeitorum obliuisci, ignoscendo atque obliuiscendo do-
cuiisti? Omnium verò maximum, praestantissimum, Deo acceptissimum
est, quod stabilita ciuili concordia, ad generis alterius concordiam, cuius
desiderio cōtabescunt boni, primus tu, DOMINE, viam munisti. Et quis
scit, an huius quoque restituta gloriam, qua nulla potest maior optari,
ac ne cogitari quidem, superi priorum votis & supplicijs tandem exora-
ti, Majestati tuae reseruent? Magnum inceptum, arduum, & vix ab
humanis viribus sperandum. Sed rerum à te gestarum magnitudinem
ignorant, qui alia Majestati tuae putant conuenire incepta, nisi ma-
gna, ardua, & à nemine mortalium prae te expectanda. Quid hanc
ipsam pacem prestare sartam sectam, inconcussam, inuiolatam, alius
prae te poterat? aut quum febrem sanasses, quae Remp. vexabat, pa-
rum multa restabant è purpura tua vnius arie & industria cu-
randa? Omitto bellum Allobrogicum è fauillis prioris incendij conflag-
ratum; quod tua Majestas eodem fere tempore & suscepit & con-
fecit. Venisti enim, vidisti, vicisti. omitto coitiones alias, nullo strepi-
tu, mira vigilantia à te disiectas. Nam ubi semel excelsio animo tuo se-
dit, vtilem rationibus tuis, salutarem tuis populis esse pacem; ostendisti
ea te esse constantia, vt expugnare tuum propositum nemo posset; ea fu-
turi prospicientia, vt omnes impendentium motuum causas, priusquam
exoriantur prouideas; ea virium potentia, vt omnibus prospicias, et in-
uitus cogi ad bellum non queas. Tumultuentur igitur pacis tuae inimici;
moliantur quicquid volent: tam citra Majestatem tuam eorum impe-
tus deficient, quam ipsi infra tuam iram sunt positi. Nemo sibi stulte
adeo blandiatur, vt altam hanc animi tui tranquillitatem, rem putet
esse precariam, de alieno arbitrio pendentem. Nullum est magnitudinis
tuae certius argumentum, quam nihil posse ei quo instigetur accidere.
Sic quum inferior pars mundi in tempestates subinde impellatur; quae
supra Lunam sunt, propinqua sideribus, manent in suo statu, semper-
que illic serenum est. Lege deum minimas rerum discordia turbat,
Pacem summa tenent. Quid nunc commemorem, hoc alto pacis tuae
otio quemadmodum utaris, & quibus illud curis impendas? quod qui-
dem tuarum laudum ingens pelagus si semel ingrederer, vereor vt ora-
tioni meae exitum possem inuenire. adeo est ea materia ad dicendum be-
nigna. Ostenderem nullam esse Reip. partem, quam nō reformaris, non
ornaris, ad cuius splendorem non aliquid vtile pariter & magnificum
excogitaris. Dicerem, literarum studia & pacis omnes artes pene
ex obli-

ex obliuione per te reuocatas, nunc cum maxime per te florere: multa insuper artificia in hoc regnum & hanc regiam, magno tuorum subditorum dono, à te primo esse inuecta; & ut suam illis sedem assignares, alteram velut urbem in hac urbe esse exstructam. Enumerarem tot ingentium operum stupendas moles; tot in Vrbe, tot ad Urbem, tot per omnes prouincias superbiorum adificiorum substructiones, partim inchoatas aut jam profligatas, partim omnino perfectas: tot pontes fluminibus impositos, tot vias resectas: portus nouiter iussu tuo institutos; flumina fluminibus iuncta in usum commerciorum. Referrem qui sit tua Maiestatis etiam in hac aetate vigor, perpetuo gaudens motu; cui si quando leuare animum ab influentium negotiorum cura lubeat, instar cessationis est, lustrare saltus, excutere cubilibus feras, equum agitare, arma tractare. Narrarem denique, rerum gestarum magnitudine, famam prudentia, aequitatis et fortitudinis, maxime autem per hanc ipsam pacem, in illud glorie fastigium tuam Maiestatem esse euectam, ad quod nulum Principem à multis retro saeculis neque vidimus, neque audiimus, ac ne legimus quidem peruenisse. Nam qui locum principem inter Christiani nominis Reges unam cum successionem huius regni à Maioribus tuis accepisset; virtute effecisti tua, ut hanc honoris tanti prerogatiuam, non magis sanguini tuo, quam proprijs in Remp. uniuersam Christianam meritis tuis deberi, omnes agnoscant, omnes fateantur. Te principes potentissimi suspiciunt; te Reges latissime dominantes mirantur; ipse cum primis Pontifex Maximus tua amicitia gloriatur. Tibi Serenissima Venetorum Resp. tranquillitatem suam fert acceptam; & cum Pontifice factam gratiam, tuum interpretatur munus. Te foederatarum prouinciarum Illustriissimi Ordines, sua libertatis defensorem, sua pacis conciliatorem, sui imperij protectorem, pleno ore profitentur. Tibi assurgit quicquid ubique mortalium colitur. O salue pacis magne auctor, periclitantium portus, rerum in Europa, salo & errore dudum fluctuantium, unica ancora. Veneror DEVM OPT. MAX. ut qua benignitate haecenus cum tua Maiestate egit, eadem, porro constanter agat. Sis semper domi fortunatus, semper in publicum felix, semper augustus, semper concordia suator idem & vindex, Orbis denique Christiani semper sis arbiter.

CORRIGENDA IN PRÆFATIONE.

Pag. 1. versu 12. cuius, scrib. cuius. p. 12. 10. qualdam, scrib. quadam. 14. 32. nesciuit, scr. ne scilicet q. p. 19. 13. carceris pædore: scribe, exilij tædio. id enim mens voluit nostra, nisi aliter calamus scripsit. sic versu 17. soluitur catete, scribe, liberati restituitur. 20. 37. Extrusco, scr. Etrusco. 25. 8. quum, scr. cum. 29. 40. benda in, scr. benda. in p.

DE PRIORIBVS POLYBII INTERPRETIBVS
ET NOVA HAC VERSIONE.

PRIMUM Polybij partium, quas nostra hæc editio separatas exhibet, sola est tertia, quam nemo ante nos, quod equidem sciam, verterat. priorum duarum Latinam interpretationem nõ defuerunt qui aggredierentur, vt dissimili proposito, ita successu dispari. Primos quinque li. ros annis ab hinc circiter CLX Nicolaus Perottus Saxoferratensis, postea Archiepiscopus Sipuntinus, iussu Nicolai Quinti, Pontificis literarum amantissimi, Latinam fecit. Partis secundæ Eclogas, quum Wolfgangus Musculus patrum memoria primus omnium esset interpretatus, non multo post Pompilius Amasæus, Romuli F. cur telam eandem denuo retexeret, iustam se causam habere putauit. neuter tamen horum eclogam libri sexti secundam, quæ est de militia Romana, à Iano Lascari cõuersam, ausus post illum tentare: quod fecit postea Iustus Lipsius, & nouam eius fragmenti translationem edidit. Hi sunt, opinor, qui ante nos huius utcumq; decursi à nobis curriculi, partem aliquã, maiorem alij, alij minorẽ decucurrerunt: omnes viri eruditissimi, & propter scripta sua, quæ in hoc aut alio genere literarum ediderunt, suis sæculis inter columnas Reip. literariæ habiti. Ne quis igitur consilium nostrum calumnietur, aut leuitatis nos arcessat, quasi actum agere post tam illustria nomina, sine iusta causa instituerimus; visum est faciendum, vt de priorum interpretationibus quæ nostra sit sententia in hoc vestibulo operis exponeremus. quod quidem sine inuidia, sine succo lolliginis, ea simplicitate & animi æquitate sumus facturis vt bene actum iri nobiscum putemus, si possumus impetrare ab hodiernis ingeniis, vt parẽ candorem ad iudicandum de nostris lucubrationibus adhibeant. Nos beneficio Dei ita nati sumus, ita ab optimo & sapientissimo parẽte educati, vt per alieni nominis ruinam velle crescere, quod sceleresti quidã hodie faciunt, ingentis piaculi loco semper duxerimus: vltimamq; adeo furoris lineã esse à puero crediderimus, per turpitudinem velle splendere. *- tanti mihi non sit opaci Omnis arena Tagi, quodque in mare voluitur aurum.* Sed ad rem. Igitur, vt à prima parte ordiamur, Nicolaus Perottus eius interpres, literarum Latinarum, quas per diu docuit, exquisite, vt illa erant tempora, fuit peritus, & cum primis curiosus: quod ingens ille in Martialem Cõmentarius, sub titulo Cornu copiarum ab eo editus ostendit. erat præterea in hoc viro nõ vulgaris industria in Græcis ita vertendis (quæ quidem intelligeret,) vt nullum persæpe Græci idiomatis in Latina eius versione vestigiũ appareret: quam interdum esse opus *αὐτῶν* dicas, non alieni interpretationẽ. quod si par fides responderet, inter excellentissimos interpretes poterat sine dubio Perottus recẽseri: Est operæpretium scire, quo fauore hominum fuerit ipsius versio excepta eo quo edita est sæculo. Paul. Iouius in eius elogio, postquã dixisset translatum ab illo Polybiũ, hæc verba subiicit. *Non defuere tamen ex æmulis, qui eius auctoris translationem antiquissimam fuisse, furtimq; surreptã existimarint, quod Thucydide, Diodorum, Plutarchũ, & Appianũ, clarissimo ingeniorum certamine cõuersos, vnus Polybius egregia fide Latinus, æquabiliter & prædulci Ro. sermonis puritate prorsus antecedit.* Vides adeo cõsentiens fuisse omnium de præstantia huius versionis iudiciũ,

ut etiam Perotti æmuli atque inimici fidem illius & elegantiam admirarentur. ratio autē est, quia nemo illis tēporibus Italicū erat, qui amplius Græce sciret, quā hic interpretēs: pauci qui tantū, quantum ille. Nos vero ē contrario affirmamus, Perottū à fidelis interpretis laude tantū abesse, quantum qui lōgissime. Quod enim hodie plurimis vsuuenire videmus ut postquā primis Græcæ linguę præceptis fuerūt imbuti, & communissima quæque vocabula Græca incipiūt intelligere, perfectā eius linguę sibi videātur esse adepti cognitionem, qui reuera vix in cortina adhuc adsistunt: plane videtur etiam Perotto accidisse. cui si venisset in mentem cogitare, quātum ab ea notitia Græci sermonis abesset, quæ Polybij interpretationē professo est necessaria, ne Attalicis quidem conditionibus à Nicolao Pontifice potuisset adduci, ut cuius auctoris ne vnā quidem paginā recte intelligebat, eius interpretationem in se susciperet. Quum autē docuerimus, nulla dotē insigniorem esse Historiam Polybij, quā accurata pugnarū descriptione, & omnium eorum explicatione, quæ ad rem militarem & Tacticam pertineant, nullo pacto ferendus aut excusandus est hic interpretēs, homo bellicarum rerū & totius Tacticæ adeo rudis & imperitus, ut qui in cæteris partibus Historiæ Polybianæ multa nesciret, in descriptionibus præliorū omnia ignoraret, omnia peccaret, atque eadem operā tāto scriptori, quod erat fere præcipuum eius decus, adimeret. Omnino prælium nullum, facinus militare nullū à Polybio fuerat paullo diligētius narratum, in quo grauissima & momenti maximi peccata ab hoc interprete non sint admissa. qui quidē ἐπιχειρῶν & disciplinæ Tacticæ propriarum vocum omnium significationes quum nesciret, vel eas omisit, vel quiduis aliud, pessimo exēplo, pro verbis Polybij substituit. Sic pagina huius editionis c. l. x qui non intelligeret illas locutiones, ἔξ ὑποστροφῆς αἰαχρήν, *se recipere sensim relato pede*; item, πρὸ βλήμα ποιεῖσθαι τὸν ποταμὸν, quod etiam dicitur ἐν πρὸ βολῇ ἔσθαι τὸν ποταμὸν, *minimenti loco flumen obijcere*, grauissimi loci sententiam corripit, & quod in memorabili Hannibalis facinore notauerat vnice Polybius, in versione Perotti est dissimulatum. Verba Polybij sunt: καὶ τὸ πρῶτον πικρὸς ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἐξ ὑποστροφῆς αἰαχρήσαςτος Ἀνίβας, ἐκ πρὸ βλήμα ποιεῖσθαι τὸν Τάγην καὶ τὸν ποταμὸν, καὶ πρὸ τῶν ποταμῶν ἐξέβαιον σισσηπιδῶν τὸν κίνδυνον. quæ ita Perottus vertit: *Vt Hannibal, prælio abstinuit, & callide hostibus cedens, castris supra ripā Tagi locatis, equitibus præcipit, ut cum hostem aquam ingressum viderint, adoriantur peditum agmen.* quā aliud Græca, aliud Latina sonant? neque id mirum; nam Perottus securus verborum Polybij, Liuiana eorum loco inferat, ex illius lib. xxi. atq; hac licentiā ille quum passim vtatur, ne tum quidem ea abstinuit, quando Polybij & Liuij narrationes non consentiunt. Sic libro eodem p. ccxxiv. ut vnum ē multis exemplum afferam; quia non capiebat quid esset in Tactica disciplina, ἐκ πρὸς ἀγῶν ἐκ πορείας, *deflexio ex itinere recto, in dextram aut leuam partem*; nec magis intelligeret vocem ὑποστέλλειν. *applicare se colli aut parieti, & prætexere sic ut minime appareas*, quod vernaculus sermo elegantissime appellat, *capit*, pessime hæc Polybij verba expressit, aut potius, nullo modo expressit. τοὺς δὲ βαλίας καὶ λοχιστοὺς καὶ τὴν πορτοπορείαν ἐκ πρὸς ἀγῶν, ὑπὸ τοῖς ἐν δεξιᾷ βυσσὶς τῷ πρὸς τὸν αὐλάνα κινδύνον, ὅτι πολὺ πρὸς τῆς ὑποστέλλει τοὺς δὲ ποταμὸν καὶ τοὺς Κελποὺς ὁμοίως τὸ δυνάμει βουναὶ κύκλῳ πρὸς ἀγῶν, πρὸς τῆς σιων.

χῆς, ὥς ἐστι ἐξ αὐτοῦ εἶ) καὶ ταῦτα τὴν εἴσοδον, τὴν καὶ τὴν λίμνην, καὶ τὰς περὶ τὰς
 φέρονται εἰς τὴν περὶ τὴν εἴσοδον. Pro istis omnibus hæc posuit Perottus:
*Baleares, omnemque leuem armaturam post colles circumducit. equites cum Gallis
 in ipsis angustis locat: ut simulac intrassent Romani, obiecto equitatu, clausa omnia
 lacu et montibus essent.* Obsecro, hoc vertere est an pervertere? ubi fides? ubi
 pudor? sed fidus hic interpretes pro iis quæ non assequeretur Liuij verba re-
 posuit: quem nos demonstraui in Commentariis nostris adeo sui dis-
 similem in hac pugna describēda fuisse, vt à mente Polybij simul & à vero
 aberraret. quis igitur Perotti imprudentiam, ne quid grauius dicam, in hoc
 & similibus locis, satis miretur? Sed vt intelligāt militaris literaturæ studiosi
 adolescentes, quàm necessaria fuerit Polybij interpreti rerum Tacticarum
 accurata cognitio, & quàm multa Perottus eius disciplinæ ignoratione, aut
 prætermittente fuerit coactus, aut pessime sit interpretatus; age prælij alicuius
 descriptionem examinemus, & singula Polybij verba pressius expendamus.
 Ea si lubet esto pugna, qua Antigonus Cleomenem ad Selasiam de-
 uicit. habetur sub finem libri secundi, estque à Polybio paucis verbis elegan-
 tissime descripta. Ait Polybius initio eius descriptionis, pag. CL. ὁ δὲ ποταμὸς
 τούτων καὶ τὸν Οἰνῶτα ποταμὸν φερούσης εἰς τὴν Σπάρτην. Perottus sic: *Via inter hos
 media est, quæ per ripam profluentis fluminis ducit Spartam.* quia nomen Οἰνῶτα
 formam habet participij, putauit esse, & vertit *profluentis*. sic iterum mox,
 καὶ τὸν Οἰνῶτα ποταμὸν, non longe à ripa fluminis. vt certū sit nescisse illum amnis
 hoc esse proprium nomen. Hic Liuij sui eum meminisse oportuit, & ho-
 rum illius verborum libro xxxiv. *Quintus satis iam omnibus paratis, profectus
 ab Starinis, die altero ad Selasiam, super Oenunta fluuiam peruenit: quo in loco Anti-
 gonus Macedonum Rex cum Cleomene Lacedæmoniorum tyranno signis collatis di-
 micasse dicebatur.* Sequitur apud Polyb. ἐπὶ μὲν τὴν Εὐαί ἔταξε τοὺς πελοποννησιακοὺς συμ-
 μάχους. Perottus: *in Euam gregarium militem ac socios posuit.* atqui non dicit
 Polyb. τοὺς πελοποννησιακοὺς καὶ τοὺς συμμάχους, sed τοὺς πελοποννησιακοὺς συμ. id est, *auxilia sociorum
 finitimorum.* verū de voce πελοποννησιακοὺς plura in Commentarijs ad hunc locum.
 Polybius; ἐν δὲ τῇ περὶ τὴν εἴσοδον καὶ τὸν ποταμὸν ἐφ' ἑκάτερον τὸν ποταμὸν τοὺς ἵππους μὲν μέγιστος
 ἦν τὸν ποταμὸν περὶ τὴν εἴσοδον. Perottus: *Equites autem in planitie, supra utramque
 fluminis ripam, cum parte mercenariorum collocauit.* omisit illa ὁ δὲ; quæ verba
 esse otiosa & nos cum ista interpretabamur putauimus. sed mutauimus sen-
 tentiam & libris suadentibus & re ipsa. vertendum erat; *ad utrumque via la-
 tus.* Addit Polybius, Antigoni locorum naturam cōtemplantem, Cleo-
 menis rationem in exercitu disponendo, quam ipse στρατοπεδία vocat, vehem-
 enter laudasse & iudicasse, non potuisse commodius aut prudentius neq;
 peditem locari, neque equitem; sed singulas exercitus partes conuenienter
 naturæ suæ, & ingenio loci fuisse dispositas, cum ad cauēdum, tum ad no-
 cendum. Hanc sententiā pulcherrimo & appositissimo simili Polybius ita
 exprimit: σπουδαίως τὴν τὴν περὶ τὴν εἴσοδον καὶ τὸν Κλεομένην πᾶσι τοῖς εἰσέτοις μέρεσι τὸ
 διωκόμενος ὥς τὸν Κλεομένην περὶ τὴν εἴσοδον καὶ τὸν Κλεομένην, ὥς τὸν Κλεομένην
 πᾶσι τῇ στρατοπεδίας τῇ τῇ ἀγαθῇ ὀπλομαχίᾳ περὶ τὴν εἴσοδον. ὁ δὲ γὰρ ἀπέλι-
 πον τῇ περὶ τὴν εἴσοδον ἅμα καὶ θυλακίᾳ. ἀλλ' ὡς ὁμοῦ καὶ τῇ εἴσοδῳ, καὶ πα-
 ρεμβολὴν δυσπερόσδοτον. δὲ καὶ ὅτι μὲν εἴς ἐφόδον κατεπευγάζεσθαι καὶ συμπλέκει-
 σθαι περὶ τὴν εἴσοδον. Perottus qui non intelligebat quid esset ὀπλομαχίαν

πρὸς βολή, id est positio lanistæ, siue magistri tractātorum armorum, iētum
 meditantis, ac simul ab iētū sibi cauētis; nos vocamus *posture*, vel *demarche*:
 vātro compendio ex hoc loco se ita explicuit. *Antigonus*, vno tempore & dif-
 ficilem locorum situm, & miram *Cleomenis* in disponendo exercitu industriam cōspi-
 catus, quippe qui nullam optimum ducis officium pratermiserat, abstinendum sibi
 praelio in præsens tempus existimauit. Quemadmodum autem vocem πρὸς βολή
 hic non intellexit, sic alibi ignorans quid esset hastæ vel sarissæ κατὰ βολή fal-
 sissimam & ineptissimam Polybio sententiam affinxit. Locus est libro v.
 pag. CDXXVI. in accurata descriptione pugnae ad Raphias. Ait ibi Polybius;
 δὲ καὶ κατὰ βολήντες πρὸς ἀλλήλους οἱ περὶ τὸν Ἀνδρόμαχον καὶ Σωσίβιον ἐπὶ ἤσαν.
 id est, *Andromachus* & *Sosibius* repente sarissis inclinatis, in hostem duxerunt. est
 enim κατὰ βολή, hastæ quæ in itinere super humerum imposita fertur, aut
 erecta, aptatio ad inferendum iētum, & protensio. at Perottus sic; qui cum
Andromacho & *Sosibio* erat, abiectis repente armis, fuga sese commiserunt. potuitne
 magis è diametro cum Polybij sententia pugnare? Sed redeo vnde sum di-
 gressus. In proxime sequente periodo quid esset λαβὴν πρὸς ἑλλημα de fluuio,
 quod modo exponebamus, omisit, ac simul prudentiæ Antigoni magnum
 argumētum reticuit. Pari fide tractatus hic qui sequitur locus eximius: ἅμα
 δὲ καὶ πρὸς δυνάμειν ἡμῶν ἐπιβόλῃς, πρὸς δὲ μέλλοι ἐκκαλεῖται τὰς ἐπὶ τῇ πρὸς ἐναντίον ἐπιτοίαις.
 Solent duces prudentes vt hostem incautum & imparatum deprehendant,
 aliud simulare aliud agere. si equitatu pugnare decreuerint, dant significa-
 tionem quasi peditatu rem sint gesturi. si à tergo velint aciem hostilē ado-
 riri; dant operam vt suæ aciei frons hostem assidue moretur, velut iamiam
 pugnatura. Sic in vrbiū oppugnationibus, quando aliquam portam aut
 murorum partem omnibus viribus sunt inualuri, ad partem oppositam &
 remotissimam, copiarum portionem aliquā ostendunt, vt à sensu eius, quod
 paratur, sicut alicubi Curtius ait, mens oppidanorum alibi occupata auo-
 cetur. hoc Polybius appositissime dixit, πρὸς δυνάμειν ἡμῶν ἐπιβόλῃς, & finem
 quem exposuimus spectare, appellat πρὸς δὲ μέλλοι ἐκκαλεῖται τὰς ἐπὶ τῇ πρὸς ἐναντίον ἐπιτοίαις. quo
 igitur Perotto mens ita vertenti? postea laceessere ad praelium hostes tentauit. Se-
 quitur; καὶ διωάμενος δὲ λαβὴν ὁπλῶν ἀπὸ τοῦ ἐξοπλοῦ, ἀπὸ δὲ πρὸς πρῶτον ἐπὶ τοῖς αἰπύ-
 κησθαι τὸν Κλεομένην, τὴν αὐτῆς ἐπιτοίαις ἀπείκει. Perottus: sed quum nullum prorsus
 vacuum custodia locum offenderet; siquidem omnia *Cleomenis* providentia diligen-
 tissime construxerat; ab incepto destitit. omittit alteram duorum istarum vocū,
 πρὸς δὲ ἐξοπλοῦ; quæ translatae sunt à singulari certamine, & de eo dicuntur,
 qui ita consistit cōtra aduersarium, vt nullam corporis partem habeat, quæ
 scuto vel aliis armis non tegatur: quod summus poeta appellat in arma sua
 se colligere. vt, *Substitit Aeneas, & se collegit in arma Poplite subsidens.* & alibi:
bellis acer Halesus Tendit in aduersos, seque in sua colligit arma. noster libro III.
 pag. CCXXXII. κατὰ τὸν ἐπὶ τῇ κατ' αἰδέα καὶ ζυγὸν ἀγωνισμάτων, δὲ τὸν μέλλοντα καὶ
 σιωπῶν, πῶς διωατὸν ἐφικέσθαι τὸ σκοπῶν, καὶ ἡ γυμνὸν, ἢ ποῖον ἐξοπλοῦ μέρος φαίνεται τῇ
 αἰπύκησθαι, ἢ τὴν καὶ τοῖς ἑσπερίοις ὅλοις πρὸς ἐναντίον σκοπῶν. At verbum αἰπύκησθαι
 quàm insulse expressum est, aut potius dissimulatū? est autem αἰπύκησις mo-
 tus motui aduersarij respondens; quo cauetur, ne aut latus, aut tergū possit
 ferire, manēte semper frōte fronti obuersa. Mox, συνέβηεν ἡ Τύχη, non est con-
 iūxerat, sed commiserat, vt cū paria gladiatorum inter se cōmittuntur, aut alij

aut agonistæ. notū quid Romani *commissiones* appellēt. Sequitur *πρὸς τοὺς τοῦ Εὐατοῦ βασιλῆος ἀντίπαλόν τε Μακεδόνων τοὺς χαλκασπίδας, καὶ τοὺς Ἰλλυρίους, καὶ τοὺς σπείρας ἐνδομάξ τεταγμένους*. Perottus: *his quos in Eua collocatos diximus Macedones scutatos opponit. item Illyrios, cohortesque in plures partes diuisas, alternatim disponit. vox scutatos Græcam non exprimit; quæ propriam scutorum speciem in militia Macedonica significat. qua de re, multa in Commentarijs. cætera pessime sunt expressa: estque errorem librorum secutus, qui habent καὶ τοὺς σπείρας, pro eo quod edidimus καὶ τὰς σπ.* nam vox *σπείρας* referenda ad Illyrios, quorum fuit proprium cateruatim pugnare & copias suas diuideri in paruas manus, quas *σπείρας* appellare solet Polybius. initio libri huius de Illyrijs: *χρησάμενοι τῇ πρὸ ἀνδρῶν εἰσομένη τάξει, πρὸς ἑαυτοὺς κατὰ σπείρας ὅτι τὸν Αἰτωλῶν στρατοπέδῳ*. inde, qui paruis manibus pugnant, dicuntur *σπειρηδὲν μάχεσθαι* quod genus vnum est tam seriæ quàm ludicræ pugnæ. Strabo. lib. III. *Τελευτοὶ δὲ καὶ ἀγῶνας γυμναστῶν καὶ ὀπλιτικῶν καὶ ἰππικῶν, πυγμῇ καὶ δρόμῳ, καὶ ἀγροκοβολισμῷ, καὶ τῇ σπειρηδὲν μάχῃ*. & Polybius in nona historia de Rom. *τῶν περὶ καὶ σπείρας πρὸς ἀσπίδων*. ex Perotti versione intelligi non potest cateruas siue cohortes istorum Illyriorum fuisse equitibus permixtas: de quo genere militiæ multa alibi obseruamus. Omittit mox Perottus hæc verba, *καὶ συμπαράχθεις πρὸς τῶν Ἀχαιῶν χιλίους, καὶ Μεγαλοπολίται τοὺς ἴσους*. vitio codicū, opinor, quibus utebatur. nisi tamē ideo omisit, quia vocem *συμπαράχθεις* non intelligebat. est vero *συμπαράχθῃναι*, ad latus adiungere & longa serie porrigere. Sequitur statim, *πρὸς τοὺς οὖν τοὺς μισθοφόρους, ἐπίστησι διφάλαγγίαι ἐπάλλῃσιν τῶν Μακεδόνων*. Perottus: *Deductis igitur in aciem mercenariis, Macedonum phalangem statim subsequi iussit: quippe locorū angustiae, ne secus fieret impediabant. mirum hominis errorem: qui putauit φάλαγγα & διφάλαγγίαι idem esse. Saltem exponeret vocem ἐπάλλῃσιν. sed Perottus non magis sciuit quid sit διφάλαγγία aut πεμφάλαγγία in Tacticis, quàm quod maxime ignorabat. sic autem appellantur phalangis partes, in quas fuerit diuisa propter angustias aut alias difficultates locorum. quod vel adiecta à Polybio ratio clarissime docet. vide Aelianum capite xxxvi. erit igitur διφάλαγγία ἐπάλλῃσιν, phalanx vna in duo agmina diuisa, quorum alterum præit, alterum sequitur. ὁρῶν δὲ πρὸς τὸν λόφον πρὸςβολῆς, non male vertit si rem spectes, *initium inchoandi certaminis*: verba sonant, *accessionis ad collem faciendæ, siue accedendi ad collem*. πρὸς ὀρετμῶν οἶον πρὸς αὐτῇ τῇ τῷ λόφῳ ῥίζῃ, non est simpliciter *constiterunt*: sed id quod expressimus, *progredi ad radices montis, et ibi adherere ac subsistere*, tanquam è superiore loco suspensum. Ait Polybius; *πρὸς ἡγεῖσθαι δὲ ποιεῖν δὲ δύνανται οἱ οὖν ὅτι μάλιστα*. Mos grauiissimi huius scriptoris est, quoties pugnam aliquam describit, in iis quæ communia sunt adeo non immorari, quod solent alij historici facere, quibus sua placet eloquentia, vt vix eorum verbo vno aut altero faciat mentionem: cuius rei hic est eximium exemplū: nam his paucis verbis significat, Reges & Regum duces, suos quemque ad fortiter dimicandum esse hortatos. Vertimus igitur; *suique eos officij admonuere quorum ea partes erant*. Perottus qui in superioribus necessaria præteruolabat, hic verbis non parcat. Sic ille; *Hortantur pro tempore socios vt fortis magnoque animo sint, victoriam sibi in manibus esse non dubitent. Post hæc omnes incredibili audacia ad expugnationem collis irrumpunt*. En Liuius est, quem puta-*

bamus esse Polybium. at illa interim, dissimulatur, πρώτης δὲ ὁπίας ἀνὰ διέξαι-
 ρας αὐτοῦς. Maior & periculosior in proximis verbis est error, περὶ οὗτος τῶν
 ὀπίσθας τῶν Ἀχαιῶν ἐρήμοις ἐκ τῆς κατόπι ὕψους. existimavit Perottus ὀπίσθας esse co-
 hortēs Achæorum; ac vertit, ubi animadvertere cohortes Achæorum omni subsi-
 dio nudas esse; atqui iam dixit Polybius ὀπίσθας fuisse Illyriorum, qui propius
 hostem collocati subsidium à tergo habebāt Achæorum. verum Illyrijs ad
 collem accedentibus, quum interea Achæi se non mouerent, eueniebat, ut
 Illyrii à suo subsidio longius abscedentes, terga nuda haberent sed hæc cla-
 rissime in Commentarijs sunt demonstrata. Omnes absurditates superat
 quod iam dicemus. Subijcit Polybius ei manui militum Antigoni quæ E-
 uam collem inuadebat, restitisse à fronte Euclidem, qui è superiore loco in
 ipsos pugnabat: eodemque tempore mercenarios nitentium terga, quæ
 modò dicebat fuisse nudata, infestasse. Sic ille: ὡς αὖ τὸ μὲν πρὸς τὸν Εὐκλείδην
 ἐξ ὑπερδύξιν κατὰ πρὸς αὐτοὺς αὐτοῖς ἐφασκόντων τὴν ὑμιοδοφόρην κατόπι ἐπικυμάντων, καὶ
 πρὸς φρεσὶ τῶν καὶ χεῖρας ἐρρωμένων. Perottus qui ignoraret, quod pueri scire de-
 bent, ἐξ ὑπερδύξιν esse, è superiore loco, dextram hic comminiscitur: deinde
 huic imperitiæ parem audaciam adiicit, & ita vertit. Si quidem à dextra Eu-
 clides cum gregariis militibus à frontibus præstabat, à laua verò mercenarij milites de
 tergo pertinacissime irruentes impressionem faciebant. habes hic dextram, habes
 læuam: quarum nulla apud Polybium mentio. sed primus error fuit, quod
 putauit hic interpretes ἐξ ὑπερδύξιν ἐπιστῆσαι valere, à dextra hostem inuadere. sic
 paullo post hæc verba, καὶ μετὰ ταῦτα πρὸς τοὺς ὑπερδύξιν αὐτὸς τοῖς ἀσφαγῆς. ita
 reddidit; postea cum opus foret, ad dexteram conuersos, confestim sese ad iuta recipe-
 re. libro primo, pag. xxxi. pro istis, καταλαβόμενοι λόφον ὑπερδύξιν μὲν τὴν πολε-
 μίαν, ἀφ' οὗ τῆς αὐτῶν διωάμειν, ἐν τούτῳ κατεστρατοπέδωσαν, scripsit hæc: proxi-
 mum collem hostibus quidem incommodum sibi vero commodissimum occupauerunt.
 prorsus contra mentem Polybij, ex ignoratione eius vocis: quam semper
 aut prætermittit, aut interpretatur perperam. Saltem cogitaret rei absurdi-
 tatem manifestissimam; cum versione sua confundit frontem & latus dex-
 trum. nā quid, malum, sibi illa volūt, à dextra à frontibus? quid illud præsta-
 bat? sed videtur Perottus instabat scripsisse. Porro dextræ quam sibi finxe-
 rat, læuam plane de suo adiecit. En dignum interpretem, quem propter fi-
 dem in vertendo tota Italia admiretur. Addit Perottus: quibus ex rebus acci-
 debat, eos uno tempore ab utroque hostium agmine circumueniri. ecce aliam auda-
 ciam: nam horum verborum ne vestigium quidem vllum est apud Poly-
 bium. Mox ista, περὶ οὗτος δὲ μέλλον ὑποδύξιν ἐπὶ ἐπὶ ἀλάστον τῶν πρὸς αὐτοὺς
 συμβησόμενον, vertit, quod optimum factu erat excogitauit, idque aperuit ducibus. in
 sententia quidem nulla absurditas; cæterum à verbis auctoris longe disce-
 ditur. ut & in proxime sequentibus. Ait Polybius: ὁδὸν ἀλάστον τοὺς αὐτοὺς πο-
 λέας ἐνέβλεπε τοῖς πολέμοις πολυμήρως. Perottus nuditatem huius sententiæ non
 tulit; sed rhetorum pigmentis adhibitis sic vertit: Quapropter ad conciuēs suos
 conuersus: parta inquit est nobis victoria, fortissimi viri, si me sequimini. factoque cō-
 tra hostium equitatum impetu, audacissime eos inuadit. Polybius: οἱ πρὸς αὐτοὺς
 ὑμιοδοφοὶ κατ' ἐξῆς πρὸς αὐτοὺς: mercenarij qui accedentium ad collem terga
 cadebant. at Perottus, mercenarij qui de tergo expugnantes collem infestabant.
 neque satis Latine & obscurè. Ait Polybius, hoc Philopœmenis facinore

milites Antigoni qui in collem nitebantur, liberatos incommodo quod à
 tergo accipiebant, magna deinceps alacritate ad vltiora perrexisse. πύπυ
 ὁ συμβαίτης, ἀφείαται ἡρόδοτος, τί τε τῇ Ἰλλυρῶν καὶ Μακεδόνων, καὶ τῇ ἅμα πύπυ
 σβαρόντων πλῆθος, ἐκθύμους ὤρμησι καὶ τεταρρηνέτως ἐπὶ τοὺς Ἰππειοὺς. Perottus vo-
 cem ἀφείαται non intelligens, quæ de eo dicitur quem à proposito res
 nulla retrahit, vertit, *per hunc modum turbatis hostium ordinibus, Illyrij atque M.*
 idem pag. CCLVI. eiusdem originis vocem ἀπὸ ἀφείατα non intellexit,
 cum ait Polyb. Κελεύμενοι ποιεῖν ἀπὸ ἀφείατα τοῖς Κελτοῖς τοῖς μετ' Ἀνίβη στρατο-
 ῦσιν, id est, volentes retrahere Gallos qui Hannibali merebant, ad tuitio-
 nem suorum finium. at Perottus; *ut Gallis qui cum Hannibale militabant vi-*
ces redderet. Piget cætera pugnae huius persequi, & satis superque hæc fue-
 rint arguendæ imperitiæ huius interpretis omnium eorum quæ ad scientiã
 armorũ spectant. Omitto imperitiã Criticæ; cuius ignari ad quidvis potius
 idonei censeri debent, quàm ad veterum scripta dignè explicanda. Ad hæc
 ἐλαττώματα accedit historiæ siue Græcæ siue Latinæ incredibilis in eo viro
 ignoratio: Velut cum in hoc ipso de pugna ad Selasiam loco, non intelle-
 ctis Polybij verbis Philopœmenem fingit tũ esse occisum, qui iuuenis tunc
 erat annorũ circiter xxx. nec fatis concessit ante lxx ætatis suæ annum. de
 eo igitur scribit Polybius pag. CLIII. συνέβη τὸν μὲν ἵππον πιστὸν πληγῇ τε καὶ εἰς
 αὐτὸν ὁ πύπυ μαχόμενος ἀφείπαι βλάβη, δι' ἧς ἀμφοῖν τῶν μεγάλων. accidit Philopœ-
 meni, *ut equus ipsius letaliter vulneratus caderet; ipse inter pedites pugnans, gravi*
vulnere, trajecto utroque femore, afficeretur. quod & Plutarchus in eius vita
 commemorat. Sipuntinus vero male accepta voce ἀφείπαι, ita vertit: *Ad*
extremum, utrumque crus sagitta transfixus, cum incredibili animi robore exspiravit.
 Sed Perottus quàm esset rudis historiæ in primis statim Polybij verbis, quæ
 præfationem excipiunt, insigni argumento palàm fecit. Ista enim, Εἰς μὲν
 οὖν ἐστὶ καὶ μὲν τῇ ἐν Αἰγῷ ποταμῷ ναυμαχία ἐνταχθὲν, καὶ ὁ δὲ ἐν Λα-
 κωνίᾳ μάχη ἐκταχθὲν, ἐν ᾗ Λακεδαιμόνιοι τὴν ἐπὶ Ἀιταλίδου ἡγεμονίαν εἰρλήν
 ἐκύρωσαν, sic vertit: *Annus erat post eam navalem pugnam, qua Cimon Athenien-*
sis Xerxem superauerat, decimus nonus; ante bellum verò in Leuctris gestum, quo La-
cedæmonij pacem cum Rege Persarum inierant, sextus decimus. Obsecro, cum qui
 in tam paucis verbis tam multa deliria comminiscatur; qui Athenienses ad
 Aegos potamos dicat victores extitisse, & quidem duce Cimone, & quod
 facetissimum est, de Xerxe; qui denique ignoret quid sit pax ἐπὶ Ἀιταλίδου;
 hunc aliquid in historiæ Græcæ, sciuisse putabimus? aut credemus posse
 ab eo aliquam saltem tolerabilem interpretationem expectari? Venio ad
 partem secundam. Hanc, sicut dicebamus Latinam primus fecit, paucis ex-
 ceptis, Wolfgangus Musculus, non tam sua sponte, ut ipse significat, quàm
 alieno rogatu. Non fuit in hoc viro, neque Græcæ neque Latinæ linguæ
 vlla eximia peritia: erat enim alijs deditus studiis; & grandi iam ætate ad
 capiendum ingenij cultum accessisse ipsum accepimus. defuit etiam Mu-
 sculo illa quam in Perotto commendabamus, industria in Græcis ita ex-
 ponendis, ut lectorem queat fallere, quasi αἰσχροῦς sit oratio, neque aliunde
 expressa. ~~non tam sua sponte, ut ipse significat, quàm~~ longe superat Musculus: qui &
 ea quæ intelligebat, & ea quæ non intelligebat, uti poterat, expressit. nihil
 videas illum studio prætermittere, nihil alienum substituere: quæ familia-

ria sunt supra modum Perotto vitia. in utroque voluntatem bene de literis
 merendi æqui iudices citius laudauerint, quàm effectum. Pompilij Amasæi
 versio duarum eclogarum è libro sexto, primæ & tertiæ, edita est Bononiæ
 anno c10 DXLIII hoc est paucis annis prius quàm Musculus integræ partis
 illius interpretationem susciperet. Maiorem hic omnino Græcarum li-
 terarum cognitionem quàm vel Perottus, vel etiam Musculus videtur ha-
 buisse. Latina vero illius oratio pura est & ad Tullianæ dictionis ideam nõ
 negligenter formata. nondum enim Amasæi ætate noua hæc studiorum se-
 cta erat exorta, quæ summam eloquætiæ laudem ponit in minutis quibus-
 dam sensiculis, & sententiis vibratibus. adhuc credebatur dicendi magister
 optimus esse Marcus Tullius, quem hodierni Orbilij ceu corrupto genere
 eloquentiæ vsum, & parũ idoneum Romanæ facundiæ auctorem è scholis
 extruserunt, & de manibus studiosæ iuuentutis extorserunt. Põpilius igitur,
 qui lectione Tulliana & similium auctorum probe subactum ingenium ad
 Græcos libros vertendos afferebat, facile affecutus est, vt etiam dum aliena
 vestigia premebat, disertus iure posset dici. Multum tamen hunc quoque
 in exprimenda Polybij mente non raro peccare obseruamus; quod litera-
 rum Græcarum tantam notitiam affecutus nõ esset, quanta ei est opus, qui
 fidelis interpretis habere se titulum postulet. Vel vide tertiæ libri sexti eclo-
 gæ principium, & Græca cum Romanis Amasæi vel nostris Latinis com-
 para. nõ negabis eruditissimum virum toto illo principio parum omnino
 vidisse. etiam in primæ eclogæ periodo prima, vocem ὀλοχράς omisit, quæ
 non est otiosa, sed ad integritatem sententiæ necessaria. in eadem ἀδόξοισιν
 ζῷα tam Pompilius quam Amasæus verterunt *ignobilia animantium ge-
 nera*; errore insanum magno. quum in hac voce δόξα non gloriam denotet,
 sed opinionem. intelligit enim Polybius animâtes quæ solo naturæ instin-
 ctu ducuntur, non adscititiis opinionibus, quibus homo imbuitur, modò
 bonis modò malis. sunt igitur ἀδόξοισιν ζῷα, quæ, vt loquitur Epicurus,
 omnia faciunt φυσικῶς, καὶ οὐ λόγῳ καὶ αἰσθησίν. Polybius sese interpretatur in
 minuto fragmẽto quod extat pag. DCCLII. ὅ τ' αἰσθησάντων ἥμος καὶ παρὰ δόξον
 παρὰ δόξον, ὅ τ' αἰσθησάντων ἥμος καὶ παρὰ δόξον. Idẽ Amasæus ope-
 ra quæ locari facienda à Censoribus solebant, *uestigalia* appellat; quæ po-
 tius vltro tributa erant dicenda. estque etiã hic error ingens: cui plures alios
 similes possemus adijcere in paucis illis paginis nobis adnotatos. Peruenit
 vero ad manus nostras è bibliotheca ~~eruditissimi viri~~ Friderici Sylburgij
 schida quædam parua, titulos xvi continens variarum lucubrationũ, quas
 hic vir doctissimus, Amasæum dico, illustrando Polybio composuerat. po-
 stea etiã literis viri Magnifici Marci Velsæri sumus admoniti, extare adhuc
 alicubi in Italia eorum libellorum nonnullos; qui si ab eruditis hominibus
 fuerint aliquando publicati, fructuosam eorum lectionem studiosæ iuuen-
 tuti futuram non dubitamus. Nos eorum nihil vidimus, præter versionem
 eclogarum quas Musculus sermone Romano expresserat. in quo multum
 admirati sumus, difficillima quædam fragmenta ab Amasæo non esse ver-
 sa; sed Musculi translationem retentam, à Pompilio leuiter castigatã. Erant
 tamen in ea quam diximus schida, aliquot tituli, prolixam explicationem
 pollicentes & eius eclogæ qua Romana militia declaratur, & omnium pe-

nirus locorum huius secundæ partis, affinis argumenti. quæ omnia hæc-
nus quum inuisa nobis atque incòperta sint, nihil habemus quod amplius
de iis dicamus. Ianum Lascarim, hominem ἀγρόφυλον, difficillimam partem
scriptionis Polybianæ, facere Latinam esse ausum, illis præsertim tempori-
bus, magnum fuit; multumque veræ laudis eâ quamvis breui, opellâ, præ-
stantissimus ille vir, me iudice, meruit. qui si in nonnullis parum videtur
cauisse; non tamen eo nomine reprehendendus; homo enim erat; quàm ad-
mirandus, quod in plerisque κατὰ πρόθεσιν: Græcus enim erat. Nouissimus om-
nium qui ante nos in expliatione Polybij aliquam posuerunt operam; fuit
Iustus Lipsius, vir clarissimus, & de meliorum literarum studiis excellenter
bene meritus. Hic si integrum Polybium, aut vnâ aliquam è tribus illius
partibus Latine expressisset; atque ad hoc inceptum tantam Græcæ linguæ
peritiâ attulisset, quanta in eo fuit cognitio veteris historiæ totiusque an-
tiquitatis, & Latinæ dictionis facultas: post Lipsium in eandem palæstram
descendere, hoc vero fuisset, post Roscium in scena gestum velle agere.
Nunc quum sola pars quam Lascaris prior verterat, ab eo sit exposita; nos
qui totum Polybium Latine explicandum susceperamus, cur ne in illa qui-
dem ecloga Lipsianæ versionis acquiesceremus, graues causas habuimus,
alibi explicandas. Quod igitur opus à tot viris eruditissimis pro parte dum-
taxat tentatum hæcenus fuerat; id nos integrum Dei immortalis beneficio,
pro nostra virili effectum nunc damus: perfectum enim dicere religio sit:
qui non ignoremus quantum ab eo distet genus vniuersum nostrarum lu-
cubrationum, vt id verbi possit illis competere. Neque vero ita parum ipse
me noui, vt quæ modò in alijs desiderabam, ad hoc negotium rite curan-
dum præsidia; ea me esse consecutum dicam: illud dicere nõ verebor, om-
nia fecisse me sedulo, vt etiâ in hac mediocritate ingenij possem illa conse-
qui. Optaui equidem existeret aliquis è tot viris Græce Latineque doctissi-
mis, quos nostrum hoc tulit sæculum, qui operam suam atq; industriam Po-
lybio commodaret. optaui, inquam, & multos annos expectaui. postquâ
nemo prodibat; imperaui tandem ipse mihi, etsi ægre id quidem, & vix ante
alterum aut tertium annum, vt cæteris studijs intermissis, prouinciam
ab alijs neglectam susceperem. Semel susceptam, fide bona, audebo dicere,
pro ingenij & eruditionis copia, gessi. Non sum mihi conscius vllius præ-
termissionis studio factæ, aut vllius omnino difficultatis dissimulatæ. Quid
refert? Vt video esse motum nunc hominum, galeam erista citius deficiet,
quàm operi nostro rephensor deest. Alij genus ipsum nostræ versionis
carpent; quam calumniam in minuta opella dudum passi sumus; ab iis re-
prehensi, quibus nulla probatur versio, quæ non sit κατὰ πρόθεσιν, & pene de verbo
ad verbum expressa. alij in partibus quærent quod exagitent: nam hæc est
hodiernorum Criticorum ciuilitas, hic candor. Illis prioribus satisfactum
est à nobis ea diatriba, quam de optimo genere interpretandi ex vna in alte-
ram linguam, composuimus, & vnâ cum nostris Commentarijs breui Deo
faciente, sumus edituri. posteriores, per ipsa studiorum communium sacra
rogatos volumus, ne prius ad nostra carpenda Lynceos illos oculos suos
adhibeant, quàm desperare ceperint, posse nostra à nobis meliora fieri. Vi-
dimus summos nostræ ætatis viros quinquies sexies sub incudem similes

curas suas reuocasse; quod semper inuenire se in suis fateretur, quæ melius aliter dici possent: ego si δολίως saltem φεγίλδας meas postulem expectari; quis rem æquissimam petere me negabit? Quum præsertim vere possim confirmare, ὃ μὴ ποτ' ὠφελον, hoc omne quicquid est operis, inter gemitus & indignationem, duos affectus grauissimos, esse mihi natum. illis causam præbente obitu, piissimæ primò matris, deinde filia natu maximæ, merito suo vtrique parentum longe charissimæ: huic, certorum hominum impro- uisa iniquitate; qui reculis meis oculos cupiditatis quauis adieccissent, dam- num rei familiaris meæ quantum fere poteram maximum accipere, mihi conciliarunt. Atque horum propterea isto loco meminisse volui, ut si quas eruditus lector in opere satis longo agræ mentis hallucinationes, & stili properati, ac centies quotidie interpellati, παρεγόμετε offenderit, neque potest sane aliter, humanæ sortis memor, humanitatem suam mihi imper- tiri ne grauetur. Ego imperare dolori ut scriberem potui; ut pariter in om- nia animum intenderem, quasi curis vacuus scriberem, non potui.

DE CODICIBVS MSS. QVORVM IN RECENSENDO POLYBIO FVIT nobis copia.

IN PRIMA PARTE.

Vst sumus libro Regiæ Bibl. elegantissime descripto, sed manus recentissima. cui parilem dono dedit nobis olim vir nobilis, Antonius Perderius Lugdunensis; sed in quo tres postremi libri deerant. his duobus vetustior est sa- culo uno vel altero, quem nactus sumus è bibliotheca Serenissimi Principis, Banaria Ducis.

IN SECVNDA PARTE.

Vst sumus libro ms. regiæ Bibliotheca non admodum bone notæ. item vetustissimæ membranæ Epitomen conti- nentibus librorum XVII primorum, è bibliotheca Serenissimi Principis, Urbani Ducis. Suggestis ex V. CL. atque præstantissimus Franciscus Pithæus exemplar huius partis ms. quod deprehendimus esse illud ipsum, unde Basilienfis editio fuerat desumpta. accessit postea aliud è libraria viri amplissimi, Io. Jacobi Memmij Henrici F. libellorum sup- plicum in Regia magistri. His duobus simile est tertium, quod nuper edito iam Polybio suggestis vltro è distissima sua Bibliotheca illustrissimus Cardinalis D. Iansenius, Rothomagensis Archiepiscopus.

IN TERTIA PARTE.

Multa emendauimus nec pauca suppleuimus è codice ms. Peræ opusculum viri eruditissimi Andrea Schotti: quod etiam fragmenta quadam è Theodosij Parni Excerptis descripta ad nos misit: quæ tamen vulgata prius fuerant, verum aliis locis; quadam etiam in II. parte. Eorumque Excerptorum totum primum inuenimus in splendidissima librorum suppellectile viri genere illustris, dignitate amplissimi, virtute, doctrina ex sapientia maximi, Iacobi Augusti Thuanii, in suprema Regni Curia Præsidis. Certe in prima fronte eius libri erant hæc verba, cisi diuersæ manus, Orationes τῶν ἀρχαίων, Quædamque istæ ὁ μὲν, de quo plura in Commentariis.

Corrigenda in Græcis.

Scribe pag. 7. lin. 37. Μερίμνη. 9. 35. dele καὶ. 21. 44. Γραῖς. & p. 12. sapient. 34. 37. διαμαρτυρεῖ. 44. 34. ἀνελήσθη. 50. 11. συνέσθη. 15. dele δὲ ante εἰ. 22. παροῦσιν. 81. 18. ἀποκατάστα. 23. ὑπερίπν. 90. 18. ἐπὶ αὐτοῖς. 105. 31. Τυρρηνίς. 117. 20. σαρπηδία. 121. 11. ἰσθμ. 152. 20. ἀρσενί. 21. ἀρσ. 159. 19. μεταδιδόμει. 217. 43. συμπαυδῶσι. 218. 18. ἐκ τῆς. 235. 12. ἰδομένων. 239. 24. Ἀργυροπαιδῶν. vide Com. 243. 33. πτωγμῶν. 247. 36. ἀρσενί. 258. 40. ἀρσενί. 285. 14. ἰδομ. 372. 2. ἀπὸ τῆς. 376. 1. ἐπὶ τῆς ἀρ. 426. 3. πλεῖστον. 428. 5. post ἀπὸ δὲ addde ἰσθμῶν. 522. vlt. ὑπερίπν. 566. 20. ἀμφιδοκίμαστον. 602. 40. πτωγμῶν. 567. 5. ὑμῶν. 736. ἀρσενί. 804. 31. πτωγμῶν. 859. 4. ἐπὶ τῆς Κρ. 864. 6. Γρῶς Φιλοπόμῳ ἰ. 7. 884. 17. πτωγμῶν. 890. 11. ὡς τῶν, ὡς τῶν ὡς τῶν Ρώμης καὶ τῆς Ἰταλίας ἀρ. 925. 35. μέντις ὡς sp. 995. 31. καὶ ὡς αὐτοῖς διαλέσθαι ὡς δὲ αὐτοῖς. 1008. tolle fragmentum de Perseo, & vide pag. 1016. 1014. tolle fragm. de arce Phanot. extat enim pag. 415.

CORRIGENDA IN VERSIONE,
VEL SUPPLENDA.

Pag. 3. 12. post Asiaticis, *adde*, & Græcis. p. 8. 3. post muros, *adde*, à Syracusiis. p. 9. 21. post casu, *adde*, ob commemoratas modo causas. ibid. 3. repente Mamert. *Græca sunt ambigua. possumus ita vertere*: repente Mamertinis qui similia patrassent, nō solum erga Messaniorum urbem, sed etiam Rheginorum, ite auxilium, id vero cum eo delicto coniunctum erat, quod excusari difficulter posset. *hoc melius*. p. 20. 13. pedestres copias. *Græcè πῦλας, id est terrestres. sed cum Græci Livium & alij loquuntur*. 21. 55. Caius Cornelius. *scr.* Cnæus C. *& ita aliquoties in sequente pag.* 23. 6. ad latus oblongum & c. *scr.* ad latus scalæ (sive scalarum) erat utrimque lorica per totam eius longitudinem porrecta, genu tenuis alta 28. 18. in sinistro quidem. *scr.* in dextro q. 29. 38. cxx. *scribe* ccxx. 34. 36. Xanthi. *scr.* Xanthippi. 41. 3. in illas mittere. *scr.* in illas quæ appropinquassent m. mox *Θεόδοτον* accepimus pro *παρὰ Θεόδοτον*, ut paullo ante *παρὰ Θεόδοτον* pro *παρὰ Θεόδοτον*. plurā in Comm. de hoc loco. 49. 33. certamen ite. *scr.* in ite. 54. summo mane. *scr.* circa vigiliā quartā. 73. 11. post qui *adde*, sibi quidē. mox post paratē *in* *scr.* homines vero agrestes ac rusticos acerbissime tractarent. 80. 45. sententiarū auctores. *scr.* sent. aduersus Carthaginienses auct. 91. 23. impetrare ab Actolis. *scr.* à Mydioniis. *ult. vers. post* adueniunt. *adde* noctū. 92. 52. docuerunt omnibus. *scribe ut est in autographo* documento fuerunt om. 103. 17. modius obol. *scr.* modius Sículus obo. 45. Appium l. *scr.* Alpium. 104. 10. primam Etruriæ urbem: *adde*, occidentem versus: hinc verò in mediterraneis, usque. 108. 48. vivere. *scr.* videre. 109. 4. quadraginta. *scr.* quadraginta quinque. 111. 24. accingunt. *adde*. Etruriam perentes. 136. 13. existimauerant Achæi. *scr.* sperauerant Actoli. 141. 1. negat. *scr.* negant. 143. 5. venientibus. *scr.* venientes. 155. 6. Antigonum fr. *scr.* Antiochum. 162. 50. effectus anim. *scr.* animorum. 176. 50. quando etiam. *scr.* à quibus & c. 187. 54. supra tria & triginta millia. *scr.* supra tredecim millia. 196. 30. iam traiecerunt. *scr.* iam circa vigiliam quartā tr. 197. 12. ante quum. *in* *scr.* ambobus exercitibus ad latus utrumque fluij adstantibus, q. 232. 7. post vsu *adde*, nemo dixerit secus. E. 243. 13. lignorum cuiusc. *scr.* lignorum siccorum c. 244. 33. ignes conspexerunt. *scr.* ignes ad iuga accedentes conf. 260. 44. post petentibus: *adde*, hic vero amnis per Apenninum fluens, fontes quidem in ea regione Italiæ quæ in Etruscum mare vergit, habet; ostium vero Adriaticū ingreditur. 275. 30. simul oram. *scr.* simul Epiri or. 285. 17. ante Adeo. *in* *scr.* itaque ne irati quidem illis sunt grauius, sed pacem cū illis seruare decreuerunt. 311. 50. post facit *adde*, versus oppositam continentem. 327. 51. Strategicam. *scr.* Straticam. 336. 32. impetratos. *scr.* imparatos. 364. 44. facile se terr. *scr.* facile se propter ætatem. 370. 41. cum Illyris, *adde*, à lateribus im. 374. 25. mutum. *scr.* nutum. 425. 25. bellicæ. *scr.* belluæ. 438. 35. se persuasit. *dele* se. 448. 10. in quartum. *scr.* in xl. 484. 29. fuerint derensa. *scr.* fuerint tensa aut derensa. 495. 16. post filium. *adde*, ætate adultū. 506. 10. Antiocho. *scr.* Antigono. 522. *penult. ver. ante* simul. *adde*: multa etiam ubi res habuisset exitum se daturum pollicebatur. 538. 36. ante Hoc *in* *scr.* quod quamdiu fieret, non posse urbem penitus liberari. 541. 34. ante Illud *adde*: hæc igitur tum propter ista sunt omiſſa tum propter alia plura. 557. 1. Nicias. *adde*, Atheniensium dux. 567. 50. post nunc *adde*, vos quæ passi ipsi estis, apud hos commemorastis omnia supra veri fidem exaggerantes. 596. 29. Actoli. *scr.* illi. 615. 42. iubera esse imponenda. *scr.* iuberis tabellas esse imponendas. mox, iubera. *scribe*, iuberis tabellæ. 617. 48. faces erunt tol. *scr.* faces a læua parte er. 619. 8. institui. *adde*, quare historiæ legitimè composuæ hæc fuerit pars utilissima. 631. 14. vobis. *scr.* votis. 637. 27. politi. *scr.* potiti. 647. 15. prælia. *scr.* prælio. 648. 2. Ctorez. *adde*, vincti nudique. 680. 6. quoniam id tempus est quando noct. *scr.* ad id ut eo tempore noct. 713. 31. lumendum. *dele*. 748. 44. persuasum se. *scr.* persuasurum. 755. 24. ante Post, *in* *scr.* ubi iam quinquaginta non amplius stadia à Pherzorum urbe aberat, castra ibi locat. 765. 20. punctum. *scr.* punctum. 773. 47. *scribe*, Agelandri. 784. 23. moueant. *scr.* moucant. 804. 38. tur euadere. *scr.* tur Hypatam eu. 813. 12. Post victos. *scr.* victores. 814. 11. ante ex liberæ. *in* *scr.* hæc ut idem stipendium Eumeni penderent: quæ Antiocho tantum, ex l. 839. 17. lucret. *scr.* ne lucret. 25. post se *in* *scr.* cum exercitu. 853. 43. cortas. *adde*, & simul cum his Archon. 863. 16. ante Omnes *adde*, & ut Resp. in priorem statum reitueretur. 864. 6. Quomodo Dinocrates Pr. *scr.* Quomodo Philopæmen Pr. 876. 10. amnis. *scr.* annis. 880. 31. *dele* vocem legatos. 901. ante qui q. *adde*, puto autem istud potius quæ illud eis conuenire. 905. 46. *scr.* necessario euenire. 907. 16. *dele* vocem Ptolemæo. 910. 13. ante quos *in* *scr.* prout Pantaucho videretur, & ab eo acciperet, q. 924. 41. *scribe*, per annos centum & q. 960. 14. post audita. *in* *scr.* eaque re ad deliberandum proposita. 962. 30. Roma. *scr.* Romam. 977. 9. ante sed. *in* *scr.* ut ne excusatione quidem vlla propemodum opus esse videretur. 42. *scribe*, Thearidam. 678. 46. *scribe*, Cæcilius. 51. *scr.* celebraretur. 979. 6. *scr.* susciperent. 1071. 25. cum Eumene. *scr.* cum Pharnace. Hæc obiter animaduersa: cætera æquus lector vel auctoris vel operatum festinationi condonabit.

μεταίτεται τῶν προσηγενημένων δυναστῶν,
 αὐτὸς αὖ οἱ συγγραφεῖς τοὺς πλείους διὰ πεί-
 ραι λόγους, πρὸς ἀλλοιμὸν καὶ συκρίσιν-
 αμ περὶ τῶν Ῥωμαίων ὑπορχώ. Εἰσὶ δ'
 αἱ τῆς πρὸς ἀβολῆς εὐχαι καὶ συκρίσεως αὐ-
 τῶν. Πέρσαι καὶ τινες καὶ μερὸς μεγάλῳ δρ-
 χῶν κατεκτήσαντο καὶ δυνατεῖαν· ἀλλ' ὅσα-
 κς ἐτόλμησαν ὑποβλέπειν τοὺς τῆς Ἀσίας ὀ-
 ρους, οὐ μόνον ὑπὸ τῆς δρχῆς, ἀλλὰ καὶ
 πρὸς σφῶν ἐκινδυνώσαν. Λακεδαιμόνιοι
 πολλοὺς ἀμφισβητήσαντες χρόνους ὑπὸ τῶν
 Ἑλλήνων ἡγεμονίας, ἐπειδὴ ποτ' ἐκρά-
 τισαι, μόνον ἔτι δώδεκα κατεῖχον αὐτῶν
 ἀδελφοί. Μακεδόνες τῆς μὲν Ἑυρώπης ἤρ-
 ξαν ἀπὸ τῶν καὶ τὸν Ἀδριατικόν, ἕως ἔτι
 τὸν Ἰστρον ποταμὸν· ὁ βραχὺ περὶ τὸν αὐ-
 τῶν μέρος τῆς προσηγεμένης χώρας. μὲν δ'
 τῶντα προσηγεμένοι τῶν τῆς Ἀσίας δρχῆν,
 κατελύσαντες τῶν τῶν Περσῶν δυνατεῖαν.
 ἀλλ' ὅμως οὕτω πλείων δόξαντες καὶ πότῃ
 καὶ προσηγεμένοι ἡγεμονίαν κύνει, ὅτι πολὺ
 μέρος ἀκμῶν ἀπὸ τῆς οἰκουμένης ἀν-
 λόγειον. Σικελίας μὲν γὰρ καὶ Σαρδονίας, καὶ
 Λιβύης, οὐδ' ἐπέβαλλον κατὰ πᾶν ἀμφισ-
 βητικῶν τῆς δὲ Ἑυρώπης τὰ μαχμῶτα γὰρ
 τῶν προσηγεμένων ἐστῶν, ἰσχυρῶς εἰπῶν,
 οὐδ' ἐγίνωσκον. Ῥωμαῖοι γὰρ μὲν, οὕτως μὲν
 ρη, καὶ δὲ πᾶσαν πεποιμένοι τῶν οἰκου-
 μένων ὑπορχῶν αὐτοῖς· [ἑλλῶν μὲν τοῖς
 καὶ οὐκ, αὐτοῖς ἐλθῶν δὲ τοῖς ἐπὶ τῶν οἰκου-
 μένων κατεκτείναν δυνατεῖαν. Τού-
 των μὲν τοῖς πολλὰ διὰ τῆς δὲ τῆς ξυγ-
 γραφῆς] ἔσται ὁφείσθαι κατὰ νοῦν. ὁμοίως
 ὅτι καὶ πρὸς τῶν, πότῃ καὶ πηλίκῃ συμβαλλῶν
 πῶς τοῖς φιλομαθοῦσι ὁ τῆς προσηγε-
 νικῆς ἰστορίας ἔπος Ἀρξὶς ὅτι τῆς προσηγε-
 νικῆς ἡμῶν, τῶν μὲν χρόνῳ Ὀλυμπιακῶν ἐκα-
 τὸς τε καὶ περὶ αὐτοῦ τῶν δὲ πρὸς ἔξω,
 πρὸς μὲν τοῖς Ἑλλήνων ὁ προσηγεμένος Συμ-
 μαχικός πόλεμος· ὃν πρὸς τὸν ἐξέλεγε μετ'
 Ἀχαιῶν περὶ Ἀλκιβίου Φίλιππος, Δημη-
 τρίου μὲν υἱός, πατὴρ δὲ Περσῶν· πρὸς δὲ
 τοῖς τῶν Ἀσίας κατεκτείναν, ὁ πρὸς Κοίλῃς
 Συρίας, ὃν Ἀντίοχος καὶ Πτολεμαῖος ὁ Φιλοπά-
 τωρ ἐπολέμησαν περὶ δὲ ἡλῶν. Εἰ δὲ τῆς καὶ
 τῆς Ἰταλίας καὶ Λιβύης πότῃ, ὁ συγγραφεὶς καὶ

A ma quæque priorum temporum dy-
 nastiæ de quibus ut plurimum ex-
 tant historiæ, cum Romano impe-
 rio componantur ac comparentur.
 Sunt verò dignæ componi compa-
 rarique hæ. Fuit aliquando Persa-
 rum magnum imperium ac domi-
 natio : sed quoties Asiæ fincis trans-
 gredi sunt ausi, non solum de impe-
 rio, verum & de propria salute sunt
 periclitati. Lacedæmonij quum de
 principatu Græciæ per diu conten-
 dissent, atque illum tandem obti-
 nuissent : vix annos duodecim sine
 certamine eum tenuerunt. Macedo-
 num in Europa regnum ab Adriati-
 co mari vicinis regionibus Istrum vs-
 que patuit : quæ pars dictæ Europæ
 iure merito exigua videatur : adiecē-
 re deinde iidem Asiæ imperium, e-
 uerso Persarum dominatu. verum-
 tamen etiam hi, quorum potentia,
 & quàm latissime porrigi, & opes
 quàm plurimas habere est credita,
 maximam Orbis partem nihil quic-
 quam ad se pertinere sunt passi. De
 Sicilia, Sardinia, ac Libya, ne con-
 tendere quidem intantum vnquam
 Macedones induxerunt : Europæ ve-
 ro pugnacissimas nationes ad occa-
 sum sitas, vix ac ne vix quidem no-
 tas habuerunt. At Romani, non
 partibus solummodo aliquot, sed
 vniuerso fere terrarum Orbe in ius
 ditionemque suam coacto, impe-
 rium suum in tantum euexerunt fa-
 stigium, ut prædicare quidem illius fe-
 licitatem præsens ætas merito queat:
 superare verò illud, nulla vnquam
 secula sint valitura. Atque hæc om-
 nia ex iis quæ deinceps dicentur
 fient manifestiora. Simul etiam con-
 stabit, quot quantasque utilitates
 historia possit afferre, quæ rerum ge-
 starum veram & exactam narratio-
 nem proficitur. Initium porro scri-
 ptionis nobis erit, si tempora spe-
 ctes, Olympias centesima quadrage-
 sima : si res gestas, bellum apud Græ-
 cos quidem Sociale, quod primum
 cum Achæis aduersus Ætolos Philip-
 pus suscepit Demetrii filius, Persei
 patet : apud Asianos vero, bellum
 Cœlesyriacum inter Antiochum &
 Ptolemæum Philopatorem : in Italia
 autem & Africa, quod Romani &

Carthaginienſes inter ſeſe gesserunt, vulgo dictum Annibalicum. Sunt autē hæc iis coherrentia, quæ Aratus Sicyonius opere extremo narrat. Enimvero ante ista tēpora quæ per orbem terrarum gerebantur, ea quasi sparsa diuulſaque erant : quum & ſuſciperentur ſinirenturque ſingula eorum diuerſas ob cauſas : & temporibus quoque ac locis inuicem diſtarent. Poſt iſta verò tēpora, vt in vnum quali corpus coiret hiſtoria, euenit : vtque res Italicæ ac Libycæ Aſiaticis

Græcis miſcerentur, & omnes ad vnum finem referrentur. iccirco & nos opus iſtud quo illa deſcripſimus, inde ſumus exorſi. Nam quum eo quod diximus bello Romani Carthaginienſes ſuperaffent: rati potiſſimam ab ſe maximamque partem, ad capeſſendum vniuerſi Orbis imperium, eſſe conſeſſam : ita demum, ac tum primum in reliqua manus auſi ſunt porrigere : & cum in Græciam tum in Aſiaticas regiones exercitus ſuos tranſmittere. Equidem ſi vulgo familiariter notæ eſſent illæ Reſpublicæ, quæ de ſumma rerum inter ſe contenderunt: nihil fortasſe neceſſe nobis eſſet priora attingere : quo nempe propoſito, aut quibus freti viribus tale tantūque opus inceperint. nunc quoniam & Romanorum & Carthaginiēſium vires quas prius habuerunt, & bella quæ ante gesserunt, Græcorum plerique ignorant : faciendum putauimus, vt hunc & ſequētem librum reliquæ hiſtoriæ præmuniremus: ne quis forte, vbi ad rerum ipſarum narrationem venerit, hæreat & quærere incipiat, quibus tandem conſiliis, quibus viribus opibusque inſtructi Romani ad cuiusmodi incepta animum adiecerint: per quæ & terram & mare noſtrum vniuerſum poteſtati ſuæ ſubiecerunt: ſed ex præparatu duobus hiſce libris contento intelligant lectores, ſane quam probabiles admodum fuiſſe Romanis rationes, & idonea præſidia, vt & animo conciperent, & ad extremum conſequerentur imperium hoc & orbis terrarum dominatum. Quod enim operis noſtri proprium eſt noſtroque tempore mirandum accidit, hoc illud eſt: quod ſicut Fortuna res prope vniuer-

A Καρχηδονίοις, ὃν οἱ πλείους περὶ σαυροβόλῳσι
Αντιόχῳ. Ταῦτα δ' ὅτι συνεχῇ τοῖς τελευ-
ταίοις τῷ πατρὶ τῆς Συκωνίης συντάξεως. ἐ-
μὴν οὖν τοῖς περὶ τούτων χρόνοις, ὥσπερ ἀπο-
ρῥῥῆς εἶ) συνέβαινε ταῖς τ' οἰκουμένης περὶ-
ξῆς. [ὅθεν δ' ἐκ τῆς ἐπιβολῆς, ἐπὶ δ' συν-
τελείας αὐτῆς, ἐκ τῆς πόλεως ἀφ' ἧς ἐκ-
σα τ' περὶ τῶν] ἀπὸ δὲ τούτων τ' χει-
ρῶν οἰοῦνται συμβαίνει γίνεσθαι τ' ἰσ-
τορίας, συμπλέκεσθαι τε ταῖς Ἰταλικαῖς καὶ
Λιβυκαῖς περὶ ξῆς, ταῖς τε ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς
B Ἑλληνικῆς, καὶ περὶ ἐν γένεσιν τέλος τ' αἰα-
φορᾶν ἀπορῥῆ. ὅθεν καὶ τ' ἀρχὴν τ' αὐτῆς
περὶ ματαιίας, ἀπὸ τούτων πεποιήμεθα τῆς
χειρῶν. ὅθεν δ' περὶ τῶν πολέμων κρατή-
σαιτες Ρωμαῖοι Καρχηδονίων, καὶ νομίσαντες
δ' κυριώτερον καὶ μέγιστον μέρος αὐτοῖς ἰσχυρῶς
περὶ τ' τ' ὅλων ἐπιβολῆς, ὥστε καὶ τότε περ-
ὶν ἐξάρσασθαι ἐπὶ τὰ λοιπὰ ταῖς χεῖρας ἐκ-
πίνῃ, καὶ φραγῆς μὲν διωάμεως, εἰς τε τῆς
Ελλάδα, καὶ τοῖς ἐκ τῆς Ἀσίας πόποις. εἰ μὴ ἐν
αὐτῇ τῇ συνήθῃ καὶ γένεσιν τὰ πολιτεύματα, τὰ
C περὶ τ' τ' ὅλων ἀρχῆς ἀμφισβητήσαντα, ἴσως
ὅθεν ἂν ἡμᾶς ἔδει περὶ τῆς περὶ τῆς γένεσιν,
ἀπὸ ποίας περὶ ξῆς ἢ διωάμεως ὁρμηγι-
τες, ἐκ χειρῶν τοῖς ποίοις καὶ τηλικούτοις ἐρ-
γῶν. ἐπεὶ δ' ὅτε τῆς Ρωμαίων, ὅτε τῆς τῆς
Καρχηδονίων πολιτεύματος περὶ ξῆς ὅτι
τοῖς πολλοῖς τῆς Ἑλλήνων ἢ περὶ ξῆς δύ-
ναμις, ὅθεν αἱ περὶ ξῆς αὐτῶν ἀνίσχον ὑπε-
λάβομεν εἶ), συντάξασθαι ταύτῃ καὶ τῆς ὅθεν
βίβλων περὶ τῆς ἰστορίας. ἵνα μηδεὶς ἐπι-
αὐτῇ τῆς περὶ ξῆς ὅθεν τῶν τότε ὅθεν πορῆ,
D καὶ ζητῇ, ποίοις ὅθεν ξῆς, ἢ ποίας διωάμεως
καὶ χρησίμους χρησάμενοι Ρωμαῖοι, περὶ ταῖς
ταῖς ὁρμησθαι τὰς ἐπιβολὰς, δι' ὧν καὶ τῆς γῆς
καὶ τῆς θαλάττης τῆς καὶ ἡμᾶς ἐχέοντο πᾶ-
σης ἐκ χειρῶν. ἀλλ' ἐκ τούτων τῆς βίβλων
καὶ τῆς ἐκ ταύτης περὶ κατασκευῆς δῆλον ἢ
τοῖς ἐκ τῶν αὐτῶν, ὅπῃ καὶ λίαν ἐκ τῶν αἰ-
φορμῶν χρησάμενοι, περὶ τε τῶν ἐπὶ τοῖς
ὁρμησθαι, καὶ περὶ τῶν συντελείας ὅθεν
τῆς τῆς ὅλων ἀρχῆς καὶ διωάμεως. ὅ-
E γὰρ τῆς ἡμετέρας περὶ ματαιίας ὅθεν, καὶ
δ' ἡμετέρας τῆς καὶ ἡμᾶς χειρῶν, τῶν
ὅθεν ὅπῃ καὶ τῆς τῆς τῆς ἀπορῆ.

cogitatio: ceterum scientia & cognitio vera haberi nequaquam potest. Quamobrem ita existimare debemus: parum omnino singularum partium historiam ad rerum vniuersarum cōferre notitiam & fidem: quam ex sola cunctarum inter se partium connexionē & comparatione, item similitudine ac differentia aliquis consequatur: eoque modo in penetralia admissus historiae, & vtilitatem & voluptatem ex ea poterit capere. Porro initium ac velut fundamentum libri huius erit, prima Romanorum extra Italiam traiectionis: cum illis coharens, in quibus Timæi historia desinit: idque in tempora Olympiadis centesimæ vigesimæ non incidit. Dicendum igitur fuerit, quomodo & quando rebus in Italia constitutis, quibusque postea rerum opportunitatibus vsi, traiciendi in Siciliam impetum ceperint. nam omnium extra Italiam regionum hanc primam Romani adierunt. ipsa autem traiectionis huius causa nudè est exponenda: ne si causa causam requirat, argumenti totius principium & explicatio suo quasi demonstrationis fundamento careat. sumendum vero principium est, quod & tempora certa apud omnes notaque habeat: & res eiusmodi, ut possit ipsum per se intelligi, etiam si oporteat, repetitis paulo altius temporibus, medijs interualli res gestas summam in memoriam reuocare. quando enim principium aut ignoratur, aut parum est certum: ne eorum quidem quæ deinceps sequuntur, quicquam assensum aut fidem potest mereri. ubi vero certa & indubitata huius notitia fuerit hominibus tradita: tunc & omnis quæ deinceps subiicitur narratio, cum assensu ab audientibus admittitur.

Annus igitur agebatur post naualem quidem ad Aegios flumen decimus nonus; ante Leuctricam vero xvi. quo Lacedæmonij pacem cum Persaicerunt, quæ opera & studio Antalcidæ conuenit: at Dionysius senior, superatis ad Elorum amnem Græcis Italicis, Rhegium obsidebat. Galli Romam ipsam per vim à se occupatam tenebāt, Capitolio excepto: quibuscū ubi fœdus ac pacta fecissent Romani, prout Gallis ipsis placuerat;

A τὸ ὅλων δυνατὸν ὁπτιμήμιον ὃ καὶ γνώμιον ἀρεκὴν ἔχον, ἀδυνάτου. δὲ πορτυλῶς βραχὺ ἢ νομιστὸν συμβολήεσθαι τὴν καὶ μέγας ἱστορίαν πρὸς τὴν ὅλων ἐμπειρίαν καὶ πίστιν. ἐκ μὲν τοιγαρὶ ἀπὸρῶτων πρὸς ἀλλήλας συμπλοκῆς καὶ ὁμοειδέως, ἐπὶ δὲ ὁμοιότητος καὶ ἀφ' αὐτοῦ, μόνος αὖ τις ἐφίκετο καὶ διανοητικὴ καλοπνεύσας, αἴμα καὶ ὁ χρησίμους καὶ τὸ πρῶτον ἐκ τῆς ἱστορίας λαβὴν. ὑποσηπόμενα ὃ τῶν τῶν δὲ χιλιῶν τὸ βιβλίον, τὸ πρῶτον δὲ λαβὴν ἐξ Ἰταλίας Ρωμαίων. αὐτὴ δὲ **B** ἐστὶ συνεχὴς μὲν τοῖς ἀπ' ὧν Τίμαριος ἀπέλιπε· πίπτει δὲ καὶ τὸ ἐνάτην καὶ εἰκοστὴν πρὸς τῆς ἑκατὸν Ολυμπιάδα. δὲ καὶ ῥητέον αὐτῇ, πῶς καὶ πότε συσταμένοι τὰ καὶ τὴν Ἰταλίαν, καὶ πῶς ἀφορμαῖς μὲν ταῦτα χρησάμενοι, δευτέρω ὁρμήσας εἰς Σικελίαν. ταύτη γὰρ τῇ γῇ πρῶτον ἐπέβησαν, τὸ ἐκ τῶς τέκνῃ τῇ Ἰταλίας καὶ ῥητέον αὐτῶν τὴν δὲ δευτέρως αἰτίαν ψιλῶς, ἵνα μὴ τὴν αἰτίας αἰτίας ὁπτιζήσονται, αἰνέσας ἢ τῆς ὅλης ὑποδείκνυται ἀρχὴν ἡγήται καὶ θεωρία. ληπτέον δὲ καὶ τοῖς καίτοις ὁμοδοξομενίαν καὶ γνωστομενίαν ἀρχὴν καὶ πρὸς ἀπασιν, καὶ τοῖς πρῶτοις δυνατομενίαν αὐτῶν δὲ αὐτῆς θεωρεῖσθαι. καὶ δὲ τῇ τοῖς χρόνοις βραχὺ πρῶτον ἀδραμόντας κεφαλαιώδη τῶν μετὰ τὸ πρῶτον ποιήσασθαι τὴν αἰάμεναι. τὸ γὰρ ἀρχὴς ἀγνωστομενίας, ἢ καὶ τῇ Δι' ἀμφιστομήνους, ὅθεν τῇ ἐξῆς ὅθεν οἱ τὴν πρῶτον ἀγνωστομενίας καὶ πίστιος. ὅθεν δὲ ἢ πρὸς ταύτης ὁμοδοξομενίαν πρῶτον ἀδραμόντας δόξα, πρὸς ἢ καὶ πᾶς ὁ συνεχὴς λόγος, ἀποδοχὴς τυχερῶς πρῶτον αἰνέσας.

C Εἶτος μὲν οὖν συνέστηκε μετὰ μὲν τῶν ἐν Αἰγῶς ποταμοῖς ναυμαχίαν, συνεαχιδέχασθαι, πρὸς δὲ τὴν ἐν Λακεδαίμονι μάχην ἐκκαίδεχασθαι, ἐν ᾗ Λακεδαίμονιοι μὲν τὴν ἐπὶ Ἀνταλκίδου γνωστομενίαν εἰρήνῃ πρὸς βασιλέα τὸν Περσῶν ἐκίρωςαν· καὶ ὁ πρῶτος Διονύσιος τῇ πρὸς τὴν Ἑλλήπερι ποταμὸν μάχην γενικῶς τοῖς καὶ τὴν Ἰταλίαν Ἑλλήνας, ἐπολιόρχει Ρήγιον. Γαλάται δὲ καὶ κράτος ἐλόντες αὐτῶν τὴν Ρώμην κατέχον πλεῶν τοῦ Καπιτωλίου. πρὸς δὲ ποταμοῖς Ρωμαῖοι ἀποδοχὴς καὶ ἀγέλης ἐκκαίδεχασθαι Γαλάταις,

καὶ γινόμενοι πάλιν ἀνελπίστως τὴν πατρίδα
 ἔκχευται, καὶ λαβοῖτες οἱ δὲ στρατὸν τὸ σωμα-
 τὸς ἐπὶ τοῖς ἐξῆς χρόνοις πρὸς
 τοὺς ἀστυγείτοιας. ἡρόδοτος δὲ ἔκχευται ἀ-
 πόρτων τὴν Λατίων, ἀφ' ἧς τε τὴν ἀνδρίαν, καὶ
 τὴν ἐν τῇ μάχῃς ὅπτιν χιτῶν, μὲν ταῦτα ἐπο-
 λέμουσι Τυρρῶνσι, ἔπειτα Κελτοῖς, ἐξῆς δὲ
 Σαυίταις τοῖς πρὸς τε τὰς ἀνατολὰς καὶ τὰς
 ἀρκτοὺς συντεριμονῶσι τῇ τῇ Λατίων χώρα.
 μὲν δὲ πῖνα χρόνον, Ταρσύνων δὲ τὴν εἰς
 τοὺς πρὸς τὰς τὴν Ρωμῶν ἀπὸ λῆγαι, καὶ τὴν
 δὲ ταῦτα φόβοι, ὅπτιν σαυίταις Πύρρον τὸν
 πρὸς τὸν ἐν τῇ τῇ Γαλατῶν ἐφόδου, τῇ τε
 πρὸς Δελφῶν φθαρύντων, καὶ πρὸς τὸν
 εἰς τὴν Ἀσίαν, Ρωμῶσι Τυρρῶνσι μὲν καὶ Σαυ-
 νίταις ὑφ' αὐτοῖς πεποιημένοι, τοῖς δὲ καὶ τὴν
 Ἰταλίαν Κελτοῖς πολλὰς μάχαις ἤδη νεικη-
 χύτες, τότε πρὸς τὸν ὅπτιν τὰ λοιπὰ μέρη τῆς
 Ἰταλίας ὥρμησαι, ὅς ὡς ὑπὸ ὁδῶν, ὅπτιν
 ὅς ὁ πλῆθος, ὅς ὡς ὑπὸ ἰδίῳ ἤδη καὶ κατὰ τὸν
 σφίσι πολεμήσαντες ἀθλητὰς γινώσκοντες ἀν-
 θρωποὶ τὴν καὶ τὴν πόλεμον ἔργον, ἐν τῇ πρὸς τοὺς
 Σαυίταις καὶ Κελτοῖς ἀγῶνι. ὑποστάντες δὲ
 ἡναιῶς τὴν πόλεμον τῇ τε, καὶ τὸν τελευτῶν
 τὰς τε διωάμεις, καὶ Πύρρον ἐκβαλόντες ἐν
 τῇ Ἰταλίᾳ, αὐτοῖς ἐπὶ πόλεμον καὶ κατεστρέφοντο
 τοὺς κοινῶν σάβας Πύρρον τὸν πρὸς τὸν γα-
 νόμοις τὸν πρὸς τὸν ἀπὸ τῶν ἐκχευται, καὶ
 ποιησάμενοι τοὺς τὴν Ἰταλίαν καὶ τοὺς ὑφ'
 αὐτοῖς, πλὴν Κελτῶν, μὲν ταῦτα πολιόρκειν
 ἐνεχέμενοι τοὺς τότε κατέχοντες τὸν Ρήγον
 Ρωμῶσι. ἴδον γὰρ πῶς σιμῶν καὶ πρὸς τὸν
 οἱ δὲ ἐκτερεῖς τὸν πρὸς τὸν πρὸς τὸν ἐκχευται
 πόλεον. εἰσὶ δὲ αὐταί, Μεσσηνίη καὶ Ρήγον.
 Μεσσηνίαν μὲν γὰρ, ὅς πολλοῖς αἰῶσι χρό-
 νοις τὴν καὶ τοὺς ἀνδρῶν καὶ τὸν, Καμπῶνσι πα-
 ρὰ Ἀγαθοκλῆς μισοφορεῖται, καὶ πάλαι πε-
 εὶ δὲ κάλλος καὶ τὴν λοιπὴν ἀνδραγαθίαν τὴν πό-
 λεως ὀφθαλμοῖς, ὅς τὰς λαβὴν καὶ τὸν
 ἀνδρῶν ἐπὶ τὴν πρὸς τὸν πρὸς τὸν πρὸς τὸν
 οἱ δὲ ὅς φίλοι, καὶ κατὰ τὸν τὸν πόλεον,
 ὅς μὲν ἀνδρῶν τὸν πολὺν, ὅς δὲ ἀπὸ σφα-
 ξας. πρὸς τὸν τὸν πρὸς τὸν πρὸς τὸν πρὸς τὸν
 καὶ τὰ τέκνα τῇ πρὸς τὸν πρὸς τὸν πρὸς τὸν
 διένειμα πρὸς αὐτὸν τὸν πρὸς τὸν πρὸς τὸν
 εἰς τοὺς, ὅς τὸν πρὸς τὸν πρὸς τὸν πρὸς τὸν

A mox præter spem recuperata patria,
 & quodam quasi principio incremen-
 ti sumpto, bella deinde aduersus fini-
 timos mouere ceperunt, igitur Latinis
 omnibus partim virtute, partim dex-
 teritate quadam in acie vincendi sub
 iugū missi mox cum Etruscis, deinde
 cum Gallis bellum gesserunt: postea
 cum Samnitibus, qui ad ortū & septē-
 trionem Latinorum fines attingunt,
 nō multo post quum accitus à Taren-
 tinis metu Romanorum, quod eorum
 legatos per obscenam contumeliam
 violassent, Pyrrhus in Italiā venisset;
 B (anno prius quam Græciam inuade-
 rent Galli: & qui Delphorum occu-
 parant urbem ad internecionem de-
 lerentur, reliquis in Asiam transue-
 ctis:) Romani Etruscis & Samniti-
 bus dominationi suæ adiectis: mul-
 tisque iam de Gallis qui Italiam in-
 colebant partis victoris: tunc pri-
 mum ad reliqua Italix sunt progres-
 si: velut non iam de alienis, sed maio-
 rem partem suis & ad se pertinentibus
 dimicaturi: ex prioribus contra Sam-
 nites & Gallos certaminibus hoc con-
 secuti, ut veri athletæ bellicorum cer-
 taminū euaderent. ci igitur, quū bellū
 hoc fortiter sustinuisent, tandemque
 exercitus omnes, ipsūque adeo Pyr-
 rhū Italia expulissent: rursus illos qui
 Pyrrhi sectam secuti erant armis sunt
 aggressi, eosque sui iuris fecerunt. quib.
 C omnibus contra opinionem homi-
 num in potestatem redactis, cunctisque
 Italix populis, præter Gallos, sibi sub-
 iectis: secundum hæc Romanos qui
 Rhegium id temporis tenebant, obsi-
 dere institerūt. Singularis enim ac cō-
 similis quidam casus ambobus illis ac-
 cidit oppidis, quæ ad fretum sunt con-
 dita: Messanæ videlicet ac Rhegio.
 D quippe Messanā, non multo ante
 ista de quibus nunc agimus, tempora,
 Cāpani sub Agathocle merentes, qui
 iamdudum eius oppidi pulchritudini
 ac reliquæ felicitati oculos cupidita-
 tis adiecerant, ubi primum occasio est
 oblata, per fidem circumuenire sunt
 adorti, subdolè namque specie amicorū
 ingressi, urbis potiti, ciues partim eie-
 cerūt, partim iugulauerunt. quib. reb.
 E ita patratīs, vxores quidem & liberos
 infeliciū Messaniorum, prout cuique
 tempore ipso sceleris admissi fors ce-
 cidisset, retinent: opes verò cæteras &

mox agrum quoque ipsum viritum A
inter se diuisum occupant. ita, quum
isti breui ac facili negotio opima di-
tione atque vrbe essent potiti, è vesti-
gio facinoris istius imitatores inuene-
runt. Rhegini enim, quo tempore
Pyrrhus in Italiam traiciebat, tum ob
aduentum noui hostis metu perculsi,
tum Carthaginenses penes quos ma-
ris imperium erat, veriti, præsidium
pariter & auxilium à Romanis acci-
uerant. hi oppidum ingressi, homines
numero quater mille, Decio Campa-
no ductore, postquam & oppidum &
fidem suam aliquamdiu seruassent;
tandem Mamertinos æmulati, eor-
démque adiutores nacti, quâ oppor-
tunitati vrbs ipsius, quâ priuatis ci-
uium Rheginorum opibus auide in-
hiantes, fidem mutarunt. itaque ciui-
bus partim in exitum pulsus, aliis tru-
cidatis, exemplo Campanorum oppi-
dum sibi asserunt. at Romani, graui-
ter illi quidem quod acciderat ferre:
verum qui dictis modo bellis distine-
rentur, efficere nihil posse. vbi vero
primum ea cura sunt defuncti, con-
clusos intra Rhegium ipsos obsident,
sicut supra commemoravi: demum,
vt pugnando vicerunt, plurimos eo-
rum in ipsa occupanda vrbe, quam eò
pertinacius propugnabant, quod im-
minens infortunium præuiderent,
obtruncant: viuos in potestatem re-
digunt amplius trecentos. quibus Ro-
mam missis, Prætores productos in
forum vniuersos, flagrisque cæsos, pro
more populi Romani, securi percuf-
serunt: id nimirum spectantes, vt
quantum in ipsis esset, fidem suam
apud socios labefactatam, istorum
supplicio in integrum restituerent.
agrum & urbem Rheginis mora nul-
la interposita reddunt. Mamertini
(hoc namque sibi nomen Campa-
ni occupata Messana indiderunt:)
quamdiu Romanorum, qui Rhegium
prius occupauerant, auxilio sunt vsi,
& oppidum & fines suos securi pos-
federunt: neque id solum: verum
etiam de finitima ditione negotium
& Carthaginensibus & Syracusanis
non leue facesserunt: multas quin-
etiam vrbes stipendium pensitare coe-
gerunt. Postea vero quàm obsidione
cinctis qui Rhegium tenebant, illud

τὴν χώραν μὲν ταῦτα διελόμενοι κατεῖχον. πα-
χὺ δὲ καὶ ραδίως καλῆς χώρας καὶ πόλεως
ἔκρεαται ἡρόδοτος, πῶς δὲ πόδας ὅσον μι-
μητὸς τῆς περσέως. Ρηγῖνοι γὰρ καθ' οἵ κα-
ρὸν Πύρρῳ ἐς Ἰταλίαν ἐπαφύοντο, καὶ ἀπλά-
γῃς ἡρόδοτος τὴν ἐφοδὸν αὐτῶν, δεδῶτες δὲ καὶ
Καρχηδονίοις θαλάσσιον ἐπὶ τῶν ἐπὶ τῶν
σταθμῶν φυλακῶν ἅμα καὶ βοηθήσαντες τῶν Ρω-
μαίων. οἱ δ' εἰσελθόντες, χρόνον μὲν ἴσα διε-
τήρουν τὴν πόλιν, καὶ τὴν αὐτῶν πίστιν, οἷον τε-
τραχίλοι τὸ ἀριθμῶν, ὡς ἡγήτο Δέκιος Καμ-
πάρκος. τέλος δὲ ἡλώσαντες τοὺς Μαμερτι-
νοὺς, ἅμα δὲ καὶ συνερχόμενοι λαβόντες αὐτοὺς,
πρὸς ἀποκρίσιν τῶν Ρηγῖνους, ἐκπαθεῖς οἷον τε
ὅτι τε τῇ τὴν πόλεως ἀνικησία, καὶ τῇ τὴν Ρη-
γῖνων πρὸς τῶν ἰδίων βίους εὐδαιμονία· καὶ
τῶν μὲν ἐκβαλόντες, τῶν δὲ ἀποσφάξαν-
τες τὴν πολιτείαν, τὸν αὐτὸν ἔχοντες τοὺς Καμ-
παρκοὺς, κατεῖχον τὴν πόλιν. οἱ δὲ Ρωμαῖοι
βαρέως μὲν ἔφερον τὸ γένος· οὐ μὲν εἰ-
χόν γε ποιεῖν ὅτι, ὅτι δὲ συνέχευεν τοὺς περ-
σῆας πολέμοις. ἐπεὶ ὅτι ἀπὸ τούτων ἐχρήσι-
μοι, συγκλείσαντες αὐτοὺς ἐκπολιόρχων τὸ Ρη-
γῖνους, κατὰ τὸν ἐπὶ τῶν περσῶν. κερτήσαντες
δὲ, πρὸς μὲν πλείστοις ἐν αὐτῇ τῇ κατὰ τὴν
διέφθησαν, ἐκτὸς μὲν ἀμυνόμενοι, ἀπὸ δὲ
περσῶν δὲ μίλλον. ζῶντες δ' ἐκείνους
σὺν πλείστοις ἢ τετραχίοις. ὡς ἀναπεμφέν-
των εἰς τὴν Ρώμην, οἱ στρατηγεῖς περσῶν γόν-
τες εἰς τὴν ἀγορὰν, καὶ μαστιγώσαντες ἀποκρίσας
καὶ τὸ πρὸς αὐτοὺς ἔθος ἐκπέλκισαν· βυλόμε-
νοι δὲ τῆς εἰς ἐκείνους πρὸς καὶ τὸν οἷον
τε ἴσας ἀφροσύνας πρὸς τοὺς συμμάχους τὴν
αὐτῶν πίστιν. τὴν δὲ χώραν καὶ τὴν πόλιν πε-
ραχρήμα τοὺς Ρηγῖνους ἀπέδωσαν. οἱ δὲ Μα-
μερτινοὶ (τὸ γὰρ τούτομα κυριώτατος οἱ
Καμπάρκοι τῆς Μεσσηνίας, περσῶν γόντες
σφῶν αἰεὶς) ἕως μὲν συνεχρήσαντο τῇ τὴν Ρω-
μαίων συμμαχίᾳ τὸ Ρηγῖνους κατὰ τὸν, ὅ-
μοις τὴν αὐτῶν πόλεως καὶ χώρας ἀσφαλῶς
κατεχόμενοι, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν συμφορῆς, ὅ-
ως ἔτυχεν, πρὸς τὴν χάριν τοὺς τε Καρχηδονίους,
καὶ τοὺς Συραχυσίους, καὶ πολλὰ μέρη τὴν Σικε-
λίας ἐφορλόγησαν. ἐπεὶ δ' ἐστέρησαν τῆς
περσῶν γόντες ὅτι τυχούρας, συκλεσθέντων τὸ
Ρηγῖνους κατεχόμενοι εἰς τὴν πολιορκίαν, πῶς δὲ

πόδας ὑπὸ τῶν Συρακυσίων αὐτοὶ πάλιν συνελθόντες εἰς τὴν πόλιν, ὅθεν πᾶς τοιαύτης αἰτίας. χρόνιος ὁ πολλοῖς χρόνος αἱ δυνάμεις τῶν Συρακυσίων διενεχθεῖσαι πρὸς τὰς ἐν τῇ πόλει, καὶ ἀφαιρούσαι πρὸς τὸν Μερζορίω, κατέστη δὲ αὐτῶν ἀρχόντας, Ἀρτεμίδωρον τε καὶ τὴν μετὰ ταῦτα βασιλεύσαντα τῶν Συρακυσίων Ἰέρωνα, νέον μὲν ὄντα κοινὸν, πρὸς δὲ πᾶσι γένος διφυῆ βασιλικῆς καὶ πραγματικῆς οἰκονομίας. ὁ δὲ παραλαβὼν τὸν ἀρχὴν, καὶ πρὸς ἐλθὼν εἰς τὴν πόλιν, ὅθεν πᾶν οἰκίαν, καὶ κύριος γένος τῶν ἀντιπολιτευομένων, οὕτως ἐχρήσατο πρῶτος καὶ μεγαλοψύχως τοῖς πραγμασιν, ὥστε πρὸς Συρακυσίους, καὶ πρὸς οὐδαμῶς εὐδοκυσμένοις ὅτι τῆς τῶν στρατιωτῶν ἀρχαιρίας, τότε πᾶντας ὁμοθυμαδὸν ἐβόκησαν στρατηγὸν αὐτῶν ὑπάρχειν Ἰέρωνα. ὅς ἐκ τῶν πρῶτων ὁπλοισμάτων, ὅπως δὴλος ἐστὶν τοῖς ὀρθῶς σκοπομένοις, μετῴκει ὁρεγμένους ἐλπίδας, ἢ καὶ τὴν στρατηγίαν. θεωρῶν γὰρ τοῖς Συρακυσίοις ἐπιδιδόναι ἐκπέμψαντες καὶ δυνάμεις καὶ τοὺς ἀρχόντας μὲν τῶν δυναμέων αὐτοὺς ἐν αὐτοῖς στασιάζοντας, καὶ κακοδομοῦντας αἰεὶ πρὸς τὸν δὲ Λεπτινίω εἰδὼς καὶ τῇ πρὸς στασίαν, καὶ τῇ πρὸς πολὺν ἀφαιρούσαντα τῶν ἄλλων πολιτῶν, ἐβόκησαντα δὲ καὶ πρὸς τὴν πᾶν ἀφαιρούσαντα σιναπτιέται κηδεύει πρὸς αὐτὸν, βουλόμενος οἷον ἐφεδρεῖαι ἀπολιτῶν ἐν τῇ πόλει τῶτον, ὅτε αὐτὸν ἐξίεναι δοίη μετὰ τῶν δυναμέων ὅτι καὶ πρὸς αὐτοῖς. γήμας δὲ τὴν θυγατέρα τῆς πρὸς πρὸς πρὸς, καὶ σιναπτιέων τοὺς ἀρχαίους μεθοφύρεται καὶ καὶ οἷον καὶ κληπτικούς, ἐξάγει στρατὸν ὡς ὅτι τοὺς βαρβάρους τοὺς τῶν Μεσσηνίων καταπορεύσας. αἱ στρατοπεδύσας δὲ πρὸς Κεντορίαν, καὶ πρὸς ταξάμενος περὶ τὴν Κυμασιῶν ποταμὸν, τοὺς μὲν πολιτικούς ἱππεῖς καὶ πεζοὺς αὐτοὺς ἐν ἀποστήματι σιναπτιέων, ὡς κατ' ἄλλον τόπον τοῖς πολεμίοις συμμίζων. τοὺς δὲ ξένους πρὸς βαλλόμενος, εἰάσει πᾶν ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἀφαιρούσαι. καὶ δὲ τὸν τῆς ἐκείνων Ἑπῆς πρὸς, ἀσφαλῶς αὐτοὺς ἀπεχόρτασε μὲν τῶν πολιτῶν εἰς τὰς Συρακυσίας. σιναπτιέας-

A de quo diximus auxiliū defecit : mox ipsi vicissim ob quasdam huiusmodi causas intra muros sunt cōpulsi. Non multo antè Syracusiorum exercitus ab iis qui erāt in vrbe dissidentes, & ad Merganā tūc hārentes, delectos ē suo numero magistratus creauerāt, Artemidorū & Hieronē, qui postea regnū apud Syracusios obtinuit; admodum iuuenem quidem illum : sed ad regiā quandā dignitatem & sollertem rerū ciuiliū administrationem, à natura egregiè comparatū. Is vbi magistratū suscepisset, atq; urbem necessariorum quorundā opera clādestina fuisset ingressus, redactis in potestatē iis qui diuersas in Rep. partes amplexi fuerant; id specimen clemētiæ & magni animi in reb. ordinādis præbuit: vt Syracusij, licet à militib. habita comitia creandis magistratib. nequaquā probarent: tunc tamen vniuersi consentientibus animis Hieronē Prætorem perlubenter acciperent. quem quidem virum ipsa quæ Remp. auspicans promebat cōsilia, significabant rectè æstimantibus, ad maiorum rerum spem esse erectū, quā vt ipsum Prætura caperet. Nam qui cerneret, Syracusios quidem quoties domo copias suas vnā cū magistratibus emisissent, seditionib. intestinis laborare, & noui semper aliquid moliri: Leptinem verò nosset cliētelis ac fide reliquis præstare: eundemque magnā apud vulgus opinionem virtutis habere; ad finitatem cum eo cōtrahit: habens in animo, domi hunc tanquam in subsidiis ac sibi succenturiatum, relinquere, quoties sibi ad res gerēdas cum exercitu foret proficiscendū. Post ductā verò vxorē huius filiā animaduerso mercenarios veteranos vitis corruptos malēque animatos & quosuis ad motus esse procliuēs: quasi Barbaros Messanā obtinentes peteret, copias educit. quūq; prope Centuripā in conspectu hostium castra posuisset: atq; aciem ad Cyamosorū amnem instruxisset: urbanos quidem equites peditesq; aliquāto spatio à cæteris seiunctos, ipse secū retinet, velut ab alia parte manū cum hoste cōserturus: extraneos verò Barbaris obiciēs, vniuersos ab iis deleri ad internecionē est passus. ac quo tēpore isti cum maxime ab hostib. exdebantur: ipse cum ciuib. absq; villo periculo Syracusas retro cōcessit.

Sollerter autem eo quod destinauerat perfectio, & vniuersa illa parte exercitus expuncta, quæ ad concitandos motuserat procliuis ac seditiosa; magna satis conductitiorum manu arbitrato suo comparata, magistratum absque ullo iam metu administrabat. quumque animaduerneret Barbaros secunda pugna elatos audacter atque temerè palantes: vrbani militem armis instructum & nauiter exercitatum educit: deinde in Mylaro campo, propter amnem quem Longanum dicunt hostem adortus: eo magna vi fuso fugatoque, ducib. etiam captis, audaciam Barbarorum compescuit. mox Syracusas reuersus, ab vniuersis sociis Rex salutatus est. Mamertini, qui iam antè Rhegensi auxilio, vti supra narra-
bam, fuissent destituti: nunc vero etiam propriarum opum extremo casu fracti essent: pars ad Carthaginenses confugere, iisque se arcemque suam tradere: pars missis ad populum Rom. legatis, urbem ei dedere: utque sibi, ceu originis communione iunctis opè ferat, petere. Romani quid consilij caperent per diu ancipitibus animis dubitarunt: quippe auxilij latio manifestam præse ferebat absurditatem. Nam eos qui paullo ante ciues suos, ob violatam erga Rheginos fidem, grauissimo supplicio affecissent, repente Mamertinis, qui similia patrascent, ire auxiliatum: id verò cum eo delicto coniunctum erat, & non solum Messaniorum, sed etiam Rheginorum offensione, quæ excusari difficulter posset. Neque sane hæc Romani nesciebant: sed quod Pœnos viderent non Africæ regiones duntaxat, verum etiam in Hispania pleraque loca iuris sui fecisse: insulis præterea Sardoï Etruscique maris omnibus potitos: anxij supra modum erant: ne si hoc amplius Siciliæ dominatum adipiscerentur, valde sibi graues & formidabiles vicini forent: qui & circumdarent vndique populum Rom. & omnibus Italiæ partibus imminerent. Quod autem, si Mamertinis auxilium denegaretur, breui temporis spatio Siciliam ditionis suæ facturi essent, res loquebatur ipsa. quippe Messana portus, quæ nunc ipsis tradebatur, non multo post Syracusas insuper erant

A ἄλλος δὲ ὁ πωρεχίμωρον πωρεχμάκως, καὶ
πῆρηκώς πομὺ ὁ κινητικὸν καὶ στασιᾶδες τὸ
δυναμῶς, ξενολογήσας δὲ αὐτὴν πλῆθος ἰκα-
νὸν μαθοφόρον, ἀσφαλῶς ἤδη τὰ καὶ τὴν
ἐρχλὴν διεξῆγε. θεωρῶν δὲ πύς βαρβάρους
ἐκ τῷ πωρετέρηματος δρασίως καὶ πωρε-
πιτῶς ἀναστροφολῶντες, καλοπλίσας καὶ
γυμνάσας ἐνεργῶς καὶ πολιτικῶς δυνά-
μεις, ἐξῆγε. καὶ συμβαδίζε- τῇς πολεμίοις
ἐν τῷ Μυλαίῳ πεδίῳ πρὸς τὸν Λογιδμόν
καλούμενον ποταμὸν. Ὑπὸν δὲ ποιήσας αὐ-
τῶν ἰσχυρὰν, καὶ τῶν ἡγεμόνων ἐγκρατὴς γε-
νόμενος ζῶντος, τὴν μὲν τῶν βαρβάρων
κατέπαυσε ἔλκεν· αὐτὸς δὲ πρὸς ἀγνύ-
μενος εἰς τὰς Συρακούσας, βασιλεὺς ὑπὸ
παύτων πωρεσηρῶν τὸν συμμαχῶν. οἱ δὲ
Μαμερτίνοι πωρετέρῳ μὲν ἑτερημίοις τὸν ὅτι-
κρυείας τὸ ἐκ τῷ Ρηγίῳ, κατὰ τὸ αἰώτερον
εἶπον, τότε ὅτι τοῖς ἰδίῳις πωρεχμάσιν ἐπὶ πωρε-
τες ὁλοχερῶς δὲ τὰς καὶ ῥηθείας αἰτίας, οἱ
μὲν ὅτι Καρχηδονίοις κατέφθον, καὶ τούτοις
C ἐνεργῶς σφᾶς αὐτοὺς καὶ τὸ ἄλλοι· οἱ δὲ
πρὸς Ρωμαίοις ἐπὶ σφᾶς, πρὸς ἀδιδότις τὸ
πόλιν, καὶ δόμοις βοηθήσιν σφῶν αὐτοῖς ὁμο-
φύλοις ὑπαρῶντες. Ρωμαῖοι δὲ πολὺ μὲν
χρόνῳ ἡπόρησαν, καὶ ὁ δὲ δεικνὺν ὅτι ὁφθαλμῶν
ἐπὶ τὴν ἀλογίαν τὴν βοηθείας. ὁ γὰρ μικρῶ
πρὸς τὸν πύς ἰδίους πολίτας μετὰ τὴν μεγίστης
αἰρηκῶς πωρεθείας, ὅτι Ρηγίνοις πρὸς ἀπὸν-
δισαν, πρὸς ἀγνύμα Μαμερτίνοις βοηθεῖν ζῆ-
τῶν, τοῖς τὰ πρὸς ἀπὸν πωρεχμάσιν ὁ μόν-
ον εἰς τὴν Μεσσηνίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν Ρηγίων πό-
D λιν, δυσασπόμενοι εἶχε τὴν ἀμύνην. οὐ
μὲν ἀντιστοιχῶντες γὰρ τούτων ὁδὸν, θεωρῶν-
τες ὅτι Καρχηδονίους, ὁ μόνον καὶ τὴν Λιβύην,
καὶ τὴν Ἰβηρίαν ὑπὸ ἑα πολλὰ μέρη πεπονη-
μένοις, ἐπὶ δὲ τὴν ἡσῶν ἀπασῶν ἐγκρατὴς ὑ-
πάρχοντες τὴν καὶ τὸν Σαρδόνιον καὶ Τυρρῶνικόν
πέλαγος ἡγεῶν, εἰ Σικελίας ἐπὶ κυριεύσμεν,
μὴ λίαν βαρὺς καὶ φοβερὸν γέγονες αὐτοῖς ὑπάρ-
χοιεν, κύκλῳ σφᾶς πρὸς ἀπὸν, καὶ πᾶσι τοῖς τὴν
Iταλίας μέρεσιν ἐπὶ κειμένοις. ὁ δὲ τὸν πωρεχῶς
ὑπὸ αὐτοὺς ποιήσιν) τὴν Σικελίαν, μὴ τυχόν-
E των ἐπὶ κυριείας τὴν Μαμερτίων, πωρεχμάς ἦν.
κρητήσαντες γὰρ ἐλκεν καὶ αὐτοῖς τὴν Μεσ-
σήν, ὁ μὲν ἐν ὁλίγῳ χρόνῳ καὶ Συρακού-

* Graeca sunt ambigua, pingu
mus ita vocata: represente
Magenstent, qui similitu
palmam ardet, non solum
erga Majorem, non uer
tem, sed etiam Rhena.
runt, ira auxilium.
et uero cum eo debito
conjunctionem erat quod
excusari difficultate pos
set, hoc mirum.

^a commercial
iota as
cdo conf.
25,

tibus, obsidionem tum turpem sibi, tum periculosam iudicans: legatos primò ad utrosque mittit, Mamertinos bello liberatos cupiens: deinde his re infecta reuersis, adigente tandem necessitate, dimicandum esse, ac Syracusios prius sibi inuadendos statuit. Igitur copiis eductis ad prælium aciem instruit: Syracusano quoque Rege ad certamen alacriter descendente. Quum diu pugnatum esset, vicit tandem Romanus: hostesque persecutus, intra vallum coëgit omnes. Appius ergo spoliatis peremptorum corporibus, rursus Messaniam se confert. Hiero de summa rerum aliquid mali suspicatus, vbi primum nox appetiit, itinere contento Syracusas concessit. Postridie eius diei Appius horum fuga cognita, fiducia iam plenus, non cunctari, sed Carthaginenses etiam adoriri constituit. quapropter imperato militibus, ut temporius corpora curarent, primo diluculo educit. tum prælio cum hostibus conferto, multos ex iis interficit, cæteros tergis versis in proxima oppida fugere cogit. Post has victorias obsidione etiam soluta, huc illuc discurrens, nemine aduersariorum quæ erant in aperto tueri audente, Syracusanorum & eorum pariter, qui hoc bello ipsis se adiunxerant, agros impune vastat: postremò copiis admotis, ipsas obsidere Syracusas instituit. Prima igitur populi Rom. ex Italia cum exercitu traiectio hæc est: eaque propter has causas, & his temporibus accidit: quam rati totius propositi nostri maxime idoneum fore principium, ab ea potissimum orsi, ad cætera narranda nos accinximus: repetitis nonnihil superioribus temporibus, ne quam in demonstrandis gestorum causis dubitationem relinqueremus. Quippe cognitu necessarium duximus, quomodo & quando Romani, post ipsam etiam amissam patriam, meliore ceperint fortuna uti: ac rursus quando, & quomodo populis Italiae imperio suo subiectis, de regionibus extra Italiam inuadendis consilia inierint: siquidem velit aliquis præsentis illorum potentia fastigium, rite ac probe contemplari. Iccirco nec in

A ἄμα μὲν αἰχμαῖ, ἄμα δ' ἐπισφύγῃ γήρεα
 ἢ πολιορκίαι αὐτῶν, ἢ τε γῆς ἢ πολεμίων ἐπι-
 χειρῶντων καὶ ἢ θαλάσσης· ὅ μὲν πρῶτον
 διεπρεσβόλετο πρὸς ἀμφοτέρους, βασιλεὺς
 ὄξελός τ' ἐπὶ πολέμου τοῖς Μαμερτίνοις. σὺ δὲ
 νὸς ὃ πρῶτον αὐτῶν, τέλος ἐπὶ μάχῃ ὁ-
 μῶς ἔκρινε ἀφαιδυνάειν, καὶ πρῶτον ἐγ-
 χρῆν τοῖς Συρακοῖσι. ὁ δὲ αὖτε ὃ δὴ δύνα-
 μιν, πρῶτα πρὸς μάχην, ἐπόμενος εἰς τὸν
 ἀγῶνα συγκαταβαίτης αὐτῶν καὶ τῷ τ' Συρα-
 κιστῷ βασιλεῖ. ἐπὶ πολὺν ὃ χρόνον ὁρ-
 γαστάμενος, ἐπεκράτησε τῶν πολεμίων· καὶ κα-
 τεδύξε τοὺς ὑπὸ νηυσὶν, ἕως εἰς τὸν χάραντα
 πόντον. Ἀππίος μὲν οὖν σκυλεύσας τὴν νε-
 κρῆν, ἐπὶ νηυσὶν πάλιν εἰς τὴν Μεσσηνίαν. ὃ δὲ Ἰέ-
 ρων ὁ τῆς Σαυμάδος πρὸς τὴν ὅλαν παραγμάτων,
 ὅτι τῆς ὁρμῆς τῆς νηὸς, ἀνέχρηστον ἔχοντα ἀποδύειν
 εἰς τὰς Συρακούσας. Τῇ δὲ καὶ πόδας ἡμέρας
 γὰρ Ἀππίος τὴν ἀπὸ δρᾶσι τῶν πρῶτον αὐτῶν,
 καὶ ἡρόδοτος ἀπαρτῆς, ἔκρινε μὴ μέλλειν,
 ἀλλ' ἐλθόντι τοῖς Καρχηδονίοις. πρῶτον γὰρ
 οὖν τοῖς στρατιώταις ἐν ὥρᾳ γίνεσθαι τὴν πε-
 πύειαν, ἄμα τῷ φῶτι τὴν ἐξοδὸν ἐποίητο. συμ-
 βῶν δὲ τοῖς ὑπὸ νηυσὶν, πολλὰς μὲν αὐτῶν
 ἀπέκτεινε, τὰς δὲ λοιπὰς ἐν ἀλῆσει φυγεῖν
 πρὸς τὸν πόντον εἰς τὰς Σαυμάδας πόλεις.
 Χρηστάμενος ὃ τοῖς ἀτυχήμασι τοῖς τοῖς, καὶ λύ-
 σας τὴν πολιορκίαν, λοιπὸν ἐπὶ πρὸς ὁρμῆς ἀ-
 δίδας ἐπὶ τὴν τε τῶν Συρακιστῶν καὶ τῶν συμ-
 μαχόντων αὐτοῖς χώραν, σὺ δὲ νὸς αἰτιομένην
 τὴν ὑπαίθεσιν. ὃ δὲ τὴν πάλιν πρῶτον πρὸς κατὰ
 αὐτὰς ἐπιβάλλει πολιορκεῖν τὰς Συρακούσας.
 D Ἡ μὲν οὖν πρῶτη Ρωμαίων ἐκ τῆς Ἰταλίας
 ἔχουσαις μὲν δυνάμειν ἦν, καὶ ὁ δὲ αὐτῶν, καὶ
 τοῖς ἐγγύς τοῖς καὶ τοῖς. ἐν οἰκιστάτην κρί-
 ναντες ἀρχὴν τῇ τῶν ὅλης πρῶτον, ἀπὸ
 τῶν ἐπὶ νηυσὶν τὴν ἐπίστασιν, αἰσθραμόν-
 τις ἐπὶ τοῖς χρόνοις, ὅ μὲν δὴ πρῶτον κατὰ
 λιπὴν, ὡς τὴν καὶ τὰς αἰτίας ἀποδύειν. ὡς
 γὰρ πῶς, καὶ πότε, πλάσαντες αὐτῇ τῇ πατρί-
 δι Ρωμαῖοι, τὴν ἐπὶ τὸν βέλπον ἤρξαντο πρῶ-
 τον καὶ πότε πάλιν, καὶ πῶς κατὰ τὰς τῶν
 E καὶ τῇ Ἰταλίᾳ, τοῖς ἐκ τῶν ἐπὶ νηυσὶν ἐπιβάλλου-
 ῶν πρῶτον, αἰσθραμόντες ὑπὸ τῶν ἐπὶ
 πρῶτον, τοῖς μέλλουσιν καὶ τὸν κατὰ τὸν
 νὸν αὐτῶν ὑπὸ τῶν δεινῶν στυφίαν. Διότι

οὐ γὰρ θαυμάζειν, ὅδ' ἐν τοῖς ἐξῆς, εἰς πού
 παραβέβηκεν τοῖς χρόνοις πρὸ τῆς ἑπι-
 φανείας τοῦ πολιτευομένου. τὸ γὰρ ποιεῖν
 χάριν τῷ λαμβάνειν ἀρχὰς πλαισίως, ὥς ὡν
 ἔστιν ἡ φύσις κατὰ φύσιν, ἐκ τίνων ἕκαστος, καὶ
 πότε, καὶ πῶς ὁρμηγύτης, εἰς τὰς ἀρχὰς πρὸς
 ἡμῶν τὰς ἀρχαίους, ἐν αἷς ὑποφύονται
 καὶ. ὁ δὲ καὶ πρὸς Ῥωμαίων ἀπὸ πειρημα-
 τῶν. Αἰσχροῖς δὲ τοῦτον, λέγειν ὡς πε-
 ρὶ τῶν περικλυτῶν, ἐπὶ βραχὺ καὶ κεφα-
 λαῖως, περικλυτοῖς τὰς ἐν τῇ Πελο-
 πονήῃ περὶ τῆς ὡς εἰς τὴν κατὰ τὴν
 πύξιν, αἱ ἡμέτεροι Ῥωμαίοις καὶ Καρχηδον-
 ίοις ἐν τῇ πρὸς Σικελίας πολέμῳ. Τού-
 ταις συνεχῆς ὁ Λιβυκὸς πόλεμος, ὃ συνε-
 πησεν τὰ κατὰ τὴν Ἰσπερίαν Ἀμίλκα, μετὰ
 δὲ τούτῳ, Ἀσδρούβα περὶ τῆς καὶ Καρ-
 χηδονίους. ἐν οἷς ἐγένετο κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον
 ἡ περὶ τῆς Ῥωμαίων ἀρχαίους εἰς τὴν Ἰλλυρί-
 δα, καὶ τὰ μέρη τῆς Ἑυρώπης. ἐπὶ
 ὃ τοῖς περικλυτοῖς, οἱ περὶ τῆς ἐν Ἰταλίᾳ
 Κελτύς ἀγῶνες. Τούτοις ὃ καὶ τὸν αὐτὸν χρό-
 νον, πρὸς τοῖς Ἕλλησιν ὁ Κλεομένης κα-
 λούμενος ἐπὶ τῆς πολέμου· εἰς οἱ καὶ τὴν
 κατὰ τὴν ἐποποιήσαντα τῆς ὅλης Πελο-
 πονήης, καὶ τῆς δολιχῆς βίβλου. Τὸ μὲν
 οὖν ἔλαττωμα τὰ καὶ μέρος ὑπὸ τῆς
 περικλυτῶν περὶ τῆς, ὅθεν οὐδ' ἡμῶν
 αἰαγῆται, ὅθεν τῆς ἀκούοις χροῖσιν. ὃ γὰρ
 ἱστορῶν πρὸς αὐτῶν περὶ τῆς, μετὰ τῆς
 δὲ κεφαλαιῶς περικλυτοῖς, χάριν τῆς
 Πελοπονήης τῆς μελλουσῶν ὑφ' ἡμῶν ἱστο-
 ρῶν περὶ τῆς. Διότι ἐπὶ κεφαλαιῶν
 ἡμῶν καὶ ὁ συνεχῆς τῆς περικλυτῶν,
 περικλυτοῖς συνεχῆς τῆς περικλυτῶν τῆς
 κατὰ τῆς τῆς ἡμετέρας ἱστορίας ἀρχῇ καὶ
 περικλυτοῖς. τῶν γὰρ τῶν ἐπὶ συνεχῆς γα-
 νομένης τῆς διηγήσεως, ἡμῶν τε δόξομεν δι-
 λόγως ἐφάπτεσθαι τῆς ἡδὴ περικλυτῶν ἐ-
 τέρας, τοῖς τε φιλομαθῶσιν ἐκ τῆς πλαισίως
 οἰκονομίας διμαρῆ καὶ ῥαδίαν ἐπὶ τὰ μέλ-
 λοντα ῥηθῆναι περικλυτοῖς τῆς ἐφοδῶν.
 Βραχὺ δὲ ἐπιμαλέσκειν περικλυτοῖς διηγεῖν
 ὑπὸ τῆς περικλυτοῖς συστάτος πολέμου Ῥωμαίων
 καὶ Καρχηδονίους περὶ Σικελίας· ὅτε γὰρ πολυ-
 χροῖότερον τούτου πόλεμος εἶναι ῥαδίον,

A iis quæ deinceps commemorabuntur
 de celeberrimis Rebuspublicis, mirū
 videri debet, sicubi retro tempora re-
 petamus altius. id enim propterea fa-
 ciemus, ut eiusmodi principia suma-
 mus, unde liquido possit intelligi, un-
 denam singuli populi, quando, & à
 quibus profecti primordiis, ad eum
 statum quem nunc obinent, perue-
 derint. quod quidem etiam de Roma-
 nis modo præstitimus. Verū hoc
 misso sermone, tempus est ut quæ sunt
 à nobis suscepta persequamur: si mo-
 dò prius res gestas ad hanc Præparatio-
 nem pertinentes breuiter & summa-
 rim exposuerimus. Earum rerum pri-
 mæ sunt ordine, quæ bello propter Si-
 ciliam gesto, Romanis & Carthagi-
 niensibus accidere. proximum his bel-
 lum Libycum, cui coherrent, quæ A-
 milcar & post eum Asdrubal atque
 Carthaginenses in Hispania gesse-
 runt. cum quidem etiam illud euenit,
 ut Romani in Illyricum & has Euro-
 pæ partes primo tunc traicerent. Se-
 cundum hæc aduersus incolentes Ita-
 liam Gallos certamina sunt suscepta.
 C eodēque tempore isto apud Græcos
 bellum gerebatur, quod Cleomeni-
 cum vocant: in quo Apparatum no-
 strum, & librum secundum termina-
 uimus. Cæterum de modo dictis rebus
 sigillatim quæque percensere, neque
 nobis necessarium, neque legentibus
 fuerit conducibile. non enim histo-
 riam illarum scribere instituimus: sed
 meminisse dumtaxat summam
 volumus, quantum satis erit ad Præ-
 parationem hanc rerum illarum, qua-
 rum historiam sumus condituri. Ita-
 que eorum quæ iam indicata sunt
 strictim quæque prout acciderunt at-
 tingendo, id operam dabimus, ut Ap-
 paratus huiusce finem cum principio
 historię quam scribendam suscep-
 imus, connectamus. Nam hoc mo-
 do narrationis serie continuata, &
 nos iustam habuisse causam parebit
 prodita iam ab aliis delibandi: & stu-
 diosis lectoribus hac dispositione ex-
 peditum ac facilem ad sequentia adi-
 tum patefaciemus. Paullo autem dili-
 gentius bellum illud narrare conabi-
 mur, quod inter Romanos & Cartha-
 ginenses de Sicilia exstitit. neque enim
 facile bellum isto diuturnius inuenie-
 mus,

mus, nec magis instructos omnib. necessariis paratus, nec molitiones frequentiores, nec praelia plura, nec casus insigniores quam qui hoc bello utrisque acciderunt. ipsæ quoque Reipublicæ illa tempestate instituta sua adhuc seruabāt incorrupta: fortunis mediocres: viribus pares. quo fit, ut si qui propriam ac peculiarem utrique ciuitati formam ac vim recte considerare volunt: non tam ex inscritis bellis, quam ex hoc ipso comparisonem instituire debeant. Me verò ut huic bello plusculum immorarer, id quoque non minus quam superiora mouit, quod qui plurimam rerum noticiam ad illud scribendum videtur attulisse, Philinus atque Fabius, veritatem qua fide oportuit nequaquam nobis retulerunt. ac de industria quidem mentitos, cum vitam ipsorum & sectā quam sequebantur specto, non existimo. sed accidit illis quippiam, opinor, quale amantibus solet. nam ob studium partium & ingentem beneuolētiā, Philino quidem Carthaginenses omnia prudenter, recte, fortiter videntur fecisse: Romani secus. Fabius vero contrarium pronuntiat. Sane quidem in cæteris vitæ partibus eiusmodi æquus animus nō sit fortasse aspernabilis. par est enim, ut vir bonus & amicorum & patriæ sit amās: utque commune cum amicis aduersus eorundem hostes odium gerat, & eorundem amicos amore communi prosequatur. verum ubi historici personam aliquis suscepit, horum omnium illi obliuiscendum. ac sæpe quidem de hostibus bene loqui, & summis ipsos ornare laudibus rerum scriptor debet, cum id facta ipsorum postulant: nonnunquam vero reprehendere vel maxime necessarios, nec sine probris vituperare, cum ita fieri oportere admissi in susceptis reb. errores monent. nam ut animal luminib. ademtis prorsus inutile redditur: ita si veritatem ex historia tollas, quod superest illius, narratio est nullius usus. quamobrem & accusare amicos & inimicos laudare sine cunctatione debemus: neq; reformidandum, quominus eosdem aliquando reprehendamus, aliquādo laudemus: quū fieri nequeat, ut qui in reb. gerendis versantur, recte semper colliment: nec rursus eosdem continuè errare, vero sit simile. itaque

A ὅτι ὁ δὲ ἀσκήσας ὁλοφρεσίῃς, οὐτε συνει-
χέσας πρῶτος, οὐτε πλείους ἀγῶνας, ὅ-
τε ἀεπιτείας μείζους τῶ ἐν ᾧ πρῶτην ἀνέ-
πολέμῳ συμβαίτω ἑκατέρῃς. αἰδῶ τι τὰ
πολιτεύματα κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, ἀκ-
μὴν ἀκέρεια μὲν ἐν τοῖς ἐπομοῖς, μέτρια
δὲ τῆς τύχης, πᾶσι δὲ τῆς δυνάμεως.
ὁ δὲ καὶ τοῖς βουλευμένοις καλῶς συντάσσου-
σθαι τὴν ἑκατέρῃ τῆς πολιτεύματος ἰδιό-
τητα καὶ δυνάμει, οὐχ οὕτως ὥς τῶν ὅτι-
γματομένων πολέμων, ὡς ἐκ τούτου ποιητῶν
τὴν σύγκρισιν. οὐχ ἡττον δὲ τῶ πρῶτην
ἀνέ-
πολέμῳ πρῶτον δὲν ὅτις τῶν πᾶσι
πολέμῳ, καὶ ἀφ' οὗ τοῖς ἐμπροσθέντων δο-
κοῦσιν ἡγάγετον ἑστῶς αὐτῶν, Φιλίῳ καὶ
Φάβιῳ, μὴ δόντας ἡμῖν ἀπηγελέσθαι τὴν
ἀλήθειαν. ἐκείνους μὲν οἷον ἐλπίσθαι τοὺς
ἀνδρας οὐχ ὑπολαμβάνω, σοφιστῶν
ἐκ τῆς βίου καὶ τῆς αἰρέσεως αὐτῶν. δο-
κοῦσι δὲ μοι πεποιθέναι τι πρῶτον ἀπλοῦς
τοῖς ἔργοις. ἀφ' οὗ γὰρ τὴν αἴρεσιν καὶ τὴν
ὁλὴν ἀνοίαν, Φιλίῳ μὲν πάντα δοκοῦσιν
οἱ Καρχηδόνιοι πεπρωμένους φρονίμους, κα-
λῶς, ἀνδρωδῶς· οἱ δὲ Ῥωμαῖοι, πάντα τῶν.
Φαβίῳ δὲ, ὑμπαλιν τούτων. ἐν μὲν οἷον
τῶ λογικῷ βίῳ τὴν ταύτην ἐπιείκειαν, ἴσως
οἷον αἱ πρὸς ἐκβάλλει. καὶ γὰρ φιλόφιλον δὲ
εἶναι τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα, καὶ φιλόπατριον, καὶ
συμμιᾶν τοῖς φίλοις τοὺς ἐχθρούς, ὑπομα-
ρατῶν τοὺς φίλους. ὅταν δὲ τῆς ἰσορείας
ἡττος ἀναλαμβάνῃ τις, ἐπιλαβὼν καὶ τὴν
τῶν τούτων καὶ πολλάκις μὲν ἐλπί-
σῃ καὶ χρομῇ τοῖς μεγίστοις ἐπαίνοις τοὺς
ἐχθρούς, ὅταν αἱ πρῶτοι ἀπαιτῶσι τῆ-
ς. πολλάκις δὲ ἐλέγχῃ καὶ ψέγῃ ἐπορειδί-
σας τοὺς ἀναγκασθέντας, ὅταν αἱ τῶν ἐπι-
τηδεύματων ἀμύβλαι τῶν ὑποδεικνύωσιν.
ὡς γὰρ ζῶν τῶν ὅλων ἀφαιρεθῶσιν,
ἀχρεοῦται τὸ ὅλον· οὕτως ὅς ἰσορείας ἀνα-
ρεθῶσι τὸ ἀληθείας, τὸ καὶ ἀλειπόμην αὐτῆς
αἰωφελὲς γίνεται διήγημα. ὁ δὲ οὐτε τῶ
φίλων κατηγόρη, οὐτε τοὺς ἐχθρούς ἐπαί-
νει· οὐτε δὲ τοὺς αὐτοὺς ποτὲ μὲν ψέγῃ,
ποτὲ δὲ ἐγκωμιάσῃ εὐλαβητέον ὅτι τῶ
πρῶτον ἀναστροφόμενος, ὅτι εὐσχεῖν αἰεὶ
δυνατὸν, ὅτι ἀμύβλαι σινηγῶς εἰς. ἀπα-
B

αἰτίαι οὖν τὴν πρῶτην αὐτοῖς τοῖς πρῶ-
 τοῖς ἐφαρμοστέον τὰς ἀποφά-
 σεις ἐξ ἀληθείας ἐν ταῖς ὑπομνήμασι. ὡς δ'
 ἔστιν ἀληθὲς τὰ καὶ ὑφ' ἡμῶν εἰρημέια, σκοπεῖν
 ἐκ τούτων πάρεστι. ὁ γὰρ Φιλῖνος ἀρχόμενος ἄ-
 μα τὴν πρῶτην ἐξ τῶν δυνάμεων βίβλου, φη-
 σὶ περὶ τῆς Μεσσηνίας πολέμου τὰς
 τε Καρχηδονίους καὶ τὰς Συρακούσας· τῶν
 ἡμετέρας δὲ τὰς Ῥωμαίων καὶ θαλάσσης εἰς τὴν
 πέλιν, εὐχὴς δὲ εἶναι ὅτι τὰς Συρακούσας
 λαβόντας ἢ πολλὰς πληγὰς, ἐπορεύθη ἐς τὴν
 Μεσσηνίαν· αὐτὸς δὲ ὅτι τὰς Καρχηδονίους ἐκ-
 πορεύσαντας ἢ μόνον πληγὰς λαβόντας, ἀλλὰ καὶ
 ζῶντας τὴν ἐπὶ τῶν ἰσχυρῶν ἀποδίδει. ταῦτα
 δ' εἰπὼν, τὸ μὲν Ἰέρωνα φησὶ μὲν τὴν ἡμετέραν
 συμπλοκὴν, ὥτως ἔξω ἡμέας τὴν φρεσίν, ὡς τε
 μὴ μόνον τὴν ἀρχὴν τὴν χάσκα καὶ τὰς σκα-
 τὰς ἐμπαύσαντας φυγῆναι εἰς τὰς Συρακού-
 σας, ἀλλὰ καὶ τὰ φρένα πάντα καταλιπεῖν τὰ
 κείματα καὶ τὴν Μεσσηνίαν χώραν. ὁμοίως δὲ καὶ
 τοῖς Καρχηδονίοις μετὰ τὴν μάχην εὐχόμενος ἐ-
 κληπόντας τὴν χάσκα, διελθὲν σφᾶς εἰς τὰς πό-
 λεις, τὴν δ' ὑπαίθεσιν ἐδ' αἰτησάμενος πολέμῳ ἐ-
 ἵ. διὸ καὶ συνεπαύσαντας τὰς ἡμετέρας αἰτῶν
 ἀποδιδυμιάσας τὰς ὁχλούς, βαλεῦσάς τε μὴ
 κρίναι ὅτι μάχης τὰ πρῶτα τοῖς Ῥω-
 μαίοις ἐπορεύσας αὐτοῖς, ἢ μόνον τὴν χάσκα πο-
 ρεύειν, ἀλλὰ καὶ τὰς Συρακούσας αὐτὰς περὶ
 κατὰ τὰς ἐπὶ τῶν πόλεων πολιορκίαν. ταῦτα δ'
 ὡς ἐμοὶ δοκῇ, τὴν πάσης ἔστιν ἀλογίας πλήρη, καὶ
 ἀσολῆς ἢ περὶ τῶν δυνάμεων τῶν ἀρχῶν. ὡς μὲν
 γὰρ πολιορκεῖν τὴν Μεσσηνίαν, καὶ νικῶντας ἐν τῇ
 συμπλοκῇ ὑπέλαβον, τοῖς φεύγοντας, καὶ τὴν
 ὑπαίθεσιν ἐκχωρῶντας, καὶ τέλος πολιορκημέ-
 νους, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἀποδιδυμιάσας ἀπέφη-
 νεν. ὡς δὲ ἡμετέροις καὶ πολιορκουμένοις ὑπεσῆ-
 λον, τοῖς διώκοντας καὶ τὴν ἀρχὴν κρα-
 τῶντας τὴν ὑπαίθεσιν, καὶ τέλος πολιορκεῖν τὰς
 Συρακούσας ἀπέδειξε. ταῦτα δὲ συνεπείθει δὲ
 ἀλλοις οὐδαμῶς διώσται. πῶς γὰρ; ἀλλ'
 αἰετῶν ἢ τὰς ἀποδείξεις εἶναι τὰς πρῶτας
 ψευδεῖς· ἢ τὰς ὑπὸ τὴν συμβαρόντων ἀποφά-
 σεις. εἰσὶ δ' αὐταὶ μὲν ἀληθεῖς καὶ γὰρ ἐξ ἐχρήσαντο
 οἱ Καρχηδόνιοι καὶ Συρακούσιοι τὴν ὑπαίθεσιν,
 καὶ τὰς Συρακούσας ἐπολιόρκουν οἱ Ῥωμαῖοι
 καὶ πόδας ὡς δ' ἔστ' φησὶ, καὶ τὴν Ἐχέτλαν,

A reliquis illis qui res gerunt, convenientes
 iis ipsis quæ geruntur, sententiæ ac
 iudicia in commentariis sunt aptè ad-
 hibenda. verè autem dici hæc à nobis,
 ex istis potest intelligi. Philinus gesto-
 rum narrationem ac simul librum se-
 cundum exordiens, ait, Carthaginien-
 ses ac Syracusanos Mesaniam obsedis-
 se: Romanos qui mari in urbem ve-
 nissent, ac confestim aduersus Sy-
 racusios prodissent, grauitè cæsos,
 Mesaniam se recepisse. quum ex op-
 pido iterum egressi Carthaginien-
 ses inuasissent, non solum fuisse cæsos:
 B sed & militum quoque magnam par-
 tem amisisse, quos aduersarij viuos ce-
 pissent. hæc ubi dixit, narrat, Hiero-
 nem post pugnam hanc pugnatam
 adeo mente alienatum esse, vt protin-
 us non tantum vallo tentoriisque
 incensis, Syracusas noctu aufugerit:
 verum etiam castella omnia, quæ di-
 tioni Mamertinorum imminabant,
 deseruerit. consimiliter & Carthagi-
 nien- ses statim ab hoc prælio relictis
 castris, per oppida se dispersisse, tueri
 C amplius quicquid extra munitiones
 esset, non audentes. hæc de causa eor-
 um duces, qui militum animos metu
 perculsos animaduertent, id cepisse
 consilij, vt de rerum summa prælio nõ
 decernerent. Romanos autem qui
 eos à tergo sequerentur, non agrum
 duntaxat deuastasse, verum etiam Sy-
 racusas ipsas obsidere & per vim op-
 pugnare esse aggressos. hæc autem
 adeo, vt mea fert sententia, omni ab-
 surditate plena sunt, vt omnino ne
 examine quidem sit opus. quos e-
 nim antea Mesaniam obsidentes, & in
 D acie vincentes fecerat: eosdem fugisse
 & planis camporum excessisse, ac tan-
 dem ex formidine deiectis animis ob-
 sisionem passos pronuntiat: quos au-
 tem victos obsideri prius fecerat: eos
 inducit persequentes hostem, plana
 camporum subito obtinentes, ac tan-
 dem Syracusas ipsas prementes ob-
 sisione. enimvero conuenire ista inter
 se qui possunt? nam aut falsa esse quæ
 prius posuit necessum: aut quæ dein-
 cept de postea insecutis dicuntur. sunt
 E autem hæc posteriora vera: nam Car-
 thaginien- ses & Syracusani intra mu-
 nitiones suas sunt compulsi: & Syra-
 cusas obsederunt illico Romani: E-
 chetlam quoque, vt quidem iste ait:

urbem in confinio sitam ditionis Syracusanorum & Carthaginiensium. restat necessario concedendum, quas principio posuit assertiones esse falsas: & Romanos ab hoc scriptore victos fuisse proditos: qui iam inde à primis conflictibus ad Melsanam habitis, superiores extiterint. ac Philinum quidem in opere vniuerso talem inuenias: talem & Fabium quoque, ut suis locis ostendetur. at nos expositis quæ ad digressionem hanc pertinebant, ad historiam reuerfi, posteriora quæque anterioribus subnectentes, lectores ad veram huius belli notitiam paucis perducere conabimur. Quum igitur fama rerum ab Appio & legionibus feliciter gestarum Romam ex Sicilia peruenisset: essentque consules creati M^o Octacilius & M^o Valerius, & legiones omnes, & Coss. ambo in Siciliam mittuntur. Sunt apud Romanos quatuor omnino legiones, præter sociorum auxilia, quarum delectus quotannis haberi solet. continent autem singulæ quatuor millia peditum, equites trecentos. ad harum aduentum pleraque tam Carthaginiensium quàm Syracusanorum oppida ad Romanos defece- runt. Hiero, qui hinc Siculorum consternationem ac pauorem cerneret, illinc Romanorum legiones & numero militum & armaturæ pondere terribiles: ex omnibus his eminentiores ac potiores esse Romanorum spes quàm Carthaginiensium colligebat. itaque rationibus suis adductus ut in eam partem inclinaret, legatos ad Consules de pace & amicitia mittit. non repudiant Romani eius rei mentionem, maxime propter com- meatum. nam quia maris imperium penes Carthaginienses erat, ne vndique com- meatu intercluderentur metuebant: eo quidem magis, quod legiones quæ antea transfretauerant, graui annonæ inopia laborauerant. quapropter rati Hieronem magno hac in parte vsui sibi futurum, eius amicitiam non inuiti amplectuntur. Transactum conditionibus his-

A ἐν μέσῃ χειμῶν τῇ τῷ Συρακυσίων καὶ Καρχηδονίων ἐπὶ χεῖρ. λοιπὸν αἰάκη σὺν γυναιξὶν, καὶ ὄρχαις καὶ ἑσπερίαις ἐκ ψευδῆς καὶ νικάντων δὴνως τῷ Ρωμαίων ἐν ταῖς πρὸ τῶν Μεσσηνίων συμπλοκαῖς, ἠττημένοις αὐτοῖς ἡμῖν ὑπὸ τῷ συρραφέως ἀπηγέσθαι. Φιλίνον μὲν οὖν πρὸ ὅλῳ αὐτοῖς τῶν πολεμικῶν δόξαι τοιοῦτον ὄντα: καὶ ἀπλησίως δὲ καὶ φάσιον, ὡς ἐπ' αὐτῶν διεγρησάμην τῷ χειρῶν. ἡμεῖς δ' ὅτι τὰς ἀρμόζοντάς πεποιήμεθα λόγους ὑπὸ τῷ παρεκβάσει, ἐπιμελόμενοι ὅτι καὶ περὶ τῶν περὶ τῶν πολεμικῶν, περὶ τῶν πολεμικῶν, περὶ τῶν πολεμικῶν αἰεὶ τ' ἐξῆς λόγον, εἰς διήγησιν ἐνοίας ἀγὰρ ἀπὸ βραχίων τοῖς ἐντυγχάνουσιν ὑπὸ τῷ πολεμικῶν πολέμου. πολεμικῶν γὰρ εἰς τῶν Ρωμαίων ἐκ τῆς Σικελίας τῷ πρὸ τῆς Ἀππίων καὶ τῆς στρατοπέδα πολεμικῶν, καὶ ἀπλησίως ὑπὸ τοῖς Μαίσιον Οὐραχίλοι, καὶ Μαίσιον Οὐαλέριον, ταῖς τε δυνάμεις ἀπασας δὲ ἀπέπελ- λον, καὶ τοῖς στρατηγῶν ἀμφοτέρωθεν εἰς τῆς Σικελίας. ἐστὶ δ' ὅτι τῷ Ρωμαίοις τὰ πρῶτα τέτταρα στρατοπέδα Ρωμαϊκὰ, χωρὶς τῆς συμμάχων, ἀ καὶ ἐπ' αὐτὸν πολεμικῶν. τούτων ἕκαστον, αἰὰ τετρακισχίλις πεζοὶ, ἵπποις δ' ἑξακισχίλις. ὡν πολεμικῶν, ἀπὸ τε τῆς Καρχηδονίων αἰ πλείους ἀφιστάμενοι πόλεις πολεμικῶν τοῖς Ρωμαίοις, ἀπὸ τε τῆς Συρακυσίων. ὁ δ' Ἰέρων θεωρῶν τῆς ἀπλησίως καὶ ἀπλησίως τῆς Σικελικῶν, ἀμα δ' ὁ πληθὺς καὶ ὁ βάρος τῆς Ρωμαϊκῶν στρατοπέδων, ἐκ πρῶτων συνελογίζετο τούτων, ὅτι κυδιστάς ἐστι τὰς τῷ Ρωμαίων, ἢ τὰς τῆς Καρχηδονίων ἐλπίδας. δὲ τῶν ὅτι τῶν δ' μέγας ὁρμήσας τοῖς λογισμοῖς διέπνευτο πρὸς τοῖς στρατηγῶν, ὑπὸ εἰρήνης καὶ φιλίας ποιούμενος τοῖς λόγοις. οἱ δ' ὅτι Ρωμαῖοι πολεμικῶν, καὶ μάλιστα δὲ τὰς χορηγίας. θαλασσοπολεμικῶν γὰρ τῷ Καρχηδονίων, ἀλαβῶντο μὴ πολεμικῶν ἀποκλεισάμενοι τῷ αἰαχίῳ, δὲ καὶ ὅτι τὰ πρὸ τῶν διαβάται στρατοπέδα, πολλὴν ἐνδεῖαν γιγνέσθαι τῶν πολεμικῶν. δὲ τῶν ὑπολαβόντες τῆς Ἰέρωνα μεγάλην εἰς ὅτι δ' μέγας αὐτοῖς πρὸ ἐξῆς χεῖρ, ἀσμένως πολεμικῶν τῆς φιλίας. ποιούμενοι δὲ συνεγίγαντο ἐφ' ᾧ τὰ μὲν αἰχμαλώτα χωρὶς λῦσιν ἀπεδύται τῆς βασιλείας Ρωμαίοις.

ὁργυρίου ὃ προσέειπεν ἅπαντα τούτοις ἐ-
 κατόν· λοιπὸν ἔδην Ῥωμαῖοι μὲν ὡς φίλοις καὶ
 συμμάχοις ἐχρῶντο τοῖς Συρακυσίοις· ὁ δὲ
 βασιλεὺς Ἰέρων ὑποψήσας ἑαυτὸν ὑπὸ τῷ
 Ῥωμαίων σκέπῃ, καὶ χορηγῶν αἰεὶ τούτοις εἰς τὰ
 κατεπεύρουσα τῶν πολεμίων, ἀδελφὸς ἐβασί-
 λθε τῷ Συρακυσίων τῷ μὲν ταῦτα χροῖον,
 φιλοφρονεῖν καὶ φιλοδοξεῖν εἰς τὸς Ἕλληνας.
 ὑποψιάσας γὰρ δὴ πόλεων ὅτι δόκῃ, καὶ
 πληρὸν χροῖον ἀπολελευμένην τῇ ἰδίας δόξας
 λίας, ἐν τε τοῖς καὶ μέγας καὶ τοῖς καὶ ὀλίγους πο-
 λεμίοις ἐπιμελεσθῶν δὲ τῶν σπουδαίων εἰς τὴν
 Ῥώμην, καὶ προσδεξάμενος τῷ δήμῳ, καὶ κυ-
 ρίσαντος τὰς πόλεις τῇ Ἰέρωνα δὲ λυσιτε-
 λῶν ἐκ ἐπὶ πάσας ἐκρίνον ὅσα προσέλλειν οἱ Ῥω-
 μαῖοι τὰς δυνάμεις, ἀλλὰ δύο μόνον στρατό-
 πεδα· νομίζοντες ἅμα μὲν κεκοιφίαν τὴν πό-
 λεμον αὐτοῖς προσκεχωρηκότος τῆ βασιλείας,
 ἅμα δὲ μάλλον ὑπολαμβάνοντες, οὕτως δι-
 πορήσειν τὰς δυνάμεις τοῖς αἰακιστοῖς. οἱ δὲ
 Καρχηδόνιοι θεωροῦντες τὴν μὲν Ἰέρωνα πο-
 λεμίων αὐτοῖς γενομένην, τὸν δὲ Ῥωμαῖοις ὁλο-
 γηρέτερον ἐμπλεχεμένους εἰς τὰ καὶ τὴν Σικε-
 λίαν, ὑπὲρ βαρυτέρας προσδεῖν πα-
 ρακοῦν, δι' ἧς αὐτοφθαλμοῖς διωκόμενοι
 τοῖς πολεμίοις, καὶ συνεχῶς τὰ καὶ τὴν Σικε-
 λίαν, ὅθεν καὶ ξειρολογήσαντες ἐκ τῆς αἰτίας
 ἔσαν χόρας, πολλὰς μὲν Λιγυστινοὺς καὶ Κελίους,
 ἐπὶ δὲ πλείους τούτων Ἰβήρας, ἀπομύσας εἰς τὴν
 Σικελίαν ἀπέστειλαν. ὁρῶντες δὲ καὶ τὴν Ἀ-
 κχερόντιον πόλιν ἀφυστάτῳ οὖσαι πρὸς
 τὰς ὁρμαίνουσας, καὶ βαρυνόμεναι ἅμα τῇ αὐ-
 τῶν ἐπὶ χείρας, εἰς ταύτην συνεχόμεναι τὰ τε
 χορηγία καὶ τὰς δυνάμεις, ὁρμηθεὶς κρί-
 νοντες χροῖον ταύτῃ τῇ πόλει πρὸς τὴν πό-
 λεμον. τῷ δὲ Ῥωμαίων οἱ μὲν πρὸς τὴν Ἰέρ-
 ωνα ποιησάμενοι τὰς συνήκας στρατηγίαι, ἀ-
 ναχωρήκισαι· οἱ δὲ μὲν τούτοις καταπα-
 γέντες, Λόκιος Ποστούμιος καὶ Κοῖντος Μα-
 μίλιος, ἦσαν εἰς τὴν Σικελίαν μετὰ τῶν στρα-
 τῶν. θεωροῦντες δὲ τὴν Καρχηδονίων ἐ-
 πὶ πολὺν, καὶ τὰς πόλεις τῆς Ἀκχερόντιος ὁρμα-
 νισίας, ἔγνωσαν πολυμερέτερον ἐγγεῖν τοῖς
 πολεμίοις. ὅθεν καὶ τὰ μὲν ὅσα μέρη τῆς πο-
 λεμίας πρὸς ἑαυτοὺς φέροντες ὃ πλεονέχον στρατεύ-
 ματι πρὸς αὐτὸν Ἀκχερόντιον προσήρυσαν.

A per argenti talenta centum adice-
 ret. secundum hæc Romani Syra-
 culios amicorum sociorumque lo-
 co habebant: & Rex Hiero quum ad
 Romani nominis vmbraculum se
 applicuisset, semperque omnia iis sub-
 ministraret, prout res ipsorum exi-
 gerent, reliquam ætatem in regno
 Syracusano securus exegit: erga Græ-
 cos ita se gerens, vt qui coronas ip-
 sorum exambiret, suamque inter ip-
 sas famam celebrari gestiret. nam il-
 lustrissimus omnium mortalium vi-
 detur hic fuisse, & qui prudentiæ in
 consiliis suæ fructum longissimo tem-
 pore tam priuatis quàm publicis in
 rebus percepit. Hoc fœdere Romam
 perlato & approbato ac populi iussu
 firmatis conditionibus pacis cum
 Hierone: post hæc non amplius vni-
 uersas placuit copias mittere, sed duas
 tantum legiones: nam & coniunctio-
 ne Regis belli onere nonnihil suble-
 uatos se putabant: & hoc modo exer-
 citum omni copia rerum necessariarum
 facilius abundaturum arbitra-
 bantur. Carthaginenses vero qui
 Hieronem sibi factum hostem viden-
 rent, & Romanos maiore molitione
 rebus Siculis sese immiscentes: ap-
 paratu instructiore opus sibi esse iu-
 dicarunt: quo & hostibus intrepide
 resistere, & quæ in Sicilia posside-
 bant, retinere possent. itaque mer-
 cenario milite è transmarinis regio-
 nibus conducto, magnum Ligurum
 & Gallorum, ac maiorem etiam Hi-
 spanorum numerum in Siciliam mit-
 tunt. quumque Agrigentinum op-
 pidum ad hos apparatus commodissi-
 mum, & suæ ditionis amplissimum
 esse viderent: quasi arce belli eo lo-
 co decernentes vti, annonam simul
 ac militem Agrigenti colligunt. Ro-
 manis consulibus qui fœdus cum
 Hierone fecerant domum reuersis,
 qui ipsis successerunt L. Postumius
 & Q. Mamilius in Siciliam cum le-
 gionibus veniunt. hi consilia Car-
 thaginensium perspicientes, qui-
 que apud Agrigentum siebant ap-
 paratus, maiore audacia res ag-
 grediundas sibi statuunt. quapro-
 pter cæteris belli partibus omis-
 sis, Agrigentum ipsum cum vniuerso
 exercitu impetu magno inuadunt:

οὐτο ab vrbe stadia locatis castris, Carthaginienses mœnibus includunt, quoniam autem erat tunc cum maxime tempus messis, & iam ab initio diuturnam fore obsidionem apparerat: milites maiore studio quàm par erat ad colligendas fruges prodeunt. Carthaginienses hostem per agros palatum conspicati, oppido egressi frumentantes adoriuntur: iisq; nullo negotio fugatis, partim ad diripienda castra, partim ad stationes trucidandas impetum faciunt. enimvero disciplinæ exquisita ratio à cæteris diuersa, vt aliàs sæpe, ita tunc quoque rei Romanæ salutis fuit: nam apud hos loco decessisse, aut omnino stationem fuga deseruisse capitale est. quare factum, vt tunc quoque aduersarios longe numero superiores fortiter ipsi sustinendo, multos quidem ex suis amiserint, plures tamen ex inimicis peremerint. tandem cinctis hostibus, qui iam vallum ipsum modo non diuellebant, postquam multos interfecissent: reliquos vrgendo cædendoque in urbem compulerunt. post id temporis Carthaginienses timidius in hostes erumpere: Romani vero cautius frumentatum exire. vbi iam Carthaginienses non vltius, quàm ad leuem dimicationē foras prodeunt, Consules diuiso bifariam exercitu, cum vna parte circa Æsculapij fanum ante urbem situm cōsident: alteram ei regioni vrbis quæ Heracleam spectat obiciunt, castraq; ibi ponūt. interiectum castris spatium ex vtraque oppidi parte, sic muniunt, vt aduersus oppidanorum eruptiones fossa se præcingant: tum autem aliam extrinsecus ducant, vel ad externi hostis impressiones defendendas: vel ad illa prohibenda, quæ, vt sit in obsessis vrbibus, furtim importarentur, aut si quis clanculum veller ingredi: interualla fossas inter & ipsos exercitus, militum præliis complectuntur, locis maximè opportunis per distincta spatia munitis. cominitum & reliquos apparatus cæteri socij Erbesum ventitantes eò conuehebant: ipsi vero ex eo oppido, quod à castris non longe aberat, res venales continenter aduehendo & adferendo,

A καὶ στρατοπέδουσαντες ἐν ὀκτὼ σταδίοις ὑπὸ τῇ πόλει, συνέκλεισαι ἐντὸς τειχῶν τὰς Καρχηδόνιους. ἀκμαζούσης δὲ τῆς σίτου συναγωγῆς, καὶ περὶ φαιτομένης χρονίᾳ πολιορκίας, ὤρμησαι ἐκ θυμότερον ὃ δέοντος οἱ στρατιῶται πρὸς τὸ ἐπὶ λελυγνῶν. οἱ δὲ Καρχηδόνιοι καλιδόντες τοὺς πολέμους ἐσπεδασμένοι, καὶ τὴν χώραν, δεξιόδοιτες ἐπὶ τοῦ τοῦ σιτοποιοῦσι. βελτάμοι δὲ οὗτοι ραδίως, οἱ μὲν ὅτι τὴν χάρακον ἀρπαγὰν ὤρμησαι, οἱ δὲ ἐπὶ τὰς ἐφεδρείας. ἀλλ' ἢ τὸ ἐπισημαίνον διαφορὰ, καὶ τότε καὶ πολλάκις ἦδη οἴσονται τὰ Ρωμαίων πρὸς ἑαυτά. ὁ γὰρ πρὸς ἡμῶν πρὸς αὐτοῖς, θάνατος ἐστὶ ὅς περ ἐμμένει τὸ τόπον, καὶ φυγόντι δὲ πρὸς τὴν ἐφεδρείαν. διὸ καὶ τότε πολλαπλασίως οἴσας τὴν ὑπερσυνήκοντες ἡμῶν, πολλὰς μὲν τῶν ἰδίων ἀπέβαλον, ἐπὶ δὲ πλείους τὸ ἐξ ἑαυτῶν ἀπέκτειναν. τέλος δὲ κυκλώσαντες τὰς πολέμους, ὅσοι ἔκω διασπῶντας τὴν χάρακα, τὰς μὲν αὐτῶν διέφθεραν: τὰς δὲ λοιπὰς ἐπιτείλαντες καὶ φονεύοντες, συνεδίωξαν εἰς τὴν πόλιν. μὲν δὲ ταῦτα συνεβόη τὴν μὲν Καρχηδονίους ἀλαβέσειν διακινῶν πρὸς τὰς ἐπιθήσεις, τὰς δὲ Ρωμαίους φυλακτικώτεροι χροῖσθαι τὴν περὶ τοῦ μαῖς. ἐπὶ δ' ἔκ ἀντιθέσεως οἱ Καρχηδόνιοι πλὴν ἕως ἀκροβολισμοῦ, διελόντες οἱ στρατηγοὶ τῶν Ρωμαίων εἰς δύο μέρη τὴν διώσασιν, ὅς μιν εἰς πρὸς τὸ πρὸς τὴν πόλιν Ασκληπιῶν, ἑμμένειν διατέρω δὲ κατεστρατοπέδουσαν ἐν τοῖς περὶς Ἡρακλείδου κεκλιμένοις μέρεσι τῆς πόλεως. τὰ δὲ μετὰ τὸν τὴν στρατοπέδων εἰς ἑκατέρω τῶν μέρους τὴν πόλιν ὠχυρώσαντο. καὶ τὴν μὲν αὐτῶν πᾶσιν περὶ ἐμβαλόντες, χάριν τῆς πρὸς τοὺς ἐξόντας ἐκ τῆς πόλεως ἀσφαλείας: τὴν δὲ ἐκ τῶν αὐτῶν περὶ ἐμβαλόντες, φυλακὴν ποιούμενοι τῶν ἐξωτῶν ἐπιτήσεων, καὶ τῶν πρὸς ἀγῶνας καὶ πρὸς ἀντιπρὸς εἰσόδων εἰς τὰς πολιορκουμένας πόλεις. τὰ δὲ μετὰ τὴν τῶν πᾶσιν καὶ τῶν στρατοπέδων διαστήματα, φυλακὴς διέλαβον, ὁχυροποιούμενοι τοὺς δεικνύοντες τῶν τόπων ἐν διαστάσει. τὰ δὲ χορηγία καὶ τὸ δῆλον περὶ ἀσχυρίων οἱ μὲν δῆλοι σύμμαχοι πόλεις ἤδ' ἐργάζοντο αὐτοῖς, καὶ πρὸς τὴν εἰς Εὐβοῶν αὐτοῖς δὲ ἐκ ταύτης τὴν πόλιν ὃ μακρὰν ὑπερσυνήκοντες, ἀγῶνας καὶ φέροντες συνεχῶς καὶ ἀγῶνας,

δαφιλῇ τ' αἰαγκῆα σφίσι πρῶτα δ' ἄρ' ἔπειτα. A
 πέντε μὲν οὖν ἴσως μιλῶνς ὅτι τ' αὐτῶν διέ-
 μνησιν, ὅσοι δὲ ὀλοχρῆς πρῶτον δυνάμει-
 οὖν λαβὴν κατ' ἀλλήλων, πλὴν τ' ἐν αὐτοῖς
 τοῖς ἀποβολισμοῖς συμβαίνοντων. συνεχο-
 μένων δὲ τῶν λιμῶν τ' Καρχηδονίων ὅλα δ'
 πλῆθος τ' ἐν τῇ πόλει συγκεκλεισμένοι ἀν-
 δρῶν, (οὐ γὰρ ἐλάττω πέντε μυριάδων ὑ-
 πῆρχον) δυσχερούμενος Αντίστας ἦδ' οὖν τοῖς
 πρῶτοις, οὐκ ἔλαττω πέντε τ' πολιορκη-
 μένων δυνάμεων, διεπέμπει συνεχῶς εἰς τ'
 Καρχηδόνα, τίς τε πείσασιν ὁλοκαυτῶν, καὶ B
 βοηθῶν πρῶτα λαβὴν. οἱ δ' ἐν τῇ Καρχηδόνι, τ'
 ὁπισσωγημένοι στρατιωτῶν καὶ θηρίων γυμ-
 νασταί, τῶν ναῦς, ὅτε περὶ εἰς τ' Σικελίαν
 πρὸς Ἀἴωνα τ' ἔπειτα στρατηγόν. ὅς συνε-
 γαγῶν τῶν πρῶτα δυνάμεων καὶ δυνάμει εἰς Ηρά-
 κλειαν, πρῶτον μὲν πρῶτα ἐκπύσας, κατέχευ-
 τ' τ' Εὐβοσίαν πόλιν, καὶ πρῶτα εἰς τὴν ἀγο-
 ρῆν, καὶ τ' τ' αἰαγκῆαν χορηγίαν, τοῖς τ' ὑπεναν-
 τίως στρατοπέδοις. ὅς δ' ἐπεὶ συνεβόη τοὺς Ῥωμαίους
 ὁπίσθεν πολιορκεῖν, καὶ πολιορκεῖσθαι τοῖς πρῶ-
 τοις. εἰς γὰρ ὅτο συνεβόη τῇ σιποδία καὶ
 αὐτοῖς τ' αἰαγκῆαν, ὥστε πολλάκις βυλδύεσθαι
 πρὸς τὴν λύψιν τ' πολιορκίαν. ὅ δ' καὶ τέλος ἀν-
 ἐποίησαν, εἰ μὴ πᾶσαι ἀποδύω καὶ μετὰ τὴν
 πρῶτον ἐκπύσας ἱέρων, τὰ μέγιστα καὶ τ' αἰα-
 γκῆα σφίσι πρῶτα δ' ἄρ' ἔπειτα τ' χορηγίαν. μετ' δὲ
 ταῦτα ἡρώων ὁ πρῶτος ἀνὴρ τῶν μὲν
 Ῥωμαίους ὑπὸ τῇ τ' ἰσθμῶν καὶ τ' ἐνδύας ἀν-
 τὶς ὁλοκαυτῶν, ὅλα δ' ὁλοκαυτῶν εἰς τ'
 αὐτοῖς κατέστασαν, τὰ δὲ σφέτερος στρατοπέδα
 νομίζεν ἀνὸς πρῶτον μάχην ὑπάρχειν, D
 αἰαγκῆαν τὰ τε ἡμέρα πρὸς πέντε καὶ τὸν
 αἰεθμὸν οἶον, καὶ τ' λοιπὴν δυνάμει ἀπασαν,
 πρῶτον καὶ ἀποδύω ἐν τ' Ηρακλείας, πα-
 ραχέας τοῖς Νομαδικαῖς ἱπποῦσι πρῶτον
 ράβδον, καὶ συνεβόησεν ὅτι χάρακι τ' ἐναθύνων,
 ἐρεθίζον καὶ πρῶτον τὰς ἱπποῦς αὐτῶν ἐκκα-
 λῆσαι· καὶ πάλιν ἐγκλίνας ἀποχω-
 ρῶν, ὥς αὐτὰ συμμίσξωσι. πρῶτον δ' ἄρ' ἔπειτα
 ὁ συνταγῶν τ' Νομαδικῶν, καὶ πρῶτον δ' ἄρ' ἔπειτα
 διατέρω τ' στρατοπέδων, ὅπως οἱ τ' Ῥωμαίων
 ἱπποῦς ἐκχέοντο, καὶ θρασύως ἐπέκειντο τοῖς
 Νομαδί. οἱ δ' Ἀἰεθμὸς ὑπὸ χόρῳ καὶ τ' πα-
 ραχέας, μὲν οὖν συνεβόησεν τοῖς πρῶτον τ' Αἰ-

largam omnium ad usum necessario-
 rum copiam sibi parabant. ad quinque
 circiter menses eadem facies rerum
 mansit: quum neutra pars de altera
 victoriam ullam referret, quæ ad sum-
 mam spei totius proficeret: sed tan-
 tum inter partes velitationes fierent.
 tandem ubi propter ingentem homi-
 num multitudinem quæ inclusa mor-
 nibus tenebatur, (erant enim non
 pauciores quinquaginta millibus:)
 Carthaginienses fame premebantur:
 Hannibal, qui cum imperio copiis ob-
 sessis præerat, non idoneum amplius
 se rebus sustentandis animaduer-
 tens, crebros Carthaginem nuntios
 mittebat, qui & necessitatem urgen-
 tem significarent, & ad opem feren-
 dam hortaretur. Carthaginienses mi-
 litibus atque elephantis quos denuo
 cogere potuerant, naues onerant, om-
 nēq; ad Hannonem alterum ducem
 suum, in Siciliam mittunt. in vniuerso
 belli paratu & copiis Heracleam con-
 tractis, ante omnia urbem Erbesium
 proditorum opera usus occupat, & ca-
 stris hostium cōmeatum ac quicquid
 ad necessarios usus requiritur adimit.
 unde euenit, ut Romani pariter & ob-
 siderent, & recipere obsiderentur. eò nā-
 que tam frumenti quàm aliarum rerū
 necessariorum inopia redigebantur,
 ut sæpenumero de obsidione soluenda
 deliberarent: quod & fecissent ad
 extremū, nisi Hiero, omni studio atq;
 sollertia adhibita, modicam copiam
 earum præsertim rerum quib. carere
 minus poterant, ipsis procurasset. post
 hæc Hanno, qui Romanos ex morbo
 & inopia rerū debilitatos, quod pesti-
 lēs apud eos aer esset, animaduertente,
 suas autē copias ad certamen putaret
 idoneas: sumptis secum elephantis ad
 quinquaginta, & omni reliquo exerci-
 tu, Heraclea cum properantia educit:
 iussis equitibus Numidis ire præ, & ut
 vallo aduersariorum appropinquan-
 tes, eorum equites irritarent, & ad pu-
 gnā elicere conarentur: deinde acie
 inclinata refugerent, donec ad se per-
 uenissent. quum imperata Numidæ
 fecissent, & altera castra essent adorti,
 confestim Romani equites erumpere,
 atque animose Numidas urgere. illi
 pedem referre, prout imperatum erat,
 donec Hannoni sese coniunxissent:

ibi tum conuersione facta, circumfusi hostibus incumbunt, & complures eorum dant letho, cæteros ad vallum vsque persequuntur. quibus peractis, Hanno collem Torum nomine, decem circiter stadiorum interuallo ab hoste disparatum, occupat, ibique castra locat Romanis imminetia. Labuntur menses duo, rebus in eodem manentibus statu: quum vniuersæ pugnae casum non adirent, sed leuibus duntaxat præliis quotidie inter se hostes certarent. postea vero quàm Hannibal faces accensas iugiter ostendens, ac nuntios subinde ex oppido mittens, Hannoni significauit, non amplius tolerari famem à multitudine, atque adeo multos penuria coactos ad hostes transire: belli fortunam sibi tentandam dux Carthaginiensium constituit: non minus Romano propter indicatas causas eodem inclinante. igitur eductis vtrique copiis in medium locum inter vtraque castra, pugna committitur. post diuturnum certamen tandem Romani mercenarios Carthaginiensium qui in prima acie rem gerebant, in fugam vertunt. porro dum isti in elephantos incidunt, & stantes à tergo reliquos ordines, euenit, vt vniuersus Pœnorum exercitus tumultu impleretur. sequitur mox totius aciei inclinatio: cæduntur plerique omnes: pauci Heracleam se recipiunt. Romani & bestiis quamplurimis, & omni suppellectile potiuntur. quum oborta nox esset, atque ipsi partim ob lætitiā. ex re bene gesta, partim ob lassitudinem negligentius excubias agerent: Hannibal desperatis rebus, & opportunitatem consulendi salutis suæ commodam habere se ratus propter illa quæ diximus, circa mediam noctem cum stipendiariis oppido egreditur. dein vbi fossas storeis acere probe fartis æquasset, hostibus insciis incolumem exercitum abduxit. quo simul illuxisset animaduerso, Romani extremum agmen copiarum Hannibalis carpsisse leuiter contenti, mox in portas vrbs impetum omnes conuertunt. quia nemo resistebat, irruptione facta oppidum diripiunt: ac multis mancipiis, multoque omnis generis apparatu

A
B
C
D
E
ΚΩΝΑ· ΛΑΠΟΝ Τ' ΕΚ ΜΕΓΑΒΟΛΗΣ ΠΕΡΧΛΗΝΤΕΣ
ΕΠΙΧΕΙΝΤΟ ΤΙΣ ΠΟΛΕΜΙΟΙΣ, ΚΥ ΠΟΛΛΟΙΣ ΜΕΝ ΑΥΤΩΝ
ΑΠΙΚΤΗΚΑΙ, ΤΥΣ Ή ΛΟΠΟΥΣ ΕΩΣ ΕΙΣ Τ' ΧΑΡΑΧΑ
ΣΥΝΕΒΙΩΞΑΝ. ΘΥΟΛΩΝ Ή ΤΟΥΤΩΝ, ΕΠΕΣΤΑΤΟ ΠΕ-
ΔΟΣΑΙ ΟΙ ΠΕΙ Τ' ΑΪΝΩΝΑ ΤΙΣ ΡΩΜΑΙΟΙΣ, ΚΑ-
ΤΑΛΑΒΟΛΩΝ Τ' ΛΟΦΟΝ Τ' ΚΑΛΟΥΜΕΝΟΝ ΤΟΡΟΝ,
ΩΣ ΔΕΙΚΑ ΣΑΔΙΟΙΣ ΑΠΕΧΟΝΤΕΣ Τ' ΎΠΟΝΑΔΙΩΝ
ΚΥ ΔΥΟ ΜΕΝ ΜΕΛΩΣ ΕΜΕΝΟΝ ΕΠΙ Τ' ΎΠΟΧΕΙΜΕ-
ΝΩΝ, ΟΥΔΕΝ ΟΛΟΧΕΡΕΣ ΠΕΡΑΪΗΝΤΕΣ, ΠΛΗΝ ΑΚΡΟ-
ΒΟΛΙΖΟΜΕΝΟΙ ΚΑΘ' ΕΚΑΣΤΗ ΗΜΕΡΑΝ. ΤΩ Δ' ΑΝ-
ΝΙΩΣ ΔΙΣΠΥΡΣΤΕΥΟΜΕΝΟΥ ΚΥ ΔΙΣΠΕΡΙΜΟΜΕΝΟΥ ΣΥ-
ΝΕΧΩΣ ΕΚ Τ' ΠΟΛΕΩΣ ΠΕΡΕΣ Τ' ΑΪΝΩΝΑ, ΚΥ ΔΗ-
ΛΟΥΩΝΤΟΣ ΟΠΙ ΤΑ ΠΛΗΡΗ ΤΩΝ ΛΙΜΕΝ ΟΥΧ ΎΠΟ-
ΜΕΝΕΙ, ΠΟΛΛΟΙ ΔΕ ΧΕΙ ΠΕΡΕΣ ΤΙΣ ΠΟΛΕΜΙΟΙΣ
ΑΥΣΜΑΛΟΥΣΙ ΔΙΣ ΤΩ ΕΝΔΙΩΝ· ΕΓΩ ΔΙΣΚΙΝ-
ΔΙΩΔΩΝ Ο ΤΩΝ ΚΑΡΧΗΔΟΝΙΩΝ ΣΤΑΤΗΡΕΣ ΟΥΧ
ΉΤΗΟΝ ΕΠΙ ΤΩΤΟ ΦΕΡΘΕΜΕΝΩΝ ΧΕΙ ΤΩΝ ΡΩΜΑΙΩΝ,
ΔΙΣ ΤΑΙ ΠΕΡΕΠΗΜΕΝΑΣ ΑΙΤΙΑΣ. ΔΕΟΤΕΡ' ΕΞΑ-
ΖΗΤΟΝΤΕΣ ΑΜΦΟΤΕΡΟΙ ΤΑΙ ΔΙΝΑΜΙΣ ΕΙΣ ΤΗ
ΜΕΓΑΛΥ ΤΟΠΟΝ ΤΩΝ ΣΤΑΤΗΡΕΣ, ΣΥΝΕΒΑΛΟΝ
ΔΙΛΛΗΛΟΙΣ. ΕΠΙ ΠΟΛΥΝ ΔΕ ΧΡΟΝΟΝ ΘΥΟΜΕΝΤΕΣ ΤΗΣ
ΜΑΧΗΣ, ΤΕΛΟΣ ΕΒΕΒΑΝ ΤΟΥΣ ΠΕΡΕΠΗΜΕΝΟΥΣ
ΟΙ ΡΩΜΑΙΟΙ. ΤΟΥΤΩΝ ΔΕ ΠΕΣΟΝΤΩΝ ΕΙΣ ΤΑ ΘΥΕΙΑ, ΧΕΙ
ΤΑΙ ΛΟΠΟΥΣ ΤΑΙΞΗΣ ΤΑΙΣ ΕΠΕΣΤΑΤΑΙΣ, ΣΥΝΕΒΗ ΠΑΝ
ΣΥΝΠΕΡΑΧΘΗΝΑΙ Ο ΤΩΝ ΦΟΙΝΙΚΩΝ ΣΤΑΤΗΡΕΣ.
ΘΥΟΛΩΝ ΔΕ ΕΓΚΛΙΜΑΤΟΣ ΟΛΟΧΕΡΕΣ, ΟΙ ΜΕΝ
ΠΛΗΡΗ ΔΙΕΦΘΑΡΗΣΑΙ ΑΥΤΩΝ, ΠΙΝΕΣ Ή ΕΙΣ ΗΕΡ-
ΧΛΕΙΑΙ ΑΠΕΧΩΡΗΣΑΝ. ΟΙ Ή ΡΩΜΑΙΟΙ Τ' ΤΙ ΠΛΕΙ-
ΣΤΩΝ ΕΚΥΡΙΒΩΝΑΙ ΘΥΕΙΩΝ, ΚΥ Τ' ΕΠΙΣΧΕΔΗΣ ΑΠΑ-
ΣΤΕΣ· ΕΠΙΘΥΟΜΕΝΤΕΣ Ή Τ' ΝΥΚΤΟΣ, ΚΥ ΔΙΣ Τ' ΕΚ Τ'
ΚΑΘΕΡΘΩΜΕΝ' ΧΑΡΑΝ, ΚΥ ΔΙΣ Τ' ΕΥΡΟΝ ΡΑΔΥΜΕ-
ΠΕΡΕ Τ' ΦΥΛΑΧΕΙΣ ΑΥΤΩΝ ΧΕΠΟΜΕΝΩΝ, ΑΠΕΛ-
ΠΙΣΤΑΣ ΑΝΙΒΑΣ ΤΑ ΠΕΡΑΪΜΑΤΑ, ΚΥ ΤΟΜΙΣΤΑΣ ΕΧΩΝ
ΔΙΦΥΗ ΧΕΠΟΝ ΠΕΡΕΣ ΘΥΕΙΩΝ ΔΙΣ ΤΑΙ ΠΕΡΕ-
ΡΗΜΕΝΑΣ ΑΙΤΙΑΣ, ΩΡΜΗΣΕ ΠΕΡΙ ΜΕΣΤΑΣ ΝΥΚΤΑΙΣ ΕΚ
Τ' ΠΟΛΕΩΣ, ΕΧΩΝ ΤΑΙ ΞΕΝΙΧΑΙ ΔΙΝΑΜΕΙΣ. ΧΩΣΤΑΣ
Ή ΦΟΡΜΟΙΣ ΑΧΥΡΩΝ ΣΤΑΤΗΜΕΝΟΙΣ ΤΑΙΣ ΤΑΦΕΡΕΣ,
ΕΛΑΘΕ ΤΥΣ ΠΟΛΕΜΙΟΥΣ ΑΠΑΧΑΓΩΝ ΑΣΦΕΔΩΣ Τ'
ΔΙΝΑΜΕΙΝ. ΟΙ Ή ΡΩΜΑΙΟΙ Τ' ΗΜΕΡΑΣ ΕΠΙΛΘΕΣΤΕΣ
ΣΥΝΕΝΤΕΣ ΟΙ ΧΕΠΟΝΤΕΣ, ΚΥ Τ' ΕΠΕΣΤΑΤΑΙ Τ' ΑΪΝΩΝΑ Τ'
ΑΝΙΒΑΣ ΕΠΙ ΒΕΡΑΧΥ ΚΑΤΑΪΛΩΝΟΙ, ΜΕΝ ΤΑΥ-
ΤΑ ΠΕΡΕΤΕΣ ΩΡΜΗΣΑΝ ΠΕΡΕΣ ΤΑΙ ΠΥΛΑΙΣ. ΕΒΕΝΟΣ
Δ' ΕΜΠΟΔΩΝ ΑΥΤΩΙΣ ΙΣΤΑΜΕΝΩΝ, ΠΑΡΕΣΤΕΣΟΝΤΕΣ ΔΙΠΡ-
ΚΑΝ Τ' ΠΟΛΥΝ. ΚΥ ΠΟΛΛΩΝ ΜΕΝ ΘΥΟΜΕΝ' ΕΚ ΤΗΣ
Ή ΚΥ ΠΕΡΕΠΗΜΕΝΩΝ ΕΓΧΩΡΙΟΝ ΚΑΤΑΣΤΕΥΝΕΣ ΕΓΧΕΧ-

καὶ γιγνώσκοντες πάλιν ἀνελπίστως τὴν πατρίδα
ἐκρεατίζεσθαι, καὶ λαβοῦντες οἷον ἀρχὴν τῆς σιμω-
νήσεως, ἐπολέμουν ἐν τοῖς ἐξῆς χρόνοις πρὸς
τοὺς ἀστυλείους. Ἰνδοίμοι δὲ ἐκρεατίζεσθαι ἀ-
πὸ μύτων τῶν Λατίνων, ἀφ' οὗ τε τὴν ἀνδρίαν, καὶ
τὴν ἐν τῇ μάχῃ ἐπιτυχίαν, μὲν ταῦτα ἐπο-
λέμουν Τυρρῶνσι, ἐπειτα Κελτοῖς, ἐξῆς δὲ
Σαυίταις τοῖς πρὸς τε τὰς ἀνατολάς καὶ τὰς
ἀρκτοὺς σιμωτερονόσοι τῇ τῆς Λατίνων χώρα.
μὲν δὲ πῶς χρόνον, Ταρρακίνοι δὲ τὴν εἰς
τοὺς περὶ τὴν Πρωμαίων ἀσπίλῃαν, καὶ τὴν
ἐν ταῖς φάσιν, ἐπισπασαμένων Πύρρον ἐν
πρὸς τὴν ἐν τῇ Γαλατῶν ἐφόδῳ, τῇ τε
πρὸς Δελφὸς φθαρέντων, καὶ περὶ τῶν
εἰς τὴν Ἀσίαν, Ρωμῆοι Τυρρῶνσι μὲν καὶ Σαυ-
νίταις ὑφ' αὐτοῖς πεποιμένοι, τοῖς δ' ἐν τῇ
Ἰταλίᾳ Κελτοῖς πολλὰς μάχας ἡδὲ νεικη-
χύτες, τότε πρῶτον ἐπὶ τὰ λοιπὰ μέρη τῆς
Ἰταλίας ὤρμησαι, ὥς ὡς ὑπὸ ὁδοῦν, ἐπὶ
τῇ δὲ πλῆθει, ὡς ὑπὸ ἰδίῳ ἡδὲ καὶ κατηκύντων
σφίσι πολεμήσαντες· ἀθληταὶ γὰρ ὄντες ἀνη-
θινοὶ τῇ ἐν τῇ πόλεμι ἔργῳ, ἐν τῇ πρὸς τοὺς
Σαυίτας καὶ Κελτοὺς ἀγῶνι. ὑποστάντες δ'
ἡμετέρως τὴν πόλεμον τῶν, καὶ τὸ τελευτῶν
τὰς τε διωάμεναι, καὶ Πύρρον ἐκβαλόντες ἐκ
τῆς Ἰταλίας, αὐτοὶ ἐπολέμουν καὶ κατεστρέφοντο
τοὺς κοινωτάτας Πύρρον τὸν πρῶτον. γι-
γνώσκοντες δ' ὅτι ἀδύνατον ἔσκεν αὐτοῖς, καὶ
πονησάμενοι τοὺς τῆς Ἰταλίας καλοικιστὰς ὑφ'
αὐτοῖς, πλὴν Κελτῶν, μὲν ταῦτα πολιορκεῖν
ἐπεχείρησαι τοὺς τότε κατεχόντας τὴν Ρήγον
Ρωμῆοις. ἴδον γὰρ πτωχὴν καὶ πρὸς ἀπὸ
σὺν ἐκαστοῦ τῇ πρὸς τὴν πόλιν ἐκλιπνέμεναι
πόλεον. εἰς δ' αὐτὰ, Μεσσήνη καὶ Ρήγον.
Μεσσήνῃ μὲν γὰρ, ὅτι πολλὰς αἰῶνες χρό-
νοις τῇ νῦν λεγόμενῃ χειρῶν, Καμπανοὶ πε-
ρὶ Ἀγαθοκλῆς μισοφοβερῶντες, καὶ πάλαι πε-
ρὶ τὸν κάλλος καὶ τὴν λοιπὴν βίδαμονίαν τὴν πό-
λεως ὀφθαλμιώτες, ἅμα τὰς λαβὴν καὶ
ἀλλοὺς ἐπεχείρησαι πρὸς ἀσπιδίαν. πρὸς ἀπὸ
δοῦντες δ' ὡς φίλοι, καὶ κατὰ τὴν πόλιν,
ὥς μὲν ὅτι ἐξέβαλον τὴν πολὺν, ὥς δ' ἀπίσφα-
ξαι. πρὸς ἀπὸ ταῦτα, τὰς μὲν γυναικας
καὶ τὰ τέκνα τῇ ἡκληρηκύντων, ὡς πρὸς ἡ τύχη
διέτεμε πρὸς αὐτὸν τὴν τὴν πρὸς ἀνομίας καὶ
ἐκαστοῖς, ὥς ὅτι τὰς τὴν βίαν, καὶ

A mox præter spem recuperata patria,
& quodam quali principio incremen-
ti sumpto, bella deinde aduersus fini-
timos mouere ceperunt. igitur Latinis
omnibus partim virtute, partim dex-
teritate quadam in acie vincendi sub
iugū missis mox cum Etruscis, deinde
cum Gallis bellum gesserunt: postea
cum Samnitibus, qui ad ortū & septē-
trionem Latinorum fines attingunt.
nō multo post quum accitus à Taren-
tinis metu Romanorum, quod eorum
legatos per obscenam contumeliam
violassent, Pyrrhus in Italiā venisset,
(anno prius quam Græciam inuade-
rent Galli: & qui Delphorum occu-
parant urbem ad internecionem de-
lerentur, reliquis in Asiam transue-
ctis:) Romani Etruscis & Samniti-
bus dominationi suæ adiectis: mul-
tisque iam de Gallis qui Italiam in-
colebant partis victoriis: tunc pri-
mum ad reliqua Italix sunt progres-
si: velut non iam de alienis, sed maio-
rem partem suis & ad se pertinentibus
dimicaturi: ex prioribus contra Sam-
nites & Gallos certaminibus hoc con-
secuti, ut veri athletez bellicorum cer-
taminū euaderent. ei igitur, quū bellū
hoc fortiter sustinuisent, tandemque
exercitus omnes, ipsūque adeo Pyr-
rhū Italia expulissent: rursus illos qui
Pyrrhi sectam secuti erant armis sunt
aggressi, eosque sui iuris fecerunt. quib.
omnibus contra opinionem homi-
num in potestatem redactis, cunctisque
Italix populis, præter Gallos, sibi sub-
iectis: secundum hæc Romanos qui
Rhegium id temporis tenebant, obsi-
dere institerūt. Singularis enim ac cō-
similis quidam casus ambobus illis ac-
cidit oppidis, quæ ad fretum sunt con-
dita: Messanæ videlicet ac Rhegio.
quippe Messanam, non multo ante
istā de quibus nunc agimus, tempora,
Cāpani sub Agathocle merentes, qui
iamdudum eius oppidi pulchritudini
ac reliquæ felicitati oculos cupidita-
tis adiecerant, ubi primum occasio est
oblata, per fidem circumuenire sunt
adorti. subdolē namque specie amicorū
ingressi, urbis potiti, ciues partim eie-
cerūt, partim iugulauerunt. quib. reb.
ita patratis, uxores quidem & liberos
infeliciū Messaniorum, prout cuique
tempore ipso sceleris admissi fors ce-
cidisset, retinent: opes verò cæteras &

mox agrum quoque ipsum viritim A
 inter se diuisum occupant. ita, quum
 isti breui ac facili negotio opima di-
 tione atque vrbe essent potiti, è vesti-
 gio facinoris istius imitatores inuene-
 runt. Rhegini enim, quo tempore
 Pyrrhus in Italiam traiciebat, tum ob
 aduentum noui hostis metu perculsi,
 tum Carthaginienſes penes quos ma-
 ris imperium erat, veriti, præſidium
 pariter & auxilium à Romanis acci-
 uerant. hi oppidum ingreſſi, homines
 numero quater mille, Decio Campa-
 no ductore, poſtquam & oppidum &
 fidem ſuam aliquamdiu ſeruafſent;
 tandem Mamertinos æmulati, eof-
 demque adiutores nancti, quā oppor-
 tunitati vrbiſ ipsius, quā priuatis ci-
 uium Rheginorum opibus auide in-
 hiantes, fidem mutarunt. itaque ciui-
 bus partim in exilium pulſis, aliis tru-
 cidatis, exemplo Campanorum oppi-
 dum ſibi aſſerunt. at Romani, graui-
 ter illi quidem quod acciderat ferre:
 verum qui dictis modo bellis diſtine-
 rentur, efficere nihil poſſe. vbi vero
 primum ea cura ſunt deſuncti, con-
 cluſos intra Rhegium ipſos obſident,
 ſicut ſupra commemorauimus: demum,
 vt pugnando vicerunt, plurimos eo-
 rum in ipſa occupanda vrbe, quam eò
 pertinacius propugnabant, quod im-
 minens infortunium præuiderent,
 obtruncant: viuos in poteſtatem re-
 digunt amplius trecentos, quibus Ro-
 mam miſſis, Prætores productos in
 forum vniuerſos, flagrisque caſos, pro
 more populi Romani, ſecuri percuſ-
 ſerunt: id nimirum ſpectantes, vt
 quantum in ipſis eſſet, fidem ſuam
 apud ſocios labefactatam, iſtorum
 ſupplicio in integrum reſtituerent.
 agrum & urbem Rheginis mora nul-
 la interpoſita reddunt. Mamertini
 (hoc namque ſibi nomen Campa-
 ni occupata Meſſana indiderunt:)
 quamdiu Romanorum, qui Rhegium
 prius occupauerant, auxilio ſunt uſi,
 & oppidum & fines ſuos ſecuri poſ-
 ſederunt: neque id ſolum: verum
 etiam de finitima ditione negotium
 & Carthaginienſibus & Syracuſanis
 non leue faceſſerunt: multas quin-
 etiam vrbes ſtipendium penſitare coe-
 gerunt. Poſtea vero quā obſidione
 cinctis qui Rhegium tenebant, illud

A ἡ χάρις μὲν ταῦτα διελόμενοι κατέχον. τα-
 χύ δὲ καὶ ῥαδίως καλῆς χάρις καὶ πόλεως
 εἰς ἀπείρη χρόνοι, πῶς δὲ πόδας ὄρεον μι-
 μνήσκει τῆς περὶ αὐτῆς. Ρηγῖνοι γὰρ καὶ οἱ κα-
 τὰ Πύρρον ἐς Ἰταλίαν ἐπαγαγόντο, καὶ ἀπὸ λα-
 γνῆς χρόνοι τὴν ἐφοδὸν αὐτῶν, δεδῶτες δὲ καὶ
 Καρχηδονίοις θαλάσσιον ἐκταμίαν, ἐπιστά-
 σαντο φυλακὴν αἵματι καὶ βοήθειαν πῶς δὲ Ρω-
 μαίων. οἱ δ' εἰσέλθοντες, χρόνον μὲν ἴσα διε-
 τήρουν τὴν πόλιν, καὶ τὴν αὐτῶν πίστιν, οἷς τε-
 βαρχήλιοι τὴν ἀρετὴν, ὡς ἡγεῖτο Δέκιος Καμ-
 πόσιος. τέλος δὲ ζηλώσαντες τοὺς Μαμερτι-
 νους, αἵματι καὶ σινοῦργίᾳ λαβόντες αἰδοίς,
 πρὸς ἀποκρίσιν τῶν Ρηγῖνων, ἐκπαθείς οἷον
 ὅτι περὶ τῆς πόλεως εὐκαρία, καὶ τῇ τῇ Ρη-
 γῖνων πρὸς τὴν ἰδίαν βίαν εὐδαιμονία· καὶ
 τὴν μὲν ἐκβαλόντες, τὴν δὲ ἀποσφάξαν-
 τες τὴν πολιτείαν, τὸν αὐτὸν ἔχοντο τοὺς Καμ-
 πόσιους, κατέχον τὴν πόλιν. οἱ δὲ Ρωμαῖοι
 βαρέως μὲν ἔφερον τὸν χρόνον· οὐ μὲν εἴ-
 χον γὰρ ποιεῖν ἕδν, ἀλλὰ τὸ σινοῦργον τοῖς περὶ
 C ρηδονίοις πολέμοις. ἐπεὶ δ' ἀπὸ τούτων ἐγέρου-
 το, συγκλείσαντες αὐτοὺς ἐπολιόρχουν τὸ Ρη-
 γιον, κατὰ τὸν ἐπὶ τῷ περὶ αὐτῶν χρόνον.
 κατέχοντες δὲ, τοὺς μὲν πλείους ἐς αὐτὴν τὴν κατὰ τὴν πόλιν
 διέφθησαν, ἐκθύμους ἀμυνόμενοι ἀπὸ τῶν
 περὶ αὐτῶν τὸ μέλλον. ζῶντες δ' ἐκείνου-
 σαν πλείονα ἢ τελευτῶν. ὡς ἀναπεμφθέν-
 των εἰς τὴν Ρώμην, οἱ στρατηγὶ περὶ αὐτῶν
 τες εἰς τὴν ἀγορὰν, καὶ μαρτυροῦντες ἀπὸ τῶν
 κατὰ τὸν αὐτοὺς χρόνον ἐπιλέκσαντες βυλόμε-
 νοι ἀπὸ τῆς εἰς ἐκείνους τιμωρίας κατέστη οἷον
 D τι ἥσαν ἀποδοῦναι πῶς δὲ τοῖς συμμάχοις τὴν
 αὐτῶν πίστιν. τὴν δὲ χάρις καὶ τὴν πόλιν πε-
 ραχέμεν τοῖς Ρηγῖνοις ἀπέδωκαν. οἱ δὲ Μα-
 μερτινοὶ (τὸ γὰρ πῦνονμα κινδύσαντες οἱ
 Καμπόσιοι τῆς Μεσσηνίας, περὶ αὐτῶν ἀπο-
 σφάξαι αἰδοίς) ἔως μὲν σινοῦργῶντο τῇ τῇ Ρω-
 μαίων συμμαχίᾳ τὸ Ρηγιον κατέχοντες, ὡς
 μόνον τὴν αὐτῶν πόλιν καὶ χάρις ἀσφαλῶς
 κατέχοντες, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν σινοῦργον, ὡς
 εἴτε, πρὸς τὴν πόλιν τῆς Καρχηδονίας,
 καὶ πρὸς Συρακουσίους, καὶ πολλὰ μέρη τῆς Σικε-
 λίας ἐφορελόντων. ἐπεὶ δ' ἐξηγήσαντο τῆς
 περὶ αὐτῶν ὁπτιχίας, συλκιδόντων τὸ
 E Ρηγιον κατέχοντες εἰς τὴν πολιόρχαν, πῶς δὲ

πόδας ὑπὸ τῶν Συρακυσίων αὐτοὶ πάλιν συ-
 νειώσαντες εἰς τὴν πόλιν, ὅθεν πῖας τοιαύτας
 αἰτίας. χρόνους ἔ πολλοὺς πρὸς τοὺς αἰ-
 νάμεις τῶν Συρακυσίων διωκόμενοι πρὸς
 τὰς ἐν τῇ πόλει, καὶ ἀφαιρούμενοι πρὸς τὴν
 Μεργανίαν, κατέστησαν δὲ αὐτῶν ὄντας
 Ἀρτεμίδωρον τε καὶ τὸν μετὰ ταῦτα βασιλεύ-
 σαι τῶν Συρακυσίων Ἰέρωνα, νέον μὲν ὄν-
 τος καὶ κοινῶς, πρὸς δὲ τὴν γῆν βασιλε-
 κῆς καὶ στρατηγικῆς οἰκονομίας. ὁ δὲ πα-
 ραλαβὼν τὸν ὄντα, καὶ πείσων εἰς τὴν
 πόλιν, ὅθεν πῖας οἰκείων, καὶ κύριος γένου-
 ρος τῶν ἀντιπολιτευομένων, οὕτως ἐχρησά-
 μενος καὶ μεγαλοφύχως τοῖς στρατηγασί-
 ναις, ὥστε τοὺς Συρακυσίους, καὶ ὅσον οὐδαμῶς εὐ-
 δοκονομοῦντες ὅτι τῶν στρατιωτῶν ὄντας
 οἰκονομίας, τότε πᾶντες ὁμοθυμαδὸν ἀδελφώσαν-
 τες τὸν αὐτῶν ὑπάρχοντα Ἰέρωνα. ὅς ἐκ τῶν
 πρὸς τοὺς ὀφειλόμενους, ἀδελφῶς δὴλος ὡς τοῖς
 ὀφειλόμενοις, μετρίως ὁρεγόμενος ἐλ-
 πίδων, ἢ καὶ τὴν στρατηγίαν. θεωρῶν γὰρ τοὺς
 Συρακυσίους ἐπιδιδόντες ἐκπύμψαντες καὶ δι-
 νάμεις καὶ τοὺς ἀρχόντας μὲν τῶν δυνα-
 μείων αὐτοὺς ἐν αὐτοῖς καταστάσαντες, καὶ κα-
 νονομώσαντες αἰεὶ τὸν δὲ Λεπτινὴν εἰδὼς καὶ
 τῇ στρατηγίᾳ, καὶ τῇ πίστι πολὺν ἀφαι-
 ρόντα τῶν ἄλλων πολιτῶν, ἀδελφώσαντα
 δὲ καὶ πρὸς τὴν πᾶσαν ἀφαιρὸντος·
 συνάπτεται κηδεῖαι πρὸς αὐτὸν, βουλό-
 μενος οὐκ ἐφειδόμενος ἀπολιπεῖν ἐν τῇ πό-
 λει τῶν, ὅτε αὐτὸν ἐξέναι δέοι μετὰ τῶν
 δυναμείων ὅτι καὶ πρὸς αὐτοὺς. γήμας δὲ
 τῶν θυγατέρων τῶν πρὸς τοὺς ὀφειλόμενους, καὶ συ-
 θεωρῶν τοὺς ἀρχαίους μεθοφύοντες καὶ χέ-
 κτας οἷας καὶ κλητῆρας, ἐξάγει στρατὸν ὡς
 ὅτι τοὺς βαρβάρους τοὺς τῶν Μεσσηνίων κα-
 τὰ τὴν πόλιν. αἰπὴν ἀποδίδοντας δὲ πρὸς Κερ-
 τέρην, καὶ πρὸς τὸν ἀντιπάλιν περὶ τὴν Κυα-
 μώσιν ποταμὸν, τοὺς μὲν πολιτικούς ἱπ-
 πείς καὶ πεζοὺς αὐτοὺς ἐν ἀποστήματι συνεί-
 χον, ὡς καὶ ἄλλοι τόποι τοῖς πολεμίοις
 συμμίζων. τοὺς δὲ ξένους πρὸς ἀλλοτρίους,
 εἰσὶν πᾶσι ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἀφαι-
 ρόμενοι. καὶ δὲ τὸν τῆς ἐκείνων Ἑσπῆς
 γένον, ἀσφαλῶς αὐτοὺς ἀπεχόρησε μὲν τῶν
 πολιτῶν εἰς τὴν Συρακυσίαν. συντελεσά-

A de quo diximus auxiliū defecit: mox
 ipsi vicissim ob quasdam huiusmodi
 causas intra muros sunt cōpulsi. Non
 multo antè Syracusiorum exercitus
 ab iis qui erāt in vrbe dissidentes, & ad
 Merganā tūc hārentes, delectos è suo
 numero magistratus creauerāt, Arte-
 midorū & Hieronē, qui postea regnū
 apud Syracusios obtinuit; admodum
 iuuenem quidem illum: sed ad regiā
 quandā dignitatem & sollertem rerū
 ciuiliū administrationem, à natura
 egregiè comparatū. Is vbi magistratū
 suscepisset, atq; vrbe[m] necessariorum
 quorundā opera clādestina fuisset in-
 gressus, redactis in potestatē iis qui di-
 uersas in Rep. partes amplexi fuerant;
 id specimē clemētiæ & magni animi
 in reb. ordinādis præbuit: vt Syracusij,
 licet à militib. habita comitia crean-
 dis magistratib. nequaquā probarent:
 tunc tamen vniuersi consentientibus
 animis Hieronē Prætorem perluben-
 ter acciperent. quem quidem virum
 ipsa quæ Remp. auspicans promebat
 cōsilia, significabant rectè æstimanti-
 bus, ad maiorum rerum spem esse ere-
 ctū, quā vt ipsum Prætura caperet.
 Nam qui cerneret, Syracusios quidem
 quoties domo copias suas vnā cū ma-
 gistratibus emisissent, seditionib. inte-
 stinis laborare, & noui semper aliquid
 moliri: Leptinem verò nosset cliētē
 ac fide reliquis præstare: eundēque
 magnā apud vulgus opinionem virtu-
 tis habere; ad finitatem cum eo cōtra-
 hit: habens in animo, domi hunc tan-
 quam in subsidiis ac sibi succenturia-
 tum, relinquere, quoties sibi ad res ge-
 rēdas cum exercitu foret proficiscen-
 dū. Post ductā verò vxorē huius filiā
 animaduerso mercenarios veteranos
 vitiis corruptos malēque animatos &
 quosuis ad motus esse procliues: quasi
 Barbaros Messanā obtinentes peteret,
 copias educit. quūq; prope Centuripā
 in conspectu hostium castra posuisset:
 atq; aciem ad Cyamosorū amnem in-
 struxisset: vrbānos quidem equites pe-
 ditēsq; aliquāto spatio à cæteris seiu-
 ctos, ipse secū retinet, velut ab alia par-
 te manū cum hoste cōserturus: extra-
 neos verò Barbaris obiciēs, vniuersos
 ab iis deleri ad internecionē est passus.
 ac quo tēpore isti cum maxime ab ho-
 stib. cædebantur: ipse cum ciuib. absq;
 vllō periculo Syracusas retro cōcessit.

Sollerter autem eo quod destinauerat perfectio, & vniuersa illa parte exercitus expuncta, quæ ad concitandos motuserat procliuis ac seditiosa; magna satis conductitiorum manu arbitrato suo comparata, magistratum absque ullo iam metu administrabat. quumque animaduiceret Barbaros secunda pugna elatos audacter atque temere palantes: vrbani militem armis instructum & nauiter exercitatum educit: deinde in Mylæo campo, propter amnem quem Longanum dicunt hostem adortus: eo magna vi fuso fugatoque, ducibus etiam captis, audaciam Barbarorum compescuit. mox Syracusas reuersus, ab vniuersis sociis Rex salutatus est. Mamertini, qui iam antè Rhegiensi auxilio, vti supra narrabam, fuissent destituti: nunc vero etiam propriarum opum extremo casu fracti essent: pars ad Carthaginenses confugere, illique se arcemque suam tradere: pars missis ad populum Rom. legatis, urbem ei dedere: utque sibi, ceu originis communione iunctis operat, petere. Romani quid consilij caperent per diu ancipitibus animis dubitarunt: quippe auxilij latio manifestam præse ferebat absurditatem. Nā eos qui paullo ante ciues suos, ob violatam erga Rheginos fidem, grauissimo supplicio affecissent, repente Mamertinis, qui similia patrassent, ire auxiliatum: id verò cum eo delicto coniunctum erat, & non solum Messaniorum, sed etiam Rheginorum offensione, quæ excusari difficulter posset. Neque sane hæc Romani nesciebant: sed quod Pænos viderent non Africæ regiones duntaxat, verum etiam in Hispania pleraque loca iuris sui fecisse: insulis præterea Sardoï Etrusci-que maris omnibus potitos: anxij supra modum erant: ne si hoc amplius Siciliæ dominatum adipiscerentur, valde sibi graues & formidabiles vicini forent: qui & circumdarent vndique populum Rom. & omnibus Italiæ partibus imminerent. Quod autem, si Mamertinis auxilium denegaretur, breui temporis spatio Siciliam ditionis suæ facturi essent, res loquebatur ipsa, quippe Messana potiti, quæ nunc ipsis tradebatur, non multo post Syracusas insuper erant

A μῆκος δὲ τὸ περὶ κείνους πραγματικῶς, καὶ πρὸς ῥηκτικῶς πᾶσι δὲ κινητικῶν καὶ στασιωδῶν δυνάμεως, ξενολογήσας δὲ αὐτῶν πλῆθος ἰκα-
νὸν μαθοφόρων, ἀσφαλῶς ἤδη τὰ καὶ τὴν
ἀρχὴν διεξῆγε. περὶ δὲ τοὺς βαρβάρους
ἐκ τῆς περὶ τῆς ἀφαιρέσεως ἀφαιρέσεως καὶ περ-
πιτῶς ἀναστρεφόμενοι, καλοπλίστας καὶ
γυμνάσας ἐνέργως τὰς πολιτικὰς δυνά-
μεις, ἐξῆγε. καὶ συμβαδίζετο τοῖς πολεμίοις
ἐν τῷ Μυλαίῳ πεδίῳ περὶ τὸν Λογδῶν
καλούμενον ποταμὸν. ὅππῃ δὲ ποιήσας αὐ-
τῶν ἰσχυρὰ, καὶ τῶν ἡγεμόνων ἐγκρατὴς γε-
νόμενος ζωρεία, τὴν μὲν τῶν βαρβάρων
κατέπαυσε ὁλμῶν. αὐτὸς δὲ τῷ ἀρχι-
μῆκος εἰς τὰς Συρακούσας, βασιλῆς ὑπὸ
πᾶσι τῶν περὶ τὴν ἀφαιρέσιν τὴν συμμάχων. οἱ δὲ
Μαμερτῖνοι περὶ τὴν μὲν ἐστρημένοι τὴν ὀπι-
κυνεῖας τὴν ἐκ τῆς Ρηγίης, καὶ τὰς αἰώτιον
εἶπον, τίτε ὅτι τοῖς ἰδίοις πραγμασιν ἐπιτακ-
τες ὁλοκληρῶς ἔχῃ τὰς τῶν ῥηκτικῶν αἰτίας, οἱ
μὲν ὅτι Καρχηδόνιους κατέφαλλον, καὶ τοῖς
ἐν ἐκείνῳ σφᾶς αὐτοὺς καὶ τὴν ἀφαιρέσιν. οἱ δὲ
περὶ τὴν Ρωμαίους ἐπὶ ἐσθλόν, τῷ ἀφαιρέσει τὴν
πόλιν, καὶ διότι οἱ βοηθήσων σφίσι αὐτοῖς ὁμο-
φύλοις ὑπάρχουσιν. Ρωμαῖοι δὲ πολὺ μὲν
χρόνον ἠπόρησαν, ἀλλὰ τὸ δεκεῖν ἐξ ὁφθαλμοῦ
εἶδον τὴν ἀφαιρέσιν τὴν βοηθείας. τὸ γὰρ μικρὸν
περὶ τὴν τοῖς ἰδίοις πολίτας μετὰ τὴν μεγίστην
αἰρηκτικῶν πιμείας, ὅτι Ρηγίνοις πρὸς ἀν-
δρῶν, τῷ ἀφαιρέσει Μαμερτῖνοις βοηθῶν ζη-
τῶν, τοῖς τὰ τῷ ἀφαιρέσει πεποιθήσιν ἔ-
μεινον εἰς τὴν Μεσσηνίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν Ρηγίων πό-
λιν, δυσανασχέτητον εἶχε τὴν ἀφαιρέσιν. οὐ
μὲν ἀντιπῶντες γὰρ τούτων ὁδῶν, περὶ τῶν
τῶν Καρχηδόνιους, ἔμεινον καὶ τὴν Λιβύαν,
καὶ τὴν Ἰβηρίαν ὑπὸ τῶν πολλὰ μέρη πεποι-
ημένοι, ἐπὶ δὲ τὴν ἰσχυρὰν ἀπασῶν ἐγκρατὴς ὑ-
πάρχουσιν τὴν καὶ τὸν Σαρδόνιον καὶ Τυρρῶνικον
πέλαγος ἡγεμονίᾳ, εἰ Σικελίας ἐπὶ κυριεύσασιν,
μὴ λίαν βαρὺς καὶ φοβερὸν γίνονται αὐτοῖς ὑπάρ-
χουσιν, κύκλῳ σφᾶς ἀφαιρέσιν, καὶ πᾶσι τοῖς τὴν
Ἰταλίαν μέρεσιν ἐπικαίμενοι. διότι ὅτι παχέως
ὑφ' αὐτοὺς ποιήσων τὴν Σικελίαν, μὴ τυχόν-
των ἐπικυρίας τῶν Μαμερτῖνων, περὶ τῶν ἡν.
κατέπαυσε γὰρ ἐξ ἑαυτοῦ αὐτοῖς τὴν Μεσ-
σηνίαν, ἐμμελλον ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τὰς Συρακού-

* Graeca sunt ambigua. possumus
autem ea videri. Neque enim
Mamertinif qui similia
patrassent, non solum
erga Messanios, sed etiam Rhegina-
rum, ira auxiliatum.
Id vero cum eo delicto
coniunctum erat, quod
excusari difficulter pos-
set. hoc manifestum.

ob commo-
tionem
modo caus-
as,

σαι ἐπὶ μελέῃ, ὅτε δὲ πᾶσις σχεδὸν διαπόζη-
 ῖ δὴ τις Σικελίας. οἱ περὶ ῥωμῶν Ρωμαῖοι, καὶ
 νομίζοντες αἰαλεῖον εἶναι σφίσι, δὲ μὴ περὶ ἑαῖ
 τὴν Μεσσήνιον, μηδὲ εἶσθαι Καρχηδονίους
 οἰοῦντες γεφυρώσαι τὴν εἰς Ἰταλίαν αἰθρὴν ὁρί-
 ζαντες, πολλὴν μὲν χρόνον ἐβουλόσαντο· καὶ δὲ
 μὲν σπυριδιον, οὐδ' εἰς τέλος ἐκύρωσε τὴν
 γνώμην, ὅτε τὰς ἀπὸ ῥηθείας αἰτίας. ἐδό-
 κει γὰρ τὰ πρὸς τὴν αἰσχύνην τῶν Μαμερτί-
 νων ὁπικυρίας, ἰσχυροῦν τῶν ἐκ τῆς βοή-
 θείας συμφέροντων. οἱ δὲ πολλοὶ τετρακταῖοι
 μὲν ὑπὸ τῶν περὶ ῥωμῶν πολέμων, καὶ
 περὶ ῥωμῶν περὶ ῥωμῶν ἐπὶ ῥωμῶν, ἀ-
 ῖμα δὲ τῶν ἀπὸ ῥηθείας πρὸς τὴν κοινὴν συμ-
 φέρει τὸν πόλεμον, καὶ κατ' ἰδίαν ἐκείνοις ὠφε-
 λείας περὶ ῥωμῶν καὶ μεγάλως ὑποδυναμύ-
 νων τὴν στρατηγὴν, ἐκρίναντες βοήθειαν. κυρωθέντος
 δὲ τῆς δόξης ὑπὸ τῆς δόξης, περὶ ῥωμῶν
 σάμμοι τὸν ἕτερον τῶν ὑπὸ αὐτῶν στρατηγῶν
 Ἀππίον Κλαύδιον ὁρμήσαντες, καλεῖσαι
 τες βοήθειαν καὶ ἀφ' ἑαυτῶν εἰς Μεσσήνιον. οἱ δὲ
 Μαμερτίνοι τὸν μὲν τῶν Καρχηδονίων στρα-
 τηγῶν ἤδη κατέχοντες τὴν ἀκρὴν, ὁρμήσαντες, τὰ
 μὲν κατὰ πηλὴν ἀκρὴν, τὰ δὲ περὶ ῥωμῶν
 τοῖς δὲ Ἀππίον ἐπιστάτην, καὶ τούτῳ τὴν
 πόλιν ἐνέχειν. Καρχηδόνιοι δὲ τὸν μὲν
 στρατηγὸν αὐτῶν αἰσχυρῶς, νομίζοντες αὐ-
 τῶν ἀβούλων, ἄμα δὲ αἰσχυρῶς περὶ ῥωμῶν
 τὴν ἀκρόπολιν· αὐτοὶ δὲ τῇ μὲν ναυικῇ δυνά-
 μει πρὸς Πελοποννήσου στρατοπέδον, τὰ
 δὲ περὶ ῥωμῶν πρὸς τὰς Σήρας καλε-
 μένας, ἐνεργῶς περὶ ῥωμῶν τῇ Μεσσήνῃ. καὶ
 δὲ τὸν κατὰ τῶν Ἱέρων νομίζοντες ἀφ' ἑαυ-
 τῶν τὰ παρὲντα πρὸς τὴν βαρβαρίαν
 τοῖς δὲ Μεσσήνῃ κατέχοντες ὁλοκληρῶς ἐκ-
 βάλλει ἐκ τῆς Σικελίας, πῆται πρὸς τοὺς Καρ-
 χηδονίους σπυριδιον. καὶ μὲν τῶν αἰαλεῶν
 ἑκ τῶν Συρακουσῶν, ἐποίησαν τὴν πε-
 ρίαν ὅτι τὴν περὶ ῥωμῶν πόλιν. κατὰ στρα-
 τοπέδους δὲ ἐκ τῆς θαλάσσης μέγας πρὸς τὴν
 Χαλκιδικὴν ὁρμήν καλεῖται, ἀπὸ κλέους καὶ
 τῶν τῶν ἐξ ὁδοῦ τοῖς ἐκ τῆς πόλεως. οἱ δὲ στρα-
 τηγῶν τῶν Ρωμαίων Ἀππίος, νυκτὸς καὶ πα-
 ραβόλως φραγμένους τὸν πορθμὸν, ἤκει εἰς τὴν
 Μεσσήνιον. ὁρμήσαντες δὲ περὶ ῥωμῶν ἐνεργῶς περὶ
 σπυριδιον τοῖς πολεμίοις, καὶ συλλογησάμενος,

A occupaturi : quandoquidem cum
 etiam propemodum reliquam Sici-
 liam imperio suo iam tenebant. hæc
 quum intelligerent Romani, suis-
 que rebus necessarium ducerent,
 Messanam non deferi, nec permitti
 Carthaginiensibus, ut ad traicien-
 dum in Italiam quasi pontem ali-
 quem sibi struerent, diu de re con-
 sultabant. Ac senatus quidem, pro-
 pter expositas modò causas, ne ad
 extremum quidem ut huius senten-
 tiæ auctor esset, adduci potuit: quo-
 niam præstandi Mamertinis auxilij
 absurditas, paria momenta habere
 cum provenientibus ex ope lata uti-
 litatibus, videbatur. at vulgo Roma-
 ni superioribus bellis attriti, & rei
 familiaris damna modis omnibus re-
 parare queritantes, (quum præfer-
 tim præter modò dicta, quod publi-
 cè bellum hoc expediret, priuatim
 manifesta singulis magnâque com-
 moda Prætores ostentarent:) succur-
 rendum censebant. qua sententia ple-
 biscito confirmata, Consulum alter
 Appius Claudius cum imperio mis-
 sus, & ferre suppetias traiectis Messa-
 nam copiis, est iussus. mamertini, post-
 quam Carthaginiensium ducem, qui
 iam arcem obtinebat, partim terrore
 iniecto, partim dolo extrussissent, Ap-
 pium arcessunt eique urbem tradunt.
 Pæni arcem à suo duce malo consilio
 simul & per ignaviam proditam rati:
 eo in crucem acto, cum naualibus co-
 piis in vicina Peloro regione: cum ter-
 restribus, iuxta Senas, quas vocant, ca-
 stra communiunt, & obsidioni Messa-
 næ nauiter incumbunt. tunc temporis
 D Hieron facile futurum hoc rerum
 statu autumans eos Barbaros qui
 Messanam tenebant è Sicilia penitus
 eiicere: fœdus cum Carthaginiensi-
 bus facit: dein Syraculis mouens
 Messanam versus iter instituit: quum-
 que ab altera parte propter mon-
 tem Chalcidicum nomine, locasset
 castra, hoc etiam exitu oppidanos
 prohibet. at Romanus Consul Ap-
 pius fretum noctu, & quidem insi-
 gni audacia, traicere: Messanam ve-
 nire. & quia videbat hostes acriter ab
 E omni parte urbem premere, inimico-
 rum viribus terra marique prævalen-

tibus, obsidionem tum turpem sibi, tum periculosam iudicans: legatos primò ad utrosque mittit, Mamertinos bello liberatos cupiens: deinde his re infecta reuersis, adigente tandem necessitate, dimicandum esse, ac Syracusios prius sibi inuadendos statuit. Igitur copiis eductis ad prælium aciem instruit: Syracusano quoque Rege ad certamen alacriter descendente. Quum diu pugnatum esset, vicit tandem Romanus: hostesque persecutus, intra vallum coëgit omnes. Appius ergo spoliatis peremptorum corporibus, rursus Messanam se confert. Hiero de summa rerum aliquid mali suspicatus, vbi primum nox appetiit, itinere contento Syracusas concessit. Postridie eius dici Appius horum fuga cognita, fiducia iam plenus, non cunctari, sed Carthaginenses etiam adoriri constituit. quapropter imperato militibus, ut temporius corpora curarent, primo diluculo educit. tum prælio cum hostibus conferto, multos ex iis interficit, cæteros tergis versis in proxima oppida fugere cogit. Post has victorias obsidione etiam soluta, huc illuc discurrens, nemine aduersariorum quæ erant in aperto tueri audente, Syracusanorum & eorum pariter, qui hoc bello ipsis se adiunxerant, agros impune vastat: postremò copiis admotis, ipsas obsidere Syracusas instituit. Prima igitur populi Rom. ex Italia cum exercitu traiectio hæc est: eaque propter has causas, & his temporibus accidit: quam rati totius propositi nostri maxime idoneum fore principium, ab ea potissimum orsi, ad cætera narranda nos accinximus: repetitis nonnihil superioribus temporibus, ne quam in demonstrandis gestorum causis dubitationem relinqueremus. Quippe cognitu necessarium duximus, quomodo & quando Romani, post ipsam etiam amissam patriam, meliore ceperint fortuna uti: ac rursus quando, & quomodo populis Italiæ imperio suo subiectis, de regionibus extra Italiam inuadendis consilia inierint: siquidem velit aliquis præsentis illorum potentia fastigium, rite ac probe contemplari. Iccirco nec in

A ἄμα μὲν αἰχμαλωτίζονται, ἄμα δ' ἐπισφάζονται γένεσθαι τῆς πολιορκίας αὐτῶν, τὴν τε γῆν τῶν πολεμίων ἐπιχειροῦντων καὶ τὴν θαλάσσης. ὁ μὲν πρῶτος διεπρεσβύετο πρὸς ἀμφοτέρους, βασιλεύς δ' ἐξελείχθη τὸν πόλεμον τοῖς Μαμερτίσις. ὁ δὲ πρὸς τὸν πρῶτον αὐτῶν, τέλος ἐπέμβαλε. ὁ μὲν ἔκρινε ἀφαικιδιῶσαι, καὶ πρῶτον ἐγχαρῆν τοῖς Συρακουσίοις. ὁ δὲ αἰχμάλωτον τὸν δύναμιν, πρὸς τὴν μάχην, ἐποίησε εἰς τὸν ἀγῶνα συγκαταβαίνειν αὐτῶν καὶ τὴν τῶν Συρακουσίων βασιλείαν. ὅτι πολλὸν τὸ χροῖον ἀφαικιδιῶσαι, ἐπεκράτησε τῶν πολεμίων καὶ κατεδίωκε τοὺς ὑπεναντίους, ἕως εἰς τὸν χερσὶν πεδῆσαι. Ἀππῖος μὲν οὖν σκυλεύσας τὴν νεκρὸν, ἐπὶ μὴν πάλιν εἰς τὴν Μεσσηνίαν. ὁ δὲ Ἱέρων ὁ τῆς Σικελίας βασιλεὺς πρὸς τὸν ὅλον πρᾶγματι, ὅτι τῆς μορῆς τῆς νυκτὸς, ἀνελθόντες εἰς ἀστυδίαν εἰς τὰς Συρακούσας. Τῇ δὲ κατὰ πόδας ἡμέρᾳ γινέσθαι Ἀππῖος τὴν ἀπὸ δρᾶσι τῶν πρῶτον αὐτῶν, καὶ ἡμῶν δὲ ἀφαικιδιῶσαι, ἔκρινε μὴ μέλλειν, ἀλλ' ἐγχαρῆν τοῖς Καρχηδονίοις. ὁ δὲ αἰχμάλωτος οὖν τοῖς στρατιώταις ἐν ὥρᾳ γίνεσθαι τὴν περὶ αὐτῶν, ἄμα τὸ φῶς τὸ ἐξοδὸν ἐποίησε. συμβαλὼν δὲ τοῖς ὑπεναντίοις, πολλὰς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, τὴν δὲ λοιπὴν ἀνὰ τὴν φυγὴν πρὸς τὸν ποταμὸν εἰς τὰς ἀφαικιδιῶσαι πόλεις. ἡ δὲ αὖτε αὐτῶν ἐντυχίμασι τοῖς αὐτοῖς, καὶ λύσας τὴν πολιορκίαν, λοιπὸν ἐπιπορεύμενος ἀνδρῶς ἐπὶ τῇ τῇ Συρακουσίων καὶ τῇ συμμαχούντων αὐτοῖς χώρῃ, ὁ δὲ αὐτοῖς αἰχμαλωτίζονται τὸ ὑπαίθεον. ὁ δὲ τῶν περὶ αὐτῶν πρᾶγματι αὐτὰς ἐπέβαλε πολιορκίαν τὰς Συρακούσας. H μὲν οὖν πρῶτη Ρωμαίων ἐκ τῆς Ἰταλίας ἀφαικιδιῶσαι μὲν δυνάμει ἦδε, καὶ ἀφαικιδιῶσαι, καὶ τοῖς αὐτοῖς ἐγένετο τοῖς αὐτοῖς. ὡς οἰκιστάτην κρίναιτες ἀρχὴν εἶναι τῆς ὅλης πρᾶγματος, ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἐκπορεύμεθα τὴν ἐπίστασιν, αἰσθραμόντες ἐπὶ τοῖς χρόνοις, ὅτι μὴδὲν ἀπὸ τῆς κατὰ λυγρῆς, ὡς τὸ κατὰ αἰτίας ἀποδύξω. ὁ γὰρ πῶς, καὶ πότε, πλείστα αὐτῇ τῇ πατρὶδι Ρωμαῖοι, τὸ ἐπὶ τὸ βέλτερον ἤρξαντο πρᾶγματος καὶ πότε πάλιν, καὶ πῶς κερδήσαντες τὸ κατὰ Ἰταλίαν, τοῖς ἐκ τῆς ἐπὶ αὐτῆς ἐπέβαλεν τὸ πρᾶγμα, αἰσθραμόντες ὑπελάβαινον εἶναι τὸ ἀφαικιδιῶσαι, τοῖς μέλλουσιν καὶ τὸ κερδήσαντες τὴν αὐτῇ ὑπὸ τῆς διόπτρας σκυλεύμεθα. Διότι

οὐ καὶ θαυμάζειν, ἐδ' ἐν τοῖς ἐξῆς, ἐὰν ποῦ
 παραβέχοντο τοῖς χρόνοις πρὸ τῆς ἐπι-
 φανεσάτων πολιτείας. τὸ γὰρ ποιήσαντες
 χάριν τὴν λαμβάνειν ἀρχαῖς τῶν αὐτῶν, ὥς ὅτι
 ἔσται ὁμοῦ κατὰ τοὺς, ἐκ τῶν ἑκάστη, καὶ
 πότε, καὶ πῶς ὁρμηθέντες, εἰς ταύτας πε-
 ρήκοντα τὰς ἀφ' ἑαυτῶν, ἐν αἷς ὑποδύοντο
 πῶς. ὃ δὲ καὶ πρὸς Ῥωμαίους ἀπὸ πεπονη-
 μένων. Αφαιρούμενοι δὲ τούτων, λέγειν ὅσα πε-
 ρὶ τῶν παρακειμένων, ὅτι βραχὺ καὶ κεφα-
 λαίων, παρακείμενοις τὰς ἐν τῇ Πελο-
 πονήῃ πράξεις ὡς εἰς πρῶτον καὶ τὴν
 πέμπτην, αἱ ἡρώδης Ῥωμαίοις καὶ Καρχηδον-
 ίοις ἐν τῇ πρὸς Σικελίας πολέμῳ. Ταύ-
 τας συνεχῆς ὁ Λιβυκὸς πόλεμος, ὃ συνεχ-
 πῆται τὰ κατὰ τὴν Ἰσπερίαν Ἀμίλκα, μετὰ
 δὲ τῶν, Ασδρούβα παρακείμενῶν καὶ Καρ-
 χηδονίοις. ἐν οἷς ἐγένετο κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον
 ἡ πρῶτη Ῥωμαίων ἀφ' ἑαυτῶν εἰς τὴν Ἰλλυρί-
 δα, καὶ ταῦτα τὰ μέρη τῆς Εὐρώπης. ὅτι
 ἡ τοῖς παρακείμενοις, οἱ πρὸς τοὺς ἐν Ἰταλίᾳ
 Κελτύες ἀγῶνες. τούτους ἡ καὶ τὸν αὐτὸν χρό-
 νον, πρὸς τοῖς Ἕλλησι ὁ Κλεομένης κα-
 λούμενος ἀπὸ τῆς πολέμου· εἰς οἷς καὶ τὴν
 κατὰ τὸν ἑαυτῶν ἐποποιήματα τῆς ὅλης Πελο-
 πονήης, καὶ τῆς δολιχῆς βίβλου. Τὸ μὲν
 αὖν ἀναμνηστικῶς τὰ καὶ μίσης ὑπὸ τῆς
 παρακείμενῶν πράξεων, ὅθεν οὐδ' ἡμῶν
 αἰαγῆται, ὅθεν τοῖς ἀκούοις χρήσιμον. ἔτι γὰρ
 ἱστορῶν πρὸς αὐτῶν παρακείμενα, μετακείμενα
 δὲ κεφαλαιώδεις παρακείμενα, χάριν τῆς
 Πελοπονήης τῇ μελλουσῶν ὑφ' ἡμῶν ἱστο-
 ρεῖσθαι πράξεων. Διότι ὅτι κεφαλαιῶν
 ψάλλοντες καὶ ὁ συνεχῆς τῆς παρακείμενῶν,
 πειραστικῶς συνεχῆς τῇ πελοπονήῃ τῇ Πε-
 λοπονήῃ τῇ ἡμετέρας ἱστορίας ἀρχῇ καὶ
 πρῶτον. τῶν γὰρ τὸν ἑαυτῶν συνεχῆς γα-
 νομένης τῇ διηγήσεως, ἡμῖς τε δόξομεν δι-
 λόγως ἐφάπτεσθαι τῇ ἡδὴ παρακείμενῶν ἐ-
 πέροις, τοῖς τε φιλομαθεῶσι ἐν τῇ πιαύτης
 οἰκονομίας ἀμειβῆναι καὶ ῥαδίαν ὅτι τὰ μέλ-
 λοντα ῥηθῆσιν, ἀφ' ἑαυτῶν ἀσπασίμων τῇ ἐφοδῶν.
 Βραχὺ δ' ἐπιμαλόντεσι πειραστικῶς διδῆναι
 ὑπὸ τῇ πρῶτῃ συνεχῆς πολέμου Ῥωμαίων
 καὶ Καρχηδονίων πρὸς Σικελίας· ὅτι γὰρ πολυ-
 χρονότερον τούτου πόλεμος εἶναι ῥαδίον,

A iis quæ deinceps commemorabuntur
 de celeberrimis Rebuspublicis, mirū
 videri debet, sicubi retro tempora re-
 peramus altius. id enim propterea fa-
 ciemus, ut eiusmodi principia suma-
 mus, unde liquido possit intelligi, unde
 denam singuli populi, quando, & a
 quibus profecti primordiis, ad eum
 statum quem nunc obtinent, perue-
 derint. quod quidem etiam de Roma-
 nis modo præstitimus. Verū hoc
 misso sermone, tempus est ut quæ sunt
 à nobis suscepta persequamur: si mo-
 dō prius res gestas ad hanc Preparatio-
 nem pertinentes breuiter & summa-
 tim exposuerimus. Earum rerum pri-
 mæ sunt ordine, quæ bello propter Si-
 ciliam gesto, Romanis & Carthagi-
 nienſibus accidere. proximum his bel-
 lum Libycum, cui coherent, quæ A-
 milcar & post eum Asdrubal atque
 Carthaginienses in Hispania gesse-
 runt, cum quidem etiam illud evenit,
 ut Romani in Illyricum & has Euro-
 pæ partes primo tunc traicerent. Se-
 cundum hæc aduersus incolentes Ita-
 liam Gallos certamina sunt suscepta.
 eodēque tempore isto apud Græcos
 bellum gerebatur, quod Cleomeni-
 cum vocant: in quo Apparatum no-
 strum, & librum secundum termina-
 uimus. Cæterum de modo dictis rebus
 sigillatim quæque percurrere, neque
 nobis necessarium, neque legentibus
 fuerit conducibile. non enim histo-
 riam illarum scribere instituimus:
 sed meminisse dumtaxat summam
 volumus, quantum satis erit ad Præ-
 parationem hanc rerum illarum, qua-
 rum historiam sumus condituri. Ita-
 que eorum quæ iam indicata sunt
 strictim quæque prout acciderunt at-
 tingendo, id operam dabimus, ut Ap-
 paratus huiusce finem cum principio
 historię quam scribendam suscep-
 imus, connectamus. Nam hoc mo-
 do narrationis serie continuata, &
 nos iustam habuisse causam parebit
 prodita iam ab aliis delibandi: & stu-
 diosis lectoribus hac dispositione ex-
 peditum ac facilem ad sequentia adi-
 tum patefaciemus. Paullo autem dili-
 gentius bellum illud narrare conabi-
 mur, quod inter Romanos & Cartha-
 ginienſes de Sicilia exstitit. neque enim
 facile bellum isto diuturnius inuenie-
 mus,

mus, nec magis instructos omnib. necessariis paratus, nec molitiones frequentiores, nec praelia plura, nec casus insigniores quam qui hoc bello vtrisque acciderunt. ipsae quoque Respublicae illa tempestate instituta sua adhuc seruabant incorrupta: fortunis mediocres: viribus pares. quo fit, ut si qui propriam ac peculiarem vtrique civitati formam ac vim recte considerare volunt: non tam ex inscure bellis, quam ex hoc ipso comparationem instituere debeant. Me verò ut huic bello plusculum immoraret, id quoque non minus quam superiora mouit, quod qui plurimam rerum notitiam ad illud scribendum videtur attulisse, Philinus atque Fabius, veritatem qua fide oportuit nequaquam nobis retulerunt. ac de industria quidem mentitos, cum vitam ipsorum & sectam quam sequebantur specto, non existimo. sed accidit illis quippiam, opinor, quale amantibus solet. nam ob studium partium & ingentem beneuolentiam, Philino quidem Carthaginenses omnia prudenter, recte, fortiter videntur fecisse: Romani secus. Fabius vero contrarium pronuntiat. Sane quidem in ceteris vitae partibus eiusmodi æquus animus non sit fortasse aspernabilis. par est enim, ut vir bonus & amicorum & patriæ sit amans: utque commune cum amicis aduersus eorundem hostes odium gerat, & eorundem amicos amore communi prosequatur. verum ubi historici personam aliquis suscepit, horum omnium illi obliuiscendum. ac sæpe quidem de hostibus bene loqui, & summis ipsos ornare laudibus rerum scriptor debet, cum id facta ipsorum postulant: nonnunquam vero reprehendere vel maxime necessarios, nec sine probis vituperare, cum ita fieri oportere admissi in susceptis reb. errores monent. nam ut animal luminib. ademptis prorsus inutile redditur: ita si veritatem ex historia collas, quod superest illius, narratio est nullius usus. quamobrem & accusare amicos & inimicos laudare sine cunctatione debemus: neque reformidandum, quominus eosdem aliquando reprehendamus, aliquando laudemus: quum fieri nequeat, ut qui in reb. gerendis versantur, recte semper colliment: nec rursus eosdem continuè errare, vero sit simile. itaque

A ἔτε πρῶτον ἀπὸ τῶν ὁλοκαυτωμένων, οὐτε συν-
χεύειας πρῶτον, οὐτε πλείους ἀγῶνας, ἔ-
τε περὶ πετεινῶν μείζους τῶ ἐν τῷ περὶ περὶ περὶ
πολέμῳ συμβαίνον ἐκατέρωθεν. αἰτῶν τε τὰ
πολιτεύματα κατ' ἐκείνοις τοῖς χρόνοις, ἀκ-
μὴν ἀκέρεια μὲν ἐν τοῖς ἐπομοῖς, μετὰ
δὲ τῆς τύχης, πᾶσι δὲ τῆς δυνάμεως.
δὲ καὶ τοῖς βουλευμένοις καλῶς συνελάσασ-
θαι τὴν ἐκαστέρου τοῦ πολιτεύματος ἰδιό-
τητα καὶ δυνάμιν, οὐχ οὕτως ὥς τῶν ὅτι-
γμομένων πόλεμον, ὡς ἐκ τούτου πειντέον
B τὴν σύγκρισιν. οὐχ ἡττον δὲ τῶν περὶ περὶ
μὲν πρῶτον μὲν ὅτι περὶ περὶ περὶ περὶ περὶ
πολέμῳ, καὶ ἀπὸ τοῖς ἐμπειροτάτοις δο-
κούντες γράφειν ὑπὲρ αὐτῶν, Φιλίον καὶ
Φάβιον, μὴ δόντας ἡμῖν ἀπηλκέναι τὴν
ἀλήθειαν. ἐκείνοι μὲν οὖν ἐφύοντο τοὺς
ἄλλους οὐχ ὑπολαμβάνον, συλαζόμενος
ἐκ τῆς βίης καὶ τῆς αἰρέσεως αὐτῶν. δο-
κῶσι δὲ μοι πεπεισμένοι πῶς ἀπλήστον
τοῖς ἔρασι. ἀπὸ γὰρ τῶν αἰρέσεων καὶ τῶν
ὅλων ὄνομα, Φιλίον μὲν πᾶσι δοκῶσι
C οἱ Καρχηδόνιαι περὶ πρῶτον φρονίμους, κα-
λῶς, ἀνδρωδῶς· οἱ δὲ Ῥωμαῖοι, ταπεινῶς.
Φάβιον δὲ, ὑμπαλιν ὑπὲρ τῶν. ἐν μὲν οὖν
τῶν λοιπῶν βίῳ τὴν ταπεινότητα ἐπιείκειαι, ὥς
ὥς αἱ πῆς ἐκβάλλει. καὶ γὰρ φιλόφιλον δὲ
ἐν τῇ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν, καὶ φιλόπατρι, καὶ
συμμοῖν τῶν φίλων τοὺς ἐχθρούς, ὡς σπαι-
λατῶν τοὺς φίλους. ὅταν δὲ τῆς ἰσχυρίας
ἡδὺς ἀνταγωνιστῆς, ἐπιλατῶν καὶ γὰρ πᾶσι
τῶν τῶν τῶν τῶν καὶ πολλάκις μὲν ὁλο-
D γυν καὶ χρομῶν τοῖς μεγέθει ἐπαίνοις τοὺς
ἐχθρούς, ὅταν αἱ πρῶτοι ἀπατῶσι τῶ-
ν. πολλάκις δὲ ἐλέγχον καὶ ψέγον ἐπορειδί-
σας τοὺς ἀνταγωνιστάς, ὅταν αἱ τῶν ἐπι-
τηδολογμάτων ἀμύβλαι τῶν ὑποδεικνύων.
ὡς γὰρ ζῶν τῶν ὁφίων ἀφαιρεθῶν,
ἀχρειοῦται ὁ ὅλον· οὕτως δὲ ἰσχυρίας ἀναι-
ρεθῶν τῇ ἀληθείας, ὁ κατὰ λειπόμενον αὐτῆς
αἰωφελὲς γίνεται διήγημα. δὲ περὶ οὐτε τῶν
φίλων κατηγορεῖ, οὐτε τοὺς ἐχθρούς ἐπαίει
ὁκνητέον· οὐτε δὲ τοὺς αὐτοὺς ποτὶ μὲν ψέγον,
E ποτὶ δὲ ἐγκαμμάειν εὐλαβητέον ὅτι τῶν ἐν
πρῶτοις ἀνταγωνιστῶν, ἔτ' εὐσχεῖν αἰεὶ
δυνατὸν, ὅθ' ἀμύβλαι συνεχῶς εἶναι. ἀπὸ
B

εἰς αὐτοὺς οὖν τὸ πρῶτον, αὐτοῖς τοῖς πρῶ-
 τοῖς ἐφαρμοστέον τὰς περὶ τούτων ἀποφά-
 σεις καὶ ἀφελήσεις ἐν ταῖς ὑπομνήμασι. ὡς δ'
 ἔστιν ἀληθὴς τὰ καὶ ὑφ' ἡμῶν εἰρημένα, σκοπεῖν
 ἐκ τούτων πάρεστι. ὁ γὰρ Φιλίνος ἀρχόμενος ἀ-
 μα τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον βίβλου, φη-
 σὶ περὶ τῆς Μεσσηνίας πολέμου τὰς
 Καρχηδονίους καὶ τὰς Συρακούσας· τὸ δὲ
 ἀρχόμενος τὰς Ῥωμαίους καὶ θαλάσσιαις εἰς τὴν
 πόλιν, εὐθὺς ἀρχαῖν ὅτι τὰς Συρακούσας
 λαβόντας ὅσας πληγὰς ἐπὶ τὴν
 Μεσσηνίαν· αὐτὸς δὲ τὰς Καρχηδονίους ἐκ-
 πορεύσας ὅσας πληγὰς λαβόντας, ἀλλὰ καὶ
 ζωρεῖα τὸ ἐπὶ τῶν ἰσχυρῶν ἀποδοῖν. ταῦτα
 δ' εἰπόν, τὸ μὲν Ἰέρωνα φησὶ μὲν τὸ ἀρχόμενον
 συμπλοκὴν, ὅπως ἐξωθήσεται τὸ φερόν, ὡς τε
 μὴ μόνον τὸ ἀρχεῖν καὶ χάρακα καὶ τὰς σκα-
 τὰς ἐμπαύσασθαι φυγῇ νυκτὸς εἰς τὰς Συρακού-
 σας, ἀλλὰ καὶ τὰ φρούρια πάντα καταλιπεῖν τὰ
 κείματα καὶ τὴν Μεσσηνίαν χώραν. ὁμοίως δὲ καὶ
 τοῖς Καρχηδονίοις μετὰ τὴν μάχην εὐθὺς ἐ-
 κληπόντας τὸ χάρακα, διελθὲν σφας εἰς τὰς πό-
 λεις, τὸ δ' ὑπαίθεσιν ἐδ' αἰτησάμενοι τολμᾶν ἐ-
 λθόντας καὶ συνθεωρήσαντας τὰς ἡγεμονίας αὐτῶν
 ἀποδεδυλαχέτας τὰς ὁχλούς, βαλεῖν τὰς μὴ
 κρίναι ὅτι μάχης τὰ πρῶτα τὰς Ῥω-
 μαίους ἐπὶ τὴν αὐτοῖς, ὅμοιον τὸ χάρακα πο-
 ρεῖν, ἀλλὰ καὶ τὰς Συρακούσας αὐτὰς πρῶ-
 κατὰ τὰς ἐπὶ τῶν πόλεων πολιορκεῖν. ταῦτα δ'
 ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τὸ πᾶσις ὅτι ἀλογίας πλήρη, καὶ
 ἀφελήεις ὅτι πρῶτον τὸ πρῶτον. ὡς μὲν
 γὰρ πολιορκεῖν τὴν Μεσσηνίαν, καὶ νικῶντας ἐν τῇ
 συμπλοκῇ ὑπὲρ τοῦ, τούτοις φεύγοντας, καὶ τὴν
 ὑπαίθεσιν ἐκχωρῶντας, καὶ τέλος πολιορκουμέ-
 νας, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἀποδεδυλαχέτας ἀπέφη-
 νεν. ὡς δὲ ἡγεμονίαι καὶ πολιορκουμένους ὑπερ-
 βῆ, τούτοις διώκοντας καὶ τὸ ἀρχεῖν καὶ
 τούτοις τὸ ὑπαίθεσιν, καὶ τέλος πολιορκεῖν τὰς
 Συρακούσας ἀπέδειξε. πάντα δὲ συνάδον ἀ-
 λήθως οὐδαμῶς διώκται. πῶς γὰρ; ἀλλ'
 αἰατῶν ἢ τὰς ὑποθέσεις εἰς τὰς πρῶτας
 ψευδεῖς· ἢ τὰς ὑπὸ τὸ συμβαίνοντων ἀποφά-
 σεις. εἰσὶ δ' αὐταὶ μὲν ἀληθεῖς καὶ γὰρ ἐξελθόντες
 οἱ Καρχηδόνιοι καὶ Συρακούσαιοι τὸ ὑπαίθεσιν,
 καὶ τὰς Συρακούσας ἐπὶ τὴν πόλιν οἱ Ῥωμαῖοι
 καὶ πόδας· ὡς δ' ἔστι φησὶ, καὶ τὴν Ἐχέταμ,

A relictis illis qui res gerunt, conuenien-
 tes iis ipsis quæ geruntur, sententiæ ac
 iudicia in commentariis sunt aptè ad-
 hibenda. verè autem dici hæc à nobis,
 ex istis potest intelligi. Philinus gesto-
 rum narrationem ac simul librum se-
 cundum exordiens, ait, Carthaginien-
 ses ac Syracusanos Mesaniam obsedis-
 se: Romanos qui mari in urbem ven-
 nissent, ac confestim aduersus Sy-
 racusios prodiissent, grauitè cæsos,
 Mesaniam se recepisse. quum ex op-
 pido iterum egressi Carthaginien-
 ses inuasissent, non solum fuisse cæsos:
 B sed & militum quoque magnam par-
 tem amisisse, quos aduersarij viuos ce-
 pissent. hæc vbi dixit, narrat, Hiero-
 nem post pugnam hanc pugnatam
 adeo mente alienatum esse, vt protin-
 us non tantum vallo tentoriisque
 incensis, Syracusas noctu aufugerit:
 verum etiam castella omnia, quæ di-
 tioni Mamertinorum imminebant,
 deseruerit. consimiliter & Carthagi-
 nienses statim ab hoc prælio relictis
 castris, per oppida se dispersisse, tueri
 C amplius quicquid extra munitiones
 esset, non audentes. hac de causâ eo-
 rum duces, qui militum animos metu
 perculsos animaduertent, id cepisse
 consilij, vt de rerum summa prælio nō
 decernerent. Romanos autem qui
 eos à tergo sequerentur, non agrum
 duntaxat deuastasse, verum etiam Sy-
 racusas ipsas obsidere & per vim op-
 pugnare esse aggressos. hæc autem
 adeo, vt mea fert sententia, omni ab-
 surditate plena sunt, vt omnino ne
 examine quidem sit opus. quos e-
 nim antea Mesaniam obsidentes, & in
 D acie vincentes fecerat: eosdem fugisse
 & planis camporum excessisse, ac tan-
 dem ex formidine deiectis animis ob-
 sidiem passos pronuntiat: quos au-
 tem victos obsideri prius fecerat: eos
 inducit persequentes hostem, plana
 camporum subito obtinentes, ac tan-
 dem Syracusas ipsas prementes ob-
 sidiem. enimvero conuenire ista inter
 se qui possunt? nam aut falsa esse quæ
 prius posuit necessum: aut quæ dein-
 cept de postea infecutis dicuntur. sunt
 E autem hæc posteriora vera: nam Car-
 thaginien- & Syracusani intra mu-
 nitiones suas sunt compulsi: & Syra-
 cusas obsederunt illico Romani: E-
 chetlam quoque, vt quidem iste ait:

urbem in confinio sitam ditionis Syracusanorum & Carthaginiensium. restat necessario concedendum, quas principio posuit assertiones esse falsas: & Romanos ab hoc scriptore victos fuisse proditos: qui iam inde à primis conflictibus ad Mesaniam habitis, superiores extiterint. ac Philinum quidem in opere vniuerso talem inuenias: talem & Fabium quoque, vt suis locis ostendetur. at nos expositis quæ ad digressionem hanc pertinebant, ad historiam reuerſi, posteriora quæque anteribribus subnectentes, lectores ad veram huius belli notitiam paucis perducere conabimur. Quum igitur fama rerum ab Appio & legionibus feliciter gestarum Romam ex Sicilia peruenisset: essentque consules creati M^o Octacilius & M^o Valerius, & legiones omnes, & Coss. ambo in Siciliam mittuntur. Sunt apud Romanos quatuor omnino legiones, præter sociorum auxilia, quarum delectus quotannis haberi solet. continent autem singulæ quatuor millia peditum, equites trecentos. ad harum aduentum pleraque tam Carthaginiensium quàm Syracusanorum oppida ad Romanos defece- runt. Hiero, qui hinc Sicularum consternationem ac pauorem cerneret, illinc Romanorum legiones & numero militum & armaturæ pondere terribiles: ex omnibus his eminentiores ac potiores esse Romanorum spes quàm Carthaginiensium colligebat. itaque rationibus suis adductus vt in eam partem inclinaret, legatos ad Consules de pace & amicitia mittit. non repudiant Romani eius rei mentionem, maxime propter com- meatus. nam quia maris imperium penes Carthaginienses erat, ne vndique commeatu intercluderentur metuebant: eo quidem magis, quod legiones quæ antea transfretauerant, graui annonæ inopia laborauerant. quapropter rati Hieronem magno hac in parte vsui sibi futurum, eius amicitiam non inuiti amplectuntur. Transactum conditionibus hisce: Vt Rex captiuos Romanis absque pretio restitueret: vt insu-

A ἐν μέσῃ κειμένη τῇ τῆς Συρακοσίων καὶ Καρχηδονίων ἐπὶ χεῖρα. λοιπὸν αἰάγκη συγ-
χωρήσῃ, καὶ ὄρχασθαι καὶ καὶ ὑποθήκῃς εἶναι
ψυδῆς καὶ νικῶντων ὁμοίως τῆς Ρωμαίων
ἐν ταῖς πόσιν τὴν Μεσσηνίαν συμπλοκαῖς,
ἡττημένοις αὐτοῖς ἡμῖν ὑπὸ τῷ συγγραφέως
ἀπηγγέλλεται. Φιλίππον μὲν οὖν πρὸ ὅλῳ αὐ-
τὸς τὴν παραμαρτυρίαν ὄρεται τοιοῦτον οἶπε-
ρα ἀπλησίως δὲ καὶ φάσιον, ὡς ἐπὶ αὐτῶν
διεγρήσεται τῆς χειρὸς. ἡμεῖς δὲ ὅτι τοῖς ἀρ-
μόζοντες πεποιήμεθα λόγοις ὑπὸ τῷ πα-
B ρεκτάσει, ἐπομνησθέντες ὅτι καὶ παρὰ τὴν
περιστάμεθα, παρασπέντες αἰεὶ τὴν ἐξῆς λό-
γον, εἰς ἀθηναίαν ἐνοσίαν ἀγὰν ἀφ' ἑβραίων
τοῖς ἐπιγρηγόρεσι ὑπὸ τῷ παρρησιό-
νου πολέμου. παρασπέντων γὰρ εἰς τὴν Ρω-
μῶν ἐκ τῆς Σικελίας τῆς πόλεως τῆς Ἀππῶν καὶ
τῆς στρατιώτου παρρησιό, καὶ ἀπλησίως
ὑπὸ τοῖς Μαίον Οὐραχίλοι, καὶ Μαίον Οὐα-
λέριοι, τὰς τε διωάμεις ἀπάσας ὁραπέτε-
λον, καὶ τοῖς στρατηγῶν ἀμφοτέρωθεν εἰς τὴν Σι-
C κελίαν. ἐστὶ δὲ καὶ Ρωμαίοις τὰ πόρτα τέτ-
ταρα στρατιώτου Ρωμαῖκα, χωρὶς τῆς συμ-
μάχων, ἀ καὶ ἐπὶ αὐτὸν παρρησιό. τούτων
ἐκ ἑκάστον, αἰὰ τετρακισχίλις πέντε, ἡπαιτὶς δὲ
ῥαχίσις. ὡν καὶ ἀρμόζοντων, ἀπὸ τε τῆς Καρ-
χηδονίων αἱ πλείους ἀφιστάμεναι πόλεις παρρη-
σιό τοῖς Ρωμαίοις, ἀπὸ τε τῆς Συρακοσίων.
ὁ δὲ Ἱέρων θεωρῶν τὴν ἀφιστάμεν καὶ καὶ ἀπλησίως
τῆς Σικελίαν, ἀμα δὲ τὸ πλῆθος καὶ τὴν βίαν
τῆς Ρωμαίων στρατιώτου, ἐκ πόρτων συνελο-
γίζετο τούτων, ἐπικυδεύοντας εἶναι τὰς τῆς Ρω-
D μαίων, ἢ τὰς τῆς Καρχηδονίων ἐλπίδας. ἀφ' ὧν
ὅτι τὸ δὲ μέγας ὁρμήσας τοῖς λογισμοῖς διε-
πέμπτο παρὲς τοῖς στρατηγῶν, ὑπὸ εἰρήνης
καὶ φιλίας ποιεῖσθαι τοῖς λόγοις. οἱ δὲ Ρωμαῖοι
παρρησιό, καὶ μάλιστα ἀφ' ἑκάστον χορηγίας.
σταλαπτοχευόντων γὰρ τῆς Καρχηδονίων, δι-
λαβόντων μὴ πόρτα γέναι ἀποκλεισθῶσι τῆς
αἰαχίσις, ἀφ' ὧν καὶ τὰ παρὲς τῆς διαβαίτα
στρατιώτου, πολλὴν ἐνδεῖαν γερνέται τῆς ἐπι-
πιδύων. ἀφ' ὧν ὑπολαβόντες τὸ Ἱέρωνα μετὰ
E λην εἰς ὅτι δὲ μέγας αὐτοῖς πρὸ ἐξέταλ χρεῖαν,
ἀσμένως παρρησιό τῆς φιλίαν. ποιεῖσθαι
νοὶ δὲ συνεγίνετο ἐφ' ὧν τὰ μὲν αἰχμαλῶτα
χωρὶς λῦσαν ἀποδοῦναι τῇ βασιλείᾳ Ρωμαίοις.

ὁρμηρίου ὃ προσεῖται τὰ λαμπρὰ τούτοις ἐ-
 κατόν· λοιπὸν ἔδην Ῥωμαῖοι μὲν ὡς φίλοις καὶ
 συμμάχοις ἐχρῶντο τοῖς Συρακοιοῖσι· ὁ δὲ
 βασιλεὺς Ἰέρων ὑποτίθεται ἑαυτὸν ὑπὸ τῷ
 Ῥωμαίων σκέπτῃ, καὶ χρηγῶν αἰεὶ τούτοις εἰς τὰ
 κατεπεύχοντα τὰ προσγεγῶτα, ἀδελφὸς ἐδασί-
 λθε τῷ Συρακοιοῖσι τὸ μὲν αὐτὰ χρόνον,
 φιλοσφαιρῶν καὶ φιλοδοξῶν εἰς τὰς Ἑλλήνας.
 ὁπιφαιέστας γὰρ δὴ πᾶντων ὧν δόκησεν, καὶ
 πλῆστον χρόνον ἀπολελευκέναι τὴν ἰδίαν δόξιν
 λίας, ἐν τε τοῖς καὶ μέγας καὶ τὰς κατὰ τὰς ἀνά-
 γμασιν. ἐπὶ μετὰ τούτων δὲ τὸ σινηγῶν εἰς τὴν
 Ῥώμην, καὶ προσδεξάμενος τὸν δῆμον, καὶ κυ-
 ρώσας τὰς πόλιν τὸν Ἰέρωνα ἀγαλόντες· λοι-
 πὸν ἔκ ἐτι πᾶσας ἐκρίνον ὅσα προσέλλειν οἱ Ῥω-
 μαῖοι τὰς δυνάμεις, ἀλλὰ δύο μόνον στρατό-
 πεδα· νομίζοντες ἅμα μὲν κεκουφίσαι τὴν πό-
 λεμον αὐτοῖς προσεχωρηκὸς τῷ βασιλείῳ,
 ἅμα ὅμως πολλοὺς ἀπολαμβάνοντες, οὕτως δι-
 κορήσιν τὰς δυνάμεις τῶν ἀγαλόντων. οἱ δὲ
 Καρχηδόνιοι θεωροῦντες τὸν μὲν Ἰέρωνα πο-
 λέμον αὐτοῖς γενομένον, τὸν δὲ Ῥωμαῖοις ὁλο-
 γηρέτερον ἐμπλεκόμενον εἰς τὰ καὶ τὴν Σικε-
 λίαν, ὑπέλαβον βαρυτέρας προσδεῖσθαι τα-
 ρακῶν, δι' ἧς ἀποφθαλμῶν διωκόμενοι
 τοῖς πολεμίοις, καὶ σινηγῶν τὰ καὶ τὴν Σικε-
 λίαν. ὁ δὲ καὶ ξειολογήσαντες ἐκ τῆς αἰτιέ-
 ραι χώρας, πολλὰς μὲν Λιγυστοῖς καὶ Κελύβις,
 ἐπὶ δὲ πλείους τούτων Ἰσηρας, ἀπομύσας εἰς τὴν
 Σικελίαν ἀπέστειλαν. ὁρῶντες δὲ καὶ τὸν Ἄ-
 κχεγῶν πόλιν ἀφυστάτῳ οὖσαι πόλιν
 τὰς πόλιν, καὶ βαρύνοντι ἅμα τὴν αὐ-
 τῶν ἐκείνης, εἰς αὐτὴν σινηγῶν τὰ τε
 χορηγία καὶ τὰς δυνάμεις, ὁρμητικῶς κρί-
 νοντες χρόνον αὐτῇ τῇ πόλιν πόλιν τὸν πό-
 λεμον. τῷ δὲ Ῥωμαίων οἱ μὲν πόλιν τὸν Ἰέ-
 ρωνα ποιοσάμενοι τὰς σινηγῶν στρατηγίαι, ἀ-
 ταχευήκεισαν· οἱ δὲ μὲν τούτοις καταπα-
 γέντες, Λεύκιος Ποστούμιος καὶ Κοῖντος Μα-
 μίλιος, ἦσαν εἰς τὴν Σικελίαν μετὰ τὴν στρα-
 τῶν. θεωροῦντες ὃ τὸν Καρχηδόνιον ἐ-
 πὶ πολὺν, καὶ τὰς πόλιν τὸν Ἀχεγῶν πόλιν
 σκευὰς, ἐγκύσαν πολυμυρότερον ἐγγράφῃ τοῖς
 πόλιν. ὁ δὲ καὶ τὰ μὲν δῆα μέρη τῶν πο-
 λέων πρῶτον, φέροντες ὃ πᾶν τὸν στρατεύ-
 ματι πόλιν αὐτὸν Ἀχεγῶν πόλιν.

A per argenti talenta centum adice-
 ret. secundum hæc Romani Syra-
 culios amicorum sociorumque lo-
 co habebant: & Rex Hiero quum ad
 Romani nominis umbraculum se
 applicuisset, semperque omnia iis sub-
 ministraret, prout res ipsorum exi-
 gerent, reliquam ætatem in regno
 Syracusano securus exegit: erga Græ-
 cos ita se gerens, ut qui coronas ip-
 sorum exambiret, suamque inter ip-
 sas famam celebrari gestiret. nam il-
 lustrissimus omnium mortalium vi-
 detur hic fuisse, & qui prudentiæ in
 consiliis suæ fructum longissimo tem-
 pore tam priuatis quàm publicis in
 rebus percepit. Hoc fœdere Romam
 perlato & approbatis ac populi iussu
 firmatis conditionibus pacis cum
 Hierone: post hæc non amplius uni-
 uersas placuit copias mittere, sed duas
 tantum legiones: nam & coniunctio-
 ne Regis belli onere nonnihil suble-
 uatos se putabant: & hoc modo exer-
 citum omni copia rerum necessaria-
 rum facilius abundaturum arbitra-
 bantur. Carthaginenses vero qui
 Hieronem sibi factum hostem viden-
 rent, & Romanos maiore molitione
 rebus Siculis sese immiscerent: ap-
 paratu instructiore opus sibi esse iu-
 dicarunt: quo & hostibus intrepide
 resistere, & quæ in Sicilia posside-
 bant, retinere possent. itaque mer-
 cenario milite è transmarinis regio-
 nibus conducto, magnum Ligurum
 & Gallorum, ac maiorem etiam Hi-
 spanorum numerum in Siciliam mit-
 tunt. quumque Agrigentorum op-
 pidum ad hos apparatus commodissi-
 mum, & suæ ditionis amplissimum
 esse viderent: quasi arce belli eo lo-
 co decernentes uti, annonam simul
 ac militem Agrigenti colligunt. Ro-
 manis consulibus qui fœdus cum
 Hierone fecerant domum reuersis,
 qui ipsis successerunt L. Postumius
 & Q. Mamilius in Siciliam cum le-
 gionibus veniunt. hi consilia Car-
 thaginensium perspicientes, qui-
 que apud Agrigentum fiebant ap-
 paratus, maiore audacia res ag-
 grediundas sibi statuunt. quapro-
 pter cæteris belli partibus omissis,
 Agrigentum ipsum cum vniuerso
 exercitu impetu magno inuadunt:

octo ab vrbe stadia locatis castris, Carthaginienſes mœnibus includunt, quoniam autem erat tunc cum maxime tempus meſſis, & iam ab initio diurnam fore obſidionem apparbat: milites maiore ſtudio quàm par erat ad colligendas fruges prodeunt. Carthaginienſes hoſtem per agros palatum conſpicati, oppido egreſſi frumentantes adoriuntur: iſque nullo negotio fugatis, partim ad diripienda caſtra, partim ad ſtationes trucidandas impetum faciunt. enimvero diſciplinæ exquisita ratio à cæteris diuerſa, vt aliàs ſæpe, ita tunc quoque rei Romanæ ſaluti fuit: nam apud hos loco deceſſiſſe, aut omnino ſtationem fuga deſeruiſſe capitale eſt. qua re factum, vt tunc quoque aduerſarios longe numero ſuperiores fortiter ipſi ſuſtinendo, multos quidem ex ſuis amiſerint, plures tamen ex inimicis peremerint. tandem cinctis hoſtibus, qui iam vallum ipſum modo non diuellebant, poſtquam multos interfecerint: reliquos vrgendo cædendoque in urbem compulerunt. poſt id temporis Carthaginienſes timidius in hoſtes erumpere: Romani vero cautius frumentatum exire. vbi iam Carthaginienſes non vltius, quàm ad leuem dimicationē foras prodeunt, Conſules diuiſo bifariam exercitu, cum vna parte circa Æſculapij ſanum ante urbem ſitum cōſident: alteram ei regioni urbis quæ Heracleam ſpectat obiciunt, caſtrāq; ibi ponūt. interiectum caſtris ſpatium ex vtraque oppidi parte, ſic muniunt, vt aduerſus oppidanorum eruptiones ſoſſa ſe præcingant: tum autem aliam extrinſecus ducant, vel ad externi hoſtis impreſſiones defendendas: vel ad illa prohibenda, quæ, vt ſit in obſeſſis urbibus, furtim importarentur, aut ſi quis clanculum vellet ingredi: interualla ſoſſas inter & ipſos exercitus, militum præſidiis complectuntur, locis maximè opportunitis per diſtincta ſpatia munitis. comineatum & reliquos apparatus cæteri ſocij Erbeſſum ventitantes eò conuehebant: ipſi vero ex eo oppido, quod à caſtris non longe aberat, res venales continenter aduchendo & adferendo,

A καὶ τραποπέδουσαιτες ἐν ὀκτὼ σταδίοις ἀπὸ τῆς πόλεως, συνέκλεισαι ἐντὸς τειχῶν τὰς Καρχηδονίους. ἀκμαζούσης δὲ τῆς οἴτου σιταγωγῆς, καὶ παροφαινομένης χειρὸς πολιορκείας, ὤρμησαι ἐκδυμότερον δὲ δέοντος οἱ τραποπέδουσαι τὸς σιτολογοῦν. οἱ δὲ Καρχηδόνιοι καλιδόντες πρὸς πολέμους ἐσκεδασμένοι καὶ τὴν χώραν, ἀξελθόντες ἐπὶ τοῖς σιτολογοῦσι. βεβλήμενοι δὲ τοῖς ῥαδίως, οἱ μὲν ὅτι τὴν χάρακον ἀρπαγῶν ὤρμησαι, οἱ δὲ ὅτι τὰς ἐφεδρείας. ἀλλ' ἢ τὴν ἐπιτομήν ὁραφοῦν, καὶ τότε καὶ πολλάκις ἦδη οἴσκει τὰ Ρωμαίων πρὸς ἑαυτά. ὁ γὰρ πρὸς ἡμῶν πρὸ αὐτοῖς, θάνατος ἐστὶ τῷ παρεμένῳ τὸ πῶν, καὶ φονὴν δὲ τὸ πρὸς ἑαυτὸν ἔξ ἐφεδρείας. διὸ καὶ τότε πολλὰ πλάσις οἶσας τὰς ὑπεναγμένας ὑποσάντες ἡμῶν, πολλὰς μὲν τῶν ἰδίων ἀπέβαλον, ἔτι δὲ πλείους τῶν ἐχθρῶν ἀπέκτειναν. τέλος δὲ κυκλώσαντες τὰς πολέμους, ὅσοι ἔτι ὄρασαν τὴν χάρακα, τὰς μὲν αὐτῶν διέφρασαν, τὰς δὲ λοιπὰς ἐπικλείμενοι καὶ φονιδόντες, συνεδίωξαν εἰς τὴν πόλιν. μὲν δὲ ταῦτα συνέβη τὰς μὲν Καρχηδονίους ἀλαβέσειον ὁρακοῦν πρὸς τὰς ἐπιθήσεις, τὰς δὲ Ρωμαίους φυλακτικώτερον χεῖρῶν τῶν παρονομαῖς. ἐπὶ δ' ἔκ ἀντιθέσεως οἱ Καρχηδόνιοι πλὴν ἔως ἀκροβολισμῶν, διελόντες οἱ τραποπέδουσαι τῶν Ρωμαίων εἰς δύο μέρη τὴν διὰ μιν, τῷ μὲν ἐν τῷ πρὸ τῆς πόλεως Ἀσκληπιῶν, ἑλθόντες θάτερον δὲ κατετραποπέδουσαι ἐν τοῖς πρὸς Ἡράκλειον κεκλιμένοις μέρεσι τῆς πόλεως. τὰ δὲ μετὰ τὴν τραποπέδουσαν ἔξ ἐκατέρου τῶν μέρους τῆς πόλεως ὠχυρώσαντο. καὶ τῶν μὲν αὐτῶν τὰ πρὸς τὸν πρὸς ἑαυτοὺς, χάρακον τῆς πρὸς τοῖς ἐχθροῖς ἐκ τῆς πόλεως ἀσφαλείας. τῶν δὲ ἐκ τῶν αὐτῶν πρὸς ἑαυτοὺς, φυλακτικῶν ποιούμενοι τῶν ἐξωθεν ἐπιθέτων, καὶ τῶν πρὸς ἑαυτοὺς καὶ πρὸς ἑαυτοὺς εἰσὶν εἰσὶν εἰς τὰς πολιορκουμένας πόλεις. τὰ δὲ μετὰ τῶν τὰ πρὸς καὶ τῶν τραποπέδουσαν ἀλαβέσειον, φυλακτικῶν διέλαβον, ὅχνησιν ὁρακοῦν τοῖς ἐχθροῖς τῶν πόλεων ἐν ἀλαβέσειον. τὰ δὲ χορηγία καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ πρὸς οἱ μὲν ὄρακοι σύμμαχοι πόλεις ἔδειξαν αὐτοῖς, καὶ πρὸς εἰς Ἑρβησπὶν αὐτοῖς δὲ ἐκ ταύτης τῆς πόλεως ἐμαχεῖν ὑπερβύσας, ἀγόντες καὶ φέροντες συνεχῶς τὰς ἀγῶνας.

δαψιλῇ τ' αἰαγχεῖα σφίσι πῦρσκάδαζον. πέντε μὲν οὖν ἴσως μιλῶνς ἐπὶ τ' αὐτῶν διέ-
 μηον, ὅσῳ ὀλοχερές ποστέρημα δυνάμε-
 ναι λαβὴν κατ' ἀλλήλων, πλὴν τ' ἐν αὐτοῖς
 τοῖς ἀκροβολισμοῖς συμβαίνοντων. συνεχο-
 μένων δὲ τὰ λιμῶν τ' Καρχηδονίων ἔχε δ'
 πλῆθος τ' ἐν τῇ πόλει συγκεκλεισμένων ἀν-
 δρῶν, (οὐ γὰρ ἐλάττους πέντε μυριάδων ὑ-
 πῆρχον) δυσχεροῦς ἄνδρος Ἀντίσας ἦδη τοῖς
 ποστέρημασιν, ὅτι λαγμέος ἐπὶ τ' πολιορκη-
 μένων δυνάμεων, διεπύμπτετο συνεχῶς εἰς τ'
 Καρχηδόνα, τίω τε ποσείσασιν ἔχουσαν, καὶ
 βοηθῶν ποσάχαλιν. οἳ δ' ἐν τῇ Καρχηδόνι, τ'
 ἐκτισσημένων στρατιωτῶν καὶ θηρίων γαμί-
 σαντες τὰς καὶς, ἐξέπεμψαν εἰς τ' Σικελίαν
 ποσὲς Ἀΐκων τ' ἑτέρων στρατηγῶν. ὅς σινα-
 γαγὼν τὰς ποσάχαλιν καὶ δυνάμεις εἰς Ἡρά-
 κλειαν, ποσῶν μὲν ποσάχαλιν ποσάχαλιν, κατὰ
 τ' Ἡρόσας πόλιν, καὶ πῦρσκάδαζον τὰς ἀγ-
 ραῖς, καὶ τ' ἀσάχαλιν χορηγίαν, τοῖς τ' ὑπεναν-
 τίωι στρατιώταις. ἐξ ἧ συνεβήτο ὅς Ρωμαῖους
 ἐπὶ πολιορκίᾳ, καὶ πολιορκίᾳ τοῖς ποσά-
 μασιν. εἰς γὰρ ἔπο σιναγῶν τῇ σποδία καὶ
 αὐτῇ τ' ἀσάχαλιν, ὥς πολλάκις βυλδύεαζ
 ποσὲς τὰς λυφὲς τ' πολιορκίαν. ὅ δ' καὶ τέλος ἀν-
 ἐποίησαν, εἰ μὴ πᾶσαι σποδύων καὶ μηχουῶν
 ποσῶν ποσῶν ἱέρων, τὰ μέγιστα καὶ τ' ἀσά-
 χαῖα σφίσι πῦρσκάδαζον τ' χορηγίαν. μὲν δὲ
 ταῦτα θωρῶν ὁ ποσῶν ποσῶν αὐτῶν τὸς μὲν
 Ρωμαῖους ὑπὸ τε τ' ἰόν καὶ τ' ἐνδύας ἀσά-
 χαῖς ποσῶν ποσῶν, ἔχε δ' λαμπερὴν εἰς τ'
 αὐτοῖς κατὰστασιν, τὰ δὲ σφέτερον στρατιώταις
 νομίζον ἀξίον ποσὲς μάχην ὑπάρχειν, αἰα-
 λαβῶν τὰ τε θηρία ποσὲς πύργων τὸν
 ἀειδμόν οἶον, καὶ τ' λαμπρὴν δυνάμιν ἀπασαν,
 ποσῶν καὶ σποδύων ἐν τ' Ἡρακλείᾳ, πα-
 ραχέλας τοῖς Νομαδικαῖς ἱπποῦσι ποσῶν
 ποσῶν, καὶ σιναγῶσι τ' χαρῶν τ' ἐνδύων,
 ἐρελίζον καὶ ποσῶν τὸς ἱπποῦς αὐτῶν ἐκχα-
 λῶσαι· κατὰστασιν πάλιν ἐγκλίνας ἀποχω-
 ρῶν, ἕως αὐτῶν συμμίζωσι. ποσῶν ποσῶν
 ὁ σιναγῶν τ' Νομαδικῶν, καὶ ποσῶν ποσῶν
 πατέρων τ' στρατιώταις, ὅς οἱ τ' Ρωμαῖων
 ἱπποῦς ἐξέχοντο, καὶ θρασύως ἐπύμπτετο τοῖς
 Νομαδικῶν. οἳ δ' Ἀλβῶν ὑπὸ ποσῶν καὶ τ'
 ποσῶν, μέγιστον ποσῶν τὸς ποσῶν τ' Ἀν-

A largam omnium ad usum necessario-
 rum copiam sibi parabant. ad quinque
 circiter menses eadem facies rerum
 mansit: quum neutra pars de altera
 victoriam ullam referret, quæ ad sum-
 mam spei totius proficeret: sed tan-
 tum inter partes velitationes fierent.
 tandem ubi propter ingentem homi-
 num multitudinem quæ inclusa mor-
 nibus tenebatur, (erant enim non
 pauciores quinquaginta millibus:)
 Carthaginenses fame premebantur:
 Hannibal, qui cum imperio copiis ob-
 sessis præerat, non idoneum amplius
 se rebus sustentandis animaduer-
 tens, crebros Carthaginem nuntios
 mittebat, qui & necessitatem urgen-
 tem significarent, & ad opem feren-
 dam hortaretur. Carthaginenses mi-
 litibus atque elephantis quos denuo
 cogere potuerant, naues onerant, om-
 nesq; ad Hannonem alterum ducem
 suum, in Siciliam mittunt. is uniuerso
 belli paratu & copiis Heracleam con-
 tractis, ante omnia urbem Erbesum
 proditorum opera usus occupat, & ca-
 stris hostium comeatum ac quicquid
 ad necessarios usus requiritur adimit.
 unde euenit, ut Romani pariter & ob-
 siderent, & reapse obsiderentur. eo nã-
 que tam frumenti quàm aliarum rerum
 necessariorum inopia redigebantur,
 ut sæpenumero de obsidione soluen-
 da deliberarent: quod & fecissent ad
 extremum, nisi Hiero, omni studio atq;
 sollertia adhibita, modicam copiam
 earum præsertim rerum quib. carere
 minus poterant, ipsis procurasset. post
 hæc Hanno, qui Romanos ex morbo
 & inopia rerum debilitatos, quod pesti-
 lens apud eos aer esset, animaduerteret,
 suas autem copias ad certamen putaret
 idoneas: sumptis secum elephantis ad
 quinquaginta, & omni reliquo exerci-
 tu, Heraclea cum properantia educit:
 iussis equitibus Numidis ire præ, & ut
 vallo aduersariorum appropinquan-
 tes, eorum equites irritarent, & ad pu-
 gnam elicere conarentur: deinde acie
 inclinata refugerent, donec ad se per-
 uenissent. quum imperata Numidæ
 fecissent, & altera castra essent adorti,
 confestim Romani equites erumpe-
 re, atque animose Numidas urgere. illi
 pedem referre, prout imperatum erat,
 donec Hannoni sese coniunxissent:

ibi tum conuersione facta, circumfusi hostibus incumbunt, & complures eorum dant letho, ceteros ad vallum usque persequuntur. quibus peractis, Hanno collem Torum nomine, decem circiter stadiorum intervallo ab hoste disparatum, occupat, ibique castra locat Romanis imminencia. Labuntur menses duo, rebus in eodem manentibus statu: quum vniuersæ pugnae casum non adirent, sed leuibus duntaxat præliis quotidie inter se hostes certarent. postea vero quàm Hannibal faces accēsas iugiter ostendens, ac nuntios subinde ex oppido mittēs, Hannoni significauit, non amplius tolerari famem à multitudine, atque adeo multos penuria coactos ad hostes transire: belli fortunam sibi tentādam dux Carthaginiensium constituit: non minus Romano propter indicatas causas eodem inclinante. igitur eductis vtrunque copiis in medium locum inter vtraque castra, pugna committitur. post diuturnum certamen tandem Romani mercenarios Carthaginiensium qui in prima acie rem gerebant, in fugam vertunt. porro dum isti in elephantos incidunt, & stantes à tergo reliquos ordines, euenit, vt vniuersus Pœnorum exercitus tumultu impleretur. sequitur mox totius aciei inclinatio: caduntur plerique omnes: pauci Heracleam se recipiunt. Romani & bestiis quamplurimis, & omni suppellectile potiuntur. quum oborta nox esset, atque ipsi partim ob lætitiā ex te bene gesta, partim ob lassitudinem negligentius excubias agerent: Hannibal desperatis rebus, & opportunitatem consulendi saluti suæ commodam habere se ratus propter illa quæ diximus, circa mediam noctem cum stipendiarijs oppido egreditur. dein vbi fossas storeis acere probe fartis æqualiter, hostibus insciis incolumem exercitum abduxit. quo simul illuxisset animaduerso, Romani extremum agmen copiarum Hannibalis carpsisse leuiter contenti, mox in portas vrbis imperum omnes conuertunt. quia nemo resistebat, irruptione facta oppidum diripiunt: ac multis mancipiis, multoque omnis generis apparatu

A ρωνα· λοιπὸν τ' ἐκ μεταβολῆς περὶ αὐτῶν ἐπέβαιντο τοῖς πολεμίοις, καὶ πολλοὶ μὲν αὐτῶν ἀπέκτιναν, τὸς δ' λοιποὺς ἕως εἰς τὸ χάρακα συνεβίβωσαν. ἡγομένων δ' αὐτῶν, ἐπετραβέπεδσαι οἱ περὶ τὸ Ἀῖνωνα τοῖς Ῥωμαίοις, καὶ Ταραβόμοις τ' Ἰόφοις τ' Ἀλφειοῖς Τόρεσι, ὡς δίκαια σταδίους ἀπέχοντες τῷ ὑπερασπίσιν καὶ δύο μὲν μίλλιας ἔμμενοι ὅτι τῷ ὑποκειμένῳ, ὁστέν ὀλοχέρεις παρέστησαν, πλην ἀχροβολιζόμενοι καὶ ἐκαστὴν ἡμέραν. τῷ δ' Ἀνίβω Διγ. πυρρομένην καὶ διγ. παμπεδὸν συνεχὼς ἐκ τῆς πόλεως περὶ τὸ Ἀῖνωνα, καὶ δηλοῦντος ὅτι τὰ πλήρη τὸν λιμὸν οὐχ ὑπομύσει, πολλοὶ δὲ καὶ περὶ τοῖς πολεμίοις αὐτομάτοι διγ. τὴν ἐνδύαν· ἔγνω Διγ. κινδυνώσιν ὅτι τῶν Καρχηδονίων στρατηγὸς οὐχ ἦτον ὅτι τῷτο φερόμενον καὶ τῶν Ῥωμαίων, διγ. τὰς παρερημένας αἰτίας. δις δὲ ἔξαχαρόντες ἀμφοτέρω τὰς δυνάμεις εἰς τὸν μεταξὺ τόπον τῶν τραβέπιδων, συνεβίβωσαν ἀλλήλοις. ὅτι πολλὴν δὲ χρόνον ἡγομένης τῆς μάχης, τέλος ἐβέβαιο τοὺς περὶ κινδυνώσαντας μεθοφόρους τῶν Καρχηδονίων οἱ Ῥωμαῖοι. τοῦτον δὲ πεσόντων εἰς τὰ θηρία, καὶ τὰς λοιπὰς τάξας τὰς ἐφεσπυίας, συνεβίβωσαν συνπαρῆλθαι δ' τῶν Φοινίκων στρατόπεδον. ἡγομένου δὲ ἐγκλίματος ὀλοχέρως, οἱ μὲν πλησὶ διεφθάρησαν αὐτῶν, πλεῖς δ' εἰς Ἡράκλειαν ἀπεχώρησαν. οἱ δ' Ῥωμαῖοι τῷ τι πλείων ἐκυρίδωσαν θηρίων, καὶ τῷ ἐπιστάτης ἀπάσης· ὅτι ἡγομένης δ' ἡ νύκτος, καὶ διγ. τ' ἐκ τῆς καὶ ὁρθωμῆς χάρακα, καὶ διγ. τ' ἐπὶ τὸν ῥαθυμότερον τῶν φυλακῆς αὐτῶν χρησιμοποιέων, ἀπελπίσας Ἀνίβας τὰ τραβέπιδων, καὶ νομίσας ἔχιν διφυῆ καὶ περὶ τῶν θηρίων διγ. τὰς πορφυρήμας αἰτίας, ὥρμηται περὶ μέσας νύκτας ἐκ τῆς πόλεως, ἔχων τὰς ξεινὰς δυνάμεις. χάσας δ' ὁμοῖς ἀχύρων σπαραγμένοις τὰς τάξεις, ἔλαβον τὸς πολεμίους ἀπαγαγὼν ἀσφαλῶς τῷ δυνάμει. οἱ δ' Ῥωμαῖοι τῇ ἡμέρας ἐπελθόντες συνέντες δ' ἡγετὸς, καὶ τῷ ἕσπυας τῷ περὶ τῶν Ἀνίβας ὅτι βραχὺ καὶ θαλάμοι, μὲν ταῦτα πόλιντες ὥρμηται περὶ τὰς πύλας. ὕδινος δ' ἐμπεδὼν αὐτοῖς ἱσμεῖν, παρὰ πωπύοντες διήρπασαν τὴν πόλιν, καὶ πολλὰ μὲν ὄρμηται, πολλὰς δ' καὶ περὶ ὁδοῦ ἐχέοντο καὶ ὁδοῦ ἐχέοντες ἐγχεα-

πῆς τῆς δ' ἀγέλης ἀφικόμενης εἰς τὴν σύγ-
 κλησιν τῶν Ῥωμαίων ὑπὸ τῆς καὶ τοῦ Ἀρε-
 γάντου, πειραγῆς ἡρόδοτος, καὶ τὰς δυνάμεις
 ἐπιδύντες, οὐκ ἔμνηον ὅτι τὸ ὄξυ δρχῆς λο-
 γισμῶν, οὐδ' ἔρχοντο σισυκίαν τῶν Μα-
 μαρτίνων, οὐδὲ τὰς ὁξυ αὐτῶν τὸν πόλεμον ἡρο-
 μείας ὠφελείας. ἐλπίζαντες ὅτι καὶ οὗτος δυ-
 νατὶν εἶναι τῶν Καρχηδονίων ἐκδοῦν ἐν τῇ
 ἡσυχίᾳ, οὗτος δὲ ἡρομείας, μεγάλῃ ἐπιδόσῃ
 αὐτῶν λήλυσθαι τὰ πρῶτα, πρὸς τοῦ-
 τος ἡσυχίᾳ λογισμοῖς καὶ τῷ πρὸς τὸν ὁξυ-
 ρος ὁπλοισί. τὰ μὲν οὖν πρὸς τὰς πεζικὰς
 δυνάμεις ἐώρων καὶ λόγον σφίσι παρεχόμε-
 να. μὲν γὰρ τῶν τῶν Ἀρεγάντου πολιορκη-
 τῶν, οἱ καὶ ἀσπῆτες στρατηγὸν, Λεύκιος Οὐα-
 λέριος, καὶ Τίτος Οὐαλέριος, ἐδόκειν ἐνδεχο-
 μένως χρῆσθαι τῇ τῶν Σικελίας. τὸ δὲ θα-
 λάτῃς ἀκοντὶ τῶν Καρχηδονίων ἐπικρατεῖν-
 των, ἐξυποτατεῖτο αὐτοῖς ὁ πόλεμος. ἐν γὰρ
 τοῖς ὁξυ χρόνοις κατεχόντων αὐτῶν ἦδη τὸν
 Ἀρεγάντου, πολλὰ μὲν πάλιν προσέειπεν
 τῷ μισογαίῳ τοῖς Ῥωμαίοις, ἀγωνίσασθαι
 τὰς πεζικὰς δυνάμεις, ἐπὶ δὲ καὶ πλείους ἀ-
 φίσαντο τῷ θαλάτῃς, καὶ ἀπεπλη-
 μέναι τῶν Καρχηδονίων στόλον. ὅταν ὁρῶν-
 τες αὐτὴν καὶ μάλλον εἰς ἐκείνους τὰ μέρη ῥο-
 πὰς λαμβάνοντα τὸν πόλεμον ὄξυ τὰς πρὸς
 ῥημάτων αἰτίας, ἐπὶ δὲ τῷ Ἰταλίᾳ πορ-
 μῶν πολλὰ καὶ ὑπὸ τῇ ναυικῇ δυνάμει,
 τὸ δὲ Λιβύῃ εἰς τέλος ἀβλαβῆ ὀφείμενσαι,
 ὡμῶς ὅτι ὁ σκευεβαρὴν τοῖς Καρχηδο-
 νίοις εἰς τὴν θαλάτταν. ὁξυ καὶ τὸν ὁξυ ὅξυ
 καὶ μετὰ ῥῶμῃς ποιήσας μνημῆν ὅτι
 πλείον τὸ πρὸς ῥημάτων πόλεμον, καὶ τὸ
 μὴδὲ ταύτῃ ἀγνοῦσθαι τὸν δρχῆν, πῶς καὶ
 πότε, καὶ δι' αἰτίας πρὸς τοῖς εἰρησῶν εἰς
 θαλάτταν Ῥωμαῖοι. ἡσυχῆς δὲ τὸν πόλεμον
 αὐτοῖς τελεῖν λαμβάνοντα, τότε πρὸς ἐπι-
 βολῇ ναυπηγίᾳ σκάφη, πεντηκῶν μὲν
 ἐκατὸν, εἴκοσι δὲ τετάρεις. τῶν δὲ ναυπηγῶν εἰς
 τέλος ἀπείρων ὄντων τῶν πρὸς τὰς πεντηκῶν
 ναυπηγίας, ὁξυ δὲ μὴδὲνα τότε τῶν καὶ τὴν
 Ἰταλίᾳ κερῆσθαι τοῖς σκάφεσι, πολλὰ
 αὐτοῖς πρὸς τὸν ὁξυ δρχῆν. ὁξυ ὡν
 καὶ μέγιστα σκευεβαρὴς αὐτῶν ὁ μεγάλῳ
 καὶ πρὸς τοῖς Ῥωμαίοις αἰρέσως.

* ἡσυχῇ πεζικὰς, ἡσυχῇ τῶν
 πεζικῶν καὶ αὐτῶν ἡσυχῇ
 ὡς καὶ αὐτῶν ἡσυχῇ.

A potiuntur. Vbi perlatus esset ad Ro-
 manum senatum de rebus ad Agri-
 gentum gestis nuntius: omnes lætitia
 gestire; & sublati spiritibus, non iam
 prioribus consiliis acquiescere. neque
 enim quod Mamertinos servassent,
 quodque optimam hoc bello prædam
 essent nanti, satis hoc illis erat: quin
 potius in spem adducti posse se Car-
 thaginienses penitus insula eicere,
 magnūque inde res suas incremen-
 tum fore accepturas: eò cogitationes
 & consilia omnia sua referebant. Et
 B quidem ad pedestres copias quod at-
 tinet, bene sibi cepta procedere intel-
 ligebant. nam L. Valerius & T. Ota-
 cilius post illos creati qui Agrigentum
 ceperant, commode Siciliam vide-
 bantur administrare. sed quia maris
 imperium sine controuersia obtine-
 bant Carthaginienses, belli rationes
 paribus ponderibus libratas in ancipi-
 ti habebant. Proximis namque tem-
 poribus postquam esset ab iis captum
 Agrigentum, sicut mediterraneæ vr-
 bes multæ parum sibi fidentes ob ter-
 restres eorum copias, Romanis se ad-
 iunxerant: ita etiam vel plures è ma-
 ritimis quas classis Punica terrore
 exanimabat, ab iisdem defecerant.
 C qui igitur magis magisque in dies in-
 telligerent, belli palmam ob eiusmodi
 causas modo huc, modo illuc in-
 clinare: hoc amplius, Italiam quidem
 per sepe à Carthaginiensium classe
 agi ferri: Africam vero ab omni peni-
 tus damno manere immunem: fa-
 ciendum sibi putarunt, ut sicut Car-
 thaginienses, ita etiam ipsi mare in-
 grederentur. Nec parum hoc quoque
 D me, ad superius bellum paullo pluri-
 bus describendum impulit: ut ne prin-
 cipium huius rei ignoraretur: quo in-
 quam modo, quando, & quas ab caus-
 las mare est ingressus populus Roma-
 nus. quum igitur bellum protrahi sibi
 cernerent, tunc primum naues fabri-
 care in animum induxerunt: quin-
 queremes quidem centum, triremes
 vero viginti. rem sane quàm diffici-
 lem: quod navium fabricatores in to-
 tum rudes essent quinquerecium
 E construendarum: ignoto adhuc Ita-
 lis hominib. eiusmodi nauigiorum
 usu. ut facile etiam ex eo magnitudi-
 nem animi Romanorum & in rebus
 suscipiendis audaciā existimare liceat.

nam qui apparatus, non dicam idoneum, sed omnino nullum haberent, atque adeo de mari ne cogitassent quidem vnquam ad illam diem: tunc primum & cogitarunt simul, & tam audacter rem susceperunt, vt prius quam periculum eius facerent, impetum statim ceperint prælio nauali cum Carthaginien-sibus dimicandi: qui traditum à maioribus maris imperium sine certamine obtinebant. veritatem sententiæ huius nostræ & miraculum audaciæ illius Romanorum, arguit: quod quando primum copias Mefanam transportare sunt aggressi, tantum abest, vt rectas naues haberent, vt ne longa quidem naus vlla, aut lembus saltem vnus eis fuerit: verum ætuariis quinquaginta remorum, & triremibus, quas à Tarentinis, Locris, Eleatis item ac Neapolitanis commodatò acceperant, immani ausu militem transimiserunt. quo quidem tempore, quum Carthaginien-ses in eos essent inuecti, & naus vna recta cupiditate pugnandi propius se admouisset, sic vt impacta littori in potestatem Romanorum veniret: pro exemplo hæc illis fuit, ad cuius instar, classem ædificarunt vniuersam. qui si non contigisset casus, defutura videlicet illis erat in totum, adeo erant imperiti, eius consilij incundi facultas. Enimuero dum illi quibus construendarum navium cura incumberebat, in paranda classe occupabantur: alij socios nauales cogere, & ad remigandum hoc modo eos in terra exercere. Remiges sedere ad remigia iussos in littore, eodem seruatò ordine vt si in navium transtris considerent: hortatore in medium locato, omnes simul reclinare sese manus adducendo, & rursus incumbere easdem propellendo, principio & fine motus ad pausarij iussionem facto, assuefaciebant. His ita præparatis, mox vt naues fuerunt confectæ, in mare eas deducunt: & paululum modo in mari & veritate ipsa artem experti, iussu Cos. secundum Italiæ littus nauigare incipiunt. nam qui classi Romanæ erat præfectus **Cornelius** Cornelius, quo necessaria omnia nauali exercitui prospiceret, pau-

A ἔχοντες οἱ εὐλόγους ἀφορμαὶ ἔχοντες, ἀλλ' οὐδ' ἀφορμαὶ κατὰ πᾶς, ἔδ' ὅτι νομοὶ οὐδὲ ποτε ποισάμηναι τὴν θαλάττης, τότε δὲ πρῶτον ἐν τῷ λαμβάνοντες, ἔπειτα πολυμῶς ἐνεχίρηναι, ὥστε πρὶν ἢ πνευμάτωι ἢ πνεύματι, δι-
B οὗτος ὅτι πρῶτος Καρχηδονίοις ναυμαχεῖν, τοῖς ἐν πνεύματι ἔχοντες τὴν θαλάττης ἡγεμονίαν ἀδελφόν. μὴ τυχεῖ δ' αἰ' τις χεῖρα τοῦ πρῶτος τὴν δὴν ἔχει τὴν ὑπὲρ ἐμοῦ λεγόμενων, καὶ πρῶτος τὸ πρῶτον αὐτῶν τὴν πόλιν ὅτε γὰρ τὸ πρῶτον ἐπεχίρηναι ἀναβάντες εἰς τὴν Μεσσηνίαν τοῖς δυνάμεις, ἔχ' οἱ κατὰ φερεῖας αὐτοῖς ὑπὲρ ναῦς, ἀλλ' ἔδ' κατὰ τοῦ μακρόν πλοῖον, ἔδ' ἡμέρος ἔδ' εἰς. ἀλλὰ τὸ πρῶτον Ταρρακων καὶ Λοκρῶν, ἐπὶ τῇ Ἐλεατῶν καὶ Νεαπολιτῶν συστρεφάμενοι πεντηκοντόρους καὶ ῥη-
C ρῆς, ὅτι τούτων κατὰ βόλως διεχόμενοι τοῖς αἰσῶν. ἐν τῷ δὲ κατὰ τὴν Καρχηδονίαν καὶ τὴν πορθμὸν ἐπὶ ναυαρχείων αὐτοῖς, καὶ μίας νεὸς κατὰ φερεῖας ἔχ' τὴν πρῶτην πρῶτον πρῶτον, ὥς ἐπὶ κεῖρας αὐτῶν τοῖς Ῥωμαίοις ὑποχείριον, ταύτην κατὰ δείγματι χεῖρα οἱ τότε, πρῶτος ταύτην ἐποιήθη τὴν πρῶτον ἐν-
D λαν ναυπηγίας ὥς εἰ μὴ ὑποστέβη ἡμέρας, δὴ λαν ὥς ἔχ' τὴν ἀπειρίαν εἰς τέλος αὐτὴν ἐκωλύ-
E θησαν τὴν ὁπβολῆς. ἔμην δ' αὖ οἱ μὴ ὅτι μαλὲς ἐν τῇ ναυπηγίᾳ, ἐγένοντο πρῶτον τὴν πλοῖον κατὰ σκῶλην. οἱ τὰ πληρώματα συ-
F ναθροῖσιν, ἐδίδασκον ἐν τῇ γῇ κωπηλατῆν τὴν ἔργον ἔργον κατὰ ἰσχυρῶς ἐπὶ τῇ εἰρεσίᾳ ἐν τῇ χεῖρὶ τῶν αἰσῶν τὴν αὐτὴν ἔχοντες ἔχ' τὴν ἐπ' αὐτῶν τὴν πλοῖον κατὰ ἔργον, μέσον ἐν αὐτοῖς
G ἔχοντες τὴν κελευσίν, ἅμα πρῶτον αἰσπύ-
H πῶν ἐφ' αὐτοῖς ἄρῶντες ἔχ' χεῖρας, καὶ πάλιν πρῶτον ὁξυδυνῶντες ταύτας συνείηθον, ἀρχαὶ τε καὶ λήγῃ τῇ κινήσει πρῶτος τὰ τῶν κελευσῶν κατὰ δείγματι. πρῶτον πρῶτον αὖτα πρῶτον συντε-
I λεῖσθαι τὰς ναῦς κατὰ λυῖσας, καὶ βρα-
J χύν χεῖρον ἐπ' αὐτῆς τὴν δὴν ἐπὶ τῇ θαλάτ-
K τη πνευμάτωι, ἔπειτα πρῶτον τὴν Ἰταλίαν καὶ τὸ πρῶτον τὸν στρατηγόν. ὁ γὰρ ὅτι τὴν ναυικῆς δυνάμειος τεταγμένος τοῖς Ῥωμαίοις, Ἰσίδος Κορνήλιος ὀλίγας ἡμέρας πρῶτον συντάξας τοῖς ναυαρχαῖς, ἐπειδὴ κατὰ ἔργον
L οἱ τὴν πλοῖον ὥς ὅτι τὸν πορθμὸν, αὐ-

Ἐς αἰαρεῖς μὲν νεῶν ἐπὶ αὐτὰς δεκά ἑπτακατέ-
 πλυνον ὅτι τὸ Μεσσηνίαν, ἀποδυάζων τὰ κα-
 τεπεύοντα πρὸς τὴν χερσὶν ἀποσκευάσαντες ὡς
 εὐλῶ. πρὸς αὐτῶν δ' αὐτῶν πρὸς ἑξέως ἐκεί-
 νῃ τὸ Λιπαράων πόλεως, δεξάμενος τὴν
 ἐλπίδα πρὸς ἑξέως τὸν δέοντος ἐπὶ τῆς
 πρὸς αὐτῶν ναυσι. καὶ καθαρμίαν πρὸς τὴν
 πόλιν. ὅς τὸ Καρχηδονίων στρατηγὸς Αντίδας,
 ἀκρούσας ἐν τῷ Πατόρμῳ ὁ γεγενημένος, ὅσα πο-
 εἶλε Βοώδῃ τὴν γεγενησῆς ὑπαρχοῖτα, ναῦς
 εἶχε δούς. ὅς ὅτι πλῆθος ναυτῶν, ἐν ὧν λι-
 μνὴν συνέχλεισι τοῖς αὐτοῖς τὸ Γαίον. ἡμέρας δ'
 ἐπὶ ἡμερῶν, τὰ μὲν πληρώματα πρὸς φυ-
 λῶν ὥρμηται εἰς τὴν γῆν. ὁ δὲ Γαίος ἐκπλα-
 γῆς ἡμέρας, καὶ ποιεῖν ἔχωρ ἐδέν, τέλος πρὸς
 δῶκεν αὐτὸν τοῖς πολεμίοις. οἱ δὲ Καρχηδόνιοι
 τὰς ναῦς, καὶ τὸν στρατηγὸν τὸν ὑπὸ αὐτῶν ὑπο-
 χύριον ἔχοντες, πρὸς ἑξέως πρὸς τὴν Αντίδας
 ἀπῆραν. μετὰ πολλὰς δ' ἡμέρας ὕψως ἐσαρ-
 χῶν ὅπως καὶ πρὸς αὐτοῦ τὸ πρὸς τὸν Γαίον
 ἀτυχήματος, πρὸς ὀλίγον αὐτὸς Αντίδας εἰς ὃ
 πρὸς πλῆθος ἀμύτημα πρὸς αὐτῶν ἐπέ-
 σεν. ἀκούσας γὰρ τὸ τὸ Ρωμαίων εὐλῶν καμίζο-
 μῶν πρὸς τὴν Ἰταλίαν συνέχλεισι (εἶ), καλιδεῖν
 βυλόμῶν τὸ τε πλῆθος, καὶ τὸ ὅλιον συντάξιν
 τὸ ὑποειναιῖον, λαβὼν πιντήχοντα ναῦς ἐπὶ
 κάμπων δ' αὐτοῖς τὸ τὸ Ἰταλίας ἀκρωτήριον, ἐμ-
 πίπῃ τοῖς πολεμίοις ἐκ χόσμου καὶ τὰς ποιε-
 μῶν τὸ πλῆθος, καὶ τὰς μὲν πλείους ἀπὸ βαλε-
 ῖν νεῶν αὐτὸς δ' μὲν τὸ ὑπολειφθέντων ἀνελ-
 πίτως καὶ πρὸς αὐτῶν διέφυγον. οἱ δὲ Ρωμαῖοι
 μετὰ ταῦτα συνετίσαντες τοῖς καὶ τὸ Σικι-
 λίας τόποις, καὶ συνέντες ὁ γεγενημένος σύμπλωμα
 πρὸς τὸν Γαίον, πρὸς αὐτῶν μὲν διεπέμποντο
 πρὸς τὸν Δαίον τὸν ἡγεμόνον τὸν πεζῆς
 διωάμεως, καὶ ἔποντο αὐτῶν. ἅμα δ' ἀκρούοι-
 τες ἐμαχεῖν (εἶ) τὸ τὸ πολεμίων εὐλῶν, ἐγί-
 γοντο πρὸς πρὸς αὐτῶν τὴν ναυμαχεῖν. ἐν-
 των δ' τὸ πλείων φάτων τὸ κατὰ αὐτῶν καὶ
 δυσκινήτων, ὑποτίθηται πρὸς αὐτοῖς βόηθημα πρὸς
 τὴν μάχην, τὸς ἐπικληθέντας μὲν ταῦτα χέρε-
 χας. ὡν συνέβαινε τὸ κατὰ αὐτῶν (εἶ) ποιαύτην.
 εὐλῶν ἐκ τῶν αὐτῶν εὐλῶν εἰσῆκει, μῆκος μὲν
 ὀργυῶν τετταράων, καὶ τὸ πλάτος πρὸς πρὸς
 εὐλῶν, ἔχων τὸ δ' αὐτῶν ὕψος. αὐτὸς μὲν ὅτι τὸ
 κερυφῆς εὐλῶν εἶχε. πρὸς αὐτῶν δ' αὐτῶν

A cis ante diebus cum navibus septem-
 decim Mesaniam erat profectus: da-
 to nauarchis mandato, ut simulac
 instructa classis foret ad fretum na-
 uigarent. Huic quum Mesanae obla-
 ta esset occasio inolienda proditio-
 nis oppidi Liparæorum, spem illam
 promptius quam par erat amplexus,
 cum dictis navibus eo pergit, & ad
 muros appellit. quo cognito, dux
 Carthaginensium Hannibal Pa-
 normi tum agens, Boodem virum
 senatorem cum navibus xxx illuc
 B mittit. is noctu confecta nauigatio-
 ne, Cum in portu concludit. ubi
 illuxisset, fugere socij nauales in ter-
 ram: Caus vero metu attonitus,
 quum aliud nihil posset, dedere se
 hostibus. Carthaginenses & navi-
 bus & duce aduersariorum capto,
 ad Hannibalem confestim proficif-
 cuntur. post dies paucos, quum ef-
 set adeo insignis ac recens Caus hic
 casus, parum tamen abfuit, quin
 Hannibal in eandem manifesto frau-
 dem incideret. Audierat Romanam
 classem quæ secus Italiam nauiga-
 bat, iam aduentare: cupidus & nu-
 merum & dispositionem vniuersam
 hostium propius cognoscendi, cum
 quinquaginta navibus portu soluit.
 dum flexit Italiae promontorium in
 hostes incidit: qui ordinata instru-
 ctæque ad aciem classe nauigabant.
 amissis plerisque navibus, ipse præ-
 ter spem opinionemque hominum
 euasit. secundum hæc Romani ad
 Siciliam propius accedunt: & in-
 tellecta Caus clade, nuntiisque sta-
 tim ad C. Duilium, qui terrestri-
 bus copiis præerat, missis, cum
 præstolabantur: simul cognito non
 longe abesse hostium classem, ad
 prælium nauale se parabant. quum
 autem essent ipsorum naues rudi
 arte constructæ, & ad motum in-
 habiles: suggerit eis aliquis inuen-
 tum quo ad pugnam vterentur:
 cos videlicet, quos postea coruos
 dixerunt. hi consuebant hoc mo-
 do. Destituebatur in proris tignum
 rotundum, longum vlnas quatuor,
 latum in diametro palmos tres: tro-
 chleam in fastigio habens: eidem
 E scalam applicabant atque induce-

bant è transuersis tabulis, latis pedes quatuor, longis vlnas sex compactam clauisq̃ue confixam. foramen tabulati erat oblongum, statim à primis duabus vlnis tignum ipsum circumplectens. ad latus oblongum erat utrinque alta genu tenuis lorica. in extremo ferreum quasi pistillum in acutum desinens aptabatur, habens in vertice annulum: ita ut vniuersa compages machinamenti esset similis, quibus fatina conficitur. porro isti annulo funis illigabatur, quo in commissionibus nauium, trochleæ illius ope quæ in tigno erat, coruos erectos in tabulatum alienæ navis demittebant: idque modo in proram, modo naues circumagendo, ut in latera inimicarum darent impetum. Postea vero quàm infixi corui tabulatorum asseribus admotas naues inuicem constrinxissent, quoties quidem obliquæ naues mutua latera coniunxerant, omni ex parte infilliebant: quoties vero à proâ erant commissæ, per ipsam machinam bini continua serie irruebant. quorum primi aduersos ictus scutis obiectis defendebant: proximi his scutorum curuaturam super lorica imponentes, latera tutabantur. atque hi quidem sic parati opportunum ad confligendum tempus obseruabant. C. Duilius ubi primum de casu præfecti classis rescivit, postquam terrestres copias tribunis tradidisset, ipse ad classem traiecit. ibi factus certior agrum Mylæiten ab hostibus vastari, cum vniuersis nauibus aduersus illos proficiscitur. Carthaginienes ad Romanorum conspectum læti atque alacres, centum triginta nauibus in altum euehuntur: inimicorum imperitiam adeo contemnentes, ut quasi ne opus quidem esset, naues ad pugnam instruere, velut ad prædam non dubiam, cuncti proris in hostem versis passim ferrentur. dux classis erat Hannibal: is qui nocturno furto copias ex oppido Agrigento eduxit. septireme tum vehebatur, quæ Regis Pyrrhi quondam fuerat. ut ventum comminus, quum cernerent in omnium nauium proris coruos sursum spectantes, hæzere primo Carthaginienes, machinæ non

scilicet fimo
scilicet fimo
erat lorica
per tignum
longitudi-
nem posita.
na testis
altas

A κλίμαξ ἐπιχαρσίαις Γαίοι κατεπλωμένη πλά-
τος μὲν ποδῶν τετάρων, ὃ δὲ μήκος ἐξ ὀρ-
γῶν. ὃ δὲ ῥῆμα τῷ Γαϊδύματι οὐ τῷ ῥά-
μῃ, καὶ ἀεὶ εἶχεν ἀεὶ τὸ σῦλον, μὲν πᾶς
πρῶτος ἀπὸ τῆς κλίμακος δύο ὀργῆαι. εἶχε
ἰ καὶ δρύφακτον αὐτῇ πρὶν ἑκατέρῃ τῷ ὀπτιμη-
κῇ πλάττειν, εἰς γόνυ ὃ βάθος. ὅτι ὃ τῷ πῆ-
ρατος αὐτῇ, πρῶτος ὁρῶν οἱ ὑπερὶ ἀ-
κρωσμένον, ἔχον δακτύλιον ὅτι τὸ κορυφῆς
ὡς ὃ ὅλον φαίνεται τῷ πῆρατος πᾶσι τοῖς σῖ-
ποισιν μηχανήσιν. εἰς δὲ τῶν τῶν δακτύ-
λιον ἐρεδίδετο ὁ χάλας, ὃ καὶ τῶν ἐμβολῶν
τῶν πλοίων ἀεὶ ἔχοντες τοὺς κέρχους ὅτι τὸ
ὃ σῦλον ὀπτιμῆς, ἀφίεσαν ὅτι ὃ κατὰ σῦ-
λον τὸ ἀλλοφίας νεῶς, ποτὶ μὲν καὶ πρῶτος,
ποτὶ δὲ αὐτῶν ἀεὶ ἔχοντες καὶ τῶν ἐκ τῶν πλα-
γίων πρῶτος τοῦσιν ἐμβολῶν. ὅτι ὃ τῶν Γ-
αίοι τῶν κατὰ σῦλον ἐμπάγντες οἱ κέρχους
ὁμοῦ σινοῦσιν τῶν νεῶν, εἰ μὲν πλάττει
πρῶτος ἀεὶ δὴ λῆγας, πᾶσι καὶ ὅτι ἐπεπῆ-
δαν· εἰ δὲ καὶ πρῶτος, δι' αὐτῶν ὃ κέρχους ἐπὶ
C δύο σινοῦσιν ἐπὶ τὴν ἔφοδον. ὡν οἱ μὲν
ἡγούμενοι τῶν καὶ πρῶτος ἐπὶ τῶν φαίνεται ἐσκέ-
πατοι τῶν τῶν πρῶτος ἐμβολῶν· οἱ δὲ ἐπόμε-
νοι, πᾶς ἐκ τῶν πλαγίων ὁσπῶντο πλευρῶν,
ὡς τῶν δρύφακτον ὡς τῶν ἡγούμενοι πᾶς ἴσως
τῶν ὀπλων. ὅτι μὲν ὅτι τῶν καὶ ἡγούμενοι πα-
ρασκήν, καὶ ἐπὶ τῶν πρῶτος πρῶτος ναυμαχίαν. ὃ
δὲ Γαίος Δυίλιος ὡς ἡγῶν ἔγωγε τῶν πρῶτος
τῶν τῶν ναυικῆς δυνάμειος ἡγούμενοι, πα-
ρασκήν τὰ πρῶτος πρῶτος τῶν χιλιάρχων,
αὐτὸς διεκρίθη πρῶτος τῶν σῶλον. πυρὸς μὲν ὃ
D πᾶς πολεμίας πορῶν τῶν Μυλαῶν χωρῶν,
ὅτι πᾶς τῶν σῶλον πᾶσι. σινοῦσιν δὲ οἱ
Καρχηδόνιοι, μετὰ χάλας καὶ ἀσπιδῆς αὐτῶν
ναυὸν ἑκατὸν καὶ τετάρητα, κατὰ σῦλον τῶν
τῶν ἀπυρίας τῶν Ρωμαίων. καὶ πᾶσι ἐπὶ πλεον
αὐτῶν πρῶτος τῶν πολεμίων, ὅτι πᾶσι κα-
τὰ σῦλον τῶν κίνδυνον, ἀλλ' ὡς ὅτι λείδω
πᾶσι πρῶτος. ἡγῶν δὲ Ἀντίοχος αὐτῶν ὅτι
δ' οὐκ ὅτι πᾶς δυνάμειος ἐκκλέψας τῶν ἐκ
τῶν Ἀρεσθῶν πᾶσι, ἔχον ἐπὶ τῶν, τῶν
ἡγούμενοι Γύρῳ τῶν βασιλέως. ἀμὰ δὲ τῶν
E πᾶσι σινοῦσιν ἀνατρεφόμενοι τῶν
κέρχους ἐκ τῶν ἐκ τῶν πρῶτος, ὅτι πᾶσι
μὲν ἡγούμενοι οἱ Καρχηδόνιοι, ἐκ τῶν τῶν

τῶν ὀργάνων καὶ σπιδάων. ὃ μὲν δὲνὰ τε-
 λείως κατεργαζέσθαι τὴν ἐκείνων, ἐνέβαλον οἱ
 πρῶτοι πλείοντες τεταλμηκότες. τὴν δὲ συμ-
 πλεκτομένῳ σκαφῶν αἰεὶ διδιδόμεναι τοῖς ὀρ-
 γάνοις, καὶ τὴν αἰδρωτὶ δ' ὅς ἐκπορρωμένων δι'
 αὐτῆς ἔχουσας, καὶ συμπλεκτομένων ὅτι τοῖς
 κατὰ κράτος, οἱ μὲν ἐφονεύοντο τὴν Καρχη-
 δονίων, οἱ δὲ πρὸς ἐδίδδοσαν ἐαυτοῖς, ἐκπληθό-
 μενοι δὲ γιγνόμενοι. τῷ δὲ πλησίον γὰρ πρὸς
 μάχης συνεβάνε τὸν κίνδυνον ἀποτιλάσας.
 δὲ καὶ πειράχοντα μὲν τὰς πρῶτας συμβαλόν-
 τας ναῦς αὐτάνδρους ἀπέβαλον, σὺν αἷς ἐγί-
 νοντο αἰχμητάων καὶ τῶν στρατηγῶν πλοίων.
 Ἀντίβας δὲ αἰετπίστως καὶ τῷ δόλῳ αὐτὸς ἐν
 τῇ σκάφῃ διέφυγε. ὃ δὲ λοιπὸν πλῆθος τὴν Καρ-
 χηδονίων ἐπαίτη μὲν τὴν ἐπὶ πλάνῃ ὡς εἰς ἐμ-
 βολίαν· ἐν δὲ τῷ συνεχίζῃν περὶ ὧντες δὲ συμ-
 βεβηκὸς, τὰς πᾶς πρὸς πλεύσας ναῦς, δὲ ἐκλι-
 νοι, καὶ διέειδον τὰς τὴν ὀργάνων ὅτι βολὰς. πι-
 στεύοντες δὲ τῷ παχυμαυτεῖν, οἱ μὲν ἐκ πλά-
 γων, οἱ δὲ καὶ τῷ πρὸς ἐκπλεόντες ἀ-
 σφαλὸς ἢ ληπίζον ποιήσασθαι τὰς ἐμβολὰς.
 πρῶτη δὲ καὶ πρῶτος ἀπὸ τῶν αὐτῶν καὶ συνε-
 διαβόοντο τὴν ὀργάνων οὕτως, ὥς καὶ αἰαλ-
 κίῳ τοῖς ἐχέσταντας συνεδέσθαι, τέλος ἐκρί-
 ναντες ἐφυγον οἱ Καρχηδόνιοι, κατὰ πλάγῃ-
 τες τὴν κατὰ κράτος ἐκπλεόντες, περὶ τῆς
 ναῦς ἀποβαλόντες. οἱ δὲ Ρωμαῖοι τῷ δόλῳ
 αἰετπίστως αὐτῶν τὴν κατὰ κράτος ἐλπίδος, δι-
 πλασίως ἐπερρώθησαν ταῖς ὁρμαῖς πρὸς τὴν
 πόλεμον. τότε μὲν οὖν πρὸς ὅριτες τῇ Σικε-
 λία, τὴν τε Αἰγετῶν ἐλυσαι πολιορκίαν, ἐ-
 ράτως αὐτῶν ἢ δὲ ἀφαιρέσειν· κατὰ τὴν δὲ
 ἐκ τῇ Αἰγίτης αἰαλάρησιν, Μάκελλαι πόλιν
 καὶ κατὰ κράτος εἶδον. μὲν δὲ τὴν ναυμαχίαν Ἀμίλ-
 χαρὸς τὴν Καρχηδονίων στρατηγός, ὁ τεταγμένος
 ὅτι τῷ πρὸς κῶν δυνάμειν, ἀφαιρέσειν τὰς
 Γαύρμους, γινέσθαι τοῖς Ρωμαῖκοῖς στρατοπέδοις
 στασιάζοντας τὴν συμμάχους πρὸς τὴν Ρω-
 μαίους πρὸς τὴν ἐκ τῇ μάχῃ πρὸς τῶν, καὶ πυν-
 θανόμενος στρατοπεδεύειν αὐτοῖς καὶ ἐαυτοῖς
 τὴν συμμάχους, μετὰ δὲ τὴν Παρώπου καὶ τῇ
 Θερμῇ τὴν Ἰμεραίῳ ὅτι πρὸς αὐτοῖς αἰφνιδίως
 αἰατὰ στρατοπεδεύουσι μὲν πᾶσι τὴν δυνάμειν,
 σχεδὸν εἰς τετρακισχίλους ἀπέκτεινε. μετὰ δὲ
 ταύτῃ τὴν ἀφαιρέσειν, οἱ μὲν Ἀντίβας ἔχοντες τὰς ἀφαι-
 ρεῖς

prius visæ novitatem admirati : tan-
 dem tamen , spretis penitus hosti-
 bus, magna cum audacia qui primi
 nauigabant, impetum faciunt. quum
 omnes quæ ad confligendum acces-
 serant naues per coruos vindæ te-
 nerentur , perque eosdem repente
 milites ingressi in ipsis tabulatis pu-
 gnam cierent : Carthaginensium a-
 lij trucidati sunt , alij miraculo rei
 perculsi sese dediderunt. erat enim
 prælium illud plane simile pedestri.
 itaque triginta naues quæ hostem
 primæ inuaserant cum ipsis viris à
 Pœnis sunt desideratæ : capta in his
 & prætoria. ipse Hannibal præter
 spem & omnia audendo euasit in sca-
 pha. reliqua multitudo pergebat il-
 la quidem velut impetum in hostem
 factura: sed vbi appropinquasset, præ-
 cedentium nauium cladem intuens,
 declinabat, & machinarum iniectio-
 nes nutibus euitabat. cæterum agili-
 tate nauium suarum freti Carthagi-
 nienses, partim ad latera, quidam ad
 puppim circumuolitantes, tuto inua-
 dere se hostem posse sperabant. ac
 quum ex omnibus plane partibus eos
 iam aduersarij circumstiterent, & cor-
 ui illis vndique immiperent, nec face-
 re possent quo minus colligarentur,
 si modo propius accederent; ad extre-
 mum stupore attoniti, nauibus quin-
 quaginta amissis inelinant in fugam.
 Romani vero contra omnium opi-
 nionem res marinas ausi tentare, ad
 bellum persequendum duplo animo-
 siores sunt redditi. tunc igitur exscen-
 sione in Siciliam facta, Ægestanos ad
 vltima iam redactos, obsidione libe-
 rarunt : mox inde profecti , Macel-
 lam oppidum vi expugnarunt. Post
 naualem pugnam Amilcar dux Car-
 thaginensium , qui copiis præerat
 pedestribus, Panormi certior factus
 seditionem in castris Romanis ver-
 sari , orta inter auxilia & legiones
 contentione de loco principe in præ-
 liis : audito solos per se socios inter
 Paropum & Thermas Himerenses
 castrametari, repente in eos dum
 adhuc castra mouent irruit, & ad
 quatuor fere millia hominum cecidi-
 dit. quo memorabili facinore edito,
 Hannibal cum omnibus quæ re-
 stabant

stabant nauibus, Carthaginem petit. vnde non multo post, nauibus aliis assumptis, & præcipui nominis trierarchis nonnullis, in Sardiniam traiecit. idem non longo post tempore inclusus à Romanis in portu quodam, quia multas ibi naues amiserat, confestim à Carthaginensibus comprehensus, qui cladi superfuerant, in crucem est actus. Romani enim simulac mare attingerunt, & de Sardinia occupanda cogitare ceperunt. proximo anno Romanæ legiones quæ in Sicilia erant, memoria dignum nihil gesserunt: vbi vero qui deinceps creati sunt Coss. Aulus Atilius & C. Sulpicius aduenerunt, quia Panormi Carthaginensium copiæ hibernabant, eò ducitur. vt ventum est prope urbem, Coss. vniuersum exercitum in aciem instruunt: nemine hostium aduersus prodeunte, inde profecti Hippanam petunt, eamque per vim coronâ capiunt. captum & oppidum Mytistratum, locus natura munitus, & qui ideo obsidionem diu tolerauit. Camarinorum etiam urbem, quæ paullo ante ab iis defecerat, ad motistum operibus & muris deiectis, occuparunt. Ennam quoque & plura alia Carthaginensium parua oppida. quibus expeditis, Liparæorum urbem obsidere instituerunt. Sequenti anno C. Atilius Coss. Romanus, quum Tyndaridem applicuisset, præternatigantem agmine in composito classem Carthaginensium conspiciens: iussu remigio præeuntes sequi, ipse decem nauibus comitatus præire cæteris pergit. Pœni qui animaduertent quosdam ex hostibus cum maxime naues conscendere, quosdam portu iam soluissse, primos longo intervallo alios antecedere: conuersi, eosque aggressi, omni ex parte cingunt & reliquas quidem naues perdunt: prætoria tamen, pene iam & ipsa cum viris suis capta, quia remigibus probe instructa celeritate pollebat, periculo tandem præter opinionem omnium se subduxit: quæ sequebantur Romanæ paullatim in vnum coactæ, vbi suo quæque ordine in frontem se instruxissent, decem quidem cum ipsis hominibus capiunt:

A σωθῆσας ταῦς, ἀπὲ πλῶσεν εἰς τὴν Καρχηδόνα. μετὰ ὃ πολὺ δ' ἐκέρχθη εἰς Σαρδόνια διήρε, προσλαβὼν ταῦς καὶ πῖας τὴν ἐνδοξὴν τετραρχῶν. χρόνοις δ' ὃ πολλοῖς κατέπιεν ἐν τῇ Σαρδὼν συλκιδεύς ὑπὸ Ρωμαίων ἐν πηλιν μένι καὶ πολλὰς ἀποβαλὼν τὴν νεῶν, τῷ θάνατον συλκιδεύς ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν Κάρχηδονίῳ, αἰεταυρώθη. Ρωμαῖοι γὰρ ἅμα τῆς θαλάσσης ἤσαντο, καὶ τὴν Σαρδόνια προσέμελλον ὁρίως αἰτεῖσθαι. τὰ δ' ἐν τῇ Σικελίᾳ στρατιπῆδες τῶν Ρωμαίων καὶ μὲν τὴν ἐξῆς ἐν αὐτῶν, ὅδ' ἄλλοι ἐπὶ προσέλαον λόγῳ. τότε ὃ προσδεδάμενοι τὸς ἐπικαταστάμενους ἀρχόντας, Αὐλὸν Αἰλίον, καὶ Γάϊον Σιλπίκιον, ὥρμησαν ἐπὶ τὴν Παύορμον, ὅθεν ὁ πᾶς Καρχηδονίων διωάμεναι ἐκ τῆς ἀρχῆς. οἱ δ' ἐστρατηγὶ συνελθόντες τῇ πόλει μετὰ πᾶσι τῶν διωάμενους παρετάξαντο. τὴν δ' ἐπὶ πολέμῳ ἔκ αἰτεῖσθόντων, πάλιν ἐντεῦθεν ἐποήσαντο τὴν ὁρμὴν, ὅτι πόλιν Ἰπποκρίαν. καὶ ταύτην μὲν ὅθεν ἐφόδον καὶ κέρτος ἔλαβον. εἰλον δ' καὶ τὸν Μυθίστρατον, πολλὰς χρόνους ὑπομεμαρηνὸς τὴν πολιορκίαν, ὅθεν τὸν οὐκ ἐρῆσαν τὴν πόλιν. τὴν δ' ἐπὶ Καμαρσαίων πόλιν μικρὴν πρότερον ἀπ' αὐτῶν ἀποσῆσαν, τότε προστείλαντες ἔργα καὶ καταβυθίσαντες τὰ τεῖχη κατήσαντο. ὁμοίως δ' καὶ τὴν Εἰναίαν, καὶ ἕτερα πλείων πολισμάτια τῶν Καρχηδονίων. ἀπὸ δ' ἐν τούτων ἡρόμενοι, Λιπάραις ἐπιχειρήσαντες πολιορκεῖν. ὅθεν δ' ἐξῆς ἐπὶ αὐτῶν Γάϊος Αἰλίδιος ὁ στρατηγὸς τῶν Ρωμαίων, πρὸς Τιμωδάρειαν κατὰρμαθῆς, καὶ συντασσάμενος ἀπὸ κτὼς περὶ ἀπλῶντα τὴν τὴν Καρχηδονίων πόλιν, τῷ θάνατον τοῖς ἰδίοις πληρώμασι ἐπὶ τῶν ἡγευμένων, αὐτὸς ὥρμησε πρὸς τῶν δῆμων, ἔχων δέκα ταῦς ὁμοπλοῦσας. οἱ δ' ἐπὶ Καρχηδονιοὶ συνιδόντες τῶν ὑπερασπίζοντων μὲν ἀκμὴν ἐμβαίνοντες, τὸς δ' αἰεταυρώμενους, τὸς δ' ἐπὶ πρῶτοις πολὺ προσήληφον τῶν δῆμων, ὅτι ἐπὶ φαίτες αὐτοῖς ἀπῆνταν. καὶ κυκλώσαντες, τὰς μὲν δῆμους διέφθραν τὴν δ' ἐπὶ στρατηγὸν ταῦν, πρὸς ὀλίγον αὐτὸν χρόνον ἔλαβον. ὃ μὲν ἀλλ' αὐτὴ μὲν τὴν ὑπερηφάνειαν ἐξηρτυμένη, καὶ περὶ αὐτῶν, διέφυγε τῷ θάνατον ὁρίως τὸν κίνδυνον. αἱ δ' ἐπὶ ταῦν Ρωμαίων ἐπὶ πλείονας καὶ βραχὺ σιωπῶντες ὄντο. γινώσκοντες δ' ἐν μετῴκῳ, σιυνέβαλον τοῖς πολέμοις. καὶ δέκα μὲν αὐτῶν ταῦς ἔλαβον.

C

ὁκτὼ δὲ κατέδυσαν. αἱ δὲ λοιπαὶ τῆς Καρχη-
δονίων ἀπεχρήσαντο εἰς τὰς καλυμμένας Λιπα-
ρείας ἦσαν. ἐκ τῆς αὐτῆς δὲ ναυμαχίας ἀμ-
φότεροι νομίζοντες ἐφάμιλλον πεπονησθαι τῇ
κρίσει, ὥρμησαν ὁλοκατέρεσθαι ὅτι δὲ σιμώ-
σαζοναὶ ναυικάς διυνάμεις, καὶ τῶν καὶ θαλάσσης
αὐτέχων πολεμμάτων. αἱ δὲ πεζικαὶ δυνά-
μεις ἐν τοῖς καὶ αὐτὰ χειρὶς, ὅθεν ἔπρε-
ξαι ἄξιον μνήμης· ἀλλὰ περὶ μικρὰς καὶ τὰς
τυχεύσας πολεμίας κατέστρεψαν τὸς χρόνους.
δὲ τὸν ὁδοποιοῦν καὶ ἀνὰ τὸν εἶπον, εἰς τὴν
ἐπιφροσύνην θάλασσαν ἀνέστησαν, Ρωμαῖοι
μὲν τελευτήσαντες καὶ τελευτήσαντες μακρὰς ναυὶ
καταφράξιν κατέχοντες εἰς Μεσσήνην. ὅθεν ἀ-
ναστάντες ἐπλεον, δεξιὰ ἔχοντες τὴν Σικελίαν.
καμψαῖες δὲ τῆς Γάμωνος ὑπερῆσαν εἰς Εὐβο-
μῶν. ἀλλὰ δὲ καὶ τὸ πεζικὸν στρατεύμα, περὶ τοῦ-
τοις αὐτοῖς εἶπὶ τὸς τόποις. Καρχηδόνιοι δὲ
περιήκοντες καὶ τελευτήσαντες ναυὶ καταφράξ-
ιν ἀναπλάσαντες, Λιλυθαίᾳ προσέχον.
ἐπὶ τῇ καὶ πρὸς Ηρακλῆαν τὴν Μινωίαν κα-
θωρμιάσαν. ἢ δὲ τῇ μὲν Ρωμαίων πολεμίας,
εἰς τὴν Λιβύην πλῆν, καὶ τὴν πόλεμον ἐκείνῃ πε-
σάν, ἵνα τοῖς Καρχηδόνιοις μὴ πρὶ Σικελίας,
ἀλλὰ πρὶ σφαῖν αὐτῶν καὶ τῆς ἰδίας χώρας ὁ κίν-
δυνος γίνηται. τοῖς δὲ Καρχηδόνιοις πάνδημα
τούτων ἐδόκει. συνιδόντες γὰρ ὡς διέφοδος ὅστις
ἡ Λιβύη, καὶ πᾶς ὁ καὶ τῆς χώρας ἄσος διχαιρώ-
τος, τοῖς ἀπ᾽ εἰς αὐτὴν ἐμβάδουσι, ὅχι οἷοι ἦ-
σαν ὅτι πρέπειν, ἀλλὰ δεξιὰ διωκέντων καὶ ἀνα-
ναυμαχεῖν ἑαυτοῖς. οἷον δὲ τῶν μὲν πρὸς τὸ
καλύνειν, τῶν δὲ πρὸς τὸ βιάζεσθαι, πολεμίας
ὡς ὁ μέλλων ἀγὼν ἐκ τῆς ἐκείνων σιμώσαζονα
φιλομίας. οἱ μὲν ἔν Ρωμαῖοι πρὸς ἀμφοτέ-
ρα τῶν ὁδοποιοῦν ἀρμόζοντες ἐποιοῦντο πρὸς
τὴν καὶ καὶ θαλάσσης χεῖρα, καὶ πρὸς τὴν ἀπὸ
βασιν τὴν εἰς τὴν πολεμίας. δὲ τὸν ἐπιλέξαντες
ἐκ τῆς πεζικῆς στρατοπέδων τὰς ὀπίσθας χεί-
ρας, δεξιὰ τὴν πᾶσαν διυνάμιν ὡς ἡμελ-
λον ἀναλαβεσθαι, εἰς τέσσαρα μέρη. τὸ δὲ
μέρος ἕκαστον διττὰς εἶχε πολεμίας. πρὸς
τὸν μὲν γὰρ ἕκαστον στρατοπέδον, καὶ πρὸς
τὸς εὐχὸς, καὶ τὰ λοιπὰ κατὰ λόγον. τὸ
δὲ τέταρτον ἐκαστοῦ ἐπὶ οὐ πολεμίας
φει· τελευτήσαντες γὰρ ὡς νομίζοντο, καὶ τὴν
ἐν τοῖς πεζικοῖς στρατοπέδοις σιμώθησαν.

A octo vero deprimunt. Carthaginien-
ses cum classe reliqua ad insulas Lipa-
reorum, vti vocant, se receperunt.
Quoniam autem ex eo praelio ita am-
bo exercitus discesserant, ut parivtrin-
que periculo pugnatum fuisse omnes
arbitrarentur; utraque pars ad com-
parandas nauales copias, & possessionem
maris sibi asserendam, studium
omne contulit. per illa tempora ter-
restres copiae memoria dignum nihil
gesserunt: sed leuia tantum quaedam
& parui momenti toto illo spatio ten-
tarunt. Ita ergo parati vti diximus,
proxima aestate utriq; portu soluunt.
ac Romani quidem classe trecenta-
rum triginta navium longarum & te-
tarum, Mesaniam appellant: unde
praeter Siciliam, quae ipsis ad dextram
erat, nauigantes, Pachyno superato,
ulterius Ecnomum versus, quod illis
in locis copiae terrestres erant, con-
tendunt. Carthaginienfes vero cum
cccī nauibus armatis in altum pro-
uecti, Lilybaei primò portum tenent:
deinde ad Heracleam Minoam, clas-
sem in portu constituunt. Romanis
erat in animo Africam petere, & bel-
lum illuc transferre: ut non iam de
Sicilia sed de salute propria agrisque
suis pugnarent Poeni. qui è contrario
gnari facilem aditu Carthaginem ef-
fe, nec difficulter eum qui semel in-
gressus foret omnes eius orae incolas
posse vincere: aditum se nequaquam
permiffuros esse ostendebant, fortu-
nae aleam praelio nauali commisso
subire auentes. ita his ad prohiben-
dum, illis ad vim faciendam se com-
parantibus, haut dubie ex utriusque
populi obstinatione futurum certa-
men apparebat. Igitur Romani ap-
paratibus ad vtrumque se instrue-
bant: siue res mari gerenda foret: si-
ue in hostium terram exscensio fa-
cienda. quare etiam fortissimo quoq;
milite dilecto è copiis terrestribus,
omnem exercitum quem ducturi e-
rant quadripartito diuidunt. porro v-
na quaeque pars duplici appellatione
signabatur. nam & prima legio diceba-
tur, & prima classis: eademque ratio in
caeteris seruata. quartae nullū cognomen
inditum: triarios enim itidem ut
in terrestrib. exercitib. solent, vocabāt.

erant omnino in hac classe militum ad centum millia & quadraginta: vna quaque naui remiges capiente trecentos: propugnatores vero centenos vicenos. Carthaginienses plurimum studij, atq; adeo studium omne suum operamq; in naualis praelij præparatione ponebant. at summa copiarum, pro numero quidem nauium quas habebant, millia cū superabat. ut nemo potuerit, non dicam præsens oculis spectare, sed ne audire quidem instantis periculi magnitudinem, & vtriusque Reip. illius amplitudinē ac robur, quin superet attonitus, & nauium & hominum motus numero. Norant Romani in alto tenendum sibi cursum fore: hostem autem celeritate nauium valere: propterea id sedulo agebant, quod ipsa aciei ordinatione periculum vndique defenderent & hostem submouerent. Igitur duas prætorias hexeres quibus vehiebantur M. Atilius Regulus & L. Manlius primas in frontem rectā locant: à tergo vtriusque harum naues singulas continua serie constituentes, hinc primam, illinc secundam classem prætorias sequi faciunt: vacuum in medio spatium, ut quæque nauis accesserat ex vtraque classe, maius subinde relinquentes. porro ita se nauigia excipiebant alia alij subiecta, ut prorsus foras spectarent. primæ & secundæ classi ad speciem rostri hoc modo ordinatis, legionem tertiam in frontem & ordinem vnum directam, postponunt: his post priores locatis, effecta est aciei totius facies triquetra. Hippagines deinde iubent sequi, remulcis ad tertiæ classis nauigia alligatas. secundum hippagines quarta classis ponitur, eorum qui triarij dicebantur: vnica serie ita directā in longum, ut antecedentium legionum cornua vtrinque superaret. atque ita aptatis inuicem cunctis partibus eo quem diximus modo, vniuersæ aciei figura rostrum referebat, cuius proxima vertici caua erant: basis solida: totum corpus ad omnia expeditum, efficax, & solui difficile. Eodem tempore duces Carthaginensium suos breuiter hortati: quum dicerēt probarentque, si ex hoc praelio superiores discederent, de Sicilia ipsis postmodum certamen futurum: sin vincerentur, de patria & necessariis periclitaturos:

A καὶ ὁ μὲν σύμπῳ ἦν φράτευμα τούτων τῶν ναυ-
 ἰκῆς δυνάμεις, ὡς αὖ ἐκάστης ἰδίᾳ νέως λαμβανύσης
 ἐρέτας μὲν τεταχυσίως, ὁπτιβάτας δ' ἐκατὸν εἴ-
 χουσι. οἱ δ' Καρχηδόνιοι δὲ μὲν πλεονὶ καὶ ὁ πῶ
 ἡρμόζοντο πρὸς τὴν θάλασσαν κίνδυνοι. τὸ γὰρ
 μὲν πλεονὸς αὐτῶν ὡς, ὡς πέντε καὶ δέκα
 μυριάδας καὶ τὸ τὴν νεῶν λόγον. ἐφ' οἷς ἔχοντες
 αὖ πρὸν καὶ πῶ μῶς ὑπὸ τῷ ὄφιν, ἀλλὰ
 καὶ ἀκούων καὶ ἀπαιγνίῃ δὲ τὴν κινδυνὸν μέ-
 γιστος, καὶ τὴν τὴν πολιτευμῶν ἀμφοτέρων μεγα-
 λομειρίας καὶ δυνάμειν, τοχαζόμενος ἕκτε τῶ τῷ
 αἰδρῶν καὶ τῷ τὴν νεῶν πλεονί, οἱ δ' Ῥωμαῖοι
 συλλογίζόμενοι, ὅτι αὐτοῖς τὸν μὲν πλοῦν εἶ-
 συμβαίει πλεονί, τὸν δ' ἐπολεμίας παρναυ-
 τεῖν, πῶ μῶς ἔχοντες ἐπικρατεῖν τοῦ πολεμίου τὴν πᾶν
 ἀσφαλεῖ καὶ δυσπρόσοδον. τὰς μὲν οὖν ἐξήρεις
 δύο ἕσας ἐφ' ὧν ἐπλεον οἱ φρατῆροι, Μάρκος
 Ἀἰλῖος καὶ Λεύκιος Μάλλιος, πρὸς τὴν ἐν με-
 τώπῳ ὡς ἀλλήλους ἐπᾶσαν. τούτων δ' ἐκατέ-
 ρα συνεχεῖς καὶ μίαι ναὺν ὁπτιβάτοντες, τῇ
 μὲν τῷ πρῶτον, τῇ δ' τῷ δεύτερον στόλον ἐπέστη-
 σαν. αἱ καὶ ἐκάστη ναὺν ἐκατέρω τῶ στόλου,
 μείζον δὲ μέγιστον ποιῶντες ὄψεσθαι. ταῖς δὲ
 πρῶταις ἐξω ἰδόντα τὰ σκάφη, τὴν ὁπτιβάσαν
 ἐπ' ἀλλήλους εἶχεν. ὁπτι δ' τὸν πρῶτον καὶ
 δεύτερον στόλον ἀπλῶς εἰς ἐμβολὸν ἐπᾶσαν
 ἐπᾶσαν τούτοις ὅτι μίαι ναὺν ἐν μετώπῳ δὲ
 τρίτον φρατόπιδον ὧν ἐπισκάντων ἀπετελέσθη
 ῥίγνον δὲ πῶ εἶδος τῶ τάξεως. ὁπτι δ' τούτοις
 ἐπέστησαν τὰς ἱππηγεῖς, ῥύμας δόντες ἐξ
 αὐτῶν, τὴν τῶ τρίτου στόλου ναοί. ταύταις δ' κα-
 τὰ ἐπᾶσαν τὸν τέταρτον στόλον, τοῖς τετα-
 χύως κληθέντα, ὅτι μίαν πρὸς κτείναντες ναὺν,
 ὡς ὁπτιβάντες ἐξ ἐκατέρω ἑμέρις τοὺς πρὸ
 αὐτῶν. καὶ συναρμολογούντων πῶ μῶν καὶ τῇ εἰρη-
 μῶν ὅσον, δὲ μὲν ὅσον ἀπετελέσθη γῆμα τῶ
 τάξεως, ἐμβολὸν. ὁ δὲ μὲν ὅπτι τὴν κορυφὴν μέ-
 ρος ἦν κοῖλον, δὲ τὴν πρὸς τῇ βάσει στερόν. δὲ τὴν
 σύμπῳ, ἐπᾶσαν καὶ πρὸς κτείναν, αἶμα δὲ καὶ δις-
 ὄψεσθαι. οἱ δ' Καρχηδόνιων φρατῆροι καὶ τὴν
 αὐτὸν κατέστη ὡς ἀπαιγνίαντες τὰ πλεονὸν ὄψε
 βραχύν, καὶ συνεποδίζαντες αὐτοῖς ὅτι νικῶσαν-
 τες μὲν τῇ ναυμαχίᾳ, ὡς Σικελίας ποιήσονται
 τὸ πόλεμον, ἡττηθέντες δὲ ὡς τῆς σφετέρας
 πατρίδος κινδυνώσοι καὶ τῶν ἀναγκῶν.

ἔπειτα αὐτοῖς πρὸς ἡγεῖσιν ἐμβαίνει εἰς τὰς ναῦς· A
 προθύμως δὲ πρῶτον πορεύονται τὸ πρῶτον ἑλ-
 λήνους ἀλλὰ τὸ πρῶτον δὲ μέλλον ἐκ τῆς
 εἰρημύων, ἀπαρσῶς αἰνῶντο καὶ καταπληκ-
 τικῶς. θεωροῦντες δὲ τὴν τῶν πολεμίων τάξιν
 οἱ στρατηγοὶ καὶ πρὸς ταύτην δόμοι δόμοι,
 τὰ μὲν τεῖλα μέρη τῶν αὐτῶν διωάμεως, ὅτι
 μίαν ἐπαθὸν ναῦν, πρὸς τὸ πέλαιος αἰατεί-
 ναντες τὸ δεξιὸν κέρως, ὡς κυκλώσαντες τοὺς
 ὑπεραγίους, πᾶσας ἰσάντες ἀπὸ πρῶτος τὰς
 ναῦς τοὺς πολεμίοις. τὸ δὲ τέταρτον δὲ ὡνύμων τὸ
 ὅλης τάξεως ἐπορεύοντο ἐπὶ πηλὴν ἰδόν
 πρὸς τὴν γλῶ. ἡγεῖντο δὲ τὸ Καρχηδονίων τῶ
 μὲν δεξιῷ κέρως ἔχον ὅτι πλοῖς καὶ πενήρεις
 τὰς μέγιστα παχυαυλούςας πρὸς τὴν ὑπερ-
 κέρωσιν, Ἀντωνὸς πρὸς τὴν Ακρόγλυφον λειψαῖς
 τῇ πρῶτῃ. τῶν δὲ ὡνύμων εἶχε τὸ ὅτι
 μέγιστον Ἀμίλκας, ὁ πρὸς Τυνδαρίδα ναυ-
 μαχήσας. ὅς τότε καὶ μέσθι τὴν τάξιν ποιήμα-
 νος τὸ κίνδυνον ἐχρήσατο ἵνα στρατηγήματι καὶ
 τὸ ἀγῶνα ποιῶν. τὸ γὰρ Ρωμαίων συνήθετα-
 μύων ὅτι λεπτόν ἐκτεταμένους τὸς Καρχη-
 δονίους, καὶ ποιησάμεν τὸ ὅρμην ὅτι μέσθι,
 τὴν μὲν ἀρχὴν ὁ κίνδυνος ἔλαβε πρῶτον.
 παρὸν δὲ τῶν πρὸς τὰ μέσα Καρχηδονίων ἐκ
 πρῶτον ἑλμάτος κληαίται πρὸς φυλὴν γὰ-
 ρον τὸ δρασάσαι τὸ Ρωμαίων τάξιν, ἔπειτα Ἀ
 ὑπερχώρην μὲν ἀπουδῆς· οἱ δὲ Ρωμαῖοι κα-
 τὰ τὴν ἡκολούτου ἐκθύμους. ὁ μὲν ὅτι πρῶτος
 καὶ δότι πρὸς τὸν ἐπὶ τοὺς φάλαγγας, τὸ δὲ
 τρίτον καὶ τὸ τέταρτον πρῶτον ἀπὸ πρῶτος
 τῶν μὲν ῥωμαυλικῶν τὰς ἱππηγεῖς ναῦς,
 τῶν δὲ πρῶτον συμπορεύονται καὶ συνεφε-
 δρῶντων ταύταις· ἐπὶ δὲ τὸν πρῶτον καὶ δό-
 τερον τὸν ἱππὸν τῶν ἀγῶν ἐδόκεν ἀπασα-
 κέαι ὅταν, οἱ Καρχηδονιοὶ συνήθετα δρ-
 σίως ἐκ τῆς Ἀμίλκου νεὸς, μετεβάλλοντο
 πρῶτες ἅμα καὶ συνεβάλλοντο τοὺς ὅτι κλημύνοις.
 ἀγῶνος δὲ συστάτος καρτεροῦ, τὰ μὲν πα-
 χυαυτεῖν ἐκπλεόντες, καὶ ῥαδίως μὲν
 πρῶτοντες, ὅξως δὲ ἀποκαρτεροῦντες, πολὺ
 πρῶτοντες οἱ Καρχηδονιοὶ· ὅτι δὲ βίαιον μαχί-
 καὶ τὰς συμπλοκάς καὶ συνεδῶν τὸς κέρως τὸς
 ἀπᾶς ἐλίσσας, ἅμα δὲ καὶ τὰς συνεγα-
 νισμένων ἀμφοτέρων τῶν στρατηγῶν, ἐκ ὅ-
 καὶ τῶν ἡγευμένων ποιῶν τὸν κίνδυνον,

A naueis deinde conscendi mandant:
 alacres imperio milites vniuersū ob-
 temperantes, quod ex iis quæ audiue-
 rant futura ob oculos sibi ponerent,
 bona cum spe & ferocibus minis oram
 soluunt. at duces perspecta ordina-
 tione Romanæ classis, sua quoq; con-
 silia ad eorum rationes accommo-
 dant. tres partes totius sui exercitus v-
 nico simplici que ordine instruunt:
 dextrum cornu quam longissime in
 altum, ceu aduersarios circundaturi,
 porrigunt: omnium nauium suarum
 proras in hostem obuertunt: quartam,
 eandemque totius aciei sinistram par-
 tem ad forcipis concinnant figuram,
 ita ut ad terram vergat. Dux porro
 Carthaginensium, in ~~de~~tro quidem
 cornu Hanno erat, qui ad Agrigentū
 male pugnauerat, habēs naues rostra-
 tas & quinqueremes eas, quæ propter
 celeritatem ad circumfundenda ho-
 stium cornua, erant aptissimæ. in sini-
 stro curabat Amilcar, qui ad Tyndari-
 dem nauali prælio dimicauerat. is tūc
 media acie rem gerens in ipso discrimi-
 ne hoc ducis sollertis consilio est v-
 sus. C Romani Pœnos tenui agmine in
 longum porrigi ut viderēt, in medios
 irruunt: fuitque id totius dimicationis
 principium. at Carthaginenses cōse-
 stum mediā aciem suam ad fugā incli-
 nāt: ita iussu facere, ut dissiparetur Ro-
 mana acies. cedere igitur isti festinato:
 illi fugientib. instare animosè nimis.
 prima & secunda classis fuere, quæ fu-
 gientes persequēbatur: quum interea
 diuulsæ ab iis tertia & quarta restarēt:
 illa, quæ hippagines remulco trahē-
 bat: hæc, quæ triariorum erat, in subsi-
 diis remanens immota. D vbi primā se-
 cundamq; classē satis lōgo à suis in-
 teruallo sibi visi sunt Pœni diuulsisse:
 atq; illi subito, è naui Amilcaris dato
 signo, vertere se, & cum persequentib.
 manū cōferere insistūt. ibi tū atrox pu-
 gna vtrinq; est accēsa. quū velocitate
 nauū ad circumuolitandū, modo ac-
 cedendo, modo recedendo, idq; faci-
 liter admodū & celeriter, longe supe-
 riores essent Carthaginenses: contra,
 Romanorū res propter pugnandi vio-
 lentiā, qua utebantur cū erat ventū ad
 manus: coruorūmq; apparatus, quib.
 E nauigia colligabāt: simul, quia vnā pu-
 gnantib. ambobus C o s s. in cōspectu
 ducum suorum miles præliū faciebat,

nihilo deteriore loco erant ac Carthaginienſium. atque ab iſta quidem parte pugnae faciem hanc cerneret. eodem vero tempore Hanno dextri dux cornu, quod initio pugnae longius ſe tenuerat, medium mare emenſus, triariorum naues tunc inuadit: multumque illis incommodans, in magnas redigit anguſtias. at qui prope terram collocati fuerant Carthaginienſes, mutata prior forma, in frontem repente inſtructi, proris in hoſtem verſis, eos qui remulco hippagines trahebant, adoriuntur. hi funibus dimiſſis, cum hoſtibus conſigunt, fortiter praeliantes. Treis commiſſionis totius partes, totidemque pugnae nauales, magno locorum interuallo à ſe diſiunctae, extiterunt. quoniam vero vtriuſque exercitus aequales erant partes, prout ab initio fuerant diuiſae, certamen quoque vtrinque aequari contingebat. enimvero in ſingulis partibus id meritò eueniebat pugnantibus, quod euenire ſolet, quoties inter aduerſarios rebus omnibus aequales dimicatur. nam primi quidem etiam pugna decreuerunt. tandem enim Amilcar vim Romanorum non ſuſtinens, in fugam ſe cum ſuis dedit. Lucius igitur captiuas naueis ſuis alligabat. at Marcus, quo in diſcrimine triarij & hippagines verſarentur ut ſenſit, cum iis nauibus de ſecunda claſſe, quae integrae erant, ſubſidio illis proficiſci properat: quo acriter cum Hannone dimicante, Triariis iam prope victis repente animus reddit, ac ſtatim pugnam redintegrant. Carthaginienſes, qui & à fronte & à tergo exderentur, preſſi admodum, ac mox etiam praeſter omnium opinionem à M. Atilio ſuis opem ferente circumuenti: re inclinata in altum fuga ſe recipiunt. inter haec Manlio certamen repetente, quia videbat tertiam ſuorum claſſem à ſiniſtro cornu hoſtium in litus compulſam, clauſam ibi teneri: accedente & Marco, qui & hippagines & Triarios in tuto iam collocauerat: ambo periclitatibus ſuppetias venire inſtituunt. illi vero iam veluti obſidionem patiebantur: & profecto perierant iſti quidem manifeſte iamdudum: niſi quod Carthaginienſes dum à coruis ſibi metuunt,

A ἔχ' ἥτων ὀπικυδεῖρας, εἶχον οἱ Ρωμαῖοι τῶν Καρχηδονίων τὰς ἐλπίδας. ἡ μὲν οὖν καὶ τούτοις μάχη, πιαυτίῳ εἶχε διφθέσειν. καὶ ὃ τ' αὐτὸν χειρὸν, ὃ μὲν δεξιὸν κέρας ἔχον Ἀῆων, ὃ μείναν ἐν ἀποστάσει καὶ τὴν περὶ τὴν συμβολὴν, τότε πέλαιος ὑποφάει ἐνέβαλε ταῖς τῶν τελαρίων ναυσὶ καὶ πολλὰν ἀπολείπει κέρει καὶ δυσχερείᾳ αὐτοῖς. οἱ δ' ὅμως τὴν γὰρ τεταγμένοι τῶν Καρχηδονίων, παρρηγοῖοιτες εἰς μέτωπον ἐκ τῆς περὶ κέρους τάξεως, καὶ ποιήσαντες αἰτιωφύροις τὰς ναῦς, ἐνέβαλον τοῖς ῥυμουλκοῦσι τὰς ἱππηγύας. οἱ δὲ ἀφ' ἑαυτῶν τὰ ῥύματα, σινοπλέοντο καὶ διηγοῖζοντο τοῖς πολεμίοις. ὡς δὲ τρία μέρη τ' ὅλης συμπλοκῆς, καὶ βεῖς ναυμαχίαι συνέστησαν πολὺ κεχωρισμέναι τοῖς τόποις ἀλλήλων. τὰ δ' ἑκατέρων πάριστα τὰ μέρη ἡμέσθαι καὶ τὸν ὅσον δόξης χωρισμὸν, ἐφάμιλλον ἐῖς συνέβαλε καὶ τὸν κίνδυνον. οὐ μὲν ἄλλα ὅ καὶ λόγον ἐν ἑκάστοις ἐπετελέσθη περὶ τὴν μάχην, ὅσον εἶναι, ὅταν ἡ παρρηγοῖα πᾶντα τὰ τ' ἀγωνιζομένων. οἱ γὰρ περὶ καὶ διεκρίθησαν. τέλος γὰρ ἐκβιασθέντες οἱ περὶ τ' Ἀμίλκην, εἰς Φυγίαν ὤρμησαν. ὁ μὲν οὖν Λόκιος αἰεδεῖτο τὰς ἀγχιμαλώτοις ναῦς. ὁ δ' ὅμως Μάρκος σιωποῦν τ' ὅσον τοῖς βιαρίαις καὶ τὰς ἱππηγύας ἀγῶνα, καὶ σπουδὴν ἐβόησεν τοῖς, ἔχον τὴν δὲ δόξαν ἐπὶ τὰς ἀπερῆς ναῦς. σινοπλέων δὲ καὶ περὶ κέρους αὐτῶν τοῖς περὶ τ' Ἀῆωνα, παρὶς δὲ ἀπαρρήσαντες οἱ βιαριοί, καὶ περὶ ἡδὴ κακῶς ἀπαλλάττοντες, πάλιν ἐπερρώθησαν περὶ τὸν κίνδυνον. οἱ δ' Καρχηδονιοὶ τῶν μὲν καὶ περὶ σινοπλέων, τῶν δὲ καὶ τῶν περὶ σινοπλέων, δυσχερούμενοι, καὶ τὰς ἀδύνατον ὑπὸ τῶν βοηθῶντων κυκλούμενοι, κλίεσθαι πελάγαι ἐποιούμην τὴν ὑποχώρησιν. καὶ δὲ τ' αὐτὸν χειρὸν ὅ, τε Λόκιος ἐπὶ μαπλέων ἡδὴ καὶ περὶ σινοπλέων περὶ τῇ γῇ τ' ἐπὶ τὸν ἐπὶ τῶν Καρχηδονίων εὐωνύμῳ κέρας ὅ, τε Μάρκος ἐν ἀσφαλῇ κατὰ τὸν τὰς ἱππηγύας καὶ τοῖς βιαρίαις, ὤρμησαι ἀμφοτέρω βοηθῶν τοῖς κινδυνεύουσιν. περὶ πᾶσι γὰρ ὡς ἡδὴ ὁ γινόμενος πολιορκία, καὶ πάλαι αὖ ἀπολώλῃσαι ὑπὲρ γε τροφῆς εἰ μὴ δεδῶτες τὰς χεῖρας οἱ Καρχηδονιοὶ

νιοι, πῶς φερόμενοι μὴ αὐτοὺς πρὸς τὴ γῆ συ-
 ἴσθαι, πρὸς δὲ τὰς ἐμβολὰς δὴ τὴ συμπλο-
 κὴν δὴ λαβὰς ἔχοντες, ἔπεισέν τε. ταχὺς
 ὅπτι μὲν οἱ καὶ κελύσαντες οἱ στρατηγεῖς τὴν
 Καρχηδονίους, αἰσθάνοιτο μὴ ἔλαβον πεν-
 τήκοντα ναῦς τῶν πολεμίων, ὀλίγα δὲ πινες τα-
 ρα τὴ γῆν ἐξελίξασθαι διέφυγον. ὁ μὲν οὖν καὶ
 μέγας κίνδυνος, τοιαύτην εἶχε τὴν ὁρμήν. ὅς
 τέλος τὴν συμπλοκὴν ναυμαχίας ἐγένετο καὶ τὴν
 Ρωμαῖους. διεφθάρη ὁ τούτων μὲν εἰκοσι τέτ-
 ταρα σκάφη. τῶν Καρχηδονίων ὑπὸν πεν-
 κήν τε ναῦς ὅς τινες μὲν Ρωμαίων αὐτοῦδρος οὐ-
 δεμία τοῖς πολεμίοις ἐγένετο ὑποχείριος τῶν
 Καρχηδονίων ἐξήκοντα καὶ τέσσαρες. μετὰ δὲ
 ταῦτα πάλιν οἱ Ρωμαῖοι πρὸς ἐπιστάμενοι,
 καὶ τὰς ἀγχιμαλώτοις ναῦς καὶ ἀρτύναντες, ἐπὶ
 δὲ τὴν ἀρμόζουσαν τοῖς πρὸς τὴν ἑσπέρην ἐπιμέ-
 ληαι ποιοῦντες οἱ πληρωμάτων, αἰνέοντο
 ποιοῦντες τὴν πλὴν ἐπὶ τὴν Λιβύην. πρὸς ὅ-
 τες ὅς τινες πλεῖστας ναυσὶν ὑπὸ τῶν
 καὶ τὴν Ερμιάου ἐπονομαζομένην, ἢ πρὸς πό-
 λιν τὴν καὶ τὴν Καρχηδόνα κελύσαντες κειμένην προ-
 τεῖν πελάγος ὡς πρὸς τὴν Σικελίαν, καὶ πρὸς
 δεξιὰ μὲν τὰς ὅπτι πλεῖστας ἐν ταῖς ναῦς, καὶ
 πᾶντα συναθροίσαντες τὴν πόλιν, ἐπὶ πλεονεκτοῦ
 καὶ χάρις, ἕως ἐπὶ τὴν Ασσίδα καλεσμένην πόλιν
 ἀφίκνυντο. ποιοῦντες οἱ τὴν ἀπὸ τῆς ἐξουσίας,
 καὶ γεωλκῶντες, ἐπὶ ὅς τινες τὰ φρεσὶ καὶ χάρις
 λαβόντες τὰς ναῦς, ἐγένοντο πρὸς τὴν πολιορκίαν
 αὐτὴν, ἢ βυλαμένην ἐκασίως σφίσι προχωρή-
 σαι τὴν κατεχόμεν τὴν πόλιν. οἱ ὅς τινες ὁρμήν
 ἐκ τῆς καὶ τὴν ναυμαχίας κινδύνος τὴν Καρχη-
 δονίων, καὶ ἀπλῶς, καὶ πεπεισμένοι τοῖς ὑ-
 πιναντοῖς ἐκ τῆς μεγίστης πρὸς τὴν ἑσπέρην, ἐ-
 κέρχοντες δὴ πρὸς ποιοῦντες τὴν ὅπτι πλὴν ἐπὶ
 αὐτὴν τὴν Καρχηδόνα, πρὸς τὴν περὶ τὴν καὶ
 αὐτὴν δυνάμεις τοῖς πρὸς κειμένης τῆς πό-
 λεως τόποις. ὅπτι γινόντες δὲ τοῖς Ρωμαῖους ἀ-
 σπῶντες ἀποβεβηκότες καὶ πολιορκῶντες τὴν Α-
 σσίδα, τὴν μὲν πρὸς φυλάττην τὴν ἐπὶ πλὴν ἀ-
 πὶ γῆν. σιωπῶντες ὅς τινες δυνάμεις, καὶ
 πρὸς φυλάκην ἐγένοντο τὴν πόλεως καὶ τὴν χώρας.
 οἱ ὅς τινες Ρωμαῖοι κυριεύσαντες τὴν Ασσίδα, καὶ
 φυλάκην ἀπολιπόντες τὴν πόλεως καὶ χώρας, ἐπὶ
 ὅς τινες πρὸς εἰς τὴν Ρώμην πέμψαντες τοὺς
 ἀπαγγέλλοντας μὲν πρὸς τὴν μεγίστην, ἐρρομέ-

A cinctos quidem velut indagine & ad
 terram compulsos continebant : at
 impetum facere in illos metu com-
 prehensionis non audentes, haud ac-
 cedeabant. Consules repentino su-
 peruentu Carthaginiensibus circum-
 fusi, ipsorum naues cum remigi-
 bus & defensoribus capiunt : paucis
 quæ iuxta littus sese circumegerunt
 elapsis. Hæc sunt quæ nauali eo præ-
 lio per partes sunt gesta. summa vi-
 ctoriæ penes Romanos stetit. quo-
 rum perierunt naueis quatuor & vi-
 ginti : at Pænorum amplius xxx. ad
 hæc, Romana quidem navis nulla
 cum viris suis in potestatem hostium
 venit : Carthaginiensium vero tres
 & sexaginta. Non multo post Ro-
 mani parato ampliore commeatu, &
 nauibus quas ceperant refectionis in-
 structisque, propriis item remigibus
 ita curatis ut re bene gesta par erat,
 versus Africam vela faciunt. quum-
 que primis nauibus ad promonto-
 rium appulissent Hermæam dictum;
 quod est sinu toto Carthaginiensi pro-
 minens, in altum longè Siciliam
 versus excurrit : expectatis eò loci
 nauibus quæ sequebantur, cuncta-
 que in vnum coacta classe, oram
 Africæ tamdiu legunt, donec Clu-
 peam, id nomen est vrbis, perue-
 niunt. ibi exscensu facto, & nauib-
 us in portum subductis, iisdem-
 que vallo ac fossa munitis, quia de-
 ditionem facere oppidani volebant,
 ad obsidionem loci sese comparant.
 Carthaginienses qui prælio nauali
 effugerant appulsi in patriam, nihil
 dubitantes quin ferox parva victo-
 ria Romanus confestim ipsam Car-
 thaginem classe infesta peteret : o-
 ram vrbi præiacentem & nauali-
 bus & terrestribus copiis custodie-
 bant. verum cognito Romanos tu-
 to copias exposuisse in terram &
 Clupeam obsidione premere : omis-
 sa priore cura obseruandi eorum ad-
 uentum, exercitus magno studio co-
 gunt, & urbem regionemque præ-
 fidiis firman. Romani Clupea po-
 titi, relicta manu idonea ad op-
 pidi agrique custodiam : præterea
 legatis Romam missis, qui & res
 gestas nuntiarent, & de cætero

quid opus esset facto, quæ consilia ineunda, sciscitarentur: mox omnibus profecti copius, ad vastandum agrum ire pergunt. nemine occurrere auso, multas villas magnificè structas corrumpunt: magnam quadrupedum prædam abigunt: mancipiorum amplius $\overline{\text{xx}}$ $\overline{\text{ctv}}$ ad naues adducunt. inter hæc redeunt Roma, qui Senatus mandata referunt: ut alter COSS. cum idoneis viribus remaneat: alter exercitum Romam reportet. mansit M. Atilius, seruatis nauibus quadraginta, peditibus ad millia quindecim, equitibus quingentis. L. Manlius cum remigibus & classiariis ac multis captiuis, sine periculo Siciliam præteruectus, Romam peruenit. Carthaginienſes, ubi Romanos ad diuturnius bellum se parare sentiunt, duos primo suorum exercituum duces creant Hannonem Asdrubalis F. & Bostarum: deinde Amilcarem Heraclea properè accersunt: qui assumptis equitibus quingentis, peditum quinque millibus, Carthaginem venit. ibi dux tertius electus, cum Asdrubale de præſenti rerum statu deliberat. placet illis, ditioni ferendam opem, neque committendum esse, ut eam hostis impune depopuletur. at Regulus post dies paucos per regionem grassari: castella quæ muris carebant, primo impetu capere: quæ mœnibus cingebantur oppugnare. mox ventum est ad Adin, non prænitendum oppidum: huic quoque Romanus castra admouet: opera atque oppugnationem vrget. Carthaginienſes qui & seruata urbem illam cupiebant, & quæ foris erant vindicare à vi hostili decreuerant, copias educunt: ac colle occupato, illo quidem hostibus imminente, sed toto genere viribus ipsorum incommodo, castra eo loci metantur. Sedenim, quum in equitatu maxime atque elephantis spes suas illi sitas haberent, plana camporum relinquendo, & locis abruptis impeditisque se includendo, hostes videlicet admonitum iuerunt, quid faciendum ipsis esset, quò sibi nocerent. atque ita profecto accidit.

A νας ὅτε τὸ μολόντων τὴν δὲ ποιεῖν, καὶ πῶς
 χρησάμενοι τοῖς πλοίοις· μὲν ταῦτα πάσης τῇ
 δυνάμει καὶ σπουδῇ αἰσθόμενοι, ὥρμη-
 σαν ὅτι ὁ πορθεῖν τὴν χώραν. ὁ δὲ ἐμπο-
 δὴν ἰσχυρῶς, πολλὰς μὲν οἰκίσεις ἀφαιρῶν κα-
 τὰ πλοῦτος διέφθιεν· πολὺ δὲ πλοῦτος τὸ
 τετραπόδων λεῖας ἀφαιρῶν· ὅμοια δὲ
 πλείονα τῶν δισμορίων ὅτι τὰς ναῦς ἀνέλαυν.
 ὁ δὲ τούτων τῶν χειρῶν κέρησαν ἐκ τῆς Ρώμης
 οἱ ὀφθαλμοὶ, ὅτι δὲ τὸ μὲν ἓνα τῶν στρατη-
 γῶν ἐμμένειν ἔχοντα δυνάμεις τὰς ἀρχούσας,
B τὸ δὲ ἕτερον ἀποκρίναι εἰς τὴν Ρώμην τὸ
 λῶν. ὁ μὲν ὅν Μάρκος ἐμμένειν ἀπολεπόμε-
 νος ναῦς ἔχει τετρακίσχοντα, καὶ πεζοὺς μυρίους
 καὶ πεντακισχίλιους, ἵππους δὲ πεντακισίους. ὁ δὲ
 Γάιος αἰσθόμενος τὰ πληρώματα, καὶ ὁ τῶν
 αἰχμαλώτων πλοῦτος, καὶ χυμώδεις τῶν τῆν
 Σικελίαν ἀσφαλῶς, ἤκει εἰς τὴν Ρώμην. οἱ δὲ
 Καρχηδόνιοι θεωροῦντες τὴν τῶν πολεμίων πα-
 ρασκευῶν χρονοτέρας ὕσας· πρῶτον μὲν,
 στρατηγὸς ἑαυτῶν εἰλοντο δύο, τὸν τε Ἀν-
 τίωνος Ασδρούβου, καὶ Βώσταρον. μετὰ δὲ ταῦτα
C πρὸς τὸν Ἀμίλκω ἐπιμποι εἰς τὴν Ἡρά-
 κλειαν, καλουῦντες καὶ τὰς αἰσθόμενους· ὁ δὲ αἰσ-
 θόμενος ἵππους πεντακισίους, καὶ πεζοὺς πεντα-
 κισχίλιους, κέρησαν εἰς τὴν Καρχηδόνα. καὶ κα-
 τὰ τὰς στρατῶν τελεῖται, ἐβλῆκετο μὲν τὸ
 πρὸς τὸν Ασδρούβου, πῶς δὲ χρησάμενοι τοῖς πα-
 ροῦσιν· ἐδόξε δὲ αὐτοῖς βοηθεῖν τῇ χώρᾳ, καὶ
 μὴ ἀφαιρῶν αὐτῶν ἀδικῶς πορθημένῃ. ὁ δὲ
 Μάρκος μετὰ πέντε ἡμέρας ἐπεπορεύετο, τὰ
 μὲν ἀτείχετα τὸ ἐρυμνὸν δὲ ἐφόδον ἀναρπάζων,
D τὰ δὲ τετελεσμένα πολιορκῶν. ἀφικόμενος δὲ
 εἰς πόλιν Ἀδιν ἀνέστη, ἀφαιρῶν τὰς πεδύσας
 τῶν οὐκίστων μὲν σπουδῆς ἔργα καὶ πο-
 λιορκίαν. οἱ δὲ Καρχηδόνιοι τῇ τε πόλει σπου-
 δάζοντες βοηθεῖν, καὶ τῶν ὑπαίθεσιν ἀντιποι-
 ᾶσθαι κρίνοντες, ἔστησαν τὴν δυνάμειν. καὶ κατὰ
 ὁμοῦ λόφον ὑπερδύον μὲν τῶν πολεμίων,
 ἀφῆκε δὲ τὴν ἑαυτῶν δυνάμειν, ὁ δὲ τούτων κατε-
 στρατοπέδωκεν. λοιπὸν ἔχοντες μὲν τὰς πλεί-
 στας ἐλπίδας ἐν τοῖς ἵπποις καὶ τοῖς θηρίοις, ἀ-
 φῆκε δὲ τῶν ὑπερδύων χωρίων, καὶ συνέκλει-
E σσαντες σφᾶς αὐτοὺς εἰς τόποις ἐρυμνῶν καὶ δυσ-
 βάτοις, ἐμελλον διδάξαι τὰς πολεμίας, ὁ δὲ ὅν
 ἦν πρᾶξις καὶ αὐτῶν. ὁ δὲ καὶ συνέκλεισε γῆρας.
 C iiij

συννοήσαντες γὰρ οἱ τῶν Ῥωμαίων ἡγεμόνες ἐμ-
 πείρως, ὅτι ὁ πρᾶξιμώτατος καὶ φοβερώτατος
 τῶν ὑπεικτινῶν δυνάμειος ἡγεύωνται διὰ
 τοῖς τόποις, οὗτοι αἰέμενοι ἕως ἐκείνοι καὶ
 βαίντες εἰς τὰ πεδία πρὸ ταύτης. ἡγεμόνοι
 οἱ τοῖς ἰδίοις χειρῶν, ἅμα δὲ Φωτὶ, πρὸ πύλαι-
 νον δὲ ἑκατέρωθεν μέρας πρὸς τὸ λῆγον. οἱ μὲν
 ἐν ἰσχυρῶν καὶ τὰ θηρία τοῖς Καρχηδονίοις ἰσχυ-
 ρήματα τελείως. οἱ δὲ μισθοφόροι πρὸν ἡγε-
 ναιως καὶ πρὸν ἡγεμόνες ἐκδοθήσαντες, ὁ μὲν
 πρὸν ἡγεμόνες ἐκδοθήσαντες ἐγκλίνας καὶ
 φυγῶν. ἐπὶ δὲ πρὸν ἡγεμόνες καὶ κυκλωθέντες
 ὑπὸ τῶν ἐκ θατέρωθεν μέρας πρὸν ἡγεμόνων ἐξά-
 πησαν. μετὰ ταῦτα πρὸν ἡγεμόνες ἐκδοθήσαντες
 ἐκδοθήσαντες ἐξέπεσαν. τὰ μὲν ἐν θηρία μετὰ τῶν
 ἰσχυρῶν, ἐπὶ ταύτης τῶν ὁμαλῶν ἦσαν, μετὰ
 ἀσφαλείας ἐπορεύοντο τὸ ἀποχώρησιν. οἱ δὲ Ῥω-
 μαῖοι τοῖς περὶ βραχὺ ἐκδοθήσαντες τόποι,
 καὶ τὸ χάρις διαρπάσαντες, μετὰ τῶν ταῦτα
 πᾶσαι ἐκδοθήσαντες τὸ χάρις καὶ τὰ πόλεις,
 ἀδελφῶς ἐπορεύοντο. ἡγεμόνοι δὲ τὸ πρὸν ἡγεμό-
 μένης πόλεως Τυνήτος ἐκδοθήσαντες, ἐκδοθήσαντες
 ἐκδοθήσαντες πρὸς τὰς πρὸν ἡγεμόνες ἐκδοθήσαντες,
 ἐπὶ δὲ κειμήλιος ἐκδοθήσαντες καὶ τὸ πόλεως καὶ
 τὸ σιμῶντες ταύτη χάρις, κατεστρατοπεδύσαντες
 εἰς αὐτήν. οἱ δὲ Καρχηδόνιοι, μικρῶ μὲν πρὸν
 τερον καὶ θάλατταν, τότε δὲ καὶ γὰρ ἐπὶ αἰχ-
 νες, καὶ διὰ τῶν πολλῶν αἰαιδρίας, ἀλλὰ διὰ
 τῶν ἡγεμόνων ἀδελφῶν, καὶ πρὸν ἡγεμόνες ἐκδο-
 πησάμενοι εἰς δυσχερῆ διὰ τῶν. ἅμα γὰρ τοῖς
 πρὸν ἡγεμόνες καὶ τῶν Νομάδων ἔδωκε σιμῶν-
 πησάμενοι αὐτοῖς οὗτοι ἐκδοθήσαντες, πλείων δὲ τῶν Ῥω-
 μαίων εἰργάζετο καὶ τὸ χάρις. ἐκδοθήσαντες τῶν
 φόβον συμφορῶνται εἰς τὴν πόλιν τῶν ἀπὸ τῶν
 χάρις, δυσθυμία καὶ λιμὸς ἰσχυρῶν, τὰ
 μὲν διὰ τὸ πλῆθος, τὰ δὲ διὰ τὸ πρὸν ἡγεμόνες
 τὸ πολιορκίας. οἱ δὲ Μάρκος ὁρῶν τοῖς Καρχη-
 δονίοις καὶ καὶ γὰρ καὶ καὶ θάλατταν ἐσφοδμήσαντες,
 καὶ νομίζων ὅσοι ἔκω κρατήσαντες τὴν πόλεως, ἀ-
 γαστῶν δὲ μὴ συμβῆναι τὸν ἐκδοθήσαντες ἡγεμόνον
 στρατηγὸν ἐκ τῶν Ῥώμης φθάσαντες τὸν ἐκδοθή-
 σαντες τῶν πρὸν ἡγεμόνες λαβὼν, πρὸν ἡγεμόνες
 Καρχηδονίους εἰς ἀδελφύς. οἱ δὲ ἀσμένως ἀ-
 κούσαντες, ἐξέπεμψαν αὐτοῖς τὸν πρὸν ἡγεμόνες
 αἰδράς. οἱ καὶ συμμίζαντες αὐτοῖς, πρὸν ἡγεμόνες
 ἡγεμόνες τὸν ἡγεμόνες ἐκδοθήσαντες τὸν ἡγεμόνες

A nam duces Ro. pro sua peritia intelli-
 gentes, quod erat roboris plurimumq;
 metuendum in aduersariorum exer-
 citu, id omne propter locorum con-
 ditionem redditum ipsis esse inutile,
 nequaquam expectarunt donec ca-
 stris in planum delatis aciem instrue-
 rent: quin potius tempore vñ suo, lu-
 ce prima vtrunque ad collem succe-
 dunt. plane nulli tum vsui neque
 equi, neque elephanti Carthaginien-
 sibus erant. mercenarius vero miles
 generoso prorsus obstinatoque ani-
 mo propugnans, primam legionem
B inclinatam fugere compulit: sed his
 inter pugnandum circumuentis ab ea
 manu quæ altera ex parte ingruerat,
 ac terga vertentibus: tum vero repen-
 te omnes è castris erumpere. & ele-
 phanti quidem atque equites loca
 plana adepti, deinceps securi se re-
 ceperunt. at pedites infecutus ali-
 quantisper Romanus, mox castris di-
 reptis, libere de cætero vagari & a-
 gros vrbésque incursare. deinde op-
 pido cui Tuncti nomen potitus, in-
 tra urbem castra ponit, illectus oppor-
C tunitate loci ad ea quæ moliebatur: &
 eo amplius, quia erat eius situs Car-
 thagini & vicinæ prouinciæ infestus.
 Pœni, re paullo ante mari, nunc etiam
 terra male gesta, idque non militum
 ignauia, sed ducum imprudentia, om-
 nibus modis impeditas suorum con-
 siliorum rationes habebant. nam &
 ad iam dicta accedebat, quod Numi-
 dæ non secus ac Romani hostiliter
 eos inuasferant: nec pauciora, imo
 etiam plura quàm illi damna ditioni
 ipsorum intulerant. quam ob causam
D metu hostium compulsi in urbem a-
 gresteis, perturbationem ac famem
 ingentem eò inuexerant, partim pro-
 pter hominum multitudinem, par-
 tim quod in expectatione esset obsi-
 dio. At Regulus cernens Carthagi-
 nenses terra marique victos, seque
 iam iam vrbis potentem futurum ar-
 bitrans; anxie sollicitus ne qui Roma
 aduenturus erat Coss. successor suus,
 confecti belli titulum sibi interuerte-
 ret, aduersarios ad pacem hortabatur.
 audiuerunt illi hos sermones lubenti a-
E nimo, ac viros primarios Reip. suæ ad
 eum miserunt qui cum ipso colloca-
 ti, tantum ab eo abfuerunt, vt propo-
 sitatum conditionum vllam admitte-

rent: ut ne audire quidem quæ imperabantur, adeo graua illa erant, sustinuerint. nam Marcus quidem ceu victoriam vniuersæ rei, quicquid concederet, id omne beneficij munerisq: loco haberi postulabat. Carthaginenses contra, qui viderent nihil sibi contingere durius posse quam illa erant quæ imperabantur: etiam si sub nutum ditionemque populi Rom. peruenissent: non solum auersati propositas condiciones domum redierunt: sed etiam duritia Marci non mediocriter offensi. Senatus vero Carthaginensium legibus pacis auditis quas dixerat Marcus, et si prope iam omni spe salutis amissa, adeo tamen viriliter ac generose restitit, ut pati quiduis, atque omnia experiri, quamlibet denique fortunam subire cuncti præoptarent, prius quam aliquid ferrent nobilitate sua & gloria rerum gestarum indignum. Sub id tempus appellit Carthaginem eorum vnus, quos ad conducendum mercede militem in Græciam antea miserant, ingentem manum secum adducens: in queis Xanthippus quidam fuit Lacedæmonius, vir disciplina Laconica imbutus, & qui rei militaris vsum mediocrem habebat. hic vir audita clade nupera, & quomodo, quæue ratione illa esset accepta: contemplatus etiam reliquos Pænorum apparatus, numerum equitum atque elephantorum, illico apud animum suum statuit, dixitque inter amicos: nequaquam Romano esse, qui Carthaginenses vicissent: verum ipsos à se ipsis ductorum imperitiâ fuisse victos. sparsis statim in vulgus atque inter ipsos etiam duces, ut sit in aduersis, Xanthippi sermonibus: placuit principibus ciuitatis hominem ad se accitum experiri. qui vbi venit, rationes eorum quæ dixerat magistratibus exhibet ipsis prope manibus contrectandas: simul acceptæ cladis causam aperiens, confirmat, si consilio velint vti suo, & quâ in agmine ducendo, quâ in eligendo castris aut pugnæ loco, plana sectari loca: non solum securitati suæ facile eos hac ratione posse consulere: verum etiam hostem vincere. probaucte duces quæ dicebantur: atque è vestigio in huius transeuntes sententiam, ducatum copiarum illi tradunt.

A γροῦν ὡς οὐδ' ἀκούοντες ὑπομύει
ἐδυνάτο δὲ βάρος τ' ὀπίσθιαται. ὁ μὲν
γὰρ Μάρκος ὡς ἤδη κερατῶς τῆς ὁλῶς,
ὅ, πὶ πότε συνεχάριε, πῶν ὥτε δυνάμεις
ἐν χεῖρσι καὶ δυνάμει λαμβάνει. οἱ δὲ Καρ-
ρχηδόνιοι θεωροῦντες, ὅτι καὶ ἡγεμόνους αὐ-
τοῖς ὑποχρεῖται, ὁδὸν αὖ ξυνοχλευθήσαν
βαρύτερον τῆς πότε περὶ αἰμαίνων, οὐ μόνον
δυσπαρεσῆσαντες τοῖς περὶ αἰμαίνων ἐ-
πὶ πῶν. ἀλλὰ καὶ περὶ αἰμαίνων τῇ βαρύ-
τητι τῆς Μάρκου. δὲ δὲ συνεδρίον τῆς Καρ-
B χηδονίῳ ἀνακλῶσαι τὰ περὶ αἰμαίνων πρὸς
τῆς στρατηγῶν τῆς Ρωμαίων, καὶ ὅτι γὰρ
ἀπὸ γροῦς τῆς τῆς ὀπίσθιας ἐλπίδας, ὅμως
οὕτως αἰσχροῦς ἔση καὶ ἡγεμόνους, ὡς πῶν
ὑπομύειν εἴλετο, καὶ πῶν ἐργῶν καὶ κα-
ρῶν πῶν λαμβάνει, ἐφ' ᾧ μηδὲν ἀγνοῖς
μηδ' αἰσχροῦς τῆς περὶ τῆς περὶ αἰμαίνων ὑπο-
μύειν. περὶ δὲ τοῖς αἰσχροῦς πύτοις καὶ αἰ-
μαίνων εἰς τὴν Καρχηδονίαν ξενολόγους, τῶν
ἀπὸ αἰμαίνων εἰς τὴν Ἑλλάδα περὶ αἰμαίνων,
C εἰς τὴν Καρχηδονίαν ἀγῶν στρατιῶν πλεί-
στοις, ἐν οἷς καὶ Ξανθίππου τῆς Λακεδαιμό-
νιοι αἰσχροῦς, τῆς Λακεδαιμόνιοι ἀγῶν μετεχ-
κῶν, καὶ περὶ αἰμαίνων τοῖς πολεμικοῖς ἐχόντα
σύμμετρον. ὅς ἀνακλῶσαι δὲ γροῦς ἐλπί-
τωμα, καὶ πῶν καὶ πῶν ἔργῶν γροῦς, καὶ συνε-
θερῶσαι τὰς τε λοιπὰς περὶ αἰμαίνων τῆς
Καρχηδονίῳ, καὶ ὅτι πῶν τῶν ἰππῶν καὶ
τῆς ἐλεφαντῶν, περὶ αἰμαίνων συνελογίστατο, καὶ
περὶ αἰμαίνων φέροις ἐπεφαίσι, δέσπῃ συμβαίνει
τοῖς Καρχηδονίοις οὐχ ὑπὸ Ρωμαίων, αὐ-
D τὴν δ' ὑφ' αὐτῶν ἡγεμόνους ἀγῶν τῆς ἀπὸ αἰμαίνων
ἡγεμόνους. περὶ δὲ ἀγῶν τῆς ἀπὸ αἰμαίνων
Ξανθίππου λόγον ἀγῶν δέσπῃ εἰς τὰ πῶν
καὶ τοῖς στρατηγῶν, ἐγῶναι οἱ περὶ αἰμαίνων
αἰσχροῦς καὶ πῶν αὐτῶν λαμβάνει. ὁ δὲ
περὶ αἰμαίνων, εἰς τὰς χεῖρας ἔφερε τοῖς ἀγ-
χοῖς τοῖς ἀπολογισμοῖς καὶ περὶ αἰμαίνων πῶν σφα-
λείσας, καὶ δέσπῃ πῶν αὐτῶν καὶ γροῦς
αἰμαίνων τοῖς ὀπίσθιας τῆς πῶν, ἐν τε τῶν πε-
ρὶ αἰμαίνων καὶ στρατηγῶν καὶ περὶ αἰμαίνων, ἀ-
γῶν εἰσχροῦς τε τῆς ἀσφῶνειας διωκῶν πα-
E ρακλῶν, καὶ τὴν ὑπερῶν νικῶν. οἱ δὲ στρα-
τηγῶν δεξάμενοι τὰ λεγόμενα καὶ πῶν αὐτῶν
αὐτῶν, περὶ αἰμαίνων τὰς δυνάμεις ἐπεχέειν.

tum alis ante cornū vtrumque locat. Romani, instrui ab inimicis aciem cernentes, prompto & ipsi animo contra exeunt. territi tamen, quod futuram prouiderent elephantorum impressionem; velutibus prępositis, à tergo illorum densos collocant manipulos: equites in vtrumque cornu distribuunt. totius aciei longitudini quam prius vsurpauerant, aliquid detrahunt, altitudini adiiciunt: quo quidem modo ad pugnam cum bestiis commodè se fore instructos, recte coniecerunt: in cauendo vero sibi ab equitibus, quorum numerus longe maior apud Pœnos, tota via aberrarunt. & Romanus & Pœnus dispositis ex animi sententia singulis ordinibus, acieque vniuersa, ita ordinati se continebant: quum vterque mutue inuasionis opportunitatem captaret. Simul ac vero Xanthippus eos qui elephantos regebant iussit progredi, & aciem hostium dissipare, equites ab vtroque cornu hostem cingere, atque adoriri: tum etiam Romani more suo armis concrepuerunt, & clamore militari ab omnibus edito, Pœnum inuadere ceperunt. sed Romani quidem equites, quod multis vicibus numero superarentur à Carthaginienſibus, ab vtroque mox cornu fugerunt: è peditibus vero, qui in sinistro cornu erant, partim vt belluarum imperum declinarent: partim quod conductitium militem aspernarentur, dextimos Carthaginienſium petunt: versis in fugam instant, & ad vallum vsque eos persequuntur. qui ex aduerso elephantorum locati fuerant, horum primi magna vi facto in eos impetu bestiarum violentia repulsi, & conculcati aceruatim pugnantes conficiebantur. enimvero vniuersę aciei corpus propter stantium pone primos ordines profundam seriem, aliquamdiu mansit indiuulsum: postea vero quàm extremi ordines vndique ab equitibus circumuenti, cgebantur facta conuersione cum iis dimicare: & illi qui per medios elephantos in vltiora pertruxerant, cum iam à tergo ipsis consisterent, in Pœnorum integram atque compositam phalangem incidentes, trucidabantur: tum demum omni ex parte laborantibus Romanis, plurimi

A ἰππεῦσιν ἐκατέρῳ τῷ κέρατι παρέστησαν. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι σιωπῶντες πρὸς ἀπομάχους τοὺς ὑπεραιτίους, ἀντεξέσθαι ἐπίμυσ. κατὰ πληθύνοντες δὲ, καὶ περὶ ὁρῶντες τὴν τῷ ἐλεφάντων ἐφοδὸν, παρὲς τοὺς χροσφομάχους, πολλὰς ἐπαλήλους κατόπιν ἵστασαν σημείας· τοὺς δ' ἰππεῖς ἐμείλιναι ἐφ' ἐκατέρῳ τῷ κέρατι. τὴν δὲ σύμπαν τὰξιν βραχυτέραι μὲν ἢ πρὸς ὅθεν, βαθυτέραι δὲ ποιήσαντες, τῆς μὲν πρὸς τὰ θηρία μάχης διόντας ἦσαν ἐσχασμένοι· τῇ δὲ πρὸς τοὺς ἰππεῖς, **B** πολλαπλασίους ὄντας τῇ πρὸς αὐτοὺς, ὁλοκληρῶς ἠσώχοντο. ἐπὶ δ' ἀμφοτέροις καὶ τὰς ἑαυτῶν παραγέσεις καὶ κατέλθον καὶ καὶ μέγας ἐκείτοις ἔθηκεν εἰς τὰς ἀρμόζουσας τάξεις, ἑμῶν ἐν χόρῳ καταδοκίμῳ τῷ κατὰ τὴν ἀλλήλων ἐπιτήσει. ἅμα δὲ τὸν Ξανθίππου τοὺς μὲν ἐπὶ τῷ θηρίῳ πρὸς ἀντιπαρατάξιν, καὶ ἀλλήλων τὰς τῷ ὑπεραιτίων τάξεις, τοὺς δ' ἰππεῦσιν ἐφ' ἐκατέρῳ τῷ κέρατι κυκλῶν, καὶ περὶ ὁρῶντες τοὺς παλεμίοις· τότε δὲ καὶ τῇ Ῥωμαίων στρατοπέδῳ καὶ τὰ πρὸς αὐτοὺς ἔην σιωπῶντες τοὺς ὅπλοις· καὶ σιωπῶντες ἔσαντες, ὥρμησαι ἐπὶ τοὺς πολεμίους. οἱ μὲν ἔνι ἰππεῖς τῇ Ῥωμαίων τάξει ἀφ' ἐκατέρῳ τῷ κέρατι ἐφυγον, ἀλλὰ τὸ πολλαπλασίους εἰς τὰς Καρχηδονίους. τῇ δὲ περὶ οἱ παρατίτες ἐπὶ τῷ λαῷ κέρως, ἅμα μὲν ἀκλίοντες τῇ τῷ θηρίῳ ἐφοδῶν· ἅμα δὲ καὶ ἀφ' ὁρῶντες τῇ μαθοφόρῳ, ὥρμησαι ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρατ' τῇ Καρχηδονίων. βεβήμενοι δὲ τοῦτοις, ἐπέκειντο καὶ καταδίωκον αὐτοὺς, ἕως εἰς τὸν χάρακα. τῷ δὲ καὶ **D** τὰς ἐλεφάντας παρατίτων, οἱ μὲν πρῶτοι συμπίοντες ὑπὸ τῇ βίᾳ τῇ ζώων δὲ ὁρῶντες καὶ κατὰ πατόμαχοι ὁρῶντες ἐν χάρακι νόμῳ διεφθίοντο. τῇ γὰρ μὲν ὅλης τάξεως τὸ σύστημα δὲ τὸ βάθος τῇ ἐφεστώτων, ἕως ἵνους ἀδύνατον ἔμεινον. ἐπὶ δ' οἱ μὲν τὰς ἐξάτας ἔχοντες τάξεις, κυκλῶντες πρὸς ἀλλήλους ὑπὸ τῶν ἰππεῶν, ὡς ἀγκύλοντες πρὸς τοὺς ἐφεστώμαχοι καὶ διωκόμενοι· οἱ δὲ ἀλλὰ μέσῳ τῷ ἐλεφάντων εἰς πρὸς ἀντιπαρατόμαχοι, καὶ καὶ νότου πρὸς ἀντιπαρατόμαχοι τῶν θηρίων, εἰς ἀκέραιοι καὶ σιωπῶντες ἔμεινον ἐμπιπτόντες τῇ τῇ Καρχηδονίων φάλαγγι, διεφθίοντο· τότε δὲ πρὸς ἀλλήλους πρὸς ἀλλήλους, οἱ μὲν πρὸς τῇ Ῥωμαίων σιωπῶντες ὑπὸ

τῆς ὑπερφυοῦς βίας τῆς ζώου· οἱ δὲ λοιποὶ
 συνηκνύσθησαν ὑπὸ τῷ πλήθει τῆς ἰπ-
 πέων ἐν αὐτῇ τῇ ᾧ ἔλαττο τῶν τε-
 λείων δὲ πινες ὀλίγοι πρὸς φυγὴν ὤρμησαν·
 οὐσὼν δὲ πεδινῶν τῆς ὑποχωρήσεων, καὶ τού-
 τῳ οἱ μὲν ἀπὸ τῆς θηρίων καὶ τῆς ἰππέων
 ἀπώλλυτο· πελαγῶσι δὲ ἴσως οἱ μὲν Μάρ-
 χου τῷ στρατηγῷ φυγόντες, μὲν ὀλίγον ὑπο-
 χεῖροι ἡρόδομοι, σὺν αὐτῷ ἐκείνῳ πρότερος
 ἐξωχρήθησαν. τῆς μὲν οὖν ᾧ τοῖς Καρ-
 χηδόνοις μαθοφόρων ἔπεισον εἰς ὀλιγαρχίαν,
 οἱ καὶ τὸ λαὸν τῶν Ῥωμαίων παρεῖτες. τῆς
 δὲ Ῥωμαίων ἐσώθησαν μὲν εἰς διαλίους, οἱ
 καὶ τὸ δῖωμα τῷ περὶ τῶν ἐκ τῶν γα-
 νόμοι τῷ κινδύνου. τὸ δὲ λαὸν πλῆθος
 διεφθάρη, πλὴν Μάρχου τῷ στρατηγῷ, καὶ
 τῷ ἅμα τούτῳ φυγόντων. αἱ μὲν οὖν σημείαι
 τῆς Ῥωμαίων αἱ ὄψιν, διέπεισον εἰς τὴν
 Ασσίδα ᾧ ἔλαττο. οἱ δὲ Καρχηδόνοι τὰς
 νεκροὺς σκυλεύσαντες, καὶ τὸν στρατηγὸν ἅμα
 μὲν τῷ αἰχμαλώτῳ ἄρσιντες, ἐπὶ ἡλίου πε-
 ριχθῆς τοῖς παρῶν εἰς τὴν πόλιν. Εἰ δὲ
 χειρὶ πολλὰ πῆς αὐτῷ ὀρθῶς ἐπιστημονόμοιος
 ὄρεσι, πρὸς ἐπὶ ὀρθῶν τῷ τῷ αἰδεσθῶν
 βίου συντελεσθέντα. καὶ γὰρ τὸ δὴν ἀπὸ τῆς
 τῇ τύχῃ, καὶ μέγιστα καὶ πᾶς ὁπλοκρατίας,
 ἐναργέστατον ἐφαίη πᾶσι τότε ὅτι τῷ Μάρ-
 χου συμπρωμῆς. ὁ γὰρ μικρῷ πρὸς τὸν οὐ
 διδόνει ἔλεος, ὅσοι συνηνόμενοι τῶν πρῶτοι,
 ᾧ ἔλαττο αὐτὸς ἡγεῖτο διπλομόμοιος τούτων
 πρὸς τῷ αὐτῷ ὀπλοκρατίας. καὶ μὲν τὸ πρὸς Εὐ-
 ρεπίδῃ πάλαι καλῶς εἰρησθῶν δοκῶν, ὡς ἐν
 ὀφρὶν βέλδμε πᾶς πολλὰς χεῖρας νικᾷ· τό-
 τε δὲ αὐτῶν ὡς ἔργον ἔλαβε τῷ πῆς. εἰς γὰρ
 αὐδεσθῶν καὶ μία γνώμη, πᾶ μὲν ἀήθητα
 πλῆθος καὶ πρὸς μαλὶν δοκῶντα τῷ, κα-
 χήλε· τὸ δὲ πρὸς πρῶτον πεπρωτὸς ἀρδῶν πο-
 λίτευμα, καὶ τῶν ἀπληγῶν ψυχῶν τῷ δυ-
 νάμεων, ὅτι τὸ χρῆσθον ἡγάγη. ἐγὼ δὲ τούτων
 ἐπιμνήσθω χάριν τῷ τῶν ἐντυγχάνοντων τοῖς
 ὑπομνήμασι ὁρῶντος δυοῖν γὰρ ὄντων ἔ-
 πων πᾶσιν αὐδεσθῶν τῆς ὅτι τὸ βέλδμε με-
 τὰ τῶν τῷ τε ᾧ τῷ ἰδῶν συμπρωμά-
 των, καὶ τῷ ᾧ τῷ ἄλλοιων· ἐναργέστερον
 μὲν εἰς συμβαίνῃ, τῷ ᾧ τῶν οἰκείων πρὸς
 πεπρωτῶν, ἀελαβέστερον δὲ τῷ ᾧ τῶν ἀλλοιων.

A illorum à stupendæ molis ac virium
 beitiis sunt conculcati : reliqui in ipso
 pugnae loco ab equitum turba iaculis
 sunt confixi : perpauci admodum fue-
 re qui fugam capesserent : sed quia per-
 patentes campos erat fugiendum, etiã
 horum plerique ab elephantis equiti-
 busque sunt cæsi : ad quingentos qui
 cum Marco Consule fugerant, mox
 in hostium potestatem venerunt, &
 omnes cum ipso viui sunt capti. desi-
 derati sunt eo prælio è mercenariis
 Pænorum qui ante sinistrum Roma-
 norum cornu stabant, ad 15000. Ro-
 manorum seruati sunt ad duo mil-
 lia : qui hostem persequentes sicuti
 ante ostendimus, periculo sunt erepti.
 reliqui omnes Cos. Marco excepto,
 & iis quos habuit in fuga comites,
 perierunt. quæ superfuerunt cohortes
 Clupeam miraculo euaserunt. Car-
 thaginienſes post detracta cadaueri-
 bus spolia, ipsum quoque Cos. inter
 captiuos ducentes, gaudio ex successu
 ouanteis in urbem sunt reuersi. Heic
 vero multa, si quis recte obseruet, in-
 ueniet accidisse, ad corrigendos vitæ
 hominum errores, profutura. Quod
 enim Fortunæ non sit confidendum,
 utique in rebus latis, per ea quæ Re-
 gulo acciderunt, omnibus tunc fa-
 ctum est manifestissimum. nam qui
 paullo ante nullum misericordiæ lo-
 cum dabat, neque vllam afflictis ve-
 niam concedebat : mox ductus ipse
 est, iisdem pro salute sua supplicatu-
 rus. Iam quod rectè olim dixit Euri-
 pides, MENS VNA SAPIENS PLU-
 RIVM VINCIT MANVS, ex ipsis
 rebus manifestam tunc fidem inuenit.
 D vnus quippe vir, & consilium vnum
 legiones quæ propter sollertiam ac
 præstantiam in re militari vinci non
 posse credebantur, deleuit : ciuitatem
 vero illam, quam penitus concidisse
 palam erat, militumque animos, qui
 ex desperatione ipsum quoque dolo-
 ris sensum amiserant, recreauit atque
 erexit. Equidem ista commemoravi,
 vt qui hos Commentarios legerint,
 meliores fiant : nam quum dux vni-
 uersis mortalibus propositæ sint ad
 proficiendum rationes : per proprios
 casus, aut per alienos : euidentior qui-
 dem illa est, quæ per propria ducit in-
 fortunias : at tutior illa quæ per aliena.
 itaque

itaque viam priorem sponte sua nemo vnquam debet ingredi: magnis enim eiusmodi correctio laborib. constat ac periculis. posterior semper nobis captanda: per quam sine vlla noxa id quod melius est cernere vnicuique licet. Quod reputantem, sic apud se quemque statuere oportet: pulcherri- mum disciplinæ genus esse ad veras vitæ rationes cognoscendas, peritiam ex historia collectam, quæ gestorum veram & exactam narrationem continet. sola namque hæc in omni tem- pore ac quocumque rerum euentu, nullo tuo incommodo, diiudicandi id quod melius est facultatem tibi largi- tur. verum de his hæctenus. Carthagi- nienses, quib. ex voto omnia cesserāt, significandæ lætitiæ nihil reliqui fece- runt: cum gratias Deo agentes, tum mutua inter se beneuolentiæ officia vsurpantes. Xanthippus vero qui re- bus Carthaginensium ad noua incre- menta tantum momentum attulerat: non multo post inde est profectus: prudenter sanè ac sapienter. illustres enim atque admirandæ actiones gra- ues inuidias & acres calumnias con- flare solent: quibus ciues fortasse, co- gnatorum amicorumque opibus nixi, fuerint pares: at peregrinis vtraque res in exitium facile vertit. Sunt qui dis- cessum Xanthippi aliter narrent: quo- rum sententiam commodiorem nacti locum, referemus. Romani nūtio ino- pinato accepto de iis quæ in Africa acciderant, ad reparandam classem a- nimum statim applicant, & eos peri- culo eximendos qui prælio effugerāt. quos vt in potestatem redigerent Carthaginenses, Clupeam castris ad- motoris obsidione cinxerant: sed ma- gno animo atque audacia illis resi- stentibus, frustra omnia experti, tan- dem obsidione destiterant. vt nuntia- tum Pœnis, classem Romanos parare, qua in Africam iterum nauigent: ipsi quoque alias reficere naues, alias à fundamentis ædificare. quumque bre- ui spatio ducentas reb. omnib. instru- xissent, classe ire obuiam hosti, cuiusq; aduentum obseruare pergunt. Roma- ni initio æstatis deductis in mare na- uibus trecentis & quinquaginta, du- ctu nouorum Coss. M. Æmilij & Seruij Fuluij copias proficisci iubent.

- A** δὲ τὸ μὲν ὑδέποθ' ἐχειρίως αἰρετέον· ἐπεὶ μὲν
μεγάλων πόνων καὶ κινδύνων ποιεῖ τὸ δὲ ἄρρωστον.
τὸ δὲ αἰεὶ θηροῦτόν, ἐπεὶ χωρὶς βλάβης ὅτι
συνιδῶν ἐν αὐτῷ τὸ βέλιον. ὅς ὢν συνιδόντι,
καλλίστῳ παιδείᾳ ἡγητέον πρὸς ἀληθινὸν
βίον, τὸ ἐκ τῆς πρᾶγματικῆς ἱστορίας ἀκρι-
βοῦμένην ἐμπειρίαν. μόνη γὰρ αὕτη χωρὶς βλά-
βης ἐπὶ παντὶ χειρὶ καὶ ἀειστάσει, κρίσις
ἀληθινὴς ἀποτελεῖ τὸν βελλίονος. ταῦτα μὲν οὖν
ἡμῖν ὅπτι τοῦτον εἰρήστω. Καρχηδόνιοι δὲ, καὶ
νῦν ἀπὸ τῶν σφίσι καυχουμένων, ὑπερβολὴν
B χάραις ἐκ ἀπίλπου ἔχουσι τὸ πρὸς τὸν
ὀχρεσίαν, καὶ ἔχουσι τῆς μετ' ἀλλήλων φι-
λοφροσύνης. Ξανθίππου δὲ τολιχεύτην ἐπί-
δοσαν καὶ ῥοπήν ποιήσας τοῖς Καρχηδόνιων
πράγμασι, μετ' οὐ πολὺν χρόνον ἀπί-
πλωσε πάλιν, φρονίμως καὶ συνετῶς βυλδ-
σάμενος. αἱ γὰρ ὀπιφανέες καὶ ὑπερβόλαι πρᾶ-
ξεις, βαρύνουσιν τοὺς φρόνους, ὅς τις ἔχου-
σιν ἡρωισμόν. αἱ οἱ μὲν ἐλπίσιν διὰ τῆς
συνειδήσεως καὶ τῆς φίλων πληθὸς οἰοῖ τ' αὐ-
C εἶναι φέρει· οἱ δὲ ξείνοι παχέως ἐφ' ἑκατέρων
τούτων ἡτῶνται, καὶ κινδυνεύουσι. λέγεται δὲ
καὶ ἔπειτα ὑπὲρ τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ Ξανθίπ-
που λόγος. ὃν περιεσφόμεθα ἔχουσαν, οἰκείο-
τερον λαβόντες τὴν παρὲντι χειρὶν. Ρωμαῖοι
δὲ πρᾶσσόντων σφίσι πρὸς ἐλπίδα τῆς
ἐν Λιβύῃ συμβεβηκέντων, ὁδῶς ἐκίνοντο
πρὸς τὸ καταρτίσαι τὸν στόλον, καὶ τοὺς ἁρ-
δρας ἔχουσαν τοῖς ἐν τῇ Λιβύῃ ἔχουσιν
μέθοδοις. οἱ δὲ Καρχηδόνιοι μετὰ ταῦτα στρα-
πεδύσαντες, ἐπολιόρχουν τὴν Αἰαίδα, σπου-
D δάζοντες ἐκαστὴς ἡμέρας τῶν ἐκ τῆς μάχης
ἀφαιρούμενων. διὰ δὲ τὴν ἡλικίαν καὶ τὸν
μακρὸν αἰδρῶν, οὐδαμῶς ἐλθὲν διναμέμενοι,
τέλος ἀπέστησαν τὴν πολιορκίαν. πρᾶσσόν-
τες δ' αὖτις ἔχουσαν τὸν στόλον τοῖς Ρω-
μαίοις, καὶ μέλλειν αὐτοῖς ὅπτι τὴν Λιβύην ποιεῖ-
ν τὴν πλὴν, τὰ μὲν ἐπισκιάζον σκάφη, τὰ
δ' ἐκ ὑπερβολῆς ἐκταπῆσαι. παρὲν τὴν συμ-
πληρώσαντες ναὺς διακοσίας, ἀπῆλθον, καὶ
πρὸς τὸν ἐπίπλου τῆς ὑπερβα-
νίας. οἱ δὲ Ρωμαῖοι τὴν ἡγεσίαν ἀρχομένης κα-
E τακτικῆς πελαγῶς καὶ πενήτηται σκάφη,
καὶ στρατηγὸς ὀπισθότατες Μάρκον Αἰ-
μύλιον καὶ Σερτίον Φολύιον ἔχουσαν.

ut plurimum, succedit audacia: quoniam aduersus similes vires violentia vtuntur: tamen etiam heic aliquando, licet raro, ausis excidunt: at quoties contra mare aut cœlum proiecta quadam audacia pugnant, suâque illâ vi abruptâ vincere satagunt, magnas calamitates incurrunt. quod & tunc & sæpe aliâs experti sunt: experientur etiam in posterum, donec audaciam hanc & violentiam correxerint: per quam omni tempore maria terrâsque sibi peruias esse debere autumant. Carthaginenses cognito Romanæ classis naufragio, rati, terrestribus quidem copiis propter superiorem victoriam pares se Romanis: navalibus vero propter hanc illorum calamitatem: eo animosius vtriusque generis paratibus operam dabant. Igitur Asdrubalem confestim in Siciliam mittunt: traduntque illi præter quos ante habebat sub signis, etiam eos qui recens Heraclea aducnerant, cum elephantis cxi. hoc iam misso, naues ducentas, cum necessariis rebus omnibus parabant. Asdrubal secunda nauigatione delatus Lilybæum, & milites & bestias exercebat: habens in animo, quod palam præ se ferebat, foris posita copiis eductis latè occupare. Romani de omnibus quæ acciderant ab iis qui naufragium euaserant edocti, magnum quidem ex ea re dolorem ceperunt: sed qui semel decreuissent hosti non cedere, iterum naues ædificare cxx ab ipsis carinis ac statuminibus, constituunt. quibus, trimestri spatio, quod vix credat aliquis, absolutis, illico noui Coss. Aulus Atilius & Gn. Cornelius, classe instructa proficiscuntur: & traiecto freto, assumptisque Mesanæ nauibus quæ ex naufragio supererant, classe nauium trecentarum Panormum in Sicilia appellant; eamque urbem cæterarum caput in ditione Carthaginensium, obsidere aggrediuntur. itaque duobus locis operibus institutis, cæterisque rebus præparatis, machinas admouent. deiecta non difficulter turri ad mare sita, quum illac itruissent milites, capta est per vim illa oppidi pars quæ dicitur Noua:

A τὰ μὲν πολλὰ κατορθοῦσι, ὅθεν ὁ πορὺς τῆς πλοῦς πλησίον διωάμεις χερσὶ τῇ βίᾳ ποτὲ ὃ καὶ ἀποτύχουσιν. πορὺς ὃ τὸ θάλατταν καὶ πορὺς ὁ πῶς ἐχόν, ὅτῳ πῶς ἀλάλῳ καὶ βίᾳ μαχῶσι, μεγάλους ἐλαττώμασι πῶς ἐπίπῃσι. ὃ καὶ τότε καὶ πλεονάκεις αὐτοῖς ἢ δὴ σπυῖναι, καὶ συμβῆσι) πάσῃ, ἕως αἱ ποτὲ δὲ θῶσονται τὴν ποταμὴν τὸ λῆμα καὶ βίᾳ καὶ ἢ οἶονται δὲ αὐτοῖς πῶς ταχὺν εἶ) πλῶτον καὶ πορὺς οἱ ὃ Καρχηδόνιοι συνέντες τὴν γερνῶτα φέρειν ὃ τὴν Ρωμαίων στόλου, καὶ νομίζοντες καὶ μὲν γὰρ ἀξιοχρεῖς εἶ) ὅθεν ὁ πορὺς γερνῶς ἀτύχημα, καὶ ὃ θάλατταν ὅθεν τὴν εἰρημῆτι τὴν Ρωμαίων πῶς ἐπίπῃσι, ὅρμησαι πορὺς θυμότερον, ὅτι τε τῆς ναυλικῆς καὶ πῶς καὶ πῶς ἀσπῶν. καὶ τὸν μὲν Ασδρούβαν δὲ γὰρ δὲ ἀπὸ τῆς εἰς τὴν Σικελίαν, δόντες αὐτοῖς τὴν πορὺς παρῶν, καὶ τὴν ἐκ τῆς Ηρακλείας πῶς γερνῶντας γαλιώτας, ὅθεν ὃ πύτοις ἐλέφαντας ἐκτὸν καὶ τῶς ἀσπῶν. τῶν δὲ ἐκπῆνται, ἀσπῶν καὶ σπῶν. καὶ τὰ πῶς τὰ πορὺς τὴν πλῶν ἡτοίμαζον. ὃ δὲ Ασδρούβαν ἀσπῶν εἰς τὸν Λιλύβαον ἀσπῶν, τὰ τε θῶν καὶ τῶς διωάμεις ἐγύμναζε. καὶ δὲ γὰρ ὡς ἀπῶν σπῶν τὴν ὑπαίθεσιν. Ρωμαῖοι δὲ τὴν ἐκ τῆς ναυλικῆς ἀσπῶν ἀσπῶν ἀσπῶν τὸν καὶ μέγας, βαρέως μὲν ὡς ἐχόν τὸν γερνῶν. ὃ βελδύομοι δὲ καὶ τὰ πῶς εἶκει, αὐτοῖς ἐγύμναζε ἐκ τῆς ἀσπῶν, εἶχον καὶ ἀσπῶν τῶν γῶν σπῶν. τούτων ὃ τὴν σπῶν εἰς τὴν πλῶν λαβόντων, ὅθεν ὅθεν πῶς πῶς ὅθεν, ὅθεν οἱ καὶ τῶν ἀσπῶν, Αὐλὸς Αἰλῖος καὶ Γναῖος Κορνήλιος, καὶ τῶν ἀσπῶν τὴν στόλον, ἀπῶν. καὶ πῶς τῶν ἀσπῶν πορὺς μὲν, πορὺς ἐκ τῆς Μεσσηνίας τὰ ἀσπῶν τῶν πλοίων ἐκ τῆς ναυλικῆς καὶ καὶ τῶν εἰς Γαύριον τῆς Σικελίας τῶν ἀσπῶν τῶν, ὅθεν ὡς βαρύνεται πόλις τὴν τὴν Καρχηδόνιον ἐκ τῆς, ἐνέχρησαι αὐτὴν πολιορκεῖν. σπῶν δὲ καὶ τῶν τῶν ἔργα, καὶ τὰ πῶς ἀσπῶν, πορὺς σπῶν τῶν μηχανῶν. ὅθεν δὲ τὸ πῶς θάλατταν πύργον πῶν, καὶ βίᾳ τῶν τῶν γαλιωτῶν, ἢ μὲν καλουμένη Νέα πόλις ἐκ τῶν καὶ τῶν.

ἡ δὲ Πάμφα πρὸς τὸν ὁρμῶν, τοῦτον συμ-
 βαίτος, ἐκιδυῖναι. δὲ καὶ παχίως ἐπέδωκεν
 αὐτὸν οἱ χατοικυῖντες. ἡρόδοτος δ' ἐγχε-
 τὴς, ὅτοι μὲν ἀπὲς πλάσαν εἰς τὴν Ῥώμην, ἀ-
 πολιπόντες φυλακὴν τὴν πόλεως. μὲν δὲ ταῦτα
 τὴν θέρειαν ἐπιθρομάτης, οἱ καλασθέντες ἀρχοί-
 τες, Γναῖος Σεργίλιος καὶ Γαῖος Σεμπρόσιος,
 αἰεὶ πλάσαι πᾶν τὴν τῶν πόλεως καὶ διαφύγε-
 εἰς τὴν Σικελίαν, ἀφώρμησαν ἐπὶ τῶν εἰς τὴν
 Λιβύην. ἡρόδοτος δὲ τὸν ὁρμῶν, ἐπὶ τῶν
 καὶ πλείους ἀποβάσεις. ἐν αἷς ὅδεν ἀξιόλογον
 πρὸς τὸν ὁρμῶν, πρὸς τὸν ὁρμῶν, πρὸς τὸν ὁρμῶν,
 γονίῃσιν, ἡ καλεῖται μὲν Μήνη, ὅμοιος δ'
 ἀπὲς τὴν μικρὰν Σύρτιον. ἐν ἡ πρὸς τὸν ὁρμῶν
 τες εἰς πᾶσα βράχεια δὲ τὴν ἀπὲς τὴν ὁρμῶν,
 τορμῶν ἀμύπτεως, καὶ καλοῦσιν τὴν πλοῖον,
 εἰς πᾶσα ἡλθον ἀποβαίει. ὅμοιος δὲ πάλιν
 αἰεὶ πλείους μετὰ πᾶσα ὁρμῶν ἐπὶ τῶν πόλεως
 θαλάττης ἐκρίσαντες ἐκ τῶν πλοίων πᾶν τὴν
 βάρη, μάλιστα ἐκούφισαν τὰς ναῦς. ὅμοιος δὲ
 φυγὴν τὸν ὁρμῶν ἐποίησαν τὴν ἀπὲς τὴν
 ἀπὲς τὴν Σικελίαν, καὶ καμῖντες τὴν Λι-
 βύαν, κατὰ τὴν ὁρμῶν εἰς Παύριον. ἐπὶ τῶν
 δὲ τὸν ὁρμῶν τὸν ὁρμῶν καὶ ἀπὲς τὴν πό-
 λιν εἰς τὴν πόλιν, πάλιν ἀπὲς τὴν πόλιν καμῖν
 ταχυτέρῳ τὸ μέγεθος, ὅμοιος πλείους τὴν ἐκ τῶν
 πιντήκοντα πλοίων ἀποβαίει. οἱ δὲ ἐν τῇ Ῥώ-
 μῃ τοῦτον συμβαίνει, καὶ ὅμοιος ὅμοιος ἐν τῇ
 Φιλόπῳ ἀφωρμῶν, ὅμοιος τότε ἀπὲς τὸ
 μέγεθος καὶ τὸ πλῆθος τὴν συμπίπτει, τὸ μὲν ἐπὶ
 πόλιν ἀφωρμῶν αἰεὶ πλείους ἀπὲς τὴν πό-
 λιν ἀπὲς τὴν πόλιν. ἐν δὲ τῇ πόλιν δυνάμει τὰς
 ἀπολοίποις ἔχοντες ἐλπίδας, τὰς μὲν στρα-
 τηγὰς ἀπὲς τὴν πόλιν, Λάκων Κερίλιος, καὶ Γναῖος
 Φούριος, καὶ στρατὸν μὲν τοῦτον εἰς τὴν Σι-
 κελίαν. ἐξήκοντα δὲ μοῖροι ἐπὶ τῶν ναῦς,
 καὶ τὸν τῶν ἀφωρμῶν καμῖν τὰς στρατὸν
 δὲ. ἐκ δὲ τῇ εἰρημῶν ἀπὲς τὴν πόλιν, σιμῶν
 πάλιν ὅμοιος ἀφωρμῶν καμῖν τὰ τῇ Καρ-
 χηδονίῳ πρὸς τὸν ὁρμῶν. τὸ μὲν γὰρ θαλάττης
 ἀπὲς τὴν πόλιν ἐκ τῶν ἀφωρμῶν τῇ Ῥώ-
 μῃ. ἐν δὲ τὰς πόλιν δυνάμει μεγά-
 λας εἶχον ἐλπίδας. καὶ τὸν ὁρμῶν ἐπὶ
 ἀφωρμῶν. οἱ γὰρ Ῥωμαῖοι ἀφωρμῶν φήμει
 ἀπὲς τῇ ἐν τῇ Λιβύῃ μάχης, ὅτι τὰ θη-
 εῖα τὰς τὰς αὐτῇ ἀφωρμῶν,

A nec mediocriter illa quam Veterem
 vocant periclitabatur. itaque dedi-
 tionem sine mora oppidani fecerunt.
 ea potiti vrbe Coss. relicto ibi præ-
 sidio, Romam repetunt. Ineunte
 vero sequentis anni æstate, noui
 Coss. C. Seruilius & C. Sempro-
 nius, cum vniuersa classe sublati
 ancoris, in Siciliam traiciunt: vnde
 mox in Africam profiscuntur. na-
 uigantes autem secundum Africæ
 littus, plurimis locis exscensionem
 faciunt. nulla tamen re memorabili
 gesta, ad Lotophagorum insulam,
 quæ Meninx dicitur, neque longè à
 Syrti minore abest, deueniunt. ibi
 propter naturæ locorum imperitiam,
 in quædam illapsi breuia, quum re-
 cedente maris æstu fiderent naueis,
 quò se verterent planè nesciebant:
 sed mox præter spem redeunte ma-
 ri, facto omnium onerum iactu, æ-
 gre tandem naues subleuarunt: dein-
 de fugientibus similes discedunt: de-
 latique in Siciliam, superato Lily-
 bzo, Panormi naues in portum ap-
 plicant. quo ex loco temeraria au-
 dacia per fretum Romam conten-
 dentes, iterum tempestate iactati
 sunt adeo vehemente, vt amplius
 centum quinquaginta naueis amitte-
 rent. Hæc quum ita accidissent, Se-
 natus populûsque Rom. etsi cupidi-
 tate gloriæ in omni re mirifice sti-
 mulabantur: attamen, propter ma-
 gnitudinem ac frequentiam detri-
 mentorum, quæ acceperant, à pa-
 randa amplius classe, rebus ipsis co-
 gentibus, destiterunt: atque in ter-
 restribus copiis suas de cætero spes
 omnes reponentes, Coss. L. Cæci-
 lium & Gn. Furium cum legionibus
 in Siciliam mittunt: nauibus
 tantum LX remigibus militibusque
 instructis, ad com meatum exercitui
 importandum. Per has clades fa-
 ctum est, vt denuo gloria florere
 res Pœnorum, meliorèque loco es-
 sent. nam maris dominatum ceden-
 tibus Romanis, tuto iam obtine-
 bant: in terrestribus quoque copiis,
 plurimum spei collocabant. neque
 id immerito. Romani enim, post-
 quam fama accepissent elephantos
 in Africana pugna ordines dissipaf-
 se, multosque militum contrucidasse:

adeo illos horrere ceperunt, ut continuo inde biennio, quum modo ad Lilybæum, modo in agro Selinuntio, interuallo quinque aut sex stadiorum aciem aduersus hostes instruerent, initium tamen prælij facere, aut omnino in plana descendere, dum impressionem bestiarum reformidant, nunquam sint ausi. neque aliud per illa gesserunt tempora, nisi quod montanis atque inaccessibleibus locis inhzrentes, Thermam & Liparam obsidione expugnauerunt. itaque Romani, cognito pauore & animorum consternatione quæ in terrestribus copiis versabatur: mutata sententia, iterum ad mare animum sibi esse adiiciendum statuunt. Consulibus creatis C. Atilio & L. Manlio, naues quinquaginta fabricant: magnâque vi classem, habito dilectu militum, reparant. Animaduenterat Asdrubal Carthaginienſium præfectus, Romanos, cum ante aliquoties aciem instruxissent, pauitantes: itaque factus certior alterum Consulem cum dimidia copiarum parte in Italiam rediisse, Cæciliū Panormi agere cum reliquo exercitu, ut, quia adultariam messis erat, sociorum frugibus præsidio esset: Lilybæo cum exercitu profectus, ad fines agri Panormitani castra ponit. Cæcilius, temeraria illius audacia cognita, quod hunc eius impetum magis etiam irritaret, suos intra portas continuit. qua re elatus Asdrubal, tanquam non audente exire contra Cæcilio, ausu præcipiti cum vniuersis copiis per ipsas fauces in Panormitanum agrum irrumpit. qui quum ad ipsum vsque oppidum fruges corrumpere, in suscepta semel sententia mansit Cæcilius, quoad hostem fluuium transire qui ante urbem fuit, pelliceret. traiectis elephantis cum exercitu: tum vero expeditos immittere Cæcilius, atque aduersarios lacessere: donec vniuersum exercitum in aciem educere cogisset. tandem voti compos, manum expeditorum ante urbem fossamque locat, iussam, si propius bestia accesserint, crebris telis eas obruere:

A καὶ τὰς πλείους διαφθῆναι τῶν αἰδρῶν, ὥστε ἦσαν κατὰφοβοὶ τὰς ἐλέφαντας, ὥς ὅτι δύο σπαιδούς τοὺς ἐξῆς τῷ περὶ τῆς λιλυβαίτιδος χωρῆς, πολλάκις μὲν ἐν τῇ λιλυβαίτιδι χώρα, πολλάκις δὲ ἐν τῇ σελινυτησίᾳ παρὰ τὴν πόλιν τοὺς πολεμίους ἐξ καὶ πέντε σταδίων, ἐκ ἐπαρρήσαντο ὁπόποτε κατὰρξαι τὴν μάχην, ὅδ' εἰς τοὺς ὁμαλοὺς καὶ ὁλοῦ συγκαταβῆναι τόποις, διδόντες τῷ τῷ ἐλεφαντῶν ἐφοδῆν. Θέρμιον δὲ μόνον καὶ λίπεραν ἐξεπαλιόρκεσαν ἐν τούτοις τοῖς χωρεῖς, ἀντιχρήμενοι τῷ ὄρεϊ καὶ δις διαβάτων τόπων. δὲ καὶ θεωροῦντες οἱ Ῥωμαῖοι τὸ ἐν τοῖς πεζικοῖς στρατοπέδοις ποιοῦν καὶ δυσελπίστια, αὐτῆς ἐγνωσαν ἐν μεία μελείας ἀπὸ λαμβάνειν τὴν θαλάσσης. καὶ καταστῆσαντες στρατηγὸν γάιον ἀπίλιον, καὶ λούκιον μάλιον, ναυπηγῆν πενήκοντα σκάφη, καὶ κατήχεαρον καὶ σινηδριζόν σῶλον ἐπερῶν. ὁ δὲ περὶ τὸν Καρχηδονίων Ἀσδρούβας, ἐρῶν ἀπὸ διελκύντας τοὺς Ῥωμαῖους ἐν τῷ περὶ τῆς λιλυβαίτιδος παρὰ τὴν πόλιν, πυθόμενος τὸ μὲν ἓνα τῶν στρατηγῶν μὲν τὴν ἡμισίαν δυνάμειν εἰς τὴν Ἰταλίαν ἀπηλλάττει, τὴν δὲ Κεκίλιον ἐν τῇ Πανόρμῳ διαβίβει, ὃ λοιπὸν μέρος ἔχοντα τὴν στρατείαν, βυλόμενοι ἐφεδρεύοντες τοὺς τῶν συμμάχων καρποὺς ἀκμαζούσης τῆς συγκυρίας αἰάλας ἐν τῇ λιλυβαίτιδι δυνάμειν, ὥρμησι καὶ κατεστρατοπέδωσεν περὶ τοὺς ὄρεας τὴν χώραν τῇ Πανόρμιτιδος. ὁ δὲ Κεκίλιος θεωρῶν αὐτὸν κατὰ τὴν ἀρρήκτοτα, καὶ ἀπουδάζων ἐκκαλέσθαι τὸ ὄρμιον αὐτῷ, σιμήχε τοὺς στρατιώτας ἐπὶ τῶν πυλῶν. οἷς ἐπαυρόμενος Ἀσδρούβας ὥς ἔπαυρόμενος αἰτεξίεναι τὸν Κεκίλιον, θρασείως ὁρμήσας πρὸς τὴν στρατεύματι, κατῆρε διατῆναι εἰς τὴν Πανόρμιτιν. φθιέροντος δὲ τῶν καρπῶν αὐτῷ μέρος τὴν πόλεως, ἐμύνη ὅτι τῷ ἀποκαυμένης γνώμης ὁ Κεκίλιος, ὥς αὐτὸν ἐξεκαλέσθαι διαβῆναι τὸ περὶ τὴν πόλεως πέραν. ἐπὶ τῇ τῇ θείᾳ διεβίβασαν οἱ Καρχηδόνιοι, καὶ τὴν δυνάμειν. ὃ τινικαῦτα δὲ τοὺς εὐζώνους ἀπαπέλλων ἠρέπῃς, μέρος μὲν αὐτοὺς ἐκτάξαι τὸν στρατοπέδον ἠνάγκασε. σινησάμενος δὲ γινόμενος ὁ περὶ τὸν ποταμὸν τῶν ἀκινήτων περὶ τῶν τειχῶν καὶ τῆς πέφυκε πρὸς τὴν πόλιν, περὶ τῶν ἀκινήτων τῶν θείᾳ περὶ αὐτοὺς, χρεῖσθαι τοὺς βέλους ἀφ' ὧν

tes. Paratis omnibus ad expeditionalem usum necessariis, classe navium cum in Siciliam Classis proficiscuntur. atque hic annus erat primi Punici belli xiv. quum Lilybæum appulissent, & pedestres etiam copiarum quæ in Sicilia erant, eodem illis occurrissent, eius oppidi obsidendi consilium ineunt: quippe eo capto bellum in Africam facile se translato- rum. in quo sensus ferme idem fuit & ducum Carthaginensium: qui de ea re non aliter quam Romani iudicabant. itaque cætera insuperhabentes, in eo toti erant, ut opem ferrent, & quidvis auderent, ac nihil non facerent ei urbi servandæ: qua amissa, Romanis totam Siciliam præter Drepana tenentibus, nullam ipsi amplius in insula arcem belli erant habituri reliquam. Sed ne locorum imperitis obscura sint quæ sumus dicturi, conabimur opportunitatis & situs illorum notitiam aliquam lectoribus dare. Sicilia omnis eodem fere modo se habet ratione situs, ad Italiam & eius extrema, quo Peloponnesus ad reliquam Græciam & prominentes illius terminos. hoc differunt, quod insula illa est, hæc peninsula: nam per illius quidam isthmum, pedibus iter patet: per huius fretum, navibus. Figuram Sicilia habet trigoni: cuiusque anguli vertices locum obtrinent promontoriorum. quod ex iis in meridiem vergit, & in mare Siculum porrigitur, Pachynus vocatur: quod in Septentriones, fretum ab occasu terminans, distansque ab Italia ad mille passus & quingentos, Pelorias dicitur: tertium in ipsam versum est Africam, commode situm ad traiectum versus illa Carthaginis promontoria, de quibus facta est antè mentio: distansque ab iis M. P. cxxv: vergit ad hibernum occasum, ac mare Africum Sardoumque diuidit, nomine Lilybæum. in hac parte urbs habitatur eiusdem cum ipso loco appellationis: ea est quam tunc Romani obsidebant: muris egregie munitam, atque in circuitu altâ fossâ, & aquis ex mari restagnantibus: per quas patet ad portum aditus, pericula vlti-

A θύναται πόλεμω. τῶν πολεμίων ἀφ' ὧν ὁπλιτεύωντες πρὸς τὴν ἑξαποσίαν, ἔπλεον οἱ στρατηγὶ ἀφ' ὧν ταύτην ὡς ὅτι τὴν Σικελίαν. ἔτος δ' αὖτε πόλεμω τετραποσίαν δέχον. κατὰ τὴν πόλιν δὲ πρὸς τὸν Λιλύβατον, ἅμα καὶ τὴν περικύαν ὅλην στρατοπέδω αὐτοῖς ἀποπηκύντων, ὁρμήσειεν πολιορκεῖν ὅτι κρατήσαντες ταύτης, ραδίως μεταβάσοιεν τὴν πόλιν εἰς τὴν Λιλύβαν. ἔχον δὲ καὶ τὴν οὗτου ὅ μέρους καὶ τὴν Καρχηδονίων οἱ πορρωτέρως ὡμοδύοντες καὶ τὴν αὐτοῖς εἶχον λογιμοῖς τοῖς Ρωμαίοις· δὲ καὶ τὰλλα παρέργα ποιοσάμενοι, πρὸς τὸ βοηθεῖν ἐκίνοιο, καὶ τὸν ἀπὸ τῆς πόλεως, ἀφ' ὧν μὴδεμίαν ἀφορμὴν καὶ ἀλείπειαν σφοδρῶς, πᾶσι δὲ τῇ δυνάμει Σικελίας ὅτι κρατεῖν Ρωμαίοις, πλην Δρεπανῶν ἵνα ὅ μὴ τοῖς ἀγνοοῖ τὴν πόλιν ἀσφαλῇ τὰ λεγόμενα γίγνηται, πειρασόμεθα δὲ βραχέων ἀγαθῶν εἰς ἐνοίαν τὴν ἀντιτάκας καὶ ἰσχυρῶς αὐτῶν τὴν ἐκτελέσαντες. Τὴν μὲν οὖν οὕτως συμπάσαν Σικελίαν τὴν ἴσιν τεταγμένην συμβαίνει πρὸς τὴν Ἰταλίαν καὶ τὰ ἐκείνης πέλας, τῶν πλησίον τῇ τῆς Πελοποννήσου ἑσθ' ὡς τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα καὶ τὰ ταύτης ἄκρα. τὴν δ' αὖτε δὲ ἀφ' ὧν ἀπὸ τῆς ἡμετέρας, ἢ ἐκείνη μὲν ἵστος ἐστίν, ἢ ὅχι κατὰ τὴν ἴσιν, ἢ ὅχι μὲν οὖν ὅ μὲν οὖν τὴν πόλιν πορευτὸς, ἢ ὅχι πλωτὸς. τὸ ὅχι γάρ τῃ Σικελίας ἐστὶ μὲν ἵστος, αἱ δὲ κορυφαὶ τῶν γωνιῶν ἐκείνης ἀκρωτηρίων λαμβάνουσι τὰς ἐξ. ὡς δὲ μὲν πρὸς μεσημβρίαν ἵστος, εἰς δὲ τὴν Σικελικὴν πέλαγος αἰαλῶν, Γάλακτος καλεῖται· τὸ δ' εἰς τὰς ἀρκίας κακλόμενοι, ὁρίζεται μὲν ὡς πορθμεῖς τὸ πρὸς δύσιν μέρος, ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, ὡς δὲ καὶ δύο εἰσὶν, πρὸς τὴν Πελορίαν· τὸ ὅχι τῶν τετραπλῶν μὲν εἰς αὐτὴν τὴν Λιλύβαν, ὅτι καὶ τὸ πρὸς τὴν Καρχηδονίαν ἀκρωτηρίοις εὐκέρως, διέχοντες ὡς χεῖρας ἐκείνης. περὶ δ' εἰς χεῖρας δύνουσι, διαίρει τὸ Λιβυκὸν καὶ τὸ Σαρδωνὸν πέλαγος, πρὸς τὴν Λιλύβατον. ἐπὶ δὲ τῇ πόλιν ὁμοῦτος καίται τὰς πόλιν, πρὸς τὴν οὐρανὴν τὴν Ρωμαίοις σπινθήσαντες τὴν πολιορκίαν· τῆς δὲ ἀφ' ὧν φερέντες ὁρμήσειεν, καὶ πρὸς τὰς βαθείας καὶ πελάγους ἐκ θαλάσσης· δι' ὧν ἐστὶν εἰς τοὺς λιμένας ἑσθ' ὡς, πολλὰς δὲ

μένος ἐμπειρίας καὶ σπουδῆς. ταύτην ὁ πορ-
 γραβὸν πεδύσαντες ὅς ἐκαστὸν μέρος οἱ Ρω-
 μαῖοι, καὶ τὰ μετὰ τὸν πορτοπύδων, τὰ φρεῖ καὶ
 γάρα καὶ τείχεα διαλαβοῦντες, ἤρξαντο πορ-
 σαλὴν ἔργα, καὶ τὸ ἐγγύς τὸ θαλάττης κείμενον
 πύργον, ὡς πορὸς τὸν Λιβυκὸν πέλαγρον πορ-
 χαλασθῶντες ὅς αἰ τοῖς ὑποκειμένοις, καὶ
 πρὸς ἐκτείνοντες τὸ ἔργον τὰς χαλασθῶντας, τί-
 λος ἔξ πύργου τὸς συνεχῆς ὡς πορτοπύδων
 κατέβαλον· τὸς ὅλοιους πόλιν ἅμα κριο-
 χορεῖν ἐνέχουσιν. γινόμενης δὲ ἐνέργειας καὶ
 χαλασθῶντος τὸν πολιορκίας, καὶ τὸν πύργον, τὸ
 ἢ ποιόντων αἰὰ ἐκάστην ἡμέραν, τῶν δὲ ἐρπιο-
 μένων, ἅμα ὅς ὡς ἔργον ἐπιβαλόντων αἰὰ καὶ
 μάλλον ἐντὸς τὸν πόλεως, ἢ ἰσχυρὰ διαφύγει καὶ
 χαλασθῶντος πρὸς τοῖς πολιορκημένοις, καὶ πρὸς
 ὄντων ἐν τῇ πόλει χρεῖς τὸν πολιορκητὴν πλήθους
 αὐτῶν τὸν μιαιφόνων εἰς μυρίας. ἔμην δὲ
 ὅρα στρατηγὸς αὐτῶν Ἰμίλκων, ὅθεν πρὸς ἐλπί-
 τὸν δυνατῶν· ὅλα τὰ μὲν αὐτοκτενέμεν, τὰ δὲ
 αὐτὸν μετὰ λαβῶν, ἔτ' τυχεύει· ἀπορίας πρὸς
 καὶ τοῖς ὑπερταῖς. ἐπὶ ὅς καὶ ἐκάστην ἡμέραν
 ἐπιπορτοπύδων, καὶ τοῖς ἔργοις ἐλπίσει, εἰ πως
 δύναται πύρρον ἐμδῶν, πολλὰς ὑπὸ τῶν τῶν
 μέρος καὶ πορτοπύδων ἀγῶνας δὲ σπύδα, καὶ μὲν
 ἡμέρας καὶ νύκτωρ ὡς πλείους ἐνίοτε γίνεσθαι
 νεκρῶν ἐν τῇ ποταμῶν συμπλοκαῖς, τὸν εἰωθῶν
 πίπῃ ἐν τῇ πορτοπύδων. καὶ ὅς τὸς χερσὶς τῶ-
 λος τῶν ἡγεμόνων τῶν ὡς μεγάλας χώρας
 ἐχόντων ἐν τοῖς μιαιφόνους, συλλαβόντες αὐ-
 τῶν εἰσὶν ὑπὸ τὸν πόλιν ἐνδύναται τοῖς Ρω-
 μαῖοις, καὶ πεπεισμένοι περὶ τὴν σφίσι τὸς
 ὑποτέλλομεν, ὅς ἐπὶ τὸν νυκτὸς ἐκ τὸν πό-
 λεως ἐπὶ τὸν πορτοπύδων, καὶ διέλεγον τὸν
 Ρωμαίων στρατηγὸν πορὸς τούτων. ὁ δὲ Ἀχαιὸς
 Ἀλέξανδρος, ὁ καὶ τοῖς Ἀχαιοῖς καὶ τοῖς ἐπα-
 να χροῖας αἴτιος γινόμενος τὸν ὅτι καὶ, καὶ ὅν
 καὶ ἐπὶ τὸν πορτοπύδων αὐτοῖς οἱ τῶν
 Συρακυσίων μιαιφόνους καὶ τότε πορτοπύδων
 καὶ τὸν πορτοπύδων, αἰνέσει ὡς στρατηγὸν τὸν Καρ-
 χηδονίων. ὁ ὅς διακρίνας, πορτοπύδων συνήγα-
 γας χαλασθῶντος τῶν ἡγεμόνων καὶ πρὸς ἐλπί-
 μεν, δεινῶς, μεγάλας δωρεὰς καὶ χάριτας ὑπε-
 χροῖς, ἐὰν ἐμμένωσι τῇ πορτοπύδων πύρρον,
 καὶ μὴ καὶ καὶ τῶν ὡς ἐλπίσει τὸν ἐπὶ τὸν πόλιν.
 δεχόμενοι ὅς πορτοπύδων τὸς λόγους, ἀπὸ τῶν μετ'.

A que multo opus habens. ad hanc
 quum ab utraque parte bina castra
 posuissent Romani, iuncta inter se
 fossa vallōque ac muro: opera ver-
 sus turrim mari proximam, quā est
 in pelagus Libycum prospectus, ad-
 mouere ceperunt. dum prioribus sem-
 per aliquid adstruunt, & operum
 structuras ulterius proferunt; tan-
 dem sex deiectis turribus iam dictae
 continuis, reliquas omnes quater
 ariete parant. quum vrgeretur acri-
 ter terribilēque in modum obsi-
 dio, & turrets quotidie ruinam mi-
 narentur, quxdam ruerent: ad hæc
 opera magis magisque intra urbem
 penetrarent: pauor & consternatio in-
 gens obsessos inuadit: quantumuis ef-
 fient in vrbe præter ciuilem multitu-
 dinem, externorum auxiliorum ad-
 cessu. Enimvero dux ipsorum Hi-
 milcon nihil eorum quæ fieri pote-
 rant prætermittere: sed deiecta instau-
 rans, cuniculos cuniculis eludens, dif-
 ficultate non mediocri hostes afficere.
 idem quotidie hac illac circumcur-
 sans, & machinis intentus, si quo
 posset modo ignem illis iniicere, mul-
 ta hoc fine ac pene temeraria & no-
 ctu & interdiu certamina excitauit:
 vt plures interdum in eiusmodi di-
 micationibus desiderarentur, quā
 cadere soleant, cum acie vtrunque
 instructa res agitur. Inter hæc du-
 ces quidam præcipui inter mercena-
 rios, conspiratione facta vrbis tra-
 dendæ Romanis, persuasi obtempe-
 raturos sibi milites suos, in castra ex
 oppido noctu transfiliunt: de quæ ea
 re cum Rom. Consule agunt. verum
 D Alexon Achæus, qui superioribus
 temporibus Agrigentinis, quorum
 prodicionem mercenarij Syracusa-
 norum moliebantur, salutis auctor
 fuerat: tunc quoque primus frau-
 dem intellexit, & Himilconi ape-
 ruit. is re cognita, omnes qui re-
 stabant in vrbe duces in vnum co-
 git, hortatur, oratque magna etiam
 præmia pollicens, vt in data fide
 mancant: neque prodicionis, quam
 illi agitabant qui exierant, partici-
 pes esse velint. quibus prompto a-
 nimo assentientibus, ad milites con-
 ductitios extemplo eos mittit: & vnā

cum ipsis, ad Gallos quidem Hannibalem Hannibalis F. qui in Sardinia vitam finierat, ex veteri commilitio notum ipsis ac familiarem: ad reliquos vero, Alexonem, acceptum ipsis virum & cui facile fidem haberent. hi suos quisque congregare, hortari, & de præmiis quæ dux Pœnus ostendebat, certam ipsis fidem facere. ita facile ab iis impetrant, ne quid ultra moueant. quare quum post hæc qui moenia transilierant, iterum ad eadem accessissent, ut suos conuenirent, & oblatas à Rom. condiciones ipsis indicarent: ne auribus quidem admittere eorum sermones voluerunt: nedum ut ipsis consentirent: quinimo lapidibus ac telis petitos recedere à moenibus compellunt. atque ita Carthaginenses, fidem mutante milite mercenario, minimo minus omnibus suis inceptis exciderant illam ob causam: ni Alexo, qui iam ante fidei integritate suam Agrigentinis urbem, regionem, leges etiam & libertatem conseruauerat: tunc quoque ne summæ rei iacturam Pœni facerent, in causa solus extitisset. Nihil quidem istorum qui erant Carthagine compertum habebant: sed qui facile coniicerent, quibus rebus sit obsessis opus, naues & milite implent, & Hannibalem Amilcaris F. triremium præfectum, Adherbalisque amicum præcipuum, qui classi huic præerat, multis adhortati, prout res ac tempus exigebant, propere proficisci iubent: mandantque huic ut missa omni lentitudine, simulac opportunum foret, auderet, atque obsessis opem ferret. Hannibal cum decem millibus militum soluit, & mox Ægusæas quas vocant inter Lilybæum & Carthaginem sitas, appellit: ibique tempus nauigationi commodum præstolatur: deinde ventum nactus secundum ac prosperum, passis velis omnibus ac flatuum opportunitate usus, ipsum portus ostium cursu petit, milites in nauium tabulatis armatos & ad pugnam paratos habens. Romani vero partim quod ex inopinato hostis apparuisset: partim quod metuerent, ne vi ventorum una cum hostibus in por-

A αὐτῶν ἀπέσυλε, πρὸς μὲν τοὺς Κελτύς Ἀνίβαν τὸν υἱὸν τοῦ Ἀνίβου, τοῦ μεταλλάξαντος ὃν Σαρδόνι, ἀφ' οὗ τὴν πρὸς ἡμᾶς ἐστὶν ἐρατεία πρὸς αὐτοὺς ἀνηνέθη. ὅτι δὲ τὰς ἄλλους μισοφόρους Ἀλέξωνα, ἀφ' οὗ τὴν πρὸς ἐκείνοις ἀποδοχὴν αὐτῶν καὶ πίστιν. οἱ καὶ συναγαγόντες τὰ πλοῖα, καὶ ὠρμαλίσαντες, ἐπὶ δὲ πιστωμένοι τὰς πρὸς τεινομένης ἐκείνους διῆκας ὑπὸ τοῦ στρατηγῶν, ῥαδίως ἐπίσταν αὐτοὺς μῦθεν ὅτι τῶν ὑποκαυμένων. δὲ καὶ μὲν ταῦτα τῶν ἐκπεδησάντων εἰς τὰ τεῖχη, καὶ βουλομένων ὠρμαλίσαι καὶ λέγειν τι πρὸς τὸν Ῥωμαίων ἐπαγγελίας· οὐχ οἷον πρὸς αὐτοὺς· ἀλλ' ἀπλῶς οὐδ' ἀκούειν ἠέτιον. βόηοντες δὲ τῶν λίθων καὶ συνακοντίζοντες, ἀπιδιώξαν ἀπὸ τοῦ τεύχους. Καρχηδόνιοι μὲν οὖν ἀφ' οὗ τὰς πρὸς τεινομένης αἰτίας, ὠρμαλίσαντες ἡλθον ἀπολέσαι τὰ πρὸς ἡμᾶς, παρασπονδόντες ὑπὸ τῶν μισοφόρων. Ἀλέξων δὲ πρὸς τὸν Ἀρχηγένην ἐσωσε ἀφ' οὗ τὴν πίστιν, οὐ μόνον τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν, ἀλλὰ καὶ τοὺς νόμους καὶ τὴν ἐλευθερίαν· τότε δὲ Καρχηδόνιος αἴτιος ἐγένετο, τὸ μὴ σφάλλωαι τοὺς ὁλοῖς. οἱ δ' ὃν τῇ Καρχηδόνι πύττει μὲν ὁδοὺν εἰδότες, συλλογίζονται δὲ τὰς οἱ τῆς πολιορκίας χρείας, πληρώσαντες στρατιωτῶν πενήκοντα ἑκατὶ, καὶ ὠρμαλίσαντες τοὺς ὁμοῖοις λόγοις τῆς πρὸς αὐτοὺς τὸν ὅτι τούτοις τεταγμένοι Ἀνίβαν, ὃς ἦν Ἀμίλκου μὲν υἱός, τεταγμένος δὲ καὶ φίλος Ἀφάρκου πρὸς, ὅς αὖτε ἦσαν καὶ ἀποδίδω, ἐντελόμενοι μὴ κατὰ μὴναι. χρεσάμενοι δὲ σὺν χειρὶ τῇ πόλει, βοηθῶναι τοῖς πολιορκουμένοις. ὁ δ' αἰαχθεὶς μετὰ μυρίων στρατιωτῶν, καὶ κατὰ μὴναις οἱ τῆς καλῆς Αἰγύπτου, μεταξὺ δὲ καὶ μὴναις Λιβυαίου καὶ Καρχηδόνος, ἐπιτήρησεν τὸν πλοῦν. ὁ δ' οὐροὶ καὶ λαμπρὸν αἶμα, ἐκπύπας πᾶσι τοῖς ἀρμόνοις καὶ κατὰ μὴναις, ἐπ' αὐτὸν δὲ σὺν τῷ λιμένος ἐπείετο τὸν πλοῦν, ἔχον κατὰ μὴναις καὶ πρὸς μάχην ἐπὶ τοὺς αἰσθῶντες ὅτι τὸ κατὰ μὴναις. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τὰ μὲν ἀφ' οὗ γενομένης τὸ ἐπιφάνειας· τὰ δὲ φοβόμενοι μὴ σὺν τοῖς πολεμίοις ὑπὸ τῇ βίᾳ ἢ πνεύματος συ-

nec longa mora est, cum totis utrinque viribus concurritur, sitque pugna atrox circa moenia. nam ex urbe ad duo hominum millia exierant: quem numerum aliquanto superabant qui foris erant. quoniam autem non seruatim ordinibus, sed promiscue pugnabatur, ut quemque ferebat impetus: eo pugna erat acrior: ut pote, quum e tanta multitudine passim vir cum viro, ordo cum ordine pari ardore dimicarent, ac fieri solet in singulari certamine. verumtamen clamor ac pugnantium globus præcipuus circa machinas extitit. nam qui utrinque à principio ob id ipsum collocati fuerant, hi ut operum custodiæ appositos fugarent: illi ne sinerent damnum his inferri: tanta æmulatione gloriæ atque contentione sunt vsi, dum alij propellere nituntur, alij cedere nequaquam sustinent, ut præ nimio studio, iisdem locis, in quibus ante pugnam collocati fuerant, tandem immorerentur. at permisti his alij faces, stuppas atque ignem habentes, tanta audacia omni ex parte machinas inuadebant, ut extremum periculum Romani adirent, hostilem impetum coercere non valentes. Pœnus, quum in pugna multos cadere videret, neque tamen in potestatem opera redigi, cuius rei causa certamen aggressus fuerat, tubicines receptui canere iubet. Romani vero qui omnes suos apparatus tantum non amisserant, potiti tandem operum, tuto omnia conseruarunt. Secundum hæc Hannibal insciis hostibus priusquam illucesceret, Drepanum ad Adherbalem ducem Carthaginensium est profectus. nam propter loci opportunitatem, & portus Drepanitanus præstantiam, plurimum semper studij adhibuere Pœni, ut id oppidum custodirent: quod à Lilybæo abest ad millia passuum quindecim. quum autem qui domi erant Carthaginenses, quid ageretur Lilybæi scire cuperent, nec tamen possent: quod alij tenerentur inclusi, alij diligenter obseruarentur: vir quidam ex honoratis, cui nomen Hanniba-

- A** λδύως. πδρτων εδ βραχί χειρά συμπεσόντων δαλλήλοις, ιω άγων παρδολος περίε τείχοις. οί μδν γδ εκ της πόλεως ήσαν εκ ελάτοις δυσμερών, οί δ' έξωθεν έτι πλείους πύτων. όσω δέ συνεβαινε τοις άνδρας εκ της τάξεως ποήσθαι τ μάχην άναμίζετ ές άντρί παραιρίοις, ποσύτε λαμπερότερος ιω ό κίνδυνος. ώς αλ εκ ποσούτου πλήθους καί άνδρα καί χετ ζυγόν οίονεί μονομαχικής συνετάσης παρ τοις αγωνίζομένους της φιλοτιμίας. ου μίω δαλ ή τε κραυγή καί ό σύστημα, διαφέρον ιω παρς άνδρς τοις έργοις. οί γδ άρχήεν επ' αυτα τάτω πρ' άμφοιν παρδείτες, οί μδν έπι τδ βέλτασθαι τοις επί τήν έργον, οί δ' επί τδ μή παρτάσθαι ταύτα, τελευτήτιω έποιούτο φιλοτιμία καί σπουδή, οί μδν δέσασθαι σπουδόντες, οί δ' ουδαμώς είξαι τοις βολμδντες δια τήν παρθυμία. τέλος εδ αυταίς μδνοντες τής δέ άρχής χάρις, άπέθνησκον. οί γα μίω άμα τοις άναμειγμένοι, δαδα καί στυπιον καί πύρ έχοντες, έτω βολμδρς καί πομπάχον άμα παρσπίποιτες ενέδοκον τής μηχανής, ώστε τός Ρωμάοις εις τον έχατον παρδηνέατ κίνδυνον, μή δυναμδρς κραχεσθίσαι τ τ έναυίων έπιβολής. ό δέ τ Καρχηδονίων στρατηγός θεωρδν εν μδν τδ κίνδυνω πολλές άποδησχίτας, έ δ' ένεκα ταύτ' έπαρτήεν, έ δυναμδρς κρατίσαι τ έργον, άνακαλδάζ τός έαυτ' πρήςειλε τοις σαλπισταίς. οί γ Ρωμάοι πρ' ουδένι έλθόντες τς πάσαι άποδδντ ές παρδμοδία, τέλος έχεσθίσαι τ έργον, κατ πομπά διετήρησαι ασφαλώς. ό μέν εν Ανίβας μτ τ χειρά ταύτην δέεπλδσει νύκτωρ επί μτ τ νεατ, λαθών τός πολεμίους, εις ό Δρέπδμον, παρς Απαρδδμ τον Καρχηδονίων στρατηγόν. δια γδ τ άχειρία έ τω πε, καί ό κάλλος τ παρ ό Δρέπδμον λιμένος, αεί μεγάλην έποιούτο τ σπουδή οί Καρχηδόνιοι παρ τ φυλακήν αυτ. συμβαίη γδ Λιλυβεία έτοι άπέχην τ πόποι, ώς αλ έχατον καί είχαι σταδία. τοις δ' εν τή Καρχηδόνι βυλομένοις μέν είδέναι τδ παρ ό Λιλυβείον, έ δυναμένοις δέ, δια ό τός μέν συγκεκλδτ, τός γ πρ' αφυλάτειατ φιλοτίμως, επηγείλατο τις αήρ τ εσδδξων, Ανίβας

ἑπικαλούμενος, Ρόδιος, εἰσπλεύσας εἰς τὸ
 Λιλύβαιον, καὶ ἡρόμενος αὐτοῖσι, ἀπομνη-
 στεύσασθαι. οἱ δὲ τὴν ἐπαγγελίαν μὲν ἀσμέ-
 νως ἤκουσαν· οὐ μὲν ἐπίστευον γὰρ ὅτι τῷ
 στόλῳ τοῖς Ῥωμαίοις ἐπὶ τῷ καὶ τὸν εἰσπλοῦν
 στόματος ἐφορμῶν. ὁ δὲ καθαρτίσας τὴν ἰδίαν
 ναῦν, αἰήρθη καὶ διὰρας εἰς πῖνα τῆς πρὸς τῷ
 Λιλύβαιον κειμένων νήσων, τῇ καὶ πόδας ἡμέ-
 ρα λαβὼν δὲ χαίρων ἀέμενος ἔειπεν· ὡς τε-
 τάρτιον ὦραν ἀπορῦται τῆς πολεμίων ὁρών-
 των, καὶ καθάπερ πληγμένον τὴν πόλιν, εἰσέ-
 πλῦσι καὶ ἔκαστον δὴ δὴ ἐγένετο ὡς ἀ-
 ναγκη. ὁ δὲ Ῥωμαίων στρατηγὸς βυλόμε-
 νος ἑπιμελέστερον τὴν καὶ τὴν εἰσπλοῦν ὅπου πε-
 ρθῇ, ὡς ἡρτυκῶς ἐπὶ τῇ νυκτὶ δέκα ναῦς τὰς ἀ-
 ριστά πλεύσας, αὐτὸς μὲν ἐπὶ τῇ λιμνῇ ἐ-
 σῶς, ἐκώρθη δὲ συμβαῖνον, ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς τὸ
 τραυπεῖον· αἱ δὲ νῆες τὴν στόματος δὲ ἀμφοῖν
 τοῖν μερῶν, ἐφ' ὅσον ἦν δυνατόν ἐχίσα τοῖς τε-
 τάρτοις πρὸς αὐτὴν, ἐπιῦχον, ἐπὶ τὴν κῆρυγαν
 τὴν ἐμβολίαν καὶ σύλληψιν τὴν ἐκπλῆξιν μελ-
 λούσης τεύς. ὁ δὲ Ρόδιος τὴν αἰατῶν ἐκ τῆς
 πρὸς αὐτοῖς ποιοσάμενος, οὕτω κατὰ μέγεθος
 πολεμίων τῇ τε πόλιν, καὶ τῷ παχυναυτίῳ,
 ὥς· οὐ μόνον ἀφῶν δὲ ἐπλῦσι, καὶ ναῦν ἔ-
 χον καὶ τὴν αἰσῶν, οἱ δὲ ἐσῶν πρὸς αὐτῶν
 τὰ σκάφη τὴν ὑπερβαλόντων· ἀλλὰ καὶ βραχὺ
 πρὸς αὐτῶν πλεύσας ἐπέστη πρὸς αὐτῶν καὶ ναῦν,
 ὥσπερ πρὸς αὐτῶν τοῖς πολεμίοις. ὁ δὲ
 Ρόδιος δὲ τὸν αὐτὸν ἐσῶν πρὸς αὐτῶν δὲ
 τὸ τάχος τὴν εἰρεσίας, ἀπὲρ πλῦσι κατὰ μετὰς
 μιᾶς νηὶ πρὸς τὴν ἐναυτίαν στόλου. καὶ τὸ
 λοιπὸν ἥδη πλεονακίς ποιεῖν τῶν τῶν, μα-
 γάλιν χρεῖαν κρείχον· τοῖς μὲν Καρχηδον-
 ίοις αἰεὶ τὰ κατεπείγοντα δὴ σαφῶς· τὴν δὲ
 πολιορκουμένην εὐδαρτοῖς κῆρυγαν· τὴν δὲ
 Ῥωμαίους καθάπερ πλοῦς τὸν πρὸς αὐτῶν.
 μέγιστα δὲ συνεβλήθη πρὸς τὴν ὅλμιν αὐτῇ,
 τὸ διὰ τὴν βραχύνειν ἐκ τὴν ἐμπειρίας ἀκριβῶς
 σιτημειώσθαι τὸν εἰσπλοῦν. ὡς αὐτῶν γὰρ καὶ
 Φαινόμενος ἐπιδοῦν δὲ τὴν καὶ τὴν Ἰταλίαν με-
 ρὸν ἐλάμβανε τὴν ἐπὶ τὴν θαλάσσης πύργον καὶ
 πρὸς αὐτῶν ὥστε, ὥστε τοῖς πρὸς τὴν Λιλύβιν
 τετραμμένοις πύργοις τὴν πόλιν ὅτι πρὸς αὐτῶν
 τὴν πᾶσι δὲ τὸν πρὸς μόνως ὅτι δυνατόν δὲ ἔ-
 ρίας πλέυσι τὴν καὶ τὴν εἰσπλοῦν στόματος εὐσυχῶν.

A li erat, genere Rhodius, recepit, se
 naui urbem ingressurum, & quæ vi-
 disset ipse cuncta renunciaturum.
 grata quidem hæc pollicitatio illis e-
 rat: sed fidem tamen homini non
 habebant: quod Romana classis ad
 anchoras staret in ostio quâ aditur ad
 portum. ille propriam sibi nauem pa-
 rat; deinde in altum euectus, ad vnam
 ex iis insulis transmittit, quæ ante Li-
 lybæum sunt sitæ. postridie eius dici v-
 sus opportune vento secundo, circa
 horam quartam in oculis omniû ho-
 stium, qui miraculo tantæ audaciæ de-
 fixi stabant, portum est ingressus: ac
 statim die sequenti ad reditum se ac-
 cinxit. Consul quo diligentius aditum
 omni ex parte custodiret, instructis
 per noctem nauib. x quàm expeditis-
 simis, stabat ipse in littore cum omni
 exercitu, spectator eorum quæ gere-
 bantur. naues vero ab utraq; parte ad
 paludis voraginem quantum fieri po-
 terat accedentes, remos quasi alata su-
 stinebant, ad inuadendum & compre-
 hendendum nauem quæ erat exitura.
C at Rhodius ora palàm soluta, adeo ho-
 stibus insultauit audacia fretus & ve-
 locitate nauigandi, ut non solum illa-
 sus ipse cum naui & viris qui in ea erāt
 præteriret, quasi stantes naues Roma-
 nas præteruectus: sed etiam remis su-
 blatis cursum aliquantisper susteret, ac
 modo ad nauigans, modo circumna-
 uigans, velut ad pugnam hostem pro-
 uocaret. vbi nemo propter remigij ce-
 leritatem contra progredi audet, post-
 quam naue vnica classi vniuersæ ho-
 stiû insultasset, abit. ac deinceps quoq;
 idem faciens, magno vsui Carthagi-
 niensib. fuit: cum subinde quæ postu-
 labat vsus illis nuntiaret: obsessis ani-
 mos adderet: Romanos proiecta hac
 audacia in stuporē daret. Porro ut tā-
 tum facinus auderet, multum eo ad-
 iuuabatur; quod breuium illorū peri-
 tus, semitā in iis quâ patet aditus exa-
 cte notauerat. nam vbi pelagus mediū
 emensus, in conspectu esse ceperat,
 quasi ex Italia veniret, sic nauem diri-
 gebat, ut ad prorā habens turrim mari
 proximam, cæteris omnibus turribus
 Africam spectantibus, quo minus ip-
 se videretur hæc obstaret. qua sola ra-
 tione possunt qui vento secundo ferū-
 tur, à faucibus in aditu non aberrare.
 auda-

συγραφέντες οἱ νεαῖοι καὶ τεττοὺς τόποις ἐπέβαλον πῦρ τοῖς ἔργοις. ὡς δὲ αὐτῶν μὲν κατὰ σκοδασμάτων ἔχει τὸ χρόνον δὲ τῶν σκοδασμένων πρὸς τὸ ῥαδίως ἐμπαρῶναι, τὸ δὲ πνέματι βίας φυσώσης, καὶ αὐτῶν τὴν πύργον καὶ μηχανήματα ἔκταλδούσης τὰς βάσεις, τὸ μὲν νομίζοντες πρὸς ἐνέργειαν συνεβαρε γίγνεται καὶ περικλυτὸν τὸ δὲ ἐπὶ κείναι καὶ βοηθεῖν τοῖς Ῥωμαίοις εἰς τέλος ἀπορῶν καὶ δυχεῖν. τοιαύτην γὰρ ἐκπληξιν παρὶς τὸ συμβαίνει τοῖς βοηθοῦσι, ὥστε μήτε συνοῖσθαι μήτε συνιδεῖν δύνασθαι ὁ μεγάλῃ. ἀλλ' ἀποσκοπεύοντες ὑπὸ τῷ εἰς αὐτοὺς φερεμένῳ λεγνός καὶ τῷ φεβαλύνῳ, ἔτι, τὸ καπνὸν πολυπληθὺς καὶ ὀλίγους ἀπολλύσθαι καὶ πέπλην, μὴ δυναμένους ἐκίσθαι πρὸς αὐτὴν τὸ πρὸς βοηθεῖν. ὅσῳ δὲ μᾶλλον συνεβαρε γίγνεται τὸ δυχεῖσθαι πρὸς τοὺς ὑπεναντίους ἔχει τὰς περιουσίας αἰτίας, ποσὶν πλείων ἀχρηστία πρὸς τοὺς ἐκείνους ἢ τὸ πῦρ. ὁ μὲν γὰρ περιουσίῳ καὶ βλάβῃ δύναμενοι, πρὸς ἐξεφυσῶντο καὶ περιουσίῳ καὶ ὑπεναντίῳ. τὸ δὲ βοηθούμενοι ἢ ῥιπνόμενοι, ἐπὶ τε τοῖς βοηθεῖν, καὶ τὸ ἔργον ἔκταλδουσαν, ὡς οὖν μὲν ἐπιγίγνεται ἀπὸ τοῦ συνοῖσθαι τὰς ἀφέντας τὸ πρὸς αὐτῶν τόποις. περικλυτὸν δὲ διὰ τὸ γίγνεται σφοδρὰ τὴν πληγὴν, συνεργούσης τοῖς βοηθοῖς τὸ πνέματι βίας. ὁ δὲ πέρας, τοιαύτην συνέβη ἡμέα καὶ πρὸς τὴν κατὰ φύσιν ὥστε καὶ τὰς βάσεις τὴν πύργον, καὶ τὴν τύπην τὴν κρινὴν ὑπὸ τῷ πρὸς ἀχρηστωθῆναι. πύργῳ δὲ συμβαίνει, ὁ μὲν ἐπὶ ἔργῳ τῶν ἔργων πολιορκεῖν, ἀπέγινωσαν οἱ Ῥωμαῖοι. ἀπὸ τῶν φρεύσαντες, καὶ χάρακα περιελαβόντες κύκλῳ τὴν πόλιν, ἔτι δὲ τὴν ἰδίαν τραπέδιαν τείχος περιεβαλόμενοι, ὡς χρόνον πρὸς τὸ πρὸς αὐτῶν. οἱ δὲ ἐπὶ τῷ Αἰλυσίῳ τὸ πεπληγὸς ἔκταλδουσαν τείχος, ἀθαρτοὺς ὑπὸ μὲν ἡδὴ τὴν πολιορκίαν. εἰς δὲ τὴν Ῥώμην περιελαβόντων τῶν, καὶ μὲν ταῦτα πλέονον αἰσθάνονται, ὡς πὶ συμβαίνει τὸ ἀπὸ τῶν πόλεων πληρωμῶν τὸ πλῆθος μέρους, ἐν τε τοῖς ἔργοις, καὶ τῇ κατὰ πολιορκίαν διεφθάρθαι, ἀποδοῖν κατέχευον αὐτοὺς. καὶ συναρροισαίνοντες εἰς μυρίας, ἔξέπεμψαν εἰς τὴν Σικελίαν. ὡς δὲ τὸ πορθμὸν φραγνύονταν, καὶ περὶ τῶν ἀγροτέρων εἰς τὸ τραπέδιον.

A iuvenes isti, manu facta, tribus ex partibus ignem operibus iniiciunt. erant illa ad facile concipiendum ignem cum primis apta, ut pote multo ante facta: tum autem ventorum flatus ita vehementer spirabat, ut ipsas turrium atque machinarum bases concuteret: eo fit, ut omnia depascens ignis magna vi atque efficacia grassaretur: cum interea Romanis impediendi atque opis ferendae omnes omnino rationes essent difficiles, & consilia irrita. tantum namque ille casus pavoris afferebat opitulantibus, ut neque intelligerent neque viderent quae gerebantur. B verum tenebris obtecti, cum in eos ferrentur fuligo, scintillae micantes, & fumus, isque densissimus, pereuntes, cadebant multi, prius quam ad defendendum ignem possent accedere. quo autem plura incommoda Romani ea dimicatione perferebant: eo melius cum iis agebatur, qui ignem iniiciebant. nam quicquid obtenebrare laderet poterat, id omne ventorum flatus in hostem impellebat: eorum vero quae immittebantur iaciebantur in defendentes aut ad conflagrationem machinarum, nihil extra scopum ferebatur, oculis probe utentibus qui mittebant: sed ad victoriam singula proficiebant, propter iactus vehementiam, ipsorum ventorum violentiam iactum adiuuante. Tandem usque adeo sunt corruptae machinae, ut & bases turrium & arietum acmina ignis redderet inutilia. propter haec Romani de expugnando per vim Lilybaeo spem omnem ponere: & quum fossa vallisque urbem ab omni parte cinxissent, castrorumque locum muro circumdeditissent, temporis rem permittere. oppidani contra, instaurata muri parte quae ceciderat, obsidionem de cetero magno animo tolerabant. Harum rerum fama Romam perlata, mox etiam renuntiantibus multis, partem maximam sociorum navaliū militumque classis Rom. quā in propugnatione tormentorum, quā in cetera obsidione fuisse interemtam: magno ardore militum nomina dabant. conscriptus est decem exercitus, atque in Siciliam missus. quibus per fretum traiectis, quum ad castra pedibus peruenissent:

Pub. Claudius Cos. tribunis conuocatis, iam, inquit, opportunū est, omni classe Drepana proficisci: Adherbalē enim Pœnorum ducem loci illius præfectum, imparatum esse ac futuri securum: ut pote qui de supplemento quod recens aduenerat nihil dum resciret; & cui satis acceptum esset, Romanos, post tantam cladem in obsidione contractam, classem habere in mari non posse. cunctis ex facili assentientibus, veteres nouosque remiges è vestigio nauibus imponit, cum selectis epibatis, qui ex vniuersis legionib. vltro sese offerebant: quod nec longa nauigatio esset conficienda, & paratæ prædæ spes ostenderetur. his ita prouisis, nemine hostium animaduertente, circa mediam noctem soluit classis. quæ initio conferta, ad dextram littus habens, nauigabat. simul illuxit, primis nauibus quæ Drepano iam propinquabant, apparere incipientibus: iis conspectis stupere primò Adherbal ad inopinatæ rei spectaculum: sed quū ad se illico rediisset, nec iam dubitaret hostem imminere: quiduis sibi statuit experiundum, quiduis tolerandum esse, prius quàm obsidione, quæ manifestò pararetur, cingi se pateretur. igitur classarium militem remigēsque repente cogit in littore: mercenarios è ciuitate per præconem conuocat. vbi conuenire omnes, breui instituta ad eos oratione, victoriæ spem, si prælium nauale non detrectarint: sin autem ut periculo præuertant ignave se gesserint, obsidionis mala ob oculos illis ponit. quum ad dimicandum paratos se ostenderent, & magno cum clamore dicerent, educeret statim, neque cunctaretur: laudare illos Adherbal, & alacritatem ipsorum sibi gratam esse dicere: tum ut naues properè conscenderent: utque à navi sua oculos ne dimouerent, eamque à puppi sequeretur imperat. hisce raptim datis præceptis, primus euchi in altum. & sub ipsas rupes in contrariam portus partē copias educere illi, per quam hostis ingrediebatur. Cos. Publius qui cerneret hinc nequaquam cedentem hostē, quod ipse existimauerat, neque aduentu suo territū, sed ad præliū se parantem: inde naues suas partim intra portum receptas, partim in ipso adhuc ostio, alias portus aditum subeuntes,

[illegible]

& cum immani grauitate nauium suarum remigumque imperitia luctarentur; continuos impetus quum darēt, multas naues demergebant. siue aliquis partium suarum periclitaretur, pronū erat sine sua fraude ac secure ferre oppem, naue post aliarum puppes perque altum circumducta. Romani contraria his omnia experiebantur: qui si premerentur, retro se recipere, quum ad terram pugnarent, ne quibant. quoties autem aliqua naus à pugnantibus ex aduerso vrgeretur infestius; aut à puppe sidebat, si in breuia incideret: aut si in terram ferretur, solo illidebatur. quod autem in prælio nauali plurimū ad victoriam solet conferre, per medias aduersariorum naues suam transmittere, & à tergo illos inuadere, qui iam in pugna cum aliis sunt occupati: hoc vero quominus à Romanis fieret, nauium grauitas simul & remigum imperitia prohibebant. postremo ne suppetias quidem laborantibus ire, à tergo nauigantes poterant: qui ad terram essent conclusi, & ne minimum quidem spatij vacuum haberent, ad succurrendum, si cui opus esset. tantis hisce incommodis suos conflictari cōspicatus Rom. C. S. quum alix naues inter breuia siderēt, alix terræ alliderentur, à læua fugam capeffit, ac circum littus se euoluit, triginta nauibus, quas habebat proximas, comitatus. cæteras ad tres & nonaginta, cum omnibus qui intus erant, ceperunt Pœni: paucis virorum exceptis, qui è nauibus suis, quas ad littus impegerant, aufugēre. Ex hoc prælio magnā apud suos gloriam consecutus est Adherbal: vt qui solus, prouidentia ac fortitudine singulari vsus, auctor victoriæ extitisset. Publium contra lacrare maledictis Romani, vehemētēque incusare, quod temeritate sua atque imprudentia male rem gessisset: & quantum in ipso fuerat, magnis Remp. detrimentis affecisset. vnde postea habito de eo iudicio, grauiter multatus est, ac pericula magna adiit. Nihil tamen Romani hac tanta clade sunt deterriti, quo minus omnia pro viribus experirentur, ac rerum curam pro more capefferent: ea erat de summo imperio inter duos hosce populos æmulatio. igitur appetente consularium comitorum tempore,

ὑπ' αὐτοῖς καὶ ἀσκήσαντες, πρὸς αὐτὰ τ' ἔπειτα A
αὐτῶν δ' ἐπέμπεον Λύκιον Ἰωνιὸν τὰς τε σιγα-
ρίας πρὸς ἀναμύζοντα τοῖς δ' Ἀιλύβαις πο-
λιορχοῦσι, καὶ τὰς δὴ τὰς ἀναρχίας καὶ χορηγίας τὰς
ἐρατοπέδω. πρὸς δ' καὶ πρὸς ἀπομποῖς τούτοις
ἐπλήρωσαν ἐξήκοντα ναῦς. οἱ δ' Ἰώνιος ἀφικόμε-
νος ἐς τὴν Μεσσήνην, καὶ πρὸς λαβὼν τὰ σικινη-
κίτα τ' πλοίων, δὲ τὸ τε τ' ἐρατοπέδου καὶ τ' ὁ-
λης Σικελίας, πρὸς ἀναμύζοντα καὶ ἀπομύζοντα
τὰς Συρακούσας, ἔχον ἑκατὸν ἑξήκοντα σκάφη, καὶ
τ' ἀναρχίας καὶ χορηγίας ἐν ὁλολοχίας ναυὶ φορτη-
γῶν. ἐν τούτοις δ' ἐπὶ τὸν ποταμὸν τοῖς ταμίαις τὰς ἡ-
μισίας φορτηγῶν, καὶ πᾶσι τ' μακρὰν πλοίων,
ἐξ ἀπέσπλε δὲ ἀναμύζοντα ἀπομύζοντα τὰς
ἐρατοπέδω τὰ πρὸς τ' χορηγίας. αὐτὸς δ' ἐπὶ τ'
Συρακούσας ὑπέμεινε, τὸς τε καὶ πλὴν ἀ-
φυστρῶν ἐκ τῆς Μεσσήνης αἰαδιχόμενος· καὶ
πρὸς τ' ἐκ τῆς μεσογαίης συμμάχων ὅτιον προσ-
αλαμβαίων. καὶ δ' οἱ τοῖς αὐτοῖς καὶ τοῖς Α-
τάρβας μὲν αὐτὰς τὸς ἐπὶ τῇ ναυμαχίᾳ λη-
φθέντας, καὶ τὰς αἰχμαλώτους ἡσας ἐξ ἀπέσπλε
εἰς τὴν Καρχηδόνα. Καρχηδόνα δ' ἔτι σιναρ-
χοντα δὲ τὰς τελευτῶντα ναῦς ἐξ ἐπέμπε, πρὸς
αἷς ἔχον αὐτὸς ἐβδόμηκοντα κατέπλευσε. προ-
εἰσάξας ἄφω πρὸς ἀπομύζοντα τ' ὁρμούσας πρὸς
δ' Ἀιλύβαιον τῶν πολεμίων ναυὶν, ἐν μὲν αὐ-
διωτὸς ἡ κυριεύσαι, τ' δ' λοιπὰς πῖρ ἐμβα-
λῆν. πεντακτίους δ' τὴν Καρχηδόνα, καὶ ποιησα-
μένους τ' ἐπὶ πλὴν ἑπὶ τ' ἐπὶ τῇ, καὶ τὰ μὲν
ἐμπροσθέντες, τὰ δ' ἀποσπῶντες τ' πλοίων, με-
γαλὴν σιναρῶντα ἡμέρας πρὸς τὴν πρὸς τ'
Ρωμαίων ἐρατοπέδον. πρὸς ἀπομύζοντα γὰρ αὐ-
τῶν ἐπὶ τὰς ναῦς, καὶ γινόμενης κραυγῆς, σινα-
ρῶν ἡδὴ τ' ἡμέρας ὑποφάνιστος δ' συμβαῖνον,
ἐπαποσέλλει τὸς ἐκ τῆς πόλεως μεθοφόρους.
οἱ δ' Ῥωμαῖοι δ' διπλὴν πρὸς ἀναμύζοντα αὐτοῖς πρὸς
εἰς αὐτοῖς, καὶ εἰς μετὰ, καὶ εἰς τ' τυχεύσαι ἡλ-
θον ὁλοκλήρως. οἱ δ' τ' Καρχηδόνα ναυαρχος,
ὁλίγα τῶν σκαφῶν, τὰ μὲν ἀποσπῶντας, τὰ δ'
σιναρῶντας, μὲν τὰ μὲν μικρὸν ἀπὸ τῆς Ἀιλύ-
βαις πρὸς ἀναμύζοντας ὡς ἐπὶ Ἡρακλείας, ἐπὶ
ρὶ, βυλόμενος ἀναμύζοντα τὸς ἐπὶ τὸ ἐρατο-
πέδον πλέοντας. πρὸς ἀναμύζοντα τ' σκαφῶν,
πλὴν ἑξήκοντα πλοίων πρὸς ἀπομύζοντα πρὸς
δαπῶν καὶ σιναρῶντας, αἰαδιχόμενος ἐπὶ ἀναμύζοντα

è creatis Coss. alterum L. Iunium
mittunt: qui obsidentibus Lilybæum
annonam deferret, ac necessaria a-
lia exercitui, omnisque generis com-
meatum. hoc amplius naues LXX his
commeatibus præsidio futuras ar-
mant. Iunius assumtis Mesanae navi-
bus, quas sibi exercitus & reliqua Si-
cilia miserant obuiam, Syracusas
cum longis nauibus CXX, onerariis
veto annona cæterisque rebus onu-
stis, prope Idice contendit. inde
Quæstores dimittit Coss. iussos etiam
& etiam necessaria legionibus quan-
tocius perferre: tradiditque eis one-
rariarum partem alteram, & longa-
rum quoque nonnullas. ipse Syra-
cusis substitit, eos qui Mesana ve-
nientem assequi non potuerant, ex-
spectans: simul ut frumentum me-
diterraneæ regioni imperatum sus-
ciperet. Eodem ferme tempore Ad-
herbal, quos ceperat viros in præ-
lio nauali, quasque habuit naues
captiuas, misit Carthaginem. idem-
que Carthalonem Pænorum ducem
alterum, nauibus triginta ei tradi-
tis, præter alias LXX quibuscum
ipse aduenerat, dimittit: iubetque,
ut naues hostium quæ Lilybæi in
ancoris stabant repente adortus,
quas poterit cunque capiat, cæte-
ris ignem iniiciat. præcepta ex-
eunte Carthalone, quum summo
fecisset in hostes impetum,
iamque aliæ naues conflagrarent,
aliæ per vim abstraherentur, magna
in Romanis castris fuit trepidatio.
accurrentibus namque ipsis, ut au-
xilio essent nauibus, Himilco Li-
lybæi præfectus ex clamore primùm
re cognita, deinde ubi sublucit, om-
nia quæ agebantur cernens, mer-
cenarios ex vrbe in eos immisit.
Romani undique malis circumuen-
ti, non mediocriter sunt animis
consternati. at Punicæ classis præ-
fectus, aliis auulsis nauibus, aliis
contractis, mox Lilybæo Heracleam
versus proficiscitur: omnia circum-
spiciens, quò Romanos impediret,
ne ad exercitum nauigarent. itaque
certior factus à speculatoribus non
pœnitendum numerum nauium om-
nis generis aduentare, iamque in
propinquo esse, pugnae avidus, ut

qui Romanos ex superiore victoria contemneret, portu soluit. Romanis quoque Quæstoribus qui Syraculis fuerant præmissi, lembi classem præire soliti, imminere hostem significant. illi impares se ad certamen nauale rati, ad quoddam Romanæ conditionis oppidulum appellant: vbi portus quidem nullus erat, sed stationes dumtaxat & prominentia è terra saxa, quæ medium spatium claudebant vtrinque. ibi exscensione facta & catapultis machinisque petradiis, quæ in oppido sunt inuentæ, dispositis, hostium impressionem expectabant. Carthaginienſes initio consilium ceperant eos obsidendi: quod putarent milites ex nimio metu in illud oppidulum recessuros; naues autem sine periculo sibi cessuras. ea spe exitum non habente, sed contra Romanis fortiter sese defendentibus: quod magnis incommodis eo loci omnifariam conflictarentur, contenti paucas naues commeatibus onustas abduxisse, ad proximum amnem se recipiunt; ibique applicatis nauibus, discessum hostium obseruant. Consul post res confectas, quarum gratiâ Syraculis substiterat, Pachyno superato, nauigationem versus Lilybæum instituit: omnium quæ iis acciderant quos præcedere iusserat, ignarus. Præfectus vero Punicæ classis, factus iterum certior à speculatoribus, hostes apparere, magna celeritate in eos progreditur è portu: id agens, vt dum ipsi à suis nauibus absunt quàm longissimè, cum eis conflingeret. Iunius, qui multo ante classem Punicam viderat, & ingentem nauium numerum: quum neque dimicare sustineret, neque euadere iam, adeo propinquo hoste, posset: ad loca aspera & prorsus importuosa deflectens, eò naues eiicit. satius enim iudicabat, quemuis subire casum potius quàm vt integrum exercitum suum in potestatem hostium traderet. hoc cognito, Pœnus acie quidem decertare, & ad loca tam periculosa accedere noluit: sed promontorio quodam occupato, classem illuc applicat. ibique medius inter vtramque Rom. classem, ambas obseruabat, pariter in vtramque intentus. tempestate debinc coorta, quum ma-

A αὐτῶν διὰ τὸ κατὰ φρενὴ τῶν Ῥωμαίων ἐκ τῆς πλεονημερίας πλεονήματος. ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς ἐκ τῆς Συρακουσῶν πλεονημερίας λαμίας αἰνέησαι οἱ πομπῆς εἰρησμένοι λέμβοι τὸ ἐπὶ πλεονῆς ὑπεναντίων. οἱ δὲ νομίσαντες εἶναι ἀξιοχρεώσας σφᾶς αὐτοὺς εἶ) πρὸς ναυμαχίαι, καθάρμισαι πρὸς τι πολισιμάτιον τὸ ἔσθ' αὐτοὺς πατηρομένων, δὴ μὲν μὲν, σάλους δὲ ἔχοντες πρὸς βολὰς πρὸς κλειύσας ἐκ τῆς ἀφύης. ἢ ποιησάμενοι τὸ ἀπὸ βίας, καὶ τοῖς τε κατὰ πλεονῆς καὶ τοῖς πρὸς βολὰς τοῖς ἐκ τῆς πάλεως ἐπισησάντες, πρὸς δόκου τὸν ἐπὶ πλεονῆς ὑπεναντίων. οἱ δὲ Καρχηδόνιοι συνεγρίσαντες, δὲ μὲν πρὸς τὸν ἐπὶ βάλαντο πολιορκίᾳ τέτοις, ὑπολαβόντες τὸς μὲν αὐδρας κατὰ πλεονῆς εἰς τὸ πολισιμάτιον ἀποχωρήσιν, τὸ δὲ πλοίων ἀσφαγῆς κυριεύσιν. ἢ πρὸς πρὸς δὲ τῆς ἐλπίδος, ἀλλὰ τέταρτον ἀμυνόμενοι ἡμῶς, καὶ δὲ τόπου πολλὰς ἐχρήσας καὶ πρὸς βολὰς δυσχερείας, ὀλίγα τὸς ἀγροὺς ἐχόντων πλοίων ἀποσπᾶσαντες, ἀπὸ πλεονῆς πρὸς τινα πλεονῆς, ἐν ᾧ καθορμιζέντες, ἐπιτήρησι. τὸ αἰάπλεον αὐτῶν. ὁ δὲ ἐν τῇ Συρακουσῶν ἀπολαφῆς στρατηγός, ἐπὶ τὰς κατὰ τὸ πρὸς τὸν ἀπὸ πλεονῆς, καὶ μὲν τὸ Πάχυνον, ἐπὶ τὸ πλεονῆς ὡς ἐπὶ τὸ Λιλύβαιον, ἐδὲν εἰδὼς τὸ πρὸς τοῖς πρὸς πλεονῆς συμβεβηκότων. ὁ δὲ τὸ Καρχηδονίων ναύαρχος, σπυριδαίων τὸ σπυριδαίων αὐτῶν πάλιν τὸ ἐπὶ βάλαν τὸ ὑπεναντίων, αἰατῶν ἐπὶ μὲν ἀποσπᾶντες βυλόμενος αὐτοὺς ὡς πλεονῆς ἀπὸ πλεονῆς οἰκείων νεώδων συμβεβησιν. ὁ δὲ Ἰώνιος καὶ δὲν ἐκ πολλῶν τὸ εἶναι τὸ Καρχηδονίων, καὶ δὲ πλεονῆς τὸ σκαφῶν. ἢ τε συμβεβησιν πλεονῆς, ἢ τὸ σκαφῶν ἐπὶ διωκτὸς ὡς δὲ τὸ συνεγρίσαι εἶ) τοῖς πολεμίοις, ἐκλίνας εἰς τόποις βαχίς, καὶ κατὰ πλεονῆς ἐπὶ τὸ σκαφῶν, καθάρμισαι κρίνω αἰρετώτερον ἔσθ' ἀρχῆς, ὅ, πὶ δέοι παρὲν μάλλον, ἢ τοῖς πολεμίοις αὐτῶν δὲ τὸ σφέτερον εἰσὶν πεδὸν ἀποχρίσει ποιῶσαι. σπυριδῶν δὲ καὶ δὲ πρὸς τὸν γεγῆς ὁ δὲ Καρχηδονίων ναύαρχος, δὲ μὲν πρὸς βάλαν καὶ πρὸς πλεονῆς τοῖς τοῖς, ἀπὸ πλεονῆς. λαβὼν δὲ ἀκρᾶς ἰνὰ, καὶ πρὸς πλεονῆς τῶν, μὲν καὶ τὸ εἶναι ἐπὶ, καὶ πρὸς πλεονῆς τὸν ἔσθ' ἀμφοτέρω. ἐπὶ πλεονῆς δὲ καὶ μὲν, καὶ πρὸς πλεονῆς πρὸς

Φαινομένης ἐκ τῶ πελάγους ὁλοκαυτετέρας· οἱ μὲν τῶν Καρχηδονίων κυβερνήται δὲ τε τὴν τῶν τόπων καὶ τὴν τῶν πλοίων ἐμπειρίαν, πλοῦντοί τε μὲν, καὶ πλοῦντες δὲ συμβουλεύοντες ἐπεισάσαντες τὸν Καρχηδονίαν φυγεῖν τὸν χερσόνησον, καὶ καμψαί τὴν ἀκρὴν τῶ Παχίνου. περὶ δὲ τὸν νεῖκος, οὗτοι μὲν πολλὰ μοχθήσαντες, καὶ μόλις ὑπερβάντες τὴν ἀκρὴν, ἐν ἀσφαλὲς καθαρύσαντες. οἱ δὲ τῶν Ρωμαίων τὸν τῶν χερσὶν ἐπιτηρομένην, καὶ τῶν ὅτων εἰς τὸν λὸν ὑπερβάντες δὲ μὲν, οὐκ ἐπιτρέψαντες, ὥς τε μὴδὲ τῶ ναυαγίῳ μὴδὲ γνέσθαι χρῆσιν· ἀλλ' ἀμφοτέρους αὐτοὺς ἀρδύν καὶ πλοῦντος ἀρδύναν. τούτου δὲ συμβάντος, πὰ μὲν τῶν Καρχηδονίων αὐτῆς αἰκνύμεναι, καὶ πάλιν ἐπιτρέψαντες εἶχε τὰς ἐλπίδας. οἱ δὲ Ρωμαῖοι πλοῦντες μὲν ἐπὶ πλοῦν ἡτυχησάντες, τότε δὲ ὁλοκαυτετέρας, ἐκ μὲν τῆς θαλάττης δὲ βέβησαν, τῶν δ' ὑπαίθεον ἐκείνων. Καρχηδόνιοι δὲ τῆς μὲν θαλάττης ἐκείνων, τῆς δὲ γῆς οὐχ ὅλως ἀπὸ ληπτέον. μετὰ δὲ ταῦτα πλοῦντες μὲν ἐπὶ τῆς ὁλοκαυτετέρας, οἱ δὲ ἐν τῇ Ρώμῃ καὶ πὰ πλοῦν τῶ Λιλύβαριον στρατόπεδον δὲ πὰ πλοῦντην συμπλῶνται· τῆς γὰρ μὲν πλοῦνσιως ἐκ ἀφίσταντο τῆς χερσὶν τὴν πολιορκίαν· ἀλλ' οἱ μὲν ἐχορήγουν χερσὶν ἀπορροαίσις, οἱ δὲ πλοῦντες πλοῦντες τῶν χερσὶν δὲ διωκόντων. ὁ δὲ Ιούλιος ἀνακρίνας ἐπὶ τῶν στρατόπεδον ἐκ τῆς ναυαγίας, καὶ πλοῦντες ὡν, ἐγίνετο πλοῦντες τῶν κεινοτομήσας πὶ καὶ πλοῦντες τῶν δεινῶν, ἀποδίδωμι ἀναμάρτυρα τὴν γὰρ πλοῦντες πλοῦντες. δὲ καὶ βραχυτάτης αὐτῆς πλοῦντες ἀφορμῆς, καὶ βραχυτάτης πλοῦντες πλοῦντες τῶν Ερυκῶν, καὶ γίνετο τῶν τῶν Αφροδίτης ἱερῶν καὶ τῶν πόλεως εἰσελπίς. ὁ δὲ Ερυξ, ἐπὶ μὲν ὅρος πλοῦντες τῶν λατρίαν τῶν Σικελίας ἐν τῇ πλοῦντες τὴν Ἰταλίαν κειμένην πλοῦντες, μετὰ δὲ Δρεπάνων καὶ Πανόρμου· μάλιστα δὲ ὅχι καὶ σιναπίων πλοῦντες, πὰ Δρεπάνου μετὰ τῶν πλοῦντες πλοῦντες τῶν Σικελίας ὅρος, πλοῦντες τῶν Αἰτῶν. τότε δὲ ἐπὶ αὐτῆς μὲν τῶν χερσὶν ὅρος ἐπιπλοῦντες, κειται δὲ τῶν Αφροδίτης τῶν Ερυκῶν ἱερῶν, ὅρος ὁμοκαυτετέρας ἐπιφανέσας ἐπὶ τῶν πλοῦντες

A nifesto apparetur funditus turbatum iri mare: Punici quidem gubernatores, quæ erat ipsorum peritia & locorum & rei, procellam imminentem providere ac suis prædicere: qui & Carthagoni auctores fuerunt, ut Pachyni promontorium flecteret, ac tempestate se subduceret. id consilium prudenter amplectente Carthalone, Pœni quidem magno cum labore, ægre tandem promontorio superato, naues in tuto collocarunt. at Romanorum classis utraque à scruiente tempestate in locis penitus importuosis deprehensa, ita misere confecta est, ut ne tabula quidem ullius usus è naufragio superaret: sed penitus & supra hominum fidem utraque corrumpetur. Secundum ista caput iterum exercere Carthaginensium Resp. atque in spe firmiore esse cepit. at Romani, quorum vires priora quidem mala aliquantum imminuerant, hæc vero novissima clades prorsus infregerat, mari tunc cedentes, omnia in aperto posita late obtinebant: Pœnis interim mari dominantibus, neque de terra spei omni renuntiantibus. Enimvero quum post ista infelicem publice rei statum cuncti lamentarentur; & eos qui Romæ erant, & exercitus qui Lilybæum obsidebant, præcipuèangebant clades modo expositæ: neque tamen à susceptæ obsidionis consilio propterea recedebant. sed contra, & illi absque vlla causatione omnia per terram subministrabant: & hi totis viribus proposito instabant. Iunius vero ad legiones post naufragium reuersus, animi anxius, in eam curam totus incumbere, ut nouo aliquo & memorabili facinore edito acceptum detrimentum sarciret. Itaque leui quadam occasione se offerente, Erycem proditione occupat, & tam Veneris ædem, quàm urbem ipsam in potestatem redigit. Eryx mons est ad mare, in eo Sicilia latere quod Italiam spectat, inter Drepana & Panormum: quâ Drepana contingit magis inaccessus, omnes Siciliae montes præter Ætnam longe superans. habet hic in vertice planitiem cui immolita est Veneris Erycinæ ædes, omnium sine controuerfia, quæ tota hac insula spectantur

A καὶ τῇ λοιπῇ πωροσσία τῷ χτ' ἢ Σικελίαν ἐ-
ραβν. ἡ δὲ πόλις ὑπὸ αὐτὴν ἢ κερυφίω τέ-
τακται, πόρην μακράν ἔχουσα καὶ ποροσίτη
πομφαγῆν ἢ αἰάδασι. ἐπὶ τε δὴ ἢ κερυ-
φίω ἐπιστάσας φυλακὴν, ομοίως δὲ καὶ ἢ ἐπὶ
Δρεπάμων ποροσάσαι, ἐτήρη φιλοτίμος ἀμ-
φοτέρους τοὺς τόπους, καὶ μάλλον ἐπὶ τῇ τῆς
αἰάδαλῃς ἐρέπετο χαμερὶ πεπεισμένος ὕτω καὶ
ἢ πόλιν ἀσφαλέως καὶ ὁ σύμπαν ὅρος ὑφ' αὐ-
τὸν ἔξεν. οἱ δὲ Καρχηδόνιοι μὲν ταῦτε στρατη-
γὸν καθίστασαντες αὐτῶν Αμίλχαν, τὸ Βάρχαν
B ἐπιταλάμενοι, τότε τὰ χτ' ἢ εὖλον ἐνεχυρί-
ευσαν. ὅς περ λαθὼν τὰ ναυτικὰς διυνάμεις,
ὥρμησι πορήσει ἢ Ιταλίαι. ἔτος δ' ἐν ὅκ-
τωμαδέκατον τῷ πολέμῳ. καθασύρας δὲ τὴν
Λοκρίδα, καὶ ἢ Βρεθιαλὴν χώραν, ἀποπλέων
ἐντευθεὶ κατῆρε πᾶν τὴν εὖλον πορὸς τὴν
Γαυρμῆτιν, καὶ καθασαμάει τῇ ἐπὶ τῇ Εἰρ-
κτῆς λεγόμενον τόπον, ὅς κεῖται μὲν Ερυκτός καὶ
Πατόριον μετὰ ζὺ πορὸς θαλάττη· παλὺ δὲ
πὶ τῇ ἀλῶν δοκεῖ διαφέρει ὅπων ἐπιτηδεύ-
ομαι πορὸς ἀσφαλῆσαι σταθπέδιον, καὶ χρ-
C νομόν. ὅτι γὰρ ὅρος πορείομον ἔξαεσηκός ἐκ
τῇ πορειομένης χώρας εἰς ὕψος ἰκανόν. τότε
δὲ ἢ πορείομος τῆς αὐτῇ φαίνης οὐ λείπει τῇ
ἐκάτον σταδίον, ὑφ' ἧς ὁ πορειόματος ὅπος
ἀβάτος ὑπαρχει καὶ γεωργισμός. πορὸς
μὲν τὰς πελαγίους προίας βύθυάς κείμενος,
θανασίμοι δὲ θηλείων εἰς τέλος ἀμοιβός. πε-
ρεύεται δὲ χρηματοῖς ἀποροσίτοις. ἔκτε τῷ
χτ' θαλάττης μέρεσι, καὶ τῷ πορὸς τῇ με-
σογαίᾳ πρὸς ἵκοντος. τὰ δὲ μετὰ ζὺ τούτων
D ὅστιν ολίγη καὶ βραχείας διόματα καθασκευῆς.
ἔχον δ' ἐν αὐτῇ καὶ μασόν, ὅς ἄμα μὲν ἀ-
χροπόλεως, ἄμα δὲ σκοπῆς βύθυος λαμβά-
νη τάξιν, χτ' τῆς πορειομένης χώρας. κρα-
τεῖ δὲ καὶ λιμήνος βύθυος πορὸς τὸν ἀπὸ
Δρεπάμου καὶ Λιβυαίᾳ δρόμον ἐπὶ τῇ Ιτα-
λίαι, ἐν ᾗ πλήθος ὕδατος ἀφθονοῖ ὑπαρ-
χει. ποροσάσαι δὲ τὰς πάσας ἔχον ἤες, τὰς δυ-
σερῆς δύο μὲν ἀπὸ τῇ χώρας, μία δ' ἀπὸ τῇ
θαλάττης. ἐν ᾗ καθαστρατοπεδύσας πορὸς
βόλους Αμίλχαν, ὡς αὐτὸ μήτε πόλεως οἰκίας,
E μήτ' ἄλλης ἐλπίδος μηδεμιᾶς ἀντεχόμενος,
εἰς μέσους δὲ τὴν πολεμίοις ἑαυτὸν διδωκώς
ὅμως ὁ μικρός, ὅσον τὰς τυχόντας Ρωμαίοις

ἀγῶνας, καὶ κινδύνους πρὸς κοινὰς. πρῶτον
 μὲν γὰρ εἰτεῦναι ὁρμήδης καὶ θάλασσαν, ἢ
 πρὸς ἑλίου τῆς Ἰταλίας ἐπὶ ῥῆ μέρει τῆς
 Κυμαίων χώρας. δὲ περὶ δὲ καὶ γὰρ πα-
 ρατραποπεδολογῶν αὐτῶν Ῥωμαίων πρὸς
 τῆς Πανορμιτῶν πόλεως ἐὼ ἴσως πέντε σα-
 δίοις, πολλοὺς καὶ ποικίλους ἀγῶνας συνεστή-
 σατο καὶ γὰρ σχεδὸν ὅτι ῥῆς εἰσπλῆνους· πε-
 εἰ ὦν οὐχ οἷον τι ἀφ' τῆς γραφῆς τῆς καὶ
 μέρης ἀποδοῦναι λόγον. κατὰ τὸ γὰρ ὅτι τῶν
 ἀφ' ἐφ' ὧν πυκνῶν, καὶ ταῖς ἡμετέροις
 καὶ ταῖς δι' ἐξέτασιν, ὅταν εἰς τὴν ὑπὸ αὐτῶν
 σφαιροῦ συγκαταστάντες καὶ ἀφ' ἐφ' ὧν
 σφαιροῦ, πληγῶν ὅτι πληγῶν ἡδύνας ἀφ' ἐφ'
 παύσης, λόγον μὲν ἢ πρὸς ὧν ἔχον ὑπὸ
 ἐκείνης ὅτι πλοῦς καὶ πληγῆς, οὐτε τοῖς ἀ-
 γωνιστοῖς, οὐτε τοῖς θεωρουμένοις ὅτι δι-
 νατόν. ἐκ δὲ τῆς κατὰ τὸν αἰσθῶν ἐνερ-
 γείας καὶ τῆς ἐκείνου φιλομίας, ὅτι καὶ
 τῆς ἐμπειρίας αὐτῶν καὶ τῆς δυνάμεως, πρὸς
 δὲ καὶ τῆς εὐψυχίας ἡμετέρας ἐννοίαν λαβεῖν. ὅταν
 δὲ καὶ πρὸς τὴν καὶ λεγόμεναι στρατηγῶν. καὶ
 μὲν γὰρ αἰτίας, ἢ τοῖς ὅτοις, δι' ὧν αἰὰ
 ἐκείνη ἡμέραν ἐποιεῖτο καὶ τὴν ἀλλήλων ἐν-
 δρας, αἰτινέδρας, ὅτι πλοῦς, πρὸς ὧν, ὅτι
 αἰὶ ὁ γράφον ἐξ ἀριθμοῦ μὲν ἐφίκοιτο, τοῖς
 τῶν ἀκούοις ἀπέρχοντο, ἀμα δὲ αἰσθῶν
 αἰὶ ἐκ τῆς αἰσθῶνως κρίνειτο καὶ ἐκ. ἐκ
 δὲ τῆς κατὰ τὴν ἀποφάσεως πρὸς αὐτῶν
 καὶ τῆς τέλους τῆς φιλομίας, μᾶλλον αἰὶ πρὸς
 εἰς ἐννοίαν ἔλθοι τῶν πρὸς ἐννοίαν. οὐτε
 γὰρ τῶν ἐξ ἰσοείας στρατηγῶν, οὐτε
 τῶν ἐκ τῆς καὶ, καὶ τῆς ὑποκαταστάσεως
 πρὸς ἀποφάσεως ὅτι πλοῦς, οὐτε τῶν εἰς πα-
 ραβολοῖς καὶ βίαις ἀπέρχοντο πόλεως, οὐ-
 δὲν πρὸς ἐννοίαν. κρίνειτο μὲν ὅτι πλοῦς ἡμέ-
 ρας ὅτι πλοῦς αἰτίας, οὐχ οἷον τὴν καὶ. αἰὶ
 γὰρ δυνάμεις ἀμφοτέρων ἦσαν ἐφ' ἀμφοτέρων, πρὸς
 τε καὶ τοῖς καὶ ὁμοίως ἀπέρχοντο ὅτι
 τῶν ἐννοίαν. πρὸς, τι ἀφ' ἐφ' ὧν στρα-
 τοπέδων βραχὺ πρὸς τῶν. ὅτι αἰὶ πρὸς
 μάλιστα τῶν καὶ μὲν καὶ μέρης συμπλήσεως
 ἀπέρχοντο γίνεσθαι καὶ ἡμέρας, ὅτι πλοῦς
 συμπλήσεως μὲν. πρὸς γὰρ αὐτῶν αἰὶ
 συμπλήσεως ἀφ' ἐφ' ὧν καὶ τῶν συμπλο-
 καὶ τοῖς ἐκ καὶ ὁμοίως πρὸς πρὸς. οἱ δὲ

A faceffit, & grauibus illos periculis im-
 plicuit. Nam primū ex eo loco naui-
 bus proficiscens, oram Italiz ad Cu-
 manorum vsque fines deuastabat.
 deinde autem, quum non longe ca-
 stra Romani locassent ante Panor-
 mum urbem, interuallo passuum sex-
 centorum & xxv. magnas cum illis
 pugnavit pugnas terrestres, trium fer-
 me annorum spatio: quæ quidem re-
 cenferi omnes sigillatim non queunt.
 Quemadmodum enim in pugilibus
 animi corporisque robore præstanti-
 bus vsuuenit, cum in certamen de co-
 rona progressi, ictibus subinde ac sine
 intermissione repetitis inter se pu-
 gnant: ut singularum petitionum pla-
 garumque rationem habere, aut eas
 præuidere, neque ipsi qui certant, ne-
 que ij qui spectant possint: sed ex eo
 quod tandem fuerit effectum, & ex
 vtriusque peruicacia; abunde licet de
 peritia certandi quam habent, deque
 viribus eorum, atq; etiam de constan-
 tia iudiciū facere: sic & in his de quib.
 sermo est ducibus res se habet. Nam
 causas quidem aut modos, quibus in-
 uicem sibi quotidie insidias struebant,
 aut struktas in caput auctoris retor-
 quebant, inuasiones & aggressiones,
 nec percensere scriptorib. facile fue-
 rit: & longa tædiosaque res audienti-
 bus, quæque nullam lectoribus utili-
 tatem sit allatura, merito iudicetur.
 sed ex eo quod in vniuersum de iis
 pronuntiatum fuerit, & exitu quem
 nacta est illa acris contentio, melius
 dictos viros noscas. etenim neque eo-
 rum stratagematum quæ ex historiis
 peti possunt, neque earum inuentio-
 num quas occasio & instans necessitas
 suggerunt, neque item eorum quæ
 abruptam & violentam audaciam de-
 siderant, quidquam est prætermis-
 sum. in casum tamē vniuersæ dimicationis
 venire, multis de causis non poterant.
 nam & vires vtrinque erant pares: & ca-
 stra pariter ob locorum munitionem
 inaccessa: & quum vicinis admodum
 locis considerent, ex eo fiebat, ut
 per partes quidem sine intermissione
 quotidie concurrerent: at quod in
 summam totius spei proficeret, nihil
 patrarent. si quidem ex æquo ambo-
 bus eueniebat, ut quoties comminus
 res gerebatur, illi perirent, qui ma-
 num cum hoste conferrent: at qui

cito aciem semel inclinarent, intra suas munitiones recepti, extra periculum erant, & in hostem denuo conuersi dimicabant. Sedenim Fortuna, tanquam brabeuta bonus est dicto loco & certato aliquādiu certamine audacter translatus, in certamen aliud longe periculosius, ac locum breuiorem eos conclusit. Custodiebant Romani Erycem, præsidio vertici imposito, & ad radices montis, sicut diximus. Hamilcar Erycinorum urbem inter ipsum verticem & eos qui in imo monte confederant sitam, occupat. inde eueniebat, ut Romani qui summum fastigium tenebant, ab hoste obsessi miramini præsentia, quæuis aspera sufferrent & pericula omnia subirent: Carthaginienfes vero supra hominum fidem ipsi quoque hostibus vndiq; prementibus resisterent: accedente etiam commeatuum difficultate, quod vno dumtaxat loco, & vnico aditu maris vsum retinerent. verum heic quoque posteaquam omnibus artibus quæ expugnari vrbes solent, omni que violentia alij aduersus alios vfi essent, inopia nullum non tolerassent genus, omnis denique inuasionis & pugne periculum fecissent: tandem, non, ut Fabius ait, exhaustis viribus & victi malis, sed ut viri quidam nullo malorum sensu prædicti atque inuicti, hiecam fecerunt. prius enim quam alij alios vincerent, (et si per biennium item continuum eodem loco certatum est ab ipsis) accidit, ut alia ratione quadam finis bello imponeretur. igitur, quod ad Erycem, & copias terrestres, hic status rerum erat. Ipsæ enim uero ciuitates illæ erant ambæ similes gallis gallinaceis, qui maioribus animis decertant quam viribus. nam & hi persæpe propter virium imbecillitatem alis multati, solis animis resistentes, plagas inferunt: donec tandem sponte sua congressi, facile sese inuicem vellicant: ut ex eo concidere alteri ante alterum contingat. & Romani quoque ac Carthaginienfes, laboribus iam defatigati propter continua certamina, ad vltimum desperationis iam venerant, viribus solutis ac remissis ob tot annorum erogationes atq; impensas.

A ἅπαξ ὁπλίως ἐκλήσαντες, ἐκ τῆς δυνεῖς πόλιν
 τῆς ἡσυχίας ἀπὸ τῆς αἰτῶν ἀσφαλείας· καὶ πάλιν
 ἐκ μετὰ βολῆς ἐκινδύνουν. οὐ μὲν δὲ
 ὡς ἀγαθὸς βραβύτης ἡ τύχη μετὰ β-
 ολάσσει τῶν ἀβόλων αὐτοῖς ἐκ τῆς περιου-
 ραφίας τοῦ τοῦ καὶ τῆς περιουρίας ἀθλήμα-
 τος, εἰς τῶν ἀβόλων ἀγώνισμα, καὶ τόπον
 ἐλάττω συνήλθουσιν. ὁ γὰρ Ἀμίλκας, τῷ
 Ρωμαίων τὸν Ερυκὸς τηρώτων, ὅτι τε τῆς
 κορυφῆς, καὶ τῶν τῶν ῥίζων, καὶ τῶν εἰ-
 πομένων, κατελάβετο τὴν πόλιν τῷ Ερυκινῶν,
B ἥτις ἐν μετὰ τῆς τε κορυφῆς καὶ τῆς τῶν
 τῆς ῥίζων τραποπεδούσαντων· ὅς ἔστι συνήλθουσιν
 τῶν ἀβόλων μὲν ἀπομένειν καὶ ἀφαικιδυ-
 νῶν πολιορκουμένων τοῖς τῶν κορυφῶν κα-
 τέχοντες τῶν Ρωμαίων· ἀπίστως δὲ τοῖς Καρ-
 χηδόνιους ἀντέχον, τῷ τε πολέμῳ πάλιν
 χροῖν περιποιμένων, καὶ τῷ χορηγῶν οὐ ρα-
 δίως αὐτοῖς τῶν ἀπομεινόντων, ὡς αὐτῆς θα-
 λάττης καὶ εἰς τόπον καὶ μίαν πρὸς τοὺς αἰ-
 τεχόμενοις. οὐ μὲν δὲ πάλιν ἐν τῷ
 πάσῃ μὲν ἀμφοτέροις τῆς πολιορκητικῆς
C ὅπτιοις καὶ βίαις χρησάμενοι καὶ ἀλλήλων
 πόλιν δὲ ἡσυχίας αἰσχρομένοι, πάσης δὲ
 ὅπτιοις καὶ μάχης πύρρην λαβόντες· τέλος
 οὐχ ὡς Φάβιος φησὶν, ὅς ἀδυνατοῦντες καὶ
 περικαχυῶντες, ἀλλ' ὡς αὐτῶν ἀπαθείς καὶ ἀπῆλ-
 θοί πῃ αὐτοῖς, ἱερὸν ἐποίησαν εἶφαιον.
 πρὸς τῶν γὰρ ἐκείνους ἀλλήλων ὅπτιοις
 καὶ δύο ἔτη πάλιν ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ ἀνα-
 γνησάμενοι, δι' ἄλλαν ἔχον συνήλθουσιν
 τὴν πόλιν τῶν κρίσιν. τὰ μὲν οὖν πρὸς τὸν
D Ερυκῶν, καὶ τῶν περὶ τὴν δύναμειν, τοιαύτην
 ἔχει ἀφαικιδυ. τὰ δὲ πολυτέμματα ἐν ἀνα-
 φοτέρων τῶν ἀπλήσια τοῖς ψυχομαχοῦσι τῶν
 ἀνθρώπων ὀρεῖσιν. ἐκ τῶν τε γὰρ πολλὰς ἀπο-
 λεχέτες τὰς πτέρυγας ἀπὸ τῆς ἀδυναμίας,
 αὐτῇ δὲ τῇ ψυχῇ μένοντες ἐμβαλλοῖσι τὰς
 πληγὰς, ὡς αὐτῶν αὐτομάτως ποτὶ περὶ τοῖς
 αὐτοῖς, καὶ ραδίως ἀλλήλων ἀφαικιδυ-
 νῶν, καὶ πῇ τούτου ἡγομένου συμβῇ τὸ ἔτε-
 ρον αὐτῶν περὶ τοῖς. οἱ τε Ρωμαῖοι καὶ Καρ-
 χηδόνιοι καί μοι τῶν πόλεων ἀπὸ τῶν
E συνήλθουσιν τὴν κινδύνων, εἰς τέλος ἀπῆλθον,
 τῶν τε δυνάμειν πρὸς ἐλάττω καὶ πρὸς
 ἀπὸ τῶν πολυχρονίων εἰσφορὰς καὶ διαπορίας.

bat : & qui futurum prouideret , vt paullo post cum classe occurrerent Pœni: eius etiam meminisset quod ab initio huius expeditionis propositum fuerat: non aliter vniuersum bellum terminari posse , quàm nauali prælio: nullam temporis partem frustra & in otio perire sibi sinebat : sed quotidie nauales socios ea tentare , & in iis se exercere iubens , quæ suis inceptis conducerent: tum etiam reliqua disciplina eos cum cura imbuens, breui spatio rudes nautas peritos certatores eorum agonum qui subeundi erāt, reddidit. Pœni præter spem cognito Romanos classem habere in mari , atque illud denuo sibi ire assertum : naues extemplo instruunt : easque annonæ & omnibus rebus necessariis oneratas in hostem mittunt: omni studio id agentes , ne qui ad Erycem erant exercitus vlla re egerent. dux classi Punicæ præficitur Hanno : qui è portu Hieronnese delatus , ad Erycem priusquam hostes animaduernerent appellere, magnopere contendebat: vt commeatibus expositis, & nauibus onere leuatis, deinde assumptis in classiarium militem idoneis quibûsque mercenariorum , atque in his Barca , posset cum hoste configere. Lutatius vero Hannonis cognito aduentu , quid in animo ille haberet facile coniiciens, fortissimum quémque è pedestribus copiis assumit, & insulam Ægusam , (Ægates vocant alij:) Lilybæo oppositam petit. ibi pro tempore milites allocutus, sequenti die prælium nauale cōmissum iri gubernatorib. denūtiat. mane vero, illucescente iam die videns Lutatius, secundum hostib. ac prosperū flare ventum: suis verò difficilem nauigationē futuram ventis aduersis, & mari modo dehiscente, modo asperius intumēte: hærere primò anceps animi, & quid consilij caperet incertus: sed reputans, si per tēpestatem periculi aleam subiret, cum Hannone tātum rem sibi futurā, & iis quas adducebat naualibus copiis: ac præterea, oneratis commeatu nauibus: sin exspectaret donec desæuiret tempestas, & ignauia sua committeret, vt traicerent hostes & cū veterano exercitu se cōiungerent: certamen sibi cum nauib. futurū celeritate præstantibus, onere iā leuatis: necnon lectissimo è terrestribus copiis milite:

A ἅμα δὲ παρορώμενος τὸ παρῆσαν ἔκ Καρ-
 χηδονίων στόλου, καὶ μεμνημένων τῶν ὅτι ἐσχίσ-
 τωσαν, ὅτι μάλιστα διὰ τὸ ἔχειν τὴν κα-
 λατὴν κινδυνεύει κρίσεως τὰ ὅλα τυχεῖν· ἐπεὶ
 ἀχρεῖον, ἐὰν ὄργῃν εἰς ἀγνοίαν τὸ χροῖον· ἀλλ'
 αὖ ἐκαστὴν ἡμέραν ἀναπείρας καὶ μελέτας ποιῶν
 τοῖς πληρώμασιν οἰκείως τῆς ἐπιβολῆς, τῇ δὲ
 λοιπῇ τῇ κατὰ τὴν διαστολὴν ἐπιμαλεία προσωκαρ-
 τερεῖν, ἀβλητὰς ἀπετέλεσε πρὸς τὸ παρῆσαν
 μένον ἐκ πόρου βραχὺ χρόνον τὰς ναῦς. οἱ δὲ
 Καρχηδόνιοι πρὸς τὴν ὑπόνοιαν προσωπα-
B σίτως αὖτις τὴν πεπλοκέναι στόλον τὸν Ρω-
 μαίοις, καὶ πάλιν ἀντιποιεῖσθαι τὴν θαλάττης, πα-
 ραυλικά κατήρπυζον τὰς ναῦς· καὶ πληρώσαντες
 οἶτον καὶ τὴν δόξαν ἐπιτηδεύων, ὅθεν ἐπιμποῖν τὸν
 στόλον, βυλόμενοι μηδὲν ἐλλείπειν τὰ πρὸς τὴν Ε-
 ρυκῇ στρατόπεδον τὴν αἰαλίαν. κατέστησεν δὲ
 καὶ στρατηγὸν ἐπὶ τῇ ναυικῇ δυνάμει Αἴωνα
 ἢ ὅς τις αἰαλίης καὶ κατάραι ὅτι τὴν Ἱερὰν κα-
 λουμένην ἡῶν, ἑαυτοὺς τοῖς πολεμίοις λαθὼν,
 ἀναχρημαθῆναι πρὸς τὴν Ερυκῇ, καὶ τὰς μὲν αἰ-
C γυραὶ ἀποθιάσθαι, καὶ κυφίσαι τὰς ναῦς. παρῆ-
 σαν δὲ ἐπὶ τὰς ἐκ τῆς μαθοφόρου τὸν ἐπι-
 τηδεύοντες, καὶ Βάρκα μὲν αὐτῶν, ἔτι συμμίσ-
 γην τοῖς ὑπεναντίοις. ὁ δὲ Λυτάριος σιωπῇ τὴν
 πρῶσιν αὖτις τὴν Αἴωνα, καὶ συλλοχισάμε-
 νος τὴν ἐπὶ τὴν αὐτῶν, αἰσθασθὼν ὅτι τὸν περὶ
 στρατεύματος τὸν ὄντιον ἀνδρας, ἐπὶ τὸν
 πρὸς τὴν Αἴγυσον ἡῶν τὴν πρὸς τὴν Λιλυθαίαν
 κειμένην, καὶ τὰς πρὸς τὴν θαλάττης τὰς πρὸς
 ποταμὸν τὴν χερσὶν τὰς δυνάμεις, διεσάφη τοῖς
 κυβερνήταις ὡς ἐσθλῆς εἰς τὴν αὐτὴν ναυμα-
D χίαν. ὑπὸ τῇ ἐκείνῃ ἡδὴ τὴν ἡμέραν ὑπο-
 φανίσας, ὅρῳ τοῖς μὲν ἐναντίοις φορὸν ἀνέμῳ
 κατὰρρέοιτα, καὶ λαμπερὸν σφίσι τὸν δυσχερῆ γι-
 νόμενον τὴν αἰάπλυν πρὸς αὐτοὺς τὸ πνεῦμα, κρί-
 λης καὶ βαχίας ὅσης τὴν θαλάττης· τὸ μὲν πρὸς
 τὸν διὰ πόρῳ τί δὲ χροῖον τοῖς πρῶτοις συλλοχ-
 ζόμενος, ὡς εἰς μὲν πρὸς τὴν ἡμέραν χροῖον
 οἶτος, πρὸς Αἴωνα ποιήσεται τὸ ἀγῶνα, καὶ πρὸς
 αὐτὰς τὰς ναυικὰς δυνάμεις, καὶ πρὸς τὴν γέ-
 μοιτα τὰ σκάφη· εἰς τὴν τῶν εὐδίων, καὶ κατὰ
E μολῶν εἰσὶν διαρῆαι καὶ συμμίσσαι τοῖς στρατο-
 πείοις τὸν πολεμίοις, πρὸς τε τὰς ναῦς ἀκινή-
 ται καὶ κεκυφισμένας ἀνασπῆσαι, πρὸς τε τοῖς
 ὄντιον ἀνδρας τῶν ἐκ τῆς περὶ στρατευμάτων·
F

F

ὃ δὲ μέγιστον πρὸς τὸν Ἀμίλκον τόλμας, ἥς
 οὐδὲν ἴσως τότε φοβερώτερον. δὲ ὅτ' ἔκρινε μὴ
 πρὸς τὸν ἐνέστωτα κτερεῖν. σιωνιδῶν δὲ πᾶς τὸ
 πολεμίων ναῦς ἰσοδρομούσας, αἰνέσας μὲν
 αὐτοῦ. τῶν δὲ πληρωμάτων δι' ἑκαστὴν α-
 ναφερέσιν τὸν κλύδωνα πᾶς διεξίτας, πα-
 χύως ἐπὶ μίας ἐκτείνων ναῦν, ἀντίπαρθε
 κατέστησε πῶς πολεμίοις τὸν ἐλόν. οἱ δὲ Καρ-
 χηδόνιοι καὶ δόντες τὸν ἀφ' ἑκαστοῦ αὐτῶν
 παρκατέχοντες τοὺς Ῥωμαίους, καθελέμε-
 νοι τοὺς ἰσούς, καὶ παρκατέχοντες καὶ ναῦν
 σφᾶς αὐτοῦς, σιωνίδαλον τοῖς ὑποκατατίοις.
 τῆς δὲ ἐκαστέρων παρκατέχοντες τὴν ἐναυτίαν
 ἐχούσης ἀφ' ἑκαστοῦ τῇ παρὲς τὸν Δρέπανον ἡμο-
 ρυήν ναυμαχίαν, καὶ τὸ τέλος ἐκαστέρων τῆς
 μάχης εἰκότως ἐναυτίαν ἀπέβη. Ῥωμαῖοι
 μὲν γὰρ τὴν τε ναυπηγίαν κατεμάχοντο,
 καὶ τὰ βάρη πρὸς τὴν πᾶν τὴν πᾶν τὴν
 ναυμαχίαν ἐπιτηδύων ἐξέλιγον, τὰ τε πληρώ-
 ματα συσκευασμένα, ἀφ' ἑκαστοῦ αὐτοῖς
 τὴν χρείαν πρέσβητο. τῶν δὲ ἐπιβάτας καὶ
 ἐκαστοῦ αὐτοῦ ἀφ' ἑκαστοῦ αὐτοῦ ἐκαστοῦ
 ζικῶν στρατοπέδων εἶχον. παρὲς δὲ τῶν Καρ-
 χηδονίων, πᾶσι ναῦς ὑπῆρχον. αἱ μὲν
 γὰρ ἦσαν γίμνουσαι, δι' ἑκαστοῦ διεκρίνοντο πρὸς
 τὸ κίνδυνον. τὰ δὲ πληρώματα τελείως ἴσως
 αἰάσκοντα, καὶ πρὸς κτερεῖν ἐμβεβλημένα.
 τὰ δὲ ἐπιβάτας, νεοσύλλογα καὶ παρκατέχοντες
 πᾶσι κακότητος καὶ πρὸς τὴν δύναμι. ἀφ' ἑκαστοῦ
 τὸ μηδέποτε αὐτῶν τῶν Ῥωμαίων ἐλπίσαν τὸ
 θαλάττης ἀντιποιήσασθαι, καὶ ἀφ' ἑκαστοῦ
 ὠλιγόρου τὴν ναυτικὴν δύναμιν. πρὸς τὴν
 αἴμα τὸ συμβῆναι καὶ πολλὰ μέρη τὴν μάχης
 ἐλαττωμένοι, παχύως ἐλείφθησαν καὶ περὶ
 καὶ μὲν αὐτῶν ναῦς κατέδυσαν, ἐβδμη-
 χοντα δ' ἐδίωσαν αὐτοῦ. τὸ δὲ λοιπὸν πλη-
 ρὸς ἐπ' ἑκαστοῦ τοὺς ἰσούς καὶ κατουράσαν, αὐ-
 τῶν ἀπεχόμενος πρὸς τὸν Ἰερεὶ ἦσαν, δι' ἑκαστοῦ
 καὶ παρκατέχοντες ἐκ μεταβολῆς αὐτοῖς πρὸς τὸ
 δέοντα κτερεῖν τὴν πνεύματος σιωνιδῶν.
 οἱ μὲν οὖν τὸν Ῥωμαίων στρατὸν ἀποπλεύ-
 σας πρὸς τὸν Λιλύβαον, καὶ τὰ στρατοπέδα
 παρὲς τὴν τῶν ἀγχεμαλώτων πλοίων καὶ τῶν
 ὁμαίων οἰκονομίαν ἐγένετο μεγάλῃ οὐ-
 σαι. ὃ γὰρ πολὺ τὸ μῆκος ἔλπει ὁμαίων
 τὰ ἀφ' ἑκαστοῦ ζωγεία καὶ τὴν κίνδυνον.

A & quod maximum erat, cum Amil-
 caris audacia, qua nihil tum fuit ter-
 ribilius. statuit igitur praesentem oc-
 casionem non praetermittere. mox
 conspicatus hostium naues plenis ve-
 lis ferri, protinus e portu soluit. &
 quum facile nautica ministeria flu-
 ctus superarent, quod erant corpori-
 bus validis ac bene curatis, nauibus
 in vnum ordinem longum cito dire-
 ctis, classem in frontem instruit. Car-
 thaginienses, vbi praclusum sibi a
 Romanis transitum sentiunt, velis
 contractis, mutuisque adhortationi-
 bus in suis quisque vli nauibus, cum
 Romanis configunt. quoniam au-
 tem vtriusque exercitus apparatus
 contrario modo se habebat atque in
 praelio circa Drepana commissio: exi-
 tum quoque illi contrarium merito
 ambo sunt nacti. nam Romani, ar-
 tem primum construendi naues di-
 dicerant: deinde onera omnia, quo-
 rum nullus ad pugnam futurus erat
 vsus, deposuerant: tum autem re-
 miges probe exercitati operam in
 eo praelio egregiam nauauerunt: po-
 stremo selectos e copiis pedestribus
 propugnatores, cedere nescios, Ro-
 mani habebant. apud Pœnos contra-
 ria his omnia: naues onustae, ad cer-
 tamen inhabiles: remiges penitus ru-
 des & pro tempore nauibus imposi-
 ti: miles classarius tiro, & qui mi-
 litiae labores dueros ac terrores tum
 primum experiebatur. nam qui sa-
 tis acceptum haberent, Romanos de-
 asserendo sibi mari nunquam cogi-
 tatos, contemptim & negligenter
 nauales copias curabant. itaque er-
 go quum multis rebus inferiores es-
 sent Romanis, primo statim con-
 gressu facile superati sunt: demersis
 nauibus ipsorum L: captis cum ipsis
 vectoribus, LXX. reliqua multitudo
 passis velis & secundo vento tumen-
 tibus Hieronnesum repetierunt: ra-
 ro felicitatis exemplo ventorum fla-
 tu ex inopinato mutante, & praesenti
 ipsorum necessitati se accommodan-
 te. Rom. Cos. Lilybæum ad exer-
 citum profectus, captarum nauium &
 captiuorum curam habebat: in quo
 non parum illi negotij fuit: neq; enim
 multo pauciores erant decem mil-
 libus, qui in praelio viui capti fuerant.

Carthaginienses nuntio de hac clade præter opinionem accepto, animis illi quidem & æmulatione gloriæ prompti ad bellum gerendum æquæ ac prius erant: sed rationem eius gerendi inire nullam poterant. nam subministrare necessaria Siciliensi exercitui, mare hostibus tenentibus, non amplius poterant. horum autem salute desperata, & quodammodo à se prodita, neque milites neque duces ad bellandum sibi superare intelligebant. ad Barcam igitur magna diligentia mittunt, summamque rerum illi permittunt. quo tempore Barca prudentis & cæti ducis officio luculentè functus est. nam quamdiu rebus Carthaginiensium spem superesse aliquam ratio probabilis suadebat, nihil est ab eo ne eorum quidem prætermisum, quæ vel cum temeraria audacia & præsentis periculo coniuncta existimantur: sed omnes victoriæ spes, si quis vnquam dux alius, bellando tentauit: vbi vero in contrarium Fortuna vertit, & iam omnia erant exhausta quæ ratio suggerebat: tum ille de eorum quibus præerat salute sollicitus, præsentis temporum conditioni cedens plane sapienter & pro eo rerum usu quem habebat, legatos de fœdere ac pace ad Cos. milit. eiusdem namque prudentiæ existimandum est, & vincendi tempus posse perspicere, & cedendi victoriâ. Lutatatio grata cum primis ea res accidit: ut ei qui attritas hoc bello populi Rom. opes suisque iam graue id onus esse, probe sciret. ita finis tandem controuersiarum est factus. Pacis condiciones in hunc fere modum sunt scriptæ. AMICITIA CARTHAGINIENSIBVS CVM ROMANIS, SI ITA POPVLO RO. VIDEATUR, HIS LEGIBVS ESTO. POENI VNIVERSA SICILIA EXCEDVNTO. CVM HIERONE BELLVM NE GERVNTO. SYRACVSANOS ARMIS NE PETVNTO, NEQVE SYRACVSANORVM SOCIOS. CAPTIVOS OMNEIS SINE PRETIO CARTHAGINIENSIBVS ROMANIS REDDVNTO. ARGENTI TALENTA EYBOICA BIS MILLE AT DVCENTA

A οἱ δὲ Καρχηδόνιοι παρασπασθῆναι αὐτοῖς ἀ-
παρασπαστῆτος τῆς ἡττῆς, ταῖς μὲν ὁρμαῖς καὶ
ταῖς φιλοτιμίαις ἀκμῶν ἔτοιμα πολέμῳ
ἦσαν, τοῖς δὲ λογισμοῖς ὀκνηροὶ. οὐτε γὰρ
χρηγῶν ἐπὶ ταῖς ἐν Σικελίᾳ δυνάμειν οἶα-
τε ἦσαν, χειρώμενοι τῇ θαλάττῃ τῇ ὑπερτα-
ύῳ. ἀπογόντες δὲ ταύτας, καὶ παρόντων ἐθ-
ποὶ ἰνὰ ἡρόδοτοι, ποίας χερσὶν, ἢ ποίοις ἡ-
γέμοσι πολέμησαν, οὐκ εἶχον. δὲ ὅτε ὀξέως
ἀφ' ὑπερτάτων πρὸς τὸν Βάρκαν, ἐπέ-
βησαν ἐκεῖνα πρὸς τὸ ὅλῳ. ὁ δὲ καὶ λίαν ἐποίη-
σεν ἔργον ἡγεμόνος ἀγαθοῦ καὶ φρονίμου. μέ-
λει μὲν γὰρ ἐκ τῆς καὶ λόγον ἰὼν τίς ἐλπίς ἐν
τοῖς ὑποκαίμενοις, ὅσῳ τῶν πρὸς ὁλῶν ἢ
δυνάμει δοκῶνται εἶναι πρὸς ἐλπίαν, ἀλλὰ πά-
σας, τὰς τῶν καὶ ἐν τῇ πολέμῳ ἐλπίδας,
καὶ καὶ τίς ἀγῶς ἡγεμόνι ἐκλήγετο. ὅτι καὶ ὁ
πρὸς τὴν πᾶσαν πρὸς τὸν καὶ τῆς καὶ λόγον οὐ-
δὲν ἐπὶ κατέλεπετο, πρὸς δὲ ὅσον τοῖς ὑπο-
τασσάμενοις, πρὸς τοῖς καὶ πρὸς τὸν καὶ
καὶ εἶας τοῖς παρόντων, ὑπὸ ἀποιδῶν καὶ
δυνάμει ἐκπέσσειν πρὸς ὁλῶν. τὸ γὰρ
αὐτὸ νομίζοντες ἡγεμόνος, ὁ δυνάστης βλέ-
πειν, τὸν τε τῆς καὶ, ὁμοίως καὶ τῆς καὶ λέπε-
σθαι καὶ. ὁ δὲ Λύκατος πρὸς τὸν καὶ δεξ-
αμένου πρὸς τὸν καὶ, διὰ τὸ σιωπῶναι
τοῖς σφετέρῃς πρὸς τὸν καὶ τὸν καὶ καὶ
καὶ οὐκ ἔστιν ἡδὴ τῇ πολέμῳ, σιωπῶν τέλος
ὁπλῆται τῇ διαφορῇ, τοῖς τῶν πρὸς σιωπῶ-
κων διαγραφῶν. ΕΠΙ ΤΟΙΣΔΕ
ΦΙΛΙΑΝ ΕΙΝΑΙ ΚΑΡΧΗ-
ΔΟΝΙΟΙΣ ΚΑΙ ΡΩΜΑΙΟΙΣ,
ΕΑΝ ΚΑΙ ΤΩ ΔΗΜΩ ΤΩΝ
ΡΩΜΑΙΩΝ ΣΥΝΔΟΚΗ. ΕΚ-
ΧΩΡΕΙΝ ΣΙΚΕΛΙΑΣ ΑΓΑ-
ΣΗΣ ΚΑΡΧΗΔΟΝΙΟΥΣ, ΚΑΙ
ΜΗ ΠΟΛΕΜΕΙΝ ΙΕΡΩΝΙ,
ΜΗΔ' ΕΠΙΦΕΡΕΙΝ ΟΓΛΑ
ΣΥΡΑΚΟΥΣΙΟΙΣ, ΜΗΔΕ
ΤΩΝ ΣΥΡΑΚΟΥΣΙΩΝ ΣΥΜ-
ΜΑΧΟΙΣ. ΑΠΟΔΟΥΝΑΙ ΚΑΡ-
ΧΗΔΟΝΙΟΥΣ ΡΩΜΑΙΩΙΣ
ΧΩΡΙΣ ΛΥΤΡΩΝ ΑΠΑΝ-
ΤΑΣ ΤΟΥΣ ΑΙΧΜΑΛΩ-
ΤΟΥΣ. ΑΡΓΥΡΙΟΥ ΚΑΤΕ-
ΝΕΓΚΕΙΝ ΚΑΡΧΗΔΟΝΙΟΥΣ

ΡΩΜΑΙΟΙΣ ΕΝ ΕΤΕΣΙΝ ΕΙ-
ΚΟΣΙ ΔΙΣΧΙΛΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑ-
ΚΟΣΙΑ ΤΑΛΑΝΤΑ ΕΥΒΟΙ-

ΚΑ. Τούτω δ' ἐπόμενεζόντων εἰς τὴν Ῥώμην,
ὃ προσεδέξατο τὰς συνθήκας ὁ δῆμος, ἀλλ'
ὁξυπείθευεν αἰδρας δὴ καὶ τοὺς ὀπισκοφεύμε-
νοις ὑπὸ τῆς πρεσβυτείας. οἱ δὲ τῶν ὀξυπείθευ-
τοι, τὸ μὲν ὅλων ὁρᾶν ἐπὶ μετέστησαν, βρα-
χεία δὲ προσπείπειναι τὴν Καρχηδονίαν. τὸν
τε γὰρ χρόνον τὸ φέρων ἐποίησαν μείονα χίλια
τε τάλαντα προσθέντες, τὸ τε πῶς ἐκχωρῆναι
Καρχηδονίαν προσπείπειναι, ὅσα μὲν ἐξ
τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Σικελίας. ὁ μὲν
ὅντων Ῥωμαίων καὶ Καρχηδονίων συστὰς πρὸς
Σικελίας πόλεμος, ὅτι ποιοῦντο, καὶ τοιοῦτον
ἔχει τὸ τέλος· ἐπὶ πολεμῆναις εἴκοσι καὶ τίτ-
ταρα συνεχῶς πόλεμος ὡς ἡμεῖς ἴσμεν ἀ-
κρῆ μαζόντες, πολυχρονιώτατος καὶ συνεχέ-
στατος καὶ μέγιστος. ἐν ᾧ χρόνῳ τῶν λαϊκῶν ἀγωνίων
καὶ πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἡ πόλις αἰώπτεται,
ἀπαξ μὲν οἱ συνάμψω πλείους ἢ πενταχο-
σίοις, πάλιν δὲ μικρῶν λείποισι ἐπὶ ἑκατοσίοις
σκάφει πεντηκιστὶς ἐναυμάχουσαι πρὸς ἀλ-
λήλους. ἀπὸ δὲ αὐτῶν γὰρ μὲν Ῥωμαῖοι μὲν ἐν τῷ
πόλεμῳ τούτῳ πεντήκοντα μὲν τῶν ἐν τῇ ναυα-
γίας ἀφῆλθαι, εἰς ἐπὶ ἑκατοσίας· Καρχη-
δονιοὶ δὲ εἰς πενταχοσίας. ὥς τε τὴν θαυμαζόν-
τα τὰς Αἰωνίων καὶ Γ' Ὀλεμῶν καὶ Δημοκτεῖς
ναυμαχίας, καὶ τὴν τῶν ὁρίων, εἰκότως αὖ πρὸς τῶν
ἐκ τῆς Ἰταλίας ἐκποπλῆσθαι τὴν ὑπὸ Ῥώμην
τῶν πρὸς ἑαυτοὺς. εἰ δὲ τις βυβληθεῖν συλλογίσαι-
ται τὴν ἀφῆλθαι τῶν πεντηκιστῶν πλοίων
πρὸς τὰς πενήκοντα, αἷς οἵτε Γέρονται πρὸς
τὴν Ἑλλάδα καὶ πάλιν Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαι-
μόνιοι πρὸς ἀλλήλους ἐναυμάχου· οὐδ' αὖ
καὶ τοῦ διωκτοῦς τηλικαύτης δυνάμεως δι-
σφύ. ἐν θαλάττῃ διηγεσθῆναι. ὅτι ὡς δὴ λαν-
θόντες πρὸς τὴν ἡμῶν ἐξ ὀρχῆς, ὡς ἂν τύχη Ῥω-
μαῖοι, καὶ ἡ πόλις ἐνίοι δοκοῦσι τῇ Ἑλλάδι, ἔδ'
αὐτομάτως, ἀλλὰ καὶ λίαν εἰκότως ἐν τοιού-
τοις καὶ τηλικαύτοις πρὸς ἑαυτοὺς ἐναυμάχουσαι,
οὐ μόνον ἐπεβάλλοντο τῇ τῶν ὁρίων ἡγεμονία καὶ
δυναστεία πολυμῶς· ἀλλὰ καὶ καὶ τὴν
τῆς πρὸς ἑαυτοὺς. καὶ πῶς δὴ ποτ' ὅτι ὁ αἴτιος
ἀπορήσας πῶς αἴ, ὅτι κεκράτηκτες τῶν ὁ-
ρίων, καὶ πολλὰ πλοῖα ἔχοντες ὑπὸ Ῥώμην

IN ANNOS XX ROMANIS POE-
NI PENDVNT. His conditioni-
bus Romam perlatis, quum pacem
non probasset populus Rom. decem
legatos ad res inspiciendas misit, qui
ut venēre, de summa eorum quæ con-
uenerant nihil mutarunt: leges tan-
tum Pœnis impositas nonnihil in-
tenderunt. tempus namque pensio-
num tributi coarctarunt: talenta mil-
le ad summam adiecerunt: & omni-
bus insulis quotquot sunt inter Ita-
liam atque Siciliam, excedere iusse-
runt. His igitur legibus atque hoc
modo finitum est bellum inter Ro-
manos & Carthaginienſes de Sici-
lia gestum, postquam annos conti-
nuos xxiv durasset. bellum, omnium
quæ fando accepimus, longissimum,
minime intermissum, denique ma-
ximum. quo quidem, ut reliqua cer-
tamina atque apparatus taceam, si-
cut ante diximus, quinquere-
mibus amplius quingentis, si classem utram-
que in vnam summam iungas: ite-
rum non multo paucioribus septin-
gentis pugnatum est. ac Romani qui-
dem eo bello quinquere-
mibus, cum iis quæ naufragiis periē-
re, ad septingentas. Carthaginien-
ſes vero ad quingentas. ut qui mirari
sunt soliti classes & prælia maualia
Antigoni, Ptolemæi, ac Demetrii re-
gum, hac cognita historia, merito
rerum tunc gestarum magnitudinem,
cum stupore quodam sint admiratu-
ri. quod si quis inire rationem velit
differentiæ quæ est inter quinquere-
mes & triremes, quibus & Persæ ad-
uersus Græcos, & Athenienſes ac La-
cedæmonij inter sese prælia commi-
serunt: nunquam omnino factum ef-
ſe intelliget, ut tam immensæ copię
in mari certarent. ex quibus sit ma-
nifestum, quod initio operis osten-
dendum suscepimus: Romanos, ne-
que forte fortuna, ut Græcorum non-
nulli arbitrantur, neque casu, sed ra-
tione cum primis probabili, postquam
in talibus tantisque reb. fuissent exer-
citati, non solum cogitare cepisse de
imperio orbis terrarum ac dominatu:
sed etiam propositum esse assecutos.
Sed quid tandē causæ est, quærat ali-
quis, cur post partum orbis imperium,
quum hodie multis partibus maior sit

illorum potentia quàm prius: neque instruere remigio tot naues, neque tantis classibus expeditiones quæcant suscipere? verum dubitationis huius causâ perspicuè declarabuntur, cum ad explicandam Reip. illius formam peruenerimus: de qua neque nobis dicendum est obiter: neque audientibus animo parum attento cogitandum, nam res quidem ipsa contemplatione per quam digna: quæ tamen ad hanc vsque diem, per eos qui de illa scripserunt, prope remansit incognita: quod scriptorum alij res Romanas ignorauerint: alij parum dilucide ac plane inutiliter illas sint executi. cæterum in superiore bello obseruari potest, ambas hasce Resp. pares animis inter se fuisse: tum audacia in suscipiendis consiliis, tum magnanimitate: maxime autem, de principatu contentione obstinata. quod ad viros, illud in vniuersum statuere debemus, generosiores longe fuisse Romanos: è duobus vero, Amilcar cognomento Barca, pater secundum naturam Hannibalis, qui postea cum Romanis bellû gessit, & consilio & virtute omnium qui tunc fuere præstantissimus est habendus. Pace hac facta, peculiaris quidam casus ac similis ambobus hisce populis euenit. secutum enim est ciuile bellum Romanorum quidem cum Faliscis: qui cito & ex vtilitate sua eo sunt defuncti: paucis diebus vrbe illorum occupata: ac Pœnos eodem tempore bellum excepit, non paruum neque contemnendum, quod cum mercenario milite Numidisque gesserunt, & qui vnâ cum his rebellant Afris. cum quidem sæpe multumq; suis rebus metuere coacti; tandem non de ditione solum, verum etiam de propria salute & patriæ ipsius solo in periculum venerunt. Est vero bellum illud multis de causis dignû, cuius narrationi aliquârum immoremur: quod tamen, sicut initio proposuimus, summatim ac breuiter faciemus. Enimvero, quod vulgo Græci aspôdon bellum vocant, quasi inexpiabile dicas, id quam naturam habeat, & quale sit, ex iis quæ tû acciderunt, optime cognosci poterit. Iam vero quæ præuidenda ac multo ante cauenda sint iis qui milite vtuntur mercenario, euidentissime hic Carthaginienstem casus docuerit:

[illegible]

πρὸς ὃ πύτοις, τί διαφέρει, καὶ χεῖρ πόσον ἦδη A
 σύμμετρα καὶ βαρβάρων τ' ἐν παιδείᾳ καὶ νό-
 μοις καὶ πολιτικῇς ἔχουσιν ἐκτεθραμμένους; ὃ
 ὃ μέγιστον, τὰς αἰτίας ἐκ τ' ἐν ἐκείνοις τοῖς χει-
 ρῶς πεπαισθημένοι κατὰ φύσιν, δι' αὐτὸ καὶ
 Ἀντίδωρον συνέστη Ρωμαίοις καὶ Καρχηδονίοις πό-
 λεμος. ὅθεν ἡ διὰ τὸ μὴ μόνον τῶν τῆς συλ-
 λασθῆναι, ἀλλὰ καὶ τῶν τοῖς πεπολεμηκῶ-
 σιν ἐπὶ νῦν ἀμφισβητήσας αἰτίας, χρησι-
 μόν ἐστι τὸ ἀνηθινοτάτην τῶν ἀρετῶν διάληψιν
 τοῖς φιλομαθεῶσιν. Ὡς γὰρ θάητοι ὅτι τελε-
 αμένον τὸ περὶ τῶν ἀρετῶν διαλύσειν, ἀποκα-
 τέστησι τὰς πρὸς τὸν Εὐρυκῆ διυνάμεις εἰς τὸ
 Λιλύβατον ὁ Βάρκα, ἀγέως αὐτὸς μὲν ἀπέ-
 ρχετο τὸ ἀρχεῖν. ὁ δ' ὅτι τὸ πόλεως στρατηγὸς
 Γέσκων, ἐγένετο πρὸς τὸ ἀφαιρῆσαι τὰς στρατιώ-
 τας εἰς τὸ Λιλύβατον. περὶ δὲ τὸ μέλλον,
 ἐμφανῶς ἐπέδειξε καὶ μέρη διαγράψαι αὐτοῖς,
 καὶ διαλείμματά ποιεῖν τὸ ἔξαποστολῆς βαλόν-
 τος αἰσχροφίᾳ δίδοναι τοῖς Καρχηδονίοις,
 εἰς τὸ τοῖς κατὰ πλοῦσας καὶ μεθοδοτήν-
 τας τὰ περὶ τῶν ἀρετῶν τῶν ὁφειλόντων, φθάν-
 ον ἀπαλλαγῆναι ἐκ τ' Καρχηδόνος εἰς
 τὴν οἰκίαν, ὅτι τὸ τοῖς ἐξῆς ἀφαιρῆσαι ἐπι-
 κατὰ τῶν. ὁ μὲν ὅτι Γέσκων ἐχέμενος τῶν τῶν
 τὸ ὀνόμας, οὕτως ἐπεχρίσθη τὰ καὶ τὸ ἔξα-
 ποστολεῖν. οἱ δ' Καρχηδόνιοι τὰ μὲν οὐκ ἀ-
 πορροῦντες χρημίσαν, ἀλλὰ τὰς περὶ τῶν
 μέγας δαπάνας, τὰ δ' καὶ πεπεισμένοι τῶν
 τῶν τῶν τοῖς μεθοδοῦσιν μέγας τὸ τὸ περὶ
 οφειλόντων ὁφειλόντων, εἰ καὶ σπουδαίως
 καὶ δέξων) πρὸς εἰς τὸ Καρχηδόνα, τῶν
 κατεῖχον ἐκ τῶν κατὰ πλοῦσας δὲ τῶν
 τῶν τὸ ἐλπίδα, καὶ σπουδῇ ἐν τῇ πόλει. γνο-
 μένων ὃ πλοῦσας ἀδικημάτων καὶ νύκτωρ καὶ
 μὲν ἡμέραν, ὃ μὲν πρῶτον ὑπιδόμενοι τὸ ὄ-
 χλον, καὶ τὸ συμβαίνουσαν ἀκροαίαν, ἡξίωσαν
 τοῖς ἡγεμόνας, ἕως αὐτὸ ἐπιμαρτυρῶν τὰ καὶ
 τὰ ἐπὶ τῆς αὐτοῖς, περὶ δὲ τῶν) ὃ τοῖς ἀ-
 πολειπομένοις, αἰσχροφίᾳ πρὸς εἰς τῶν
 πόλιν τῶν περὶ τῶν ἀρετῶν Σίκακον, λα-
 βόντας εἰς τὰ κατεπύρηντα χρυσὸν ἔλασαν.
 περὶ δὲ σπουδαίως τῶν πρὸς τὴν
 ἔξοδον, καὶ βαλόντων αὐτὴν κατὰ ληψὶν
 τὰς ἀποσκευὰς, κατὰ τῶν καὶ τὸν πρῶτον
 χροῖον ὑποπάρχειν, ὥς θάητοι ἐστὶν τῆς

præterea etiam illud, quid quantum-
 que differentia sit inter confusæ ac
 Barbaræ turbæ mores, & eos qui li-
 beralibus disciplinis imbuti, ac legi-
 bus civilibusque institutis fuerint in-
 nutriti. postremò, quod & maximum
 est, ex iis quæ tum gesta sunt, caus-
 sas percipies, quæ bellum Hanniba-
 licum inter Romanos & Carthagi-
 nienfes conflarunt. de cuius quidem
 belli causis, quia non solum inter
 scriptores, verum etiam inter illos
 ipsos qui id gesserunt, ad hanc diem
 solet esse controuersia: operæpre-
 tium fuerit, eam sententiam quæ
 verissima est studiosorum lectorum
 animis insinuare. Statim post ictum
 fædus Amilcar, copus quæ ad Ery-
 cem erant Lilybæum deductis, im-
 perium deposuit: Gescone vrbis
 præfecto militum in Africam traie-
 ctionem curante. hic quod futu-
 rum erat prouidens, prudente con-
 siliq, diuisos in partes nauibus impo-
 nebat; easdemque per interualla di-
 mittebat. dari enim tempus Cartha-
 ginienfibus volebat, quo possent qui
 aduenerant, post reliqua stipendio-
 rum expuncta, suam quisque pa-
 triam repetentes, Carthagine prius
 excedere, quàm illi qui deinde e-
 rant traiciendi eos consequerentur.
 & Gescon quidem, cum ita merce-
 narios transmitteret, id spectabat.
 verum Carthaginienses, partim quod
 prioribus sumptibus erat exhaustum
 ætarium ipsorum: partim quod cre-
 derent, si cunctos simul Carthagine
 congregassent, impetraturos se ab il-
 lis, vt debiti adhuc stipendij gratiam
 ex aliqua saltem parte ciuitati face-
 rent: hac spe illecti, omnes qui ad
 portum appulissent, ibi detinebant,
 atque in vrbe etiam sua continebant.
 sed quum multa & noctu & interdum
 à mercenariis maleficia ederentur,
 essetq, iam suspecta multitudo, ob fa-
 miliarem militibus intemperantiam:
 egere cum ducib. Carthaginienses, vt
 tantisper dum necessaria ipsis pararen-
 tur, & cæteri qui adhuc aberant, adue-
 nissent, omnes in oppidum Siccâ, au-
 reo viritim ad præsentem vsus accepto,
 concederent. Ducib. illorum volun-
 tati morem gerere paratis, & impedi-
 menta sua ibi relinquere, sicut antea
 fecerant, cogitantibus, vt qui breui ad

recipienda stipendia essent redituri: magnus Carthaginienses incessit metus, ne qui post longum adeo tempus redissent; alij liberorum, alij vxorum desiderio irretiti, partim ne egredirentur quidem penitus: partim egredi ad suos affectus mox redirent: atque ita ciuitati nihilo melius esset consultum. hæc suspicati, sane quàm odiosè impedimenta omnia sua plane inuitos secum abducere coegerunt. milites, quum se vniuersi Siccam recepissent, laborum remissionem & quietem qua diu caruerant adepti, (quæ res minime omnium conductitiis conuenit, estque, vt sic dicam auctor ac sola causa seditionis:) licenter agebant. simul per otium cepere quidam stipendij adhuc debiti rationem inire, omnia in maius attollentes: & quum summam multis partibus maiorem vero confecissent, tantum se à Carthaginiensibus exacturos iactabant. quinetiam reuocabant omnes in memoriam promissiones aliquando sibi factas à ducibus, dum inter pericula illos adhortarentur, magnasque animis spes concipiebant, & commoda quæ percepturos se ampla arbitrabantur, auidi exspectabant. Igitur vbi Siccam conuenire omnes, postquam accessisset ad ipsos Hanno, qui illa tempestate Africæ Carthaginiensium provincie præerat; atque illi non solum spei militum & prioribus promissis non satisfaceret: sed è contrario grauitatem tributorum caussatus, & publicam rerum omnium inopiam; oraret milites, vt de stipendijs quæ ex pacto ipsis deberentur, partem aliquam Reip. condonarent: illicet, discordia atque seditio est coorta: & concursus assidui modo nationum singularum separatim: modo simul omnium fieri sunt cepti. & quum neque vnus gentis, neque vnus linguae essent, alijs alios non intelligentibus, tumultus in castris omnia obtinebat, ac passim turbabatur. Carthaginienses enim uero, qui copijs semper vtuntur varijs è locis mercede conductis, siquidem illud agitur, vt rebellionem ex conspiratione obuiam eatur, & vt ne terribilis ipsis ducibus sit exercitus; nequaquam à proposito aberrant, dum ex multis gentibus copias cogunt:

A ἐπιδρόδου πρὸς τοὺς ὀψωνιασμοὺς ἀγωνισ-
τες οἱ Καρχηδόνιοι, μὴ ποτε διὰ χρόνον πα-
ρεχρησθέντες, καὶ πλεὺς μὲν τέκνον, ἔτι καὶ γυ-
ναικῶν ἰμείροντες, οἱ μὲν οὖν οὐκ ἐκπορεύεσθαι
ὁ πρῶτος, οἱ δὲ ἐκπορεύεσθαι αὐτῆς
αἰσχυρόμενοι πρὸς ταῦτα, καὶ τὰ τοιούτω
εἶπω μηδὲν ἤτοι ἀδίκημα γίγται καὶ τὴν
πόλιν. ταῦτα παρορώμενοι, μὲν πολλὰς ἀπε-
χθίας, οὐδαμῶς βούλομενοι τὰς αἰσχυ-
ροίς, ἐν αἰσχυρῶν ταῖς ἀποσχεταῖς μὲν ἑαυτῶν
ἀπαγαγῆναι. οἱ δὲ μαθοφόροι στυγνὰ ἀρῶντες
B εἰς τὴν Σίκκαν, καὶ διὰ πολλοῦ χρόνου τετευ-
χότες αἰσχυρῶς καὶ χαλῆς ὅπως ἀφύεσθαι ὑ-
πάρχει ξενιστῆς δυνάμεις, καὶ σχεδὸν ὡς εἰπὺν
ἄρχηγον, καὶ μόνον αἰτίον γίγεται εἰσχυρῶς δι-
χῶν ἀδίκως. ἅμα δὲ ῥαθυμοῦντες πλεὺς μὲν αὐ-
τῶν ἐξελεγχίζοντο τὰ παροσφειδόμενα σφίσι
τῷ ὀψωνίῳ ὅτι οὐ πλεῖον, καὶ συλκεφαλαίου-
μενοι πολλὰ πλάσια τῷ κατὰ κράτος, ταῦτα ἑ-
φασαν δὲ ἀπαιτεῖν τοὺς Καρχηδόνιους. πρῶ-
τες δὲ αἰσχυροῦσθαι τοὺς ἐπαρχελίαν,
C ὡς οἱ στρατηγὶ καὶ τοὺς ἐπιστάταις τῷ κα-
ρῶν παρὰ καλῶντες σφᾶς ἐπεποιήτω, με-
γάλας εἶχον ἐλπίδας, καὶ μεγάλῃ παρο-
δοκίᾳ τῆς ἐσομένης πρὸς αὐτοὺς ἐπαμφοβώ-
σιως. διὸ καὶ ἅμα τὰ συλλεχθέντα πρῶτος
εἰς τὴν Σίκκαν, καὶ παρὰ καλῶν Αἰ-
κῶν τὸν ὑπαρχόντα στρατηγὸν ἐν τῇ Λι-
βύῃ τότε τῷ Καρχηδόνι, μὴ οἷ τὰς ἐλ-
πίδας καὶ τὰς ἐπαρχελίας ἐκπληροῦν δι-
λὰ τῶν αἰτίων λέγοντα ὁ βασιλεὺς τῶν Φο-
ρων, καὶ τὴν κατόλου εὐνοχρεῖαι τῆς πό-
λεως, ἐγγράφῃ παρὰ ταῖς μέγας πρὸς
D ἑὸν ὁμολόγου παροσφειδόμενων ὀψωνίων δι-
χῶς διὰ φοβῆς καὶ εἰσχυρῶς ἐχρησάτο, καὶ στυ-
δρομῇ συνεχρῆς ἐγένοντο ποτὲ μὲν καὶ γί-
γη, ποτὲ δὲ ὁμοῦ πρῶτων. ὡς δὲ αὐτῶν μὴ
ὁμοῦσθαι, μὴ ὁμογλώττων ὑπαρχόν-
των, ἐν ἀμειξίας καὶ θυρόδου καὶ τῆς λεγ-
μένης τύρης πληρῆς ὁ στρατόπεδον. Καρ-
χηδόνιοι γὰρ αἰεὶ χρώμενοι ποικίλαις καὶ
μαθοφορικῶς δυνάμεις, πρὸς μὲν δὲ μὴ
παχέως συμφρονησάντας ἀπειλῆν, μὴ δὲ δε-
E κελῶν πλεῖον εἶναι τοὺς ἡγευμένους, ὁρθῶς ἐπα-
λῶνται, ποιῶντες ἐκ πολλῶν ἡμερῶν τὴν δυνάμιν.

πρὸς δὲ τὸ ἡμεμίης ὀργῆς, ἢ Διὰβολῆς, ἢ
 ἢ εἰσὶως διδάσκει, καὶ παρῶναι καὶ μετὰ-
 ρῆται τοῖς ἡγεμενῶσι, ὁλοκληρῶς ἀποχρῶσιν. οὐ
 γὰρ οἱ αἰδεσπῶντες χρεῖσθαι κακία συμβαί-
 νει τὰς πιαυτὰς δυνάμεις, ὅταν ἅπασι εἰς
 ὀργὴν καὶ Διὰβολὴν ἐμπέσωσι πρὸς ἡ-
 νας· ἀλλ' ἀποτρεπούσθαι τὸ τελευτᾶν, καὶ
 παρῶναι λαμβάνειν δέχονται. ὁ καὶ πό-
 τε συνέβη ἡμεῖς πρὸς αὐτοὺς· ἦσαν γὰρ
 οἱ μὲν Ἰσθρῆς, οἱ δὲ Κελταί, πλεῖς δὲ Λιγυ-
 ρῆς καὶ Βαλιάρης· οὐκ ολίγοι δὲ μιξέλλη-
 νες, ὧν οἱ πλείους αὐτομολοὶ καὶ δοῦλοι· τὸ δὲ
 μέγιστον μέρος αὐτῶν ἦν Λίβυες. δὲ πρὸς οὗτ'
 ἐκκλησιάσθη συναθροίσαντα πρῶτος ὁμοῦ
 δυνάτον ἦν, οὗτ' ἄλλῳ σὺνίμῳ δυνάσθαι
 πρὸς τῷτο μηχανῶν. πῶς γὰρ οἱ τι; τὸν
 μὲν γὰρ στρατηγὸν εἰδεῖναι τὰς ἐκείνου δέ-
 λέκτους ἀδυνατῶν. Διὰ πλείονων δὲ ἑρμη-
 νέων ἐκκλησιάζειν, ἅμα τε δῆλός τε καὶ πε-
 ραίς πρὸς τῷ αὐτῷ λέγοντας πρὸς ἡμεῖς,
 ὁμοῦν ὡς εἰπὼν ἔτι τῷ πρὸς αὐτὸν ἀδυνατῶ-
 ντες. λοιπὸν ἦν Διὰ τῶν ἡγεμόνων ποιῶ-
 σθαι τὰς ἀξιώσεις καὶ παρῶναι. ὁ πρὸς
 ἐπιμετῶν γὰρ συνεχρῶς ποιεῖν ὁ Ἀννῶν. ἀκμήν
 δὲ καὶ τούτοις συνέβαινεν, ἃ μὲν οὐκ αἰσθά-
 νεσθαι τῷ λεγόμενῳ· ἃ δὲ καὶ συναρτίαν
 τὰς ἐνίοτε τῷ στρατηγῷ, πάναντία πρὸς
 τοῖς πολλοῖς αἰσθάνεσθαι, τὰς μὲν δὲ ἀ-
 γνοῖαν, τοῖς δὲ δέξαι κακίαν· ὅς ὧν ἀσφαλείας,
 ἀπιστίας, ἀμειβίας, πάντα πλήρη. πρὸς γὰρ
 τοῖς ἄλλοις ὥσπερ καὶ τὰς Καρχηδονίους ἐπί-
 τηδες, τὰς μὲν εἰδότες στρατηγῶν τὰς γε-
 νημέσας χρεῖας καὶ Σικελίαν δὲ αὐτῶν,
 καὶ πεποικημένους σφίσι τὰς ἐπαγγελίας, οὐκ
 ὅλα πορεύεσθαι ὡς αὐτοὶ· τὸν δὲ μηδὲν τού-
 των πρὸς χρονοῦσθαι, τῶν ἐκπεποικημέ-
 νων. τέλος δὲ οἷον ἀπαξιώσαντες μὲν τὸν
 Ἀννῶνα, Διὰ πειθήσαντες δὲ τοῖς καὶ μέγιστον
 ἡγεμόνιν, ὁλοκληρῶντες δὲ πρὸς τοῖς Καρ-
 χηδονίους, ὥρμησαν πρὸς τὴν πόλιν, καὶ
 κατεστρατοπέδωσαν, ἀπέχοντες ὡς αὐτὸν ἔχα-
 τὸν καὶ εἶχον εἰς Διὰ τῆς Καρχηδόνος, ὅτι
 ὡς καλουμένην Τύννην, πλείους ὄντας τῷ δισμε-
 εῖων. οἱ δὲ Καρχηδόνιοι τότε πρὸς ὀφθαλ-
 μῶν ἐλάμβανον τὴν αὐτῶν ἀγνοῖαν, ὅτι ἦν
 σὺν ὀφείλει. μεγάλη μὲν γὰρ ἦν ἡμῶν, εἰς

sin illud agitur, ut irā semel commotā,
 aut odio concepto, vel seditione factā,
 docere, lenire, & in viam reducere ve-
 lis errore lapsos; omnino mala eorum
 ratio est. cernere enim licet eiusmodi
 exercitus, ubi semel iram aut odium
 contra aliquos susceperint, non solum
 pro more aliorum hominum malefi-
 cia patrare; sed plane ferarum instar
 fœuire, & animos induere ad omnem
 immanitatem & vrsaniam compara-
 tos. quod quidem tunc istis accidit: e-
 rant enim alij Hispani, alij Galli, qui-
 dam Ligures & Baleares: nec pauci
 inerat ibridæ Græci, & in his perfu-
 gæ plerique aut serui. pars maxima
 Afri erant. itaque nec pro concio-
 ne omnes alloqui in vnum locum
 congregatos quisquam poterat: ne-
 que vlla alia ad id ratio poterat ex-
 cogitari: qui enim id fiat, obsecro?
 nam ut omnium cuiusque populi lin-
 guarum dux sit peritus, hoc vero fieri
 nequit. per plures autem interpretes
 concionem habere, quater aut quin-
 quies eadem de re dicētes, penè dixe-
 rim adhuc esse difficilius. restabat ut
 ducum opera vterentur, si quid rogare
 milites vellent, aut hortari: atque hoc
 Hanno quantum pote, faciebat assidue.
 sed enim isti quoque per se, aut
 quæ dicerentur non intelligebant: aut
 pacti aliquid cum Hannone; ad mili-
 tes contraria referebant, alij per im-
 peritiam, alij per malitiam. itaque in-
 certitudinis, diffidentiae, separatorum
 consiliorum plena erant omnia. nam
 ad cæteras querellas etiam illud ac-
 cedebat; quod existimabant, fecisse
 studio Carthaginientes, ut consocios
 duces operæ ipsi bello Siciliensi præ-
 clare nauatæ; & factarum pollicita-
 tionum auctores, ad se non mitte-
 rent: cum venire iussissent, qui nul-
 li rerum gestarum interfuisset. tan-
 dem quum Hannonem aspernaren-
 tur, minoribus autem ducibus fidem
 non haberent: irā succensi aduer-
 sus Carthaginientes, infesti ad vr-
 bem feruntur; & quindecim millia
 passuum ab ea, Tunete castrā po-
 nunt. erant hi supra viginti millia.
 Tunc demum Carthaginensibus er-
 ror suus ob oculos obuersari, cum
 nihil eos fera poenitentia iuuabat.
 grauitur siquidem peccauerant, quod

πρὸς δὲ Γέσκωνα πρὸν διέκριντο φιλαγρο-
 πικῶς, ὅς ἐγγυρὴ μὲν ἐν Σικελίᾳ στρατηγός,
 ἐπιποιήτο δὲ αὐτῶν πρὸς τοιαῦτα τινὲς ἐνδεχο-
 μένῃ, ἐν τε τοῖς ἄλλοις, καὶ μάλιστα πρὸς τὴν
 αἰαχυμιδίῳ. δὲ πρὸς ἐπὶ βέλαι τούτῳ πρὸς τὴν
 ἀμφισβητούμεν. ὅς πρὸς ἀνθρώπων καὶ θα-
 λασσαν μὲν τῆς χρημάτων, καὶ πρὸς ἀν-
 θρώπων πρὸς τὸν Τύνητα, ὅ μὲν πρὸς λαμ-
 βαίων τοὺς ἡγεμόνας· μετὰ δὲ ταῦτα σινα-
 γαζόντων καὶ ἡμῶν τὸς πολλοὺς· ἃ μὲν ἐπι-
 ῥήματα πρὸς τῆς γεγονότων, ἃ δὲ διδάσκον
 ἐπιτρέπον πρὸς τὴν παρόντων· ὅς ὁ πλεον πα-
 ρεχάλας πρὸς ὁ μέλλον, ἀξίων αὐτοὺς δι-
 νοῖς ὑποτάχῃ τῶς δὲ ἀρχῆς μεθοδοῦται.
 τέλος δὲ ὥρμησι πρὸς ὁ ἀγαλύνει τὰ πρὸς
 σφοδρότητα τῆς ὁφειλῶν, καὶ ἡμῶν ποιού-
 μενος τινὲς μεθοδοῦται. ὡς δὲ τις Καμπαν-
 οὺς ὑπομαλῆκας πρὸς τῆς Ρωμαίων διδύ-
 λος, ἔχον ὁμαλῆκας διύαμιν καὶ πόλεμον
 ἐν τοῖς πολεμικαῖς πρὸς ἀνθρώπων, ὅνομα Σπέν-
 διος οὗτος ἀγαλόμενος μὲν πρὸς ἀνθρώπων
 αὐτῶν ὁ διασώτης χρημίσται καὶ καὶ τοὺς
 Ρωμαίων νόμοις ἀκιστῶς ἀγαθῶν, πρὸν
 ἐπὶ ῥήματα καὶ λέγει καὶ πρὸς τῶν, ἀποδίδει
 ἀγαθῶν καὶ ἀγαλύνει τὰς πρὸς Καρ-
 χηδόνιους ἅμα δὲ τούτῳ καὶ Λίβης τις Μά-
 θως, ὅς ὡς μὲν ἐλθόντες καὶ τὴν σιναγῶν
 μὲν, πλεον ὁ κακιστῶς καὶ τὰς πρὸς ῥή-
 μιν παρὰ. ἀγαθῶν οὗν μὲν πῶς καὶ τὴν
 ὑποτῶν τὴν λειπῶν δίκην, ὅτι τῶς αὐτῆς ἐγ-
 ιετο γνῶμης τῶς πρὸς τὸν Σπένδριον. καὶ λαμ-
 βαίων τοὺς Λίβους ὑποδίδει, δὲ μετὰ
 τὸν ὁφειλόμενον χρεωδέντων τὴν ἄλλαν ἡμῶν
 εἰς τὰς πατείδας, ἀποδίδονται καὶ τὴν ὑποτῶν
 ἐκείνων ὁρμῶν εἰς αὐτοὺς οἱ Καρχηδόνι, καὶ
 βουλήσονται ἀπὸ τὴν εἰς σφᾶς πρὸς, ἀ-
 πό τῶν καὶ ἀπὸ τῶν τῶς ἐν τῇ Λίβῃ.
 πρὸν δὲ πρὸς ἀνθρώπων οἱ πολλοὶ τῶς
 ποιούται λόγους, καὶ ἀγαλόμενοι βραχίαις ἀ-
 φορμῆς, ἐν τῇ τὸν Γέσκωνα πρὸν μὲν ὁφειλῶν
 ἀγαλύνει, τὰς δὲ ἡμῶς τῶς σίτου καὶ τῆς
 ἵππων ὑποτῶν, σιναγῶν ἀγῶν εἰς
 ἐκκλησίαι. καὶ τῶ μὲν Σπένδιον καὶ τῶ Μά-
 θω ἀγαλόμενοι καὶ κατηρεμῶν τῶς
 Γέσκωνος καὶ τῆς Καρχηδόνιων, ἡμῶν καὶ
 πρὸς τῶν ὁφειλόμεν τὸν τῶν τῶς λεγόμενους

A Gesconi verò qui & dux in Sicilia fuerat, & cum aliàs tum in reditu maxime, ipsorum commodis pro virili consuluerat, ex animo bene omnes volebant. hunc igitur controuersiarum suarum ferunt arbitrum. Gesco cum pecuniis mari profectus, vbi Tunetem appulit, duces primò conuocat: deinde singulas quàsque nationes congregari iubet. ibi tum ille, partim eos increpare, præteritarum rerum gratiâ: partim de præsentium rerum statu admonere: super omnia vero hortari in posterum, rogareque ut à quibus tot antea stipendia accepissent, iis beneuolentiam suam conseruarent. tandem ad expungenda reliqua stipendiorum, militibus per nationes tributis, se accingit. Erat in exercitu Spendius quidam, genere Campanus, qui apud Rom. seruitutem seruicens, ad Pœnos transfugerat: & corporis robore, & audaci in rebus bellicis temeritate pollens. hic veritus, ne se herus fugitiuum persequens reciperet, ac mox cruciatum necaret ex Romanorum legibus: dictis factisque omnia moliebatur, quò institutam cum Carthaginensibus transactionem rumperet. cum Spendio & Mathos quidam se coniunxerat, liber ille quidem homo, & qui cum cæteris meruerat: sed quod præteritarum turbarum præcipuus extitisset incensor, metu supplicij anxius, cum Spendio conspirauit. itaque Afros seorsim appellans, persuadere eis aggreditur, Carthaginenses simulac receptis stipendiis in suam quisque patriam aliæ nationes discessissent, etiam illam quam aduersus cæteros concepissent iram, in capita ipsorum esse effusuros: daturisque operam, ut eas ab ipsis Pœnas exigerent, quæ vniuersis Africæ populis terrorem incuterent. his sermonibus magis magisque irritati milites, leuem occasionem nacti, quod Gesco stipendia quidem solueret; verum & frumenti & equorum pretia in aliud tempus differret; in concionem facto concursu ire pergunt. ac Spendium quidem & Mathum, qui Gesconem & Carthaginenses in odium vocabant, attentis auribus verba ipsorum excipientes, audiebant:

fin accederet alius quis dandi consilij gratiâ , repente prius quàm scirent, assentiendine animo an contradicendi Spendio aduenisset, lapidibus obrutum occidebant. atque adeo multos eo modo in istis concursibus & priuatos & cum potestate peremerunt. solùmque erat verbum **FERRI**, quod communiter intelligerent, quia assidue hoc faciebant : maximè autem, cum vino pleni mox à prandio concurrebant. simul namque vt dixerat aliquis **FERRI**, tam cito ab omni simul parte hoc fiebat : vt effugere qui semel accesserat, nulla ratione posset. nemine tandem audente amplius ad dandum consilium in medium prodire, orta causa est, Mathonem ac Spendium duces creandi. Non fugiebat quidem Gesconem quanta perturbatio ac tumultus versaretur in castris : sed patriæ utilitatem in præcipua cura habens, qui non dubitaret, si scire istis more ferarum cepissent, in manifestissimū summæ rei periculum Carthaginienses fore venturos : caput suum periculo obiectans, ab incepto non desisteat, modo præfectos ad se vocatos appellans, modo singulas nationes cogens, atque adhortans. Accidit vero, cum Afri nondum annonas accepissent, easque efflagitarent, vt Gesco temeritatem illorum castigare volens, ipsos à Matho duce suo annonas petere iuberet. qua voce adeo sunt eorum animi irritati, vt ne minima quidem mora interposita, in paratam eo loci pecuniam primo impetum facerent: mox vero & Gesconem & reliquos eius comites Carthaginienses comprehenderent. At Mathos & Spendius, rati ita facillime accensum iri bellum, si contra ius atque fædus aliquid facerent, multitudinis perditam audaciam adiuuabant. igitur suppellestem Carthaginiensium vnâ cum pecuniis diripiunt : Gesconem & eius comites contumeliose victos, in carcerem condi imperant. atque ita coniuratione impia & contra ius gentium inita, palàm cum Carthaginiensibus bellum faciunt. hæ sunt causæ, hoc principium belli contra mercenarios, quod Libycum dicitur.

οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Μαθῶ συνεπιλεσάμενοι τὰ προδ-
ρημένα, ὡς αὐτίκα μὲν ἔξαπέστειλον πρέ-
σβεις ἐπὶ τὰς κατὰ τὴν Λιβύην πόλεις, ὡς α-
καλίπτες ἐπὶ τῇ ἐλδορείᾳ, καὶ δέοντες σφί-
σιν βοηθεῖν, καὶ συνεπιλαμβαίειν τὴν πορ-
μύ. μὲν δὲ ταῦτα πρῶτον χερσὶν τῇ κατὰ τὴν
Λιβύην ἐτοιμῶς συνεπακχεσάντων αὐτοῖς πρὸς
τὴν ἀπὸ τῆς Καρχηδονίων ἀπίστασιν, καὶ τὰς
τε χορηγίας καὶ τὰς βοηθείας πορφυροῦς ἔξα-
ποστέλλουσιν, διελόντες σφᾶς πολιουκίῃ ἐνε-
χίρησαι, οἱ μὲν τὴν Ἰτύκην, οἱ δὲ τοὺς Ἰπ-
πακρίδας. ἀπὸ δὲ ταύτας τὰς πόλεις μὲν
βούλεσθαι μεταβαλεῖν αὐτοῖς τῆς ἀποστάσεως.
Καρχηδόνιοι δὲ τὰς μὲν κατ' ἰδίαν βίους αἰὲ
διεξαγαγόντες ἀπὸ τῶν ἐκ τῆς χώρας ἡμ-
ιμῶν, ταῖς δὲ κοιναῖς ὡς ἀποδοῦναι καὶ χορη-
γίας ἀποδοῦναι ἐκ τῆς κατὰ τὴν Λιβύην
πορφυροῦς, ἐπὶ δὲ πολέμῳ ἐπιστάμενοι ξει-
χῶς διωάμενοι τότε πρῶτον ἄμα πύτων ἡ-
μίονον ἐστρημένον ὡς ἀλάγως, ἀλλὰ καὶ καθ'
αὐτῶν ὁρώμενοι ἕκαστα τὴν πορφυροῦς ἐπι-
στέφοντα, τελέως ἐν μεγάλῃ δυσθυμίᾳ καὶ
δυσίπσιᾳ κατέστασαι, ὅτι ὡς τὸ πρῶτον ἔ-
δοξαι αὐτοῖς τῆς πορφυροῦς ἀποδοῦναι.
περυμμένον γὰρ ἐν τῇ πορφυροῦς Σικελίας
πολέμῳ συνεζῶν, ἡλπίζον ὅτι τελευτήσῃ τὴν
ἀναπνοὴν τοῦ τυφλοῦ καὶ κα-
ταστάσεως διδοκουμένης. συνέβαινε δὲ αὐτοῖς
πάναντία. μάλιστα γὰρ ἐνίστατο πόλεμον κα-
ταρχὴ καὶ φοβερωτέρη. πορφυροῦς μὲν γὰρ ὡς
Σικελίας ἡμφοσίου Ρωμαίων. τότε δὲ ἀπὸ
σφᾶς αὐτῶν καὶ τῆς παρίσσης ἐμελλοὶ κινδυνέ-
σιν, πόλεμον ἀνταμβαίοντες ἐμφύλιον. πρὸς
τὴν πύτων, οὐχ ὅπλῳ πλήθος, οὐ ναυική δύ-
ναμις, ἢ πλοίων κατὰσκήνῃ κατ' αὐτοῖς ὡς,
ὡς αἱ, ποταύτας ναυμαχίας ὡς πεπληρώ-
ται. καὶ μὲν ὅσοι χορηγίαν ἔλαβον, ὅσοι
φίλων ὅσοι συμμάχων τὴν βοηθησάντων ἔξω-
θεν ἐλπίς, ἢ δὲ ἢ τις οἷον ὡς ἦρχε. δὲ καὶ τότε
ἔφασκεν ἐγινώσκειν ἡλικίᾳ ἐκ τῆς ἀποδοῦναι ξει-
χῶς καὶ ἀποδοῦναι πόλεμος, ἐμφυλίου στάσεως
καὶ καταρχῆς. ἢ καὶ πᾶσι δὲ αὐτοῖς σφίσι τὴν πορ-
φυροῦς καὶ τῆς κατὰ τὴν Λιβύην ἀποδοῦναι.
κατὰ τὴν πορφυροῦς πόλεμον ἐλδορείς ἀ-
ποδοῦναι ἔχον. ἀποδοῦναι, πικρῶς ἐ-
πίστασθαι τῆς κατὰ τὴν Λιβύην ἀποδοῦναι.

A Mathos his rebus gestis, ad Africæ
vrbes legatos mittit, vt se in liberta-
tem vindicarent hortans: vtque opem
sibi ferrent, & in societatem consilio-
rum venirent, orans. deinde quum
omnes prope Africæ populi ad rebel-
landum contra Carthaginienses pro-
ptos se ostenderent, & tam commea-
tus, quàm auxilia vndique submitte-
rent: diuisis copiis, alij Vticæ, alij Hip-
pacritarum, quæ duo oppida rebel-
lantibus se adiungere detrectauerant,
obsidionem aggrediuntur. Carthagi-
nienses, qui rem familiarem suam iis
sustentare quæ in suis cuique agris
nascerentur, semper consueuerant:
publicos vero apparatus, & necessa-
ria bello subsidia ex Africæ redivis
comparare: ad hæc, peregrino milite
bellare soliti: tunc temporis cum non
solum hisce vniuersis commodis si-
mul priuatos se inopinato viderent:
verum etiam eadem omnia quæ com-
memorata sunt, in suam pernitiem
esse conuersa: tanta animorum an-
xietudine sunt affecti, vt rebus suis pe-
nitius diffiderent: adeo contra om-
nium opinionem hæc ipsis accide-
rant. quippe continuis in Siciliense
bellum sumptibus attriti, vbi pax se-
mel conuenisset, respiraturos sese, &
in aliquo tolerabili statu se futuros
sperauerant. iam vero in contrarium
hæc ipsis spes vertebat. maius enim
ac periculosius bellum erat, cuius
tunc principium eruperat. nam antea
cum Romanis de Sicilia erat illis cer-
tamen: nunc civile bellum futurum,
& de propria salute ac patria erat pe-
riclitandum. ad hæc nulla arma, nul-
læ nauales copię, nullius classis appa-
ratus apud eos erant, vt qui tot naua-
libus præliis male pugnassent. sed nec
alendi exercitus vlla suppetebat fa-
cultas: neque externi auxilij ab ami-
cis aut sociis præstandi vel tenuissi-
mam spem habebant. tum enim ue-
ro didicere liquido Carthaginienses,
bellum externum & transmarinum à
seditione civili ac tumultu quantum
differat. Erant vero ipsi cum primis
horum ceterorumque malorum
sibi auctores. quippe qui superiore
bello populis Africæ crudeliter im-
perassent: quum satis iustam sibi vi-
derentur causam nacti, cum ab aliis
quidem

quidem omnibus annui prouentus partem alteram semper exigent: urbium vero incolas alterum tantum tributum nomine pendere cogent, quantum ante bellum pendebant. iam in exigendo, inopi veniam aut gratiam nullam concedere: praesides prouinciarum eos mirari & in pretio habere, non qui benignitate & humanitate in subditos vterentur: sed qui ad alendum exercitum & naues atq; opera conficienda, plurima Reip. subsidia pararent: quorum vnus erat Hanno. Itaque ergo, quum viri in Africa non dicam hortatu, sed vix nuntio opus habuerint ad rebellandum: etiam mulieres, quae antea per sepe maritos parentisque suos ab exactoribus tributorum in carcerem duci passae erant: tunc in suis quaeque ciuitatibus inter se coniuratae, nihil rerum suarum se occultaturas: detractum sibi mundum absque vlla tergiversatione in stipendium militi conferebant. moxque tanta pecuniae vi Matho & Spendius abundarunt, ut non solum reliqua stipendiorum mercenariis exsoluerent: quae fuerat ab initio pacta ipsis rebellionis merces: sed etiam ad continuandos deinceps eos sumptus large suppeteret. Adco, si quis rectam consiliorum inire viam cupit, non solum praesentis, sed etiam futuri habenda ei ratio est. At Carthaginenses quantumuis pressi malis, belli ducatu Hannoni delato, cuius opera iam ante in subigenda parte Libyae circa Hecatompylum fuerant vsi, mercenarios vndique cogere, ciues armare qui aetate essent militari, equites urbanos exercere; nauium denique quicquid supererat, triremes, actuarias remorum & acatiorum maxima quaque instruere. interea Matho & Spendius, postquam lxx iam Africanorum millia ad eos conuenissent, partiti copias, Uticenses & Hippacritas tuti ab hoste vndique obsidebant: & posita Tunete castra aduersus omnia pericula firmata seruabant; Carthaginensibus ab vniuersa exteriori Africa exclusis. Vrbs namque haec Carthago in sinum quemdam prona, peninsulaeque ad figuram accedens; hinc mari, inde lacu, maxima sui parte cingitur.

homines ut
ro agros
et si
arant
tractant

A *ῥαγευόμενοι μὴ τ' ἀδύναι πύργων τ' καρ-
πῶν τοὺς ἡμέρους διπλασίους ὥς τὰς πόλε-
σι τὴν φόρην ἢ πρὶν ἐπιτάττειν. συνηνόμενοι
ὅτι τοὺς ἀπὸ τοῦ ἡμετέρου οὐδ' ἡντιμῶν
ἐπ' ὁδῶν τῶν πρὸς τὸν πόλεμον διδόντες· θαυ-
μάζοντες δὲ καὶ πρῶτον τῶν τε στρατηγῶν, καὶ
τὸν πρῶτον καὶ φιλαίνδεως τὰ πλήρη
χρωμάτων· ἀλλὰ τὸν αὐτὸν μὴ ἐπιμαζόντας
πλείστας χρησίας καὶ ἐπιστάτας, τοὺς δ' ἑστ' ἢ
χρῆσθαι πικρότατα χρωμάτων· ὡς εἰς τὸν Ἀν-
των. τὸν γὰρ οἱ μὴ ἄνδρες οὐχ οἷον ῥα-
κλίσιως πρὸς τ' ἀπὸ τοῦ, ἀλλ' ἀνέλου μό-
νον ἐδέησαν. αἱ δὲ γυναῖκες αἱ τὸν πρὸς τὸν
χρῆσθαι ἀπαρμόνους πειρομένης τὸν σφετέ-
ρος ἀνδρῶν καὶ γὰρ πρὸς τὰς εἰσφορὰς· τότε
συνωμύσαντες ἑστ' πόλεις, ἐφ' ᾧ μηδὲν κρύψαν
τ' ὑπαρχόντων αὐταῖς, ἀφαιρέσειν τ' ἑσ-
μον εἰσφέρειν ἀπερφασίως εἰς τοὺς ὀψι-
μασμούς. καὶ τοιαύτην ῥασιδασαίτες δι-
πλοῖαν τοὺς πρὸς τὸν Μάθω καὶ Σπένδιον, ὥστε
μὴ μόνον ἀφελῶσαι τὰ πρὸς τοὺς πόλεις τ'
ὀψιμῶν τοὺς μισθοφόρους, καὶ τὰς ἐπαγγελίας
αὐτῶν ἐποιήσαντες πρὸς τὸν ἀπὸ τοῦ· ἀλλὰ καὶ
πρὸς τὸν συνεχὲς ἀπορήσαντες χρησίας. οὕτως
οὐδὲ ποτε διὰ πρὸς τὸν παρὸν μόνον, ἐπὶ δὲ
μέλλοντες πρὸς τὸν μέλλον ἀποβλέπουν διὰ τὸν
ὀρθῶς βεβαυμένους. οὐ μὲν ἄλλα καὶ πρὸς
ἐν τούτοις κακίᾳ οἷον οἱ Καρχηδόνιοι,
πρὸς τοὺς ἀνὴρας τ' Ἀντων στρατηγῶν, ἀφ' ὧν
δοκίμῃ ἔπαι καὶ πρὸς τὸν αὐτὸν τὰ καὶ τ' ἑκα-
τόντα πύλων τῆς Λιβύης καταστρέψαντες, συ-
νήθροισιν μὴ μισθοφόροις, καθ' ὅσον δὲ
τὸν ἐν τῇ ἡλικίᾳ τῇ πολιτῶν ἐγύμνα-
ζον καὶ συνετάττειν τὸν πολιτικῶν ἵππων·
πρὸς τοὺς ἀφελῶσαι δὲ καὶ τὰ πρὸς τοὺς πλοίων
τεταρτεῖς καὶ πεντηκόντες, καὶ τὰ μέγιστα τ'
ἀκατίων. οἱ δὲ πρὸς τὸν Μάθω πρὸς τοὺς
μὴ μὴ αὐτοῖς εἰς ἐπὶ μυστιάδας Λιβύης, ἐ-
πιδιδόντες τούτοις, ἀσφαλῶς ἐπολιόρχου-
ντες ἱπποκρίτας καὶ τοὺς ἱπποκρίτας· βεβαίως
δὲ τὸν ἐν τῇ Τύντι στρατοπεδεύει κατέ-
χον· ἀποκακείναι δὲ τοὺς Καρχηδόνιους
ἀπάσης τῆς ἐκ τῆς Λιβύης. ἡ γὰρ Καρχη-
δὼν, αὐτὴ μὴ ἐν ἑλπίδι κεῖται προτείνουσα καὶ
χέρρηνθησάνουσα τῇ ἑστί, ὅτι μὴ τῇ θαλάττῃ,
ὅτι δὲ καὶ λίμνῃ πρὸς τοὺς καὶ τὸ πλείον.*

G

ὁ δὲ σιναίτων ἰσθμὸς αὐτὸν τῇ Λιβύῃ, ὃ πλάτος ὡς εἴκοσι καὶ πέντε σταδίων ὅση τούτῃ· δ' ἐπὶ μὴν ὅτε πρὸς τὸ πέλαγος νύκτωρ μέ-
 ρεις, ὅμακρον ἢ τῶν Ἰτυχίων καίτοι πόλιν·
 ἐπὶ δ' ἡ πατὴρ ὅτε τὸ λίμνην ὁ Τύνες, ἐφ'
 ὧν ἑκατέρων τότε στρατοπεδούσαντες οἱ μι-
 αθοφόροι, καὶ ἀφ' αὐτῶν ἀπὸ τῆς χώρας
 τὴν Καρχηδονίους, λοιπὸν ἐπεβλήθην αὐτῇ
 τῇ πόλει, καὶ ποτὲ μὴν ἡμέρας, ποτὲ δ' καὶ νύ-
 κτωρ ὅτε ἀφ' ἑαυτῶν πρὸς τὸ τεῖχος εἰς φό-
 βας καὶ θορύβους ὁλοκαρῆς ἐπέβαλον τὴν εἶδον.
 Αἰώνων δὲ πρὸς μὴν τὰς ὁδοὺς ἀνδρα-
 γαγίας ἐγένετο· καὶ γὰρ ὡς πρὸς τὴν τὸ μέγας
 διφυῆς· ὁδομήσας δ' μὲν τὴν διωάμω, ἑτε-
 ρος ἑνὸς, καὶ γὰρ τοῖς κατέστι ἀσπίδας ἐχρῆτο, καὶ
 τοῖς ὅλοις πρὸς ἀπείρους ἀπείρους καὶ ἡθελῆς.
 δὲ καὶ τὸ μὴ πρὸς εἰς Ἰτικίαν πρὸς ἀνδρα-
 γαγίας τοῖς πολιορκουμένοις, καὶ καὶ ἀπὸ τῆς ἀν-
 νος τὴν ἀπὸ τῆς ἀνδραγίας τῇ πλήρῃ τῇ θηρίων·
 εἶχε γὰρ οἱ ἐλάττους ἐκτὸν ἐλεφαντῶν· καὶ
 μὲν τὰ λαβὼν πρὸς τὴν ἀνδραγίας τὴν ἀνδρα-
 γαγίας, οὕτως ἐχρῆτο κακῶς, ὥστε καὶ
 διωάμω πρὸς ἀπείρους καὶ τοῖς πολιορκου-
 μένοις, κομίσας γὰρ οἱ τὴν πόλεως τὴν καὶ
 πέλτας καὶ τὰ βέλη, καὶ συλλήβδην ἀπείρους
 τὰς πρὸς τὴν πολιορκίαν πρὸς ἀνδραγίας, καὶ στρα-
 τοπεδούσας πρὸς τῇ πόλει, ἐπεχίρῃσι πρὸς
 βάλλει πρὸς τὴν τῇ ἀπὸ τῆς ἀνδραγίας καὶ ἀνδρα-
 γαγίας, ὅτε θηρίων βιασαμένῳ εἰς τὴν πρὸς ἀνδρα-
 γαγίας, ὅτε διωάμω τὸ βάρος οὐδὲ τὸ ἐφοδῶν
 οἱ πολέμοι ἀπομεινῶν, πόρτες δὲ ἐπέσπον οἱ
 τὴν στρατοπεδείας, καὶ πολλοὶ μὴν αὐτῶν ἀπὸ τῆς
 νον, βωχόντες ὑπὸ τῇ θηρίων· ὅτε ἀνδραγίας
 νον μέγας πρὸς ἡνὰ λόφον ἐρυμνὸν καὶ σύμφυτον
 ἐμῶν, πρὸς τῇ ἀνδραγίας τῇ τῇ ἀνδραγίας ἀσφα-
 λείας, ὅτε Αἰώνων εἰρησμέτες Νομάσι καὶ Λί-
 βισι πολεμῶν, οἱ ἡνὰς ὅταν ἀπὸ τῆς εἰρήνης
 πολεμῶν τὴν φυλὴν ὅτε δύο ἡμέρας καὶ ἥρως ἐκ-
 τὸν ἀνδραγίας, ἀπὸ τῆς ἀνδραγίας καὶ τὸτε πείρας
 ἐχρῆτο τοῖς πολέμοις καὶ νενικημένοις τοῖς ὅλοις, τὴν
 μὴν στρατοπεδῶν ὡληγώρησι, καὶ καὶ ἀπὸ τῆς πα-
 ρεμβολῆς· αὐτὸς δ' εἰσελθὼν εἰς τὴν πόλιν,
 ἐγένετο πρὸς τὴν τῇ ἀνδραγίας ἀνδραγίας. οἱ δὲ
 συμπεφύγοις τῇ μισθοφόροι εἰς τὴν λό-
 φον, σιναίτοι γερονότες τὴν Βάρκα πόλεως
 σιναίτοις δὲ οἱ τῇ καὶ Σικελίαν ἀγώνων,

A Isthmus quo Africa iungitur patet in latitudinem stadia $\overline{\text{xxv}}$. sitaque est in huius spatij latere, quod vergit ad mare Utica, modico ab vrbe interuallo: in altero secundum lacum est Tunes. ad quæ duo loca quum mer- cenarij castra admovissent, & Carthaginienses à cætera regione exclu- sissent; ipsi iam Carthagini immine- bāt. ac modo interdium, modo noctu ad muros ipsos accedentes, metu ac tre- pidatione maxima intus omnia mis- cebant. Hanno autem in apparatibus quidem conquirendis, nihil quod fie- ri posset prætermittebat: erat enim ad eam rem ingeniosus: sed quoties cum exercitu in hostem ibat, alium dice- res. qui quidem oblatiis occasionibus uti nesciebat, & imperite atque igna- ve omnia administrabat. quum igitur expeditione prima obsessis Uticensi- bus suppetias venisset, ac multitudine elephantorum, quos habuit non pau- ciores centum, hosti pauorem inie- cisset: mox uniuersæ victoriæ prin- cipium adeptus, adeo male se ges- sit, ut præter exercitum, ipsos insu- per Uticenses male perdiderit. cata- pultis namque & tormentis, omni- que oppugnandarum urbium appa- ratu Carthagine afferri iussis, & ad oppidum Uticam castris locatis, val- lum hostium adoriri cepit. & quum bestię in eorum castra irrupissent, hostes violentam impressionem illa- rum non sustinentes, vallo omnes excesserunt. ac multi quidem ex iis ab elephantis vulnerati perierunt: qui autem enaserunt ad proximum collem munitum & arboribus con- situm se receperunt, rati ipsā na- turā loci se fore tutos. Hanno bel- lare contra Numidas & Afros an- tea solitus, qui inclinata semel a- cie fugam arripiunt, ad remota in- de loca per biduum aut triduum contendentes; exultimans tunc tem- poris omnino iam debellatum ef- se, hostem que penitus profligatum: & milites & castra in totum ne- glexit: atque ipse urbem ingressus, corpori curando operam dabat. mer- cenarij vero qui in collem fugerant, assueti longo militiæ usu audaciæ Barcæ; quibus præterea familia- re erat ex rebus in Sicilia gestis,

persepe eodem die modo hosti cedere, modo conuersione facta eundem inuadere: certiores tum facti, ipsum quidem in oppidum concessisse ducem, ac milites propter victoriam agere negligentius, & ex castris dilabi; in globos collecti valum adoriuntur, & multis hostium occisis, reliquos ad portas ac muros turpiter fugere compellunt. potius sunt omnibus impedimentis, & obfessorum commeatu: quem Hanno quum ex vrbe exportasset, vt & ipse in potestatem aduersariorum veniret effecit. neque hoc solum tempore ignaue se Hanno gessit: sed etiam post paucos dies circa oppidum Gorzam: vbi castra hostium suis opposita habens, nactus rei bene gerendæ occasionem, bis collatis signis, bis ex insidiis inopinata inuasionem, (vt pote admodum propinquis inimicorum castris:) vtramque opportunitatem frustra per imprudentiam passus est perire. itaque Carthaginenses male res geri ab illo conspicati, Amilcarem Barcam exercitui denuo præficiunt. traditisque ipsi elephantis LXX & quotquot præterea cogi poterant mercenariis, cum iis qui transitum ab hoste fecerant: item equitum pedumq; vrbani copijs, qui accedebant vniuersi ad decem millia; in expeditionem ipsum mittunt. cuius statim initio hostes ex inopinato aggressus, tantum illis pauoris iniecit, vt animis collapsi, Vticæ obsidione desisterent: atque ipse gloria antea actarum rerum dignus videretur, & ea expectatione quam apud omnes concitauerat. Series eorum quæ hac expeditione gessit, hæc est. Ceruix illa quæ Africæ Carthaginem iungit, colles terrenos in ipsa commissione habet difficiles & arduos: inque his arte munitæ sunt viæ per quas in regionem patet transitus. tunc autem Matho omnia bello opportuna loca in illis collibus firmata præsidiis custodiebat. ad hæc, quum Macar fluuius locis nonnullis similiter transitum impediât iis, qui Carthagine profecti in regionem tendunt; ac propter aquarum copiam vado vt plurimum transiri nequeat: Matho pontem ei anni impositum, qui est

A πολλὰκις τὴ αὐτὴ ἡμέρας ποτὲ μὲν ὑποχωροῦν, ποτὲ δὲ πάλιν ἐκ μεταβολῆς ἐλθόντες πολεμίοις· καὶ τότε συνδόντες τὸ μὴ στρατηγὸν ἀπηλασμένοι εἰς τὴ πόλιν, τὸς δὲ πολλὰς θύας ὁ παρτίρημα ραθυμυῖναι καὶ διαρρέοντας ἐκ τῆς στρατοπέδου, συσφαινέτες ἐπιτίθεν· ὧ χαίρει· καὶ πολλὰς μὴ αὐτῶν ἀπέκτειναι, τοὺς δὲ λοιποὺς ἠνάγκασεν φυγεῖν ἀγροῦς ὑπὸ τῆς τείχεως καὶ πύλας. ἐκυρίδω δὲ τὸ δόποδὸς ἀπάσης, καὶ τὸ πολιορκουμένων παρὰ σκοπῆς ὑπὸ Ἀντωνιῶν πρὸς τοὺς ἄλλοις ἐκχεμίσας ἐκ τῆς πόλεως, ἐποίησε τοὺς ἐχθροὺς ὑποχείριον. οὐ μόνον δὲ αὖτε τῶν τοῦ χαίρου οὕτως ἀνεγράφω θύας, ἀλλὰ καὶ μετὰ ὀλίγας ἡμέρας πρὸς τὴ χαλκιδόνι Γόρξει, αὐτῆς στρατοπέδουσαίτων αὐτῶν τῶν πολεμίων λαβὼν χαίρει, δις μὴν ἐκ παρτάξεως εἰς ὁμηγεῖν, δις δὲ εἰς ἐπιθέτως, αὐτὴ καὶ στρατοπεδοῦσιν συνέχισεν αὐτῶν τὸ ὑπεναιμίον, ἀμφοτέρωθεν δοκίμους εἰκὴ καὶ παρὰ λόγους παρὰ εἰς. θύας οἱ Καρχηδόνιοι θεωρῶντες αὐτὸν κακῶς χρεῖζεσθαι τοὺς παρὰ ξύς, Ἀμίλκω τὸ ἐπικαλούμενοι Βάρκα αὐθις παρὰ εἰσιν. καὶ τὸν ὅξεν πεμπον εἰς τὴν ἐρεῶντα πόλεμον στρατηγὸν, δόντες ἐδομήματα μὴ ἐλέφαντας, καὶ τὸς ἐπισυνηγμένους τὴν μάχης φέρων, καὶ τὸς ὑπομοληχτάς ἀπὸ τῆς πολεμίων· αὐτὰ δὲ τοῖς τὸς πολιτικῶς ἰππῶν καὶ πεζῶν, ὥστε τὸς συμπόλεις ἐς μυρίας ὑπάρχον· ὅς ἐστι τὴν πρώτῃ θύας ἐξοδὸν κατὰ πληξάμενος ὧ παρὰ εἰς τὴν ἐπιβολῆς, ἥτις μὲν τοὺς ψυχὰς τὴν ὑπεραιπλίω, ἔλυσεν δὲ τὴν Ἰτυκῆς πολιορκίας· ἐφαίν δὲ ἄξιος τὴν παρὰ εἰς.

D τότων ἔργων, καὶ τὴν παρὰ εἰς πλῆθος παρὰ εἰς. ὁ δὲ παρὰ εἰς ἦν ὑπὸ αὐτῶν πρὸς τὴν χρεῖαι ταύτην τοῖς τῶν γεωλόφων τὴν ἐπιβλήντων τὴν αὐχίνα τὴν συνάπτοιτα τὴν Καρχηδόνια πρὸς τὴν Λιβύην, ὄντων δυσβάτων, καὶ χρεῖαι τοῖς ἐχθρῶν διεκδοχὰς ἐπὶ τὴν χρεῖαι· συνέβαινε τοὺς αὖτε τὸν Μάθω πρὸς τοὺς θύας τῶν παρὰ εἰς μὴων λόφων θύας χρεῖαι τοῖς φυλαχταῖς δις ληφέναι. πρὸς δὲ τοῖς τὴν παρὰ εἰς μὴων Μάχαρος ποταμοῦ διέρχοντος κατὰ πρὸς τοῖς παρὰ εἰς τὴν πρὸς τὴν χρεῖαι τοῖς ἐκ τῆς πρὸς ἐξοδὸν, καὶ θύας ὁ πλῆθος τῶν ῥόυματος ἀβάτου ἐπὶ ὁ πλῆθος ὑπάρχοντος, μιᾶς δὲ ὅσας ἐπὶ αὐτῶν γεφύρας,

E

καὶ ταύτῃ τερπὴν τὴν διόδον ἀσφαλῶς, πόλιν
ἐπ' αὐτῆς ὑποδημιχέας· ὅς ὦν συνέβαινε
τὰς Καρχηδονίους, μὴ οἷν στρατοπέδῳ τὴν χώραν
ὑπεδαίνειν· ἀλλὰ μηδὲ πύς καὶ ἰδίαις ἑλσι-
ναις διαπεσῇ, ῥαδίως αὖ διώσας λαθεῖν τοὺς
ὑπεναντίους. εἰς αὐτὴν βλέπων Ἀμίλκας, καὶ πῶτος
παραγματοῦ καὶ κατὰ πύρας λαμβάνων, ὅτι
ὁ διαγρηθεὺς πρὸ τῆς ἐξόδου, διεκρήθη τῇ τοῦ-
του· ὅτι παραρημένους ποταμὸν καὶ τὴν εἰς θάλασσαν
ἐκβολὴν συνειρωήσας καὶ πῶτος αἰέμενοι στα-
σεις ἀποθνήσκοντες ὁ σῶμα, καὶ τὴν ἀγῶνι γνο-
νόμενον τὸ πρὸ αὐτοῦ σῶμα πύραρον, ποιή-
σας ὡς περὶ τὸν στρατοπέδον τὰ πρὸς τὴν ἐξόδον,
καὶ κρύπτων ἐν αὐτῇ τὴν ὑπεδαίνουσαν, ἐτήρησε
παραρημένους σύμπληρωμα. παραρημένους ὅτι
καρπύ, νυκτὸς ἐξορμήσας ἐλάττει πύρας ἅμα
ὡς φωτὶ τὸν παραρημένον τόπον διαβιβάσας
τὴν διώσασιν. παραρῶν ὅτι παραγματοῦ φα-
νείας, καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει καὶ τοὺς ὑποδαίνου-
σας Ἀμίλκας παραρῶν ὅτι πύρας, παύμε-
νος τὴν πορείαν ὑπὸ τὰς τὴν γαφύρας φυλάττον-
τας. οἱ ὅτι πρὸ τῆς Σπένδου συνέντες ὁ γαφύρας,
ἀπὸ τῶν εἰς τὴν πόλιν, καὶ πρὸς ἐκβολὴν ἀλλή-
λους. οἱ μὲν ἐκ τῆς πόλεως ὄν-
τες ἐκ ἐλάττειας μυνέων, οἱ δ' ἀπὸ τῆς Ἰτύκας
ὑπὸ τὰς μυνέας καὶ πετακιστῶν. ἐπὶ δ' εἰς
ὁ σὺν ἀπὸ τῆς ἀλλήλων, νομίσαντες ἐν μέ-
σῳ τὰς Καρχηδονίους ἀπειληφέναι, ἀνα-
στρέφοντες πρὸς ἑαυτοὺς καὶ τοὺς μὲν
ἀπὸ τῆς πορείας ἀναστρέφοντες, ἀναστρέφοντες
ποταμὸν τὸν ἀποχάρησιν ἐκείλῳ. τοὺς ὅτι πρὸ τῆς
ἐξόδου ἐκ τῆς ὑπάρχουσας, ἐκ ἐπιστροφῆς
παραρῶν ὅτι πύρας τὴν τὴν πολεμίων ἐπι-
φαίναν. οἱ ὅτι Λίβυες καὶ μαδοφόροι νομίσαντες
αὐτοὺς καὶ ἀπεπληγμένους φυγεῖν, λύσαντες
τὴν τάξιν, ἐπέκειντο, καὶ σὺν ἀπὸ τῶν χείρας
ἐρρωμένους. ἅμα ὅτι τὰς ἰππεὺς σὺν ἀπὸ τῶν
τὰς τοὺς παραρῶν, ἐκ μεταβολῆς ὑ-
ποστῆναι, τὸν ὅτι λοιπὴν δύναμιν ἐπάγαν, ἐκπλα-
γνὺς γινόμενοι ὅτι πύρας οἱ Λίβυες,

A vnicus, magna diligentia tuebatur, vrbe etiam ad illum exstructa; ex quo fiebat, vt non solum exercitus in regionem ducere non possent: sed vt ne singuli quidem hostem effugerent, qui transire conarentur. hæc Amilcar videns, ad omnes & rerum & temporum occasiones semper intentus, quia traicere non poterat, huiusmodi consilium excogitauit. Obseruauerat circa exitum fluminis eius in mare, quo tempore certi quidam venti obtinent, sabulo oppleri ostium: tæniâque palustrem effici ad transeundum idoneam. igitur exercitu ad profectiorem parato, nemine consilij conscio, vt illud fieret de quo diximus, exspectabat. vbi tempus aduenit, noctu eductis copiis, luce prima prius quam animaduertisset quisquam vniuersas traiecit. mirari ergo factum, quod fieri posse non putabant, & qui in vrbe erant & hostes. interea per patentes campos progrediebatur Amilcar, itinere versus pontis custodes instituto. at Spendius re cognita, obuiam Amilcari in planitiem procedit: mutuisque auxiliis qui prodierant ex vrbe ad pontem sita, decem millibus non pauciores; & qui Utica aduenierant supra xv hominum millia, se sustinebant. qui vbi inuicem appropinquassent, rati Pœnos in medio deprehensos teneri, sedulo alij aliis dare mandata, inuicem se adhortari, hostem aggredi. pergebat contra Amilcar agmen ducere: præcedebant elephantæ: sequebantur equites cum leui armatura: agmen scutati clauderant. is vt videt hostem in suos ferri inconsultius, verti aciem totam imperat. igitur qui à fronte erant, hos flectere se, ac retro properare iubet: eos vero qui in extremo agmine prius erant, post factam conuersionem circumagens, in aciem instructos inimicis opponit. Afri & mercenarij fugere Carthaginienses ex pauore rati, solutis ordinibus eos inuadunt, ac manu pugnam valide capessunt. vbi vero equites post conuersionem proximam ordinatis hostem sustinere, ac reliquam aciem obducere ceperunt: Afri,

qui temere ac sparsim certamen erant orsi, inopinata illorum virtute percussi, in fugam subito inclinantur. horum deinde alij, quum in suos à tergo sequentes incidissent, errore ducti & sibi & suis perniciem afferebant: alij, & quidem plerique omnes, equibus atque elephantis terga premantibus, permixtim sunt conculcati. Perière ex Afris & mercenariis ad sex millia: capti sunt ad duo millia: reliqui partim in urbem ponti adiacentem, partim in castra ante Vricam posita, fugere. parva hoc modo victoria, fugientes è vestigio persecutus Amilcar, proximam ponti urbem ab Afris relictam, qui Tunetum se receperant, subitus irrupit: regionem vero reliquam incursans, alia oppida ad deditionem coegit, alia vi expugnauit. atque ita Carthaginensibus, qui paullo ante de suis rebus plane desperabant, metu non nihil minuto, aliquanto audentiores eos reddidit. Matho interim in Hippacritarum obsidione permanens, Autarito Gallorum duci ac Spendio auctor erat, vt ab hostibus ne longius recederent: sed campos euitantes, quod equitum elephantorumque copia Pœni valerent, secus montium radices exercitum ducentes, quantum inimici procederent, tantum ipsi progredierentur: & vbi difficultate aliqua impeditos sensissent, impetum in eos facerent. simul cum his consiliis, ad Numidas & Afros mittit, rogans vt auxilia subministrarent, & recuperandæ libertatis occasionem ne omittant. Spendius, ex omnium nationum copiis quæ Tunete erant, militum ad sex millia seligit: iisque assumptis, quoquo irent Carthaginenses, longo agmine circa radices montium suos opponebat: etiam Gallicas Autariti copias, ad bis mille homines, secum trahens: nam cæteri Galli, qui initio sub Autarito militabant, quo tempore ad Erycem castra habebant, ad Romanos defeccerant. quum autem Amilcar in planitie quadam motibus vndique cincta confedisset, eodemque tempore Spendius Numidarum atq; Afrorum auxilia accepisset:

A ἑκκλίναρτες δ' ἡνώς ἔφευγον, ὡς αὖ εἰκὴ καὶ ἀπο-
ρῶδ' ἢν ὀπικείμενοι· λοιποὶ, οἱ μὲν τοῖς καὶ ὅπῃ
ἐπιφερομένοις ὀπιπύλοισι, ἐσφάλλοντο, καὶ
διέφθον αὐτοὶ τε καὶ τοῖς οἰκείοις· οἱ δ' ἵπλεις
ζυγεπατήθησαν ἐκ χειρὸς τῶν ἱππέων ὀπικει-
μένων αὐτοῖς καὶ τῶν θηρίων. ἀπώλοντο μὲν οὖν
εἰς ἑξακισχίλιους τῶν Λιβύων καὶ τῶν ξένων· ἐά-
λωσαι δὲ παρὲς δισχιλίους· οἱ δὲ λοιποὶ διέ-
φυγον· οἱ μὲν εἰς τὴν παρὰ τῇ γαφύρᾳ πόλιν,
οἱ δὲ ὅτι τὴν παρὰ τῇ Ἰτύκῃ παρεμβολήν.
B Ἀμίλκαρ δ' ἐκείσας τὸ παρὰ τὴν πόλιν τὸ παρὰ
ρημάριον ἔχον, εἶπετο καὶ πόδας τοῖς πολε-
μίοις, καὶ τὴν μὲν ὅτι τῆς γαφύρας πόλιν ἔξ
ἐφόδου κατέχευε, παρεμβάτω καὶ φάργιτον
εἰς τὴν Τύπτην τῇ ἐν αὐτῇ πολεμίων. τὴν δ'
λοιπὴν χώραν ἐπιπορεύομενος, καὶ μὲν παρὰ
σῆμα, πλείστας δ' καὶ χεῖρας ἐξήρει. τοῖς δὲ
Καρχηδονίοις βραχὺ τι θάρσος ἐσειργάσα-
το καὶ τόλμης, ὅτι ποσὸν αὐτοὺς ἀπαλλάξας
τῆς παρὰ τὴν Ἰππακρίτων δυσλυσίας. ὁ δὲ Μά-
θων αὐτοὺς μὲν ὅτι τῆς τῇ Ἰππακρίτων πο-
λιορίας ἐπέμενε· τοῖς δὲ παρὲς τὸν Αὐτάρι-
τον τὸν τῶν Γαλατῶν ἡγεμῖνα καὶ Σπένδιον,
C ἔχοντα τῇ ὑπερβαλὺν συνεβούλδεν· πᾶ-
ρὰ μὲν πύδα φάργιτας ἀφ' ὅ πλῆθος τῇ
παρὰ τοῖς ὑπερβαλίοις ἱππέων καὶ θηρίων.
ταῖς δὲ ὑπερβαλίας αἰτιώμενος καὶ συ-
νεπιπύλοισι καὶ τῇ ὑπερβαλίας αἰ-
δουμένης· ἅμα δὲ ταῖς ὀπινοῖας ταύταις,
καὶ παρὰ τοῖς Νομάδας καὶ τοῖς Λιβύας
ἐξέπεμπε, δούμενος βοηθῶν σφίσι, καὶ μὴ
καταπαύεσθαι τοῖς ὑπερ τῆς ἐλδοκίας
D καχεῖ· ὁ δὲ Σπένδιος παρὰ τῶν ἐκ τῆ
Τύπτης ἀφ' ἑκάστου τῇ ἡνὸς τοῖς πόδας
εἰς ἑξακισχίλιους, παρὰ ταῖς ὑπερβαλίας αἰ-
τιώμενος τοῖς Καρχηδονίοις, ἔχον ἅμα
τοῖς παρὰ τῶν ἱππέων, καὶ τοῖς μετ' Αὐτάρι-
του Γαλαταῖς, ὄντας εἰς δισχιλίους. ὁ γὰρ λοι-
πὸν μέρος αὐτῶν τῆ κατ' ἄρχας συστήμα-
τος ὑπομολήκει παρὰ τοῖς Ρωμαίοις ὅ-
τις παρὲς τὴν Ερυκα στρατοπεδίαται. τῆ δ'
Αμίλκαρ παρεμβολήκος ἐν τῇ πύδα
πύδα καὶ ὅροι παρὰ τῶν ἱππέων, συνεβού-
E καὶ τῇ Νομάδων καὶ Λιβύων βοηθείας εἰς τὴν
καχεῖ τῶν συναΐσαι τοῖς παρὰ τῇ Σπένδιον

ἡμορμῆς ὃ τοῖς Καρχηδονίοις τὸ μὲν τὸ Λι-
 βύων ἐπιστρατοπεδίας ἀφηνίδει, καὶ ἐπὶ πρὸς ὄ-
 ποι, τὸ δὲ τὸ Νομάδων ἀπ' ἑσθῆς, τὸ δὲ πρὸς τὸ
 Σπένδρον ἐκ πλαγίον, μεγαλύτερον αὐτοῖς ἀπο-
 ρίαι σιμῶν παρῆσαν, καὶ δυσὲς φέρεται. Καθὰ
 ὃ τὸ χαλεπὸν ἔπαι, Ναραύασος, ὡς μὲν Νομάς
 τὸ ἐσθλὸν εἶς, ὡς δὲ πλήρης ὁρμῆς πο-
 λεμικῆς. ὅσα αὖ μὲν οἰκίως δέχεται πρὸς
 τοὺς Καρχηδονίους, παρειαὶν ἔχον σύσασιν
 τότε ὃ μάλλον κεραιμήτην ἔχει τὸ Ἀμίλχου
 στρατηγὸν καὶ ἀξίωσιν. ὁ δὲ καὶ νομίμως ἔχον δι-
 φυῇ χαλεπὸν πρὸς ἐντευξίν αὐτῶν καὶ σύσασιν,
 ἥκε πρὸς τὴν στρατοπεδίαν, ἔχον πρὸς αὐτὸν
 Νομάδας εἰς ἑκατὸν. καὶ σιμῶντας ὃ χαλε-
 πει, ταλμυρῶς ἐλθὼν καὶ ἀσπίδι τῇ χεῖρ. τὸ Ἀ-
 μίλχου θαυμάσιος τὸ ἐπιβολὴν, καὶ πρὸς
 πέμψαντος ἵνα τὸ ἵππῳ, εἰς λόγους ἔφη βύ-
 λαζ σιμῶν τῶν στρατηγῶν. ὁ δὲ παρῆσαν
 δ' ἀκμὴν, καὶ ὁ δὲ παρῆσαν τὸ τὸ Καρχη-
 δονίαν ἡγήμενος, πρὸς αὐτὸν ὁ Ναραύασος τὸν
 ἵππον καὶ τὰς λόγχας τοῖς μὲν αὐτοῖς, κεραιῶν
 αὐτοῖς ἀνταρῶς εἰς τὸ κεραιῶν. οἱ δὲ
 τὰ μὲν ἐθαύμαζον, τὰ δὲ κατεπλήθητο τὴν
 πόλιν. ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν εἰς τὸν πρὸς αὐτὸν
 εἰς τὰς χεῖρας. ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν εἰς λόγους,
 ἔφη πᾶσι μὲν Καρχηδονίοις δύναν, μάλιστα
 δὲ ἐπιθυμῶν Βάρκα, ἡμεῖς φίλος. ὁ δὲ καὶ τὸν
 κεραιῶν συσταθῶν αὐτῶν, καὶ κεραιῶν
 ἀδύλως πρὸς ἑρῶν καὶ πάσης ἐπιβολῆς. Ἀ-
 μίλχας ὃ τῶντα ἀκούσας, ὅπως ἦδη μεγά-
 λως, ἐπὶ τε ὃ καὶ τὸ παρῆσαν θάρσος, καὶ τῇ
 καὶ τὸ ἐντευξίν ἀπλότῃ τὸ καλίσχον. ὡς οὐ
 μόνον ἀδύλως καὶ αὐτὸν πρὸς αὐτὸν
 τὸν πρὸς αὐτὸν. ἀλλὰ καὶ τὸ θύγατρεα δύναν
 ἐπιπείλατο μὲν ὅρου, ὁ δὲ φυλάξαντος αὐ-
 τῶν τὸ πρὸς Καρχηδονίους πίστιν. ἡμορμῆς ὃ
 τὸ ὁμοθυμῶν, ὁ μὲν Ναραύασος ἥκε, τοῖς ὅφ.
 αὐτὸν τεταγμένοις ἔχον, Νομάδας ὅντας εἰς
 διχαλίους. ὁ δὲ Ἀμίλχας πρὸς ἡμορμῆς αὐ-
 τῶν τὸ χαλεπὸν τῶντος, κεραιῶν τοῖς πολε-
 μίοις. οἱ δὲ πρὸς τὸ Σπένδρον συνάψαντες ἐπὶ
 τῶν τοῖς Λίβυσι, καὶ καὶ ἀντὶς εἰς τὸ πε-
 δῖον, σιμῶντας τοῖς Καρχηδονίοις. ἡμορμῆς
 ὃ μάχης ἰσχυρῆς, εἰκόων οἱ πρὸς τὸ Ἀμίλ-
 χου. καλῶς μὲν τὸ θηρίων ἀγροισαμένων. ἐ-
 πιφανεστάτῃ τὸ Ναραύασος κεραιῶν

Afris à fronte castra repente ponentibus, à tergo Numidis, ad latus Spendio, in magnas angustias & prope ineluctabile periculum Carthaginienſes deueniunt. Per id tempus Narauasus quidam erat, genere Numida, inter ſuos nobiliſſimus, militari animo iuuenis. hic Pœnis iam ante fauebat, propter eam notitiam quæ patri ipſius cum illis interceſſerat: tunc vero Amilcaris ducis præſtante gloria motus, magis adhuc in eadem mente eſt confirmatus. itaque ratus opportunum veniſſe tempus eius conueniendi, & gratiæ conciliandæ, ad caſtra accedit, centum circiter Numidis comitatus. iamque vallo proximus, ſubiſtit intrepidus, manu mota dans ſignum. Amilcar quid hic ſibi vellet admirans, vnum ex equitibus ad eum mittit. ille ducem conuenire ſe velle, dixit. dum Pœnus cum maxime dubitabat, verbis fidem non habens; Narauasus equum & haſtas comitibus tradit, & magna confidentia nudus intra munitiones venit. mirari omnes & ſtupere ad hanc hominis audaciam. excipiunt tamen venientem, & cum eo congrediuntur. Narauasus colloquio inſtituto dixit, omnibus ſe quidem Carthaginiēſibus bene velle: ſed cum Barca imprimis iungere amicitiam optare. ea nunc ſine veniſſe, vt ipſi conciliaretur; futurus illi in poſterum omnis conſilij atque incepti conſors fidelis. Hiſa auditis tanta lætitia inceſſit Barcam, & quia magna fiducia iuuenis acceſſerat, & quod miram in ſermonibus ſimplicitatem præ ſe ferebat; vt non ſolum in ſocietatem omnium conſiliorum lubens illum admitteret: ſed filiam quoque ſuam ei ſe daturum iureiurando confirmaret: dum modo in fide populi Carthaginiēſis perpetuo inaneret. iſto fœdere, venit Narauasus cum Numidis quibus imperabat, circiter bis mille. Amilcar hac manu adauſus, copias ad pugnam educit. Spendius cum Afris ſe coniungit. iuncti omnes in campum deſcendunt, & cum Carthaginiēſibus conſigunt. ſic pugna atrox: vincit Amilcar: nam & elephantibus ſtrenuè certant, & Narauasus inſignem præ cæteris eo prælio

operam nauauerat. easēre fuga Autaritus & Spendius : è reliquis desiderati sunt ad decem millia : capti ad quatuor. Hac victoria parta Amilcar, captiuus qui secum militare vellet, potestatem eius facit, & de spoliis castrorum arma ipsis præbet. qui recusabant, iis pro concione dixit, eorum quæ hæcenus deliquissent, veniam se illis dare; iccirco liberam facultatem omnibus tribuere, abeundi quò sua quemque voluntas ferret. in posterum ne quod telum nocium cōtra Carthaginienſes quicquam eorum gestaret, magnopere interminatus est. qui secus facere deprehensus foret; hunc omni spe veniæ præcisa, graue supplicium manere. Per idem tempus mercenariorum præsidium quod in Sardinia erat, Marthi ac Spendij exemplum secutum, aduersus Carthaginienſes qui in insula erant, insurgit. Bostarem igitur auxiliorum præfectum, in arcem conclusum, cum suis popularibus interimunt. deinde quum eodem Pœni Hannone duce novas copias misissent, atque etiam illæ Hannone relicto ad coniuratos se adiunxissent; viui Hannonis potiti, confestim ipsum quidem in crucem agunt: Carthaginienſes vero omnes qui erant in insula inulitatis atque exquisitis suppliciis cruciatos necant. tum autem, urbium potentes facti, insulam vi obtinebant: donec seditione inter ipsos & Sardos orta, in Italiam ab illis sunt eiekti. atque hoc modo à Carthagine alienata est Sardinia: insula & magnitudine, & frequentia hominum, & fructuum prouentu præstans. sed quia de illa multi iam multa scripserunt, necessarium non duximus, super re de qua dubitat nemo, aliis dicta reponere. cæterum Martho, Spendius, & vnâ cum his Gallus Autaritus suspectam illam humanitatem habebant, qua vsus Amilcar erat erga captiuos. itaque veriti ne & Afri & pars magna mercenariorum ea arte deliniti, ostensam sibi impunitatem cupide amplecterentur: habito concilio deliberant, quî possent aliquo insigni ad impietatem facinore edito, multitudinem aduersus Carthaginienſes penitus efferare. Placuit er-

A λχείαι. ὁ μὲν οὖν Αὐτάρης καὶ Σπένδιος διέφυγον· τῶν λοιπῶν ἔπιπτον μὲν εἰς μυρία· ἐάλωσαν δὲ εἰς τετρακισχίλους. ὁππότε λαοὶ τοῦ δὲ καὶ βορῶμας, Ἀμίλκαρ τοῖς μὲν οὖν βυλομήδοις τὴν αἰχμαλώτων μετ' ἑαυτῶν συστάντων, ἄλλοις δὲ δόξα, καὶ καθόπιζεν τοῖς ἀπὸ τῶν πολεμίων σκύλοις. τὰς δὲ μὴ βυλομήδους ἀφείλας πρὸς ἑλὲ φάσκων, ἕως μὲν τῶν συγχρόμων αὐτοῖς ἔχον τὴν ἡμέτην. δὲ καὶ συγχρόνως ἔπειτα καὶ τὰς ἰδίας ὁρμαῖς, ὅτι αὐτοὶ ἕκαστος αὐτῶν προαιρήται. μετὰ δὲ ταῦτα διηπειρήσαντο, μηδὲν φέρει ὅπλοις πολεμίοις καὶ αὐτῶν. ὡς ἐὰν ἀλλήλους, ἀπαιρητὴν τὴν ἐξόμνησιν. Κατὰ δὲ τοῖς αὐτοῖς χρόνοις οἱ τῶν Σαρδόνων τῶν πᾶσι τῶν φυλάκων τῶν μεσοφόρων, ζηλώσαντες τοὺς αὐτοὺς τῶν Μάρθου καὶ Σπένδιου, ὁππότενται τοῖς ἐν τῇ πόλει Καρχηδόνι. καὶ τὸ μὲν τότε πρὸς αὐτοὺς ὄντα βοήταρχοι Βώσπασιν συγχέοντες εἰς τὸ ἀκρόπολιν, μετὰ τὴν ἑαυτῶν πολιτῶν ἀπέκταναν. αὐτοὶ δὲ τῶν Καρχηδόνιων στρατηγῶν ἄλλοις φάσκων μετὰ δυνάμει Αἴκωνα, καὶ περὶ καὶ τούτων τῶν δυνάμειν ἐκείλων πρὸς τὴν Αἴκωνα, καὶ μετακινῶντες πρὸς σφᾶς· ἡρόδοτος (ὡς γὰρ κίριος τῶν περὶ φημι, τῶν αὐτῶν, τῶν αὐτῶν ἔπιν μὲν αἰσχυρῶσαι μετὰ δὲ ταῦτα τῶν αὐτῶν μετὰ δὲ τῶν πολεμίων, πρὸς τὰς ἐν τῇ πόλει Καρχηδόνι ἐρελῶντες ἀπέκταναν. καὶ ὁ λοιπὸν ἥδη ποιησάμενος τὰς πάλαις ὑφ' ἑαυτοῖς, εἶχον ἐκείνως τὴν πόλιν, ἕως ὅτε κατασφάγαντες πρὸς τοὺς Σαρδόνιους, ἄλλοις πρὸς ἐκείνους εἰς Italίαν. ἡ μὲν οὖν Σαρδὼν τῶν τῶν

D ἔπιν ἡλοτεκνῶν Καρχηδόνιος, ὅσα πόλεις καὶ τῶν μεγάλων καὶ τῶν πολυαφειρίας καὶ τοῖς ἡμῶσι διαφύουσαι. τὰ δὲ πολλοὶ, καὶ πολλοὶ ὑπὸ αὐτῆς πεποιῶσαι λόγον, οἷον αἰσχυρῶν ἡγούμενός ἐστι τῶν αὐτῶν καὶ τῶν ὁμοιογενέων. Μάρθου δὲ καὶ Σπένδιου, ἅμα δὲ τούτοις Αὐτάρης ὁ Γαλάτης, ὑποδόμενος τῶν Ἀμίλκου φιλαφειρίας εἰς τὰς αἰχμαλώτους, καὶ φοβηθέντες μὴ τὰς ταύτας ἔπιν ψυχὰς γιγνέσθαι ὁρμήσαντες πρὸς τὴν ὑποδουμένην ἀσφάλας, οἱ τε Λίβυες καὶ ὁ τῶν μεσοφόρων πληθὺς, ἐβλάσαντο, πῶς αὐτοὺς κατασφάγαντες ἡ τῶν πρὸς αἰσχυρῶν, εἰς τέλος ἀποθνήσκουσιν τὰ πλῆθη πρὸς τοὺς Καρχηδόνιους. ἔδοξεν

αὐτοῖς συναθροίσαντες πολλοὺς ἄνθρω-
 μόνου δὲ τούτου γραμματοφόρον εἰσήγαγον
 ὡς ἀπεσταλμένον ὑπὸ τοῦ ἐκ Σαρδόνιος ἀν-
 ρετιστῶν. ἡ δ' ἐπιστολὴ διεσάφη, τὸν τε Γέσκω-
 να καὶ τοὺς μετ' αὐτὸν πόντας, ὡς πρῶτον δὴ
 εἶπε Τύνητι, κατὰ τὸν ἐπὶ τῷ ποταμῷ
 φυλάττειν ἐπιμελῶς ὡς παρακλήσαντων ἑαυ-
 τὸν τῷ στρατοπέδῳ τοῖς Καρχηδονίοις ὑπὸ
 τοῦ τούτων ὄψεσθαι. λαβόμενος δὲ τὸ ἀφορ-
 μῆς ταύτης ὁ Σπένδιος, παρὼν μὲν πρῶ-
 τε καλεῖ μὴ πιστεύειν τῇ ὑπὸ τοῦ στρατηγῆος
 τῷ Καρχηδονίῳ γνησιότητι φιλανθρω-
 πίας πρὸς τοὺς ἀχμελώτοις. οὐ γὰρ οὕτως
 παραμένοντες αὐτὸν ταῦτα βεβουλόμεθα
 περὶ τὴν ἀλότην, ἀλλὰ δεῖ τῆς ἐκείνων ἀφέ-
 σεως ἡμῶν ἐκχεῖν ἡμέας ἀποδίδοντες τὸν
 ὅτι μὴ πῖνας, ἀλλὰ πόντας ἡμᾶς ἅμα πει-
 ρήσασθαι πιστεύσαντας αὐτῷ. πρὸς δὲ τοῖς
 φυλάττειν πρὸς μὴ παραμένοντες τοὺς πε-
 ρὶ τὸν Γέσκωνα, καὶ παρὼν μὲν ὑπὸ τοῦ
 ἐκ τῶν, μεγάλα δὲ βλάβῃσι τὰς ἰδίας πρά-
 ξεις, ἀδρα τοῦτον καὶ στρατηγὸν ἀγαθὸν ἐά-
 σαντες ἀφ' οὗ, οἱ εἰς αὐτοῖς ἔσθαι
 ἐκ τῶν φοβερώτατον. ἐπὶ δὲ ταῦτα λέγοντος αὐ-
 τῷ, πρῶτον ἄλλος γραμματοφόρος, ὡς δὲ τὸ
 ἐκ τῶν Τύνητος ἀπεσταλμένος, παρὰ πᾶσι
 τοῖς ἐκ τοῦ Σαρδόνιος ἀποσταλμένοι. ἐφ' οἷς Ἀν-
 τίστροφος ὁ Γαλατίας ἐπιβλῶν, μίαν ἔφη ὅτι
 ρίαν εἶναι τοῖς αὐτῶν πράγμασι, ὅτι πᾶσας
 ἀποκτείναντες ἐκ Καρχηδονίων ἐλπίδας. ὥς
 δ' αὖ ἀντίχρηται ὡς τὴν ἐκείνων φιλανθρω-
 πίας, ὅτι διωκτὸν αὐτοῖς ἀληθινὸν ἡμέας τὸν
 σύμμαχον. δεῖ δὲ ἡμεῖς τοῖς πιστεύειν, τοῖς
 ἀκούειν, τοῖς τοῖς πρὸς τὸν τοῦτον, οἱ π-
 ρὸς αὐτῶν τὸ ἀπερριπτόμενον καὶ πικροτάτων ἐ-
 γκλέωσι καὶ Καρχηδονίων. τοὺς δ' ἐκ τῆς
 ταύτης λέγοντας, παρὼν καὶ πολεμίοις ἡ-
 γῶσαι παρήν. ταῦτα δὲ εἰπὼν, παρήν καὶ
 συμβούλῃσι τὸν τε Γέσκωνα καὶ τοὺς μετ'
 αὐτὸν συληφέντας, καὶ τοὺς ὑπερὶ ἡγομέ-
 νοις ἀχμελώτοις τῶν Καρχηδονίων, ἀνι-
 σταμένους ἀποκτείνειν. παρακλήσαντος δὲ τοῦ
 εἰπεῖν τῶν συμβουλίας, δεῖ δὲ πολλοὺς
 τὸ φωνεῖν αὐτὸν σπένδιον. πάλαι γὰρ στρατηγός
 μὲν ἦν δὲ ἀφ' ἐλπίδας Φοινικιστῶν. ταῦτα

A go, milites in unum conuocari: dein-
 de in hunc cœtum introducit ta-
 bellarius cum epistola, quasi ab ciui-
 dem societatis hominibus qui in Sar-
 dinia erant, missus. erat autem in e-
 pistola scriptum, custodirent magna
 cura Gesconem, & ceteros qui cum
 illo erant omnes, quibus ut ante o-
 stendimus, Tunete fidem violaue-
 rant. esse enim in exercitu nonnul-
 los, qui cum Carthaginiensibus secre-
 ta consilia ad eos liberandos inierint.
 hac occasione arrepta Spendius, pri-
 mum hortatur suos, ne in ea huma-
 nitate quam Pœnus captiuus exhib-
 uerat, spem ullam salutis pone-
 rent. non enim id illum spectasse
 hoc consilio, ut captos seruaret: sed
 id potius egisse, ut illis dimittendis,
 nos omnes in potestatem redigat: &
 sic, non aliquos, sed omnes nos si-
 mul, si fidem illi habuerimus, suppli-
 cio afficiat. ad hæc cauendum. admo-
 net, ne Gescone dimisso, ludibrium
 hostibus debeant, & præterea re-
 bus suis plurimum incommodent: si
 talem virum, ducem egregium, quem
 par sit credere hostem ipsis futurum
 maximè terribilem, fuerint euade-
 re. hæc adhuc loquebatur Spendius,
 cum ecce alium tabellarium, qui fin-
 gebat se ab iis missum, qui Tuneti
 sedebant; literas idem cum Sardi-
 niensibus dicentes, afferens. post ista
 prodit Autaritus Gallus, & salutem
 vnicam rebus ipsorum esse ait: si om-
 ni spei quæ à Carthaginiensibus o-
 stenderetur, semel renuntiassent.
 quamdiu namque aliquis illorum hu-
 manitatem respiceret, non posse eum
 D hoc animo præditum, veram cum ip-
 sis societatem colere. orare igitur, eis
 crederent, eos audirent, iis ausculta-
 rent, qui inimicissimarum & acerbis-
 simarum sententiarum ^{adueniens Carthaginiensibus} auctores es-
 sent. qui his contraria dicerent, pro
 hostibus ac proditoribus haberi pe-
 tebat. hæc locutus, hortari suaderé-
 que cepit, ut Gesconem quique cum
 eo capti essent, necnon quotquot
 postea à Carthaginiensibus viui in
 potestatem venissent, cruciatos om-
 nes trucidarent. Omnino vir hic in
 E conciliis plurimum poterat, quod di-
 centem multi intelligerent. nam &
 Punice loqui didicerat, longo mili-
 tiæ usu, quam etiam ob causam,

quod per diu sub signis fuerant, plerique cum se blandius inuicem compellabant, hac lingua utebantur. Autaritus ergo vna voce laudatus à multitudine, magnam ex ea concione laudem reportauit. quum autem ex omnibus nationibus multi accessissent, propter merita egregia Gesconis erga ipsos, cruciatus saltem deprecari ab eo cupientes: multis simul verba facientibus, & vno quoque propriam gentis suæ loquelam vsutpante, nihil poterat intelligi. vbi tandem intellectum vtrumque est, supplicium istos deprecari; atque aliquis assidentium dixit, **FERI OMNES**; cunctos qui accesserant, lapidibus simul obruerunt. & istos quidem, tanquam à bestiis interemtus propinqui extulerunt. at Gesconem & reliquos captiuos, numero ad septingentos, extra vallum ducit Spondius. & productis paullum ultra castra, manus primo præcidunt, initio facto à Gescone ipso: quem virum aliquanto prius, omnibus prælatum Carthaginienfibus, & bene meritum de se pronuntiauerant, & controuersiarum suarum arbitrum tulerant. manibus præcis, miseros decartuant. mutilatis crura suffringunt; & spirantes adhuc in fossam coniiciunt. Carthaginienfes cognito horum infortunio, qui aliud nihil possent, lamentantes, tantisque malis ingemiscetes, ad Amilcarem & ducem alterum Hannonem legatos mittunt; orant Reip. ferant opem, & miseris exde hostium parentent. missi & caduceatores ad scelere impiatos, qui defunctorum cadauera tollerent. illi neque hæc tradiderunt, & eos qui aduenerant monuerunt, ne vel caduceatorem postea ad se mitterent, vel legatum. si qui accederent, eodem supplicij genere cum Gescone perituros. Decretum deinde, multum sese inuicem hortati, in posterum faciunt; quicumque Carthaginienfium captus fuerit, hunc se cruciatum prius occisuros: quicumque è focis illorum, hunc præcis manibus ad Carthaginienfes remissuros. idque postea magna cura semper seruauerunt. Hæc igitur intuens aliquis merito dixerit, non corpora

A δὲ πως οἱ πλείους συνεισάγουσι τῇ ἀγέλει, ἔχοντες τὸν πῶς γενημένης στρατείας. δὲ πρὶν ἐπαινεσάμενος αὐτοὺς ὁμοθυμαδὸν ἔειπεν, πολλοὶ δὲ μὲν διδόμενοι ἀνέχονται. πολλοὶ δὲ πρὸς ἀπορροαίαν ἀφ' ἐκείνου ἡγούμενοι, καὶ βουλευμένοι αὐτῷ πρὸς αὐτῶν τὴν αἰχμήν, ἔχοντες γενημένης ἐκ τῷ Γέσκωνος εἰς αὐτοὺς ἀνέχονται. ὅτε μὲν τὸ λεγόμενον οὐδὲν ἔτι συνέτερον ὡς αὐτὰ πολλὰ, ἐκείνου δὲ καὶ τῶν ἰδίων ἀγέλει συμβαλόντος. ὅπῃ δὲ καὶ πρὸς γενημένη δὲ πρὶν τὴν ἡμετέραν πρὸς αὐτῶν καὶ ἵς ἐκ τῶν κατημένων εἶπεν, ὅτι **ΒΑΛΛΕ ΠΑΝΤΑΣ**, ἅμα κατέλυσαν τοὺς ἀπορροαίαν. καὶ τοῖς μὲν ὡς ὑπὸ θηρίων διεφθαρμένοις, ἐξέφερον οἱ πρὸς σπύργους. τοὺς δὲ πρὸς τὸν Γέσκωνα λαβόντες, ὄντας εἰς ἐπὶ αὐτοῖς, ἤγον ἐκ τῶν χείρας οἱ πρὸς τὸ Σπύργον. καὶ πρὸς αὐτοὺς βραχὺ πρὸς τὴν στρατοπέδου, πρὸς μὲν ἀπέκαστον τὰς χείρας, ποιούμενοι τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ Γέσκωνος. ὃν βραχὺ χρόνον πρὸς τὸν ἐκ πρῶτον Καρχηδονίων πρὸς κρίνατες, αἰδέμενοι μὲν ἐπὶ αὐτῶν, ἐπὶ βέλαν δὲ πρὸς τῶν ἀμφιστοχυμένων. ὅπῃ δὲ πρὸς χείρας ἀπέκασαν, ἡκρότητάς τοις παλαιώτεροις. καὶ λαβόντες δὲ καὶ σιωτρίαντες τὰ σέλη, ἐπὶ λαβόντες ἐπὶ βέλαν εἰς ἵνα πᾶσιν. οἱ δὲ Καρχηδόνιοι ἔδυσχήμενοι αὐτοῖς αἰατῆλάντες, ποῖν μὲν σὺν εἶχον, ἐχέλιαν δὲ καὶ πρὸς ταῖς γιγνώσκοντες τῇ συμφορᾷ, πρὸς μὲν Ἀμίλχαν καὶ τὸν ἕτερον τῶν στρατηγῶν Ἀνικωνα πρὸς βέλαν ἐξέπεμπον, διόμενοι βοηθῶν καὶ ἡμετέραν τοῖς ἡτυχημένοις. πρὸς δὲ τοὺς ἡστέκοντας κήρυκας ἐξ ἀπέσλλον πρὸς τῆς τῆ νεκρῶν αἰατῆσως. οἱ δὲ ὅτε ἔδδσαν, πρὸς πρὸς τῆς παρῶν, μήτε κήρυκα πῶς πρὸς σφᾶς, μήτε πρὸς βέλαν, ὡς τὴν αὐτῆς καλῶς ὑπομνήσκοντες τοὺς πρὸς αὐτοῖς, ἡς νῦν Γέσκων τέτυχε. πρὸς δὲ τὸ λαβόντες ἐδδμαλοποιῶν καὶ πρὸς αὐτοῖς, ὃν μὲν αὐτῶν λαβόντες Καρχηδονίων, πρὸς αὐτοῖς ἀποκτείναν. ὃν δὲ αὐτῶν συμμαχούτων αὐτοῖς, ἀποκτείναντες τὰς χείρας, αὐτῆς εἰς Καρχηδονίους ἀποπέμπουν. ὃ δὲ καὶ διέτελεσαν ἐκτελέσαντες ποιούντες. δὲ πρὶν εἰς τὰ βέλαν, ὅτε αὐτῶν εἶπεν ὁμήσειν, ὡς ὅ

μοίσι τὰ θύματα τῶν αἰδεσθῶν, καὶ πῶς τὸ ἐν αὐτοῖς θηριώμενον ἐλκὼν καὶ θυμὸν ἀποδραμεῖν συμβαίνει, καὶ τελείως ἀβελήητα γίγνεται πολὺ ὅμως καὶ ψυχῆς. ἐπὶ τε γὰρ τῶν ἐλκῶν, εἰ μὴ θεραπείας τοῖς τοιαύτοις προσάγῃ τις, ὑπὸ αὐτῆς εὐίτε τῆς ἐρεθίζουμένης θάττον πεινῶται ἢ ἰομύει. εἰ δὲ πάλιν ἀφῇ, καὶ τὸ δὲ αὐτὸ φύσιν φθείρεται ὁ συνεχὴς, ἕκ ἑκά παύλας, ἕως αὖ ἀφανίσῃ τὸ ὑποκείμενον. ταῖς τε ψυχῆς πρὸς ἀληθείας τοιαύταις πολλάκις ἐπιφύονται μελαγχολία καὶ σπυγδαίαι, ὥστε μηδὲν ἀσπίδες εἶναι αἰδεσθῶν μηδὲ ὁμότερον ἀποτελεσθαι τῆς ζωῆς. εἰς εἰ μὴ συνιῶμεν πρὸς τὴν προσάγῃ καὶ φιλαδεσπίαν, ἐπιβλήν καὶ παρὰ λογισμὸν ἡγεμόνων ὁ συμβαῖνον ἀπιστότεροι καὶ δυσμενέστεροι γίνονται πρὸς τὰς φιλαδεσπούντας. εἰ δὲ ἀντιμιθρῇ ἀφαιμολώμενος τοῖς θυμῶν, ἕκ ἑκά τῶν ἀπειρημένων ἢ δεινῶν, ὁποῖον οὐκ αἰδέσονται, οὐ καλῶ ἡγεμόνοι τὴν τοιαύτην πάλμας. τέλος δὲ ἀποδραμεύοντες, ὁξέσονται τῆς αἰδεσθῆος φύσεως. τὸ δὲ ὁξέσας ἀρχήν μὴ καὶ μεγίστην μερίδα νομισέον, ἐρηνοποιήσῃ, καὶ ἐφύλῃ ἐκ παίδων κακίῳ. συνεργά ὃ καὶ τὰ πλείω, μέγιστα δὲ τὸ συνεργῶν, τὰς αὖτὸ τὸ προσεσώτων ὑβρίδων καὶ πλεονεξίας. αἱ δὲ τότε σωέσθαι, καὶ πρὸς μὲν τὸ σύστημα τῆς μεταφύων, ἐπὶ δὲ μάλλον πρὸς τὰς ἡγεμονίας αὐτῶν ὑπαρῆναι. Αμύλκας δὲ δουρηνόμηνος τῇ τῆς πολεμίας ἀπονοίας, τὴν μὲν Ἀἰώνια πρὸς εἰ αὐτὸν ἐκάλει πεπεισμένος, αἰδεσθῶν δὲ τὸν ὁμοῦ τῆς στρατοπέδων θάττον ἐπὶ τῇσι τέλεος τοῖς ὅλοις. τῆς δὲ πολεμίας ὅς ποτε κρατήσῃ, τοῖς μὴ ἐν χρεὼν νόμῳ διέφθρε, τοῖς δὲ ζωχρεία πρὸς αὐτὸν εἰσπαραχθείτας, ὑπέβηλε τοῖς θηρίοις. μίαν ὁρᾶν λύσιν πάντων, εἰ διωκτοῖς τοῖς ἐξέχουσιν ἀρδύν ἀφανίσαι. δοκούντων δὲ τῶν Καρχηδονίων ἐπιχυδαιέρας ἐλπίδας ἔχειν ἢ δὴ καὶ τὸν πόλεμον, γίνεται τις ὁλοκαυτὸς καὶ ἀδύνατος πρὸς αὐτοὺς παλινρῶσα τῶν στρατημάτων. οἱ τε γὰρ στρατηγαὶ σωελεῖσθαι ἐπὶ τὸ αὐτὸ, διαστῆσαι πρὸς σφᾶς ἐπὶ τῶν τοιῶν, ὥστε μὴ μόνον τὰς καὶ τῆς ἐξέχουσιν ἀδύνατον χειρὸς, ἀλλὰ καὶ κατὰ σφᾶς αὐτῶν πολλὰς ἀφαιμαῖς διδόναι τοῖς ὑποτακτικοῖς, ἀφ᾽ οὗ τὴν πρὸς ἀλλή-

A solummodo hominum, & quæ in iis nascuntur ulcera tuberæque nonnulla aliquando cfferari, ut prorsus fiant infanabilia: sed multo etiam magis hoc ipsum animis euenire. & in ulceribus quidem, si curationem ita affectis admoucas, illa ipsa irritatur malum, ut tanto serpat velocius: rursus si curatio omittatur, proxima quæq; loca corrumpendo, ut natura est horum ulcerum, non ante finem faciunt, quam corpori subiecto pernitiē attrulerint. similiter in animis quoque fuligines quædā ingenerantur, ac tabes eiusmodi, ut nullū animal inueniri possit, quod impietate atque crudelitate homo non superet. his si veniā delictorum dare, & humanitatem præstare velis, dolū ac fraudē subesse rati, minus etiā quam antea fidei habet, & acriorib. odus eos persequitur, à quib. fuerint humanitate prouocati. sin contra certare animis cum illis instituas, & crudelitatem crudelitate ulcisci; nullū est tātum nefas, nullū scelustā abominandum, quosc non obligent: quum talē audaciam ducant laudi: donec tandē exuant hominem & in feras euadant. Nō est autem dubitandum prouenire hunc animorum habitum à malis moribus, & praua à teneris educatione. sed ad iuuātes causæ sunt vel plures: inter quas omnes principem locū tenent iniuriæ à magistratib. illatæ ac rapinæ. id quod tunc tēporis locū habuerat cum in vniuerso mercenariorum corpore: tū in illorum maxime ducibus. Amilcar per hanc desperatam hostiū audaciam magnis difficultatibus confictatus, Hannonem ad se vocat: persuasus, si omnes copię in vnum cogerentur, vniuerso bello facilius posse finem imponi. hostium quotquot in ipsius potestatem veniebant, vel in ipso discrimine iure belli eos tollebat: vel si capti ad se adducti fuissent, feris obiciebat: vnicum ratus esse tot malorum remedium, si ad incernctionem hostes posset deletere. Quum viderentur Carthaginenses lōge meliore iam in spe de bello esse: ingenti atq; admirabili mutatione facta, res illorum sublabi retro ceperunt. nam & duces simul ac fuerunt vnā cō. discordiarum venerunt, ut nō solū rei bene gerendę tēpora omitterent, verū etiam occasiones multas sibi nocendi, hostib. darent. ea fuit inter ipsos ani-

morum dissensio & æmulatio. quod & Carthaginenses animaduertunt; qui ducem alterum abire, alterum remanere, quem exercitus elegerant, iusserunt. & præterea tempore eodem contigit, ut commeatus qui ex Emporiis, id loci apud Afros est nomen, aduehebantur, in quibus spes ferme omnes suas collocatas habebant, cum de alimentis, tum de aliis exercitui necessariis, tempestate in mari coorta, funditus perirent. Iam & Sardinia ut antè narrauimus, eorum imperio erat subtracta: quæ insula semper antea necessariis Reip. temporibus, maximo usus ipsi fuerat. Cumulus vero malorum fuit, quod & Hippacritarum & Uticensium ciuitates defecerunt: quæ solæ ex omnibus totius Africæ, non solum præsens bellum generoso animo sustinuerant: sed etiam temporibus Agathoclis, & cum Romani terram Africam inuaserunt, fortiter restiterant; atque vno verbo Remp. Carthaginensium nulla vnquam re læserant: tunc vero, non contentæ sine vlla idonea causâ ad Afros defecisse, statim ubi fidem mutarant, pro coniunctissimis ac fidelissimis erga istos se gesserunt: aduersum Carthaginenses inexpressibilem iram atque odium susceperunt. iam primum omnes qui suppetias venerant, numero ad quingentos, in urbem admissos, trucidauerunt cum ipsorum duce, ac de muris deiecerunt: deinde Afris oppidum tradiderunt: ne sepeliendi quidem occisos potestate facta Carthaginensibus, qui id petebant. Itaque his successibus elati Matho & Spendius de Carthaginis ipsius obsidione cogitarunt. At Barca secum assumpto Hannibale duce: (hunc enim ciuitas proficisci ad copias iusserat, posteaquam exercitus, accepta à Carthaginensibus potestate cognoscendi de controuersis inter duces, expedire pronuntiasset, ut castris Hanno excederet:) Barca inquam, hunc secum habens, & Narauasum, regionem incurabat, commeatibus hostem intercludens: in quo, ut cæteris quoque omnibus, multam & fidelem ei operam Numida Narauasus præbuit. & earum quidem copiarum quæ foris erant, hic tum fuit status. At Carthaginenses

A λους φιλονεικίας. ἃ δὴ καὶ σωεῖτες οἱ Καρχηδόνοι, τὰ μὲν ἐν τῇ στρατηγῶν ἀπαλλάττειν παρορτοῦσαν· τὰ δ' ἐτέρω μέρει, ὅν αὖ αἱ δυνάμεις παρορτοῦσαν. ἅμα ὃ τοῦτοι καὶ τὰ παρεχόμενα ἀγροῦς ἐκ τῆ περὶ αὐτοῖς καλουμένην Ἐμπορείων, ἐφ' αἷς εἶχον τὰς μεγίστας ἐλπίδας, ὥς τε τῇ ἑσφῆς καὶ τῇ ἄλλων ἐπιτηδείων, ὅλα φθαρῶναι σωεῖται καὶ θάλατταν ὁλοκαυτῶς ὑπὸ χιμῆρος. τὰ ὃ καὶ τῇ Σαρδόνια, κατὰ τὸ ἐπὶ τῷ παρῳ, ἐτύχονεν ἀπληροτεκωμένα, μεγάλας αὐτοῖς αἰεὶ ποτε χρείας παρεχόμενης τῆς νήσου ταύτης, καὶ τὰς παρορτοῦσαν. ὃ ὃ μέγιστον, ἢ τῇ Ἰππακρίτων καὶ τῇ Ἰτυχάων ἀπέστη πόλις, αἱ ὅτι ἐτύχονεν μόναι τῇ καὶ τῇ Λιβύῳ, ὅμοιον τῷ ἐνεσῶντα πόλεμον αἰαδεδεγμένα ἡμεῖς, ἀλλὰ καὶ τὸς καὶ Ἀγαθοκλέα χειρὸς, καὶ τῇ τῇ Ρωμαίων ἐφοδὸν ἀγροῦς ὑπομεμνημένα. καὶ συλλήδων ὅδε ποτε βεβλημένα Καρχηδονίοις ὅθεν ὑπεναπίον. τότε ὃ χρεὶς τῇ ἀλόγου παρὸς τὸς Λίβυας ἀπεσῶντος, καὶ ὅδε τῇ μετεσῶντος εὐθὺς τοῦτοι μὲν τῇ μεγίστην οἰκειότητα καὶ πίστιν ἐπαπιδείξαντο· παρὸς δὲ τοῖς Καρχηδονίοις ἀπαρτίτῃ ὅρῃν ἐνεσῶντος καὶ μῖστος. τὸς μὲν γὰρ παρὰ βεβλημένα αὐτοῖς περὶ ἐκείνοις ὅθεν εἰς πενταχοσίους, καὶ τῇ ἡγεμόνα τοῦτων ἀποκτείναντες, ἀπὸ τῶν ἐρρίψαν καὶ τῇ τείχεσι, τὴν ὃ πόλιν ἐνεχίρουν, τοῖς Λίβυσι. τοῖς γὰρ μὲν Καρχηδονίοις ὅθεν θάλασσαν συνεχώρησαν τὸς ἡτυχηκῶς ἀπὸ τῶν. τοῦτων ὃ συμβαίνοντων, οἱ μὲν παρὸς τῇ Μάθῳ καὶ Σπένδῳ, ἐπερὶ τῇ τοῖς συμβαίνονσι, πολιορκεῖν ἐνεχίρουν αὐτὴν τὴν Καρχηδόνα. Βάρκας ὃ παρὰ λαβὼν Ἀνίβας τῇ στρατηγὸν· τὸν γὰρ ὅδε ἀπέστειλαν οἱ πολῖται παρὸς τὰς δυνάμεις, ἐπὶ τῇ Ἀνίβῳ ὃ στρατοπέδον ἔχοντε διὰ ἀπαλλάττειν, καὶ τὴν ὑπὸ τῇ Καρχηδονίων αὐτοῖς δοθῶσαν ὅθεν ἐπὶ τὰς γαμοῦνας τῇ στρατηγῶν εἰσὶν παρὸς ἀλλήλους· ὅθεν Ἀμύλκας ἔχον τὴν τε καὶ Ναραύασον, ἐπὶ τὴν χεῖρα, ἀγακλείων τὰς χορηγίας τοῖς παρὸς τὴν Μάθῳ καὶ Σπένδῳ· μεγίστην αὐτῷ παρεχόμενον χεῖρα περὶ τῇ ταῦτα καὶ τὰλλα Ναραύασου τῇ Νομάδος. τὰ μὲν οὖν παρὸς τὰς ὑπαίθρους δυνάμεις, ὅς τοῖς ἑ. οἱ δὲ Καρχηδονίοι

ὡς ἐκλείοντο, πῶς παρόντων, ἡγεμονεύοντο κα-
 τὰ φύσιν ὅτι τὰς συμμαχίδας πόλεις. Ἐπι-
 σταίς ὃ ἱέρων αἰεὶ μὴ ποτε καὶ τὸ ἐρεῖντα πό-
 λεμον, μεγάλῳ ἐποίητο σπουδῇ εἰς πᾶν ὃ
 τῷ ἀκαλουμένῳ ὑπὲρ αὐτῶν. τότε ὃ καὶ μάλ-
 λον ἐφιλοσημῶτο, πεπεισμένος συμφέρειν ἐ-
 αὐτῷ καὶ πρὸς τὸ ἐν Σικελίᾳ δυναστίας, καὶ
 πρὸς τὸ Ρωμαίων φιλίας, ὃ ὄρεσθαι τὴν
 Καρχηδονίους· ἵνα μὴ πᾶντάπαν ὅλη ὃ
 πρὸς τὴν ἀκροπὴν συντελεῖσθαι τῆς ἰσχύου-
 σι· πᾶν φρονίμως καὶ νομιμῶς λογισάμενος.
 οὐδὲ ποτε γὰρ καὶ τὰ τοιαῦτα παρεστῇ· ὅθεν
 τηλικαύτῳ οὐδὲν σὺν καὶ σκοδῶν δυνά-
 στίας, πρὸς ᾧ οὐδὲ πρὸς τὸ ὁμολογεῖσθαι
 ὅτι ἐστὶν ἀδυσχρῆστα ἀμφισβητεῖν. ὃ μὲν δὲ καὶ
 Ρωμαῖοι προσημῶντες τὰ καὶ τὰς σιμῶντας δι-
 κῆρας, πρὸς τῆς ἐδὲν ἀπέλειπον. ἐν ὅρχῃς
 μὲν γὰρ ἐγένετο ἡ ἀμφισβήτησις ὅτι ἀμφοῖν,
 ἀλλὰ πᾶς τοιαύτας αἰτίας. τὸ Καρχηδονίων
 τὴν πλεονεξίαν ὅτι Ἰταλίας εἰς Λιβύῃ, καὶ χο-
 ρηγῶντας τοῖς πολεμίοις, καὶ ἀγρόντων ὡς αὐ-
 τοῖς, καὶ σχεδὸν ἀδυνατέωντων πύτων εἰς τὸ φυ-
 λακίῳ εἰς τὴν πινυατοῖς, ἡγεμονεύοντες οἱ
 Ρωμαῖοι. μὲν ὃ τῶντα ἀφ' ἀποδοῦσάμενοι
 καὶ χρησάμενοι ὅτι λόγου πᾶντας, ὅτι ποῦ-
 τον ἐδύκνησαν ὡς τῷ ἀκαλουμένῳ τῆς Καρχη-
 δονίους ἀντιπαραστήσασθαι τοῖς ὑποσχεσάμενοις
 πρὸ αὐτοῖς ἀντιμαχόμενοις ἐκ τῆς πρὸς Σικε-
 λίας πολέμου. ἀπὸ ὃ τούτου ὃ καὶ πρὸς ἐ-
 κστα τὸ ἀκαλουμένῳ, ἐπὶ μὲν καὶ φιλοφ-
 θρώπως ὑπήκουον. ὅθεν καὶ πρὸς μὲν τὴν Καρ-
 χηδονίους ἐπέβησαν τοῖς ἐμπόροις ὅτι ἀκαλου-
 μένους αἰεὶ ὃ κατεπείγει, πρὸς δὲ τὴν πολεμίοις
 ἐκάλυσαν. μὲν ὃ τῶντα τὸ μὲν ἐν τῇ Σαρ-
 δόνι μισθοφόρων, καὶ ὅτι καὶ ἀπὸ τῇ Καρ-
 χηδονίῳ ἀπέστησαν, ὅτι πᾶσι μὲν αὐτοῖς ὅτι
 τὸ ἦσαν ὅτι ὑποκύναν. τὸ δ' Ἰταλίων ἐγ-
 χερύοντων σφᾶς οὐ πρὸς δέξαντο, τηρῶντες
 τὰ καὶ τὰς σιμῶντας δικῆρας. Καρχηδόνιοι
 μὲν οὖν τὸ ἀπὸ τῶν πρὸς τῶν φίλων
 τυχεύοντες ὅτι πινυατοῖς, ὑπὲρ μὲν τὸ πολιορ-
 χίας. τοῖς ὃ πρὸς τὸν Μάθῳ καὶ Σπένδιον, οὐχ
 ἡττον πολιορκεῖσθαι συνέβαιεν, ἢ πολιορκεῖν. εἰς
 τοιαύτην γὰρ αὐτοῖς οἱ πρὸ τῇ Ἀμίλχαρ ἐνδύον
 κατέστησαν τῶν ὅτι πινυατοῖς, ὡς ἀνακατα-
 ραῖν τέλος αὐτοῖς ἀφ' ἀλύσας τὴν πολιορκίαν.

A vndique circumclusi, ad socias ciui-
 tates confugere cogeantur. Hiero au-
 tem animum ad eam rem aduertens,
 toto quidem belli tempore studiose
 quicquid rogauerant ipsis contule-
 rat: cum vero impensiore etiam stu-
 dio in eam curam incumberebat: per-
 suasus, expedire sibi cum ad suum in
 Sicilia dominatum firmandum, cum
 ad Romanorum amicitiam, salutem
 Carthaginiensium esse consultum:
 ne in potestate praepotentium peni-
 tus foret, quicquid libuisset nemine
 aduersante facere. prudenter omni-
 no & sapienter rem putans: nunquam
 enim eiusmodi principia contemne-
 re oportet, neque tanta cuiquam a-
 struenda est potentia, ut cum eo post-
 ea de tuo quamuis manifesto iure dis-
 ceptare ex aequo non queas. Sed &
 Romani foederis leges seruantes nul-
 la in re iis deerant. quanquam initio
 controuersia quaedam inter duos hos-
 ce populos, eiusmodi fere ob causam,
 contigerat. Eos qui ex Italia in A-
 fricam nauigabant, & commeatus
 hostibus comportabant, in suos por-
 tus Carthaginienses deducebant: iam-
 que prope quingentos id genus ho-
 mines carceribus inclusos tenebant;
 cum Romani grauiter succensere illis
 eo nomine ceperunt. sed iidem mis-
 sis legatis, ubi rogatu suo omnes reco-
 pissent; gratum adeo id officium ha-
 buerunt, ut extemplo Carthaginien-
 sibus ipsi vicissim donarent quotquot
 adhuc restabant penes ipsos captiui ἐ
 bello in Sicilia gesto. ab eo tempore
 prompto alacrique animo Romani
 omnia illis tribuere, quae postulassent.
 D iccirco etiam mercatoribus suis facta,
 potestate ut ad Carthaginienses ne-
 cessaria exportarent: ne ad eorundem
 inimicos accederent vetuerunt. ac
 postea mercenarios qui in Sardinia fi-
 dem mutauerant, & in insulam ipsos
 vocabant, audire noluerunt. Vtriusque
 quoque tradentes sese ipsis, quo fœ-
 deris legibus starent, non admiserunt.
 Carthaginienses igitur, eorum quos di-
 ximus opibus subleuari, obsidionem
 tolerabant. Martho vero ac Spendius
 non minus obsidebantur quam obsi-
 debant. tanta enim rerum omnium
 E inopia eos premebat Amilcar, ut tan-
 dem obsidione desistere cogerentur.
 mox

mox dilectu habito ex omni numero mercenariorum, coactique ad millia hominibus, in queis & Zaxas Afer erat cum suis, expeditionem reperere, & e regione hostium longo agmine suos ducere, atque Amilcarum observare instituunt. ac planis quidem locis, metu bestiarum & equitatus Narvasi abstinebant: montana vero & arcta occupare conabantur, cum quidem inuadendi audacia nihilo deteriores Poenis propter imperitiam tamen bellicæ disciplinæ, sæpe vincebantur. Tum nempe in ipsa re cerneretis quanto sit præstantior exercitatio cum arte & virtus imperatoria, imperitiâ & usu militiæ qui arte caret. multos enim eorum Amilcar ad minuta prælia à suis abducens, & tanquam aleator bonus circumueniens, statim trucidabat: multos vero quories signis collatis totis viribus pugnaretur, fraude irretitos de qua nihil suspicati erant, tollebat: aliis præter suam spem & opinionem omnium modo noctu, modo interdiu superueniens, terrorem incutiebat. e quibus si quos caperet viuos, bestiis omnes obiciebat. Deprehensos tandem Amilcar in loco ipsis quidem incommodo, sibi vero & suo exercitui commodo, ac ne suspicantes quidem quum castris admotis obsedisset, eò necessitatis adegit, ut qui neque prælii aleam subire auderent, neque effugere valerent, fossa vallisque cincti undique, urgente ad extremum fame sese mutuo vorare cogerentur. hanc vicem numipe diuino rependente impietati & immanitati qua in alios erant vsi, nam exire quidem ad certamen, gnari certam manere se cladem & supplicia si caperentur, non sustinebant: pacis vero ut mentionem facerent, quod præteritorum scelerum essent sibi conscij, ne venit quidem ipsis in mentem: sed auxiliis Tunete submittendis propter pollicitationes ducum acquiescentes, quominus ipsi interim aduersus scilicet omnia experirentur, non recusabant. vbi vero iam captiui quos in usum alimenti, prohi scelus! verterant, erant absumti, itémque feruorum corpora deficiebant; nemine Tuneto ad opem ferendam veniente,

A μὲν δὲ πᾶσι χρόνον ἀφείσαντες τὴν περὶ με-
ταπορῶν τὴν αἰετοῦ, καὶ Λιβύων, τὴν ἀπὸ
τῆς εἰς πεντάκις μυρίας, μὲν ὡς καὶ Ζεφ-
ξας ὁ Λίβυς ἔχων τὴν ὑφ' αὐτὸν περὶ τοῦ
ὄρητος αὐτῆς αἰτιώδην εἰς τοὺς ὑπαί-
θους, καὶ τῆς τοῦ ἐκείνου Ἀμίλκα. τὸ μὲν
ἐν περὶ τοῦ τοῦ ἀπείχοντο καὶ περὶ πληγ-
ναι τὰ θηρία, καὶ τοὺς περὶ τὸ Ναραύασον ἰπ-
πῆς τοῦ δ' ὀφθαλμοῦ καὶ τοῦ ἐπερῶντο περ-
καὶ λαμβάνειν. εἰ οἷς καὶ οἷς σιμῶν τὸ μὲν
ἐπερῶν καὶ τὸ λῆμα μὴδὲν αὐτοῦς λείπει
B τὸ ἑσπέραιον, ὅτι τὸ ἀπείχοντο πολλὰς
ἐλαττωδῶς. τότε γὰρ ὡς ὅτι σιμῶν ἐπ'
αὐτῆς τὴν ἀνθρώπου, πηλίκῃ ἔχῃ ἀφ' ὅρου
ἐμπειρία μεθοδική, καὶ γραμματικὴ διύαμις,
ἀπειρίας καὶ βίβης ἀλόγου γραμματικῆς. πολ-
λοῦς μὲν γὰρ αὐτῶν εἰς τὴν καὶ μέγας χρόνος
ἀποπερῶντος, καὶ συλλέγων ὥστε ἀγαθὸς
περὶ τῆς, ἅμα καὶ διέφθρε. πολλοὺς δ' ὡς
εἰς τοὺς ὀλοχέραις κινδύνοις, τοὺς μὲν εἰς ἐν-
δρας αὐτοπονήτοις ἐπαρῶντος αἰήρῃ τοῖς δ'
αἰελπίτως καὶ περὶ ἀδύω, ποτὲ μὲν μὲν ἡ-
C μέγας, ποτὲ δὲ ἰσχυρὸς ἐπερῶντος ὅτι
πληθύνει ὡς ὅτις λαοὶ ζῶντες, πᾶσι κα-
ρέδωκε τοῖς θηρίοις. τέλος δ' ἐπερῶντος περ-
σας αὐτοῖς αὐτοπονήτως, εἰς τοὺς ἀφύοι μὲν
περὶ τὴν ἐκείνῃ χρόνῳ, ἀφύοι δὲ περὶ
τὴν ἐκείνῃ διύαμιν, εἰς τὸ τὸ ἡγὰρ περὶ τῆς
ὡς μὴτ' ἀφ' κινδύνου πολυμῶντος, μὴτ'
ἀποδρῶντος δυναμῶντος, ὅτι τὸ τῆς καὶ χῆ-
ρα καὶ περὶ τῆς περὶ τῆς, τέλος ὡς
τὸ λῆμα σιμῶντος, ἐαδῶντος ἀλλήλων ἀ-
D νατῶντος. τὸ δαμῶντος τὸ οἰκίας ἀμ-
βῶντος αὐτοῖς ἐπερῶντος, τὴν περὶ τοῦ πᾶσι
ἀσπεία καὶ περὶ τῆς. περὶ μὲν γὰρ τὸ κιν-
δύνου εἰς ἐπὶ τῆς ἐξεία, περὶ τῆς τῆς
ἡπῆς καὶ τὸ ἡμῶντος τοῖς ἀλίσκῶντος οὔσης.
περὶ δὲ ἀφ' ὅρου, οὐδ' ὡς ὅρου περὶ
αὐτῶν μὴμῶν, σιμῶντος σφῶντος τὰ πε-
περῶντος περὶ τῆς δ' αἰετῆς εἰς
τὸ Τύνκτος βοήθειας, ὅτι τὰς τῆς ἡγῶντος
καὶ ἐπαρῶντος, πᾶσι ὡς ὅρου ποιεῖ καὶ
σφῶντος αὐτῶν. ἐπεὶ δὲ κατεχρήσθη μὲν ἀ-
E σπῶντος τὴν ἀγχαλώντος, ἐφ' ὅρου χρό-
μῶντος, κατεχρήσθη δὲ τὰ δουλικῶν τὸ
μῶντος, ἐπὶ δ' ὅτι τὸ Τύνκτος σφῶντος,

τότε προδίδου τ' αἰτίας διὰ τ' ὅτι καὶ ἐκείνη-
 σιν ἔα τ' πολλὰν τοῖς ἡγεμόσιν ὑπαρχούσης,
 ἔκριναι οἱ αὖτε τὸν Αὐτάρειον καὶ Ζαφῆαν καὶ
 Σπένδρον ἐχρήσαντο εἰς αὐτοὺς τοὺς πολεμίους, καὶ
 διὰ λαλῶν αὖτε δὲ λυσιπῶς Ἀμίλκα· πύμ-
 φαντες ὅτι κήρυκα καὶ λαβόντες συζήρημα πε-
 ρὶ φρεσείας, ἤκοντες δὲ καὶ πρὸς τοὺς Καρ-
 χηδόνους, πρὸς οὓς Ἀμίλκας ὁμολογίας ἐποίη-
 ῶτο τοιαύτας· ΕΞΕΙΝΑΙ ΚΑΡΧΗ-
 ΔΟΝΙΟΙΣ, ΕΚΛΕΞΑΣΘΑΙ
 ΤΩΝ ΠΟΛΕΜΙΩΝ ΟΥΣ ΑΝ
 ΑΥΤΟΙ ΒΟΥΛΩΝΤΑΙ ΔΕ-
 ΚΑ. ΤΟΥΣ ΔΕ ΛΟΙΠΟΥΣ
 ΑΦΙΕΝΑΙ ΜΕΤΑ ΧΙΤΩΝΟΣ.
 ἡγομένων δ' οὕτως, ὡς Ἀμίλκας ἔφη τοὺς
 πρότερον ἐκλέγεσθαι καὶ τοὺς ὁμολογίας. τὸ μὲν
 οὖν αὖτε τ' Αὐτάρειον καὶ Σπένδρον καὶ τὸν δὲ
 λαὸν τ' ἐπιφαιεσάτων ἡγεμόνων, ἔπειτα τὸν ἑ-
 κτον ἐκείνων οἱ Καρχηδόνιοι. τὸ δὲ Λιβύων,
 ἐπεὶ τ' οὐκ ἔλαβον ἡσυχίαν ἐν ἡγεμόνων νομι-
 σάντων αὐτοὺς πρὸς αὐτοὺς, διὰ τ' ὅτι σπυ-
 γήσας ἀγροῦν, καὶ διὰ τὸ αὐτὸν τ' αἰτίας ὁρ-
 μισάντων ἐπὶ τὰ ὄπλα, φησὶν αὐτοὺς Ἀ-
 μίλκας πᾶσι θύειν καὶ τὴν λοιπὴν δύνα-
 μιν, ἀπὸ μὲν διέφθρε, πλείους οὖν τῶν τε-
 δραχμοῦν, αὖτε τ' ἵππων τὸν Γείωνα κε-
 λούμενοι· οἱ συμβαίῃ διὰ τὴν ὁμοιότητα
 τῶν γήματος πρὸς τὸν εἰρημῶν ὄργων,
 ταῦτα πετυχεῖν τ' ἐπὶ τῇ πόλει. παράτας
 δὲ τὰ προδιδωμένα, τοῖς μὲν Καρχηδόν-
 ίοις αὖτις ἐλπίδα πρὸς τοὺς μεγάλους πρὸς
 τὸν βέλπον, καὶ ὅτι ἀπεγνωστοὶ ἦσαν τὴν Γε-
 τείας. αὐτοὺς δὲ μετὰ Ναρνασον καὶ μετ'
 Ἀνίβου, τὴν χώραν ἐπὶ καὶ τὰς πόλεις.
 προχωροῦντες δὲ καὶ μετὰ Λιβύων πρὸς αὐ-
 τοὺς τῶν Λιβύων διὰ τὸ γεγενησὶν ὁπλίσματα,
 ποιοσάμενοι τὰς πλείους πόλεις ὑφ' ἐαυτοῖς,
 ἤκον ἐπὶ τὴν Τύννην, καὶ πολιορκεῖν ἐπεχείρησαν
 τοὺς αὖτε τὸν Μάθω. καὶ μὲν οὖν τὴν ἀπὸ Καρ-
 χηδόνους πλεονεξίαν προεστρατοπέδωσιν Ἀνί-
 βου καὶ τὸν ἀπὸ τῆς Τύννης, Ἀμίλκας μετ'
 τῶν αὐτῶν προεστρατώνων πρὸς τὴν τείχην τὴν
 αὖτε τὸν Σπένδρον αἰχμαλώτους, ἐστύρωσαν
 ἐπιφανέως οἱ δὲ αὖτε τὸν Μάθω καταπονήσαντες
 τὸν Ἀνίβου ῥαθύμους, καὶ καταπαρήκτους
 ἀναστροφόμενοι, ἐπὶ τὴν πόλιν τὰς χώρας,

A victa malis multitudine ac ducibus
 supplicia intentante, Autaritus, Zar-
 xas, & Spendius dedendi sese hosti-
 bus & de pace cum Amilcare agen-
 di consilium capiunt. igitur per ca-
 duceatorem petito ad legationem in-
 stituendam comite, ipsi ad Car-
 thaginienses veniunt. Amilcar dedi-
 tionis leges has eis tulit. VT CAR-
 THAGINIENSIBVS FAS
 ESSET DECEM EX HO-
 STIVM NVMERO QVOS
 VELLENT CVNQVE ELI-
 GERE: CÆTEROS CVM
 SINGVLIS TVNICIS DI-
 MITTERENT. Facto fœdere,
 confestim Amilcar eos qui aderant
 eligere se ex conuentu & pacto, pro-
 nuntiat. atque hoc modo Autari-
 tus, Spendius & nobilissimi duces
 alij in potestatem Carthaginensium
 venerunt. Afri comprehensos tene-
 ri duces audito, pactonis ignari, ac
 fraudem ipsis factam suspicati, ad
 capienda arma ruunt, sed Amilcar
 admotis elephantis ac reliquo exer-
 citu ab omni parte circumuentos
 contrucidauit: erant autem hi plu-
 res numero quadraginta millibus.
 Locus vbi hæc acciderunt, Prion,
 quasi Serram dicas, à similitudine e-
 ius instrumenti nuncupatur. His re-
 bus gestis Amilcar, vt Carthagi-
 nenses, qui spem omnem salutis
 amiserant, meliora iam sperarent
 in posterum effecit. ipse cum Nara-
 uaso & Hannibale regionem oppi-
 daque circuibat. passim vero de-
 dentibus se Afris, & ob præteri-
 tam victoriam in eorum partes trans-
 euntibus, plerisque urbium sub nu-
 tum ditionemque Carthaginensium
 redactis, Tuncetum petunt, atque
 ibi Mathonem obsidere parant. Ab
 eo latere quod Carthaginem spe-
 ctat ante urbem castra ponit Han-
 nibal; in opposita huic parte Amil-
 car. post hæc Spendium & reliquos
 captiuos muris admotos in ho-
 stium conspectu crucibus affigunt.
 Matho vero animaduersa Hanni-
 balis negligentia, & nimia confi-
 dentia, munitiones illius adortus,

multos Poenorum occidit : castris excedere omnes compellit. capta est omnis suppellex castrensis ; captus etiam dux ipse Hannibal : quem illico ad Spendij crucem adductum, post acerbos cruciatus, deposito Spendij cadauere, viuum eidem infelici ligno affixerant : mactatis circa Spendij corpus xxx è nobilissimis Carthaginensium. quasi de industria hos populos inter se Fortuna composuisset, vt occasionem alternis vicibus vtrisque præberet, exquisitis suppliciis inuicem sæuendi. Sero quidem Barca, quod longe à castris aberat, factam ab hostibus impressionem sensit : sed ne tum quidem postquam rem cognouit, propter viz intermedix difficultates, ad opem ferendam accurrit. itaque castra inde mouens, ad amnem Macarem, ad eius ostium secundum mare locum castris capit. Carthaginenses vero hac inopinata clade perculsi, animis denuo concidere, ac spem conceptam abiicere. & qui paullo ante ex pauore animos resumserant, iam iterum omni spe excidebant. at procurare tamen quæ ad salutem Reip. facerent, non cessabant. Triginta igitur lectos senatores, cùmque his Hannonem ducem, qui iam ante ad hoc bellum exierat ; & præterea quod supererat ætatis militaris, (omnes enim, tanquam extremum hunc conatum effuluri, armauerant :) ad Barcam mittunt. Senatoribus etiam & etiam mandant, vt ducum animos priore controuersia sublata, omnibus modis inter se concilient : & reuocatos ad præsentis status contemplationem, colere vnanimitatem perpellant. qui ducibus in vnum locum conuocatis, post varia & sæpe repetita colloquia, euicere tandem, vt Hanno & Barca manus darent, & sententiæ ipsorum acquiescerent. à quo tempore communibus animis & consiliis cuncta administrantes, ex voto ciuium suorum omnia gerebant. Matho igitur, quum siue insidix structæ essent, siue alij alios à tergo persequerentur, quod sæpe factum, quâ circa Leptim, quâ etiam alibi, inferior semper à paruis hoc genus præliis discederet ; acie cum hostibus decernere constituit :

A πολλοὺς μὲν τῶν Καρχηδονίων ἀπέκτειναν
πάντας δ' ἐξέβαλον ἐκ τῆς γραβιδείας. ἐκ-
εῖδον οἱ καὶ τὴν ἀποκλῆν ἀπείσων. ἔραβον οἱ
καὶ τὴν γρατηγὸν Ἀνίβαν ζωρεῖαν. ἔτι μὲν ἐν
τοῦτο κατὰ πρὸς τὸν τῷ Σπειδίου σταθμὸν
ἀγανόντες, καὶ πηροσάμμοι πικρῶς, ἐκρίνον
μὲν κατὰ τὸν τῷτον δ' αἰεῖσθαι ζῶντα, καὶ πε-
ρικατίσφαζαν περὶ αὐτὸν τῶν Καρχηδο-
νίων τὴν ἐπιφαιεσάτους, πρὸς δὲ τῷ Σπειδίῳ
σῶμα· τὴν τύχης ὥσπερ ἐπίτηδες ἐκ τοῦτο
ῥαίως ἀμφοτέρωθεν ἐκρήναι διδούσης ἀφορ-
B μαὶ εἰς ὑποβολὴν τῆς κατὰ ἀλλήλων ὑμφο-
ρίας. ὁ δὲ Βάρκαρ οὐκ μὲν σιωπῆκε τὴν ἐπίτη-
τον τὴν ἐκ τῆς πόλεως, ἀλλὰ τὴν ἀπίσαντι τῶν
γραβιδέων· οὐδὲ μὲν σιωπῆκε, οὐδὲ ἔτι κα-
τέχετο πρὸς τὴν βοήθειαν, ἀλλὰ τὰς μετὰ τοῦτο
ζωρείας. ἔραβον αἰαζόμενοι ἀπὸ τοῦ Τιμήτος,
καὶ πρὸς τὸν τῷ Μάκκα ποταμῶν, κατέ-
γραβιδέοντες πρὸς τὴν ἐσθλὴν τῷ ποταμῶν
καὶ τῇ θαλάττῃ. οἱ δὲ Καρχηδόνιοι ἀπὸ τοῦτο
τῆς ἐπιτελείας αὐτοῖς φανείσης, δυσθύμως καὶ
δυσελπίως εἶχον πάλιν. ἀπὸ δὲ αἰαθαρήν-
C τες τῆς ψυχῆς, πρὸς πόδας ἐπιπῶν αὐτοῖς
τῆς ἐλπίσιν. οὐ μὲν ἐφίσταντο τῷ ποταμῶν
πρὸς τὴν ἐσθλὴν. ἀλλὰ καὶ περὶ αὐτὸν μὲν τὴν
μερσίαν τοῦτο κατὰ πρὸς, καὶ μὲν τῷτο
πρὸς τὸν μὲν ἀπελθόντα γρατηγὸν Ἀνίβαν,
σὺν οἱ τοῦτο τῆς ὑποβολῆς τὴν ἐκ τῆς ἡλι-
κίας κατὰ πρὸς, οἱ ἐκ τῆς ἐσθλῆς
ἐκ τῆς, ἐκ τῆς πρὸς τὸν Βάρκαρ·
ἐκ τῆς αὐτοῖς πολλὰ τῆς μερσίαν, καὶ
πρὸς τὸν ἀπὸ τοῦτο γρατηγῶν, ἐκ
D τῆς τοῦτο κατὰ πρὸς ἀπὸ τοῦτο, καὶ συμ-
φορῆν σφῶν αἰαζόμενοι, βλέψαι τῆς εἰς τὴν
παρὸντα τῶν τοῦτο κατὰ πρὸς. ὡν πολλοὺς καὶ
ποικίλους ἀπὸ τοῦτο λόγους, ἐκ τῆς σιωπῆ-
ζαν οἱ μὲν τῶν γρατηγῶν, ὑποκαταστήσαντες
σὺν τῶν καὶ πρὸς τῶν λεγόμενοι οἱ κατὰ
τὴν Ἀνίβαν καὶ τὸν Βάρκαρ. καὶ οἱ λοιποὶ ἤδη
συμφορήσαντες μιᾷ γνώμῃ, πρὸς καὶ τὸν
ἐκ τῶν τοῦτο Καρχηδονίοις. ὥστε τοὺς πρὸς
τὴν Μάκκα δυσχεροσάμενοι ἐκ τῶν καὶ μέρους
κινδύνους· πολλὰς γὰρ ἐποιήσαντο λόγους τε καὶ
E διωγμῶν, πρὸς τε τὴν Λέπτην τοῦτο κατὰ πρὸς
καὶ πρὸς τῶν ἀπὸ τοῦτο τέλος ἐκ τῶν
ἀπὸ τοῦτο κρίναι ὁρμήσαντες τὴν τοῦτο κατὰ πρὸς

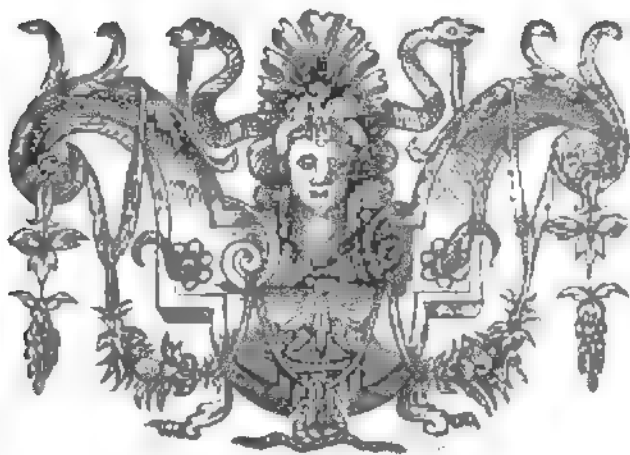
παρ' αὐτοὺς ἐχούτων πρὸς τὸ τοιοῦτον μέρος καὶ
 τῶν Καρχηδονίων. ὁ δὲ ἀμφοτέρωθεν τὸ
 πρὸς αὐτοὺς, πρὸς ἀλλήλους, μὴ πρὸς τοὺς
 συμμάχους πρὸς τὸν κίνδυνον, σιυνῶν δὲ
 τοὺς φερούσας ἐκ τῶν πόλεων, ὡς αἱ μέλ-
 λοντες ἐκκινεῖν ὑπὸ τῶν ὅλων. ὅτι δ'
 ἐκαστέρους ἢ τὰ πρὸς τὴν ἐπιβολὴν ἐποι-
 μα, τῶν παλαιῶν σιυνέβαλον ἀλλήλους ἐξ
 ὁμολόγου. ἤμορδον δὲ τὸ κινεῖται καὶ τοὺς
 Καρχηδονίους, οἱ μὲν πλεῖστοι τῶν Λιβύων ἐν
 αὐτῇ τῇ κινεῖται διεφθάρησαν· οἱ δὲ πρὸς
 τοὺς πόλιν συμφυζόντες, μετ' οὐ πολὺ πα-
 ρέδοσαν ἐαυτοὺς. ὁ δὲ Μάθως ὑποχείριος ἐγι-
 νετο τοῖς ἐχθροῖς ζωνεῖα. τὰ μὲν οὖν ἄλλα
 μέρη τῆς Λιβύης μὲν τὴν μάχην διήκως ὑ-
 πηκουσι τοῖς Καρχηδονίοις. ἡ δὲ τῶν Ἰππα-
 κριτῶν καὶ τῶν Ἰτυσιῶν πόλις ἐμμένει, ὅσοι μὲν
 ἀφορμὴν ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ δὲ
 μὴ καὶ ἀλλήλους σφίσι τοιοῦτοι ἐλέοις, μηδὲ
 συγγνώμης καὶ τοῦ πρὸς ἐπιβολῆς ἔτι καὶ
 καὶ τοῦ πρὸς ἀμφοτέρους μεγάλως ἐξ ἀφ-
 φορῆς ἢ μετεώτης, καὶ δὲ μηδὲν ἀνέχοντο ἐπι-
 ἠδύνει ἐκείνους. ὁ μὲν δὲ πρὸς τῶν παλαιῶν
 παρ' αὐτοὺς τῇ μὲν Ἀφρική, τῇ δὲ Βαρυτῇ,
 ταχέως ὑποτάσσονται αὐτοῖς ὁμολογίας ποιῶσα-
 σθαι καὶ ἀφ' αὐτοῖς διδασκόμεναι Καρχη-
 δονίοις. ὁ μὲν οὖν Λιβυκὸς πόλεμος εἰς τὴν
 αὐτὴν ἀγαθὴν πέρας, τῶν Καρχηδονίων, τὴν
 οὖν ἔχει τὸ τέλος, ὥστε μὴ μόνον κινεῖται
 πάλιν τῆς Λιβύης τὰς Καρχηδονίους, ἀλλὰ
 καὶ τοὺς αἰτίους τῆς ἀποστάσεως ημερησίου
 καὶ τῆς πείρας, ἀγαθόντες οἱ νέοι τὸν
 ἀφ' αὐτοῦ τῆς πόλεως, πᾶσαι αἰτίαι ἐπε-
 δύξαντο τοῖς πρὸς τὸν Μάθω. τρία μὲν οὖν
 ἔτι καὶ τέσσαρες πρὸς μὲν ἐπὶ ἐπὶ ἐπὶ οἱ
 μαθοφόροι πρὸς τοὺς Καρχηδονίους· πόλε-
 μοι, ὧν ἡμῖς ἴσμεν ἀκρὴ μαθόντες, πολὺ τι
 τῶν ἄλλων ὁμότητι καὶ τῶν παλαιῶν διενεχό-
 τα. Ῥωμαῖοι δὲ καὶ τὴν κατὰ τὸν ὑπὸ τῶν
 ἐκ τῆς Σαρδόνος ἀπομακρυνόμενοι μαθοφό-
 ρων πρὸς σφᾶς, ἐκκληθέντες, ἐπεβάλλοντο
 πλεῖν ἐπὶ τὴν πρὸς τὴν πόλιν ἡσυχίαν. τῶν δὲ
 Καρχηδονίων ἀγανακτούντων, ὡς αὐτοὶ κα-
 τὰ τὴν μάχην τῆς πρὸς Σαρδόνιαν δυνα-
 τείας καὶ τῶν παλαιῶν ἀπομακρυνόμενοι μαθοφό-
 ρων τὰς ἀποστάσεις αὐτῶν τὴν ἡσυχίαν.

A pronis in eandem voluntatem & Car-
 thaginienſium animis. quæ post-
 quam utriſque ſtetit ſententia, ſo-
 cios utrique ſuos ad ſocietatem cer-
 taminis inuitarunt. præſidia etiam
 ex urbibus conuocarunt, tanquam
 de ſumma rerum aleam iacturi. pa-
 ratas ad hoc inceptum rebus omni-
 bus, aciem ambo inſtruunt: & ex
 compacto prælium incunt. quum
 penes Carthaginienſes victoria fuiſ-
 ſet, Afrorum plerique in ipſa pugna
 perierunt: reliqui in oppidum quod-
 dam fuga ſe recipiunt, moxque dedi-
 tionem faciunt. Matho ab inimicis vi-
 uus eſt captus. Ac cæteris quidem in
 partibus Africæ, nulla mora fuit quo-
 minus latas ſibi à Carthaginienſibus
 leges, ſtatim ſubirent: Hippacrita-
 rum vero oppidum & Uticenſium
 in rebellionē perſtiterunt. nullum
 enim aditum neque cauſſam poſtu-
 landi pacem habebant: quoniam à
 principio eius conſilij neque locum
 neque ſpem ullam miſericordiæ aut
 veniæ ſibi fecerant reliquam. adeo
 etiam in iſtiusmodi peccatis, mode-
 rari ſibi & inexpiabile nihil ultro ad-
 mittere, longe præſtat. Sedenim
 Hanno & Barca admotis hinc illinc
 caſtris, cito illos coegerunt in eas
 leges conſentire quæ Carthaginien-
 ſibus placuiſſent. Bellum igitur vul-
 go Libycum dictum, quod in tan-
 tas Carthaginienſes anguſtias conie-
 cerat, hunc exitum habuit: ut non
 ſolum Africæ dominatum recipe-
 rent; ſed etiam à defectionis au-
 ctoribus meritas pœnas exigent.
 C Finis namque omnium hic tandem
 fuit, ut iuuentus acta per urbem
 triumpho, omni contumeliæ cru-
 ciatūſque genere Mathonem & qui
 cum eo erant, afficeret. Tres annos
 & menſes ferme quatuor mercena-
 rij cum Carthaginienſibus bellum
 fecere: omnium de quibuſ fando
 accepimus, longe crudeliſſimum &
 maxime nefarium. Eodem fere
 tempore Romani, ab illis mercena-
 riis qui Sardinia pulſi ad illos tranſ-
 fugerant, inuitati, in eam inſulam
 nauigare inſtituerunt. quod quum
 ægre ferrent Pœni, ceu meliore iu-
 re dominatio Sardorum ad ipſos per-
 tineret, iamque in eo eſſent ut inſulæ
 defectionem in auctores vindicarent:

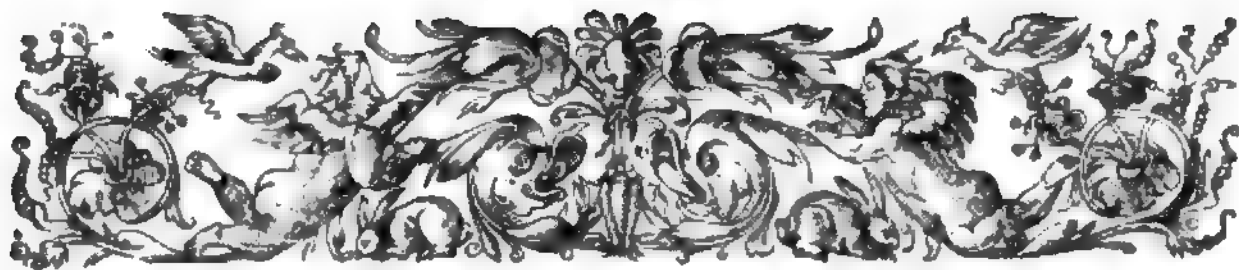
Romani eam occasionem arripiunt, & contra Carthaginienſes bellum decernunt : quod dicerent non aduerſus Sardos, ſed aduerſum ſe, fieri hunc apparatus. illi ægre ac præter opinionem omnium ſuperiore bello liberati, modis omnibus male comparati ad ſuſcipiendas impræſentiarum cum populo Rom. inimicitias, tempori cedendum rati, non ſolum Sardinia ceſſere; verùm etiam mille ac ducenta Romanis talenta adiecerunt, ne bellum ſuſtinere hoc tempore cogerentur. Atque hæc quidem ita geſta ſunt.

Λαβόμενοι τῆς ἀφορμῆς ταύτης οἱ Ῥωμαῖοι, πόλεμον ἐψηφίσαντο πρὸς τοὺς Καρχηδόνιους· φάσκοντες αὐτοὺς εἶναι ὅτι Σαρδόνιους, ἀλλὰ ὅτι σφᾶς ποιεῖσθαι τὴν πρὸς αὐτοὺς. οἱ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἀγαπητότερον τὸ πρὸς Ῥωμαῖον πόλεμον, καὶ πάντα ἔπειν ἀφυσῶς ἀγαχόμενοι καὶ ὁ παρὼν πρὸς ὁ πάλιν ἀναλαμβάνειν τὴν πρὸς Ῥωμαίους ἀπέχθειαν· εἴχαιτες τὰς χειρὶς, ἢ μόνον ἀπέστησαν τῆς Σαρδονίας, ἀλλὰ καὶ χίλια πάντα καὶ ἀγαθὰ προσέθηκαν τοῖς Ῥωμαίοις, ἐφ' ᾧ μὴ καὶ ὁ παρὼν αἰσδιέσθαι τὸν πόλεμον. ταῦτα μὲν ὅτως ἐπράχθη.

H iij

ΠΟΛΥΒΙΟΥ ΜΕΓΑΛΟ-
ΠΟΛΙΤΟΥ ΙΣΤΟ-
ριῶν δώδεκα.

POLYBII MEGA-
LOPOLITANI HISTO-
riarum Liber II.

ΕΝ μὲν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ διεσαφηνισμένοι, πότε Ῥωμαῖοι συνησάμενοι τὰ καὶ τῇ Ἰταλίᾳ, τοῖς ἐκ τῆς ἐλπίδος ἤρξαντο πράγμασιν. ὅπῃ δὲ ταῦτοις πῶς εἰς Σικελίαν διέβησαν, καὶ δι' αἷς αἰτίας τὸν πρὸ τῆς περὶ τῆς Ἰσπανίας συνησάμενον πόλεμον πρὸς Καρχηδονίους· μετὰ δὲ ταῦτα πότε πρῶτον συνίστασθαι ναυίχας ἤρξαντο διωάμεναι, καὶ τὰ συμβαίνα καὶ τὸν πόλεμον ἐκαστέρως ἕως τέλους· ἐν ᾧ Καρχηδόνιοι μὲν ἐξεχώρησαν πάσης Σικελίας, Ῥωμαῖοι δὲ ἐπεκράτησαν τῆς ὅλης νήσου, πλὴν τῆς ὑφ' Ἰέρωνι Ταπυρηνῶν μερὸς. ἐξῆς δὲ ταῦτοις ἐπιβαλλόμεθα λέγειν, πῶς στασιάζοντες οἱ μακροφρόνιοι πρὸς τὴν Καρχηδονίους τὸν περὶ τῆς Λιβυκῆς πόλεμον ἐξέκαυσαν, καὶ τὰ συμβαίνα καὶ τὸν πόλεμον ἀσπασάμεθα μέχρι τίνος περὶ τῆς, καὶ τίνος διέξοδον ἔλαβε τὰ πρὸς τὰ ἔργα, ἕως τῆς τέλους καὶ τῆς Καρχηδονίων ἐπικρατείας. νυνὶ δὲ τὰ συνεχῆ ταῦτοις περιεσόμεθα δηλοῦν κεφαλαιωδῶς, ἐκαστὴν ὅπου φαύοντες καὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρὸς τὴν Καρχηδονίους γὰρ ὡς θαύτην κατεστήσαντο τὰ καὶ τῇ Λιβύῃ, ὅθεν Ἀμίλχαρ ἀπαπίστηναι, διωάμεναι συνησάμεναι εἰς τοὺς καὶ τῇ Ἰσπανίᾳ τόποις, ὃ δ' αἰάλαβων τὰ στρατόπεδα, καὶ τὴν ὑπὸ Ἀννίβαι ὄντα πότε καὶ τῇ ἡλικίᾳ ἐπὶ τὴν ἐνέαν, καὶ ἀφ' ἧς καὶ τῇς Ἡρακλείους ἐλθας, αἰετὰ τὰ καὶ τὴν Ἰσπανίαν πρὸς τὰ τοῖς Καρχηδονίοις. ἀφ' ἧς δ' ἐν τοῖς τόποις ταῦτοις ἐπὶ σχεδὸν ἐνέαν, καὶ πολλοὺς μὲν πολέμους, πολλοὺς δ' ἐπὶ ποιήσαντας Ἰσπανίων Ἰσπανίους Καρχηδόνι, κατέστρεψεν τὸ βίον αἰετὸς τῆς περὶ τῆς Ἰσπανίας πρὸς τὴν τοῖς αἰσχροδοκίαις καὶ

EXPOSUIMVS priorē libro, quando Romani, rebus in Italia compositis, exteras regiones sint primū aggressi: deinde quoniam modo in Siciliam traiecerint, & quas ob causas de illa insula in certamen cum Carthaginiensibus venerint: tum quando navalibus copiis uti primum ceperint, quæque populo utriusque bello illo acciderint ad finem usque, cum uniuersa cessere Sicilia Carthaginienses, Romanis totam insulam, ea duntaxat excepta parte quæ Hieroni parebat, occupantibus. his deinde subiicimus, quomodo seditione facta, mercenarij bellum quod Libycum vocant, aduersus Carthaginienses conflarint; quò progressa impietas fuerit, quæmve facta immania exitum tandem habuerint, ad finem belli usque & Carthaginiensium victoriam. Nunc quæ sunt deinceps insecuta, summatim pro ratione instituti quæque attingentes, peragere conabimur. Carthaginienses enim, ubi primum res in Africa sunt compositæ, copiis coactis Amilcarem in Hispaniam miserunt. hic exercitu accepto, & filio Hannibale, nouem tum annorum puero, marique ad Herculis columnas traiecto, Carthaginiensium imperium in Hispania instaurabat. ubi nouem ferme annos moratus, multis populis quâ bello, quâ oratione dominatui Carthaginis subiectis, ut tantis rebus gestis virum decebat, occumbit. quippe cum fortissimo potentissimoque hoste si-

gnis collatis dñicans, dum mira quadam audacia in mediam se infert dimicationem, vitam cum morte fortiter commutat. Imperium deferunt Pœni ad Asdrubalem affinitate illi iunctum, & tritemium præfectum. Incidit in idem ferme tempus prima Romanorum cum exercitu in Illyricum & partes illas Europæ traiectione: quæ non obiter, sed cum attentione iis obseruanda est, qui propositum nostrum, & imperij quod sibi Romani pepererunt, incrementa verè cupient cognoscere. Causæ autem eius consilij, hæ propemodum extiterunt. Agron Illyriorum rex, filius Pleurati, copiis & terrestribus & naualibus omnes priores Illyrici reges longe anteibat. hic Demetrio Philippi patri pecunias largienti receperat, se Mydioniis, quos Ætoli obsidebant, opem laturum. nam Ætoli quod impetrare à ~~Mydioniis~~ non poterant, vt Reip. suæ se adiungerent, vi eos expugnare erant aggressi. itaque ex vniuersa gente Ætolorum coacto exercitu, positis circa urbem illorum castris, sine intermissione vlla omni conatu, machinis etiam adhibitis, oppugnationem urgebant. Postquam comitiorum tempus aduenit, quando nouum Prætorem creari oportebat: quia malo iam loco obsessorum res erant, adeo vt in dies eorum deductio expectaretur: prior Prætor huiusmodi verbis Ætolos compellat: Quoniam & labores & pericula huius obsidionis ipse sustinuisset, æquum esse, vt capta vrbe & prædæ administratio, & armorum inscriptio sibi tribuatur. quum huic petitioni se quidam opponerent, & illi maximè qui cum honorem petebant, multitudinè que hortarentur, ne ea de re præiudicarent, sed omnia in integro seruarent, cui-cumque tandem hoc decus Fortuna tribueret: placuit Ætolis, vt futurus Prætor ius prædæ administrandæ, & arma inscribendi, cum priore communicaret. his ita decretis, post die eius dici comitia peragenda erant, & nouus Prætor magistratum ex consuetudine Ætolorum erat initurus. interea loci adueniunt ad Mydioniam

A μεγίστην δυνάμειν ἔχοντες τῷ στρατῷ ἰσχυροῦς, καὶ
 χρωμένους πολυηρώς καὶ τῷ θαλάσῳ ἐαυτοὶ καὶ
 τῷ κινδύνῳ κρησθῆναι, ἑρρωμένους τὸ βίον μετῴ-
 λαξε. καὶ ὁ στρατηγὸς οἱ Καρχηδόνιοι πῦρ ἐδο-
 ῖον Ἀσδράδα ὃ ἐκείνῳ κηδετῇ καὶ τετραέρχῳ.
 καὶ ὁ τῶν χειρῶν τούτοις Ῥωμαῖοι τὸ πρῶτον
 ὄρεον εἰς τὴν Ἰλλυρίαν, καὶ ταῦτα τὰ μέρη τῆς
 Εὐρώπης ἐπεβάλλοντο ποιεῖν μὲν δυνάμειν
 ἄλλῃ ἐπὶ πύργῳ, ἀλλὰ μὲν ὅτις τῆς θωρη-
 κτείας τῶν βαρβαρῶν ἀντιπαραστήσει τὴν τε πύργον
 καὶ ἡμετέρας σινητάσας, καὶ τὴν αὐξήσει καὶ κα-
B τὰς δυνάμειν τῶν Ῥωμαίων δυνάμειν. ἐγίνωσκον ὅτι
 ὄρεον εἶναι, ὄρεον ἵνας ταύτας αἰτίας. Ἀγνοῶν οὖν
 τὴν Ἰλλυρίαν βασιλεὺς, ὡς καὶ ὁ Πλάτωνος,
 δυνάμειν ὁ περὶ τὴν καὶ ταύτην μεγίστην ἔχει τὴν
 πρὸς αὐτὴν βασιλεύοντων ἐν Ἰλλυρίᾳ. οὗτοι
 ὑπὸ Δημητρίῳ καὶ Φιλίππῳ πατρὸς παιδὸς
 χρημάσιν, ὑπέχετο βοηθήσειν Μυδιωνίοις ὑπὸ
 Αἰτωλῶν πολιορκουμένοις. Αἰτωλοὶ γὰρ ἔδα-
 μως δυνάμειν πῦρ Μυδιωνίοις μετῴ-
 σφισι τὴν αὐτῶν πολιτείαν, ἐπεβάλλοντο καὶ κα-
 ῖον εἶναι αὐτοὺς. στρατεύσαντες ἐν πόλει καὶ
C πρὸς τὴν πόλιν αὐτῶν αὐτῶν τὴν πόλιν καὶ τὸ
 συνεχὲς, ἐπολιόρκουν πᾶσαι βίαι προσφέρον-
 τες καὶ μηχανῶν. σινητάσας ὅτι καὶ καὶ τὴν ἀρ-
 χαιροῦν, καὶ δέον στρατηγὸν ἔπειρον αὐτῶν, καὶ τὴν
 πολιορκουμένων ἡδὴ κακῶς ὄρεον, καὶ δὲ
 κέντων αὐτῶν ἔκαστη ἡμέρα ἐοδῶσιν ἐαυτοῖς, ὅ
 πρὸς τὴν πόλιν στρατηγὸς προσφέρει λόγον τοῖς
 Αἰτωλοῖς, φάσκων ὅτι καὶ κακοπαθείας καὶ
 τοῖς κινδύνῳ αὐτοῖς ἀναδέδεικται τοῖς καὶ τὴν πο-
 λιόρκειαν, δίκαιοι εἰ καὶ τὴν οἰκονομίαν τὴν λαφύ-
D ρων ἐπὶ κρατήσῃ, καὶ τὴν ὅτι καὶ τὴν ὅτι καὶ τὴν ὅτι
 ἐαυτοὶ συγχωρεῖν. ἵκων ὅτι, καὶ μάλιστα τὴν ποιοῦν-
 των πρὸς τὴν αὐτήν, ἀμφισβητούτων πρὸς τὰ
 λεγόμενα, καὶ τὴν ἀκαταστάτην τὰ πληθύνει
 πρὸς τὴν ἀκαταστάτην, ἀλλὰ ἐν ἀκρεσίᾳ ἐαυτοῖς, ὅ
 ποῖ αὐτὴ τὴν τύχη βαλεῖται πρὸς τὴν αὐτήν τὴν ἐ-
 φασι. ἔδοξε τοῖς Αἰτωλοῖς, ὅς αὐτὴν ὅτι καὶ τὴν
 στρατηγὸς κρατήσῃ τὴν πόλεως, καὶ τὴν ποιοῦν
 ὅτι πρὸς τὴν πόλιν καὶ τὴν οἰκονομίαν τὴν λαφύ-
 ρων, καὶ τὴν ὅτι καὶ τὴν ὅτι καὶ τὴν ὅτι καὶ τὴν ὅτι
E τὴν αἰρεσὶν καὶ τὴν πρὸς τὴν πόλιν τὴν πόλιν
 καὶ τὴν πόλιν ὅτι Αἰτωλοῖς πρὸς τὴν πόλιν
 τὴν πόλιν ἐκαστὸν λέμει πρὸς τὴν Μυδιωνίαν

καὶ τοὺς ἐγγίσα τόποις τὴν πόλεως, ἐφ' ὧν ἦσαν
 Ἰλλυριοὶ περικυκλῶντες. καθορμιθέντες δὲ καὶ
 τὴν ἡμέραν ἐπιθρομόνους, ἐτέρωθεν καὶ λαθραίαν
 ποταμῶν τὴν ἀπὸ βασιλῆος, καὶ χερσαῖοι τῇ
 πρὸ αὐτοῖς εἰρησμένην τάξιν, περὶ ἧν καὶ ἀπεί-
 ρας ἔπαιον τὴν Αἰτωλῶν στρατοπέδον. οἱ δὲ
 Αἰτωλοὶ σιωπῶντες οὐ γνόμον, ἔπαιον μὲν τῶν
 περὶ αὐτοὺς καὶ τῇ πόλει τῇ Ἰλλυριῶν ἦσαν ἐκ-
 πλαγεῖς, περὶ ἧν ἡμεῖς ἔγραψαμεν, δὲ ἐκ τῆς πολλῆς
 χρόνου, καὶ καταπεύσαντες ταῖς ἰδίαις δυνά-
 μεσι καὶ ποσὶν ἀνταρσῶν εἶχον· ἔχοντες μὲν ὅν
 πολὺ μέρος τὸ ὀπλῶν καὶ τῶν ἵππων, αὐτὸν
 περὶ τὴν στρατοπέδον, ἐν τοῖς ἐπιπέδοις πα-
 ρειέβαλον. μέρη δὲ τῆς ἵππου, καὶ τοῖς ἀντι-
 ποῖς τῆς ὑπερδύνης καὶ περὶ τῆς χάρακος ἀ-
 φυαῖς καὶ μύοις τόποις περὶ κατελάμβανον. οἱ
 δὲ Ἰλλυριοὶ τῆς μὲν ἐλαφρῆς ἐξ ἐφόδου προ-
 σπῶντες, ὥς τε πλήρη καὶ τῶν βαρέων τῶν σινο-
 ξείων ἀξέωσαν· τῆς δὲ μὲν τῶν ἵππων συλκιν-
 διωδόντας, ἡνίκα καὶ ἀποχωρήσας περὶ τῆς
 βαρέας τῶν ὀπλῶν. λοιπὸν ἐξ ὑπερδύνης ποῖ-
 μενοι τὴν ἐφόδον, ἔπαιον τῆς ἐν τῇ πεδίῳ τεταγμέ-
 νους, παχέως ἐρέσαντο, σινοπυλῶν τῶν
 Αἰτωλῶν ἅμα καὶ τῶν Μυδιωνίων ἐκ τῆς πόλεως.
 καὶ πολλὰ μὲν αὐτῶν ἀπέκτανται, ἐπὶ δὲ πλείους
 αἰχμαλώτους ἔλαβον· τὴν δὲ ὀπλῶν καὶ τὴν ἀπο-
 σκῆψιν ἐγνόοντο πάσης ἐκείνης. οἱ μὲν ὅν Ἰλ-
 λυριοὶ περὶ ἔσαντες οὐ σινοπυλῶν ὑπὸ τῆς βασι-
 λέως, καὶ ἀνακρίσαντες τὴν ἀποσκήψιν, καὶ τὴν ἀ-
 λην ὠφέλειαν ἔπαιον τοὺς λέμους ἀπὸ τῆς αἰτίας.
 οἱ ποῖοι μὲν τὴν πλὴν εἰς τὴν οἰκίαν. οἱ δὲ Μυδιώ-
 νιοι τετευχῆτες ἀνὰ πύργου θηρίας, ἀθροισθέν-
 τες εἰς τὴν ἐκκλῆσιν, ἐβλάδοντο περὶ τῆς ἀ-
 λων, καὶ περὶ τῆς ὀπλῶν ἐπὶ τῆς ἀφῆς. ἐδόξεν οὖν
 αὐτοῖς, χρηστὴν ποιῆσαι τὴν ἐπὶ τῆς ἀφῆς, ἀπὸ τε τῆς
 τῆς ἀρχῆς τῆς Αἰτωλῶν ἐχούσης, καὶ ἐν εἰς τὸ μέλ-
 λον περὶ πορνομένων, καὶ τὴν Αἰτωλῶν δό-
 γμα· τὴν τύχης ὡς περὶ ἐπὶ τῆς καὶ ταῖς ἄλλοις
 ἀνδράποισι ἔπαιον ἐν ἐκείνοις συμβαλλόντων ἐν-
 δικτυμῶν τῆς αὐτῆς δυνάμει. ἀλλ' ὅν τῆς
 ἐπὶ τῆς αὐτοῖς περὶ αὐτοῖς ὅσον ἤδη πῆσαι, καὶ
 ταῦτα περὶ αὐτοῖς ἐκείνοις περὶ αὐτοῖς ἐν
 πᾶσι βραχὺ χρόνῳ καὶ τῇ πολεμίων. Αἰτωλοὶ
 δὲ τῇ περὶ αὐτοῖς χερσαῖοι συμφορῶν, πᾶσι
 ἐπὶ αὐτοῖς μὲν ποτε βλαβύρας περὶ τὸ μέλ-
 λον, ὡς ἤδη γεγνότας μὲν περὶ αὐτοῖς περὶ αὐτοῖς

A lembi centum, in quibus erant Illy-
 riorum quinque millia. hi ut ad por-
 tum appulerunt, illucescente iam die
 raptim & latenter exsensione facta,
 aciem more suo instruunt, & per
 cohortes diuisi, ad Ætolorum castra
 ire pergunt. qui etsi inopinata Illy-
 riorum audacia sunt extemplo per-
 cussi: ferociam tamen cui à longo
 tempore assueuerant, non posue-
 runt: nam & exercitui suo satis fide-
 bant. igitur, quod graui armatura
 equitatuque abundarent, eductis co-
 ppiis, ibi ante castra sua in plano a-
 ciem instruunt: velites & equitum
 aliquot alas ad occupanda loca edi-
 ta pro castris & opportuna, mit-
 tunt. Illyrij primo statim impetu,
 quod & numero superabant, & con-
 ferti pugnabant, velites statione pro-
 turbant. equites his adiunctos ad
 grauem armaturam se recipere co-
 gunt. ~~Unde~~ ex superiore loco po-
 sitam in campo aciem inuadentes,
 facile in fugam eos vertunt: irrum-
 pentibus præsertim in Ætolos tem-
 pore eodem & Mydionij oppida-
 nis. Trucidarunt multos: plures vi-
 uos ceperunt: armis & impedimen-
 tis omnibus sunt potiti. ita Illyrij,
 peracto quod mandatum à rege fue-
 rat, suppellectile cæteraque omni
 præda lembis imposita, confestim
 naues soluunt, & patriam suam re-
 petunt. Mydionij ex insperato ob-
 sidione liberati, cum de aliis delibe-
 raturi, tum de armorum inscriptione,
 concionem habent. Placuit, ut
 quemadmodum ab Ætolis decre-
 tum fuerat, & præsentis anni Præ-
 tor, & qui in petitione alios anteci-
 pant, in inscriptione simul nomina-
 rentur. Dicis Fortunam, hoc My-
 dioniorum successu, cæteros quo-
 que mortales suæ potentie de indu-
 stria iuisse admonitum. quod enim
 de se iamiam inimicos arbitraban-
 tur facturos: id ipsum ut in inimi-
 cis possent exercere, minimo tem-
 pore interiecto, ipsis præstitit. Æ-
 toli vero hac improvisò affecti cla-
 de, ~~et~~ fuerunt omnibus, ne de fu-
 turo, ceu de re iam facta, delibe-
 rare vellent: neque spem ullam qua-
 si certam præciperent, eorum quæ

secus euenire adhuc possent. sed cum in cæteris rebus omnibus, tum in bello maxime, homines se natos meminissent, & inopinatis casibus locum darent. Rex Agro, posteaquam lembi rediissent, eique omnia duces narrassent, quæ in pugna acciderant, incredibili exultans gaudio, quod Ætolos gentem ferocissimam vicisset; ebrietati & id genus liberalioribus epulis indulgens, in pleuritim incidit: quæ post dies paucos ipsum sustulit. Regnum Teuta vxor suscepit, fide amicorum in rerum administratione vtens. Hæc more ingenij muliebris, quum nihil nisi præteritam victoriam ob oculos haberet, de externis nihil quicquam cogitaret; suis primum concessit, vt singuli quoscunque haberent obuios inter nauigandum, deprædarentur: deinde parata classe, exercitum priore non minorem emittit: facta ducibus potestate, vt pro hostibus populos omnes haberent. Prima expeditio in Eleorum & Messeniorum fines suscepta est, perpetuis Illyriorum incursionibus obnoxios. quoniam enim in longum ora illa porrecta iacet, longæque inde in mediterranea vrbes sunt submotæ penes quas est imperium: & parua nimis & ad breue tempus subsidia erant, quæ vrbes illæ Eleis ac Messeniis aduersus Illyriorum excensiones submittebant: vt facile his esset sine metu istas regiones incurfare ac deuastare. tunc vero ad Phœnicen Epiri oppidum vsque prouecti, parandæ annonæ gratiâ in portum applicant: vbi colloquio super proditione vrbs cunctis Gallis habito, qui Epirotarum æra merebant, & Phœnicæ circiter octingenti degebant; quum eam ad rem operam suam Galli pollicerentur: mox, expositis copiis oppidum & omnia quæ in eo erant, capiunt, Gallis intra muros conatus ipsorum adiuantibus. hoc accepto nuntio Epirotæ extemplo ad ferendam opem omnes accurrunt. qui vt venerunt ad Phœnicen, castra sic metantur, vt amnis qui vrbem præterfluit, pro munimento ipsis esset: ad maiorem securitatem tabulis detractis, quibus pons fluuio impositus erat constratus. deinde

A βασιλεύοντες ὑπὸ τῷ ἀρχιερέϊ ἐδιδράμουν ὅτιν ἄλλως θύεαν, ἵεμεν δὲ μερῶν αὐτῶν δόξα, πομπῇ μὲν, αὐτῶν ποιεῖν οἶον· μέγιστα δ' ἐν τοῖς πολεμικοῖς. ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀγρον, ἐπὶ κατέπλευσαν οἱ λέμβοι, διακρούσας τὴν ἡγεμονίαν τὰ καὶ τὴν κινδυνον, καὶ περὶ τῆς γειτονίας ὅτι τῶν δόκων Αἰτωλοῖς τὰς μέγιστον ἔχοντες δὲ φρονίμα γενικημένοι, πρὸς μέγας καὶ πῶς τοιαύτας ἄλλας διαχίρας βαπτίς, ἐπέπαιον εἰς πλοῦτιν· ἐκ δὲ ταύτης ἐν ὀλίγαις ἡμέραις μετέλλαξε τὸ βίον. τὸ δὲ βασιλείαν ἡ γυνὴ Τεῦτα διαδέξαμένη, τὸν καὶ μέγας χειρομὸν τὸν περὶ τὴν ἐποικίαν δὲ τὸν φίλων πίστεως. χειρομὸν δὲ λογιμοῖς γυναικείοις, καὶ πρὸς αὐτὸν δὲ γενοῦς διτύχημα μόνον ἀποβλέπουσα, τὸ δὲ ἐκ τῶν ὁδῶν ἀποσπασμένη, περὶ μὲν συνεχώρησι τοῖς καὶ ἰδίαις πλέεσι ληίζεσθαι τὰς ἐπιτυχόμενας· δόξα δὲ ἀποδοῦναι φόρον, καὶ διώματι ἐκ ἐλάττω τὸν περὶ τὴν ἐξέπαιον, πᾶσαν ἀποδοῦναι πολεμίας τοῖς ἡγεμονοῖς. οἱ δὲ ὕδατος αἰνέτες, τὸ μὲν περὶ τὴν ἐπιβολὴν ἔχον ὅτι τὸν Ἡλείου καὶ Μεσσηνίου. ταύτας γὰρ αὐτὰς καὶ χεῖρας Ἰλλυριοὶ πορρωτέρως διετέλουν. δόξα γὰρ δὲ μήκος τὸ περὶ τῆς ἀλίας, καὶ δόξα δὲ μεσογαίᾳς ἐπὶ τὰς δυναστείας ἐν αὐταῖς πόλεις, μικρὰ καὶ βραχέα λίαν ἐγένοντο τοῖς περὶ τὴν αἰὶ καὶ αὐτῶν βοήθειαν, πρὸς δὲ τὰς ἀποβάσεις τὸν Ἰλλυριοῖν ὅτιν ἀδελφὸς ἐπέβησαν, καὶ κατέσταντο αὐτὰς ταύτας καὶ χεῖρας. οὐ μὲν δὲ καὶ τίτε ἡγεμονοὶ τὸν Ἡπείρου καὶ Φοινίκην περὶ σίχον ἐπιστάμενοι χεῖρας. συμμίζαντες δὲ τὸν Γαλατῶν ἱσὶν, οἱ μισοφοβούμενοι τὸν αὐτὸν τοῖς Ἡπειρώταις, διέτελλον ἐν τῇ Φοινίᾳ, ὁ πλῆθος ὄντες εἰς ὁκλαρούς καὶ καταλογηθέντες τοῖς περὶ τὴν ἀποδοῦναι τὸν πόλεως, ἐξέβησαν, σὺν καὶ τῶν αὐτῶν σφίσι τὸν περὶ τὴν αὐτῶν, καὶ τὸν πόλεως ἐξ ἐφόδου, καὶ τὸν ἐν αὐτῇ κύριοι κατέστησαν, συνεργησάντων ἐνδοθεν αὐτοῖς τὸν Γαλατῶν. οἱ δὲ Ἡπειρώται ἡγεμονοὶ δὲ γενοῦς, ἐβόησαν πομπῇ μὲν αὐτοῦ. περὶ τὴν αὐτῶν τὸν Φοινίκην, καὶ περὶ τὴν αὐτῶν τὸν πόλεως ῥέοντα ποταμὸν, ἐστρατοπέδουσαν, τὴν ἐπ' αὐτῇ γεφύρας αἰσασσάμενοι τὰς τῶν αὐτῶν ἀσφαλείας χεῖρας. περὶ τὴν αὐτῶν δὲ αὐτῶν

τοῖς Σκερδιλαῖδαι, ἔχοντα πενταχιλίαις Ἰλ-
 λυριοῖς πρὸς ἑαυτοὺς καὶ γὰρ οὐκ ἔστιν ἂν Ἀν-
 τηγόνην γενῶν· μερισσάμενοι αὐτῶν πῖναι δὲ α-
 πέρας λαὸν περὶ φυλάξουσιν τὴν Ἀντηγόνην· αὐ-
 τοὶ δὲ ταῖς λοιπαῖς ῥαθύμως διήκοντες ἀπολαύον-
 τες τὴν ἐκ τῆς χώρας αἰδέμεν, τὴν τε καὶ τὰς φυ-
 λαχὰς καὶ περὶ χερσὶν ὠλησώμενοι. οἱ δὲ Ἰλλυριοὶ
 συνέντες τὴν μερισμὸν αὐτῶν, καὶ τὴν λοιπὴν ῥα-
 θυμίαν, ἐκπορεύονται νυκτός. καὶ τῇ μεφύρᾳ
 Γαῖδας ἐπεδρόντες, τὸν τε πεταμὸν ἀσφα-
 λῶς διέβησαν καὶ λαβοῖτες ὄχρυν τὸ πόνον, ἐμει-
 ναι δὲ λοιπὸν μέρος τῆς νυκτός. ἐπιγνομένης δὲ
 τῆς ἡμέρας, καὶ πρὸς τὰς ἀμφοτέρων
 πρὸς τὴν πόλιν, συνέβη ληφθῆναι τὴν Η-
 πειρώ. καὶ πολλοὶ μὲν αὐτῶν πεσόντες, ἐπὶ δὲ
 πλείους δέσμεναι, τὴν δὲ λοιπὴν διαφυγεῖν ὡς
 ἐπὶ Αἰνιταίων. ἔτι μὲν οὖν ταῖς τοῖς πε-
 σόντες ἀτυχήμασι, καὶ πᾶσι ἀπολέσαντες τὰς
 ἐν αὐτοῖς ἐλπίδας, ἐπὶ τὸν οὐρανὸν τὴν Αἰ-
 πτωλοῖς καὶ τῇ Ἀχαΐᾳ ἔδρας, δειόμενοι μὲν
 ἰκετηρίας σφίσι βοηθεῖν. οἱ δὲ κατελεῖποντες
 τὰς συμφορὰς αὐτῶν, ὑπήκουσαν. καὶ μὲν τῶν
 τὰ πρὸς τὸν οὐρανὸν, ἦσαν εἰς Ἐλίκελλον. οἱ δὲ τὴν
 Φοινίκην κατέλαβον, τὸ μὲν πρὸς τὴν Ἀν-
 τηγόνην μὲν Σκερδιλαῖδου πρὸς τὸν ἑαυτοῦ,
 πρὸς τὸν οὐρανὸν τὴν βεβηκομένην, ἐκδομένοι
 συμβαλόντες. διὰ τὴν οὐρανὸν δὲ τὰς δυαρχίας
 τῇ πόλει, ἅμα δὲ καὶ περὶ αὐτῶν πρὸς τὴν
 Τάραντα γραμμάτων, δι' ὧν οὐκ ἔστιν αὐτοῖς τὴν
 παρὲς εἰς οἶκον ἀναχωρεῖν, οὐκ ἔστιν ἂν Ἰλλυ-
 ρίων ἀφελῆσαι πρὸς τὴν Δαρδανίαν· ἔτι λη-
 λατῆσαι τὴν Ηπειρὸν, αἰσχρὰς ἐπισημαίνοντες
 τὴν Ηπειρώ. ἐν αἷς τὰ μὲν ἐλεύθερα ὄματα
 καὶ τὴν πόλιν ἀπολυτῶντες αὐτοῖς, τὰ δὲ δυνάμεις
 καὶ τὴν λοιπὴν σκευὴν ἀναλαβόντες εἰς τοὺς λέμ-
 βους, οἱ μὲν ἀπέπλευσαν, οἱ δὲ πρὸς τὴν Σκερδι-
 λαῖδαν περὶ τὴν πόλιν ἀνέχωρησεν οὐκ ἔστιν ἂν Ἀν-
 τηγόνην γενῶν· ἔμελλεν ἔτι τὴν τυχεύσαν κα-
 τὰ πλῆξιν καὶ φόβον ἐνεργησάμενοι τοῖς τὰς πα-
 ραλίας οἰκοῦσι τῇ Ἑλλάδι. ἔκαστος γὰρ θεωρῶν-
 τες τὴν ὀχυρωτάτην ἅμα καὶ δυνατωτάτην
 πόλιν τῇ ἐν τῇ Ηπειρῷ, πρὸς τὸν οὐρανὸν οὕτως
 ἐξελυδραποδισμένῃ ὥστε ἐπὶ τῇ πόλει τῆς
 χώρας ἡγεμονίαν, κατὰ τὴν ἐν τοῖς ἑμπεδοκλέους
 χρόνοις, ἀλλὰ πρὸς σφᾶν αὐτῶν καὶ τὴν πόλιν.
 οἱ δὲ Ηπειρώται πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀναστρέφοντες,

certiores facti aduentare Scerdilaidam cum quinque Illyriorum milli-
 bus, itinere terrestri per fauces ad
 Antigoneam: parte exercitus sui ad
 custodiendam Antigoneam missa, ip-
 si interea negligentius agere; com-
 meatibus, quos large regio submini-
 strabat, perfrui; stationes ac vigilias
 contemptim obire. Illyrij de copia-
 rum diuisione moniti & eorum ne-
 gligentia; noctu profecti, tabulas
 ponti imponunt, & sine periculo tra-
 iiciunt. munitum dein locum occu-
 pant, & per reliquum noctis ibi sub-
 sistunt. prima luce utrique ante vr-
 bem instructa acie certamen ineunt.
 victis Epirotis multi eorum deside-
 ratum sunt, plures capti: reliqui versus
 Acintanes fugam capessunt. Tam ad-
 uersam experti fortunam Epirotæ,
 omnique salutis spe, quod quidem
 in ipsis foret, amissa, legatos cum in-
 fulis & velamentis ad Ætolos & A-
 chæorum gentem mittunt, auxilium
 petentes. qui eorum calamitatis mi-
 ferti, faciles ad ipsorum postulata se
 præbent: atque eo animo non mul-
 to post Helicranum veniunt. eò &
 Illyrij qui Phœnicen occupauerant,
 unâ cum Scerdilaidâ se conferunt:
 nec longe à copiis auxiliariis me-
 tantur castra, cupientes initio dimi-
 care: sed difficultas locorum impe-
 diebat. simul allatæ sunt à Regina
 literæ, quibus domum quantocius
 redire, quod pars Illyriorum ad
 Dardanos defecisset, imperabat. ita,
 Epirum populati, inducias cum E-
 pirotis faciunt: per quas, quicquid
 liberorum hominum in potestate ha-
 bebant, cum ipsa vrbe pretio accepto
 eis restituunt. postquam mancipia &
 suppellectilem omnem lembis suis
 imposuissent, cæteris nauigantibus,
 Scerdilaidas per Antigoneæ fauces
 pedibus remcauit. Magnum ea res
 maritimis Græcorum urbibus ter-
 rorem attulit. nam qui cernerent,
 munitissimam & potentissimam E-
 piri urbem ita præter omnium opi-
 nionem in captiuitatem incidisse:
 sibi quisque metuebant, non iam
 ut antea de agrorum copiis solli-
 citi, verum de propria sua & vr-
 bium suarum salute. Epirotæ hoc
 periculo mirabiliter liberati, tan-

tum ab eo afuerunt, ut vel calamitatis suæ auctores ultum irent, vel iis qui auxilio fuerant gratiam referrent; ut contra, legatione ad Teutam missa, societatem cum Illyriis & ipsi & Acarnanes inirent. neque ab eo tempore postea destiterunt, horum partem amplexi, Achæis & Ætolis aduersari. quod consilium & iniquam tunc illorum mentem erga bene de se meritos palam fecit: & simul imprudentiam, qua in rerum suarum administratione inde à principio vñ erant. Quippe si quis mortalium in calamitatem incidat quæ prouideri humana ratione non poterat, nulla est illius, sed Fortunæ & eius qui nocuerit culpa: sin aliquis inopia iudicij manifeste in grauissima se coniciat mala, nemo dubitat illius esse peccatum. itaque per Fortunam lapsis parata est misericordia, venia atque auxilium: vbi vero propria inest stultitia, opprobrium sequitur & sapientum increpatio. quo sane modo potuere tunc Epirotæ à Græcis merito suo accipi. Iam primum quis Gallorum communem famam suspectans, non vereatur diuitem urbem & multa habentem perfidiæ irritamenta in potestatem illis tradere? deinde quis non intelligeret ab eius potissimum Gallorum manus consiliis esse cauendum, qui initio à suis popularibus communi patria eieciti, quod perfidiose in propinquos cognatosque suos se gesserant: suscepti postea à Carthaginensibus urgente bello, quum super stipendio inter milites ac duces orta esset controuersia, impetum repente ceperunt diripiendæ Agrigentinorum urbis, quo præsidij gratia fuerant intromissi, plures tum numero tribus millibus. deinde similem ob caussam Erycem introducti, Romanis urbem obsidentibus; conati & urbem prodere & quotquot vnâ cum ipsis obsidebantur: ut dolus exitum non habuit, transitum ad hostes fecerunt. apud quos fidem nacti, rursus Erycinæ Veneris ædem spoliarunt. itaque Romani eorum impietate probe perspecta simulacinter ipsos & Carthaginenses pax conuenit, nihil habuere antiquius, quàm

- A** ποῦτον ἀπὺχοι ὃ πικρὰ ἐν ἀμύνας τὴν ἡ-
δικηκότας, ἢ χάριν ἀποδιδόναι τοῖς βοηθήσαντι·
ὥστε τὸν αὐτοῖς ὁμοφροσύνῃσιν αὐτοῖς τὴν
Τεύτομ, συμμαχίαν ἔθεντο μὲν Ἀκαρναίων
πρὸς τοὺς Ἰλλυριοὺς· καὶ ἡ ἐκείνοις μὲν καὶ
τὸς ἐξῆς χρόνους συνεπύρην, τοῖς δ' Ἀχαιοῖς καὶ
τοῖς Αἰτωλοῖς ἀντίπαροι. ὅς ὡν ἐγγύς ποτε κα-
ταφάντες ἀκρίως μὲν χειρηνόμοι τότε τοῖς εὐερ-
γίταις· ἀφροσύνης δὲ ἐξ ἀρχῆς βεβηλωμένοι
πρὸς τὸ καὶ αὐτοῖς πρὸς μὲν. ὁ μὲν γὰρ, αὐ-
δοφῶντες ὄντας πρὸς ἀλλήλους ἀπειποῦν ἑνὶ τῷ
δυνάμει, ὃ τὸ παρὸν, τὴν τύχης ὃ καὶ τὸ παραστα-
ταιν ὅτιν ἐκλήμα. ὁ δ' ἀκρίτως καὶ προφανῶς
πρὸς ἀλλήλους τὴν μεγίστην συμφροσύνην, ὁμο-
λογουμένων ὅτι τὸ παρὸν αὐτῶν ἀμύνημα. ὁ δὲ καὶ
τοῖς μὲν ἐκ τύχης πρὸς αὐτοῖς, ἑλεος ἔπειτα μὲν
συνήκωμης, καὶ ὁπικουρία· τοῖς δ' ἐξ ὅτι αὐτῶν
ἀδελφία, ὁμοφροσύνη καὶ ὁπικουρία συνεξακολου-
θῶν πρὸς τοῖς δ' φροσύνη. ἀπὸ δὲ καὶ τότε πα-
ρὰ τῷ Ἑλλήων εὐχόμενος αὐτοῖς Ἡπειρώταις
ἀπηντήρη. πρὸς τὸν γὰρ τίς ἐκ αὐτῶν τὸ κοινὸν πρὸς
Γαλατῶν φήμιον ὑπεδόμενος εὐλαβηθῆναι,
τούτοις ἐχρήσατο πόλιν εὐδαίμοιαν, καὶ πολλὰς
ἀφορμὰς ἔχουσα εἰς πρὸς ἀσπονδίας, δόλτερον,
τίς ἐκ αὐτῶν ἐφυλάξατο τὸ ὅτι αὐτῶν σκεῆμας ἐ-
κείνη πρὸς αὐτοῖς, οἳ γὰρ τὸ μὲν ἀρχὴν ὁρμήσαντες
ἐκ τῆς ἰδίας, συνεδραμόντων ἐπ' αὐτοῖς τὸ ὁμο-
φροσύνη, ἀλλὰ ὁ πρὸς ἀσπονδίας τὴν αὐτῶν οἰ-
κίαν καὶ συνέτην· ἀποδιδόμενοι γὰρ μὴ αὐ-
τοῖς Καρχηδονίων, ἀλλὰ ὁ κατεπύμαται πο-
λέμῳ, ὁ μὲν πρὸς τοῖς ἡμετέροις πρὸς αὐτῶν
ρήσεως τοῖς φραγώταις πρὸς τοῖς φραγῶταις ὑ-
πὸ ὁφωσίων, ὅς αὐτοῖς ὑπεβάλλοντο ἀφροσύνη
τὸ τὸ Ἀχαιοὺς πόλιν, φυλακῆς χάριν εἰ-
σπράττειν εἰς αὐτῶν, ὅντας τότε πλείους τῶν τρι-
χιλίων. μετὰ δ' αὐτῶν πρὸς ἀσπονδίας αὐτοῖς
πάλιν εἰς Ἑρυν καὶ αὐτῶν χρείας ἔτεκεν, πο-
λιορκουμένη τὴν πόλιν Ῥωμαίων, ἐπεχρήσαντο
μὲν καὶ τὴν πόλιν καὶ τοῖς συμπολιορκουμένοις
πρὸς ἀλλήλους. τὸ δ' ἀφροσύνης αὐτῶν ἀποτυχόν-
τες, ὑπομάλισαν πρὸς τὴν πολεμίαν. πρὸς
οἷς πιστεύοντες, πάλιν ἐσύλην ὁ τὸ Ἀφροδί-
της τὸ Ἑρυν καὶ ἔτεκεν. ὁ δὲ καὶ φραγῶν ἐπεχρήσαν-
τες Ῥωμαῖοι τὸ ἀσέβηαι αὐτῶν, ἄμα ὅτι ἀφρο-
σύνην τὸ πρὸς Καρχηδονίους πόλεμον, ἐ-
δὴν ἐποίησαντο πρὸς ἀλλήλους, τὸ παρὸν.

σαντας αὐτοὺς ἐμβάλλει εἰς πλοῖα, καὶ τῇ Ἰταλίᾳ
 πάσης ὁμορίους καταστήσῃ. ὅς Ἡπειρώται τῇ
 δημοκρατίας καὶ τῇ νόμων φύλακας ποιησά-
 μενοι, καὶ τῇ δ' αὖ δαίμονες αὐτῶν πόλιν ἐξήρισαν-
 τες, πῶς οὐκ αὖ εἰκότως φαιέσθαι ἔτοι τῇ
 συμπληρώσει αὐτοῖς αἵτιοι γέγονότες; ἀπὸ μὲν
 οὖν τῇ Ἡπειρώτῃ ἀγροίας, καὶ αὐτὴ μὲν ποτε
 δὲν τῆς δ' ὀφειλῆς ἰσχυρότεραι εἰσάγαθαι
 φυλακὴν, ἄλλως τε καὶ βαρβάρων, ὅτι πάντων
 ἐχθροὶ ποιήσασθαι μὴ μέν. οἱ δὲ Ἰλλυριοὶ καὶ
 καὶ τῶν αἰωτέρων μὲν χρόνους, σιωπῶντες ἡδί-
 κουν τὰς πλοιομενίας ἀπ' Ἰταλίας· καὶ ὅς
 ὅ καὶ αὐτὴ τῇ Φοινίκῃ διέβηον, καὶ πλείους
 ἀπὸ τῆς οὐλῆς χειροποιήτοισι, πολλὰς τῇ Ἰταλικῇ
 ἐμπορίᾳ, ὅς μὲν ἐσύλησαν, ὅς δὲ ἀπίσφα-
 ξαν, οὐκ ὀλίγους ὅ καὶ ζῶντας τῇ ἀποστολῇ
 αἰήσαν. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ἀποσπασθέντες τῇ αὐτῇ
 χρόνῳ τῇ ἐκκαλούμεναι τοῖς Ἰλλυριοῖς· τότε καὶ
 πλοίων ἐπελθόντων ὅτι τῇ σύγκλητος, κατέ-
 σθαι ἀρεσθῆσαι εἰς τῇ Ἰλλυρίᾳ τῆς ὅτι
 σκεψὶν ποιησάμενος ἀπὸ τῇ ἀποστολῇ, Γάϊον
 καὶ Λόκιον Κορνηλίους. ἡ δὲ Τούτα κατα-
 πλάσαντων πρὸς αὐτὴν τῇ οὐκ Ἡπειρώ-
 λέμενος, καταπλαγῆσα ὁ πλῆθος καὶ ὁ καλ-
 λος τῇ ἀγροίας κατασκήσας· πολὺ γὰρ ἡ Φοι-
 νίκη διέφερε τότε τῇ καὶ τῇ Ἡπειρῇ πόλεων
 εὐδαίμονια· διπλασίως ἐπ' ὤνῃ πρὸς τῇ καὶ
 τῇ Ἑλλήνων ἀδικίᾳ. ὅ μὲν δὲ τότε μὲν ἐπι-
 ρεθεὶς τὰς ἐχθροῖς κατασκήσας. κατασκήσας
 ὁ παχέως τῇ καὶ πρὸς ἀποστασίας Ἰλλυρίᾳ, ἐπο-
 λίσκει τὴν Ἰσθμὸν, ἀπὸ τῇ αὐτῇ ἐπὶ μόνῃ
 ἀπειθεῖν αὐτῇ. Κατὰ δὲ τῇ χρόνῳ τῇ κατέ-
 πλάσαι οἱ τῇ Ῥωμαίων ἀρεσθῆσαι. καὶ δι-
 γήσας αὐτοῖς χρόνῳ πρὸς ἐντευξί, διελέξας
 αὐτὴ τῇ εἰς αὐτοῖς γέγονον ἀδικημάτων. ἡ
 ὅ Τούτα κατόλου μὲν πρὸς ὅλῳ τὴν χρο-
 νόγια, ἀγροίας καὶ λίαν ὑπερφανίως αὐ-
 τῇ δίκη. καταπαυσάμεναι δὲ τῇ λόγῳ,
 κοινῇ μὲν ἔφη περὶ αὐτῇ φρονέειν, ἵνα μη-
 δὲν ἀδικημάτων γίγνεται Ῥωμαίοις ἐξ Ἰλλυριῶν.
 ἰδίᾳ γὰρ μὲν, ὅς ἰομιμον ἐπὶ τοῖς βασιλεῦσι
 καλύειν Ἰλλυριοῖς τῇ καὶ γάλαταις ὠφελείας.
 ὅς ὁ νεώτερος τῇ ἀρεσθῆσαι διχρήσας ἐ-
 πὶ τοῖς εἰρημένοις, ἐχρήσασθαι παρρησία καὶ χρο-
 σὴ μὲν, ὅς αὐτῇ πρὸς χρόνῳ. εἶπε γὰρ, ὅτι
 Ῥωμαίοις μὲν ὅ Τούτα, καλλίστην ἔτος ὅτι,

A vt ademptis armis, nauibus impositos
 ex vniuersa Italia eos exterminarent.
 Epirotæ igitur, qui ciuitatem suam &
 leges his custodiendas permiserant, &
 beatam rerum omnium copiâ urbem
 illis tradiderant, quid causâ dicere
 queant, quominus hæc mala sibi ipsi
 videantur. acciuisse? Atq; hæc de Epi-
 rotarum imprudentia dicta volumus:
 vt scirent omnes, præsidia validiora,
 Barbarorum præsertim, in vrbes suas
 nunquam esse recipienda. Cæterum
 Illyrij iam ante soliti eos qui ex Ita-
 lia nauigabant iniuriis afficere: quo
 B tempore Phœnicæ morabantur, plu-
 res simul à classe discedentes, merca-
 torum Italicorum alios deprædati
 sunt, alios trucidarunt, nec paucos
 cepere viuos & secum abduxerunt.
 Romani qui semper hæctenus delatas
 ad se querimonias de Illyriis erant a-
 spernati; tunc cum plures simul eâ
 gratiâ in senatum venissent, legatos in
 Illyricum decernunt, Caium & Lu-
 cium Coruncanos, vt de iis quæ di-
 ximus accurate cognoscerent. Teuta
 C reuersis ex Epiro lembis, copiam at-
 que multitudinem aduectæ ex Epi-
 ro suppellectilis demirata, (longe e-
 nim felicitate cæteras Epiri vrbes an-
 teibat Phœnicæ:) ad laceffendos iniu-
 riis Græcos duplo animosior est red-
 dita. verum quia domi res turbatæ e-
 rant, nihil tunc mouit. citò autem
 negotio transacto eorum Illyriorum
 qui rebellauerant, Issam, quæ sola pa-
 rere ipsi recusabat, obsidione cinctam
 tenebat. Eodem tempore Romano-
 rum legati aduenerunt: qui quom ad
 colloquium essent admissi, de suis in-
 iuriis expostularunt. Teuta quam-
 diu verba facientes audiebat, in-
 gentem animi ferociam & super-
 biam præ se ferre: postea vero quàm
 dicendi finem fecissent, ita infit: cu-
 ræ sibi futurum, ne quæ Romano
 populo ab Illyriis publice fiat iniu-
 ria: cæterum, vt impediatur quomi-
 nus priuatim quam potest quisque
 utilitatem è mari capiat, hoc vero
 Regibus in more nequaquam esse.
 Tulit indignè hæc illius verba iunior
 E legatorum; & apud Reginam liberta-
 te vsus, conueniente illa quidem, sed
 cui omnino tunc locus non erat: At
 Romanis, inquit, ô Teuta, mos hic est
 pulcher-

pulcherrimus, ut priuatim factas iniurias publice persequantur, & iniuriam passis opem feramus. operam igitur Deo volente dabimus, ut cupidè ac cito regia instituta emendare te cogamus. Libertatem huius dicti ita iracunde, qui mos est mulierum, atque impotenter accepit Teuta, ut spreto gentium iure, mitteret qui profectos legatos insequerentur, & liberioris dicti auctorem necarent. quod ut Romam est perlatum, tanto foeminae huius scelere irritati, ad belli apparatus illico se conuertere, dilectus habere, classem comparare. Teuta veris initio lembos à se refectos, maiore quàm antea numero in Græciam redire iussit. horum alij Corcyram traiciunt: quidam ad Dyrrachij portum applicant: specie quidem, ceu aquari & frumentari velent: re autem ipsa, ut urbem ex insidiis & occulta fraude caperent. quum Dyrrachini inconsulte ac negligenter aditū ipsis patefecissent, ingressi sunt nonnulli eorum campestribus succincti, velut aquaturi, in testis absconditos habentes gladios. qui portæ custodibus obtruncatis, nullo negotio locum circa portam occupant. cito deinde, uti conuenerat, auxiliari manu è nauibus adueniente, iunctis viribus murorum partem maximam facile obtinebant. sed oppidanis, licet imparatis, ut in re inopinata, acriter sese defendentibus, fortiterque dimicantibus; tandem Illyrij postquam diu restitissent, vrbe sunt expulsi. atque ita, per negligentiam quidem Dyrrachinorum factum, ut patriam ipsi suam tantum non amitterent: per virtutem vero, ut nullo suo damno in posterum crudirentur. Illyriorum duces confestim in altum euecti, & iis iuncti qui ante ipsos nauigabant, Corcyram appellunt. deinde in exscensione facienda magno omnibus terrore iniecto, urbem obsidere parant. Corcytenses tanto pressi casu, iamque omni prope spe de summa rerum suarum amissa, legationes ad Achæos & Ætolos mittunt. vnâ cum his & Apolloniatae ac Dyrrachini veniunt, auxilium & ipsi petentes,

A τὰ κατ' ἰδίαν ἀδικήματα καὶ μεταπορεύε-
σθαι, καὶ βοηθεῖν τοῖς ἀδικουμένοις. πειρασόμεθα
δὲ, καὶ βαλεμένους, ἐφετῶς καὶ ταχέως αἰσινέ-
σαι σὲ τὰ βασιλικὰ νόμιμα. δευτέρως δὲ πρὸς
Ἰλλυρίους. ἡ δὲ γυναικὸς καὶ ἀλογίως δι-
ξάμενη τὴν παρρησίαν, ὅτι τοῦτον ἀξωρίσθη
πρὸς τὸ ῥηθὲν, ὡς καὶ ὀλιγορήσει τὸ πρὸ αἰ-
δεύοις ὡς ἐμείων δικαίαν, ἀποπλάττει
αὐτοῖς ἐπαποτεῖλαι τιναί, τὴν παρρησιασάμενον
τὴν ἀρεσέων ἀποκτεῖναι. παραπεσόντος δὲ τοῦ
γεγονότος εἰς τὴν Ῥώμην, δευτερευόντες ὅτι τῇ
B παρρησίᾳ τὴν γυναικός, εὐθὺς αὖτε παρ-
σάλλει ἐγόντο, καὶ γραπτόν τε κατέγραφοι, καὶ
ἐόλον σιωπῇ δεξιῶν. ἡ δὲ Τεῦτα τὴν ὥραν ἐπιγε-
νομένης ἐπιστάσασα λέμβοις πλείους τῶν
πρὶν, ἐξαπέψλε πάλιν εἰς τὰς καὶ τὴν
Ἑλλάδα πόλεις. ὧν οἱ μὲν ἔχει πόρτα τὴν πλὴν
ὅτι τὴν Κέρκυραν ἐποιῶντο, μέρος δὲ τὴν παρ-
σίχα τὴν Ἐπιδαμνίων λιμένα. λέγω μὲν ὅ-
δριαι καὶ ἐπιστομῶν χάριν, ἔργον δὲ ἐπιβουλῆς
καὶ παρὰ τὴν πόλιν. τὴν δὲ Ἐπιδαμνίων
C κακῶς ἄμα καὶ ῥαθύμως αὐτοῖς παρὰ δεξάμε-
νων, εἰσελθόντες ἐν αὐτοῖς τοῖς παρὰ ζώμασι ὡς
ὕδρυστοί, μαχαίρας ἔχοντες ἐν τοῖς κε-
ραμίοις ὅτι, καὶ ἀσφαλίως τὰς φυλακίους
τὴν πύλην, ταχέως ἐκέρχοντο ἐν πυλῶ-
νι. ἐπιγνομένης δὲ καὶ τὴν σιωπῆται μένοι ἐ-
νεργῶς τὴν ἀπὸ τῶν πλοίων βοηθείας, παρὰ δεξά-
μενοι τούτοις, ῥαδίως κατέχον τὰ πλῆστα τῶν
τειχῶν. τῶν δὲ ἐκ τῆς πόλεως, ἀποσπασθέντες
μὲν ἔχει τὴν παρὰ δεξίαν, ἐκ δὲ τῶν βοηθόντων
καὶ δεξιῶν ὁμοίων. σιωπῆται τὰς Ἰλλυρίους ἐπὶ
D πολὺ χρόνον ἀπὸ τῶν μενέων, τέλος ἐπι-
στῆν ἐκ τῆς πόλεως. Ἐπιδάμνιοι μὲν οὖν ἐν τῇ
τῇ παρὰ δεξίαν ἔχει μὲν τὴν ὀλιγορήσαν ἐκινδυνεύ-
σαν ἀποδοῦναι τὴν παρὰ δεξίαν. ἔχει δὲ τὴν ἀντι-
ἀβλαβῶς ἐκιδούσαν πρὸς τὸ μέλλον. τῶν
δὲ Ἰλλυρίων οἱ παρὰ δεξίαν καὶ ἀποδύω αἰα-
ρήντες, καὶ σιωπῆται τοῖς παρὰ δεξίαν, κα-
τέχοντες εἰς τὴν Κέρκυραν. καὶ ποιησάμενοι κα-
ταπληκτικῶς τὴν ἀπόβασιν, ἐνεχίρουν πολιορ-
κῆν τὴν πόλιν. ὧν συμβαίνοντων οἱ Κερκυραῖοι,
δυσχερῶνται, καὶ δυσελπίως ἀφαιρέμενοι
E τοῖς ὅλοις, ἐπαρεσβέοντο πρὸς τε τοὺς Ἀχαιοὺς καὶ
τὰς Αἰτωλούς. ἄμα δὲ τούτοις Ἀπολλωνιάται καὶ
Ἐπιδάμνιοι δέοντες σφίσι βοηθεῖν καὶ ἀποδῆναι,
I

καὶ μὴ πείθειν σφᾶς αὐτοὺς αἰσάτοις ἡγο-
 μένοις ὑπὸ τῶν Ἰλλυριῶν. οἱ δὲ δεχόμενοι
 τῶν πρεσβέων, καὶ προσδιζόμενοι τοὺς λό-
 γους, ἐπλήρωσαι κοπή τὰς τῶν Ἀχαιῶν δόξα-
 ναὺς καὶ φρεσίνους. καὶ ἀρτίσαιντες δὲ ἐν ὀ-
 λίγαις ἡμέραις, ἐπλεον ὅτι τὴν Κέρκυραν,
 ἐλπίζοντες λύσιν τῇ πολιορκίᾳ. οἱ δὲ Ἰλλυ-
 ριοὶ συμπροσφάδοντες Ἀκαρναίων ναὺς καὶ
 τὴν συμμαχίαν οὖσας ἐπὶ τὰς καὶ φρεσίνους αἰ-
 τήμαζόντες, συνεβάλον τοῖς τῶν Ἀχαιῶν
 σκάφει, πρὸ τοῦ καλυμμένου Παξοῦς. οἱ
 μὲν οὖν Ἀκαρναῖες, καὶ τῶν Ἀχαιῶν ναὺς αἱ καὶ
 πύτοις ταχθεῖσαι, παρέστη ἐποιοῦντο ἀγῶνα,
 καὶ διέμενον ἀχέροντες καὶ τὰς συμπλοκάς, πλην
 τῶν εἰς αὐτοὺς τοὺς ἀνδρας γινόμενων βλαβῶν.
 οἱ δὲ Ἰλλυριοὶ ζυζαρτες τοὺς πρὸ αὐτοῦ λέμ-
 βους αἰὰ τίτταρας, συνεπλέκοντο τοῖς πο-
 λεμίοις. καὶ τῶν μὲν ἰδίῳ ὀλιγώρει, καὶ πρὸς
 βάλλοντες πλαγίως, συνέργουν τῆς ἐμβο-
 λῆς τῇ ὑπεναπίῳ. ὅτε δὲ προσήλθοιεν
 καὶ δεύοντα, καὶ τὰς ἐμβολὰς, ἐδυσχεύουν τὰ
 πρὸ αἰτίπάλῳ σκάφῃ, προσκρεμμένον αὐ-
 τοῖς πρὸ τοῦ ἐμβόλου τῇ ἐξελθμένῳ λέμ-
 βῳ, τὸν ὅτι πηδῶντες ὅτι τὰ καὶ φρεσίνους
 τῶν Ἀχαιῶν ναὺς, κατεκράτην ὅλας τὰς πλη-
 ρους τῇ ὀπισθεῶν. καὶ πύτω τὴν ἑσπέρην, τετ-
 τάρων μὲν πλοίων ἐκρίβαντες τῶν περικλῶν, μίαν
 δὲ πεττήρη σὺν αὐτοῖς τοῖς ἀνδράσι ἐβύησαν,
 ἐφ' ἧς ἔπλετ' ὁ Μάρκος ὁ Καρυναῖος· αὐτὸς πρῶ-
 τα τὰ δόξα καὶ κοπή τῶν Ἀχαιῶν πολυτεύματι
 πεποικίως, μέλει τῇ καὶ φρεσίνους. οἱ δὲ πρὸς
 τοὺς Ἀκαρναῖας ἀφ' ἑαυτοῦ μὲν, συνεδόντες
 ὅτι τοὺς Ἰλλυριοὺς πρὸς τήρημα, καὶ πρὸς
 τὴν ταχυνομίαν, ἐπουρώσαντες, ἀσφαλῶς
 τὴν ἀποχώρησιν εἰς τὴν οἰκίαν ἐποίησαντο. ὅτι
 τῶν Ἰλλυριῶν πλῆθος φρονηματιζόντων ὅτι ὅτι
 πρὸς τήρημα, λοιπὸν ἤδη ῥαδίως ἐχρήσθη
 τῇ πολιορκίᾳ, καὶ τεταρρύνετο. οἱ δὲ Κερ-
 κυραῖοι δυσλπίσαντες τοῖς ὅλοις ἐκ τῆς συμ-
 βολῆς τῶν βραχύνων ἐπὶ χρόνον ὑπομείναντες
 τὴν πολιορκίαν, συνεβλήντο τοῖς Ἰλλυριοῖς, καὶ
 πρὸς ἐξ αὐτοῦ φρεσίνους, καὶ μὲν τῇ φρεσίνους Δη-
 μήτριον τὸν Φάειον. τούτων δὲ πρὸς τήρημα, εὐ-
 χόως οἱ τῶν Ἰλλυριῶν πρὸς τήρημα αἰήθησαν. καὶ
 κατὰραντες εἰς τὴν Επίδαμνον, τούτῳ
 πάλιν ἐπέβαλον πολιορκίαν τὴν πόλιν.

A orantesque ne sedibus suis pelli se
 ab Illyriis paterentur. benigne hæ
 legationes sunt acceptæ ab Achæis
 & Ætolis : qui auxilij ferendi gra-
 tia decem constratas naues quas ha-
 bebant Achæi, communi consilio,
 remigio ac milite omnibusque re-
 bus instruxerunt. quod vbi paucis
 diebus fecissent, spe soluendæ ob-
 sidionis, Corcyram nauigant. Illy-
 rij assumtis ex fœderis legibus se-
 ptem Acarnanum nauibus arma-
 tis, in altum prouecti, iuxta Pa-
 xos cum Achæorum classe prælium
B ineunt. & Acarnanes quidem cum
 his opposita Achæicarum nauium
 parte, æquo Marte rem gerentes,
 integri è dimicatione, exceptis vi-
 rorum vulneribus, discesserunt : Illy-
 rij vero quaternis lembis simul col-
 ligatis, sic cum hostibus conflige-
 bant, vt de suis lembis securi, obli-
 quos illos obiciendo, hostilem im-
 petum adiuuarent : sed postquam
 appropinquauerant aduersæ naues,
 atque impressione facta sese illis allig-
C auerant, dum ipsæ impeditæ hæ-
 rebant, vt ex quarum rostris vincti
 inter se lembi dependerent : tunc
 Illyrij in tabulata Achæicarum na-
 uium insilientes, ob classiarij mili-
 tis multitudinem superiores euade-
 bant. hac ratione quadrirems qua-
 tuor ab iis sunt captæ ; quinquere-
 mis vna cum viris ipsis demersa : in
 qua Marcus Carynensis erat : vir er-
 ga commune Achæorum omni offi-
 cij genere semper quoad vixit, egre-
 gie functus. qui cum Acarnanibus
 dimicabant, secundam Illyriorum
D pugnam cernentes, freti nauium sua-
 rum celeritate, quum suus ventus
 vela impleret, patriam repetunt. Æ-
 toli hac victoria superbi, de cætero
 facilem victoriam habuerunt, impu-
 ne quiduis audentes. Corcyrenses
 vero propter illa quæ acciderant pla-
 ne omni spe salutis deiectioni, non am-
 plius diu obsidione tolerata, pacem
 cum Illyriis faciunt, & præsidium in
 urbem suam recipiunt, ac simul cum
 eo Demetrium Pharium. Secundum
 hæc Illyriorum duces naues extempo-
E soluunt & classe Dyrrachium appulsi,
 eius urbis obsidionē iterū moliuntur.

Circa idem tempus C. Fulvius Cos. A cum ducentarum navium classe, item- que A. Postumius Cos. alter cum ter- restribus copiis Roma profisciscuntur. Caio erat animus ante omnia Corcy- ram petere, quod prius se illuc per- venturum speraret, quam exitum ob- sidio haberet. ac licet serum iam au- xilium erat, ad insulam tamen acces- sit, cum ut propius omnia cognosce- ret, quæ ibi facta erant: tum ut ve- ra an falsa essent quæ de Demetrio nuntiabantur, disceret. Demetrius e- nim nonnullis apud Teutam ipsum B criminantibus, metuens ab illa sibi, ad Romanos miserat, qui nuntia- rent, & urbem se, & quæcunque alia in potestate haberet, ipsis tra- diturum. Corcyrenses Romanorum aduentu læti, præsidium Illyriorum consentiente Demetrio eis tradunt: deinde etiam de communi cuncto- rum sententia, Romanorum hor- tatu, fidei ipsorum se omnes de- dunt. hanc solam rati superesse ra- tionem, qua tuti in posterum ab Il- lyriorum immanitate forent. Roma- ni Corcyrensisibus in amicitiam rece- ptis, Apolloniam classe petunt, du- cem ad peragenda reliqua Deme- trium habentes. Inter hæc & Postu- mius terrestres copias Brundisio traiecit: pedites ad viginti millia, equitum duo millia. Statim ut exer- citus uterque ad Apolloniam acces- sit, Apolloniatis Romanos in urbem recipientibus, & se illis permittenti- bus, è vestigio Coss. quod dicere- tur Dyrrachium obsideri, iterum portu soluunt. Illyrij ubi aduentare D Romanos sensere, obsidione soluta effusam fugam capessunt. his quo- que in fidem receptis, ad vltiora Illyrii progrediuntur, subactis o- biter Ardyzis. Adfuere mox plures legationes aliorum populorum; & in his etiam Parthinorum, necnon Atin- ranum: qui omnes quum se fidei Ro- manorum permitterent, sunt in ami- citiam suscepti. ita ventum ad Issam, quæ etiam urbs ab Illyriis oppugna- batur. aduentu Romanorum solu- tum est obsidium: Issæi in fidem re- cepti. Sed & per vim, dum oram illam præteruehantur, ex Illyricanis op- pidis quædam Consules expugna-

A
 καὶ ὅτι τὸς αὐτοὺς χειρὸς τῶν βασιλέων οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῶν
 ἐχόντων, Γάιος μὲν Φολυβίος ἐξέπλεε ναυὸν ὀχ-
 κοσίας ἐν τῇ Ρώμῃ. Αὐλὸς δὲ Ποσούμιος τὰς
 πεζικὰς ἔχον διυνάμεις, ἐξώρμα. τὴν αὖ οὖν οὖν
 παρώτην ἐπιβολὴν ἔχε πλην ὁ Γάιος ἐπὶ τῇ Κερ-
 κύρας, ὑπολαμβάνων ἐπὶ κατὰ τὴν ἡμέραν τὴν πο-
 λιορκίαν ἀκρίτων. ὑπερήσας δὲ τὴν χειρὸν, ὁμοῦ ἐ-
 πὶ τῇ πᾶσι ἐπλεε, βαλόμενος ἅμα ἐπιτηγνίσας
 φασὶ τὰ γεγνότα παρὶ τὴν πόλιν ἅμα δὲ πύ-
 ραι λαβὼν τὴν πόλιν τὴν Δημήτριον προσεπλη-
 λωμένων. ὁ δὲ Δημήτριος οὐκ ὀκνησάμενος ὦν, καὶ
 Β
 φοβόμενος τὴν Τύραν, ἐπιμπερὶς πρὸς τοὺς
 Ρωμαίους, ἀπαγγελλόμενος, τὴν τε πόλιν ἐξή-
 ρησεν καὶ τὰ λοιπὰ πρὸς τὴν πόλιν ἀφώδυσεν, ὦν
 αὐτὸς κύριος. οἱ δὲ Κερκυραῖοι τὴν πύλιν τὴν
 Ρωμαίων ἀσμένως ἰδοῖτες, τὴν τε φρεσὶν πα-
 ρέδωκαν τῇ Ἰλλυρίᾳ μὲν τὴν δὲ τὴν Δημήτριον γνῶ-
 μης, αὐτοὶ τὴν σφᾶς ὁμοθυμαδὸν ἔδωκαν πρὸς
 κληῖτες εἰς τὴν Ρωμῶν πίστιν· μίαν ταύτην
 ὑπολαβόντες ἀσφαλῆσαι αὐτοὺς ὑπάρχειν εἰς τὴν
 μέλλουσα χρόνον πρὸς τὴν Ἰλλυρίαν πρὸς
 C
 μίαν. Ρωμαῖοι δὲ προσδεξάμενοι τὸν Κορυ-
 ναῖον εἰς τὴν Φιλίαν, ἐπλεον ἐπὶ τῇ Ἀπολλωνίᾳ,
 ἔχοντες εἰς τὴν κατὰ τὴν πόλιν τὴν παρὰ τὴν ἡμέραν
 τὴν Δημήτριον. καὶ ὅτι τὴν αὐτὴν χειρὸν, καὶ Ποσούμιος
 τὰς πεζικὰς διετίθετο διυνάμεις ἐν τῇ Βρεννί-
 σῃ, πεζὺς δὲ εἰς διονυρίους, ἰπποῖς δὲ παρὶ διχα-
 λύς. ἅμα δὲ τὴν προσελθὼν ἐκαστέρας ὁμοῦ τὰς
 διυνάμεις πρὸς τὴν Ἀπολλωνίαν, ὁμοίως καὶ τῶν
 τῶν ἀποδεξαμένων καὶ δόντων αὐτοὺς εἰς τὴν ἐπι-
 τήν, πρὸς τὴν πόλιν αὐτὴν αὐτοὺς ἀκούοντες
 πολιορκεῖν τὴν Ἐπίδαμνον. οἱ δὲ Ἰλλυριοὶ συ-
 D
 νέντες τὴν ἐφοδὸν τῇ Ρωμῶν, ἐδὲν χρόνον λυγ-
 ρὸς τὴν πολιορκίαν, ἐφύλον. Ρωμαῖοι δὲ καὶ τὸς Ἐπι-
 δαμνίους πρὸς τὴν πόλιν εἰς τὴν πίστιν, παρὸν εἰς
 τοὺς εἰσὼ τοὺς τῇ Ἰλλυρίᾳ, ἅμα κατὰ τὴν πόλιν
 αὐτοὺς τὸν Ἀρδυαῖον. συμμιζάντων δὲ πρὸς
 E
 τῶν αὐτῶν αὐτοὺς καὶ πλησίον, οἱ πρὸς τὴν Παρηνίαν
 ἦσαν ἐπὶ τὴν πόλιν καὶ αὐτοὺς, διεξάμενοι τῶν
 αὐτῶν εἰς τὴν Φιλίαν. πρὸς τὴν πόλιν δὲ καὶ τὸς πρὸς
 τὴν Ἀντιόχων πρὸς τὴν πόλιν, πρὸς τὴν πόλιν
 ὅτι τὴν Ἰωάν, ὅτι καὶ ταύτην ὑπὸ τῇ Ἰλλυρίᾳ
 πολιορκεῖν τὴν πόλιν. ἀφικόμενοι δὲ καὶ λυγ-
 E
 ρὸς τὴν πολιορκίαν, πρὸς τὴν πόλιν καὶ τὸς Ἰο-
 σάους εἰς τὴν αὐτῶν πίστιν. εἰδὼν δὲ καὶ πόλιν π-
 ναι Ἰλλυρίαν ἐν τῇ πόλιν καὶ τὴν πόλιν

ἐν αἷς, πρὸς Νυβίαν οὐ μόνον τὴν στρατιωτικὴν ἀπέβαλον πολλοὶ, ἀλλὰ καὶ τὴν χλιδάρχων πινυλῶν καὶ τῶν ταμίαν. ἐκνεύσαντες καὶ λέμβων εἴχοντες τὴν ἀποκαμιζομένην ἐκ τῆς χώρας ὠφέλσαν. τῶν δὲ πολιορκουμένων τῶν Ἰωταῖν, οἱ μὲν ἐν τῇ Φάρῳ διὰ τὴν Δημήτριον ἀβλαβέως ἔμειναν· οἱ δ' ἄλλοι πρὸς τὴν Ἀρβώνα σκεδαζόμενοι. ἡ δὲ Τεύτα πρὸς μετ' ὀλίγων εἰς τὸν Ρίζονα διεσώθη, πολισμασίον δὲ πρὸς ὀχυρότητα κατεσκευασμένην, ἀναχωρησὶς μὲν ἀπὸ τῆς θαλάσσης, ἐπ' αὐτῇ δὲ καί μιν οἱ Ρίζοι ποταμῶν. ταῦτα δὲ παραχρᾶντες, καὶ τῶν Δημητρίων τοὺς πλείους ὑποτάξαντες τῶν Ἰλλυριῶν, καὶ μεγάλῳ αὐτῶν πλεόντεσι δυναστείαν, ἀναχωρήσαντες εἰς τὴν Ἐπίδαμνον ἄμα δὲ ἐπὶ τῇ πεζικῇ δυνάμει. Γάτος μὲν οὖν Φολκίος εἰς τὸν Ρώμιον ἀπέπλευσε, ὃς πλεονέχων μέρος τῆς ναυικῆς καὶ πεζικῆς στρατίας. ὁ δὲ Ποστούμιος ὑπολαβόμενος τὴν παραχρᾶν σκάφη, καὶ στρατοπέδον ἐκ τῆς περικειμένης πόλεως ἀφελόμενος, πρὸς χεῖμαζε, συνεφεδρώων τὰς τῶν Ἀρδυαίων ἐσθλὰς, καὶ τοὺς ἄλλοις τοὺς διδουμένοις ἐαυτοῖς εἰς τὴν πύλιν. ὑπὸ δὲ τὴν ἐαρινὴν ὥραν ἡ Τεύτα ἀναπλεούσασα πρὸς τοὺς Ρωμῆας, ποιήσας συμμάχους, ἐν αἷς εὐδόκησε·

ΦΟΡΟΥΣ ΤΕ ΤΟΥΣ ΔΙΑΤΑΧΘΕΝΤΑΣ ΟΙΣΕΙΝ, ΓΑΣΗΣ ΤΕ ΑΝΑΧΩΡΗΣΕΙΝ ΤΗΣ ΙΛΛΥΡΙΔΟΣ, ΓΛΗΝ ΟΛΙΓΩΝ ΤΟΠΩΝ· (καὶ ὁ συνερχομαι, ὃ μέγιστα πρὸς τοὺς Ἰλλυριῶν διέτεινε,) ΚΑΙ ΜΗ ΠΛΕΥΣΕΙΝ ΠΛΕΟΝ Η ΔΥΣΙ ΛΕΜΒΟΙΣ ΕΞΩ ΤΟΥ ΛΙΣΣΟΥ, ΚΑΙ ΤΟΥΤΟΙΣ ΑΝΟΠΛΟΙΣ.

ὧν συνετελεσθέντων, ὁ Ποστούμιος μετ' ταῦτα πρὸς τὴν Ἰταλίαν ἀναστρέψας πρὸς τὴν Αἰτωλίαν καὶ τὴν Ἀχαϊαν ἐξῆλθε· οἱ καὶ τῶν ἀρχόντων, πρὸς τοὺς ἀπὸ τῶν ἰσχυρῶν καὶ αἰτίας τῆς πόλεως, καὶ τῆς ἀναστάσεως. ἐξῆς δὲ ταῦτοις, τὰ πρὸς τὴν ἀντιπαράστασιν διεξήλθον, καὶ τὰς συμμάχους πρὸς ἀνέγνωσαν, αἷς ἐποιήσαντο πρὸς τοὺς Ἰλλυριῶν. τυχόντες δὲ πρὸς ἐκκέρειν τῶν ἐσθλῶν τῆς καὶ τῆς φιλίας, αὐτοὶς ἀπέπλευσαν εἰς τὴν Κέρκυραν, ἵκνουσιν οὖν ἀπολελυκότες φόβου τοὺς Ἰλλυριῶν ἀπὸ τῆς πρὸς τὴν ἰσχυρίας συμμάχους· οὐ γὰρ πῶς,

uere: in his Nutriam, ad quam non solum multos milites, sed etiam tribunorum aliquos, & Quæstorem ipsum amiserunt. capti sunt & lembi xx præda onusti redeuntes. eorum qui Isthmum obsidebant, Pharij quidem in Demetrii gratiam immunes omni damno remanserunt: alij omnes varie dissipati Arbonem confugerunt. Teuta cum oppido paucis Rizonem euasit: id nomen est oppiduli, egregie muniti, procul à mari, ad ipsum Rizonem fluvium siti. post hæc Romani plerisque Illyrici populos Demetrio subiiciunt: magnoque illi dominatu tradito, utrumque exercitum Dyrrachium reducunt. Romam inde C. Fuluius cum maiore parte naualium terrestriumque copiarum est reuersus. Posthumius cum xi nauibus longis est relictus; & nouo exercitu quem è circumiacentibus oppidis conscripsit, ut ad omnes Ardyæorum & aliorum qui fidei Rom. se permiserant, motus, si quid ingrueret, paratum esset subsidium. Sub initium veris Teuta legatis ad Romanos missis, pacem hisce conditionibus cum illis sancit: VT TRIBVTA QVÆ IPSI IMPERARENTVR QVOTANNIS PENDERET: ILLYRICO TOTO, PRÆTER PAUCA ADMODVM LOCA, EXCEDERET: ET, (quod præcipuum erat, maximèque ad Græcos pertinebat,) NE VLTRA LISVVM PLVRIBVS QVAM DVOBVS LEMBIS, IISQVE INERMIBVS, LICERET EI NAVIGARE. His rebus gestis Postumius legatos ad Ætolos & Achæorum gentem mittit: qui causas primùm belli, & traiectionis Romanorum in illas partes, eis exposuerunt: deinde quæ gesta erant commemorarunt; fœderis etiam cum Illyriis initi tabulis, in consensu illorum pellectis. mox, ea quæ par erat comitate habitæ ab utroque populo, Corcyram reuertuntur. qui quidem non mediocri metu, pace cum Illyriis facta, Græcos tum liberarunt: quippe ea tempestate, non horum aut illorum,

sed in vniuersum omnium hostes erant Illyrij. Prima igitur Romanorum cum exercitu in Illyricum & partes illas Europæ, traiectionis primum ite cum Græciæ populis per legationem commercium eiusmodi fuit, easque causas habuit. Post istud vero principium legati deinceps alij ad Corinthios atque Athenienses missi fuere à Romanis: eoque primum tempore à Corinthiis decretum est, vt Isthmici ludrici participes Romani fierent. Iisdem temporibus Asdrubal, (in eo namque eramus cum à rebus Hispaniæ diuertimus:) magna prudentia atque solertia prouinciam administrans, cum aliis omnibus ad summam rerum proficiebat: tum vrbe condita quam alij Carthaginem, alij Nouam urbem nuncupant, magnum ad amplificandum Pœnorum imperium, momentum attulerat. nam vt alia ne dicam, loci opportunitas maxima est, siue in Hispania, siue in Africa res sint gerendæ. situm eius vrbs, & quanta illius queat esse utilitas ad vtramque regionem, alibi commodiore loco declarabimus. Vbi animaduertere Romani magnam hunc & iam terribilem consecutum esse potentiam, ipsi quoque aliquid in Hispania tentandi impetum ceperunt. quumq; ita iudicarent, eò creuisse opes Carthaginensium, quia ipsi hactenus profundo quodam somno capti omnem illarum rerum curam neglexerant: quod prius erat peccatum emendare omnibus viribus studebant. Sed impræsentiarum quidem durius aliquid Carthaginensibus imperare, aut bellum aduersus eos mouere, ob impendentem à Gallis metum, qui Romam infesto exercitu credebantur in diès venturi, non audebant. igitur mitigandum sibi esse, deliniendumq; Asdrubalem prius statuunt: atq; ita Gallos aggrediendum, & acie cum ipsis dimicandum. quippe dum à tergo sibi semper imminentes Gallos haberent, non dicam imperare Italix, sed ne patriam quidem sine periculo retinere se posse. posteaquam ergo per legatos fœdus cum Asdrubale sanciuissent, quo ultra Iberum amnem continere se Carthaginenses tenebantur, nulla interim de reliqua Hispania mentione facta, extemplo aduersus eos Gallos

A ἄλλα πᾶσι τότε κοινοὶ ἐχθροὶ εἶ) συνέβατο τοὶ Ἰλλυριοὶ. ἢ μὲν ἔν τε πρώτῃ δὲ ἔκτασις Ρωμαίων μὲν δυνάμει εἰς τὴν Ἰλλυρίαν καὶ ταῦτα τὰ μέρη τῆς Εὐρώπης, ἐπὶ δ' ὀπίπλευκὴ μὲν πρεσβείας εἰς τοὺς καὶ τὴν Ἑλλάδα τόποις, ποιεῖται καὶ ἔχει ταῦτα ἐχέμετο καὶ αἰτίας. ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς κατ' ἀρχὴν, Ρωμαῖοι μὲν ὁρῶντες ὅτι πρεσβύται δὲ ἀπείσθηται πρὸς Κορινθίους καὶ πρὸς Ἀθηναίους· ὅτε δὴ καὶ Κορινθιοὶ πρῶτον ἀπεδέξαντο μετέχον Ρωμαίους, τὸ τὸ Ἰσθμίων ἀγῶνος. Ἀσδρούβας δὲ καὶ τοὺς αὐτοὺς χρόνους (ὅτι γὰρ τοῦτοις ἀπελίπομεν τὰ καὶ τὴν Ἰβηρίαν) πνεύσας καὶ πνευματικῶς χρίζων τὰ καὶ τὴν Ἰβηρίαν, ἐν τε τοῖς ὅλοις μεγάλῃ ἐποίητο πνεύματι, τὴν τε πρῶτα μὲν ποιεῖ Καρχηδόνια, πρῶτα δὲ ποιεῖ Καρχηδόνια πόλιν πνευματικῶς καὶ ἀσκήσας, οὐ μικρὰ, μεγάλη δὲ συνεβάλλετο Καρχηδονίοις, εἰς πνευματικῶς λόγους καὶ μέγιστα ἔχει τὴν διὰ χειρὶ καὶ πόλιν, πρὸς τε τὰ καὶ τὴν Ἰβηρίαν πνευματικῶς, καὶ πρὸς τὰ καὶ τὴν Λιβύην· πρὸς ἧς ἡμεῖς διφθέρεον καὶ λαβόντες ὑποδύζομεν τὴν ἰσὺν αὐτῆς καὶ τὴν χρείαν, ἡ ἀμφοτέρωθεν διὰ τὴν πρὸς ἑαυτὴν εἰρηδικῶς χώρῃς. ὅτι καὶ θεωροῦντες Ρωμαῖοι, μάλιστα καὶ φεβρωτέρως ἢ δὴ συνιστάμενοι δυνάμει, ὥρμητο ἐπὶ τὸ πολυπνευματικῶς τὰ καὶ τὴν Ἰβηρίαν. διότι τὸ σφαιρὸν ἐπικειμένης ἐν τοῖς ἐμπροσθεν χρόνοις, καὶ πνευματικῶς εἰς τὸ μέγιστον χρεὼν καὶ ἀσκήσας Καρχηδονίους, αἰσθάνονται ἐπιπλέον καὶ δυνάμει. αὐτῶν μὲν ἔν τε ἐπὶ τῇ ἢ πολεμῶν ἐκ ἐπὶ λυσιτελῶν τοῖς Καρχηδονίοις ἔχει τὸ ἀπὸ τῆς Κρήτης φόβον ἐπικρίμασθαι τοῖς σφετέρῃς πνευματικῶς, καὶ μονοὶ καὶ ἐκείνη ἡμέραν πνευματικῶς τὴν ἐφοδοῖ αὐτῶν. καὶ φησὶν αὐτοὶ καὶ πνευματικῶς τὸ Ἀσδρούβας, ὅπως ἔχοντες εἰσέλθον τῆς Κελδίας, καὶ ἔχοντες διὰ πρὸς αὐτοὺς. ὅτι καὶ ποιεῖ αὐτοὺς ἐν τῇ ὑποκαταβαίνοντες, ἐν τῇ δὲ δυνατῶσαι τῶν καὶ τὴν Ἰταλίαν· ἀλλ' ἐπὶ ἀσφαλῶς οἰκῶσαι τὴν ἑαυτῶν πατρίδα τοῦτοις ἔχοντες ἐφ' ὧν τοῖς αὐτοῖς. ὅτι καὶ αὐτοὶ ὅτι ἔχοντες πνευματικῶς πρὸς τὸ Ἀσδρούβας ποιεῖσθαι συνήχας, ἐν αἷς τὸ μὲν ἄλλῃ Ἰβηρίαν πρὸς ὧν ποιεῖ, τὸ καλούμενον Ἰβηρὰ πόλιν, ἐκ ἐπὶ Καρχηδονίους ἐπὶ πολέμῳ διαβαίει ὁρῶντες ἐπὶ πρὸς

τὴν πρὸς τὰς χεῖρας τὴν Ἰταλίαν Κελτοὶ πόλεμον. ὡς δὲ ὅν δοκεῖ μοι χρησιμὸν εἶναι, κεφαλαιώ-
 δη μὲν ποιήσας τὰς δέξιναι, ἵνα ὁ δὲ πρὸς
 καὶ ἀσκήτως οἰκίον συνεικόσω μὲν καὶ τὴν ἐξ
 ἀρχῆς πρὸς τοὺς αἰσθημένους τῶν χρόνων
 ἐπὶ τὴν ἀρχὴν, ἐξ ὅτου κατέγον οἱ πρὸς ἡ-
 μένοι τὴν χώραν. ἡ γὰρ μὲν γὰρ τὴν αὐτῶν ἱστο-
 ρίαν ἔμμενον ἀξίαν εἶναι γνώσεως καὶ μνήμης· δι-
 λὰ καὶ τελείως αἰσθηταί, χάριν ἔχοντες, τίσι
 μὲν ταῦτα πιστεύουσιν ἀνδράσι καὶ τόποις Ἀνι-
 βας ἐπεδίδετο καὶ ἀλὺν τὴν Ρωμαίων δυνα-
 τείαν. πρὸς τὴν αὐτὴν τὴν χώραν ῥητέον, ποία τις
 ἐστὶ καὶ πῶς καίτοι πρὸς τὴν ἄλλην Ἰταλίαν. ὅταν
 γὰρ ἔσται καὶ τὰ πρὸς τὰς ἀρὰς διαφέροντα καὶ
 ὁ νοστὶν βήπιοι, ὡς παραφέντων τὴν πρὸς τὰς
 τόποις καὶ τὴν χώραν ἰδιωμῶν. Τῆς δὲ πάσης
 Ἰταλίας ὡς ἡμέτεροι τελεγοντοδὲς ὡς ἀρχού-
 σης, τὴν μὲν μίαν οὐκ εἶδον πλεονεχὲς αὐτῆς, τὴν
 πρὸς αἰσθητὰς καὶ ἀλὺν, ὅ, τὸ Ἰόνιος πέλαγος, καὶ
 καὶ τὸ συνεχὲς ὅ, τὴν Ἀδρίαν χάλκος· τὴν δὲ
 πρὸς μισημέριαν καὶ δυσμας τετραμμένον, ὅ
 Σικελικὸν καὶ Τυρρηνικὸν πέλαγος. αὐτὰ δ' αἱ
 πλεονεχίαι συμπέπληται πρὸς ἀλλήλας, χρυ-
 φὴν ποῖον ἔχοντες, ὅ, πρὸς αἰσθητὰς ἀκρωτή-
 ριον τὴν Ἰταλίαν εἰς τὴν μισημέριαν, ὅ, πρὸς ἀ-
 γράει) μὲν Κόκκινος διαφύει τὴν Ἰόνιον πό-
 ρον, καὶ ὁ Σικελικὸν πέλαγος. τὴν δὲ λοιπὴν τὴν
 πρὸς τὰς ἀρκτοὺς καὶ τὴν μεσόγειον πρὸς ἀ-
 τείνας, οὐκ εἶδον καὶ τὸ συνεχὲς, ἢ τὴν Ἀλπίων πα-
 ρώρην, λαμβάνουσα τὴν μὲν ἀρχὴν ἀπὸ Μασ-
 σιλίας καὶ τὴν ὡς τὸν Σαρδῶν πέλαγος τόπον,
 πρὸς ἡμέτεροι συνεχῶς, μέγας πρὸς τὴν πό-
 τος Ἀδρίαν μυχόν, πλεονεχίαν βραχέος, ὅ, πρὸς ἀ-
 ταλὴν γουσα λείπει ὅ, μὴ συνάπτην αὐτὰ. πρὸς
 τὴν πρὸς ἡμέτεροι πρὸς ἡμέτεροι, ὡς δὲ καὶ νοστὶν ὡ-
 (ανὲν βάσιν ἔχοντες, πρὸς ταῦτα τὴν ἀπὸ με-
 σσημέριαν ὑπόκει) πλεονεχίαν τὴν συμπάσης Ἰταλίας
 τελευτῶσα πρὸς τὰς ἀρκτοὺς, ὡς δὲ ὅν οἱ ἰωὶ
 δὲ λόγος· ἀρετὴ καὶ μεγέθη διαφέροντα. τὴν καὶ
 τὴν Εὐρώπην ὅσα πέπληται ὑπὸ τὴν ἡμετέραν ἱστο-
 ρίαν. ἐστὶ δὲ ὁ μὲν ὅλον εἶδος καὶ τὴν ταῦτα τὰ πε-
 δία πρὸς ἡμέτεροι γεγραμμένης βραχονοδὲς. τὴν
 τὴν ἡμέτεροι τὴν μὲν χρυφίαν, ἢ τε τὴν Ἀπεννί-
 νων καλῶν ὁρᾶν καὶ τὴν Ἀλπίων συμπλη-
 ροῖς, ἔχοντες ἀπὸ τὴν Σαρδῶν πέλαγος ὡς
 Μασσαλίας ἀπὸ τελεφ. τὴν δὲ πλευρὴν πρὸς μὲν

A qui in Italia erant, bellum suscepere. de his Gallis ut summatim aliquid di-
 cam pretium operæ mihi videtur: quò
 sicut Præpationi huic conuenit, pro-
 positi nostri partes omnes connecta-
 mus inter se: paullo altius repetita
 narratione ab illis temporibus, qui-
 bus eam terram occuparunt. Res
 namque illorum non solum scitu
 memoratúque dignas ducimus: sed
 etiam prorsus necessarias, ut cognosci
 deinceps queat, quibus viris, qui-
 búsvē locis fretus Hannibal Roma-
 norum imperium euertere sit ag-
 gressus. Sed de regione ipsa prius
 nobis dicendum, qualis ipsa sit, &
 quomodo ad reliquam Italiam sita.
 locorum enim & prouinciarū vniuer-
 sę naturā ob oculos positā, melius
 quæ fuerint præcipuè obseruanda in
 actionibus postea commemorandis
 capias. Quum igitur trigoni spe-
 ciem Italia tota referat, vnum eius
 latus quod orientem spectat, Ionium
 mare & continuus illi sinus Adriati-
 cus terminant: meridici vero & oc-
 cidenti obuersum latus Siculum E-
 truscumque mare. quā se duo hæc la-
 tera contingunt, triquetra figuræ ver-
 tex efficitur: estque ibi procurrens ex
 Italia meridiem versus promonto-
 rium, Cocinthum dicunt, quo sepa-
 rantur Ionium mare & Siculum pe-
 lagus. reliquum latus quod septen-
 trionem spectat & mediterranea præ-
 textit, Alpium continua iuga defi-
 niunt: quæ à Massilia & proximis lo-
 cis mari Sardoo incipiunt, indeque
 tractu perpetuo ad vltimum Adriati-
 ci maris recessum extenduntur: nisi
 quod aliquanto prius desinunt, quàm
 Adriam contingant. Secundum hæc
 montium iuga, quæ pro basi accipien-
 da sunt trigoni, à meridie campi sub-
 iacent, in vltima & maxime boreali
 parte Italix sita: omnium qui tota
 Europa nobis cogniti sunt, longe
 præstantissimi rebus vniuersis, latif-
 simæque patentes. hæc loca sunt de
 quibus nobis nunc est sermo. Ha-
 bet vero planities etiam ista figuram
 & ambitum similem trigono: cuius
 verticem contactus duorum mon-
 tium facit Appennini atque Alpium,
 non procul à Sardinio mari, supra
 Massiliam. Porro boreale huius la-

tus claudunt perpetua Alpium iuga, ut ante dicebamus, per M. P. cclxxv. meridionale, Apenninus, patens in longitudinem ccccclxxv millia passuum. locum basis obtinet ora maritima Adriatici sinus, ab urbe Sena ad ultimum usque recessum, per cccxi millia, & quingentos passus, atque amplius. ut non multum absit, quin uniuersus ambitus dictæ planitiei, millia passuum colligat ciccccl. Quantum vero excellat rebus omnibus hic terrarum tractus, ne dici quidem satis potest. Iam primum, frumenti ea copia est, ut per sepe nostra hac ætate tritici modius, obolis quatuor vaneat, hordei duobus: vini metreta, cum parimensura hordei permutetur. panico & milio adeo abundat, ut nihil supra. Glans quàm largâ copiâ in quercetis proueniat, quæ totis illis campis per varia interualla cernuntur, sic facile intelligas. nam quum plurimos Itali homines porcos matent, tum ut priuatim illis victitent, tum ut in conditis militaribus reponant: maximam eorum copiam hæc planities subministrat. omnium denique rerum ad victum necessariarum quanta sit vilitas atque abundantia, ex eo coniciat aliquis, non male. Qui per regionem iter faciunt, cum ad caupones diuertunt, non paciscuntur de cibo particulatim: sed quanti quæmque excipiant rogant. qui, ut plurimum, præbituros se hospitibus necessaria omnia, ita ut desit nihil, recipiunt, semisse, quæ oboli quarta pars est: idque pretium raro excedunt. Incolarum multitudinem, corporum magnitudinem ac pulchritudinem, necnon audaciam in bellis, res gestæ manifesto arguent. In utroque Alpium latere, & quod Rhodanum respicit, & quod expositos modo campos, inhabitant terrenos colles, ab illa quidem parte quæ Rhodano & septentrionibus est obuersa, Galli quos Transalpinos vocant: ab altera vero Taurisci & Agones, & aliæ gentes Barbaræ. Transalpini è re nomen habent: neque enim ad generis differentiam, sed quia trans Alpes habitant, sic

A ἡ δὲ τὴν ἀρκίαν, ὡς ἐπὶ μὲν περὶ τοὺς Ἀλ-
πῆς αὐτῶν ὅτι διχαλίους καὶ ὀρεχσίους ἐσθίους
πρὸς αὐτὴν συμβαίνει. πρῶτον δὲ τὸ ἀπὸ μασσηδονίας
τὴν Ἀπηνίνων, ὅτι τετραλίους καὶ ἐξαχσίους βα-
σιῶς γε μὴν τὰς λαμβάνει τὸ πρῶτον σχήμα-
τος ἡ περὶ τὴν τὴν Ἀδρίας κάλπου. ὅς τὸ
μέγας τὸ βασιῶς ἐστίν, ἀπὸ πόλεως Σιωνίης
ὡς ὅτι τὸ μὲν, ὑπὸ τὴν διχαλίους ἐσθίους καὶ
πειταχσίους. ὡς τὸ πᾶν περὶ μὲν τὸ περὶ
ρημῶν πεδίων, μὴ πολὺ λείπει τῆς μυσίων
ἐσθίων. Περὶ γε μὴν τὸ δρετ, ὅς εἰπὺν ῥά-
δην. οἷον τε γὰρ ὅσαυτῃ ἀφρονίαν ὑπάρχει
συμβαίνει καὶ τοῖς τόποις, ὡς ἐν τοῖς καὶ ἡ-
μαῖς χειρὶς, πολλάκις τῇ τῶν ὁδοῶν εἰς
τὴν πυρᾷ τὴν Σκελικὸν μέδιμον, τῆς ὅς χερσὶν
δυσίον. τὰ δὲ οἷον τὸ μερῆτῃ ἰσχυρίον. ἐλύμου
γε μὴν καὶ κίχρον τελείως ὑπὸ βάλλουσα δα-
ψίλφα γὰρ πρὸ αὐτοῖς. ὅς τὸ βολαίων πλη-
θος δὲ γινόμενον ἐκ τῆς καὶ διαστήμας δρυμῶν ἐν
τοῖς πεδίοις, ἐκ τούτων αἱ τίς μάλιστα τεκμή-
ραιτο. πλείων γὰρ οὐκ ἔστιν ἰερείων χρυσομένων
ἐν Ἰταλίᾳ, διὰ τε τὰς εἰς τοὺς ἰδίους βίους, καὶ τὰς
εἰς τὰ στρατοπέδα πρῶτον, τὸ ὀλοχρεῖσθαι
χρησίαι ἐκ τούτων συμβαίνει τῶν πεδίων αὐ-
τοῖς ὑπάρχει. περὶ δὲ τὴν καὶ μέρος διωνίας καὶ
δαψιλίας τὸ περὶ τὸ ἐφελὼ ἀπὸ τῶν ὅς
αἱ τίς ἀκριβέστατα κατὰ μοῖρας. ποιεῖν γὰρ τὰς
καὶ τῶν οἱ δὲ δόλοντες τὴν χεῖρα ἐν τοῖς
πρῶτον, ὅς συμφωνῶντες περὶ τὴν καὶ μέρος
ὅτι τῶν δὲ ἑρωτῶντες πόσον τὸ αὐτὰ δέ-
χε. ὡς μὲν ἐν ὅτι ὅ πολὺ παρὶν τὴν κα-
ταλύουσι οἱ πρῶτον, ὡς ἰσχυρὰ πρῶτον ἔχον
τὸ περὶ τὴν χεῖρα, ἡμαστανίς. ὅς τὸ δὲ ἐστὶ
τέτταρον μέρος ὁδοῦ. ἀπὸ τῶν ὅς τὸ ὑπὸ
βαίνουσι. τό γε μὴν πλῆθος τὸ αὐτῶν, καὶ ὁ μέ-
γας καὶ ὁ κάλλος τῆς ὁδοῦ, ἐπὶ τὴν ἐν τοῖς
πολέμοις πόλεμα, ὅς αὐτῶν τὸ περὶ τὴν ὁ-
δοῦ ἐστὶν καὶ τῶν. τὸ δὲ Ἀλπεινὸν ἑκατέρωθεν
τὸ πλῆθος τὸ ἐπὶ τὴν Ροδανὸν ποταμὸν, καὶ τὸ
ὅτι τὰ περὶ τὴν πεδία ἰσχυρὰ, τοὺς ἐν-
νέους καὶ γαιώδεις τοῖς καὶ τῶν, τοὺς μὲν
ἐπὶ τὴν Ροδανὸν καὶ τὰς ἀρκίους ἐστὶν ἑκατέρωθεν, Γα-
λάται Τραυσαλπινοὶ περὶ τὴν ὁδοῦ τὰς
δὲ ἐπὶ τὰ πεδία Ταυρίσκι καὶ Ἀγῶνες, καὶ πλείων
γὰρ βαρβαρίων ἐστὶν. Τραυσαλπινοὶ γε μὴν
οὐ διὰ τὴν ὁδοῦ, ἀλλὰ διὰ τὴν ὁδοῦ δια-

indigenæ flumen hoc Bodencum nuncupant. cætera quæ de Pado à Græcis sunt prodita : narrationem inquam de Phaethonte , & eius casu : de populorum arborum lacrimis : de atrata ad hunc amnem gente , quam dicunt etiamnum uestitum illum seruare à Phaethontis luctu : & huiusmodi res omnes tragicas his affines , impræsentiarum missas facimus : neque enim Præparationi cuiusmodi hæc est , accuratior de talibus disputatio conueniat. in sequentibus vero , loco magis idoneo , hæc omnia , maxime vt Timæi ignorantiam horum tractuum ostendamus , abunde sumus persecuturi. Igitur planitiem istam tenuere quondam Etrusci : cum quidem & campos circa Capuam ac Nolam , Phlegræos quondam dictos , possidentes , quod multorum prauis cōnatibus obstarent , exteris innotuerunt , magnamque opinionem virtutis apud eos sunt consecuti. iccirco qui historias legunt de Tyrrhenorum dynastiis & variis dominatibus , eos oportet , non ad illam ditionem quam nunc obtinent , oculos referre : verum ad campos de quibus verba fecimus , & opes quas ex eis locis colligebant. Adsidebant Tyrrhenis Galli , ideoque cum ipsis commercia frequentabant : deinde cupiditatis oculis in pulcherrimam planitiem adiectis , arrepta occasione leui , numerofo cum exercitu nihil cogitantes Etruscos inuadunt : ex regione Circumpadana eiiciunt : atque ipsi planitiem illam occupant. Ad Padi igitur ripam quæ solis ortum respicit , primi sedes posuerunt Lai , ac Lebecij : & qui hos sequuntur Insubres , gens inter omnes tunc maxima. deinceps fluuium accolunt Cenomani : quod superest deinde spatium ad Adriaticum sinum alius populus longe antiquissimus obtinebat , Venetos vocant : sermone diuerso à Gallis videntes ; cætera moribus & cultu similes. de his multam tragici poetæ mentionem fecerunt , multaque fabulantur. Ultra Padum circa Apeninum primi occurrunt Anianes , deinde Boij : post istos versus Adriam Ægones : postremi omnium ad mare

A τῷ γὰρ μὲν τοῖς ἑσπερίοις ὁ ποταμὸς πορφυροῦνται Βοδέντης. τὰλλα δὲ τὰ πρὸ τῆς ποταμὸν ἔχοντες ἰσχυροῦνται τῷ τοῖς Ἕλλησι, λέγουσιν δὲ τὰ πρὸ Φαέδοντα καὶ τὴν ἐκείνου πόλιν, ἔπ' ὅδ' ἀκρὺς τῆς αἰγίρων, καὶ τοῖς μετακείμενοις τὴν πρὸ τῆς ποταμὸν οἰκίαντας, ὅς φασιν ἔσθ' ἔσθ' εἰσέτι νῦν φορὴν τοιαύτην ἀπὸ τῆς καὶ Φαέδοντα πένθους· καὶ πᾶσαι δὲ τὴν βασιλείαν καὶ αὐτὴν πορφυροῦνται ὕλην, ὅτι μὲν ἔσθ' ἔσθ' ὑπομένετα, ὅς δὲ μὴ λίαν κατὰκειν ὅς τ' ὀροκατασκήνους γῆς, τὴν πρὸ τῆς τοιούτων ἀκριβοῦς· μετὰ λαβόντες δὲ καὶ ἀρμότιστα, ποιούμετα· τὴν κατὰκειν μνήμην, καὶ μέγιστα δὲ τὴν Τιμαίου πρὸ τῆς πορφυροῦνται τόπας ἀγνοίας. πλὴν αὐτὰ γὰρ τὰ πεδία, ὅ παλαιὸν ἐσέμεντο Τυρρῆνοισι· καὶ οὐς χροῖοις καὶ τὰ Φλέγραια ποτὲ καλούμενα τὰ πρὸς Καπύλιον, καὶ Νωλίον πεδία . . . . καὶ ὅς πολλοῖς ἐμπόδων εἴη καὶ γινώσκονται μεγάλῃ ἐπ' ὅρετῃ δόξαν εἰληφέναι. ὅς καὶ τὴν ἰσχυροῦνται τῆς Τυρρῆνων δυναστίας, ὅς καὶ ποτὲ τὴν αἰαφορὴν ὅτι τὴν νῦν κατεχόμενον ἔσθ' αὐτῆς χώραν· ἀλλ' ὅτι τὰ πορφυροῦνται πεδία, καὶ τὰς ἐκ τούτων τῆς τόπων ἀφορμαῖς οἷς ὅτι μνησόμενοι καὶ τὴν τῷ τῷ Κελτοῖ, καὶ πρὸς τὸ καλλὸς τῆς χώρας ὀφθαλμιάσαντες, ἐκ μικρῆς πορφυροῦνται μεγάλην στρατὸν πορφυροῦνται ἐπελόντες, ὅς ἐβαντο ἐκ τῆς πρὸ τῆς Τυρρῆνης· καὶ κατὰ τὴν αἰατὴν τὰ πεδία· τὰ μὲν αὖτε πορφυροῦνται καὶ πρὸ τῆς αἰατοῦ τῆς Γάδου καίμενα, Λαοὶ καὶ Λεβέκιοι, μὲν δὲ τούτοις ἰσχυροῦνται κατὰκειν, ὅ μέγιστον ἔσθ' αὐτῆς. ἔξῃς δὲ τούτοις τῷ τῷ ποταμὸν Κετομαῖοι· τὰ δὲ πρὸς τὸν Αδρίαν ἡδὴ πορφυροῦνται γένος ἄλλο πᾶν παλαιὸν δὲ κατὰκειν. πορφυροῦνται δὲ Ουένετοι, τοῖς ἔσθ' καὶ τῷ κόσμῳ βραχὺ δὲ κατὰκειν Κελτῶν, γλώττη δὲ ἄλλοια χροῖοι. πρὸς ὧν οἱ τραγοδιστοῦνται πολλὰ πᾶν πεποινηται λόγῳ, καὶ πολλὰ δὲ κατὰκειν πεποινηται. τὰ δὲ πρὸς τὸν Γάδου τὰ πρὸς τὸν Απεννίνον πορφυροῦνται μὲν Αἰνῆες, μετὰ δὲ τούτοις Βοῖοι κατὰκειν· ἔξῃς δὲ τούτων ὡς πρὸς τὸν Αδρίαν, Αἰγῶνες· τὰ δὲ πελάγη πρὸς θαλάττην

Σιωνες. τὰ μὲν οὖν ὀπιφανέστατα τῶν χα-
 λαρόντων τοῖς περιηγημένοις τόποις ἔδειξεν,
 ταῦθ' ὑποῆρχεν. ὥστε δὲ καὶ κώμας ἀτυ-
 χίστους, τῆς λοιπῆς κατὰ σκόλης ἀμοιβῆς κα-
 θιστώτες. ἀλλὰ γὰρ ὁ σταδασκίτης καὶ κρεω-
 φαγῶν, ἐπὶ δὲ μηδὲν ἄλλο πλὴν τὰ πολε-
 μικά καὶ τὰ καὶ γεωργίας ἀσκήν, ἀπλοῦς εἶ-
 χον τοὺς βίους· οὐτ' ἐπιστήμης ἄλλης, οὐτε
 τέχνης πρὶν αὐτοῖς ὁ παλαιὸν γνωσκομέ-
 νος. ὑπερβίβει γὰρ μὲν ἐκείνοις ἡ δρέμματα
 καὶ χρυσὸς ὁ μόνος ταῦτα καὶ τὰς περὶ αὐτοῖς
 ῥαδίως διύσασθαι πάλτα καὶ περὶ αὐτοῖς,
 μάλιστα καὶ τὰς αὐτῶν περιηγήσεις. περὶ
 δὲ τὰς ἐπαρείας, μάλιστα αὖτε αὐτοῖς ἐποι-
 οῦντο, ἀλλὰ ὁ καὶ φοβερώτατος καὶ δυνα-
 τώτατος ἐστὶν πρὶν αὐτοῖς τῶν, ὅς αὖ πλεί-
 στος ἔχει δοκίμους περὶ αὐτοῖς καὶ συμπε-
 ριφερμένους αὐτοῖς. τὰς μὲν οὖν ἄρχας οὐ
 μόνον τῆς χώρας ἐπεκράτουσαν· ἀλλὰ καὶ τῶν
 συνέχουσιν πολλοὺς ὑποκόους ἐπεποιήσαντο τῇ
 πόλει κατὰ πλεονεξίαν· καὶ δὲ πᾶσι χρὴ-
 νοῖσι μάχη νικήσαντες Ρωμαῖοι, καὶ τὸς με-
 τὰ πύργους παλαιὰς ἀπομένους, ἐπόμενοι τοῖς
 φάροις περὶ τῆς μάχης ἡμέρας ὕστερον
 κατῆγον αὐτῶν τὴν Ρώμην, πλὴν τῆ
 Καπιτωλίου. ἡγομένου δὲ ἀντιστάσεως,
 καὶ τῶν Οὐγεντῶν ἐμβαλόντων εἰς τὴν χῶ-
 ραν αὐτῶν, τότε μὲν ποιοσάμενοι σιμωγῆς
 πρὸς Ρωμαῖοις, καὶ τὴν πόλιν ἀποδόντες,
 ἐπὶ ἡλίου εἰς τὴν θάλασσαν. μετὰ δὲ ταῦτα,
 τοῖς ἐμφυλίοις σιμωχόντο πολέμοις. ἐπὶ δὲ
 καὶ τῶν πᾶσι Ἀλπίσι κατοικουμένων ὄρμας
 ἐποιούσιν, καὶ σιμωχούσιν πολλάκις ἐπὶ
 αὐτοῖς, περὶ αὐτοῖς ἐκ παλαιῶν τὴν πα-
 ρασηγημένην αὐτοῖς διδάσκοντες. ἐν δὲ καί-
 ρῳ Ρωμαῖοι τὴν τε σφετέρην δύναμιν αἰε-
 λατοῖ, καὶ τὰ καὶ πρὸς Λατίους αὐτοῖς περὶ
 γμάτα σιμωχέσθαι. παλαιὰ γοῦν δὲ πάλ-
 λιν τὴν Κελτῶν εἰς Ἀλβανὰς ἐπαύματι με-
 γάλῃ μὲν τὴν πόλιν κατὰ λατρίαν ἐπι-
 τελαχόντων. τότε μὲν οὖν ἐκ ἐπὶ λατρίαν αἰπ-
 ῆς ἀγαγὼν Ρωμαῖοι τὰ ἐπαύματα, ἀλλὰ ὁ
 παλαιὸς δὲ γνομένης τῆς ἐφόδου περὶ αὐ-
 ληφῆται· καὶ μὴ κατὰ λατρίαν τὰς τὴν συμμά-
 χων ἀποδοῦναι δύναμεις. αὐτοῖς δ' ἐξ ὁρι-
 σολῆς ἐπέρας, ἐπὶ δωδεκάτῃ μὲν μεγάλῃς

A Senones. atque hæ nobilissimæ sunt
 gentes inter illas quæ eas terras oc-
 cuparunt, de quibus modo diceba-
 mus. Habitabant autem vicatim sine
 muris, neque suppellectilis ullum v-
 sum norant. quippe simplex illis vi-
 uendi modus, ut quibus somnus in
 herbae aut stramenti toro erat; ali-
 monium, carnes tantum; nec quic-
 quam aliud curæ, nisi res bellicæ
 & agrorum cultus: nullâ aliâ, ne-
 que scientiâ neque arte apud ipsos
 cognitâ. opes singulorum erant in
 pecore vel auro: quod sola hæc ad
 omnes fortunæ casus facile sit cir-
 cumducere, ac pro arbitrio trans-
 ferre. sodalitatibus colendis præci-
 pue studebant. is namque apud il-
 los plurimum timetur, & potentis-
 simus censetur, quem plurimi co-
 lunt, ex nutu illius ac voluntate
 pendentes. Ac principio quidem
 Galli non solum regionem illam ob-
 tinebant: sed multos etiam vicino-
 rum populorum audacia sua per-
 terrefactos, parere sibi perpulerunt:
 verum aliquanto post parta de Ro-
 manis victoria, & aliis qui simul in
 acie contra ipsos steterant, per tres
 dies insecuti fugientes, ipsam mox
 Romam præter Capitolium cepe-
 runt. mox interveniente casu qui
 domum eos reuocabat, quod Ve-
 neti ipsorum fines cum infesto exer-
 citu erant ingressi, pace cum Ro-
 manis facta, urbemque ipsis reddita,
 ad suas sedes redierunt. Postea vo-
 ro Gallos bella civilia exceperunt.
 nonnulli item Inalpini populi, con-
 iunctis viribus bella in eos moue-
 runt; quum ex comparatione rerum
 suarum, illorum felicitatem animad-
 uerterent. interea Romani priores
 recuperant vires, ac cum Latinis
 res componunt. Annis postea ela-
 psis triginta ab occupata vrbe, ite-
 rum Galli magno cum exercitu Al-
 bam usque progrediuntur. cum qui-
 dem Romani, quod inopinata hac
 inuasionē ipsorum conatus hostis
 antevertisset; neque vlla diligen-
 tia efficere potuissent, ut sociorum
 auxilia cogerent, ire contra non
 sunt ausi. sed anno duodecimo post,
 Gallis iterum magna vi eos inua-

dentibus; re prius cognita Romani, locisq; contractis, magna cum a-lacritate obuiam procedunt, ma-nium conferere, & ad vniuersæ rei dimicationem venire cupientes. Gal-li eo ipso territi, quod occurrere Romanus auderet, animis ac sen-tentiis inter se dissidere, & nocte cepta fugientibus similes domum retrocedere. quietem post hæc per annos tredecim egerunt: deinde vt vident Romanorum incrementa, etiam pacem fœdusque cum illis ice-runt. Triginta iam annos pacem constanter seruauerant, cum Trans-alpinis arma in ipsos mouentibus, bellum pauescentes, quod pernicio-sum fore arbitrabantur: quâ largi-tione numerum, quâ generis com-munione allegata, hostis iam con-citati impetum à se amoliti, in Ro-manos eundem irritarunt, atque adeo expeditionis comites ipsi fue-runt. per fincis Etruscorum, nam & ipsi expeditionis participes erant, impressione facta, prædam quidem auertère magnam: finibusque Ro-manorum sine periculo excesserunt. verùm in patriam vbi rediissent, mutua cupiditate rerum captarum ad seditionem impulsì, & prædæ & exercitus sui bonam partem amisc-runt. Familiaris est hæc Gallis insa-nia, quoties aliena rapuerunt; vbi præsertim mero ciboque sese ingur-gitarunt. Quarto deinde anno con-spirant inter se Samnites & Galli, & cum Romanis in agro Clusi-norum qui & Camertes dicti, acie dimicant: magnamque eorum cæ-dem faciunt, quo quidem tempo-re Romani clade accepta vehemen-tius irritati, paucis diebus interie-ctis copias educunt. tandemque om-nibus legionibus in agro Sentinati cum superioribus inito prælio, par-tem maximam illorum obtruncant: reliquos effusa fuga in suam quem-que patriam se recipere compel-lunt. Vix decem elapsi erant anni; ecce iterum Gallos magna belli mo-le Arretium parantes obsidere. ad-sunt & Romani ad ferendam opem: sed ante urbem collatis signis, in-fiores è pugna discedunt. Illo præ-lío quum occisus fuisset L. C o s. in

A
 γραίας ὅτι πορρωτέρω, παραδομένοις ἐν
 συναγίοντις τὸς συμμαχοίς, μὲν πολ-
 λὴς παρηγορίας ἀπῆντων, ἀποδόντες συμ-
 βολὴν καὶ ἀφαινεύοντες τὸς τῶν ὅλων.
 οἱ δὲ Γαλάται καὶ ἀπληγῆτες τὴν ἐφοδὸν
 αὐτῶν, καὶ ἀφασιάσαντες τὸς σφᾶς,
 νυκτὸς ὁπλισμένοις, φυγὴν ἀφ᾽ ἀπλησίας
 ἐποίησαντο τὴν ἀποχώρησιν εἰς τὴν οἰκίαν.
 ἀπὸ δὲ τούτου τὸ φόβου, τεισκαίδικα μὲν
 ἔτη τὴν ἰσχυρίαν ἔχον· μετὰ δὲ ταῦτα συ-
 νοράντες αὐξανομένους τὴν Ρωμαίων δυνά-
 μιν, εἰρήνῃ ἐποίησαντο καὶ συνήχθη. ἐν αἷς
 ἔτη τετράκοντα μείναντες ἐμπειρῶς, αὐτὸς ἡγε-
 μόου κινήματος ἐκ τῶν Τρωσσάλων,
 δίδασκοντες μὴ πόλεμος αὐτοῖς ἐγερτὴ βαρὺς,
 ἀπὸ μὲν αὐτῶν ἔβησαν τὰς ὁρμὰς τῶν Ἰλα-
 ρισμένων, διωρορεμῶντες καὶ παρηγορη-
 νοὶ τὴν συνήθειαν· ὅτι δὲ Ρωμαῖοις πρῶ-
 ξιναι καὶ μετέχον αὐτοῖς τῆς στρατίας. ἐν ᾗ
 τὴν ἐφοδὸν ποιησάμενοι ἀφ᾽ Τυρρηνίας, ὁ-
 μοῖ συστρατευομένων σφίσι Τυρρηνῶν, καὶ
 ἑσβαλόμενοι λείας πληθὺς, ἐκ μὲν τῆς
 Ρωμαίων ἐκρήχας ἀσφαλῶς ἐπὶ μὴ λῆθον. εἰς
 δὲ τὴν οἰκίαν ἀφικόμενοι, καὶ στασιάζοντες πρὸς
 τὴν αὐτὴν εἰλημμένῃ πλεονεξίᾳ, ὅτι τὴν λείαν
 καὶ τῆς αὐτῶν δυνάμεως ὅτι πληθὺς μέρους
 διέφθαρσαν. τὸτο δὲ συνήδης ὅτι Γαλάταις
 παρηγορήν, ἐπειδὴ σφετερίζονται τὴν πύ-
 λαν, καὶ μάλιστα ἀφ᾽ αὐτῶν ἀλόγους οἰνο-
 φλυγίας καὶ πλοημονίας. μετὰ δὲ ταῦτα πάλ-
 λιν ἔτι τετάρτῃ συμφορῇσαντες ἅμα Σαυ-
 νίταις καὶ Γαλάταις, πρὸς τὰς Ρωμαῖοις ἐν
 τῇ Καμυρῶν χώρᾳ, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἐν
 τῇ κινδυνῇ διέφθαρσαν. ἐν ᾗ καὶ παρηγο-
 ρησάσαντες τὸς ὅτι γενοῖς ἐλάττωμα
 τοῖς Ρωμαῖοις, μετ᾽ ὀλίγας ἡμέρας ὤκνη-
 λον. καὶ συμβαλόντες πᾶσι τοῖς στρατοπέδους ἐν
 τῇ τῶν Σεντινατῶν χώρᾳ τὸς τὸς παρη-
 ρημένους, τὸς μὲν πλείους ἀπέκτειναν, τοῖς
 δὲ λοιποὺς ἠνάγκασαν παρηγορᾶν ἐκείτους
 εἰς τὴν οἰκίαν ἀφαινεύειν. ἀφ᾽ ἡγεμόνων
 δὲ πάλιν ἑτῶν δέκα, πρὸς τὸν Γαλάταις
 μετὰ μεγάλης γραμῆς πολιορκήσαντες τὴν
 Ἀρρηνίαν πόλιν. Ρωμαῖοι δὲ παρηγορησά-
 ντες καὶ συμβαλόντες πρὸς τὴν πόλιν, ἠτήθησαν.
 ἐν δὲ τῇ μάχῃ ταύτῃ Λακίῳ τὸ στρατηγὸν

τελευτήσαντος, Μαίνοι ὅπληταις πολεῖν ἅμα
 Κέρειοι. ὁ πρεσβυτάτος ἐκπέμψας εἰς Γα-
 λατίαν ἄνδρα τῶν αἰχμαλωτῶν, ὃς ἀπα-
 νήσας ἐπιδείκνυτο τὰς παροχάς. τῷ δὲ
 Ρωμαίων ἄνδρϊ τῷ θυμῷ ἐκ χερὸς ὁπισθα-
 τευσάμενον, ἀποκτείναντες συνέβαλον οἱ
 Σήωνες καλούμενοι Γαλαταί. Ρωμαῖοι δ' ἐκ
 τοῦ ἀγέως κερτήσαντες αὐτῶν, πρὸς μὲν
 πλείους ἀπέκτειναν, τοὺς δὲ λοιποὺς ὄξυβα-
 λον· τῆς δὲ χώρας ἐλήγοντο πάσης ἐκχευ-
 εῖς ἡν καὶ πρῶτον τῆς Γαλατίας ἀποικίαν
 ἐστῆσαν τὴν Σιυίαν παρὰ Γερρῶν καὶ ἄλλων πό-
 λιν, ὁμώνυμοι ἔσσαι τοῖς πρῶτον αὐτὴν κα-
 τοικῶσι Γαλαταῖς, ἄνδρϊ ἧς ἀρχὴς διεσα-
 φήσαντο, Φάσκοντες αὐτῶν τῶν τῶν Α-
 δριάων ἐπὶ τῇ περὶ κείνου τῇ περὶ τῆς Γα-
 λλίας πεδίων. οἱ δὲ Βοιοὶ θεωροῦντες ἐκπεπῶ-
 χῆσθαι τοὺς Σήωνας, καὶ δύναντες πρὸς σφῶν
 καὶ τῇ χώρῃ μὴ πάθωσι ὅτι ἀπληροί, ὄξυ-
 βράτευσαν πομπὴν μὲν ἀπὸ καλέσας Τυρ-
 ρῶνας. ἀφελόντες δὲ πρὸς τὴν Οἰδαμόνα
 παρὰ Γερρῶν καὶ ἄλλων λίμνῃ, πρὸς ἔλθοντο
 Ρωμαῖοι. ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ, Τυρρῶν καὶ
 μὲν οἱ πλείους κατεκτείνοντο, τῇ δὲ Βοίων τε-
 λείως ὀλίγοι διέφυγον. οὐ μὲν δὲ ἀλλὰ καὶ
 πόδας ἐν αὐτοῖς συμφορήσαντες αὐτοῖς οἱ παρὰ
 ῥημῶν, καὶ τὰς τῶν ἀφ' ἡν ἡβάντας κατεκτείν-
 οντες, πρὸς ἔλθοντο πρὸς Ρωμαῖοι. ἡττη-
 θήντες δ' ὀλοχρῶς τῇ μάχῃ μάλιστα εἶδον τῇ
 ψυχῇ. καὶ ὅτε πρεσβυτάτοι πρὸς ἀποδῶν
 καὶ ἀγαλῶσι, σιωπῆρας ἔλθοντο πρὸς Ρωμαῖους.
 ταῦτα δ' ἀκούσαντες ἡγεμῶν τῶν περὶ πρῶ-
 τον ἔπειτα τῶν Πύρρον ἀφελόντες εἰς τὴν Ἰταλίαν,
 πέμπει δὲ τῶν Γαλατῶν πρὸς Δελφοὺς ἀφ-
 φησας. ἐν γὰρ ταῖς ἡ τύχῃ τοῖς κακοῖς, ὡ-
 στέ λαιμικήν ἴνα πολέμου ἀφελόντες ἐπέστη
 πᾶσι Γαλαταῖς. ἐκ τῶν παρὰ ῥημῶν ἀγῶ-
 νων, δύο τὰ καλλίστα συνεκέρησαν Ρωμαῖοις· ὁ
 γὰρ καὶ ἀπὸ πλείων συνεκέρησαν ἐκχευεῖς ὑπὸ Γα-
 λατῶν, ὃ δὲ ἡδυνάμει δεινότερον ἰδεῖν, ὃ δὲ παρὰ
 δοκῆσαι ὡς αἰσθῆσαι περὶ ἀγῶνων. ὁ δὲ ὡς
 πρὸς τὴν Πύρρον ἀθλητῶν τέλειοι γηρονότες τῇ
 καὶ πόλεμον ἔργον συγκατέστησαν. τὴν τε τῶν
 Γαλατῶν πόλεμον ἐν χειρὶ καὶ ἀπληροί, καὶ
 λοιποὺς ἀφελόντες ὁ μὲν πρῶτον πρὸς
 Πύρρον πρὸς τὴν Ἰταλίαν ἐπολέμων· μετὰ ταῦτα

eius locum M? Cos. est suffectus.
 hic postmodum legatos de redem-
 tione captiuorum ad Gallos mittit:
 quos ipsi datam fidem fallentes, ne-
 cant. Indignissime facinus illud tulere
 Romani: ac statim ducto in ho-
 stes exercitu, cum Gallis Senoni-
 bus obuiam prodire ausis, manum
 conferunt. quum Romanis secunda
 fortuna pugnae fuisset, partem maxi-
 mam ceciderunt, reliquos sedibus
 expulerunt. ita potiti vniuersa Se-
 nonum ditione, primam in Galliam
 coloniam eò mittunt. Sena hæc di-
 citur de eorum Gallorum nomine,
 qui prius tenuere. fecimus nos paulo
 ante eius mentionem, ostendi-
 musque ad Adriam esse sitam, in
 extrema planitie quam Padus irri-
 gat. Boij, ut excidisse patria Seno-
 nes vident, metu similis fortunæ,
 omnibus suis qui arma ferre pote-
 rant excitis, Etruscis etiam aduo-
 catis, aduersus Romanos proficif-
 cuntur. postquam ad lacum Vadi-
 monis copiarum vniuersarum conuenerant,
 acie instructa certamen incunt. Cz-
 si sunt plerique omnes Etrusci: Boio-
 rum oppidò pauci euaserunt. Nec
 eo secius tamen iidem populi ite-
 rum conspiratione facta, pubem om-
 nem suam armant, & contra Roma-
 nos aciem ordinant. à quibus victi,
 atque in totum profligati, ægre tan-
 dem animis cessere: petitæque per
 legatos pace & belli fine, fœdus
 cum Romanis feriunt. Gesta hæc
 sunt triennio prius quàm Pyrrhus
 in Italiam traiceret: quinque annis
 ante Delphicam Gallorum cladem.
 Eo namque tempore vbique loco-
 rum Fortuna Gallos ceu pestilen-
 ti quodam sidere afflatos, bellis
 exercebat. Romani vero è superio-
 ribus certaminibus duo consecuti
 sunt pulcherrima. Quippe assiduus
 per Gallos cædibus affecti, nihil
 deinceps terribilius aut videre aut pa-
 ti poterant iis quæ iam acciderant: ex
 quo aduersus Pyrrhum athletæ per-
 fecti bellicorum certaminum euasere.
 tum autem Gallorum audaciâ op-
 portune repressâ, de cætero, abs-
 que villo impedimento, primo con-
 tra eundem Pyrrhum de Italia bel-
 lum gesserunt: deinde cum Car-
 thagi-

thaginienſibus de Sicularum domi-
nato certamen ſuſceperunt. Quie-
uere poſt hæc detrimenta Galli per
annos quadraginta^{quadragesima} pacem cum Ro-
manis colentes. poſtea vero quàm
per ætatem è viuſ exceſſerant prio-
rum malorum occulati teſtes; ſucceſ-
ſerântque illis iuuenes animoſæ te-
meritatis pleni, omnium belli malo-
rum atque aduerſæ fortunæ rudēs &
inexpertī : ceperunt denuo Galli,
prout natura eſt hominum, præſen-
tem rerum ſtatum ſollicitare; & ad-
uerſus Romanos quidem leues ob-
cauſſas exaſperari; Inalpinos vero
Gallos adſciſcere ſocios. Initio ſoli
duces abſque multitudinis conſenſu
in occulto huiuſmodi conſilia agita-
bant. iccirco quum Tranſalpinorum
exercitus Ariminum uſque proceſſiſ-
ſet, plebes Boiorum parum illis fidei
habens, ſeditione etiam tum aduer-
ſus duces, tum aduerſus eos qui ad-
uenerant, excitata; reges primum
ſuos Atem & Galatum occidit: dein-
de mutuis cædibus inter ſe, ſignis
etiam collatis, ſunt graſſati. cum
quidem Romani horum inuaſione
terrīti, copias ſuas eduxerunt. at dein-
de certiores facti de pernitiæ quam
ipſi ſibi conſciuerant, domum re-
diere. Quinto ab hoc tumultu an-
no, M. Lepido Coſ. Romani Gal-
liæ Ciſalpinæ agrum Picenum di-
ctum, quem deuictis Senonibus ade-
merant, diuiſerunt: poſtquam C. Fla-
minius popularem auram captans le-
gem hanc ſuaſiſſet, ac tuliffet. quam
profectò legem, ut ſi quid aliud, popu-
li Romani mores in deterius mutafſe
exiſtimandum eſt: eandemq; illi bello
cauſſam præbuiſſe, quod poſtea cum
iis gentibus Romani geſſerunt: mul-
ti enim Gallorum populi præſertim
Boij, in ſocietatem eius belli nomina
dederunt, quod Romanis eſſent con-
termini : quippe non iam de impe-
rio aut dominatione ſecum illos cer-
tare : ſed ut ipſos ſedibus ſuis fun-
ditus verterent atque perderent. Sta-
tim igitur communi conſilio, duæ in-
ter illas potentiffimæ gentes, Inſu-
bres & Boij, legationem ad eos Gal-
los miſere, qui inter Alpes Rhoda-
num accolebant; Gaſati è re di-
cti, quod æta bellando mereri ſoliti:

A πρὸς Καρχηδονίους ὑπὸ τῶν Σικελιω-
τῶν δόξης διηγουμένον. Γαλάται δὲ ἐκ τῆς
περὶ τὴν ἐλαττωμένην ἑπὶ μὲν πίτε καὶ
πετρεόχροντα τὴν ποταμὸν ἔχον, εἰρηλίκῳ ἀ-
γῶντες πρὸς Ρωμαίους. ἐπεὶ δ' οἱ μὲν αὐ-
τόπῃαι γιγνόμεναι τῶν διωκτῶν ἐκ τῆς ἑξέ-
χρησαι ἀφ' οὗ τοῦ χρόνου ἐπεχόμενον δὲ ἰεοί,
θυμὸν μὲν ἀλογίστου πλήρεις, ἀπυρεσι δὲ καὶ
ἀόρατοι πᾶντος κακῶ καὶ πάσης περὶ αἰτίας,
αὐτῆς ἤρξατο τὰ καθεστῶτα καὶ ὁ φύσιν ἔ-
χει γίνεσθαι καὶ βαρύνεσθαι μὲν ἐκ τῆς τυ-
χόντων πρὸς Ρωμαίους, ὁππασσάμενοι δὲ τοὺς
ἐκ τῆς Ἀλπίων Γαλάτας. ὁ μὲν ἐν πρῶτον
χωρὶς τῶν πληθύνει αὐτῶν τῆς ἡγεμονίας, ἐν
ἀπορήτῳ ἐπὶ τῇ πρὸς τὴν περὶ τὴν ἐλαττωμένην.
ἐν τῇ περὶ τὴν ἐλαττωμένην τῶν Τροισαλπίων ἕως
Αρμίνου μετὰ δυνάμειος ἀναπνεύσαντα τὰ
πληθύνει τῶν Βοίων, καὶ στασιάζοντα πρὸς τε τοὺς
ἐαυτῶν περὶ τῶν καὶ πρὸς τοὺς περὶ τῶν κα-
χόντων, αὐτοὶ μὲν τοὺς ἰδίους βασιλεῖς Ἀτὴν
καὶ Γαλάταιν κατέκταναν δ' ἀλλήλους συμβα-
λόντες ἐκ τῆς ἀτάξιας. ὅτε δὲ καὶ Ρωμαῖοι
κατέφθογον ἡγεμόνοι τὴν ἐφοδοῖ, ἀξήλων μα-
τὰ στρατοπέδου. σιυνέντες δὲ τὴν αὐταίρετον κα-
τέφθογον τῶν Γαλατῶν, αὐτῆς ἀνέχοντο εἰς
τὴν οἰκίαν. μετὰ δὲ τῶν τοὺς φόβον ἔχει πέμ-
πῃ Μάρκου Λεπίδου στρατηγούτου, κατε-
κληρούχῃσαι ἐκ Γαλατίας Ρωμαῖοι τῶν Γι-
κεπίνων περὶ τὴν ἐλαττωμένην χωρῶν. ἐξ ἧς
νικήσαντες ἀξέβαλον τοὺς Σήκωνας περὶ τὴν
ἐλαττωμένην Γαλάτας. Γαίου Φλαμπίου
ἐπὶ τῶν τῶν δημαγωγίας εἰσηγησάμενος, καὶ
πολιτίας. ὡς καὶ Ρωμαῖοις, ὡς ἐπὶ εἰπῶν,
Φατίον δόχῃ μὲν ἡγεῖται τῶν δὲ χεῖρον ἔ-
δήμῳ διαστροφῆς αἰτίας ὅτι καὶ μὲν τῶν πο-
λέων συστάντος αὐτοῖς πρὸς τοὺς περὶ τὴν ἐλαττωμένην.
πολλοὶ μὲν γὰρ τῶν Γαλατῶν ὑπιδύοντο τῶν περὶ
ἐν, μέγιστα δ' οἱ Βοιοί, ἀφ' οὗ συντηροῦν τῇ τῶν
Ρωμαίων χωρῶν νομίσαντες ἔχον ὑπὸ ἡγεμονίας
ἐπὶ, καὶ δυνατείας Ρωμαίων τῶν πρὸς αὐτοὺς ποιή-
σασθαι πόλεμον, ἀλλ' ὑπὸ ὁλοκαυρῶν ἐξαναστα-
σεως καὶ κατέφθογον. ἀφ' οὗ ἀπὸ τῶν μέγιστα
τῶν ἐλαττωμένην, τῶν τῶν Ἰσόμενων καὶ Βοίων συμφρο-
ντα, διεπόμενον πρὸς τοὺς καὶ τῶν Ἀλπίων καὶ
τῶν Ροδανῶν ποταμῶν κατέκταναν τῶν Γαλατῶν, περὶ
ἐλαττωμένην ὅτι δὲ ὁ μισθὸν στρατεύειν, Γα-
K

σάτοις ἢ γὰρ λέξεις αὐτὴ τὴν σημαίνῃ κυρίως. **A** ὦν τοῖς βασιλεῦσι Κοκκαλιπῆκα καὶ Αἰνερῶ-
 ς, τοῦ αὐτοῦ καὶ μὲν χειρὶν περὶ αὐτοὺς
 πληθὺς· εἰς δὲ μέλλοι δὲ ὑποδυναμῶντες δὲ
 μέγας τῆς Ρωμαίων δύναμιν, καὶ δὲ
 πληθὺς τῆς ὑπαρχόντων αὐτοῖς ἀγαθῶν
 εἰς κρατίσας, περὶ ὧν καὶ πρῶτον
 περὶ τῶν ἐπὶ Ρωμαίους στρατίαι. ῥαδίως
 δ' ἐπίσταν, ἅμα τοῖς περιηγημένοις, διδόν-
 τες μὲν τὰ πρὸς τῆς αὐτῶν συμμαχίας·
 αἰσχυρόντες δὲ τῆς τῆς ἰδίων περὶ αὐτοὺς
 περὶ αὐτοῦ αὐτοῖς. οἱ ἢ ἐκείνοι στρατεύσαν-
 τες, οὐ μόνον εἰκόσας μαχόμενοι Ρωμαίους·
 ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν μάχην δὲ ἐφόδο κα-
 τίαν αὐτῶν τὴν Ρώμην. ἡρόδοτος δὲ καὶ
 τῆς ὑπαρχόντων ἀποδύων ἐκείνους, καὶ
 τῆς πόλεως αὐτῆς μετὰ ἐπὶ αὐτοῖς
 τες, τέλος ἐκείνῃ καὶ μετὰ χάριτος τοῦ
 δόντες τὴν πόλιν, ἀφραυσι καὶ ἀποεῖς ἔχον-
 τες τὴν ὠφέλειαν, εἰς τὴν οἰκίαν ἐπορεύ-
 θον. ὦν ἀχρὺντες οἱ περὶ αὐτοὺς ἡγεμόνες,
 οὕτω περὶ αὐτοῦ ἐπὶ τῶν στρατίαι, **C**
 ὥς μὴ ποτε μήτε πλείους, μήτ' ἐνδο-
 ξότεροι, μήτε μαχηστέροι ἀνδρες ἐξελ-
 θῶν ἐκ τούτων τῆς πόλεως τῆς Γαλατίας.
 κατὰ δὲ τοὺς χρόνους τούτους Ρωμαῖοι τὰ
 μὲν ἀχρὺντες, τὰ δὲ καὶ αὐτοῦ αὐτοῖς δὲ
 μέλλοι, εἰς φόβους ἐπίπλητοι συνεχθῆναι καὶ
 παρὰ τὰς ἐπὶ τούτοις, ὥς ποτὶ μὲν στρα-
 τήν καὶ ἀφραυσι, καὶ οἴτου καὶ τῆς
 ἐπὶ τῶν πλείων πλείων τοῦ αὐτοῦ. ποτὶ
 δὲ καὶ τὰς δυνάμεις ἐξάγει ἐπὶ τοῖς ὁ-
 ροῖς, ὥς ἡδὴ παρὸντες εἰς τὴν χώραν τῶν
 πολεμίων, ὥς ποτὶ καὶ αὐτοῖς ἐκ τῆς οἰ-
 κίας τῶν Κελτῶν. οὐκ ἐλάττω δὲ συνε-
 γχοι καὶ Καρχηδονίους τὴν δὲ κίνημα,
 περὶ δὲ καὶ αὐτοῦ αὐτοῦ τὰ καὶ τὴν
 Ἰβηρίαν ἀσφαλῶς. Ρωμαῖοι γὰρ, ὥς καὶ
 περὶ αὐτῶν ἡμῖν εἴρηται, κρίνοντες αἰσχυρό-
 τερα τούτοις ἀφ' ὧν περὶ τῆς πλείων
 αὐτῶν ὑπαρχόντων, περὶ αὐτοῦ ἡγεμόνους τὰ
 καὶ τὴν Ἰβηρίαν, ἀποδύοντες περὶ αὐτοῦ
 ἐκ καλῶν ἰσχυρῶν τὰ καὶ τοὺς Κελτοὺς. ἀφ'-
 ὧν ἀσχυρόντες τὰ περὶ τοὺς Καρχηδο-
 νίους ἀφ' ὧν περὶ τὴν Αἰνερῶν ὁμολογῶν,

id enim vox illa proprie significat. Horum reges Concolitanum & A-
 neroestum, magnam in præsens au-
 ri vim illis exhibentes, in futurum
 magnitudinem Romanarum opum
 ob oculos ponentes, & immensas di-
 uitias quibus parta victoria sint frui-
 turi, hortantur incitantque ad bel-
 lum Romanis inferendum. id vero
 Gæfatis facile isti persuadent: quum
 præsertim illud adderent, socios bel-
 li se futuros, cuiusque rei certam ip-
 sis fidem facerent. tum autem, ma-
 iorum res gestas illis in memoriam
 reuocabant: qui expeditione simili
 suscepta, non solum prælio Roma-
 nos vicerant: sed etiam à pugna Ro-
 mam ipsam primo impetu occupa-
 rant. bonis deinde illorum omni-
 bus potiti, vrbe etiam ipsa per se-
 ptem menses in potestate sua de-
 tenta, posteaquam sua sponte &
 beneficij loco eam victis tradidif-
 sent; illæsi ipsi atque incolumes cum
 omni præda in patriam reuerterant.
 Huiusmodi sermones tantam Gæ-
 fatarum ducibus eius belli cupidi-
 tatem iniecerunt, ut nunquam ex
 illo Galliarum tractu, neque maior
 exercitus, neque præstantiorum aut
 bellicosiorum virorum exierit. Per
 hæc tempora Romani quum & multa
 de Gallorum consiliis audirent,
 & imminens periculum facile ipsi
 pro sua prudentia coniicerent, in-
 ter metus ac trepidationem assidue
 versabantur. adeo ut modo exercitus
 conscriberent, parandisque commea-
 tibus operam darent: modo co-
 pias ad fines usque educerent, ho-
 stes adesse rati; qui è patria non-
 dum mouerant. Non mediocriter
 profuere Carthaginensibus isti tu-
 multus, ut interea tutò res in Hi-
 spania componerent. Romani enim,
 quod & ante diximus, Gallico bel-
 lo præuertendum statuentes, quæ in-
 terim in Hispania gerebantur, me-
 tu imminentis è proximo hostis, ne-
 gligere sunt coacti; dum in eam
 solum curam incumbunt, ut an-
 te omnia extra periculum à Gal-
 lis, Rempublicam collocent. Ita-
 que Punica pace firmata co fec-
 dere quod cum Asdrubale icerunt,

vt iam dictum est, vno consensu omnes hac tempestate in præsentem hostem cogitationes suas conuertebant: expedire suis rebus persuasi, vt semel cum eo acie decerneretur. Gætatz Galli, cum exercitu omni armorum genere magnifice instructo superatis Alpibus, ad Padum & Cisalpinos Gallos venêre. quò etiam alij quoque Galli, octauo demum anno post eius agri qui Senonum fuerat diuisionem, se contulerunt. & Insubres quidem ac Boij in suscepto semel consilio persistebant: Veneri vero ac Cenomani accepta à Romanis legatione, horum societatem præoptarunt: vt necesse fuerit Gallorum regibus, quod sibi ab istis metuerent, partem copiarum ad fines tutandos relinquere. ipsi cum reliquo omni exercitu, in quo numerabantur peditum circiter quinquaginta millia, equitum & essedariorum ^{ccccc} ^{ccccc}, ad iter se accingunt. Romani audito Celtas traieccisse Alpes, quantocyus L. Æmilius C o s. cum legionibus Ariminum miserunt; si forte hostis impetum illac esset facturus. Prætorum vni decreta est Etruria: nam alter C o s s. C. Atilius iam ante in Sardiniam cum parte copiarum erat profectus. at Romæ inter hæc metus ingens omnes incessebat; vt qui non ignorarent in quanto & quàm formidabili periculo ciuitas versaretur. neque id mirum: vt pote quorum animis terror pristinus nominis Gallici adhuc insidebat. Igitur dum hoc vnum mentibus agitant, exercitus alios conquirunt, alios conscribunt: focis vt præsto sint auxilia impetrant: tabulas præterea militaris ætatis vndique ad se adferri iubent; vt quas omnino vires habeant, cognoscant. ex his optimum quémque seligunt, legiones instruunt, & cum C o s s. exire iubent. frumentum, tela, & quicquid aliud ad bellum solet esse necessarium, tanta copia congerunt, quantam nemo ad eam diem poterat meminisse. vndique sane eorum conatus, vt quisque poterat studiose adiuuabat. populi namque Italiæ aduentu Gallorum perterriti,

ὅτι ἐπὶ Ῥωμαίοις ἡγεῖντο συμμαχεῖν, ὅτι δὲ
 πρὸς τῆς τούτων ἡγεμονίας γίνεσθαι τὸν πό-
 λεμος· ἀλλὰ πρὸς σφῶν ἐνόμιζον ἕκαστοι, καὶ
 τῆς ἰδίας πόλεως καὶ χώρας ἐπιφέρεισθαι τὸν
 κίνδυνον. ὁ δὲ πρὸς ἐποίμους τοῖς πρὸς Ἀχαιομέ-
 νοις ἠπαύκουν. ἵνα δὲ συμφανὲς ἦτορ αὐ-
 τῶν γήνηται τὰ ἔργα, ἡλικίαις Ἀντίβας ἐτόλ-
 μοι πρὸς ἄλλους ἐκτίσθαι μὲν δὲ ταῦτα,
 καὶ πρὸς ἡλικίᾳ δυνατείας πρὸς ἀβόλως αἰ-
 ὑφθαλμύσας, ὅτι ποσὺντο κατὰ τῆς
 πρὸς ἄλλους, ὥστε τοῖς μεγίστοις συμπολέμοις
 πρὸς ἀβόλως Ῥωμαίοις ῥητέον εἶναι αὐτῶν
 πρὸς ἀβόλως καὶ ὁ πλῆθος τῆς ἠπαρχού-
 σης αὐτοῖς τότε δυνάμειος. ἅμα μὲν οὖν τοῖς
 ἠπαρχαῖς ἐξεληλύθη τίθησθαι στρατοπέδα
 Ῥωμαῖοι, πεντάκισ μὲν χίλιους καὶ ἀφαι-
 σίους πεζοὺς, ἵππους δὲ τετρακισίους ἔχον ἕκα-
 στον. σύμμαχοι δὲ μὲν ἕκαστῶν ἦσαν οἱ Κυ-
 νάμφοι, πεζοὶ μὲν τετρακισίους, δίχλιοι δὲ
 ἵππους. τῶν δὲ ὅτι τὸ κατὰ πρὸς ἀβόλως
 πάντων εἰς τὴν Ῥώμην Σαβίνοι καὶ Τυρ-
 ρῆνοι, ἵππους μὲν ἦσαν εἰς τετρακισίους,
 πεζοὶ δὲ πλείους τῶν πεντακισμύχιων. τού-
 τοις μὲν ἀφαισίσαντες, ὥς ὅτι Τυρρηνίας
 πρὸς ἀβόλως, ἐξαπέλειον αὐτοῖς ἡγεμόνα
 Κυρηνάειος. οἱ δὲ τὸν Ἀπηνίνον κατὰ τῶν
 Οὐμβροῖ καὶ Σαρσινάτων συνήχθησαν εἰς
 δισμύχειος. μὲν δὲ τούτων Οὐτέτιος καὶ Κε-
 νομαῖοι δισμύχειοι. τούτοις δὲ ἔπαξαν ὅτι τὸ
 ὄραν τῆς Γαλατίας, ὥς αὐτὸν ἐμβαλόντες εἰς
 τὴν τῶν Βοιωτῶν χώραν, αἰπὺν πρὸς ἀβόλως
 ἐξεληλύθησαν. τὰ μὲν οὖν πρὸς ἀβόλως
 στρατοπέδα τῆς χώρας ταῦτα ἦν. οἱ δὲ τῇ
 Ῥώμῃ διέτελθον ἡτοιμασμένοι, χάριν τῶν
 Συμβαλόντων ἐν τοῖς πολέμοις, ἐφειδέας
 ἔχοντες τὰς, Ῥωμαῖοι μὲν αὐτῶν πεζοὶ δισ-
 μύχειοι· μετὰ δὲ τούτων ἵππους χίλιοι καὶ
 πεντακισίους. τῶν δὲ Συμβαλόντων, πεζοὶ μὲν
 τετρακισίους, δίχλιοι δὲ ἵππους. κατὰ τῶν
 δὲ αἰπὺν πρὸς ἀβόλως, Λατίνων μὲν οὐκισμύ-
 χιοι πεζοὶ, πεντακισίους δὲ ἵππους. Σαυ-
 νίτων δὲ πεζοὶ μὲν ἐπὶ τετρακισίους, μετὰ
 δὲ ταῦτα ἵππους ἐπὶ τετρακισίους. καὶ μὲν
 Ιαπύγων καὶ Μεσσηπύγων συνάμφοι, πε-
 ζοὶ μὲν πέντε μυριάδες, ἵππους δὲ μύ-
 χιοι σὺν ἐξακισίους. Λατίνων δὲ πεζοὶ

A non iam ut Romanorum socij pu-
 gnare sibi videbantur, neque de il-
 lorum imperio agi hoc bello puta-
 bant : sed verò salutem suam, suas
 vrbes, suos agros in periculum vo-
 cari autumabant. itaque alacres ius-
 sa capessabant. Ut autem ex ipsis
 rebus intelligatur, quantam Remp.
 ausus sit Hannibal aliquanto post
 aggredi ; quantumque illud impe-
 rium erat, aduersus quod vbi mi-
 ra audaciâ oculos sustinuisset attol-
 lere ; voti sui in tantum factus est
 compos, ut maximis cladibus Ro-
 manos afficeret : operæpretium fue-
 rit, apparatus ad hoc bellum, & co-
 piarum vim quas iam tunc habe-
 bant, commemorare. Exiēre cum
 Coss. legiones Rom. quatuor : sunt
 autem in vna quaque legione Rom.
 peditum quinque millia & ducen-
 ti : equites trecenti. Sociorum au-
 xilia vtrique Consuli aderant, quæ
 iunctim numerum efficiebant pedi-
 tum tricies mille : equitum bis mille.
 Aderant præterea qui necessario tem-
 pore suppetias venerant, Sabinorum
 & Etruscorum, equites quater mil-
 le : pedites ultra I millia. hos in v-
 num coactos pro finibus Etruriz ho-
 sti obiecerunt, duce illis imposito.
 Prætores conuenerunt & ex Um-
 bris ac Sarasinatibus qui Apenninos
 montes incolunt, ad viginti millia.
 item è Venetis ac Cenomanis, mil-
 lia pariter xx. qui in Galliz finibus
 sunt collocati, ut facta impressio-
 ne in Boiorum ditionem, eos qui
 exierant retrocedere coactos à cæ-
 teris diuellerent. Ac pro finibus qui-
 dem variis locis dispositi exercitus
 hi erant. Romæ vero, præsto erant
 propter incertos belli casus, velut
 subsidaria manus quædam, è ciuibus,
 triginta peditum millia, equites mil-
 le & quingenti. è sociis, peditum
 cccccc equitum cccccc. In tabulis ætatis militaris quæ ad Se-
 natum sunt allatæ, fuere descripti è
 Latinis octuaginta peditum millia :
 equitum quinque. è Samnitibus pe-
 ditum millia septuaginta : & cum his
 equites septies mille. ad hæc Iapy-
 ges & Messapyges coniuncti, peditum
 quinquaginta millia detulere : equi-
 tum decem & sex. Lucani, peditum

ccccc:equitum cccc:equitum
 Marſi, Marrucini, Ferentani & Veſti-
 ni, pedites vicies mille: equites qua-
 ter mille. duas hoc amplius legio-
 nes in Sicilia & Tarenti ſubſidio lo-
 cauerant: in quibus fuere pedites
 quater milleni, & duceni: equites
 item duceni. Iam vero è plebe Ro-
 mana atque Campana dedere no-
 mina militiæ, peditum ducenta &
 quinquaginta millia: equitum tria
 & viginti millia. Ita efficiebatur ſum-
 ma copiarum quæ vrbi præſide-
 bant, ad peditum millia centum
 quinquaginta: equitum circiter mil-
 lia ſex. vniuerſus vero numerus ap-
 pte ad militiam multitudinis erat,
 peditum millia ſeptingenta: equi-
 tum, ſeptuaginta. & auſus tamen
 eſt Hannibal quum vix ipſe vigin-
 ti millia haberet, quos huic nu-
 mero opponeret, Italiam inuade-
 re. verum de his melius ex iis quæ
 inferius dicentur poterit conſtare.
 Galli poſtquam in Etruriam per-
 ueniſſent, regionem incurſantes im-
 pune populabantur, nemine impe-
 diente. tandem Romam ipſam pe-
 tunt. Iam circa Cluſium erant, vr-
 bem tridui ſpatio ab Roma diſtan-
 tem; cum nuntius eis aſſertur, Ro-
 manum exercitum, qui in ſinibus
 Etruriæ hoſti fuerat obiectus, inſe-
 qui ipſos à tergo, & iam imminere.
 quo cognito, Galli agmen conuer-
 tere, obuiam hoſtibus procedere,
 pugnandi cum iſtis deſiderio arde-
 re. Quum vergente ad occaſum So-
 le inuicem appropinquaffent, tunc
 quidem, modico ſpatio in medio
 relicto, eo loci poſitis caſtris vtri-
 que ſunt commorati. nocte vero
 oborta, accenſis ignibus, equitatum
 ſuum Galli relinquunt, mandatū-
 que dant, vt poſtquam luce prima
 conſpiciendos ſe hoſtibus præbuiſ-
 ſent, per eadem mox veſtigia ſe
 ſubſequerentur: ipſi occulta profe-
 ctione Fæſulam tendunt; ibique eo
 conſilio caſtra locant, vt & equi-
 tes ſuos reciperent, & hoſti terga pro-
 menti ex inopinato inſtarent. Roma-
 ni vbi illuxit ſolos equites conſpicati,
 Gallos auſugiffe rati, equitatum re-
 cedentem magno ſtudio inſequuntur.

A μὲν τειομύριοι, πειχάλιοι ἢ ἱπποῖς. Μάρων
 ἢ καὶ Μαρουκίων, καὶ Φερειτῶν, ἐπὶ ἢ καὶ ΟΥε-
 ρίνων, πεζοὶ μὲν δυομύριοι· τετρακίχλιοι δὲ
 ἱπποῖς. ἐπὶ δὲ μὲν καὶ ἐν Σικελίᾳ καὶ Τάραν-
 τῇ στρατόπεδα δύο πρὸς φηδρῶν ὧν ἐκάτε-
 ρον αὐτὰ τετρακίχλιους καὶ διφρασίους πε-
 ζούς, ἱπποῖς δὲ διφρασίους. Ρωμαίων δὲ καὶ
 Καμπανῶν ἡ πληθὺς, πεζῶν μὲν εἰς εἴκοσι καὶ
 πέντε κατελέγησαν μυριάδες. ἱππῶν ἢ ἑπὶ
 τῆς δύο μυριάσιν, ἐπῆσαν ἐπὶ ῥῆς χιλιάδες.
 ὡς· εἴ) ὁ κεφάλαος τὸ μὲν περὶ καὶ θηρόων
B τὸ Ρώμης δυνάμειν, πεζοὶ μὲν ὑπὸ πεντε-
 κήδεκα μυριάδες, ἱπποῖς δὲ περὶ ἐξακίχ-
 λίους. ὁ ἢ σύμπαν πληθὺς τὸ δυνάμειν ὅπλα
 βασάζει, αὐτῶν τε Ρωμαίων καὶ τὸ συμμαχῶν,
 πεζῶν μὲν ὑπὸ τῆς ἐξ ἑξομῆκοντα μυριάδας,
 ἱππῶν ἢ εἰς ἐπὶ αὐτὰς μυριάδας. ἐφ' ὧς Ἀντίοχος
 ἐλάτῃους ἔχων δυομυρίων, ἐπέβηκεν εἰς τὴν Ἰτα-
 λίαν, πρὶν μὲν οὖν τούτων ἐν τοῖς ἐξῆς Γαβ-
 ρίον ἐκποιήσιν κατὰ μοῖν. Οἱ ἢ Κελτοὶ κα-
 τὰρτες εἰς τὴν Τυρρηνίαν, ἐπιπορεύοντο
C τὴν χώραν πορθαῖντες ἀδικῶς, ὁδοῦντες αὐτοῖς
 αἰτῆται τοῦ αὐτοῦ. τέλος ἐκ' αὐτῶν ὤρμησεν
 τὴν Ρώμην. ἥδη δ' αὐτῶν πρὶν πόλιν ὄν-
 των, ἡ καλεῖται μὲν Κλούσιοι, ἀπὶ χῆ δὲ
 ἡμερῶν τριῶν ὁδὸν ἀπὸ τῆς Ρώμης, περ-
 σσάλλεται δὲ κατὰ πιν αὐτοῖς ἔκονται καὶ
 συνάπτοιται αἱ περὶ καὶ θηρόων τὸ Ρωμαίων
 ἐν τῇ Τυρρηνίᾳ δυνάμεις. οἱ δὲ ἀχρύσαν-
 τες, ἐξ ὑποτροφῆς ἀπῆντων ἀνυδόντες τῇ
 τοῖς συμβαλῇ. ἐχίσσαντες δ' ἀλλήλοις ἥδη πε-
 ρὶ δυομας ἡλίου, τότε μὲν ἐν συμμέτρῳ ἔχ-
D σήματι κατὰ στρατοπέδους αὐτοῖς νύκτιος
 ἀμφοτέρω. τῆς δὲ νυκτὸς ὅτι γηρομένης, πῦρ
 αἰαχεύσαντες οἱ Κελτοὶ, τοῖς μὲν ἱπποῖς ἀπὲ-
 λιπον, σὺν ἑξῆς αὐτοῖς αὐτὰ τῇ φωτὶ συμφα-
 ρῆς γηρομένης τῆς παλαιῆς, ὑποχωρῆν καὶ
 τὴν αὐτῶν εἶδον. αὐτοὶ δὲ λαθραῖα παροῦ-
 μένοι τὴν ἀποχώρῃν ὡς ὅτι πόλιν φαίνομεν
 αὐτοῦ πρὸς ἐβάζον, περὶ ἔχοντες, αὐτὰ
 μὲν ἐκδιχράσαι τοῖς αὐτῶν ἱπποῖς, αὐτὰ ἢ
 περὶ ἀδύξως ἐνοχλήσαι τὸ τῆς ὑποτακτικῶν
 ἔφοδον. οἱ ἢ Ρωμαῖοι τὸ ἡμέρας ὅτι γηρομένης
E σὺν αὐτοῖς τοῖς ἱπποῖς αὐτοῖς, γηρομένης τῆς
 Κηλούς ἀποδεδρακέναι, καὶ ἀποδιδῶν ἡγελοῦ-
 ρων τοῖς ἱπποῖς καὶ τὸ ἐκείνῳ ἀποχώρῃν.

ἅμα δὲ τὰς συνελθόντων πολεμίοις, ἀφαι-
 ραίνονται τῶν Κελτῶν, καὶ συμπίπτει αὐ-
 τοῖς, ὡς ἀγὼν ἔσθ' ἔχει ἄμφω βίαιος.
 τέλος ὃ καὶ ἀφελόντων τῶν Κελτῶν τῇ πόλει
 καὶ τῇ πλήρῃ, συνέβη ἀφαιρῆναι μὲν τῶν
 Ῥωμαίων οὐκ ἐλάττω ἐξακισχίλιον, τὰς δὲ
 λοιπὰς φέρειν. ὧν οἱ πλείους πρὸς ἕνα τό-
 πον ἐρυμνὸν ἀποχωρήσαντες ἔμενον. ὅς τ' αὖτε
 πρῶτον οἱ Κελτοὶ πολιορκεῖν ἐπέβαλλον κα-
 κῶς δ' ἀπαλλάττοντες οὐκ ἔπειθετο ἡγε-
 νης οὐδὲ τῇ νυκτὶ πορείαν καὶ κακοπαθίας καὶ
 παλαιπωρίας, ὥρμησαν πρὸς αἰάπαινον καὶ
 θρασυπείαν, φυλακὴν ἀπολυπόντες τῶν ἰδίων
 ἵππων καὶ τὸν λόφον πρὸς ἑαυτοὺς ἔχοντες καὶ
 τὸν ἐπιτοῦσαν πολιορκεῖν τὰς συμπεφύργε-
 ντας μὴ πρὸς αὐτοὺς ἐκείνους ἐκείνους. καὶ ὃς
 καὶ τὸν Λόκιον Αἰμίλιος, ὁ πρῶτος
 ἡγεμὸς ἐπὶ τῇ καὶ τὸν Αἰμίλιον τόπον, ἀκού-
 σας τοῦ Κελτοῦ καὶ Τυρρηνίας ἐμβεβληχ-
 τας συνεκρίβειν τε τῇ Ῥώμῃ, πρὸς βοήθειαν καὶ
 καὶ ἀποδιδόναι αὐτῶν εἰς δέομα καὶ κα-
 ταστραφὴν ἀποδιδόναι δ' αὐτῶν συνέβη τῇ πο-
 λεμίων, καὶ δόντες τὰ πύργους, καὶ τοῖς αὐτοῖς
 γὰρ οὐδὲν οἱ συμπεφύργετες ἐπὶ τὸν λόφον, πα-
 χύς αἰάπαρρησαντες ὅλας ἐκείνους αὐτῶν ἡ-
 γίας τῇ νυκτὶ ἀπόπλους καὶ τῇ ὕλης, αἰάπα-
 ρησαντες τὰς στρατηγῶν συμβεβηχίας. ὁ δὲ
 ἀφαιρῶν καὶ ἡρώων, ὅσους ἀφαιρῶν
 αὐτῶν καὶ ἀποδιδόναι αὐτῶν τῇ συνέβη, τοῖς
 μὲν χιλιαρχοῖς ἅμα τῷ φησὶ πρὸς ἡγεμῶν
 πρὸς ἐκείνους αὐτοῖς δὲ τοῖς ἵπποις αἰάπα-
 ρησαν, καὶ ἡρώων τῇ διωάμενος, ποιούμενος τὴν
 πορείαν ἐπὶ τὸν πρῶτον ἡγεμῶν βοιών. οἱ δὲ
 τῶν Γαλατῶν ἡγεμῶντες, ἀφορῶντες τὰ πύργους
 τῇ νυκτὶ, καὶ συλλογισάμενοι τῇ παρρησίᾳ τῇ
 πολεμίων, συνέβησαν. οἱς Ἀνδροῦς ὁ βα-
 σιλεὺς γράμματα εἰσέφερε, λέγοντι ὅτι αὐτοῖς
 τῆς λείας ἐκείνους γὰρ οὐδὲν (ὡς γὰρ, ὡς εἰ-
 κε, καὶ τῇ συμῆτι πλῆθος καὶ θρασυπείᾳ, ἐπὶ τῇ
 ἀποσπασθῆς ἢς εἶχον, ἀμύνηται) ὅσους ἔφην μὴ
 διὸν κινδυνεύει ἐπὶ μηδὲ πρὸς ἀλλοτρίους τοῖς
 ὅλοις. ἀλλ' εἰς τὴν οἰκίαν ἀδελφῶν ἐπιδράσαν.
 ταῦτα δ' ἀποσπασάμενος καὶ ἡγεμῶν αὐ-
 τῶν, αὐτῶν ἐκείνους ὁλοκαύσαντες, εἰς δέομα, τοῖς
 Ῥωμαίων πρὸς ἡγεμῶν. δόξαντες ὃ σφίσι καὶ
 τῇ Ἀνδροῦς γράμματα γράσαντες τοῖς πρῶτον,

A postquam ad hostem propius accesserant, insurgentibus Gallis, eosque adorientibus, utrinque acris principio pugna fuit. tandem & audacia & numero praevalentibus Gallis, post amissa sex millia suorum, fugiunt qui supererant Romani: quorum plerique in munitum quemdam locum euadunt, ibique subsistunt. hos primo Galli parabant statim obsidere: verum ex itinere superioris noctis vexati, laboribusque plane confecti, relicta ad custodiam circa tumulum parte equitatus, ad quietem & corpora curanda conuertuntur: habentes in animo, postero die per vim eos expugnare, qui in collem confugerant, nisi deditionem sponte sua facerent. cum maximè hæc agebantur, aduenit sane quàm opportunè & feliciter Lucius Æmilius: qui ad tutandam Adriatici maris oram Arimini locatus, simul audisset in Etruriam hostes irrupisse, iamque abesse Roma non longe, ad ferendam opem non segniter se accinxerat. is quum prope hostes confedisset, ij qui in tumulum confugerant, ex ignibus quos cernebant aduentu illius cognito, animos confestim resumunt, & suorum nonnullos inermes, per syluam mittunt, qui rem omnem gestam Consuli renuntient. Æmilius ne ad prensandum quidem consilium tempus sibi relictum intelligens, tribunis imperat, ut luce prima pedites educant: ipse assumptis equitibus, rectà ad tumulum illum pergit ire. Gallorum vero duces, qui per noctem ignes cernerent, hostium aduentum coniectura assecuti, quid esset opus facto, communi consilio deliberabant. ibi Aneroestus rex huiusmodi sententiæ auctor extitit. infit enim, rationem habendam esse tantæ huius prædæ qua potiti erant: quippe hominum, pecorum, & omnis suppellectilis tantam vim ceperant, ut verbis nemo queat exprimere. quamobrem prælij aleam subeundam negabat Aneroestus, nec periculum summæ rerum audaci temeritate faciendum: sed in patriam tuto redeundum. postea vero quàm sarcinis positis expeditiores facti essent, denuo si ita vilum fuerit, aduersus Romanum nomen esse bellum sumendum. Vniuersus Aneroesti sententiam approbantibus,

adulta nocte qua concilium istud habuerant, priusquam illucesceret, castra mouent : & per fines Etruscorum secundum mare pergunt ire. Lucius reliquiis amissi exercitus quæ collem tenebant, ad suum adiunctis, ut iusto quidem prælio dimicaret, è re sua non existimabat : sed potius, ut temporum locorumque occasiones, imminens à tergo captaret, si quâ forte aut hostibus nocere, aut prædæ aliquid posset auertere. Per idem tempus C. Atilius alter Coss. qui exercitum è Sardinia commodum reportauerat, contrarium Gallis in eadem inferi maris ora iter habens, Romam cum copiis tendebat. Iam circa Telamonem Etruriæ promontorium Galli erant ; cum eorum pabulatores in Caij præcursores incidunt, & ab illis capiuntur. qui ab duce Romano interrogati, de omnibus quæ acciderant certiorum illum faciunt : adesse insuper utrumque exercitum significant, & quidem admodum vicinos esse Gallos : pone quos sequatur Lucius. Consul partim nouitate rerum quæ nuntiabantur perculsus, partim spei bonæ plenus, quod Gallos in hoc itinere medios tenere se arbitraretur, tribunis imperat aciem instruant, eaque in frontem quantum per locorum naturam liceat, directâ, ut militari gradu ire pèrgant. ipse opportunitate animaduersa collis viæ imminetis, ad quem in transitu subire Galli cogeantur : ad occupandum collis verticem festinanter cum equitatu contendit : simul ut primus cum hoste prælium capessat : non dubitans, ita facile consecuturum se, ut omnium quæ accidissent, decus sibi ascriberetur. Galli principio Atilij reditum ignorabant : verum ex re coniecturam facientes Æmilium equites noctu circumduxisse, & loca opportuna occupasse : confestim etiam ipsi suos equites cum aliquot expeditis mittunt, ut de illo colle Romanos deiciant : sed mox ubi aduentum Caij de aliquo ex captiuis intellexissent, pedites diligenter ordinant, acie in utramque partem versâ, siue extremum agmen, siue primam frontem hostis

A ἔτι μὲν τὸ νυκτὸς ταῦτα βυλδοσάμενοι, πρὸ
φωτὸς ἀνέβλεψαν, καὶ προσῆλθον τῷ θάλασσι-
τον, ὅθεν τὸ Τυρρηνῶν χώρος. ὃν Λόκιος ἀ-
ναλαβὼν ἐκ τῆ βουλῆς ὁ δὲ λαὸς ὁρμήμονι τὸν στρα-
τῆν μέρους ἅμα τὴν ἰδίαν δυνάμει, ὃ μὲν
ἀφ' ἐκείνου ἐκ τῶν παλαιοῦς ὑδάμους ἐ-
κρίνε συμφέρει. ὅτι τῆν τὴν μάλλον κερὸς καὶ
τόποις ἐφύγετο ἐπὶ ἄλλους, εἰὰ που τὴν βλάβαν
τοῖς πολεμίοις, ἢ τὴν λείαν ἀποσπᾶσθαι διωκῆναι.
καὶ τὴν τὴν κερὸς τοῦτοις ἐκ Σαρδόνος μετὰ τὸν
στρατῆν Γαίος Αἰλῆος ὑπατος εἰς Πύριον

B καὶ ἀπεπλοκάμει, προσῆλθε μὲν τὴν δυνάμει
εἰς Ρώμιον, ἐναθίαν ποταμὸς τοῖς πολεμίοις
τὴν πορείαν. ἥδη δὲ τῶν Τελαμωνίων τὸν Τυρρην-
νῶν τὸν Κηρῶν ἀποσπᾶσθαι, οἱ προσνομεύον-
τες δὲ αὐτῶν ἐμπέδοντες εἰς τὴν τῶν τῶν
Γαίος στρατοδυνάμει, ἐδύνατο. καὶ τὰ, τε
προσῆλθον διεσπῆσαν ἀνακρινόμενοι τῶν
στρατῆν, καὶ τὴν πρὸς αὐτοῦ ἀμφοτέρων τὸν στρα-
τῆν αἰνέησαν, σημειώοντες δὲ πὶ τελείως
συνέχρῃ εἰσι οἱ Κηρῶν καὶ τούτων κατόπιν οἱ
τῶν τὸν Λόκιον. ὃν τὰ μὲν ξενιστὴς ὅτι τοῖς

C προσπῆλθον, τὰ δὲ ἐλπίς ἡρόμενος, ὅτι
ὁ δὲ μέσους καὶ πορείαν ἀπειληφέναι τοῖς
Κελτοῖς, τοῖς μὲν χιλιάρχοις πρὸς ἑαυτοὺς τὰ τ-
των τὰ στρατῆν, καὶ βάλαν εἰς τοῦτον
στρατῆν, καὶ οἱ οἱ τὸν προσδέ-
χονται τὴν μεταπηδῶν ἐφοδῶν. αὐτὸς δὲ Σω-
κράτης ἐκείνους λόφοι κείμενοι τῶν
ὁδῶν, ὅφ' οἱ ἐδὲ τῶν στρατοδυνάμει τὴν Κη-
ρῶν, ἀναλαβὼν τὴν ἰσχυρίαν, ὥρμησε ἀπευθύνει
στρατῆν ἀναλαβὼν τὴν ἀκρολοφίαν, καὶ πρὸς

D κατὰ τὴν τὴν κερὸς πεπιτισμένους τὴν ὅτι
χρησθῆναι τῶν ἐκείνων, πλῆστον ἔτι κληρο-
νομήσιν. οἱ δὲ Κελτοὶ ὃ μὲν πρὸς τὴν πα-
ροῖαν τῶν τῶν Αἰλῆος ἀγνοῶντες, ἐκ
τὴν τὴν συμβαίνοντες ἀπολαμβάνοντες τὴν πε-
ρὶ τὸν Αἰμῆον πρὸς στρατοδυνάμει τὴν νύκτα
τοῖς ἰσχυρίαι, καὶ στρατῆν ἀναλαβὼν τοῖς
τόποις, ἐκείνους δὲ ἀπέπελτον τοῖς πρὸ αὐτῶν
ἰσχυρίαι, καὶ τῶν τῶν ἐκείνων ἀπαιτησόμε-
νος τὴν καὶ τὸν βουλοῖ τοῦτον περὶ τὴν συνέντες
τὴν τῶν Γαίος παροῖαν, ἐκ τῶν τὴν ἀρτίων

E αἰχμηλώων ἀποδῆναι πρὸς ἐκείνους τὴν πε-
ρὶ, ποταμὸς τὴν ἐκείνους ἅμα πρὸς ἐκεί-
νους τὴν ὅτι φαίνεται, καὶ τὴν ἀπὸ οὐρανὸς καὶ τὴν

κτ' ἐπὶ σὺν τοῖς ἑσπερίοις ἡδίστου ἐπαλμῶν A
 αὐτοῖς, ἔς δὲ κτ' ὁ σῶμα προσεδόχων ἀπὸ πρῶ-
 τήσιν, ἐκ τε τ' προσαγγελλομένων τεκμηρέ-
 ρητοι, καὶ τ' καὶ αὐτὸν τ' χειρὶ συμβαινόντων.
 οἱ δ' ἐπὶ τ' Αἰμίλιον ἀκηκοότες μὲν τ' εἰς τὰς
 Πίσας καὶ ἀπλὴν τῆς στρατοπέδων, ὅπου δὲ
 προσδοκῶντες αὐτὰ συνεγίγιντο τότε ὡς ἐκ
 ὧν ἐπὶ τ' λόφον ἀγῶνος ἐγνώσαν, δὲ πρὶν πλείως
 ἐκείνῃ (εἰ) συμβαίῃ τὰς οἰκίας αὐτ' δυνάμεις.
 δὲ καὶ τὸν μὲν ἱππῶν παρὰ τὴν βοήθειαν τὰς
 δεξιὰς τοῖς ἐν τῷ λόφῳ διαγωνιζομένοις
 αὐτοῖς κτ' τὰς εἰρησμένους τάξεις ἀναχωρήσαι- B
 τες τὸν πρῶτον, πρὸς τὸν ἐπὶ τὸν ὑπεναίτιον.
 οἱ δ' Κελτοὶ τὸν μὲν ἐκ τ' Ἀλπίων Γαλατοῖς
 προσαγρευομένους, ἐπαύσαντο πρὸς τ' ἀπ' ἑρᾶς
 ἐπιφάσαι, ἢ προσεδόχων τοῖς ἀπὸ τ' Αἰμί-
 λιον ἐπὶ τ' τοῖς τοῖς ἱσχυροῖς. πρὸς δ' τ'
 κτ' ἐπὶ σὺν τοῖς Ταυρίοις, καὶ τὸν ἐπὶ τὰ-
 δις Γάδου καὶ οὐκ ἐν τὰς Βοιῶν πρὸς ἐλθόν, τ'
 ἐναίτιον μὲν εἶναι ἔχοντες τοῖς προσεδόχων,
 βλέποντες δ' πρὸς τ' τ' ὧν Γαίῃ στρατοπέδων
 ἐφοδοῖ. τὰς δ' ἀμείβας καὶ συνωρίδας ἐκ τὸς C
 ἐκ τὴν ὧν κέρως πρὸς τὴν. τ' δ' λείας εἰς ἡ
 τ' παρὰ τὴν ὄρεσιν φυλακὴν πρὸς τὴν
 πρὸς, ἢ πρὸς. ἡμῶν δ' ἀμφοτέρων τ' τῆς
 Κελτ' δυνάμει, ὅμοιον καὶ ἀπληκτικὴν, δὲ
 λαὶ καὶ πρὸς τὴν (εἰ) συνώριδας τ' τάξιν. οἱ
 μὲν ἐν ἱσχυροῖς καὶ Βοιοὶ τὰς αἰσχυρίδας ἔχον-
 τες καὶ τοῖς ἐπιτεῖς τ' ὡς πρὸς αὐτοῖς ὅτι
 τὰς οἱ δ' Γαλατοὶ δὲ τ' τ' Φιλοδοξίδην καὶ
 δ' ἡρώδης αὐτ' ἀπορίσαντες, γυμνοὶ μετ'
 αὐτῶν τ' ὅπλῳ πρὸς τ' δυνάμει κατέ-
 στη. ὑπολαβόντες ὅπως ἐστὶ πρὸς τὴν
 τὰς, δὲ δ' ὡς τ' τὸ πρὸς βασιλείας ἐμπλέ-
 κει τὸς ἐφάμματα, καὶ παρὰ τὴν τ' τῆς
 ὅπλῳ χρεῖαι. δ' μὲν οὖν πρὸς τὸν, αὐτὸς ὁ κτ'
 τ' λόφον ἐκείνῃ κίνδυνος, ἀπασιν ὡς συ-
 νοπῆς, ὡς αὖ ἄμα ἱσχυροῦ πλήθους ἱππῶν
 ἀφ' ἐκείνου τ' στρατοπέδων, αἰαμὶξ ἀλλήλοις
 συμπεπληκότες. ἐν δὲ τούτῳ τὰς χειρὶ συνέ-
 ῃ Γαίῃ μὲν τ' ὕπατοι παρὰ τὴν ἀγῶνιζο-
 μένων, ἐν χρεῖν ὅμῳ τελειώσῃ τ' βίον, τ'
 δὲ κεφαλὴν αὐτῶν πρὸς τοῖς βασιλείας ἐπα-
 νεκρῶσαι τῆς Κελτῶν. τοῖς δὲ τ' Ρωμαίων
 ἱππῶν κίνδυνῶσαι τὰς ἐρρωμένους, τέλος ἐ-
 πικρατήσῃ τὸ πρὸς, καὶ ἐν ὑπεναίτιον.

inuaderet : nam alios à tergo sequi
 hostes norant : alios à fronte occurfu-
 ros iam non dubitabant , partim ex
 nuntiis qui afferebantur , partim ex
 iis quæ fieri cernerent id colligentes.
 Æmilius legiones Pisas appulisse non
 ignorans, cum nondum appropinqua-
 turas illas existimaret, postquam pu-
 gnari ad collem cepit , proximum
 iam esse alterius C o s. exercitum
 certo cognouit. eò igitur submissis
 in auxilium equitibus ; ipsi pro mo-
 re militiæ Romanæ disposita pedi-
 tum acie , in hostem vadit. Galli
 Inalpinos quos vocant Gælatas , in
 postrema acie , quâ facturum esse
 impetum credebant Æmilium ; sta-
 tuunt. pone hos Insubres locant : in
 fronte Tauriscos & populos Tran-
 spadanos in aciem instruunt. hi con-
 trariam prioribus stationem obtine-
 bant , in Caij exercitum versi , ut
 eius impetum exciperent. plaustris
 atque essedis extra aciem summo-
 tis cornu utrumque prætexunt. præ-
 dam in proximum collem custodi-
 bus appositis , conuehunt. Ita er-
 go disposita Gallorum bifrons acies,
 non solum ad speciem terribilis est
 visa : sed etiam ad bene pugnan-
 dum cum primis efficax. Ad hanc
 pugnam Insubres & Boij bracca-
 ti ac leuiora saga induci prodierunt:
 Gælatarum vero tanta fuit vanitas,
 tanta confidentia , ut braccis sagis-
 que abiectis , nudi cum solis armis
 primos ordines occuparent : hac ra-
 tione quàm expeditissimos fore se
 rati , quum senticeta alicubi essent,
 quæ dependentibus laciniis ac vin-
 culis adhererent , & armorum u-
 sum impedirent. Primum certamen
 illud fuit , quod ad tumulum est
 commissum , omnibus facile spe-
 ctantibus , propter equitum multi-
 tudinem , qui ex omnibus exerci-
 tibus illuc accurrerant , & inter se
 permisti pugnant. Ibi tum con-
 tigit Caium Consulem dum incon-
 sultius pugnam capessit , in ipsa di-
 micatione mortem oppetere : cuius-
 que caput trunco præcisum regibus
 offerri : Romanos vero equites ma-
 gna vi pugnantes , tandem & lo-
 co potiri , & hostibus præualere.

Post hæc, pedestribus copiis inuicem iam appropinquantibus, cernere erat spectaculum oppidò rarum, neque iis solum admirabile, qui tum præsentēs pugnae interfuerunt: sed omnibus qui quandoque sciuerint ex verbis scriptorum rem gestam ob oculos sibi ponere. Primo enim, quum ex tribus id prælium exercitiis constaret, quis non intelligat probabile esse, ut & aspectu & genere ipso pugnandi illa commissio noua, inusitata, & à cæteris diuersa appareret? Deinde quis non ambigeret siue nunc, siue olim in ipso prælio, vtrum periculosissima omnium ea Gallorum ordinatio esset; quod simul vtriusque illos hostis inuaderet? an contra ad victoriam accommodatissima? quod eadem opera cum vtroque hoste dimicarent, & securitatem sibi inuicem simul præstarent, ne terga ipsis cadere hostes possent: & quod maximum est, omnes ad fugam aditus præclusos haberent, nulla si vincerentur sperelicta: quæ præcipua est bifrontis aciei utilitas, ipsi propria. Romanis illud quidem animos addebat, quod hostem vndique conclusum tenerent: sed rursus illos stupore quodam percellerat, quæ ornatus Gallici exercitus, quæ tumultus ipse & clamor. nam præter buccinatorum tubicinumque prope infinitam multitudinem, vniuerso exercitu vlulatum insimul tollente, talis tantusque exortus est clamor, ut non tubas solum ac milites, sed etiam resonantia è proximo loca vocem per se viderentur edere. Terribilis item erat tum species, tum motus illorum, qui in prima acie nudi stabant: viri, & flore ætatis & corporum forma præstantes. Iam in primis cohortibus neminem cernerēs maniacis armillisque aureis non adornatum. ad quod spectaculum Romani partim stupecebant, partim lucris spe ducti tanto animosiores ad pugnandum fiebant. Enimvero vbi iaculatores Romanæ militiæ more, progressi ante reliquam aciem densis ac certa manu destinatis iaculis pugnam committere ceperunt: secundis quidem Gallorum ordinibus saga & braccæ magno erant vsui: at

A μὲν δὲ ταῦτα τὰ περικλῶν στρατοπέδων ἦδη συνέχευε ὄντων ἀλλήλοις, ἰδόντες ἡνὶ καὶ θαυμαστοὶ δὲ συμβαῖναι, ὅς μιν τοῖς ἐν αὐτοῖς ὅς χειρὶ τότε παρῶσαν· ἀλλὰ καὶ τοῖς ποτὲ μὲν ταῦτα δυναμῶσις ὑπὸ τῷ ὅφιν λαμβάνειν ἐκ τῷ λεγόμενῳ δὲ γρηγός. παρῶτοι μὲν γὰρ ἐκ βίῃ στρατοπέδων τῆς μάχης συνισταμένης, δῆλον ὡς ξένῳ καὶ κτηνηλαγμένῳ εἶδος, καὶ τῷ ὅπτι φαίνεται καὶ τῷ χρεῖαι φαίνεται τῷ συντεταγμένου. δὲ τρεῖς δὲ πῶς ἐκ αὐτῶν ἀπορήσας τῆς καὶ καὶ ὅτε καὶ αὐτὸν ὡς τῷ χειρὶ, πότρεον οἱ Κελτοὶ τῷ ὅπτισφιδεσάτιον εἶχον τῷ χρεῖαι, ὅς ἀμφοῖν τοῖν μερῶν ἅμα τῶν πολεμίων ἐπαγόντων αὐτοῖς ἢ τοῖν αὐτοῖν τῷ ἐπιτελεσθέντι· ἅμα μὲν ἀγωνίζοντο πρὸς ἀμφοτέρους, ἅμα δὲ τὴν ἐφ' ἑκατέρων ἀσφάλειαν ἐκ τῶν ὅπτιων αὐτοῖς πρὸς ἀσφάλειαν ὄντες. δὲ δὲ μέγιστον, ἀποκλεισμένης πάσης τῆς εἰς τοῦ μετασθῆναι αἰσχυρήσεως, καὶ τῷ ἐπὶ τῷ λείπειν τῷ τῆς αἰσχυρίας. ἢ γὰρ τῆς ἀμφοτέρων ταξέως ἰδόντες τοιαῦτον ἔχον τῷ χρεῖαι. τοῖς γὰρ μὲν Ρωμαίοις τὰ μὲν ἀγαθὰ ἐποίησαν, δὲ μέγιστον καὶ πρῶτον πρὸς ἐπιληφέναι τοῖς πολεμίοις, τὰ δὲ πάλιν ὁ χρόνος αὐτοῖς καὶ ὁρῶντος ὅς ἐπληθύνοντο τῷ Κελτῶν δυναμείας. αἰσχυρῶν μὲν γὰρ ἡνὶ δὲ τῷ βυχαίνοντι καὶ ὁρῶντος πληθύνοντος. οἷς ἅμα τῷ πρῶτον στρατοπέδου συμπαιανίζοντες, τηλικαύτην καὶ τοιαῦτον συνέβαινε γνέσθαι κραυγῶν, ὥστε μὴ μόνον τὰς σάλπιγγας καὶ τὰς δυναμείας, ἀλλὰ καὶ τοῖς πρὸς ἀλλήλους τοῖς συνηκῶντας, ὅς αὐτῶν δοκεῖν πρὸς ἑαυτοὺς φωνῶν. ἐκ πληκτικῆς δὲ ἡνὶ καὶ τῷ γυναικῶν πρὸς τῶν αἰσχυρῶν, ἢ τε ὅπτι φαίνεται καὶ κίνησις, ὡς αὐτῶν ἀφαιρῶνται τὰς ἀκμὰς καὶ τοῖς εἰδοσι. πρῶτες δὲ οἱ τὰς πρὸς κατέχοντες σπείρας, χρυσοῖς μανιάχαις καὶ ἀντιχείρις ἦσαν καὶ ἀντιχειρῶν. πρὸς αὐτῶν βλέποντες οἱ Ρωμαῖοι, τὰ μὲν ὅς ἐπληθύνοντο· τὰ δὲ ὑπὸ τῆς τῷ λειπῶντος ἐλπίδος ἀγρόντο, διπλάσιος κινῶντο πρὸς τῷ κίνδυνον. πλὴν ἅμα τῷ τοῖς ἀκοντιστῶν πρὸς ἑαυτοὺς ἐκ τῷ Ρωμαίων στρατοπέδων καὶ τὸν ἐπὶ τὸν εἰσάχοντι ἐνεργῶς καὶ πυκνοῖς τοῖς βέλεσι· τοῖς μὲν ὅπτι τῷ Κελτῶν, πολλῶν ἀντιχειρῶν οἱ τῶν μὲν τῷ αἰσχυρῶν κρῖναι τοῖς

dentibus; re prius cognita Romani, locisq; contractis, magna cum alacritate obuiam procedunt, manum conferere, & ad vniuersæ rei dimicationem venire cupientes. Galli eo ipso territi, quod occurrere Romanus auderet, animis ac sententiis inter se dissidere, & nocte cepta fugientibus similes domum retrocedere. quietem post hæc per annos tredecim egerunt: deinde ut vident Romanorum incrementa, etiam pacem fœdusq; cum illis iecerunt. Triginta iam annos pacem constanter seruauerant, cum Transalpinis arma in ipsos mouentibus, bellum pauescentes, quod pernitiosum fore arbitrabantur: quâ largitione numerum, quâ generis communione allegata, hostis iam concitati impetum à se amoliti, in Romanos eundem irritarunt, atque adeo expeditionis comites ipsi fuerunt. per sineis Etruscorum, nam & ipsi expeditionis participes erant, impressione facta, prædam quidem auertere magnam: finibusq; Romanorum sine periculo excesserunt. verum in patriam vbi rediissent, mutua cupiditate rerum captarum ad seditionem impulsī, & prædæ & exercitus sui bonam partem amiserunt. Familiaris est hæc Gallis insania, quoties aliena rapuerunt; vbi præsertim mero ciboq; sese ingurgitarunt. Quarto deinde anno conspirant inter se Samnites & Galli, & cum Romanis in agro Clusinatorum qui & Camertes dicti, acie dimicant: magnamque eorum cædem faciunt. quo quidem tempore Romani clade accepta vehementius irritati, paucis diebus interiectis copias educunt. tandemque omnibus legionibus in agro Sentinati cum superioribus inito prælio, partem maximam illorum obtruncant: reliquos effusa fuga in suam quemque patriam se recipere compellunt. Vix decem elapsi erant anni; ecce iterum Gallos magna belli mole Arretium parantes obsidere. adfunt & Romani ad ferendam opem: sed ante urbem collatis signis, inferiores è pugna discedunt. Illo prælio quum occisus fuisset L. C. s. in

A
 γραῖας ὅτι πορρωτέρω, πρὸς αὐτοὺς καὶ συναγέρντες τὰς συμμάχους, μὲν πολλὰς πρὸς αὐτοὺς ἀπήντων, ἀπειθόντες συμβαλόντες καὶ ἀφαικιδυνώσαντες τὴν ὅλων. οἱ δὲ Γαλάται καὶ ἀπληροῦντες τὴν ἐφοδὸν αὐτῶν, καὶ ἀφαικιδυνώσαντες τὸν σφῆρα, ἰσχυρὸς ὅτι πορρωτέρω, φυχὴ πρὸς ἀπληροῦντες ἐποίησαντο τὴν ἀποχώρησιν εἰς τὴν οἰκίαν. ἀπὸ δὲ τοῦτου τὸ φόβου, περισσάκις μὲν ἔτι τὴν ἰσχυρίαν ἔχον· μετὰ δὲ ταῦτα συπορρῶντες ἀφαικιδυνώσαντες τὴν Ρωμαίων δυνάμιν, εἰρήνῃ ἐποίησαντο καὶ σωθήκας. ἐν αἷς ἔτι τελέοντα μέιναντες ἐμπειδῶς, αὐτῆς ἡμοῦ κινήματος ἐκ τῶν Τροισαλπίων, δέοντες μὴ πόλεμος αὐτοῖς ἐγερῆ βαρὺς, ἀπὸ μὲν αὐτῶν ἔρεσαν τὰς ὁρμὰς τῶν ἀεισμένων, δωροδοκῶντες καὶ πρὸς τὴν ἡμῶν τὴν συλῆναι· ὅτι δὲ Ρωμαῖοις κέρωξιναι καὶ μετέχον αὐτοῖς τῆς στρατείας. ἐν ἡ τὴν ἐφοδὸν ποιησάμενοι ἀφαικιδυνώσαντες, ὁμοῦ συστρατευομένων σφίσι Τυρρῶν, καὶ ἀφαικιδυνώσαντες λείας πληθὺς, ἐκ μὲν τῆς Ρωμαίων ἐκέρχας ἀσφαλῶς ἐπὶ τὴν ἡμῶν. εἰς δὲ τὴν οἰκίαν ἀφαικιδυνώσαντες, καὶ ἀφαικιδυνώσαντες τὴν τῶν εἰλημμένων πλεονεξίαν, ἡ τε λείας καὶ τῆς αὐτῶν δυνάμειος ὅ πλῆθος μέγας διέφθηκεν. τῆτο δὲ σωτήριος ὅτι Γαλάταις πρὸς τὴν, ἐπειδὴ σφετερίζονται πρὸς πῆλας, καὶ μάλιστα ἀφαικιδυνώσαντες οἰοφλυγίας καὶ πληρομοσίας. μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν ἔτι τετάρτῳ συμφρονήσαντες ἅμα Σαυνίται καὶ Γαλάται, κέρωξιναι Ρωμαῖοις ἐν τῇ Καμυρίων χώρᾳ, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἐν τῇ κινδυνῇ διέφθηκεν. ἐν ἡ καὶ τῶν πρὸς φιλοκλήσαντες πρὸς ὅ γε γένος ἐλάττωμα τοῖς Ρωμαῖοις, μετ' ὀλίγας ἡμέρας ὤκνηλον. καὶ συμβαλόντες πᾶσι τοῖς ἀφαικιδυνώσαντες ἐν τῇ τῶν Σεντινατῶν χώρᾳ πρὸς τὰς πρὸς ῥημένους, τὰς μὲν πλείους ἀπικτείναν, τοῖς δὲ λοιποὺς ἠνάγκασαν πρὸς τὸν πᾶν εἶς εἰς τὴν οἰκίαν ἀφαικιδυνώσαντες. ἀφαικιδυνώσαντες δὲ πάλιν ἐτῶν δέκα, κέρωξιναι Γαλάται μετὰ μεγάλης γραῖας πολιορκήσαντες τὴν Ἀρρήτινων πόλιν. Ρωμαῖοι δὲ πρὸς ἀφαικιδυνώσαντες καὶ συμβαλόντες πρὸς τὴν πόλιν, ἡτήρησαν. ἐν δὲ τῇ μάχῃ ταύτῃ Λόκις τὸ στρατηγὸν

τελευτήσαντες, Μαίον ὅπληταισιν τὸν
 Κέειον. ὃ πρεσβύτης ἐκπέμφαιτος εἰς Γα-
 λαπίαν ὑπὸ τῶν αἰχμαλωτῶν, ὡς ἀπο-
 δήσαντες ἐπὶ δόξαν τὴν πρεσβείαν. τῶν δὲ
 Ρωμαίων ὑπὸ τοῦ θυμοῦ ἐκ χειρὸς ὅπληται-
 σιν ἀποκτείναντες συνεβόλον οἱ
 Σήνωνες καλούμενοι Γαλάται. Ρωμαῖοι δ' ἐκ
 τοῦ θανάτου κρατήσαντες αὐτῶν, τοὺς μὲν
 πλείους ἀπέκτειναν, τοὺς δὲ λοιποὺς ἐξέβα-
 λον· τῆς δὲ χώρας ἐχόντο πάσης ἐκχεαίης.
 εἰς αὐτὴν καὶ πρὸς τὴν Γαλατίας ἀποκίαν
 ἔσταν τῇ Σελύῳ περὶ Γερμανίῳ πό-
 λιν, ὁμώνυμον ἔσσαι τοῖς πρὸς τὴν αὐτὴν κα-
 τοικῶσι Γαλάταις, ὑπὸ ἧς ὁρίως διεσα-
 φήσαντο, φάσκοντες αὐτῶν τοῦ Α-
 δρίου ὅτι περὶ πύργου καὶ οὗ τῶν Γά-
 δων πεδίον. οἱ δὲ Βοιοὶ θεωροῦντες ἐκπεπλω-
 χέας τοὺς Σήωνας, καὶ δίσσαντες πρὸς σφᾶν
 καὶ τὴν χώραν μὴ πάθωσι ὅτι ἀπληροῖον, ἐξε-
 κράτευσαν πορροὺς τοῦ καλέσαντες Τυρ-
 ρῶν. ἀθροισάμενοι δὲ πρὸς τὴν Οἰδίονα
 περὶ Γερμανίῳ λίμνῳ, κρηταῖζοντο
 Ρωμαῖοις. ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ, Τυρρῶν
 μὲν οἱ πλείους κατεκρίθησαν, τῶν δὲ Βοίων τε-
 λείως ὀλίγοι διέφυγον. οὐ μὲν ἄλλα ὅτι καὶ
 πόδας ἐν αὐτοῖς συμφορήσαντες αὐτοῖς οἱ προ-
 ρημένοι, καὶ τὰς τῶν ἀρτίων ἡβώδας κακοπλί-
 σαντες, κρηταῖζοντο πρὸς Ρωμαίους. ἡττη-
 θέντες δ' ὀλοχρώς τῇ μάχῃ μόλις εἶδον τὴν
 ψυχῆν. καὶ οὗτοι πρεσβυτάτοι καὶ ἀσθενέ-
 στες ἐξελύσαν, σιωπῆρας ἔσαν πρὸς Ρωμαίους.
 ταῦτα ὁ συνεβόλετο γένεσθαι περὶ τῶν πρὸς
 τὴν εἰς τὸν Πύρρον ἀφαισίου εἰς τὴν Ἰταλίαν,
 πέμπτον δὲ τὸν Γαλατῶν πρὸς Δελφοὺς ἀφ-
 ῥοεῖς. ἐν γὰρ ταῖς ἡ τύχῃ τοῖς χειρῶν, ὡ-
 στεύει λοιμικήν ἢ να πολέμου ἀφαισίου ἐπίσσει
 πᾶσι Γαλάταις. ἐκ τῶν πρὸς τὴν ἀφαισίου ἀφ-
 ῥοεῖν, δύο τὰ καλλίστα συνεκέρθησαν Ρωμαίοις· ὅτι
 γὰρ καὶ ἀφαισίου συνεκέρθησαν ἐκ χειρὸς ὑπὸ Γα-
 λατῶν, ὅτι ἡδυνάμην δυνάστεον ἰδεῖν, ὅτι πρὸς
 δοκῆσαν ὡς αἰσίου ἢ πρὸς πρὸς ἀφαισίου. ὅτι ὡς
 πρὸς τὴν Πύρρον ἀφαισίου τέλειοι γενοῖντες τῶν
 καὶ πόλεμον ἔργων συκχετήσαν. τὴν τε τῶν
 Γαλατῶν πόλεμον ἐκ χειρὸς καὶ ἀφαισίου ἀφαισίου,
 λοιπὸν ἀφαισίου ὅτι μὲν πρὸς τὴν
 Πύρρον πρὸς τὴν Ἰταλίαν ἐπολέμουν· μὲν τῶν

eius locum M? Cos. est suffectus.
 hic postmodum legatos de redem-
 tione captiuorum ad Gallos mittit:
 quos ipsi datam fidem fallentes, ne-
 cant. Indignissime facinus illud tulē-
 re Romani: ac statim ducto in ho-
 stes exercitu, cum Gallis Senoni-
 bus obuiam prodire ausis, manum
 conferunt. quum Romanis secunda
 fortuna pugnae fuisset, partem maxi-
 mam ceciderunt, reliquos sedibus
 expulerunt. ita potiti vniuersa Se-
 nonum ditione, primam in Galliam
 coloniam eò mittunt. Sena hæc di-
 citur de eorum Gallorum nomine,
 qui prius tenuēre. fecimus nos paul-
 lo ante eius mentionem, ostendi-
 musque ad Adriam esse sitam, in
 extrema planitie quam Padus irri-
 gat. Boij, ut excidisse patria Seno-
 nes vident, metu similis fortunæ,
 omnibus suis qui arma ferre pote-
 rant excitis, Etruscis etiam aduo-
 catis, aduersus Romanos proficif-
 cuntur. postquam ad lacum Vadi-
 monis copix vniuersæ conuenerant,
 acie instructa certamen incunt. Cæ-
 si sunt plerique omnes Etrusci: Boio-
 rum oppidò pauci euaserunt. Nec
 eo secius tamen iidem populi ite-
 rum conspiratione facta, pubem om-
 nem suam armant, & contra Roma-
 nos aciem ordinant. à quibus victi,
 atque in totum profligati, ægre tan-
 dem animis cessere: petitæque per
 legatos pace & belli fine, fœdus
 cum Romanis feriunt. Gesta hæc
 sunt triennio prius quàm Pyrrhus
 in Italiam traiceret: quinque annis
 ante Delphicam Gallorum cladem.
 Eo namque tempore vbique loco-
 rum Fortuna Gallos ceu pestilen-
 ti quodam sidere afflatos, bellis
 exercebat. Romani vero è superio-
 ribus certaminibus duo consecuti
 sunt pulcherrima. Quippe assiduis
 per Gallos cadibus affecti, nihil
 deinceps terribilius aut videre aut pa-
 ti poterant iis quæ iam acciderant: ex
 quo aduersus Pyrrhum athletæ per-
 fecti bellicorum certaminum euasē-
 re. tum autem Gallorum audaciâ op-
 portune repressâ, de cætero, abs-
 que vlllo impedimento, primo con-
 tra eundem Pyrrhum de Italia bel-
 lum gesserunt: deinde cum Car-
 thagi-

thaginienſibus de Sicularum domi-
nato certamen ſuſceperunt. Quie-
uere poſt hæc detrimenta Galli per
annos quadraginta^{quadraginta} pacem cum Ro-
manis colentes. poſtea vero quàm
per ætatem è viuſ exceſſerant prio-
rum malorum occulati teſtes; ſucceſ-
ſerantque illis iuuenes animoſæ te-
meritatis pleni, omnium belli malo-
rum atque aduerſæ fortunæ rudes &
inexpertſi: ceperunt denuo Galli,
prout natura eſt hominum, præſen-
tem rerum ſtatum ſollicitare; & ad-
uerſus Romanos quidem leues ob-
cauſſas exaſperari; Inalpinos vero
Gallos adſciſcere ſocios. Initio ſoli
duces abſque multitudinis conſenſu
in occulto huiuſmodi conſilia agita-
bant. iccirco quum Tranſalpinorum
exercitus Ariminum uſque proceſſiſ-
ſet, plebes Boiorum parum illis fidei
habens, ſeditione etiam tum aduer-
ſus duces, tum aduerſus eos qui ad-
uenerant, excitata; reges primum
ſuos Artem & Galatum occidit: dein-
de mutuis cædibus inter ſe, ſignis
etiam collatis, ſunt graſſati. cum
quidem Romani horum inuaſione
territi, copias ſuas eduxerunt. at dein-
de certiores facti de pernitiæ quam
ipſi ſibi conſciuerant, domum re-
dicere. Quinto ab hoc tumultu an-
no, M. Lepido Coſ. Romani Gal-
liæ Ciſalpinæ agrum Picenum di-
ctum, quem deuictis Senonibus ade-
merant, diuiſerunt: poſtquam C. Fla-
minius popularem auram captans le-
gem hanc ſuaſiſſet, ac tuſiſſet. quam
profectò legem, ut ſi quid aliud, popu-
li Romani mores in deterius mutare
exiſtimandum eſt: eandemque illi bello
cauſſam præbuiſſe, quod poſtea cum
iis gentibus Romani geſſerunt: mul-
ti enim Gallorum populi præſertim
Boij, in ſocietatem eius belli nomina
dederunt, quod Romanis eſſent con-
termini: quippe non iam de impe-
rio aut dominatione ſecum illos cer-
tare: ſed ut ipſos ſedibus ſuis fun-
ditus verterent atque perderent. Sta-
tim igitur communi conſilio, duæ in-
ter illas potentiſſimæ gentes, Inſu-
bres & Boij, legationem ad eos Gal-
los miſere, qui inter Alpes Rhoda-
num accolebant; Graſati è re di-
cti, quod æra bellando mereri ſoliti:

A πρὸς Καρχηδονίους ὑπὸ τῶν Σπελιω-
τῶν δρχῆς διηγωνίζοντο. Γαλάται δὲ ἐκ τῆς
παραειρημῶν ἐλαττωμένης ἔτι μὲν πείτε καὶ
πεπλησύνοντο τῇ ποταμῶν ἔχον, εἰρήνῃ αἰ-
γυῖτες πρὸς Ρωμαίους. ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν αὐ-
τόπῃ γενοῖτες τῶν διωκτῶν ἐκ τῆς ζῆν ἐξε-
χώρησαν ἀπὸ τοῦ χρόνου ἐπεβόοντο δὲ ἰεοί,
θυμοὶ μὲν ἀλογίστου πλήρεις, ἀπειροὶ δὲ καὶ
ἀόρατοι πῶτος κακῶ καὶ πάσης ἀπεισάσεως,
αὐτῶν ἤρξαντο τὰ καθεστῶτα κατὰ τὸ φύσιν ἐ-
χθρὸν γίνεσθαι καὶ βαρύνεσθαι μὲν ἐκ τῆς τυ-
χῆς πρὸς Ρωμαίους, ἐπισπᾶσθαι δὲ τοὺς
ἐκ τῆς Ἀλπίων Γαλάτας. ὁ μὲν οὖν πρῶτον
χρῶς τῶν πληθύνοντων αὐτῶν τῶν ἡγεμονῶν, ἐν
ἀπορήτῳ ἐπιδέχθη τὰ παραειρημῶν. δὲ
καὶ πρὸς ἡγεμονῶν τῶν Τρανσαλπινῶν ἕως
Αριμίνου μετὰ δυνάμειος ἀναπλήσαντα τὰ
πλήρη τῶν Βοιῶν, καὶ κατασάσαντα πρὸς τε τὰς
ἐαυτῶν παραειρήνας, καὶ πρὸς τοὺς πρὸς ἡγε-
μονῶν, αὐτοὺς μὲν τοὺς ἰδίους βασιλεῖς Ἀτῆν
καὶ Γαλάτας κατέκτανεν δὲ ἀλλήλους συμβα-
λόντες ἐκ ἀντιπαθείας. ὅτε δὲ καὶ Ρωμαῖοι
καταφθοροὶ ἡγεμονῶν τὴν ἐφοδὸν, ἀξήλθον με-
τὰ στρατοπέδῳ. σιωπῶντες δὲ τῶν αὐθαίρετοι κα-
ταφθορῶν τῶν Γαλατῶν, αὐτῶν ἀνέχοντο εἰς
τὴν οἰκίαν. μετὰ δὲ τῶν τὸν φόβον ἔπει πέμ-
πτῳ Μάρκῳ Λεπίδῳ στρατηγῶντος, κατε-
κλερούνησαν ἐν Γαλατῇ Ρωμαῖοι τῶν Πι-
κετίνων παραειρημῶν ἡγεμονῶν. ἔξ ἧς
πικρῶντες ἀξέβαλον τοὺς Σήκωνας παραει-
ρημῶν Γαλάτας. Γαίον Φλαμίνιον
αὐτῶν τῶν δημαγωγῶν εἰσηγομένην, καὶ
πολιτείαν. ὡς καὶ Ρωμαῖοι, ὡς ἔπος εἰπῶν,
Φατίον δρχηγὸν μὲν ἡμέτερον τῶν χειρῶν
δήμῳ διαφθορῆς αἰτίας ὅτι καὶ μὲν αὐτὰ πο-
λέμῳ συκαίτος αὐτοῖς πρὸς τοὺς παραειρημῶν.
πολλοὶ μὲν γὰρ τῶν Γαλατῶν ὑπεδύνοντο τῶν πρὸς
ἐν, μάλιστα δὲ οἱ Βοιοί, ἀπὸ τῶν συντηρητῶν τῇ
Ρωμαίων χάριτι νομίσαντες ὅτι ὑπὸ ἡγεμονίας
ἔτι, καὶ δυναστείας Ρωμαίων τῶν πρὸς αὐτοὺς ποιη-
σάμενοι πόλεμον, ἀλλ' ὑπὸ ὁλοκαυρῶν ἐξανατά-
σεως καὶ καταφθορῆς. δὲ πρὸς αὐτῶν τὰ μέγιστα
τῶν ἐπὶ τῶν πόλεων, τῶν ἰσχυρῶν καὶ Βοιῶν συμφερί-
των, διεπέμποντο πρὸς τὴν κατὰ Ἀλπίας καὶ
τῶν Ροδανῶν ποταμῶν καὶ οὐκ ἐλάττω Γαλάτας, πρὸς
ἐξορρευομένους ὅτι διὰ τὸ μῆδον στρατεύει, Γα-
K

σάτοις· ἢ γὰρ λέξεις αὐτὴ τὴν σημαίναντες. **A** ὡν τοῖς βασιλεῦσι Κοκκιταῖοι καὶ Αἰνερσί-
 σω, παλαιότερα μὲν χειρὶ τοῦ πολεμίου
 πληθὺς· εἰς δὲ μέλλον δὲ ὑποδικνύοντες δὲ
 μέγας τῆς Ρωμαίων δὴ δαμονίας, καὶ δὲ
 πληθὺς τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῖς ἀγαθὰ
 εἰς κερτήσας, παρεβέβητο καὶ πρῶτον
 πρὸς τὴν ἑπὶ Ρωμαίους στρατίαν. ῥαδίως
 δ' ἐπίσταται, ἅμα τοῖς πολεμίοις, διδόν-
 τες μὲν τὰ πρὸς τῆς αὐτῶν συμμαχίας·
 αἰαμιμνήσκοντες δὲ τῆς τῶν ἰδίων πολεμίων
 πολεμίας αὐτοῖς. ἐν ἧ ἐκείνοι στρατεύσαν-
 τες, οὐ μόνον εὐκρίνας μαχόμενοι Ρωμαῖους·
 ἀλλὰ καὶ μέγα τὴν μάχην δὲ ἐφόδον κα-
 τέχον αὐτῶν τὴν Ρώμην. ἡρόδοτος δὲ καὶ
 τῶν ὑπαρχόντων ἀπὸ τῶν εἰρησίων, καὶ
 τῆς πόλεως αὐτῆς μὲν ἐπὶ κερτῶν
 τες, τέλος ἐπὶ τῇ καὶ μέγα χάριτος πα-
 ρέδοντες τὴν πόλιν, ἀφραστοὶ καὶ ἀσπῆς ἔχον-
 τες τὴν ὠφελίαν, εἰς τὴν οἰκίαν ἐπαρῆλ-
 θον. ὡν ἀκρόντες οἱ παρὲς αὐτοῖς ἡγήμονες,
 οὕτω πρῶτον δὲ ἑπὶ τὴν στρατίαν, **C**
 ὥς μὴδὲ ποτε μήτε πλείους, μήτ' ἐνδο-
 ξότεροι, μήτε μαχηστέροις ἀδρας ἐξελ-
 θῶν ἐκ τούτων τῶν τόπων τῆς Γαλατίας.
 κατὰ δὲ τοὺς χρόνους τούτους Ρωμαῖοι τὰ
 μὲν ἀκρόντες, τὰ δὲ κερταστικῶν δὲ
 μέλλον, εἰς φόβους ἐπέπληον συνεχῶς καὶ
 παραχρῆς ἑπὶ τοῦτον, ὥς ποτὲ μὲν στρα-
 τήνδε κερταστικῶς, καὶ οἴου καὶ τῶν
 ἑπὶ τῇ πνεύσει παρὰ τῆς. ποτὲ
 δὲ καὶ τὰς δυνάμεις ἐλάττω ἑπὶ τοῖς ὁ-
 ροῖς, ὥς ἡδὴ παρὸντες εἰς τὴν χώραν τῶν **D**
 πολεμίων, ὅσοι περ κερταστικῶν ἐκ τῆς οἰ-
 κίας τῶν Κελτῶν. ἐκ ἐλάττω δὲ συνεπ-
 γησι καὶ Καρχηδονίοις τὴν δὲ κίνημα,
 πρὸς δὲ κερταστικῶς τὰ κατὰ τὴν
 Ἰβηρίαν ἀσφαλῶς. Ρωμαῖοι γὰρ, ὥς καὶ
 παρὰ τῇ ἡμῶν εἰρήνῃ, κρίνοντες αἰαγασ-
 τερὰ τούτων ἀφ' ὧν πρὸς τὰς πλεονεξίας
 αὐτῶν ὑπαρχόντων, παρεβέβητο ἡλικία τὴν
 κατὰ τὴν Ἰβηρίαν, ἀποδιδόντες πρὸς τῇ
 ἐκ κερτῶν τὰ κατὰ τὴν Κελτίαν. ἀφ' ὧν
 ἀσφαλισμένοι τὰ πρὸς τοὺς Καρχηδ-
 ονίους ἀφ' ὧν πρὸς τὴν Αἰδρῶν οἰκίαν,

id enim vox illa proprie significat. Horum reges Concolitanum & A-
 nerocitum, magnam in præsens au-
 ri vim illis exhibentes, in futurum
 magnitudinem Romanarum opum
 ob oculos ponentes, & immensas di-
 uitias quibus parva victoria sint frui-
 turi, hortantur incitantque ad bel-
 lum Romanis inferendum. id vero
 Gzatis facile isti persuadent: quum
 præsertim illud adderent, socios bel-
 li se futuros, cuiusque rei certam ip-
 sis fidem facerent. tum autem, ma-
 iorum res gestas illis in memoriam
 reuocabant: qui expeditione simili
 suscepta, non solum praelio Roma-
 nos vicerant: sed etiam à pugna Ro-
 mam ipsam primo impetu occupa-
 rant. bonis deinde illorum omni-
 bus potiti, vrbe etiam ipsa per se-
 ptem menses in potestate sua de-
 tenta, posteaquam sua sponte &
 beneficij loco eam victis tradidif-
 sent; illæsi ipsi atque incolumes cum
 omni præda in patriam reuerterant.
 Huiusmodi sermones tantam Gz-
 satarum ducibus eius belli cupidi-
 tatem iniecerunt, ut nunquam ex
 illo Galliarum tractu, neque maior
 exercitus, neque præstantiorum aut
 bellicosiorum virorum exierit. Per
 hæc tempora Romani quum & mul-
 ta de Gallorum consiliis audirent,
 & imminens periculum facile ipsi
 pro sua prudentia coniicerent, in-
 ter metus ac trepidationem assidue
 versabantur. adeo ut modo exercitus
 conscriberent, parandisque commea-
 tibus operam darent: modo co-
 pias ad fines vsque educerent, ho-
 stes adesse rati; qui è patria non-
 dum mouerant. Non mediocriter
 profuere Carthaginensibus isti tu-
 multus, ut interea tutò res in Hi-
 spania componerent. Romani enim,
 quod & ante diximus, Gallico bel-
 lo præuertendum statuentes, quæ in-
 terim in Hispania gerebantur, me-
 tu imminentis è proximo hostis, ne-
 gligere sunt coacti; dum in eam
 solum curam incumbunt, ut an-
 te omnia extra periculum à Gal-
 lis, Rempubicam collocent. Ita-
 que Punica pace firmata eo fæ-
 dere quod cum Asdrubale icerunt,

ut iam dictum est, vno consensu omnes hac tempestate in presentem hostem cogitationes suas conuertebant: expedire suis rebus persuasi, ut semel cum eo acie decerneretur. Gazatæ Galli, cum exercitu omni armorum genere magnifice instructo superatis Alpibus, ad Padum & Cisalpinos Gallos venere. quod etiam alij quoque Galli, octauo demum anno post eius agri qui Senonum fuerat diuisionem, se contulerunt. & Insubres quidem ac Boij in suscepto semel consilio persistebant: Veneti vero ac Cenomani accepta à Romanis legatione, horum societatem præoptarunt: ut necesse fuerit Gallorum regibus, quod sibi ab istis metuerent, partem copiarum ad fines tutandos relinquere. ipsi cum reliquo omni exercitu, in quo numerabantur peditum circiter quinquaginta millia, equitum & essedariorum ^{CCIOO} ^{CCIOO}, ad iter se accingunt. Romani audito Celtas traiecisse Alpes, quantocyus L. Æmilius C o s. cum legionibus Ariminum miserunt; si forte hostis impetum illac esset factururus. Prætorum vni decreta est Etruria: nam alter C o s s. C. Atilius iam ante in Sardiniam cum parte copiarum erat profectus. at Romæ inter hæc metus ingens omnes incessebat; ut qui non ignorarent in quanto & quam formidabili periculo ciuitas versaretur. neque id mirum: ut pote quorum animis terror pristinus nominis Gallici adhuc insidebat. Igitur dum hoc vnum mentibus agitant, exercitus alios conquirunt, alios conscribunt: sociis ut præsto sint auxilia impetrant: tabulas præterea militaris ætatis vndique ad se adferri iubent, ut quas omnino vires habeant, cognoscant. ex his optimum quemque seligunt, legiones instruunt, & cum C o s s. exire iubent. frumentum, tela, & quicquid aliud ad bellum solet esse necessarium, tanta copia congerunt, quantam nemo ad eam diem poterat meminisse. vndique sane eorum conatus, ut quisque poterat studiose adiuuabat. populi namque Italix aduentu Gallorum perterriti,

A ὑπὸ τῶν αὐτῶν δειπλώσαντων, ἐν ἐχρήσασθαι ὁμοθυμαδὸν ἐν ταῖς τοῖς χειρῶν, πρὸς τὰ καὶ τοὺς πολεμίους· τομίζοντες συμφέρον σφίσι, ὃ ἀφ' αὐτῶν πρὸς ταῖς τοῖς. εἰ δὲ Γαλαταὶ Γαλαταὶ συνησάμενοι δύνανται πολυτελῆ καὶ βαρύναι, ἤτοι ὑπὸ ἀρεταίης τῆς Ἀλπεὶς εἰς τὴν Γαλῶν ποταμὸν. Γαλαταὶ δὲ ἔτι μὲν τὴν τῆς χώρας ἀφ' αὐτῶν οὐδὲν. ὁ μὲν οὖν τῶν Ἰσόμενων καὶ Βοιωτῶν ἄλλος, ἔμελλε ἡμεῖς ἐν ταῖς δὲ ἀρχῇς ἐπιβολαῖς· οἱ δὲ Οὐγενεῖς καὶ Κενομαῖοι, ἀφ' αὐτῶν ἐπὶ σφίσι μόνον Ρωμαίων, ταῖς τοῖς εἰλόντο συμμαχεῖν. δὲ καὶ μέγας ἡ τῆς δυνάμεως καὶ ταλάντων ἐν ἀφ' αὐτῶν οἱ βασιλεῖς τῶν Κελτῶν, φυλακῆς χάριν τῆς χώρας πρὸς τὴν ἀπὸ τούτων φόβον. αὐτῶν δὲ ἐξ αὐτῶν πρὸς τὴν στρατιάν καὶ ταπεινότητος ὥρμησαι, ποταμὸν τὴν πορείαν ὡς ἐπὶ Τυρρηνίας, ἐρχοιτο πρὸς μὲν εἰς πεντακισμύδας, ἵππων δὲ καὶ σιτωρείδας, εἰς διςμύδας. Ρωμαῖοι δὲ ὡς ἴδοντο ἤκουσαν τῶν Κελτῶν ὑπὸ βελήκεναι τῆς Ἀλπεὶς, Ἀδελφῶν μὲν Αἰμίλιον ὑπατοῦ, μὲν δυνάμειος ἐξ αὐτῶν ὡς ἐπὶ Ἀρμίνης, τηρήσονται ταῦτα τῶν ἐναντίων τῶν ἐφοδῶν· εἴνα δὲ τῶν πελεγοφόρων εἰς Τυρρηνίας. ὁ μὲν γὰρ ἔτι πρὸς τὴν ὑπατοῦ Γαίος Αἰλίου πρὸς ἐξήλυθως ἔτυχεν εἰς Σαρδόνια μὲν τῶν στρατοπέδων. οἱ δὲ ἐν τῇ Ρώμῃ πρῶτες ἀφ' αὐτῶν ἦν, μέγας καὶ φοβερόν αὐτοῖς ὑπολαμβάνοντες ἐπιφέρειν αὐτοῖς κίνδυνον. ἔπαρον δὲ τῶν εἰχόμενων· ἐπὶ τῇ Γαλατῇ εἰκασμένους τῶν ψυχῶν αὐτῶν τῶν παλαιῶν φόβον. δὲ καὶ πρὸς ταῦτα αἰσφύροντες τῶν ἐπὶ ταῖς, πρὸς μὲν σιμῶν, δεξιῶν, πρὸς κατέχρατον στρατοπέδον, ταῖς δὲ ἐπὶ τοῖς εἰς πρὸς ἡλόν τῶν συμμαχῶν. καὶ ὁλοῦν δὲ ταῖς ὑποτέτακται τοῖς αἰσφύροντες ἐπὶ ταῖς ἀποχρηστικῶν τῶν ἐν ταῖς ἡλικίαις, ἀποσφύροντες εἰδέναι ὃ σύμπαν πλῆθος τῆς ὑπαρχούσης αὐτοῖς δυνάμεως. μετὰ μὲν δὲ τῶν ὑπατοῦ δὲ ἐλπυζόμενοι ὃ πλείστον ἐσπούδαζον καὶ αἰσφύροντες δυνάμειος. οἱ τοῦ δὲ βελόν καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδεύοντες πρὸς πόλεμον τηλικαύτην ἐποιήσαντο τῶν ἀσκήσεων, ἡλικίαν ὑδὲ πρὸς μνημονίαν πρὸς τῶν σιμῶν. οἱ δὲ αὐτοῖς πρῶτα καὶ πρὸς ἀρχῇς ἐπὶ ταῖς καὶ ταπεινότητος γὰρ οἱ τῇ Ἰταλίᾳ οἰκονομῶντες τῶν τῶν Γαλατῶν ἐφοδῶν,

εἶναι ἔτι Ῥωμαίοις ἡγεμονίᾳ συμμάχῳ, ὥστε
 πρὸς τῆς τούτων ἡγεμονίας γίνεσθαι τὸν πό-
 λεμον· ἀλλὰ πρὸς σφᾶν ἐνόμιζον ἕκαστοι, καὶ
 τῆς ἰδίας πόλεως καὶ χώρας ἐπιφέρεισθαι τὸν
 κίνδυνον. διότι ἐποίμους τῆς πρὸς ἑλληνομέ-
 νοις ὑπαίκουον. ἵνα δὲ συμφανὲς ὑπὸ αὐ-
 τῶν γήνηται τὸ ἔργον, ἡλικίᾳς Ἀπίας ἐτόλ-
 μησε πρὸς ἑμάσθαι ἐπιτελεῖσθαι μὲν δὲ ταῦτα,
 καὶ πρὸς ἡλικίᾳς δυνατάς τας πρὸς ἀβόλους αἰ-
 τωθῆναι, ὅτι ποσὸν κατέχευε τῆς
 πρὸς ἑμάσθαι, ὥστε τοῖς μεγίστοις συμπολέμοις
 πρὸς ἀβόλους Ῥωμαίοις ῥητέον εἶναι αὐτῶν
 πρὸς ἀβόλους καὶ ὁ πλῆθος τῆς ὑπαρχού-
 σης αὐτοῖς τότε δυνάμεως. ἀμα μὲν οὖν τοῖς
 ὑπαίτοις ἐξεληλύθη τέσσαρα στρατόπεδα
 Ῥωμαίων, πεντάκισ μὲν χιλίοις καὶ διφρα-
 σίοις πεζοῖς, ἵπποισ δὲ τετρακισίοις ἔχον ἕκα-
 στ. σύμμαχοι δὲ μὲν ἑκατέρωθεν ἦσαν οἱ Κυ-
 νάρφων, πεζοὶ μὲν τετρακισίοι, δίχρυλοι δὲ
 ἵπποισ. τῶν δὲ ἐκ τῆς κατὰ πρὸς ἀβόλους
 πάντων εἰς τὴν Ῥώμην Σαβίνοι καὶ Τυρ-
 ρῶν, ἵπποισ μὲν ἦσαν εἰς τετρακισίους,
 πεζοὶ δὲ πλείους τῶν πεντακισμύων. πύ-
 λους μὲν ἀφῆσαντες, ὥς ὅτι Τυρρῶν
 πρὸς ἀβόλους, ἐξαπέλειον αὐτοῖς ἡγεμόνα
 Κυρήναι. οἱ δὲ τὸν Ἀπινίον κατεκινῶντες
 Ὀμβροὶ καὶ Σαρσινάται συνήρθησαν εἰς
 δισμύειον. μὲν δὲ τούτων Ὀτέντοι καὶ Κε-
 νομαῖοι δισμύειοι. πύτοις δὲ ἑπτάκισ ὅτι τῶν
 ὁρᾶν τῆς Γαλατίας, ὥς αὐτὸν ἐμβαλόντες εἰς
 τὴν τῶν Βοιωτῶν χώραν, ἀπὸ πρὸς ἀβόλους
 ἐξεληλύθησαν. πᾶ μὲν οὖν πρὸς ἀβόλους
 στρατόπεδα τῆς χώρας ταῦτα ἦν. ἐν δὲ τῇ
 Ῥώμῃ διέτεθον ἡτοιμασμένοι, χάριν τῶν
 Συμβαίνοντων ἐν τοῖς πολέμοις, ἐφεδρείας
 ἔχοντες πάντες, Ῥωμαῖοι μὲν αὐτῶν πεζοὶ δισ-
 μύειοι· μετὰ δὲ τούτων ἵπποισ χίλιοι καὶ
 πεντακισίοι. τῶν δὲ Συμμάχων, πεζοὶ μὲν
 τετρακισίοι, δίχρυλοι δὲ ἵπποισ. κατὰ πρὸς ἀβόλους
 δὲ αὐτῶν ἡγεμόνα, Λατίνων μὲν ὀκτακισμύ-
 εων πεζοὶ, πεντακισίλιοι δὲ ἵπποισ. Σα-
 νίτων δὲ πεζοὶ μὲν ἑπτακισμύειοι, μετὰ
 δὲ τούτων ἵπποισ ἑπτακισίλιοι. καὶ μὲν
 Ιαπύγων καὶ Μεσσηπύγων συνάμφω, πε-
 ζοὶ μὲν πέντε μυριάδες, ἵπποισ δὲ μύ-
 ειοι οὐκ ἑξακισίλιοι. Ἀδελφῶν δὲ πεζοὶ

A non iam ut Romanorum socij pu-
 gnare sibi videbantur, neque de il-
 lorum imperio agi hoc bello puta-
 bant : sed verò salutem suam, suas
 vrbes, suos agros in periculum vo-
 cari autumabant. itaque alacres ius-
 sa capessabant. Ut autem ex ipsis
 rebus intelligatur, quantam Remp.
 ausus sit Hannibal aliquanto post
 aggredi ; quantumque illud impe-
 rium erat, aduersus quod vbi mi-
 ra audaciâ oculos sustinisset attol-
 lere ; voti sui in tantum factus est
 compos, ut maximis cladibus Ro-
 manos afficeret : operæpretium fue-
 rit, apparatus ad hoc bellum, & co-
 piarum vim quas iam tunc habe-
 bant, commemorare. Exiere cum
 Coss. legiones Rom. quatuor : sunt
 autem in vna quaque legione Rom.
 peditum quinque millia & ducen-
 ti : equites trecenti. Sociorum au-
 xilia vtrique Consuli aderant, quæ
 iunctim numerum efficiebant pedi-
 tum tricies mille : equitum bis mille.
 Aderant præterea qui necessario tem-
 pore suppetias venerant, Sabinorum
 & Etruscorum, equites quater mil-
 le : pedites ultra I millia. hos in v-
 num coactos pro finibus Etruriz ho-
 sti obiecerunt, duce illis imposito.
 Prætorē, conuenerunt & ex Um-
 bris ac Sarsinatibus qui Apenninos
 montes incolunt, ad viginti millia.
 item ē Venetis ac Cenomanis, mil-
 lia pariter XX. qui in Galliz finibus
 sunt collocati, ut facta impressio-
 ne in Boiorum ditionem, eos qui
 exierant retrocedere coactos à cæ-
 teris diuellerent. Ac pro finibus qui-
 dem variis locis dispositi exercitus
 hi erant. Romæ vero, præsto erant
 propter incertos belli casus, velut
 subsidaria manus quædam, ē ciuibus,
 triginta peditum millia, equites mil-
 le & quingenti. ē sociis, peditum
 CCXXX CCXXX CCXXX equitum CXX CXX.
 In tabulis ætatis militaris quæ ad Se-
 natum sunt allatæ, fuere descripti ē
 Latinis octuaginta peditum millia :
 equitum quinque. ē Samnitibus pe-
 ditum millia septuaginta : & cum his
 equites septies mille. ad hæc Iapy-
 ges & Messapyges coniuncti, peditum
 quinquaginta millia detulere : equi-
 tum decem & sex. Lucani, peditum

ἅμα δὲ τὰ συνεγίγιντο τοῖς πολεμίοις, ἀφαι-
 ραζάντων τῶν Κελτῶν, καὶ συμπεσόντων αὐ-
 τοῖς, ὡς ἀγῶν τὰς δόχους ἐξ ἀμφοῖν βίαιος.
 τέλος ὃ καὶ ἀφαιρῶνται τῇ Κελτῶν τῇ πύλῃ
 καὶ ὃ πλῆθος συνέβη ἀφαιρῶνται μὴ τῇ
 Ρωμαίων σὺν ἐλάτῃς ἐξακιχλίων, τὸς δὲ
 λαποὺς φέρειν. ὡς οἱ πλείους πρὸς ἕνα τό-
 πον ἐρυμνὸν ἀποχωρήσαντες ἔμμενοι. ὅς δ' αὖτε
 πρῶτοι οἱ Κελτοὶ πολιορκεῖν ἐπέβαλλον κα-
 κῶς δ' ἀπαλλάττοντες ἐκ τῆς περικυβερνή-
 τος ἐκ τῆς νυκτὸς πορείαν καὶ κακῶς παύσας καὶ
 παλαιπαιρίας, ὥρμησαν πρὸς αἰάπαισον καὶ
 θεοπεΐαν, φυλακὴν ἀπολιπόντες τῇ ἰδίᾳ
 ἱππῶν πρὸς τὸν λόφον. πρῶτον ἔχοντες καὶ
 τῇ ἐπιτοῦσαν πολιορκεῖν τὴν συμπεφύργεσθαι,
 εἰ μὴ πρῶτον εἰσὺς ἐκείνους. καὶ ὃ τῇ
 χειρὶ τῶν Λόκιοις Αἰμίλιος, ὁ πρῶτος
 ἡγεμὸς ἐπὶ τῇ καὶ τὸν Αδριανὸν τόπον, ἀκού-
 σας τοῖς Κελτοῖς ἐξ Εὐρυπύας ἐμβεβληχέ-
 τας συνεγίγιντο τε τῇ Ρώμῃ, πρῶτον βοηθεῖν καὶ
 καὶ ἀποδιδόναι τὴν εἰς δίοικτα χειρὶν. κα-
 ταφραβεῖν δ' αὖτε συνέβη τῇ πο-
 λεμίων, καὶ δόντες τὰ πύργους, καὶ ἰσχυρὰς δὲ
 γερνὸς οἱ συμπεφύργεσθαι ἐπὶ τὸν λόφον, πε-
 χύς αἰατάρρησαντες ἐξαπέστειλαν αὐτῶν ἡ-
 γας τῇ νυκτὶ ἀόπλους ἐξ ὧν τῇ ὕλης, αἰατάρ-
 ρου τὰς τῇ στρατηγῷ δὲ συμβεβηχέναι. ὁ δὲ
 ἀφαιρῶν καὶ θεωρεῖν, ὅς δ' ἀφαιρῶν
 αὐτῷ καὶ ἀποδιδόναι τῇ πρῶτῃ τῇ συνέβη, τοῖς
 μὴ χιλίοις ἅμα ὃ φωνὴ πρῶτον τὸς
 πύργους ἐξείλκεν. αὐτὸς δὲ τοῖς ἱππῶν αἰατάρ-
 ρων, καὶ πρῶτον τῇ διωάμεως, ποιούμενος τὴν
 πορείαν ἐπὶ τὸν περικυβερνήσαντος βοιωτῶν. οἱ δὲ
 τῇ Γαλατῶν ἡγεμόνες, ἀφορῶντες τὰ πύργους
 τῇ νυκτὶ, καὶ συλλογισάμενοι τῇ παροισίας τῇ
 πολεμίων, ἐμπίδοντες. οἱς Αἰατάρρως ὁ βα-
 σιλεὺς γνώμην εἰσέφερε, λέγων ὅτι δὴ ποταμῶ-
 νος λείας ἐκείνους γερνόντας (ὡς γὰρ, ὡς εἰ-
 κε, καὶ ὃ τῇ συμπεφύργεσθαι καὶ ἀποδιδόναι, ἐπὶ ὃ τῇ
 ἀποσπασθῆναι ἢς εἶχον, ἀμύνεσθαι) δὲ πρῶτον ἔφη μὴ
 δεῖν κινδυνεύειν ἐπὶ μηδὲ πρῶτον ἀλλὰ τοῖς
 ὁλοῖς. ἀλλ' εἰς τὴν οἰκίαν αἰετῶν ἐπιδράσαν.
 ταῦτα δὲ ἀποσπασάμενος καὶ ἡγεμὸν δι-
 ζώντες, αὐτὸς ἐλθὼν ὁλοκαύσαντες, εἰς δόκον, τοῖς
 Ρωμαίοις πρῶτον. δόξαντος ὃ σφίσι καὶ
 τῇ Αἰατάρρως γνώμην χρῆσθαι τοῖς πρῶτον,

A postquam ad hostem propius accessse-
 rant, insurgentibus. Gallis, eosque ado-
 rientibus, utrinque acris principio pu-
 gna fuit, tandem & audacia & nume-
 ro prævalentibus. Gallis, post amissa sex
 millia suorum, fugiunt qui supererant
 Romani: quorum plerique in munitum
 quemdam locum euadunt, ibique subsi-
 stunt. hos primo Galli parabant statim
 obsidere: verum ex itinere superioris
 noctis vexati, laboribusque plane con-
 fecti, relicta ad custodiam circa tu-
 mulum parte equitatus, ad quietem
 & corpora curanda conuertuntur:
 B habentes in animo, postero die per
 vim eos expugnare, qui in collem
 confugerant, nisi deditionem spon-
 te sua facerent. cum maximè hæca-
 gebantur, aduenit sane quàm op-
 portunè & feliciter Lucius Æmi-
 lius: qui ad tutandam Adriatici ma-
 ris oram Arimini locatus, simul au-
 disset in Etruriam hostes irrupisse,
 iamque abesse Roma non longe, ad
 ferendam opem non segniter se ac-
 cinxerat. is quum prope hostes con-
 fedisset, ij qui in tumulum confuge-
 rant, ex ignibus quos cernebant ad-
 C uentu illius cognito, animos confe-
 ssim resumunt, & suorum nonnullos
 inermes, per syluam mittunt, qui
 rem omnem gestam Consuli renun-
 tiant. Æmilius ne ad prensandum
 quidem consilium tempus sibi reli-
 ctum intelligens, tribunis imperat, ut
 luce prima pedites educant: ipse as-
 sumptis equitibus, rectè ad tumulum
 illum pergit ire. Gallorum vero du-
 ces, qui per noctem ignes cernerent,
 hostium aduentum coniectura asse-
 cuti, quid esset opus facto, communi
 consilio deliberabant. ibi Anercestus
 rex huiusmodi sententiæ auctor extitit.
 inquit enim, rationem habendam
 esse tantæ huius prædæ qua potiti e-
 rant: quippe hominum, pecorum, &
 omnis suppellectilis tantam vim cepe-
 rant, ut verbis nemo queat exprimere.
 quamobrem prælij aleam subeundam
 negabat Anercestus, nec periculum
 summæ rerum audaci temeritate fa-
 ciendum: sed in patriam tuto redeun-
 dum. postea vero quàm sarcinis positis
 E expeditiores facti essent, denuo si ita
 visum fuerit, aduersus Romanum no-
 mē esse bellum sumendum. Vniuersis
 Anercesti sententiam approbantibus,

Post hæc, pedestribus copiis inuicem iam appropinquantibus, cernere erat spectaculum oppidò rarum, neque iis solum admirabile, qui tum præsentēs pugna interfuerunt: sed omnibus qui quandòque sciuerint ex verbis scriptorum rem gestam ob oculos sibi ponere. Primo enim, quum ex tribus id prælium exercitiis constaret, quis non intelligat probabile esse, vt & aspectu & genere ipso pugnandi illa commissio noua, inusitata, & à cæteris diuersa appareret? Deinde quis non ambigeret siue nunc, siue olim in ipso prælio, vtrum periculosissima omnium ea Gallorum ordinatio esset; quod simul vtrunque illos hostis inuaderet: an contra ad victoriam accommodatissima? quod eadem opera cum vtroque hoste dimicarent, & securitatem sibi inuicem simul præstarent, ne terga ipsis cadere hostes possent: & quod maximum est, omnes ad fugam aditus præclusos haberent, nulla si vincerentur spe relicta: quæ præcipua est bifrontis aciei utilitas, ipsi propria. Romanis illud quidem animos addebat, quod hostem vndique conclusum tenerent: sed rursus illos stupore quodam percellēbat, quæ ornatus Gallici exercitus, quæ tumultus ipse & clamor. nam præter buccinatorum tubicinumque prope infinitam multitudinem, vniuerso exercitu vlulatum insimul tollente, talis tantusque exortus est clamor; vt non tubas solum ac milites, sed etiam resonantia è proximo loca vocem per se viderentur edere. Terribilis item erat tum species, tum motus illorum, qui in prima acie nudi stabant: viri, & flore ætatis & corporum forma præstantes. Iam in primis cohortibus neminem cernerēs maniacis armillisque aureis non adornatum. ad quod spectaculum Romani partim stupecebant, partim lucri spe ducti tanto animosiores ad pugnandum fiebant. Enimvero vbi iaculatores Romanæ militiæ more, progressi ante reliquam aciem densis ac certa manu destinatis iaculis pugnam committere ceperunt: secundis quidem Gallorum ordinibus saga & braccæ magno erant vsui: at

A μὲν δὲ ταῦτα τὰ περικύων στρατοπέδων ἦδη συνέχης ὄντων ἀλλήλοις, ἰδόντες ἑκάτεροι τὸ θαυμαστὸν τὸ συμβαῖνον, ὃ μόνον τοῖς ἐν αὐτοῖς ὤψεσιν τότε παρῶσιν· ἀλλὰ καὶ τοῖς ποτὲ μὲν ταῦτα διωκαμένοις ὑπὸ τῷ ὄψιν λαμβάνειν ἐκ τῶν λεγόμενων ὁ γὰρ πρῶτος. πρῶτος μὲν γὰρ ἐκ βίαν στρατοπέδων τῆς μάχης στυγισμένης, δῆλον ὡς ζέων καὶ πρὸς ἀλλήλους εἰς, καὶ τῷ ὅπτι φαίνεται καὶ τῷ χρεῖαι φαίνεται τῷ σωτῆρα γένει. δὲ πρῶτον δὲ πῶς οὐκ αὖ ἀπορήσας πρὸς καὶ πῶς καὶ ὅτε πρῶτον αὐτὸν ὡς τῷ χρεῖν, πρῶτον οἱ Κελτοὶ τῷ ὅπτι σφαιροειδέως εἶχον τῷ χρεῖν, ὃς ἀμφοῖν τοῖν μερὶν ἅμα τῶν πολεμίων ἐπαγόντων αὐτοῖς ἢ τοῖς αὐτοῖς τῷ ἐπιτετακέναι τῷ ἅμα μὲν ἀγνοήσαντες πρὸς ἀμφοτέρους, ἅμα δὲ τὴν ἐφ' ἑκατέρων ἀσφαλείαν ἐκ τῶν ὅπτι αὐτοῖς τῷ σφαιροειδέως. ὁ δὲ μέγιστος, ἀποκλεισμένης πάσης τῆς εἰς τοῦ μετὰ ἀναχωρήσεως, καὶ τῷ ἐπὶ τῷ λείπειν τῷ σφαιρείας. ἢ γὰρ τῆς ἀμφοτέρων πάσης ἰδέσθαι τοῖς αὐτοῖς ἔχον τῷ χρεῖν. τοῖς γὰρ μὲν Ῥωμαῖοις τὰ μὲν ἀσφαλείας ἐπὶ τοῖς, ὁ μέγιστος καὶ πρῶτος τῷ σφαιροειδέως τοῖς πολεμίοις, τὰ δὲ πάλιν ὁ κόσμος αὐτοῖς καὶ ὁρῶντος ἀπὸ πρῶτος τῷ Κελτῶν διωκαμένως. αἰσθημένοι μὲν γὰρ ὡς τῷ βυχνοῦ τῷ καὶ τῷ γλῆκτον πληθὺς. οἷς ἅμα τῷ πρῶτον στρατοπέδου συμπαισίζοντος, ταχισταὶ καὶ τοῖς αὐτοῖς σφαιροειδέως ἡμέρας κραυγῶν, ὡς μὴ μόνον τῷ σφαιροειδέως καὶ τῷ διωκαμένως, ἀλλὰ καὶ τοῖς σφαιροειδέως τοῖς σφαιροειδέως, ὃς αὐτοῖς δεικνύειν σφαιροειδέως φωνῶν. ἐκπληκτικὴ δὲ ὡς τῷ γυναικῶν σφαιροειδέως αὐτοῖς, ἢ τε ὅπτι φαίνεται καὶ κίνησις, ὡς αὖ ἀσφαλείας τῷ ἀκμῆς καὶ τοῖς εἰδοῖς. πρῶτος δὲ πῶς σφαιροειδέως κατέχοντες σφαιροειδέως, χρυσῆς μαχίρας καὶ σφαιροειδέως ἦσαν καὶ σφαιροειδέως. πρῶτος αὖ βλέποντες οἱ Ῥωμαῖοι, τὰ μὲν ἀπὸ πρῶτος τὰ δὲ ὑπὸ τῆς τῷ λειοτελοῦς ἐλπίδος ἀγνοήσαντες, διπλάσιως πρῶτον πρῶτος τῷ κίνδυνος. πρῶτος ἅμα τῷ τοῖς ἀκμῆς σφαιροειδέως ἐκ τῷ Ῥωμαῖκῶν στρατοπέδων καὶ τὸν ἐπιστομὴν εἰσπορεύειν ἐπὶ τῷ καὶ πυκνοῖς τοῖς βέλεσι· τῷ μὲν ὅπτι τῷ Κελτῶν, πολλὴν ἀσφαλείαν οἱ σφαιροειδέως τῷ αἰσθημένοι πρῶτος τοῖς

δὲ γυμνοῖς περιεσῶσι, τῶν δὲ τὴν προσδο-
κίαν τῆς περὶ γυμνασίου συμβαίνοντες, πάντας
πολλὰν ἀπορία καὶ διζησίαν πρῶτον ὁ
γυμνασιάρχης. οὐ γὰρ δυναμῶν τῆς Γαλατικῆς
θυρεῶς τὴν αἰδρα περικύπτειν, ὅσα γυμνασίου
μείζων τὰ ὄπλα ἔχοντες, πόντον συνέβαινε
μᾶλλον τὰ βέλη πίπτειν ἐνδόν. τέλος δ' οὐ
δυναμῶν μὲν ἀμύνεσθαι τοὺς ἀκοντίζοντας
ἀλλὰ τὴν ἀπίσταν, καὶ ὁ πλῆθος τὴν πηλόν-
των βελῶν περικύπτειν δὲ καὶ διζησίαν
μῶν τοῖς παρῶσι, οἱ μὲν ὑπὸ τῆς θυρεῶς καὶ
τῆς ἀπορίας εἰς τοὺς πολεμικοὺς εἰκὴ περι-
σπῆντες, καὶ δίδοντες σφᾶς αὐτοῖς ἐκείνοις
ἀπέδρασαν. οἱ δ' εἰς τοὺς φίλους ἀναχωροῦ-
ντες ὅτι πόδα, καὶ περιδῆλως ἀποδιδράσκοντες,
διέσπερον αὐτοὺς κατέπιν. ὁ μὲν οὖν τῆς Γαι-
σαιῶν φρόνημα τῶν ἀκοντίζων, πύκτον
τῶν ὅπλων κατέπιν. ὁ δ' οὖν Ἰσόμενος καὶ
Βοιωτῶν, ἐπὶ δὲ Ταυρίσκῳ πλῆθος, ἅμα τῶν
τοῖς Ρωμαίοις διζήμενοις τοὺς αὐτοῦ ἀκον-
τίζοντας, περιβάλλει σφῶν τὰς ἀπείρας συμπε-
σόντων τοῖς πολεμικοῖς ἐκ χειρὸς, ἐπὶ δὲ μέγαν
ἰσχυρῶν. καὶ διζήμενοι πρῶτον ἐπ' ἴσιν
τῶν ψυχῶν, αὐτῶν πύκτον καὶ κατόχον καὶ αἰ-
δρα λειπόμενοι τῶν ὅπλων κατέπιν. οἱ
μὲν οὖν θυρεοὶ περὶ ἀσφάδεια, αἱ δὲ μέγα-
ραι περὶ περὶ μέγαν διζήμενοι ἔχον,
... τῶν δὲ Γαλατικῶν κατέπιν
ἔχον μόνον. ὅτι δ' ὅτε περιδῆλως καὶ χεῖρας
οἱ τῶν Ρωμαίων ἰσχυρῶς ἐμβαλόντες ἀπὸ τῆς
περὶ φέρειν τὰς χεῖρας ἐρρωμένως, τοὺς οἱ μὲν
πέζοι τῶν Κελτῶν, ἐν αὐτῶν τῶν περὶ
ξείως τόπον κατέπιν, οἱ δ' ἰσχυρῶς περὶ
φυγῶν ὤρμησαν. ἀπέδρασαν μὲν οὖν τῶν Κελ-
τῶν εἰς τετρακισμυρίας, ἐδῶσαν δ' ἐκ ἐλάτ-
τους μυρίων. ἐν οἷς καὶ τῶν βασιλέων Κοκκλίστα-
τος. ὁ δ' ἑτέρους αὐτῶν Ἀνδρομέδους, εἰς πᾶσι τό-
πον συμφορῶν μετ' ὀλίγων, περιδῆλως τὰς
χεῖρας αὐτῶν καὶ τοῖς ἀνδράσι. ὁ δ' ἐρατηγὸς τῶν
Ρωμαίων, τὰ μὲν σκύλα σινα, θορῶν, εἰς τῶν
Ρώμην ἀπέδρα, τὴν δὲ λείαν ἀπέδρα τοῖς
περὶ φέρειν. αὐτοὺς δ' ἀναλαβὼν τὰ τραπέ-
δα, καὶ διελθὼν πρὶν αὐτὴν τῶν Λιγυρῶν, εἰς τῶν
τῶν Βοιωτῶν ἐνέβαλε χεῖρας. πληρώσας δὲ τὰς ὀρ-
μας τῶν τραπέδων τῶν ὀφελείας, ἐν ὀλίγαις
ἡμέραις ἦκε μὲν τῶν δυναμῶν εἰς τῶν Ρώμην.

A contra Gælatæ, qui in prima acie
nudi pugnabant, quoniam res aliter
eueniebat quàm ipsi existimauerant,
quid agerent, aut quid consilij ca-
perent, non sciebant. Quia enim
scutum Gallicum protegere virum
non potest, quo maiora erant ho-
rum corpora, & quidem nuda, eo
minus iacula cadebant irrita. Igitur
qui iaculatores eminus iaculantes
vicissim ferire non possent, malis
tandem victi, & difficultate huius
certaminis, pars præ ira & stolidi-
tate in hostes temere irruebant, &
ad eandem sese ultro obiectabant:
B alij ad suos pedetentim sese reci-
pientes, metum ac pauorem suum
palàm professi, positos à tergis or-
dines conturbabant. ita Romani ia-
culatores Gælatarum feroces ani-
mos deiecerunt. Insubres vero &
Boij ac Taurisci, posteaquam Ro-
mani iaculatoribus suis receptis, co-
hortes in ipsos immiserunt, commi-
nus rem manu gerentes, atrociter
dimicabant. & quum vulnera mul-
ta acciperent, fortibus nihilominus
C animis stationem suam quisque ser-
uabant: hoc vno & vniuersi & sin-
guli inferiores, quod genere armo-
rum vincerentur. Nam & scuta Ro-
manorum ad munimentum, & gla-
dius ad pugnandum longe excel-
lunt: quum contra Gallicis gladiis
cæsum tantum pugnari queat. Inter
hæc Romani equites de colle def-
cendere, hostem è superiore loco, &
impressione in latus facta inuadere,
strenue rem gerere. tum vero Gallo-
rum D pedites in suis stationibus passim
contruncantur: equitibus fugam ca-
pessentibus. Periere Gallorum ad
quadraginta millia: capti sunt non
pauciores decem millibus: in qui-
bus alter regum erat Concolitanus.
alter rex Aneroestus paucis comi-
tantibus in quendam locum fugâ se
recepit: vbi mox sibi & necessariis
suis manus intulit. Romanus dux,
collecta spolia Romam misit: præ-
dam iis reddidit, à quibus fuerat
abacta. ipse cum utroque exercitu se-
cundum Liguriæ fines iter faciens, in
E Boiorum agrum irrumpit. satiatissime
militum animis prædæ avidis, paucis
diebus copias vniuersas Romam re-

duxit. Signis militaribus & maniacis (ita vocant armillas aureas ad collum & manus gestari à Gallis solitas:) Capitolium Consul ornauit. reliqua spolia & captiuorum turbam ad triumphi apparatus, quando urbem ingrederetur, seruauit. Hunc pernitiālem exitum habuit Gallorum illa memorabilis expeditio: quæ tum vniuersos Italix populos, tum maximè Romanos in periculum magnum ac præsens coniecerat. Cæterum post hanc victoriam in spem adductus populus Rom. posse Gallos è Circumpadanis regionibus à se penitus expelli: Coss. ambos qui sequente anno sunt creati, Q. Fuluium & T. Manlium cum exercitu & ingenti apparatu contra illos misit. Hi Boios primo impetu perterritos in fidem Romanorum se permittere adegerunt. toto dein expeditionis reliquo tempore propter imbres immodicos, grassantēque pestilentiam, nihil plane dignum memoria gestum est. Etiam qui hos insecuti sunt Coss. Pub. Furius & C. Flaminius, in eandem Galliam per Anamurorum fines exercitus ductauēre. non longe hic populus à Massilia sedes suas habet: cuius tum conciliata sibi beneuolentia, Coss. in regionem Insubrum, quā Padusa in Padum influit, traiecerunt. verū & in transitu & dum castra ponerent cæsi, statim illi quidem nihil mouerunt: at postea fœdus icerunt, & ex pacto communi excessēre illis locis. Deinde per proximas regiones multos dies vagati, transmissio flumine Clusio in Cenomanorum ditionem venerunt. Quibus assumptis quod socij essent Rom. populi, è Subalpinis locis in planitiem Insubrum exercitu infesto iterum venerunt. ibi agros exusserunt, villas deuastarunt. Quamobrem Insubrum principes qui inita à Romanis consilia aduersus se mutari non posse animaduertent, fortunæ aleam sibi esse subeundam, & de rerum summa cum illis decernendum statuunt. Omnibus igitur militaribus signis in vnum coactis, aureis etiam illis quæ immobilia nuncupant, ex æde Minervæ promptis; cæteris quoque ne-

A
 & ὁ μὲν Καπτωλίου ἐρύσησι, ταῖς τε ση-
 μείαις καὶ τοῖς μαριαῖς· τὸ δ' ἐστὶ χροσὺν
 ψάλλον, ὃ φορεῖται πρὸς τὰς χεῖρας καὶ τὰ
 χηλὸν οἱ Γαλάται. τοῖς δ' λοιποῖς σκύλοις καὶ
 τοῖς ἀρχμαλώταις, πρὸς τὴν εἴσοδον ἐχρήσα-
 το τὴν αὐτὴν, καὶ πρὸς τὴν τῆς θριάμβου
 ἀρχήσκησιν. ἡ μὲν οὖν βαρυγῆτι τῇ Κελ-
 τῶν ἐφοδῶς, πύτυρ δ' ἔπειτα διεφθάρη· πᾶσι
 μὲν Ἰταλιώταις, μέλιστα δὲ Ρωμαίοις, μέγαν
 καὶ φοβερὸν ἐπιχειρήματα κίνδυνον. ἀπὸ δὲ
 τῆς καθ' ὁμαλίας πύτυρ κατελείποντες Ρω-
 μαῖοι διωκόμενοι τοὺς Κελτοὺς ἐκ τῆς ἑπὶ
 τῇ πρὸς τὴν Γάδον ὁλοκαυρῶς ἐκβάντες, τοὺς τε
 μὲν ταῦτα κατὰ τὰς ἀσπίδας, Κοῖνοι
 Φολοῦοι, καὶ Τίτοι Μάλιοι, ἀμφοτέρω καὶ τὰς
 διωκόμενοι μὲν πρὸς τὴν μεγάλην ἐξαπί-
 ελθον ἐπὶ τοὺς Κελτοὺς. ἐπὶ δ' οὖν τοὺς μὲν Βοῖοις
 ἐξ ἐφοδῶν κατὰ πλὴν ἀμφοῖν, συνωλόχευον
 εἰς τὴν Ρωμαίων εὐρυτάτην δύναμιν. τὸν δ'
 λοιπὸν χρόνον τῆς στρατείας, ἐπιτηροῦν ὁμο-
 ῶν ἐξαίσιον, ἐπὶ δὲ λοιμικῆς ἀσθενείας ἐμ-
 πεσοῦσιν αὐτοῖς, ἐς τέλος ἀπορροῦν εἶχον.
 C
 μετὰ δ' οὖν τοῖς κατὰ τὰς ἀσπίδας Γόπλιοι Φού-
 ριοι, καὶ Γάιος Φλαμίνιος, αὐτοῖς ἐνέβαλον εἰς
 τὴν Κελτικὴν, ἀπὸ τῆς τῆς Ἀναμύρων χε-
 ρὸς οἷς συμβαίνει, μὴ μακρὰ ἀπὸ Μασσα-
 λίας ἔχον τὴν οἰκίαν. ὅς εἰς τὴν Φιλίαι στρα-
 ταρχοῦντο, διέβησαν εἰς τὴν τῶν Ἰσόμερων
 γῆν, καὶ τὰς συρροίας τῆς Γαδίας καὶ Γάδου
 ποταμοῦ. λαβόντες δ' οὖν πλῆγας πρὸς τὴν ἀπὸ
 βασιλῆος καὶ πρὸς τὴν στρατοπέδου, πρὸς τὴν μὲν
 ἐμπίπτει μετὰ δ' οὖν ταῦτα ἀποσπάρτοι καὶ ὁμο-
 D
 λογίας, ἔλυσαν ἐκ τῆς πόλεως. πρὸς τὴν δ'
 πλείους ἡμέρας, καὶ διελθόντες τὸν Κλούσιον
 ποταμὸν, ἔλθον εἰς τὴν τῶν Κεναμαίων χε-
 ρὸν, καὶ στρατοπεύοντες τοῖς οἷσιν ἀμφο-
 τέρω, ἐνέβαλον πάλιν ἀπὸ τῆς καὶ τῆς Ἀλ-
 πης πόλεως, εἰς τὰ τῶν Ἰσόμερων πεδία. καὶ τὴν
 τε γῆν ἐδήσαν, καὶ τὰς κατοικίας αὐτῶν ἐξέπορ-
 θων. οἱ δ' οὖν τῶν Ἰσόμερων στρατεύοντες, περὶ
 τις ἀμπαρῆτι ὕσαν τὴν ἐπιβολὴν τῆς Ρω-
 μαίων, ἔκριναν τῆς τύχης λαβὴν πύργου, καὶ
 ἀπὸ τῆς κινδυνώσας πρὸς αὐτοὺς ὁλοκαυρῶς. συ-
 E
 ναθροίσαντες ὅτι ἀπ᾽ αὐτῶν, καὶ τὰς
 χροσὺς σημεῖας τὰς ἀκατήτοις λεγόμενας κα-
 τέχοντες ἐκ τῆς Ἀθηνῶν ἰσθμῶς, καὶ τὰλλα πε-

ραποδασάμενοι δύναντες· μετὰ ταῦτα τε-
 θαρρηκώς ἐκ καὶ ἀπληκτικῶς αἰτεγραβή-
 δαν τοῖς πολεμίοις, ὅντες δὲ πλῆθος εἰς πέν-
 τε μυριάδας. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι, τὰ μὲν ὁρῶντες
 σφᾶς ἐλαττοῖς οἶσιν, ὡς δὲ πολὺ τὸ ἐπαιδίον,
 ἐβόλοντο συλχεῖν αὐτὰς τὴν συμμαχούντων αὐ-
 τοῖς Κελτοῖν δυνάμει· τὰ δὲ συλλογισάμενοι
 τὴν τε Γαλαπικὴν ἀρετήν, ἐκ δὲ τοῦ πρὸς ὁ-
 μοφύλοις τῇ προσημασιομένη μίλλῃ
 ποιεῖν τὸ κίνδυνον, ἀλαβοῦντο τοιούτους ἀν-
 δράσι, τοῖντο καὶ ἐκ τῶν ὁπλῶν κοινῶς.
 τέλος δὲ οὕτω αὐτοὶ μὲν ὑπὲρ μισθὸν ἐπὶ τῷ
 ποταμῷ, τὸν δὲ τῇ Κελτοῖν σφίσι σκυνόν-
 τας, ἀλαβόσαντες εἰς τὸ πέραν, αἰετοῦσαν
 πᾶς ἐπὶ τῷ ρείθρῳ γαφύρας· ἅμα μὲν ἀ-
 σφάλτοι μὲν τὰ πρὸς ἐκείνους, ἅμα δὲ μίαν
 ἐαυτοῖς ἀπολείποντες ἐλπίδα τὴν ἑσθέρειαν τὴν
 ἐκ τῶν ἡκῶν· ἀλλὰ δὲ κατόπιν αὐτοῖς ἄλλα
 οἶτα ὡς ἀκρίβησιν τὸν προειρημένον ποταμὸν.
 προεξάγτες δὲ ταῦτα, πρὸς τὸν ἀφ' ἑκείνου
 ἰσθμῶν ἦσαν. δοκῶσι δ' ἐμφερῶς κεχεῖναι
 τῇ μάχῃ ταύτῃ Ῥωμαῖοι, τὴν χιλιάρχον ὑ-
 ποδείξαντων, ὡς δὲ ποιεῖν τὸν ἀγῶνα, κα-
 τὰ καὶ κατ' ἰδίαν ἐκείνους. συνεσχεύοντες γὰρ
 ἐκ τῇ προσηγορίᾳ κινδυνῶν, ὅτι τοῖς τε
 θυμῶν καὶ τὴν προτίμω ἐφοδῶν, ἕως αὖ ἀ-
 κέραιοι ἢ, φοβερῶτατοι ὅτι πρὸς τὴν Γαλα-
 πικὴν φύλιν· αἱ τε μάχαιραι αὐτῶν καὶ ἀ-
 σκλαῖς, κατὰ τὴν εἴρηται πρότερον, μίαν
 ἔχοντες μὲν προτίμω καὶ ἀφορᾶν καμίας· ἀ-
 πό δὲ ταύτης ἀγῶνος ἀποξυρῶνται καμ-
 πτόμεναι καὶ μῆκος καὶ καὶ πλάτος ἐπὶ ὁ-
 οῦτοι· ὥστε αὐτῶν οὐκ ἀναστροφὴν τοῖς χερ-
 μένοις, ἐρείσαντες πρὸς τὴν γλῶσσαν αὐτῶν
 τῶν ποδῶν, τελέως ἀποσχεῖν (εἰ) τὴν δὲ
 τεῖραν πληγὴν αὐτῶν. αἰαδόντες οὕτω οἱ χι-
 λίαρχοι τὰ τῇ πειραμένῳ δόξαν τῶν κατό-
 πιν ἐφεσύνων τοῖς πρὸς αὐτοὺς· καὶ
 ὡς ἀκρίβησιν ἐκ μεγάλῃ φωνῇ τοῖς ἐν-
 φρεσὶ κεχεῖναι, σινέβαλον ἐκ τῶν ἀπείρων
 καὶ ἀποσώπον τοῖς Κελτοῖς. ἅμα δὲ τῶν
 πρὸς τὰ δόξατα τοῖς πρὸς αὐτοὺς καὶ ἀφορᾶς
 χρωμένων τῇ Γαλαπικῇ ἀρετῇ αὐτῶν τὰς
 μαχάρας· σινδραμόντες εἰς τὰς χεῖρας,
 τὸν μὲν Κελτοῖς ἀποσχεῖν ἐποίησαν, ἀ-
 φελόμενοι δὲ ἐκ ἀφροσύνης αὐτῶν μάχην,

A cessariis apparatus probe instructis,
 cum exercitu in quo erant hominum
 ad I millia, feroces minarumque ple-
 ni in conspectu hostium castra po-
 nunt. Romani quia numero longe ab
 hostibus vincebantur; auxiliariis
 Gallorum sociorum copiis uti in ani-
 mo habebant: sed quoties Gallicam
 in foederibus inconstantiam ad ani-
 mum reuocabant, simul cognatio-
 nem eorum quos assumerent cum iis
 quibus erat bellandum: talem occa-
 nem tantamque rem, eiusmodi homi-
 num fidei permittere & concedere
 non audebant. tandem hoc consilij
 ineunt: Gallorum auxilia, fluvium
 traicere iubent: ipsi ad alteram eius
 partem remanent: deinde pontes flu-
 mini impositos rescindunt: atque o-
 pera eadem & Gallis nocendi facul-
 tatem adimunt; & spem unicam sa-
 lutis per victoriam sibi reliquam fa-
 ciunt. neque enim vado transiri flu-
 vius poterat, quem a tergo vicinum
 habebant. secundum hæc ad præ-
 lium se comparant. Celebratur mi-
 litum Romanorum sollertia, qua in
 eo, vti sunt certamine; edocti a tri-
 bunis suis, quomodo & vniuersi &
 singuli pugnam capessere deberent.
 Obseruauerant tribuni è superiori-
 bus bellis, Gallorum genus omne in
 feruore animorum & primo impetu,
 dum adhuc integri sunt, atrocissimum
 esse: gladios item illorum ita fabri-
 catos, sicut ante diximus, ut ad cæ-
 dendum primum duntaxat ictum
 habeant: à quo statim & in longitu-
 dine & in latitudine ad instar strigi-
 lum incuruantur vsque adeo, ut nisi
 tempus militi concedatur, quò mu-
 cronem terræ inniti faciens gladium
 pede dirigat, proflus inefficax alter il-
 lorum sit ictus. Itaque hastas triario-
 rum, qui in postremis ordinibus loca-
 ri solent, primis cohortibus diuidunt
 tribuni: mandantque militibus, ut gla-
 dios postea in manus sumant, iisque
 rem gerant. Deinde signis collatis, à
 fronte Gallos adoriuntur: quorum v-
 bi gladij, dum primis ictibus hastas
 cædunt, redditi sunt inutiles: Romani
 ad comminus pugnandum irruen-
 tes, vsum armorum suorum aduer-
 sariis adimunt: facultate ablata gla-
 dios ad cælum ferendum attollendi,
 qui

qui proprius est Gallorum pugnandi
modus : quod mucrone ensis illorum
omnino careat. Romani vero non cæs-
sim feriendo , sed punctim subinde
rectis gladiis utendo qui mucronibus
valent, crebro repetitis ictibus pecto-
ra & facies hostium cædentes, illorum
plerosq; contruncant. Prudentiæ Tri-
bunorum hoc decus tribuitur : nam
C. s. quidem Flaminius parum pru-
denter suo exercitui in hac pugna
consuluerat. Ad ripam enim ipsam
fluminis instructa acie, id corruerat
quo præcipue Romanum præliandi ge-
nus excellit, quippe nullum à tergo
spatium reliquerat, quò se pedeten-
tim recipere cohortes possent. Itaque,
si vel minimum inclinari aciem inter
pugnandum contigisset, in fluvium
sefe proiicere fuissent coacti. ea fue-
rat Consulis incogitantia. nihilomi-
nus tamen Romani virtute sua insi-
gnem, ut ostendimus, victoriam ade-
pti, præda onusti, ac spoliis non pau-
cis potiti, Romam redierunt. Inse-
cuto dein anno, de pace legatos mise-
runt Galli, quasunque conditiones
accipere parati : quæ ne illis concede-
rentur per eius anni C. s. s. M. Clau-
dium & Cnæum Cornelium est effe-
ctum. Quamobrem Galli ultimam
spem sibi tentandam rati, ad merce-
de conducenda auxilia Gætatarum
Gallorum, qui Rhodanum accolunt,
denuo se conuertunt : quorum vbi
xxx millia accepissent, hostis aduen-
tum præstolantes, paratos in armis
eos habent. Consules primo vere le-
giones in agros Insubrum ducunt. vr-
bem deinde Acerras, inter Padum
& montana Alpium sitam, admo-
tis castris obsident. Insubres quum
ferre opem occupatis omnibus lo-
cis opportunis non possent, studio
liberandi Acerras obsidione, partem
copiarum trajecto Pado in ditionem
Romanorum mittunt, & Clastidium,
(id nomen vrbis est in eo tractu,)
obsident : de quo postquam certio-
res facti C. s. s. fuerunt, M. Claudius
Marcellus equites & peditum partem
secum trahens, auxiliatum obsessis
ire festinat. Galli cognito eius aduen-
tu discedunt ab obsidione, & obuiam
progressi Marcello, aciem dirigunt.

A ὁ αὖ ἰδὼν ὅτι Γαλατικῆς χειρὸς ἔχε τὸ μη-
 δαμῶς κέντημα τὸ ξίφος ἔχεν. αὐτοὶ δ' ἔκ ἐκ
 καὶ φορεῖς, ἀλλ' ἐκ θαλάσσης ὀρθαῖς χρω-
 μένοι τ' μαχαίραις, ὡς ἀκινετοῦ τ' κεντήματος
 περὶ αὐτῶν ὑπάρχοντος, τύπτοντες εἰς τὰ εἴρια
 καὶ τὰ πόρσωπα, καὶ πληγὴν ὅτι πληγῇ φέ-
 ροντες, διέφθηναι τὺς πλείους τ' ὡδραξά-
 μων, ἔχε τ' τ' χυλάρων πρόοισα. ὁ μὲν γὰρ
 στρατηγὸς Φλαμίνιος ἔκ ὀρθῶς δοκεῖ καχεῖ-
 ναι ὡς περὶ κεντήματος κινδυνεύει. καὶ αὐτὴν γὰρ
 τ' ὀφραῖν ὅς ποταμὸς ποιησάμενος τ' ἐκθῆξιν,
B διέφθρε τὸ τῆς Ρωμαϊκῆς μάχης ἰδὼν, ἔχ
 ὑπολειπόμενος τόπον πρὸς τ' ὅτι πόδα τ'
 ἀπείρους αἰαχόρησιν. εἰ γὰρ σινέβη βραχὺ
 μόνον πεσάδυναι τῇ χώρᾳ τὺς αἰσρας καὶ τ'
 μάχην, ῥίπην αὖ εἰς τὸν ποταμὸν αὐτοῦ ἔδει,
 ἔχε τ' ἀστοχίαις ὡς περὶ ἑωτός. ὁ μὲν δ' ἀλλὰ γὰρ
 πολὺν κησάσας τ' σφετέραις ὄρεταις, κα-
 τάσφ' εἶπον, καὶ παμπληθεῖς μὲν λείας, ἔκ ὀλί-
 γων δ' οὐκ ὀλίγων κρατήσαντες, ἐπὶ πᾶσι τοῖς εἰς τὴν
 Ρώμην. ὡς δ' ἐξῆς ἔτι ὡς περὶ ὁδοῦ σαμείων
 τ' Κελτῶν ὡς εἰρήνης, καὶ πόλιν ποιήσιν ὑπὲρ
 χερσίνων, ἔσπουσαι οἱ καὶ ὡς περὶ ὁδοῦ σαμείων
C Μάρκους Κλαύδιος, καὶ Γναίος Κορνήλιος ὅς μὴ
 συλῶρησιναι τ' εἰρήνῃ αὐτοῖς. οἱ δ' ἀποτυγχόντες
 καὶ κρίναντες ὅτι ἐλέγχαι καὶ τελευτάς ἐλπί-
 δας, αὐτοῖς ὡρμηθεὶς ὅτι τὸ μαθητὸς τ' περὶ τ'
 Ρόδοις Γαλατικῶν Γαλατ' εἰς τελευτήρας, ὡς
 ὡς περὶ ὁδοῦ σαμείων εἶχον ἐν ἐτοίμῳ, καὶ ὡς περὶ ὁδοῦ
 τ' τ' πολεμίων ἐφοδοῖ. οἱ δ' τ' Ρωμαίων στρατηγῶν
 τ' ὡρας ὅτι ἡμορμῆς αἰαχάδοντες τὰς διυά-
 μαις, ἦσαν εἰς τ' τ' Ἰσμέρων χώραν. ὡς περὶ ὁδοῦ
D μὲνοι δ' καὶ ὡς περὶ ὁδοῦ σαμείων περὶ πόλιν Αἰχέ-
 ρας, ἢ μεταξὺ καὶ τῆς Γάδου καὶ τῆς Αλπεινῶν
 ὁρῶν, ἐπολιόρκουν αὐτήν. οἱ δ' Ἰσμέροι βοή-
 θειαν μὲν ὅς διυάμει, ἔχε τὸ ὡς περὶ ὁδοῦ σαμείων
 καὶ τὺς διυάμεις τόποις ἀπεύδοντες δ' αὐτοῖς τ'
 ἐπολιόρκιαι ἐν Αἰχέρῃ, μέγας δ' τ' διυάμειος
 ἀφαιβάσαντες τ' Πάδου εἰς τ' τ' αὐτῶν
 χώραν, ἐπολιόρκοι τὸ Κλαυδίον ὡς περὶ ὁδοῦ
 ὁδοῦ μὲνοι. ὡς περὶ ὁδοῦ σαμείων δ' ὡς περὶ ὁδοῦ
 στρατηγῶν, αἰαχάδων τὺς ἰπποῖς Μάρκους
 Κλαυδίος, καὶ τ' περὶ ὁδοῦ σαμείων ἀπεύδων βοή-
E θῆσαν τοῖς ἐπολιόρκοις. οἱ δ' Κελτοὶ ἐπὶ πόλιν
 τὴν παρὰ τῇ τῶν ὡς περὶ ὁδοῦ σαμείων, λύσαντες
 τὴν ἐπολιόρκιαν, ὑπῆλθον καὶ ὡς περὶ ὁδοῦ

L

silentio non prætermitteremus. Officium enim scriptorum esse putamus, ut huiusmodi lusus Fortunæ memorabiles ad posteros memoriz tradant: ne ventura ætas si de similibus casibus nihil plane cognouerit, subitas atque temerarias Barbarorū irruptiones expauescat: sed contra, breuiter doceantur omnes, facile ac modico tempore deleri genus illud hominū posse ab iis qui fortiter restiterint; & omnia prius experiri in animum induxerint, quam necessaria vlla re ipsis cedant. Neque paruum iudicio meo, sed vel maximū momentum ad ea bella quæ pro communi Græciæ libertate sunt gesta, illi attulerunt, qui Persarum expeditionem in Græciam aut Delphorum inuasionem à Gallis factam nobis prodiderunt. Nam si quis rerum tunc gestarum miracula ob oculos sibi posuerit, recordatus etiam fuerit, quot hominum millia, quanta audacia viros, quantos apparatus, valida illorum manus debellauerit, qui prælia cum iudicio & recta ratione ineunt: hunc nullæ opes, nulla armorum aut viro-
rum copia deterreat, quominus pro patria regionēque sua extremum virium conatum periclitari velit. Porro metus Gallorum nō solum maiorum temporibus, sed memoria etiam nostra Græcos sæpius sollicitos anxiosque habuit. quo magis sum incitatus, ut res illorum summatim quidem, verum altius repetitas à principio exponerem. Nunc eò referamus orationem vnde est digressa. Asdrubal igitur dux Carthaginensium post administratam annis octo Hispaniam, noctu in hospitio suo periit, à Gallo quodam priuatas iniurias vlciscente, per dolum cæsus, magnopere hic vir Carthaginensium auxit imperium; non armis tamen adeo, ut comitate qua regulos demerebatur. prouinciā Hispaniam Carthaginenses Hannibali detulerunt, admodum iuueni: sed qui in omnibus quæ institueret magni ingenij virtutisque specimen dabat. vix imperium susceperat Hannibal, cum ex omnibus eius consiliis facile poterat intelligi, bellum contra Romanos fore gesturum, quod & breui intermisso tempore, tandem fecit. Iam tum illa tempestate Carthaginenses

A οὐτε τὴν τελευταίαν ἐξανάστασιν. ὑπολαμ-
βαίνοντες, οἰκεῖον ἰσχυράς ὑπάρχον, πρὸς τοιαύτ'
ἐπίστασις ἄλλ' τῆς τύχης εἰς μὴ μὲν ἀγὰρ καὶ
πρὸς ἀδύνατον τοῖς ἐπιτηρημομένοις· ἵνα μὴ τελέως
οἱ μὲν ἡμᾶς αἰετινότητι τῆς τοιούτων ὑποαρχον-
τες, ἐκπλήττωνται τὰς αἰφνιδίους καὶ πρὸς ἀλό-
γους τῶν βαρβαρῶν ἐφόδους. ἀλλ' ἐπὶ ποσὸν
ἐν τῷ λαβόντες, ὡς ὀλιγοχρόνιον ὅστις, καὶ λίαν
ἀφ' ὧν, τοῖς δ' ἐφύλοι αὐτῶν ὑπομνύουσι,
καὶ πᾶσας ἐξελέγχοις τὰς σφετέρας ἐλπί-
δας πρὸς τέρπον, ἢ πρὸς ἀσφαλήσιν ἡνὸς τῶν ἀ-
ναγκῶν. Καὶ γὰρ τοῖς τῶν Περσῶν ἐφοδῶν ἐπὶ
τὴν Ἑλλάδα καὶ Γαλατῶν ἐπὶ Δελφοῖς εἰς
μὴ μὲν καὶ πρὸς ἀδύνατον ἡμῶν ἀναγόντας, ὅτι μι-
κρά, μεγάλα δ' οἶομαι συμβεβληῖν πρὸς
τοῖς ὑπὸ τῆς κατῆς τῆς Ἑλλήνων ἐλθούσας
ἀγῶνας. οὐτε γὰρ χορηγῶν, οὐδ' ὅπλων, οὐτ'
αἰδρῶν πλῆθος καὶ ἀπληγῆς, αὐτὸς δ' ἀποσταίη
τῆς τελευταίας ἐλπίδος, ὅτι ἀναγόντας πρὸς
τῆς σφετέρας χάρας καὶ πατείδος· λαμβάνων
πρὸς ὀφθαλμῶν δ' ἐπὶ ἀδύνατον τῆς τότε ἡμο-
μένων καὶ μνημονεύων ὅσας μυριάδας, καὶ τί-
νας πόλεις καὶ πηλίκας πρὸς ἀσφαλήσιν, ἢ τῶν
καὶ καὶ μὲν λογισμοῦ κινδυνεύοντων αἵρεσις καὶ
δυνάμεις καὶ πᾶσι. ὁ δ' ἀπὸ Γαλατῶν φόβος
οὐ μόνον τῶν παλαιῶν, ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς ἤδη
πλεονακίς ἐξέπληξε τοῖς Ἑλλήνων. δὲ καὶ
μεῖλλον ἔργον πρὸς ἀσφαλήσιν ἐπὶ τῷ καφθαρέ-
δῃ μὲν, αἰέκαθεν ὅτι ποιήσας τὴν ὑπὸ τοῦ
τῶν ἐξήγησιν. Ασδρούβας δ' ὁ τῶν Καρχηδον-
ίων στρατηγός (ἀπὸ γὰρ τούτων πρὸς ἐξήγησιν
τῆς ἐξήγησιν) ἔτι χείρας ὅκτωι πρὸς τὴν
D Ἰσπερίαν, ἐτελευτήσας δολοφονηθεὶς ἐν τοῖς ἐ-
αυτῶν καὶ ἀλυσίνοις νυκτὸς ὑπὸ πινος Κελ-
τῆς τῶν ἡνὸς, ἰδίῳ ἐνεκα ἀδικημάτων οὐ μι-
κρῶν, ἀλλὰ μεγάλῃ ποιήσας ἐπὶ τῶν τοῖς
Καρχηδονίων πρὸς ἀσφαλήσιν οὐχ οὕτω ἀλλ'
τῶν πολεμίων ἔργον, ὡς ἀλλ' τῆς πρὸς τὴν
δυνάμεις ὁμιλίας. τὴν δὲ στρατηγίαν οἱ Καρ-
χηδόνιοι τῶν καὶ τῶν Ἰσπερίαν Ἀντίβα πρὸς ἐξ-
ήσας ὅτι νύκτι δὲ τῶν ὑποπαρομένων ἐν τῶν
πρὸς ἀσφαλήσιν ἀλυσίνοις αὐτῶν καὶ πόλεις. ὅς πα-
ραλαβὼν τῶν ἀρχῶν, ἀφ' ὧν δὴλος ἡνὸς ἐν
τῶν ἐπισημαίων πόλεμον ἐξοίσαν Ρωμαίοις.
ὁ δὲ καὶ τέλος ἐποίησε. πρὸς βραχὺ ἐπι-
χρῶν χρόνον. πρὸς μὲν οὕτω καὶ Καρχηδονίους
L ij

quoniam hæc quidem deleta funditus; Achæi vero mirificè per concordiam mutuam nostra memoria creuere. Nam quum multi ante hæc tempora essent conati Peloponnesiis persuadere, vt communibus consiliis omnium salutem consulerent: neq; tamen perficere quod instituerat quisquam potuisset: quod non studio defendendæ cōmunis libertatis, sed ad stabiliendam quisq; suā dominationem id negotiū susciperent: nostra hac ætate tale tantūq; ea res incrementū cepit, vel potius adeo perfecta est, vt nō solū ad amicitia sociali fœdere inter se iungendam coierint: sed etiā legibus, ponderibus, mensuris, pecunia deniq; eadem vtantur: ad hæc, magistratibus, senatoribus, iudicibus iisdem: atq; vno verbo, quominus vniuersa propemodū Peloponnesus pro vrbe vnica possit censerī, id vnum obstat, quod non eorundem mœniū ambitu omnes eius incolæ capiantur. cætera apud illos & in cōmune & per singulas vrbes similia sunt atque eadem. Ipsum primò nomen **ΑΧΑΙΩΝ** quomodo & qua ratione de omnib. Peloponnesiis ceperit vsurpari, pretiū operæ fuerit scire. qui enim à maiorib. suis eam appellationem acceperunt, neque urbium numero, neque opibus, neque eximia vlla virorum præstantia cæteris villo modo excellunt. Nam Arcadum sane natio, & Lacedæmoniorum quoque, quā numero hominum, quā ditionis magnitudine Achæos longo intervallo superant. sed ne fortitudinis quidem gloriam illi quos diximus, cuiquam ex omnib. Græcis cōcesserint. qui igitur factum est, quāve ob causam, vt & Achæi, & qui in illorū Reip. ac nominis societatem coaluere cæteri Peloponnesij, adeo secundam hodie famam obtineant? & quidem Fortunā eius rei auctorem facere, nequaquam deceat: amentia namq; id fuerit: quin potius causam scrutari debemus; sine qua, neq; eorum quæ rationem manifestā habent, neq; eorū quæ præter rationē fieri videntur, euenire quicquā potest. Porro causa meo iudicio hæc est. Nō est inuenire vllā hominū societatem, in qua iuris æquabilitas, libertas, & vt breui absoluiam, popularis verè status magis vigeat, aut instituta sinceriora, quā apud Achæos. hæc Reip. forma à multis Peloponnesiis vltro est suscepta;

A ὅτι τὸ πρῶτον πάντων ὁλοκαυρῶς ἐπομαύρεται· τῶν δὲ τοῖς Ἀχαιῶς, καθάπερ ἐπομῶν παρθένων, τῶν δὲ ἀδελφῶν αὐτοῖς καὶ συμφερόμενοις ἐν τοῖς κατὰ ἡμᾶς χρόνοις γέγονε. πολλὰ γὰρ ἐπιβαλομένων ἐν τοῖς περὶ Ἀργεὺς χρόνοις, ἐπὶ ταῦτ' ἀναγὰς ἀγαθὴν Πελοποννησίους· ὁ δὲ κατὰ τὴν δυνάμειν, ὅτι δὲ μὴ τὴν χρηστὴν ἐλπίδα ἐνεκεν· ἀλλὰ τὴν σφειτέρως δυναστείας χάριν ἔκαστον ποιεῖται τὴν ἀποδιδόναι, τῶν αὐτῶν καὶ τῶν αὐτῶν ἐν τοῖς κατὰ ἡμᾶς χρόνοις ἔχει παρθενίαν καὶ σωτέλειαν ἔτι δὲ μέγας, ὥστε μὴ μόνον Συμμαχικὴν καὶ φιλικὴν κοινωνίαν γέγοναι πραγμάτων τῶν αὐτῶν· ἀλλὰ καὶ νόμους χρῆσθαι τοῖς αὐτοῖς καὶ σταθμοῖς, καὶ μέτροις, καὶ νομίμασι. τῶν δὲ τούτοις, ἀρχαῖς, βουλεύμασι, δικασταῖς τοῖς αὐτοῖς· καθόλου δὲ τούτων μόνον ἀφ' ἑαυτῶν, τῶν μὴ μίας πόλεως ἀφ' ἑαυτῶν ἔχοντες ἑαυτῶν τὴν σύμπασαν Πελοπόννησον, τὰ μὴ τὸν αὐτὸν παρὲς ὅλον ὑπαρῆναι τοῖς καθ' ἑαυτοὺς αὐτῶν· τὰ δὲ ἑῶν καὶ τῶν πόλεις ἐκαστοῖς ταῦτα καὶ τὰ ἀπλήσια. τῶν δὲ, πῶς ἐπεκράτησε, καὶ τῶν ἑσπερῶν δὲ τῶν ἈΧΑΙΩΝ ὄνομα καὶ πρώτων Πελοποννησίων, ἔκ' ἀρχῆς καὶ μετῴν. οὔτε γὰρ χρόνος καὶ πόλεων πληθὺς ἀφ' ἑαυτῶν οἱ πάντες οἱ ἀρχῆς ἔχοντες τὴν παρθενίαν ταύτην, οὔτε πλούτοις, οὔτε πᾶσι τῶν αὐτῶν ἀρεταῖς. τὸ, τε γὰρ τῶν Ἀργεῶν ἔθνος, ὁμοίως καὶ τὸ τῶν Λακωνίων, πληθὺς καὶ αὐτῶν καὶ χρόνος, ὅτι τῶν μικρῶν ὑπαρῆναι. καὶ μὲν ὅτι τὴν αὐτῶν ἀρχῆς παρὲς ὅλον, ὅτι τῶν ἑσπερῶν οἱ αὐτοὶ οἱ αὐτοὶ εἰναι ὅτι ποτε τῶν ἀρχῶν οἱ παρὲς ὅλοι. πῶς ἔτι καὶ ὅτι τῶν αὐτῶν αὐτοῖς ἔτι τε, καὶ τὸ λοιπὸν πληθὺς ὅντων Πελοποννησίων, ἅμα τὴν πολιτείαν τῶν Ἀχαιῶν, καὶ τῶν παρὲς ὅλων μετεληφόρες; δὴλον ὡς τῶν αὐτῶν λέγειν, οὐδ' αὖτε αὐτῶν εἶναι παρὲς ὅλον· φανερὸν γὰρ αἰτίας ὅτι πολλοὺς ζητῶν. χωρὶς γὰρ ταύτης, οὔτε τὴν καὶ λέγειν, οὔτε τὴν παρὲς ὅλον εἶναι διχοκύνειν ὅτι οἱ τῶν σωτέλειαν. ὅτι οὐκ ὡς ἐμὴ δόξα ταύτη. Τῆς ἰσχυρίας καὶ παρρησίας καὶ καθόλου δημοκρατίας ἀληθείης σύστημα καὶ παρὰ τῶν αὐτῶν εὐκρινεστέρας εἶναι αὐτῶν τῶν παρὰ τοῖς Ἀχαιῶς ὑπαρχούσης. αὐτῶν πᾶσι μὲν ἐπὶ τῶν αὐτῶν ὅτι Πελοποννησίων.

πολλοὺς δὲ πειθοῖ καὶ λόγῳ πεισθίσαντες· Ἰνὰς δὲ βιασαμένη σὺν χαρῇ, πῶς αὖτε πάλιν βύδοκεῖν ἐποίησεν αὐτῇ τοὺς αἰσθη-
 αδίτας. ὅθεν γὰρ ὅθεν ὑπολειπομένη
 πλεσιέκτεμα τοῖς ὅξιν ἄρχῃς, ἴσα δὲ πρῶ-
 τα ποιοῦσα τοῖς αἰὲν πρῶτα μετὰ τοῖς,
 ἑκάστω καὶ δικαιοσύνη τῆς πρῆξις ἐπιβο-
 λῆς, δύο συνεργεῖς ἔχουσα τῆς ἰσχυρῆ-
 ῖος, ἰσότητι καὶ φιλανθρωπείᾳ. δὲ αὐτῶν
 ἄρχῃς καὶ ἄλλοι ἡγήσαντο τῶν συμφρονήσαν-
 τας Πελοποννησίους, τῇ ὑποτάσσουσαν αὐ-
 τοῖς βύδοκεῖν καὶ ἀποδοῦναι. ὁ μὲν οὖν
 τῆς πρῆξις καὶ τῆς πολιτείας ἰδίῳ,
 ὁ καὶ εἰρημένον, καὶ ὁ πρῶτον ὑπο-
 γὰρ τοῖς Ἀχαιοῖς· δὴλον δὲ τὸ καὶ δι-
 ἑτέρων μὲν πλείονων, πρῶτον δὲ ἄρ-
 χῇς πίστεως ἔχειν, ἐν ᾧ καὶ δύο ληφθῆναι μὲν-
 τέον. Καθ' οὗς γὰρ καὶ οὗτοι εἰς τοὺς καὶ
 τὴν Ἰταλίαν τοποῖς, καὶ τὴν Μεγάλῃν Ἑλλά-
 δα τότε πρῶτον μετὰ τῇ, * ἐνέσκηπε
 τὰ συνέδρια τῶν Πυθαγορείων· μετὰ αὐ-
 τῶν δὲ ἡγεμόνων κινήματος ὁλοκαυρῶς πρῶ-
 τας πολιτείας, ὅσας εἶχον, ὡς αἱ τῶν πρῶτων
 αἰδρῶν δὲ ἐκείνης πόλεως οὕτω πρῶτον
 ἀφ' ὧν ἄρχοντων· συνέβη καὶ κατ' ἐκείνους
 τοὺς τοποῖς Ἑλλήνων πόλεις αἰσθη-
 τῶν φέου καὶ σάπης καὶ πρῶτον τῶν
 ἄλλων. ἐν οἷς καὶ οὗτοι ἀπὸ τῶν πλείων μερῶν
 τῆς Ἑλλάδος πρῶτον ἐπὶ τῇ ἀφ' ὧν
 οἷς, Ἀχαιοῖς καὶ τῇ πρῶτον πρῶτον συνέ-
 σαι πρῶτον τὴν πρῶτον καὶ οὗτοι ἔχου-
 λῶν. οὐ μόνον δὲ καὶ οὗτοι τοὺς καὶ ἀ-
 πιδέξαντο τὴν αἰδέον τῇ Ἀχαιοῖς· ἀλλὰ καὶ
 μετὰ Ἰνὰς χρόνους ὁλοκαυρῶς ὥρμησαν, ὅτι ὁ
 μὲν καὶ τῇ πολιτείας αὐτῶν πρῶ-
 καλέσαντες γὰρ σφῶν, καὶ συμφρονήσαντες
 Κερωνάται, Συβαρίται, Καυλωνάται, πρῶ-
 τῶν μὲν ἀπιδέξαντο ΔΙΟΣ ΟΜΟΡΙΟΥ
 καὶ οὗτοι ἐκείνους καὶ τοποῖς, ἐν ᾧ τῶν πρῶ-
 τῶν συνέβη. δὲ οὗτοι τῶν ἐκείνους καὶ
 ἰσμοῖς ἐκείνους τῶν τῇ Ἀχαιοῖς, ἐπιδέξαντο
 καὶ οὗτοι ἐκείνους τῇ πρῶτον τῇ πολιτείας. ὑπὸ
 δὲ τῇ Διοκίῳ τῇ Συρακοσίῳ δυνατείᾳ,
 ἐπὶ δὲ τῇ πρῶτον τῇ Βαρβαρίῳ ἐπιδέ-
 τῆς ἐμπροσθέντες, ἐκ ἐκείνους, ἀλλὰ καὶ
 αἰσθητῶν αὐτῶν ἀπιδέξαντο. μετὰ δὲ αὐτῶν

A multi rationibus & apta ad persua-
 dendum oratione ut illa vterentur
 sunt adducti : ad quosdam cum per
 occasionem vis esset adhibita ; facile
 statim impetratum, ut in eo propriis
 voluntatibus acquiescerent, quod ini-
 tio coacti probauerant. Nam quia
 nullum iis reservabatur privilegium,
 qui ab initio eam condiderant : sed
 ut quisque assumeretur, eodem pe-
 nitus iure cum ceteris esse incipiebat;
 sane quam facile res hæc publica, duo-
 bus illis vta quæ plurimum possunt,
 æqualitate iuris, & comitate, voti sui
 compos est facta. Hæc ergo prima cer-
 tāq; existimari causa debet, eius con-
 cordiæ, qua semel inita, ad has opes
 tantas Peloponnesij pervenēre. Quod
 autem ea instituta & publicarum rerū
 administratio, qualem diximus, iam
 ante penes Achæos fuerit, multis qui-
 dem etiam aliis liquet testimoniis: ve-
 rum ex omnibus vnum aut alterum
 attulisse, in præsentia suffecerit. Quo
 tempore in illa parte Italiæ quam Ma-
 gnam Græciam vocabant, Pythago-
 reorum collegia sunt incensa : motu
 rerum sicuti par est, mox coorto in ci-
 vitatibus, quarum singulæ principes
 suæ Reip. adeo inopinato casu amisc-
 rant : contigit, ut quæ sunt in illa ora
 Græcæ originis vrbes, eadē, seditione
 & tumultu omnifariā complerentur.
 tum igitur, cum plerique omnes Græ-
 ci legatos suos ad conciliandam pacem
 eō mitterent: vnus tamen populi A-
 chæorum fide ac consiliis civitates vsq;
 sunt ad componenda quibus vrgebā-
 tur mala. neque vero ea dumtaxat
 tempestate Achæorum instituta pro-
 bare se ostenderunt: sed etiam aliquā-
 to post cōmuni omnes cōsensu formā
 Reip. illorū imitari decreuerunt: hor-
 tatique sese inuicem Crotoniatæ, Sy-
 baritæ, Cauloniatæ, vnanimes I O V I
 H O M O R I O ædem ponunt, & lo-
 cum in eo ad conuentus agendos &
 concilia communia habenda. deinde
 mores legesq; Achæorum addiscunt,
 illisque vti in administratione rei suæ
 publicæ instituunt. nam quod postea
 mutauerint, non voluntate ipsorum
 factum ; sed necessitate sunt coacti :
 quum eius rei facultatem ipsis adime-
 ret, partim Dionysij Syracusani domi-
 natus, partim circumiacentium Bar-
 barorum præualēs potentia. Post hæc

cum inopinatam apud Leuctra cladem Lacedæmonij accepissent, & Thebani, quod nemo vnquam sperauerat, Græciæ principatum sibi vindicarent: tum apud omnes in vniuersum Græcos, tum præcipuè Lacedæmonios & Thebanos perturbatio ingens exstitit. namque hi negare se victos: illi non credere hos vicisse. huius vero contentionis arbitrium vtrique permiserunt solis ex omni Græcorum numero Achæis: non quidem potentia, ratione habita: nam illis certè temporibus minimum hi inter Græcos poterant: sed fidei potius, & probitatis, quam in omnibus rebus præ se ferebant. cuncti enim per illa tempora, in hac opinione de Achæis sine controuersia consentiebant. Sed tum quidem voluntas & consilia solum recta penes illos erant: effectum aliquem, aut memorabile vllum facinus ad res suas amplificandas, edere non poterant: dux nempe consiliis par illis deerat: nam simul aliquis maioris indolis specimen dederat, continuo vel Lacedæmoniorum principatus, vel Macedones, (& quidem hi potissimum) luminibus eius obstruebant, & conatus impediabant. Postea vero quàm tandem aliquando pares consiliis suis ea Resp. duces fuit nacta: breui tempore quid in ipsa virium ac roboris esset palàm fecit; facinore edito longe pulcherrimo: concordiam dico Peloponnesiorum. Enimvero dux quidem & auctor tam præclari incepti Sicyonius Aratus fuit: promouit autem illud ac tandem consummauit Megalopolitanus Philopœmen. confirmauit vero & vt etià in posterum aliquandiu saltem res duraret, Lycortas effecit, quiq; eius sectâ secuti sunt alij. quid autè singuli præstiterint, quòve modo aut tempore, in progressu scriptionis declarabimus, ac suis locis obseruabimus. Arati tamen facta, & nunc, & deinceps summatim dicemus: quia exstant ab ipso editi singulari tum fide tum sermonis perspicuitate Commentarij. quæ ad alios pertinebunt, exquisitiore diligentia, iudicio etiam adhibito, persequemur. Existimo autem & faciliore mihi narrationem futuram, & lectorib. ad intelligenda recte omnia expeditiorem viam, si ab eo tempore scriptionem or-

A Λακεδαιμονίων μὲν πρῶτον ἀφ' ἑστέρας παλαιαῖτων πρὸς τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην, Θεβαίων δ' αἰελπίσως αἰτιποισαμένων τῆς τ' Ἑλλήνων ἡγεμονίας, ὡς ἀκρισιὰ πρὸς πρῶτον μὲν τοὺς Ἑλλήνας, μέλιστα δὲ πρὸς τοὺς περὶ τὴν ἡγεμονίαν, ὡς αὖτ' ἡμῶν μὴ συγχωρεῖται ἡπεία, τῶν δὲ μὴ πισυνόντων ὅτι νενικήκασι. ὃ μὲν ἀλλὰ γὰρ καὶ πρὸς τῶν ἀμφιστορημάτων, ἐπέβησαν Θεβαῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι μόνοις τῶν Ἑλλήνων Ἀχαιοῖς· οὐ πρὸς τ' διώαμιν ἀποβλέψαντες· σχεδὸν γὰρ τότε γὰρ ἐλαχίστη ὡς τῶν Ἑλλήνων, εἰς δὲ πλεῖον εἰς τὴν πίστην καὶ τὴν ὀλίαν κατακαχθῆναι. ὁμολογεῖται γὰρ δὴ τότε ταῦτα πρὸς αὐτῶν πρῶτες εἶχον τὴν δόξαν. τότε μὲν οὖν ψιλῶς αὐτὰ τὰ καὶ τ' πρὸς αἰρέσειν ὑπερῆρχε πρὸς αὐτοῖς· ἀποτέλεσμα δὲ, ἢ πρὸς αἰρέσειν ἀξιόλογος πρὸς τ' αὐτοῖς τῶν ἰδίων αἰσχυρῶς πρὸς αἰρέσειν, οὐκ ἐγένετο ὡς μὴ διώασαι φύσαι πρὸς αὐτῶν ἄξιον τ' πρὸς αἰρέσειν, αἰεὶ τὴν ὑποδείξαντα ποτὲ μὲν ὑπὸ τ' Λακεδαιμονίων δόξης ὅτι πρὸς αἰρέσειν καὶ κωλύεσθαι, ποτὲ δὲ μάλλον ὑπὸ τ' Μακεδόνων. ἐπεὶ δὲ ποτὲ αὐτῶν καὶ πρὸς αἰρέσειν ἀξιόλογος ὄρε, παρὸς τ' αὐτῶν διώαμιν ἐποίησε φανερόν· ὅτι τελεσάμενη ὁ κάλλιστον ἔργον, τ' Πελοποννησίων ὁμόνοια. ἥς δόξησιν μὲν καὶ κατηγεμόνα τ' ὅλην ὁπλοκήν Α' ἔχον νομιστοὺς τὸν Σικυώνιον· ἀγωνιστὴν δὲ καὶ τελεσάμενην τ' πρὸς αἰρέσειν, Φιλοποίμενα τ' Μεγαλοπολίτην· βεβαιωμένον δὲ μόνιμον αὐτὴν ὅτι ποτὲν ἡγεμονία Λυκόρτην, καὶ τὴν ταῦτα

D τῶν πρὸς αἰρέσειν αἰδράς. τίνα δ' ἦν ἐκείνοις τὰ πρὸς αἰρέσειν, καὶ πῶς, καὶ καὶ ποῖος καὶ πρὸς αἰρέσειν, πρὸς αἰρέσειν δηλοῖ αἰεὶ καὶ τ' πρὸς αἰρέσειν τῇ γραφῇ ποῖος μὲν τ' ὅτι πρὸς αἰρέσειν. ὡς μὲν τὴν γὰρ Ἀχαιῶν διακηνάμεν, καὶ πῶς, καὶ μὲν ταῦτα πάλιν ὅτι κεφαλαίου μὲν μνησθέντα, δὲ καὶ λίαν διήγησις καὶ φρεῖς ἐκείνοις περὶ τῶν ἰδίων σπουδασίαν πρὸς αἰρέσειν ὑπομνηματισμοῦς· τῶν δὲ τοῖς ἄλλοις ἀκριβεστέραν καὶ μετὰ ὁλοκληρῶς ποιησόμεθα τ' ἐξηγήσιν. ὑπολαμβάνω δὲ, ῥάσιν ἐμοίτ' αὖτ' ἡγεμονία τὴν διήγησιν, καὶ τοῖς ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ διὰ τὴν ἀκαταλόγητον τ' μάχην, εἰ ποιησόμεθα τ' ὅτι πρὸς αἰρέσειν ἀπὸ τούτων ὡς καὶ

ἐν οἷς καὶ πόλιν ἀφελούμενος τῷ τ' Ἀχαιῶν A
 ἔθνοις ὑπὸ τῷ ἐκ Μακεδονίας βασιλείῳ,
 δευτὴν πάλιν ἐγέμετο καὶ σιυνέδοις τ' πόλεων
 πρὸς ἀλλήλους. ἀφ' ἧς αὐξάνομενον καὶ τὸ
 σιυνεχὲς ἔθνος, εἰς ταύτην ἦλθε τέλει σιυντέ-
 λειαι, ἐν ἣ καὶ ἡμεῖς ἴκωμεθα. ὑπὸ ἧς καὶ μέ-
 ρος δευτέρως εἶπον. Ολυμπιάς μὲν ἴκωμαι εἰς
 ἐν καὶ πεντήκοντα πρὸς ταῖς ἑκατὸν, ὅτι Πα-
 τρῆς ἠρξάμετο συμφροσίν καὶ Δυμηῶν· καὶ
 δεῦθεν, καὶ οὗτος Πτολεμαῖος ὁ Λάγρου καὶ Λεσί-
 μαχος, ἐπὶ δὲ Σέλδουκος, καὶ Πτολεμαῖος ὁ
 Κεραιῶν, μετήλλαξαν τὸν βίον. πάντες γὰρ B
 οὗτοι πρὸς τέλει πρὸς τὴν Ολυμπιάδα
 τὴν ἑξέλιπον. τοῖς μὲν αἰώτεροι πύτων
 χρόνοις, ταύτην ἴκωμαι, ἢ πρὸς τὸ πρὸς τὴν
 μένον ἔθνος ἀφελούμενος. ἀπὸ γὰρ Τιταμένου βα-
 σιλεύοντες, ὅς ἴκωμαι Ορέστου μὲν υἱός, καὶ δὲ
 τέλει τῷ Ηρακλείδῳ καὶ ἡρόδοτον ἐκπεσόν τῆς
 Σπάρτης, κατέχευται οὗτος πρὸς Ἀχαιῶν τόποις
 ἀπὸ πύτων καὶ τὸ σιυνεχὲς καὶ καὶ τὸ ἦμος ἕως
 Γύργου βασιλεύοντες· μὲν ταῦτα δυσαρξή-
 ταντες οὗτος τῷ πρὸς τὴν Ολυμπιάδα πασι, ὅτι τὸ
 μὴ νομίμως, ἀλλὰ διαπολεμικῶς αὐτῶν ἀρ-
 χῶν, μετέστησαν εἰς δημοκρατίας τέλει πολυ-
 τείαν. λοιπὸν ἤδη τοῖς ἐξῆς χρόνοις μέγιστος
 Ἀλεξάνδρου καὶ Φιλίππου δυναστείας, ἄλλοτε
 μὲν ἄλλως ἐχούσης πρὸς τὸ πρὸς τὴν αὐτοῖς καὶ
 τὰς πρὸς τὴν πόλιν μὲν καὶ τὸν πολίτευμα,
 καὶ τὰς εἰρήκων, ἐν δημοκρατία σιυνέ-
 χων ἐπιτελούντο. τῷ δ' ἴκωμαι ἐκ δώδεκα πό-
 λεων· αἱ ἐπὶ καὶ ἡμεῖς συμβαίνει ἀφελόμενον
 πλὴν Ὠλέου, καὶ Ελίκης τῆς πρὸς τὸ Λα-
 κτειῶν ὑπὸ τῆς θαλάσσης καταπολέως. D
 αὐταὶ δ' εἰσὶν, Γάργα, Δόμη, Φάρα, Τει-
 ταία, Λεόνιον, Αἴγλα, Πελλήνη, Αἴγιον,
 Βούρα, Κεραιῶν, Ὠλέος καὶ Ελίκη. καὶ
 δὲ τοῖς ὑπέρτεροι μὲν τῷ κατ' Ἀλέξανδρον
 καὶ πρὸς, πρὸς τῆς ἀπὸ τῆς ῥηθείας Ο-
 λυμπιάδος, εἰς ταύτην ἀφελόμενον καὶ
 καὶ καὶ τὸν ἐπὶ τῇ, καὶ μέγιστος ἀφελόμενον
 Μακεδονίας βασιλείῳ, ἐν ἣ σιυνέδοις πάσας
 τὰς πόλεις χωριθεύσας ἀπ' αὐτῶν ἐκδιώκει
 τὸ συμφέρον ἄλλαν ἀλλήλους. ὅς οὐ σιυνέπι-
 σι τὰς μὲν ἐμφροσύναις αὐτῶν ἡμεῖς ἀφελόμε-
 νος Δημητρίου καὶ Κασάνδρου, καὶ μὲν ταῦτα
 δὲ Αἰλιζόρου τῷ Γονατῷ· τὰς δὲ καὶ τὴν

diamur, quo post diuisam oppidatim
 gentem Achæorum à Macedoniæ
 regibus, cœpere ciuitatum voluntates
 ad mutuam societatem inclinare. ex
 quo gens Achæorum continuis in-
 crementis aucta, in eam molem tan-
 dem peruenit, quam hodie cernimus,
 & de qua modo particulatim diceba-
 mus. Olympias agebatur centesima
 vigesima quarta, cum Patrenses &
 Dymæi concordia huius fundamen-
 ta iecerunt: quo tempore Ptolemæus
 Lagi filius, Lyfimachus, itémque Se-
 leucus, & Ptolemæus cognomine Ce-
 raunus, vitam cum morte commuta-
 runt. omnes enim isti circa eandem
 Olympiadem in viuis esse desierunt.
 Ad superiora vero tempora quod atti-
 net, gentis Achæorum status fuit hu-
 iusmodi. Tisamenus Orestis filius,
 post reditū Heraclidarum Sparta eie-
 ctus, Achaiæ loca obtinuit, primus-
 que rex eius populi fuit: durauit insti-
 tutum ab eo regnum, continua stir-
 pis eiusdem serie propagatum ad Gy-
 gem usque. cuius postea filios auer-
 sati, quoniam non pro legitimo rege,
 sed pro hero inter illos se gerebat,
 priorem Reip. suæ formam, in popula-
 rem statum conuerterunt. neque de-
 sierunt infecutis deinceps tempori-
 bus, ad dominatum usque Alexandri
 & Philippi, licet aliàs aliter, pro tem-
 porum necessitatibus, res illorum se
 haberent: at formam tamen Reip. in
 populari statu, sicut diximus pro viri-
 bus retinere. ea democratia ē xii. vr-
 bibus constabat; quæ nunc quoque
 supersunt, præter Olenum & Heli-
 cen, quam paullò ante cladem Leu-
 tricam mare hausit: sunt autem hæ:
 Patrz, Dyma, Pharz, Tritza, Leon-
 tium, Ægira, Pellene, Ægium, Bura,
 Ceraunia, Olenus, Helice. Medio
 tempore inter Alexandri mortem &
 modo dictam Olympiadem, tanta in-
 ter eos incessit discordia atque vasa-
 nia, idque regum Macedoniæ ope-
 rá potissimum: vt dissipata vrbium
 concordia, contrariis consiliis sibi v-
 na quæque priuatim consuleret. ex
 quo factum, vt aliis ipsorum vrbibus
 Demetrius & Cassander, ac postea Go-
 natas Antigonus præsidia imposue-
 rint: alix etiam à tyrannis occuparen-

tur. quorum numerus per Antigonom mirum in modum tempestate illa auxit inter Græcos. at circa Olympiadem cxxiv quo tempore in Italiam Pyrrhus traiecit; ducti pœnitentia, sicuti iam diximus, ad concordiam redire ceperunt. Primi omnium concordiam iniêre Dymzi, Patrenses, Phatzenſes: quamobrem ne columna quidem vlla extat testis consensus harum urbium in eandem Reip. formam. in quam sunt adscripti quinto ferme post anno Ægieneses qui præsidium oppido eiecerant. secuti dein Burij, occiso tyranno: simul & Carynenses, pristino statu recepto. Iſeas namque, tempestate illa Caryneæ tyrannus, qui præsidium Ægion cereret eiectum, occisum verò Buræ tyrannum Marci & Achæorum opera: se quoque sentiret iamiam vndique bello petendum: posito dominatu, fidēque ab Achæis accepta, fraudi eam rem sibi non fore; ad conuentum Achæorum urbem adiecit. Quorsum vero antiquiorum illorum temporum res heic attigi? primum quidem vt palam fieret, quomodo, quando, qui primi ex illis veteribus Achæis præsentis status fundamenta iecêre. deinde vt quod dicebamus de institutis eius gentis, non ex assertione nostra, verum ex ipsis rebus fidem inueniret. vnam videlicet illis semper fuisse Reip. suæ administrandæ rationem: per quam dum ad æqualitatem ac libertatem, quæ inter ipsos viget, homines inuitant: eos autem qui vel proprijs opibus, vel regum auxilio freti suas ciuitates sibi seruire cogunt, continuè bello petunt detruduntque: hac inquam ratione & proposito, opus tantum, partim per se, partim per socios ad exitum perduxerunt. nam & quæ socijs adiuuantibus in hoc genere sunt postea effecta, ad Achæorum institutum referri debent. qui quum in plurimis & quidem pulcherrimis facinoribus Romanos imperatores multos adiuuerint: nunquam tamen per occasionem rei bene gestæ vllum sibi proprium commodum cupiuerunt: sed semper pro nauata egregie sociis opera, mercedis loco singulorum libertatem & communem omnium

A
οἱ πλείους γὰρ δὴ μονάρχους ἔσθ' ἐμφυ-
τιῦσαι δοκεῖ τοῖς Ἕλλησι. ὥς δὲ τ' εἰχρήν κ' ἔ-
τεπάρτιον Ολυμπιάδα πρὸς τ' ἐκαστὸν, κα-
θάπερ ἐπὶ μὲν πρῶτον, αὐτὸς ἤρξατο μετα-
νοήσαντες συμφρεθῆν. ταῦτα δ' ὡς κ' τὴν
Γύρρου δ' ἔχουσιν εἰς Ἰταλίαν. κ' πρῶτοι μὲν
συνέστησαν, Δυμηῖοι, Γαργῆς, Τεργαεῖς, Φα-
ρμαῖς· ὁ δὲ ἑλὼν ὑπαρχὸν συμ-
βαίη τ' πόλεων τούτων ὥς Συμπολιτείας.
μετὰ δ' ταῦτα μέλυσεν πῶς ἔτι πέμπτη τ'
Φρεθὸν ἐκβαλόντες Αἰγῆς, μετῴχον τ' συμ-
πολιτείας· ἐξ ἧς δ' τούτοις, Βύριοι τ' τυραννον
ἀποκτείναντες· ἄμει δὲ τούτοις Καρυῶς ἀ-
ποκτείναντες. σικιδῶν γὰρ Ἰσείας ὁ τ' Καρυ-
νίας τότε τυραννίδων, ἐκπεπρωκῆσαι μὲν ἔξ
Αἰγῆς τ' Φρεθὸν, ἀπολωλότα δ' τ' ἐν τῇ Βύρῳ
μόναρχον δ' ἐκ Μάρκευ κ' τ' Αἰγῶν, ἐαυτὸν
δὲ πρυτανὸν ὄραν ὅσον ὅσον ἦδη πολεμη-
σόμενοι· ἀποκτείναντες τ' ἀρχὴν, κ' λαβὼν
τὰ πρὸς τὴν Αἰγῶν ὑπὸ τ' ἀσφα-
λείᾳ, πρῶτον τ' πόλιν πρὸς τ' τῶν Α-
χαιῶν σύστημα. τίνος οὖν χάριν ὅτι τοῖς χρο-
νοῖς τούτοις ἀνέδραμον; ἵνα πρῶτοι μὲν γῆ-
ται συμφορὰς, πῶς κ' τ' ποῖος χειρὸς, καὶ
τίνες πρῶτοι τ' ἔξ ἀρχῆς Αἰγῶν αὐτὸς ἐ-
ποίησαντο τὴν ἐπιβολὴν τῆς νῦν συστάσεως.
δοῦτε γὰρ ἵνα κ' τὰ τῆς παραφρέσεως, μὴ
μόνοι δ' ἐκ τ' ἡμετέρας ἀποφάσεως, ἀλλὰ κ' ἔ-
δι αὐτῶν τῶν παραγμάτων πῶς τυχερῶς
ἔστι μία ἡς αἰεὶ τ' Αἰγῶν αἵρεσις ὑπαρχέ-
καθ' ὡς πρῶτοι μὲν τ' πρὸ αὐτοῖς ἰσι-
γυεῖν κ' παρρησιαί, πολεμουῦντες δ' κ' κατὰ
γυνήδων σικιδῶν, τοῖς ἢ δι' αὐτῶν ἢ δ' ἐκ
τ' βασιλέων τὰς σφετέρας πατείδας κατὰ
δουλοῦντας, οὕτω τὰ ἑκάστη καὶ ταύτῃ τῇ
πρῶτον, τὸ ὑργὸν ἐπιτελεσαι, τὰ μὲν
δι' αὐτῶν, τὰ δὲ κ' ἀπὸ τῶν συμμάχων. καὶ
γὰρ τὰ δι' ἐκείνῳ συνεργήματα γινώσκοντες
τὸ δὲ μέρος ἐν τοῖς ἐξῆς χρόνοις, ὅτι τὴν τ'
Αἰγῶν παραφρέσιν αἰοῖσιν. πολλοῖς γὰρ χρι-
σθέντες παραγμάτων πλείων τε κ' καλ-
λίστων Ρωμαῖοις, ὅσοι ποτε τ' ὡς ἀπὸν ἐπι-
θύμνησαν ἐκ τ' καθ' ὅπως τῶν ὁδοῦν ἰδίᾳ
λοιπὸν· ἀλλ' αἰτ' ἡ πάσης τ' ἐαυτῶν φιλο-
τιμίας, ὡς πρῶτοι τοῖς συμμάχοις, ἀντικα-
τηλλάττοντο τ' ἐκαστὸν ἐλδοῦντας, κ' τ' χρῆν

ὁμοίαι Πελοποννησίων. Ἐφέτερον δ' ὑπὸ
 πύττω ἔσαι ἀφ' ἑλκεσὶν ἔξ' αὐτῶν τῶν πε-
 ρὶ τὰς πόλεις ἐνεργημάτων. Εἴκοσι μὲν οὖν
 ἔτη τὰ πόλεις καὶ πέντε σινοπολιτεύσαντο
 μὲν αὐτῶν αἱ περὶ τὰς πόλεις, γραμ-
 ματεία καὶ οὐκ ἀποδοῦναι περὶ τὰς πόλεις,
 καὶ δύο στρατηγούς. μὲν τὸ ταῦτα πάλιν ἔδοξεν
 αὐτοῖς ἕνα καθιστάναι, καὶ πύττω πεινῶν ὑπὸ
 τῶν ὁλῶν. καὶ πόλεως ἔτυχε τῆς πρῆτης ταύτης
 Μάρκος ὁ Καρμυδῆς. ἀπάρτην δ' ὕστερον ἔτι
 τῶν περὶ τὰς πόλεις στρατηγῶν, Ἀρσένος ὁ Σι-
 κυνίου, ἔτη μὲν ἔχον εἴκοσι, τυραννοῦν δὲ
 ἐλθὼν τὴν πόλιν, καὶ πατερίδα, καὶ τὸν πόλεως
 αὐτῶν καὶ πόλεως περὶ τὴν πόλιν τῶν
 Ἀχαιῶν πολιτείας, ἀρχὴν δὲ τῶν ἐσθλῶν
 ἡγεμόνων τῆς περὶ τὰς πόλεις αὐτῶν. οἷον δὲ
 πάλιν ἔτι στρατηγὸς αἰρεθείς ὁ δούρειος, καὶ
 περὶ τὴν πόλιν τῶν Ἀχαιῶν Ἀππιδίου
 κυριεύοντος, καὶ ἡγεμόνων ἐστὶν ἑσθλῶν
 μὲν ἀπὸ τῶν πόλεων τῶν Πελοποννησίων κα-
 τὰ τὴν πόλιν ἐλθὼν τὴν πόλιν τῶν Κορινθίων, πο-
 λὺν πόλιν τῶν Ἀχαιῶν πολιτείας. ὅτι τὸ
 τῶν αὐτῶν ἀρχῶν καὶ τῶν Μεγαρέων πόλιν
 ἀφ' ἑλκεσὶν ἔξ' αὐτῶν, περὶ τὴν πόλιν
 ταῦτ' ἐγένετο ὅτι περὶ τὴν πόλιν τῆς Καρχη-
 δονίων ἡγεμόνων, ἐπὶ τὴν πόλιν Σικελίας ἐκ τῶν
 αὐτῶν πόλεων, ὑπὸ τῶν πόλεων ἐστὶν
 καὶ Ρωμαίοις. μεγάλην τὴν πόλιν τῶν πόλεων
 τῶν πόλεων ἐπὶ τὴν πόλιν τῶν πόλεων, λοιπὸν ἡδὲ διε-
 τέλει, περὶ τὴν πόλιν τῶν πόλεων Ἀχαιῶν ἔθνοις,
 πᾶσι τῶν πόλεων ἐπὶ τὴν πόλιν τῶν πόλεων ἐπὶ
 τέλει αἰσφύρων. τὸ δὲ ἰὺ, ὁ Μακεδόνιος
 μὲν ἐκ τῶν πόλεων Πελοποννησίων, πᾶσι τῶν πόλεων
 χιᾶς καὶ τῶν πόλεων, βεβαίως δὲ ἐκ τῶν πόλεων
 καὶ τῶν πόλεων ἐλθὼν τὴν πόλιν. μέχρι μὲν οὖν
 ἰὺ Ἀππιδίου ὁ Γονάτης περὶ τὴν πόλιν ἐκ τῶν
 πόλεων πολυπολεμῶν, καὶ περὶ τὴν πόλιν τῶν
 Αἰτωλῶν πλεονεξίας αἰπὴν τῶν πόλεων
 διετέλει, περὶ τὴν πόλιν ἐκ τῶν πόλεων καὶ
 πόλιν τῶν πόλεων ἀμφοτέρων ἀδι-
 κίας καὶ πόλεων, ὥστε ποιήσαντα σινο-
 χας περὶ τὴν πόλιν, ὑπὸ ἀφ' ἑλκεσὶν τῶν
 πόλεων Ἀχαιῶν ἔθνοις. Ἀππιδίου δὲ μετὰ τὴν
 πόλιν, καὶ σινοπολιτείας τῶν Ἀχαιῶν καὶ
 Συμμαχίαν περὶ τὴν πόλιν, καὶ μετα-
 χιᾶν ἀφ' ἑλκεσὶν σφίσι τῶν πόλεων Δημήτριον

A Peloponnesiorum concordiam re-
 portabant. Verum de his ex actioni-
 bus ipsis rerum melius liquebit. Quin-
 que igitur & viginti primos annos
 dictæ vrbes Rempublicam eandem
 coluerunt, Scribam communem &
 Prætores duos in orbem eligentes.
 Postea placuit vnum designare, cui
 rerum summam permetterent, eoque
 honore primus est usus Marcus Ca-
 rynensis. Quartum annum in Prætu-
 ra agebat Marcus, cum Aratus Si-
 cyonius, viginti annos natus, ereptam
 iugo tyranni patriam virtute sua &
 fortitudine, Achæorum Reip. attri-
 buit. adeo iam inde à principio ata-
 tis mores atque instituta illorum
 adamauerat. octauo deinde anno post
 iterum Prætor creatus, nonnullis è
 præsidio quod in Acrocorintho An-
 tigonus habebat, pollicitationibus
 pellicit ad loci proditionem: quo
 mox occupato, ingenti quidem Pe-
 loponnesios metu liberauit Aratus;
 Corinthios verò post libertatem pri-
 stinam eis redditam, ad Remp. A-
 chæorum adiunxit. In eadem Prætura
 etiam Megarensium urbem Achæis
 contribuit, astu in potestatem reda-
 ctam. factum hoc anno prius quàm
 Carthaginenses illa afficerentur cla-
 de, per quam vniuersa excedere Sici-
 lia, & tributum Romanis pendere
 tum primum sunt coacti. Quum au-
 tem multum breui tempore in susce-
 pto consilio Aratus promouisset, ita
 deinceps gentis Achæorum principa-
 tum obtinebat, vt quæcumque insti-
 tueret aut ageret, ad vnum hunc fi-
 nem referret: quò nimirum posset
 Macedonas Peloponneso euicere, ty-
 rannides amoliri, communem ac pa-
 triam libertatem singulis firmare.
 Hoc igitur animo dum Antigonus
 Gonatas viueret, quâ illius variis co-
 natibus, quâ Ætolorum cupiditati
 crescendi ex aliena iniuria, assiduè se-
 se Aratus opponebat: singulari sollec-
 tia omnia feliciter administrans: licet
 eò iniquitas & audacia vtrorumq; sit
 progressa, vt fœdus inter se inirent, ad
 locietatem Achæorum dissoluendam.
 Post Antigoni verò obitum, quum
 sociali etiam fœdere Ætolis se Achæi
 iunxissent, atque etiam in bello con-
 tra Demetrium strenuam iis operam

nauassent: extinctis in præsens similitudinibus atque odiis; paulatim in eorundem Ætolorum animos societatis amor & amicabilis affectio irrepserunt. Decem tantum annos regnavit Demetrius: eodem propemodum tempore fato functus, quo prima Romanorum in Illyricum irruptionis contigit. tum vero Achæis ad id perficiendum quod initio proposuerant, magnæ rerum opportunitates se obtulerunt. quotquot enim tyranni in Peloponneso fuere, spe omni destituti, partim ob Demetrii mortem, qui suis illos opibus ac præcedem pensitando sustentabat: partim ob imminentem ipsorum ceruicibus Aratum, qui poni tyrannides volebat: & sponte sua deponentibus magna præmia atque honores pollicebatur: renuentibus, minas adhuc maiores intentabat, & grauissima pericula denuntiabat, quæ ab Achæis illos manerent: consilium cepere tyrannide sponte exuta, patrias quisque suas liberandi, & Reip. Achæorum participandi. Lysidas vero Megalopolitanus viuo adhuc Demetrio, propria voluntate ac consilio, sollerter plane ac prudenter præuidens quod futurum erat, tyrannidi renunciauit, ac cõmunis iuris vniuersæ gentis particeps est factus. at tyrannus Argiuorum Aristomachus, Hermionensium Xenõ, Phliasiorum Cleonymus, abdicato vnus dominatu, quo diximus tempore, communione status popularis Achæorum sunt donati. Quum autem hoc rerum successu vehementer iam Achæorum opes creuissent: Ætoli, stimulatim inuidia ob insitam illorum ingeniis improbitatem & ditescendi malis artibus cupiditatem: & quod præcipuum erat, spe dissoluendi coniunctas inuicem vrbes, sicut olim acciderat, quando Acarnanum oppida cum Alexandro diuiserant. & ut de Achæicis cū Antigono Gonata facere idem possent, consilia inierant. tunc quoque similem spem sibi ostensam arripientes, sceleratè ausi sunt & cū Antigono qui Macedonia tunc præerat, relictus Philippo adhuc puero tutori: & cum Cleomene Lacedæmoniorum rege, societatem facere, suasque cum utroque illorum copias cõiungere. qui enim viderent, tota Macedonia tuto Antigoni potiri: eundemque propter

A πολέμου· τὰ μὲν τ' ἀλλοτριότητος καὶ δυσμενίας ἦρθη καὶ τὸ παρὸν, ὑπεβλήτετο δὲ χερικωτική καὶ φιλική τις αὐτοῖς ἔχεται. Δημοτείου δὲ βασιλεύσαντος δέκα μόνον ἔτη, καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ βίου αὐτοῦ τὴν πρὸς τὴν Ἰλλυρίδα Ῥωμαίων, ἐβλήτετο ὡς ἄρτια πρᾶγμα τὸ πρὸς τὴν ἔξ ὅρτης ἐπιβολὴν τῶν Ἀχαιῶν. οἱ γὰρ ἐν τῇ Πελοποννήσῳ μονάρχαι δυσελπίστῶντες ἐπὶ τῷ μεταλλάξειν μὲν τὸν Δημοτείου, ὅς ἐν αὐτοῖς οἰονεῖ χορηγὸς καὶ μαροδόχος ἐπιχειροῦναι δὲ τὸν Ἀχαιῶν, οἰόμενοι δὲν σφᾶς ἀποβλέποντας τὰς τυραννίδας· καὶ τοῖς μὲν περὶ αὐτοῖς μεγάλας δωρεὰς καὶ ἡμᾶς προσηύκοντα· τοῖς δὲ μὴ προσηύκοντες ἐπὶ μείζους ἐπαταπνύμενοι φόβους καὶ κινδύνους ἀφ' ὧν Ἀχαιῶν ὤρμησεν ὅτι τὸ πεισθέντες ἀποβλέποντας μὲν τὰς τυραννίδας, ἐλθέμεναι δὲ τὰς αὐτῶν πατερίδας, μεταστῆναι δὲ τῆς τῶν Ἀχαιῶν πολιτείας. Λεωτιάδας μὲν οὖν ὁ Μεγαλοπολίτης ἐπὶ ζῶντος Δημοτείου καὶ τὴν αὐτὴν προαίρεσιν, πρὸν προσημαίνοντες καὶ φρονίμως προσιδόμενος τὸ μέλλον, ἀπετήλετο τὴν τυραννίδα, καὶ μετεσχέει τῆς ἐθνικῆς συμπολιτείας. Αἰετόμαχος δὲ ὁ τῷ Ἀργείων τύραννος, καὶ Ξένων ὁ τῷ Ἑρμιονίων, καὶ Κλεώνυμος ὁ τῷ Φλιασίων, τότε ἀποβλέποντες τὰς μοναρχίας, ἐκονώμενοι τὰς τῷ Ἀχαιῶν δημοκρατίας ὀλοχρετέρας τῇ ἡμοπόλει αὐξήσεως ἀφ' ὧν καὶ προσηύχοντες αὐτοῖς τὸ ἔθνος· Αἰτωλοὶ δὲ τὴν ἐμφύτιον ἀδικίαν καὶ πλεονεξίαν φρονησάντες, τὸ δὲ πλεῖον ἐλπίσαντες κατεδιέλεον τὰς πόλεις, κατὰ τὴν καὶ πρὸς τὸν· τὰς μὲν Ἀχαρναίων διενείματο πρὸς Ἀλέξανδρον· τὰς δὲ τῶν Ἀχαιῶν ἐπιδόλοντες πρὸς Αἰγύπτιον τὸν Γοματῶν. καὶ τότε τῷ ἀπληθείας ἐλπίσει ἐπὶ τῶν ἀπετόλμῳσι Αἰγύπτιον τὴν κατ' ἐκείνοις τὰς κατὰ τὴν Μακεδονίαν, ἐπὶ τῷ πατρὶ καὶ Φιλίππου πατρὸς ὄντος, καὶ Κλεομένη τῷ βασιλεῖ Λακεδαιμονίων, χερικωτὴ καὶ συμπλέκειν ἀμφοτέρους ἄμα τὰς χεῖρας. ὁρῶντες γὰρ τὸν Αἰγύπτιον κυριεύοντα μὲν τῇ κατὰ Μακεδονίαν ἀσφαλῶς· ὁμοσπονδύμενοι δὲ καὶ πρὸς τὸν

B

C

D

E

ἐλθόν ὄντα τῇ Αχαιοῖν, ἀφ' οὗ τὴν χ' τ' Α-
 κροκόρυθον παρεῖχον· ὑπὲρ λαόν εἰ ποῖς Λα-
 κεδαιμονίοις παρεσθλάβετε ἐπὶ κρηπὶν σφί-
 σι τῆς ἐπιβολῆς, παρεμβάδασαι εἰς τὴν
 πρὸς τὸ ἔστος ἀπὲρ θύει· ῥαδίως καὶ ἀγωνί-
 σασθαι τὸς Αχαιοὺς, ἐν χειρὶ συνεπιπύμα-
 νοι, καὶ πύμαχόν τιν' ἀεισέσασθαι αὐτοῖς τὸν
 πόλεμον· ὃ δὲ καὶ παρὲς αὐτὸν ἐκ τῆς λήξεως
 ἐπετίλεσαι, εἰ μὴ τὸ κυριώτατον κέρδιον τῇ
 παρεσθίῃ· οὐ Συλλογιστὰς δὲ τῆς ἐ-
 πιβολῆς Ἀργεῖον ἔξοισιν αἰταγωνισθῆναι· ἀμ-
 δρα διυνάμηνον πάσης βίτης καὶ ἀεισέσας.
 τοιγάρ οὖν ἐρμήσαντες ἐπὶ τὸ πολυπαρα-
 γμοῦν, καὶ χειρὶν ὄρχειν ἀδίκων, οὐχ οἷον
 ὡς οὐκ ἔστιν ἐπὶ τῇ ἐπινοήσῃ· ἀλλὰ τοῖναι-
 πόν, καὶ τῇ Ἀργεῖον τότε παρεσθίῃ, καὶ τὸ
 ἔστος ἐσώματε ποίησαν· παραμαλκῶς αὐ-
 τὴν ἀπαίσαιτος ἐκείνῃ, καὶ λυμηνάμενος τὰς
 ἐπιβολὰς αὐτῶν. ὡς δ' ἐχειρίσθη τὰ ὄλκα,
 δῆλον ἔσται ἀφ' οὗ τῆς λέγεσθαι μελλόντων.
 θεωρεῖν γὰρ τὸς Αἰτωλοὺς ὁ παρερημῶντος
 αὐτῶν, τὸν πόλεμον τὸν πρὸς αὐτοὺς ἀγνοο-
 μένους αἰαλασθῆναι ἐκ τῆς φανεροῦ, ἀφ' οὗ καὶ
 λίας εἶ) προσφάτους τὰς ἐκ τῆς Αχαιῶν
 διεργασίας πρὶ τὸν Δημήτριάδην πόλεμον εἰς
 αὐτοὺς· συμβεβηκότας τῇ ποῖς Λακεδαιμο-
 νίοις· καὶ φρονουῦντας τοῖς Αχαιοῖς ἐπὶ πρῶτον
 ὅτι Κλεομένης περὶ παραπύματος αὐτοῦς, καὶ
 κέρρημένους Τέγαι, Μαντινείας, Ορχομένον,
 τὰς Αἰτωλοῖς ἢ μόνον συμμαχίδας ἢ παρ-
 χούσας, ἀλλὰ καὶ συμπολιτιστομένους τότε
 πόλεις· οὐχ οἷον ἀγνοουμένους ἐπὶ πύματι,
 ἀλλὰ καὶ βεβαιουμένους αὐτῶν τὴν πρὸς ἀλη-
 ψίαν· καὶ τοῖς πρὸς τὴν χ' τ' μὴδὲν ἀδίκων-
 των, πᾶσαι ἰσχυρὰ ποιημένοις παρεσθίῃ,
 εἰς τὸ πολεμῆν διὰ τὴν πλεονεξίαν· καὶ
 τότε σινορῶν ἐκείνους πρὸς ἀσπονδουμένους,
 καὶ τὰς μεγάλας ἀπολλυμένους πόλεις ἐθελοντῇ,
 ἐφ' ᾧ μόνον ἰδὼν ἀξιοχρεῶν ἡρόδοτος αἰτα-
 γωνισθῆναι Κλεομένει τοῖς Αχαιοῖς· ἔγωγε δὲν,
 εἰς ταῦτα βλέπων ἔπ' τε καὶ πάντες ὁμοίως
 οἱ παρεσθίῃ τῇ τῆς Αχαιῶν πολιτεύμα-
 τος, πόλεμον μὲν πρὸς μηδὲν καὶ ἀρχὴν
 εἰσέσασθαι δὲ τῆς τῆς Λακεδαιμονίων ἐ-
 πιβολῆς. ὃ μὲν οὖν πρῶτον ἐπὶ πύματι

A interceptum Acrocorinthum certum
 ac professum Achæorum esse hostem,
 sic apud se cogitabant; si Lacedæmo-
 nios insuper ad societatem eius quod
 moliebantur possent pellicere, in odiū
 prius Achæorum inductos: haut sane
 difficile sibi fore, ut opportuno tem-
 pore illos aggredientes, & bellum un-
 dique conflantes, eos debellarent. Et
 omnino simile veri est, habiturū fuisse
 exitum Ætolorum istud inceptū, nisi
 id omisissent in eo suscipiendo, quod
 præcipuè erat animaduertendum: ne-
 que enim in mentem illis venit, re sibi
 cum Arato futura: viro, omnibus diffi-
 cultatibus conuenienter mederi gna-
 ro. itaque res nouare orsi, belloq; ne-
 fatio Achæos adorti, non solum nihil
 effecerunt eorum quæ sperauerant:
 sed etiam cōtra, tam Aratum, qui tum
 erat Prætor, quàm gentem ipsam Achæorum
 potentiores reddiderunt: sollerter Arato cōsilia omnia illorum
 in contrarium vertente, atque corrū-
 pente. quomodo autem quæque sint
 gesta, ex iis quæ deinceps narrabun-
 tur, perspicuum fiet. Cōsiderans siqui-
 dem Aratus, Ætolos qui propter re-
 centissimam memoriam beneficij ab
 Achæis bello Demetriaco accepti, pa-
 lām illos armis lacessere, pudore quo-
 dam retenti, nō audebant: consilia ta-
 men cum Lacedæmonijs communi-
 care: tanta flagrant in Achæos inui-
 dia; ut quum Cleomenes per dolum
 & occultam prodicionem esset ipsos
 adortus, atque ea ratione Tegeam,
 Mantineam, & Orchomenum inter-
 cepisset; vrbes, non societate dunta-
 xat, sed etiam communione eiusdem
 Reip. ipsis tum iunctas: ea iniuria ni-
 hil moti, vltro etiam captarum vr-
 bium possessionem illi firmarent: &
 quibus antea præ cupiditate lucri vel
 leuissima occasio sufficere solebat ad
 bellum in eos mouendum, qui nulla
 vnquam re læserant: hos nunc cer-
 nens scientes prudentes pati ut sibi
 violetur fides, & sponte sua maximas
 vrbes amittere, dummodo eò cresce-
 re Cleomenis opes sentirent, ut pos-
 set Achæis sese opponere: hæc in-
 quam omnia considerantes Aratus &
 cæteri Achæorum procures, nemi-
 nem bello sibi prouocandum rati: La-
 cedæmoniorum conatibus aduersan-
 dum statuunt. Ac principio quidem
 cogi-

cogitationes illorum huiusmodi fue-
re: postea vero quàm in ditione Me-
galopolitanorum exstrui à Cleome-
ne magna audacia Athenarum, quod
vocant, ceptum est: hostem se & qui-
dem acrem aduersum illos professo;
tum demum Achæorum concilio
conuocato sit decretum, Lacedæmo-
nios pro hostibus palàm esse habendos.
Tunc temporis, & ab hoc princi-
pio illud bellum cepit, quod Cleome-
nicum est appellatū. Huius initio au-
si sunt Achæi contra Lacedæmonios
propriis freti copiis attollere oculos:
partim quod honestissimum ducerent
ad salutem suam tuendam alieno au-
xilio non indigere: sed ipsos per se
cum urbem tum regionem posse de-
fendere: partim etiam, quod benefi-
ciorum memores quæ Ptolemæus in
Achæos olim contulerat, amicitiam
cum illo conseruare studebant: neque
existimari volebant vllum alium re-
spicere. Procedente vero bello, quum
Cleomenes constitutam in patria La-
cedæmone Reipublicæ formam anti-
quasset, ac regnum legitimum in ty-
rannidem mutasset, nec minus inter-
ea sollerter ac fortiter bellum gereret:
pro singulari sua prudentia de futuro
solicitus Aratus, Ætolorum vastiti-
ciem & audaciam reformidans, fa-
ciendum sibi duxit, vt eorum consi-
lia multo ante conturbaret. Quamo-
brem qui animaduerneret macedoniæ
regem Antigonum rebus agendis in-
tentum, ad iungendas societates pro-
num, fidei præcipuam curam habentem:
certo alioquin scires, Reges na-
tura quidem neminem vel hostem
vel amicum ducere: verum ex suis
semper vtilitatibus amicitias & ini-
micitias æstimare: impetum cepit cum
eo Rege colloquendi, & socia arma
cum illo iungendi; admonendi deni-
que illius, quis futurus esset omnium
quæ cum parabantur exitus. sed pa-
lâm quidem id facere multis de caus-
sis non expedire iudicabat. nam &
Cleomenem cum Ætolis suo ad-
uersaturos proposito non ignorabat:
& vulgi Achæorum vehementer se
animos deiecturum, qui ad subsidium
hostium confugeret, nullâque spem
amplius in ipsis ponere videretur,
quod omnium maxime fugiebat.

A ἦσαν τῶν ἀγαλήφων· θεωροῦντες δὲ καὶ
τοὺς ἐξῆς χρόνους τὸν Κλεομένην δρασίως
ἐπικυδοῦναι μὴ δὲ καλεῦναι Ἀθηναίους
ἐν τῇ τῶν Μεγαλοπολιτῶν χώρᾳ· παρέδω-
λον δὲ καὶ πικρὰ ἀνὰ δικαίωμα σφίσι πολέ-
μοι ἐαυτῶν· τότε δὲ σιωπῶντες πρὸς
Ἀχαιοὺς, ἔκριναν μὲν τῆς βουλῆς ἀνταγα-
γῶν φανερώς τιμὴν πρὸς τοὺς Λακεδαί-
μονίους ἀπέχθειν. ὁ μὲν οὖν Κλεομένης
προσαγορεύων πόλεμος, ταύτῃ ἐλαβε
τιμὴν δόχον, καὶ καὶ τοῦτο πρὸς χειρὺς. οἱ
δ' Ἀχαιοὶ δὲ μὴ πρὸς τοὺς ἴδιαις δυ-
νάμεις ὀρμησάμενοι ἀποφθαλμῶν τοῖς Λακε-
δαίμονις· ἅμα μὲν ὑπολαβόντες καλ-
λίστοι ἐῖ) δὲ μὴ δὲ ἑτέρων σφίσι πείθεσθαι
τὴν ὁπλιείαν, ἀλλ' αὐτοὺς δι' αὐτῶν σώζειν
τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν. ἅμα δὲ βουλεύοντο
καὶ τιμὴν πρὸς Πτολεμαῖον τερφῆν φιλίαι, ὅτι
καὶ προσηχημένως δειρυσίας, καὶ μὴ φαίνε-
σθαι πρὸς ἑτέροις ἐκπεποιθότες χιῆρας. ἤδη
δ' ὅτι πρὸς τὸν πόλεμον πρὸς αὐτοὺς, καὶ
C μὲν Κλεομένης τὸ τε πάτριον πολίτευ-
μα καὶ γλῶσσος, καὶ τιμὴν ἔνομον βασιλείαν
εἰς τυραννίδα μεταστήσας· χρόνιον δὲ
καὶ τῶν πολέμων πρὸς ἑκαστὸν καὶ πρὸς ἑαυ-
τοὺς· προσηχημένως Ἀχαιοὺς, καὶ δὲ μέλλον
δεδίωκεν, τιμὴν τε τῶν Αἰτωλῶν ὁπλιῶν καὶ
πόλιν, ἔκρινε πρὸς πολλοὺς λυμμένας τὴν
ὁπλιείαν αὐτῶν. κατόνοον δὲ τὸν Αἰγυπ-
τιον καὶ πρὸς ἑῶντα καὶ σιωνίαν, καὶ πῆ-
ξεως ἀντιποιούμενοι· τοὺς δὲ βασιλεὺς ὁρῶντες
εἰδὼς, φύσει μὲν ὁρῶντες νομίζοντες ὅτι ἐχ-
D ρῶν οὔτε φίλοι, ταῖς δὲ τῆς συμφέροντος
ψήφοις αἰεὶ μεθυστὰς καὶ ἔχθρας καὶ φι-
λίας· ἐπιβάλετο λαλεῖν πρὸς τοὺς εἰρημέ-
νον βασιλεῖς, καὶ συμπλέκειν καὶ χιῆρας,
καὶ ποδοκνήων αὐτοὺς δὲ συμβουλίαν ἐκ
τῶν πραγμάτων. πρὸς ἅλως μὲν οὖν αὐ-
τῶν πρὸς αὐτοὺς ἀσύμφορον ἢ εἴπο ὅτι πλείους
αἰτίας. τὸν τε γὰρ Κλεομένην καὶ τοὺς
Αἰτωλοὺς ἀνταγωνιστὰς πρὸς ἀλλήλους
ἐμελλε πρὸς τιμὴν ὁπλιείαν· τοὺς τε πολ-
E λὰς τῶν Ἀχαιῶν ἀγαστρίαν καὶ ἀφῶ-
ν ὅτι τοὺς ἐχθροὺς, καὶ δοκῶν ὁλοκα-
ρῶς ἀπηνικάναι καὶ ἐν αὐτοῖς ἐλπίδας·
ὅσοι ἤκουσαν φαίεσθαι πρὸς αὐτοὺς ἐβούλετο.

δὲ τὸ ἔχει παύτιν πρὸς τὸν, ἀδελῶς αὐ-
τὰ δεινοῖτο χεῖρσιν. ὃς οὐ πολλά πρὸς
τὸν αὐτὸν γινώσκων ὑπαγκάζετο καὶ λέγειν
καὶ ποιῖν πρὸς τοὺς ἑκτὸς, δι' ὧν ἡμελλε-
τὶν ἐσαυτῇ ἐμφασιν ὑποδεικνύων, τού-
τιν ἐπικρύψασθαι τὸν οἰκισμῶν. ὧν χά-
ρειν, ἕνα τούτων οὐδ' ἐπὶ τοῖς ὑπομνήμασι
κατέπαξεν. εἰδὼς δὲ τοὺς Μεγαλοπολίτας
καχυπαρουῶντας μὲν τὰς πολέμους, ἀλλὰ δὲ
πρὸς ἀλλήλους τῇ Λακεδαιμονίᾳ πρὸς πολε-
μείν τῇ ἄλλῃ οὐ τυγχάνοντες δὲ τῆς κα-
θηκούς ἐπιθυμίας ὑπὸ τῇ Αχαΐᾳ, ὃς
δὲ καὶ τοῖς διεξελθόντες θλιβομένοις ὑπὸ
τῆς περὶ τὴν ἑσπέρην. ὅθεν δὲ γινώσκων οἰκίως
ἀλλὰ τοῖς αὐτοῖς πρὸς τὸν Μακεδόνων
οἰκίαν, ἐκ τῇ καὶ τὸν Αμύντου Φίλιππον
ἐργασίαν διῆμα ποιούμενος, δὲ τὴν παχέως
αὐτὸν τῇ Κλεομένης πεζοπόροι καὶ
φύσει ὅτι τὸν Αἰγύριον, καὶ τὰς Μακε-
δόνων ἐλπίδας. κρινολογηθεὶς οὖν δι' ἀπὸ
ρήτων πρὸς τῆς ὅλης ἐπιβολῆς Νικοφάνει
καὶ Κερκίδᾳ τοῖς Μεγαλοπολίταις. οἱ πῖνες
ἦσαν αὐτῶν πατρικοὶ ξείνοι, καὶ πρὸς τὴν ἐπι-
βολὴν ὁφείδετο ῥαδίως ἀλλὰ τοῖς οὐκ ὀρμύ
πρὸς τοῖς Μεγαλοπολίταις εἰς τὸ πρὸς
ἐλπίαν πρὸς τοὺς Αχαίους, καὶ πρὸς ἀλλή-
λους πῖναι πρὸς τὸν Αἰγύριον ὑπὸ βοή-
θειας. οἱ μὲν οὖν Μεγαλοπολίταις κατέστη-
σαι αὐτοῖς τὰς πρὸς τὸν Νικοφάνει καὶ τὴν Κερ-
κίδᾳ πρὸς τὴν Αχαΐαν, καὶ τὰς Αχαΐας, κα-
κίαν εὐθὺς πρὸς τὸν Αἰγύριον, αὐτὸν αὐτοῖς συλ-
λαβόντες τὸ ἔθνος. οἱ δ' Αχαῖοι συνεχώρη-
σαι πρὸς τοῖς Μεγαλοπολίταις. αὐτοῖς
δὲ ὅσοι συμμίζαντες οἱ πρὸς τὸν Νικοφάνει τὰς
βασιλεῖς, διελέγοντο. πρὸς μὲν τὴν αὐτῶν πα-
τρίδος, αὐτὰς παλαιὰς, ἀλλὰ βραχύνων καὶ κε-
φαλαιώδως. τὰ δὲ πολλὰ πρὸς τὸ ὅλον, καὶ
τὰς ἐλπίδας τὰς Αχαΐας καὶ τὰς ὑποδείξεις.
αὐτῶν δὲ ἦσαν, ὑποδεικνύειν τὸν Αἰτω-
λῶν καὶ Κλεομένης κρινολογίας, πῶς δὲ
ταῦτα, καὶ πῶς τῇ. καὶ δηλοῦν ὅτι πρὸς τοῖς
μὲν αὐτοῖς Αχαΐοις ἐλπίαν, ἐξῆς δὲ καὶ
μᾶλλον Αἰγύριον. τὸ μὲν γὰρ ὡς Αχαῖοι
τὸν ὅσον ἀμφοῖν πόλεμον εἶναι αὐτῶν ὑπὲρ
καὶ, ἐλπίαν τῇ πᾶσι. τὸ δὲ ὡς Αἰ-
τωλῶν καὶ Κλεομένης κρινολογίας τούτων,

A quare quod voluebat animo, sic tra-
ctandum censuit, ut nemo animad-
uerteret. unde accidebat, ut & face-
re & dicere multa in vulgus cogere-
tur, per quæ contrariam mentem præ-
se ferens, molitionem hanc suam oc-
cultaret. quare ne in Commentarios
quidem suos horum nonnulla retulit.
Porro Aratum non fugiebat, Mega-
lopolitano qui Lacedæmoni adiace-
rent, præ cæteris ad bellum exposi-
tos, inuitos & grauati illius incom-
moda perpeti: cum quidem ab Achæis
B quantum res postulabat auxilij non
subministraretur; nam & ipsi aduer-
sis pressi, vix iam sibi ac ne vix qui-
dem sufficiebant: notum etiam habebat
propensum horum animum in
regiam Macedonum domum, iam in-
de à temporibus Philippi Amyntæ
filiij, qui de illis bene fuit meritus: his
argumentis motus non dubitabat,
quin si grauius à Cleomene preme-
rentur, Antigonom & Macedonicas
opes respecturi essent. Erant duo Me-
galopolitani ciues Nicophanes &
Cercidas, quibuscum Arato hospi-
tium paternum intercedebat: ambo
C ad rem quam ille parabat, ingenio
apti. cum his arcano colloquio habito,
facile per eos efficit, ut Megalopo-
litani consilium incant legatos mit-
tendi ad Achæorum cōuentum; acturos
cum iis ut auxilium legatione mis-
sa ab Antigono petant. igitur decreto
facto à Megalopolitanis iubentur illi
ipsi Nicophanes & Cercidas ad A-
chæos publico nomine proficisci: atq;
inde rectà, si modo ita visum illis fue-
rit, ad Antigonom. concessere Achæi
D Megalopolitanis ut legatos mitteret.
Nicophanes igitur ubi ad Regem ve-
nisset, sermonem cum eo habet: de
patria sua breuiter & summatim, quæ
res postulabat: at de summa rerū plu-
rimus illis sermo fuit, ex Arati manda-
tis atq; monitis. ea autem erant: ut ob
oculos regi ponerent, hæc Ætolorū &
Cleomenis societas, quam vim habe-
ret, & quò spectaret. ostenderent pri-
mū quidē Achæis periculum imminere;
proximum autē, & maius quidē, ipsi
E Antigono. nam quod Achæi bello ab
ambob. illis populis inferendo, pares
non sint futuri: id vero facile posse in-
telligi: quod autē Ætoli & Cleomenes
debellatis Achæis cupiditati suæ finē

non sint facturi, neque in eo statu mansuri: id quoque recte existimanti vel manifestius esse quam illud prius, nam auaritiæ quidem Ætolorum, nec Græciæ vniuersæ fines fore satis, nedum ut Peloponnesus illam expleat. Cleomenem vero, quæ hominis est ambitio & vitæ totius propositum; quantumvis in præsentia solius Peloponnesi dominatum petat: postquam huius voti compos fuerit factus, è vestigio principatum Græcorum sibi vindicare conaturum: quem impetrare, nisi euerso prius Macedonum imperio, nemo queat. orare ergo legati, in futurum cogitationes suas extenderet; videretque vtrum magis è re sua fuerit, vel Achæis, Bœotisque auxiliantem, de principatu Græcorum in Peloponneso aduersus Cleomenem bello contendere: vel neglecta occasione gentis maxime sibi conciliandæ, in Thessalia cum Ætolis, Bœotis, necnō Achæis & Lacedæmoniiis pro Macedoniæ imperio pugnantem periclitari. postremo dicere, si quidem Ætoli pudore cohibiti ob beneficia ab Achæis bello Demetriaco in se collata, velle se quiescere simulauerint, quod adhuc fecere: solos Achæos cum Cleomene bellaturos: quorum conatibus si Fortuna fauerit, auxilio cuiusquam opus non fore: sin illa aduersam se præbuerit; & cum hoste Ætoli se coniunxerint, petere ab illo, animum aduerteret ad ea quæ agerentur, neque occasiones rerum sibi elabi sineret: sed Peloponnesius, prius quam perirent ferret opem. de fide porro & remuneratione beneficii, securum esse illum debere: regi namque pollicebantur legati Aratum ipsum, cum rei exequendæ tempus venisset, fidei pignora utrisque grata esse inuenturum: simul indicaturum eundem, quando opportunum esset venire auxilio. Hæc cum intellexisset Antigonus, verum ac prudens Arati consilium iudicās, magna deinceps cura quid rerum ageretur attendebat. ad Megalopolitanos etiam scripsit, auxilia promittens, dummodo id volentibus Achæis fieret. Nicophanes & Cercidas domum reuersi, post traditas regis literas, beneuolentiam & propensam eius voluntatem declarāt.

A
 ὥστε δίδοκῆσαι, ὥστε μὴ μείνωσι ὅτι τῶν
 ὑποκειμένων, ἐπὶ ᾧ τὸ πρῶτον ἔστιν ὡς
 κινῶ ἔχοντι συνιδεῖν. τὴν τε γὰρ Αἰτωλῶν
 πλεονεξίαν οὐχ οἷς τοῖς Πελοποννησίων ὅροις
 δίδοκῆσαι ποτ' αὐτὴν ἐκλήθησαν· ἀλλ' ὥστε
 τοῖς τῇ Ελλάδος, τὴν τε Κλεομένης φιλε-
 μίαν, καὶ τὴν ὀλίγην ὑπεβολήν, καὶ μὴ τὸ
 παρὲν, αὐτῆς ἐφείαξ τῇ Πελοποννησίων ἄρ-
 χῆς. τυχόντα δὲ παύσης τὴν παρεξηγήσει,
 καὶ πόδας ἀνέξιστα τῆς τῶν Ἑλλήνων ἡ-
 γμονίας. ἥς οὐχ οἷς τε καὶ κλέειν, μὴ οὐ
 πρῶτον καὶ ἀλυσταί τε τὴν Μακεδόνων ἄρ-
 χῆν. σκοπῶν οὖν αὐτὴν ἡξίουν παρορώμε-
 νον δὲ μέλλον, πότερον συμφέρει τοῖς σφε-
 τέροις πράγμασι μετ' Ἀχαιῶν καὶ Βοιω-
 τῶν εἰς Πελοποιήσας πρὸς Κλεομένην πο-
 λεμῶν ἢ πρὸς τῶν Ἑλλήνων ἡγμονίας· ἢ
 πρῶτον μέγιστον δ' ἔστος, ὁμοκινδυνεύειν
 εἰς Θετταλίαν πρὸς Αἰτωλοὺς καὶ Βοιωτοὺς, ἐπὶ
 δ' Ἀχαιῶν καὶ Λακεδαιμονίους ἢ πρὸς Μακε-
 δόνων ἄρχῆς. εἰ μὴ οὖν Αἰτωλοὶ τῇ ἐκ τῶν
 Αχαιῶν εἰς αὐτοὺς γενησύναν ἀνοίξαι εἰς τοῖς
 καὶ Δημήτριον χειρὶς εἰς δὲ πόλιν τῇ ἡγεμονίᾳ
 ἄλλῃ ὑποκρίνων, καὶ πρὸς καὶ νῦν, πολεμή-
 σαι αὐτοῖς ἔφασαι τοῖς Ἀχαιοῖς πρὸς τὸν
 Κλεομένην· καὶ μὴ ἡ τύχη συνεπιλαμβα-
 νηται, μὴ δεῖσθαι χρεῖας τῇ βοηθούτων· αὐτὸ
 ἀντιπύλην τῇ τύχῃ, Αἰτωλοὶ δ' συνεπιτί-
 θων, πρὸς αὐτὸν πρὸς ἐκείνῃ τοῖς πράγ-
 μασι, ἵνα μὴ πρὸς τὴν χρεῖαν, ἐπὶ δὲ δυ-
 ναμένοις ὥστε Περσικῶν ἐπὶ πρὸς.
 πρὸς δ' πίστεως καὶ χάριτος ἀποδόσεως, ῥαθυμῶν
 αὐτὸν ὥστε δεῖν· τῇ γὰρ χρεῖαν ὅτι τελευτήσας,
 αὐτὸν ὁρίσκει τῇ Ἀχαιῶν εὐδοκῆς ἀμ-
 φοτέροις ὑπὸ χροῶντο πίστεως. ὁμοίως δ' ἔφα-
 σαι καὶ τῇ χρεῖαν τῇ βοηθείας αὐτὸν ὑποδεί-
 ξειν. ὁ μὴ οὖν Ἀντίγονος ἀκούσας ταῦτα, καὶ
 δέξας ἀληθινῶς καὶ πρὸς ἀληθινῶς ὑποδεί-
 κναι τῇ Ἀχαιῶν, πρὸς αὐτῇ τοῖς ἐξῆς πράγ-
 μασι ὅτι μελῶς. ἔγραψε δὲ καὶ τοῖς Με-
 γαλοπολίταις ἐπαγγελόμενος βοηθήσειν, εἰ
 καὶ τοῖς Ἀχαιοῖς τὸ βουλευόμενος ἢ. τῶν δὲ
 πρὸς τὸν Νικηφάνην καὶ Κερκιδῶν ἐπὶ μελ-
 λόντων εἰς οἶκον, καὶ πᾶς τε πρὸς τῷ βασι-
 λέως ὅτι πρὸς ἀποδοῖται, καὶ τὴν λοιπὴν
 εὐνοίαν αὐτῶν καὶ πρὸς ἀμείναι ἀφασταφύονται

Αἰνιγνύοντες τὸν Ἀκροκόρινθον κατεχόντων Ἀ-
 χαιῶν, πότε τὸ πικρὸν τῶτον δοῦς, ἔλυσε μὲν
 ὃ γεγενηὸς ἐκκλήμα πρὸς τὴν οἰκίαν, ἱκα-
 νῶς δὲ πῖστιν περὶ ἑκάστη τῆς πρὸς τὰ μέλλον-
 τα κτηνωτίας. ὃ δὲ συνέχον, ὁρμηθέντων
 περὶ σκόδῳσιν Αἰνιγνύοντες πρὸς τὸν Ἰσθμὸν Λακε-
 δαιμονίων πόλεμον. ὃ δὲ Κλεομένης ὅπτην
 τοῖς Ἀχαιοῖς συντιθέμεναι τὰ πρὸς τὸν Ἀν-
 τίχρον, αἰαζόμενος ἀπὸ τοῦ Σικυώτιος, κα-
 τετραπέδουσε πρὸς τὸν Ἰσθμὸν Σίγαλαβὸν
 χάρακι καὶ τὰ πρὸς τὸν μέγαν πόπον· τὸ τε
 Ἀκροκόρινθον καὶ τὴν Ονείαν καλυσμένην
 ἐρᾶν· πᾶσαι ἡδὲ βεβαίως περικυβερτούσας
 ἐλπίδι τὴν Πελοποννησίαν ὄρχίζον. Αἰνιγνύοντες
 δὲ πάλαι μὲν ὡς ἐν πρὸς σκόδῳ, χαρὰ δὲ
 καὶ ὃ μέλλοντες τὰς ὑποδείξεις τὰς Ἀργί-
 του, τότε συλλογισάμενος ἐκ τῆς πρὸς Ἀν-
 τίχρον, ὅσοι οὐπω περὶ τὴν Κλεομένην
 μὲν τῆς διωάμεως· εἰς Θετταλίαν ἔτ' ὦν,
 Σίγαλαβὸν πρὸς τὸν Ἰσθμὸν καὶ
 τοῖς Ἀχαιοῖς ὑπὸ τῆς ὁμιλορηθῆναι, ἡ-
 καν ἔχειν τὰς διωάμεως Σίγα τῆς Εὐβοίας ἐ-
 πὶ τὸν Ἰσθμὸν. οἱ γὰρ Αἰτωλοὶ πρὸς τοῖς
 ἄλλοις καὶ ὅτε βουλόμενοι καλύψαι τὸν Ἀν-
 τίχρον τὴν βοήθειαν, ἀπέπεισαν αὐτὰς πορεύεσθαι
 μὲν διωάμεως ἐνδὲς Πυλᾶν· εἰ δὲ μή, ὅτι κα-
 λύψαι μὲν ὅπλων αὐτῶν τὸν δρόμον. ὃ μὲν ἔν Ἀν-
 τίχρον καὶ Κλεομένης ἀντιπετραπέδουσαν ἀλλή-
 λους· ὃ μὲν εἰσελθὼν ἀπουδάξων εἰς Πελοπόν-
 νησον· ὃ δὲ Κλεομένης, καλύψαι τὸν εἰσόδον τὸν
 Αἰνιγνύοντες. οἱ δὲ Ἀχαιοὶ, καὶ πρὸς τὸν μέγαν ἡλαί-
 πωμον τοῖς ὅλοις, ὅμως ἐκ ἀφίσταντο τὴν πρὸς
 ἑσπέρην, ἔδ' ἐκτελείοντες τὰς ἐν αὐτοῖς ἐλπί-
 δας. ἀλλ' ἅμα ὅτε τὸν Ἀργεῖον τὸν Ἀργεῖον
 ἐπιδραστήναι τοῖς Κλεομένεσι, βοηθήσαντες καὶ
 περὶ σκόδῳσιν μὲν Τιμοξένῳ τὸν στρατηγῶν, κα-
 τέλαβον τὴν Ἀργεῖον πόλιν. ὃ δὲ καὶ νομι-
 ζόντες ἀπὸ τῶν γεγενημένων τὴν πρὸς Ἀργεῖον
 καλυσμένην. ὃ γὰρ ὅπτην Κλεομένης τῆς ὁρμῆς
 τὴν Κλεομένης, καὶ πρὸς Ἀργεῖον τὰς ψυχὰς τῆς
 διωάμεως, ὅτι ὡς, ὡς ἐξ αὐτῶν φαιερὸν ἐγί-
 νετο τὴν πρὸς Ἀργεῖον. καὶ γὰρ τοῖς εὐθυετέροις
 περὶ σκόδῳσιν, καὶ χορηγίας δαψιλετέρας Ἀν-
 τισθένης γεγενημένος καὶ πάλιν καὶ φιλοδωμία μεί-
 ζον περὶ σκόδῳσιν, ὅμως ἅμα τὰς πρὸς
 Ἀργεῖον αὐτῶν δὲ καὶ κατελήφθησαν συμβαίνοντες

A antea de reddendo Acrocorintho quē
 adhuc tenebant Achæi, spem aliquam
 Antigono fecisset: eo tunc tradito, &
 veterem offensam erga domum re-
 giam obliteravit: & futuræ in poste-
 rum societatis fidem abunde fecit.
 quodque maximi momenti erat, ad
 bellandum contra Lacedæmonios,
 arcem belli Antigono paravit. Cleo-
 menes, qui totius Peloponnesi princi-
 patum non dubia iam spe sibi despon-
 derat; pactione cognita quam Achæi
 & Antigonus inter se fecerant, castris
 à Sicyone motis, ad Isthmum ea locat:
 B omneq; spatium quod est inter Acro-
 corinthum & Onios montes vallo ac
 fossa munit. Antigonus pridē ad bellū
 accinctus, occasione imminēbat, ut fue-
 rat ab Arato monitus. tūc igitur ex iis
 quæ nuntiabātur colligens, breui cum
 exercitu aduenturum Cleomenem;
 misso dum adhuc in Thessalia esset, ad
 Aratum & Achæos, ut sibi promissa re-
 bus confirmarent, per Eubœam ad
 Isthmum copias ducit. Ætoli enim
 multa prius alia experti, tunc quo-
 que impedire cupientes Antigonom
 C quominus Achæis auxiliaretur, ne
 cum exercitu Pylas intraret denun-
 tiauerant: sin minus, armis se illum
 transitu prohibitueros. Antigonus v-
 bi ad Isthmum venit, castris Cleo-
 menis sua è regione opponere: ille
 cupere in Peloponnesum intrare: hic
 prohibere ne intraret. Achæi, licet
 afflictæ penitus res ipsorum erant, ta-
 men à proposito non discedere, neq;
 ullam spem prætermittere. sed simu-
 lac Aristoteles Argiurus iis qui Cleo-
 menis sectam sequebantur se oppo-
 nere cœpisset: auxilio profecti, &
 D duce Timoxeno per fraudem clam
 oppidum ingressi, Argiurorum vr-
 bem occupant. qui successus præci-
 pua censei causa debet, cur res il-
 lorum in melius mutarint. nam &
 Cleomenis impetum is casus retar-
 dauit: & militum animos iam tum
 deiecit, sicut res ipsæ ostenderunt.
 quum enim opportuniore loca re-
 ducta iam ante in potestatem suam
 teneret; commatibus magis quam
 Antigonus abundaret; ad auden-
 E dum & gloriam parandam maiore
 impetu ferretur, simul tamen nuntia-

ἔτι κράτος εἶλε. μὲν δὲ ταῦτα παραισάμενος
 δόσας τῶν πῶν Μαυρίαν ἐπολιόρχει πόλιν.
 παρὸν δὲ καὶ ταῦτ' αὖ καὶ ἀπληξάμενος πῶν
 Μακεδόνων καὶ λαβόντων ὑποχίρειον, αἰα-
 ζέσας παρῆγε ἢ ἐφ' Ἡραίας καὶ Τελφύσ-
 σης. παρὰ λαβὼν δὲ καὶ ταῦτας τὰς πόλεις,
 ἐλθὼν τὴν περὶ ἡμετέραν αὐτῶν ἢ κατωκί-
 νησιν, ὅπως ἡδὴ σιωπῶντος ἢ χιμῶντος, πρῶτον
 εἰς Αἰγίον παρὸς τὴν Ἀχαιοῖν σύνοδον, καὶ τὴν
 μὲν Μακεδόνων ἐπ' εἰκὸς ὁρμήσας πρῶτας εἰς
 τὴν χιμῶσαν· αὐτὸς ὅμως Ἀχαιοῖς διελέγετο
 καὶ σιωπῶντος παρὸς τὴν ἐνέστωτον. Κατὰ δὲ τὴν
 κατὰ τούτους σιωπῶντος ὁ Κλεομένης, τὰς
 μὲν δυνάμεις ὁρμήσας, τὴν δὲ Ἀντίγονον μὲν
 τὴν μακροτέρωθεν εἰς Αἰγίον ὁρμήσας, καὶ βίαν
 ἡμετέραν ὁδοῖν ἀφιστάμενος τῆς Μεγαλοπόλεως·
 τὴν δὲ πόλιν ταύτην εἰδὼς δυσφύλακτον ὅσον
 ὁρμήσας καὶ τὴν ἐρημίαν, ὅτε δὲ καὶ ῥαθύ-
 μως τηρεμένην, ὁρμήσας τὴν Αἰγίον πρῶτον
 ὁρμήσας, ἀπολωλὼς τὴν πλείστην τὴν
 τὴν ἡλικίαν ἐν τῇ παρὸς Λύκαον, καὶ μετὰ
 ταῦτα τὴν παρὸς Λαοδίκιαν μάχην· λαβὼν συ-
 νεργούς ἕνας τὴν εἰς Μεσσηνίαν φυγάδων, οἱ ὁρμή-
 σαστες ἐτύχοντο εἰς τὴν Μεγάλην πόλιν,
 πρῶτον δὲ ὁρμήσας τούτων λαβὼν νυκτὸς ἐπὶ
 τῇ τειχῇ. τὴν δὲ ἡμέραν ἐπυρρῶντος, πρῶτον ὁρμή-
 σας ἢ μὴ μόνον ἐκπεσεῖν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὅλοις
 κινδυνεύουσαν ὁρμήσας τὴν Ἀντιόχον τῇ Μεγαλο-
 πολιτῶν. ὁ δὲ καὶ περὶ μὴν παρὸς τούτοις αὐτῶν
 σιωπῶντος παρὸς πρῶτον περὶ τῆς, καὶ τὴν Κωλαίων
 παρὸς ἀντιόχον τῶν τῶν πόλεως. ὅτε δὲ
 τὰς πλείους τὴν δυνάμειν καὶ τὰς παρὰ κα-
 λαμῶνας τὴν εὐχίαν τῶν τοῖς, καὶ τῇ τῇ
 ὁρμήσας. καὶ τὰς εἰς τὴν Μεγαλο-
 πόλιν, κατέχευε τὴν πόλιν. ἡρόδοτος δὲ ἐγ-
 κρατής, ὅπως αὐτὴν πικρῶς διέφθρε καὶ δι-
 λυαί· ὥστε μὴδ' ἐλπίσας μὴδὲν ὁρμή-
 σαι· αὐτὸς σιωπῶντος πάλιν. ὅτε ὁρμήσας
 μοι δοκεῖ, ὁρμήσας τὴν τῇ τῇ τῇ τῇ
 σιωπῶντος τῇς Μεγαλοπολίταις καὶ Στυμ-
 φηλίοις, μὴδὲ ποτε δυνάμειν μὴτε αἰρέ-
 σιν καὶ κοινὸν τὴν ἰδίαν ἐλπίδων, μὴτε παρ-
 ὁρμήσας καὶ τῇς τῇς. ὁ μὲν γὰρ Κλιτω-
 εῖον φιλελεύθερον καὶ ἡρώον, εἰς αὐτὴν κα-
 τὰ τῇς τῇς εἰς τῇς καὶ τῇς Θεάρχης· ὅν
 εἰς τῇς εἰς τῇς Κλιτωεῖον, μὴ Φωίαν

A per vim capit. deinde vero ad Manti-
 neam positis castris, eam obsidet. hac
 quoque metu Macedonū perculsa &
 deditiōnem cito faciente, mouet ca-
 stra, ac versus Heræam & Telphussam
 ducit. quūque etiam harum urbium
 incolæ sponte sua se illi adiunxissent,
 hieme iam appetente, Ægium, ad cō-
 uentū Achæorum se contulit. ac Ma-
 cedonibus omnib. ad hiberna domum
 dimissis, ipse cum Achæis quotidiana
 colloquia habebat, & cum illis quid
 opus factū esset deliberabat. Inter hæc
 B Cleomenes copias ab Antigono di-
 missas cogitans, ipsum Ægij cum
 mercenariis cohortibus commorari,
 qui locus tridui itinere abest Mega-
 lopoli: gnarus eam urbem propter
 vastitatem ac solitudinem magno &
 sollicito præsidio opus habere; tum
 vero, quia prope aderat Antigonus
 negligentius custodiri: & quod præ-
 cipuum erat, maximam partem ci-
 uium, qui per ætatem arma tracta-
 re poterant, in duobus præliis, primo
 ad Lycæum, altero ad Laodicia fuisse
 C concisos: adiutus à Messeniis nonnul-
 lis, qui ab solo patrio extorres Me-
 galopoli degebant; noctu omnibus
 insciis, in urbem irrupit. mox appe-
 tente die, singulari virtute ciuium,
 non tantum pene ciectus fuit: verum
 etiam de sua & suorum salute est pe-
 riclitatus. sicut etiam ante menses tres
 illi acciderat, cum ea regione urbis
 quam Colæum vocant, clam oppi-
 dum esset ingressus. sed iam partim
 ob numerum militum: partim quod
 omnia opportuna loca occupauerat,
 voti compos est factus. ac tandem ex-
 D pulsus Megalopolitanis urbis potitur:
 quam ubi semel in potestatem habuit,
 ita crudeliter omni clade belli in eam
 est grassatus, ut eius frequentādæ spes
 nulla videretur in posterum relicta.
 Existimo Cleomenem hac immanita-
 te usum, quod neq; apud Clitorios, ne-
 que apud Megalopolitanos, neq; item
 apud Stymphalios vlllo vnquam tem-
 pore quantumvis difficili, conciliare
 sibi quenquam potuerat, ut vel suæ fa-
 ctionis esset, vel spes ipsius respiceret,
 vel patriā suam ei proderet. nam Cli-
 E toriorum quidem generosum animū
 & amorem libertatis vnus homo pro-
 prio scelere maculauit Thearces: quē
 iure merito Clitorij natum apud se

negat: sed inquilini militis cuiusdam ex Orchomeno suppositam fuisse sobolem. Quoniam autem non desunt qui in historia horum temporum ab Arato descripta Phylarcho potiore fidem habeant, de multis aliter sentienti, & contraria illi scribenti: utile, aut necesse potius fuerit; quum præsertim in exponendis Cleomenis rebus gestis Aratum sequi constituerimus; indiscussam hanc rem non sinere: ne silentio culpæque nostra partem ex scriptis auctoritatem mendacium cum veritate sibi vindicet. Multa quidem hic auctor in vniuerso opere temere ac sine iudicio scripsit: sed de aliis non est hic aptus inquirendi locus, & hominis castigandi: quæ verò in tempora incidunt, in quibus nunc versamur, & bellum Cleomenicum, ea iam nobis examinanda. Atque id satis fuerit ad palam faciendum & quo ille animo ad scribendam historiam accesserit; & quid ab eo possit sperari. Quum igitur vellet Phylarchus Antigonis & Macedonum, necnon Arati & Achæorum crudelitatem declarare; Mantinenfes ait, postquam in hostium potestatem venissent, maximas perpefflos esse ærumnas: & urbem omnium Arcadicarum maximam atque antiquissimam, tantis conflictatam esse calamitatibus, ut Græcos omnes ea res aduerteret, inque lacrimas adduceret. Cupiens autem lectorum misericordiam commouere, & narratione sua illos afficere; mulierum amplexus commemorat, crines passos, mammas exertas: adhuc lacrimas & eiulatus quæ virorum & mulierum, quæ liberorum & senum parentum, qui nullo discrimine simul abducebantur. Atque hoc familiare ipsi est, dum aduersa ob oculos conatur ponere. Mitto dicere quàm parum deceat generosi animi virum in iis immorari, quæ mulierum potius sunt: id spectemus, quod historiarum proprium & in quo eius utilitas est sita. Enimvero scriptoris historiarum officium est, non ut relatu mirabilium lectores ipsa nouitate percellat: neque ut sermones confectetur, quos fuisse habitos sit verisimile; aut omnia quæ res consequuntur commemoret, quod tragædiarum

A πρὸς τοὺς σοφίαι· ἥμος δὲ ὑποβολιμαῖος ἔξ Ορχομενοῦ τῷ ἐπηλίδων υἱὸς γραπτοῦν. Ἐπὶ δὲ τῷ κτ' τοῖς αὐτοῖς κατέστιν Ἀράτω γεγραφότων, πρὸς τοῖς ἀποδοχῆς ἀξιούται φύλαρχος, ἐν πολλοῖς ἀντιδοχῆς καὶ παλαιῆς γεγραφὼν αὐτῶν· χρήσιμον εἶναι, μᾶλλον δὲ αἰσθητὸν, ἡμῖν Ἀράτω παρεξηγημένοις καὶ ἀκατάστατον πρὸς τῷ Κλεομένηων, μὴ πρὸς ἀλιπεῖν ἀσκεπτοῖν τὸ τοῦ μέγας. ἵνα μὴ τὸ ψεύδος ἐν τοῖς γεγραμμένοις ἰσοδυναμῶν ἀπολίπωμεν πρὸς τὴν ἀλήθειαν. Καθόλου μὲν οὖν ὁ συγγραφεὺς εἶπεν, πολλὰ πρὸς ὅλην τὴν παραστασίαν εἰκὴ καὶ ὡς ἔτυχεν εἴρηκε· πλείων πρὸς μὲν τῶν ἄλλων, ἵσως ὅτι αἰσθητὸν ἐπιτιμῶν κτ' ὁ παρὼν, ὅθεν ἔλαττον· ὅσα δὲ συνεπιβάλλει τοῖς ὑφ' ὑμῶν γεγραμμένοις κατέστι, ταῦτα δὲ ὅτι τὰ πρὸς τὸν Κλεομένηων πόλεμον, ὑπὸ τούτων αἰσθητὸν ὅτι ἡμῖν διδουμένην. ἔσται ὅπως ἀρκούντα ταῦτα πρὸς τὸ καὶ τὸ ὅλην αὐτὴν παραστήσει καὶ διώκειν ἐν τῇ παραστασίᾳ καὶ μαθεῖν. Βουλόμενος δὲ ἡ ἀφασίαν τῷ ὁμοίῳ τῷ Ἀντιφάνου καὶ Μακεδόνων, ἅμα δὲ τούτοις τῷ Ἀράτῳ καὶ τῷ Ἀχαιῶν· φησὶ τοῖς Μαντινέας ἡγομένους ὑποχρησίου, μεγάλοις ἀντιπρὸς αὐτῶν καὶ τῷ δὲ ἀρχαῖοις, ὡς πάλαι εἰς ἕκαστον καὶ δάκρυα τοῖς Ἑλλήσιν ἀγαγεῖν. ἀποδοχῆς δὲ εἰς ἕλεον ἐκκαλεῖσθαι τὰς ἀναγκαστικὰς, καὶ συμπαθεῖς ποιῖν τοῖς λεγόμενοις, εἰσάγει πρὸς πλοκαῖς γυναικῶν, καὶ κόμας διετρημένους καὶ μαστῶν ἐκβολὰς· πρὸς δὲ τούτοις δάκρυα καὶ θρήνοις ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν αἰαμῆς ἅμα τέκνοις καὶ γυνῶσι γενομένοις ἀπαγομένων. ποιεῖ δὲ τὸ τοῦ πρὸς ὅλην τὴν ἰστορίαν, πειρώμενος ἕκαστοι αἰεὶ πρὸς ὀφθαλμοῖς ἵκναι τὰ δεινὰ. ὁ μὲν οὖν ἀγνὸς καὶ γυναικῶδες τῆς αἰρέσεως αὐτῶν πρὸς τὸν· ὁ δὲ τῆς ἰστορίας οἰκτεῖον ἅμα καὶ χρήσιμον ἐξέταξεν. Δεῖ τοιγαροῦν ὅτι ἐπιπλάττειν τὸν συγγραφεῖα παρατινόμενος ἀπὸ τῆς ἰστορίας τὰς ἐπιτιμῶνας, ὅθεν τὰς ἐπιτιμῶνας λόγους ἐκταῖ, καὶ τὰ πρὸς τὸν αὐτῶν τοῖς ἀποκρινόμενοις ἐλαττωμένην, κατὰ τὸν οἱ τραγικοῖς

γράφει. τὸ δὲ περὶ τῶν ἐκείνων καὶ ῥημάτων, κατὰ
 ἀνάγκην αὐτῶν μνημονεύειν πάντων, αὐτὸν
 μέτρια τυχεύουσι οἷα. ὃ γὰρ τέλος ἱστορίας
 καὶ τραγωδίας, ἢ τρυπὴν, ἀλλὰ τοῦ ναυίου. ὅθεν
 μὲν γὰρ δὴ δὲ τὸ πηλαιωτάτων λόγων ἐκ-
 πληῖσαι καὶ ψευδαγογήσαι καὶ ὃ παρὸν τοῖς
 ἀκούουσιν· εἰς δὲ δὲ δὲ τὸ ἀληθινὸν ἔργον
 καὶ λόγον εἰς πάντα τὸ χρόνον διδάσκει καὶ πεί-
 σαι τοὺς φιλομαθοῦντας. ἐπειδὴ γὰρ ἐν ἐκεί-
 νοις μὲν ἐγγύται ὃ πηλαιόν, καὶ ἢ ψεύδος δὲ
 τὸ ἀπ᾽ αὐτῶν τὸ πηλαιόν· ἐν δὲ τοῖς τάλι-
 νος, δὲ τὸ ὠφέλιμα τὸ φιλομαθοῦντων. χω-
 εῖς τε τοῦτων, τὰς πλείους ἡμῶν ἐξηγῆται τὸ
 ἀπειριωμένον, οὐχ ὑπερβυθίζεις αἰτίαι καὶ ἔρ-
 ποι τοῖς νομοματοῖς, ὧν χωρεῖς οὐτ' ἐλεῖν εὐ-
 λόγως, ἢ ὁρμίζεσθαι καὶ ἡκόντως δυνατὸν
 ἐπὶ ὅτε τὸ συμβαινόντων. ἐπεὶ τίς αὖτε
 πῶς οὐ δεῖν ἡγεῖται τύπῳ τὸς ἐλδοθήρας;
 ἀλλ' ὅμως ἐὰν μὲν δῶρον ἀδίκων χρεῶν πα-
 ρη τίς, τὸ το δίκαιον χρῆσθαι πεποιθῆναι· ἐὰν
 δ' ἐπὶ δόρῳ καὶ μαθήσει (αὐτὸ ἔστι γινῆναι)
 περὶ καὶ ἡμῶν καὶ χαλεπὸς οἱ τύποι τοῖς
 ἐλδοθήρας ἀξιοῦνται. καὶ μὲν τὸ γὰρ τοῖς πολί-
 ταις ἀποκτείναντες μέγιστον ἀσέβημα πῆναι, καὶ με-
 γάλῳ ἀξίον περὶ τῶν. καὶ τοῖς γὰρ περὶ τῶν
 ἢ τὸ κλέπτειν ἢ μοιχεῖν ἀποκτείναντες, ἀδελφός ἐστι
 ὃ γὰρ τὸ προδοτικὸν ἢ τυραννικὸν πηλαιόν, καὶ προε-
 δρείας τυχεύουσι τῶν πάντων ἕως ἐν πᾶσι
 ὃ τέλος κεῖται τὸ ἀγαθὸν καὶ ὑπὸ τὸ πε-
 ριτεῖναι, ὅθεν ἐν τοῖς τελευτούμενοις· ἀλλ' ἐν
 ταῖς αἰτίαις, καὶ περὶ τῶν τὸ περὶ τῶν
 καὶ ταῖς τούτων ἀγαθῶν. Μακρὰς τοῖς τῶν
 μὲν περὶ τῶν ἐκκαταλιπόντες τὸ μὲν τῶν Α-
 χαίων πολιτείαν ἐξελθόντι, Αἰτωλῶν ἐν χει-
 ρὶ αὐτοῖς καὶ τὸ παρὶδαν· μὲν δὲ τῶν Κλεο-
 μένῳ. γενομένης δ' ἐπὶ ταύτης περὶ τῶν
 καὶ μετέχοντες τῆς Λακεδαιμονίων πολιτείας,
 ἐπὶ τετάρτῳ περὶ τῶν Αἰνιγόνου πρῶ-
 σίας, ἐάλωσαν καὶ καὶ καὶ καὶ τῶν Α-
 χαίων, Ἀργεῶν περὶ τῶν καὶ αὐτῶν τὸ
 πόλιν. ἐν δὲ καὶ τῶν τῶν ἀπὸ τῶν παλαιῶν
 ἢ δεῖν δὲ τῶν τῶν ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῶν
 ὡς καὶ ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῶν
 καὶ τῶν τῶν οὐκ ἐπὶ τῶν καὶ τῶν
 ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῶν
 καὶ τῶν ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῶν
 καὶ τῶν ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῶν

A poetæ faciunt, sed ut verè omnia, &
 prout quæq; sunt gesta dictave, quan-
 tumvis parva illa sint narret. nō enim
 est idem, sed potius contrarius tra-
 gœdiæ & historiæ finis. in illa, oratio-
 ne quam maxime fieri potest proba-
 bili admiratio & præsens oblectatio
 auditorum quari debet: heic, factis
 dictisq; veris in omne deinceps ævum
 studiosi lectores docendi simul sunt
 ac ducendi. siquidem apud tragicos
 regnat probalitas, etiam falsa, quia
 decipiuntur spectatores: apud rerum
 scriptores Veritas, ad studiosorum uti-
 litatem. Hoc amplius maximos quos-
 que casus sic narrat; ut causam non
 subiiciat, neque initia ac modum il-
 lorum: quæ tamen si ignoraveris, ne-
 que misereri recte, neque irasci con-
 venienter vlla in re queas. quis est e-
 nim omnium qui cædi homines libe-
 ros non ferat indigne? & tamen si in-
 iuriæ alicuius auctorem cædi contin-
 gat; iure cædi omnes pronuntiant:
 quod si corrigendi gratiâ & disciplinæ
 id fiat; tum enimvero etiam laude &
 gratiarum actione digni qui liberos
 homines cædunt iudicantur. ad eun-
 dem modum ciues occidere, nefas
 maximum ac diris suppliciis censetur
 dignissimum. & tamen palàm est, si
 quis furem aut adulterum occidat,
 cessare legum pœnas. sin autem ad
 proditoris vel tyranni vindictam fa-
 cta cædes fuerit; honores ac præmia
 deferuntur. Adeo ubique finis iudicij
 non ab iplis rebus quæ factæ sunt pen-
 det: verum à causis, & voluntatibus
 eorum qui fecere, & ipsarum rerum
 differentis. Mantinenses igitur, prin-
 cipio sponte sua Reip. Achæorum cu-
 ius pars erant renuntiantes, & se &
 patriam suam Ætolis tradidère; dein-
 de vero Cleomeni. Postquam hæc il-
 los voluntas cepisset, quum civitatis
 Lacedæmoniorum essent, anno prius
 quam Antigonus adveniret quarto,
 corruptis ab Arato nonnullis in ipso-
 rum vrbe, per vim ab Achæis sunt ca-
 pti. cum quidem tantum afuit, ut de-
 lecti quod modo commemoravi pœ-
 nas dederint: ut contra, iactata sit om-
 nium sermonibus res quæ tunc acci-
 dit: adeo repentina fuit voluntatum
 populi utriusq; mutatio. nam Aratus
 occupata statim vrbe mandatum suis

dedit, Ne quis alienam rem vllam vellet tangere. deinde Mantinenses in vnum conuocatos bono esse animo iussit, & vt sua quisque domi curaret: viuent enim in eadem cum Achæis Reip. communione, omni dāno fore immunes. Mantinenses, quib. mirabilis adeo casus ne venerat quidem vnquam in mentem, extemplo contrariam priori voluntatem omnes induerunt: & qui paullo ante cum Achæis pugnantes, necessariorum suorum multos viderant perire; quum & ipsorum non pauci vim hostilem essent experti: iidem hos ipsos Achæos in domos suas admittunt; ad focos suos vnā secum ac reliquis proximis admouent; cum his omnia beneuolentiæ atque comitatis mutua officia exercent. & meritò quidem: nam equidem haut scio, an quisquam mortalium benigniores hostes vnquā sit expertus: aut quisquā nec mala quæ censentur maxima, minore cum noxa sit eluctatus, quā Mātinenses, propter singularem Arati & Achæorum in ipsos humanitatem, tunc fecere. Post hæc quum & seditiosos ciuium suorum motus, & Ætolorum atq; Lacedæmoniorum clandestinas molitiones præsentirēt: missis ad Achæos legatis, præsidium sibi dari postulant. propterea Achæi trecentos suorum ciuium sorte deligunt: quibus fors euenerat patria relicta fortunisque suis profecti, Mantinez vitam degebāt, libertatem ac salutem priorum ciuium custodiētes. misere cum his & mercenarios ducentos, qui vnā cum achæis ciuitatem in eodem statu conseruabant. coorta dein non multo post seditione inter Mantinenses, accitis Lacedæmoniis, simul urbem suam illis tradunt, & Achæos inquilinos cōtruncant. qua perfidia ne dici quidem aliqua maior aut detestabilior potest. postquā enim omnino placuit ipsis beneficij quod ab Achæis acceperant & mutue amicitie memoriam fidem mutado delere; illis certè de quib. diximus, parcere & noui fœderis legibus exceptos dimittere debebant. nam hoc etiam hostib. iure gētium cōcedi solet. verum isti quò fidē Cleomeni & Lacedæmoniis facerent prōpti animi sui ad ea quæ parabant, iure gentiū violato maximū hoc

A τοῖς ὑφ' αὐτὸν παριστάμενοις πρὸς ἑλλε μὴδὲ-
τα μὴδενὸς ἀπὸ τῶν ἄλλοιων. ἐξῆς δὲ τοῖς
τοῖς Μαυινέας σιωπῶντας, πρὸς ἑλλε
παρρῆν καὶ μὲν ἐπὶ τῶν ἰδίων. ὑπάρχει γὰρ
αὐτοῖς τὸ ἀσφάδαι πολιτευμένοις μετὰ τῶν Α-
χαιῶν. τοῖς δὲ Μαυινέων ἀντιπονοῦν καὶ πα-
ροδοῦν φαίνεται τὴν ἐλπίδα, ὡς αὐτὰς πορ-
τες ὅτι τὸ ἐκείνων ἐγγύοντο γνώμης. καὶ πρὸς
ἐς μικρῶν πρὸς τὸν μαχόμενοι, πολλὰς μὲν
τῶν αἰσχυρῶν ἐπιδόει ἀπολλυμένων, οὐκ ὀλί-
γους δ' αὐτῶν βίαιος πρὸς ἑλλε πρὸς ἐπιδόει
B τὰς. οὗτοι εἰς τὰς ἰδίας οἰκίας εἰσαγαγόμε-
νοι, καὶ πομπάμενοι σφίσι καὶ τοῖς ἄλλοις αἰσχυ-
ρῶν ὁμοεσίοις, οὐδὲν ἀπέλιπον τὸ μετ' ἑ-
λήλων φιλοφροσύνης. καὶ τῶν εἰς τὸν ἐπιδόει
καὶ γὰρ οἱ οἱ πρὸς αἰσχυρῶν ἀγνομοεσίοις
ἐνέτυχον πολεμίοις. ὅθεν εἰ πρὸς ἀβλαβέτε-
ρον ἐπάλασσαν τοῖς μεγίστοις δεκαῦσι τῶν συμ-
πλώμασι, Μαυινέων, ὅθεν τὸ Ἀχαιῶν καὶ τῶν
Αχαιῶν εἰς αὐτοὺς φιλοφροσύνη. μετ' ὅθεν τῶν
τὰ πρὸς ὁμοεσίοις τὰς ἐν αὐτοῖς εἰς τὸν, καὶ τὰς
ὑπὸ Αἰτωλῶν καὶ Λακεδαιμονίων ἐπιδόει
C πρὸς ὁμοεσίοις πρὸς τοῖς Ἀχαιῶν ἡξίωσαν
δοῦναι πρὸς ἀφύλακην αὐτοῖς. οἱ δὲ πεισθέντες,
ἀπὸ κλήρωσιν ἐξ αὐτῶν τετραχοῖς αἰσχυρῶν
ὡν οἱ λαχόντες ὥρμησαν ἀπολιπόντες τὰς
ἰδίας παρίδας καὶ τοὺς βίαις, καὶ διέτριβον ἐν
Μαυινείᾳ πρὸς ἀφύλακτοις τὸ ἐκείνων ἐλευ-
θερίαν ἅμα καὶ ὁμοεσίοις. σὺν δὲ τοῖς καὶ με-
θοφόροις ἀσχυρῶν ἐξέπεμψαν, οἱ μετ' ὅθεν τῶν
Αχαιῶν σιωπῶντας τὸ ὑποκειμένῳ αὐ-
τοῖς κατέστασαν. μετ' ὅθεν παλὺ δὲ εἰσαλάσσαντες
D πρὸς σφᾶς οἱ Μαυινέες, καὶ Λακεδαιμονίους
ἐπιπαύσαντες, τὴν τε πόλιν ἐνέχειν, καὶ
τοὺς πρὸς Ἀχαιῶν ἀφύλακτοις πρὸς αὐτοῖς
κατέστασαν. ὅθεν μετ' ὅθεν πρὸς ἀφύλακτοις καὶ
δεινότερον, ὅθεν εἰπὺν ἀμύνης. ὅθεν γὰρ ἐδεξε
σφίσι κατέστασαν τὸ πρὸς τὸ ἐθνὸς χάριν καὶ φι-
λίας ἀρετῆν. τῶν γὰρ πρὸς ὁμοεσίοις αἰσχυρῶν
ἐχέτω δὲ ἡ πρὸς φεισάμενος εἰσαλασάσας ὑπο-
παύσαντες ἀπὸ τῶν. τῶν γὰρ καὶ τοῖς πολεμίοις
ἐθνὸς ἐστὶ συλχεσθαι καὶ τοῖς χινοῦς τῶν αἰ-
σχυρῶν νόμοις. οἱ δ', ἵνα Κλεομένη καὶ Λα-
E κεδαιμονίοις ἱκανῶς πρὸς ὁμοεσίοις πρὸς
τὸ ἐκείνων ἐπιδόει, τὰ χινοῦς τῶν αἰ-
σχυρῶν νόμοις πρὸς ὁμοεσίοις, ὅθεν μετ' ὅθεν ἀσέβεια

καὶ παρὰ τὴν ἀπειλήσαν. ὃ γὰρ οὕτως
 αὐτοὶ χρεώσας ἡμέας καὶ πικροὺς, οἳ πινὺς παρ-
 τισιν μὲν καὶ χρεώσας λαβόντες αὐτοὺς ἀθώως
 ἀφῆκαν· τότε δὲ τὸ ἐκείνων ἐλδοθεῖαι καὶ ὁ-
 τηρία ἐφύλαττον, πηλίκης ὀργῆς ὅστιν ἄξιον;
 τί δ' αὖ παθόντες οὕτω δίκην δόξαν ἀμύ-
 ζουσαι δεδοκίμαι; τυχὸν ἴσως εἴποι τις αὖ-
 παρὰ τὴν μὲν τέκνων καὶ γυναικῶν, ἐπὶ κα-
 τεπολεμήσας. ἀλλὰ τὸτό γε καὶ τοῖς μηδὲν
 ἀσέβεις ὅπτελεσάντων, καὶ τοὺς ἔργον πολέμου
 νόμοις ὑποκείμεναι παρῶν. οὐχ οὐδ' ὁλοκαυ-
 τήσας πρὸς καὶ μείζονος τυχεῖν ἥσαι ἄξιον ἡ-
 μείας. ὥς· εἴθε ἔπαυον αὖ Φύλαρχος Φη-
 σὺν, οἷα ἔλεον εἰς τὸ σωεξακολουθεῖν αὐ-
 τοῖς παρὰ τὴν ἑλληνικὴν ἔπαιον δὲ καὶ συλκα-
 θῆναι μάλλον τοῖς παρὰ τὴν καὶ μετὰ πορβο-
 μένοις τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν. ἀλλ' ὅμως ὁδο-
 τὸς παρὰ τὴν σωεξακολουθεῖν Μαντι-
 νεῦσι καὶ τὴν παρὰ τὴν διαρ-
 παλῶν τοὺς βίους, καὶ παρὰ τὴν τοὺς ἐ-
 λδοθεῖν· ὁ συλκαθῆναι αὐτῆς τὴν παρὰ τὴν
 χρεῖν, ἢ μόνον ψῦδες ἡμεῖς ὅλοι· ἀλλὰ
 καὶ ὁ ψῦδες ἀπίθανον· καὶ ὅτι τὴν παρὰ
 βολὴν τῆς ἀγροίας, ὁδοτὸς παρὰ τὴν ἡ-
 διωμένη σωεπιστήσας· πῶς οἱ αὐτοὶ καὶ τοῖς αὐ-
 τοῖς χρεῖν κυριώταται Τεγεατῶν κατὰ
 χρεῖν, ὁδοτὸς ὁμοίων ἔπαρξας. καὶ τοῖς γε
 εἰ μὲν ἢ τὴν παρὰ τὴν ὁμοίαν ἡμεῖς αἴτια, καὶ
 τοῖς εἰς ἢ πεποιθῆναι ταῦτα τοῖς ὑπὸ τὴν
 αὐτὸν ὑποπεπρωμένοι χρεῖν. εἰ δὲ παρὰ τὴν
 τοῖς γέρονε Μαντινέας ἢ ὁλοκαυτῆς, παρὰ τὴν
 καὶ τὴν αἴτια τῆς ὀργῆς, αἰάγκη ἀφῆ-
 ρουσιν γέρονε παρὰ τὴν τοῖς. Πάλιν Αει-
 σόμαχον τὸν Ἀργεῖον Φησὺν, αἰδρα τῆς ἐ-
 πιφάνεσθαι οἰκίας ὑπὸ τὴν καὶ πε-
 τυραγνῆται μὲν Ἀργεῖων, πεφυκῆται δὲ
 ἐκ τυραγνῆται, ὑποχρεῖται Ἀντιγόνη καὶ
 τοῖς Ἀχαιοῖς ἡρόδοτος, εἰς Κενχρεῖας ἀ-
 παρῆται, καὶ ἐρεβλούμενοι ἀποθανεῖν·
 ἀδικήματα καὶ δεινότης παθόντα πρῶτον
 ἀνδραγαθῶν. τῶν δὲ καὶ παρὰ τὴν τὴν
 παρὰ τὴν ὁ συλκαθῆναι ὁ καὶ αὐτὸν ἰδίωμα,
 φωνὰς πινὰς πλάττει ἀφῆ τῆς νυκτὸς αὐ-
 τῶν ἐρεβλούμενοι, παρὰ τὴν τοῖς συ-
 νελθὺς καὶ τοῖς· ὡς τοὺς μὲν ἐκ πλητ-
 τόμενοις τὴν ἀσέβειαν, τοὺς δὲ ἀπὸ τῶν

A nefas ultro patrarunt. qua namque ira
 digni sunt, qui suis ipsi manibus oc-
 cidere & supplicia de iis exegere, qui
 paullo ante occupata per vim vrbe,
 impunitatem illis concesserant: & li-
 bertatem salutemque ipsorum tunc
 custodiebant: aut quid pati istos oport-
 uit, ut noxiæ per poena cēseri iure pos-
 set? dicat fortasse aliquis: ut cū liberis
 & vxorib. venundarentur, postquam
 fuere capti: At hoc iure belli etiam
 illos manet, qui nullum nefas admisc-
 runt. digni igitur isti fuerunt, in quos
 B omnes grauiore aliquo supplicio a-
 nimaduertetur. Itaque si ea solum
 passi sunt, quæ narrat Phylarchus, par-
 erat ut Græci non quidem commisc-
 ratione aliqua istorum tangerentur:
 sed potius ut eorum factum proba-
 rent ac laudarent, qui facinus tam
 impium inultum non fuissent. Et ta-
 men, cum in ea calamitate grauius
 nihil Mantinensibus acciderit, quàm
 ut fortunæ illorum diriperentur, &
 libera capita hastæ subicerentur; e-
 gregius hic scriptor quo rei miracu-
 lum adaugeret, non solum mera men-
 C dacia concinnauit: sed etiam eiusmodi
 mendacia, quæ omni probabilitate
 carerent: tantaq; fuit hominis ignorā-
 tia, ut ne ad illud quidē quod proximū
 erat, aduertere animum potuerit: quo-
 modo iidem Achæi tempore eodem,
 capta per vim Tegeatarum vrbe, nihil
 simile in eos cōsuluerint. Atqui si eius
 rei vera causa crudelitas Achæorum
 extitisset, quis dubitet etiam istis ea-
 dem fuisse euentura, quæ Mantinen-
 sibus circa tempus idem captis? nunc
 D cum in solos Mantinenses grauius sit
 factum; manifestum est, oportuisse
 ut insignem aliqua iræ causam i de-
 dissent. Præterea scribit idem, Aristo-
 machum Argium, nobilissimo gene-
 re prognatum, qui tyrannus quidem
 Argiuorum fuerit; sed tyrannis ortus
 maioribus: vbi in potestatem Antigo-
 ni & Achæorum venisset, Cenchreas
 abductum adeo cruciabiliter neca-
 tum fuisse, ut par iniquitas aut crude-
 litas in nemine vnquam mortalium
 fuerit admissa. deinde etiam heic mo-
 E re vsus suo, voces fingit, quas per no-
 ctē in ipsis tormentis ab eo editas vi-
 cini audiuerint: quorum alios ait, ad
 facinus tam impium stupentes, alios
 quia

quia non crederent; multos quod rem indigne ferrent, ad illam domum accurrisse. sed tragicam pompam missam faciamus. satis enim ea de re superius. Ego vero Aristomachum vel si nulla re alia Achæos unquam læsisset; tamē propter vitæ institutum & scelera in patriam, quamvis magno supplicio dignum censeo. At enimvero hic scriptor, amplificandæ gloriæ illius gratia, & ut maiorem lectoribus indignationem exprimeret propter illa quæ ei acciderunt, non ipsum tantum ait fuisse tyrannum: sed etiam tyrannis maioribus ortum. quæ criminatio maior aut grauior ne fingi quidem facile possit. Nam ipsum Tyranni nomen summæ impietatis significationem coniunctam habet; iniurias sceleraque omnia complectens, quæ inter homines solent versari. Aristomachus vero etiam si, ut hic ait, grauissimas dedisset pœnas: tamen vel vno illo die meritas non satis luisset; quo die, quum Aratus urbem clam esset ingressus, Achæorum manu comitatus, & pro Argiuorum libertate magno certamine suscepto, ingentia pericula adiisset; mox vero nemine intrus coniuratorum ob tyranni metum se mouente, expulsus fuisset; Aristomachus prætextum hunc atque occasionem ad sæuiendum nactus, quod conscij fuerant nonnulli ingressus Achiuorū, octuaginta primores ciuitatis, eosque infantes, tortos, in oculis suorum necessariorum iugulauit. Taceo quæ tum ipse, tum eius maiores per totam vitam impiè patrauere. longa enim oratio sit. Quamobrem non illud videri indignum debet, si simile quid eorum quæ fecerat, illi tandem contingit: verum illud futurū fuisse indignius existimare debemus; si nihil eiusmodi expertus, diem supremum clausisset. neque Antigoni aut Arati crudelitati adscribi par est, si capti iure belli, cum cruciatu sustulerunt: quem si quis in ipsa pace cruciabiliter occidisset, omnibus sanæ mentis auctore cædis fuerat laudaturi, & præmiis affecturi. Quum autem præter iam dicta, etiam Achæis datam fidē violasset, quid eum pati æquū fuit? nā Aristomachus non multo ante, Demetrii morte in summas redactus angustias; deposita tyrannide, securitatem apud Achæos inuenerat,

A τας, τὸς δ' ἀγνοῦντες ὅτι τοῖς Ἀχαιοῖς
προσέχοντες πρὸς τὴν οἰκίαν φησί. Περὶ μὲν
οὖν τῆς βιαιότητος περὶ τῆς, πρὸς αὐτὸν δειδή-
λῳ γὰρ ὄρεται. ἐγὼ δ' Αἰσώμαχος, εἰ καὶ
μηδὲν εἰς τοὺς Ἀχαιούς ἐτερον ἤμῃς, καὶ
καὶ τὸ βίον προαίρων, καὶ τὸ εἰς πατρίδα
ᾧδανομίας, τὸ μοῖρας ἄξιον κρίνω ὑμῶν.
καὶ τὸ οὐκ ἐπὶ βιαιότητι βυλόμενος αὖτις αὐτῶν
τὸ δόξαν, καὶ ᾧδανόσας τὴν ἀκρόντας εἰς τὸ
μᾶλλον αὐτῶν συναγνοῦντες ἐφ' οἷς ἔπαθεν, ὅ
μῶτοι αὐτῶν φησὶ γινόμεναι τύραννον, ἀλλὰ καὶ ἐκ
B τυραννῶν πεφυκέναι. ταύτης ὅ μιν κατηγ-
ρίαι ἢ πικροτέραι, καὶ αὐτῶν εἰπὴν ῥαδίως δύναται
ἔδειξαι. αὐτὸς γὰρ τὸν οὐνομα πεισθέντ' ἢ ἀσθενέτην
ἐμφασιν, καὶ πᾶσας πεισθέντ' αὐτῶν αἰδέσ-
ποις ἀδικίας καὶ ᾧδανομίας. Αἰσώμαχος δ'
εἰ τας διποτάτας ὑπέμεινε ὑμῶν, ὡς ἔφ'
φησιν, ὅμως ἔχ' ἰσχυρὸν ἔδωκε δίκη μοῖς ἢ
μείρας, ἐν ᾗ πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν Α-
ράτου μὲν τὸ Ἀχαιῶν, καὶ μεγάλους ἀγῶνας
καὶ κινδύνους ὑπομείναντος ὑπὲρ τῆς Αρ-
C γείων ἐλευθερίας, τίως δὲ ἐκπαιδὸς ἀφ' οὗ
τὸ μηδὲν συλκινθῆναι τὸ ἔσθαι αὐτῶν πα-
ξαλμῶν, ὅτι τὸ ἀπὸ τῆς τυραννὸς φόβοι Α-
εισώμαχος ἀφορμὴ ταύτῃ καὶ προσφάσι χρη-
σάμενος, ὡς ἔκων συνειδόντων τὰ πρὸς τὴν
εἰσοδὸν τῶν Ἀχαιῶν, ὁ γδοήκοντα τοῖς πρὸς
τοῖς τῶν πολιτῶν, ὅσων ἀδικήσαντας, πρε-
βλώσας ἐναντίον τῶν αἰσχυρῶν ἀπέσφα-
ξε. παρὲν τὰ πρὸς ὅλον τὸν βίον αὐτῶν καὶ
τὸ προσγινόμενα ἀσθενήματα. μακρὸν γὰρ. δὲ
τὸς εἰς πᾶσι τὸ ὁμοίων πεισθέντ' αὐτῶν, δεινὸν ἢ
D γιγνέον. πολὺ δὲ δεινότερον, εἰ μηδεὶς τῶν
τῶν πῦρ λαβὼν, ἀθάλας ἀπέθανεν. οὐδ'
Ανδρόνικος προσπαθόντων, καὶ Αράτου ᾧδανο-
μίας, ὅτι λαβόντες καὶ πόλεμον ὑποχείριον
τύραννοι, πρεβλώσαντες ἀπέκτειναν ὅν γε καὶ
αὐτὴν τὴν εἰρήνην τοῖς αἰελοῦσι καὶ πᾶσι
ἑμῶν, ἔπαινος καὶ τιμὴ συνεξήλασεν πα-
ρα τοῖς ὀρθῶς λογισμένοις. ὅτε δὲ χωρὶς τῶν
προσγινόμενων καὶ τοὺς Ἀχαιούς πρὸς αὐτὸν
δῆσι, τί παρὲν ἔω ἄξιος; ἐκεῖνος γὰρ ἀπέθε-
το μὲν τὴν τυραννίδα χρόνους οὐ πολλοῖς πρὸς
E τερον ὑπὸ τὴν χερσὶν συλκινόμενος ὅτι τὸν
Δημήτριον θάνατον. ἀνελπίτως ὅ τ' ἀσθενείας
ἔτυχε πεισθέντ' αὐτῶν τῆς Ἀχαιῶν

παρόντος καὶ καλοκαγαθίας οἱ ὕμνοι μόνον αὐτὸν τῶν ἐκ τῆς τυραννίδος ἀποβημάτων ἀξίμιον ἐποίησαν· ἀλλὰ καὶ παρολαβόντες εἰς τὴν πολυτείαν, τὴν μεγίστην ἡμῶν ἀφείκοντο, ἡγεμόνα καὶ στρατηγὸν καταστήσαντες σφῶν αὐτῶν. ὁ δὲ ὀπίσθιος τοῦ τῆς παρολαβῆς φιλοφροσύνῃ παρὰ πόδας, ἐπὶ μικρὸν ὀπίσθιος ἔχων ἐλπίδας ὑπὸ τῆς μάλλοις ἐκ Κλεομένης τῆς τε πατείδας, καὶ τὴν ἐαυτοῦ παρολαβῆς ἀποσπασίας ἀπὸ τῆς Αἰχμῆς ἐν ταῖς αἰσθητοτάταις καὶ παρολαβῆς ταῖς ἐχθροῖς. ὃν ὑποχίρειον ἡγεμόνων, οἷον ἐκ Κεχρεῶν ἔδωκε τὴν ὑπὸ τῆς σφραγίδος ἀποσπασίας, ὡς Φύλαρχος φησὶ· ἀφαιρῶν δὲ εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ μὴ ἡμῶν παρολαβῆς ἀφαιρῶν, οὕτως ἐκλυπῶν τὸ ζῆν. ἀλλ' ὅμως τοιοῦτος ὢν, οὐδὲν ἔτυχε δεινῶν, πλὴν τῆς κατὰ τοὺς νόμους, ἀφ' αὐτῶν ὅτι ταῖς Κεχρεῶν παρολαβῆς. Χωρὶς δὲ τούτων καὶ μὴ Μαντινέων ἡμῶν συμφορῶν μὲν αὐξήσεως καὶ ἀφαιρῶν ἐξηγήσατο· δεινότητι καὶ τῆς συγγραφῆς ὑπολαβῆς τὰς παρολαβῆς τῆς παρολαβῆς ἐπισημαίνεσθαι. τῆς δὲ Μεγαλοπολιτῶν ἡγεμονίας, ἢ παρὰ τοὺς αὐτοὺς ἐχρήσαντο καὶ τοῦ, οὐδὲ κατὰ πόσιν ἐποίησαν μνήμην. ὡς περὶ τῆς ἀμφοτέρων ἀφαιρῶν τῆς παρολαβῆς, οἰκιστοῖσι ὑπολαβῆς τῆς ἰσορίας, τῆς τε κατὰ καὶ δίκαια τῆς ἔργων ἐπισημαίνεσθαι· ἢ τὰς ἐπισημαίνεσθαι τοῖς ὑπολαβῆς ἡγεμονίας ἡγεμονίας ὑπολαβῆς τῆς παρολαβῆς καὶ τῆς παρολαβῆς ἐργῶν, ἢ παρὰ ὑπὸ τῆς παρολαβῆς καὶ φιλίας τῶν παρολαβῆς. ὁ δὲ πῶς μὴ ἔλαβε Κλεομένης τὴν πόλιν, καὶ πῶς ἀφαιρῶν ἀφαιρῶν, ἐξαπείχετο παρολαβῆς παρὰ τοὺς Μεγαλοπολίτας εἰς τὴν Μαντινέων γραμματοφύρου, ἀφαιρῶν αὐτοὺς ἀφαιρῶν καὶ μνήμην τῆς ἐαυτῶν πατείδας καὶ τῆς παρολαβῆς. Ταῦτα μὲν ἡμῶν ἐδήλωσε, βουλόμενος ὑπολαβῆς τὴν Κλεομένης μεγαλοψυχίαν καὶ μετριοσύνην παρὰ τοὺς πολέμους· ἐπὶ δὲ πῶς οἱ Μεγαλοπολίται τῆς ἐπισημαίνεσθαι, οἷον ἐάσαντες εἰς τέλος ἀφαιρῶν μνήμην· μικροῦ δὲ κατὰ ἀφαιρῶν τοὺς γραμματοφύρους, ὡς τούτου διεσάφησι.

A benignitate singulari atque humanitate ab iis exceptus: adeo ut non solum praeclatorum omnium scelerum quae in tyrannide admiserat, gratiam illi facerent: sed Remp. etiam suam cum illo participarent, & copiarum suarum ducatu ei delato, in summo honore haberent. At ille tantae humanitatis mox oblitus, simul ac in Cleomene aliquanto melior spes rebus suis affulsit; & patriam & consilia sua ab Achaeis necessario illorum tempore, separavit, atque hostibus eorum adiunxit. Hunc, postquam fuit captus, oportebat, non ut auctor est Phylarchus, silentio noctis cruciatum Cenchreis mori: sed per Peloponnesum totam circumductum, & exempli causa per omnium ora traductum, inter tormenta vitam finire. Et tamen homo tam scelestus, nihil gravius est passus; quam ut in profundum mare deiceretur propter nonnulla quae Cenchreis fecerat. Ad haec, Phylarchus Mantinensium quidem calamitatem cum exaggeratione & affectu nobis commemorat: ratus nimirum ad officium historici pertinere, ut iniqua hominum facta adnotet: at generosi illius Megalopolitanorum facinoris, quod circa eadem tempora ediderunt, ne minimam quidem mentionem facit: seu magis ad rem faceret, in scribenda historia hominum delicta recensere, quam praeclara facta observare: aut quasi ad emendationem hominum egregia facinora & laude digna minus conferrent, quam improbae & vituperandae actiones. Quo igitur pacto urbem Cleomenes ceperit, quomodo integram servauerit, dum ad Megalopolitanos Messaniam tabellarios extemplo mittit; rogans, ut patria absque ullo damno recepta, consentire secum vellent, & consilia miscere: haec quidem Phylarchus narravit, studio commendandi magnanimitatem Cleomenis & moderationem erga hostes: item quomodo Megalopolitani inchoatam epistolae lectionem perducere ad finem non siverint; tabellarios quinetiam lapidibus prope obruerint: haec quoque non praetermisit, rem hactenus persecutus:

quod vero consequens erat, & historiae proprium, id praetermisit: ut memorabilem constantiam, generosamque mentis propositum, debito testimonio ac laude merita afficeret. poterat enim profecto. Nam si viros bonos censemus esse illos, qui pro amicis & sociis dicere vel etiam sentire aliquid fortiter sustinuerint: iis vero qui vastationem agrorum & obsidionem ex simili causa tolerauerint, non solum laudem tribuimus, verum etiam maxima praemia cum gratiarum actione rependimus: quid tandem de Megalopolitanis existimare oportet? annon viros optimos & grauissimos fuisse? qui primò agros suos à Cleomene peruri, æquo animo tulerunt: deinde vniuersa patria penitus exciderunt, partis Achæorum studio: postremo, quum praeter omnium spem & expectationem facta esset potestas illius recuperandæ: agris suis, sepulcris, sacris, patria, fortune, atque ut vno verbo dicam, charissimis rebus omnibus priuari praepararent, quàm ut datam sociis fidem proderent. quo facinore, potuissent aliquando, aut potè vnquam poterit, aliud edi pulchrius? vbi potius quàm heic scriptor historiae attentionem excitet? aut quo potius exemplo horretur ad fidem seruandam, & societatem incundam cum iustis & firmis Rebus publicis? quæ tamen praetermisit omnia Phylarchus; ad pulcherrima quæque facta, & scriptoris rerum stilo digna, ut equidem arbitror, cæcutiens. Qui etiam in sequentibus scriptum reliquit, è præda urbis Megalopoleos sex talentorum millia ad Lacedæmonios rediisse: quorum duo millia ex consuetudine veteri, Cleomeni cesserint. Heic vero quis non admiretur imperitiam & ignorantiam communis omnium sensus super Græcarum ciuitatum opibus ac diuitiis? in quo tamen præcipua scriptoris historiarum cura esse debet. Nam equidem è contrario, non dicam illis temporibus, cum & per Macedoniarum Reges, & multo magis per continua bella ciuilia funditus attritæ Peloponnesiorum opes erant: sed nostris hisce temporibus, quando in summa omnes cōcordia viuētes beatitatē maximā consecuti videntur: tamen ex

A ὁ δὲ ἀχάλευθον καὶ ὁ τῆς ἰστέρας ἰδὼν ἀφῆλε τ' ἔπαινον, καὶ τὴν ἐπ' ἀγαθῷ μνήμῳ τῆς ἀξιολόγων παραρρέσεων. κατέει γ' ἐμποδὼν δοῶν ἡμῶν. εἰ γὰρ τοὺς λόγους καὶ δόγματι μόνον ὑπομείναντες ὑπὸ φίλων καὶ συμμαχῶν, αἰδράς ἀγαθοὺς νομίζομεν. τοῖς δὲ καὶ χόρας κατεφθόρην καὶ πολιορκίᾳ αἰαδεζαμένοις, οὐ μόνον ἔπαινον, ἀλλὰ καὶ χάριτας καὶ δωρεάς τὰς μεγίστας ἀποτίνομεν. πῶς γὰρ καὶ τῶν Μεγαλοπολιτῶν ἔχον ἀγάληψιν; ἀρ' οὐχὶ τὴν σπουδᾷ καὶ βελτίστῳ; οἱ περὶ τοὺς μὲν τὴν χόραν Κλεομένης περὶ τοὺς μὲν δὲ ταῦτα πάλιν ὀλοχέρως ἐπὶ τῇ πατρίδι ἀφ' ἧς τὴν πόλιν τοὺς Αἰγαιοὺς αἴρουν. ὁ δὲ τελευτῶν δοθείσης αὐτοῖς ἀελπίστος καὶ περὶ ἀδύνατον ἔξοις ἀδελφῶν ταῦτά τινι ἀπολαβῇ, περὶ λαοὺς ἐρεῖσθαι χόρας, παύων, ἱερῶν, πατρίδος, τῆς ὑπαρχόντων, ἀπομύτων Συλλήδων τῆς ἐν ἀνδράποισι αἰαγχοτάτων, χάριν τῷ μὴ περὶ δουλοῦν τὴν πόλιν τοῖς Συμμαχοῖς πῖστιν. οὐ γὰρ καλλίον ἔργον γένοιτο, ἢ ἡμίονο; ἐπεὶ τί δὲ αὐτὸν μᾶλλον συλῆσθαι ἐπιτήσται τοὺς ἀχούοντας; ἀφ' ἧς πῶς δ' ἔργον μᾶλλον αὐτὸν παρρησῆσαι πόλιν φυλακῇ πῖστιν καὶ πόλιν ἀνδραγαθῶν καὶ βεβαίῳ κοινωνίᾳ; ὡς οὐδὲ μὴ ἐποίησται μνήμῳ Φύλαρχος, τυφλώσαν, ὡς γὰρ ἐμοὶ δοκεῖ, περὶ τὰ καλλίστα καὶ μάλιστα συλῆσθαι καὶ ἀνδραγαθῶν. Οὐ μὲν δὲ ταῖς ἐξῆς φησὶν, ἀπὸ τῆς ἐκ τῆς Μεγάλης πόλεως λαφύρων, ἐξαχιχίλια τέλει ταῖς Λακεδαιμονίαις πεσύν, ὡς τὰ διχίλια Κλεομένης δοῦναι καὶ τὴν ἐθισμῶν. ἐν τούτοις περὶ τοὺς μὲν τίς ἐκ αὐτῶν μακάριε τὴν ἀπειρίαν καὶ τὴν ἀγνοίαν τῆς κοινῆς ἐνοίας, ὑπὸ τῆς τῶν Ἑλλήνων παραρρέσεων χορηγίας καὶ διενάμειας; ἡμῶν μάλιστα δὲ περὶ τοὺς ἰστοριογράφους ὑπαρχόν. ἐγὼ γὰρ εἰ λέγω καὶ ἐκείνοις τοῖς χρόνοις, ἐν οἷς ὑπὸ τε τῆς Μακεδονίας βασιλέων, ἐπὶ ᾧ μᾶλλον ὑπὸ τῆς συνεχίας τῆς πόλεως ἀλλήλους πολέμοι, ἀρδῶν κατεφθάρη τὰ Πελοποννησίων. ἀλλ' ἐν τοῖς καὶ ἡμᾶς καί τοις, ἐν οἷς πρότερος ἐν τῇ ταῦτ' ἐλέγετο, μεγίστην καρποῦν δέχονται εὐδαιμονία: οὐ μὲν ἐκ

Πελοποννήσου πάσης, ὅς αὐτῶν τ' ὑπὲρ πλὴν
 ροεῖς θομῇ, οὐχ οἷς τε σωμαστικῶν ποσὶν
 πλῆθος χρημάτων. καὶ δὲ τὸν τὸν νῦν οὐκ
 εἰκῇ, λόγῳ δὲ ἔτι μᾶλλον ἀποφαρόμεθα, δὴ-
 λον ἐκ τούτων. τίς γὰρ ὑπὲρ Ἀθηναιῶν
 οὐχ ἰσόρηκε, δὲ τὸν καὶ οὐκ ἔχεις μετὰ Θη-
 βαίων εἰς τὸν πόλεμον τοῖς Λακεδαιμονίοις ἀν-
 τίστατον πόλεμον, καὶ μὲν οὖν μὴ ἐξέπεμπον
 στρατιώτας, ἑκατὸν δὲ ἐπλήρωσαν τετρακ-
 ῶν τότε κρίναντες ἀπὸ τῆς ἀξίας ποιέσθαι
 τὰς εἰς τὸν πόλεμον εἰσφορὰς, ἐπιμύσαντο τὴν
 τε γὰρ καὶ τὴν Ἀθηναίων ἀπάσαι, καὶ τὰς
 οἰκίας, ὁμοίως δὲ καὶ τὴν λοιπὴν οὐσίαν. ἀλλ'
 ὅμως δὲ συμπῶν ἡμῶν τῆς ἀξίας ἐπέλι-
 πε τῶν ἑξακισχίλιων, δι' αὐτοῖς καὶ πεντή-
 χοντα ταλάντοις. ὅς ὦν οὐκ ἀποκίχας αὐτῶν
 εἶναι τὸν πελοποννησίων δὲ τὸν ῥῆθ' ὑπὲρ
 ἐμοῦ. καὶ δὲ ἐκείνοις τοῖς χρόνοις ὅς αὐ-
 τῆς τῆς Μεγάλης πόλεως ὑπερβολικῶς ἀ-
 ποφαρόμενος, οὐκ αὖτε εἰπεῖν πολήσας,
 πλείω γινέσθαι τετρακισχίλιων. ἐπεὶ δὲ τὸ
 μολογνύμενον ὅτι, δὲ τὸν καὶ τῶν ἐλευθέρων
 καὶ τῶν δουλικῶν θομῶν τὰ πλείστα συ-
 νέβη δι' αὐτοῦ εἰς τὴν Μεσσηνίαν. μέγιστον
 δὲ τὸν πελοποννησίων τεκμήριον· οὐδὲν γὰρ
 οἷς δὲ τὸν τῶν Ἀρκάδων Μαυινεῖς, οὐ-
 τε καὶ τὴν διώκων, οὐτε καὶ τὴν πελοπον-
 νησίων, ὡς αὐτοῖς ἔειπεν, ἐκ πολιορκίας δὲ
 καὶ ὑπερβολικῶς ἀλόντες, ὥς μὴ δι' αὐτοῦ
 μὴδὲ μὴτε δι' αὐτοῦ κλαπῆναι ῥαδίως
 μὴδὲν ὅμως δὲ τὸν λαφύρον ἐποίησαν με-
 τὰ τῶν θομῶν καὶ τὰς αὐτοῖς χρόνους, τὰ-
 λακτα βραχέστα. τὸ δὲ συνέβη τὸν τίς ἐκ
 αὐτῶν μᾶλλον θαυμάσει; τῶν γὰρ ἀποφα-
 ρόμενος λέγει· περὶ τῆς ὑπερβολικῆς δέκα
 ἡμέραις μάλιστα τὸν ὑπὲρ Πτολεμαίου πρεσ-
 βυτήν ἐλθόν, ἀγγέλλοντα πρὸς τὸν Κλεο-
 μένῳ, δὲ τὸν Πτολεμαῖος δὲ μὴ χορηγῶν ἀ-
 πολέει, ἀφ' αὐτοῦ δὲ ὑπερβολικῶς πρὸς
 τοῖς Ἀθηναίοις. τοῖς δὲ ἀκούσαντα φασὶ κρίναι,
 διότι δὲ τὴν παρὶς ἐκκυβεύειν τοῖς ὅλοις,
 περὶ τὸ σπυριεῖν τὰ πρὸς ἀπὸ τῶν τὰς
 διωκόντων· ἀλλ' ὅμως δὲ μὴδὲ μὴτε ὑπερβολικῶς
 τοῖς ἰδίαις πρὸς ἡμᾶς ἐλπίδα τὴν διωκόντων
 μαθοδοτεῖν. ἀλλ' ἔτι ὑπερβολικῶς ἐκχε-
 ρῆς ἐκ τῶν ταλάντων καὶ τοῖς αὐτοῖς χρόνοις,

A Peloponnesi totius uniuersis dunta-
 xat supellectilibus, deductis corpo-
 ribus, tantam pecuniae summam ne-
 go posse confici. Quod autem non
 temere sed cum ratione hoc affir-
 mus, hinc potest cognosci. Nam quis
 legit historias, quin sciat, Athenien-
 ses quo tempore vnâ cum Thebanis
 bellum aduersus Lacedæmonios sus-
 cipiebant, & militum decem millia,
 armabant, triremes centum instrue-
 bant; postquam decreuissent ex cen-
 su pecuniam ad bellum conferre; & a-
 grorum suorum, uniuersæ Atticæ, do-
 morum quoque & omnium pariter
 fortunarum æstimationem iniisse; &
 tamen census totius summam ad sex
 millia talentorum non peruenisse, de-
 ficientibus ducētis quinquaginta; vn-
 de liquet per esse verisimile quod de
 Peloponnesiis modo dicebamus. Sa-
 ne temporibus illis è Megalopoli am-
 plius quam trecentorum talentum
 summam fuisse redactam; nemo qui
 plurimum dixerit etiam supra veri fi-
 dem, affirmare tamen ausit. nam illud
 in confesso est, & liberos & seruos
 quàm plurimos Messenam fuga eua-
 sisse. Facit ei quod diximus certam
 fidem etiam illud: Mantinenses ne-
 que numero ciuium, neque opibus
 vlli populorum Arcadiæ erant se-
 cundi, quod etiam hic fatetur. hi ob-
 sidione capti, cum deditiōnem fecis-
 sent, ita vt neque effugere quisquam
 illorum, nec subripi res vlla facile pos-
 set: opimiorem hosti prædam non at-
 tulere, corporib. etiam venditis, quàm
 talentorum ter centum. Quis vero nõ
 magis adhuc miretur quod idem scri-
 ptor istis subiicit; nam eodem loco ait:
 decem diebus ante quam pugna pu-
 gnaretur, legatum à Ptolemæo mis-
 sum venisse, qui nuntiaret; pecuniam
 quidem nolle amplius Ptolemæum
 suppeditare: sed ad pacem cum Anti-
 gono faciendam hortari: quod vbi ac-
 cepisset Cleomenes, constituisse cum,
 fortunam summæ rerum sibi quàm
 primum esse tentandam, prius quàm
 de accepto nuntio aliquid resciret ex-
 exercitus: quoniam quidem spem nul-
 lam ipse haberet, ex propriis opibus
 militi stipendia posse se soluere. Atqui
 si circa tempus idem sex millia ta-
 lentorum in ætarium condiderat,

vel Ptolemaeum ipsum opibus su-
perare poterat. Nam ad Antigo-
num quidem quod attinet, si vel tre-
centa solummodo talenta receperat
Cleomenes, facile illi fuit, sine ullo
periculo bellum trahere. At dicere,
omnes Cleomeni spes suas in Ptole-
maeo & eius liberalitate fuisse positas,
simulque affirmare, tanta pecunia illo
ipso tempore Cleomenem esse poti-
tum, annon summæ dementiæ atque
incogitantæ argumentum est? Simi-
lia his multa præclarus hic scriptor,
tum in istorum temporum rebus, tum
in vniuersa historia retulit: de quibus
pro instituto nostro hæcenus dicta
sufficiant. Capta Megalopoli Anti-
gono in vrbe Argiuorum hibernante,
Cleomenes incunte statim vere con-
trahit copias, suosque hortatus prout
res admonebat, educit, & in fines Ar-
giuorum impressionem facit: consilio
vltus, vt quidem vulgus arbitrabatur,
temerario atque audaci, propter dif-
ficiles aditus & loca munita: vt pru-
dentioribus videbatur, tuto iuxta &
callido. Quippe non ignorans suas ab
Antigono copias dimissas, illud pri-
mum certo sciebat, sine ullo periculo
inuationem illam fore: deinde, vbi ad
muros vsque vastari regio cepisset,
Argiuos id cernentes, iniquo rem ani-
mo laturos, atque omnino de Anti-
gono grauitè questuros: qui si popu-
li conuitia ferre non sustinens, co-
pias educeret, & cum ea quam habe-
bat manu acie dimicaret: non dubi-
tabat Antigonus, quantum provide-
ri ratione posset, paratam sibi victo-
riam fore: sin manens in suscepta
sententia, nihil se commoueret; tum
vero tantum se hostibus terrorem
inieciurum, tantisque suis factu-
rum spiritus, vt domum tuto reuer-
ti queat. atque ita euenit. Nam
dum vastantur agri, plebs in circu-
lis Antigono obtrectare: ille con-
tra, imperatorio ac plane regio a-
nimo, nihil antiquius habens quàm
vt omnium quæ faceret ratio sibi
constaret, quiescere. ita Cleome-
nes, sicut ab initio proposuerat,
agrum populatus, hoste perter-
refacto, animis suorum aduersus
imminens periculum confirmatis,

A ἡ Γ' πολέμῳ αὐτὸν ἠδυνάτω τῆς χορηγίας
ὑποφέρειν. πρὸς δὲ τὸν Αντίγονον εἰ καὶ μό-
νοι τριακοντίων ὑποήρχοντο, καὶ λίαν ἰκα-
νὸς ἦν, ἀσφαλῶς ὑπομένειν τείβειν τὸν
πόλεμον. ὃ δ' ἄμα μὲν πᾶσας ἀπιφαίνεν
τὰς Κλεομένους τὰς ἐλπίδας ἐν Γ' πολέμῳ
διὰ τῆς χορηγίας, ἄμα δ' ποσὶντο χρημῶν· αὐ-
τὸ φάναι κύριοι γενέσθαι καὶ τοῖς αὐτοῖς χα-
ρὴς, πῶς ὅτι μεγίστης ἀδοχίας, ἐπὶ δ' ἀσχεψίας
ὅτι σημειῶν; πολλὰ δ' καὶ ἕτερα τὰ συγγραφεῖς
ποιεῖν καὶ καὶ τοῖς ὑποκειμένοις χαρὴς, καὶ πρὸς
B ὅλῳ τὸν πολεμικὴν κατατίνα. πρὸς
ὧν ἀρχὴν ὑπολαμβάνω καὶ τὸ δὲ ἀρχῆς
πρὸς τὸν καὶ τὰ νῦν εἰρημένα. Μετὰ δ' τὸν με-
γάλους πόλεως δῶσαν, Αντίγονος πολεμικῶς
ζῶντος ἐν τῇ τῇ Ἀργείων πόλει, συναγαγὼν
Κλεομένους ἄμα ὅτι ἐαρινὴν ὥραν εἰσελά-
τὴς ἐραλῶντο, καὶ πολεμικῶς τὰ πρὸς ποτα-
μὸν τοῖς τοῖς, ἐξαγαγὼν τὸν ἐραλῶν, ἐπέβητεν
τὸν τῇ Ἀργείων χώραν. ὡς μὲν τοῖς πολλοῖς
ἐδόκει πολεμικῶς καὶ πολυμερὲς διὰ τὸ ὅχι-
C ἐρῆναι τῇ καὶ τὰς εἰσόδους ὅτι· ὡς δ' τοῖς
ὀρθῶς λογισμένοις, ἀσφαλῶς καὶ νομισθῶς.
ὅρα δ' τὸν Αντίγονον ἀφαιρῆσαι τὰς δυνά-
μεις ἥδη (φασί, ὅτι πρὸς μὲν τὴν εἰσόδον
λίαν ἀκινδύνως ποιῆσι). δὲ τὸν ὅτι τῆς
χώρας καθαφαιρῆσαι ἕως τὸν ποταμὸν, αἰάλην
τὴν Ἀργείων θεωρῶντα ὃν νόμον, ἀγαλῶν
καὶ καταμύμενα τὸν Αντίγονον. εἰ μὲν ἐν συμ-
βῶν μὴ δυνάμενον αὐτὸν ὑποφέρειν τὸν ἐπι-
ράπτον τῇ ὀχλῶν, ἐξήγειν, καὶ ἀφαιρῆσαι
νόμον τοῖς πρὸς πρὸς δὲ τὸν ἐκ τῇ καὶ τοῖς
D καὶ αὐτὰ, διὰ τὴν νικῶν ῥαδίως. εἰ δ' ἐμμεί-
νας τοῖς λογισμοῖς, ἐφουράτῃ καὶ πληθύν-
ματος τὴν ὑπὸ τῆς, καὶ τῆς ἰδίας δυνάμεσι
θάρος ἐνεργασάμενος, ἀσφαλῶς ὑπερβα-
ποιοῦν τὴν αἰαλῶν εἰς τὴν οἰκίαν ὃ καὶ
συνέβη γινέσθαι. τῆς γὰρ χώρας δυνάμεως,
οἱ μὲν ὅχιλοι συρφετόμενοι, τὸν Αντίγονον ἐλα-
δόντων· ὃ δὲ καὶ λίαν ἡγεμονικῶς καὶ βασιλι-
κῶς, ὅθεν πρὸς πλείονος ποιούμενος τοῖς καὶ
λόγον πολεμικῶν, ἥγε τὸν ἡσυχίαν. ὃ δ' Κλεο-
μένους καὶ τὸν δὲ ἀρχῆς πρὸς τὸν, καθαφαιρῶν
E μὲν τὸν χώραν, καθαφαιρῶν, ὃ τὴν ὑπε-
ταίαν, εὐταρσίαν δ' πεποιθῶς, καὶ αὐτὸν δυ-
νάμεις πρὸς τὸν ἐπιφερόμενον κίνδυνον,

ἀσφαλῶς εἰς τὴν οἰκίαν ἐπαυλῆ. τὸ δὲ ἦ-
 ρος οὐρανίου, καὶ συνελθόντων τῶν Μακε-
 δόνων καὶ τῶν Ἀχαιῶν ἐκ τῆς χιμασίας, αἰαλα-
 βῶν τὴν στρατὸν Ἀντίγονος, παρεῖχε μὲν τῇ
 συμμάχῳ εἰς τὴν Λακωνικὴν, ἔχον Μακεδ-
 νας μὲν τοὺς εἰς τὴν Φάλαγγα μυρίας, πελτα-
 σταὶς δὲ τετραλίοις, ἵπποις δὲ τετρακισίοις, Ἀ-
 γριῶνας δὲ σὺν πύτταις χιλίοις, καὶ Γαλατίας
 ἄλλοις ποσίοις· μυριοφόροις δὲ τοὺς πελτασταίς,
 πεζῶν μὲν τετραλίοις, ἵπποις δὲ τετρακισίοις.
 Ἀχαιῶν δὲ ὀπιλέκτοις, πεζῶν μὲν τετραλίοις,
 ἵπποις δὲ τετρακισίοις· καὶ Μεγαλοπολίταις χι-
 λίοις, εἰς τὴν Μακεδονικὴν ἔρπον καὶ ἀντιστά-
 ντες, ὧν ἡγεῖτο Κερκίδας Μεγαλοπολίτης· τῶν
 δὲ συμμάχων Βοιωτῶν μὲν πεζῶν διχλίοις,
 ἵπποις δὲ τετρακισίοις· Ἡπειρωτῶν πεζῶν χιλίοις,
 ἵπποις πεντήκοντα· Ἀχαιῶν ἄλλους ποσύ-
 τοις· Ἰλλυριοὶ χιλίοις τετρακισίοις, ἐφ' ὧν Δη-
 μήτριος ὁ Φάριος. ὥς· εἰς πᾶσαν τὴν δυνάμιν,
 πεζῶν μὲν εἰς δυσμενέας ὀκτακισίους, ἵπποις
 δὲ χιλίοις καὶ τετρακισίοις. ὁ δὲ Κλεομένης προ-
 σδεδὼν τὴν ἐφοδὸν, τὰς μὲν ἄλλας τοὺς εἰς τὴν ῥο-
 ρὴν εἰσβολὰς, ἡσφαλιστὰς φυλακὰς καὶ πέ-
 φους, καὶ δεινῶν ἐκκεκλιμένους. αὐτὸς δὲ τὴν
 Σελασίαν καλουμένην μὲν τὴν δυνάμειν ἐ-
 στρατοπέδωσεν, τῆς πόλεως ὑπερῶς αὐτῇ
 στρατὸς εἰς δύο μυριάδας· τοῦ ἡγεμόνος ἐκ-
 τῶν καὶ λόγων, ταύτην ποιήσας τοὺς ὑπε-
 ραίτιους τὴν εἰσβολὴν. ὁ καὶ συνεκέρησεν. δύο δὲ
 λόφον ἐπ' αὐτῆς τὴν εἰσόδον κειμένην, τὴν μὲν
 Εὐδὸν, τὴν δὲ ἑτέραν Ὀλύμπον καλεῖσθαι συμ-
 βολήν. τὴν δὲ ὁδὸν μεταξὺ τούτων τῶν τῶν
 ἑνὸς ποταμίου φερούσης εἰς τὴν Σπάρτην, ὁ
 μὲν Κλεομένης τὴν περὶ τὴν ἑνὸς λόφον συν-
 ἀμφοῦ τάφρον καὶ χάρακα περὶ τὸν ἡγεμόνον,
 ἐπὶ μὲν τῇ Εὐδῇ ἐπέκει τοὺς ὑπερῶς συμμά-
 χους· ἐφ' ὧν ἐπέκει τὴν ἀδελφὴν Εὐκλείδην.
 αὐτὸς δὲ τὴν Ὀλύμπον κατεῖχε μὲν Λακεδαί-
 μονίων καὶ τῶν μυριοφόρων. ἐπὶ τοὺς ὀπιλέκτοις
 πρὸς τὸν ποταμὸν ἐφ' ἑκάτερα τὴν ὁδὸν, τοὺς ἵπ-
 ποὺς μὲν μέγας ὕψος τῶν μυριοφόρων πρὸς τὴν
 Ἀντίγονος τὴν ὑπερῶς, καὶ συνεκέρησεν τὴν
 τῶν ὀπίσθεν ὀχυρότητα, καὶ τὴν Κλεομένην πᾶσι τοῖς
 οἰκίοις μέγας τὴν δυνάμειν ἔτις εὐσέως προ-
 κατειληφότες τὰς ἀντιτάξεις, ὥς τῶν πλησίον
 εἰς τὸν σύμπαν χρόνον τὴν στρατοπέδου τὴν τῇ

A impune domum rediit. Initio æstatis
 Antigonus, postquam & Macedo-
 nes & Achæi ex hibernis reuerſi con-
 uenissent, suas & sociorum copias, in
 Laconicam ducit. In eo exercitu e-
 rant Macedonum, ex quibus consta-
 bat phalanx, decem millia: cetrati,
 ter mille: equites, trecenti: ad hæc
 Agrianes mille, & Galli item mil-
 le. stipendiarij in vniuersum, pedi-
 tum cīs cīs cīs: equites ccc. A-
 chæorum selecti, peditum cīs cīs cīs:
 equites ccc. Megalopolitani, more
 Macedonum armati, m Cercida Me-
 galopolitano duce. Aderant præter-
 ea sociorum auxilia; Bæotorum qui-
 dem pedites bis mille; equites cc.
 Epirotarum, pedites cīs, equites l.
 Acarnanes item pari numero: Illy-
 riorum, mille sexcenti, quorum dux
 erat Demetrius Pharius. vt omnino
 constaret ille exercitus è peditum
 millibus xxviii. equitibus vero cīs.
 cc. Cleomenes hostium impressio-
 nem expectans, reliquos aditus præ-
 fidiis, fossis, concædibus munit. ip-
 se cum exercitu profectus, in quo ad
 viginti millia hominum erant, ad
 Selasiam castra ponit: probabili con-
 iectura adductus, vt illac irruptu-
 rum hostem crederet, neque aliter
 accidit. Duo colles sunt, qui fauces
 illas efficiunt, quorum alteri no-
 men Eux, alteri Olympo. in medio
 fluit Oenüs, propter quem via est
 ad Spartam ducens. ante vtrumque
 collem fossam duxerat Cleomenes,
 vallòque muniuerat: sociorum au-
 xiliis in Eua locatis, ductorem fra-
 trem Euclidam imposuerat. ipse cum
 Lacedæmoniis & mercenariis Olym-
 pum tenebat. in campi planitie ad
 vtramque fluminis ripam equites
 cum parte conducticiorum dispo-
 suerat. Accedit dein Antigonus, &
 munitam loci naturam conspiciens
 obseruat etiam Cleomenem, diui-
 so exercitu, & conueniente cuique
 parti statione assignata, opportuna
 quæque loca scite adeo occupasse,
 vt castrametationis eius vniuersa for-
 ma similis esset peritorum campi-
 doctorum positioni, cum impetum

ποιῶν δ' αὖτε οἷς ἦν ὀπτιμελές, πρῶτες δ' ὁ-
 ρίως αἰαδεύοντες αὐτοὺς κατήρχοντο τ' ὁρῶς
 τ' βυθὸν παροβόλῃς. οἱ δὲ μὲν τ' Κλεομένης
 ἱππέων ἐξ ὄρχης παρδίντες ὄζωνοι, γε-
 ουνῶτες τὰς σπείρας τ' Αἰχμῶν ἐρήμους ἐκ
 τῆς καὶ πινύσας, κατ' ἕραν παροπίπτον-
 τες, εἰς ὁλοκαυρὴν κίνδυνον ἦγον τοὺς πρὸς τ'
 λόφον βιαζομένους. ὡς αὖτ' ἔμιν πρὸς τ' Εὐ-
 κλείδην ἐξ ὑπερδυσίας κατ' ἐπὶ σπονδῶν αὐτοῖς
 ἐφεστώτων· τὸ δὲ μισθοφόρων καὶ πινύσας ὀπτι-
 μέων, καὶ παροφειρόντων τὰς χεῖρας ἐρρω-
 μένως. ἐπὶ τῷ χειρῶν σιμνοήσας δ' ἡρόδοτος,
 ἅμα δ' παρορῶντος δ' μέλλοι Φιλοποίμην ὁ
 Μεγαλοπολίτης, δ' μὲν πρὸς τὸν ὑπερδυσίαν
 ἐπὶ βάλλετο τοῖς παροφειρόσι δ' σιμνοήσας
 σιμνοῦς δ' παροφειρόσι αὐτῶν, ὅθεν δ' μὴτ'
 ἐφ' ἡγεμονίας τεταρτάτη μηδεπόποτε, κριμὴ
 τε νέον ὑπαρχὴν αὐτῶν παροφειρόσας τοὺς
 ἐαυτῶν πολίτας, ἐνέβλεπε τοῖς πολεμίοις πα-
 μνηρῶν. οὐ γὰρ ἡρόδοτος, παρὸς οἱ παροφει-
 ροὶ μισθοφόροι κατ' οὐρανὸν τοῖς παροφειρόσι
 ἀχρυσάντες τ' χρυσῆς, καὶ σιμνοῦντες τ' τῆς
 ἱππέων συμπλοκῇ, ἀφ' ἡρόδοτος τ' παροφει-
 ροῦν, ἀνέβλεπον εἰς τὰς ἐξ ὄρχης τάξεις,
 καὶ παροφειρόσας τοῖς παρ' αὐτῶν ἱππέσιν.
 οὕτω δὲ συμβαίοντες ἀνέβλεπον ἡρόδοτος,
 ὅτε τ' Ἰλλυριοῖν καὶ Μακεδόνων, καὶ τ' ἅμα τῶν
 τοῖς παροφειρόντων πλήθος, ἐκθύμως ὥρμησε
 καὶ τεταρτάτης ἐπὶ τῆς ὑπερδυσίας. ἐξ
 ἧς καὶ μὲν ταῦτα φανερόν ἐστιν, ὅθεν τῶν
 κατ' Εὐκλείδην παροφειρόσας αἴτιος ἐγέ-
 νετο Φιλοποίμην. ὅθεν καὶ τὸν Αἰνίανον φασὶ
 μὲν ταῦτα κατὰ πειράζοντα πυνθάνεσθαι τ'
 παρδίντος ὅτι τῆς ἱππέων Αλεξάνδρου, ἀφ'
 ἧς παρὸς τῶν παροφειρόσας δ' σιμνοῦντες κα-
 δυνὸν κατὰρξασθαι. τῶν δ' ὀπτιμέων, φάσκει
 ὅς ἐστι, μισθόχρον τὸ Μεγαλοπολίτην παροφει-
 ροῦσας παρὸς τ' ἐαυτῶν γινώσκων· εἰπεῖν, ὅθεν
 ὁ μὲν μισθόχρον ἡγεμόνος ἔργον ἀγαθὸν ποιῶ-
 σαι σιμνοῦσας μὲν τ' κατὰ τὸν ἐκθύμως δ' ἡγε-
 μῶν ὑπαρχῶν, μισθόχρον τ' τυχεύοντος. ὁ μὲν
 ἀλλ' οἷον πρὸς τ' Εὐκλείδην ὁρῶντες παροφει-
 ροῦσας τὰς σπείρας, ἀφ' ἡρόδοτος τ' χεῖρας
 ταῖς τ' τὸ πινύσας τ' ὅθεν δ' ἐκ πολ-
 λοῦ σιμνοῦσας καὶ παροφειρόσας τοῖς πα-

A cij, quorum ex partes erant, admo-
 nuere; exemplo omnes se hosti o-
 stendunt, & collem adoriri incipiunt.
 ibi tum levis armatura Cleomenis,
 quam inter equites fuisse locatam o-
 stendimus; animaduerso Illyriorum
 cohortes subsidio Achæorum à tergo
 esse nudatas, ultimum eorum agmen
 inuadunt, & in summum discrimen
 eos adducunt, qui in collem nite-
 bantur. simul enim Euclidas è su-
 periore loco in frontem illis immi-
 nebat; & mercenarij terga eorum ca-
 debant, fortiter dimicantes. Vidit
 B hoc Philopœmen Megalopolitanus,
 ac statim providens quod futurum e-
 rat, de ingruente periculo ductores
 ordinum initio admonere instituit:
 sed quum nemo animum ad verba ip-
 sius aduerteret, quia nullam vnquam
 militia præfecturam gesserat, & iu-
 uenis admodum erat; ciues suos ad-
 hortatus, magna audacia hostium e-
 quitatum aggreditur. quod vbi fa-
 ctum, mercenarij, qui terga tenden-
 tium ad collem premebant, clamore
 C audito, & cognito equitum confli-
 ctu, omissis è vestigio quibuscum pu-
 gnabant, stationem priorem repe-
 runt, & equitibus suis suppetias fe-
 runt. hoc inodo Illyrij, Macedones,
 & vniuersa multitudo, quæ vnâ cum
 his ad collem pergebat, liberati o-
 blato impedimento, quod conatum
 ipsorum retardabat, magno animo
 atque ingenti fiducia impetum in ho-
 stes faciunt. Ex quo postea intelle-
 ctum est, rei aduersus Euclidam, be-
 ne gestæ causam præbuisse Philopœ-
 D menem. Fertur Antigonus post hæc
 Alexandrum equitum præfectum in-
 terrogasse, quæsissetq; de eo tentandi
 gratiā: Cur prius quam datum esset
 signum, pugnam inchoasset? qui
 quum negaret à se factum; sed ado-
 lescentem nescio quem Megalopoli-
 tanum, se repugnante, prælium occe-
 pisse: tum dixisse Antigonom: Hunc
 quidem adolescentem, qui datam oc-
 casionem animaduertisset, strenui du-
 cis officio functū; ipsum verò qui dux
 erat, gregarij adolescentis. Euclidas
 E enimvero vt appropinquantes vidit Il-
 lyriorum cohortes, commoditate loco-
 rum vti prætermisit. quippe ducis pe-
 riti partes erant, vt hosti longe occur-
 reret, manuq; conferta, ordines illius

ὁρᾶν τὴν μὲν πρὸς τὸν ἀδελφὸν πεφύλαγ-
 ται, τοὺς δὲ ἐν τοῖς ὀπισθέδραις ἰσχυροῦς ὄσον ὑ-
 πωκλίνοιται· καὶ ἀπλῆς ὦν, μὴ πρὸς ἀν-
 θρῶπων ἐξέστηται τὴν πολέμους, ὡς ἀκρίβητος
 ἔσται· τὰ πρὸς τὴν μάχην, καὶ πᾶσαι τὴν δύ-
 ναμιν ἐξάγει μετὰ πηδὸν καὶ μίαν πλῆρην
 τὴν ἐρατοπιδίαν. αἰακλήνεται ὅτι τὸ πρὸς ἐπὶ-
 ροὺς ἀνίσταται ἐκ τῆς μετὰ τὸν πόλεον ἀπὸ τῆς σάλ-
 πιγγος, σιναλαλαῖας, καὶ μετὰ τὴν μάχην
 ὁρᾶται, σιναλαλαῖαι αἱ φάλαγγες ἀλλήλας.
 ἀγῶνος ὅτι ἡμοῦν κραταιὸς, καὶ ποτὲ μὲν ὅτι
 πόδα ποικιλῶν τὴν ἀνὰ κράτος, καὶ περὶ ἡμῶν
 ὅτι πολὺ τὸ Μακεδόνων ὑπὸ τῆς Λακωνίων
 ἀντιφύας· ποτὲ ὅτι τὸ Λακεδαιμονίων ἐξωρου-
 μῶν ὑπὸ τῆς βασιλείας τῆς Μακεδόνων τά-
 ξεως· τίλος οἱ πρὸς τὸν Αἰγύπτιον συμφραῖται
 τὴν πρὸς ὁρᾶται, καὶ χρυσάμυροι τῶν τὴν ἐπαλ-
 λῆν φάλαγγος ἰδιώματα, βία πρὸς ἀνίστα-
 τες, ἐξέωσαν ἐκ τῆς ὁχυρωμένης τῆς Λακεδαί-
 μονίας. ὁ μὲν ἐν ἄλλοις πλεῖστον ἐφύλαξε πρὸς
 πᾶσι φονδύριον· ὅτι Κλεομένης ἰσχυροῦς τι-
 νας ἔχον πρὸς ἑαυτὸν, ἀνέχωρησε μετὰ τῶν
 ἀσφαλῶν εἰς τὴν Σπάρτην. ἐπὶ ἡμοῦν δὲ τὴν
 νυκτὸς κατέβη εἰς Γύθιον, ἡτοιμασμένων αὐ-
 τῶν τῶν πρὸς τὴν πλῆν ἐκ πλείονος χρόνου πρὸς
 τὸ συμβᾶν, ἀπὸ μὲν τῆς φίλων εἰς Αλεξάν-
 δρην. Αἰγύπτιος δὲ ἐκράτης ἡμοῦν ἐξ ἐ-
 φόδου τῆς Σπάρτης, τὰ τε λοιπὰ μεγαλοφύχως
 καὶ φιλανθρώπως ἐχρησάτο τοῖς Λακεδαιμο-
 νίοις, τὸ, τε πολίτευμα τὸ παλαιὸν αὐτοῖς κατέ-
 στηκε, ἐν ὀλίγαις ἡμέραις ἀνέβλεψε μὲν τῆς
 δυνάμεως ἐκ τῆς πόλεως, πρὸς ἀνέλθαι αὐ-
 τὸν τὴν ἰλυνεὶς εἰσέβληκε εἰς Μακεδ-
 νίαν, πορθεῖν τὴν χώραν. ὅπως αἰετὸς ἡ τύχη
 τὰ μέγιστα τῶν πραγμάτων, πρὸς λόγον εἶω-
 θε κρίνει. καὶ γὰρ ποτὲ Κλεομένης εἰ τὰ καὶ τὴν
 δύναμιν πρὸς ἐλπίσει τελέως ὀλίγαις ἡμέραις εἴτ'
 ἀναχωρήσει ἀπὸ τῆς μάχης εἰς τὴν πόλιν, εἰ
 βραχὺ τῶν χειρῶν ἀντεποιήσῃ, ἀφαιρέ-
 σεν αὐτὴν ἀρχήν. οὐ μὲν δὲ οὐ γὰρ Αἰγύ-
 πτιος πρὸς ἡμοῦν εἰς Τέγαι, καὶ τούτοις ἀ-
 ποδοῦς τὴν παλαιὴν πολιτείαν, δούλοισι
 ἐντεῦθεν εἰς Ἀργεῖς, ἐπὶ αὐτὴν ἦλθε τὴν
 Νεμέων πρὸς ἡμῶν. ἐν τῇ τυχῶν πρὸς τῶν
 πρὸς ἀνίσταται δόξαν καὶ πρὸς ἀνίσταται,
 ὑπὸ τῆς νυκτὸς τῆς Ἀχαιῶν, καὶ κατ' ἰδίαν

A fugam fratris, & prope iam inclina-
 ras equitum turmas quæ in planis pu-
 gnabant; metuens ne omni ex parte
 hostes in se ingruerent, munimenta
 castris suis obiecta diuelleret, & ab
 vno illorum latere copias omnes re-
 cta fronte educere cogitur. Tubis
 deinde ab utraque parte concinen-
 tibus, reuocati sunt leuioris arma-
 turæ milites è medio inter acies spa-
 tio; ac sublato clamore hastis versis
 concurrunt phalanges. quumque mo-
 do Macedones virtuti Laconum lon-
 ge viderentur impares, & iam pe-
 dem referrent: modo Lacedæmo-
 nij Macedonicæ aciei vim ac robur
 non sustinentes cederent: tandem An-
 tigonus incredibili violentia, quæ
 geminatæ phalangis propria, in ho-
 stem delatus, Lacedæmonios ex suis
 munitionibus deiecit. cætera multi-
 tudo passim cæsa, & in effusam fu-
 gam versa: Cleomenes cum paucis
 equitibus Spartam incolumis se re-
 cepit. vnde per noctem ad Gythium
 descendit, nauibusque ibi conscensis,
 C quas multo ante ad incerta casuum
 parauerat, nonnullis amicorum co-
 mitantibus, Alexandriam est profe-
 ctus. Antigonus repentina inuasio-
 ne potitus Sparta, tum in cæteris
 humanitate singulari & magnitudi-
 ne animi vsus erga Lacedæmonios:
 tum etiam auita Reipub. forma il-
 lis restituta, paucis diebus copias ex
 vrbe eduxit. quum præsertim nun-
 tium ei fuisset, Illyrios in Mace-
 doniam ingressos, cuncta agere &
 ferre. Adco semper Fortuna maxi-
 mas quasque hominum actiones ino-
 pinato sine amat terminare. Nam
 illo tempore, si Cleomenes præ-
 lium ad paucos dies distulisset: vel
 postea cum è pugna in urbem se
 recepit, si paullulum modo occa-
 sionem expectasset, regnum pro-
 fectò retinisset. Cæterum Anti-
 gonus Tegeam venit, & patriâ Te-
 geatis quoque restitutâ Reipubl.
 formâ, biduo post, Argos, sub-
 ipsum tempus ludicri Nemeici, per-
 uenit. ibi, tum communi Achæo-
 rum decreto, tum propriis singu-
 larum urbium suffragiis omnia con-
 secutus, quibus honos ac gloria im-

mortalis deferri solet, magnis itineribus in Macedoniam est reuersus. Vbi quum Illyrios offendisset regionem populantes, collatis signis cum his congressus, victoriam quidem reportauit: sed quia in adhortando milite, & clamoribus inter dimicandum editis, vehementiore voce contenderat, sanguinem reicere cepit: contractoque ea ex re languore quodam, non ita multo post, morbo est exstinctus. vir, qui magnam sui spem apud vniuersos Græciz populos concitauerat: non eo solum nomine, quod totius rei castrensis magnum vsum habebat: sed multo magis propter morum probitatem, & præclara instituta, quæ semper tenuerat. Macedoniz regnum moriens reliquit Philippo Demetrij filio. Quorsum autem Cleomenicum istud bellum pluribus est à nobis expositum? quia nimirum, quum hæc tempora iis connexa essent, quæ sumus enarraturi, vtile, imò vero necessarium duximus, si modo vellemus implere quod initio polliciti sumus; vt qui tum esset status Macedonum & Græcorum ostenderemus. Per idem tempus sublato è viuis etiam Ptolemæo, successit ei in regnum Ptolemæus ille qui Philopator est cognominatus. Obiit & Seleucus, Seleuco patre genitus, auo Callinico: qui etiam Pogon cognomine est dictus. Habuit hic in Syriæ regno successorem Antiochum fratrem suum. Simile quid enim in his factum est, ei quod primis illis euenerat, qui post fata Alexandri hæc regna occupauere. ij sunt, Seleucus, Ptolemæus, & Lysimachus: qui vt supremum diem obierunt omnes circa Olympiadem cxxiv quod antè dicebamus: ita hi Olympiade cxxxix. Nos igitur qui fundamenta & Præparationem totius historiz nostræ hæcenus persecuti sumus, qua expositum est, quando, quomodo, & quibus de causis Romani post Italiam vniuersam deuictam, extra Italiam imperium efferre; & de dominatione maris cum Carthaginensibus certare primo sunt ausi: ad hæc diximus de rebus Græcorum, Macedonum & Carthaginensium: & quis tum fuerit horum omnium populorum status:

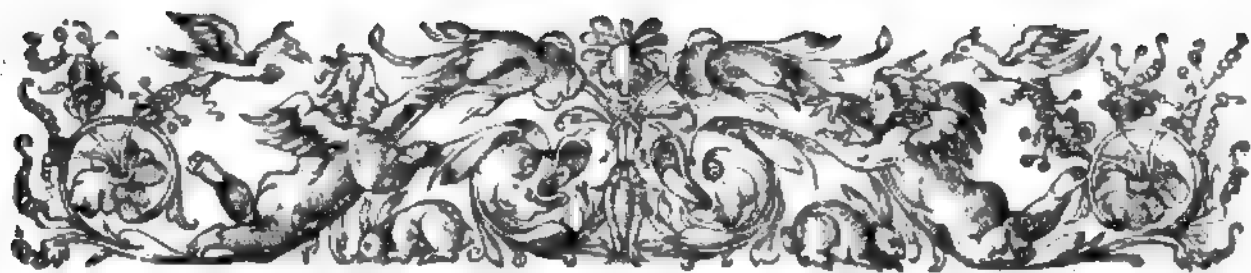
A ἐκάστη τῶν πόλεων, ὥρμησε κατὰ ἀποδύειν εἰς Μακεδονίαν. κατὰ λαβὼν δὲ τοὺς Ἰλλυριοὺς ἐν τῇ χώρᾳ, καὶ Συμβαλῶν ἐκ παρθεύσεως, τῇ μὲν μάχῃ κατέρβησε· τῇ δὲ παρὰ κλήσει καὶ κρυφῇ τῇ κατ' αὐτὸν τῶν κινδύνων ἐκθύμους χρησάμενος, εἰς αἵματος αἰσχρογλυΐ, καὶ πῖνα τισαίτιον ἀφ' ἧσιν ἐμπιστύν, μετ' ὃ πολὺν ῥόσιν τὸν βίον μετέλλαξε· καλὰς ἐλπίδας ὑποδύξας ἐς αὐτῷ πᾶσι τοῖς Ἑλλήσιν, οὐ μόνον καὶ τὴν ἐς τοὺς ὑπαίθεσις χρεῖαν· ἐπὶ δὲ μάλλον καὶ τὴν ὅλῃν αἴρεσιν καὶ καλοκαγαθίαν. τὴν δὲ Μακεδόνων βασιλείαν ἀπέλιπε Φιλίππῳ πατρὶ Δημητρίου. τίνος δὲ χάριν ἐποποιήσαμεθα τὴν ὑπὲρ πλείον ὑπὲρ τοῦ παρρησιασμένου πολέμου μήμεν; ὅστις τῶν χειρῶν τούτων συναπτόντων τοῖς ὑφ' ἡμῶν ἱστορεῖσθαι μέλλοις, χρησίμους ἐδόκει, μέλλοι δ' αἰσχυρὸν εἶναι, κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς παρρησίαν, ὃ ποιῆσαι πᾶσι ἐσαργῇ καὶ γνώμῃ τὴν ὑπαρχούσαν παρὲς Μακεδονίας τότε καὶ τοῖς Ἑλλήσιν κατέστασιν. Περὶ τοὺς αὐτοὺς χρόνους καὶ Πτολεμαίου ῥόσιν τὸν βίον μετὰλλάξας, Πτολεμαῖος ὁ κληθεὶς Φιλοπάτωρ διεδέξατο τὴν βασιλείαν. μετέλλαξε δὲ καὶ Σελεύκης ὁ Σελεύκου καὶ Καννίχου· καὶ Πύργωνος ὁ περικληθέντος. Αἰνίου δὲ διεδέξατο τὴν ἐν Συρίᾳ βασιλείαν, ἀδελφὸς ὢν αὐτῷ. παρὰ πλησίον γὰρ δὴ ἡ συνέβη τούτοις, τοῖς παρ' αὐτοῖς μετὰ τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν κατὰ τοῦ τοῖς δεχάς τούτας· λέγω δὲ, Σελεύκῳ, Πτολεμαίῳ καὶ Λισιμάχῳ. ἐκείνοι τι γὰρ πάντες παρὲς τὴν εὐχρην καὶ τελευτῇ παρὲς τοῖς ἐκατὸν Ὀλυμπιάδα μετέλλαξαν, κατὰ τὴν ἐπιδίωξιν παρ' ἑαυτοῖς· ὅτοι δὲ παρὲς τὴν ἐνάτιον καὶ τετρακστήν. Ἡμεῖς δ' ὅτι τὴν ἐκτίσαντες καὶ προκαταστάσαντες τῆς ὅλης ἱστορίας διεληλύθαμεν, δι' ἧς ὑποδέδικται, πότε καὶ πῶς, καὶ δι' αἵ αἰτίας τῶν κατὰ τὴν Ἰταλίαν κερτήσαντες Ῥωμαῖοι, παρ' αὐτοῖς ἐγγράφῃ ἤρξαντο τοῖς ἔξω παρ' ἑαυτοῖς, καὶ παρ' αὐτοῖς ἐτόλμησαν ἀμφοτεροῖς Καρχηδονίοις τῆς θαλάσσης· ἅμα δὲ τούτοις καὶ τὴν παρὲς τοῖς Ἑλλήσιν καὶ Μακεδόνιαις, ὁμοίως δὲ καὶ παρὲς Καρχηδονίας ὑπάρχουσαν τότε κατέστασιν διεληλύθαμεν.

καθῆκον αὐτῷ εἶναι πρὸς ταῦτα ὅτι τούτοις
 τοῖς καίτοι καὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρὸς τὸν
 οἷς ἔμελλον οἱ μὲν Ἕλληες τὸν συμμαχικόν,
 Ῥωμαῖοι δὲ τὸν Ἀσιaticόν, οἱ δὲ καὶ τὴν Ἀ-
 σια βασιλεὺς τὸν καὶ Κοίλης Συρίας ἐρίσα-
 σθαι πόλεμον· καὶ τὴν βίβλον ταύτην ἀ-
 φείζομαι ἀκολουθῶν, τῇ τε τῇ πρὸς ταῖς
 γεγονότων πραγμάτων περιγραφῇ, καὶ τῇ
 τῇ περὶ τὴν τῶν δυναστῶν κα-
 τὰ τὴν φύσιν.

A quando ad illud iam tempus insti-
 tutam initio narrationem perduximus,
 quo Græci bellum Sociale,
 Romani Punicum secundum, Re-
 ges Asiæ Cœlesyriacum meditaban-
 tur: librum hunc in superiorum
 bellorum fine, & obitu Principum
 qui illa administrarunt, commodè
 terminauerimus.

POLYBII

POLYBII MEGALOPOLITANI HISTORIARUM Liber III.

Α ΠΟΛΥΒΙΟΥ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΙΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΕΙΤΗ.

PRINCIPIVM rerum dicendarum posuisse nos Sociale bellum, Punicum secundum & quod de Syria caua est gestum, primo totius operis libro, qui tertius est ab isto, declarauimus: causas etiam ibidem aperuimus, cur repetitam altius superiorum temporum historiam duobus libris qui hunc praecedunt, simus persecuti. Nunc ad illa ipsa bella commemoranda, & causas simul demonstrandas propter quas & conflata ab initio fuere, & postea tam ingentia euasere, nos accingemus: si pauca prius de instituto opere fuerimus praefati. Nam quum vniuersa scriptio a nobis suscepta ad vnius illius operis contemplationem referatur: quomodo, quando, & quam ob causam omnes Orbis terrarum cognitae partes imperio Romano fuerint subiectae: habeatque ea res notum principium, tempus definitum, exitum certum & de quo dubitare nemo queat: operae pretium facturum me existimaui, si eorum quae inter principium ac finem contigerunt, maxima quaeque summam prius commemorarem, atque ob oculos ponerem. ita enim facillime, opinor, consequemur, ut studiosus lector opus vniuersum quod suscepimus animo concipiat. Quoniam enim ita natura comparatum est, ut ex toto multa praecipiat animus ad rerum particularium notitiam; & vicissim multa e partibus ad totius scientiam: rationem eam fore docendi explicandique viam optimam, conspectum hic proponemus historiae nostrae cum antea expositis coherentem. Ac for-

ΟΤΙ μὲν ἄρχαι ὑπελήμεθα τῆς αὐτῶν πραγματούσας, τὸν τε συμμαχικὸν, καὶ τὸν Αἰνιδιακὸν πόλεμον δὲ πύττις τὸν ποταμὸν Συρίας πόλεμον, ἐν τῇ περὶ τῆς ὅλης συντάξεως, τρίτῃ δὲ ταύτης ἀνώτερον βιβλίον διδελώμεθα ὁμοίως δὲ καὶ αἰτίας, δι' αἷς ἀναδραμόντες τῶς χρόνοις πρὸ πύττις τῆς καὶ συνελθόμεθα πᾶς περὶ ταύτης βίβλος, ἐν αὐτῇ ἐκείνῃ διεσαφήσμεν. νῦν δὲ πειρασόμεθα τὰς περιγεγραμμένας πολέμους, καὶ τὰς αἰτίας ὅς ᾧ ἐγένοντο, καὶ δι' αἷς ἐπὶ ποσὸν νυξήσασθαι, μετ' ἀποδείξεως ἑκάστην βραχέα περιποιήσας, ὑποφύσας αὐτῶν πραγματούσας. οἷος γὰρ εἶδος ἔργου, καὶ θαύματος εἶδος τῷ συμπόμπῃ, ὑποφύσας εὖ γράφειν ἐπιτελεστέον. τὸ πῶς καὶ πότε καὶ ὅσα τὰ πόμπῃ τὰ γενομένα μέρη τῆς οἰκουμένης ὑποφύσας τῇ Ρωμαίων δυναστείᾳ ἐγένετο. τούτου δ' ἔχοντος καὶ τὸν ἀρχαῖον γενομένον, καὶ τὸν χρόνον ὡρισμένον, καὶ τὴν συντελέσαν ὁμολογησόμεθα χρησίμων ἡγούμεθα εἶναι καὶ τὸ ποταμὸν τῶν μεγίστων ἐν αὐτῇ μερῶν, ὅσα μεταξὺ καὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς τέλους, καταλαβόντως ἐπιμνηστέον καὶ περιεχτέον. μέγιστα γὰρ αὐτοῦ ὑπολαμβάνομεν τῆς φιλομαθεύς ἀσκήσεως ἰκανὸν εἶναι τῆς ὅλης ἐπιστολής. πολλὰ μὲν γὰρ περιλαμβανούσης τῆς ψυχῆς ἐκ τῆς ὅλης πρὸς τὴν καὶ μέρος τῶν πραγμάτων γινώσκον, πολλὰ δὲ ἐκ τῆς καὶ μέρος πρὸς τὸν τῆς ὅλης ἐπιστήμης ἀείδον ἡγούμενοι τὸν ὅλον ἀμφοῖν ἐπίσταν, καὶ δύνανται ἀνέλυστον τοῖς εἰρημίοις ποιησόμεθα τὴν περιεχέσθαι τῆς αὐτῆς πραγματούσας. Τὸ μὲν οὖν καὶ

γένου τ' ὑποδείσας ἐμφασιν καὶ τ' ἐπεγρα-
 φὴν, ἥδη διδηλωκένον. τῷ δὲ καὶ μέγας
 ἐστὶ αὐτῇ γερονότων ἀρχαὶ μὲν εἶ) συμβαί-
 νη τῆς περὶ ἡμετέρας πολέμοις· καὶ ἀπο-
 φῆν δὲ καὶ συντελείαν, τ' καὶ ἀλίσιν τῆς ἐν
 Μακεδονίᾳ βασιλείας. χρόνον δὲ τὸν μετὰ
 τῆς ἀρχῆς καὶ τῷ τέλει, ἔτη περὶ ἑξήκοντα
 τρία. ἀλλ' ἔτι δεῖν εἶ) πούτω τιλικαύτως
 καὶ πικρὰς περὶ ἑξήκοντα, ὅσας ὁμοίως τ' ἐπε-
 γερονότων καὶ αὐτῶν, ἐν ἴσῳ ἀλλ' ἔτι δεῖν
 εἶ) μακρὰ· ἀλλ' ὡς ἀπὸ τῆς ἐκαστοῦ καὶ πε-
 ρὶ ἑξήκοντα Ολυμπιάδος ἀρχαὶ μὲν πικρὰ
 πικρὰ ποιούμεθα τὴν ἐφοδὸν τῆς ἀξιοκρατίας.
 ὑποδείξαιτες γὰρ τὰς αἰτίας δι' αἷς ὁ περὶ
 διδηλωκένος συνέστη Καρχηδονίοις καὶ Ρω-
 μαίοις πόλεμος, ὁ περὶ ἡμετέρας Ἀφρικαν-
 κῆς· ἐρεῖ μὲν, ὡς εἰς Ἰταλίαν ἐμβαλόντες
 Καρχηδόνιοι, καὶ καὶ ἀλίσαντες τὴν Ρω-
 μαίων δυναστείαν, εἰς μέγαν μὲν φόβον ἐκείνοις
 ἦσαν ἀλλ' ὡς σφῶν καὶ τῷ τῆς πατρίδος ἐδά-
 φοις· μεγάλας δὲ ἔχον αὐτοὶ καὶ ἀλλ' ἑξήκοντα
 ἐλπίδας, ὡς καὶ τῆς Ρώμης αὐτῆς εἶ) ἐφο-
 δὸν κρατήσοιτες. ἐξῆς δὲ τούτοις περιεσώμα-
 θα ἀλλ' ὡς, ὡς καὶ τῶν αὐτῶν καὶ αὐτῶν, Φί-
 λιππος μὲν ὁ Μακεδὼν ἀλλ' ἀπολεμήσας Αἰ-
 πτωτοῖς, καὶ μὲν τῶν συνησπόμενος τὰ καὶ
 τῶν Ἑλλήνων, ἐπέβαλετο κρατεῖν Καρχη-
 δονίοις τῷ αὐτῷ ἐλπίδων. Ἀντίοχος δὲ καὶ
 Γ' πολέμος ὁ Φιλοπάτωρ ἡμφισβήτηται, τέ-
 λος δὲ ἐπολέμησαν ὑπὲρ Κοίλης Συρίας
 πρὸς ἀλλήλους. Ρόδοι δὲ καὶ Περσῶν ἀ-
 ναλαβόντες πρὸς Βυζαντίους πόλεμον, ἡνεί-
 κησαν αὐτοὺς ἀποστῆναι τῷ ἀλλ' ἀλλ' ἑξήκοντα
 τοῖς πλείοσι εἰς τὸν Πόντον. εἰσάγοντες δὲ ἐπὶ
 τούτων τὴν διήγησιν, τὸν ὑπὲρ τῆς Ρωμαίων
 πολιτείας συνησπόμεθα λόγον, ὡς καὶ τὸ
 συνέχῃς ὑποδείξωμεν, ὅτι μέγιστα συνέβαλε-
 το αὐτοῖς ἢ τῷ πολιτεύματι ἰδίᾳ, πρὸς
 τὸ μὴ μόνον ἀνακτῆσθαι τὴν Ἰταλιωτῶν
 καὶ Σικελιωτῶν δυνατείαν, ἐπὶ δὲ τὴν Ἰβή-
 ρων περὶ ἀλλ' καὶ Κελτῶν ἀλλ' ἑξήκοντα· ἀλ-
 λά καὶ τὸ τελευτῶν πρὸς τὸ κρατεῖν
 τὰ πόλεμον τῷ Καρχηδονίῳ, ἐννοίαν ἔχον
 τῆς τῷ ἑλὼν ἐπιβολῆς. ἀλλ' ὡς τούτοις κα-
 τὰ πρὸς ἐκείνους δηλώσομεν τὴν καὶ ἀλίσιν
 τῆς Ἰέρωνος τῆς Συρακυσίου δυνατείας.

A mam quidem vniuersam operis to-
 tius iam ostendimus, suisque eam
 finibus circumscripsimus: rerum ve-
 ro particulatim gestarum principia
 fuerunt illa bella, quorum ante men-
 tionem fecimus: exitus & consumma-
 tio, regni Macedonici euersio: tem-
 pus medium inter principium & fi-
 nem, anni tres & quinquaginta; quo
 spatio tales tantæque res continentur,
 quantas nulla superior ætas pari tem-
 poris interuallo est complexa. de qui-
 bus, initio ducto ab Olympiade cxi
 narrationem hoc ordine instituemus.
 B Vbi causas demonstrauerimus belli
 inter Carthaginenses & Romanos
 conflatæ, quod ab Hannibale appel-
 lationem est sortitum: ostendemus
 quomodo Pœni in Italiam ingressi,
 Romanorum euerso dominatu, il-
 los quidem in maximum periculum
 de sua salute ac patrio solo adduxe-
 runt: ipsi vero in magnam & inopi-
 natam spem venerunt Romam quo-
 que ipsam primo impetu occupan-
 di. Exponere dein conabimur, quo-
 modo per idem tempus Rex Ma-
 cedoniæ Philippus confecto bello
 quod cum Ætolis gesserat, ac post-
 ea rebus Græciæ compositis, salutis
 & periculi societatem cum Cartha-
 ginensibus contrahere instituit. Ea
 tempestate Antiochus & Ptolemæus
 Philopator de Syria caua contro-
 uersiam inter se habebant; ac tan-
 dem ex ea causa bellum inuicem
 gesserunt. Rhodij item ac Prusias
 bello contra Byzantios suscepto, eos
 impediunt quominus à nauiganti-
 bus in Pontum portorium, sicut e-
 rant soliti, exigere. Eo loci narra-
 tionem sistemus, & ad sermonem de
 C Repub. Romana nos conuertemus:
 ut in iis quæ deinceps sequentur o-
 stendamus, suam illis Reipub. for-
 mam maximum momentum attu-
 lisse, non solum ad dominatum Ita-
 liæ Siciliæque recuperandum: Hi-
 spaniam præterea & Galliam sua
 ditioni subiiciendam: sed tandem
 etiam post deuictos Pœnos, ad cogi-
 tationem de totius terrarum Orbis
 imperio suscipiendam. simul quomo-
 do Hieronis Syracusani principatus
 fuerit euersus, breui digressionem expo-
 E

nemus. Post hæc de Ægypti tumultibus subiiciemus : quòve modo à morte Ptolemæi conspiratione inita de relictis pupilli regno inter se diuidendo ; quâ dolis cum sint aggressi ; quâ armis inuaserint Philippus quidem Ægyptum & Cariam ; Antiochus vero Syriam cauam & Phœnicen. Postea , breui compendio collectis rebus quas in Hispania , Africa , & Sicilia Romani ac Pœni gesserunt ; narrationem totam ad Græciæ populos , simul cum rebus ipsis eo se conuertentibus , transferemus. Enarratis autem Attali ac Rhodiorum dimicationibus maritimis , aduersus Philippum : necnon bello inter Romanos & Philippum , quemadmodum illud fuit gestum , quibus ducibus, quo exitu : quæ deinceps post hæc sunt secuta subdemus, & Ætolorum iram commemorabimus ; qua concitati Antiochum ex Asia acciuerunt, eiûsque belli auctores extiterunt , quod inter Achæos & Romanos exarsit. cuius causas vbi indicauerimus , & Antiochi in Europam traiectionem ; fugam primo illius è Græcia peragemus ; deinde quo pacto victus omni cis Taurum Asia excesserit : tertio qua ratione Romani Galatarum castigata audacia , sibi quidem imperium absque controuersia quæsiuerunt : incolas vero ceterioris Asiæ terroribus liberarunt atque iniuriis , quas Barbari Galatz soliti eis inferre. Positis inde ob oculos calamitatibus Ætolorum & Cephallenum , bella Eumenis cum Prusia & Gallogræcis aggrediemur : eo etiam adiecto, quod cum Ariarathæ aduersus Pharnacem idem gessit. Mox vbi mentionem fecerimus de Peloponnesiorum concordia & ordinatione , necnon de incrementis Reipub. Rhodiorum : vniuersam narrationem nostram & res antè expositas in pauca verba contrahemus : non prætermittentes postremo loco Antiochi Epiphanis expeditionem in Ægyptum , bellum cum Perse & Macedonici regni euerfionem. Atque ex his palàm erit , quæ rerum administratione in singulis vñ Romani, Orbem terrarū imperio suo subiecerint.

A οἷς ὑποτινάσσοντες τὰς αἰεὶ τὴν Αἴγυπτον
 βαρύνοντες, καὶ ἵνα ἔσποι Πτολεμαίου ὁ βα-
 σιλεὺς μετὰλλάζαιτο τὸν βίον, συμφρονή-
 σαιτις Ἀντίοχος καὶ Φίλιππος ὑπὲρ δι' αἰρέ-
 σι τῆς τῷ καὶ ἀλελειμμένου παιδὸς ἀρχῆς,
 ἤρξαντο κακοπραγοῦν, καὶ τὰς χεῖρας ἐ-
 πιβάλλειν, Φίλιππος μὲν τοῖς καὶ Αἴγυπτον,
 καὶ Καρίαν, Ἀντίοχος δὲ τοῖς καὶ Κοίλιον
 Συρίαν καὶ Φοινίκιον. μὲν δὲ ταῦτα συγκε-
 φαλαιωσάμενοι τὰς ἐν Ἰσθμῷ καὶ Λιβύῃ καὶ
 Σικελίᾳ πορθέειν Ρωμαίων καὶ Καρχηδον-
B ῶν, μετὰ βιάσασθαι τὴν διήγησιν ὁλοκαυρῶς
 εἰς τὴν καὶ τὴν Ἑλλάδα τόποις, ἅμα τὰς
 τῶν πολεμμάτων μεταβολαῖς. ἐξηγησάμε-
 νοι δὲ τὰς Ἀπάλου καὶ Ροδίων ναυμαχίας
 πρὸς Φίλιππον, ἐπὶ δὲ τὸν Ρωμαίων καὶ Φι-
 λίππου πόλεμον ὡς ἐπορεύθη, καὶ δι' αἰτί-
 ων, καὶ ἡ δὲ τέλος ἔχει· πύττω συνάπτοντες
 τὸ συνεχές, μετὰ ποσὸν τῆς Αἰτωλῶν ὀρ-
 γῆς, καὶ ἡ Αἰνίου ὑπὸ τῶν ἀπασσάμενοι τὴν ἀ-
 πό τῆς Ἀσίας, Ἀχαιοὺς καὶ Ρωμαίους ὀξέαν-
C σθαι πόλεμον. οὐ δηλώσαντες τὰς αἰτίας, καὶ
 τὴν Ἀντίοχου δι' αἰτίας εἰς τὴν Εὐρώπῃ
 δι' αἰτίας ποσὸν. ποσὸν μὲν τίνα ἔσποι ἐκ
 τῆς Ἑλλάδος ἐφυγε· δούτερον δὲ, πῶς ἡττή-
 θης τῆς ὑπὲρ τῶν Ταύρων πύττω ὀξέαν-
 ρησι· τὸ δὲ περὶ, ἵνα ἔσποι Ρωμαῖοι κα-
 ταλύσαντες τὴν Γαλατῶν ὕβριν, ἀδελφὸν
 μὲν σφοῖς πρὸς ἀδελφὸν τὴν τὴν Ἀσίας ἀρ-
 χὴν· ἀπέλυσαν δὲ τοῖς ὑπὲρ τῶν Ταύ-
 ρων καὶ οἰκιστὰς βαρβαρικῶν φόβων, καὶ
 τὴν Γαλατῶν ποσὸν. μὲν δὲ ταῦτα ἴσμεν
 ὑπὸ τῶν ὅσιν τὰς Αἰτωλῶν καὶ Κεφονηλῶν ἀ-
D τυχίας, ὑπὸ τῶν ποσὸν τοῖς Εὐμῶν σφάλλων
 πρὸς τε Περγασίαν καὶ Γαλατίας πολέμοις· ὁ-
 μῶς δὲ καὶ τὸν μετ' Ἀριαράθου πρὸς Φάρ-
 νακα. οἷς ἐξῆς ὑπὸ τῶν ποσὸν τῶν Πελοποννησίων
 ὁμοκίας καὶ καταστάσις, ἐπὶ δὲ τὴν αὐξήσις ὁ
 Ροδίων πολυτέμαχος, συνκεφαλαιωσάμενοι
 τὴν ὅλιν διήγησιν ἅμα καὶ τὰς πορθέας ἐπὶ
 πᾶσιν ἐξηγησάμενοι τὴν Ἀντίοχου στρατείαν
 εἰς Αἴγυπτον τῶν κληθέντων Επιφανῶν, καὶ τὸν
 Περγασὸν πόλεμον, καὶ τὴν καὶ ἀλεσιν τῆς ἐν
E Μακεδονίᾳ βασιλείας. δι' ὧν ἅμα θεωρηθή-
 σεται, πῶς ἕκαστα χεῖσαντες Ρωμαῖοι πᾶσαν
 ἐποίησαν τὴν οἰκουμένην ὑποκῆσον αἰετῶν.

neque nauigantur maria, traiciendi duntaxat causa: sed ne disciplinarum quidem noticia, aut artes aliarum addiscuntur, tantum ut sciantur, quin potius faciunt omnes omnia propter voluptatem, aut decus, aut utilitatem quæ opera demum perfecta consequitur. Itaque operis huius ultima consummatio erit, ut ex eo cognoscatur, quis fuerit singulorum populorum status, postquam omnes gentes à Romanis debellatæ, in eorum potestatem deuenierunt: donec iterum nouæ turbæ ac motus exstiterent. De quibus ut scriberem alio sumpto exordio, magnitudo rerum quæ tunc acciderunt, & casus admirabiles me impulerunt, atque illud etiam cum primis, quod non solum spectator plebtorumque omnium fueram: sed etiam adiutor nonnullorum, quorundam & auctor & administrator. Hic est motus quo Romani bellum aduersus Celtiberos & Vaccæos susceperunt: Carthaginenses contra Massanissam regem in Africa. in Asia Attalus & Prusias inter se bellarunt: Ariarathes rex, Cappadocum ab Oroferne regno expulsus, Demetrii regis opibus, per se mox regnum paternum recepit: Seleucus Demetrii filius, cum annos duodecim regnū Syriæ tenuisset, cæteris regibus in ipsum conspirantibus, vitam simul cum regno amisit. Romani Græcis qui accusati fuerant, ut belli quod Perseus gessit, auctores, criminatione liberatis in patriam ab exilio redeundi potestatem fecerunt. nec multo post iidem Pœnos sunt adorti primo quidem, ut sedes mutare cogerent: deinde vero, ut eos funditus delerent: cuius consilij causas suo loco sumus dicturi. circa quod etiam tempus, quum Macedones à Romanorum amicitia; Lacedæmonij ab Achæorum societate ac Reipub. descisissent; communis Græciæ calamitas, principium simul ac finem est consecuta. Atque hæc quidem sunt quæ explicanda suscipimus: cæterum indulgentia Fortunæ opus est, ut ad finem usque operis suscepti, vita nobis suppediet. Verumtamen, si quid humanitus nobis contigerit, equidem per-

A οὔτε πλὴν τὰ πλεονέκτη, χάριν τῷ περιωρῆ-
ται μόνον· καὶ μὲν οὐδὲ τὰς ἐμπειρίας καὶ
τέχνας αὐτῆς ἐνεκα τῆς ἐπιτήμης ἀναλαμ-
βαίει. πάντες δὲ πρῶτοι πάντες, χάριν
τῷ ἐπιτημομένῳ ταῖς ἐργαῖς ἡδέων, ἢ καλῶν,
ἢ συμφερόντων. δὲ καὶ τῆς πραγματείας
ταύτης τὸτ' ἔστιν τελεσιουργημα, ὃ γινώ-
σκει τὴν κατὰσιν πρὸ ἐκείνῃς, ποία τις
ἐν μέσῃ ὁ κατὰσιν αὐτῶν τὰ ὅλα, καὶ πε-
σὶν εἰς τὴν τῶν Ρωμαίων ἐξουσίαν, ἕως τῆς
μέσῃ ταῦτα πάλιν ἐπιτημομένης παραχρῆς
καὶ κινήσεως. ὡς ἡ δὲ μέγας τῶν
ἐν αὐτῇ πρῶτος καὶ ὁ πρῶτος τῶν
συμβαίνειν· ὃ δὲ μέγας, δὲ ὁ τῶν
πλείων μὴ μόνον αὐτοῦ, ἀλλ' ὡς μὴ συ-
νεργῆς, ὡς δὲ καὶ χάριν γεγενῆσθαι, πρῶ-
τος, οἷον πρῶτος ποιησάμενος ἄλλῳ, χά-
ριν. ἐν δὲ ἡ πρῶτος κίνησις, ἐν ἡ Ρω-
μαῖοι μὴ πρῶτος Κελτικῆς καὶ Οὐρανίας
ἐξέλεγον πόλεμον· Καρχηδόνιοι δὲ τὴν πρῶ-
τος Μαυριανίαν βασιλείαν τῷ Λιβύῳ· πρῶ-
τος δὲ
C τὴν Ἀσίαν Ἀττάλος μὴ καὶ Περγασίας πρῶ-
τος ἀλλήλους ἐπολέμησαν· ὃ δὲ τῶν Καρπα-
δοκῶν βασιλεὺς Αἰμαρῆς ἐκπεσὼν ἐκ τῆς
πρῶτης πρῶτος Οὐρανίους δὲ Δημήτριον
τῷ βασιλείῳ, αὐτῆς ἀνέκτιστο δι' αὐτῆς τῆς
πρῶτης πρῶτος. ὃ δὲ Σελεύχῳ Δημήτριος
κύριος ἡγεμόνος ἐπὶ δίδεκε τῷ ἐν Συρίᾳ βα-
σιλείᾳ, ἅμα ὃ βίβη καὶ τῷ πρῶτος ἐπὶ τῇ, συ-
γραφεῖται ἐπὶ αὐτῶν τῷ ἀπὸ βασιλείῳ. δὲ
κατὰσιν ὃ καὶ οἱ Ρωμαῖοι τῷ Ἑλλήνων εἰς τῷ
οἰκίσθαι, τοῖς ἐκ τῷ Περσικῷ πολέμῳ κατὰ-
D νησθέντες, δὲ πολέμῳ τῷ ἐπὶ τῷ αὐτῷ
ἐκ τῷ οἰκίσθαι. οἱ δὲ αὐτῷ μετ' ὃ πολὺ Καρχη-
δονίῳς ἐπέβαλον τὰς χεῖρας· ὃ μὴ πρῶτος
μετὰσθῆσαι, μὴ τῷ ταῦτα πάλιν ἀπὸν αὐτῶν
ἐκ τῷ πρῶτος πρῶτος, δὲ τὰς ἐν τοῖς ἐξῆς
ρητορικόςαι αἰτίας. αἷς κατὰσιν Μακεδ-
ων μὴ δὲ τῷ Ρωμαίων φιλίας, Λακεδαι-
μονίων δὲ τῆς τῷ Ἀχαιῶν συμπολιτείας ἀ-
ποσώτων, ἅμα τῷ πρῶτος καὶ ὃ τέλος ἐκ
ὃ κατὰσιν ἀτόχημα πάσης τῇ Ἑλλάδι. τὰ μὴ
ἐν τῷ ἐπὶ τῷ ἡμῶν ταῦτα· πρῶτος δὲ τῷ
τῷ τύχης, ἡ αὐτοῦ τὰς βίβη πρῶτος δὲ τῷ
πρῶτος ἐπὶ τέλος ἀναγὰν. πῶτος
Ἀπὸ, κατὰσιν πρῶτος αὐτῶν αὐτῶν, ἐκ
O iij

ἄρχῃσιν τὴν ὑπόθεσιν, οὐδ' ἀπορήσιν αἰ-
δρῶν ἀξιοχρέων· Ἀλλὰ δὲ ὁ κάλλος πολ-
λοὺς κατεγλήκησιν καὶ ἀσπυδάσιν, ὅτι
τέλος ἀγαθὴν αὐτῇ. ἐπὶ δὲ πᾶς ὅτι φαι-
σάσας τῇ προέξειν ὅτι κεφαλὰς διελ-
λύτατον, βουλόμενοι καὶ καλῶς καὶ ἡ-
μέρας εἰς ἐννοιαὶ ἀγαθὴν τῆς ὅλης ἰστορίας
τοῖς ἐπιχρησάσας· ὥρα μνημονεύσας τῆς
προσέτις ἐπὶ ἀγαθὴν ὅτι τὴν ἀρχὴν
τῇ αὐτῇ ὑποθέσει. Εἰσι δὲ τῇ συλ-
λόγῃ καὶ κατ' Ἀντίβας προέξεις, βου-
λόμενοι πᾶς αἰτίας ὑποδεικνύειν ἡμῖν, δι-
ὰ αἷς Ῥωμαίοις καὶ Καρχηδονίοις ὁ προειρη-
μένος πόλεμος ἐγένετο, πρῶτον μὲν ἀπο-
φαίνουσι τὴν Ζαχυνθῆς πολιορκίαν ὑπὸ
Καρχηδονίων· δευτέραν δὲ τὴν ἀφ' ἧς
αὐτῶν πρῶτα πᾶς συλ-
λόγῃ καὶ τοῖς ἐχθροῖς Ἰβηρος πό-
λεως. ἐγὼ δὲ ταύτας ἀρχὰς μὲν εἶ) ὅ
λέμου φησάμεν αὖ· αἰτίας γε μὴν, οὐδα-
μῶς συλ-
λόγῃ καὶ πολλοὺ γὰρ δεῖ. εἰ μὴ καὶ τῇ
Ἀλεξάνδρου ἀφ' ἧς εἰς τὴν Ἀσίαν αἰτίας
εἶ) πᾶς φησὶ τὸ πρῶτον τοῖς Πέρ-
σις πό-
λεως. καὶ τὸν Ἀντιόχου κατὰ πλοῦν εἰς Δημη-
τριάδα ὅτι πρῶτον Ῥωμαίοις· ὡς οὐτ' εἰχός,
οὐτ' ἀγνοῦν ὅτι ἐστὶν ἐπὶ πρῶτον. πᾶς γὰρ αὖ
τοῖς πᾶσι αἰτίας ὑποθέσιν ὡς πολλὰ
μὲν Ἀλέξανδρος πρῶτον, ὅτι ὀλίγα δὲ
Φίλιππος ἐπὶ ζῶν ἐπὶ πρῶτον καὶ πρῶτον
τοῖς πρῶτον καὶ τῶν Περσῶν πόλεμος. ὁμοίως
δὲ πάλιν Αἰτωλοὶ πρῶτον τῆς Ἀντιόχου πρῶ-
σίας, πρῶτον καὶ τῶν Ῥωμαίων. ἀλλ' ὅτι
αἰθερῶν τὰ τοιαῦτα μὴ διελιφότων ἀρ-
χὴν τῇ ἀφ' ἧς, καὶ πόσιν διέστην αἰτίας καὶ
προσέτις. καὶ ὅτι τὰ μὲν ὅτι πρῶτον
ἀπὸ πρῶτον· ἡ δὲ ἀρχὴ, τελευτῶν τῇ εἰρημέ-
των. ἐγὼ δὲ πρῶτον ἀρχὰς μὲν εἶ) φημὶ,
πᾶς πρῶτον ὅτι πρῶτον καὶ πρῶτον ὡς ἡδὴ
καταμνησθῶν αἰτίας δὲ, πᾶς πρῶτον
καὶ τῇ κρίσει καὶ ἀφ' ἧς λέγω δὲ ὅτι
τοῖας καὶ ἀφ' ἧς καὶ τοῖς πρῶτον
τοῖς πρῶτον, καὶ δὲ ὡς ὅτι ὅτι πρῶτον
τοῖς πρῶτον, δὴλον δὲ ὅτι ὅτι πρῶτον
τοῖς πρῶτον ἐπὶ πρῶτον. Τίνες γὰρ
ἐπὶ πρῶτον αἰτίας, καὶ πόσιν φησὶ
τοῖς πρῶτον Πέρσας πόλεμος, ὁμοίως καὶ

A suatum habeo, non neglectum iri hoc
argumentum; nec defuturos illi vi-
ros idoneos: quin potius pulchritudi-
ne operis illectos multos hanc pro-
vinciam sibi fore desponsuros, & sum-
mo studio operam duros, ut quod
fuerit inchoatum ad finem perdu-
cant. Nunc postquam res inter ex-
teras maxime insignes, quò magis le-
ctor vniuersam historiam & in totum
& per partes animo conciperet, per-
strinximus: tempus est, ut propositi
memores, ad principium rerum nar-
randarum orationem nostram refe-
ramus. Eorum qui res Hanniba-
lis memoriae prodiderunt, nonnulli
quum exponere causas vellent, ex
quibus ortum est inter Carthaginien-
ses ac Romanos bellum cuius ante
meminimus; primam hanc assignant,
quod Saguntum Carthaginenses ob-
sederint: alteram vero hanc, quod
contra pacis leges amnem Iberum ii-
dem transierint. Ego vero initia qui-
dem belli ea fuisse, inficias non ierim:
causas existisse, nequaquam conces-
serim. quin longe aliter res habet. Nisi
quis putet Alexandri transitum in A-
siam, belli contra Persas, causam fuisse:
& Antiochi aduentum Demetria-
dem cum classe, eius quod cum Ro-
manis ab eo gestum. quorum neu-
trum verum est, ac ne probabile qui-
dem. Nam quis eam fuisse causam
existimet multorum quæ partim Ale-
xander antea, partim etiam Philippus
dum adhuc erat in viuis, effecerat, &
ad bellum aduersus Persas appaue-
rat: aut eorum quæ similiter ante An-
tiochi aduentum Ætoli ad bellum
contra Romanos: hoc vero dicere, ho-
minum est qui nunquam cogitarunt,
quid discriminis sit, & quantum inter
se distent principium, causæ, & præ-
textus: quorum duo posteriora præce-
dunt rem vniuersam: principium, po-
stremum est eorum quæ diximus. Ego
principia cuiusque rei esse statuo, cona-
tus primos, & eorum effectiones quæ
fuerint decreta: causas vero quæ iudi-
cia & deliberationes rerum antece-
dunt. cogitationes dico, affectus ani-
morum, & ratiocinationes quæ de iis
suscipiuntur, per quas ad decernendū
aliquid & suscipiendū venimus. Quod
dico clarius fiet ex sequentibus. Nam
quæ veræ causæ fuerint, vndeque sit
natum bellum contra Persas, quiuis

πῶς καὶ ὅτε καὶ πόθεν ἕκαστα τῶν πραγμάτων
 τὰς ἀφορμὰς εἴληφεν; ὅτε γὰρ ἐκείνοι εἰς ὅ-
 διποτε δέοντως εἰσάσθαι τὰ τῶν πραγμάτων πε-
 ραπείας· ὅτε τὸν πραγματικὸν ὁρᾷ οἷον τε
 καὶ ὅπου χεῖρα τῶν παραπλόντων, αἰὲν τῶν
 τῶν περιηρημένων ὑπερῷως. ὁ δὲ ὁρᾷ ὁρᾷ
 οὕτω φυλακτέον καὶ ζητητέον, ὥς τὰς αἰτίας
 ἐκείνου τῶν συμβαινόντων. ὅπου φύεται μὲν
 ἐκ τῶν τυχόντων πολλάκις τὰ μέγιστα τῶν
 πραγμάτων. ἰσθῆναι δὲ ῥᾶστον ὅτι πάντες
 τὰς πρὸς τὰς ἐπιβολὰς καὶ ἀγλήψας. Φά-
 βιος δὲ φησὶν ὁ Ρωμαῖκός συγγραφεὺς, ἅμα
 τὰ κατὰ Ζαχαθαίους ἀδικήματα καὶ τὴν
 Ασδρούβα πλεονεξίαν καὶ φιλαρχίαν, αἰτίας
 γίνεσθαι τῆς κατ' Ἀνίβαν πολέμου. ἐκείνους
 γὰρ μεγάλῃ αἰεληφόρῃ τὴν δυναστείαν
 ἐν τοῖς κατ' Ἰβηρίας τόποις, μὲν ταῦτα πα-
 ρακρόθυμοι ὅτι Λιβύῃ, ἐπιβόλῃ κα-
 ταλύσαντα τοὺς νόμους, εἰς μοναρχίαν πε-
 ρήσας τὸ πολίτευμα τῶν Καρχηδονίων· τοὺς
 δὲ πρὸς αἰδοῦναι ὅτι τὴν πολιτεύματος,
 περιειδόμενοι αὐτὴν τῇ ἐπιβολῇ, συμφε-
 ρήσας καὶ ὁρᾷ τὴν πρὸς αὐτὸν τὴν δ' Ασ-
 δρούβαν ὑπεριδόμενοι ἀναχωρήσαντα ἐκ τῆς
 Λιβύης, ὁ λοιπὸν ἦδη τὰ κατ' Ἰβηρίας χε-
 εἶναι καὶ τὴν αὐτὴν παραίρεσιν, οὐ παρσι-
 χοντα τὰ συνεδρίω τῶν Καρχηδονίων· Ἀνί-
 βαν δὲ χερσὶν καὶ ζήλωτι ἐκ μαιερχίου
 γιγνόμεν τὴν ἐκείνου παραίρεσιν, καὶ τότε ὁρᾷ
 διδάσκοντα τὰ κατ' Ἰβηρίας τὴν αὐτὴν ἀρχὴν
 Ασδρούβαν ποιεῖσθαι τῶν πραγμάτων. ὁ δὲ καὶ
 νῦν τὸν πόλεμον ὅταν ὁρᾷ νοχέειν καὶ τὴν αὐ-
 τῆς παραίρεσιν Ρωμαίοις, τὴν κατὰ Καρχη-
 δονίων γῶμιν. ὁ δὲ γὰρ διδάσκῃ τὴν ἀξιο-
 λόγον αἰδοῦναι ἐκ Καρχηδονίας, τοῖς ὑπὸ Ἀν-
 νίβαν κατὰ τὴν Ζαχαθαίων πόλιν παραίρεσι.
 ταῦτα δ' εἰπὼν φησὶ, μὲν τὴν τῶν περιηρημένων
 πόλεως ὁρᾷ τὴν ἀρχὴν τοῖς Ρωμαίοις, αἰο-
 μένους δὲ ἢ τὸν Ἀνίβαν ἐκδιδόναι σφίσι τοὺς
 Καρχηδονίους, ἢ τὸν πόλεμον ἀναλαμβάνειν. εἰ δὲ
 ὡς ἐρεῖ τὸ συγγραφεὺς, ποῖος ἢ καμρότερος
 τοῖς Καρχηδονίοις, ἢ ποῖον πρᾶγμα τῆ-
 τος δικαίωτερον καὶ συμφερώτερον, ἐπὶ τῶν ὅ-
 ρων δυσπρεστοῦτο, κατὰ τὴν ὁρᾷ φησὶ,
 τοῖς ὑπὸ Ἀννίβαν παρακρόθυμοις· ὅτι πεισθέν-
 τας τότε τοῖς ὑπὸ Ρωμαίων παρακρόθυμοις,

A quomodo, quare, & unde singula
 quæ eveniunt, causam cur fierent
 sint nata? siquidem, neque ille cu-
 randi corpora rectam viam unquam
 insisteret: neque hic vllum negotium,
 si illa ignoret quæ diximus, recta ra-
 tione poterit administrare. iccirco,
 nihil adeo observandum, neque in-
 quitendum, atque omnium even-
 tum causas. Sæpe enim res maximæ
 à parvis principiis oriuntur: vbi-
 que autem primis aggressionibus & cogi-
 tationibus facilius medicinam facias.
 B Fabius scriptor Romanus ait, causam
 bello Hannibalis præbuisse, non tan-
 tum iniuriam Saguntinis illatam: sed
 etiam Asdrubalis avaritiam & domi-
 nandi cupiditatem. illum enim post-
 quam magnum in Hispania potentia-
 tum sibi peperisset: in Africam mox
 rediisse, & antiquare patrias leges ef-
 se aggressum, ac formam Reip. Car-
 thaginienſium in principatum vnus
 mutare: sed primores ciuitatis viros,
 consilio illius animaduerso, magno
 consensu se ab illo sciunxisse. quod
 C suspicatum Asdrubalem, ex Africa
 excessisse, atque Hispaniam ex illo
 pro libidine sua administrasse, nulla
 posthac senatus Carthaginienſis ra-
 tione habita. Hannibalem vero, qui
 ab adolescentia particeps & æmulus
 consiliorum patris fuisset, quum eo
 tempore in prouincia Hispania patri
 successisset, in administratione rerum
 idem cum Asdrubale tenuisse institu-
 tum. Itaque hoc quoque bellum nunc
 ab eo Romanis fuisse indictum, pro-
 pria ipsius voluntate præter Cartha-
 ginienſium sententiam. neminem e-
 nim Carthagine, qui quidem aliquo
 loco esset in Repub. ea approbasse
 quæ erga Saguntinorum ciuitatem
 fecit Hannibal. Addit postea; capta
 Saguntinorum vrbe aduenisse Roma-
 nos, qui aut dedi sibi Hannibalem à
 Pœnis postularent, aut bellum sus-
 cipi. Hæc si quis Fabium roget, ec-
 quam meliorem Carthaginienſes ex-
 spectare occasionem quiverint, quod
 inire iustius & sibi vtilius consilium
 potuerint, siquidem semper ipsis,
 E vt hic quidem ait, facta Hanniba-
 lis displicuerant: quàm vt Roma-
 norum postulatis morem gerentes,

auctorem iniuriæ dederent, communem patriæ hostem per alios prudenter tollerent, publicam ditioni suæ tranquillitatem affirmarent, bellum imminens à suis ceruicibus depellerent, vnius denique Senatusconsulti ope ab illo se vindicarent: quid habeat quod ad hæc respondeat? sed palàm est, responderi nihil posse. Nam Carthaginenses quidem tantum ab eo afuerunt, vt quicquam facerent illorum quæ diximus; vt contra bellum ex Hannibalis sententia susceptum per annos septemdecim continuos gesserint, neque prius finierint, quàm post suas omnes spes consumptas de patria ipsa tandem, & sua omnium salute ceperunt periclitari. Quorsum vero Fabij & eius historiæ mentionem feci? non quod eius narrationem adeo arbitrer similem veri, vt verendum mihi sit, ne fidem apud nonnullos inueniat. adeo namque aliena sunt ab omni ratione quæ hic scribit, vt vel silente me, hominis leuitatem, quæ se manifesto prodit, lectores facile sint obseruaturi: verùm vt eos admonerem, in quorum manus historiæ illius venerint, ne titulum libri, sed res ipsas attendunt. Reperiuntur enim, qui ad narrantem potius quàm illa quæ narrantur animum aduertentes, quum illis temporibus auctorem sciant vixisse, & Romanum senatorem fuisse: quicquid ab eo dictum est, pro fide digno protinus arripiunt. Ego vero, fidem eius scriptoris, sicut non aspernandam cenfeo: ita non tanti certè faciendam, vt iudicium lectoris velim inde pendere: sed ex rebus ipsis potius quæ narrantur, quod sequatur eligere. Enimuero belli huius Romanorum & Carthaginensium, (nam inde sumus digressi) prima causa censeretur debet, indignatio Hamilcaris qui Barca est cognominatus, fuitque Hannibalis pater naturalis. Hic enim post bellum Siculum inuictum animum retinens, quod legiones quibus ad Erycem præfuerat integras illasque conseruauerat, eadem secum agitan-tes consilia: vtut propter cladem maritimo prælio acceptam à Carthaginensibus, temporibus cedens, pacem fecerat; occasione intentus ad bellum inferendum, iram coquebat.

- A** ἐκ δοῦναι μὲν τὸν αἶπον τῷ ἀδικημάτων, ἐπιδμελέας δ' ἀλόγως δι' ἐτέρων τὸν κοινὸν ἐξέρει τῆς πόλεως, ἀποποιήσας δὲ τῇ γαίᾳ τὴν ἀσφύειαν, ἀποτείναντες τὸν ὅπτι-
 φερὲς πόλεμον, δόγματι μόνον τὸ ἐκδί-
 κησιν ποιησάμενοι· τί αὖ εἰπεῖν ἔχει πρὸς
 αὐτά; δῆλον γάρ, ὡς ὁδοῖν. οἱ γὰρ ἱσχυροὶ ἀ-
 πείχον τῷ πρῶτῳ πᾶσι τῷ πρῶτῳ ἀφ' ὧν, ὡς
 ἐπὶ ἀνδρῶν ἔτι σιωπῶντες πολεμήσαντες καὶ
 τὴν Ἀντίου πρῶτον, ὃ πρῶτον κατε-
 λύσαντο τὸν πόλεμον, ὥς οὐ πάσας ἀνέλε-
 ξαντες τὰς ἐλπίδας, τελευτᾶν εἰς τὸν πρῶ-
 τῆς πατρίδος καὶ τῶν ἐν αὐτῇ θανάτων πρῶ-
 τῶν κίνδυνον. Τίς δὲ χάριν ἐμνήσθη
 Φαβίου καὶ τῷ ἑαυτοῦ ἐκείνῳ γεγραμμένῳ;
 ἔχ' ἔνεκα τὴν πιθανότητος τῆς εἰρημίας ἀνα-
 κινῶν μὴ περὶ τῆς πρῶτης. ἡ μὲν γὰρ πρῶτη
 τούτων ἀλογία, καὶ ἡμεῖς τὴν ἐμῆς ἐξηγήσεως,
 αὐτὴ δὲ αὐτῶν δύναται θεωρεῖσθαι πρῶτα τῆς
 ἐντυγχάνουσιν· ἀλλὰ τῆς τῷ αἰαλαμβα-
 νόντων τὰς ἐκείνου βίβλους ἀπομνήσκειν·
C ἵνα μὴ πρὸς τὴν ὁπτιγραφίαν, ἀλλὰ πρὸς
 τὰ πρῶτα βλέπωσιν. ἔνοι γὰρ οὐκ ἐπὶ
 τὰ λεγόμενα σιωπῶντες, ἀλλ' ἐπ' αὐ-
 τῶν τὸν λέγοντα καὶ λαβόντες ἐν τῷ δέξι κα-
 τὰ τοῖς χειρὶς ὁ γεγράφων γέγραφε, καὶ τῷ συ-
 νερίῳ μετῴχετο τῷ Ρωμαίων, πρὶν ἀλῆως
 ἡγουμένῳ τὸ λεγόμενον ἀπὸ τούτου πιστὸν.
 ἐγὼ δὲ φημὶ μὴ δύναι, ἔκ' ἐν μικρῷ πρῶ-
 λαμβάνεσθαι τὴν τῷ συγγραφέως πίστιν,
 οὐκ αὐτοτελῆ δὲ κρίνειν. τὸ δὲ πλείον, ὅτι
 αὐτῶν τῷ πρῶτῳ πρῶτον πρῶτον τῶν ἀ-
D ναγνωσκόντων τὰς δοκιμασίας. οὐ μὲν ἀλ-
 λὰ καὶ τῷ γε Ρωμαίων καὶ Καρχηδονίων
 πόλεμον (τὴν γὰρ πρῶτον ἐντυχεῖν ἐ-
 ποιησάμεθα) νομιστὸν πρῶτον μὲν αἰτίαν
 γεγονέναι, τὸν Ἀμίλκου θυμὸν, τὸ Βάρ-
 κα μὲν ὁπτιλαυμάτου, πρῶτον δὲ κατὰ
 φύσιν Ἀντίου γεγραμμένον. ἐκεῖνος γὰρ οὐχ
 ἡττηθεὶς πρῶτον Σικελίας πόλεμον τῇ ψυ-
 χῇ, πρῶτον δὲ αὐτὸς μὲν ἀκέρεια ἀφ' ἧς τε-
 τηρημένη πρῶτον τὸν Ερυκὴν στρατόπεδον τῆς
 ὁρμαῖς ἐφ' ὧν αὐτὸς ἦν· ἀφ' ὧν δὲ τὴν ἐν τῇ
E ναυμαχίᾳ τῷ Καρχηδονίῳ ἡττᾶν τοῖς χει-
 ρῶν εἰκόν, πεπονησθαι καὶ σιωπῶντες, ἔμα-
 νει ὅτι τὸ ὄργης, τῶν αὖ πρὸς ὁπτιαν.

εἰ μὴ οὖν μὴ ὁ πρὸς τοὺς ξένους ἐχρῆτο κί-
νημα τοῖς Καρχηδονίοις, ἀλλ' ὡς αὖ ἄλλω
ἄρχῳ ἐποιεῖτο ἢ πρὸς ἀσπιδὸν παραγμά-
των, ὅσπ' ἐπ' ἐκείνῳ. πρὸς καὶ ἁλῆφθῆς δὲ
ταῖς ἐμφυλίοις παραχαῖς, ἐν τούτοις καὶ πρὸς
αὐτὰς διέτειρε τὰς πρὸς ἑαυτὸν. Ῥωμαίων δὲ
μὴ ὁ καὶ ἀλύσσατο Καρχηδονίους ἢ πρὸς
ρηιδόων παραχῇ, ἀπαγγέλλαντων αὐτοῖς πό-
λεμον, ὁ μὴ πρὸς τοὺς εἰς πᾶν συγκατέβαινον,
ἀπολαμβάνοντες αὐτοὺς νικῶσιν τοῖς διαχόις,
καθ' ὅσον ἐν ταῖς πρὸς αὐτὰς βίβλοις πρὸς
τύτῳ διδιδώκετο. ὦν χωρεῖς, οὐχ οἷον τε
ἢ συμφορῆς ἐξῆλθαι δεινῶς, οὔτε τοῖς νυν
λεηλυμένοις, ὅτε τοῖς μὴ αὐτὰ ρητοσυνάμοις
ὕψ' ἡμῶν. πλὴν οἷον ἐν βεπολύων τῶν Ῥω-
μαίων, εἴσαντες τῇ περὶ αὐτοῦ, καὶ βαρυνό-
μοι μὴ, οἷον ἐχόντες δὲ ποιεῖν ὁδοῖν, ἀνέχου-
ρησαι Σαρδόνος. συνεχώρησαι δ' εἰσίστιν ὁδοῖν
λα χίλια ἢ ἀσπιδόνα πάλαντα πρὸς τοῖς
πρὸς τερον ἐφ' ὃ μὴ τὸν πόλεμον ἐκείνοις ἀ-
ναδέξασθαι τοῖς χειρῶν. δὲ καὶ δαυτέρῳ, με-
ρίστην δὲ, αὐτῶν ἡγεῖται αἰτίας τῶ μὴ αὐ-
τὰ συστάσθαι πόλεμον. Ἀμίλχαρ γὰρ πρὸς
λαβὼν τοῖς ἰδίῳις θυμοῖς τὴν ἐπὶ αὐτοῖς ὀρ-
γῶν τῶ πολιτῶν, ὡς ἡγεῖται τοῖς ἀποσάν-
τας τῶν μισθοφόρων καὶ ἀπολεμῆτας, ἐβε-
βαίωσε τῇ πατρίδι τὴν ἀσφάλειαν. ἀλλ' ὡς
ἐποιεῖτο τὴν ὀρμὴν ἐπὶ τὰ καὶ τὴν Ἰβηρίαν
πρὸς ἑαυτὸν, ἀποδίδωμι αὐτῇ χρῆσασθαι
πρὸς ἀσπιδὸν πρὸς τὸ καὶ Ῥωμαίων πόλεμον. ἢ
δὲ καὶ τρίτῳ αἰτίας νομιστῶν, λέγω δὲ τὸ
δύοισιν τῶν κατ' Ἰβηρίαν πρὸς μὴ Καρ-
χηδονίους. αὐταῖς γὰρ ταῖς χερσὶ πιστεύσαντες,
ἀνταρῶς ἐνέβησαν εἰς τὸν πρὸς ρηιδόων
πόλεμον. ὅτι δ' Ἀμίλχαρ πλῆστα μὴ συνε-
βάλετο πρὸς τὴν σύστασιν τῶ δαυτέρῳ πό-
λεμον, καὶ πρὸς τετελευτηκῶς ἔπειτα δίκαια
πρὸς τερον τῆς κατ' ἀρχῆς αὐτῇ, πολλὰ μὴ
αὖ ὅσον ἴσ' εἰς τὸ πρὸς ἑαυτὸν πρὸς πῆστι
ἄρχοντι ἔσθαι ὁ λέγει καὶ μέλλον. Καθ' ὅσον γὰρ
χειρὶς καὶ ἀπολεμῆταις Ἀντίοχος ἀπὸ Ῥω-
μαίων, τέλος οἷον τὸ πατρίδος ἀνέχρησε, καὶ
πρὸς Ἀντίοχον διέβη. τότε Ῥωμαῖοι συνεθε-
ρήσαντες ἢ δὲ τὸ Αἰτωλῶν ἐπιβολὴν, ἀναπέψα-
σαν πρὸς ἑαυτοὺς πρὸς Ἀντίοχον. βασιλεῖς μὴ
μὴ λαμβάνειν σφᾶς τὸ βασιλείῳ προαίρεσιν.

A Quod si motu mercenariorum impe-
diti Carthaginienſes non fuiſſent, nul-
la interpoſita mora nouum bellum
denuo eſſet exorſus, quantum qui-
dem in ipſo foret. nunc inteſtina ſe-
ditione praeuentus, in rebus patriae
componendis coactus eſt ſe occupa-
re. Quum autem Romani poſt ſeda-
tum illum tumultum de quo diximus,
bellum ipſis denuntiaſſent: principio
illi in hoc certamen deſcendere: quod
iuſtis cauſae ſuae freti victoriam ſpe-
rarent; ſicut ſuperioribus libris oſten-
dimus: abſque quibus foret, nec quae
B iam dicimus, nec quae deinceps di-
centur capi commodè poſſent. Sed
Romanis iuſta illorum non curanti-
bus, praesenti ſeſe accominodantes
neceſſitati, qui aliud nihil poſſent,
Sardinia aegrè quidem, ſed tamen
exceſſerunt. quinetiam, ne tam a-
lieno tempore bellum ſuſtinere co-
gerentur, ad ſtipendium prius alia
mille & ducenta annua talenta pen-
dere conſenſerunt. itaque ſecun-
dam hanc, eamque maximam, bel-
li poſtea conſtati cauſam ſtatuerò
C conuenit. Amilcar enim ubi ira ci-
uium ad propriam ipſius indigna-
tionem acceſſit, victis mercenariis
qui rebellauerant, patria in tuto col-
locata, conſeſtim ad res Hispaniae
eo conſilio animum adiecit, vt praes-
idia ad bellum contra Romanos in-
de ſibi compararet. quae tertia bel-
li cauſa debet exiſtimari. proſperos
dico Carthaginienſium in Hispania
ſucceſſus: nam illis freti copiis bel-
lum de quo loquimur ſuſceperunt.
Amilcarem belli ſecundi Punici vel
D praecipuam fuiſſe cauſam, licet de-
cem annis prius obuiſſet quam il-
lud inchoaretur, multis quidem ar-
gumentis probari poteſt: verum ad
faciendam rei fidem, hoc fuerit ſa-
tis quod iam dicam. Quo tempo-
re Hannibal victus bello à Roma-
nis, ſolum vertere tandem coactus,
apud Antiochum agebat; Roma-
ni iam tum quid pararent Aeto-
li proſpicientes, ad Antiochum con-
ſilia eius explorandi cauſa, lega-
tos miſſere. hi Regem cum Aetolis
E ſentire conſpicati, ac bellum ad-
uerſus populum Roman. meditari;

quò Hannibalem Antiocho suspectum redderent, impentius colere ipsum institerunt. neque euenit secus atque illi existimauerant. Sed quum progressu temporis magis ac magis suspicio Regis in Hannibalem aleretur: occasio tandem se illi obtulit, controuersæ & occultæ simultatis, quam diu fouerant inuicem, disceptandæ. ibi Hannibal, cum alia multa ad purgandum se dissertuit; tum, quia cætera parum proficiebant, ad extremum eò venit, vt ita diceret: Se, quo tempore pater Amilcar in Hispaniam cum exercitu proficiscebatur, puerum fuisse nouem annorum, illo sacra Ioui faciente, ad altare se adstitisse: patrem ubi litasset, libationes diis fecisset, ac reliqua pro more peregrisset, cæteros qui sacris intererant, facessere paululum iussisse: tum se propius aduocatum, à patre fuisse non absque blanditiis interrogatum, Ecquid expeditionis comes secum proficisci vellet? quum alacris annuisset, atque insuper ritu puerili hoc ipsum precibus ab eo contendisset; patrem dextra filium prehensisse, ad altare admouisse, & tactis sacris iuriurando adegisse, nunquam amicū populo Rofore. Orabat igitur Antiochum, vt de hoc animo suo certus, dum quidē cōtra Romanos aliquid vellet moliri, sibi fideret, sibi consilia crederet, neq; dubitaret, operam se ipsi quibuscunque rebus posset plane fide sincera nauaturum. ubi vero de concordia & amicitia cum Romanis agere inciperet: tum ne exspectaret vt à calumniatoribus deferretur; sed caueret, neque fidem sibi haberet. omnia enim quæ posset aduersus illos tentaturum. Antiochus hoc sermone audito, quia visus erat Hannibal ex proprii affectus vehementia & vero sensu loqui, priores omnes suspiciones deposuit. Atque hoc certum haberi testimonium debet odij quo Amilcar flagrabat, & omnium eius consiliorum, sicut res ipsæ postea ostenderunt. Hostes enim eiusmodi populo Rom. parauit, Asdrubalem generum, & Hannibalem, qui naturā filius erat illius, vt ad maleuolentiæ vehementia addi nihil posset. Sed Asdrubal quidem prius est mortuus, quàm suum hunc animum palàm omnibus faceret:

A οἱ δὲ πρέσβεις ὁράντες ὅτι Ἀντίοχος πρὸς ἑαυτὸν
 ταῖς Αἰτωλαῖς καὶ Ἀργείοις οἵ τε πολεμῶν
 Ῥωμαίοις, ἐξ ἐξέπαινον τὸν Ἀντίοχον, ἀποδύ-
 ζοντες εἰς ὑποψίαν ἐμβολὴν πρὸς τὸν Ἀν-
 τίοχον. ὃ καὶ σιωπῶν γινέσθαι. πρὸς αὐτὸν
 γινώσκοντες ὅτι καὶ βασιλέως ὑποψίαν ἔ-
 χοντος αἰεὶ καὶ μᾶλλον πρὸς τὸν Ἀντίοχον, ἐγέ-
 νετό τις καὶ ὡς ἐπὶ λόγον ἀρξάμενος, τὴν
 ὑποψίαν ἐννοήσας ἀποτίνας ἐν αὐτοῖς. ἐν ᾧ καὶ
 πλείους ἀπλοισμούς ποιοσάμενος Ἀντίοχος,
 τέλος ὅτι τὸ πᾶν κατήντησε, δυσχεροῦμε-
 νος τοῖς λόγοις. ἔφη γὰρ καὶ ὃν καὶ ὁ πατὴρ
 αὐτοῦ τὸν εἰς Ἰβηρίας ἐξοδὸν μέλλοι στρατεύεσθαι
 μὴ τὸν δυνάμεων, ἔτι μὲν ἔχον ἐνεία· θύον-
 τος δ' αὐτοῦ τῷ Διὶ, πρὸς αὐτὸν πρὸς τὸν βω-
 μὸν ἐπεὶ ὁ καλλιερῆσαι καὶ ἀπαύσαι τοὺς θεοὺς
 καὶ ποιῆσαι τὰ νομιζόμενα, τοὺς μὲν ἄλλους τὰς
 πρὸς τὴν θυσίαν ἀποσῆναι καλῶσας μικρόν·
 αὐτὸν δὲ πρὸς αὐτὸν ἀποσῆναι, ἔργον φιλοφρο-
 νως, εἰ βέλτοι σιωπῶν ὅτι τὸν στρατείας.
 ἀσμένως δὲ κατὰ μὲν αὐτοῦ αὐτοῦ, καὶ ἡ πρὸς
 ἑαυτὸν παιδικῶς, λαβόμενον τῆς δεξιᾶς
 πρὸς αὐτὸν πρὸς τὸν βωμὸν, καὶ κε-
 λῶν ἀφ' αὐτοῦ τῷ ἱερῶν, ὁμνῶν, μηδέ-
 ποτε Ῥωμαίοις δυνήσιν. ταῦτ' οὖν εἰδὼς
 ὁ Ἀντίοχος, ἔως μὲν αὖτε δι-
 χερὲς βουλόμην καὶ Ῥωμαίων, παρρεῖν
 καὶ πισύρειν αὐτὸν σιωπῶν ἔχει νομίζον-
 τας ἀληθινώτατον. ἐπὶ δὲ ἀφ' αὐτοῖς ἡ φι-
 λία σιωπῶν πρὸς αὐτοῦ, τότε μὲν πρὸς
 αὐτοῦ ἀφ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἀπιστῶν καὶ φυ-
 λάττειν. πᾶν γὰρ ἡ πρὸς αὐτὸν κατ' αὐ-
 τὸν ὁ δυνάτης αὐτοῦ εἶναι. ὁ μὲν οὖν Ἀντίοχος
 ἀκούσας καὶ δόξας αὐτοπαθῶς, ἅμα δὲ δὴ-
 νῶς εἰρησάμενος, πάσης τῆς πρὸς ὑπερβολῆς
 ὑποψίας ἀπέστη. τῆς μὲν γὰρ γε δυσμενείας
 τῆς Ἀμύλου, καὶ τῆς ὅλης πρὸς αὐτὸν, ὁ-
 μολογούμενον ἔτεον εἶναι τὰ μὲν ἱερῶν, ὡς
 καὶ δι' αὐτὸν φανερὸν ἐγίνετο τῶν πρὸς
 ἑαυτὸν. τοιοῦτοι γὰρ ἔχοντες πρὸς αὐτὸν
 Ῥωμαίοις, Ἀσδρούβας τὸν τῆς θυγα-
 τὸς ἀδελφῆς, καὶ τὸν αὐτοῦ καὶ φύσιν ἔχον Ἀντί-
 οχον, ὥστε μὴ καὶ ἀλλοτρίαν ὑπερβολὴν δυσμε-
 νείας. Ἀσδρούβας μὲν οὖν πρὸς αὐτὸν, ὁ
 πᾶσιν ἐκδηλὸν ἐποίησε τὴν αὐτοῦ πρὸς αὐτὸν.

Ἀνίβα δὲ πρὸς δώδεκα οἱ χειροὶ καὶ λίαν ἐτα-
 ποδείξατο ἢ παύσαι ἔχοντα εἰς Ῥωμαίους.
 Διὸ καὶ τοὺς ἐπὶ πρῶτον πατριάρχους,
 καὶ τὸ τοῦτον ὁρῶντες πολλοὶ φρονέοντες, ὥστε
 μὴ λαχόνειν τὰς πρῶτας τῶν ἀγαθῶν
 τὰς ἐχθρας, ἢ συνήθειαν καὶ φιλίαν
 ποτε τοῖς χειροῖς εἶχοντες, καὶ ποτε τῆς ψυχῆς
 ἡγεμονίᾳ ποιεῖν καὶ συνήθειαν ἵνα τὰς
 μὲν ἐφ' ἑαυτοῖς νομίζοντες εἴη τὸ καὶ αἰεὶ φυ-
 λατῶν· τοῖς δὲ πιστεύοντες, ὡς ὑπάρχοντες ἢ φί-
 λους ἀνθρώποις, πρὸς τὸ πρῶτον ἐξ ἐταίμου
 πρῶτον ἡλλάσσον. Αἰτίας μὲν ἐν τῇ κατ' Ἀνίβαν
 πολέμου, τὰς πρῶτας ἡγεμονίας ἡγήσαντο· ἄρχαι
 δὲ, τὰς μελλούσας λέγεσθαι. Καρχηδόνιοι γὰρ
 βάρυνται μὲν ἐφ' ἑαυτοὺς καὶ τὸ ὑπὸ Σικελίας
 ἦσαν· συνεπέτενε δ' αὐτῶν τὸ ὄργον, κα-
 θάρσας ἐπὶ τῷ πρῶτῳ, τὰ κατὰ Σαρδόν-
 ια, καὶ τὸ ἐν τελευταῖαις συνεπέτενε καὶ
 μετὰ πλῆθος. ὁ δὲ ἄμα τὰ πλεῖστα
 κατ' Ἰβηρίας ὑφ' ἐαυτοῦ ποιήσασθαι, πρὸς
 πρὸς ἐταίρους διέκριντο, ὅ κατὰ Ῥωμαίων ὑ-
 ποδείκνυται· πρῶτον γὰρ τῆς Ἀσ-
 δρουβᾶ τελευτῆς, ὃ μετὰ τὸν Ἀμίλκην γά-
 τατον ἐνεχόμενα τὰ κατὰ τὴν Ἰβηρίαν, ὅ
 μὲν πρῶτον ἐκαρσύνοντες τὰς τῶν δυνάμεων
 ὁρμαῖς. ἀφικόμενοι δὲ τῆς ἀφελίας ἐκ τῆς
 στρατοπέδου, ὅτι συμβαίνει τὰς δυνάμεις
 ὁμοθυμαδὸν ἡρᾶσαι στρατηγὸν Ἀνίβαν, πα-
 ραυλὴν συναθροίσαντες τὸν δῆμον, μιᾶ
 γνώμῃ κυρίαν ἐποίησαν τὴν τῶν στρατοπέ-
 δων αἵρεσιν. Ἀνίβας δὲ πρῶτον τὸν
 χιτῶνα ὥρμησεν ὡς κατὰ τὸν νόμον ὅ
 τῶν Ὀλκεδῶν ἔστος. ἀφικόμενος δὲ πρὸς
 Ἀλθαίαν, τὴν βαρύνει αὐτῶν πόλιν, κα-
 τεστρατοπέδωσεν. μετὰ δὲ ταῦτα χρησάμενος
 ἐνέργειαι ἄμα καὶ κατὰ πλεονεξίαν πρῶτον
 λαῖς, παχύνει ἐκείνην τῆς πόλεως. ἔπειτα
 αὐτὸς, οἱ λοιποὶ ἡγεμόνες κατὰ πλεονεξίαν ἐνέ-
 δωκεν αὐτοῖς τοῖς Καρχηδόνιοις. ἄρχοντες
 πωλίσας δὲ καὶ πόλεις, καὶ κυριεύσας
 πολλὰς χρημάτων, ἤκα πρῶτον εἰς
 Καρὶν πόλιν. μεγαλοψύχως δὲ χρησάμε-
 νος τοῖς ὑποπατριάρχους, καὶ τὰ μὲν δὴ τῶν
 ἐφ' ἑαυτοῖς τοῖς συστρατευομένοις, τὰ δὲ ὑπὸ
 ἑαυτοῦ, πολλὰ δὴ νοῖσιν καὶ μεγάλας
 ἐλπίδας ἐνεργάσασθαι τῆς δυνάμεως. Τῷ

A Hannibali per tempora abunde licuit
 acceptas à patre inimicitias in Roma-
 nos cum maximè exerere. Hoc igitur,
 si quid aliud, qui Respublicas re-
 gunt sollicitè obseruandum memine-
 rint; ut quos animos afferant, qui in
 gratiam positis inimicitiis redeunt, aut
 nouam amicitiam ineunt, ne ignoret:
 quando temporibus cedentes, quan-
 do victis animis pacis condiciones am-
 plectantur: ut ab illis quidem, ceu
 temporum suorū insidiatoribus, sem-
 per sibi caueant: his vero fidem ha-
 beant, & ut subditis, vel amicis veris,
 quicquid inciderit sine cunctatione
 imperent. Causæ ergo belli Hanniba-
 lici hæc censei debent: principium ve-
 ro, quæ statim dicentur. Iam quidem
 & amissæ Siciliæ detrimentum graui-
 ter Carthaginienses ferebant: sed acuit
 eorum iram Sardinia iactura, sicut an-
 tè diximus; & ingens illa vis pecuniæ
 postremo imperatæ. Itaque postquam
 Hispaniæ maiorem iam partem impe-
 rio suo adiecissent, ad suscipiendas cu-
 iuscunque generis criminationes Ro-
 manorum faciles se præbere incepe-
 runt. Inter hæc mortuo Asdrubale, cui
 post Amilcaris fata Hispaniam regen-
 dam tradiderant; principio, militum
 animi quò inclinarent cupide exspe-
 ctare: deinde quum ab exercitu nun-
 tium accepissent, quo ducatum Han-
 nibali omnium consensu à copiis Hi-
 spaniensibus delatum significabatur;
 concione protinus cōuocata, militum
 suffragia vna voce rata fecerūt. Han-
 nibal simul ac dux est creatus, ad sub-
 iiciendam Pœnorum imperio Olca-
 dum gentem, animum appulit. Al-
 thæam igitur, grauem præ cæteris &
 opulentam illorum urbem, ducto ex-
 exercitu, castra ante illam ponit: deinde
 in obsessorū oppugnatione strenuum
 adeo & formidabilem se præbet, ut
 non multo post voti fiat compos: quo
 casu & cæteri territi, Carthaginien-
 sibus se dediderunt. Et quum sectiones
 illorum oppidorum vendidisset, maxi-
 mis iam opib. abundans, Carthaginē
 nouā ad hiberna se recepit. Ibi singu-
 larem animi magnitudinem in regen-
 dis subditis præ se ferēs, & tum in præ-
 sens stipendia armatis præbens, tum in
 posterum alia pollicitans, magnum sui
 amorem, nec non spes ingentes in il-
 lorum animis excitauit. Sequenti
 vere

vere suscepta in Vaccæos expeditione, Salmanticam repentina inuasionem occupauit. Arbucalam quoque magnis cum difficultatibus, quod & magna vrbs erat, & frequens, quodque acerrime ciues resistebant, oppugnauit, atque per vim tandem cepit. At mox in reditu, impetum Carpetanis in ipsum facientibus, quæ fere validissima gens est totius illius tractus, maxima ex inopinato pericula adiit. nam & finitimi populi cum his se coniunxerant, quos præcipue quidem Holcades, patria sua extorres aduersus Pænos concitauerant: nonnihil etiam inflammauerant, qui Salmantica euaserant. Quod si iusto prælio cum his dimicare Carthaginienſes fuissent coacti; nullum dubium est, quin male rem fuerint gesturi. Verùm Hannibal singulari ſollertia ac prudentia ſenſim relato gradu ſe recipere; Tagum flumen munimenti loco hoſtibus opponere; prælium ad tranſitum amnis committere: ita, quum & fluuius ſimul & elephanti, quos habebat circiter quadraginta, ipſius conatus adiuuarent, euenit præter omnium ſpem, vt ex animi ſententia res ei ſuccederet. Barbaris enim vim facere, atque amnem traicere multis locis conantibus, pars eorum maxima in exitu ab aquis periit. Quippe elephanti qui per ripam ambulabant, vt quæque manus hoſtium aqua exierat, hanc prius quàm alij opem ferrent perimebant: tum autem in ipſo flumine multi ab equitibus cædebantur: nam & fluminis impetum facilius equi ſuſtinebant; & equites de ſuperiore loco cum peditibus dimicabant. Tandem vice verſa Hannibal fluuium traicit, & in Barbaros iruens, centum millia hominum, & eo plures, vertit in fugam. quibus ita deuictis, nemo amplius ultra Iberum amnem fuit, Saguntinis exceptis, qui temere contra Carthaginienſes attollere oculos auderet. Sagunto Hannibal ſummo ſtudio abſtinebat. quod patris monita & conſilium ſecutus, reliqua omnia prius ſibi aſſerere cupiebat, quàm occasionem vllam Romanis belli ſuſcipiendi palàm daret.

A δ' ὅτε γινώσκοντες ἤδη πάλιν ὁρμήτας ὅτι τὰς
ΟΥΑΧΑίοις, Ελμαστικὴν μὲν ἔξ ἐφόδου ποιη-
σάμενος παρενόλας κατήγαγε. Ἀρβουκάλιον
δὲ ἔχον τὸ μέγαλον τὴν πόλεωσιν καὶ τὸν πληθύν, ἐπὶ
τῷ τῷ θηναϊότητι τὸ οἰκητῶν μὲν πολλῆς πα-
λαιωτάτης πολιορκήσας, καὶ χρόνος εἶλε. μὲν
δὲ ταῦτα παρὰ δόξας εἰς τοὺς μεγίστους ἤλθε
κινδύνους ἐπομάχων, σιμωδραμόντων ἐπ' αὐ-
τῶν τῷ Καρπησίων, ὃν ἔχον ὅτι ἰσχυρότατον
ἔθνος τῷ κατ' ἐκείνους τοῦς τόποις ὁμοίως δὲ,
καὶ τῷ ἀστυγαιόων ἀδελφοδέντων ἅμα τοῦτοις,
οὓς ἠρέθησαν μέγιστα μὲν οἱ τῷ Ολκαδίων φυ-
λάδες· σιμωδέχουσαι δὲ, καὶ τῷ ἐκ τῷ Ελ-
μαστικῆς οἱ ἀφασωδίντες. πρὸς οὓς, εἰ μὲν
ἐκ παρὰ δόξας ἐνέαλκασθαι οἱ Καρχηδό-
νιοι ἀφασκινδυνώθη, ὁμολογησόμενός αὐτῶν ἡγή-
θησαν. νῦν δὲ παρὰ μαλ' αὖτις καὶ νομιστῶς ὅτι
ὑποστροφῆς ἀναχωρήσαντος Ἀνίβου, καὶ παρὰ
ἐλθοντα ποιησάμενος τὸ Τάγον καλούμενον πο-
ταμὸν, καὶ πρὸ τῷ τῷ παρὰ μὲν ὁρμήσας σιμω-
δέντων τὸν κίνδυνον· ἅμα δὲ συλλησάμενος
C σιμωδονιστῶν τῶν ποταμῶν καὶ τοὺς θηναίους οἵς
εἶχε πρὸς τῷ παρὰ μὲν τῷ ἀστυγαιόων, σιμωδὴν
τῶν ὅλων παρὰ δόξας καὶ κατ' ἄλλαν αὐτῶν χω-
ρήσας. τῷ γὰρ Βαρβαρίων ὁπλοδοκίμων
καὶ πλείους τοῦτοις βιάζεσθαι καὶ περιου-
σθαι τὸν ποταμὸν, ὃ μὲν πλείονι αὐτῶν
μέρος διεφθάρη πρὸς τὰς ἐκβάσεις, παρὰ
πορτοκίμων τῷ θηναίῳ παρὰ τὸν χεῖλος,
καὶ τοὺς ἐκβαίνοντας αἰεὶ παρὰ ἀλλήλων
κινδυνῶν· πολλοὶ δὲ κατ' αὐτὸν τὸν ποταμὸν ὑ-
πὸ τῷ ἰππῶν ἀπώλοντο, ἀλλὰ τὸ κρατεῖν
D μὲν μάλλον τῷ ῥάματος τοῦς ἵππους· ὅτι
ὑποδιδέον δὲ ποιεῖσθαι τὴν μάχην τοῦς
ἰππῶας πρὸς τοῦς πεζοὺς. τέλος δὲ, πρὸς
πάλιν ὅτι ἀφασάτες οἱ πρὸς τὸν Ἀνίβου ἐ-
πὶ τὰς Βαρβαρίους, ἐρέσαντο πλείους ἢ δέ-
κα μυριάδας ἀνδρῶν. ὧν ἡγήσεντων,
ὁδοὺς ἐπὶ τῷ ἐπὶ τοῦς ἰσχυροὺς ποταμοῦ ῥα-
δίως πρὸς αὐτοὺς ἀποφθαλμῶν ἐπὶ ἄλμα
πρὸς Ζαχσοδαίων. ταύτης δὲ τῆς πόλεως
ἐπιεῖστο καὶ διώκειν ἀπέχεσθαι, βουλό-
μενος μηδεμίαν ἀφορμὴν ὁμολογησόμενός
E δοῦναι τὸν πόλεμον Ρωμαίοις, ἕως τὰλλα πρὸς
τα βεβαίως ὑπὸ αὐτὸν ποιήσασθαι, καὶ τὰς
Ἀμίλκον τῷ παρὰ τῶν ὑποδιδόντων καὶ παρὰ δόξας.

οἱ δὲ Ζαχαθαῖοι συνεχῶς ἐπεμποὶ εἰς τὴν
 Ρώμην· ἅμα μὲν ἀγωνιῶντες περὶ σφοδρῶς
 καὶ πεσορόμενοι ὅ μὲλλον· ἅμα δὲ βου-
 λόμενοι μὴ λαθάνειν Ρωμαίους τῇ ἡγομέ-
 νῳ ὕβρισι Καρχηδονίοις τῇ κατ' Ἰβη-
 ρίαν πραγμάτων. Ρωμαῖοι δὲ πλεονάκεις
 αὐτῶν ὀδυνηφότοι, πότε προσβόλῃς ἐπα-
 τίσειαν τὴν ἐπιτοκηνόμοις ὑπὸ τῇ πε-
 σσπύοντων. Ανίβας δὲ καὶ τοὶ αὐτοὶ κα-
 ρεῖς πεποιημένος ὑπὸ αὐτὸν ὡς παρεῖχετο,
 πρῶτον αὐτῆς μετ' ἡ δυνάμειν ὀδυνήμα-
 ζων εἰς κατὰ πόλιν, ἥ ὡς ὡσανεὶ παρεχόμε-
 ναί βασιλείον ἡ ἐν τοῖς Καρχηδονίων κατ'
 τὴν Ἰβηρίαν τόποις. κατὰ λαβὼν δὲ τὴν ὁδὸν
 τῇ Ρωμαίων προσβόλῃ, καὶ δοὺς αὐτὸν εἰς ἐν-
 τεύξιν, δίνετο περὶ τῇ ἐρετώτων. Ρω-
 μαῖοι μὲν οὖν διεμῶντες Ζαχαθαίων ἀ-
 πίχεσθαι (κείσθαι γὰρ αὐτοὺς ἐν τῇ σφετέ-
 ρῃ πίσει) καὶ τὸν Ἰβηρα ποταμὸν μὴ δι-
 βάλλειν καὶ τὰς ἐπ' Ἀσδρούβα ἡγομένας ὁ-
 μοθυίας. ὁ δ' Ανίβας ἄτε νέος μὲν ὢν, πλή-
 ρης δὲ πολεμικῆς ὁρμῆς, ἐπιτυχῆς δ' ἐν
 ταῖς ἐπιβολαῖς, πάλαι δὲ πρῶτομηδὸς
 πρὸς τὴν καὶ Ρωμαίων ἔχθραν· πρὸς μὲν
 ἐκείνοις ὡς κηδόμενος Ζαχαθαίων ἐνεκ-
 λῆ Ρωμαίοις, δὲ μὲν μικροῖς ἐμπεσθεὶς χρο-
 νοῖς καταλείπων αὐτῶν, λαβόντες τὴν ἐπι-
 τῆσιν εἰς τὸ διελῦσαι, ἀδίκως ἐπόμελιν-
 τὴν ἵνα τῇ παρετώτων, οὓς οὐ περὶ ἐ-
 σθαι πρῶτονδὲ μοις· πάλαι γὰρ εἶ-
 ναι Καρχηδονίοις, ὅ μὲν τῇ ἀδικου-
 μένων περὶ αὐτῶν. πρὸς δὲ Καρχηδονίους
 διεπέμπτο, πυνθανόμενος τί δὴ ποιεῖν, ὅ-
 τι Ζαχαθαῖοι πιστεύοντες τῇ Ρωμαίων συμ-
 μαχίᾳ, πᾶσι τῇ ὑπὸ αὐτοὺς ἑταίρων
 ἀδικούσι. Κατὰ τοῦ δὲ ἡ πλῆρης ἀλογίας
 καὶ θυμοῦ βιάου, δὲ καὶ ταῖς μὲν ἀληθι-
 νῆς αἰτίας οὐκ ἐχέτο· κατέφθινε δὲ
 εἰς περὶ αἰτίας ἀλόγους, ὅτε εἰώθασιν ποι-
 εῖν, οἱ δὲ πᾶσι παρεγκλημένους αὐ-
 τοῖς ὁρμαῖς, ὀλιγορροῦντες τῇ κατὰ ἡ-
 ποτῶν γὰρ ἡ ἀμνηστον οἶσθαι δὲ
 Ρωμαίους ἀποδιδῶναι σφίσι Σαρδόνια, καὶ
 τοὺς ἐπιλαχθέντας ἅμα ταύτῃ φόρους,
 οὓς τοῖς κατὰ συνεχῶς μοι περὶ αὐτῶν,

A Inter hæc Saguntini crebros Romam
 nuntios mittere ; partim quod futu-
 ra prospicientes, de sua salute e-
 rant solliciti : partim quod prospe-
 ros Carthaginensium in Hispania
 successus, nolent Romanos igno-
 rare. Qui sæpe antea negligenter au-
 ditis eorum nuntiis, hoc tempore,
 legatos in Hispaniam, illa inspectu-
 ros quæ nuntiata fuerant, mittunt.

B Circa idem tempus Hannibal sub
 iugum missis quas proposuerat gen-
 tibus, ad hiberna rursus Carthagi-
 nem nouam se recipiebat : erat e-
 nim vrbs illa quasi gentis caput, &
 regia in ea Hispaniæ parte quæ Car-
 thaginensibus parebat. ibi quum le-
 gationem populi Rom. inuenisset,
 facta sui adeundi potestate, differen-
 tes de mandato sibi negotio audiuit.
 Romani deum fidem testantes mo-
 nebant, vt Saguntinis, qui in fide &
 clientela populi Rom. essent, absti-
 neret : vtque ex eo fœdere quod cum
 Asdrubale ictum erat, amnem Ibe-
 rum ne traiceret. Hannibal vero vt

C pote iuuenis, militaris ferociæ plenus,
 felix in inceptis, & iampridem conci-
 tatus ad inimicitias cum populo Ro-
 mano exercendas, apud legatos qui-
 dem querimoniam instituit, quasi Sa-
 guntinorum fautor: quod paucis ante
 annis exorta Sagunti seditione, quum
 totius controuersię arbitrium Roma-
 nis fuisset permissum, vt ciues ad con-
 cordiam perducerent, principum nõ-
 nullos iniqua morte affecerint : quam
 perfidiã insignitam non inultam se
 relicturum. Carthaginenses enim ac-

D ceptum à patribus tenere institutum,
 vt neminem iniuria patiãtur affici. ad
 Carthaginenses vero sciscitatum mi-
 sit; quid opus esset facto, cum Sagun-
 tini amicitia Romanorum freti, popu-
 los ditionis ipsorum iniuriis laceßant.
 Enimvero Hannibal in omnibus reb.
 ira præcipiti, non ratione vlla uteba-
 tur: iccirco prætermisissis veris causis,
 ad prætextus iniustos confugiebat: si-
 cut facere illi consueuerunt, qui affe-
 ctibus præoccupati, honesti rationem
 nullam ducunt. Quanto enim futurũ
 erat melius postulare vt Romani Sar-
 diniã restitueret, & simul stipendia co-
 dẽ tẽpore imperata, quæ per occasio-
 nem aduersæ Carthaginensũ fortunæ

iniuste ab ipsis exegissent? quod si recusarent Romani, bellum denuntiaret. Nunc veram causam recitans, falsam confingens, de iniuria facta Saguntinis, non solum sine ratione, verum etiam contra ius bellum visus est inchoasse. Legati post hæc Carthaginem ea mente profiscuntur, ut etiam apud hos similia testarentur: quum non iam dubitarent fore omnino bellum, sed non putabant Legati in Italia bellandum Romanis fore; verum in Hispania ubi Saguntum vrbs, belli arx futura sibi esset. Iccirco Senatus ad huiusmodi cogitationem consilia sua referens, quia bellum fore diuturnum prouidebat & longinquum; res Illyrici firmandas statuit. Etenim circa eadem tempora Demetrius Pharius, oblitus beneficiorum quæ Romani in ipsum contulerant; quum iam ante contemnere eas cepisset, quando formidabiles ipsis imminere Gallos videbat: tunc quoque propter metum à Carthaginensibus impendentem, eosdem floccifaciens, spe sua omni locata in regia Macedonum, quod bello Cleomenico socia arma cum Antigono iunxerat: hic inquam vrbes Romanæ ditionis in Illyrico vastare & in suam potestatem redigere erat aggressus: & ultra Lissum contra leges pacis quinquaginta lembis nauigans, multas è Cycladibus insulis incurrauerat. Quæ quum animaduertenter Romani, & regiam Macedonum florere intelligerent, res suas in prouinciis ad ortum Italiæ sitis collocandas sibi esse in tuto existimarunt. Hannibalis enim molitiones anteuertere se posse sperabant: & facile efficere, ut Illyriis errorem emendare coactis, Demetrio succenserent, & ingratum eius animum ac temeritatem castigarent. Sed frustra fuerunt: nam ipsos Hannibal anteuertit, & Saguntinorum urbem interim exscidit. quo factum, ut bellum non in Hispania, sed pro mœnibus vrbis, totaq; Italia gerendum ipsis fuerit. Cæterum Romani, id consiliū quod ostendimus secuti, vere ineunte anni primi Olympiadis centesimæ quadragesimæ, L. Æmiliū ad res in Illyrico gerendas cum exercitu mittūt.

A ἀδίκως πρὸ αὐτῶν ἔλαβον· εἰ δὲ μὴ, Φαίαι πολεμήσουσι. καὶ ὃ τὸ μὴ ἔσσαι αἰτίαι δῆληται τῶν Ζαχαριταίων πλάττων, ὃ μόνον δῆλός ἐστι, ὅτι ὁ μέγας ἀδίκως κατάρχην ἔδωκεν τῷ πολέμου. οἱ δὲ τῷ Ῥωμαίων πρέσβει, ὅτι μὴ εἴη πολεμητικὸν ὡς εἶδότες, ἀπέπλευσαν εἰς Καρχηδόνα, τὰ πᾶσι πλῆσι θελόντες ἐπιμύθευσαν κακίους· ὃ μὲν ἐν Ἰταλίᾳ γε πολεμήσουσι ἤλπισαν, ἀλλ' ἐν Ἰβηρίᾳ χρησάμενοι τῷ πρὸς τὸν πόλεμον ὀρμητικῇ τῇ Ζαχαριταίων πόλῃ. B δὲ καὶ πρὸς αὐτῶν ἀρμοζόμενοι τῶν ὑποθέσεων, ἡ σύγκλητος ἔκρινεν ἀσφαλίσειν τὰ καὶ τὴν Ἰλλυρίδα πρῶτα πάντα, πρὸς ὁρμήσειν δὲ πρὸς μέγας ἔσσαι καὶ πολυχρόνιος, καὶ μακρὰν ἀπὸ τῆς οἰκίας ὁ πόλεμος. Συνέβαινε γὰρ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους Δημήτριον τὸν Φάριον, ἐπιλεηλομένον μὲν τῷ πρὸς ἡγήτορας εἰς αὐτὸν ἀεργατικῇ ὑπὸ Ῥωμαίων καὶ ἀπεφρονηκότα δὲ, πρὸς τὸν μὲν ἔχει τὸν ἀπὸ Γαλατῶν, τότε ἔχει τὸν ἀπὸ Καρχηδονίων φόβον πρὸς Ῥωμαίοις, πᾶσι δ' ἔχοντα τὰς ἐλπίδας ἐν τῇ Μακεδόνων οἰκίᾳ. C ἔχει δὲ συμπεπολεμημένα καὶ μετὰ χεῖρας τῷ πρὸς Κλεομένην κινδύνων Ἀντιγόνου· πορθεῖν μὲν καὶ καὶ ἀσπρέφειν τὰ καὶ τῶν Ἰλλυρίδων πόλεις τὰς ὑπὸ Ῥωμαίων ἱερωμένας· πεπλημένα δὲ ἔξω τῆς Λισσῆς παρὰ τὰς σινοήκας, πενήκοντα λέμβοις, καὶ πεπορημένας πολλὰς τῇ Κυκλάδι νήσῳ. εἰς αὐτὰ βλέποντες Ῥωμαῖοι, καὶ θεωροῦντες αὐτοῦσαι τὴν Μακεδόνων οἰκίαν, ἔσπευδον ἀσφαλίσειν τὰ πρὸς ἔω τῆς Ἰταλίας· πεπεισμένοι D καὶ ἀσπρήνους, ἀρρωσάμενοι μὲν τὴν Ἰλλυρίαν ἀγνοοῦντες, ἐπιτημῆσαντες δὲ καὶ καλῶντες τῶν ἀρχαίων καὶ πρὸς τὴν Δημήτριον. διεφύλακται δὲ τοῖς λοισμοῖς κατεστάχοντες γὰρ αὐτοὺς Ἀντίβας, ἔξελον τὴν Ζαχαριταίων πόλιν. καὶ πρὸς τὸ συνέβη τὸν πόλεμον ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ, πρὸς αὐτῇ δὲ τῇ Ῥώμῃ, καὶ καὶ τὰ πᾶσι θυεῖν τὴν Ἰταλίαν. οὐ μὲν ἀλλὰ τοῖς χρησάμενοι τοῖς θαλασσοποιοῖς, Ῥωμαῖοι μὲν ὑπὸ τῷ ὤρειαι, Λόκιον τὸ Αἰμίλιον ἐξάπισαν μετὰ δυνάμεως ὅτι πᾶς καὶ τῶν Ἰλλυρίδων πρῶτος, καὶ δὲ πρὸς τὸν ἔτος τῆς ἐκείνης καὶ πεπλημένης Ὀλυμπιάδος.

Ἀνίβας δὲ μὲν τὴν δυνάμει αἰαζόμενος ἐκ τῆς
 Καρθίνης πόλεως, προσήγαγε ποικίλους τὴν πορείαν
 ἐπὶ τῇ Ζάχαθαι. Ἡ δὲ πόλις αὐτῇ καίτοι μὲν
 ἐπὶ τῷ ποταμῷ θάλατταν κατήκοντι πρὸς ποδὶ τῆς
 ὄρεινῆς τῆς σιναπίσης πὰ πέρατα τῆς Ἰβηρίας
 καὶ Κελυβηρίας· ἀπὲρ δὲ τῆς θαλάττης ὡς
 ἐπὶ αὐτῇ. νέμονται δὲ χωρὶς οἱ κατοικοῦντες
 αὐτὴν πᾶμφορον, καὶ ὁρμαίνουσιν ἀρετῇ πᾶ-
 σις τῆς Ἰβηρίας. ἥ τότε πρὸς στρατοπεδούσας
 Ἀνίβας, ἐνεργῶς ἐγένετο πρὸς τὴν πολιορκίαν,
 πολλὰ πορορώμενος ὄνυχον πρὸς τὸ μέλ-
 λον, ἐκ τῆς καὶ κρατὸς ἐλθὲν αὐτῇ. πρὸς τοὺς
 μὲν γὰρ ὑπελάμβανε πρὸς ἐλθέσθαι Ῥωμαίων
 τινὲς ἐλπίδα τῆς συστήσεσθαι τὸν πόλεμον ἐν
 Ἰβηρίᾳ. δὲ τερον δὲ καὶ ἀπληξάμενος ἀπομύ-
 ζας, ἀπαχέστερος μὲν ἐπέπυστο πρὸς ἀσφάλ-
 σιν τοὺς ὑπὸ αὐτὸν ἦδη λαττομένους, ἀλ-
 βεστεροὺς δὲ τοὺς ἀκμῶν ἀνδοκράτορας ὄντας
 τῇ Ἰβηρίᾳ. τὸ δὲ μέγιστον οὐδὲν ἀπολυτὸν ὄν-
 τιν πολέμοι, ἀσφαλῶς ποιήσεσθαι τινὲς εἰς
 τοὺς ποταμούς πορείαν. χωρὶς τε τούτων, ἀ-
 πορήσιν μὲν χρησιμῶν αὐτοῖς ὑπελάμβανε
 πρὸς τὰς ἐπιβολὰς· πρὸς θυμῶν δὲ ἐνεργά-
 σιας τῆς δυνάμει ἐκ τῆς ἐσθλῆς ἐκεί-
 νης ὠφελείας· πρὸς καλέσας δὲ τινὲς ὄνομα
 τῆς ἐν οἴκῳ Καρχηδονίων ὄντος τῆς ἀποστα-
 λτομένων αὐτοῖς λαφύρων. τοιούτους δὲ χρο-
 νῶν ὁρμαίνουσιν, ἐνεργῶς πρὸς αὐτῇ τῇ
 πολιορκίᾳ. ὅτε μὲν ὑποδείγματι πρὸς πληθύνει
 ποιεῖν αὐτὸν, καὶ γινώσκοντες αὐτοὺς τῆς ἐν τοῖς
 ἔργοις παλαιότητας· ὅτι δὲ ὅτε καὶ πρὸς ἀκα-
 λῶν τὰ πληθύνει, καὶ πρὸς ἀβόλως διδόντες αὐτοὺς
 εἰς τοὺς κινδύνους, πᾶσι δὲ καὶ ἀπάσιν καὶ
 μέγιστα ὑπομείνας, τέλος ἐν ὀκτώ μηνὶ
 καὶ κρατὸς εἴλε τινὲς πόλιν. κύριος δὲ ἡρό-
 νος χρημῶν πολλῶν, καὶ θομάτων καὶ κα-
 τακλῆς, τὰ μὲν χρημῶν εἰς τὰς ἰδίας ἐπι-
 βολὰς πρὸς αὐτὸν καὶ τινὲς ἔξ ἀρχῆς πρὸς αὐ-
 τὸν· τὰ δὲ θομάτα διένειμε καὶ τινὲς ἀξίαν
 ἐκείνους τῆς συστρατευομένων· τὴν δὲ κατὰ σκελὴν
 πρὸς ἀχρημῶν πᾶσι δὲ ἐπέμψεν τοῖς Καρχηδο-
 νίοις. ταῦτα δὲ πρὸς αὐτὸν, καὶ διέμψεν τοῖς λογι-
 σμοῖς, καὶ ἀπὲρ τῆς καὶ ἔξ ἀρχῆς πρὸς αὐτὸν
 ἀλλὰ τοὺς τε ἐραλῶντας ποροθυμότερος ἐποίησε
 πρὸς τὸ κινδυνεύειν· τοὺς τε Καρχηδονίους
 ἐπὶ μὲν πρὸς ἀσφάλειαν πρὸς τὸ πρὸς ἀλλομένον

A Hannibal vero cum omnibus copiis
 Carthagine noua profectus Sagun-
 tum versus iter instituit. E monta-
 nis quæ Iberiæ ac Celtiberiæ fines
 contingunt, pes in mare procurrat, in
 quo sita Saguntinorum vrbs est, pas-
 sus mille ferme à mari. Ager horum
 omnibus abundat fructibus, iisque
 longe melioribus quàm in vlla alia
 parte Hispaniæ reperiuntur. Positis
 ad Saguntum castris Hannibal ob-
 sidionem acriter vrgebat. quantum
 enim momentum ad ea quæ para-
 bat, esset allaturus, si eam urbem
 per vim expugnaret, facile prospici-
 ebant. Nam primum omnium,
 Romanis spem belli in Hispania
 gerendi, adempturum se arbitrabat-
 ur: deinde territis hoc exemplo
 omnibus, quin & subacti iam po-
 puli dicto futuri essent audientio-
 res; & cæteri qui sui adhuc iuris e-
 rant, metuentiores, non dubitabat
 quòdque longe maximum erat, nul-
 lo à tergo relicto hoste, tutò se in vl-
 teriora perrecturum. magnam insu-
 per opum vim ad persequenda sua in-
 cepta consecuturum se sperabat: &
 tum milites, vbi prædam singuli nacli
 forent, promptiores se redditurum:
 tum etiam Carthaginenses qui domi
 erant mittendis spoliis sibi se conci-
 liaturum. Hæc apud se reputans, ob-
 sidionem acriter vrgebat. Et quum
 modo esset ipse exemplo multitudi-
 ni, in moliendis operibus pluri-
 mum manibus suis laborans: mo-
 do milites hortaretur, seque omni-
 bus periculis temere obieciaret, nul-
 lam ærumnam neque sollicitudinem
 refugiens; tandem intra menses o-
 cto urbem cepit. Potius pecunia in-
 genti, captiuis & suppellectilibus mul-
 tis; pecuniam ad bellum contra
 Romanos, sicut initio proposuerat,
 reseruauit: captiuos inter milites
 pro merito cuiusque diuisit: suppel-
 lectilia ex templo omnia ad Cartha-
 ginenses transmisit. quod quum e-
 gisset, nequaquam spe sua fuit fru-
 stratus, sed quod initio proposue-
 rat est consecutus: nam & milites
 ad belli pericula alacriores euasē-
 re: & Carthaginenses ad omnia
 postulata sua reddidit æquiores:

tum autem ipse, quod ab omnibus necessariis probe esset instructus, multa deinceps ex utilitate sua perficendi facultatem habuit. Circa idem tempus Demetrius, simulac de consiliis Romanorum rescivit, ex templo idoneum præsidium cum omnib. quæ postulat usus, Damalum mittit: in cæteris urbibus, occisis qui contrariæ factionis erant, illarum gubernacula amicis suis tradit. ipse ex omni subditorum numero fortissimos seligit ad sex millia, eosque Phari collocat. Romanus Cos. ubi in Illyricum legiones perduxit, cognita hostium confidentia, tum propter Dimali munitionem, & copiarum com meatuum; tum etiã, quod nunquam fuisse capta urbs illa crederetur: ut hostes perterrefaceret, hæc omnium primam adoriri constituit. Igitur tribunos militum aliosque ordinum ductores hortatus, ad motis etiam operibus variis locis, eam instituit expugnare. Capta urbs est die septimo: eaque res hostium animos confestim ita fregit, ut ex omnibus mox urbibus advenirent, qui in Romanorum fidem se permitterent dederentque. Consul convenientes quibusque leges dicere, eosque in fidem recipere: deinde Pharum versus, ad ipsum Demetrium cum classe navigare. Quia autem acceperat urbem esse admodum munitam, magnamque virorum fortium numerum eò convenisse: ad hæc com meatibus ac reliquis belli apparatusibus abundare; ne difficilis ac diuturna eius obsidio sibi foret verebatur. Hæc metuens Æmilius, huiusmodi stratagemate in ipso aduentus sui articulo est usus. Noctu cum omnibus copiis in insulam appulsus, maiorem exercitus partem in terram exponit, & locis cavis ac syluosis occultat, ipse cum viginti navibus, palam ubi illuxisset, proximum urbi portum petit. Demetrius eas nautes conspicatus, numerumque illarum aspernatus, ex urbe ad portum cum suorum manu venit, ne egredi navibus hostis posset, impediturus. Ubi semel concurrerunt acies, atroci commisso prælio, plures subinde ex urbe suppetias veniebant: donec tandem, omnes ad certamen exierunt. Inter ea Romani qui noctu expositi fuerant,

A αὐτὸς τε πολλὰ τῷ χρησίμῳ μὲν ταῦτα κα-
τειργάσατο διὰ τῆς χρησιμότητος αὐτοῦ.
Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους Δημήτριος ἅμα ἐπὶ
συνίεναι τῇ ἐπιβολῇ τῇ Ῥωμαίων πρὸς αὐτὴν κα-
μὲν εἰς τὴν Διμαλὸν ἀξιοχρεώ φρεσὶν εἰσι-
πενψα, καὶ τὰς ἀρμοζύσας ταύτην χρησίας ἐκ
τῆς λοιπῶν πόλεως τὴν μὲν ἀντιπολιτευομέ-
νους ἐπὶ πλείονος, τοὺς δ' αὐτῶν φίλους ἐν ἐχέσει
τὰς δυνασίας. αὐτὸς δ' ἐκ τῆς ὑποταγῆς
ἐπιλέξας τὴν ἀνδρωδεστάτου ἐξαχιχαλίης,
συνέστησε τούτοις εἰς τὴν Φάριν. ὁ δ' ἐρατὴρ τῶν
B Ῥωμαίων ἀφικόμενος εἰς τὴν Ἰλλυρίδα μὲν τῶν
δυναμῶν, καὶ θεωρῶν τὴν ὑπὸ ναυίαν θάρσυν-
τας ἐπὶ τῇ τῇ Διμαλὸν ὀχυρότητι καὶ τῇ πρὸς
σκαθῶν ἐπὶ τῇ δόκιμῇ αὐτὴν αἰάλωσιν ὑπάρ-
χῃ, ταύτην πρὸς τὴν ἐλπίδα ἔκρινε, βυλόμενος
καταπληξασθαι τοὺς πολεμίους. πρὸς αὐτὴν
καὶ τοὺς κατὰ μέρος ἡγεμόνας, καὶ πρὸς αὐτὴν
καὶ ἔργα καὶ πλείους τοῖς ἡγεμόσι πολιόρκειν.
λαβὼν δ' καὶ κράτος ἐν ἡμέραις ἐπὶ τῇ πρὸς
χρησμῶν πᾶσι ἡγήσατο τῶν ψυχῶν τοὺς ὑπὸ ναυί-
αις. διότι δὲ δὴ τῶν πρὸς αὐτὴν ἐκ παλαιῶν τῶν πό-
C λεων ἐπὶ τῇ ἐκείνου καὶ διδόντες αὐτοὺς εἰς τὴν Ῥω-
μαίων πίστιν. ὁ δὲ πρὸς αὐτὴν ἀφικόμενος ἐκείνους ἐ-
πὶ τῇ ἀρμοζύσας ὁμολογίας, ἐκείνους τῇ πλείονι
εἰς τὴν Φάριν ἐπ' αὐτὸν τῇ Δημήτριον. πυν-
θατόμενος δὲ, τὴν τε πόλιν ὀχυρὰν εἶναι, καὶ
πλήθος αἰδεσθῆναι ἀφαιρέσθαι εἰς αὐτὴν ἡ-
γεσθῆναι, πρὸς τὴν καὶ τῇ χρησίμῳ δὲ χρηστῶς,
καὶ ταῖς ἄλλαις πρὸς αὐτὴν, ὑφ' αὐτὸν μὴ
δυσχερῆ καὶ πολυχρόνιοι συμβῆναι γινέσθαι τὴν
πολιόρκειαν. διότι πρὸς αὐτὴν ἀφικόμενος ἐκείνους
D ἐχρήσατο πρὸς αὐτὸν τῇ χειρὶ, τοῖς δὲ πᾶσι γινέ-
σθαι τῇ πλείονι. ποιησάμενος γὰρ τῇ ἐκείνου
νικτὸς ἐπὶ τῇ πλείονι πᾶσι ἐκείνους, ὁ
μὲν πλείονι μέρους τῇ δυναμῶν ἀπεβίβασεν
εἰς ναῦς ὑλῶδεις καὶ κοίλους τόπους. εἰκοσι δὲ
ναυσὶν ἐπὶ τῇ πλείονι ἡμέρας ἐπὶ τῇ πλείονι
ἐπὶ τῇ ἐκείνου τῇ πόλεως λιμῶν. σιωποῦντες
τῇ πλείονι οἱ πρὸς Δημήτριον, καὶ ἀφαιρέσθαι
τῇ πλείονι, ὡρμηθεὶς ἐκ τῇ πόλεως ἐπὶ τῇ λιμῶ-
νι, καλύπτοντες τῇ ἀπέβασιν τῇ ὑπὸ ναυίαν. ἅ-
E μα δὲ τῇ συμμίζαν ἡγεμόνους ἰαχρῶς τῇ συμ-
πλοκῇ, πρὸς αὐτὴν αἰεὶ πλείους τῇ ἐκ τῇ πό-
λεως τέλος τῇ πᾶσι ὅτι ἐκείνους εἰς τὸν κίν-
δυνον. τῇ δὲ Ῥωμαίων οἱ τῇ νικτὸς ἀπέβασιν

tionem instituerunt, sicut à nonnullis scriptoribus memoria est. proditum: qui etiam sententias ab utraque parte dictas, libris suis inseruerunt: quo nihil ne fingi quidem absurdius queat. Nam qui fieri potuit, ut Romani qui superiore anno bellum Carthaginensibus indixerant, si ditionem Saguntinorum infesti ingrederentur: iidem capta per vim vrbe ipsa, tum demum ad deliberandum conuenirent, sitne suscipiendum bellum annon? quàm absurdum vero illud: quod incredibilem Senatus moestitiam commemorantes, simul adiciunt, filios duodecim duntaxat annis maiores, à parentibus in Senatum inductos: qui publicorum consiliorum facti participes, nemini propinquorum quicquam illorum quæ enuntiari nefas, aperuerint. quæ sunt omnia à vero aliena & palàm falsa. nisi hoc quoque præter cætera Romanis Fortuna si diis placet est largita, ut inde à pueris statim saperent. Verum de talibus scriptis, qualia sunt Chærez & Sossii, hæc sufficiat dixisse: neque enim pro historiis, meo quidem iudicio, merentur haberi: sed pro fabulis ex alicuius tonsoris officina, aut vulgi fæce profectis. Romani iis cognitis quæ contra fœdus Sagunti acta fuerant, legatos repente eligunt, & Carthaginem properare iubent: duasque condiciones Carthaginensibus offerre, quarum altera cum dedecore simul ac damno illorum erat coniuncta: altera, periculosi belli initia secum trahebat. Postulabant enim, ut ducem Hannibalem & consiliarios illius dederent Romanis: aut ni illud fieret, bellum denuntiabant. Hæc quum exponerent legati, ubi Carthaginem venerunt, & Senatus eis datus est, iniquis admodum auribus, propositæ conditiones à Pœnis sunt acceptæ. mox tamen vni è suis, quem ad id norant aptissimum, hac curâ demandatâ, disceptare de iure suo instituunt. Ac fœdus quidem cum Asdrubale iētū silentio prætermittebant, quasi nunquam factum; aut si factum esset, quasi ad se nihil pertineret: quod suo iniussu esset percussum. quinetiâ Romanorum ipsorum simile exemplū afferebant; de pace bello Siculo facta, Lutatius Cōsule.

A λον ἦσαν, κατὰ τὸ ἔθνος τὸ συλφεσέων Φασι, πρὸςκαταπύοντες ἐπὶ καὶ τὸς εἰς ἐκείτηρα ῥητέρας λόγους· πρῶτων ἀποπύπτον πρῶγμα ποιούντες. πῶς γὰρ οἷς τ' ἡμῶν, Ρωμαίοις τοῖς ἐνιαυτοῖς πρῶτερον ἐπηγελάσας πόλεμον Καρχηδονίοις, εἰς ἐπιδαίωσι τῆς Ζαχαθαίων χώρας, τοῦτοις καὶ κείτος ἐαλωκίας αὐτῆς τῆς πόλεως, τότε βυλάεισθαι συνελθόντας, πότερον πολεμητέον, ἢ πύνατον; πῶς δὲ, καὶ τίνα ἔσπον ἄμα μὲν τῶν συγγόντων τῶ συνεδρίου πρῶτα ἰσχυροῖσι θαυμάσιον, ἄμα δὲ τοὺς ἡμῶν ἀπὸ δώδεκα ἐτῶν ἄγαν Φασὶ τοῖς πατέρας εἰς τὸ συνεδρίον, ὅς μετέχοντες τῶν ἀφισουλίων οὐδὲ τῶν ἀισαγκίων ἐσθλὴν πρῶτα εἶδαι τῶν ἀπὸρρήτων ἐσθλῶν; ὡς οὐτ' εἰκὸς, οὔτε ἀληθὲς ἐστὶ τὸ πρῶτον ἐσθλῶν. εἰ μὴ, καὶ δὴ, πρῶς τοῖς ἄλλοις ἡ τύχη καὶ τὸ πρῶτον Ρωμαίοις, τὸ φρονεῖν αὐτοὺς ἀλγῶς ἐκ ἡμετέρας. πρῶς μὲν οὖν τὰ τοιαῦτα τὸ συγγραμμάτων, οἷα γράφει Χαίρειας καὶ Σώσιλος, ἐσθλὴν αὐτοῖς πλεονέχον λέγει· οὐ γὰρ ἰστορίας, ἀλλὰ κουρεακῆς καὶ πρῶτον λαλίας, ἐμοὶ γὰρ δοκεῖσι τὰς ἐξ ἡμῶν καὶ διώκων. Ρωμαῖοι δὲ πρῶτον σφίσι τῶ γεγονότος καὶ τοῖς Ζαχαθαίοις ἀδικήματος, παρεχόμενα πρῶτα εἰσέλθοντες, καὶ ἀποπύπτον ὅσα πρῶτα εἰς τὴν Καρχηδόνα· δύο πρῶτοι αὐτοῖς ὡς δὲ μὲν, αἰσχυρῶς ἄμα καὶ βυλάειν φέρειν ἐδοκεῖ διζαμῶν τοῖς Καρχηδονίοις· τὸ δὲ ἔπειτα, πρῶτον καὶ κεινῶν δὲ μὲν μεγάλων. ἢ γὰρ τὸν στρατηγὸν Ἀνίβαν, καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ συνεδρῶντες ἐκδοτοὺς διδοῖαι Ρωμαίοις ἀπῆται, ἢ πρῶτον τὸν πόλεμον. Παρεχόμενων δὲ τῶν Ρωμαίων, καὶ πρῶτον εἰς τὸ συνεδρίον, καὶ ἀφισουλίων τὰ ταῦτα, διζαμῶς ἦκουσι οἱ Καρχηδονιοὶ τὴν αἴρεσιν τῶν πρῶτων. ὅμως δὲ πρῶτα αὐτοῖς τὸν ἐπιπύπτον ἐξ αὐτῶν, ἦρξαντο πρῶτον διαμολογεῖσθαι. καὶ μὲν οὖν πρῶς Ἀσδρούβαν ὁμολογίας πρῶτων, ὡς οὔτε γενημένας· εἴτε γενησιν, ἐσθλὴν οὐσας πρῶς αὐτοὺς, ἀλλὰ τὸ καὶ τῆς σφετέρας πεπρῶτα γῶμης. ἐξελθὼν δὲ ἐξ αὐτῶν Ρωμαίων εἰς τὸ πρῶτον πρῶτον.

τὰς γὰρ ἐπὶ Λουθαίου ἡγομένης σιωπῆς
 ἐν τῷ πολέμῳ τῷ παλαιῷ Σικελίας, ταύτας
 ἔφασκεν ἡδὴ σιωωμολογημένας ὑπὸ Λου-
 θαίου, μὲν ταῦτα τῷ δήμῳ τῷ Ῥωμαίων ἀ-
 κούσαι ποιῆσαι, ὅθεν ὁ χρόνος τῷ αὐτῷ ἡμέρας
 γνώμης. ὅτι τῶν δὲ, καὶ πρὸς αὐτὴν ἡγεῖσθαι
 ὁλίαν τὴν δικαιοσύνην, ὅτι τὰς τελευταίας
 σιωπῆς τὰς ἡγομένης ἐν τῷ παλαιῷ Σικ-
 λίας πολέμῳ ἐν αἷς παλαιῇ Ἰσπερίας οὐκ
 ἔφασι ὑποαρχὴν ἐλθεῖν οὐδὲν. παλαιὸν ὅ-
 τινις ἐκατέρωθεν συμμάχοις τῷ παλαιῷ αὐτῶν ἀσ-
 φάσαι ἐπὶ, ῥητῶς καὶ ἀπατάσθαι. Ζαχαθαίους
 ὅτι παρὲν οὐκ οἶσιν τότε Ῥωμαίων συμ-
 μάχοις, καὶ πρὸς ἀνεγίνωσκει παρὲς ὑπὸ πλεο-
 νάκας τὰς σιωπῆς. Ῥωμαῖοι δὲ ὁ μὲν δι-
 καιοσύνην καὶ ἀπατάσθαι ἀπεινῶσκει. φάσκον-
 τες, ἀνεγίνωσκει μὲν ἐπὶ ἀπατάσθαι τῷ Ζαχα-
 θαίῳ πόλεως, ὅτι διδύχαται τὰ παλαιὰ
 δικαιοσύνην καὶ δυνατὸν ἐπὶ λόγῳ παλαιῷ τῷ ἀμ-
 φισπομπῶντων διεξάγει. ταύτης δὲ παρὲν
 δημῶν, ἢ τοὺς αἰτίους ἐκδοτέον ἐπὶ σφίσι,
 δι' ὅ φανερὸν ἔσται πᾶσι ὡς οὐ μετεγίγνωσκει
 τῷ ἀδικίας, ἀλλ' αὐτὴ τῆς αὐτῆς γνώμης πε-
 παρῆται ὑπὸ τῶν ῥητῶν ἢ μὴ βυβαλόμενος τῶν
 ποιῶν, ὁμολογησάμενος ὅτι κρινῶν. . . . οὐ
 καθολικώτερον, πᾶσι ἐχρησάμενος τῆς λόγῳ.
 Ἡμῖν δ' αἰσθησάμενος ἐπὶ δόξει, ὅ μὴ παρὲν
 πᾶσι ἀσχεπῶν ὑπὸ ὁ μέρος, ἵνα μήτε οἷς κα-
 γήκει καὶ ἀφαιρῇ ὁ παλαιὸς εἶδεναι τῷ ἐν τῷ
 τοῖς ἀκρίβειας παρὲν ἀπαιτῶσι τῆς διηγήσεως ἐν
 τοῖς ἀσχεπῶν τοῖς ἀφαιρῶν τοῖς ἀφαιρῶν. μὴ οἱ φι-
 λαμαθῶντες παλαιῶν τῶν ἀσχεπῶν, Συμπα-
 νώμενοι τῆς ἀγνοίας καὶ φιλομύθιας τῷ Συγ-
 γραφέων, ὅλης τῆς ὁμολογησάμενος ἡγεῖσθαι τῷ
 ἀπὸ τῷ ἀρχῆς ὑποαρχῆς ἀπὸ τῶν δικαίων Ῥω-
 μαίοις καὶ Καρχηδονίοις παρὲς ἀλλήλους, ἕως
 εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς χρόνους. Γίνονται τῶν παλαιῶν
 σιωπῆς Ῥωμαίοις καὶ Καρχηδονίοις παρὲν,
 καὶ Λάκων Ἰώνιον Βερύτων, καὶ Μάρχον Ὀ-
 ράτιον, τοῖς παλαιῶν καὶ παλαιῶν ὑπὸ τῶν
 μετὰ τὴν τῶν βασιλέων καὶ παλαιῶν. ὑπὸ τῶν
 σιωπῆς καὶ παλαιῶν καὶ τῶν Διὸς ἱερῶν
 Καπιτωλίων. ταῦτα δ' ἐπὶ παλαιῶν τῷ παλαιῷ
 ἐν ἀφαιρῶν εἰς τῷ Ἑλλάδα τελευτῶν ἐπὶ
 λείπονται δυοῖν. αἱ καὶ τῶν ἐν δυνάτει ἀκρίβει-
 αὶ διερμηνεύονται ἡμῖν ὑπογεγραμμένα.

A planè enim Lutatium in hanc con-
 sensisse: & tamen populum postea Ro-
 manum, quia sine sua auctoritate pa-
 ctio conuenerat, pax ut esset irrita
 iussisse. Illam igitur pacem urgebant
 per totam disceptationem, eique fir-
 miter innitebantur, quæ belli Siculi
 sine nouissima fuerat facta: in qua
 de Hispania nihil haberi scriptum
 aiebant: sociis duntaxat utriusque po-
 puli cauere: idque diserte ita perscrip-
 tum esse in legibus pacis. Negabant
 deinde populi Rom. socios tum fuisse
 B Saguntinos: idque ut probarent
 leges illius pacis subinde legebant.
 Romani de iure disceptare verbis om-
 nino nolebant. dicebant enim: huic
 disceptationi tunc futurum fuisse lo-
 cum, si adhuc integra Saguntum urbs
 maneret: ac potuisse tum controuer-
 siam oratione decidi; hac vero con-
 tra fœdus excisa, aut dedendos esse
 iniuriæ auctores; ex quo manife-
 stum futurum sit omnibus, partici-
 pes delicti admissi ipsos non fuisse;
 verum sine publica auctoritate, id
 fecisse Hannibalem: aut si hoc nol-
 lent, neque recusarent quominus
 C consilium participasse crederentur;
 quin verbo rem expedirent? Ita
 Romani generatim atque vniuersè
 locuti sunt. Nobis vero visum est
 faciendum, ut hunc locum silentio
 non prætércheremur: ne quorum
 interest rem penitus habere perspe-
 ctam, veritatem in maximi momen-
 ti deliberationibus ignorent: néve
 studiosi harum rerum, errore & am-
 bitione scriptorum seducti, in quæ-
 D rendâ cognitione certa earum con-
 uentionum quæ inter Romanos &
 Pœnos iam inde à principio ad no-
 stra usque ætempora sunt factæ, à
 proposito aberrarent. Primum igitur
 fœdus inter Romanos & Cartha-
 ginieneses ietum est, consulatu Iu-
 nij Bruti, & Marci Horatij, pri-
 morum post Reges exactos Coss:
 à quibus etiam Iouis Capitolini æ-
 des fuit consecrata: annis prius
 quàm Xerxes in Græciam traice-
 ret duodecingenta. Fœderis istius
 E verba, quanta maxima poteramus
 fide interpretati, infra subiecimus.

Veteris sane linguæ etiam Latinæ A tanta diuersitas est ab illa qua hodie vtuntur, vt vel peritissimi nonnulla ægre vbi animum attenderint explanare queant. Fœdus igitur ita habet. AMICITIA ROMANIS ET ROMANORVM SOCIIS CVM CARTHAGINIENSIBVS ET CARTHAGINIENSIVM SOCIIS, HIS LEGIBVS ET CONDITIO- NIBVS ESTO. NE NAVIGANTO ROMANI ROMANORVMVE SOCII VLTRA PVLCHRVN PROMONTORIVM: EXTRA QVAM SI TEMPESTATIS AVT HOSTIVM VI FVERINT COM- PVLSI. SI QVIS VI DELATVS FVERIT, EMEN- DI AVT ACCIPIENDI QVICQVAM, PRÆTER NECESSARIA REFICIEN- DIS NAVIBVS ET SACRIS FACIENDIS, IVS EI NE ESTO. INTRA DIEM QVIN- TVM QVI NAVEM APPLI- CVERINT ABEVNTO. QVI AD MERCATVRAM VENERINT, II VECTIGAL NVLLVM PENDVNTO, EX- TRA QVAM AD PRÆCONIS AVT SCRIBÆ MERCEDEM. QVICQVID HISCE PRÆ- SENTIBVS FVERIT VEN- DITVM, PVBLICA FIDE VENDITORI DEBETOR, QVOD QVIDEM IN AFRI- CA AVT SARDINIA FVE- RIT VENDITVM. SI QVIS ROMANORVM IN EAM SICILIÆ PARTEM VENE- RIT, QVÆ IMPERIO CAR- THAGINIENSIVM PARET, IVS ÆQVVM IN OMNI- BVS ROMANI OBTINENTO. CARTHAGINIENSES NE QVID NOCEANT POPV- LO ARDEATI, ANTIATI, LAVRENTINO, CIRCEIENSI, TARRACINENSI, NEVE VLLI ALII E LATINIS QVI SVB DITIONE ERVNT: ETIAM EORVM VRBIBVS QVI SVB DITIONE ROMANORVM NON ERVNT ABSTINENTO. SI QVAM ILLARVM ACCE-

τηλικαύτη γὰρ ἡ διαφορά γένηται ὅτι ἀγα- λέου, καὶ ὅτι Ρωμαίοις τῆς αὐτῆς πόλεως ὅτι ἀρχαίαι, ὥστε τὸς συνεπεισάτους ἕνα μόνον εἶναι ὅπως αἰσθάνονται διὰ χρηστέον. εἰσὶ δ' αἱ συνεπεισά- ται αἱ πέντε. ΕΠΙ ΤΟΙΣΔΕ ΦΙΛΙΑΝ ΕΙΝΑΙ ΡΩΜΑΙΟΙΣ ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΡΩΜΑΙΩΝ ΣΥΜΜΑΧΟΙΣ, ΚΑΙ ΚΑΡΧΗΔΟΝΙΟΙΣ ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΚΑΡΧΗΔΟΝΙΩΝ ΣΥΜΜΑ- ΧΟΙΣ· ΜΗ ΓΛΕΙΝ ΡΩΜΑΙΟΥΣ ΜΗΤΕ ΤΟΥΣ ΡΩΜΑΙΩΝ ΣΥΜΜΑΧΟΥΣ ΕΠΕΚΕΙΝΑ ΤΟΥ ΚΑΛΟΥ ΑΚΡΩΤΗΡΙΟΥ, ΕΑΝ ΜΗ ΥΠΟ ΧΕΙΜΩΝΟΣ ἢ ΠΟ- ΛΕΜΙΩΝ ΑΝΑΓΚΑΣΘΩΣΙΝ· ΕΑΝ ΔΕ ΤΙΣ ΒΙΑ ΚΑΤΕΝΕΧ- ΘΗ, ΜΗ ΕΞΕΣΤΩ ΑΥΤΩ, ΜΗΔΕΝ ΑΓΟΡΑΖΕΙΝ, ΜΗΔΕ ΛΑΜΒΑΝΕΙΝ ΜΗΔΕΝ, ΠΛΗΝ ΟΣΑ ΠΡΟΣ ΠΛΟΙΟΥ ΕΠΙ- ΣΚΕΥΗΝ, ἢ ΠΡΟΣ ΙΕΡΑ. ΕΝ ΠΕΝΤΕ ΗΜΕΡΑΙΣ ΔΕ ΑΠΟ- ΤΡΕΧΕΤΩΣΑΝ ΟΙ ΚΑΤΕΝΕΧ- ΘΕΝΤΕΣ. ΤΟΙΣ ΔΕ ΚΑΤ' ΕΜ- ΠΟΡΙΑΝ ΠΑΡΑΓΙΝΟΜΕΝΟΙΣ, ΜΗΔΕΝ ΕΣΤΩ ΤΕΛΟΣ, ΓΛΗΝ ΕΠΙ ΚΗΡΥΚΙ ἢ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙ. ΟΣΑ Δ' ΑΝ ΤΟΥΤΩΝ ΠΑ- ΡΟΝΤΩΝ ΓΡΑΘΗ, ΔΗΜΟΣΙΑ ΠΙΣΤΕΙ ΟΦΕΙΛΕΣΘΩ ΤΩ ΑΡΟ- ΔΙΔΟΜΕΝΩ· ΟΣΑ Γ' ΑΝ ἢ ΕΝ ΛΙΒΥῃ, ἢ ΕΝ ΣΑΡΔΟΝΙ ΓΡΑ- ΘΗ· ΕΑΝ ΡΩΜΑΙΩΝ ΤΙΣ ΕΙΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝ ΠΑΡΑΓΙΓΝΗΤΑΙ, ἢ ΚΑΡΧΗΔΟΝΙΟΙ ΕΓΑΡΧΟΥΣΙΝ, ΙΣΑ ΕΣΤΩ ΤΑ ΡΩΜΑΙΩΝ ΠΑΝΤΑ. ΚΑΡΧΗΔΟΝΙΟΙ ΔΕ ΜΗ ΑΔΙΚΕΙΤΩΣΑΝ ΔΗΜΟΝ ΑΡΔΕΑΤΩΝ, ΑΝΤΙΑΤΩΝ, ΛΑΥΡΕΝΤΙΝΩΝ, ΚΙΡΚΑΙΑΤΩΝ, ΤΑΡΡΑΚΗΝΙΤΩΝ, ΜΗΔ' ΑΛ- ΛΟΝ ΜΗΔΕΝΑ ΛΑΤΙΝΩΝ, ΟΣΟΙ ΑΝ ΥΠΗΚΟΟΙ. ΕΑΝ ΔΕ ΤΙΝΕΣ ΜΗ ΩΣΙΝ ΥΠΗ- ΚΟΟΙ, ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΑΠΕ- ΧΕΣΤΩΣΑΝ· ΑΝ ΔΕ ΛΑΒΩ-

ΣΙ, ΡΩΜΑΙΟΙΣ ΑΠΟΔΙ-
ΔΟΤΩΣΑΝ ΑΚΕΡΑΙΟΝ· ΦΡΟΥ-
ΡΙΟΝ ΜΗ ΕΝΟΙΚΟΔΟΜΕΙ-
ΤΩΣΑΝ ΕΝ ΤΗ ΛΑΤΙΝΗ·
ΕΑΝ ΩΣ ΠΟΛΕΜΙΟΙ ΕΙΣ
ΤΗΝ ΧΩΡΑΝ ΕΙΣΕΛΘΩ-
ΣΙΝ, ΕΝ ΤΗ ΧΩΡΑ ΜΗ
ΕΝΝΥΚΤΕΡΕΥΕΤΩΣΑΝ.

Τὸ μὲν οὖν ΚΑΛΟΝ ἀκρωτήριον
ἔστι, ὃ πρὸς αἰῶνι αὐτῆς τῆς Καρχηδόνος
πρὸς τὰς ἀρκτεῖς, ἢ κατὰ πᾶς ἐπέκεινα πλὴν
ὥς πρὸς μισσημβρία ἐκ οἴονται δεῖν οἱ Καρ-
χηδόνιοι τοῖς Ρωμαίοις μακρῶς ναυσι· ἀλλὰ
ὃ μὴ βύλας γινώσκουσιν αὐτοὺς, ὥς ἐμοὶ δο-
κεῖ, μήτε τοῖς κτ' ἢ Βυσαπίν, μήτε τοῖς κτ' ἢ
μικρὰν Σύρτιν τόποις· ἀ δὲ καλοῦσιν Εμπο-
ρία, ὅθεν ἢ ἀρετὴν ἢ χόρεας. εἰ δὲ τις ὑπὸ
χρῆματος ἢ πολέμιον βία κατενεχθεὶς δέηται
τῶν αἰατῶν πρὸς ἑαυτὸν καὶ πρὸς ὁπισθοκλήν
πλοῖον, ταῦτα πρὸς ἑαυτὸν μὴ δεῖν οἴονται δεῖν
λαμβάνει κατ' αἰατῶν· ἐν πένθ' ἡμέραις ὃ
ἀπαλλάττει τοὺς κατ' ὁρμῆς τοῖς. εἰς ὃ Καρ-
χηδόνα καὶ πᾶσαι τὶ ὅτι πᾶσι τῶν Κελτῶν ἀκρω-
τηρῶν ἢ Λιβύης καὶ Σαρδόνια καὶ Σικελίας ἥς ἐ-
πάρχουσιν Καρχηδόνιοι, κατ' ἐμπορίας πλὴν
Ρωμαίοις ἔξεσι· καὶ ὃ δὲ διέχον ὑποχρῶνται
βεβαίως οἱ Καρχηδόνιοι δημοσίᾳ πίστι. ἐκ
ὃ πύτων τῶν σικελικῶν πρὸς μὲν Σαρδόνια καὶ
Λιβύης ἐμφαίνουσιν, ὥσπερ ἰδίας ποιῶμενοι τὸν
λόγον· ὑπὸ ὃ Σικελίας, πάντας δὲ ἔχουσιν
ταῖς ῥητῶς, ὑπὸ αὐτῶν πύτων ποιῶμενοι τὰς
σικελίχας, ὅσα ἢ Σικελίας ὑπὸ ἢ Καρχη-
δονίων πίπτει δυνατεῖαι. ὁμοίως δὲ καὶ Ρωμαῖοι
πρὸς ἢ Λατίας αὐτῆς χόρεας ποιῶνται τὰς
σιωθίχας· τὸ ὅτι λοιπῆς Ἰταλίας οὐ μνημονεύ-
σι ὅθεν ὃ μὴ πίπτει ὑπὸ ἢ αὐτῶν δυνάμει.
Μετὰ δὲ ταῦτα, ἑτέρας ποιῶνται σικελίχας,
ἐν αἷς πρὸς εἰληφασιν Καρχηδόνιοι Τυρίους καὶ τῶν
Ἰταλικῶν δῆμον. πρὸς κεῖται δὲ καὶ ὃ Κελτῶν
ἀκρωτηρία, Μασία, Ταρσησίον. ὧν ἐκτὸς οἴον-
ται δεῖν Ρωμαίους, μήτε ληΐσαι, μήτε πόλιν
κλίσσειν. εἰς δὲ ταῦτά τις πνεύσει. ΕΠΙ ΤΟΙΣ
ΔΕ ΦΙΛΙΑΝ ΕΙΝΑΙ ΡΩΜΑΙΟΙΣ
ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΡΩΜΑΙΩΝ ΣΥΜ-
ΜΑΧΟΙΣ, ΚΑΙ ΚΑΡΧΗΔΟ-
ΝΙΩΝ, ΚΑΙ ΤΥΡΙΩΝ, ΚΑΙ

PERINT, ROMANIS SINE
VLLA NOXA TRADVNTQ.
CASTELLVM VLLVM IN
LATINO AGRO NE AEDIFI-
CANTO: SI CVM ARMIS
INFESTI PEDEM IN RE-
GIONE POSVERINT, IN
EA NE PERNOCTANTO.

Appellatur heic PVLCHRVM
promontoriũ, quod Carthagini præia-
cet & Septétriones spectat: ultra quod
meridiem versus nolunt Carthagi-
nienses Romanos nauibus longis na-
uigare. Caussa, opinor est, quia co-
gnosci ab illis nolebant, neque loca
circa Byzacium, neque paruam Syr-
tim: quæ propter soli vbertatem vo-
cant Emporia. Sin aliquis tempesta-
te aut vi hostili eò delatus, re qua-
piam opus habeat ad sacra necessa-
ria, aut ad nauium refectiõnem; eam
se præbituros pollicentur. sed per vim
capi quicquam vetant. & eos qui na-
uibus appulli fuerint, intra quinque
dies discedere iubent. Carthaginem
vero adire & regionem omnem A-
fricæ cis Pulchrum promontorium,
item Sardiniam & Siciliæ partem
Carthaginensium imperio subie-
ctam, mercaturæ gratia licet Roma-
nis: & ius suum cuique se seruaturus
publica fide pollicentur Carthagi-
nienses. Apparet autem ex hoc fœ-
dere, sic Carthaginenses loqui de
Sardinia & Africa, tanquam de sua
ditione: de Sicilia longe aliter: di-
serte enim distingunt, de ea parte
Siciliæ se hoc fœdere cauere, quæ
Pœnorum dominationem agnoscit.
Similiter Romani de Latio fœdere
isto cauent: reliquæ Italiæ mentio-
nem nullam faciunt, vt quæ in po-
testatem illorum non esset. Post hæc
aliud sancitum est inter hos populos
fœdus, in quo complexi Carthagi-
nienses sunt Tyrios & Vticensium
populum. Pulchro autem promon-
torio adiecta sunt Mastia & Tar-
seium. ultra quæ loca Romanis non
permittitur neque prædas facere, ne-
que urbem condere. Verba fœde-
ris sunt hæc. AMICITIA RO-
MANIS ET ROMANORVM
SOCIIS CVM POPVLO CAR-
THAGINIENSI, TYRIIS, ET

VTICENSIBVS EORVM-
 QVE SOCIIS, HIS LEGIBVS
 ESTO. ROMANI VLT
 PVLCHRVN PROMONTO-
 RIVM, MASTIAM ET TAR-
 SEIVM PRÆDAS NE FA-
 CIVNT: AD MERCATV-
 RAM NE EVNT: VRBEM
 NVLLAM CONDVNTO.
 SI IN LATIO VRBEM ALI-
 QVAM CARTHAGINIEN-
 SES CEPERINT, QVÆ SVB
 DITIONE ROMANORVM
 NON ERIT, PECVNIAM ET
 CAPTIVOS IPSI HABEN-
 TO: VRBEM REDDVNTO.
 SI QVI CARTHAGINIEN-
 SIVM ALIQVOS CEPERINT,
 QVEISCVM FOEDERE
 SCRIPTO IVNCTI SINT
 ROMANI: QVI TAMEN SVB
 ROMANORVM IMPERIO
 NON ERVNT; HOS IN
 POPVLI ROMANI PORTVS
 NE DEDVCVNTO: SI QVIS
 ERIT DEDVCTVS, ET MA-
 NVM ROMANVS INIECE-
 RIT, LIBER ESTO. EODEM
 IVRE ET ROMANI TE-
 NENTOR. SI ROMANVS
 EX ALIQA REGIONE QVÆ
 SVB IMPERIO CARTHA-
 GINIENSIVM ERIT A-
 QVAM COMMEATVSVE
 SVMPSERIT: CVM HIS
 COMMEATIBVS NE CVI
 EORVM NOCETO, QVIBVS-
 CVM PAX ET AMICITIA
 EST CARTHAGINIENSI-
 BVS..... FACITO.
 SI QVA INIVRIA ALICVI
 FACTA ERIT, PRIVATO
 NOMINE EIVS PERSECV-
 TIO NE CVIQVAM ESTO:
 SED VBI TALE QVID AD-
 MISERIT ALIQVIS, PVBLI-
 CVM ID CRIMEN ESTO.
 IN SARDINIA ET AFRI-
 CA NEQVE NEGOTIATOR
 QVISQVAM ROMANORVM,
 NEQVE VRBEM CONDI-
 TO: NEVE EO APPELLI-
 TO, NISI COMMEATVS AC-
 CIPiENDI GRATIA, VEL
 NAVEIS REFICIENDI. SI
 TEMPESTAS DETVLERIT,
 INTRA DIES QVINQVE

A ΙΤΥΚΕΩΝ ΔΗΜΩ, ΚΑΙ ΤΟΙΣ
 ΤΟΥΤΩΝ ΣΥΜΜΑΧΟΙΣ.
 ΤΟΥ ΚΑΛΟΥ ΑΚΡΩΤΗΡΙΟΥ,
 ΜΑΣΤΙΑΣ, ΤΑΡΣΗΙΟΥ, ΜΗ
 ΛΗΖΕΣΘΑΙ ΕΓΕΚΕΙΝΑ ΡΩ-
 ΜΑΙΟΥΣ, ΜΗΔΕ ΕΜΠΟ-
 ΡΕΥΕΣΘΑΙ, ΜΗΔΕ ΠΟΛΙΝ
 ΚΤΙΖΕΙΝ. ΕΑΝ ΔΕ ΚΑΡΧΗ-
 ΔΟΝΙΟΙ ΛΑΒΩΣΙΝ ΕΝ ΤΗ
 ΛΑΤΙΝΗ ΠΟΛΙΝ ΤΙΝΑ ΜΗ
 ΟΥΣΑΝ ΥΓΗΚΟΟΝ ΡΩ-
 ΜΑΙΟΙΣ, ΤΑ ΧΡΗΜΑΤΑ ΚΑΙ
 ΤΟΥΣ ΑΝΔΡΑΣ ΕΧΕΤΩ-
 ΣΑΝ, ΤΗΝ ΔΕ ΠΟΛΙΝ Α-
 ΠΟΔΙΔΟΤΩΣΑΝ. ΕΑΝ ΔΕ
 ΤΙΝΕΣ ΚΑΡΧΗΔΟΝΙΩΝ ΛΑ-
 ΒΩΣΙ ΤΙΝΑΣ, ΠΡΟΣ ΟΥΣ
 ΕΙΡΗΝΗ ΜΕΝ ΕΣΤΙ ΕΓΓΡΑ-
 ΠΤΟΣ ΡΩΜΑΙΟΙΣ, ΜΗ ΥΠΟ-
 ΤΑΤΤΩΝΤΑΙ ΔΕ ΤΙ ΑΥΤΟΙΣ,
 ΜΗ ΚΑΤΑΓΑΓΕΤΩΣΑΝ ΕΙΣ
 ΤΟΥΣ ΡΩΜΑΙΩΝ ΛΙΜΕΝΑΣ.
 ΕΑΝ ΔΕ ΚΑΤΑΧΘΕΝΤΟΣ
 ΕΠΙΛΑΒΗΤΑΙ Ο ΡΩΜΑΙΟΣ,
 ΑΦΕΙΣΘΩ. ΩΣ ΑΥΤΩΣ ΔΕ
 ΜΗΔ' ΟΙ ΡΩΜΑΙΟΙ ΠΟΙ-
 ΕΙΤΩΣΑΝ, ΑΝ ΕΚ ΤΙΝΟΣ
 ΧΩΡΑΣ ΗΣ ΚΑΡΧΗΔΟΝΙΟΙ
 ΕΓΑΡΧΟΥΣΙ, ΥΔΩΡ Η ΕΦΟ-
 ΔΙΑ ΛΑΒΗ, Ο ΡΩΜΑΙΟΣ, ΜΕ-
 ΤΑ ΤΟΥΤΩΝ ΤΩΝ ΕΦΟΔΙΩΝ
 ΜΗ ΑΔΙΚΕΙΤΩ ΜΗΔΕΝΑ,
 ΠΡΟΣ ΟΥΣ ΕΙΡΗΝΗ ΚΑΙ ΦΙ-
 ΛΙΑ ΕΣΤΙ ΚΑΡΧΗΔΟΝΙΟΙΣ,
 ..... ΠΟΙΕΙΤΩ. ΕΙ ΔΕ, ΜΗ
 ΙΔΙΑ ΜΕΤΑΠΟΡΕΥΕΣΘΩ. ΕΑΝ
 ΔΕ ΤΙΣ ΤΟΥΤΟ ΠΟΙΗΣΗ, ΔΗ-
 ΜΟΣΙΟΝ ΓΙΓΝΕΣΤΩ ΤΟ ΑΔΙ-
 ΚΗΜΑ. ΕΝ ΣΑΡΔΟΝΙ ΚΑΙ ΛΙ-
 ΒΥΗ ΜΗΔΕΙΣ ΡΩΜΑΙΩΝ ΜΗΤ'
 ΕΜΠΟΡΕΥΕΣΘΩ, ΜΗΤΕ ΠΟΛΙΝ
 ΚΤΙΖΕΤΩ. ΕΙ ΜΗ ΕΩΣ ΤΟΥ
 ΕΦΟΔΙΑ ΛΑΒΕΙΝ, Η ΠΑΟΙΟΝ
 ΕΠΙΣΚΕΥΑΣΑΙ. ΕΑΝ ΔΕ
 ΧΕΙΜΩΝ ΚΑΤΕΝΕΓΚΗ,
 ΕΝ ΠΕΝΘ' ΗΜΕΡΑΙΣ ΑΠΟ-

ΤΡΕΧΕΤΩ. ΕΝ ΣΙΚΕΛΙΑ, ΗΣ Α
ΚΑΡΧΗΔΟΝΙΟΙ ΕΠΑΡΧΟΥ-
ΣΙ, ΚΑΙ ΕΝ ΚΑΡΧΗΔΟΝΙ
ΓΑΝΤΑ ΚΑΙ ΠΟΙΕΙΤΩ, ΚΑΙ
ΓΩΛΕΙΤΩ, ΟΣΑ ΚΑΙ ΤΩ
ΡΟΛΙΤΗ ΕΞΕΣΤΙΝ. ΩΣΑΥ-
ΤΩΣ ΔΕ ΚΑΙ Ο ΚΑΡΧΗ-
ΔΟΝΙΟΣ ΠΟΙΕΙΤΩ ΕΝ ΡΩΜΗ.

Πάλιν ἐν ταύταις ταῖς συνθήκαις τὰ μὲν
καὶ Λιβύῃ καὶ Σαρδόνια προσηγορεύουσιν
ἑξιδυόμενοι, καὶ πάσας ἀφαιρούμενοι τὰς
ἐπιβάδρας Ρωμαίων. αὖτε δὲ Σικελίας
πάναντία προσηγορεύουσι, αὖτε τῆς ὑπὸ
αὐτοῖς ἡγεμονίας. ὁμοίως δὲ καὶ Ρωμαῖοι αὖτε
τῆς Λατίας οὕτως οἰοῦνται διὰ τὰς Καρχηδο-
νίους ἀδικεῖν, Ἀρδεάδας, Ἀντιάδας, Κιργιάδας,
Ταρρακινιάδας. αὗται δὲ εἰσὶν αἱ πόλεις αἱ
κατεχόμεναι καὶ δαμάσθαι τὴν Λατίνην
χώρην, ὑπὸ ἧς ποιούμεναι τὰς συνθήκας.
Επὶ ταλάρου, τελευταίας ποιούμεναι συν-
θήκας Ρωμαῖοι καὶ τὴν Πύρρου ἀφάσαν,
καὶ τὴν συστήσαντα τὰς Καρχηδονίους τὸν
αὖτε Σικελίας πόλεμον. ἐν αἷς τὰ μὲν ἄλλα
τηροῦσι πάντα καὶ τὰς ὑποαρχούσας ὁμολο-
γίας. (πρόκει) δὲ πούτοις τὰ ὑπογεγραμ-
μένα. ΕΑΝ ΣΥΜΜΑΧΙΑΝ ΠΟΙ-
ΩΝΤΑΙ ΠΡΟΣ ΠΥΡΡΟΝ ΕΓ-
ΓΡΑΨΤΟΝ, ΠΟΙΕΙΣΘΩΣΑΝ
ΑΜΦΟΤΕΡΟΙ, ΙΝΑ ΕΞΗ ΒΟΗ-
ΘΕΙΝ ΑΛΛΗΛΟΙΣ ΕΝ Τῇ
ΤΩΝ ΠΟΛΕΜΟΥΜΕΝΩΝ ΧΩ-
ΡΑ. ΟΠΠΟΤΕΡΟΙ Δ' ΑΝ
ΧΡΕΙΑΝ ΕΧΩΣΙ ΤΗΣ ΒΟΗ-
ΘΕΙΑΣ, ΤΑ ΓΛΟΙΑ ΠΑΡΕΧΕ-
ΤΩΣΑΝ ΚΑΡΧΗΔΟΝΙΟΙ ΚΑΙ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΔΟΝ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ
ΕΦΟΔΟΝ· ΤΑ ΔΕ ΟΨΩΝΙΑ
ΤΟΙΣ ΑΥΤΩΝ ΕΚΑΤΕΡΟΙ. ΚΑΡ-
ΧΗΔΟΝΙΟΙ ΔΕ ΚΑΙ ΚΑΤΑ
ΘΑΛΑΤΤΑΝ ΡΩΜΑΙΟΙΣ ΒΟΗ-
ΘΕΙΤΩΣΑΝ, ΑΝ ΧΡΕΙΑ ΗΙ. ΤΑ
ΔΕ ΠΛΗΡΩΜΑΤΑ ΜΗΔΕΙΣ Α-
ΝΑΓΚΑΖΕΤΩ ΕΚΒΑΙΝΕΙΝ Α-
ΚΟΥΣΙΩΣ. Τὸν δ' ὅρκον ὁμοῦν ἔδει ποιῆ-
σαι. ἐπὶ μὲν τῷ πρώτῳ συνθηκῶν, Καρχηδονίους
μὲν τὰς καὶ τὰς παλαιὰς Ρωμαίους ὅτι λίθη

EXCEDITO. IN SICILIA,
VBI CARTHAGINIENSES
IMPERAVERINT, ITEM
CARTHAGINE, OMNIA
ROMANVS FACITO, VEN-
DITO, QVÆ CIVI LICE-
BIT. IDEM ROMÆ CAR-
THAGINIENSI IVS ESTO.

Rursus in hoc fœdere Carthagi-
nienses contendunt, & quidem ma-
iore studio, Africam Sardiniamque
sibi asserere proprias: omnesque ad
illas aditus Romanis præcludunt.
contra, de Sicilia eum loquuntur,
distinctionem illam adhibent, de ea
se loqui, quæ sit dominationi ipso-
rum subiecta. Similiter Romani de
Latia; cauent enim ne fiat iniuria
Ardeatibus, Antiatis, Circeiensibus,
Tarracinensibus. hæc autem sunt
oppida Latij maritima: quæ legibus
huius fœderis volunt esse compre-
hensa. Postremum deinde fœdus hæ
ciuitatis icerunt, circa Pyrrhi transi-
tum in Italiam: priusquam de Sici-
lia bellum à Pœnis esset susceptum.
In hoc fœdere omnes condiciones
seruantur de quibus in prioribus con-
uenerat. adiiciant vero ad illa hæc
quæ sequuntur. SI SOCIETA-
TEM CVM PYRRHO PO-
PVLVS ROMANVS AVT
CARTHAGINIENSIS INIE-
RIT, FŒDERIS LEGIBVS
VTERQVE CAVETO, VT
SI ALTERVTRIVS DITIO-
NEM HOSTIS INVASE-
RIT, INVICEM SIBI FER-
RE OPEM LICEAT. VTRI-
VTRI OPVS AVXILIO
HABVERINT, NAVES A
CARTHAGINIENSIBVS
PRÆBENTOR, ET AD
ITER ET AD PRÆ-
LIVM. STIPENDIA SVIS
VTRIQVE DANTO. CAR-
THAGINIENSES ETIAM
MARI, SI OPVS ERIT,
AVXILIANTOR. SOCIOS
NAVALES NEMO INVI-
TOS NAVIBVS EXIRE
COGITO. Porro iusiurandum
eiusmodi dandum erat. Primo fœ-
dere Carthaginienses quidem per
deos patrios iurarunt: Romani vero
Iouem lapidem, ex veteri quodam
ritu:

ritu: deinde Martem & Graduum patrem. Mos autem iurandi Iouem lapidem est hic. Fœcialis qui iureiurando fœdus firmat, postquam fide publica iurauit, lapidem in manus sumit, atque hæc dicit. SI FIDEM SERVASSO, TVM ME DII ADIVVENT. SIN SCIENS FEFELLERO, TVM EGO SALVIS CÆTERIS OMNIBVS IN SVIS PATRIIS, SVIS LEGIBVS, SVIS PENATIBVS, SACRIS, SEPVLCRIS, SOLVS EXTERMINER, VT HIC NVNC LAPIS. & simul, lapidem manu eiicit. Quum igitur huiusmodi exstent fœdera, seruenturque etiam tabulis æneis inscripta, apud Iouem Capitolinum in Ædiliū ærario, quis non iure merito Philinum historiæ scriptorem admireretur; non quod hæc ignorauerit: nam id quidem mirum non est: quandoquidem memoria adhuc nostra & Romanorum & Carthaginensium maximi quique natu, & eorum quæ ad Remp. spectant, omnium iudicio callentissimi, hæc nesciebant: sed quo auctore & qua ratione sit ausus contraria istis scribere: inter Romanos & Carthaginenses fœdus intercessisse, ex cuius legibus tenerentur, Romani quidem vniuersa Sicilia abstinere: Carthaginenses vero Italia: primòque id Romanos fœdus violasse, & iusiurandum, quando in Siciliam traiecerunt. quum neque factum vnquam fuerit, neque hodie exstet monumentum vllum talis fœderis. hoc tamen disertis verbis in secunda historia scribit Philinus: de quo cum in Præparatione operis nostri mentionem faciebamus, accuratam eius rei tractationem in hunc locum reiecimus: quod multi fidem huius scriptoris secuti, falsum pro vero sine amplexi. Enimuero si quis Romanorum traiectionem in Siciliam eo nomine reprehendat, quod Mamertinos, quocunque tandem prætextu in amicitiam suam acceperint, & mox petentibus opem tulerint: qui non solum Mesaniarum urbem, sed etiam Rhegiensium scelestæ fraude interceperant: merito fortasse factum hoc illorum improbauerit.

A κατὰ τὴν παλαιὴν ἔθος· ἐπὶ δὲ πύτῳ τῷ Ἀφρίων καὶ τῷ Εὐναλίον. Ἐστὶ δὲ δὴ λήθου, τοιούτων λαβὼν εἰς τὴν χεῖρα λίθον ὁ ποιέμενος τὰ ὅρκια πρὸς τῶν στυγερῶν, ἐπειδὴ ὁμοῦ δὴ δημοσίᾳ πίστι, λέγει τὰδε· ΕΥΟΡΚΟΥΝΤΙ ΜΕΝ ΠΟΙΕΙΝ Τ'ΑΓΑΘΑ. Εἰ δ' ἄλλως διανοηθεῖν τὴν ἡ γράζαιμι, πάντων τῶν ἄλλων σωζομένων ἐν ταῖς ἰδίαῖς πατρίσιν, ἐν τοῖς ἰδίοις νόμοις, ἐπὶ τῶν ἰδίων βίων, ἱερῶν, ταφῶν, ἐγὼ μόνος ἐκπεσοίμι οὕτως, ὥς ὅδε λίθος νῦν. καὶ ταῦτ' εἰπὼν, ῥίπτει τὸν λίθον ἐκ τῆς χειρὸς. Τοῦτων δὲ τοιούτων ὑπαρχόντων καὶ τηρουμένων τῶν στυγερῶν ἐπὶ νῦν ἐν χαλκώμασι πρὸς τὴν Δία καὶ τὴν Καπιτωλίον, ἐν τῇ τῷ ἀγροτέρῳ παμείῳ· τίς ἔτι αὐτὴν εἰκότως θαυμάσειε Φιλίνῃ τῇ συγγραφέῳ, ὅτι δὴ τὸ ταῦτ' ἡγήσατο· ὅτι μὲν γὰρ ὁ θαυμαστόν· ἐπὶ καὶ ἡμᾶς ἐπὶ καὶ Ῥωμαίων καὶ Καρχηδονίων οἱ προσδύταται, καὶ μάλιστα οἱ δοκῶντες πρὸς τὰ κρινὰ ἀπουδαίειν, ἡγήσαντο· ἀλλὰ πόθεν ἢ πῶς ἐθαύρησε γράψαι τὰν ἀπίαν ταύτην· ὅτι Ῥωμαίοις καὶ Καρχηδονίοις ὑπαρχοῖεν στυγερὰ, καὶ αὖ ἐν Ῥωμαίοις μὲν ἀπὸ χροῦ Σικελίας ἀπάσης, Καρχηδονίους δὲ Ἰταλίας· καὶ ὅτι ὑπερέβαινον Ῥωμαῖοι τὰς Συνηγὰς καὶ τοὺς ὅρκους, ἐπὶ ἐποίησαντο τὸ πρὸς τὴν εἰς Σικελίαν ἀφάσασιν· μήτε μετάνοτος, μήτε ὑπερβόλῃς τὸ πρὸς τὸν ἐλθέφου τοιούτου μηδενός. Ταῦτα γὰρ ἐν τῇ δευτέρᾳ λέγει βίβλῳ ἀφ' ἧς ῥηθῆναι· πρὸς ὧν ἡμῖς ἐν τῇ πρὸς ἀποκρίσει τῆς ἰδίας πραγματείας μεταδόντες, εἰς τὸν ὑπερέβαινον τὸν κατὰ, καὶ μέρος πρὸς αὐτῶν ἐξεργάσασθαι, ἀφ' ὅθεν καὶ πλείους διεψύδαται τῆς ἀληθείας ἐν ταῖς, πιστεύοντες τῇ Φιλίνου γραφῇ. Οὐ μὲν δὲ εἰ καὶ τὸ τῷ ὅτι λαμβανέται Ῥωμαίων πρὸς τῆς εἰς Σικελίας ἀφάσσεως, ὅτι κατὰ τοῦ Μαμερτίνους προσέλαβον εἰς τὴν Φιλίαν, καὶ μὲν ταῦτα διὰ τοῖς ἐβόλῃς, ὡς ἴσως οὐ μόνον τῶν Μεσσηνίων πόλιν, ἀλλὰ καὶ τὴν Ρηγίων πρὸς ἀποκρίσειν, εἰκότως αὐτὸ δόξειε διαφρεσίν.

εἰ δὲ πῶς τὰς ὁρκοὺς καὶ τὰς συνθήκας ὑπο-
 λαμβάνει τις αὐτοὺς πεποιθὼς ἢ ἀγνοῶν·
 ἀγνοῶν περφαίῃ. Σιωτὴν ἔχοντος πάλιν τῷ
 πρὸς Σικελίας πολέμου, ποιῶνται συνθήκας
 ἄλλας ἐν αἷς τὰ συνέχοντα τῷ ἐχθροῦ ὡς
 ταῦτα. ΕΚΧΩΡΕΙΝ ΚΑΡΧΗΔΟ-
 ΝΙΟΥΣ ΣΙΚΕΛΙΑΣ, ΚΑΙ ΤΩΝ
 ΝΗΣΩΝ ΑΓΡΑΣΩΝ ΤΩΝ ΚΕΙ-
 ΜΕΝΩΝ ΙΤΑΛΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ
 ΚΑΙ ΣΙΚΕΛΙΑΣ. ΤΗΝ ΑΣΦΑ-
 ΛΕΙΑΝ ΥΓΑΡΧΕΙΝ ΠΑΡ'
 ΕΚΑΤΕΡΩΝ ΤΟΙΣ ΕΚΑΤΕ-
 ΡΩΝ ΣΥΜΜΑΧΟΙΣ. ΜΗΔΕ-
 ΤΕΡΟΥΣ ΕΝ ΤΑΙΣ ΑΛΛΗΛΩΝ
 ΕΠΑΡΧΙΑΙΣ ΜΗΔΕΝ ΕΠΙ-
 ΤΑΤΤΕΙΝ, ΜΗΔ' ΕΓΟΙΚΟ-
 ΔΟΜΕΙΝ ΔΗΜΟΣΙΑΙ, ΜΗ-
 ΔΕ ΞΕΝΟΛΟΓΕΙΝ, ΜΗΔΕ
 ΠΡΟΣΛΑΜΒΑΝΕΙΝ ΕΙΣ ΦΙ-
 ΛΙΑΝ ΤΟΥΣ ΑΛΛΗΛΩΝ
 ΣΥΜΜΑΧΟΥΣ. ΕΞΕΝΕΓΚΕΙΝ
 ΚΑΡΧΗΔΟΝΙΟΥΣ ΕΝ ΕΤΕΣΙ
 ΔΕΚΑ ΔΙΣΧΙΛΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑ-
 ΚΟΣΙΑ ΤΑΛΑΝΤΑ, ΠΑΡΑΥ-
 ΤΙΚΑ ΔΕ ΔΟΥΝΑΙ ΧΙΛΙΑ.
 ΤΟΥΣ ΛΙΧΜΑΛΩΤΟΥΣ ΧΩ-
 ΡΙΣ ΛΥΤΡΩΝ ΑΠΟΔΟΥΝΑΙ
 ΠΑΝΤΑΣ ΚΑΡΧΗΔΟΝΙΟΥΣ
 ΤΟΙΣ ΡΩΜΑΙΟΙΣ. Μετὰ δὲ ταῦ-
 τα πάλιν λήξαντος τῷ Λιβυκοῦ πολέμου, Ρω-
 μῶν Καρχηδονίοις πόλεμον ὀξύνεσθαι ἕως
 ὁρίματος, ὑποσυνθήκας ἐποιήσαντο ταύ-
 τα. ΕΚΧΩΡΕΙΝ ΚΑΡΧΗΔΟ-
 ΝΙΟΥΣ ΣΑΡΔΟΝΟΣ, ΚΑΙ
 ΠΡΟΣΕΝΕΓΚΕΙΝ ΑΛΛΑ ΧΙ-
 ΛΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΚΟΣΙΑ ΤΑ-
 ΛΑΝΤΑ, καθάπερ ἐπὶ τῷ πρὸς Ἰβη-
 ρῶν. Ἐπὶ δὲ τοῖς πρὸς Ἰβηρίων πολέμοις πάλιν
 πάλιν πρὸς Ασδρούβαν ἐν Ἰβηρίᾳ γίνονται
 δημολογίαι, ἐφ' ὧν ΜΗ ΔΙΑ-
 ΒΑΙΝΕΙΝ ΚΑΡΧΗΔΟΝΙΟΥΣ
 ΕΠΙ ΡΟΔΕΜΩ ΤΟΝ ΙΒΗ-
 ΡΑ ΡΟΤΑΜΟΝ. Ταῦθ' ὡς ἦρ-
 χε τὰ διόγματα Ρωμαίοις καὶ Καρχηδονίοις
 ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ἕως εἰς τοὺς κατ' Ἀν-
 νίβαν χρόνους, ὡς περὶ οὗτον τὴν εἰς Σικελίαν

A sin contra iusiurandum & leges fœ-
 deris in Siciliam eos transfretasse
 existimauerit : in manifesto errore
 versabitur. Finito igitur bello Si-
 culo , fœdus aliud factum , cuius
 præcipuæ conditiones hæ fuerunt :
 CARTHAGINIENSES
 SICILIA ET OMNI-
 BVS INSVLIS QVÆ IN-
 TER ITALIAM ET SI-
 CILIAM SVNT DECE-
 DVNTO. VTRIVSQVE
 POPVLI SOCII AB
 B VTROQVE POPVLO
 TVTI SVNTO. NEVTER
 IN ALTERIVS POPV-
 LI DITIONE QVIC-
 QVAM IMPERATO, NE-
 VE PVBLICE INÆDI-
 FICATO, AVT MILI-
 TEM CONDVCTO. AL-
 TERIVS POPVLI SOCIOS
 NEVTRI IN AMICITIAM
 RECIPIVNTO. CARTHAGINIENSES VT INTRA
 DECEM ANNOS DVO
 C MILLIA ET DVCENTA
 C TALENTA CONFER-
 RENT : MILLE SINE MO-
 RA DARENT. CAPTIVOS
 SINE PRETIO OMNES
 ROMANIS CARTHAGI-
 NIENSES REDDERENT.
 Postea bello Africano mercenariorum
 finito , quum Romani decre-
 to tenus bellum Carthaginensibus
 indixissent , priori fœderi has insu-
 per conditiones adiecerunt. DE-
 CEDERENT CARTHAGINIENSES E SARDI-
 NIA, ET MILLE ALIA
 D AC DVCENTA TALEN-
 TA CONFERRENT , sicut
 antea diximus. Ista omnia secutæ
 sunt deinde factæ in Hispania cum
 Asdrubale pactiones : NE BEL-
 LI CAVSSA IBERVM
 AMNEM TRANSIRENT
 CARTHAGINIENSES.
 Hæ sunt conuentiones inter Roma-
 nos & Carthaginenses celebratæ
 iam inde à principio ad tempo-
 ra vsque Hannibalis. Quemadmo-
 dum igitur transitu in Siciliam

iusiurandum à Romanis fuisse violatum non inuenimus: sic secundi belli, quando Sardiniam pacis legibus sibi vindicarunt, nec prætextum nec caussam saltem verisimilem aliquis reperiat. Quippe extra controuersiam res est, Carthaginienſes necessario suo tempore contra ius fuisse coactos Sardinia decedere, & tantam pecuniæ vim, quantam ante commemorauimus, soluere. Nam quod afferunt Romani, multos suorum qui in Africam nauigabant, à Pœnis fuisse iniuria affectos: ea vero iniuria bello Africano expiata fuerat: cum quidem Romani post receptos de Carthaginienſibus omnes eos qui in ipsorum portus fuerant deducti, quoscumque penes se habuerunt illorum captiuos referendæ gratiæ sine pretio vicissim illis donarunt: sicut prior libro sigillatim à nobis est demonstratum. Hæc quum ita sint, superest iam videamus, diligentérque inquiramus, bello quod duce Hannibale gestum est, vtri caussam præbuisse sint dicendi. Ac Carthaginienſes quidem super eo quæ dicerent, ante ostendimus. Romani vero quid causarentur iam dicemus. etsi illi quidem tunc temporis ob Sagunti excisionem iræ æstuantes, nihil horum in medium attulerunt: cæterum & sæpe & à multis illorum dictum est: primū, initas cum Asdrubale conuentiones, pro irritis non esse habendas, quod ausi sunt Carthaginienſes dicere: nam in Lutatiana quidem pace illud fuisse adiectum: ITA FORE RATAM, SI ET POPVLO ROM. VISVM ESSET. Asdrubalem vero plena atque absoluta auctoritate conditiones eius pacis probasse, quibus cauebatur, NE BELLİ CAVSSA IBERVM AMNEM CARTHAGINIENSES TRANSIRENT. Iā vero in pace qua de Sicilia transactum est, scriptum erat, quod & illi fatetur: VTRIVSQUE POPVLI SOCI AB VTROQUE POPVLO VT TI SVNTO. non solum ij qui tunc socij essent; sicut Carthaginienſes interpretatur: additum enim fuisset, vel, VT SOCIOS NOVOS AD SCISCERE IVS NE ESSET:

A ἤρξασαν Ῥωμαῖον ἔπειτα τὸν ἔρκον διείσκαλον γενησθῆναι ἕως ἡμέρας ἑξήκοντα πόλεμος καθ' ὃν ἐποιήσατο τὰς πρὸς Σαρδόνος σινηγίας, ἕτερον πρὸς αὐτὰς αἰτίας δι' ἧς αὐτὸν ἔλεγον, ἀλλ' ὁμοθυμαδὸν τοὺς Καρχηδονίους ἠναγκαμένους, πρὸς πάντα τὰ δίχαια ἔχειν τὴν ἐκείνην, ἐκχωρήσαι μὲν Σαρδόνος, ἔξενελεῖν δὲ τὸν περὶ τὸν πλῆθος τὴν χρημάτων. ὃ μὲν γὰρ ὑπὸ Ῥωμαίων πρὸς τούτων λεγόμενον ἔγκλημα, δέδοται πρὸς σφῶν πλοῖσι, ὡς ἴσμεν καὶ τὴν Λιβυκὴν πόλεμον ἐλύθη καθ' ἧς καὶ τὸν κομισσάμενον παρὰ Καρχηδονίων ἀποδίδας τοὺς κατηγμένους, αἰτεδωρῆσαι τοὺς λούτρων ἐν χερσὶ τοὺς πρὸς σφῶν ὑπάρχοντας αἰχμαλώτους ὑπὸ ἡμῶν τὰ καὶ μέρος ἐν τῇ πρὸς ταύτης βίβλῳ διδηλώκαμεν. Τούτων δὲ τοιούτων ὑπαρχόντων, λοιπὸν διδκρινῆσαι δεῖ καὶ σκέψασθαι πρὸς τὴν κατ' Αἰτίαν πόλεμον, ποτέ τις αὐτῶν τὴν αἰτίαν αἰσθάνεται. τὰ μὲν οὖν ὑπὸ Καρχηδονίων τότε ρηθέντα διδηλώκαμεν: τὰ δὲ ὑπὸ Ῥωμαίων λεγόμενα νῦν ἐρεῖμεν. οἷς τότε μὲν ἐκ ἐχρήσαντο ἔχειν τὴν Ζαχαθαίων ἀπώλεια θυμὸν. λέγεται ὅτι πολλάκις καὶ ὑπὸ πολλοῦ πρὸς αὐτοῖς πρὸς τὸν μὲν, ὅτι τὰς πρὸς Ἀσδρούβου ἡμετέρας ὁμοθυμίας ἐκ αἰσθάνεται, κατὰ τὸν οἱ Καρχηδονιοὶ λέγειν ἐξάρρου. οὐ γὰρ πρὸς αὐτοῖς κατὰ τὸν ὅτι τὰς Λυταπίας, ΚΥΡΙΑΣ ΕΙΝΑΙ ΤΑΥΤΑΣ, ΕΑΝ ΚΑΙ ΤΩ ΔΗΜΩ ΔΟΞΗ ΤΩΝ ΡΩΜΑΙΩΝ, ἀλλ' αὐτοῖς ἐποιήσατο τὰς ὁμοθυμίας Ἀσδρούβου. ἐν αἷς ἦν, ΤΟΝ ΙΒΗΡΑ ΠΟΤΑΜΟΝ ΜΗ ΔΙΑΒΑΙΝΕΙΝ ΕΠΙ ΠΟΛΕΜΩ ΚΑΡΧΗΔΟΝΙΟΥΣ. καὶ μὲν ἐν τῇ πρὸς Σικελίας σινηγίᾳ, ἢ ἐγχαπτον, κατὰ τὸν καὶ αὐτοὶ φαίνονται, ΥΠΑΡΧΕΙΝ ΤΟΙΣ ΑΜΦΟΤΕΡΩΝ ΣΥΜΜΑΧΟΙΣ ΤΗΝ ΠΑΡ' ΕΚΑΤΕΡΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΝ. ἐκ αὐτοῖς μόνον τοῖς τότε συμμαχοῖσι, κατὰ τὸν ἐποιήσατο καὶ ἐκδοχὴν οἱ Καρχηδονιοὶ πρὸς αὐτοῖς γὰρ αὐτοῖς, ἦτοι, ΤΟ ΜΗ ΠΡΟΣΛΑΜΒΑΝΕΙΝ ΕΤΕΡΟΥΣ ΣΥΜΜΑΧΟΥΣ ΓΑΡΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΥΠΑΡΧΟΝΤΑΣ.

ΤΟ ΜΗ ΠΑΡΑΛΑΜΒΑ-
ΝΕΣΘΑΙ ΤΟΥΣ ΥΣΤΕΡΟΝ
ΠΡΟΣΛΗΘΕΝΤΑΣ ΤΟΥ-
ΤΩΝ ΤΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ.

ὅτε δὲ τούτων ὁδοῖ τερον ἐγείνη, παρφα-
νὲς ἡν ὅτι πᾶσι τοῖς ἐκατέρωθεν συμμάχοις, καὶ
τοῖς οὖσι τότε, καὶ τοῖς μὲν ταῦτα προσληφ-
θῆσαντο, τὴν περὶ ἀμφοῖν ἀσφαλείαν ἀεί-
δειν ἡν ὑπαρχόντων. ὁ δὲ καὶ πόλεως αὐτῶν
ἐπὶ δόξειεν· ὅ γὰρ δὴ πού ποτε αὐτοὶ ἐμμε-
λῶς ποιοῦσθαι συνέχευον, δι' ἣν ἀφελουμένη
τὴν δόξαν σφῶν αὐτῶν τῷ προσλαμβάνει
καὶ χαλεπὴ, αὐτοὶ πῶς ἐπιτηδεύουσι φαίνοντο αὐτοῖς
φίλοι καὶ σύμμαχοι. ὁ δὲ μὲν προσλα-
βόντες εἰς τὴν σφετέρην πίστιν, παρφαίνοντο
τούτοις ὑπὸ πῶς ἀδικουμένοις. ἀλλ' ἡν
ἀμφοτέρωθεν δὲ συνέχευον τῆς ἐνοίας, τῆς ἐν
ταῖς συνέχευσι· τὴν μὲν ὑπαρχόντων ἀμφο-
τέρωθεν τότε συμμάχων ἀφείδεσθαι, καὶ καὶ
μὴδὲν ἔπειτα τοῖς ἐτέροις παρφαίνοντο ἐτέρων
ἐπιτιθεσθαι πᾶσι τούτων εἰς συμμάχων· πε-
ρὶ δὲ τὴν μὲν ταῦτα προσληφθῆσαντων, αὐτῶν
τῶν, ΤΟ ΜΗ ΞΕΝΟΛΟΓΕΙΝ
ΜΗΤ' ΕΠΙΤΑΤΤΕΙΝ ΜΗΔΕ-
ΤΕΡΟΥΣ ΜΗΔΕΝ ΕΝ ΤΑΙΣ
ΑΛΛΗΛΩΝ ΕΦΑΡΧΙΑΙΣ ΚΑΙ
ΣΥΜΜΑΧΙΑΙΣ· ΥΠΑΡΧΕΙΝ
ΤΕ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΝ ΠΑΣΙ
ΤΗΝ ΠΑΡ' ΑΜΦΟΙΝ. Τούτων δὲ
ποιούτων ὑπαρχόντων, ὁμολογούμενοι ἡν
καὶ αὐτοὶ· ὅτι Ζακύνθοι πλείονσι ἔτι ἢ
παρφαίνοντο ὡς κατ' Αἰγύπτου χαλεπὴν, ἐδιδού-
κισαν αὐτοῖς εἰς τὴν Ρωμαίων πίστιν. ση-
μειον δὲ ἔτι μέγιστον, καὶ περὶ αὐτοῖς τοῖς Καρ-
χηδονίοις ὁμολογούμενοι· ὅτι κατασάσαντες
Ζακύνθοι παρφαίνοντο σφῶν, καὶ Καρχηδονίοις ἐ-
πιτιθεσθαι καὶ ἐπὶ ὅντων αὐτῶν, καὶ πᾶσι καὶ
τῇ Ἰβηρίᾳ ἢ δὲ παρφαίνοντο, ἀλλὰ Ρωμαίοις
καὶ ὅτι τούτων ἐποιήσαντο τὴν κατάρθωσιν τῇ
πολιτείᾳ. ὁ δὲ καὶ εἰ μὴ τις τὴν Ζακύνθου ἀ-
πώλειαν αἰτίας ἦται τῷ πολέμῳ, συγχρη-
τίον ἀδίκως ἐξελικεσθῆναι τὴν πόλεμον Καρ-
χηδονίους· καὶ τὴν τῶν ἐπὶ τῇ Λυκαονίᾳ σι-
νήκας, καὶ αὐτῶν τοῖς ἐκατέρωθεν συμμάχοις
τὴν ὑπὸ ἐκατέρωθεν ὑπαρχόντων ἀσφαλείαν.

vel, HOC FOEDERE EOS
NON COMPREHENDI,
QVI AD SOCIETATEM
POST PACEM FACTAM
ACCESSISSENT. quo-
rum neutrum quum sit adiectum, per-
spicuum est oportuisse, ut omnes v-
triusque populi socij & qui tunc e-
rant, & qui postea assumerentur, ab
utroque populo tuti essent. idque
omnino simile veri est: neque enim
cuiusmodi pacem profecto erant fa-
cturi, per quam libertate priuaren-
tur, assumendi eos, qui pro tempo-
rum occasionibus utiles amici ac so-
cij viderentur: aut si quos in fidem
suam recepissent, eos iniuria ab aliis
affectos, negligere tenerentur. Quin-
imo populi utriusque mens ac len-
tentia in illo fœdere fuit, super so-
ciis quidem, quos iam alteruter ha-
beret, ut iis alter abstineret: neque
vlla ratione alter alterius socium a-
liquem reciperet in societatem. de
iis vero qui postea essent assumendi,
ut illa acciperentur: NE MILI-
TEM CONDUCERET AVT
QVICQVAM IMPERARET
ALTER IN ALTERIVS
PROVINCIIIS, ET SO-
CIIIS POPVLIS: &, VT
OMNES TVTI ESSENT
AB VTRISQVE. Hæc quum
ita se habeant, etiam illud in con-
fesso est: Saguntinos multis annis
ante Hannibalis tempora in Ro-
manorum fidem se dedidisse. Cuius
rei magnum hoc signum est, vel ip-
sorum Carthaginensium testimo-
nio: quod exorta Sagunti seditione
inter ciues, arbitrium discordiarum
suarum non permisere Carthaginien-
sibus; qui tamen & vicini erant, &
res in Hispania iam tum gerebant;
sed Romanis: quorum opera vsi
sunt in componendo ciuitatis suæ
statu. Quare si quis belli huius caus-
sam Sagunti excidium statuatur, con-
cedendum necessario, Carthaginien-
ses iniuste bellum istud suscepisse:
siue pacem Lutatius Cōs. factam spe-
ctes, per quam utriusque populi so-
cios ab utrisque tutos esse oportuit

sive pacta cū Asdrubale inita, per quæ non licuit Carthaginensib. belli causa omnem Iberum transire. Sin belli causam statuas ademptam Sardinia, & pecuniam simul extortam: fatēdum omnino, iustam Carthaginenses habuisse causam eius belli gerēdi, quod duce Hannibale fuit gestum: occasione enim inuitati, eos ultum iuerunt, qui per occasionem tēporum ipsis nocuerant. Sed dicet fortasse aliquis ex eorum numero qui in lectione historiarum nullo iudicio versari solent; nihil fuisse causæ, cur in hoc sermone diutius immoraremur. Enimvero, si quis putauerit satis sibi in se vno esse præsidij aduersus omnes casus; huic ego notitiam rerum ante gestarum honestam quidem; at non fortasse necessariam fore duxerim. Sed quando homo natus nemo id dicere auit, neque de priuata sua, neq; de publica re: quoniam, licet præsentī fruatur felicitate; de futuro tamen sanz mentis nemo certam spem sibi sit sponsurus: iccirco præteritarum rerum seriam cognitionem, non modo honestam; verum etiam necessariam pronuntiare equidem non verear. Nam siue ipse aut patria ipsius iniuriam à quoquam acceperint, qua ratione adiutores & socios sibi conciliauerit; siue ante partis aliquid adicere & alios laceffere ipse cogitet; qui alios incitauerit, vt sua incepta velint ire adiutū: quomodo deniq; si reb. præsentib. acquiescat, alios impulerit, vt quam ipse formā Reip. probat, eam adfirmare velint, neq; sollicitari statum ciuitatis patiantur; si nihil habuerit ex ante gestis, quod singulis in memoriā reuocet? Fere enim mortales reb. præsentibus sese accommodant, & iminum vnā cum aliis agūt: vt ex factis dictisve singulorū quæ sint illorū voluntates quōue inclinēt animi, adprime sit difficile cognoscere: adeo occurrunt multa, quæ veritatem tenebris cōtegant. at maiorum gesta, exitu ipso sese produnt, & volūtates ac cogitationes cuiusq; vere palām faciūt: eademq; nobis ostendunt, à quib. gratiā, beneficium, auxiliū sperare: à quibus contraria metuere debeamus. Ex quo sæpe in multis est intelligere, quis tuos casus sit miseraturus; cui iram facta tibi iniuria sit expressura; quis deniq; in auctorem iniuriæ sit animaduersurus.

A καὶ τε τὰ ἐπ' Ασδρὺβα καὶ αὖς σὺν ἔ-
δω δ' ἔχουσιν τὸν Ἰβήρα ποταμὸν ὅτι πολέ-
μῳ Καρχηδονίῳ. εἰ δὲ τὴν Σαρδόνιος ἀ-
φαίρειν καὶ τὰ σὺν ταύτῃ χρόνῳ, πρῶ-
τος ὁμολογητέον, διότι πεπολεμηκέναι τὸ
κατ' Αἰνίαν πόλεμον τοῖς Καρχηδονίοις.
καὶ γὰρ πιαδέντες, ἡμῶν τοὺς σὺν κα-
ρὼ βλάψαιτας. Εἰσι δὲ τῶν ἀκρίτους τὰ ποι-
αῦτα θεωρουμένων; τάχα αὖ φησιν ἡμᾶς,
σὺν αἰσχύῳς ὅτι πλεον ἔχαριτοῦν τοῖς
ὑπὸ τῶν τοιούτων λόγοις. ἐγὼ δ' εἰ μὴ πῶς
B ὑπείληφε πρὸς πᾶσαν ἀείσαν ἀνδρα-
νης ὑπαρχῶν, καλὴν μὲν, σὺν αἰσχύῳς
δ' ἴσως φησὶν αὖ ἐπὶ τὴν τῶν πολεμῶν
τότων ἐπισημῶν. εἰ δὲ μηδὲς αὖ, μήτε πε-
ρὶ τῶν κατ' ἰδίαν, μήτε περὶ τῶν κοινῶν πολ-
μῶν τῶν εἰπὼν αὖ, θεσπὸς ὢν, ὅτι δ', καὶ
τῶν παρὲν ὁτυχῇ, τὴν γὰρ περὶ τῶν μέλ-
λοιτος ἐλπίδα, μηδὲν τῶν νοῦν ἔχοντων ποῖ
αὖ διότι βεβαιώσασθαι οὐ μόνον καλὴν,
ἐπὶ δὲ μάλλον αἰσχύῳς ἐπὶ φησὶν ὅτι ταύ-
C τα τὴν τῶν πρὸς ἐλεηλυτότατον ἐπιγνώσιν. πῶς
γὰρ αὖ εἴτε αὐτὸς ἀδικούμενος πῶς, ἢ τῶς πα-
τείδος ἀδικουμένης, ὅτι βοήθους ἢ συμ-
μάχοις· εἴτε κτήσασθαι πῶς καὶ πολεμῶν
ἔσασθαι ἀποδοῦναι, τοῖς σπυρνήσοιτας ἀν-
τιπρὸς παρρημῶν πρὸς τὰς ἐπιβολὰς; πῶς
δὲ αὖ ἀδικούμενος τοῖς ὑποκαίμενοις, τοῖς
βεβαιώσοιτας τὴν αὐτὴν πολεμῶν καὶ ὅτι
φυλάξοντες τὴν κατὰσιν παρρημῶν δι-
χῶς, εἰ μηδὲν εἰδὴ τῶς τῶν πολεμῶν
τῶν περὶ ἐκείνους ὑπομνήσεις; πρὸς μὲν
D γὰρ δὲ παρὲν αὖ πῶς ἀρμόζοντες καὶ συν-
υποκρινόμενοι τοιαῦτα καὶ λέγουσι καὶ πολεμῶν
τοῖς πόρτες· ὥς δὲ δυνάστητον ἐπὶ τὴν ἐ-
κείνους πολεμῶν, καὶ λίαν ἐν πολλοῖς ἐ-
πισχετεῖσθαι τὴν δὲ τῶν. τὰ δὲ πρὸς ἐλε-
λυτότα τῶν ἔργων, ὅτι αὐτῶν τῶν πολε-
μῶν λαμβάνοντα τὴν δικιμασίαν, ἀλη-
θινῶς ἐμφανῶς τὰς ἐκείνους αἰρέσεις καὶ ὅτι
λήψας, καὶ δηλοῖ πρὸ οἷς μὲν χάριν, διερ-
γῶς, βοήθας ἡμῶν ὑπαρχοῦσαν· πρὸ
οἷς δὲ τὰναιτία τούτων. ὅτι ὢν καὶ τὸν ἐλε-
E Γοντα καὶ τὸν σπυρνήσοιτον, ἐπὶ δὲ τὸν δι-
χῶς τῶν πολλοῖς καὶ ὅτι πολλοῖς ὁρῶν ἐπὶ

ἀπὸ ἑξῆς μάλιστα ἐπιχειρίας καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ πρὸς τὸν αἰθερόπαιον βίον. Διότι ἔχουτως ὅτι φροντιστὸν τῆς αὐτῶν τῆς πρᾶξεων ὀξυγνώσεως, οὔτε τοῖς γράφοισιν, οὔτε τοῖς αἰσινώσκεισι τὰς ἱστορίας, ὡς τῆς πρῶτης, καὶ τῆς ἄλλης, καὶ τῶν ἐπιχειρημάτων τοῖς ἔργοις. ἱστορίας γὰρ εἰς ἀφέλη τις ὁ δὲ τί, καὶ πῶς, καὶ πῶς χάριν ἐπιδείξει, καὶ ὁ πρᾶξις πότρεα δὴ λῶρον ἔχει ὁ τέλος, ὁ καὶ λαμβάνει αὐτῆς, ἀγνώσιμα μὲν, μάθημα δὲ οὐ γίγνεται. καὶ πρᾶξις μὲν τέρπει, πρὸς δὲ ὁ μέλλον ὁδὸν ὠφελεῖ ὁ πρᾶξις. ἢ καὶ τὰς ὑπολαμβάνουσας δύσκτητοι εἶ) καὶ δύσγνωστοὶ τὴν ἡμετέραν πρᾶγματείας ἀφ' ὁ πλήθος καὶ ὁ μέγας τῆς βίβλων, ἀπὸ νομιστῶν, πῶς γε ῥᾶν ὅτι κτήσασθαι καὶ ἀφαιρῶναι βίβλους τετραχῶντα, καὶ ἀφαιρῶναι καὶ μίτοι. ἔξυφασμένας, καὶ ἀφαιρῶναι ὅπως τὰς μὲν καὶ τὴν Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν καὶ Λιβύην πρᾶξεων, ἀπὸ τῆς τῶν καὶ Γύρρον ἀπὸ Τίμαχου συγγραφέων καὶ ὀξυγνώσεως εἰς τὴν Καρχηδόνος ἄλῃσι. τὰς δὲ καὶ τὴν ἄλλαν οἰκουμένην ἀπὸ τῆς Κλεομένης καὶ Σπάρτης Φυγῆς καὶ ὁ σιωπῆς, μὲν καὶ Ἀχαιῶν καὶ Ῥωμαίων πρὸς τὸν ἰσθμὸν πρᾶξεων. ἢ καὶ τῆς καὶ μέρους συγγραφέων σιωπᾶς αἰσινώσκειν ἢ κτῆσθαι. καὶ γὰρ τὴν πολλαπλασίους αὐτῶν ἀπὸ τῆς ἡμετέρας ἀπομνημονεύει, ὁδὸν καὶ λαμβάνει δὲ αὐτῶν βεβαίως ὁδὸν ὅτι) τε τοῖς αἰσινώσκεισι. πρῶτον μὲν δὲ καὶ τοῖς πλείοσι μὴ λαμβάνει πρὸς τῆς αὐτῶν γράφειν εἶτα, ἀφ' ὁ τὰς καὶ ἀλλήλους τῶν πρᾶξεων πρᾶξις, ὡς ἐκ πρᾶξεων σιωπῶν καὶ συγγραφέων ἀλλοιοτέρους ἕκαστα τυγχάνει δοκιμασίας τῆς καὶ μέρους ἀφαιρῶναι τῶν δὲ κυριωτάτων μὲν δὲ φαίνεται αὐτοῖς διώσας ὁ πρᾶξις. ἀκμὴν γὰρ φαίνεται αἰσινώσκειν μέρη τῆς ἱστορίας εἶ), πᾶσι ἐπιχειρήματα τοῖς ἔργοις καὶ τὰ πρᾶξις. καὶ μέγιστα τὰ πρὸς τὰς αἰτίας. θεωροῦμεν δὲ τὸν μὲν Ἀντιόχον πόλεμον, ἐκ τῆς Φιλιππικῆς τὰς ἀφορμὰς εἰληφότα. τὸν δὲ Φιλιππικὸν ἐκ τῆς κατ' Ἀντιόχου. τὸν δὲ Ἀντιόχον, ἐκ τῆς πρὸς Σικε-

A quæ omnia ad communem hominum vitam quā priuatim, quā publice magno cum primis subsidio esse queant. Quamobrem, nec qui scribunt, nec qui legunt historias, tantopere ad ea quæ sunt gesta par est attendere; atque ad ea quæ ante acciderant, quæque simul evenire, aut res transactas sunt consecuta. Quippe si tollas ex historia, quare, quomodo, quo fine, quidque fuerit actum: & quàm convenientem exitum res gesta habuerit: quod superest illius commissio mera est, non autem opus ad erudiendum lectorem comparatum: & in præsens quidem oblectationem; in posterum vero utilitatem nullam omnino affert. Ideo qui putant opus nostrum propter numerum & amplitudinem librorum ægre emptores aut lectores fore reperturum: hi videlicet ignorant, quanto sit facilius parare sibi & legere libros xli continuo filo detextos, ex quibus recta serie percipias ac probe cognoscas, res in Italia quidem, Sicilia & Africa gestas, inde à temporibus in quibus desinunt Timæi de Pyrrho historiarum, usque ad captam Carthaginem: in cæteris vero orbis partibus, quæ deinceps post fugam Cleomenis Spartani Regis acciderunt, ad pugnam usque Achæorum & Romanorum ad Peloponnesi iugum pugnatam: quàm libros illorum vel legere, vel sibi comparare, qui separatim res easdem sunt persecuti. Nam ut taceam, quod multis partibus nostri Commentarij mole illorum scriptorum superantur: ne capere quidem certi quicquam lectores ex illis possunt: primum, quia plerique eorum de rebus iisdem non eadem scribunt: deinde quia res tempore eodem gestas prætermittunt: quas si inuicem compares, & contendas, aliud de singulis iudicium feras, quàm separatim illa intuens cogitaueras. accedit, quod ne possunt quidem omnino scriptores illi vel attingere quæ maximi sunt momenti. Si quidem, ut modo dicebamus, partes sunt historiarum cū primis necessariorum, quæ post res gestas sunt secuta, aut easdem dū gereretur comitata: maximè autē, causarum. Sic intelligimus bello Antiochico Philippicū præbuisse occasionē: Philippico Hānibalicū: huic, præcedēs

Siculum. Porro quæ inter hæc bella contigerunt, & multa & diuersi generis illa quidem fuerunt: quæ tamen ad eundem finem cuncta tendebant. Hæc inquam omnia ex vniuersali historia recte capias discasque: ex iis vero qui singula bella separatim descripserunt, Macedonicum puta, cum Persico aut Philippo, nequaquam. Nisi forte quis putet, vbi apud istos nudas pugnarum descriptiones legerit, totius belli administrationem rationemque penitus exploratam se habere. quod quum nullo modo fieri possit; equidem historiam nostram tantum præstare rerum singularum narrationibus existimo, quanto præstantius est scire, quam duntaxat audisse. Romani legati, redeo enim illuc vnde sum digressus, auditis quæ afferebant Carthaginenses, aliud quidem nihil dixerunt: verum maximus natus inter illos, sinum iis qui concilio intererant, ostendens, Hic, ait, & bellum vobis & pacem portamus: vtrum placuerit sumere, promam. excipit Rex Carthaginensium, Vtrum visum illis foret, promerent. quum dixisset Romanus, bellum se prompturum: à pluribus simul è Senatorum numero, Accipere se, succlamatum est. His peractis Legati & Senatus in diuersa abierunt. Hannibal interim Carthagine noua hibernans, Hispanos ante omnia domos dimisit: cupiens illos ad futuram expeditionem promptos atque alacres reddere. præcepta deinde Asdrubali fratri dedit, quomodo Hispanis recte imperaturus dominaturusque esset: quomodo modo aduersus Romanos, si forte ipse ab eo separaretur, se comparare deberet. Tertia Hannibalis cura erat, ut securitati Africæ prospiceret. Quam ad rem cauto ac prudente consilio usus, ex Africa in Hispaniam, ex Hispania vero in Africam milites traiecit: hac ratione fidem populorum vtrorumque mutuo inter ipsos vinculo alligans. qui in Africam transierunt sunt; Therfitæ, Mastiani, item montani quidam Hispani, Olcades. Fuere omnino ex his gentibus collecti equites mille ducenti: pedites vero octingenti, quinquaginta, supra ^{traditum} ~~triginta~~ millia. erant & Baliares insuper, genus quoddam funditorum mi-

A λίας· τὰ δὲ μὲν αὐτῶν πύτων πολλὰς καὶ ποικί-
λας ἐργασίας ἔχοντες, πάσας δὲ συνιδρύ-
σας πρὸς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν· ταῦτα δὲ
πάντα ἀφ' ἑνὸς ἢ ἑξαφείτων κατόλου, δυ-
νατὸν ὀπιγνώσκειν καὶ μαθεῖν· ὅθεν δὲ τῶν πο-
λέμοις αὐτοῖς, οἳ Περσικοὶ, ἢ τῶν Φιλιππικοί,
ἀδιώκων· εἰ μὴ καὶ τὰς τῶν ἑξαφείτων πρὸς αἰα-
γιώσκων αὐτῶν, ὅς ἐστιν ἐκείνοι συγχεύουσιν,
ὑπολαμβάνουσιν ὅπως ἐπιγνώσκειν καὶ τὴν
τῶν πολέμων ἢ συμπόλεως οἰκονομίαν καὶ ἔξ-
ησιν. ἀλλ' ὅτι ἐπὶ πύτων ὁδὸν· ἀλλ' ὅσον
B ἀφ' ἑνὸς ἢ μαθεῖν τὴν μόνον ἀκούσας, τοσού-
τω καὶ τὴν ἡμετέραν ἰστέλει ὑπολαμβάνω
ἀφ' ἑνὸς ἢ ὅτι μέρους συντάξουσιν. οἱ δὲ
τῶν τῶν Ρωμαίων πρὸς αὐτοὺς (τῶν γὰρ πρὸς ἑ-
κάστον ἐπεὶ ἐπὶ ἐπιστάμεθα) ἀφ' ἑνὸς αὐτοῖς
τὰ τῶν τῶν Καρχηδονίων, ἄλλο μὲν ὁδὸν
εἶπον· ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς αὐτῶν δείξας τοῖς ἐν
τῇ συνεδρίᾳ τῶν κέλων, ἐπεὶ ἐπὶ καὶ τῶν πό-
λεμων αὐτοῖς ἔφη, καὶ τὴν εἰρήνην φέρειν,
ἐκδοθεῖν οὖν ὁπότερον αὐτὸν καλῶσιν * ἀ-
πολύσιν. ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν Καρχηδονίων,
ὁπότερον αὐτοῖς φαίνεται, τὸτ' ἐκδοθεῖν ἐκέ-
λευσε. τῶν δὲ Ρωμαίων φήσας τῶν πολέμων
ἐκδοθεῖν, ἀνέφωτοσιν ἅμα καὶ πλείους τῶν ἐκ
τῆς συνεδρίας, δὴ καὶ φάσκοντες. οἱ μὲν οὖν
πρὸς αὐτοὺς καὶ τῶν συνεδρίων ὅτι τούτοις ἐχρεώ-
θησαν. ἀνέβας δὲ τῶν ἑξαφείτων ἐπὶ Καρ-
τῆ πόλιν, πρὸς αὐτοὺς μὲν ἔχοντες τὴν ἰστέλει
ὅτι τὰς αὐτῶν πόλεις, βυλόμενος ἐπὶ αὐτοῖς καὶ
πρὸς αὐτοὺς τῶν ἑξαφείτων πρὸς τὸ μέλλον.
D ἀλλ' ἐπὶ Ἀσδρὺβα παδελφῶν διέταξε· πῶς
δείξαι τῇ τῇ ἰστέλει καὶ δυνατεῖα καὶ
αὐτοῖς πρὸς αὐτοὺς Ρωμαίων τῶν ἑξαφείτων, εἰς
αὐτοὺς χρεώσιν πῶς. τῶν τῶν τῶν ἀσφα-
λείας τῶν ἐν Λιβύῃ πρὸς αὐτοὺς τῶν ἑξαφείτων.
πῶς δ' ἐμπύρως καὶ φρονίμως ἐκλογίζομα-
νος, ἐκ μὲν Λιβύης εἰς ἰστέλει, ἐκ δ' ἰστέλει
εἰς Λιβύην διεδίβαζε ἐραυῶτας, ἐκ δὲ αὐτῶν
τῶν ἐκείνων πῶς εἰς ἀλλήλους ἔχει τῶν αὐτοῖς
οἰκονομίας. ἦσαν δ' οἱ ἑξαφείτες εἰς τῶν Λιβύην
Θερσίται, Μαστιανοί, πρὸς τῶν αὐτοῖς, ὅς ἐστιν
ἰστέλει, Ολκαδῆς. οἱ δὲ συμπόλεως ἀπὸ αὐ-
τῶν τῶν ἑνὸς, ἰστέλει μὲν χίλιοι ἑξαφείτοι, περὶ
δὲ μύριοι περὶ χίλιοι ὅς ἐστιν αὐτοῖς περὶ χίλιοι.
πρὸς τῶν αὐτοῖς, Βαλκάρης· οὗς κυρίως μὲν κα-

ῥαυτοὶ σφενδομήται· ἀπὸ δὲ τῆς χρείας ταύτης, συνωμόμενοι καὶ ὁ ἔσθρος αὐτῶν παραστρέψασιν, καὶ τὸ πᾶν. τῶν δὲ περιειρημένων τὰς μὲν πλείους εἰς τὰ Μετὰγωνία τὴν Λιβύην, πᾶσι δ' εἰς αὐτὴν Καρχηδόνα κατέταξαν. ἀπὸ δὲ τῶν πόλεων δὴ Μετὰγωνιῶν καλουμένων, ἀπέστλαν ἄλλοις εἰς Καρχηδόνα πεζοὺς τετρακισχίλιους, ὀμπρεῖας ἔχοντας καὶ βοηθίας ἄμα ταῖς. ἐπὶ δὲ τῇ Ἰβηρίας ἀπέλυον Ἀσδρούβα τὰ δειλῶ, πεντήρεις μὲν πεντήκοντα, τετρήρεις δὲ δύο, καὶ τετρήρεις πέντε. ταύτων ἐχούσας πληρώματα πεντήρεις μὲν τετράκοντα δύο, τετρήρεις δὲ πέντε, καὶ μὲν ἰσπανίης Λιβυφοινίκων μὲν καὶ Λιβύων τετρακισχίλιους πεντήκοντα· Λοργιτῶν δ' ὀκτακισχίλιους Νομάδων δ', Μασυλίων, καὶ Μασσαγίων, καὶ Μακίων, καὶ Μαυρησιῶν, τὴν παρὰ τὴν Ὠκεανὸν, χιλίους ὀκτακισχίλιους· πεζῶν δ' Λιβύων μυρίας χιλίας ὀκτακισχίλιους πεντήκοντα, Λοργιστοὺς τετρακισχίλιους, Βαθυαρῆς πεντακισχίλιους, ἐλέφαντας εἴκοσι καὶ ἑνα. οὐ χεὶρ δὲ θαυμάζειν τὴν ἀκρίβειαν τῆς ἀναγραφῆς, εἰ ποιῶντι κεχρημένα περὶ τῆς Ἰσπανίας πεπραγμένων, οἷα μάλιστα αὐτὴν χεῖρ σαρπτοῦ τις αὐτὸς κεχερικῶς τὰς καὶ μέρος παρατίξας· ὅσοι παρακαταγιγνώσκουσιν, εἰ πεποιήκαμεν ὅσα πληστοὶ τοῖς ἀξιοπύκτοις ψευδομένοις τῶν συληομένων. ἡμεῖς δὲ διέγοντες ὅτι Λακινίῳ τῇ γραφῇ ταύτῃ ἐν χαλκῷ μὲν κατατεταγμένῃ ἔσθ' Ἀνίβας, καθ' οὗς ταίρως ἐν τοῖς καὶ τῇ Ἰταλίᾳ τοῖς αἰετρίφετι πᾶν τὸς ἐνομίσαμεν αὐτὴν περὶ γὰρ τὸ ποιῶντων ἀξιοπύκτων εἶναι· ὁ δὲ καὶ καταχλουθῆναι εἰλόμεθα τῇ γραφῇ ταύτῃ. Ἀνίβας δὲ πᾶντα περινοήσας περὶ τῆς ἀσφαλείας τῆς καὶ τῇ Λιβύῃ παραγμάτων καὶ τῇ ἐν Ἰβηρίᾳ, λοιπὸν ἐκαστοδύκει καὶ προσδίδχετο τοῖς ὅσα τῶν Κελτῶν πρὸς αὐτὸν ἀποσελλομένων. ὁμοίως γὰρ ἐξήπακει καὶ τὸ δρετὸν τῇ ἑσπέρῃ τῇ Ἀλπίσι καὶ τῇ Γάδον ποταμῶν χάρας· καὶ ὁ πληθὺς τῶν καλοκωνότων αὐτῶν· ἐπὶ δὲ τὴν πρὸς τοῖς πόλεμοις τῶν ἀνδρῶν τὴν μάχην καὶ ὁ μέγιστον, τὸ ὑπάρχον δὲ δυσμένειαι αὐτοῖς ἐκ τῆς παραγνώστου πολέμου πρὸς Ῥωμαίους, ὅσῃ δὲ διήλθομεν ἡμεῖς ἐν τῇ παρὰ ταύτης βίβλῳ, χάριν ἔσθ' ἀποφείρεται τὰς ἐντυγχάνοντας τοῖς νῦν μέλλοσι λέγεσθαι. ὁ δὲ ἔσθ' εἶχε τῇ ταύτης τῆς

A litum quod Græca appellatio testatur: nam à fundæ usu tum ipse tum eorum insula nomen inuenit. Horum parti maiori in Metagonia Africæ statio est assignata: nonnullis in ipsa vrbe Carthagine. ab oppidis autem Metagonitarum, vt vulgo dicuntur, pedites alios cō cō cō Carthaginem iussit proficisci, simul vt obsidum & præsidij loco essent. In Hispania vero fratri Asdrubali reliquit quinquere-
 B mes quinquaginta: quadriremes duas, triremes quinque. ex quibus nauigiis, remigio instructæ erant, quinquere-
 C mes triginta duæ, triremes duæ. Reliquit etiam illi equites Libyphœnices (mistum Punicum Afris genus,) & Afros, quadringentos quinquaginta: Lorgitas trecentos: Numidas, Massylos, Massasylos, Macios, Mauritanos accolæ Oceani cō cōcc. pedites Afros vndecies mille, octingentos & quinquaginta. Ligures trecentos; Baleares quingentos; elephantos vnum & viginti. Nemo autem admiretur quod rerum in Hispania tum ab Hannibale gestarum descriptionem adeo exactam afferimus; qualem vix aliquis possit, qui singula ipse administrasset: neque propterea secius de nobis existimet; quasi illos imitati fuerimus, qui mendacia sua ita concinnant vt fidem mereantur. Nos enim quum Lacinij æneam tabulam inuenissemus, ab Hannibale eo tempore descriptam, quando erat in Italia: omnino illi tabulæ fidem, certè quidem in talibus, habendam duximus. itaque eam sequi non dubitauimus. Postquam Hannibal securitati tum Africæ tum Hispaniæ prospexisset, de cætero intentus occasiones rerum captabat; & nuntios à Gallis ad se mittendos præstolabatur. nam & fertilitatem Subalpinarum Circumpadanarumque regionum, magna diligentia explorauerat; numerum hominum qui illos tractus incolunt; audaciam illorum in bellis; & quod caput erat, quam hostili odio essent in Romanos, ex eo tempore quo bellum vnâ gesserant, de quo in priore libro de industria diximus, vt quæ iam narraturi sumus, capi à lectoribus possent. In eam itaque spem in-
 E

cumbebat, prolixéque omnia pollicebatur, ad Gallorum regulos quique cis Alpes & qui in ipsis Alpibus degunt, nuntios crebro mittans. vnicam hanc belli aduersus Romanos gerendi rationem esse ratus, si difficultatibus quæ in itinere se prius offerebant, superatis, in eas quas diximus regiones posset peruenire: & adiutores sociisque belli quod moliebatur Gallos sibi adiungere. Venere tandem nuntij; qui postquam Gallorum voluntatem egregiam, atque expectationem retulissent, Alpiúmque iuga magno illa quidem labore & multis cum difficultatibus superatum iri, non tamen inexsuperabilia esse differuissent: tum Hannibal, principio vetis copias ex hibernis contrahit. Quum autem non multo ante certior factus esset de iis quæ Carthagine gesta erant, elatus animo, & ciuium beneuolentia fretus, aperte iam exercitum ad bellum contra Romanos cepit hortari. Narrabat illis ausos esse Romanos, & se & omnes ductores exercitus ad dedicationem poscere. commemorabat etiam regionis bonitatem in quam essent venturi: beneuolentiam item Gallorum, & initam cum iis societatem. vbi paratam se proficisci cum ipso quò vellet cumque Hannibal, multitudo significasset: laudata eorum voluntate, & die qua expeditionem auspicari vellet, significata, concionem dimittit. His igitur inter hibernandum peractis, rebus Africae atque Asiae in tuto locatis, vbi dicta dies aduenit, copias educit: in quibus erant peditum nonaginta milia, equites, ad $\epsilon\epsilon\iota\sigma\sigma\ \epsilon\iota\sigma\ \epsilon\iota\sigma$. Traiecto amne Ibero Ilergetes, Bargusios, item Aerenosios, & Andosinos (siue Aufetanos) qui populi ad Pyrenæos vsque pertinent, subegit. Omnibus autem in potestatem redactis, oppidis etiam nonnullis per vim captis, breuissimo illis quidem tempore, & præter suam ipsius quoque spem; sed post multa magnaque certamina, multis etiam suorum amissis: vniuerso cis Iberum tractui Hannonem præsidere; Bargusiorum vero, quibus potissimum diffidebat, vt Romanorum amicis, etiam dominari iussit.

A ἐλπίδες, καὶ πρὸς ὑπερῆστον ἀξιοπρόσδοκόν
ἐπιμαλὲς πρὸς τοὺς δυνάστας τῶν Κελ-
τῶν, καὶ τοὺς ἐπὶ πᾶσι, καὶ τὸς ἐν αὐταῖς
ταῖς Ἀλπίσι συνέκρινε· μέγας αὖ οὕτως
ὑπερβαίνειν ὅτι Ἰταλία συστῆσθαι τὴν
πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον, εἰ διωχθὴ ἀξιο-
πρόσδοκός τις πρὸς τὴν δυσχερίαν, εἰς τοὺς
παραρημόνους ἀφικέσθαι τόπον· καὶ συνε-
ργῶς καὶ συμμαχῶς χρησάσθαι Κελτοῖς εἰς
τὴν περικυβέλιον ἐπιβολὴν ἀφικεμένων ὅτι
ἀγέλων, καὶ τίνων τε Κελτῶν βούλησιν καὶ
B προσδοχίαι ἀπαγγέλλονται, τὴν τε τῶν Ἀλπι-
τῶν ὄρεσιν ὑπερβαίνειν, ἐκτείνων μὲν καὶ δυσ-
χερίαν, οὐ μὲν ἀδιώκων· εἰς φασγόντων·
ὅσην τὰς δυνάμεις ἐκ τῆς περὶ ἡμετέρας
ὑπὸ τῆς ἐαρινῆς ὥρας παρασπέντικτον δὲ
παρασπέντικτον αὐτῶν καὶ τῆς ἐκ τῆς Καρχηδονίας
ἐκ τῆς περὶ θυμῶν, καὶ πισύων τῇ τῇ πολιτῶν
δυνάμει, περικύβελτος τὰς δυνάμεις φανερώς ἡ-
δὴ πρὸς τῆς Ῥωμαίων πόλεμον ἐμφανί-
ζων μὲν, ὅτι ἔσπον ἐκδοῖν αὐτοὺς ἐγχαρήσασθαι
αἰτίαν Ῥωμαῖοι, καὶ πρὸς τοὺς ἔσπον πᾶσι
C δου παρασπέντικτον· ὑπερβαίνειν ὅτι τῆς χώρας
δυσχερίαν εἰς ἡμᾶς ἀφίξονται, καὶ τὴν τῶν Κελτῶν
δύναμιν καὶ συμμαχίαν. ὁ δὲ μέγας ὅτι ὄχλων
αὐτῶν συνεκτείνων, ἐπαινήσας καὶ περὶ
μέγας τακτὴν ἡμέραν ὅτι ἡ τὴν ἐξοδὸν ποιή-
σεται, τότε μὲν δέλυσεν τίνων ἐκκλησίαν· ἐ-
πιτελέσας δὲ τὰ παραρημόνα καὶ τὴν πα-
ραχημασίαν, καὶ περὶ ἡμετέρας ἡμετέρας ἀσ-
φαλείαν, τοῖς τε καὶ τίνων Λιβύων καὶ τοῖς ἐν
Ἰβηρία περὶ ἡμετέρας, περὶ ἡμετέρας τῆς ταχ-
D χύσης ἡμέρας, περὶ ἡμετέρας περὶ ἡμετέρας μὲν ἔχον εἰς
ἐντὶα μυριάδας, ἱπποὺς δὲ περὶ μυρίους καὶ
διχαλίου καὶ δισχέας τὸν Ἰβηρα ποταμὸν, κα-
τερέφετο ὅτι, τε τῶν Ἰβηριαντῶν ἔθνος καὶ
Βαρβαρίων, ἐπὶ δὲ τοῖς Αἰρενοσίοις, καὶ τοῖς
Ανδοσίνοις, μέγας τῆς παραρημομένης
Γυρλῆνης. ποιησάμενος δὲ πρὸς ἑαυ-
τὸν, καὶ ἵνας πόλεις καὶ χεῖρας ἔχων, ταχέως
μὲν καὶ περὶ ἐλπίδα, μὲν πολλὰν δὲ καὶ με-
γάλαν ἀγώνων, ἐπὶ δὲ πολλῆς καὶ ἀφροσύνης
αἰδρῶν· ἡμέτερα μὲν ὅτι πάσης κατελείπει τῆς
E ἐπὶ πᾶσι τῶν ποταμῶν χώρας, Ἀἰτωλῶν, τῶν
δὲ Βαρβαρίων καὶ διασπέντικτον. μέγας γὰρ τοῦ-
τως ἡπίστη ἀξιοπρόσδοκόν τὴν πρὸς Ῥωμαίους δύναμιν.

ἀπεμείρεται δὲ καὶ τῆς δυνάμεως ἥς εἶχε, τὰς Α. ἰσχυρὰς ἀπὸ πεζῆς μυίας, ἵππους δὲ χαλίκους καὶ τοὺς ἀποσπένδον ἀπέλειπε πούτω τῶν ἀσπιδόσυνεξορμῶντων, εἰς δὲ τὰ οἰκίαι ἀπέλυσε τὰς ἴσους τοῖς περὶ τὴν πόλιν· βυλάριον αὐτοῦ τε τοῦτο, ὅπως ἀπαλοποιῇ τοῖς δὲ λαοῖς ἀποδυναύνει ἐλπίδα ὅτι εἰς αἶψαν ἐπιδρόδου, καὶ τοῖς μὲν ἐαυτὸν ἰσχυροτάτοις, οὐχ ἡττοῦν ὅτι καὶ τοῖς οὐ οἰκωμένοις τῇ Ἰβηρίᾳ. ἵνα περὶ τὸν οὐρανὸν πάντες, αἰπὸς τίς ἐπιχειρήσας χρεῖα γήνηται παρ' αὐτῶν. Τὴν δὲ λαοὶν στρατὸν αἰαλαδὼν ὄζωνον, πεζῆς μὲν πεντακισμυρίους, ἵππων δὲ περὶ ὀκτακισμυρίους, ἦγε διὰ τῇ Πυρηναίων λεγόμενῃ ὁρει, ὅπῃ τῇ Ροδανῷ καλουμένῃ ποταμῷ ἀφίσταται· ἔχον ὅτι πολλὴν δυνάμειν, ὡς χρησίμῳ καὶ γυμνασμένῳ ἀφαιρέσθαι ἐκ τῆς συνεχείας τῶν καὶ τῇ Ἰβηρίᾳ ἀγόνων. ἵνα δὲ μὴ τὸ πᾶν ἀγροουμένων πᾶντα παύσῃ ἀσφαλῆ γίγνεσθαι συμβαίη τὴν διήγησιν, ῥητέον αὖ εἴη πόθεν ὁρμήσας Ἀννίβας, καὶ τίνας καὶ πόσους διελθὼν τόποις, εἰς ποῖα μέρος κατῆρε τῆς Ἰταλίας. Ῥητέον δ' ὅτι αὐτὰς τὰς ὀνομασίας τῶν τόπων καὶ ποταμῶν καὶ πόλεων· ὅπως εἴη οἱ ποιοῦσι τῶν συγγραφέων, ἀπολαμβάνοντες περὶ γὰρ ἐν πᾶσι καὶ ὁφειλέται αὐτοτελὲς εἶναι τὸν ὅλον μῦθον· αἶμα δὲ ὅτι μὲν τῶν γεωγεγραμμένων τόπων, οὐ μικρὰ, μέγα δὲ συμβαλλέσθαι πείθει καὶ περὶ ἀνάμνησιν, ἢ τῶν ὀνομάτων τῶν γεγραμμένων. ὅτι δὲ τῶν ἀγροουμένων εἰς τέλος, ὁμοίαι ἔχον τὴν δυνάμειν ἢ τὴν ὀνομασίαν ἐξήγησις, τῆς ἀδιαφορίας καὶ χρονομασίας λέξις. τῆς γὰρ ἀγροίας ἐπὶ ὁδῶν ἀφαιρέσθαι, ὅπως δυνάμεις ἐφαρμόθων ὁ λεγόμενος ἐπὶ ὁδῶν γινώσκων, αὐτοπάκτως καὶ κοφῇ γίνεται ἡ διήγησις. ὁ δὲ ἀποδυναπτός αὖ εἴη ὅπως, δι' οὗ δυνατὸν εἶναι περὶ τῶν ἀγροουμένων λέγοντας κατὰ πρῶτον, εἰς ἀληθινὰ καὶ γνωρίμια ὀνομασίας ἀγῶν τὴν ἀκρίβειαν. Πρῶτον μὲν οὖν καὶ μέγιστον γινώσκων, ἐπὶ δὲ κοινὴ πᾶσιν ἀνθρώποις ὅτιν, ἢ τῶν περὶ τὸν ἡμᾶς ἀγῶνισιν καὶ ταῖς καθ' ἑαυτὸν πόλιν, ὡς καὶ μικρὸν ὄφελος, ἀναλίσκων, δύσιν, μεσημερίας, ὄρεον, γνωρίμια. δολιτέα δὲ, καθ' ἣν ἐκάστη ἀγῶν

Ex omni autem numero copiarum quas habebat decem millia peditum Hannoni dedit, & mille equites: eorumque; sarcinas, qui ultorius perrecturi cum ipso erant, huic commisit. totidem alios domumque; suam dimisit, ut & istos bene erga se animatos discedens relinqueret: & cæteris quoque spem reditus in patriam ostenderet; tum iis qui iam sub signis erant; cum aliis Hispanis qui domi suæ remanebant: si forte aliquando res postularet, ut supplementum eos rogare opus haberet. reliquum deinde exercitum suis impedimentis alleuatum, in quo peditum erant quinquaginta millia, equitum ad 100000, per Pyrenæos quos vocant montes, ad Rhodani fluminis transitum ducit. copiis non adeo magnis instructus ac validis, & ex continuis bellis quæ in Hispania gesserant exercitatus. Verum quoniam, si loca fuerint incognita, obscura penitus narratio nostra est futura: exponendum heic nobis est, unde profectus Hannibal, per quæ & quot loca transierit, in quam Italiae partem peruenerit: & quidem non appellationes nudæ locorum fluuiorum & urbium sunt afferendæ, sicut à nonnullis scriptoribus est factum: qui ad rei omnis noticiam & declarationem, si nomina duntaxat apponerentur, amplius nihil desiderari putarent. Ego vero existimo, in notis quidem locis, quod in memoriam illa reuocentur, usurpationem nominum non dicam aliquantum, sed vel plurimum conferre. ubi vero nulla penitus locorum notitia præcedit, nudæ nomina apposita, eandem vim habere cum vocibus, nihil significantibus, & sonis percussione organorum editis. quia enim mens, nihil habet cui innitatur, neque potest ulli rei sibi notæ aptare id quod dicitur, confusa & vaga euadit narratio, ut si fabulam furdo narres. Itaque; modus aliquis indicandus est à nobis, per quem de rebus incognitis quædam narrantes, ad veras & sibi familiares notiones lectorem perducamus. Prima maximaque; notitia & omnibus mortalibus communis est, quando cælum & omne hoc quo sumus circumdati partimur, & suam cuique; parti sedem assignamus: qua ratione omnes, qui tamen ingenio plane hebeti non sunt, Ortum, Occasum, Meridiem Septentrionem discimus. Altera est, per quam

πολυαιθερόπων, ὡς ὅν ἡμεῖς μὲν ταῦτα
 τ' ἔχ' ἡμεῖς λόγον ἀποδώσομεν. καθάπερ ὃ καὶ
 τ' Ἀσίας καὶ τ' Λιβύης, καὶ οὐ σιναίτιοις ἀλ-
 λήλαις παρὲς τὴν Αἰθιοπία, οὐδὲ ἐξ ἑλάν
 ἀρεκῶς ἕως τ' καθ' ἡμᾶς χαίρειν, πότερον ἢ
 πύρος ὅτι καὶ οὐ συνεχὲς τὰ πρὸς τ' μεσημ-
 βρία, ἢ θαλάττη παρ' ἐχ'· τ' αὐτὸν ἔχον οὐ
 μεταξὺ Ταναΐδος καὶ Ναρβώτος εἰς τὰς ἀρχαίας
 αἰῶνας, ἀγνοῦσι ἡμῖν ἕως τῶν ὅτιν· ἐὰν μὴ
 ἡ μὲν ταῦτα πολυπραγμοῦντες ἰστορήσωμεν.
 τοῖς δὲ λέγοντας ἡ παρ' ἐχ' ὅτιν ἢ γράφοιτας,
 ἀγνοῦν, καὶ μῦθους ἀφ' ἐχ' ἡμῶν νομίζουσι. Ταῦτα
 μὲν ἔν εἰρήδω μοι, χάρις τῷ μὴ τελείως αὐ-
 πόπετον εἶν· τοῖς ἀπείροις τ' τόπων τ' διήγη-
 σιν· ἀλλὰ καὶ τὰς ὁλοκαίρας ἀφ' ἐχ' ἡμῶν,
 σιναίτιον καὶ φέρειν ὅτι τῇ ὁλοκαίρᾳ οὐ λε-
 γόμενοι, τεκμασθῶμεν ἐκ τ' ἀφ' ἐχ' ἡμῶν. κα-
 θάπερ γὰρ ὅτι τ' ὁλοκαίρας εἰδόμεθα σιναίτι-
 ον αἰεὶ τὰ πρὸς ὅσα πρὸς τ' ἔχ' ἡμῶν·
 ἔν τῷ πρὸς ὅσα πρὸς τ' ἔχ' ἡμῶν, ὅτιν καὶ τῇ ὁλοκαίρᾳ καὶ
 σιναίτιον καὶ σιναίτιον ὅτι τὰς τῶν αἰ-
 τῶν δ' ἐκ τ' λόγου σιναίτιον καὶ μῦθους. ἀφ' ἐχ' ἡμῶν
 τοῖς τῶν, ὅτιν ὅσα πρὸς τ' συνεχὲς τῆς
 πρὸς ἡμῶν διήγησιν. Καρχηδόνοι γὰρ
 ἐν τοῖς τοῖς χαίρειν τ' μὲν Λιβύης ἐκείδον
 πότιν τ' ὅτι τ' ἔσω θαλάττην ἰδόντων με-
 ραν, ἀπὸ τ' Φιλαινῶν βωμῶν, οἱ καὶ τῶν καὶ τὴν
 μεγάλῃ Σύρην ἕως ἐφ' Ἡρακλείους ἐλάσας.
 τῶν δὲ οὐ μῆκος ὅτι τῆς παρ' ἐχ' ἡμῶν, ὡς
 τοῖς ἐξακισχίλις καὶ μυρίοις σταδίοις. ἀφ' ἐχ' ἡμῶν
 οὐδὲ τὸν καθ' Ἡρακλείους ἐλάσας πότιν,
 ὁμοίως ἐκείδον τῆς καὶ τῆς Ἡρακλείους ἀπ' ἐχ' ἡμῶν
 ὅτι τῆς ὁλοκαίρας· ὁ πύρος ὅτι πρὸς τῇ
 καθ' ἡμῶν θαλάττη τῇ Πυρηνῶν ὁραὶ, ἀφ' ἐχ' ἡμῶν
 οὐδὲ τὸν καθ' Ἡρακλείους ἐλάσας πότιν αὐτὸς ὁ
 τόπος, παρ' ἐχ' ἡμῶν ἐκείδον σταδίοις. ὅτι μὲν
 γὰρ Καρπύον πότιν ἀπὸ ἐλάσας εἶν συμβαί-
 νει πεντακισχίλις, ὅτιν ἐποίητο τῶν ὁρμῶν
 Ἀπίδας τῶν εἰς Ἰταλίαν. τῶν δὲ Καρπύον
 πότιν εἶναι νῦν Καρχηδόνα καλοῦσιν. ἀ-
 πὸ δὲ ταύτης εἶναι ὅτι μὲν τὸν Ἡρακλῆος πο-
 ταμὸν, ἐξακισχίλις σταδίοις πρὸς διχίλις. ἀ-
 πὸ δὲ ταύτων πάλιν εἰς Ἐμπορίον, χίλιοι σὺν
 ἐξακισχίλις. καὶ μὲν ἐπεὶ τῶν ὅτι τῇ τῷ
 Ροδανῷ ἀφ' ἐχ' ἡμῶν παρ' ἐχ' ἡμῶν ἐξακισχίλις.

A tiffimis, incolitur: de quib. postea sin-
 gillatim sumus dicturi. Porro quem-
 admodum de Æthiopia in qua Asia
 & Africa se contingunt, nemo ad
 hæc usque tempora affirmare habet,
 sitne continens terra quæ inde ver-
 sus meridiem se porrigit, an mari am-
 biatur: ita plane, quicquid inter Ta-
 naim & Narbonem ad Septentrio-
 nes vergit, hætenus nobis est igno-
 tum: nisi quid posthac curiosa inue-
 stigatione de eo tractu didicerimus.
 qui de his locis aliter loquuntur aut
 scribunt, pro imperitis & fabula-
 rum concinnatoribus sunt habendi.
 B Atque hæc mihi dicta sunt, ne apud
 locorum rudes confusa & va-
 ga sit nostra narratio: sed singula
 quæ hic nominantur iam notis ad-
 duciant, & cogitatione ad convenien-
 tem partem, (saltem quod ad uni-
 versales partitiones attinet,) refe-
 rant, ex cæli positu coniecturam fa-
 cientes. Nam sicut in aspectu sole-
 mus faciem subinde convertere ad il-
 lud quod digiti indicio fuerit demon-
 stratum: sic, ut quæque loca oratione
 fuerint subindicata, ad illa cogitatio-
 nem statim nostram circumagere, ac
 dirigere debemus. His expeditis, ad
 C seriem propositæ historiæ nunc con-
 uertamur. Erant tunc temporis Car-
 thaginienſium imperio subiectæ om-
 nes Africæ provinciæ ad mare no-
 strum sitæ, à Philænorum ara, quæ est
 è regione maioris Syrtis ad columnas
 usque Herculis. quod spatium oræ
 maritimæ ultra sedecim stadiorum
 millia patet. Idem freto ad columnas
 traiecto, omnem oram Hispaniæ pa-
 riter subegerant, usque ad illos scopu-
 los, in quibus desinunt ad mare no-
 strum Pyrenæi montes, quibus Hispani
 & Galli inuicem separantur. distant
 D ij scopuli à columnis, stadia circiter
 100 000. Nā à columnis ad Car-
 thaginē nouam vnde proficiscebatur
 Hannibal cum Italiam petebat, stadia
 numerantur 000 000. Carthagi-
 nem nouam cum nonnullis appella-
 mus, quam alij Karopolin, siue No-
 uam urbem. inde ad Iberum amnem
 stadia sunt sexcenta supra bis mille. ab
 E Ibero ad Emporium stadia sunt mille
 & sexcenta. quo ex loco ad Rhodani
 transitum totidem numero stadia re-
 periuntur.

periuntur. hæc enim iam omnia interualla per octona stadia siue miliaria dimensi sunt & distinxerunt Romani. à transitu Rhodani propter ipsum fluuium ad eius fontes tendentibus, vsque ad principium Alpium, quæ iter in Italiam, stadia numerantur mille & quadringenta. Superfunt inde ipsæ Alpes; in quibus superandis iter conficitur stadiorum mille ducentorum. deinde in Italiam & campos Circumpadanos erat venturus. Loca igitur per quæ Hannibali à Carthagine noua profecto erat transcundum, summam efficiunt stadiorum ad nouies mille. cuius spatij si longitudinem spectes, dimidium ferme iam peregerat: sin difficultates respicias, maxima pars illius adhuc restabat. Iam itaque Hannibal per Pyrenæi saltus angustias exercitum traicere instituebat, non mediocriter à Gallis sibi metuens, propter egregie munitam locorum naturam: cum Romani, vbi à legatis quos Carthaginem miserant quæ ibi dicta decretaque erant intellexissent, essetque illis opinione ipsorum citius nuntiatum, amnem iam Iberum transisse Hannibalem, Publium Cornelium in Hispaniam, Tiberium vero Sempronium in Africam mittendos statuunt. qui dum dilectus habent, & cætera expediunt bello necessaria, institutum prius negotium de coloniis in Galliam Cisalpinam deducendis, perficere Romani conantur. Igitur oppida summo studio mœnibus cingere: futuros incolæ, (erant autem sena colonorum millia vtrique vrbi assignata) intra dies xxx ad suas colonias sistere se iubere. harum alteram cis Padum condebant, cui nomen fecerunt Placentiæ: alteram trans Padum, quæ dicta est Cremona. Vix erant coloniæ istæ deductæ, cum Boij Galli, pridem amicitie Romanorum insidiantes, sed hæcenus occasione destituti; tum vero elati animis, quod ex crebriorum nuntiorum relatione aduentare Pœnos sibi persuasissent, proditis obsidibus quos in exitu belli de quo superiore libro diximus, Romanis dederant, ab illis deficiunt.

A Τῶτα γὰρ οὐκ ἔτι βεβηκότες αἱ καὶ σπημαίνοντες καὶ σταδίους ὀκτώ δια Ρωμῶν ἐπιμελῶς. ἀπὸ δὲ τῆς ἀφ' ἑαυτῶν Ροδανὸς ποταμοῦ πρὸς αὐτὸν τὸν ποταμὸν ὡς ἐπὶ τὰς πηγὰς, ἕως πρὸς τὴν αἰαβολὴν τῆς Ἀλπεων τῆς εἰς Ἰταλίαν, χίλιοι τετρακόσιοι λοιπαὶ ἡ αἱ τῆς Ἀλπεων ὑπερβολαί, πρὸς χίλιους τετρακόσιους. αἱ ὑπερβολῶν ἐμμελὲς ἦεν εἰς τὰ πρὸς τὴν Γάδου πεδία τῆς Ἰταλίας. ὡς εἶ) πρὸς πρὸς τὴν Καίτης πόλεως σταδίους πρὸς ὀναχιχίλους, ὅς ἐδει διήγειν αὐτὸν. τούτων δὲ τὸ τόπων καὶ μὲν ὁ μῆκος ἡδὴ σχεδὸν τοὺς ἡμέσις διελήλυθ'· καὶ τὸ τὴν δυσχερείαν, ὅτι πλέον αὐτῶν μέρος ἀπελείπτο τῆς πορείας. Ἀνίστας μὲν ἦν συνεχίρει ταῖς διεκβολαῖς ὡς Πυρηνάων ὄρει, καὶ ἀφορῶν ὡς τοὺς Κελτύς ἀφ' ἑαυτῶν ὁχυρότητας τῶν ὀρεινῶν. Ρωμῶν δὲ καὶ τοὺς αὐτοὺς χρόνους διακρύσαντες μὲν τῶν ὁδοπορευμάτων εἰς Καρχηδονία προσβόλων τὰ διδωμένα καὶ πρὸς ῥητὴν λόγους· παρασιώπων δὲ ἡγεῖται ἡ παρασιώπων, Ἀνίστας ἀφ' ἑαυτῶν τῆς Ἰβηρος ποταμὸν μὲν τῆς δυνάμεως, παρασιώπων ὅτι πέμπειν μετὰ γρατοπέδων, Γόπλιον μὲν Κορνίλιον εἰς Ἰβηρίαν, Τιβέριον δὲ Σεμpronιον εἰς Λιβύην. ἐν ὅσῳ δ' ἔπειτα πρὸς τὰς κατὰ γραφὰς ἐγγύοντο τῶν γρατοπέδων καὶ τὴν ἀλλήλων ἀνταρθεσίαν, ἔπειτα ὅτι τέλος ἐγγύοντο τὰ καὶ τὰς ἀποικίας· οἱ δὲ πρὸς τὴν ἡσασίαν Γαλατίας ἀποστέλλει παρακλιόμενοι· τὰς μὲν οὖν πόλεις συνεχίως ἐπέχον, πρὸς δὲ οἰκήτορας ἐν ἡμέραις τελευτῶν πρὸς ἡμεῖς ὅτι τοὺς πόλους ἀνταρθεσίαν, τὸν ἀεὶ μὲν ὄντας εἰς ἑκατέρω τὴν πόλιν εἰς ἑκαχιχίλους. ὡς τὴν μὲν μίαν ἐκλήγον ὅτι τὰδε ἡ Γάδου ποταμοῦ, παρακλιόμενοι Πλακενίας· τὴν δ' ἄλλαν ἐπὶ γὰρ πρὸς, καπονομάσαντες Κρεμύτην. Ἡδὴ δὲ τούτων συνεκισμένων, οἱ Βοιοὶ καλούμενοι Γαλάται, πάλαι μὲν οἱ λαχόντες τὴν πρὸς Ρωμῶν φιλίαν, οὐκ ἔχοντες δὲ τότε χρόνον, μετὰ τὸν χρόνον καὶ πιστεύοντες, ὅτι τῶν ἀφ' ἑαυτῶν πρὸς τὴν πρὸς τὴν Καρχηδονίαν, ἀπέστησαν ἀπὸ Ρωμαίων, ἐκκαταλιπόντες τοὺς ὁμήρους, ὅς ἐδόσαν ἐκκαίοντες ὅτι ὁ πόλεμος ὁ παρακλιότος, ὡς τὴν ὁδοπορευτικήν ἡμεῖς ἐν τῇ ποροτέρᾳ βίβλῳ ταύτης ἐποιήσαμεθα.

παρὰ καλέσαντες ὃ τοὺς Ἰσχυροὺς, καὶ συμ-
 φρονησάντες καὶ τῇ περὶ τὴν ὀργάνην ὀργάνῃ,
 κατέσχευαν τὴν καὶ τὴν κληρονομήσαντες χώραν
 ὑπὸ Ῥωμαίων· καὶ τοὺς φεύγοντας συνεδίω-
 ξαντες εἰς Μοτίνην ἀποκίαν ὑπαρχοῦσαν
 Ῥωμαίων, ἐπολιορκούν. ἐν οἷς καὶ ἄλλοι ἀνδρες
 τὴν ὀπισθοκλίαν συνεκλείουσι τοὺς ὅτι τὴν διαίρε-
 σιν τῆς χώρας ἀπεσπάρξαν· ὧν εἷς μὲν ἦν
 Γάιος Λύταπιος, καὶ τὸ ὑπαὶν ἀρχὴν εἰλη-
 φώς, οἱ δὲ δύο τὴν ἐξαπέλευσιν οἰομένων ὃ δὲ
 τοῦτον εἰς λόγους σφίσι συνελθεῖν, ὑπὸ χυρῶ
 οἱ Βοιοί· τῶν δὲ ἀνδρῶν ἀφελόντων παρὰ
 ἀποκρίσαντες, συνελάβοι αὐτοὺς, ἐλπίσαντες
 ἀφ' οὗτου χρησέσθαι τοὺς αὐτῶν ὁμήρους.
 Λόκιος δὲ Μάλιος ἐξαπέλευσιν ὑπαρχοῦ-
 σαν, καὶ περὶ τὴν κληρονομήσαντες ὅτι τὴν περὶ
 μέως, ἀκύνους ὃ γνησὶς, ἐβόησεν καὶ ἀπου-
 δῶν. οἱ ὃ Βοιοί συνείντες αὐτῷ τὴν παρεσίαν,
 ἐν οἷς δρυμοῖς ἐτοιμάσαντες ἐσέδρας, ἅμα δὲ
 πρὸς αὐτοὺς εἰς τοὺς ὑλῶδεις τόπους, πᾶν
 τὰ χρόνῳ ἅμα παρὰ σπῶντες, πολλὰς ἀπέκ-
 τυναι ὧν Ῥωμαίων, οἱ ὃ λοιποὶ τὰς μὲν ἀρ-
 χὰς ὤρμησαν πρὸς φυγὴν· ἐπὶ ὃ τῶν ὑψι-
 λῶν ἠΐτατο χωρίων, ὅτι πρὸς συνεσπῶν ὅ-
 τως, ὥς μάλιστα διχρήμονα ποιήσαντες τὴν ἀ-
 ναχώρησιν. οἱ ὃ Βοιοί καὶ κατακλυθήσαντες συνε-
 κλείουσι καὶ τοῦτον εἰς τὴν Τάπητος καλουμένην
 κάμην. τοῖς δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ παρὰ σπῶντες ὅτι
 ὃ τέταρτον στρατὸν πρὸς ἀφελόντων ὑπὸ τῇ
 Βοιῶν πολιορκεῖται καὶ κράτος, τὰ μὲν δὲ Γο-
 πλῖα περὶ τὴν κληρονομήσαντες στρατὸν πρὸς
 δῶν ἐξαπέφυλλοι ὅτι τὴν οὗτον βοηθείαν,
 ἡγήμονα συστήσαντες ἐξαπέλευσιν· ἄλλα δὲ
 συνελάβη καὶ κατὰ κράτος ἐκ τῶν συμμά-
 χων αὐτῶν πρὸς αὐτοὺς. τὰ μὲν οὖν καὶ τοὺς
 Κελτοὺς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ἕως εἰς τὴν Ἀν-
 νίβου παρεσίαν, ἐν οὗτοις μὲν, καὶ τὴν αὐτῶν
 εἰλήφει διέξοδον, οἷα ἐν τῇ τῇ τῇ καὶ
 νῦν διελλυμένῃ. οἱ δὲ στρατῶν τῶν Ῥω-
 μαίων ἐτοιμασάμενοι τὰ πρὸς τὰς ἰδίας ἐπι-
 βολὰς, ἐξέπλεον ὅτι τὴν ὡραίαν ὅτι τὰς πο-
 κειμένας πρὸς αὐτοὺς. Γόπλιος μὲν ἔνι εἰς Ἰβηρίαν
 ἐξήκοιτα ναυσὶ, Τιβέριος ὃ Σεμpronίος εἰς Λι-
 βύην ἐκ τῆς ἐξήκοιτα σκάφεισι πεντηκισὶ ὅς ὅ-
 τως καὶ ἀπληκτικῶς ἐπεβόητο πολεμεῖν, καὶ
 τοιαύτας ἐποίητο παρὰ σκευὰς ἐν τῇ Λιβυαίᾳ.

A Insubribus dein sollicitatis, qui ob
 veteres in populum Romanum iras,
 facile cum ipsis conspirarunt, agros
 recens diuisos populari aggrediun-
 tur: quúmque Mutinam Romano-
 rum coloniam se recepissent quos
 expulerant, eos persequuntur, at-
 que ibi obsident. Triumuiros etiam
 ad metationem agrorum missos, vi-
 ros insignes, eodem concludunt. Ho-
 rum vnus, C. Lutatius, consularis
 erat, duo prætories. quibus collo-
 quium postulantibus annuunt Boij:
 dein egressos, violata fide quam de-
 derant, comprehendunt; nihil dubi-
 tantes quin obsides suos essent per
 istos recepturi. quum hæc nuntiata
 essent, L. Manlius Prætor, qui illis
 locis cum exercitu præsidebat, ad fe-
 rendam opem magno studio con-
 tendit. Boij aduentu Manlij intelle-
 cto, paratis in quodam saltu insi-
 diis, simulac Romani sylvas intraue-
 rant, vndique facto impetu pleros-
 que eorum occiderunt. cæteri in fu-
 gam principio se conuerterunt: dein-
 de celsiora loca nacti, in tantum ho-
 sti, etsi ægre id quidem, restiterunt,
 vt repressa fuga honestius ad suos se
 reciperent. Boij hos quoque perse-
 cuti, in Taneris vicum (alij Cane-
 tum dicunt,) eos concluderunt. Post-
 quam est Romam allatum, legio-
 nem quartam magna vi obsessam a
 Boiis teneri; extemplo Romana le-
 gio, quæ Publio ante fuerat tradi-
 ta, ad ferendam his opem proficisci
 iussa, duce L. Atilio Prætore; cui e-
 tiam mandatum, vt è sociis alias co-
 pias cogat, conscribátque. Hæc in
 Gallia a principio belli ad Hanni-
 balis vsque aduentum sunt acta, erát-
 que hic rerum status in ea prouin-
 cia, qualem partim antea, partim
 modo exposuimus. Ineunte vere Ro-
 mani Coss. omnibus iam satis com-
 paratis ad perficiendum quæ mo-
 liebantur, in suas prouincias classe
 proficiscuntur. ac Publius quidem
 cum sexaginta nauibus in Hispaniam
 cursum dirigebat: at Tib. Sempronius
 cum centum sexaginta nauibus longis
 quinquere mis, tam atrox bel-
 lum in Africam cogitabat inferre,
 tantósq; Lilybæi fecerat apparatus,

aduerso appropinquantibus iam suos vidit, fumo ipsis aduentum suum significantibus, sicut fuerat eis præceptum; omnes iubet conscendere, & ut illi quibus lembi assignati fuerant, contra aduersum flumen niterentur. quod quum citò factum esset, militibus qui in nauibus erant mutuis se hortatibus cum clamore prouocantibus, & vim fluminis perumpere, contendentibus;

aduentibus suis, quum & suos Pœni adclamationibus faustis adiuuarent, vocēque alta adhortarentur: & Barbari qui ex aduerso pugnabant, prælium deposcentes ululatus tollerent; terribilis facies rerum erat, & quæ spectantium animos magna anxietate afficeret.

Deseruerant eo tempore Galli tabernacula sua; in quæ subito atque inopinato irruunt Carthaginenses, qui in vltiorem ripam ante peruenerant. quorum alij castra incendere: plures in eos qui transitum custodiebant vadere. Barbari inopinato casu deprehensi, pars ad tabernacula defendenda accurrere; pars vrgenti hosti resistere, & pugnam cum eo committere. Hannibal, rebus ex animi sententia succedentibus, ut quisque suorum in terram euaserat, in aciem omnes dirigebat, & statim suos adhortatus, manum cum Barbaris conferebat. Galli & quia inordinati præliabantur, & quia nouitate rei perculsi erant, terga vertere protinus coacti, in pedes se coniiciunt. Pœnus vno tempore transitu & victoria potitus, extemplo eos qui in altera ripa erant relictos curat traiiciendos: ac mox omnibus tramissis copiis, nocte illa, ad Rhodanum ipsum castra locat. Die sequenti ut accepit Hannibal, Romanam classem fluminis ostia appulisse; selectos Numidas equites quingentos misit speculatum ubi & quantæ copię essent, & quid pararent. simul traiiciendi elephantos prouinciam idoneis hominibus mandat. Ipse interim aduocata concione regulum Magilum producit, qui è Circumpadanis campis ad eum accesserat. & per interpretem quæ decreta fuerant à Gallis multitudini declarat.

A συνηδύνει ἐν τῷ πείρῳ ἐγείροντες ἤδη τὸν πῦρ αὐτῶν ἐπὶ τῶν σημειώσεων ἐκείνων τὸ πῦρ οἷον ὡς καπνὸς καὶ τὸ σπυρτεσθαι μένον, ἐμβάινειν ἅπαντες ἄμα πρὸς ἡέλλη, καὶ βιάζονται πρὸς τὸ ῥόμα τοῖς ἐπὶ τὸ πορθμεῖον τεταγμένοις. ταχὺ δὲ τοῦτου θυμοῦ, καὶ τὸ ἐν τοῖς πλοίοις ἀμυλλωμένων μὲν πρὸς ἀλλήλους μὲν κραυγῆς, ὁρμαίνοντων δὲ πρὸς τὴν ἑπὶ τῷ πελάγῳ βίαι, τὸ δὲ στρατοπέδον ἀμφοτέρων ὅδε ἐκαστέρῳ ἢ μέρει πρὸς τὰ χεῖλη ἢ ποταμὸν πρὸς ἑσπέρῳ, καὶ τὸ μὲν ἰδίῳ συναγωνίζονται καὶ πρὸς ἀλλήλων μὲν κραυγῆς τῶν δὲ καὶ πρὸς ὅσους βαρβάρων παισιζόντων, καὶ πρὸς ἀλλήλους τὸ κίνδυνον, ὡς δὲ γινόμενοι ἐκ πληκτικῶν καὶ παραστατικῶν ἀγωνίας. ἐν τῇ ἑσπέρῳ τῶν βαρβάρων ἀπολελυμένοι τὰς σκῆνας πεσόντες ἄφνω καὶ πρὸς ἀλλήλους ἢ πείρῳ Καρχηδόνιοι, τινὲς μὲν αὐτῶν ἐπὶ μὲν πρὸς τὸ στρατοπέδον, οἱ δὲ πλείους ὥρμησαν ἐπὶ τὰς τὸ ὄρεσιν τερύοντας. οἱ δὲ βαρβάρων πρὸς ἀλλήλους ἢ πρὸς ἀλλήλους φασίτες αὐτοῖς, οἱ μὲν ἐπὶ τὰς σκῆνας ἐφέροντο βοηθῶντες, οἱ δὲ ἡμύνοντο καὶ διεμείχοντο πρὸς τοὺς ἐπὶ τῶν σκηνῶν. Ἀνίστας δὲ καὶ τὴν πρὸς αὐτῶν συντρέχοντων τὸ πρᾶγμα, ὡς ἴδους τὸν πρὸς τοὺς ἀποσπασμένους συνίστα καὶ πρὸς ἀλλήλους, καὶ συνεπλέκετο τοῖς βαρβάρους. οἱ δὲ Κελτοὶ καὶ ὄρεσιν ἢ ἀπαξίας καὶ ἀπὸ τῶν πρὸς ἀλλήλους συμβαινόντος ταχὺς βαπέντες, ὥρμησαν πρὸς φυγὴν. ὁ δὲ στρατηγὸς τὸν Καρχηδόνιον ἄμα τὸ τε διαβάσιος καὶ τὸ ὑπεναρτίων κεκρατηκώς, πρὸς ἀλλήλους μὲν ἐγίγνετο πρὸς τὴν πρὸς ἀλλήλους τὸ πείρῳ ἀπολελυμένων αἰδράν. **D** πᾶσας δὲ ἐν βραχὺ χρόνῳ διασπασίας τὰς δυνάμεις, ἐκείνῳ μὲν τὸ νύκτα πρὸς αὐτοὺς τὸ πρᾶγμα κατεστρατοπέδωσεν. τῇ δὲ ἑπόμενον αἰκνῶν τὸ τὸν Ρωμαίων εὐλῶν πρὸς τὰ σώματα ἢ ποταμὸν καθαρμῶν, πρὸς ἀλλήλους πρὸς ἀλλήλους καὶ τὸ Νομαδικῶν ἰππέων ἐξαπέστειλε, καὶ τὰς σκῆνας καὶ τὸν πρὸς τὴν τυχάνουσι οἷον, καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλους οἱ πολέμοι. καὶ τὸ δὲ αὐτοὺς κρατῶν, καὶ πρὸς τὸ τὸ ἐλεφαντῶν ὄρεσιν πρὸς ἀλλήλους τὸν πρὸς ἀλλήλους. αὐτοὺς δὲ συναγαγὼν τὰς δυνάμεις, εἰσῆγαγε τοῖς βασιλίσκοις τὸν πρὸς Μάγλων. ἔτι γὰρ ἦσαν πρὸς αὐτοὺς ἐκ τῶν πρὸς τὸν Πάδον πεδίων. καὶ δι' ἐρμηνείας τὰ διδωμένα πρὸς αὐτοὺς διεσάφη τοῖς ὄχλοις.

ὡς ὅτι λεγόμενοι ἰσχυρότατοι πρὸς τὰς πόλεις ἢ
 πολλὰν πρὸς τοὺς μὲν, ἢ τὴν παρρησίαν ἐπὶ τῇ
 τῇ ἐπισημοσύνῃ, καὶ κοινότητι ἐπαγγελόμε-
 νων ἢ πρὸς Ῥωμαίους πολέμῳ· δὲ τῷ δὲ, ὅ-
 τι ἐπαγγελίας αὐτῶν ἀξιοῦσιν, ὅτι καὶ ἡγή-
 σονται· ἀλλὰ τὸ πᾶν ταῦτα, δι' ὧν ὁ δὲ ἐπι-
 δόμοι τὴν ἀντιτάξιν, συντόμως ἅμα καὶ μὴ
 ἀσφιδείας ποιήσονται· τὴν εἰς Ἰταλίαν πορείαν
 πρὸς ὅτι τούτοις ἢ τὴν χάριν ἡγεμόνης εἰς ἡν ἀ-
 φίζον· καὶ ὁ μέγας, ἐπὶ ὅτι τὴν αἰδρίαν ἢ πρὸς
 θυμῷ, μὴ ὧν μέλλουσι ποιῆσαι τὴν ἀγῶν
 πρὸς τῇ Ῥωμαίων δυνάμει. οἱ μὲν οὖν
 Κελτοὶ ταῦτα ἀφελήσαντες, ἀνέχοντο.
 Μετὰ ὅτι τούτοις εἰσέλθων αὐτοὺς, πρὸς τοὺς μὲν
 πρὸς ἡγεμονίαν πρὸς τῷ αἰετῷ τὴν ὁ-
 χλοῖς· ἐπὶ αἷς ἔφη πολλοῖς αὐτοῖς καὶ πρὸς
 βόλοις ἔργοις καὶ κινδύνοις ἐπιχειρήσαντες, ἐπὶ
 ὁ δὲ διεσφάθαι, καὶ ἀνακλινόμενοι τῇ ἐ-
 κείνῃ γνώμῃ καὶ συμβουλίᾳ. τούτοις δ' ἐξῆς δι-
 ῆσαντες εἰς τὴν περὶ τῇ, ἡγεμονίαν, ὅτι ὁ μέ-
 γας ἡγεμονίαν τὴν ἔργον· ὅτι τὴν τῇ ποταμῷ
 ἀφελήσαντες καὶ ἐπὶ τῇ, τὴν τῇ συμμάχων
 δυνάμει καὶ πρὸς θυμῷ ἀντιτάξιν ἡγεμονίαν. ὅ-
 τι ὅτι δὴν, πρὸς μὲν τὴν καὶ μέγας ῥαθυμῶν,
 ὡς αὐτὰ μολόντων· περὶ τῇ τῇ τῇ πα-
 ρησίᾳ, αὐτοὺς ἀγῶνι γήνεα, καὶ τῇ
 πρὸς ἡγεμονίαν ἔργον ἀξιοῖς. ὅτι ὁ πλῆθος ἐ-
 πιστημοσύνης, καὶ μεγάλῃ ὁρμῇ καὶ πρὸς
 θυμῷ ἐμφαντοῦς, ἐπαινεῖται αὐτοῖς, καὶ τοῖς
 τοῖς ὅτι ἀπὸ τῇ δὲ ἀνδρῶν, ἀφελήσαντες,
 πρὸς τῇ τῇ περὶ τῇ σφῆς, καὶ πρὸς
 σφῆς μὴ ἀποδῆς, ὡς εἰς τὴν αὐτοῖς ἀ-
 ναζυγῆς ἐσφῆς. λυγίστης δὲ τὴν ἐκκλησίαν,
 ἡγεμονίαν τὴν Νομάδων οἱ πρὸς ἀποκαλέντες ὅτι τὴν
 καὶ ἀποκαλέντες, τοῖς μὲν πλείστοις αὐτῶν δὲ πλε-
 λεύκτες, οἱ ὅτι τῇ πρὸς τῇ πρὸς τῇ πρὸς
 συμπίπτοντες ὅτι ὁ μαχεῖν δὲ τὴν ἰδίας
 ἐπὶ τῇ τῇ τῇ Ῥωμαίων ἰππῶν, τοῖς
 ὅτι τῇ αὐτῷ χρεῖαι ὅτι ἀποκαλέντες ὅ-
 πο τῇ Γοπλίου, τοιαύτῃ ἐποιήσαντο φι-
 λημῶν ἀμφοτέρω καὶ τῇ τῇ συμπολεῖν,
 ὅτι τὴν Ῥωμαίων καὶ Κελτῶν εἰς ἑκάστην ἰπ-
 πῶν καὶ τῇ τῇ τῇ ἀφελήσαντες· τῇ
 δὲ Νομάδων ὅτι τῇ τῇ ἀφελήσαντες. ἡγεμονί-
 κων δὲ τούτων, οἱ Ῥωμαῖοι συνήλθοντες καὶ
 ὁ δὲ τῇ τῇ τῇ Καρχηδονίων χρεῖαι,

A Ex omnibus quæ dicta sunt pluri-
 mum ad firmandos vulgi animos
 momenti habebant ista. Iam pri-
 mum efficax præsentia erat eorum
 qui ipsos accibant, & belli contra Ro-
 manos participes se fore promitte-
 bant. deinde quod quum sponderet
 Magilus se per ea loca ipsos ductu-
 rum, per quæ citò ac tutò necessaria re
 nulla deficiente in Italiam essent ven-
 turi; nequaquam levis auctor huius
 promissionis esse videbatur. mouebat
 insuper eos tum bonitas atque ampli-
 tudo regionis quam petebant; tum
 alacritas ipsa & propensa eorum vo-
 luntas, quibuscum aduersus Romanos
 exercitus erant pugnaturi. His exposi-
 tis cōcione excedunt Galli. post quos
 ingressus ipse, primò res ante gestas
 militi in memoriam reuocare: quàm
 multa auctore se & consultore præci-
 pitis audaciæ facinora suscepissent,
 quanta pericula adiissent, quorum
 nullius vnquam ipsos pœnituerit, hor-
 tari igitur, bono essent animo; quum
 præsertim peractum esse quod difficil-
 limum fuit viderent. nam & traicien-
 di amnis consiliū exitum iam habuisse
 qualem optabant: & beneuolentiæ at-
 que egregiæ voluntatis sociorum o-
 culatos ipsos esse testes: postulare de-
 nique, vt de singulis quæ gerenda fo-
 rent solliciti ne essent; gnari illa sibi
 esse curæ: sed iussis suis obediētes, vi-
 ros fortes & gloria rerum ante gestarū
 dignos se præberent. quum multitudo
 voce manūque significationem assen-
 sus dedisset, magnamque alacritatem
 & cupiditatem pugnandi ostendisset,
 laudauit eos Hannibal, votaque pro
 salute omnium diis nuncupauit: mo-
 nitos deinde vt corpora curarent, &
 ad iter omnia diligēter pararent, quia
 mouere postridie castra constituisset,
 eos dimisit. Soluta concione aduene-
 runt Numidæ, qui speculatū ante fue-
 rant missi, quorum maior pars cecide-
 rat, reliqui effusa fuga euaserant. Nam
 quum haut longe à suorum castris ob-
 uios Romanos equites habuissent, si-
 mili de caussa à Publio missos, tanta a-
 nimorum contentione vtrique pugnam
 inierunt, vt Romanorum quidem ac
 Gallorum centum & quadraginta de-
 siderati sint: è Numidis vero amplius
 ducenti. Romani dum à conflictu ho-
 stem insequuntur, propius vallum pro-

gressi, omniâque speculati, magna festinatione redire ad suos properabant, quò possent de aduentu hostium certiorum facere Consulem. quod & mox in castra reuersi fecerunt. extemplo Co s. impedimentis in naues impositis, castra mouit, & cupidus dimicandi cum hoste, copias omnes secundum flumen pergit ducere. Hannibal postridie quam habita erat concio, prima luce equitatum omnem regione maris, velut in subsidium exercitus disponit: deinde pedites mouere castra atque iter facere iubet: ipse elefantos & cum his relictos viros præstolatur. Porro bestiarum traiectio, hoc modo facta. Quum plures rates compegissent, duas harum inuicem probe ac firmiter iunctas, quæ latitudinem ambæ quinquaginta pedum habebant, magna vi terræ affigunt, qua parte in amnem ibatur. hisce alias ab exteriori parte copulant connectuntque: & quum huius quasi pontis fabricam in traiciendum amnem porrigerent: latus quod impetum fluminis excipiebat rudentibus è terra firmant, ad arbores alligatis, quibus superior fluminis ripa erat confixa: vt staret opus totum immotum, neque secunda aqua deferretur. vbi porrecta fuisset pontis longitudo ad iugera duo, ratibus postremis duas maximas, singularique arte compactas adiungunt, ipsas quidem inter se firmissimè alligatas; ad cæteras vero sic, vt præcidi vincula facile possent. his funes ductarios plures alligaerunt, quorum ope lembi remulco trahentes impedituri erant, quominus secundus fluuius eas deferret, ac contra fluminis impetum vi sua rates sustinendo, ad ripam ipsas perducturi, & bestias super his erant traiecturi. terram dein multam afferunt, insperguntque, donec eius iniectu similem, pariter planam, & coloris eiusdem superficiem redderent viæ, quæ per ripam ferebat ad amnis transitum. Consueuerant elephanti magistris suis morigeros se præbere, donec aliqua occurreret aqua: intrare vero aquas non audebant. propterea in hunc aggerem illos duxere duabus præpositis foeminis; atque ita reliqui sunt obse-

A κατωπιδέοντες, αὐτὸς δὲ ὑποτροφῆς ἡ-
πύοντο, ἀφασαφῆσιντες τὰ στρατηγῶν τὴν
παρουσίαν τῶν πολεμίων. ἀφικόμενοι δ' εἰς τὴν
πρὸ ἐμβολῆν, αἰτῆσαι. Ὁ πλοῦτος δ' ὁ πρῶτος
τῆς τῆς ἀποσκευῆς αἰατῆρος ἐπὶ τῆς ναῦς,
αἰετὸς δὲ πᾶν τὸ στρατεύμα, καὶ πρῶτος
τῶν ποταμῶν, ἀπὸ τοῦ συμμῆσαι τοῖς ὑπ-
ενατίοις. Ἀντίκας δὲ τῇ χ' πόδας ἡμέρα τῆς
ἐκκλησίας, ἅμα τὴν φωνὴν τοῖς μὲν ἵπποις
πρὸς τὸ πᾶν ὡς πρὸς θάλασσαν, ἐφε-
δρείας ἔχοντας τὰς τῆς πρὸς τὸν ἐκείναι δύν-
αμιν ἐκ τῆς χάριτος εἰς πορείαν. αὐτὸς δὲ
τοῖς ἐλέφαντι δὲ δέχεται, καὶ τοῖς ἅμα τοῖς
ἀπολελειμμένοις ἀνδράσι. ἐγένετο δὲ ἡ ἀφ-
χυμὴ τῆς θύρας, τοιαύτη τις. Γήλαστος χα-
δίας καὶ πλείους, πύτων ἀσχετόντων δύο πρὸς
ἀλλήλους ζώοντες, βιαίως ἤρυσαν ἀμφο-
τέρους εἰς τὴν γλῶσσαν τῆς ἐμβασιν τοῦ ποταμοῦ,
πλάτος ἐχούσας τὸ συναμφοτέρω, ὡς πιν-
τήντο πόδας. ταύτας δὲ συζωνήσαντες δὲ
λας ἐκ τῆς ἐκτὸς πρὸς τὸν ποταμὸν. πρὸς τὸν
C τὴν καὶ τὴν τῆς ζώοντος εἰς τὸ
πόρον, τὴν δὲ ἀπὸ τῆς ῥύματος πλάτους
ἡσυχάζοντο τοῖς ἐκ τῆς γῆς ἐπὶ τοῖς εἰς τὴν
πρὸς τὸν χεῖλος πεφυκτοῖς τῶν δένδρων ἐκείνων
τες, πρὸς τὸ συμμῆσαι, καὶ μὴ πρὸς τὴν
τὸ ὅλον ἔργον καὶ τὸ ποταμὸν. ποιήσαντες δὲ
πρὸς δύο πλείους τὰς μὲν τὸ πᾶν ζώ-
μα τὸ πρὸς τὴν, μὲν ταύτας δύο πεπηγύας
χαδίας ἀσχετόντων τὰς μεγίστας πρὸς τὴν
λας ταῖς ἐχάταις, πρὸς αὐτὰς μὲν βιαίως
διειμένας, πρὸς δὲ τὰς ἄλλας οὕτως, ὡς
D διειχέτοισι αὐτῶν εἰς τοῖς δισμοῖς. ῥύμα-
τα δὲ καὶ πλείους ταύτας ἐστῆσαν, οἷς ἐμῶν
οἱ λέμφοι ῥυμουλακῶντες, ἐκ ἐκείνων φέρει
καὶ τὸ ποταμὸν, βία δὲ πρὸς τὸ ῥοῦν κα-
τέχοντες πρὸς τὴν καὶ πρὸς τὴν ἐπὶ τοῦ
των τὰ θύρα. μετὰ δὲ ταύτας χροῖν ἐφῆρ-
ἐκπύσαντες πολλῶν, ἕως ἐκπύσαντες δὲ
μαίωσιν, ὁμαλὴν καὶ σύγχροον ποιῶντες τῇ
ἀφ' ἧς χροῖν φερύσῃ πρὸς τὴν ἀφῆ-
σαι ὁδόν. τῶν δὲ θύρων ἐπιστρώσαντες τὰς Ἰνδοῖς
μέγας μὲν πρὸς τὸ ὑπερὶ αἰὲν πύδαρχον,
E εἰς δὲ τὸ ὑπερὶ ἐμβασιν οὐδαμῶς ἐπὶ τὰ
μῶντων, ἦσαν δὲ τὸ χροῖν δύο πρὸς τὴν
ἀφῆσαι πύδαρχον αὐτοῖς τῶν θύ-

είων. ἐπεὶ δὲ πᾶς τελευτήσας ἐπίστησεν ἡ
 δίας, ἀφ' ἧς πάντες τοὺς δισημῆς, οἱ περὶ σπρ-
 τήτο περὶ τὰς ἄλλας, καὶ τοὺς λέμβους ὅτι-
 σασσάμενοι τὰ ῥύματα, ταχέως ἀπ' αὐτῶν
 ἀπὸ τοῦ χώματος, τὰ τε θηρία καὶ τὰς ἄλλας
 χελιδνας. ὁ γὰρ ἡμιόβης ἀφ' ἧς παραχρῆντα τὰ ζῷα,
 καὶ μὲν τὰς ὄρχας ἐσρέφει, καὶ καὶ πᾶν τὸ
 ποιῶμα. ὡς ἐχόμενα δὲ πρὸς αὐτὸν ἔσθ' ὅτι
 ὁ ῥύματος ἀπιδυμία, καὶ μὲν ἡ ἀνὰ κἀξέ-
 καὶ χέρι. καὶ ταῦτα δὲ ἔσθ' ὅτι περὶ σπρ-
 μῶν αὖτε χελιδνῶν δυοῖν, τὰ πλεῖστα τῶν θηρίων ἐ-
 πί τούτων διεκομίσθη. ἡ δὲ καὶ καὶ μέσση τὸ πόρον
 ἀπὸ ῥήσαν εἰς τὸ ποταμὸν αὐτὰ ὄρεα τὸ φόβον.
 ὦν τοὺς μὲν Ἰνδοὺς ἀπολέσθαι συνέβη πρὸς αὐ-
 τοὺς δ' ἐλέφαντας ἀφ' ὧν θύωαι. ὄρεα γὰρ τὴν
 διώματι καὶ ὁ μέγας τὸ περὶ σπρ-
 οῦντες αὐτὰς ἔσθ' ὅτι ὕψος καὶ ὄρεα πνέοντες,
 ἅμα δ' ἐκφυγάντες πρὸς τὸ πρὸς ἐμπίπτον
 ἀπὸ τούτων πολὺ καὶ ὕδατος ὄρεα ποιεῖμα-
 τοι τὸ πορεύειν. ὡς αὖτε τῶν θηρίων, αἰα-
 λαῶν Ἀνίβας τὸς ἐλέφαντας καὶ ἰπποὺς, περὶ
 γὰρ τούτοις ἀπορραγῶν περὶ τὸ ποταμὸν, ἀπὸ
 θαλάττης ὡς ὅτι τὸ ὕψος ποιεῖμας τὸ πορεύειν,
 ὡς εἰς τὸ μεσσημῶν τὸ Εὐρώπης. ὁ δὲ Ροδανὸς ἔ-
 χ' ἡμῶν περὶ τῶν Ἀδριατικῶν μυχῶν
 περὶ τὸ ἑσθ' ὅτι ἰσχύει, ἐπὶ τοὺς ἀποκρίνους
 μέρεσι τὸ Ἀλπεων, ὡς περὶ τὰς ἀρκτοὺς. καὶ ὁ
 περὶ τὰς χημενὰς δύσεις, ἐκβάλλει δ' εἰς τὸ
 Σαρδῶν πέλαγος. φέρεται δὲ ὅτι πολὺ δι-
 αλύσιος. ὁ περὶ τὰς ἀρκτοὺς, Ἀρδυες
 Κελτοὶ καὶ Κελτοὶ. τὸ δὲ ἀπὸ μεσημῶν αὐτῶν
 πλεῖστον ὀρίζεται πᾶσι, περὶ ἀρκτὸν καὶ χη-
 μενὰ τῶν Ἀλπεων περὶ ὄρεα. τὰ δὲ πρὸς τὰ
 περὶ τὸ Πάδοι, ὅτι ὦν ἡμῖν εἶρη. ὄρεα πλεῖ-
 στων, ἀπὸ τοῦ καὶ τὸ Ροδανὸν αὐλῶντος ἀφ' ἧς
 γένουσι αἱ τῶν περὶ σπρ-
 λαμβάνουσιν τὸ ὄρεα ἀπὸ Μασσαλίας, ὡς
 ὅτι τὸ πρὸς Ἀδρία μυχῶν. αἱ τῶν ἔσθ' ὅτι
 ὄρεα Ἀνίβας ἀπὸ τοῦ καὶ τὸ Ροδανὸν τὸ πᾶν, ἐνέ-
 σσει εἰς Ἰταλίαν. ἔπειτα δὲ τὸ γεγραπὸν περὶ
 τῆς ἔσθ' ὅτι ὄρεα, βυλόμενοι τοὺς αἰα-
 γιώσους ἐκπλήθειν τῶν περὶ τὸ περὶ σπρ-
 μῶν τῶν περὶ τὸ ἀδελφολογία, λαμβάνουσιν ἐκ-
 πίπτοντες εἰς δύο τὰ πᾶσι ἰσχύει ἀλλοτρίω-
 τας. καὶ γὰρ ψευδολογῶν, καὶ μαχόμενα γε-
 φν αὐτοὺς αἰαλῶν. ἅμα μὲν γὰρ τὸ Ἀνίβας

A cuti. qui postquam in victimas rates
 sunt perducti, incisus vinculis, qui-
 bus ceteris erant istæ adnexæ, lem-
 bis ductarios funes astrahentibus,
 extemplo & bestias & rates quæ il-
 las sustinebant, à reliquis diuelle-
 runt. tum vero trepidantes bellæ
 initio quidem convertere se & in
 omnes partes impetum dare: sed quod
 aqua undique cingerentur, subeun-
 te pauore, quietæ manere cogeban-
 tur. atque hoc modo binas subinde
 rates ad cæteras adinouendo, plerique
 omnes elephantum super illis sunt trans-
 missi. quidam præ metu in medio
 traiectu se dedere præcipites in flu-
 men: quorum Indi perire omnes,
 ipsi seruari sunt. nam quia præua-
 lidas magnasque habent probosci-
 des, his supra aquam sublatis, si-
 mul respirabant, & quicquid inci-
 derat efflabant: atque ita per diu a-
 quæ resistentes, recto itinere in vi-
 teriora progrediebantur. His ita
 peractis, Hannibal assumptis ele-
 phantibus atque equitibus, usque in
 extremo agmine collocatis, regio-
 ne maris, pergit ire Orientem ver-
 sus, quasi Europæ mediterranea pe-
 teret. Rhodanus fontes habet su-
 pra sinum Hadriaticum in occa-
 sum versos, in partibus Alpium,
 quæ Septentrionem spectant: fer-
 tur ad occasum hibernum: exone-
 rat se in mare Sardoum. plurimus
 eius cursus est intra conuallem, cu-
 ius Septentrionale latus Ardyes Gal-
 li colunt. meridianum omne latus
 terminant radices Alpium, quæ in
 Septentriones vergunt. Circumpa-
 danos campos de quibus multa in su-
 perioribus sunt nobis dicta, ab ea
 conualle quam permeat Rhodanus
 separant radices Alpium, quæ à
 Massilia ad ultimum Hadriæ reces-
 sum porriguntur. hos montes Han-
 nibal ea parte transgressus, quæ o-
 ritur Rhodanus, Italiam intravit.
 Nonnulli quum de superatis ab Han-
 nibale Alpibus scriberent, dum mi-
 raculo rerum novarum quas de lo-
 cis illis narrant, stupefacere lecto-
 res cupiunt; imprudentes in duo vi-
 tia incidunt, ab omni historia alie-
 nissima, nam & mentiri, & sibi ip-
 si repugnare in suis scriptis cogun-
 tur. Qui enim Hannibalem prodant

fuisse inimitabilis cuiusdam audaciae & prudentiae imperatorem; simul tamen eundem faciunt sine controuersia imprudentissimum. deinde ubi exitum rei non inueniunt, nec quomodo mendacium deponant, deos & decorum filios in historiam rerum gestarum, veram & seriam narrationem professam, inducunt. Alpium siquidem iuga adeo inaccessa atque aspera esse fingunt, ut vix ab expeditis peditibus, nedum equis, exercitibus, elephantis superari queant, ad hæc loca ita deserta nobis describunt, ut nisi deus aut heros aliquis Hannibali occurrisset, qui viam indicaret, omnes incerti quò se verterent, fuerint perituri. quæ dum ita scribunt, nemini dubium est, quin vtriusque peccati de quo diximus, se obligent. Iam primum quis imperator Hannibale imprudentior, aut dux sinisterior reperiatur, qui tantas copias trahens, in quibus spes maximas habuit repositas de prospero summa rerum euentu, neque itinera, neque loca, ut quidem isti aiunt, neque quò vel ad quos irer, notum haberet? quòdque omnem infaniam superat, non illa aggrediretur, quæ ratio suaderet posse perfici: sed è contrario illa quæ fieri nequirent? & quod ne ij quidem facere sustinent, qui vniuerso bello victi ad vltimam consilij inopiam fuerint redacti, ut in ignota sibi loca copias deducant; id præclari isti scriptores Hannibali adscribunt, qui spes vniuersas de suis rebus, eaque maximas tunc temporis habebat integras atque illibatas. Sed & quod aiunt, fuisse illa loca deserta, adeoque munita, ut adiri nequirent, palam facit ipsorum mendacia. Non enim didicerant isti, Gallos Rhodani accolas, non semel aut iterum ante Hannibalis aduentum, neque iam olim, sed paullo ante cum magnis exercitibus Alpes superasse, & Circumpadanis Gallis opem ferentes, cum Romanis arma contulisse; quod in superioribus est à nobis ostensum. Nesciebant præterea multas esse gentes quæ Alpes ipsas inhabitent. Verùm ignari horum omnium, heroem quendam aiunt Pœnis apparuisse, &

A ἀμίμητον πῖνα πρὸς αὐτὸν στρατηγὸν ἐν Ἑλλάδι καὶ παρρησίᾳ, ὅτι οὐ μολογυμῶς ἀποδεικνύσιν ἡμῖν ἀλογιστότατον ἄμα ὃ καὶ ἀστροφικὸν ἔστι δυνάμει λαμβάνειν, ἔδ' ἐξοδὸν τῷ ψεύδει, θεὸς καὶ θεῶν παῖδας εἰς ποταμὸν Ἰσπερίας πρὸς αὐτὸν. ὑποθέμενοι γὰρ τὰς ἐρυμνότητας καὶ βαρύτητας τῆς Ἀλπερινῶν ὄρεων τοιαύτας, ὥστε μὴ οἱ ἵπποι καὶ τραχέπιδες, οὐδ' οὐ τοῖς ἐλέφαντες, ἀλλὰ μηδὲ πεζοὺς ἐξῶντας εὐχερῶς αὐτὸν διελθεῖν ὁμοίως δὲ καὶ τῷ ἔρημῳ τοιαύτῳ πῖνα πῶς τοῖς τόποις ὑποθέσαντες ἡμῖν, ὥς εἰ μὴ θεὸς ἢ τις ἥρωας ἀπομύθισας τοῖς πῶς τῷ Ἀνίβανι ὑπέδειξε τὰς ὁδοὺς, ὅξ' ἀπορήσας αὐτὸν καὶ ἀστροφικῶς πῶς οὐ μολογυμῶς ἐκ τούτων εἰς ἐκείτην τῆς ποταμῶν ἀμύμητον ἐμπήκον. πορῶν μὲν γὰρ τῆς αὐτοῦ στρατηγὸς ἀλογιστότερος Ἀνίβας καὶ σκαρότερος ἡγεμὼν, ὅς ποσῶν ἡγεμὼν δυνάμει καὶ τὰς μεγίστας ἐλπίδας ἔχων ἐν τοῖς τῷ καπορθώσειν τοῖς ὄρεσι, οὔτε τὰς ὁδοὺς, οὔτε τοῖς, ὡς οὗτοι φασὶν, οὔτε που πορεύεται ὁ πῶς αὐτὸν, οὔτε πῶς τῶν, ἐγίνωκε; ὁ δὲ πῶς, οὐ τοῖς καὶ λόγον, τοῖς αὐτοῖς ἀδυνάτοις ἐπιβάλλεται ποταμῶν. ἀλλ' ὅτι οἱ τοῖς ὄρεσι ἐπιπαύταις, καὶ τῷ πῶς ἔχον ὅξ' ἀπορῶντες οὐχ ὑποθέμενοι, ὥς εἰς ἀπαρρησίᾳ καπέται τόποις μὲν δυνάμει ὅτι πῶς αὐτὸν οἱ συγγραφεῖς Ἀνίβας, τῶν τὰς μεγίστας ἐλπίδας ἀπερῶντες ἔχον, πῶς τῶν καὶ αὐτὸν ποταμῶν. ὁμοίως δὲ καὶ τῷ πῶς ἐρημίας, ἐπὶ δ' ἐρυμνότητος καὶ δυσχωρίας τῆς τούτων, ἐκδηλὸν πῶς ὁ ψεύδης αὐτῶν. οὐχ ἰσχυροὶ γὰρ ὅτι συμβαίνει τοῖς Κελτοῖς, τοῖς πῶς τὸν Ροδανὸν ποταμὸν οἰκῶντας, οὐχ ἄπαξ οὐδὲ δις πῶς τῆς Ἀνίβου παρρησίας, οὐδὲ μὲν πάλαι, παρρησίας ὃ μεγάλῳις τραχέπιδος ὑποθέσαντες τῶν Ἀλπερις, πῶς αὐτὸν μὲν Ρωμαίοις, συναγαγίσασθαι δὲ Κελτοῖς τοῖς τῷ πῶς τῷ Γάδον πῶς καὶ οἰκῶν, καὶ αὐτὸν ἡμῖς ἐν τοῖς πῶς τούτου ἐδηλώσαντες. πῶς δὲ τοῖς οἰκῶντες, ὅτι πλείω αἰδεσίων φύλον καὶ αὐτὰς οἰκῶν συμβαίνει τὰς Ἀλπερις, ἀλλ' ἀγνοοῦντες ἕκαστα τῶν εἰρημῶν ἥρωας πῶς φασὶν ἐπιφανέτα, συνυποδείξαι τὰς

ὁδοὺς αὐτοῖς. ὅς ᾧ εἰκότως ἐμπιπῶσιν εἰς τὸ
 πῶς πληστοὶ τοῖς βασιλεὺς γράφοις. καὶ γὰρ ἐ-
 κείνοις πάντοι καὶ κατασκευαῖς τῶν δραμάτων
 προσδίδοντες καὶ μηχανῶν, ὅς τὰς πρὸς
 τὰς ὑποθέσεις ψευδῆς καὶ πῶς λόγους λαμ-
 βαίνειν. τοὺς τε συγγραφεῖς αἰσάνηται τὸ πῶς
 πληστοὶ πᾶσαν καὶ ποιῶν ἥρωας τε καὶ θεοὺς
 ἐπιφανομένους, ἐπειδὴ τὰς δῆλως ἀπιδά-
 νοις καὶ ψευδῆς ὑποστήσονται. πῶς γὰρ οἷς τε,
 πῶς λόγους δῆλως ἐπιθεῖναι τέ-
 λος; Αἰνέας γὰρ μὴν οὐχ ὡς ἔστι γράφοις,
 λῖαι δὲ πρὸς ταῦτα παραμαλκῶς ἐχρητο τὸ
 ἐπιδολεῖς. καὶ γὰρ τὴν τὴν χώραν δρετὴν, εἰς αὐτὴν
 ἐπιβάλλει καπνίσαν, καὶ τὴν τῶν ὀχλῶν ἀλλο-
 τειότητα πρὸς Ρωμαίους δέξασθαι φάσκει, καὶ
 τῆς μεταξὺ δυχωρίας ὁδηγεῖς καὶ κατηγεμόσιν
 ἐλκεῖσιν ἐχρητο, τοῖς τὸ αὐτῶν ἐλπίδων μέλ-
 λουσι χρονοῖσι. Ἡμεῖς δὲ πρὸς ταῦτα ἀπαρτῶς
 ἀποφανόμεθα, ὅς τὸ πρὸς τὸ πρὸς ἐξέωσι πρὸ
 αὐτῶν ἰσχυροῦναι τὸ πῶς τευχότων τοῖς κα-
 τοῖς, τοὺς δὲ τοῖς κατωπιδέσθαι, καὶ τῇ ἀφ᾽
 ἧς Ἀλπεῖν αὐτοὺς κεχρησθαι πορείαν, γνώσις
 εἴνεκα καὶ ἡσ. Οὐ μὲν ἀλλὰ Πόπλιος μὲν
 ὁ τὸ Ρωμαίων στρατηγός, ἡμέρας ὕστερον τελεῖ
 τὴν αἰαζυγῆς τῆς τῶν Καρχηδονίων πρὸς βα-
 νόμους ἐπὶ τῇ τῷ ποταμοῦ διαβάσει, καὶ κα-
 ταλαβῶν ὠρμηκῆτας τοῖς ὑπεναίλοις, ὅς ἐ-
 νίσθη μὲν ὡς ἐπὶ χεῖρα μέλιστα, πιπυσιμένους,
 ὅς δὲ ποτ' αὐτὸν ὁλμῆσαι τῇδε ποιήσας
 τὴν εἰς Ἰταλίαν πορείαν, ὅς τὸ πλῆθος καὶ τὴν
 ἀθροῖαν τῶν κατωπιδέσθαι τοῖς τοῖς Βαρβά-
 ρων. θεωρεῖν δὲ τὸ ὁλμῆκῆτας, αὐτὸς ἐπὶ τῇ
 ναὺς ἠπείγεται, καὶ πρὸς τὸν νόμους ἐπὶ τῇ
 τὰς διωάμεις. καὶ τὸ μὲν ἀδελφὸν ἐξέπεμπε
 ἐπὶ τῇ ἐν Ἰβηρίᾳ πρὸς ἐξέως, αὐτὸς δὲ πάλιν
 ὑποστρέψας εἰς Ἰταλίαν ἐποίησε τὸν πλοῦν
 ἀπὸ τῶν κατωπιδέσθαι τοῖς ὑπεναίλοις ὅς
 Τυρρηνίας πρὸς τὴν Ἀλπεῖν ὑπερβολήν.
 Αἰνέας δὲ ποιησάμενος ἐξῆς ἐπὶ τῇ πᾶσι
 ἡμέρας τὴν πορείαν ἀπὸ τῇ ἀφ᾽ ἀσπίδος, ἡκα-
 πρὸς τὴν καλουμένην Νῆσον, χώραν πολυό-
 χλον καὶ σποδοῖον, ἐχουσαι δὲ τὴν πρὸς τῇ
 ἀπ' αὐτῶν ὅς συμπύμας. τῇ μὲν γὰρ ὁ Ρο-
 δανός, τῇ δὲ ὁ Ἀρεῖος πρὸς τῇ νόμους,
 ῥέοντες πρὸς ἐκαστὴν τὴν πλῆθος, ἀποκ-
 ρυφῶσιν αὐτῆς τὸ γῆμα καὶ τὴν πρὸς ἀλλή-

A viam ipsis indicasse. in quo simile illis
 visuenit ac poetis, qui tragœdias com-
 ponunt. nam quoniam hi poetæ argu-
 menta falsa & absurda initio sibi pro-
 ponunt, semper in fabularum exitu
 deo indigent & machina. his quo-
 que scriptoribus ut idem eveniat ne-
 cessum plane est, utque heroas aut
 deos fingant visos: postquam semel
 principia à veri similitudine aliena &
 falsa posuerunt. absurdis enim princi-
 piis, qui potest colophon imponi
 non absurdus? Enimvero Hannibal
 in hoc incepto, non quomodo isti
 scribunt, sed adprime sollerter se
 gessit. qui & præstantiam regionis
 quam erat aditurus, atque alienatos
 populorum animos à Romanis cer-
 to explorauerat: & ad itinerum dif-
 ficultates ducibus utebatur indige-
 nis, qui eandem secum belli fortu-
 nam erant experturi. Nos autem de
 hisce rebus eo maiore fiducia scri-
 bimus, quia ab illis hominibus eas
 didicimus, qui temporibus illis vi-
 uebant: & quod loca ipsi lustraui-
 mus: qui visendi studio ac verita-
 tis noscendæ Alpes adiimus. Cæte-
 rum Publius Romanorum impera-
 tor, triduo postquam inde Pœni ca-
 stra mouerant, ad transitum flumi-
 nis accessit: unde quum profectos
 hostes cognouisset, mirari ille, si-
 cuti par erat: qui præsertim persua-
 sum haberet, nunquam Pœnos hac
 via Italiam petere ausuros. tot po-
 pulis Barbaris tam fluxæ fidei in me-
 dio positis. sed ut ausos cognouit,
 ad naues retro cepit contendere. ad
 quas simul peruenit, copias iubet
 conscendere. ac fratrem quidem in
 Hispaniam ad bellum ibi gerendum
 mittit. ipsi vero Italiam nauibus re-
 petere sententia stetit: quò hostes
 anteverteret, ac per Hetruriam ad
 iuga Alpium maturius perueniret.
 Hannibal quarto die postquam à
 Rhodano erat profectus, ad Insu-
 lam quam vocant peruenit: regio-
 nem, & cultoribus frequentem, &
 frumenti feracem; è re ipsa ita no-
 minatam. siquidem hinc Rhodanus
 inde Arar latera duo illius præter-
 fluentes, quæ in vnum confluunt,
 fastigiatam eius figuram reddunt.

Est autem similis regio ista, tum magnitudine tum figura, illi quod in Ægypto Delta nuncupant. eo differunt; quod huius quidem latus vnum mare & fluuiorum ostia claudunt: illius vero montes, difficilis accessus introitusque; imo vero ad quos nullus ferme aditus patet. Ibi quum duos fratres inuenisset regni certamine ambigentes, & castra castris opposita habentes; accitus à maiore rogatusque vt in asserendo regno se velleradiuuare; petitioni annuit: quod prope manifesta esset utilitas, quam ea res in præsens ipsi erat allatura. itaque societate bellum cum ipso inita, & fratre altero eiec-to, multis rebus à victore est adiu-tus. non enim comineatum solummodo aliâque necessaria exercitui subministravit: verum etiam arma vetusta & quassata confractâque aliis mutans, vniuersas copias opportune renouauit. hoc amplius, ple-rosque illorum vestimentis atque etiam calceamentis adornans, ad superandos montes magna iis auxilia præbuit. quodque præcipuum eius meritum fuit, male metuentibus sibi in transitu per fines Gallorum quos Allobroges vocant, in extremo agmine subsecutus cum suis militibus, securum iter præstitit, donec ei loco appropinquarent, vnde Alpes conscendere ceperunt. Hannibal decem diebus centum ferme passuum millia propter Rhodanum emensus, in ipso Alpium aditu pericula subiit ingentia. nam Allobrogum minores omnes duces, qui Pœnis per plana transcurrentibus, se abstinerunt, partim equitum, partim Barbarorum metu, qui præsidij causa comites se illis addiderant: postquam hi quidem domum rediissent, Hannibal vero erigere in primos agmen cliuos cepisset; tunc magno numero congregati, opportuna loca per quæ necessario ascendendum Hannibali erat, occupant. qui si insidias occulissent, Pœnorum exercitum internecione delessent: nunc detecto dolo, magna illi quidem strage hostes affecerunt: sed ipsi quoque non minorem acceperunt.

A λεις σύμῳσιον. Ἐστὶ δὲ τὸ ὄρειον ὡς μα-
γνὴ καὶ τὰ γήματα, τὰ πρὸ Αἰγύπτου κα-
λουμένη Δέλτα. πλείων ἐκείνου μὲν θάλασ-
σα ἢ μίαν πλάτην καὶ τὰς τὸ ποταμὸν ῥύ-
σας ὅτι δὲ μοι. ταύτης δ' ὄρη δυσπρόσο-
δα καὶ δυσέμβολα, καὶ χεῖρον, ὥς εἰπὺν, ἀπο-
στα. πρὸς τὸν ἀφικόμενος, καὶ κατὰ λαβὼν
ἐν αὐτῇ δύο ἀδελφὰς ὑπὸ τῇ βασιλείᾳ σα-
σαύουτος, καὶ μὲν στρατοπέδων αἰπὰ καὶ θυμὰς
ἀλλήλοισι, ὁπισθεμένου ὅτι πρὸς οὐτέρου καὶ πα-
ρακαλουῦντος εἰς τὸ συμπερᾶν καὶ συμπε-
ραιποιῆσαι τὴν ἀρχὴν αὐτῶν αὐτὰ ὑπὸ ἡ-
κουσι. πρὸς δὲ χεῖρον ὑπαρχούσης τῆς
πρὸς τὸ παρὲν ἐσομένης αὐτῇ χρείας. διὸ καὶ
συνεπιδήμιος, καὶ συνεκδοχῶν τ' ἑτέρου, πολ-
λὴς ὁπλουργίας ἔτυχε τῷ καὶ τῷ κρατήσαν-
τος. οὐ γὰρ μόνον οἷον καὶ τοῖς ἄλλοις ὁπλη-
στῶν ἀφθόνως ἐχορήγησε τὸ στρατοπέδον· ἀλ-
λα καὶ τὸ ὅπλων τὰ παλαιὰ καὶ τὰ πεποιημέ-
να πᾶντα ἀλλάζας ἐκαινοποίησε πᾶσαν τὴν
δυνάμιν δι' ἐξέρως. ἐπὶ δὲ τοῖς πλείστοις ἐδῆθη
καὶ πρὸς τοῖς ὑποδίστοις χρησθήσας, μεγάλην
C δι' ἐξέρως πρὸς τὸν πρὸς τὰς τὸ ὄρειον ὑπὸ
βουλῆς. τὸ δὲ μέγιστον, δι' ἐξέρως ὁπλουργίας
πρὸς τὸ ὅτι τὸ Αλλοβρίων καλουμένων Γα-
λατῶν πορεύσας, ἀποπαραγῆσας μὲν τὸ σφετέρως
δυνάμειος, ἀσφαλῆ πρὸς ἐκδοχῶν τὴν δ' ὁδὸν
αὐτοῖς, ὥς ἡγήσαν τῇ τ' Ἀλπεων ὑπὸ βουλῇ.
Ανίστας δ' ἐν ἡμέραις δέκα πορεύσας τῷ
τὸ πρὸς τὸν οὐρανὸν ἐκδοχῶν, ἡγήσας τὸ
πρὸς τὰς Ἀλπεων αἰαβολῆς. καὶ συνέβη με-
γίστοις αὐτοῖς περὶ πεισὶν κινδύνους. ὥς μὲν γὰρ
D ἐν τοῖς ἐπιπέδοις ἦσαν, ἀπείχοντο πᾶντες
αὐτῶν οἱ καὶ μέγας ἡγεμόνες τὸ Αλλοβρίων·
τὰ μὲν τοῖς ἰπποῖς διδόντες, τὰ δὲ τοῖς τῷ
πῆμποιος Βαρβάρους. ὅτι δ' ἐκείνοι μὲν
εἰς τὸ οἰκίαν ἀπηλλάγησαν, οἱ δὲ πρὸς τὸ Ἀν-
νίβας ἡγήσας πρὸς ἀγῆναις τὰς δυσχερείας, ὅτε
συνεβῆσαν οἱ τὸ Αλλοβρίων ἡγεμόνες
ἰχθῶν τὸ πλῆθος, πρὸς κατελάβοντο τοὺς δι-
κέρως ὅποις, δι' ὧν ἐδὲ τοὺς πρὸς τὸ Ἀνίστας,
καὶ αἰαλῆναι πορεύσας τὸ αἰαβολῆς. εἰ μὲν οὖν
ἐκρυψαν τὴν ὁπλουργίαν, ὁλοκληρῶς αὐτὸν διέφθ-
ραν τὸ κράτος τὸ Καρχηδονίων· νῦν δὲ κα-
ταφάρως ἡγεμόνοι, μεγάλα μὲν καὶ τοὺς πρὸς
Ἀννίβας ἐλάσαν· οὐκ ἐλάττω δὲ αὐτοῖς,

γρούς γὰρ ὁ στρατηγὸς τῶν Καρχηδονίων, ὅτι πο-
 κατήχοισιν οἱ Βάρβαροι τοὺς δι' ἑσέως τόπους,
 αὐτοὺς μὲν καὶ στρατὸν πεδύσας πρὸς ταῖς ὑ-
 περβολαῖς, ὑπομένει. πρὸς πεμψὲ δὲ πῖπας
 τῶν περικληρυμένων αὐτοῖς Γαλατῶν, χάριν
 τῇ καὶ ἀσκήσαντα τῇ τῶν ὑπεναύων ἐπι-
 νοίᾳ, καὶ τὸ ὅλκον ἐπίθησιν. ὧν πρῶτον δὲ
 σπύλαρον, ἐπὶ τῷ ὁ στρατηγὸς, ὅτι πᾶς μὲν
 ἡμέρας ἐπιμελῶς πρὸς λαχούσι καὶ τηρεῖ
 τοὺς τόπους οἱ πολέμιοι, πᾶς δὲ νύκτας εἰς πᾶ-
 να δακρυμένῳ πόλιν, ἀπαλλάττονται, πρὸς
 ταῦτά τιν' ὑποθέσιν ἀρμόζοντος, συνεστή-
 σατο πρὸς τὴν ταύτην. αἰαλαβὼν τὴν δύ-
 ναμιν, πρὸς τὴν ἐμφανῶς καὶ συνεστήσας ταῖς
 δυσχεραῖς, ἢ μακρὰν τῶν πολεμίων κατε-
 στρατοπέδωσε. τῇ δὲ νύκτι ἐπιτηρομένης, Συ-
 γασίας τὰ πρὸς τὴν, ὅ μὲν πλεῖστον μέρος τῶν
 διωκόμενων αὐτὴ κατέλυπε. τοὺς δὲ ἐπιτηρο-
 ῦσας ἀζώνους ποιήσας, διήλθε τὰς εἰς τὴν
 νύκτα, καὶ κατέχευε τοὺς ὑπὸ τῶν πολεμίων πο-
 κατληφθέντας τόπους, ἀποκαχωρηκῶν τῶν
 Βαρβάρων καὶ τῶν Συνηθάνων εἰς τὴν πόλιν. οὐ
 συμβαίοντος, καὶ τῆς ἡμέρας ἐπιτηρομένης, οἱ
 Βάρβαροι θαλασσοπόροι δὲ γηινὸς, τὰς μὲν ὁρ-
 χὰς ἀπέστησαν τῆς ἐπιβολῆς. μὲν δὲ ταῦτα
 θεωροῦντες ὅτι τῶν ὑποζυγίων πλήθος καὶ τοὺς
 ἵππους δυσχερῶς ἐκμνησμένους καὶ μακρὰς
 τὰς δυσχερίας ἐξέκλησαν ὑπὸ τῆς συμ-
 βαίοντος, ὁρῶντες τῆς πορείας. τούτου δὲ
 γηρομένου, καὶ καὶ πλείω μέρη πρὸς ἀποσύν-
 των τῶν Βαρβάρων, οὐχ οὕτως ὑπὸ τῶν
 αἰδρούντων, ὡς ὑπὸ τῶν ὅπως πολὺς ἐγένετο φθό-
 ρος τῶν Καρχηδονίων, καὶ μάλιστα τῶν ἱπ-
 πων καὶ τῶν ὑποζυγίων. οὕτως γὰρ οὐ μόνον
 εὐθὺς καὶ βαρύνει τῆς πρὸς ἐπιβολῆς, ἀλλὰ καὶ
 χρημνώδεις, ἀπὸ πᾶντος κινήματος καὶ πάσης
 παραχῆς ἐφέρετο καὶ τῶν χρημάτων, ὁμῶς
 οὐκ οὐκ φορτίοις πολλὰ τῶν ὑποζυγίων καὶ
 ἀρτοφόρων. καὶ μάλιστα τὴν ταύτην ταρα-
 χὴν ἐποίησαν οἱ θαλασσοπόροι τῶν ἵππων.
 τούτων γὰρ οἱ μὲν αὐτοὶ συμπίπτοντες τοῖς ὑ-
 ποζυγίοις, ὅποτε ἀφαισθηθῶν ἐκ τῆς πλη-
 γῆς· οἱ δὲ καὶ τὴν εἰς τοῦ μεταστροφῆς ὁρμὴν
 ἐξωθούμενοι πρὸς τὸν συμπαράπτοντα ἐν ταῖς
 δυσχεραῖς, μὲν ἄλλω ἀπειργάζοντο παραχῆν.
 εἰς ἃ βλέπων Ἀντίοχος, καὶ συλλογιζόμενος,

A Ut enim cognovit dux Carthagi-
 nienſium Barbaros opportuna loca
 infidere; ipſe inter arduorum mon-
 tium radices conſiſtere ſigna iubet;
 deinde Gallorum nonnullos quibus
 utebatur ducibus, ad exploranda ad-
 uerſariorum conſilia, & quid omni-
 no pararent, præmittit. quum feciſ-
 ſent ipſi quod iuſſi fuerant, edoctus
 Hannibal, interdum quidem diligen-
 ter cuſtodiarum vices obiri, & obſi-
 deri ſaltum ab hoſte; nocte vero in
 propinquum oppidum quoddam om-
 nes abire: ad præſentem occaſionem
 ſeſe accommodans, rem huiuſmodi
 eſt commentus. motis caſtris exerci-
 tum in ulteriora tantisper duxit ex
 aperto, donec anguſtiis iam appro-
 pinquans, interuallo non adeo ma-
 gno ab hoſte, caſtra ponit. prima
 deinde vigilia, ignibus accendi iuſ-
 ſis, maiorem copiarum partem ibi re-
 liquit. ipſe acerrimo quoque viro ad
 expeditorum manum conſciendam
 ſelecto, anguſtias ſilentio noctis eua-
 dit: eoſque ipſos tumulos, quos ho-
 ſtes occupauerant, inſidet; quum pro
 more ſuo Barbari in urbem conceſſiſ-
 ſent. qui mox luce orta, ubi quod fa-
 ctum erat cognouere, principio qui-
 dem conatu deſtiterunt: poſtea vero
 ut vident tum iuuentorum multitu-
 dinem, tum ipſos equites ægre agmen
 explicare, eoſque admodum longo
 prærupta loca emeriri; è re nata im-
 petum ceperunt vadendi in hoſtem.
 igitur quum multis ſimul ex locis
 Barbari irruerent, nec hoſtes dun-
 taxat, ſed multo magis locorum ini-
 quitas Pœnis noceret, magna facta
 eſt eorum ſtrages; maxime autem e-
 quorum ac iumentorum. nam quia
 non ſolum anguſta & aſpera rupis
 erat, verum etiam confragoſa & præ-
 rupta, quicquid accederet motus,
 quicquid trepidationis, ipſis cum ſar-
 cinis multa iumenta doſſuaria per
 præcipitia deferebantur. præcipua ve-
 ro trepidationis cauſa equi vulnera-
 ti erant. nam hi, partim dum in ad-
 uerſa iumenta ex ictu conſternati in-
 ciderent; partim dum quicquid ob-
 uium fieret in anguſtiis, protrude-
 rent, ire via pergentes, ingenti tu-
 multu omnia complebant. quod v-
 bi vidit Hannibal, cogitans, ne-
 quicquam

quicquam incolumem futurum exercitum, si iumenta & impedimentorum baiuli perirent; cum ea manu quæ angustias noctu occupauerat, ad ferendam iis opem qui iter porro facere conabantur proficiscitur. ita Hannibal è superiore loco impetum inaduersarios faciens, magnam illis pernitiem attulit: sed & suis non minorem. nam propter eorum quos diximus clamorem & dimicationem trepidatio agminis vtrunque augebatur. posteaquam tandem pars maxima Allobrogum est occisa, reliqui domum fuga repetere coacti, tum quæ superant cladi iumenta & equi, ægre magnâque cum difficultate angustias transierunt. ipse quam plurimos poterat post tantum periculum cogit, & oppidum illud unde hostes fecerant impressionem, adoritur. natus autem prope desertum, quod præda spe omnes foras se eiecissent, loco potitur. quæ res & in præsens & in futurum tempus magno illi commodo cessit. nam & statim numerum ingentem equorum, iumentorum atque hominum, qui capti simul fuerant, recepit: & præterea ad duos trêve dies infecutos frumento & pecoribus abundavit. & quod maximum erat, terrore iniecto proximis Gallis, effecit, ne quisquam ex accolis eorum locorum per quæ ascende-
bat, sibi negotium facessere auderet. tum igitur castra eo loci metatus, diem vnum quieuit, ac deinde ire perrexit. Sequentibus diebus aliquantum sine vlllo periculo viæ cum copijs confecit. quarto in periculum ingens iterum incidit. viæ namque accolæ clam conspiratione facta, cum virentis oliuæ ramis & coronis fiunt illi obuiam. fere enim vbiq[ue] apud Barbaros hoc pacis & amicitie signum est, vt inter Græcos caduccum. Hannibal caute fidendum hoc genus hominibus iam olim persuasus, quid consilij istud esset, aut omnino quid sibi vellent, diligentissime explorat. quum dicerent; non ignorare se neq[ue] captum oppidum, neq[ue] eorum pernitiem, qui ipsum essent aggressi; significarentque, iccirco se aduenisse, quod nec facere nec pati iniuriam vellent; pignora etiam fidei pollicerentur:

A ὡς ὁδοῖ τοῖς ἀλφειοῦσι τὸ κινδύνον ἐπὶ ἑταίρια, ἢ σκωφορεῖν διαφθαρέντος, αἰαλαβῶν τὰς παρὰ τὸν ποταμὸν τὴν ἰσχυρὰν τὰς ὑπερβολὰς, ὥρμησε παρὰ τὸν ποταμὸν τοῖς τῇ πορείᾳ παρὰ τὸν ποταμὸν. ἢ γρομῶν, πολλοὶ μὲν τὴν πολέμειον ἀπώλυντο, διὰ δὲ ποταμὸν τὴν ἐφοδὸν ἔχοντες ὑπερδίζων τὴν Ἀννίβαν, ὅτι ἐλάττωσεν ὅτι ὡς ἰδίῳ. ὁ γὰρ καὶ τὴν πορείαν ὁρῶντες ἔχοντες ἀμφοῖν ἡνῆκε δὲ τὴν τῶν παρὰ τὸν ποταμὸν κεραιὴν καὶ Συμπλοκήν. ἐπὶ δὲ τὰς μὲν πλείους τὴν Ἀλφειοῦσι ἀπέκτεινε, τὰς δὲ λοιπὰς βεβαίως
B ἡνῆκεσε φυγεῖν εἰς τὴν οἰκίαν· τότε δὲ ὁ μὲν ἐπὶ παρὰ τὸν ποταμὸν πληθὺς τῶν ὑποζυγίων, καὶ τὴν ἵππων μάλιστα καὶ παλαιτέρως διώκοντες τὰς δυσχωρίας. αὐτοὶ δὲ σινα, θρησκείας ὅσας ἠδυνάτο πλείους ὅτι κινδύνον, παρὰ τὸν ποταμὸν τὴν πόλιν ἔχοντες ἢ ἐποίησαντο τὸ ὅρμητον οἱ πολέμοι. καὶ τὰς αἰαλαβῶν τὴν γὰρ ἐρημίαν, δὲ τὴν πόλιν ἐκβλήθειαν παρὰ τὰς ὠφελείας, ἐκέρχοντες ἐγέρτο τὴν πόλεως. ὅτι τούτου πολλὰ συνέβη τῇ χρησίμῳ αὐτῇ, παρὰ τὴν δὲ παρὰ καὶ παρὰ τὸν μέλλον. παρὰ τὸν ποταμὸν μὲν γὰρ ἐκέρχοντες πολλὸς ἵππων καὶ ὑποζυγίων, καὶ τῇ ἁμαρτυρίᾳ ἐκέρχοντες αὐτοῦ. εἰς δὲ τὸν μέλλον ἐκέρχοντες καὶ σίτην καὶ θρησκείαν, ὅτι δυοῖν καὶ τριῶν ἡμέρας ἀπολείπει. ὁ δὲ σινίχον, φόβον εἰργάζετο τοῖς ἐξῆς, παρὰ τὸν μὴ πολυμῶν αὐτῷ ῥαδίως ἐκέρχοντες μὲν τὴν παρὰ τὸν ποταμὸν τὰς αἰαλαβῶν. τότε μὲν οὖν αὐτῷ ποιησάμενος τὸν κεραιὴν, καὶ μίας ὅτι μίας ἡμέρας, αὐτῆς ὥρμησε. τῆς δὲ ἐξῆς, μέλει μὲν ἵππος ἀσφαλῶς διῆκε τὴν γαίαν· ἡ δὲ δὲ τεταρταῖος ὢν, αὐτῆς εἰς κινδύνον κεραιὴν μεγάλην. οἱ γὰρ παρὰ τὴν δίοδον οἰκουῦντες, Συμφορήσαντες ὅτι δόλῳ, σινίχον αὐτῷ, πολλοὶ ἔχοντες καὶ φαίους· τὸ γὰρ γὰρ γὰρ παρὰ τὸν ποταμὸν Βαρβαρίς ὅτι σινίχον φιλίας, κατὰ τὸν δὲ κεραιὴν τοῖς Ἕλλησι. ἀλφειὸς δὲ ἀλφειὸς παρὰ τὴν ποταμὸν πῆστι Ἀννίβαν, ὅτι φιλίᾳ τὴν ὅτι αὐτῷ αὐτῷ καὶ τὸ ὅτι ὅτι φασκόντων καλῶς εἰδῆναι καὶ τὴν πόλεως δῶσιν, καὶ τὴν ὅτι ἐκέρχοντων καὶ αὐτῷ ἀπώλιναι, καὶ δὲ τὸν ποταμὸν ὅτι παρὰ τὸν ποταμὸν, βυθὸς μὲν μήτε ποιῶν, μήτε παρὰ τὴν δυσχερὲς μὲν, ὑπερζυγίων δὲ καὶ δῶσιν ὅτι αὐτῶν ὅτι μὲν
S

πολυὲς μὲν χρόνος ἠυλαβέτο καὶ διηπίετο τοῖς
 λεγόμενοις· συλλογιζόμενος μὲν, ὡς εἰ λάβοι
 τὰ πλεονόμια, τάχ' αἰΐσας δι' αὐτοῦς
 καὶ πλεονότερας ποιήσει τὴν ἀνταγώνιστον·
 μὴ πλεονδεξάμενος δὲ, προδήλως ἐξῆλθε πολε-
 μίαις αὐτοῖς· συγκατέειπεν τοῖς λεγόμενοις, καὶ
 σιωπηρὴν τήνδε φιλίαν πρὸς αὐτοῦς. ὧν
 ὁ Βαρβαρὼν τὸ ὅμηρον ἀντιδιδόντων, καὶ δρέμ-
 μασι χρησιμώτατον ἀφ' ὧν, καὶ κατόλου διδόν-
 ται σφᾶς αὐτοῖς εἰς τὰς χεῖρας ἀνταγώνισ-
 τας, ὅτι πρὸν ἐκίευσαν οἱ περὶ τὸ Ἀντίβαν,
 ὡς καὶ κατηγεμόσιν αὐτοῖς χεῖρας, πρὸς τὰς
 ἐξῆς δυσχερείας. πρὸς πορβόλοισιν δὲ αὐτῶν
 ὅτι δύο ἡμέρας, σιωπῶντες οἱ πρὸς
 ῥημῶν, καὶ σιωπηλῶς ἴσαντες, ἐκτείνεσθαι,
 φάραγγα πρὸς δύσβατον καὶ κρημνώδη περὶ
 μέντοι αὐτῶν. ἐν τῇ περὶ πρὸς ἀρδὴν ἀπο-
 λείας συνέβη τὴν περὶ τὸ Ἀντίβαν, εἰ μὴ δε-
 δότες ἀκμὴν ὅτι πρὸν, καὶ πρὸς ῥημῶν ὁ
 μέλλων, τὰ μὲν σκόλοφοι καὶ τὴν ἰσχυρίαν
 ἐν τῇ περὶ πορείᾳ, τοῖς δ' ὀπλίταις ὅτι τὸ
 ῥημῶν· τῷ τῷ ἐφ' ἐκδοῦνται, ἐλαττον συνέ-
 βη ἡμέρας ὁ πάθος. ἔπειτα γὰρ ἐξῆλθε τὸ ἐκπο-
 ρεῖν τῷ Βαρβαρῶν. ἔμεινεν δὲ καὶ τῷ
 συγκατέειπεν, πολὺ τι πλῆθος καὶ τὸ αἰσθάναι καὶ
 τῷ ὑποζυγίων καὶ τῷ ἵππων διεφθάρη. τὸ γὰρ
 τῷ τῷ ἀφ' ἐξῆς ὄντων τοῖς πολεμίοις, αἰτι-
 ῶντες οἱ Βαρβαροὶ τὰς περὶ πορείας, καὶ
 τοῖς μὲν τὰς πέρας ἐκκυλίσαντες, τοῖς δὲ ἐκ
 χεῖρας τοῖς λίθοις τύποντες, εἰς ὁλοχρῆ δια-
 ῥησιν καὶ κίνδυνον ἦσαν οὕτως· ὡς αἰαγ-
 χαδίως τὸν Ἀντίβαν μὲν τῆς ἡμιστίας δυ-
 νάμεως νικητὴν περὶ τὴν λαχόντες ὁ-
 χρεῖν, χρεῖς τῷ ἵππων καὶ τῷ ὑποζυγίων
 ἐφ' ἐκδοῦνται τούτοις, ὅς ἐν ὅλῃ τῇ νικτὶ τῷ
 μόλις ἐξεμῆρσαν τῆς χαράδας. Τῇ δὲ ἐ-
 παύεσθαι τῷ πολεμίων χρεῖς τῷ, σιωπῶ-
 ντας τοῖς ἵπποις καὶ τοῖς ὑποζυγίοις, πρὸς
 πρὸς τὰς ὑποβόλας τὰς αἰσθάνειν τῷ
 Ἀλπειῶν, ὁλοχρῆ μὲν ὅσον περὶ τῶν
 συγκατέειπεν τῷ Βαρβαρῶν· καὶ μέρη δὲ καὶ
 καὶ τῷ πολεμίων περὶ τοῦ μέρους ὑπὸ αὐτῶν· ὧν
 οἱ μὲν ἀπὸ τῆς οὐραίας, οἱ δὲ ἀπὸ τῆς περὶ
 πορείας ἀπέσταν τῷ σκόλοφοι ἔνια
 πρὸς τῶν ἀντιδιδόντων. μετὰ τὴν δὲ αὐτῶν
 πρὸς τὴν χεῖρα τὰ ὅμηρον· καὶ ὅν μὲν

A ille diu cunctatus, quod fidem illis
 non haberet: tandem cogitans, si
 conditionem acciperet, futuros for-
 tasse qui aduenerant eo ipso cautio-
 res & mitiores: sin respueretur, apertè
 hostes euasuros: petitioni eorum
 annuit, & amicitiam velle se cum
 illis iungere pariter simulauit. quum
 deinde fidei pignora Barbari tradi-
 dissent, magnâ pecorum copiâ exer-
 citum adiuuissent, atque omnino in-
 cautè inter Pœnos versarentur; non-
 nihil eis fidere Hannibal cepit: vt
 etiam ducibus illis ad reliquas viz
 salebras vteretur. qui vbi per bi-
 duum præuissent exercitui, congre-
 gati omnes, & à tergo infecuti, co-
 pias Hannibalis in transitu confra-
 gosa & prærupta cuiusdam conual-
 lis, adoriuntur. tum vero deletus
 Pœnorum vniuersus exercitus fuis-
 set, nisi Hannibal, superante adhuc
 metu aliquo, & hoc ipsum animo
 præfagiens, impedimenta & equi-
 tes in primo agmine, quod erat ro-
 bur peditum in extremo locasset;
 quo subsidio firmata acies, cladem
 accepit minorem. hi namque impres-
 sionem hostium cohibuerunt. ve-
 rumtamen etiam sic multitudo in-
 gens quâ virorum, quâ iumentorum
 atque equorum periit. nam ad-
 uersarij qui superiora loca obtine-
 bant, tantum progredientes quan-
 tum circa radices montium Pœni
 processissent, partim in subiectum
 agmen saxa deuoluentes, partim com-
 minus lapidum ictu petentes, vsque
 adeo ad extremum trepidationis ac
 periculi eos coniecerunt; vt cogere-
 tur Hannibal in munita quadam &
 deserta nudâque petra separatim ab
 equis & iumentis, cum altera parte
 exercitus, vt his præsidio esset, perno-
 ctare. vixque tandem nocte tota per
 confragosam istam conuallem lōgum
 horum agmen est explicitum. postero
 die, hostibus inde profectis, equites
 assecutus ac iumenta, supremum Al-
 pium iugum petebat Hannibal. non
 iam cum vniuersa acie incursantibus
 Barbaris: sed per partes tantum segnius
 intercursantibus. quippe alij nouissi-
 mum agmen, alij primum opportunè
 adorti, impedimentorum partem ali-
 quam carpebant. cum quidem elephā-
 torū præcipuus vsus illi fuit. quacunq;

enim bestię incederent, tutum ab hostibus, nouitate spectaculi territis, agmen præstabant. Nono die ad iuga Alpium est peruentum: vbi statua Hannibal biduum habuit. nam & quietem dare militibus qui incolumes eo euaserant, volebat: & eos opperiri, qui à tergo fuerant relictī. Accidit eo temporis spatio, ut equi multi ex iis quos fuisse consternatos ante diximus, multa item iumenta quæ sarcinas abiecerant, agminis vestigia sequendo præter omnium spem ad suos redirent, & in castra peruenirent. Quoniam autem multa iam in summis montibus nix erat, occidente sidere Virgiliarum, animaduertens Hannibal multitudinem partim propter præterita mala, partim propter imminetia, animos despondere; aduocata concione adhortari milites conabatur, vnicam eius faciendi occasionem nactus, quod in conspectu esset Italia: quæ quidem illis montibus ita subiicitur, ut simul vtraque aspiciens, Italiæ arcem Alpes dicas. itaque Circumpadanos campos illis ostentans, & incolarum Gallorum beneuolentiam erga ipsos subinde memorans, ipsius quoque Romæ locum designans, aliquanto alacriorem militem reddebat. Postero die motis signis, descendere incepit. Et in descensu quidem hostes illi non occurrere, præter paucos parua furta ex occasione tentantes. cæterum per locorum iniquitatem ac niuem non multo pauciores desiderauit, quàm in ascensu amiserat. quia enim descendentibus via est angusta & decliuis, non dignoscente milite propter niuem, vbi pedem poneret, quicquid via aberrans semel excidisset, per præcipitia ferebatur. veruntamen hanc ærumnam, ut iam hoc genus malis assueti milites, patienter ferebant. vbi verò ad quendam locum est ventum, quem propter angustias neq; elephanti, neque iumenta transire poterant: siquidem locus iam ante præceps in pedes fere centum nonaginta; recenti insuper lapsu terræ magis etiam erat abruptus: tum enim uero multitudo iterum despondere animos atque confundi. heic Pœnus consilium principio cepit,

[illegible]

multis militibus amissis quos hostis, flumina, ipsius denique itineris longitudo ac difficultas, exstinxerant: multis item, quos præcipites atque inuiz Alpes hauserant: nec solum viris, verum etiam equis ac iumentis longe pluribus. Tandem vniuerso itinere à Carthagine noua quinque mensibus confecto; Alpibus vero diebus quindecim superatis, in Circumpadanos campos & Insu-
brum fines audacter est ingressus. Copiæ quæ tum illi restabant incolumes, fuere hæc: ex Africanis, perditum millia duodecim: ex Hispanis ad octo millia: equites duntaxat sex mille: sicut testatur ipse in columna Laciniij inuenta, qua suorum numerum est complexus. Eodem tempore, quod supra dicebam, Publius legionibus fratri Gnæo relictis, multumque illum hortatus, ad res in Hispania gerendas, & fortiter cum Asdrubale bellandum: ipse cum paucis Pisas nauigauit. deinde per Hetruriam iter faciens, vbi à Prætoribus eos exercitus accepisset, qui locis illis præsidebant, & aduersus Boios rem gerebant, ad Padum accessit: ibique positis castris substitit, cum hoste manus quam primum cupiens conferere. Nunc quoniam & narrationem & populi vtriusque duces bellumque adeo ipsum in Italiam perduximus, priusquam pugnas ibi pugnatas narrare incipimus, pauca de officio nostro in scribenda hæc historia dicemus. Quærent enim fortasse nonnulli, quum de variis in Africa atque Hispania locis multum sumus locuti, cur de freto ad columnas Herculis, de externo mari, eiusque natura, de Britannicis insulis, & stanni confectioe, de auri argenti-
que metallis in Hispania, de quibus multa eaque inuicem pugnantia auctores prodidere, verbum nullum fecerimus. Nos vero hæc prætermisimus, non eo quidem nomine, quia parum illa pertinere ad historiam arbitrareremur: sed primò, ne interrompere narrationem ad singulorum mentionem cogeremur; & à rerum gestarum serie studiosos notitiæ illorum auocare: deinde quia constituimus,

A πολλὰς μὲν ἀπολωλεκὰς τῶν στρατιωτῶν, ὑπὸ
τε τῶν πολεμίων καὶ τῶν ποταμῶν ἐν τῇ κατὰ λου-
πορείᾳ· πολλὰς δὲ ὑπὸ τῶν χρημάτων καὶ τῶν δυ-
χωρειῶν καὶ τῶν Ἀλπεύων ὁ μόνον αὐδραγ, ἐπὶ ᾧ
πλείους ἵππους καὶ ὑποζύγια. τέλος δὲ τὸ μὲν
πᾶσαν πορείαν ὅκ Καππῆς πόλεως ὅτι πέντε
μῆσι πομπῆς μῆκος, τὸ τὸ Ἀλπεύων ὑπερβολὴν
ἡμέρας πεντηκίδεκα, κατῆρε βολμηρῶς, εἰς
τὰ πρὸς τὸ Γάδου πηδία, καὶ ὁ τῶν Ἰσχυρῶν
ἔστος· ἔχον δὲ ἀφασὺ ὁ μῆκος μέγας τὸ μὲν τῶν
Λιβύων δυνάμειος, πεζὺς μυρία καὶ διχαλίας,
B τὸ τῶν Ἰβηρῶν εἰς ὀκτακισχίλις· ἵππους δὲ τοὺς
πρὸς τὰς οὐ πλείους τῶν ἑξακισχιλίων, ὡς αὐτὸς
ἐν τῇ ἐπὶ τῇ πρὸς τὴν πληθύνει ἐχούσῃ τῇ
ὑπερβολῇ ἐπὶ Λακινίᾳ ἀφασὺ. Κατὰ δὲ
τοὺς αὐτοὺς χρόνους, ὡς ἐπὶ τῷ ποταμῷ, Πόπλιος
ἀπολελοιπὸς τῶν δυνάμειος Γναίῳ ὡς ἀδελ-
φῷ, καὶ πρᾶξι κληκὸς αὐτὸν ἔχων τὸν Ἰβηρίαν
ποταμῶν, καὶ πολεμῶν ἐρρωμένως Ἀσ-
δρῦδα, κατέπλευσε μετ' ὀλίγων αὐτὸς εἰς Γίσ-
σαι. πομπῆς μῆκος δὲ τὸ πορείας ἀφ' ὧν Τυρρηνί-
ας, καὶ τῶν θαλάσσιον τὰ πρὸς τὸν ὁκταπλέκων
C στρατοπέδα τὰ ποταμῶν καὶ ποταμῶν
μῆκος τοὺς Βοιοῖς, ἥκα ποταμῶν τὰ πρὸς τὸ Γάδου
πηδία· καὶ κατὰ στρατοπέδα τὰς, ἐπὶ τῇ τῶν πο-
λεμίων ἀνύδων συμβολῇ εἰς μάχην. Ἡμεῖς
δὲ ἐπὶ καὶ τὴν διήγησιν καὶ τὴν ἡγεμονίαν ἀμφοτέ-
ρων καὶ τὸν πόλεμον εἰς Ἰταλίαν ἡγάγμεν, ποταμῶν
ἢ τῶν ἀγώνων ἀφασὺ, βραχέα βυλόμεθα πε-
ρὶ τῶν ἀρμόζοντων τῇ ποταμῶν διελεῖν.
Ἰσως γὰρ δὴ πινεὶς ἐπιζητήσοις, πῶς πεπονημέ-
νοι τὸ πλῆθος λόγων ὑπὸ τῶν καὶ Λιβύων καὶ
D καὶ Ἰβηρίαν πόπων, ὅτε πρὸς τὴν καὶ Ἡρα-
κλείας ἐπὶ τῶν ἐμῶν ἐπὶ τῇ ἐπὶ τῇ ἐπὶ τῇ
καὶ μὲν, οὐτε πρὸς τὸν ἑξὼ θαλάσσης, καὶ τὸν ὅτι
τῶν συμβαίνοντων ἰδιωμάτων, ὅτε μὲν
πρὸς τῶν Βρετανικῶν ἡγῶν, καὶ τὸν καὶ τῶν καὶ τῶν
κατὰ τῶν ἐπὶ τῶν ἀργυρείων καὶ χρυσείων
τὸ καὶ τῶν Ἰβηρίαν, ὑπὸ τῶν οἱ συγγραφεὺς ἀμ-
φοτεροῦς ποταμῶν ἀλλήλους, τὸ πλῆθος ἀφασὺ
πῆται λόγων. ἡμεῖς δὲ ὅτι τομίζοντες ἀλλό-
πειρον εἶναι τὴν ὁ μῆκος τῆς ἱστορίας ἀφασὺ
τὸν πρὸς ἡμεῖς ἀφασὺ τὴν διήγησιν, ὅτι ἀ-
ποπλάσιν ἀπὸ τῆς ποταμῶν καὶ ὑπὸ τῶν
E σιως τῶν φιλικῶν καὶ δὲ τῶν δὲ κρίνεται,

bariem degenerarint, alij sint deserti. ut autem de iis quæ videras sermone ab aliis ipse doceretur aliquid; id vero propter linguarum diuersitatem, difficilius etiam erat. quin & si quis locorum notitiam haberet, omnium tamen quæ diximus difficillimum erat futurum, inuenire aliquem eorum qui longinquas oras lustrarent, modesti ingenij virum; qui spretis miraculorum figmentis ac portentis, ipsam propter se veritatem anteponeret falso, & res vti sunt narraret, neque de suo quicquam adderet. Quum igitur prioribus seculis istarum rerum vera cognitio non dicam difficulter, sed omnino parari non posset: si quid auctores prætermisere, aut secus scripsere, non tam eo nomine reprehensionem merentur; quàm laudem & admirationem, eo quod talibus temporibus aliquid saltem de iis rebus cognouerint, & studia hominum hac parte iuerint adiutum. Nostra vero ætate, postquam Asia per Alexandri dominatum, reliquæ orbis partes per Romanorum imperium terra marique omnibus patent: quum præsertim qui in agendis rebus soliti erant versari, curis iam quæ bellicis, quæ ciuilibus sint soluti, maximasque ex ea re opportunitates sint nacti, diligentius atque exactius de istis inquirendi: æquum profecto fuerit, melius ac verius quæ prius ignorabantur, hodie cognosci. Quod quidem & præstare ipsi conabimur, vbi dederit se occasio in hoc opere de iis differendi: & curiosorum eius studij attentionem, ad ea quæ commemorauimus penitus noscenda, exigemus. Nam & à principio cum tot pericula tantosque suscepimus labores, quantos in peregrinatione Africæ, Hispaniæ item Galliæ, & maris externi quæ has regiones alluit, exantlauimus: id potissimum spectauimus, vt antiquorum ignorantiam harum partium corrigeremus, & illos quoque tractus nostri orbis Græcis hominibus aperiremus. Iam vnde excessit oratio nostra eò redeamus: & ad Romanorum Carthaginensiumque prælia, collatis signis in Italia habita, explicanda accedamus. Copias Hannibalis quibuscum

A
αδαι, τοὺς δὲ ἐρήμοις εἶ) πόποις· ἐπὶ δὲ χαλεπώτερον, ὃ πρὸς τὸ ὁραθέντων ἀλλὰ λόγου πὶ γινώσκειν καὶ μαθεῖν, ὅθεν δὲ τῆς φωνῆς ἐξηλασμένοι. εἰς δὲ καὶ γνοίη τις, ἐπὶ τὸ πρὸς τῶν δυσχερέτερον, ὃ τῶν ἐωραχότων ἰσὺς μεταίῃ χρῆσθαι ἔστω, καὶ καὶ φρονήσαντα τῆς πρὸς ἀδοξολογίας καὶ περὶ τῆς εἰσὺς χάριν πρὸς ἐμνήσκειν τὴν δὴ γινώσκειν, καὶ μηδὲν παρέξ τῆς οἴωνται ἡμῖν αἰσχυρῆσαι. Διότι οὐ δυσχερὲς, ἀλλὰ ἀδυνατοῦ χροὶν ὑπαρχούσης καὶ γὰρ τοὺς πρὸς γινώσκοντας καὶ τῆς δὴ γινώσκοντας ἰσορίας ὑπὸ τῶν πρὸς γινώσκοντας, ὅθεν εἰ πὶ πρὸς ἐμνήσκειν οἱ συγγραφεῖς ἢ διήμηνον, ἐπιμνήσκειν αἰσχυρῆσαι· ἀλλὰ ἐφ' ὅσον ἐγνωσάν καὶ πρὸς ἐμνήσκειν τὴν ἐμπειρίας τὴν πρὸς ἐμνήσκειν ἐν τοῖς πολεμικοῖς καὶ ἐπαισιν καὶ γινώσκοντας αἰσχυρῆσαι. ἐν δὲ τοῖς καὶ ἡμῶν ἐν μὲν καὶ τὴν Ἀσίαν ἀλλὰ τὴν Ἀλεξάνδρου δυναστείαν· τῶν δὲ λοιπῶν πόπων ἀλλὰ τὴν Ῥωμαίων ὑπὸ γινώσκοντας ἀπὸ τῶν πρὸς γινώσκοντας καὶ πορὰ τῶν γινώσκοντας· ἀπολελυμένων δὲ καὶ τῶν πρὸς γινώσκοντας αἰσχυρῆσαι τῆς περὶ τῶν πολεμικῶν καὶ πολιτικῶν πρὸς γινώσκοντας· ἐν δὲ τούτων τὰς μεγάλας ἀφορμαὶ εἰληφότων εἰς τὸ πολυπραγμονεῖν καὶ φιλομαθεῖν πρὸς τῶν πρὸς γινώσκοντας· διότι αὐτὴ καὶ βέλτερον, καὶ ἀληθινώτερον γινώσκειν, ὑπὸ τῶν πρὸς γινώσκοντας ἀγνοουμένων. ὅθεν ἡμεῖς αὐτοὶ τε πρὸς γινώσκοντας ποιῶν, λαβόντες δὲ γινώσκοντας πόποι ἐν τῇ πρὸς γινώσκοντας τῶν μέρει τούτων· τοὺς τε φιλοπαισιν ὁλοχερέτερον βουλευσόμεθα συνεπισησὶν πρὸς τῶν πρὸς γινώσκοντας. ὅθεν καὶ τὸ πρὸς γινώσκοντας χάριν ὑπὸ ἐμνήσκειν τοὺς γινώσκοντας καὶ τὰς κακοπαθείας τὰς συμβάσας ἡμῖν ἐν πλάτῃ τῇ καὶ Ἀδύλῳ καὶ καὶ Ἰσθμῶν, ἐπὶ δὲ Γαλατίας καὶ τὴν ἐξωθεν τῶν τῶν τῶν χώρων συσκευῶν γινώσκοντας· ἵνα δὲ γινώσκοντας τὴν τῶν πρὸς γινώσκοντας ἀγνοῶν ἐν τούτοις, γινώσκοντας ποιῶν τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν τῶν μέρει τῆς οἰκουμένης. Νυνὶ δὲ αἰσχυρῶντες ὅτι τὴν πρὸς γινώσκοντας τῆς διηγήσεως, πρὸς γινώσκοντας δηλοῦν τοὺς γινώσκοντας ἐν πρὸς γινώσκοντας ἐν Ἰταλίᾳ Ῥωμαίοις καὶ Καρχηδονίοις ἀγνοῶν. ὃ μὲν οὖν πλῆθος τῆς δυναμῆος ὅθεν ἔχον Ἀντίοχον,

εἰσέβηεν εἰς Ἰταλίαν ἥδη δεδηλώκεα μὲν. μὲν δὲ τὴν εἰσβολὴν κατὰ στρατοπέδους ἔχοντες αὐτὴν τὴν περὶ ὧρειαν ὧν Ἀλπίων, τὰς μὲν δὲ χαλὰς ἀνελκόμενοι τὰς δυνάμεις. οὐ γὰρ μόνον ὑπὸ τῇ ἀναβάσει καὶ κατὰβάσει, ἐπὶ δὲ βαρυτήτων τῶν καὶ τὰς ὑπερβολὰς διηκῶς περὶ λαμπυρήκει ὁ σύμπας αὐτῶν στρατόπεδον. ἀλλὰ καὶ τῇ τῇ ὀπίσθη δυνάμει, καὶ ταῖς τῇ θύμῃ ἀνιστασίαις, κακῶς ἀπήλλαττε. πολλοὶ δὲ καὶ καθυφίτο ἐαυτοὺς ὀλοχρῶς ὅτι τὴν ἐνδεῖαν καὶ συνεχῆ τῇ πόνοι. οὐτε γὰρ ὀρεοκλίμιν εἰς ποταμὸν μνησάδας ὅτι ποιεῖται τόπων δαψιλῇ τὰ πρὸς τὴν ὄφιν οἰοῖται ἦσαν. ἀ, τε καὶ περὶ ἐκκρίνοντες ἄμα τῇ τῇ ὑπερβολῇ κατὰ φθορὰν, καὶ ἐν τῇ τῇ πλῆθει συνάπλοιστο. ὁ δὲ ὁρμήσας ἀπὸ τῆς Ροδανῆς ὀρεοκλίμιν, περὶ μὲν εἰς ὀρεοκλίμιν καὶ τρισημῆς ἔχον, ἰσχυρῶς ὅτι πλείους ὀρεοκλίμιν, ὁ δὲ πού τῇ ἡμίσια τῇ δυνάμει, κατὰ τὴν ἐπὶ τῇ πρὸς τὴν, ὅτι τῇ ὑπερβολῇ διέφθην. οἱ γὰρ μὲν σωθέντες καὶ ταῖς ὀπίσθησιν καὶ τῇ λοιπῇ ἀφ᾽ ἑαυτῶν ὅτι τὴν συνεχῆ τῇ πρὸς τὴν πόνοι, οἱ δὲ ἀποτετρακλινοὶ πόνοι ἦσαν. πολλὴν οὖν ποιεῖται μῆκος πρὸς τὴν Ἀντίβας τῇ ὀπίσθησιν αὐτῶν, ἀνελκόμενοι καὶ τὰς ψυχὰς ἄμα καὶ τὰ σώματα τῶν ἀνδρῶν, ὁμοίως δὲ τὰ τῶν ἵππων. μὲν δὲ τῇ πρὸς τὴν ἡμίσια ἥδη τῇ δυνάμει, τῇ Ταυρινῶν, οἱ τυχεροὶ πρὸς τῇ περὶ ὧρειαν κατὰ κινῶντες, στασιάζοντες μὲν πρὸς τοὺς Ἰσχυροὺς, ἀπικινῶντες δὲ τοὺς Καρχηδονίοις, ὁ μὲν πρὸς τὴν αὐτοὺς εἰς Φιλίαν πρὸς καλῶς, καὶ συμμαχίαι· οὐχ ὑποακούοντες δὲ, πρὸς τὴν περὶ ὧρειαν τῇ βαρύνει τὴν πόλιν ὅτι τριῶν ἡμέρας ὅτι ἐπολιόρησε. κατὰ σφάξας δὲ τοὺς ἐν αὐτῇ τῇ αὐτῇ, ποιεῖται ἐν τῇ γὰρ φόβον τοῖς συνέχουσιν κατὰ κινῶν τῇ Βαρβαρῶν, ὅτι πρὸς τὴν χεῖρ πρὸς τὴν ἀνελκόμενοι, διδόντες αὐτοὺς εἰς τὴν πίσιν. ὁ δὲ λοιπὸν πλῆθος τῶν τῇ πρὸς τὴν Καρχηδονίους, ἐσπούδαζε μὲν κινῶν τοῖς Καρχηδονίοις ὧν πρὸς τὴν καὶ τὴν ὅτι τῇ ὀπίσθησιν. περὶ τὴν καὶ τῇ Ρωμαίων στρατοπέδων ἥδη τοῖς πλείους αὐτῶν, καὶ ἀφ᾽ ἑαυτῶν, ἡσυχία ἦν· πινὲς ὅτι καὶ συστρατεύειν ὡς ἀνελκόμενοι τοῖς Ρωμαίοις. εἰς ἀβλέπων Ἀντίβας,

A Italiam est ingressus, ante declarauimus. Prima illius postquam eo peruenit, cura fuit, ut positis ad radices ipsas Alpium castris, militem reficeret. vniuersus siquidem illius exercitus, non solum ascendendi, descendendique difficultate & asperitate viæ per montium iuga, misere confectus erat: verum etiam à com meatuum inopia, & corporum illuue male habebat. multi & salutem suam ultro in hac inopia & continuis laboribus, negligebant. neque enim deferri per eiusmodi loca com meatus poterant, qui tot hominum millibus abunde sufficerent: & illi ipsi qui adferebantur, vnâ cum pereuntibus iumentis, magnam partem perierant. ex quo factum, ut qui profectus esset à transitu Rhodani cum octo & triginta peditum millibus, equitum octo & amplius; dimidium ferme eius numeri, ut supra ostendimus, in iugis Alpium amiserit. qui euaserant, propter iuges ærumnas de quibus diximus, specie habitûque prope efferati omnes erant. itaque summo studio Hannibal id operam dabat, ut & ipsi animis corporibusque reficerentur, & equi etiam curarentur. Secundum hæc recreato iam exercitu, Taurinos, qui ad radices Alpium siti, bellum eo tempore aduersus Insubres mouerant, neque fidem Pœnis habebant; pellicere primo ad amicitiam societatemque suam tentauit: deinde quum parum benigne respondissent, castris ante urbem quæ caput gentis erat, positis, triduo eam expugnauit. occisisque omnibus qui se ipsi opposuerant, tantum vicinis omnibus Barbaris metum iniecit, ut ex tempore omnes aduenirent, in fidem illius sese dedentes. cæteri Galli, qui planitiem illam colunt, cupiebant illi quidem, sicut ab initio constituerant, Hannibali se adiungere: sed quia ulterius iam Romanæ legiones processerant, & ipsorum insidias euitauerant, quiescebant: nonnulli etiam Romanis militare cogebantur. ea propter Hannibal nihil cunctandum ratus, ducere por-

B

C

D

E

rò exercitum statuit , & insigni aliquo facinore , animos eorum erigere , qui suas partes sequi vellent. Inter hæc allato nuntio Consulem cum omnibus legionibus Padum iam traieciſſe , atque adeo abeſſe haut longe : non credere primò Hannibal huic famæ. quippe veniebat illi in mentem , ante paucos dies relictum à ſe Scipionem circa Rhodani tranſitum : cogitabat etiam à Maſſilia in Etruriam & longam & difficilem eſſe nauigationem. ad hæc dicebatur illi inquirenti , tractum ab Etruſco mari ad Alpes , non ſolum longum eſſe , verum etiam exercitibus vix peruium. aliis deinde atque aliis idem certius renuntiantibus , Romani ducis conatum atque effectum ſtupens admirabatur. idem & Publio quoque vſuueniebat : nam hic perſuaſerat initio ſibi , Hannibalem ne tentaturum quidem ſuperare Alpes , cum exercitu præſertim tot diuerſatum gentium. quod ſi tantâ foret audaciâ , quin periturus eſſet miſerè , ne dubitandum quidem cenſebat. itaque in his cogitationibus dum eſſet , vt accepit , & incolumem perueniſſe in Italiam , & aliquas iam in ea vrbes obſidere : hominis vltra fortem temerarij admirationis cum defixit. Romæ quoque ad eius rei famam motus non diſſimiles animorum erant. Vix enim poſtremis nuntiis de capta à Carthaginienſibus Sagunto acceptis , conſilium pro tempore ceperant , alterum Conſulum in Africam mittendi ad Carthaginis ipſius obſidionem : alterum in Hiſpaniam , bellum cum Hannibale ibi geſturum : cum ecce , adeſſe Hannibalem cum exercitu aſſertur illis , & nonnulla iam in Italia oppida premere obſidione. cuius rei nouitate percuſſi , in eo ſtatim tumultu ad Tiberium qui Lilybæi erat miſſis nuntiis , de hoſtium aduentu certioſiorem ipſum faciunt : & vt omiſſis quæ deſtinauerat , patriæ quàm primum opem ferat , poſtulant. Tiberius militem clauſicum ſtatim conuocatum , Romam verſus nauigare iubet. pedeſtres copias per tribunos ſtatuus educit , & diem qua omnes Ari-

[illegible]

cit præparauitque, ipse in mediam progressus concionem, eâ gratiâ captiuos se ait produxisse, vt conditione rerum in alienis casibus euidenter spectata, melius ipsi super præsentis suo statu consilium capiant. Fortunam enim simili ipsos dimicandi necessitate conclusisse: ac præmiâ quoque similia proposuisse. nam aut vincendum illis esse, aut moriendum, vel hostile iugum viuus subeundum. Porro si vincerent, ipsos manere non equos aut saga, sed vt potiti Romanis opibus beatissimi omnium mortalium euadant: sin pugnantibus & ad extremum vsque spiritum fortiter dimicantibus aliquid humanitus contingeret, vt in prælio sine vllius mali sensu, dum maxima inter homines bona sectantur, vitam finiant. at si vincerentur & cupiditate vitæ fugam capefferent, aut quocumque alio modo salutis confulerent, vt omne malorum atque infelicitatis genus experiantur. neminem quippe illorum adeo stultum aut stupidum esse, qui memor longi itineris, quod à sua quisque patria confecerant; memor etiam tot pugnarum in itinere pugnatarum; postremo annuum maximorum quos traiecerat, in fuga reditus sui spem vllam poneret. faciendum igitur illis esse vt omni eiusmodi spe præcisa, quem animum in alienis casibus paullo ante habuerant, eundem in æstimanda fortuna sua haberent. nam vt in illis victoris & mortui sortem pariter omnes laudabant, viuos miserabantur: ita de suis quoque rebus statuere debere: atque eo animo in certamina descendere; primò quidem, vt vincant: deinde si illud nequeant, vt moriantur. nam si vincerentur, ne cogitandum quidem ipsis esse de vita. hoc si bene fixum omnibus destinatumque in animo fuerit, nullum esse dubium, quin & vincerent & viuerent. nunquam enim factum esse, vt qui vel ultro, vel necessitate coacti hunc animum in prælia afferrent, victoriam de hostibus non reportarent. quando autem cum hoste animato aliter res esset, vt nunc cum Romanis; quorum plerisque certa

A καί μιν διαθήσονται ἐργασάμενος ἢ τὸ διωγ-
μῶν ψυχῆς· μετὰ ταῦτα παρελθὼν αὐτοῖς,
ποῦτε χάριν ἔφη παρὰ σαλαμίην τοὺς αἰχμα-
λώτους, ἢ ἐπὶ τῷ ἄλλοφίῳ συμπρωμῆς· ἐναρ-
γῶς Πασάμενοι δὲ συμβαῖνοι, βέλιοι ὑπὲρ
τῷ σφίσι παρόντων βελούῳ) παραγμάτων.
εἰς τὴν ἀπλήσιοι γὰρ αὐτοῖς ἀγῶνα καὶ κερδοῖν ἢ
τύχῃν συγκεκλειμένα, καὶ τὴν ἀπλήσια τοῖς
νῦν ἀθλοῦ παρετήκονται. δεῖν γὰρ ἢ νικᾶν, ἢ δη-
σθῆναι, ἢ τοῖς ἐξ ὁδοῦς ὑποχρεῖται ἡμέας ζῶντας
εἶ) δ' ἐκ μὲν ἢ νικᾶν, ἀθλοῖν, ἢ χίπποισι καὶ ἑ-
B γροι, ἀλλὰ δὲ πρῶτον αἰδοῦσθαι ἡμέας μα-
χησάμενοι, κρατήσαντας τῆς Ρωμαίων δι-
δαμοσίας· ἐκ τῷ ἢ μαχημένους τι παρὲν ὀλα-
γανίζομεν· ἕως τῷ ἐξάτης αἰαπνοῦς, ὑπὲρ τῷ
καλλίτης ἐλπίδος μετὰ ἀλλάξαι τὸ βίον ἐν χι-
ρῶν νόμῳ, μηδενὸς κακῶ λαβούσας πείραν. τοῖς
δ' ἡττωμένοις καὶ διὰ τῷ πρὸς τὸ ζῆν ὅτι θυμίας
οἰομένοις φεύγειν, ἢ καὶ ἄλλοι τινα ἔσποι ἐλο-
μένοις τὸ ζῆν, πρῶτον κακῶ καὶ πάσης ἀτυχίας
μετὰ χεῖν. ὁδοῖα γὰρ ἔτιως ἀλόγιστοι ὁδοῖ
πρὸς αὐτῶν ὑπαρξάν, ὅς μνημονόων μὲν τῷ
C μήκει τῷ ὁδοῦ τῷ διωσυμένους ἐκ τῷ πατερίδων,
μνημονόων τῷ ἢ πλήθους τῷ μετὰ πολέμου,
εἰδὼς τῷ τὰ μεγέθη τῶν ποταμῶν ὡς διεπείρα-
σιν, ἐλπίσας πᾶσι αἰ, ὅτι φεύγοντες εἰς τῷ οἰκείῳ
ἀφίξεται. ἀλλὰ ὅτε δεῖν αὐτοῖς, ἀποκεκομ-
μένης καθόλου τῷ τῷ αὐτῆς ἐλπίδος, τῷ αὐτῆς
διὰ ληψὶν ποιεῖται πρὸς τῶν καὶ αὐτοῖς παρα-
γμάτων, ὡς πρὸς ἑρμῶς ἐποιεῖτο πρὸς τῶν δι-
λοτείων συμπρωμῆς· κατὰ πρὸς γὰρ ἐπ' ἐκείνων
τῷ μὲν νικῶσιν καὶ τιθεῖσιν πρῶτοντες ἐμαχά-
D ριστοι, τοῖς τῷ ζῶντας ἡλέεν· ἔτιως ὅτε δεῖν καὶ
πρὸς τῷ κατ' αὐτοῖς διαλαμβαίνει, καὶ πρῶτον
ἵεναι πρὸς τῶν ἀγῶνας, μάλιστα μὲν νικῶσιν-
τας· αἱ δὲ μὴ ἔτι εἴη διωγῶν, ἀπὸ παντομίνας,
τῷ τῷ ζῆν ἡττημένους ἐλπίδα, καὶ μὴ ὁδοῖα ἔσ-
ποι ἡξία λαμβάνειν ἐν ἡ. τούτῳ γὰρ χρηστα-
μένους αὐτῶν ὡς λογιμῶν, καὶ τῷ πρὸς τοῖς ταύ-
τη, καὶ τῷ νικᾶν ἄμα καὶ τῷ σώζεσθαι πρὸς ἡλως
σφίσι σωτῆρα κερδοῖσιν. πρῶτον γὰρ τοῖς ἢ καὶ
πρὸς αἰρέσιν ἢ κατ' αἰσθῆναι τῷ αὐτῆς πρὸς ἡσιν
καχεμῶν, ὁδοῖα ποτε διεψῆσθαι τῶν κρατεῖν
E τῶν αἰσθῆσθαι ὁδοῖα. ὅτε τῷ δὲ καὶ τοῖς πολε-
μίοις συμβαίνει τῶν ἐναπαι ἐλπίδα ταύτης
ὑπαρξάν, ὅ καὶ ὅτε πρὸς Ρωμαίους, ὅτε φεύ-
γειν

tendebat, satis ad victoriam fore, si duntaxat se ostenderent. Sed & sua ipsius præsentia confirmari vel maxime animoseorum debere. nunquam enim, aiebat, classe omiſſa, & Hispania prouincia, ad quam miſſus eram, tanto studio huc contendissem, nisi ratione certa ductus, ita iudicarem; expeditionem hanc tum ad patriæ salutem esse necessariam; tum manifesta cum victoriæ spe coniunctam. Omnibus deinde partim propter dicentis auctoritatem, partim quod vera omnia locutus erat, prælium magna contentione deposcentibus; laudata eorum alacritate, hortatus etiam, ut ad excipienda mandata parati atque intenti essent, concionem dimisit. Postero die progrediuntur duces ambo secundum amnem, in eam quæ versus Alpes est ripa, quum haberent ipsum fluuium, Romani quidem ad læuam, Carthaginienſes vero ad dextram. Altero dein die, quum vterque à pabulatoribus eductus fuisset, parum inuicem distare exercitus, tum quidem, communis castris ibi morati sunt. poſtridie vero eius diei cum omni equitatu duces ambo, Scipio etiam cum peditibus iaculatoribus, per campos agmen ſuorum præcedebant; cupiens vterque alterius copias ſpeculari. Simulac oriens puluis propinquantium hoſtium ſignum ambobus dedit, acies vtrinque ad prælium inſtrui ceperunt. Scipio iaculatoribus, & Gallis equitibus, qui vna cum his erant, præmiſſis, ac reliquis in frontem directis, lentis in ceſſibus procedebat. Hannibal frænatos equos & quod roboris fuit ac ſtabilis in eius equitatu, in prima acie locat, & occurrere hoſti pergit. idem Numidas equites ab vtroque cornu ad cingendum hoſtem præparauerat. quum vtrinque & duces & equites pugnæ eſſent auidi, prima commiſſio cuiusmodi fuit, ut iaculatores necdum primis iaculis miſſis, ruentis in ſe hoſtis impetu territi, metu ne ab imminente equitatu conculcarentur, fuga ſe recipere per aciei interualla intra equitum ſuorum turmas. Qui à fronte inuicem concurrerunt, æquo Marte per diu dimicarunt.

ὁμοῦ γὰρ ἦν ἵππομαχία καὶ πεζομαχία, ὅτε δὲ πλῆθος τὸ πρὸς ἀλλήλους αἰσθάνων ἐν αὐτῇ τῇ μάχῃ. τῷ δὲ Νομάδων κυκλωσάντων, καὶ κατόπιν ἐπιπλέοντων, οἱ μὲν πεζοκλιῖται δὲ πρῶτον ὁρμήσαντες τὸ συμπύκνουν τὸ ἵππων, τότε συνεπατήθησαν ὑπὸ τοῦ πλῆθους καὶ τὸ ἐπιφοράς τῶν Νομάδων. οἱ δὲ καὶ πρὸς αὐτοὺς ἀρχῆς ὁρμαχόμενοι πρὸς τοὺς Καρχηδονίους, πολλὰς μὲν αὐτῶν ἀπολωλέχοντες, ἐπὶ δὲ πλείους τῶν Καρχηδονίων διεφθαρκότες, συνεπιθεμένων ἀπ' ἑξῆς τῶν Νομάδων, ἐβόησαν, οἱ μὲν πολλοὶ ἀπορρίδων, τινὲς δὲ πρὸς τὸ ἡγούμενα συσφαιρέντες. Πόπλιος μὲν οὖν αἰσθάνων τὴν ὁρμήν, ὅτε τῷ πεδίῳ, ἐπὶ τῷ Πάδου γέφυρῃ, ἀπὸ τῶν φησὶν ὁρμήσαντας τὰς στρατοπέδας θωροῦν γὰρ τοὺς μὲν τόποις ἐπιπέδους ὄντας, τοὺς δὲ ὑπερβαλλόντας ἵπποκρητουῦσας, αὐτὸν δὲ βαρυνόμενον ἐκ τῆς βούματος, εἰς ἀσφαλὲς ἔκρινε δύναιτο ἀποκτασθῆναι τὰς δυνάμεις. Ἀνίστας δὲ μέγας μὲν πῖος ὑπερέλαβε τοὺς πεζοκλιῖται στρατοπέδους αὐτοὺς ὁρμαίνοντες, σπειδὴν δὲ κεκμηκότες ἐκ τῆς πρὸς ἐκβολῆς, ἕως μὲν τῆς πρῶτης ποταμοῦ καὶ τῆς ἐπὶ τούτῳ γέφυρας ἐπικολούη. καὶ λαβὼν δὲ τὰς μὲν πλείους τῶν ἑλπίδων ἀεσπασμένας, τὰς δὲ φυλάττοντας τὴν γέφυραν ἐπὶ πρὸς τὸν ποταμὸν ὑπολειπομένοις, τούτων μὲν ἕκαστος ἐκρίνετο, ὁ δὲ ἐξαχσίῳ ὄντων τῶν ἀεικλίων τοὺς δὲ λοιποὺς ἀκρύῳ ἡδὴ πολὺν πρὸς ἀφάνειαν, μεταβαλλόμενος αὐτῆς, εἰς πάντας τὰς πρὸς τὸν ποταμὸν ἐποίητο τὴν πορείαν, ἀπὸ τῶν ἐπὶ τόποις ἀγέφυρτων ἀφικέσθαι τὸν Πάδου. καὶ λαύσας δὲ δαπνεσίου καὶ γαφυρώσας τοὺς ποταμίους πλοίοις τὴν ὁρμήσαν, Ἀσδρὺβα μὲν ἐπίταξε ὁρμαίνεσθαι δὲ πλῆθος αὐτῶν δὲ ἀφικέσθαι αὐτῶν, ἐξημερίζε τοὺς παραγεγονόσι πρὸς ἀφάνειαν ἀπὸ τῆς συνέχεις τόπων. ἅμα γὰρ τῷ ἡμέτερον πρὸς τὴν πρὸς ἀφάνειαν, ἀπὸ τῶν ἐπὶ τῇ πρὸς ἀφάνειαν οἱ πρὸς ἀφάνειαν Κελτοὶ καὶ τὴν ὁρμήσαν πρὸς ἀφάνειαν, καὶ φίλοι γίνεσθαι καὶ χορηγεῖν καὶ συσφαιρῆν τοὺς Καρχηδονίους ἀποδείξασθαι δὲ τὰς παρὸντας φιλαδέλφους, καὶ χερσὶν αὐτοὺς δυνάμεις ἐκ τῆς πρὸς ἀφάνειαν πρὸς ἀφάνειαν τὸν ποταμὸν, τὸν ἐπὶ τῇ πρὸς ἀφάνειαν πρὸς ἀφάνειαν. καὶ ὅτι γὰρ ἐποίητο τὴν πορείαν, ἀπὸ τῶν σπειδῶν τοὺς ὑπερβαλλόντας.

A simul enim equites peditesque pugnabant, quum in ipso praelio multi ad pedes desilirent. vbi vero Numidae equites circumuenti hostis terga cadere ceperunt, pedites iaculatores quos iam ostendimus ingruentibus equitibus fuga sibi consuluisse, ad ingenti Numidarum manu quae tunc eos inuasit, sunt proculcati. etiam illi qui initio praelij in prima acie confligebant cum Carthaginensibus, multis suorum amissis, pluribus Pænorum occisis, postquam Numidae eos à tergo adoriebantur, dare se in fugam sunt coacti. Multi passim huc illuc fugere: quidam ad Consulem conieere. Itaque Scipio castris ab Ticino motis, per plana exercitum ad pontem Padi eo consilio duxit; ut amnem confestim traiceret, quia enim patientes campi erant, & melior equitatu Pænus, ipse vulnere grauatus; legiones in tuto collocandas duxit. Hannibal aliquandiu expectata peditum legionariorum pugna, vbi castris excessisse Romanos cognouit, usque ad proximum fluuium, & impositum ei pontem eos infecutus: postquam asseres plerosque auulsos inuenit, praesidium tamen ibi relictum esse ad custodiam pontis: istud quidem, quod erat sexcentorum fere hominum, in potestatem redigit: sed qui reliquos longe iam processisse intelligeret, fronte conuersa, itinere contrario secus fluuium ire perrexit; locum in Pado summo studio quaerens, vbi facile fluuius ponte iungi posset. bidui iter dein progressus, quum pontem in amne è fluuiialib. nauigiis confecisset, Asdrubalem copias transmittere iubet: ipse extemplo traiecit, & legatis, qui è vicinis locis ad eum venerant, audiendis dat operam. Simul namque victoriam adeptus est Hannibal, omnes circumiacentium regionum Galli ad Carthaginenses inclinare animos, sicut ab initio constituerant: eorum amicitiam expetere, rebus omnibus adiuuare, & socia arma cum iis velle iungere. Hannibal comiter qui aduenerant exceptis, vbi omnes ipsius copiae traiecissent, propter amnem dicit: & qui contrarium priori iter haberet, secunda Padi ripa pergens, hostes consequi properabat.

Pub. Scipio amnem transgressus, ad Placentiam Romanorum coloniam castra communierat: ibique sese & reliquos vulneratos curans, exercitu in tuto, vti existimabat, locato, nihil mouebat. Hannibal binis castris à transitu fluminis eò peruenit. tertio die in conspectu hostium aciem suorum instruit. nemine aduersus ipsum prodeunte, sex millia ab hoste castris locum capit. Qui Romanis militabant Galli, vt secundioris fortunæ spem Carthaginensibus affulgere vident, communi consilio tempus ad insidias circumspectabant, in suis quisque tentoriis se continentes. Igitur quum à cœna ad quietem se recepissent qui intra vallum erant, dissimulato per reliquam noctem dolo, circa vigiliam quartam sumptis armis Romanos qui proxime castrametabantur, inuadunt. multis occisis, nec paucis vulneratis, tandem capitibus mortuorum præcis, ad Carthaginenses transeunt, pedites ad bis mille, equites paulominus ducenti. Hannibal per quam gratos sibi illos aduenire testatus, protinus & verbis multum hortatus, & dona cuique conuenientia pollicitus, in ciuitates quæque suas ad significanda quæ gesta fuerant, & sollicitandos popularium animos dimisit. norat enim secum omnes, vellent nollent, consensuros, cognita perfidia suorum in Romanos. Simul cum his & Boij venerunt, tres viros diuidendis agris missos illi tradentes, quos belli principio, ea fraude quam supra commemorauimus, interceperant. Hannibal laudata eorum voluntate, amicitiam quidem & societatem cum præsentibus firmavit: tres viros tamen ipsis reddidit; monuitque vt eos seruant, quo possent, sicut initio decreuerant, per istos suos recipere obsides. Pub. Scipio eadem fraude peremptorum lamentans, neque dubitans, Gallorum animo pridem à Romanis alienato,

A ὁ δὲ Πόπλιος φραγῶν τὴν Πάδον καὶ στρατοπέδους ἀπὸ πόλιν Πλακενίαν, ἥ τις αὖ δόπικία Ρωμαίων· ἅμα μὲν αὐτὸν ἐπεσπόμενε καὶ τὰς ἄλλας βαρματίας, ἅμα δὲ τὰς δυνάμεις εἰς ἀσφαλὲς ἀπερρώδατο νομίζων, ἦγε δὲ ἡσυχίας. Αἰνίσας δὲ τὸν ἀντιπρόσωπον δούτεράϊος ἀπὸ τῆς διαβάσεως ἐν τῇ τῷ πολεμίων, τῇ δὲ τῇ πρὸς τὰς δυνάμεις ἐν συνόψει τοῖς ὑπεναρτίοις. ἔδινος δὲ σφίσιν αὐτεξάγοντες, κατεστρατοπέδουσι λαβὼν ἀπὸ πεντήκοντα σταδίων δὲ μεταξὺ διαστήματα τῶν στρατοπέδων. οἱ δὲ συστρατευόμενοι Κελτοὶ τοῖς Ρωμαίοις, θεωρῶντες ἐπικυδεύερας τὰς τῆς Καρχηδονίων ἐλπίδας, συταξάμενοι πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἐπὶ τῇ πρὸς ἐπίτησιν, μένοντες ἐν τῇ ἐαυτῶν ἐκαστοὶ σκηναῖς. δειπροποιήσασκεν δὲ, καὶ χαλαρῶνται τῇ ἐν τῷ χάρακι, πρὸς ἐλθεῖν εἰσαίτες δὲ πλεῖστον μέρος τῆς νυκτός, καὶ ἀποπλισάμενοι πρὸς τῇ ἐωθινήν φυλακὴν, ἐπὶ τῇ τῇ τοῖς συνέλεις τῶν Ρωμαίων πρὸς στρατοπέδους. καὶ πολλὰς μὲν αὐτῶν ἀπέκτειναν, ἐκ ὧν λίγους δὲ καὶ βαρματίας· τέλος δὲ τὰς κεφαλὰς ἀποτρίμνοντες τῇ τεθνεώτων, ἀπεχώρουν πρὸς τὰς Καρχηδονίους, οἵτις περὶ μὲν εἰς διαλείψεις, ἵππους δὲ μικρὰ λείποντες διαχρύων. Αἰνίσας δὲ φιλοφρόνως ἀποδεξάμενος αὐτῶν τὴν πρὸς ἐλπίαν, ἵστας μὲν εὐθὺς πρὸς χαλκείας, καὶ δαρεὰς ἐκαστοῖς τὰς ἀρμοζύσας ἐπαγγελία μένος, ὅς ἐπεμψεν εἰς τὰς αὐτῶν πόλεις· δηλώσας μὲν τὰ πεπραγμένα τοῖς πολίταις, πρὸς ἀκρόασις δὲ πρὸς τὴν αὐτῶν συμμαχίαν. ἦδεν γὰρ ὅτι πόρτες καὶ αἰάκην αὐτῶν κρηνησύναι τῇ πρὸς ἐλπίαν, ἐπὶ τῇ τῇ γενοῖς ἐκ τῆς σφετέρων πολιτῶν πρὸς ἀποδῆμα καὶ τῶν Ρωμαίων. ἅμα δὲ τοῖς καὶ τῶν Βοιωτῶν πρὸς ἐργονότων, καὶ τὰς τῆς αἰσθρας ἐλπίσιν αὐτῶν, τὰς ἐπὶ τῇ δαίδουσι τῇ χώρας ὑπὸ Ρωμαίων ὅς ἀπεσταλμένους, ὧν καὶ ὄρχας ἐκυρίευσεν ὁ πόλεμος πρὸς ἀποδῆμα, καὶ τὰ πρὸς ἐπὶ τῷ πρὸς ἀποδῆμα Αἰνίσας τὴν δυνάμει αὐτῶν, ὅς μὲν τῇ φιλίας καὶ συμμαχίας ἐδὲ πρὸς τὰς πρὸς τὰς πίστες· τοὺς γὰρ μὲν αἰσθρας αὐτοῖς ἀπέδωκε, πρὸς ἀνείλας τῇ ἵνα πρὸς τῶν κρημίων τὰς αὐτῶν ὁμήρας καὶ τὴν ὅς ὄρχας πρὸς τῶν. Πόπλιος δὲ χετλιαζων ἐπὶ τῷ γενοῖσι πρὸς ἀποδῆμα, καὶ συλλογισάμενος ὅτι πάλας τῇ Κελτῶν πρὸς αὐτοῖς ἀλλοφύως δακρυμῶν, πύτων ὅς ἐργονότων,

Postquam omnes Ariminum, sicut iussi fuerant & iusiurandum adaecti, conuenire, Consul iis assumptis ad Scipionem properauit. ad quem ut peruenit, prope eius castra confedit. ibi suos milites longo itinere dierum continuorum quadraginta, quibus à Lilybæo Ariminum venerant, defatigatos, refecit. ipse interim dum necessaria ad pugnam comparantur, Publio assiduus adesse, præterita ab eo sciscitari, de iis quæ instabant cum eo deliberare. Eodem fere tempore Hannibal Clastidium oppidum prodicione cepit: tradente P. Brundusino, quem ei loco Romani præfecerant. Pænus præsidio & frumento ibi condito potitus, hoc quidem ad subleuandam præsentem inopiam est usus: captiuos vero incolumes secum abduxit: id spectans, ut hoc edito animi sui specimine, eos qui temporibus deprehensi à Romanis steterant, admoneret, posito metu clementiæ suæ non diffidere. Proditorem magnifice donauit: omnes qui munere aliquo fungerentur ad partes Carthaginiensium cupiens allicere. Secundum hæc, intelligens Gallos qui quod inter Padum & Trebiam est incolebant, post initam secum amicitiam cum Romanis communicare, ratos se per hunc ambiguum fauorem tutos ab utroque futuros hoste: peditum duo milia, equites Gallos & Numidas aduersus eos misit, iussos fines incurfare. quibus imperata facientibus, multamque prædam abigentibus, ex templo ad Romanorum munitiones Galli adueniunt, opem illos poscentes. Sempronius, qui manus conferendi occasionem iamdudum quærebat, tunc temporis illam adeptus, equitum partem maximam, & simul pedites iaculatores ad mille emisit. qui hostem Trebia trajecto aggressi, ac pro præda acriter cum illo dimicantes, Gallos Numidasque in sua castra compellunt. eo statim animaduerso qui pro munitionibus Carthaginiensium in statione erant, ut quosque suorum viderant laborare, subsidium à se submittentes, terga vertere Romanos & castra repetere coegerunt.

A ἀφ' ὁμοθυμῶν δὲ τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν ὄρκων, εἰς
 Ἀρίμνηον, αἰαλαβὼν αὐτοὺς ὁ στρατηγός, προῆ-
 γε σπυῖδων σιναΐσαι τοῖς ἀπὸ τὸν Πόπλιον.
 συμμίζας δὲ καὶ τῶν στρατοπέδου τῶν εἰσέλας
 δυνάμεις, ὁ μὲν πληθὸς αἰελάμβανε τῶν ἀν-
 δρῶν ὡς αἱ ἐν Λιλυθαῖα τετρακύντα σιυνε-
 χῶς ἡμέρας πεπεσορπηκῶν εἰς Ἀρίμνηον· ἑὰς
 δὲ τῶν στρατοπέδων ἐποίητο πᾶσι ὡς πρὸς μά-
 χην. αὐτοὺς δ' ἐπιμελῶς σιυνήδρυνε ὁ Πο-
 πλίων· τὰ μὲν ἤδη γεγονότα περὶ τὸν ἄνθρωπον, ἀπὸ
 δὲ τῶν παρόντων σιυνδρανοῦντος. Κατὰ δὲ τὴν
B αὐτὴν ἡμέραν Ἀντίβας πρῶτος ἐκ τῶν πόλεων
 Κλασιδίων, ἐνδύσας αὐτὸν ἔπεισε μὲν πρῶτον
 Ρωμαίων ἀνδρὸς Βρεττονίου, κατέχευε. ἄνθρωπος
 δὲ κύριος τῶν φρεσῶν, καὶ τῶν οἴων τῶν ἀρεσίων,
 οὕτως μὲν πρὸς τὸν πρῶτον ἐχρησάτο· τοὺς δὲ πα-
 ραληφθέντας ἀνδρας ἀβλαβῶς μὲν ἑαυτῷ προῆ-
 γε· δειγμάτων βυλόντων ἐκφέρειν τῶν σφετέρων
 ποροαίρεσις, πρὸς δὲ μὴ δεδύσας ἀπελπίζειν
 τῶν πρῶτον ὁμοθυμῶν, τὴν ἀπὸ τῶν χειρῶν κα-
 ταλαμβαίνοντες. τὸ δὲ πρῶτον ἐτίμησε με-
C γαλῆως, ἐκκαλέσας αὐτοὺς ἀσπιδάζων τὴν ἐπὶ
 τῶν ἀμυντικῶν τατομένων, πρὸς τῶν Καρχηδονί-
 ων ἐλπίδας. καὶ δὲ ταῦτα (μνησθῆναι πρὸς
 τῶν Κηρῶν, οἱ κατὰ μὲν μετὰ τὸν Πάριον καὶ τὸν
 Τρεβία πρῶτον, πεποιημένους μὲν καὶ πρὸς αὐτὸν
 φίλοι, ὅπως πεμπούμενοι δὲ καὶ πρὸς Ρωμαίους, καὶ
 πεπεισμένους ὅτι οὕτως ἔργον τῶν πρῶτον ἀμφοῖν
 ἀσφαλῆσαι αὐτοῖς ὑπάρξει· ὅσα ποσὶν περὶ
 μὲν διχαλίης, ἰσχυρῶς δὲ Κηρῶν καὶ Νομαδάς εἰς
 χιλίους, πρὸς αὐτὰς ἐπιδραμεῖν αὐτῶν τῶν χόρων.
 τὸ δὲ πρῶτον αὐτῶν πρὸς αὐτὸν, καὶ πολλὴν πε-
D ριλαβομένην λείαν, οὕτως οἱ Κηρῶν πρῶτον ἐπὶ
 τῶν χόρων τῶν Ρωμαίων, διότι οἱ σφίσι βεβαιῶν.
 Τίσιος δὲ πάλαι ζῶν ἀφορμὴν ἔχοντα πρὸς τὸν
 λαβὼν ὁρῶσιν, ὅσα πρὸς τὸν μὲν ἰσχυρῶς τὸ
 πρῶτον μέρος, περὶ δὲ τὸν αὐτὸν αἰσχυρῶς εἰς
 χιλίους. ἀσπιδῶν δὲ τούτων ἀφορμῶν πρὸς
 τῶν Τρεβία, καὶ ὁμομαχούντων τοῖς πολεμίοις ὑ-
 πὸ τῶν λείων, ὅσα πρὸς οἱ Κηρῶν σὺν τοῖς Νομάσι,
 καὶ τῶν ἀποχόρων ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἐποιεῖτο χάρακα.
 ἑὰς δὲ συννοήσαντες ὁ ἄνθρωπος οἱ ὁμομαχούν-
E τες τῶν Καρχηδονίων πρὸς ἐμβολῆς, οἱ τεύχον
 τῶν ἐφεδρείων ἐβόησαν τοῖς πεζομένοις. ὁ ἄνθρω-
 πος, ὅσα πρὸς οἱ Ρωμαῖοι, πάλιν ἐποιεῖτο
 τὸν αὐτὸν ἀποχόρον, εἰς τὸν αὐτὸν πρὸς ἐμβολῆς.

Τιβέριος ὁ σκυροῦν δὲ γινόμενον, πάλιν αὖ-
 φῆκε τοῖς ἵπποις, καὶ τοῖς ἀκοντισαῖς. τούτου δὲ
 συμπίπτοντος, αὖτις ἐκχλίδοντες οἱ Κελταί, πρὸς
 τὴν αὐτῶν ἀσφάδην ὑπεχώρισαν. ὁ δὲ στρα-
 τηρὸς τῶν Καρχηδονίων, ἀποδράσας ὡς πρὸς
 δὲ κρίνειν τὰ ὅλα, καὶ νομίζων δύνῃ μηδέποτε χα-
 εῖς περὶ τῆς μάχης, μὴδ' ἐκ πάσης ἀφορμῆς ποι-
 εῖν τοῖς ὀλοαχέρῃς κινδύνους· ὅθεν ἔτι φατέον
 ἡγήμονος ἔργον ἀγαθόν· τότε μὲν ἐπέχετο τοῖς
 πρὶν αὐτῶν σκυροῦν τὰς χάρας, καὶ σῆται
 μὲν ἐὰν μεταβολῇς ἡνείκασι, δίδωκεν ὅτι καὶ συμ-
 πλέκεσθαι τοῖς πολεμίοις ἐκώλυσε, διὰ τὴν ὑ-
 πηρετῶν καὶ ἑλπίκτων αἰακιστῶν· οἱ δὲ
 Ρωμαῖοι βραχὺν ὅπισθόντες χρόνον, αἰέλυσαν,
 ὀλίγοις μὲν αὐτῶν ἀποβαλόντες, πλείους δὲ τῶν
 Καρχηδονίων διεφθαρκότας. Οὗτος δὲ Τιβέριος
 μεταπειθεὶς καὶ περὶ τῆς ἡγεμονίας ὅτι ἐν
 περὶ τῆς μάχης, φιλοδύμως εἶχε πρὸς δὲ τὴν πα-
 χύτην κρίναι τὰ ὅλα. περὶ αὐτῶν μὲν ἔτι αὐτῶν
 καὶ τὴν ἰδίαν γνώμην χρῆσθαι τοῖς πρῶτοι, ὅθεν δὲ τῶν
 Γόπλιον δὲρῶσιν. ὅμως ὁ βαλόμενος προσ-
 λαβὼν καὶ τὴν σκυροῦν γνώμην, ἐποιεῖτο
 λόγους περὶ τούτων πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ Γόπλιος
 τὴν εἰρησίαν εἶχε διάληψιν περὶ τῶν ἐνεσώτων.
 τὰ γὰρ στρατόπεδα χύμασκησάντα, βελίω τὰ
 πρὶν αὐτῶν ὑπελάμβανε ἡγεμονία. τὴν τε
 τῶν Κελτῶν ἀθροίσαντες ἐμμελῆς ἐν τῇ πύλῃ, τῶν
 Καρχηδονίων ἀποσπασάντων, καὶ τὴν ἡσυχίαν
 αἰακιστῶν ἀγῶν, ἀλλὰ κινεομένησιν πάλιν
 καὶ ἐκείνων. πρὸς ὅτι τούτοις αὐτοὺς ὕμα-
 ραὶς ἐκ τῶν βαύμας, ἀγῶνι πρὸς ἐξέρχεται
 χρεῖαι ἡλπίζετο τοῖς κρηνοῖς περὶ τῆς μάχης. δὲ καὶ
 τοῖς χρόνοις λογισμοῖς, μὲν ἡγεμονία τῶν Τι-
 βέριον ὅτι τῶν περὶ τῆς μάχης. ὁ δὲ περὶ τῆς μάχης,
 ἡδεῖ μὲν ἕκαστα τούτων ἀγῶνις λεγόμενα καὶ
 δεόντως· ὑπὸ δὲ τῶν φιλοδοξίας ἐλαυνόμενος,
 καὶ κατὰ πείθει τῶν περὶ τῆς μάχης, περὶ τῆς μάχης
 ἐσπευδε κρίναι δι' αὐτῶν τὰ ὅλα καὶ μήτε τῶν Γό-
 πλιον διώσας περὶ τῆς μάχης, μήτε
 τοῖς ὅτι κατὰ τῶν στρατηγῶν φθῶσαι πα-
 ραλαβόντας τὴν μάχην· οὗτος γὰρ ὡς ὁ χρόνος.
 δὲ ὅθεν ἔτι τῶν περὶ τῆς μάχης, καὶ ἐκλεγόμενος,
 ἀλλὰ τὴν ἰδίαν, ἐμμελῆς τῶν δεόντων σφάλλεσθαι
 περὶ τῆς μάχης. ὁ δὲ Αντίβας περὶ τῆς μάχης ἔχων
 ὑπονοίας Γόπλιον περὶ τῶν ἐνεσώτων καὶ τῶν
 ταῦτοις, ἐσπευδε συμβολῆναι τοῖς πολεμίοις. κα-

A Tum vero Tiberius re cognita equi-
 tes iaculatorésque omnes immisit:
 atque ita Carthaginienſes vicissim
 cedentes loco intra munitiones suas
 se recipiunt. Hannibal, qui ad vni-
 uersæ rei dimicationem adhuc erat
 imparatus; existimans non ex qua-
 uis occasione, neque sine certa ani-
 mi destinatione periculum summæ
 rerum esse faciendum; magni du-
 cis, quod omnes fateantur, officio
 fungens, contentus in præsentia re-
 cipientis se in castra militis fugam
 sistere, & vt inimicis frontem obuer-
 teret cogere; persequi Romanos, aut
 cum iis configere, suis per mini-
 stros & buccinatores reuocatis, ne-
 quaquam est passus. Romani, breue
 tempus morati, paucis suorum desi-
 deratis, ac longe pluribus hostium
 occisis, è pugna recesserunt. Tibe-
 rius ferox iam gaudióque ob victo-
 riam exultans, vniuersi belli fortu-
 nam quamprimum diiudicare gestie-
 bat. Etsi autem stabat illi sententia,
 quia Scipio ægrotabat, arbitrio suo
 omnia administrare: quia tamen ma-
 gni faciebat vt idem & collega sen-
 tiret, consilium hoc suum cum illo
 communicat. at P. Cornelio alia lon-
 ge mens erat: nam & suos exercitus, si
 per hiemem tiro miles exerceretur,
 valentiores futuros: & Gallos pro insi-
 ta leuitate, si cessarent Carthaginien-
 ses & quiescere cogerentur, noui ali-
 quid molituros, ac rursus ab illis defe-
 cturos: ad hæc sperabat sese, vbi ex vul-
 nere conualuisset, vtilem patriæ ope-
 ram rem strenue gerendo esse præsti-
 turum. his igitur rationibus adductus,
 ne quid tentaret, auctor Sempronio
 erat: qui etsi non ignorabat vere hæc
 & prudenter monere Scipionem: am-
 bitione tamen & nimia confidentia
 excæcatus, id omni studio agebat, vt
 per se ipse summam rerum cerneret;
 priusquam aut Publius prælio posset
 interesse, aut noui consules iniissent:
 iam enim comitiorum tempus appe-
 tebat. Igitur, qui sua consilia non re-
 rum temporibus accommodaret, sed
 suis; nihil bene se consulturum nemi-
 ni dubium relinquebat. Hannibal de
 rebus præsentib. idem ex aduerso pari
 ratione cum Scipione iudicans, acie
 dimicare quam primum cupiebat.

nam & Gallorum primo impetu dum adhuc recens erat uti volebat : tum autem cum inexercitato tirone & recens conscripto manum conferere optabat. tertio illud spectabat, ut dum adhuc æger esset è vulnere Publius, decertaret : postremò, quod sua plurimum putaret interesse, ne frustra tempus tereret, sed faceret aliquid. Nam qui in alienos fines cum exercitu venit, & res magnas præter hominum opinionem molitur; huic ad salutem vnica patet via; si spes sociorum aliis atque aliis subinde bellicis facinoribus editis, continenter renouet, & Hannibal quidem, gnarus Sempronium mox ad prælium ruiturum, in his erat. Quum autem locum idem obseruasset inter vtraque castra planum quidem & nudum, sed aptum tamen insidiis, propter riuum altam habentem ripam, eamque vepribus ac virgultis continuis vestitam, dolo hostem decipere parabat. quem eo facilius erat occultaturus; quia Romani sylvas omnes suspectantes, eo quod Galli ad insidiandum loca semper deligunt arboribus impedita; campis patentibus plane fidebant, nesciebant nimirum, & occultius & periculo etiam minore, in planitie collocari insidias, quam in syluosis saltibus, quoniam facile omnia prospiciant insidiatores, neque tamen, ut plurimum, desint eminentiæ quædam ad eos tegendos idoneæ. quamlibet paruus enim riuus, cui modicum sit supercilium, interdum arundines vel filices, aut quodcunque sentis genus, satis magnas ad occultandos equites, necdum pedites latebras habet : si quis modo vel mediocrem adhibeat prudentiam, ut quæ sunt è longinquo conspicua arma, humi supina deponat, & galeas iisdem subiiciat. Pœnus enim uero deliberatione cum fratre Magone ac cæteris qui concilio intererant habita super edendo mox certamine; quum eius consilium omnes laudarent; simul accœnam exercitus sumpsisset, fratrem Magonem, militaris spiritus iuuenem & à tenebris belli artes edoctum, ad se vocatum, centum equitibus, totidem pedibus præficit. iubet deinde ut ante primas noctis tenebras validissi-

λων μὲν πρῶτον ἀνερχοίσις ἀποχρήσασθαι ταῖς τῆς Κελτῶν ὁρμῆς· δότι τερον, αἰασκήτοις καὶ νεοσυλλογῶν συμβολῇ τοῖς τῆς Ρωμῶν γρατοπέδοις· τρίτον, ἀδιυνατῆς ἐπὶ τῷ Γοπλίου ποιήσασθαι τὸν κίνδυνον. ὃ δὲ μέγιστον, πρᾶττειν τὴ καὶ μὴ πωρεῖσθαι ἀλλὰ κειῆς τὸν χρόνον. τὰ γὰρ εἰς ἀλλοτρίαι κατέντη χώραν γρατόπεδα, καὶ πρᾶδοξοῖσι ἐλθροῦντι πρᾶγμασιν, εἰς ἑσπὸς ὅτιν ἑστὶ ὁπλησίας, ὃ συνεχῶς χρηνοποιεῖν αἰεὶ τὰς τὰν συμμαχῶν ἐλπίδας. Ἀνίστας μὲν οὖν εἰδὼς τὴν ἐσομένην ὁρμὴν Τιβερίου, πρὸς τοῦτοις ἰὼ. πάλαι δὲ συνεωραχίως μετὰ τῆς γρατοπέδων τόποι, ἐπίπεδον μὲν καὶ ψιλόν, ἀφ᾽ οὗ δὲ πρὸς ἐνέδρας, ἀλλὰ ἡ ῥῆδρον ἔχον ὄφρυον, ὅτι δὲ τούτης ἀκαθίας καὶ βάτοις συνεχεῖς ὅππτεφυκῆτας· ἐγένετο πρὸς ὃ καὶ στρατηγῶν τοῖς ὑποναυλοῖσι. ἔμελλε δὲ ἀνιχνεύειν λήσιν· οἱ γὰρ Ρωμῶν πρὸς μὲν τοῖς ὑλώδεσι τόποις ὑποπῆως εἶχον, ἀλλὰ ὃ τοῖς Κελτοῖς αἰεὶ ἵκναι τὰς ἐνέδρας ἐν τοῖς τοιούτοις χώροις· τοῖς δὲ ἐπιπέδοις καὶ ψιλοῖς ἀπεπείγευον· ὅτε εἰδότες, ὅτι καὶ πρὸς ὃ λατῶν καὶ πρὸς ὃ μηδὲν παρῆν τοῖς ἐνεδρόντοις ἐνφυέτεροι τυγχάνουσιν ὅντες τὰν ὑλώδων, ἀλλὰ ὃ διώσας μὲν ἐκ πολλῶν πωροῶν πᾶν τὰς τοῖς ἐνεδρόντοις· ὅτι δὲ ἐπιπρωθῆσις ἰκατάς ἐν τοῖς πλείστοις τόποις. ὃ γὰρ τυχὸν ῥῆδρον μὲν βραχίας ὄφρυος, ποτὲ δὲ καὶ καλαμῖς καὶ πῆεις καὶ τι γῆρος ἀκαθῶν, ὃ μόνον πεζῶς, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἵπποις εἰσίοτε διώσασθαι κρύπτειν, εἰ βραχία τῆς πωροῆς, τὴν τὰ μὲν ὅππσημα τὰν ὅπλων ὑψηλὰ ἵκναι πρὸς τὴν γῆν, τὰς δὲ πρᾶκεφθαλάς ὑποκίττειν τοῖς ὅπλοις. πάλιν ὅτι ἡ Καρχηδονίων στρατηγὸς κριτολογηθεὶς Μάγων ὃ ἀδελφῶ καὶ τοῖς συνεδροῖς πρὸς τὴν μέλλοντες ἀγῶνος, συγκατακρίθησαν αὐτῷ πᾶν τὰς ὅππβολαῖς· ἅμα ὃ διῆπτον ποιήσασθαι ὃ γρατόπεδον ἀνακαλεσάμενος Μάγων τὸν ἀδελφόν, οἷτα νέον μὲν, ὁρμῆς δὲ πλήρη καὶ παιδομαθῆ πρὸς τὰ πολεμικά, σιωέσθαι τῆς ἵππων ἀνδράς ἔχον, καὶ πεζοὺς τοῖς ἴσοις. ἐπὶ δὲ τῆς ἡμέρας οὗσης, ὃς ὅλου τῷ γρατοπέδου σημητάμενοι τοῖς

διασημάτων τὰς περικινδυνεύοντας, καὶ Συμ-
 πεσὶν τὰ βαρέα τῶν ὀπλῶν ἀλλήλοις· οἱ μὲν
 ἵπποις οἱ τὴν Καρχηδονίαν, ἀλλήλους ἀπ' ἀμφοῖν
 τοῖν κερσίοις ἐπιέζοντες ὑπεραιπνέες, ὥς αἱ ὥ-
 πλήρη πολὺ διαφέρουσιν, καὶ τὴν ἀκμαίαν αὐτῶν
 τε καὶ τὴν ἵππων ὅλα τὴν περικινδυνεύον ἀκραιφ-
 νῶς παρὰ τὴν ἔξοδον. τοῖς δὲ Ῥωμαίοις τῶν ἵπ-
 πῶν ὑποχωρησάντων, καὶ ψαλῶνται τὴν Φά-
 λαγὸς κεράτων, οἱ τε λοχιστοὶ τῶν Καρχη-
 δονίων, καὶ οἱ τῶν Νομάδων πλῆθος ὑπεραιπνέ-
 τες τὰς περικινδυνεύουσιν ἰδίῳ, καὶ παρὰ τὰ
 κέρματα περικινδυνεύοντες τοῖς Ῥωμαίοις, πολλὰ
 καὶ κακὰ διφραζέσονται, καὶ μάχῃ τοῖς καὶ πε-
 σωποῖ ἐκ εἰναι. οἱ δὲ ἐν τοῖς βαρέσι ὀπλοῖς, καὶ
 ἀμφοῖν τὰς περικινδυνεύουσιν ἔχοντες καὶ μέσας τὴν ὅλην
 περικινδυνεύουσαν τάξιν, ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐμάχοντο
 Κυσαδίαν, ἐφ' ἧς ποταμὸς ποιεῖται τὴν κίνδυνον. ἐν
 ᾧ χρόνῳ διαμαρτυροῦνται τὴν ἐκ τῆς ἐνέδρας Νομά-
 δων, καὶ προσπίπτειν ἄφνω καὶ ἰσχυρῶς τοῖς ἀγ-
 νιστοῖς παρὰ τὰ μέσα, μεγάλην παρεχόμεν καὶ
 δυσχερῆσαι συνέβαινε γίνεσθαι παρὰ τῶν Ῥω-
 μαίων δυνάμεις. τέλος δὲ ἀμφοτέρω τὰ κέρα-
 τα τῶν παρὰ τὴν Τιβέριον ποταμὸν, καὶ πε-
 σωποῖ μὲν ὑπὸ τὴν θηρίαν, περικινδυνεύοντες καὶ καὶ τὰς ἐκ
 τῶν πλαγίων ἐπιφανείας ὑπὸ τῶν εὐζώνων, ἀ-
 νεβάρη, καὶ συνκαθύντο καὶ τὴν διωγμὸν παρὰ τὴν
 ὑποκείμενον ποταμὸν. τοῦτου δὲ Συμβαίνου, οἱ
 καὶ μέσας τὴν κίνδυνον παρεχόμενοι τῶν Ῥωμαίων,
 οἱ μὲν καὶ πρὶν ἐφεσθῆναι ὑπὸ τῶν ἐκ τῆς ἐνέ-
 δρας προσπίπτειν ἀπώλυντο καὶ κακῶς ἐπα-
 ρον· οἱ δὲ παρὰ τὰς περικινδυνεύουσιν ἔπαινον
 αἰνέτες, ἐκείνη τῶν Κελίων, καὶ μέγας ἵππος τὴν
 Λιβύαν· καὶ πολλὰς αὐτῶν ἀποκτείναντες, διέκο-
 ψαν τὴν Καρχηδονίαν τάξιν. θεωρῶντες δὲ τοῖς
 ἀπὸ τῶν ἰδίων κερσίων ἐκπεπνευσμένους, οἱ μὲν
 ἐπιβουλεύοντες πύταις, ἢ πάλιν εἰς τὴν αὐτῆς ἀπεί-
 ναι περικινδυνεύοντες, ἀπὸ τῆς ὑποκείμενης μὲν
 οἱ πλῆθος τῶν ἵππων, καὶ οἱ μὲν οἱ δὲ καὶ τὴν
 ποταμὸν καὶ τὴν ἐπιφορὰν καὶ Κυροφίαν καὶ κα-
 φάαν ὁμῶς· τηρῶντες δὲ τὰς τάξεις, ἀπὸ τῶν
 μετὰ ἀσφιδείας ἀπεχώρησαν εἰς Πλακετίαν, ὅν-
 τες ἐκ ἐλαττοῦς μυρίων. τῶν δὲ λοιπῶν οἱ μὲν
 πλῆθος παρὰ τὴν ποταμὸν ἐφθάρησαν ὑπὸ τῶν
 τῶν θηρίων καὶ τῶν ἵππων. οἱ δὲ ὅλα φερόντες τῶν
 περικινδυνεύοντων πλῆθος μέγας τῶν ἵππων παρὰ τὴν
 περικινδυνεύοντων σύστημα ποιεῖται τὴν ἀποχώρη-

qui pro signis pugnabant; ad pri-
 mum statim grauioris armaturæ con-
 cursum, in utroque protinus cor-
 nu Carthaginienes equites, qui &
 numero superabant, & sua equo-
 rumque corpora, ut ante ostendi-
 mus, sub exitum è castris probe cu-
 rauerant, vix ac ne vix quidem à
 Romanis sustinebantur. igitur im-
 pulso Romanorum equitatu, nuda-
 tæque ab utroque cornu acie, hasta-
 ti Carthaginensium, & Numidarum
 turba, suos quorum à tergo locati
 fuerant, præterlati, Romanorum cor-
 nua adoriuntur, adeoque vehemen-
 ter premunt, ut dimicare cum ex ad-
 uerso pugnantibus non sinerentur.
 grauis armatura quæ in primis me-
 diisque ordinibus utrinque stabat,
 comminus aliquandiu paribus ani-
 mis decertauit. Interim Numidæ ex
 insidiis coorti, atque à tergo eos
 qui circa mediam aciem dimica-
 bant ex improviso cædentes, tumul-
 tum ingentem atque perturbationem
 Romanorum exercitui inieccere. tan-
 dem qui in utroque cornu à Sem-
 pronio stabant, prementibus à fron-
 te elephantis, ad latera vero hinc
 inde leuibus armaturis, vertuntur
 in fugam, eosque Pænus insequens,
 in subiectum amnem compellit. Se-
 cundum hæc, mediæ Romanorum
 aciei postremos ordines Numidæ ex
 insidiis inuadunt, cædunt, impel-
 lunt: at primi ordines, ipsa stimu-
 lati necessitate, Gallos & partem e-
 tiam Afrorum deuincunt, magnæ-
 que eorum strage edita, Cartha-
 ginensium aciem pertrumpunt. atque
 hi ut vident cornu iam utrumque
 impulsam profligatumque esse, de-
 sperantes, posse illis à se opem ferri,
 aut castra sua repeti; quod & Pu-
 nici equitatus multitudo ipsos ter-
 rebat; & flumen, atque imber, quo
 magna vi compluebantur, conata
 ipsorum impediēbat; seruatis ordi-
 nibus, conferto agmine, sine peri-
 culo Placentiam se receperunt, non
 pauciores decem millibus. reliquo-
 rum plerosque circa Trebiam par-
 tim bellux, partim equites contru-
 cidauerunt. pedites qui euaserunt,
 cum magna parte equitum, prioris
 illius manus de qua diximus vesti-

gia sequendo, vnâ cum his Placentiam incolumes peruenerunt. Carthaginiensium exercitus aduersarios ad flumen vsque insecutus, quum præ hieme pergere vltius non posset, in castra est reuersus. atque omnes quidem quod bene rem gessissent, gaudio exultabant: pauci enim ex occisis Hispani aut Afri erant; sed Galli plerique: verum imbribus ac permista niue adeo vexati fuerant, vt vniuersi elephanti, vno excepto, absumerentur: viri atque equi multi, frigore enecarentur. Tiberius non quod acceptæ cladis magnitudinem ignoraret; verum vt quantum posset senatum populumque Romanum rem celaret, misit qui nuntiarent, conflictu habito, hiemem sibi victoriam de manibus eripuisse. Ei nuntio fidem initio habuerunt Romani. at mox vt audierunt, etiam suorum castra à Pœnis teneri, & Gallos vniuersos illorum partes esse amplexos; suos autem milites desertis castris è prælio in proximas vrbes se recepisse, & eos solum habere commeatus, quos è mari naues Pado subueherent: tum verò quisnam exstiteret prælij euentus, probe intellexerunt. Ac quum præter opinionem res cecidisset, in conquirendis reliquis apparatibus, & conseruandis locis præiacentibus diligentiam summam ponunt: exercitus in Sardiniam & Siciliam destinant: præsidia item Tarentum, & in alia opportuna omnia loca mittunt: naues præterea quinquereemes sexaginta parant. Cn. quoque Seruilius & C. Flaminius creati tum Consules, auxilia sociorum conscribunt: commeatus partim Ariminum partim in Etruriam conuehunt; tanquam in illa loca belli gerendi causa rectâ ab Vrbe exercitus ducturi. ad hoc, auxiliares copias ab Hierone petunt: qui Crentenses quingentos & cetratos mille iis misit: postremò omnia vndique belli subsidia summo studio sibi comparant. Quippe Romani, quâ publice quâ priuatim, tum maxime sunt terribiles, quando præsentis alicuius periculi metu acri

A σιν, αἰετοκομίαθησαν ἅμα τούτους εἰς Γλακηντῖαν.
 ὃ ὅ ταν Καρχηδονίωι στρατόπεδον, ἕως τ' πο-
 ταμοῦ καθεδιώξαν τὸς πολεμίους. ἔπειτα ὁ τῷ
 χαλκῷος ἐκ ἐπὶ δυνάμειον πορρωτέρω πορ-
 βαίνῃ, ἐπομπήθη πάλιν εἰς τ' περὶ εὐβοίαν. καὶ
 πόμυτες ἐπὶ μὲν τῇ μάχῃ παρὲς ἑαυτοὺς ἦσαν ὡς
 κατωρθώκτες· σιωέβαινε γὰρ ὀλίγοι μὲν τῷ
 Ἰβήρων καὶ Λιβύων, τὸς ὅ πλείους ἀπολωλέναί
 τῶν Κελτῶν. ἔπειτα ὁ τ' ὁμοῖον καὶ τ' ἐπὶ χρο-
 νῶς χρόνος, ἔπειτα διεπῆντο δεινῶς, ὥστε τὰ μὲν
 θηρία ἀφ' ὅθεν ἦσαν, πλὴν ἑνός· πολλοὺς ὁ
B τῷ ἀνδρῶν ἀπολλυμένων καὶ τῶν ἵππων ἀφ' ὃ
 ψύχος. ὁ ὅ Τιβέριος εἰδὼς μὲν τὰ συμβεβηκό-
 τα, βαλόμενος ὁ καὶ δυνάμειν ἐπικρύπτειν
 τοῖς ἐν τῇ Ρώμῃ ὃ γεγονὸς, ἐπέμψεν τοῖς ἐ-
 παγγελμαῖς, ὅτι μάχης ἡμοῖος τ' ἵκνῃ
 αὐτῷ ὁ χαλκῷος ἀφείλετο. οἱ ὅ Ρωμαῖοι πα-
 ραυτίκα μὲν ἐπίστευον τοῖς παραπλήσιοι. μετ'
 ἔπειτα ὁ πιθανότατος τοῖς μὲν Καρχηδονίους,
 καὶ τ' περὶ εὐβοίαν τ' αὐτῷ τῇ, καὶ τοῖς Κελ-
 τοῖς πόμυτας ἀπονεύκοντες πρὸς τὴν ἐκείνων
C φιλίαν, τοὺς ὅ περ' αὐτῶν ἀπολελοιπότας τ'
 περὶ εὐβοίαν ἐκ τ' μάχης αἰακωρτικῶν,
 καὶ σιωπῶντος πόμυτας εἰς τὰς πόλεις, καὶ χο-
 ρηγῶν δὲ τοῖς αἰακῶν ἐκ θαλάττης αἰὰ
 τ' Γάδον ποταμόν· καὶ λίαν ὁρῶντες ἐγνώσαν τὰ
 γεγονότα πρὸς τ' κίνδυνον. δὲ καὶ τῷ ἀδελφοῦ
 φανέτος αὐτοῖς ὁ πρῶτος, πρὸς τὰς λοι-
 πὰς τῷ ἀδελφῷ ἀφ' ὅθεν ἐγίνοντο, καὶ
 πρὸς φυλακὴν τ' πρὸς κινδύνων τῶν πᾶσι πέμ-
 ποντες εἰς Σαρδῖαν καὶ Σικελίαν στρατόπε-
 δα· πρὸς ὃ τούτοις εἰς Τάραντα πρὸς φυ-
D λακίαν, καὶ τῷ ἄλλῳ τῶν πᾶσι εἰς τοὺς ἀνδράς
 περὶ εὐβοίαν δὲ καὶ ταῦς ἐξήκοντα πεντήρας.
 Γναίος δὲ Σεργίλιος καὶ Γναίος Φλαμίνιος,
 οἱ ὅ ἐτυχον ὑπάτοι τότε καὶ στρατάρχαι, σιωπῶ-
 ντες τοῖς συμμάχοις, καὶ κατέγραψαν τὰ περ'
 αὐτοῖς στρατόπεδα. περὶ τὸν δὲ καὶ τὰς ἀγ-
 ράς, τὰς μὲν εἰς Αῤῥίμιλον, τὰς δ' εἰς Τυρρηνίαν,
 ὡς ἐπὶ τούτοις ποιστοῖς τοῖς τόποις τ'
 ἔξοδον. ἐπέμψαν δὲ καὶ πρὸς Ἱέρωνα πρὸς
 βοηθείαν· ὅς καὶ πεντακισίοις αὐτοῖς ἄξιον
E λε Κρήτας, καὶ χιλίοις πελταφόροις· πόμυ-
 τας δὲ καὶ πολλὰ ἄλλα ἐργῶς ἠπύμαζον. τότε
 γὰρ εἰσι φοβερώτατοι Ρωμαῖοι, καὶ καὶ καὶ
 κατ' ἰδίαν, ὅταν αὐτοὺς πρὸς φόβος ἀλα-

θνός. Κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν, Γναίος Κορ-
 νήλιος, ὁ καλεσθεὶς ὑπὸ πατρὸς Πό-
 πλίου στρατηγὸς ἐπὶ τῆς ναυτικῆς δυνάμεως,
 κατὰ τὸν ἐπὶ τῷ ποταμῷ, αἰαχθεὶς ἀπὸ τῶν
 τοῦ Ροδανῶς ποταμῶν πλοῦν τῷ στόλῳ, προ-
 σέλας τῆς Ιβηρίας πρὸς τοὺς κατὰ τὸν καλού-
 μιν Εμπορῶν τόπους. ὁ δὲ ἀνὴρ δ' ἐπὶ τῷ
 ποταμῷ, ἀποβάσεις ἐποιεῖτο καὶ τοὺς μὲν ἀπι-
 σταύτας ἐπολιόρχει τῷ τὴν ὁρμῇ καὶ
 χύντων ἕως Ιβηρος ποταμοῦ· τοὺς δὲ προ-
 δεχομένους ἐφίλασθαι τὴν τῶν ἐδεχομένων
 ποιούμενος πρὸς αὐτῶν προμήθειαν· ἀσφα-
 λιστά μιν δὲ τοὺς προσηχόμενους τῷ ὁρμῇ
 θαλασσίῳ, προσηγὰ πλοῦν τῷ στρατεύματι
 ποιούμενος τὴν πορείαν εἰς τὸ μεσόγαλον. πολὺ
 γὰρ ἦδη καὶ τὸ συμμαχικὸν ἡδούκει τῷ Ιβήρων.
 ἅμα δὲ προσηγὰς αὐτῶν μὲν προσηγὰς, τὰς δὲ
 κατεγρέφετο τῷ πόλει. τῷ δὲ Καρχηδονίῳ,
 ὅς ἐστιν ἐπὶ τούτων ἀπελείφθη τῶν τόπων Αν-
 νων, ἀντιστρατοπεδοῦνται αὐτῶν πρὸς πόλιν
 προσηγὰς μὲν Κίσαν, συμβαλὼν δὲ
 Γναίος ἐκ τῶν αἰχμῶν, καὶ νικῶν τῇ μά-
 χῃ, πολλὰ μὲν ἐλάμβανεν χρημάτων ἐκκα-
 τῆς, ὡς αὐτῶν ἀπάσης τῆς ἀποκαθῆς τῶν εἰς Ιτα-
 λίαν ὁρμῶντων πρὸς τούτοις ἀπολελειμ-
 μένης· πρὸς δὲ τῶν ἐκ τῆς Ιβηρος ποταμοῦ
 συμμαχοῦς ἐποίησεν καὶ φίλους· ζωρεῖα δὲ τὸν
 τε Καρχηδονίῳ στρατηγὸν Ἀννωνα, καὶ τῶν
 Ιβήρων Αἰδοδελῶν ἐλαβε. ὅταν δὲ συνεβάρη
 τύραννος μὲν εἶναι τῷ κατὰ τὴν μεσόγαλον τόπον,
 εὐνῇ δὲ ἀφαιρῶντος αἰεὶ ποτε τοῖς Καρχηδο-
 νίοις. παρὰ δὲ συνεβάρη τῷ γενομένῳ Ασδρῶδας, ἡ κα-
 τὰ τὸν ποταμὸν διαβάς τῷ Ιβήρα ποταμῷ. κα-
 ταμαθὼν ἀπολελυμένοις τοῖς ἀπὸ τῶν στόλου
 τῶν Ρωμαίων, ῥαθύμως καὶ κατὰ τεταρῆκ-
 τως αἰατρεφόμενοις ἀφ' οὗ τοῦ πρὸς τὴν
 περικλῶν στρατοπέδων, καταλαβὼν ἀπὸ τῆς ἐ-
 αὐτῆς δυνάμεως περὶ μὲν εἰς οὐρακιστοίους,
 ἱπποὺς δὲ χαλῖς, καὶ καταλαβὼν ἐσκεδασμένους
 κατὰ τὸν ποταμὸν τοὺς ἀπὸ τῶν πλοίων, πολλοὺς μὲν
 αὐτῶν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ λοιποὺς ἐν ἁλίσσῃ
 φυγῇ ἐπὶ τὰς ναῦς. ὅτε μὲν οὖν αἰαχρή-
 σας, καὶ ἀφῆκε αὐτῶν εἰς τὸν Ιβήρα ποτα-
 μόν, ἐγένετο πρὸς τὸν ποταμὸν καὶ φυλακὴν
 τῶν ἐπὶ τῷ ποταμῷ τόπων, ποιούμενος τῷ
 καταλαβόμενῳ ἐν Καρχηδονίῳ πόλει. ὁ δὲ Γναίος

A terrentur. Dum hæc in Italia gerun-
 tur, Cn. Cornelius Scipio classi à fra-
 tre præfectus, ut ante ostendimus,
 ab Rhodani ostiis cum vniuersis na-
 uibus profectus, in illa Hispaniæ par-
 te vbi Emporiæ sunt, portum te-
 nuit. inde orsus exercitum expone-
 re, quum per omnem oram vsque
 ad Iberum flumen subinde idem fe-
 cisset, partim resistentes, vi expugna-
 uit; partim dedentes se, singulari
 humanitate est complexus; ne quid
 detrimenti caperent, pro sua virili
 studens. deinde vbi præidiis firma-
 uit quicquid in ea ora Romanæ di-
 tionis fecerat, cum omnibus copiis
 in mediterranea processit. iam enim
 ex ipsis Hispanis non paucas auxi-
 liorum cohortes conscripserat. ea ex-
 peditione omnia oppida quæ progred-
 ienti occurrebant, aut in amicitiam
 recepit, aut vi subegit. quum Car-
 thaginienſes, quibus dux Hanno fue-
 rat relictus, circa oppidum Cissam
 ex aduerso illius castra posuissent;
 Cn. Scipio collatis signis pugnam
 cum his conferuit, eoque prælio vi-
 ctor, opima potitus est, præda: quo-
 niam penes istos omnia sua impedi-
 menta ab iis erant relictæ, qui in Ita-
 liam cum Hannibale proficiscebantur,
 omnes item cis Iberum populos
 amicitia & societate armorum sibi
 iunxit: viuos etiam cepit Hannonem
 Carthaginienſium ducem, & Hispa-
 norum Indibilem; qui inter mediter-
 raneos regium dominatum vsurpans,
 præcipua semper beneuolentia Car-
 thaginienſes erat profecutus. Asdru-
 bal re statim cognita, Iberum amnem
 suppetias laturus traiecit. hic ut acce-
 pit, classicum militem naualesque so-
 cios soluta disciplina negligenter age-
 re, confidentiæ plenos ob secundam
 pedestrium copiarum pugnam: cum
 selectis è suo exercitu octo millibus
 peditum, & equitibus mille, palantes
 per agros nactus eos qui in nauib. fue-
 rant relictæ, magna ex parte trucidauit,
 reliquos ad naues compulſit. & hic
 quidem quum inde se protinus
 recepisset, traiecto iterum Ibero,
 dum Carthagine noua est in hiber-
 nis, necessaria ad bellum gerendum,
 & locorum trans Iberum tuitio-
 nem, studioſe prospiciebat. Cn. vero
 Scipio

Scipio ad classem reuersus, in accepta cladis auctores pro more disciplinæ Romanæ animaduertit, & congregatis in vnum pedestribus maritimisque copiis, Tarracone hiemabat. idemque præda ex æquo inter milites diuisa, & beneuolentiam illorum sibi conciliauit ingentem; & ad ea quæ restabant certamina promptos atque alacres reddidit. Status igitur rerum in Hispania tunc temporis hic erat. Iam ver apperebat, cum Cn. Flaminius, legionibus suis assumptis, per Etruriam itinere facto, Arretium peruenit, ibique confedit. Cn. Seruilius contra, Ariminum, ut illo aditu hostem prohiberet, contendit. Hannibal in Cisalpina Gallia hibernans, Romanos in præliis nuper captos in vinculis habebat, modicæque illis necessaria subministrabat: forciis vero illorum, qui in eadem causa erant, postquam omnem humanitatem exhibuisset, mox in vnum coactos allocutus est. dixit tum eis, in Italiam se venisse, non ut cum ipsis, sed ut pro ipsis contra Romanos bellum gereret. debere igitur illos, si modo saperent, amicitiam suam sequi. id enim se in hac expeditione spectare, primum ut Italicis hominibus libertatem restitueret: deinde ut singulos eorum in recipendis urbibus atque agris quos Romani ipsis eripuissent, adiuuaret. hæc fatus, sine pretio cunctos domum quæmque suam dimisit. ut hoc pacto Italiæ populos sibi adiungeret; simul & à Romanorum partibus eorum animos abalienaret: ad hoc, illos quoque sollicitaret, quibus aut vrbs aliqua, aut portus à populo Romano esset interceptus. In iisdem hibernis hanc præterea Punicam versutiam est commentus. Quum leuitatem Gallorum reformidaret, metueretque ne vitæ suæ insidiarentur; ut pote recens contracto inter ipsos amicitiae usu; capillamenta concinnauit omnium ætatum formis conuenientia, quæ notabilem differentiam homini afferunt: his sic utebatur, ut alia aliis subinde mutaret. cum capillamentis autem & vestes congruas cuique eorum capiebat. ut non ij solum à quibus repente esset visus, eum ignorarent: sed

A συναλίας τῶν πόλεων, καὶ πρὸς αἰτίαις τῶν συμβεβηκότων καὶ τοῖς πρὸ αὐτοῖς ἐπαινοῖς χαλάσας, ὃ λοιπὸν ἤδη συναγαγὼν ἐπὶ ταῦτ', τὴν τε πεζὴν καὶ τὴν ναυικὴν στρατιάν, ἐν Ταρράκωνι τὴν πρὸ ἀρχαρχίας ἐποίητο. Ἀφ' οὗτος δὲ τὴν λείαν ἴσως τοῖς στρατιώταις, μεγάλην δ' ὄνομα καὶ προθυμίαν ἐκείνοις παρέσχε. ὃ μέλλον. καὶ τὰ μὲν καὶ τὴν Ἰβηρίαν ἐν τοῦτοις ἔειπε. Εἰσαπαύσης δὲ τ' ἐαυτοῦ ὥρας, Γναίος μὲν Φλαμίνιος αἰαλαβὼν τὰς αὐτὴν δυνάμεις, παρ' οὗτος δὲ τῆς Βυρρίωνίας, καὶ κατεστράτευσεν ὅτε τ' ἔτι Ἀρρήτινῳ πόλει. Γναίος δὲ Σεργίλιος, τοῦμπανι ὡς ἐπ' Αἰμιλίῳ, ταύτῃ στρατηγήσων τὴν εἰσβολὴν τῇ ὑπεραντίῳ. Ἀντίβας δὲ πρὸ ἀρχαρχίας ἐν τῇ Κελτικῇ, τοὺς μὲν Ρωμαίους τῶν ἐκ τ' μάχης ἀχμαλώτων, ἐν φυλακῇ συνείχε, τὰ μέτρια τῶν ἐπιτηδείων δίδους. τοὺς δὲ συμμαχοὺς αὐτῶν, ὃ μὲν παρ' οὗτος ἐν τῇ πόσει Φιλαίθρηπια διεξῆγε. μὲν δὲ ταῦτα συναγαγὼν, πρὸς αὐτὸν φάσκων, ἐκ ἐκείνοις ἤκειν πολεμήσων, ἀλλὰ Ρωμαίους ὑπὸ ἐκείνων. ὁ δὲ παρ' οὗτος εἶπε αὐτοῖς, εἰ ὁρθῶς φρονέουσιν, ἀντέχεσθαι τ' παρ' οὗτος αὐτοῖς φιλίας. πρὸς αὐτὸν γὰρ, παρ' οὗτος μὲν τὴν ἐλπίδα εἶναι αἰακτοσύνῃς Ἰταλιώταις ὁμοίως ὅτε πόλεις καὶ τὴν χώραν, ἢ ὑπὸ Ρωμαίων ἀπολωλέκτες ἕκαστοι τυγχάνουσιν, συνασώσων. ταῦτα δ' εἰπὼν ἀφῆκε πρὸς αὐτοὺς λυβῶν εἰς τ' οἰκίδην. βουλόμενος, ἅμα μὲν παρεκκαλεῖσθαι ἀφ' οὗτος τοῦτο ἔσπου παρ' οὗτος αὐτὸν, τοὺς κατεκρυψάμενος τὴν Ἰταλίαν. ἅμα δὲ ἀπαλλοτριουῶν τῆς παρ' οὗτος Ρωμαίους δυνάμεως. ἐρεθίζετο δὲ τοὺς δοκονόμους πόλεσιν ἢ λιμένσιν ἡλαττωθῆναι καὶ ἀφ' οὗτος Ρωμαίων ἀρχῆς. Εἰρησάμενος δὲ πρὸς καὶ Φοινικῶν στρατηγῆματι τοιοῦτον καὶ τ' ἀρχαρχίας. ἀγωνιστὴν γὰρ τὴν ἀθροίαν τῇ Κελτικῇ, καὶ πᾶσι ἐπιβουλαῖς πᾶσι πρὸς τὸ σῶμα, ἀφ' οὗτος παρ' οὗτος τ' παρ' οὗτος αὐτοῖς συστάσας. κατεστράτευσεν παρ' οὗτος τείχας, ἀρμυζούσας πᾶσι καὶ πᾶσι ὁλοκαυρεῖς ἀφ' οὗτος τῶν ἡλικίων ἐπιπροεπέτας. καὶ ταῦτας ἐρεθίζετο συνεχῶς μετὰ ἀντιμέτωπος. ὁμοίως δὲ καὶ πᾶσι ἐρεθίζετο μετὰ ἀντιμέτωπος. δι' ὧν ὁ μόνον τοῖς ἀφῆκεν ἰδοῦσι δύσγνωστος ἔειπε. ἀλλ'

καὶ τοῖς ἐν σινηθίᾳ γιγνέσι. θεωρῶν δὲ τοὺς Κελτοὺς διαχεραίνοντας, ὅτι δὲ τὸν πόλεμον ἐν τῇ πρῶτῃ αὐτῶν χώρᾳ λαμβάνειν τὴν περὶ αὐτοὺς ἀποδίδοντας δὲ καὶ μετῴρους ὄντας εἰς τὴν πολεμίαν, προσφάσει μὲν ἀφ' ἧς τὴν πρὸς Ῥωμαίους ὀργὴν, ὃ δὲ πλείστον ἀφ' ἧς τῆς ὠφελείας ἔκρινε τὴν παχίστην αἰαζομένην, καὶ σινοεπληρωμένην τῶν δυνάμεων ὀρμας. Διότι ἅμα τῇ τῇ ὥρᾳ μεταβάλλειν, πειθανόμοτος τῶν μάλα τῆς χώρας δοκῶντων ἐμπειρεῖν, τὰς μὲν ἄλλας ἐμβολὰς τὰς εἰς τὴν πολεμίαν μακρὰς ἔσχε καὶ προσδύλους τοῖς ὑποκαταλείν. τὴν δὲ ἀφ' ἧς τῶν ἐλῶν εἰς Τυρρηνίαν φέρουσαν, διαχερῇ μὲν, σινοτομον δὲ καὶ παραδόξον φαινομένην τοῖς πρὸς τὸν Φλαμίνιον. αἰεὶ δὲ πως οἰκείον ὃν τῇ φύσει τούτου ὁ μέγας, τούτῃ προσέχετο ποιέσθαι τὴν πορείαν. ὁμοδοθείσης δὲ τῆς φήμης ἐν τῇ γραπτόν, ὅτι μάλιστα ἀφ' ἧς πρὶν ἐλῶν ἀγὰν αὐτοὺς ὁ στρατηγός, πᾶς ὡς ἀναβάς εἶχε πρὸς τὴν πορείαν, ὑφ' ὧν ὁμοιος βάραθρα, καὶ τοὺς λιμνῶδεις τὴν τόπων. Αἰνίτας δ' ἐξήρακας ὁπτιμελῶς τεταγμένους καὶ τρεῖς ὑπάρχοντας τοὺς κατὰ τὴν δίοδον τόποις, αἰαζόμενος, εἰς μὲν τὴν πρὸς πορείαν ἔθηκε τὴν Λίβυαν καὶ Ἰβηραν, καὶ πρὸς τὴν χρησιμώτερον μέρος τῆς σφετέρους δυνάμεως, συγκαταμίξας αὐτοῖς τὴν ἀποσπασμένην πρὸς τὸ παρὲν διπορεῖν τὴν ὁπτιμελῶν. πρὸς γὰρ ὁ μέλλων εἰς τέλος ἀφρογνίστος εἶχε πρὸς πᾶν τὸ σκευόφρουτον λογιζόμενος, ὡς εἰ ἂν ἄψεται τὴν πολεμίας, ἡττηθείς μὲν ὁ πρὸς ὁμοιοτητα τὴν αἰαζομένων κρατῶν δὲ τὴν ὑπαίθεσιν, ὅτι ἀπορήσει τὴν ὁπτιμελῶν. ὅτι δὲ τοῖς πρὸς ὁμοιοτητα, ἐπέθηκε τοὺς Κελτοὺς ὅτι δὲ πᾶσι, τοῖς ἰππεῖς. ὁπτιμελητὴν δὲ τὴν οὐραγίαν, τὸν ἀδελφὸν ἀπέλιπε Μάγονα τὴν τε λοιπὴν χάριν, καὶ μάλα τὴν τῶν Κελτῶν μαλακίας καὶ φυγοπονίας, ἵνα εἰ ἂν κακῶς παθούντες (ἔπειτα) πάλιν εἰς τὴν πίσω, καλὴν δὲ τῇ ἰσχυρίᾳ καὶ πρὸς φέρῃ τῆς χιῶν αὐτοῖς. οἱ μὲν οὖν Ἰβηρες καὶ Λίβυες δὲ ἀνιχνεύοντες τῶν ἐλῶν ποιούμενοι τὴν πορείαν, μετῴως κακῶς παθούντες ἦνουν ὡς αἱ καὶ φερέεσσι πόρτες ὄντες, καὶ σινηθῆς ταῖς τοιαύταις παλαιπωρίαις.

A ipsi quoque familiares ægre agnoscerent. Porro animaduertens Hannibal moleste Gallos ferre, quod in ipsorum regione bellum traheretur; eisdemque paratos esse, iamque adeo expectatione illius dici suspensos, quo hostium fines essent inuasuri: cui cupiditati suæ Romanorum odium prætexebant; quum re vera prædæ spe maxime impellerentur: faciendum duxit, ut statuis quam primum educeret, ac militum suorum auiditatem expleret. Igitur, statim ut anni tempus mutatum est, quum viarum rationem percontando à peritissimis quibuscque cognouisset; cæteros in ditionem hostium aditus, longos & aduersariis notos iudicauit: cum vero, qui per paludes in Etruriam ducebat, difficilem illum quidem, sed breuem, & qui Flaminium ipsa nouitate incepti percelleret. Ac quum naturali quadam inclinatione pronus esset ad eiusmodi consilia, hæc iter facere constituit. postea vero quam didita est per exercitum fama, inibi esse imperatorem, ut per palustria copias ducat; omnes ab eo itinere sibi metuere, quod paludum aut lacuum voragines profundas formidarent. Hannibal ut diligenter inquirendo didicit, loca per quæ transendum erat, palustria quidem, cæterum solida esse, castra mouet. Hispanos & Afros primos ire iussit, & quod erat robur exercitus, admistis ipsorum impedimentis; necubi consistere coactis necessaria ad præsentem usum deessent. nam in posterum quidem, nullam plane de suppellectile militum curam habebat. quippe simulac in hostico versari cepisset, aut victo nulla re fore opus: aut si campos obtineret, nihil quicquam sibi defuturum. post istos collocauit Gallos; & nouissimos omnium equites. cogendi agminis cura Magoni fratri relicta; tum reliquorum caussa, cum Gallorum maxime, quorum mollitiem & laboris impatientiam norat: ut si cædio tam molestæ viæ pedem referrent, per equites eos cohiberet, & vim afferret. Hispani & Afri per intactam adhuc paludem ingredientes, laborem qui mediocris erat sufferentes, pergebant: ut pote genus hominum durum, & eiusmodi mala perpeti longo usu assuetum.

Galli & procedebant ægrè, palude A
iam conturbata, atque ad magnam
altitudinem conculcata; & hanc æ-
rumnam grauitèr atque impatienter
toleabant: vt similibus vexationum
penitus inexpectati. quominus autem
retrocedendo dilaberentur, equites
impediebant. Sanè quidem tanto-
rum malorum sensu omnes vehe-
menter afficiebantur: insomniâ po-
tissimum confecti, quum tres qua-
tuorve dies continuos per aquam iter
facerent: sed omnium maxime la-
borabant & absumebantur Galli. Iu-
menta quum inibi pleraque pro-
cumbentia in luto morentur, suo
casu miseras hominum vna saltè-
re leuant: his enim prostratis, &
cumulatis in aquas sarcinis, insuper
incumbentes aquis extrahant: atque
ita breuem aliquam noctis partem
dormiebant. Equorum multis ob
longum per paludes iter vngulæ ex-
ciderunt. Ipse Hannibal elephantò,
qui vnus superfuerat vectus, ægrè
multaque passus euasit: dolore ille
quidem magno conflictatus, propter
ægritudinem oculorum: quæ tanta
tunc illum inuasit, vt altero tan-
dem oculo sit captus: quum meden-
di moram neque tempus, neque re-
rum necessitas ineluctabilis admitte-
ret. Superatis tandem præter opinio-
nem omnium palustribus illis locis,
cognito Flaminium cum exercitu cir-
ca Arretij mœnia consedisse; vbi pri-
mum in sicco potuit castra locat: vt
& suum reficeret exercitum & consi-
lia hostium atque animos & situm re-
gionum exploraret. Postquam inqui-
rendo didicit, regionem illam præda
refertam, Flaminium oratorem qui-
dem esse turbæ rudi vendibilem, & qui
ad populum dicendo supra modum
valeret; ceterum ad rem bellicam ad-
ministrandam & vera certamina inc-
ptum; ad hoc, præ magna suarum vi-
rium fiducia ferocem: ita apud se sta-
tuit, si castra eius præteruectus, vltè-
riora peteret; ipsum vulgi conuitia &
sannas haute ferentem, ad populatio-
nem agrorum prohibendam sese com-
paraturum: deinde vbi acrior pupugerit
dolor, repente hostem esse aggressu-
rum, & quo ille cunque duceret, secu-
turum, dum per se victoriâ parare cu-
piet, neque aduentum collegæ opperiri.

A οἱ δὲ Κελτοί, δυσχερῶς μὲν εἰς πύμνωσθαι
 παροῦσθαι, ἀφ' ἑαυτῶν ἀναγκάσμενοι καὶ ἀφ' ἑαυ-
 πατηκῶν εἰς βάθος τῆ ἐλπί· ὅτι πῶς δὲ
 καὶ παλαιπύρως ὑπερῶν τὴν κακότητα,
 ἀπειροὶ πύσης τῆς τριαύτης οἷτες κακουργίας.
 ἐκωλύοντο δὲ πάλιν ἀποιδέειν εἰς τὸ πῦρ,
 ὅτε τοὺς ἐφεσώζας αὐτοὺς ἰπποῖς. πάντες μὲν
 οὖν ἐκακοπαθοῦν, καὶ μάλιστα ἀφ' ἑαυτῶν ἀ-
 γρυπνίαι, ὡς αὐτὸς ἐξῆς ἡμέρας τέταρας, καὶ
 ὅτε νύκτας συνεχῶς δι' ὕδατος ποιοῦντο τῇ
 πορείᾳ· ἀφ' ἑαυτῶν γε μὲν ἐπύοντο καὶ
 B κατεφθίοντο ὑπὸ τοὺς ἄλλοις οἱ Κελτοί.
 τῇ δ' ὑποζυγίων αὐτῶν τὰ πλεῖστα πίπτοντα διὰ
 τοὺς πολλὰς ἀπώλοντο, μίαι περὶ χροῖα
 χρεῖαι εἰς πᾶσι πεσὺν τοῖς ἀνδράσιν· κατε-
 ζόμενοι γὰρ ἐπ' αὐτῶν καὶ τὸ σκῶν σωρηδόν, ὑ-
 πὸ δ' ὑγρὸν ὑπὸ φθόνου καὶ πᾶσι τοῖς τῷ ἔργῳ
 βραχὺ μέρος τῆς νύκτος ἀπεκρίματό. ἐκ ὁλί-
 γων δ' καὶ τῶν ἰπποῶν τὰς ὀπλὰς ἀπέβαλον ἀφ' ἑαυ-
 τῶν συνεχῶς τῷ ὅτι τῇ ἐλπίδι πορείας. Αἰτίαι
 δ' ὁ μάλιστα ὅτι τῷ ἀειλεφθῆτος θορῶν διεφθῆ
 C μὲν πολλῆς παλαιπυρίας, περὶ δὲ τῶν, ὅτε
 τῇ βαρύτητι τῇ ἐπὶ πλεῖστον ὀφθαλμίας αὐ-
 τῶν· δι' ἣν καὶ τέλος ἐρεθίσθη τῇ μίᾳ ὁφθαλμίας, οὐκ
 ἐπιδοχρῶν τῇ χειρὶ κατὰ μοῖν ἢ θεραπείαι,
 ὅτε τῇ περὶ τῶν ἀνδρῶν. ὅτε τῇ ἀσας τῇ
 περὶ τῶν τῶν ἐλπίδι τῶν καὶ κατὰ τῶν
 εἰς Τυρρῶν καὶ τῇ Φλαμίνιον στρατοπέδουοντα
 περὶ τῇ τῇ Ἀρρήτιων πόλεως, ὅτε μὲν αὐτῶν
 περὶ τοῖς ἐλεσι κατεστρατοπέδουσι βυλόμενος
 τὴν τε διῶαμι αἰαλαδεῖν καὶ πολυπραγμο-
 νίᾳ τὰ περὶ τοῖς ὑπερῶν, καὶ τοὺς προ-
 κειμένους τῇ τῶν. πρὸ τῶν μὲν δὲ τῇ μὲν
 D χροῖαι τῇ περὶ πολλῆς γέμειν ὁφθαλμίας· τῇ
 τῇ Φλαμίνιον ὁχλοκόπον μὲν καὶ δημαγωγὸν εἶ
 τέλει· πρὸς δὲ τῶν καὶ πολεμικῶν πρὸς
 γμάτων χροῖαι ἐκ ὁφθαλμίας· περὶ τῇ τῶν τοῖς
 κατὰ περὶ τῶν τοῖς σφετέρῃς πρὸς τῶν
 συνεχῶς τῇ ὅτι τῇ ἀλλὰ τῶν αὐτῶν τῇ ἐ-
 κείνων στρατοπέδου, καὶ κατὰ τοῖς εἰς τοὺς ἐμ-
 πορῶν τῶν, τὰ μὲν ἀνδρακτῇ τῇ ἐπιτοχασμῶν
 τῇ ὁχλῶν, ἐκ δὲ τῶν περὶ τῶν δημῶν τῶν
 E χροῖαι τὰ τῇ κατὰ τῶν, περὶ τῶν περὶ τῶν,
 εἰς πᾶσι τῶν ἐκ τῶν ἀποιδέειν δι' αὐτῶν
 ποιήσας τῇ περὶ τῶν, καὶ μὴ περὶ τῶν
 τῶν περὶ τῶν τῶν τῶν ὁφθαλμίας.

ἔξ ὧν πολλοὶ αὐτὸν ὑπελάμβανεν ὡς
 δώσειν χειρὶς πρὸς ὁπίησιν. πάλιν δ' ἐμ-
 φρόνως ἐλογίζετο ταῦτα, καὶ παραμα-
 κρῶς· οὐ γὰρ εἰς ἄλλως εἰπεῖν. ὥς ἔτι
 οἶεται κυριώτερον τι μέρος εἶναι στρατηγίας,
 τὸ γὰρ τὴν πρὸς αἰεσίαν καὶ φύσιν τῆς
 εἰσπύων ἡγεμόνος, ἀγνοεῖν καὶ τετύφωται. Κα-
 θάρως γὰρ ἐπὶ τῆς κατ' αἰσθάνειαν καὶ ζυγὸν
 ἀγωνισμάτων, δεῖ τὴν μέλλουσαν καὶ στυ-
 γωρεῖν, πῶς δυνατὸν ἐφικέσθαι τὴν σκοπεῖν,
 καὶ τὴν γυμνὸν ἢ ποῖον ἐξοπλίσαι μέρος φαίνε-
 ται τῆς αἰσθητικῆς· οὕτως καὶ καὶ τὴν ὑ-
 πὸ τῆς ὁλῶς πρὸς αἰσθάνειαν σκοπεῖν, οὐχ ὅ-
 που τὴν τὸ σώματος γυμνὸν, ἀλλὰ καὶ τῆς
 ψυχῆς ἀκρίβειαν καὶ ὡς φαίνεται τὴν τῶν
 εἰσπύων ἡγεμόνος ἐπεὶ πολλοὶ καὶ ἀφ' ἑ-
 ραυμίας καὶ τὴν σύμπασαν ἀρτίαν, ὅς μὴ
 νοῦν καὶ καὶ πρὸς αἰσθάνειαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἰδίους
 καὶ πρὸς αἰσθάνειαν βίους ἀρτίαν. πολλοὶ δὲ καὶ
 τὴν πρὸς τὸ οἶον ὁπίησιν, οὐδ' ὑπερ-
 σαρκεῖται καὶ ἀλλοιωσέως καὶ μέγας.
 εἰποὶ δὲ καὶ τὸ πρὸς αἰσθάνειαν ὁρμαῖς
 καὶ τὸ καὶ τῶν ἐκπληξιν, ὅς μόνον πόλεις καὶ
 βίους αἰσθητικῆς πεποιθήσιν, ἀλλὰ καὶ τὸ ζῆν
 αὐτῶν ἀφῆρται μετ' αἰσθάνειας. καὶ μετὰ δι-
 λία καὶ βλακεία καὶ ἰδίαν καὶ αὐτοῖς ὀνειδὸς
 ἐπιφέρει τοῖς ἑχθροῖς. καὶ δὲ τὸ ὅλῳ ἡγε-
 μόνα ἀνοήτως, καὶ τὸν ὅτι καὶ μέγιστον συμ-
 πτωματων. οὐ γὰρ μόνον ἀπὸ αἰσθάνειας ποιεῖ
 τοὺς ὑπερβαλλόντας, πολλάκις δὲ καὶ κιν-
 δυνεύει ἐπιφέρει τοὺς μέγιστους τοῖς πεπνευ-
 χροῖς. παραπεισά γε μετὰ καὶ ἀρτίαν καὶ
 θυμὸς ἀλγος, ἐπὶ δὲ καὶ κακοδοξία καὶ τυφλός, ἀ-
 κρίβεια καὶ τοῖς ἑχθροῖς, ἐπισφαλέςτατα
 δὲ τοῖς φίλοις. πρὸς γὰρ πᾶσαν ὁπίησιν,
 εἰδέναι, ἀπᾶν τὴν ἐτοιμὸς ὅτι τοῖς τοῖς. Διότι
 εἰ τις δυνάμει στυγνοῖν τὰ καὶ τοῖς πέλους
 ἀμνηστία, καὶ τῇ δὲ καὶ πρὸς αἰσθάνειαν τοῖς
 ὑπερβαλλόντας, ἢ μέγιστα καὶ δὲ ὧν ἀκρί-
 βος ἔσται ὁ πρὸς αἰσθάνειαν τῶν πολεμίων, τὰ
 καὶ αὐτῶν ὅλῳ καὶ ἀκρίβειαν. Καθάρως γὰρ
 καὶ εἰς αἰσθάνειαν τὸν κυβερνήτην, ὅς ὅλον
 αὐτομάτῃ σκάφος ὑπερβαλλόντως γίνεται τοῖς
 ἑχθροῖς· τὸν αὐτὸν ὅσον εἰς τὸν πρὸς αἰ-
 σθάνειαν ἐν πολέμῳ δυνάμει καὶ ἀρτίαν
 καὶ καὶ καὶ ὁπίησιν καὶ συλλογισμοῖς,

A ex quib. rebus, multas sibi opportuni-
 tates aggrediendi hominē per insidias,
 præbitum iri ab eo intelligebat. Hæc
 omnia sic apud animū suū Hannibal
 reputabat, sane quam prudenter & pro
 eo quem habebat rerū vſu. Errat nam-
 que & cæca mentis caligine laborat, si
 quis inter imperatorias virtutes vllam
 potioſorem ducit, curā explorandi inge-
 nium ac naturā ducis aduerſariorum.
 Quemadmodū enim vbi vir cum viro,
 aut ordo cum ordine decertant, cum
 qui victoriam reportare cogitet, dili-
 B genter attendere opus eſt, qua ratione
 voti compos fieri poterit; ſiue quid
 nudum, ſiue quid intectum ab armis
 in aduerſario deprehendi queat: ſic
 eos oportet, qui ſummæ belli præ-
 ſunt obſervare; non quidem ecquid
 in corpore pateat; ſed qua parte ani-
 mi dux hoſtium facilius capi queat.
 Multi ſiquidem per ignaviam, & ſo-
 cordiam quæ totius vitæ rationes il-
 lis conturbat, non publicarum dum-
 taxat rerum curam negligunt; ſed fa-
 miliarem quoque ſuam, peſſum ire ſi-
 C nunt. Quidam adeo vini ſunt avidi, vt
 ne ſomnum quidem capere, niſi alie-
 nata ebrietate mente, queant. Non-
 nulli dum rebus Venereis indulgent,
 atque amore ſtupent, non vrbes ſo-
 lum ac domos ſuas euerterunt: ſed
 propriæ etiam vitæ iacturam cum de-
 decore fecerunt. Timor vero atque
 inertia tum priuatam iis ignominiam,
 quibus inſunt, ſolent conciliare: tum ſi
 in imperatore fuerint, publicam eam-
 que maximam calamitatem afferunt:
 quippe quæ non ſolum torpere otio
 nihil tentantem eius exercitum effi-
 D ciant: ſed & in pericula perſæpe maxi-
 ma eos coniiciāt qui tali duce fidebāt.
 Temeritas ferocia, & præceps iracun-
 dia, necnon inanis gloriæ ſtudio, &
 faſtus, hoſtibus facilem victoriam præ-
 bent; amicis, vt plurimum perniciem:
 quum iis morib. præditi homines om-
 nium machinationi, inſidiis ac fraudi
 ſint expoſiti. Quamobrē ſi quis aliorū
 peccata poſſet cognoscere, & eā hoſtes
 aggredi, quā & per quæ facillime dux
 illorū eſt expugnabilis: hic breuiſſimo
 E tēpore omniū dominaretur. Vt enim
 ſublato gubernatore nauis vniuerſa cū
 iſtis veſtorib. in poteſtatem hoſtiū ve-
 nit: ſic, vbi in bello hoſtilium copiarū
 ducem aſtu & conſilio circumueneris,

eādem non raro etiam vniuersum exercitum in tuam redegeris potestatem. Quæ tunc Hannibal quum de Flaminio multo ante vidisset, atque ita ratiocinatus esset, nequaquam eius inceptum frustra fuit. Simulac namque ex agro Fæsulano signa mouisset, ac Romana vitra castra aliquantum progressus, in proximos fines impressionem fecisset; exemplo efferre animos Consul, grauitérque indignari, quod se ab hoste spretum crederet. deinde ut regionem populari Hannibal cepit, & maximam vndique vastitatem fumo ei ostendit, rei indignitatem lamentis etiam est persecutus. Igitur momentibus nonnullis, non temere insequi hostem oportere, neque manus cum illo conferere, sed cautione magna opus esse, ob multitudinem præsertim equitatus; ante omnia Consulem alterum esse assumendum, nec nisi omnibus simul iunctis copiis dimicandum: tantum affuit, ut horum consilio vteretur, ut ne ferre quidem ita differentium vocem potuerit. quin ipsis potius cogitandum esse ait, ecquid vulgo omnes in patria dicere par esset, postquam, Pœnus vastandóque & vrendo omnia, ad ipsa prope iam mœnia Urbis Romæ peruenerit: ipsis interim à tergo hostium in Etruria confidentibus. Tandem hæc locutus, castra mouet, cūque omnibus copiis nulla neque temporis neque loci ratione habita, pergit ire: hoc vnum studens, ut quamprimum cum hoste concurreret, ceu parata certaque esset victoria. atque adeo tanta spe vulgi animos complerat Consul, ut armatos numero superarent lixæ & alij, qui prædæ auidi extra agmen sequebantur, catenis, vinculis, & id genus rerum apparatusibus onusti. Hannibal interea Romam versus per Etruriam suos ducere, habens ad læuam urbem Cortonam, & adiacentes illi montes: ad dextram Thrasymenum lacum. simul, quò magis iram hostis acueret, quaquā iter faceret, agros vrere, omnique belli clade peruastare. Iam appropinquabat Flaminius, cum Hannibal idoneo loco ad ea quæ parabat explorato, in cogitationem prælij totus cepit incumbere.

A αὐτομάτῃ γίνεται πολλάκις κρατεῖν τῶν ἀντιπαριστάμενων. Ἀ' δὲ καὶ τότε περὶ δόρυ καὶ συλλογισάμενος Ἀννίβας πρὸ τῆς τῆς ἐναντίας ἡγεμονίας, οὐ διεσφάλη τῆς ὑπεβολῆς. εἰς γὰρ θαῖτοι ποιησάμενος ἀναζυγίαν ἀπὸ τῶν καὶ τῆς Φαισούλας τόπων, καὶ μικρὸν ὑπεράρας τὴν τῶν Ρωμαίων στρατοπέδον, ἐπέβαλεν εἰς τὴν περικυκλωμένην χώραν. διήκως μετῴρων ἦν ὁ Φλαμίνιος καὶ θυμὸς πλήρης, δοξάζων ἑαυτὸν ὑπὸ τῆς ἐναντίας καταφρονεῖσθαι. μὲν δὲ ταῦτα πορρουμένης τῆς χώρας, καὶ πολλὰ χότων τῶν καπνοῦ σημειώσας τὴν καταφρονεῖν αὐτῆς, ἐξαγχιάζει δεινὸν ἡγεμόνος ὁ γηγόμενος. δὲ καὶ πικρὸν οἰόμενοι δεῖν μὴ περὶ χεῖρας ἐπαχθούσῃν, μηδὲ συμπλέεσθαι τοῖς πολεμίοις, φυλάττειν δὲ καὶ προσέχειν ὁ πλῆθος τῶν ἵππων, μέλιστα δὲ καὶ τὸν ἕτερον ὕπαιτον προσλαβεῖν, καὶ πᾶσαν ὅτι τὸ αὐτὸ τοῖς στρατοπέδοις ὁμοῦ ποιήσασθαι τοὺς κίνδυνους. οὐχ οἷον προσέχει τοῖς λεγόμενοις, ἀλλ' ἔδ' αἰείχετο τῶν ἀποφαινομένων ταῦτα. πρὸς καλεῖ δὲ αὐτοὺς ἐν τῷ λαμβάνειν, πῶς λέγει εἰς τοὺς ἐν τῇ πετεινῇ, τῆς μὲν χώρας καταφρονεμένης χάριν ἕως πρὸς αὐτὴν τὴν Ρώμην, αὐτῶν δὲ καὶ τῶν πολεμίων ἐν Τυρρηνίᾳ στρατοπεδούντων. τέλος ταῦτ' εἰπὼν, ἀναζυγίαν προσέειπε μετὰ τῆς δυνάμειος, οὐ χεῖρον, οὐ τόπον περὶ δόρυ μένον δι' αὐτῶν συμπιστῆναι τοῖς πολεμίοις, ὡς περὶ δόρυ τῆς νίκης αὐτοῖς ὑπεραρχούσης. περικύπτει γὰρ περὶ ἐπεβλήκει κατελπίσθαι τοῖς ὄχλοις ὥστε πλείους εἶναι τῶν τὰ ὅπλα φερόντων, τοὺς ἐκ τῶν περὶ δόρυ τοῖς τῆς ὀφειλείας χάριν, κομίζοντας ἀλύσις καὶ πίδαας, καὶ πᾶσαν τὴν τοιαύτην περὶ σκεδὴν. ὅρα μὲν Ἀννίβας ἅμα μὲν εἰς τοῦτο περὶ δόρυ πρὸς τὴν Ρώμην περὶ δόρυ καὶ Τυρρηνίας. δυνάμεις μὲν πόλιν ἔχον τὴν περὶ σκεδὴν Κυρτάνιον, καὶ τὰ ταῦτα ὅρα δὲ καὶ τὴν Θρασυμένῃ καλουμένῃ λίμνῃ. ἅμα δὲ προάγων, ἐπυρπόλη καὶ κατέφθιξε τὴν χώραν, βυλόμενος ἐκκαλέσασθαι τὸν θυμὸν τῶν ὑπεναίων. Ἐπὶ δὲ τὴν Φλαμίνιον ἤδη συνάπτοιτο κατέωρα, τοῖς δ' ἀφύρως συνεκώρυσσε πρὸς τὴν χεῖραν, ἐγένετο πρὸς ὁ δὲ κινδυνεύει.

Οἷτος δὲ κατὰ τὴν διόδον αὐλῶνος ἔπιπτε-
 δου, τοῦτου δὲ πρὸς μὲν τὰς εἰς μῆκρος
 πλάτους ἑκατέρωθεν βουνὸς ἔχοντος ὑψηλοῦς
 καὶ συνεχεῖς· πρὸς δὲ τὰς εἰς πλάτος, κα-
 τὰ μὲν τὴν αἰτῆρυν, λόφοι ἑπτακίμων ἐ-
 ρυμῶν καὶ δύσβατοι· κατὰ δὲ τὴν ἀπ' οὐ-
 ρῆς, λίμνῳ, τελείως γυνὴν ἀπολείπουσαν
 πέρασθαι, ὡς εἰς τὸν αὐλῶνα πρὸς τὴν πρῶ-
 ρειαν· διελθὼν τὸν αὐλῶνα πρὸς τὴν λίμνῳ,
 τὸν μὲν κατὰ πρῶτον τῆς πορείας λόφον
 αὐτὸς κατελάβετο, καὶ τοὺς Λίβυας καὶ τοὺς
 Ἰβηρας ἔχον ἐπ' αὐτῇ κατεστρατοπέδωσεν· τὴν
 δὲ Βαγιάρην καὶ λοῖχοφόρους καὶ τὴν περὶ
 τοῦ ποταμοῦ ἐκαστὴν ἀπὸ τῆς εἰς δεξιὰ
 βουνὸς τὴν πρὸς τὸν αὐλῶνα κειμένην, ὅτι πο-
 λὺν πρὸς τῆς ἀπὸ τῆς πρῶτης τοῦ δ' ἵππων καὶ
 τῶν Κελτῶν ὁμοίως τὴν δυνάμει βουλήν κύ-
 κλω παρὰ λαχόν, πρὸς ἑτέραν συνεχεῖς, ὥς
 τοὺς ἑσπέρους εἶναι καὶ ταῦτα τὴν εἰσόδον, τὴν
 πρὸς τὴν λίμνῳ καὶ τὰς πρῶτας φέ-
 ρουσιν εἰς τὸν περὶ τὴν ἀπὸ τῆς πρῶτης
 οὐκ ἄντιον Ἀντίοχον, ταῦτα περὶ τὴν ἀπὸ τῆς πρῶτης
 τῆς νυκτὸς, καὶ περὶ τὴν αὐλῶνα τῆς
 ἐσπέρους, τὴν ἰσχυρίαν ἦν. Οὗτος δὲ Φλαμίνιος
 εἶπετο καὶ τὸν, ἀπὸ τῆς συνεχεῖς
 τοῖς πολεμίοις. κατεστρατοπέδωκε δὲ τὴν
 περὶ τὴν αὐτῇ τὴν λίμνῳ, τελείως
 ὅτι τὴν ὥραν, μὲν ταῦτα τῆς ἡμέρας ἑπτα-
 νομήτης, ἀπὸ τῆς εἰσόδου ἦν τὴν περὶ
 πορείαν πρὸς τὴν λίμνῳ, εἰς τὴν ἀπὸ τῆς πρῶτης
 αὐλῶνα, βυλῶνος ἐξ ἀπὸ τῆς πολεμίων.
 Οὗτος δὲ τὴν ἡμέραν ὁμιχλώδεις ἀφ' ἑσπέρου
 τῶν Ἀντίοχον ἀπὸ τῆς πρῶτης μέρους τὴν πορείας
 εἰς τὴν αὐλῶνα περὶ τῆς ἀπὸ τῆς πρῶτης
 αὐτῇ ἦν τὴν ἐσπέρων περὶ τῆς πορείας, ἀπὸ τῆς
 πρὸς τὴν ἀπὸ τῆς πρῶτης, καὶ διαπεμφάμενος πρὸς τοὺς ἐν
 τῇ ἐσπέρῳ, συνεπιχείρησεν πρὸς τὴν ἀπὸ τῆς
 πολεμίοις. εἰ δὲ καὶ τὸ Φλαμίνιον, πρὸς τῆς
 ἡμετέρας αὐτῆς τὴν ἐπὶ τῇ δυνάμει
 πρὸς τῆς καὶ τὴν ἀπὸ τῆς πρῶτης ὑπὸ τῆς
 πολεμίων καὶ πολλὰς ἐπὶ τῆς ἀπὸ τῆς
 κατὰ τῆς πρῶτης καὶ περὶ τῆς πρῶτης, ὅτι
 πρὸς τῆς ἐδύνατο πρὸς τὴν δυνάμει οἱ
 πατρίων καὶ χιλιάρχων τῶν Ρωμαίων, ἀλλ' ὅτι
 συντοῖσιν οἱ ἡμετέροις. ἀπὸ τῆς οἱ μὲν καὶ πρὸς
 σὺν τῇ, οἱ δὲ ἀπὸ τῆς, οἱ δὲ ἐκ τῆς πρῶτης

A Erat in ipso transitu plana conuallis,
 cuius utrumque latus, quā porrigitur
 eius longitudo, tumuli præalti & con-
 tinui claudunt. quā autem patet lati-
 tudo, habet à fronte collem imposi-
 tum natura munitum & inaccessum: à
 tergo vero lacum, inter quem & mon-
 tium radices, via interest perangusta,
 per quam aditur conuallis. hanc igitur
 conuallem Hannibal ingressus viā
 secundum lacum, emensūque, collem
 qui ex aduerso occurtebat ipse
 insidet, ibique Afros atque Hispanos
 locat. Baecares & cæteram leuem
 armaturam è primo agmine circum-
 ducit, & ad tumulos qui dextrum con-
 uallis latus continent, longa admo-
 dum serie applicat: equites deinde ac
 Gallos similiter circumductos, iuxta
 lateris sinistri tumulos, continua se-
 rie porrectos ita disponit, ut eorum
 nouissimi ad illam viam pertinerent,
 quæ inter lacum & radices montium
 in demonstratum locum ducebat. His
 ita noctu præparatis, Hannibal oc-
 cupata hinc inde per insidias conual-
 le, silentio se continebat. Pone hunc
 C sequebatur Flaminius magno studio
 hostem consequi cupiens. & quum
 priore die ad lacum ipsum, (erat enim
 plane serum diei) castris locum
 delegisset: ubi dies sequens aduenit,
 primo statim diluculo propter la-
 cum in subiectam conuallem pri-
 mum agmen duxit, inimicos lace-
 sere atque adoriri in animo habens.
 Erat forte admodum nebulosus dies,
 cum Hannibal, ubi partem maio-
 rem agminis Romani intra saltum
 sentit peruenisse, & iam primam a-
 D ciem non longe à se abesse, signo
 dato inuadendi, & iis etiam misso
 qui in insidiis latebant, vndique in
 hostem cooritur. Ita autem ex ino-
 pinato apparente Pœno, Flaminius
 & reliqui sunt turbati: quum præ-
 fertim densa caligine oculorum v-
 sum eripiente, & hoste de supe-
 riore loco variis ex partibus in-
 gruente atque ipsos inuadente, du-
 ctiores ordinum tribuniq; Roma-
 norum, adeo laborantibus suppe-
 tias ferre non possent, ut ne quid a-
 E geretur quidem, satis intelligere va-
 lerent. simul enim, alij à fronte, alij
 à tergo, alij abs lateribus in ipsos

pugnabant. ex quo factum, ut plerique Romanorum non in acie verum ita ut in agmine fuerant deprehensi, obtruncarentur, prius quam defendere se possent, ab imperatoris sui stoliditate, ut sic dicam, proditi. dum enim adhuc quid opus facto delibarent, improvise cædebantur. quo tempore, ipsum quoque Flaminium hisce difficultatibus circumventum, & iam de summa rerum anxie sollicitum ac despondentem animum, Galli quidam adorti interemerunt. Cecidere intra conuallem è Romanis, qui neque presenti fortunæ cedere, neque pugnare poterant, ad millia quindecim. Est enim hoc vnum ex institutis disciplinæ illorum militaris, quod diligentissime observant: Non fugere, neque ordines deferere. At qui procedentes in agmine inter lacum & montes, in ipsis faucibus sunt intercepti, sæde, vel potius miserè perierunt. compulsi enim in lacum, partim repentino casu turbata mente, insilientes in aquam, ut cum armis natarent, suffocabantur: partim, (ij autem plurimi fuere) in lacum progressi quantum vires ferebant, capite duntaxat exstante manebant: deinde equitatu eos inuadente, quum certa esset perniciēs, manibus sublati, ac vitam poscentes, omni deprecationum vñ genere, vel ab hostibus occidebantur: vel ipsi sese adhortati, manus sibi inferebant. Sex ferme millia eorum qui conuallem fuerant ingressi, hoste qui ex aduerso pugnabat deuicto, suis illi quidem auxiliari, aut aduersarios auertere obsistendo, qui nihil eorum quæ fiebant viderent, non quiuerunt: idonei alioquin magnum ad summam victoriam momentum afferre: sed tantisper in vltiora pergunt ire, dum semper hostem expectant quicum dimicent, donec, prius quam satis animaduertent, in superiora loca euaserunt. exin ut ad summos colles peruentum, & iam caligo fuit depulsa, clade sui exercitus intellecta, quum tentare nihil possent, quod omnia hostis late victor obtineret, conglobati vicum Etruriæ quendam petunt. Sed ut prælio facto, Pœnus Maharbalem cum Hispanis & hastatis aduersus eos misit, atque ille

A αὐτοὺς προσέπιπτον. δὲ καὶ συνέβη τοῖς πλείστοις τοὺς ἐν αὐτοῖς τὰς τὴν πορείας ῥήματι καὶ ἄκοπῃ, μὴ δυναμένους αὐτοῖς βοηθεῖν, ἀλλ' ὡς ἔπειτα παρεδεδωμένοις ὑπὸ τῆς τὴν πορείας ἀκρίσιας. ἐπὶ γὰρ διαβυλλομένοις τί δὲ πράττειν, ἀπώλοντο παρὰ δόξαν. ἐν ᾧ καὶ τὸ Φλαμίνιον αὐτὸν δυσχεροῦς καὶ πεικρὰ κινῶν τοῖς ὅλοις παρὰ πόντους πῖνεν τὴν Κελτῶν ἀπέκτειναι. ἔπειτα οὖν τῶν Ρωμαίων καὶ τὸν αὐλαῖνα σχεδὸν εἰς μυρίους καὶ πεντακισχίλους, οὐτ' εἴκειν τοῖς πρῶτοις, ὅτε πρῶτον τὸν αὐτὸν δυνάμενοι. τὴν δὲ ἐν τῇ ἐπιστολῇ αὐτὸ παρὰ πλείστοις ποιούμενοι. ὁ μὴ φύγῃ, μηδὲ λείπῃ τὰς τάξεις. οἱ δὲ καὶ πορείας μετὰ τῆς λίμνης καὶ τῆς πρῶτης ἐν τοῖς γενοῖς συγκλειθέντες ἀγχοῦς, ἐπὶ δὲ μάλλον παλαιότερος διεφθέρετο. σωσθέντες μὲν γὰρ εἰς τὴν λίμνην, οἱ μὲν ἀπὸ τῆς πρῶτης τῆς ἀφαιρίας ὁρμήντες ἐπὶ τὸ πύχιστον ἐν τοῖς ὅλοις ἀπενήργητο. ὁ δὲ πολὺ πλεονέκτης μὲν καὶ τῇ δυνάτει παρὰ τὸν εἰς τὴν λίμνην, ἔμελλε τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ὑπὸ τῶν ὑγρῶν ὑπερβαίνειν. ὅπτη μοιρομένων δὲ τῇ ἐπιπύων, καὶ παρὰ τὸν ἡμιόμοτον ἀπώλειαν, ἔλαθοντες τὰς χεῖρας, καὶ δυνάμενοι ζωχεῖν, καὶ πᾶσαν παρὰ τὸν φωνὴν, ὁ τελευτῶν οἱ μὲν ὑπὸ τῶν πολεμίων, πῖνεν δὲ παρὰ τὸν αὐτὸν διεφθάρησαν. ἔλαθοντες δ' ἴσως τῇ καὶ τὴν αὐλαῖνα τὴν καὶ παρὰ τὸν νικήσαντες, παρὰ τὸν μὲν τοῖς οἰκείοις καὶ παρὰ τὸν τοῖς ὑπερβαίνουσιν ἡδυνάτῃ, ὅρα δὲ μηδὲν σωσθῆναι τῶν μοιρομένων καὶ τὸν μὲν δυνάμενοι παρὰ τὰ ὅρα πρῶτον χεῖρας αἰετῇ τῇ παρὰ τὸν ὀρεγμένους, προήγον, πεπισημένοι συμπεσιόδα πῖνεν, ἕως ἔλαθον ἐκπύοντες παρὰ τὸν ὑπερβαίνουσιν ὅποις. ἡμιόμοτοι δὲ τῶν ἀκρίων, καὶ τὸ ὁμίχλης ἡδὲ πεπλωκίας, συνέντες ὁ γαργόος ἀτύχημα, καὶ ποτὶν ἔδεν οἷτες δυνατοὶ ἐπὶ, ὅρα δὲ τοῖς ὅλοις ὅπτη καὶ τὴν πᾶσαν παρὰ τὸν καὶ ἡδὲ τὰς πολεμίας, συσφάγντες ἀπὸ τῆς εἰς πᾶσαν καὶ τὴν Τυρρηνίδα. μὲν δὲ τὴν μάχην ἀποκαλέντος ὑπὸ τῇ στρατηγῇ μὲν τὴν Ἰσθμίων καὶ λοχόφρων Μααρία, καὶ παρὰ τὸν πεδὸν τῆς τῆς καὶ, ποικίλης αὐτοῖς

ἀπορίας παρεισώσης, ἀποθέμενοι τὰ ὄπλα, πρὸς δὲ αὐτοὺς ὑποσπονδίας, ὡς τεύξομενοι τῆς ὁπλείας. τὰ μὲν οὖν περὶ τὸ ὅλον κίνδυνον τὸ γινώσκοντες τὴν Τυρρηνίαν Ῥωμαίοις καὶ Καρχηδονίοις, τὴν δὲ ἀπτελέσθαι τὸ ἔργον. Ἀνίστας ὁ πρὸς αὐτὸν ἐπιδραχθεῖται τὸ ὑποσπονδίας, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἄλλων αἰχμαλώτων, σιναγαγὼν πάντας, οἷός τε πλείους τῶν μυρίων καὶ πεντακισχίλιων. παρῶν μὲν διεσάφησιν ὅτι Μαθρβάς τις εἴη κύριος αὐτῶν τῆς αὐτῆς γνώμης διδοὺς τὴν ἀσφάλειαν τοῖς ὑποσπονδίας· μὲν δὲ ταῦτα καταγείρας ἐποιήσατο Ῥωμαίων. λήξας ὁ τούτων, ὅσοι μὲν ἦσαν Ῥωμαῖοι τὸ ἐδωκότεν, ἔδωκεν εἰς φυλακὴν ὅτι τὰ πάγματα· τοὺς δὲ συμμαχοὺς ἀπέλυσε χωρὶς λύβων ἀπολύσας εἰς τὴν εἰρήνην· ὅτι φησὶ γὰρ ἄλλος τὸ αὐτὸν ὅτι καὶ παρῶν λόγον, ὅτι παρέστι πολέμῳ, οἷος Ἰταλιώταις, ἀλλὰ Ῥωμαίοις ὑπὸ τὴν Ἰταλιωτῶν ἐλθεῖν. Τὴν δὲ αὐτὴν διώκειν ἀνελθόντα, καὶ τῶν περὶ τῶν δὲ σφετέρως διωκόμενος, τοῖς ὁπλισταῖσι ἐθαύνη, ὅτι εἰς τριάκοντα τὸ ἀεὶ μόνον. οἱ μὲν γὰρ πάντες εἰς χεῖρας καὶ πεντακισχίλιους ἔπεισαν, ὧν ἦσαν οἱ πλείους Κελταί. Ταῦτα ὁ παρῶν, διεσάφη μὲν ἀδελφοὺς καὶ φίλους, ποὺ καὶ πῶς δὲ ποιήσας τὴν ὁρμήν, διδασκὼς ὧν ἦδη περὶ τῶν ὅλων. Εἰς ὃ τὴν Ῥώμην παρῶντος ἦδη τῶν γυναικῶν ἀτυχήματος, εἰλεσθαι μὲν ἢ πεπνυμένῳ δὲ συμβεβηκὸς οἱ παρῶντες τῶν πολιτῶν μακρὸς ἡδυνάτου, ἀλλὰ δὲ μέγας τῆς συμφορᾶς λέγειν δὲ τοῖς πολλοῖς ἐνδοκίμοις τὰ γυναικῶν, σιναθροίσαι τοὺς δὲ ἄνθρωποις ἐκκλησίαι. ὁ δὲ ἄμα τῶν κρατητῶν εἰπεῖν τοῖς ὄχλοις ἀπὸ τῶν ἐμβόλων, ὅτι λεγόμεθα μάχη μεγάλη, τηλικαύτην σιωπῇ γινέσθαι ἀφ᾽ ὅπην, ὥστε τοῖς παρῶντο ἡμοῖς ἐφ᾽ ἑκατέρω τῶν χειρῶν, πολλὰ μῖλλον τότε φαίνεσθαι δὲ γυναικῶν, ἢ πρὸ αὐτῶν τῶν τῆς μάχης χειρῶν. καὶ τὴν εἰκότως σιωπῇ πολλὰ γὰρ χρόνων ἀπειρεσι καὶ τῶν ῥήματος καὶ τῶν παρῶντος ὑποδραχόντες, τῆς ὁμολογημένης ἡτῆς, οὐ μετρίως οὐδὲ χαλεπῶς γῆμα τὴν περὶ τῆς ἐφεργῆς. οὐ μὲν ἢ γε σύγκλητος, ἀλλ᾽ ὅτι τῶν κατ᾽ ἡμέραν λόγου, καὶ διανοεῖτο περὶ τοῦ

A vicum circumfedit, variis malis urgentibus victi, fidem dante Maharbale, saluam ipsis vitam fore, se dediderunt. Ac praelium quidem in Etruria inter Romanos & Carthaginienses commissum, ita se in uniuersum habuit. Hannibal perductis ad se Romanis, quibus data fides fuerat, & captiuis item aliis, omnes in unum congregat, qui plures erant quindecim millibus. his ante omnia significat, non fuisse in Maharbalis potestate, ut se inconsulto securitatem iis sponderet, quibus fidem dederat. B deinde accusationem Romanorum instituit. Secundum hæc, quotquot è captiuis Romani ciues erant, inter militum ordines ad custodiendum ipsos diuidit. qui Latini nominis erant sine pretio omnes, in suam quæmque patriam dimisit, eodem prius sermone allocutus, quo iam ante usus fuerat: in Italiam se venisse, non ut aduersus Italos, sed ut pro Italorum libertate aduersus Romanos pugnaret. Exercitum deinde suum refecit: & ex suis qui in pugna ceciderant nobilissimos quosque, (ij ad triginta erant,) sepeliri iussit. Numerus autem omnium qui desiderati sunt ex ipsius exercitu fuit, mille & quingenti, maiorem partem Galli. His peractis cum fratre & amicis consultat, quò & quomodo impressionem faceret, de vniuersa victoria plenus iam spei. At Romæ ut nuntius cladis est acceptus, magistratus qui propter calamitatis magnitudinem mollire aut minuere tantum casum non poterant, aduocata populi concione, rem gestam exponere multitudini sunt coacti. cum primum igitur Prætor è Rostris ad circumfusam urbem, Magna, dixit, pugna victi sumus: tanta repente animorum secuta est consternatio, ut iis qui utrique interfuerant, praelio inquam & concioni, multo tunc maior clades accepta fuerit visa, quàm in ipsa pugna. & meritò quidem: nam qui à longo tempore & rem & verbum illud quo se plane victos faterentur, ignorauerant, nunc casum istum neque mediocriter neque moderate ferebant. Solus senatus in officio constanter mansit, de iis quæ instabant assidue consultans, quid in commune,

quid singulis, & quomodo agendum. Dum hæc geruntur, C. Seruilius alter C. s. qui Ariminum provinciam tutabatur; (is locus est ad Adriam, in confinio Galliarum ac cæterarum Italiae, non longe à Padi ostiis, quibus in idem mare se exonerat:) ut accepit intrasse Hannibalem in Etruriam, & Flaminium in suis obsidere castris; consilium primo ceperat, suas cum illius copias coniungendi: sed quia grauior exercitus ipsius erat, quam ut hoc posset, ex omni suo equitatu quatuor millia selegit, & C. Centronio dedit, eumque iussit præcedere: ut si forte res postularet, ante aduentum suum Flaminio suppetias ferre contenderet. Hannibal, ut significatum ei est post pugnam, aduentare Romanorum subsidium; Maharbalem cum hastatis & parte equitatus, obuiam progredi iussit. hi prælio cum Centronio commisso, alteram fere partem Romanorum in ipso conflictu contruncarunt: reliquos in tumulum quendam compulerunt, ac postero die viuos ceperunt. Tertius dies erat ab allato Romam nuntio de pugna ad Thrasymentum, quando luctu huius cladis cum maxime feruente, ut ita dicam, casus insuper Centronij affertur. tum enim uero non iam populi dumtaxat, sed & Senatus quoque animos ea iactura consternauit. Itaque anniuersariorum negotiorum cura posthabita, maiorum item magistratuum comitiis omissis, quæ celebrare quotannis solent, de præsentis statu deliberantes, rerum ac temporum conditionem poscere imperatorem absolutæ auctoritatis existimarunt. Hannibal victoriæ iam vniuersæ confidens, propius Romam impræsentiarum accedendum sibi non putauit: sed agros incurians, sine cuiusquam metu omnia populabatur, itinere versus Adriam instituto: quæ in loca, decimis castris per fines Insubrum ac Picentum ducto exercitu, peruenit: tanta potitus præda, ut milites eius neque ferre neque ducere rapta possent: ingenti præterea hominum numero in eo transitu occiso. Quemadmodum enim in capiendis urbi-

A μέλλοιτος, πῶς καὶ τὴν περὶ τὸν ἑκάστου εἶη. Κατὰ δὲ τοὺς τῆς μάχης χειρεῖς, καὶ Γναίος Σεργίλιος ὁ περὶ τὸν ἑκάστου ὑπαὶς ἐπὶ τῇ κατ' Αἰμίλιον τόπων οὗτοι δὲ εἰσὶν ἐπὶ τῇ περὶ τὸν Αδρίαν πλοῦτος, οὗ συνάπτεται τὰ Γαλακτικὰ πεδία πρὸς τὴν ἄλλην Ἰταλίαν, ἢ μακρὸν τῆς εἰς θάλασσαν ἐκβολῆς τῇ τῷ Πάδου ποταμῷ· ἀκούσας εἰσεβληκῶς τὸν Ανίβαν εἰς Τυρρηνίαν ἀπεσπάρτεν δαῖον τῷ Φλαμίνῳ, ἐπεβάλετο μὲν πῶς τοῖς στρατοῦ αὐτὸς συνάπτεται· ἀδυνατῶν δὲ ἔχει τῇ τῆς στρατείας βάρους, Γαίον Κεντήνιον καὶ σπουδῶς δούς τετραχιλίους ἱππῆς, περὶ τὸν ποταμὸν, βουλομένης εἰ δεῖσθαι οἱ χειρεῖς περὶ τῆς αὐτῆς παρρησίας τούτοις κατὰ τὴν. Ανίβας δὲ μετὰ τὴν μάχην περὶ τὸν ἑκάστου αὐτῷ τῇ τῷ ὑπεναγίων βοηθείας, ὅσα ποταμῷ Μααρίαν, ἔχοντα τοὺς λοχόφους καὶ τὸ μέρος τῆς ἰσχυρίας. οἱ καὶ συμπεσόντες τοῖς περὶ τῇ Γαίον, ἐν αὐτῇ μὲν τῇ περὶ τῇ συμπλοκῇ, χαδὸν τοῖς ἡμέσις αὐτῶν διέφθην· τοὺς δὲ λοιποὺς εἰς πῖνα λόφον συνδιώξαντες, τῇ καὶ πόδας ἡμέρα πρὸς τὸν λαβὸν ὑποχέρις. ἐν δὲ τῇ Ρώμῃ, περὶ τῆς οὐσίας τῆς καὶ τὴν μάχην περὶ τὸν ἑκάστου, καὶ μέγιστα τότε τῆς μάχης τῷ πάθους καὶ τῇ πόλιν ὥσπερ φλεγμαίνοντος, ἐπιγρομῆς καὶ τῆς τῆς περὶ τῆς, ἢ μόνον τὸ πλῆθος, ἀλλὰ καὶ τῇ σύγκλητον αὐτῶν συνέβη ἀφ' ἑαυτῶν. διὸ καὶ πρὸς τὴν καὶ εἰς αὐτοὺς ἀγῶνι τῶν περὶ τὸν ἑκάστου, καὶ τῇ αἴρεσιν τῶν ἐρχόντων τῇ μείζονος, ἐπεβάλετο βουλομένης περὶ τῇ εἰσεύων, τομίζοντες ἀντιπρὸς διδάται στρατηγῶν τὰ περὶ τὸν ἑκάστου, καὶ τοῖς περὶ τῆς χειρεῖς. Ανίβας δὲ κατὰ τὴν ἀρρηκίως τοῖς ὅλοις ἡδὴ, τὸ μὲν συνέβη τῇ Ρώμῃ καὶ τὸ πρὸν ἀπιδόκμασι· τὴν δὲ χεῖρα ἐπὶ ποταμῷ, ἀδελφῶς ἐπὶ τῇ, ποιούμενος τὴν πορείαν ὥς ἐπὶ τὸν Αδρίαν· ἀφ' ἑαυτῶν δὲ τὴν τῇ ἰσχυρίας καλομένην χεῖρα, καὶ τῇ τῇ Πικέντων, ἢ δεκάτῳ περὶ τοῖς καὶ τῇ Αδρίαν τοῖς πολλῆς μὲν λείας γεγῶς ἐκρετῆς, ὥς μήτε ἄλλῃ μήτε φέρειν διδάται τὸν στρατοῦ περὶ τῇ ὥφελείας· πολὺν ὃ πλῆθος αἰδεσθῶν ἀπεκτείνων καὶ τῇ δίοδον. Κατὰ τὸν γὰρ ἐν τῇ

πόλεων καὶ ἀληψαι καὶ ὅτε πρὸς ἡμέλει π
 δέδωκεν ἡμῶν, φονεύει πρὸς ὑποπίπτουσαν
 τῶν ἐν ταῖς ἡλικίαις. ταῦτα δὲ ἐποίησε διὰ
 ὅτι παρὰ τὸν αὐτὸν μῖστος ἔμφυτον παρὰ
 Ῥωμαίοις. ἐν ᾧ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ
 παρὰ τὸν Ἀδρία, ἐν χώρᾳ παρὰ πρὸς πρὸς
 τὰ ἡμετέραν ἀφαιρούση, μεγάλῳ ἐποίη-
 ῶ ἀποδίδω, ὑπὸ τῆς αἰαλήψως καὶ πε-
 ραπείας τῶν ἀνδρῶν, οὐχ ἡττον δὲ καὶ τῶν
 ἵππων. ὡς αὖ γὰρ ὑπαίθετος τὸ πρὸς ἡμέλει
 οἰας γεγενημένης ἐν τοῖς καὶ Γαλατίας ὅ-
 πους, ὑπὸ τῆς τῶν ψυχῶν καὶ τῆς αἰσθησίας,
 ἐπὶ τῇ ἐν τοῖς καὶ ταῦτα διὰ τῶν ἐλπί-
 ρείας καὶ παλαιωείας, ἐπεγεγόνετο σχεδὸν ἀ-
 πασι τοῖς ἵπποις, ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς ἀνδράσι ὁ
 λεγόμενος λιμόψωρος, καὶ πρὸς καὶ καὶ καὶ
 διὰ ἡμετέρας ἐκείνης χώρας διδάσκοντος,
 ἐθροιστοίησι μὲν τοῖς ἵπποις, αἰεκτήσαντο
 δὲ καὶ τὰ σώματα καὶ τὰς ψυχὰς τῶν ἀνδρῶν.
 Μετακαταπλῖσι δὲ τοὺς Λίβυας εἰς τὸν Ῥω-
 μαϊκὸν ἔπειον, ὡς αὖ πολλῶν ὅπλων γεγενη-
 κέμενος, ἐκ τῶν ὑποπύτων σκύλων. ὅτε αἰσθη-
 λε δὲ καὶ ἡμετέρας ἐν τῇ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ
 καὶ τοῖς ἀφαιρούση εἰς τὴν Καρχηδό-
 να πρὸς τῶν γεγενημένων. ὅτε γὰρ παρὰ
 ἡμετέρας θαλάσσης, ἀφ' οὗ τὴν εἰσβολὴν ἐ-
 ποιήσαντο εἰς τὴν Ἰταλίαν. ἐφ' οἷς ἀκρούσαν-
 τες μεγαλείως ἐχάρησαν οἱ Καρχηδόνοι·
 καὶ πολλῶν ἐποιήσαντο ἀποδίδω καὶ παρὰ
 τοῖς καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ
 τοῖς ἐν Ἰταλίᾳ καὶ τοῖς ἐν Ἰβηρίᾳ παρὰ ἡμέλει
 οἱ Ῥωμαῖοι δὲ Δικτατορὸς μὲν κατέστησαν
 Κοῖντοι Φάβιον, ἀνδρα καὶ φρονήσει ἀφαιρού-
 ροίτα, καὶ πεφυκότες καλῶς. ἐπὶ γὰρ ἐπεκα-
 λουῖτο καὶ καὶ ἡμετέρας οἱ ταύτης τῆς οἰκίας Μα-
 ξίμοι, ὅτε δὲ ἐστὶ μέγιστοι, ἀφαιρού-
 πρὸς ἐπιτυχίας καὶ παρὰ ἡμέλει. ὁ δὲ Δικτα-
 τωρ ταύτῃ γεγενημένη τὴν ἀφαιρού-
 πων. τῶν μὲν γὰρ ὑπαίθετος ἐκαστέρῃ, δίδω-
 κα πελέκει ἀκολουθεῖσι. ταύτῃ δὲ εἰκοσι καὶ
 τέσσαρες. καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ
 δίδωται τῆς συλλήτου παρὰ ὅτι συντελεῖν
 τὰς ἐπιβολὰς. οὗ δὲ ἐστὶ ἀντικειμένους στρα-
 τηγόνες, οὗ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ
 λυεῖται συμβαίνει πάσας τὰς ἀρχὰς ἐν
 τῇ Ῥωμῇ, πλὴν τῶν δημόρων. οὐ μὲν

A bus fieri amat, tunc quoque præce-
 ptum fuerat, ut omnes obuios qui æ-
 tate militari forent, obtruncarent.
 adeo erat alte insitum in animo Han-
 nibalis odium Romanorum. Eo tem-
 pore dux Carthaginiensium circa A-
 driam stativa habens, in regione ubi
 omnia quæ terra nascuntur bonitate
 excellunt, in reficiendis curandisque
 suorum quæ virorum quæ equorum
 corporibus, operam omnem posuit.
 Quoniam enim sub dio in Gallia
 Citalpina hibernantes, frigore, illu-
 uie, ac squallore conflictati fuerant;
 B deinde per paludes ingrediendo mul-
 ta perpeffi mala erant: omnes fere
 tum equi, tum & viri intemperie il-
 la & genere morbi laborabant, quem
 Græci limpsoron, quasi dicas sca-
 biem è fame ortam, nominant.
 Quamobrem locum adeo rebus om-
 nibus opportunum adeptus, corpo-
 ra quidem equorum pariter & viro-
 rum refouebat: horum vero etiam
 animos instaurabat. tum etiam A-
 fros Romano more armis instrui ius-
 sit, magnam eorum copiam è tanto
 C spoliis numero consecutus. Mi-
 sit & mari Carthaginem nuntios, qui
 rerum gestarum seriem illis expone-
 rent. Nam ante illum diem, ex quo
 Italiam erat ingressus, ad mare nun-
 quam accesserat. Ea victoria supra
 modum læti Carthaginienses, om-
 ni studio atque contentione enite-
 bantur, necessaria omnia exerciti-
 bus suppeditare, qui in Italia atque
 in Hispania rem gerebant. Romani
 Dictatorem creant Q. Fabium Ma-
 ximum, virum & prudentia insignem,
 D & familia honesta prognatum. Sanè
 etiam memoria nostra qui eiusdem
 stirpis erant, Maximi propter magni-
 tudinem rerum ab illo feliciter ge-
 starum nominabantur. Porro inter
 Dictatorem & Consulem hæc est
 differentia; Consulium utrumque
 duodeni secures sequuntur: hunc,
 quatuor & viginti. & illis quidem,
 ad multa perficienda quæ proposue-
 rint, Senatus auctoritate est opus:
 hic sui plane iuris est imperator:
 E quo semel renuntiato, extemplo
 omnes reliqui magistratus, tribunis
 exceptis, potestate exeunt. Verum

de his alibi accuratius, & magis distinctè. Simul cum Fabio Dictatore dictus est Magister equitum M. Minucius. hæc potestas imperio Dictatoris est subiecta: eoque occupato, in eius locum aliquo modo succedit. Hannibal modicis intervallis castra mutans, in regione ad mare Adriaticum moras trahebat. equos autem veteribus vinis, quorum ibi magna copia, diligenter lavans, intemperie scabiëque omni eos liberauit. Similiter & milites, vulneratos quidem persanandos curavit; reliquos vero habitiores reddidit, & alacres paratosque ad ea quæ restabant certamina. Vbi deinde pertransit deustauique Præ-tutianum, Adrianumque agrum, necnon Marrucinarum & Ferentinarum, in Apuliam auertit iter. Quæ regio tribus nominibus distincta est: partemque illius vnam habent qui dicuntur cognomine Daunij; alteram Messapij. Hannibal primam petit Dauniam. orsusque in hac à Luceria Romanorum colonia, per populatus est eorum fines. deinde circa Hipponem castra locat; indeque Arpos & vniuersam Apuliam agebat, ferebat. Per id tempus & Fabius inito magistratu, post sacra diis facta, cum equitum Magistro, & quatuor novis legionibus, quæ pro more conscriptæ fuerant, vrbe egreditur. Quum circa Dauniorum fines copiis quæ Arimino suppetias venerant suas iunxisset, Cn. Consulem terrestri militia solum, Romanam cum comitatu dimisit: dato ei mandato, ut si quid mari Carthaginenses mouerent, quo res vocaret, auxiliatum iret. ipse cum Magistro equitum acceptis legionibus, circa Ægas, (id loco nomen est,) in conspectu hostium, sex ferme millium intervallo castra ponit. Pœnus postquam aduenisse Fabium sensit, ut primo hostem impetu perterrefaceret, educit, ac prope Romanorum vallum aciem instruit. Ibi aliquandiu moratus, nemine aduersus se prodeunte, in castra redit. Fabius enim, qui apud se constituerat; nihil temere audere, ne-

A Ἀλλὰ πρὶν μὲν πύτων ἐν ἄλλοις ἀκριβεῖται ποιησόμεθα τὴν Ἰταλίαν. ἄμα δ' ὁ Δικτατωρ, κατίσταναι ἱππάρχῳ Μάρκῳ Μινούκῳ. ὅς τ' ἐνταῦθα μὲν ὑπὸ τ' αὐτοκράτορα γίνεται δ' οἰονεὶ δὲ δόχος τῆς δόξης ἐν τοῖς ἐκείνῃ ἀδυναμίαις. ὁ δ' Ἀντίβας καὶ βραχὺ μετὰ τὴν πρὸς ἐμβολὴν, ἐσδιέπειρε τὴν παρὰ τὴν Ἀδρίαν χώραν. καὶ τοῖς μὲν ἵπποις ἐκλείων τοῖς πάλαισι οἰνοῖς ἔχε δὲ πλῆθος, ἔξετεράπευσε τὴν καχεξίαν αὐτῶν καὶ τὴν ψύχην. παρεπλησίως δὲ καὶ τὴν αἰσθάν, τοὺς μὲν βαρύνειαι ἐξυγίαναι, τοὺς δ' λοιποὺς δύναιτο πρὸς σκιάσιν καὶ ποσὶν, εἰς τὰς ἐπιφρεσμοδίας χρείας. διελθὼν δὲ καὶ κατὰ φθίνας τὴν τε Πρετέλιαν καὶ τὴν Ἀδριανὴν, ἐπὶ δὲ τὴν Μαργικίνην καὶ Φρεντάνην χώραν, ὥρμησι ποιούμενος τὴν πορείαν ὡς ἐπὶ τὴν Ιαπυγίαν. Ἡς διηρημένης εἰς τρεῖς ὀνομασίας, καὶ τῇ μὲν περὶ τὴν Ἰταλίαν Δαυνίων, τῇ δὲ Μεσσηπίων, εἰς περὶ τὴν ἐνέβαλε τὴν Δαυνίαν. ὁ δὲ Ἀντίβας δὲ τούτης ἀπὸ Λουκερίας οὐσης ἀποικίας Ρωμαίων, ἐπὶ τὴν τὴν χώραν. μετὰ δὲ τούτα κατὰ στρατοπέδους πρὶν τὸν καλούμενον Ισώνιον, ἐπέβηκε τὴν Ἀργυρικήν ἢ Ἰταλίαν, καὶ πᾶσαι ἀδελφὴς ἐλεγχέται τὴν Δαυνίαν. ἐν τῇ καὶ καὶ φάβιος μὲν τὴν κατίσταναι γύσας τοῖς τοῖς, ἐξώρμησι μετὰ τῇ συνάρχοντες καὶ τῶν ἐκ τῆς καὶ κατὰ στραφέντων τετάρτων στρατοπέδων. συμμίζας δὲ ταῖς ἀπὸ Λεμενίου βοηθούσας δυνάμεις πρὶν τὴν Δαυνίαν, Γναίον μὲν τὴν ὑπάρχοντα στρατηγὸν ἀπολύσας τὴν καὶ γῆν στρατείας, ὁ δὲ ἀπὸ τῆς μὲν ἀποπομπῆς εἰς τὴν Ρώμην ἐκτελεσάμενος, εἰὰ τι καὶ θαλάττῃ κινώμεται Καρχηδόνιοι, βοηθῶν αἰ τοῖς ὑποπίπτουσιν καί τοις. αὐτὸς δὲ μὲν τὴν συνάρχοντος ἀπολαβὼν τὰς δυνάμεις, αἰτεστὰς πείδουσι τοῖς Καρχηδόνιοις πρὶν τὰς Αἴγας καλὴν δυνάμειν, ἀπὸ τῶν πολεμίων πρὶν πενήκοντα σταδίων. Ἀντίβας δὲ συνεὶς τὴν παροῖσιν ὁ φάβιος, καὶ βουλόμενος ὅτι ἐφόδου κατὰ πλῆθος τοὺς ὑπεναντίους, ἐξαγαγὼν τὴν δυνάμειν, καὶ συνεχίτας τῇ τῇ Ρωμαίων χάρακι πρὸς τὰς χεῖρας δὲ πᾶσι μείνας, ὁ δὲ ἐπὶ τὸν αὐτὸν αἰεχώρησεν εἰς τὴν ἐαυτοῦ ἐμβολήν. ὁ γὰρ φάβιος διεγνώκως, μήτε ἀποβάλλεσθαι,

nullo modo poterat. At Minutio equitum Magistro longe alia mense-
rat. is enim ad militaris turbæ iudi-
cium suam aggregans sententiam, Fa-
bio apud omnes obrectabat, tāquam
segniter atque ingnavè bellum admi-
nistranti. ipse contra temere quiduis
audere, & aleam prælij paratus esse
subire. Pœni agros quos diximus per-
populati, Apenninum montem supe-
rant, atque in Samnium transeunt:
regionem cunctis abundantem rebus
& bello iam olim intactam. vbi tan-
tam comœtuum copiam nacti sunt
milites, ut quamvis utendo multa ab-
sumerent, multa item perderent, ex-
haurire tamen prædam non possent.
agrū præterea Beneventanum vbi co-
lonia Romanorum, incurſat; Venusiā
item, muris probe munitam urbem, &
multa omnis generis suppellectile re-
fertam, capit. Romani post Pœnos cō-
tinenter sequebantur, vnius tamen
aut alterius diei interuallo distantes:
propius accedere & pugnam cum ini-
micis capessere nulla ratione volebāt.
Itaq; animaduertens Hannibal Fabiū
pugnam quidem propalā detrectare;
cæterum à militia castrensi plane haut
recedere: audaci consilio campos ad
Capuam petere instituit, & in his locū
cui nomen est Falerno: persuasus duo-
rum alterum euenturum, vel ut hostes
ad necessitatem prælij adigeret: vel ut
manifestum faceret omnibus, vniuer-
sam penes se victoriam esse, & Roma-
nos cunctis sibi locis cedere quæ extra
munimēta essent. quo facto arbitraba-
tur vrbes metu percussas, à Romanis
statim defecturas. Nā ad eū diem, etsi
duob. præliis victus populus Romanus
fuerat, nulla tamen urbium Italiæ ad
partes Carthaginensium se applicue-
rat: sed in fide omnes manebant quan-
tumvis premerentur earum nōnullæ.
Ut facile ex eo aliquis percipiat, quāta
admiratione atq; reuerentia Romanā
Rempublicam socij colerent. Porro
dux Carthaginensium id consilij ne-
quaquam temere ceperat: nam plani-
ties circa Capuam, pars est Italiæ to-
tius nobilissima. regio bonitate atque
amœnitate præstās: ad hoc, mari adia-
cens, & emporia habens, ad quæ solent
appellere, qui ex omnibus fere orbis
partib. in Italiam nauigant. vrbes præ-
terea celeberrimas pulcherrimāque

A οὐδαμῶς οἷός τ' ἦν. οὐ μὲν Μαρκῶς γε τὰς
αὐτοῦ ἀρχὴν οὕτως ὁδοῦν ἤρεσκε· σύμφητοι
ᾧ τοῖς ὄχλοις ποιοῦν αὐτὸν, τ' ἰδὼν Φάβιον κα-
τελάλει πρὸς πόλιν ὡς ἀγνοῶντος χρωμένον
τοῖς πρᾶγμασι, καὶ καθεστῶς αὐτὸς ᾧ πρὸς ἴ-
μους ἦν πρὸς ἀβάλλεσθαι καὶ πρὸς ἀκινδυνεύειν.
Οἱ δὲ Καρχηδόνιοι καὶ ἀφθέρωντες τοὺς πορ-
ρημένους ὅπως, ὑπερέβαλον τὸν Ἀπεννίνον· καὶ
κατέβαινον εἰς τὸν Σαυίτιν χῶρον οὗσαν εὐ-
δαίμοινα, καὶ πολλὰν χρόνῳ ἀπολέμνητον, ἐν
τοιαύτῃ περικτασίᾳ τὴν ἐπιτηδεύων ἦσαν, ὥστε μή-
τε χρωμένους, μήτε καὶ ἀφθέρωντας αὐτοῖς
διώσασθαι τὰς λείας. κατέδραμον δὲ καὶ τὴν
Οὐγεναντίαν Ρωμαίων ἀποικίαν ὑπερ-
χουσαν· εἶλον δὲ καὶ πόλιν Οὐγεναντίαν, εὐτείχι-
στον ὄσαν, καὶ πολλὰς καὶ πόλιν ἀποσκευῆς
γέμουσαν. οἱ δὲ Ρωμαῖοι καὶ ὅτι μὲν εἴποντο
συνεχῶς, μίας καὶ δυοῖν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπέχον-
τες, ἐκίχθη γὰρ μὲν καὶ συμπλέκεσθαι τοῖς πο-
λεμίοις ἔχ οἷοί τε ἦσαν. Διότι Ἀννίβας ὁ-
ρῶν τὸν Φάβιον φυγῆμαχουῦντα μὲν πρὸς ἡ-
λως, τοῖς δ' ὅλοις σὺν ἐκχωρουῦντα τὸν ὑπαί-
θετον, ὥρμησε πολυμῶς εἰς τὰ πρὸς Καπύην
πεδία, καὶ οὕτως, εἰς τὸν πρὸς ἡγεμονίαν
Φάβιον ὅπον· πεπεισμένος δυοῖν θάτερον, ἢ
μὴ χεῖρτα τοὺς πολεμίοις ἀνίστασθαι, ἢ πᾶσι
δῆλον ποιήσιν ὅτι κρατὶ τῷ ὅλῳ, καὶ πα-
ραχωροῦσι Ρωμαῖοι τῶν ὑπαίθετον αἰετῶν.
ὁ ἡγεμὼν, καὶ ἀπλάγεις ἤλπιζε τὰς πό-
λεις, ὁρμήσειν πρὸς τὴν ἀπὸ Ρωμαίων ἀπέ-
στασιν. ἔως γὰρ ὅτε δυοῖν μάχαις ἤδη λελειμ-
μένῳ αὐτῶν, ὁδοῦν μὴ πόλιν ἀπέστη τῷ καὶ
τὴν Ἰταλίαν πρὸς Καρχηδόνιους, ἀλλὰ διε-
τήρειν τὴν πίσιν, καὶ ὅτι ἐπὶ πάγουσθαι κα-
κῶς. Ἐξ ὧν καὶ πρὸς ἀσπληνῆατ' αὐτοῖς, τὴν
καὶ ἀπληξίαν καὶ καὶ ἐξίσωσιν πρὸς τοῖς συμ-
μάχοις τῶν Ρωμαίων πολιτεύματος. οὐ μὲν
ἀλλ' ὅγε Ἀννίβας εὐχόμενος ὅτι οὕτως καὶ ἦν
τὰ τοὺς λογισμούς. τὰ γὰρ πεδία τὰ καὶ Κα-
πύην ἐπιφανέστατα μὲν ὅτι τῷ καὶ τὴν Ἰτα-
λίαν, καὶ ἀπὸ τὴν ὄρεσιν, καὶ ἀπὸ τὸν καλ-
λος, καὶ ἀπὸ τὸν πρὸς αὐτὴν καὶ ὅτι τὴν ἡ-
λατῆν, καὶ τοῖς τοῖς ἐμπορίοις χεῖρτα, εἰς
αὐτὸν ἀπάσης τὴν οἰκουμένης καὶ ἀφθέρωνται
οἱ πλείοντες εἰς Ἰταλίαν· πρὸς ἐχθροὶ δὲ καὶ
τὰς ἐπιφανέστατας καὶ καὶ καὶ πόλεις τῆς

vbi vero agro Falerno appropinquauit, ad radices montium exercitum ostendens, quantum hostis progrediebatur, tātum ipse è regione procedebat: ne locis videri possent Romani, metu hostis concedere intra munimenta esse coacti: in æquum copias nunquam deducebat: à iustis præliis se abstinens, tum ob eas quas commemorauimus causas; tum quia sine controversia longe melior equitatu Pœnus erat. Hannibal, tot indignitatib. tentato hoste, vniuersam Campaniam perpopulatus, prædâq; immensa coacta, ad mouenda castra se comparabat. Cupiebat enim prædam captam non perdere, sed alicubi in tuto collocare, vbi etiam posset hibernare: vt non in præsens tantum largam genio indulgendi copiam suus exercitus haberet: sed porro etiam omnibus rebus necessariis indefinenter abundaret. Fabius hinc consilium Pœni animaduertens, eadem qua intrauerat via redire cogitantis: inde angustias locorum ad insidias natorum animo reputans; quatuor suorum millia arctum illum transitum insidere iubet; hortatus, vt quam pridem expetebant pugnam, occasione locorum tam opportunorum probe vtentes, vbi commodum foret, capefferent. ipse cum magna exercitus parte, in colle qui angustis illis imminet, consedit. Quum aduenissent Carthaginenses, & in æquo sub ipsas montis radices castra communissent; prædam quidem sine vllò discrimine se auersurum Romanus sperabat: sed si fortuna magis secunda aspiraret, etiam vniuerso bello in tanta locorum opportunitate finem impositurum. Totus igitur in his reb. atque huiusmodi consiliis erat Fabius: quæ loca eligeret, quomodo ad insidias militem locaret, quos & vnde primum in hostem cooriri iuberet, consultans. Sed quum in diem sequentem suos apparatus referrent Romani; Hannibal coniectura animi rē assecutus, ad exsequenda quæ cogitauerant tempus atque otium non dedit. quin accito Asdrubale operarū militarium præfecto, negotium dat illi, vt faces quam plurimas raptim ^{siccorum} conficiat ex colligatis fascibus lignorum, cuiuscunque generis: selectosque ex vniuersa præda boues operi assuetos ad bis mille quàm robustissimos, pro castris cogat.

A ἐλθόντας δὲ τὰς Φαλγῆρας, ἣ μὲν πρῶταις ἐπιθαμόμενος, αἰτίῃ πρῆγε τοῖς πολεμίοις, ὥστε μὴ δοκεῖν τοῖς αὐτῶν συμμάχοις ἐκχωρῆν ὧν ὑπαίθεσσι. εἰς ᾧ δὲ πεδίοι οὐ κατὰ τὴ δύταμιν, διλαβόμενος τοὺς ὀλοχερῆς κινδυνεύει, ἀλλὰ τε τὰς παρερημίας αἰτίας, καὶ ἀλλὰ δὲ παρῶν ἰπποκρατεῖν ὥστε πολὺ πύς ὑπεραβύει. Ἀνίστας ᾧ ὅτι καὶ καταπεράσας τὴν πολεμίαν, καὶ καταφθίρας πᾶν δὲ πεδίον, ἡδρῆσι λείας ἀσπετον πληθὺς, ἐγένετο πρὸς ἀναζυγὴν βουλόμενος μὴ καταφθίραι τὴν λείαν, ἀλλ' εἰς τοιοῦτον ἀσφείσασθαι τόπον, ἐν ᾧ καὶ τὴν ὡραχμασίῳ διωθήσεται ποιήσασθαι· ἵνα μὴ μόνον ἐπὶ δὲ παρὸν δυνάμει ἀλλὰ καὶ συνεχῶς διαφίλειαι ἔχη τῇ ἐπιτηδεύειν δὲ στρατόπεδον. Φάβιος δὲ καὶ κατόμασιν αὐτῶν τὴν ἐπιβολὴν, ὅτι παρῶν ζεταὶ ποιῆσθαι τὴν ἐπιβολὴν, ἡδρῆ ἐποιήσας καὶ τὴν εἰσόδον· καὶ θεωρῶν τὸς τόπους γενοὺς ὄντας, καὶ κατὰ ὑπερβολὴν δύφους πρὸς ἐπιθήσειν ἐπὶ αὐτῆς μὲν τῆς διεκβολῆς, πρὸς τετρακιχλίοις ἐπέστησε, ὡραχμασίῳ καὶ χεῖρας τῇ παρῶν σιὴν χερσὶ, μὲν τῆς τῇ ὥπων δύφους. αὐτὸς δὲ δὲ πολὺ μέρος ἔχον τῆς διωάμεως, ἐπὶ πᾶσι λείαν ὑπερδέξιν πρὸ τῶν γενῶν κατεστράτεδουσι. Παρῶν μὲν δὲ τῶν Καρχηδονίων, καὶ ποιησάμενος τὴν πρῶτον ἐν τοῖς ἐπιπεδίοις, ὑπὸ αὐτὴν τὴν πρῶταις, τὴν μὲν λείαν αὐτῶν ἤλπισεν ἀδελφίως πρὸς συρεῖν· ὡς δὲ δὲ πολὺ καὶ τοῖς ὅλοις πύρας ἐπιθήσειν ἀλλὰ τὴν τῇ ὥπων δύφους. **D** καὶ δὲ πρὸς ταῦτα καὶ πρὸς τούτοις ἐγένετο τοῖς ἀφροσύμοις, ἀφροσύμος πῇ καὶ πῶς χεῖρας τοῖς τόποις, καὶ πῆες καὶ πόνη πρὸς ἐλχρήσει τοῖς ὑπεραβύτοις. Ἀνίστας δὲ ταῦτα πρὸς τὴν ἐπιποῦσαν ἡμέραν ὡραχμασίῳ τῶν πολεμίων, συλλογιζόμενος ἐκ τῇ εἰκότι, οὐ δίδωκε χεῖρας, οὐδ' ἀναστροφὴν τὴν ἐπιβολῆς αὐτῶν. ἀνακαλεσάμενος ᾧ τὴν ἐπὶ τὴν λειτουργίαν τεταγμένον Ἀσφείσαι, πρῆγε λαμπάδας δευμῶν ἐκ τῆς ξηρῆς καὶ πομπῆς ὕλης ἐπὶ πύρας ὡς πλείους· καὶ τῶν ἐργατῶν βοῶν ἐκλέξαντας ἐκ πάσης τῆς λείας τοὺς ἄρωστατοὺς εἰς διχλίοις, ἀδρῆσαι πρὸς τῆς πρῶτον.

ἡγεμονίᾳ δὲ πύτου σιναγαγῶν ὑπέδειξε τοῖς
 λειτουργοῖς ὑπερβολὴν πια μέτρα ὑπὸ καίμην
 ἢ αὐτὴν ἐρατοπέδειας καὶ τὴν ἐπὶ αὐτῇ ἐμμε-
 λε ποιεῖν τὴν πορείαν. πρὸς ἣν ἐκέλευεν προ-
 σελαύνειν τὰς βοῖς ἐπὶ ῥῶν καὶ μετὰ βίας, ὅταν
 δοθῇ τὸ πρῶτον ἡγεμονίᾳ, μέχρι σιναγῶν τοῖς
 ἄλλοις. μετὰ δὲ ὅταν δειπνοποιήσονται, αἰα-
 παύειν καὶ ὅταν πρῶτον ἡγεμονίᾳ πᾶσι. ἅμα δὲ
 πᾶσι κλῖναι τὸ πρῶτον μέρες ἢ νυκτὸς, ὅταν
 ἐξῆλθε τὰς ἀφ᾽ ἑαυτῶν, καὶ πρὸς αὐτὴν ἐκέλευεν
 πρὸς τὰ κέραια τοῖς βυβλὶ λαμπάδας. πᾶσι
 δὲ πύτου ἡγεμονίᾳ δὲ πλῆθος, αἰατῶν πα-
 ρήγειλε πᾶσι, καὶ τοὺς μὲν βυβλὶ ἐλαύνει καὶ
 πρὸς αὐτὴν πρὸς τὰς ἀφ᾽ ἑαυτῶν ἐπέταξε.
 τοῖς δὲ λοισφοῖς καὶ πᾶσι ἐπισησας, πύτοις
 ἕως μὲν πῶς σιναγῶν πρὸς αὐτὴν τοῖς ἐ-
 λαύνειν. ὅταν δὲ πρὸς αὐτὴν ἅπαντες ὁρμῶν
 λαβὼν τὰ ῥῶα, πρὸς αὐτὴν πρὸς τὰ πλά-
 για, καὶ συλκῶνται ἅμα τὴν ὑπερβολὴν αὐτῶν
 χροῖαν τῶν πύτων, καὶ πρὸς αὐτὴν λαμβάνειν τὰς ἀ-
 φ᾽ ἑαυτῶν ἵνα πρὸς αὐτὴν καὶ συμπλέκονται
 τοῖς πολεμίοις, εἰς πύτου σιναγῶν πρὸς τὰς
 ὑπερβολὰς. Κατὰ δὲ τὴν χροῖαν ἔστιν, αὐτὸς ἀ-
 ναλαβὼν πρὸς αὐτὴν μὲν τὰ βαρὴα τὸ ὅπλιον, ἐ-
 πὶ πύτοις τοῖς ἵπποις, ἐξῆς δὲ τὴν λείαν, ὅτι δὲ
 πᾶσι τοῖς ἵπποις καὶ Κελτοῖς, ἦκε πρὸς τὰς
 ἐπὶ αὐτῇ καὶ τὰς διεκβολὰς. τῶν δὲ Ῥωμαίων, οἱ
 μὲν ἐπὶ τοῖς ἐπὶ αὐτῇ φυλάκοντες, ἅμα δὲ συ-
 νιδεῖν τὰ φῶτα πρὸς αὐτὴν πρὸς τὰς ὑ-
 περβολὰς, νομίζοντες αὐτῇ ποιεῖν τὴν ὁρ-
 μῶν τὴν Αἰνῶν, ἀπολιπόντες τὰς διεκβολὰς,
 πρὸς αὐτὴν τοῖς ἄλλοις. ἐκτὸς δὲ τοῖς βυ-
 βλὶ, ἡπορευῶντο ἀφ᾽ αὐτῇ τὰ φῶτα, μὴ δὲ τὴν
 συμβαίνοντος καὶ διωκόντες αἰαπλάκοντες
 καὶ πρὸς αὐτὴν. ἐπὶ ἡγεμονίᾳ δὲ τὴν λο-
 ισφοῖς, οὗτοι μὲν βραχέα πρὸς ἀλλήλους
 ἀφ᾽ ἑαυτῶν, τῶν βοῶν αὐτοῖς ἐμπιπτόν-
 των, ἕμεναι ἀφ᾽ ἑαυτῶν ὅτι τὴν ἀφ᾽ ἑαυτῶν ἀμ-
 φότεροι, καὶ πρὸς αὐτὴν καραδοκῶντες
 τὴν ἐπιφάνειαν τῆς ἡμέρας, δὲ δὲ μὴ δύ-
 νασθαι γινῶναι τὸ γινώσκον. Φάβιος δὲ πᾶσι
 μὲν ἀπορροῦντος ὅτι πᾶσι συμβαίνοντι, καὶ
 κατὰ τὴν πομπὴν, οἰατῶντος δὲ αὐτῶν ἔτι·
 τὰ δὲ κατὰ τὴν δὲ ἀρχὴν ὑποπῶν οὐδα-
 μῶς κρίων ἐκκυβδύειν, ὅτι πρὸς αὐτὴν
 τοῖς ὅλοις, ἦγε τὴν ἰσχυρίαν ὅτι πᾶσι χάρακι,

A quod ubi factum est, operis militari-
 bus medium quoddam iugum osten-
 dit inter castra sua & angustias per
 quas transiturus erat. eò boues na-
 uiter ac per vim agi postquam signum
 esset datum, iubet, donec ad cacumi-
 na foret peruentum. post hæc verba,
 cenare & ad quietem se recipere om-
 nibus præcipit. deinde tertia noctis
 vigilia iam inclinante, ipse operas
 educit, & bouum cornibus faces al-
 ligari imperat. quod quum repen-
 te propter multitudinem ministro-
 rum esset peractum, faces omnes
 B accendendi signum dat, & armen-
 ta in aduersos concitandi montes.
 horum à tergo hastatos sequi iubet,
 datque eis mandatum, vt operas quæ
 boues agebant aliquandiu adiuua-
 rent: sed ubi primum ad cursum se
 armenta incitarint, ad latera deuer-
 tant, & cum strepitu concurrentes
 loca superiora inuadant, summæque
 iuga occupent: vt sicubi in iis hostes
 occurrant, defensionem parent, &
 manum cum illis conferant. Eodem
 C tempore ipse ad fauces & transitum
 saltus ducit. Præcedebat in eo agmi-
 ne grauis armis pedes; sequebatur
 equitatus; deinde præda; nouissimi
 omnium Hispani & Galli. Romani
 qui ad transitum saltus locati erant, v-
 bi ignes ^{ad iuga accendentes} conspexerunt, eà transire
 Hannibalem rati, relictis angustis ubi
 in statione erant, ad summa iuga ac-
 currunt: deinde armentis appro-
 pinquantes, quid rei essent isti i-
 gnes nesciebant: maioraque & gra-
 uiora veris pericula capitibus suis
 imminentia, fingebant. mox cum
 D hastatis qui eodem peruenerant leui
 prælio habito, bobus in medias a-
 cies incurrentibus, diuisi ambo in
 iugis constiterunt, ac lucis ortum
 cupidis animis præstolantes, quo-
 niam videre quæ fierent non pote-
 rant, quieti se continuerunt. Fa-
 bius, partim anxius quod nesciret
 quid sibi istud velleret, atque vt ait
 præterea, esse dolum quia credidit hostis:
 partim susceptæ à principio senten-
 tiæ memor, aleam iacere & pericu-
 lum summæ rerum facere nolens,

E

& ipse diem expectans suos munimentis tenuit. Interea Hannibal rebus uti proposuerat succedentibus, quum stationes in faucibus locatae praesidio excessissent, & exercitum & praedam per saltum traduxit. atque ut prima luce animaduertit suis hastatis periculum imminere ab iis Romanis, qui cacumina infidebant, manum Hispanorum aduersus eos misit: qui certamine cum illis inito, mille circiter Romanorum prostrauerunt: suos vero expeditos non difficulter exceptos e montibus deduxerunt. Hoc egressus modo Hannibal ex agro Falerno, tuta iam ab hoste castra habens, locum hibernis circumspicebat, deque ea re consultabat, ubi & quomodo esset illa acturus: tanto terrore urbibus & vniuersis Italiae cultoribus iniecto, ut quo se verterent nescirent. Fabium vero multitudo sermonibus differre; quasi per ignauiam e locis adeo opportunis Pœnos elabi passus esset. ille contra nihilo secius tenax propositi sibi constare, qui post paucos dies sacrorum causa quam Romam reuocaretur, legiones Minucio tradens, etiam atque etiam in discessu illi mandauit, ut plus in eo studij poneret, quod ne detrimentum vllum suus exercitus acciperet, quam ut hostem laderet. quod praecceptum Marcus adeo ad animum non reuocauit, ut priusquam Dictator loqui desisset, totus & mente & animo in eo esset, ut temere quiduis auderet ac pugnae discrimen subiret. Et in Italia quidem facies rerum hæc erat: in Hispania vero quo tempore hæc gerebantur, Asdrubal qui eam cum exercitu obtinebat, instructis per hiemem triginta nauibus, quas a fratre acceperat, decemque ab aliis ad eum numerum adiectis cum remigio, principio aestatis cum quadraginta armatarum nauium classe, cui Amilcarem praefecerat, Carthagine noua soluit: simul, copias pedestres ex hibernis acciuit; atque ita profectus, naues prope terram, exercitum in littore ducebat: habens in animo, utrumque exercitum prope amnem Iberum coniungere. Cnæus consilio Carthaginienſiū cognito, constituerat primò

A καὶ περιδέχετο τὴν ἡμέραν. Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τῶτον Ἀνίβας, περιωρριώτων αὐτοῦ, τὰ πρᾶγματῶν καὶ τὴν ὀπίσθολον, τὴν τε δυνάμιν διεχόμεσι διὰ τῆς γειῶν μετ' ἀσφαλείας καὶ τὴν λείαν, λελοπότεων πύς τοῖς πῶν πρᾶφουλατόντων τῆς δυσχερείας· ἅμα δὲ πρὸς Φωτὶ συνιδὼν πύς ἐν τοῖς ἀκροῖς ἀντικαθήμενος τοῖς λοχφοφόροις, ἐπαπίετλε πῖας τῆς Ἰβήρων· οἱ καὶ συμμίζαντες, κατέβαιον μὲν τῇ Ρωμαίων εἰς χιλίους· ῥαδίως δὲ τοῖς πρᾶσφω δὲ ζώοντες ἐκδεξάμενοι κατέβασαν. Ἀνίβας μὲν οὖν τοιαύτην ἐκ τῆς φθέρης ποιησάμενος τὴν ἔξοδον, λοιπὸν ἥδη στρατοπεδύων ἀσφαλῶς, κατεσχέπητο καὶ περιωρριώτο πρὸς τὴν χιμασίαν, πρὸς καὶ πῶς ποιήσει· μέγαν φόβον καὶ πολλὴν ἀπορίαν παρῆσκαίς τῇ πόλει, καὶ τοῖς καὶ τὴν Ἰταλίαν αἰδεσθεύουσιν. Φάβιος δὲ κακῶς μὲν ἤκουε πρὸς τοῖς πολλοῖς, ὡς αἰαδρῶς ἐκ τοιούτων τόπων περιέμενος τοὺς ὑπεναγνίους· ἔμειν ἀφίστατό γε τὴν περιήσει καὶ ἀναγκασθεὶς ὅμει ὀλίγας ἡμέρας, ὅπῃ πῖας ἀπελθεῖν θυσίας εἰς τὴν Ρώμην, πρὸς δὲ τὰς συνδρόχοις τὰ στρατόπεδα, καὶ πολλὰ χειρὶ μένος ἐνετείλατο· μὴ τοιαύτῃ ποιεῖσθαι σπουδὴν ὑπὸ τῆς βλάβης τοὺς πολεμίους, ἢ λίκιν ὑπὸ τῆς μηδὲν αὐτοῦ παθεῖν δεινόν. ὣν ἕδὲ μικρὸν ἐν τῷ πημέλῳ Μάρκος, ἐπὶ λέγοντος αὐτοῦ ταῦτα, πρὸς δὲ πρᾶβαλέα καὶ δὲ διὰ κινδυνεύειν ὅλος καὶ πᾶς ἡν. τὰ μὲν οὖν καὶ τῇ Ἰταλίᾳ, τοιαύτῃ εἶχε τὴν ὁρμήσιν. Κατὰ δὲ τὴν αὐτοῦς καιρὸς ταῖς περιεργημέταις πρᾶξεσιν

D Ἀσδρῦβας ὁ τετραμένης ὅπῃ τῆς Ἰβηρίας στρατηγὸς, κατηρικῶς ἐν τῇ πρᾶχίμασίᾳ ταῖς ὑπὸ τὰ δελφὲς κατὰ ληφθεῖσας τελευτήσαντας ναῦς, καὶ δέκα περιωρριώτικῶς ἄλλας ὀρχομήνης τῇ θερείας, ἀνήρην τετράρακτον ναυοὶ κατὰ φρεσέσιν ἐκ Καρθῆς πόλεως, περιωρριώτικῶς Ἀμίλχαρ ὁ ὅλος ναύαρχος· ἅμα δὲ καὶ τὴν πεζὴν ἐκ τῆς πρᾶχίμασίας ἡ θερικῶς δύναμιν, αἰεζέζε· καὶ ταῖς μὲν ναυοῖς πρᾶς τὴν χέρσιν ἐποίητο τὴν πλοῦν, τοῖς δὲ πεζοῖς τὴν πορείαν πρᾶς τὴν αἰμῶν, σπεύδον ἀμφοτέρως ἅμα τῇ δυνάμει κατὰ ζέσαι πρὸς τὴν Ἰβηρα πρᾶμῶν. Γνάιος δὲ πᾶς ὀπίσθολος συλλογιζόμενος τῇ Καρχηδονίᾳ, ὅ μὲν πρᾶς

ἐπεβάλετο καὶ γὰρ, ἐκ τῆς ὁδοῦ ἡμαθίας
 ποταμοῦ ἀποκινήσιν· ἀκούων δὲ πλῆθος τῶν
 ναύων, καὶ τὸ μέγεθος τῆς ὁδοῦ, οὐ μὴν
 καὶ γὰρ ἀποκινήσιν ἀπεδοκίμασι· συμπληρώ-
 σαι δὲ πέντε καὶ πενήκοντα ναῦς· καὶ λαβὼν ἐκ
 τῆς πεζικῆς στρατεύματος τοὺς ἐπιτηδευομένους
 αἰσθάνειν πρὸς τὴν ἐπιβαλὴν χρεῖαν αἰήθη.
 καὶ κατῆρε δὲ περὶ τοὺς ἐκ Ταρρακωνος, εἰς
 τοὺς περὶ τὸν Ἰβηρα ποταμὸν τόποις· καὶ ὁρ-
 μαθεὶς δὲ τῶν πολεμίων ἐν ἀποστήματι πρὸς
 τοὺς οἰδομένης σταθμοῖς, πρὸς ἀπὸ τοῦ καὶ
 σκευοφόρας δύο ναῦς παχυπλοῦσας Μαατα-
 λιώνας· καὶ γὰρ πρὸς ἀπὸ τοῦ καὶ πρὸς ἀπὸ
 διδόνοντο, καὶ πᾶσαι ἀποδομένης σφίσι πρὸς
 χεῖρα τῆς χρεῖας. ἀνθρώποις γὰρ εἰ καὶ πῶς ἐπερὶ
 κεκρηωμένας Ρωμαίοις πρὸς ἀπὸ τοῦ καὶ
 Μααταλίωνας, πολλάκις μὴν καὶ μὲν ταῦτα,
 μάλιστα δὲ καὶ τῆς Ἀντιβαλίων πόλεμος. ἀφ-
 ἑστῶσι δὲ τῶν ἐπὶ τῆς καὶ ἀποδομένης ἐκπεμ-
 φέντων, ὅτι πρὸς τὸν ποταμὸν συμ-
 βαλεῖν τῶν ὑποναύων ὁρμήν εἶλον, αἰήθη
 καὶ ἀποδομένης, βυλόμενος ἄφνω πρὸς ἀπὸ τοῦ
 τοῖς πολεμίοις. οἱ δὲ πρὸς τῆς Ἀσδρουβας ση-
 μνηαίων αὐτοῖς τῶν σκαπῶν ἐκ πολλοῦ τὸν
 ἐπὶ πλοῦν τῶν ὑποναύων, ἅμα τὰς πε-
 ζικὰς ἐξέτατον διωάμενοι πρὸς τῆς αἰήθων,
 καὶ τοῖς πληρώμασι πρὸς ἀπὸ τοῦ ἐμβαλεῖν
 εἰς τὰς ναῦς, ἥδη δὲ καὶ τῶν Ρωμαίων σύνεγ-
 γης ὄντων σημήνατες πολεμικὸν, αἰήθη
 κρίναντες ναυμαχεῖν. συμβαλόντες δὲ τοῖς πο-
 λεμίοις, βραχὺ μὴν πῶς χρόνον αἰτεπονή-
 σαι τῆς μάχης. μετ' οὐ πολὺ δὲ πρὸς τῆς
 κλίειν ὤρμησαν. ἡ γὰρ ἐφεδρεία τῶν πεζῶν
 ἡ πρὸς τὸν αἰήθων, οὐχ οὕτως αὐτοῖς ὥρμη-
 σε θάρσος παριστάνουσα πρὸς τὸν κίνδυνον,
 ὡς ἐβλάψεν, τὴν ἐλπίδα τῆς ὁδοῦ ἐπι-
 μένῃ πρὸς ἀπὸ τοῦ ἀζούσα. πλὴν δύο μὴν αὐ-
 τάνδροις ἡμᾶς ἀποβαλόντες, περὶ τῶν δὲ
 τοὺς παρῶν καὶ τοὺς ἐπιβαλόντας, ἐφάρον
 ἐκκλίαντες εἰς τὴν γῆν. ἐπιχειρούντων δὲ
 τῶν Ρωμαίων αὐτοῖς ἐκθύμους, τὰς μὴν ναῦς
 ἐξέβαλον εἰς τὸν αἰήθων· αὐτοὶ δὲ ἀποπη-
 δήσαντες ἐκ τῶν πλοίων, ἐσώζοντο πρὸς
 τὴν πρὸς ἀπὸ τοῦ ἀζούσα. οἱ δὲ Ρωμαῖοι ὁλ-
 μῶς συνεκρίσαντες τῇ γῇ, καὶ τὰ δύ-
 ναμῶνα κινεῖσθαι τῶν πλοίων αἰσθάνοντες

A ex hibernis obuiam hosti procedere:
 sed ut multitudinem hostilium co-
 piarum & apparatus magnitudinem
 fama narrante accepit: improbata
 priore sententia de terrestri occur-
 su, quinque & triginta navium clas-
 sem remigio instruit; & fortissimis
 quibuscque ex omni copiarum pede-
 strum numero, in usum classici mi-
 litis selectis, ire obuiam hosti pere-
 git. Altero ab Tarracone die ad pro-
 xima ostiis Iberi amnis loca, & sta-
 tionem decem millia passuum ab
 hoste distantem, pervenit: unde duas
 B speculatorias Massiliensium prae-
 mit: qui periculis primi se obiectan-
 tes, classem praecedebant, & prae-
 rpta quadam utentes audacia, ma-
 ximo illis ad omnia usui erant. Con-
 stanter enim Massilienses, ut si qui
 alij, tum postea saepe, tum hoc ma-
 xime bello adversus Hannibalem,
 consilia cum Romanis confociarunt.
 Referentibus qui speculatum missi
 fuerant, classem Punicam stare in
 ostio fluminis: ut improvidos in-
 C cautosque opprimeret, sublati an-
 coris ad hostem vadit. Asdrubali
 multo ante signum e speculis datum
 erat, quo de aduentu classis hosti-
 lis monebatur. itaque & terrestres
 simul in littore copias in aciem in-
 struebat; & ut remigium naues con-
 cenderet, imperabat. postquam Ro-
 mana classis haut procul iam a Pu-
 nicis aberat, tubicinibus classicum
 canentibus parati configere, hostem
 Carthaginienes petunt. qui praelio
 commisso, ubi aliquandiu pro victo-
 D ria certassent, mox in fugam incli-
 narunt. Subsidium enim peditum in
 littore ob oculos illis positum, non
 tantum illos iuvit, ut forti animo
 praelium capefferent; quantum eo
 nocuit, quod salutis spem paratam
 illis ostendebat. Igitur, postquam
 cum ipsis viris naues quique omisit-
 sent; quatuor aliarum remi essent
 deterfi, milites occisi, re inclinata
 in terram fugerunt. pressi deinde ab
 instantibus acerrime Romanis, in lit-
 tus passim naues agunt: ipsi in ter-
 ram saltu se eiciunt, & ad suorum
 E aciem in littore stantem euadunt.
 Romani intrepide ad littus acce-
 dunt, & omnes quae moveri potue-
 runt naues religatas puppibus secum

abducunt; gaudio incredibili exultantes, quod primo impetu hostes vicissent, toto illius oræ mari potirentur, naues aduersariorum quinque & viginti in potestate haberent. Post hanc victoriam meliore loco res Romanorum in Hispania esse ceperunt. At Carthaginenses nuntio de hac clade accepto, aptas extemplo instructasque remigio naues septuaginta emiserunt: necessarium ad omnia sua incepta rati, vt maris imperium retinerent. Ea classis primò in Sardiniam, inde Pisas in Italia appulit: sperantibus qui vehebantur, se eo loci cum Hannibale collocuturos. Sed quum Romani ex ipsa vrbe centum viginti nauium longarum quinqueremium classe aduersus eos profecti essent: audita eorum profectio- ne Carthaginenses, in Sardinia mox, atque inde Carthaginem sunt reuer- si. Cn. Seruilius imperator classis Romanæ, spe dimicandi cum Carthaginensibus aliquandiu eos insecutus, postquam illi longius erant prouecti, incepto destitit. Ac primo Lilybæum in Siciliam cum classe venit: deinde in Cercinam Africæ insulam, nauigauit. ibi accepta pecunia ab incolis ne agrum popularetur, postea cursum repetiit. in transitu Cossyrum insulam cepit, & in oppidulum illius præsidium imposuit: atque ita Lilybæum redit: vbi postquam naues in portum eiecisset, ipse mox ad terrestres copias traiecit. Senatus cognita victoria quam Cnæus è nauali prælio reportauerat, vtile rebus suis, inò necessarium ratus, ne res Hispaniæ negligerentur, sed aucto in ea parte bello, Carthaginenses premerentur: classe viginti nauium parata, cui P. Scipionem præfecerunt, quod iam ab initio factum fuerat, summo studio ad fratrem cum miserunt; vt communi cum eo consilio res Hispaniæ administraret. Non enim mediocriter anxius & sollicitus erat Senatus, ne Carthaginenses, si in potestatem ea loca semel redegressent, nacti copiam comineatum rerumque omnium necessariarum, & maiore conatu ad vindicandum sibi mare accingerentur: & simul Italiam quoque adori-

A τοι, μὲν γὰρ ὑπερβαλούσης ἀπέπλεον, νε-
πικνότες μὲν ὅτε ἐφόδον τὰς ὑπεραιτίους,
κεκτοῦντες δὲ τῆς θαλάττης, εἴκοσι δὲ καὶ
πέντε ναὺς ἔχοντες τὴν πολεμίων. τὰ μὲν οὖν
καὶ τὴν Ἰβηρίαν ἀπὸ τούτων, κυδιερέας εἰλή-
φει τοῖς Ῥωμαίοις τὰς ἐλπίδας, ὅθεν ὁ πορ-
ρημὸν κατέρθωμα. Οἱ δὲ Καρχηδόνιοι προ-
σποδόντος αὐτοῖς τῆς γερνότης ἐλαττώματες,
πορθρήματα πληρώσαντες ἐβδόμηχοντα ἦσαν
ἑξαπένδεκα· κρίναντες αἰαχέον (εἶ) πρὸς
πάσας τὰς ἐπιβολὰς, αἰτέχοντες τὴν θαλάττην.
B καὶ ὁ μὲν πορρὸν, εἰς Σαρδόναν· ἐκείθεν ὅμως
τοὺς περὶ Πίσας τόπους τὴν Ἰταλίαν προσέβα-
λον, πεπεισμένων τὴν ἐπιπλεόντων, συμμίζειν
ἐνθάδε τοῖς περὶ τὴν Ἀνίβαν. παχὺ ὅτι Ῥωμαίων
αἰαχέοντων ἐπὶ αὐτοὺς ὅτε αὐτῆς τῆς Ῥώμης
ἐκείτων εἴκοσι σκάφεισι πυρηνεαῖς, πυρόμυροι
καὶ αἰάπλοι, ὅτοι μὲν αὐτῆς ἀπέπλεον εἰς
τὴν Σαρδόναν· μὲν ὅμως πάλιν εἰς Καρχη-
δόναν. Γναίος ὁ Σεργίλιος ἔχων τὸν πορρημὸν
εὐλόν, ἕως μὲν ἵνος ἐπικαλέσθαι τοῖς Καρχηδο-
νίοις σιναλφὴν πεπεισμένους. πολὺ ὅμως καθευ-
ρῶν, ἀπύκνω. καὶ ὁ μὲν πορρὸν ὅτι τὴν Σικελίαν
Λιλυθαίαν προσέειχε. μὲν ὅμως πάλιν κατέπλε-
σας τὴν Λιβύην ὡς ὅτι τὴν Κερκασητῶν ἦσαν, καὶ
λαβὼν περὶ αὐτῶν χρήματα ὅτι μὴ πορρῆσαι
τὴν χεῖρα ἀπηνάγη. καὶ ὁ τὸν αἰάπλου γα-
νόμυρος κύριος ἦσαν Κοσσύρεν, καὶ φερεῖν εἰς
πολισμάτοις εἰσαγαγόν, αὐτῆς εἰς τὸν Λιλυθαίαν
κατέειρε. καὶ ὁ λοιπὸν, ὅτι μὲν αὐτὸν σιναορμύ-
ρας τὴν εὐλόν, μετὰ οὐ πολὺν χρόνον αὐτὸς αἰε-
χεμιάθη πρὸς τὰς πεζικὰς δυνάμεις. Οἱ δὲ
D ἐκ τῆς συκλήτης πυρόμυροι ὁ γερνὸς πορρῆ-
σμα ὅθεν ὁ Γναίος περὶ τὴν ναυμαχίαν, καὶ ἰομί-
φαιτες χρήσιμον (εἶ), μέλλον δὲ αἰαχέον, ὅ
μὴ πορρῆσαι τὰ καὶ τὴν Ἰβηρίαν, ἀλλ' εἰ-
σαλθόντες τοῖς Καρχηδονίοις καὶ τὸν πόλεμον αὐξάνειν,
πορρημὸν ναὺς εἴκοσι, καὶ στρατηγὸν ἐπι-
στράτην Πόπλιον Σκιπίωνα καὶ τὸν ὅτε ὁ
χρὴς πορρῆσαι, ἑξαπένδεκα μὲν αὐτοῦ πρὸς
τὸν ἀδελφὸν Γναίον, χρητὴ πορρῆσαι μὲν ἐκεί-
νην καὶ τὴν Ἰβηρίαν. Πάπυ γὰρ ἡ γυνὴ, μὴ κρα-
τῆρας Καρχηδόνιοι τὴν πόλιν ἐκείνην, καὶ πε-
E ρεποιστάμυροι χρητῆς ἀφρόνους καὶ χρείας,
αἰπτοῖσινται μὲν τῆς θαλάττης ὁλοκατέρε-
ρον· σιναεπίθωνται δὲ τοῖς καὶ τὴν Ἰταλίαν,

στρατόπεδα πέμποντες καὶ χρήματα τοῖς πε-
 ρὶ τὴν Ἀνίβαν. Διότι οἱ μεγάλοι πτερόμοι
 καὶ ἔτι τοὶ πόλεμοι, ὅτε ἀπέστανται τὰς τε ναῦς
 καὶ τὸ πλοῖον, ὅς καὶ τὸ ἄσπετος εἰς Ἰβη-
 ρίαν, καὶ συμμίζας παῖδες, μετὰ τὸν πρῶτον
 καὶ χρεῖαι ταῖς κοιναῖς πράγμασι. ὁ δὲ ποτε
 γὰρ πρῶτον θάρρησαιτες ἀναβάντες τὴν Ἰβη-
 ρα ποταμὸν, ἀλλ' ἀσμενίζοντες τῇ τ' ἐπὶ τα-
 δι φιλίᾳ καὶ συμμαχίᾳ, τότε διέβησαν, καὶ τότε
 πρῶτον ἐθάρρησαν αἰτιποῖσθαι τῷ πείραν
 πραγμάτων· μεγάλα καὶ τὸ αὐτόματου συνε-
 ρήσαντες σφίσι πρὸς τοῖς ἀνελκυστῶναι καί-
 ροις. ὅτι γὰρ καὶ ἀπληξάμοι τοῖς πρὸς τὴν ἀξί-
 ουσιν οἰκιστῶν τὴν Ἰβήρων, ἦσαν πρὸς τὴν τῷ
 Ζαχαθαίῳ πόλιν, ἀποσχόντες σταδίους ὡς τε-
 τταράκοντα πρὸς τὴν Ἀφροδίτης ἱερὸν κα-
 τεστρατοπέδουσαν, λαβόντες τόποι εὐφυῶς καί-
 μοι, πρὸς τε τὴν ἀπὸ τῆς πολέμῳ ἀσφα-
 λειαν, καὶ πρὸς τὴν ἐκ τῆς θαλάσσης χρη-
 ρίαν. ὁμοῦ δ' αὖτε συνεβάνε καὶ τὸ εὐλὸν ποι-
 εῖν τὸν πρῶτον πλοῦν· ἐνθα δὴ γίνεσθαι ὡς
 πραγμάτων ἀνέπειτα τοιαῦτα. Καθ' οὓς
 χρόνους Ἀνίβας ἐποιεῖτο τὴν πορείαν εἰς τὴν
 Ἰταλίαν, ὅσας πόλεις ἠπίσησε τῶν καὶ τὴν
 Ἰβήρων, ἔλαβε πρῶτον τούτων ὅμηναι τοὺς ἡγέ-
 τας ὅτι φαίνεται αἰδρῶν· οὓς πρῶτον εἰς τὴν
 Ζαχαθαίῳ ἀπέτετο πόλιν, ἀπὸ τῆς οὐ-
 ρύτητος, καὶ ἀπὸ τῆς τῶν ἀπολειπομένων ἐπ'
 αὐτῆς αἰδρῶν πίστιν. ὡς δὲ τις αὐτῶν Ἰβήρ, Ἀβί-
 λυξ ὀνομα, καὶ μὲν τὴν δόξαν, καὶ τὴν τῆς βίου
 ἀνέστασιν, ὁ δὲ δούτερος Ἰβήρων· καὶ δὲ τὴν
 πρὸς Καρχηδονίους ἀνίστασιν καὶ πίστιν, πολὺ
 καὶ ἀγαθὴν δοκῶν τῇ ἄλλῃ. ὁ δὲ θεωρῶν
 τὰς πράξεις, καὶ νομίζας ὅτι κυδιστάς ἐστι
 τὰς τῶν Ρωμαίων ἐλπίδας, συνελογίστατο
 πρὸς ἑαυτὸν πρὸς τὴν ὁμήρων ἀνέστασιν,
 συλλογισμὸν Ἰβήρων καὶ Βαρβαρῶν. πεισθεὶς
 γὰρ ὅτι διώσεται μέγας θύελλα πρὸς τὴν Ρω-
 μαίοις, πρὸς τὴν ἀνέστασιν οἱ καὶ πρὸς τὴν ἀ-
 μα καὶ χρεῖαν, ἐγένετο πρὸς τὴν ἀνέστασιν
 δῆσας τοὺς Καρχηδονίους ἐλπίδας τοὺς ὁμή-
 ρους τοῖς Ρωμαίοις. Θεωρῶν δὲ τὸν Βόσπορον
 τὴν ὡς Καρχηδονίαν στρατηγὸν, ὅς ἀπέσταν
 μὲν ὡς Ἀσδρὺβα κωλύσαντες τοὺς Ρωμαίους
 ἀναβάντες τὸ ποταμὸν· καὶ θάρρησας δὲ τῶ-
 πο ποιεῖν, ἀναχωρητικῶς ἐστρατοπέδουσι τῆς

A rentur, exercitus ac pecuniam Han-
 nibali suppeditantes. Idcirco Roma-
 ni hoc quoque bellum ad profectum
 rerum suarum maximum momen-
 tum esse allaturum arbitrati, & clas-
 sem & Publium in Hispaniam mise-
 runt. qui ubi eo peruenit, & fratri est
 coniunctus, publicam rem plurimum
 adiuvit. Nam qui transgredi Iberum
 nunquam ausi erant, & bene agi se-
 cum putabant, si populis eis amnem
 amicis ac sociis vterentur; tunc pri-
 mum ultra Iberum belli gerendi caus-
 sa processerunt: non mediocriter in
 hoc incepto conatum ipsorum forte
 fortuna adiuvante. Ut enim iis per-
 tectis qui ad Iberi transitum ha-
 bitabant, Saguntinorum urbi appro-
 pinquarunt, quinque millia ab oppi-
 do circa Veneris adem castra faciunt;
 locum nacti & ab hostili incurusione
 tutum, & ad comitatus mari sub-
 uehentos percommodum. nam quā-
 tum ipsi terra, tantum & classis oram
 legens, mari progrediebatur. Ibi cum
 casus contigit eiusmodi. Quo tem-
 pore in Italiam Hannibal proficisce-
 batur, quotquot fere ciuitates erant,
 quarum fidem suspectam haberet, ob-
 sides ab his accepit, clarissimorum
 virorum filios. quos omnes Sagunti
 incolis tradidit custodiendos; partim
 quia locus erat probe munitus, par-
 tim etiam fidem eorum secutus, quos
 ad praesidium urbis ibi relinquebat.
 Erat in his Hispanus quidam nomine
 Abilyx, celebritate nominis, & condi-
 tione vitae nemini suorum popula-
 rium secundus: benevolentia vero &
 fide in Carthaginensem populum
 longe alios omnes creditus superare.
 Hic praesentem rerum statum cer-
 nens, meliore loco spes Romanorum
 esse ratus, de obsidum prodicione con-
 siliū apud se iniit, homine Hispano
 & Barbaro dignum. Persuasus enim,
 magnum se apud Romanos esse posse,
 si opportuno tempore fidem suam illis
 probasset, magnūque aliquod emo-
 lumentum conciliasset, id agebat om-
 ni studio, ut proditis Carthaginensi-
 bus obsides Romanis traderet. Missus
 fuerat in haec loca ab Asdrubale Bo-
 star, vnus ē Carthaginensibus duci-
 bus, Romanos impediturus, ne flu-
 men transgrederentur: quod quum
 ille tentare non esset ausus, ab Ibero

recedens, ad Saguntum qua parte eius agrum mare alluit, castra communiuerat. Hunc virum norat Abilyx minime malum, natura leuem, & qui sibi fideret. Itaque de obsidibus cum Bostare agit; & quoniam Iberum iam transierint Romani, negat posse amplius Carthaginenses metu Hispaniam obtinere: beneuolentia populorum in hoc periculoso rerum statu illis opus esse. Nunc igitur, quando Romani Sagunto appropinquaerint, iamque adeo illam obsideant, & sit vrbs in periculo: si eductos inde obsides parentibus restituat, cum ambitioni Romanorum obstiturum, qui id vel maxime studeant, vt obsidibus potiti, gratiam parentum demercantur: tum & Hispanorum omnium animos in amorem Carthaginensium pellecturum, quod futuri prouidus, obsidum securitati consuluerit. De quoque beneficij gratiam multis partibus aucturum, si eius negotij administratio sibi fuerit demandata. obsides enim in suam quemque urbem restituendo, non parentum modo beneuolentiam Poenis conciliaturum; sed & ipsorum quoque populorum: dum ob oculos cuique poneret sub tam memorabili exemplo, egregiam Carthaginensium erga socios voluntatem, & munificentiam. ipsi quoque Bostari magna priuati muneris esse expectanda confirmabat, ab iis mittenda qui liberos receperint suos. scilicet omnes illos, charissimis sibi pignoribus præter suam spem potitos, de remunerando tanti beneficij auctore, in cuius manu rerum sint habent, cum æmulatione inter se certaturos. Multa item alia his similia locutus, tenuit, vt quæ dixerat Bostari probaret. Post hæc die constituto, quo rediturus esset cum omnibus necessariis ad pueros reportandos, domum reuertitur. Noctu clam deinde progressus ad Romana castra, conuentis quibusdam auxiliariis Hispanis, per hos ad Scipiones est productus. his vbi pluribus demonstrasset, si obsides in potestate sua haberent, fore omnino, vt ad eorum partes Hispani transitum faciant, pueros ipsis se traditurum pollicetur. Publio cum incredibili alacritate spem ostensam accipiente, magnaque ei

- A Ζαχαρίας ἐπὶ τοῖς πρὸς ἑλπίδας μέρεσι τῶν μὲν ἀκέραιον ὄντα τὸ αἶμα καὶ πρῶτον τῇ φύσει, πικρῶς δὲ τὰ πρὸς αὐτὸν ἀφαιρούμενον· ποιῆται λόγους ὑπὲρ τῶν ὁμήρων πρὸς τοὺς Βώστρα· φάσκων ὅτι ὁ ἀφαιρούμενος Ρωμαῖοι τὸ πῶμα, σὺν ἐπὶ δυνάσται Καρχηδονίους φόβῳ συνέχουσιν τὰ καὶ τὴν Ἰβηρίαν, προσδίδουσι δὲ τοῖς καθεστῶσι τῆς τῆς ὑποταγμένων δυνάμεως. Νυνὶ οὖν ἡλικίαν Ρωμαίων, καὶ προσκαταζομένων τῇ Ζαχαρίῃ, καὶ κινδυνεύουσιν τῆς πόλεως, εἰ δὲ ἀφαιρῶν τοῖς ὁμήροις ἀποκαταστήσῃ τοῖς γονέσι καὶ ταῖς πόλεσι, ἐκλύσει μὲν αὐτὸν τὸ Ρωμαίων τὴν φιλοτιμίαν. τὸτο γὰρ αὐτὸ καὶ μάλιστα σπουδαῖον ἐκείνοις πρῶτον κυριεύουσιν τῶν ὁμήρων· ἐκκαλέσασθαι δὲ τὴν τῶν Ἰβηρων πόλιν πρὸς Καρχηδονίους δυνάμεις, προσδίδουσι δὲ μέλλον, καὶ προσσηφύονται τὸ τῶν ὁμήρων ἀσφαλείας, τὴν τε χάριν αὐξήσουσιν ἔφη πολλαπλασίαν, αὐτὸς ἡρόδοτος χρεῖσθαι τὸ πρῶτον γὰρ. ἀποκαταστήσῃ γὰρ εἰς τὰς πόλεις τοῖς παῖδας, ὅς μόνον τὴν καὶ αὐτῶν δυνάμεις ἐπιστάσασθαι τὸν ἡγεμόνα· ἀλλὰ καὶ πρῶτον πολλῶν, ὑπὸ τὴν ὅψιν πηλὴς ἔχει τὸ συμβαίνοντες τὴν Καρχηδονίαν πρὸς τοὺς συμμάχους αἰρεῖσιν καὶ μεγαλοψυχίαν. προσδοκῶν δὲ αὐτὸν ἐκείλους καὶ δῶρον πληθὺς ἰδίαν πρῶτον τῶν τέκνων κομιζομένων. πρῶτον δὲ ἕως γὰρ ἐκείνοις ἐνχεῖται ἡγεμονίαις τῶν ἀναδυσσόμενων, ἀμύλλαν ποιήσασθαι τῆς εἰς τὸν κύριον τῶν πραγμάτων διεργασίας. παρὰ πλείους δὲ τοῖς ἑτέροις καὶ πλείω πρὸς τὴν αὐτὴν ἔσονται ἀφαιρούμενοι, ἔπειτα τὸ Βώστρα, συγκαταστήσῃ τοῖς λεγόμενοις. καὶ ὅτι μὲν ἐπὶ τῇ παλαιότητι ἡμερῶν ἢ πρῶτον μετὰ τῶν ἐπιτηδείων, πρὸς τὴν ἀνακομιδὴν τῶν παιδῶν. Παρὰ ἡρόδοτος δὲ νῦν κτὸς ὅτι τὸ Ρωμαίων στρατόπεδον, καὶ Συμμίξας υἱὸς τῶν Συρακουσίων ἐκείνοις Ἰβηρων, ἀφαιρῶν τούτων εἰσῆλθε πρὸς τοὺς στρατηγούς. ἐκλογισόμενος δὲ διὰ πλείονων τὸ ἐσομένον ὅρμῳ καὶ μετὰ τῶν πρὸς αὐτοὺς τῶν Ἰβηρων, εἰς ἑκατὶς ἡμέραις τῶν ὁμήρων, ἐπὶ τῇ εἰρήνῃ πρῶτον αὐτοῖς τοὺς παῖδας, τῶν δὲ πρὸς τὸ Πόπλιον ὑποβολὴν πρὸς ἡμῶν δειξάμενος τὴν ἐλπίδα, καὶ μέγαν
- B τοῖς ὁμήροις ἀποκαταστήσῃ τοῖς γονέσι καὶ ταῖς πόλεσι, ἐκλύσει μὲν αὐτὸν τὸ Ρωμαίων τὴν φιλοτιμίαν. τὸτο γὰρ αὐτὸ καὶ μάλιστα σπουδαῖον ἐκείνοις πρῶτον κυριεύουσιν τῶν ὁμήρων· ἐκκαλέσασθαι δὲ τὴν τῶν Ἰβηρων πόλιν πρὸς Καρχηδονίους δυνάμεις, προσδίδουσι δὲ μέλλον, καὶ προσσηφύονται τὸ τῶν ὁμήρων ἀσφαλείας, τὴν τε χάριν αὐξήσουσιν ἔφη πολλαπλασίαν, αὐτὸς ἡρόδοτος χρεῖσθαι τὸ πρῶτον γὰρ. ἀποκαταστήσῃ γὰρ εἰς τὰς πόλεις τοῖς παῖδας, ὅς μόνον τὴν καὶ αὐτῶν δυνάμεις ἐπιστάσασθαι τὸν ἡγεμόνα· ἀλλὰ καὶ πρῶτον πολλῶν, ὑπὸ τὴν ὅψιν πηλὴς ἔχει τὸ συμβαίνοντες τὴν Καρχηδονίαν πρὸς τοὺς συμμάχους αἰρεῖσιν καὶ μεγαλοψυχίαν. προσδοκῶν δὲ αὐτὸν ἐκείλους καὶ δῶρον πληθὺς ἰδίαν πρῶτον τῶν τέκνων κομιζομένων. πρῶτον δὲ ἕως γὰρ ἐκείνοις ἐνχεῖται ἡγεμονίαις τῶν ἀναδυσσόμενων, ἀμύλλαν ποιήσασθαι τῆς εἰς τὸν κύριον τῶν πραγμάτων διεργασίας. παρὰ πλείους δὲ τοῖς ἑτέροις καὶ πλείω πρὸς τὴν αὐτὴν ἔσονται ἀφαιρούμενοι, ἔπειτα τὸ Βώστρα, συγκαταστήσῃ τοῖς λεγόμενοις. καὶ ὅτι μὲν ἐπὶ τῇ παλαιότητι ἡμερῶν ἢ πρῶτον μετὰ τῶν ἐπιτηδείων, πρὸς τὴν ἀνακομιδὴν τῶν παιδῶν. Παρὰ ἡρόδοτος δὲ νῦν κτὸς ὅτι τὸ Ρωμαίων στρατόπεδον, καὶ Συμμίξας υἱὸς τῶν Συρακουσίων ἐκείνοις Ἰβηρων, ἀφαιρῶν τούτων εἰσῆλθε πρὸς τοὺς στρατηγούς. ἐκλογισόμενος δὲ διὰ πλείονων τὸ ἐσομένον ὅρμῳ καὶ μετὰ τῶν πρὸς αὐτοὺς τῶν Ἰβηρων, εἰς ἑκατὶς ἡμέραις τῶν ὁμήρων, ἐπὶ τῇ εἰρήνῃ πρῶτον αὐτοῖς τοὺς παῖδας, τῶν δὲ πρὸς τὸ Πόπλιον ὑποβολὴν πρὸς ἡμῶν δειξάμενος τὴν ἐλπίδα, καὶ μέγαν
- C ἀποκαταστήσῃ τοῖς γονέσι καὶ ταῖς πόλεσι, ἐκλύσει μὲν αὐτὸν τὸ Ρωμαίων τὴν φιλοτιμίαν. τὸτο γὰρ αὐτὸ καὶ μάλιστα σπουδαῖον ἐκείνοις πρῶτον κυριεύουσιν τῶν ὁμήρων· ἐκκαλέσασθαι δὲ τὴν τῶν Ἰβηρων πόλιν πρὸς Καρχηδονίους δυνάμεις, προσδίδουσι δὲ μέλλον, καὶ προσσηφύονται τὸ τῶν ὁμήρων ἀσφαλείας, τὴν τε χάριν αὐξήσουσιν ἔφη πολλαπλασίαν, αὐτὸς ἡρόδοτος χρεῖσθαι τὸ πρῶτον γὰρ. ἀποκαταστήσῃ γὰρ εἰς τὰς πόλεις τοῖς παῖδας, ὅς μόνον τὴν καὶ αὐτῶν δυνάμεις ἐπιστάσασθαι τὸν ἡγεμόνα· ἀλλὰ καὶ πρῶτον πολλῶν, ὑπὸ τὴν ὅψιν πηλὴς ἔχει τὸ συμβαίνοντες τὴν Καρχηδονίαν πρὸς τοὺς συμμάχους αἰρεῖσιν καὶ μεγαλοψυχίαν. προσδοκῶν δὲ αὐτὸν ἐκείλους καὶ δῶρον πληθὺς ἰδίαν πρῶτον τῶν τέκνων κομιζομένων. πρῶτον δὲ ἕως γὰρ ἐκείνοις ἐνχεῖται ἡγεμονίαις τῶν ἀναδυσσόμενων, ἀμύλλαν ποιήσασθαι τῆς εἰς τὸν κύριον τῶν πραγμάτων διεργασίας. παρὰ πλείους δὲ τοῖς ἑτέροις καὶ πλείω πρὸς τὴν αὐτὴν ἔσονται ἀφαιρούμενοι, ἔπειτα τὸ Βώστρα, συγκαταστήσῃ τοῖς λεγόμενοις. καὶ ὅτι μὲν ἐπὶ τῇ παλαιότητι ἡμερῶν ἢ πρῶτον μετὰ τῶν ἐπιτηδείων, πρὸς τὴν ἀνακομιδὴν τῶν παιδῶν. Παρὰ ἡρόδοτος δὲ νῦν κτὸς ὅτι τὸ Ρωμαίων στρατόπεδον, καὶ Συμμίξας υἱὸς τῶν Συρακουσίων ἐκείνοις Ἰβηρων, ἀφαιρῶν τούτων εἰσῆλθε πρὸς τοὺς στρατηγούς. ἐκλογισόμενος δὲ διὰ πλείονων τὸ ἐσομένον ὅρμῳ καὶ μετὰ τῶν πρὸς αὐτοὺς τῶν Ἰβηρων, εἰς ἑκατὶς ἡμέραις τῶν ὁμήρων, ἐπὶ τῇ εἰρήνῃ πρῶτον αὐτοῖς τοὺς παῖδας, τῶν δὲ πρὸς τὸ Πόπλιον ὑποβολὴν πρὸς ἡμῶν δειξάμενος τὴν ἐλπίδα, καὶ μέγαν
- D ἀποκαταστήσῃ τοῖς γονέσι καὶ ταῖς πόλεσι, ἐκλύσει μὲν αὐτὸν τὸ Ρωμαίων τὴν φιλοτιμίαν. τὸτο γὰρ αὐτὸ καὶ μάλιστα σπουδαῖον ἐκείνοις πρῶτον κυριεύουσιν τῶν ὁμήρων· ἐκκαλέσασθαι δὲ τὴν τῶν Ἰβηρων πόλιν πρὸς Καρχηδονίους δυνάμεις, προσδίδουσι δὲ μέλλον, καὶ προσσηφύονται τὸ τῶν ὁμήρων ἀσφαλείας, τὴν τε χάριν αὐξήσουσιν ἔφη πολλαπλασίαν, αὐτὸς ἡρόδοτος χρεῖσθαι τὸ πρῶτον γὰρ. ἀποκαταστήσῃ γὰρ εἰς τὰς πόλεις τοῖς παῖδας, ὅς μόνον τὴν καὶ αὐτῶν δυνάμεις ἐπιστάσασθαι τὸν ἡγεμόνα· ἀλλὰ καὶ πρῶτον πολλῶν, ὑπὸ τὴν ὅψιν πηλὴς ἔχει τὸ συμβαίνοντες τὴν Καρχηδονίαν πρὸς τοὺς συμμάχους αἰρεῖσιν καὶ μεγαλοψυχίαν. προσδοκῶν δὲ αὐτὸν ἐκείλους καὶ δῶρον πληθὺς ἰδίαν πρῶτον τῶν τέκνων κομιζομένων. πρῶτον δὲ ἕως γὰρ ἐκείνοις ἐνχεῖται ἡγεμονίαις τῶν ἀναδυσσόμενων, ἀμύλλαν ποιήσασθαι τῆς εἰς τὸν κύριον τῶν πραγμάτων διεργασίας. παρὰ πλείους δὲ τοῖς ἑτέροις καὶ πλείω πρὸς τὴν αὐτὴν ἔσονται ἀφαιρούμενοι, ἔπειτα τὸ Βώστρα, συγκαταστήσῃ τοῖς λεγόμενοις. καὶ ὅτι μὲν ἐπὶ τῇ παλαιότητι ἡμερῶν ἢ πρῶτον μετὰ τῶν ἐπιτηδείων, πρὸς τὴν ἀνακομιδὴν τῶν παιδῶν. Παρὰ ἡρόδοτος δὲ νῦν κτὸς ὅτι τὸ Ρωμαίων στρατόπεδον, καὶ Συμμίξας υἱὸς τῶν Συρακουσίων ἐκείνοις Ἰβηρων, ἀφαιρῶν τούτων εἰσῆλθε πρὸς τοὺς στρατηγούς. ἐκλογισόμενος δὲ διὰ πλείονων τὸ ἐσομένον ὅρμῳ καὶ μετὰ τῶν πρὸς αὐτοὺς τῶν Ἰβηρων, εἰς ἑκατὶς ἡμέραις τῶν ὁμήρων, ἐπὶ τῇ εἰρήνῃ πρῶτον αὐτοῖς τοὺς παῖδας, τῶν δὲ πρὸς τὸ Πόπλιον ὑποβολὴν πρὸς ἡμῶν δειξάμενος τὴν ἐλπίδα, καὶ μέγαν
- E ἀποκαταστήσῃ τοῖς γονέσι καὶ ταῖς πόλεσι, ἐκλύσει μὲν αὐτὸν τὸ Ρωμαίων τὴν φιλοτιμίαν. τὸτο γὰρ αὐτὸ καὶ μάλιστα σπουδαῖον ἐκείνοις πρῶτον κυριεύουσιν τῶν ὁμήρων· ἐκκαλέσασθαι δὲ τὴν τῶν Ἰβηρων πόλιν πρὸς Καρχηδονίους δυνάμεις, προσδίδουσι δὲ μέλλον, καὶ προσσηφύονται τὸ τῶν ὁμήρων ἀσφαλείας, τὴν τε χάριν αὐξήσουσιν ἔφη πολλαπλασίαν, αὐτὸς ἡρόδοτος χρεῖσθαι τὸ πρῶτον γὰρ. ἀποκαταστήσῃ γὰρ εἰς τὰς πόλεις τοῖς παῖδας, ὅς μόνον τὴν καὶ αὐτῶν δυνάμεις ἐπιστάσασθαι τὸν ἡγεμόνα· ἀλλὰ καὶ πρῶτον πολλῶν, ὑπὸ τὴν ὅψιν πηλὴς ἔχει τὸ συμβαίνοντες τὴν Καρχηδονίαν πρὸς τοὺς συμμάχους αἰρεῖσιν καὶ μεγαλοψυχίαν. προσδοκῶν δὲ αὐτὸν ἐκείλους καὶ δῶρον πληθὺς ἰδίαν πρῶτον τῶν τέκνων κομιζομένων. πρῶτον δὲ ἕως γὰρ ἐκείνοις ἐνχεῖται ἡγεμονίαις τῶν ἀναδυσσόμενων, ἀμύλλαν ποιήσασθαι τῆς εἰς τὸν κύριον τῶν πραγμάτων διεργασίας. παρὰ πλείους δὲ τοῖς ἑτέροις καὶ πλείω πρὸς τὴν αὐτὴν ἔσονται ἀφαιρούμενοι, ἔπειτα τὸ Βώστρα, συγκαταστήσῃ τοῖς λεγόμενοις. καὶ ὅτι μὲν ἐπὶ τῇ παλαιότητι ἡμερῶν ἢ πρῶτον μετὰ τῶν ἐπιτηδείων, πρὸς τὴν ἀνακομιδὴν τῶν παιδῶν. Παρὰ ἡρόδοτος δὲ νῦν κτὸς ὅτι τὸ Ρωμαίων στρατόπεδον, καὶ Συμμίξας υἱὸς τῶν Συρακουσίων ἐκείνοις Ἰβηρων, ἀφαιρῶν τούτων εἰσῆλθε πρὸς τοὺς στρατηγούς. ἐκλογισόμενος δὲ διὰ πλείονων τὸ ἐσομένον ὅρμῳ καὶ μετὰ τῶν πρὸς αὐτοὺς τῶν Ἰβηρων, εἰς ἑκατὶς ἡμέραις τῶν ὁμήρων, ἐπὶ τῇ εἰρήνῃ πρῶτον αὐτοῖς τοὺς παῖδας, τῶν δὲ πρὸς τὸ Πόπλιον ὑποβολὴν πρὸς ἡμῶν δειξάμενος τὴν ἐλπίδα, καὶ μέγαν

ὑπογυμνῶν δωρεάς, τότε μὲν εἰς τὴν Α
οἰκίαν ἀπηλλάγη, σιωπῆ μὲν ἡμέραν καὶ
χειρὸν καὶ τόπον, εἰ ὅτε δέσσει τὴν ἐκδεξο-
μήναι αὐτὸν ὑπομῆναι. μὲν δὲ ταῦτα πα-
ραβῶν τοῖς ἐπιτηδεύουσιν τῶν φίλων, ἦκε
πρὸς τὸν Βώστρα καὶ τῷ ἀδελφίπῳ αὐτοῦ
τῷ παίδων ἐκ τῆς Ζακάρης νυκτὸς ποιη-
σάμενος τὴν ἔξοδον ὡς θέλων λαθεῖν, πα-
ραπορρώσας τὸν χάρακα τῶν πολεμίων, ἦ-
κε πρὸς τὸν τεταγμένον χειρὸν καὶ ὅπλον, καὶ
πρῶτα ἐνεχείρισε τοῖς ὁμήγεσι τοῖς ἡγεμό-
σι τῶν Ρωμαίων. οἱ δὲ πρὸς τὸν Πόπλιον ἐτί-
μησάν τε ἀφ' αὐτοῦ τὸν Α' εἰλῦσα. καὶ
πρὸς τὴν ἀποκατάστασιν τῶν ὁμήρων εἰς
ταῖς πατρίδας ἐχρήσατο οὕτως, συμπέμ-
ψαιτες τοὺς ἐπιτηδεύουσιν. ὅς ἐπιπαροῦ μὲν
ταῖς πόλεις, καὶ ὅτε τὸ τῶν παίδων ἀποκα-
τάστασις ἴδους ὑπὸ τῷ ὄφει, τὴν τὴν Ρω-
μαίων πρᾶξι καὶ μεγαλοψυχίᾳ, τῷ δὲ
τὸν Καρχηδονίῳ ἀπιστίᾳ καὶ βαρύτητι, καὶ πρᾶ-
σασίαις τὴν αὐτὴν μετὰ τῶν πολλοῦς Ἰβή-
ρων πρᾶξι πρὸς τὸν τῶν Ρωμαίων Φι-
λίππ. Βώστρα δὲ παιδικώτερον καὶ τὴν ἡ-
λικίᾳ δόξας ἐκχελεῖναι τοῖς ὁμήγεσι τοῖς
πολεμίοις, εἰς τοὺς τυχόντας ἐπιπλά-
κει κινδύνους. Καὶ ὅτε μὲν ἦδ' ὁ ὄρας κα-
τεπιγυῖσθαι, διέλυον εἰς τῷ ἀρχαίᾳ ἀμ-
φότερον ταῖς δυνάμεισι· ἵκανον πινος ἐκ τῆς
τύχης γενηνός τε τυχεύματος τοῖς Ρωμαίοις,
τῷ πρὸς τοὺς παῖδας πρὸς ταῖς ἐπιχειρήσε-
σι ἐπιβολῆς. καὶ τὰ μὲν καὶ τὴν Ἰβηρίαν ἐν
τούτοις ἦν. Ο δὲ στρατὸς Ἀνίβας, ὅθεν ἀ-
πελίπερτον, πυνθανόμενος τῷ τῷ καὶ
σέπῳ, πλείστον ὑποαρχίαν οἶτον ἐν τῇ πε-
ρὶ τὴν Λουσιείᾳ, καὶ ὅ καλούμενον Γε-
ρῶνιον χώρα, πρὸς δὲ τὴν σφυαροχρῆν εὐ-
φυῶς ἔχειν ὅ Γερῶνιον· κρίνας ἐκείνῃ ποιῶ-
σαι τὴν ἀρχαίᾳ, πρᾶξι ποιού-
μενος τὴν πορείαν τῷ ὅ Λιβυρῶν ὄρος,
ὅπῃ τοῖς πρᾶξι μὲν τοῖς. ἀφικόμενος
δὲ πρὸς ὅ Γερῶνιον, ὅ τὸ Λουσιείας ἀπέχει
ἀφ' αὐτοῦ σάδρα, πᾶς μὲν ὄρα καὶ λόγῳ
τοῖς ἐκείνῃ εἰς Φιλίππ πρᾶξι καὶ
πίστις ἐδίδου τὸ ἐπαγγελίαν. ὅθεν ὅ πρᾶ-
χοῖς, πολιόρκειν ἐπέβαλετο. πᾶς δὲ ἡμέ-
ρας κέρως, τοῖς μὲν οἰκήτορας κατέσχευε,

præmia pollicente, die, tempore ac
loco constituto, ubi præstolaturi ip-
sum essent, qui excepturi erant, Sa-
guntum redit. Secundum hæc assum-
ptis secum amicis quos maxime ido-
neos putabat, ad Bostarem venit;
traditque sibi pueris, nocte Sagun-
to egreditur, ut hostium custodias
falleret: quorum castra præteruectus,
ad compositam horam locumque ve-
nit, & omnes obsides Romanis du-
cibus tradit. Publius magno in ho-
nore Abilycem habuit: cuiusque ope-
ra est usus quando obsides in suam
quemque patriam restituit, missis
cum eo suorum nonnullis. Abilyx
singulas vrbes obiens, argumento
istius puerorum restitutionis usus,
hinc clementiam & magnanimita-
tem Romanorum; hinc diffidens &
atrox Carthaginensium ingenium
ob oculos omnibus ponens; exem-
plum ad hoc suum, qui socios mu-
tauerat, in medium afferens, ad
Romanorum amicitiam amplecten-
dam multos Hispanorum incitavit.
Bostar qui Abilyci obsides tradide-
rant, iudicatus pro puero se gessis-
se, non pro ea ætate qua erat, ma-
gnis postea implicitus est pericu-
lis. Quia autem instabat hiems, v-
trique in hiberna suos exercitus di-
miserunt: quum Romani ad ea quæ
deinceps parabant, beneficio fortu-
næ haudquaquam pœnittendo, per
illos pueros plurimum essent adiuti.
Ac in Hispania quidem eo loco res
erant. Hannibal, inde enim excelsit
oratio, ab exploratoribus admo-
nitus Luceria ac Geryone magnam
frumenti esse copiam: & præterea
Geryonem ad usum horreorum a-
ptum esse locum, in eo tractu hi-
bernare statuit: & præter montem
Liburnum ad nominatas vrbes du-
cit. Ut ventum ad Geryonem est,
quod oppidum à Luceria millia
passuum quinque & viginti abest,
verbis primo ad suam amicitiam
incolas conatus est pellicere, pa-
ratus fidem dare, facturum se quæ
pollicitus fuisset. quum hac non
succederet, obsidionem parat. ca-
pta mox vrbe, incolas dele-
uit, cetera pleraque servauit inte-

gra cum mœnibus , ut pro horreis illis vteretur ad hiberna. copias pro mœnibus locat : fossa & vallo castra communit. eo ex loco frumentatum duas exercitus partes mittebat : dato omnibus mandato ut certam quotidie mensuram , suæ legionis quisque frumentariis ad id ministerium delectis , adueherent. ipse cum tertia parte , simul castris præsidio erat , & dispositis passim stationibus, necunde impetus in frumentatores fieret , circumspectabat. quumque esset regio ferme omnis plana & campestris , qui conuehebant numero prope infiniti ; anni præterea tempus ad fruges comportandas opportunum ; infinitus propemodum frumenti numerus quotidie conuehebatur. Magister equitum ut à Fabio exercitus accepit , principio per iuga montium è regione hostis agmen ductabat : persuasus semper , fore tandem aliquam sibi in ipsis iugis potestatem dimicandi cum Carthaginienibus. Vbi vero audiuit , Carthaginienses urbem Geryonem iam occupasse , frumentum tota regione metere , & pro oppidi mœnibus castra vallo cinxisse : ilicet è montium cacuminibus flectit iter , descenditque in illud promontorium , unde ad loca plana ibatur. Postquam ad collem agri Larinatis venit , qui Calatæ dicitur , castra ibi posuit , paratum habens quacunque ratione cum hoste configere. Hannibal propinquare Romanos cernens , tertiam partem militum frumentari sinit : ipse cum duabus partibus propius hostem castris motis , duo ferme à Geryone millia tumulum quendam obsidet : ut & aduersariis terrori esset , & frumentantibus suis præsidio. dein quum tumulus esset alius inter amborum munimenta hostium castris ex propinquo imminens , missis noctu hastatorum duobus millibus , eum cepit. hos postera die ut vidit Minutius , expeditos & ipse educit , & tumulum adoritur. Post atrocem velitationem obtinent tandem Romani ; & mox omnibus copiis eum locum in-

[illegible]

τόποι. ὃ ὃ Ἀνίβας, ἕως μὲν πῶς δὲ μὲν τὴν A
 αἰτίαν τοῦ πεδίου, συνεῖχε δὲ πλεῖστον μέρος δὲ
 δυνάμειος ἐπ' αὐτοῖς. πλείονων ὃ ἡρομένων ἡ-
 μερῶν, ἡναίχεται τὸς μὲν ὅτι τ' ἰομὴν τῶν
 θρεμμάτων ἀπομείζην, τὸς δ' ὅτι τ' ἰομὴν τῶν
 γῆας, ἀπομείζην καὶ τ' ἐν ὅρῃ τῶν ὅρων,
 μήτε τὴν λείαν καὶ ἀφ' ἑαυτῶν, τὸν τε οἶνον εἰς
 πλεῖστον συναγαγῶν· ἵνα πρῶτον ἢ καὶ τὴν
 πρῶτα ἡμασίαν δαψίλεια τοῖς αἰσθήσεσιν, μὴ
 χεῖρον δὲ τοῖς ὑποζυγίοις καὶ τοῖς ἵπποις. εἶχε
 γὰρ τὰς πλείους ἐλπίδας δὲ αὐτῶν δυνάμειος,
 ἐν ὃ τ' ἵππων συντάγματι. καθ' ὃν δὲ κα- B
 ἐν Μάρκος συνταγῆς δὲ πολὺ μέρος τῶν
 ὑποζυγίων ὅτι τὰς πρῶτα ἡμασίας χεῖρας
 καὶ τῆς χώρας σκεδην ἰσχυροὶ, λαβὼν τ' ἀκ-
 ματότατον καὶ τὴν ἡμέραν, ὅσον τ' διώκα-
 μιν· καὶ συνεχίσας τῇ πρῶτῃ ἡμασίᾳ τῇ Καρχη-
 δονίων, τὰ μὲν βαρεῖα τ' ὅπλων ὅσον τῇ τῶν
 δ' ἵππων καὶ τοῖς ὑποζυγίοις καὶ μέρη διελών, ἐ-
 πατήκα τοῖς πρῶτοις καὶ τῶν ὑποζυγίων, καὶ
 δὲνα ζώον. Ἀνίβας ὃ τὸν συμμαχόντος, εἰς
 ἀπείραν ἐπεπύκνωται μεγίστην· ὅτε γὰρ αὐτῶν C
 ἑκάστη τοῖς πρῶτοις καὶ τῶν ὑποζυγίων αἰσθήσεσιν
 ὅτε πρῶτα ἡμασίας τοῖς ὅτι τ' χώρας διασπαρ-
 μένοις. τ' ὃ Ρωμαίων οἱ μὲν ἐπὶ τὸς πρῶτοις
 καὶ τῶν ὑποζυγίων ὅσον τῇ πρῶτῃ ἡμασίᾳ, πολλὰς τ' ἐσπεδα-
 μένων ἀπέκτειναν. οἱ δὲ πρῶτοι καὶ τῶν ὑποζυγίων,
 τέλος εἰς τὸν ἡλθον καὶ ἀφ' ἑαυτῶν, ὡς
 καὶ ὅσον τὸν χάρακα, καὶ μονοτονίᾳ πο-
 λιορκεῖν τὸς Καρχηδονίους. ὃ δ' Ἀνίβας ἡ
 μὲν ἐν καχεῖς, ὅμως δὲ χειμαζόμενος ἔμελλε,
 τὸς πελάγους ἀποτελεόμενος. καὶ μάλιστα
 ὅσον τῇ πρῶτῃ ἡμασίᾳ· ἕως Ἀσδρῦβας
 αἰσθήσεσιν τὸς ἀπὸ τ' χώρας συμπεφύγε-
 τας εἰς τ' χάρακα τ' πρῶτον τῇ Γερμανίᾳ, ὅσον
 εἰς τετρακισχίλιους ἢ καὶ πρῶτον τῇ πρῶτῃ ἡμασίᾳ· τότε δὲ
 μικρὸν αἰσθήσεσιν ἐπέστηλθε· καὶ βραχὺ πρὸ
 τ' ἐρατοπέδου πρῶτον τῇ πρῶτῃ ἡμασίᾳ, μάλιστα ἀπὸ τῆς
 πρῶτης ἐν τῇ πρῶτῃ ἡμασίᾳ. Μάρκος ὃ πολ-
 λὰς μὲν ἐν τῇ πρῶτῃ ἡμασίᾳ συμπεφύγε-
 τας τῶν πολεμίων ἀποκτείνας, ἐπὶ ὃ πλείους ἐπὶ
 τῆς χώρας διεφθάρκως, τότε μὲν ἐπὶ τῇ πρῶτῃ
 μεγάλως ἐλπίδας ἔχων ὡς τῷ μέλλοντος.
 τῇ δ' ἐπαύριον ἐκλιπόντων τ' χάρακα τῶν
 Καρχηδονίων, ἐπὶ τῇ κατελάβετο τ' ἐκεί-
 νων πρῶτον τῇ πρῶτῃ ἡμασίᾳ. ὃ δ' Ἀνίβας ἀφ' ἑαυ-
 τῶν Ρωμαίων, μὴ καὶ λαβόμενοι νυκτὸς,

sident. Hannibal quia castra castris
 erant collata, aliquandiu secum ma-
 ximam militum partem retinuit. sed
 crescente numero dierum, coactus
 est alios ad pascenda pecora dimit-
 tere; alios ad colligendam messem:
 qui sicut ab initio proposuerat, neque
 prædam suis perire cuperet, & frumē-
 ti quantum posset maximum modum
 optaret conuehere: ut in hibernis
 commeatum tam homines quàm
 iumenta atque equi largam copiam
 haberent. spem enim victoriæ suæ plu-
 rimam in equitatu ponebat. Interea
 B Marcus cognito maiorē Puniei exer-
 citus partem, ob eas quas commemo-
 rauimus causas palantem per agros,
 qua parte diei visum est commodissi-
 mum, copias educit: & ut exiguū spa-
 tij ab eorum vallo aberat, grauem ar-
 maturam in aciem instruit: equitatum
 & leuiter armatos in plures manus di-
 uidit, & in pabulatores immittit, ac vi-
 uum quenquam vetat capere. Turba-
 uit ea res Hannibalem non mediocri-
 ter: ut cui neque ad occurrendum ad-
 uersæ aciei satis virium erat: neque ad
 C opem suis passim toto agro disperfis
 ferendam. Romani qui in pabulato-
 res ire iussi fuerant, multos huc illuc
 effusos trucidauerunt. qui in acie di-
 spositi stabant, usque eò Pœnum con-
 temnere tandem ceperunt: ut & val-
 lum prorueret, & tantum non Car-
 thaginienſes obsidere auderent. Ma-
 lo interim loco res Hannibalis erant:
 qui tamen, quantumuis hac quasi
 procella agitatus, loco non cedebat,
 propius accedentes repellens, & ca-
 D stra vix tutans: donec Asdrubal iis
 assumptis, qui ex agris in castra pro
 Geryonis mœnibus posita confuge-
 rant cum quatuor millibus homi-
 num, suppetias venit: tum vero non-
 nihil confirmatus, in Romanos exiit:
 & non longè à castris instructa acie
 præsens periculum agre quidem, sed
 tamen effugit. Magister equitum post-
 quam multos hostium in pugna circa
 vallum cæcidisset, plures in agris ab-
 sumpsisset, magnæ cuiusdam spei in
 posterum plenus, se recepit. postero
 E die, vbi Carthaginienſes vallo
 excessissent, secutus ipse, castra eo-
 rum cepit. nam Hannibal, metuens
 sibi à Romanis ne forte castra ad
 Geryo-

Geryonem praesidio nudata noctu occuparent, & suppellectile atque omnibus quos congesserat commeatibus potirentur, signa eò mouere, atque iterum ibi castrametari constituerat. Ab eo tempore Carthaginenses parcius & cautius pabulari: Romani contra, audacius atque inconfultius. Rei gestæ nuntio magnificentius quàm verius Romam perlato, omnes gaudio exultabant. Nam & loco prioris illius consternationis, mutatio quasi quædam in melius ostendi videbatur: & quod per diu nihil egissent exercitus, tantusque ille pavor legionum, iudicatus est non à timiditate militum esse profectus; verùm ab ingenio ducis omnia timentis. Itaque Fabium omnes accusare, eique grauius succensere, vt qui parum audendo occasiones rei gerendæ prætermitteret. Magistri vero equitum ob ea quæ fecerat, laudes adeo exaggerabant, vt nouum exemplum nunquam antea visum in Remp. introducerent. Nam & illi absolutæ potestatis ius detulerunt; persuasi, breui finem bello ab eo impositum iri. Itaque duo Dictatores idem bellum administrabant, quod ad eam diem apud Romanos nemo vnquam viderat. Hanc multitudinis erga se beneuolentiam vt cognouit Marcus, & delatum sibi à populo honorem; duplo factus est animosior ad pericula omnia spernenda, & aduersus hostem quiduis audendum. Redit & Fabius ad exercitum, propter illa quæ acciderant nihil quicquam immutatus: sed tanto confirmatior in eo quod semel destinatum animo illi fuerat. Et quoniam Marcum videbat secundis rebus inflatum, in omnibus sibi præ æmulatione repugnantem, & omnino casum vniuersæ dimicationis in animo atque ore plurimum habentem; optionem ei dedit, vt vel partitis temporibus imperarent, vel diuiso exercitu, suis legionibus prout vellet vteretur. Quum adprime sibi placere Minutius ostendisset, vt diuiderentur legiones; facta diuisione castra separatim posuerunt, mille & quingentorum fere passuum intervallo. Hannibal partim ex captiuorum sermonibus, partim iis ipsis quæ iam fiebant, ducum Romanorum æmu-

A ἔρημον ὄντα τὸν ἐν τῷ Γερωνίῳ χάρακα, κῦριοι ἡγῶνται τῆς ἀποσκευῆς καὶ τῆς παρεσκευῆς, ἐκρίνειν αὐτοὺς αἰσχυρῶς, καὶ πάλιν ἐκείποισιν τὴν στρατοπέδω. Ἀπὸ δὲ τούτων ὧν χειρῶν οἱ μὲν Καρχηδόνιοι ταῖς προσημαῖς διλαιοῦντο ἐχρῶντο καὶ φυλακικώτερον· οἱ δὲ Ρωμαῖοι παναλία, θαρραλεώτερον καὶ προσιτίερον. Οἱ δ' ἐν τῇ Ρώμῃ, προσηπόντος σφίσι τῷ γηρότερος μειζόνως ἢ καὶ τῇ ἀλήθειᾳ, περὶ χρεῖς ἦσαν· ἀλλὰ τὸ πρῶτον μὲν ἐκ τῆς προσημασίας ὑπὸ τῆς ὀλῶν δυσλειτουργίας, οἰοῦντο μετὰ βολῇ ἵνα πρὸς τὸ βέλτιον αὐτοῖς προφαίνεσθαι· δεύτερον δὲ, καὶ ὅτι τὸ δοκεῖν τὸν πρὸς τοῦτον χρόνον, τὴν ἀποσκευῆς καὶ κατὰ πληθύν τῆς στρατοπέδου, μὴ πρὸς τὴν τῶν δυνάμεων ἀποδουλίσαι, ἀλλὰ πρὸς τὴν πρὸς πρῶτον διλαιοῦναι γενέσθαι. ὅθεν καὶ τὸ μὲν Φάβιον ἠπίσταντο κατεμύμενον πόντις, ὡς ἀτόλμως χρόνοι τοῖς χρόνοις· τὸν δὲ Μάρκον ὅτι πρῶτον ἦν καὶ τὸ συμβεβηκός, ὥστε τότε γενέσθαι τὸ μὴδέποτε γεννίος. ἀνδραγαθῶς γὰρ καὶ κῆρυξ κατετίθηται, πεπισημένοι ταχέως αὐτὸν τέλος ἐπιτήσσει τοῖς πρῶτοις. καὶ δὲ δύο Δικτατορες ἐγγίνεσθαι ὅτι καὶ αὐταῖς πρῶτοις, ὁ πρῶτος ὁδὸς ποτε συνεβέβηκε πρὸς Ρωμαίους. τὰ γὰρ Μάρκον ὁδοποιήσας τὴν τε ὅλην πληθύν διαιόας, καὶ τὴν πρὸς τῷ δήμῳ δεδομένης ἀρχῆς αὐτῶν, διπλασίως πρῶτον πρὸς τὸ πρῶτον ἀλλοιῶν καὶ κατὰ πληθύν τῆς πολέμου. ἦκε δὲ καὶ Φάβιος ὅτι καὶ διναμίς, ὁδὸς ἡλλοιωμένος ὑπὸ τῷ συμβεβηκῶτι, ἐπὶ τῷ βέλτιώτερον μένῳ ἐπὶ τῷ ὅτι ἀρχῆς ὁδοποιήσας. θεωρῶν δὲ τὸν Μάρκον ἐκπεφυσιμένον, καὶ πρὸς πόντις αἰπιφρονεικῶντα, καὶ κατὰ πληθύν τῶν πρὸς τὸ ἀφαινεῖν, αἴρεσιν αὐτῶν πρῶτον πρῶτον πρῶτον· ἢ καὶ μέγας ἀρχῆς, ἢ διελόμενον ταῖς δυνάμεις, χρῆσθαι τοῖς σφετέροις στρατοπέδοις, καὶ τὴν αὐτὴν προφαίνεσθαι. τῷ δὲ καὶ λίσας ἀσμένως δεξασθῶν τὸν μερισμὸν, διελόμενοι τὸ πλῆθος χωρὶς ἐστρατοπέδουσαν, ἀλλήλων ἀπὸ χροῖς ὡς δώδεκα σταδίοις. Αἰτίσας δὲ τὰ μὲν ἀκούων τῆς ἀλίσκουμένων αἰχμαλώτων, τὰ δὲ θεωρῶν ἐκ τῷ πρῶτον μείων ἦν τῇ τε τῇ ἡγεμονίῳ πρὸς ἀλλήλους

Φιλεμίειαν, καὶ τὸ ὄρμιον καὶ τὴν Φιλοδοξίαν τῷ Μάρκου. δὲ πρὸ οὐ κατ' αὐτὴν, πρὸς αὐτὴν ὅτι νομίσας εἶναι τὰ συμβαίνοντα πρὸς τοὺς ἐσθλοῖς, ἐγένετο πρὸς τὸν Μάρκου, ἀπουδάζων τὴν πόλιν ἀφελέσθαι, καὶ πρὸς ἀλαβῆν αὐτὴν τὴν ὄρμιον. οὗτος δὲ υἱὸς ὑπερχῆς μεταξὺ τῶν αὐτῶν καὶ τῷ Μάρκου στρατοπεδείας διωαμύνει ἐκατέρωθεν βλάβειν, ἐπέδραστο καὶ ἀλαβὴν ταύτην. ὁ γὰρ δὲ γινώσκων ἐκ τῆς πρὸς ἀλαβῆς καὶ ὁρμήματος, ἐπὶ πρὸς αὐτὴν βοηθῶν ἐκ χερσὶν, πρὸς ταύτην τὴν ἐπιβολὴν ἐπινόει ἢ ποιῶν. Τῶν γὰρ πόπων ὧν πρὸς τὸν λόφον ὑπαρχόντων ψιλῶν μὲν, πολλὰς δὲ καὶ πομπωδὰς ἐχόντων περικλάσις καὶ χιλιότρετες, ὅξεντες τὴν νύκτος εἰς τὰς ἐπιτηδεύσεις ὑπερβολὰς, αἰὰ δὲ καὶ περιαχούσις, καὶ περιαχούσις μὲν ἰπποῖς, ψιλῶς δὲ καὶ περὶ τοὺς πόδας εἰς περικλασίους. ἵνα ὅτι μὴ πρὸς κατὰ πόδας οὐκ εἰς τὰς πρὸς ἀλαβῆς ἐκπορεύομένων, ἀλλὰ τὰς διαυγάζειν κατελάμβαναι τοὺς δὲ τῶν πόπων. ὁ δὲ Μάρκος θεωρῶν τὸ γινώσκον, καὶ νομίσας ἔρμαον εἶναι, πρὸς αὐτὴν μὲν ὅξεντες τοὺς ψιλῶς, καὶ πόδας ἀγανίζων καὶ ἀγανίζων πρὸς τὴν πόπον. μὲν δὲ ταῦτα τοὺς ἰπποῖς. ἐξῆς δὲ τούτοις, κατόπι αὐτὸς ἦν συνεχὴ τὰ βαρέα τῶν ὀπλῶν, καὶ πρὸς καὶ πρὸς πρὸς, ἐκείτων πομπῶν πρὸς πλησίον τῶν χερσῶν. ἀπὸ δὲ τῆς ἡμέρας δὲ φαίνεται, καὶ πόπων τῆς τε διαύσεως καὶ τοὺς ὅμμασι πρὸς ἀλαβῆς πρὸς τοὺς ἐκ τῶν πόπων καὶ πόπων, αὐτοποῖς ἢ ὅτι ἐκ τῶν πόπων πρὸς πόπων. τὸ δὲ Αἰνίου συνεχῶς μὲν ἐπαποτέλλοντες τοὺς ἐκ τῶν πόπων τοὺς βοηθούσας, ἐπομπῶν δὲ καὶ πόπων αὐτῶν μὲν τῶν ἰπποῖν αὐτῶν καὶ τῆς δύραμειος, παρὲς συνεχῶς καὶ τοὺς ἰπποῖς συμπεσὶν ἀλλήλοις. οὐ γὰρ ἡγορῶν καὶ περικλασίους τῶν Ρωμαίων δὲ τῶν πόπων. ὁ γὰρ δὲ πόπων, ἀλλὰ μὲν ἔτι καὶ ἀφ' ἐχόντες εἰς τὰ βαρέα τῶν ὀπλῶν, ὁρμήτοις ἐπομπῶν. ἀλλὰ ὅτι τῶν συνεχῶς ἀποδοθέντες τοὺς ἐκ τῶν πόπων, πόπων καὶ ἐκ τῶν πόπων καὶ πρὸς ἀλαβῆς πρὸς πόπων, οὐκ ἔτι πρὸς τῶν ἐκ τῶν πόπων, ἀλλὰ καὶ πρὸς πόπων τῶν Ρωμαίων.

A lationem, & Marci temeritatem atque ambitionem notam habebat. Itaque præsentem rerum apud hostes statum non damno sibi, verum ipsis incommodo potius cessurum ratus, Marcum observabat; ut audaciam illius comprimeret, & conatus præveniret. Quum igitur tumultus esset inter Pœnorum & Marci castra, qui alterutris incommodare poterat; hunc occupare decrevit. ac quoniam ex prospere paullo ante re gesta cuestigio Minutium occursurum ad oblitendum non dubitabat; aduersus hostis consilium hanc fraudem excogitavit. Nam quia circa eum collem nuda quidem loca erant; sed multos variolque amfractus & cavitates habebant: equites quingentos, levis vero armaturæ & reliquorum peditum quinque millia eò misit, in ducenorum & treccenorum manus diuisos; prout quæque rupes aptissima ad eos capiendos erat: & ne mane ab iis conspicerentur qui pabulatum exhibant, simul illuxit per expeditos suos collem occupat. Id cernens Marcus, occasionem rei gerendæ sibi datam præsentis lucri loco ducens, velites confestim dimisit, & de illo tumulo certamen serere ac dimicare iubet: deinde etiam equites mittit: quorum à tergo sequebatur ipse, conferto agmine legiones ducens; omnia simili modo atque antea fecerat administrans. Luce orta, quum essent mentes atque oculi omnium circa eos occupati qui in tumulo pugnabant; subsidia ab iis submitti qui in insidiis latebant, ne cogitabant quidem Romani. Quum Hannibal configentibus in colle alia atque alia mitteret auxilia, atque ipse horum à tergo cum equitibus ac reliquis copiis sequeretur, cito equites inter se concurrerunt. quod ut accidit, expeditis Romanorum vim Punici equitatus non sustinentibus, simul isti dum ad gravem armaturam suam se recipiunt, aciem turbant: simul dato iis signo qui in insidiis sedebant, his omni ex parte se ostendentibus atque irruentibus, non iam circa expeditos, sed circa vniuersam aciem Romanam, certamen atrox est accensum.

Hoc est tempus quando Fabius, animaduerso quid ageretur, veritus ne vniuersæ Minutij copiae delerentur, ipse suas educit, & periculose laborantibus studio summo suppetias venit. eoque mox appropinquante Romani, quorum vniuersa iam solutis ordinibus dissipata acies erat, ad signa quisque sua denuo cocunt, sensimque recedentes ad horum praesidium fuga se recipiunt; multis expeditorum, pluribus legionariorum amissis, iisque viris fortissimis. Hannibal aduentu legionum auxilium; quæ & recentes erant & ad praelium scite dispositæ, perterritus, persequi hostem & pugnare destitit. Qui periculo interfuerant, iis liquido constabat, per Marci audaciam profligatum penitus Romanorum exercitum fuisse: cunctatione vero cauta Fabij & antea & nunc rem esse restitutam. Sed & iis qui Romæ erant manifestò tunc clauit, imperatoria prudentia & iudicium firmum ac sapiens militari temeritati gloriæque inani quid præstent. Caterum Romani experientia docti, vallum iecere, atque iisdem omnes castris confedere: Fabioque deinceps dicto obtemperantes, imperiis illius parere. Carthaginenses fossa ducta inter illum cumulum & castra sua, summum collem quem occupauerant vallo cinxerunt, ibique posito praesidio, nullo amplius periculo imminente, ad hiberna se comparabant. Appetebat iam comitiorum consularium dies. creati sunt à Romanis Consules L. Æmilius & C. Terentius. deinde magistratu Dictatores abierunt. Proximi vero Consules Cn. Seruilius, & Marcus Regulus, (qui in locum defuncti Cos. Flamini fuerat suffectus,) proconsulari imperio ab Æmilio ornati, acceptaque exercituum qui in castris erant potestate, copias pro arbitrio regebant. Æmilius re cum Patribus communicata, quod decrat legionibus ad summam propositam, nouis dilectibus protinus suppleuit, & ad exercitum misit. Scriptum & ad Seruilium est,

A Κατὰ τὸ ἔχοντι τὸν Φάβιον θεωρῶν τὸ νόμιμον, καὶ διαγωνιάσας, μὴ σφοδρῶς τοῖς ὅλοις, ἔξῃ γὰρ πᾶς δυνάμεις, καὶ ἔξ' αὐτοῦ ἐβοήθη τοῖς κινδυνώουσι. παρὸν δὲ συνεστῆσαντες αὐτὸν, πάλιν αἰσθαρήσαντες οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ πρὸς λευκίτες ἤδη τὴν ὅλῃν τάξιν, αὐτῆς ἀδριζόμενοι πρὸς τὰς σημαίας ἀνέχωμεν, καὶ κατέφθην ὑπὸ τῷ πύτων ἀσφαλείᾳ· πολλὰς μὲν ἀπολωλέκτες τῷ δ' ὕμῳ, ἐπὶ δὲ πλείους ἐκ τῶν παλαιῶν καὶ τοῖς ἀρίστοις ἀνδράσιν. οἱ δὲ πρὸς τὸν Ανίβαν κατὰ πλάγους τὸ ἀκρεσιότητα καὶ συνέταξιν τῷ πρὸς ἀβέβαιον, ἡκίτων στρατοπέδῳ, ἀπέστησαν ὅτι διωγμὸς καὶ τῆς μάχης. Τοῖς μὲν οὖν πρὸς αὐτὸν ἡγομένους τὸ κίνδυνον ὡς ἐπαγὰς, ὅτι ἔχοντι τὸν Μάρκου πόλεμον ἀπολωλέκατο ὅλα· ἔχοντι δὲ τὴν ἀβέβαιαν τὸν Φάβιον, σίστασθαι καὶ πρὸς τὸν καὶ νῦν. τοῖς δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ ὅτε ἐγένετο φαιερὸν ὁμολογησόμενος, τί διαφέρει στρατιωτικῆς προπετίας καὶ κενοδοξίας, στρατηγικῆς παρρησίας, καὶ λογισμὸς ἐστὼς καὶ ἰουσεχῆς. οὐ μὲν δὲ οἱ μὲν Ῥωμαῖοι διδαρδύντες ὑπὸ τῷ πρὸς παλαιῶν, καὶ βαλόμενοι χάρακα, πάλιν ἀπαύτως ἐστρατοπέδῳ ὁμοῖον· καὶ λοιπὸν ἤδη Φάβιον πρὸς τὸν ἴσιν, καὶ τοῖς ὑπὸ τούτου πρὸς ἀλλομένους. Οἱ δὲ Καρχηδόνιοι τὸ μὲν μετὰ τὸν πόλεμον ὅτι βίβη, καὶ τὸ σφετέρως πρὸς ἐμολῆς διατρίβουσαν· πρὸς δὲ τὸν κρυφίῳ τῷ κατὰ λειψήτους λόφῳ, χάρακα πρὸς ἀλάττες, καὶ φυλακὴν ὅπως ἔσταντες, λοιπὸν ἤδη πρὸς τὴν χημείαν ἀσφαλῶς ἡτοιμάζοντο. Τῆς δὲ τῶν ἀρχαίρων ὥρας συνεστῆσαντες, εἴλοντο στρατηγὸς οἱ Ῥωμαῖοι, Λευκίον Αἰμίλιον καὶ Γάϊον Τερέντιον. ὧν κατὰ κράντων, οἱ μὲν Δικέτιοι ἀπέστησαν τὸν ἀρχαῖον. οἱ δὲ πρὸς τὸν ὑπαρχοντες ὕπατοι, Γναῖος Σεργίλιος, καὶ Μάρκος Πηρεύλος, ὁ μὲν τὴν Φλαμινίαν τελευτὴν ὅπως ἔσταντες, ὅτε πρὸς ἀρχαῖον ἀπέντες ὑπὸ τῶν πρὸς τὸν Αἰμίλιον ἀντιπρῆτῳ, καὶ πρὸς ἀλάττες τὴν ἐν τοῖς ὑπὸ ἀδριζομένους ἐχέουσαν, ἐχέουσαν καὶ τὸν αὐτῶν γνώμην τὰ καὶ πᾶς δυνάμεις. οἱ δὲ πρὸς τὸν Αἰμίλιον βεβησάμενοι μὲν τὸ σὺγκλήτη, ὃ μὲν ἐλάττων πληθὺς ἐπὶ τῷ στρατιωτῶν πρὸς τὸν ὅλῳ ἐπιβολῇ, πρὸς ἀρχαῖον κατὰ κράντας ὅπως ἀπέστησαν. τοῖς δὲ πρὸς τὸν Γναῖον διατρίβουσαν,

ὀλοχερῇ μὲν κίνδυνοι, καὶ μάλιστα ἔχοντες
 νίσσασθαι· τὸς δὲ καὶ μέρος ἀκροβολισμῶν, ὡς
 εἰργασίαις ποιεῖν καὶ συνεχεύουσιν· χάριν
 τῷ γυμνασθῆναι καὶ παρὰ σχολὰς ἐν ὁδοῖς τὸς
 νέας, πρὸς τὸς ὀλοχερῆς ἀγῶνας· τὰ καὶ τὰ
 πρῶτον αὐτοῖς Συμπρωματὰ δοκῶν, ἔχοντες
 κίερα γινέσθαι, ὅθεν ὁ νεοσυλλόγος καὶ τελείως
 αἰσχύνοισι κεχρησθαι τοῖς στρατοπέδοις. αὐτοῖς
 δὲ Λόχοι μὲν Ποσειδῶνιοι ἐξ ἀπέλεον ὅθεν
 στρατηγὸν, στρατοπέδον δόντες, εἰς Γαλαίαν
 ὁρμήσαντες, βαλόντες ποιεῖν αἰπώτατα
 σμα τοῖς Κελτοῖς τοῖς μὲν Ἀντίον στρατευομέ-
 νοις. πρῶτον δὲ ποιεῖσθαι καὶ τὴν αἰσχύνην
 παρὰ σχολὰς ἐν τῷ Λιλυβαίῳ τόλῃ. δι-
 πέμψαντες δὲ καὶ τοῖς ἐν Ἰσπερία στρατηγῶν, πρῶ-
 τος καὶ κατεπύργηται πρὸς τὴν χεῖρα. ὅπου μὲν
 ἔνθα τῶν καὶ τῶν ἐν Ἰσπερία ἐγίνοντο πα-
 ρασχολαὶ ὁπτιμαῖοι. οἱ δὲ τῶν Γαίων,
 καμισταῖοι καὶ τῶν Ἰσπερίων ἐν ὁδοῖς,
 πάντα τὰ καὶ μέρος ἐχέοντες καὶ τὴν ἐκεί-
 νων γλώττιον. ὅθεν καὶ τὰ πλείω χάριν ὅθεν
 αὐτῶν πρῶτον μὲν ὀλοχερῆς μὲν γὰρ ἡ μὴ μὴ
 ἄξιον ἀπλῶς εἶναι ἐπὶ τῇ δὲ τὴν ἐν
 ὁδοῖς, καὶ ὅθεν τὴν τῷ καμίστῳ πείσαντες. ἀκρο-
 βολισμοὶ δὲ μόνον καὶ συμπλοκαὶ καὶ μέρος ἐ-
 γίνοντο πλείους, ἐν αἷς δὲ δόκιμοι οἱ πρῶ-
 τῶν τῶν Ρωμαίων. καὶ γὰρ αἰσχύνης καὶ ρουε-
 χῶς ἐδόκουν ἕκαστα χεῖρας. Τὸν μὲν οὖν κα-
 μίστα καὶ τὴν ἐν ὁδοῖς ὡς διέμειναν αὐτῶν
 ἐπιδιδόντες ἀλλήλοις. ἦδη δὲ παρὰ σχολὰς
 ἔχοντες τὴν ἐν τῶν ἐπὶ τῶν καμίστων χο-
 ρηγίαν, ἐκίετο τὴν δύναμιν ἐκ τῶν καὶ τῶν
 Γερύνοι χαρῶν Ἀντίον. κρίνοντες δὲ Συμφέ-
 ρη δὲ καὶ πάντα ἔχοντες αἰσχύνην μάχασθαι
 τὸς πολεμίους, καὶ λαμβάνειν τὴν Καίτην
 πρῶτον γερύνοιο πόλεως ἄκρην. εἰς γὰρ
 ταύτην συνεβάρη τὸν τε οἶτον καὶ τὰς λοιπὰς
 χορηγίας ἀπορίσας τοῖς Ρωμαίοις, ἐκ τῶν
 καὶ Καίτιοι τὸ πᾶν· ἐκ δὲ ταύτης αἰετὸς
 τὴν χεῖρα ὅπου δὲ στρατοπέδον παρὰ σχολὰς
 τὴν μὲν ἔνθα πόλιν ἔτι πρῶτον ἐν συνεβάρη-
 τε κατεσκάφθη. τὴν παρὰ σχολὰς δὲ καὶ τὴν ἄκρην
 τότε κατεσκάφθη, ἡ μὲν οὖν συνεβάρη τα-
 ραχὴν ἡμέρας καὶ τὰς τῶν Ρωμαίων δυνάμεις.
 ἡ γὰρ μόνον ὅθεν καὶ χορηγίας ἐδουλοῦντο,
 ὅπου δὲ κατεσκάφθη τὴν πρῶτον μὲν τὸ πᾶν.

A totis quidem viribus, dimicare ut ab-
 stineret: minuta vero praelia per par-
 tes quam acerrime posset ac frequen-
 tissime confereret: quod tirones exer-
 cerentur & ad iusta certamina au-
 denda praeprarentur. Prius enim
 cladium eam vel praecipuam causam
 fuisse censebant, quod recens con-
 scripto, atque usus militaris penitus
 rudi milite vterentur. Lucium quo-
 que Postumium Praetorem in Gal-
 liam Patres eo consilio miserunt, ut
 Gallos qui Hannibali militabant in
 suam retraherent patriam. Curae e-
 tiam fuit Senatui, ut exercitus qui
 Lilybaei hiemauerant, in Italiam re-
 portarentur. Ad hoc Scipionibus qui
 in Hispania bellum gerebant, om-
 nia quae postulabat usus miserunt.
 Ita Coss. & Senatus cum haec, tum
 reliquos omnes belli apparatus eni-
 xe curabant. Cn. Seruilius, ut acce-
 pit Consulum mandata, ex eorum
 sententia omnia quae ad curam suam
 pertinerent gerebat. Quamobrem
 plura de iis rebus scribere supersede-
 bimus: prorsus enim in summam
 belli nihil profectum, neque gestum
 quicquam dignum memoria; siue
 propter illa ipsa mandata; siue quod
 ita tulerit temporum ratio. Leuiter
 dumtaxat, & per partes saepius est
 pugnatum: unde non mediocrem
 Romani duces laudem reportarunt;
 quod singulari virtute ac prudentia
 cuncta administrarent. Ac per hie-
 mem quidem & ver totum castra ca-
 stris opposita habentes manserunt.
 Sed ubi nouarum frugum tempus
 aduenit, castra quae ante Geryo-
 nem habebat mouit Hannibal. qui
 expedire suis rebus iudicans, ut om-
 nibus artibus hostem pugnare co-
 geret, arcem Cannarum occupat.
 eo enim Romani & frumentum &
 reliquos commeatus e Cannasio con-
 uexerant: atque inde necessaria ad
 usum exercitibus deferebant. Urbs
 quidem ipsa anno prius solo aqua-
 ta fuerat: tunc vero belli appari-
 tus simul cum arce amissis, non me-
 diocriter Romanus exercitus ea re est
 perturbatus. Non solum enim propter
 commeatus magnis ex eo difficul-
 tatibus afficiebantur, quod is lo-
 cus in potestatem hostis venisset;

verum eo etiam nomine, quod vicino tractui arx illa opportune imminerebat. Romam igitur crebro missitantes, quid opus esset facto sciscitabantur: sibi namque, si hosti semel proximassent, detrectandi certaminis facultatem nullam futuram: persuasato omni agro, & erectis omnium sociorum animis, atque euentus expectatione suspensis. Censuerunt Patres dimicandum esse. sed Cnæo quidem per literas significatum, ut pugna adhuc abstineret. ipsos vero Consules ab Urbe Senatus mittit. cum quidem omnium animi in Æmilium erant conuersi, suâsq; spes cuncti in hoc innixas habebant; tum propter reliquam vitæ illius probitatem: tum quia paucis ante annis bellum aduersus Illyrios fortiter atque ex utilitate Reip. credebatur administrasse. Placuit octo legionibus rem gerere, quod nunquam antea populus Romanus fecerat: attributis cuique legioni quinque hominum millibus, præter sociorum auxilia. Nam Romani, quod & ante diximus, quatuor quotannis legiones conscribunt. Legio autem, peditum quatuor millia, equites ducentos capit. At quoties maior aliqua necessitas existit, vnicuique legioni assignantur quina millia, equites trecenti. in nominis Latini auxiliis peditum numerum æquant legionibus Romanis; equitum triplo maiorem, ut plurimum, constituunt. Horum auxiliorum dimidia pars cum duabus legionibus dari solent vtrique Consul, quando ad res gerendas mittuntur. porro ad pleraque bella alter tantum Cos. cum duabus legionibus & ea quam diximus copia sociorum adhibetur. raro omnibus viribus simul & ad vnum bellum vtuntur. at tempore hoc vsque adeo perculsi perterritique erant metu impendentis mali, ut non solum quatuor, sed etiam octo legionibus simul rem gerere constituerint. Igitur Æmilium cohortati, ubi ob oculos illis posuissent, quanti in vtramvis partem momenti hæc pugna esset futura, profectum ab Urbe, fortiter & pro maiestate Romani nominis rem cernere iubent. Coss. ut ad exercitum venerunt concione aduocata, Senatus voluntatem multitudini exponunt,

- A** Ἀλλὰ καὶ ὅτι ὁ Κῆπος τὴν Πύρρον ἐξέλεγε καὶ οὐκ ἔμελλεν
 ἔλθαι. πέμποιτες ἐν εἰς τὴν Ρώμην συνεχῶς,
 ἐπιθάνοντο τί δὲ ποιεῖν ὥς εἰς ἐγίγνωσι τοῖς
 πολεμίοις, ὅτι δυναστοὶ φυγῆμαχον, τὸ μὲν
 χῶρας καὶ ἀφ' ἡμετέρας, τὸ δὲ συμμαχῶν πό-
 των μετεώρων οἰκῶν τὴν Ἀργείοις. οἱ δὲ ἐβου-
 λόμενοι μάχεσθαι καὶ συμβάλλειν τοῖς πολε-
 μίοις. τοῖς μὲν οὖν πρὸς τὸν Γναίον, ἐπὶ τῇ ἐπι-
 δεσφῆσιν. αὐτοὶ δὲ τοὺς ὑποτάκτους ὅλα πέ-
 ραλοι. συνεβόησαν δὲ πόλιν εἰς τὸν Αἰμίλιον ἀ-
 ποδύμενοι, καὶ πρὸς τὴν πόλιν ἀφ' ἐξείδουσαν τὰς
 πλείους ἐλπίδας, ὅτι τε ὁ Κῆπος ὅτι λοιπὸν βίῃ
 καλοκαγαθία, καὶ ὅτι μικροῖς πρὸς τὸν
 χρόνους αἰδρωδῶς ἄμα καὶ συμφερόντως δο-
 κῶν καλεῖσθαι τὸ πρὸς Ἰλλυρίους πόλεμον.
 Γενοῦντο δὲ στρατοπέδοις ὅκτω Ἀργειοῦ-
 νδῶν, ὅτι πρὸς τὸν πόλιν ἐγγεγόνετο πρὸς
 Ρωμαίοις. ἐκαστοῦ τὸν στρατοπέδον ἔχοντος ἀν-
 δρας εἰς πενταχιλίους χεῖρας τῶν συμμαχῶν.
 Ρωμαῖοι γὰρ καὶ πρὸς τὸν πόλιν εἰρήκαμεν,
 αἰεὶ ποτε τέτταρα στρατοπέδα πρὸς ἑαυτοὺς. ὁ
 δὲ στρατοπέδον, πρὸς μὲν λαμβανὴν πρὸς τε-
 τταχιλίους, ἵππων δὲ Ἀργειοῖς. ἐπὶ δὲ πρὸς
 ὀλοχρεῖται πρὸς φαίνονται χεῖρας, τοὺς μὲν
 πρὸς εἰς ἐκαστὸν στρατοπέδον ποιεῖν πρὸς τε-
 τταχιλίους, τὸν δὲ ἵππων τετρακοσίους. τῶν δὲ
 Συμμαχῶν, ὁ μὲν πρὸς πλῆθος, παρὶσι ποιῶ-
 σι τοῖς Ρωμαίοις στρατοπέδοις. ὁ δὲ τῶν ἵππων
 ὡς ἐπὶ πόλιν τετραπλάσιοι. τοῦτων δὲ τοὺς ἡμίσις
 Συμμαχῶν καὶ τὰ δύο στρατοπέδα δόντες ἐκα-
 τέρας ὡς ὑποτάκτων, ὅλα ποτελλοῦσι ἐπὶ τὰς
 πρὸς εἰς καὶ τοῖς μὲν πλείους ἀγῶνας δι' εἰς
 ὅτι τὰ καὶ δύο στρατοπέδοι, καὶ ὅτι πρὸς τὸν πόλιν
 πλῆθος τὸν Συμμαχῶν κρίναι. αὐτοῖς δὲ πᾶσι
 πρὸς εἰς καὶ πρὸς εἰς καὶ χεῖρας κίνδυνον.
 τότε μὲν ὅτις ἐκ πλάγης ἦσαν καὶ καὶ ἀφ' ὅτου
 ὁ μέλλον, ὡς οὐ μόνον τέτταρα, ἀλλ' ὅκτω
 στρατοπέδοις Ρωμαίοις ὅμοι πρὸς ἑαυτοὺς δια-
 κινδυνώσιν. δὲ καὶ πρὸς καλεῖσθαι τοὺς πρὸς
 τὸν Αἰμίλιον, καὶ πρὸς ὁφθαλμῶν ἔχοντες ὁ μέ-
 γερος τὸν εἰς ἐκαστὸν ὁ μέγας ἀποδοσιν ὡς
 ἐκ τὴν μάχης, ὅλα πέσσειν. ὅτι τὰ μὲν οὖν
 καὶ κρίναι τὰ ὅλα ἡγεῖσθαι, καὶ τὸν παρὶς ἀ-
 ξίως. οἱ καὶ πρὸς ἡγεῖσθαι πρὸς τὰς δυνάμεις,
 καὶ σινα, δεξιότατες τὰ πλῆθος, τὴν τε τῆς
 συκλήτου γνώμην διεσφῆσαι τοῖς πολλοῖς.

καὶ πρὸς ἀλλήλους τὰ πρὸς ποταμὸν τοῖς πρὸς αὐτοὺς
 χειρῶν· ὅς αὐτοπαθείας ἔλθουσιν ἀποκτείναν-
 ται τοῖς λόχοις. ἢ ὅτι τὰ πλείστα τῶν λεγόμενων,
 πρὸς τὴν τοῦ τείνου τῶν ἰσθμῶν, τῶν ὑπὸ τῶν
 γνησιότητος συμπτωμάτων. ὡς γὰρ καὶ τῇδε που
 συνείδατε ἀπατρήσθαι, καὶ πρὸς δὲ πλεονεξίας πα-
 ραιήσεως τοὺς πολλούς. Διότι ἐπιπλεονεξία συ-
 νιστάνει, ὅτι τῶν μὲν ἐν ταῖς πρὸς γνησιότη-
 τας αὐτῶν ἐλαττωμάτων ἔχοντες, ὅσοι δὲ δό-
 τεροι, πλείω δ' αὖ δότοις αἰτίας· ὅς τοιούτων
 αὐτῶν ὀξεία ὁ τέλος. Ἐπὶ ὅτι τῶν νῦν χειρῶν, ἔ-
 διμια λείπεται πρὸς φασίς ἐὰν αἰδρεῖται, ὅτι
 μὴ νικᾷ τὰς ἐξουσίας. τότε μὲν γὰρ οὐτε τοῖς
 ἡγεμόνας ἀμφοτέρωθεν ὁδοῖ ποτε συμπτωμάτων
 τοῖς στρατοπέδοις· οὐτε τῶν δυνάμεσι κεκρήσθαι
 γνησιότητας, ἀλλὰ νεοσυλλόγους καὶ ἀσφα-
 τοῖς πλὴντος δυνάμεις. τότε, τε μέγιστον, ὅτι ποσὺν
 ἀνοήτως καὶ αὐτοῖς πρὸς τέρους τὰ καὶ τὰς
 ὑπεναρτίους, ὡς γὰρ μὴδ' ἐωρακότες τοῖς
 ἀπατρήσεως ἀπατρήσθαι, καὶ συγκαταβαί-
 νειν εἰς τοὺς ὁλοκαυτῶν κινδύνους. οἱ μὲν γὰρ πε-
 ρὶ τῶν Τρεβίας ποταμὸν σφαιρόντες, ἐκ Σικι-
 λίας τῇ πρὸς τέρους ἀπατρήσαντες, ἀμα-
 τὸς φωνὴ τῇ καὶ πόδας ἡμέρας πρὸς τέρους.
 Τοῖς δὲ καὶ Τυρρηνίας ἀνοήτοις, ἔχοντες
 πρὸς τέρους, ἀλλ' ἔδ' ἐν αὐτῇ τῇ μάχῃ συμ-
 πτωμάτων ὁδοῖ ποτε τοὺς πολεμίους, ὅς ὁ πρὸς τῶν
 αἰετα γνησιότητος συμπλεγμα. νῦν γὰρ μὴν πρὸς
 τὰ πλείω τοῖς πρὸς τέρους ἀπατρήσαντες. Ἐπὶ
 πρὸς τέρους γὰρ ἡμῶν ἀμφοτέρωθεν παρὲς μὲν, ἔ-
 μόνον αὐτοὶ κινωθήσονται ὑμῖν τῶν κινδύνων· ἀλ-
 λὰ καὶ τοὺς ὅς τέρους πρὸς τέρους· ἐστὶν ἀρ-
 χόντες ἐπὶ τοῖς πρὸς ἀλλήλους, πρὸς ὅς μέγιστον καὶ
 μετέχοντες τῶν αὐτῶν ἀγώνων. Ὑμῖν γὰρ μὴν οὐ
 μόνον ἐωρακότες τοὺς κινδύνους, τὰς πλε-
 ξίας, τὰ πλείω τῶν πολεμίων· ἀλλὰ καὶ ὁδοῖ ποτε
 χόρτοις μόνον καὶ ἐκείνῳ ἡμέρας, δότοις
 πρὸς τέρους ἡδὴ ἀπατρήσαντες. πρὸς τέρους ἔ-
 μέγιστον ἐπὶ τέρους ἔχοντες τῶν πρὸς γνησιότη-
 τας μάχαις, εἰς καὶ ὁ τέλος ἐπὶ τέρους ἐπὶ τέρους
 ἔν τῶν ἀγώνων. Καὶ γὰρ ἀποποι, μέλλοι δ', ὡς
 εἰπεῖν, ἀδυνάστον, ἐν μὲν τοῖς καὶ μέγιστον ἀπο-
 βολισμοῖς, ἴσους πρὸς ἴσους συμπτωμάτων ὁ
 πλείων ἐπὶ τέρους· ὁμοῦ δὲ πρὸς τέρους ἀπα-
 τρήσαντες, πλείους ὄντας ἢ διπλασίους ὄν-
 τας ἐπὶ τέρους ἐλαττωμάτων. Διότι, ὅς αἰ-
 δρεῖται, πρὸς τέρους ὑμῶν πρὸς ἀλλήλους πρὸς

A & prout res postulabat eos adhortan-
 tur: L. Æmilio mandata patrum ita
 referēte, ut vere sentire ipsum quæ lo-
 queretur scires. Eius pleraque oratio
 eo tendebat, ut acceptas nuper clades
 excusaret. harum quippe memoria
 territus miles, adhortatione eiusmo-
 di opus habebat. Probare igitur nite-
 batur; quod superioribus præliis victi
 fuerant, non unam neque alteram, sed
 vero plures rationes afferri posse, cur
 ita acciderit. Iam vero, si viri fuerint,
 nihil causæ dici posse cur de hoste
 victoriam non sint reportaturi. ad id
 enim temporis neque ambos Coss.
 legionibus iunctis decertasse; neque
 militē habuisse exercitatum, sed tiro-
 nē, & omnium quæ militiæ occurrunt
 dura & terribilia, inexpertum: quod-
 que maximum erat, in tantum prio-
 res illos naturam hostis sui ignorasse,
 ut prius ferme quàm eos unquam vi-
 didissent quibuscum pugnandum erat,
 in aciem contra illos prodirent, & ad
 certandum cum ipsis de summa re-
 rum descenderent. Nam qui ad Tre-
 biam cæsi sunt, quum ex Sicilia pri-
 die venissent, ubi illuxit postridie eius
 diei in acie steterunt. Qui in Etruria
 dimicarunt, non dicam ante, sed ne in
 ipsa quidem pugna hostem viderunt:
 adeo tum erat cælum turbidum. Iam
 vero omnia contrario se modo ha-
 bent. Ac primum, ecce nos Consules
 ambos, qui non solum ipsi eiusdem
 vobiscum periculi futuri sumus par-
 ticipes; sed hoc amplius effecimus, ut
 proximi quoque Consules qui magi-
 stratu exierunt, manere & in socie-
 tatem huius certaminis venire non
 recusarent. Vos deinde non solum ar-
 morum genus hostilium notum ha-
 betis, ordines, numerum; sed alte-
 rum iam annum inter quotidianas
 prope cum aduersariis pugnas egistis.
 Quando igitur secus nunc omnia se
 habeant atque in superioribus præ-
 liis, euentum quoque certaminis al-
 lium merito esse sperandum. Absur-
 dum enim foret, imo vero ne fieri
 quidem potest, ut qui pari numero
 dimicantes è minutis præliis superio-
 res fere semper discessistis, iidem nunc
 signis collatis pugnantes, plus quàm
 dimidia parte hostium numerum su-
 perantes, ab iis vincamini. Enimue-
 ro, milites, quum cætera omnia ad

victoriam vobis sint parata, illud vnicum superest, ut vincendi voluntatem & alacritatem ad pugnam afferatis. quod quidem ut faciatis, nihil est opus vos pluribus hortari. Iis nempe sunt necessariae adhortationes, qui mercede aliis militant, aut ex lege foederis pericula pro sociis sunt obituri; quorum & in pugna conditio durissima: & post pugnam spes statum in melius mutandi, tenuissima. Vos vero quib. nunc non pro aliis, sed pro vobis ipsis, pro patria, pro coniugibus ac liberis propositum est certamen; quorum status nunc anceps propter imminetia assidue pericula, longè diuersissimus post pugnam est futurus; monere, non etiam hortari oportet. Quis enim est, quin malit, maxime quidem pugnando vincere; aut si hoc non licet, in prælio certe mori potius quàm viuus eos quos modò dicebam hostis libidini & crudelitati misere expositos videre? Agite igitur, milites, ipsi per vos tacente me, facite diligenter cogitetis, quàm diuersa vos victores aut victos maneat. quæ vel præmia sperare, vel mala metuere habeatis. atque ita comparati animis ad prælium accedite, ut memineritis non solis legionibus periclitari hic patriam: sed vniuersum imperium agi. Quid verbis opus est? Omnino si male pugnaveritis, superare hostem patria non potest. illa omne suum studium, omnes suas vires magno nisu in vos contulit: illa omnes suæ salutis spes in vobis locatas habet: quæ ne ipsam fallant, videte, milites: & prout de vobis patria merita est, ita nunc erga ipsam vos gerite. facite denique ut omnes mortales intelligant, etiam superiorum temporum detrimenta non ideo fuisse accepta, quod virtute Romanus Carthaginienſi cedat: sed partim propter illorum exercituum imperitiam rei bellicæ, partim propter locorum ac temporum iniquitatem. Hæc & similia his alia postquam Æmilius ad excitandos multitudinis animos dixisset, concionem dimisit. Die sequenti Coss. eò duxere ubi castra esse hostium dicebantur. quò ut alteris castris ventum est, sex milium interuallo ab hoste signa constituit. Lucius, qui plana & nuda omnia circa videbat, quia superior equita-

A ὁ νικᾶν, εἰς τὸ προσδύται τὰ πρῶτα, τὸ ὑμῖν βελήσας καὶ προσθυμίας. ὑπὸ τῆς οὐδὲ τῶν ἀγαλλῶν πλείων ὀρέπται ὑμῖν ὑπολαμβαίω. τοῖς μὲν γὰρ μισθοῦ τῶν ἰσιστρατευμένων, ἢ τοῖς κατὰ συμμαχίας ὑπὸ τῆς πίστεως μέλλοισι κινδυνεύειν, οἷς κατὰ αὐτὸν τὸ ἀγῶνα χειρὸς ἐστὶ δυνάμις, τὰ δ' ἐκ τῆς ἀποβαινόντων βραχείων ἔχει ἀναφορὰν, αἰσῶτος ὁ δὲ τῶν ἀγαλλῶν γίνεται ἔπος. οἷς δὲ κατὰ τὸ ὑμῖν νῦν, ἔχ' ὑπὸ ἑτέρων, ἀλλ' ὑπὸ σφοδρῶν αὐτῶν καὶ πατείδος καὶ γυναικῶν καὶ τέκνων ὁ κίνδυνος συνέστηκε, καὶ πολλαπλάσιαι τὰ μὲν ταῦτα συμβαίνοινται τῇ ἀναφορᾷ ἔχ' τῆς ἐκείνων αἰεὶ κινδυνῶν. ὑπομνήσας μόνον, τῶν ἀγαλλῶν δὲ οὐ προσδύ. τίς γὰρ οὐκ αὖ βέλῃ, μάλιστα μὲν νικᾶν ἀγωνιστὴς: εἰ δὲ μὴ τῶν εἰρηνημάτων, τινὲς αὖτὸν πρῶτον μαχόμενος, ἢ ζῶν ὀπίσθιν, τινὲς αὖτὸν πρῶτον ὑβρίων καὶ ἀναφορᾷ, Διότ' αὖτὸν, χρεὶς τῆς ὑπὸ ἐμοῦ λεγόμενης, αὐτὸν λαμβάνοντες τὸ ὀφθαλμῶν τὴν ἐκ τῆς λείπας καὶ τῆς νικᾶν ἀναφορᾷ, καὶ τὰ συνεξακολουθούμενα τοῖς, οὕτως εἰς τοὺς ἀγαλλῶν τὸν πρῶτον τὸν μάλιστα, ὡς τῆς πατείδος καὶ κινδυνεύσης νῦν αὐτοῖς τοῖς στρατοπέδοις, ἀλλὰ τοῖς ὅλοις. τί γὰρ ἐπὶ πρῶτον τῶν ὑποκειμένων; εἰ αὖτὸν πρῶτον τὰ παρόντα κρινῇ, πρῶτον τῶν ἐκείνων οὐκ ἔχ' πᾶσαν γὰρ τὴν αὐτῆς προσθυμίας καὶ δυνάμιν, εἰς ὑμᾶς ἀπῆρξαι, καὶ πᾶσας τὰς ἐλπίδας ἔχει τῆς ὀπίσθας ἐν ὑμῖν. ὡς ὑμεῖς αὐτὴν μὴ ἀφαιμάσσεται νῦν, ἀλλ' ἀπὸδοτε μὲν τῇ πατείδι D τὰ ἀρμυζόμενα χεῖρας. φανερόν δὲ πᾶσιν αἰδεσθῆναι ποιεῖται, ὅτι καὶ τὰ πρῶτον ἐλαττωμένα γίνονται, οὐδ' ἀφ' ὧν ὁ Ρωμαῖος χεῖρας αἰδρᾷ τῆς Καρχηδονίων. ἀλλὰ δὲ ἀπειλῶν τῆς τότε μαχόμενων, καὶ ἀφ' ὧν ἐκ τῆς χειρὸς ἀναφορᾷ. τότε μὲν οὖν ταῦτα καὶ τὰ παρόντα τῶν ἀγαλλῶν ὁ Λεύκιος, ἀφαιμάσας τοῖς πολλοῖς. τῇ δ' ἐπαύριον αἰσῶτες ἦσαν τινὲς δυνάμιν, οὐ τοῖς πολεμίοις ἤκουον στρατοπέδου. δόξατο δὲ ὀπίσθιν, καὶ ἐπὶ τῶν πρῶτον τῶν πολεμίων. ὁ μὲν οὖν Λεύκιος συνθεασάμενος ὀπίσθιν καὶ ψιλῶς ὄντας τοὺς περὶ τόπους, οὐκ ἔφη δύναι

συμβάλλειν ἰπποκρετωμένων τῶν πολεμίων, ἀλλ' ἐπισπᾶσθαι καὶ παραγὰν μάλλον εἰς τοὺς ποταμούς, ἐν οἷς ὁ πλεονέστατος ὁρᾷ τῶν πεζικῶν στρατοπέδων ἡ μάχη. τὸν δὲ Γάιος δὲ τὴν ἀπειρίαν ὑποφύσας ὑποαρχόντος γνώμης, ὡς ἀμφοσθέντοις καὶ δυσχερεσία πρὸς τοὺς ἡγεμόνας, ὁ πρῶτον ἐστὶ σφιδερνόμενος. τὸ δ' ἡγεμονίας τῶν Γάιος καθύστερος εἰς τὴν ἐπισπᾶσθαι ἡμέραν, δὲ τὸ πρῶτον μίαν ἐκ τῆς ἐπισπᾶσθαι μεταλαμβάνειν τὸν ἀρχὴν τοὺς ὑπάτους, αἰσφραγευμένους πρὸς τὴν, βουλόμενος ἐλπίσαι τοὺς πολεμίοις, πολλὰ ἀφ' αὐτῶν ἐλπίσαι καὶ καλύπτειν τὴν Λακωνίαν. ὁ δὲ Αννίβας αἰσφραγῶν τοὺς δὲ ζῶντας καὶ τοὺς ἰπποκρετωμένους, ἀπὸ τῆς πρὸς αὐτῶν ἐπὶ τῇ πορείᾳ ὅτι, πρὸς ἀδύνατον συνεπλέκετο, καὶ πολλὴν ἐν αὐτοῖς ἐποιεῖτο θόρυβον. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τὴν μὲν πρὸς τὴν ἐπισπᾶσθαι ἐδέξαντο πρὸς τὴν μίαν ὡς ἐν τοῖς βαρέσι κακοπλοισμοῖς. μὲν δὲ ταῦτα τοὺς ἀκονιστάς καὶ τοὺς ἰπποκρετωμένους ἐπαφέντες, ἐπὶ τῇ πρὸς τὴν πρὸς τὴν Συμπλοκῇ, δὲ τὸ τοὺς μὲν Καρχηδονίοις μὴδὲν ἐφειδόμενοι ἀξιολογῶν. τοὺς δὲ Ῥωμαῖοις αἰαμεμιγμένους τοὺς δὲ ζῶντας ὁμοσεκιδωμένους ὡς ἀπὸ τῆς. τότε μὲν οὖν ἐπιγυμνῶντες ἑαυτοὺς, ἐχρῆσθαι ἀπ' ἀλλήλων, ὅτι καὶ τὴν ἐλπίδα τοὺς Καρχηδονίοις ἐκβάλλειν τὴν ἐπισπᾶσθαι. εἰς δὲ τὴν ἐπαύριον ὁ Λακωνίος οὐτε μάχεσθαι κρίνων, οὐτε μὲν ἀπαγὰν ἀσφιδεῖν τὴν στρατὸν ἐπὶ διωάμενος, τοὺς μὲν δυοὶς μέρεσι κατεστρατοπέδουσι πρὸς τὴν Αὐφιδῶν ποταμὸν καλούμενον, ὅς μόνος ὁρᾷ τὴν Ἀπεννίνον. ἔπειτα δὲ ὅτι ὅρος συνεχῆς, ὁ διέρχεται πάσας τὰς καὶ τὴν Ἰταλίαν ῥύσις, καὶ μὲν εἰς τὸν Τυρρηνικὸν πέλαγος, τὰς δὲ εἰς τὴν Ἀδρίαν. δι' οὗ ῥέοντα συμβαίνει τὴν Αὐφιδῶν, τὰς μὲν πηγὰς ἔχει ἐν τοῖς πρὸς τὸν Τυρρηνικὸν κλίμασι τὴν Ἰταλίαν, ποιεῖσθαι δὲ τὴν ἐκβολὴν εἰς τὴν Ἀδρίαν. τὴν δὲ πρὸς τὴν πρὸς ἀπὸ ἀφ' αὐτῶν πρὸς τὴν αἰατολὴν ἐβάλλειν χάρακα. τὸ μὲν ἰδίαν πρὸς ἐμβολῆς, πρὸς δὲ τὰς ἐπὶ τῶν ἀποχῶν. τὸ δὲ τῶν ὑποειδυμένων, μικρὸν πλέον. βουλόμενος δὲ τούτων πρὸς τὴν μὲν τὴν ἐκ τῆς ἰδίας πρὸς ἐμβολῆς πρὸς τὴν μὲν τῶν πρὸς τὴν Καρχηδονίων. Αννίβας δὲ καὶ τὴν αὐτὴν κατὰ τὴν ἰδίαν ὅτι κατὰ τὰ παραγὰν μάχης καὶ

A tu Pœnus erat, abstinendum praelio censebat: & in eiusmodi loca deducendum attrahendumque eum esse, ubi pedestribus copiis plurimum res gereretur. Huic sententiæ quum refragaretur C. Terentius, quæ fuit illius imperitia, accidit quod omnium periculosissimum est, ut dissiderent animis inter se duces, neque in commune consulerent. Proximo die Terentius, cuius imperium tunc erat, (morisenim habent populi Romani Coss.alternis imperare:) motis castris, multum obtestante & renitente collega, propius hostem accedit. Hannibal cum expeditis & equitibus obviam illis procedit: quos agmen adhuc ducentes consecutus, atrocem pugnam capessens, tumultu magno complevit. Romani ubi primum eius impetum obiecta grauis armaturæ aliqua manu sustinuisent; mox iaculatoribus atque equitibus in hostem immixtis, superiores ex eo conflictu discesserunt. cuius rei causa hæc fuit: quod acies Carthaginiensium omni propemodum subsidio erat nudata: quum Romani leui suæ armaturæ aliquot saltem cohortes immixtas haberent quæ simul pugnarunt. Tunc igitur superueniente nocte inuicem sunt separati: haut sane eo dimicationis euentu quem sperauerant Carthaginienses, cum hostem sunt adorti. Die sequenti Æmilius, quum neque pugnandi consilium probaret, neque tamen exercitum inde absque periculo posset abducere, cum duabus copiarum partibus castra ad Aufidum amnem communivit. (hic vnicus est fluuius, qui Apenninū mōtem permeat, quo omnes qui Italiam rigant fluuij separantur, aliis Superū, aliis Inferum mare petentibus) tertiæ parti exercitus trans Aufidum, ad ortum eius loci ubi fluuius transitur, vallum circumdedit: intervallo interiecto ab alteris Romanorum castris mille & trecentorum passuum, ab hoste vero aliquanto plurium: ut & iis qui ἐ geminis suorum castris pabulatum exirent, auxilio esset: & simul iis immineret, qui ob eandem causam ἐ vallo Carthaginiensium prodirent. Carthaginiensium imperator tempus aduenisse iam cernēs, quo manus conferere & dimi-

† hic vero amnis per Apenninum fluens, pontus quidam in ea regione Italiae quæ in Etruriam mare vergit, habet; ostium vero Adriaticum ingreditur

care cum hostibus oporteret; veritus, ne recens damnum militum animis aliquam attulisset consternationem, suos sibi esse alloquendos ratus, concionem aduocauit. qui vbi conuenēre, iubet omnes loca proxima circumspicere: deinde, petit ab illis, Ecquid impræsentiarum, si facta sibi à diis esset potestas, optare maius ab iis potuerint, quàm ut qui hostem equitatu superabant, talibus in locis periculum summæ rerum facerent? quum omnium assensu comprobata eius vox esset, re tam manifesta: Vos igitur, inquit, diis primo gratias agite, qui victoriam vestram adiuuantes, in eiusmodi loca hostes deduxerunt: deinde & nobis, qui ad necessitatem pugnandi inimicos compulimus: neque enim effugere vlla arte possunt, quominus iniquo sibi loco, nobis autem palam opportuno decertent. Ut pluribus vos nunc horter, quò fidente atque alacri animo pugnam capestatis, officij esse mei nequaquam duco. tum fuit ei orationi locus, quando pugna cum Romanis nullum adhuc periculum feceratis: quo tempore multa sæpe ego apud vos in eam sententiā, exemplis etiam adhibitis, disserui. Nunc cum tribus continuis præliis, tantis præsertim, & quidem ex compacto sumptis, Romanos viceritis; quæ vis dicendi plus valere queat ad animos vobis faciendos, quàm res ipsæ quas gessistis? Igitur præcedentibus victoriis regione positi estis & omnibus eius bonis, sicut vobis promiseramus: & quæcunque vobis dixeram, vera esse omnia res ipsæ comprobarunt. Nunc de ciuitatibus & earum opibus superest certamen; ex quo si victores discesseritis, ilicet vestra est Italia tota; & vos vnicum hoc prælium omnibus perfunctos laboribus, imperio atque diuitiis vniuersis Romanorum potitos, principes ac dominos omnium efficiet. Quare non iam verbis opus; sed manu res gerenda. confido enim iamiam me, dii modò ceptis annuant, promissi fidem exsoluturum. Hæc aliâque in hanc sententiā vbi Hannibal dixisset, multitudine approbationis signū voce manūque dante, ipse egregia suarum voluntate laudata, concionem dimisit: at statim ab eadem par-

A συμβάλλειν τοῖς πολεμίοις ἀλαβύματος ὃ μὴ ἀφ' αὐτῶν ὁ πλῆθος ἐκ τῶ περιγεγενη-
 ῶτος ἐλαττώματος, κρίνας προσδιδῶν τῶ ἀ-
 κλήστως τὸν χειρὸν, σιωπῇ τοὺς πολλούς. ἀ-
 θροισθέντων δὲ, πεισθέντων καλῶς παύ-
 ρας εἰς τοὺς περὶ τόποις, ἤρετο, τί μῦθον δι-
 ξασθαι τοῖς θεοῖς καὶ τὰς παρ' αὐτοῖς ἐδυνάτω
 χερσὶν, δοθῆναι αὐτοῖς ἐξουσίαν, τῶ τῶ πολ-
 λὺ τῶ πολεμίων ἱπποκρατοῦντας ἐν τοιού-
 τοις τοῖς ἀφ' αὐτῶν τῶ ὅλων. παύ-
 ρων δὲ ὁ ῥήθην ὁπτομηναίων ἀφ' αὐτῶν
B ἐπαγγέλλαι τοῦτου, Τοιγάρ οὖν, ἔφη, παρ' αὐτοῖς
 μὲν τοῖς θεοῖς ἔχετε χάριν· ἐκείνοι γὰρ ἡμῖν
 συλλαβασθὰς ὄντες τὸν νίκην, εἰς τοὺς τό-
 ποις ἤγον τοὺς ἐχθρούς· δότι οὖν δι' ἡμῶν, ὅτι
 καὶ μάχῃ τὰς πολεμίας σιωπῇ καὶ ἄλλῃ
 ἢ γὰρ ἐπὶ δυνάμει ἢ τῶ ἀφ' αὐτῶν, καὶ μάχῃ
 παρ' αὐτοῖς ἐν τοῖς ἡμετέροις παρ' αὐτοῖς.
 Τὸ δὲ τῶ ἀφ' αὐτῶν ὑμᾶς νῦν ἔχει πλείονων ἐν-
 θαρσις καὶ παρ' αὐτοῖς ἔχει τὸ κίνδυνον,
 ὅθεν μὲν μοι δοκεῖ κατὰ τὸν ὅτι μὲν γὰρ ἀπεί-
 ρως διέκεισθε τῶ παρ' αὐτοῖς μάχῃς, ἔδει
C τῶ ποιῆν· καὶ μὲν ὑποδυμῶν ἐγὼ παρ' αὐτοῖς
 ὑμᾶς πολλὰς διεξιμένῃ λόγῳ. ὅτε δὲ καὶ ὁ
 σιωπῇ τῶ μάχῃς τῶ καὶ τῶ ὅμο-
 λόγῳ νεικήκατε Ρωμαῖοις, ποῖος αὖ ἐπὶ λό-
 γῳ ὑμῖν ἰσχυρότερον τῶ ἀφ' αὐτοῖς θάρσος αὐτῶν
 τῶ ἔργῳ; ἀφ' αὐτοῖς μὲν οὖν τῶ παρ' αὐτοῖς κινδύ-
 νῳ, κατεπλήκατε τῆς χώρας, καὶ τῶ ἐκ τῶ
 τῆς ἀγαθῆν καὶ τῆς ἡμετέρας ἐπαγγελίας,
 ἀφ' αὐτοῖς ἡμῖν ἐν πᾶσι τοῖς παρ' αὐτοῖς ὑ-
 μᾶς εἰρημῶν. Οὐδὲ νῦν ἀγὼν ἐστὶν πε-
D ρὶ τῶν πόλεων, καὶ τῶ ἐν αὐταῖς ἀγαθῶν·
 οὐ κατὰ τὸν ὅτι, κύριοι μὲν ἔσονται τῶ ἀ-
 χεῖμα πᾶσις Ἰταλίας· ἀπαλλαγῆτες δὲ τῶ
 νῦν ποῖον, ἡρόδοτος Συμπύσης ἐγκρατὴς
 τῆς Ρωμαίων δίδασκαλίας, ἡγούμενος ἀφ' αὐτοῖς
 καὶ διαποταῖ παρ' αὐτοῖς ἡγούμενος ἀφ' αὐτοῖς
 τῆς μάχῃς. Διότι οὐδὲν ἐπὶ λόγῳ, ἀλλ'
 ἔργῳ ὅτι ἡ χεῖρα θεῶν γὰρ βουλομένων,
 ὅσον οὐκ ἐν βεβαιώσιν ἡμῖν πέποισμαί τας
 ἐπαγγελίας. Ταῦτα δὲ καὶ τὰ τοῖς τῶ ἀ-
 πλάσια ἀφ' αὐτοῖς, παρ' αὐτοῖς αὐτοῖς ὁπ-
E σιμηναίων τῶ πλῆθος, ἐπαινέσας καὶ διξά-
 μῳς αὐτῶν τῶ ὁρμῇ, ἀφ' αὐτοῖς καὶ τῶ ἀφ' αὐτοῖς
 κατὰ τὸν ὅτι, ποῖος αὖ ἐπὶ λόγῳ, κατὰ τὸν ὅτι

ἐπὶ τῇ αὐτῇ πλὴρὴν τῆς ποταμοῦ, τῇ μεί-
 ζονι στρατοπέδῳ τῇ ὑπεραιτίῳ. τῇ δ' ἐχο-
 μένῃ πρὸς τὸν ποταμὸν ἐκ τῆς ποτα-
 μὸς ἐξέπαθε τὰ στρατοπέδα, καὶ δὴλος ὡς μὲ-
 γαλὲς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τοῖς ὑπεραιτίοις. ὁ δ' Ἀντίοχος
 δι' ἄρπυιαν μὲν τοῖς τοῖς τοῖς, ὅρα δ' ὅτι
 παχέως ἀνὰ στρατοπέδῳ μετὰ στρατοπέδῳ
 οἱ Καρχηδόνιοι ἀφ' ἧς ποταμὸν τῇ ἑπὶ τῇ
 δεινῇ, εἶχε τὴν ἰσχυρίαν, ἀσφαλισμένους ταῖς
 ἐφεδρείαις ταῖς πρὸς ἐμβολαῖς. Ἀντίοχος δ' ἐχό-
 τον ἰκανὸν μείας, ὅρα δ' αὐτὸς ἐξόντος, τὴν μὲν
 λοιπὴν διώκει αὐτὸς εἰς χάρακα κατέστη-
 τούς δ' Νομάδας ἐπαφῆκε τοῖς ὑπεραιτίοις
 τοῖς ἀπὸ τῆς ἐλαττοῦς πρὸς ἐμβολαῖς. τῇ
 δ' Νομάδων, ὡς πρὸς αὐτὸν χάρακα πρὸς
 ἀσφαλίαν καὶ ἀσφαλίαν τὴν ὑπεραίαν,
 ὅ, τε Γάιος ἐπὶ τοῖς ἐπὶ μὲλλον πρὸς
 ἐμμένει, πᾶσι πλὴν πρὸς τὸν κίνδυνον ὅ-
 ρα εἶχε, καὶ δι' ἄρπυιαν ἐφερε ταῖς ὑπεραι-
 τίοις. βαρύναντες γὰρ δὴ πᾶσαν ἀνδραγαθίαν
 ὁ τῶ μέλλοντος γίνεται χρόνος ὅταν γ' ἀ-
 παξ κινήσῃ, ὅ, πᾶσι ἢ πᾶσιν πᾶσιν τῶν
 δεξιότητων τῇ δεινῇ, ὑπεραιτίοις. Εἰς
 δὲ τὴν Ρώμην πρὸς ἀσφαλίαν, ὅτι πα-
 ρα στρατοπέδῳ οἱ ἀλλήλοις, καὶ συμπλο-
 καὶ γίνονται τῇ πρὸς κίνδυνον ἀνὰ
 ἐκαστὴν ἡμέραν, ὅρα καὶ πρὸς φόβος ὡς
 ἢ πόλις. διδόντων μὲν τῶν πολλῶν δὲ μέλ-
 λον ἀφ' ἧς πολλὰς ἡδὴ πρὸς ἀσφαλίαν,
 πρὸς ἀσφαλίαν δὲ καὶ πρὸς ἀσφαλίαν τὰ
 συμβεβηκότα ταῖς ἐνομίαις, εἰς σφαλί-
 ται τοῖς ὅλοις. πᾶσι δ' ὡς πᾶσι ἀν-
 τὶς λόγια πᾶσι τότε ἀφ' ἧς σώματος. ση-
 μείων δὲ καὶ πρὸς τὸν πᾶσι μὲν ἰερὸν, πᾶ-
 ρα δ' ὡς οἰκία πλήρης. ὅρα ὡς ἀνὰ
 καὶ θυσιᾶς θεῶν ἰκαταίαν καὶ δεινῇ ἐπὶ
 χον τὴν πόλιν. Δεινοὶ γὰρ ἐν ταῖς πρὸς
 εἰσὶ Ρωμαῖοι, καὶ θεοὺς ἐξέλασσεσθαι
 καὶ ἀνδραγαθίαν καὶ μὲν ἀνδραγαθίαν μὲν
 ἀγνῆς ἐν τοῖς τοιούτοις καὶ ἡγεῖσθαι
 τῶν πρὸς τῶν σιμπερὸν. Ο δὲ
 Γάιος ἅμα τῇ πρὸς ἀσφαλίαν τὴν κατὰ
 πόδας ἡμέραν τὴν πρὸς ἀσφαλίαν, ἀπὸ τῆς κα-
 τὰ τὸν ἥλιον ἀνὰ τῆς ἐπὶ ἀσφαλίαν, ἐ-
 κινῇ τὴν διώκειν ὅρα ἐκαστὴν ἅμα τῆς

A te amnis vbi maiora castra hostium
 erant, ipse quoque vallum iacit. Po-
 stridie curari corpora & parari om-
 nes ad pugnam præcipit. sequenti die
 secundum fluvium aciem dirigit &
 pugnandi potestatem Romanis facit.
 Lucius, cui iniquus admodum locus
 displicebat, neque dubitabat breui
 Carthaginenses propter commea-
 tum inopiam coactum iri signa trans-
 ferre, posteaquam bina castra sua
 stationibus munisset, nihil mouere.
 Hannibal quum aliquandiu steteret
 in acie, hoste non educente, reli-
 quas copias intra vallum reducit:
 Numidas in eos immittit, qui è ca-
 stris minoribus aquabantur. deinde
 procurstantibus omnia Numidis ad
 munimenta vsque, & aquationem
 intercludentibus, maiore adhuc pu-
 gnæ cupiditate flagrare Terentius ce-
 pit. milites quoque ipsos omnis iam
 moræ impatientes præliandi ardor
 inuasit. Adeo nullum vnquam mor-
 talibus tempus est longius, quàm v-
 bi expectatione futuri pendemus,
 postquam semel fixum destinatum-
 que in animo fuerit, ferendum esse
 quicquid eorum euenerit, quæ ma-
 ximè terribilia censentur. Vbi nun-
 tius Romam est allatus castra castris
 esse collata, & velitationes quotidie
 fieri: erecta animis & plena metus ci-
 uitas fuit; euentum prælij propter me-
 moriam tot recentium cladum cun-
 ctis horrentibus: quod facile intelli-
 gerent, & cogitatione sibi fingerent,
 quis fractis ibi rebus futurus esset
 Reip. status. Erant in ore omnibus
 omnia fatidicis ipsorum libris com-
 prehensa oracula. ostentorum item
 ac prodigiorum templa vniuersa, v-
 niuersas priuatorum domos cerneret
 refertas. omnes igitur vota concipe-
 re, rem diuinam facere, diis immor-
 talibus supplicia ac preces agitare. So-
 lent namque Romani necessario suo
 tempore miram industriam ad decum
 hominumque iram auertendam ad-
 hibere: neque eorum quæ in eius-
 modi casibus fieri amant, quicquam
 aut parum decorum, aut parum sua
 illa generositate dignum arbitrantur.
 At Varro postero die, (cuius sors e-
 ius dici imperij erat,) susceptis sta-
 tim fascibus, vix dum illucescente
 Sole, ex vtrisque castris copias simul

eduxit: & maioribus quidem egres-
sos, statim ut quosque traduxerat, ita
in acie locat, minoribus vero castris
eductos, iunctim, continuata cum
prioribus serie, dirigit, atque vniuer-
sum latus meridiem versus spectans
occupat. Romanos equites flumini
proximos locat in cornu dextro. pe-
dites his continuos in eadem serie
producit: signa magis conferta in ex-
trema acie quàm in prima statuit;
numero cohortium quæ in fronte
consistebant, in postremis ordinibus
multiplicato. Sociorum equitatus in
laevo cornu locatur. aciei vniuersæ
leuiter armati in spatio præpositi. E-
rant omnino in exercitu Romano-
rum cum sociis, peditum octoginta
millia: equites supra sexies mille. In-
terea Carthaginensium dux Bales-
ares atque hastatos Aufidum transmi-
sit, & ante signa constituit. reliquas
deinde copias castris educit, ac duo-
bus locis fluuium transire iussas ex
aduerso hostium instruit. in laevo cor-
nu, (id erat amni propius,) Hispani
& Galli equites contra Romanum
equitatum dispositi: proxime istos
partem dimidiam locauit peditum
Afrorum grauioris armaturæ. hoc
contingebant Hispani & Galli. rur-
sus istis ad latus adhaerebant reliquæ
graues armaturæ Afrorum. ad dex-
trum cornu equites Numidas diffu-
dit. postea vero quam omnes copias
æquata fronte recta serie produxif-
set; ipse cum media acie quæ ex Hi-
spanorum & Gallorum legionibus
constabat, prægreditur: ita ut, qui
vtrique adstabant, quod & ratio
ostendit, iugum vnum ac seriem re-
ctam possent constituere: efficere-
runtque in media acie gibbositas lu-
nata, cuius erat figura attenuata. Id
eo consilio fecit, ut primis in prælio
concurrentibus Hispanis & Gallis, in
subsidium parati manerent Afri. Ar-
mati autem hoc modo erant. Afri Ro-
mano more armis recti: lectissimum e-
nim quemq; eorum Hannibal spoliis
quæ superiorib. præliis parata fuerant,
adornauerat. Hispanorum m& Gallo-
rum scuta eiusdē formæ erant: dispa-
res ac dissimiles gladij. Hispanorum e-
nim, non minus ad punctum feriendum
hostem valebant mucrone, quàm ad
castrum petendum, Gallorum gladij ad

A πρεμβολῆς· καὶ τοὺς μὲν ἐκ τῆς μείζο-
ρος χάρακος ἀφωδύαζον τὸν ποταμὸν, δι-
γίως πρηνέβαλε. τοὺς δ' ἐκ θατέρου σινα-
πῶν τοῦτοις ἐπὶ τὴν αὐτὴν εὐθείαν ἐξέπειθε,
λαμβάνων πᾶσαν τὴν ἐπιφαιάναι τὴν πρὸς
μισσημβρίας. τοὺς μὲν οὖν τῶν Ῥωμαίων ἱπποῖς
πρὸ αὐτὸν τὸν ποταμὸν ἐπὶ τῆς δεξιᾶς κέρως
κατέστησε, τοὺς δὲ πεζοὺς σιναπῶν τοῦτοις ἐπὶ
τῇ αὐτῆς εὐθείας ἐξέτεινε, πυκνότερας ἢ πρό-
δοι τὰς σημαίας καθιστάνων, καὶ ποικίλιν πολλα-
πλάσιοι τὸ βάθος ἐν ταῖς ἀπείροις τῆς μετώ-
που. τοὺς ὅ τῶν Συμμάχων ἱπποῖς εἰς τὸ λαὸν
κέρως πρηνέβαλε. πάντες δὲ τῆς δυνάμεως
παραστήσαντες τοὺς εὐζώνους ἐν ἀποστάσει. ἦσαν ὅ
σιν τοῖς συμμάχοις, πεζοὶ εἰς ὀκτὼ μυριά-
δας· ἱπποῖς ὅ μιν πλείους τῶν ἑξακοσίων.
Αντίσας ὅ τῶν αὐτὸν καὶ τοὺς μὲν Βόθριας
καὶ λοχόφορος ἀφωδύαζαν τὸν ποταμὸν, πρηνέ-
βαλετο τῇ δυνάμει. τοὺς δὲ λοιποὺς ἐξαγα-
γὼν ἐκ τῆς χάρακος, καὶ ἀφαιώσαντες τῶν διπλῶν τό-
ποις τὸν Ῥῶν, αὐτὴν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἐπὶ τὴν
ἐπὶ αὐτὸν μὲν τὸν ποταμὸν ἐπὶ τῇ εὐνύμῳ,
τοῖς Ἰβηροῖς καὶ Κελτοῖς ἱπποῖς αὐτῆς τοῖς Ῥω-
μαίων ἱπποῖς σιναπῶν ὅ τοῦτοις, πεζοὺς τοῖς
ἡμίσις, τῶν ἐν τοῖς βαρέσι καθοπλισμοῖς Λι-
βύων. ἐξῆς δὲ τοῖς εἰρημνοῖς, Ἰβηροῖς καὶ Κελ-
τοῖς. πρὸς δὲ τούτοις, τὸ λοιπὸν μέρος ἔθηκε τῶν
Λιβύων. ἐπὶ ὅ τῆς δεξιᾶς κέρως, ἐπέταξε τὸς
Νομαδικούς ἱπποῖς. ἐπὶ ὅ πᾶν τὸν ποταμὸν ἐπὶ τῇ
εὐθείας ἐξέτεινε, μὲν τὰ ταῦτα λαβὼν τὰ μέσα
τῶν Ἰβηρῶν καὶ Κελτῶν τάγματα, πρηνέβαλε καὶ
τὰ πᾶσα τούτοις ἐκ τῆς λόγον παριστάναι συ-
ζυγῶντα, μέγιστος ποικίλιν τὸ κύρτωμα, καὶ Λι-
βύων τὸν ποταμὸν αὐτῶν ὅ τῶν βαρύνοντες ἐ-
φεδρείας μὲν τῶν ἐν τῇ μάχῃ τοῖς Λίβυας
αὐτῶν ἔχον· πρηνέβαλε τῶν Ἰβηρῶν καὶ
Κελτῶν. ὡς δ' ὁ καθοπλισμὸς τῶν μὲν Λιβύων
Ῥωμαίων, ὅς πᾶν Ἀντίσας ἐν τοῖς τῶν πρηνέ-
βαλε τῆς μάχης σκύλοις ἐκλέξας καὶ
κακοσμήκει. τῶν δ' Ἰβηρῶν καὶ Κελτῶν ὁ μὲν
θύρως ὡς πρηνέβαλε τῶν ἐξῆς, τῶν ἐναι-
πῶν εἶχε διαδοῖν. τῆς μὲν γὰρ ἐκ ἐλατ-
τον τὸ κύρτωμα τῆς κατὰφορῆς ἴσχυος πρηνέ-
βαλε τὸν ποταμὸν. ἡ δὲ Γαλατικὴ μάχη, μὲν
εἶχε γρη῏ν τὴν ἐκ κατὰφορῆς,

κατ' αὐτὴν τ' ὅς, δ' ὁποῖα σίσις. ἐναλλάξ δ' αὖτε
 ἀπείρους αὐτῶν πρὸς ἀνταγόμενων, καὶ τ' μὲν
 Κελτῶν γυμνῶν, τῶν δ' Ἰβήρων λιτοῖς πε-
 ριπορφύροις χιτῶνίσκοις κεκοσμημένων καὶ τὰ
 πὰ πᾶσι, ξειζούσιν ἅμα καὶ καὶ ἀπλη-
 κικλὺ συνέβαινε γίνεσθαι τὴν πρὸς ὅσον.
 ἡ δ' ὅ δ' ἡ μὲν τῶν ἰπποκῶν πλῆθος ὁ σύμπαν
 τοῖς Καρχηδονίοις εἰς μυρίους· ὁ δ' ὅ τ' περὶ
 εἰς πολὺ πλῆθος τετρακισμυρίων σὺν τοῖς Κελ-
 τοῖς. εἶχε δ' ὅ δ' ἡ μὲν δεξιὸν τ' Ῥωμαίων Αἰμί-
 λιος· ὁ δ' ὅ εὐώνυμος Γάιος· τὰ δὲ μέσσα Μαρ-
 κος καὶ Γάιος, οἱ τὰ πρὸς ἄλλους ἔτι στρατη-
 γοῦντες. τ' ὅ Καρχηδονίων δ' ἡ μὲν εὐώνυμος
 Ασδρούβας εἶχε· ὁ δὲ δεξιὸν Ἀννών· ἐπὶ δὲ
 τοῖς μέσσοις αὐτὸς ἡ μὲν Ἀννίβας, ἔχον ἡ μὲν ἑαυ-
 τὸν Μάγονα τ' ἀδελφόν. βλέπουσιν δὲ τ' ἡ μὲν
 τῶν Ῥωμαίων τάξεις πρὸς μισηθείας, ὡς
 ἐπὶ ὅσον πρὸς ἄλλους, τ' ὅ τ' Καρχηδονίων πρὸς
 τὰς ἀρκῆς· ἐκαστέρους ἀβλαβῶς συνέβαινε
 γίνεσθαι τὴν καὶ τ' ἡ μὲν αἰσθάνειν. ἡ μὲν δὲ
 δὲ τῆς συμπλοκῆς τῆς πρὸς ἄλλους ἐκ τ' πρὸς
 ἀνταγόμενων, καὶ ἡ μὲν ὅσον αὐτῶν τ' ὅ εὐ-
 νωνὸν ἔπιστος ἡ μὲν ὁ κίνδυνος· ἅμα δὲ τὰς τοῖς
 Ἰβήρας καὶ Κελτοῖς ἰπποκῶν ἀπὸ τῶν εὐώνυ-
 μων πλεῖστοι τοῖς Ῥωμαίοις, ἐπὶ ὅσον οὗτοι
 μάχην ἀληθινὴν καὶ βαρβαρικὴν. οὐ γὰρ ἦν
 καὶ ὅσον ὅσον αἰσθάνειν καὶ μετὰ ὅσον ὁ κίν-
 δυνος· ἀλλ' εἰσάπαξ Συμπλοκῆς, ἐμμέχον-
 το συμπλεκόμενοι κατ' αἰδρα, ἀνταγόμε-
 ναῖντες ἀπὸ τῶν ἰπποκῶν. ἐπὶ δὲ ἐκαστέρ-
 ον οἱ ἀπὸ τῶν Καρχηδονίων, καὶ τοῖς ἡ μὲν
 πλείστοις ἀπὸ τῶν Κελτῶν, πρὸς τὴν συμπλοκῆν, πρὸς
 τὴν ἐκαστέρους καὶ ἡ μὲν ἀνταγόμενων τ'
 Ῥωμαίων, τὸς δὲ λοιποὺς ἡ μὲν πρὸς τ'
 πρὸς ἄλλους φορεύοντες, καὶ πρὸς ἄλλους τὰς
 χεῖρας ἀνταγόμενων· τότε δὲ τὰ πρὸς ἄλλους
 στρατόπεδα ἀνταγόμενοι τοῖς εὐώνυμοις, συνέ-
 πτεσι ἀλλήλους. ἐπὶ βραχὺ ἡ μὲν οὖν τ' Ἰβή-
 ρων καὶ τῶν Κελτῶν ἡ μὲν αἱ τάξεις, καὶ διε-
 μάχοντο τοῖς Ῥωμαίοις ἡ μὲν ἀνταγόμενων. μὲν δ' ὅ τ'
 τὰ πρὸς βαρεὶ θλιβόμενοι κλίοντες ἡ μὲν πρὸς ἄλλους
 εἰς τὴν πρὸς, λύσαντες τ' ἡ μὲν ἰπποκῶν. αἱ
 δὲ τῶν Ῥωμαίων ἀπὸ τῶν καὶ τὴν ἐκαστέρους
 ἐπὶ ὅσον τῶν, διέκλυσαν ῥαδίως τ' ὅ τ' ὅσον
 ἰπποκῶν τάξιν. ἅτε δὲ τῶν ἡ μὲν Κελτῶν ἐπὶ

A casum dumtaxat ferendum viles:
 quam ad rem opus interuallo. Atque
 horum cohortes alternatim dispositæ,
 novam & terribilem speciem præ se
 ferebant: quum præsertim more gen-
 tis suæ Galli nudi, Hispani linteis præ-
 textis purpura tunicis adornati consi-
 sterent. Equites à parte Carthaginien-
 sium erant omnino decies mille: pedi-
 tes cum auxiliis Gallorum non multo
 plures quadraginta millibus. Cornua
 tenebant apud Romanos, Æmilius
 dextrum: Ixuum Terentius Varro:
 B mediam pugnam Marcus & Cnæus
 proximi Consules tuebantur. apud
 Carthaginieneses, Ixuum Asdrubal
 regebat; in dextro curabat Hanno:
 mediam aciem Hannibal ipse cum
 fratre Magone tenebat. & quum Ro-
 mana acies meridiem spectaret, quod
 ante diximus, Carthaginien-sis Se-
 ptentrionem; neutros exorti Solis
 radij offendebant. Commisâ pugna
 ab iis qui ante signa stabant, prin-
 cipio, pari vtrunque detrimento le-
 viter armati decertarunt. Vbi vero
 C qui in Ixuo cornu erant equites Hi-
 spani & Galli congressi sunt cum
 Romanis, verè atrox & Barbari-
 cum prælium per hos est editum.
 Neque enim vt in legitimis pugnis
 fieri solet, auersione ab hoste &
 conuersione in eundem, dimicaba-
 tur: sed vt semel erant congressi,
 ad pedes desilientes vir cum viro
 decertabant. Vicerunt tandem Car-
 thaginieneses equites; ac plerosque
 Romanorum in conflictu, quantum-
 uis forti atque obstinato animo ipsi
 quoque rem gererent, cæciderunt.
 D reliquos secundum flumen fugien-
 tes insequendo, magna ex parte con-
 trucidarunt; & vt quisque in pote-
 statem venerat, nulla penitus cui-
 quam salutis spe relicta cunctos in-
 teremerunt. Secundum hæc grauis
 armaturæ cohortes in locum expe-
 ditorum succedentes, inter se concur-
 runt. & quum aliquandiu Hispani ac
 Galli Romanorum impetum seruatis
 ordinibus acriter dimicando sustinuis-
 sent: mox hostiū mole ipsa obruti, ter-
 E ga vertere ac pedem referre soluta fi-
 gura lunulæ, quam prius efficiebant,
 cepère. Romanæ cohortes ingenti ani-
 morum ardore hos secuti, hostilem a-
 ciem facile percurrere. erat enim Gal-
 lorum

ἀποκτείναντες τοὺς παρὰ τὸν ποταμὸν ἰπ-
 πῆς, πλεὺς περὶ τὴν ὀλίγων, κέρεσθαι
 σαι ἀπὸ τῆς δυνάμεως τοῖς Νομάσι· τότε
 περὶ δόμοι τὴν ἑφοδὸν αὐτῶν οἱ σύμμα-
 χοι τῆς Ρωμαίων ἰππῆς, ἐγκλίαντες ἀπέ-
 χύοντο. ἐν ᾧ χειρὶ παραμαλὴν δοκεῖ ποιῆ-
 ναι φερόμενον ἔργον Ἀσδρούβας. θεωρῶν γὰρ
 τοῖς Νομάδας τὰς τε πλήρεις πολλοὺς ὄχλους,
 καὶ παρακλιθεῖσιν καὶ φοβερωτάτοις τοῖς
 ἅπασι ἐκλίνας, τοῖς μὲν φεύγοντας κέρ-
 δυναι τοῖς Νομάσι· περὶ δὲ τῆς περὶ
 μάχης ἡγεῖτο, ἀπύδων παρὰ δόμοισιν τοῖς
 Λίβυσι. παραπιστὼν δὲ τοῖς Ρωμαίοις στρα-
 τήδαις καὶ ἰώτου, καὶ ποιούμενος ἐκ ἀφρο-
 δῆς τὰς ἰσχυρὰς ἐμβολὰς ἅμα καὶ πολλὰς τό-
 ποις ἐπὶ ῥῶσιν μὲν τοῖς Λίβυσι, ἐπαπύωνται ὅ-
 καὶ κατέπληξε τὰς ψυχὰς τῆς Ρωμαίων. ἐν
 ᾧ χειρὶ καὶ Λάκιος Αἰμίλιος περὶ πύλων
 βιαίοις πληγαῖς ἐν χερσὶ νόμῳ, μετήλλαξε
 τὸν βίον· αὐτὸς πρῶτα τὰ δέχεται τῇ πατερίδι
 καὶ τῇ λοιπῇ βίῳ, καὶ καὶ τὸν ἔχοντα χερσὶ
 εἰ καὶ τις ἕτερος ποιῶναι. οἱ δὲ Ρωμαῖοι μά-
 χη μὲν ἐμάχοντο καὶ τὰς ὀπίσθαιας ἐρε-
 φόμενοι περὶ τοῖς κεκλιμένοις, ἀντίχοντο.
 αἱ δὲ τῆς πέρας ἀπολλυμένων, καὶ καὶ βρα-
 χύ σὺν κλειόμενοι, τέλος αὐτοὶ πύμναι, ἐν οἷς
 καὶ Μάρκος καὶ Γαῖος ἔπεισαν· οἱ δὲ περὶ τὸν
 ἕτος ὑπατοὺς γαργύρες, αἰδρεῖς ἀγαθοὶ, καὶ τῆς
 Ρώμης ἀξιοὶ ἡρόμενοι, καὶ τὸν κίνδυνον.
 Κατὰ δὲ τὸν τῆς χρόνου καὶ τὴν συμπλο-
 κὴν οἱ Νομάδες ἐπόμενοι τοῖς φεύγοντι τῆς
 ἰππῆς, τοῖς μὲν πλείστοις ἀπὸ κτείναντες, τοῖς
 δὲ κατεκρήμνισαν ἀπὸ τῆς ἰππῆς. ὀλίγοι
 δὲ πρὸς εἰς Οὐγενοῖας διέφυγον. ἐν οἷς καὶ
 καὶ Γαῖος Τερέντιος ὁ τῆς Ρωμαίων στρατη-
 γός· αὐτὸς αἰχμαλὶ μὲν τὴν ψυχὴν, δευτε-
 ρῇ δὲ τὴν ἀρχὴν τῇ αὐτῇ τῇ πατερίδι πε-
 ποτημένος. Ἡ μὲν οὖν παρὰ Καίνας ἡρομέ-
 τη μάχῃ Ρωμαίων καὶ Καρχηδονίων, ἐπι-
 τελέσθη τὸν ἕπον ἕπον· μάχῃ ἡρωατοτάτοις
 ἀνδράς ἔχουσα, καὶ τοῖς νικῶσιν καὶ τοῖς ἡττη-
 θήσιν. δῆλον δὲ τὸτ' ἐγένετο ὅτι αὐτῶν τῆς
 παραμάχων. τῆς μὲν γὰρ ἐξακλιμένων
 ἰππῆς, ἐβδόμηκοντα μὲν εἰς Οὐγενοῖας με-
 τὰ Γαῖον διέφυγον, παρὰ τελευσίους ὅτι συμ-
 μάχων ἀπορρίδεις εἰς τὰς πόλεις ἐσώθησαν.

A omnibus, (paucis oppidò exceptis) qui prope flumen stabant occisis, au-
 xiliatum Numidis è laevo cornu ve-
 nit : tum enimvero socij Romano-
 rum equites, ut irrudentem illum præ-
 senserunt, inclinati retrocessere.
 quo tempore singularis sollertiz at-
 que prudentiz facinus ab Asdruba-
 le editum memorant. Nam qui Nu-
 midarum magnum adesse numerum
 videret; sciretque, semel in fugam
 versis maxime omnium infestos ac
 terribiles eos esse: persequendum fu-
 gientem hostem Numidis tradit: ip-
 se ad peditum pugnam aliis præit,
 quum suppetias Afris iret. deinde
 aversam Romanorum aciem inua-
 dens, atque ex multis simul parti-
 bus per intervalla cum alis equitum
 in eos inuehens; eadem opera A-
 fris animos addidit, Romanis deie-
 cit, magnūque pauorem incussit. ibi
 locorum & L. Æmilius multis vulne-
 ribus acceptis, in ipso prælio occu-
 buit: vir, omnibus boni ciuis offi-
 ciis, tum in cætera vita, tum in hoc
 ultimo certamine, si quis alius, præ-
 clare functus. Romani cum circum-
 fusis hostibus dimicantes, in omnes
 subinde partes unde peterentur sese
 conuertentes, aliquandiu restiterunt:
 sed quum orbis collecti semper vlti-
 mi perirent, ac breviori proinde gy-
 ro includerentur omni ex parte, ad
 extremum omnes ceciderunt. In his
 fuere prioris anni Consules, Marcus
 & Cnæus, viri probi & qui in eo
 certamine Romanæ virtutis specimen
 eximium ediderant. Dum in ista par-
 te hæc aguntur, Numidæ qui fugien-
 tes equites insequabantur, plerosque
 illorum contruncarunt, multos de e-
 quis suis deturbarunt. pauci quidam
 Venusiam confugerunt: in quibuse-
 rat Terentius Varro Romanus Con-
 sul, pravi fœdique homo animi, &
 qui pessimo publico magistratum in
 patria sua gessit. Atque hoc modo
 Cannensis Romanorum & Carthagi-
 nensium pugna est peracta. pugna à for-
 tissimis viris, siue qui vicere, siue qui
 victi sunt, pugnata: quod quidem sa-
 tis res ipsa per se arguit. nā è sex equi-
 tum millibus, septuaginta cum Caio
 Venusiam euaserunt: trecenti fetme è
 sociis, alius in aliam urbem, profugerunt.

ἐ πεδῖτιβς πυγνάντες καπτι σνντ αδ Α
decem millia, qui praelio non inter-
fuerant. at qui ex ipso discrimine in
proxima oppida sparsim fuga perue-
nerunt, ad tria fortasse millia erant.
reliqui omnes, numero ad septua-
ginta millia, forti animo omnes
mortem oppetierunt. Carthaginien-
sibus ad victoriam parandam, ma-
ximo & tum & semper antea vsui
fuit, copia ingens equitatus. cum
quidem clarum posteris documen-
tum est traditum; præstare belli tem-
pore, ut dimidiam peditum hostis
partem habensequitatu omnino præ-
ualeas: potius quam ut paria om-
nia cum illo habens in aciem des-
cendas. Desideravit è suis Hanni-
bal Gallorum ad quatuor cīo. Hispa-
nos vero & Afros ad mille & quin-
gentos; equites ferme ducentos. Ro-
mani illi qui in hostium potestatem
viui venerunt, extra praelium erant:
cuius rei hæc fuit causa. Relique-
rat Lucius in castris suis peditum
decem millia, eo consilio; ut si ne-
glecta suorum castrorum cura om-
nes in aciem copias Hannibal edu-
ceret, impetum illi facerent tantis-
per dum pugnaretur, & supelle-
tilis aduersariorum potirentur. sin
ut huic periculo præuenteret, præsi-
dium relinqueret idoneum; cum
minoribus hostium copiis de sum-
ma rerum Romani dimicarent. Ca-
pti autem sunt in hunc fere mo-
dum. Quum sufficiente præsidio ca-
stra Pœnus munisset, simul ac prin-
cipium pugnae factum est, Romani
vti fuerant iussi, ea obsident, & reli-
ctos intra vallum milites Carthagi-
niensium adoriuntur. illi primò egre-
giè se tueri. deinde vbi laborare inci-
piunt, Hannibal praelio iam omni ex
parte profligato, tunc demum fert
illis auxilium. qui Romanos in fu-
gam auertit, & intra munitiones
suas compulit. cæsi sunt istorum bis
mille: reliqui omnes viui in pote-
statem ipsius venerunt. Similis item
fuit eorum quoque fortuna, qui per
agros palati, in loca munita se re-
ceperant: nam & hos Numidæ expu-
gnarunt, & captiuos abduxerunt, nu-
mero fere bis mille, ex equitibus quos
fufos fugatosque fuisse ostendimus.

ἐκ δὲ τῶν πεζῶν μαχόμενοι μὴ ἐάλω-
σαν εἰς μυρία. οἱ δὲ ἐκ τῶν οἰκτρῶν τῆς μά-
χης, ὅς αὐτῶν δὲ τῷ κινδύνῳ, τειρομένοι
μόνον ἴσως εἰς τὰς περὶ ἀκραιφνέας πόλεις
διέφυγον. οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ὄντες εἰς ἐ-
πιὰ μυριάδας ἀπέθανον δι' ἡρώς. τὴν μαι-
νίστῳ χρεῖαν πρὸς ἡρώς τοῖς Καρχηδο-
νίοις εἰς ὃ νικᾷ, καὶ ὅτε καὶ περὶ τῷ, τῶν
ἰππέων ὄχλου. καὶ δὴλον ἐγένετο τοῖς ἐ-
πιηρωμένοις, ὅτι κρείττον' ὅτι περὶ τοὺς τῶν
πολέμων καὶ ἡμῶν ἔχον πεζοὺς, ἰπ-
ποκρατεῖν δὲ τοῖς ὅλοις μάλλοι, ἢ πάντα
πάειν τοῖς πολεμίοις ἔχοντα ἀφαινεύ-
ναι. τῶν δὲ Ἀνίβου, Κελτοὶ μὴ ἐπε-
σον εἰς περὶ ἀκραιφνέας, Ἰβηρὲς δὲ καὶ Λί-
βυες εἰς χιλίους καὶ περὶ ἀκραιφνέας, ἰππέας δὲ
περὶ ἀκραιφνέας. οἱ δὲ ζωνηθέντες τῶν Ρω-
μαίων, ἐκ τῶν ἐπὶ τῷ κινδύνῳ, καὶ ἀφαι-
νεύσασθαι αἰτίαι. Ἀδύκιος ἀπέλιπε μυ-
ρία πεζοὺς ἐπὶ τῆς ἐαυτοῦ πρὸς ἡρώς,
ὡς ἐὰν μὴ Ἀνίβου ὀλιγαρήσας τῷ χάρακι
ἐκπαῖξῃ πᾶσι, περὶ ἀκραιφνέας οὗτοι κατὰ τὴν
τῆς μάχης καὶ ἡρώς, ἐγκρατεῖς ἡρώς τῆς
τῶν πολεμίων ἀποκρίσεως. ἐὰν δὲ περὶ ἀκ-
ραιφνέας ὁ μάλλοι ἀποκρίσῃ φυλακὴν αἰτίαι
χρεῖαν, περὶ ἐλάτῃσι αἰτίαι ὁ περὶ τῶν
ὅλων ἡρώς κινδύνος. ἐάλωσαν δὲ τοῖς
οὗτοι ἡρώς. καὶ ἀκραιφνέας Ἀνίβου φυ-
λακὴν ἀρχεῖν ἐπὶ τῷ χάρακι, ἅμα
τῶν καὶ ἀκραιφνέας τῷ μάλλῳ καὶ ὁ
συνελάτῃ, ἐπολιόρχῃ οἱ Ρωμαῖοι, περὶ ἀκ-
ραιφνέας τοὺς ἀποκρίσας ἐπὶ τῶν
τῶν Καρχηδονίων χάρακι. ὁ μὴ οὗτοι
περὶ ἀκραιφνέας. ἡδὴ δὲ αὐτῶν πεζο-
μένων, ὅτι καὶ πάντα τὰ μέρη τῷ
μάλλῳ Ἀνίβου ἔχον, καὶ τότε περὶ ἀκ-
ραιφνέας καὶ βεβαίως, συνελάτῃ τοὺς Ρω-
μαῖους εἰς τῷ ἰδίῳ πρὸς ἡρώς, καὶ δι-
χαλίοις μὴ αὐτῶν ἀπέκτεινε. τῶν δὲ λοι-
πῶν ἐγκρατεῖς ἐγένετο ζωνηθέντες πάντων. ὁ-
μῶς δὲ καὶ τοῖς ἐπὶ τῷ καὶ τῷ χάρακι ἐ-
ρύματα συμπεφύλακται, ἐκπολιόρχῃσι
οἱ Νομάδες ἐπὶ ἀκραιφνέας, οἷα εἰς διχα-
λίοις τῶν εἰς φυλὴν τραπίντων ἰππέων.

Βραβδύσιος δὲ τῆς μάχης ἡ περιουσία
 ἰόντες ἔπειτα, ἀκέραιον εἰληφὲς τὰ ὅλα κρίσι
 τοῖς ὑπὲρ ἀμφοτέρων προσδοκώμενοι. Καρ-
 χηδόνιοι μὲν γὰρ διὰ τῆς περὶ τῆς τῆς
 τῆς, περὶ τῆς τῆς μὲν λοιπῆς Γαλατίας
 σχεδὸν πάσης καὶ Μεγάλῃς καλουμένης Ελ-
 λάδος ἥσασιν ἔχοντες. Τarentinoi τε γὰρ δι-
 στίως ἐνεχόμενοι αὐτοῖς. Αργυριποῖ δὲ καὶ
 Καπυαίων πῖες ἐκάλουν τὸν Ἀντίοχον. οἱ δὲ
 λοιποὶ πόλεις, ἀπέβλεπον ἥδη τότε πρὸς
 Καρχηδόνιους. μεγάλας δὲ εἶχον ἐλπίδας
 ἐξ ἐφόδου καὶ τῆς Ρώμης αὐτῆς ἐσθλαί κύ-
 ρισι. Ρωμαῖοί γα μὲν τὴν Ἰταλιωτῶν δυ-
 ναμίαν περὶ τῆς τῆς διὰ τὴν ἡπείρου ἀπε-
 γινώσκοντες. ἐν μεγάλοις δὲ φόβοις καὶ κινδύ-
 νοις ἦσαν, πρὸς τε σφῶν αὐτῶν, καὶ πρὸς τῇ
 τῆς πατρίδος ἐδάφοις, ὅσον οὐκ ἔστιν προσδο-
 κῶντες ἥξειν αὐτὸν τὸν Ἀντίοχον. καὶ γὰρ ὡς περὶ
 ὅτι μετὰ τῆς καὶ συνεπαγνομιζομένης τοῖς
 γεγονόσι τῆς τύχης, συνέβη μετ' ὀλίγας
 ἡμέρας τῇ φόβου κατέχοντος τὴν πόλιν,
 καὶ τὸν εἰς Γαλατίαν στρατηγὸν ἀποστέλλειν,
 εἰς εἰδέναι ἐμπροσθέντα περὶ τῆς τῆς, ἀρδύν
 ὑπὸ τῶν Κελτῶν διὰ τῆς τῆς μετὰ
 τῆς δυνάμεως. Οὐ μὲν γὰρ συγκλητὸς,
 ὡς δὲ ἀπὸ τῆς τῆς ἐνδοχόμενον. ἀλλὰ
 περὶ τῆς τῆς μὲν τοῖς πολλοῖς, ἡσφαλίζε-
 ται δὲ τὰ κατὰ τὴν πόλιν, ἐβουλόετο δὲ
 πρὸς τῇ ἐνεστώτων ἀνδρωδῶς. τῆς δὲ ἐ-
 γίνετο φανερόν, ἐκ τῶν μὲν τῶν συμ-
 βαίων. ὁμοθυμαδὸν γὰρ ἡ Ρωμαίων ἡτ-
 τήντων τότε, καὶ περὶ τῆς τῆς τῆς
 τοῖς ὅπλοις ἀρετῆς. τῇ τῇ πολυτεύμα-
 τος ἰδύσθη, καὶ τὰ βουλόεσθαι καλῶς,
 οὐ μόνον ἀνέκτισαντο τὴν τῆς Ἰταλίας δυ-
 ναμίαν, ἡκίσταντες μὲν τῶν Καρχηδο-
 νίων. ἀλλὰ καὶ τῆς οἰκουμένης ἀπάσης ἐγ-
 χερταῖς ἐγγίνοντο μετ' ὀλίγας χρόνους. Διό-
 περ ἡμεῖς τῶν τῶν μὲν τὴν βίβλον, ὅτι
 τῶν τῶν ἐργῶν κατὰ τῆς τῆς, ἀπὸ τῆς
 λαβεῖν Ἰσπερὶ καὶ τῶν Ἰταλικῶν ἡ περὶ τῆς
 εὐκοσμίαν πρὸς ταῖς ἐκαστὸν Ολυμπιάσι δη-
 λώσαντες. ὅταν δὲ τὰς ἑλληνικὰς περὶ τῆς
 τὰς καὶ αὐτὴν τὴν Ολυμπιάδα γινόμεναι
 διεξιόντες, ὅτι τῶν τῶν τῶν τῶν,

A Hancce praelij istius fortunam, quæ
 à nobis est declarata, excepit re-
 rum status apud populum utrum-
 que, amborum expectationi con-
 ueniens. Carthaginienſes enim par-
 ta hac victoria, reliquam protinus
 ferme omnem Italiæ partem quæ
 Vetus & Magna Græcia nomina-
 tur, obtinuerunt: Tarentinis sine
 mora se ei permittentibus; Arpina-
 tibus & nonnullis Capuanis ultro
 ipsum vocantibus. iamque tum cæ-
 teri omnes ad Carthaginienſium par-
 tes animos inclinare ceperunt. ma-
 gna quinetiam in spe tunc Pœni e-
 rant, ipsius quoque Romæ impetu
 subito occupandæ. Romani contra,
 propter hanc cladem Italiæ popu-
 lorum dominationem retinere se pos-
 se confestim desperarunt: magnis-
 que in terroribus ac periculis ver-
 ſantes, tum de propria salute, tum
 de patrio solo anxij, Hannibalem
 iamiam exspectabant venturum. Nam
 quasi cumulum aduerſis illorum ad-
 iicere atque intendere Fortuna vel-
 let, post paucos dies accidit, cum
 maxime omnes in vrbe metu trepi-
 darent, ut qui in Galliam Cifalpi-
 nam miſſus fuerat Prætor, inopina-
 to inſidias illatus, cum vniuerſo
 exercitu à Gallis occidione occide-
 retur. Patres enimvero nihil eorum
 quæ fieri poterant prætermittere: sed
 omnes hortari, Urbem præſidiis fir-
 mare, ut quidque inciderat, viri-
 les ſententias dicere. quod ex iis ap-
 paruit quæ poſtea contigerunt. Nam
 quum nullum ſit dubium, quin vi-
 di tum fuerint Romani, & virtute
 militarique laude ceſſerint; ipſo ta-
 men genere Reipublicæ, ac conſi-
 liorum prudentia, non imperium
 dumtaxat Italiæ, victis poſtmodum
 Carthaginienſibus, reciperarunt: ve-
 rum etiam poſt non ita multos an-
 nos vniuerſo terrarum orbe ſunt po-
 titi. Nos igitur librum hunc harum
 rerum commemoratione claudemus:
 poſtquam bella expoſuimus in Hiſpa-
 nia atque Italia geſta, quæ Olympiade
 centeſima quadrageſima continen-
 tur. Vbi vero enarratis rebus Græciani-
 cis quæ in eandem Olympiadem inci-

dunt, adhæc tempora narrationē perduxerimus; tunc ad Reipublicæ Romanæ formam per se explicandam exprofesso stilum conuertemus. Neque enim illi tantum eam tractationem putamus conuenire, qui historiam conscribat: verum etiam ad emendandas instituendâsve Respublicas, studiosis hominibus pariter, & iis qui rebus præsunt, adprime futuram vtilem.

Α πότε ἤδη παρθέμενοι, ψιλῶς τὴν ὑποφ' αὐτῆς τῆς τῆς Ρωμαίων πολιτείας ποιησόμεθα λόγον· νομίζοντες οὐ μόνον πρὸς τὴν ἰσοείας σύνταξιν οἰκείαν εἶναι τὴν πρὸς αὐτῆς ἐξήγησιν· ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς τῇ πολιτευμάτων θέρωσιν καὶ κατὰσπασιν, μεγάλα συμβάλλεσθαι πῶς φιλομαγεῖται καὶ παραμαλκῆς τῆς αἰδοῦν.

Z iiij

lares breuiter perstringendo, continuam narrationem ad illa tempora perduximus, quando Cleomenes rex Lacedæmoniorū regno excidit. Tum autem breui summa collectis omnibus quæ Præparatione nostra comprehenduntur, vsque ad Antigoni, Seleuci & Ptolemæi excessum, qui omnes circa eadem tempora fato sunt functi: principium operis nostri esse nos ducturos sumus polliciti ab iis rebus, quæ proxime cum iis cohærent, quæ modo attigimus. Existimamus enim non aliud historiæ nostræ commodius poni posse veluti fundamentum: primò, quoniam in illorum temporum expositione desinunt Arati Commentarij. Itaque continuantes illius narrationem, quæ deinceps videbuntur de Græcis dicenda subtexemus. Deinde quoniam proxima illis tempora, & ea quæ in nostram cadunt historiam, ita inuicem connexa sunt, vt partim nostra, partim nostrorum patrum ætas in illa incidat. ex quo fit, vt rerum dicendarum aliis ipsi interfuerimus: alias ab iis acceperimus, qui testes oculati fuere. Anteriorum siquidem temporum res gestas attingere, vt auditionem ex auditione scriberem, parum existimaui tutum: quod nec veritas illarum deprehendi, nec iudicari posset de singulis. Maxime autem impulit nos vt inde exordiremur, quod ea tempestate Fortuna vniuersis probe Orbis terrarum partib. nouam quasi faciem induxerit. Philippus siquidem Demetrii filius, etiamnum puer, Macedoniæ regnum recens suscepit. Achæus regionibus Asiæ cis Taurum dominans, nō speciem solum regiā, sed & potentiam obtinebat. Antiochus, qui magnus est dictus, mortuo fratre Seleuco paucis ante annis admodum adhuc puer, in regno Syriæ ei successit. simul & Ariarathes traditum sibi Cappadociæ regnū accepit. Ptolemæus item Philopator circa idem tēpus Ægyptum vniuersam suæ ditioris fecit. nec multo post Lycurgus rex Lacedæmoniorum est constitutus. Carthaginienfes quoque ad res gerendas quas commemorauimus Hannibalem imperatorem recens creauerāt. Hoc igitur modo innouatis vbique locorum potestatibus, quin nouanda-

A γάρμοι, μὲν ταῦτα ὧν καὶ μέρος ἔργον καὶ
ὁ συνεχὲς ὁπτιζαύοντες, εἰς τὴν Κλεομένης
τῆς Λακεδαιμονίων βασιλείας ἐκπύωσιν κατη-
τήσαντο. συλκεφθαρμένον δὲ τὰς ἐκ τῆς
παρασκευῆς πρῶτες, ἕως τῆς Αντιόχου
καὶ Σελεύκου καὶ Πτολεμαίου τελευτῆς, ὅταν
πρὸ τοῦ αὐτοῦ χρόνου πρῶτες ὅτι μετέλλα-
ξαν· λοιπὸν ἐπηγερέμεθα τὴν αὐτῶν παρα-
γματίας ἀρχὴν ποιήσαντες τὰς ἐξῆς τοῖς
παρατηρημένοις πρῶτες. καλλίστην ὑπόστα-
σιν ὑπολαμβάνοιτες εἶ) ταύτην· ἀλλὰ ὁ,
B πρῶτον μὲν τῆς Ἀργείας συντάξιν, ὅτι τοῦτοις
καταστέφειν τοῖς χρόνοις· οἷς συνάπτοντες τῆ
διήγησιν, τὴν ἀχέλουσιν ὑπὲρ τῆς Ἑλλήνων ἀ-
ποδιδόναι παρατηρήμεθα λόγον. δυνάτεσθαι δὲ,
ἀλλὰ ὁ καὶ τοῖς χρόνοις, ὅταν συνβέχῃ τοῖς ἐ-
ξῆς καὶ τοῖς πίπτοντας ὑπὸ τῆς ἡμετέρας ἰσο-
ρίας· ὥστε τὸν καὶ ἡμᾶς εἶ), τοῖς καὶ καὶ
τοῖς πατέρας ἡμῶν. δὲ οὐ συμβαίνει τοῖς μὲν
αὐτοῖς ἡμᾶς παρατηρητέον, τὰ δὲ πρῶτα ὧν
ἐωραχέντων ἀνεκτέον. ὁ γὰρ αἰωτέρω παρα-
λαμβάνει τοῖς χρόνοις, ὡς ἀκοῇ δὲ ἀκρίως γρά-
C φειν, οἷα ἐφαίνεθ' ἡμῖν ἀσφαλὲς ἔχειν ὅτι τὰς
ἀλλήλους, ὅτι τὰς ἀσφαλείας. Μάλιστα δὲ
ἀπὸ πύτων ἡρξάμεθα τῆς χρονίας, ἀλλὰ ὁ καὶ τῆς
τύχῃ ὥσπερ κεκοινημένης πρῶτα τὰ καὶ
τῆς οἰκουμένης ἐν τοῖς παρατηρημένοις χρόνοις.
Φίλιππος μὲν γὰρ ὁ Δημητρίου καὶ Φύων
ἕως, ἐπὶ τοῖς ὧν, ἀπὸ πρῶτα μὲν τὴν
Μακεδονίαν ἀρχὴν. Ἀχαιὸς δὲ τῆς ἐπὶ τῇ
τῇ Ταύρου δυναστεύων, οὐ μόνον παρα-
σίστην εἶχε βασιλικὴν, ἀλλὰ καὶ διὰ μὲν.
D ὁ δὲ Μέγας ὁπτικητὴς Αντιόχος, μικροῖς
αἰώτεροι χρόνοις τῆς ἀδελφοῦ Σελεύκου
μετελλαχόντος, ἐπὶ χρονίᾳ ἔτος ὧν τὴν ἐν
Συρίᾳ διέτελλε βασιλείαν. ἅμα δὲ τοῖς
Ασιατικῆς πρῶτα μὲν τὴν Καππαδοκίαν
ἀρχὴν. ὁ δὲ Φιλοπάτωρ Πτολεμαῖος ἐν
τοῖς αὐτοῖς χρόνοις τῇ κατ' Αἴγυπτον ἐγε-
γόνει κύριος. Λυκεύργος δὲ Λακεδαιμο-
νίων μετ' οὐ πολὺ κατεστάθη βασιλεὺς.
ἡρῶν δὲ Καρχηδόνιοι παρασφάτως ὅτι
τὰς παρατηρητέας πρῶτες γρατῆς αὐ-
E τῶν Ἀντίων. Οὕτω δὲ πιαύτης πρῶτα πᾶ-
σας τὰς δυναστείας χρονολογίας οὕτως, ἐμελ-

principio greges in extremis finibus repertos, raptabant: deinde crescente audaciæ inmanitate, agrorum villas noctu aggredientes, nemine tale quid suspicantes, effringere ceperunt. Et quum Messenij quererentur, ac de iniuriis expostulatum legatos ad Dorimachum mitterent, initio rationem eorum nullam habebat: tum quia alios qui sibi militabant ditare; tum quia ipse ditari cupiebat, factus eorum quæ capiebantur particeps. Urgentibus deinde frequentibus legatis, propter assiduas istorum rapinas, Ipse, inquit, Messeniam veniam, & querentibus de Ætolis ius reddam. eò ut venit, appellatus ab iis qui iniuria fuerant affecti, alios cum iocis irridebat, aliis infestum se præbebat; quibusdam inclementer dicens pauorem incutiebat. Erat adhuc Messenæ Dorimachus, quando piratæ, nocte quadam propius urbem progressi, Chironis quam vocant villam scalis admoris effregerunt: vbi occisis qui repugnabant, reliquam familiam catenis oneratam, & cum his iumenta abduxerunt. Messeniorum Ephori dudum, quâ propter piratarum rapinas, quâ propter Dorimachi aduentum dolore accensi; tum vero etiam contumelia accedente, ut ipsi interpretabantur, ad magistratum conuentum diem illi dicunt. Erat tunc temporis Messeniorum Ephorus Sciron, ob reliquæ etiam vitæ probitatem in magna apud ciues suos opinione: qui consilium dedit, ne Dorimacho exeundi ex urbe prius facerent potestatem, quàm omnia damna quæ acceperant Messenij sarcisset: perpetratarumque cædium auctores ad pœnas pendendas stitisset. Secuta omnium approbatione, tanquam æqua suadente Scirone, ex-candescens Dorimachus, plane stultos esse illos pronuntiat, si Dorimachum se nunc contumelia afficere, non autem commune Ætolorum arbitrentur: atque omnino factum illorum indignum sibi ait videri: addit denique, publica animaduersione quæ nunc agerent esse luituros. idque iure merito ipsis euenturum. Fuit quidam Messenæ tempestate illa, homo impurus, Dorimacho plane modis omnibus deditus; cui no-

A μὲν οὖν παρθένον ἡδίκησαν τὰ πρὸς τὰς ἐξατίας
ποιμένα· μὲν δὲ ταῦτα παρορνούσης τὴν ἀ-
πονοίας ἐνεχέρησαι καὶ τὰς τῆ ἀρχῆς οἰκίας
ἐκχέπειν, αὐτοκτονήτως ἑαυτὴν ὑπέθετο ὅτι φαι-
νόμενοι. τῶν δὲ Μεσσηνίων ὅτι τούτοις ἀγα-
πακτοῦτων καὶ ἀγαπαζομένων παρὰ τὴν
Δορίμαχον, τὰς μὲν ἀρχὰς κρήνησε, βου-
λόμενος τὰ μὲν ὠφελεῖν τοὺς ἑαυτὸν παλ-
τομένοις, τὰ δ' αὐτὸς ὠφελεῖσθαι, μελέτης γι-
νόμενος τῇ λαμβανομένη. πλεοναζούσης δὲ
τῆς παρορίας τῇ παρορείᾳ ἀπὸ τὴν σιωπῆ-
B χας τῶν ἀδικημάτων, αὐτὸς ἤξεν ὅτι τὴν
Μεσσηνίαν ἔφη, δικηολογησόμενος παρὰ τῆς
ἐκκαλυπτικῆς τῆς Αἰτωλῆς. ὅτι δὲ κρη-
νήτο, παρορνούμενος αὐτῶν τῶν ἡδίκη-
μένων, τοὺς μὲν διέσυρε χλευάζων, τῶν δὲ
κατομήσας, τὰς δὲ ἐξέπληθε λαιδρεῶν.
ἐπὶ δὲ αὐτῶν κρηνησάμενος ἐν τῇ Μεσ-
σηνίᾳ, σιωπῆσαντες τῇ πόλει νυκτὸς οἱ πει-
ραταί, καὶ παρορνούοντες κλίμακας, ἐξέ-
χοντο τὸν Χείρωνος καλούμενον ἐπαύλιον·
C καὶ τοὺς μὲν ἀμυνομένοις ἀπέσφαξαν, τῆς
δὲ λοιποῦς τῶν οἰκετῶν δῆσαιτες, καὶ τὰ
κτῆνη μετ' αὐτῶν ἀπήγαγον. οἱ δὲ τῇ Μεσ-
σηνίᾳ ἔφορον, πάλαι μὲν ὅτι τε τοῖς γινο-
μένοις καὶ τῇ κρηνησίᾳ τῇ Δορίμαχου
ἀπληροῦντες· τότε δὲ καὶ παρορνούοντες
αὐτὰς δόξαντες, ἀνεκαλυπτοὶ αὐτὸν εἰς τὰς
σιωπίας. ἐν ᾧ Χείρων, ὃς ἑαυτὸν μὲν
ἔφορος τότε τῶν Μεσσηνίων, ἀνδράχμει δὲ
καὶ κατὰ τὸν ἄλλον βίον παρὰ τοῖς πολί-
ταις, σιωπῆσαι μὴ παρορνοῦναι τὸν Δο-
Dρίμαχον ἐκ τῆς πόλεως, εἰ μὴ τὰ μὲν
ἀπολωλότα πάντα τοῖς Μεσσηνίοις ἀποκα-
ταστήσῃ. πρὸ δὲ τῆς τελευτῆς δωσδίκους
παρὰ τοῖς ἡδίκητοισι. πάντων δὲ ὅτισι
μηναμείων ὡς δίχμα λέγοντος τῷ Χείρω-
νος· δεινὰ δὲ ὁ Δορίμαχος, ὅτι αὐτὸς αὐ-
τοὺς ἔφη τελέως ἑαυτῶν, εἰ Δορίμαχον
οἶοντα νῦν παρορνούοντι, ἀλλ' οὐδὲ καί-
τοι τῶν Αἰτωλῶν· καὶ κατὰ τοῦ δεινὸν ἤγει-
το ὁ γινόμενος, καὶ κατὰ τοὺς ὅτισι
E φῆς ἔφη τεύχεσθαι· καὶ τῷ περὶ δι-
κῆς. ἑαυτὸν δὲ πρὸς ἐκείνοις τοῖς παρορ-
νοῦσιν ἀσπρῆς ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ τῇ δὲ
μείων τὸν ἄνδρα κατὰ πάντα ἔργον, ὄνομα

Βαβυρτά, ὃς ἦν εἰς ἀειδίκα καὶ καλὰ καὶ
 χαλμύδα ἢ Δοριμάχου, μὴ οἷός τ' εἶναι ὄψα-
 μινώσκειν. ὅπῃ ἴσονται ὁμοιωμένοι καὶ τὴν
 φωνὴν καὶ τὰλλα μέρη ἢ ὅμοιος τῷ περὶ
 ῥημάτων. καὶ ἔτι οὐκ ἐλάττωται ὁ Δοριμάχου.
 ὁμοιωμένος οὖν αὐτῷ αἰσθητικῶς τότε καὶ μά-
 λα ὑπερφανὲς τοῖς Μεσσηνίοις, περὶ ὧν
 αὐτὸς ὁ Σκίρων, Νομίζεις γὰρ ἡμῖν, ἔφη, ὅτι
 μέλῃ ἢ τῆς σῆς αἰσθητικῆς Βαβυρτά; ῥηθὲν
 ὁ δὲ πούτε, ὡς αὐτὸς μὲν εἶπας ὁ Δορι-
 μάχος τῇ ἀειδίᾳ, συνεχώρησε πόρῳ ἐπι-
 στροφὴν ποιήσασθαι τῶν γενομένων ἀδικημά-
 των τοῖς Μεσσηνίοις. ἐπὶ μελῶν δὲ εἰς τὴν
 Αἰτωλίαν, οὕτω πικρῶς ὡς ἔλεγε καὶ βα-
 ρέως ὅ ῥηθὲν, ὡς οὐδὲ μίας ἀλλῆς ἔχον
 ἄλλοθεν πρὸς φασιν, ὅσῃ τῷ τοῖς Μεσ-
 σηνίοις ὁρῶντι τὸν πόλεμον. στρατηγὸς μὲν
 οὖν ὑπερχε τῶν Αἰτωλῶν, Αἰετῶν. οὗ-
 τος δὲ ἀφ' ἑκείνου ὁμοιωμένης ἀδικίας ἀ-
 διώμενος ὡς πρὸς πολεμικὴν χρεῖαν, ἄ-
 μα δὲ καὶ συλῆς ὑπερχε Δοριμά-
 χου καὶ Σκίρα, ἔπειτα πῶς ὡς αὐτὸς ὁ
 ῥηθὲν τούτῳ τῆς ὅλης δόξης. ὁ δὲ Δορι-
 μάχος καὶ αὐτὸν μὲν οὐκ ἐτόλμα πα-
 ρεκαλῆναι τοῖς Αἰτωλοῖς εἰς τὸν κατὰ τῶν
 Μεσσηνίων πόλεμον, ἀφ' ὃ μὴδὲ μίας ἔ-
 χον ἀδικίας λόγον πρὸς φασιν. ἀλλ' ὁμοιο-
 γουμένως ὡς ὡς αὐτομίας καὶ σκώμματος
 γενομένης τὴν ἐρμῆν. ἀφ' ἑκείνου δὲ τῆς ἐ-
 πινοίας αὐτοῦ, ἰδίᾳ πρὸς ἑκάστην τὴν Σκί-
 ραν καὶ τῆς ἐπιβολῆς αὐτῇ τῆς κα-
 τὰ τῶν Μεσσηνίων ὑποδικνύον μὲν τὴν
 ἀπὸ Μακεδόνων ἀσφάλειαν ἀφ' ἧς τὴν ἡ-
 λικίαν τῷ πρὸς ἑαυτὸς. οὐ γὰρ εἶχε πλεῖον
 ἐπὶ τὸν Φίλιππον ἐπὶ ταχέως. ὡς αὐ-
 τὸς δὲ τὴν Λακεδαιμονίων ἀλλοτριότη-
 τα πρὸς τοὺς Μεσσηνίους. αἰσθητικῶς
 δὲ τῆς Ηλείων πρὸς σφᾶς ἀδικίας καὶ
 συμμαχίας, ὅς ὡν ἀσφαλῆ τὴν εἰσβολὴν
 τὴν εἰς τὴν Μεσσηνίαν ἐσομένην αὐτοῖς ἀ-
 πέφατε. ὁ δὲ συνεχόν τῆς Αἰτωλικῆς πρὸς
 ἑαυτὸς, ὑπὸ τὴν ὅψιν ἐπὶ τῇ ἐσομένης
 ὠφελείας ὡς τῇ Μεσσηνίων χρεῖας, ὅσῃ
 ἀπορροήτου, καὶ ἀφ' ἑκείνου ἀπερχομένου
 μόνος τῇ Πελοποννήσῳ καὶ τὸν Κλεομένην

A μέ Βαβυρτά. huic causam & chlamy-
 dem imponeres Dorimachi, ab illo
 neutiquam dignosceres. tanta homi-
 nem similitudine referebat & voce &
 aliis corporis partibus. neque hoc
 Dorimachus nesciebat. Eo igitur su-
 perbe tum Messenios compellente, &
 minas etiam intentante, ira efferves-
 cens Sciron: Tune, inquit, reris Ba-
 byrta, aut te aut minas tuas nos cu-
 rare? post hanc vocem Dorimachus
 impræsentiarum necessitati conce-
 dens, permisit Messeniis, ut factarum
 sibi iniuriarum omnium pœnas exi-
 gerent. Idem vero in Ætoliam reuer-
 sus, adeo acerbè ac grauitè dictum
 tulit, ut propter id vnum, (neque e-
 nim quicquam aliud habebat, quod
 cum aliquo saltem colore prætexe-
 ret:) bellum Messeniis conflauerit.
 Prætor Ætolorum tunc erat Ariston:
 qui ob corporis infirmitates aliquas
 ad belli munia inhabilis; ad hoc Do-
 rimachum & Scopam cognatione
 contingens; vniuerso magistratu huic
 quodammodo cessit. Non tamen au-
 debat Dorimachus in publicis con-
 uentibus bellum contra Messenios
 Ætolis suadere: quippe cuius nullam
 satis dignam causam posset afferre;
 quum apud omnes constaret, ob com-
 missa scelera & iactum in se dicte-
 rium, ad hoc bellum ipsum stimu-
 lari. Hac igitur omiſsa cogitatione,
 priuatim Scopam cepit hortari, ut eo-
 rum quæ aduersus Messenios molie-
 batur, particeps fieri veller. ostendit il-
 li, nihil quicquam à Macedonibus
 periculi imminere, ob ætatem illius
 qui rebus tum præerat: nondum e-
 nim Philippus annum ætatis deci-
 mum septimum exceſſerat. addit &
 de Lacedæmoniorum animis, qui à
 Messeniis essent alienati. reuocat in-
 super illi in memoriam Elecorum er-
 ga Ætolos beneuolentiam, & initam
 cum iis societatem. ex quibus effi-
 ciebat, absque omni periculo impres-
 sionem in Messenios esse se facturos.
 Enimvero validissimum argumen-
 tum Ætolicæ cohortationis erat,
 quod ponebat ei ob oculos quantam
 prædam è ditione Messeniorum es-
 sent relaturi. omni namque custodia
 vacuam regionem fore deprehensu-
 ros, quæ Cleomenici belli tempore,
 sola è Peloponnesi vrbibus mansisset

ab hostili populatione immunis. Super omnia dislerebat, quantopere multitudinem Ætolorum co pacto esset demeriturus. Achæos vero, siquidem transitu eos prohiberent, non habituros quod de vim vi repellentibus querantur: sin quieti manerent, sua consilia nihil impedituros. Neque vero defore, quod apud Messenios prætexerent: qui dudum iniquæ agerent, cum Achæis ac Macedonibus sunt polliciti, se consilia cum eis consociaturos. Hæc & similia his alia in eandem sententiam afferens, Scopæ & eius amicis tantum ardoris iniecit, ut commune Ætolorum concilium non expectarent; ac ne cum Apocletis quidem rem communicarent; aut omnino pro more consueto quicquam agerent: sed de propria ipsorum voluntate ac iudicio, Messeniis, Epirotis, Achæis, Acarnanibus, ac Macedonibus simul bellum indicerent. Statim igitur piratas per maria diuiserunt; qui obuiam circa Cythera sibi factam nauem Regis Macedonum, in portum cum omnibus viris deduxerunt: naucleros, vectores, nauem denique ipsam vñum dederunt. simul Ætoliæ maritimam populari incipiunt, Cephalleniorum nauibus ad tantum scelus vtentes. Tentarunt & Thyreum Acarnaniæ oppidum occupare. Ad hæc clam summissa per Peloponnesum manu militum, in media Megalopolitanorum ditione castellum, quod Clarium vocant, ceperunt: vbi manubiarum auctione instituta, sedem ad rapinas faciendas eum locum sibi statuere. verum id quidem castellum paucis admodum dieb. penitus expugnauit Timoxenus Achæorum Prætor; assumpto expeditionis comite Taurione, quem discedens Peloponneso Antigonus reliquerat omnium rerum quæ ad Reges Macedoniæ spectarent, procuratorem. Rex enim Antigonus, permissu quidem Achæorum Cleomenicis temporibus Corintho potitus erat: sed Orchomenum vi à se captum, Achæis non restituerat; verum ipse sibi illud vindicauerat, & detinuerat. idque, puto equidem, eo consilio, ut non aditum dumtaxat liberum in Peloponnesum ha-

A πόλεμον. ὅτι δὲ πᾶσι τοῖσι συνίστατε τὴν δὲ ἀκαλουθήσασαι εὐνοίαι σφίσι. ὅθεν τῷ τῷ Αἰτωλῶν πλήθει. Αἰχαιοὶ δ' αὖ μὴ κωλύσωσι τὴν δίοδον, οἷον ἐφ' ἐγκλήματα τοῖς ἀμυνομένοις. εἰ δὲ ἀγάγῃσι τὴν ἡσυχίαν, οἷον ἐμποδίσαι αὐτοῖς πρὸς τὴν ἐπιβολὴν. πρὸς δὲ Μεσσηνίοις, περὶ φάσις οἷον ἀπορήσιν. ἔφη. πάλαι γὰρ αὐτοὺς ἀδικεῖν, Αἰχαιοὶ καὶ Μακεδόνες ἐπηγελημένοι κοινοῦσιν τῆς συμμαχίας. Ταῦτα δ' εἰπὼν, καὶ ὅσα πλησία τοῖσι ἔτερον πρὸς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν, ταύτῃ ὁρμῇ πῶς ῥέσσει. τῷ Σέκῃ καὶ τοῖς τοῦτο φίλοις, ὥς οὔτε κοινὴν τῷ Αἰτωλῶν περὶ διζήμενοι συνόδον, οὔτε τοῖς Ἀποκλήτοις συμμαχοῦντες, οἷον μὴ ἄλλο τῶν κατηκόντων ὑδὲν πρὸς ἔαυτους, κατὰ δὲ τὰς αὐτῶν ὁρμὰς καὶ κρίσεις διαλαβόντες, ἅμα Μεσσηνίοις, Ἡπειρώταις, Αἰχαιοῖς, Ἀκαρνανίοις, Μακεδόσι, πόλεμον ἐξήνεγκαν. καὶ κατὰ μὴν ἡμέρας τὸν ὅσον χρόνον περὶ τὰς ἐξέπεμψαν. οἱ ὅσοι τυχοῦντες πλοῖα βασιλικῇ τῇ ἐκ Μακεδονίας περὶ Κύπρον, τὸ τοιοῦτον εἰς Αἰτωλίαν καταλαβόντες αὐτοῖς, τοὺς τε ναυκλήρους καὶ τοὺς ἐπιβάτας, σὺν δὲ τοῖσι καὶ ναῦν ἀπέδιδον. τῆς δ' Ἡπείρου τὴν ὅσον Αἰτωλίαν ἐπὶ ὅσον, συγχωμένοι πρὸς τὴν ἀδικίαν τῆς τῶν Κεφαλληνῶν ναυσίν. ἐπιβάλλοντο δὲ καὶ τῆς Ἀκαρνανίας Θύρεον καταλαβέσθαι. ἅμα δὲ τοῖσι λαβὼντα ὅσον Πελοποννήσου πρὸς πᾶσι πᾶσι ἐν μέσῃ τῇ ἐν Μεγαλοπολιτῶν χώρα, κατέχον τὸ καλούμενον ὄχυρον Κλαεῖον: ὃ λαφύροισιν ἀφ' ἡμερῶν, διήγον ἐν τούτῳ πρὸς τὰς ἀρπάζας. οὐ μὴν ἄλλα καὶ τῷ μὴ Τιμόξενος ὁ τῶν Αἰχαιῶν στρατηγός, ὅσον λαβὼν Ταυρίωνα τὸν ἐπὶ τῇ ἐν Πελοποννήσῳ βασιλικῶν πραγμάτων ὑπὸ Ἀντιγόνου καταλειμμένος, ἐξ ἐπολιόρκησε τέλος ἐν ὀλίγαις ἡμέραις. ὁ γὰρ βασιλεὺς Ἀντίγονος Κόρυδον μὴ εἶχε κατὰ τὸ τῶν Αἰχαιῶν συγχωρημα κατὰ τοὺς Κλεομένης καὶ τῶν. Ὅσον μὴ οἱ καὶ κατὰ ἐλόν, οἷον ἀποκατέστη τοῖς Αἰχαιοῖς, ἄλλα σφετεριστῶν κατέχευε. βουλόμενος, ὥς γ' ἐμοὶ δοκεῖ, μὴ μόνον τὸ εἰσόδου κυριεύειν τὸ εἰς Πελοποννή-

σον, ἀλλὰ καὶ τὴν μετόπισθεν αὐτῆς πύλιν
 φυλάττειν, ὥστε τῆς ἐν Ορχομένῳ Φρουρῆς
 καὶ πύλαις. οἱ δὲ πρὸς τὸ Δοριμάχον καὶ
 Σκώπῳ πύλαις ἡγήσαντο τὸ καὶ ἐν τῇ
 πόλει ἢ Τιμοξένῳ μὲν ὀλίγος ἐπὶ χρόνος τῆς
 ἀρχῆς, Ἀρατος δὲ κατὰ τοὺς μὲν εἰς τὸν αὐ-
 τὸν τὸ ἐπὶ τὸν στρατὸν ὑπὸ τῷ Ἀχαίῳ, ὅ-
 ποτε δὲ ἐμελλε τὴν ἀρχὴν εἶναι σωματεύ-
 σαντες πρὸς τοὺς Αἰτωλοὺς ἐπὶ τῷ Ρίῳ,
 καὶ πρὸς Κεφαλληνίους πορθεῖν, καὶ τὰς Κε-
 φαλληνίων ἐτοιμάσαντες ναῦς, διέβησαν τοὺς
 αἰῶνας εἰς Πελοπόννησον, καὶ πρὸς τὸν
 τὸν Μεσσηνίαν. ποιοῦντες δὲ τὸ πορεύσασθαι
 τὸν Παρνασσὸν καὶ Φαραγιὸν καὶ Τριταῖον χώρας,
 ὑπεκρίνοντο μὲν, βούλεσθαι μηδὲν ἀδικήμα
 ποιεῖν εἰς τοὺς Ἀχαιοὺς· ὅτι δυνάμεναι δὲ πλὴ-
 θους ἀπὸ τῆς χώρας, ὥστε τὸ πρὸς τὰς
 ὠφελείας ἀκροῖας, καὶ ποιοῦντες αὐτοὺς καὶ
 λυβητοῦς διήσαν, μέγιστον πρὸς τὴν
 εἰς τὸν Φιγαλέαν. ποιοῦντες δὲ τὸ ὄρμη-
 ναι ἀφ' ἑαυτῶν καὶ στρατῶν εἰσελάσαι εἰς τὸν
 τὸν Μεσσηνίαν χώραν· ὅτι τῆς ὑπαρχούσης
 αὐτοῖς ἐκ παλαιῶν χρόνων πρὸς τοὺς Μεσ-
 σηνίους φιλίας καὶ συμμαχίας οὐδὲ λυβητοῦ
 ποιοῦντες πρὸς τοὺς· ὅτι τὸ καὶ τὸν ὠρε-
 μῶν διχάζοντες πρὸς αἰδέσθαι. ἀπορῶντα δὲ
 ἐλάττωσι τῶν πολεμίων τὸ σφετέρως πλεονεξίας, ἀ-
 δελφῶς ἐπόρθον, καὶ τὰ μὲν ἐπὶ τῇ καὶ τῇ
 τῷ Μεσσηνίαν. οἱ δὲ Ἀχαιοὶ καὶ ἡγεμόνες αὐτοῖς
 ἐκ τῶν νόμων συνόδου καὶ τὸ καὶ τὸν τῶν, ἦσαν
 εἰς Αἴγιον. συνελθόντες δὲ εἰς τὸν ἐκκλησίαν, καὶ
 τὸν τὸν Παρνασσὸν καὶ Φαραγιὸν ἀπολογισμέ-
 νων τὰ γεγενημένα πρὸς τὸν καὶ τὸν ἀδική-
 ματα καὶ τὸν τὸν Αἰτωλῶν δόδον· τὸν τὸν Μεσση-
 νίαν παρόντων καὶ πρὸς τὸν καὶ τὸν πολεμίων
 βοηθῶν ἀδικουμένων καὶ πρὸς τὸν πρὸς τὸν
 ἀδικουμένων τὸν λεγόμενον, καὶ συναρμακέν-
 τες μὲν τοῖς Παρνασσῶσι καὶ Φαραγιῶσι συμπα-
 ρόντες δὲ τὸν τὸν Μεσσηνίαν ἀτυχίας· μέγιστον δὲ
 νομίζοντες εἶναι τοῖς, εἰ μήτε συλχεθήσονται
 τοῖς Αἰτωλοῖς μηδὲν τὸν δόδον, μηδὲ κατὰ
 παρὰ τὸν πολεμίων πρὸς τὸν καὶ τὸν πολεμίων
 σὺν τῇ πρὸς τὸν πρὸς τὸν Αἰχίαν πρὸς
 τὸν σωματείαν· ὅτι πᾶσι τοῖς παρόντων
 τὸν ἐφ' ἑαυτοῖς βοηθῶν τοῖς Μεσσηνίοις, καὶ συνά-
 γην τὸν στρατηγόντων Ἀχαιοὺς ἐν τοῖς ὅπλοις·

A beret; sed & mediterranea custodi-
 ret, praesidij eius ope quod cum ne-
 cessario apparatu Orchomeni esset
 futurum. Dorimachus & Scopas tem-
 pore observato, quo pauci Timoxe-
 no dies ad abeundum magistratu su-
 perabant, Aratus vero in annum se-
 quentem Prator designatus nondum
 inierat; iussa Rhium convenire om-
 ni Aetolorum multitudine, prae-
 paratis pontonibus, prouisoque ut prae-
 sto essent Cephalleniorum naues, co-
 pias in Peloponnesum traiciunt, ac
 Messenam versus agmen ducunt. &
 B quum per fines Patraensium, Pha-
 traensium, & Tritaensium iter face-
 rent, simularunt illi quidem, nullo se
 maleficio Achaeos velle laedere: sed
 quum agrorum copiis abstinere ma-
 num miles non posset, (tanta fuit eius
 incontinentia & praedae auiditas;) po-
 pulabundi atque omnia vastantes tra-
 siuerunt, donec ad Phigaleam per-
 uenerunt. ea belli arce usi, subito at-
 que audacter Messeniorum agros in-
 cursant: neque aut illius amicitiae &
 C societatis, quae a longo tempore ipsis
 intercedebat cum Messeniis; aut com-
 munis iuris in quod gentes omnes
 consensere, rationem habent vel mi-
 nimam. sed iura omnia avaritiae suae
 postponentes, impune populationes
 faciebant: Messeniis in hostem exire
 plane non audentibus. Achaei legi-
 timi concilij tempore appetente, Ae-
 gium veniunt. ubi omnes ad conci-
 lium convenire, Patraenses, Pha-
 traensesque detrimenta agris in tran-
 situ Aetolorum illata, exponunt.
 D Messenij per legatos suos opem si-
 bi ferri poscunt, de iniuriis ac per-
 fidia Aetolorum in se conquerentes,
 His omnibus auditis, Achaei Pa-
 traensium ac Phatraensium indigna-
 tioni consentientes; Messeniorum
 miseriis ad misericordiam moti: su-
 pra omnia indignum rati, ausos es-
 se Aetolos cum exercitu Achaiam in-
 gredi praeter formulam pacis, ne-
 mine id illis concedente, ac ne ip-
 sis quidem factum ullo modo recu-
 santibus: hasce omnes ob causas ir-
 ritati, decreuerunt, Messeniis auxi-
 E liari: & postquam Prator Achaeos
 in armis coegisset; quicquid con-
 grega-

gregatis super ea re deliberantibus visum esset, faciendum, id vt ratum esset. Timoxenus qui Prætor adhuc erat, quia necdum imperij tempus erat circumactum: simul quod parum Achæis fidebat, expeditionem atque adeo congregationem multitudinis refugiebat: propterea quod illa tempestate admodum negligenter Achæi in armis erant exercitati. Peloponnesij namque à quo tempore regno Lacedæmoniorum Cleomenes excidit, partim superioribus bellis fessi, partim duraturum præsentem statum confisi, omnem rei bellicæ curam contemptui habuerant. Aratus vero indigne ferens, grauitérque commotus audacia ista Ætolorum, ardentiore animo rem tractabat: vt pote non tum primum, sed iam olim Ætolis infensus. Quamobrem Achæos in armis cogere festinabat, manum conferere cum Ætolis paratus. Tandem, diebus ipsis quinque prius quam tempus aduenisset quo illi incundus erat magistratus, suscepto publico signo à Timoxeno, & literas ad ciuitates scripsit, & vniuersæ publi armis gerendis aptæ, ad conueniendum Megalopolin diem edixit. cæterùm de hoc viro propter raram eius indolem, pauca heic prius lubet commemorare. Erat nempe Aratus, vir cætera numeris omnibus absolutus ad res gerendas. nam & eloquendi facultate, & mente ingenioque & taciturnitate præstabat. in dissensionibus ciuilibus leuiter ferendis, iungendis amicitiis, sociis alliciendis, nemini secundus. in molitionibus occultis, dolis & insidiis hosti struendis, iisque laboris improbi tolerantiam audacter ad effectum perducendis, sollertissimus. Cuius rei certa sunt testimonia tum alia multa; tum illustrissima, si quis res ab eo gestas sigillatim cognitas habeat, quando vrbes Sicyonem & Mantineam occupauit. item cum Ætolos Pellensium oppido cecit: omnium vero maximum, Acrocorinthus dolo intercepta. Hic idem tamè Aratus quoties in hostico ductare exercitum instituit, tardus in consiliis excogitandis, in rebus aggrediendis parum audax fuit: & qui eorum quæ terribilia censentur conspectum ferre non valeret.

δὲ καὶ Ἑσπαίων ἐπ' αὐτὸν βλέπόντων, ἐπλή-
ρωσε τὴν Πελοπόννησον· καὶ τῇδε πῇ τοῖς πο-
λεμίοις αἰεὶ ποτ' ὡς ἀχίρως. οὕτως αἱ τ'
αἰθερόπων φύσεις οὐ μόνον τοῖς θύμασι ἔ-
χουσι καὶ πολυεῖδες, ἐπὶ δὲ μάλλον ταῖς ψυ-
χαῖς. ὥς τε τὸν αὐτὸν αἰδρα μὴ μόνον ἐν τοῖς
ἀφ' ἑαυτοῦ τοῖς ἐνεργημάτων, πρὸς ἃ μὴ
ἀφ' ἑαυτοῦ ἔχον, πρὸς ἃ δὲ ἐναυτίως· ἀλλὰ
πρὸς ἅπαντα τῶν ὁμοειδῶν πολλάκις τ' αὐτὸν καὶ
συνεπύπαινον (εἶ) καὶ βραδύπαινον, ὁμοίως δ' καὶ
βραδύπαινον καὶ δειλόπαινον. ὁ δὲ πρὸς ἀδύνατον
τάχα, συνεπύπαινον δὲ καὶ γνώριμα τοῖς βουλευμέ-
νοις συνεφιστάνειν. τινὲς μὲν γὰρ ἐν ταῖς κυνη-
γίαις εἰσὶ βραδύπαινοι, πρὸς τὰς τ' θηρίων συγ-
χευάσας· οἱ δ' αὖτε πρὸς ὅπλα καὶ πολε-
μίοις ἀγνοεῖς· καὶ τῆς τε πολεμικῆς χρείας,
τ' κατ' αἰδρα μὲν καὶ κατ' ἰδίαν, ἀχίρως
καὶ πρὸς ἀλλήλους· καὶ τῇ δ' καὶ μὲν πολεμικῆς ἐπίων
συνεφύπαινον, ἀπὸ πρὸς ἀλλήλους. Θεσσαλὸν γὰρ ἰπ-
πεῖς, καὶ ἱλίου μὲν καὶ φαλαγγίδων, αὐτοπόσα-
ται· χωρεῖς δ' ἀπὸ πρὸς ἀλλήλους πρὸς ἑαυτοὺς καὶ τὸ
ποτ' καὶ αἰδρα κινδυνεύουσι, δύσχεστοι καὶ βρα-
δύ. Αἰτωλοὶ δ' οὐ πύπαινοι πάντες. Κρήτες δὲ
καὶ κατ' ἰδίαν καὶ κατ' ἀλλήλους, πρὸς μὲν εἰσόδους
καὶ ληΐας καὶ κλοπὰς πολεμίων, καὶ νυκτερι-
νὰς ἐπιθέσεις, καὶ πάντες τὰς μετὰ δόλου καὶ
κατ' ἑαυτοῦ χρείας αὐτοπόσαται. πρὸς δ' τὴν δὲ
ὁμολόγου καὶ κατ' ἀπὸ πρὸς φαλαγγίδων ἐ-
φροδόν, ἀγνοεῖς καὶ πλάγιοι ταῖς ψυχαῖς. Α-
χαιοὶ δὲ καὶ Μακεδόνες πάντες πάντες. Ταῦ-
τα μὲν εἰρηόων μοι χάριν τὴν μὴ ἀφ' ἑαυτοῦ
τοῖς ἀναγιγνώσκουσιν τοῖς λεγόμενοις, εἰς πού
πρὸς τῶν αὐτῶν αἰδρῶν ἐναυτίως ἀποφάσεις
ποιοῦμεθα πρὸς τὰ πρὸς ἀπλήσια τῶν ἐπι-
τηδολμάτων. ἀφ' ἑαυτοῦ δὲ τῶν ἐν ταῖς
ἡλικίαις μὲν τῶν ὅπλων εἰς τὴν Μεγάλην
πόλιν κατ' ἑαυτοῦ τῶν Αχαιῶν, ἀπὸ γὰρ πύ-
πων πρὸς ἐξέστην, καὶ ἐν Μεσσηνίᾳ αὐτῆς
ἐπιπορεύονται ἐπὶ τὸ πλῆθος, καὶ διομύων
μὴ πρὸς ἀπλήσια σφᾶς πρὸς ἀπλήσια οὕτως πρὸς
ἀπὸ πρὸς ἀπλήσια· βραδύπαινον δὲ καὶ τ' χρεῖς συμ-
μαχίας μετὰ ἀλλήλους, καὶ ἀπὸ πρὸς ἀπλήσια ὁμοῦ τοῖς
ἄλλοις ἐπιπρὸς ἀπλήσια· πρὸς μὲν τῆς συμμα-
χίας οἱ πρὸς ἀπλήσια τῶν Αχαιῶν ἀπὸ πρὸς ἀπλήσια,
ἐν φάσκειν δὲ πρὸς ἀπλήσια, χωρεῖς Φιλίππου
καὶ τῶν συμμαχῶν ὅσους πρὸς ἀπλήσια.

A itaque ergo tropæis ad se spectanti-
bus totam Peloponnesum implevit:
semperque ab hac parte non magno
conatu ab adversariis fuit superatus.
Adco naturæ hominum, non corpori-
bus tantum, sed & multo quidem ma-
gis, animis variè inter se dissident: ut
idem homo, partim aptus, partim ine-
ptus inveniatur, non dicam ad diuer-
sas actiones; verum etiam ad nonnul-
las, quæ generis sunt eiusdem: estque
idem saepe ingeniosissimus & tardissi-
mus; ac similiter audentissimus idem
ac timidissimus. neque rem novam
aut abhorrentem à communi homi-
num opinione dicimus: sed quam usu
sint experti, probèque norint, quicun-
que voluerint attendere. Est inuenire
nonnullos, qui in venationibus ad cō-
gressus cum feris sunt animosi: quum
aduersus arma atque hostes iidem sint
ignavi. quidam ad belli usus, quoties
viritim inter priuatos res geritur, ex-
pediti sunt atque sollertes: in commu-
ni bello & cum aliis in acie stantes,
sunt inutiles. Sic Thessalorum equitū
impetus, quando turmatim aut iusta
acie pugnant, sustineri non potest: ad
pugnandum extra aciem pro loco &
tēpore viritim, inhabiles sunt ac lenti.
Ætoli cōtrario modo se habent. Cre-
tensium terra mariq; ad insidias, latroci-
nia, furta belli, nocturnas invasions,
& omnia facinora cū dolo cōiuncta ac
minuta, vis est intolerabilis: at quoties
ex compacto res agitur, & hostis acie
instructa ex aduerso irruit, parum ge-
nerosos, & animi parum firmi se pro-
dunt. contrarium obserues in Achæis
& Macedonibus. Atque hæc dicta no-
bis sunt, ne fidem nostram suspectam
lectores habeant, sicubi de viris iisdem
contraria iudicia fecerimus, super si-
milibus institutis. Igitur, ut ex Achæo-
rum edicto congregati in armis om-
nes fuere, qui ætate militari erant, (in-
de enim diuertit nostra oratio:) quum
ad multitudinem iterū adiissent Mes-
senij, orantes ne se, tam manifesto sce-
lere oppressos desererent: cupientes e-
tiam in communis societatis societas re-
cipi; & ut columnæ fœderis suum cum
cæteris nomen inscriberetur, admo-
dum optantes. de societate quidem
principes Achæorum abnuerunt:
quod dicerent, insciis Philippo ac reli-
quis sociis neminem admitti posse.

Adhuc enim manebat illius iurisu-
randi religio, quo temporibus Cleo-
menicis Antigonus societatem san-
ciuerat inter Achæos, Epirotas, Pho-
censes, Macedones, Bæotos, Arca-
des ac Thessalos. copias tamen edu-
cturos se, & opem eis laturos, pro-
misere: si modo qui aduenerant non
recusarent, filios suos obsidum loco
Lacedæmone collocare: quò ne abs-
que Achæorum voluntate, pacem
cum Ætolis facerent. Erant sub signis
& Lacedæmonij, in finibus Megalo-
politianorum, ex legibus fœderis sus-
cepta expeditione, magis ut sedentes
spectantesque euentum obseruarent;
quàm ut sociorum officio fungeren-
tur. Ita administrato Messeniorũ ne-
gotio, Aratus ad Ætolos mittit, qui si-
gnificaret quod decretum fuerat. mo-
nebat vero illos, ut ex agro Messenio-
rum excederent, neque in Achaiam
pedem inferrent: alioquin pro hosti-
bus se habiturum, si qui ingrederen-
tur. Scopas & Dorimachus ut hæc au-
diuerunt, cernentes conuenisse iam in
vnum Achæos, è re sua duxerunt, ut
postulata facerent. Sine mora igitur
tabellarios Cyllenen & ad Aristonem
Prætorem Ætolorum expediunt, po-
stulantes mitti sibi festinatò ad insu-
lam nomine Phliadem, omnes eius
oræ vectorias naues. ipsi biduo post,
prædam comitantes, versus Eleorum
fines castra mouent. Ætoli namque
cum Eleis semper amicitiam coluere:
ut per illos immiscere se rebus Pelo-
ponnesi, ad rapinas & latrocinia fa-
cienda possent. Aratus post duorum
dierum expectationem, confusus, quæ
fuit illius magna simplicitas, Ætolos
sicut ostenderant, domum redituros,
reliquis omnibus Achæis & Lacedæ-
monijs domos dimissis: ipse cum tri-
bus peditum millibus, equitibus tre-
centis, & Taurionis manu, versus
Patras, ea mente proficiscitur, ut
neque abstinens ab Ætolis, neque
congregiens duceret. Dorimachus
& Scopas audito Aratum inodico in-
teruallo infestum exercitum ducere,
maneréque in armis: partim veriti,
ne dum ipsi in nauium ingressu fo-
rent occupati, ab hoste inuaderen-
tur: partim belli conflandi studio:

A **Ε**πὶ γὰρ ἔνοργος ἔμμε παῖσιν ἡ χρημυρμένη συμ-
μαχία δι' Αἰτῆρόν τε καὶ τοὺς Κλεομένηους
καὶ ἄλλους, Ἀχαιοῖς, Ἠπειρώταις, Φωκείοις, Μα-
κεδόσι, Βοιωτοῖς, Ἀρκάσι, Θετταλοῖς. ὁξε-
λώσασθαι δὲ καὶ βοηθήσιν αὐτοῖς ἔφασκε· ἐὰν
ὅμμερα δώσω οἱ παρ' ἀλλήλους τοὺς ἑαυτῶν
ἑσθ' εἰς τὴν τῶν Λακεδαιμονίων πόλιν, χά-
ρειν τῷ μὴ δ' ἐλευθέρησθαι παρὲς Αἰτωλοῦς,
χωρεῖς δ' τῶν Ἀχαιῶν βυλῆσιως. Ἐστρατοπέ-
δου δὲ καὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ τὴν συμμαχίαν
ὁξεληλυθότες ὅτι τοῖς τῷ Μεγαλοπολιτῶν ὄ-
ρεσι, ἐφέδρων καὶ θεωρῶν μάλλον, ἢ συμμάχων
ἔχοντες τάξιν. Ἀραὶ δὲ τὸν ἔχοντα τῶν τῶν
παρὲς Μεσσηνίας δ' ἐκπαρ' ἄλλας, ἐπέμπε παρὲς
τοῖς Αἰτωλοῦς διασαφῶν τὰ δεδογμένα, καὶ
παρ' ἀλλήλους ἐπιδράζειν ἐκ τῶν Μεσ-
σηνίων χώρας, καὶ τῶν Ἀχαιῶν μὴ ψεύδειν. εἰ δὲ
μὴ, δέξιν χρησέσθαι τοῖς ἐπιβαίνουσιν ὡς πο-
λεμίοις. Σκόπας δ' καὶ Δορῆμαχος ἀκούσαντες
τὰ λεγόμενα, καὶ γινώσκοντες ἡ δροισμένους τοὺς Ἀ-
χαιοὺς, ἠγωνίστο· συμφέρεν σφίσι δ' εἰδέναι
τοῖς παρ' ἀλλήλους. Παρ' αὐτῶν μὲν ἔνδε-
απέστειλον χρηματφόρους εἰς τε Κυλλῆνην,
καὶ παρὲς Αἰείωνα τὸν τῶν Αἰτωλῶν στρατηγόν,
ἀξιούντες καὶ ἀποδιδῶν αὐτοῖς ἀποστέλλειν τὰ
πορθμῆα τῶν ἰδίας εἰς τὴν Φλιάδα καλουμένην
ἤσπον. αὐτοὶ δὲ μετὰ δύο ἡμέρας αἰέξαντες
πέμποντες τὰς λείας, καὶ παρῆναι ὡς ὅτι
τὴν Ἠλείων. αἰεὶ γὰρ ποτε τῆς τῶν Ἠλείων
αἰτείχοντο φιλίας Αἰτωλοὶ, χάριν δ' ὅτι τῶν
τῶν ἐπιπλοχῶν λαμβάνειν παρὲς τὰς ἀρπα-
γὰς τὰς ἐκ Πελοποννήσου καὶ Ἀχαιῶν. ὁ δ' Ἀ-
ραὶ ἐπιμείνας δύο ἡμέρας, καὶ περυσίας
δύναται ὅτι ποιήσονται τὴν ἐπιδράζαν, κα-
τὰ τὸν ἑαυτοῦ δόξαν· τοῖς μὲν λοιποῖς
Ἀχαιοῖς καὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις διαφῆ-
κε πόδας εἰς τὴν οἰκίαν. τριχλίοις δὲ ἔ-
χον πεζοὺς καὶ τετακτοὺς ἵππους, καὶ τοὺς
ἅμα τῶν Ταυρίων γραῖναι, παρῆναι τὴν
ἐπὶ Πάτρας, ἀπὸ παρ' αὐτῶν τοῖς Αἰτω-
λοῖς παρ' ἀλλήλους. οἱ δὲ παρὲς τὸν Δορῆ-
μαχον πυνθανόμενοι τοῖς παρὲς τὸν Ἀρατον
ἀπὸ παρ' αὐτῶν αὐτοῖς, καὶ συμφέρεν· τὰ μὲν
διαφρονήσαντες, μὴ καὶ τὴν εἰς τὰς ναῦς
ἐμβαδὸν ἐπιβῆναι σφίσι παρ' ἀλλήλους· τὰ
δὲ ἀποδίδοντες συγχέειν τὸν πόλεμον.

ἀποκτείναντες τοὺς πρὸ τοῦ ποταμοῦ ἰπ-
 πῶς, πλεῖν παρτελὰς ὀλίγων, πρὸς ἐβοήθη-
 σαι ἀπὸ τῆς διωκόμενης τοῖς Νομάσι· τότε
 περὶ δόμοι τὴν ἐφοδὸν αὐτῶν οἱ σύμμα-
 χοι τῆς Ρωμαίων ἰππῶς, ἐγκλίνας ἀπὸ
 χάριτος. ἐν ᾧ χειρὶ παραμαχὴν δοκῇ ποιῆν
 καὶ φερόμενον ἔργον Ἀσδρούβας. θεωρῶν γὰρ
 τοῖς Νομάδας τὰ τε πλήρη πολλοὺς ὄντας,
 καὶ παρακινώσας καὶ φοβερωπάτους τοῖς
 ἅπασι ἐκλίνας, τοῖς μὲν φεύγοντας πρὸς
 δυνε τοῖς Νομάσι· πρὸς δὲ τῇ τῆς πεζῆς
 μάχης ἡγετο, ἀπεύδων παραβοηθῆσαι τοῖς
 Λίβυσι. παρασιτῶν δὲ τοῖς Ρωμαίοις στρα-
 τοπέδους καὶ ἰώτου, καὶ ποιούμενος ἐκ ἀφρο-
 δῆς τῆς ἰλῆς ἐμβολὰς ἅμα καὶ πολλὰς τό-
 ποις ἐπὶ ῥῶσι μὲν τοὺς Λίβυας, ἐπαπύκνωσι δὲ
 καὶ κατέπληξε τὰς ψυχὰς τῆς Ρωμαίων. ἐν
 ᾧ χειρὶ καὶ Λάκιος Αἰμίλιος περὶ πύλων
 βιαίοις πληγαῖς ἐν χάριτι νόμῳ, μετήλλαξε
 τὴν βίον· αὐτὸν πᾶντα τὰ δίχαια τῇ πατερίδι
 καὶ τῇ λατρίᾳ βίον, καὶ καὶ τὸν ἑαυτοῦ καὶ
 εἰ καὶ τις ἕτερος ποιήσας. οἱ δὲ Ρωμαῖοι μέ-
 λει μὲν ἐμάχοντο καὶ τὰς ὀπίσθαιας ἐρε-
 φόμοι πρὸς τοῖς κυκλωκῶς, αὐτεῖχον.
 αὐτὸ δὲ τῆς πείρας ἀπολλυμένων, καὶ καὶ βρα-
 χὺ συκλωόμενοι, τέλος αὐτοὶ πύκτες, ἐν οἷς
 καὶ Μάρκος καὶ Γαίος, ἔπεισον· οἱ δὲ πρὸς τὴν
 ἑτοῦ ὑπατοῦ γρηγόρες, αἰδρεῖς ἀγαθοὶ, καὶ τῆς
 Ρώμης ἄλαιοι ἡρόμοι, καὶ τὸν κίνδυνον.
 Κατὰ δὲ τῶν τῶν χρόνοι καὶ τὴν συμπλο-
 κὴν οἱ Νομάδες ἐπόμενοι τοῖς φεύγοντι τῆς
 ἰππῶς, τοῖς μὲν πλείους ἀπέκτειναν, τοῖς
 δὲ κατεκρήμυσαν ἀπὸ τῆς ἰππῶς. ὀλίγοι
 δὲ πρὸς εἰς Οὐγενοσίαν διέφυγον. ἐν οἷς καὶ
 καὶ Γαίος Τερέντιος ὁ τῆς Ρωμαίων στρατη-
 γός· αὐτὸν αἰχρὰ μὲν τὴν ψυχὴν, δέσποτε-
 λῇ δὲ τὴν ὄρχην τὴν αὐτῇ τῇ πατερίδι πε-
 ποιημένος. Ἡ μὲν οὖν πρὸς Καίνας ἡρομέ-
 τη μάχῃ Ρωμαίων καὶ Καρχηδονίων, ἐπι-
 τελέσθη τοῖς ἔσπον ἔσπον μάχῃ ἡρωιστάτους
 αἰδρεῖς ἔχουσα, καὶ τοῖς νικησάσας καὶ τοῖς ἡττη-
 θήσας. δὴλον δὲ τὸτ' ἐγένετο ὅτι αὐτῶν τῆς
 παραμάται. τῆς μὲν γὰρ ἑξακισχιλίων
 ἰππῶς, ἐβδόμηκοιτα μὲν εἰς Οὐγενοσίαν με-
 τὰ Γαίον διέφυγον, πρὸς τελαχόσις δὲ τῇ συμ-
 μάχῃ ἀποράδες εἰς τὰς πόλεις ἐσώθησαν.

A omnibus, (paucis oppidò exceptis)
 qui prope flumen stabant occisis, au-
 xiliatum Numidis è laevo cornu ve-
 nit: tum enimvero socij Romano-
 rum equites, ut irruentem illum præ-
 senserunt, inclinati retrocessere.
 quo tempore singularis sollertiae at-
 que prudentiae facinus ab Asdruba-
 le editum memorant. Nam qui Nu-
 midarum magnum adesse numerum
 videret; sciretque, semel in fugam
 versis maxime omnium infestos ac
 terribiles eos esse: persequendum fu-
 gientem hostem Numidis tradit: ip-
 se ad peditum pugnam aliis præit,
 quum suppetias Afris iret. deinde
 auersam Romanorum aciem inua-
 dens, atque ex multis simul parti-
 bus per interualla cum alis equitum
 in eos inuehens; eadem opera A-
 fris animos addidit, Romanis deie-
 cit, magnūque pauorem incussit. ibi
 locorum & L. Aemilius multis vulne-
 ribus acceptis, in ipso prælio occu-
 buit: vir, omnibus boni ciuis offi-
 ciis, tum in cætera vita, tum in hoc
 ultimo certamine, si quis alius, præ-
 clare functus. Romani cum circum-
 fusis hostibus dimicantes, in omnes
 subinde partes vnde peterentur sese
 conuertentes, aliquandiu restiterunt:
 sed quum orbis collecti semper vlti-
 mi perirent, ac breuiore proinde gy-
 ro includerentur omni ex parte, ad
 extremum omnes ceciderunt. In his
 fuere prioris anni Consules, Marcus
 & Cnæus, viri probi & qui in eo
 certamine Romanæ virtutis specimen
 eximium ediderant. Dum in ista par-
 te hæc aguntur, Numidæ qui fugien-
 tes equites insequiebantur, plerisque
 illorum contruncarunt, multos de e-
 quis suis deturbarunt. pauci quidam
 Venusiam confugerunt: in quibus e-
 rat Terentius Varro Romanus Con-
 sul, prauis fœdique homo animi, &
 qui pessimo publico magistratum in
 patria sua gessit. Atque hoc modo
 Cannensis Romanorum & Carthagi-
 nienſiū pugna est peracta. pugna à for-
 tissimis viris, siue qui vicere, siue qui
 victi sunt, pugnata: quod quidem sa-
 tis res ipsa per se arguit. nā è sex equi-
 tum millibus, septuaginta cum Caio
 Venusiam euaserunt: trecenti fetme è
 sociis, alius in aliam urbē, profugerūt.

ἐ πeditibus pugnantes capti sunt ad A
decem millia, qui prælio non inter-
fuerant. at qui ex ipso discrimine in
proxima oppida sparsim fuga petue-
runt, ad tria fortasse millia erant.
reliqui omnes, numero ad septua-
ginta millia, forti animo omnes
mortem oppetierunt. Carthaginien-
sibus ad victoriam parandam, ma-
ximo & tum & semper antea vsui
fuit, copia ingens equitatus. cum
quidem clarum posteris documen-
tum est traditum; præstare belli tem-
pore, ut dimidiam peditum hostis
partem habens equitatu omnino præ-
ualeas: potius quam ut paria om-
nia cum illo habens in aciem des-
cendas. Desiderauit è suis Hanni-
bal Gallorum ad quatuor cīo. Hispa-
nos vero & Afros ad mille & quin-
gentos; equites ferme ducentos. Ro-
mani illi qui in hostium potestatem
viui venerunt, extra prælium erant:
cuius rei hæc fuit causa. Relique-
rat Lucius in castris suis peditum
decem millia, eo consilio; ut si ne-
glecta suorum castrorum cura om-
nes in aciem copias Hannibal edu-
ceret, impetum isti facerent tantis-
per dum pugnaretur, & suppelle-
tilis aduersariorum potirentur. sin
ut huic periculo præuerteret, præsi-
dium relinqueret idoneum; cum
minoribus hostium copiis de sum-
ma rerum Romani dimicaret. Ca-
pti autem sunt in hunc fere mo-
dum. Quum sufficiente præsidio ca-
stra Pœnus munisset, simul ac prin-
cipium pugnae factum est, Romani
uti fuerant iussi, ea obsident, & reli-
ctos intra vallum milites Carthagi-
nensium adoriuntur. illi primò egre-
giè se tueri. deinde vbi laborare inci-
piunt, Hannibal prælio iam omni ex
parte profligato, tunc demum fert
illis auxilium. qui Romanos in fu-
gam auertit, & intra munitiones
suas compulit. cæsi sunt istorum bis
mille: reliqui omnes viui in pote-
statem ipsius venerunt. Similis item
fuit eorum quoque fortuna, qui per
agros palati, in loca munita se re-
ceperant: nam & hos Numidæ expu-
gnarunt, & captiuos abduxerunt, nu-
mero fere bis mille, ex equitibus quos
fufos fugatosque fuisse ostendimus.

ἐκ δὲ τῶν πεζῶν μαχόμενοι μὴ ἐάλω-
σαι εἰς μυριάδας. οἱ δὲ ἐκτὸς οἶτες τῆς μά-
χης, ὅς αὐτὸν δὲ τῷ κινδύνῳ, τειροχίλοι
μόνοι ἴσως εἰς τὰς περὶ ἀκραιμύνας πόλεις
διέφυγον. οἱ δὲ λοιποὶ πᾶντες ὄντες εἰς ἐ-
πίαν μυριάδας ἀπέθανον διήρως· τὴν μα-
χίῳν χρεῖαν πρὸς ἡμῶν τοῖς Καρχηδο-
νίοις εἰς τὸ νικᾶν, καὶ ὅτε καὶ περὶ τῷ, τῶν
ἰππέων ὄχλου· καὶ δὴ τότε ἐγγύετο τοῖς ἐ-
πιημοσύναις, ὅτι κρείττον ὅστις πρὸς τοὺς τῶν
πολέμοις χαμερὺς ἡμίσις ἔχῃ πεζοὺς, ἰπ-
ποκρατεῖν δὲ τοῖς ὅλοις μάλλον, ἢ πᾶντα
πᾶσι τοῖς πολεμίοις ἔχοντα ἀφαινεῖν.
τῶν δὲ Ἀνίβου, Κελτοὶ μὴ ἐπι-
σιν εἰς τετρακχιλίους, Ἰβηρὲς δὲ καὶ Λί-
βυες εἰς χιλίους καὶ πεντακισίους, ἰπποῦς δὲ
περὶ ὀκτακισίους. οἱ δὲ ζωρηθέντες τῶν Ρω-
μαίων, ἐκτὸς ἐγγύοντο τῷ κινδύνῳ, καὶ ὅτι
τοιαύτῳ αἰτίαν· Ἀθήκιος ἀπέλιπε μυ-
ριάδας πεζοὺς ὑπὲρ τῆς ἐαυτοῦ πρὸς ἡμῶν,
ἢ ἐὰν μὴ Ἀνίβας ὀλιγορήσας τῷ χάρακι
ἐκπαῖξῃ πᾶσι, περὶ πᾶσι τοῖς ἐντοῖς κατὰ τὴν
τῆς μάχης χαμερὺν, ἐγκρατεῖς ἡμῶν τῆς
τῶν πολεμίων ἀποσκέψεως. ἐὰν δὲ περὶ τοῦ
μῦθος ὁ μάλλον ἀπολίπη φυλακὴν ἀξιο-
χρεῶν, πρὸς ἐλάττω αἰτίῳ ὁ περὶ τῶν
ὅλων ἡμῶν κίνδυνος. ἐάλωσαι δὲ τοι-
οῦτε ὑπὲρ τῶν. κατὰ λήποντες Ἀνίβου φυ-
λακὴν ἀρκεῖν ὅτι τῷ χάρακι, ἅμα
ταῖς κατὰ τῶν τῶν μάχῃ κατὰ τὸ
συνεχῆς, ἐπολιόρχου οἱ Ρωμαῖοι, πρὸς
βάλλοντες τοὺς ἀπολελειμμένους ἐν ταῖς
τῶν Καρχηδονίων χάρακι. ὁ μὴ οὖν
περὶ τοῦ ἀντίστοιχοι. ἡδὴ δὲ αὐτῶν πεζο-
μόνων, ὅτι κατὰ πᾶντα τὰ μέρη τῶν
μάχῃ Ἀνίβας ἔκρινε, καὶ τότε περὶ ἀπο-
ρήσας καὶ βελώνης, συνεκλείσει τοὺς Ρω-
μαίους εἰς τὴν ἰδίαν πρὸς ἡμῶν, καὶ δι-
χίλους μὴ αὐτῶν ἀπέκτεινε· τῶν δὲ λοι-
πῶν ἐγκρατεῖς ἐγγύετο ζωρεῖα πᾶντων. ὁ-
μοίως δὲ καὶ τοῖς ὑπὲρ τὰ κατὰ τῶν χάρακι ἐ-
ρύματα συμπεφύλακται, ἐκπολιόρχου
οἱ Νομάδες ἐπὶ τῶν, οἷα εἰς διχί-
λους τῶν εἰς φυλὴν τεταπέντων ἰππέων.

Βραβδύσιος δὲ τῆς μάχης τὴν περιειρημέ-
 ιον ἔποιον, ἀχέλουτον εἰλήφει τὰ ὅλα κρίσι-
 νος ὑπὲρ ἀμφοτέρων προσδοκωμένοις. Καρ-
 χηδόνιοι μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς περὶ τὴν Τάραν-
 τος, περὶ τὴν Ἰταλίαν τῆς μὲν λοιπῆς Γαλατίας
 σχεδὸν πάσης καὶ Μεγάλης καλουμένης Ελ-
 λάδος ἦσαν ἐλευθεροί. Τarentinoi τε γὰρ δι-
 γὰς ἐνεχόμενοι αὐτοῖς. Αργυρεπτοῖι δὲ καὶ
 Καπυαίοι πίεσιν ἐκάλουν τὸν Ἀνίβαν. οἱ δὲ
 λοιποὶ πᾶντες, ἀπέβλεπον ἤδη τότε πρὸς
 Καρχηδόνιους. μεγάλας δὲ εἶχον ἐλπίδας
 εἶς ἐφόδον καὶ τῆς Ρώμης αὐτῆς ἐσθλαί-
 κειν. Ρωμαῖοι γὰρ μὲν τὴν Ἰταλιωτῶν δυ-
 ναμίαν περὶ τὴν Ἰταλίαν ἀπὸ τῆς
 γαλατίας. ἐν μεγάλοις δὲ φόβοις καὶ κινδύ-
 νοις ἦσαν, περὶ τὴν σφάν αὐτῶν, καὶ περὶ τῆς
 τῆς πατρίδος ἐδάφοις, ὅσων οὐκ ἔπαρ-
 κῶντες ἦσαν αὐτὸν τὸν Ἀνίβαν. καὶ γὰρ ὡς περὶ
 ὅτι μετὰ τὴν καὶ συνεπαγνομιζομένης τοῖς
 γαλατίοις τῆς τύχης, συνεβή μετ' ὀλίγας
 ἡμέρας τῆς φόβου κατέχοντος τὴν πόλιν,
 καὶ τὸν εἰς Γαλατίας στρατηγὸν ἀποστέλλειν,
 εἰς ἐνδοῦν ἐμπιστύνειν τὴν ἀντιδόξω, ἀρδύν-
 ῃ τὸν Κελτῶν ἀφ' ὧν ἀρδύνειν μετὰ
 τῆς δυνάμεως. Οὐ μὲν γὰρ σύγκλητος,
 ὅσων ἀπέλειπε τῶν ἐνδοχόμενων. ἀλλὰ
 περὶ καὶ μὲν τοῖς πολλοῖς, ἡσφαλίζε-
 το δὲ τὰ κατὰ τὴν πόλιν, ἐβουλόετο δὲ
 περὶ τῶν ἐνδοχόμενων αἰδρωδῶς. τῆτο δὲ ἐ-
 γίνετο φανερόν, ἐκ τῶν μὲν ταῦτα συμ-
 βαίντων. ὁμοθυμαδὸν γὰρ τὴν Ρωμῶν ἡτ-
 τήντων τότε, καὶ περὶ τὴν Ἰταλίαν τῆς ἐν
 τοῖς ὅπλοις ὄρετης. τῇ τῆς πολιτεύμα-
 τος ἰδιότητι, καὶ τῶν βουλόεσθαι καλῶς,
 οὐ μόνον ἀνεκτίσαντο τὴν τῆς Ἰταλίας δυ-
 ναμίαν, νικήσαντες μὲν ταῦτα Καρχηδ-
 νίοις. ἀλλὰ καὶ τῆς οἰκουμένης ἀπύσης ἐγ-
 κρατεῖς ἐγίνοντο μετ' ὀλίγας χρόνους. Διό-
 τ' ἡμῖς ταῦτα μὲν τὴν βίβλιν, ὅτι
 ταῦτα τῶν ἔργων κατὰ τὴν ἰστορίαν, ἀπὸ
 λαβὴν Ἰσπανίαν καὶ τῶν Ἰταλικῶν ἢ περὶ
 ἑκατὸν πρὸς ταῖς ἑκατὸν Ὀλυμπιάσιν δη-
 λώσαντες. ὅταν δὲ τὰς ἑλληνικὰς περὶ τὰς
 τὰς καὶ αὐτὴν τὴν Ὀλυμπιάδα ἡγουμένης
 διεξίοντες, ὅτι τῶν τοῖς καὶ τοῖς,

A Hancce prælij istius fortunam, quæ
 à nobis est declarata, excepit re-
 rum status apud populum utrum-
 que, amborum expectationi con-
 ueniens. Carthaginientes enim par-
 ta hac victoria, reliquam protinus
 ferme omnem Italiæ partem quæ
 Vetus & Magna Græcia nomina-
 tur, obtinuerunt: Tarentinis sine
 mora se ei permittentibus; Arpina-
 tibus & nonnullis Capuanis ultro
 ipsum vocantibus. iamque tum cæ-
 teri omnes ad Carthaginensium par-
 tes animos inclinare ceperunt. ma-
 gna quinetiam in spe tunc Pœni e-
 rant, ipsius quoque Romæ impetu
 subito occupandæ. Romani contra,
 propter hanc cladem Italiæ popu-
 lorum dominationem retinere se pos-
 se confestim desperarunt: magnis-
 que in terroribus ac periculis ver-
 santes, tum de propria salute, tum
 de patrio solo anxij, Hannibalem
 iamiam expectabant venturum. Nam
 quasi cumulum aduersis illorum ad-
 iicere atque intendere Fortuna vel-
 let, post paucos dies accidit, cum
 maxime omnes in vrbe metu trepi-
 darent, ut qui in Galliam Cispalpi-
 nam missus fuerat Prætor, inopina-
 to insidias illatus, cum vniuerso
 exercitu à Gallis occidione occide-
 retur. Patres enimvero nihil eorum
 quæ fieri poterant prætermittere: sed
 omnes hortari, Urbem præsidij fir-
 mare, ut quidque inciderat, viri-
 les sententias dicere. quod ex iis ap-
 paruit quæ postea contigerunt. Nam
 quum nullum sit dubium, quin vi-
 cti tum fuerint Romani, & virtute
 militarique laude cesserint; ipso ta-
 men genere Reipublicæ, ac consi-
 liorum prudentia, non imperium
 dumtaxat Italiæ, victis postmodum
 Carthaginensibus, reciperarunt: ve-
 rum etiam post non ita multos an-
 nos vniuerso terrarum orbe sunt po-
 titi. Nos igitur librum hunc harum
 rerum commemoratione claudemus:
 postquam bella exposuimus in Hispa-
 nia atque Italia gesta, quæ Olympiade
 centesima quadragesima continen-
 tur. Vbi vero enarratis rebus Græciani-
 cis quæ in eandem Olympiadem inci-

dunt, adhæc tempora narrationē perduxerimus; tunc ad Reipublicæ Romanæ formam per se explicandam exprofesso stilum conuertemus. Neque enim illi tantum eam tractationem putamus conuenire, qui historiam conscribat: verum etiam ad emendandas instituendâsve Respublicas, studiosis hominibus pariter, & iis qui rebus præsunt, adprime futuram utilem.

Α πότε ἤδη παρθέμοι, φιλάς τὸν ἑαυτῶν αὐτῆς τῆς τῆς Ρωμαίων πολιτείας ποιησόμεθα λόγον· τομίζοιτες οὐ μόνον πρὸς τὴν τῆς ἰσορίας σύνταξιν οἰκίαν εἶ) τὴν πρὸς αὐτῆς ἐξήγησιν· ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς τῶν πολιτευμάτων ἀρεθώσεις καὶ κατὰσκαυαί, μεγάλα συμβάλλεσθαι τοῖς φιλομαθοῦσι καὶ παρρημαλῶς τῆς αἰδορῆν.

Z iij

lares breuiter perstringendo, continuam narrationem ad illa tempora perduximus, quando Cleomenes rex Lacedæmoniorū regno excidit. Tum autem breui summa collectis omnibus quæ Præparatione nostra comprehenduntur, vsque ad Antigoni, Seleuci & Ptolemæi excessum, qui omnes circa eadem tempora fato sunt functi: principium operis nostri esse nos ducturos sumus polliciti ab iis rebus, quæ proxime cum iis cohærent, quæ modo attigimus. Existimamus enim non aliud historiarum nostrarum commodius poni posse veluti fundamentum: primò, quoniam in illorum temporum expositione desinunt Arati Commentarij. Itaque continuantes illius narrationem, quæ deinceps videbuntur de Græcis dicenda subtexemus. Deinde quoniam proxima illis tempora, & ea quæ in nostram cadunt historiam, ita inuicem connexa sunt, ut partim nostra, partim nostrorum patrum ætas in illa incidat. ex quo fit, ut rerum dicendarum aliis ipsi interfuerimus: alias ab iis acceperimus, qui testes oculati fuere. Anteriorum siquidem temporum res gestas attingere, ut auditionem ex auditione scriberem, parum existimaui tutum: quod nec veritas illarum deprehendi, nec iudicari posset de singulis. Maxime autem impulit nos ut inde exordiremur, quod ea tempestate Fortuna vniuersis probe Orbis terrarum partibus nouam quasi faciem induxerit. Philippus siquidem Demetrii filius, etiamnum puer, Macedoniæ regnum recens suscepit. Achæus regionibus Asiæ cis Taurum dominans, non speciem solum regiæ, sed & potentiam obtinebat. Antiochus, qui magnus est dictus, mortuo fratre Seleuco paucis ante annis admodum adhuc puer, in regno Syriæ ei successit. simul & Ariarathes traditum sibi Cappadociæ regnū accepit. Ptolemæus item Philopator circa idem tempus Ægyptum vniuersam suæ ditioris fecit, nec multo post Lycurgus rex Lacedæmoniorum est constitutus. Carthaginienfes quoque ad res gerendas quas commemorauimus Hannibalem imperatorem recens creauerāt. Hoc igitur modo innouatis vbique locorum potestatibus, quin nouanda-

A νάμμοι, μὲν ταῦτα ὧν καὶ μέρος ἔργον καὶ
ὁ συνεχὲς ὁππότε, εἰς τὴν Κλεομένης
τῆς Λακεδαιμονίων βασιλείας ἐκπλήσσει κατη-
τήσατο. συγκαταβάντες δὲ τὰς ἐκ τῆς
προκατασκευῆς πράξεις, ἕως τῆς Αντιγόνου
καὶ Σελεύκου καὶ Πτολεμαίου τελευτῆς, ὅππῃ
παρὶ τοῖς αὐτοῖς χρόνοις πόλεις ἔτι μετέλλα-
ξαν· λοιπὸν ἐπηγελάμεθα τῇ αὐτῇ προ-
γραμματίας ἀρχὴν ποιήσασθαι τὰς ἐξῆς τοῖς
παραρρημένοις πράξεσι. καλλίστην ὑπόστα-
σιν ὑπολαμβάνοντες εἶναι ταύτην· ἀλλὰ ὁ,
B πρῶτον μὲν τῆς Ἀσίας συντάξιν, ὅτι τοῦτοις
καταστέφειν τοὺς χρόνους· οἷς συνάπτουσιν τῇ
διήγησιν, τῇ ἀκρόατον ὑπὲρ τῆς Ἑλλήνων ἀ-
ποδοῦναι παραρρημένα λόγον. δεύτερον δὲ,
ἀλλὰ ὁ καὶ τοῖς χρόνοις, ἕτοις συνβέβαιον τοῖς ἐ-
ξῆς καὶ τοῖς πίπτοντας ὑπὸ τῇ ἡμετέρῃ ἐπο-
λείαι· ὥστε τὰς μὲν καὶ ἡμᾶς εἶναι, τοὺς δὲ καὶ
τοὺς πατέρας ἡμῶν. ὅς οὐ συμβαίνει τοῖς μὲν
αὐτοῖς ἡμᾶς παραρρημέναι, τὰ δὲ πρῶτα ὧν
ἐωραῖσθαι ἀναγκαῖον. ὁ γὰρ αἰωτέρω παρα-
ρρημέναι τοῖς χρόνοις, ὡς ἀκοὴν δὲ ἀκρίβως γρά-
C φειν, οἷα ἐφαίνετο ἡμῖν ἀσφάδης ἔχειν ἔτε τὰς
ἀλλήλους, ἕτοις τὰς ἀποφάσεις. Μάλιστα δὲ
ἀπὸ τούτων ἐρξάμεθα τῇ χειρὶ, ἀλλὰ ὁ καὶ τῇ
τύχῃ ὥσπερ κακοποιήσασθαι πόλεις τὰ καὶ
τῇ οἰκονομίᾳ ἐν τοῖς παραρρημένοις χρόνοις.
Φίλιππος μὲν γὰρ ὁ Δημητρίῳ καὶ Φύπῃ
ἕως, ἐπὶ παῖς ὢν, ἀπὸ πρῶτα ἐλάμβανε τὴν
Μακεδονίαν ἀρχὴν. Ἀχαιὸς δὲ τῇ ἐπὶ τὰς
τῆς Ταύρου δυναστεύων, οὐ μόνον παρα-
σίαν εἶχε βασιλικὴν, ἀλλὰ καὶ διὰ μιν.
D ὁ δὲ Μέγας ὁππότε Ἀντίοχος, μικροῖς
αἰώτερον χρόνοις τῷ ἀδελφῷ Σελεύκῳ
μετῃ λαχόντι, ἐπὶ καμὴν ἰὸς ὢν τὴν ἐν
Συρίᾳ διέδικο βασιλείαν. ἅμα δὲ τοῖς
Ασιατικῶν πρῶτα τὴν Καππαδοκίαν
ἀρχὴν. ὁ δὲ Φιλοπάτωρ Πτολεμαῖος ἐν
τοῖς αὐτοῖς χρόνοις τὴν κατὰ Αἴγυπτον ἐγε-
ργεῖ κύριος. Λυκούργος δὲ Λακεδαιμο-
νίων μετ' οὐ πολὺ κατεστάθη βασιλεὺς.
ἡρώδης δὲ Καρχηδόνοι παραστὰς ὅππῃ
τὰς παραρρημένας πράξεις καταγὰρ αὐ-
E τὴν Ἀσίαν. Οὕτω δὲ ποιήσας πᾶσι
τὰς δυναστείας κακοποιίας οὕτως, ἐμελ-

λε πραγμάτων ἵσταται καὶ ὁ δὲ ἄλλος. ἔπειτα γὰρ δὴ πέφυκε καὶ φιλεῖ συμβαίνειν καὶ φύσει ὁ καὶ τότε σιωπῇ ἡμέσθαι. Ῥωμαῖοι μὲν γὰρ καὶ Καρχηδόνιοι τὸν περὶ τῶν ἐνεστῶτων πόλεμον Ἀντίοχος καὶ Πτολεμαῖος ἄμα τοῖς, τὸ ὑπὸ τὴν Κοίλης Συρίας Ἀχαιοὶ δὲ καὶ Φίλιππος, τὸν περὶ Αἰτωλοὺς καὶ Λακεδαιμονίους ὅς τις αἰτίας σιωπῇ ἡμέσθαι τῶν αὐτῶν. Αἰτωλοὶ πάλαι μὲν δουλοῦς ἔφερον τὴν εἰρήνην καὶ τὰς ἀπὸ τῶν ἰδίων ὑποαρχόντων δαπάνας ὥς αὐτοὶ εἰσισμένοι μὲν ἦν ἀπὸ τῆς πείρας, δεόμενοι δὲ πολλῆς χρησίας διὰ τὴν ἐμφορὴν ἀλαζονείας ἢ δουλοῦντες, αὐτοὶ πλεονεκτοῦν καὶ θηρώδην ζῶσι βίον, ὅσῳ οἰκίον, πάντα δ' ἡγούμενοι πολέμια. ὅ μιν δὲ καὶ τὸ περὶ ἡρώτων ἕως Ἀντίγονος ἔζη, διδόντες Μακεδόνες, ἡρώτων ἡσυχίας ὅτι δ' ἐκείνος μετέλλαξε τὴν βίον, παῖδα καὶ ἀλιπῶν Φίλιππον, καὶ ἀφροσύνας, ἐξήτοιμα ἀφορμὰς καὶ περὶ φάσεις τῆς εἰς Πελοπόννησον ἐπιπλοκῆς ἀγόμενοι καὶ τὸ παλαιὸν ἔθος ὅτι τὰς ἐκ τῶν ἀρχαῶν ἄμα δὲ καὶ νομίζοντες ἀξιοπείρους εἶναι σφᾶς περὶ τὸν πολεμικὴν αἰεὶς Ἀχαιοῖς. οἷοντες δὲ ὅτι τῶν τῆς περὶ τῶν βεραχία τὴν αἰδέμεν σφίσι σιωπῇ τῶν ἐλαβὸν ἀφορμὰς περὶ τὸν ἐπιβολὴν τῶν αὐτῶν. Δοσίμαχος ὁ Τειχεῖος ὡς μὲν ὅς Νικοστράτου ὁ περὶ τῶν δόσαντος τὴν τῶν Γαμοιωπίων πόλιν ἵκται ὅς ὦν καὶ πλήρης Αἰτωλικῆς ὁρμῆς καὶ πλεονεξίας, ὅσα περὶ αὐτὴν καὶ χροῖον, εἰς τὴν Φιγαλέων πόλιν ἦεν ὅτι μὲν ἐς Πελοπόννησον, καίτοι δὲ περὶ τῶν Μεσσηνίων ὅς, ἐτύγχευε δὲ τότε συμπολιτευομένη τοῖς Αἰτωλοῖς ὅς μὲν περὶ τῶν φυλάξων τῇ τε πόλιν καὶ χροῖον τῶν Φιγαλέων ἔργον δὲ καὶ τῶν τῶν ἐκ τῶν ἐς Πελοπόννησον πραγμάτων. σιωδραμόντων δὲ περὶ τῶν, καὶ περὶ τῶν νομῶν περὶ αὐτὸν εἰς τὴν Φιγαλέων, ὅς ἔχον τοῖς ἀπὸ τῶν δικαίου συμπερὶ τῶν ἀλάζειν ὠφελείας, διὰ τὸ μὲν εἶναι ἐπὶ τότε τὴν χροῖον εἰρήνην τοῖς Ἕλλησι τὴν ὑπὸ Ἀντίγονου σιωπῇ τῶν τῶν τέλος ἀπερὸν μὲν ἐπὶ τῶν περὶ τῶν ληΐων τὰ τῶν Μεσσηνίων δρέμματα φίλων ὄντων καὶ συμμάχων. ὅ

A rum quoque rerum principia nascerentur, nullum erat dubium. quippe ita comparatum natura est: neque aliter tunc euenit. Romani enim & Carthaginenses bellum de quo diximus inchoarunt. simul Antiochus & Ptolemæus de Syria caua bellarunt: Achæi & Philippus aduersus Ætolos & Lacedæmonios. Huius autem belli causæ hæ fuerunt. Iamdudum iniquo animo pacem ferebant Ætoli, & quod suis se sumptibus sustentare cogebantur; gens affluera ex rapto vivere, & multis vitæ præfidiis egens propter insitam arrogantiam: cui dum indulget, aliena appetere, ac ferinam quendam agitare vitam consuevit: nihil amicum, omnia hostilia reputans. Sedenim prioribus temporibus, quandiu vixit Antigonus, metu Macedonum quieti agebant: postea vero quàm ἐ viuis Antigonus excessit, relicto Philippo adhuc puero, Ætoli eo spreto occasiones ac prætextus quaesiuerunt immiscendi se rebus Peloponnesi. nam de prædari eam auebant pro veteri sua consuetudine: & belli cum Achæis gerendi prouinciam ad se potius quàm ad vllum alium populum pertinere iudicabant. Hæc quum animo destinarent, casu quodam non nihil eorum consilia adiuvante, ad bellum suscipiendum hoc vsi sunt prætextu. Dorimachus Trichonensis Nicostrati filius fuit, illius, cuius in vniuersæ gentis Bœotorum conuentum insignis exstitit perfidia. hic tum iuuenis, & vt Ætolus turbulento ingenio atque alieni auido, Phigaleam (quæ Peloponnesi vrbs est, ad fines Messeniorum sita, eandemq; tunc temporis Rempublicam cum Ætolis colebat:) publice missus est: in speciem quidem ad tutandam Phigalensium urbem atque agros: re vera, vt eorum quæ in Peloponneso fierent, speculatorem ageret. Ad hunc quum variis ex locis piratæ Phigaleam concurrissent; quia nullam ipsis iustam prædam conciliare poterat; durante adhuc inter Græcos communi pace per Antigonum facta: tandem quia aliud nullum consilium suppetebat, abigendi pecora Messeniorum, qui amici Ætolis ac socij erant, potestatem piratis facit. Qui

principio greges in extremis finibus repertos, raptabant: deinde crescente audacia immanitate, agrorum villas noctu aggredientes, nemine tale quid suspicantes, effringere ceperunt. Et quum Messenij quererentur, ac de iniuriis expostulatum legatos ad Dorimachum mitterent, initio rationem eorum nullam habebat: tum quia alios qui sibi militabant ditare; tum quia ipse ditari cupiebat, factus eorum quæ capiebantur particeps. Urgentibus deinde frequentibus legatis, propter assiduas istorum rapinas, Ipse, inquit, Messenam veniam, & querentibus de Ætolis ius reddam. eò ut venit, appellatus ab iis qui iniuria fuerant affecti, alios cum iocis irridebat, aliis infestum se præbebat; quibusdam inclementer dicens pavorem incutiebat. Erat adhuc Messenæ Dorimachus, quando piratæ, nocte quadam propius urbem progressi, Chironis quam vocant villam scalis admotis effregerunt: ubi occisis qui repugnabant, reliquam familiam catenis oneratam, & cum his iumenta abduxerunt. Messeniorum Ephori dudum, quâ propter piratarum rapinas, quâ propter Dorimachi aduentum dolore accensi; tum vero etiam contumelia accedente, ut ipsi interpretabantur, ad magistratum conuentum diem illi dicunt. Erat tunc temporis Messeniorum Ephorus Sciron, ob reliquæ etiam vitæ probitatem in magna apud ciues suos opinione: qui consilium dedit, ne Dorimacho excundi ex urbe prius facerent potestatem, quàm omnia damna quæ acceperant Messenij sarcisset: perpetratarumque cædium auctores ad pœnas pendendas stitisset. Secuta omnium approbatione, tanquam æqua suadente Scirone, excandescens Dorimachus, plane stultos esse illos pronuntiat, si Dorimachum se nunc contumelia afficere, non autem commune Ætolorum arbitrentur: atque omnino factum illorum indignum sibi ait videri: addit denique, publica animaduersione quæ nunc agerent esse luituros. idque iure merito ipsis euenturum. Fuit quidam Messenæ tempestate illa, homo impurus, Dorimacho plane modis omnibus deditus, cui no-

A μὴ οὖν πρῶτον ἡδίκηαι τὰ πρὸς τὰς ἐξατίας ποίμνια· μὲν δὲ ταῦτα πρὸς βαρούσης τῆς ἀπονοίας ἐνεχίρησαι καὶ τὰς τῆς ἀγροῦ οἰκίας ἐκκλῆναι, αὐτοποιήτως τὰς νύκτας ἐπιφαινόμενοι. τῶν δὲ Μεσσηνίων ὅτι τούτοις ἀγροκακωμάτων καὶ ἀφροσβολομένων πρὸς τὸν Δορείμαχον, τὰς μὲν ἀρχαὶς πρήκτους, βουλόμενος τὰ μὲν ὠφελεῖν τοὺς ἑαυτὸν ταλιμέτους, τὰ δ' αὐτὸς ὠφελείῃ, μερίτης γινόμενος τῆς λαμβανομένης. πλεοναζούσης δὲ τῆς περιουσίας τῆς πρὸς βαροῦσιν ἀφ' ἧς τὴν σωείχασιν τῶν ἀδικημάτων, αὐτὸς ἤξειν ὅτι τὴν Μεσσηνίαν ἔφη, διαχολογησόμενος πρὸς τὰς ἐκκαλούσας τοὺς Αἰτωλοὺς. ὅτι δὲ πρὸς ἤμετο, πρὸς βαροῦσιν αὐτῶν τῶν ἡδικημένων, τοὺς μὲν διέσυρε χλαδάων, τῶν δὲ κατόριστα, τοὺς δὲ ἐξέπληθε λαίδρα. ἔτι δὲ αὐτῶν πρὸς ἐπιδημιώτους ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ, συνεχίσσαντες τῇ πόλει νυκτὸς οἱ πειραταί, καὶ πρὸς βαλόντες κλίμακας, ἐξέκλιναν τὸν Χείρωνος καλούμενον ἐπαύλιον· καὶ τοὺς μὲν ἀμυνομένους ἀπέσφαξαν, τὰς δὲ λαίπυρους τῶν οἰκετῶν δῆσαιτες, καὶ τὰ κτήνη μετ' αὐτῶν ἀπήγαγον. οἱ δὲ τῇ Μεσσηνίᾳ ἔφορον, πάλαι μὲν ἐπὶ τῇ τοῖς γινομένοις καὶ τῇ πρὸς ἐπιδημίᾳ τῷ Δορείμαχου ἀφελγυῶντες· τότε δὲ καὶ πρὸς πεινυβείζουσαι δόξαντες, αἰεκαλούντες αὐτοὺς εἰς τὰς συναρχίας. ἐν ᾧ καὶ Σκίρων, ὃς ἑὸν μὲν ἔφορος τότε τῶν Μεσσηνίων, διδοκίμει δὲ καὶ κατὰ τὸν ἄλλον βίον πρὸς τοὺς πολίταις, συνεβούλευε μὴ πρὸς βαροῦσιν τὸν Δορείμαχον ἐκ τῆς πόλεως, εἰ μὴ τὰ μὲν ἀπολωλότα πάντα τοῖς Μεσσηνίοις ἀποκαταστήσει. πρὸς δὲ τῶν τελευτῶν δωσίδιχους πρὸς ἀρχὴν τοὺς ἡδικηκότες. πάντων δὲ ἐπισημιαμένων ὡς δίκαια λέγοντος τῷ Σκίρωνος· διορισθεὶς ὁ Δορείμαχος, εὐήθεις αὐτοὺς ἔφη τελείως ἑαυτῶν, εἰ Δορείμαχον οἶονται νῦν πρὸς πηλαχίζεσθαι, ἀλλ' οὐδ' οὐκ οἶονται τῶν Αἰτωλῶν· καὶ κατόλου δεινὸν ἡγεῖτο ὁ γινόμενος, καὶ κατὰ αὐτοὺς ἐπιτροφῆς ἔφη τεύξεσθαι· καὶ τὸ πείπει δίκαιως. ἑὸν δὲ πρὸς κατ' ἐκείνους τοὺς καίρους αἰσθητὸς ἀσυνῆς ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ τῶν ἐξερμένων τὸν αἰδρα κατὰ πάντα ἔργον, οὐ μὲν

Βαβύρτα, ὃς ἦν εἰς τὸ εἰδέσθαι τὴν καλοῖαν καὶ
 χλαμύδα τὸν Δοριμάχου, μὴ οἷός τ' εἶναι) δὲ
 γινώσκοντες ὅτι τούτων ὁμοιωτο καὶ τὴν
 φωνὴν καὶ τὰλλα μέρη τὸν θάματος τὰς περι-
 ρημύας. καὶ ἔτι οὐκ ἐλάττανε τὸν Δοριμάχον.
 ὁμοιωτὸς οὖν αὐτῷ αἰσθητικῶς τότε καὶ μέ-
 λα ὑπερφαιώς τοῖς Μεσσηνίοις, παρορρι-
 σθεὶς ὁ Σκίρων, Νομίζεις γὰρ ἡμῖν, ἔφη, Συ-
 μέλῃν ἢ τῆς σῆς αἰσθητικῶς Βαβύρτα; ῥηθὲν
 οὗτος δὲ πούτῃ, ὡς αὐτὸς μὲν εἶπας ὁ Δορι-
 μάχος τῇ παρρησίᾳ, συνεχώρησε πρὸς τὸν ἐπι-
 τροπὴν ποιήσασθαι τῶν γενομένων ἀδικημά-
 των τοῖς Μεσσηνίοις. ἐπόμελθων δὲ εἰς τὴν
 Αἰτωλίαν, οὕτω πικρὰς ἰδέσθαι καὶ βα-
 ρύως ὁ ῥηθὲν, ὡς οὐδέ μιν αὐτὸν ἔχον
 ἄλλοις παρέφασιν, δέχεται τὸ πρὸς τοῖς Μεσ-
 σηνίοις ὁμοιωτὸς τὸν πόλεμον. στρατηγὸς μὲν
 οὖν ὑπεῖρχε τῶν Αἰτωλῶν, Αεΐων. οὗ-
 τος δὲ ἀφ' ἑνὸς θάματος αἰσθητικῶς ἀ-
 διύατος ὡς πρὸς πολεμικὴν χρείαν, ἄ-
 μα δὲ καὶ συλκίης ὑπαρχόντων Δοριμά-
 χου καὶ Σκίρων, ἔπειτα πρὸς τὸν ὡς αὐτὸς
 ῥηθὲν πούτῃ τῆς ὅλης δόξης. ὁ δὲ Δορι-
 μάχος καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ
 παρρησίᾳ τοῖς Αἰτωλοῖς εἰς τὸν κατὰ τῶν
 Μεσσηνίων πόλεμον, ἀφ' ὃς μηδεμίαν ἔ-
 χον ἀξίαν λόγου παρέφασιν. ἀλλ' ὁμοιο-
 γυνήτως ἐκ τῆς ὁμοιωτικῆς καὶ σκώμματος
 γενομένης τὴν ὁμοιωτὸς. ἀφ' ὧν δὲ τῆς ἐ-
 πινοίας τούτης, ἰδίᾳ παρεβέβητο τὸν Σκί-
 ρον κρινώσασθαι τῆς ἐπιτροπῆς αὐτῇ τῆς κα-
 τὰ τῶν Μεσσηνίων ὑποδικνύων μὲν τὴν
 διὰ Μακεδόνων ἀσφάλειαν ἀφ' ἧς τὴν ἡ-
 λικίαν τὴν παρρησίαν. οὐ γὰρ εἶχε πλεῖον
 ἐτῶν τότε Φίλιππος ἐπὶ τῇ δόξῃ. ὡς αὐ-
 τὸς δὲ τὴν Λακεδαιμονίων ἀλλοτριότη-
 τα πρὸς τοὺς Μεσσηνίους. αἰσθητικῶς
 δὲ τῆς Ηλείων πρὸς σφᾶς δινοίας καὶ
 συμμαχίας, ὅς ὦν ἀσφαλῆ τὴν εἰσβολὴν
 τὴν εἰς τὴν Μεσσηνίαν ἐσομένην αὐτοῖς ἀ-
 πέφασκε. ὁ δὲ συνεχόν τῆς Αἰτωλικῆς παρ-
 ῥησίας, ὑπὸ τὴν ὅψιν ἐπὶ τῇ ἐσομένης
 ὠφελείας ἐκ τῆς τῶν Μεσσηνίων χρείας, ὅς
 ἀπορροήτου, καὶ ἀφ' ὧν μετὰ τὴν ἀκρίβειαν
 μόνος τῇ Πελοποννήσῃ καὶ τὸν Κλεομένην

A mē Babyrta. huic causam & chlamy-
 dem imponeres Dorimachi, ab illo
 neutiquam dignosceres. tanta homi-
 nem similitudine referebat & voce &
 aliis corporis partibus. neque hoc
 Dorimachus nesciebat. Eo igitur su-
 perbe tum Messenios compellente, &
 minas etiam intentante, ira efferues-
 cens Sciron: Tunc, inquit, reris Ba-
 byrta, aut te aut minas tuas nos cu-
 rare? post hanc vocem Dorimachus
 impræsentiarum necessitati conce-
 dens, permisit Messeniis, ut factarum
 sibi iniuriarum omnium pœnas exi-
 gerent. Idem vero in Ætoliam reuer-
 sus, adeo acerbe ac grauter dictum
 tulit, ut propter id vnum, (neque e-
 nim quicquam aliud habebat, quod
 cum aliquo saltem colore prætexe-
 ret:) bellum Messeniis conflauerit.
 Prætor Ætolorum tunc erat Ariston:
 qui ob corporis infirmitates aliquas
 ad belli munia inhabilis; ad hoc Do-
 rimachum & Scopam cognatione
 contingens; vniuerso magistratu huic
 quodammodo cessit. Non tamen au-
 debat Dorimachus in publicis con-
 uentibus bellum contra Messenios
 Ætolis suadere: quippe cuius nullam
 satis dignam causam posset afferre;
 quum apud omnes constaret, ob com-
 missa scelera & iactum in se dicte-
 rium, ad hoc bellum ipsum stimu-
 lari. Hac igitur ommissa cogitatione,
 priuatim Scopam cepit hortari, ut eo-
 rum quæ aduersus Messenios molie-
 batur, particeps fieri veller. ostendit il-
 li, nihil quicquam à Macedonibus
 periculi imminere, ob ætatem illius
 qui rebus tum præerat: nondum e-
 nim Philippus annum ætatis deci-
 mum septimum excefferat. addit &
 de Lacedæmoniorum animis, qui à
 Messeniis essent alienati. reuocat in-
 super illi in memoriam Eleorum er-
 ga Ætolos beneuolentiam, & initam
 cum iis societatem. ex quibus effi-
 ciebat, absque omni periculo impres-
 sionem in Messenios esse se facturos.
 Enimvero validissimum argumen-
 tum Ætolicæ cohortationis erat,
 quod ponebat ei ob oculos quantam
 prædam è ditione Messeniorum es-
 sent relaturi. omni namque custodia
 vacuum regionem fore deprehensu-
 ros, quæ Cleomenici belli tempore,
 sola è Peloponnesu urbibus mansisset

ab hostili populatione immunis. Super omnia diserebat, quantopere multitudinem Ætolorum eo pacto esset demeriturus. Achæos vero, siquidem transitu eos prohiberent, non habituros quod de vim vi repellentibus querantur: sin quieti manerent, sua consilia nihil impedituros. Neque vero de fore, quod apud Messenios prætexerent: qui dudum iniquè agerent, cum Achæis ac Macedonibus sunt polliciti, se consilia cum eis confociaturos. Hæc & similia his alia in eandem sententiam asserens, Scopæ & eius amicis tantum ardoris iniecit, ut commune Ætolorum concilium non expectarent; ac ne cum Apocletis quidem rem communicarent; aut omnino pro more consueto quicquam agerent: sed de propria ipsorum voluntate ac iudicio, Messeniis, Epirotis, Achæis, Acarnanibus, ac Macedonibus simul bellum indicerent. Statim igitur piratas per maria diuiserunt; qui obuiam circa Cythera sibi factam nauem Regis Macedonum, in portum cum omnibus viris deduxerunt: nauceros, vectores, nauem denique ipsam vnum dederunt. simul^{scilicet} etiam maritimam populari incipiunt, Cephalleniorum nauibus ad tantum scelus utentes. Tentarunt & Thyreum Acarnaniæ oppidum occupare. Ad hæc clam summissa per Peloponnesum manu militum, in media Megalopolitanorum ditione castellum, quod Clarium vocant, ceperunt: vbi manubiarum auctione instituta, sedem ad rapinas faciendas cum locum sibi statuere. verum id quidem castellum paucis admodum dieb. penitus expugnauit Timoxenus Achæorum Prætor; assumpto expeditionis comite Taurione, quem discedens Peloponneso Antigonus reliquerat omnium rerum quæ ad Reges Macedoniæ spectarent, procuratorem. Rex enim Antigonus, permissu quidem Achæorum Cleomenicis temporibus Corintho potitus erat: sed Orchomenum vi à se captum, Achæis non restituerat; verum ipse sibi illud vindicauerat, & detinuerat. idque, puto equidem, eo consilio, ut non aditum dumtaxat liberum in Peloponnesum ha-

A πόλεμον. ὅτι δὲ πᾶσι τοῖσι συνέβαινε τὴν δὲ ἀναγκασθῆναι οὖτοι σφίσι πρὸς τὴν Αἰτωλῶν πλῆθος. Ἀχαιοὶ δ' αὖ μὴ λύσωσι τὴν δίοδον, οὐκ ἔρῃ ἐγκλήματα τοῖς ἀμεινομένοις· εἰ δὲ ἀγάγῃ τὴν ἰσχυρίαν, οὐκ ἐμποδίσιν αὐτοῖς πρὸς τὴν ὑπεβολὴν. πρὸς δὲ Μεσσηνίοις, περὶ φάσις οὐκ ἀπορήσιν ἔφη· πάλαι γὰρ αὐτοῖς ἀδικεῖν, Ἀχαιοὶ καὶ Μακεδόνι ἐπηγελημένοι κοινοῦσιν τῆς συμμαχίας. Ταῦτα δ' εἰπὼν, καὶ πρὸς ἀπλήσια τοῖσι ἔτερε πρὸς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν, τῶν αὐτῶν ὁρμῶν πρῆξεν· τὰ Σχέπα καὶ τοῖς τοῦτο φίλοις, ὥς οὔτε κοινὴν τῇ Αἰτωλῶν προσδεξάμενοι σῶσιν, οὔτε τοῖς Ἀποκλήταις συμμεταδόντες, οὐδὲ μὲν ἄλλο τῶν κατηκόντων ἔδιν πρὸς ἄσπετες, κατὰ δὲ τὰς αὐτῶν ὁρμὰς καὶ κρίσεις διαλαβόντες, ἅμα Μεσσηνίοις, Ἡπειρώταις, Ἀχαιοῖς, Ἀκαρναῖσι, Μακεδόσι, πόλεμον ἐξήνεγκαν. καὶ κατὰ μὲν θαλάττην πρὸς ἄσπετες πλοῖα βασιλικῶν τῶν Μακεδονίας πρὸς Κύθηρα, τὸ τοῦτο εἰς Αἰτωλίας καταλαβόντες ἀνδράσιν, τοῖς τε ναυκληροῖς καὶ τοῖς ὑπεβάταις, σὺν δὲ τούτοις καὶ ναῦν ἀπέδδον. τῆς δὲ Ἡπείρου τὴν πρὸς ἄσπετες ἐπὶ ὁρμῶν, συγχρόνως πρὸς τὴν ἀδικίαν τῆς τῶν Κεφαλληνῶν ναυσίν· ἐπεβάλλοντο δὲ καὶ τῆς Ἀκαρνανίας Θύρεον καταλαβέσθαι. ἅμα δὲ τοῖσι λαῖσιν ἔχει Πελοποννήσου πᾶσι πέμψαντες ἐν μέσῃ τῇ τῶν Μεγαλοπολιτῶν χώρα, κατέχον τὸ καλούμενον ὀχύρωμα Κλαίον· ὃ λαφύρεσιν πλοῖα χρησάμενοι, διήκον ἐν τούτῳ πρὸς τὰς ἀρπαγὰς. οὐ μὲν δὲ καὶ τὸ μὴ Τίμοξιος ὁ τῶν Ἀχαιῶν στρατηγός, πρὸς λαβὼν Ταυρίωνα τὸν ὅτι τῶν Πελοποννήσου βασιλικῶν στρατηγῶν ὑπὸ Ἀντιγόρου καταλελειμένοι, ἐξεπολιόρκησι τελείως ἐν ὀλίγαις ἡμέραις. ὁ γὰρ βασιλεὺς Ἀντίγρος Κόρινθον μὴ εἶχε κατὰ τὸ τῶν Ἀχαιῶν συγχρόνως κατὰ τοὺς Κλεομένης κατέχευε. Ὁρχομένην ἀνύτοι καὶ κατέχευε ἐλὼν, οὐκ ἀποκατέστη τοῖς Ἀχαιοῖς, ἀλλὰ σφετερισάμενος κατέχευε· βουλόμενος, ὥς γ' ἐμοὶ δοκεῖ, μὴ μόνον τὸ εἰσόδου κυριεύειν τὴν εἰς Πελοπόννη-

σιν, ἀλλὰ καὶ τὴν μετόχου αὐτῆς πῶδα
 φυλάττειν, ἀφ' ἧς ἐς Ορχομένου φρουρὰς
 καὶ πῶδα καὶ οἱ δὲ πᾶσι τῷ Δορимаχῶν καὶ
 Σκῆπτῳ πῶδα τηρήσαντες τὴν καὶ ἐς αὐτὸν
 πρὸς τὴν Τιμοξείῳ μὲν ὀλίγως ἐπὶ χρόνος τῆς
 ἀρχῆς, Ἀρατος δ' ἐκείνην μὲν εἰς τὴν ἐνιαυ-
 τὸν τὴν ἐπιόντα στρατηγὸς ὑπὸ τῷ Ἀχαΐῳ, ὅ-
 πω δ' ἐμύλλε τὴν ἀρχὴν ἐξ ἑνὸς σωμαδεύ-
 σαντες πρὸς τοὺς Αἰτωλοὺς ἐπὶ τῷ Ρίῳ,
 καὶ πρὸς Κεφαλληνίαν πορθμεῖα, καὶ τὰς Κε-
 φαλληνίων ἐτοιμάσαντες ταύτας, διεβίβασαν τοὺς
 αἰδρας εἰς Γελοπόννησον, καὶ πρὸς τὴν
 τῷ Μεσσηνίῳ ποιοῦντο δὲ τὴν πορείαν ἀφ' ἧς
 τῷ Παρφαίῳ καὶ Φαραίῳ καὶ Τριταίῳ χώρας,
 ὑπεκρίνοντο μὲν, βούλεσθαι μηδὲν ἀδικημα
 ποιεῖν εἰς τοὺς Ἀχαιοὺς ὅτι δυναμείῃ δ' ἐπὶ πλῆ-
 θους ἀπὸ τῆς χώρας, ἀφ' ἧς τὸ πρὸς τὰς
 ὠφελείας ἀναστῆναι, καὶ ποιοῦντες αὐτοὺς καὶ
 λυμπεροῦντο διήσαντες, μέγας πρὸς τὴν
 εἰς τὴν Φιγαλέαν ποιοῦντο δὲ τὴν ὁρμήν, ἐν-
 τεῦθεν αἰφνιδίως καὶ δρασίως ἐνέβαλον εἰς τὴν
 τῷ Μεσσηνίῳ χώραν ὅτι τῆς ἀναρχούσης
 αὐτοῖς ἐκ παλαιῶν χρόνων πρὸς τοὺς Μεσ-
 σηνίους φιλίας καὶ συμμαχίας οὐδ' ἐν πῶτι
 ποιοῦντο πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς ὅτι τῆς καὶ τῶν
 μὲν δίκαιον πρὸς αὐτοὺς ποιεῖν. ἀπὸ τῆς δ' ἐκ
 ἐλαττοῦ γένου τῶν σφετέρως πλεονεξίας, ἀ-
 δίδας ἐπὸ τῆς, ὅτι τῶν ἐπὶ τῆς καὶ τῶν
 τῷ Μεσσηνίῳ. Οἱ δ' Ἀχαιοὶ καὶ τῶν αἰδρας
 ἐκ τῆς νόμου σιωπῶν καὶ τῶν καὶ τῶν
 εἰς Αἴγιον. συνελθόντες δ' εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ
 τῶν τε Παρφαίῳ καὶ Φαραίῳ ἀπολογιζομέ-
 νων τὰ γενομένα πρὸς τὴν χώραν αὐτῶν ἀδική-
 ματα καὶ τῶν τῷ Αἰτωλῶν δόδον. τῶν τε Μεσση-
 νίῳ παρόντων καὶ πρὸς τὴν καὶ τῶν
 βοηθῶν ἀδικουμένων καὶ πρὸς τὴν καὶ τῶν
 ἀνακρίσαντες τὴν λεγομένην, καὶ συναγαγόντες
 μὲν τοὺς Παρφαίῳ καὶ Φαραίῳ συμπα-
 ρόντες δ' ἐπὶ τῷ Μεσσηνίῳ ἀτυχίας. μέγας δ'
 νομίζοντες ἐπὶ τοὺς, εἰ μήτε συλῶσθαι
 τοὺς Αἰτωλοὺς μηδὲν τῶν δόδον, μηδὲ κατὰ
 παλαιὰ ἐπιβόητοι πρὸς τὴν καὶ τῶν
 ὅτι τῶν ἐπὶ τῶν ἐπὶ τῶν Αἰτωλῶν πρὸς
 τὰς συλῶσθαι ὅτι πᾶσι τοῖς παροῦσιν
 τῶν ἐπὶ τῶν βοηθῶν τοὺς Μεσσηνίους, καὶ συνα-
 γνόντες τῶν Αἰτωλῶν τῶν Αἰτωλῶν τῶν ὀπλοῖς.

A beret; sed & mediterranea custodi-
 ret, praesidij eius opo quod cum ne-
 cessario apparatu Orchomeni esset
 futurum. Dorimachus & Scopas tem-
 pore observato, quo pauci Timoxe-
 no dies ad abeundum magistratu su-
 perabant, Aratus vero in annum se-
 quentem Praetor designatus nondum
 inierat; iussa Rhium convenire om-
 ni Aetolorum multitudine, prae-
 paratis pontonibus, prouisoque ut prae-
 sto essent Cephalleniorum naues, co-
 pias in Peloponnesum traiciunt, ac
 Messenam versus agmen ducunt. &
 quum per fines Patraensium, Pha-
 raensium, & Tritaensium iter face-
 rent, simularunt illi quidem, nullo se
 maleficio Achaeos velle laedere: sed
 quum agrorum copiis abstinere ma-
 num miles non posset, (tanta fuit eius
 incontinentia & praedae auiditas;) po-
 pulabundi atque omnia vastantes tra-
 siuerunt, donec ad Phigaleam per-
 uenerunt. ea belli arce usi, subito at-
 que audacter Messeniorum agros in-
 cursant: neque aut illius amicitiae &
 societatis, quae a longo tempore ipsis
 intercedebat cum Messeniis; aut com-
 muni iuris in quod gentes omnes
 consensere, rationem habent vel mi-
 nimam. sed iura omnia auaritiae suae
 postponentes, impune populationes
 faciebant: Messeniis in hostem exire
 plane non audentibus. Achaei legi-
 timi concilij tempore appetente, Ae-
 gium veniunt. vbi omnes ad conci-
 lium convenere, Patraenses, Pha-
 raensesque detrimenta agris in tran-
 situ Aetolorum illata, exponunt.
 D Messenij per legatos suos opem si-
 bi ferri poscunt, de iniuriis ac per-
 fidia Aetolorum in se conquerentes,
 His omnibus auditis, Achaei Pa-
 traensium ac Pharaensium indigna-
 tioni consentientes; Messeniorum
 miseriis ad misericordiam moti: su-
 pra omnia indignum rati, ausos es-
 se Aetolos cum exercitu Achaeiam in-
 gredi praeter formulam pactonis, ne-
 mine id illis concedente, ac ne ip-
 sis quidem factum villo modo recu-
 santibus: hasce omnes ob causas ir-
 ritati, decreuerunt, Messeniis auxi-
 liari: & postquam Praetor Achaeos
 in armis coegisset; quicquid con-
 grega-

gregatis super ea re deliberantibus visum esset, faciendum, id vt ratum esset. Timoxenus qui Prætor adhuc erat, quia necdum imperij tempus erat circumactum: simul quod parum Achæis fidebat, expeditionem atque adeo congregationem multitudinis refugiebat: propterea quod illa tempestate admodum negligenter Achæi in armis erant exercitati. Peloponnesij namque à quo tempore regno Lacedæmoniorum Cleomenes excidit, partim superioribus bellis fessi, partim duraturum præsentem statum confisi, omnem rei bellicæ curam contemptui habuerant. Aratus vero indigne ferens, grauitérque commotus audacia ista Ætolorum, ardentiore animo rem tractabat: vt pote non tum primum, sed iam olim Ætolis infensus. Quamobrem Achæos in armis cogere festinabat, manum conferere cum Ætolis paratus. Tandem, diebus ipsis quinque prius quam tempus aduenisset quo illi incundus erat magistratus, suscepto publico signo à Timoxeno, & literas ad ciuitates scripsit, & vniuersæ publi armis gerendis aptæ, ad conueniendum Megalopolin diem edixit. cæterum de hoc viro propter raram eius indolem, pauca heic prius lubet commemorare. Erat nempe Aratus, vir cætera numeris omnibus absolutus ad res gerendas. nam & eloquendi facultate, & mente ingenioque & taciturnitate præstabat. in dissensionibus ciuilibus leuiter ferendis, iungendis amicitiiis, fociis alliciendis, nemini secundus. in molitionibus occultis, dolis & insidiis hosti struendis, iisque laboris improbi tolerantiâ audacter ad effectum perducendis, sollertissimus. Cuius rei certa sunt testimonia tum alia multa; tum illustrissima, si quis res ab eo gestas sigillatim cognitas habeat, quando vrbes Sicyonem & Mantineam occupauit. item cum Ætolos Pellensium oppido eiecit: omnium vero maximum, Acrocorinthus dolo intercepta. Hic idem tamé Aratus quoties in hostico ductare exercitum instituit, tardus in consiliis excogitandis, in rebus aggrediendis parum audax fuit: & qui eorum quæ terribilia censerentur conspectum ferre non valeret.

A ὁ δ' αὖ τοῖς συνεληθοῦσι βουλευομένοις δόξῃ, τὴν τ' εἶ) κέρειον. ὁ μὲν οὖν Τιμοῦξενος ὁ τότε ἐπὶ ὑπαρχῶν στρατηγός, οὐκ ὡς λεγούσης τῆς ἀρχῆς, ἀλλὰ δὲ τοῖς Ἀχαιοῖς ἀπιστῶν, ἀλλὰ ὁ ραθύμως αὐτοῦς ἐγκρίνας καὶ ὁ παρὸν ποιεῖν τὴν ἐν τοῖς ὅπλοις γυμνασίαν, αἰεδύετο τὴν ἐξοδὸν, καὶ καθόλου τὴν συναγωγὴν τῆς ὄχλων. μετὰ γὰρ τὴν Κλεομένης τῆς Σπάρτης βασιλείας ἐκπίωσιν, κείμενοιτες μὲν τοῖς περὶ γενομένοις πολέμοις, πιστεύοντες δὲ τῇ πρῶτῃ κατὰ σπουδῇ, πρῶτες ὠληγέρησαν Πελοποννήσιοι τῆς πολεμικῆς ἀσκήσεως. ὁ δ' Ἀργεὺς χειριάζων καὶ παροξυνόμενος ὑπὲρ τῆς πόλεως τῆς Αἰτωλῶν, θυμικώτερον ἐχρήσατο τοῖς πρῶτοις, ἅπερ καὶ περὶ πρῶτης αὐτοῖς ἀλλοτριότητος ἐκ τῆς ἐπιδόμῃς χροῖων. διὸ καὶ συνάγει ἑσπευδὲς πρὸς Ἀχαιοὺς ἐν τοῖς ὅπλοις, καὶ συμβαδὴν πρὸς θυμὸν ἰὼν τοῖς Αἰτωλοῖς. τέλος δὲ πειθὴ ἡμέρους πρῶτον τῶν καθήκοντος αὐτῶν χρόνους ἀσφαλεῶν παρὰ τῆς Τιμοῦξενος τὴν δημοσίαν σφραγίδα, πρὸς τε τοῖς πόλεσι ἐγράφε, καὶ συνῆγαγε τοῖς ἐν ταῖς ἡλικίαις μὲν τῆς ὀπλῶν εἰς τὴν Μεγάλῃ πόλιν. ὑπὲρ οὗ δοκεῖ μοι ὀρέσκειν εἶ) βραχέα περιειπεῖν, ἀλλὰ τὴν ἰδιότητα τῆς φύσεως. Ἀργεὺς γὰρ ἰὼν τὰ μὲν ἄλλα τέλειος αἰὴρ εἰς τὸν παραμαλὴν ὄρεον. καὶ γὰρ εἰπεῖν καὶ ἀφαισινδύναμι καὶ εἶξαι ὁ κρίναι, δυνατὸς καὶ μὲν ἐνείκειν τοῖς πολυμάχῃς ἀφαισινδύναμι, καὶ φίλοις ἐνδύσασθαι καὶ συμμάχοις παροξυνεῖν, ὁδοῖός δὲ ὁδοῖός. ἐπὶ δὲ πρῶτος, ἀπαύτως, ὑπερβουλάς συστήσασθαι κατὰ τῆς πολέμων, καὶ ταῦτα ὑπὲρ τέλος ἀγαγεῖν ἀλλὰ τῆς αὐτῆς κακότητος καὶ πόλεως, δεινότητος. ἐναργῆ δὲ τὰ τούτων μὲνύματα, καὶ πλείω μὲν, ἐκφανέστατα δὲ τοῖς ἰστορικοῖς καὶ μίερος, ποιεῖ τε τῆς Σικυωνίως καὶ Μαντινείας καταλήψεως, καὶ ποιεῖ τῆς Αἰτωλῶν ἐκ τῆς Πελλινέων πόλεως ἐκβολῆς. ὁ δὲ μέγας, ποιεῖ τῆς εἰς Ἀκροκέρειον πρῶτος. ὁ δὲ αὐτὸς οὖν, ὅτε τῶν ὑπαρχῶν ἀντιποιήσασθαι βουλευθείη, ἰωδὲς μὲν ἐν ταῖς ἐπινοίαις, ἀπολμος δὲ ἐν ταῖς ἐπιβολαῖς. ἐν ὅῃ δὲ οὐ μόνον ὁ δεινός.

Adhuc enim manebat illius iurili-
randi religio, quo temporibus Cleo-
menicis Antigonus societatem sanc-
ciuerat inter Achæos, Epirotas, Pho-
censes, Macedones, Bæotos, Arca-
des ac Thessalos. copias tamen edu-
cturos se, & opem eis laturos, pro-
misere: si modo qui aduenerant non
recusarent, filios suos obsidum loco
Lacedæmone collocare: quò ne abs-
que Achæorum voluntate, pacem
cum Ætolis facerent. Erant sub signis
& Lacedæmonij, in finibus Megalo-
politianorum, ex legibus fœderis sus-
cepta expeditione, magis ut sedentes
spectantibusque euentum obseruarent,
quàm ut sociorum officio fungeren-
tur. Ita administrato Messeniorum ne-
gotio, Aratus ad Ætolos mittit, qui si-
gnificaret quod decretum fuerat, mo-
nebat vero illos, ut ex agro Messenio-
rum excederent, neque in Achaiam
pedem inferrent: alioquin pro hosti-
bus se habiturum, si qui ingrederen-
tur. Scopas & Dorimachus ut hæc au-
diuerunt, cernentes conuenisse iam in
vnum Achæos, è re sua duxerunt, ut
postulata facerent. Sine mora igitur
tabellarios Cyllenen & ad Aristonem
Prætozem Ætolorum expediunt, po-
stulantes mitti sibi festinatò ad insu-
lam nomine Phliadem, omnes eius
oræ vectorias naues. ipsi biduo post,
prædam comitantes, versus Eleorum
fines castra mouent. Ætoli namque
cum Eleis semper amicitiam coluere:
ut per illos immiscere se rebus Pelo-
ponnesi, ad rapinas & latrocinia fa-
cienda possent. Aratus post duorum
dierum expectationem, confusus, quæ
fuit illius magna simplicitas, Ætolos
sicut ostenderant, domum redituros,
reliquis omnibus Achæis & Lacedæ-
monijs domos dimissis: ipse cum tri-
bus peditum millibus, equitibus tre-
centis, & Taurionis manu, versus
Patras, ea mente proficiscitur, ut
neque abstinens ab Ætolis, neque
congradiens duceret. Dorimachus
& Scopas audito Aratum inodico in-
teruallo infestum exercitum ducere,
manereque in armis: partim veriti,
ne dum ipsi in nauium ingressu fo-
rent occupati, ab hoste inuaderen-
tur: partim belli conflandi studio:

A **Ε**πὶ γὰρ ἑσπερος ἔμμεν πάντων ἡ γεγενημένη συμ-
μαχία δι' Ἀργείου καὶ τοῦ Κλεομένηους
καρῆος, Ἀχαιοῖς, Ἠπειρώταις, Φωκεῦσι, Μα-
κεδόσι, Βοιωτοῖς, Ἀρκάσι, Θετταλοῖς. ἔξε-
ληλυθότα δὲ καὶ βοηθήσειν αὐτοῖς ἔφασαν· ἐὰν
ὁμοῦ δώσωσι οἱ παρὰ γαληρότεροι τοὺς ἑαυτῶν
ἑσ, εἰς τὴν τῶν Λακεδαιμονίων πόλιν, χά-
ειν τῷ μὴ διαλυθῆσθαι πρὸς Αἰτωλοὺς,
καὶ τῷ Ἀχαιῶν βελήσει. Ἐστρατοπέ-
δον δὲ καὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ τὴν συμμαχίαν
ἐξεληλυθότες ὅτι τοῖς τῷ Μεγαλοπολιτῶν ὄ-
ρισ, ἐφ' ἑδρῶν καὶ παρῶν μάλλον, ἢ συμμαχῶν
ἔχοντες τὰς. Ἀργεῖος δὲ τὸν ἔσπον τῶν τοῦ
πρὸς Μεσσηνίας διαπραγμάτας, ἐπιμπερὸς
τοῖς Αἰτωλοῖς διαπραγμάτων τὰ δεδογμένα, καὶ
παρὰ Κλεομένηος ἐπιδράσαν ἐκ τῷ Μεσ-
σηνίῳ χώρῳ, καὶ τῷ Ἀχαιῶν μὴ ψεύσθαι. εἰ δὲ
μὴ, ὅστις χρήσεται τοῖς ὀπιθεύουσιν ὡς πο-
λεμίοις. Σκόπας καὶ Δορίμαχος ἀκούσαντες
τὰ λεγόμενα, καὶ γινόντες ἡδονισμένους τοὺς Ἀ-
χαιοὺς, ἡρωῶτο συμφέρεν σφίσι τὸ πείθεσθαι
τοῖς παρὰ γαληρότοις. παρὰ τούτοις μὲν ἔνδε-
απέσπλον γεαμματοφόρος εἰς τε Κυλλήνην,
καὶ πρὸς Αἰγίον τὸν τῷ Αἰτωλῶν στρατηγὸν,
ἀξιοῦντες καὶ ἀποδιδόναι αὐτοῖς ἀποπέμπειν τὰ
πορθμεία τῷ ἰδίῳ εἰς τὴν Φλιάδα καλουμένην
ἡσσαν. αὐτοὶ δὲ μετὰ δύο ἡμέρας αἰεζόμενοι
πέμποντες πρὸς Λεῖαν, καὶ παρῶν ὡς ὅτι
τὴν Ἠλείων. αἰεὶ γὰρ ποτε τῆς τῷ Ἠλείων
αἰτείχοντο φιλίας Αἰτωλοῖ, χάειν ὅτι
τῶν ὀπιπλοχῶν λαμβάνειν πρὸς τὰς ἀρπα-
γὰς πρὸς ἐκ Πελοποννήσου καὶ Ληξείας. ὁ δ' Ἀ-
ργεῖος ἐπιμείνας δύο ἡμέρας, καὶ περὶ τὰς
δύο ἡμέρας ὅτι ποιήσονται τὴν ἐπιδράσαν, κα-
τάπερ ὑπεδίδικυσαν· τοῖς μὲν λοιποῖς
Ἀχαιοῖς καὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις διαφῆ-
κε πᾶσι εἰς τὴν οἰκίαν. τεταγμένοι δὲ ἔ-
χον πεζοὺς καὶ τεταγμένους ἵππους, καὶ τοὺς
ἅμα τῷ Ταυρίῳ φάλαγγας, παρῶν τὴν
ὅτι Πάτρας, ἀπὸ παρὰ τοῖς Αἰτω-
λοῖς παρὰ γαληρότος. οἱ δὲ πρὸς τὸν Δορί-
μαχον πυνδαρόμενοι τοῖς πρὸς τὸν Ἀργεῖον
ἀπὸ παρὰ γαληρόν αὐτοῖς, καὶ συμφέρειν τὰ μὲν
διαπραγματάντες, μὴ καὶ τὴν εἰς τὰς
ἐμῶν ὀπιθεύοντες σφίσι παρὰ γαληρότοις· τὰ
δὲ ἀποδίδοντες συγγέναι τὸν πόλεμον.

τὴ μὲν λείαν ἀπέστειλαν ὑπὲρ τὰ πλοῖα, συστήσαντες τὰς ἰκανοὺς καὶ τοὺς ἐπιτηδύους πρὸς τὴν Διφρακομιδίαν· πρὸς τελευτὰ μὲν τοῖς ἐκπεμπομένοις ταῦτα πρὸς τὸν Ρίον ἀποδιδόναι, ὡς ἐντεῦθεν ποισυμένοι τὴν ἔμβασιν. αὐτοὶ δὲ οὐ μὲν πρὸς τὸν ἐφ' ἡδρόν τῇ τὴ λείας ὄξυπεσολῇ ἀφ' ἑαυτοῦ· μὲν δὲ ταῦτα πρὸς τὴν ἐκ μεσσηνίας ὡς ἐπ' Ολυμπίας ἀκρούοντες δὲ τοὺς αὐτοὺς τὸν Ταυρίωνα μετὰ τῷ πρὸς τὴν πληθύνειν αὐτοὺς τὴν Κλειπερίαν εἶ), καὶ νομίζοντες ὅτι ὡς διωκόμενοι τὴν ἀπὸ τοῦ Ρίου διαβάσιν αὐτὸν κινδύνον ποιήσασθαι καὶ συμπολοῦν· ἔχοντες συμφέρον τοῖς σφετέροις πρὸς τὰς ἀρχαίαις, ὡς τάχιστα συμμίσξαι τοῖς αὐτοῖς τὸν Ἀργεον, ἀκμὴν ὀλίγοις ἔσσι, καὶ τῷ μέλλοντι αὐτοῖς ἀντιπονητοῖς· ὑπολαβόντες, αὐτὸν μὲν ἐπ' αὐτοῖς, πρὸς τὴν ἀσφάλειαν ποιήσασθαι τὴν ἀπὸ τοῦ Ρίου διαβάσιν, ἐν ᾧ μέλει καὶ βουλεύεται συναρξάμενοι πάλιν οὐ τῷ Ἀχαῖαν πληθύνειν· αὐτοὶ δὲ καὶ ἀπλάγνυτες φησὶ μαχόμενοι καὶ μὴ βούλωνται συμβάλλειν οἱ αὐτοὶ τὸν Ἀργεον, αὐτὸν κινδύνου ποιήσασθαι τὴν ἀπὸ τοῦ Ρίου, ὅποτ' αὐτοῖς δοκῇ συμφέρον. οὗτοι μὲν οὖν τοῖς τοῖς ἀρχαῖοις λογισμοῖς, πρὸς τὴν κατεστρατοπέδωσαν αὐτοὺς Μεθύδριον τὸν Μεγαλοπολίτιδος. οἱ δὲ τῶν Ἀχαῖαν ἡγεμόνες, συνείτες τὴν παρεσθίαν τῷ Αἰτωλῶν, οὐτω κακῶς ἐχρήσαντο τοῖς πρὸς τὰς ἀρχαίαις, ὥσθ' ὑποβόλῃ αἰσίας μὴ καὶ ἀλιπύην. αἰσφύλακται γὰρ ἐκ τῆς Κλειπερίας, κατεστρατοπέδωσαν αὐτοὺς Καφύας. τῶν δὲ Αἰτωλῶν ποιουμένων τὴν πορείαν ἀπὸ Μεθύδριος πρὸς τὴν τῷ Ορχομιδίων πόλιν, ὁρῶντες τοὺς Ἀχαιοὺς, ἐν τῇ τῷ Καφύων πεδίῳ πρὸς τὴν ἀσφάλειαν ποιουμένοι τὸν δι' αὐτὴν ῥέοντα ποταμόν. οἱ δὲ Αἰτωλοὶ, καὶ διὰ τὴν μετὰ τὴν διωκείας, (ἦσαν γὰρ ἐπὶ πρὸς τὴν ποταμὸν πᾶσι, οἱ πλείους διέβαινοι) καὶ διὰ τὴν ἐπίφασιν τῆς ἐπιμέλειος τῷ Ἀχαῖαν πρὸς τὸν κινδύνον, τῷ μὲν ἐλθόντι τοῖς ἀπεναντίοις καὶ τὴν ἔξ ἀρχῆς πρὸς τὴν ἀπεδείξασθαι· μὲν δὲ πολλῆς ἀταξίας ἐποιούνο τὴν πορείαν ὡς ὑπὲρ τὴν ὑποβόλῃς ὑπὲρ τὸν Ὀλίγυρτον· ἀσμενίζοντες εἰ μὴ ὡς αὐτοῖς ἐλθόντι καὶ βιάζοιτο κινδυνεύειν.

A prædam ad naues mittunt: dato negotio deferendæ illius, idoneo numero hominum aptorum ad eam rem: quibus proficiscentibus mandarunt, ut Rhium sibi commissa deferrent, tanquam naues inde conscensuri. ipsi primo, prædā dimissam præsidij causa subsequi, omnia circūspectantes: deinde Olympiam versus iter auertunt. & quum Taurionem atque Aratum, cum iis quas diximus copiis in agro Clitoriorum esse intelligerent, rati, ne sic quidem traiecturos se à Rhio absque periculo & dimicatione: **B** optimum esse constituerunt, quàm primum cum hostibus concurrere, dum adhuc pauci numero erant, & nihil dum tale suspicabantur. ita enim apud se cogitabant: si hos fugare possent, omni clade belli regione peruastrata, tutò se dum molietur Aratus, & de conuocanda Achæorum multitudinem deliberabit, à Rhio fore traiecturos. quod si inopinato casu perterriti pugnam aduersarij detrectarent, & dimicare nollent: tum se absque ullo periculo, quando ita **C** conducere suis rationibus arbitrarentur, discessuros. Hæc isti secum reputantes, pergunt ducere, donec circa Methydrium in agro Megalopolitanorum castra metantur. Achæorum duces ut rescuerunt appropinquasse hostes, adeo male rebus suis consuluerunt, ut ad stultitiam nihil sibi reliqui fecerint. reuersi enim è Clitoriorum finibus prope Caphyas confederunt. & quum Ætoli Methydrio profecti præter urbem Orchomenum agmen ducerent; ipsi **D** Achæos educunt, atque in Caphysium campis in aciem dirigunt; habentes munimenti loco amnem qui per illam regionem labitur. Ætoli, tum propter mediæ interualli difficultates; (nam præter fluuium, multæ ante ipsum fossæ ductæ fuerant, quarum pleræque vix transiri poterant:) tum propter alacritatem ad prælium, quam ostenderant Achæi; manum cum hoste conferere, quod prius destinauerant, ausi non sunt: sed composito agmine per loca clata **E** Oligyrtum petunt: satis in præsentia habentes, si nemo ipsos adoriretur, nec inuitos pugnare cogeret.

Aratus & Taurion, postquam primum agmen Ætolorum ad iuga montis iam processisset; equitibus in planis ultimam aciem tuentibus, & iam ad prominentem collem qui Propus appellatur, accedentibus: equites cum leuiter armatis, duce Epistrato Acarnane, in eos mittunt; nouissimumque agmen carpere, & quid hostis virtute possit, periclitari iubent. Atqui, si pugnandum tunc fuit, nequaquam ultimos adoriri oportuit, cum iam plana loca essent emensi aduersarii; sed primos, simul atque in planitiem sunt ingressi. ita namque certamen omne in planis & campestribus locis fuisse: ubi propter armorum genus, & vniuersam dispositionem aciei, magno suo incommodo dimicaturi erant Ætoli: Achæi vero qui & armati & dispositi genere diuerso erant, magno suo commodo pugnatu- ri, & plurimum roboris habituri erant. qui nunc & loco suo & tempore prætermisso, quò maxime opportunum erat hostibus, eò ad pug- nandum descenderunt. itaque consiliis euentus prælij respondit. Nam ut pugnam leuis armatura inchoauit, Ætoli equites seruatis ordinibus sub montem succedunt, & consequi pedites suos festinant. Aratus, nec quid ageretur satis cognito, nec prouiso quanta par fuerat prudentia quid postmodum periculi immineret, simulatq; videt equites sensim recedere; ratus fugere illos, progredi è cornibus suæ aciei loricatos, & coniungere se cum leuiter armatis, cisque auxiliatum ire iubet. ipse detortum in alterum cornu agmen curriculo ducere, & festinanter omnia agere. Equites Ætolorum planitiem emensi, statim ut peditem sunt adepti, ipsi quidem monti sese applicant, ibique gradum figunt: pedites vero ad latera congregant, eosque horrantur: cunctis ad ipsorum clamorem illuc propere accurrentibus, & opis ferendæ causâ ex itinere eò se conuertentibus. qui ubi numero suo confidere ceperunt, cuneo facto Achæicorum equitum veli- tumque primos ordines inuadunt:

A οἱ δὲ πρὸς τὸν Ἀΐωνα, τῆς μὲν περὶ πο-
ρείας τῆς Αἰτωλῶν ἥδη περὶ βασιλεύσης πρὸς
τὰς ὑπερβολὰς, τῶν δὲ ἰππέων ἔρχον-
των ἀφ' οὗ τοῦ πεδίου, καὶ συνεκρίζονται πρὸς
περὶ γὰρ τοῦ Περύποδι τῆς πρῶτης,
ἔξαποστέλλοις τοὺς ἰππεὺς καὶ τὸς ἐξώτους
Επίστρατον ἐπιστήσαντες τὸν Ἀχαρνάνα, καὶ
συντάξαντες ἐξάπεισθαι τῆς οὐραγίας, καὶ
καταπεράζειν τῶν πολεμίων. Καὶ τοί γε,
εἰ μὴ ἡ κινδυνώτεον, οὐ πρὸς τὴν οὐ-
ραγίαν ἐχρῆν συμπλέκεσθαι διωυκῶν
B ἥδη τῶν πολεμίων τοὺς ὁμαλοὺς τόπους·
πρὸς δὲ τὴν περὶ πορείαν, εὐθὺς ἐμβα-
λόντων εἰς τὸ πεδίον. οὕτω γὰρ τὸν ἀγῶ-
να συνέβη γινέσθαι τὸν ὅλον ἐν τοῖς ἐπι-
πέδιοις καὶ πεδινῶς τοῖς οὐ τοὺς μὲν Αἰ-
τωλοὺς διωκῆσθαι τοὺς ἐξω, ἀλλὰ συνέβαλε, ἀφ' οὗ
τε τὸν καταπολεμιστὴν καὶ τὴν ὅλῃν σύνταξιν·
τοὺς δὲ Ἀχαιοὺς διωκῆσθαι καὶ δυνα-
μικωτάτοις, ἀφ' οὗ πάντῃ τῶν περὶ τῆς
C καὶ χειρῶν, εἰς τὰ τῶν πολεμίων περὶ τῆς
μάλα συνεκρίβησαν. τοιγάρ οὐκ ἀχέουσαν
τὴν τέλος ἔξελθαι τῆς κινδυνώτου τῆς ἐπιβο-
λας. ἔξαποστέλλων γὰρ τῶν ἐξώτων, τη-
ρηῶντες οἱ τῶν Αἰτωλῶν ἰππεὺς τὴν τάξιν,
ἀπεχώρουν εἰς τὴν πρῶτην, ἀπευδιδίτες
συνάψαι τοὺς πρὸς αὐτῶν πεζοὺς. οἱ δὲ πρὸς
τὸν Ἀΐωνα, οὕτω καπιδόντες καλῶς τὸ γι-
νόμενον, οὐδ' ἐκλογισάμενοι δεόντως τὸ μὲν
ταῦτα συμβεβηκέναι, ἅμα τὰ τοὺς ἰππεὺς
ιδεῖν ὑποχωροῦντας, ἐλπίσαντες αὐτοὺς φεύ-
D γειν, τοὺς μὲν ἀπὸ τῆς χειρὸς τῶν θωρακίταις ἔξα-
πέσθαι, πρὸς αὐτοὺς βοηθεῖν καὶ συνά-
πειν τοὺς πρὸς αὐτῶν ἐξώτους. αὐτοὶ δὲ ἐπὶ
κέρως κλίναντες τὴν δυνάμιν, ἦσαν μὲν δρό-
μου καὶ ἀσπυδῆς. οἱ δὲ τῶν Αἰτωλῶν ἰππεὺς
ἀφ' οὗ πάντῃ τὸ πεδίον, ἅμα τὰς συνάψαι
τοὺς πεζοὺς, αὐτοὶ μὲν ὑπὸ τὴν πρῶτην
ὑποστέλλαντες ἑαμένον· τοὺς δὲ πεζοὺς ἡσχυ-
ροι πρὸς τὰ πλάγια, καὶ πρὸς ἀντιπαραστάσειν, ἐποί-
μους πρὸς τὴν κραυγὴν ἀνταφρονούντων καὶ
πρὸς ἀποδομῶνται αἰεὶ τὸ ἐκ τῆς πορείας. ἐπὶ
E δὲ ἀξιομαχοῦς ὑπέλαβον ἐπὶ σφῶν αὐτοὺς
κατὰ τὸ πλῆθος, συσφάλλοντες ἐνέβαλον τοῖς
περὶ τοὺς Αἰχαιῶν ἰππέων καὶ φίλων.

ὄντες ὃ πλείους, καὶ ποσὶ μύθοι τ' ἐφοδὸν δὲ ὑπὸ
 δεξιῖς, πολλὸν μὲν χρόνον ἐκινδυνεύοντες, τέλος δ'
 ἐβέβηκτο τοὺς συγκαταστῆσαι. ἐν ᾧ δὲ τοῦτοις
 ἐκκλινάμενοι φεύγοντες, οἱ περὶ τὰ βοήθησιντες θεωρα-
 κίται καὶ πορείαι ἀτάκτως ἔπι τὰ στρατηγὸν μύθοι
 καὶ ἀπορρίπτουσι, οἱ μὲν ἀπορρίπτοντες ἔπι ταῖς γνο-
 μῶσις, οἱ δὲ ἐμπιπλόντες αἰτίοις τοῖς φεύγουσι
 καὶ τ' ἀποχώρησιν, αἰσθρόφην ἡναγκάζοντο, καὶ δὲ
 τὰ ἀπλήσιον ποιεῖν. ὅτε δὲ συνεβόησε τοὺς μὲν
 ἐκ τ' συγκαταστάσεως ἡγήσασθαι, μὴ πλείους
 εἶναι πεντακασίων· τοὺς δὲ φεύγοντας, πλείους δι-
 χαλίῳ. ὅτε δὲ τὸ πρῶτον αὐτὸν διδάσκοντες τοῖς
 Αἰτωλοῦς ὁ δὲ ποιεῖν, εἶποντο κατόπιν ἔπι πε-
 λασικῶς καὶ κατὰ κράτος χρόνοι τῇ κεραυρῇ.
 ποσὶ μύθῳ δὲ τ' Αἰακῶν τ' ἀποχώρησιν πρὸς
 τὰ βαρέα τ' ὅπλων, ὡς μὲν ὦνται ὑπὸ ταῖς ἀ-
 σφδρείαις ἐπὶ τ' ὅτε δὲ τῶν τάξεως δὲ τ' ὅτε
 τὸν εὐχρηστον ἐγγύθι ἡ φυγὴ καὶ ἑτήριος συνθε-
 σάμενοι δὲ καὶ τούτοις λαλοῦντες τὰς τῶν τό-
 πων ἀσφδρείας, καὶ μακροὺς ὄντας ἐν πορείᾳ
 καὶ ἀφελυμένους, οἱ μὲν αὐτῶν ὁρῶντες δὲ
 μὲν ὄντες, ἀτάκτως ἐποίσασιν τ' αἰσθρόφην ἐπὶ
 τὰς περὶ τὰς πόλεις· οἱ δὲ συμπίπτοντες
 αἰτίοις ταῖς ἑπιφρεσμένοις φαρασίταις, οὐ
 προσιδόντες τῶν πολεμίων. αὐτοὶ δὲ σφᾶς αὐ-
 τοὺς ἐκπλήττοντες, ἡναγκάζον φεύγοντες πρὸς
 τὰς πόλεις· ἐχρῶντο δὲ τῇ φυγῇ καὶ τ' ἀπο-
 χόρησιν, ὡς πρὸς πόλιν, ἔπι τὰς πόλεις ὅτε
 γὰρ Ορχομενός, αἱ τε Κάφυαι συνέχουσιν ὅσας,
 πολλοὺς ὦνται. μὴ γὰρ τοῦτου συμβαίτης, ἀ-
 πόντες αὐτὸν ἐκινδυνεύοντες ἀφ' ὧν πα-
 ραλόγως. Οἱ μὲν οὖν πρὸς Κάφους στρατηγὸς
 κινδυνεύοντες, ὅτε ἀπέβη τὸν ἔσπον. οἱ δὲ Μεγα-
 λοπολίται συνείντες τοὺς Αἰτωλοὺς πρὸς τὸ
 Μεθύδριον ἐστράτευσαν, ἡκιστα ἀπὸ σάλ-
 πιγῆος πρὸς τῇ βοήθειᾳ τῇ καὶ πόδας ἡ-
 μέρας τ' μάχης· καὶ μὲν ὦν ζώντων ἡλπίσαν
 κινδυνεύοντες πρὸς τὰς ὑπεναντίους, τοῦτοις
 ἡναγκάζοντο ὑποστῆναι ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τετε-
 λεικέντες. ὁρῶντες δὲ τὰ φερονταί τῶν
 Καφύων πεδίῳ, καὶ συνεβόησαντες τοὺς νε-
 κροὺς, ἐκδέχοντο μὲν πάσης φιλοθυμίας τὰς
 ἡτυχηκότας. οἱ δὲ Αἰτωλοὶ πρὸς τὰς δι-
 αίτων τῶν ἰππέων καὶ τ' ἡλίων ποσὶ μύθῳ
 πρὸς τὴν μάχην· λοιποὶ ἡδὲ μὲν ἀσφδρείας δὲ
 μέσης Πελοποννήσου διήσαν. Ἐν ᾧ χρόνῳ κα-

A quúmque & numero vincerent; & hostem è loco superiore peterent, post longâ dimicationem, Achæos quibuscum erant congressi, ægre quidem, sed tamen in fugam auertunt. istis verò post rem semel inclinatam fugientibus, qui auxilio veniebant loricati incomposito agmine & sparsim, partim quod non intelligerent statum pugnæ, partim quod in pedem referentes fugientesque inciderent, ipsi quoque redire retrorsum, & facere idem cum aliis cogebantur. ex quo evenit, ut qui in congressu cum vincerentur plures quingentis non erant, in fuga plures essent duobus millibus. Ætoli ab ipsa re admoniti quid opus esset facto, tergis eorum cum multis passim clamoribus instare. Quum autem Achaicæ copix ad grauem armaturam suam se reciperent, quam putabant loco tuto sic ordinatam ut principio fuerat manere; honesta primum & salutaris fuga eorum erat. Vbi vero tuta ad receptum loca etiam ab his esse relicta, & longo atq; interrupto agmine pergere eos est cognitum; alij huc illuc extemplo dilapsi, in propinquas vrbes ordinibus non seruatis euadunt: alij, in phalangem quæ subsidio ipsis veniebat incidentes, ut nullus fuisset hostis, ipsi sibi inuicè terroris causam præbebāt, & effusam capessere fugam compellebant. fugientes autem, proximas vrbes, ut iam diximus, petebant: multisque Orchomenus & Caphyæ, quæ oppida non longe aberant, salutis fuerunt. nam absq; hoc foret, inopinata hæc clades vniuersos fortasse deleisset. Hic fuit exitus pugnæ ad Caphyas pugnatæ. Megalopolitani, cognito Ætolos circa Methydrium castra posuisse, postridie eius diei qua pugnatum est, omnibus suis copiis tubæ classico conuocatis, suppetias veniunt: & quibuscum pugnaturos se aduersus hostem putabant; eos ab hoste occisos sepelire sunt coacti. Igitur fouea in agro Caphyensium effossa, defunctorum cadauera colligunt, & miseris omni honorum genere parentant. Ætoli parta præter spem per equites tantummodo & velites victoria; per cætero, sine vlllo iam periculo, per mediam Peloponnesum iter habent. Quo tempore oppidum Pel-

Ienensium capere conati, Sicyoniorum etiam agrum populati, ad extremum per Isthmum discessionem fecerunt. Hæc sunt quæ bello Sociali causam & occasionem præbuerunt: principium vero illius fuit, decretum vniuersorum sociorum, quod postea secutum. id enim in concilio Corinthi congregata, cui Philippus intererat decreti suator & auctor, sancitum est. At multitudo Achæorum, post paucos dies ad statum conuentum coire; ibique & publice & priuatim Arato grauitè omnes succensere: ut qui confessione omnium solus acceptæ cladis culpam sustineret, & quum factionis contrariæ inimici illius, ipsum accusarent, ac quid quantumque ab eo peccatum esset manifestis rationibus docerent; crescere magis magisque indignatio, atque ira multitudinis. In hoc primum peccasse Aratum nemo dubitabat; quod priusquam magistratus ineundi dies aduenisset, tempore non suo cum occupasset: reliquæ eiusmodi suscepisset, quas parum feliciter sibi succedere, frequenti experientia didicerat. Deinde etiam in hoc errasse, & quidem grauius, arguebatur; quod Ætolis in media Peloponneso cum maxime constitutis, Achæos dimisisset: qui præsertim iam ante cognouisset, Scopæ & Dorimachum in eo esse, ut præsentem statum turbarent, & bellum concitarent. Tertium peccatum fuit, quod milites adeo paucos habens, cum hostibus conflisisset: qui posset sine vilo discrimine ad proximas vrbes sese recipere, & copias Achæorum cogere, atque ita, si id omnino duceret expedire, manum cum hostibus conferre. Postremum & maximum omnium illud erat, quod vbi pugnare decreuit, ita temere ac nullo consilio omnia egisset, ut campis omisissis & graui armatura, cuius præcipua futura erat utilitas, per velites dumtaxat in radicibus montium pugnam cum Ætolis conferuisset: quibus nihil utilius neque commodius potuit euenire. Verumtamen simulatque progressus in mediam concionem Aratus de suis prioribus in Rempublicam meritis & reb. gestis disseruit, ad ea quæ sibi fuerant obiecta respondit, & non esse dānum suā culpa acceptum probauit; ve-

A λαπειράγοντες μὲν τῆς Πελλήων πόλεως, καθίστασαντες δὲ τὴν Σικωνίαν χώραν· τέλος δὲ τὸν ἰσθμὸν ἐποιήσαντο τὴν ἀπὸ τῆς Σικωνίας εἰς τὴν Ἀχαιίαν ποταμὸν ἐκ τῆς αἰτίας καὶ τῆς ἀφορμῆς ὁ συμμαχικὸς πόλεμος ἔχον ἐκ τούτων· τὴν δὲ ἀρχὴν ἐκ τῆς μὲν ταῦτα δημοφιλῆς δόξης, ἀπὸ μὲν τῶν συμμάχων· οἱ συνελθόντες εἰς τὴν τῆ Κορινθίων πόλιν ἐπαύρωσιν, ἀλατρωσαμένους δὲ ἀφ' ἐκείνου Φιλίππου τὴν βασιλείαν. Τὸ δὲ τῶν Ἀχαιῶν πλήθος μετὰ τῶν ἡμέρων ἀφ' ὧν εἰς τὴν καθήκοντα συνέδρον, πικρῶς διέκλιτο καὶ κινήσας καὶ ἰδίαις πρὸς τὸν Ἀράτον. ὡς τούτων ὁμοθυμαδὸν αἶνον γιγνόμενα τῶν πρὸς τὴν ἀπὸ τῆς Σικωνίας ποταμὸν ἐκ τῆς αἰτίας καὶ τῆς ἀφορμῆς ὁ συμμαχικὸς πόλεμος ἔχον ἐκ τούτων· τὴν δὲ ἀρχὴν ἐκ τῆς μὲν ταῦτα δημοφιλῆς δόξης, ἀπὸ μὲν τῶν συμμάχων· οἱ συνελθόντες εἰς τὴν τῆ Κορινθίων πόλιν ἐπαύρωσιν, ἀλατρωσαμένους δὲ ἀφ' ἐκείνου Φιλίππου τὴν βασιλείαν. Τὸ δὲ τῶν Ἀχαιῶν πλήθος μετὰ τῶν ἡμέρων ἀφ' ὧν εἰς τὴν καθήκοντα συνέδρον, πικρῶς διέκλιτο καὶ κινήσας καὶ ἰδίαις πρὸς τὸν Ἀράτον. ὡς τούτων ὁμοθυμαδὸν αἶνον γιγνόμενα τῶν πρὸς τὴν ἀπὸ τῆς Σικωνίας ποταμὸν ἐκ τῆς αἰτίας καὶ τῆς ἀφορμῆς ὁ συμμαχικὸς πόλεμος ἔχον ἐκ τούτων· τὴν δὲ ἀρχὴν ἐκ τῆς μὲν ταῦτα δημοφιλῆς δόξης, ἀπὸ μὲν τῶν συμμάχων· οἱ συνελθόντες εἰς τὴν τῆ Κορινθίων πόλιν ἐπαύρωσιν, ἀλατρωσαμένους δὲ ἀφ' ἐκείνου Φιλίππου τὴν βασιλείαν. Τὸ δὲ τῶν Ἀχαιῶν πλήθος μετὰ τῶν ἡμέρων ἀφ' ὧν εἰς τὴν καθήκοντα συνέδρον, πικρῶς διέκλιτο καὶ κινήσας καὶ ἰδίαις πρὸς τὸν Ἀράτον. ὡς τούτων ὁμοθυμαδὸν αἶνον γιγνόμενα τῶν πρὸς τὴν ἀπὸ τῆς Σικωνίας ποταμὸν ἐκ τῆς αἰτίας καὶ τῆς ἀφορμῆς ὁ συμμαχικὸς πόλεμος ἔχον ἐκ τούτων· τὴν δὲ ἀρχὴν ἐκ τῆς μὲν ταῦτα δημοφιλῆς δόξης, ἀπὸ μὲν τῶν συμμάχων· οἱ συνελθόντες εἰς τὴν τῆ Κορινθίων πόλιν ἐπαύρωσιν, ἀλατρωσαμένους δὲ ἀφ' ἐκείνου Φιλίππου τὴν βασιλείαν.

B τὸ δὲ τῶν Ἀχαιῶν πλήθος μετὰ τῶν ἡμέρων ἀφ' ὧν εἰς τὴν καθήκοντα συνέδρον, πικρῶς διέκλιτο καὶ κινήσας καὶ ἰδίαις πρὸς τὸν Ἀράτον. ὡς τούτων ὁμοθυμαδὸν αἶνον γιγνόμενα τῶν πρὸς τὴν ἀπὸ τῆς Σικωνίας ποταμὸν ἐκ τῆς αἰτίας καὶ τῆς ἀφορμῆς ὁ συμμαχικὸς πόλεμος ἔχον ἐκ τούτων· τὴν δὲ ἀρχὴν ἐκ τῆς μὲν ταῦτα δημοφιλῆς δόξης, ἀπὸ μὲν τῶν συμμάχων· οἱ συνελθόντες εἰς τὴν τῆ Κορινθίων πόλιν ἐπαύρωσιν, ἀλατρωσαμένους δὲ ἀφ' ἐκείνου Φιλίππου τὴν βασιλείαν. Τὸ δὲ τῶν Ἀχαιῶν πλήθος μετὰ τῶν ἡμέρων ἀφ' ὧν εἰς τὴν καθήκοντα συνέδρον, πικρῶς διέκλιτο καὶ κινήσας καὶ ἰδίαις πρὸς τὸν Ἀράτον. ὡς τούτων ὁμοθυμαδὸν αἶνον γιγνόμενα τῶν πρὸς τὴν ἀπὸ τῆς Σικωνίας ποταμὸν ἐκ τῆς αἰτίας καὶ τῆς ἀφορμῆς ὁ συμμαχικὸς πόλεμος ἔχον ἐκ τούτων· τὴν δὲ ἀρχὴν ἐκ τῆς μὲν ταῦτα δημοφιλῆς δόξης, ἀπὸ μὲν τῶν συμμάχων· οἱ συνελθόντες εἰς τὴν τῆ Κορινθίων πόλιν ἐπαύρωσιν, ἀλατρωσαμένους δὲ ἀφ' ἐκείνου Φιλίππου τὴν βασιλείαν.

C τὸ δὲ τῶν Ἀχαιῶν πλήθος μετὰ τῶν ἡμέρων ἀφ' ὧν εἰς τὴν καθήκοντα συνέδρον, πικρῶς διέκλιτο καὶ κινήσας καὶ ἰδίαις πρὸς τὸν Ἀράτον. ὡς τούτων ὁμοθυμαδὸν αἶνον γιγνόμενα τῶν πρὸς τὴν ἀπὸ τῆς Σικωνίας ποταμὸν ἐκ τῆς αἰτίας καὶ τῆς ἀφορμῆς ὁ συμμαχικὸς πόλεμος ἔχον ἐκ τούτων· τὴν δὲ ἀρχὴν ἐκ τῆς μὲν ταῦτα δημοφιλῆς δόξης, ἀπὸ μὲν τῶν συμμάχων· οἱ συνελθόντες εἰς τὴν τῆ Κορινθίων πόλιν ἐπαύρωσιν, ἀλατρωσαμένους δὲ ἀφ' ἐκείνου Φιλίππου τὴν βασιλείαν. Τὸ δὲ τῶν Ἀχαιῶν πλήθος μετὰ τῶν ἡμέρων ἀφ' ὧν εἰς τὴν καθήκοντα συνέδρον, πικρῶς διέκλιτο καὶ κινήσας καὶ ἰδίαις πρὸς τὸν Ἀράτον. ὡς τούτων ὁμοθυμαδὸν αἶνον γιγνόμενα τῶν πρὸς τὴν ἀπὸ τῆς Σικωνίας ποταμὸν ἐκ τῆς αἰτίας καὶ τῆς ἀφορμῆς ὁ συμμαχικὸς πόλεμος ἔχον ἐκ τούτων· τὴν δὲ ἀρχὴν ἐκ τῆς μὲν ταῦτα δημοφιλῆς δόξης, ἀπὸ μὲν τῶν συμμάχων· οἱ συνελθόντες εἰς τὴν τῆ Κορινθίων πόλιν ἐπαύρωσιν, ἀλατρωσαμένους δὲ ἀφ' ἐκείνου Φιλίππου τὴν βασιλείαν.

D τὸ δὲ τῶν Ἀχαιῶν πλήθος μετὰ τῶν ἡμέρων ἀφ' ὧν εἰς τὴν καθήκοντα συνέδρον, πικρῶς διέκλιτο καὶ κινήσας καὶ ἰδίαις πρὸς τὸν Ἀράτον. ὡς τούτων ὁμοθυμαδὸν αἶνον γιγνόμενα τῶν πρὸς τὴν ἀπὸ τῆς Σικωνίας ποταμὸν ἐκ τῆς αἰτίας καὶ τῆς ἀφορμῆς ὁ συμμαχικὸς πόλεμος ἔχον ἐκ τούτων· τὴν δὲ ἀρχὴν ἐκ τῆς μὲν ταῦτα δημοφιλῆς δόξης, ἀπὸ μὲν τῶν συμμάχων· οἱ συνελθόντες εἰς τὴν τῆ Κορινθίων πόλιν ἐπαύρωσιν, ἀλατρωσαμένους δὲ ἀφ' ἐκείνου Φιλίππου τὴν βασιλείαν. Τὸ δὲ τῶν Ἀχαιῶν πλήθος μετὰ τῶν ἡμέρων ἀφ' ὧν εἰς τὴν καθήκοντα συνέδρον, πικρῶς διέκλιτο καὶ κινήσας καὶ ἰδίαις πρὸς τὸν Ἀράτον. ὡς τούτων ὁμοθυμαδὸν αἶνον γιγνόμενα τῶν πρὸς τὴν ἀπὸ τῆς Σικωνίας ποταμὸν ἐκ τῆς αἰτίας καὶ τῆς ἀφορμῆς ὁ συμμαχικὸς πόλεμος ἔχον ἐκ τούτων· τὴν δὲ ἀρχὴν ἐκ τῆς μὲν ταῦτα δημοφιλῆς δόξης, ἀπὸ μὲν τῶν συμμάχων· οἱ συνελθόντες εἰς τὴν τῆ Κορινθίων πόλιν ἐπαύρωσιν, ἀλατρωσαμένους δὲ ἀφ' ἐκείνου Φιλίππου τὴν βασιλείαν.

E τὸ δὲ τῶν Ἀχαιῶν πλήθος μετὰ τῶν ἡμέρων ἀφ' ὧν εἰς τὴν καθήκοντα συνέδρον, πικρῶς διέκλιτο καὶ κινήσας καὶ ἰδίαις πρὸς τὸν Ἀράτον. ὡς τούτων ὁμοθυμαδὸν αἶνον γιγνόμενα τῶν πρὸς τὴν ἀπὸ τῆς Σικωνίας ποταμὸν ἐκ τῆς αἰτίας καὶ τῆς ἀφορμῆς ὁ συμμαχικὸς πόλεμος ἔχον ἐκ τούτων· τὴν δὲ ἀρχὴν ἐκ τῆς μὲν ταῦτα δημοφιλῆς δόξης, ἀπὸ μὲν τῶν συμμάχων· οἱ συνελθόντες εἰς τὴν τῆ Κορινθίων πόλιν ἐπαύρωσιν, ἀλατρωσαμένους δὲ ἀφ' ἐκείνου Φιλίππου τὴν βασιλείαν.

δὲ συνώμιον εἰ καὶ πῶς πρὸς ἑαυτὸν καὶ τὸν
 ἄλλοις κινδύνον· οἷον δὲ καὶ καὶ καὶ καὶ
 σκοπεῖν τὰ πράγματα, μὴ πικρῶς, ἀλλ'
 αἰσθητικῶς· οὕτω παρὶς καὶ μεγαλὴ ψυχῇ
 μετεμνήσθη ὁ πλῆθος, ὥστε καὶ τοῖς συνεπι-
 τελεστοῦσι αὐτῷ τῷ ἀντιπολιτευομένων, ὅτι
 πολὺν δι' ἄρεσιν, καὶ πρὸς τῷ ἑξῆς πρῶτον
 βουλεύεσθαι καὶ τῷ Ἀράτου γνώμην. Ταῦ-
 τὰ μὲν οὖν εἰς τὴν περὶ τὴν Ὀλυμ-
 πιάδα· τὰ δ' ἑξῆς, εἰς τὴν περὶ τὴν ἑξῆς
 ταῖς ἐκατόν. ἡ δὲ τὰ δόξαί τε τοῖς Ἀχαιοῖς
 τῶν περὶ τὴν ἑξῆς τὴν ἑξῆς τὴν ἑξῆς, Βοιω-
 τοῖς, Φωκίαις, Ἀκαρνανταῖς, Φίλιπποις καὶ ἑξ-
 σαφῶν, τίνα ἔχοντες Αἰτωλοὶ τῶν τε συνε-
 γήτας μὲν ὅπλων ἡδὲ δις εἰσδεχόμενοι εἴησαν
 εἰς τὴν Ἀχαιῶν καὶ τῶν τε ἀχαιῶν αὐτοῖς βοη-
 θεῖν καὶ τῶν τε ὁμοθυμῶν· περὶ δὲ τῶν τε
 καὶ τοῖς Μεσσηνίοις εἰς τὴν Συμμαχίαν.
 τὸν δ' ἐρατηρὸν ὅτι λέγει τῷ Ἀχαιοῖ, περὶ τοῖς
 μὲν πεντακισχίλοις, ἵπποισι δὲ πεντακισχίοις· καὶ
 βοηθεῖν τοῖς Μεσσηνίοις, εἰς ὅτι δὴν αὐτοῖς Αἰ-
 τωλοὶ τὴν χώραν αὐτῶν συνεπύξασθαι δὲ καὶ
 περὶ τὴν Λακεδαιμονίους, καὶ περὶ τὴν Μεσσηνίους,
 ὅσοις δέσιν πρὸς ἀμφοῖν ὑπάρχοντες ἵπποισι καὶ
 περὶ τὴν περὶ τὴν χρεῖαν. δόξα αὐτῶν δὲ
 οὕτως οἱ μὲν Ἀχαιοὶ φέροντες ἡμετέρας ὁ γα-
 ρὸς, οὐτε τοῖς Μεσσηνίοις εἰς ἀπὸ τῆς ἑξῆς, ὅτι
 τῷ αὐτῶν περὶ τὴν. οἱ δ' ἐπὶ τοῖς τοῖς Συμμάχοις
 καὶ τῶν τε, τῶν τε περὶ τὴν ἐπὶ τῶν τε. ὁ δὲ
 ἐρατηρὸς τοῖς μὲν ἐκ τῶν Ἀχαιῶν ἀνδρας ἐπέ-
 λεγε καὶ τὸ δόγμα· περὶ τὴν τὴν Λακεδαιμο-
 νίους καὶ Μεσσηνίους συνεπύξασθαι, περὶ τὴν πρὸς
 ἐκατέρωθεν ὑπάρχοντες διχασίους καὶ πεντακισχίοις,
 ἵπποισι δὲ πεντακισχίοις καὶ ἑξῆς τοῖς· ὥς· εἰ δὲ
 πρὸς οὕτως περὶ τὴν ὅτι ἡμετέρας χρεῖαν,
 περὶ τὴν μὲν μὲν, ἵπποισι δὲ χιλίοις. οἱ δὲ
 Αἰτωλοὶ τῶν τε ἡμετέρας αὐτοῖς τῷ καὶ τῶν τε
 σὺν ἐκκλησίᾳ, συνελθόντες ἐβουλεύσαντο,
 περὶ τὴν Λακεδαιμονίους καὶ Μεσσηνίους καὶ τὴν
 ἄλλοις πρῶτον εἰρηνικῶς ἄλλ' καὶ περὶ τὴν
 νομῶντες καὶ βουλομένοις φερέειν καὶ λυμῶν-
 τῶν τοῖς τῷ Ἀχαιοῖ Συμμάχοις· περὶ αὐτοῖς
 δὲ τοῖς Ἀχαιοῖς, εἰ μὲν ἀφιστῶνται τῷ τῷ Μεσ-
 σηνίων Συμμαχίας, ἄλλ' ἐπὶ τῷ τῷ εἰρή-
 νην· εἰ δὲ μὴ, πολεμῶν· τῶν τε πρῶτον ἀ-
 λογώτατοι. ὅντες γὰρ αὐτοὶ σύμμαχοι καὶ τῷ

A niam denique petiit, si qua forte ex
 parte in eo praelio defuisset officio suo:
 quum in vniuersum postularet, vt res
 gestas non maleuolo animo, sed hu-
 maniter examinarent: ita repente mu-
 tauit in melius populi voluntas, quæ
 animi magnitudo omnium erat, vt &
 Arati inimicis qui illum premebant,
 per diu irasceretur; & super iis quæ
 deinceps erant agenda, vnius Arati
 consiliis staret. Hæc superiore Olym-
 piade sunt gesta: quæ deinceps sequū-
 tur in centesimam quadragesimam
 incidunt. Decreta autem sunt ab A-
 chæis hæc: vt ad Epirotas, Bæotas,
 Phocenses, Acarnanas, & Philippum
 legati mitterentur: qui significarent
 ipsis, quomodo bis iam Ætoli violato
 fœdere Achaiam cum armis essent in-
 gressi: auxilia ab illis ex formula po-
 stularent: item, vt Messenios in socie-
 tatem recipi vellent. ad hæc, vt Præ-
 tor Achæorum exercitum conscriberet
 e peditum millibus quinque, equi-
 tibus quingentis: si Messeniorum a-
 grum Ætoli inuaderent, illis suppe-
 tias vt Prætor iret: postremo vt cum
 Lacedæmoniis ac Messeniis consti-
 tueret, quantum equitum peditum-
 que numerum, ad commune bellum
 subministrare illos oporteret. His ita
 decretis, Achæi nuperum detrimen-
 tum fortiter ferentes, neque Messe-
 nios, neque propositum suum desti-
 tuerunt. Legati mandatam sibi lega-
 tionem obeunt. Prætor, vt communi
 concilio placuerat, & in Achaia co-
 pias legit, & cum Lacedæmoniis ac
 Messeniis constituit mittendos ab v-
 troque populo, pedites bis millenos
 quingenos, equites vero ducenos
 quinquagenos. Ita vt esset vniuersus
 exercitus, quem ad omnia semper pa-
 ratum habituri erant, peditum decies
 mille, equitum mille. Conueniunt &
 Ætoli appetente legitimi concilij die:
 ibi malo animo, & vt socios Achæo-
 rum corrumpere, atque ab illis a-
 uerterent, decernunt; cum Lacedæ-
 moniis, Messeniis, & aliis omnibus
 pacem sancire: cum ipsis vero Achæis
 ita demum pacem colere constituunt,
 si à Messeniorum societate recederet:
 sin minus, bellum cum iis gerere pla-
 cuit. qua re nulla fingi potest absur-
 dior. Nam quum esset ipsis & cum

Achæis, & cum Messeniis amicitia; si quidem manerent hi amicitia & societate inter se iuncti, bellum Achæis indicebant: sin fierent inimici, priuatim cum Achæis fœdus feriebant. Itaque tam iniquarum conditionum ne ratio quidem vlla iniri poterat: in tantum erāt enormia & inusitata quæ efficere volebant. Epirotæ & Philippus auditis legatis Messenios in societatem recipiunt. Ætolorum vero decretum, etsi primo indignationem illis commouit, non diu tamen admiratio rei tenuit: quoniam noui nihil heic fecerant Ætoli; sed pro consuetudine institutisque suis se gesserant. Adeo continuæ iniuriæ facilius ignoscitur, quàm raræ & inopinatæ prauitati. Ætoli igitur his præditi moribus, assidui Græciæ prædones, & vltro bella multis sine vlla denuntiatione inferre soliti, ne excusatione quidem vlla iam vti, apud eos qui ipsos accusabant, dignabantur: quin hoc amplius, si quis propter illa quæ fecissent, aut etiam nichercule quæ facere pararent, in ius vocaret, cum irrisu & cachinnis eos dimittebant. At Lacedæmonij recenti beneficio Antigoni, & Achæorum laudabili studio libertatem nacti, quum eos officij ratio deberet impedire, ne vlla in re Macedonibus aut Philippo resisterent; clam missis ad Ætolos legatis, arcanum amicitia & societatis fœdus cum iis pepigerunt. Iam è iuuentute Achaica exercitus erat conscriptus, & ad ferendam opem Lacedæmonij ac Messenij subsidia promiserant; cum Scerdilaïda & Demetrio Phario ducibus, classis nonaginta lemborum, ex Illyrico vltra Lisum progressa, contra quàm fœdere Romano cautum erat, aduenit. hi ad Pylum primo appellunt, & communi opera eam aggressi, facto non semel impetu, frustra fuerunt. postea Demetrius lembis quinquaginta comitatus, insulas petere insistit. & Cycladas circumiens, ab aliis pecuniam exigit, alias populatur. Scerdilaïdas cursu in Illyricum directo, cum lembis quadraginta Nau pactum venit, Amynx regis Athamanum, quicum affinitate iunctus erat, amicitia fretus, deinde per Age-

A Αχαίων, καὶ τῶν Μεσσηνίων· εἰ μὴ οὕτω
πρὸς ἀλλήλους φιλίας ἄρξειεν καὶ Συμμα-
χίας, τὸν πόλεμον τοῖς Αἰτωλοῖς ἐπὶ ἡγελλόν·
εἰ δ' ἔξωσαν ἔλθοντο, πρὸς τοὺς Μεσσηνίους,
τίμω εἰρήνῃ αὐτοῖς ἐποίουν καθεμόνας. ὥστε
μηδ' ὑπὸ λόγῳ πίπτειν τὴν ἀδικίαν αὐ-
τῶν, ἀλλ' ὅτι πρὸς ἀλλήλους αὐτῶν τῶν
ἐπιχειρημάτων. οἱ δ' Ἡπειρώται καὶ Φίλιπ-
πος ὁ βασιλεὺς ἀκούσαντες τῶν πρὸς αὐτοῖς,
τοὺς μὲν Μεσσηνίους εἰς τὴν συμμαχίαν πρὸς-
σέλαβον. ἐπὶ δὲ τοῖς ὑπὸ τῶν Αἰτωλῶν
B πεπονημένοις πρὸς αὐτοὺς μὲν ἡγεμονία
ἔσται, καὶ μὴ ὅτι πρὸς ἀλλήλους αὐτῶν τῶν
ἐπιχειρημάτων. οἱ δ' Ἡπειρώται καὶ Φίλιπ-
πος ὁ βασιλεὺς ἀκούσαντες τῶν πρὸς αὐτοῖς,
τοὺς μὲν Μεσσηνίους εἰς τὴν συμμαχίαν πρὸς-
σέλαβον. ἐπὶ δὲ τοῖς ὑπὸ τῶν Αἰτωλῶν
C πεπονημένοις πρὸς αὐτοὺς μὲν ἡγεμονία
ἔσται, καὶ μὴ ὅτι πρὸς ἀλλήλους αὐτῶν τῶν
ἐπιχειρημάτων. οἱ δ' Ἡπειρώται καὶ Φίλιπ-
πος ὁ βασιλεὺς ἀκούσαντες τῶν πρὸς αὐτοῖς,
τοὺς μὲν Μεσσηνίους εἰς τὴν συμμαχίαν πρὸς-
σέλαβον. ἐπὶ δὲ τοῖς ὑπὸ τῶν Αἰτωλῶν
D πεπονημένοις πρὸς αὐτοὺς μὲν ἡγεμονία
ἔσται, καὶ μὴ ὅτι πρὸς ἀλλήλους αὐτῶν τῶν
ἐπιχειρημάτων. οἱ δ' Ἡπειρώται καὶ Φίλιπ-
πος ὁ βασιλεὺς ἀκούσαντες τῶν πρὸς αὐτοῖς,
τοὺς μὲν Μεσσηνίους εἰς τὴν συμμαχίαν πρὸς-
σέλαβον. ἐπὶ δὲ τοῖς ὑπὸ τῶν Αἰτωλῶν
E πεπονημένοις πρὸς αὐτοὺς μὲν ἡγεμονία
ἔσται, καὶ μὴ ὅτι πρὸς ἀλλήλους αὐτῶν τῶν
ἐπιχειρημάτων. οἱ δ' Ἡπειρώται καὶ Φίλιπ-
πος ὁ βασιλεὺς ἀκούσαντες τῶν πρὸς αὐτοῖς,
τοὺς μὲν Μεσσηνίους εἰς τὴν συμμαχίαν πρὸς-
σέλαβον. ἐπὶ δὲ τοῖς ὑπὸ τῶν Αἰτωλῶν

σιωπῆς πρὸς Αἰτωλὸς δὲ Ἀγελάς πρὸς Α
 ἔμελλοντες τὰ λαφύρων, ὑπερβα-
 λὲν ὁμῶς τοῖς Αἰτωλοῖς εἰς τὴν Ἀχαΐαν. Σιωτή-
 μοι δὲ ταῦτα πρὸς τὸν Σκερδिलाίδην οἱ
 πρὸς τὸν Ἀγέλαον καὶ Δοείμαχον καὶ Σκόπην,
 πρὸς ἡρωϊκῆς αἰδοῖς τὸν Κνωαθίων πόλεως,
 Κνωαθροῖταιτες παρδημεῖ τοὺς Αἰτωλοὺς,
 εἰσβαλόντες εἰς τὴν Ἀχαΐαν μετὰ τῷ Ἰλλυριῶν.
 Αἰείτω δ' ὁ τὸν Αἰτωλῶν στρατηγὸς, ὃς πρὸς
 ἀποβῆδος οὐδὲν τὸν γιγνομένων, ἦγε τὴν ἰσχυρίαν
 ἐπὶ τὴν οἰκίαν φάσκων ὃς πολεμεῖν τοῖς Ἀχαιοῖς,
 ἀλλὰ ὁρμητὴν τὴν εἰρήνην· ἐνῆδες καὶ παιδικὴν
 πρὸς ἡμᾶς ποιεῖν. δὴλα γὰρ, ὡς ἐνῆδη καὶ μά-
 ταιον εἶχες φαίνασθαι τὸν ποιεῖν, ὅταν ὑπολαμ-
 βαίῃ τοῖς λόγοις ὅτι κρύφα τὰς τὸν πρὸς
 ἡμᾶς ἐναργίας. οἱ δ' ὁ πρὸς τὸν Δοείμαχον ὅτι
 τὸν Ἀχαιάπιδος ποιησάμενοι τὴν πορείαν, ἦγον
 ἄφνω πρὸς τὴν Κύναιθαν. Συνέβαρε δὲ τὸν
 Κνωαθίων οἶκος Ἀρκάδας ἐκ πολλῶν χρόνων
 ἐν ἀκαταπαύστοις καὶ μεγάλας σινοεχθῆσαι
 εἶσσι, καὶ πολλὰς μὲν καὶ ἀλλήλων πεποι-
 ῶσθαι σφαγὰς καὶ φυγὰς· πρὸς δὲ τοῖς, ἀρπα-
 γὰς ὑποαρχόντων, ἐπὶ δὲ τῆς αἰαδασιμῆς· τί-
 λος δ' ὅτι κρησπῆσαι πρὸς τὰ τὸν Ἀχαιῶν αἰρου-
 μένους, καὶ καταχεῖν τὸν πόλιν, φυλακὴν ἔχοντες
 τὴν τειχῶν, καὶ στρατηγὸν τῆς πόλεως ὃς Ἀχαιῶν.
 τῶν δ' ὅτις ἐχόντων, ὀλίγοις ἐμπεσόντων
 χρόνοις τῆς τὸν Αἰτωλῶν παρδοσίας, ἀφ' ἧς πε-
 πομένων τὸν φυγάδων πρὸς τὸν ἐν τῇ πόλει,
 καὶ διομένων ὁρμητῶν πρὸς αἰδοῖς, καὶ κα-
 τὰ τὴν σφᾶς εἰς τὴν οἰκίαν· πεισθέντες οἱ κατέ-
 χοντες τὴν πόλιν, ἐπρέσβουν πρὸς τὸν Ἀ-
 χαιῶν ἔθνος, βαλόμενοι μετὰ τὸν ἐκείνων γνῶ-
 μης ποιεῖσθαι τὰς ὁρμητῶν. ἐπιχωρησάντων
 δ' ἐπὶ μὲν τῷ Ἀχαιῶν ἀφ' ὃς πεποισθαι
 σφίσι ἀμφοτέρωθεν ἀνοήσι· ἅτε τὸν μὲν κα-
 τεχόντων τὴν πόλιν, ἐν τοῖς Ἀχαιοῖς ἐχόντων
 πάσας τὰς ἐλπίδας· τῶν δὲ κατὰ πόλιν μέ-
 νων, μελλόντων τυχεῖν τὸν σωτηρίας ὅτι τὴν
 τὸν Ἀχαιῶν συγκαταστήσιν· οὕτως ἀποδείξαν-
 τες τὸν πρὸς φυλακὴν καὶ τὸν στρατηγὸν ἐκ τῆς
 πόλεως οἱ Κνωαθροῖται διελύσαντο καὶ κατήγα-
 γον τοὺς φυγάδας, ὅτις ὁρμητῶν εἰς τριακ-
 οῖς, λαβόντες τὰς τῶν πρὸς αἰδοῖς νο-
 μιζομένων τὰς ἰσχυρίαν. Οἱ δὲ, κατὰ νό-
 μους, ὅτις ὡς αἰτίας ἢ πρὸς φάσις ἐπὶ ἡμο-

laum de spoliis ac praeda diuisione
 pactus, expeditionis aduersus Achæos
 comitem se futurum esse pollicitus.
 quam pactiōnem ubi Agelaus, Dori-
 machus & Scopas cum Scerdilaïda fe-
 cissent, quum proderetur ipsis vrbs
 Cynethensium, coacto exercitu quan-
 tum maximum ex Ætolia poterant,
 in Achaiam cum Illyriis impressio-
 nem faciunt. Aristo interim Ætolo-
 rum Prætor, tanquam omnium quæ
 gerebantur ignarus, domi quietus ma-
 nere, & nullum esse cum Achæis bel-
 lum dicere, sed pacem durare : sane
 quàm stulte ac pueriliter in eo se ge-
 rens. Nam qui verbis tegere posse spe-
 rat, quæ euidentib. rerum argumentis
 parent; hunc pro stulto & vano homi-
 ne esse habendum, nemo negauerit.
 Dorimachus per ditionem Achæo-
 rum itinere habito Cynathensium vr-
 bem statim petiit. Cynathenses gene-
 re Arcades, à longo tempore conti-
 nuis magnisque seditionibus agitati,
 quæ cadibus quæ eiectionibus in exi-
 lium persæpe inuicem sauiuerant : ad
 hæc, mutuas facultates alij aliis diri-
 pere : diuisionem deniq; agri patrij de-
 nuò instaurare, tandem superante il-
 lorum factione qui Achæis fauebant,
 erat in ipsorum potestate ciuitas : cu-
 ius mænia tuebantur, accito duce ex
 Achæia ad præfecturam vrbs. Hic
 erat rerum status, cum paullo ante Æ-
 tolorum aduentum, exules missis Cy-
 natham nuntiis, ciues rogarunt, vt re-
 dire in gratiam secum, & ab exilio in
 patriam reuocare vellent. cui petiti-
 oni annuere parati ciues, quò gereren-
 tur omnia ex Achæorum voluntate,
 legationem ad eorum gentem decre-
 uerunt. quum facile id illis Achæi
 permisissent, quod persuasum habe-
 rent, utrosque sibi amicos fore; illos
 quorum in potestate vrbs erat, quia
 spes omnes suas in Achæis sitas habe-
 rent: qui redibant ab exilio, quia con-
 sensus Achæorum hanc ipsis salutem
 pepererat: Cynathenses dimisso præsi-
 dio & vrbs præfecto, exulibus recon-
 ciliati, potestatem redeundi in pa-
 triam illis faciunt. Erant exules ferme,
 trecenti, à quibus pignora fidei, quæ
 inter homines habetur maxima, ciues
 exegerunt. Illi vero ne hoc quidē pro-
 uiso, vt siue caussa, siue occasio aliqua

recensemergeret, quæ odia quodammodo renouasse posset videri; sed è contrario simul atque reuerſi ab exilio sunt, ex teipſo & patriæ & auctori- bus incolumitatis ſuæ inſidias ſtruunt. Ac mihi videntur iſti eo ipſo tempo- re, quo ſuper maſſatas victimas iuſiu- randum ac fidem inuicem præſtabant, de impio hoc ſcelere in Deum, & eos qui ſibi fidebant, cum maximè cogi- taſſe. Simul enim patuit ipſis ad Rem- publicam aditus, conſeſſim Ætolos acciuerunt, iſſq; urbem prodiderunt; ipſam quæ eos aluerat patriam, cum ſuis ſeruatoribus, funditus ire perdi- tum geſtientes. Proditionem huius- modi audaciâ & modo inſtituerunt. Ex iis qui ab exilio redierant, quidam rei bellicæ fuerant præfecti: Polemar- chos vocant: qui magiſtratus portas claudit, & quamdiu illæ clauſæ ma- nent clauēs in ſua poteſtate habet: idēque interdum in ſtatione ad por- tam moratur. Aderant Ætoli ſuccin- cti, & paratas habentes ſcalas, rei per- ſiciendæ tempus exſpectantes. Pole- marchi qui exules fuerant, collegis in ſtatione pro porta iugulatis, portam aperiunt. quo facto, Ætoli, partim quā patefacta erat via irruere; partim, ſcalis admotis per eas irrumperere ac mœnia occupare. ac ciues nouitate inopinati caſus omnes percuſi, quò ſe verterent, aut quid conſilij caperent, neſcire. Neque enim aut iis qui per portam irruerant ſe opponere pote- rant, quin ſtatim ab iis reuocarentur, qui ad mœnia accedebant: neque au- tem mœnia defendere iſi ſinebant, qui per portam magna vi ſe inferebant. Haſ ob cauſas, quum urbis cito potiti eſſent Ætoli, inter multa ſcelera, quæ ibi tum patrarunt, vnum hoc faci- nus iuſtiſſimum ediderunt: quod eos à quibus introducti in proditam ſibi urbem fuerant, primos occiderunt, eorūque bona diripuerunt. ſimili vero modo & erga alios omnes ſe geſ- ſerunt, ac tandem in ciuium domici- lia immigrantes, fortunas omnes eorū, velut parietibus effoſſis exhaufe- runt: multos etiam Cynæthēſium tor- mentis affecerunt, quos vel pecuniam, vel exquiſitam ſuppelleſtilem, vel ali- quid aliud pretioſi habere abſcōditum putabant. deinde poſtquam Cynæ- theuſes in hunc modum cruciaſſent,

A μόνος, τῷ δοκεῖν ἄλλης ἀφ' ὧρας ἀρχὴν αὐτοῖς πρὸς γένησθαι· τὸ δ' ἐναντίον, πρὸς χεῖμα κατελθόντες, διήκως ἐπεβούλευον τῇ πατρίδι καὶ τοῖς ὅσοις. Καὶ μοι δοκῶσι καὶ ὃν χρόνον ἔκτι τῶν σφαγῶν τοὺς ὄρκους καὶ τὰς πίστες ἐδίδουσαν ἀλλήλοις, τότε μά- λιστα ἀφαινοῦσθαι· πρὸς τε τὸ εἰς τὸ θεῖον καὶ τοὺς περὶ τὰς ἀσθεῖας. ἅμα γὰρ τὰς μα- τριαῖν τὴν πολιτείαν, εὐθὺς ἐσπεσάντο τοὺς Αἰτωλοῦς. καὶ τοῖς τοῖς ἐπὶ τῇ πόλει, ἀπύδοντες τοὺς ὅσους ἅμα καὶ τὴν δρε- ψασαν ἀρδύν ἀπολείπον. τὴν δὲ πρὸς τὴν, τοιαύτῃ τῇ πόλει καὶ τοιούτῳ ἔργῳ συνεστή- σατο· Πολέμῳροι τῶν κατεληλυθότων ἱνὲς ἐγγένειον· ταυτὴν δὲ Συμβαίνῃ τὴν ἀρ- χὴν κλείειν τὰς πύλας, καὶ τὸν μὲν τὸν χρό- νον κυριεύειν τῶν κλειδῶν· ποιῶσθαι δὲ καὶ τὸ καὶ ἡμέραν τὴν διατῆν ἔκτι τῶν πυλῶ- νων. οἱ μὲν οὖν Αἰτωλοὶ διεσκόλασμένοι, καὶ τὰς κλίμακας ἐτοίμοις ἔχοντες, ἐπετήρουν τὸν χρόνον. οἱ δὲ πολέμῳροι τῶν φυ- γάντων, καὶ ἀσφάξαντες τοὺς συνερχομένους ἔκτι τὸ πυλῶνος, αἰέωσαν τὴν πύλιν. ἔσ συμ- βαίντος, ἱνὲς μὲν τῶν Αἰτωλῶν ἀφ' ὧρας ταύτης εἰσέπιπτον· ἱνὲς δὲ τὰς κλίμακας προσερεί- γοντες ἐβιάσαντο ἀφ' ὧρας τούτων, καὶ κατελάμ- βατον τὸ τεῖχος. οἱ δὲ ἐν τῇ πόλει πάντες ἐκ- πλαγίς ὄντες ἔκτι τοῖς συνελευμένοις, ἀ- πόρως καὶ δυσχερῶς εἶχον πρὸς τὸ συμβαί- νον. οὔτε γὰρ πρὸς τοὺς ἀφ' ὧρας τὴν πύλιν εἰσπί- πτοντες οἱ οἱ τὴν ἡσασ βοηθεῖν ἀπεσπείσως, ἀφ' ὧρας πρὸς τὰ τεῖχη προσβάλλοντες, ἔ- δὲ μὲν τοῖς τεύχεσιν ἐπαμύνειν, ἀφ' ὧρας τοῖς τῇ πύλῃ βιαζομένοις. οἱ δὲ Αἰτωλοὶ ἀφ' ὧρας ταύ- τας τὰς αἰτίας παρὲς ἔκτε τῶν ἡμῶν τὸ πόλει, τῶν ἀδίκων ἔργων, ἐν τῷ τὸ ἐπὶ τῇ δαμότατον. πρὸς τοὺς γὰρ τὸς εἰσαγαγόν- τας καὶ προσδόντας αὐτοῖς τὴν πόλιν καὶ ἀ- σφάξαντες, διήρπαν τοὺς τούτων βίους. ὁ- μοίως δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐχρήσαντο πᾶσι. τὸ δὲ τελευτῶν ὅπως κλειώσαντες ἔκτι τὰς οἰ- κίας, ὄξετοι χωρὺν χησαι μὲν τοὺς βίους, ἐπρέ- βλωσαι δὲ πολλὰς τῶν Κυμαίων, ὅς ἡλπι- σαι ἔχον κεκρυμμένοι ἀφ' ὧρας ἢ καὶ ἀ- σκόδασμα, ἢ ἄλλο τι τῶν πλείους αὐτίων. ἔτοι δὲ τὸ ἔργον λωβησάμενοι τοὺς Κυμαίους,

αἰεστὰς πύδας, ἀπολιπόντες φυλακὴν τῇ
 πειρῇ, καὶ πρὸς ἧν ὡς ἐπὶ Λασιπῶν καὶ πρὸς
 Ἰνδοῦναι πρὸς δὲ τῇ Ἀρτέμιδος ἱερῇ, ὃ καὶ ταῖς
 μὲν μεταξὺ Κλείπορος καὶ Κυαυῆος, αἰετίνοντο
 διαρπάσειν τὰ θρέμματα τῇ θεῇ, καὶ τὰλλα τὰ
 πρὸς τὴν ἱερὴν. οἱ δὲ Λασιπῶναι κοινῶς δόντες
 πινὰ τῇ κατὰ σκόλασμα τῇ θεῇ, κρήνησιν
 τῇ τῇ Αἰτωλῶν ἀσέβεια, καὶ δὲ μηδὲν παρῶν
 αἰήκετο. οἱ δὲ δεξιόμοιοι, πρὸς ἧν αἰα-
 ζῶντες, πρὸς πύδας πύδας τῇ Κλεί-
 πορίων πόλιν. Καὶ ὁ τοῖς χερσὶν τέτοις ὃ τῇ Α-
 χαῖων στρατηγὸς Ἀχαιὸς, ὅστις ἐπὶ τῇ Ἀ-
 φιδίω πρὸς ἧν βοήθειαν, σιωπῇ τῇ τοῖς
 ὀφειλέταις, μετεπέμπετο τῇ Λακεδαιμονίων καὶ
 Μεσσηνίων τὸν δεξιόμοιον καὶ τὸν ὁμο-
 λογίαν. οἱ δὲ Αἰτωλοὶ δὲ μὲν πρὸς τῇ
 λαὶ τοὺς Κλεοπόρινος ἀποστάντες τῇ Αχαῖων, αἰ-
 ρῶν τῇ πρὸς αὐτοὺς συμμαχίαν. τῶν δὲ Κλε-
 πορίων ἀπλῶς οὐ πρὸς αὐτοὺς τοῖς λόγοις,
 πρὸς αὐτοὺς ἐποιοῦντο, καὶ πρὸς αὐτοὺς τὰς
 κλίμακας τοῖς τείχεσι, κατεκείρατον τῇ πό-
 λεως. ἀμυνόμενοι δὲ Ἰνδοῖς καὶ Ἰνδοῖς τῇ
 ἐνδόν, εἰσάγοντες τοῖς πρὸς αὐτοὺς, ἀνέστρεψαν
 πύδας, καὶ πρὸς αὐτοὺς αὐτὸς ὡς ὅτι τῇ
 Κυαυῆος, ὁμοίως τὰ θρέμματα τῇ θεῇ πρὸς
 αὐτοὺς ἀπῆλθον. καὶ δὲ μὲν πρὸς τῇ
 δόξαν τοῖς Ηλείοις τῇ Κυαυῆος ἐβλαβέντων
 τῇ πρὸς αὐτοὺς τῇ Ηλείων, ἐπὶ αὐτοὺς μὲν δὲ
 αὐτῶν κατέχον τὴν πόλιν, στρατηγὸν ὀφειλέταις
 τῇ Εὐριπίδην. μὲν δὲ τῇ πάλιν δύναντες
 ἐκ τῇ πρὸς αὐτοὺς τῇ ἐκ Μακεδονίας
 βοήθειαν, ἐμπαρήσαντες τὴν πόλιν, ἀπῆλθον
 καὶ πρὸς αὐτοὺς ὡς ἐπὶ δὲ Ρίον, ταύτην κρί-
 νοντες ποιεῖν τῇ δεξιόμοιον. ὃ τῇ Ταυρίων πρὸς
 Ἰνδοῦναι τῇ Αἰτωλῶν εἰσβολῇ, καὶ τὰ πε-
 ρὶ τῇ Κυαυῆος πρὸς αὐτοὺς. θεωρῶν δὲ τῇ
 Δημήτριον τῇ Φάειον ἀπὸ τῇ ἰσῶν εἰς τὰς
 Κελεῖας κατὰ πεπλοκῆτα. πρὸς αὐτοὺς τῇ
 βοήθειαν τοῖς Αχαῖοις καὶ διισθμήσαντα τοῖς
 λέμβους, ἐπὶ τῇ τῇ Αἰτωλῶν δεξιόμοιον.
 ὃ δὲ Δημήτριος λισιτελῇ μὲν, ἐκ δεξιόμοιον
 τῇ πεπονημένος τῇ ἀπὸ τῇ ἰσῶν ἐπὶ αὐτοὺς, δεξιό-
 μιον τῇ Ροδίων ἐπὶ αὐτοὺς ἀσπλῆν, ἀσμενος ὑ-
 πῆκοντο τῇ Ταυρίων, πρὸς αὐτοὺς ἐκείνου
 τῇ εἰς τὴν ὑπὸ αὐτοὺς τῇ λέμβων δαπάνην.

A praesidio ad custodiam murorum reli-
 cto, castra mouerunt, ac Lussos iter in-
 stituerunt. & quum ad Dianæ fanum
 inter Clitorem & Cynætham situm
 peruenisset, quod asyli religione Graeci
 colunt, sacrum deæ pecus diripere,
 ac cætera circa fanum, contenderunt.
 Lussiatæ, data prudenter sacrae suppel-
 lectilis parte, furorem impium Ætolo-
 rum, ne quid grauius in se consulere-
 tur, auerterunt. Illi, quod dabatur
 accepto, motis extemplo signis, ante
 Clitoriorum urbem metantur castra.
 Eodem tempore Prætor Achæorum
 Aratus, missis ad Philippum qui au-
 xilia poscerent, ipse extraordinarios
 cogebat: & parata ex fœdere subsidia
 à Lacedæmoniis atque Messeniis ac-
 cersebat. Ætoli à Clitoriis initio pe-
 tere, vt fœderi Achæico renuntian-
 tes, societatem secum inirent. deinde
 quum penitus conditionem asperna-
 rentur, vi illos aggrediuntur, & scalis
 admotis superare muros, atque in vr-
 bem ingredi conantur. verum oppida-
 nis forti constantique animo mœnia
 defensantibus, fortunæ concedentes,
 castra mouent: inde Cynætham rur-
 sus petunt, & agros populati, sacrum
 deæ pecus abigunt. ipsum oppidum
 principio Eleis tradere voluerunt: his
 vero quod dabatur repudiantibus,
 custodiendæ vrbis, imposito illi Eu-
 ripide, impetum ceperunt. at mox,
 subeunte iterum animos metu, ob
 acceptum nuntium de auxiliariis
 Macedonum copiis; cremata vrbe, dis-
 cedunt. Rhium inde repetunt, quod
 traicere ex eo loco in Ætoliam con-
 stituerant. Taurion impressione Æ-
 tolorum cognita, & omnibus quæ
 Cynæthæ admiserant sceleribus, De-
 metrium Pharium, quem ex insulis
 Cycladibus Cenchreas appulisse in-
 tellexerat, hortari cepit ad feren-
 dum Achæis auxillum: & vt lem-
 bis suis per Isthmum traductis, Æ-
 tolos dum traiciunt, aggredieretur.
 Demetrius, qui persequentes Rho-
 dios fugiens, è Cycladibus insulis
 non minus dedecoris quàm præ-
 dx retulerat, Taurioni nec inuitus
 assentitur: quum præsertim sum-
 ptum in traiectionem lemborum fa-
 ciendum, Taurion in se susciperet.
 verum

verum superato Isthmo, quum Ætoli biduo prius traicere occupassent, incursionibus factis in quædam loca agri Ætolorum littori proxima, in portum Corinthiorum iterum se Demetrius recepit. Lacedæmonij, auxilia quæ fuerant imperata submittere, præ animi prauitate, negligunt: paucos dumtaxat quosdam equites peditesque dicis modo causâ misisse contenti. Aratus postquâ Achæorum copiam ad eum conuenerunt, ita in hoc negotio se gessit, ut insignem civili prudentia virum, potius quàm strenuum ducem agnosceres. tantisper enim quietum se tenuit, euentum rei opperiens, acceptæ prius cladis memor, donec Scopas & Dorimachus omnibus quæ destinauerant confectis, in patriam reuerterunt. quum tamē per loca arcta, & insidiis nata iter haberet, ubi vel solus rubicem ad victoriā sufficiebat. Porro Cynztheses magno infortunio, magnisque calamitatibus, ab Ætolis affecti, dignissimi hisce malis, supra omnes homines, quibus aduersa vnquam contigerunt, sunt existimati. Quoniam vero gens Arcadum aliquam virtutis opinionem apud Græcos obtinet, non solum propter mores & instituta vitæ erga hospites omnēque homines laudabilia, verumetiam ob pietatem erga numen vel maximè: non alienum sit de feritate Cynzthesium pauca disserere, & qui factum sit, ut qui sine dubio Arcades erant, crudelitate ac scelere omnes eius ætatis Græcos, longo adco interuallo superarent. Mihi quidem, euasisse tales videntur, quod præclara maiorum inuenta, quæque conuenienter naturæ omnium qui Arcadiam colunt, obseruata fuerant, primi & soli ex vniuersis Arcadibus deseruissent. Studium enim Musicæ (veram intelligo Musicam,) amplecti, quum omnibus mortalibus sit utile, tum Arcadibus etiam est necessarium. Neque enim arbitrari debemus, quod Ephorus vniuersæ scriptio- nis initio ait, vocem effutens minime ipso dignam; Musicam ad fraudem & deceptionem hominibus fuisse excogitam. neque item existimandum, veteres Lacedæmonios & Cretenses loco tubæ tibiam & rhythmum ad bella sine causa usurpasse. aut primos Arcades

A ὧν μὴ οὖν ὑποβιβάσας, καὶ δυοὶ καὶ τρεῖς ἡμέρας τῇ Αἰτωλῶν ἀφαιρέσει, παραλαβούρας πινὰς τόποις τῆς παραλίας τῆς τῶν Αἰτωλῶν, κατήλθον πάλιν εἰς τὴν Κόρινθον. Λακεδαιμόνιοι δὲ τὸ μὴ πέμπειν τὰς βοηθείας καὶ τὴν ἀξίαν, ἐνέκακον· βραχεῖς δὲ πινὰς πρυτανεῖς ἰππεῖς καὶ πεζοὶς, τοχαζόμενοι τὸ δοκεῖν μόνον, ἐξέπεμψαν. Ἄρατος δὲ τοὺς Ἀχαιοὺς ἔχων, πολιτικώτερον ἢ στρατηκώτερον ὑπὸ τῇ παρέντων, ἐβουλόσατο. μέγας γὰρ τὸ βουτὶ τὴν ἰσχυρίαν ἦν, παραστέχων καὶ μεμπηδόνος τῆς παραγεληνυμένης συμφορᾶς, ἕως ἂν πρῶτα ἀφ' αὐτῶν ἀφαιρέσει καὶ τὰς αὐτῇ παραρέσει οἱ περὶ τὸν Σκόπρον καὶ Δοεῖμαχον ἐπὶ τὴν εἰς τὴν οἰκίαν. καὶ ὅτε ἀπὸ τῶν ποιούμενων τὰς κορείας διέπληττον καὶ τινῶν, καὶ μοινοῦ Γαλπικτὸς δεομένων. Κυναῖτις δὲ μεγάλαις ἀτυχήμασι ὑπὸ Αἰτωλῶν καὶ μεγάλαις συμφοραῖς πεπλησύνοντες, ὅμως πρῶτον αἰδεσθῶν ἐδοξασεν ἡτυχηκεῖν διχαστάται. Επειδὴ δὲ καὶ ἡ δὲ Ἀρκάδων ἔστος ἔχῃ πινὰ πᾶσι τοῖς Ἑλλησιν ἐπ' ὅρετῃ φήμῳ, οὐ μόνον ἀπὸ τῆς ἐν τοῖς ἔργοις καὶ βίοις φιλοξενίας καὶ φιλαδέφειας, μέγιστα δὲ ἀπὸ τῆς εἰς τὸ θεῖον διείσεαι· ἄλλοι βραχὺ ἀφ' αὐτῶν ἀφαιρέσει τῆς Κυναῖτις ἀγριότητος, πῶς ὅντες ὁμοθυμῶν Ἀρκάδες, ποσῶτο κατ' ἐκείνοις τοῖς χεῖρεσι διώκοντες τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ὁμότῃ καὶ πᾶσι τοῖς; Δοκεῖσι δὲ μοι, ὅτι τὰ καλὰ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ὅτι νεομενῶν, καὶ φυσικῶς σεωτελεωμένων περὶ πρῶτα τοὺς κατακυριώσαντες τὴν Ἀρκάδιαν, ταῦτα δὲ πρῶτοι καὶ μόνον τῶν Ἀρκάδων ἐκκατέλιπον. μοισικὴν γὰρ τὴν γὰρ ἀληθῶς μουσικὴν, πᾶσι μὴ αἰδεσθῶσι ὅφελος ἀσκεῖν, Ἀρκάσι δὲ καὶ αἰαλεῖν. οὐ γὰρ ἡγήσει, μοισικῶν, ὡς Εφορος φησὶν ἐν τῇ παραομιᾷ τῆς ὅλης παραστασίας, οὐδαμῶς ἀρμόζοντα λόγον αὐτῶν ῥίψας, ἐπ' ἀπάτη καὶ γρητεία πρῆσθαι τοῖς αἰδεσθῶσι· ὧν τὸ παλαιὸν Κρητῶν καὶ Λακεδαιμονίων αὐλῶν καὶ ῥυθμῶν εἰς τὴν πόλεμον αὐτῇ σάλπιγξ εἰκὴ νομιστοῖ. Εἰ-Γραμῶν· ὧν τὸ παλαιὸν Ἀρκάδων

εἰς τὴν ὅλυν πολιτείας ὅτι ποῦτον, ὥς μὴ
 μόνον παῖσιν ὄσιν, ἀλλὰ καὶ νεανίσκοις ἡρομέ-
 νοις ἕως τετράκοιτ' ἔτων, κατ' ἀνάγκην σύν-
 ἔσθον ποιεῖν αὐτὴν, τὰλλα τοῖς βίοις ὄντας ἀν-
 τηροῦντες. ταῦτα γὰρ πᾶσιν ὅσι γνώριμα,
 καὶ σιωπῇ· ὅστις γὰρ πᾶσι μόνις Ἀρ-
 καδοῖς, ποῦτον μὲν οἱ παῖδες ἐκ νηπίων ἄδειν
 ἐκίχονται κατὰ νόμους τοῖς ὕμνοις καὶ παιά-
 νας, οἷς ἕκαστος κατὰ τὰ πάτρια τοὺς ὅτι-
 χωρεῖας ἤρωας καὶ θεοὺς ὕμνοισι· μετὰ δὲ
 ταῦτα τοὺς Φιλοξένου καὶ Τιμοθέου νόμους
 μαθησάντες, πολλῇ φιλοδυσμίᾳ χορεύουσι
 κατ' ἐπαιτὸν τοῖς Διονυσιακοῖς αὐδαῖς ἐν
 τοῖς θεατροῖς· οἱ μὲν παῖδες, τοὺς παιδικὺς
 ἀγῶνας· οἱ δὲ νεανίσκοι, τοὺς τῶν ἀνδρῶν
 λεγόμενους. ὁμοίως γὰρ μὲν καὶ πρὸ ὅλον
 τὸν βίον τὰ ἀγῶνας τὰ ἐν ταῖς σπου-
 αῖς, οὐχ οὕτω ποιοῦνται ὡς τῶν ἐ-
 πιστάκτων ἀκροαμάτων, ὡς δὲ αὐτῶν ἀ-
 νὰ μέρος ἄδειν ἀλλήλοις παρσαπτόντες. καὶ
 τῶν μὲν ἄλλων μαθημάτων ἔργον διῶναι
 πὴ μὴ γνώσκουσιν, ὅσῳ ἀγῶνι ἡρώωνται·
 τὴν γὰρ μὲν ὥδιν οὐτ' ἔργον διῶναι δύ-
 ναται, ὡς κατ' ἀνάγκην πᾶσι μα-
 θάνειν· οὐδ' ὁμολογουμένως ἀποτελεσθαι,
 ὡς δὲ τῶν ἀγῶνι πρὸ αὐδαῖς νομίζε-
 σθαι τῶν. καὶ μὲν ἐμβατηρίας μετ' ἀν-
 δρῶν καὶ τάξεως ἀσχοῦντες, ἐπὶ δὲ ὀρχήσους
 ἐκποινοῦντες μετὰ χρηστῆς ὁπισθοφῆς καὶ δα-
 πμόνης κατ' ἐπαιτὸν ἐν τοῖς θεατροῖς ἀπο-
 δείκνυνται τοῖς αὐτῶν πολίταις οἱ νέοι. ταῦ-
 τα δὲ μοι δοκεῖσιν οἱ πάλαι παρρησιαζα-
 γῶν οὐ τρυφῆς καὶ περαιοσίας χάριν· ἀλ-
 λά θεωροῦντες μὲν τὴν ἐκείνων ἀνδρυ-
 γίαν, καὶ συλλήδην δὲ τῶν βίων ὅτι-
 ποιον καὶ σκληρὸν· θεωροῦντες δὲ τὴν τῶν
 ἡρώων αὐστηρίαν, ἥ τις αὐδαῖς πρὸς πέπτον ὡς
 τὴν τῶν περὶ τὸν ψυχρότητα καὶ συ-
 γρότητα τὴν κατὰ τὸ πλεῖστον ἐν τοῖς τό-
 ποις ἡσυχάζουσιν, ὥς σιωπῇ νομοῦσθαι
 πεφύκαμεν πᾶντες ἀνδραγαθῶν κατ' ἀνά-
 γκην. οὐ γὰρ δὲ ἄλλω, ὡς δὲ ταύτην
 τὴν αἴτιαν κατὰ τὰς ἐθνεῖς καὶ τὰς ὁλο-
 χρεῖς ἀφασίας πλείστον ἀλλήλων ἀφ' ἑ-
 ρωμῶν, ἥ τεσι τε καὶ μορφαῖς καὶ χρώμασιν,
 ἐπὶ δὲ τῶν ὁπιπιδόματων τοῖς πλείστοις.

A sine ratione in Republica sua forman-
 da Musicæ tantum tributum esse, ut
 quum cæteris vitæ institutis uteren-
 tur seuerissimis; in Musica tamene-
 rudiri non solum pueros iuberent;
 verum etiam adolescentes ac iuvenes
 ad annum usque trigessimum. Nam
 ut notum usque compertum est om-
 nibus, soli ferme sunt Arcades, apud
 quos pueri primo ab ipsa infantia ex
 legibus assuefiant hymnos & pæanes
 canere; quibus more patrio singuli
 suos heroes & deos concelebrant.
 B deinde Philoxeni ac Timothei no-
 mos addiscentes, quot annis per Li-
 beralia ipsi in theatris cum saltatio-
 ne & tibiis, summo studio puerilia
 quæ vocant ludicra pueri agitant;
 iuvenes, quæ dicuntur virorum. Si-
 militer & in vniuersa vita, quoties
 conuiuantur, non tam adscititiis a-
 croamatis sese oblectant, quàm ipsi
 per se cantionibus, quas sua quæm-
 que uice canere alius alij imperant.
 & cæterarum quidem disciplinarum
 aliquam se tenere si quis negauerit,
 C probri loco non ducunt: at cantandi
 peritiam, neque negare possunt; quia
 discendi necessitas omnibus incum-
 bit: neque peritiam fatentes, quomi-
 nus canant, ullam excusationem af-
 ferre; quoniam turpe id moribus ip-
 sorum habetur. Quinetiam ad prælia-
 res modulos cum tibia & ordinata
 acie se exercentes, saltationibus ad
 hæc operam nauantes, cura sumptu-
 que publico; quot annis prodeunt iu-
 uenes in theatrum, ut suæ industriæ spe-
 cimen ciuibus edant. Quæ quidem
 videntur mihi instituisse antiqui, non
 D ad luxum, neque ex superuacuo: sed
 quia cernerent singulos Arcadum o-
 perari manum assidue adiuuere, & ut
 paucis dicam, vitam degere laborio-
 sam ac duram: notam etiam habe-
 rent, austeritatem morum, quam ip-
 sis conciliat aëris qualitas, quo in ple-
 risque locis utuntur frigidiore & tri-
 stiore: quum ita sit natura compara-
 tum, ut cælo habitationis confimiles
 necessario omnes euadamus. Hæc
 namque, non alia causa vlla est, cur
 E pro varietate nationum & ut quæque
 inuicem longissimis distant interual-
 lis, ita plurimum inuicem, moribus,
 formis, coloribus maxima deniq; par-
 te institutorum mortales differamus.

Vt igitur naturæ rigorem hunc toruitatēque ac duritiem aliquo temperamento emollirent, ea quæ iam commemorauimus in vsum inuenerunt: præterea communibus conuentibus sacris quàm plurimis viros pariter ac mulieres assuefecerunt: puerorum insuper ac puellarum vnâ saltantium choros instituerunt: & vt verbo expediam, quò possent durum illud atque ingratum animi robur culturâ morum mansuafacere ac mitigare, quiduis sunt moliti. Hæc ergo quum penitus neglexissent Cynætheses, qui præsertim, quod ex omnibus Arcadibus cælo soloque vrantur longe inclementissimo, hoc subsidio præ cæteris indigebant: atque iidem ad mutuas offensiones & acres contentiones, animos conuertissent: ad extremum vsque eo sunt efferati, vt neque maiora, neque frequentiora summæ impietatis scelera in vlla Græcanicarum vrbiū existerint. Singularem vero quandam hac in parte Cynæthesium exstitisse infelicitatem, quum interim reliqui Arcades instituta eorum huiuscemodi vehementer improbarēt, indicio hoc fuerit. Nam quò tempore Cynætheses post perpetratam illam magnam eadem, legatos Lacedæmonem miserunt; simulatque aliquam ex vrribus Arcadiæ intrassent, aliarum quidem omnium ciues, extemplo vt excederent, præconis voce edixerunt: Mantinenses vero hoc amplius post illorum exitum iustauerunt sese, & victimas circa urbem atque agros suos circūtulerunt. Hæc dicta nobis sunt, ne quæ ciuitas publicos Arcadum mores vituperare aggrediatur: simul, ne forte aliquis populorum Arcadiæ, ratus studia Musicæ ex superuacuo ad delitias apud ipsos coli, negligere eā disciplinæ partē incipiat, postremo ipsorū quoque Cynæthesium causā: vt si quādo clementius cū ipsis Deus egerit, ad studia disciplinarū cōuersi, præcipuè autē ad eā partē quæ circa Musicam versatur, ipsi sese māsuefaciant. Nulla enim alia ratio est, qua veterē illā priorum temporum feritatem possint exuere. Sed nos expositis quæ tunc Cynæthesibus acciderunt, eò vnde sumus digressi iam redeamus. Igitur Ætoli his rebus in Peloponneso confectis, sine discrimine in patriam reuerterunt.

A βυζάντιοι ὁ μάλιστα καὶ κρινῶν δὲ τῆς φύσεως αὐτὰς καὶ σκληρὸν, πᾶτε παρρησιασθέντα πρὸς τὴν ἀρετήν, καὶ πρὸς τοῦτο συκοφάντες καὶ θυσιᾶς πλείους, ὁμοίως ἀδράσι καὶ γυναιξὶ κατείσθαι, ἐπὶ δὲ χειρὸς πρὸς τὸν ὅμιλον καὶ παίδων· καὶ συλλήβδην, πρὸς ἐμμελὲς ἔργον, ἀποδίδοντες δὲ τῆς ψυχῆς ἀπείραμον ἀφ' ἧς τῆς τῆς ἐπιστολῆς καὶ τῆς ἐξήμερου καὶ πρὸς τὸν ὄν. ὡν Κυριακῆς ὀλιγορήσαντες εἰς τέλος, καὶ τῶν πλείους δεινότητος τῆς ταύτης ἐπιχειρίας, ἀφ' ὅσων σκληρότατον πρὸς πολὺ τῆς Ἀρχαίας ἔχον ἀέρα καὶ τόπον· πρὸς αὐτὰς δὲ τὰς ἐν ἀλλήλοις πρὸς ἀλλήλους καὶ φιλοφρονείας ὁρμήσαντες· τέλος ἀπεθνήσκον οὕτως, ὥστε μὴδ' ἐν ὁποιοῦν γεγενῆσθαι τῆς Ἑλληνίδων πόλεων ἀσκήματα μείζονα καὶ σπουδέστερα. σημειῶν δὲ τῆς Κυριακῆς ἀτυχίας πρὸς τὸν δὲ μέρος, καὶ τῆς τῶν ἄλλων Ἀρχαίων τοῖς τοῖς τῶν ἐπιτηδεύματων δυσχερείας. καθ' οὓς γὰρ χειρὸς τὴν μεγάλην σφαγὴν ποιήσαντες Κυριακῆς, ἐπὶ τῶν πρὸς Λακεδαιμονίους, εἰς αὐτὴν πόλιν ποτὲ Ἀρχαίους εἰσῆλθον καὶ τὴν ὁδόν, οἱ μὲν ἄλλοι πρὸς τὴν πόλιν αὐτοὺς ἐξεκέρυξαν· Μαντινέας δὲ μὲν τὴν μεταλλάξιν αὐτῶν, καὶ καθαρὸν ἐποίησαν, καὶ σφαγὰς ἀπέκρινον τῆς τε πόλεως κύκλῳ, καὶ τῆς χώρας πάσης. Ταῦτα μὲν οὖν ἡμῖν εἰρήστω, χάριν τῶν μετὰ τὴν πόλιν δὲ χροὸν ἦτος ἀφ' ἀλλήλων τῆς Ἀρχαίων· ὁμοίως δὲ καὶ τὸ μὴ νομίσαντας εἰς τοὺς τῆς καταικνύων τὴν Ἀρχαίαν πρὸς τοῖς χάριν τὰ κατὰ μοῖσιν· ὅτι πλείον ἀσκήστω πρὸς αὐτοῖς, ὀλιγορῶν ἐξάρηται τοῦτο τὸ μέρος. ἐπὶ δὲ καὶ Κυριακῆς ἐνεκα· ἵν' αὖ ποτ' αὐτοῖς ὁ θεὸς ἐσθλῶς, τραπεῖντες πρὸς παιδείαν, ἡμερώσιν αὐτοὺς, καὶ μάλιστα ταύτης πρὸς μοῖσιν. οὕτω γὰρ μόνως αὐτὴν λήξαι τῆς τότε πρὸς αὐτοὺς ἀσκήσεως ἀρετῆς. Ἡμῖς δὲ ἐπειδὴ τὰ πρὸς Κυριακῆς ὑποπίπτουσα δεδωκέναι, αὐτῆς ὅτι τὴν ἐκέρησιν ἐπὶ τὴν πόλιν. Αἰτωλοὶ μὲν οὖν ταῦτα διεργασάμενοι κατὰ τὴν Πελοπόννησον, ἦσαν εἰς τὴν οἰκίαν ἀσφαλῶς.

Φίλιππος δὲ μὲν δυνάμει βοηθῶν τοῖς Ἀ-
χαιοῖς κέρην εἰς Κόρινθον ὑπερήσας δὲ ἔχου-
σιν, ἀπίστευε βιβλιαφόροις πρὸς πόλιν
τοὺς συμμάχους, ὡς κελευσὶν πέμπειν ἐκεί-
νοις κέρην εἰς Κόρινθον καὶ ἀποδιδῶν τὰς
βουλεύσεις ὑπὸ τῶν κρινῶν συμφερόν-
των. αὐτὸς δὲ αἰαζόμενος ὡς ὅτι Τεγεῖας
πρωτῆς, πυνδαρόμενος τοῖς Λακεδαιμονίοις
εἰς σφαγὰς καὶ θάλασσαν ἐμπιπώκεται πρὸς
ἀλλήλους. Οἱ γὰρ Λακεδαιμόνιοι σιωπῆς ὄν-
τες βασιλεύουσι, καὶ πόλιν τοῖς πρῶτοις
πυθαρχίῃν, τότε πρῶτον μὲν ἡλκυ-
ονομάχοι δὲ Ἀντιγόνου· βασιλέως δὲ οὐχ
ὑποφύγοντος κέρην αὐτοῖς, ἐκαστάζοντες
σφαγῆς, πόλιν ὑπολαμβάνοντες ἴσοι αὐτοῖς
μετεῖναι τῆς πολιτείας. Τὰς μὲν οὖν ἑρχο-
ντο, οἱ μὲν δὲ τῶν Εὐφορίων ἀδελφοὶ εἶχον τὴν
γνώμην· οἱ δὲ ἄλλοι ἐκνομιώοντο τοῖς Αἰτω-
λοῖς τῶν πρῶτων, πεπισμένοι ὅτι καὶ ἡ
ἡλικία καὶ Φίλιππον ὁδοῦ δυνάσκει τοῖς
καὶ τῇ Πελοπόννησιν πρῶτον ἐκέρχοντο.
ἔπειτα δὲ οἱ μὲν Αἰτωλοὶ πρῶτον τὴν πρῶτον
κίαν αὐτῶν ἐκ Πελοποννήσου περὶ ἐπο-
στοῦ καὶ ἐπὶ ὁδοῦ· ὁ δὲ Φίλιππος ἐκ Μα-
κεδονίας ἐπὶ γὰρ τὴν παροῖον, ἀπιστοῦ-
ντες οἱ ἄλλοι ἐν τῶν δυοῖν Ἀδύμαϊτον, ὅτι
συνειδέναι μὲν σφίσι πάρος τὰς ὁδοὺς,
μὴ λίσσασθαι τοῖς γενομένοις ὁδοῦν· ἡγήσαντο
μὴ συνελπίσαντες τῷ βασιλεῖ πόλιν τὰ
πρῶτον πρὸς τὸν Φίλιππον ὁδοῦν.
οἱ δὲ ἄλλοι συλλαβήσαντες ἴσιν τὸν νότον, ἐκέρχον-
το εἰς τὸν Χαλκιόικον τέμενος μὲν τὸ ὅπλων
πρῶτον τοῖς ἐν τῇ ἡλικίᾳ, ὡς τὸ Μακεδ-
ονικὸν ὅτι τὴν πόλιν ὡς ἀγνοοῦντο. παρὸν δὲ
ὅτι τὸ πρῶτον ἀδύμαϊτον, ἀδύμαϊτον, ἀδύμαϊτον
Ἀδύμαϊτος τοῖς γενομένοις, ἐπὶ πρῶτον πρῶτον
πρῶτον πρῶτον καὶ διδάσκον· ὅτι
πρῶτον ἔδωκε τὰ κηρύγματα ταῦτα καὶ τοῖς ἀ-
δύμαϊτος τοῖς ἐν τοῖς ὅπλοις ὡς ἀλλήλους,
καθ' οἷον καὶ τοῖς Αἰτωλοῖς πολεμίοις ὄντας
ἡγεμόνους τοῖς ὅροις τῆς χώρας ἡμῶν συνελ-
πίσαν· καὶ νῦν ὅτι Μακεδονίας τοὺς ἀδύμαϊτος καὶ
ὁδοῦ πυνδαρόμεθα πλησιάζειν μὲν τῷ βα-
σιλεῖ. ἐπὶ δὲ αὐτῶν ταῦτα ἀνακροῦντο, πρῶ-
τον οἱ ὡς ἀλλήλους τὸν νότον, τῶν τε
συνειδέναι, καὶ μετὰ τούτου Σθενέλαον,

A Inter hæc Philippus ad ferendam o-
pem Achæis Corinthum peruenit: sed
quia tardior aduentus rerum geren-
darum occasiones illi ademerat; ta-
bellariis ad omnes socios missis, eos
rogauit, vt suos quisque ad se celeriter
mitterent, de salute publica in cōmu-
ne secum deliberaturos. ipse Tegeam
versus castra mouet; quod intellexe-
rat Lacedæmonios domi tumultuari
& occisionib. mutuis inuicem grassari.
Lacedæmonij enim regio imperio sē-
per assueti, & dominantium iugi obse-
quio, recentem tunc temporis liberta-
tem ope Antigoni cōsecuti, regē nul-
lum iam habentes, dum pari iure esse
in ciuitate omnes æquum putant, se-
ditionem inter se agitabant. Principio
duobus ex Ephoris quam in partem
inclinarent palàm nō facientibus, tres
alij ad Ætolos res trahere: tenerioris
adhuc ætatis Philippū esse rati, quàm
vt regendis Peloponnesi reb. par esse
posset. vbi vero exspectatione ipsorum
citius è Peloponneso Ætoli excesser-
unt; & multo etiam citius è Macedo-
nia Philippus aduenit: tres illos fidem
Adimanti (is erat alter è duobus) su-
spectam habentes; quod omnium in-
ceptorum conscius parum sibi illa pla-
cere ostenderat; animi sollicitudo in-
gens inuasit; ne postquam Rex Phi-
lippus accessisset propius, omnia illi
quæ fuerant acta aperiret. Itaque con-
silio cum nonnullis è iuuentute com-
municato, præconio edicunt; vt quo-
niam vrbi Macedones imminerent, qui-
cunque per ætatem apti essent, ad Mi-
neræ Chalcidæci fanum omnes cum
armis se conferrent, quum propter rei
nouitatem citò armati conuenissent,
inique hoc ferens Adimantus, agmen
sedulò præire, & officij sui turbam
admonere, ac dicere; Nuper huiusmo-
di præconiis locum fuisse, & edictis,
quæ congregari in armis eos iube-
rent, quando Ætoli hostes nostri ad
fines ditionis accedere nuntiabantur:
non nunc cum Macedones, adeo præ-
clare de nobis meritos, seruatores no-
stros, proximare cum Rege audimus.
Adhuc sermones huiusmodi exordie-
batur Adimantus, cum iuuenes, quib.
mādatum fuerat negotium, impetu in
eum facto, gladiatorum mucronibus eū
conficiūt, & vnā cum ipso, Sthenelaū,

Alcamenem, Thyestem, Bionidam, & plures alios è ciuibus. Polyphontes vero & nonnulli cum eo, exitum rei, qua prudentia erant, praevidentes, ad Philippum se contulerunt. Secundum ista Ephori, rerum Spartæ tunc potientes, ad Macedonem protinus miserunt, qui occisos criminarentur: orarent etiam, ut aduentum in urbem tantisper differret, donec res ciuitatis sidente motu presentium turbarum, ad priorem statum redissent: pro certo interim haberet, propositum ipsis esse, fidem in omnibus atque amicitiam Macedonibus prestare. Ad montem Parthenium iam Rex peruenerat, quando isti cum eo congressi, mandatis quæ acceperant conuenientes sermones habuerunt. ille, auditis quæ afferebant, qui venerant, domum ipsos extemplo reuerfos, Ephoris significare iubet; se quidem continuato itinere, castra Tegeræ facturum: officij vero illorum esse ducere, ut quamprimum eiusmodi viros mittant, qui de instantibus negotiis secum possint consultare. quum Regis mandato Legati paruissent, Lacedæmoniorum principes viros decem ad Philippum miserunt. Hi Tegeræ profecti, & in concilium Regis admissi, (Omiæ caput legationis erat;) Adimantum, tanquam tumultus auctorem accusare institerunt: ipsi vero Philippo omnia se officia sociorum præstituros recipiunt; neque commissuros, ut de beneuolentia erga ipsum vlli populo, ex iis quos sibi verè amicos esse confidat, debere concedere possint videri. hæc similiaque his locuti Lacedæmonij, excesserunt. Qui concilio intererant, dissidere sententiis. nonnulli malam Spartanorum mentem notam habentes; gnari præterea, Adimantum cum cæteris propter suarum partium amorem fuisse occisos; ad hæc, Lacedæmonios consiliorum societatem cum Ætolis inire voluisse: Philippo auctores erant, ut seueritatis exemplum in Lacedæmonios statueret; neque aliter eos tractaret, quàm ut olim Thebanos Alexander, statim post susceptum regnum.

A Αλκαμένην, Θυέστιν, Βιονίδην, ἑτέροις τῶν πολὶ τῆς καὶ πλείους. οἱ δὲ καὶ Πολυφόντιον, καὶ πλείους ἄλλους οὕτως, ἐμφερῶς παροιδώμενοι ὁ μέλλων, ἀπεχρήσασθαι πρὸς τὸν Φίλιππον. ταῦτα δὲ παρὰ ξανθίους, εὐθέως ἐπεμποι οἱ παροεστῶτες Εφοροὶ τῶν πραγμάτων, τοὺς κατηγορήσαντας πρὸς τὸν Φίλιππον τῶν ἀνηρημένων· καὶ παρὰ καλέσαντας αὐτὸν ὅτι καὶ τὸν προοίσιον, ἕως αὖτε ἐκ τῆς γενομένης κινήσεως εἰς τὸν ἀποκαταστάσιν ἔλθῃ πρὸς τὴν πόλιν. γινώσκειν δὲ, ὅτι παρὲς αὐτοὺς ἀφαιρητὴν αὐτοῖς, πᾶντα τὰ δίκαια καὶ φιλανδρῶς πρὸς Μακεδόνας. οἱ καὶ συμμίζαντες ἤδη καὶ ὁ Παρθένιον ὄρεος ὄντι ὁ βασιλεὺς, διελέχθησαν ἀκαλουθῶς τῆς ἐπορεύσεως. ὁ δὲ ἀφαιρητὴς πρὸς καλέσει τοὺς ἑκαστὸν καὶ ἀποδιδόναι ποιήσασθαι τὴν εἰς οἶκον ἐπιστροφήν· καὶ δηλοῦν τοῖς Εφοροῖς, ὅτι καὶ ὁ συνεχὲς πορεύσει, αὐτοὺς μὲν ἐν Τεγῆᾳ ποιήσῃ τὴν ἐπιστροφήν· ἐκείνοις δὲ εἴεται δύναι τὴν παρὲς αὐτοῦ ἀνδρῶν ἀξιοχρεοῦν, τοῖς κρινελογοισιμένοις πρὸς αὐτὸν ὡς τὸν ἐνεστῶτα. ποιήσαντων δὲ ὁ παρὰ τὸν ἀποδησάντων, ἀφαιρητὴς τὰ παρὰ τῆς βασιλείας οἱ παρνεστῶτες τῶν Λακεδαιμονίων, ὅτι ἐπεμψαν ἀνδρῶν δίκαια πρὸς τὸν Φίλιππον. οἱ καὶ πορεύσαντες εἰς τὴν Τέγην, καὶ πρὸς αὐτοὺς εἰς ὁ βασιλεὺς συνεδρίον, ὁμῶς παρνεστῶτος αὐτῶν, κατηγορήσαντες μὲν τῶν καὶ τῶν ἀδύμων, ὡς αἰτίων γενομένων τῆς κινήσεως. πᾶντα δὲ ὑποχρεοῦνται ποιήσιν αὐτῶν δὴ τῶν Φιλίππῳ πρὸς τὴν συμμαχίαν, καὶ μηδενὸς ἐν μηδενὶ φαιγῆσθαι δύνανται καὶ τὸ πρὸς αὐτοὺς εἶναι, τὴν δοκίμῳ ἀληθινῶς αὐτῶν φίλων ὑπαρχῶν. οἱ μὲν οὖν Λακεδαιμόνιοι ταῦτα καὶ τέτοις παρὰ πλησία ἀφαιρητῶν, μετέστησαν. οἱ δὲ μετέχοντες τῶν συνεδρίων, διεφύροντο πρὸς ἀλλήλους τῆς γνώσεως. καὶ πλείους μὲν εἰδότες τὴν κακὴν παρνεστῶτος τῆς ἐν τῇ Σπάρτῃ, καὶ πεπεισμένοι τοῖς καὶ τῶν ἀδύμων ἀπολωλέναι ὅτι τῶν πρὸς αὐτοὺς εἶναι, τῆς τε Λακεδαιμονίους ἐπιβεβλήσθαι κρινελογοίᾳ τοῖς Αἰτωλοῖς, συνεβλήθησαν ὁ Φίλιππῳ, παρὰ δὲ πρὸς τῆς Λακεδαιμονίους, χρησάμενον αὐτοῖς τὸν αὐτὸν ἔπει, ὅτι καὶ Ἀλέξανδρος Θεβαῖς ἐχρήσατο ὁμοίως παρὰ λαβὼν τὴν ἐργασίαν.

ἔπειτα δὲ τῶν πρεσβυτέρων τὴν μὲν τοιαύ-
 τιν ὀργὴν βαρυτέραν ἀπέφαγον· ἔτι τῆς
 γρηγόρων, ἐπιλήμψαι δὲ δεῖν τοῖς αἰτίοις, καὶ
 μετασπάμενον τοῖσι, ἐγγείναι τὸ παλί-
 πημα καὶ πᾶς ἄρχαι τοῖς αὐτῷ φίλοις. ὁ δὲ
 βασιλεὺς ὑπὲρ πάντων· εἰ γὰρ τῷ βασιλείῳ λέ-
 γαντες ὅτι γλώσσας· οὐ γὰρ εἰς ἐπὶ λαχιδε-
 καέτη παῖδα πρὸς τηλικούτων διώσασθαι
 πρᾶγμα τὸν διδουκρινεῖν. ἀλλ' ἡμῖν μὲν κα-
 ρίκεται τοῖς γράφοις, πᾶς κυρούσας τὰ δὲ βα-
 λια γλώσσας αἰσθάναι τοῖς πρᾶγμασι τῆς
 ὅλων· τοὺς μὲν τὰ γὰρ ἀκούοντες αὐτοὺς καὶ
 συνυπονοῖν, ὅτι τῶν συνόντων, καὶ μέγιστα
 τὸ πρᾶγμα μὲν εἰς ὅτι ἔστι· τὰς τοιαύτας
 ὑποθέσεις καὶ ἀφελήσας. ὡς Ἀρχαίης τῆς
 ὑπεκρίνας· αὐτὸς πρᾶγμα τὸν τότε ῥηθῆ-
 σαι ὑπὸ τῷ βασιλείῳ γλώσσας. ὁ γὰρ Φί-
 λιππος τὰ μὲν κατ' ἰδίαν τῶν συμμαχούντων
 αὐτοὺς ἀδικήματα κατήκειν ἔφησιν αὐτῷ,
 μέγιστον λόγον καὶ γραμμάτων δὲ ῥηθῆναι καὶ
 συνεπισημαίνεσθαι. τὰ δὲ πρὸς τὴν κρι-
 τὴν αἰήκεται συμμαχίαν, ταῦτ' ἔφη μόνον
 δεῖν κρινῆς ἐπιστροφῆς καὶ δὲ ῥηθῆναι τυχε-
 ρειν ὑπὸ πόλεων. Λακεδαιμονίων δὲ μη-
 δεῖν εἰς τὴν κρινῆς συμμαχίαν ἐκφανεῖς ἡμῶν
 τῶν, ἐπαγγελιομένων δὲ πάντα καὶ ποιῆναι
 τὰ δίκαια πρὸς ἡμᾶς· οὐ καλὸς ἔχειν εἶ-
 ναι, τὸ βουλεύεσθαι πρὸς αὐτῶν ἀπα-
 ρεῖται. καὶ γὰρ ἄποποι, τὸν μὲν πατέ-
 ρα πολέμων ὄντων κρατήσαντα, μηδὲν ποιῆ-
 σαι δεινόν· αὐτὸν δὲ ἐφ' οὗτω μικρῶς αἰ-
 τίας αἰήκεσθαι πρὸς βουλεύεσθαι πρὸς αὐτῶν.
 ἐπικυρώσεως δὲ ταύτης τῆς γνώμης, τῷ δεῖν
 παρὰ τὸν γρηγόριον, ὅπως ὁ βασιλεὺς Πε-
 τρᾶνον τὸν αὐτῷ φίλον, ἅμα τοῖς πρὸς τὸν
 Διμίαν ἔξαπέστειλε· πρᾶγμα λέγοντα τοῖς
 πολλοῖς, ἀντίχρως τῆς πρὸς αὐτὸν καὶ Μα-
 κεδόνας διανοίας· ἅμα δὲ δίδοντα καὶ λεγόν-
 τας τοῖς ὄρχοις πρὸς συμμαχίας· αὐτοὺς δὲ
 μὲν τῆς διωάμεως αἰσθάνεσθαι πρᾶγμα πάλ-
 λιν ὡς ὅτι Κόρινθον· καλὸν δὲ γινώσκον τῆς ἐ-
 αὐτῶν πρᾶγμαρῶσας τοῖς συμμαχοῖς ἐκλήθε-
 μένος ἐν τῇ πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ἀ-
 ποφάσει. Καταλαβὼν ὅτι τὸν δὲ τὸν συμμα-
 χίδων πρᾶγμα γρηγόριον εἰς τὴν Κόρινθον, σιγή-
 δρως καὶ διελαμβάνει μὲν τοῦτων πρὸς δὲ ποιῆναι,

A alij è senioribus dicere, gravius id
 supplicium fore, quàm pro comme-
 rita noxa: in auctores tamen sedi-
 tionis animaduertendum, iisque de
 statione depulsis, Rempublicam &
 omnes magistratus Regis amicis esse
 tradendos. Post omnes Rex infit; si
 modo Regi tribui debent quæ tum di-
 cebantur sententiæ: neque enim si-
 mile est veri, id ætatis puerum, anno-
 rum vix septemdecim statuere de tan-
 tis rebus posse. verùm ut nos qui res
 gestas componimus, sententias quæ
 in deliberationibus & consiliis su-
 mendis ratæ fuerunt, adscribere iis
 par est, qui rerum summa præstant: sic
 qui audiunt, simul illud taciti cogita-
 re debet, per esse verisimile, huiusmo-
 di sententias à familiaribus. Principum,
 & iis maxime, qui deliberantibus assi-
 dent, proficisci. ex omnibus autem A-
 rato potissimum sententiam quæ tunc
 à Rege dicta, æquissimus quisque ad-
 scripserit. Dixit igitur Rex; iniurias
 quas sibi inuicem socij inferrent, in tan-
 tum ad se pertinere, ut & verbis apud
 præsentibus, & literis ad absentes malo
 medeatur, & se quoque ea quæ gerun-
 tur notare atque obseruare significet.
 at quæ communem societatem attin-
 gant, ea vero esse dixit, quæ sola ad to-
 tius concilij curam pertinerent, ut iis
 prospiciant, atque remedium afferant.
 Quum igitur Lacedæmonij, nihil quod
 quidem appareat, aduersus communem
 societatem deliquerint; sed contra polli-
 ceantur, omnia se nobis quæ iusta &
 æqua fuerint, præstituros; nullam esse
 causam cur erga eos inexorabilem se
 præbeat. absurdum enim futurum, si
 quos pater hostes à se victos nulla re
 læssisset; in eosdem propter leues adeo
 causas, durius aliquid ipse consuleret.
 Postquam ea sententia obtinuisset, quæ
 negligi quod acciderat volebat, extem-
 plo Rex Petræum è cohorte amicorum
 cum Omia misit, qui populum horta-
 retur, ut in sua & Macedonum amici-
 tia manerent: simul societatem præsti-
 to exactoque iureiurando ut firmeret:
 ipse cum exercitu Corinthum reuer-
 titur: postea quàm egregium animi sui
 propositum luculente sociis per ea pro-
 basset, quæ de Lacedæmoniis statue-
 rat. Corinthi eos nactus qui à sociis ci-
 uitatibus. illuc missi fuerant, communiter
 cum illis de reb. præsentibus. consultabat,

& quonam modo erga Ætolos se gererent. Quum autem à Bœotis accusarentur Ætoli, quod Mineræ Itoniæ fanum pacis tempore spoliassent: à Phocensibus, quod ad occupandas Ambrysū & Daulium vrbes expeditionem suscipere non essent veriti: ab Epirotis, quod agrum ipsorum vastassent: quum etiam demonstrarent Acarnanes, quomodo Ætoli ut proditam sibi quorundam perfidiâ urbem Thyreum noctu caperent, inuadere illam essent ausi: ad hæc quum exposuissent Achæi, quomodo Clarium in agro Megalopolitano cepissent; Patrænsium & Phæænsium agros in transitu populati essent, Cynætham diripuissent, Dianæ templum Lussis expilassent; Clitorios obsedissent; insidias etiam fecissent, mari quidem, Pylo; terra vero, Megalopoli Illyriorum, quam tunc cum maxime incolis frequentari ceptam Ætoli funditus voluerant euertere: hæc inquam omnia ubi in communi concilio fuissent exposita, bellum iis esse indicendum omnes vno ore consenserunt. Igitur, superioribus omnibus belli causis in prima parte decreti commemoratis, tenore eodem postea scitum subiiciunt: quo paratos se ostendunt in sociorum gratiam, occurrere ad quemcumque agrum, aut quamoumque urbem ditionis nunc Ætolorum, quam post mortuum Demetrium Philippi patrem occupassent. Similiter si qui temporibus coacti, præter voluntatem se Ætolis contribuissent; omnibus his pristinam Reip. formam se reddituros, ut & agros suos & vrbes sine præsidio tenerent, liberi, absque vlla tributii pensitatione viuerent, legibus atque institutis patriis ciuitatem administrarent. Amphictyones etiam se adiuturos in legum suarum instauratione: & in subiiciendo potestati ipsorum templo, quod eis Ætoli ademèrant, & sacræ ædis & omnium ad ipsam spectantium potiri cupientes. Hoc decreto tunc temporis facto, (is erat annus primus Olympiadis centesimæ quadragesimæ,) bellum Sociale principium habuit, iustum & ex Ætolorum iniuriis conflatum. Misit & concilium publicum ex templo legatos ad vrbes so-

A καὶ πῶς χρῆσθαι τοῖς Αἰτωλοῖς. Ἐγκαλούμενοι δὲ Βοιωτῶν μὴ ὅτι συλήσαιν ὁ τῆς Ἀθηνᾶς τῆς Ἰωνίας ἱερὸν εἰρήνης ὑπάρχους· Φωκίων δὲ, ὅστις γρατεύσαντες ἐπ' Ἀμβρυσί, καὶ Δαυλί, ἐπιβάλοιτο κατὰ λαβέσθαι τὰς πόλεις· Ἡπειρωτῶν δὲ, κατόπι πορήσαιν αὐτῶν τὴν χώραν· Ἀκαρνανῶν δὲ παρὰ δεικνύοντων, πῶς ἔποι συνησάμενοι παρ' ἑμὶ ὅπῃ Θύρεον νυκτὸς ἐπὶ, καὶ παρὰ δὲ τῆς ἑλμήσαιν τῇ πόλει. παρὲς δὲ πύγαις Ἀχαιῶν ἀπολογιζομένων, ὡς κατὰ λαβόντο μὲν τῆς Μεγαλοπολίδος Κλάριοι, πορήσαιν δὲ διεξόντες τὴν Παρναίων καὶ Φαραίων χώραν, διαρπάσαιν δὲ Κυνάιθαν, συλήσαιν δὲ ὁ δὲ ἐν Λουαπῆς Ἀρτέμιδος ἱερὸν, πολιορκήσαιν δὲ Κλειτορίους· ἐπιβουλεύσαιν δὲ καὶ μὲν θάλατταν Πύλον, καὶ δὲ γῆν, ἅπῃ συνοικιζομένη τῇ Μεγαλοπόλει τῇ Ἰλλυρίῳ, αἰάσαντο αὐτῶν ποιήσαι· ἀφ' αὐτῶν οἱ τῇ συμμάχων συνέδροι, πάντες ὁμοθυμαδὸν ἐκφέρειν ἐβουλεύσαντο τοῖς Αἰτωλοῖς τὴν πόλιν. Περὶ δὲ οἱ τὰς παρὰ τῆς αἰτίας ἐν ὁ δὲ δόγματι, παρὰ κατὰ λαβόντο ἡγήσιμα· παρὰ δὲ αὐτοῖς οἱ σιωπήσαντες ὅτι σιωπήσαντες τοῖς Συμμάχοις, εἰς ἡν αὐ κατέχων αὐτῶν Αἰτωλοὶ χώραν ἢ πόλιν ἀφ' οὗ Δημήτριος ὁ Φιλίππου καὶ φύσει πατὴρ μετήλλαξε. παρὰ τῆς αἰτίας δὲ καὶ τοῖς ὑπὸ τῇ χειρὶ ἡναλκασμένους, ἀκρίτως μετέχον τῆς Αἰτωλῶν συμπολιτείας, ὅτι παρὰ τῶν αὐτοῖς ἀποκαταστήσαντο εἰς τὰ πάτρια πολιτεύματα, χώραν ἔχοντες καὶ πόλεις τὰς αὐτῶν ἀφροσύνητοις, ἀφορολογήτοις, ἐλευθέροις ὄντας, πολιτείας καὶ νόμοις χρωμένους τοῖς πατέροις· σιωπάζοντες δὲ καὶ τοῖς Ἀμφικτυοῖς ἐξαίρειν τοῖς νόμοις· καὶ τὴν παρὰ ὁ ἱερὸν εἰσοίσαν, ἡν Αἰτωλοὶ πρὸς ἑμὶ νῦν, βουλόμενοι τῶν καὶ ὁ ἱερὸν ἐπιχερεῖν αὐτοῖς. τούτου δὲ τὸ δόγματος κυρωθέντος κατὰ ὁ παρὰ τὸν ἔπος τῆς ἑκατοστῆς καὶ τετταρακοστῆς Ὀλυμπιάδος, ὁ μὲν Συμμαχικὸς παρὰ τῶν βουλόμενος πόλεμος, ἀρχὴν εἰλήφει δικαίαν, καὶ παρέπουσαν τοῖς γηγενέσι ἀδικήμασι. οἱ δὲ συνέδροι παρὰ τῶν παρὰ τῶν ἐξ ἀπίστου παρὰ τοῖς Συμμάχοις

ἵνα πρὸ ἐκείναις δὲ τῷ πολλῶν ἐπικυρω-
 ζήντες τὸ δόγματες, ἐκφέρωσι πάντες τῆς
 Αἰτωλῶν τ' ἀπὸ τ' ἡρώας πόλεμοι. ἐπεμύ-
 ζῃς τοῖς Αἰτωλῶν ἐπιστολῶν ὁ Φίλιππος, δὲ
 σαφῶς ἵν' εἴπῃ λέγειν δίκαιοι ἔχουσιν ὑπὸ τ'
 ἐλεγχουμένων, ἐπὶ καὶ νῦν συνελθόντες ἀφ'
 λόγου ποιῶνται τὴν διεξαγωγὴν. εἰ δ' ὑπει-
 λήφασιν, δέξιν χωρὶς κοινοῦ δόγματες λεηλα-
 τῆσι καὶ πορνοῦσι πάντας, σὺν ἀμυνάσασθαι
 τοὺς ἀδικουμένους· εἰ δ' ἀμύνονται, νομιμώ-
 σασθαι τοῦτοις καὶ ἀρχῇ τ' πολέμου· πάντων
 αὐτοὺς διηγεσάμενος εἶ). κομισάμενοι δ' οἱ τ'
 Αἰτωλῶν ἀρχοῖτες τὴν ἐπιστολὴν ταύτην,
 ὃ πρῶτον ἐλπίσαντες εὐχ' ἦσαν τ' Φίλιπ-
 πον, συνεγένετο ῥητὴν ἡμέραν ἐν ἧ' πρὸς τ'
 Ρίον ἀπομύησισι. γρόντες δὲ πρὸς ἀλλήλους,
 ἀπίστευται γραμματέφωρον ἀφ' αὐτῶν ὡς
 οὐ διώσται πρὸς τ' τῷ Αἰτωλῶν συνόδου
 δι' αὐτῶν ὁδοὺν ὑπὸ τῶν ὄλων οἰκονομεῖν.
 Οἱ δ' Ἀχαιοὶ συνελθόντες εἰς τὴν καθήκου-
 σαν συνόδον, τό, τε δόγμα πάντες ἐπικύρω-
 σαι, καὶ τὸ λαφύρον ἐπικύρωςαι καὶ τῶν Αἰ-
 τωλῶν. πρῶτον δὲ τ' βασιλέως πρὸς
 τὴν βουλὴν ἐν Αἰγίῳ, καὶ ἀγαλακτῆτος ἀφ'
 πλείονων, τὰ λεγόμενα μετ' ἀνείας ἀπεδέ-
 ξαντο, καὶ τὰ πρῶτον ἀρχόντα φιλάνδρῳ πα-
 τοῖς πρῶτοις ἀνενέωσαν τοῖς αὐτοῖς τὸν
 Φίλιππον. Κατὰ δὲ τὴν αὐτὴν ἡμέραν, Αἰ-
 τωλῶν συνάσαντες τῶν τ' ἀρχαίων ἡρώ-
 νων, στρατηγὸν αὐτῶν εἰλεγτο Σκῆπτρον, ὃς ἐγε-
 γρόν πάντων τ' πρῶτον ἀδικημάτων αἰ-
 νῶς. ὑπὸ ὧν σὺν οἶδα πῶς καὶ λέγειν. ὃ γὰρ
 καὶ μὴ δόγμα μὴ πολεμεῖν, πορνοῦναι τ'
 στρατεύοντας ἄλλαν καὶ φέρειν τὰ τ' πῆλός· καὶ
 κατὰ τὴν μὴ μὴδὲνα τῶν αἰτίων, στρατηγὸς
 δ' αἰρεσάται καὶ ἡμῶν τοῖς πρῶτοις τ' τοῖς
 τῶν ἔργων· ἐμοὶ μὴ δοκεῖ τῆς πάσης γέμειν
 κακῶς ἀγαρμοσύνης. τί γὰρ αὖ ἄλλο ἢ τὰς
 ποιῶντας κακίας οἰομάσθαι; δὴλον δ' ἔσται ὃ
 λεγόμενον ἐκ τούτων. Λακεδαιμόνιοι τὴν
 Καδμείαν Φοιβίδου πρὸς ἀπονομήσαντες, τὸν
 μὴ αἴτιον ἐζημίωσαν, τ' δὲ φρουρὰν σὺν
 ἑξήκον· ὥσπερ λυομένης τ' ἀδικίας ἀφ'
 τῆς τῶν πρῶτων βλάβος· παρὲν πάντας
 πᾶσι ποιεῖν τὴν γὰρ διέφερε τοῖς Θεβαίοις.

A cias, ut firmato ubique populi suffra-
 giis decreto quod factum fuerat, om-
 nes in sua quoque regione bellum
 Ætolis indicerent. Ætolos etiam
 per literas Philippus monuit, ut si
 quæ iusta haberent, quibus dilui ob-
 iecta crimina possent, vel nunc in pu-
 blico illa conuentu exponerent, &
 controuersiam colloquio dirimerent.
 Quod si existimarent, quia absque pu-
 blico decreto deprædentur depopu-
 lenturq; omnium agros, iniuriam non
 esse ulturos quos laceraret; aut si vin-
 dictam læsi parent, primos belli aucto-
 res eos iri habitum; omnium stultissi-
 mos ipsos esse. Hac epistola accepta
 Ætolorum principes, rati primò non
 venturum Philippum, diem certam
 constituerunt, qua Rhium congrega-
 rentur. deinde Philippi aduētū cogni-
 to, misso nuntio significarunt, ante le-
 gitimum Ætolorum cœtum de publi-
 cis rebus statuendi quicquam non ha-
 bere se potestatem. Achæi postquam
 statum tempus cōuentus ipsorum ap-
 petiit, in vnum coacti, & decretū vni-
 uersi confirmarunt; & ius esse spolia
 capiendi ab Ætolis, voce præconis edi-
 xerunt. & quum Rex Ægium ad con-
 ciliū venisset, multosque ibi sermones
 habuisset, beneuole eius oratio est ex-
 cepta, & amicitiz iura, quæ fuerant
 genti Achæorum cum eius maioribus,
 omnia cum Philippo sunt renouata.
 Circa idem tempus Ætoli, ad solennia
 sua coacti comitia, Prætozem creant
 Scopam, qui auctor fuerat omnium
 ante expositarum iniuriarum. quæ de
 re quid dicam, equidem nescio. Nam
 decreto publico non gerere bellum,
 quū interea feras cuncta passim aliorū
 agasque: & criminis nemi neminem
 puniens, imperiū iis deferas, eosque di-
 gnitatib. augeas, qui ad scelera id ge-
 nus patranda duces se præbuerūt; meo
 quidē iudicio, facinus est omnis male-
 ficij plenū. quo enim alio nomine hu-
 iusmodi actiones vitiosas nomines?
 Quod sentio manifestius ex his pote-
 rit intelligi. Lacedæmonij quum Cad-
 meam Phœbidas fraude & perfidia oc-
 cupasset, à noxio quidem pœnas exe-
 gerunt; cæterū Cadmea præsidium nō
 eduxerūt: tanquā expiatū esset admis-
 sum scelus dāno auctoris: atqui in po-
 testate eorū erat contrariū eius facere;
 idq; ut fieret, Thebanorum intererat.

τὰ δ' ἑκαστὸν ἔχει ἰδίαν, ὥς εἶπον· προσωνα-
 μιμνήσκοντες μόνον τ' ἑξ' τοὺς αὐτοὺς καιροὺς,
 εἰ τῇ προτέρᾳ βίβλῳ δεδηλωμένῳ, ἵνα μὴ
 μόνον ἐκ τῶν ἀναγκασμάτων, ἀλλὰ καὶ κατὰ πλη-
 κτικὴν γίνῃται τοῖς προσέχουσιν ἡ διήγησις. Φί-
 λιππος δ' ὁ βασιλεὺς ἐν Μακεδονίᾳ, κα-
 τέγραφε τὰς διωάμεις πρὸς τὴν μέλλουσαν
 ἡγεῖαν ὑπὸ μελῶς. ἅμα δὲ τοῦτοις ἡσφάδιζε-
 τὰ πρὸς τοὺς ὑποκειμένους τῆς Μακε-
 δοῦας Βαρβάρους. μὲν δὲ ταῦτα συνελθὼν
 πρὸς Σκερδιλαίδην, καὶ πολλὰς δούς αὐτὸν
 εἰς τὰς χεῖρας, διελέγετο περὶ φιλίας καὶ συμ-
 μαχίας. καὶ τὰ μὲν ὑποκειμένης αὐτῇ συλ-
 λαβασκιάσιν τῇ καὶ τῇ Ἰλλυρίᾳ προ-
 γμάτων, τὰ δ' ἐκ τῶν Αἰτωλῶν, ὅτι οὗτοι
 ἐκ τῶν ἡγεμόνων, ῥαδίως ἐπεισε συλχεῖν πῶς
 τῶν ἀναγκασιμάτων. Μήποτε γὰρ ὁδοὺν ἀφ-
 φέρει τὰ κατ' ἰδίαν ἀδικήματα τῶν κοιτῶν,
 ἀλλὰ πλήρη μόνον καὶ μεγέθη τ' ὑποβαρύν-
 των; καὶ γὰρ κατ' ἰδίαν ὁ τῇ ῥαδιουργίᾳ καὶ
 κλεψίᾳ φύλον, ἐν τῷ μέλει τὰς ἐπι-
 σφάλλεται, ὥς μὴ ποιεῖν ἀλλήλοις τὰ δίκαια,
 καὶ συλλήδων ὅτι τὰς εἰς αὐτοὺς ἀπορίας. ὁ καὶ
 τότε συνέβη ἡμέτερος πρὸς τοὺς Αἰτωλοὺς. συν-
 θέμενοι γὰρ ὁ Σκερδιλαΐδα δώσειν τὴν ἑλπίαν
 μέγαν, εἰς τὴν συμμαχίαν μετ' αὐτῶν εἰς τὴν Ἀ-
 χαιᾶν· πτωχὸς καὶ πτωχὸς τῷτο, διαρπά-
 σαντες τῇ τῇ Κυμαρίῳ πόλιν, καὶ πολλὰ
 ἀπολαύσαντες οὐκ ἔμελλαν, καὶ ὁρμήματα, τὸν
 Σκερδιλαΐδην ὁδοὺς μερίτην ἐποιήσαι τῶν
 αἰσίων. ὁ δὲ ὑποκειμένης ἐκ τούτων αὐ-
 τῇ τ' ὁρμῆς, βασιλεὺς προσωναμιμνήσκοντες τῇ
 Φιλίππου, παρὲς ὑποκρίνεται καὶ συνέχευε
 μετέξεν τῆς κατὰ τὴν συμμαχίας· ἐφ' ᾧ λαμ-
 βάειν ἢ εἶναι τὰ πάντα κατ' ἐν αὐτῶν, πλὴν
 δὲ λέμφοις τεύχοντα, καὶ πολεμῖν τοῖς Αἰ-
 τωλοῖς καὶ θαλάσσιαις. ὁ μὲν οὖν Φίλιππος
 πρὸς ταῦτα διέτελλεν. οἱ δ' ἑξαποσάλλοντες
 πρὸς τοὺς τοὺς συμμαχοὺς, ἀφικόμενοι
 πρῶτον εἰς Ἀκαρναίαν, ἐπύχοντο τοῖς. οἱ
 δ' Ἀκαρναῖες, τὸ τε δοῦμα γηνοῖας συνεπι-
 κύρωσαν, καὶ τὸ ἀπὸ χερσὶ πόλεμον ἐξέλει-
 χον τοῖς Αἰτωλοῖς. καὶ πρὸς τοῖς εἰ καὶ ἔστιν
 ἐτέρῳ δίκαιον ὡς συνδιδόναι ἔχον, ὑποκρί-
 ναντες καὶ κατὰ μέλλουσι, καὶ κατὰ τοὺς δι-
 εἶσαι τὴν ἀπὸ τῇ ἀστυγασίᾳ πόλεμον· καὶ

A antecedentia vero, separatim, ut iam dixi: obiter tantum in memoriam reuo-
 catis, quæ circa tempora eadem fuisse
 gesta superiore libro ostendimus. ut
 non facilis tantum sit narratio, sed
 etiam admirationem apud attentos
 lectores inueniat. Philippus dum hi-
 berna ageret in Macedonia, ad futu-
 rum bellum exercitus summo studio
 conscribebat: simul Macedoniam ad-
 uersus Barbaros illi imminentes mu-
 niebat. Deinde cum Scerdilaïda con-
 gressus, temere atque audacter fidei il-
 lius se permittens, de amicitia & pace
 cum illo egit. ac partim auxilium illi
 pollicitans ad obstinenda quædam lo-
 ca in Illyrico; partim Ætolos incu-
 sans, quæ sane benigna materia erat,
 haut difficulter hominem perpulit, ut
 postulatis suis annueret. Nihil enim
 admodum priuatorum iniuriæ à pu-
 blicis differunt, nisi multitudine &
 magnitudine delictorum. Nam & qui
 priuatim ad scelus & latrocinio-
 rum societatem coierunt, hoc potissi-
 mum modo perire solent, cum fidem
 inter se non seruant, & ut summatim
 dicant, pacta mutua violant, quod ip-
 sum etiam Ætolis tunc vsuuenit. Pa-
 cti enim Ætoli cum Scerdilaïda par-
 tem aliquam prædæ, si ad expeditio-
 nem Achaicam vnâ secum vellet pro-
 ficisci, se ei duros: quum is conditio-
 nem accepisset implestetque: illi vrbe
 Cynæthensum direpta, & quâ manci-
 piorum, quâ pecorum magna præda
 abacta, nullius penitus eorum quæ
 capta fuerant Scerdilaïdæ partem vl-
 lam dederunt. magnam igitur ille ex ea
 re irâ animo concipere. cuius vbi me-
 moriam ei Philippus paucis reuocaf-
 set, extemplo morem ei gessit, & ad
 communem societatem sese adiūtu-
 rum promisit his legibus; ut annua vi-
 cena talenta acciperet; & ut triginta
 lemborum classe, bellum cum Æto-
 lis mari gereret. Dum in his occupa-
 tur Philippus, legati ad socios missi A-
 carnaniam primò adeunt, cūque il-
 lis agunt. qui & decretum pro sua par-
 te candido simplici que animo affir-
 marunt; & ut hominibus ditionis suæ,
 bellum esset cum Ætolis edixerunt.
 E At enim si quis erat populus cui par es-
 set ignoscere procrastinanti, cunctan-
 ti, atq; adeo metuenti bellum cum fi-
 nitimis suscipere, hic profectio erat:

nam & proximi sunt Ætolis, finibus eorum contermini: & quod maius est, ipsi per se facile possunt debellari: tum autem, quod rei caput, non multis ante annis propter odium Ætolorum grauissima infortunia inuenerant. Sed mihi videntur qui ingenio sunt liberali atque ingenuo, neque priuatim neque publice pluris facere quicquam honestate: cuius in maximis quibuscque fere periculis, rationem habuisse Acarnanes, (etiam virium non magna ipsis fiducia aderat) non minus quam vltos alios è Græcis inuenias. Vt in aduersis dubitare nemo debeat, societatem cum his inire tam facile, quam cum vlla alia Græcorum gente: nam & priuatim & publice constantes & amantes libertatis reperiuntur. Epirotæ è contrario, legatione audita, decretum illi quidem pariter confirmarunt: at bellum Ætolis indicere tunc decreuerunt, quando & Philippus indixisset: Ætolorum vero legatis responderunt, statuisse se pacem cum ipsis seruare: neque generose neque constanter in eo se gerentes. Missi vero sunt & ad Ptolemaum Regem legati, qui peterent ab ipso, ne Ætolos aut pecunia aut vlla ope alia contra Philippum & socios adiuuaret. Messenij propter quos primò bellum inceperat, legatis qui ad se venerant responderunt, quum finibus suis Phigalea immineat, vrbs ditionis Ætolorum, non ante bellum fore se suscepturos, quam urbem hanc ab Ætolorum concilio diuulsissent. Hoc autem decretum ab inuita multitudinem expresserunt Oenis & Nicippus Ætolorum Ephori, & alij nonnulli qui paucorum potentiae fauebant. perperam illi quidem, ut iudicium meum est, à recta via consiliorum procul aberrantes. Nam metuendum esse bellum, equidem non abnuo: sed non vsque adeo metuendum, ut eius vitandi gratia omnia velis sufferre. quò enim iuris æqualitas nobis, & facultas ex æquo dicendi quæ sentias, quo libertatis nomen, quæ ferociter admodum iactitamus, si nihil est omnium quod potius ducamus pace? neque enim Thebanos laudamus, qui belli Medici tempore, pericula refugientes pro communi Græciæ salute obeun-

A ὅτι δὲ τῶνδε καὶ ἄλλων μὴ συντεταγμένων τῶν Αἰτωλῶν χώρα· πολὺ δὲ μάλλον, ὅτι καὶ ἰδίαι διχασμένοι ὑπάρχοντες· ὁ δὲ μέγιστος, ὅτι μικροῖς ἐμπαροῦν χεῖροις πύρρον εἰληφέναι τὸ δυνάστα, ὅτι τὸ πρὸς Αἰτωλῶν ἀπέχθαι. ἀλλὰ μοι δοκῶσιν οἱ γηῖνοι τὸ αἰδοῦν, καὶ κρινῆναι καὶ ἰδίαι ὁρᾶν ποτε πλεῖονος ὕψος ποιεῖσθαι τὸ κατήκοντος· ὅτι Ακαρνανες ἐν ταῖς πλείστοις χερσὶς, ὁρᾶν τῶν Ἑλλήνων ἡττῶν δυνάμειν ὅτι τετρηκότες, καὶ τῶν ἀπὸ μικρῶν ὁρμώμενοι δυνάμειν. οἷς ἐκ B ὁκνητέον καὶ τὰς περὶ αὐτοὺς κρινώμεν παρὰ γμάτων· ἀπειροὶ δὲ μάλλον εἰ καὶ πῶς ἐτέρους τῶν Ἑλλήνων· καὶ γὰρ ἰδίαι καὶ κρινῆναι, ἐπὶ αἰσῶν ἐχρῶνται καὶ φιλελεύθεροι. Ἡπειρώται δὲ ἐκ τῶνδε καὶ ἄλλων ἀκούσαντες τῶν παρὰ τῶνδε, ὁ μὲν δόγμα τῶνδε πληροῦς ἐπικύρωσαν· τὸ δὲ πόλεμον ἐκφέρων ἐψηφίσαντο τοῖς Αἰτωλοῖς, ἐπειδὴ καὶ Φίλιππος ὁ βασιλεὺς ὤξενέκεν. τοῖς δὲ τῶνδε Αἰτωλῶν παρὰ τῶνδε ἀπεκρίθησαν, ὅτι δέδοκται τοῖς Ἡπειρώταις ἀφ' αὐτῶν πρὸς αὐτοὺς τὴν εἰρήνην· ἀφ' αὐτῶν καὶ ποικίλως χεῖροις τοῖς παρὰ τῶνδε. ἀπετάλησαν ὅτι καὶ πρὸς βασιλέα Γ' πολέμοι παρὰ τῶνδε· οἱ παρὰ τῶνδε αὐτοὺς, μήτε χεῖρα τὰ πέμπειν τοῖς Αἰτωλοῖς, μήτ' ἄλλο μηδὲν χρῆσθαι καὶ Φιλίππου καὶ τῶνδε συμμάχων. Μεσσηνιοὶ δὲ, δι' ὅς οὗτος πόλεμος τὸ πρῶτον ἔλαβεν, τοῖς τῶνδε ἀκούσαντες πρὸς αὐτοὺς ἀπεκρίθησαν, ὅτι τῶνδε Φιγαλέας κρινώμεν ἐπὶ τοῖς ὅροις αὐτῶν, καὶ παρὰ τῶνδε ὑπὸ Αἰτωλοῦς, οἷς αὐτοὶ ἐπιδέξαντο τὸν πόλεμον, τὸν ἢ ταύτῃ ἀπὸ Αἰτωλῶν ἀποσπασθῆναι τὸν πόλεμον. καὶ ὅτι τὸ ἀποφάσις ταύτης κατήκου οὐδαμῶς δόδοκαίτων τῶνδε πολλῶν, Αἰτωλῶν οἱ ἐφορῶντες Οἷος καὶ Νίκαππος, καὶ ἄλλοι ἕτεροι τῶνδε ὀλιγαρχικῶν ἀγνοῶντες καὶ πολὺ τῶνδε παίωντες τῶνδε δύναντες, κατὰ γὰρ τὴν ἐμὴν γνώμην. Εἰ γὰρ φοβερὸν μὲν εἴη φημὶ τὸν πόλεμον, οὐ μὲν οὕτω γὰρ φοβερὸν, ὥστε πρὸς ὑπομῆναι χάριν τὴν μὴ παρὰ τῶνδε πόλεμον, ἐπὶ τῇ καὶ δρασιμότητι τῇ ἰσηγορίᾳ καὶ παρρησίᾳ καὶ τῇ ἐλευθερίᾳ ὅνομα πόλεως, εἰ μηδὲν ἔσται παρὰ τῶνδε ἐπὶ εἰρήνης; ὁ δὲ γὰρ Θεβαῖοις ἐπαινοῦμεν καὶ τὰ Μηδικὰ, ὅτι τῶνδε ὑπὸ τῇ Ἑλλάδι ἀποσάντες κινδυνῶν,

τὰ Γερσῶν εἴλοιο δὲ τὸν φόβον. ὁ δὲ Πίν-
δαρον τὸ σωμαπομφηγάμηνον αὐτοῖς ἄγαν τὴν
ἡσυχίαν, δὲ τῶνδε τῶν ποιημάτων· ὁ καιὸν τίς
αὐτῶν ἐν δίδυα πηλὴς, ἐρδυνασάτω μεγαλὰ-
νορος Ησυχίας ὁ Φαιδρὸν Φάος. δόξας γὰρ
πᾶσιν αὐτοῖς πιθανῶς εἰρηκέναι, μετ' οὐ πολὺ
πρόμηναι αἰχρίων ἐνέρεθαι καὶ βλαβερωτάτων
πεπονημένους ἀποφασί. εἰρήνη γὰρ μὲν μὴ
τῷ διστάου καὶ ἀρέστοις, καλλιστὸν ὅστις κτή-
μα καὶ λισιτελέσταιν· μὲν δὲ κακίας ἢ δου-
λείας ἐπειδίδου, πρόμηναι αἰχρίων καὶ βλαβε-
ρώτατοι. οἱ δὲ τῷ Μεσσηνίῳ ἀρεστώτες ὀλι-
γάρχοι, καὶ σοφιστῶν οἱ πᾶσιν αὐτοῖς καὶ
ἰδίαι λισιτελείαι, φιλοπρότερον τῷ δέοντος αἰεὶ
δέκονται πρὸς τὴν εἰρήνην. δὲ πολλὰς μὲν
ἀρεσάσεις καὶ χαμεύς ἔχοντες, οἷοι τε δὲ καὶ
φόβοι καὶ κινδύνους, διωλίσθαιον. ἡ θροῖζετο
δὲ καὶ τὴν ἀρεσῇ τῷ αὐτῷ αἰεὶ ὁ καφά-
λαιον αὐτοῖς, καὶ μεγίσταις ἐπείου παλαίειν τῷ
πατρίδα συμφορῶν. δοκῶ δ' ἔγωγε τῷ αἰ-
πῶν εἶναι τῷ αὐτῷ· ὅτι δυὶ γὰρ ἡγεῖντες ἔδρου
τοῖς μεγίστοις τῶν καὶ Πελοπόννησον, μέλλον
δὲ καὶ τῶν Ἑλλήνων, λέγω δὲ τῷ
τε τῷ Ἀρκάδι καὶ τῷ τῷ Λακωνίῳ·
καὶ τῷ μὲν ἑξῆρας καὶ ἀκαταλλάκτως αἰεὶ
ποτε πρὸς αὐτοῖς ἔχοντες, δὲ οὐ καὶ κα-
τέχον τὴν χώραν, τῷ δὲ φιλικῶς καὶ κηδε-
μονικῶς· οὔτε τὴν πρὸς Λακεδαιμονίους
ἑξῆρας ἀνδρῶς ἀνελάμβανον· οὔτε τῷ πρὸς
Αρκάδας φιλίας. λοιπὸν, ὅτῳ μὲν ἔτοι πρὸς
ἀλλήλους ἢ πρὸς ἑτέροις πολεμουῦντες, ἐν
ἀρεσάσεσιν ἦσαν, ἐνέρεθαι ὁ δέον αὐτοῖς. ἦρον
γὰρ τὴν εἰρήνην αἰεὶ πρὸς ἀνδρῶν, δὲ
τῷ τῷ τόπου ἀνελάμβανον. ὅτῳ δ' ἀνδρῶν καὶ
ἀρεσάσεσιν Λακεδαιμονίῳ ἡγεῖντες, ἐξά-
πῃσαν πρὸς ὁ βλάπτειν αὐτοῖς· οὔτ' αὐτοῖς
δὲ αὐτῶν ἀποφθαλμῶν ἡδυνάσαντο πρὸς ὁ
βάρους ὁ Λακεδαιμονίων· οὔτε ἀρεσάσε-
σιν αὐτοῖς φίλους τοῖς ἀληθινῶς αὐτοῖς
πρόμηναι σωμαπομφηγάμηνους, ἢ δουλεύειν ἢ
ναγκάζοντο τοῖς ἀνδρῶν, ἢ φά-
ροντες τὴν δουλείαν, αἰάσαντο γίνασθαι λεί-
ποντες τὴν χώραν μετὰ τέκνων καὶ γυναι-
κῶν. ὅτῳ ἡδὲ πλεονάκεις αὐτοῖς σωμαέση
παθεῖν, οὐ πρόμηναι πολλοῖς ἀρεστέρον χρο-
νοῖς. Εἴη μὲν οὖν οἷον συμφορῶν τὴν

A da, præ formidine Persis se adiūxerūt.
neq; itē Pindarum, qui sentētīæ illorū
& ipse assentiens, de cōseruanda quie-
te, in suis poēmatis sic ait: *Pro se quisque
civiū publica trāquillitati consulens, Quie-
tis magnanima letum inbar requirito.* Pin-
datus enim uero quū repēte visus esset
dixisse aliquid quod merito omnes
probarēt, nō multo post & turpissimæ
& dānosissimæ sententiæ auctor fuis-
se est compertus. Vt enim pace iusta &
honestā nihil pulchrius, nihil utilius:
sic ea quam vel ignauia vel seruitus in-
famant, nihil neque turpius, neq; ma-
gis noxium. Verū qui reb. præerant
ex optimatum factiōne apud Messe-
nios, dum præsentis suæ priuatim uti-
litatis rationem habent, maiore sem-
per studio quā par erat pacē ample-
ctebantur. itaq; multos casus & aduer-
sa tempora experti, metus etiam inter-
dū & pericula, declinando euadebant:
sed gliscente semper hac ratione mali
summa, cum maximis calamitatib. lu-
ctari patriā coëgerunt. cuius rei caus-
sam arbitror istā esse: quod vicini quū
essent duob. maximis totius Pelopon-
nesi, imò vero omniū Græciæ, populis,
Arcadibus nempe & Lacedæmoniis;
quorū alteri iam inde à principio, cum
eum agrū occuparunt, inimici eorum
sic erant, ut conciliari inuicem potue-
rint nunquā: alteri vero eos amabant,
& salutē ipsorum curæ habebant: neq;
inimicitias cū Lacedæmoniis genero-
so animo exercuerūt: neq; cū Arcadib.
amicitiā coluerunt. Itaq; si quando hi
populi vel inter se, vel cum aliis bellum
gerendo occuparētur, bene cum Mes-
seniis agebatur: pace enim fruebantur
semper, velut tātis per ob interueniētis
loci naturā trāquillo vehētes. quoties
vero Lacedæmoniis fuit oriū, postquā
ab omni alia occupatione se expediit-
sent, cōuertendi animos ad pernitiem
Messeniōrū; quū neq; ipsi per se oculo-
los cōtra possent attollere, ob grauem
potentiā nominis Laconici: neq; ami-
cos ante sibi cōparassent, qui fortunæ
cuiuscūq; alcā ex animo subire cū ipsi
vellent: aut seruire Spartanis, baiulorū
munia obeūtes, cogeantur: aut si iugū
seruitutis pati recusarent, extorres in
exiliū patria relicta, cū liberis atq; vxor-
ib. abire. quā quidē fortunā sæpius iā
illis experiri cōtigat, idq; nō multis an-
te hæc tēpora annis. Opto equidē, ut
nunc

qui nunc est rerum status in Peloponneso ita coalescat, adeoque illius amor animis hominum ingeneretur, ut iis quæ iam dicam nihil sit opus. Sed si aliquis aliquando motus, aut mutatio status contigerit, vnicam speciem superesse video Messeniis & Arcadibus agri sui longum tempus possidendi; si Epaminondæ consilio usi, omnium temporum omniumque rerum societatem sinceram inter se colant. Atque hoc etiam ex veteri historia probari videtur posse. Messenij enim, ut alia omittam, etiam ad Iouis Lycæi aram temporibus Aristomenis columnam dedicarunt, in qua, teste Callisthene, huiusmodi epigramma fuit insculptum:

Iniustum regem tempus non fuit inulsum:

Messena inuentus cum Ioue proditor est.

Perfacile: haut poterat periurus fallere numen.

Iuppiter ô salve: protege & Arcadiam.

amissa enim propria patria, deos orantes, credo, ut Arcadiam velut alteram suam patriam seruarent, hanc inscriptionem posuerunt. & merito illi quidem: nam belli Aristomenici tempore, Arcades non solum patria sua extorres eos in suam ditionem acceperunt, ac ciuitate donarunt; sed etiam filias ipsorum puberibus suis elocandas decreuerunt. ad hæc, facta inquisitione super Aristocratis Regis prodicione in pugna quæ dicitur ad fossam, & ipsum necauerunt, & genus vniuersum illius exstinxerunt. Sed ut taceamus hæc antiqua, nouissima quæ contigerunt post Megalopolcos & Messenæ instaurationem, satis quod dicebamus confirmant. quo namque tempore pugnatum ad Mantineam est à Græcis victoria ancipite ob mortem Epaminondæ, Lacedæmoniiis Messenios fœderi adscribi verantibus, quod Messeniam certa spe sibi vindicarent: Megalopolitani contra, & quicunq; societate iuncti cū Arcadibus erant, usque pertenderunt,

A νῦν ὑποάρχουσιν καὶ ἑσπασιν Πελοποννησίοις, ἵνα μηδενὸς δέη τὴν λέγεσθαι μελλόντων. ἐὰν δὲ ποτε κίνησιν καὶ μεταστάσιν ἢ τῶντα, μίαν ὁρᾷ Μεσσηνίοις καὶ Μεγαλοπολίταις ἐλπίδα τῷ δυνάσθαι νέμεσθαι τὴν αὐτῶν χώραν τὸν πλείων χρόνον· ἐὰν συμφορήσαιντες καὶ τὴν Επαμινώνδου γνώμην, πρῶτος καὶ ἐν τῷ πρῶτῳ ἐλῶνται κοινωεῖν ἀλλήλοις ἀληθείας. Ο δὲ λόγος οὗτος ἔχει μὲν ἴσως καὶ ἀπὸ τῆς πάλαι γεγενημένης πίστεως. Οἱ γὰρ Μεσσηνίοι πρὸς ἄλλοις πολλοῖς, καὶ πρὸς τῷ Διὶ τῷ Λυκίου βωμὸν αἰέθουσιν στήλιον ἐν τοῖς καὶ Αἰσωνοῦ καὶ ἐν τῷ καὶ Κόμης φησὶ, γεγράφτες δ' ἐπίγραμμα τοῦτο.

Πάντως ὁ χρόνος ὅρε δίκην ἀδίκῳ βασιλῆϊ,

Εὐρε δὲ Μεσσηνίᾳ σὺν Διὶ τὸν προδότην,

Ρηιδίως. χαλεπὸν δὲ λαγεῖν θεὸν αἰδοῖ ἐπιόρκον.

C Χαῖρε Ζεῦ βασιλεῦ, καὶ σάοζ' Ἀρκάδιαν.

Επεὶ γὰρ αὐτῶν ἐστέρησαν οἰοεὶ πρὸς δολίους πατρίδας, ὥς γ' ἐμοὶ δοκεῖ, τοῖς θεοῖς δὲ χεῖρῶν σώζῃ τὴν Ἀρκάδιαν, τῶν αἰέθουσιν ὁ χεῖρῶν καὶ τῶν εἰκότως ἐποιεῖν. οὐ γὰρ μόνον αὐτοὺς Ἀρκάδες ὑποδείξαντες καὶ τὴν ἐκπύωσιν τὴν ἐκ τῆς ἰδίας ὑπὸ τὸν Αἰσωνοῦ πόλεμον, ὁμοῖοις ἐποίησαντο καὶ πολέμῳ· ἀλλὰ καὶ τὰς θυγατέρας ἐψηφίσαντο τοῖς ἐν ἡλικίᾳ διδόναι τῇ Μεσσηνίᾳ. πρὸς τούτοις αἰαζήσαντες τὴν Αἰσωνοῦ βασιλείᾳ προδοῖαν ἐν τῇ μάχῃ τῇ καλῇ πρὸς τὰς Φροῖ, αὐτὸν τὸν αἰεθόν, καὶ τὸν ἄλλο αὐτῷ πρῶτον ἠφάνισαν. ὃ μὲν δὲ καὶ χεῖρῶν τὴν πάλαι, τὰ τελευτᾶ γεγενημένη μὲν τὸν Μεγάλῃς πόλεως καὶ Μεσσηνίᾳ στυγερῶς, ἵκανον αὐτὸν πρὸς τὴν πίστιν τοῖς ὑφ' ἡμῶν εἰρημίοις. καὶ οὐ γὰρ χαίρειν τὴν Μαιτινίαν μάχης τῇ Ἑλλήνων ἀμφιδόξῳ ἐχούσης τὴν νίκην ἀπὸ τῆς Επαμινώνδου γένεσιν, ἐκώλυνον Λακεδαιμόνιοι μετέχοντες τῇ ἀποδυνάμει Μεσσηνίας, ἀκμήν σφετερίζοντες τῇ ἐλπίσι τὴν Μεσσηνίαν, ἐπὶ τοῦτο διέσπειραν Μεγαλοπολίταις καὶ πρῶτοι, οἱ κοινωόντες Ἀρκάδων τῇ αὐτῇ συμμάχῃ,

ὥστε Μεσσηνίους μὲν ὑπὸ τῷ συμμάχῳ παρο-
δεῖναι, καὶ μεταχειρῖν τὸ ὄρκιον καὶ τὸ ἀφελύ-
σιον, Λακεδαιμονίους δὲ μόνους ἐκασπίνδους γε-
νέσθαι τῶν Ἑλλήνων. ἀπὸ τῆς οὖν αἰτίας τῆς ἐπιτημομέ-
νων ἐν τῷ πηλείδῳ, νομίσαιτε καλῶς εἰρηάζειν,
τὰ μικρὰ παρὲς τὸν ὅφ' ἡμῶν διδελωμένας
ταῦτα μὲν οὖν εἰρηάζω μοι χάριν Ἀρκάδων
καὶ Μεσσηνίων· ἵνα μνημονεύοντες τῆς συμβε-
βηκότων αἰτίας καὶ τὰς πατερίδας ἀτυχη-
μάτων ὑπὸ Λακεδαιμονίων, ἀνηθύνῃτε αἰτί-
ζονται τὸ παρὲς αὐτοὺς εὐνοίας καὶ πίστεως· καὶ
μήτε φόβος ὑπερώμενοι, μήτ' εἰρήνης ἐπι-
θυμούντες, ἐκκαλεῖσθαι ἀλλήλους ἐν τῷ ὅλο-
χερὲσι παρὲς αἰτίαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ τῷ εἰρη-
σμεῖν ἐποίησαν· ἡ γὰρ συνεχὲς ἦν τοῖς
παροφθιμένοις· τέλος γὰρ τοὺς παρὰ τῷ συμ-
μάχῳ παρὲς αἰτίαι παρὲς πίμψαντες. ὅ-
πως ἐξηπόρῃσαι ὑπὸ τῆς ἀλογίας καὶ κακίας τῆς
αὐτῶν. καὶ μοι δοκεῖ τοῦτ' ἀληθὲς εἶναι, ὅτι
πολλάκις ὁ πολὺν παρὲς αἰτίαι, καὶ εἰς
ὁ μὴδὲν κατὰ τὴν εἰρήνην. οὐ μὴν ἀλλὰ μὲν
ταῦτα κατὰ τὴν Εὐφροῶν ἄλλων, οἱ κινή-
σαντες ἐξ ἑρχοῦ παρὲς αἰτίαι, καὶ γινόμε-
νοι τῆς παροφθιμένης σφαγῆς αἰτίαι, διεπέμ-
πον παρὲς τοὺς Αἰτωλοὺς ἐπιπαύμενοι
παρὲς αἰτίαι. τὸ δὲ καὶ μέλας ἀσμένως ὑπο-
κρουσάντων, ἦκε μετ' ὀλίγον παρὲς αἰτίαι εἰς τὴν
Λακεδαιμόνιον Μαχατῆς, καὶ παρὲς αἰτίαι παρ-
οφθιμένοις Εὐφροῶν, . . . οἱ μὲν οὖν διὲν ὅτι
Μαχατῆς δίδουσι τὸ ἐφ' ὅσον ἐπὶ τοῖς πολλοῖς,
καὶ βασιλείας κατὰ τὴν καὶ τὰ πᾶσι, καὶ μὴ
παρὲς τὸν πλείων χρόνον παρὲς τοὺς νόμους
κατὰ τὴν τὴν τῶν Ηρακλειδῶν ἑρχοῦ.
οἱ δὲ Εὐφροῶν διδουμένοις μὲν τοῖς ὀ-
λοῖς παρὲς αἰτίαι, οὐ δυνάμενοι δὲ παρὲς τὴν
ὀρμὴν ἀποφθαλμεῖν, ἀλλὰ διδόντες τὴν
νέων συστροφίῃ, παρὲς μὲν τῶν βασιλέων ἐφα-
σαι μὲν ταῦτα βασιλείας· τὰ δὲ Μαχατῆς
συνεχόμενοι δῶσαν τὴν ἐκκλησίαν. συνα-
ρτίως δὲ τῶν πολλοῖς, πρὸς τὸν οὐ Μαχατῆς,
πρὸς αἰτίαι πλείων αὐτοὺς αἰσθάναι τὴν
παρὲς Αἰτωλοῦς συμμαχίας· εἰκὴ μὲν καὶ δρα-
σίως κατὰ τὴν Μακεδόνων· ἀλλὰ καὶ καὶ κα-
δὲς ἐκκαλεῖσθαι τοὺς Αἰτωλοὺς. μεταστάντες δὲ
τοῦτο, πολλὰς ἀμφισβητήσεως ἐπὶ τῇ καὶ
παρὲς αἰτίαι. ἡνὲς μὲν γὰρ συστροφίῃ τοῖς Αἰτωλοῖς,

A donec Messeniis in societatem rece-
ptis, & conventionis atque iurifiu-
randi formula comprehensis, soli La-
cedæmonij legibus fœderis exclude-
rentur. Quæ si diligenter considera-
uerit insequens ætas, non dubitabit
rectum esse consilium, quod paullo
ante exponebamus. Atque hæc in gra-
tiam Arcadum & Messeniorum dicta
mihi sunt: ut calamitatum memo-
res, quas ditionibus ipsorum Lacedæ-
monij intulerunt, in mutua fide atque
benevolentia constanter mancant:
B neve aut propter metum, aut cupidi-
tate pacis, quando agetur de salute
patriæ alterutrorum, se deserant. La-
cedæmonij vero etiam heic antiquum
obtinuerunt: & quod familiare ipsis
erat, legatos à sociis missos tandem
sine responso dimiserunt. adeo sua
stultitia & improbitas omnem illis
consilij copiam adimebat. ut re-
cte mihi videatur dictum, persæpe
nimiam audaciam in exitu amentiam
esse ac vanitatem. Postea tamen E-
phoris aliis creatis, qui à principio
C Rempublicam turbauerant, & cadis
expositæ auctores fuerant, ad Æto-
los miserunt, quo legationem eo-
rum accirent. quibus petitioni illo-
rum promptissime adniventibus, venit
paullo post publico Ætolorum nomi-
ne Machatas. . . . . Tum vero
ille Ephoros statim adire, petere ut
Machatæ potestas fiat populum pro
concione appellandi: utque more pa-
trio Reges creentur, neque sinat-
ur Heraclidarum principatus contra
quam per leges liceat, diutius iacere
dissolutus. Displicebant omnia quæ
D gerebantur Ephoris: sed qui impe-
tum istorum reprimere non possent,
& iuniorum coitionem metucrent, de
Regibus quidem postea se delibera-
turos dixerunt: Machatæ vero con-
cionem daturus. cogitur concio. pro-
dit Machatas in medium. atque ibi
tum ille hortari multis Lacedæmo-
nios ut cum Ætolis consilia con-
sociare vellent: Macedones te-
mere & audacter incurfare: Æto-
los inepte & falso dilaudare. qui
postquam concione excessit, de pro-
posita re altercatio magna est coor-
E ta: aliis partem Ætolorum tuentibus,

& populum hortantibus ad societatem cum illis incundam : aliis horum sententiæ contradicentibus. Tandem è senioribus nonnulli, reuocatis populo in memoriam hinc Antigoni & Macedonum beneficiis, inde Charixeni & Timæi maleficiis, quo tempore omnibus viribus expeditione suscepta, agrum ipsorum sunt populati, vicinos circumcirca in seruitutem abduxerunt; ipsi etiam Spartæ dolo & vi insidias struxerunt; ad pernitiem vrbis opera exulum quos secum ducebant videntes : vt multitudo sententiam mutaret, obtinuerunt : persuasumque illi ad extremum est, vt in Philippi & Macedonum societate maneretur. Atque ita Machatas infecta re ad suos est reuersus. Tum vero seditionis nuperæ auctores, quum præsentis statui acquiescere nullo possent modo, nonnullis è iuuentute corruptis, facinus ausi sunt scelestissimum. Erat moris, per solenne quoddam à maioribus traditum, vt vniuersa pubes cum armis ad Mineræ Chalcicæ fanum pompam duceret : Ephoris ad peragenda sacra circa delubrum remanentibus. Eo igitur tempore adolescentes quidam ex iis qui pompam armati comitabantur, Ephoros rei diuinæ operatos repente inuadunt, & contrucidant : idque eo ipso in templo, quod omnibus ad se confugientibus securitatem præstabat, etiam si mortis damnatus aliquis esset. tum vero, præ immanitate illorum, qui tantam scelus patrare sustinuerunt, ita contemptui habita loci religio est, vt circa aram ipsam, & mensam deæ omnes Ephori iugularentur. Idem reliqua deinceps consilij sui peragentes, Gyridam & alios è senioribus sustulerunt : eos qui Ætolis contradixerant, exilio multarunt : Ephoros ex suo numero crearunt : postremo societatem cum Ætolorum gente iunxerunt. tantum fuit istorum aduersus Achæos odium : tanta aduersus Macedones ingratitude. Sed & aduersus omnes in vniuersum temerarios atq; inconsideratos se præbuerunt : idque propterea maximè fecerunt, quia Cleomenem amabant; & spem illius aduentus atque euasionis semper retinebant. Vsq; adeo qui dextra sollicitèrque erga omnes quorum consuetudine vtuntur, gerere se norunt, non solum præsentibus, sed etiam

A καὶ συνήγαγον πρὸς αὐτοὺς πρῆναι ἢ συμμαχίαν· ἐνίοι δὲ τούτοις ἀντέλεγον. οὐ μὲν ἄλλα τῶν πρεσβυτέρων πρὸς ἐπισησάντας ὁ πλῆθος, ἐπὶ τε τὰς Αἰτωλῶν καὶ Μακεδόνων διεργασίας, ἐπὶ τε τὰς διὰ Χαριξένου καὶ Τιμαίου βλάβας, ὅτε στρατεύσαντες Αἰτωλοὶ πόρνην μὲν, κατέφθραν μὲν αὐτῶν τὴν χώραν, ὅλυνδρα ποδίσαντο δὲ τοὺς περὶ οἰκίαις, ἐπεβούλευσαν δὲ τῇ Σπάρτῃ μὲν δόλου καὶ βίας τὰς φυγάδας ἐπαγαγόντες· ἐπ' ἄλλης ἐγχοίτο γλώμης, καὶ τέλος ἐπέσθηναι τῇ τὴν πρὸς Β Φίλιππον καὶ Μακεδόνας συμμαχίαν. ἡγομένων δὲ τούτων, ὁ μὲν Μαχαζᾶς ἀπερχόμενος ἐπὶ πόλιν εἰς τὴν οἰκίαν. οἱ δὲ δὲ ἀρχῆς αἵτιοι γεγνηότες τῆς κινήσεως, οὐδ' αὖτε εἴσαι διυνήμενοι τοῖς παρῶν, αἵτις ἐπεβούλουντο πρᾶγμα ποιεῖν πόρῳ αἰσθύναντες, φθίσαντες πᾶσι τῇ γένει. Κατὰ γὰρ ἵνα θυσίαν πάτριον ἔδει τὰς μὲν ἐν τῇ ἡλικίᾳ μὲν τῶν ὀπλῶν πομπὴν εἶναι τῇ ἢ Ἀθηναῖς τῆς Χολκιοῦ γένει, τὰς δ' Εφόρους συνετελεῖν τὰ περὶ τὴν θυσίαν, αἰεὶ περὶ δὲ τέμνος ἀφαιρέσειαν. ἐν πύτῃ τῇ χειρὶ τῇ πομπῶντων ἐν τοῖς ὀπλοῖς ἵνες τῶν νεανίσκων ἀφίω πρὸς αὐτοὺς θυοῖσι τοῖς Εφόροις, ἀπέσφαζαν αὐτοὺς· καὶ τοῖς πᾶσι τοῖς καταφυγούσι τὴν ἀσφάλειαν πρὸς ἀνέχεσθαι ὁ ἱερὸν, καὶ θαλάτου τίς ἢ κατακρίμνος. ὅτε δὲ διὰ τὴν ὁμότητα τῶν πολυμένων εἰς τὴν ἡλὴ καταφρονήσεως, ὥς περὶ τὸν βωμὸν καὶ τὴν θάλατταν τῆς τοῦ κατασφαγῶν τοῖς Εφόροις ἀπομύει. ἐξῆς δὲ πύλου παχέλου τῇ πρὸς ποιῶντες, αἰετῶν μὲν τὰς περὶ Γυρίδην τῇ γεγνητῶν· ἐφυγάδον δὲ τοὺς αἰτιπύτας τοῖς Αἰτωλοῖς· εἰλοντο δ' ἔξ αὐτῶν Εφόροις συνήνουν δὲ πρὸς τοὺς Αἰτωλοὺς τὴν συμμαχίαν. ἐποίησαν δὲ ταῦτα διὰ τε τῇ πρὸς Ἀχαιῶν ἀπέχθειαν, καὶ τῇ πρὸς Μακεδόνας ἀχθύναν· καὶ κατόλου τὴν πρὸς πόλιν ἀλογίαν ὑπὲρ μόνον· οὐχ ἥκιστα δὲ διὰ Κλεομένην, καὶ τῇ πρὸς ἐκείνον ὄνομα, ἐλπίζοντες αἰεὶ καὶ προσδοκίαν ἔχοντες τῇ ἐκείνῃ παρσίαν ἄμα καὶ ὁπλίσαν. οὕτως οἱ διυνήμενοι τῇ ἀνδραγαθίᾳ ἐπιδιξίως ὁμιλεῖν τοῖς συμπεριφερομένοις, οὐ μόνον παρῶντες, ἀλλὰ καὶ

μαχεῖν ἀφιστάτες ἐγκαταλείποισι πινὰ καὶ
 λίσαι ἰσχυρὰ τὸ πρὸς αὐτοὺς εὐνοίας ἀνύγμα-
 τας· οἱ γὰρ χαλεπὸν ἔδειξον καὶ τότε πολιτευόμενοι
 καὶ τὰ πατρια, σχεδὸν ἥδη ῥῆς ἐνιαυτοὺς μὲν τὸ
 Κλεομένους ἐκπύωσι, ὅδ' ἐπινοήσαντες οὐδὲ πο-
 τε βασιλεὺς καταστήσασιν τὸ Σπάρτης· ἅμα δὲ
 ὅτ' ἡ φήμῳ ἀφικέσθαι πρὸς τὸ Κλεομένους
 τελευτῆς, οὗτος ὡρμηθεὶς ὅτι ὁ βασιλεὺς κα-
 θίσταναι τά τε πλήρη καὶ τὸ τ' Εὐφύρων δ' ἐρχεῖν
 καὶ κατέστησαν οἱ χριωνόντες Εὐφοροὶ τὸ αἰρέ-
 σιως τοῖς στασιώταις· (οἱ καὶ τὸ πρὸς Αἰτωλοῖς
 σιωτῆται συμμάχαι, ὡς ὅτι τὸ ἀπὸ τῆς
 ἑποιστάμην·) τὸ μὲν ἓνα νομίζουσιν καὶ κα-
 θίσταναι Ἀγιστοπόλιν, ὅταν μὲν παῖδα τὴν ἡλι-
 κίαν, ὅν τ' Ἀγιστοπόλιδος τὸ Κλεομβρότου· τὸ
 ὅτι σιωτέων βεβασιλεύειν, καθ' ὅς τις κατεῖχε
 ἐξέπεισε Λεωνίδης ἐκ τῆς δ' ἐρχῆς, ἀφ' ὅτου καὶ
 ἡμῶς ἡσυχίαν ἔχοντες τὸ οἰκίας τούτης· ἐπι-
 ῥέποντες ὅτι παῖδες ἔλθοντο Κλεομένῃ, Κλεομ-
 βρότου μὲν υἱόν, Ἀγιστοπόλιδος τὸ ἀδελφόν· ἀ-
 πό τῆς ἑτέρας οἰκίας ὄντων ἐκ τῆς Ἰππομέδον-
 τος θυγατρὸς, Ἀρχιδάμῳ δυοῖν παῖδων, ὅς ἐστι
 υἱὸς Εὐδαμίδου· ζώντος τῆς Ἰππομέδοντος ἀκ-
 μῆς, ὅς ἦν υἱὸς Ἀγιστοπόλιδος τὸ Εὐδαμίδου, καὶ
 ἑτέρων τῶν πλείονων ἀπὸ τῆς οἰκίας ὑπάρχοντων,
 ἀπὸ τῶν μὲν τῶν περὶ τὸν Κλεομένῃ, περὶ τὸν
 δὲ καὶ ἡμῶς· τούτοις μὲν ἀπὸ τῆς ἑτέρας ὡς ἔδειξον
 Λυκῆρον τὸ βασιλεῖα κατέστησαν· ὅτ' ἡ περ-
 γῶν, οὐδὲς ἐπιτεύχῃ τῆς περὶ τὸν Κλεομένῃ.
 ὅς δὲ ἐκείνῳ τῶν Εὐφύρων τάλαστοι, Ηρακλέους
 ἀπὸ τῆς καὶ βασιλεὺς ἐγέρθη τὸ Σπάρτης.
 οὕτως δ' ὡς παρὰ τὴν τὰ κατὰ γένεσιν· τῶν
 γὰρ οὐ καὶ παῖδες παῖδων, ἀλλ' αὐτοὶ περὶ
 τὸ αἰτίας ἀπέπσαντο τοὺς μισθούς οἱ καταστή-
 σαντες· ὁ δὲ Μαχάτας πυθόμενος τὰ γεγενη-
 ῖα πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, ἦκε πάλιν ὑπο-
 στρέφας εἰς τὸ Σπάρτην, καὶ πρὸς τὸν
 Εὐφύρον καὶ τοὺς βασιλεῖας δ' ἐνεκείνῳ τοῖς Ἀ-
 γαστοῖς τὸν πόλεμον· μόνως γὰρ οὕτως ἔφη λη-
 ξαι τὸ τῶν Λακεδαιμονίων φιλονεικίας τὸ ἐκ
 πρὸς τῶν Αἰτωλοῖς συμμάχαι, τήν τε τὴν Αἰτωλία τὰ
 περὶ τὴν Αἰτωλία τούτοις περὶ τῶν πρὸς τὸν
 τῶν Εὐφύρον καὶ τὸν βασιλέων, ὁ μὲν Μαχάτας
 ἐπὶ τῇ σιωτετελειμένῳ τῶν περὶ τῶν
 τῶν αἰτίας τῶν Συμπεριτῶν· ὁ δὲ Λυκῆρος

A longe locati, suæ benevolentiae fo-
 mitem quandam vehementem atque
 validum relinquunt. Hi sane, ut de
 aliis non dicam, quum ipsorum Re-
 spública tertium iam fere annum à
 Cleomenis fuga, patriis legibus ad-
 ministraretur, de eligendis Spartæ
 Regibus, ne cogitarunt quidem un-
 quam: qui tamen simulatque audita
 est Cleomenis mors, ad Reges
 creandos statim se accinxerunt, tam
 populus, quàm Ephorum Curia.
 Et constituerunt sane Ephori illi qui
 factionis eiusdem erant cum aucto-
 ribus seditionis: (qui etiam societatem
 cum Ætolis sunt pacti, de qua modò
 diximus:) alterum Regem rite & legi-
 time, Agesipolim, ætate quidem pue-
 rû; sed filium Agesipolidis, cui Cleom-
 brotus pater: qui olim, postquam
 Leonidas regno excidisset, regna-
 uerat, quod hanc regiam domum
 proxime contingebat. Tutor puero
 datus Cleomenes Cleombroti filius
 Agesipolidis frater. quod ad Regem
 ex altera familia, quum essent ex
 Hippomedontis filia duo Archidami
 filij; essent & alij plures ex eadem
 stirpe, qui longius quidem quàm prio-
 res, sed tamen contingebant gene-
 re eam familiam Regum; aspernati
 hosce omnes, Lycurgo regnum de-
 tulerunt, è cuius maioribus nemo
 eo honore fuerat usus. verùm hic
 talentum cuique Ephorum largi-
 tus, Herculis propago & Rex Spartæ
 est factus. Adeo ubique paruo con-
 stant quæ pulchra sunt. Itaque non
 nati natorum, sed illi ipsi ante omnes
 qui Regem creauerant, stultitiæ suæ
 pœnas luerunt. Machatas auditis quæ
 Lacedæmone facta erant, Spartam
 denuo pergit ire, hortaturque Epho-
 ros & Reges, ut Achæis bellum in-
 dicant. nunquam enim aliter finem
 habituram eorum acrem contentio-
 nem, vel qui Lacedæmone, quomi-
 nus societas cum Ætolis iniretur, om-
 nibus modis impediabant: vel qui in
 Ætolia idem istis faciebant. Perdu-
 ctis in suam sententiam Ephoris ac
 Regibus, redit Machatas, conse-
 ctis ex animi sententia quæ desti-
 nauerat, per stultitiam eorum qui
 ab illis partibus erant. Lycurgus

assumpto milite, & parte etiam copiarum urbanarum, Argiuorum fines incurfat: quos Argiui nullo prorsus modo custodiebant, præsenti rerum statu freti. Polichnam igitur, Prasias, Leucas & Cyphantem repentino impetu capit. Glympes quoque & Zaracem inuadit, & ab Argiuorum communi separatur. quæ postquam fecit Lycurgus, Lacedæmonij spolia capiendi de Achæis ius fæque esse præconis voce significant. multis item aliis persuasit Machatas, iisdem verbis usus, quibus Lacedæmonios impulerat, ut bellum Achæis indicerent. Hoc modo rebus Ætolis ex animi sententia mirabiliter succedentibus, ipsi quidem ingenti cum spe bellum capellebant: apud Achæos vero contrario modo res se habebant. Nam Philippus in quo spes suas reposerant, tunc cum maxime in apparatu belli erat occupatus. Epirotæ bellaturos agebant: Messenij manebant quieti. Ætoli adiuuante ipsos Eleorum & Lacedæmoniorum stultitia ex omnibus partibus bello eos cingebant. Circa id tempus magistratu exierat Aratus, in cuius locum suffragiis Achæorum succedens Aratus Arati F. Præturam inierat. Ætolorum Prætor Scopas erat: qui eo maxime tempore dimidium legitimi spatij in magistratu confecerat. Ætoli namque statim ab æquinoctio autumnali comitia Prætorum suorum celebrabant. Achæi tempore illo, circa Pleiadum ortum. Incunte iam æstate, quum iunior Aratus imperium suscepisset, simul omnium bellorum principia inchoabantur. Quippe eo tempore Hannibal Sagunti obsidionem moliebatur. Romani L. Æmilius cum legionibus in Illyricum aduersus Demetrium Pharium mittebant: de quibus rebus superiore libro est actum. Antiochus tradente sibi Theodoro Ptolemaidem & Tyrum, occupare Syriam Cælen aggrediebatur. Ptolemæus aduersus Antiochum se comparabat. Lycurgus autem Rex Spartæ, idem ius sibi vindicans, quod olim Cleomenes, positus ante Athenæum Megalopolitanorum castris, obsidione illud premebat. Achæi ad bellum quod undique cooriebatur, equites peditesq; mercede cōducebāt.

A αἰαλαβὼν τοὺς στρατιώτας, καὶ ὕμης τῶν πολιτικῶν, συνέβηεν εἰς τὴν Ἀργείαν, ἀφυλάκτους διακειμένων εἰς τέλος τῶν Ἀργείων διὰ τὸ παροῦν παρχούσαι καθεύδουσι. καὶ Πολίχαι μὲν καὶ Πρασίας καὶ Λεύκας καὶ Κύφαντα παρασιτῶν, ἄφνω κατέλαβον. Γλυμπᾶσι δὲ καὶ Ζάρακι παρασιτῶν, ἀπίασαν. τότε τοῦ ὅτε ταῦτα πράξατος, ἐπεκήρυξαν οἱ Λακεδαιμόνιοι τὸ λαφυροῦν καὶ τῶν Ἀχαιῶν ἐπίσταν ὅτι καὶ τοὺς πλείους οἱ περὶ τὴν Μαχατᾶν, πῶς ἀπλήσια λέγοντες, ἄφω καὶ πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ὀξευγνεῖν τοὺς Ἀχαιοὺς τὸν πόλεμον. πῶς ἀδοξῶς δὲ καὶ κατὰ τοὺς Αἰτωλοὺς τῶν παραγμάτων παρακαρηνόμενοι, οὕτω μὲν ἀπαρτῶς συνέβαινον εἰς τὸν πόλεμον, οἱ δὲ Ἀχαιοὶ πάναντία. Φίλιππος μὲν γὰρ, ἐφ' ᾧ τὰς ἐλπίδας εἶχεν, ἀκμῇ ἐγένετο περὶ τὸν ποταμὸν. Ἡπειρώται δ' ἐμμελλοὶ πολεμεῖν, Μεσσηνιοὶ δ' ἡσυχίαν εἶχον. Αἰτωλοὶ δὲ παρασηφόντες τῶν Ἠλείων καὶ Λακεδαιμονίων ἀγνοίας, πᾶσι λαβὼν περὶ τοὺς αἰεὶς τὸν πόλεμον. Ἀργεῖοι μὲν ὅτι συνέβαινε καὶ τὸ κατὰ τὸν ἥδη λήγειν τὸν πόλεμον. Ἀργεῖοι δὲ τὸν αὐτὸν καθεύδοντες ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν, πῶς λαμβάνειν τὴν στρατηγίαν. Αἰτωλῶν δὲ ἐστρατήγῃ Σχύπας. ὁ δὲ χρόνος αὐτῶν τὸν πόλεμον μέγιστα τότε πῶς διήρπητο. τὰς γὰρ ἀρχαῖς μετὰ τὴν Αἰτωλῶν ἐποίησεν μὲν τὸν φηνοπωρινὸν ἰσημερίαν ἀπὸ τῆς Ἀχαιῶν ὅτι τότε περὶ τὴν Πλειάδης ὀπίσκειν. ἥδη δὲ τῆς θερίας εἰσαμένης, καὶ μετεληφόντος Ἀργεῖου τῆς νεωτέρας τῆς στρατηγίας, ἅμα πᾶσι τὰ παραγμάτα τὰς ὀπίσκειν ἐλάμβανε καὶ τὰς ἀρχαίς. Ἀντίοχος μὲν γὰρ ἐπιχείρησεν καὶ τοὺς κατὰ τὸν πόλεμον Ζάρακι πολιορκεῖν. Ῥωμαῖοι δὲ Λεύκιον Αἰμίλιον εἰς τὴν Ἰλλυρίδα μὲν τὸν δυνάμειος ἀπαπέμεινον ὅτι Δημήτριος τὸν Φάρειον. ὑπὸ ᾧ ἐν τῇ περὶ τὴν βίβλιν διδωλὸν καὶ μὲν. Ἀντίοχος δὲ Πτολεμαῖδα καὶ Τύρον πῶς ἀδοξῶς αὐτῶν Θεοδότου τοὺς καὶ Κοίλιν Συρίαν ἐλχεῖν ἐπέβαλετο. Πτολεμαῖος δὲ περὶ τὸν ποταμὸν ἐγένετο τὸ πρὸς Ἀντίοχον πόλεμον. Λυκούργος δ' ἀπὸ τῶν ὁμοίων βυλόμενος ἀρχαῖς Κλεομένη, ὅτι Μεγαλοπολιτῶν Ἀθηνῶν ἐπολιόρκει παρασηφόντες δολοίς. Ἀχαιοὶ δὲ μεθοφόρος ἰπποὺς καὶ πεζοὺς ἤθρονον εἰς τὸν περὶ τὸν πόλεμον,

Φίλιππος δ' ἐκ Μακεδονίας ἐκίει μὲν τῆς
δυναμείας, ἔχων Μακεδόνας Φαλαγγίδας μὲν
μυρίοις, πελταστὰς δὲ πεντακισχίλιους· ἅμα δ'
τούτοις ἱπποὺς ὀκταχίλιους. Ταῦτα μὲν οὖν
ἀπὸ μὲν τῶν ἐν ταύταις ἐπιβολαῖς καὶ πα-
ροικουαῖς. καὶ δὲ τοὺς αὐτοὺς καί ποτε ἐξήνε-
χε Ρόδοι Βυζαντίοις πόλεμον, ὅθεν πῖας τοι-
αύτας αἰτίας.

Βυζάντιοι καὶ μὲν θάλατταν ἀναμέγα-
λον οἰκουῦσι τόποι, καὶ πρὸς ἀσφάλειαν καὶ πρὸς
ἀδυναμίαν, πρῶτον τῶν ἐν τῇ κατὰ ἡμᾶς
οἰκουμένη· καὶ δὲ γὰρ πρὸς ἀμφοτέρω πρῶ-
τον ἀφύεσθαι. καὶ μὲν γὰρ θάλατταν ὅπως
ἐπίκειται τῷ τόμῳ τῷ Πόντου κυρίως, ὥστε
μήτ' εἰς πλοῦσαν μήτ' ἐκ πλεῦσαν δυνατὸν
εἶναι τὴν ἐμπορίαν ὡς καὶ τῆς ἐκείνων βου-
λησίως. ἐχέοντες δὲ τὸν Πόντον πολλὰ τῶν πρὸς
τὸ βίον εὐχρηστῶν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, πρῶ-
τον εἰς τούτων κύριοι Βυζάντιοι. πρὸς μὲν
γὰρ τὰς ἀναγκὰς τῆς βίης χρεῖας, πάντε δὲ ἄρμα-
τα καὶ τὸ εἰς τὰς δουλείας ἀναγκάων ὅμιλον
πληθὺς, οἱ καὶ τὸν Πόντον ἡμῖν τόποι πρῶ-
τα ἀνάγκη δαψιλέσθαι καὶ χρῆσιμώτατον ὁμο-
λογουμένων. πρὸς δὲ πείρασται, μέλι, κηρὸν,
παίειχος ἀφθόσιος ἡμῖν χορηγεῖται. δέχονται γὰρ
μέλι τὸ ἐν τοῖς περὶ ἡμῖν τοῖς περὶ τῶν
τῶν, ἔλαιον καὶ πρῶτον οἴνου γένος· οἷον δ' ἀμεί-
νονται, ποτὲ μὲν ἀκρίως δίδοντες, ποτὲ δὲ
λαμβανόντες. πρῶτον δὲ τούτων ἢ καλύειν
ὁλοσχερῶς, δέον τῶν τοῖς Ἑλλήνων, ἢ τελείως ἀ-
λιστελῇ γίνεσθαι σφίσι τὴν ἀλλοτρίαν αὐτῶν,
Βυζαντίων ἢ τοῖς βουλομένων ἐξαπολαύειν καὶ
συνδράζειν, ποτὲ μὲν Γαλάταις, ποτὲ δὲ
πλείονα Θρακίαν· ἢ τὸ πρῶτον μὴ κατοι-
κύντων τὰς τόποις. ὅθεν τε γὰρ γενότῃς τὸ πό-
ρος, καὶ ὅθεν τὸ πρῶτον πληθὺς τὸν Βαρ-
βάρων, ἀπλὸς αὖ ἡμῖν τῶν ὁμολογουμένων ὁ
Πόντος. μέγιστα μὲν ἐν ἴσως αὐτοῖς ἐκείνοις πε-
ριγέειν λιστελῇ πρὸς τοὺς βίους ὅθεν τὰς τὸ
τόπων ἰδρύσθαι. ἀπὸ μὲν γὰρ τὸ μὲν πρῶτον
περὶ αὐτοῖς, ἐξαγωγῆς· τὸ δὲ λείπον εἰσαγωγῆς
ἐποίμας τυχερῶς καὶ λιστελῆς, αἰὲν πάσης κα-
χευαθείας καὶ κινδύνου. πολλὰ γὰρ μέλι καὶ τοῖς
ἄλλοις εὐχρηστὰ δι' ἐκείνους, ὡς εἰρήκε μὲν, ἀ-
πὸ μὲν. ὅθεν καὶ κοινοὶ ὡς εὐεργέται πρῶτον
ἐπαρχόμενοι, εἰκότως αὖ οὐ μόνον χάριτος·

A Philippus è Macedonia mouebat, ha-
bens in exercitu grauis armaturæ mil-
lia decem; cetratorum quinque mil-
lia; & cum his equites octingentos.
Hæc igitur omnia illo tempore ita de-
stinabantur parabanturque. cum qui-
dem etiam Rhodij aduersus Byzan-
tios bellum susceperunt ob huiusmo-
di causas.

Byzantij locum habent omnium
in nostro orbe, mari quidem com-
modissimum aptissimumque ad de-
gendam vitam tum securè, tum beatè:
terrâ vero ad vtrunque horum mini-
me omnium accommodatum. nam
quod ad mare, ita ori Ponti immi-
net, vt absque eorum voluntate nulla
cuiusquam mercatoris nauis, neque
intrare neque exire queat. & quum
multa Pontus ferat cæteris mortali-
bus ad vitam expetita, omnia illa By-
zantij in sua potestate habent. Ad ne-
cessarios quidem vsus, coriorum in-
gentem copiam, & seruilium corpo-
rum maximum numerum, & quidem
optimorum sine controuersia, Ponti-
cæ regiones nobis subministrant: ad
lautitiam vero, mel, ceram, salsamenta
abunde præbent. recipiunt vero è no-
strorum locorum copiis, oleum, &
quæcunque sunt vini genera. in fru-
mento mutuum faciunt, aliàs oppor-
tunè dando, aliàs accipiendo. Harum
igitur omnium rerum commercio,
aut catendum omnino fuit Græcis,
aut nulla penitus cum vtilitate id e-
rat exercendum; si Byzantij deteriora
per ignauiam consilia sequi voluis-
sent, & modò cum Galatis societate
iungi, interdum, (ac sæpius quidem,) D
Thracibus consentire: aut si illa loca
penitus non inhabitarent. Nam par-
tim ob freti angustias, partim ob adia-
centium Barbarorum multitudinem,
crepta nobis esset in Pontû nauigandi
facultas. Puto equidem ad ipsos pri-
mò Byzantios ex natura locorum ma-
xima redire vitæ commoda: quum &
ea quibus superfluum exportari; &
quibus deficiunt importari facile, &
cum lucro, & sine vlla molestia aut
periculo possint. sed & ad alios multa
commoda propter ipsos, vt diximus, E
perueniunt. Qui igitur munificè omnes
in commune demereantur, non gratiâ
dûtaxat iure merito à Græcis referant:

sed etiam commune Græcorum omnium auxilium quando à Barbaris inuaduntur. Quoniam autem proprietatem & naturam huius loci plerique hominum iccirco ignorant, quia aliquanto longius abest ab iis orbis nostri partibus, ad quas visendas iri solet: nos qui res huiusmodi notas esse omnibus optamus, & maxime quidem si fieri possit ex inspectione omnia cognosci loca, quæ peculiari aliqua & eccellente natura commendantur: aut si hoc non potest, vnumquemque in animo habere notiones eorum & expressas formas, ad veritatem quàm proxime accedentes: dicendum existimamus, quid id rei sit, & quæ causa dictæ vrbi talem tantamque felicitatem conciliet. Is igitur qui dicitur Pontus, ambitum habet stadiorum circiter $\overline{\text{ccc}}\overline{\text{ccc}}\overline{\text{ccc}}\overline{\text{ccc}}$, ora duo, sibi ex aduerso opposita; alterum è Propontide, alterum è lacu Mæotio: qui & ipse per se in circuitum patet stadia $\overline{\text{ccc}}\overline{\text{ccc}}\overline{\text{ccc}}\overline{\text{ccc}}$, quum autem in descriptos alueos multi magnique amnes ex Asia influant; maiores vero adhuc & plures ex Europa: cuenit, vt Mæotius quidem lacus vbi ab illis fluminibus est repletus, in Pōtum per os effundatur: Pontus vero in Propōtidem. Nominatur autem os Mæotidis, Cimmerius Bosporus: cuius latitudo est stadiorum plus minus triginta: longitudo, sexaginta. ora vniuersa humilis est, & vadosa. ipsius Pōti os similiter vocatur Bosporus Thracius: porrectum in longitudinem ad centum viginti stadia: latitudo, non vbiq; semper eadem. Oris principium est, è Propontide venienti, illud interuallum, quod est inter Chalcedonem & Byzantium, stadiorum quatuordecim: exeunti vero è Ponto, illud quod Hieron vocant: vbi fama est Iasonem quando è Colchis reuertebatur, primum omnium duodecim diis sacrificasse. est autem ille locus in Asia situs. abest ab Europa & fano Sarapidis, quod in opposita est Thracia, duodecim fere stadia. Quod autem Mæotis & Pontus continenter fluant, eius rei causa duplex est: vna in promptu & nemini non manifesta: quatenus enim multi amnes vasa ingrediuntur, quorum est cir-

A ἄλλα καὶ ἐπιχειρεῖας χρηστὰς τυχεύουσιεν ὑπὸ
τῆς Ἑλληνικῇ καὶ τῇ ὑπὸ τῆς Βαρβαρῶν
ἀπειράτους. ὅτι δὲ πρὸς τοῖς πλείστοις ἀ-
γροτικῶς συνέβαινε τὴν ἰσχύτητα καὶ τὴν εὐφυΐαν
τοῦ τόπου, διὰ δὲ μικρὸν ἔξω κεισθαι τῆς
ἐπισκευομενῶν μερῶν τὴν οἰκουμένης βαλόν-
μεθα δὲ πόδας εἰδέναι τὰ τοιαῦτα, καὶ μέλι-
σα μὲν αὐτοῦ γίνεσθαι τῶν ἐχόντων πολλήν
λαβάνον τι καὶ ἀφ' ἑαυτῶν τὸ πᾶν· εἰ δὲ μὴ
τοῦτο δυνατὸν, σκηνώσας γε καὶ τύποις ἔχουσιν
αἰδοῖς ὡς ἔστιν αὐτῶν ὁμήγερος· ῥητέον αὖτε τί δὲ
B συμβαίνει ὅτι, καὶ τί δὲ ποιῶν τὴν τελευτή-
ταιν καὶ τοιαύτην εὐπορίαν τῆς περικερμα-
της πόλεως. Οὗ δὲ χαλεύματος Πόντος ἔ-
χει τὴν ἀείμελλον μὲν, ἔστιν αὖτε τῆς δυσμυ-
ρίων καὶ διαλίωι σαδίων· νόμισμα δὲ διττὸν,
καὶ ἀφ' ἑαυτῶν ἀλλήλους κείμενα· ὃ μὲν ἐκ
τῆς Προποντίδος, ὃ δὲ ἐκ τῆς Μαγιώτιδος
λίμνης· ἢ τις αὐτὴ κατ' αὐτὴν ὀρεσολίμων
ὅτι σαδίων τὴν περικερματικήν· εἰς δὲ τὰ προε-
ρημένα κυλιώματα, πολλὰ μὲν καὶ μεγά-
λων ποταμῶν ἐκ τῆς Ασίας ἐκβάλλονται, ἐ-
Cπι δὲ μειζούτων καὶ πλειούτων ἐκ τῆς Εὐρώ-
πης, συμβαίνει τὴν μὲν Μαγιώτην αἰάπλη-
ρυμένον ὑπὸ τοῦτον, ῥεῖν εἰς τὸν Πόντον
διὰ τὸ νόμισμα· τὸν δὲ Πόντον εἰς τὴν Προπον-
τίδα. καλεῖται δὲ ὃ μὲν τὴν Μαγιώτιδος νόμισμα,
Κιμμερικὸς Βόσπορος, ὃ δὲ μὲν πλατύς ἔχει
περὶ τελευτῇ τῇ ἀφ' ἧς, ὃ δὲ μήκος ἐξήκον-
τα στάδια· πρὸ δ' ὅτιν ὁμήγερος. ὃ δὲ τῷ Πόν-
τῳ, πρὸς πλησίον ὁνομάζεται μὲν Βόσπορος
Θρακικός· ὅτι δὲ ὃ μὲν μήκος ἐφ' ἑκάτον εἰ-
Dκοσι στάδια, ὃ δὲ πλατύς οὐ πόση ταύτη
ταύτην. Ὅθεν ὅτι νόμισμα ἀπὸ μὲν τὴν Προ-
ποντίδος, ὃ καὶ Χερσονήσια διέστηκε καὶ Βυ-
ζάντιον, ὃ δεκατετάρων ὅτιν σαδίων· ἀπὸ ὅτιν
Πόντου, ὃ καλέμενον Ιεροῦ. ἐφ' οὗ τόπου φα-
σι καὶ τὴν ἐκ Κόλχων αἰακομιδήν, ἱάσσονα ἤ-
σαν παλαιῶν τοῖς δωδεκά θεοῖς, ὃ καλεῖται μὲν ἐπὶ
τῇ Ασίας, ἀπέχεται ὅτιν Εὐρώπης ἐπὶ δωδεκά στα-
δια πρὸς τὸν κατωτέρω κείμενον Σαραπίον
τῆς Θρακίας. τῷ δὲ ῥεῖν ἔξω καὶ ὃ συνεχές
τὴν τε Μαγιώτην καὶ τὸν Πόντον, εἰσὶν αἵτιαι
E διτταί· μία μὲν αὐτῶν καὶ πᾶσι περὶ φαι-
νής· καθ' ἣν πολλὰν εἰσοπιόντων ῥομφα-
λων εἰς περικερματικὴν ἀργεῖον ὠλισμένων, πλείονος

tandem, ut impleantur. Ita enim natura comparatum est: si finitum aliquid tempore infinito nascatur, aut denascatur, etsi minimum est quod sit quotidie, (ponamus enim ita esse, nunc quidem:) necesse est, ut illud ad destinatum finem perueniat. Nunc vero quum non parum nescio quid, sed longe plurimum limi aggeratur, perspicuum est, citò nedum quandòque euenturum, quod modo à nobis dicebatur. quin fieri iam id ipsum apparet. Mæoticus siquidem lacus iam est oppletus. nam in plerisque illius partibus septem aut quinque vlnarum est eius altitudo. itaque sine duce qui monstret iter, nauigari magnis nauibus non potest. & quum olim coniunctum id mare esset Ponto, ut consentiunt veteres, nunc lacus est aquæ dulcis: postquam maris aqua elisa est ab aggesta terra, & ingredientium amnium influxus peruicit. idem fiet etiam in Ponto: & iam quoque fit: sed præ aluci magnitudine parum id vulgus obseruat. verum qui vel mediocriter attendunt, iam nunc super eo nihil dubitant. Nam quum pluribus ostiis ex Europa in Pontum Ister præcipitet, ad hunc per mille circiter stadia porrigitur tænia quædam, siue longa moles, diei vnus cursu distans à terra. atque hæc aggestio terrena quotidie crescit ex limo quem ostia fluuiorum deferunt. acciditque nauigantibus, vbi in altum vela dederunt, ut noctu in loca eiusmodi impingant, quæ nautici vocant *Στήθε*, Latini *dorsa*. Quod autem agger ille non propius terram crescit, sed procul inde submouetur, causam existimare hanc oportet. in quantum enim influentia flumina impetum præ ea qua feruntur violentia, feruant, & mare protrudunt; in tantum & limum, & quæcunque cursu amnis cuiusque deuchuntur, protrudi necessum est, neq; moram vllam accipere ad subsistendum: vbi vero propter profunditatem & immensitatem maris fluentorum vis minuit, tum demum rationi consentaneum est, ut materia illa quæ aggeritur secundum naturam subsidat, & maneat quieta. propterea rapidorum magnorumque amnium moles procul excitantur: quum prope terram mare sit altum.

A γίνονται τὰ χεῖρα. Κατὰ φύσιν γὰρ οἱ πεπερασμένοι οὗ ἀπείρων χεῖρα, συνεχῶς γινόμενοι, ἢ καὶ φθινομένοι, καὶ κατ' ἐλάχιστον γίνονται, (τὸ γὰρ νοεῖται νῦν) αἰάκη τελειωθῆναι κατὰ τὴν πρῶτην. ὅταν δὲ μὴ οὗ τυχόν, ἀλλὰ καὶ λίαν, πολὺς τις εἰσφέρηται χεῖρα, φανερόν ὡς ὅποτε, παχέως δὲ συμβήσεται γινέσθαι οὗ δὴ νῦν λεγόμενοι ὑφ' ἡμῶν. ὁ δὲ καὶ φαίνεται γινόμενον. τὴν μὲν οὖν Μακεδονίαν ἤδη κατὰ τὴν συμβαίνῃ. οὗ γὰρ τοι πλεῖστον αὐτῆς μέρος, οὗ ἐπὶ καὶ πέντε ὁργαῖς ἔστι. δὲ καὶ πλεῖστον αὐτῆς οὗ ἐπὶ δύναται ναυοὶ μεγάλας, χωρὶς καὶ θημιόους. οὐσαὶ τ' ἐξ ὁρχῆς θαλάττης σύρροις τὰς Πόντον, κατὰ οἱ παλαιοὶ συμφωνοῦσι. νῦν ἔστι λίμη γλυκεῖα, τῆς μὲν θαλάττης ἐκπιπτομένης ὑπὸ τῆς ἐγχωμάτων, τῆς δὲ τῆς ποταμῶν εἰσβολῆς ὑπερκαύσης. ἔσται δὲ καὶ πρὸς τὴν Πόντον πρὸς ἀπλήσιοι. καὶ γίνονται νῦν. ἀλλ' οὐ λίαν τοῖς πολλοῖς ἔστι κατὰ φανῆς, ἀλλὰ οὗ μέγας τὴν καὶ λώμα. **C** τοῖς μὲν τοι βραχέα συνεπιτήσσει, καὶ νῦν ἔστι δὴλον οὗ γινόμενον. Τοῦ γὰρ Ἰστροῦ πλείοσι τόμασι ἀπὸ τῆς Εὐρώπης εἰς τὸν Πόντον εἰσβάλλοντες, συμβαίνῃ πρὸς τὴν θάλασσαν ὑπὸ χίλια εἰς ἀπλήσιοι ταμίαν, ἡμέρας ὁρμήν ἀπέρχονται τ' γῆς. ἢ ὡς νῦν συνεπτήσσει οὗ τῆς τοῖς τόμασι εἰσφερομένης ἰλῦος. ἐφ' ἧν ἐπὶ πελάγοι τρέχοντες οὗ πλείοσι τὸν Πόντον, λαμβάνουσι ὑπερκαύσεις νυκτὸς ὑπὸ τοῖς τόποις. κατὰ οὗ δὲ αὐτοῖς οἱ ναυοὶ Στήθῃ. Τοῦ δὲ μὴ πρὸ αὐτῆς **D** συνεπτήσσει τ' γῆς, ἀλλ' ὑπὸ τὸν πολὺν πρὸς θάλασσαν τὸν χεῖρα, τὴν τοῖς νομῶν ἐπὶ αἰπῆς. ἐφ' ὅσον μὲν γὰρ αἱ ῥύσεις τῆς πρὸς ἀπλήσιοι εἰς τὴν βίαν τ' φορῆς ὑπερκαύσεις καὶ διωθούται τὴν θαλάττην, ὑπὸ τοῦτο καὶ τὴν γῆν, καὶ πρὸς τὰ φερόμενα τοῖς ῥόμασι αἰάκη πρὸς θάλασσαν καὶ μὴ λαμβάνειν μονίῃ, μὴ δὲ εἶσιν ἀπλῶς. ὅταν δὲ ἀλλὰ οὗ βάρους ἤδη καὶ πλεῖστοι τ' θαλάττης ἐκλύπται τὰ ῥόμα, τότε εἰς ἡδὴ καὶ φύσιν φερόμενοι καὶ τὴν μονίῃ καὶ εἶσιν λαμβάνειν τὸν χεῖρα. δι' αὐτὴν δὲ τῆς μὲν λαβῶν καὶ μεγάλοι πρὸς ἀπλήσιοι, τὰ μὲν χεῖρα μακρὰν συνίσταται, τὰ δὲ πρὸς τὴν χεῖρα ἔστιν ἀπλήσιοι.

τῶν δὲ ἐλαττοῦν καὶ παρὰ τὴν ῥέοντων, καὶ
αὐτὰς τὰς εἰσβολὰς οἱ ἴσιν σπένδονται. Μά-
λιστα δὲ ἐκδηλοῦν γίνεται τῷτο καὶ τὰς τῶν
ὀμβρῶν ὁπιφορέας. καὶ γὰρ τὰ τυχεῖα ὅτε τῇ
ῥείθρῃ ἐπειδὴν ἐπικρατήσωσι τῷ κύματι
καὶ τῇ εἰσβολῇ, παρὰ τοῦτο τῇ χροῇ εἰς θα-
λάσσαν ὅτι ποσούτοι, ὥς πρὸς λόγον ἐκεί-
νου γίνεσθαι τὴν ἀπόστασιν τῇ βίᾳ τῶν ἐμ-
πιπτόντων ῥαμάτων. ὧ δὲ μεγάλῃ τῇ παρὰ
ρημένῃ ταυρίας, καὶ κατὰ τοῦτο πλῆθος τῶν
εἰσφερομένων λίθων καὶ ξύλων καὶ γῆς ὑπὸ
τῶν πλοίων, οὐδαμῶς ἀπισητέον, (ὥν-
τες γὰρ) θεωροῦντας ὑπὸ τὴν ὄψιν τὸν
τυχεῖα χημάρρου ἐν βραχεὶ χρόνῳ πολ-
λακίς ἐκχαρασσοῦντα μὲν καὶ ἀφαιρού-
ντα ὅποις ἡλυδαίοις, φέροντα δὲ πρὸν γῆος
ὑλῆς καὶ γῆς καὶ λίθων ὁπιχώσις δὲ ποιούμε-
νοι τηλικαύτως, ὥς ἄλλοι οὐκ ἐπίστευον, καὶ μη-
δὲ γνώσκον ἐν βραχεὶ χρόνῳ τοὺς αὐτοὺς ὅ-
ποις. ὧν ὡν οὐκ εἰς θαυμάζειν, πῶς οἱ τη-
λικούτοι πλοῖα σπένδονται ῥέοντες, ἀφαιρού-
νται δὲ τῇ παρὰ τοῦτο καὶ τέλος ἐκπληροῦσι
τῇ Γόιτον. καὶ γὰρ εἰς, ἀλλ' αἰσχυροὶ γινέσθαι
ὑπὸ τῇ παρὰ τοῦτο) καὶ τῇ ὁρῶν λόγον. σημεῖον
δὲ τῷ μέλλοντι. ὅσα γὰρ ὅτι νῦν ἡ Μαυρίας
γλυκυτέρα τῆς Πορτικῆς θαλάσσης, ποσού-
τω θεωρεῖται διαφέρειν παρὰ τοῦτο ἡ Πορ-
τικὴ τῆς κατὰ ἡμᾶς. ὧν ὡν δὴ λῶν, ὥς ὅταν ὁ
χρόνος ἐν τῇ πεπληρωμένῃ συμβαίνει τῇ Μαυρί-
τι τῷτο λάβῃ τῇ λόγον πρὸς τὸν χρόνον ὃν
ἔχει ὁ μέγας τῷ καλῶματι πρὸς ὁ καί-
λωμα, ὅτε συμβαίνει καὶ τῇ Γόιτον τινα-
γῶν καὶ γλυκύν καὶ λιμνῶν γινέσθαι, πα-
ραπλησίως τῇ Μαυρίτι λίμνῃ. καὶ τῷτο
δὲ τῷτο ὑπερπλησίον, ὅσα μείζους καὶ πλείους
εἰσὶν αἱ ῥύσεις τῶν εἰς τῷτο ἐκπιπτόντων πο-
ταμῶν. Ταῦτα μὲν οὖν ἡμῖν εἰρηάζω πρὸς
τοὺς ἀπίστους διακειμένους, εἰ δὲ χροῖνται καὶ
νῦν, καὶ χωρὶς ποτε συμβαίνει τῇ Γόι-
τον, καὶ λίμνῃ καὶ τέταρτος ἔσται ὁ τηλικούτων
πέλαγος. ἐπὶ δὲ μάλλον εἰρηάζω καὶ τῆς τῶν
πλοιοζόμενων ψευδολογίας καὶ τερατίας χά-
ρειν ἵνα μὴ πρὸς τῇ λεγόμενῃ παρὰ τοῦτο
γίναται παιδικῶς αἰσχυρῶμεθα. ἀλλὰ τὴν ἀ-
πειρίαν ἔχοντες δὲ ἴσιν τῆς ἀληθείας ὅτι πο-
σὺν, ὧν αὐτῶν ἐπικρατεῖν διανοήματα ὁ λεγέ-

A minorum verò fluminum & leuiter
fluentium, prope ipsa ostia aggeres
struuntur. Hoc autem tunc fit mani-
festum, cum magni imbres cadunt.
nam tunc vel minimi amnes superata
vnda circa ostium, limum adeo pro-
trudunt in altum, ut pro violentia cu-
iusque amnis in mare se exonerantis,
breuior aut longior distantia interce-
dat. De magnitudine autem illius ta-
riæ quam diximus Istro prætendi, aut
omnino de copia saxorum, lignorum,
& terræ quam inuehant amnes, non
est quod fidem superare cuiquam ea-
res videatur: stultum enim hoc fuerit:
quum cernere sæpe sit oculis, quamuis
paruum torrentem tempore breui per
loca præcella, præruptaq; meatus sibi
contragosos aperire, eaque vi perum-
pere, in materiam omne genus, terram
& saxa deuehentem: loca vero per
quæ transit, usque adeo aggere com-
plere, facièntque locorum interdum
penitus adeo immutare, ut modico
temporis intervallo eadem loca non
agnoscantur. Quare mirari nemo de-
bet, si tanti amnes, tam rapidi, conti-
nuo influxu eorum quæ diximus a-
liquid efficiunt; ac tandem Pontum
sunt impleturi. nam recta ratione rem
putantibus, non simile hoc veri, sed
necessarium videbitur. Futuri porro
argumentum est, quod in quantum
dulcior Mæotis Pontico mari; in tan-
tum differre palàm est Ponticum à
nostro. ex quo apparet, ubi tempus
quo compleri Mæotim contigit, can-
dem proportionem temporis fuerit
consecutum, quæ est ratio magnitu-
dinis inter ipsos alucos; futurum tunc,
ut Pontus dulcescat, fiatque ad instar
paludis & lacus. imò vero tanto citius
hoc euenturum existimare debemus,
quo maiora & plura flumina sunt, quæ
in hunc præcipitant. Hæc dicta sunt
aduersus eos quibus incredibile vide-
tur, Pontum qui iam adimpletur, op-
pletum iri quandòque, & tantum
pelagus lacum paludemque aliquan-
do futurum. etiam aduersus navigan-
tium mendacia, miraculosæque fi-
gmenta sunt hæc dicta: ne propter
imperitiam, more puerorum cogamur
quicquid dictum fuerit ore hian-
te excipere. sed qui vestigia atque in-
dicia quædam veritatis habeamus, per
nos ipsos, verum sit annon quod quis

dixerit, diiudicare valeamus. Nunc redeamus ad reliquam opportunitatem situs Byzantium. Quum igitur fretum illud quod Pontum & Propontidem iungit, longitudinem habeat stadiorum, ut paullo ante dicebamus, centum & viginti: quumque eius extremum Ponto proximum terminetur Hiero: alterum vero Propontidem versus, eo intervallo quod est inter Byzantium & oram oppositam: & in medio spatio isto Mercurij fanum, rupi cuidam instar promontorij in fretum prominenti superstructum; quod est in Europa, id stadiis quinque abest ab Asia: ea parte freti situm, qua est angustissimum. Vbi etiam dicitur Darius quando infesto exercitu Scythas petebat, ponte fretum iunxisse. In cetero igitur tractu infra Pontum quia similis est utraque ora hinc inde ad fretum porrecta, etiam cursus aquarum similis est: vbi vero delapsæ è Ponto aquarum fluxus in angustias iam coarctatus, ad situm in Europa Mercurij fanum, qua angustissimum esse traiectionem diximus, magna cum violentia peruenit; tunc quasi accepto ictu conuersus, oppositis in Asia locis vehemens ingruit: vnde rursus, velut conuersione facta, ad illa Europæ loca redit, vbi sunt quæ dicuntur Hestiarum promontoria: mox inde magno impetu Bouem petit, qui est locus in Asia sic dictus; in quo pedem primo, ut narrant fabulæ, traiectione freti Ioposuit. quo ex loco percussus fluctus, ad Byzantium ipsum postremo fertur, vbi circumfusa vrbi aqua paruam sui partem sinui immittit, & Cornu quod vocant efficit ac suis finibus circumscribit: ceterum pars maior aquarum cursum inde auertit: sed amissis viribus languidior iam facta, ad Chalcedonem è regione sitam peruenire non potest. sæpius enim ultro citroque agitata, quia eo loco latius iam fretum est, resoluta impetu cursus aquarum nequaquam ad angulos re-

*us op-
tate
aleam* atos breues reciprocationes facit, sed contra potius ad obtusos. itaque ommissa vrbe Chalcedoniorum, per fretum ipsum abit. Quamobrem cur Byzantinæ vrbis situs tantas commoditates habeat, Chalcedoniorum tantas incommoditates, caussa ea est, quam

A μύρον ὑπό πτος δὴ θάλας ἢ πύλαιον. Ἐπὶ δὲ συνεχὲς τῆς διχασίας τῆς Βυζαντίων ἐπὶ μύρον. Τοῦ δὲ σώματος τῆς τῆς Πόντου καὶ τῆς Προποντίδα συνάπτης, οὗτος ἐκαστὸν εἶχεν σάδιον ὃ μῆκος, κατὰ τὸν ὁρίως εἶπον μῆν, καὶ τῆς μὲν Ἱεροῦ ὃ πρὸς τὸν Πόντον πέντε οὐκ οἶσιν, τῆς δὲ καὶ Βυζαντίων διχασίματος, ὃ πρὸς τὴν Προποντίδα· μέγα δὲ οὗτων ὅτιν Ἑρμαῖον τῆς Εὐρώπης, ὅτι πρὸς τῆς ἀκρωριαζούσης ἐν τῷ σώματι καί μῆνον· ὃ τῆς μὲν Ἀσίας ἀπὸ τῆς πέντε σάδων· καὶ τῆς ἐνὶ τῇ δὲ ὕπῳ ὑπορχῆς τῆς πρὸς τὸν Πόντον, ἢ καὶ Δαρείου ζώσαν φασὶ τὸν πόρον, καὶ ὃν χρόνον ἐποιεῖτο τὴν ὅτι Σκύθας δὲ βασί. Κατὰ μὲν δὲ τῆς ἄλλης ὕπῳ ἀπὸ τῆς Πόντου, καὶ ἀπλησίος ὅτιν ἡ φέρει ὃ ῥόματος δὲ τὴν ὁμοιότητα τῶν πρὸ ἐκαστῶν ὃ μέρος τῶν σώματι πρὸς τῶν ὕπῳ. ἐπὶ δὲ εἰς ὃ τῆς Εὐρώπης Ἑρμαῖον, ἢ ἐνὶ τῇ ἐφαμῶν (ἢ), φερόμενος ἐκ τῆς Πόντου, καὶ συκλειόμενος ὃ ῥοῖς βία πρὸς τῇ. ὅτε δὲ βακίς ὡσπερ ἀπὸ πληγῆς, ἐμπέσει τοῖς ἀπὸ τῆς Ἀσίας ὕπῳ· ἐκαστὸν δὲ πάλιν οἷον δὲ ὑποφρῶν τὴν ἀνταπόδοσιν ποιεῖται πρὸς τὰ πρὸ τῆς Ἑτίας ἀκρὰ καλούμενα τῆς Εὐρώπης· ὅθεν αὐτῆς ὁρμήσας, πρὸς τῇ πρὸ τῆς Βοῦν καλούμενον, ὅς ἐστι τῆς Ἀσίας ὕπῳ· ἐφ' ὃν ὅτις τῇ φασὶ πρὸς οἱ μῆναι τὴν ἰὼ πρὸς τῇ. πλὴν ὅρα ῥοῖς ὃ τελευτῶν ὁρμήσας ἀπὸ τῆς Βοῦς, ἐπ' αὐτὸ φέρεται ὃ Βυζαντίον. πρὸς τῇ πρὸ τῆς πόλιν, βραχὺ μὲν εἰς τῆς ὕπῳ αὐτῇ δρῶν τῇ καλούμενον Κέρας· ὃ δὲ πλείον πάλιν ἀπὸ τῆς. διὰ τοιῶν μὲν οὖν ὅρα ἐπ' αὐτῇ πρὸς τῆς ἀπὸ τῆς ὕπῳ, ἐφ' ἧς ὅτι Χελκιδόν. πλεονάκεις γὰρ τὴν ἀνταπόδοσιν πεποιμένος, καὶ ὃ πόρον πλάτος ἔχοντος, ἢ δὲ πρὸς τῇ τῆς ὕπῳ, ἐκλυόμενος ὃ ῥοῖς, ὅρα ἐπ' βραχίαις πρὸς ὅρα γωνίαν ποιεῖται τῇ ἀνακλάσει ὅτι τὴν πρὸς, ἀλλὰ μάλλον πρὸς ἀμβλείαν. δρῶν ἀπὸ τῆς τὴν τῆς Χελκιδόνος πόλιν, φέρεται ἀπὸ πόρον. Καὶ ὃ ποιοῦν τῇ μὲν τῆς Βυζαντίων πόλιν ἀναμετράται· τὴν δὲ τῆς Χελκιδόνος, τῇ τῇ, πρὸς τῇ ὅτι ὃ ἰὼν ὑφ'

magnis belli paratibus vsi, eos semel debellēt, & in posterum gerendi cum iis belli molestia se liberent: hoc vero illi propter Barbarorum multitudinem & dynastarum, facere non possunt. Nam si vnum populum superauerint, tres alij dynastæ duriores in priorum locum succedunt. Sed nec si hostibus concesserint, & ad pensitationem tributorum & pacta ineunda descenderint, quidquam tamen proficiunt. vbi enim aliquid vni indulserint, quinque mox pro vno hostes, eo ipso illectos nanciscuntur. propterea peculiari quodam difficilis belli genere implicantur. nam quid mala gente vicina periculosius? aut quid bello terribilius cum hoste Barbaro? verum tamen cum hisce malis assidue in terra luctantes, vt alias belli calamitates taceam, supplicium quoddam insuper Tantaleum, vt vocat poëta, sustinent. quum enim agrum habeant vberimum, postquam magno labore eum excoluerunt, vbi fructuum optimorum ingens copia prouēnit: ecce Barbaros, qui partim illos perdunt, partim collectos auferunt. tum vero Byzantij cum præter operam impensam, & sumptus in eam rem factos, oculis suis consumi fruges vident, præstantiam fructuum deplorant, & fortunam suam ferunt indignissime. sed hoc tamen cum Thracibus bellum longa mali assuetudine tolerantes, antiqua iura cum Græcis populis seruauerunt. Postea vero quàm ad priora mala accessēre Galli duce Comontorio, afflicta modis omnibus conditio eorū fuit. Hi Galli pars eorū erant, qui cum Brenno patria excesserunt. verum isti periculo ad Delphos defuncti, vbi ad Hellepontum venerunt, nequaquam in Asiam traiecerunt: sed bonitate agrorum circa Byzantium capti, sedes ibidem posuerunt. deinde Thracibus deuictis, ac regni sui sede Tulx instituta, vltimum Byzantiis periculum creauerunt. Initio cum Rex eorum primus Comontorius incurfare fines eorum cepit, annui muneris specie pendebant Byzantij terna aut quina aureorum millia; interdum & denum millium numeratione vastationem agrorum suorum redimentes. tandem vero etiam LXXX annua talenta

A ὡς οὐκ ἀσπίδοι καὶ κρατῆσται αὐτῶν εἰσάπαξ, ἀποβέβησθαι τὸν πόλεμον οἰοί τε εἰς Ἀφ. ὁ πλῆθος τ' ὄχλων καὶ τῶν δυναστῶν. Εἰς τε γὰρ ἐνὸς πᾶσι γίνονται, ὥς ἐπιβαιοῖσιν ἐπὶ τ' αὐτῶν χώραν ἄλλοι βαρύτεροι δυνάσται. καὶ μὴ οὐδ' εἴς τας καὶ συκαβαῖτες εἰς Φόρβι καὶ σιωήχας, ὅθεν ποιοῦσι πλέον. αὐτὰρ ἐνὶ πύργῳ τι, πενταπλασίους δ' αὐτὸ τῶν πολέμοις διέσχοισι. δὴ τὰ ἴδια σιμῶνται καὶ δυσχερεῖ πόλεμον. τί γὰρ ἐπισφαλότερον ἀστυγί-
B τος Φαύλου; καὶ Βαρβαρίου πολέμου τί δεινότερον; οὐ μὴν ἄλλα τούτοις ὁ πᾶσι κακῶς παλαιότες καὶ γῆς, χωρὶς τῶν ἄλλων τῶν περὶ τοὺς πόλεμον κακῶν, ὑπομνήσοι ἵνα καὶ ὑμῶν Ταντάλειον καὶ τὸν ποιητήν. ἔχοντες γὰρ χώραν ἡγεμονία τινι, ὅταν Ἀφ. ποιήσῃσι τινι, καὶ ἡγήται ὁ τῶν καρπῶν πλῆθος ὃ καλλεῖ Ἀφ. φέρει· καὶ πῦρ πᾶσι γινώσκοντες οἱ Βαρβαροὶ τοὺς μὲν καὶ φθίρῃσι, τοὺς δὲ συναθροίσαντες ἀποφέρῃσι· τότε δὲ χωρὶς τ' ἔργων καὶ τῆς δαπάνης, καὶ τὴν καὶ φθῇσιν ἡγεμόνοι Ἀφ. ὁ καλλος τῶν καρπῶν, χερσὶν αὐτοῖς, καὶ βαρέως φέρῃσι ὁ συμβαῖνον. ἀλλ' ὅμως τὸν μὲν ἀπὸ τῶν Θρακῶν πόλεμον καὶ τὴν σιωήσαν φέρῃσι, ἡγεμόνοι ἐπὶ τῶν ὅς δ' ἐχῆς δικαίων πρὸς τοὺς Ἕλληνας· πρὸς περὶ ἡγεμονίᾳ δὲ Γαλατῶν αὐτοῖς τῶν πρὸ Κομοπόλειον, εἰς πρὸ ἡλθον πρὸς αὐτοῖς. οὗτοι δ' ἐκίνησαν μὲν ἅμα τοῖς πρὸ Βρέννον ἐκ τῆς οἰκίας· Ἀφ. φυγόντες δὲ τὸν πρὸ Δελφούς κίνδυνον, καὶ πᾶσι ἡγεμόνοι πρὸς τὸν Ἕλλησποντον, εἰς μὲν τῆς Ἀσίας ἐκ ἐφ' αὐτῶν· αὐτὸν δὲ κατέμειναν, Ἀφ. ὁ φιλοχρησάτω τοῖς πρὸ Βυζαντίον τοῖς. οἱ καὶ κρατῆσται τῶν Θρακῶν, καὶ καὶ οὐκ ἀσπίδοι βασιλεῖον τὴν Τύλιν, εἰς ὅλοκληρῶν κίνδυνον ἦγον τοὺς Βυζαντίους. Κατὰ μὲν οὖν τὰς ὁδοὺς ἐκ τῆς ἐφ' αὐτοῖς, τὰς καὶ Κομοπόλειον τ' πρὸ βασιλεύσαντα, δῶρα διετέλειον οἱ Βυζαντίοι δίδόντες αἰὰ τευχάλιους καὶ πεπταχιγάλιους, ποτὶ δὲ καὶ μυεῖους χρυσούς, ἐφ' ὃ μὴ καὶ φθίρειν τὴν χώραν αὐτῶν. τίλος δὲ ἵνα γινώσκῃσι ὁ γόδοις τὰ πάντα
D
E

Rhodiis contra & Prusiæ ingentem A
terrorem iniecit. Hic siquidem Achæus cognatione Antiochum illum contingebat, qui in regno Syriæ successerat. dominatum vero quem diximus ob huiusmodi causas erat consecutus. Postquam Seleucus pater Antiochi modò nominati fati concessisset, regnūque illius Seleucus filiorum natu maximus acceperat, cum hoc Achæus propter ius cognationis Taurum superavit, duob. circiter annis, priusquàm ea gererentur, de quibus heic agimus. Iunior enim Seleucus statim à suscepto regno factus certior de Attalo, qui omnem iā cis Taurum Asiam suo imperio subiecerat, rebus suis cōsulendi impetum cepit. sed ubi Taurum magno cum exercitu esset transgressus, dolo appetitus ab Apaturio Gallo & Nicanore, vitam cum morte commutavit. Huius eadem Achæus è vestigio vlciscens, tanquam occisi cognatus, Apaturium & Nicanorem trucidavit: copias vero & res vniuersas cum prudentia, cum magnitudine animi singulari administravit. Nam quum diadematis capiti imponendi occasionem esset nactus, accederet etiam populorū volūtas regnum illi certatim deferentium, ipse inclinare animum in eam partem noluit: sed Antiocho iuniori filio imperium conservans, per omnes regiones bellum circumferens, quicquid cis Taurum fuerat amissum recepit. Verum idem, postquam Attalum in ipsam urbē Pergami conclusisset, omniaq; alia loca in potestatem suam redegisset, inopinato rerum successu elatus, è vestigio ab honestis cōsiliis deflexit: & quum diadema sumpisset, nominēque regium adscivisset, omnium cis Taurum regū ac dynastarum potentissimus erat, maximēque formidabilis. quo & Byzantij potissimum freti, bellare cum Rhodiis & Prusia sunt ausi. Iampridem hic Rex eo nomine Byzantiis succēsebat, quod imagines quas sibi decreuerant, non dedicassent; sed ludibrio atque obliuioni tradidissent. Idem factū hoc insuper illorū non probabat, quod ad dirimendas inimicitias inter Achæum & Attalū tantum studij adhibuerant, ut nihil supra: multis enim modis inutilem rebus suis esse eorum mutuam inter ipsos amicitiam existimabat.

τοῖς δὲ Ροδίοις καὶ Πρυσία πᾶσι νῆα, καὶ ἀπλη-
ξιν. Ἀχαιοὶ γὰρ ὡς ἰὼν Ἀντιόχῳ συγγενὲς τῷ
πρῶτον ἡρώδης τῷ ἐν Συρίᾳ βασιλεῖ. ἔκχε-
της δ' ἐλπίσιν τῆς πατριάρχης δυναστείας,
ὅτι πᾶσι τοιαύτας αἰπας. Σελεύκου μεγάλ-
λαξ ἄνθρωπος τῷ βίῳ, ὅς ὡς Ἀντιόχῳ τῷ πατρι-
άρχῳ πατὴρ, ἀφ' ὧν ἀνδρῶν δὲ τῷ βασι-
λεῖ Σελεύκου πατριάρχῳ τῷ ἡρώδῃ ἄμα
τούτῳ ὅτι τῷ οἰκειότητι συνουρέεσθαι τῷ
Ταύρῳ, διὸ μάλιστα πῶς ἔπεισεν πρῶτον
τῷ ἰὼν λεγόμενῳ χαίρειν. Σέλευκος γὰρ ὁ νέος,
ὡς γὰρ τῷ πρῶτον βασιλεῖ, πᾶσι τοῖς
ἡρώδης Ἀττάλου πᾶσι νῆα τῷ ἡρώδῃ Τά-
υρῳ δυναστείας ὑφ' αὐτῶν πεποιθῶς, πρῶτον
τῷ βοηθεῖν τοῖς σφετέραις πράγμασι. ὑπὸ
βασιλῆος ὅτι μεγάλη δυνάμει τῷ Ταύρῳ, καὶ δο-
λοφονητῆς ὑπὸ τῷ Ἀπατουρίῳ τῷ Γαλάτῳ
καὶ Νικάνορῳ, μετήλλαξε τῷ βίῳ. Ἀχαιοὶ δὲ
καὶ τῷ συγγενεῖ τῷ φόβῳ αὐτῶν μετήλλαξε
τῷ Νικάνορῳ, τοῖς δὲ τῷ Νικάνορῳ καὶ τῷ Ἀπα-
τουρίῳ ἀποκτείναντες τῷ δυνάμει καὶ τῷ ὅλῳ
πράγματι φρονίμως καὶ μεγαλοψύχως πρά-
σσει. τῷ γὰρ χαίρειν παρὸν αὐτῶν, καὶ τῷ ὅλῳ
ὁρμῇ συνβεχέως εἰς τὸ ὅτι δὴ πᾶσι τῷ
ἡρώδῃ τῷ ἰὼν ὅτι πρῶτον ποιῶν τῷ
τῷ βασιλεῖ Ἀντιόχῳ πᾶσι νεώτερον τῷ ἡρώδῃ,
ἐπεργάζετο ὅτι πορβόλῳ, ἀνέκχετο τῷ ὅτι
πᾶσι τῷ Ταύρῳ πᾶσι. Τῷ ὅτι πρῶτον
αὐτῶν πρῶτον ὅτι πρῶτον, ἐπὶ τῷ ἡρώδῃ
ἡρώδῃ εἰς αὐτὸ τῷ Πέργαμοι συνέκλεισι. τῷ
λοιπῶν πᾶσι ὡς ἔκχετης, ἐπὶ τῷ ἡρώδῃ
τυχήμασι, πρῶτον πόδας ὅτι ὅτι. καὶ ὅτι
ἡρώδῃ βασιλεῖ καὶ βασιλεῖ πρῶτον
αὐτῶν, βαρύντας ὡς ὅτι καὶ φοβερῶν τῷ
ὅτι πᾶσι τῷ Ταύρῳ βασιλεῖ καὶ δυνατῶν.
ὅτι καὶ μάλιστα τίτε Βυζάντιοι πεποιθῶντες,
ἀνέκχετο τῷ πρῶτον τοῖς Ροδίοις καὶ Περσιῶν
πόλεμοι. ὅτι Περσιῶν ἐκείλῃ ὡς πρῶτον
τοῖς Βυζαντίοις, ὅτι ὑποσταθῶν ἡρώδῃ
χώρας αὐτῶν, τῷ ὅτι αἰετήσαντες, ὅλλ' εἰς
ὅτι πᾶσι καὶ λήθῃ ἀγνοεῖν. δυσπρόσιτος δ' αὖ-
τοῖς καὶ ὅτι τῷ πᾶσι πρῶτον πρῶτον φι-
λοεικίας, εἰς τὸ ὅτι πᾶσι τῷ Ἀχαιοῖ
πρῶτον Ἀττάλου ἡρώδῃ καὶ τῷ πόλεμον ὁρμῇ
καὶ πολλὰς ὅτι αἰετήσαντες τοῖς αὐτῶν
πράγμασι ὑπὸ τῷ ὅτι ἐκείνῳ φιλίας.

Ηρέθη δ' αὐτὸν καὶ ὁ δακτεὶν Βυζαντίους πρὸς
 μὲν Ἀττάλον εἰς τοὺς τῆς Ἀθηνῶν ἀρχῆς
 τοὺς συνήκοντας ἑξαπενταλκίαι· πρὸς αὐ-
 τὸν δ' εἰς Σωτήρια, μηδὲνα πιπομφείαι. Διό-
 τας ἐκ πρῶτων πύτων ὑποικουρουμένης
 πρὸ αὐτῆς τῆς ὀργῆς, ἄσμενος ἐπελάβετο τῆς
 τῶν Ροδίων πρεφάπτης, καὶ συλκασαμένης
 τοῖς πρεσβυταῖς, ἐκείνοισι μὲν ὥστε διὴ καὶ
 θαλάσσης πολεμῖν· αὐτοὺς δὲ καὶ γὰρ οὐκ
 ἐλάττω βλάβην ἔδωκε τοῖς ὑπεισπύουσι.
 Ο μὲν οὖν Ροδίων πρὸς Βυζαντίους πόλε-
 μος, ἀφ' οὗτα καὶ τοιαύτῳ ἔλαβε τὴν
 ἀρχήν. Οἱ δὲ Βυζάντιοι ὁ μὲν πρῶτον
 ἐρρωμένως ἐπολέμουν, πεπεισμένοι τὸν μὲν
 Ἀχαιὸν σφίσι βοηθεῖν· αὐτοὶ δὲ τὸν Τιβίτιον
 ἐκ τῆς Μακεδονίας ἐπαγαγόντες, ἀντιπεί-
 νησιν τῇ Περιοσίᾳ φόβους καὶ κινδύνους. ὅς
 καὶ τὴν πειρημένην ὀρμὴν πολεμῖν, πρὸς
 λέω μὲν αὐτῶν ὁ καλούμενος ὅτι τῆς σύμα-
 τος ἱερῆς, ὁ Βυζάντιοι μικροῖς αἰώτερον χρόνοις
 μεγάλων ὠπασάμενοι χρημάτων ἐσφετερί-
 σαστο ἔχει τὴν ἀρχαίαν ἑτοίμου· βουλόμενοι
 μηδεμίαν ἀφορμὴν μηδὲν καλὰ ληπὴν μήτε
 καὶ εἰς τὸν Πόντον πλεόντων ἐμπόρων, μήτε
 πρὸς τοὺς δούλους, καὶ τὰς ἐξ αὐτῆς τῆς θα-
 λάσσης ἐργασίας. πρὸς δὲ καὶ τὴν ὅτι
 τῆς Ἀσίας χρεῖαν ἰὺ κατεῖχον Βυζάντιοι τῆς
 Μισίας, πολλοὺς ἤδη χρόνους. Οἱ δὲ Ροδῖοι
 πληρώσαντες ναὺς ἑξ, ἅμα δὲ ταύταις πα-
 ρὰ τῶν συμμάχων προσλαβόντες τίητα-
 ρας, καὶ ναύαρχον προχρησάμενοι Ξενο-
 φαίον, ἐπλεον ἐφ' Ἑλλησπόντου δίκην ναυσί.
 καὶ ταῖς μὲν λοιπαῖς ὀρμύμετες πρὸς Σησὸν,
 ἐκώλυον τοὺς πλεόντας εἰς τὸν Πόντον· μὲν δ'
 ἐκπλώσας ὁ ναύαρχος, κατεπύραξε τῶν
 Βυζαντίων, εἴπως ἤδη μέγα μελαιντο κατὰ
 πεπληγμένοι τὸν πόλεμον. τῶν δὲ οὐ πρὸς
 στήριτον, ἀπέπλωσε. καὶ πρὸς θαλάσσης τὰς
 λοιπὰς ναὺς, ἀπῆρε πάσας εἰς τὴν Ρόδον.
 οἱ δὲ Βυζάντιοι πρὸς τε τὸν Ἀχαιὸν ἐπιμ-
 πον ἀξιουμένους βοηθεῖν, ἐπὶ τε τὸν Τιβίτιον
 ἑξαπέστειλον τοὺς ἄλλους αὐτὸν ἐκ τῆς Μακε-
 δονίας. ἔδωκε γὰρ ἔχ ἡπὶον ἢ Βιθυνῶν ἀρχὴν
 Τιβίτη κατέκριν ἢ Περιοσίᾳ, ὅτι ὁ παρὲς ἀ-
 δελφὸν αὐτὸν ὑπάρχειν ὁ Περιοσία. Οἱ δὲ Ρο-
 δῖοι θεωρῶντες τὴν τῶν Βυζαντίων ὑπόστασιν,

A Accedebat etiam hoc iræ incertium,
 quod Byzantij ad Attalum quidem
 Mineruæ ludicrum celebrantem, suos
 mitterent, rem diuinam simul factu-
 ros; ad se vero Soteriorum solēne agi-
 tantē, nemo ab illis fuerat missus. Qui
 igitur ex omnib. hisce causis latentem
 in præcordiorum penetralib. iram fo-
 ueret, oblatam à Rhodiis occasionem
 auide arripuit, & cum legatis ita con-
 stituit, ut rem mari gerere illis suade-
 ret; ipse non minora hostibus detri-
 menta se terra illaturum polliceretur.
 B Hæ sunt causæ, hoc principium belli,
 quod Rhodij cum Byzantiis gessē-
 runt. Porro Byzantij per initia dum à
 partib. suis Achæum stare confidunt,
 strenuè bellum faciebant: accitòque
 è Macedonia Tibite, Prusiæ quem
 metuebant, belli metum ac pericu-
 lum vicissim se allaturos sperabant.
 nam Prusias illum animi sui impetum
 secutus de quo diximus, Byzantios
 bello aggressus, Hieron (id loci no-
 men) illis ademcrat. quod quidem ipsi
 paucis ante annis magna pecuniar vi
 emptum propter opportunitatem lo-
 ci quæsiuerant: ut omnes omnib. no-
 cendi occasionem eriperēt, tum quod
 ad illos pertineret mercatores, qui in
 Pontum nauigant, tum quod ad ser-
 uos suos, aut cæterum quæstum quem
 è mari faciebant. Ademit præterea iis-
 dem Prusias eam Mysiæ partem, quam
 in Asia à longo iam tempore obti-
 nebant. Rhodij sex nauibus instructis,
 quatuor item aliis sociorum acceden-
 tibus, decem nauium classe, cui Xeno-
 phantum imposuerunt, Hellespōtum
 petunt. ibi reliquæ in ancoris stantes
 circa Sestum, nauigationem Pontum
 versus impediebant. vnam nauarchus
 abducit ad tentandos Byzantinorum
 animos, ecquid tanto belli apparatu
 territi, consilium mutarent. qui quum
 rationem eius nullam haberent, abiit;
 cæterisque assumptis nauib. Rhodum
 cum vniuersa classe est reuersus. By-
 zantij interea loci & ad Achæum mi-
 serunt, qui auxilia poscerent; & ad Ti-
 biten qui ipsum è Macedonia addu-
 cerent. existimabatur enim Bithyno-
 rum regnum pari iure ad Tibiten per-
 tinere, atque ad Prusiam, cuius ipse pa-
 truuserat. At Rhodij vbi constantem
 hanc fiduciam Byzantium cernunt,

sollertem rationem excogitarunt, perficiendi quod optabant. Animaduertentes enim hanc Byzantium constantiam circa belli negotium, in eo præcipue niti, quod in Achæo spes locatas habebant: quum non ignorarent Achæi patrem captivum Alexandria detineri, cuius libertatem atque euasione maximam ipse æstimaret; consilium inierant legationem ad Ptolemaum mittendi, qua Andromachum tradi sibi peterent. id quod iam & antè velut dicis causâ fecerant: tunc vero in eam curam serio incubuerunt: ut hoc beneficio Achæi demeriti, obnoxium sibi illum redderent ad omnia quæ postularent: Ptolemaus, ubi venerunt legati, volebat ille quidem Andromachum retinere; sperans magno illum sibi, tempore suo, fore vsui. necdum enim ei controuersia quam habuerat cum Antiocho, finis erat impositus; & Achæus qui nuper Regem se declarauerat, non pauca obtinebat. Erat enim Andromachus Achæi quidem pater, Laodice vero frater coniugis Seleuci. verumtamen, qui tota voluntate in Rhodios inclinaret, atque omnibus rebus gratum facere illis cuperet: petitioni Rhodiorum adnuens, Andromachum ipsis tradidit, ut illum filio restituerent. quare confecta, nonnullisque insuper honoribus Achæo decretis, spem Byzantiis cui plurimum innitebantur, ademerunt. Sed & alia quoque res tunc incidit, parum illis opportuna: Tibites enim dum in patriam ex Macedonia reducitur, fato fungitur & morte sua consilia ipsorum vehementer conturbat: ut eo casu icti Byzantij, animos desponderent. At Prusias noua spe ad bellum accensus, simul ipse ab Asiæ partibus bello intendere, & rem acriter gerere: simul per Thraces mercede conductos, Byzantios impedire, quominus ab Europæ partibus pedem porta possent efferre. Byzantij quos omnes suæ spes defecerant, vndique vexati bello, honestum aliquem rerum exitum circumspiciebant. Eo tempore quum Rex Cauarus Byzantium venisset, cuperétque bellum dirimere, & hinc inde quâ Prusiæ quâ Byzantiis manus ingenti studio porrigeret, petitioni illius locum vtrique dederunt.

A παρρησιαστικῶς διανοήσαντες πρὸς τὸ καὶ κενεῖν τὴν πρὸς αὐτοὺς. ὁρῶντες γὰρ τὸ σιωπῶν ὧς Βυζαντίοις τὴν ἀποστολὴν τῶν πολέμων, καὶ μὴ οὐκ εἶναι τὴν ἑλπίσιν, θεωροῦντες δὲ τὴν πατέρα τῆς Αἰχμὸν κατεχόμενον ἐν Ἀλεξάνδρεια, τὸν δὲ Αἰχμὸν πλείστου ποιῶμενον τὴν πατέρα σωτηρίαν· ἐπεβάλλοντο παρεσθῆναι πρὸς τὸν Πτολεμαῖον, καὶ πείθειν αὐτὸν τὸν Αἰδρόμαχον, καὶ πρὸς τὸν μὲν οὐκ ἐπὶ πρὸς τὸν πεποιθότες, τότε δὲ ἀληθινῶς ἀπεύδοντες ὑπὸ τῆς παρρησίας, ἵνα παρεσθῆναι μὲν πρὸς τὸν Αἰχμὸν τὴν χάριν αὐτῆς, ὑποχρεῶν αὐτὸν ποιῶσιν αὐτὸς πρὸς τὸν παρρησιαστικῶν. ὁ δὲ Πτολεμαῖος πρὸς αὐτοὺς τὴν παρρησίαν, ἐβούλετο μὲν πρὸς αὐτοὺς τὸν Αἰδρόμαχον, ἐλπίζων αὐτὸν χρηστῶς πρὸς αὐτοὺς. ὅθεν τὰ τε πρὸς τὸν Αἰχμὸν ἀκριβῶς μὲν αὐτὸν, καὶ τὰ τὸν Αἰχμὸν αἰσθαινομένητα πρὸς αὐτοὺς αὐτὸν βασιλέα, πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ κύριον ἱκανῶς πρὸς αὐτοὺς. ὡς γὰρ Αἰδρόμαχος, Αἰχμὸν μὲν πατὴρ, ἀδελφὸς δὲ Λαοδίκης τῆς Σελεύκου γυναικὸς. ὃ μὲν δὲ πρὸς αὐτοὺς τοῖς Ρωδίοις ὁ Πτολεμαῖος καὶ τὸ ὅλον αἶρεσιν, καὶ πρὸς αὐτοὺς πρὸς αὐτοὺς, συνεχώρησε καὶ πρὸς αὐτοὺς τὸν Αἰδρόμαχον αὐτοὺς ἀποκαμίσαι ὡς τὸ ὅλον. οἱ δὲ ἐπιτελεσάμενοι ἔπειτα, καὶ παρεπιδόσαντες τοῖς πρὸς τὸν Αἰχμὸν ἡμαῖς ἡμαῖς, πρὸς αὐτοὺς τὸ ὅλον πρὸς αὐτοὺς ἐλπίδα τῆς Βυζαντίων. Συνεχώρησε δὲ πρὸς αὐτοὺς ὧς Βυζαντίοις ἀποποιῶν· ὁ γὰρ Τιβίτης κατὰ γὰρ μὲν οὐκ ἐν Μακεδονίᾳ, ἐσφηνλε πρὸς ἐπιβολὰς αὐτὴ μεταλλάξας τὸν βίον· ὃ συμβαίτης, **D** οἱ μὲν Βυζαντίοι τὴν ὁρμήν ἀνέπεισαν· ὁ δὲ Πρυσίας ἐπὶ πρὸς αὐτοὺς τὸν πόλεμον ἐλπίσιν, ἀμα μὲν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς Ἀσίας μερῶν ἐπολέμει, καὶ πρὸς αὐτοὺς τοῖς παρρησιαστικῶν ἐργῶν· ἀμα δὲ τὸν Θράκας μετὰ αὐτοὺς, οὐκ εἶα πρὸς αὐτοὺς ἐλπίσιν τὸν Βυζαντίους, ἀπὸ τῆς ἑλπίδος τῆς Εὐρώπῃ μερῶν. οἱ δὲ Βυζαντίοι τὴν σφειέρων ἐλπίδων ἐλυσμένοι, ὡς πολέμῳ ποιῶντες πρὸς αὐτοὺς, ἐξαγωγὴν ἀφ' ἐλπίδος ἀφ' ἐλπίδος τῆς παρρησίας. Καὶ αὐτὸς δὲ τῆς Γαλατίας βασιλέως πρὸς αὐτοὺς τὸν Βυζαντίον, καὶ ἀποδοῦναι δὲ αὐτοὺς τὸν πόλεμον, καὶ διέχοντες τὰς χεῖρας φιλοτίμως, συνεχώρησε τοῖς παρρησιαστικῶν, ὃ, τε Πρυσίας, οἱ τε Βυζαντίοι.

πύργοι δὲ Ρόδοι τὴν τε τῆς Καυάρης ἀπο-
 δύν, καὶ τὴν ἐν Ἑσπρίῃ τῆς Περιοίου· ἀποδύ-
 ζοντες δὲ καὶ τὴν αὐτῶν πύργον ἐπὶ τέλος ἀ-
 γαλῆν· ἀριστοτέλην μὲν Αἰσίδακον παρεχ-
 εῖσαστο πρὸς τοὺς Βυζαντίους· Πολεμοκλέην
 δὲ ῥῆς ἔχοντα τεσάρεις ἄμοῦ σιναπῆς ἔλατ,
 βουλόμην δὲ δὴ λεγόμενον, καὶ τὸ δόρυ καὶ τὸ
 κηρύκειον ἅμα πέμπειν πρὸς τοὺς Βυζαντίους.
 ἐπιφαίνων δὲ πύργον, ἐγγύοντο ἀγαλῆς,
 ἐπὶ Κώθωνος καὶ Κηρυγίτου Ιερουσημοῦν-
 τος ἐν τῇ Βυζαντίᾳ. πρὸς μὲν Ρόδοις ἀπλῆν
 BYZANTIOYS MEN, MHDE-
 NA PRATTEIN TO DIAΓΩ-
 GION TΩN EIS TON ΠON-
 TON ΠΛΕΟΝΤΩΝ. ΡΟΔΙΟΥΣ
 ΔΕ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΣΥΜΜΑ-
 ΧΟΥΣ ΤΟΥΤΟΥ ΓΕΝΟΜΕ-
 ΝΟΥ, ΤΗΝ ΕΙΡΗΝΗΝ Α-
 ΓΕΙΝ ΠΡΟΣ BYZANTIOYS.
 πρὸς δὲ Περιοίαν τοιαύτῃ τις, ΕΙΝΑΙ
 ΠΡΟΥΣΙΑΙ ΚΑΙ BYZANTIOIS
 ΕΙΡΗΝΗΝ ΚΑΙ ΦΙΛΙΑΝ ΕΙΣ
 ΤΟΝ ΑΠΑΝΤΑ ΧΡΟΝΟΝ.
 ΜΗ ΣΤΡΑΤΕΥΕΙΝ ΔΕ ΜΗ-
 ΤΕ BYZANTIOYS ΕΠΙ ΠΡΟΥ-
 ΣΙΑΝ ΤΡΟΠΩ, ΜΗΔΕΝΙ, ΜΗ-
 ΤΕ ΠΡΟΥΣΙΑΝ ΕΠΙ BYZAN-
 TIOYS· ΑΠΟΔΟΥΝΑΙ ΔΕ
 ΠΡΟΥΣΙΑΝ BYZANTIOIS ΤΑΣ
 ΤΕ ΧΩΡΑΣ, ΚΑΙ ΤΑ ΦΡΟΥ-
 ΡΙΑ, ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΛΑΟΥΣ, ΚΑΙ
 ΤΑ ΠΟΛΕΜΙΚΑ ΣΩΜΑΤΑ
 ΧΩΡΙΣ ΛΥΤΡΩΝ, ΠΡΟΣ ΔΕ
 ΤΟΥΤΟΙΣ ΤΑ ΠΛΟΙΑ ΤΑ
 ΚΑΤ' ΑΡΧΑΣ ΛΗΦΘΕΝΤΑ
 ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ· ΚΑΙ ΤΑ ΒΕ-
 ΛΗ ΤΑ ΚΑΤΑΛΗΦΘΕΝΤΑ ΕΝ
 ΤΟΙΣ ΕΡΥΜΑΣΙΝ, ΟΜΟΙΩΣ
 ΔΕ ΚΑΙ ΤΑ ΞΥΛΑ, ΚΑΙ ΤΗΝ
 ΛΙΘΕΙΑΝ, ΚΑΙ ΤΟΝ ΚΕΡΑΜΟΝ
 ΤΟΝ ΕΚ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΧΩΡΙΟΥ.
 Ο γὰρ Περιοίαν ἀγαλῆν καὶ τὴν Τιβίτου καὶ τοδόν,
 πᾶν τε καὶ ἡλὲν τὰ δοκύντα καὶ φερεῖαν δι-
 κείας πρὸς τὴν καὶ αὐτῇ. ΕΓΑΝΑΓΚΑΣΑΙ
 ΔΕ ΠΡΟΥΣΙΑΝ ΚΑΙ ΟΣΑ ΤΙ-
 ΝΕΣ ΤΩΝ ΒΙΘΥΝΩΝ ΕΙΧΟΝ

A Rhodij Cauari studium ut rescue-
 runt, & quantum illi Prusias tribue-
 ret: qui nihilominus destinata perficere
 auerent, legatum quidem Ari-
 dicen ad Byzantios decreuerunt: sed
 & Polemoclem cum tribus triremi-
 bus vnâ proficisci iusserunt: volentes,
 sicut dicitur, hastam & caduceum si-
 mul Byzantiis mittere. horum super-
 uentu pax conuenit. erat tum Byzan-
 tij Hieromnemon Cothon Calligito-
 nis filius & cum Rhodiis quidem pax
 simpliciter facta in hæc verba. NE
 B BYZANTIORVM POPV-
 LVS PORTORII NOMI-
 NE QVICQVAM AB VL-
 LO EORVM EXIGERET,
 QVI IN PONTVM NA-
 VIGANT. HOC SI FIERET,
 POPVLVM RHODIORVM
 IPSORVMQVE SOCIOS CVM
 BYZANTIIS PACEM SER-
 VATVROS. cum Rege vero Pru-
 sia hisce legibus: PRVSIAE ET
 POPVLO BYZANTIORVM
 PAX ET AMICITIA IN
 PERPETVVM ESTO.
 C NEQVE BYZANTII
 PRVSIAM INFESTO
 EXERCITV VLLO MO-
 DO INVADVNTO, NE-
 QVE PRVSIAE POPV-
 LV BYZANTIORVM.
 AGROS, CASTELLA, PO-
 PVLOS, ET BELLO CA-
 PTA MANCIPIA SINE
 PRETIO PRVSIAE BY-
 ZANTIIS REDDITO:
 D ITEM NAVEIS PER
 INITIA BELLII CAPTAS,
 QVICQVID TELORVM
 IN MVNITIONIBVS
 FVERIT REPERTVM:
 AD HÆC, MATERIAM,
 MARMORA, LATERES,
 ET TEGVLAS E LOCO
 SACRO ABLATAS. Rex
 enim Prusias Tibitz aduentum me-
 tuens, omnia castella, in quibus
 aliqua videbatur esse ad res bel-
 lo gerendas opportunitas, demo-
 litus erat. SED ET QVÆ-
 E CVNQVE BITHYNO-
 RV NONNVLII HA-
 BENT E MYSIA CO

BYZANTIORVM AGRO RAPTA, OMNIA VT AGRO-
RVM CVLTORIBVS REDDANTVR, PRVSIA
COGITO. Hoc igitur modo & susceptum & confectum est bellum,
quod fuit inter Prusiam & Byzantios. Eodem vero tempore Cnossij, missa
ad Rhodios legatione ab iis impetra-
runt, vt & classem cui præerat Po-
lemocles, & tria insuper aphracta,
ob id ipsum in mare deducta, sibi
mitterent. quo facto, vbi naues in
Cretam venerunt, Eleuthernæi su-
spicati occisum ciuem suum Timar-
chum à Polemocle in gratiam Cnos-
siorum, primò res repetendi à Rhodiis
ius suis esse edixerunt: deinde bel-
lum etiam indixerunt. Lyttiis quo-
que non multo prius quàm hæc con-
tingerent, immedicabilis fortuna
contigit. Erat enim, vt summatim
dicam, vniuersæ Cretæ huiusmodi
fere tunc status. Cnossij & Gorty-
nij conspiratione inter se facta, to-
tam Cretam, vnica Lyttiorum vr-
be excepta, sibi subiecerant. quum
igitur sola hæc eorum imperia ne-
gliceret, bello eam aggredi consti-
tuerunt: funditus Lyttios delere ve-
hementer cupientes, vt eorum e-
xemplo alij Cretenses terrerentur.
Principio igitur Cretenses vniuer-
si contra Lyttios bellum gerebant:
sed mox leui de caussa contentione
inter eos orta, sicuti mos est Cre-
tensium, seditionem inuicem agi-
tant. Polyrrhenæi, Ceretæ, Lampæi,
item Orii cum Arcadibus communi
consilio à Cnossiorum amicitia ad
Lyttiorum societatem deficiunt.
Gortyne quum seniores Cnossii fa-
uerent, iuniores Lyttiis, in graui
seditione res erat. Cnossij hoc so-
ciorum inopinato motu perculsi, mil-
le ex Ætolia milites ad belli sociera-
tem accersunt. quod vbi factum, il-
lico seniores Gortyniorum arce oc-
cupata, Cnossii simul & Ætolis in
urbem inductis, è iuuentute alios vr-
be eiiciunt, alios occidunt, suam-
que Cnossii urbem tradunt. Quo
etiam tempore quum in hostilem a-
grum copias omnes suas Lyttij edu-
xissent, Cnossij hac expeditione co-

Α ΕΚ ΤΗΣ ΜΥΣΙΑΣ ΧΩΡΑΣ
ΤΗΣ ΥΠΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥΣ
ΤΑΤΤΟΜΕΝΗΣ ΑΠΟΔΟΥΝΑΙ
ΤΟΙΣ ΓΕΩΡΓΟΙΣ. Ο μὲν οὖν Ροδίοις
καὶ Περιοία συστὰς πόλεμος πρὸς Βυζαντίους,
ποιούσας ἔλαβε τὰς δόχας καὶ τὸ τέλος. Κατὰ
δὲ τὸν καιρὸν τῶν Κνωσίων πρεσβύσαντες
πρὸς Ροδίους, ἔπεισαν τὰς τε μὲν Πολεμο-
κλέους ναῦς καὶ τρία τὰ ἀφρακτὰ πλοῖα κα-
τασπᾶσαι, αὐτοῖς δὲ πομπὴν. Ἡμοκλίου δὲ
τούτου, καὶ τὰ πλοῖα ἀφικνούμενων εἰς τὴν Κρή-
την, καὶ ἔχοντων ὑποψίαν τῶν Εὐδαίμωνων,
ὅτι τὸν πολίτην αὐτῶν Τίμωρον οἱ πρὸς τὸν
Πολεμοκλῆν χειζόμενοι τοῖς Κνωσίοις ἀ-
νηρήκασιν· ὁ μὲν πρῶτον ῥύσια κατήλθειλαν
τοῖς Ροδίοις· μὲν δὲ ταῦτα πόλεμον ἐξέλι-
ξαν. Ἐξέπεισον δὲ καὶ Λυττίοι βραχὺ πρὸς
τούτων τῶν καιρῶν ἀνέκτιστο συμφορᾷ. καθό-
λου γὰρ πᾶς ἡ σύμπασα Κρήτην ὑποῖ-
χεν εἰς τὴν αὐτὴν ἡμῖν τότε κατὰσσει. Κνωσιοὶ
συμφορησάντες Γορτυνίοις, πᾶσαν ἐποίησαν
τὴν Κρήτην ὑφ' αὐτοῖς, πλὴν τῶν Λυττίων πό-
λεως· μόνης δὲ τῆς αὐτῆς ἀπειδεύσης, ἐπέβαλον
τὸ πολεμικόν, ἀντιδόντες αὐτῶν εἰς τέλος ἀνα-
στὰς πομπήν, καὶ πρὸς ἀδείματον καὶ φόβου
χάριν τῶν ἄλλων Κρητῶν. ὁ μὲν οὖν πρῶ-
τον ἐπολέμουν πάντες οἱ Κρηταῖς τοῖς Λυτ-
τίοις· ἐχέοντες δὲ φιλοφιλίας ὅτι τὰ τυχόν-
των, ὅταν ἔσῃ Κρησὶν, ἐσαΐασαν πρὸς τὰς
ἄλλους. καὶ Πολυρρήνιοι μὲν καὶ Κερέται καὶ
Λαμπαῖοι, πρὸς δὲ τούτοις Οἰοὶ μετ' Ἀρ-
κιδῶν ὁμοθυμαδὸν ἀποστάντες τῇ τῶν Κνω-
σίων Φιλίας, ἔγνωσαν τοῖς Λυττίοις συμμα-
χεῖν. τῶν δὲ Γορτυνίων οἱ μὲν πρεσβυτάτοι
πᾶς τῆς Κνωσίων, οἱ δὲ νεώτεροι πᾶς τῆς Λυττίων
ἀρεσόμενοι διεσαΐασαν πρὸς ἀλλήλους. οἱ δὲ
Κνωσιοὶ πρὸς ἀδόξου γεγενοῦς αὐτοῖς ὅτι πρὸς
τοῖς συμμαχοῖς κινήματος, ὅτι πᾶντα χιλίους
ἐξ Αἰτωλίας ἀνδρας καὶ συμμαχίαν. ὁ Ἡμο-
κλῆς, πρὸς αὐτῆς τῆς Γορτυνίων οἱ πρεσβυτά-
τοι καὶ λαμβανόμενοι τὴν ἀκρότητα, εἰσαγόντες
τὰς τε Κνωσίδας καὶ τὰς Αἰτωλίδας· καὶ τὰς μὲν
ἐξέβαλον, τοὺς δὲ ἀπέκτειναν τῶν νέων, τῶν δὲ πόλιν
ἐνεχείρισαν τοῖς Κνωσίοις. Κατὰ τὰς αὐτοῦς
καιρὸς Λυττίων ἐξωδύκων εἰς τὴν πολεμικὴν
πομπήν, συννησάντες οἱ Κνωσιοὶ τὸ γεγεμένον,

καλαμαδαίοι) ἃ Λύττιον, ἔρημον ἔσσαν τῶν
βοηθησόντων· καὶ τὰ μὲν τέκτα καὶ τὰς γυναικας
εἰς Κνωσὶν ἀπέπεμψαν· ἃ δὲ πόλιν ἐμφορή-
τες, καὶ καὶ σκαύσαντες, καὶ λωβησάμενοι καὶ
πρότα ἔρπον, ἐπὶ μὴ λθόν. οἱ δὲ Λύττιοι πῶσα-
γμόμενοι πρὸς τὴν πόλιν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ, καὶ συν-
θασάμενοι ὅτι συμβέηκεν, ἔτι πᾶσι παθὲς ἐγί-
νοντο τὴν ψυχάν, ὥστε μὴδ' εἰσελθεῖν μηδένα πολ-
μήσσειν τὴν πόλιν εἰς τὴν πατρίδα· πρότερος δὲ πε-
ριπορεύσας αὐτὴν κύκλῳ, καὶ πολλάκις αἰοιμώ-
ξας καὶ καλοσφυσάμενοι τὴν τε τὴν πατρίδα καὶ
τὴν αὐτὴν τύχην, αὐτὴν ἐξ ἀναστροφῆς ἐπὶ μὴ λθόν
εἰς τὴν Λαμπαίων πόλιν. Φιλαθρόπως δὲ αὐ-
τὴν καὶ μὲν πάσης παρρησίας τὴν Λαμπαίων ὑ-
ποδεξάμενοι, ἔτι μὲν αὐτὴν πολὺν ἀπόλιδες ἐν
ἡμέρᾳ μιᾷ καὶ ξένοι γεγνότες, ἐπαλέμην πρὸς
τοὺς Κνωσίοις ἀμὰ τοῖς συμμάχοις. Λύττιος δὲ
ἡ Λακεδαιμονίων μὲν ἀπαικός ἔσσαν καὶ Κυρηνῆς,
ἀρχαγοῦντες δὲ τὴν καὶ Κρήτην πόλεων, αὐδρας δὲ
ὁμοδοξάμενος αἰετοῖς αἰετὶ βέβηκε Κρηταίων,
οὕτως ἀρδύν καὶ πᾶσι λόγῳ ἀνερπύθη.
Πολυρρήνιοι δὲ καὶ Λαμπαῖοι, καὶ πρότερος οἱ
τούτων σύμμαχοι, παροῦντες τοὺς Κνωσίους
αἰτεχόμενοι τὴν Αἰτωλῶν συμμαχίαν, τὴν
δὲ Αἰτωλοῖς ὁρῶντες πολεμίοις οἷσιν, τὰ τε
βασιλεῖ Φιλίππῳ καὶ τοῖς Ἀχαιοῖς, πέμποισι
πρὸς τοὺς πρὸς τὴν βασιλείαν καὶ τοὺς Ἀχαιοὺς,
πρὸς βοήθειαν καὶ συμμαχίαν. οἱ δὲ Ἀχαιοὶ καὶ
Φίλιππος εἰς τὴν κοινὴν συμμαχίαν αὐτοὺς
πρὸς δεξιάν, καὶ βοήθειαν ὅσα πείσεται, Ἰλλυ-
ρεῖς μὲν τετρακοσίους, ὧν ἡγεῖτο Πλάτων· Ἀ-
χαιοὶ δὲ ὀχτακοσίους· Φωκεῖς δὲ ἑκατὸν. οἱ καὶ πα-
ραγμόμενοι, μεγάλην ἐποίησαντο ὑπὲρ τοῦ τοῖς
Πολυρρήνιοις καὶ τοῖς τούτων συμμάχοις· πρότερος
γὰρ ἐν βραχεὶ χρόνῳ τειχέρας καὶ ἀσκήσαντες,
τὴν τὴν Ἑλλάδα καὶ Κυδωνιάτας, ἐπὶ δὲ τοῖς
Ἀπιδεαῖς, ἡγεῖσθαι ἀποσάλλας τὴν Κνωσ-
σίαν συμμαχίαν κοινῶς σφίσι τὴν αὐτὴν ἐλπί-
δων. τούτων δὲ Κυρηνεομένων, ὅσα πείσεται Πο-
λυρρήνιοι μὲν, καὶ μὲν τούτων οἱ σύμμαχοι, Φι-
λίππῳ καὶ τοῖς Ἀχαιοῖς πεντακοσίους Κρηταῖς·
Κνωσίοι δὲ μικρῶν πρὸς τὴν ὅσα πείσεται
χρίσας τοῖς Αἰτωλοῖς. οἱ καὶ συνεπολέμην ἀμ-
φοτέροις τὴν ἐνεστώσαν πόλεμον. Καίτεροι δὲ καὶ
τὴν λιμένα τὴν Φασίων, οἱ τὴν Γερτυνίων φυλάδες·
οἱ μὲν καὶ τὴν αὐτὴν τὴν Γερτυνίων λιμένα πᾶσι

A gnita, Lyttum oppidum omni va-
cuum praesidio occupant: & liberis
coniugibusque Lyttiorum Cnossium
missis, urbem incendunt, diruunt,
omnique maleficio in eam saniant;
itaque ad suos redeunt. Lyttiis ab ex-
peditione ad suam urbem reuersis,
vbi casum illius vident, tanta com-
miseratio luctusque animos subiit, ut
pedem inferre in suam patriam ne-
vius quidem illorum sustinuerit: sed
omnes illius lustrato ambitu, multis
eiulatibus & planctibus suam patriam-
que fortunam profecti, in Lamparo-
rum urbem retrò itinere conuerso,
se se conferrent. ab his humaniter
& singulari benignitate suscepti Lyt-
tij, vnius diei spatio & extorres vr-
be sua amissa, & hospites atque in-
quilini in aliena facti, cum sociis
aduersus Cnossios bellum gerebant.
Lyttus vero, quæ colonia Lacedæ-
moniorum erat, & cognatione illi
iuncta, omnium Cretæ urbium an-
tiquissima, civium educatrix, qui si-
ne controuersia cæteris Cretensibus
semper præstabant, ita inopinato de-
lecta & oculis hominum est crepta. Po-
lyrrhenæi, Lampæi, omnesque socij a-
nimaduertentes Cnossios vti auxiliis
Ætolorum, quos hostes esse intellige-
bant cum Regis Philippi, tum Achæo-
rum, & ad hos & ad illum de ferenda
ope, & amicitia inuicem iungenda
legatos mittunt. Achæi & Philippus
acceptis in communem societatem
suppetias mittunt, Illyrios quadrin-
gentos, duce Platore; Achæos du-
centos; Phocenses centum. quorum
aduentu magnum res Polyrrhenio-
rum & sociorum incrementum ce-
perunt. breui enim tempore conclu-
sos intra mœnia sua Eleuthernæos,
Cydoniæ, & Apteræos renuntia-
re. Cnossii societatem, & eandem
secum fortunæ aleam subire coëge-
runt. his igitur hoc modo adiunctis,
Polyrrheniis auctoribus socij Philip-
po & Achæis Cretas quingentos sub-
sidio miserunt: iam enim aliquanto
prius Cnossij mille è suis ad Ætolos
miserant. ita Cretensium opera in
hoc bello & hi & illi sunt vsi. Inter
hæc Phæstiorum portum occupant
Gortyniorum exules: qui etiam vr-
bis suæ Gortynis portum mira auda-

ἔπων. ἔστι γὰρ τὸ πρῶτον μέγεθος αὐτῆς οὐ πολὺ· τελέως δ' ὠκετακράτην καὶ μέτεον. καὶ τὰ μὲν περὶ Σινώπης οὕτως ἔστι.

Ὁ δὲ βασιλεὺς Φίλιππος αἰαζόμενος ἐκ Μακεδονίας μὲν τὴν δυνάμειν (ὅτι γὰρ ταῦται τὴν ἐπιβολαίαν ἀπελίπομεν ἀπὸ τῆς συμμάχου πόλεως) ὥρμησεν ἐπὶ Θεσσαλίας καὶ τῆς Ἠπείρου· ἀπεύδων ταύτην ποιήσασθαι τὴν εἰσβολὴν τὴν πρὸς Αἰτωλίαν. Ἀλέξανδρος δ' καὶ Δορμέμαχος καὶ τὴν κατὰ τὰς ἐχούσας πόλεις καὶ τῶν Αἰγυραίων πόλεως, ἀδελφεοὶ τῶν Αἰτωλῶν περὶ χιλίοις καὶ ὀκτακοίοις εἰς Οἰανθίαν τὴν Αἰτωλίαν, ἢ καὶ κατὰ μὲν τὴν περὶ τὴν πόλιν πόλεως, καὶ περὶ μὲν ταῖς ἐπιμαχίαις, πλοῦν ἐπὶ ὅσῳ πρὸς τὴν ἐπιβολήν. τὸ γὰρ ἡγεμονικόν τῃς οὗτοι Αἰτωλίας, καὶ πλείων χρόνον ἀφαιρούμενοι περὶ τοῖς Αἰγυραίοις, καὶ σιωπῶντες τοὺς φυλάττοντας τὸν ἀπὸ Αἰγίου πολὺν μακροχρόνιον καὶ ῥαθύμως διεξάγοντας τὰ κατὰ τὴν φυλακὴν, πλεονάκεις περὶ τὸν πόλεμον καὶ ἀφαιρούμενοι πρὸς τοῖς περὶ Δορμέμαχον, ὅτε ἐκλήθητο πρὸς τὴν πόλιν αὐτοὺς, ἀπὸ λίαν οἰκίους ὄντας τῶν ποιούντων ἐλθρήματων. ἡ δὲ τῶν Αἰγυραίων πόλις ἐκλίσσεται μὲν τὴν Πελοποννήσου καὶ τὴν Κορινθίαν κόλπον, μετὰ δὲ τῆς Αἰγίων καὶ Σικυωνίων πόλεως· καὶ τὰ δὲ ἐπὶ λόφῳ ἐρυμνῶν καὶ δυσόατων· ἰδίαι δὲ τῇ ἡσυχίᾳ πρὸς τὴν Παρνασσὸν, καὶ ταῦτα τὰ μέρη τῆς αἰτίτης ἔχουσιν· ἀπὸ δὲ τῆς θαλάσσης ὡς ἐπὶ τὰς ἑξῆς. περὶ τὴν πόλιν δὲ πλεονάκεις πρὸς τὸν Δορμέμαχον αἰτήσαντες, καὶ κατὰ μὲν τὴν πόλιν καὶ τὴν ἀπὸ Αἰγίου φέρουσαν ὁδόν. ὁ δὲ Αὐτόμαχος ἔχων εἰς τοὺς ἐπιτηδεύοντας, ὁρμήσαντες τῆς αἰτίας τῆς χρημῆτος ταῦτα τὴν ἄλλων ὁρμῆν ἐμπειρίας, καὶ ὁρμῆς ἀφαιρούμενος ὑπορροίας, ἐπὶ χρημῆτος κατὰ τὴν πόλιν ἐπὶ τῇ πολέμῳ. κατὰ τὴν πόλιν δ' αὐτοὺς ἀκμήν ἐστι τὴν κρίσιν οὕτως, καὶ ὁρμῆς τῆς περὶ τὴν πόλιν, αἰετῶς τῆς Αἰτωλίας τῆς

A opportunis collocarunt. est vero peninsula huius uniuersæ spatium haud adeo magnum: & modico præsidio facile defendi ipsa potest.

Dum hæc Sinopæ aguntur, Philippus Rex cum exercitu è Macedonia profectus, (in his enim eramus, cum à Sociali bello orationem defleximus) in Thessaliam & Epirum duxit: habens in animo per has regiones in Ætoliā facere impressionem. Eodem vero tempore Alexander & Dorimachus, proditores nacti qui Ægiratarum urbem sibi tradere constituerant, coactis Ætolorum ad mille ducentos Oenanthiz, quod est oppidum ex aduerso situm eius quam nominauimus urbis, pontonibus etiam ad horum traiectionem prouisis, opportunitatem nauigandi ad rem exsequendā operiebatur. Quidam enim eorum qui ex Ætolia profugerant, longo tempore in Ægiratarum oppido moratus, animaduerso custodes eius portæ, quæ ab Ægio venientib. patet, vino crapulæque indulgentes negligenter admodum custodias agere; re sæpius proposita Dorimacho, quum ad illum ventitaret, gnarus virum esse huiusmodi inceptis parem atq; assuetum; ad rem perficiendam illum vocauerat. Oppidum porro Ægira, situm est in ea Peloponnesi parte, quàm Corinthiacus sinus alluit, inter Ægium & Sicyonem, collibus quibusdam imposita egregie munitis & inaccessus. spectat eius situs Parnassum & vicina loca in regione opposita; distatque à mari stadia septem. Igitur Dorimachus nauigationi opportunum tempus nactus, oram soluit; & dum adhuc nox erat, naues in statione locat prope illū amnem, qui oppidum præterlabitur. mox Alexander, Dorimachus & vnâ cum his Archidamus Pantaleontis filius, manum Ætolorum secum habentes, urbem ab ea parte quā Ægio iter est, adoriuntur. Automolus vero cum expeditissimis viginti militib. deuiis calibus propter locorū peritiā cæteris citius præcipitia emensus, & per quendam aquæ ductum urbem clam ingressus, custodes portæ adhuc dormientes inuenit. quibus occisis dum adhuc in lectis iacent, diffractis vestibus securium ictibus, portas Ætolis patefe-

λῶν, ὃ μὲν συνεπατήθη, ὃ δ' ἔτι τῶν κρη-
 μυῶν φθῖναι ταῖς αἰσθήσεσιν ὤξερα χηλίσθη. ὃ
 δ' ἐν Διφωπῶν αὐτῶν μέρος πρὸς τὰς ναῦς,
 ἐρρίφους τὰ ὅπλα πρὸν αἰχμῶν, ἅμα δ' ἀ-
 νελπίτως ἐποίησαντο τὸ δόποπλου. Αἰγυρ-
 ται μὲν ἔτι δ' ἔτι ὀλιγαρίαι δόποπλοις τὸ
 πατείδα, δ' ἔτι δ' ὀλιγαρίαι δόποπλοις πάλ-
 λιν ἔσπασαν τὸ δόποπλου. Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς
 χρόνους Εὐριπίδας, ὃς ἦν ἀπισταλμένος ὑπὸ
 τῆς Αἰτωλῶν στρατηγῆς τοῖς Ηλείοις, κατὰ δ' ἑ-
 κῶν τὸ Δυμῶν καὶ Φαραγίων, ἔτι δὲ καὶ Τει-
 ταγίων χρόνους, ἐπὶ τῇ ἐκείνου λείας πλη-
 θος ἰχθύων, ἐποίητο τὸ δόποπλου ὡς ὅτι τὴν
 Ηλείαν. ὃ δὲ Μίκος ὁ Δυμῶν, ὅσπερ ἐτύγ-
 χονε κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, ὑποστράτη-
 γος ὢν τῆς Αχαΐας, ἐκδοθήσας πρὸς ἡμῶν τοὺς
 τε Δυμῶν καὶ Φαραγίους, ἅμα δὲ καὶ Τει-
 ταγίους ἔχον, πρὸς αὐτοὺς τοῖς πολεμίοις ἀπαλ-
 λατομῶν. ἐνεργέστερον δ' ἐμπιστὸν εἰς ἐν-
 δρᾶν, ἐσφάλη, καὶ πολλοὶ ἀπέβαλε τὴν αἰσθή-
 ναν. τετραράχυντα μὲν γὰρ ἐπιστοί, ἐάλωσαν δ' ἑπὶ
 Διφωπῶν τῶν πεζῶν. ὃ μὲν οὖν Εὐριπίδας
 ποιήσας τὴν δόποπλου, καὶ μετὰ τοὺς
 ὅτι τῶν χρόνων, μετ' ὀλίγας ἡμέρας αὐτῆς
 ἐξελθὼν, κατέλαβε τὸν Ἀχαιοὺ Φερύ-
 εων τὸ Δυμῶν δ' ἔχον, ὃ καλῶνται Τη-
 ρος. ὃ φασι μὲν μῦθον ὃ παλαιὸν, Ηρακλέα
 πολεμῶντα τοῖς Ηλείοις ἐπὶ τῇ δόποπλου, βη-
 λόμῶν ὁρμητήριον χεῖρας ὑπὸ καὶ αὐτῶν.
 οἱ δὲ Δυμῶν καὶ Φαραγίους καὶ Τειταγίους, ἡλθί-
 τωμῶν μὲν πρὸς τὴν βοήθειαν, διδόντες δὲ ὃ
 μέλλοι ἐκ τῆς φρενὸς κατὰλήψως, ὃ μὲν
 πρὸς ἐπὶ ἐπὶ ἀγέλης πρὸς τὴν στρατηγὸν τῆς
 Αχαΐας, δηλῶντες τὰ χρόνους, καὶ διόμῶν
 σφίσι βοηθεῖν. μὲν γὰρ ταῦτα πρὸς τοὺς ὀξυ-
 πύλλοις τὴν πρὸς αὐτῶν ἀξιώσει. ὃ δ'
 Ἀχαιοί, ὅτε ὃ ξενικὸν ἐδιώκατο συστήσασθαι,
 δ' ἔτι τὸν Κλεομῶντα πόλεμον ἐλλεσι-
 πνῆναι πρὸς τὸν ὀλιγίων τοῖς Αχαιοῖς, τοῖς μεθο-
 φόροις. κατὰ τὴν ταῖς ἐπιβολαῖς, καὶ συλλήβ-
 δυν πᾶσι τοῖς τῷ πολέμῳ πρὸς ἡμῶν ἀτόλ-
 μος ἐχρήτο, καὶ ἰσχυρῶς. δ' ἔτι ὃ, τε Λυκῆρος
 εἶλε ὃ τῶν Μεγαλοπολιτῶν Ἀθηνῶν, ὃτ'
 Εὐριπίδας ἐξῆς τοῖς εἰρημίοις Γόργον τῆς
 Τελφουσίας. οἱ τε Δυμῶν καὶ Φαραγίους καὶ
 Τειταγίους, δυσελπίστους ἐπὶ τῇ στρατηγῶν

A rum, partim conculcata fuit, partim
 per abrupta fugiens, inter inuia ru-
 ptum aspreta ceruices fregerunt. qui
 ad naues euaserant, proiectis armis
 omnibus, turpiter simul atque inopi-
 nato salutem nacti discesserunt. Ita
 Ægirata, qui per negligentiam pa-
 triam amiserant, per virtutem & ge-
 nerosam fortitudinem, eandem rece-
 perunt. Per idem etiam tempus Euri-
 pidas, quem Ætoli ducem exercitus
 Eleis miserant, Dymcorum, Pha-
 rænsium, necnon Tritænsium fines
 populatus, nec mediocri inde abla-
 ta præda, in Elidem se recepit. Mi-
 cus vero Dymæus, qui ea tempesta-
 te Prætoris Achæorum legatus erat,
 eductis copiis omnibus Dymcorum,
 Pharænsium, necnon Tritænsium,
 recedentes hostes persequi institit. in
 quos dum fertur acrius, insidias illa-
 tus, detrimentum accepit, & multos
 suorum amisit: occisis quadraginta,
 captis è numero peditum ad ducen-
 tos. Euripidas quod prosperam pu-
 gnâ fecisset successu elatus, post dies
 paucos iterum exercitu educto, ca-
 stellum Dymcorum propter Ara-
 tum, Tichos dictum, loco situm op-
 portuno, occupat. Id castellum fa-
 bulæ narrant ab Hercule fuisse olim
 exstructum, bellum gerente aduer-
 sus Eleos: quo veluti receptaculo ad
 bellum vteretur, fines eorum infe-
 stans. Dymæi, Pharæenses, Tritæn-
 ses, & quod hostem insequentes ma-
 le pugnauerant; & quia post captum
 castellum metuebant in posterum;
 nuntios initio ad Prætozem Achæo-
 rum mittere, ut illum de eo quod ac-
 ciderat facerent certiores, & simul
 subueniri sibi rogarent: deinde iis-
 dem de rebus etiam legatio ab iis po-
 pulis est missa. Aratus vero neque
 mercenarium militem conscribere
 poterat; quod belli Cleomenici tem-
 pore partem aliquam stipendiorum
 conductio militi non persoluerant:
 & omnino in vniuersis inceptis, atque
 vno verbo, in omnibus iis quæ ad
 bellum pertinebant, cunctatorem &
 segnem se præbebat. iccirco & Lycur-
 gus Athenæum Megalopolitanorum
 occupauit: & Euripidas post illa quæ
 diximus, Gorgum Telphusiæ. Dymæi
 vero, Pharæenses & Tritæenses vbi de
 auxilio à Prætoze mittendo desperare
 cepe-

ceperunt, communi consilio decreuerunt, nihil amplius in cōmune Achæis contribuere: sed priuatim sibi militem mercede conducere: pedites nēpe trecentos; equites vero quinquaginta, quorū præsidio fines suos tutarentur. Qui cum hoc fecerūt, suis illi quidem priuatis cominodis nō male existimati sunt consuluisse: publicæ verò vtilitati omnium Achæorum, pessime. Cupiētib. enim gentis corpus dissipare mali consilij & occasionis duces atq; auctores se præbuisse sunt crediti. Huius autem admissi culpā maximā iure aliquis in Prætorē coniciat, per negligētiā & cūctationem eorū spes semper frustrari solitum, quib. esset opus auxiliū. Nempe ita fieri semper amat: qui in periculo versatur, quamdiu spes superest opis impetrandæ ab amicis & sociis, in ea acquiescit: vbi verò aduersis conflictatus spem illam amiserit, tunc ipsemet sibi pro viribus subuenire cogitur. quamobrem Tritænsibus, Phærensibus, & Dymænsibus, quod priuatim militem conduxerint, cessante Achæorum Prætorē; eo nomine succensendum non est: at quod erogare in commune quicquam recusarunt, id verò facinus indignum haberi debet. oportebat enim neque propria prætermittere commoda, & postquam data ipsis est opportunitas atq; facultas, communia Reipublicæ iura seruare: quū præsertim per cōmunes leges recepturi omnino essent quod contulissent: & quod maximū est, auctores ipsi corporis ac concilij Achæorum instituēdi, existissent. Dū in Pelopōneso hæc gerūtur, Rex Philippus Thessaliā emēsus in Epirum venerat: ibique assumptis Epirotis, qui omnes suas vires Macedonib. coniunxerant, & funditorib. trecentis qui ex Achæa missi fuerant, Cretensib. itē trecentis, quos Polyrrhenij miserant, pergebat ire: transgressusq; epirū, ad Ambraciotarū fines accessit. Quod si absq; vlla mora primo statim impetu in mediterranea Ætolia duxisset, eosq; repēte & inopinatō cū valido exercitu inuasisset; vniuerso bello finem impositurus videretur fuisse. nūc ab Epirotis persuasus, vt Ambracum prius expugnaret, otium Ætolis dedit obsidendi se ad resistendum & prouidendi prospiciendique necessaria in posterum.

A βοηθείας, συνεφρόνισαι ἄλληλοις εἰς ὅ-
 τας μὲν κοιτὰς εἰσφορὰς τοῖς Ἀχαιοῖς μὴ
 σιωπελεῖν· ἰδίᾳ δὲ συστήσασθαι μισθοφόρους,
 πεζοὺς μὲν τριακοσίοις, ἵππεῖς δὲ πεντή-
 κοντα, καὶ ἄρ' αὖ τούτων ἀσφοδίσασθαι τὴν
 χεῖρα. τὸ τοιοῦτον δὲ πράξαντες, ὑπὸ μὲν τῷ
 κατ' αὐτοὺς πραγμάτων ἐνδεχόμενως ἐ-
 δόξαι βεβουλῶσθαι· πρὸς δὲ τῶν κοινῶν
 πάντα. πεποιηθεὶς γὰρ ἐφόδου καὶ προφα-
 σίως τοῖς βουλομένοις ἀφ' αὐτῶν ὅ ἐστις, ἐ-
 δόκειν ἄρχησθαι καὶ καθηγεμόνες γενέσθαι.
 B ταύτης δὲ τῆς πράξεως ὁ μὲν πλεῖστον τῆς
 αἰτίας ὅτι τὸν στρατηγὸν αἰεὶ πρὸς αἰαφέροι δι-
 χείας, τὴν ὀλιγαριθμῶτα καὶ κατὰ μέλλοιτα καὶ
 προεγμένον αἰεὶ τοὺς δεομένους. πᾶς γὰρ ὁ
 κινδυνώων, ἕως μὲν αἰεὶ πρὸς ἐλπίδος αἰτῆ-
 χεται πρὸς τῷ οἰκείῳ καὶ συμμαχῶν, προ-
 γαγῆν φιλεῖ ταύτας· ὅταν δὲ δυσχερῶν
 ἀπηνῶν, τότε ἤδη βοηθεῖν αἰαγνέζεται αὐ-
 τῷ καὶ δυνάμει. δὲ καὶ Τριταῖοι καὶ Φα-
 ραῖοι καὶ Δυμηῖοι, ὅτι μὲν ἰδίᾳ συ-
 νήσαντο μισθοφόρους, κατὰ μέλλοιτος τῶ
 τῶν Ἀχαιῶν ἡγεμόνος, οὐκ ἐγκλητέον· ὅτι
 C δὲ τῶν εἰς ὅ καὶ τὸν εἰσφορὰς ἀπῆκον, μεμ-
 ψιμοιρητέον. ἐχρῆν γὰρ τὴν μὲν ἰδίαν χεῖρα,
 μὴ πρὸς ἀλλοτρίαν· διχαριθμῶτα γὰρ δὴ καὶ δυ-
 ναμῶνς τὰ γὰρ πρὸς τὴν κοινὴν πολιτείαν δι-
 χεῖα σιωπεῖν. ἄλλως τε δὴ καὶ καμνέας ὑ-
 πὸ χροῦστος ἀδελφῶν καὶ τοὺς κοινὰς νόμους.
 ὁ δὲ μέγιστον, γεννῶτα ἄρχησθαι τῶν Ἀ-
 χαιῶν συστήματος. τὰ μὲν οὖν καὶ Γελοπόνη-
 σον ἐπ' αὐτοῖς ἦν. ὁ δὲ βασιλεὺς Φίλιππος διδύ-
 μων τὴν Θετταλίαν, πρῶτον εἰς Ἡπείρου. αἰαλα-
 βῶν δὲ τοῖς Ἡπειρώταις ἅμα τοῖς Μακεδόσι
 πολυδημῶν, καὶ τοῖς ἄλλοις Ἀχαιῶν αὐτῶν σιωπητη-
 χέας σφειδονήτας ῥιακσίους, ἐπὶ δὲ τοὺς πρὸς
 D Πολυρρηνίων ἀπεσταλμένους Κρήτας τριακο-
 σίους, προῆγε καὶ διελθὼν τὴν Ἡπείρου, πρῶτον
 εἰς τὴν Ἀμβρακίωτον χεῖρα. εἰ μὲν οὖν ἄρ'
 ἐφόδου καὶ ὁ συνεχὲς εἰσελθὼν εἰς τὴν μεσο-
 γαίαν τὴν Αἰτωλίαν, ἀφ' ἧς καὶ πρὸς ἀδελφῶν ἐπι-
 πεσὼν δυνάμει βαρεῖα, τοῖς ὅλοις πράγμασιν
 ἐπιεθήκει αὐτῷ τέλος. οὖν δὲ πειθεὶς τοῖς Ἡπειρώ-
 ταις πρῶτον ἐκπολιορκήσας τὴν Ἀμβρακίαν, ἔδωκε
 E τοῖς Αἰτωλοῖς αἰατροφῆν, εἰς ὅ καὶ εἶναι καὶ προ-
 νοηθῆναι τε καὶ πρὸς ἀλλοτρίαν πρὸς ὁ μέλλον.

οἱ γὰρ Ἡπειρώται δ' σφέτερον αἰσχυρότερον
 πημέριοι τῶ χειρὶ πατρὶ τῶν συμμάχων, καὶ
 μέγας ἀποιδάζοντες ὑφ' αὐτοῖς ποιῆσαι
 τὸν Ἀμβρακίον, ἐδέοντο τῶ Φιλίππου ποιῆ-
 σθαι πολιορκίαν παρὶ δ' χωρίον, καὶ τῷτο
 παρύτερον ὀξελεῖν· παρὶ πλείους ποιούμενοι,
 δ' κημίσσασθαι τὴν Ἀμβρακίαν πατρὶ τῶν
 Αἰτωλῶν. τῷτο δὲ θηρίαται μόνως αὐτὸν ἐλπί-
 ζοντες, εἰ τῶ παρχειρημένου τόπου κωλύ-
 σαιτες, ὅτι κημίσσασθαι τῇ πόλει. Ο γὰρ Ἀμ-
 βρακίος ἐστὶ μὲν χωρίον δὲ κατεσκευασμένον,
 καὶ παρτειχίσμασι καὶ τείχεσσι. καὶ τῷ δὲ
 λίμνης, μία δ' ἀπὸ τῆς χώρας ἐνὶ καὶ χω-
 ρὴν ἔχων παρὶ ποδὸν. ὅτι κημίσσασθαι τῇ
 τε χώρῃ τῶν Ἀμβρακικῶν καὶ τῇ πόλει.
 Φίλιππος μὲν οὖν πιαδὴς Ἡπειρώταις καὶ
 κατὰ στρατοπεδύσας παρὶ τῶ Ἀμβρακίον, ἐ-
 γίνετο παρὶ τὴν παρσκευλὴν τῶν παρὶ τῶ
 πολιορκίας. Σκῆπας δὲ κατὰ τὸν καρὸν τῶ-
 ν αἰαλαβῶν τοὺς Αἰτωλοὺς παρὶ δημῶν, καὶ
 ποιοῦμενος τὴν πορείαν ἀπὸ Θεσσαλίας,
 ἐνέβαλεν εἰς Μακεδονίαν, καὶ τὸν τῶ
 ὅτι παρὶ δημῶν τὸν κατὰ τὴν Πιερίαν, ἐφθ-
 ρε· καὶ λείας παρὶ δημῶν πληθὺς ἐπαρ-
 γη, ποιούμενος τὴν πορείαν ὡς ὅτι δὲ Δίον·
 ἐκλιπόντων δὲ τῶν κατὰ χωρίων τῶ τὸν εἰ-
 σιλθῶν, πᾶς τείχη κατὰ σκοπῶν καὶ τὰς οἰκίας,
 καὶ δ' γυμνάσιον· παρὶ δὲ τοῖς ἐνέωρσε
 τὰς τοὺς τὰς παρὶ δὲ τῶν τοῖς, καὶ πᾶς λοιπὰς
 διέφθρε τῶν αἰαθυμάτων, ὅσα παρὶ κόσ-
 μων, ἢ χωρίων ὡς τῶν τοῖς εἰς τὰς παρὶ γυ-
 ρεις συμπορὶ δημῶν. αἰετῶν δὲ καὶ πᾶς εἰ-
 χύας τῶ βασιλείῃ ἀπάσας. Οὗτος μὲν οὖν ἐν
 τῶ κατὰ τὴν ἐνστάσιν τῶ πολέμου καὶ τῶ παρ-
 τῶν παρὶ τῶν, οὐ μόνον τοῖς αἰαθυμαῖς, ἀλ-
 λὰ καὶ τοῖς τοῖς πόλεμον ὀξελεῖν ἐπαρ-
 γη καὶ παρὶ δημῶν εἰς Αἰτωλίαν, οὐχ ὡς ἡ-
 σελκῶν· ἀλλ' ὡς ἀγαθὸς αὐτῶν εἰς τὰς κατὰ
 παρὶ γήματα γεροντῶν, ἐπὶ μὲν καὶ παρὶ δη-
 πετο· πλήρεις ἐλπίδων κατὰ καὶ φρονήμα-
 τος λόγῳ πεπονηκῶς τοὺς Αἰτωλοὺς. ἔχον
 γὰρ ἐκ τούτων ὀξελεῖν, ὡς τοῖς μὲν Αἰτω-
 λῶν οὐδ' ἐλπίζειν πολμήσοντος ἐπὶ τῶν· αὐτοῖς
 ὅτι παρὶ δημῶν αἰετῶν, οὐ μόνον τὴν Πελοπόν-
 νησον, κατὰ τῶν ἔχον τῶ αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ τὴν
 Θεσσαλίαν καὶ τὴν Μακεδονίαν. Φίλιππος δὲ

A Epirotæ enim potiore suæ priuatæ
 utilitatis rationem ducentes, quàm
 communis sociorum, magnòque de-
 siderio flagrantes potiundi Ambraco,
 petierant à Philippo ut locum obside-
 ret, atque ante omnia caperet. quip-
 pe maximi æstimabant, si recipere ab
 Ætolis Ambraciam possent. quod a-
 lia nulla ratione fieri posse speraba-
 tur, nisi ut locum quem diximus in
 potestate habentes, Ambraciæ infe-
 sti imminerent. Est enim Ambracus
 locus probe instructus cum castellis
 pro mœnibus, tum muris ipsis. situs
 est in mediis paludibus; aditum à
 circumiacente regione vnum habet,
 eúmque angustum & ex aggesta ter-
 ra manu factum: imminet opportu-
 nè ad nocendum quæ regioni Am-
 braciotarum, quæ vrbi. Igitur Phi-
 lippus Epirotarum suasu, positis an-
 te Ambracum castris, necessaria ad
 obsidionem parabat. At Scopas per
 idem tempus Ætolorum copias vni-
 versas secum trahens, habito per
 Thessaliam itinere, in Macedoniam
 fecit impressionem: vbi per plani-
 tiem quæ in Pieria est vagans impu-
 ne, omnia vastavit: prædæque iis ex
 locis facta non mediocri, Diu iter
 auertit: urbemque ab incolis dereli-
 ctam ingressus, muros ac parietes so-
 lo æquavit; porticus ad hæc circa fa-
 num incendit; cætera omnia donaria
 corruptit, quæ vel ornatus causa co-
 loci posita erant, vel ad usus eorum
 qui ad solennium celebrationem vn-
 dique illuc soliti conuenire. Regum
 item omnium imagines subuertit. At-
 que hic qui in ipso statim belli prin-
 cipio & expeditione prima, non so-
 lum hominibus, verùm etiam diis
 bellum indixerat, vbi in Ætoliam
 fuit reuersus, non pro impio & con-
 scelerato est habitus: sed tanquam
 vir fortis benèque de communi re
 meritis, magno honore exceptus,
 omnium ora in se conuertit: quum
 nouorum processuum spe quam ver-
 bis iactitabat, spiritus Ætolis addi-
 disse. quippe ita ipsi secum cogita-
 bant; Ætolis quidem ausurum ne-
 minem vel appropinquare: se verò
 non Peloponnesum dumtaxat, quod
 solenne iam ipsis erat, sed etiam
 Thessaliam ac Macedoniam sine ti-
 more populaturos. Philippus verò

auditis quæ in Macedonia gesta fuerant, quum peruersitati & contentioso Epirotarum ingenio debitas pœnas statim ipse luisset, Ambracum obsidebat: & modò aggeribus excitandis, modò apparatu cætero nauiter vtendo, territis mox qui intus erant, intra dies quadraginta locum deditione cepit. ac præsidio, quod erat Ætolorum quingentorum, post datam fidem dimisso, Ambracum Epirotis tradidit, & cupiditatem eorum expleuit. ipse propter Charadram cum exercitu ire pergit, ad traiciendum sinum Ambracicum properans; qui iuxta fanum Acarnanum quod Actium dicitur, est arctissimus. Sinus Ambracicus è mari Siculo terras irrupit inter Epirum & Acarnaniam, ore admodum angusto: quinque enim stadiorum non est: prouectus vero in mediterranea, latitudinem obtinet stadiorum centum: in longum porrigitur à mari Siculo stadia trecenta. Epirum ab Acarnania separat, hanc quidem à Septentrione, illam vero habens à Meridie. Igitur per os illud quod diximus exercitu transmissio, itémque per Acarnaniam, ad Ætolia: urbem Phœteas venit: assumptis in transitu Acarnanum peditum duobus milibus, equitibus ducentis. positis autem circa dictam urbem castris, postquam per biduum illam variis assultibus acriter & terribiliter tentasset, deditione mox sibi traditam accepit; & data fide eos qui intus erant Ætolos dimisit. Insecuta nocte, quasi nondum capta urbs esset, suppetias venerunt Ætoli quingenti. Rex quum eorum aduentum præsensisset, opportunis quibusdam locis infestis, plerisque eorum cecidit: reliquos, exceptis oppidò paucis, cepit. deinde triginta dierum annonam exercitui demens, ex eo frumento, quod de illa ingenti copia reliquum supererat, quæ Phœtiis reperta in horreis fuerat, perrexit ire, versus Stratonicam agmen ducens. vbi ad stadia decem vrbi appropinquasset, circa amnem Acheloum castra fecit. inde

A πὰ αὐτῇ τῇ Μακεδονίᾳ ἀκρούσας, καὶ πᾶσι
 χρηῖμα τῇ Ἠπειρωτῇ ἀγνοίας καὶ φιλοεικίας τὰ
 ἰπλάρα κακομισμένους, ἐπολιόρκετ' Ἀμβρα-
 κὸν· χρηστὰ μὲν οὖν τοῖς τε χώμασιν ἐπεργάζε-
 ται, καὶ τῇ λοιπῇ πᾶσι καὶ ταχέως κατεπλήξα-
 ται τοὺς ἐνόησας, καὶ πᾶσι λαβεῖν ὅ, χωρίον ἐν ἡμέ-
 ραις τεταραχθέντα τῇ πάσῃ. ἀφείδ' οὖν τοῖς
 φυλάττοντας ὑποσπώνδους, οἷσιν εἰς πενταχ-
 σίους Αἰτωλῶν· τὴν μὲν τῇ Ἠπειρωτῶν ἐπιθυ-
 μίαν ἐπλήρωσε, πᾶσι δὲ Ἀμβρακὸν αὐ-
 τὸς δ' αἰαλαβὼν τὴν δυνάμιν, πρὸς ἡμῶν πα-
 ρὰ Χαραδρᾷ, ἀπεύδων διαβῆται τ' Ἀμβρα-
 κὸν καλέμηνον χεῖλος· ὅς ἐστιν ὁ πᾶσι τὸς ἐστὶ καὶ
 ὁ τῇ Ἀκαρνανίᾳ Ἰερόν, καλέμηνον Ἀκτίον. Ὁ
 γὰρ πρὸς τὴν Ἀκαρνανίαν χεῖλος, ἐκπέπληκται μὲν ἐκ τῆς
 Σικελικῆς πελάγους μετὰ τὴν Ἠπείρου καὶ τῆς
 Ἀκαρνανίας, καὶ πρὸς τὴν πελάγους εἰσέρχεται· λέγειται
 γὰρ τῇ πενταχσίᾳ πρὸς τὴν πελάγους εἰς τὴν μεσο-
 γαίαν, καὶ μὲν ὁ πλάτος ἐφ' ἑκάστην εἰς ἄλφει-
 καῖται. καὶ ὁ μήκος ἀπὸ τῆς πελάγους πρὸς
 ἀπὸ τῆς πελάγους εἰς τὴν πελάγους εἰς τὴν πελάγους
 Ἠπείρου, καὶ τὴν Ἀκαρνανίαν, ἔχον τὴν μὲν Ἠπι-
 ρον ἀπὸ τῆς Ἀκαρνανίας, τὴν δ' Ἀκαρνανίαν ἀπὸ
 μεσημβρίας. πρὸς αὐτὰς οὖν καὶ τὸ πρὸς τὴν μεσημβρίαν
 εἰς τὴν δυνάμιν, καὶ διελθὼν τὴν Ἀκαρ-
 νανίαν, ἦκε τῆς Αἰτωλίας πρὸς τὴν καλούμε-
 νὴν πόλιν Φοιτίας, συμπρὸς τὴν Ἀκαρ-
 νανίαν μὲν πεζοὺς διαγίλους, ἵππους δὲ ἄλφει-
 κοῖσις πρὸς τὴν πελάγους εἰς τὴν πελάγους
 μὲν πόλιν, καὶ πρὸς τὴν πελάγους εἰς τὴν πελάγους
 ταπηνελύκας ὅτι δύο ἡμέρας ποιοῦσά μὲν,
 πρὸς τὴν πελάγους εἰς τὴν πελάγους εἰς τὴν πελάγους
 δὲ οὐκ οἶσιν τῇ Αἰτωλίᾳ. τῇ δ' ἐπὶ τῆς νυ-
 κτὸς ὡς ἐπὶ μὲν τῆς αἰαλαβῆς τῇ πόλεως, ἦκεν
 βοηθῆντες πενταχῆσσι τῇ Αἰτωλίᾳ. ὦν τῇ πα-
 ροῦσῃ πρὸς τὴν πελάγους εἰς τὴν πελάγους
 ὅτι πᾶσι τοῖς ἀνέχουσιν ἐνέδρας, τοὺς μὲν
 πλείους αὐτῶν ἀπέκτεινε τοὺς δ' λοιποὺς ὑπο-
 χρίσας ἔλαβε, πλὴν τελέως ὀλίγων. Μετὰ δὲ
 ταῦτα σιδηροῦς εἰς τὴν πελάγους εἰς τὴν πελάγους
 δυνάμιν ἐκ τῆς πελάγους εἰς τὴν πελάγους
 πολὺ γὰρ πλῆθος ἐστὶ τῆς Φοιτίας εἰς τὴν πελάγους
 τηροῦσθαι) πρὸς τὴν πελάγους εἰς τὴν πελάγους
 μὲν τὴν πορείαν εἰς τὴν Στρατηγικὴν. ἀπο-
 χθὼν δὲ τῇ πόλεως πρὸς τὴν πελάγους εἰς τὴν πελάγους
 τραποπέδουσε πρὸς τὸν Ἀχελῷον ποταμὸν. ὁρ-

μυῖδος δ' ἐντεῦθεν, ἀδιδως ἐπόρην τ' ἔχον-
 ραν, ὁστένος ἐπεξίεναι πολυμήτους τ' ὑπερνα-
 τίων. Οἱ δ' Ἀχαιοὶ καὶ τοὶ ἑσπερίοι τούτοις πε-
 ζόμενοι ἐν πολέμῳ, τ' ὅ βασιλέα πυνδαρό-
 μοι συνέχουσιν, πέμποισι πρέσβεις ἀγγέ-
 λους βοηθεῖν. οἱ καὶ συμμίζαντες ἐπὶ ποταμῷ Στρά-
 τῳ ὅτι Φιλίππῳ, πᾶσι λαοῖσι διελόντο καὶ
 ἑαὶ ἐπὶ τοῖς καὶ ὠφελείας ὑποδουλεύοντες
 ἐν στρατοπέδῳ ἑαὶ ἐκ τ' ἐπὶ πολέμῳ, ἐπύθον αὐ-
 τὸν ἔχοντα ὅ Ρίον, ἐμβόλῃ εἰς τὴν Ἠλείαν.
 ὣν ὁ βασιλεὺς ἀφ' αὐτοῦ, τοὺς μὲν πρέσβυ-
 τας ὡς ἀπεπέμψεν, φήσας βουλεύσασθαι καὶ πε-
 ρεῖν τ' ὡς ἀγαθούμενοι· αὐτὸς δ' αἰσθόμενος
 πρὸς τὴν ποταμὸν τὴν πορείαν, ὡς ὅτι Μη-
 ἑσπολέως καὶ Κωνώπης. οἱ δ' Αἰτωλοὶ τ' μὲν
 ἄκρην τ' Μηἑσπολέως κατεῖχον, τὴν δὲ πό-
 λιν ὀξέλιπον. ὁ δ' Φίλιππος ἐμφορῶν τὴν
 Μηἑσπολιν, πρὸς τὴν ποταμὸν ὅτι τὴν
 Κωνώπην. τῷ δ' Αἰτωλῶν ἱππέων ἀδελ-
 φόντων, καὶ τολμησάντων ἀπαντᾶν πρὸς τὴν
 ποταμοῦ ἔχοντα, ἢ καὶ πρὸς τὴν πό-
 λεως εἴκοσι σταδία διέχοντα, καὶ πεπισημένῳ,
 ἢ καλύσειν τελέως, ἢ κακοποιήσιν πολλὰ τὴν
 Μακεδονίαν πρὶ τὴν ἔχοντα σινοπόδας αὐ-
 τῶν τὴν ὀξέλιπον ὁ βασιλεὺς, πρὸς τὴν πο-
 ταμῷ πρὸς τὴν ποταμῷ, καὶ ποιεῖν τὴν ἔχοντα ἀδελφούς καὶ πᾶσι
 σινοπολίταις. τῶν δὲ πεπληρωμένων, ἅμα
 πᾶσι τὴν ποταμὸν ἀφ' αὐτοῦ σημαίει, βρα-
 χία ταύτης καὶ ἀπεπείσαντες οἱ τ' Αἰτωλῶν
 ἱππεῖς, ἐν ᾧ ταύτην τε μεῖναι σινοπολίταις,
 καὶ τ' δαυτεῖν καὶ πλείονα ἀφ' αὐτοῦ συμ-
 φερέειν τοῖς ὅπλοις πρὸς τὴν ὑφεστῶσαν ἀ-
 πορροῦντες καὶ διὰ τὴν ἀπαλλὰγοντες,
 ἀπεχώρην πρὸς τὴν πόλιν. καὶ λοιπὸν ἤδη ὁ
 βασιλεὺς Αἰτωλῶν φρόνημα συμπεφύκας εἰς τὴν
 πόλιν, ἢ τὴν ἰσχυρίαν. ὁ δ' Φίλιππος ὅτι
 ἀφ' αὐτοῦ πᾶσι στρατεύματι, καὶ πρὸς τὴν ἀδελφὴν
 καὶ . . . τὴν ἰσχυρίαν. τῷ δ' ὅτι χωρίον, ὁ
 καὶ πᾶσι μὲν ὅτι τ' παρὰ τὴν κυρίως, ὁχυρότητι
 ὅ φρονη καὶ χρονοποιῶν ἀφ' αὐτοῦ σινοπολί-
 τας δ' αὐτὸν καὶ ἀπλάγνυτες οἱ φυλάττον-
 τες ὀξέλιπον τὴν πόλιν. ὁ δ' βασιλεὺς κυριό-
 τας τὴν πόλιν εἰς ἑδάφος κατέβη. ὡς ἀπλη-
 σίως ὁ καὶ τοὺς λοιποὺς πύργους τοὺς καὶ τὴν
 χώραν ἐπὶ ταῖς τοῖς πρὸς τὸν καὶ ἀφ' αὐτοῦ.

A proficiscens assidue, agros impu-
 ne nullo obvio hoste populabatur.
 Eo tempore Achæi belli incommo-
 dis oppressi, audito non procul Re-
 gem Philippum abesse, missis lega-
 tis, auxilium ab eo petunt. Hærebat
 adhuc Philippus ad Stratum, quan-
 do illum legati conuenerunt: qui
 tum alia quæ in mandatis accepe-
 rant, cum eo sunt locuti: tum etiam
 exposita vbertate prædæ quæ parata
 erat exercitui, suaserunt illi, vt tra-
 iectis Rhium copiis in Eleam faceret
 impressionem. Rex iis auditis, legatos
 quidem secum detinuit, deque postu-
 latis ipsorum se deliberaturum dixit:
 cæterum ipse motis castris ad Metro-
 polin & Conopen ducit. Arcem Me-
 tropoleos tenebant Ætoli, urbem de-
 seruerant. Philippus Metropoli cre-
 mata, ad Conopen iter continuat.
 Quum autem equites Ætoli in vnum
 conuenissent, & ad fluminis transitum
 (qui locus stadia viginti ab vrbe di-
 stat,) occurrere illi ausi essent; spe-
 rantes se vel transitu hostem omni-
 no prohibuitos; vel certè transeun-
 tium agmen male prorsus habituros.
 Rex cognito eorum consilio, cetra-
 tos in amnem primos iubet ingredi,
 & vt per manipulos aut cohortes in
 testudines varias conglobati fluuio
 exirent. quod quum hi fecissent, si-
 mul prima traiecit manus, equites
 Ætolorum leui prælio cum iis habi-
 to, vbi & subsistere hanc densatis
 scutis vident; & secundam tertiā-
 que transeuntes, ad eam quæ iam fir-
 ma stabat se adiungere, pariterque
 nexa scutorum compage se protege-
 re; quia adeo nihil efficere poterant,
 vt admodum ipsi laborarent, in vr-
 bem se recipiunt. ac iam de cætero,
 ferox ille animus Ætolorum in te-
 cta compulsus, se continuit. Philip-
 pus secundum istos exercitu traiecto,
 agrum impune depopulatus, Itho-
 riam vsque accedit. locus ille cum
 natura tum arte munitissimus, in ip-
 sa est via per quam necessario transi-
 tur. appropinquante Rege, præidia-
 rij milites metu perculsi, stationem
 deserunt. Rex loco potitus, solo ex-
 quauit. qui etiam populatoribus im-
 perauit, vt cæteras omnes arces, quæ
 in agro illo essent, pariter deiicerent.

superatis autem angustiis , lento deinceps gradu ac leniter procedebat , otiumque militi dabat prædas ex illa regione conuectandi. deinde postquam res omnes necessarias sibi exercitus prouidit , ad Oeniadas oppidum duxit : castrisque ad Pæanium communitis , id primum statuit expugnare : ac mox continuis usus inuasionibus , per vim cepit : urbem ambitu non magnam ; minor enim est stadiorum septem ; cæterum , quæ apparatu omni ædium , mœnium , turrium , nulli prorsus cederet. huius mœnia undique solo æquauit : domos vero demoliens , materiam & tegulas cum cura impositas ratibus ad Oeniadas per amnem deuexit. Ætoli principio arcem quæ Oeniadis erat muris cæteroque omni apparatu firmare , ac tueri velle : sed ubi Philippus propius accessit , præ ingenti formidine locum deseruerunt. Rex hac quoque potitus vrbe , castris inde mouet ad locum agri Calydonij , qui Elæus dicitur , & mœnibus munitum , & cæteris rebus omnibus necessariis ; quippe Attalus omnem apparatus munientiæ huic vrbi suppeditauerat Ætolis. hac quoque per vim in potestatem redacta , Macedones Calydoniorum fines agunt feruntque , deinde retro Oeniadas reperunt. Philippus animaduersa opportunitate loci , tum ad alia , tum ad traiciendum in Peloponnesum , muris urbem cingere constituit. Oeniadarum enim oppidum ad mare situm est , in vltima parte Acarnaniæ , quæ Ætolos contingit , circa principium sinus Corinthiaci. habet oppositam sibi in Peloponneso oram Dymæorum : proximèque abest à vicinis Araxo locis : sunt enim in medio stadia non amplius centum. Propterea Philippus & arcem per se valide muniuit ; & portui ac naualibus muro circumdato , arci illa coniungere cogitabat : usus in eam rem iis copiis quas Pæanio auexerat. Dum in his Rex erat , ecce à Macedonia nuncium , qui diceret , Dardanios , suspicantes Regem parare expeditionem in Peloponnesum , de-

A διελθὼν ὃ τὰ τεῖνα ὁ λαιπὸν ἤδη βάδυν καὶ
 παρῆεν ἐπὶ τὸ ἔργον, αἰσχροφὴν διδοὺς
 τῇ δυνάμει πρὸς τὰς ἀπὸ τῆς χώρας ὀφειλάς.
 Ἰερομόμων ὃ ὡς φραβπέδω πόντων τῇ ὅπτι-
 δειῶν, ἦκε πρὸς τοὺς Οἰτιάδας Αχαίους κα-
 ῖα φραβπέδους δὲ πρὸς ὁ Γαμίον, τότε
 παρῆεν ὁ δὲ ἔργον κοινὸν ἀμφοτέρωθεν ὃ παρῆεν
 λαὸς σινοχῆς, εἰλεν αὐτὸν καὶ κέρτος, πόλιν καὶ
 μὲν τῇ παρῆεν, ὃ μεγάλῃν ἐλάτῃων γὰρ ἡ
 ἐπὶ τὰς ἐσθίων. καὶ δὲ σύμπασαν παρῆεν, οἰκίαν
 καὶ τειχῶν καὶ πύργων, ὃ δὲ ὁποιασὺν ἦτο.
B τῷ τῆς ὃ δὲ μὲν τείχος κατέσκαψεν πρὸς εἰς
 δαφνός. τὰ δὲ οἰκήσεις ἀφελύων, τὰ ξύλα καὶ
 τῇ κέρτος εἰς χερσὶας καὶ ἰσχυρὸς τῇ ποταμῶν
 μὲν πολλῆς φιλοτιμίας εἰς τὰς Οἰτιάδας. Οἱ
 δὲ Αἰτωλοὶ ὃ μὲν παρῆεν ἐπεβάλλοντο ἀφ-
 ῆεν τῇ ἀφῆεν τῇ ἐν τοῖς Οἰτιάδας, ἀσφα-
 λιστάμφοι τείχεσι καὶ τῇ λοιπῇ κατὰ σκελῇ· συ-
 νεργίζοντες ὃ τῇ Φιλίππου κατὰ σκελῇ, ἀφ-
 ῆεν. Οἱ βασιλεῖς παρῆεν καὶ τῷ
 τῇ πόλιν, ἀφῆεν αὐτῆς παρῆεν, κατέσκα-
C ῖεν τῇ Κόρυδωνίας πρὸς τὴν χωρίον ὀχυ-
 ρόν, ὃ κατέσκαψεν ἑλπίος, ἡσφάδῃς τῇ τείχεσι
 καὶ τῇ λοιπαῖς παρῆεν ἀφῆεν. Αἰ-
 ῆεν τῇ παρῆεν αὐτὸν παρῆεν αἰσχροφῆς, ὃ
 ἐν τοῖς Αἰτωλοῖς. Ἰερομόμων καὶ τῇ πύργῳ κέρτος καὶ
 κέρτος οἱ Μακεδόνες, καὶ πᾶσαν κατὰ σκελῇ
 τῇ Κόρυδωνίας, ἦκον πάλιν εἰς τὰς Οἰτιάδας.
 ὃ τῇ Φιλίππου σινοχῆς τῇ δυνάμει ὃ
 ὅπου, πρὸς τὰ πᾶσα, καὶ μάλιστα πρὸς εἰς Γε-
 λοπόντησιν ἀφῆεν, ἐπεβάλλοντο τειχίζῃ τὴν
 πόλιν. τὸν μὲν γὰρ Οἰτιάδας κατὰ σκελῇ
D παρῆεν ἀφῆεν, ὃ τῇ πύργῳ τῇ Αχαρια-
 νίας, ὃ πρὸς Αἰτωλοὺς σινοχῆς πρὸς τὴν
 ἀφῆεν ὃ Κορυδαλὸν κέρτος. τῇ τῇ Πελοπον-
 νήσῳ τέταρτον μὲν ἡ πόλις κατὰ σκελῇ τῇ παρῆεν
 λίας τῇ τῇ Δυμοῖων. ἔλπισα δὲ αὐτοῖς ὃ παρῆεν
 τοῖς καὶ τῇ Ἀφῆεν τῇ πύργῳ γὰρ ὃ πύργῳ
 ἐκαστὸν ἐσθίων. Εἰς αὐτὴν βλέψας τὴν τε ἀφῆεν
 κατὰ αὐτὴν ἡσφάδῃς, καὶ ὃ λαιπὸν καὶ τῇ νεο-
 ρίοις ὃ μὲν τείχος παρῆεν, ἐπεβάλλοντο σινο-
 χῆς πρὸς τῇ ἀφῆεν, κέρτος εἰς τῇ οἰκτο-
 μίας, τῇ ἐν τῇ Παγανῇ παρῆεν. ἔτι δὲ
E πρὸς τῷ τῇ ἰερομόμων ὃ βασιλεῖς, πρὸς ἐν
 Μακεδονίας ἀφῆεν ἀφῆεν, ὃ τῇ σινοχῇ
 τὸν Δαρδανέας ὃ ποταμὸν καὶ τῇ εἰς Πελοπόννη-
 σον.

simulac magistratum iniit, iussos conuenire in armis Ætolos, in superiorem Epiri partem duxit: eamque regionem omni clade belli affecit, agrorum vastationi animosius indulgens: ut qui non tam compendij sui studio id faceret, quam ut Epirotis noceret. Ad Dodonæum fanum ut venit, & porticus cremauit, & donaria multa corripit: ipsam denique sacram ædem funditus euerit. Quippe Ætoli neque pacis neque belli leges norunt: sed utroque tempore contra ius gentium & omnium hominum instituta, quod semel destinauerunt perficiunt. ac Dorimachus quidem talibus tantisque facinoribus admissis, domum ad suos reuertit. Philippus verò adulta iam hieme, cum nemo amplius propter anni tempus de eius reditu spem ullam haberet, tribus millibus eorum militum assumptis, qui ab æneis clypeis quos gestant chalcaspides dicuntur, cetratis bis mille, Cretensibus trecentis, cum aulico suo equitatu quadringentorum fere equitum, Larissa proficiscitur: & traiectis copiis è Thessalia in Eubœam, inde Cynum, per Boeotia & Megaridis fines Corinthum circa brumam venit: ita contento & occulto itinere habito, ut ne suspicio quidem eius rei vlla Peloponnesiis suboleret. Corinthi portis clausis, & dispositis per vias custodibus, postridie eius diei Aratum seniore Sicyone accersit: datisque literis ad Prætozem Achæorum & vrbes Achæicas, quando & quò illos sibi in armis vellet occurrere significat. quibus rebus curatis, versus Dioscurium Philiaxæ castra mouet, ibique confedit. Eodem illo tempore Euripidas duabus Eleorum cohortibus comitatus, cum piratis & mercede conductis, (ut simul omnes numerum explerent duum millium & ducentorum:) ad hæc equitibus centum, profectus Psophide, per Phœnicen & Strymphantiam agmen ducebat: quum de Philippi expeditione nihil inaudisset, verum ex agro Sicyonio prædas vellet agere. Is igitur, illa ipsa nocte qua Philippus circa Dioscurium, confederat, castra regia prætergressus, in fines Sicyoniorum mane videbatur ingressurus.

A ὄρχην τῶν ἀλαβῶν, καὶ τὰς Αἰτωλὰς ἀθροίσας μὲν τὰ ὅπλα, ἐνέβαλεν εἰς τοὺς αἰῶνας τοὺς Ἡπείρου, καὶ τὴν χώραν ἐδήκνυεν, θυμικώτερον χρώματος τῇ κατὰ φύσιν· ὃ γὰρ πλεονεξία σφετέρως ὠφελείας, ἀλλὰ τὴν Ἡπειρωτῶν βλάβης χάριν ἕκαστα συνετέλεθ. Παραγρημόμενος δὲ πρὸς τὸν πατέρα Δωδώνη ἱερὸν, τὰς τε σοὰς ἐνέσκηψε, καὶ πολλὰ τὰ αἰαθμῶν διεφθίρε· κατέσκαψε δὲ καὶ τὰ ἱερὰ οἰκίαν. ὥστε μήτε εἰρήνης ὄρεσιν, μήτε πολέμου πρὸς Αἰτωλὰς ὑπάρχειν· ἀλλ' ἐν ἀμφοτέρω τῷ περὶ αἰσίοισι τῶν πατρὶων τὰ αἰδεσθέντων ἔην καὶ νόμιμα χρῆσθαι τῷ ἐπιβολαῖς. οὗτοι μὲν ἐν ταῦτα καὶ τοιαῦτα ἀφ' ὧν ὁ ἀμύμων ἐπὶ πρὸ βασιλείας, καὶ πύτων ἀπὸ πικύτων τὴν πρὸ βασιλείας Φιλίππου ἔχε· τὴν καὶ ἐν αἰαθῶν ὁ βασιλεὺς χαλκασπίδας μὲν περικλίσας, πελτασὰς δὲ διακλίσας, καὶ Κρήτας πελαγοσίους, πρὸς δὲ τοῦτοις ἵπποις τὰς περὶ τὴν αὐλὴν εἰς τετρακοσίους, πρὸς δὲ τὸν Λαέρτιος· καὶ ἀφ' αὐτῶν τοῦτοις ἐκ Θετταλίας εἰς Εὐβοίαν, καὶ καί τινες εἰς Κυῶν, ἦκα δὲ τὴν Βοιωτίας καὶ Μεγαρίδος εἰς Κόρινθον περὶ τῶν χιμαίων, ἐνεργον καὶ λαθραίως πεποιημένους τὴν πρὸ βασιλείας ἔχων, ὥστε μηδένα Πελοποννησίων ὑπονοῆσαι τὸν γεγενησέν. κλείσας δὲ τὰς πόλεις τὴν Κορίνθου, καὶ ἀφ' αὐτῶν τὰς ὁδοὺς φυλακίσας, τῇ καὶ πόδας Ἀργεῖν μὲν τὴν πρὸς Ὀύντερον ὡς αὐτὸν ἐκ τῆς Σικυωνίας μεταπέμπετο, καὶ ἄλλα τε πρὸς τὴν στρατηγὸν τὴν Ἀχαίων καὶ πρὸς τὰς πόλεις ἐξαπέστειλεν· ἐν οἷς διεσάφη πότε καὶ ποῦ δέοι συμμαχεῖν πύτων ἐκ τοῖς ὅπλοις. ταῦτα δὲ οἰκονομήσας, αἰεζόμενος καὶ πρὸς ἐλθόντων, κατεστράτευσεν τὴν Φλιασίας περὶ τὸν Διοσκύριον. Κατὰ δὲ τὴν αὐτὴν καὶ τὴν Εὐελπίδας ἔχων Ἡλείων δύο λόχοις, μὲν τῶν περὶ τὸν καὶ μισθοφόρων, ὡς· εἰς τὰς πόλεις εἰς διακλίσας καὶ τετρακοσίους, ἅμα δὲ τοῦτοις ἵπποις ἕκαστον, ὁρμήσας ἐκ τῆς Φωκίδος ἐποίησε τὴν πορείαν ἔχει τῆς Φοινίκης καὶ Στυμφαλίας, οὐδὲν μὲν εἰδὼς τῶν καὶ τὴν Φίλιππον, βαλόμενος δὲ κατὰ τὴν τὴν Σικυωνίων χώραν. τὴν δὲ ἰουκτὸς τὴν αὐτῆς ἐκ τῆς συμμαχίας στρατοπεδεύειν τὴν Φίλιππον περὶ τὸν Διοσκύριον, πρὸς ἡλλήλους τὴν στρατοπεδεύειν τὸν βασιλέως περὶ τὴν ἐωθινὴν ἐμβαλὼν οἷος τὸν εἰς τὴν Σικυωνίαν.

euaferunt non amplius centum. Philippus spoliis & captiuis Corinthum amandatis, pergit destinata exequi. Ea victoria Peloponnesiis omnibus miras est visa. simul enim & venisse & vicisse regem audiebant. Itinere dein facto per Arcadiam, postquam niues multas atque ærumnas in superando Ligyrge monte pertulisset, tertio demum die Caphyas peruenit. vbi post refectum bidui spatium exercitum, assumpto iuniore Arato, cum iis copiis Achæorum, quas ille tum pararas habuit, ita ut fierent omnes ad decem millia, per Clitoriam Psophidem duxit: ex omnibus urbibus per quas transibat, tela & scalas congerens. Psophis oppidum est, quod omnes fatentur, antiquum, eorum Arcadum, qui Azanidem habent. situm est, si vniuersam spectes Peloponnesum in ipsius medietullo: si Arcadiam, in occidentis eius partibus, quâ vltimos occidentem versus Achæorum fines contingit. ditioni Eleorum, quibuscum erant tunc Psophidiis omnia iura confociata, opportune imminet. Ad hanc quum ē Caphyis Philippus tertiis castris peruenisset, in grumis quibusdam confedit, qui ē regione vrbis, naturâ excellunt: vnde tum vrbs ipsa, tum circumiacentia loca commodè & sine periculo poterant conspici. heic Rex loci firmitatem animaduertens, quid opus esset facto anxius hætere. Ab occasu enim Psophidis magno impetu torrens fertur, qui per maximam hiemis partem vado transiri non potest: quique propter aluci magnitudinem, quem progressu temporis paulatim excavauit, de superiore loco ruens, urbem egregie munitam & aditu difficilem præstat. quâ orienti est obuersa fluuium magnum & præcipientem habet, Erymanthum; de quo multi multa dixerunt, quæ sunt in ore vulgi. quum autem in amnem Erymanthum torrens ille se exoneret, ab ea parte quæ ad meridiem vergit: accidit, ut tria oppidi latera à fluuiis circumdata, eam quam diximus firmitudinem inde nanciscantur. reliquo lateri quod septentriones respicit, collis egregie munitus imminet, arcis locum obtinens & in-

A Διέφυγον δ' οὐ πλείους ἢ ἑκατὸν. ὃ δ' Φίλιππος πᾶσι τε σκύλας καὶ τοὺς αἰχμαλώτους εἰς Κόρινθον ἀποπέμψας, εἶχετο τὴν περικλειμένην. Τοῖς δ' Πελοποννησίοις πᾶσι τὸ θάρσος ἐφάνη ὃ γεγονός· ἅμα γὰρ ἤκουον τὴν Περσίδα, καὶ τὴν ἱκλυντὴν βασιλέως. Ποιοτάμῳ δ' ἢ πορείας ἔχει τὴν Ἀρκάδιαν, καὶ πολλὰς αἰαδὲς ἀμεινὸς χόνας καὶ θαλασπυρίας ἐπὶ τῇ περὶ τὴν Λίγυρην ὑπερβολαῖς, τῇ τε τρίτῃ τῇ ἡμερᾷ κατῆρε νύκτωρ εἰς Καφύας. Περσπιδῶσας δ' ἢ δύναμιν ἐπὶ δὴ ἡμέρας ἐνθάδε, καὶ περὶ θανάτων Ἀργείων τῶν νεώτερον, καὶ τοὺς ἅμα τοῦτον στυμθροισμένους τὴν Ἀχαιῶν, ὥς ἐστι τὸ ὅλιν δυνάμει εἰς τοὺς μυριάς, περὶ δ' ἔχει τὴν Κλητορίας ὡς ἔστι Ψωφίδος· στυμθροῖσι δ' ἐκ τῆ πόλεως ὧν διεπορεύετο βέλη καὶ κλίμακες. ἢ δ' Ψωφίς, ἐστὶ μὲν ὁμολογούμενον καὶ παλαιὸν Ἀρκάδων κλίμα· τὴν Ἀζανίδος καὶ τῆς μὲν συμπαύσης Πελοποννήσου καὶ τῆς μεσσηνίας· αὐτῆς δ' Ἀρκάδιαν, ὅτι τοῖς περὶ δυσμαῖς πέρας, στυμθροῖς τοῖς περὶ ἐξατίας καὶ τοῖς περὶ τὴν Ἀχαιῶν. ὅτι καὶ δ' ἀφ' οὗ τῇ τῇ Ηλείῳ χώρα, μὲν ὧν στυμθροῖς τότε πολυτελέαζεν αὐτήν. Περὶ δ' ἢ Φίλιππος τριτὸς ἐκ τῶν Καφυσῶν διαλύσας, κατὰ στρατοπέδον περὶ τοὺς ἀπέναντι τῇ πόλει ὑπερκειμένους βυθούς· ἀφ' ὧν ἡ κατὰ πόλιν τὴν τε πόλιν ὅλην ἀσφαλῆς, καὶ τὴν περὶ αὐτῆς τόπον. στυμθροῖς δ' ἢ τὴν ὀχυρότητα τῇ Ψωφίδος ὁ βασιλεὺς, ἢ πορὶ τὴν γῆν ποιεῖ. τὴν γὰρ ἀφ' ἐσπείρας πλεονεχὲν αὐτῆς κατὰ φέρει· λαβρὸς καὶ μαρτύρως ποταμός, ὃς καὶ τὸ πλεονεχὲς ἔχει καὶ ἡμῶν, ἀβάρως ἐστὶ· ποιεῖ δ' καὶ τὸ θάρσος ἔχει καὶ δυσερόσδοι τὴν πόλιν. Διὰ δ' ὁ μέγας τῆς χαλώματος, ὃ καὶ βραχὺ τὸ χρόνον κατέργασται, φερέμενος ἔχει ὑπερδύειν τὸν ποταμὸν. τὸ δ' ἢ ἀπ' ἧς πλεονεχὲν, ἔχει τὸν Ερύμανθον, μέγαν καὶ λαβρὸν ποταμὸν· ὑπερὸν οὐ πολὺς καὶ πολλὰν τε θρύλλεται λόγος. τῆ δ' ἡμάρρου περὶ ἀπέναντι περὶ τὸν Ερύμανθον ὑπερὸν τὸ περὶ μεσημβρίαν μέρος τῆς πόλεως, συμβαίνει πᾶσι μὲν τρεῖς ὅτι φαίνεται αὐτῆς ὑπερὸν τῆς ποταμῶν περὶ λαμβανομένης, ἀσφαλίζεσθαι τὸν περὶ τὸν Ερύμανθον. τῇ δ' λοιπῇ τῇ περὶ τὸν Ερύμανθον ἐρυμνὸς ὅτι καὶ περὶ τὸν Ερύμανθον.

ἀκρας ὕψους καὶ παραγωγικῆς λαμβάνων τάξιν. ἔχον δὲ καὶ τείχη ἀσφάλευτα πρὸς μεγάλῃ καὶ ταῖς κατὰσχευαῖς. πρὸς δὲ τοῖς βοηθήσαι συνέβαινε πρὸς τὴν Ἠλείων εἰσπεπρωμέναι· καὶ Εὐριπίδην ἐκ τῆς φυγῆς ἀφαισώμενον ὑπαρξάν ἐν αὐτῇ. ταῦτ' οὖν πρῶτα σιωποῦν καὶ λογιζόμενος ὁ Φίλιππος, τὰ μὲν ἀφίστατο τοῖς λογισμοῖς τῆς βιάζεσθαι καὶ πολιορκεῖν τὴν πόλιν· τὰ δὲ παρορμήσει εἶχε, τὴν ἀνταρξίαν ὁρᾶν ἐν τόπῳ. καθ' ὅσον γὰρ ἐπέκειτο τοῖς Ἀχαιοῖς τότε καὶ τοῖς Ἀρκάσι, καὶ πολεμικῆς ὑπὲρ τῆς Ἠλείας ἀσφαλείας, καὶ τοσοῦτο πάλιν κρατηθῆναι, ἐμειλλε τὸ μὲν Ἀρκάδων παρορμῆσαι, καὶ τὸ τῆς Ἠλείων ὁρμήσειον ὑπαρξάν τοῖς συμμάχοις ἀνταρξίαν. Διότι ὅτι ἔτο δὲ μέγας ὁρμήσειος τῇ γνώμῃ, πρὸς ἡγεῖται τοῖς Μακεδόσι ἅμα πρὸς φῶτι πᾶσι ἀεισποιοῦσθαι, καὶ διεσπασμένους ἐπὶ τοῖς ὑπάρχουσιν. μὲν δὲ ταῦτα διαβὰς τὸ καὶ τὸν Εὐριπίδην γέφυραν, ὁδοῖος ἐμποδὼν πάντος ἀπὸ τῆς πρὸς ἀδελφῶν τῆς ἑπταπόλεως, ἥκα πρὸς αὐτὴν τὴν πόλιν ἐνεργᾶς καὶ κατὰσχευαῖς. οἱ δὲ καὶ τὸν Εὐριπίδην, καὶ πρῶτες οἱ καὶ τὴν πόλιν διηπόρουν ὅτι τοῖς συμβαίνοισι, πρὸς πεπρωμέναι μὴτ' αὖτ' ἐξ ἐφόδου παλμῆσαι τοὺς πολεμικοὺς παρορμῆσαι καὶ βιάζεσθαι πρὸς οὕτως ὅχρουν πόλιν· μὴτε χρόνιον αὖτ' συστήσασθαι πολιορκίαν ἀπὸ τῆς χειρὸς ἀφίστασθαι. ἅμα δὲ ταῦτα λογιζόμενος, διηπόρουν ἀλλήλοις διεδότες, μὴ πρὸς τὸν Φίλιππον εἶναι ἀπὸ τῶν ἐνδὸν σιωπομένων καὶ τὴν πόλεως. ἐπεὶ δὲ ὁδοῖος ἐώραν ταῦτα ὅτι αὐτῶν γιγνόμενον, ὁρμήσειον οἱ μὲν πλείους ὅτι τὰ τείχη βοηθήσαντες· οἱ δὲ μισοφόροι τῆς Ἠλείων κατὰ πᾶσαν πύλιν ὑπαρξάντων ἀνταρξίαν, ὡς ἐπὶ τοσοῦτοι τοῖς πολεμικοῖς. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀσφαλείας καὶ βίης τόποις τοῖς παρορμῆσαι τὸ τείχος καὶ καίμαχας, καὶ τοῖς οἰομένους τὸ τείχος καὶ καίμαχας, καὶ τοῖς οἰομένους μείζους τοὺς ἄλλοις Μακεδόνας· μὲν δὲ ταῦτα ἀπὸ τῆς Καλιπικτῶν ἀποδοῦς ἐκαστοῖς τὸ σιῶσθαι, πρῶτα χρόνιον ἅμα τὴν παρορμῆσαι τὴν ἐπὶ τοῖς τοῖς τείχεσι. τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἡμεῖς οἱ κατέχοντες τὴν πόλιν, καὶ πολλοὺς ἀπὸ τῆς κλιμάκων ἀπὸ τῆς πόλεως. ἐπεὶ δὲ ἦτε χορηγία τῆς βελάν καὶ τῶν ἄλλων τῆς πρὸς τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς ἐλπίδι, ὡς αὖτ' ἐκ

A genio loci, & sollerte industria aduersus vim comparata. habet præterea etiam mœnia, quâ magnitudine, quâ opere eximia. accedebat eò præsidium ab Eleis inductum; & Euripidæ præsentia, qui à clade euaserat. quæ omnia Philippus considerans ac secum reputans, modò abstinendum à vi, & obsidione apud se statuebat: modò in contrariam sententiam propendebat, opportunitatem loci cogitans. qui ut infestus eo tempore Achaïs & Arcadibus imminerebat, eratque Eleis pro firmo propugnaculo & arce belli; sic ubi foret captus, munimentum Arcadibus erat futurus hosti obiectum, & sociis, aduersus Eleos bellantibus, receptaculum opportunum. Igitur postquam eò sententia inclinasset, imperat Rex Macedonibus, ut prima luce pransi, & cæteris rebus, parati adsint. deinde traiecto ponte qui erat impositus Erymantho, nemine impediante, quia nihil eiusmodi posse fieri in mentem cuiquam venerat; ad ipsam urbem magna molitione & cum terribili specie accessit. Tum enim stupere mirabundus Euripidas, & quicumque in urbe erant, ut quibus esset persuasum, non aures hostes, neque ad capiendam coronâ urbem adeo munitam, vim experiri: neque diuturniorem obsidionem propter anni tempus, & asperitatem hiemis, instituere. simul cum hisce cogitationibus diffidere sibi inuicem incipiebant, metu, ne forte per aliquos qui forent intra muros, prodicionem loci Philippus esset molitus. deinde quum nihil eiusmodi animaduertent à quoquam tentari, ad defensionem urbis conuersi, muros plerique ascendunt. mercenarij vero Eleorum, per quandam portam, quæ in superiore oppidi parte erat, ut ex insidiis hostem adoriantur, egrediuntur. Rex certos homines ordinauerat, qui à tribus partibus scalas admouerent; eodémque modo cæteros quoque Macedones erat partitus: deinde per tubicines dato omnibus signo, simul undique urbem inuadit. principio fortiter repugnare oppidani; multosque de scalis deicere: verum ubi tela & cætera defensionis necessaria deficere ceperunt, (quippe

ad hanc dumtaxat necessitatem repente prouisa;) & Macedonas virtus obsessorum nihil terrebat; sed ut quisque erat deiectus ē scalis, proximus sine cunctatione in detrusū locum succedebat: tandem obsessi terga vertunt, & in arcem omnes confugiunt. ē regiis, Macedones muros inuadunt: Cretenses cum iis mercenariis congressi, qui per superiorem portam exierant, fugam, nullo pudore proiectis armis, capeßere illos cogunt. atque hos isti dum persequuntur, & terga fugientibus cædunt, per portam vnā cum ipsis irrumpunt: ita factum, ut ex omnibus partibus in potestatem hostium vrbs veniret. Psophidij cum liberis & coniugibus in arcem sese recipiunt. facit idem & Euripidas, cæteraque omnis turba quæ euadebat. Macedones simul irruperant, omnem ex ædibus suppellectilem diripere: deinde in ciuium domicilia immigrantes, urbem tenere. qui in arcem confugerant, quid immineret sibi mali prospicientes, quia nulla intus suppetebat annonæ copia, Philippo sese dedere constituerunt. itaque impetrata à Rege per caduceatorem legationis venia, ciuitatis principes, & vnā cum his Euripidam mittunt. qui pacatione facta, omnibus qui in arcem euaserant, cum peregrinis cum ciuibus, impunitatem impetrarunt. verūm hi legati vnde venerant redierunt; accepto mandato, ne prius loco excederent, quā exercitus oppido esset eductus: ne forte milites inuenirentur, dicto Regis parum obtemperantes, qui suis ipsos fortunis spoliarent. Rex superueniente niue, dies aliquot eo loci coactus est morari. Quo quidem tempore vniuersi qui aderant Achæis in vnum coactis, primò de natura loci munitissimi, & ad præsens bellum maxime opportuni, apud eos differuit: tum de suo affectu & beneuolentia erga ipsorum gentem verba fecit. postremo adiecit, Nunc quoque cedere se vltro Achæis hac vrbe, cāmque illis donare: propositum enim sibi esse, quibus posset cunque modis illis gratificari, & ad declarandum suum studium nihil re-

A ἔχοντες δὲ πρᾶσκειν γενημένους οἱ τε Μακεδόνες ὑπεκτελήθησαν δὲ γινόμενοι· ἀλλ' ἐπὶ τῷ τὴν ῥιφέντος ἀπὸ τῆς κλημάκης χώρῃ ὁ καὶ πινυμένης ἐπέβαινε. τέλος οἱ μὲν ἐκ τῆς πόλεως τραπέντες, ἐφάβην πόλιν πρὸς τὴν ἀκρόπολιν. τῇ δὲ πρὸς τὴν βασιλείῃ οἱ μὲν Μακεδόνες ἐπέβησαν τῇ τείχει· οἱ δὲ Κρήτες πρὸς τοὺς καὶ τὴν ὑπερδύειον πύλιν ἐξελθόντες τῇ μισθοφόρων συμμιζαντες, ἐν ἀλκῇ αὐτοὺς οὐδὲν χρόνον ῥίψαντες τὰ ὅπλα φύγαν. οἷς **B** ὅπκιμαίμενοι καὶ προσφέροντες τὰ χεῖρας, σιωπέπουν ἀπὸ τῆς πύλης, ἐξ οὗ σιωπῆς πύλας ἄμα καὶ ἀληφθῆναι τὴν πόλιν. οἱ μὲν οὖν ὦν ὦν φιδίον μετὰ τέκνῳ καὶ γυναίκῃ ἀπεχώρησαν εἰς τὴν ἀκρόπολιν· ἄμα δὲ τούτοις οἱ πρὸς τὸν Εὐριπίδην· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ λοιπὸν πλῆθος τῶν ἀφασσομένων. οἱ δὲ Μακεδόνες εἰσπεσόντες, τὴν μὲν ἐνδυμνίαν ἀπασαν ἐκ τῶν οἰκῶν πρὸς ἀρχὴν μαθήσαν· μὲν δὲ ταῦτα ταῖς οἰκίαις ἐπισκηνώσαντες, κατεῖχον τὴν πόλιν. οἱ δὲ **C** συμπεφύγντες εἰς τὴν ἀκρόπολιν, ὁδοιμαῖας σφίσι πρὸς ἀσκήσεως ὑπαρχούσης προσορῶμενοι δὲ μέλλον, ἐρωσαν ἐν χειρὶ σφᾶς αὐτοὺς, τὰς Φιλίππων. πύμψαντες οὖν κήρυκα πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ λαβόντες συγχώρημα πρὸς πρεσβείας, ἐξαπέστειλαν τοὺς ἀρχόντας, καὶ μετὰ τούτων Εὐριπίδην. οἱ δὲ ποιησάμενοι ἀποδοῦναι, ἐλάσαν τὴν ἀσφάλειαν τῆς συμπεφύγντων ὁμοῦ ξένοις καὶ πολίταις. οὗτοι μὲν οὖν αὐτοὺς ἐπὶ τὴν πόλιν ὄντων ὤρμησαν, ἔχοντες πρὸς ἀνέλεμα μὲν εἰς καὶ χώρας, ἕως δὲ ἡ δυνάμεις ἀναζώσῃ· μή τινας ἀπειθήσαντες τῇς ἐρασιωτῶν, δειρπᾶσιν αὐτοὺς. **D** Ο δὲ βασιλεὺς ἐπιτηρομένης χάριτος, ἐν ἀγκυρᾷ μὲν ἐπὶ τόπου ἡνῆρας. ἐκ αὐτῆς συναγαγὼν τοὺς πρὸντας τῶν Ἀχαιῶν, πρὸς τοὺς μὲν τὴν ὀχυρότητα καὶ τὴν δύναμιν ἐπεδύκνυε τὴν πόλεως πρὸς τὴν ἐρετώτα πόλεμον· ἀπελογίζετο δὲ καὶ τὴν αἵρεσιν καὶ τὴν δυνάμιν, ἣν **E** ἔχει πρὸς τὸν ἔθνος· ὅτι δὲ πᾶσιν ἔφη, καὶ νῦν πρὸς ἀρχὴν καὶ διδοῖαι τοῖς Ἀχαιοῖς τὴν πόλιν· πρὸς ἀρχὴν γὰρ αὐτῶν τὰ δυνατὰ γράμματα, καὶ μηδὲν ἐλλείπει πρὸς

θυμίας. ἐφ' οἷς ὁ ἄρχιστράτην αὐτῶν τῶν πε-
 ρὲς τ' Ἀργείων, καὶ τῶν πολλῶν, ἀγαλύνσας τ'
 ἐκκλησίαις, ὁ μὲν Φίλιππος μὲν τὴν δυνάμειν
 αἰαζόμενος, ὅτι Λασιδίων ἐποιεῖτο τὴν πορείαν.
 οἱ δὲ Ψωφίδην καὶ ἄλλους ἐκ τῶν ἀρχῶν, ἐκο-
 μίσαντο τὴν πόλιν καὶ τὰς οἰκίας ἐκαστοὶ τὰς
 αὐτῶν. οἱ δὲ περὶ τὸν Εὐρυπίδα, ἀπὸ τῶν εἰς
 τὴν Κόρινθον, καὶ εἰς Αἰτωλίαν. τὴν δ' Ἀ-
 χαϊκῶν ἀρχόντων οἱ πρῶτοντες ὅτι μὲν τὴν ἀ-
 κρὴν ἐπέστησαν μὲν φυλακῆς ἰκανῆς Γρόσ-
 λαον Σικυώνιον· ὅτι δὲ τὴν πόλιν Πυθίαν Πελ-
 ληνεῖαν. καὶ τὰ μὲν περὶ Ψωφίδα, τοῖς δὲ ἀπο-
 ττελέσθαι τὸ ἔργον. Οἱ δὲ τῶν φυλακῶν τὴν
 Λασιδίαν τὴν Ηλείαν, συνέντες τὴν πρῶτην τὴν
 Μακεδόνων, πεπιωμένοι δὲ καὶ τὰ χειρότερα πε-
 ρὲς τὴν Ψωφίδα, τῶν ἀρχῶν τὴν πόλιν ὀξέ-
 ληπον. ὁ δὲ βασιλεὺς ὡς γὰρ τὸν ἦκε, ταύτην μὲν
 ὅξυ ἐφόδον πρὸς ἑλθεῖν σιωπῶν δὲ τὴν πόλιν
 οὐκ εἶχε πρὸς τὸ ἔθνος, πρὸς δὲ καὶ τὴν Λα-
 σιδίαν τοῖς Ἀχαιοῖς. ὁμοίως δὲ καὶ τὴν Σβατὸν ἐκ-
 ληπόντων τὴν Ηλείαν, ἀποκατέστη τοῖς Τελ-
 φωαίοις. ταῦτα δὲ ἀφ' ὧν ἀρχαῖος, ἦκε
 πεμπτήριος εἰς Ολυμπίαν. ἦσας δὲ τὸν θεόν, καὶ
 τοῖς ἡγμένοις ἐστάσας, ἅμα δὲ καὶ τὴν λειπὴν
 πρὸς ἀναπαύσας δυνάμειν ὅτι τῆς ἡμέρας,
 μὲν ταῦτα πάλιν αἰεζόμενος. καὶ πρὸς ἑλθὼν
 εἰς τὴν Ηλείαν, τὰς μὲν πρὸς ἑλθὼν ἐπαφῆκε
 καὶ τὴν χώραν· αὐτὸς δὲ κατεστράτευσεν ὅτι
 ὁ χαλκὸς μὲν Ἀρτεμίσιον. πρὸς δὲ ἀρχαῖος
 δ' ἐν ταῦτα τὴν λείαν, μετέβη πάλιν ὅτι τὸ
 Διοσκύριον. δυνάμειν δὲ τὴν χώραν, πολὺ μὲν ἦν
 ὅτι τὸν ἀνισχυμένον πληθύν, ἐπὶ δὲ πλέον τὸ συμ-
 φῶν εἰς τὰς τῶν ἀρχῶν καὶ τοῖς
 ἐρυμνοῖς τὴν πόλιν. Συμβαίνει γὰρ τὴν Ηλείαν
 χώραν ἀφ' ὧν οἰκίαν, καὶ γέμειν ὅτι
 καὶ κατὰ τὴν πόλιν τὴν ἄλλαν Πελοπόννησον.
 εἰνοι γὰρ αὐτῶν ἔτι εἰρηνοῖς τὴν πόλιν τῶν ἀρχῶν
 βίον, ὡς πινὰς ὅτι δύο καὶ τῆς ἡμέρας ἔχοντες
 ἰκανὰς ὑσίας, μὴ τῶν ἀρχῶν ἐλθόντων τὴν πόλιν
 εἰς Ηλείαν. τὸ δὲ γίνεται, ἀφ' ὧν μεγάλην
 ποιεῖται ἀποδίδω καὶ πρὸς ἑλθὼν τοῖς πολιτευο-
 μένοις τὴν πόλιν τῆς χώρας καὶ τοῖς αὐτῶν· ἵνα
 πότε δίκαιον αὐτοῖς ὅτι τὸν πόλιν διεξάγῃται, καὶ τὴν
 πρὸς βίωσιν καὶ χρείαν μὴδὲν ἐλλείπῃ. δοκῶσι
 δὲ μοι πόρτα ταῦτα, καὶ ἀφ' ὧν πληθύν μὲν τὴν
 χώραν τὸ παλαιὸν ὅτι πινῶσι καὶ νομοθετοῦσι.

A liqui facere. quumque ipsi & Ara-
 tus & cætera multitudo pro hisce be-
 neficiis gratias agerent, Rex concio-
 ne dimissa, Lasionem cum exercitu
 iter instituit. Psophidij postquam ex
 arce descendissent, & urbem, & do-
 mos quisque suas receperunt. Euripi-
 das Corinthum, atque inde in Æto-
 liam se contulit. Arci præfectus est à
 magistratibus Achæorum qui forte
 aderant, Proslaus Sicyonius cum ido-
 neo præsidio: vrbi verò Pythias Pel-
 lenensis. Et ad Psophidem quidem
 quod attinet, ita transacta sunt om-
 B nia. Præsidium Eleorum quod Lasio-
 ne erat, cognito Macedonum aduen-
 tu, illis auditis quæ Psophide con-
 tingerant, urbem sine mora deserit:
 quam simul venit, primo impetu
 Rex occupat. & quò testatorem a-
 nimum suum erga gentem Achæo-
 rum faceret, hanc etiam urbem il-
 lis tradidit. similiter & Stratum ab
 Eleis derelictam, Telphussis resti-
 tuit. quibus rebus gestis, quintis ca-
 stris Olympiam peruenit. vbi quum
 C sacra deo fecisset, duces exercitus
 conuiuio excepisset, cæteramque tur-
 bam militarem tridui quiete refecis-
 set, vasis conclamatis in Eleorum
 regionem est profectus. ad quorum
 agrum deuastandum milite iminis-
 so, ipse circa Artemisium quod vo-
 cant castra communiuit: & post con-
 uectam eò prædam, Dioscurium ite-
 rum repetit. Porro autem dum pas-
 sim vruntur agri, etsi capti sunt mul-
 ti, maior tamen pars in proximos
 vicos & loca munita euaserunt. E-
 leorum namque ager præ cæteris
 D omnibus Peloponnesi frequens ha-
 bitatoribus, & mancipiorum nume-
 ro & rerum omnium copia est re-
 fertissimus. adeo enim nonnulli eo-
 rum rusticam vitam adamant, vt re-
 periantur sic satis diuites, qui per al-
 teram aut tertiam generationem vr-
 bem Elidem omnino non adierint.
 Fit autem hoc ideo, quia principes
 ciuitatis magna cura & studio agri-
 colas complectuntur. adeo vt & ius
 ipsis ruri dicatur, & necessariorum
 ad vitam nihil quicquam desit. E-
 iusmodi autem legibus atque institu-
 E tis vsi mihi iam olim videntur, primo
 quidem, propter laxum agri modum:

deinde autem, & multo quidem istud magis propter vitam sacrosanctā, quæ antiquitus apud illos agebatur: quādo vniuersa consentiente & concedente Græcia ob ludicrum Olympiorum, omni periculo exempti, omnisque belli expertes Eleam incolæ sacram & nulli populationi obnoxiam habitabant. Postea vero, Arcadibus Lasionem & Pisatidem sibi vindicantibus, quum pugnare pro finib. fuissent coacti, & genus vitæ ac priora instituta mutare: vt veteris atque auitæ immunitatis ius à Græcis reciperent, ne minimæ quidem illis fuit curæ: sed in eodem deinceps statu manserunt. non recte, vt equidem arbitror suæ & suorum securitati in posterum consulentes. Quum enim res sit, quam à diis concedi nobis omnes petimus; cuius desiderio nihil nō perferimus; quāmq; ex omnibus quæ bona existimantur, solam nemo ambigat vere esse bonam; pacem dico: hanc si qui bonis honestisque rationib. à Græcis impetrare certam firmamq; in omne tempus, possint, deinde beneficium tantum negligant, & aliud quid potius ducant, quis dubitet in magno istos errore versari? Atenim uero dicet aliquis, per genus istud vitæ eorū expositi sunt iniuriis, qui bello ipsos lacessere & fidem violare voluerint. Sed hoc & rarò accidit, & si quādo contingat, subueniri malo cōmunib. Græcorū auxiliis potest. Ad defendendas autē minores iniurias, postquā congestæ forent opes, quod in perpetua pace degentib. facile utiq; futurū erat, nō defuissent milites peregrini & mercede cōducti, qui certis locis aut tēporibus præsidio ipsis essent. Nunc dū id metuunt, quod vix aliquādo, si forte, præter omniū opinionē accidit: perpetuis bellis & populationib. quā agrū, quā fortunas suas habet obnoxias. Quæ dicta nobis sunt, vt suæ Eleos vtilitatis admoneremus: quū præsertim ad recuperandū ius immunitatis nullū vnquā tempus fuerit opportunius præseti rerū statu; in quo omnes acquiescunt. Sane etiam nunc, quod antè dicebamus, velut scintillā adhuc aliquā pristinæ cōsuetudinis superate, lubētius quā fiat alibi, vitā in agris Elei colunt. Idcirco cū Philippus aduenit, & eorū qui passim capiebatur ingens fuit numerus; & eorū qui intra muros confugiebant, adhuc maior.

A ὁ δὲ πλείων, ἀφ' ὅτι τὸν ὑπαρχόντα ποτε
 πρὸ αὐτοῖς βίον ἱερὸν ἔτε λαβόντες, ὡς δὲ τῇ
 Ἑλλήνων συγχώρημα δὲ τὸν ἀγῶνα τῇ Ο-
 λυμπίῳ, ἱερὸν καὶ ἀπόρητον ὄγκῳ τῇ Η-
 λείᾳ, ἀπειροπώτους ὄντες διανοῦ, καὶ πύσης
 πολεμικῆς περὶ αἰτίας. μὲν δὲ ταῦτα δὲ τῇ
 Ἀρκάδι ἀμφισβήτησιν περὶ Λασιότιος καὶ
 τῆς Πισατίδος γῆς αἰακισθέντες ἐπαμυνεῖν
 τῇ γῇ, καὶ μετὰ ἀλλήλῃ τὰς ἀγῶνας τῇ
 βίῳ, οἷον ἐπὶ περὶ τῇ πάλιν αἰακισθῆσαι
 ὡς δὲ τῇ Ἑλλήνων τῇ παλαιᾷ καὶ πάτριον
 ἀσουλίας, οὗτοι δὲ τῇ τυχεῖσιν ἐπιμέλειαν ἔχον
 ἀλλ' ἐμμεῖναι ὅτι τῇ αὐτῶν οἷον ὀρθῶς κατὰ
 γὰ τὴν ἐμὴν περὶ τῇ μέλλοντος ποιούμενοι
 περὶ οὐδὲν. Εἰ γὰρ ἡς πόλεις ἀρχόμεθα τοῖς
 θεοῖς τυχεῖν, καὶ πόλιν ὑπομεινόμεν ἰμείροντες
 αὐτῆς μετὰ καὶ, καὶ μόνον ἔτο πῶν νομιζομένων
 ἀγαθῶν αἰαφισβήτητον ὅτι πρὸ ἀνδρόπων,
 λέγω δὲ τῇ εἰρήνῃ. ταῦτ' αὖτε διναμένοι πῆρες
 μετὰ τῇ δικαίᾳ καὶ κατὰ τῆς Ἑλλή-
 νων εἰς πόλιν τῇ χρόνον ἀδύνατον κτάναι
 C πρὸ λυγροῦσι, ἢ περὶ γαίᾳ τῇ ποιῆται
 τοῦτο, πῶς οἷον αὐτῶν ὁμολογοῦν ἀγῶν
 δέξαι; ἢ δὲ ἀλλ' ἴσως ἀνέπιδετοι τοῖς πο-
 λεμῶν καὶ ὡς ἀποδοῦν περὶ μετὰ οἷον, οἷον τῆς
 τοιαύτης ἀγῶνης γίνονται τῇ βίῳ. Ἀλλ' ἐκείνο
 μὲν ἀπῶν καὶ ποτε γῆν, διναμένοι καὶ
 τῆς ὑπὸ τῇ Ἑλλήνων τυχεῖν ἐπιχειρίας.
 περὶ δὲ τῇ καὶ μέγας ἀδικίας, ὑπομεινόμε-
 νος τοῖς βίοις χορηγίας, ὅτι εἰς ὑπαρξείν
 πόλιν χρόνον ἐν εἰρήνῃ ἀφ' ὅροις, δῆλον ὡς
 οἷον αὐτῶν ἡπόρησαν ξείνῳ καὶ μισοφύροις, τῇ
 D καὶ τοῖς καὶ κατὰ πρὸ φερόμενοι. Νῦν
 δὲ ἀπῶν καὶ ὡς ἀδύνατον δεδῶτες, ἐν συνε-
 χῇ πολέμοις καὶ κατὰ φθορῆς, τῶν τε χῶ-
 ρων ἔχοντες καὶ τοῖς βίοις. ταῦτα μὲν οὖν ἡμῶν
 τῆς Ηλείᾳ ὑπομεινόμεν εἰρήνῃ χάριν ἔ-
 πιδετὰ τῇ καὶ, οὐτε ποτε περὶ
 ἀφ' ὅροις ἀφ' ὅροις ἔχοντες τῆς νῦν ὡς
 πόλιν ὁμολογοῦν κτάναι τῇ ἀου-
 λίας. τῶν δὲ χῶρων, κατὰ τῇ ἐπὶ πόλιν περὶ
 πῶν, ὅτι τῆς παλαιᾷ σινηγίας οἷον αὐτῶν
 ἐμεινόμεν, οἷον ἀφ' ὅροις εἰ λαοί.
 E Διὸ καὶ καὶ τῇ Φιλίππου παροῖον, ἀ-
 πλεον μὲν ὡς τῇ ἀλυσκίμῳ πλῆ-
 θος, ἐπὶ δὲ πλείον τῇ συμπεφύκειν,

Πλείη δ' ἀποκλή, καὶ πλείους ὄχλος ἡ-
 ρογιάδῃ θομάτων καὶ ῥεμμαίων εἰς τὸ χω-
 εῖον ὃ καλοῦσι Θαλάμας· ὅθεν δ' αὖτε χό-
 ραι τ' ἐπὶ αὐτῇ ἐνὶ τῷ καὶ δυσίμβολον,
 τὸ, τε χωεῖον ἀποκαμάπτουσι καὶ δυσσέ-
 σιδον. ἀκρύων δ' ὁ βασιλεὺς τὸ πλῆθος τ' συμ-
 πεφόρῳ εἰς τὴν περὶ τῆς ἀποκαμάπτουσι, καὶ
 κρίας μηδὲν ἀβασάνισον, μηδ' ἀφ' αὐτῶν ἀ-
 πολιπεῖν, τοῖς μὲν μισθοφόροις περὶ κατελά-
 βει τοῖς ἑτέροις τ' εἰσβολῆς ἐφύκει κειμήλιος
 τόποις· αὐτοὶ δὲ τὴν ἀποκλήν κατελάττειν ἐ-
 πὶ χόρῳ, καὶ τὸ πλείον μέρος τῆς δυνα-
 μως, αἰαλαδῶν τοῖς πελάγαις καὶ ἐξέως,
 περὶ τῇ ἀφ' αὐτῆς ἐνὶ τῷ καὶ καλύον-
 τος, ἡ καὶ περὶ τὸ χωεῖον. κατεπλάττειν
 δὲ τῶν συμπεφόρων τὴν ἐφοδὸν, ἅτε
 λίαν περὶ πᾶσαν πολεμικὴν χρεῖαν ἀπεί-
 ρως καὶ ἀποκαμάπτουσι ἀφ' αὐτῶν, ἅμα δ'
 καὶ σινοδιδραμικὸς ὄχλος συρφετῶδες πα-
 χύς κ' ἐπὶ αὐτοῖς. ἐν οἷς ἦσαν καὶ μι-
 σθοφόροι ἀφ' αὐτῶν μιγάδες, ὅς ἦσαν ἔχον
 Ἀμφιδάμας ὁ στρατὸς τῶν Ἠλείων. ὁ δὲ
 Φίλιππος κυριώτερος ἀποκλήν τε πολλῶν
 καὶ θομάτων πλείονων ἢ πεντακισχίλιων, περὶ
 δὲ τούτοις τῆς τετραπόδος λείας αἰαλίδων
 ὅσον ἀφ' αὐτῶν πλῆθος, τότε μὲν ἐπὶ τῇ
 καὶ περὶ χόρῳ· μετὰ δὲ τῶν τῆς δυνα-
 μως ὑποκαμάπτουσι αὐτῶν πομπῶδες ὡ-
 φηίας, βαρὺς ὢν, καὶ δύσρητος ἀνέχεται
 ἀφ' αὐτῶν, καὶ κατέβηκε πάλιν εἰς τὴν
 Ολυμπίαν. Ἀπὸ τῆς δὲ, ὅς ἦν μὲν εἰς τὴν
 ὑπὸ Ἀντιγόνο κατελειφθέντων ἐπιτρέπον
 τῶν παίδων, πλείον δ' ἐτύχευε τότε δυνα-
 μος περὶ τῶν βασιλῆων, βουλευτῶν δ' τῶν
 Ἀχαιῶν ἔθνος ἀφ' αὐτῶν εἰς τὴν ἀπλησίαν
 ἀφ' αὐτῶν τῇ Θεσσαλίᾳ ἐπεβόησε περὶ μα-
 ποιῶν μαχηθῆναι. Θεσσαλοὶ μὲν γὰρ ἐδόκουν
 μὲν καὶ νόμοις πολιτεύειν, καὶ πάλιν ἀφ' αὐτῶν
 Μακεδόων· διέφερον δὲ ὅσον, ἀλλὰ πᾶν
 ὁμοίως ἔπαρον Μακεδόσι, καὶ πᾶν ἐποίουν τὸ
 περὶ τῶν ἀφ' αὐτῶν τοῖς βασιλικαῖς. ὅθεν καὶ περὶ
 τῶν τῶν ἀφ' αὐτῶν τὴν ἀπλησίαν ὁ περὶ
 μαχόμενος, ἐπεβόησε κατεπείχεσθαι τῶν συ-
 στρατευομένων. Τὸ μὲν οὖν περὶ ἐπὶ τῇ
 τοῖς Μακεδόσι ἐκβάλλειν ἐν τῇ σταθμῇ αἰεὶ,
 τοῖς περὶ κατεχόμενοι τῇ Ἀχαιῶν κατελάτους·

A Plurima cum suppellex, plurima
 corporum servilium pecorumque co-
 pia in castello quod Thalamas vo-
 cant, fuit coacta: tum quod in an-
 gusta regione & quam facile adire
 hostis non queat id est situm: tum
 quod locus ipse à commercio homi-
 num est remotus atque inaccessus.
 Rex ut rescivit de ingenti illorum
 numero qui eò confugerant; nihil
 intentatum aut imperfectum sibi iu-
 dicans esse relinquendum, omnia
 primum opportuna ad inducendum
 exercitum loca, per conductitium mi-
 litem occupat: deinde impedimen-
 tiscum magna copiarum parte in ca-
 stris relictis, cetratos & expeditos
 dumtaxat secum trahens, ipse per
 fauces illas agmen ducit. qua re mi-
 serī illi perterriti, ut qui prorsus rei
 militaris essent rudes, & ab omnibus
 bello necessariis imperati; simul quia
 multi è plebis facie eodem concur-
 rant, deditionem cito fecerunt. E-
 rant inter hos & mercenarij ducen-
 ti, turba promiscua, quos Amphida-
 mas dux Eleorum secum adduxerat.
 Philippus suppellectile potitus im-
 mensa, mancipiorum quinque milli-
 bus, & amplius; ad hæc præda peco-
 rum abacta, quæ omnem numerum
 superabat; tunc quidem ad castra se
 recepit: postea verò, quod haberet
 exercitum sarcinis quæ erant omne
 genus bonis refertæ, gravem, & ad
 res gerendas inutilem, referre pedem
 coactus, Olympiam iterum castra mo-
 vit. Inter alios ab Antigono tutores
 puero Philippo relictos Apelles erat,
 qui ea tempestate apud Regem gra-
 tia plurimum pollebat. Hic quum in
 animum induxisset Achæorum gen-
 tem ad eam redigere conditionem,
 qua Thessali tunc erant, rem ausus
 est nefariam. Thessali namque, etsi
 legibus suis videbantur uti, longèque
 alio iure esse quàm Macedones: nihil
 tamen ab illis differebant, erantq; iis-
 dem obnoxij quibus & Macedones, &
 quidquid aulæ procures imperarent,
 faciebant. huic igitur proposito sua
 omnia consilia accommodans hic A-
 pelles, experiri patientiam eorum qui
 erant in castris instituit. Iam primū Ma-
 cedonibus permisit, ut Achæos qui di-
 versoria occupassent, eiceret hospitibus:

similiter & partam prædam ut iis eriperent. post hæc per ministros quamlibet leui ex causa eos cadebat. Si quis verò aut querenti de iniuria patrocinaretur, aut cum flagris cederentur opem ferret, ipsemet in vincula eos ducebat: persuasus, se hoc pacto paulatim progrediendo, & nemine animaduertente, in eam consuetudinem Achæos adducturum, ut nihil penitus graue cuiquam videretur, quod Rex in aliquem statuisset. & hoc sperare ausus est ille, qui non multis ante annis in Antigoni castris versans, viderat Achæos, quiduis mali paratos perpeti, modò ne ea facere quæ imperaret Cleomenes cogrentur. Sed quum iuuenes quidam Achæici, manu facta Aratum conuenissent, eique Apellis consilium aperuissent: ad Philippum adit Aratus, orienti malo resistere fixum animo habens, neque cunctari. Ex huius igitur colloquio, vbi Philippus quæ acciderant cognouit, iuuenes quidem bono ut essent animo iubet; nihil enim simile deinceps fore illis patiendum: Appelli vero præcipit, ne quid posthac Achæis Prætoris ipsorum inconsulto, imperaret. Philippus itaque cum propter instituta quibus erga expeditionis socios in castris utebatur, tum propter singularem in re bellica nauitatem atque audaciam, non solum apud castrensem multitudinem, verum etiam apud reliquos omnes Peloponnesios bene audiebat. Enimvero non est facile regem inuenire, maioribus à natura dotibus, ad parandum imperium necessariis, ornatum; nam & solertia mentis, & memoria, & venustate eximia præstabat: accedebat eò vultus speciosusque regia & quædam maiestas: supra omnia erat nauitas & audacia bellica. Quid autem illud fuerit, quod omnia hæc expugnauit, & præstantis ingenij Regem in ferum tyrannum mutauit, non est facile paucis exsequi. itaque ista considerandi & inuestigandæ causæ, erit alius conuenientior, quàm hic nunc sit, locus. Philippus castra mouet ab Olympiæ Phææam versus, & inox Telphussam venit: inde Heræam; vbi præda diuendita, pontem Alphei iustaurauit;

A ὁμοίως δὲ καὶ τὴν λείαν ἀφαιρῶσαι. μὲν δὲ ταῦτα τὰς χεῖρας προσέφερε δὲ τὸ ὑποπρετῆς ὅτι τὰς τυχεύουσας αἰτίας. τοὺς δὲ συναζαμακτοῦντας, ἢ προσδοκῶντας τοῖς μασιγυμνοῖς, πρῶτον αὐτοὺς εἰς τὴν δόξαν ἀπῆλθε· πεπεισμένος, δὲ τὸ τοῦτο ἔργον, ὃ καὶ βραχὺ λήσιν εἰς σιωπῆσαι ἀγαθόν, ὃ μὴδὲνα μὴδὲν ἠγῶσθαι διπλὸν ὅ ποτ' αὐτὸ πάχνη ἦτορ ὅ βασιλέως. καὶ ταῦτα μικροῖς χρόνοις πρότερον μετ' Ἀντιγόνης στυγερατευνομένης καὶ περὶ αὐτοῦ τοὺς Ἀχαιοὺς, ὅτι πρῶτος διανοῦσθαι πείρατι ὑπέμειναν, ἐφ' ᾧ μὴ ποιεῖν Κλεομένης ὁ πρῶτος ἰσχυρὸν. Οὐ μὲν δὲ λάσσερα φέρονται ἱκανῶς Ἀχαιῶν νεαρίστων, καὶ προσελθόντων τοῖς πρῶτον Ἀχαιοῖς, καὶ διασφαλόντων τὴν Ἀπὸ τῆς βούλησιν· ἦσαν δὲ τὸ Φίλιππον, οἱ πρῶτον Ἀχαιοῖς, κρίναντες ἐν ἑσχατῇ πρὸς τὴν ποιούτων εἰσέταξιν, καὶ μὴ κατὰ μέλλειν. ἐντυχόντων δὲ αὐτῷ τῷ βασιλεῖ πρῶτον τούτων, διακούσας ὁ Φίλιππος τὰ γεγνηότα τοῖς μὲν νεαρίσταις παρεκάλει θάρρειν, ὡς σθένος αὐτοῖς ἐπὶ συμβουλομένη τοῦτο· τῷ δὲ Ἀπελλῇ παρήγγειλε, μὴδὲν ὑπετάττειν τοῖς Ἀχαιοῖς, χωρὶς τῆς ἑσχατῆς γνώμης. Φίλιππος μὲν οὖν καὶ τὴν ὁμιλίαν τὴν πρὸς τοὺς ἐν ὑπαίθεσι συνδρατεῖοντας, καὶ κατὰ τὴν ἐν τοῖς πολεμικαῖς πράξεσιν καὶ τόλμας, οὐ μόνον παρὰ τοῖς στρατευομένοις, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοῖς λοιποῖς πᾶσι Πελοποννησίοις διδασκίμει. Βασιλέα γὰρ πλείοσι ἀφορμαῖς ἐκ φύσεως χορηγημένη πρὸς στρατημάτων κατὰ κράτος, οἷον ἀνδρῶν ἀρετῇ καὶ γὰρ ἀγχινοῖα καὶ μήμηρ, καὶ χάρις ἐπὶ αὐτῷ διαφέρουσα· πρὸς δὲ τοῖς, ὅτι φασὶ βασιλικὴ καὶ δυναμὶς· ὁ δὲ μέγιστος, πράξις καὶ τόλμα πολεμική. Καὶ τί δὴ ποτ' ἰὼν ὁ ταῦτα πρῶτος κατὰ γὰρ ἰσχυρὸν, καὶ ποιῶν ἐκ βασιλείως ἀφ' οὗτος τῶν ἀνδρῶν ἀρετῇ, οἷον ἀνδρῶν δὲ βραχὺ δὴ δηλοῦται. δὲ καὶ πρῶτον μὲν τούτων σκέπτεσθαι καὶ διαπορῆν ἄλλος ἀμύσει καὶ ἑρῶς, μάλλον ὅτι καὶ εἰς τὸν. Οὐδὲ Φίλιππος ἐκ τῆς Ὀλυμπίας ἀναζώσας τὴν ὅτι φασὶ ἑρῶς, καὶ εἰς Τέλφουσαν, καλεῖται εἰς ἑρῶς. καὶ τὸ μὲν λείαν ἐλαφροσπώλει· τὴν δὲ γέφυραν ἐπισκιάζει τὴν κατὰ τὴν Ἀλφειὸν

dispositis per varia loca qui scalas gestarent, præmissisque mercenariis qui præsidio ipsis forent; ad hæc Macedonum manu separatim singulos eorum sequi iussa, simul cum exoriente Sole omnibus imperat, ut colli succedant. quod quum Macedones animose & formidabiliter exsequerentur, accidit, ut Alipherenses ad ea potissimum loca facto concursu se conferrent, ad quæ plurimos Macedonas videbant accedere. at Philippus per idem tempus cum lecto milite ex cohortibus, in arcis suburbium nemine animaduertente per quædam præcipitia & abrupta loca ascendit. tum autem dato signo, simul omnes scalas admouere, & urbem conari inuadere. Primus omnium Rex ipse suburbium arcis, quod nudatum præsidio inuenerat, tenuit. eo incenso, qui pro muris pugnabant, ubi ignem vident, imminens malum prospicientes, & metuentes ne occupata arce ultimam illam spem amitterent; impetu mœnia deserunt, & in arcem confugiunt. quo facto, ilicet Macedones & muris & vrbe potiri. Post hæc qui in arce erant legationem ad Philippum mittere: & fide ab eo accepta de sua salute, ex pacto deditiorem faciunt. Quibus rebus gestis, passim consternati metu omnes totâ Tryphaliâ, de sua & patriæ suæ salute consultabant. Phylidas vero Typaneis desertis, nonnullis etiam sociorum direptis, Lepreum concessit. Hoc enim præmii ea tempestate socij Ætolorum referre soliti; ut non solum necessariis maxime temporibus, manifestè ab illis dereliquerentur: sed etiam, direpti aut proditi, ea paterentur à sociis Ætolis, quæ victis ab hoste victore sunt expectanda. Typanearum urbem Philippo tradiderunt: secuti que sunt eorum exemplum Hypanæ ciues & habitatores. cum quidem etiam Phialenses de iis quæ in Tryphalia acciderant facti certiores, societatem Ætolorum auersati animis, arcem ubi Polemarchorum Curia erat, siue statio, vi armata occupant.

A Διὰ τὰς ἑξῆς τὴν ἐωθινὴν ὁ βασιλεὺς καὶ πλείους πόποις, τοὺς τε τὰς κλίμακας φέρουσας, καὶ τὰς τῷ μισθοφόρων ἐφεδρείας παρὰ τοῦτων· ὅτι ὅ τοις παρειρημένοις τοὺς Μακεδόνας διηρημένοις κατόπιν ἐκάστοις ὑπὸ τῆς αἵμας δὲ τῷ ἡλίῳ ὑπὸ βάλλειν πᾶσι παρὰ τὰς παρὰ τοῦτον τοὺς τὸ λῶφον. ποιόντων ὅ δὲ παρὰ τὴν ἐκ τῶν καὶ καὶ ἀπληκτικῶς τῶν Μακεδόνων, σπένδοντες τὰς Αλιφειρὰς παρὰ τοῦτοις ὁρμῶν αἰεὶ καὶ σπένδοντες τὰς πόποις, εἰς μάλιστα τοὺς Μακεδόνας ἐώρων παρὰ τὰς τοῖς. καὶ ὅ τὸν καὶ τὸν αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ἔχον τοὺς ὑπὸ τῆς τοῦτον, ἀφ' ἧν κρημνῶν ἔλαθε παρὰ τὸ τὸ ἀκρὰς παρὰ τὸν αἰαθῶν. ἀποτελέτης δὲ τῶν σπένδοντες, πᾶν τες αἵμα παρὰ τὸν τοῦτον τὰς κλίμακας, κατεπέλαστο τῆς πόλεως. Πρῶτος μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς κατέλαβε τὸ παρὰ τὸν τῆς ἀκρὰς ἐρημον καὶ τὰς τοῦτον. τοῦτον δ' ἐμπιπασμένοι, παρὰ τὸν τοῦτον οἱ τοῖς τείχεσι ἐπαμύνοντες, καὶ τῶν τοῦτον μὴ τὸ ἀκρὰς παρὰ τὸν τοῦτον, ἐρημῶν καὶ τῶν τοῦτον ἐλπίδος, ὡρμησάντων ἀπολιπόντες τὰ τείχη φεύγοντες παρὰ τὸ ἀκρόπολιν. οἱ δὲ Μακεδόνες ἡγομένους τοῦτον, παρὰ τὸν τοῦτον καὶ τὸ τείχος καὶ τὸ πόλεως ἐκυρίευσαν. μὲν ὅ τὸν τοῦτον παρὰ τὸν τοῦτον τὸ ἀκρὰς παρὰ τὸν τοῦτον, τοῦτον τὸ ἀσφάλειον, παρὰ τὸν τοῦτον καὶ τὸν τοῦτον καὶ ὁμοθυμαδὸν συνέλαβον τὸν τοῦτον, καὶ ἀπληκτικῶς γιγνόμενοι πᾶν τοῖς οἱ καὶ τὸν τοῦτον, ἐκλάσαντο τὸν τοῦτον αὐτῶν καὶ τὸν τοῦτον παρὰ τὸν τοῦτον. ὁ δὲ Φυλίδας ἐκλιπὼν τὰς Τυπανέας, παρὰ τὸν τοῦτον τὸν τοῦτον οἰκείων, ἀπεχώρησε εἰς τὸ Λέπρεον. Ταῦτα γὰρ ἐπὶ τῆς πόλεως Αἰτωλῶν ἐγένετο συμμαχίαις, ὅ μὴ μόνον εἰς τοῖς ἀνὰ τῆς τοῦτον ἐκλάσαντο τὸν τοῦτον, ἀλλὰ καὶ διαρπαγῶν καὶ παρὰ τὸν τοῦτον τοῦτον παρὰ τὸν τοῦτον ὑπὸ τῶν συμμαχῶν, ἀπὸ τῶν κατὰ τὸν τοῦτον πολεμίων ὀφείλεται πάσῃ. οἱ δὲ Τυπανεῖται παρὰ τὸν τοῦτον τὸν τοῦτον τὸν τοῦτον. τῶν τοῦτον τὸν τοῦτον ἐποίησαν οἱ τὸν τοῦτον καὶ τὸν τοῦτον. αἵμα ὅ τὸν τοῦτον τῶν τοῦτον ἀκούοντες τὰ τῶν τοῦτον, καὶ διὰ τῶν τοῦτον τῶν Αἰτωλῶν συμμαχία, κατέλαβον μὲν τὸν τοῦτον, τὸν τοῦτον τὸν τοῦτον τὸν τοῦτον.

οἱ δὲ τῶν Αἰτωλῶν πειρατῶν ἀφαιρούμενοι
 ἐν αὐτῇ τῇ πόλει, ἀφ' ἧς πᾶς ἐκ τῆς Μεσση-
 νίας ὠφελείας, ὅ μὲν παρ' οἷς τ' ἦσαν ἐγ-
 χύοντες καὶ κατὰ βολῆν τ' Φιδίαν· ὁρῶντες δὲ
 τοὺς πολίτας ὁμοθυμαδὸν ἀφαιροῦντας παρ' οὓς
 τ' βοήθειαν, ἀπέπεσαν τ' ἐπιβολῆς, ἀπεισάμε-
 νοι δὲ, καὶ λαβόντες τὰς αὐτῶν ἀποσκευὰς, ἀ-
 πῆλθον ἐκ τ' πόλεως. οἱ δὲ Φιδίαν ἔχοντες
 βασιλεῖς παρ' οὓς τ' Φίλιππον, ἐνέχρυσαν
 σφᾶς αὐτοῖς καὶ τ' πόλιν. ἐπὶ δὲ τούτων παρ' οὓς
 τ' αὐτῶν οἱ Λεπρεῖται κατὰ λαβόντες τὸν
 ἑνὸς τ' πόλεως, ἡξίουσαν ἐκχωρεῖν τ' ἀκρας καὶ
 τ' πόλεως τοὺς Ηλείους, καὶ τοὺς Αἰτωλοὺς, ὁ-
 μοίως δὲ καὶ τοὺς παρὰ Λακεδαιμονίων· ἦκε γὰρ
 καὶ πρὶν ἐκείνων αὐτοῖς βοήθεια. ὅ μὲν ἔτι παρ' οὓς
 οἱ παρὰ τ' Φυλίδην οὐ παροῦσιν, ἀλλ' ἐ-
 λθόντες ὡς κατὰ πληθύνοντες τοὺς ἐν τῇ πόλει.
 τῶν δὲ βασιλέως εἰς μὲν τ' Φιδίαν Ταυρίων-
 να μὲν στρατιωτῶν ἐξαποστείλαντος, ὃ δὲ παρ' οὓς
 ἔρχομαι εἰς τὸ Λεπρεῖον, καὶ συνεκρίνοντες ἡδὴ τῇ
 πόλει· συνέντες οἱ παρὰ τ' Φυλίδην, ἐπαπυ-
 νώθησαν. οἱ δὲ Λεπρεῖται παροῦσιν ὡς τ' ὁρῶντες.
 καλὸν γὰρ δὴ τῶν Λεπρεῖταις ἔργον
 πέποιθεν, ὅτι χλίω μὲν εἶδον ὄντων Η-
 λείων, χλίω δὲ σὺν τοῖς πειραταῖς Αἰτωλῶν,
 πειταχούων δὲ μισθοφόρων, ἔχοντων δὲ Λα-
 κεδαιμονίων παρ' οὓς τ' οὗτοι, τ' ἀκρας κατεχ-
 ούμεν· ὁμοῦς ἀπὸ ποιήσαντες τ' ἑαυτῶν παρ' οὓς
 ἔδωκε, καὶ μὴ παρ' οὓς τὰς σφετέρους ἐλπίδας.
 ὁ δὲ Φυλίδας ὁρῶν τὰς Λεπρεῖτας ἀδρωδῶς
 ὑφισταμένους, καὶ τοὺς Μακεδόνας ἐκρίνοντες,
 ἐξεχώρησε τῆς πόλεως, ἄμα τοῖς Ηλείοις,
 καὶ τοῖς παρὰ τ' Λακεδαιμονίων. οἱ μὲν οὖν πα-
 ρὰ τ' Σπάρτιατῶν Κρήτες ἔχοντες τ' Μεσσηνίας
 εἰς τ' οἰκίαι ἐπὶ πῆλθον. οἱ δὲ παρὰ τ' Φυλίδην
 ἐπορεύοντο τ' ἀπὸ λισσῶς ὅτι τ' Σαμικόν· ὃ δὲ
 τ' Λεπρεῖται πληθὺς ἔχοντες γερῶν καὶ πα-
 ρίδων, ἐξαπέστειλε παρ' οὓς τ' ἐλθόντες παρ'
 Φιλίππῳ τ' πόλιν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκούσας τὰ
 γερῶντα, τ' μὲν λοιπὴν δύναμιν εἰς τὸ Λεπρεῖον
 ἀπέστειλε· τὰς δὲ παρ' οὓς καὶ τὰς ἀνέκτους, ἀ-
 ναλαβὼν ἡγεῖτο, σὺν ἀλφειῇ ἀπὸ τῶν τῶν τ'
 Φυλίδην κατὰ λαβὼν, τ' μὲν ἀποσκευὰς ἐλ-
 κρατὴς ἐγὼν πᾶσι· οἱ δὲ παρὰ τ' Φυλίδην κα-
 τεστράχησαν εἰς τὸ Σαμικόν πρὶν ἀποσπῆσαι. παρ'
 στρατοπεδύσας δὲ ὅτι χωρίον, καὶ τ' λοιπὴν ἐπι-

A Ætoli vero piratæ qui ad prædā fa-
 ciendam ex agro Messeniaco Phia-
 læ morabantur; quum principio, mo-
 uendi se & tentandi aliquid aduersus
 Phialenses animum præ se tulissent:
 mox ubi conspirare omnes ciues ad
 vim arcendam senserunt, incepto de-
 stitère: ac deinde accepta fide cum
 omnibus sarcinis suis vrbe excesserunt.
 Phialenses oratoribus ad Phi-
 lippum missis, seque & suam illi urbem
 tradunt. Dum hæc agebantur, Le-
 preatæ parte vrbis suæ occupata, vt ar-
 ce & oppido exeant Elei atque Ætoli
 postulant: itémque illi quos Lacedæ-
 monij, auxilij causa istis submi-
 serant. nihil principio hic motus Phy-
 lidam turbauit: neque eo segnius
 in tenenda vrbe perstitit, tanquam
 oppidanis terrorem iniecturus. ubi
 verò Philippus Taurionem cum præ-
 sidio militum Phialiam misit; atque
 ipse Lepreum versus itinere susce-
 pto, appropinquare vrbi iam cepit;
 Phylidas re cognita, animum de-
 spondere: Lepreatæ contra eo nun-
 tio confirmati, animosiores fieri. Præ-
 clarum enimvero Lepreatarum hoc
 facinus exstitit: quod in vrbe ipso-
 rum quum essent Elei mille, merce-
 narij quingenti, Lacedæmonij du-
 centi; ad hæc in hostium potestate
 quum arx esset; de patria tamen li-
 beranda cogitare sunt ausi, neque
 propriam salutem ignauia prodide-
 runt. Phylidas ubi animose & forti-
 ter resistere sibi Lepreatas videt, vr-
 be cum Eleis, & qui Lacedæmone
 venerant, excedit. ac Cretenses qui-
 dem quos Spartiatæ miserant, per
 Messeniam in patriam redierunt. Phy-
 lidas verò Samicum se recepit: Le-
 preatæ post recuperatam patriam, de-
 creta ad Macedonem legatione, vr-
 bem suam Philippo in potestatem
 tradunt. Rex nuntio eius rei acce-
 pto, reliquas copias Lepreum pro-
 ficisci iubet: ipse cum cetratis & ex-
 peditis ire pergit, habens in animo
 prælium cum Phylida committere:
 quem consecutus, impedimentis qui-
 dem omnibus & præda potitur: at
 Phylidas summa celeritate vsus, Sa-
 micum prius quàm caperetur irru-
 pit. Rex ante Samicum positis ca-
 stris, & reliquo exercitu qui Leprei

erat, accito, speciem oppidanis praebebat, quasi urbem obsidere vellet. Itaque Aetoli & Elei, quibus ad tolerandam obsidionem praeter manus suas nihil prouisum usquam erat, inopinato malo perterriti, de impunitate sua mentionem fecerunt apud Philippum: quo concedente ut cum armis exirent, in Eleam sese receperunt. Rex sine mora Samico potitur. deinde ad ipsum accedentibus cum infulis etiam aliis populis, accepit in fidem Phryxam, Styllagium, Epium, Bolacem, Pyrgum, Epitalium. Secundum haec Lepreum repetit, sex dierum spatio vniuersa Tryphalia in potestatem redacta. Deinde ubi apud Lepreatas ea deservisset quae res & tempus monebant, inducto in arcem praesidio, valis conclamatis Herxam castra mouet; relicto in Tryphalia Ladico Arcarnane, cui rerum omnium curam commisit. Herxam ut ventum, ceteram quidem praedam inter omnes diuisit: impedimentis vero exercitus acceptis, ex Herxa Megalopolin media hieme contendit. Dum in Tryphalia haec a Philippo geruntur, Chilo Lacedaemonius existimans regnum ad se praerogatiua generis pertinere, animoque ferens iniquo spretum se ab Ephoris, quando regnum Lycurgo potius quam sibi detulerant; ad res nouandas animum appulit. & qui persuasum haberet, si exemplo Cleomenis & aliorum multorum, spem populo ostenderet nouae diuisionis agrorum & sortitionis instaurandae, extemplo secururam esse multitudinem; ad id consilium exsequendum se accinxit. Igitur, re cum amicis communicata, nactus circiter ducentos, qui secum conspirarent, id agebat, ut rem quamprimum ad finem perduceret. Sed quia non ignorabat, praecipuo sibi impedimento in iis quae parabat Lycurgum ipsum, fore, & Ephoros, qui Regem illum creauerant, in hos primum fecit impetum. & quum Ephoros coenantes inuenisset, in ipsa coenatione omnes trucidauit. Fortuna ab iis poenas exigente quas erant commeriti. nam siue illum spectes a quo occidebantur, siue illum cuius gratia, dices hoc illos fuisse dignos

A αποστάτης ἐκ τῆς Λεπρέας διώκεται, ἐμφανισθὲν ἐπὶ τοῖς ἐνδοῖσι ὡς πολιορκήσων τὸ χωρίον. Οἱ δ' Αἰτωλοὶ μὲν τῇ Ηλείῳ οὐδὲν ἔχοντες ἐβίμου πρὸς πολιορκίαν πλεῖν χράν, καὶ ἀπλαγῆτες τὴν ἀείσαν ἐλάλῃν πρὶ ἀσφαλείας πρὸς τὴν Φίλιπποι· λαβόντες δ' οὐδὲν ἔργον, μὲν τὸ ὄπλιν ποιήσαντες τὴν ἀπόλιν, ἔβουλον ὥρμησαι εἰς τὴν Ηλείαν. Οἱ βασιλεὺς τῶν Σαμικῶν ἀντιπρὸς αὐτοὺς ἐβίμου. Μετὰ δ' αὐτὰ πρὸς ἀντιπρὸς αὐτοὺς, καὶ τῶν ἄλλων μὲν ἰκετείας, πρὸς αὐτοὺς φέρονται, Στυλλάγιοι, Επειῶν, Βώλακα, Γύργιοι, Επιτάλιοι. Ταῦτα δὲ ἀφ' ὧν ἀντιπρὸς αὐτοὺς, ἐπὶ τῇ πόλει πάλιν εἰς τὴν Λεπρέαν, πᾶσαι ὑφ' αὐτὸν ποιήσαντες τὴν Τρυφάλειαν, ἐν ἡμέραις ἑξ. πρὸς αὐτοὺς ἐβίμου τὸν Λεπρέαντα πρὸς τὴν πόλιν, καὶ φυλακὴν εἰσαγαγὼν εἰς τὴν ἀκρὴν, ἀνέβλεψε μετὰ τὴν διωκτικὴν ἐφ' Ηρείας· ἀπολιπὼν ὅτι μελετήσῃ τὴν Τρυφάλειαν, Λαδικὴν τὴν Αἰκαρῆαν. πρὸς ἀντιπρὸς αὐτοὺς δ' εἰς τὴν πρὸς τὴν πόλιν, τὴν μὲν λείαν διέβλεψε πᾶσι· τὴν δ' ἀποκρίνῃ ἀναλαβὼν ἐκ τῆς Ηρείας, ἦλθε μέσσω χερσὶν εἰς Μεγάλην πόλιν. Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους Φίλιππος ἐπὶ τῇ πόλει καὶ τὴν Τρυφάλειαν, καὶ Χίλων Λακεδαιμόνιος ὑπολαμβαίνων αὐτοὺς κατήκειν καὶ χερσὶν τὴν βασιλείαν, καὶ βαρέως φέρων τὴν γνησιότητα ὑποφύσας πρὸς αὐτοὺς ἐκ τῆς Εφόρων ἐκ τῆς καὶ τὴν Λυκῶν κρῖσι πρὸς τὴν βασιλείαν αὐτῶν ἐπέβλεπε πᾶσι καὶ τῶν τομῶν δ' εἰ τὴν ὁδὸν τὴν αὐτὴν ἔλθοι Κλεομένης, καὶ τοῖς πολλοῖς ὑποδείξας τὴν ἐλπίδα τὴν κληρονομίαν καὶ τῶν αἰαδαίων, παρὶς ἐπακολουθήσειν αὐτοῖς τὸ πλῆθος, ὥρμησε πρὸς τὴν πόλιν. συμφρονησας δ' αὐτοὺς πύργων πρὸς τοὺς φίλους, καὶ λαβὼν τὴν κληρονομίαν τὴν ὁλμῆς εἰς ἀκροῖς τὸ πλῆθος, ἐγένετο πρὸς τὸ σιωπελεῖν τὴν ἐπίνοιαν. θεωρῶν δὲ μέγιστον ἐμπόδον ὑποφύσας αὐτοὺς πρὸς τὴν ἐπιβολὴν τὸν Λυκῶν καὶ τοὺς Εφόρους τοὺς ἀντιπρὸς αὐτοὺς ἐκείνῃ τὴν βασιλείαν, ὥρμησε πρὸς τὸν ἐπὶ τοῖς τοῖς μὲν οὖν Εφόρους διηποιοῦντας καὶ λαβὼν, πρὸς αὐτοὺς κατέσφαξε, τὴν τύχην τὴν ἀντιπρὸς αὐτοὺς ἐπιβίοντι δίκην. καὶ γὰρ ὑφ' οὗ καὶ ὑφ' οὗ αὐτὸν ἐπαθον, διχάως αὐτοὺς αἰεὶ πρὸς φησὶ πεποιθ-

ια. ὁ δὲ Χίλων καὶ κατὰ τούτους συντελε-
 σάμενος πρῶτον ἐπὶ τῷ εἰκίῳ τῷ Λυκούρ-
 γου· καὶ κατέλαβε μὴ εἶδον, οὐ μὲν ἡδύ-
 νησεν γ' ἐκείνης αὐτὸν ἡμέρας. ὅρα γὰρ ἱκανῶς
 φίλων καὶ γένοιτο ἐκκλαπίς καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ, ἐ-
 λαθεῖν αὐτόν. ὅτε μὲν οὖν αἰετάρησι ταῖς ἀ-
 νελίαις, εἰς τὴν ἐν τῇ Τειπόλῃ περὶ Τροφί-
 λου Πελλήνῃ. ὁ δὲ Χίλων ἀπεσφοδμήσας
 τὸν κυμαίνοντα πρὸς τὸν ἐπιβολὴν, ἀθύμους
 διέκειτο· πρὸς αὐτὸν δ' ἄλλοις ἡλιαχέζου δὲ συ-
 νεχῆς. Διότι εἰς τὸν ἀγρὸν εἰσδόντων, τοῖς
 μὲν ἐξ ἑσπερίων περὶ φέρει τὰς χεῖρας, τοὺς δ' εἰ-
 κίους καὶ φίλους πρὸς ἐλάττω. τοῖς δὲ λοιποῖς ὑ-
 πεδάκνυε τὰς ἀρπύριαι ἐλπίδας. οὐ-
 δυνὸς δὲ περὶ χροῖτος αὐτῶν, ταῖς αἰσθη-
 σιν ἐπὶ αὐτὸν τῶν αἰσθητῶν, συν-
 νοήσας δὲ γινώσκοντες, ἀπεχώρθησαν ἀφ' ἑαυ-
 τῶν διελθὼν τὴν χώραν, ἥκα μόνος εἰς τὴν Ἀχαΐαν
 ἐκπεπρωμένος. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι διώσαντες
 τὸν τῷ Φιλίππου παροισίας, τὰ δὲ τὸν χῶ-
 ρας ἀπεσφάλλοντο, καὶ δὲ τῶν Μεγαλοπο-
 λιτῶν Ἀθηνῶν καὶ ἑσπέρων ἀξέλιπον. **C**
 Λακεδαιμόνιοι μὲν οὖν δὲ τῆς Λυκούργου
 νομοθεσίας, καλλίστην χρηστάτην πολιτείαν, καὶ
 μεγίστην ἔχοντες δύναμιν, ἕως τῆς ἐν Λα-
 κείῳ μάχης, αὐτῆς ἐπὶ πάντων τρεπτέ-
 σης αὐτοῖς τὴν τύχης, καὶ πῶς παλιν ἐπὶ τῷ χῶ-
 ρῳ αἰεὶ καὶ μάλλον τῆς πολιτείας αὐτῶν περ-
 βαρούσης, τέλος πλείστον μὲν ποίων καὶ σά-
 σιν ἐμφυλίων πείραν εἶχον· πλείστοις δ' ἐ-
 πάλαισαι ἀναδασμοῖς καὶ φυγαῖς· περὶ τῆς
 τῆς δὲ δουλείας πείραν ἔλαβον, ἕως τῆς Νά-
 βιδος τυραννίδος· οἱ δὲ πρὶν οὗτο τοῦνομα
 διωκόμενοι ἀναρχοῦντο ῥαδίως αὐτῆς. Τὰ
 μὲν οὖν παλαιὰ καὶ τὰ πλείω περὶ Λακεδαί-
 μονίων εἰς ἑκάτερον μέρος πρὸς πολλὰν εἴ-
 ρηται· τὰ δ' ἐν ἀργείῳ, (αὐτὰ δ' ἐστὶν, ἀφ'
 οὗ Κλεομένης ὀλοχρῶς κατέλυσε τὸ πα-
 τερνὸν πολίτευμα) ἡμῶν ἡμῶν ῥηθήσεται καὶ
 τοῖς ἀρμόζουσιν αἰεὶ χερσὺς. ὁ δὲ Φίλιππος
 αἰαζόμενος ἐκ τῆς Μεγάλης πόλεως, καὶ πο-
 ρεύσας ἀφ' τῆς Τεγέας, πρῶτον εἰς Ἀργεῖον,
 καὶ καὶ τὸ λοιπὸν μέρος τῆς χειμῶνος διέτειλε.
 καὶ τὰ τῶν λοιπῶν αἰατῶν καὶ καὶ τὰς
 πρὸς αὐτοὺς τεταυμασμένους ὑπὸ τῶν ἡλι-
 χίων, ἐν ταῖς περὶ τῶν στρατείαις.

A exitio. Chilon patrata horum caede,
 rectâ ad Lycurgum. & inuenit qui-
 dem illum domi : sed vt ipso potire-
 tur efficere non potuit : amicorum e-
 nim & vicinorum opera furtim abre-
 ptus, inscio Chilone aufugit euasit-
 que : deinde per vias inuias Pellenen
 in Tripoli, vt vocant, se contulit. At
 Chilo, quod in ea re frustra fuerat,
 quæ ad destinata perficienda erat præ-
 cipua, nihil boni ille quidem de exi-
 tu ominabatur : pergere tamen de cæ-
 tero vt inceperat, cogebatur. Itaque
 in forum magna vi irrumperere, inimi-
 cis manus asserre, necessarios & ami-
 cos hortari ; cæteris spes illas de qui-
 bus diximus, ostentare. quum nemo
 rationem illius haberet, sed è contra-
 rio potius, aduersus illum coitiones à
 ciuibus fierent, re animaduersa, clam
 se subducit : Laconicamque emensus
 vniuersam, extorris à patria in A-
 chaiam solus concessit. Lacedæmonij
 præsentia Philippi territi, omnes ruris
 copias conuehunt, & Athenarum Me-
 galopolitanorum euertunt atque de-
 serunt. Ita ergo Lacedæmonij, qui
 post latas à Lycurgo leges pulcherri-
 ma Reip. forma vsi fuerât maximam-
 que potentiam ad prælium vsque Leu-
 cticum obtinuerant : postquam For-
 tuna ipsis in contrarium vertit, cepitq;
 eorum Respublica magis magisque
 in dies retro sublabi, ac ferri in peius :
 ad extremum ærumnas plurimas, sedi-
 tionésque intestinas sunt experti ; re-
 petitis agrorum diuisionib. atque exi-
 liis sæpissime sunt agitati ; acerbissimâ
 deniq; seruitutem seruierunt, ad Na-
 bidis vsque tyrannidem : qui tamen o-
 lim ne nomen quidem ipsum tyran-
 nidis ferre poterant. Sed Lacedæmo-
 niorum res antiquitus gestas, atque
 adeo pleraque omnia illorū in vtram-
 que partem multi edisseruerunt : ve-
 rum euidentissima omnium illa sunt,
 quæ post euersam funditus antiquam
 Rempublicam à Cleomene sunt con-
 secuta. de quibus, prout cuiusque rei
 tempus venerit, sumus dicturi. Philip-
 pus Megalopoli profectus, per Tegeâ
 ducto agmine Argos venit, ibique re-
 liquam hiemis partem egit : tum pro-
 pter cæteram vitam, tum ob rerum ge-
 starū magnitudinē, maiorē quàm pro
 gressu admirationē hominū ex narratis
 hæcenus expeditionibus consecutus.

Appelles vero ille de quo diximus, ne sic quidem à proposito discedebat; quin id agere ipsum apparebat, ut paulatim progrediendo, Achæos iugo subderet. Ac quoniam inceptum suum ab Arato utroque videbat impediri: (magni enim Philippus eos faciebat, maiorem natu præsertim Aratum: tum propter notitiam quæ illi cum Antigono intercesserat; tum quod auctoritate in Achæorum gente plurimum valebat; maximè vero propter singularem hominis dexteritatem & prudentiam:) hos sibi adoriendos esse statuit, & astu aliquo circumueniendos: ita autem fecit. Cura adhibita ut eos qui ab Aratis in Rep. diffidebant nosset, quinam essent, omnes ex suis urbibus ad se vocare, admissosque in familiaritatem blanditiis pellicere, ut iungere secum amicitiam vellent ultro hortari, eosdem apud Philippum in gratiam ponere. cui quidem hoc subinde conabatur demonstrare; ipsum si Arato adhereret, ex formula societatis agendum ipsi fore cum Achæis: sin autem sibi morem gereret, atque hosce potius amicos sibi adiungeret, cum vniuersis Peloponnesiis ex animi sententia acturum. Mox & ad comitia curam conuertit; id studens, ut aliquis istorum opera sua Præturam consequeretur: & ut Aratos ab administratione rerum velut ex argumēto fabulæ, submoueret. propterea auctor est Philippo, ut per speciem itineris in Eleam, ad comitalem conuentum Achæorum Ægium ipse veniat. Paret cōsilio Rex; & in ipso tempore adest in loco. ubi, alios rogando, alios minis terrendo, ægre ille quidem, sed tamen obtinet tandem, ut Prætor crearetur Eperatus Phæxæsis; & ut repulsam Timoxenus pateretur, quem Aratus commendabat. Post hæc castra Rex mouet, ac per Patras & Dymam transiens, ad castellum accedit, Tichos dictum; quod in aditu situm est terræ Dymæorum, non multo ante, sicut antea diximus, ab Euripida occupatum. Id castellum Philippus quum vehementissime optaret Dymæis recuperare, ante ipsum cum vniuerso exercitu confedit. ac statim præsidium Eleorum quod intus erat, præ metu castellum Regi tradidit: locum non magnum illum quidem, sed

A Ο δὲ Ἀπελλῆς, οὐδ' ὡς ἔλπετο τὸ ὑπερβολῆς, ἀλλ' οἷός τ' ἦν ἀγὰρ ὑπὸ τῷ ζυγῷ εἶναι βραχὺ τοῖς Ἀχαιοῖς. ὁρῶν δὲ τῇ τριακῇ περὶ τοῦ τοῦ Αἰῶνος ἐμποδὼν ἰσχυροῖς, καὶ τὸν Φίλιππον αὐτοῖς προσέχοντα, καὶ πολλοὺς δὲ προσεβούτερος, ἀφ' οὗ τε τὴν πρὸς Ἀντίγονον σύστασιν, καὶ ἀφ' οὗ πλείστον εἰς τοῖς Ἀχαιοῖς ἰσχύειν· καὶ μάλιστα ἀφ' οὗ τὴν ἐπιδεικνύμενα καὶ τοῦτο καὶ τὰνδρος, καὶ οὗτοι ἐπιβόητο γίνεσθαι, καὶ κακοπραγμοῦν τοῖσι δὲ ἡν ἔργον. ἔξελθόντων τοὺς ἀντιπαλιτευομένους τοῖς καὶ τὸν Αἰῶνος τίτες εἶναι, ἐκείνοις ἐκ τῶν πόλεων ἐπιστάσασθαι, καὶ λαμβάνειν εἰς τὰς χεῖρας ἐψυχαγῶν, καὶ πρὸς αὐτὸν πρὸς τὴν ἐαυτῶν φιλίαν. σπύριστε δὲ καὶ τῷ Φίλιππῳ, προσεπιδεικνύων αὐτῷ πρὸς ἑκάστον ὡς εἰς μὲν Αἰῶνος πρὸς αὐτὸν, καὶ πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς κατὰ τὴν ἑξοχὴν συμμαχίας· εἰς δὲ αὐτῷ πείθεσθαι, καὶ τοῖσι τοῖς πρὸς λαμβάνειν φίλους, καὶ πρὸς πᾶσι τοῖς Πελοποννησίοις κατὰ τὴν αὐτῶν βούλησιν. καὶ τε τῷ ὀρχαιρεσίῳ ἀφ' οὗ ἐσπύδαζε, βουλόμενος τοῦτων ἡν ἀντιπαλιτεῖαν τὴν στρατηγίαν· τοὺς δὲ καὶ τὸν Αἰῶνος, ἐκδοθῆναι ἐκ τῆς ὑποθήκης. δι' αὐτὸν καὶ πρὸς Φίλιππον πρὸς αὐτὸν πρὸς τὰς τῶν Ἀχαιῶν ὀρχαιρεσίας εἰς Αἰῶνος, ὡς εἰς τὴν Ἠλείαν ἅμα ποιούμενον τὴν πορείαν. πεισθέντος δὲ αὐτῷ τῷ βασιλέως, παρὼν αὐτὸς ὑπὲρ τῶν χειρῶν, καὶ τοὺς μὲν παρακαλῶν, οἷς δὲ ἀνατεινόμενος, μάλιστα μὲν ἦντοι, κατεκράτησε δὲ οὗτω ὅμως τῷ γνέσασθαι στρατηγὸν Ἐπὶ αὐτῷ Φαραγία· τὸν δὲ Τιμόξενον ἐκπεσῆναι, τὸν ὑπὸ τῶν καὶ τὸν Αἰῶνος εἰσαγόμενον. μετὰ δὲ ταῦτα αἰαζόμενος ὁ βασιλεὺς, καὶ ποιησάμενος τὴν πορείαν ἀφ' οὗ Πατρῶν καὶ Δύμης, ἦκε πρὸς τὸ Φερούμιον, ὃ καλεῖται μὲν Τεῖχος, πρὸς αὐτὸν δὲ τῆς Δυμῶν χώρας· κατὰ τὸν δὲ αὐτὸν μικροῖς ἐμπροσθεν χρόνοις, κατὰ τὸν αὐτὸν εἶποι, οἱ καὶ τὸν Εὐεπίδῳ. σπύριστε δὲ τῷ τῷ πρὸς αὐτὸν αἰακόμεσθαι τοῖς Δυμῶσι, πρὸς αὐτὸν πρὸς μετὰ πάσης διωάμεως. κατὰ πλάγχθες δὲ οἱ φυλάττοντες τὴν Ἠλείαν, πρὸς αὐτὸν τὸ Φερούμιον εἰς Φίλιππον· χειροῖς ἐμὲν μὲν, ἡσφόμενοι δὲ

ἀφαιρέοντες· ἢ μὲν γὰρ ἀείμενοι ἔχοντες οὐ
 πλείω τειχὶ ἡμισαδίων· ὃ δ' ὕψος τῶν πεί-
 ραις, ὅσα μὴ τειάχονται πύργων ἔλαττον. πα-
 ραδούς δὲ ὑπὸ τοῖς Δυμηίοις, ἐπὶ πορθαὶ ἢ
 τῇ Ηλείῳ χεῖρας· φθίρας δ' αὐτῶν, καὶ πολ-
 λὴν ἀνδραγαθίαν λείαν, ἐπὶ μὴ ληθῆ μετ' αὐτῶν
 διωάμεως εἰς τὸ Δύμειον. ὃ δ' Ἀπελλῆς δο-
 κῶν ἡγεμεναι τῆς πόλεως, παρ' αὐτῶν
 κατεστῆκε τῇ Ἀχαΐᾳ στρατηγὸν, αὐτὸς ἐν-
 χεῖρας τοῖς περὶ τὸ Ἄρατον, βυλάμενος εἰς τί-
 λος ἀποσπᾶσθαι τὸν Φίλιππον ἀπὸ τῶν περὶ
 αὐτοὺς Φιλίας. ἐπεδόχετο δὲ τῷ Διόδοτῳ
 πλάττειν ὅτι τοιαύτης ἡγεμονίας. Ἀμ-
 φίδαμος δ' ὁ τῇ Ηλείῳ στρατηγὸς ἐν τῇ Θαλά-
 μῳ δὴν ἄμα τοῖς συμπεφύκοσι, κατὰ αὐτῶν
 αἰώτερον ἡμῖν ἐρρήθη περὶ τούτων, ὡς ἦκε με-
 τὰ τῶν ἀχαιῶν αἰχμαλώτων ἀνδρῶν εἰς Ὀ-
 λυμπίαν, ἑσπευσεν ὅτι πῶς εἰς λόγους ἐλθεῖν
 βασιλῆα. τυχὼν δ' ἐν τῇ, διελέγετο· φάσκοντι
 διωατὸς ἐπαγαγέας τῶν Ηλείων εἰς τὸν περὶ
 αὐτὸν Φιλίας καὶ συμμαχίας. ὃ δ' Φίλιππος πε-
 ρὶ τῶν, ὅσα περὶ τὸν Ἀμφίδαμον χωρὶς λυβῶν
 καλῶσας ἐπαγγέλλεσθαι τοῖς Ηλείοις, εἰν ἔ-
 λων τῇ περὶ αὐτὸν Φιλίας, ὅτι τὰ μὲν αἰχ-
 μαλώτα πάντα χωρὶς λυβῶν ἀποδώσει· τῇ δ'
 χώρα τὴν ἀσφαλείαν αὐτὸς ἀπὸ πύργων τῶν ἐκ-
 τὸς ἀποσπᾶσθαι· περὶ δ' αὐτοῖς, αὐτοὺς ἐ-
 λθόντας, ἀφ' ὧν αὐτοῖς, ἀφορὰς γήτοις, χρωμέ-
 νας τοῖς ἰδίοις περὶ ἡμῶν ὁμοῖοις. Οἱ μὲν
 ἐν Ηλείᾳ ὁμοῖοις τούτων, ὅθεν περὶ αὐτοῖς,
 κατὰ ὅτι αὐτοῖς καὶ μεγάλων τῶν δεινῶν
 τῶν περὶ αὐτοῖς. ὃ δ' Ἀπελλῆς ἐκ τούτου
 ἐπεδόχετο πλάσας τὸν Διόδοτον, περὶ
 οἷον τὸν Φίλιππον· φάσκοντι περὶ τὸν Ἀ-
 ρατὸν οἷον εἰλικρινῆ τῇ Φιλίας ἄλλαν περὶ τῶν
 Μακεδόνων, ὅθεν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ. καὶ γὰρ οὖν,
 τῇ Ηλείῳ ἀλλοτριότητος τοῖς αἰτίαις γεγε-
 νέναι. Καθ' ὅν γὰρ κατὰ Ἀμφίδαμον ὁ Ὀ-
 λυμπίας εἰς Ηλίαν ἀπὸ τοῦ, τούτοις ἔφη κατ'
 ἰδίαν λαβόντας, ὅτι βέλαι τὸν ἀνδραγαθόν, καὶ λέ-
 γει, ὅτι καὶ ὅθεν τῶν συμπερὶ τοῖς Πελο-
 πονησίοις ὁ ἡμέτερος Φίλιππος Ηλείῳ κύριον
 καὶ ὅθεν αὐτῶν τῇ αἰτίαι, πᾶσι τῶν ἀνδρῶν
 τὰ περὶ αὐτοῖς τοῖς Ηλείοις, ὁμοῖοις μὲν
 τῇ περὶ Αἰτωλοῦς Φιλίας, ὅθεν αὐτοῖς τῇ περὶ
 Μακεδόνων πόλεμον. Τὸ μὲν οὖν περὶ

excellenter munitum: cuius ambitus,
 maior non est stadio vno cum dimi-
 dio: altitudo vero muri, nusquam mi-
 nor cubitis triginta. Rex Dymæis Ti-
 chos tradit; deinde per omnem Eleo-
 rum agrum populabundus infestum
 agmen ducit: cum ea vastata, onustum
 præda ingenti exercitum Dymam re-
 ducit. Apelles autem qui se existima-
 bat promouisse nonnihil in suo ince-
 pto, quod ex animi sui sententia Præ-
 tor Achæorum fuerat creatus, Aratos
 iterum est aggressus; quo penitus ab
 eorum amicitia Philippum abduce-
 ret. Igitur calumniam fingere hoc fe-
 re modo institit. Amphidamus Eleo-
 rum dux, qui Thalamis, vnâ cum
 cæteris qui eò confugerant, sicut
 antea exposuimus, fuerat captus, post-
 quam inter reliquos captiuos ductus,
 Olympiam venit, per certos homines
 operam dedit, vt cum Rege colloque-
 retur. qua re impetrata, eiusmodi ser-
 monem apud eum habuit, vt in sua
 potestate esse diceret, Eleos Regi a-
 micos & socios reddere. cui fidem ha-
 bens Philippus, sine pretio ipsum di-
 misit: iussum promittere Eleis, si ami-
 citiam secum velint iungere, omnes
 se captiuos gratis restituturum: agro
 securitatem ab omni externo hoste
 præstiturum: ad hæc libertatem ipsis
 suam conseruaturum, ita vt sine villo
 præsidio, sine vllius stipendij pensita-
 tione, legibus suis vtantur. Et si autem
 hæc quæ offerebantur condiciones am-
 plæ erant & ad pelliciendum effica-
 ces; Eleos tamen cum illas audirent
 nihil quicquam mouerunt. Hinc da-
 ta occasio Apelli fingendæ calum-
 niæ, quam ad Philippum detulit Ara-
 tos incusans; quasi parum sincere a-
 micitiæ cum Macedonibus cole-
 rent, parumque sincero affectu Regis
 studerent commodis. Nam & quod a-
 lieno ab Rege nunc animo sint Elei,
 in causâ ipsos esse. quo enim tempore
 Amphidamus elidit ab Olympia ire est
 iussus, Aratos seductū hominē conue-
 nisse & in aliam traduxisse sententiā,
 cum dicerent, plane non expedire Pe-
 loponnesiis, vt Eleos Philippus in po-
 testate habeat: atque hanc esse causā
 E
 sam, cur Elei spretis omnibus quæ à
 Philippo offerebantur, in Ætolorum
 amicitia manentes, bellum aduersus
 Macedones tolerent. Hæc vt primum

Philippus audiuit, Aratos vocari iubet; ut coram ipsis eadem Apelles diceret, venire illi: Apelles quæ dixerat repetere audacter & minaci vultu: qui etiam Rege adhuc silente, eiusmodi dictum adiecit. Quandoquidem usque adeo ingratos Rex vos experitur, Arate, beneficiis suis tam insigniter indignos; sedet illi animo Achæorum concilium conuocare, & ubi de his rebus verba apud illos fecerit, in Macedoniam reuerti. excipit sermonem maior natu Aratus; & cum in vniuersum monet Philippum, ne quicquam temere aut inconsideratè eorum quæ audiuerit credat: tum vero quoties aut amici aut socij accusatio aliqua delata fuerit, diligentissime ut omnia prius inquirat, quàm accusationi fidem habeat. nã & regium hoc esse, & ad omnia conducibile. Nunc igitur æquum censere, ut ad illa diiudicanda quæ dicebat Apelles, vocaret eos qui audiuerant; produceret illum in medium, qui hæc ipsi dixerat; nihil denique prætermitteret eorum, per quæ ad veri cognitionem posset perueniri, priusquam Achæis quicquam horum aperiret. Approbante Rege Arati sententiam, dicentēque, non neglecturum se eam rem, sed diligenter inquisiturum, tunc quidem ita discessum est. Proximis ab hoc colloquio diebus, Apelle dictorum à se nullam probationem afferente, causam Aratorū huiusmodi fortuitus casus adiuvit. Elei, quo tempore ipsorum agrum Philippus deuastabat, suspectam Amphidami fidem habentes, manus in illum iniiciendi, & vinctum in Ætoliam mittendi consilium inierant. ille præsentiens aliquid de eorum voluntate, Olympiam primò concessit: cognito deinde Philippum in curandis iis quæ ad prædam pertinebant occupatum Dymæ hæere, festinatò ad illū se proripuit. Aratus ut accepit Amphidamū fuga elapsū, ex Elide aduenisse, alacer gaudiōq; exultās, ut qui nullius rei sibi esset conscius, ad Regem adire, orare ut Amphidamum ad se vocet: nã & scire hunc optime delati criminis veritatem: quando ipse sit, cui res fuerit communicata: & quod res est utiq; declaraturum; qui in Philippi gratiam extorris ab solo patrio exulet, omnēque suas spes in præsentia sitas in ipso

[illegible]

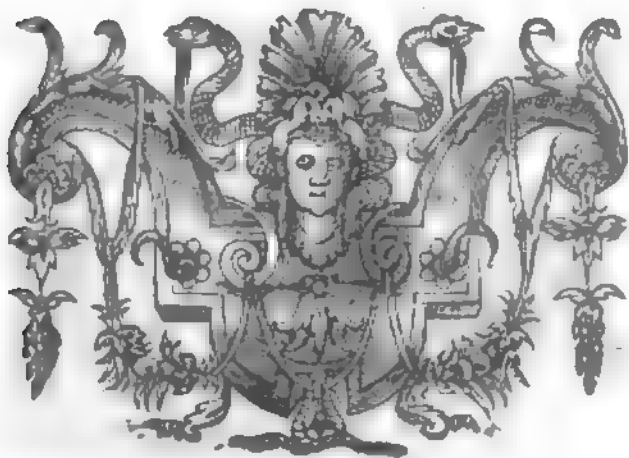
ἐν ἐκείνῃ. πεισθεὶς ὅτι τοῖς λεγμένοις ὁ βασι-
 λείῃ καὶ μεταπεμφάμενος τὸν Ἀμφιδάμον,
 ὅρῃ τὴν ἀφ' ἑαυτοῦ οὐσαν ψυδῆ· ὅθεν καὶ τὸ
 μὲν Ἀράτοι ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας, αἰεὶ καὶ
 μᾶλλον ἀπεδέχοντο καὶ κατηξίου· πρὸς δὲ τὸ
 Ἀπιδάμῳ, λοξότερον εἶχε· τῇ γὰρ μὲν ὁλο-
 γηρῶς περὶ κατεχόμενος ἀποδοχῇ, πολλὰ πα-
 ρεῖν ἠναγκάζετο τὸ ἔσθ' αὐτῷ γινόμενον· ὁ
 δ' Ἀπιδάμῳ ὑδάμῳ ἀφίστατο τὸ περὶ ἡρώτων·
 ἀλλ' ἄμα μὲν τὸ Ταυρίωνα τὸ ἐπὶ τῷ ἐν
 Πελοποννήσῳ περὶ ἡρώτων διέβηλον· ὃν ψήγῃ,
 ἀλλ' ἐπαυλῶν, καὶ φάσκων ὅτι τῇδε αὐτὸν εἰ-
 ραί μὲν τῷ βασιλείῳ ἐν τοῖς ὑπαίθεσι σι-
 διατεῖσθαι· βυλόμενος ἔτερον ὅτι τῇδε αὐτὸν δι-
 ατεῖσθαι· ἐν τοῖς ἐν Πελοποννήσῳ περὶ ἡρώτων.
 Καρὸς γὰρ δὴ τις ἐστὶν ὅρῃται ὅπως ἀφ' ἑαυ-
 τῆς, ὃ μὴ ψήγῃ, ἀλλ' ἐπαυλῶν λυμεί-
 νεαὶ τοῖς πέλας. ὅρῃται ὅ μάλιστα καὶ περὶ
 τὴν πιαυτὴ κακίαν καὶ βασιλείῃ καὶ δό-
 λος, ἐκ τῆς περὶ τῆς αὐλῆς διαβιόντων, καὶ τὸ
 τούτων περὶ ἀλλήλους ζηλοτυπίας καὶ πλεο-
 νεξίας. Ομοίως ὅ καὶ τὸ ἐπὶ τῇ περὶ ἡρώτων πῶ-
 γμένοις Ἀλέξανδροι, ὅτε λαοὶ καὶ διέδα-
 κτε· βυλόμενος καὶ τὸ περὶ τὸ σῶμα φυλα-
 κῇ τῷ βασιλείῳ δι' αὐτῶν ἡμέρας, καὶ κα-
 θόλου καὶ τῶν ἄλλων Ἀπιδάμῳ καὶ ἀφ' ἑαυ-
 τῆς ἀφίσταται. Ἀπιδάμῳ γὰρ καλῶς μὲν ζῶν
 περὶ τὸν βασιλείῳ καὶ τὸν παιδὸς αὐτοῦ κα-
 λῶς ὅτι τὸν βίον μετὰ ἀλλήλων, περὶ τῶν περὶ
 ὃ μέλλοι, περὶ πρῶτων τῶν περὶ ἡρώτων.
 Ἀπολυπῶν γὰρ ἀφ' ἑαυτοῦ, ἐγχαφε Μα-
 κεδόνι ἔσθ' τῶν διακνημένων· ὁμοίως καὶ
 περὶ τῶν μέλλοντος διέταξε, πῶς καὶ ἀφ' ἑ-
 αυτοῦ ἔκαστα δείσει χρεῖσθαι· βυλόμενος
 μηδὲ μὲν ἀφορμῇ καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ τῶν περὶ
 τῶν αὐλῶν τῆς περὶ ἀλλήλους φιλομίας
 καὶ εἰσεως. Ἐν οἷς τῶν τότε συστρατευομένων,
 αὐτὸς μὲν Ἀπιδάμῳ ἐν τοῖς ὅτι τῇδε αὐτὸν
 ἀπελέλειπτο, Λεόντιος δὲ ἐπὶ τῷ περὶ
 τῶν, Μεγαλέας δὲ ἐπὶ τῷ γραμμα-
 τῆς, Ταυρίων δὲ ἐπὶ τῷ καὶ τῷ Πελο-
 πόννησον, Ἀλέξανδρος δὲ ἐπὶ τῆς περὶ ἡρώτων.
 Τὸν μὲν οὖν Λεόντιον καὶ Μεγα-
 λέα, ὑφ' αὐτὸν εἶχεν ὁλοκληρῶς· τὸν δὲ
 Ἀλέξανδρον καὶ Ταυρίωνα μετὰ τῶν περὶ ἡρώτων
 ἀπὸ τῆς περὶ ἡρώτων, ἔσθ' αὐτὸν καὶ ταῦτα

A habeat. æqua Arati postulatio Regi
 est visa: qui mox accito Amphidamo,
 criminationem falsam fuisse compe-
 rit: ac propterea ab illo die magis ma-
 gisque Aratum est complexus, & in
 pretio habuit: de Apelle vero minus
 bene sentire cepit: quantumvis præ-
 occupato animo gratia illa qua apud
 ipsum in omni re pollebat Apelles,
 connuere in multis quæ secus ab eo
 fiebant, cogeatur. Apelles interim
 nihilo segnus propositum urgere: qui
 etiam Taurionem Peloponnesi præfe-
 ctum traducebat: non vituperans il-
 le quidem, sed laudans potius, & di-
 gnum esse dictitans, qui Regem in ex-
 peditionibus sub dio versantem comi-
 tetur: id studens, ut operâ suâ Pelopō-
 nesi rebus alius præficeretur. Novus
 enimvero calumniandi modus hic est
 inuentus, cum non obtrectando, sed
 laudando alicui nocetur. quæ mali-
 gnitas invidia & fraus, ab illis primo
 fuit excogitata, qui in aulis Principū
 vitam degūt: ea est illorum hominum
 æmulatio inter ipsos, ea avaritia. Si-
 militer etiam Alexandrum satellit-
 um præfectum, quoties dabatur oc-
 casio, maligno dente appetebat: in a-
 nimo habens etiam satellitium Regis
 ex animi sententia constituere: & ut
 summam dicam, vniuersam ordina-
 tionem quæ ab Antigono fuerat reli-
 cta, immutare. Antigonus namque &
 dum viueret, quâ regnum, quâ puerū
 ipsum sapienter rexit: & cum morere-
 tur, rebus omnib. in posterum sapien-
 ter prouidit. Testamentum enim re-
 liquit, quo Macedonibus administra-
 tionis qua vsus erat, rationes expone-
 bat: deinde etiam in futurum tempus
 pari cura ordinauit, quomodo & per
 quos singula essent administranda: eò
 maximè spectans, ut omnem ministris
 aulicis mutux discordiæ & seditionis
 occasionem eriperet. Atque inter cæ-
 teros qui tempore illo in regio comi-
 tatu erant, Apelles ipse vnus ē tutorib.
 fuerat relictus; Leontius cetratis præ-
 fectus; Megaleas regionum scribarum
 collegio; Taurion, rebus Peloponnesi.
 Alexander, satellitio fuerat præpositus.
 Sed qui Leontium & Megaleā in sua
 penitus potestate haberet, id iam co-
 nabatur efficere, ut summois Alexan-
 dro & Taurione à cura rerum, & hæc
 & alia

& alia omnia aut per se aut per amicos suos ipse administraret. quod quidem facillimum illi futurum erat, si istud cum Arato certamen non suscepisset. nunc stultitiæ suæ periculum breui ipse fecit, & auaritiæ fructum cepit. quod enim mali in alios cogitauerat, id ipse est expertus, & quidem breui admodum interiecto tempore. Id vero quomodo & qua ratione contigerit, in præsentia dicere omittemus, & huic libro finem imponemus: in sequentibus vero perspicue singula & diligenter edisseremus. Philippus igitur post illas res gestas quæ hæcenus sunt expositæ, Argos est reuersus, atque ibi vnâ cum amicis, exercitu in Macedoniam dimisso, hibernauit.

Α καὶ τὰλλα πρῶτα δι' αὐτὸν καὶ διὰ τῶν ἰδίων φίλων χρίζειν. ὃ δὴ καὶ ῥαδίως αὐτὸν ἐπτελέσει, μὴ τῷ ἀσκλητάσας ἀνταγωνιστὴν Ἀράτον αὐτῷ. νῦν δὲ ταχέως πείραν ἔλαβε τὸ σφετέρως ἀφροσύνης καὶ πλεονεξίας. ὃ γὰρ αὐτὸς ἐπέβαλετο πορᾶσαι καὶ τῶν πέλας, τὸ τ' ἔπαθε, καὶ λίαν ἐν πόντῳ βραχὺ χρόνον. Γὰρ δὲ καὶ τίνι ἔθ' ἔγωγε τὸ τοιοῦτον συνέβη γυναικί, καὶ μὴ οὐ παρὸν ὑποφροσύμεθα, καὶ κατὰ σφέτω μὲν τὴν βίβλον ταύτην· ἐν δὲ τοῖς ἐξῆς, περυσόμεθα ὡς καὶ ὑποφ' ἐκάστων ἐξαγγέλλειν. Φίλιππος δὲ τὰ πορθημένα δὲ ταξάμενος, ἐπαμύληται εἰς Ἀργεῖς. καὶ ταῦτα τῷ πορχαχμασίαν ἐποίει μὲν τῶν φίλων, καὶ τῶν δυνάμεις ἀπέλυσεν εἰς Μακεδονίαν.

Gg

animo, eodem etiam in posterum esse vellent. quod quum ab ipsis prompta voluntate esset ei promissum, Rex in Achæorum concilium venire, atque ibi, dictorum virorum ope nixus, omnia facile impetrare ad ea quæ moliebatur necessaria. Decretum est ab Achæis, numeratis extemplo talentis quinquaginta, quo die primum castra Rex moueret, trimestre stipendiū militi diuidere; & hoc amplius, decem millia modium frumenti adicere. in posterum verò quamdiu in Peloponneso præsens ipse bellum gereret, ut menstrua talenta ab Achæis septena dena acciperet. Hoc decreto facto, solutum est Achæorum concilium, & ad suas quique vrbes sunt reuersi. Secundum hæc, consultantī Regi cum amicis, vbi iam ex hibernis in castra copiarē redierant, visum est faciendum, ut bellum mari gereretur. quippe hæc rationem esse vnicam, opprimendi vndique hostes imparatos: qui subuenire sibi inuicem nequaquam sint valituri: & regionibus diuisi, & sibi quisque metuētes, tam incerti quò tendat hostis, quàm probe gnari, facillimū illi esse, quoscūq; voluerit citò inuadere. cum Ætolis enim, Lacedæmoniis & Eleis res illi erat. Quæ vbi statuit Rex, & suas & Achæorum naues Lechæum conuenire iubet. ibi continuis experimentis Macedonicæ phalangis milites exercens, remis tractandis eos assuefaciebat: Macedonibus, quicquid esset imperatum prompto alacrique animo exsequentibus. Enimuero Macedones & in acie probatissimi fortissimiq; milites sunt; & si forte ita postulet vsus atq; occasio, ad maritimæ rei ministeria præoptissimi; ad hæc, in fossis ducendis, castris inuniēdis, & toto illo durorū operū genere, laboris patientissimi; quales Hesiodus facit Æacidas, *bello quàm mensis gaudere paratos*. Dum Philippus & macedones Corinthi in exercitatione & apparatu rei naualis occupantur: Apelles qui neque expugnare Regis propositum poterat, neq; honoris sui imminutionē ex Regis contemptu, tolerare; cum Leontio & Megalea coniurationē facit: ut illi quidem omnibus quæ gererentur interuenientes, voluntaria quadā sua cōniuentia, Regis conatus impedirēt: ipse verò profectus Chalcidē ex aula, id operā daret,

A τὸς ὅτι τὸ δὲ δρχὴς αἰρέσεως· τῷ δὲ συγκατακρίναι, εἰσέλθων εἰς τοὺς Ἀχαιούς, καὶ χρησάμενος συνεργίᾳ τοῖς ποροφρημένοις, πάντα κατέπαρξε τὰ πρὸς τὸ ἐπιβολήν. Πεντήκοντα μὲν ἔδωκε τάλαντα τοῖς Ἀχαιοῖς εἰς τὸ πρῶτον αἰάζοντι αὐτῷ δοῦναι πρῶτον μισθόν, τεμνύοντι μισθοδοτῆσαι τὴν δυνάμιν, καὶ οἷον παρορῶναι μυριάδα. ὃ δὲ λοιπὸν ἕως αὐτῶν ἐν Πελοποννήσῳ συμπολεμῇ, τάλαντα λαμβάνειν ἐκαστοῦ μίλως πρῶτον τῶν Ἀχαιῶν ἐπιτακείδων. δόξαντων δὲ τούτων, οἱ μὲν Ἀχαιοὶ διελύθησαν ἐπὶ ταῖς πόλεσι· τῷ δὲ βασιλεὺς βυλβουλίῳ μὲν τῷ φίλῳ, ὅτῳ σιωπῶν αἱ δυνάμεις ἐκ τῶν παροχρημασίας, ἔδωκε χρῆσθαι καὶ θάλαττῃ τῶν πολέμων· οὕτω γὰρ ἐπέπεισο μόνως, αὐτὸς μὲν δυνήσας παχίως πάλαιχόρην ἐπιφάνεσθαι τοῖς πολεμίοις· τοὺς δὲ ὑποεναρτίους ἤκιστ' αὐτῷ δυνάσας πρῶτον δὲ ἀλλήλοις· ἅτε διεσπασμένοις μὲν ταῖς χώραις, διδόντας δὲ ἐκαστοῖς πρὸς σφῶν ὅτι τὴν ἀδελότητα καὶ τὸ πάχος τῆς καὶ θάλαττῃς πρῶτος τῶν πολεμίων. πρὸς γὰρ Αἰτωλοῖς καὶ Λακεδαιμονίοις, ἐπὶ δὲ Ἠλείας ὁ πόλεμος ἦν αὐτῶν. Κελεύων δὲ τούτων, ἡθροίζε παύσε τῶν Ἀχαιῶν ἦτας, καὶ τὰς σφετέρους εἰς τὸ Λέχαιον· καὶ συνεχίς ποιέμενος αἰαπίερας, ἐγύμναζε τοὺς φαραγγίτας, καὶ σιμείηζε τὴν εἰρεσίαν· παρ' οὗ μὲν αὐτῶν πρὸς τὸ παροχρημασίον σιωπῶντων τῶν Μακεδόνων. Πρὸς τε γὰρ τοὺς ἐν γῇ κινδυνόους ἐκ παροχρημασίας δοκιμώτατοι καὶ θνητότατοι, πρὸς τε τῶν καὶ θάλαττῃς ἐκ τῶν χειρῶν χρείας εἰσπομπῶν· λειτουργοὶ γὰρ μίλῳ πρὸς τὰς παφρείας καὶ χαρκαρποιίας, καὶ πᾶσαι τινὲς τοιαύτῃν παλαιπωρίᾳ φιλοποιώταται πτες, οἷος Ἡσίοδος πρῶτος τῶν Αἰακίδων, πόλεμον κεχρημένος, ἦγε δαίτη. Ο μὲν οὖν βασιλεὺς καὶ τῶν Μακεδόνων πλῆθος ἐν τῇ Κορίνθῳ διέπειθε πρὸς τὸ καὶ θάλαττῃς ἀσκήσιν καὶ παροχρημασίῳ γυμνάσιον· ὃ δὲ Ἀπελλῆς ἔτι ἐπιχερτεῖν τῷ Φιλίππου δυνάμενος, ὅτι φέρει τὸ ἐλαττωσὶν πρῶτον μὲν, ποιέται σιωπῶντων πρὸς τοὺς πρὸς Λεόντιον καὶ Μεγαλέα· ὥς· ἐκείνοις δὲ συμπρόντας ἐπ' αὐτῶν τῶν χειρῶν, ἐλαττωσὶν καὶ λυμάνεας τὰς τῶν βασιλέων χρείας· αὐτὸς δὲ χωριδίς εἰς Χολκίδα φερόμενος,

ἵνα μηδαμῶθεν αὐτῷ χρηγία γένηται πρὸς Α
 τοὺς ὀπλοβάτας. Οὗτος μὲν οὖν τοιαῦτα σιω-
 γήμηνος, καὶ κακὸς ἐπιδασάμενος πρὸς τοὺς
 πρῶτοις ἀνέχων, ἀπῆρεν εἰς τὴν Χολκίδα, σκή-
 ψας πρὸς ἀλόχους πρὸς τὸν βασιλέα πορι-
 σάμενος· κακῶς δὲ φερόμενος, οὕτω βεβαίως
 ἐτήρει τὰ καὶ τοὺς ὄρκους, πόντων αὐτῷ πε-
 ραρχοῦντων καὶ τὴν πρῶτην ἀποστολὴν πίστιν·
 ὥστε ὁ τελευτῶν ἀναίτια δύναιτο τὸν βασι-
 λέα δι' ἀπειρίας ἐνέχευε πᾶντα τῶν πρὸς
 αὐτὸν τῶν χρημάτων ἀπορροῶν, ἀπὸ τούτων
 ποιεῖν τὴν ἀποστολὴν. ἡ δὲ θροισμένη δὲ τῇ Β
 πλοίων, καὶ τῶν Μακεδόνων ἡδὴ πᾶς εἰρεσίας
 κατηρτισμένων, ἀπομεβήσας καὶ μαθοδοτήσας
 ὁ βασιλεὺς τῶν δυνάμεων, ἀνέστη καὶ κατή-
 ρε δόρυ τεταμένον εἰς Γάβρας, ἔχον Μακεδόνας μὲν
 ἑξακισχίλιους, μαθοδόρους δὲ χίλιους καὶ ὄχλους
 σίους. Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους Δορὶμαχος
 ὁ τῶν Αἰτωλῶν στρατηγός, Ἀγέλαον καὶ Σκό-
 πῳν ὁρμήσας πρὸς τοὺς Ηλείους καὶ Νεοκρήτων
 πεντακισίων· οἱ δὲ Ηἷλοι δειδότες μὴ τὸν Κυλ-
 ληνῶν ὁ Φίλιππος ἐπιβάλλεται πολιορκεῖν, C
 ἐραυῶν τε μαθοδόρους σινηθροῖζον, καὶ
 τὸν πολιορκεῖν ἡτοίμαζον ὡς ἐπεμύοντο καὶ τὸν
 Κυλληνῶν ἐπιμελῶς. εἰς αὐτὸν οὖν Φίλιπ-
 πος, πρὸς τὴν Ἀχαρῶν μαθοδόρους, καὶ τὸν πρὸ
 αὐτῶν Κρητῶν, καὶ τὸν Γαλατικῶν ἱππέων πρὸς
 σινηθροῖζον τῶν Ἀχαιῶν ἐπιλέκτων εἰς
 διακρίσεις πρὸς ἀποδείξεις, ἐπὶ τῇ τῇ Δυμῶν
 πόλει κατέλιπον· ἅμα μὲν ἐφεδρείας ἔχοντες,
 ἅμα δὲ πρὸς φυλακῆς πρὸς τὸν ἀπὸ τῆς
 Ηλείας φόβον. αὐτοὺς δὲ ἐπὶ πρὸς πρὸς γαλα-
 φῶς τοὺς Μεσσηνίους καὶ τοὺς Ἡπειρώτας, ἐπὶ D
 δὲ τοὺς Ἀκαρνανίους, καὶ Σκερδιλαιίδα πληροῦν
 ἐκείνοις τὰ πρὸ αὐτοῦ πλοῖα, καὶ σιναπῶν εἰς
 Κεφαλληνίας, ἀναρτῶντες ἐκ τῶν Γάβρων καὶ
 τὸν σύνταξιν ἐπὶ τὴν πόλιν, καὶ προσέχευε τὴν Κεφαλληνίαν
 καὶ Περίους. ὁρῶν δὲ τὸ τε πολιορκεῖν τοὺς
 Περίους δυσπολιόρητοι ὄντες, καὶ τῶν χώρων
 ἐνὶ τῷ, πρὸς ἐπὶ τῷ πόλει, καὶ καθαρμύδῃ
 πρὸς τῶν τῶν Γαλατικῶν πόλιν. σιναπῶν δὲ
 τῶν τῶν χώρων γέμουσαν σίτου, καὶ δυ-
 ναμῶν δέφειν στρατοπέδον, τῶν μὲν δυνά-
 μιν ἐκβάλλοντας πρὸς στρατοπέδον τὴν πόλιν·
 τοὺς δὲ ναῦς σιναπῶν, τὰ φρῶν καὶ χάρων
 πρὸς ἐπὶ τῶν Μακεδόνας ἐφῆκε σιδηροχρῆμα.

quò ne commeatus necessarij ad ea
 quæ parabat, vlla ex parte ad Regem
 subueherentur. Quæ vbi cum prædi-
 ctis constituit improbus hic veterator,
 absurda quædam commentus, apud
 Philippum prætexenda, Chalcidem se
 confert: ibique moram trahens, ita
 exactè iusiurandum seruauit, omni-
 bus illi obtemperantibus pro ea au-
 thoritate quam hætenus obtinuerat,
 vt ad extremum rei nummariæ inopiâ
 cogeretur Rex, vasa argentea ad quo-
 tidianum vsum comparata, sustentan-
 di sui causâ, pignori opponere. Vbi
 classis conuenit, & Macedones satis
 magnum iam vsum remigandi visi
 sunt habere, Rex frumentum exer-
 citui mensus, & stipendio quoque
 numerato, habens secum Macedo-
 num sex millia, mercenarios mille
 ducentos; altero die postquam è por-
 tu soluerat Patras appulit. Per idem
 tempus Ætolorum Prætor Dorima-
 chus, Agelaum & Scopam cum Neo-
 cretibus quingentis suppetias Eleis
 misit: qui veriti ne Cyllenem obsidere
 in animo Philippus haberet, & mer-
 cede peregrinum militem conduce-
 bant, & ciuiles copias ex Elea conscri-
 bebat; ipsam quoque Cyllenam sum-
 mo studio munientes. Propterea Phi-
 lippus, coactis in vnum Achæorum
 mercenariis, Cretensibus quos habe-
 bat sub signis, & Gallicis equitib. pau-
 cis, & selectis peditibus Achæorum bis
 mille, in Dymæorum vrbe eos collo-
 cauit, simul in subsidium sibi, simul, vt
 si quid ab Eleis metus ingrueret, præ-
 sidio essent. ipse literis prius datis ad
 Messenios, Epirotas, Acarnanes, atq;
 Scerdilaidam, vt suas quicq; naues in-
 struerent, & ad Cephalleniam sibi oc-
 currerent, Patris ad diem constitutam
 classe profectus, ad Pronos, qui locus
 est in Cephallenia, portum tenuit. ani-
 maduertens autem, neq; oppidulum
 Pronos, sine magna difficultate obsi-
 deri posse; & regionem illam esse an-
 gustam, prouectus vltcrius, ad Palæni-
 sium urbem naues appulit. vbi copiam
 segetum vberrimam in agris nactus,
 quib. ali commodè exercitus poterat,
 expositis in terrâ copiis, ad ipsum op-
 pidū castra communie. & quum in sic-
 cū naues subduxisset, fossâ vallōq; eas
 sepelit, ac Macedonas frumētātū misit,

ipse urbem lustrare & circumspicere, qui possent opera tormentaque mœnibus admoueri. habens in animo & socios eò loci excipere, & simul urbem illam expugnare. idque ea maxime sine, ut Ætolis necessarium adprime subsidium adimeret. quippe illi, quoties aut in Peloponnesum velent traicere, aut Epirotarum Acarnanumve oram deprædari, Cephalleniorum nauibus uti soliti. deinde ut pararet sibi, pararet & sociis receptaculum ingenio loci percommo- dum ad impressiones in hostilem agrum faciendas. Cephallenia enim ad sinum Corinthiacum sita, Siculûmque spectans mare; Peloponnesi partibus quæ ad Septentrionem & Occasum vergunt; præcipuè autem regioni Eleorum imminet: Epiri vero & Ætoliz atque Acarnaniz partibus illis quæ Meridiei & occidenti Soli sunt obuersæ. Quoniam igitur & ad congregandas sociorum copias locus erat peropportunos, & ad lædendum hostes, protegendumque amicos pares commoditates habebat; occupare insulam suique iuris facere vehementer cupiebat. considerans autem ceteras urbis partes, aut mari aut præruptis cotibus cingi; breuem vero quendam locum, qui Zacynthum spectabat, per planum adiri posse, ab hac parte machinas admouere, & eò molem totam oblidionis conferre statuit. Dum hæc curat, inque his occupatur Philippus, lembi quindecim à Scerdilaïda missi veniunt: plures enim ne posset mittere, impediuerunt ortæ in Illyrico turbæ inter dynastas certorum locorum in ea regione sitorum, mutuò sibi insidias struentes. venerunt & à sociis milites, qui fuerant imperati, Epirotis, Acarnanibus & Messëniis. Post captam namque Phialensium urbem, de cætero nihil iam recusabant Messënij, quominus participes belli essent. Vbi fuerunt omnia ad oblidionem parata, & locis opportunis aduersus mœnium propugnatores catapultæ balistæque lapidum dispositæ; Rex, hortatus Macedonas, muris machinas admouet, earumque prælidio tutus, cuniculos incipit agere:

A αὐτὸς δὲ αἰεὶ τὴν πόλιν ἐπισκοπεῖν, πῶς δυνατὸν εἴη προσάγειν ἔργα τῶν τεύχεων καὶ μηχανῶν. βουλόμενος ἅμα μὲν προσδέξασθαι τοὺς συμμαχοὺς, ἅμα δὲ τὴν πόλιν ἐξυφίνειν αὐτὸν μὲν Αἰτωλῶν πρέληται τὴν αἰαλικαστάτην ὑπερρείαν· ταῖς γὰρ τῆς Κεφαλλήων ναυσὶ χρωμένοι, πᾶς τ' εἰς Πελοπόννησον ἐποιεῖτο ἀφ' ὧν ἄσπετος, καὶ τὰς Ἠπειρωτῶν, ἐπὶ δὲ Ἀκαρνανίῳ ἐπὶ ὁδοῦ τῶν πελάγους. δότι περὶ δ' ἵνα προσκολληθῇ μὲν αὐτῶν, προσκολληθῇ δὲ τοῖς συμμαχοῖς, ὁρμητήριον διφυὲς καὶ τῆς πολεμικῆς χάρις. Ἡ γὰρ Κεφαλληνία κεῖται μὲν καὶ τῆς Κορινθιακῆς ἑλπίδος, ὡς εἰς τὸ Σικελικὸν αἰατίνεον πελάγους ἐπὶ κεῖται καὶ τῆς μὲν Πελοποννήσου, πῶς πρὸς ὅσον καὶ πρὸς ἑσπέρην μέρος κεκλιμένη, καὶ μάλιστα τῇ τῆς Ἠλείων χώρας, τῇ δὲ Ἠπείρου καὶ τῆς Αἰτωλίας, ἐπὶ δὲ τῆς Ἀκαρνανίας, πῶς πρὸς μεσημβρίαν καὶ πρὸς ἑσπέρην μέρος ἐφραμμένους. Διὸ καὶ πρὸς τὴν συναναγωγὴν τῶν συμμαχῶν εὐφυὲς ἐχούσης, καὶ καὶ τῆς τῶν πολεμικῶν καὶ πρὸς τῆς φίλων χάρις εὐχαίρως καίμην, ἑσπευδεὶς χρωσάμενος ὑφ' αὐτὸν ποιήσασθαι τὴν ἡσυχίαν. συνεωρώδην δὲ τὰ μὲν ἄλλα πάντα μέρος τῆς πόλεως, τὰ μὲν θαλάττην, τὰ δὲ κρημνοῖς περικυκλωμένην, βραχὺ δὲ πᾶσι τοῖς ἐπιπέδοις αὐτῆς ὑπερρέοντα, τὴν πρὸς τὴν Ζάκυνθον ἐφραμμένην, τῇδε διανοεῖτο προσάγειν ἔργα, καὶ τῇδε τὴν ὅλιν συνίστασθαι πολιορκίαν. Ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς πρὸς ταῦτα καὶ πρὸς τοῦτοις ἔειπεν. Κατὰ δὲ τὴν κατὰ τῶν τοῖς, παντιγένηται μὲν ἡ καὶ λέμεται πρὸς Σκερδιλαιδᾶ τοῦ γὰρ πλείους ἐκωλύθη πύμασι, ὅτι καὶ ἡγομένους ὁπλοῦντας καὶ παραχαλῶντες τὴν τῆς Ἠλυρίδα ὅπων δύνασας. ἡ καὶ καὶ πρὸς Ἠπειρωτῶν, καὶ πρὸς Ἀκαρνανίαν, ἐπὶ τῇ Μεσσηνίῳ οἱ ὅτι παρῆντες σύμμαχοι. Τῆς γὰρ τῶν Φιδιέων πόλεως ὁ καὶ κατὰ τῆς αἰσθησίσως τὸ λατὸν ἡδὴ μετῴχον Μεσσηνίῳ τὸν πόλεμον. Ταῦτα δὲ πρὸς τὴν πολιορκίαν ἡτοιμασμένῳ ἀφ' ὧν τὰ βέλη, καὶ τοὺς περὶ τὸν ἀρμόζοντα τοῖς πρὸς τὸ καλύψαι τοὺς ἀμυνομένους, πρὸς κατὰ τὴν Μακεδόναν ὁ βασιλεὺς, πρὸς τῇ καὶ μηχανῶν τοῖς τεύχεσιν, καὶ ὅτι τοῦτον τοῖς ὁρμήμασιν ἐνέχειν.

παχὺ δὲ τὰ τείχεα ὑπὲρ δύο πλέθρα κρέμα-
 σθέντος, ὅθεν τὸ ἐν τοῖς ἔργοις περὶ θυμίας τῶν
 Μακεδόνων, ἐγίστας τοῖς τείχεσιν ὁ βασιλεὺς,
 παρὴν τοῖς ἐν τῇ πόλει, πείθεσθαι πρὸς αὐτὸν
 τὴν εἰρήνην. τῶν δὲ πείθεσθαι, ἐμβολῶν
 πῦρ τοῖς ἐρείσμασιν, ὁμοῦ πρὸς τὸ διεσπλω-
 μένους κατέβηκε τείχος. οὗ ἡγομένου, πρὸς
 τοῖς ἐφῆκε πύς πελάγας τοῖς ὑπὸ Λεόντιον
 ἑταίροις, σπειρηδὸν ἑξῆς καὶ πείθεσθαι
 βιάζεσθαι ὅθεν τὸ πῶμα. οἱ δὲ πρὸς
 τὸ Λεόντιον τρεφόντες τὰ πρὸς τὸν Ἀπὸλλων
 συλκείοντα, ἥτις ἐξῆς νεανίσκου ὑπερβαίνοντες
 τὸ πῶμα διέβησαν, τὸ μὲν τελευτουρήσαντα
 τὸ κατέλαβεν τὸ πόλεως· περὶ διεφθαρκότες
 μὲν καὶ μέγας πύς ἐπιφανέσθαι τὸ ἡγμέ-
 νων, ἐπὶ κακωμένους δὲ, καὶ πρὸς ἑκάστον ἀπο-
 δυνάμντες αὐτοῖς τέλος ἐξέπεισιν ἐκ τῆς πό-
 λεως, πολλὰς πληγὰς λαβόντες, καὶ πρὸς
 χείρας δυνάμειοι κατέστησαν τὸ πολεμίων. ὁ
 δὲ βασιλεὺς ὁρῶν ἀποδυνάμντας μὲν τοῖς ἡ-
 γμένους, θαυμασίας δὲ καὶ πλείους γεραιότας
 τὸ Μακεδόνων, τὸ μὲν πολιορκίας ἀπίσθη, πρὸς
 τὸ ἐξῆς ἐβουλόβετο μετὰ τὸ φίλον. Κατὰ
 δὲ τοῖς αὐτοῖς χρόνοις Λυκούργος μὲν εἰς τὴν
 Μεσσηνίαν ἐξεστρατεύεται· Δόριχος δὲ τοῖς
 ἡμέσις ἔχει Αἰτωλῶν, εἰς Θετταλίαν ἐποιήσα-
 το τὸ ὄρμηλόν· ἀμφότεροι πεπισημένοι τὸ φί-
 λιππον ἀπαπαύσιν τὸ τὸ Παλαίον πολιορ-
 κίας, ὑπὸ ὧν ἦσαν πρὸς τοῖς βασι-
 λέα, πρὸς τὴν Ἀκαρνανίαν καὶ πρὸς τὴν Μεσση-
 νίαν· οἱ μὲν πρὸς τὴν Ἀκαρνανίαν, πρὸς καλῶν
 τὴν αὐτὴν ἐμβολῶν εἰς τὸ Αἰτωλῶν χώραν, καὶ
 τὸν τε Δορὶμαχὸν ἀπαπαύσιν τὸ εἰς Μακεδο-
 νίαν ὄρμηλόν, καὶ τὸν Χώρον τὸ Αἰτωλῶν ἐπελ-
 θῶν καὶ πορρῆσαι πᾶσαι ἀδελφές· οἱ δὲ πρὸς τὴν
 Μεσσηνίαν, διόμοιοι σφίσι βοηθῶν, καὶ διδά-
 σκοντες ὅτι τὸ Εὐβοίων ἡδὲ γὰρ εἰς ἐχόντων δυνα-
 τὸν ὅτι τὸ πρὸς καλῶν ἐκ τὸ Κεφαλληνίας εἰς
 τὴν Μεσσηνίαν ἐν ἡμέρᾳ ποιήσασθαι μίαν· διὲν
 αἱ πρὸς Γόργον τὸν Μεσσηνίον, ἀφῆνίδον καὶ πρὸς
 γμαλικὴν ἐσπάρτην σπινίσαντα τὸ ἐπὶ τὸν Λυ-
 κύργον ἐπίθεσιν. οἱ δὲ πρὸς τὸν Λεόντιον τρεφόντες
 τὴν αὐτὴν ὑπερβαίνον, σπινίσαντα τοῖς πρὸς τὸν
 Γόργον ἐκτελεσθῶν, θεωροῦντες ὅτι συμβήσεται
 τὴν γεραιάν εἰς τέλος ἀπορρακτοῖν ἡμέρας ὅτι
 Φιλίππῳ. πλεῖστον μὲν γὰρ εἰς τὴν Μεσσηνίαν,

A & quum breui tempore, propter sin-
 gularem Macedonum alacritatem in
 opere faciendo, ad duo iugera suf-
 fossi suspensique muri essent; succe-
 dit Rex ad muros, & oppidanos ad
 pacem secum incundam inuitat. qui-
 bus negligenter audientibus, immis-
 so igne fulcturas corrumpit, ac simul
 quantum erat muri spatium sublicis
 suspensum deiecit. quod ubi factum est,
 cetratos cum duce suo Leontio per
 cohortes diuisos, omnium primos im-
 mittit, iussos per ruinam irrumperere.
 B Leontius memor coniurationis cum
 Apelle factæ, tres iuuenes, qui alius a-
 lij succedentes ruinam superauerant,
 quominus, ut iam inceperant, urbem
 caperent, impediuit. & quum potissi-
 mos quoque ductores ordinum antea
 corrupisset; atque ipse vires suas ultro
 remittens, metuere subinde se osten-
 deret; vrbe tandem, post magnum de-
 trimentum acceptum, est eiectus: qui
 deuincendi hostis pulcherrimam oc-
 casionem habebat. Rex ubi duces
 ignaue se gerere, Macedonum autem
 plurimos videt esse sauciatos, soluta
 C obsidione, quid deinceps facto sit o-
 pus, concilio amicorum habito, deli-
 berat. Eodem vero tempore & Lycur-
 gus in Messeniam expeditionem facit:
 & Dorimachus cum altera parte Æ-
 tolorum in Ætoliam proficiscitur:
 persuasi ambo, se hoc pacto Philip-
 pum ab obsidione Palænsium esse re-
 uocatuuros. Nec defuerunt eo nomine
 missæ ad Regem legationes tum ab
 Acarnanibus, tum à Messeniis. Qui ex
 Acarnania veniebant auctores erant,
 D ut in Ætolorum agrum impressione
 facta, & Dorimachum ab inuadenda
 Macedonia retraheret: & vniuersam
 Ætolorum regionem sine vlllo pericu-
 lo depopularetur. Messeniorum vero
 legati, opem sibi fieri orantes, adde-
 bant, nunc cum Etesiarum flatus vi-
 gerent posse vno die à Cephallenia
 in Messeniam traici: ex quo efficie-
 bat Gorgus Messenius, inopinato in-
 uadi Lycurgum posse & bene rem
 geri. Leontius propositum sibi con-
 silium spectans, Gorgum studio sum-
 mo adiuuat; ut qui futurum proui-
 deret, totam ut æstatem plane inutili-
 E ter eo pacto Philippus consumeret. et
 enim nauigare quidem in Messeniam,

perfacile erat; rediri vero inde Ete-
fiarum diebus nullo poterat modo. ex
quo apparebat Philippum, cum exer-
citu in Messenia inclusum, reliquam
æstatem necessario per otium tradu-
cturum. Ætolis vero Thessaliam &
Epirum incurfandi impune, vastan-
di, vrendi, potestatem fore. Ita ergo
isti hæc & similia his pernitiōsa con-
silia Regi suggerebant. Aratus vero
qui concilio intererat, plane contra-
rium suadere; & Ætoliam classe pe-
tendam esse dicere, eoque bellum ef-
se transferendum. quippe nunc Æ-
tolis cum Dorimacho in expeditio-
nem profectis, opportunissimum esse
tempus illius regionis incurfandæ at-
que diripiendæ. Rex partim quod
Leontio parum iam credebat, ex quo
pugnam detrectantem viderat: partim
quia de perfidia illius ex habita con-
sultatione super Palunte suspicari ali-
quid ceperat; Arati sententiam sibi se-
quendam esse duxit. Itaque literis ad
Eperatum Prætorum Achæorum da-
tis, imperat ei, ut collecto ex ea gente
exercitu Messeniis subsidiaretur: ipse
Leucadem ex Cephallenia cum clas-
se altero post die noctis silentio ap-
pellit. ubi rebus omnibus præparatis
in isthmo quem Dioryctum vocant,
translatisque illac nauibus, Ambra-
cium sinum est inuectus: qui ut iam
ante diximus, è Siculo mari longe
procurrens, ad mediterranea Æto-
liæ pertinet. confecto autem cursu
prius aliquanto quàm illucisceret,
ad Limnazam, loci id nomen, por-
tum cepit. mox prandere milites, &
posita impedimentorum magna par-
te, concinnare se ad iter expeditos
iubet. ipse ducibus vix pluribus in
vnum coactis, de natura locorum,
& adiacentium urbium situ percon-
tari & omnia diligenter inquirere.
Eo tempore Aristophontus Acar-
nanum Prætor, omnes eius gentis
copias secum trahens ad Regem
venit. multas enim easque graues
iniurias ab Ætolis superioribus tem-
poribus perpassi, vindicandi se &
lædendi Ætolos cupiditate mirum
in modum flagrabant. Latī igitur
occasionem Macedonici auxilij am-
plectentes, non ij solum qui per
leges militiæ dare nomen teneban-

A ῥαῖδον ἡμῶν αἰαπλόσση δὲ ἐκείθεν τῇ ἐπείσῳ
ἐπερήντων, ἀδυνάτοι. ἄξ οὐ δῆλον ἡμῶν, ὡς ὁ
μὲν Φίλιππος ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ μὲν τῇ δυνά-
μει συκλειομένῃ, αἰαλχευόμενος τῷ λοιπῷ
μείρεσι τῆς γῆς ἀπορροῦς μόνον. οἱ δ' Αἰ-
τωλοὶ τῇ Θετταλίᾳ καὶ τῇ Ἠπείρῳ ὅτι πορδύ-
μνοι, καὶ αὐτοὶ καὶ πορρήσοι πᾶσι ἀ-
δύοι. Οὕτω μὲν αὖτε λυμνημόνοι τῶν καὶ
τῶν τῶν αὐτῶν σινοβόλων. οἱ δὲ πρὸς τὸν Ἀ-
ράτον συμπάροντες, τῇ ἐπαγγελίᾳ πείσαντες
γνώμης· διὲν γὰρ ἔφασαν εἰς τὴν Αἰτωλίαν πο-
ρεύσασθαι τὸ πλοῦν, καὶ πύργῳ ἐλθεῖν τὴν πορ-
ρῶν. ὁ δὲ στρατεύων γὰρ τῇ Αἰτωλίᾳ με-
τὰ Δορμάρχου, καὶ ἄλλοις ἐπὶ τῇ ἐπιλήσει,
καὶ πορρήσῃ τῇ Αἰτωλίᾳ. ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν μὲν
ἀπὸ τῶν ἡδὴ τῶν πρὸς τὸν Λεόντιον ἐκ τῶν πρὸς τὴν
πολιορκίαν ἐπελοκακίστως, σινοβόλῳ μόνον
τῷ καὶ ἐκ τῶν πρὸς τὴν Γαλιεῖα ἀναβύλῃ αὐ-
τῶν τῇ κακῇ πορρῶν, ἔκρινε χρῆσθαι
τῶν πορρῶν καὶ τῶν Αἰτωλῶν γνώμῃ.
Διότι Εὐφράτης μὲν ἔγραψεν ὅτι Ἀχαιῶν
στρατῆς, βοηθῶν τοῖς Μεσσηνίοις αἰαλχευόμενος
τοῖς Ἀχαιῶσι· αὐτὸς δ' αἰαλχευόμενος ἐκ τῆς Κεφα-
ληνίας, δαυτερός εἰς Λακεδαίμονα καὶ τὸν ἐόλου
νικτὸς ἦκε. εὐφρατῆς μόνος τῷ πρὸς τὸν Διό-
ρυκτον, καὶ πύργῳ ἀναβύλῃ τῶν ναυῶν, ἐποίησε
τὴν ἀποπλοῦν καὶ τὴν ἀμβροχίαν καλούμε-
νον χόλπον· ὁ δὲ πορρῶν χόλπος ὅτι
πολὺ πορρῶν ἐκ τῆς Σικελικῆς πελάγους,
εἰς τὴν μεσογαίαν ἀνέκει τόποις τῇ Αἰτωλίᾳ,
κατὰ τὴν καὶ πορρῶν ἡμῖν εἴρηται. ἀναβύ-
σας τῇ καὶ καδορμῶν βραχὺ πρὸς ἡμέρας
πρὸς τὴν καλομένην Λιμναίαν, τῶν μὲν στρα-
τιῶν ἀεισποιοῦν, κρήνην καὶ τὸ πολὺ τῇ
ἀποσκάψῃ ἀπορροῖς, εὐζώνους σφᾶς πα-
ρορροῦν πρὸς αἰαλχίαν. αὐτὸς δὲ τοῖς
ὁδηγῶσι ἀδελφίστας, πᾶσι τῶν τοῖς τόποις καὶ
τῶν πορρῶν πόλεις ἐπισημάνετο καὶ διη-
ρεῖνα. Κατὰ δὲ τὴν καὶ τῶν τῶν ἡμῶν ἔχον Αἰ-
ετοφάτης ὁ στρατῆς πρὸς ἡμῶν τῶν Ἀχαιῶ-
ν· πολλὰ γὰρ καὶ διὰ πεποιθότες ἐκ τοῖς ἀ-
νώτεροι χρόνοις ὑπὸ τῇ Αἰτωλίᾳ, ἐκ τῶν
εἶχον πρὸς τὴν πᾶσι ἔχον ἀμυνάσθαι
καὶ βλάψαι τοῖς Αἰτωλοῖς. Διότι ἀσμένως
ἐπιλαβόμενοι ὅτι τῆς Μακεδονίας ἐκ τῆς
ἦκεν ἐκ τοῖς ὅπλοις, ὅμοιον ὅσοις ὁ τόμοις ἐπὶ-

ἑαυτὴν στρατεύειν, ἀλλὰ καὶ τὸ πρῶτον ἐν ἡ-
 νείῃς. οὐκ ἐλάττω δὲ πύτων ὀρμῶν εἶχον Ἡ-
 πειρώται, ὅτε τὰς πρὸς ἀπληθείας αἰτίας· ὅτε
 ὅς ὁ μέγας τὸ χῶρος, καὶ ὅτε τὸ παρην-
 οσίας αἰφνίδιον τὸ τῷ Φιλίππου, καὶ ὅτε τῷ
 σιναγαγῇ τὸ χειρῶν. τὸ δ' Αἰτωλῶν πύς μὲν
 ἡμίσις ἔχον ἦν Δορίμαχος, κατὰ τὸν εἶπον,
 τοὺς δ' ἡμίσις ἀπολελοίπει· νομίζον ἀξιο-
 χρεῶν πρὸς τὴν πρὸς ἀδόξα τούτων τὴν ἐ-
 φιδρῆσαι ὑπαρχῇν τὴν τε πόλεω, καὶ τὸ χῶ-
 ρος. ὁ δ' βασιλεὺς ἀπολιπὼν φυλακὴν ἰκα-
 νὴν τὴν ἀποσκόλης, ὅτε μὲν αἰαζομένης ἐκ τῆς
 Λιμναίας δούλης, καὶ παρελθὼν ὡς ἐξήκοντα
 σταδίων κατεστραπέδουσι. διηποποποσάμα-
 νος δὲ, καὶ βραχὺ σταδίων παύσας τὴν διώα-
 μιν, αὐτὴς ὥρμα· καὶ συνεχρῶς νυκτοπορήσας ἦ-
 κε πρὸς τὸν Αχελῶν ποταμὸν, ὅρτις τὸ ἡμέ-
 ρος ἐπιφανέως, μετὰ τὸν Κωϊώτης καὶ Στά-
 λου, ἀπύδων ἄφιν καὶ πρὸς ἀδόξως ὅτι τὸ ἐν
 τοῖς Θερμαῖς τόπον ἐπιβλήν. Οἱ δὲ πρὸς τὸν
 Λεόντιον καὶ δύο ἑταίρους ὁρῶντες, τὸ μὲν Φί-
 λιππον καὶ ἰξόμηνος τῆς πρὸς ἰσχύος, πύς δὲ
 Αἰτωλῶν ἀδυνατήσονται τοῖς πρὸς, καὶ
 εἴνα μὲν ἡ παρὴν καὶ πρὸς ἀδόξως ἡ τὸ Μακε-
 δόνων ἐγγύς πρὸς ἰσχύος· καὶ ἑτέρων δὲ, ἡ
 πρὸς γὰρ τὸ ἐν τοῖς Θερμαῖς ὅπον, ὅσον ποτ'
 αὐτὸν ὑπολαβοῖτες Αἰτωλῶν ὑλμῆσαι τὸ Φί-
 λιππον, οὕτω πρὸς ἰσχύος αὐτὸν δοῦναι σταδίων
 τὰς ὀχρῶν τῆς τὸ πόν, ἑμελλόν ἀποσκόλη-
 ται καὶ πρὸς τὴν ἀποσκόλην ληφθήσονται
 πρὸς τὸ συμβαῖνον· εἰς αὐτὸ βλέποντες καὶ τη-
 ρῶντες τὸ ἐαυτῶν πρὸς ἰσχύος, ὥντο δὲ τὸν
 Φίλιππον πρὸς τὸν Αχελῶν στρατοπεδούσαν-
 τας, πρὸς ἀναπαύσας τὴν διώαμιν ἐκ τῆς νυ-
 κτοπορίας, ἀπυδῶντες βραχὺ γὰρ τοῖς
 Αἰτωλῶν ἀναστροφῶν δοῦναι πρὸς τὴν βοή-
 θειαν. οἱ δὲ πρὸς τὸν Ἀχελῶν θεωρῶντες τὸν
 μὲν πρὸς ὅσον ὅντα τὸ ἐπιβλήν, τοὺς δ' ἐπε-
 ρὶ τὸν Λεόντιον πρὸς ἰσχύος ἐμποδίζοντας, διε-
 μύρτυρον τὸν Φίλιππον μὴ παρῆναι τὸν
 ἐν, μηδὲ καπαμέλλειν. οἱς καὶ πεισθεὶς ὁ βα-
 σιλεὺς, καὶ πρὸς ὀχρῶν ἡδὲ τοῖς πρὸς τὸν Λεόν-
 τιον, ἐποιεῖτο τὸ πορείαν καὶ τὸ συνεχρῶς. ὅτε
 τὰς δὲ τὸν Αχελῶν ποταμὸν, πρὸς ἰσχύος
 τοῖς ὡς ὅτι τὸ Θέρμον· ἄμα δ' ἀπὸ τῶν
 ἐδῆν καὶ κατέφθιρε τὸν χῶρον. πρὸς δὲ ἐκ

A tur, sed etiam è grandioribus ætate
 militari nonnulli, cum armis præsto
 aderant. nec minore impetu similes
 ob causas etiam Epirotæ ferebantur:
 et si propter provincie amplitudinem,
 & subitum Philippi aduentum, copias
 suas opportuno tempore cogendi, mi-
 nus illis facultas fuit. Totius Ætolo-
 rum exercitus dimidiam partem, ut
 antea diximus Dorimachus secum
 abduxerat; alteram reliquerat, satis
 idoneum præsidium aduersus incerta
 casuum, & urbibus & agris tutandis,
 id futurum existimans. Rex ad tui-
 tionem impedimentorum manu mi-
 litum satis magna relicta, circa vespere-
 ram profectus è Limnæa, stadiis circiter
 sexaginta cōfedis, metatur castra.
 cœnatus deinde, & modico spatio ad
 quiescendum militi concessio, mox ite-
 rum pergit ire: ac per noctem continua-
 to itinere, ad amnem Acheloum, illu-
 cescente iam die, peruenit: habens in
 animo, locum ubi sunt Thermæ irru-
 ptione subita & inopinata occupare.
 Non fefellit Leontium, duplicem ob
 causam Philippi cōsiliū habiturum
 exitum, Ætolorumq; hac in parte co-
 natus fore irritos: tum quia celeriter
 & præter hominum opinionem Ma-
 cedonum exercitus aduenerat: tum
 quia nihil tale cogitantes planèq; im-
 peratos erat Ætolos oppressurus: qui-
 quidem persuasum haberent, nunquā
 ita salutis suæ prodigium fore Philip-
 pum, ut in loca usque adeo munita &
 difficilia ut sunt Thermæ se immitteret.
 Hæc cogitans & in suscepta prodi-
 tione perstans Leontius, auctor Regi e-
 rat, ut ad Achelou amnem communi-
 tis castris, militem ex itinere nocturno
 reficeret. id nempe agens sedulo, ut
 breue saltem aliquod tēpus ad subue-
 niendum sibi ipsis daret Ætolis. Aratus
 qui non ignorabat rei gerendæ occa-
 sionem esse præcipitem, cernens Leō-
 tium salutaria consilia manifestò im-
 pedientem, Philippum obtestatur; ne
 cessando & prolatando agendi tem-
 pora cōsumeret. cuius approbata sen-
 tentia Rex, quem Leontij facta iam of-
 fendebant, inceptum iter pergit exse-
 qui: deinde Acheloum transgressus,
 E Therimum versus, festinato agmen
 ducit. simul quacunque iter faceret,
 omnia vrere ac vastare. in transitu de-

reliquit ad sinistram quidem Stratum, Agrinium, Thestienſes: ad dexteram vero Conopē, Lyſimachiam, Trichonium, Phœteum: deinde ad oppidum peruenit, quod Metapam vocant, ad Trichonidem lacum, & ipſas illius fauces ſitum: ab eo loco quem Thermum appellant, ſtadia ſexaginta diſtanti. hanc ab Ætolis deſertam, quingentorum militum præſidio inducto Rex tenuit: vt per fauceis ingreſſi atque exeunſi, munimento eſſet. eſt enim ripa tota illius lacus montoſa & aſpera, ac propter ſyluas viæ imminentes, anguſta, itaque arcto & difficili tramite tranſitur. Secundum hæc mercenariis agmen vniuerſum præire iuſſis, quos ſequebantur Illyrij; ipſe proximis his ducens cetratos cum Macedonicæ phalangis legionariis, per fauceis pergere inſtitit: Cretenſibus extremam illi aciem tuentibus: cum interim ad latus dextrum Thracæ & leuis armatura æquis paſſibus extra viam progredierentur: nam ſiniſtrum agminis latus, tegebat ipſe lacus, per triginta porrectus ſtadia. conſecto per huiuſmodi loca itinere, ad vicum nomine Pamphiam venit: unde, poſt locatum heic quoque præſidium, Thermum Rex progreditur: viâ non ſolum arduâ, & cum primis aſperâ; ſed quæ etiam ab vtraque parte præruptas & altas habet rupeis; vt nonnullis in locis per arctam tranſeunſi ſemitâ, magnum ſit adeundum periculum. eſt autem adlocenſus vniuerſus ſtadiorum circiter triginta. quod ſpatium breui tempore cmenſus, (etenim ſtrenue admodum Macedones iter carpebant:) cum adhuc diei multum ſupereſſet, ad Thermum peruenit. ibi poſitis caſtris, exercitum dimiſit, vt populabundus per omnes vicos circumcirca vagaretur, & Thermiorum campos incurſaret. domos quoque pariter vt diriperent, quæ in ipſo Thermo erant, non frumento dumtaxat, & omnis generis comineatu referta, ſed etiam pretioſiſſima ſuppellectile quam Ætoli haberent. Quoniam enim mercatus quotannis & ludos celeberrimos ibi agitabant, eratque is locus legitimus comitiorum; vnuiſque Ætolorum ad inſtruenda hoſpitia, & ſolennium apparatus,

A μὲν δ' αὖν ὁμοῖον ἀπολιπὼν Σβάτον, Ἀγρίνιον, Θεστίης· ἐκ δεξιῶν, Κωνώπην, Λεσιμαχίαν, Τειχώνιον, Φοίτιον. ἀφικόμενος δ' ὡς πρὸς πόλιν τὴν καλουμένην Μετάπην, ἣ καί ται μὲν ἐπ' αὐτῆς τὸ Τειχωνίδος λίμνη, καὶ τῶν παρὰ ταύτην ὡν· ἀπέχεται δὲ σχεδὸν ἐξήκοντα στάδια τῷ παραγροθιῶν Θέρμῳ. ταύτῃ μὲν ἐκλιπόντων τῶν Αἰτωλῶν, εἰσαγαγὼν πεντακροσίους φραζώμενος κατέχευε· βουλόμενος ἐφεδρεῖαν χρησάμενος ὡς τε τὸ εἰσοδὸν καὶ τὸ ἐξοδὸν τὴν ἐκ τῶν ὡν. ἐστὶ γὰρ πᾶς ὁ παρὰ τὴν λίμνην τόπος ὀρεινὸς καὶ βαρὺς, σιμνημένος πᾶσι ὕδασι. δὲ καὶ πολυτελῶς γεννᾷ καὶ διεσπιδόδον ἔχει τὴν πᾶρσθον. Μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς μὲν μισθοφόρους παραθέμενος πάσης τῆς πορείας, ὅτι δὲ ταῦται τὰς Ἰλλυριοῖς, ἐξῆς δ' αὖτε πειθαρχίας καὶ φαραγγίαν ἔχον, ὡς ἦγε ἄλλα τῶν ὡν· ἀπουρεθροῦνται μὲν αὐτῶν τῶν Κρητῶν, δεξιῶν δὲ ὡς πλάγια τῶν Θρακῶν, καὶ ψιλάν αἰπὴν ἀπορρομίων πᾶσι χόροις· τὴν μὲν γὰρ ἐκ τῆς δ' αὖν ὁμοῖον ὅτι φαίμεν τὴν πορείαν ἡσφιδόμην λίμνη σχεδὸν ἐπὶ τελευτᾷ τὰς δ' αὖτε. αἰύσας δ' αὖτε τοὺς παρειρημένους τοῖς, καὶ ὡς ἡσφιδόμην ὡς τὴν καλουμένην κώμην Γαμφίαν, ὁμοίως καὶ ταύτην ἡσφιδόμην φρεσὶ, ὡς ἔβαινε ὡς τὸ Θέρμον, ὅδον οὐ μόνον ὡς σάντη καὶ βαρὺν ὡς φερόντως, ἀλλὰ καὶ χρημὲς ὡς ἐκαστέρου ὡς μέρες ἔχοντες βαρεῖς ὡς καὶ λίαν ὅτι σφιδῆ καὶ γεννᾷ τὴν πᾶρσθον (ἢ) κατ' ἐνὶ τῷ τόπῳ· τὴν πᾶσιν αἰαδᾶσι οὐσιν σχεδὸν ὅτι τελευτᾷ τὰς δ' αὖτε. ἄλλοι δ' αὖτε καὶ ταύτῃ ἐν βαρὺ καὶ χροῖα, ὡς τὸ τοὺς Μακεδόνας ἐτεροὶ ποιῶν τὴν πορείαν, ἥκα πολλῆς ὡς ὅτι τὸ Θέρμον· καὶ κατεστρατοπεδύσας, ἀφῆκε τὴν διώμην ὡς τε ὡς οἰκίδας κώμας πορτῶν καὶ τὸ τὸ Θερμίων πᾶσι ὅτι βέχαι. ὁμοίως δ' αὖτε καὶ οἰκίας πᾶσι ἐν αὐτῇ τῇ Θέρμῳ ὡς παύζειν, ὡς πλείους ὡς μόνον σίτου καὶ τῶν αὐτῆς χρησίας, ἀλλὰ καὶ καὶ ὡς ὡς ὡς τῆς πρὸ Αἰτωλῶν. καὶ ἔκαστοι γὰρ ὅτι ἀγροεῖς τε καὶ πολυγύρεις ὅτι φαίνεται, ἐπὶ δὲ καὶ τῇ τῇ ἀρχαῖς καὶ ὡς ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ σιμνηλούμενοι αὐτῶν, ἔκαστοι ὡς πᾶσι ὑποδοχαὶ καὶ ὡς εἰς ταῦτα ὡς ὡς πᾶσι πολυτελέστατα τὴν ἐν τοῖς βίοις ὡς ἀρχοῦνται,

εἰς τὸν ἀπειρήτο τὸν τόπον. χωρὶς δὲ τῆς
 χρείας, καὶ τὴν ἀσφαλείαν ἤλπιζον ἐν ταῦτοῖς
 βεβαροπατέων αὐτοῖς ὑποαρχῶν. ἀλλ' ὅ μὴ-
 τε πολέμοις τε πολμηκίαις μηδὲνα πώποτε εἰς
 τοὺς τόπους τούτους ἐμβόλῃ· ἐξ ὧν τε τῇ φύσει
 τοιούτοις, ὥς τῆς συμπαθοῦς Αἰτωλίας, οἷον ἀ-
 κροπόλεως ἔχον τὰς. δὲ τῶν εἰρηνοδόκων
 τῶν παλαιῶν τῶν χωρῶν, πλήρεις ἦσαν ἀγα-
 θῶν πολλῶν, αἳ τε πᾶσι τῶν οἰκίαις, καὶ πόλ-
 υτις οἱ περίεχον τόποι. Ἐκεῖναι μὲν οὖν τῶν
 πολυδοκίμων γέμοντες ὠφελείας, αὐτὰς κατὰ
 λίσσονται· τῇ δ' ἐπαύριοι, τῶν μὲν καὶ τῶν
 τὰ πολυτελέστατα καὶ τὰ δυνατὰ χρημίσσονται
 διέλεγον· τὰ δ' λοιπὰ φρόνιotes πρὸς τὸ σκη-
 νῶν, ἐπεπύκνωσαν. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ὀπλων
 ἐπὶ ταῖς τοαῖς ἀνακειμένων, τὰ μὲν πολυτελῆ
 καὶ αἰσθητὰ ἀπαικόμενον· πᾶσι δὲ ὑπο-
 λαθῶν· τὰ δ' λοιπὰ συναθροίσαντες, πῦρ ἐπέ-
 βαλον. ὧν δὲ ταῦτα, πλείω τῶν μυρίων καὶ
 πεντακισχίλιον. Καὶ ἔως μὲν τούτου πᾶντα καὶ
 τοὺς τῶν πολέμου νόμους, καλῶς καὶ δικαίως ἐ-
 πορεύετο· τὰ δὲ μὲν ταῦτα πῶς καὶ λέγειν
 οἷός μοι δοκεῖ. Λαβόντες γὰρ ἐποιοῦν τῶν ἐν Δίῳ
 καὶ Δωδώνῃ πεπονημένων τοῖς Αἰτωλοῖς, τὰς
 τε τοαῖς ἐπεπύκνωσαν, καὶ τὰ λοιπὰ τῶν
 αἰσθημάτων διέφθεγον, ὅταν πολυτελῆ ταῖς
 καὶ τῶν καλῶν, καὶ πολλὰς ἔπιμελείας ἔνα τε-
 τυχεῖν καὶ διαπύκναι. οὐ μόνον δὲ τὰς πυρὶ
 κατελυμμένας τὰς ὁρδὰς, ἀλλὰ καὶ κατέ-
 σκαψαν εἰς ἑδάφος. αἰέτρεψαν δὲ καὶ τοὺς
 αἰδριαίους ἐκ ἐλαττοῦς διαχλίων ὄντας· πολ-
 λὰς δὲ καὶ διέφθεγον, πλείω ὅσοι θάψαν ἔπι-
 γραφαὶς ἢ τύποις εἶχον· τῶν δὲ τοιούτων ἀ-
 πέχοντο. κατέγραφοι δὲ εἰς τοὺς πίχλους, καὶ
 τὸν περὶ φερόμενον εἶχον· ἥδη τότε τῆς ἔπι-
 δεξιότητος τῆς τῶν Σάμου φουρμύνης, ὅς ἐστι
 ἡμῶν μὲν Χρυσόγονου, σὺν τῷ βα-
 σιλέως. ὁ δὲ εἶχος ὡς,

Οὗτος δὲ Δίῳ, οὗ βέλους διέπτατο·
 καὶ μάλιστα δὲ τῶν τῶν τοῖς εἶχε τὸν
 τε βασιλέα καὶ τοὺς πᾶσι αὐτὸν φίλους, ὡς δι-
 καίως ταῦτα πορεύονται καὶ κατὰ φύσιν ἀ-
 μυνόμενοι τοῖς ὁμοίοις τῶν τῶν Αἰτωλῶν
 πᾶσι δὲ Δίῳ ἀσπίδα. Ἐμοὶ δὲ πάντῃ
 δοκεῖ πύπτω. Εἰ δὲ ὁρθὸς ὁ λόγος, σκα-
 πῶν ἐν μέσῳ πάρεστι, χρωμένους. οὐχ

A pretiosissima quæque rerum suarum
 eo conferebat. quum præsertim id fa-
 cerent, non tantum quò illis ibi vte-
 rentur; sed etiam securitatis gratiâ,
 quam eo loci certissimam esse confi-
 debant: tum quia nemo unquam ho-
 stis illuc penetrauerat; tum etiâ quod
 ea locorum natura esset, ut uniuersæ
 Ætoliz arx quædam ea esse credere-
 tur. ac quum longa diuturnaque pace
 essent vsi, & proximæ templo domus,
 & quæ undique circumiacebant, bo-
 nis multis abundabant. Nocte igitur
 illa cuiusque modi præda onusti, ibi
 B terenderunt. postridie vero ex uniuersa
 suppellectile præstantissima quæque
 selegerunt, quæ quidem auferri po-
 terant: reliqua pro tabernaculis acer-
 uatim congesta cremant. similiter etiâ
 ex armis quæ in porticibus visebantur
 suspensæ, quæcunque maioris pretij
 erant auferunt: quædam permutant:
 cætera in vnum congerunt, ignem-
 que iis immittunt. crematæque sunt
 armorum quinadena millia & am-
 plius. Et hætenus quidem recte ac ius-
 te è belli legibus omnia. de iis vero
 quæ postea sunt secuta quid dicam nò
 satis scio. Nam vbi venit illis in men-
 tem eorum quæ Dij ac Dodonæ fece-
 rant Ætoli; & porticus consumpserunt
 incendio, & quicquid restabat dona-
 riorum corruerunt: quorum nonnul-
 la, magna arte, studio magno, & impen-
 sa ingenti fuerant elaborata. nec con-
 tenti tecta flammis absumpsisse, ipsum
 quoque ædificium solo æquarunt. sta-
 tuas quin etiâ omnes euerterunt, quæ
 pauciores bis mille non erant: plerasq;
 D & fregerunt; quæ quidē inscriptæ diis
 non essent, aut formas deum non ha-
 berent. nam ab eiusmodi sane manus ab-
 stinuerunt. iidē parietibus versiculum
 illum, omniū postea sermonibus iacta-
 tum, inscripserunt: iâ tum elegantis sui
 ingenij specimen edere incipiente Sa-
 mo Chrysogoni filio, qui vnâ cum Re-
 ge fuerat educatus. versus fuit hic:
Vides ne Diuum, quò iaculum peruenieris?
 Regem quoque ipsum eiusque amicos
 rei magnitudo velut in stuporē dabat;
 quum iuste atque honeste hanc se pu-
 tarent talionis vicē ab Ætolis exigere
 pro illis impiis facinorib. quæ in vrbe
 Dio admiserant. Mihi vero cōtrarium
 E potius videtur. qui an recte sentiam
 necne, præsertim est unicuique diiudicare;

non aliunde quam ex illa ipsa regia petitis exemplis. Antigonus post deuictum in acie Cleomenem, quum Lacedæmoniorum Regem compulisset solum vertere, ipsam quoque Spartam in potestate habuit. erat tunc in eius manu quicquid vellet tam de vrbe, quam de omnibus ciuibus statuere. ille vero tantum afuit, vt maleficio villo victos afficeret, vt è contrario, patrias ipsis leges & libertatem restituerit, maximaque in Lacedæmonios beneficia quâ publice, quâ priuatim contulerit. quod vbi factum, in suum statim regnum reuertit. Itaque, non illo dumtaxat tempore cum res agebatur, vt bene meritis: verum etiam post obitū, vt Seruator, iudicio omnium est laudatus. neque apud Lacedæmonios tantum; sed apud omnes Græcos laudem & gloriam immortalem his rebus gestis sibi peperit. Sed & ille, qui primus regni huius opes auxit, quiq; domum hanc in istud fastigium princeps euexit Philippus, deuictis ad Chæroneam Atheniensibus, non tantum armis, quantum æquitate atque humanitate morum est consecutus. bello namq; & armis eos solū superauit, & in potestatem redegit, qui in acie cōtra ipsum steterant: benignitate vero atq; moderatione, tum populum vniuersum Atheniensium, tum urbem ipsam eorum sui iuris fecit. neq; enim supra modum iræ in bellis indulgebat: sed hæcenus inimicos armis odiisque persequabatur, donec clementiæ & probitatis suæ declarandæ facultatem nancisceretur. Igitur quum captiuos gratis restituisset; occisis Atheniensibus iusta funebria fecisset; eorūque ossa, per Antipatrum Athenas deferenda curasset; plerosq; etiam illorum qui redibant amiētibus, donasset; cum modico sumptu rem longe maximam cōfecit. hac enim magnitudine animi tanta, Atheniensium feroces illos spiritus ita perculit deiecitque, vt pro infestis hostibus, paratos ad omnia adiutores deinceps illos haberet. Quid Alexander? nam & hic, postquam eò creuit ipsius aduersus Thebanos ira, vt cultoribus ipsis sub corona venditis, urbem funditus euerteret: pietatis tamē erga deos cum illa caperetur nō est oblitus; sed summo studio cauit, ne vel imprudentiā deūm ædes, aut quæcunque

A ἑτέροις ποῖν, ἀλλὰ τοῖς δὲ αὐτῆς τῆς οἰκίας ταύτης παρὰ δούμασιν. Ἀντίγονος ἐκ τῆς αὐτῆς ξείνης νικῶντας μάχῃ Κλεομένην φυγαδύσας τὴν βασιλείαν, τῇ Λακεδαιμονίων ἐκείνης ἐχέμετο καὶ τῇ Σπάρτης. αὐτὸς τε ὡς κύριος ὁ βούλοιο χρῆσθαι καὶ τῇ πόλει καὶ τοῖς ἐμπολιτευομένοις, τοσούτον ἀπέχετο κακῶς ποιεῖν τοῖς γεγονότας ὑποχρεῖται, ὥς ἐκ τῆς ἐναπίων ἀποδύς ὁ πάτριον πολίτευμα, καὶ τὴν ἐλευθερίαν, καὶ τὴν μεγίστην ἀγαθὴν αἴτιον γενόμενος καὶ χρηστὴν καὶ κατ' ἰδίαν Λακεδαιμονίοις, οὕτως εἰς τὴν οἰκίαν ἀπηλλάγη. Τοιγάρτοι οὐ μόνον ἐκρίθη παρ' αὐτὸν τὸν κατὰ δυνάμειν, ἀλλὰ καὶ μεταλλάξας, ὅτι τῇ αὐτῇ μόνον Λακεδαιμονίοις, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς Ἕλλησιν, ἀθανάτου τέτυχε ἡμῶν καὶ δόξης ἐπὶ τοῖς περὶ τὴν πόλιν. Καὶ μὴν ὁ παλαιὸς αὐτῇ αὐξήσας τὴν βασιλείαν, καὶ ἡρόμενος ἀρχηγὸς τῆς παλαιᾶς τῆς οἰκίας, Φίλιππος νικῶντας Ἀθηναίους τὴν Χαίρωνείαν μάχῃ, οὐ ποῦτον ἦνυσε διὰ τὴν ὅπλων, ὅσον δὲ τῇ ὁπτικῆς καὶ φιλανδραγαθίας τῇ ἑσπέρῃ. παρὰ μὲν γὰρ πολέμῳ καὶ τοῖς ὅπλοις αὐτῶν μόνον παλαιὸς ἦν, καὶ κύριος κατέστη τῇ αὐτῇ αὐτῇ αὐτῇ τῇ δὲ ἀντιπαύσει καὶ μετριοτήτι, παρὰ τῇ Ἀθηναίοις, ἅμα καὶ τῇ πόλει αὐτῇ ἔχει ὑποχείριον. ὅτι ἐπιμελὴς τῇ θυμῷ τοῖς περὶ τὴν πόλιν. ἀλλὰ μέγας τοῦτο πολέμῳ καὶ φιλανδραγαθίας, ὥς τῇ λαβεῖν ἀφορμὰς πρὸς ἀποδύειν τὴν αὐτῇ παλαιότητος καὶ καλοκαγαθίας. τοιγάρτοι καὶ λυβῶν ἀποδείξας τοῖς αἰχμαλώτοις, καὶ κηδύσας Ἀθηναίων τοὺς τετελευτηκότας, ἐπὶ δὲ σωθεῖς Ἀντιπάτρῳ τῇ αὐτῇ ὥς, καὶ τῇ ἀπαλλαχθέντων τοῖς πλείστοις ἀμφοτέρωθεν, μετὰ δαπάνῃ δὲ τῇ ἀχίνῳ τὴν μεγίστην παλαιότητα κατεργάσατο. ὁ γὰρ Ἀθηναίων φρόνημα καὶ ἀπληξία μὲν τῇ μεγαλοψυχίᾳ, πρὸς πόλιν ἐπίμοις αὐτῶν ἔχει συναγωνιστὰς αὐτῇ πολέμῳ. Τί δὲ Ἀλέξανδρος; ἐκείνος γὰρ ὅτι ποσούτον ἐξοργιστὴς ὁπαδαίοις, ὥς καὶ τοὺς μὲν οἰκίτορας δέσποτα ποδίσταται, τὴν δὲ πόλιν εἰς ἑδάφος καὶ ἀσκάψαι, τὴν γὰρ πρὸς τοὺς θεοὺς ἀσβεστίας, ὅτι ὡς ἀνθρώποις πρὸς τὴν καὶ ἀληθινὴν τὴν πόλιν. ἀλλὰ πλείω ἐποίησατο παλαιότητα, ὥς τῇ μὲν ἀκούσιν ἀμύνημα γε-

γέσται παρὰ τὰ ἱερὰ καὶ κατόλου τὰ περιή. Καὶ μὲν ὅτε Ἀργεῖας εἰς τὴν Ἀσίαν μετεπο-
 ρέετο τὸ Περσῶν ἀσέβειαι εἰς τοὺς Ἑλλήνας,
 παρὰ μὲν τῶν ἀνδρῶν ἐπιεράθη λαβεῖν
 δίκην Ἀσίας τῶν σφίσι πεπραγμένων· τῶν δὲ
 τοῖς τοῖς κατὰ πειρημισμῶν πόντων ἀπέ-
 ρετο καὶ τὸ τὸ Περσῶν μάλιστα παρὰ τὸ τοῦ
 μέγας ἑξαμύρτου εἰς τοὺς καὶ τὴν Ἑλλάδα
 τόποις. Ταῦτ' οὖν ἐχρῆν καὶ τότε Φίλιππον
 εἰς τὴν λαμβάνοντα σιωχῆσθαι, μὴ οὕτω τὸν
 χῆς, ὥς τὸ παραιεσθῆαι καὶ τὸ μεγαλοψυχίας
 ἑξάδοχον αὐτὸν αἰαδικηῶναι καὶ κληρονομήν
 τὸν παραιεσθῆαι αὐτῶν. ὁ δὲ ἴσα μὲν καὶ συλ-
 ληψὶς Ἀλεξάνδρου καὶ Φιλίππου φαίνεται, με-
 γάλῃ ἐποιεῖτο καὶ ὅλοι τὸν βίον ἀποδύ-
 ῖαι τὴν ἑλκωτῆς, ὅσοι τὸ ἐλάττω ἔχει λόγον.
 Τοιγαρὶν πάντας τοὺς παραιεσθῆαι αὐ-
 δράσιν ἐπιτηδύων, τὸν ἐλαττω ἔτυχε παρὰ
 πᾶσι δόξης, παραιεσθῆαι καὶ τὴν ἡλικίαν. Ὡς
 ἦν καὶ τὸ τότε παραιεσθῆαι. τοῖς γὰρ Αἰτωλῶν ἀ-
 σκήμασι σιωεξαμύρτων ἑξά τὸ θυμὸν, καὶ
 κακῶ κακὸν ἰώμενος, ὅσοι ἔπει ποιεῖν ἀπο-
 ποι. καὶ Σχόπας μὲν καὶ Δοιμάχας καὶ ἑ-
 καστον εἰς ἀσκήσας καὶ παραιεσθῆαι ὠνεῖδιζε,
 τὸν ἐν Δωδώνῃ καὶ Δίῃ παραιεσθῆαι αὐ-
 βειαι εἰς τὸν αὐτὸς δὲ παραιεσθῆαι ποιῶν,
 ἐκ ἔπει τὸ ὁμοίως ἐκείνοις τεύξεσθαι δόξης πα-
 ρὰ τοῖς ἀκτύοις. ὁ μὲν γὰρ παραιεσθῆαι τῶν
 πολεμίων καὶ κατὰ φθίρειν φερούς, λιμῶνας,
 πόλεις, αἰδράς, ναῦς, καρπούς, τὰλλα τὰ πύτοις
 παραιεσθῆαι, δι' ὧν τοὺς μὲν ὑποτακτικοὺς
 ἀδυνάτοισι αὐτοῖς ποιῶν, τὰ δὲ σφέτερος
 παραιεσθῆαι, καὶ τὰ ἐπιβολὰς δυναμικωτέ-
 ρας. Ταῦτα μὲν αἰαδικῶσι οἱ τὸν πόλεμον
 νόμοι, καὶ τὰ τοῦτου δίκαια δρᾶν· τὰ δὲ μήτε
 τοῖς ἰδίοις παραιεσθῆαι ἐπιχειρεῖν μέλλον-
 τας, μηδὲ ὑποτακτικῶν παραιεσθῆαι, μήτε τοῖς
 ἑλλήνοισι ἐλάττωσιν παρὰ γε τὸν ἐκείνων πό-
 λεμον, ἐκ παλαιῶν καὶ ναύς, αἶμα δὲ τοῖς αὐ-
 τῶν αἰσθῆαι καὶ πᾶσαν δὴ τὴν ποταμὸν κατὰ
 σκῆν λυμῶναι, πῶς οὐκ αὐτοῖς εἰς τὴν
 ἑλκωτῆς καὶ θυμὸν λυμῶναι ἔργον; οὐ γὰρ ἐπὶ
 ἀπωλείᾳ δὲ καὶ ἀφαισμοῖ. τοῖς ἀγνώμοσι πο-
 λεμῶν τοὺς ἀγαθοὺς αἰδράς, ἀλλ' ἐπὶ ἑλλήνο-
 σι καὶ μετακίσει τῶν ἡμῶν παραιεσθῆαι. ὅσοι συ-
 ναίρηται τὰ μηδὲν ἀδυνάτω τοῖς ἡδικοῦ-

A alia sacra loca violarentur. qui etiam
 in expeditione Asiatica, quam susce-
 pit ut immania Persarum facta aduer-
 sus Græcos, vlcisceretur, ab hominib.
 ille quidem pares sceleribus ipsorum
 pœnas conatus est exigere: cæterum à
 locis omnib. quæ diis dedicata erant,
 vim abstinuit: quantumvis Persæ hoc
 potissimum iniuriæ genere per Græ-
 ciam sævissent. Hæc cogitare assidue
 Philippum oportebat, ne in imperio
 magis quàm in vitæ institutis & ma-
 gnitudine animi, successorem se illo-
 rum virorum atque heredem proba-
 ret. ille verò contra, ut de Alexandri
 quidem & Philippi genere videretur
 prognatus plurimum per omnem vi-
 tam laboravit: virtutes vero illorum
 ut æmularetur, ne minimum quidem
 unquam curavit. Itaque ergo, qui su-
 periorum principum actionibus factis
 contrariis repugnaret, contrariam ap-
 pud homines famam natu iam gran-
 dior inuenit. Eiusmodi vnum fuit,
 quod tunc accidit. immanibus nam-
 que Ætolorum sceleribus paria delin-
 quens præ irâ, & malum malo quod
 aiunt, sanans, nihil peccari à se existi-
 mabat. & qui propter admissa Dodo-
 næ ac Dijs facinora in deorum contu-
 meliam, Scopæ ac Dorimacho conta-
 minatam omni scelere vitam subinde
 obiciebat: quum eadem ipse faceret,
 non cogitabat similem se quoq; igno-
 miniam apud eos manere, qui re fan-
 do acciperent. Nam munitiones qui-
 dem hostium, portus, vrbes, viros, na-
 ues, fructus, & hoc genus alia occupa-
 re aut perdere, ut eo pacto res inimi-
 corum atterantur, propriæ adaugean-
 tur, & ad exitum consilia facilius per-
 ducantur; ad hæc inquam omnia leges
 & iura belli nos cogunt: at quæ tuis
 nihil commodatura sunt, neq; autem
 hostib. vlla in re, ad præsens certe bel-
 lum quod attinet, incommodatura: ea
 nullo bono ire perditum, & tēpla sta-
 tuas, atq; his similia ornamenta omnia
 delere; quis neget opus id esse hominis
 & moribus & irâ furentis? Bonorum
 siquidem virorum officium est, cum
 nec bonis eo animo bellum gerere,
 non ut illos perdant, atque extin-
 guant; sed ut quæ illi deliquerint cu-
 rent emendanda atq; sarcienda; neq;
 ut innoxios eadem cum noxiis pœna
 inuol-

inuoluant: verum ut ipsos etiam, si forte, fontes, una cum infantibus, salute imperiantur, atque a peste vindicent. Tyranni etenim proprium est, ut scelestis viuendo inuitis per vim ac metum dominetur, subiectis pari iugo exosus, & odio illos habens: Regis vero proprium, ut bene de omnibus merendo, dilectus cunctis propter beneficia & humanitatem, volentes imperio suo & consilio regat. Philippus sane quantum eo pacto tum peccauerit, ita facile quis intelligat, si apud se reputet, quid par sit cogitatuus fuisse Aetolos, si contrario modo se gerens, nec porticus nec statuas corripisset, neque ullum aliud est donariis temerasset. Ego certe existimo Aetolos ipsum pro viro optimo atque humanissimo fuisse habituros: qui quidem & conscientiam stimularentur eius immanitatis, qua Diis & Dodonae fuerant usi: & non dubitaret, Philippum cui facultas iam erat efficiendi quicquid vellet, quemque si vel durissime in eos consulisset, iure id facere, (ipsorum quidem certe causam) omnes erant dicturi, pro sua clementia & animi magnitudine, nihil ipsis simile voluisse facere. Profecto enim similitimum veri est, Aetolos fore seipsum incusatuos, & Philippum laudatuos atque admiratuos: ut qui regio animo & magno sua aduersus numem pietatem & contra ipsos iram simul ostendisset. Enimvero factis honestis atque iustitiam hostes vincere, minor res non est, imo vero etiam conducibilior, armis parata victoria. heic enim necessitate compulsi, illic sponte cedunt victi. & haec quidem victoria magnis cum danis ad officium male sanos reuocat: illa vero sine detrimento delinquentes in viam rectam sistit. maximum autem illud, quod ubi res armis geritur, pars potissima victoriae, opus est militis: quum illud alterum decus, corum totum sit in solidum, qui gerendis negotiis praesunt. Sed merito fortasse aliquis contendat, non omnem culpam eorum quae tum gerebantur, in Philippum ea tempestate adhuc iuuenem, esse conferendam: verum illius partem longe maximam amicis qui cum ipso versabantur, & eorum quae gerebantur adiutores erant debere adscribi: quorum est numero erant Aratus & Demetrius Phariis. utrius vero illorum existitisse hoc consilium existimari debeat, et si negotiis praesens non interfuit aliquis, haut tamen difficile sit affirma-

Aσι· Ἀλλὰ συναρτῶν καὶ συνεξαίρειναι τῶν ἐλαττοῦν τῶν δοκῶντας ἀδικεῖν. Τυραντοῦ μὲν γὰρ ἔργον ἐστὶν, ὃ κακῶς ποιῶντα τῶν φόβῳ δεσπόζειν ἀκροσῶν, μισοῦμένων καὶ μισοῦντων τοὺς ὑποτασσάμενους· βασιλέως δὲ, ὃ πάντας ὅς ποιῶντα ἀφ' οὗ τὴν δέουσαν καὶ φιλανθρωπικὴν ἀγαπῶμεν, ἐχόντων ἡγεῖσθαι καὶ ποιεῖσθαι. Μάλιστα δ' αὖ τις κατὰ μᾶλλον τὴν ἀμνηστίαν τὴν ὅτε Φιλίππου, λαβὼν παρ' ὀφθαλμοῦ, πῶς ἐξέληται εἰς τοὺς Αἰτωλοὺς ἔχειν, εἰ πάντῃ τῶν εἰρημῶν ἐπ' ὤφελος, καὶ μήτε τὰς τοῦ αἰσίου τοῦ ἀνδραγαθῆος διέφθιρε, μήτ' ἄλλο μηδὲν ἡκίστα τῶν αἰσθημάτων. Εγὼ μὲν γὰρ οἶμαι τὴν βελτίαν αὐτῶν καὶ φιλανθρωπικὴν τὴν συνιδόντας μὲν αὐτοῖς τὰ παρὰ Δίῳ καὶ Δωδωνίῳ πεπραγμένα· ὅπως δὲ γινώσκοντες, ὅθ' ὁ Φίλιππος τότε καὶ παρὰ τὴν κούριον καὶ βουλευτήν, καὶ παρὰ τὴν δεινότητα, δικαίως αὐτῶν ἐδόκει τὸ τοιοῦτον πεποιημέναι, ὅγε κατ' ἐκείνους μέρος· ἀφ' οὗ δὲ τὴν αὐτῶν παρὰ τὴν καὶ μεγαλοψυχίαν, ὅθεν εἴλετο τῶν ὁμοίων ἐκείνους ὅπως ἐπιδόξειν. Δὴλον γὰρ ἐκ τούτων, ὡς εἰς τοὺς αὐτῶν μὲν κατὰ γινώσκοντες, τὴν δὲ Φίλιππον ἀποδέχεται καὶ θαυμάζειν· ὡς βασιλικῶς καὶ μεγαλοψυχῶς αὐτῶν χρωμένῳ τῇ τε παρὰ τὸν τοῦ αἰσίου τοῦ ἀνδραγαθῆος καὶ τῇ παρὰ τὸν αὐτοῦ ὀργῇ. Καὶ μὲν γὰρ ὁ πικρὸν τοὺς πολεμικοὺς καὶ ἀκαταστάτους καὶ τοὺς δικαίους οὐκ ἐλάττω, μείζων δὲ πρὸς ἑαυτὸν χρεῖαν τῶν ἐν τοῖς ὅπλοις καταβωμάτων. οἷς μὲν γὰρ δι' αἰσίου, οἷς δὲ καὶ παρὰ τὴν εἰρήνην οἱ ληφθέντες. καὶ τὰ μὲν μετὰ μεγάλων ἐλαττωμάτων ποιεῖται τὴν δὲ ὀρθωσιν· τὰ δὲ καὶ βλάβης παρὰ τὸν βέλτιον μετὰ τῶν τοῦ ἀμνηστῆρος. ὃ δὲ μέγιστον, ἐν οἷς μὲν ὁ πλείων ἐστὶ τῆς παρὰ τὴν εἰρήνην τῶν ὑποτασσάμενων· ἐν οἷς δὲ αὐτοτελὴς ἡ ἰκὴ γίνεται τῶν ἡγουμένων. Ἰσως μὲν οὖν οὐκ αὖ τις αὐτῶν τῶν Φιλίππου τῶν τότε ἡγουμένων πᾶσαι ὁπότεροι τὴν αἰτίαν δὲ τὴν ἡλικίαν· ὁ πλείων δὲ τοῖς συνῶν καὶ συμπράττεισι τῶν φίλων, ὧν καὶ Ἀλέξανδρος καὶ Δημήτριος ὁ Φάριος. ὑποφ' ὧν ἔδωκεν ἀποφύλασθαι καὶ μὴ πρὸντα ὅτι, ποτὲ γὰρ τὸ παύειν εἰς τὴν συμβουλίαν.

Hh

Χωρίς γὰρ τῆς ἐλπίδος βίον περιπαρῆσαι, οὐ
 ἢ πρὸς μὲν Ἀργείων ὁρμήν αὐτὴν ἔρεθίζῃ περι-
 παρῆσαι, ἢ δὲ ἀκρίβειαν πρὸς τὴν Δημητρίαν πείσαι-
 τῆα· καὶ δὲ ὅσον τῆς περιπαρῆσαις ἐκαστέρων, οὐ
 τοῖς ἀπλοῖς ὁμοῦ μὲν ἔχοντες ὅσον ἢ λαβόντες τὴν οἰκίαν καὶ ποιοῦμεθα
 τὴν ἀρμόζουσαν μὴ μὲν. Οὐδὲ Φίλιππος (ἀ-
 πό γὰρ πύτων πρὸς ἐξέλιπον) ὅσα δυνατὸν ἐν
 ἅλῃ καὶ φέρειν, ἀναλαβὼν, ἐκ τῆς Θέρμου
 περιπαρῆσαι, ποιούμενος τὴν αὐτὴν ἐπιδόσθην, ἢ καὶ
 πρὸς ἡμέτερον· περιπαρῆσαι μὲν τὴν λείαν εἰς
 τοῦτο περιπαρῆσαι, καὶ τὰ βαρέα τὴν ὅπλῳ· ὅτι τὸ
 τὴν ὕψους ἀπολιπὼν τοὺς Ἀκαρνανεὺς καὶ τοὺς
 μισθοφόρους· ἀπύδων ὡς τάχιστα ἀφαινεῖται
 τῆς δυσχωρίας, ὅθεν τὸ προσδοκῆσαι τοὺς Αἰτω-
 λούς ἐξ ἀφαιρέσεως τὴν ὕψους, πιστεύοντες τῆς
 ὀχυρότητος τὴν ὅπλῳ. ὃ καὶ συνέβη ἡμεῖς πρὸς
 πόδας. οἱ γὰρ Αἰτωλοὶ περιπαρῆσαι θηῖντες, καὶ
 σιωπῶντες ὁρμήν εἰς τειχεῖας, ἔως μὲν
 ὁ Φίλιππος ἐν ὅπλῳ τὴν μετῴρων, οὐκ ἤλπισεν,
 ἀλλ' ἐμὲν ἐν ποσσὶ τοῖς ἀδελφοῖς, Ἀλεξάν-
 δρου τὸ Τειχεῖας περιπαρῆσαι αὐτῶν. ἅμα
 δὲ τὸ κατὰ τὴν ὕψους, ἐπιδόσθην ὅθεν
 εἰς τὴν Θέρμον, καὶ περιπαρῆσαι τοὺς ἐχθρούς. γι-
 γνομένη δὲ παραχρῆς πρὸς τὴν ὕψους, ἐπὶ
 μάλιστα ἐκθύμους οἱ πρὸς τὴν Αἰτωλῶν ἐπὶ-
 κειντο, καὶ περιπαρῆσαι τῆς χείρας, πιστεύοντες
 τοῖς τόποις. ὁ δὲ Φίλιππος περιπαρῆσαι τὸ μέλ-
 λον, ὑπὸ πᾶσι λόγοις ὑπερβαίνει τοὺς Ἰλ-
 λυρῶν ἐν τῇ κατὰ τὴν ὕψους, καὶ τὴν πελάγῳ τοὺς
 ὀπιτηδείοις. ὡς ἀναστάντων ὅτι τοὺς
 ὀπιτηδείοις καὶ περιπαρῆσαι τὴν ὑπερβαίνει-
 τῆα, τοὺς μὲν λοιποὺς τὴν Αἰτωλῶν αἰσθῆσαι καὶ
 περιπαρῆσαι συνέβη φυγῆν· ἐκαστὸν ὃ καὶ
 πελάγῳ ποσσὶν· ἀλλὰ δὲ ὃ καὶ πάλιν πύτων
 ἐλάτῃς. ἡμοῦ δὲ τὴν περιπαρῆσαις τοῦ-
 του, τάχως οἱ πρὸς τὴν ὕψους ἐμωρῆσαντες τὸ
 Πάμφιον, καὶ μετ' ἀσφαλείας διελθόντες τὰ
 στενά, συνέμειξαν τοῖς Μακεδόσι. ὁ δὲ Φίλιπ-
 πος ἐστρατοπεδοῦν πρὸς τὴν Μετάπῳ, ἐν-
 ταῦτο περιπαρῆσαι ἐξέλιπον τοὺς ἀπὸ τὴν ὕψους.
 εἰς δὲ τὴν ὕψους κατὰ τὴν Μετάπῳ
 περιπαρῆσαι, καὶ πρὸς ἐξέλιπον πρὸς τὴν καλουμένην
 πόλιν, Ἀργεῖα. τῇ δὲ ἐξῆς ἅμα περιπαρῆσαι, ἐ-
 πόρῃ τὴν ὕψους καὶ κατὰ τὴν πελάγῳ πε-
 ρὶ Κωϊώπῃ ἐπέμεινε τὴν ἐχθρὸν ἡμέραν.

A re. nam præter totius vitæ institutum, in qua nihil vnquam fecisse temere, aut sine exquisito iudicio Aratum inuenias ; Demetrium vero omnia è contrario : quo fuerit vterque animo in rebus huiuscemodi , argu- mento certo & apud omnes indubi- tato probare possumus : de quo men- tionem , prout res poscet , suo loco sumus facturi. Philippus quæcunque agere ferre poterat , auctens, (inde enim sumus digressi ;) Thermo itine- re eodem quo duxerat reduxit. Præ- cedebat agmen præda cum graui ar- matura ; in extrema acie Acarnanes & mercenarij relictæ fuerant. id au- tem magno studio Rex agebat, vt via- rum angustis quam primum supera- tis , Ætolos anteuerteret , qui exi- stimabantur difficultatibus locorum freti vltimum agmen carpturi. quod & statim factum. Ætoli namque fe- rendæ opis gratiâ congregati, ad tria ferme millia, ductore Alexandro Tri- choniensi ; dum quidem in altis mon- tibus erat Macedo , non accesserunt ; sed in occultis quibusdam lo- cis se tenuerunt : vbi vero postrema acies moueri cepit ; extemplo illi Thermum inuadere , & nouissimos infestare. quum in vltimis ordini- bus tumultus esset ortus , eo acrius Ætoli , ingenio locorum freti , in- stare, vrgere, cædere. Sed Philippus futuri prouidus , Illyriorum & se- lectorum è cetratis manu in col- lem quendam subducta, descensum prætexuerat. quibus repente coor- tis in persequentem hostem & lon- ge iam progressum , occisis Ætolo- rum centum & triginta , captis non multo paucioribus, reliqui per cotes inuias effusa fuga salutis consulue- runt. qua victoria de hoste parata, mox qui agmen clauderent Pamphium cre- mant, & sine discrimine superatis fau- cibus, sese cum Macedonibus coniun- gunt. Philippus positus circa Metapam castris , nouissimum agmen suorum eo loci præstolabatur. postero die vbi Metapam solo aquasset , ire pergit , & mox circa oppidum quod Acras nominant castrametatur. inde po- stridie profectus agros in transitu deuastat : donec ventum est Cono- pen , vbi proximum quieuit diem.

iterumque eo ex loco die infecuta vasis
conclamatis, Stratum versus secundum
Acheloium amnem iter instituit. vbi lo-
cato milite extra teli iactum, in tumu-
lo qui vrbi imminebat, oppidanos in-
de lacessebat. Audierat Philippus eò
concurrisse ex Ætolis peditum tria
millia, equites quadringentos, Cre-
tenses ad quingentos. quum autem
obuiam contra venire nemo auderet,
iter institutum repetens, primam a-
ciem progredi iubet, Limnazam ad
naues contendens. Vbi primum qui
agmen claudebant urbem sunt præ-
tergressi, pauci initio equites Ætoli
oppido egressi ultimos carpere: mox
progressis pariter extra muros Cre-
tensibus, nonnullis etiam Ætolis equi-
tatu suo se adiungentibus, orto ma-
iore certamine, coacti sunt qui in vlti-
mo erant agmine, fronte versa dimi-
care. & principio quidem æquo vtrin-
que Marte pugnabatur: vbi vero mer-
cenariis qui à Philippo stabant, auxi-
lium ferri cepit ab Illyriis, inclinata
acies Ætolorum est: equitibus ac mer-
cenariis passim fugam arripientibus.
at regij vsque ad portas & mœnia ipsa
fugientes persecuti, ad centum occi-
derunt. Ab hoc prælio, quum de cæ-
tero iam oppidani quiescerent, no-
uissima regij exercitus acies ad castra
& ad naues tutò peruenit. Ibi tempe-
stiuè metatus castra Rex, diis rem di-
uinam fecit, & pro felici expeditio-
nis suæ exitu laudes gratèque illis e-
git. simul duces vocat, & conuiuio
omnes accipit. Erat namque homi-
num opinio, Philippum in desperata
quzdani loca temere præcipitasse,
quò ante ipsum nemo ausus esset
mortalium cum exercitu accedere.
ipse tamen non solum eò copias suas
adduxerat, verùm etiam omnibus
quæ destinauerat confectis, tutò inde
se receperat. propterea gaudio ipse
exultans, ducibus suis epulas dabat.
Megaleas vero & Leontius lætis Phi-
lippi rebus dolebant: vt qui Apel-
li recepissent, conatus se illius mo-
dis omnibus esse impedituros. quod
quia efficere non poterant; imò
contra, ex animi sententia cun-
cta Regi proueniebant; mœrentes
illi quidem, sed tamen venerunt.

A τῇ δ' ἔπειτα πάλιν αἰαζέσθαι, ἐποιεῖτο ὅτι
πορείαι παρὰ τὴν Αχελαῖον, ἕως ὑπὲρ τὴν Σφα-
τον. Διὰ τοῦτο ὁ ποταμὸν, ἐπέστησε τὴν διωά-
μην εἰς τοὺς βέλους, ἀποπειρώμενος τῶν ἐίδων.
Επισημαίνοτο γὰρ εἰς τὸν Σφάτον σκυδεδραμη-
κείαι τῶν Αἰτωλῶν, περὶ οὓς μὲν εἰς τρεῖς
λίους, ἱππεῖς δὲ τετρακοσίους, Κρήτας δ' εἰς πεν-
τακοσίους. Θούριος δ' ἐπέξισται ὁ λυγρὸς, αὐ-
τὸς ὄρνυμι ἐκείνη τὸν χρόνον, ποιούμε-
νος ὅτι πορείαι ὡς ὑπὲρ τὴν Λιμναίαν καὶ Ταινάρους.
B Αἷμα δὲ παρὰ τὴν οὐρανίαν παλάμβανεν τὴν πό-
λιν, ὃ μὲν φασκετο ὀλίγοι τῆς Αἰτωλίας ἱππεύων
ἀξεληθοῖτες, κρατεροὶ ἑτάροι. ἐπὶ δὲ
τοῖς, τε τῶν Κρητῶν πλήθος ἐκ τῆς πόλεως, καί
τινες τῆς Αἰτωλικῆς συνήσαντες τοῖς αὐτοῖς ἱππεύ-
σι, γιομένης ὁλοκαυτώσεως συμπλοκῆς, πια-
κάθησαι ἐκ μελαγχολίας οἱ παρὰ τὴν οὐρανί-
αν κινδυνεύειν. ὃ μὲν οὖν φασκετο ἀμφότε-
ρων ἐφάμιλλος ᾗ ὁ κίνδυνος· προσδοκῶν-
σάντων δὲ τοῖς παρὰ τὴν Φιλίππου μαθοφό-
ροις τῆς Ἰλλυριαίας, συνέκλιναν καὶ ἀπορρίψαι ἑ-
C φάργου οἱ τῆς Αἰτωλίας ἱππεῖς καὶ μαθοφόροι.
καὶ ὁ μὲν πολὺ μέρος αὐτῶν ἕως εἰς ταῖς πυ-
λάδας, καὶ πρὸς τὰ τέγχεα συνεδίωξαν οἱ παρὰ
τὴν βασιλείας· κρατέβαλον δ' εἰς ἑκάστην. Ἀπὸ δὲ
ταύτης τῆς χειρίας λοιπόν, οἱ μὲν ἐκ τῆς πόλεως
τῆς ἰσχυρίας ἤγον· οἱ δ' ἀπὸ τῆς ὑστερίας ἀσφα-
λάς συνήσαντες πρὸς τὸ στρατόπεδον καὶ τὰς ναῦς.
ὁ δὲ Φίλιππος κρατερὰ πεδιδύνας ἐν ὥρᾳ,
τοῖς θεοῖς ἔθηκεν ἀρχιερέσια τῆς γεγημεμένης αὐ-
τῷ παρὰ τὴν ἐπιβολὴν διετίας. Ἄμα δὲ καὶ τοῖς ἡ-
γεμόσι ἐκέλευε, βουλόμενος ἐστᾶσαι πάντας.
D Εδόκει γὰρ τοῖς τοῖς αὐτὸν διδωμένοι παρὰ τοῦ
λαοῦ, καὶ ταῖς τοῖς εἰς ἑκάστης ἐτόλμησε πρὸς τὸν
στρατόπεδον παρεμβῆναι. ὁ δὲ ὅς μόνον συνέβη
μὲν τῇ διωάμει, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν πρὸς τὸν
συντελειώμενος, ἀσφαλῶς ἐπιστήσαντο τὴν ἐ-
πινόδοι. διὰ αὐτὴν χερρὶς ὧν αὐτοὺς μὲν ἐγένετο
παρὰ τὴν τῶν ἡγεμόνων ἐπιδόχην. οἱ δὲ παρὰ
τὴν Μεγαλέαν καὶ Λεόντιον, διαχωρῶς ἔφερον τὴν
γεγημεμένην ἐπιτυχίαν τῆς βασιλείας, ὡς αὐ-
τὸς ἐξαγγέλοι μὲν πρὸς τὴν Ἀπυλὴν, πάσης
μὲν ἐμποδίσαι ταῖς ἐπιβολαῖς αὐτῶν. μή τι διωά-
E μενοι δὲ τῶν ποιῶν, ἀλλὰ τῶν παραγμάτων
αὐτοῖς καὶ ταῖς αὐτοῖς παρασκευαῖς· ἀνυ-
μνωμένους μὲν, ἀλλ' ἢ καὶ γε πρὸς τὸν διωπρό-

Hh ij

Ἦσαν μὲν οὖν δὴνως ἐν ὑποποιῶν τὰ πᾶσι A
 βασιλῆς καὶ τοῖς ἄλλοις, οὐχ ὁμοίως τοῖς λα-
 ποῖς χαίροντες ὅτι τοῖς γεγενοῖσι. προσβαί-
 νοντες δὲ τῷ πότῳ, καὶ πάντα μοιρομένης ἀνα-
 εἰας πολυποσίας, αἰσάμενοι συμπεριφέ-
 ρεσθαι, τυχόντες ἀξιοῦσθαι αὐτοῦ. ἀφ' ὧν
 οὗτος γὰρ τῆς σπουδῆς, ὑπὸ τῆς μίθης
 καὶ τῆς ἀλυσίας ἐλαυνόμενοι, πείθεσθαι
 ζήλοντες τὸν Ἀράτον. Συμμιζαντες δὲ κα-
 τὰ τὴν ἐπιτροπὴν αὐτῶν, ὃ μὲν πρῶτον ἐ-
 λαιδύον· μετὰ δὲ, βάλλειν ἐπιχειροῦσαν
 τοῖς λίθοις. προσβόλοντες ὃ πλείονος ἀμ-
 φοτέρως, ἰσχυρὸς ἔω καὶ κίνημα κατὰ τὴν
 ἐπιτροπὴν. ὃ δὲ βασιλεὺς ἀκούων τῆς κρυ-
 γῆς, ἀξαπείχετο τοῖς ἐπιγενομένοις, καὶ ἀνα-
 λύσας τὴν ταραχὴν. ὃ μὲν οὖν Ἀράτος
 πρὸς τοὺς ἐπιτροπῶν, εἰπὼν τὰ γεγενοῖα,
 καὶ μὲν πρῶτον πρὸς τοὺς συμπαρόν-
 τας, ἀπηλάττει τῆς κρυφίας ὅτι τὴν
 αὐτῶν σκωλήν. ὃ δὲ Λεόντιος ἀλγὺς πᾶσι
 κατὰ τὸν ἰσχυρὸν ἀπερρώσθη. τὸν δὲ Με-
 γαλέα καὶ Κρίωνα μέγα πικρὰ μῆνις ὁ
 βασιλεὺς, ἐπὶ σπουδῇ καὶ γυνῇ, ἐπε-
 τίμα πικρῶς. οἱ δὲ οὐχ ὅτι σπουδάζον-
 τας, ἀλλ' ἐπιμέτρους φάσκοντες, ὥστε
 λήξειν τῆς πρὸς τὸν πότῳ, ἔως αὖ τὸν μι-
 αθὸν ὁπιδάσθαι πᾶσι πρὸς τὸν Ἀράτον. ὃ δὲ
 βασιλεὺς ὀργισθεὶς ὅτι τὰς ῥητῆς, πρὸς
 χρεῖμα πρὸς εἰκοσι τάλαντα κατεψηφίσας,
 ἐκέλευεν αὐτοὺς εἰς φυλακὴν ἀπαγαγεῖν.
 Τῇ δὲ ἐπαύριον ἀνακαλεσάμενος τὸν Ἀ-
 ράτον, πρὸς αὐτὸν παρῆν, ὅτι παύσεται
 τὴν ἐπιτροπὴν ἐπιτροπῇ τῷ πρὸς τὸν πότῳ.
 ὃ δὲ Λεόντιος σπουδῇ πᾶσι πρὸς τὸν Με-
 γαλέα, ἵνα πρὸς τὴν σκωλήν μετὰ π-
 ιων πικρῶν· πεπεισμένος, κατὰ πλῆξε-
 σθαι ἀφ' ὧν ἡλικίας, καὶ τυχόντες εἰς με-
 πείνοισιν ἄξειν τὸν βασιλέα. Σιωπῶν δὲ
 αὐτῶν προσπιπνέει, τίς ἐτόλμησεν ὅτι
 ἐλπίς τῆς χρεῖας τῶν Μεγαλέα; καὶ τίς εἰς
 τὴν φυλακὴν ἀπαγαγεῖν; τῷ δὲ βασιλεὺς
 ὑποσπικῶς αὐτοὺς φησάντος σιωπῆσαι
 κατὰ πλῆξιν ὁ Λεόντιος, καὶ πᾶσι πρὸς τοὺς
 μῶνας, ἀπὸ τῆς ἐπιτροπῆς. ὃ δὲ βασιλεὺς ἀ-
 ναρτῶν πᾶσι τὰς εἰρήνας, καὶ ἀφ' ὧν τὸν
 ἐλπίον, ὥς γὰρ τὸν εἰς τὴν Λευκάδα καθαρμῶσθαι.

Ibi tum confestim Regi cæterisque
 oborta suspicio est, rerum successu
 non pariter cum reliquis ipsos gaude-
 re. mox verò computatione protra-
 cta, quando iam plane intempestivum
 erat conviviū & pocula feruebant,
 coacti Megaleas & Leontius idem
 cum cæteris facere, ilicet interiora
 animorum suorum ipsi publicarunt.
 nam ubi vehementius potatio atque
 inuitatio incaluisse, mente ex ebrie-
 tate alienata, Aratum querentes huc
 illuc circumcursant, & quum in re-
 ditu à cæna in eum forte incidissent,
 dicta primo in illum iacere, deinde
 etiam lapidibus incessere. mox ab v-
 traque parte multis ad clamorem pro-
 ferenda ope accurrentibus, tumultus
 quidam & motus in castris est exci-
 tatus. Rex ut clamantes audit, visum
 quid rei sit, certos homines mittit;
 & ut tumultum iidem sedarent. Qui-
 bus postquam rem omnem uti gesta
 fuerat Aratus exposuit, & cuncto-
 rum qui aderant testimoniis confir-
 mavit, è turba & vexatione in suum
 tabernaculum se recepit. Leontius
 quoque nescio quomodo inter tu-
 multuantium strepitum dilabatur.
 Rex accitis Megalea & Crinone, &
 quæ acciderant cognitis, acerbe illos
 increpat, qui adeo non submiserunt
 se in humilitatem reorum, ut contu-
 meliam insuper adicerent, dicerent-
 que, non prius se ab incepto destitu-
 ros, quàm meritas ab Arato pœnas
 exegissent. qua voce Rex irritatus, è
 vestigio exacta ab iis satisfactione, ta-
 lenta viginti multæ nomine solutum
 iri, in carcerem coniici eos iubet. Die
 insequenti Aratum ad se accersitum
 bono animo esse iubet: sibi enim,
 quantæ par sit, curæ negotium hoc
 futurum. Leontius de Megalex casu
 factus certior, cum cetratorum manu
 ad Regem venit: ratus facile se ferro-
 rem illi incussurum, & ad mutandam
 sententiam compulsurum. Is Regem
 alloquens, ultro querere ab illo susti-
 nuit, quisnam Megalex manus iniice-
 re, atque in carcerem compingere es-
 set ausus? Rege vero constanter ac fi-
 denter respondente, Suo id factum es-
 se iussu: territus Leontius, ac non nihil
 etiā suspirans, plenus iræ discessit. mox
 cū vniuersa classe profectus macedo, si-
 nu traiecto, breui ad Leucadē appulit:

vbi quum prædæ administrandæ præfectos negotium accelerare iussisset: ipse coactis ad concilium amicis, de caussa Megaleæ cognitionem instituit. In eo confessu omnium criminum quæ inde à principio patrauerant Megaleas & qui cum eo sentiebant, Aratus illos accusauit. qui etiam eadem post discessum Antigoni manifesto ab his factam in medium attulit: necnon coniurationem cum Appelle initam: postremo regis conatibus oblata in Palænsium obsidione impedimenta. quorum omnium quia certa argumenta & testimonia idonea Aratus afferebat; Megaleas & socij quid aduersus obiecta responderent, nihil habebant: ideoque omnium qui aderant consentientib. suffragiis sunt damnati. Crinon in carcere est detentus. pro Megaleæ dicta multa, Leontius sponsores se obtulit. Hic fuit successus illius prodicionis quam Apelles & Leontius instituerant: spei per initia ab eis conceptæ plane in exitu contrarius. Speraerant enim, territo fugatoque Arato, Regem in solitudine amicorum derelictum, pro sua libidine se recturos. quod consilium in alia omnia ipsis vertit. Per idem tempus Lycurgus nullo operæpretio facto à Messenia domum reduxit: deinde iterum Lacedæmone profectus, Tegeatarum urbem occupat. & quoniã quicquid erat hominum in arcem confugerat, obsidionem huius aggreditur. sed quum nihil promoueret, atq; omnia eius incepta caderent irrita, Spartā redire est coactus. Elei verò in Dymæorum fines assiduas incursiones faciendo, equites qui ad obsistendum occurrerant, in locum insidiatum adductos, non magno conatu fugant. desiderati sunt è Gallorū turmis nonnullis: ex oppidanis quidam capti: item Polymedes Ægientis, & Agesipolis ac Megacles Dymæi. Dorimachus initio cū ad bellum gerendum copias Ætolorū educeret, pro certo habebat, sicut antè diximus, se Thessaliam impune deuastantem, ab obsidione Palænsium Regē esse reuocaturū. sed quum in Thessalia Chrysoγονum & Patraurum ad dimicandū paratos offendisset, nō ausus in campos descendere, sub montium radices succedens, ibi se continebat.

A τοῖς μὲν ὅτι τὸ λαφύρων οἰκτορίας τελε-
γμένοις, ὥς τὰ ταῦτα σιμῶντα γενομένοις μὴ
καταστρέφειν· αὐτὸς δὲ συναγαγὼν τοὺς φίλους,
ἀπέδωκε κρίσει τοῖς ὥς τὸ Μεγαλέας. Τοῦ
δ' Ἀράτου κατηγορήσαντος αἰέχεται τὰ πε-
πραγμένα τοῖς ὥς τὸν Λεόντιον, καὶ διελ-
θόντος τὰν ἡγομένην ὑπὸ αὐτῶν ἐπαργῇ
σφαλέν, ὡς ἐποιήσαντο μὲν τὸ Ἀιγυπτίαν
εἰσιόν, καὶ τὰς πρὸς Ἀπαιλίῳ συνήχας· ἐπὶ
δὲ τὸ ὥς τὸν Παλαίους ἐμποδισμὸν, καὶ
πρῶτα τὰ ταῦτα μετ' ἀποδείξεως ἐνδεικνυμέ-
νου καὶ μὴ τῶν, οὐ δυναμένοι πρὸς ὁρᾶν
αἰπλέγαν οἱ ὥς τὸ Μεγαλέας, κατεκρίθη-
σαν ὁμοθυμαδὸν ὑπὸ τῷ φίλῳ. καὶ ὁ Κρί-
των μὲν ἔμεινεν ἐν τῇ φυλακῇ· τὸν δὲ Με-
γαλέας Λεόντιος αἰεδίζατο τῶν χρημάτων.
ἡ μὲν ὅν ὥς τὸ Ἀπαιλίῳ καὶ τὸν Λεόντιον πρὸς
ἐξίς ἐν τοῖς ὥς, παλίντροπον λαμβάνουσα
τὴν πρὸς τὴν ταῖς δὲ ἀρχῇς αὐτῶν ἐλ-
πίσιν. Ἐδοξας μὲν γὰρ καταπληξάμενοι τὸν
Ἀράτον, καὶ μοιῶσιν τοὺς φίλους, ποιή-
σαι ὅ, πᾶσι αὐτοῖς δοκῇ συμφέρειν. ἀπέβη
δὲ τούτων πάντων. Κατὰ δὲ τοὺς πρὸς τὴν
μῆνους καίτοις, Λυκῶντος ἐκ μὲν τῆς Μεσ-
σηνίας ὁρᾶν ἄξιον λόγου πρὸς ἐξίς, ἐπαρῆλ-
θε· μὲν δὲ τὰ ταῦτα πάλιν ὁρῶντας ἐκ Λακε-
δαίμονος, κατελάβετο τὴν τὴν Ἐλεατῶν πό-
λιν. τὸ δὲ θομάτων ἀποχωρησάντων εἰς τὴν
ἄκρην, ἐπέβαλετο πολιορκεῖν τὴν τὴν. ὕδα-
μῶς ὃ δυναμένος αὐτοῖς ὁρᾶν, αὐτοῖς αἰεχά-
ρουν εἰς τὴν Σπάρτην. οἱ δ' ἐκ τῆς Ἡλίδος κα-
ταδραμόντες τὴν Δυμῶν, καὶ τοὺς βοηθήσαν-
D τας τῶν ἰππῶν εἰς ὁρᾶν ἐπαγαγόμενοι,
ῥαδίως ἐρέσαντο. καὶ τῶν μὲν Γαλαπῶν ἐκ
ὀλίγης κατέβαλον, τὸ δὲ πολὺν αἰχμα-
λώτους ἔλαβον, Πολυμήδην τε τὸν Αἰγῆα,
καὶ Δυμῶν, Ἀγροίπολιν καὶ Μεγακλέα. Δο-
εῖμαχος ὃ τὴν μὲν πρὸς τὴν ἐξοδὸν ἐποιή-
σατο μετὰ τὴν Αἰτωλῶν, πεπεισμένος, κατὰ
τὸν ἐπὶ τὴν πρὸς τὴν, αὐτοῖς μὲν ἀσφαλῶς
καταστρέφει τὸν Θεσσαλῶν, τὸν δὲ Φίλιππον αἰα-
τήσαν ἀπὸ τῶν πρὸς Παλαίους πολιορκίας.
ὁρῶν ὃ τοὺς ὥς τὸν Χρυσόγονον καὶ Παράτον
Ε ἐπὶ τοῖς ἐν Θεσσαλίᾳ πρὸς τὸν ἀφαινεύ-
ον, εἰς μὲν τὸ πεδῖον ἐκ ἐπαρῆς καταβαί-
ναι. ἐν τῇ ταῖς πρὸς τὴν πρὸς τὴν, διηγε-
ται.

παραπορεύσης δὲ αὐτὰς τῆς Μακεδόνων εἰς
 τὴν Αἰτωλίαν εἰσβολῆς, ἀφ' ἑμῶν τῶν καὶ
 Θετταλῶν, ἐβόηθη πύποις καὶ ἀσπιδῶν. κα-
 ταλαβῶν δὲ ἀππλλαγμένοις ἐκ τῆς Αἰτω-
 λίας τοὺς Μακεδόντας, ἔσθ' ἰδὼν ὑπελείπε-
 το καὶ καθυστέρη πύπων. Ο δὲ βασιλεὺς ἀ-
 νελθὼν ἐκ τῆς Λακωνίδος καὶ πορθήσας ἐπα-
 ραπλῶν τῆς Ταυτίων χώραν, κατῆρε μὲν τῆς
 εὐλοῦ πύπων εἰς Κόρινθον· ὁρμήσας δὲ ἐπὶ
 τῆς ἐκ τῆς Λεχαιῶν, τὴν τε διώκειν ἐξελ-
 βαζε, καὶ τοὺς γραμματοφόρους ἀφ' ἑπείτε-
 λε πύπων τὰς ἐκ Πελοποννήσου συμμαχίδας
 πόλεις· δηλῶν τὴν ἡμέραν ἐν ἣ δύνει πύπων
 μετὰ τῶν ὀπλῶν χριταῖους ἐκ τῆς Τεγαι-
 τῶν γίνεσθαι πόλιν. Ταῦτα δὲ ἀφ' ἑμῶν ἀφ' ἑμῶν,
 καὶ μάλιστα ὅσοι καὶ ἄλλοι ἐκ τῆς Κορίνθου, πρὸς
 γὰρ τοῖς Μακεδόνσι ἀναζυγνύ. ποιοσάμενος
 δὲ τὴν πορείαν δι' Ἀργεῖς, ἦκε δολιτερός εἰς
 Τέγαι. παρακαταβῶν δὲ τοὺς ἡγεγεμε-
 νοὺς τῆς Αἰτωλίας, παραῖνε δὲ τὸν ὀρεινῆς, ἀσπυ-
 δάων λαθῶν τοὺς Λακεδαιμονίους, ἐμβόλῃ
 εἰς τὴν χώραν· περὶ δὲ τῆς ἐρημίας περ-
 τῶν, ἐπέδμε τοῖς κατὰ μὲν τὴν πόλιν λῶ-
 φοις, καὶ πρὸς δὲ τὸν ἔχον τὸν Μενελάου ἐπὶ
 αὐτὰς τὰς Ἀμύκλας. οἱ δὲ Λακεδαιμονιοὶ ἡ-
 ρῶντες ἐκ τῆς πόλεως ἀφ' ἑμῶν τῆς διώκειν,
 ἐκπλαγῆς ἐβόησαν καὶ ἀφ' ἑμῶν, θαυμάζον-
 τες τὸ συμβῆναι· ἀκμῶν γὰρ τῆς ἀφ' ἑμῶν
 ἦσαν μετέωροι ἐκ τῆς παραπορεύσεως ὑπὸ
 τῷ Φιλίππῳ ἀφ' ἑμῶν τῆς καθ' ἑμῶν τῆς Θέρ-
 μου, καὶ καθόλου τῆς ἐκ Αἰτωλίας ἀφ' ἑμῶν
 σι. καὶ τις ἐπεπιπῶν δροῖς πρὸ αὐτοῖς ὑπὸ
 τῷ τῷ Λυκάρῳ ἐκπέμπει βοηθήσασθαι τοῖς
 Αἰτωλοῖς· ὑπὸ δὲ τῷ τῷ δυνάμει ἦεν ὅτι
 σφας ὅπως ὅπως ἐκ τῆς τῆς ἀφ' ἑμῶν
 τοῖς, καὶ διενόη τότε τὸ ἀφ' ἑμῶν αὐτῶν ὅπως
 τε καὶ τῆς ἡλικίας ἐχούσης ἀκμῶν ἀφ' ἑμῶν
 νητὸν ἢ τῆς βασιλείας δὲ καὶ τῆς ἀφ' ἑμῶν
 τοῖς τῶν ἀφ' ἑμῶν συκχυρῶν, εἰκότως
 ἦεν ἐκπλαγῆς. ὁ γὰρ Φίλιππος πολυμῶν
 ἐν καὶ ἀφ' ἑμῶν τῆς ἡλικίας ἡλικίας
 μῶν τῆς ἐπὶ τοῖς, εἰς ἀφ' ἑμῶν καὶ ἀφ' ἑμῶν
 σίαι ἀφ' ἑμῶν ἦεν τοὺς πολεμίους. Ἀναρῶν γὰρ
 ἐκ μέσης Αἰτωλίας, καθ' ἑμῶν ἐπὶ τῶν ἀφ' ἑμῶν
 πῶν, καὶ ἀφ' ἑμῶν ἐν νυκτὶ τὸν ἀφ' ἑμῶν
 χόλων, εἰς Λακωνίδα κατῆρε· δύο δὲ μάλιστα

A postea certior factus impressionis Ma-
 cedonum in Ætoliam, omissa Thes-
 salia, ad ferendum patriæ auxilium
 accurrit. qui tamen prius quàm ve-
 niret, Macedones Ætolia iam excels-
 ferant. ita iste tardius semper occur-
 rens, frustra vbique erat. At Rex Leu-
 cade conscensis nauibus, populatus
 in transitu Hyanthesium agrum, cum
 vniuersa classe, Corinthum appulit:
 subductisque nauibus in Lechzum
 portum, & milite in terram exposi-
 to, ad socias Peloponnesi vrbes ta-
 bellarios in omnem partem cum li-
 teris mittit, diem edicens, qua die in
 Tegeatarum vrbe cum armis mane-
 re ipsos volebat. His ita ordinatis nul-
 la amplius mora Corinthi facta, vasis
 conclamatis, per Argos iter faciens,
 alteris castris Tegeam peruenit. af-
 sumptaque ibi manu Achæorum quæ
 parata erat, cupiens Lacedæmonio-
 rum agrum nec cogitantibus ipsis in-
 uadere, per montana agmen duxit.
 quarto die circumducto per loca sola
 exercitu, ad sitos è regione vrbis col-
 les conscendit: habentque ad dextram
 Menelaum, ad Amyclas ipsas perue-
 nit. Lacedæmonij, cum ex vrbe præ-
 tereuntes copias cernerent, stupore
 ac metu defixi, mirari. nam propter
 nuntium de clade Thermiorum, &
 cæteris rebus in Ætolia à Philippo
 gestis, suspensos admodum animos
 futuri expectatione habebant. Enim-
 uero rumusculus aliquis apud eos fue-
 rat auditus, de mittendo Lycurgo
 qui Ætolis auxilium ferret. quod au-
 tem tam citò, è spatio tam longin-
 quo, transiturum ad ipsos esset peri-
 culum, ne venerat quidem in men-
 tem cuiquam omnino Spartanorum.
 quum præsertim ea Rex ætate esset,
 quæ adprime contemptui est obno-
 xia. quamobrem adeo præter ipso-
 rum spem rebus euenientibus, non
 sine causa commoti perturbatique e-
 rant. Philippus namque & audacia &
 sollertia maiore quàm pro ætate con-
 filia sua regens, ingentem animis ho-
 stium omnium suorum sollicitudi-
 nem atque fluctuationem iniiciebat.
 Etenim è media Ætolia, sicut paul-
 lo ante dicebam, profectus, & sinu
 Ambracio per noctem traiccto, Leu-
 cadem peruenerat: vbi mora bidui fa-

sta, tertio die sub lucem primam profectus, altero populatus obiter Ætolix quam præteruehebatur oram, Lechaum peruenit. deinde continuato itinere, colles qui ad Menelaium Spartæ imminet, septimis castris attingit. Ut multi quum cernerent qua celeritate res gereret, vix crederet quod verum erat. Lacedæmonij igitur rei nouitate perterriti, quo se verterent in præsentia, quidve consilij caperent, nesciebant. Philippus ad Amyclas primo die confedit. Quas vocant Amyclas, locus est, stadia circiter viginti distans ab vrbe Sparta; quâ præstantium arborum numero, quâ fructuum optimorum copia, ante omnes alios excellens. habet & Apollinis ædem, ferme cuncta totius Laconicæ templa celebritate vincentem. Sitæ autem sunt Amyclæ ad eam partem vrbis quæ vergit ad mare. Postero die dum agrum populatur, ad Castra quæ vocant Pyrrhi, deuenit. quumque per continuum biduum loca vicina deuastasset, ad Carnium castris locum cepit. inde Asinam duxit; conatusque illud oppidum capere frustra fuit. motis itaque signis per omnem agrum qui Creticum mare spectat, Tanarum vsque infesto agmine populabundus iuit. conuerso deinde itinere ad Lacedæmoniorum nauale flexit, quod Gythium vocant, vbi portus est tutus, distatque is locus millia passuum ab vrbe tria & septingentos quinquaginta. mox relicto ad dextram Gythio circa Eliam confedit. agri Laconici portio hæc quædam est, omnium eius partium & maxima & pulcherrima. inde pabulatum dimisso milite, totum hunc locum omni clade belli affecit, & fruges fructusque vniuersos qui in eo erant, corruptit. quin & Acrias vsque & Leucas atque etiam ad Boearum agrum populationibus est peruentum. Messenij literis à Philippo acceptis de educendo milite; voluntate propensa illi quidem nemini sociorum cesserunt: sed summo studio expeditionem susceperunt, conscripto exercitu è lectis militibus peditibus ad bis mille, equitibus ducentis: verum quia propter viæ longitudinem Tegeam occurrere ad eam diem qua

- A** ἡμέρας ἐνταῦθα, τῇ τρίτῃ ποιησάμενος ὑπὸ τῷ ἑωθινῷ τῷ αἰάπλοι, δούτερος πορθήσας ἅμα τῷ Αἰτωλῶν πῶλιν, ἐν Λεχαίῳ καθαρμίῳ. μὲν δὲ ταῦτα καὶ τὸ συνεχὲς ποιούμενος τὰς πορείας, ἐβδόμητος ἐπέβηκε τοῖς ὑπὲρ τὴν πόλιν κειμένοις πῶλιν τὸ Μενελαίον λόφοις. Ως τοὺς πλείους ὁρῶντας τὸ γεγὸς, μὴ πιστεύειν τοῖς συμβαίνουσιν. οἱ μὲν οὖν Λακεδαιμόνιοι φριδῆς γεγυῖότες διὰ τὸ πῶλιν δόξον, ἠπόρην, καὶ διαγρηῆτος διέκειντο πρὸς τὸ παρὲν. ὁ δὲ Φίλιππος, τῇ μὲν πρῶτῃ κατεστρατοπέδουσι πρὸς τὰς Ἀμύκλας. Αἱ δὲ Ἀμύκλαι καλὰ μῦμαι, τόπος ἐστὶ τῇ Λακωνικῆς χώρας καλιδειδρότατος, καὶ καλὸν καρπώτατος. ἀπὸ τῆς δὲ Λακεδαιμόνος ὡς εἶχον σάδρα. ὑπάρχει δὲ καὶ τῆμος Ἀπόλλωνος ἐν αὐτῇ γειττονῶν ὀπιφανέστατον τῷ καὶ τῷ Λακωνικῷ ἱερῶν. Κῆται δὲ τῆς πόλεως, ἐν τοῖς πρὸς θάλασσαν κεκλιμένοις μέρεσι. Τῇ δὲ ἐπίσῃ πορθῶν ἅμα τῇ χώρῃ, εἰς τὴν Πύρρον καλὰ μῦμοι κατέστη χάρακα. δύο δὲ τὰς ἐξῆς ἡμέρας ἐπιδραμόν καὶ δηώσας τοὺς συνεχῆς τόπους, κατεστρατοπέδουσι πρὸς τὸ Κάρνιον. ὅταν ὁρμήσας, ἦγε πρὸς Ἀσίνην καὶ ποιησάμενος πρὸς βολὰς, ὑδὲν δὲ τῷ πρῶτον φραίνων, ἀνέβηκε. καὶ τὸ λοιπὸν ἐπιπορθώμενος, ἐφθίρε τὴν χώραν πᾶσαν, τὴν ἐπὶ τὸ Κρήνην πέρατος τῆς ἀμυκλίου ἕως Ταγάρῃ. μετὰ βολὰς δὲ αὐτῆς, ἐποίητο τὴν πορείαν πρὸς τὴν ναυσταμόν τῇ Λακεδαιμονίων, ὃ καλῶνται μὲν Γύθιον, ἐχὼ δὲ ἀσφαλῆ λιμένα. τὴν δὲ πόλεως ἀπὸ τῆς τελευτῆς σάδρα. ὑπὸ δὲ ἀπολιπὼν καὶ πορείαν διέχον, κατεστρατοπέδουσι πρὸς τὴν Ἐλίαν. ἥ τις ἐστὶν ὡς πρὸς μέγας γεωργικήν, πλείστη καὶ καλλίστη χώρα τῇ Λακωνικῆς. ὅταν ἀφίης τὰς πρὸς τομας, αὐτὸν τε τὸν τοῖον ἔλθον πόρτα κατεπυρπόλη, καὶ διέφθιρε τὰς ἐν αὐτῷ καρπύς. ἀφικνῶν δὲ τῇ πρὸς τομας καὶ πρὸς Ἀκρίας καὶ Λεύκας, ἐπὶ τῇ καὶ τῇ Βοιωτῇ χώρῃ. οἱ δὲ Μεσσηνιοὶ κομισάμενοι τὰ χράμματα τὰ πρὸς τὸν Φίλιππον τὰ πρὸς τῆς στρατείας, τῇ μὲν ὁρμῇ τῇ ἄλλῃ, ὅσα ἐλείποντο συμμαχῶν, ἀλλὰ τὴν ἑξοδὸν ἐποίησαντο μετὰ αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἀκμαστοτάτους ἀνδρας ἐξέπεμψαν, πεζοὺς μὲν διαλίους, ἵππους δὲ ὀχλοσίους. ὧν δὲ μήκει τὸ ὁδοῦ καδυσερήσαντες τῆς εἰς τὴν Τέγαν προοισίας

remanentibus in vrbe constituit, vt A
 signum quod daturus ipsis erat, dili-
 genter obseruarent, eoque sublato,
 militem propere multis simul locis
 oppido educerent, & quā minimum
 à Sparta abest amnis, ibi ante ipsam
 urbem copias in aciem dirigerent,
 quæ fluuium spectaret. Et Lycurgus
 quidem ac Lacedæmonij in his tum
 erant. Sed ne propter memorando-
 rum locorum ignorationem sequens
 narratio confusa & vaga, atque vt ita
 dicam, surda existat, faciendum no-
 bis, vt in rebus gestis commemoran-
 dis, naturam simul ac situm locorum
 tradamus. quod quidem vbique in
 hoc opere facere conamur, vt notis
 iam locis & in historiis priorum me-
 moratis, ignota connectamus, & com-
 muni aliqua nota designemus. Quo-
 niam enim, terra marique res geren-
 tibus plerisque ignorata locorum di-
 scrimina & proprietates sunt fraudi:
 nos autem optamus, omnes vt qui no-
 stra legent, non tantum quid actum
 fuerit, sed potissimum quomodo quæ-
 que res gesta sit, cognoscant: nulla
 quidem in parte omittenda nobis est
 locorum descriptio: nusquam verò
 minus, quā vbi bellicæ actiones ex-
 plicantur, neque refugere debemus
 quominus modò portu aliquo, aut
 mari, aut insula; modò aliquo templo,
 monte, aut nomine agri; postremò
 cœli differentiis (quoniam harum no-
 titia vniuersis mortalib. maximè com-
 munis) in gestorum enarratione velut
 signis vtamur. Hac quippe ratione so-
 la, vt ante diximus, ad eorum locorum
 cognitionem, quæ adhuc ignorantur,
 perducere lectores queant. Porro loco-
 rum quibus de nunc agimus, huiusce-
 modi natura est. SPARTA vrbs, si vni-
 uersam illius figuram spectes, formam
 habet rotundam; estque in planitie il-
 la quidem sita: sed quæ loca aspera nõ
 nulla & tumultos è grumis excelsos
 continet. hanc ab Ortu præterlabitur
 amnis Eurotas; qui per maiorem anni
 partem, propter aquarum copiam va-
 do transiri non potest. illi autem tu-
 muli quib. impositum est Menelaium,
 ab altera fluminis sunt ripa, quā vergit
 vrbs ad hibernū Solis ortū: qui quum
 asperi sint, inaccessi, mirūmq; in modū
 alti, plane illi spatium imminet, quod
 inter urbē atq; Eurotam est interiectū.

A δὲ ἐν τῇ πόλει σιμῶντο πρὸς τὴν ἰουῶν,
 ἢ ὅταν αὐτοῖς αἶρη ὁ σύνθημα, ἀποδὴ κα-
 τὰ πλείους τόποις ἐξαγαγόντες πρὸ τῆς
 πόλεως τὴν δυνάμιν ἐκτάτῃσι, βλέπου-
 σαι κατὰ τὸν Εὐρώτην, καθ' ὃν ἐλάττωτον
 τόπον ἀπέχει τῆς πόλεως ὁ ποταμός. Τὰ
 μὲν οὖν πρὸς τὸν Λυκούργον καὶ τοὺς Λα-
 κεδαιμονίους ἐν τοῖς τοῖς. Ἰα δὲ μὴ τῶν
 τόπων ἀγροουμένων αὐτοτάκτῃ καὶ κατὰ
 γίγνεται τὰ λεγόμενα, σιμωποδύκτειον αὐ-
 τῇ τῇ φύσει καὶ τάξῃ αὐτῶν· ὃ δὲ ἐν πρὸ
 ὅλῳ τὴν πρὸς ματαίαν πυρώμεθα ποιῇ,
 σιμωπῶντες καὶ σιμωπῶντες αἰεὶ τοῖς ἀ-
 γροουμένοις τῶν τόπων τοῖς γνωστομένοις
 καὶ πρὸς διδόμενοις. Ἐπεὶ γὰρ τῶν κατὰ
 πόλεμον κινδύνων τοῖς πλείοις καὶ κατὰ
 γὰρ καὶ θαλάσσης σφάλλοισι αἱ τῶν τό-
 πων ἀφ' ὧν· βουλόμεθα δὲ πᾶσι,
 οὐχ οὕτω ὅ γε γινώσκοντες, ὥς ὅπως ἐχέτω
 γινώσκοντες· οὐ πρὸς λυγροῦ τῆς τῆς ὁ-
 πων ὑπογραφῆς, ἐν οὐδ' ὅπως μὲν τῶν
 πρὸς τῶν, ἡκιστα δὲ ἐν ταῖς πολεμικαῖς·
 οὐδ' ὅπως, ποτὲ μὲν λιμένας καὶ πελάγῃ-
 σι καὶ νήσοις συλχεῖσθαι σημείοις, ποτὲ δὲ
 πάλιν, ἰερεῖς, ὄρεσι, χώροις ἐπινοῦμαι· ὃ δὲ
 τελευτῶν, ταῖς ἐν τῇ πρὸς τῶν ἀφ' ὧν
 φέρει· ἐπεὶ δὲ χρηστότατοι πάντες αἱδεστικοί
 εἰσιν αὐταί. Μόνως γὰρ οὕτω δυνατὸν εἰς
 ἐννοίαν ἀγαγὴν τῶν ἀγροουμένων τοὺς ἀ-
 κούοντες, κατὰ τὸν καὶ πρὸς τῶν εἰρήνα-
 μιν. ἐστὶ δὲ ἡ τῶν τόπων φύσις τιαυτή,
 ὑπὸ ὧν καὶ δὴ ὁ λόγος. Τῆς γὰρ Σπάρ-
 τας, τῶν μὲν κατὰ τοῦ γήματι πρὸς τῶν
 τοῖς ὑποαρχούσης, καὶ κινδύνους ἐν τό-
 ποις ὅπως πᾶσι, κατὰ μέρος δὲ πρὸς τῶν
 οἱ αὐτῇ ἀφ' ὧν ἀνωμάλους καὶ
 βουλώδεις τόποις· τῶν δὲ ποταμῶν πρὸς τῶν
 ῥέοντος ἐκ τῶν πρὸς αἰατολάς αὐτῆς με-
 ρῶν, ὅς καλεῖται μὲν Εὐρώτης, γίγνεται ὁ
 τῶν πλείων χρόνον ἀβάτος ἀφ' ὅ μάλιστα·
 Συμβαίνει τοὺς βουλώδεις ἐφ' ὧν ὁ Μενε-
 λαίου ὅστις, πᾶσι μὲν ἐν τῷ ποταμῷ, καὶ
 οὐδὲ τῆς πόλεως καὶ χαμῆνας αἰατο-
 λᾶς, ὅστις βαχεῖς καὶ δυσβάτους καὶ ἀφ' ὧν
 φερόντως ὑψαλούς· ὅπως πᾶσι δὲ τῶν πρὸς
 τὴν πόλιν τῶν ποταμῶν ἀφ' ὧν καὶ κυρίως

δι' οὗ φέρεται μὲν ὁ περὶ τῆς ἡμετέρας ποταμὸς
 πρὶν αὐτὴν τὴν λόφον ῥίζαν· ἐστὶ δ' ἔτι πληθὺν
 ὁ ποταμὸς ὁρμαίνων, τριῶν ἡμετέρας δὲ δι' οὗ τὴν
 ἀναχωρῶν ἐδὲ ποιεῖσθαι κατ' ἀνάγκην τὸν
 Φίλιππον ἐκ μὲν διωκόμενον ἔχοντα τὴν πόλιν
 καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους, ἐπίμοις καὶ ὁρμαίνουσιν
 γινόμενοις, ἐκ δὲ ξυμῶν τὴν τε πόλιν καὶ τοὺς
 ποταμούς· τὸν Λυκούργον, ἐπὶ τῇ λόφῳ ἐφειστέτα.
 ἐμμεχόμενον δὲ πρὸς τοὺς ἀρχαίους, καὶ
 τοὺς τοὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι. φράζαντες γὰρ τὴν
 πόλιν αἰῶν, ἐπὶ τῇ μεταξὺ ὅποι τῆς πό-
 λεως καὶ τῆς βοιωτῆς ἐφῆσαν· ἔσθ' ὅρα καὶ ἡμη-
 θήτος, ἔχ' οἷον τὴν ἵπποις, ἀλλ' ἔσθ' αὖ τὴν πε-
 ζοῖς διωκόμενον ἐμμεχόμενον. δὲ πρὸς ἀπελείπει
 πρὶν αὐτὴν τὴν πρὸς τοὺς λόφους τὴν
 διώσμεν ἄρσιν, διωκόμενον τῆς καὶ μα-
 κρὺς αὐτοῦς ἐκ πορείας περὶ τοὺς πο-
 λεμίοις. εἰς αὐτὴν βλέπων ὁ Φίλιππος, καὶ βου-
 λαοσάμενος μὲν τὴν ἀλλοτρίαν, ἀναγκα-
 στικὸν ἔκρινε τὴν πρὸς τοὺς, ὅρα πρὸς τοὺς
 τοὺς ποταμούς, ἀπὸ τῆς καὶ Μεγασίου
 ὅποι. ἀναλαβὼν οὖν τοὺς τε μισθοφόρους καὶ
 τοὺς πελταστὰς, ἐπὶ δὲ τοὺς καὶ τοὺς Ἰλλυρίους,
 περὶ τῆς ἀφ' ἧς τὸ ποταμὸν ὡς ἐπὶ τὴν λό-
 φον, ὁ δὲ Λυκούργος σιωπῶν τὴν ὅποι τῆς
 Φιλίππου, τοὺς μὲν μὲν αὐτῷ στρατιώτας ἡτοι-
 μαζε καὶ πρὸς τὴν κίνδυνον· τοὺς δὲ
 ἐν τῇ πόλει σημειῶν αἰεφῆν. οὗ ἡμοῦ, καὶ
 περὶ τῆς τοὺς πολιτικῶν, οἷς ἐπὶ τῆς ἡ-
 ἐξῆς καὶ ὁ σιωπῶν τῆς περὶ τῆς τῆς
 ποιῶντες ἐπὶ τῆς δεξιᾶς καὶ τοὺς ἵππους. ὁ
 δὲ Φίλιππος ἐλπίσας τοὺς ποταμούς τὸν Λυκούργον,
 ὅρα μὲν πρὸς αὐτοῖς ἐφῆκε τοὺς μισθοφό-
 ρους. ὅρα οὐ καὶ σιωπῶν τῆς ἀρχαίς ἐπὶ τῆς
 ἀγωνίζεσθαι τοὺς ποταμούς τῶν Λακεδαί-
 μονίων· ἀπὸ καὶ τῆς καὶ τῆς καὶ τῆς
 αὐτοῖς οὐ μικρὰ συμβολομένων. ἐπὶ δὲ τοὺς
 μὲν πελταστὰς ὁ Φίλιππος ὑπέσχετο τοὺς ἀ-
 γωνιστάς, ἐφειστέτα ἔχοντες τῆς, τοὺς δὲ
 Ἰλλυριοὺς ἀπὸ τῆς ἐκ πλαγίῳ ἐπὶ τῆς
 ἐφοδῶν· τότε δὲ σιωπῶν τοὺς μὲν πρὸς τὸν Φι-
 λιππου μισθοφόρους ἐπὶ τῆς τῆς Ἰλλυ-
 ρίων καὶ πελταστῶν ἐφειστέτα, πολλὰ πλάσιος
 ἐπὶ τῆς τῆς καὶ τῆς κίνδυνον. τοὺς δὲ πα-
 ρὰ τοῦ Λυκούργου καὶ τῆς καὶ τῆς τῆς
 βαρεῖν ὅπλων ἐφοδῶν ἐκκλίναντες, φυγῶν.

A atque hoc interuallum vniuersum, cum ipso amne, qui per illud iuxta collium radices labitur, ultra stadium vnum cum dimidio, nequaquam patet. hanc necessario transeundum Philippo fuit in reditu, ita ut urbem & Lacedæmonios paratos instructosque in acie ad lœuam haberet; ad dextram, tum amnem ipsum, tum Lycurgi copias, quæ colles infederant. hoc amplius Lacedæmonij dolum istiusmodi erant comenti. obstruendo namque flumine in superiore parte, restagnare aquam in illud quod diximus spaciū fecerant: ut per locum iam humectum, ne pedites quidem tutò vestigium figere possent, nedum equites. itaque illud vnum supererat, ut præter radices montium & sub ipsos colles longo, & minime ad subsidandum sibi inuicem apto agmine ductans exercitum, sese ac suos Rex hostium telis exponeret. Hæc Philippus animaduertens, nihil magis necessarium ex præsentibus iudicauit, quàm ut Lycurgum primo de locis circa Menelaïum deturbaret. Itaque mercenariis secum assumptis, cetratisque, & post istos Illyriis, traiecto amne ad colles ducit. Lycurgus Philippi mente cognita, suos parare, & ad certamen accendere: simul iis qui in vrbe erant, signum dare. quod ubi sublatum est in altum, extemplo urbanarum copiarum duces, sicut mandatum ipsis fuerat, vrbe illas educunt, & pro mœnibus aciem instruunt; in cuius dextro cornu equites sunt locati. Macedo ut propius Lycurgum est ventum, mercenarios ire in hostem, & pugnae initium facere iubet. vnde accidit, ut principio certaminis Lacedæmonij, quos & armatura & loci ingenium adiuuabat, secundiore fortuna pugnarent: verum ubi cetrati iussi sunt à Philippo primos subsequi, & in vsum subsidij à tergo illorum stare: atque ipse cum Illyriis à *laderi*. inimicos cœpit inuadere: tum enim uero mercenarij quidem Regis, & cetratorum, & Illyriorum præsidio feroces, multis partibus acrius ac fortius in pugnam incumbere. Lycurgeus vero miles ingruentis sibi grauis armaturæ metu perculsus, acie inclinata fuge sese mandare.

Desiderati sunt ex horum numero fere centum : capti aliquanto plures : reliqui in urbem fuga se receperunt. Lycurgus ipse noctis silentio per aua Spartam irrupit. Philippus Illyriorum opera colles occupat : ipse cum expedito milite & cetratis ad exercitum reuertitur. Per idem tempus Aratus phalangem Amyclis ducebat : quo ad urbem iam appropinquante , Rex transit flumen ; & cum leui armatura cetratisque & equitibus , in subsidiis mansit ; donec grauer armati iuxta colles ipsos angustias viarum sine periculo sunt e-mensi. conantibus interim oppidanis subsidiarios equites adoriri , magnoque excitato certamine , virtute cetratorum acies sustentatur : adeo ut etiam hac in parte non ancipitem Rex victoriam consequeretur : qui fugatis Lacedæmoniorum equitibus ad portas vsque , mox amnem Eurotam sine discrimine transgressus , phalangis suæ agmen extremum co-gebat. Quum autem serum diei esset , ac de recipiendo se omnes hora admoneret , coactus eo loci confidere , in ipso exitu ex illis angustis castra est metatus. Forte euenit , ut viarum ductores eiusmodi locum ad castrametationem caperent , cui similem alium nemo inueniat , habens in animo præter urbem ipsam facere in Laconicam impressionem. Venientibus namque Tegeâ , siue aliqua alia ex parte mediterraneæ regionis , in aditu ipso illarum faucium cum Spartæ iam appropinquas , ad ducentisimum quinquagesimum ab urbe lapidem , in fluminis ripa locus ille occurrit ; cuius latus quod urbem fluuiûmque respicit , alto montis iugo prorsusque inaccessio tegitur. at super istis præruptis cauitibus locus conspicitur planus , terrenus , & aquarum copia abundans , ad inducendum educendûmque militem naturâ factus , ut qui ibi castra posuerit , & imminentem collem semel occupauerit , confedissee in tuto , (quod ad propinquam quidem urbem attinet) simulque pulcherrimo loco dici queat ; aditûmq; faucium & transitum in sua potestate habere. cæterum Philippus postquam ibi extra periculum

A Επιστομὴν ἔτι αὐτῶν εἰς ἐκαστὸν ἑδύωσαν ἡ μι-
κρῶ πλείους· οἱ δὲ λοιποὶ διέφυγον εἰς τὴν πό-
λιν. ὁ δὲ Λυκουργὸς αὐτὸς τὴν αἰδομένην ὁρμήσας
νύκτωρ μετ' ὀλίγων ἐποίησεν τὴν εἰς πόλιν
παροδὸν. Φίλιππος δὲ τοὺς μὲν λόφοις τοῖς Ἰλ-
λυριοῖς κατελάβετο· τοὺς δ' ἀΐζωντας ἔχον καὶ
πελάσας, ἐπορεύετο πρὸς τὴν διώσμεν. Ἀΐ-
ζας δὲ καὶ τὴν χειρὸν τῆτον ἄγων ἐκ τῆ Ἀμυ-
κλῶν καὶ Φάλακλα, σπύργους ὡς ἤδη τὴν πό-
λεως· ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς ἀφῆκε τὴν ποτα-
μὸν, ἐφῆρδοντο τοῖς ἀΐζωνσι καὶ πελάσας, ἐπὶ
B δὲ τοῖς ἰππεύουσιν, ἕως τὰ βαρέα τῶν ὀπλῶν ὑπὸ
αὐτοῖς τοῖς βοιωτοῖς ἀσφαλῶς διήκει τὰς δυσχω-
ρίας. τὴν δὲ ἐκ τῆ πόλεως ἐπιβουλομένων ἐλ-
χεῖν τοῖς ἐφεδρῶσι τῶν ἰππέων, καὶ θροισμῶς
συμπλοκῆς ὀλοχερεσίαις, καὶ τῶν πελάσων
ἀνψύχως ἀγωνισαμένων, καὶ πρὸς τῆτον τὸν
χειρὸν Φίλιππος ὁμοθυμαδὸν παρτίρημα
ποίησας, καὶ σπυδιώσας τοὺς τῆ Λακεδαιμο-
νίων ἰππεῖς εἰς τὰς πύλας· μετὰ ταῦτα ἀφῆ-
κε ἀσφαλῶς τὴν Εὐρώπην, ἀποστέλλει τοῖς
C αὐτῶν φαλαγγίταις. Ἡδὴ δὲ τὸ ὥρασ σπυαγρύ-
σης ἀποδυθῆς, αἰαγναζόμενος αὐτῶν στρατοπε-
δεῖν πρὸς τὴν ἐκ τῶν ἐνὶ ἔξοδον, ἐχρήσατο
στρατοπεδεῖα· καὶ σύμπλωμα τῶν ἡγευμένων
πρὸς λαβομένων τοῦτον τόπον, οἷον ἐκ αὐτῶν ἄλλων
ὡς ἄρα, βυλόμενος εἰς τὴν χεῖρα τῆ Λακωνι-
κῆς καὶ αὐτὴν τὴν πόλιν ποιεῖν τὴν εἰσβολὴν.
Ἐστὶ γὰρ ἐπὶ τῇ δεξιᾷ τῆ παρειρημένῳ ἐνὶ ὧν,
ὅταν ἀπὸ τῆ Τεγίας, ἢ καδύλου τῆ μεσογαίης
πρὸς ἀγρόμενος ἐγγίξῃ πρὸς τὴν Λακεδαίμονι,
τόπος ἀπέχων μὲν τῆς πόλεως, δύο μέγιστα
D σταδίους, ἐπὶ αὐτῶν δὲ κείμενος ἕν ποταμῷ. τῆ-
του δὲ συμβαίνει τὴν μὲν ἐπὶ τὴν πόλιν καὶ τὸν
ποταμὸν βλέπουσαν σπυλαῖν, πρὸς ἑαυτὰς
πᾶσαν αἰδομένην μεγάλην καὶ πρυμνελῶς ἀποσ-
οίτω. ὁ δὲ ἐπὶ τοῖς κρημνοῖς τοῦτοις χωρίοις ἐπί-
πιδὸν ὅτι καὶ μεσῶδες καὶ καδύλου· ἄμα δὲ καὶ
πρὸς τὰς εἰσαγωγὰς καὶ τὰς ἀξιοπορίας τῆ δυ-
νάμεων ἀφύσας κείμενοι ὥστε τὴν στρατοπεδεύ-
σαντα ἐν αὐτῶν καὶ καταχρόντα τὴν ἀπὸ κείνου
λόφον δοκεῖν ἐν ἀσφαλῇ στρατοπεδεῖν ἀφῆ-
κε πρὸς τὴν πόλεως· στρατοπεδεῖν δὲ
E ἐν καλλίῳ, κρατιωτῇ τῶν τῆς εἰσόδου καὶ
τῆς ἐξόδου ἐνὶ ὧν. πάλιν οὖν Φίλιππος κα-
ταστρατοπεδεύσας ἐν τούτῳ μετ' ἀσφαλείας,

τῇ καὶ πόδας ἡμέρα τ' μὲν ἀποσπᾶν πρῶτα- A
 πείσσει, τ' ὃ δυνάμει δέξεται ἐκ τῶν ἐπιπέ-
 δους ἀστυνόμοι τοὺς ἐκ τῆς πόλεως· χρό-
 νον μὲν οὖν ἵνα βραχὺν ἔμειν. μετὰ δὲ
 ταῦτα κλίνας ὅπτι κέρως, ἦν ποιούμενος τὴν
 πορείαν ὡς ὅπτι Τεγέας. Συναίχας δὲ τοὺς
 τόποις ἐν οἷς Αἰτήριος καὶ Κλεομένης συνε-
 γήσαντο τὸν κίνδυνον, αὐτὸν κατεγραπτόν δὲ-
 σι· τῇ δὲ ἐξῆς Γεοσάμνος πρὸς τοὺς, καὶ
 δύ' αὖτε τοὺς θεοὺς ἐφ' ἑκατέρου τῶν λόφων,
 ὧν ὁ μὲν Ὀλύμπος, ὁ δὲ Εὐεὺς καλεῖται,
 μετὰ ταῦτα πρῶτον ἐπὶ τοὺς ποταμούς τῶν ἑ-
 ραγίας. ἀφικόμενος δὲ εἰς Τεγέας, καὶ λα-
 φρεπωλήσας πᾶσαν τὴν λείαν, καὶ μετὰ
 ταῦτα ποιούμενος δι' Ἀργεὶς τὴν πορείαν,
 ἦκε μετὰ τῆς δυνάμεως εἰς Κόρινθον. Παρέν-
 ται δὲ πρεσβυτέρων πρῶτα τε Ροδίων καὶ Χίων
 πρὸς ἀγαλύνειν τὸν πόλεμον, χρηματί-
 στας πύτοις, καὶ συνεποκρίψαι καὶ φήσας ἔ-
 ταιμος εἶναι ἀγαλύνεσθαι καὶ νῦν καὶ πάλαι
 πρὸς Αἰτωλοὺς, τοῖσι μὲν δέξεται, δε-
 λέγεσθαι καλῶντας καὶ τοὺς Αἰτωλοὺς πρὸς C
 ἀγαλύνειν. αὐτοὺς δὲ καλεσθὰς εἰς τὸ Λε-
 χαιον, ἐγένετο πρὸς πλοῦν, ἔχον πρὸς πρῶ-
 ξεις ὁλοκαρτέρας ἐκ τῶν πρὸς Φωκίδα τό-
 ποις. Κατὰ δὲ τοὺς χρόνους τῶν οἱ πρὸς τὸν
 Λεόντιον καὶ Μεγαλέαν καὶ Πτολεμαῖον ἐπὶ
 πεπεισμένοι κατεπληξέσθαι τὸν Φίλιππον,
 καὶ λυεῖν τὰς πόλεις ὅπως καὶ πρῶτον ἡ-
 μῶν ἀμύρτιας, ἐνέβαλον λόγους, εἰς τε τοὺς
 πηλείδας, καὶ τοὺς ἐκ τῆς λεγομένης πρῶ-
 τοὺς Μακεδόσι ἀγήμερος, ὅτι κινδυνεύουσι
 μὲν ὑπὸ πόλεων· γίνεται δὲ αὐτοῖς ὁδὸν D
 τῶν διχαιῶν, ὁδὸν καμίζονται καὶ λείας πρὸς
 γινόμεναι αὐτοῖς ἐκ τῶν ἐπιστάται. δι' ὧν πα-
 ρώξωμαι πρὸς νεαίους, συγγραφέας ἐλ-
 ρῶσαι ἀφ' ἑαυτῶν μὲν καὶ τῶν ὅπτι φανερὰ-
 ται φίλων ἀγαλύνειν, ἐκβάλλειν ὃ καὶ ὑ-
 ρας, καὶ κατὰ πᾶν τὸ κέρμα τὸ τῆς βασιλείας
 αὐτῆς. πύτων ὃ συμβαλλόντων, καὶ τῆς πόλεως
 ὅλης ἐν δορυβίᾳ καὶ παραχῇ κατεσώσης, αἰ-
 χῆς ὁ Φίλιππος, ἦκε μετὰ σπουδῆς ἐκ τῆς Λε-
 χαιῆς, ἵκναι εἰς τὴν πόλιν. καὶ συναγαγὼν εἰς τὸ
 θέατρον τοὺς Μακεδόνας, τὰ μὲν πρῶτα λέγει,
 τὰ δ' ἐπέπληθε πᾶσιν ὅπτι τοὺς πεπρωμέ-
 νοις. Θρόνον δ' ὄντος καὶ πολλῆς ἀκρίσιας, καὶ τ'

quicquisset, postero die præmissis im-
 pedimentis, deducto ad plana exer-
 citu, in oculis oppidanorum aciem in-
 struit: & quum pugnandi potestatem
 ad breue tempus inimicis fecisset,
 mox detorquens aciem in alterum
 cornu, Tegeam agmen ducit. Vt ad
 id locorum est ventum, vbi Antigo-
 nus & Cleomenes aliquando pugna-
 runt, Rex stativa ibi habet: diéque
 insequentia loca illa contemplatus,
 post rem diuinam factam in vtrius-
 que collis vertice, quorum alteri O-
 lympo, alteri Eux nomen, postrema
 acie valide firmata; Tegeam conten-
 dere institit. & quum prædam omnem
 ibi curasset diuendi, itinere per Argos
 habito, cum vniuerso exercitu Corin-
 thum peruenit. Erant in ea vrbe Rho-
 diorum & Chiorum legati, de finien-
 do bello missi. his legationibus ope-
 ram Rex dedit; & simulatione usus,
 quum paratum se diceret & nunc ef-
 se, & iam pridem fuisse, ad transigen-
 dum cum Ætolis, eos dimisit; iussos,
 cum eisdem Ætolis de pace agere.
 ipse ad Lechaum descendit, & ad tra-
 iiciendum se parat; habens in animo,
 maioris momenti quædam negotia in
 Phocide moliri. Circa idem quoque
 tempus, Leontius Megaleas & Pto-
 lemaeus, sperantes adhuc terri Phi-
 lippum posse, atque hoc pacto deli-
 cta sua priora fore testata, apud cæta-
 ros, & eos qui more Macedonum a-
 gema dicuntur, huiusmodi sermones
 iaciunt: pericula quidem pro omni-
 bus ipsos adire: cæterum nihil iuris
 prorsus ipsis iam esse relictum; ac ne
 prædam quidem concedi quam ce-
 perint, qui militiæ mos est apud
 omnes. his verbis animos iuuenum
 ita incendunt, vt diuisi in certos cu-
 neos præcipuorum ex amicis Regis
 diuersoria aggrediantur; fores quoq;
 regij prætorij reuellant, & tegulas
 effringant. quo facto, quum trepi-
 dationis ac tumultus plena iam om-
 nia essent in vrbe, Philippus re co-
 gnita, è Lechæo in urbem ingenti
 celeritate accurrit. deinde conuoca-
 tos in theatro Macedones, partim
 monere, partim propter illa quæ fe-
 cerant, omnes increpare. Et quum
 vt in turbido, magnâque omnium
 rerum

rerum perturbatione, quidam dicerent, ducendos in vincula cadendosque seditionis auctores: alij auctores essent, ut motum hunc componeret, & ut ne fraudi cuiquam esse vellet quæ acciderant; dissimulata mente sua Rex, tanquam effecisset quod volebat, cohortatusque omnes, concione discessit: gnarus probe quinam primi seditionis incentores exstiterent: verum in presentia dissimulandum id sibi esse ratus. Composito tumultu, quæ in Phocide moliebatur Philippus quorum spes certa videbatur ostensa, certis de causis sunt impedita. Leontius verò postquam videt omnia sua concilia frustra esse, de salute iam sua desperans, ad Apellem præsidij sui causâ confugit. mittendisque subinde nuntiis, quib. significabat ipsi, quantis difficultatibus atque incommodis ob susceptam cum rege similitatem, circumueniretur, è Chalcide cum accersebat. Apelles porro dum Chalcide morabatur, licenter omnia & pro libidine egerat. Regem enim auctoritate sua plurimum regi, neque habere ullius rei potestatem, volebat videri. itaque administrationem omnem rectâ & summum imperium ad se trahebat. Quamobrem qui per Macedoniam ac Thesaliam in magistratibus aut negotiorum procurationibus erant constituti, ad ipsum de omnibus referebant: & Græciæ vrbes in suis decretis, & honoribus donisq; deferendis, leuem admodum Regis mentionem facientes, Apellis nomine primam pariter & imam cerâ complebant. Quæ Philippus quum intelligeret, etsi rem indignam, neque ferendam sibi dudum existimabat: (quippe Aratus fodicare illi latus, & exsequendo proposito suo sollerter intendere) sustinebat se tamē; adeo ut quid moliretur, aut quid in animo haberet, nemo omnium sciret. Apelles igitur philippi mentem prorsus ignorans, haut dubius quin ubi semel in conspectum venisset, omnia ex animi sui sententia conficeret; ad ferendum Leontio auxilium Chalcide proficiscitur. Eo Corinthum aduentante, Leontius, Ptolemæus & Megaleas, qui cetratorum & aliorum corporum nobilissimorum præfecturas obtinebant, summo studio, ac iuuenum assiduo hortatu effecerunt, ut obuiam illi prodiretur.

A μὴ οἰομένων δὲ ἄγαν καὶ βάλλειν τοῖς αἰπύοις, τῷ δὲ ἀγλύεσθαι καὶ μηδενὶ μηχανικαῖν· ὅτε μὲν ὑποκριθεὶς, ὡς πεπεισμένος, καὶ ὁδοκαλέσας πάντας, ἐπὶ ἠλθε· ὁμοῦ μὲν εἰδὼς τοῖς ἀρχηγροῦς τῆς κινήσεως γιγνόμεναι· προαποκηθεὶς δὲ ἀφ' ὅν κατέβη. μετὰ δὲ τὴν παραχρῆναι αὐτῷ αἱ μὲν ἐν τῇ Φωκίδι περὶ φασὶν ὡς εἴποις, ἐμποδισμοὺς ἵνα εἴ ἔχοι. οἱ δὲ πρὸς τὸν Λεόντιον ἀπεγνωσθέντες ὡς ἐν αὐτοῖς ἐλπίδας, ὅρα δὲ μηδενὶ σφίσι περὶ χρεῖν τῷ ὑποτιθεμένῳ, κατέφθην· ὅτι τὸν Ἀπελλῶν, καὶ ἀπεμπολόμενοι συνεχρῶν, ἐκάλουν αὐτὸν ἐκ τῆς Χαλκίδος, ἀπολογισθόμενοι τὴν πρὸς σφᾶς ἀπειρίαν καὶ δυσχερίαν ἐκ τῆς πρὸς τὸν βασιλέα ἀφροσύνης. συνέβαινε δὲ τὸν Ἀπελλῶν πεποιῆσθαι τὴν ἐν Χαλκίδι ἀφροσύνην. ὁμοιοτατικώτερον τῷ κατήκοις αὐτῷ. τὸν μὲν γὰρ βασιλέα νέον ἔτι καὶ ὁ πλείων ὑπὸ αὐτὸν ὄντα, καὶ μηδενὸς κύριον ἀπεδείκνυε· τὸ δὲ τῷ παραμάτῳ χρεῖσιν, καὶ τὴν τῶν ὄλων ὁμοιοσύνην, εἰς ἑαυτὸν ἐπὶ ἠλθε. Διότι οἱ τε ἀπὸ Μακεδονίας καὶ Θετταλίας ὁμιλῶνται καὶ χρεῖσται τὴν ἀφροσύνην ἐποιοῦντο πρὸς ἑκατέρω. αἱ τε κατὰ τὴν Ἑλλάδα πόλεις ἐν τοῖς ψήφοις καὶ πρῶτοι καὶ δωρεάς, ἐπὶ βραχὺ μὲν ἐμνημόνουν τῷ βασιλεῖ· ὁ δὲ ὅλον αὐτοῖς ἔω καὶ ὁ πρὸς Ἀπελλῆν. Εφ' οἷς ὁ Φίλιππος πυνθανόμενος, πάλαι μὲν ἐχευρίαζε καὶ δυσχερῶς ἔφερε ὁ γινόμενος· ἄτε καὶ ὁ πρὸς πλεονεξίαν ὄντος Ἀπελλῆν, καὶ παραμαλίκως ἐξεργαζομένην τὴν ὑπόθεσιν· ἀλλ' ἐκαρτέρει, καὶ πάνσιν ἀδελὸς ἔω, ὅτι τί φέρεται, καὶ ὅτι ποίας ὑπαρχει γνώμης. ὁ δὲ Ἀπελλῆς ἀγνοῶν τὰ κατ' αὐτὸν, πεπεισμένος δὲ ὅτι εἰς ὅσον ἔλθῃ τῷ Φιλίππῳ, πάντα κατὰ τὴν ἑαυτοῦ γνώμην διεκρίσιν, ὥρμησι πρὸς πρὸς τὸν Λεόντιον ἐπιχειρήσων ἐκ τῆς Χαλκίδος. Παραχρῆναι δὲ εἰς Κόρινθον αὐτῷ, μεγάλῳ ἀπουδίῳ ἐποιοῦντο, καὶ παρῶντας τοῖς νέοις εἰς τὴν ἀπόδητον, οἱ περὶ τὸν Λεόντιον καὶ Πτολεμαῖον καὶ Μεγαλέα, ὄντες ἡγεμόνες τῷ τε πελταστῶν καὶ τῷ ἄλλῳ πᾶσι ὑπερφανέων συνημάτων.

ἡμοῦν δὲ τὸ εἰσόδου στρατηκῆς ἀφ' ὅ
 πλήτος τῆς ἀποδησιαίας ἡγεμονίας ἐστρα-
 τωτῆς, ἥκα πορὶς τὴν αὐλήν ὁ παρρησιό-
 ρος ὡς ἐκ πορείας. βουλευμένου δὲ αὐ-
 τῷ κατὰ τὴν παρρησιόρην συνήσαν
 εἰσελθόντες, ὡς ἀκατίεα πῆς τῆς βασιλικῆς
 καὶ ὁ συντέλεστος, φήσας ἐκ δὲ
 χείρας ἔχει τὴν βασιλείαν. ξηλατοὶ δὲ καὶ ὁ
 πορὶς ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀφ' ὅ ὡς
 δουξον, ὁ μὲν Ἀπελλῆς ἐπὶ τῇ ἀφ' ὅ
 μένος· οἱ δὲ λοιποὶ ὡς ἀφ' ὅ πῶς ἀ-
 πέρρεον ἀπ' αὐτῶν παρρησιόρην, ὡς ὁ
 πᾶσι μόνον μετὰ τῶν ἰδίων παίδων εἰ-
 σιλεῖν εἰς τὴν αὐτὴν κατέλθουσιν. Βεσχυρὸς γὰρ
 δὴ πᾶσι χερσὶ, πᾶσι μὲν αὐτῶν ὡς
 ἐπὶ τῇ ὑφ' αὐτοῦ καὶ πάλιν παρρησιόρην· μάλιστα
 δὲ τοὺς ἐκ τῶν βασιλείων. Ὅντως γὰρ εἰσιν
 οὗτοι ὡς ἀπὸ τῶν πᾶσι ἐπὶ τῶν ἀσκήσεων
 ψήφοις. ἐκείνοι τε γὰρ καὶ τὴν τῇ ψήφισιν
 βούλῃσι, ὡς πᾶσι καὶ ὡς ἀφ' ὅ πᾶσι
 τὸν ἴσον· οἱ τε αὐτῶν αὐτῶν καὶ ὁ
 βασιλεὺς ἰδὼν μακάριον, καὶ ὡς πᾶσι
 ἐλεεινοὶ γίνονται. ὁ δὲ Μεγαλέας ὡς
 δόξαι ἐκβαίνουσιν αὐτοῖς τὴν ἐπικουρίαν τὴν
 καὶ τὴν Ἀπὸ τῆς φόβου πλήρης ὡς, καὶ αὐτῶν
 δρασμὸν ἔχουσιν. ὁ δὲ Ἀπελλῆς ἐπὶ μὲν πᾶσι
 συνουσίας καὶ πᾶσι τῶν πᾶσι πᾶσι
 βαίετο· τῶν δὲ ἀφ' ὅ πᾶσι καὶ τῶν μὲν ἡ-
 μέρην συνουσιόρην, οὐ μετέχου. πᾶσι δὲ
 ἐξ ἡμέρας ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τῇ καὶ τῇ Φω-
 κίδα παρρησιόρην πάλιν ἐκ τῇ Λεχαίᾳ ποιού-
 μενος τὴν πᾶσι, ἐπὶ τῇ Ἀπὸ τῆς
 ἀφ' ὅ πᾶσι δὲ αὐτῶν τῇ ἐπὶ τῇ, ὡς μὲν
 αὐτῶν ἐξ ἡμέρας αὐτῶν. Καὶ δὲ τῶν
 χερσὶν ὡς ὁ Μεγαλέας εἰς τῶν ἀφ' ὅ πᾶσι
 νεχόμενος, καὶ ἀφ' ὅ τῶν ἀφ' ὅ πᾶσι
 τῶν εἰκοσι ὡς αὐτῶν. τῶν δὲ ἐκ τῶν ἀφ' ὅ
 ρασι στρατηγῶν ὡς παρρησιόρην αὐτῶν, με-
 τὰ πάλιν εἰς τῶν ὡς ὁ δὲ βασιλεὺς ἀ-
 νελόμενος ἐκ τῇ καὶ τῇ Κίρρῃ τόπων, κατέπλετο
 μὲν τὴν ὑπασιόρην εἰς τὴν Σικωνίων λιμένα.
 κακίητι αὐτῶν εἰς τὴν πόλιν, τοὺς μὲν ὡς
 χερσὶ πᾶσι τῶν αὐτῶν τῇ ἀφ' ὅ πᾶσι
 λυόμενος, μετὰ τούτου τῇ πᾶσι ἐπὶ τῇ
 γῆν. ὡς δὲ Ἀπελλῆς συνέταξε πᾶσι εἰς Κόρινθον.

A quod quum multi & duces & milites
 fecissent, fuissetque eius introitus in
 urbem pompa imperatoria celebra-
 tus, ipse ex itinere confestim ad Re-
 gem adiit. ad cuius cubiculum inte-
 rius dum pro veteri sua consuetudi-
 ne recta pergit; quidam licitor, cui id
 negotij fuerat mandatum, iubet il-
 lum exspectare: neque enim vacare
 iam Regi. novitate rei insolita con-
 turbatus Apelles, anxius & confusus
 pedem referre: ceteri palam ab eius
 comitatu dilabi: ut ad extremum pue-
 ris dumtaxat suis stipatus hospitium
 ingrederetur. Enimuero, quum in v-
 niuersum omnes mortales paruis mo-
 mentis & sublimes euehantur, & rur-
 sum deliciantur: tum in iis qui regum
 aulas colunt, id praecipue locum ha-
 bet. Plane enim similes isti sunt calcul-
 lis quos in numerariorum abacis est
 videre: nam ut hi pro libitu calculan-
 tis, modo chalcum, siue oboli sextam
 partem, valent, modo talentum: ita et-
 iam aulici, ad Regis nutum beati aut
 miseri repete existunt. Megaleas, post-
 quam adeo praeter opinionem ea spe
 auxilij, quam in Apelle posuerat, de-
 stitutum se videt, metu plenus fugam
 occupare cogitat. Apelles ad collo-
 quia & id genus honores admitteba-
 tur: ubi de rebus erat deliberandum,
 aut post exacta dici officia conuiuio
 Rex indulgebat, nullus tum ibi erat ei
 locus. Proximis diebus, in Phocidem
 ad ea exsequenda quae dudum molie-
 batur, traiecturus e Lechaeo Philip-
 pus, Apellem sibi comitem adiungit.
 postquam ad irritum spes eius cecidis-
 set, ab Elatea retro com meat. Quo
 quidem tempore Megaleas, derelicto
 Leontio, qui pro viginti talentorum
 summa fidem suam eius nomine ob-
 strinxerat, Athenas concessit: dein-
 de quoniam a magistratibus Athe-
 nien sium non admittebatur, The-
 bas se contulit. Rex cum satellitio
 suo Cirrha profectus, ad Sicyonio-
 rum portum naues applicat. mox
 ut in urbem adscendit, quum prin-
 cipes ciuitatis hospitio illum inui-
 tarent, comitate illorum non usus,
 ad Aratum diuertit; & cum eo dies
 totos transigebat. Apellem Philip-
 pus Corinthum iussit nauigare.

cognita mox Megalex fuga, cetratos, quorum dux erat Leontius, Triphyliam cum Taurione, tanquam opera illorum in aliqua necessaria re vsurus, mittit; statimque post horum abitum Leontium ad luendam pecuniam pro qua sponderat, in vincula duci iubet. Eius rei certiores facti cetrati per quendam à Leontio missum, Regem per legatos orant, si propter aliam causam aliquam Leontium duci iussisset, ne ipsis absentibus de accusatione illius vellent cognoscere: alioquin pro ingenti contumelia factum Philippi se ducturos, atque omnino haut probaturos. (sic enim Macedones æquo iure cum suis Regibus ab antiquo poterant vti.) sin autem ex causa sponsonis pro Megalea ductus foret; paratos se collatitia pecunia id nomen expungere. Offendit grauissimè Regem tantus hic cetratorum erga Leontium fauor ac studium: ac propterea citius quàm habebat in animo è viuis eum sustulit. Secundum hæc Rhodiorum & Chiorum legati ex Ætolia reuertuntur, pacti inducias ad dies triginta: & inclinatis ad pacem faciendam animis Ætolos esse nuntiant. quinetiam diem certum iidem constituerant, ad quem vt Rhium Philippus veniret postulabant: omnia facturos esse Ætolos qui pax conueniat promittentes. Rex induciis affirmatis, per literas cum sociis egit, vt legatos suos de pace cum Ætolis facienda tractaturos, mitterent Patras: quò etiam ipse altero die è Lechæo peruenit. Eodem etiam tempore epistolæ quædam Megalex ad eum missæ sunt è Phocide; quas ille ad Ætolos scripserat, hortans, vt in suscepto bello fortiter pergerent. Philippi enim res deficiente commætu, plane esse profligatas & deplo-ratas, ad hæc criminationes quædam in Regem & probra erant subiecta, quæ odium Megalex in ipsum palam facerent. His literis lectis Philippus omnium malorum caput Appellem esse nihil dubitans, custodibus circumdatum extemplo cum cum filio & suis deliciis Corinthum misit. Alexandro etiam imperat, vt ad Megaleam persequendum Thebas itet.

A *παραποσύνται ὃ τ' κτ' τ' Μεγαλέας αὐτῶν, τοὺς μὲν πλεονάτας ὧν ἠγάπητο Λεόντιος, εἰς τὴν Τριφυλίαν ὄξαπέστειλε μὲν Ταυρίωνος, ὡς πινὰς χρεῖας κατεπιχειροῦσης· τούτων δὲ ἀφορμησάτων, ἀπαγαγὼν ἐκέλευσε τ' Λεόντιον πρὸς τὴν αἰαδοχίῳ. Συνέντες δὲ οἱ πλεονάται ὃ γνητὸς, ὄξαπεμψαμένον πινὰ πρὸς αὐτοὺς τῷ Λεοντίου, πρεσβύτας ὄξαπέστειλαν πρὸς τὸν βασιλέα, πῶδα καλουῶτες εἰ μὴ πρὸς ἄλλο τι πεποιήται τὴν ἐπαγωγὴν τῷ Λεοντίου, μὴ χωρὶς αὐτῶν ποιήσασθαι τ' ὑπὸ τ' ἐκκαλουμένῳ κρίσιν· εἰ δ' ἢ μὴ, ὅτι νομίσ-σι μεγαλείως παρελθούρεσθαι, καὶ καὶ ἀγινώσκεσθαι πρῶτως. εἶχον γὰρ αἰεὶ τ' τιναίτην ἰσχυρίαν Μακεδόνες πρὸς τοὺς βασιλεῖς· εἰ δὲ πρὸς τ' ἐχθρὴν τὴν ὤ Μεγαλέαν, ὅςτι πάρεχματα κτ' κτηνὸν εἰσπιέχοντες, ἐκτίπτουσιν αὐτοί. Τὸν μὲν οὖν Λεόντιον ὁ βασιλεὺς πρῶ-ξωθὺς θάπτην ἢ πρὸς ἔθετο, ὄξα τ' τ' πλεονάτων φιλοφιλίας ἐπιδεικνύει. Οἱ δ' ὅμως τῷ Ροδίων καὶ Χίων πρέσβεις, ἐπιδρῆκον ἐκ τ' Αἰτωλίας. αἰσχάς τε πεπονημένοι τριακονημέ-ρους, καὶ πρὸς τὰς ἀγαλῶσις, ἐτοίμοις φάσκοντες, εἰ) τὴν Αἰτωλὴν καὶ τετραμένοι ῥητὴν ἡμέ-ραν, εἰς ἣν ἤξιν τ' Φίλιππον ἀπομνησθαι πρὸς ὃ Ρίον, ὑποχρησάμενοι πρῶτα ποιήσιν τὴν Αἰτωλὴν ἐφ' ᾧ σιωπῶν τ' εἰρήνην. ὁ δὲ Φίλιππος δεξιὰ μὲν τὰς αἰσχάς, τοὺς μὲν συμμά-χους ἔχοντες ὄξαπαθῶν πέμπειν εἰς Πάτρας τοὺς σιωπερδύσαντας, καὶ βυλδοπομῆναι ὑπὸ τ' πρὸς Αἰτωλοὺς ἀγαλῶσις· αὐτοὶ δ' ἐκ τ' Λεχῆας κατίπλῳσι δὲ περὶ εἰς τὰς Πά-τρας. Κατὰ τ' τ' κτηνὸν ὅταν ὀπισθοστέλλιναι ἀε-πέμψουσιν πρὸς αὐτοὺς ἐκ τ' κτ' τ' Φωκίδα πόπαι, πρὸς τῷ Μεγαλέα ὄξαπεμπόμεναι πρὸς τοὺς Αἰτωλοὺς, ἐοικὸς ἢ πρὸς ἀκλῆσις τε τ' Αἰτωλῶν θάρρειν καὶ μῦθον ἐοικὸς πολέ-μῳ. ὅςτι τὰ κτ' τ' Φίλιππον ἔξω τελείως ὅςτι ὄξα τ' ἀχορηγίας. πρὸς τ' τούτοις κατηχηρία πινὲς ὃ βασιλέως καὶ λαιδορίας φιλαπεχθεῖς ἦσαν. Αναγνοὺς ὃ τῶντα, καὶ νομίστας πρῶτων τῶν κακῶν ὄξαπηγὼν εἰ) τὸν Απιδίῳ, τῶ-τον μὲν ὁ γὰρ φυλακὴν πρὸς ἑστῶς ὄξαπέστει-λε μὲν σπουδῆς εἰς τ' Κόρινθον. ἅμα δ' καὶ τὸν ἡὸν αὐτῶν, καὶ τὸν ἐρώμενον. Ἐπὶ δὲ τὸν Μεγα-λέαν εἰς τὰς Θήβας Ἀλέξανδρον ἐπεμψεν.*

πρεσβύτας ἄλλ' αὐτὸν ὅππ' αὖτις ὄρχαι πρὸς
 τ' ἐγγύειν. τῷ δ' Αλεξάνδρου δ' πρεσβυτέρῳ
 ποιήσαντος, ἔχ' ὑπομένειν τὴν πρεσβυτέρῳ Με-
 γαλέας, ἀλλ' αὐτὰς πρεσβυτέραις χεῖρας.
 πρὸς δὲ τὰς αὐτὰς ἡμέρας συνέβη καὶ τὸν Α-
 πελλῆ μέγαλλ' αὖτις τὸν βίον, ἅμα δὲ καὶ τὸν
 υἱὸν καὶ τὸν ἐρώμενον. Οὗτοι μὲν οὖν τῆς ἀρ-
 μοζούσης τυχόντες καὶ εὐφροσύνης, ὅτε ἐλπίων τ'
 βίον, καὶ μέγιστα δ' αὖτις εἰς Ἀργεον ἡμο-
 ρμῶν δ' αὐτῶν ἀσέλγαι. οἱ δ' Αἰτωλοὶ τὰ
 μὲν ἑσπεύοντες καὶ πρὸς τὸν εἰρηνώμενον, πρὸς
 μὲν τοὺς πολέμους, καὶ πρὸς τὸν δόξαν αὐτοῖς
 πρὸς ἡμετέροις τ' πρὸς ἡμετέροις· ἐλπίσαν-
 τες δὲ ὡς παιδίῳ ἡπιῶν χεῖρας, ὅτε Φιλίπ-
 πῳ, δ' αὖτις τ' ἡλικίας καὶ τὴν ἀπειρίαν· τ'
 μὲν Φίλιππον δ' ὅσον τέλειον αἶδρα, καὶ κατ'
 τὰς ἐπιβολὰς καὶ κατ' αὐτὰς πρὸς αὐτοῖς· αὐτοὶ δὲ
 ἐφάρτησαν ἀνελθόντες, καὶ παιδαριώδεις,
 εἰ τι τοῖς κατ' ἡμέρας καὶ τοῖς κατ' ἡμέρας πρὸς ἡμε-
 τας. ἅμα δὲ πρὸς ἡμετέροις αὐτοῖς τῆς τε
 πρὸς τοὺς πελάγους ἡμορμῶν πρὸς ἡμετέροις, καὶ
 τῆς τῶν πρὸς τὸν Απελλῆ καὶ Λεόντιον ἀπὸ
 λείας, ἐλπίσαντες μέγα καὶ καὶ δυσχερὲς κίνημα
 πρὸς τὴν αὐλήν (εἰ), πρὸς τὴν αὐλήν αὖτις
 μὲν τὴν ὅτι δ' ὅσον τὸν πρὸς ἡμετέροις ἡμέρας. ὅτε
 Φίλιππος ἀσμένως ἐπιλαβόμενος τ' πρὸς
 φάσις τῶντος, δ' αὖτις τ' ἡμετέροις ὅτι τὸν πο-
 λέμῳ, καὶ πρὸς ἡμετέροις ἀποτελέσθαι τὰς
 δ' αὖτις, τότε πρὸς ἡμετέροις τοῖς ἀπὸ ἡμε-
 τῶν τ' συμμαχῶν, οὐ τὰ πρὸς δ' αὖτις
 εἰσπράττειν, ἀλλὰ τὰ πρὸς τ' πόλεμον, αἰα-
 ρεύς αὖτις ἀπὸ πλάσσειν εἰς τ' Κόρινθον καὶ τὴν
 μὲν Μακεδόνας δ' αὖτις Θεσσαλίας ἀπὸ πλάσσειν
 τὰς εἰς τ' οἰκίαν πρὸς ἡμετέροις αὐτοῖς δ' αὖτις
 αἰαρὲς εἰς Κελεραίαν, καὶ πρὸς τὴν Αἰγι-
 κὴν καὶ αὖτις εἰς Εὐρίπου, κατὰ πλάσσειν εἰς
 Δημοκρεῖα. καὶ κατὰ Πόλεμον, ὅς μὲν ἐπὶ
 λαμπρὸς τ' αὖτις τ' Λεόντιον ἐπαρτίας, κρίνας
 εἰ τοῖς Μακεδόσι ἀπὸ πλάσσειν. Κατὰ τὸν πρὸς κα-
 ρὲς τοῖς Αἰγίαις μὲν εἰς Ἰταλίας ἐμβολη-
 κώς, αὖτις πρὸς τὸν πρὸς τὸν Ρωμαίων δυνά-
 μεις, πρὸς τ' ἡμετέροις καλὸν μὲν ποταμὸν Αἰ-
 γίον τὸν πρὸς τὸν Κόρινθον Συρίας κατὰ
 γραμμῆς, αὖτις εἰς πρὸς ἡμετέροις αἰελοῦσι.
 Λυκέρης τὸν βασιλῆα τ' Λακεδαιμονίων εἰς
 Αἰτωλίας ἐφυγε, κατὰ πλάσσειν τοὺς Εφόρους.

A præcipitque illi, ut de ea pecunia cu-
 ius nomine sponsio facta fuerat, diem
 illi ad magistratus diceret. & Ale-
 xander quidem quod iussus fuerat
 exsequitur: sed Megaleas non ex-
 spectato rei exitu, manus sibi intulit.
 iisdemque diebus Apelles quoque v-
 nâ cum filio ac puero delicato mor-
 tem obiit. Hic fuit istorum hominum
 finis, antea vitæ, maximè autem
 insolentiæ qua in Aratum vñ fuerant,
 conueniens. Ætoli, ducebantur illi
 quidem studio pacis, ut quibus esset
 iam bellum graue, quum nihil quic-
 quam ipsis ex voto succederet: nam
 qui sperauerant cum Philippo sibi tan-
 quam cum puero infante rem futu-
 ram, & propter ætatem, & propter re-
 rum imperitiam: Philippum quidem
 & in suscipiendis & in exsequendis
 consiliis perfectæ ætatis virum erant
 experti: ipsi verò tam in singulorum
 administratione, quàm in bello vni-
 uerso nullius momenti homines at-
 que puerilis ingenij apparuerant. Vbi
 verò renuntiatum ipsis est de motu
 cetratorum, & Apellis ac Leontij pe-
 ste; magnam aliquam & difficilem se-
 ditionem in aula Regis excitatum iri
 sperantes, constitutum diem conue-
 niendi ad Rhium, dilationibus produ-
 cebant. Eam occasionem lætus arri-
 piens Philippus, ut qui belli exitum si-
 bi sponderet faustum, quique ea men-
 te accessisset, ut quominus fœdus ferir-
 etur impediret; hortatus socios qui
 aderant, ne pacis, sed belli curam sus-
 ciperent, sublati anchoris denuo Co-
 rinthum petiit. deinde venia Macedo-
 nibus data, ut per Thessaliam hiber-
 natum in patriam concederent; ipse
 Cenchræis profectus, Atticæque oram
 præteruectus, demetriadem Euripum
 nauigans appulit. vbi Ptolemæum, so-
 lum iam relictum ex omnibus qui e-
 iusdem cum Leontio societatis fue-
 rant, Macedonibus de causâ eius co-
 gnoscentibus, capitis pœna affecit.
 Hoc est tempus, quo Hannibal Ita-
 liam ingressus, circa Padum nomine
 fluuium, castra sua Romanorum ca-
 stris opposita habebat: quo etiam An-
 tiochus redacta in potestatem parte
 magna Cœlæ Syriæ, ad statua hiber-
 na exercitum dimiserat. & Lycurgus
 Rex Lacedæmoniorum, metuens si-
 bi ab Ephoris in Ætoliam confugerat.

Falso crimine delatus ad Ephoros Lycurgus fuerat, quasi res novas moliretur: qui propterea noctu congregati, ad domum illius adierant: verum is re prius intellecta, cum familia sua periculo prænertit. Quum autem incunte hieme in Macedoniam Rex esset reuersus, & Achæorum Prætozem Eperatum miles quidem Achæicus contemneret, mercenarius verò pro ignauissimo haberet; omnibus ad vnum parere illi recusantibus, nullum erat ad defensionem finium præsidium paratum. Idcirco Pyrrhias quem Ætoli ducem Eleis miserant, habens secum Ætolos ad mille quadringentos, & mercenarios Eleorum; præterea è civilibus copiis Eleorum pedites quidem circiter mille, equites verò ducentos; vt in summa constaret illius exercitus è tribus fere militum millibus; non solum Dymæorum & Pharæensium agros assidue populabatur; sed etiam Patræensium: ac tandem Panachaicum nomine montem, qui Patræensium vrbi imminet, suo milite insidens, omnem circa regionem, & quæ Rhium, & quæ Ægium itur, vastare, vrere. Vt iam ciuitates Achæicæ ab hoste vexatæ, nec defensæ à suis, tributum ægre admodum penderent: milites etiam, quia prorogabantur ipsis stipendia, neque sua die præstabantur, quoties pro ferenda ope aliquò ducebantur, idem facere. & quum vtrique utroque suam vicem hoc pacto vleiscentur, quotidie ruere omnia in peius: ac tandem, quod erat militis stipendiarij, dilabi omnia autem hæc mala Achæis afferebat socors & imbecillum Prætozis Eperati ingenium. Hic erat Achæiarum status, quando Eperatus anno circumactō magistratu abiit. Achæorum gens initio ætatis Aratum senioreni creauit Prætozem. Ac de rebus quidem Europæ hæctenus. Nunc quoniam & per temporum distinctionem, & per rerum gestarum aptam circumscriptionem, commodum nacti sumus locum, ad res Asiæ, quæ eadem Olympiade cum ante dictis contigerūt, oratione versa, de illis deinceps agemus.

A
 ci γὰρ Ἐφεσσι παραπεσούσης αὐτοῖς ψευδοῖς
 Διφθολῆς, ὡς μέλλοιτος αὐτὰν ἰεωπεύειν,
 ἀφρείσαι τις τῆς νυκτὸς, ἦλθεν ἐπὶ τὴν οἰ-
 κίαν. ὁ δὲ παραδορμῆος, ἐξεγέρσας αὐτὸν
 ἰδίῳν εἰκετῆρ. τῷ δὲ χιμῶος ἐπιτρονάρχου,
 καὶ Φιλίππου μὲν τῷ βασιλέως εἰς Μακεδο-
 νίαν ἀππληγμένου, τῷ δ' Ἐπιδόρου ὁ στρα-
 τηγὸν τῶν Ἀχαιῶν, καὶ ἀπεφρονημένου ὑπὸ
 τῶν πολιτικῶν νεαρίστων, κατεγασμένου δὲ
 τελέως ὑπὸ τῷ μιαιφόνῳ, εὐτ' ἐπιτάρ-
 χῃ τοῖς πᾶσι θελομένοις δοῦναι, οὐτ' αὖ ἐ-
 λθόντι δοῦναι πρὸς τὴν χώραν βοηθεῖν. εἰς αὐ-
 τὸν Πυρρίαν ὁ πᾶσι τῶν Αἰτωλῶν ἀ-
 πεσταλμένος στρατηγὸς τοῖς Ἠλείοις, ἔχων Αἰ-
 τωλῶν εἰς χιλίους καὶ τετρακοσίους, καὶ τοὺς τῶν
 Ἠλείων μιαιφόνους, ἅμα δὲ τοῖς πολι-
 τικοῖς πρὸς αὐτὸν εἰς χιλίους, ἵπποισι δὲ τετρα-
 κοσίους, ὡς εἶπεν, τοὺς πᾶσι εἰς τετραχίλους,
 οὐ μόνον τὴν τῶν Δυμαίων καὶ Φαραγίων
 σινοχῶος χώραν ἐπόρεν, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν
 Παρφαίων. ὁ δὲ τελευτῶν ἐπὶ τῷ Παρφα-
 γιῶν ὄρει καλούμενον ἐπιτραπιδόσας,
 ὁ καίμενον ὑπὸ τῷ τῷ Παρφαίῳ πόλεως,
 ἐδήσου πάσαι τὴν ἐπὶ τῷ Ρίοι καὶ τὴν ἐπὶ
 Αἰγίῳ κεκλιμένην χώραν. λοιπὸν αἱ μὲν πό-
 λεις κακοπαθοῦσαι, καὶ μὴ τυχεύουσας βοη-
 θείας, δυσχερῶς προσήγον τὰς εἰσφοράς. εἰ
 δὲ φραγίσται τῶν ὀφειλῶν πρὸς ἐλκερῶν καὶ
 κατ' ἐκτενέων, ὁ πᾶσι πλησίον ἐποίουν πε-
 εἰ τὰς βοηθείας. ὅς αὐτοῖν δὲ τῆς τοιαύτης
 αἰταποδόσεως γινομένης, ἐπὶ τῷ χεῖρι παρ-
 ὄντι τὰ πρᾶγματα· καὶ τέλος διελύθη ὁ
 ξεῖνος. πάντες δὲ ταῦτα σινοῦσαν γινέσθαι
 Διφθόλῃ τῷ πρὸς αὐτὸν ἀδυναμία. ἐν τῇ
 αὐτῇ δ' οἱ τῶν δεξιῶν πᾶσι καὶ τοὺς Ἀχαιῶς,
 καὶ τῶν χρόνων ἡδὴ καθεστῶτων, Ἐπιδόρος
 μὲν ἀπατήσας τὴν ἀρχήν· οἱ δὲ Ἀχαιῶι τῷ
 Περίας ἐπαρχομένης, στρατηγὸν αὐτῶν Ἀρα-
 ῖον κατέστησαν τὸν πρεσβύτερον. καὶ τὰ μὲν
 κατὰ τὴν Εὐρώπῃ ἐν ταῖς αὐτοῖς. ἡμεῖς δὲ
 ἐπὶ κατὰ τὴν τῷ χρόνῳ Διφθόρῃ, καὶ
 καὶ τὴν τῶν παλαιῶν ἀντιγραφὴν, ὁμο-
 ζοῖτα τύποι εἰληφάμεν, μετὰ ταῖς ἐπὶ ταῖς
 καὶ τὴν Ἀσίαν παλαιάς, τὰς καὶ τὴν αὐτὴν Ὀ-
 λυμπιάδα τοῖς ἀποφρονημένοις ἐπιτελεσθείσας,
 αὐτοῖς ὑπὸ ἐκείνῳ ποιησόμεθα τὴν ἐξήγησιν.

Καὶ πρῶτον ὑπερχρήσασθαι δηλοῦν, καὶ ὅτι ἄρ' ἔστι
 ὁρχῆς πρῶτον, τὸ ὑπὸ Κοίλης Συρίας
 Ἀντιόχου καὶ Πτολεμαίου συσταίτα πόλεμον. Γρα-
 φὰς μὲν γινώσκοντες, ὅτι καὶ τὸ καὶ τῶν
 εἰς οὐ ἐλήξαμεν τῶν Ἑλλήνων, ἔκπευχεσθαι
 σιυνέβαινε καὶ πέρας λαμβάνειν αὐτὸν ἀρεῖ-
 μῶν οὐ τὸ ποιῶντιν ὑπὸ τῶν καὶ διαίρεσιν τῆς
 ἐκείνης διηγήσεως. Τὸ μὲν γὰρ μὴ τῆς τῶν
 καὶ μέγας καὶ ἀκριβείας διαμύρταται τὰς
 ἀκρίβειας, ἵνα μὴ τοῖς φιλομαθεῦσι πεπεύ-
 μεθα πρῶτα ἀσφαλῶς ἐμπειρία, ἐκ τῆς τῶν
 ἐκείνων ὁρχῆς καὶ σιυντελείας πρῶτομυμή-
 σκειν, καὶ ὁποῖας ἐγίνοντο καὶ τῆς ὑπο-
 κειμένης Ολυμπιάδος, καὶ τῶν Ἑλλήνων πρῶ-
 ξειν. πρῶτον οὐδὲν ἀπὸ τοῦ πρῶτου καὶ ὁρχῆς
 γίνεσθαι τὸ διηγήσιν, ὅτι αἰσχυρότερον ὑπὸ
 τῶν τῶν Ολυμπιάδος ἡρώμεθα εἶναι, ὅτι μὴ
 συμπλέκει ἀλλήλας τὰς πρῶξεις. ἀλλὰ
 χωρίζει καὶ διαίρει αὐτὰς καὶ ὅτι διωατὶν
 μέγας αὐτὸν τῶν ἐξ ἑκείνης Ολυμπιάδας ἐλθόν-
 τες, καὶ ἔτος ὁρχῶμεθα γράφειν τὰς καὶ
 ἀλλήλας ἡμετέρας πρῶξεις. Ἐπεὶ γὰρ οὐ
 ἴσα, τὰ δὲ πρῶτα πᾶσι γινώσκαι γράφειν
 πρῶτημέτα, καὶ ἡμετέρας, ὡς εἰπεῖν, μετὰ
 τῶν πρῶτων ὑπὸ τῶν καὶ μετὰ
 τῆς ἰσορίας, καὶ ὁρχῆς καὶ πρῶτον πρῶ-
 διδωλὸν καὶ δέον αὐτὸν εἶναι μετὰ τῶν ἡ-
 μάς ποιῶσαι πρῶτοι, καὶ τῶν ἡμετέρας
 καὶ τῶν οἰκονομίας, ἵνα καὶ καὶ μέγας καὶ καὶ
 τοῦ πρῶτου οὐκ ἔστι γινώσκαι τὸ πρῶτον
 πείρας. Διὸ καὶ νῦν βραχὺ πρῶτον ἀναδραμύ-
 ντες πρῶτον τῶν Ἀντιόχου καὶ Πτολεμαίου βασι-
 λείας, πρῶτον λαμβάνειν ὁρχῆς ὁμο-
 λογησόμεθα καὶ γινώσκοντες πρῶτον τῶν λέ-
 γοντων, ὅτι ὅτι πρῶτον αἰσ-
 χυρότατον. Οἱ μὲν γὰρ ὁρχῆς τῶν πρῶτον
 καὶ ἡμετέρας τῶν πρῶτον εἶναι φάσκοντες, με-
 γίστην πρῶτον ποιῶσαι πρῶτον ἐκ
 τοῖς ὑπὸ τῶν καὶ πρῶτον. διδωλὸν
 τῶν λέγοντων ὑπὸ τῶν, ἐλλειπέτερον
 μοι φαίνεται τῆς ἀληθείας εἰρηκίαι. γάρ-
 ρων γὰρ αὐτὸν εἶποι, οὐχ ἡμετέρας τῶν
 καὶ τῶν πρῶτον, ἀλλὰ καὶ πρῶτον
 ὅτι πρῶτον. Πᾶς γὰρ ὁρχῆς
 αὐτὸν καὶ οἶον τι, μὴ πρῶτον

A Primum autem, sicut initio proposui-
 mus, illud bellum exponemus, quod
 pro Cœle Syria Antiochus & Ptole-
 maus inter se gesserunt. Et si enim nō
 fugit nos, bellum istud nondum fini-
 tum tempore illo fuisse, in quo desi-
 nunt res Græcanicæ superius enarra-
 tæ: iudicio tamen fecimus, quod hoc
 ordine & partitione ista, in contexen-
 da historia nostra utimur. Nam ut le-
 ctors in exacta notitia temporis quo
 res quæque per partes sunt actæ, non
 fallerentur, satis abunde illos instru-
 ximus, cum in explicandis Olympi-
 adis huius annis, & rebus Græco-
 rum tunc gestis, principia & fines
 eorum quæ in Asia fiebant, diligen-
 ter ubique annotauimus, & in me-
 moriam lectori subinde reuocauim-
 us. Ad lucem namque & facilem
 narrationis intelligentiam faciendum
 omnino duximus in hac Olympiade,
 ut res in illa gestas ne misceremus; do-
 nec ad sequentes Olympiades fuerit
 ventum: quarum res gestas, ut quæque
 illarum variis locis actæ ratione tem-
 poris inter se congruent, in annos sin-
 gulos digerimus. Nam qui non ali-
 quam partem separatim, verum om-
 nia simul quæ ubique locorum fue-
 re gesta perscribere instituerimus; &
 quod iam alicubi antea dicebamus,
 maius historiarum opus quam fere hacten-
 us quisquam suscipere sit ausus, ipsi
 susceperimus; præcipua videlicet ad-
 hibenda nobis cura fuerit, quò sic om-
 nia ordinentur, atque inter se conne-
 ctantur, ut & vniuersa scriptio operis
 nostri, & singulæ illius partes perspi-
 cuam explicationem habeant. Quare
 etiā hunc pauca de regno Antiochi &
 Ptolemæi supra repentes, confessum
 notumq; omnib. principium sequen-
 tis narrationis conabimur prehendere.
 Id enim cum primis necessarium est.
 Enimuero cum dicebāt veteres, prin-
 cipium esse dimidiū totius, hoc nimi-
 rum docere nos voluerunt; in quacūq;
 re quam suscipias, plurimum operæ ef-
 se ponendum, ut illā recte inchoes. qui
 quum videantur rei veritatē ita dicen-
 do excessisse, meo iudicio minus quā
 par erat dixerunt. merito siquidem nō
 vereatur aliquis confirmare, principiū
 nō esse totius dimidium, sed ad ipsum
 quoque operis finem pertinere. Nam
 quomodo aliquis recte ullū opus inci-

piet, qui summam illius non fuerit animo complexus? aut qui non apud se statuerit, vnde, quorsum, & cuius rei gratiâ opus illud ordiatur? aut contra, quomodo rerum expositarum summam in extremo rectè aliquis colliget, qui prima cum vltimis non composuerit, vt sciat vnde, quomodo, & quas ob causas ad illa extrema peruenit? Qui igitur historiam vniuersalem aut scribere aut legere cogitant, his præcipua cura, circa principia est adhibenda. persuasis, non ad dimidium operis dumtaxat, verum etiam ad eiusdem finem vltimum illa pertinere, id quod pro virili facere ipsi conabimur. Quanquam haut clam me est, plerosque rerum gestarum scriptores idem mecum dicere; vniuersalem nimirum scribere se historiam: & maius à se opus esse susceptum, quam fuerit vnquam ab vllò e prioribus. de quibus ego scriptoribus, si velut e turba cæterorum, vnum Ephorum exemero, qui primus & solus ad descriptionem vniuersalis historiæ animum appulit, plura heic dicere, aut quenquam illorum nominatim perstringere superse-
debo. Tantum dicam, existisse memoria nostra nonnullos, ex iis qui res gestas posteris tradere sunt aggressi, qui trib. quatuorve pagellis Romanorum & Carthaginienium bellum cõplexi, orbis terrarum res peragere se iactarent. Atqui temporib. illis plurima maximaq; facinora per Hispaniã, Africã, item Siciliã atq; Italiam fuisse edita, bellumq; Hannibalicũ & famæ celebritate, & tẽporis lōginquitate alia omnia superasse, primo Punico excepto, quo de Sicilia certatum est; tãtī deniq; momenti bellum hoc fuisse, vt metuentib. cunãtis quorsum tandē illud euaderet, mentes omniũ nostrũ in se conuerteret: hæc inquam omnia, quis adeo rudis atq; imperitus est, quin sciat? Nō desunt tamē ex istarũ rerum scriptoribus, qui quum illa omnia vix obiter attigerint, plane vt pictores illi solēt, qui pro more quatũdā ciuitatũ, res aut hoc aut illo tẽpore gestas parietes pingēdo cōmentātur, omnia tamē se profitētur esse cōplexos, quæ aut apud Græcos, aut apud Barbaros acciderint. Est autē huius rei caus̃sa, quod maxima quæq; operũ, ver̃bis quidem aggredi sanc quàm facillimũ est: at fa-

A ελαιοῖτα τῶ ἰὼ τὴν συντέλειαν τῆς ἱστορίας, μηδὲ γνώσονται, ποῦ καὶ πρὸς τί, καὶ τί-
νος χάριν ἐπιβάλλεται τὸ ποιεῖν; πῶς δὲ
πάλιν οἷς τε συλκωφαιώσασθαι πράγμα-
τα δόντως, μὴ σιωπῶντες ἢ ἀρχῶν,
πόθεν ἢ πῶς καὶ διὰ τί πρὸς τὰς ἐκείν-
τας ἀφίκται πράξεις; Διότι οὐχ ὡς ἕως
τῆς μέσου νομίζοντας ἀφαινεῖν τὰς ἀρχάς,
ἀλλ' ἕως τῶς τέλους, πλείους αὖτε ταῖς
ποιητέον ἀποδιδόναι, καὶ τοὺς λέγοντας καὶ τοὺς
ἀκούοντας αὖτε τῶν ὅλων. ὃ δὴ καὶ νῦν ἡμεῖς
B πειρασόμεθα ποιεῖν. Καί τοι σὺν ἀγνοῶ, δέ-
ξι καὶ πλείους ἔτερι τῶν συγγραφέων, τὴν
αὐτὴν ἐμοὶ περιγίνεται φωνὴν, φάσκειν τὰ
καθόλου γράφειν, καὶ μεγίστην τῶν περι-
γυρότων ἐπιβεβλησθαι πραγματείαν· πε-
ρὶ ὧν ἐγὼ τῷ βασιλευσάντων Εὐφορίῳ τῷ περὶ
τῶν καὶ μόνον ἐπιβεβλημένων τὰ καθόλου γρά-
φειν, ὃ μὲν πλείον λέγειν ἢ μνημονεύειν ἑνὸς
τῶν ἄλλων ἐπ' ὀνόματος κήρῃσι. μέχρι δὲ
τούτου μνησθήσομαι, ὅτι τῶν κατ' ἡμᾶς ἑνὲς
C γραφόντων ἰσορίας, ἐν τριῶν ἢ τετάρτοι σέ-
λιδοις ἡμῖν ἐξηγησάμενοι τῷ τῷ Ῥωμαίων καὶ
Καρχηδονίων πόλεμον, φασὶ τὰ καθόλου
γράφειν. Καί τοι, ὅτι πλείους καὶ μεγίσται
πότε περὶ τῶν Ἰσθμίων καὶ Λιβύων, ἐπὶ
δὲ τῶν Σικελίων καὶ Ἰταλίων ἐπιτελέ-
θουσιν πράξεις, ἐπιφανεστάτος δὲ καὶ
πολυχρονιώτατος ὁ κατ' Ἀνίβαν πόλεμος
γένηται, πλείον τῶν αὖτε Σικελίων, πό-
τες δὲ ἰωαναγκάσθημεν πρὸς αὐτοὺς ἀ-
ποδιδόναι διὰ τὸ μέγεθος, δεδῶτες τὴν
D συντέλειαν τῶν ἀποδοσιμῶν, τίς οὐ-
τως ἔστιν ἀδύνατος, ὅς τις οἶδεν; Ἀλλ' ἔ-
μοι τῶν πραγματευομένων, ὅσους ἐφ' ὅ-
σον οἱ τὰ κατὰ χειρὸς ἐν ταῖς γε-
γραφαῖς ἀπομνημονεύοντες πολλο-
ὕτως εἰς τοὺς πύχους, οὐδ' ὅτι πολλοὶ
μνηστέες, πάσας φασὶ τὰς κατὰ
τὴν Ἑλλάδα καὶ Βαρβάρων περιελη-
φέναι πράξεις. Τούτου δὲ ἔστιν αἴ-
τιον, ὅτι ὃ μὲν πᾶσι λόγῳ τῶν μεγίστων
ἔργων ἀντιποιήσασθαι, τελείως ἔστι ῥα-
E δόν· ὃ δὲ τοὺς πράγμασι ἐφικέσθαι ἴ-
δον.

quas Rex iste de quo loquimur quum
 susque deque haberet, dum fœdis a-
 moribus & insanis continuisque po-
 tationibus indulget; mirari debet
 nemo, si multos breui tempore quâ
 vitæ, quâ regni insidiatores inuenerit.
 Primus autem horum omnium Spar-
 tanus fuit Cleomenes. Hic vir, quam-
 diu Ptolemæus Euergeta viuebat,
 quicum societatem & fœdus icerat,
 nihil mouit; quod semper speraret ido-
 nea se ab illo auxilia impetraturum
 ad regnum paternum recuperandum.
 sed postquam ille quidem obierat,
 tempora autem currebant, & rerum
 in Græcia status tantum non ipso no-
 mine Cleomenem vocabat: mortuus
 namque erat Antigonus, & Achæi
 bello distinebantur; quôdque inde à
 principio propositum habuerat & per-
 ficere studuerat Cleomenes, Ætoli
 Lacedæmoniis iuncti communi iam
 odio Achæos & Macedones perse-
 quebantur: tum verò magis magis-
 que cogebatur Cleomenes omni stu-
 dio atque animi contentione suum
 ab Alexandria discessum vrgerc. Re-
 gem igitur adire primò, hortarique
 vt rebus necessariis ac milite instru-
 ctum se dimittat: deinde quum negli-
 genter audiretur, precibus etiam & e-
 tiam cōtendere, quò abeundi sibi cum
 sua dumtaxat familia veniam daret:
 ipsa namque tempora satis luculentas
 sibi regni patrij recipiendi occasiones
 suppeditare. Et Rex quidem nulli se-
 rio negotio attendens, futurique parū
 prouidus ob iam expositas causas, pro
 cætera fatuitate atq; stultitia sua ver-
 borum Cleomenis rationem nullam
 habebat. Sosisibus verò, cuius erat tum
 in eo regno summa auctoritas, coacto
 amicorum concilio, de Cleomene ita
 statuit: cum classe & pecunia ac com-
 meatu nequaquam esse illum emittē-
 dum. nā quia fato functus erat Anti-
 gonus, res externas negligebant: om-
 nēmq; eiusmodi sumptū frustra factū
 iri autumabant. Præterea sollicitudo
 hæc eos angebat, ne forte Cleomenes,
 quum sublato Antigono, nemo iam
 superesset amplius, qui par illi viribus
 foret, vniuersā græciā celeriter ac nul-
 lo prope certamine in potestatem re-
 dactā, grauis sibi & metuendus incipe-
 ret esse aduersarius. qui præsertim Æ-
 gyptiaci regni statum in clara luce

A πωρματων. ο δὲ πωρματων βασιλεὺς
 ὀλιγώρως ἔκαστα πύτων χερίζων ἀφ' οὗ
 ἀπορεπὲς ἔρωτα, καὶ τὰς ἀλόγους καὶ συνεχεῖς
 μέγας, εἰκότως ἐπὶ πόνῳ βραχὺ χρόνον καὶ
 τῆς ψυχῆς ἅμα καὶ τῆς δόξης ἐπιβούλους
 ὄρηκε πλείους ὥν ἐγμύετο πρὸς Κλεομή-
 νους ὁ Σπαρτιάτης. Οὗτος γὰρ ἕως μὲν ὁ πωρ-
 ματων Εὐεργέτης ἔζη, πρὸς οὐκ ἐποίη-
 σεν τὴν κοινὴν τῶν πωρματων, καὶ τὰς πί-
 στεις, ἥ γε τὴν ἰσχυρίαν πεπεισμένους αἰεὶ δι' ἐκεί-
 νου τεύχεα τὴν κατηκρούσης ἐπιχειρίας, εἰς δ'
B τὴν παρὰ τὴν ἀνακτῆσαν βασιλείαν ἐπέβη
 ἐκείνος μὲν μετήλλαξε, πρὸς δ' ὁ χρόνος,
 οἱ δ' ἡττῶν τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐπὶ μοινοῦ καὶ ἐπὶ νό-
 ματος ἐκάλουν τὴν Κλεομένην μετεπλάχε-
 ρος μὲν Ἀντιγόνου, πολέμου μὲν δὲ τῶν Ἀ-
 χαιῶν, κοινωσιῶν δὲ τῶν Λακεδαιμονίων Αἰ-
 τωλοῖς τὴν πρὸς Ἀχαιοὺς καὶ Μακεδόνας ἀπε-
 ρχίας, καὶ τὴν δὲ δόξαν ἐπιβούλους καὶ πρὸς
 θεῶν Κλεομένης τότε δὴ καὶ μάλλον ἠναλ-
 κέζετο σπύδρι καὶ φιλομυῖαν πρὸς τῆς ἑξ
C Ἀλεξάνδρειας ἀπαλλαγῆς. Διότι δὲ μὲν
 πρὸς οὐκ ἐπὶ εἰς ἐποίητο, πρὸς καὶ με-
 τὰ χορηγίας τὴν κατηκρούσης καὶ διωόμεως αὐ-
 τὸν ἐκπέμπει μὲν δὲ ταῦτα πρὸς κατηκρούμα-
 νος, ἥ γε μὲν δὲ δόξης, μόνον αὐτὸν ἀπολύσαι
 μὲν τὴν ἰδίαν οἰκίαν πύς γὰρ καὶ ἐπὶ ἰσχυρὸς ὑ-
 ποδεικνύειν ἀφορμαὶ αὐτῶν πρὸς τὴν κατηκ-
 ροῦ τὴν παρὰ τὴν δόξαν. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς
 οὗτ' ἐφιστάνων ὡς τὴν τούτων, οὗτ' πρὸς
 πρὸς ἑμὲ πρὸς ἀφ' οὗ πρὸς τὰς πωρματι-
 νὰς αἰτίας, ὡς τὴν καὶ ἀλόγους αἰεὶ πρὸς ἑμὲ
D Κλεομένης. οἱ δὲ πρὸς τὴν Σωσίβιον (ὡς γὰρ
 μάλιστα τότε πρὸς τὴν πωρματων)
 συνεδρεύσαντες βραχὺς πινὰς ἐποίησαντο πε-
 εἰ αὐτῶν ἀφ' οὗ πιν. μὲν μὲν γὰρ ἐπὶ καὶ
 χορηγίας, ἐκπέμπει αὐτὸν οὐκ ἔκρινον κα-
 ταφρονούντες τῶν ἑξ πρὸς, ἀφ' οὗ
 μετεπλάχεαι τὴν Ἀντιγόνου, καὶ τομῶν μα-
 ταιὸν αὐτοῖς ἐπὶ τὴν εἰς ταῦτα δαπάνην.
 πρὸς δὲ τούτοις ἠγωνίον, μὴ ποτε μετεπλά-
 χος μὲν Ἀντιγόνου, τῶν δὲ λοιπῶν μηδενὸς
 ὑποσχετὸς ἀπὸ πάλου, παχέως ἀχρητὴ τὰ
E καὶ τὴν Ἑλλάδα ποινομένης ὑπὸ αὐτὸν, βα-
 ρύς καὶ φοβερός αὐτοῖς ὁ Κλεομένης ἀνταγω-
 νιστὴς σφίσι γήνηται τεταμένης μὲν ὑπὸ αὐ-

γὰς αὐτῶν τὰ πρᾶγματα, κατεργασίας δὲ
 τῆς βασιλείας, θεωρῶν δὲ πολλὰ τὰ πρᾶ-
 κτερά, μὲν μέρη καὶ μακρὰν ἀπεσπασμένα
 τῆς βασιλείας, καὶ πολλὰς ἀφορμὰς ἔχοντα
 πρὸς πρᾶγματι τὸν λόγον. Καὶ γὰρ ἦν ἐν
 τοῖς καὶ Σάμῳ ἦσαν τόποις οὐκ ὀλίγοι καὶ
 στρατιωτῶν πλῆθος ἐν τοῖς καὶ Εφεσον. Ταύ-
 τῃ μὲν ἔν τ' ἐπιβολῇ, ὥς ἐκπέμπειν αὐ-
 τὸν μετὰ χορηγίας, ἀπεδοκίμασαν ἀφ' ὧν
 πρᾶγματι αἰτίας. τὸ γὰρ μὲν ὀλιγορ-
 θίας ἀνδρα τοῖσιν ἔξαποστέλλει, πρὸς δὲ ἡλὸν
 ἐχθρὸν καὶ πολέμιον, οὐδ' αὖτε ἡρώετο σφίσι
 συμφέρειν. λοιπὸν ἦν ἀχρηστα κατέχρη. τῷ δ'
 αὐτῷ καὶ χρεῖς λόγου πάντες μὲν ἀπεδο-
 κίμαζον, οὐκ ἀσφodels νομίζοντες εἶναι λέοντι
 καὶ πρὸς αὐτοῖς ὁμοῦ ποιεῖσθαι τ' ἐπαυλιν.
 μέγιστα δὲ τῷ τὸ μέρους ὁ Σωσίβιος ὑφεί-
 ρατο, ὅτι πᾶσι τῶν αἰτίων. Καθ' ὃν γὰρ
 καὶ ἐγένοντο αὐτῷ τ' αἰτίαι ἐν Μάγᾳ καὶ
 τῆς Βερνίκης, ἀγωνιστὴς μὴ ἀσφodels
 τ' ἐπιβολῆς, καὶ μέγιστα ἀφ' ὧν τῇ Βερνί-
 κῃ τὸ λῆμα, ἡναγκάζοντο πάντες ἐκκαλεῖν
 τοὺς αὐτῷ τῶν αὐλῶν, καὶ πᾶσι ὑποχρέ-
 φειν ἐλπίδας, εἰ καὶ καὶ λόγον αὐτοῖς χρησθῆναι
 τὰ πρᾶγματα. τότε δὲ κατὰ μοῖραν ὁ Σωσί-
 βιος τ' Κλεομένην διόμνον μὲν τῆς ἐκ τῶν
 βασιλείων ἐπιχειρήσεως, ἔχοντα δὲ γνώμην καὶ
 πρᾶγματ' ἀνηθῶν ἐννοίας. ὑποχρέφων αὐ-
 τῷ μεγάλας ἐλπίδας, ἅμα συμμετέδωκε
 τ' ἐπιβολῆς. θεωρῶν δὲ αὐτὸν ὁ Κλεομένης,
 ὅτι ἐπιχειρῶν, καὶ μέγιστα διδόντα τοῖς ξένοις
 καὶ μισοφόροις, θάρρειν πρὸς ἐκείνους. τοῖς γὰρ
 μισοφόροις, βλάπτει μὲν αὐτὸν οὐδὲν, ὥφει-
 λῃσιν δὲ ὑποχρεῖτο. μάλλον δὲ αὐτῷ θαν-
 μάταιος τῶν ἐπαγγελίας, οὐχ ὅτις, ἔφη,
 δῆλον γὰρ εἰς τευχάλους εἶσιν ἀπὸ Πελοπον-
 νήσου ξένοι, καὶ Κρήτες εἰς χιλίους; οἷς εἰ
 ἰδύσωμεν ἡμῖς μόνον, ἐπιμύς ὑποχρησθῆ-
 ναι πάντες. τοῦτων δὲ συσφάφεντων, πῶς ἀ-
 γωνίας; ἢ δὴ λῶν, ἔφη, τοὺς ἀπὸ Συρίας καὶ
 Καρίας στρατιώτας. ὅτε μὲν οὖν ἡδέως ὁ
 Σωσίβιος ἀκρόσας ταῦτα, διαπλασίως ἐπὶ-
 ρώσθη πρὸς τὴν κατὰ τῆς Βερνίκης πρᾶ-
 ξιν. μετὰ δὲ ταῦτα θεωρῶν τὴν τῷ βασιλεὺς
 ῥαθυμίαν, αἰετ' ὅτι λόγον αἰνεῖτο, καὶ πρὸς ὁφ-
 θαλμῶν τὴν τ' Κλεομένης ὀλῆμα ἐλάμ-

A quod aiunt, spectasset, ac pro deplora-
 to Regem haberet: ad hæc qui sciret,
 multas esse eius regni, ut ita dicam, la-
 cinias; longè summotas, quæ rerum
 gerendarum occasiones præclaras da-
 re possent. Nam & naues in Samo e-
 rant non paucæ: & militum ingens E-
 pheli numerus. Igitur propter hæc
 modò expositas causas, consilium di-
 mittendi Cleomenem cum necessa-
 rio apparatu, improbarunt: at rursus
 virum tantum adeo contemptum ha-
 bitum dimittere, inimicum certum
 atque hostem, nequaquam è re sua
 esse iudicabant. quàm obrem illud su-
 pererat, ut inuitum retinerent. Id ve-
 rò statim ac sine longiore delibera-
 tione cum cæteri omnes improbant;
 qui periculosum rebantur esse, Cleo-
 nem & pecudes in eodem stabulo cō-
 tinere: tum vero Sosibius præ cæteris
 eam rem suspectam habebat, idque ob
 huiusmodi causam. Quo tempore
 super eadē Magæ ac Beronicæ delibe-
 rabatur, anxij ac solliciti, ne forte pro-
 pter Beronicæ potissimum audaciam,
 id inceptum frustra esset; coacti sunt
 C auctores eius consilij, ministros aulicos
 blanditijs delinire, magnorum spem
 commodorum omnibus ostēdentes, si
 ex voto res ipsis succederet. Eo igitur
 tempore animaduertens Sosibius Cleo-
 menē qui Regis auxilio indigebat, sin-
 gulari prudentia & vero usu rerū quas
 gesserat pollere, magna pollicitās, par-
 ticipem consilij eum facit. Cleomenes
 qui cerneret hominem præ timore at-
 tonitum, & à peregrino potissimū cō-
 ductitiōq; milite male metuētē, bo-
 no animo esse illū iubet: ac mercena-
 D rios nihil quicquā ipsi nocituros, imò
 potius auxilio futuros, spondet. Mirā-
 te adhuc impetius dictū istud Sosibio;
 Non vides, subiicit Cleomenes, inter
 mercenarios tria propemodum millia
 merere Peloponnesiorū, Cretenses ad
 mille? quib. ego si vel nutu signum de-
 dero, ad omnia quæ voluero exsequē-
 da præsto erū? hi si manu facta à te ste-
 terint, ecquos metuis? Syriaci, credo,
 aut è Caria te terrent milites. Et tum
 quidem lubēter hæc audiuit Sosibius:
 E eūmq; ista verba duplo animosiorē ad
 eadē Beronicæ reddiderunt. At postea
 quoties Regis locordiam cōsiderabat,
 sēper illi in memoriā redibat, iugiterq;
 illi ob oculos versabatur Cleomenis

audacia, & stipendiariorum erga ipsum beneuolentia. Hic igitur illo potissimum tempore & Regi, & amicis eius stimulos adinouebat, ut Cleomenem prius quam euaderet comprehenderent, & includerent. Atque hoc inoliens Sosibius occasione usus est huiusmodi. Nicagoras quidam Messenius fuit, Archidamo Spartæ tum regnanti, paterni hospitij iure coniunctus. hi prioribus quidem temporibus, raro commeare alter ad alterum soliti: postea verò quam Archidamus, metu Cleomenis Sparta exulare coactus, in Messeniam venit; Nicagoras non solum hospitio & necessariis omnibus rebus illum magna comitate excepit: sed etiam ex consuetis à cæna computationibus amicissimus, & assidua consuetudine coniunctissimus illi factus est. iecirco, ubi postea Cleomenes reditus spem fecit Archidamo, & reconciliandæ inuicem gratiæ, Nicagoras de conditionibus agendo, & fidei pignoribus ad firmandum fœdus, ei negotio se immiscuit. quum essent acta transacta omnia, Archidamus pactis confusus quæ Nicagoras pepigerat, Spartam ab exilio repetere institit. at Cleomenes obuiam ei progressus, ipsum quidē Archidamū obtruncat Nicagoræ verò & cæteris omnib. qui aderant parcit. Propterea Nicagoras, apud alios quidem magno beneficio se obstrictū Cleomeni, qui vitā sibi non eripuisset, dictitabat: ipse vero apud se clā iniquissimo animo casum Archidami ferebat; eo magis, quod pernitiei causa illi exstitisse videbatur. Iste Nicagoras non multo ante cum equis vernalibus Alexandriam appulerat. qui naui egressus, Cleomenem, Panteūque, & vnā cum his Hippitam, ambulātes in portus crepidine inuenit. Cleomenes, ut primum Nicagoram videt, adire hominem, comiter salutare, & mox quorsum adesset, sciscitari. & quum ille equos se adduxisse respondisset; Quam vellem, Cleomenes ait, equorum lococaramitos & sambucistrias potius aduexisses: in his enim nouus Rex studiū omne suum ponit. ridere tum Nicagoras, & hanc vocem silentio premitte. Interiectis vero diebus aliquot, per occasionem equorum factus Sosibio familiarior, ad inuidiam Cleomenis

A βασι, & τὸ τὸ ξένων πρὸς αὐτὸν ὄνομα. Διὸ καὶ ὅτε μέγιστα πρῆξαι τῷ τε βασιλεῖ καὶ τοῖς φίλοις ὀρμὴν εἶχε εἰς τὸ παρεκταλαβέσθαι καὶ συκλίσαι τὸν Κλεομένην. πρὸς δὲ τὴν ὀπίσθιαν ταύτην, ἐχρήσατο συνεργήματι τοῦ ἑταίρου. Νικαγόρας γὰρ ὡς ὁ Μεσσηνίος· εἶχε ὑποῖον πατεὶνός ξένος, Αρχιδάμου τὸν Λακεδαιμονίων βασιλέως. τὸν μὲν οὖν πρὸς τὸν χροῖον βραχίονα ὡς ὁ τοῖς παρερημύμοις ἐπιπλοκή πρὸς ἀλλήλους· καθ' ὃν δὲ χρόνον Αρχιδάμος ἐκ τῆς Σπάρτης ἔφυγε, δίδοντας τὸν Κλεομένην, καὶ πρὸς εἶναι εἰς Μεσσηνίαν, οὐ μόνον οἰκίαν καὶ τοῖς ἄλλοις ἀναγκάσις ὁ Νικαγόρας αὐτὸν ὑπεδέξατο πρὸς τὸν χρόνον· ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἐξῆς συμπεριφορὰν ἐγχετόν ὡς αὐτοῖς ὁλοκληρὴς ὄνομα καὶ σωτήρια πρὸς ἀλλήλους. δὲ καὶ μὲν ταῦτα τὸν Κλεομένην ὑποδέξατο ὡς ἐλπίδα καὶ ὁδοῦ καὶ ἀφελύσεως πρὸς τὸν Αρχιδάμον, ἔδωκεν αὐτὸν ὁ Νικαγόρας εἰς τὰς ἀφελύσεις, καὶ τὰς ὑποφύων πίστεων σωτήρας. ὡς κυρωθέντων, ὁ μὲν Αρχιδάμος εἰς τὴν Σπάρτην κατήει, πιστεύσας ταῖς δόξαις τῶν Νικαγόρου γνησιμότητας σωτήρας. ὁ δὲ Κλεομένης ἀπομνησθεὶς, τὸν μὲν Αρχιδάμον ἐπιδείκνυτο, ὃ δὲ Νικαγόρου καὶ τῶν ἄλλων τῶν σωόντων ἐφείσαστο. Πρὸς μὲν οὖν τὴν ἐκτὸς ὁ Νικαγόρας ὑπεκρίνετο χάριν ὀφείλειν τῷ Κλεομένει· ἀλλὰ τὴν αὐτὴν σωτηρίαν· ἐφ' ἑαυτῶν γὰρ μὲν βαρέως ἔφερε τὸ συμβεβηκός, δοκῶν αἴτιος γεγονέναι τῷ βασιλεῖ τῆς ἀπωλείας. Οὗτος ὁ Νικαγόρας ἵππους ἄγων κατέπλεσε βραχίονα πρὸς τὸν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν. ἀποβαίνον δὲ ἐκ τῆς νεώς, καὶ λαμβανόμενοι τὸν τε Κλεομένην, καὶ τὸν Παντίαν, καὶ μετ' αὐτῶν ἱππῶν ἐν τῷ λιμένι πρὸς τὴν κρηπίδα περικαλῶντας. ἰδὼν δὲ ὁ Κλεομένης αὐτὸν καὶ συμμίσας, ἠσπάζετο φιλοφρονέως, καὶ προσεπύθετο τί πρῆξαι. τῷ δὲ εἰπόντι, ὅτι πρὸς ἵππους ἄγων· Ἐβλόμην αἶσιν, ἔφη, καὶ λίαν, αἰπὴ τῶν ἵππων κινάδεις ἄγαν καὶ σάμειχας· τούτων γὰρ ὁ νῦν βασιλεὺς κατεπίγεται. ὅτε γοῦν ἐπιπλάσας ὁ Νικαγόρας, ἐσιώπησε. μὲν δὲ ἡμεῖς ὅτι πλεονέχων εἰς τὰς χεῖρας τῶν Σωσιόων δόξα τοῖς ἵπποις, εἶπε κατὰ τὸν Κλεομή-

νοις τ' ἀπ' ῥηθέντα λόγον· θεωρῶν δὲ τ' Σω-
σίβιον ἠδέως ἀκρόαται, πᾶσαν δ' ἐξέτατο τὴν
προσπαρχούσιν αὐτῷ πρὸς τ' Κλεομένειον
διαφορὰν. οἱ δ' ὁ Σωσίβιος ὁπτιγοὺς ἄλλο-
τρίως πρὸς τ' Κλεομένειον διακείμενοι, τὰ
μὲν πρὸς ἀρχὴν δούς, ἀ' δὲ εἰς τὸ μέλλον ἐ-
παγγέλλετο, συνώπιοι γράψαντες καὶ τ'
Κλεομένειον ἐπιστολὴν, ἀπολιπεὶν ἐσφραγι-
σμένῃ· ἵν' ἐπειδὴ ὁ Νικαγόρας ἐκπλώ-
σῃ μὴ ἐλίγας ἡμέρας, ὁ παῖς αἰετέλῃ τὴν
ἐπιστολὴν πρὸς αὐτὸν, ὡς ὑπὸ τοῦ Νικαγό-
ρου πεμφθεῖσαι. συνεργήσαντος δὲ τ' Νικα-
γόρου τὰ προειρημένα, καὶ τ' ἐπιστολῆς ἀ-
νεκδοκίης ὑπὸ τοῦ παιδὸς πρὸς τ' Σωσί-
βιον μέγα τ' ἐκπλοῦν τοῦ Νικαγόρου· πα-
ρὰ πόδας ἄμα τὸν οἰκίτην καὶ τ' ἐπι-
στολὴν ἦκεν ἔχων πρὸς τ' βασιλέα. τὸ δὲ παι-
δὸς φάσκειν Νικαγόραν ἀπολιπεῖν τ' ἐπι-
στολὴν, ἐντελέμενοι ἀποδοῦναι Σωσίβιῳ· τ'
δ' ἐπιστολῆς διαφύσεως ὅτι μέλλει Κλεο-
μένειος εἰς μὴ ποιῶνται τ' ἐξ ἀποστολῆς αὐτῇ,
μέγα τ' ἀρμόζουσας πρὸς αὐτὴν καὶ γρη-
γίας, ἐπιδείκναι τοῖς τοῦ βασιλέως πρὸς
μασιν· ὅπως ὁ Σωσίβιος λαβόμενος τ' ἀ-
φορμῆς ταύτης, πρῶτον τὸν βασιλέα καὶ
τοὺς ἄλλους φίλους, πρὸς τὸ μὴ μέλλειν, δι-
λὰ φυλάξασθαι καὶ συλκίσθαι τ' Κλεομένειον.
ἡμετέρῳ δ' οὕτω, καὶ πῶς ἀποδοκίης οἰκίας
αὐτῷ παμμεγέθους, ἐπειθὲ τ' ἀφ' ἐλπίδος ἐ-
στὶν ταύτη πρὸς φυλάξασθαι· πύτω δ' ἀφ' ἐλπί-
δος τ' ἀπημένειν εἰς τὰς φυλακὰς, τὰ ποιῶν
τ' διατῶν ἐν μέγιστοι δεισιπνείᾳ. εἰς ἃ βλέ-
πων ὁ Κλεομένειος, καὶ μοχθηρὰς ἐλπίδας ἔ-
χων ὑπὸ τ' ἐμμέλῳ, πᾶν τὸ πρὸς ἀφ' ἐλπί-
δος ἐκρίνε πύτω λαμβάνειν, ὅχι ὅτι πεπεισμέ-
νος κατεκράτησεν τ' πρὸς αὐτὸν, (ὅθεν γὰρ
εἶχε τ' ἐλπίδος πρὸς τὴν ἐπιστολὴν) τ'
γὰρ πᾶν ἀπατατῆσαι ἀποδίδων, καὶ μὴδὲν
ἀνὰ ξίον ὑπομένειν τ' πρὸς αὐτὸν πρὸς ἀφ' ἐλ-
πίδος ἐλπίδος· ἄμα δὲ καὶ λαμβάνειν ἐν τῷ
τ' τοῦτον, ὡς γὰρ μοι δοκεῖ, καὶ ὑποδιδόμενος,
ὅτι εἴωθε συμβαίνειν πρὸς τοῖς μεγάλῃς
ταῖς αὐτῶν.

Μὴ μὰν ἀποδοῖ γὰ καὶ ἀκλειᾶς ἀποδοῖ-
μῶν,
Ἀλλὰ μέγα ῥέξας ἡ, καὶ ἐσπεύουσι πυθέσθαι.

A sermonem quem modò retulimus illi
recitat. & quum rem gratam facere
se Sosibio animaduverteret, vetus illud
suum in Cleomenem odium ipsi ape-
rit. Sosibius inimicum hunc esse Cleo-
menis sentiens, partim collatis in prae-
sentia muneribus, partim alia se da-
tutum pollicitus, ab eo impetrat, ut
epistolam scriberet criminationem
Cleomenis continentem, eamque
discedens obsignatam, relinqueret.
quò paucis mox diebus ab ipsius pro-
fectione eam epistolam puer ad se per-
ferret, tanquam à Nicagora missam.
B Vt hic monuerat, ita ille fecit: qui post-
quam oram soluisset, allata est à pue-
ro epistola ad Sosibium. ille enim ue-
ro famulum simul & literas secum ha-
bens, extemplo ad Regem. dicebat
puer, abeuntem Nicagoram hanc e-
pistolam reliquisse, cum mandatis, ut
Sosibio traderetur. Literis autem si-
gnificabatur, Cleomenem nisi cum
idoneo apparatu, & omnibus suo ince-
pto necessariis dimitteretur, res no-
uas in imperio Regis esse molitu-
rum. C Tam bonam occasionem arri-
pit statim Sosibius, & quā Regem,
quā amicos Regis cohortatur, ut nul-
la interposita mora cauerent, & Cleo-
menem concluderent. ac mox de
huius sententia domus quaedam am-
plissima illi decreta est, in qua cir-
cummunitus custodiis degebat: hoc
vno à cæteris qui sunt in carcerem
coniecti differens, quod amplior car-
cer illum habebat. Propterea Cleo-
menes exiguam de cætero spem sa-
lutis sibi relictam intelligens, om-
nia sibi statuit experiendum: non
adeo quod voti compotem posse fie-
ri se crederet: (quippe omnibus prae-
sidiis in eam rem necessariis destitu-
tus:) sed potius, ut honesta defun-
geretur morte; neque quicquam pa-
ceretur virtute illa, qua hactenus
claruerat, indignum. simul, ut equi-
dem reor, succurrebat illi, atque
proponerebat ipse sibi hoc ante oculo-
los, uti fieri amat à viris magnis;

At non ignavus certe, obscurusve
peribo:
E Verum aliquid faciam, atas quod.
ventura loquetur.
Igitur

Igitur obseruata profectioe Ptolemaei Canopum, rumore inter custodias distulit, inibi se esse, ut à Rege liberaretur: atque adeo hanc prætensens causam, tum ipse suis epulas struit; tū custodib. in eam rem carnes, coronas, & insuper vinū mittit. Illi nihil quicquā de dolo suspicati, acceptis vescuntur. ita sepultis istis vino, amicis qui vna erāt & famulis comitatus circa meridiem, clam custodibus, strictis pugionibus forās erupit. Progredientib. occurrit in platea Ptolemæus ad vrbs custodiam tum relictus: cuius comitibus ad tantā audaciam pauore torpētibus, ipse de quadriga deiectus inclauditur. simul ad libertatē populus vocatur. quum nemo sequeretur, neque rebellij socium se adderet; (quippe omnes incepti magnitudo terrebat:) conuerso agmine arcem petunt cōiurati, claustra portularū, siue fenestrarum, si forte, reuulsuri, & ad destinata victorū operā vsuri: quod eorum consilium ut præsenserūt præfecti arcis, valido præsidio portā muniunt: itaq; cōiurati hac quoq; spe lapsi, generoso animo & Laconico, manus sibi intulerunt. Atque hunc habuit vitæ exitum Cleomenes: vir tum in vitæ consuetudine & colloquiis familiaribus, dexterritatis cuiusdam singularis: tum etiam ad seria negotia tractanda optime ab ingenio comparatus; & ut verbo dicā, ad ducis vel Regis munia obeunda, factus à natura. Nec multo post quā hæc acciderunt, defecit pariter à Rege Theodotus Cœlæ Syriæ Præfectus, genere Ætolus. Hic partim contemptu Ptolemæi, ob luxū atq; impurā ipsius vitam, & genus vniuersum institutorum; partim quia procerum eius aulae volūtatē erga se suspectā habebat: ut qui paucis ante annis, post egregie nauatā Regi operam, tum aliis in rebus, tum illo bello, quod cum Antiocho, Cœlen Syriam tūc primum inuadente, gestum fuerat: adeo nullam parem meritis gratiam reportauerat; ut contra Alexandriam accitus, etiam de vita periculum subiret: is igitur hisce de causis, Antiochum statuit conuenire, & Cœlæ Syriæ vrbes illi tradere. Oblatā spem latus Rex accipit: Theodotus breui tēpore ad exitū rem perducit. Ut autē in hac etiā regia præstemus idē,

A Παρατηρήσας ἔτι ἔξοδον ἑ βασιλέως εἰς Κανόποιον, διέδωκε τοῖς φυλάττοισι αὐτὸν φήμην, ὡς ἀφίεσθαι μέλλον ὑπὸ ἑ βασιλέως· καὶ ἀφ' αὐτῆς αἰτίας, αὐτὸς τε πρὸς αὐτὸν γενέσθαι εἰσῖα, καὶ τοῖς φυλάττοις ἱερῶς καὶ σεφάτοις, ἅμα δὲ πύτοις οἶνον ἐξαπέστειλε. τὸ δὲ χρωμάτων πύτοις αὐποιοῦντος, καὶ μεθύοντων, τῶν λαλῶν πρὸς σιωπῶντας φίλους, καὶ πρὸς αὐτὸν παῖδας, πρὸ μέσον ἡμέρας λαθὼν τοὺς φύλακας ἐπὶ ἡλθε μετ' ἐγχέριδιον. παραγῖτες δὲ καὶ σιωπῶντες καὶ τὴν πλατείαν Πτολεμαίου ὥς ὅτε ὅππότε πόλεως ἀπολελειμμένη· κατὰ πληξάμενοι τῶν τῶν βόλων πρὸς σιωπῶντας αὐτῶν, τῶν μὲν κατὰσπῶντες ἀπὸ ἑ τε δρίππου, πρὸς κλεισας· τὰ δὲ πλήθη πρὸς κλεισας ἐπὶ τὴν ἐλευθερίαν. ὁ δὲ πρὸς τοῖς αὐτοῖς, ὁ δὲ σιωπῶντας διατρίβοντες τῶν τῶν ἐπιβολῆς, ἐπιτρέψαντες, ὥρμησαν πρὸς τὴν ἀκρῶν, ὡς αἰασπῶντες τῶν τῶν πυλίδας, καὶ συλλησόμενοι πρὸς εἰς φυλακὴν ἀπηγμένους τὴν ἀνδρῶν. ἀποφθῆντες δὲ καὶ τῶν τῶν ἐπιβολῆς, διὰ δὲ τοῖς ἐφεσώσας παραδομῶντος ὁ μέλλον ἀσφάδῃ τῶν πύλων, πρὸς κλεισας αὐτοῖς τῶν χεῖρας, εὐφύως πρὸς καὶ Λακωνικῶς. Κλεομένης μὲν οὖν ἔγω μετήλλαξε τὴν βίον· αὐτὸς γὰρ ἡρόμενος καὶ πρὸς τῶν ὁμιλίας ἐπιδίδῃς, καὶ πρὸς παραγμάτων οἰκονομίας ὁφύης, καὶ συλλήδῃς ἡγεμονικῶς καὶ βασιλικῶς τῇ φύσει. Μετὰ δὲ τῶν τῶν πολλὴ κατὰ τὴν Θεόδωτος, ὁ τῶν τῶν ἐπὶ Κοίλῃς Συρίας, ὡν δὲ ἡρός Αἰτωλός, τὰ μὲν κατὰ φρονήσας ἑ βασιλέως ὅρα τὴν ἀσφάλῃς ἑ βίον καὶ τὴν ὅλης αἰρέσεως, τὰ δὲ διαπισθῆς τοῖς περὶ τῶν σὺλλῃς· ἀφ' ὅ μὲν τοῖς ἐμπεραθεν χρόνοις ἀξιολόγῃς τῶν τῶν χεῖρας τῶν βασιλῆς πρὸς τὰ τὰ τὰ, καὶ πρὸς τὴν πρὸς τῶν ἐπιβολῇς Ἀντιόχου τοῖς κατὰ Κοίλῃς Συρίας παραγμάσι, μὴ οἷς ὅτι πύτοις τυχεῖν ἡρός χάριτος, ἀλλὰ τῶν τῶν ἀνακλῆς εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, πρὸς ὁλίγῃς κινδυνεύσας ὥς βίον διὰ τῶν τῶν αἰτίας ἐπιδίδῃς τὴν λαλῇς Ἀντιόχου, καὶ τὰς κατὰ Κοίλῃς Συρίας πόλεις ἐλπίδας. Τῶν δὲ ἀσμένως δεξάμεν τὴν ἐλπίδα, ταχέως ἐλθάμεν τὸ πρῶτον τὴν οἰκονομίαν. ἵνα δὲ καὶ πρὸς τῶν τῶν οἰκίας ὁ πρὸς πλησίον ποιῶμεν,

αἰαδραμόντις ὅτι τὸ πρῶτον τῆς Αἰλίου-
 χου δυναστείας, ἀπὸ οὗτων τῶν χειρῶν ποιη-
 σόμεθα κεφαλαιώδη τὸ ἔφοδον, ὅτι τὴν ὀρ-
 χὴν ἔμελλοις λέγεσθαι πολέμου. Ἀντίο-
 χος γὰρ ὡς μὲν ὕψος νεώτερος Σελεύχου τῷ
 Κόνηνικου παρπαρβύτης. μετὰλλιάζαι-
 τος δὲ τῷ πατρὶ, καὶ ἀφ' αὐτοῦ πατέρα
 Σελεύχου τὴν βασιλείαν εἶχε τὴν ἡλι-
 κίαν, ὃ μὲν παρ' αὐτῶν τοῖς αἰῶσι πόποις με-
 λιστάμνος ἐποιεῖτο τὴν ἀφαιδίαν. ἐπεὶ δὲ
 Σέλευκος μὲν δυνάμεως ὑπερβύτων τὸ Ταύ-
 ρον ἐδόξασεν, κατὰ τὸ καὶ παρ' αὐτῶν εἰ-
 ρηνικῶν, μετὰ λαβὴν τὴν ὀρχήν αὐτὸς ἐ-
 βασιλεύσει· ἀφαιδίαν τὴν μὲν ὅτι πατέρα
 Ταύρου δυναστείας Ἀχαιοῦ· τὰ δὲ αἰῶσι μέρη
 τῆς βασιλείας ἐκχεῖρικώς Μόλωνι, καὶ πατέρα
 τῷ Μόλωνι Ἀλεξάνδρῳ· Μόλωνος μὲν
 Μηδίας ὑπαρχοῦς Ἰσθμοῦ, πατέρα
 οὗ τὸ Περσίδης. οἱ κατὰ φρονήσαντες μὲν αὐτῶν
 ἀφ' αὐτῶν τὴν ἡλικίαν, ἐλπίσαντες δὲ τὸ Ἀχαιὸν
 ἔσσεσθαι κρινόντων σφίσι τῆς ὀπισθολήτης, μάλι-
 στα δὲ φοβούμενοι τὴν ὁμότητα καὶ κακὴν πα-
 ρμοσύνην τὴν Ἑρμείου, τῷ τότε παρ' αὐτοῦ
 τὸ ὅλων παρ' αὐτῶν, ἀφίστασθαι καὶ ἀφαιδίαν
 εἰς ἐκείνην τῆς αἰῶσι Σαβαπίας. ὁ δὲ Ἑρ-
 μείας ὡς μὲν ἀπὸ Κασίας, ἐπεὶ δὲ ὅτι πατέρα
 παρ' αὐτῶν Σελεύχου πατέρα, αὐτῶν
 αὐτῶν τὸ πρῶτον ἐκχεῖρικός, καὶ ὅς χειρὸς ἐποι-
 εῖτο τὸ ἐπὶ τὸ Ταύρου κρατεῖν. τυχὼν οὖν αὐ-
 τῆς τῆς ἐξουσίας, πᾶσι μὲν ἐφ' ὧν τοῖς ἐν ὁ-
 παρ' αὐτοῖς οὐσι τὸ πρῶτον τὴν αὐλήν· φύσις οὖν ὁ-
 μῶς ὢν, τῶν μὲν πᾶσι ἀγροίας ὅτι ὁ χεῖρ ἐν-
 δεχόμενος ἐκείνους· τοῖς δὲ χεῖρ ποιητοῖς καὶ
 ψευδοῖς ὀπιφύρων αἰτίας, αἰτήτων ὡς καὶ
 πικρὸς δικαστής. μάλιστα δ' ἔσπευδε καὶ πρῶτον
 πρῶτος ἐποιεῖτο, βουλόμηνος ἐπιδελέσθαι τὸ
 ἀποκρίματα τῆς δυνάμεις πᾶσι Σελεύχου
 σιωπῶντας Ἐπιγένην, ἀφ' οὗ τὸ παρ' αὐτῶν τὸ
 δρᾶ καὶ λέγει καὶ παρ' αὐτῶν δυνάμην, καὶ
 μεγάλης ἀποδοχῆς ἀξιοῦμεν τῶν πατρῶν
 δυνάμεσιν. ὢν δὲ αὐτῆς τῆς παρ' αὐτοῦ
 ἐπεὶ βουλόμηνος αἰεὶ πῶς ὁρμῆς ὀπιλα-
 βέσθαι, καὶ παρ' αὐτοῦ κατὰ τὸ παρ' αὐ-
 ρηνόμου. ἀφαιδίαν δὲ τῶν σιωπῶντος πε-
 ρεὶ τῆς τῶν Μόλωνος ἀποστάσεως, καὶ κελεύει
 τὸ βασιλέως λέγει ἔκαστον τὸ φαινόμενον,

A quod in superiore fecimus; narrationem paullo altius repetitam, ab eo tempore quo Antiochus imperium suscepit, deinceps pertexemus ad principium usque eius belli, de quo dicere instituimus. Antiochus iunior filius erat Seleuci illius, cui fuit cognomen Callinico. postquam defuncto patri successit in regno Seleucus frater maior Antiochi, ipse ad superiora Asiae migravit, ibique se aliquandiu tenuit. mox ubi Seleucus Taurum transgressus per dolum fuit caesus, quod & antea dicebamus, Antiochus imperium defuncti adeptus, regnavit: & totius cis Taurum Asiae dominatione Achæo concedita; superiores regni prouincias Moloni & eius fratri Alexandro regendas dedit: eratque Molo Mediarum præfectus (satrapam vocant,) Alexander Persidis. Hi fratres, Regis pueritiam aspernati, spe etiam illa ducti, quasi Achæus consilia cum ipsis esset confociaturus; præcipue autem veriti crudelitatem, peruersam mentem, & calumnias Hermiae qui summæ rerum in aula præerat; deficienti, & auertendi à Rege superiores satrapias consilium inierunt. Hermias iste, genere Car, admotus ad rerum curam fuerat à Seleuco fratre, qui expeditionem versus Taurum suscipiens, eius fidei regnum commendauerat. Tantam autem hanc adeptus dignitatem, omnibus qui auctoritate & gratia apud Regem valebant, inuidere cepit: deinde, homo natura sæuus, in alios propter leuia delicta, quæ interpretatione sua grauiora faciebat, animaduvertebat: alios per calumniam falsis criminatio- nibus appetēs, inexorabilem se & immitem iudicem præbebat. Omnium verò maxime id studebat, plurimiq; æstimabat, ut Epigenem perderet, qui eas copias reducerat, quæ in gratiam Seleuci conuenerant. Hunc enim virum esse intelligebat, dicendi simul agendique peritum, & apud legiones præcipue auctoritatis. atque hoc animo versans, omnia obseruabat, causam & occasionem aucupans calumniandi Epigenis. Quum autē de rebel-
 E lione Molonis cōcilium esset coactū, iubente Rege, ut quomodo rebellan-
 tiū audaciæ, occurrendū existimarent,

ex animi sui sententia quisque diceret; omnium primus Epigenes ita censuit: Non esse heic cunctandum; sed è vestigio incumbendum præsentis negotio. ante omnia vero illud vel maxime requiri, vt ad ea loca Rex ipse accedat, & rerum gerendarum momenta præsens ipse capter. hoc enim pacto, vel omnino moliri res novas non ausuros Molonem, quiq; in eadem sunt caussa, Rege præsentem, & cū idoneis copiis in oculis populorū versante: aut si eò venerint audaciæ, vt in proposito mancant, futurum haut multo post vt ab ipsa multitudine correpti, in potestatem Regis tradantur. Nondū dicēdi finem fecerat Epigenes, cum ira percitus Hermias dixit; A λόγο tempore ipsum regno insidiantem, salutemq; eius prodentem, omnes fecellisse: nunc laudare se illū, qui id consilij dederit, vnde palām sit factū, velle ipsum rebellibus Regis personā tradere, paucis comitatā. His dictis, quasi calumniæ fomitem leuiter accendisse tum quidem contentus, Epigenem missum fecit; intempestiuz magis cuiusdam amaritudinis, quā odij significatione data. Ipse in dicenda sententia, expeditionem aduersus Molonem declinans, vt qui præ imperitia rei bellicæ periculum horreret: contra Ptolemazum ducere exercitum studebat: haut dubia spe, propter eius Regis ignauiam, sine periculo bellum illud fore. ita, vniuerso confessui terrore iniecto, bellum aduersus Molonem ducebibus Xenoni & Theodoro Hemiolio gerendum mandauit. Idem stimulandi Antiochum finem nullum facere, cum faciendum illi omnino diceret, vt ad repetendam Cœlen Syriam animū conuerteret: quò Rex adolescentulus ab omni parte belli curis premeretur. qua sola ratione fieri posse arbitrabatur, vt nouis subinde certaminib. ac periculis Regem circumstantibus, quum Princeps opera sua indigeret, neque præteritorum malefactorū poenas lueret, neq; ea dignitate quam obtinebat, exueretur; Tandem igitur etiam fingit epistolā, quasi ab Achæo missā, eāmq; Regi offert: qua significabat Achæus, sollicitari se ab Ptolemæo, vt imperiū sibi vindicet: polliceri Ptolemæū, nauas, pecuniā, omnia incepto necessaria: si modò diadema assumeret, & palā

A πρὸς τὸ πῶς δὲ χρῆσθαι τοῖς καὶ τοὺς ἀποστά-
τας πράγμασι, καὶ πρὸς τοῦ συμβαλλόντος
Επιγῆνους ὅτι ἔτι δὲ μέλλειν, ἀλλ' ἐκ χειρὸς ἐ-
χρῆσθαι τῷ παρεκκλινόντι, καὶ πρὸς τοῦ ἐν μέλει
τῇ βασιλείᾳ συνάπτεσθαι τοῖς πόλεσι, καὶ πρὸς αὐτοῦς
εἶναι τοῖς καὶ πρὸς. ὅπως γὰρ ἢ ὁ πρὸς πρὸς τοῦ
ἐκ μὲν ἄλλοτε τοῦ πρὸς τοῦ πρὸς τῇ Μό-
λωνι, ἢ βασιλείᾳ πρὸς τοῖς πολλοῖς ἐν
ὅψι ἀπομένῃς μετὰ συμμέτρῳ δυνάμει, ἢ
καὶ ὅπως πολέμῳ καὶ μείνῳ ἐπὶ τῷ πρὸς
ῥήσι, παρὲς αὐτοῦ συναρπασσέναι ὑπὸ τῷ
B ὅχλῳ πρὸς ἀδρότητα τῷ βασιλεῖ. Ταῦτα λέ-
γοντες ἐπὶ τῷ παρεκκλινόντι, δεικνύοντες Ἑρμίας,
πολλὴν ἔφησιν αὐτὸν χρόνον ἐκτελεῖν οἷα καὶ
πρὸς τῇ βασιλείᾳ διαλεληθῆναι. καὶ δὲ
καλῶς ποιῶντα φαίνοι ἐκ τῆς συμβολῆς
γενέσθαι, ἀποδίδοντα μετ' ὀλίγου ἐλπίσιν
ὅτι τῷ βασιλεῖ σῶμα τοῖς ἀποστάταις.
Τότε μὲν οὖν οἱ ὑποστύψας τὴν ἀφρο-
σύνην, πρὸς τὸν Επιγῆν, πικρίας ἀναμει-
κῶν ἢ δυσμένειαν ἐπιφύνας. αὐτοὺς δὲ καὶ
C τὴν αὐτὴν γνώμην τὴν μὲν ἐπὶ τὸν Μό-
λωνι στρατὸν κατὰ φόβον ὡς τὸν κίνδυνον
ἐξέκρινε ἀφ' αὐτῆς ἀπειλῆς τῇς πολεμι-
κῆς. ἐπὶ δὲ τὸν Πτολεμαῖον ἐκπύοντα
στρατεύειν, ἀσφαλῆ τῆτον εἶναι πεπισμένους
τὸν πόλεμον ὅτι τὴν παρεκκλινόντος βα-
σιλείᾳ ῥαθυμίας. τότε μὲν οὖν ἐκπύοντα
ἐκ μὲν τοῖς ἐν τῇ συνεδρίᾳ πόλεσι, ἐπὶ
τὸν Μόλωνι στρατῷ ἐξέπεμψε μετὰ τῆς
δυνάμει, Ξένωνα καὶ Θεόδοτον τῇς Ημιό-
λων. Τὸν δὲ Αἰλίοχον πρῶτον συνεχῶς,
D οἰόμενος δὲν ἐκτελεῖν τὰς χεῖρας τοῖς κα-
τὰ Κοίλῳ Συρίᾳ πράγμασι. μόνως οὖ-
τως ὑπολαμβάνειν, εἰ πόλεμον πρὸς αὐτὴν
τῇς νεώτερος πόλεμος, οὔτε τῇς πρὸς τοῖς
ἡμετέροις ὑφ' ἑξὶν δίχως, οὔτε τῆς πρὸς
ἐξουσίας καλυπθῆσθαι ἀφ' αὐτῆς χεῖρας,
καὶ τοὺς αὐτοὺς πρὸς αὐτοῖς ἀγῶνας τῇς βα-
σιλείᾳ καὶ κινδύνους. ὅτι καὶ τελευτῶν ἐπι-
πολλὴν πλάσας ὡς πρὸς Αἰλίου διαπεριπα-
μένῳ, πρὸς τῇ βασιλείᾳ, ἀφροσύ-
νης, ὅτι Πτολεμαῖος αὐτὸν πρὸς αὐτὴν
E πρὸς αὐτὴν ἀπαιτῆσθαι καὶ φησὶ να-
οὶ καὶ χεῖρας χρηρῆσθαι πρὸς πάσας τὰς
ἐκτελεῖν, εἰ αἰαλῶς ἐκτελεῖν, καὶ φαίνο-
ντες

γήνηται πᾶσι ἀντιπαιούμενος τῷ ἀρχῆς, ὡς
 τοῖς παρὰ γένεσιν ἔχον αὐτὸν καὶ νῦν· τῆς δὲ
 ὁπλησταφῆς αὐτὰ φησὶ νομῶντα, τὸ ὑπὸ τῷ
 χῆς διδόμενον ἀποτερίβεσθαι γέφαιον. Ο μὲν
 οὖν βασιλεὺς πισυνάσας τοῖς γαστρονόμοις, ἑ-
 τοίμος ὡς καὶ μετῴρων στρατεύειν ὅτι Κοίλην
 Συρίαν. Οἷτος δ' αὐτὸν καὶ τοὺς χειρὸς τούτοις
 παρὲς Σελδίκαιας τὸ ὅτι ἔστι Ζεύμαλος, πρῶτον
 Διόγητος ὁ ναύαρχος ἐκ Καππαδοκίας τῷ
 παρὲς τὸν Εὐξείνου, ἄγων Λαοδίκην τὴν Μι-
 θριδάτης τῷ βασιλέως θυγατέρα, πρῶτον
 ἔσας, γυναικαὶ ὅ βασιλεὺς κατενομασμένῳ.
 ὁ δ' Μιθριδάτης ὄντα μὲν ἀπόρητος ἔτι τῷ
 ἐπὶ τὰ Γερσῶν ἐπὶ, τὸ ἐπὶ μελεσμένῳ τῷ μέγαν
 διατετήρηται ὅ τῷ δυναστείας ἀπὸ παλαιῶν
 τῷ δὲ ἀρχῆς αὐτοῖς διαδεχέσθαι ὑπὸ Δαρείου
 παρὲς τὸν Εὐξείνου πόντον. Ἀντίοχος δ' ὁ παρ-
 δεξάμενος τῷ πρῶτον μὲν τῷ ἀρχῆς ἀ-
 πωμότητος καὶ παρὰ τῆς, ὡς ἐπὶ ἐπέτιλε
 τοῖς γάμοις, μεγαλοπρεπῶς καὶ βασιλικῶς
 χρώμενος τῷ παρὰ τῆς μὲν ὅ τῷ συντί-
 λειαι τῷ γάμῳ καὶ τῆς εἰς τὸν Ἀντίοχον,
 βασιλευσθαι ἀποδύξας τὸν Λαοδίκην, λοιπὸν
 ἐγένετο παρὲς τῷ τῷ πολέμου παρὰ τῆς. Κατὰ
 δὲ τοῖς χειρὸς τούτοις Μόλων ἐπὶ τοῖς πρῶ-
 σκεδαστῶν παρὲς τῷ τοῖς ἐκ τῷ ἰδίας Γα-
 πτίας ὄχλους, ὅς τε τῷ ἐλπίδας, τῷ ἐκ τῷ
 ὡφελῶν, καὶ τῷ φόβῳ ὅς ἐπὶ τῷ τοῖς ἡγε-
 μόνων, αἰσθάνων καὶ ψυχῆς εἰσφέρων ἐπιτολῶν
 παρὲς τῷ βασιλέως ἑτοίμοι ὅ σωματικῶν ἑ-
 λων τῷ ἀδελφῶν Ἀλέξανδρον ὁσφαισμένους ὅ
 καὶ τὰ καὶ τῷ παρὰ τῆς καὶ τῷ τῷ τῷ
 τῷ παρὰ τῆς εὐνοίας καὶ δωροδοκίας ὅς ἐπὶ τῷ
 τεύσει μὲν μεγάλης δυνάμεως ἐπὶ τοῖς τῷ βα-
 σιλέως στρατηγῶν. οἱ δὲ παρὲς τῷ τῷ τῷ
 Θεόδωρον καὶ τῷ τῷ τῷ τῷ τῷ τῷ τῷ τῷ
 εἰς τῷ τῷ τῷ τῷ τῷ τῷ τῷ τῷ τῷ τῷ
 Ἀπολλωνιάτιδος χώρας, εὐπορεῖτο τῷ χορηγίας
 ὑποβαλόντας. ὡς ὅ φοβερός μὲν καὶ παρὲς τῷ
 ἀφ' ὅ μέγαν τῷ δυναστείας. τὰ τε γὰρ ἰππο-
 φόρβια πᾶσι τὰ βασιλικὰ, Μήδους ἐκ χει-
 ρισται· οἷτος τε καὶ θρεμμῶν πληθὺς αἰσθάνων
 τοῖς πρὸ αὐτοῖς ὅς. παρὲς γὰρ μὲν τῷ ὁχυρότητος, καὶ
 τῷ μεγέθους τῷ χώρας, ὅς αὐτοῖς εἰπεῖν δυνάσται· α-
 ξίως ὅς. ἡ γὰρ Μήδους καὶ τῷ παρὲς μέσῳ
 τῷ Ἀσίαν· ὅς ἐπὶ τῷ τῷ τῷ τῷ τῷ τῷ τῷ τῷ

A eius imperij insignia sibi arrogaret, quod re ipsa iam obtineat: quantum-
 uis ipse sibi titulum inuidens oblatam à Fortuna coronam respuat. Istis lite-
 ris Rex fidem habens, prompto pro-
 noque animo erat ad suscipiendam in
 Coelen Syriam expeditionem. Inter
 hæc, dum Seleucix ad Zeugma An-
 tiochus agebat, aduenit Diognetus
 nauarchus è Cappadocia ad Euxi-
 num, Laodicen Mithridatis Regis si-
 liam ducens, virginem matrimonio
 Regis destinatam. Mithridates hic,
 B genus suum referebat ad vnum è
 septem illis Persis, qui magum oc-
 ciderunt: tributumq; iam olim maio-
 rib. suis à Dario dominatum ad Euxi-
 num Pontum, perpetuo exinde con-
 seruauerat. Antiochus, quanto par-
 erat comitatu obuiam progrediente,
 cum ingenti clientium turba virgi-
 nem excipit: ac statim magnifice,
 regioque apparatu omnium rerum,
 nuptias celebrat. Peractis nuptiarum
 solennibus Rex Antiochiam venit è
 superioribus regionibus, ibique Lao-
 dicen salutari Reginam iubet: to-
 C tisque se deinde ad bellum compa-
 rat. Eodem etiam tempore Molo,
 præparatis ad omnia animis populo-
 rum præfecturæ suæ, quâ commodorum
 spe iniecta, quâ metu proceribus
 incusso, productis ad idipsum
 epistolis Regis minarum plenis & fal-
 sis: habens etiam promptum ad om-
 nia coadiutorem fratrem Alexan-
 drum: prouiso denique, ne quid è
 proximis prouinciis metuendum ha-
 beret, beneuolentia eorum qui inter
 cæteros ibi eminebant, largitionibus
 D sibi conciliata: aduersus regios duces
 cum magno exercitu est profectus.
 Xenon & Theodotus eius aduentu per-
 turbati, intra vrbes se recipiunt. Molo
 Apolloniatico potitus agro, commea-
 tibus omnis generis supra modum a-
 bundabat: etiam antè terribilis pro-
 pter dominatus quem obtinebat, ma-
 gnitudinem. Iam primum, equorum
 armenta omnia regia in manu sunt
 Medorum. deinde frumenti & peco-
 ris infinita quædam apud illos est co-
 pia. de munitione verò naturali regio-
 nis, quicquid dixerit aliquis, minus
 E erit. Nam Media sita illa quidem est
 in Asiæ meditullio: verum si hanc
 partem cum cæteris contendas, &

amplitudine spatij, & altitudine montium quibus cingitur, omnibus Asiæ locis eam præstare deprehendes. eadem porro fortissimis maximisque populis imminet. Præiacet namque illi ab aurora & Orientis partibus planities eius deserti, quod Persidi & Parasiæ est interiectum. imminet etiam, habetque adeo in potestate Caspias quas vocant Pylas: Tapyrorum quoque montes, qui non longe absunt ab Hyrcania, contingit. quâ vergit in meridiem ad Mesopotamiam & regionem Apolloniaticam pertinet. adlidet etiam Persidi, tegiturque ab ea parte monte Zagro; cuius adscensus stadiorum est ferme centum. cæterum mons Zagrus multa diuersa iuga intra suum ambitum includens, variis distinctus est voraginum hiatibus: & alicubi etiam cauis vallibus quas Cossæi colunt, & Corbrenæ, & Carchi, pluraque alia Barbarorum genera, ad bellorum vsus præcipue commendata. quâ occasum respicit, populos tangit quos vocant Atropatios: qui non longe distant ab illis populis qui ad Pontum Euxinum, pertingunt. Latus Mediæ ad Septentriones conuersum prætexunt Elymaei, Ariaracæ, Caddusij & Mariani: habet autem subiectam illam Ponti partem, quæ Maoti cohæret. Eadem Media montibus multis ab ortu ad occasum porrectis diuiditur, inter quos iacent campi vrbibus ac vicis referti. Hac igitur regione, ad regnum in ea stabiliendum adeo accommodata, quum potiretur Molo, iam antea formidabilis, vti dicebamus, propter regni magnitudinem: tunc, vbi regij duces in testa compulsi cedere ipsi locis in aperto positis videbantur; quum è contrario copiis eius vehemèter animi creuissent, propterea quod primæ illis spes ex animi sententia successerant; plane sic terribilis vulgo erat, vt passim omnes Asiæ populi, eius impetus sustineri à nemine posse crederent. Itaque principio Seleuciam obsidere, Tigri traiecto, est conatus. deinde quominus copias transmitteret à Zeuxide, qui fluuiatiles omnes naues occupauerat, impeditus, ad Castra quæ vocant, Cteliphontem concessit; ibique necessaria exercitui ad hibernadum comparauit.

A χῆς ἢ εἰς ὕψος, ἀνίστασιν πόλιν τῆς χῆς ἢ Ασίαν πύκτων, ὡς πρὸς μέγας θεωρημάτων. καὶ μὲν ἐπὶ κεῖται τοῖς ἀγροῦσι καὶ μεγάλαις ἐστέσι. Πρὸκειται γὰρ αὐτῆς πρὸς μὲν τὴν ἑω καὶ τὰ πρὸς ἀνατολὰς μέρη, τὰ χῆς ἢ ἔρημον πεδία, ἢ μὲν αὐτὸν χειμῶνα τὴν Περσίδος καὶ τὴν Παρσασίας. ἐπὶ κεῖται δὲ καὶ κρατεῖ τῆς καλουμένης Κασιῶν πύκτων· σιναπτικῇ ὅτις Ταπύρων ὄρεσιν, ἃ δὲ τὴν Ὑρκανίας θαλάττης ἐκ πολὺν διέσκει· τοῖς δὲ πρὸς μεσημερίαν κλίμασι καὶ κεῖται πρὸς τὴν Μεσοποταμίαν καὶ τὴν Ἀπολλωνιάτην χώραν. πρὸς κεῖται δὲ τῇ Περσίδι πρὸς βορρην τὸ Ζάγρον ὄρος, ὃ τὴν μὲν ἀνατολὴν ἔχει πρὸς ἐκαστὴν ἐστέα· ἀνατολὰς δὲ καὶ συσπείρει πλείους ἔχει ἐν αὐτῇ, διέσκειται χειμῶνα· χῆς δὲ πῖνας τόποις ἀνίστασιν, οὓς καλοῦσι Κοσσιῶν καὶ Κορβριῶν, καὶ Κάρχοι, καὶ πλείων γῆν Βαρβαρων ἔπειτα, ἀναφέρειν δοκῶντα πρὸς τὰς πολεμικὰς χεῖρας. τοῖς δὲ πρὸς τὰς δύσις μέρεισι χειμῶνι, σιναπτικῇ τοῖς Σαπαείοις καλουμένοις. τοῖς τοῖς Συμβαίνῃ μὴ πολὺν διέσκει τῆς ἐστέας, τὴν ὅτι τὴν Εὐξείνου κατὰ κέντρων πόντου. τὰ δὲ ὅτι τὰς ἀρκτικὰς αὐτῆς τετραμερῆ μέρη, πρὸς κεῖται μὲν Ελυμαίοις, καὶ τοῖς Ασιαράχοις, ἐπὶ δὲ Καδδυσίοις καὶ Μαλιαίοις· ὑπερκεῖται δὲ τῶν σιναπτικῶν πρὸς τὴν Μακρόν τὴν Πόντου μερῶν. αὕτη δὲ ἡ Μήδεια διέσκει πλείων ὄρεσιν ἀπὸ τῆς ἑω πρὸς τὰς δύσις, ὧν μὲν αὐτὸν κεῖται πεδία πληθύνοντα πόλεις καὶ κώμας. κυρίων ὅτι τῆς τῆς χώρας βασιλικὴν ἐχούσης πρὸς κεῖται, καὶ πάλαι μὲν φοβερὸς ἦν, ὡς πρὸς τὸν εἶπον, ὅτι τὴν ὑπερβολὴν τὴν δυναστείαν· τότε ὅτι καὶ τῆς βασιλέως στρατηγῶν δοκῶντων πρὸς κεῖται κέντρων τὴν ὑπαίθεσιν αὐτῶν, καὶ τὴν ἰδίαν δυνάμειν ἐπὶ κέντρων τὴν ὁρμῆς, ὅτι τὴν χῆς λόγον σφίσι πρὸς κεῖται τὰς πρὸς ἐλπίδας, τελείως ἐδόκει φοβερὸς εἶναι καὶ ἀνυπόστατος πᾶσι τοῖς τὴν Ασίαν καλοῦσι. Διὸ ὅτι μὲν πρὸς κεῖται ἐπὶ κεῖται λετο διαβάς τὴν Τίγριν, πολιορκεῖν τὴν Σελδίκαια. καλοῦσι τὴν διαβάσειν ὑπὸ Ζάξιδης, διὰ τὸ κατὰ λαβείναι τὰ πετάμια πλοῖα, ὅτι τὴν ὅτι ἀναχωρήσας εἰς τὴν ἐκ τῆς Κτησιφάντι λεγομένην στρατοπέδου, πρὸς κεῖται τὴν δυνάμειν τὰ πρὸς τὴν πρὸς κεῖται.

ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκρούσας τὴν περὶ τῆς Μόλωνος
 ἔφοδον, καὶ τὴν τῶν ἰδίων στρατηγῶν αἰσχυρότητα
 αὐτὸς μὲν ἦν ἔτοιμος πάλιν ἐπὶ τῇ Μόλωνα
 στρατεύειν, ἀποστὰς τῆς ἐπὶ τῇ Γόλεμοι ὁρ-
 μῆς, καὶ μὴ παρῆλθαι τοὺς χειρὺς. Ερ-
 μείας δὲ τηρῶν τὴν ὁρμῆς ἀρχὴν παρῆλθεν, ἐ-
 πί μὲν τῇ Μόλωνα Ξεινοῖτον τῇ Αχαρνὸν ἐξέ-
 τεμψε, στρατηγὸν αὐτοκράτορα μετὰ δυνά-
 μεις· Φήγας δὲ, παρὲς μὲν τοὺς ἀποστὰς
 στρατηγούς πολεμεῖν, παρὲς δὲ τοῖς βασιλεῦς
 αὐτὸν ποιεῖσθαι τὸν βασιλεῖα καὶ τὰς ἐπιβο-
 λὰς, καὶ τοῖς ὑπὸ τῶν ὅλων ἀγῶνας. αὐτὸς
 δὲ ἀφ' ἧς τὴν ἡλικίαν ὑποχέριον ἔχων τὸν
 νεανίσκον, παρῆλθεν καὶ σιυνήσκει τὰς δυ-
 νάμεις εἰς Απάμειαν. ἐντεῦθεν δὲ αἰσχυ-
 ρὰς, ἦκε παρὲς τὴν Λαοδίκειαν. ἀφ' ἧς ποιη-
 σάμενος τὸ ὁρμῶν ὁ βασιλεὺς μετὰ πάσης τῆς
 στρατίας, καὶ διδύων τὴν ἔρημον, ἐνέβηκεν εἰς τὸν
 αὐλάριον τὸν παρὰ τὸν ὁρμῶν Μαρούσαι· ὅς
 καί ται μὲν μετὰ τὴν καὶ τὴν Λίβανον καὶ τὴν Αν-
 τιλίβανον περὶ τῆς, συνάγει δ' εἰς τὴν ὑπὸ
 τῇ παρὰ τὸν ὁρμῶν ὁρμῶν. συμβαίνει δὲ καὶ τὸν αὐ-
 τὸν τὸ ὁρμῶν ἢ τὸν ὁρμῶν ἐστὶ, διείρηται περὶ
 γαίης καὶ λίμνης, ὅς αὖν ὁ μυρεψικὸς κείρεται κα-
 λαμος. Εἰσὶ δὲ τῶν τοῖς ἐν αὐτῇ θαλάσσει
 μέγιστοι, Βεργίαι παρὰ τὸν ὁρμῶν ἡ καί ται,
 ἐκ τῆς θαλάσσης Γέρρα, τὴν ἀπολείποντα πα-
 ρεῖν. ποταμὸς δὲ ὁ παρὰ τὸν ὁρμῶν τὸν
 ποταμὸν αὐλάριον ἐπὶ πλείους ἡμέρας, καὶ παρὰ
 γαίης τὰς παρὰ τὸν ὁρμῶν πόλεις, περὶ
 παρὲς τὰ Γέρρα. καὶ τὰς τῶν Θεόδωρον τὸν
 Αἰτωλὸν παρὰ τὸν ὁρμῶν τὰ Γέρρα καὶ τοῖς
 Βεργίαι, τὰ δὲ τῶν τῶν λίμνης τὴν διὰ διωχυ-
 ρωμένη τὰς τῶν καί ται, καὶ διελήφοντα φυ-
 λακίαις δὲ τῶν, ὅς μὲν παρὲς τὸν ἐπεβλήθη
 βιάζεσθαι· πλείων δὲ τῶν ἢ τῶν καὶ ται
 τὸ ὁρμῶν τὸ ὁρμῶν, καὶ τῶν τῶν τῶν τῶν
 Θεόδωρον ἀκέραιον, ἀπέστη τὸ ἐπιβολῆς. Διὸ
 καὶ τοιαύτης ὕψους τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν
 παρὰ τὸν ὁρμῶν αὐτῶν, Ξεινοῖτον πεπλημέναι τοῖς
 ὅλοις, καὶ τῇ Μόλωνα πρὸ τῶν τῶν τῶν τῶν
 ἐπικρατεῖν, ἀφ' ἧς τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν
 κείνοις παρὰ τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν
 στρατηγὸς ἀποστὰς αὐτοκράτορα, καὶ τῶν τῶν
 τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν
 τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν
 τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν

A Rex ut Molonem progredi in expe-
 ditione suscepta, suos verò pedem re-
 ferre cognoscit; ducendi aduersus
 ipsum, omiſſa expeditione contra
 Ptolemaum, ne rei bene gerendæ
 tempora amitteret, impetum cepit.
 At Hermias propositi sui tenax, mis-
 ſo aduersus Molonem Xenocta, ge-
 nere Achæo, cui & exercitum & sum-
 mum liberumque imperium attribue-
 rat, dixit; aduersus rebelles quidem
 Antiocho per duces gerendum eſſe
 bellum: aduersus reges vero, ipsi per
 se Regi & consilia eſſe ſuſcipienda &
 certamina ineunda, in quibus de sum-
 ma rerum agitur. Iuuenem igitur in
 potestate habens propter ætatem, per-
 git ire, & Apameæ copias cogit. inde
 Laodiceam castra mouet. vnde pro-
 ſectus cum vniuerso exercitu suo Rex,
 desertum emensus, ad Marſyam no-
 mine conuallem venit: quæ inter Li-
 bani & Antilibani radices ſita, in an-
 gustum spatium ab iisdem montibus
 cogitur. qua parte autem maximæ
 ſunt angustia, paludes interiacent ac
 lacus, in quib. calamus odoratus col-
 ligitur. Faucibus illis hinc caſtellum
 imminet, Brochi dictum; inde Ger-
 ra, angusto ad iter relicto tramite. per
 hanc conuallem plures dies ducto a-
 gmine, & adiacentibus oppidis in po-
 testatem redactis, Gerra demum per-
 uenit. vbi quum Gerra & Brochos à
 Theodoro Ætolo occupata inueniſ-
 ſet, fauces verò quæ ſunt ad lacum
 ſoſſis vallisque ſeptas, diſpoſita item
 præſidia opportunis quibuſque locis,
 vim facere principio inſtituit: ſed
 quia propter locorum munitiſſimam
 naturam, plus ipſe detrimenti accipie-
 bat, quam hoſti inferebat; quum præ-
 ſertim Theodoro fides adhuc conſta-
 ret integra, incepto deſtitit. Quocir-
 ca tanta hac locorum difficultate o-
 blata, vbi nuntius fuit allatus de in-
 ternecina Xenoctæ clade, & Molonis
 victoria, qui ſuperiores illas præfe-
 cturas ſui iam plane iuris fecerat, re-
 licta expeditione quam inchoauerat,
 ad ſubueniendum rebus ſuis accur-
 rit. Xenoctas enim, quem ſuperius di-
 cebamus ad bellum gerendum cum
 ſummo imperio fuiſſe miſſum, ma-
 iorem dignitatem quam ſperafſet vn-
 quam adeptus, amicos arroganter fa-

stidire, hostes temere atque audacter aggredi cepit. Is quum Seleuciā castra mouisset, Diogene accito, qui Susianæ præfectus erat & Pythiada, qui Rubri maris, copias eduxit: ac Tigrim amnē pro munimento habens, in conspectu hostium confedit. Erant multi qui flumen trāsnatantes è castris Molonis ad Xenocetam veniebāt, affirmantes, si copias amnē traicerent, vniuersum Molonis exercitū ad partes ipsius esse inclinaturū. nā & Moloni plerosque inuidere, & multitudinem egregia cum primis erga Regem esse voluntate. hac persuasione inflatus Xenocetas, transire amnē statuit. & quum videri vellet de iungēdo Tigri cogitare, quodam loco, vbi speciem præbens insula terra eminet; nihil eorum quæ in eam rem desiderantur, præparabat: (ex quo factum, vt quod ostendebatur inceptum Molonem nihil moraretur:) verū nauigia vndique cogebat, instruebātque, & in eo plurimum studiū ponebat. deinde ex vniuerso exercitu fortissimos quosque equites peditēsque legit, ac relictis ad tuitionem castrorum Zeuxide & Pythiada, decem fere millia passuum infra Molonis castra silentio noctis progressus; postquam sine periculo nauibus impositas copias traiecisset, nocte eadem, opportunum castris locum cepit, qui hostibus imminerebat, ibique confedit: cinctus maximam partem à fluuiō; in reliquo circuitu paludes & lamas lutosas pro munimento habens. Molo re intellecta, equitatum in hostem mittit, partim vt transitu eos impediret qui priores sequebantur; partim vt iam transgressos funderent. cæterum ad conficiendos equites istos vbi Xenocetæ appropinquarunt, nihil hostium manibus erat opus: quum propter locorum ignorationem ipsi sese submergerent. quippe in palustres voragines præcipitando, tum ad pugnam fiebant omnes inutiles, tum etiam plerique interimebantur. Xenocetas pro certo habens, si propius accederet, defecturas ad se Molonis copias, propter oram fluminis itinere habito, hosti iam proximus, metatur castra. Tum vero Molo, siue vt imperatoria arte hostem falleret, siue quod militis sui fidem suspectans, de eo illud ipsum metuebat, quod spe-

A ἐχρητο τοῖς αὐτοῖς φίλοις, δρασύντεσσι δὲ ταῖς
 πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ἐπιβολαῖς. Οὐ μὲν δὲ
 λαὸν κατὰ ζεύξας εἰς τὴν Σελδύκαιαν, καὶ μετὰ
 πρὸς αὐτὸν Διομήδην τὴν Σουσιανῆς ἐ-
 πὶ τῇ, καὶ Πυθιάδην τὴν Εὐρυδραῖς θα-
 λάτῃς, ἐξήγαγε διωάμεις· καὶ λαβὼν πρὸς
 ἑλλημα τὸ Τίγριν ποταμὸν, αὐτὸς ἐπεδίδου
 τοῖς πολεμίοις. Πλείονων δὲ ἀνακαλυμμένων
 πρὸς αὐτὸν ἀπὸ τῆς Μόλωνος στρατοπέδου,
 καὶ δηλόντων ὡς εἰαὶ ἀφ' ἑκτῆς τὸ ποταμὸν, ἀπὸ
 ἀποδείξει πρὸς αὐτοὺς τὸ τῆς Μόλωνος στρα-
 τοπέδου· τὰ μὲν γὰρ Μόλωνι φρονέον, ὅτι βα-
 σιλεὺς τὸ πλῆθος ὄντων ὑποαρχῶν ἀφ' ἑ-
 κτῆς· ἐπὶ ταῖς ταῖς οὗτοις ὁ Ξενοίτας, ἐπεβά-
 λετο διαβαίνειν τὸ Τίγριν. ὑποδείξας δὲ ὅτι
 μέλλει ζῆλον αὐτῶν τὸ ποταμὸν κατὰ πᾶσαν τοῖς
 ζοῖτα τόπον, τὸ μὲν πρὸς ἑκτῆς τὸ μέρος ἐπι-
 τηδεῖν ὅσον ἡτοίμαζε· δὲ καὶ σιωπῶν κατὰ
 φρονέον τοῖς πρὸς τὸ Μόλωνα τῆς ὑπο-
 δεκνυμένης ἐπιβολῆς τὰ δὲ πλοῖα σιωπῶν
 ζε καὶ κατήρριζε, καὶ πολλὰ ἐπιμέλεια ἐποι-
 οῦτο πρὸς ταῖς ταῖς. ἐπιλέξας δὲ οὐκ πολλοὺς δὲ
 στρατεύματός τοὺς ὑπεροπτατοὺς ἵππους καὶ
 πεζοὺς, ἐπὶ τῇ πρὸς ἐπιβολῇς ἀπολιπὼν Ζεύξιν
 καὶ Πυθιάδην, πρὸς ἡλθε τυκτὸς ὡς ὀγδοήκοντα
 εἰς ἀφ' ἑκτῆς ὑποαρχῶν τῆς Μόλωνος στρατο-
 πέδου· καὶ διακρίνας τοῖς πλοίοις τὴν διωά-
 μιν ἀσφαλῶς, τυκτὸς ἐπὶ κατὰ ἐπεδίδου
 λαβὼν ὀφρὴν ἑκτῆς· ὅτι σιωπῶν κατὰ μὲν τὸ
 πλῆθος ὑποαρχῶν ποταμὸν πρὸς ἑκτῆς, τὸ δὲ
 λοιπὸν ἔλεον ὑποαρχῶν καὶ τέλμασιν. ὁ δὲ
 Μόλων σιωπῶν τὸ γεγνησ, ὅτι ἀπὸ τῆς τοῖς
 ἵππων, ὡς κωλύσων τοῖς ἐπὶ διαβαίνοντες ῥα-
 δίως, καὶ σιωπῶν τοῖς ἡδὲ ἀφ' ἑκτῆς.
 οἱ καὶ σιωπῶντες τοῖς πρὸς τὸν Ξενοίτην
 ἀφ' ἑκτῆς ἡτοίμας τῆς ἑκτῆς, οὐ πρὸς ἐπὶ
 τῶν πολεμίων. αὐτοὶ δὲ ὑποαρχῶν βα-
 πτιζόμενοι, καὶ κατὰ διωόντες εἰς τοῖς τέλμα-
 σιν, ἀχρηστοὶ μὲν ἦσαν ἀπὸ τῆς, πολλοὶ δὲ διε-
 φθαρῆσαν αὐτῶν. ὁ δὲ Ξενοίτας πεπεισμένος
 εἰαὶ πλησιάζειν, μετὰ βαρύνοντες τῆς Μόλωνος
 πρὸς αὐτοὺς διωάμεις, πρὸς ἐλθὼν πρὸς τὸ
 ποταμὸν, καὶ σιωπῶντες, πρὸς ἐπεδίδου τοῖς
 ὑποαρχῶν. Κατὰ δὲ τὸ κατὰ ἑκτῆς ὁ Μό-
 λων, εἴτε καὶ στρατηγέματος χάριν, εἴτε καὶ δια-
 πτήσας τὴν διωάμειν μὴ τι ζυμῶν τῆς ὑποαρχῶν

ἔπειτα προσδοκωμένων, ἀπολιπὼν ἐν
 τῷ χάρακι τὴν ἀποσκήλην, ἀνέβλεψε νυκτὸς,
 καὶ προσῆγε, σύντενον ποιούμενος τὴν παρείδην
 ὡς ὅτι Μολαίης. ὁ δὲ Ξειδίτας ὑπολαβὼν
 πεφύλαγται τὴν Μόλωνα καὶ ἀπεπληγμένον
 τὴν ἐφοδὸν αὐτῷ, καὶ διὰ πεισιγῶν τῆς ιδίας
 αὐτῷ δυνάμει, ὅ μὲν περὶ τοῦ ἐπιστρατο-
 πεδοῦσας κατελάβετο τὴν πολεμίων πρεμ-
 βολήν. καὶ διεφράξεν πρὸς αὐτὴν τῆς ιδίας ἐπι-
 πύς καὶ τὰς τούτων ἀποσκήλας ἐκ τῆς Ζεύ-
 ξιδος πρεμβολῆς. μὲν δὲ ταῦτα σιναξοί-
 τας πρεκάλει πρὸς πολλοὺς διαρρεῖν, καὶ κα-
 λὰς ἔχον ὑπὸ τῶν ὅλων ἐλπίδας, ὡς πε-
 φύλαγτος ἦ Μόλωνος. ταῦτα δὲ εἰπὼν, ἐπι-
 μελόμενος πρὸς ἡγεῖν καὶ θεραπεύειν αὐτοὺς
 ἅπαντας, ὡς ἐκ ποδὸς ἀναλυομένων πρὸς τῆς
 ὑπεραιτίας. οἱ δὲ πολλοὶ καὶ ἀτεταρρηχέτες,
 καὶ πρὸς ἀπὸ τοῦ ἐπιλημνίου χορηγίας, ὥρ-
 μισαν πρὸς ἀπολαίαν καὶ μέγαν, καὶ τὴν τῆς
 θιανταὺς ὁρμῆς πρὸς πομπὴν βαρύνει. ὁ δὲ
 Μόλων δεινὸς ἰσχυρὸς τινὰ τοιοῦτον, καὶ διὰ το-
 ποιησάμενος, πρὸς ἑξ ὑπεροφῆς καὶ κα-
 λαῶν ἐρριμνύει καὶ μετὰ τὴν πομπήν, προ-
 σέειπε ὡς χάρακι τὴν πολεμίων ὑπὸ τὴν ἐωθι-
 νήν. οἱ δὲ πρὸς τὴν Ξειδίτην ἐκπλαγνύσας ὅτι
 τῆς συμβαίοντος ἔχει ὁ πρὸς ἀδύνα-
 τῶντες ἢ πρὸς πολλὰς ἐγείρειν ἔχει τὴν κατέχου-
 σαν αὐτοὺς μέγαν, αὐτοὶ μὲν ἀδύνατος ὁρμήσαν-
 τες εἰς τοὺς πολεμίους διεφθάρησαν· τὸ δὲ χει-
 μνύων οἱ μὲν πλείους ἐν αὐταῖς τῆς σφοδρῆς
 κατεκρήνησαν· οἱ δὲ λοιποὶ ῥιπνύοντες αὐτοὺς εἰς
 τὸν ποταμὸν, ἐπειράντο διαβαίνειν πρὸς τὴν αὐτί-
 σθρα φραγμένους. οὐ μὲν δὲ οἱ πλείους καὶ
 τούτων ἀπώλοντο. κατὰ τοῦ δὲ ποικίλην τῆς ἐν
 ἀκροῖα πρὸς τὰ φραγμένα καὶ κυδιδίως. πρὸ-
 τες γὰρ ἐκπλαγνύσας καὶ περὶ τῆς ἡσας. ἄμα δὲ καὶ
 τὴν ἀντίπερα πρεμβολῆς ὑπὸ τὴν ὄψιν ἔσσης, ἐν
 πομπῇ βαρύνει διαστήματι, τὸ δὲ πρὸς ἀμεί-
 ναν καὶ δυσχερίαν δειλαίνοντο ἔχει τὴν ἐπιρύνειαν
 τὴν πρὸς τὸ σῶζεσθαι. καὶ τὸ τὴν πρὸς ἀσπιν καὶ
 τὴν ὁρμὴν τὴν πρὸς φτηνίαν, ἐρριμνύον αὐτοὺς
 εἰς τὸν ποταμὸν· εἰσέσαν δὲ καὶ τὰ ὑπερῶν συν-
 τὴν ἀποσκήλας ὡς τὸ πρὸς ἀμείναν καὶ τὰ πρὸς
 τῶν αὐτῶν σιναξοίτων, καὶ διαχρυσίαν ἀ-
 σφαλῆς πρὸς τὴν αὐτίσθρα κυδιδίαν φραγο-
 πέειναι. Ἐξ ὧν σιναξοίτων βαρύνει καὶ πρὸς

A rabat Xenctas, impedimenta omnia
 relinquens in castris, per noctis re-
 nebras profectus, Mediam versus ire
 contendit. Xenctas fugere Molo-
 nem ratus, quā sui aduentus metu,
 quā propter suspiciones de exercitus
 sui fide, castra primo hostium occu-
 pat, suosque in iisdem locat. mox e-
 quites cum propriis cuiusque impe-
 dimentis, ē castris Zeuxidis transimit-
 ti ad se imperat. deinde concione ad-
 uocata, sumere animos multitudi-
 nem iubet, & de summa re optime
 sperare. iam enim aufugisse Molo-
 nem. **B** mandatum postremo addit, ut
 curarent corpus, seque omnibus re-
 bus necessariis instruerent: ē vesti-
 gio namque se mane summo ini-
 micos insecuturum. Turba fiducia
 plena, & com meatibus omne ge-
 nus abundans, epulis vinoque in-
 dulgent, & illi socordia, quae ta-
 lem animorum habitum solet comi-
 tari. Molo sic satis magnum viae spa-
 tium cimensus, cernatūque, itinere
 conuerso aduolat. qui hostes pala-
 tos atque ebrios nactus, castra illo-
 rum prima luce inuadit. Xenctas ino-
 pinati casus nouitate defixus, quum
 milites crapulam edormientes som-
 no excitare non posset, temere in
 hostem pugnans, perit. cubantium
 vero pars maior in ipsis stramentis
 obruncatur: reliqui in flumen desi-
 lientes traicere ad posita ex aduerso
 castra contendebant. sed enim isto-
 rum quoque pauci pestem effuge-
 runt. Varium enim uero multiplicem-
 que cerneret per uniuersum illum
 exercitum errorem, trepidationem
 ac tumultum. omnes enim miracu-
 lo attoniti perterritique erant. simul,
 quia ob oculos alterius ripae castra
 habebant, modico admodum inter-
 uallo distantia, amnis violentiam, &
 difficultatem ac periculum obliuif-
 cebantur: tanta erat euadendi cupi-
 ditas. ea porro alienatio mentis, &
 is impetus erat ad quarendam salu-
 tem, ut in amnem praecipites se da-
 rent: iumenta etiam cum sarcinis eo-
 dem immitterent: non secus ac si
 prouidentia quadam fluuius ipsos fo-
 ret adiuturus, & sine discrimine ad
 castra ulteriora transportaturus. Ita-
 que miserabilis omnino & insolens

facies eius amnis erat : cum vnâ inter
nantes fluitarent equi, iumenta, arma,
cadauera, & omnis generis suppel-
lex. Molo Xenææ castris potitus, ac
deinde fluuio impune traiecto : (quip-
pe erat nemò qui vetaret : nam Zeu-
xis, vt ingruenti hosti anteuerteteret,
in fugam sese coniecerat :) etiam al-
tera castra occupat. quibus rebus con-
fectis, Seleuciam cum exercitu ce-
leriter aduenit. hac quoque impetu
primo capta, quoniam Zeuxis aufu-
gerat, & vnâ cum illo Diomedon Se-
leuciæ ipsius præfectus, de cætero
dum pergit ire, superiores prouin-
cias in potestatem redegit. Subacta
autem Babylonix præfectura, & item
ea quæ est ad mare Rubrum, Susa
contendit. Et urbem quidem coro-
nâ statim cepit vt alias fecerat : arcem
vero adortus, frustra fuit : præuerterat enim ipsum dux Diogenes, & in
oppidum clam irruperat. quamobrem
hoc incepto absistens, relictis qui
arcem obsidione premerent, ipse ca-
stra inde mouet, ac Seleuciam ad
Tigrim repetit. ibi summa cura re-
focillato milite, multitudinem ad-
hortatus, ad reliqua sua consilia ex-
sequenda perrexit. Et in regione qui-
dem ad amnem sita, omnia vsque ad
Europum urbem occupat : in Meso-
potamia vero, omnia vsque ad Du-
ra. Quibus de rebus postquam cer-
tior factus est Antiochus, sicut antea
dicebamus, spei de Cœla Syria con-
ceptæ renuntians, ad bellum istud
omnem conuertit impetum. Eo tem-
pore conuocato iterum concilio,
quum dicere quémque Rex iussisset,
qua ratione bellum aduersus Molo-
nem esset apparandum ; Epigene ser-
monem denuò occupante, & super
ea re dicente ; Oportuisse quidem iam
ante vsos consilio quod ipse dederat,
non cunctari, neque procrastinatione
uti ; priusquam tantum incremen-
ti res hostium fecissent ; hortari ta-
men etiam nunc, vt in eius belli cu-
ram Rex incumberet : Hermias item
vt antè inconsideratè & præcipiti ira
elatus, Epigeni conuitium facere inci-
pit : simul, suas ipsius laudes odiosè præ-
dicare ; illum verò parum probabili-
bus ac falsis probris onerare. & quum
Regem contestans obsecraret, ne tam

A λαχμείνω φαίνεται ὅτι ῥάδιματος ἢ φατα-
σίας· ὡς αὖ ὁμοί τοῖς ἰπποκρίτοις φερουμένων
ἵππων, ἡποζυγίω, ὀπλῳ, τεκρῶν, ἀποσκόπῃς
πρόδοσιν. Μόλιον δὲ κυριώτερον τὸ ἔξ
νοίτου κρημενολῆς, καὶ μετὰ ταῦτα ἀφαιρῶν
τὸ ποταμὸν ἀσφράδης, ἅτε μηδενὸς κωλύου-
τος, ἀφ' οὗ φυγεῖν τὴν ἐφόδον αὐτῶν καὶ τοὺς
πρὸς τὸν Ζεῦξιν, ἐκτραπὴς γίνεται καὶ τὸ ἴδιον
ερατοπιδίαι. σιωπελευσάνθρωπος δὲ τὰ παρρη-
ρημένα, κρημὸν μετὰ τὸ ερατοπιδίου πρὸς τὸ
Σελεύκειαν. πρὸς αὐτὴν δὲ καὶ ταῦτα ὅτι
B ἐφόδου ὅτι τὸ περὶ τὴν αὐτὴν τοὺς πρὸς τὸν Ζεῦ-
ξιν, ἅμα ὃ ἴδιον τὸ Διομέδοντα τὸ ὅτι τὸ
τὴν τὸ Σελεύκειαν, λοιπὸν ἥδη παρὰ τὸν αὐ-
κοντὶ κατερέφετο τὰς αὐτὰς Σαβαπίαι. Γε-
νόμηνος ὃ κύριος τὸ τε Βαβυλωνίας, καὶ τὸ πρὸς
τὸν Εὐφράτη θάλασσαν, ἥτις πρὸς Σῶσα. τὴν
μὲν ὅτι πόλιν ὅτι ἐφόδου καὶ ταῦτα κατέχε-
τῃ δ' ἄρα παρὰ τὸν ποταμὸν ποταμὸς, ὅτι ἥτις,
τὰ φθῆσαι Διοκρίτου τὸ ερατοπιδίον εἰς αὐτὴν
κρημενολῆς. ὅτι καὶ ταῦτα μὲν τὸ ὅτι τὸ
C ἀπείη. καὶ αὐτὸν ὃ τοὺς πολιορκουμένους αὐ-
τῇ, κατ' αὐτὸ συνελθόντες καὶ κατῆρε μετὰ τὸ
διωάμεως εἰς Σελεύκειαν πάλιν τὸ ὅτι τὸ
Τίγριδι. πολλὴν ὃ κρημενολῆς τὸ ὅτι τὸ
ἐκ ταῦτα τὸ ερατοπιδίου, καὶ πρὸς αὐτὴν τὸ
πλήθος, ὅρμησι πρὸς τὰς ἐξῆς παρὰ τὴν καὶ
τὸ μὲν πρὸς ποταμὸν μέγας πόλεως Εὐρώ-
που κατέχε, τὸ ὃ Μεσοποταμίαν εἰς Δούρων.
Αἰτίους ὃ τούτων αὐτῶν παρὰ τὸν ποταμὸν, ὡς ἐ-
πὶ τὸν ποταμὸν, ἀποτὸν τὰς καὶ Κεῖλην Συ-
ρίας ἐλπίδας, ὅρμησι πρὸς ταῦτα τὰς ἐπι-
D βολαίς. Εὐὰ κατὰ πάλιν ἀδριατικὸς ὃ συ-
κεδρὶν, καὶ καλὸς αὐτὸς λέγει τὸ βασιλεὺς ὅ-
τι τὸ πῶς δὲ κατὰ τὰς ἐπὶ τὸ Μόλιον
πρὸς αὐτὴν, αὐτῇ τὸ ἐπὶ τὸν κατὰ τὸν
καὶ λέγοντες πρὸς τὸν ὅτι τὸν ὅτι τὸν, ὡς ἔδει
μὲν πάλιν μὴ μέλλει καὶ τὸ αὐτὸ συμβου-
λία, πρὸς τὸ τὸν αὐτὸν παρὰ τὸν κατὰ
βελὸν τοὺς ἐξῆς· οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ πῶς ἐπὶ
φάσκειν τὸν ὅτι τὸν παρὰ τὸν πάλιν
Ερμείας ἀκρίτως καὶ παρὰ τὸν ὅτι τὸν
ἥρξας ἀκρίτως τὸν εἰρημῶν. ἅμα ὃ φορτικῶς
E μὲν αὐτὸν ἐκκαμῶν, ἀσφράδης τε καὶ πρὸς
ποταμὸν κατὰ τὴν Εὐφράτην, μὲν τὸν
ὃ τὸ βασιλεὺς μὴ κρημενολῆς ὅτι τὸν, μετὰ

ἀποστῆναι τῷ Ἀντίοχῳ Κόιλῳ Συρίας ἐλπιδόν, ἡ
 παροτρύνει μὲν τοὺς πολλοὺς, ἐλύπει δὲ καὶ
 τὸν Ἀντίοχον, μάλιστα δὲ κατέπαυσε τὴν ἀψμα-
 χίαν, πολλὴν πομπὰν τῷ βασιλεῶς ἀπο-
 δύνει εἰς τὸ ἀγαλῦν αὐτοῦ. δόξαντες ὅτι τοὺς
 πολλοὺς Ἐπιγρόους αἰσχυρότερον καὶ συμφερώ-
 τερον λέγει, ἐκυρώθη τὸ διαβούλιον, στρατεύειν
 ὅτι τὸ Μόλων, καὶ τοῦτον ἐχέειν τὸν παρ-
 ξένον. ταχὺ ὅτι συνευποκρίθης καὶ μετὰ πρῶτον Ἐρ-
 μίας, καὶ φήσας δύναιτο ἀποδύεσθαι τὸν κριθὲν ἀπο-
 φασίως ποιῶν, ἔτιμος ἦν καὶ πολλὸς πρὸς τὸ
 παρὰ στρατὸν. ἀποδοθέντων δὲ τῶν δυνάμεων
 εἰς Ἀπάμειαν, καὶ ἵκνεται ἐν τῇ πόλει τῶν
 πολλοῦς ὑπὸ τῷ παρὰ στρατὸν ὁφθαλμῶν,
 λαβὼν ἐπισημαίνον τὸν βασιλέα, καὶ διδόντα τὸν
 γυμνὸς κίνημα ἀφ' οὗ καὶ τὸν καὶ, ἐπηγεῖσθαι
 ἀγαλῦσαι πᾶσι τὰς σιταρχίας, εἰ αὐτῷ συλ-
 λήσῃ μὴ στρατεύειν μετὰ αὐτῶν τὸν Ἐπιγρόον.
 οὐ γὰρ οὗτος τὸν τῶν καὶ λόγον ὁρᾷ παρὰ
 πρὸς καὶ τὴν στρατίαν, τῇ καὶ τῇ αὐ-
 τῷ ὁρᾷ καὶ τῇ αὐτῷ ἐν τῇ πόλει. ὁ δὲ βασι-
 λεὺς δυσχερὲς μὲν ἦκουε, καὶ ἡ τῇ τῇ ἐ-
 ποίητο ἀποδύεσθαι, ἀφ' οὗ τὴν ἐμπειρίαν τὸν πο-
 λεμικῶν, συστρατεύειν αὐτῷ τὸν Ἐπιγρόον. πε-
 ριχόμενος ὅτι καὶ παρὰ στρατὸν οἰκονο-
 μίας καὶ φυλακῆς καὶ περὶ τῆς Ἐρ-
 μίας καὶ τῆς πόλεως, ὅτι αὐτῷ κύριος. ἀφ' οὗ
 τῷ καὶ τῇ αὐτῷ, συνεχώρησε τῷ ἀξιο-
 τοῖς. τῷ δὲ Ἐπιγρόοι καὶ τῷ παρὰ στρατὸν αἰσ-
 χυρότερος εἰς Ἀπάμειαν, οἱ μὲν εἰς τὴν συλ-
 λήσῃ κατεπλάγησαν ἀφ' οὗ τὸν φόβον. αἱ δὲ δυ-
 νάμεις τοῦ καὶ τῷ ἀξιομύθῳ, εἰς μετὰ τῆς
 ἀντικατὰς δέκναιτο πρὸς τὸν αἶνον τὸν ὁφθαλ-
 μῶν ὁρᾷ τῷ, πλὴν τῇ Κυρρησίων. ὅτι δὲ ἐ-
 στασίασαι, καὶ χαρὸν εἰς ἐξακχιλίους ὄντες τοῖς
 ἀντικατὰς ἀπείσονται καὶ πολλὰς δὴ πᾶσι ἀν-
 δίας ὅτι χροῖον ἱκανὸν πρὸς τὸν τέλος ὅτι μά-
 χη κατεπλάγησαν ὑπὸ ἵκνεται τῷ βασιλεῶς
 στρατῶν, οἱ μὲν πλείους διεφθάρησαν. οἱ δὲ
 παρὰ στρατὸν, πρὸς τὸν αὐτοῦ εἰς τὴν τῷ
 βασιλεῶς πίστιν. ὁ δὲ Ἐρμίας τοὺς μὲν φί-
 λους τῷ βασιλεῶς ἀφ' οὗ τὸν φόβον, τῷ δὲ
 δυνάμεις ἀφ' οὗ τὴν ἀντικατὰς ὑπὸ ἑαυ-
 τὸν πομπὰν, ἀναστρέφας παρὰ στρατὸν μετὰ
 τῷ βασιλεῶς. Περὶ δὲ τὸν Ἐπιγρόον παρὰ
 ξένον συνεστήσατο πᾶσι τῷ, λαβὼν συνερχόν

A imprudenter recipiendæ Cœlæ Syriæ
 spem defereret, offendit apud multos,
 ipsi quoque Antiocho molestus. quo
 summa vi connitente ut hos inter se
 conciliaret, vix tandem Hermias iur-
 gandi finem fecit. Probata Epigenis
 sententia, ut magis necessaria & utilio-
 lora suadentis, decretum est; bellum
 contra Molonem gerendū esse, cuiusq;
 negotij curam ante omnia esse haben-
 dam. ibi tum Hermias: totum sese ad
 sententiam aliorum componere, fieri-
 que repente alius: & quum diceret, o-
 portere, ut quod semel statutū sit, om-
 nib. amputatis excusationibus, cuncti
 exsequerentur; ad bellum apparandum
 alacrem se præbebat, multisq; in eo e-
 rat. Copiis Apameæ congregatis, exor-
 to inter militarem turbam seditionis
 principio, propter reliqua stipendiiorum
 non depensā: Hermias Regem nactus
 eo motu, qui tēpore adeo alieno erat
 excitatus, consternatum & metu per-
 cussū; recepit ei, quicquid de anno-
 nis suis militi deberetur, id omne se
 exsoluturum, si modò concederet sibi
 Rex, ne huic expeditioni interesset E-
 pigenes. nihil enim administrari posse
 recte & uti par est in exercitu, postquā
 tanta ambob. ira atq; discordia inces-
 sisset. Rex, inuitus ille quidem hæc au-
 diuit, qui magni æstimabat comitē se
 habere in hac expeditione Epigenem;
 virum, propter rei bellicæ peritiam si-
 bi charum; verum ille dolo malo Her-
 miam circumuentus, & præoccupatus à
 fisci administris, custodib. & cubiculariis,
 sui iuris nō erat. itaq; præsentī cō-
 cedens necessitati, huius petitioni ad-
 nuit. & Epigenes quidē ut iussus fuerat
 Apamiam se confert. At qui Regis cō-
 cilium participabāt, stupere omnes &
 pauere. Exercitus è cōtrario, postulata
 sua consecutus, mutatis animis, studiū
 ac fauorē in persoluti stipendij aucto-
 rē inclinat. soli Cyrrestæ idē cæteris
 nō fecerunt: qui etiam seditione facta,
 numero ad sex millia, defecerunt, &
 multas aliquādiu molestias Regi exhi-
 buerunt. donec victi tandē ab aliquo è
 regis ducibus, pleriq; perierūt. qui su-
 perfuerant cladi in fidē Regis se se per-
 miserūt. Hermias postquā amicos qui-
 dē Regis terrendo, milites verò cōmo-
 da eorū procurādo, fecisset sibi obno-
 xios, signis motis vnā cum Antiocho
 pergit ire. Idē aduersus Epigenē dolū
 huiusmodi est commentus, opera vsus

Alexidis, qui Apameæ custos erat arcis. Hic quum epistolam scripsisset, tanquam à Molone ad Epigenem missam, corrupto quodam illius puero, ingentium bonorum pollicitatione, persuadet ei, vt acceptam epistolam in domum Epigenis afferret, ac cæteris illius chartis immisceret. quod vt factum, adest extemplo Alexis: qui Epigenem interrogat, num literarum aliquid à Molone acceperit. ille enimuero irasci, & negare factum. Alexis inquisitionem agere postulat. & simul, in ædes per vim ingressus, epistolam inuenit. mox, prætextu isto vsus, Epigenem sine mora occidit. quo scelere admissio, Regi quidem persuadetur, ex iusta causa fuisse interemptum Epigenem: at procures eius aulæ, etsi metu se continuerunt, ne quid mouerent, rem tamen suspectam habebant. Antiochus vt ad Euphratem ventum, assumptis viribus quæ ibi erant, castra inde mouet. quumque ad Antiochiam in Mygdonia circa brumam peruenisset, donec defæuaret quæ tum ingruerat hiems, substitit: indeque profectus quadragesimo post die, Libam venit. Eo loci Rege suos consulente, qua via aduersus Molonem esset peragendum, quomodo, & vnde agminum possent necessaria subministrari: erat enim Molo in tractibus Babylonix vicinis; censebat Hermias secundum Tigrim esse progrediendum, ita vt pro munimento exercitui essent tum hic, tum alij duo amnes, Lycus & Kapros. Zeuxis, etsi quominus libere suam proferret sententiam tristissimo Epigenis exitu, quem assidue ob oculos sibi ponebat, terrebatur: quia tamẽ cum manifesto errore erat coniunctum quod dabatur ab Hermia consilium, ægre tandem pro sententia dicere est ausus; Tigrim omnino esse traiciendum. simul, tum difficultates alias, exponit, quas expecturi essent, si propter flumen iter haberent; tum hanc in primis cõmemorat: quod oporteret eos, post confectũ viz spatium satis magnum, post habitum deinceps iter dierum sex per terram desertam, ad locum Fossam regiam dictum, deuenire; quam si hostes præoccupassent, nulla ratione traicere esset valituri. ita magnum ex ea re periculũ

A τὸν ἀκροφύλακα τῆς Ἀπαμείας Ἀλέξιν. Γράψας γὰρ ὡς παρὰ Μόλωνα ἀπεσταλμένῳ ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Ἐπιγένιον, πέμψεν αὐτῷ τῇ ἐκείνου παίδων ἐλπίσι μεγάλας ψευδολογίας, εἰσιτέχοντα πρὸς τὸν Ἐπιγένιον, καὶ αἰνέσαι τὴν ἐπιστολὴν τῆς ἐκείνου χάριτος. οὐ γὰρ ἡγομένου, πρὶν δὲ τῆς Ἀλέξιος καὶ διηρώτα τὸν Ἐπιγένιον, μὴ πῶς ἐπιστολὰς κεχόμεναι παρὰ τῷ Μόλωνα. τῷ δὲ ἀπειπαμένου πικρῶς, ἐρβύαν ἦντι. Τὰ δὲ πρὸς αὐτῶν, ὥστε τὴν ἐπιστολὴν ἢ χρησάμενος ἀφορμῇ, παρὰ χεῖρα τὸν Ἐπιγένιον ἀπέκτεινεν. οὐ συμβαίτης, ὁ μὲν βασιλεὺς ἐπέσθη δεικνύς ἀπολωλέναι τὸν Ἐπιγένιον· οἱ δὲ πρὸς τὴν αὐτῶν ὑπόπλητον μὲν ὁ γενοῖς, ἦσαν δὲ τὴν ἡσυχίαν ἀπὸ τὸν φόβον. Ἀντίοχος δὲ παρὰ ἡγεμόνος ἐπὶ τὸν Εὐφράτην, καὶ παραπαραλαβὼν τὴν δυνάμειν, αὐτῶς ἐξώρμη· καὶ ἀφαιρῶντας εἰς Ἀντιόχειαν τὴν ἐν Μυγδονίᾳ, πρὸς Ἑρμίας χημενάς ἐπέμεινε, δέλων ἀποδέξασθαι τὴν ἐπιφορὰν καὶ τὴν ἀκμὴν τῆς χημῆος. μέλλας δὲ πρὸς τετραρχήντα ἡμέρας, παρῆναι εἰς Λίβαν. Ἀποδοθέντος δὲ ἐκείνῳ ἀφαιρῶντος, ποία δὲ παρὰ αὐτὸν ὁδὸς ἐπὶ τὸν Μόλωνα, καὶ πῶς καὶ πόθεν κεχεῖσθαι ταῖς εἰς τὰς κορείας χρησίαις, (ἐτύγχευε γὰρ ὁ Μόλων ἐν ταῖς πρὸς Βαβυλῶνα τοποῖς ὑπαρχῶν) Ἑρμίας μὲν ἐδόκει παρὰ τὸν Τίγριν ποιῆσθαι τὴν κορείαν, παρὰ ἡγεμόνοισιν τῶν τε καὶ τῷ Λύχων ποταμῶν καὶ τῷ Κάπρω. Ζεὺς δὲ λαμβάνων πρὸς ὀφθαλμῶν τὴν ἀπάλειαν τὴν τῷ Ἐπιγένι, πρὸς μὲν ἡγεμόνα λέγειν ὅτι παρὰ ἡγεμόνοισιν, πρὸς δὲ παρὰ τῶν ἀγροίας οὐσης τῆς κατὰ τὸν Ἑρμίδην, μάλιστα ἐπαρρησιε συμβουλεύειν, ὅτι ἀφαιρῶντες εἴη τὸν Τίγριν· ἀπολαμίζόμενος τὴν τε λοιπὴν δυσχερίαν τῆς παρὰ τὸν ποταμὸν κορείας, καὶ ὅτι δύο ἀφαιρῶντας ἱκανοὺς τοποῖς, μὲν τὰ ταῦτα διελθόντας ὁδὸν ἔρημον ἡμερῶν ἑξ, παρὰ χεῖρα πρὸς τὴν βασιλικὴν διώρυγα καλουμένην· ἢς παρὰ κατὰ λαφρείας ὑπὸ τῶν πολεμίων, ἀδυνάτων μὲν γινέσθαι τὴν ἀφαιρῶσιν αὐτῆς· ἐπισφραγὴ δὲ παρὰ φανῶς τὴν ἀφαιρῶσιν.

τῆς ἐρήμου πάλιν ἀποχώρουν, καὶ μέγιστα
 ἔχει τὸ ἐθιμένον εἶδεναι τὸ ἐπιτηδεύειν. ἐκ δὲ
 τῆς ἀφαιρήσεως τὴν Τίγριν, πρὸς δὴλον μὲν ἀ-
 πεδίον τε μετανοίας καὶ πρὸς κλησιν τῶν
 βασιλέων, τῶν καὶ τὴν Ἀπολλωνιάτιν χώραν ὁ-
 χλῶν, ἔχει δὲ καὶ καὶ αὐτοὺς μὴ καὶ πρὸς αἰ-
 ρεσι, αἰάγκη δὲ καὶ φόβῳ ποιεῖν Μόλωνι
 τὸ πρὸς ἀπομάκρυνον. πρὸς δὴλον δὲ τὸ δαψί-
 λειαι τὸ ἐπιτηδεύειν τοῖς τραποπέδοις ἔχει τὴν
 ὄρετὴν τῆς χώρας. τὸ δὲ μέγιστον ἀπέφαρτε
 ἀφαιρηθέντων τὸν Μόλωνα τῆς εἰς τὴν
 Μήδειαν ἐπορεύου, καὶ τὸ ὅτι ἐκείνων τὸ τόπων
 ἐπὶ καίαν. ὅτι ὡς αἰάγκησιν αἰάγηνδου-
 νάειν αὐτὸν, ἢ μὴ γέλοιος τῆτο ποιεῖν ἐκεί-
 νου, μετὰ δὲ τῶν δυνάμεις παχέως πρὸς
 τὰς τὴν βασιλείας ἐλπίδας. κριτικὴς δὲ τῆς
 Ζεύξιδος γνώμης, πρὸς αὐτὴν διελθόντες τὰς
 δυνάμεις εἰς τρία μέρη καὶ τριῶν τοῖς
 ποταμῶν, διεφαιρῶν τὸ πλῆθος καὶ τὰς ἀ-
 ποσκάσαι. μετὰ δὲ τῶν τοῖς ποταμῶν τὴν
 πορείαν ὡς ἐπὶ Δούρωι, τῶν τῆς πό-
 λεως ἔλυσαν ὅτι ἐφόδου τὴν πολιορκίαν. ἐ-
 πὶ τῶν γὰρ ὑπὸ Ἰνός τῶν τὸν Μόλωνα ἡ-
 γημένων πολιορκουμένων. χρησάμενοι δὲ καὶ τὸ
 συνεχὲς ἐντεῦθεν τὰς ἀστυγῶν, ἐγδοῶσι
 τὸ χαλούμενον Ορεκὴν ὑπερέβαλον, καὶ κα-
 τήσαν εἰς Ἀπολλωνίαν. Μόλων δὲ κατὰ τοὺς
 αὐτοὺς χειρὸς πυθόμενος τὴν τῆς βασιλείας
 παρουσίαν, καὶ ἀφαιρῶν τοῖς πρὸς τὴν Συ-
 σιατὴν καὶ Βαβυλωνίαν ὄχλοις, ἔχει τὸ πρὸς
 φάτως καὶ πρὸς ἀδύνατον αὐτῶν ἐκείνης γε-
 γνηναι, φοβόμενος δὲ καὶ τὸ εἰς Μήδειαν ἐπα-
 ρέου μὴ διακλεισθῇ, διέγνω ζῆλον εἶναι τὴν Τί-
 γριν, καὶ διαβιβάσει τὰς δυνάμεις ἀπὸ τῶν εἰ-
 δυνάτω, πρὸς κατὰ λαβείναι τὴν βασιλείαν τὴν Ἀ-
 πολλωνιάτιδος, ἔχει τὸ πιστεύειν τῶν πλῆθους τὸ
 σφειδνικῶν τὸ πρὸς ἀπομάκρυνον Κυρτίων.
 πρὸς ἔξω δὲ τὸ κριτικὸν, παχέως ἐποιεῖτο καὶ σι-
 λῶναι τὸ πορείαν. ἀμα δὲ τὸν Μόλωνα συνά-
 πτοντες τοῖς πρὸς ἀφαιρηθέντων τοῖς, καὶ τὴν βασι-
 λέως ἐκ τὴν Ἀπολλωνίας ὁρμήσαντος μετὰ πᾶ-
 σης δυνάμεως, σιλέων τοῖς ὑπὸ ἀμφοτέρων
 πρὸς ἀποσκάσαι εὐζώνως ἀμα συμπεσὶν ἐπὶ
 τῶν πρὸς ἀφαιρηθέντων. οἱ δὲ μὲν πρὸς τὸν συνεπλέ-
 χοντο καὶ κατεπείσαν ἄλληλων, ἐκ δὲ τὸ συνά-
 λαι τὰ πρὸς ἀμφοῖν δυνάμεις ἀπέστησαν καὶ

A fore exercitui, qui desertum repetere
 iterum cogeretur, & quod maximum
 esset, penuria rerum omnium foret
 laboraturus. contra, si Tigrim traii-
 cerent, nequaquam dubitandum es-
 se assererat, quin Apolloniatis re-
 gionis incolæ, pœnitentia ducti Re-
 gem ad se vocarent: qui iam, non vo-
 luntate, sed necessitate ac metu Mo-
 loni sint dicto audientes. neque por-
 rò ambigendum esse, quin propter
 soli vbertatem omni genere com-
 meatuum exercitus esset abundaturus.
 postremò, (id quod ipse om-
 nium esse maximum contendebat)
 Molonem, vbi interclusus ei foret
 reditus in Mediam, & omnis com-
 meatus ereptus, quem ei iam illa
 loca subministrant, coactum iri ad
 dimicandum descendere: aut si præ-
 lium detrectaret, sine mora eius co-
 pias vniuersas mutatis animis, ad
 spes Regis esse respecturos. Zeuxi-
 dis laudatâ sententiâ, confestim exer-
 citu trifariam diuiso, tribus locis
 copias cum impedimentis flumen tra-
 iecerunt. deinde Dura versus pro-
 fecti, eam urbem, quæ a duce quo-
 dam Molonis tenebatur obsessa, pri-
 mo impetu obsidione liberarunt. post-
 ea quum diebus singulis castra mo-
 uerent, octauo die, Oricum quod
 vocant, superarunt, & Apolloniam
 peruenerunt. Eo tempore Molo, Re-
 gis aduentu cognito, quia Susianæ
 & Babylonix populis recens à se &
 inopinata victoria subactis parum si-
 debat; ad hæc metuebat ne reditu
 in Mediam prohiberetur; Tigrim
 ponte statuit iungere, & copias trans-
 mittere, vt si quâ fieri posset, mon-
 tana regionis Apolloniatis prior
 Antiocho occuparet: quod in fun-
 ditorum, qui nominantur Cyrtij,
 multitudine fiduciam magnam po-
 neret. ac mox, quod statuerat aggres-
 sus, celeri contentoque itinere vteba-
 tur. Quum autem tempore eodem &
 Molo dictis locis appropinquaret, &
 Rex Apollonia cum omnibus viribus
 esset profectus, accidit, vt quæ vtrin-
 que fuerant præmissæ delectorum manus,
 in quibusdam iugis sibi inuicem oc-
 currerent. hi primò lacessere sese mu-
 tuo, ac pugnam conferere: deinde vbi
 propius ambo exercitus accesserunt, è
 conflictu discessere: ac tum quidem
 ad suas

ad suas legiones reuersi, quinque milium interuallo metantur castra. Per noctis silentium reputans Molo quam periculosa & ancipitis res sit alca, vt rebelles cum Regibus suis interdiu & fronte recta congregiantur, concubia nocte adoriendum sibi Antiochum esse censuit. delectis igitur ex omni suorum numero fortissimis ac valentissimis, occultis quibusdam callibus eos circumducit, vt de superiore loco impetum in hostem faceret. verum vbi cognouit decem iuuenes simul ex illo itinere ad Regem transisse, desistens ab hoc incepto, eodem vnde erat profectus, repente iter intendit. Sub lucem primam in castra reuersus, tumultu ac trepidatione vniuersum exercitum compleuit. nam qui fuerant intra vallum relictī, redeuntium aduentu inter euigilandum perterrefacti, tantum non castris excesserunt. Et Molo quidem perturbationem hanc, quantum eius fieri poterat, sedare conabatur. At Rex ad dimicandum paratus, luce prima copias omnes castris educit. Igitur in dextro cornu equites primo xystophoros locat, duce imposito Ardye, viro in bellicis rebus egregia virtute cognito. his proximos admouet Cretenses ex formula societatis ad se missos. adhærebant istis Galatæ Teatofages. deinde ad horum deinceps latus applicuit peregrinos ex Græcia & mercede conductos. post omnes sequebatur agmen phalangis dispositis cohortibus ad instar priorum. lauum cornu equitibus dedit, quos Hetxros, siue Regis socios vocitant. elephantos (ij erant numero decem:) ante aciem per interualla collocauit. subsidiarias vero manus quā peditū, quā equitum, in cornua distribuit, & vt hostem, vbi semel inchoata pugna fuerit, circumirent præcepit. Ordines deinde interequitans, paucis pro tempore militem est cohortatus. lauum cornu Hermiæ & Zeuxidi tradidit: ipse in dextro curabat. At Molo, propter cōsternationem animorum quæ præcedente nocte in castris erat versata, parum ex vsu militem educere, confusè ac perturbatè aciem struere. verumtamen, ad formam aciej hostilis suas rationes accommodans, equites in cornu vtrumque diuidit;

A τότε μὲν αἰσχωρήσαντες εἰς τὰς ἰδίας πῆρε-
 βολαῖς, ἐστρατοπέδωσαν τετράκοντα σταδίους
 ἀπ' ἀλλήλων διεστώτες. Τῆς δ' οὐκ τὸς ἐπιτα-
 ρομένης, συλλογισάμενος ὁ Μόλων, ὡς ἐπισφα-
 λὴς γινέσθαι καὶ δύσχευτος τοῖς ἀποστάταις πρὸς τοὺς
 βασιλεῖς ὁ μὲν ἡμέραν καὶ ἡμέραν πρὸς αὐτοὺς κινδύ-
 νους, ἐπεδύετο τυκλὸς ἐλθρήν τινος παρὶ τῷ Αἰτίο-
 χον· ἐπιλέξας δ' οὖν ἐπιτηδευοτάτους καὶ τὸν
 ἀκμαστότατον ἐκ πάντων τῶν στρατοπέδου, περὶ
 κατὰ ἰσας ὁποι, δέλων δὲ ὡς οὐδεὶς ποιεῖται
 ὅτι ἐπὶ τοῖς γούνοισι καὶ τῷ πορείᾳ δίκαια κα-
 νίσκους ἀδρόους ἀποχωρήσας πρὸς τὸν Αἰ-
 τίον, ταύτης μὲν τῆς ἐπιτοίας ἀπέστη. ταχὺ δ'
 ἐκ μεταβολῆς ποιησάμενος τὸ ἀποχωρήσιν, καὶ
 περὶ ἀγρόμενος εἰς τὸ ἐαυτὸν χάρακα περὶ τῷ
 ἐωθινῷ, πρὶν δὲ στρατοπέδον ἐνέπλησεν θορύ-
 βου καὶ παραχῆς. δύναντες γὰρ ἐκ τῆς ὑ-
 πνωτοῦ οἱ καὶ τοὶ χάρακα ἀφ' ὧν τῶν περ-
 σιόντων ἐφοδῶν, μικροῦ δυνάμει οὐκ ἐπίσταντο ἐκ τῆς
 πῆρεβολῆς. Μόλων μὲν οὖν κατόπισθεν ἐδύ-
 νατο κατεπερθεῖν τὴν γαλημηδονίαν ἐν αὐτοῖς
 ταραχῇ. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐτοιμος ὢν πρὸς τὸν
 κινδύνον, ἅμα τῷ φωτὶ τὴν δυνάμιν ἐκίνει
 πᾶσαι ἐκ τῶν χάρακων. ἐπὶ μὲν οὖν τῷ διξίου
 κέρως, ἐπαξέτωρ τοὺς ξυσφόρους ἵππους,
 ἐπισησας Ἀρδίω κακρυμμένον ἄδρα περὶ τῶν
 πολεμικῶν περὶ αἰετῶν. τοῦτο δὲ πῆρεβόλες τοὺς
 συμμαχοὺς Κρήτας, ὧν εἴχοτο Γαλάται
 Ῥιγρόπαγες. περὶ δ' οὖν τοῖς ἐσθλα τοὺς ἀπὸ τῆς
 Ἑλλάδος ξέτους καὶ μισθοφόρους, οἷς ἐπόμενον
 πῆρεβόλες τὸν φάλαγγος σύστημα. τὸ δ' ἐω-
 θυμοὶ κέρως ἀπέδωκε τοῖς ἑταίροις περὶ αἰετῶν
 ῥαυτομέδων, ὧν ἵππων. τὰ δ' οὖν ἡμέρα περὶ τῆς
 δυνάμεως ἐν ἀγαστήμασι κατέστη δίκαια τὸ ἀ-
 εθμον ὄντα. τὰ δ' ἐπιτάγματα τῷ περὶ καὶ τῷ
 ἵππων ἐπὶ τὰ κέρως μερίσας, κυκλῶν πα-
 ρήγειλε τοὺς πολεμίους, ἐπιδὼν συμβόλῳσι.
 μὲν δ' οὖν ταῦτα πῆρεβόλες τὰς δυνάμεις ἐπιπο-
 ρεύμενος ἀφ' ὧν βραχίων, τὰ πρὸς αὐτοὺς τῶν
 χειρῶν. καὶ τὸ μὲν ἐωθυμοὶ κέρως Ἑρμεία καὶ
 Ξεξιδοὶ πῆρεβόλες, τὸ δ' οὖν διξίου, αὐτοὺς εἶχε. Μό-
 λων δ' οὖν δύσχευτος μὲν ἐποιήσατο τὸν ἀγαστήν,
 ταραχῶν δ' οὖν καὶ τὸν ἐκτὸς, ὅτι τὴν ἐν τῇ τυκλῇ
 περὶ γαλημηδονίαν ἀλογίαν· οὐ μὲν ἀλλὰ τὸν
 μὲν ἵππων, ἐφ' ἑκάτερον ἐμερίσας κέρως,
 σοχαζόμενος τὸν ὡς ἐναρτίων περὶ αἰετῶν.

τούς δὲ θυρεοφόρους καὶ Γαλάτας καὶ κατό-
 λου τὰ βαρέα τῶν ὀπλῶν, εἰς τὸ μεταξὺ τό-
 ποι ἐθήκατο ἱππέων· ἐπὶ δὲ καὶ τοὺς τοξότας καὶ
 σφειδονήτας, καὶ συλλήβδην δὲ πάντων ἄνδρων, ἐκ-
 τὸς τῶν ἱππέων πρὶν ἐκείτους πρὸνέειν. τὰ
 δὲ δρεπθρηφόρα τὸ πρῶτον, παρεβόητο
 τὴν δυνάμειν ἐν ὁδοῖσι. καὶ δὲ μὲν δυνάμεις
 κέρως Νεολάου πρὸνέειν παδελφῶν, δὲ δὲ
 δεξιὸν αὐτὸς εἶχε. μὲν δὲ ταῦτα πομπασμῶν
 τῶν δυνάμεων τὴν ἐπαγωγὴν, δὲ μὲν δεξιὸν
 κέρως τῷ Μόλωνι, διετήρησε τὸ πῖπτον, καὶ
 σιμώδεα τῶν πρὸς τὸ Ζαῖνον ἑρρωμένως. δὲ
 δὲ δυνάμεις ἅμα τὰ σιμῶν εἰς ὅψιν ἐλθεῖν
 τῷ βασιλεῖ, μετεβόητο πρὸς τοὺς πολεμίους.
 οὗ ἡμοῦ, σιμώδεα τοὺς μὲν πρὸς τὸν Μό-
 λωνα ὁρμαίνοντες, τοὺς δὲ βασιλέως ὁρμα-
 ρωθῆναι διπλοῦνται. ὁ δὲ Μόλων σιμῶντας
 δὲ γογγύοντες καὶ πῶν ὁρμαίνοντες ἤδη κυκλούμενος,
 λαβὼν πρὸς ὀφθαλμὸν τῶν ἐσπιδόντων πρὸς
 αὐτὸν αἰχίας, ἐὰν ὑποχέμενος ἡμῶν καὶ ζω-
 γρεῖα λαβὼν, παρεβόησε τὰς χεῖρας ἐαυτοῦ.
 πρὸς πλησίον δὲ καὶ πάντες οἱ καινῶντες
 τὴν ἐπιβολῆς, φυγόντες εἰς τοὺς οἰκίους ἐκαστοῦ
 τόπου, τὴν αὐτὴν ἐποίησαντο τῷ βίῳ καὶ ὁρμα-
 ρίῳ. ὁ δὲ Νεόλαος ἀποφυγὴν ἐκ τῆς μάχης,
 καὶ ὁρμαίνοντες εἰς τὸ Γερσίδα πρὸς Α-
 λέξανδρον τὸν Μόλωνος ἀδελφόν, τὴν μὲν
 μητέρα καὶ τὰ τῷ Μόλωνος τέκνα κατέσφα-
 ξε μὲν δὲ τὸ πύπτον θάνατον, ὅτι κατέσφαξε
 αὐτὸν, πῖπτας δὲ πρὸς πλησίον ποιῶν καὶ τὸν
 Αλέξανδρον. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀφραπῶν τὴν
 πρὸς ἐπιβολὴν τῶν πολεμίων, δὲ μὲν σῶμα τῷ
 Μόλωνος ἀστυρῶν παρεβόησε, καὶ τὸν
 ἐπιφανέστατον ὅποι τῆς Μηδίας. ὁ καὶ ὁρμα-
 ρίῳ σιμώδεα, οἱ πρὸς τοῦτοις πρὸς
 γόμενοι ὁρμαίνοντες γὰρ εἰς τὸ Κολωνίην,
 πρὸς αὐτῶν ἀνταρῶσαι τῶν εἰς τὸ Ζαῖνον
 αἰσχυρῶν. μὲν δὲ ταῦτα τῶν δυνάμεων ὁρμα-
 ρίῳ ὁρμαίνοντες, καὶ διὰ δεξιὰν, σιμώ-
 δεα τοὺς ἀποχρηστούς αὐτοὺς εἰς Μηδίαν, καὶ
 καὶ ὁρμαίνοντες τὰ καὶ τὴν χώραν. αὐτὸς δὲ
 καὶ εἰς Σελυκίαν, καὶ τὸ καὶ τὴν
 πρὸς ὁρμαίνοντες, ἡμέρως ὁρμαίνοντες πᾶσι καὶ
 τῶν καὶ. Ερμίας δὲ τῶν τῶν αὐτῶν πρὸς
 ρεῖν, ἐπέφερε μὲν αἰτίας τῶν ἐν τῇ Σελυ-
 κίᾳ, καὶ χιλίοις ἐξ ἡμῶν παλάντας τὴν πόλιν.

A scutatos, Galatas & quod erat grauis
 armaturæ medio inter equites loco
 statuit. præterea sagittarios, fundito-
 res, & id omne genus leuiter armato-
 rum, ultra equites ad dextram & si-
 nistram circumfudit. falcatos currus
 ante aciem in spatio collocavit. sini-
 strum cornu Neolao fratri commi-
 sit; dextrum ipse tenuit. Secundum
 hæc, cepta est pugna committi: ac
 dextrum quidem Molonis cornu, fi-
 dem constanter seruauit, & cum Zeu-
 xide acerrime conflixit. Izuum verò,
 simulac in conspectum Regis inter
 concurrendum venit, transitionem
 ad hostes fecit. quæ res, ut trepida-
 tionem ingentem exercitui Molonis
 attulit. sic regi scopiis animorum ro-
 bur duplicauit. Molo suorum trans-
 fugia animaduertens, quum prope
 iam vndique cingeretur, animo re-
 putans cruciatus ac tormenta sibi pa-
 rata si viuus in hostium potestatem
 veniret, manus sibi ipse intulit: pa-
 ritèrque omnes qui coniurationis
 participes fuerant, domum suam
 quisque concedunt, ibique similem
 exitum faciunt. Neolas quoque ubi
 pugna euasit, & in Perfidem ad A-
 lexandrum Molonis fratrem perue-
 nit, matrem & Molonis liberos ob-
 truncat: dein super mortuorum ca-
 dauerbis ipse se iugulat, postquam
 Alexandro persuasisset, ut ipse quo-
 que idem faceret. Rex directis ho-
 stium castris, Molonis corpus loco
 totius Mediæ maxime conspicuo ius-
 sit in crucem tolli. ac sine mora,
 quibus id negotium fuerat datum
 rem sunt exsecuti. delatum namque
 cadaver in Chalonitidem regionem,
 eo loci in adscensu Zagri montis,
 cruci affixerunt. Secundum hæc re-
 bellem exercitum Rex duris verbis
 increpitum, in fidem data dextra
 recipit, & certos viros decernit, qui
 istos in Mediam reducerent, & res
 eius prouincæ ordinarent. ipse in-
 terim Seleuciam è superiore tractu
 regni regressus, circumiacentium præ-
 fecturarum statum componit, pari
 mansuetudine ac prudentia in om-
 nibus vtens. Hermias verò antiquum
 obtinens, Seleucenses varie crimi-
 nari, ac tandem multæ nomine
 mille talenta à ciuitate exigere:

diganes etiā (id magistratus apud illos est nomen,) in exiliū pellerē. in multos ad hęc Seleucensīū, mutilatione mēbrorū, cædib. ac tormentis sœuire, quæ mala Rex ægre tādē, modò irā Hermiæ verbis leniens, modò pro arbitrio suo quædam disponens, mitigauit: contentūque ciuium errorem cētum quinquaginta talētorum multā castigasse, in pristinum statū eā restituit. his reb. peractis, Diogenē Mediæ Præto-rem, Apollodorū Susianę reliquit. Ty- chonem vero scribarū principem, qui prefectus erat exercitui, in proxima Rubro mari loca misit. Ac Molonis quidē rebellio, quiq; illā est insecutus superiorum Asiæ præfecturarū motus, hac animaduersione sopita est, omniā- que in hunc modum sunt composita. Antiochus successu læto rerum suarum ferox, minis terrere ac metum iniicere volens Barbarorum populorum dynastis, qui prouinciis suis imminentes, earum fines attingebant, ne post- hac aut com meatibus adiuuare suos rebelles auderent, aut belli societatem cum iisdem inire; expeditionē aduersus illos suscipiendā sibi duxit. omniū autē primum Artabazanē statuit ag- gredi: qui cæteros & potētia & vsu rerū ac sollertia credebatur antecellere: idēq; Atropatios, quos vocant, & vici- nas alias gētes dominio obtinebat. Eo tēpore Hermias, etsi propter periculū ei expeditioni coniunctū, aduersus superiores illos populos bellum trāsferre metuebat; vtq; arma in Ptolemæum, verterentur, quod à principio ipsi fuerat propositū, optabat: quoniam tamē Regē filio esse auctū nuntij attulerāt; ratus fieri posse, vt Regi in superiorib. illis tractib. cum Barbaris bellū gerētī aliquid humanitus contingeret; atque adeo, vt eius tollēdi opportunitas nasceretur ex reb. ipsis, ad suscipiendā eā expeditionē consentire. persuasus, si se- mel Antiochū è viuis sustulisset, tuto ē se infantis futurū, & omne imperiū in suā potestatē habiturum. His ita cōsti- tutis, Zagrum montem superant, & in ditionē Artabazanis impressionem faciūt. Hęc regio Mediæ adiacet, mōtib. dumtaxat interiacentibus ab eo sepa- rata; pars illius Ponto imminet, qua parte Phasis fluuius in eū se exonerat: pertinet vero & ad Hyrcanum mare. Magnus hīc virorum fortiū numerus,

A ἐφυγάδον δὲ τοὺς καλουμένους δεινότας, ἀκρωτηριάζων δὲ καὶ φονέων καὶ σφέλων πολλοὺς διέφθειρε τῷ Σελυκέων. ἃ μὲν βασιλεὺς τὰ μὴ πείθων τὸν Ερμείαν, ἃ δὲ καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν γνώμην χειρίζων, τέλος ἐπαρῶν καὶ κατέστη τὴν πόλιν, ἑκατὸν καὶ πενήντα τάλαντα μόνον ὀφειλόμενοι αὐτῷ τὰς ἐξόδους τῆς ἀγορίας. Ταῦτα δὲ δεικνύσας, Διομήδην μὲν στρατηγὸν ἀπέλιπε Μηδίας, Απολλόδωρον δὲ τῆς Σοισιαῆς. Τύχονα δὲ τὸν ἀρχιγραμματεῖα τῆς δυναμείως στρατηγὸν, ὅτι τοὺς καὶ τὴν Ερυθρὰν θάλασσαν τοποῖς ἐξάπτεται. τὰ μὲν οὖν καὶ τὴν Μόλωνος ἀπόστασιν, καὶ ὅθεν ταῦτα γνώμην κίνησε πρὸς τὰς αἰῶνας βασιλείας, τοιαύτης ἔτυχε δεινότητος καὶ κατὰστασις. Ο δὲ βασιλεὺς ἐπὶ τοῖς τὰ γηγενότι παρρησίᾳ, καὶ βουλόμενος ἀναστάναι καὶ καταπλήξασθαι τοὺς ὑπερκειμένους ταῖς αὐτῆς βασιλείαις, καὶ σινοεργῶν δυνατάς τῷ Βαρδάρων, ἵνα μήτε Συγχορηγῶν, μήτε πολεμῶν πολέμοις τοῖς ἀποστάταις αὐτῶν γινομένοις, ἐπέβαλετο στρατεύεσθαι ἐπ' αὐτούς: καὶ παρῶν ὅτι τὸν Ἀρταβασάνην, ὃς ἐδόκει βαρύντατος εἶναι καὶ παρακινώτατος τῷ δυναστῶν: διαπό- ζειν δὲ καὶ τῷ Σατραπείᾳ καλουμένῳ, καὶ τῷ τοῖς σινοεργουμένων ἐθνῶν. Ερμείας δὲ κατὰ τοὺς χειρὶς τοῖς ἐδε- δίει μὴ τὴν εἰς τοὺς αἰῶνας τοποῖς στρα- τεῖαν ἀφ' ὅτου κίνδυνοι, ὡρέγεται δὲ καὶ τὴν δὲ ἀρχὴν παρῶν τῆς ὅτι τὸν Πτολεμαῖον στρατίας. οὐ μὲν ἄλλα παρῶντος ἡδὺν γιγνέσθαι τῷ βασιλεῖ, νομίσας καὶ παθεῖν αὐτῇ τὸν Αντίοχον ἐν τοῖς αἰῶνας τοποῖς ὑπὸ τῷ Βαρδάρων, καὶ παρῶναι χειρὶς αὐτῶν παρὸς ἐπιδράσειν, συγκατέθετο τῇ στρατίᾳ πεπεισμένος, εἰς ἐπιδόληται τὸν Αντίοχον, ὅτι παρῶν τῷ παιδίου, κύριος εἶσθαι τῷ ἀρχὴς αὐτῶν. κρινόντων ὅ τούτων, ὑπερδοχόν- τις τῷ Ζάρεσι, ἐπέβαλον εἰς τῷ Ἀρταβασάνου χώραν. ἢ παρῶν μὴ τῇ Μηδίᾳ, διειργύσης αὐτὴν τῷ αἰῶνι μέσσι κειμένους ὁρεῖται. ὑπερκειται δ' αὐτῆς πρὸς μέρη τῷ Πόντῳ, καὶ τοὺς ὑπὸ τῷ Φάσι τοποῖς σινοεργῶν δὲ παρὸς τῷ Υρκανίῳ θάλασσᾳ. Ἐχθρὸς ὁ πλῆθος αὐτῶν δεινότης,

καὶ μάλλον ἰππέων· αὐτάρκης δὲ καὶ ταῖς θύ-
 παῖς ὅτι τὸ πρὸς τοὺς πολέμους ἀσκήσεις.
 ταῦτα δὲ συμβαίη τὴν ἀρχὴν ἀπὸ Περ-
 σῶν ἐπὶ διατηρεῖσθαι, παρεργείσης αὐτῆς
 ἐν τοῖς κατ' Ἀλέξανδρον χρόνοις. ὁ δ' Ἀρτα-
 βαζαῖος, καὶ ἀπλάγεις τὴν ἐφοδὸν τῆ βα-
 σιλέως, καὶ μάλιστα δὴ τὴν ἡλικίαν (πυλῶς
 γὰρ ἦδη γεραίος ἦν) ἐπὶ τοῖς πρῶτοις, ἐποίη-
 σεν σωτήρας ἐνδοκρυμνίας Ἀντίχου. Τύ-
 των δὲ κυρωθέντων, Ἀπολλοφαῖος ὁ ἰατρός ἀ-
 γαπώμενος ὑπὸ τῆ βασιλέως ἀγαφροσύνης,
 θεωρῶν τὴν Ἑρμείαν οὐκ ἐπὶ φέροντα καὶ ῥῆμα
 τὴν ἔξουσίαν, ἡγωνία μὲν καὶ πρὸς τὴν βασιλέως
 τὸ δὲ πλεονεχέειν, καὶ κατὰ φρόνησιν ὑ-
 πὸ τῶν κατ' ἐαυτὸν. δὲ λαβὼν χρόνον πρὸς
 σφῆρα βασιλῆος λέγει· πρὸς καλῶν μὴ ῥα-
 θυμῶν, μηδ' αὐτοποιήσας εἶναι τὴν Ἑρμείαν πολ-
 μῆς· μηδ' ἕως τούτου ἀειμέναι, μέγας αὖ
 ἔν τοῖς ὁμοίοις παδελφῶν παλαιῇ συμπίπτου-
 σιν· ἀπέχων δ' ἔμμελῶν αὐτὸν ἐφ' ἡ τῆ κινδύ-
 νου. δὲ πρὸς τὴν ἡλικίαν καὶ βοηθεῖν καὶ ἀποδιδόναι
 αὐτῷ τε καὶ τοῖς φίλοις. ἔν δ' Ἀντίχου πρὸς
 αὐτὸν ἀποδομοκρησιασμένου, δὲ καὶ καὶ δυσχερῶς
 καὶ φοβεῖται τὴν Ἑρμείαν· ἐκείνη δὲ μεγάλην χά-
 ριν ἔχων φησάμενος, ὅτι ἔν καὶ καθεμῶνος πρὸς
 μηκέτι πρὸς τούτων εἰπεῖν πρὸς αὐτὸν· ὁ μὲν
 Ἀπολλοφαῖος ἀπαρτὸς ἐχέμετο, ἔν δοκεῖν μὴ
 διεφύλαξεν τὴν αἰρέσει καὶ ἀγαθῶς τὴν βα-
 σιλέως. ὁ δὲ Ἀντίχος ἡγεῖται τὸν Ἀπολλοφαῖον
 συνεπιλαβέσθαι μὴ μόνον τοῖς λόγοις, ἀλλὰ
 καὶ τοῖς ἔργοις τὴν αὐτὴν καὶ τῶν φίλων ὁπλοῦν.
 ἔν δὲ πρὸς πρῶτον ἐπίμφοις ἔχων φησάμενος, συμ-
 φρονήσαντες μὲν ταῦτα καὶ πρὸς ἀλόμφοι
 σκῆψιν, ὡς σχετῶματῶν ἡμεῶν ὅτι πεπρωμέ-
 των τῶν βασιλῆων, τὴν μὲν ἡγεμονίαν ἀπέ-
 λυσαν ἐπὶ ἡμεῶς, καὶ τοῖς εἰρησμένοις
 πρὸς ἀγαθῶν. πρὸς δὲ τοῖς φίλοις ἔλαβον
 ἔξουσίαν, οἷς βούλοιντο κατ' ἰδίαν χρηματί-
 ζειν, ἀλλὰ τὴν τῆς ἐπισκέψεως πρὸς φασιν.
 ἐν ᾧ χρόνῳ καὶ ἀσκήσασαί μιν τοῖς ὅπλοι-
 σιν πρὸς τὴν πρῶτον, πρῶτον ἐπίμφοι αὐ-
 τοῖς συνεπακρυόντων ἀλλὰ τὸ πρὸς τὴν Ἑρμείαν
 μίσος, ἐγένοντο πρὸς τὸν σωτήρα τὴν ἐπιβολήν.
 φασκόντων δὲ εἶναι τὸν ἰατρὸν, ἅμα φασκόντων
 τοῖς πεπρωμένοις ὑπὸ τὸν ψυχρὸν τὸν Ἀντίχον· ὁ
 μὲν Ἑρμείας ἦκε πρὸς τὸν παρῆντα χρόνον,

A equitum maximè: abundèque omnia
 suppeditant belli paratibus conduci-
 bilia. atque hoc regnum inde à Per-
 sarum temporibus durabat, tempesta-
 te Alexandri neglectum. Artabaza-
 nes Regis aduentu perterritus, ma-
 xime propter ætatem iam plane de-
 crepitam, vi maiori cedendum ratus,
 pacem cum Antiocho, quibus ipse vo-
 luit legibus fecit. Hac pace firmata, A-
 pollophanes medicus, eximie Regi di-
 lectus, animaduertens Hermiam non
 amplius tolerabiliter fortunam, ad
 B quam erat euectus, ferre; & de Regis
 ille quidem salute, sed multo magis de
 sua cepit esse sollicitus. Itaque ut pri-
 mum nactus est tempus opportunum,
 de ea re agit cum Antiocho, hortatur-
 que illum, ne socordem in hac parte se
 præbeat, nève cum esse Hermiam
 ducat, de cuius audacia nihil debeat
 suspicari: caueret denique, tamdiu
 differre remedium, donec idem ip-
 sum, qui prius fratrem, casus oppri-
 mat. neque verò longius iam peri-
 culum abesse: quo maiorem curam ei
 esse adhibendam, ne & suam & amico-
 rum salutem proderet. Antiochus a-
 pud medicum non diffitetur odio sibi
 Hermiam esse, iamque ab eo metue-
 re ipsum sibi. magnas porrò illi gra-
 tias agit, quod sollicitus vicem suam,
 de his verba facere esset ausus. Apol-
 lophanem hæc oratio gaudio & spe
 C læta impleuit; animaduertentem, gra-
 ta esse Regi quæ dixerat, & cum eius
 sensibus congruentia. Itaque rogatus
 mox ab Antiocho, ut non verbis tan-
 tum, verum etiam opere, suam & ami-
 corum salutem vnâ secum vellet ad-
 iuuare; paratum se ad omnia respon-
 det. mox ubi capita inter se contulif-
 sent, hoc prætextu vsi, quod vertigine
 quadam Rex laboraret, ad paucos dies
 familiam & eos qui circa Regem sta-
 tiones obire soliti, dimittit. ita, quum
 Regem amici pro se quisq; inuiserent,
 conueniendi separatim quoscumque
 vellent illorum, opportuna fuit occa-
 sio. Præparatis igitur illis, qui ad hoc
 inceptum idonei videbantur esse, (quum
 propter Hermiæ odium, haut difficulter
 omnes consentirent,) destinata per-
 E gunt exsequi. Antiocho imperat me-
 dici, ut luce prima dum adhuc frigi-
 dior est ær prodeat ambulatum. ad
 constitutam horâ præsto est Hermias,

& vna cum eo quotquot ex amicis consilij facti fuerant participes, à reliquis cessatum est, quia multo maturius Rex, quàm pro solito more exhibat. hoc pacto Hermias abducitur è castris in solum quendam locum: deinde vbi paullulum ex itinere, velut necessitatis cuiusdam causa Rex deflexisset, à circumstantibus confoditur. Hoc modo vitam finivit Hermias, supplicium perferens sceleribus suis nulla ex parte comparandum: Rex metu & impedimento hoc tanto suorum inceptorum liberatus, domum reducere exercitum constituit, quo in reditu provinciales omnes per quorum fines agmen ducebat, quum facta consultaque illius omnia laudarent: tum imprimis, quòd summotus esset ab administratione rerum Hermias, laudibus prætereuntem ferebant in cælum. Quo etiam tempore, Apamensium vxores vxorem Hermiæ, liberi liberos lapidib. obruerunt. Antiochus domum reuersus dimissis ad hibernandum copiis, nuntios ad Achæum missitat; fidem illius primò accusans, ac testans, quod diadema capiti ausus esset imponere, & Rex salutari: denūtians deinde illi, notam se habere initā ab eo cum Ptolemæo consiliorum societatem: & omnino multa ipsum præter ius & fas mouere. Achæus enim quo tempore bellum à Rege cum Artabazane gerebatur, cogitās fieri posse, vt in ea expeditione aliquid humanitus Antiocho eueniret; aut etiā, vt id non esset, sperās facile sibi esse propter ingens locorum intervallū, in Syriam prius irrumpere, quàm ille reuerteretur; & Cyrrestis, qui à Rege defecerant, adiuuantib. regnum illud celeriter obtinere: è Lydia cū vniuerso exercitu fuerat profectus. Laodiceam Phrygiæ vt vêtum, diadema capiti imposuerat, nomen regium tunc primum assumens, & cum legatis cæterisq. responsa dabat, & cū ad ciuitates scribebat: Syniride exule præ cæteris vt id faceret ipsum impellente. Mox itinere aliquamdiu continuato, vbi iam Lycaoniæ appropinquabat, seditio in exercitu est orta; agre ferēte milite, duci se ad bellū cū eo gerendū, quem sibi Regē natura dedisset. Itaq; Achæus, qui vertisse in cōtrariū volūtates ipsorum sentiret, conatis abstulit.

βουλόμενος δὲ πειθύνει τὰς δυνάμεις, ὥς οὐδ' ἔξ ἄρχῃς ἐπιβόητο στρατεύει εἰς Συρίαν, ἐπιστρέψας, πορθῶν τὴν Πισιδίην, καὶ πολλὰς ὠφελείας παρ' Ἀσσυρίων τῶν στρατοπέδων, πᾶντα δὲ τοὺς αὐτοὺς καὶ πεπιστυκότες ἔχον, ἐπορεύθη πάλιν εἰς τὴν οἰκίαν. ὁ δὲ βασιλεὺς Γραῖς ἕκαστα τούτων ἐπιγινώσκων, πρὸς μὲν τὸν Ἀχαιοὶ διεπίμπετο σιωπῶν, αἰατεινόμενος, κατὰ δὲ ἐπὶ τῷ παρ' αὐτοῦ πρὸς δὲ ταῖς ἐπὶ τὸν Πτολεμαῖον παρ' Ἀσσυρίων ὅλος καὶ πᾶς ἦν. Διὸ καὶ σιωπῶν, θροῖσας εἰς Ἀπάμειαν τὰς δυνάμεις ὑπὸ τὴν ἑαρινὴν ὥραν, ἐνέδωκε τοῖς φίλοις Διόδοτον, πῶς χρῆσθαι ὅτι ταῖς εἰς Κοίλιν Συρίαν εἰσβολαῖς. πολλὰν δὲ εἰς ἕπο δὲ μέρος ῥηθέντων, καὶ πρὸς τῶν τόπων καὶ πρὸς παρ' Ἀσσυρίων, καὶ πρὸς τῆς κατὰ τὴν ναυικὴν δυνάμει σινηρίας, Ἀπολλοφάνης ὑπὸ οὗ δὲ πρὸς τὴν εἰρήνην, ὁ γὰρ ὡς Σελδύχεις, ἐπὶ τῇ πᾶσι τὰς πρὸς τὴν πόλιν γινώσκων. ἔφη γὰρ δὴ τῶν ἐπὶ, ὁ Κοίλιν μὲν Συρίαν ἐπιθῆναι, καὶ στρατεύει ἐπὶ τούτῳ, Σελδύχεις δὲ πρὸς ἑαριν, ὑπὸ Πτολεμαίου κρατῶν, ἀρχηγὸν οὖσαι, καὶ χερδὸν, ὥς εἰπὼν, ἐστὶν ὑπάρχουσαι τῆς αὐτῶν δυνάμεως. ὡς γὰρ τῆς αἰχμῆς, ἢ πρὸς τῇ βασιλείᾳ φερεσμενὴν ἔχει τῶν ἐν Αἰγύπτῳ βασιλέων, καὶ πρὸς πρὸς τῶν πόλεων, μεγάλας ἔχει καὶ καλλίστας ἀφορμὰς. κρατῶν μὲν γὰρ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, μέγιστον ἐμπόδον ἔχει πρὸς πᾶσι αὐτοῖς τὰς ἐπιβολὰς. οὐ γὰρ αὖ ἐπινοήσουσιν αὐτὸν πρὸς τῇ, οὐκ ἐλαττωσὶς διδοῦναι πρὸς τῆς καὶ φυλακῆς αὐτοῖς τὰς οἰκίους τόποις, ὅτι τὸν ἀπὸ τούτης φόβον, τὸ ἐπὶ ταῖς πολεμίοις παρ' Ἀσσυρίων. κρατῶν γὰρ μὲν οὐ μόνον ἔφη δυνάσθαι βεβαίως τηρεῖν τὴν οἰκίαν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς ἄλλας ἐπινοίας καὶ πρὸς τῆς, καὶ κατὰ γὰρ κατὰ θαλάσσης, μεγάλα δυνάσθαι σινηρίαν ἀπὸ τῆς δυνάμεως τῇ ὥρῃ. πειθύνει δὲ πάντας τοὺς λεγεῶνας, ἔδωκε τούτῳ πρὸς τὴν ἑαρινὴν τὴν πόλιν. σινηρίαν γὰρ Σελδύχεις ἐπὶ ὅτι κατὰ τῆς φερεσμενὴς ὑπὸ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ βασιλέων, ἐκ τῶν κατὰ τὸν Εὐεργέτην ἐπὶ κληθέντα Πτολεμαῖον κρατῶν. ἐν οἷς ἐστὶν

atque ut armatis suis persuaderet, de inuadenda Syria nihil vnquam à se fuisse cogitatum, mutato itinere Pisi- diā populatur. hac ratione ditato exer- citu, conciliata sibi beneuolentia ac fi- de militum, domum est reuersus. Rex nihil horum ignorans, subinde, quod antea dicebamus, nuntios cum man- datis minarum plenis, mittebat: cæ- terum omni studio suo, omnique im- petu ad bellum contra Ptolemaum se comparabat. Iccirco conuocato A- pamcam exercitu, sub ver primum consultandum amicis proposuit, ec- qua potissimum via impressio in Sy- riam sit tentanda. Et quum in eam rem multa essent dicta de natura lo- corum, de paratibus necessariis, de- que opera egregia quam ad id ince- ptum copiarum nauales possent præsta- re: omnium priorum sententias Apol- lophanes genere Seleucensis, quem antè commemorauimus, de numero sententiarum exemit; Stultum esse in- quiens, Cœlam Syriam concupiscere, atque adeo expeditionem in eam sus- cipere, cum interim possidere Seleu- ciam Ptolemaus sineretur: urbem re- giam, & vniuersi ferme imperij com- munem penatium sedem: quæ præ- fertim, (ut de ignominia sileatur, quam nunc, præsidio Regum Ægypti tenta, regno affert) ad res gerendas habeat maximas easque pulcherri- mas opportunitates. hanc siquidem, quamdiu ab hostibus tenebitur, plu- rimum semper Antiocho ad omnia incepta sua incommodaturam. quo- cumque enim bellum inferre cogita- ret, non minore cura esse illi prouidendum ut sua loca idoneis præsidiis munitet, ob impendens illis à Seleu- cia periculum: quàm ut susceptæ ex- peditioni necessaria omnia prospiciat: eandem si ab Antiocho caperetur, non solum cæteris regni urbibus præ- sidio futuram: verum etiam alia cogi- tanti molientique magnam vtilitatem terra marique, propter opportunum loci situm, esse allaturam. Probatâ suf- fragiis omnium Apollophanis senten- tiâ, Seleuciam ante omnia visum ag- gredi. Adhuc illa tempestate regum Ægypti præsidiis tenebatur Seleu- cia, iam inde ab illis temporibus, cum Ptolemaus cognomento Euergeta,

propter casum Berenicæ Seleuco Re-
gi iratus, bello Syriæ illato; ea vrbe
est potitus. Enimvero posteaquam
hæc sedit sententia, Antiochus Dio-
gneto nauarcho mandat, vt ad Seleu-
ciam classe nauigaret. ipse Apamea
cum exercitu profectus, stadiorum
ferme quinque interuallo ab vrbe,
iuxta Circum signa constituit. missus
est & Theodotus Hemiolius cum
idonea manu in Cœlen Syriam, ius-
susque à Rege, fauces occupare, & illi
regioni præsidere. Porro autem Se-
leuciæ vrbis situs, & circumiacentium
locorum natura hoc modo se habet.
Sita est Seleucia ad mare in confi-
nio Ciliciæ & Phœnicæ: subiectum
autem montem habet celsitudinis
immensæ, quem Coryphæum vo-
cant. Huic monti ab occasu fluctus
nouissimi illiduntur pelagi illius quod
Cyprum separat à Phœnice. ab or-
tu Antiochenium Seleuciensium-
que agris imminet. ad huius meri-
diem Seleucia iacet, profundo admo-
dum saltu & salebroso à monte disun-
cta. vrbs ipsa flexu quodam perti-
net illa quidem ad mare; cæterum
ab omni ferme parte prærupta præ-
cipitia illam cingunt. qua parte ma-
re contingitur, campi subiacent, in
quibus emporia sunt & suburbium
mœnibus egregie munitum: quem-
admodum sane & totius ciuitatis spa-
tium muris clauditur operis impensa
& firmitudine eximiis. accedit æ-
dium quâ sacrarum, quâ cæterarum
excellens magnificentia. Aditum ha-
bet ab eo latere quod mari est ob-
uersum, dumtaxat vnicum, ad instar
scalæ manufactum; crebris ac con-
tinuis tum gradibus, tum incisuris
sarculo cauatis, distincta. Non lon-
ge ab hoc loco fluuij qui dicitur O-
rontes sunt ostia. Is amnis è pro-
ximis Libano & Antilibano locis pri-
mum ortus, per eam quam Amycæ
planitiem nominant, labens, Antio-
chiam petit: eamque diuidens, ac
purgamenta omnia, prout est natura
hominum, præ ingenti aquarum co-
pia secum auhens, ad extremum
non procul à Seleucia, in illud quod
diximus pelagus se exonerat. An-
tiochus prius quam quicquam moli-
retur, in urbem misit, qui principi-

A διὰ τὰ Βερεϊκῆς Συμπλήματα, ἐν τῇ ὑπὸ
ἐκείνης ὀρχῇ, στρατεύσας εἰς τοὺς καὶ Συρίαν
τόπους, ἐκείνης ἐγγύς τῆς πόλεως. Οὐ
μὲν δὲ Ἀντίοχος κρινέντων τούτων, Διογνή-
τῳ μὲν τῷ ναυάρχῳ πρῆναι πλὴν ὡς ἐ-
πὶ τῇ Σελεύκειας· αὐτὸς δ' ἐκ τῇ Απαμείας
ὀρμήσας μὲν τῇ στρατίᾳ, ἐν δὲ πάντα σταδίους
ἀποχωρὶς τῇ πόλει, πρὸς τὴν πεδίοντι καὶ τῇ
Ἰπποδρομῇ. Θεόδοτον ὃν τῇ Ημιόλιον ὄξυπύ-
ρρον μὲν τῇ ἀρμόζουσας δυνάμειος ὑπὲρ τοὺς καὶ
Κοίλῳ Συρίαν τόπους, καὶ ἀλλήλοισιν τὰ ἐ-
πὶ καὶ πρὸς ἀλλήλους αἶμα τῇ αὐτῇ πρὸς
μὲν. Τῇ δὲ Σελεύκειας γένει, ἐν τῇ τῇ περὶ
τόπων ἰδρύματα, τοιαύτῳ ἔχον τῇ φύσει συμ-
βαίνει· κειμήλιος γὰρ αὐτῆς ἐπὶ θαλάττῃ μετα-
ξὺ Κιλικίας καὶ Φοινίκης, ὅρος ὑπὸ καὶ παμ-
μύχνης, ὃ καλεῖται Κορυφαῖον. ὃ πρὸς μὲν τῇ
ἀπὸ ἐσπέρης πλῆθος πρὸς ἀλλήλους ὃ καὶ
ἀλλήλων τῇ πελάγει ὃ μὲν καὶ κειμήλιος Κύπρου
καὶ Φοινίκης. τοῖς δ' ἀπὸ τῆς ἡμέρας μέρους, ὑπὸ καὶ
τῇ Απιοχίων καὶ Σελεύκειαν χώρας. ἐν τῇ τοῖς
πρὸς μεσημβρίαν αὐτῇ κλίμασι τῇ Σελεύ-
κειαν συμβαίνει καὶ διὰ τὴν μέγαν φάραγιν
καὶ τὴν δυσβάτην· καὶ τὴν καὶ μὲν καὶ πρὸς ἀλλή-
λους ὡς ἐπὶ θαλάττῃ, καὶ τῇ τῇ πλῆθος μέ-
ρη κρημνοῖς καὶ πέτραις ἀπορρώξιν πρὸς ἀλλή-
λους· ὑπὸ τῇ τῇ ἐπὶ θαλάττῃ αὐτῆς ἰδρύσασθαι
πλῆθος ἐν τοῖς ἐπιπέδοις, τὰ τῇ ἐμπορίᾳ καὶ
πρὸς ἀλλήλους καὶ τῇ ἀφ' ἐξουσίας τετελεσμένοι.
πρὸς ἀλλήλους ὃ καὶ τῇ σύμπαν τῇ πόλει καὶ
τῇ τῇ πολυτελείᾳ ἡσυχάζει, καὶ τῇ
ὃ καὶ καὶ τῇ τῇ οἰκισθῆναι καὶ τῇ
ἐκ τῇ πρὸς. πρὸς ἀλλήλους ὃ καὶ τῇ
ἀπὸ θαλάττης πλῆθος κλιμακωτῇ καὶ χρε-
ποῖνται, κλίμαξιν καὶ σκαλίσμασι πυκνοῖς καὶ συ-
νεχῆσι διειλημμένοι. ὃ καὶ καλεῖται Ὀρόν-
της ποταμὸς ὃ μακρὸν αὐτῆς παρταί τῇ ἐκ-
βολῇ· ὃς τῇ ἀρχὴν τῇ ῥόμματος λαμβάνων
ἀπὸ τῇ καὶ τῇ Λίβανος καὶ τῇ Απιλίβανος τόπων,
καὶ ἀφ' αὐτῆς ὃ καλεῖται Αμύκης πεδίον,
ἐπ' αὐτῇ ἰκθύνει τῇ Απιοχίαν· δι' ἧς φε-
ρὸς μὲν, καὶ τῇ πρὸς· ὑπὸ ἀλλήλους τῇ αἰδεσ-
πίας λύμας ὃ καὶ τῇ πλῆθος ὃ ῥόμματος, τῇ
λος ὃ μακρὸν τῇ Σελεύκειας ποιεῖται τῇ
ἐκβολῇ εἰς τῇ πρὸς ἀλλήλους πέλους. Απ-
τίοχος δὲ τῇ μὲν πρὸς διενέμπειτο πρὸς

τοὺς ἐπιστάτας τῆ πόλεως, πωρτεῖαν χρημα-
 τὰ καὶ πλῆθος ἐλπίδων, ἐφ' ᾧ πᾶσι λαβεῖν
 αἰδῶ κινδύνου τῆ Σελδύκισαι. ἀδυνατῶν δὲ
 πείσκειν τοὺς ὅτι τῶ ὅλων ἐφεστῶτας, ἐφ' ᾧ πε-
 ρίας τῆ καὶ μέγας ἡγεμόνων οἷς πιστεύσας, ἡτοι-
 μαζε τὴν δυνάμιν, ὡς καὶ μὲν τῆ ἀπὸ θα-
 λάττης ὅποι τοὺς ἀπὸ τῆ ναυτικῆς ποιησόμε-
 νος τὰς πωροβολὰς· καὶ δὲ τῆ ἀπὸ τῆ ἡπεί-
 ρου, τοὺς ἐκ τῆ στρατιᾶς. διελὼν οὖν εἰς
 τρεῖς μέρη τῆ δυνάμιν, καὶ πᾶσι λαλέσας τὰ
 ἀρέσκοντα τῇ καρδίᾳ, καὶ δωρεὰς μεγάλας καὶ
 τιμαίους ἐπ' αἰδοφάγια καὶ τοὺς ιδιώταις καὶ
 τοὺς ἡγεμόσι πωροκρυῖας· Ζεῦξιδι μὲν καὶ τοῖς
 μετ' αὐτὸν πᾶσι δὴ τοὺς καὶ τῆ ἐπ' Αντιό-
 χισαι φέρου πύλιν τοποῖς· Ερμολύδῃ δὲ, τοῖς
 καὶ τῶ Διοσκύρει· Ἀρδύϊ δὲ καὶ Διογνήτῳ, τὰς
 καὶ τῶ νεώρει καὶ τῶ πωροβάτον ἐπέβη πωρο-
 βολὰς, ὅθεν τῶ πωρος τοὺς ἐνδοθεν αὐτῶν τισι-
 τὰς πινὰς γενέσθαι σιωτήσας· ὡς ἐὰν κρατήσῃ
 τῶ πωρασίῳ μὲν βίας, ὅπως εἰς ἀσφαλείᾳς
 αὐτῶν καὶ τῆ πόλεως. ἀποδοχὴς τῶ σιωτήμα-
 τος, πᾶσι τοῖς αἵμα καὶ πᾶσι τοῖς ἐνέργον ἐπι-
 οῦν καὶ βίασι τῶ πωροβόλῳ· ὅλμπερ τὰ
 μὲν τῶ πωροβόλῳ οἱ πᾶσι τὸν Ἀρδίῳ καὶ
 Διογνήτῳ. ὅθεν τῶ τοὺς μὲν ἄλλους ὅποις, εἰ μὴ
 τετραποδῶν τῶ πᾶσι τὸν πωροβόλῳ, ἐὰν
 ζοῖτο· τὴν γὰρ ὅθεν τῶ κλιμάκῳ πωροβόλῳ,
 μὴ πωροβόλῳ πᾶσι τῶ πᾶσι καὶ τῶ
 πωροβάτον ὅθεν τῶ πᾶσι τῶ πωροβόλῳ καὶ τῶ
 πᾶσι καὶ πᾶσι τῶ κλιμάκῳ ἀσφαλείᾳς. Διὸ
 τῶ μὲν ἀπὸ τῆ ναυτικῆς, τοὺς νεωρίοις· τῶ δὲ
 τῶ Ἀρδίῳ τοὺς πωρασίοις πωροβόλῳ τὰς
 κλιμάκας, καὶ βίασι τοῖς ὅποις βοήθῃ, ὅθεν
 τῶ καὶ πᾶσι τῶ πᾶσι τῶ πᾶσι τῶ πᾶσι τῶ πᾶσι
 σιωτῶν τῶ πᾶσι τῶ πᾶσι τῶ πᾶσι τῶ πᾶσι
 τοὺς πᾶσι τῶ Ἀρδίῳ. ὅθεν κρατήσας, εὐθὺς οἱ
 διεφθαρμένοι τῶ καὶ μέγας ἡγεμόνων, πω-
 ρέχοιτες πᾶσι τῶ Λεόντιον τῶ ἐπὶ τῶ ὅλων,
 ἐκπέμπειν ὄντο δύν, καὶ πᾶσι τῶ πᾶσι Αν-
 πόχοι, πᾶσι ἢ καὶ κρατὸς δύναι τῶ πόλιν. ὅθεν
 Λεόντιος ἀγνοῶν μὲν τῶ ἀσφαλείᾳς τῶ ἡγε-
 μόνων, καὶ πᾶσι τῶ πᾶσι τῶ πᾶσι τῶ πᾶσι
 τῶ, ὅθεν πᾶσι τοὺς πᾶσι τῶ πᾶσι τῶ πᾶσι
 πᾶσι τῶ τῶ πᾶσι τῶ πᾶσι τῶ πᾶσι τῶ πᾶσι
 πᾶσι τῶ Αντίοχοι. ὅθεν βασιλεὺς δεξάμενος

A bus viris pecuniam offerrent, maxi-
 máque in posterum beneficia polli-
 cerentur, si modò urbem absque cer-
 tamine traderent: & quum flectere
 præpositos summæ rerum non posset,
 eorum qui per partes curabant, non-
 nullos corrupit. his confusus copias
 parabat, tanquam à mari urbem clas-
 sico milite inuasurus; à continente, per
 eos qui erant in castris. Igitur exer-
 citu trifariam diuiso, suos cohortatus
 prout occasio præsens postulabat; pro-
 positus etiam præconis voce præmiis
 magnis, & coronis, vel militibus vel
 B ducibus qui fortiter dimicarent: Zeu-
 xidi cum ipsius commilitonibus por-
 tam qua itur Antiochiam attribuit:
 Hermogeni, loca proxima fano Ca-
 storum. Ardyem & Diognetum ab
 ea parte vbi nauale erat & suburbium
 irruptionem facere præcipit. Conue-
 nerat enim hoc fere modo inter Re-
 gem & proditores; ut si per vim ca-
 peretur suburbium, vrbs illi mox es-
 set tradenda. Vbi datum signum fuit,
 omnes simul vndique acriter magná-
 C que vi irruere: eximia tamen præ
 ceteris audacia irruptionem conari
 Ardys & Diognetus. Nam cæteræ
 quidem partes, nisi quis more qua-
 drupedum incedens, atque interim
 cum hoste confligens, vi locum ali-
 quem occupauerit, scalarum ope om-
 nino haut queunt inuadi: naualibus
 contra ac suburbio, & admoueri pro-
 prius scalæ & ad muros erigi, appli-
 carique possunt. Itaque quum miles
 è classe naualia, Ardys suburbium
 scalis applicitis acerrime inuaderent;
 D nec possent oppidani ferre opem,
 quia ab omni parte hostes vrgebant;
 postquam esset aliquamdiu pugna-
 tum, in Ardyis potestatem subur-
 bium deuenit. quo occupato, con-
 festim duces illi à Rege corrupti,
 qui pro sua quisque virili ciuitatem
 tuebantur, ad Leontium, penes quem
 summum erat imperium accurrunt,
 & ut ad Antiochum legati de pace
 mittantur, prius quàm per vim vrbs
 expugnetur, postulant. Leontius qui
 fraudem suorum ducum ignora-
 E bat, consternatione illorum perterri-
 tus, misit ad Antiochum, qui pro se-
 curitate omnium qui in vrbe erant,
 paciscerentur. Rex acceptis condi-

tionibus quæ offerebantur, liberis nihil se nociturum pollicetur. erant autem hi ad 155 cīō. Tradita autem vrbe, non liberis solum pepercit: sed etiam restitutis in patriam ciuibus qui in exilium pulsi fuerant, & leges suas ciuitati, & suas cuique priuatorum facultates reddidit. portum verò & arcem praesidiis firmavit. Erat adhuc in his Rex occupatus, cum literæ à Theodoto illi afferuntur, quibus rogabatur vt contenderet quam primum in Syriam, quam se totam ipsi traditurum literis significabat. Eo nūtio accepto hæere ac fluctuari dubius animi Rex: vt qui plane statuere haut posset, nec quid ageret, nec quid consilij super eo quod afferebatur, caperet. Hic Theodotus genere Ætolus erat: qui maximo persæpe vsui quum fuisset Ægypti regibus, vt superius ostendimus, adeo condignum meritis præmium nullum retulerat, vt etiam de vita periculum ipsi esset creatum. ac propterea, quo tempore Antiochus aduersus Molonem bellum gerebat, Theodotus Ptolemaum pro deplorato habens, & illius aulae proceribus diffusus, occupata per se Ptolemaide, per Panætolum Tyro, Antiochum magno studio vocabat. Iam igitur Rex expeditione aduersus Achæum in aliud tempus dilata, aliis item inceptis omnibus posthabitis, cum exercitu profectus, eandem quam etiam ante institerat, viam ingreditur. conuallem autem emensus, quæ Marfyas dicitur, fauces vbi sunt Gerra, ad lacum qui montes interiacet, cum copiis insedit. Ibi cognito Nicolaum Ptolemæi ducem, oppidum Ptolemaidem obsidere in qua Theodotus esset inclusus, relicta graui armatura, datoque ducibus negotio, vt Brochos castellum situm in ipso propter lacum transitu, obsiderent; ipse cum expeditis militibus ad eximendam obsessione Ptolemaidem iter intēdit. Nicolaus qui Regem aduentare famā nuntiante iam ante didicerat, castra mouet: ac Lagoram Cretensem cum Dorymene Ætolo ad occupandas fauces prope Berytum mittit. in hos statim ducit Antiochus, manus conferit, terga vertere hostes cogit, & mox in ipsis faucibus castrametatur.

A ἢ ἐντευξιν, συνεχρήσει δώσει τοῖς ἐλεύθεροις ἢ ἀσφάλειαι. οὗτοι δ' ἦσαν εἰς ἑξακισχίλις. Παρελαβὼν δ' τὴν πόλιν, ὃ μόνον ἐφείσαστο τῶν ἐλεύθερων, ἀλλὰ καὶ τοὺς πεφωρότας τῶν Σελυκεῶν καὶ ἀγαγόν, τῇ τε πολιτείᾳ αὐτοῖς ἀπέδωκε καὶ τὰς οὐσίας ἠσφάλισται δ' φυλακῆς τὸν τε λιμένα καὶ τὸ ἄκρον. ἐπὶ δ' αὖτε ταῦτα διατελείοντος αὐτῷ, παρασιπόντων παρὰ Θεοδότου γραμμάτων, ἐν οἷς αὐτὸν ἐκέλευε κατὰ σπουδαίῳ, ἐλθεῖν τὰ κατὰ Καίλιον Συρίαν, πολλῆς δόσεως καὶ δυναστείας ὡς πληρῆς, ὑπὸ τῷ τῇ παρακτεῖν, καὶ πῶς χρῆσθαι ὅτι τοῖς παρασχελλομένοις. Ο δὲ Θεόδωτος ὢν δ' ἄνθρωπος Αἰτωλὸς, καὶ μεγάλως περὶ ἐκείνου τῇ Πτολεμαῖδ βασιλείᾳ χρεῖας, κατὰ αὐτὸν ἐπὶ σπουδαίῳ παρεῖπον. ἐπὶ δὲ τούτοις, οὐχ ὅτι χαλεπὸς ἠξιώμενος, ἀλλὰ καὶ τὰ βίᾳ κεκιδυυμένως, καὶ οὐς χερσὶς Αντίοχος ἐποιεῖτο τὴν ὅτι Μόλωτα στρατείας, τότε κατεργακῶς τῷ βασιλείῳ, καὶ διηπισηκῶς τοῖς αὐτοῖς τὴν αὐλήν, καὶ ἀγαθόμηνος διὰ μὲν αὐτῷ Πτολεμαῖδᾳ, ἀλλὰ δὲ Γαιατωλοῦ Τύρου, ἐκέλευε τὸν Αντίοχον μετὰ σπουδῆς. Ο δὲ βασιλεὺς καὶ τὰς ἐπὶ τὸν Αἰτωλὸν ἐπιβολὰς ὑποβλήμενος, καὶ πάλιν πρὸς τὰ πάρεργα ποιησάμενος, αἰεζέζε μετὰ τῆς δυναμείας, ποιούμενος τὴν πορείαν ἢ καὶ παραδόν. διελθὼν δὲ τὸν ὅτι καλούμενοι αὐλῶνα Μαρσύνῳ, κατεστρατοπέδωσε αὐτῷ τὰ γενὰ τὰ κατὰ Γέρρα, πρὸς τῇ μετὰ τὸν κειμένη λίμνῃ. Πρωτοτόμενος δὲ Νικέλαος τὸν αὐτῷ Πτολεμαίου στρατηγὸν παρακαλεσάμενος τῇ Πτολεμαίδι πολιορκεῖται τὸν Θεόδοτον, τὰ μὲν βαρεὰ τῶν ὅπλων ἀπέλιπε, παραστὰς τοῖς ἠξιώμενοις πολιορκεῖν τὰς Βερχοίς, ὃ κείμενον ὅτι τῆς λίμνης καὶ τῆς παρεδου χωρίον. αὐτὸς δὲ τοῖς ὀξύνουσι αἰαλαβὼν, παραστὰς, βουλόμενος λῦσαι τὴν πολιορκίαν. ὁ δὲ Νικέλαος παραστὰς ἡδὴ πεπυσμένος τὴν τῷ βασιλείῳ παρσιδόν, αὐτὸς μὲν ἀνέχρησι. τοῖς δὲ αὖτε Λαγρόν τὸν Κρήτα καὶ Δορυμένιον τὸν Αἰτωλὸν ὅτι ἀπέστειλε παρακαλεσάμενοις τὰ γενὰ τὰ αὐτῷ Βηρυτόν. οἷς παραστὰς τὸν βασιλεὺς ὅτι ἐφόδου καὶ τρεψάμενος, ἐπεστρατοπέδωσε τοῖς γενοῖς. παραστὰς

ξάμενος δὲ καὶ τὴν λοιπὴν δυνάμει ἐξέταται,
 καὶ τὸν βασιλέα καὶ τὰ πρὸς αὐτὸν τὰς περὶ
 μέγας ἐπιβολαίς, μὲν ταῦτα προήγαγε μὲν
 πάσης τῆς δυνάμειος, δι' ἧς καὶ μετέωρος
 οἱ πρὸς τὰς ὑπογραφομένας ἐλπίδας. Α-
 ππομπὰν δὲ τῶν πρὸς τὸν Θεόδοτον καὶ
 Παναγνὸν αὐτῶν καὶ τὴν ἄμεινον φίλων,
 ἀποδιδόντες αὐτοῖς φιλικὴν φιλίαν, πρὸς
 λαβὴν τὴν τε Τύρον καὶ Πτολεμαίδα, καὶ τὰς
 ἐν ταύταις πλοῖα καὶ ἐν αἷς αὐτῶν καὶ πλοῖα
 τεταράχοντα· πύργων καὶ φρουρῶν μὲν εἶ-
 σι ἀφ' ἐξουσίας τῶν καὶ τῶν αὐτῶν, ἐν οἷς ὅ-
 δὲ ἐλάττω αὐτῶν τῶν πρὸς τὰς λοιπὰς πε-
 ρεὶ καὶ δικροτά καὶ κίλητες. Ταῦτα μὲν οὖν
 Διογνήτω πρὸς τὸν ναυάρχῳ. προε-
 σόντος δὲ αὐτῶν τὴν μὲν Πτολεμαίαν εἰς Μέ-
 φιν ἐξελκυσάμενος, τὰς δὲ δυνάμεις ἡγεῖσθαι
 πάσας εἰς Πηλὺσιον, καὶ τὰς τε διώρυγας ἀ-
 νατομῶν, καὶ τὰ πότιμα τῶν ὑδάτων ἐμφορ-
 τῆν, τὴν μὲν ἐπὶ τῷ Πηλὺσιον ἐπιβολῆς ἀπέ-
 στει· τὰς δὲ πόλεις ἐπιπορεύμενος ἐπεσκέψατο,
 τὰς μὲν βία, τὰς δὲ πύργους πρὸς αὐτὸν ἐπα-
 γκαταί. τῶν δὲ πόλεων αἱ μὲν ἐλαφροὶ κα-
 ταπεληγμέναι τὴν ἐφοδὸν αὐτῶν προσηύχον-
 το· αἱ δὲ πιστεύουσαι τῶν καὶ τῶν αὐτῶν, καὶ τῶν
 ὀχυρόταται τῶν πύργων, ὑπὲρ μὲν αὐτῶν ἐλάττω
 προσηύχοντες πόλιν καὶ καὶ τῶν αὐτῶν
 ἐπὶ τὸν χρόνον. οἱ δὲ πρὸς τὸν Πτολε-
 μαίον τὴν μὲν ἐκ χρόνου βοηθεῖν τῶν σφε-
 τίς προσηύχοντες, ὅτι αὐτῶν καὶ τῶν αὐτῶν, οὕτως
 πρὸς τὸν πόλιν προσηύχοντες, οὐδ' ἐπιβο-
 λῶν εἶχον ἀφ' οὗ τὴν ἀδυναμίαν. ἐπὶ το-
 σούτων γὰρ αὐτοῖς ὡς ὁρῶντο πάντα τὰ κα-
 τὰ τὰς πολεμικὰς ἐπιβολαίς. λοιπὸν δὲ
 συνεδρόσαντες οἱ πρὸς τὸν Ἀγαθοκλέα
 καὶ Σωσίβιον, οἱ τότε προεσόντες τῆς βα-
 σιλείας, ἐκ τῶν ἐπὶ τῶν πόλεων τὸ δυνά-
 μειον ἐλάττω πρὸς τὸν πόλιν. ἐβουλόσαν-
 το γὰρ γίνεσθαι μὲν πρὸς τὴν πόλιν τὴν πο-
 λέμου ἐπιβολῶν· ἐν δὲ τῶν μεταξὺ
 ἀφ' ἐξουσίας μὲν, κατεκλύβειν τὸν Ἀν-
 θοχον, συνεργεῖντες καὶ τὴν ἐμφασιν,
 τῇ πρὸς τὸν πόλιν πρὸς αὐτὸν ὑπὸ τῶν
 Πτολεμαίου ἀφ' ἐξουσίας· αὐτῶν δὲ αὐτῶν, ὡς
 πολεμῶν μὲν ἐκ αὐτῶν πολέμοισι· ἀφ' ἐξου-
 λῶν δὲ καὶ τῶν φίλων διδάξαντες, καὶ

A Eo loci copiis cæteris acceptis, post-
 quam suos quæ res & tempus mone-
 bant esset cohortatus, de cætero bo-
 næ spei plenus, & expectatione ma-
 gnarum rerum quarum spes ei ostē-
 debatur, suspensus, cum vniuerso
 exercitu ire pergebat. Processerunt il-
 li obuiam Thecodotus & Panætolus,
 amicis suis comitati: quos omnes
 quum benigne Antiochus appellas-
 set, Tyrum & Ptolemaidem illi tra-
 diderunt, cum omnibus apparatibus
 qui in oppidis illis erant. Inter cæte-
 ra repertæ ibi sunt naues quadragin-
 B ta: quarum erant viginti tectæ, om-
 nibus armamentis egregiè instructæ:
 harum nulla minor fuit quadriremi:
 cæteræ, triremes, dicrota & celoces. Ex
 hæz quidem naues Diogneto nauar-
 cho sunt traditæ: at Rex factus cer-
 tior Ptolemezum Memphim conces-
 sisse, copias Pelusij esse congregatas,
 Nili aggeres recludi, omnes aquæ dul-
 cis scaturigines obrui, mutata senten-
 tia de exercitu ducendo versus Pelu-
 sium, quoquouersum agmen ductans,
 C vrbiū alias vi, alias æquitate condi-
 tionum sibi adiungere conabatur. Igi-
 tur quæ leuiter munitæ erant, hæz ad-
 uentu illius perterritæ, ad eius amici-
 tiam fidemque se applicabant: quæ
 rerum necessariarum paratibus & fir-
 mitate locorum fidebant, ex mane-
 bant in fide: & his obsidendis pluri-
 mum temporis infumere Rex coge-
 batur. Ptolemezus subueniendi rebus
 suis, & accedendi propius ad hostem,
 sicut par erat ipsum facere, manifesta
 adeo perfidia appetitum, ne consilium
 quidem aut rationem ullam, præ so-
 cordia, inibat: vsque adeo rei milita-
 ris cura atque exercitatio omnis ab
 eo fuerat spreta. Quod reliquum fuit,
 D Agathocles & Sosibius penes quos il-
 la tempestate summa in eo regno fuit
 auctoritas, quod optimum poterant
 in præsentia consilium capiunt. De-
 cernunt enim, in præparatione belli
 operam sibi nauiter esse ponendam:
 interim verò legatos ad Antiochum
 mittendos, qui impetum illius rela-
 xent: ita denique omnia in speciem
 esse comparanda, vt Antiochus in ea
 E quam antè conceperat de Ptolemæo
 opinione, cōfirmetur: nunquam vidē-
 licet ausurū ipsum bellare secum, ve-
 rum per amicos & colloquia acturū, &

ut Cœla Syria excedat rogaturum. Hæc ubi placuit sententia, Agathocles & Sosibius, quibus negotij totius cura fuerat demandata, ad Antiochum magno studio legationes miserunt: simul ab Rhodiis, Byzantiis, Cyzicenis, itémque Ætolis legatos ad tractandum de pace accersunt. qui ut venerunt, dum ultro citroque ad Reges ambos commeant, præclaram ipsis occasionem dederunt, & tempus & otium nanciscendi ad bellum præparandum. cum hisce legatis Agathocles & Sosibius de negotiis, prout quæque res inciderat, Memphi sedentes agebant: ibidémque eos excipiebant qui ab Antiocho venirent, postulatisque illorum perhumane respondebant. simul mercenarios omnes quos in urbibus ditionis suæ extra Ægyptum Ptolemæus alebat, conuocant & Alexandriam contrahunt, ad conducendum etiam militem peregrinum conquistores dimittunt: & ne vel iis quos iam habebant, vel iis qui deinceps essent venturi, annona deficeret, providebant: nec minus de cæteris quoque omnibus rebus bello necessariis, solliciti erant: eaque sine Alexandriam alternis vicibus subinde excurrabant: ut ne quid omnino deficeret eorum, quæ ad proposita exsequenda poterant desiderari. Arriorum vero fabricam, virorumque delectum atque centuriationem Eche-crati Thessalo & Phoxidæ Melitæensi permiserunt, adhibiti etiam sunt ad curationem eiusdem muneris Eurylochus Magnes, & Socrates Bæotius; quibuscum erat & Cnopias Alorita. Accidit enim sane quàm opportunissima res Ægyptiis, ut viros istos nanciscerentur; qui sub Demetrio & Antiocho stipendia fecerant, & verorum certaminum, atque adeo omnium quæ ad expeditionales usus spectant, mediocrem saltem peritiam habebant. Hi multitudinem sibi traditam quantum fieri poterat, militari disciplina informabant. Iam primum per genera præque ætates tributis, conuenientia cuique arma, spretis iis quibus ante uti solebant, diuiserunt. prioribus deinde ordinationibus solutis, totaque illa descriptione antiquata, quæ in recensendis militibus stipendiorum causâ,

πίστοντος αὐτοὶ ἀποσπᾶν τὴν Κοίλιν Συρίας ὅπου. Κελεύεται δὲ πύτων, οἱ περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα καὶ Σωσίωνα ὅτι τὸτο ὁ μέρους παρῆντες, ὁξέπεμπον ὀπιμαλῶς τὰς πρεσβείας πρὸς Ἀντίοχον. ἅμα δὲ ἀγαπητάμοι πρὸς τε Ροδίους καὶ Βυζαντίους, καὶ Κυζικηνούς, σὺν δὲ πύταις Αἰτωλοὺς ἐπεσπίασαντο πρεσβείας ὅτι τὰς ἀφελύσεις. αἱ καὶ παρὰ γινόμεναι, μεγάλας αἰεὶς ἔδωκεν ἀφορμὰς ἀφ' ὧν πρεσβυόμοι πρὸς ἀμφοτέρους τοὺς βασιλεῖς, εἰς ὃ λαβὴν αἰσχροφῆν καὶ χρόνον εἰς τὰς τῷ πολέμου παρὰ σκῆλας. ταῦτα δὲ δὴ κατὰ ὃ συνεχὲς ἐξημέπτον ἐν τῇ Μέμφει πρεσκαθήμενοι παρὰ πλοῖως καὶ τὰς παρὰ τῷ περὶ τὸν Ἀντίοχον ἀπεδύχοιτο, φιλανδρόπως ποιούμενοι τὰς ἀπομνήσεις. αἰεταλοῦντο δὲ καὶ στυγέροντες εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν τοὺς μεθοφόρους τοὺς ἐκ τῆς ἐξω πόλεως ἔσω αὐτῶν μεθοδουμένους. ὁξάπεμπον ὃ καὶ ξενολόγους καὶ πρεσβυόμοι τὸς πρεσβυάρχους καὶ τοὺς παρὰ γινόμενοις τὰς σφαρξίας. ὡσαύτως ὃ καὶ περὶ τὴν λαοπὴν ἐγίνοντο παρὰ σκῆλας, αἰὰ μέρους καὶ συνεχὲς ὁξέροντες εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἵνα μηδὲν ἐλλίπη τὴν χρησίαν, πρὸς τὰς πρεσκαθίας ὀπιβολὰς. τὴν δὲ περὶ τὰ ὄπλα κατὰ σκῆλας, καὶ τὴν τῷ αἰδρῶν ἐκλογὴν καὶ ἀφίρεσιν, ἔχκεν τε παρὰ Θετταλῶν, καὶ Φοξιδᾶ παρὰ Μελιταεὶ πρὸς δόξαν. ἅμα δὲ πύταις Εὐρυλόχῳ παρὰ Μάγνην, καὶ Σωκράτει παρὰ Βοιωτίῳ σὺν οἷς καὶ καὶ Κνωπίας ὁ Ἀλωεάτης. Εὐχαμετάλα γὰρ δὴ πύταις ἐπελάβοιτο τῶν αἰδρῶν, οἱ πῆτες ἐπὶ Δημητείῳ καὶ Ἀντιγόνῳ συστρατιώμοι κατὰ πρὸν ἔννοια εἶχον τῆς ἀληθείας, καὶ κατὰ τῆς ἐκ τοῖς ἑσπέραις χρείας. οὕτως δὲ παρὰ λαβόντες ὃ πλῆθος ἐνδοχομένως ἐχίειζον καὶ στρατιωτικῶς. Πρῶτον μὲν γὰρ κατὰ γῆν καὶ κατὰ ἡλικίαν διελόντες, αἰέδδουσαν ἐκείνους τοὺς ὀπιτηδείοις κατὰ πλοῖμοις, ὀλυγώρησαντες τῷ πρὸς πρὸν αἰεὶς ἑσπέραις. μετὰ δὲ ταῦτα σὺν ταῖς οἰκίαις πρὸς τὴν παρὰ σκῆλας χρείαν, λύσαντες τὰ συστήματα καὶ τὰς ἐκ τῷ

πρῶτον ὁφθαλμοῖς κατασφαγῆς. Εξῆς δὲ τοῖς ἐγυμναζομένοις ἐκάστους ποιῶν-
 τες, οὐ μόνον τοῖς παλαιῶσι, ἀλλὰ καὶ ταῖς
 οἰκείαις τῶν κακοπλισμῶν κινήσειν· ἐποιῶ-
 ντο δὲ καὶ συναγωγὰς ἐπὶ τῶν ὀπλῶν καὶ πα-
 ρακλήσεις, ἐν αἷς μεγίστην πρῆχοντο χρεῖαν,
 Ἀνδρόμαχος Ασπίνδης, καὶ Πολυκράτης Ἀρ-
 γεῖος· περὶ σφάτως μὲν ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἔλα-
 βον κῆρας, σκευῆς δὲ ἀκμῇ ὅτις ταῖς Ἑλ-
 ληνικαῖς ὁρμαῖς, καὶ ταῖς ἐκείνων ἐπινοίαις· τὸς
 δὲ τοῖς, ἐπιφανέως ὑποδύοντες, ταῖς τε
 πατρίσι καὶ τοῖς βίοις· Πολυκράτης δὲ καὶ
 μάλλον, ἀφ' οὗ τῆς τῆς οἰκίας δευροπότη,
 καὶ ἀφ' οὗ τῆς Μνασιάνου τῆς πατρὸς δόξαν
 ἐκ τῆς ἀθλητικῆς· οἱ καὶ κατ' ἰδίαν καὶ κοι-
 νῇ παλαιολογῶντες, ὁρμῇ καὶ περὶ μίαν
 ἐπιγὰγοντο τοῖς ἀνδράσι περὶ τὸν μάλ-
 λοντα κίνδυνον· εἶχον δὲ καὶ τὰς ἡγεμονίας
 ἔχοντες τῶν περὶ τὴν αἰδέσθαι, οἰκείας
 ταῖς ἰδίαις ἐμπειρίαις. Εὐρύλοχος μὲν γὰρ
 ὁ Μάγνης, ἡγεῖτο γὰρ αἰδέσθαι περὶ τῶν
 τῆς καλομῆδους πατρὸς τῆς βασιλείᾳς Ἀγνί-
 ματος. Σωκράτης δὲ ὁ Βοιωτὸς, παλαιῶς
 ὑφ' ἑαυτὸν εἶχε διακλίσεις· ὁ δὲ Ἀχαῖος Φο-
 ξίδας, καὶ Πτολεμαῖος ὁ Θεσσαλός, σὺν δὲ
 τοῖς Ἀνδρόμαχος Ασπίνδης, σκευῶν μα-
 ζον μὲν ἐπὶ τὸ αὐτὸ τῶν φάλαγγα καὶ
 τοῖς μαθοφόροις Ἑλλήνας· ἡγεῖτο δὲ τῆς
 μὲν φάλαγγος, Ἀνδρόμαχος καὶ Πτολε-
 μαῖος, τῶν δὲ μαθοφόρων Φοξίδας· οὗ-
 σης τῆς μὲν φάλαγγος εἰς διακλίσεις καὶ
 περὶ τῶν κλίσεων, τῶν δὲ μαθοφόρων εἰς ὁκ-
 τακλίσεις· τοῖς δὲ ἰπασί τοῖς μὲν περὶ
 τὴν αὐλὴν ὄντας εἰς ἐπὶ τῶν κλίσεων, Πολυ-
 κράτης πρῶτος ἦν καὶ τοῖς ἀπὸ Λι-
 βύης, ἐπὶ δὲ καὶ τοῖς ἐγγυμνασίοις, καὶ τοῖς
 αὐτοῖς ἡγεῖτο πρῶτον, περὶ τῶν κλί-
 σεων ὅτις τὸν ἀεθμὸν· τοῖς γὰρ μὲν ἀ-
 πὸ τῆς Ἑλλάδος καὶ πρῶτον τῶν μαθο-
 φόρων ἰπασίαν Ἐχικράτης ὁ Θεσσαλός, δευ-
 τερεῖως ἀσκήσας, ὄντας δὲ πλῆθος εἰς δι-
 κλίσεις, μεγίστην ἐπ' αὐτῶν τῶν κινδύνων
 πρῶτος ἦν χρεῖαν· ὁ δὲ ἡγεῖτο ἑαυτοῦ
 περὶ τοῖς ὑποδύοντες αὐτὸν ἑαυτοῖς, Κνωπίας
 Ἀλωεῖτης, ἔχον τοῖς μὲν πρῶτος Κρήτης

A antea seruabatur, ex usu praesentis bel-
 li eos centuriarunt. Secundum haec,
 assiduis exercitationibus non solum
 imperia militiae familiaria illis redde-
 bant, sed etiam proprios cuique armo-
 rum generi motus. Postremo armatos
 convenire aliquando in vnum iube-
 bant, ibique sui officij illos admone-
 bant. qua in re egregiam cum primis
 operam illis nauauerunt Androma-
 chus Aspidius & Polycrates Argivus:
 qui & recens e Graecia illuc traiecerat,
 & Graecicae audaciae atque indu-
 striae qua fere singuli Graecorum in bel-
 lis vtuntur, magnū cum primis usum
 habebant: hoc & amplius, viri illustres
 erant, tum splendore patriae suae vter-
 que, tum & priuatis opibus: Polycra-
 tes praesertim, qui antiquissima pro-
 gnatus stirpe, patrem habuerat Mna-
 siadem, plurimarum olim palmarum
 athletam. Hi modò priuatim, modò
 publicè hortando monendoque eos
 quos instituebant, audaciā & alacritar-
 tem ad futurum certamen illorum ani-
 mis inseruerunt. Porro singuli eorum
 quos modò nominauimus pro ea pe-
 ritia qua praecipue pollebant, ita du-
 catus in exercitu gerebant. Eurylochus
 Magnes trium ferme milliū hominum
 duxerat: & hoc est quod apud Reges
 vocatur agema. Socrates Boeotius, ce-
 tratis bis mille praerat. Phoxidas A-
 chaeus & Ptolemæus Thraez filius,
 praetereaq; Andromachus Aspidius,
 eodē in campo phalangem & Graecos
 mercenarios exercebant. ceterum pha-
 langis duces erant Andromachus &
 Ptolemæus; conductitij militis, Phoxi-
 das. constabat phalanx hominū nume-
 ro cccccc. mercede conducti
 accedebant ad cccccc. Equites
 ad regiū comitatum pertinentes erant
 ad septingentos, quos Polycrates insti-
 tuebat, & vnā cum his accitos e Libya,
 & ibidem in Aegypto cōscriptos: pra-
 eratque idem omnibus his numero ad
 cccccc. vniuersi verò Graeci equi-
 tatus, & cūctorum qui stipendia equis
 merebant, ad duo millia hominū, pra-
 efectus erat Echecrates Thessalus: qui
 quum eximia cura eos exercuisset; in
 ipso discrimine maximo vsui Ptole-
 mæo fuit eius opera. Cnopias quoque
 Alarita in cōmisso sibi milite instru-
 do praeparandōq; nemini omnium cō-
 cedebat: ij autē erāt omnino Cretēses
 ad ter

ad ter mille: è quorum numero fuere Neocretes $\overline{\epsilon\iota\varsigma}$: quibus Philonem Cnossium prapofuerat. Armauerunt & Afiorum $\overline{\epsilon\iota\varsigma}$ $\overline{\epsilon\iota\varsigma}$ $\overline{\epsilon\iota\varsigma}$ more Macedonico, præfecto Ammonio Barcæo. Ægyptiorum multitudo ad viginti millia phalangitarum accedebat: qui ducem Sosibium habebant. Contra-cta est & Thracum Gallorūque nianus: tum ex iis qui Ptolemæi ditio- nem incolebant, aut liberis eorum ad $\overline{\epsilon\iota\varsigma}$ $\overline{\epsilon\iota\varsigma}$ $\overline{\epsilon\iota\varsigma}$ $\overline{\epsilon\iota\varsigma}$: tum ex iis qui insu- per recens fuerant conscripti, ad duo ferme hominum millia: dūxque illis impositus Dionysius Thrax. Ac Pto- lemæo quidē qui præparabatur exer- citus hoc numero constabat & hac gentium cæterarūque rerum diuer- sitate. Antiochus interim urbem Dura premebat obsidione: cuius incepti quū exitum nullum videret, (nam & locus erat natura munitus, & obsessis subin- de opem ferebat Nicolaus:) adpeten- te iam hieme, missis à Ptolemæo le- gatis demum annuit, vt & induciæ ad menses quatuor fierent, & de summa re ad conditiones æquissimas se des- censurum diceret. Hoc autem ille faciebat, quum longè ab eo abesset vt veram animi mentem proderet: sed qui diutius à ditione sua abesse noller, Seleuciam exercitum reducere ad hi- bernādum properabat. Iam enim ma- nifestum erat rebus ipsius struere infidias Achæum; à quo Ptolemæum ad- iuari nemo dubitabat. Hac venia le- gatis data Antiochus eos remisit, iussos quā primum sibi voluntatem Ptole- mæi renuntiare, & Seleuciam ad se ve- nire. deinde vbi præsidia locis oppor- tunis imposuisset, rerum omnium cu- ra Theodoro mandata, ad reditum se accinxit. Seleuciam vt ventum, in hi- berna exercitum dimisit: nullam de cætero exercendi militis curam ge- rens. persuadebat enim sibi, ad ea quæ restabant, nihil dimicatione futurum opus: quod partem aliquam Cælar Sy- rix & Phœnicæ iā in potestate habens, cætera loca à volentib. se accepturum, & omnia colloquiis transacturum spe- rabat. Ptolemæum quidem certè, pe- riculum summæ rerum facere nequa- quam ausurum, idem cum Antiocho & legati sentiebant, ea maxime con- iectura ducti, quod de negotiis per quā humanè cum ipsis tractauerat

A $\overline{\epsilon\iota\varsigma}$ τειχάλους, αὐτῶν δὲ πύτων χάλους Νεο- κρητῶν· ἐφ' ὧν ἐτετάχατο Φίλωνας τὸ Κνωσσόν. Καθώπλισαν δὲ καὶ Λίβους τειχάλους εἰς τὸν Μακεδονικὸν ἔθπον· ἐφ' ὧν Ἰωὴ Ἀμμώνιος ὁ Βαρκαῖος. ὅς τ' Αἰγυπτίῳ πλήθος, ἰὼ μὲν εἰς διαμυρίδας φαλαγγίτας ὑπετάθητο τῷ Σωσίβειῳ. συνήρθη δὲ καὶ Θρακῶν καὶ Γαλατῶν πλήθος, ὅτε μὲν τὸ χαλίκιον καὶ τὸ ἐπιτηρόντων εἰς τετρα- χιχάλους· οἳ δὲ πρὸς φάτως ἐπισυναρθύντες, ἦσαν εἰς διχαλίους· ὧν ἡγεῖτο Διονύσιος ὁ Θραξ. ἡ μὲν οὖν Γ' Ὀλεμῶν τῷ Σελευκῇ ἀντιπαραδύνα- μος, ὥς τε πλήρη καὶ ταῖς ἀναφοραῖς ὑπαύτη καὶ ὑπαύτη τις ἰὼ. Ἀντίοχος δὲ συνεπιστάμενος πολιορκίᾳ πρὸς τὸν καλουμένῳ πόλιν Δού- ραν, καὶ περιμένει ὁδοῦ διναμένης, ἀφ' ἧς τὸ ὄχυρότητα τῆς πόλεως καὶ τὰς τὸ πρὸς τὸ Νι- κηλαῖον ἀναβολῆς, συνάπτορος ἦδη τῆς χιμῆδος, συνεχώρησε ταῖς πρὸς τὸν Γ' Ὀλε- μῶν πρὸς δόξαις, αἰσχρὰς τε ποιῶσθαι τε- τραμύλους, καὶ πρὸς τῶν ὁλῶν εἰς πάντα συλ- λαβῆσθαι τὰ φιλαίδηρα. ταῦτα δ' ἐ- παρατῆ, πλῆστον μὲν ἀπὲρ τῆς ἀληθείας· ἀπεύδων δὲ μὴ πολὺν χρόνον ἀπαυτῶν τὸ οἰκίῳ τόπων, ἀλλ' ἐν τῇ Σελεύκειᾳ ποιή- σαι τὸ τῶν δυνάμεων ἀναρχήματα, ὅτε πρὸς φάτως τὸν Ἀχαιοὺν ἐπιβουλεύειν μὲν τοῖς σφετέραις πρὸς ἡμᾶς, συνεργῶν δὲ τοῖς πρὸς τὸν Γ' Ὀλεμῶν ὁμοσπονδίας. ταῦτα δὲ συγχωρηθέντων, Ἀντίοχος τοὺς μὲν πρὸς δόξαις ἐξέπεμψε ἀναρχήτας ἀνασφειν αὐτῶν τὸν παχίστην τὰ δόξατα τοῖς πρὸς τὸν Γ' Ὀλεμῶν, καὶ συνάπειν εἰς Σελεύκειαν. ἀπολυπὼν δὲ φυλακὰς τὰς ἀρμόζουσας ἐν τοῖς τόποις, καὶ πρὸς δόξαις Θεοδῶν τὴν τὸ ὁλῶν ἐπιμέλειαν, ἐπὶ πᾶσι καὶ πρὸς ἀντιπαραδύναμους εἰς τὴν Σελεύ- κειαν, ἀναρχήτας δὲ δυνάμεις εἰς ἀναρχήμα- σίαι. καὶ ὅτε λοιπὸν ἦδη τῶν μὲν γυμνάζειν τοῖς ὄχλοις ὠλιγόρως πεπισμένους, ὅτε πρὸς δόξαις τὰ πρὸς ἡμᾶς μάχης ἀφ' ἧς ὁ πᾶν μὲν μερῶν τὸ Κόιλης Συρίας καὶ Φοινίκης ἦδη κυριεύειν, τοῖς δὲ λοιποῖς ἐλπίζειν εἰς ἐχθρῶν καὶ ἀφ' ἧς λόγου ἀναρχήτας· μὴ πολὺν- ται δὲ πρὸς ἀπὸν τῶν πρὸς τὸν Γ' Ὀλεμῶν, εἰς τὸν πρὸς τῶν ὁλῶν συλλαβῆσθαι κίνδυνον. ταῦτα δὲ συνεβάνε τὴν ἀφ' ἧς καὶ τοῖς πρὸς δόξαις ἔχον· ὅτε τὰς ἐπιτύξεις αὐτοῖς

per communes enim amicos contro-
uersia dilceptabatur, & intererat con-
uentibus nemo, à quo reprimi & in-
hiberi posset impetus illius, qui læde-
re alterum videretur. Maximam vero
vtrisque difficultatem afferebat A-
chæi negotium: nam Ptolemæo id
summo studio agente, vt fœderi-
bus comprehenderetur; Antiochus
contra, ne fieri quidem mentionem
vllam omnino eius rei ferre pote-
rat; rem esse indignam clamitans,
audere Ptolemæum rebelles prote-
gere, aut cuiusquam illorum memi-
nisse. Quum igitur dum per lega-
tos agerent, vtrique suis se propu-
gnaculis tuerentur, interim vero pax
non conueniret; ineunte iam vere
copias contrahit suas Antiochus, ha-
bens in animo terra marique hostem
aggredi, & reliquas Cœlæ Syriæ par-
tes nondum subactas in potestatem
redigere. Ptolemæus summam re-
rum tuendam Nicolao tradit: com-
meatus omnium rerum Gazam ad-
fatim conuehit: copias quâ pede-
stres, quâ maritimas emittit. quæ v-
bi aduenerunt, audacter iam bello se
accingit Nicolaus: ad omnia quæ
imperaret promptum adiutorem Pe-
rigenem experiens, qui nauibus præ-
erat. hunc enim Ptolemæus classi
quam submittebat, præposuerat: ce-
tæ quidem naues triginta haben-
tem; oncrarias verò amplius qua-
dringentas. Nicolaus genere Æto-
lus erat; vsu vero bellicarum rerum
& audacia, nemini eorum ducum
qui Ptolemæo tunc militabat, con-
cedebat. Hic parte exercitus præoc-
cupatis faucibus ad Platanum, alte-
ra parte, in qua erat ipse, proxima
Porphyreoni vrbi loca tenens, ne hæc
faceret Antiochus impressionem, im-
pediebat; classem interim vnâ secum
habens, in ancoris stantem. Antio-
chus Marathum progressus, quum ad
eum Aradij venissent de societate a-
cturi, non solum accepit illos in so-
cietatem: sed etiam cōtrouersiam quæ
insulanos Aradios & eos qui continē-
tem habent inuicem antea alienabat,
sedauit, atque vt inter se concorditer
viuerent, effecit: deinde per Theū pro-
sopon Syriam ingressus, Berytum ve-
nit: & in transitu Botrym occupauit;

A ἄτε τὸ δικαιοσύνης γινομένης ἀφ' ἧς τὸ κρινεῖν
φίλων, μεταξὺ δὲ μηδενὸς ὑπαρχόντος τῆ
διωπομένης πρὸς ἀλλήλους, καὶ καλύπτει τὴν
δοκίμωτος ἀδικίαν ὁρμήν. Μάλιστα δὲ πρὸς
τὴν δυσχερίαν ἀμφοτέροις τὰ περὶ τὸν Ἀχαιοὶ·
Πτολεμαῖος μὲν γὰρ ἐσπούδαζε πειλαθεῖν
ταῖς σωθήσεσιν αὐτῶν· Ἀντίοχος δὲ κατὰ πάθος
ἐσθλὸν λόγον ἠνείχετο περὶ τούτων· διὸ οὐκ ἠγού-
μενος ὅτι καὶ πάλιν τὸν Πτολεμαῖον πειρατέλλειν
πρὸς ἀποστάσας, καὶ μημίλῳ ποιείσθαι περὶ ἑ-
αυτοῦ τῶν ταύτων. Διότι ἐπεὶ πρεσβύοντες
B μὴ δὴ εἰς εἶχον ἀμφοτέροις, πέρας δ' ἐσθλὸν
ἐγένετο περὶ τῆς σωτήσεως, σωτηρίᾳ δὲ τῇ
ἐαυτοῦ ὥρας· Ἀντίοχος μὲν σωτήρα τῆς δυ-
νάμεως, ὡς εἰσδόντων καὶ καὶ γὰρ καὶ καὶ θαλάσσι-
τον, καὶ κατὰ τὸν νόμον τὰ κατὰ τὸν νόμον
μέρη τῶν ἐν Κοίλῃ Συρίᾳ πραγμάτων. οἱ
δὲ περὶ τὸν Πτολεμαῖον ὁλοκατέτερον ἐπι-
τέλλαντες τὸν Νικηλάον, χορηγίας τε πρὸς
χον εἰς τοὺς καὶ Γάζαν τοποῖς θαψαίεας, καὶ
διωκόμενοι δὲ ἐπεμποι πεζίχας καὶ ναυίχας.
C ὡς πρὸς ἡγομένην, δι' ἧς οὗτος ὁ Νικηλάος
εἰς τὸν πόλεμον αἰέδατο, πρὸς τοὺς δὲ πα-
ρακλήτορας ἐτόιμος αὐτῷ συνεργεῖν τῆς
Περσικῆς ἡ ναυάρχου. ὅταν γὰρ ὅτι τὸ ναυι-
κῶν διωκόμενοι ἀπαπέστησαν οἱ περὶ τὸν Πτο-
λεμαῖον· ἔχοντα κατὰ τὸν νόμον μὴ ναὺς ἱά-
χας, φορηγίας δὲ πλείους τὴν τετρακοσίω. Νι-
κήλαος δὲ τὸ μὲν ἥμος ὑπαρχὸν Αἰτωλὸς
περὶ τὴν καὶ τὸν πόλεμον ἐν ταῖς πολεμικαῖς, ἐσθλὸν
εἶχον ἐλάττω τῶν περὶ τὸν Πτολεμαῖον στρα-
τευομένων. πρὸς ἀλλήλους δὲ μέρη μὲν
D τῶν καὶ τὸν Πλάτωνα ἐν τῇ δὲ λοιπῇ δυνά-
μει μὴ ἥς ἡ αὐτοῦ, τὰ περὶ τὸν Πορφυρεῖα πό-
λιν, ταύτην πρὸς φύλαξεν τὴν εἰσβολὴν τῆς βα-
σιλέως, ὁμοῦ συνεορμύνης αὐτῷ καὶ τῇ ναυτικῇ
δυνάμει. Ἀντίοχος δὲ πρὸς τὸν εἰς Μάρα-
τον, καὶ πρὸς ἡγομένην πρὸς αὐτὸν Ἀραδίον
ὑπὸ Συμμαχίας, ὅς μόνον πρὸς εἰδὼς τὴν
Συμμαχίαν· ἀλλὰ καὶ τὴν ἀφ' ἧς τὴν
πρὸς ἀρχὴν αὐτοῖς πρὸς ἀλλήλους κατε-
παυσαν· ἀφ' ἧς τοὺς ἐν τῇ ἡσυχίᾳ πρὸς τοὺς
ἡπιοὺς κατέκτανεν τὸν Ἀραδίον. μὲν δὲ ταύ-
E τα ποιησάμενος τὴν εἰσβολὴν καὶ τὸν καλὸν
Θεοῦ πρὸς τοὺς, ἥκα πρὸς Βηρυτόν·
Βόρυν μὲν ἐν τῇ παρὰ τὸν κατὰ τὸν νόμον,

Τειρήν ὃν καὶ Κάλραμον ἐμπαρήσας. ἐντεῦθεν ὃ A
 Νίκαρχος μὲν καὶ Θεόδωρος προεπέστη, συν-
 ἄξας προκαταλαβέσθαι τὰς δυσχερείας πρὸς
 τὸ Λύκον καλὸν ποταμὸν· αὐτὸς ὃ δὲ
 ναμὶν ἀναλαβὼν, προῆλθε καὶ κατεστρατοπέ-
 δωσε πρὸς τὸν Δαμῦραν ποταμὸν, συμπλέ-
 κόντος ἅμα καὶ Διογνήτη τὸ ναυάρχῃ. πρὸς
 λαβὼν ὃ πάλιν ἐντεῦθεν τοὺς τε πρὸς τὸ Θεό-
 δωρον καὶ Νίκαρχον τοὺς ἐκ τῆς δυνάμεως εὐζώνους,
 ἄρμησι καὶ σκευὴ μόνος τὰς προκατεχρμέ-
 νας ὑπὸ τῷ πρὸς τὸν Νικόλαον δυσχερείας. συν-
 θεωρήσας ὃ πᾶς τῶν ὅπλων ἰδόντες, τότε μὲν B
 αἰετῶνται πρὸς τὸν πρὸς ἐμβολήν· καὶ ὃ δὲ ἐ-
 πὶ τῇ ἡμέρᾳ, καὶ ἁλίκων αὐτὸν τὰ τε βαρέα
 τῶν ὀπλων, καὶ Νίκαρχον ὅτι τούτων, προῆγα
 μὲν τὸ λοιπὴν δυνάμειος ὅτι τὸ προκατεμβολήν
 χρεῖαι. τὸ δὲ καὶ τὸ Λίβανον πρὸς αἰτίας, καὶ τὸ
 τόποι ὅτι οὐκ ἐκλείψης τὸν πρὸς αἰτίας εἰς τοὺς
 καὶ βραχὺν τόποι, συμβαίνει καὶ τὸν αὐτὸν, ῥα-
 χὶ δυσδῶται καὶ βαρὺ διεξῶν, τὴν τε καὶ δυ-
 σερῇ πρὸς αὐτὴν τὴν θαλάσσην ἀπολιπούση
 παρῶν. ἐφ' ἣ τότε Νικόλαος πρὸς ἐμβολή-
 κως, καὶ τὸς μὲν ὅτι τὸ αὐτὸν πλήρῃ προκα-
 τεληφὼς ὅποις, τοὺς ὃ δὲ χρεῖται τοὺς καὶ
 σκευὰς διπορδομημένους, ῥαδίως ἐπέπεισο κα-
 λύπιν τὸ εἰσόδου τὸ Αἰτίον. ὃ δὲ βασιλεὺς διε-
 λὼν εἰς τρία μέρη τὴν δυνάμειν, ὃ μὲν ἐν Θεο-
 δώτῃ πρὸς ἔδωκε, προεῖξας συμπλέκεσθαι καὶ
 βιάζεσθαι πρὸς αὐτὴν τὸν πρὸς αἰτίας τὸ Λίβανον.
 ὃ δὲ ἕτεροι μέρος Μενεδήμῳ· ἀφ' ὧν πλεί-
 ον ὅτι τὸν αὐτὸν πρὸς θαλάσσην ἀπένεμε, Διο-
 κλείᾳ τὸν στρατηγὸν τὸν Παρὰ ποταμίας ἡγεμόνα
 συνεήσας. αὐτὸς ὃ μὲν τὸν πρὸς αἰτίας εἶχε τὸν μέ-
 σον τόπον, πρὸς τὰ βραχὺ μόνος ἐποπιδόν καὶ πρὸς
 τὸν δὲ τοὺς πρὸς αἰτίας. ἅμα ὃ τοῦτοισι δὲ τὸν
 τυμῶν πρὸς ἐμβολῇ εἰς ναυμαχίαν, οἱ πρὸς τὸν
 Διογνήτην καὶ Περικλῆν, στυάπιοιτες καὶ ὃ
 δυνατὸν τῇ γῇ, καὶ πειρώμενοι ποιεῖν ὡς αὐτοὶ
 μίαν ἐπιφάνειαν τὴν πρὸς ναυμαχίας καὶ ναυμα-
 χίας. πρὸς τὸν δὲ ποιεῖν αὐτὸν ἀφ' ἑνὸς ση-
 μείου. καὶ πρὸς αἰτίας εἶναι τὸν πρὸς αἰτίας,
 ἢ μὲν ναυμαχία πᾶσιτοι εἶχε τὸν κίνδυνον,
 καὶ ὃ καὶ ὃ πρὸς αἰτίας καὶ τὸν πρὸς αἰτίας, πρὸς
 πλείστοι εἶναι ὃ πρὸς αἰτίας ναυαχίαν. τὸ δὲ πε-
 ζῶν, ὃ δὲ πρὸς αἰτίας ἐπεκράτησεν οἱ δὲ Νικόλαος,

Trierem & Calamum incēdit. Nicarchū inde & Theodotum prēmisit, ius-
 sos in angustiis viæ ad Lycum fluvium
 occupandis hostem antevertere. ipse
 cum exercitu pergit ire; mox ad Da-
 muram amnem castra communie:
 Diogneto nauarcho cum classe illum
 semper comitante. heic rursus assum-
 ptis secum Theodoto & Nicarcho
 cum ea expeditorum manu quam ha-
 bebant, fauces quas Nicolaus præoc-
 cupauerat speculatum est profectus:
 naturæque locorum probe perspecta,
 in caltra se recepit. postero die reli-
 cto ibidem milite grauitè armato, &
 Nicarcho illi præfecto, ad propo-
 sita exsequenda cum reliquis copiis se-
 se Rex accinxit. Quum autem Libani
 montis tractus oram maritimam in
 angustum ac breue spatium eo loci co-
 gat; accidit insuper vt illud ipsum spa-
 tium inaccessu atque aspero quodam
 cliuo præcingatur qui arctum & dif-
 ficilem propter mare tramitem relin-
 quit. ibi Nicolaus confederat, & locis
 aliis idoneo militum præsidio occu-
 patis, aliis structura castellorum muni-
 tis, facile se aditu prohibiturum esse
 Antiochum credebat. Rex diuiso in
 tres acies exercitu, vnā Theodoto
 tradit, addito præcepto, vt secundum
 Libanum montem, hostem peterent,
 manum conficerent, perrumperent
 denique. alteram aciem Menedemo
 attribuit, cui etiam atque etiam im-
 perauit, vt per medium cliuum ten-
 taret transitum. tertiam ad res mari
 gerendas reseruauit, præposito Dio-
 cle, qui Parapotamiam ad Euphratem
 præfecturam obtinebat. ipse cum præ-
 toria sua cohorte medius inter omnes
 stetit; testis spectatōrque omnium quæ
 gerentur futurus, & vt quisque suo-
 rum laboraret, opem cō laturus. Si-
 mul & Diognetus ac Perigenes naua-
 les copias ad pugnam direxerunt, ter-
 ræ quam maximè fieri poterat appro-
 pinquantes: & vt terrestris naualique
 prælij vna dumtaxat facies appareret
 connitentes. Mox quum vno omnes
 dato signo, & vno imperio, hostem si-
 mul inuaderent, mari quidem pugne
 discrimen æquabatur; nam & nume-
 ro & cæteris reb. æquales erant vtrin-
 que; naualis prælij apparatus: terra verò, li-
 cet principio superior esset Nicolaus,

locorū præsertim natura munitissima eum adiuuante; mox tamē postquam Theodorus stationem in monte locatā vi deiecit peruasitque; deinde fronte conuersa, è superiore loco inimicos est aggressus, fugam effusam capessit Nicolaus. Perierunt ex iis inter fugiendum, ad duo millia: nec pauciores viui sunt capti. qui supererant cuncti ad Sidonem se recipiunt. Perigenes qui de prælio maritimo spe lætiore iam erat, vt cladem terra esse acceptam videt, consternatus animo, retro ipse quoque concedens eadem petit loca. Antiochus cum exercitu profectus, ad Sidonem signa constituit: vrbis tamen oppugnationem non cēsuit sibi tentandam: quod & rerum necessariorum copia abundaret, & hominibus, siue habitatoribus siue recētibz profugis esset refertissima. Igitur assumptis legionibus Philoteriam ducit: Diogneto vero nauarcho dat negotium, vt classe Tyrum appellat. Philoteria ad lacum ipsum est sita, quem Iordanes amnis influit: qui inde egressus, per planitiem Scythopoleos dictæ vrbis labitur. Hisce duobus oppidis in deditionem acceptis, Rex ad reliqua incepta, bonæ spei iam plenus, sese comparabat: quia subiecti illis agri alendo exercitui abunde suppetebant, & quæcunque v sui essent ad res gerendas largiter ministrabant. præsidio deinde in has inducto, & montibus superatis proxime Atabyrium accessit. Id oppidum in colle situm est, ex plano leniter se attollente, ad cuius summum verticem stadia numerantur quindecim. eo loci Antiochus dolo atque insidiis inimicos aggressus, urbem occupauit. nam leuibus præliis oppidanos lacerans, quum antesignanos suos procedere quam longissime iussisset, mox repente conuersis qui fugiebant, & iis coortis qui fuerant in insidiis locati, acre prælium fecit, & multos eorum occidit: ac tandem infecutus ipse, eum cunctis terrorem iniecit, vt primo impetu hanc quoque urbem caperet. Eo tempore Keræas è numero præfectorum Ptolemæi, ad Antiochum defecit: qui munifice illum suscipiens

A σιχρῶς μὲν οἱ τὸ πῶν ὀχυρότεροι· παχὺ δ' ἢ
 αὖτε τὸν Θεόδοτον ἐκ βαλάντων τοὺς ἐν τῇ
 κρήνῃ, καὶ πάντα ποιησάμενοι δὲ ὑποδείξαντες
 τὸ ἔφοδον, βαπνίτες οἱ παρὰ τὸ Νικέλαον, ἔφω-
 γον παρ' ἐπαδὺν ἀπομυτες. Καθὰ δ' ἢ τὸ φυ-
 γνῶν, ἔπειτοι μὲν αὐτῶν εἰς δισχιλίους, ζωγρεῖα
 δ' ἐδήλωσαν ἐκ ἐλατῆος πύργου. οἱ δ' λοιποὶ
 πάντες ἀπεχώρησαν ὑπὸ Σιδῶνα. ὁ δ' Πε-
 ρικλῆς ἐπικυδέστερος ὢν τὴν ἐλπίσιν καὶ τὴν ναυ-
 μαχίαν, σιωπῶντος δ' καὶ πρὸς περὶ ἐλατ-
 τωμα, καὶ ὁ βασιλεὺς, ἀσφάτως ἐποίησά τε τὴν
 ἀποχώρησιν εἰς τοὺς αὐτοὺς τόπους. Αὐτίχος δ' ἢ
 τὸ διώκειν ἀναλαβὼν, ἦκα καὶ καίεσθαι πέδου-
 σι παρὰ τῇ Σιδῶνι. ὁ μὲν ἔνθα καταπυρραίνει
 τὴν πόλιν ἀπὸ γῆ, ὅθεν τὸ πρὸς ὑπάρχον αὐτοῦ
 διὰ φίλειαν τὴν χορηγίαν, καὶ ὁ πλῆθος τὸ ἐτοι-
 κύντων καὶ συμπεφθότων ἀνδρῶν. ἀναλαβὼν
 δ' ἢ διώκειν, αὐτὸς μὲν ἐποίησε τὴν πορείαν ὡς
 ἐπὶ Φιλοπερίαν· Διογνήτω δὲ σιωπῶντι παρὰ
 ναυάρχῳ πάλιν ἔχοντι τὰς ναῦς, ἀποπλῆν εἰς
 Τύρον. ἢ δ' Φιλοπερία καίτοι παρὰ αὐτὴν τὴν λί-
 μνην, εἰς ἣν ὁ χαλκὸς Ἰορδάνης πρὸς αὐτὸν εἰσ-
 βάλλων, ὅξινος πάλιν εἰς τὰ πεδία, πρὸς αὐτὸν τὴν
 Σκυθῶν πόλιν προσερχόμενον. ἡνὲν δ' ἢ
 καθ' ὁμολογίαν ἐκείνης ἀμφοτέρων τὴν παρὰ
 ρημάτων πόλιν, ὅθεν αὐτὸς ἔχε πρὸς τὰς μελ-
 λουσας ἐπιβολάς· ὅθεν δ' ἢ ὑποτέτακται
 χώρας τὰς πόλεις ταύτας, ῥαδίως διώσασθαι
 πᾶσι τὰς στρατοὺς χορηγίαν, καὶ διὰ φίλῃ
 παρὰ αὐτὸν τὴν κατεπείγουσαν πρὸς τὴν
 χρεῖαν. ἀσφαλισάμενος δ' ἢ Φρουραῖς ταύτας,
 ὑποδέχεται τὴν ὀρεινὴν, καὶ παρὰ τὴν Ἀπαύ-
 ριον· ὁ καίτοι μὲν ἐπὶ λῶφιν μεσοειδούς, τὴν δὲ
 παρὰ αὐτὸν ἔχει πλῆθος ἢ πεντηκῆδεκα σταδίων.
 χερσαῖος δ' ἢ καὶ τὴν χερσὶν τῶν ἐν αὐτῇ καὶ
 στρατηγίᾳ, κατέχευε τὴν πόλιν. παρὰ αὐτὸν
 ἡνὲν δ' εἰς ἀκροβολισμὸν τοὺς ἀπὸ τῆς πό-
 λεως, καὶ συγκαταβάσας ἐπὶ πάλιν τοὺς παρὰ
 κινδυνόοντας, καὶ πάντα πάλιν ἐκ μετὰβολῆς
 τὴν φάλαγγιν, καὶ δι' αἰσάσεως τὴν ἐκείνην
 Συμβολῶν, πολλὰς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε,
 τέλος δ' ἐπακλουήσας καὶ παρὰ αὐτὸν πλῆθος
 ἡνὲν δ' ἐφόδου παρὰ αὐτὸν καὶ ταύτην τὴν
 πόλιν. Καθὰ δ' ἢ τὴν χερσὶν τῶν, Κερταίαν, εἰς τὴν
 ὑπὸ Γαλαταῖς ταπιομένων ὑπάρχον, ἀπέστη
 παρὰ αὐτοὺς. ὁ χερσαῖος μεγαλοφρεπῶς,

ceperat, donec captiuorum aliquis subterraneum obsidentibus meatum ostendit, per quem obsessi aquatum descendebant. hoc igitur refracto, & materia, saxi, cæterisque id genus rebus obstructo, aquæ inopia oppidanos adegit, ut victos demum sese faterentur, & deditionem facerent. Hoc modo Rex vrbe Rabatamanis potitus, Nicarchum ibi cum idoneo præsidio reliquit; iussisque Hippolochō & Keraa qui à Ptolemæo defecerant, cum quinque peditum millibus ad vicina Samariæ loca proficisci, ut prouinciæ illi præsideret, & omnes qui suum imperium agnosceret ab hostium vi atque iniuriis tutarentur: ipse Ptolemæidem versus castra mouet, eo loci hibernaturus; ita enim constituerat. Eadem ætate Pednelissenses à Selgensibus obsessi, iamque de salute periclitantes, per legatos opem ab Achæo petierunt. quorum petitioni quum libenter ille annuisset, oppidani in promissi auxilij spe acquiescentes, obsidionem forti animo sustinebant. Achæus peditum sex millia, equites quingentos duce Garfyere opitulatum Pednelissensibus misit. Selgenses ut aduentare auxilia senserunt, maiore copiarum suarum parte fauces ad Climacem quam vocant, siue Scalam, occupant; & aditum quidem ad Saporda præsidio tenent: transitus vero omnes ac tramites corrumpunt. Garfyeres in Milyadem impressione facta, castrisque admotis vrbi, quam Creton-polin dicunt, ut animaduertit, obsessis ab infesto hoste illis locis, nulla ratione pergi posse vterius; dolum huiusmodi comminiscitur. motis castris retro agmen ducit, quasi propter præoccupatas fauces ferendæ opis consilio cogere abstinere. Selgenses facile rem credere; & quia ex desperatione sententiam Garfyeris mutasset, pars in castra, pars in urbem redire. etenim messis iam tempus instabat. Garfyeris itinere conuerso, ductoque raptim agmine, ad iuga illa montium peruenit: quæ nactus præsidio nudata, ipse præsidiis firmat, & summæ rei Phaylum præfi-

A ἕως ἢ τῶν ἀρχιμελώτων ἱνὸς ὑποδείξας
τὸ ὑπόνομον, δι' ἣ κατέβαινον ὅτι τὴν ὑδρείαν
οἱ πολιορκυμένοι· τὸν αἰαρήζαντες ἐνέ-
φραζαι ὕλην καὶ λίθους καὶ πᾶν τι πλούτου
ἦν. τότε δὲ σιωπῶντες οἱ κατὰ τὴν πό-
λιν ὄρεται τὴν αὐδρίας, πρέδδον αὐτοῖς. Οὐ
ἡμοῦν, κυριεύσας τὴν Ραβαταμάνων ὅτι
μὲν πύργον ἀπέλιπε Νίκαρχον μὲν φυλα-
κῆς τὸν ὀρμίζοντος. Ἰππολόχοι δὲ καὶ Κεραία
τοὺς ἀποστάντας, μετὰ πεζῶν πενταχιγλίων
ἐξαποστάντας ὅτι τοὺς κατὰ Σαμαρίαν ὅ-
ποις, καὶ σιωπῶντας παρεκκλῆσαι, καὶ πᾶσι
τὴν ἀσφάλειαν παρεκκλῆσαι ἀφ' ἑαυτῶν τοῖς ὑπὲρ
αὐτῶν ἱστοροῦσι· αἰεζόμενοι μετὰ τὸ διωά-
μικος ὡς ὅτι Πτολεμαῖδος, ἐκείνους δι-
γνωσκῶν τὴν ἀρχιμελώτων. Κατὰ δὲ τὴν αὐ-
τὴν ἡδρείαν Πεδνηλιώταις πολιορκυμένοι, καὶ
κινδυνεύοντες ὑπὸ Σελγίων, διέπλεον
τὸ πρὸ βοήθειας πρὸς Ἀχαιοὺς. τὸ δ' ἀσμέ-
τως ὑποταχέσασθαι, οὗτοι μὲν ὁμοθυμῶν ὑ-
πέμνον τὴν πολιορκίαν, παρακλῶντες τοὺς
ἐλπίσι τὴν βοήθειαν. ὁ δὲ Ἀχαιὸς παρεκ-
κλῆσαι Γαρσύην μὲν πεζῶν ἐξαχιγ-
λίων, ἱππῶν δὲ πενταχυσίων, ἐξαπέστει-
λε αὐτοὺς τὴν ἀσφάλειαν τοῖς Πεδνηλιώ-
ταις. οἱ δὲ Σελγῶν σιωπῶντες τὴν πρὸς τὴν βο-
ήθειαν, παρεκκλῆσαι τὰς ἐν τῇ πόλει τὴν
καταμείων Κλίμακα, τὴν πλείονι μέρει τὴν
αὐτῶν διωάμικος· καὶ τὴν μὲν εἰσβολὴν τὴν ὅτι
Σάπορδα κατέχον, τοὺς δὲ ὁδοὺς καὶ τὴν ἀ-
σφάλειαν πᾶσι ἐφῆλθεν. ὁ δὲ Γαρσύνης ἐμ-
βλῶν εἰς τὴν Μιλιάδα, καὶ κατὰ τὴν πεδ-
νῶν τὴν καλουμένην Κρητῶν πόλιν, ἐπὶ
συνήδειτο παρεκκλῶν τὸν τόπον ἀδύ-
κατον εἶναι τὴν εἰς τὸν ποταμὸν πορείαν, ὅτι
πολλὰ ὁδοὺς τοῦτον αἰαζόμενος, ἦγε πάλιν
εἰς τὴν πόλιν τὴν πορείαν, ὡς ἀπὸ γνωσκῶν τὴν
βοήθειαν, ὅτι παρεκκλῆσαι τοὺς ὅποις.
οἱ δὲ Σελγῶν παρεκκλῶντες, ὡς ἀ-
πὸ γνωσκῶν βοήθειαν Γαρσύνης, οἱ μὲν εἰς
τὸν πεδνὸν αἰεζόμενοι, οἱ δὲ εἰς τὴν πόλιν,
ὅτι παρεκκλῶν τὴν τῆς οἴου καμίνου. ὁ δὲ
Γαρσύνης ὅτι ἐπὶ τῇ ἐνέργειαι ποιησάμε-
νος τὴν πορείαν, ἦγε πρὸς τὴν ἀσφάλειαν. κα-
τακλῶν τὴν ἐρήμους, καὶ τὴν μὲν ὁδοὺς
φυλακῆς, Φαύλον ὅτι πᾶσι κατὰ τὴν

mis prope iam desperans, equites via quadam, quæ ab inimicis non custodiebatur, emittit. Selgenses rati hos terrore percussos imminentis periculi metum fugâ præuerrere, nulla eorum ratione habita, contemptui simpliciter rem habent: illi hostium aciem circumequitare; deinde ut à tergo horum constiterunt, irruere, acerrimūque prælium ciere. quo facto, Garfyeris peditibus, licet iam inclinatis in fugam, redit virtus in animos, iterūque in aduersum hostem conuersi, irruentibus fortiter obstant. ita Selgenses vndique pressi, ad extremum coniiciunt se in pedes. Inter hæc Pednelissenfes eos qui relictī in castris fuerant aggressi, vallo extrudūt. quum autem in varia loca eaque longinqua fugerent, non pauciores decem millibus illorum ceciderunt. quod ad ceteros, socij domum quisque suam reperiunt: Selgenses quoque per aspreta montium in patriam fugâ euadunt. Garfyeris ē vestigio moris castris, fugientibus instare. festinabat enim saltum angustum superare, & prius ubi castra admouere, quàm satis constaret hostibus mens ē fuga, ad consultandum super ipsius aduentu. Et ille quidem cum exercitu ad Selgam accessit. Selgenses verò, qui exiguam de cætero spem in sociis propter communem casum ponebant, ipsi in tanta clade pauore torpentes, de sua & patriæ salute anxij, male metuebant. Igitur concione aduocata, visum illis, legatum nūttare Logbasim ciuem suum, longo amicitiz vsu iurēque hospitij Antiocho illi qui in Thracia obiit, quondam iunctum: quique Laodicen quæ postea Achæo nupsit, fidei suæ commendatam, ut filiam educauerat, singulari charitate puellam complexus: propterea Selgenses, artificissimum ad præsentem necessitatem legatum habere se rati, illum miscrunt. Logbasis re arcanò cum Garfyere communicata, adeo fuit alieno animo à procuranda pro eo ac debuit, patriæ salute; ut contra Garfyerim ultro monuerit, quàm primum ut faceret Achæum de sua voluntate certiozem; qui tradere illi urbem cogitaret, cuiusque rei curam in se reciperet. Garfyeris oblatam spem prompto animo accipiens, ad Achæum misit,

A μοχθηρὰς ἐλπίδας ἔχον ὑπὸ τῷ ὄλῳ, ὀξέ-
πεμψε τοὺς ἰπποῖς καὶ ἄλλα ἔπον ἀφυλα-
κτούμενοι. οὓς νομίσαντες οἱ Σελγῆς καὶ
πεπληγμένοι, καὶ δειδύσας τὸ μέλλον ἀπο-
χωρήσιν, οὐ παρσίχον, ἀλλ' ἀπλῶς ὠλι-
γώρουν. οἱ δὲ παρσιπύσαντες, καὶ θυρόμε-
νοι καὶ τῷ τοῦ τοῖς πολεμίοις, ἐρέβαν, καὶ
παρσίφερον τὰς χεῖρας ἐρρωμένως. ὃ συμ-
βαίνοντος, αἰαδαρρήσαντες οἱ τῷ Γαρσύηει-
δος πεζοί, καὶ ἄρ' ἤδη τετραμμένοι, πάλιν ἐκ
μεταβολῆς ἠμύνοντο τοὺς εἰσπίπτοντας. ἐξ ὃ
B παρσιχόμενοι πᾶσι καὶ οἱ Σελγῆς, τέλος εἰς
φυγὴν ὤρμησαν. ἅμα δ' αὖτε οἱ Πεδνηλισ-
σις ὀπιθέμενοι, τοὺς ἐν τῇ χάρακι παρσι-
φθέντας ἐξέβαν. θυρόμενος δ' ὁ φυγῆς ἐπὶ
πολὺν τόπον, ἔπεισεν μὲν ἐκ ἐλαττοῦς μυρίων
τῷ ὁ λοιπῶν, οἱ μὲν σύμμαχοι πάντες εἰς τὴν
οἰκίαν, οἱ δ' Σελγῆς ὅλα τ' ὀρεῖντες εἰς τὴν αὐ-
τῶν πατείδα κατέφυγον. ὃ δ' Γαρσύηεις ἀ-
ναζήσας, ἐκ ποδὸς εἰπέ τοῖς φάσιν ἀνύ-
δων διελθεῖν τὰς δυσχωρίας, καὶ συνελθόντων τῇ
C πόλει, ὅτιν' ἢ εἴηαι ἢ βαλῶσασθαι τὴν τοὺς πε-
φύγους ὑπὸ τῷ αὐτῷ πρῶτος. οὗτ' μὲν ἔν
ἦκε μετὰ τῆς διωάμεως πρὸς τὴν πόλιν. οἱ δ'
Σελγῆς, δυσπλαγῆντες μὲν ἐπὶ τοῖς συμ-
μάχοις ὅλα τ' ἰσχυρῶς παρσιπέτουν, ἐκ πεπλη-
γμένοι δ' ὁ ψυχῆς ὅλα τ' ἰσχυρῶς ἀτύχημα,
παρσιφοβοὶ τελείως ἦσαν, καὶ παρσι σφῶν αὐτῶν
καὶ παρσι τῇ πατείδος. Διὸ συνελθόντες εἰς ἐκ-
κλησίαν, ἐβαλῶσαντο παρσιδὸν ἐκπέμπειν
εἶνα τῇ πολιτῶν Λόγβασιν, ὅς ἐγχερόν μὲν ὅτι
πολὺ σιμῆης καὶ ξένος Αντίοχου, ὃ μεταλλά-
D ξαιὸς τῇ βίαν ἐπὶ Θράκης δόξειας δ' ἐπὶ πα-
ρακατάκη καὶ Λαοδίκης αὐτῇ τῇ Αχαιοῦ
θυρόμενος γυναικὸς, ἐπερὶ φῶς αὐτῶν ὡς θυ-
γατέρας, καὶ ἀφαιρόντας ἐπεφίλοσργήκει τῇ
πρῶτον. δι' αὖ νομίζοντες οἱ Σελγῆς ὀφύε-
σαν ἔχον παρσιδὸν πρὸς τὰ παρσιεῶτα,
τῶν ὅλα παρσιεῶτα. ὅς ποιησάμενος ἰδία τῶν
ἐντυξιν πρὸς Γαρσύηειν, ποσῶν καὶ τῇ
παρσιεῶν ἀπὸ γὰρ, τῇ βοηθεῖ τῇ πατείδι
καὶ τῷ δέον ὡς πάντ' ἀπὸ πρὸς τῇ Γαρ-
σύηειν, ἀπὸ δὲ πέμπει ὅτι τῇ Αχαιοῦ, ἀ-
E ναδεχόμενος ἐγγχεῖν αὐτοῖς τῶν πόλιν. ὃ
μὲν οὖν Γαρσύηεις δεξάμενος ἐπίμης τὴν
ἐλπίδα, πρὸς μὲν τὸν Αχαιοῦ ὀξέπεμψε

τοὺς ὀπισθοασθενέτους καὶ ἀσθενήσαντας πρὸς τὴν
 ἐκείνων. πρὸς δὲ τοὺς Σελγίους ἀνὸχος ποιη-
 σάμενος, εἴλατο τὸ χρόνον τῷ Συνηκῶν αἰεὶ, ὡς
 τὸ καὶ μέγας ἀντιλογίας καὶ σκηνῆς εἰσφερέμε-
 νος, χάριν τῇ προσδέξασθαι μὲν τὸν Ἀχαιὸν,
 δοῦναι δὲ αἰσχροφύλῳ τῷ Λογβάσει, πρὸς τὰς
 ἐκτενέσεις καὶ ἀσθενείας τὴν ἐπιβολήν. καὶ ὁ
 χαρὴν ἔχον πλεονάκεις συμποδισμένων πρὸς
 ἀλλήλους εἰς σύλληπτον, ἐγένετο τις σιωπή. καὶ
 ἐκ τῆς φρασιπέδου, πρὸς τοὺς τὰς σι-
 γαρτίας εἰς τὴν πόλιν. ὁ δὲ καὶ πολλοὺς πολλὰς
 ἤδη ἀσθενείας γένοιτο τῆς ἀπωλείας. Καὶ μοι
 δοκεῖ πρῶτον τὸ ζῶν διὰ τὴν ἀσθενήσαντον ὑ-
 πάρχον αἰσχροφύλῳ, δοκεῖν δὲ πρὸς τὴν
 πόλιν μὲν γὰρ πρὸς τὴν πόλιν καὶ φρου-
 ρεία, πόλιν δὲ καὶ πηλὴν πόλιν, πύργον τῆς
 πόλεως καὶ πρὸς τὴν πόλιν. Καὶ πύργον ἔχον Συ-
 νηκῶν καὶ πρὸς τὴν πόλιν πολλοὺς ἤδη συμπε-
 ρισμένων, οὐκ οἶδ' ὅπως χαροὶ τινες αἰεὶ καὶ
 ἴσθαι πρὸς τὰς τριαύτας ἀπὸ τῆς πεφύκα-
 μιν. Τούτου δὲ αἰτίον ὅτι, ὅτι τὰς τῶν πρὸς
 τὴν πόλιν ἐκτενέσεων ἐκ τῶν πρὸς τὴν πόλιν, οὐ
 ποιούμεθα πρὸς τὴν πόλιν. ἀλλὰ οἷον μὲν καὶ
 χρημάτων πηλὴς, ἐπὶ δὲ τῶν καὶ βε-
 λῶν καὶ ἀσθενείας, μετὰ πολλῆς ταλαιπω-
 ρίας καὶ δαπάνης ἐτοιμαζόμεθα πρὸς τὰς
 ἀσθενείας τῶν Συνηκῶν. ὁ δὲ ὅτι ῥα-
 τον μὲν τῶν ὄντων, μεγάλας δὲ πρὸς τὴν
 πόλιν καὶ τὴν πόλιν, μετὰ τὴν πόλιν, πύ-
 ρον πρὸς τὴν πόλιν ἐκτενέσεων χαροὶ, πύ-
 ρον πρὸς τὴν πόλιν καὶ τὴν πόλιν. καὶ ταῦτα,
 διωκόμενοι μετὰ ἀσθενήσαντος αἰσχροφύλῳ αἰ-
 μα καὶ ἀσθενήσαντος, ἐκ τῆς ἰσότητος καὶ πο-
 λυπλοκαλιότητος ἀσθενήσαντος τὴν τριαύ-
 τιν ἐμπειρίας. Πλὴν ὁ μὲν Ἀχαιὸς ἔχε
 πρὸς τὸν χαρὴν. οἱ δὲ Σελγίους Συμμι-
 ξαντες αὐτῷ, μεγάλας ἔχον ἐλπίδας, ὡς
 ὁλοκαυρῶς πρὸς τὴν πόλιν φιλανθρωπίας.
 ὁ δὲ Λογβάσις ἐκ τῶν πύργων καὶ
 τῶν βραχὺ Συνηκῶν εἰς τὴν πόλιν οἰ-
 κίδον, τῶν ἐκ τῆς φρασιπέδου πρὸς τὴν πόλιν
 πύργων φρασιπέδου, σιωπῶντες τὴν πόλιν
 τὰς μὴ πρὸς τὸν χαρὴν. ἀλλὰ πρὸς τὴν
 πόλιν βλέποντας εἰς τὴν πόλιν ἀσθενήσαν-
 τιν φιλανθρωπίας ὡς Ἀχαιὸς, καὶ
 τέλος ἐπιτείναν τὰς Συνηκῶν, πρὸς τὴν
 πόλιν βουλευσάμενοι ὡς τῶν ἐκτενέ-
 σεων.

A qui allato huius rei nuntio illum accerferent. cum Selgenibus interim pactus inducias, ferendi foederis tempus ex alio in aliud proferebat, super aliqua conditione illius subinde controuersiam mouens, aut aliquam comminiscens causam, donec adueniret Achæus, & daretur Logbasi tempus, ad colloquia & proditio- nem moliendam. Dum hæc agun- tur & utro citroque ad colloquen- dum commeatur, cepere milites fa- miliarius è castris annonæ parandæ gratiâ in oppidum ventitare. quæ res multis sæpe iam exitio fuit. Vt mihi videatur homo, quum omnium ani- malium versutissimum habeatur, om- nium esse decipi facillimum. quot enim castra, quot munitiones, quot quantæque vrbes, hoc genere perfidix sunt proditæ? Atque hæc cala- mitas quum adeo continuè, adeoque euidenter multis iam inciderit, fit ta- men nescio quomodo, ut ad huius- modi fraudes semper rudes ac noui existamus. Causa autem huius rei est, quod priorum casus à quibus in ali- quo est offensum, ut in numerato ha- beamus & ad manum, operam non ponimus. sed frumenti quidem & pecuniarum copiam, itémque murorum te- lorumque fabricas, aduersus incerta & inopinata casuum, vexatione ma- gna sumptumque nobis comparamus: rem verò omnium facillimam, om- niūque, ubi aliquid aduersi incre- puit, utilissimam, hanc omnes suisque deque habemus: quum præsertim fa- cile queamus, honesto fruente otio atque oblectatione animi, ex historia & curiosa diligentique rerum ante a- ctarum noticia, hanc nobis peritiam atque prudentiam parare. Enimvero Achæus ad constitutum tempus præ- sto fuit. Selgenes autem cum eo col- locuti, magna in spe erant, eximiam se aliquam illius humanitatem esse ex- perturos. Logbasi inter hæc contra- ctis paullatim domi suæ militibus, qui subinde è castris urbem ingrediebantur, ciuibz suadere institit, ne occa- sionem elabi sinerent: sed tantam hanc humanitatem, quam præ se ferat Achæus spectantes, agerent si quid age- rent, ac tandem populo vniuerso ad deliberandum de re præsentī conuo- cato, foedus inchoatum perducerent

ad exitum. & illi quidem congregata mox concione, iis etiam euocatis, qui in stationibus custodias agebant, tanquam institutum pridem negotium confecturi, in commune consultabant. Logbafis dato hostibus signo, quam habebat domi congregatam manum præparare: se quoque ipsum & filios suos ad certamen comparare, armisque instruere. Quod ad hostes, Achæus quidem cum altera copiarum parte ad urbem ipsam gradum faciebat: Garsyeris verò cum parte altera Cesbedium quod vocant petebat. Iouis id templum est, vrbi opportune imminens: arcis enim instar habet. Casu euenit, vt captrarius quidam appropinquantem muris hostem animaduerneret: qui vbi rei nuntium ad concionem attulit, extemplo pars Cesbedium accurrunt; pars stationes suas repetunt. turba iræ furore percita Logbafis domum petit. ibi prodicione omni palam facta, alij tecta conscendere, alij per vestibuli fores irrumpere, & Logbasim filiosque & cæteros omnes vnâ cum his ibidem trucidare. Post hæc seruis per præconem ad pileum vocatis, partitis viribus suis ad propugnationem locorum opportuorum discedunt. Garsyeris vt præoccupatum videt Cesbedium, incepto abstinit. Achæo vero per portas irrumpere conante Selgeneses vrbe egressi, septingentos ex hostibus (ij erant Mysij) cæde prostrauerunt: cæterorum impetum repulerunt. His ita peractis Achæus & Garsyeris in castra sunt reuersi. At Selgeneses, metuentes sibi ab intestina seditione; metuentes etiam ab imminente ipsorum ceruicibus hoste, seniores cum velamentis ad Achæum mittunt, & pace facta his conditionibus bellum finiunt: VT QUADRINGENTA TALENTA, STATIM PENDANT: ET PEDNELENSIVM CAPTIVOS REDDANT: DEINDE POST ALIQVOD TEMPVS, TRECENTA ALIA TALENTA ADIICIANT. Hoc igitur modo Selgeneses, quum scelere impio Logbafis in periculum

A των. παρὸς δὲ σιναθροισίῃς τῆς ἐκκλησίας, οἳτοι μὲν ἐβουλόοντο, καλέσαντες καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς φυλακείων ἀπομύθας, ὡς τέλος ἐπιτήσονται τοῖς περὶ κειμένοις. ὁ δὲ Λογβάσις ἀποδεδὶς τὸ σινάθημα τῷ καιρῷ τοῖς ὑπεκαπίοις, ἠτοίμαζε τοὺς σιναθροισμένους κατὰ τὴν οἰκίαν. διεσπείαζε δὲ καὶ καθοπλίζετο μετὰ τῆς ἡδὴ αὐτὸς ἄμα πρὸς τὸ κίνδυνον. τῷ δὲ πολέμῳ, ὁ μὲν Ἀχαιὸς τοὺς ἡμίους ἔχων, πρὸς αὐτὴν τὴν πόλιν· ὁ δὲ Γαρσίης τοὺς ὑπολειπομένους αἰαλαβῶν, προήγνυ ὡς ἐπὶ τῷ Κεσθέδρῳ καλούμενον. τῷτο δ' ὅτι μὲν Διὸς ἱερὸν, καίτοι δ' ὀφθαλμοὺς καὶ τὴν πόλεως· ἄλλος γὰρ λαμβανὴν ἀφ' ἑαυτοῦ. συνθεσάμενον δὲ ἵκος καὶ τύχῃ ἀπόλου τὸ συμβαῖνον, καὶ προσπαλίσαντος πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, οἱ μὲν ἐπὶ τῷ Κεσθέδρῳ ὥρμησιν μὲν ἀπουδῆς, οἱ δ' ἐπὶ τῇ φυλακείᾳ. τῷ δὲ πληθὺς ὑπὸ τῆς θυμῷ, ἐπὶ τῇ οἰκίᾳ τὸ Λογβάσιος. κατὰφαυς δὲ τὸ πρῶτον ἡγομένης, οἱ μὲν αὐτῷ ἐπὶ τῷ εἶργος αἰαλαῖτες, οἱ δὲ τοῖς αὐλείοις βιασάμενοι, τὸν τε Λογβάσιν καὶ τοὺς υἱοὺς, ἄμα δὲ καὶ τοὺς ἄλλοις πύργους αὐτῶν κατεφόνεον. μετὰ δὲ ταῦτα κηρύξαντες τοῖς δούλοις ἐλθεῖν, καὶ διελόντες σφᾶς αὐτοὺς ἐβόησαν· ὅτι πρὸς ἀνιέρει τὸ τῶτον. ὁ μὲν οὖν Γαρσίης ἰδὼν περὶ τεχνάμενοι τῷ Κεσθέδρῳ, ἀπέστη τῆς προήσκειας. τῷ δ' Ἀχαιὸς βιαζομένου πρὸς αὐτὰς τὰς πύργους, ἐξελθόντες οἱ Σήγνεις, ἐπιλακτοῦς μὲν κατέβαλον τῆς Μυσῶν· τοὺς δὲ λοιποὺς ἀπέστησαν τῷ ὁρμῇ. μὲν δὲ ταῦτ' ἰδὼν τὸ πρῶτον ὁ μὲν Ἀχαιὸς καὶ Γαρσίης, ἀνέχρησαν εἰς τὴν αὐτῶν κρημνολίαν. οἱ δὲ Σελγνῆς διδόντες μὲν τὰς αὐτοῖς εἴσεις, διδόντες δὲ καὶ τῇ τῆς πολέμῳ ἐπιτραποεδία, ἐξέπεμψαν μὲν ἰκτεμεῶν τοὺς πρὸς δουτέρας καὶ ἀπουδᾶς ποισάμενοι, διελύσαντο τὸν πόλεμον· ἐπὶ τοῖς ΕΦ' ὧν ΠΑΡΑΧΡΗΜΑ ΜΕΝ ΔΟΥΝΑΙ ΤΕΤΡΑΚΟΣΙΑ ΤΑΛΑΝΤΑ, ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΤΩΝ ΠΕΔΝΗΛΙΣΣΕΩΝ ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΥΣ· ΜΕΤΑ ΔΕ ΤΙΝΑ ΧΡΟΝΟΝ, ΕΤΕΡΑ ΠΡΟΣΘΕΙΝΑΙ ΤΡΙΑΚΟΣΙΑ. Σελγνῆς μὲν δὲ οὖν ἀφ' αὐτῶν Λογβάσιος ἀπέ-

βίαια τῇ πατρίδι κινδυνώσαντες, ὅτε τ' σφε-
 τίραν εὐπολμίαι, τὴν τε πατρίδα διετήρησαν,
 καὶ τ' ἐλευθερίαν ἔκαστ' ἔχουσιν, καὶ τ' ὑπο-
 χεῖσθαι αὐτοῖς πρὸς Λακεδαιμονίους συνέειναι.
 Ἀχαιοὶ δ' ὁ ποιμαίνων υἱὸς αὐτῶν τ' Μιλυά-
 δα καὶ τὰ πλεῖστα μέρη τ' Παμφυλίας ἀνέζω-
 ξε· καὶ τὸν ἄρχοντά μιν εἰς Σαρδέεις, ἐπ' αἰετὶ
 μὲν Ἀθηναίων συνερχόμενος, αἰετίνετο δὲ Περσῶν·
 πάντες δ' αὖ φοβεροὶ καὶ βαρεῖς, τοῖς ἐπὶ ταῖς τοῦ
 Ταύρου κατοικίαις. Καί τ' ὁ κληρὸν καθ' οἷον
 Ἀχαιοὶ ἐπαίοντο τ' ἐπὶ τοῖς Σεληνίαις στρατείαις,
 Ἀπάλως ἔχοντες τὰς Αἰγυπτίους Γαλατίας, ἐ-
 πιπορεύετο πᾶς καὶ τ' Αἰολίδα πόλεις, καὶ πᾶς
 συνεχεῖς αὐτοῖς, ὅσαι πρὸς τὸν Ἀχαιοὶ πο-
 σεχωρήκισσαι ὅτε τ' φόβοι. ὡς αἱ μὲν πλείους
 ἐβλήθησαν αὐτῶν πρὸς τὸν καὶ μὲν χερσὶν ὁ-
 λίσαντες δὲ πῖες τ' βίας πρὸς τὸν ἔδωκαν. ἦσαν δ'
 δὴ τότε μεταδιδόμενοι πρὸς αὐτοὺς, πρὸς τοὺς μὲν
 Κύμην καὶ Σμύρναν, καὶ Φώκαια· μὲν δ' αὖτε
 Αἰγυπτίους καὶ Λημνίους πρὸς τὸν ἔδωκαν, καὶ τὰ
 Ἰόνες τ' ἔδωκαν. ἦσαν δ' καὶ τὸν Τηνίων καὶ
 Κολοφωνίων πρὸς τὸν, ἐλθόντες σφᾶς αὖ-
 τοῖς καὶ πᾶς πόλεις. πρὸς δὲ τὸν αὐτὸς καὶ τοῦ-
 τοῖς ἐπὶ τ' συνερχόμενος, αἷς καὶ τ' πρὸς τὸν, καὶ
 λαβὼν ὁμῶς, ἐχρημάτισε τοῖς πρὸς τὸν
 Σμυρναίων πρὸς τὸν, φιλαδέλφους, ὅτε
 τ' μάλιστα τέτοις τετηρημένοι τ' πρὸς αὐτοὺς
 πίστιν. πρὸς τὸν καὶ τ' συνεχεῖς, καὶ Ἀχαιοὶ
 τ' Λύκων ποταμῶν, πρὸς τὸν ἐπὶ πᾶς τ' Μυσην
 κατοικίας. ἀπὸ δὲ τοῦτον ἄρχοντά μιν, ἦσαν πρὸς
 Καρσίαις. καὶ τὸν αὐτὸς αὐτὸς καὶ τοῖς, ὁμοίως
 τὴν καὶ τοῖς τὰ Δίδυμους πύχην φυλάττοντες,
 πρὸς τὸν καὶ τὸν τὰ χερσὶν, Θεμιστοκλέους
 αὐτῶν πρὸς τὸν ὅς ἐτύχοντο στρατηγὸς ὑπ'
 Ἀχαιοὺς καὶ τὸν αὐτὸς τ' τὸν τὸν τὸν. ὁρ-
 μήσας δ' ἐπὶ τὸν καὶ τὸν αὐτὸς τ' Ἀπίας πε-
 δῶν, πρὸς τὸν καὶ τὸν αὐτὸς τ' Ἀπίας πε-
 δῶν, καὶ κατέζωξε πρὸς τὸν Μείζον ποταμῶν. οὗ
 ἄρχοντά μιν ἐκλείψας σελεύσης, πάλαι δυα-
 ρῶς φέροντες οἱ Γαλάται πᾶς ἐπὶ τῆς πορείας
 καὶ τὸν αὐτὸς, ὅτε πορεύονται τ' στρατείας μετ'
 γυναικῶν, καὶ τέκνων ἐπομμένων αὐτοῖς τοῦτον ἐν
 τ' αἰμάξας· τότε σημειωσάμενοι τ' γεινόμενος, ἐπ'
 αὐτὸν ἔφασαν ἐπὶ πρὸς τὸν εἰς τ' πρὸς τὸν. ὁ δ'
 βασιλεὺς Ἀπίας, χρεῖαι μὲν ὅς αὐτῶν ἔδει-
 μίαι ὁλοκληρῆ καὶ τὸν αὐτὸς τ' πρὸς τὸν δ' ἀποσώ-

A patriæ amittendæ venissent; virtute
 sua patriam servarunt; neque aut li-
 bertatem aut eam, quæ ipsis interce-
 dit cum Lacedæmoniiis cognationem,
 dehonestarunt. Achæus postquam
 Milyadem & partem Pamphyliæ ma-
 ximam sui iuris fecisset, vasis concla-
 matis Sardes proficiscitur: vbi conti-
 nuum cum Attalo bellum gerens, etiā
 Prusiæ minabatur; eratque omnib. qui
 cis Taurum Asiam colunt formidabi-
 lis ac grauis. Quo tempore autem A-
 chæus in expeditione contra Selgen-
 ses erat occupatus, Attalus Ægæages,
 B (siue ij sunt Tectosages) Gallos secum
 habens, per Æolidis vrbes agmen du-
 cebat, & per finitimas istis, quæ prius
 metu se Achæo dediderant. Harum
 plerasque voluntate colentium rece-
 pit: vt etiam beneficij loco rem duce-
 rent. Paucæ quædam vt vis admouere-
 tur expectarunt. Inter eas quæ ultro
 se ei adiunxerunt, fuere, primò Cuma,
 Smyrna, Phocæa: deinde Ægæenses, &
 Lemnitæ aduētu illius perterriti, dedi-
 tionem fecerunt. Adiere Achæum &
 C à Teiis Colophonisq; legati, se vrbes-
 que suas illius fidei permittentes. quos
 vbi in eisdem foederis leges recepisset
 atque antè, obsidibus etiam acceptis,
 Smyræorum legatis cum singula-
 ri benignitate operam dedit: con-
 stantissimè enim hic populus in eius
 fide præ cæteris manserat. Conti-
 nuato deinde itinere, traiecitque
 amne Lyco, ad ea quæ Mysii habi-
 tant loca, venit. quorum vt cimen-
 sus est fines, Carsensium attigit. &
 hos & præsidium quod Didyma-Tiche
 D custodiebat ita terruit, vt castellum
 vtrumque Themistocles, quem iis lo-
 cis Achæus discedens præfecerat, ipsi
 traderet. profectus inde, Apriæ cāpum
 populatus, Pelecantem quem vocant
 montem superauit. & super Megistum
 amnē posuit castra. Eò loci quum Lu-
 na defecisset, Galli molestias itineris
 ægre iam pridem ferentes, (vt quos
 in expeditione vxores liberique plau-
 stris vecti sequebantur,) tunc loco
 ostenti quod acciderat de Luna du-
 centes, vltèrius se progressuros nega-
 runt. Enimvero Rex Attalus, cui
 E nulli admodum vsui hi erant; qui et-
 tiam videbat cos tota illa expeditio-
 ne ab

ne ab agmine separatos, castra seorsim metari, parere prorsus velle nemini, superbi denique & elati spiritus viros esse; quod consilium caperet, non mediocriter anxius sollicitusque erat. Simul enim angebat eum hic metus, ne forte inclinatis ad Achæum animis, res suas inuaderent: simul ne malam inde famam nancisceretur metuebat, si velut indagine cinctos à milite suo omnes cōtrucidaret: quum satis constaret, eos fidem ipsius secutos in Asiam traiecisse. Propter hæc Attalus præsentē occasione ratus sibi esse vtendum, pollicitus in præsentia se ad eum locum per quem traiecerant, tutò vt deducerentur curaturum; agros ad colendum idoneos assignaturum; de cætero, quoties aliquid deinceps æquum à se postularent, pro sua virili se ipsos adiuturum promisit. Atque ita Rex deductis ad Hellespontum Gallis istis; item Lampfacenis, Alexandrensibus atque Iliensibus, quod in ipsius fide mansissent, benigne appellatis, cum exercitu Pergamum est reuersus. Incunte vere Antiochus & Ptolemæus præparatis rebus omnibus, in eo iam erant, vt expeditionem susceptam, prælio terminarent. Ptolemæus igitur, peditum septuaginta millia, equitum quinque, bestias tres & septuaginta, secum trahens, Alexandria mouet. Antiochus cognito hostē aduentare & ipse copias suas in vnum cogit. Erāt autem in eius exercitu hi: Daz, Carmani, Cilices, ad instar expeditorum ornati: quorū & curam & ducatum Byttaco Macedonī dederat. Theodotus Ætolus, qui Ptolemæum prodiderat, viginti hominum millibus præerat, ex vniuerso delectis regno, Macedonico armatu: & erant plerique eorum argenteis clypeis insignes. pariter & phalanx viginti millium ipsa quoque numerum ferme explebat: erantque huius duces Nicarchus & Theodotus cognomēto Hemiolius. Aderant præterea Agriani & Persæ, sagittarij & funditores bis mille: & vnā cum his mille Thraces, duce Menedemo Alabandenfi. Aderant & Medorum, Cissiorum, Caddusiorum, & Carmanorum ad quinque millia: qui parere Aspasiano Medo iussi.

A μόνους ἐν τῇ πορείᾳ, καὶ καθ' ἑαυτοὺς στρατοπεδούμενοι, καὶ ὅλον ἀπειθαυόμενοι καὶ περιημαυόμενοι, εἰς ἀμνημονίαν ἐπέπιπεν ἡ τὴν τυχεύσαι· ἅμα μὲν γὰρ ἡγωνία μὴ πρὸς τῷ Αἰχμὸν ἀποιδέσασθαι συνεπίθωνται τοῖς αὐτοῦ πρῶτοις· ἅμα δ' ὑφείχετο τὸ ὄψαχθῆναι αὐτοὺς Φήμιον, ἐὰν περὶ τὴν πύλιν πρὸς τὴν ἰδίαν πίεσιν πεποιῶσθαι τὸ εἰς τὴν Ἀσίαν ἀφίεσθαι. Διὸ τὸ περιημαυόμενος ἀφορμῆς λαβόμενος, ἐπηλείετο καὶ μὲν ὁ πρῶτος ἀποκαταστήσει αὐτοὺς πρὸς τὴν ἀφίεσθαι, καὶ τὸν δῶσει διφυῆ πρὸς κατοικίαν· μὲν δὲ ταῦτα συμπεράζειν εἰς ὅποσα αὐτῶν τῶν ἀρχαίων τὸ διωκτῶν καὶ καλῶς ἐχόντων. Ἀπὸ αὐτοῦ μὲν οὖν ἀποκαταστήσας τοὺς Ἀλγυρῆας εἰς τὴν Ἑλλάσποντον, καὶ χρηματίσας Φιλανδρόπας Λαμψακηνούς, Ἀλεξάνδρευσιν, Ἰλιεύσιν, ἀφίε τὸν περὶ τὴν τῶν τῶν πρὸς αὐτοὺς πᾶσιν, αὐτῶν μὲν τὸ διωκόμενος εἰς Πέργαμον. Αἰτίος δὲ καὶ Πτολεμαῖος τῆς ἐαρινῆς ὥρας ἐπισταμένης, ἐπόμενος ἔχοντες τὰς ἀρχαίας, ἐγένετο πρὸς τὸν ἄρχοντα κρίνειν τὸ ἐφοδοῦν. οἱ μὲν οὖν πρὸς τὸν Πτολεμαῖον ὥρμηται ἐκ τῆς Ἀλεξανδρείας, ἔχοντες περὶ μὲν εἰς ἑπτὰ μυριάδας, ἵππους δὲ περὶ χίλις, ἐλέφαντας ἐβδμήκοντα τρεῖς. Αἰτίος δὲ τοὺς τῶν ἐφοδοῦν αὐτῶν, συνῆγε τὰς δυνάμεις. ἦσαν αὐταί, Δάαι μὲν καὶ Καρμαῖοι καὶ Κίλικες, εἰς τὴν τῶν ἀρχόντων ἑξέπον καὶ πωλησιμένοι πρὸς πεντακισχίλους. τούτων δὲ ἅμα τὸ ἐπιμέλειαν εἶχε καὶ τὸ ἡγεμονίαν, Βύπας οὗ Μακεδόν. ὑπὸ δὲ Θεόδοτον τὸν Αἰτωλὸν τὸν ποιησάμενον τὸν πρῶτον, ἦσαν ἐκ πάσης ἐκλελεγμένοι τὸ βασιλείας, καὶ πωλησιμένοι δὲ εἰς τὸν Μακεδονικὸν ἑξέπον, ἄνδρες δισχιόμενοι. τούτων οἱ πλείους Ἀργυραῖοι. ὁ δὲ τὸ Φάλαγος πλήθος, ἦν εἰς δισχιόμενος. ἦς ἡγετο Νίκαρχος καὶ Θεόδοτος ὁ καλόμενος Ημιόλιος, πρὸς δὲ τῶν Ἀργυραίων καὶ Πέρσαι τοξόται καὶ σφειδῆται διχίλιοι. μὲν δὲ τούτων, χίλιοι Θράκες ὧν ἡγετο Μείδημος ὁ Ἀλαβανδῆς. ὑπὸ ἡγετον δὲ καὶ Μήδων καὶ Κισίων καὶ Καδδοσιών καὶ Καρμαίων, οἱ πρῶτοι εἰς πεντακισχίλους, οἱ αὐτοὶ Ἀσπασίαν πρὸς τὴν Μήδων.

Ἀραβες ὅ τε πλείους τούτοις παραχώρων, ἦσαν
 μὲν εἰς μυρίους· ὑπετάθησαν δὲ Ζαβδιφί-
 λῳ. τὸ δὲ ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος μεθοφόρων ἡγεῖτο μὲν
 Ἱππόλοχος Θεσσαλός· ὑπεῖρχον δὲ τὸ ἀειθ-
 μοὶ εἰς πενταχιλίους. Κρήτας δὲ χιλίους καὶ
 πεντακοσίους εἶχε τοὺς μὲν Εὐρυλόχῃ· χιλίους
 δὲ Νεοκρήτας τοὺς ὑπὸ Ζέλιῳ τὸ Γορτύνιον
 ἱατρομόροις. οἷς ἅμα συνῆσαν ἀκονίσαι Λυ-
 δαὶ πεντακόσιοι. καὶ Καρδάκις οἱ μὲν Λισ-
 μάχῃ τῆς Γαλατίας χιλίοι. τῶν δὲ ἰππέων ἦν
 ὁ πλεῖστος εἰς ἑξαχιλίους. εἶχε δὲ τῶν
 μὲν τετραχιλίων τὴν ἡγεμονίαν, Ἀντίπα-
 ρος ὁ βασιλέως ἀδελφιδεύς· ὅτι δὲ τὸ λοιπὸν
 ἐτίμαρ Θεμισίων. καὶ τῆς μὲν Ἀντιόχου δυ-
 νάμεως ὁ πλεῖστος ἦν, πλεονεχέει μὲν ἑξαχιμόριοι
 καὶ διχίλιοι. συνὲς τούτοις ἰππεὺς ἑξαχιλίους.
 θηρία δὲ δυὸς πλείων τῶν ἑκατὸν. Πτολε-
 μαῖος δὲ ποιοῦντος τὴν πορείαν ὅτι Γηλυ-
 σίου, ὃ μὲν πρῶτον ἐπὶ ταύτῃ τῇ πόλει κατέ-
 ζυξε. παραναλαβὼν δὲ τοὺς ἐφελαγμένους,
 καὶ σιλομεβήτας τὴν δυνάμιν, ἐκίει καὶ πρὸ
 γε ποιοῦντος τὴν πορείαν, ὅθεν δὲ Κάσιον
 καὶ τὰ Βάραθρα καλούμενα. ἀφ' ἧς αὐ-
 δρου. ὅθεν ἡρόμενος δὲ εἰς Γάζαν, καὶ πα-
 ραλαβὼν αὐτὴν τὴν δυνάμιν, αὐτὸς πρὸ
 βάδιν. ἀφ' ἧς δὲ ὅθεν δὲ πρὸ καίμενος,
 πεμπτήριον κατέγραψεν ἐπὶ δόσι, πεντήκοντα στα-
 δίοις ἀπὸ τῶν Ραφίας. ἡ καὶ ταῖς μετὰ Ρινοκ-
 ρουρα, πρῶτον τὴν κατὰ Κοίλιν Συρίαν πό-
 λεων ὡς πρὸς τὴν Αἴγυπτον. κατὰ δὲ τὰς
 αἰεὶς καὶ Αἰγύπτου ἦν τὴν δυνάμιν ἔ-
 χον, καὶ ὅθεν ἀλλὰ τὴν πρὸς τὴν πό-
 λιν, κατέγραψεν ἐπὶ δόσι, ἀπὸ τῶν τῶν
 ὑπεναγίων ὡς δέκα σταδίοις. ὃ μὲν πρῶ-
 τος ἐπὶ ταύτῃ τῇ ἀφ' ἧς καὶ γινώσκεις, αἰ-
 τεράριον ἐπὶ δόσι, μετὰ δὲ πλεονεχέει
 Ἀντίοχος ἅμα τῶν βουλόμενος εὐφρο-
 νίαν μάλα λαβεῖν, καὶ ταῖς δυνάμειν ἐρεπτοῖ-
 σαι θάρσος, πρὸς τὴν ἐπὶ δόσι τοῖς πρὸ Πτο-
 λεμαῖον, ὥστε μὴ πλεονεχέει πέντε σταδίων τὰς
 χάρσας ἀπὸ τῶν ἀλλήλων. ἐπὶ δὲ καὶ πρὸς
 ταῖς ὑδρείαις καὶ πρὸς τοῖς ἐγίνοντο συμπλο-
 καὶ πλείους. ὁμοίως δὲ καὶ μετὰ τῶν στα-
 δίων, ἀκροβολισμοὶ συνίσταντο, ποτὲ μὲν
 ἰππέων, ποτὲ δὲ καὶ πεζῶν. κατὰ δὲ τὸν
 χρόνον τούτον Θεόδοτος Αἰτωλικῇ μὲν,

A Arabes & è finitimis populis alij, de-
 cem fere millium summam efficie-
 bant, & ducem Zabdiphilum seque-
 bantur. mercede cōduktorum è Gra-
 cia manus ad millia quinque accede-
 bat, eratque eis præfectus Hippolo-
 chus Thessalus. habebat & Creten-
 ses mille quingentos, ductore Eury-
 locho: & Neocretas mille, quibus Ze-
 bes Gortynius imperabat. vnâ cum
 his & Lydi iaculatores erant quingen-
 ti, item Cardaces sub Lydimacho Gal-
 lo mille. Equitatus verò vniuersi nu-
 merus ad sex millia accedebat: quo-
 rum millia quatuor ducem agnosce-
 bant Antipatrum, Regis fratre natum:
 cæteris præerat Themison. Summa
 totius exercitus Antiochi; peditum
 duo & septuaginta millia; equitum
 sex: elephanti duo supra centum. Pto-
 lemaus Pelusium profectus, in ea pri-
 mum vrbe castra posuit. Ibi assumptis
 qui sequebantur à tergo, postquam
 frumentum exercitui esset mensus
 mouet castra, pergitque ire; per terram
 carentem aqua propter Casium mon-
 tem, & ea quæ vocant Barathra iter
 habens. Gazam vt ventum, & pars
 exercitus iterum ibi est assumpta, pla-
 cide leniterque vt antè processit.
 Quintis castris quò destinauerat per-
 uenit, ibique stadia quinquaginta ab
 oppido Raphia signa constituit. Hæc
 vrbs Cœlen Syriam ex Ægypto pe-
 tenti, post Rhinocorura occurrit pri-
 ma omnium è Syriacis. Per eosdem
 dies etiam Antiochus eodem cum e-
 exercitu aduenit: qui urbem Raphiam
 præteruectus, decem ferme stadia ab
 hoste, locum castris noctu cepit. Ac
 primo quidem castra castris collata
 hoc interuallo habebant. Post paucos
 verò dies Antiochus, partim vt com-
 modiore loco minus commodum
 mutaret; partim vt animis suorum
 audaciam adderet, propius Ptole-
 mazum confedit: non longiore sta-
 diorum quinque interuallo inter v-
 traque castra relicto. Quo tempore
 sæpe factum, vt qui aquatum & pa-
 bulatum exhibant, manus inter se
 conferrent: sed & medio inter ca-
 stra spatio, modò equitum, mo-
 dò peditum velitationes commissæ.
 Eodem etiam tempore Theodotus,
 facinus est ausus Ætolicæ quidem,

sed tamen virilis prorsus audaciæ. Quia enim in Ptolemæi aula antea versatus fuerat, ac propterea mores illius & vitæ quotidianæ consuetudinem notam habebat; duobus tantum comitatus, sub lucem hostile vallum intrat. & à vultu ille quidem dignosci non poterat propter tenebras; à veste autem & cætero cultu notabilis non erat, quum etiam in illis castris varius ornatus reperiretur. obseruato autem superioribus diebus loco tabernaculi regij; (admodum enim exiguo inde interuallo velitationes erant editæ:) magna audacia eo fecit impetum, ac primò quidem obuios omnes fecellit: verùm vbi in tentorium illud irrupit, in quo responsa dare aduentibus & cænare solitus Rex erat, omnes scrutatus angulos, à Rege aberrauit; qui extra insigne illud tabernaculum & prætorium suum, alibi tum forte quiescebat. cæterum ex iis qui ibi cubabant duobus vulneratis, Andrea etiam archiatro obtruncato, sine discrimine in castra sua se recepit: tum demum cum vallo erumpebat leuiter interpellatus: quod ad audaciam attinet, voti sui compos: imprudentiâ tantum lapsus, quia parum diligenter locum inquisiuerat, vbi quietem capere moris haberet Ptolemæus. Postquam per dies quinque opposita inuicem castra Reges habuissent, visum vtrique est, prælio iam decernendum. Quum igitur prior Ptolemæus suos vallo eduxisset, ex templo Antiochus quoque educere è castris & aciem contra dirigere, Phalanges suas ambo & delectorum aciem armatu Macedonico instructorum aduersis inuicem frontibus collocarunt. cornua Ptolemæus ordinauerat hoc modo. Læuum curabat Polycrates cum iis equitibus qui ducatum eius sequebantur. inter hos & phalangem, primi erant Cretenses ad latus ipsum equitum. sequebantur Regij prætoriani, quos agema vocant. deinde cetrati duce Socrate; hi Libyas contingebant, qui Macedonum armis erant ornati. Dextrum cornu tenebat Echeocrates Thessalus, equites habens quibus præerat. ad læuam Echeocratis Gallos & Thraces locauerat.

A *Ὁ δὲ βασιλεὺς ὅτε ἐπέβλεπε τὴν μάχην, ὡς ἔειπε. Συναίδων γὰρ ἔκ τ' ὡς ἔμελλεν ἡ μάχη συμ-
βῶσιναι τῷ βασιλεὺς αἰρεῖται καὶ διατάσσει ὁ-
ποῖα ἔσται, εἰσπορεύεται τρίτος ἡμέτερος ὑ-
πὸ τῷ ἐωθίῳ εἰς τὴν πολέμιον χάρακα. καὶ
μὲν οὖν τὴν ὥρην, ἀγνοῶντες ἡμεῖς ὅτι οὗτος
καὶ ὁ βασιλεὺς καὶ τὸ ἄλλο πείσονται, ἀπεπι-
σθήσαντες, ὅτι οὗτος ποικίλῃ ἐστὶ καὶ ἐκείνων τῶν
ἐσθλῶν. ἐσχασμένους δ' ἐπὶ ταῖς πύλαις
ἡμέτερος τῷ βασιλεὺς σκηπτός, ἀφ' οὗ πορ-
ταῖς συνέχευε γίνεσθαι τοὺς ἀκροβολισμοὺς,
ὥρμηται δρασίως ἐπ' αὐτὴν. καὶ τοὺς μὲν πύ-
λαις πύργους διελθὼν ἔλαθε. ὡς περὶ δ' εἰς
τὸ σκηνών, ἐπὶ ἧς χρηματίζετο εἰώθη καὶ διηγεῖτο
ὁ βασιλεὺς, πόρτα τῶν ἐρδυνήσας, τῷ μὲν
βασιλεὺς ἀπίτυχε, ὅτι οὗτος μὲν Πτολεμαῖος
ἐκ τῶν ὅπλων καὶ χρηματιστικῆς σκηνῆς
ποιεῖσθαι τὴν αἰάπαυσιν. δύο δὲ πύλας τῆς αὐτῆς
κρημνισθῶν βραχύνει, καὶ τὴν ἰσχυρὰν βασι-
λέως Ἀνδρέας ἀποκτείνει, αἰεχόρῃσι μὲν ἀ-
σφαλείας, εἰς τὴν αὐτῆς κρημνισθῶν βραχύνει
δυσκολεῖται ἡ δὲ πύλη τῷ χάρακι ἐκπίπτει. τῇ
μὲν τῇ μάχῃ συντετελεσμένη τὴν πύλιναι
τῇ δὲ πύλιναι διεσφάλλεται, ἀφ' οὗ μὴ κα-
λὰς ἐξήταται πύλιναι τὴν αἰάπαυσιν ὁ Πτο-
λεμαῖος εἰώθη ποιεῖσθαι. οἱ δὲ βασιλεὺς πείθῃ
ἡμέτερος ἀντιστρατοπεδύσαντες ἀλλήλους, ἔ-
γνωνται ἀμφοτέρω ἀφ' ἑκάστης κρίνειν τὰ
πράγματα. καὶ τῶν ἀρχόντων δὲ τῶν πύλιναι τῷ
Πτολεμαῖοι κτείνῃ τὴν δύναμιν ἐκ τῶν χά-
ρακων, οὕτως οἱ πύλιναι τῷ Ἀντίοχον αἰετῇ-
γυν. καὶ τὰ μὲν φάλαγγας ἀμφοτέρω καὶ
τοὺς ὀπλίστας τοὺς εἰς τὴν Μακεδονικὴν ἔ-
πον κρημνισμένοις, καὶ πύλιναι ἀλλή-
λοις ἐπαΐσαι. τὰ δὲ κέρατα, Πτολεμαῖος μὲν
ἐκείνους τούτοις σπένδοντες τῷ ἔπον. Πολυ-
κράτης μὲν εἶχε μὲν τῶν ὑπὸ αὐτὸν ἵππων,
ὁ λαὸν κέρατος. τούτου δὲ καὶ τῆς φάλαγγος με-
ταξὺ Κρήτες ἦσαν πρὸ αὐτῶν τοὺς ἵππους. ἐ-
ξῆς ὁ τῶν βασιλικῶν ἄγημα. μὲν ὁ τῶν
τοῖς, οἱ μὲν Σωκράτους πύλιναι, σπένδοντες
τοὺς Λίβυσι τοῖς εἰς τὸν Μακεδονικὴν ἔ-
πον κρημνισμένοις. ὅτι δὲ τῶν δεξιῶν κέ-
ρας, Εὐκράτης μὲν ὁ Θεσσαλός, ἔχων
τοὺς ὑπὸ αὐτὸν ἵππους. ὡς δὲ τῶν ἐκ
τῶν ὀπλίστων ἴσαντο Γαλάται καὶ Θράκες.*

ἐξῆς δὲ τούτοις, Φοξίδαε εἶχε τοὺς ἀπὸ τῆς Ἑλ-
 λίδος μισθοφόρους, συνάπτοντας τοὺς τῆς Αἰ-
 γυπίας φάλαγγας. τῇ δὲ θηρίῳ, τὰ μὲν τε-
 λεράχοντα καὶ τὸ λαὸν ἑὸν, ἐφ' οὗ Πτολε-
 μαῖος αὐτὸς ἐμελλε ποιῆσαι τὴν κίνδυνον. τὰ
 δὲ μακρότα καὶ τεῖα πρὸς τῷ δεξιῷ κέρατος
 ἐτίπατο, κατ' αὐτοὺς τοὺς μισθοφόρους ἱπ-
 πῆς. Ἀντίοχος δὲ τοὺς μὲν ἐξήκοντα τῶν ἐλε-
 φαίνων, ἐφ' ὧν ἦν Φίλιππος ὁ σὺν ἑσφρος αὐ-
 τοῦ, πρὸς τῷ δεξιῷ κέρατος παρεῖσθαι, καὶ ὁ
 ποιῆσαι τὴν κίνδυνον αὐτὸς ἐμελλε πρὸς τοὺς
 πρὸς τὸν Πτολεμαῖον. οὕτως δὲ καὶ πῶς διχα-
 λῖοις μὲν ἱππῆς τοὺς ἄλλους Ἀντίπατρον ἑταί-
 ροις ἐπέσθαι, διχαλῖοις δὲ ἐπὶ ὅτι καμπίῳ
 πρὸς ἐπὶ σθαι. πρὸς δὲ τοὺς ἱππῆς ἐπὶ μακρότα
 τοὺς Κρήτας ἐσθαι. τούτοις δὲ ἐξῆς ἐπαξε τοὺς
 ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος μισθοφόρους. μετὰ δὲ τούτων
 καὶ τῇ εἰς τὴν Μακεδονίαν ἔσθαι καὶ πλοσμέ-
 νων, τὸν μὲν Βυθία καὶ Μακεδόνος οἰκίας πεν-
 τακισχιλίας πρὸς ἐπὶ σθαι. τῆς δὲ Διονύμου τὰ
 ἑξῶς, ἐπ' αὐτὸ μὲν τὸ κέρατος ἐσθαι διχαλῖοις
 ἱππῆς. ὧν ἡγεῖτο Θεμισίων. πρὸς δὲ τούτους
 Καρδάκας καὶ Λυδοὺς ἀκοντιστάς ἐξῆς τούτοις,
 τοὺς ἄλλους Μενεδήμω ἀκοντίστας, οἰκίας εἰς τε-
 κισχιλίας. μετὰ δὲ τούτους, Κισίους καὶ Μήδους καὶ
 Καρμαίνους πρὸς δὲ τούτους Ἀρσάκας ἅμα τοῖς
 παραχώροις συνάπτοντας τῇ φάλαγγι. τὰ δὲ
 καὶ ἄλλοι τῶν θηρίων ἢ βασιλικῶν κέρατος
 παρεῖσθαι ἢ λαὸν, τῇ βασιλικῶν ἡγεῖται γαρ-
 γότα παῖδων ὅτι σθαι, Μυῖσκει τ' ἄλλα. ἔ-
 σθαι δὲ τῇ ἑσθαι τῇ δυνάμει ἐκτεταγμένων,
 ἐπὶ πρὸς οἱ βασιλεῖς ἀμφοτέρω καὶ τὸ πρὸ-
 σθαι, τὰς αὐτῶν τάξεις παρακαλῶντες ἅμα
 τοῖς ἡγεμόσι καὶ φίλοις. μεγίστας δὲ ἐπὶ τοῖς φα-
 λαγγίταις ἐλπίδας ἔχοντες ἀμφοτέρω, πλεί-
 σθαι καὶ σπουδῇ καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐκτετακτοὺς πρὸς
 ταῦτας τὰς τάξεις. Πτολεμαῖος μὲν Ἀνδρο-
 μάχου καὶ Σωσίβου καὶ τῆς ἀδελφῆς Ἀρσι-
 νόης, τῶν δὲ Ἀντίοχου, Θεοδότου καὶ Νικάρχου
 συμπαρακαλῶντων, μετὰ δὲ πρὸς ἑκατέρω
 τούτοις ἔχαι τὰς τῆς φάλαγγι τῶν ἡγεμονίας. ἑὸν
 δὲ πρὸς ἀπλήσιος οἱ τοῖς τῇ ἑκατέρω πα-
 ρακαλουμένων. ἴδον μὲν γὰρ ἔργον ὅτι φανερὸν
 καὶ κατεξωμῶν παρεφείρεσθαι τοῖς πρὸς ἀ-
 καλουμένοις, ὅτι τῶν αὐτῶν εἶχε, μετὰ δὲ
 παραφάτως πρὸς ἐκτετακτοὺς τὰς τάξεις.

A deinceps Phoxidam cum mercenariis
 Græcis, qui Ægyptiacæ phalangi ad-
 hærebant. ex elephantis quadragin-
 ta in læuo cornu fuerant locati, v-
 bi Ptolemæus ipse pugnam erat fa-
 cturus. tres & triginta dextrum cor-
 nu & mercenarios equites protege-
 bant. Antiochus vero bestias sexa-
 ginta quibus erat præpositus Philip-
 pus eius collactaneus, ante cornu
 dextrum, vbi dimicaturus ipse erat
 cum Ptolemæo, locat. horum à ter-
 go equites bis mille duce Antipatro
 stare iussit. quibus totidem alios in
 B modum forcipis dispositos adiunxit.
 iuxta equites in fronte aciei Creten-
 ses statuit: deinde eos qui mercede
 fuerant à Græcia acciti. inter hos
 & Macedonicam armaturam, quin-
 que illa interposuit millia, quæ Byt-
 tæco Macedoni parebant. læuam
 deinde aciem dirigens, in ipso qui-
 dem cornu equites bis mille po-
 suit, quorum dux Themison. his
 Cardacas applicuit & Lydos iacula-
 tores: deinde expeditorum tria mil-
 C lia sub Menedemi ducatu. his ad-
 hærebant Cissij, Medi, & Carma-
 ni: his Arabes, & finitimi popu-
 li, qui iam phalangem ipsam con-
 tingebant. reliquos elephantos cor-
 nu sinistro præposuit, præfecto il-
 lis Mysico inter pueros regios in
 aula quondam educato. Ad hunc
 modum instructis utrinque copiis,
 vterque Rex amicis ac ducibus co-
 mitatus aciei frontem obequitans,
 suos alloqui cepit. & quum in suis
 ambo phalangitis, (legionarios pos-
 sis dicere,) spem maximam repone-
 D rent, ad horum cohortes incitandas
 adhortandâsque, plurimum studij
 posuerunt. ac Ptolemæo quidem An-
 dromachus & Sosibius cum Arsi-
 noe ipsius sorore; Antiocho verò
 Theodotus & Nicarchus suos mo-
 nendo rogandôque secundas age-
 bant: hi enim erant in utroque e-
 exercitu legionariorum duces. Porro
 quæ irritandi militis causâ utraque
 ex parte dicebantur à Regibus, ea
 dissimili argumento non erant. neuter
 namque illorum facinus vllum suum
 E insigne ac memorabile habebat in
 medium proferre: ut pote qui non
 multo antè regna illa suscepissent.

itaque gloria & rebus gestis maiorum commemorandis erigere phalangitarum animos & ad prælium accendere conabantur. ante omnia verò maximis propositis præmiis, quæ priuatim duces, quæ omnes in commune qui dimicaturi erant, orare, hortari, vt generoso fortique animo præsentem pugnam capefferent. Hæc & similia his Reges, partim per se, partim per interpretes dicere. Mox vt peruenire Ptolemæus quidem & soror ipsius ad aciei suæ læuum cornu; Antiochus verò cum regia equitum turma, classicum incinere iussis tubicinibus, prælium elephantis commiserunt. ac fuerunt è Ptolemæicis bestia nonnullæ quæ in hostem summa vi atque impetu connitendo irruperunt, cum quidem cerneret eos qui è turribus pugnant, acre prælium cingere: satissis quas manibus tenebant, è proximo rem gerentes, seque inuicem cædentes: pulchrius tamen adhuc spectaculum erant, belluæ ipsæ totis viribus inter se decertantes, & cum impetu alia in alias irruentes. nam elephanti hoc fere modo inter se pugnant. complexi inuicem, dentibus commissis, quanta maxima vi pollent in eodem vestigio connituntur, de statione dimicantes, donec victor tandem alter euadat, & alterius proboscidem impulsu suo dimoueat: vbi verò semel inclinata bestia latus patet, sic dentibus vt taurus cornibus victor infert vulnera. ceterum belluarum Ptolemæi pleræque certamen detrectabant. quod enim Libycis elephantis accidere solet; vt neque odorem, neque barritum ferant Indicarum; sed cum magnitudine, tum robore illarum, vt equidem arbitror, perterritæ, propere antè quam appropinquent, fugiant; tunc quoque vsuuenit. Quum igitur consternatæ belluæ omnes ante se ordines in fugam auerterent, Ptolemæi agema illis vrgentibus est inclinatum. Antiochus circumducto supra bestias agmine in Polycratem & equitatum cui ipse præerat, dedit impetum: simul, præter interius elephantorum latus Græcorum mercenarij qui circa phalangem fuerant constituti, Ptolemæi cetratos impellunt,

A τῆς δὲ τῶν πολεμίων δόξης, καὶ τῶν ἐκείνοις πεπονημένων αἰαμιμύσχοιτες, φρόνημα καὶ θάρσος τοῖς Φαλαγγίταις ἐπειρώτο παρῆναι· μάλιστα δὲ τὰς ἐξ αὐτῶν εἰς ὁμῶν ἐλπίδας ἐπιδεικνύοντες, καὶ κατ' ἰδίαν τοὺς ἡγαμόνας, καὶ χρητὴν πρῶτος τοῖς ἀγωνίζεσθαι μέλλοντας, ἠξίου καὶ πρηνέστερον αἰδρωδῶς καὶ θνητῶς χρῆσθαι τῷ παρῆναι κινδύνῳ. Ταῦτα δ' καὶ τοῖς πολεμίοις λέγοντες, τὰ μὲν δὲ αὐτῶν, τὰ δ' ἐξ ἑρμηνέων κήρυττον. ἐπεὶ δ' ἐπὶ τῶν Πτολεμαῖος μὲν μὲν τὴν ἀδελφῆς ἐπὶ ὁ πάσης τῆς πολεμίας δυνάμεως τὸ σφετέρως, Ἀντίοχος δ' μὲν τὴν βασιλικὴν ἵλην ἐπὶ ὁ δεξιόν, σημῆναι τὸ πολεμικόν, ἐπεβάλλον ποσὶν τοῖς θηρίοις. ὀλίγα μὲν οὖν πᾶσι τῶν Πτολεμαίων σκυήρεις τοῖς ἐσθμίοις· ἐφ' ὧν ἐποῖν ἀγῶνα καλὸν οἱ πυρρομαχοῦντες, ἐκ χειρὸς τῆς θριάσεως ἀσπασίως ὀρῶμενοι καὶ τύπνουντες ἀλλήλους. ἐπὶ δὲ καλλίῳ τὰ θηρία, βιασσομαχῶντα καὶ συμπίπτοντα καὶ ποσὶν αὐτοῖς. ἔστι γὰρ ἡ τῶν ζώων μάχη βιαύτη τις· συμπλέξαντα καὶ κρημνισθέντα τοῖς ὀδοῖς εἰς ἀλλήλους ὥστε τῇ βίᾳ διερειδόμηναι καὶ τὴν χώραν, ἕως αὖ καὶ ἀκρωτήσας τῇ δυνάμει θάπτεσθαι, κρήνην τὴν θάπτεσθαι ποσὶν. ὅταν δ' ἅπασι ἐκκλίναν πλάγιον λάβῃ, ἔρῳσκει τοῖς ὀδοῖς, κατὰ τὸ οἱ θύρεσι τοῖς κρημοῖσι. τὰ δὲ πλείστα τῶν τῶν Πτολεμαίου θηρίων, ἀπιδυλῖα τὴν μάχην· ὅταν ἔσθαι πρὸς τοῖς Λιβυκοῖς ἐλέφας. τὴν γὰρ ὁμοίῳ καὶ φωνῇ ἐν μύθοισιν, ἀλλὰ καὶ καταπεπληγμένοι ὁ μέγας καὶ τὴν δυνάμειν, ὥς γὰρ μοι δοκεῖ, φάσκειν εὐθὺς ἐξ ἀπορήματος τοῖς Ἰνδικῶν ἐλέφας· ὁ καὶ ὅτε συνέβη θνέσθαι. τούτων δὲ ἀσπασσάντων, καὶ τὰς ποσὶν αὐτῶν τάξεις συνωθουμένων, ὁ μὲν ἀγῶνα ὁ τῶν Πτολεμαίων περὶ ὁμοῖον ὑπὸ τῶν θηρίων, ἐκκλινε. τοῖς δὲ πρὸς τὴν Πολυκράτην, καὶ τοῖς ὑπὸ τῶν ἰππέυσιν ἀσπασσάντων, οἱ περὶ τὸν Ἀντίοχον ὑπὸ τὰ θηρία ἐκκλινόντες καὶ ποσὶν ἀσπασσάντες, ἐπέβαλλον. ἅμα δὲ τοῖς τῶν ἐλεφάντων ἐπὶ, οἱ πρὸς τὴν Φαλαγγίαν τῶν Ἑλλήνων μαθοφόροι ποσὶν ἀσπασσάντες, τοῖς τῶν Πτολεμαίου περὶ τὰς ἐξέσας,

πρὸς συγκεχυμένῳ ἤδη καὶ τὰς πύργους τάξας τὴν
 θηρίων. ὁ μὲν ἐν εὐώνυμον ἔτι Πτολεμαῖος ἔτι
 τὸ ἔργον πεζομάχων ἐπέκλεισε πρῶτον. Ἐχέμεντες
 δ' οὗτοι δεξιὸν κέρασ ἔχον, ὁ μὲν πρῶτον ἐκα-
 ραδὲχει τὴν πρὸς ῥημάτων κερὰν συμπί-
 σιν ἐπεὶ ὅτι μὲν κοινοῦτον ἑώρα καὶ τὴν ἰδίαν φε-
 ρόμενοι, τὰ δὲ πρὸ αὐτοῖς θηρία ὁ πρῶτος
 οὗτος πρὸς πέναι πολυμήντα τοῖς ὑποεναντίοις
 πρὸ μὲν Φοξίδα πρὸ ἡγήειλε, τοῖς δὲ πρὸ Ἑλλά-
 δος ἔχοντι μαθοφόροις, συμβόλῃ τοῖς κατὰ
 πρῶτον αὐτίτελα γένεσις. αὐτοὺς δ' ἄξα-
 γων καὶ κέρασ τοὺς ἰπποῦς καὶ τοὺς ὑπὸ τὰ
 θηρία τεταγμένους, τῆς μὲν ἐφόδου τὴν θηρίων
 ἐκτός ἐγχεῖν. τοὺς δὲ τὴν πολεμίων ἰπποῦς,
 οὓς μὲν ὑποφύρων, οἷς δὲ καὶ κέρασ ἐμβόλῃ-
 λων παχέως ἐβέβαλε. ὁ δὲ πρῶτος πλησίον ὅ-
 τε Φοξίδα, καὶ πρῶτοι οἱ πρὸ αὐτὸν ἐποίη-
 σαν. πρὸς πέναι γὰρ τοῖς Ἀραβῶν καὶ τοῖς
 Μήδων, ὑπὸ ἡγεῖαν ἀποστρέφεται φύλιν
 πρὸς ἐπαδύν. ὁ μὲν οὖν δεξιὸν τὴν πρὸ τὸν
 Αἰτίοχον ἐποίησε, τὸ δὲ εὐώνυμον ἡγήατο. τὴν δὲ
 πρὸς ῥημάτων ἔργον αἱ φάλαγγες ἀμφοτέ-
 ρων τῶν κερὰν αὐταῖς ἐφελωμένων, ἑλθόντων
 ἀέροι καὶ μέσσην ὁ πεδίον, ἀμφοτέρωθεν ἔ-
 χουσαι τὰς ὑπὸ τὴν μέλλοντος ἐλπίδας. Κα-
 τὰ ὅτι τὴν πρὸ τὸν Αἰτίοχον μὲν ἡγήετο
 πρὸ καὶ ὁ δεξιὸν κέρασ πρὸς ῥημάτων. Πτο-
 λεμαῖος ὅτι ἀποχώρησιν ὑπὸ τὴν φάλαγ-
 γα πεποιθμένος, τότε πρὸς πλῶν εἰς μέσσην,
 καὶ φανείας τὰς διωάμεσι, τοὺς μὲν ὑποεναν-
 τίοις κατεπλήξατο, τοῖς δὲ πρὸ αὐτὴν μεγά-
 λην ὀρμὴν ἐνεργάσατο, καὶ πρὸς ῥημάτων. δὲ
 καὶ κατὰ βαλόντες πρὸς ῥημάτων τὰς ῥημάτων οἱ
 πρὸ τὴν Ανδρόμαχον καὶ Σωσίσιον ἐπὶ ῥημάτων. οἱ
 μὲν οὖν ἐπὶ ῥημάτων τὴν Συριακῶν, βραχυῶς ἡ-
 να χρόνον ἀντίστησαν· οἱ δὲ μὲν τὴν Νικάρχου
 ῥημάτων ἐκλίναντες ὑπὸ ῥημάτων. ὁ δὲ Αἰτίο-
 χος, ὡς αὐτὸν ἀπειρος καὶ νέος, ὑπολαμβάνων ἐκ
 τὴν κατὰ αὐτὸν μέσσην, καὶ τὰ λοιπὰ πρὸς ῥημά-
 σιως αὐτὴν πρῶτον νικᾶν, ἐπέκειτο τοῖς φεύ-
 σι οὐδὲ δὲ ποτε τὴν πρὸς ῥημάτων ἡγός, ἐπὶ ῥη-
 σιως αὐτὸν, καὶ δείξαντος φερόμενον τὴν κα-
 νορπὸν ἀπὸ τὴν φάλαγγος ἐπὶ τὴν αὐτῶν πα-
 ρεμβολῇ, τότε σιωπῆσαι ὁ γινόμενον, ἀνα-
 βέβη ἐπὶ ῥημάτων μετὰ τῆς βασιλικῆς ἐπὶ τὸν
 τῆς πρὸς ῥημάτων τὸν ποῖ σημαίας· κατὰ ῥημάτων

A quorum iam ante ordines bestiarum tur-
 bauerant. Ac laeuum quidem Ptole-
 mæi cornu hoc pacto oppressum, om-
 ni ex parte in fugam inclinauit. Eche-
 crates verò qui in dextro curabat,
 principio quidem illorum de quib. di-
 ximus cornuum concursum opperie-
 batur; postea verò quàm puluerem in-
 gentem ferri in suos vidit, bestias au-
 tem quæ à suis partib. stabant, ne acce-
 dere quidem villo modo ad hostem vel-
 le; Phoxidæ Græcorum mercenario-
 rum ductori mandat, vt oppositos sibi
 B inimicos inuaderet: ipse equitib. lon-
 go agmine aduersus eos qui pone ele-
 phantos stabant, eductis, extra pericu-
 lum positus ab incurſu bestiarum, hos-
 tilem equitatum, aliorum terga petens,
 alios à latere adoriens, in fugam cito
 auertit. idem & Phoxidas & omnes
 qui circa illum erant fecerunt: in A-
 rabes namque & Medos facta impres-
 sione, terga dare & fugam effusam ca-
 pessere omnes coegerunt. Igitur dex-
 trum quidem Antiochi cornu vince-
 re, at sinistrum vinci. & quum hoc pa-
 C cto phalanges amborum nudatæ suis
 cornibus essent, ipsæ interim medio
 campo integræ manebant, inter spem
 metumque de futuro pariter fluctuan-
 tes. Quæ cum agebantur, Antiochus
 in dextro cornu cum maxime prospere-
 ram pugnam faciebat. Ptolemæus ve-
 rò qui ad phalangem se reciperat, in me-
 diam progressus aciem, vbi tum in v-
 triusque exercitus conspectum venit,
 pauorem inimicis, at suis alacritatem
 ingentem & pugnae ardorem ingene-
 rauit. Igitur Andromachus & Sosibius
 farissas repente inclinare, & in hostem
 D ducere. Ac delecti quidem è terra Sy-
 ria milites, aliquando restiterunt in a-
 cie: at qui Nicarchi ductu regebantur,
 vix primum sustinentes impetum ces-
 serunt pugnamque omiserunt. Antio-
 chus, vt rerum imperitus ac iuuenis,
 quia ipse ex aduerso stantes hostes vi-
 cerat, cæteras quoque sui exercitus
 portas vincere omnes ratus, fugien-
 tes perſequebatur. tandem verò ab a-
 liquo è senioribus quid ageretur mo-
 nitus attendere, quum ille puluerem
 E ei indicaret, qui è media acie ad ca-
 stra ipsius ferebatur; tum demum re-
 cognita, in eum locum vbi stete-
 rat acies accurrere cum prætoriano-
 rum signo conatus: vbi omnes suos

fugæ se mandasse comperit, etiam ipse Raphiam concessit: persuasus, quod in se fuisset, vincere se: ut propter aliorum degeneres animos & formidinem vniuersa dimicatione victum se intelligeret. Ptolemæus prosperum summæ rerum euentum per phalangem consecutus, per equites vero & mercenarios dextri sui cornu multis fugientium hostium occisis, è pugna se recipiens, in castris vnde militem eduxerat nocte illa mansit. postridie verò eius dici sublati suorum corporibus humatisque, inimicorum autem spoliatis, mouet signa & Raphiam ducit. Antiochus statim à fuga iis suorum in vnum collectis, qui cateruatim conglobati fugerant, extra urbem munire castra voluerat: sed quia plerique illorum intra moenia penetrauerant, ipse quoque ingredi fuit coactus. Is igitur prima luce reliquiis exercitus eductis, Gazam contendit. vbi positis castris, ad Ptolemæum de tollendis cadaueribus mittit: impetratque ab eo venia, mortuis iusta facit. Desiderauit autem è suis Antiochus non multo pauciores decem millibus peditum: equites trecentos & eo plures. capti sunt viui supra cīō cīō cīō. Elephantum in conflictu perire tres, è vulneribus postea duo. E Ptolemæicis occisi sunt pedites mille & quingenti: equites septingenti. ex elephantis sedecim sunt trucidati; reliquorum pars maior capta. Hic fuit eius pugnae exitus, quam de Coelæ Syriæ imperio ad Raphiam Reges pugnarunt.

Sepultis suorum cadaueribus, Rex Antiochus cum reliquis copiis domum est reuersus. Ptolemæus & Raphiam & reliquas vrbes, vt ad quamque accesserat, à ciuibz sibi traditas recepit: quum omnes ciuitates in dominatu ipsius instaurando & deficiendo ad illum, de celeritate inter se certarent. Est sane inos hic cunctis mortalibus in eiusmodi temporibus, vt præsenti fortunæ semper se accommodent: eximie tamen eius regionis populi præ cæteris accommodato ingenio sunt promptoque ad id genus obsequia, si qua forte occasio ea postulauerit. Tunc

A δὲ τοῖς πρὸ αὐτῶν πρῶτος πεφθαρμένοι, οὕτως ἐποιεῖτο τὴν ἀποχώρησιν εἰς τὴν Ραφίαν. ὁ μὲν καὶ ἑαυτὸν μέγας πεπεισμένος ἦεν· ὅτι δὲ τὴν τῶν ἀγῶν ἀγῶναι καὶ δουλίας, ἐσφάθαι νομίζων τοῖς ὅλοις. Πτολεμαῖος δὲ ὅτι μὲν τῆς φάλαγγος πᾶς ὅλα ἀφαιρήσας, ὅτι δὲ τὸ ἀπὸ τῆς δεξιᾶς κέρματος ἰππέων καὶ μυθοφόρων, πολλοὺς ἀποκτείναντες ὁ δὲ διαγματοῦς ὑποκαταλίπων· τότε μὲν ἀναχωρήσας, ὅτι τῆς ὑποαρχούσης ὑπὸ τῆς περὶ ἐπαύριον, τοὺς μὲν ἰδίους νεκροὺς ἀνελόμενος καὶ θάψας, τοὺς δὲ τῶν ἐσφαγμένων σκυλεύσας, ἀνίστασθαι, καὶ παρῆγε πρὸς τὴν Ραφίαν. ὁ δὲ Ἀντίοχος ἐκ τῆς φυγῆς ἐβούλετο μὲν ἀγῶν ἐξω σφαιροπεδύειν, σιναδρίσας τοὺς ἐν τοῖς συστήμασι πεφθαρμένους· τῶν δὲ πλείων εἰς τὴν πόλιν πεποιημένων τὴν ἀποχώρησιν, ὑποκαταλίπων καὶ αὐτὸς εἰσελθεῖν. οὗτος μὲν οὖν ὑπὸ τὴν ἐωθινὴν ἔξαγαγὼν ὁ Γερμένιος μέγας τὴν διωάμειος, διέτεινε πρὸς Γάζαν. καὶ καὶ σφαιροπεδύσας καὶ ἀφαιρήσας πρὸς τῆς τῆς νεκρῶν αἰαρίσας, ἐκνήδου τοὺς πεφθαρμένους ὑποκαταλίπων. ἦσαν δὲ οἱ τετελευτηκότες τῶν πρὸ Ἀντιόχου, περὶ μὲν οὐ πολὺ λείποντες μυρίων, ἰππέας δὲ πλείους περιακροῖον· ζωρεῖα δὲ ἐδύσασαι ὑπὸ τοὺς τετρακιχλίοις. ἐλέφαντες δὲ βεῖς μὲν σφαιροπῆμα, δύο δὲ ἐκ τῆς βαμνῆς ἀπύθανον. τῶν δὲ πρὸ Πτολεμαίου, περὶ μὲν εἰς χιλίους καὶ περιακροῖους ἐτελεύτησαν, ἰππέας δὲ εἰς ἐπτακροῖους· τῶν δὲ ἐλεφάντων. ἐκνήδου μὲν ἀπύθανον, ἠρέθησαν δὲ αὐτῶν οἱ πλείους. ἡ μὲν οὖν πρὸς Ραφίαν μάχη γηνομένη τοῖς βασιλεῦσι πρὸς Κοίλης Συρίας, ὅτε ἡ ἀπτελέαθη τῆς ἔργου. Μετὰ δὲ τῆς νεκρῶν αἰαρίσας, Ἀντίοχος μὲν ἐποιεῖτο τὴν ἀποχώρησιν εἰς τὴν οἰκίαν μὲν τὴν διωάμειος· Πτολεμαῖος δὲ τὴν τε Ραφίαν καὶ τὰς ἀγῶν πόλεις ἐξ ἐφόδου πρὸς ἐλάμβανεν· πρῶτον τῶν πολυτεμνῶν ἀμυλωμένων ὑπὸ τῆς φάλαγγος τῆς πύλας πρὸς τὴν ἀποκαταστάσιν καὶ μετὰ τὴν πρὸς αὐτὸν. ἴσως μὲν οὖν εἰώθαι πρῶτον πρὸς τῆς τοῖς κατέως, ἀρμόζοντάς πως αἰεὶ πρὸς ὁ παρῶν· μέγιστα δὲ κατ' ἐκείνης τῆς πόλεως ἦρος τῆς ἀνδροπῶν εὐφύας καὶ πρὸς τὴν πρὸς τὰς ἐκ τῆς κατέως χείρας.

cederet. Adeo enim cum in priuata tum in publica re multum inter homines differunt imprudentia ignauiaque ab diligentia & prudentia; ut si quis illis utatur, huic etiam res bene gesta male vertat: has si quis adhibeat, etiam grauissimi casus utilitatem ipsi concilient. Rhodij igitur ea tempestate hoc modo res suas administrantes, dum cladem acceptam mirifice exaggerant, dumque in legationibus quas propterea obibant, siue cum iis agerent, ad quos missi erant, siue aliquem priuatim alloquerentur, grauiter omnia & cum dignatione ac studio Reip. adiuuandæ faciunt; eò ciuitates, Regesque, sed maxime istos, adduxerunt; ut non solum dona ingentia ab iis acciperent, verum etiam illos ipsos qui ea darent, tanquam pro magno beneficio obstrictos in posterum sibi haberent. Nam Hiero quidem & Gelo non tantum argenti talenta septuaginta quinque, ad præbendum iis oleum, qui in gymnasio exercebantur, largiti sunt: eamque summam partim in præsentī pecunia, partim minimo spatio interiecto, numerarunt: sed etiam lebetes argenteos suis cum basibus, & hydrias aliquot in ipsorum vrbe dedicarunt. Ad hæc ad sacra facienda decem talenta iis dederunt: ad frequentandam urbem incolis, alia decem. ut efficeret data pecuniæ summa in vnum collecta, talenta centum. Præterea omnibus qui Rhodum nauigarent, immunitatem concesserunt. Catapultas etiam, trium cubitorum eis dederunt quinquaginta. postremo quum tam multa essent largiti, quasi beneficium ab Rhodiis accepissent, statuas in eorum Digmate geminas posuerunt; Populum videlicet Rhodiorum à Populo Syracusano coronatum. Promisit & Ptolemæus iisdem argenti trecenta talenta: frumenti artabarum decies centena millia. materiam ad fabricandas quinqueres decem; triremes totidem. trabes è picea ad mensuram cubitorum quadraginta millium: xreæ pecuniæ mille pondo: stuppæ tria millia pondo: vela & malos ter mille: ad colossum reficiendum, tria millia talentum: architectos centum: operas ministrantes, trecentos quinquaginta: & ad ho-

A ἡνέσθαι τὸ σὺνπῶμα. Τοσούτον ἄγνοια καὶ ῥαθυμία ἀναφέρει πρὸ ἀνδραποδιστικῆς καὶ φρεσίνος, ὥς τι τοὺς κατ' ἰδίαν βίους καὶ τὰς κοινὰς πολιτείας ὥστε τοῖς μὲν τὰς ἐπιτυχίας βλάβῳ ἐπιφέρειν, τοῖς δὲ καὶ τὰς ἀεὶ περὶ τὰς ἐπαπορρώσεως γίνεσθαι τῶν πραγμάτων. οἱ γὰρ Ῥόδιοι τότε τῶν χειριστῶν τὸ μὲν σὺνπῶμα ποιοῦντες μέγα καὶ δυνόν, αὐτοὶ δὲ σμικρῶς καὶ περὶ τὰς κοινὰς καὶ τὰς κοινὰς βίους χρωόμενοι τὰς ἐπιτυχίας καὶ τὰς κατὰ μέρος ὁμιλίαις· εἰς τὴν ἡγεσίαν τὰς πόλεις, καὶ μέγιστα τὰς βασιλείας, ὥς μὴ μόνον λαμβάνειν δωρεὰς ὑποβόλουσας, ἀλλὰ καὶ χάριν προσποφείλῃ αὐτοῖς τοὺς δίδόντας. Ἰέρων γὰρ καὶ Γέλων, οὐ μόνον ἔδωκαν ἐδωκόμενα καὶ πάντα ἄργυρίου τάλαντα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν εἰς ἑλπίον τοῖς ἐν τῇ γυμνασίᾳ χορηγίαι, τὰ μὲν τῶν ἀρχαίων, τὰ δὲ ἐν χρόνῳ βασιλεῖ παμπάλως· ἀλλὰ καὶ λέγοντας ἄργυροῦ, καὶ βάσεις πύτων, καὶ πῖας ὑδρίας αἰετῶσαι. Πρὸς δὲ τοῦτοις εἰς τὰς θυσίας δέκα τάλαντα, καὶ εἰς τὴν ἐπαύξει τῶν πολιτῶν ἄλλα δέκα· χάριν τῇ τὴν πᾶσαν εἰς ἑκάστον τάλαντα ἡνέσθαι δωρεὰν. καὶ μὲν ἀπέλαβον τοῖς πρὸς αὐτοὺς πλοῖζομένοις ἔδωκαν, καὶ πενήτων καὶ πάλιν τεινέχους. καὶ τελευτῶν τοσούτα δόντες, ὥς προσποφείλοντες χάριν, ἔπεισαν αἰδουμένους ἐν τῇ Ῥοδίῳ Δείγματι, σφοδρούμενοι τὸν Δῆμον τῶν Ῥοδίων, ὑπὸ τῷ δήμῳ τῇ Συρακοσίῳ. Επηχείματα δὲ καὶ Γέλοιος αὐτοῖς ἄργυρίου τάλαντα τετραχίλια, καὶ οἴου μυριάδας ἄρταβων ἑκατόν· ξύλα δὲ ναυπηγήσιμα δέκα πενήτων, καὶ δέκα τετάρων. πενήτων τετραγώνων πῆχες ἐμμέτροις τετραχίλιαι. καὶ χαλκῷ τομίσματος τάλαντα χίλια. στυπίου τετραγώνου οἰκδομοῖς εἰς τὴν τοῦ κελόου καὶ τῶν οἰκδομῶν, τάλαντα τετραχίλια· οἰκδομοῖς ἑκατόν, ὑποστυλῶν τετραχίλιαι καὶ πενήτων· καὶ τοῦτοις καθ' ἑκάστον ἔτος εἰς

ὁψώνιοι, τάλαντα δεκατέσσαρα. πρὸς δὲ
τούτοις, εἰς τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς θυσίας ἄρ-
τάδας οἵτου μυριάς διχαλίας. καὶ μὲν εἰς
οἰκομετείας δέκα τριήρων, ἄρτάδας δισημ-
είας. καὶ τῷ τῷ ἔδωκε τὰ μὲν πλεῖστα τῷ
Ζηῆμα, τῷ δὲ Ἄργυρείου πλοῦτος δὲ τρίτον
μέρος. τῷ δὲ πλησιέστερος Αντίχοις, ἔχοντα δὲ
ἐκκαδικαπλήρεις ἕως οὐκταπλήρεις εἰς σφαι-
σκιον λόγον, μυρία ἑπτὰ πηχέας ἐπὶ ἀπὸ
ταχιχάλιους, σιδήρεον τάλαντα τριχάλια, πύ-
κτος τάλαντα χίλια, ἄλλης ὁμοῦς μετρητὰς χί-
λίοις. Ἄργυρείου πρὸς τούτοις ἑκατὸν ἐπι-
χίλια τάλαντα. Χρυσῆς δὲ ἡ γυνὴ, δέκα
μὲν οἷα μυριάδας, τριχάλια δὲ μόλις δύο
τάλαντα. Σέλευκος δὲ ὁ πατὴρ Αντιόχου, χω-
ρεῖς μὲν ἀτίλειαί τοις εἰς τὴν αὐτὴν βασιλείαν
πλοικισμένοις. χωρεῖς δὲ πεντήρεσι μὲν δέκα
κατηρημέναις, οἵτου δὲ εἴκοσι μυριάδας. καὶ
μὲν ἔχοντα καὶ ῥηπίνης καὶ τριήρης, μυριάδας
πηχέων, καὶ τριχάλιων χιλιάδας. Παραπλήσια
δὲ τούτοις Περσῆς καὶ Μηδιστῆς. ἔτι
γὰρ οἱ καὶ τὴν Ἀσίαν ὅτε διώσκειν τότε,
λέγου δὲ Λυσανίαν, Ολύμπιον, Λιμναῖον.
Τὰς γὰρ μὲν πόλεις τὰς συνεπιλαμβανόμε-
νας αὐτοῖς καὶ διώσκειν, οὐδ' αὖ ἐξαριθμή-
σαντο ῥαδίως οὐδέ. ὥσθ' ὅταν μὲν τις εἰς τὴν
χρῆσιν ἐμβλέψῃ καὶ τὴν ἀρχὴν, ἀφ' ἧς συμ-
βαίνει τὴν πόλιν αὐτῶν συνεκίχθαι, καὶ
λίαν θαυμάζειν ὡς βραχὺ χρόνον μεγάλῃ
ἐκτίδωσιν εἴληφε, πᾶσι τε τοῖς κατ' ἰδίαν βίαις
καὶ τὰς κατὰ τῆς πόλεως ὅταν δὲ εἰς τὴν ἐν-
ταρίαν τῷ τόπου καὶ τὴν ἐξωτὴν ἐκτιφορῶν
καὶ συμπλήρωσιν τῆς ἐνδομυρίας, μικρὴν
θαυμάζειν. μικρὴν δὲ ἐλείπειν δοκῶν τῷ κα-
θήκοντος. Τῶντα μὲν οὖν εἰρήστω μοι χάριν
πρὸς τοὺς μὲν τῆς Ροδίων πᾶσι τὰς κατὰ πρε-
σβυῆας ἐπαίνου γὰρ εἰσὶν ἄξιοι, καὶ ζήλου.
δύοτερον δὲ τῆς τῆς αὐτῶν βασιλείων μικροδο-
σίας, καὶ τῆς τῆς ἐνδομυρίας καὶ πόλεων μικρολη-
ψίας. ἵνα μὴ οἱ βασιλεῖς πέπασα καὶ πέν-
τε πρεσβυῆται τάλαντα δοκῶσι τι ποιῶν μέ-
γα, καὶ ζητῶσι τὴν αὐτῶν ἀρχὴν αὐτοῖς
δύνοισι καὶ πρὸς τὴν ἑλληνικὴν, ἡ δὲ οἱ
πρὸς τὴν βασιλείαν εἶχον. αἵτε πόλεις λαμβά-
νουσι πρὸς ὁφθαλμῶν δὲ μέγας τῆς πρὸς

rum annonas, talenta quatuordecim
per annos singulos. ad hæc in sumptus
ludorum & sacrorum frumenti arta-
barum millia duodecim: item ad ali-
moniam decem triremium, vicies mil-
le artabas. quorum omnium pleraque
statim dedit: pecuniæ vero totius par-
tem tertiam. Similiter Antigonus, tra-
bes cubitorum senorum denorum, &
deinceps ad octonos vsque cubitos, in
vsum cuneorum, decies mille. asserses
septenorum cubitorum, septies mille.
ferri, tria millia pondo: picis, mille pō-
do. liquidæ picis nec coctæ, metretas
mille: argenti insuper pollicitus est ta-
lenta centum. Chryseis fœmina nobi-
lis, mensuras frumenti centies mille:
plumbi tria millia pondo. Seleucus
pater Antiochi, præter immunitatem
Rhodiis omnibus concessam, qui in
ditionem ipsius nauibus appellerent,
præter quinquereemes instructas de-
cem, & mensurarum frumenti ducen-
ta millia: hoc amplius, materiæ, resinæ,
& crinis, aliquot dena millia cubito-
rum, & millena pondo. Similia his
Prusias & Mithridates, & qui tempe-
state illa per Asiam rerum potiebantur
dynastæ; Lysaniam dico, Olympichū,
Limnæum. Ciuitatiū vero, quæ Rho-
diorum casum pro suis quæq; viribus,
subleuauerunt, vix numerū facile aliquis
ineat. Vt si tempus spectes à quo cepit
vrbs illorū instaurata ciuib. frequenta-
ri, ingens subeat admiratio, quā tā bre-
ui spatio siue priuatæ siue publicæ illo-
rum opes eò creuerint: sin autem loci
opportunitatem cogites, & rerum co-
piam ab exteris collatarum, ne quid
ei deesset, quo minus beata foret ci-
uitas, defines mirari, ac propemodum
censeas, minus quàm par erat, res ip-
sorum florere. Atque hæc dicta nobis
sunt, cum vt Rhodiorum studium er-
ga rem suam publicam declarem: di-
gni enim sunt, quos laudent atque æ-
mulentur omnes: tum etiam vt Reges
intelligant, quàm sint hodie tennes ip-
sorum largitiones: & populi ac ciuita-
tes, quàm exigua sint, quæ ab illis ac-
cipiunt. quò neque Reges, vbi quatuor
aut quinque talenta profuderint, ma-
gnum aliquid se præstitisse putent; pa-
ræq; sibi beneuolentiam atq; honorem
à Græcis haberi postulēt, atq; antiquis
Regib. haberi solitus: & ciuitates, vete-
rum largitionum magnitudinem ob

oculos, sibi ponentes, pro paruis & vilibus beneficiis maximos honores per imprudentiam ne rependant: sed memores, longè præstare cæteris mortalibus Græcos, pro meritis suis vnumquenque honorare studeant. Quum autem ætas iam esset inchoata, Prætor ætolorum Ageta, iamque Aratus senior Achæorum Præturam inisset; (in eo enim eramus, cum à sociali bello deflexit oratio;) Lycurgus Spartanus ex Ætolia patriam repetiit. Ephori enim comperto falsam esse criminationem cuius causâ exilio fuerat affectus, misère qui illum accirent ac reuocarent. Hic igitur cum Pyrrhia Ætolo, qui apud Eleos Prætozem tunc agebat, de facienda in fines Messeniorum impressione, tractabat. Aratus verò & peregrinum militem licentia corruptum acceperat; & vrbes inuenerat, conferendæ in eam rem pecuniæ parum studiosas: quoniam Eparatus Prætor, de quo supra dictum, Rempublicam male atque ignauè gesserat. Verumtamen, vbi Achæos fuisset cohortatus, & super ea re decretum ab iis abstulisset, in curam apparandi belli strenue cepit incumbere. Porro ab Achæis decreta fuerant hæc. Peditum mercede conductorum octo milia esse alenda; equites quingentos. ex Achæica pube dilectum esse habendum, peditum $\overline{\text{cic}} \overline{\text{cic}} \overline{\text{cic}}$, equitum trecentorum. Ad quem numerum conficiendum Megalopolitanos chalcaspidas, (hi à clypeo æneo quem gestabant sic dicti,) pedites quidem quingentos, equites vero quinquaginta, conscribi iuebant: Argiuos totidem. Decretum etiam fuerat, vt classis instrueretur; & vt tribus nauibus circa Actam & Argolicum sinum nauigaretur: tribus circa Patras, Dymen, & eius tractus mare. Dum in his erat Aratus, & hæc ad bellum præsidia comparabat; Lycurgus & Pyrrhias per internuntios tempore ad exeundum constituto, in Messeniam ducunt. quo de consilio factus certior Achæorum Prætor, cum mercenariis & delectorum manu, ad ferendam Messeniis opem ac Megalopolim accurrit. Lycurgus Sparta profectus cum copiis, Calamas castellum Messeniorum proditione cepit, deinde iungi cum Ætolis cupiens,

A τερον δωρεάν, μὴ λαθάνωσιν ὅτι μικροῖς καὶ τοῖς τυχοῦσι κινῶ, καὶ μεγίστας καὶ καλλίστας παροίεται ὑμᾶς· ἀλλὰ πειράσθαι ὅ καὶ ἀξίας ἐκάστοις τηρεῖν· ὡς πλῆστοι ἀγαφίεσσιον Ἑλλήνες τῶν δῆλον αἰθερόπων. Ἀρπὶ δὲ τῆς πενήτης ὥρας ἐπισταλόντες, καὶ στρατηγῶντος, Ἀγήτα μὲν τῆς Αἰτωλίας, Ἀγάπου δὲ πῦρ-ληφότος τῆς Ἀχαιῶν στρατηγίας (ἀπὸ γὰρ τούτων ἐποιστάμεθα τὸ συμμαχικὸν πολέμῳ τῆς ἐκ τῆς ἐπὶ) Λυκῦργος μὲν ὁ Σπάρτης ἐπαίηκε πάλιν ἐξ Αἰτωλίας. οἱ γὰρ Ἐφοροι ψευδῆ τῆς ἀφ' ἑσθλῆς διέγοντες δι' ἣν ἔφυγε, μετεπέμποντο καὶ μετεκάλαν αὐτῆς τῆς Λυκῦργον. οὗτοι μὲν ἐν ἐπαύρῳ πρὸς Πυρρίαν τῆς Αἰτωλίας, ὅς ἐτύχωνε τότε πρὸς τοῖς Ἠλείοις στρατηγὸς ὢν, πρὸς τὴν Μεσσηνίαν εἰσβολῆς. Ἀγάθος δὲ πῦρ-ληφὴς ὧν, τε ξεικλὸν δὲ τῶν Ἀχαιῶν κατεφθαρμένον, τὰς τε πόλεις ὠλιγό-ρως ἀνακαίμενας πρὸς τὰς εἰς τὸ τὸ μέρος εἰσφορὰς· ὅθεν δὲ τὸ πρὸς αὐτῶν στρατηγὸν Ἐπήρατον, ὡς ἐπιδύω πρὸς τοῖς, κακῶς καὶ ῥαθύμως κατεφθαρμένῳ τοῖς κρινοῖς πρὸς τοῖς. Οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ πρὸς καλέσας τοὺς Ἀχαιῶς, καὶ λαβὼν δόγμα πρὸς τούτων, ἐπερὶ γινέτο πρὸς τὸ πολέμου πρὸς τοῖς. ὡς δὲ πρὸς δόξαντα τοῖς Ἀχαιῶς, ταῦτα. Πρὸς μὲν ῥέφει μοδοφόρος ὁ καὶ καλῶς, ἰπποῖς δὲ πεντακισίοις· τῆς δὲ Ἀχαιῶν ὁπλίεσσι, περὶ μὲν περὶ καλῶς, ἰπποῖς δὲ περὶ καλῶς. εἰ δὲ τούτων Μεγαλοπολῖτας μὲν χαλκασπίδας, περὶ μὲν πεντακισίους, ἰπποῖς δὲ πεντήκοντα, καὶ τοῖς ἴσοις Ἀργείοις. ἐδδξε καὶ καὶ πλῆθος, ῥέφει μὲν πρὸς τὴν Ἀκτὴν, καὶ τῆς Ἀργολικὸν κόλπον, ῥέφει δὲ καὶ Πάρας, καὶ Δύμω, καὶ τῆς ταύτης θαλάσσης. Ἀγάθος μὲν οὖν ταῦτα ἐπὶ πρὸς τοῖς, καὶ ταῦτα ἐπὶ πρὸς τοῖς πρὸς τοῖς. ὁ δὲ Λυκῦργος καὶ Πυρρίας ἀναπεμψάμενοι πρὸς ἀλλήλους, ἵνα τῆς αὐτῆς ἡμέρας ποιήσονται τὴν ἐξοδὸν, πρὸς τοῖς εἰς τὴν Μεσσηνίαν. ὁ δὲ στρατηγὸς τῶν Ἀχαιῶν σιωεῖς τῆς ὁπλοῦς αὐτῶν, ἥκεν ἔχων τοὺς μοδοφόρους, καὶ ἵνας τῶν ὁπλίεσσι εἰς τὴν Μεγαλὴν πόλιν παραβόησαν τοῖς Μεσσηνίοις. Λυκῦργος δὲ ἔξορμήσας τὰς μὲν Καλάμας, χωρὶν δὲ τῶν Μεσσηνίων, πρὸς τοῖς κατέχευε. μετὰ δὲ ταῦτα πρὸς τοῖς αὐτῶν συμμίξαι τοῖς Αἰτω-

λαῖς. ὁ δὲ Πυρρίας πρυτανεύων ἐλαφρὸς ὄξελ-
 θὼν ἐκ τῆς Ηλίδος, καὶ κατὰ τὴν εἰσβολὴν τὴν εἰς
 Μεσσηνίαν, ἀθίως καλυθεὶς ὑπὸ τῶν Κυ-
 πρῖων, αἰέσσειτο. Διότι ὁ Λυκούργος ἔ-
 τε συμμίζαν διωάμενος τοῖς περὶ τὴν Πυρρίαν,
 ἔτι αὐτὸς ἀξιόχρεως ὑπαρξάν, ὅτι βραχὺ
 προσβολὰς ποιησάμενος πρὸς τὴν εἰδυαίαν, ἀ-
 ποσταλὸς αὐτῇ εἰς τὴν Σπάρτην ἀπηλλάγη.
 Ἀρσένος δὲ διαπίστους τοῖς παλεμίοις τὴν ἐ-
 πικολῆν, ὅς τις λόγον ποιῶν, καὶ προστάμενος
 τῷ μέλλοντι, συνετάξατο πρὸς τὴν Ταυρίων-
 να ὑποσχεσάμενος ἵππους πεντήκοντα, καὶ πε-
 ζῆς πενταχτοίους. καὶ πρὸς Μεσσηνίους, ἵνα
 τοὺς ἴσους τούτοις ἵππους ἔξαποσείλωσι, καὶ πε-
 ζῆς βελόμενος τέτοις μὲν τοῖς αἰδράσι πα-
 ραφυλάττειται τὴν τε τὴν Μεσσηνίαν χώραν,
 καὶ Μεγαλοπολιτῶν, καὶ Τεγαιτῶν, ἐπὶ δὲ τὴν
 Ἀργίαν, (αὐτὰ γὰρ αἱ χώραι συντηρηνοῦσαι
 τὴν Λακωνικὴν, παρέκκλινται τῇ ἀγῶνι Πελοποι-
 νησίῳ πρὸς τὴν ἀπὸ Λακεδαιμονίων πόλεμον)
 τοῖς δ' Ἀχαιεῖς ἐπιλέκτοισι καὶ μεισθόφοροις,
 τὰ πρὸς τὴν Ηλείαν καὶ τὴν Αἰτωλίαν ἐστρα-
 μεύοντα μέρη τῆς Ἀχαιᾶς τηρεῖν. ταῦτα δὲ ὁρ-
 μισάμενος, διέλυσε τοὺς Μεγαλοπολίτας πρὸς
 αὐτοὺς καὶ τὴν Ἀχαιῶν δόγμα. συνεβάντε γὰρ
 τούτοις προσφάτως ὑπὸ Κλεομένης ἐπὶ αἰ-
 χύται τὴν πατρίδα, καὶ ὅτι δὴ λεγόμενον ἐκ
 θεμελίων ἐσφάμενοι, πολλὰ μὲν ὅππαιδα,
 πόρπων ἢ ἀσπίδας· τοῖς μὲν γὰρ φρονήμασι ἐ-
 μένον, ταῖς δὲ χορηγίαις καὶ κινήσει καὶ ἰδίαις,
 πρὸς πᾶν ἀδυνατῶν εἶχον. διότι καὶ ἀμ-
 φισπητήσιως, φιλοδουλείας, ὀργῆς τὴν ἐν ἀλλήλοις
 πᾶντα πλήρη. ἔτο γὰρ δὴ φίλῃ γίγνεσθαι, καὶ
 περὶ τὰ κοινὰ πράγματα, καὶ περὶ τοὺς κατὰ
 ἰδίαν βίους, ὅταν ἐλλείπωσι αἱ χορηγίαι τὰς
 ἐκάστω ἐπιβολὰς. πρῶτον μὲν οὖν ἡμφοσι-
 στήτοις ὑπὸ τῶν τεχνισμῶν τῆς πόλεως, φά-
 σκοντες οἱ μὲν σιναγῆν αὐτῶν δύν, καὶ ποιεῖν
 τελεχαστέον, ἡλικίαν καὶ τεχνίτην ὅππαιδο-
 μένοι κατὰ τὴν ἡλικίαν, καὶ φυλάττειν χειρὸς ἀε-
 σάντος διωήσονται· καὶ γὰρ καὶ περὶ τὸ μέγα-
 λος αὐτῆς καὶ τὴν ἐρημίαν ἐσφάμεθα. πρὸς
 δὲ τούτοις, εἰσφέρειν ὅσον δύνῃ τοῖς κτηματι-
 χεῖς τὸ τρίτον μέρος τῆς γῆς εἰς τὴν τὴν προσ-
 λαμβανομένων οἰκητόρων αἰαπλήρωσι. οἱ δ'

A iter continuat. Pyrrhias quum nume-
 rum oppido exiguum ex Elide eduxif-
 set, aditu primo in Messeniorum fincis
 prohibitus, domum redierat. Idcirco
 Lycurgus, qui coniungere se Pyrrhiæ
 nequibat; neq; porro solus par erat in-
 cepto, paululum grassatus per ho-
 stium agros & quantum ferebat vi-
 rium ipsius tenuitas; re infecta etiam
 ipse Spartam est reuersus. Postea ve-
 rò quàm depulsi à conatis suis hostes
 fuissent, Aratus de futuro vti par erat
 sollicitus, cum Taurione egit, vt equi-
B tes quinquaginta, pedites quingentos
 pararet: cum Messeniis, vt totidem &
 equites & pedites submitterent; ha-
 bens in animo, istis quidem copiis fi-
 nes Messeniorum, Megalopolitanorum,
 Tegeatarum & Argiuorum pro-
 pugnare: (horum enim populorum
 agri quum sint Laconicæ finitimi,
 quoties reliquis Peloponnesiis bel-
 lum infertur à Lacedæmoniis, pri-
 mi omnium impetum illorum exci-
 piunt:) delectis verò Achæorum &
 mercenariis partes Achææ quæ in
 Eleam & Ætoliam vergunt, prote-
C gere. Quibus ita dispositis, ex A-
 chæorum decreto Megalopolitanos
 domum dimisit. Megalopolitani e-
 nim recens à Cleomene patria pri-
 uati, & quod aiunt, funditus euer-
 si, quum multis rebus indigerent,
 omnibus carebant. quanquam ani-
 mi quidem ac spiritus iidem mane-
 bant; ad faciendos verò sumptus &
 publice & priuatim, facultatibus om-
 nibus prorsus erant nudati. Propterea
 iurgio, contentione, ira inter ipsos
 plena erant omnia. sicut fieri videas
D cum in Republica, tum in priuatorum
 vita, quoties defunt opes atque sub-
 sidia ad destinata perficienda. Iam
 primum de mœnium structura inter
 se dissidebant: dicentibus aliis, con-
 trahendam urbem esse, cuiusque ma-
 gnitudinis efficiendam, vt si mœni-
 bus eam cingere aggredierentur, per-
 ficere quod instituisent valerent: &
 si quis incideret casus, tueri illam pos-
 sent. nam quod vrbe nunc careant, ab
 hoste diruta, eius rei causam existif-
E se mœnium vastum ambitū, & colen-
 tium infrequentiam. Ad hæc postulaba-
 tur, vt diuites qui fundos possidebant,
 tertiam fundorum suorum partem con-
 ferrent ad supplementū nouorū ciuiū.

alij neque pomœria vr̄bis minui sustinebant : neque de collatione tertiar̄ partis possessionum suarum consensiebant. eximie vero creuit inter ciues eiusmodi contentio propter leges à Prytanide scriptas, quem scribendis legibus dederat eis Antigonus; virum illustrem, inter Peripateticos educatum, & qui sectam illam sequebatur. Quum igitur ita dissiderent inter se Megalopolitani, Aratus, sanatis, quātum eius fieri poterat, ciuium animis curā suā, omnē ex ciuitate discordiam sustulit. condiciones autem quibus pax conuenit columnæ inscriptas, ad Vestæ aram Omarij posuerunt. hac conciliata concordia, castra mouet Aratus; & ipse quidem ad cōuentum Achæorum se cōfert: mercenarios vero Lyco Pharænsi commendat: quia is Propratore tunc ditioni præerat, patriæ ipsius contributæ. Elei quum displiceret ipsis Pyrrhias, alium denuo ducem ab Ætolis acciuerunt, Euripidam. qui obseruato conuentus Achæici tempore, assumptis equitibus sexaginta, peditibus bis mille, copias eduxit: & Pharænsium agros transgressus, populabundus quoquouersum duxit agmen vsque ad fines Ægiensium: deinde magnam abigens prædam, ad Leontium se recepit. Lycus re cognita, ad resistendum accurrit. ac mox hostem consecutus, repenteque cum eo congressus, quadringētos eorum occidit: ducentos in potestatem viuos redegit. in quib. præcipue dignationis erant Phyllias, Antanor, Clearchus, Euanoridas, Aristogiton, Nicaspus, Aspasius. armis item atque omnib. utensilib. sunt potiti. Eodem quoque tempore, qui Achæorum nauibus præerat, Molycriam profectus, captiuos inde paullo minus centum abduxit. inde reuersus, Chalceam iterū infestus petit: & quum prodiissent contra cum Chalcienſes, duas naues longas cum viris ipsis cepit; cepit & celocem circa Rhium Ætolicum vnā cum defensoribus remigibusque. Quum autem circa idem tempus terra marique partæ manubiæ concurrerent; essetque ex iis pecunia & com meatus non mediocris redactus, inceperunt milites de præstando sibi stipendio iam confidere: & ciuitates quoque in spem sunt adductæ,

A οὔτε τὴν πόλιν ἐλάττω ποιεῖν ὑπερόμενον· οὔτε δὲ πλείον τῶν κτήσεων διδόντων εἰσφέρειν μέγας. μέγιστα δὲ πρὸς τῶν νόμων ὑπὸ Πρυτανίδος γεγραμμένων, πρὸς ἀλλήλους ἐφιλονέκουν· ὃν ἔδωκε μὲν αὐτοῖς νομοθέτην Αντίγονος, ὡς δὲ τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν ἐκ τῆς πατρίδος, καὶ ταύτης τῆς αἰρέσεως. ταύτης δὲ οὔσης τῆς ἀμφισβήτησεως, ποιησάμενος Ἀρατος τὴν ἐνδεχομένην ἐπιστροφὴν, κατέπαυσε τὴν φιλονεικίαν αὐτῶν. ἐφ' οἷς δὲ ἔληξαι τῆς πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβήτησεως, γράψαντες εἰς στήλην πρὸς τὸν τῆς Ἑστίας ἀνέστησαν βωμὸν ἐν Οὐμῶν. μετὰ δὲ τῶν ἀγαθῶν ταύτων ἀναβύζας, αὐτοὺς μὲν ἦκε πρὸς τὴν τῶν Ἀχαιῶν σύνοδον, τοὺς δὲ μεσοφύρους συνέστησε Λύκω πρὸς Φαραίην, ὅθεν δὲ τῶν ὑποστράτηγον εἶ) τότε δὲ συνετελείας δὲ πατριᾶς. οἱ δὲ Ἡλεῖοι δυσχεροῦμενοι πρὸς Πυρρίαν, πάλιν ἐπιστάσαντο στρατηγὸν πρὸς τὴν Αἰτωλίαν, Εὐειπίδην. ὅς τηρήσας τὴν τῶν Ἀχαιῶν σύνοδον, καὶ πρὸς ἀλλήλων ἰπποῖς μὲν ἐξήκοντα, πεζοῖς δὲ διαχίλις, ἔξωδδύσε, καὶ διελθὼν ὅθεν δὲ Φαραίης, κατέδραμε τὴν χώραν, ἕως τῆς Αἰμαῶδος. περὶ λαοσάμενος δὲ λείαν ἰχθυῶν, ἐποιεῖτο δὲ ἀποχέρησιν ὡς ἐπὶ Λεόντιον. οἱ δὲ πρὸς τὸν Λύκω συνέντες δὲ γεγνηὸς, ἐβοήθουν καὶ αὐτοῦ. συνάψαντες δὲ τοῖς πολεμίοις, καὶ συμμίζαντες ὅς ἐφόδον, κατέβαλον μὲν αὐτῶν εἰς τετρακοσίους, ζωχρεία δὲ ἐλάβοντο εἰς ὀκτακοσίους. ἐν οἷς ἦσαν ἐπιφανῆς ἀνδρες, Φυαλίας, Αντίκωρ, Κλέαρχος, Ανδρολόχος, Εὐασκρίδας, Ἀριστομάχων, Νικασίππος, Ἀσπασίος. τῶν δὲ ὀπλων καὶ τῶν ἀποσκευῶν ἐκυρίδυσεν πάσης. Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς ὁ δὲ Ἀχαιῶν ναύαρχος, ἔξωδδύσας εἰς Μολυκρίαν, ἦκεν ἔχων ἕκαστον πολὺν λείποντα τῶν ἐκαστοῦ συμμύ. αὐτοῖς δὲ ὑποστέλλας, ἐπλάσε πρὸς Χαλκίαν. τῶν δὲ ἐκβοηθουμένων, ἐκυρίδυσεν δύο μακρῶν πλείων αὐτῶν ἀνδρῶν. ἐλαβε δὲ καὶ κέλητα πρὸς τὸν Ρίον Αἰτωλικὸν, ὅμοιόν τι πηλώματι. συνεδραμόντων δὲ τῶν τε καὶ γυναικῶν καὶ τῶν γαλακτῶν λαφύρων πρὸς τοὺς αὐτοὺς καιροὺς, καὶ συναρθείσης ἀπὸ τούτων πρὸς ὀδὸν καὶ χορηγίας ἰχθυῶν· ἐχόμενον τοῖς τε στρατιώταις θάρσος ὑπὸ τῶν ὀφθαλμῶν χαμιδῆς,

ταῖς τε πόλεσιν ἐλπίς ἔσθ' τῷ μὴ βαρυν-
 θήσεσθαι ταῖς εἰσφοραῖς. Ἀμα δὲ ταῖς πρεσι-
 ρημέδοις Σκερδιλαιδῶν τομίζοντι τὸν βα-
 σιλέως ἀδικεῖσθαι, ὅτε δ' οὐ πᾶσι τὸ χρημίσται
 ἐλλείπειν, αὐτοὶ τῷ καὶ τοῖς συνθεταῖς ὁμο-
 λογηθῆναι, αἷ ἐποίησαν πρὸς Φίλιππον·
 ἔξαπέψαλε λέμβους πεντηκίδεα, μὲν δόλου
 ποιούμενος τὴν ἑπιβολὴν τῆς χρημίδος τῷ
 χρημίσται. οἱ καὶ κατέπλευσαν εἰς Λακε-
 δαίαν, πρῶτον αὐτοὺς ὡς φίλοις προσδιχοδῶν,
 ὅτε τὴν γερμημέδον κεινοπρεχίαν. ἄλλο μὲν
 οὖν οὐκ ἐφθασαν ὁρᾶν ἐργασασθαι κακόν, εἰδὲ
 ἐδυνήθησαν. Ἀγαθὸν δὲ καὶ Κασσιμέδον τῆς
 Κορινθίων ἑπιπλέοισι τῆς Ταυρίωνος ναυὸς,
 καὶ συλκαδορμιαθεῖσιν ὡς φίλοις μὲν τετάρτων
 πλοίων, πρὸς ἀσπονδίστασις ἐπὶ ἦντο. καὶ συλ-
 λαβόντες αὐτοὺς τε καὶ τὰ πλοῖα, πρὸς Σκερ-
 διλαιδῶν ἀπέπεμψαν. μὲν δὲ τῶν ποτι-
 σάμενοι τὴν αἰαγαθὴν ἐκ τῆς Λακεδαι-
 κῆς καὶ πλεύσαντες ὡς ἐπὶ Μολίας, ἐλπίζοντο
 καὶ κατῆναι τοῖς ἐμπόροις. ἦδη δὲ τῷ χει-
 μῶν συνάγοντες, καὶ τῷ πρὸς τὴν Ταυρί-
 ονα κατελιγμενῶν τῆς τῷ ὄρει ῥηθῶν
 πόλεων πρεσβεραῖς, Ἀργεῖος μὲν ἔχον τὴν
 ἑπιπλέουσι, ἐφ' ὅσον τῇ τῷ οἴκῳ χρημὶν πε-
 εἰ τὴν Ἀργεῖον. Ἐπερίδας δὲ τῆς Αἰτω-
 λίας ἔχον, ἐξωδῶσι, βουλόμενος καὶ ἀσούρει
 τὴν τῶν Τριταίων χώραν. οἱ δὲ πρὸς τὴν Λύ-
 κην καὶ Δημόδοκον τὴν τῶν Ἀχαιῶν ἱππάρχην,
 σιωπῶντες τὴν ἐκ τῆς Ηλίδος τῶν Αἰτωλῶν
 ἔξοδον, ἑπισυναγαγόντες τοὺς Δυμησίους καὶ
 τοὺς Παρφαῖς καὶ Φαρφαῖς, σιωπῶντες τούτοις
 ἔχοντες τοὺς μεθοφόρους, ἐπέβαλον εἰς τὴν
 Ηλείαν. πρὸς ἀγνοήμενοι δ' ἐπὶ τῷ Φύξῳ κα-
 λούμενοι, τοὺς μὲν διζῶντας καὶ τοὺς ἱππῶν ἀ-
 φῆκον, εἰς τὴν κατὰ βορρῆν· τὰ δὲ βαρύν-
 των ὅπλων ἔκρυψαν πρὸς τὸν πρεσβεραῖον
 τόπον. ἐκδοκθῆναι δὲ πρὸς τὴν τῷ Η-
 λείῳ ἐπὶ τοὺς κατὰ βόρρην, καὶ πρεσβε-
 ραῖον τῆς ἀποχωροῦσιν, ἔξαπαλόντες οἱ πρὸς
 τὸν Λύκην, ἐπὶ ἦντο τῆς πρεσβεραῖον. τῶν
 δ' Ηλείων οὐ διεσπάρησαν τὴν ὁρμὴν, ἀλλ'
 ἔξ' ἐπιφασίας ῥαπίντων, ἀπὸ κτενῶν μὲν ἀν-
 τῶν εἰς ἀφ' ἑαυτοῖς, ζωχρεῖα δ' ἐλαβον ὁδὸν
 κρητῆ. Συνεχόμενοι δὲ καὶ τὴν πρὸς ἐλαβῆν
 Ηλείαν ἀσφράζοντες. Ἀμα δὲ τούτοις ὁ ναύαρχος

A non amplius fore sibi sustinendum
 conferendarum pecuniarum onus.
 Dum ista agebantur, Scerdilaïdas,
 fraudem sibi à Philippo factam au-
 tumans, quod reliqua nonnulla pe-
 cuniarum quæ ex pacto cum Rege inito
 sibi debebatur, non accepisset; lem-
 bos quindecim emisit, debitum sibi
 stipendium dolo recipere moliens.
 ij lembi Leucadem appulsi, quum
 propter prioris temporis societatem,
 tanquam amici ab omnibus essent
 admissi; nihil illi quidem mali aliud
 cuiquam fecerunt; (neque enim per
 tempus potuerunt,) tantum Agathy-
 no & Cassandro Corinthiis, qui Tau-
 rionis nauibus eodem venerant, iam-
 que nauigia sua quatuor in portu col-
 locauerant, ut pote amici, violato
 foedere insidias struunt, captosque
 ipsos cum nauigiis ad Scerdilaïdam
 mittunt. deinde oram soluentes, Ma-
 leam petunt, prædas undique agunt,
 & mercatores ad terram deducunt.
 Appetente autem messis tempore,
 quum dictis antea urbibus nihil quic-
 quam præsidij afferre curaret Tau-
 rio; Aratus quidem cum delecto-
 rum manu Argiuis metentibus se-
 curitatem præstabat: Euripidas ve-
 rò suos Ætolos ad vastandos Tri-
 tænsium agros educit. At Lycus &
 Demodocus equitum Achaïcorum
 præfectus, cognito Ætolos ex Elide
 in expeditionem esse eductos, nouo
 dilectu conscripto milite è Dymæis,
 Patrænsibus & Pharænsibus, cum
 iis mercenariis quos iam antè habe-
 bant, in Eleam impressionem fece-
 runt. Vt ad Phyxium est ventum,
 (id loci nomen,) expeditis & equi-
 tibus ad incurfandam regionem di-
 missis; grauis armaturæ militem eo
 quem diximus loco occulunt. dein-
 de quum vniuersus Eleorum popu-
 lus in eos exiisset qui fines depo-
 pulabantur, & ipsos pedem refe-
 rentes insequerentur; Lycus ex in-
 sidiiis coorrens Eleos sibi occurren-
 tes inuadit. quibus illorum impe-
 tum non sustinentibus, sed ad pri-
 mum conspectum fugientibus, A-
 chæi ducentos admodum eorum oc-
 ciderunt; viuos ceperunt octogin-
 ta; prædâque ex omni agro abactam
 tuto conuerunt. Simul qui nauibus

Achæorum præerat, exscensione sæpius facta, in oras Calydoniorum & Naupactiorum, quum ferret cuncta passim atque ageret, auxilia ipsorum bis fudit. cepit & Cleonicum Naupactium: qui quod publicus Achæorum hospes erat, neque statim captus fuit venundatus; & aliquanto post sine pretio est dimissus. Per idem tempus Agetas Prætor Ætolorum ex vniuerso populo exercitum conscripsit, & vbi ex Acarnania prædas egisset, Epirum totam populabundus incurfauit: ac statim domum reuersus, Ætolos in suam quemque urbem dimisit. Acarnanes vice versa, in Strati fines irrumpere: vbi Panico terrore correpti, turpiter quidem, sed sine damno redierunt: non audentibus oppidanis eos persequi, quum insidiandi animo fugere illos suspicarentur. Fuit etiam in Phanotensium vrbe falsa quædam & simulata proditio instituta, hoc fere modo. Alexander quem Philippus Phocidi præfecerat, dolum molitus est in Ætolos, opera Iasonis cuiusdam vtens, qui iussu ipsius Phanotensium oppido præerat. hic missis ad Agetam Ætolorum Prætozem internuntiis, arcem Phanotensium se ei traditurum pollicetur: eamque pactiorem iureiurando firmat. Vbi constitutus dies aduenit, adest noctu Agetas cum Ætolis ad urbem Phanotensium. deinde ex omni numero centum deligit incepto maxime idoneos, & ad arcem mittit: ipse reliquos modico spatio interiecto occultat, ibique manet. Iason, cui præsto erat in vrbe Alexander cum militibus, ex pacto omnes iuuenes in arcem introducit. eodem vero irrumpente mox Iasone, delecti Ætolorum capti sunt. Agetas die orto vt rem cognouit, domum reducit exercitum: casu ictus non dissimili iis dolis quibus ipse sæpe utebatur. Atque hæc dum in Græcia aguntur Philippus Rex Bylazora totius Præoniæ urbem maximam occupat: quæ ita opportune imminet illis locis per quos è Dardanica aditur Macedonia;

A ἡ Ἀχαίων παροσίμῳ ἀπὸ βασιλεὺς πλεονά-
 κης εἰς τὴν Κελυδωνίαν καὶ Ναυπακτίαν, τὴν
 τε χώραν κατέσχευε, καὶ τὴν βοήθειαν αὐτῷ συ-
 νέπειν δις ἔλαβε δὲ καὶ Κλεόνικον τὸν Ναυ-
 πάκτιον, ὃς ἔχε δὲ πρὸς ἑαυτὸν ἡγεμένην τὴν
 Ἀχαίων, πρὸς αὐτὰ μὲν οὐκ ἐπιδέσθη, μὲν δὲ
 ἵνα χρόνον ἀφείδῃ χωρὶς λυδῶν. Κατὰ δὲ τοὺς
 αὐτοὺς χρόνους Ἀγῆτας ὁ τὸ Αἰτωλῶν στρατη-
 γός, σινοαγαθὸν πειρῶν τοὺς Αἰτωλοὺς, ἐ-
 λεηλατήσει μὲν τὴν τῶν Ἀκαρνανίων χώραν·
 ἐπεπορεύθη δὲ πορθῶν πῦσαι αἰδέας τὴν Ἠπι-
 ρον· οὗτ' μὲν οὖν ταῦτα πράξας, ἐπιδέσθων
 Διφφῆκα τοὺς Αἰτωλοὺς ἐπὶ ταῖς πόλεσι. οἱ δὲ
 Ἀκαρνανεὺς ἀντιμεταδόντες εἰς τὴν Σβαρικήν,
 καὶ Παικῶν πεποισόντες, αἰετῶς μὲν, ἀέλα-
 βῶς γε μὲν ἐπιδέσθησαν· καὶ ὁλοκλησάντων αὐ-
 τοὺς ἐπιδέσθαι τῶν ἐκ τῆς Σβαρῆτος, Διφφῆ δὲ
 νομίζειν ἐνέδρας εἶναι ποιεῖσθαι τὴν ἀποχώ-
 ρησιν. ἐγγύετο δὲ καὶ πρὸς Φαιότες πάλι με-
 ταστάσια, τοιοῦτά τινα τὸ ἔργον. Ἀλέξανδρος
 ὁ τετραγμένος ἐπὶ τῇ Φωκίδος ὑπὸ Φιλίπ-
 που, σινοετήσατο πρὸς ἑαυτὸν τοὺς Αἰτωλοὺς
 ἔχε ἵκνος ἰάσπος, ὃς ἐτύλχοντο ὑπὸ αὐτῷ τε-
 τραγμένος ἐπὶ τῇ Φαιότην πόλει. ὃς ἔχε
 πεμψάμενος πρὸς Ἀγῆτα τὸν τῶν Αἰτωλῶν
 στρατηγόν, ὡμολόγησε τὸ ἀκρῶς αὐτοῖς πρὸς
 δύσιν τὴν ἐν ταῖς Φαιότησι καὶ πρὸς τούτων ὄρ-
 χους ἐποιήσατο καὶ σινοετήσας. πρὸς ἡμετέρας δὲ
 τὴν παρδείσας ἡμέρας, ὃ μὲν Ἀγῆτας ἦεν ἔχων
 τοὺς Αἰτωλοὺς νυκτὸς πρὸς ταῖς Φαιότησι καὶ
 τοὺς μὲν λοιποὺς ἐν ἀποστήματι κρύψας, ἐ-
 μμεινε. τὸς δὲ ἐπιτηδευσάτοισι ἐκαστὸν ἐπαλέ-
 ξας, ἀπέστειλε πρὸς τὴν ἀκρῶν. ὁ δὲ ἰάσπος
 τὸ μὲν Ἀλέξανδρον ἐπιμαίει εἶχε μὲν στρατιω-
 τῶν ἐν τῇ πόλει. τοὺς δὲ νεαίους πρὸς ἀλλήλων
 καὶ τὸς ὄρκους, εἰσήγαγε πρὸς εἰς τὴν ἀκρό-
 πολιν. τὸ δὲ πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον ὁμῶς ἐπει-
 σπασάντων, οἱ μὲν ἐπὶ λεχθεῖ τῇ Αἰτωλῶν ἐδύω-
 σαν· ὁ δὲ Ἀγῆτας, ἐπιτηδευσάμενος τὴν ἡμέραν, συ-
 νείεις δὲ γεροντός, αὐτὸς ἐπιδέσθη τὴν δύναμιν, ἐκ
 αἰοκαίῃ πρὸς ἑαυτὸν πρὸς ἐπιπλοκῶς τοὺς πολ-
 λαίους ὑφ' ἑαυτὸν πρὸς ἀποστήματι. Κατὰ δὲ τὸς
 αὐτοὺς χρόνους, Φίλιππος ὁ βασιλεὺς κατελά-
 βει Βυλγάζωρα μεγίστην ἔσται πόλιν τὴν Παγο-
 νίας, καὶ λίαν ἀκρῶς κειμήλιον πρὸς τοὺς εἰσβο-
 λὰς τὰς ἀπὸ τῆς Δαρδανικῆς εἰς Μακεδονίαν·

Illud porro omnes fateantur, hac molitione hoc eos consequi, ut nemo in posterum fidem ipsis habeat, omnes oderint. quin iidem dant omnibus signum sese custodiendi. neque enim presentibus dumtaxat, sed omnibus qui rem intellexerint, datur praeceptum, ut custodias intendant & caveant. Idcirco iis qui rebus praesunt, in suscipiendis eiusmodi consiliis, nunquam licet esse negligentibus. Modus autem capiendae mensurae, & fabricandi quae eo pertinent, si ars adhibeatur, facilis est ac certus. Verum nunc quidem ad reliqua narrationis nobis redeundum est: in alia vero parte huius operis occasionem nacti commodiorem, rationem docere conabimur, qua omnis error in his inceptis poterit vitari. Philippus spe rei perficiendae frustratus positus, super Enipeo amne castris, omnia ad obsidionem necessaria quae per hiemem parauerat, & Larissa & ex aliis urbibus conuehit. Summa enim votorum cum hanc expeditionem susciperet, fuit, ut Thebas quas vocant Phthiotidas caperet. Non procul a mari haec urbs sita est, trecenta circiter stadia a Larissa distans. Est autem locus opportunè imminens quā Magnesia quā Thessaliae. & Magnesia quidem, illi potissimum parti, ubi est Demetrienium regio: Thessaliae verò illi, quae a Pharsaliis & Pheræis colitur: quam terram quum adhuc Aetoli tenerent, & continuas inde excursions facerent, detrimenta ingentia Demetrienibus, Pharsaliis, atque etiam Larissæis importabantur. Sæpe enim populabundi usque ad Amyricum nomine campum perueniebant. Propterea Philippus rem haut negligendam ratus, magnam curam ac diligentiam adhibebat, quod posset urbem illam vi expugnare. Coactis igitur catapultis quidem centum & triginta, petrariis verò machinis viginti quinque, castra Thebis admoovit. diuisoque trifariam exercitu, adiacentia urbi loca occupat. parte una circa Scopium cōsedit: alterā circa Heliotropium: tertiam in monte collocat, qui urbi imminet, interualla ipsa castrorum fossa dupliciq; vallo munit.

A Πρὸς γὰρ μὲν ὁ μέλλον ὁμολογουμένως ἀπιστίας καὶ μῦθος ἐξεργάζονται καὶ αὐτῶν. ἐπὶ δὲ φυλακῇ τῶν ἀρχαίων καὶ πάντων· ὃ γὰρ μόνον τοῖς προῦσι, ἀλλὰ καὶ τοῖς σιωπῶσι δὲ γινώσκουσιν, ἔστιν ἡ ἀρχὴ δίδοται, πρὸς αὐτοὺς καὶ φυλάττειν. Διότι οὐδὲ ποτε ταῖς ταύταις ἐπινοίαις εἰκὴ χρῆσθαι, τοῦς ἐπὶ πραγμάτων ἀποδοτέων. Οὗτος δὲ ἔπος τὸ ἐκμετρίως καὶ κατὰ σκοπὸν τῶν τοιούτων, ἀνέχεται καὶ ἀδελφῶν, εἰς λαμβάνεται μετρίως. καὶ μὲν οὖν δὲ σιωπῶν τὸ διηγήσιος ἀποδοτέον· ὅτι δὲ τοιούτου τῶν ἡρώων πάλιν μετρίως οὐκ ἐπινοοῦνται καὶ τὸ πᾶν καὶ τὴν πραγμασίαν, περὶ τὸ μετὰ σιωπῶν δεικνύειν, πῶς αὖ πρὸς αὐτὸν τῶν ταύτων ἐπιδοτέων ἀμύχανοι. Οὗτος δὲ Φίλιππος ἀφ' αὐτοῦ τὸ πρὸς αὐτοὺς καὶ κατὰ σκοπὸν πεδύσας τῶν τῶν Εὐπείας ποταμὸν, σιωπῶν τὰς ἀποδοτέων ἐκ τῶν Λαρίων καὶ τῶν ἄλλων πόλεων, αἱ ἐπινοοῦνται καὶ χαίρειν τῶν πόλεων. Ἡ γὰρ ὅλη πρὸς αὐτὸν τῶν φρατίαν, ὅτι καὶ τῶν Φθιώτιδας καλουμένων Θήβας. ἡ δὲ πόλις αὐτὴ καὶ μὲν ἔμαχεται ἀπὸ τῆς θαλάσσης, ἀπὸ τοῦ Λαρίωνος ὡς περὶ αὐτοὺς ἐστίν. Ἐπὶ τῇ δὲ καὶ τῇ Μαγνησίᾳ καὶ τῇ Θεσσαλίᾳ καὶ μάλιστα τῇ καὶ Μαγνησίᾳ, τῇ τῶν Δημητρίων γῆσι· τῇ δὲ Θεσσαλίᾳ, τῇ τῶν Φαρσαλίων καὶ Φερσίων· ὅτι καὶ τῶν κατεχόντων αὐτὴν τῶν Αἰτωλῶν, καὶ σιωπῶν ποιουμένων τὰς ἐπιδοτέων, μετρίως καὶ βλάβειν, τοῦς τε Δημητρίους καὶ τοῦς Φαρσαλίους, ἐπὶ δὲ Λαρίωνοις. πολλὰ καὶ γὰρ ἐποιοῦντο τῶν κατὰ σκοπὸν, ὡς ἐπὶ τῶν καλουμένων Αμυρῶν πεδίων. ὅτι καὶ Φίλιππος οὐκ ἐπὶ μικρῷ ἡρώονος, μετρίως ἐποιοῦντο σιωπῶν, ὅτι καὶ κατὰ σκοπὸν ἐπὶ αὐτὴν. Σιωπῶν δὲ κατὰ σκοπὸν μὲν ἐκ τῶν πενήκοντα, περὶ τῶν ὀργάνων πενήτε καὶ εἰκοσι, πρὸς αὐτὴν τῶν Θήβας· καὶ διελὼν τὸν ποταμὸν εἰς τρία μέρη, διέλαβε τοῖς περὶ τὸ πόλεος καὶ τῶν μὲν ἐπὶ, τῶν δὲ Σκόπιον ἐστὶν ἐπὶ τῶν πεδίων· τῶν δ' ἄλλων τῶν κατὰ σκοπὸν ἡλικίᾳ τῶν τῶν τῶν ἐπὶ τῶν πόλεος καὶ τῶν κατὰ σκοπὸν ὅρων. τὰ δὲ μετρίως τῶν ἐστὶν ἐπὶ τῶν πεδίων τὰς καὶ διπλῶν χάρις ἀφ' αὐτῶν, ὡς χρῆσθαι.

πρὸς δὲ καὶ πύργους ξυλίοις ἡσφάριστο, καὶ
 πλέθρῳ γήσας αὐτοὺς μετὰ φυλακῆς τὸ ἔρ-
 χύσθαι. ἐξῆς δὲ τούτοις τὰς ἀποσκευὰς ἀ-
 δεύσας ὁμοῦ πάσης, ἤρξατο πρὸς τὴν πύ-
 λιν μνηστῆρας πρὸς τὴν ἀκρόαν. Ἐπὶ μὲν οὖν
 ἡμέρας τρεῖς τὰς πύλιν, ὅσῳ ἡδυνάτο προ-
 βιάζειν τὸ ἔργον, ὅθεν ὁ θύναίως καὶ ἀπο-
 λως ἀμυνόμενος τοὺς ἐκ τῆς πόλεως ὅτι δὲ
 ὅθεν τὸ σωεῖσθαι τὸ ἀκροβολισμῶν, καὶ ὁ πλῆ-
 ρος τῶν βελῶν οἱ ἀποκιδνωδύοντες τὸ ἐκ
 τῆς πόλεως, οἱ μὲν ἔπεισι, οἱ δὲ κατεβαλμα-
 τίσθαι· τότε βραχείας ἐσθλῶς θύναίως,
 ἤρξατο τὸ ὀρυγμάτων οἱ Μακεδόνες. τῇ ὅ-
 νεχία, καὶ τὸ ἀντιπαύοντος τῷ χωρίου, μόλις
 ἐννατῶν πρὸς τὸ τεῖχος ὁρίσθη. μετὰ τὸ
 τα ποιούμενοι τὸ ἔργον ἐκ δὲ διήχης, ὥστε
 μὴ ἡμέρας, μὴτε νυκτὸς ἀφαιλεῖται, ἐν
 τρεῖς ἡμέραις δύο πλέθρα τῷ τείχῳ ὑπὸ
 ρυξαι καὶ διεσφύλασαι. τὸ δὲ ἐρεισματῶν ὅ-
 ναμῶν ὑποφέρειν ὁ βάρος, ἀλλ' ἐσθλῶν,
 περὶ σιμῶν τὸ τεῖχος, πρὸ τῷ πύρ βάλειν
 τοὺς Μακεδόνας. ἐνεργὲν δὲ ποιουμένων τῶν
 αἰαχέταισι τὸ πῶματος, καὶ ἀποσκευασα-
 μένων πρὸς τὴν εἰσόδον, καὶ μελλόντων ἡδὲ βιά-
 ζεσθαι, καὶ ἀπλάγντες πρὸς τὸν οἶκον οἱ Θεβαῖοι
 τὸ πόλιν. ὁ δὲ Φίλιππος ὅθεν τὸ πρὸς τὴν ταύ-
 της ἀσφάριστος πρὸς καὶ τὴν Μαγνησίαν καὶ
 Θεσσαλίαν, ἀφείλετο τὰς μεγάλας ὠφελείας
 τῆς Αἰτωλῶν· ἀπεδύξατο δὲ καὶ τὴν αὐτὴν δυνά-
 μειν, ὅτι διχάως ἐπιδυλετο τοὺς πρὸς τὴν Λεόν-
 τιν ἐπὶ λαοκλήσας πρὸς τὴν, ἐν τῇ πρὸς
 τοὺς Πάλας πολιρκία. Γενόμενος δὲ κύριος
 τῆς Θεβαῖν, τὸς μὲν ὑπαρχόντας οἰκήτορας
 ἐξέλωρα ποδίσσας· Μακεδόνας δὲ εἰσποικίσας,
 Φιλίππου τὸ πόλιν αὐτὴν Θεβαῖν κατενόμασιν.
 ἡδὲ δὲ αὐτὴν σιωπετελεσμένου πρὸς τὰς Θε-
 βας, πάλιν ἦκεν ὑπὸ τῷ ὁρίσθαι, πρὸς τε
 Χίων καὶ Ροδίων καὶ Βυζαντίων πρὸς τοὺς, καὶ πα-
 ρὰ Πτολεμαίῳ τῷ βασιλέως. οἷς ἀπλοῖς
 ἀποκρίσεις δοῦναι τὸ πρὸς τὴν, καὶ φήσας ἐκ δὲ
 λόγῳ τῷ ὁρίσθαι, ἐπεμψεν καλῶσας αὐ-
 τοὺς πρὸς λαμβάνειν καὶ τὴν Αἰτωλῶν. αὐτοὺς δὲ
 τὸ μὲν ὁρίσθαι ὡλιγώρῃ, τῷ δὲ πρὸς τὴν
 τῶν ἐξῆς αἰτείχεται. Διότι ἀκρόαν τοὺς Σερ-
 διαίδου λέμενος πρὸς Μαγνησίαν ἀνίσταται, καὶ
 πᾶσι τοῖς ἐμπόροις ὡς πολέμοις χρῆσθαι.

A turribus insuper ligneis firmat, quas
 per singula plethra (siue passus cen-
 tenos) exstruit, idoneum simul præ-
 sidium imponens. Secundum hæc
 collatis in vnum locum omnibus ap-
 paratibus, machinationes arci admo-
 uere instituit. Primis tribus diebus,
 oppidanis fortiter magnaque audacia
 resistentibus, promotio operum nul-
 la plane potuit fieri. verum vbi pro-
 pter velitationes continuas, & ingen-
 tem vim telorum propugnatores vr-
 bis partim occisi, partim affecti vulne-
 ribus fuerunt; tunc remittentibus a-
 liquantum obsessis, ad cuniculos a-
 gendos se accinxerunt Macedones.
 B qui tamen, etsi in opere assidui erant,
 impediēte natura loci, vix die nono
 muris appropinquarunt. deinde per
 vices operi succedentes, quum die-
 bus noctes continuarent, ducento-
 rum circiter passuum spatium subter
 mœnibus foderunt, atque sublicis ful-
 serunt. sed quum ferendo oneri pares
 fulturæ non essent, antequam im-
 mitteretur ignis à Macedonibus, rui-
 na mœnium est secuta. strenuâ dein
 C diligentia loco purgato, & ad ingre-
 diendum præparato, quum inibi es-
 sent Macedones, vt per vim irrum-
 perent, isti metu Thebani deditio-
 nem faciunt. Philippus Magnesiæ ac
 Thessaliæ rebus in tuto collocatis
 hæc victoriâ, simul Ætolis prædas
 maximas ademit; & exercitui per-
 suasit, iustè Leontium à se fuisse in-
 teremptum, quem in obsidione Pa-
 lænsium vti viribus noluisse iam
 constaret. Potitus Thebis, priores in-
 colas hastæ subiecit: deductâque eò
 D Macedonum colonia, Philippopoli
 pro Thebis nomen vrbi indidit. Com-
 modum erant omnia eo loci pera-
 cta, cum à Chiis, Rhodiis & Byzan-
 tiis, itémque Ptolemæo Rege le-
 gati de pace iterum venerunt. Phi-
 lippus simili atque antea responso
 his dato; quum diceret, alienum se
 à concordia non esse; ad Ætolos,
 vt voluntatem ipsorum explorarent,
 iussit proficisci. ipse interim, de fœ-
 deribus securus, destinata persequi.
 E Itaque audito Scerdilaïdæ lembos
 circa Maleam exercere piraticam, &
 mercatores omnes loco hostium du-

cere; nonnulla etiam è suis nauigia, quæ Leucade in portu erant, violato fœdere cepisse: instructis nauibus tectis duodecim, non tectis octo, hemioliis triginta, per Euripum, festinans Illyrios consequi, cum classe est profectus. totûsque adeo ad bellum contra Ætolos erecta mente ferebatur; ut qui eorum quæ in Italia acciderant nihil dum rescisset. Incidit nempe clades quam in Etruria Romani acceperunt in illud tempus, quo obsidebantur à Philippo Thebæ. itaque fama rei gestæ nondum ad Græcos erat perlata. Rex quum tardius adueniens lembos non esset affectus, Cenchreas naues eiecit. quo ex loco tectas quidem Maleam flectere, & Ægium ac Patras petere iussit: cæteras per ipsum Peloponnesi iugum transuexit Lechæum; dato præcepto, ut in anchoris omnes starent. Ipse cum amicis Argos ad Nemeorum ludorum conuentum citatim contendit. Spectabat ibi cum maxime certamen gymnicum, quando aduenit è Macedonica tabellarius, victos Romanos pugna memoranda nuntians; & Hannibalem quæcunque extra munitiones essent, omnia obtinere. Eam Rex epistolam confestim Demetrio Phario, & quidem vni ostendit, monuitque ut rem sile-ret. qui oblata occasione vtens, auctor Philippo esse cepit, ut bellum contra Ætolos quàm primum abiceret. quippe res Illyricas aggredien-das ei esse, & de traiectione in Italiam cogitandum censebat. nam Græciæ quidem populos, & facere iam impe-rata, & posthac quoque facturos; Achæos quidem sua sponte, ut qui erga ipsum beneuole sint affecti; Ætolos verò metu, propter ea mala quæ præ-senti bello sint experti. Italiam verò & in eam transitum, principium esse imperij summæ rerum inchoandi. quod cui potius quàm ipsi conueniat? Ei porro consilio nunc opportunum esse tempus, cum tanta clade afflicti sunt Romani. His verbis facile Phi-lippo persuasit: ut pote iuueni Regi, cuius ceptis Fortuna aspirauerat, & qui omnino præditus esset audacia singulari. ad hæc ex ea domo ortus, quæ nescio quomodo præ cæteris, summi imperij spe ducitur. Philippus

ἄρρεσσιν δὲ καὶ τῷ ἰδίῳ ναὶ πλείων ἐν
Λεχιδί σκυορμίσαντα· καὶ ἄρρεσσιν δὲ
μὴ καὶ Ἀφροδίτης ταῦς, οὐκ ἔτι δ' ἀφροδίτης,
πλείωντα δὲ ἡμιολίους, ἐπὶ δὲ Εὐρείῳ,
σπυρίων μὴ καὶ Ἀφροδίτης καὶ Ἰλλυριοῖς· κα-
θόλου δὲ μετῴρους ὡς ταῖς ὀπισθολαῖς, ὅτι τῷ
ἔτι τῷ Αἰτωλῶν πόλεμον, ὅτι δὲ μηδὲν πω
συνίεται τῷ ἐν Ἰταλίᾳ γενομένῳ. Συνέβαρε
ὁ καὶ οὗς χειροῖς ἐπολιόρκει τὰς Θήβας Φί-
λιππος, ἡγήσασθαι Ρωμαίους ὑπὸ Ἀπίου τῷ
πρὸς Τυρρηνίαν μάχῃ. τὴν δὲ Φήμιον ὑπὸ
τῷ γενομένῳ, μηδὲν πω παραπληρώσει τοῖς
Ἕλλησιν. ὁ δὲ Φίλιππος τῶν λέμενων ὑπερήσας,
καὶ καθορμισθεὶς πρὸς Κελεραίς, πᾶς μὲν κα-
ὶ Ἀφροδίτης ταῦς ἀξίως ἐλε, σιωπᾶσθαι πρὸς
Μακεδῶν ποιῆσαι τὸ πλοῦν, ὡς ἐπ' Αἰγίου
καὶ Γαβρῶν· τὰ δὲ λοιπὰ τῷ πλοῖον ὑποσθ-
μίσας, ἐν Λεχιδί πρὸς ἡγήσασθαι πᾶσιν ὁρμῇν. αὐ-
τὸς δὲ ἔτι σπυρίων ἦκε μὲν φίλων, ὅτι τὴν
τῷ Νεμέων πομπήν εἰς Ἀργεῖον. Ἀρπὶ δὲ
αὐτὸν ἡγεμόνου τῷ ἀγῶνα τὸν γυμνικόν, πρὶν
ἐκ Μακεδονίας γραμματέφους, ἀφ' Ἀφροδίτης
ὅτι λείπονται Ρωμαῖοι μάχῃ μεγάλη, καὶ κρα-
τεῖ τῶν ὑποσθμίσαντων Ἀπιδῶν. πρὸς οὖν μὲν
οὐκ Ἀθηναίων τῷ Φαρίῳ μόνῳ τὴν ὀπισθο-
λίαν ἐπέδωκε, σιωπᾶν πρὸς ἀκαταμάχητος.
ὅς καὶ λαβόμενος τῆς ἀφορμῆς ταύτης, τὸν
μὲν πρὸς Αἰτωλοῖς ὥς τῷ διὴν τῇ παχίστῳ
ἀπορρίψαι πόλεμον· αἰτέχεσθαι δὲ τῷ καὶ
τὴν Ἰλλυρίδα παραγμάτων ἡξίου, καὶ τὸ εἰς
Ἰταλίαν ἀφροδίτης. τὰ μὲν γὰρ καὶ τὴν
Ἑλλάδα πᾶντα καὶ νῦν ἤδη ποιῆν αὐτῷ δὲ
παραπληρώσειν ἔφη, καὶ μετὰ ταῦτα ποιήσειν
Ἀχαιῶν μὲν ἐχέοντι, ὀνομαζόμενοι· Αἰτωλοῖς
δὲ, καὶ ἀπὸ πληγμένων ἐκ τῶν συμβεβηκέ-
των αὐτοῖς ἔτι τὸν ἐρετώτα πόλεμον. τὴν δὲ
Ἰταλίαν ἔφη καὶ τὴν ἐκὶ ἀφροδίτης, ἀρ-
χὴν εἶναι τῆς ὑπὸ τῷ ὅλῳ ὀπισθολαῖς· ἢ
οὐδὲν καὶ ἡγεῖται μᾶλλον, ἢ ἐκείνῳ· τὸν δὲ χει-
ρὸν εἶναι νῦν, ἐπὶ ταχέως Ρωμαῖοι. Τοιούτοις
δὲ χρησάμενος λόγῳ, ταχέως πρὸς ὁρμῆν
τὸν Φίλιππον, ὡς αὐτῷ εἶμαι καὶ νέον βασιλέα,
καὶ ἔτι τὰς ἀφροδίτης ὀπιστοχῆν, καὶ καθόλου πολ-
μῆσιν εἶναι δοκίμῳτα. πρὸς οὖν ταῦτα, ἀφ' οὐκίας
ἐρμῶμενος ταύτης, ἢ μάλιστα πᾶς αἰετὶ τῷ
ὅλῳ ἐλπίδος ἐφίετα. πλὴν ὅτι Φίλιππος,

ὡς εἶπον, τίτε μὲν αὐτῷ τῷ Δημητρίῳ τὰ
 παλαιότερα ἔχει τῆς ἐπιστολῆς ἐδήλωσι
 μέγα ὅτι ταῦτα συνῆγε πρὸς φίλους, καὶ ἀφ-
 ἑλίον ἐπέδιδεν, καὶ τὸ πρὸς Αἰτωλοὺς ἔχε-
 λύσεως. ὅταν ὅτι καὶ τῶν καὶ τὸ Αἰτωλῶν ἐκ
 ἀλλοτρίῳ διεξαγωγῆς, τῷ δοκεῖν ὑποδε-
 ξίαις οἷα τῷ πολέμῳ ποιῆσθαι τὸ ἔχειν
 σιν, οὕτως ὁ βασιλεὺς οὐδὲ πρὸς παλαιότερας
 ἐπὶ παλαιότερα μὲν, πρὸς καὶ τῶν παλαιότερων
 τὰ καὶ τὰς ἀφελύσεις, καὶ ἀφελύσεις Κλεόνι-
 κην μὲν τὸν Ναυπακτίον πρὸς τοὺς Αἰτωλοὺς
 διεπέμψατο· κατέλαβε γὰρ ἐπὶ τῶν ἐκ τῆς
 αἰχμαλωσίας ἐπιμύοντα τὸ Ἄχαιοι σύ-
 νοδον. αὐτὸς ὅτι καὶ ἀφελύσεις ἐκ Κορίνθου πρὸς
 ναῦς, καὶ τὸ πρὸς διώκειν, ἥκει ἔχει εἰς Αἰ-
 γιον. Καὶ παλαιότερα ἐπὶ Λασιόνα καὶ τὸ ἐπὶ
 τοῖς ἐρείπιοις πύργῳ καὶ ἀφελύσεις, καὶ συνυπο-
 κρίσις ὡς ἐμὲν εἰς τὸν Ἡλείαν, τὸ μὲν δο-
 κεῖν λίαν ἔτοιμος εἶναι πρὸς τὸν πολέμου κα-
 τάλειπον. μὲν ὅτι ταῦτα δις ἢ τρις αἰσχυρίζαν-
 τες τὸν Κλεόνικον, διορίζον τὸν Αἰτωλῶν εἰς
 λόγους σφίσι συνελθόν, ἐπὶ καὶ καὶ πρὸς αἰ-
 φείας τὰ τὸν πολέμου, πρὸς μὲν καὶ συμμαχί-
 δας πόλεις γραμματοφόροις ἔλαττεν, καὶ
 καὶ ἀφελύσεις πρὸς τοὺς συνεδρούσοντας καὶ
 μετέπειτα τὸν ἔχειν τὸν ἀφελύσεων κρινολογίας.
 αὐτὸς ὅτι ἀφελύσεις μέγα τὸν διωάμεως, καὶ κα-
 ταφύσεις πεδύσας πρὸς Γαλαρῶν· ὅς ἐστι μὲν τὸ
 Πελοπόννησον λιμὲν, καὶ τὸ κατὰ νῆκρυν τὸ
 Ναυπακτίον πόλεως· αἰετὸς πρὸς τῶν συμ-
 μάχων συνεδροῖς. Καὶ ὅτι τὸ κατὰ τὸν κατὰ
 οἱ εἶναι συναθροῖσθαι τοὺς παλαιότερους,
 πρὸς εἰς Ζάκυνθον, δι' αὐτὸ κατετίθηται
 τὰ καὶ τὸν ἔχειν, καὶ πρὸς αὐτὸς αἰσχυρίζαν. ἥδη
 ὅτι καὶ τῶν συνεδρῶν ἡ δημοσίᾳ ἐπέμψα
 πρὸς τοὺς Αἰτωλοὺς Αἰτωλῶν καὶ Ταυρίων,
 καὶ πρὸς τὸν ἔχειν αἰσχυρίζαν· οἱ καὶ συμμέ-
 ξαντες τοῖς Αἰτωλοῖς πρὸς ἡμῶν συναθροῖσθαι
 μὲν ἐπὶ Ναυπακτῷ, βραχὺ ἀφελύσεις
 τες, καὶ παλαιότερα αὐτῶν τῶν ὁρμῶν τῶν
 πρὸς τὰς ἀφελύσεις, ἐπλεον ἐξ ὑποτροπῆς
 πρὸς τὸν Φίλιππον, καὶ τὸν διαφύσθαι πε-
 εἰ πύτων. οἱ δὲ Αἰτωλοὶ ἀνυδόντες ἀφελύ-
 σθαι τὸν πόλεμον, ἔλαττελλον αἰσχυρίζαν
 τοῖς παλαιότεροι πρὸς τὸν Φίλιππον, ἀφελύσεις
 καὶ ἀφελύσεις μετὰ τὸν διωάμεως πρὸς σφῶν.

A igitur ut dicebamus, tunc quidem soli
 Demetrio quem afferebat epistola
 nuntium communicavit: postea verò
 conuocatis amicis concilium habuit,
 de pace cum Ætolis facienda. ne A-
 ratus quidem erat alienus à rerum
 componendarum consilio: quia supe-
 riores bello pacem erant facturi. pro-
 pterea Rex, ne expectatis quidem le-
 gatis, qui communibus suffragiis con-
 uentionis negotium curarent; exem-
 plo Cleonicum Naupactium ad Æ-
 tolos misit. hunc enim Philippus in-
 uenit, ex quo captus fuerat, Achæo-
 rum conuentum adhuc opperientem.
 ipse nauibus quæ Corinthi erant ac-
 ceptis, & copiis pedestribus, Ægium
 castra mouet. Ac ne finiendi belli cu-
 pidus supra modum videretur, pro-
 pe Lasionem accessit, & turri occu-
 pata, quæ in ruderibus eius urbis sita
 est, inuadendi Eleam propositum se
 habere simulabat. deinde quum bis
 terve Cleonicus isset redisset, peten-
 tibus Ætolis colloquium annuit: om-
 nique posita belli cura, missis ad so-
 cias vrbes tabellariis, per literas om-
 nes hortatus est, ut singuli suos mitterent,
 qui concilio interessent, & de
 componendis rebus vnâ cum cæteris
 in commune consultarent. ipse cum
 exercitu Panormum se transfert. is
 portus est Peloponnesi, qui urbem
 Naupactiorum habet in aduersa ri-
 pa oppositam. ibi Rex vallum iace-
 re, & legatos sociorum præstolari,
 qui in conuentu indicto erant con-
 fessuri. Interea autem dum hi con-
 ueniunt, Zacynthum nauibus pe-
 tit; vnde rebus eius insulæ sua v-
 nius auctoritate ordinatis, mox est
 reuersus. Vbi omnes conuenerunt,
 Philippus Aratum & taurionem non-
 nullisque alios qui cum illis vene-
 rant ad Ætoles mittit. Celebrabant
 eo tempore Ætoli vniuersæ gentis
 concilium Naupacti. ad eos igitur
 adeunt legati, & breui oratione
 ipsos appellant. ac statim, ut om-
 nium voluntates ad pacem incli-
 natas animaduertent, nuntiaturi
 quod inuenerant, ad Regem re-
 uertuntur. Ætoli finem bello im-
 ponere gestientes, suos cum his le-
 gatos ad Philippum iubent proficisci:
 orantes ut cum suis copiis in Æto-

liam veniat; quo facilius, colloquio sub manu instituto, componi res queant. Rex, postulatis eorum incitatus, ad Cœla quæ vocant Naupactiæ, stadia ab vrbe admodum viginti, cum exercitu traiecit. vbi constitutis signis, ac nauibus pariter castrisque vallo circumdatis, tempus colloquij exspectabat. eò mox effusa est gens vniuersa Ætolorum sine armis: & quum à Philippi castris duo dumtaxat stadia abessent, per internuntios de rebus singulis inter se communicabant. Principio Rex omnes legatorum socios misit, iussos his legibus pacem Ætolis offerre, vt quæ iam tenerent vtrique seruari. quod quum Ætoli essent libenter amplexi, de cætero, super conditionibus particularibus vltro citroque assiduæ legationes mittebantur. quibus prætermisiss, quoniam pleræque illarum dignum memoratu nihil continenti Agelai Naupactij adhortationem commemorabimus; quam in primo conuentu ad Regem & omnes qui aderant socios habuit. is igitur dixit;

Maximè quidem illud Græcos decere, ne bellum inuicem vnquam gerant. quin magnas diis gratias agendas illis fore, si vel optime inter se consentientes, & manibus connexis, sicut solent qui amnes vado transeunt, ingruentes Barbaros repellere, & cum se tum vrbes suas valuerint seruare. cæterum si in omne æuum sanciri hæc concordia nequeat; in præsentia quidem certè conspirandum esse ad communem salutem: quum robur illud exercituum Barbaricorum, & belli aduersus illas immensas vires suscepti magnitudinem prospiciant. Esse enim neminem quamuis mediocriter in Republica versatum, quin videat iam nunc, siue Carthaginenses vice-rint hoc bello Romanos, siue Romani Carthaginenses, non esse villo modo simile veri, Italiæ aut Siciliæ imperio victores fore contentos: sed & consilia & vires suas vltius quàm esset optandum eos esse portecturos, & ad se venturos. Hortari igitur omnes, præcipuè autem Philippum, vt ab impendente caueant periculo: cauendi porro hanc esse rationem, si pro eo quod opes Græciæ

A ἵνα τῆς χειρολογίας ἐκ χειρὸς γινώσκουσιν, τὴν καὶ περὶ ἀγῶνα τῆς ὁρμῆς διέκλι-
 γωγῆς. ὁ δὲ βασιλεὺς ὁρμηθεὶς τοῖς ὁδο-
 λουμένοις, διέπλευσε μετὰ τῆς δυνάμεως
 πρὸς τὰ λεγόμενα Κοῖλα τῆς Ναυπακτίας,
 ἃ τῆς πόλεως εἶχον μάλιστα σπείους ἀφί-
 σκε. ἐρατοπέδους δὲ καὶ περὶ λαβῶν χά-
 ρακι τὰς πᾶς καὶ τὴν πῆρεμβολήν, ἐμῶς
 προβλέπων τὴν καὶ τὴν ἐντυξέως. οἱ δ' Αἰτω-
 λοὶ γινώσκοντες τὸ ὅπλῳ ἦσαν προδρημῆ, ἐδραχόν-
 τες ὡς δύο στάδια τῆς Φιλίππου πῆρεμβολῆς,
 B διεπέμποντο καὶ διελέγοντο περὶ τῆς ἐντυ-
 ξῆς. ὁ μὲν οὖν πρῶτος ὁ βασιλεὺς πᾶν
 ἔδεικνυσε τοὺς ἡκούσας περὶ τῆς συμμά-
 χου, καλῶσας ὑπὲρ τούτοις προτείνειν τὴν εἰ-
 ρην τῶν Αἰτωλῶν. ὥστε ἔχον ἀμφοτέρους
 ἃ νῦν ἔχουσιν. διέλαμψον δὲ τῆς Αἰτωλίας ἐ-
 λπίδες, ὁ λοιπὸν ἦδ' ἡ περὶ τῆς καὶ μέρους συ-
 νεχίης ἐγένοντο ἀγαποσλαί πρὸς ἀλλήλους·
 ὡς καὶ μὴ πλείους πῆρεσιν, ἀλλὰ ὁ μη-
 δὲν ἔχον ἀξίον μνήμης τῆς δ' Αἰτωλίας τῆς
 C Ναυπακτίας ὁδοιπορίας ποιησόμεθα μνή-
 μιν, ἥ καὶ τὴν περὶ τὴν ἐντυξίν ἐχρήσατο,
 πρὸς τὴν βασιλείαν καὶ τοὺς πῆρεσιν συμμά-
 χους. ὅς ἐφη, δεῖν μάλιστα μὴ μηδέποτε πολε-
 μῶν τοὺς ἑλλήνας ἀλλήλους, ἀλλὰ μεγάλῃ
 χάριτι ἔχον τοῖς θεοῖς, εἰ λέγοντες ἐν καὶ τῷ
 πᾶν, καὶ συμπλέκοντες καὶ χεῖρας, κατὰ
 τὸ οἱ τοὺς ποταμούς διαβαίνοιντες, διώκοντες
 τὰς τῶν βαρβάρων ἐφόδους ἀποτεινόμενοι,
 συναρτῶν σφᾶς αὐτοὺς καὶ τὰς πόλεις. οὐ
 μὲν δ' αὖτε, ὁ περὶ τὸ μὴ δυνα-
 τὸν, κατὰ γὰρ ὁ παρὸν, ἡξίου συμφρονεῖν καὶ
 D συμφυλάττεσθαι, περὶ δὲ τοῖς ὁ βασιλεὺς τῆς
 ἐρατοπέδου, καὶ ὁ μέγας ὁ συνεστῶτος πρὸς
 τῆς δυνάμεσι πολέμου. Διότι γὰρ εἰ πᾶν
 ὁ καὶ μετρίως περὶ τὰ κοινὰ συνδράζοντι καὶ
 νῦν, ὡς εἰαί τε Καρχηδόνιοι Ῥωμαῖοι, εἰαί τε
 Ῥωμαῖοι Καρχηδόνιων περὶ τῶν ὁ πο-
 λέμῳ, δεῖν καὶ σθένος εἶναι εἰς τοὺς
 E κρατήσασθαι, ὅτι τῆς Ἰταλιωτῶν καὶ Σικι-
 λιωτῶν μεῖναι δυναστείαις. ἡξίου ὅτι καὶ διατείνῃ
 τὰς ἐπιβολὰς καὶ δυνάμεις αὐτῶν, πέρα τῆς
 δίοδος. Διότι ἡξίου, πᾶν μὲν φυλάττεσθαι
 τὴν καὶ, μάλιστα ὅτι Φίλιππον. εἰ καὶ φυλακὴν,
 εἰαί ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ κατὰ φύσιν τοὺς ἑλλήνας,

καὶ ποιεῖν δι' ἡρώους τοῖς ἐπιβοηθήσοις, κα-
 τὰ τοῦναντίον ὡς ὑπὸ ἰδίου σώματος βου-
 λήται· καὶ καθόλου πρῶτον τῶν τῆς Ελλά-
 δος μερῶν, ὡς οἰκείων καὶ προσσηκόντων αὐτῷ
 ποιήσει πρῶτοιαι. τῶτον γὰρ τ' ἔσται χρωμέ-
 του τοῖς πράγμασι, τοὺς μὲν Ἑλλήνας δι' ἑαυ-
 τὰς ἀρξάναι αὐτῶν καὶ βεβαίως συναγωνισὰς πρὸς
 τὰς ἐπιβολὰς· τοὺς δ' ἔξωθεν, ἡτοῖοι ἐπιβου-
 λήσιν αὐτῶν τῇ δυναστείᾳ, κατὰ πληθύνει-
 ον τ' τῶν Ἑλλήνων πρὸς αὐτὸν πίστιν. εἰ δὲ
 πραγμάτων ὀρέγεται, πρὸς τὰς δύσιν
 βλέπει αὐτὸν ἡξίου, καὶ πῶς ἐν Ἰταλίᾳ συ-
 νεστῶσι πόλεμοις προσέχῃ τὸν νοῦν· ἵνα γα-
 ρὶ ὁ μῦθος ἐφεδρὸς ἐμφρων, πειραθῇ σὺν χα-
 ρῇ τῆς τῶν ὅλων ἀπὸ ποιήσεσθαι δυναθείας.
 εἰ δὲ τὸν εἰστώπα χαρῶν, εἰς ἀλλότριον τ'
 ἐλπίδος ταύτης. τὰς δὲ πρὸς τοὺς Ἑλλήνας
 διαφορὰς καὶ τοὺς πολέμους, εἰς τὰς αἰα-
 παύσις αὐτὸν ὑποστήσασθαι πρὸς ἀλῆν· καὶ
 μάλιστα ἀπουδάξῃ πρὸς τοῦτου τῷ μέρῳ,
 ἵν' ἔχῃ τὴν ἐξουσίαν ὅταν βούληται, καὶ δια-
 λύσασθαι καὶ πολεμεῖν πρὸς αὐτοὺς. ὡς εἰ
 ἀπαξ τὰ προφανόμενα νῦν ἀπὸ τῆς Εὐρώ-
 πης νέφη προσδίδεται τοῖς καὶ τῶν Ἑλλάδα
 ἔκτοις ἐπιστήναι, καὶ λίαν ἀγωνία ἔφη, μὴ τὰς
 αἰσχὰς καὶ τοὺς πολέμους, καὶ καθόλου τὰς παι-
 δίας αἰνῶν παίζοντων πρὸς ἀλλήλους ἐκχεῖν-
 ται συμβῇ πρῶτον ἡμῶν ἐπὶ τοῖσιν, ὥς καὶ
 δι' ἑαυτῶν τοῖς θεοῖς τ' ὁμοῖον ταύτῃ ἡμῶν ὑ-
 παρῇ, τ' πολεμεῖν ὅταν βεβλώμεθα, καὶ δια-
 λύεσθαι πρὸς ἀλλήλους, καὶ καθόλου κυρίως εἰ
 τ' ἐν αὐτοῖς ἀμφισβητήσμεν. Ο ἄγε Ἀγέλαος
 τοιαῦτα διδραχθεὶς, πρῶτος μὲν πρῶτος τὸς
 συμμάχους πρὸς τὰς διδύσεις· μάλιστα δ' ἔφ'
 Φίλιππον, οἰκείους χρησάμενος λόγους πρὸς τ'
 ὁρμὴν αὐτῶν, τ' ἡδὴ προκατασκευασμένῳ
 ὑπὸ τ' τῆς Δημητρίου πρῶτον εἰσιόντων. Διότι
 αἰδομένοισι τὰ μὲν πρὸς σφᾶς ὑπὸ τ' καὶ
 μέρῳ, καὶ κυρώσαντες τὰς διαλύσεις, ἐχωρίσθη-
 σαν, κατὰ τὸν εἰς τὰς οἰκείας ἔχαστοι πατρί-
 δας εἰρήνην αὐτῇ πόλεμῳ. Ταῦτα δὲ πρῶτα συ-
 νέβη ἡμέα καὶ τ' ἵπτον ἐναυτὸν τ' ἐκαστοῦ
 καὶ τετταρακστῆς Ολυμπιάδος. λέγω δὲ τ' τ'
 Ρωμαίων πρὸς Τυρρηνίαν μάχην, καὶ τ' Ἀν-
 τίοχου πρὸς Κοίλιν Συρίαν, ἐπὶ τ' τὰς Ἀχαιῶν
 καὶ Φιλίππου πρὸς Αἰτωλοὺς ἀγῶνας.

A haecenus attriuerit, & inuadere pa-
 rantibus facile expugnabiles reddide-
 rit: iam è contrario ipsis tanquam
 corpori suo consuluerit, omniumque
 in vniuersum Graeciae partium parem
 curam habuerit, ac si coniuncti essent
 ipsi omnes, & proprio iure ad eum
 pertinerent. Hoc modo si res admini-
 straret, paratam ipsi Graecorum be-
 neuolentiam fore, quos in omnibus
 inceptis constantes adiutores sit habi-
 turus. exteros verò populos, firmā
 Graecorum fide erga ipsum territōs,
 eius regno haud ita facile insidiatu-
 ros. Quod si rerum gerendarum cu-
 piditate ducatur, respiceret Occiden-
 tem; & bellis quibus flagrat Italia, ani-
 mi mentem intenderet: ut obseruato
 prudenter rerum euentu, cum se de-
 derit occasio, summum imperium si-
 bi vindicare conetur. à quo incepto,
 praesentis temporis statum non abhor-
 rere. orare denique, ut si quas habeat
 cum Graecis controuersias; si quae
 bella in eos moliantur, differret illa ad
 maius otium: summāque cura id o-
 peram daret, ut & gerendi & finien-
 di belli cum Graecis, potestatem sem-
 per haberet. Nam si ingruentem ab
 Occidente nubem semel in Graeciam
 pateretur incumbere; equidem, in-
 quiebat, animi crucior, metuens ne
 & induciarum & bellorum, & om-
 nium istorum quos inter nos ludimus
 nunc ludorum, adeo omnibus nobis
 facultas praecidatur, ut pro magno
 beneficio à diis simus optaturi, sumen-
 di ponendique belli inter nos quoties
 voluerimus, potestatem nobis fieri,
 & omnino nobis permitti nostrarum
 discordiarum arbitrium. Hac oratio-
 ne Agelaus cum ceteros omnes so-
 cios cupiditate pacis incendit; tum
 imprimis Philippum: cuius volunta-
 ti, hortatu Demetrii iam antè exci-
 tata, secunda & admodum congruen-
 tia erat locutus. Itaque postquam de
 singulis conditionibus inter ipsos con-
 uenisset, firmato foedere discesserunt:
 & loco belli pacem in suam quisque
 patriam velut postliminio reduxe-
 runt. Gesta autem omnia haec sunt,
 Romanorum inquam pugna in Etru-
 ria pugnata, Antiochi bellum pro
 Coela Syria, & Achaeorum ac Philip-
 pi pax cum Aetolis, Olympiadis cen-
 tesimae quadragesimae anno tertio.

Atque hoc primum tempus, primū-
que adeo concilium est, quod re-
bus Græcorum Italicas & Libycas
immiscuit. nam ex illo non amplius
aut Philippus, aut Græcorum ciuita-
tum principes, ad rerum Græciæ sta-
tum sua consilia referebant, cum vel
bellum susciperent, vel pacem face-
rent: sed ad Italiam omnes, ceu ad
communem scopum oculos conuer-
tebant. Nec longa intercessit mora,
cum & qui insulas & qui Asiam co-
lunt, idem facere ceperunt. nam ij
quibus grauis erat Philippus, quidam
etiam, qui aliquid controuersiarum cum
Attalo habebant, non iam ad An-
tiochum aut Ptolemæum, aut ad Me-
ridiem vel Oriëtem se conuertebant:
sed ad Occidentem deinceps omnes
spectabant. & erant qui ad Carthagi-
nenses mitterent legationes, erant
qui ad Romanos. Similiter & Roma-
ni, Philippi audaciam veriti, matu-
rèque sibi cauendum rati, ne ad cæ-
tera quibus vndique premebantur
mala, ipse quoque infestus hostis ac-
cederet, in Græciam legatos decre-
uerunt. Nos autem quum clare iam
docuerimus, quando, quomodo &
quibus de causis rebus Italicis Liby-
cisque Græcanicæ fuerunt immixtæ,
& narrationem eorum quæ in Græ-
cia sunt gesta, ad illa vsque tempora
continuauerimus, quibus Romani ad
Cannas male pugnarunt; in qua cla-
de rerum Italicarum narratio nostra
est desita; hunc quoque librum ad ea-
dem tempora pariter perductum, fi-
niemus. Achæi igitur, vt primum bel-
lo sunt defuncti, creato Prætorè Ti-
moxeno, ad priora sua instituta mo-
rèsq; redire. similique modo etiam
per cæteras Peloponnesi ciuitates, rei
familiaris damna pro se quisque repa-
rare, agros colere, sacra, ludos, & pe-
culiaries patriæ suæ ritus instaurare.
quæ omnia, propter diuturnitatem su-
periorum bellorum, apud plerisque
in obliuionem prope iam venerant.
Accidit enim fere semper, modo nescio
quo, vt Peloponnesij, quos ad vi-
tam mansuetam & hominibus con-
uenientem natura finxit accommo-
datissimos supra omnes mortales; ii-
dem tamen omnium minime, ad su-
periora quidem certe tempora quod
attinet, eius vitæ fructum caperent:

Τὰς μὲν οὖν Ἑλλήνων καὶ τὰς Ἰταλικῶν, ἐπὶ
δὲ τὰς Λιβυκῶν πολεμίας, οὗτοι οἱ καὶ οἱ καὶ
τὸν δὲ Διόδοτον συνέπλεξε πολεμίων. οὐ
γὰρ ἐπὶ Φιλίππου, ἔδ' οἱ τὴν Ἑλλάδα πολεμώ-
ντες ἄρχοντες, πρὸς τὰς καὶ τὴν Ἑλλάδα
πολεμίας ποιούμενοι τὰς αἰσφορίας, ἔτε τοὺς
πολεμίας, ἔτε τὰς διδύμους ἐποιούτω πρὸς
ἀλλήλους. ἀλλ' ἤδη πάντες πρὸς τοὺς ἐν
Ἰταλίᾳ οὐκ ἀπέβλεπον. παχέως δὲ καὶ
πρὸς τοὺς ποιούσας, καὶ πρὸς τοὺς τὴν Ἀσίαν
κατακλύουσας, τὸν πολεμίων συνέπλεξε γένε-
σθαι. καὶ γὰρ οἱ Φιλίππου διδύμους ποιούμενοι, καὶ τι-
νες τὴν τὴν Ἀθήνῃ Διόδοτον ποιούμενοι, οὐκ ἐπὶ
πρὸς Ἀντίοχον καὶ Πτολεμαῖον, οὐδὲ πρὸς
Μεσημβρίαν καὶ τὰς Ἀνατολίας ἐνδόν. ἀλλ'
ἐπὶ τὴν Ἑσπέρην ἀπὸ τούτων τῶν καὶ ἐβλε-
πον. καὶ οὖν μὲν πρὸς Καρχηδονίους, οἱ δὲ
πρὸς Ρωμαίους ἐπιδόκουν. ὁμοίως δὲ καὶ Ρω-
μαῖοι πρὸς τοὺς Ἑλλήνας διδύμους τὴν τὴν Φι-
λίππου πόλιν, καὶ πολεμίων μὴ συνε-
πίθηναι, τὴν τότε πολεμίων αὐτοὺς καὶ οὖν.
Ἡμεῖς δ' ἐπὶ καὶ τὴν δὲ ἄρχῃς ἀποδοῦναι,
ὅπως ὑμᾶς διδύμους πολεμίας, πότε, καὶ πῶς, καὶ
δι' αἵματός αἱ καὶ τὴν Ἑλλάδα πολεμίας συνε-
πλάκησαν τὰς Ἰταλικῶν καὶ Λιβυκῶν λοιπὸν
καὶ τὸν συνεπλάκησαν ποιούμενοι τὴν δὴ πολεμίας ὑπὲρ τὴν
Ἑλλήνων, ἔως εἰς τοὺς καὶ οὖν οὖν Ρωμαῖοι
τὴν πολεμίας Κανναί μάλιστ' ἐπὶ τὴν πολεμίας
Ἰταλικῶν πολεμίας τὴν καὶ οὖν πολεμίας ἐποι-
οῦμεθα. καὶ τούτῳ τὴν βίβλον ἀφορῶμεθα
ἔξιστάμεν τοῖς πολεμίων καὶ οὖν. Ἀχαιοὶ
μὲν οὖν, ὡς γὰρ ἀπὸ ἀπὸ τὴν πολεμίας, στρα-
τηγὸν αὐτῶν ἐλάμεθα Τιμόξεον, ἀναχωρή-
σαντες εἰς τὰ σφέτερον νόμισμα καὶ τὰς Διό-
δοτον, ὁμοίως δὲ καὶ αἱ λοιπαὶ πόλεις, αἱ καὶ
Πελοπόννησον, αἰετῶντο μὲν τοὺς ἰδίους βίους.
ἐπὶ τὴν πολεμίας δὲ τὴν πολεμίας, αἰετῶντο δὲ τὰς
πατέρας θυσίας καὶ πόλεμίας, καὶ τὰλλα τὰ
πρὸς τοὺς καὶ οὖν καὶ οὖν ἀπὸ τὴν πολεμίας νό-
μισμα. καὶ γὰρ ὡς αὐτὴν λήθην συνέβαινε γε-
γενῆσθαι τὴν πολεμίας πλείους πολεμίας τὰ τοιαῦτα,
ὅπως τὴν πολεμίας τὴν πολεμίας πολεμίας.
καὶ γὰρ ὡς αὐτὴν ποτε Πελοπόννησοι, τὴν πολεμίας
αἱ πολεμίας οἰκιστάς. πρὸς τὴν πολεμίας καὶ
τὴν πολεμίας βίον ἔχοντες, ἡμεῖς πολεμίας ἀ-
πολεμίας αὐτῶν, καὶ γὰρ τὴν πολεμίας

χρόνους· μάλλον δὲ πως καὶ τὸ Εὐρυκλίδην,
 ἵσαι αἰεὶ πλησίον ἔχουσιν, καὶ οὐποτε ἥσυχον
 δεῖν τὸ τοιοῦτον δόξουσιν παρὰ τὴν εἰρήνην.
 ἅπαντες γὰρ ἡγεμονικὴ καὶ φιλελευθερίᾳ τὴν
 φύσιν ὄντες, μέχονται συνεχῶς πρὸς δι-
 ἀλλοιαν, ἀποφασίζοντες ἀφαιρέσειν τὰς
 τῶν παρτιύων. Ἀθηναῖοι δὲ τὸν ἐκ Μακε-
 δονίας φόβον ἀπιδίδωτο, καὶ τὴν ἐλευθε-
 ρίαν ἔχον ἐδόχουν ἥδη βεβαίως. χρόνους
 δὲ παρτιύων Εὐρυκλίδης καὶ Μικύων, καὶ
 μὴ ἄλλων Ἑλλήνων παρτιύων οὐδ' ὁ-
 ποίας μετῴχον· ἀκολουθῶντες δὲ τῇ τῶν
 παρτιύων αἰρέσει, καὶ τῆς πύτων ὁρμῆς,
 εἰς πᾶσι τοῖς βασιλεῦσι ὀξεύοντο, καὶ μέ-
 λιστα πύτων εἰς Πτολεμαῖον καὶ πᾶσι ἡμέ-
 ραις ἐπὶ τῇ ψαφισματικῇ καὶ κηρυγματικῇ,
 βασιλεῦσι πᾶσι λόγοις ποιούμενοι τὴν κατήκον-
 τος, ἀφ' ἧς τῇ τῶν παρτιύων ἀκρίβειᾳ. Πτο-
 λεμαῖος γὰρ μὴ δυνάμενος ἀπὸ τούτων τὴν κα-
 τὰ τὴν συνέθεσιν γίγνασθαι τὴν πρὸς τοὺς Αἰ-
 γυπτίους πόλεμον. Ὁ γὰρ παρτιύων βα-
 σιλεὺς καὶ πᾶσι τοῖς Αἰγυπτίοις, ὅτι τὸν
 πρὸς Ἀντίοχον πόλεμον, πρὸς μὴ δὲ πρὸς
 ἐπὶ τῇ πόλει ἐβουλόσατο, τὴν δὲ μέλλουσαν
 ἡσυχίαν. φερεμένη δὲ τὴν ἐκ τῆς πρὸς
 Ραφίαν παρτιύων, οἷός τ' ἵσαι ὑπομένειν, ἀλλ' ἐξ-
 ὅσω ἡγεμονία καὶ παρτιύων, ὡς ἱκανοὶ βοη-
 θῶν ὄντες αὐτοῖς. ὁ καὶ τέλος ἐποίησαν, καὶ με-
 τὰ πολλῶν χρόνων. Ἀντίοχος δὲ μεγάλη πα-
 ρτιύων χρόνους ἐκ τῆς κατὰ τὴν πόλιν, μετὰ
 τῶν τῆς ἡγεμονίας ἐπὶ τῇ πόλει, ὑπομένειν
 τὴν ταύρεν. καὶ συνεδέχοντο πρὸς Ἀττάλον
 τὸν βασιλέα καὶ παρτιύων, οἷός τ' ἵσαι πρὸς
 Ἀχαιοὺς πόλεμον. Αἰτωλοὶ δὲ πρὸς αὐτὸν μὴ
 δυνάμενοι τῇ ἡγεμονίᾳ ἀφαιρέσειν πρὸς
 τοὺς Ἀχαιοὺς, ὡς αὐτὸν κατὰ τὴν πόλιν αὐ-
 τοῖς τὸν πόλεμον παρτιύων· ὁ καὶ
 στρατὸν Ἀγέλαοι εἰλοντο τὸν Ναυπάκτιον,
 δοκῶντα πλεῖστα συμβεβληῖν πρὸς τὰς
 ἀφαιρέσεις. οὐδὲν δὲ χρόνους ἀφαιρόντες
 δυσπρόσιτον καὶ κατεμαμφοῦντο τὸν Ἀγέλαον,
 ὡς ὑποτεταμένους πᾶσι αὐτῶν τὰς ἐξω-
 θῆναι ὀφελείας, καὶ τὰς εἰς τὸ μέλλον ἐλπί-
 δας· ἀφ' ἧς μὴ πρὸς πᾶσι, πρὸς πᾶσι
 καὶ δὲ τοῖς Ἑλλήναις πεποιῖναι τὴν εἰρήνην.

A quum potius fuerit illis quod ait Eu-
 ripides, - *perpetim Laboriosa vita, ab ar-
 tibus iniquis*. Quod equidem puto non
 temere eis usuuenerit. Nam qui ad im-
 perandum naturā sint facti, & liber-
 tatis retinentes, de principe loco ce-
 dere cuiquam nesciunt, inter se conti-
 nenter praeliantur. Athenienses verò
 metu Macedonum liberati, firma iam
 frui videbantur pace; & quum Eury-
 clidæ ac Micyonis consiliis ciuitas
 illa regeretur, nullius prorsus rei
 communionem cum reliquis Græcis
 habentes, studia rectorum suorum
 secuti, & animorum inclinationem
 erga omnes Reges, sed Ptolemaum
 maxime, honorum profusi, nullum
 non decretorum aut praconiorum
 genus sciscere sustinebant: culpa eo-
 rum qui Rempublicam administra-
 bant, omni propemodum honesti cu-
 ra abiecta. Ptolemao autem statim
 postquam hæc gesta sunt, cum Æ-
 gyptiis bellum gerere contigit. Is e-
 nim Rex cum aduersus Antiochum
 Ægyptios armauit, consilio usus est,
 ut in præsens non inutili, ita in po-
 sterum pernicioso. Secunda namque
 ad Raphiam pugna inflati, dicto au-
 dientes esse Regi non amplius di-
 gnabantur, ducem & auctorem re-
 quirentes; tanquam idoneis ad illi
 resistendum viribus prædicti. quod &
 ad extremum fecerunt; idque hand
 ita multo post. Antiochus bello per-
 hiemem magna cura adornato, incū-
 te æstate Taurum superat, & facta
 cum Attalo societate, Achæum bel-
 lo est aggressus. Ætoli, quibus pa-
 rum ex animi sententia bellum suc-
 cesserat, repente illi quidem pace
 confecta lætari, eamque adeo ob-
 causam Agelaum Naupactium, cu-
 ius maxime operā atque auctorita-
 te res inter ipsos & Achæos videban-
 tur fuisse compositæ, Prætores gentis
 Ætolorum constituerunt. iidem ta-
 men ne minimo quidem spatio tem-
 poris interiecto, ægre ferre, & Age-
 laum incusare: omnem quippe sibi
 ab exteris populis prædas agendi oc-
 casionem esse præcisam: omnes in po-
 sterum spes commodorum ereptas;
 non cum his aut illis Græciæ populis
 conciliata pace, sed cum vniuersis.
 Sedenim

Sedenim vir ille tantam hanc istorum amentiam & querelas patienter ferens, impetus eorum cohibebat: ita ut quantumvis repugnante natura, tolerare tamen cogentur. Philippus Rex statim à pace nauibus in Macedoniam est reuectus: vbi quum inuenisset Scerdilaidam, occasione debita adhuc sibi pecuniar, (cuius etiam gratia naues Leucade per fidem circumuenerat:) Pelagoniar oppidum, quod Pissarum nuncupant, recens diripuisse; Dassaretidis etiam vrbes sibi adiunxisse, & pollicitationibus illexisse Phœbatides, puta, Antipatriam, Chrysondiona, Gertunta; ad hæc finitimæ Macedoniae multos agros incurfasse: extemplo quidem ad recuperandas vrbes quæ defecerant, agmen duxit: sed mox iustum bellum aduersus Scerdilaidam sibi suscipiendum esse statuit: ante omnia necessarium iudicans, ut res in Illyrico componeret, cum ad alia quæ moliebatur, tum ad traiectionem in Italiam. Demetrius namque adeo Regis animum ad hanc spem & inceptiorem dies noctesque inflammabat, ut etiam dormiens de iis rebus somniaret, totusque esset in bello Italico. Hoc autem Demetrius faciebat, non adeo quod Philippo cuperet, (vix enim tertio loco aliquam huius rationem habebat:) sed magis quia Romanos odebat: maximè vero se & commoda sua spectabat. persuasus enim erat, hanc vnicam sibi rationem superesse, recuperandæ dominationis quam in Pharo insula habuerat. Cæterum Philippus cum exercitu profectus, vrbes quas supra diximus recepit. occupauit etiam in Dassaretide Creonium & Geruntem. circa Lychnidium lacum Enchelanas, Ceraca, Sationem, Βατος: in ditione Calicænorum, Bantiam: & in finibus Pissantinorum quos vocant, Orgysum. quibus rebus confectis, hiematum copias dimisit. Hæc est hiems, qua Hannibal, præcipuis quibusque locis Italix deuastatis, ad Geryonem in Apulia hibernaturus erat. quo tempore Romani creatunt Consules Aulum Terentium, & L. Æmilium. Phi-

Α ὁ δὲ περὶ τῆς ἀντιπατρίας αἰὲρ ἀποφύγων τὴν περὶ τῆς ἀντιπατρίας τοιαύτην ἀλογίαν καὶ μέμψιν, ὡς κατεῖχε τὰς ὁρμὰς αὐτῶν· διὸ καὶ καρτερῶς ἔποιετο ἡναχάξοντο τῶν φύσιν. ὁ δὲ βασιλεὺς Φίλιππος αἰαχόμενος καὶ θαλάσσης ἀπὸ τῶν διδύσων εἰς Μακεδονίαν, καὶ καταλαβὼν τὴν Σκερδιλαιδῶν ἐπὶ τῇ περὶ τῆς ἀντιπατρίας τὴν περὶ τῆς ἀντιπατρίας χρημάτων, πρὸς αὐτὴν καὶ τὰ πρὸς τὴν Λακκεδαίμονα πλοῖα κέραιονδον, καὶ τότε τὸ μὲν Γελαγονίας πόλιν διαπραχάτα, τὸ περὶ τῆς ἀντιπατρίας Πισσάρων, τὸ δὲ Δασαρητίδος ποταμὸν πόλιν, τὰς μὲν Φοιβάτιδας ἐπαχέλαιας, Ἀντιπάτριαν, Χρυσονδίωναν, Γερουντίαν πολλὰ καὶ τὴν συνοργύσας τούτης Μακεδονίας ἐπιδιδραμμένα· τῶν δὲ ἀντιπατρίας μὲν ὥρμησι μὲν τὴν δύναμιν, ὡς αἰαχθήσασθαι ἀποφύγων τὰς ἀφειρημένας πόλεις. καὶ ὅθεν δ' ἔκρινε πολεμῶν πρὸς τὴν Σκερδιλαιδῶν, τομίζον αἰαχόμενοι τῇ) πρὸς τῆς ἀντιπατρίας τὰ καὶ τὴν Ἰλλυρίαν, πρὸς τὰς ἄλλας ἐπιβολὰς, καὶ μάλα πρὸς τὴν εἰς Ἰταλίαν ἀφάσιν. Ο γὰρ Δημήτριος ἔτι δὲ ἔλεγε τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν ἐπιβολὴν τῇ βασιλῇ ταύτῃ συνεχῶς, ὡς καὶ τὰς ὑποκαταστήσας τῇ Φίλιππον ταῦτ' οἰκιστῆν, καὶ πρὸς ταῦτα τῇ) τὰς περὶ τῆς ἀντιπατρίας. ἐποίησε δὲ ταῦτα Δημήτριος, ὅτι Φίλιππος χάριν, (τούτῃ μὲν γὰρ τρίτην ἴσως εἰς τούτους ἐνεμε μείδα) μάλλον ὅτι πρὸς Ρωμαίους δυσμενείας· τὸ δὲ πλεῖστον ἔκειτο αὐτῷ καὶ τῇ ἰδίῃ ἐλπίδι. μόνως γὰρ ἔτι ἐπέπεισε τὴν εἰς τῇ Φάρῳ δυναστείαν κατακτήσασθαι πάλιν. πλὴν ὅτι Φίλιππος κρατερούσας, αἰαχθήσασθαι μὲν τὰς περὶ τῆς ἀντιπατρίας πόλεις· κατελάβετο δὲ τὰς μὲν Δασαρητίδας, Κρεώνιον καὶ Γερουντίαν. τῶν δὲ πρὸς τὴν Ἀντιπατρίαν λίμνην, Ἐγγελαίαν, Κέραιαν, Σαπίαν, Βοιούρην τῇ Καλικαίωνος χώρας, Βαντίαν. ἐπὶ δὲ τῇ καλουμένῃ Πισσάρων, Ὄργυσον. ἐπιτελευτάμενος δὲ ταῦτα, ἀφῆκε τὰς δυνάμεις εἰς τῇ ἀντιπατρίας. ὡς δὲ ὁ χαμῶν εἶπε καὶ ὅτι Ἀντιπας πεπορθηκὼς πρὸς ἐπιφανεστάτους τόπους τῆς Ἰταλίας, ἔμελλε πρὸς τὸν Γερωνίον τῆς Δαυρίας ποιεῖσθαι τὴν ἀντιπατρίαν. Ρωμαῖοι δὲ τότε κατεῖπον τῇ ἀντιπατρίας, Ἀύλον Τερέντιον καὶ Λακίον Ἀίμιλιον. Φίλιπ-

πος δὲ καὶ τὴν πρὸς ἡμᾶς αἰαλο-
 γισμὸς, ὅτι πρὸς τὰς ὀκτωβόλους αὐτὴν
 χρεία πλοίων ἔστι, καὶ τὴν καὶ θάλατταν ὑ-
 πηρεσίας, καὶ ταύτης οὐχ ὡς πρὸς ναυμα-
 χίαν· τὸ μὲν γὰρ οὐδ' αὖ ἥλπισε διωκα-
 τὸς εἶναι Ῥωμαίοις θάλατταν· ἀλλὰ μέγα-
 λον ἔως ἢ πρὸς ἀποκρίσειν ἐπαύριον, καὶ θάλατταν
 ἀφίρειν οὐ πρὸς ἄλλο, καὶ ἵνα πρὸς ἀδύνατον ἐ-
 πιφάνοιτο τοῖς πολεμίοις. ὁ δὲ πρὸς ἡμᾶς
 ὡς αἰετὶς εἶναι πρὸς ταῦτα τὴν τῶν Ἰλ-
 λυριῶν ναυπηγίαν, ἐκείνους ἐπεβόητο λέμβους
 κατασκευάζειν, καὶ πρὸς τῶν ἐν Μα-
 κεδονίᾳ βασιλέων. καὶ ἁρτίσας δὲ τούτους, συ-
 νῆγε τὰς διωκάμεναι ἀρχαῖους θηρείας. καὶ
 βραχέα πρὸς ἡμᾶς τούς Μακεδόνας ἐν
 ταῖς εἰρεσίαις, αἰνῶν. Καὶ δὲ τὸν αὐτὸν και-
 ρὸν Ἀντίοχος μὲν ὑπεβόητο τὸν Ταῦρον·
 Φίλιππος δὲ ποιησάμενος τὸν πλοῦν δι' Εὐ-
 ρίπου καὶ τῆς περὶ Μολίαι, ἦκε πρὸς τούς
 περὶ Κεφαλληνίας καὶ Λακκάδας τόπους· ἐν
 οἷς καθορμιαῖς, ἐκαστὸς, πολυπρα-
 γμοῦν τὸν τῶν Ῥωμαίων στόλον. πυνθαμόμε-
 νος δὲ τούς περὶ τὸν Λιλύβαον αἰετὶς ὁρμῶν,
 θάρρῃσας αἰνῶν· καὶ πρὸς τὴν ποιούμενος
 τὸν πλοῦν ὡς ἐπ' Ἀπολλωνίας. ἥδη δὲ
 συνεκρίστοις αὐτὴν τοῖς περὶ τὸν Λαῖον πο-
 ταμὸν τόποις, ὅς ῥεῖ πρὸς τὴν τῶν Ἀπολ-
 λωνιατῶν πόλιν, ἐμπίπτει πρὸς τὴν, πρὸς
 πλείστοις τοῖς γινόμενοις ὅτι τὴν περὶ τὴν ἐπα-
 λείδων. τῶν γὰρ ὅτι τῆς οὐραγίας πλεόν-
 των πῆδες λέμβοι καθορμιαῖς εἰς τὴν ἡ-
 σσι, ἢ καλῶν μὲν Σάσαν, καίτοι δὲ καὶ τὴν
 εἰσελθὼν τὴν εἰς τὴν Ἰόνιον πόρρον, ἥκει ὑπὸ
 ὑκτὰ πρὸς τὴν Φίλιππον· φάσκειντες σιωορ-
 μιαῖς ἡμᾶς αἰετὶς πλεόντας ἀπὸ πορθμοῦ.
 τούτοις δ' ἀπαγγέλλει, ὅτι καὶ ἀλίποις ἐν Ρη-
 γίᾳ πενήτης Ῥωμαῖος πλεόντας ἐπ' Ἀπολ-
 λωνίας καὶ πρὸς Σκερδιλαιδῶν. ὁ δὲ Φίλιππος
 ὑπεβόητο ὅτι οὐκ ἔστι τὸν στόλον ἐπ' αὐτὸν
 πρὸς αὐτὸν, ἀλλὰ φοβὸς ἡμᾶς, καὶ παχέως αἰα-
 σσάσας τὰς αἰετὶς, αὐτὰς εἰς τὴν πρὸς ἡμᾶς
 γὰρ πλῆθος. ὁ δὲ πρὸς τὸν ποιοῦμενος ἢ
 αἰατὶς καὶ τὸν αἰατὶς, δούτερος εἰς
 Κεφαλληνίας κατῆρε· σιωορμῶν ἡμέρας καὶ ὑ-
 κτὰ τὴν πλοῦν ποιούμενος. βραχὺ δὲ πρὸς ἡμᾶς
 ῥήσας, ἐν ταῦτα κατέμεινε, ποιῶν ἔμφαν,

A lippus dum in hibernis erat cogita-
 recepit, ad ea quæ parabat opus si-
 bi esse nauibus, & nauticis ministe-
 riis; non quidem ad prælij navalis v-
 sum: nam ut copiis navalibus dimi-
 care cum populo Romano posset, ne
 sperabat quidem: sed potius ad tran-
 sportandum militem: ut citius quò
 destinabat traiceret, & hostes non
 cogitantes opprimeret. Idcirco ratus
 accommodatissimas ad suos usus eas
 naues esse, quas Illyrici fabricant;
 centum lembos, primus fere om-
 nium Regum Macedoniæ, construi
 iussit. quos ubi rebus necessariis in-
 struxisset, incunte æstate copias con-
 trahit; & postquam paullisper in re-
 migatione Macedones exercuisset,
 classe proficiscitur; idque tempore
 eodem, quo Antiochus Taurum
 montem superabat. Philippus ubi
 per Euripum copias traiecisset, Ma-
 leam etiam flexisset, ad Cephallenia
 & Leucadi vicina loca paruenit: ibi-
 que nauibus in portum eiectis, clas-
 sem Romanam sollicite observabat,
 omnia sedulo inquirens. quum esset
 ei allatum naues quæ Lilybæi erant,
 in anchoris ibi stare, vela in altum
 dedit, tanquam peteret Apolloniam.
 Vbi autem ventum prope amnis Loij,
 (siue is potius est Aous,) ostia, qui
 Apolloniatarum urbem præterlabi-
 tur, Panicus terror, iis similis qui oc-
 cupare exercitus terrestres solent,
 classem inuadit. Nam ex iis lembis
 qui in extremo classis erant agmi-
 ne, nonnulli portum ingressi eius
 insulæ quæ Saso dicitur, sita autem
 est in Ionij maris introitu, noctu
 ad Philippum venerunt nuntiantes
 quosdam vnâ secum eodem appu-
 lisse, qui è freto veniebant. ab istis
 audisse, relictas à se Rhegij quin-
 queremes Romanorum, quæ Apol-
 loniam & Scerdilaïdam, tendebant.
 Philippus iam affuturam hostilem
 classem suspicans, metu perculsus,
 retro nauigandi dat signum. quo in
 reditu quum nullus seruatus esset or-
 do, nauibus passim dissipatis, con-
 tinuata diem noctemque nauiga-
 tione, postridie Cephalleniam ap-
 pulit: ibique resectis nonnihil ani-
 mis confedit: præ se ferens causam
 redditui præbuisse nonnulla,

quæ in Peloponneso facere destina-
bat. Non erat autem in totum falsus
nuntius qui terrorem hunc Philippo
attulerat. Nam Scerdilaïdas ubi com-
perisset Philippum plures lembos per
hiemem parare; arbitrans classe il-
lum ad se venturum, ad Romanos
miserat, qui rem significarent, &
auxilium eos poscerent. Romani de-
cem naues è classe Lilybetana ei sub-
miserant; eas nempe quæ Rhegij e-
rant conspectæ: quas nisi tanto cum
pauore Philippus reformidasset, il-
lud erat cum maxime tempus, quo
destinata perficere in Illyrico pote-
rat: Romanis tota mente totisque
viribus ad Cannense prælium con-
uersis. ipsasque adeo naues capturum
cum fuisse, ratio promittit. nunc eo
nuntio perterrefactus, sine damno
ille quidem, sed non sine ignomi-
nia in Macedoniam se recepit. Per
idem tempus quod Prusias fecit, non
est relatu indignum. Galli quos pro-
pter opinionem virtutis Attalus ad
bellum contra Achæum ex Europa
acciuerat; quum à dicto Rege dis-
cessissent, ob eas quas antea com-
memorauimus suspiciones, petulan-
ter flagitiosi ac violenti vrbes ad
Helleſpontum agebant ferebant. qui
quum Ilienses ad extremum obside-
re essent aggressi, egregium sane
facinus ab Alexandrenſibus qui
Troadem colunt est editum. misſo
enim Themista cum quatuor mili-
tum millibus, non solum Ilienses
obsidione liberarunt; sed etiam ex
vniuersa Troade Gallos eiecerunt,
impediendo com meatus, & eorum
conatibus se opponendo. Galli oc-
cupata in Abydena ditione vrbe,
quam Arisbam dicunt, cætera eius
tractus oppida ex insidiis conaban-
tur inuadere & assiduum cum illis
bellum gerebant. Aduersus hoc igi-
tur expeditionem Prusias suscepit,
& acie dimicauit. ac viros quidem
in ipſo prælio dum manus confe-
runtur, contrucidauit: sobolem ve-
rò propemodum omnem atque con-
iugia in ipsis castris iugulauit: vtenſi-
lia victori militi diripienda concessit.
qua victoria Rex & Helleſpōtiacas vr-
bes magno metu ac periculo absoluit:

A ὡς ἐπὶ πᾶσι τῶν ἐν Πελοποννήσῳ πολεμούντων ἐπιστροφῶς. συνέβη δὲ, . . . ψευδὲς ἡγεῖσθαι τὸ ὅλον φόβον πρὸς αὐτὸν. ὁ γὰρ Σκερδιλαιδῆς ἀκούων καὶ χερσὶν ἰδὼν λέμβους ναυπηγεῖσθαι τῷ Φίλιππῳ πλείους, καὶ προσδοκῶν αὐτὸν καὶ ἐπὶ θαλάσῃσι παροισίας, διεπέμπετο πρὸς τοὺς Ῥωμαίους, ὡς ἔφασκεν ταῦτα, καὶ παρακαλῶν βοηθεῖν. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι δέχοντες ἑαυτοὺς ἀπὸ τῆς πρὸς τὸν Λιλύβητον ὁρμήσεως ὁλοῦ, ταῦτῳ τὴν πρὸς Ῥήγιον ὁφειλόμεν. ἡ δὲ Φίλιππος εἰ μὴ πλοηγεῖς ἀλόγως ἔφυγε, καὶ πρὸς τὴν Ἰλλυρίδα παραξέειν, μάλιστα αὐτὸν τότε κατήκετο, ὡς δὲ τοὺς Ῥωμαίους πάσης τῇ ἐπιτοίᾳ καὶ παρασκευῇ, περὶ τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν πρὸς Κανίαν μάχην ἡρέσκει. καὶ περὶ πλοίων ἐκ τῆς καὶ λόγον ἔκχεαυς αὐτὸν ἐγγίζει. νῦν δὲ παραστὰς ὑπὸ τῆς παρασηλείας, ἀβλαβῶς μὲν, σὺν δὲ χημῶνα δὲ ἐποιήσατο τὴν ἀναχώρησιν εἰς Μακεδονίαν. **E**πορεύθη δὲ καὶ ὑπὸ τοῖς χρόνοις καὶ Πρωσία μνημὸς ἄλλοι. τῶν γὰρ Γαλατῶν, ὅς διεβίβασιν ἐκ τῆς Ἑυρώπης ὁ βασιλεὺς Ἀπῆλλος εἰς τὴν πρὸς Ἀχαιοὺς πόλεμον, ὡς καὶ ἐπὶ ἀνδρεία δόξαν. ὑπὸ τῶν χωροδόντων τὴν πορείαν μὲν βασιλέως, ὡς καὶ ἀπὸ τῆς Ῥηϊσίας ὑποψίας, καὶ προθύμῳ μὲν πολλῆς ἀσιλγίας καὶ βίας τὰς ἐφ' Ἑλλησπόντων πόλεις. ὁ δὲ τελευταῖος καὶ πολιορκεῖν τοὺς Ἰλίου ἐπιβοηθούσων ἔλπετο μὲν τις σὺν ἀνδρὶ πρὸς ταῦτα παραξέειν, καὶ ὑπὸ τῆς πρὸς τὴν Τρωάδα κατεκκινούντων Ἀλέξανδρείας. Θεμιστῶν γὰρ ὡς ἀποστείλαντες μὲν ἀνδρῶν τετραχιχίλων, ἔλυσαν μὲν τὴν Ἰλίου πολιορκίαν. ὡς ἐβίβασιν δὲ ἐκ πάσης τῆς Τρωάδος τοὺς Γαλατᾶς, ἐμποδίζοντες τὰς χορηγίας, καὶ ἀφελυμῶντο μὲν τῆς ἐπιβολῆς αὐτῶν. οἱ δὲ Γαλατᾶι κατὰ χρόνους τὴν Αἰόσον καλουμένην ἐν τῇ τῇ Ἀβυδυνῶν χώρα, λατὸν ἐπεβουλεύοντο καὶ ποσειπολέμων τὰς πρὸς τούτοις τοὺς τόποις ἐκτισμέναις πόλεις. ἐφ' ὅς στρατεύσας μὲν δυνάμειος Πρωσίας, καὶ παρατάξας μὲν τοὺς μὲν ἀνδρας καὶ αὐτὸν τὸ κινδυνόν, ἐν χερσὶν νόμῳ διέφραξε. τὰ δὲ τέκνα σχεδὸν ἅπαντα καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν ἐν τῇ παρεμβολῇ κατέσφαξε. τὴν δὲ δόποσθ' ἐφῆκε διαρπάσσει τοὺς ἡγωνισμένους. **E**πορεύσας δὲ ταῦτα, μεγάλου μὲν ἀπὸ λυσι φόβου καὶ κινδύνου, καὶ ἐφ' Ἑλλησπόντων πόλεις

καλὸν δὲ πρῶτον μαθεῖν ὅτι τῶν πολεμίων ἀπὸ
 λιπέ, τὸ μὴ ῥαδίᾳ ποιεῖσθαι πρὸς ἐκ τῆς
 Εὐρώπης Βαρβάρους, ἢ εἰς τὴν Ἀσίαν ὁμι-
 λῶν. τὰ μὲν οὖν πρὸς τὴν Ελλάδα καὶ τὴν
 Ἀσίαν, ἐν πύκτις ἡν. τὰ δὲ καὶ τὴν Ἰταλίαν, ἢ
 πρὸς Κάνας μάχης ὁπτιλεωδύσης, τὰ πλε-
 ον μεταπήγνυτο πρὸς τοὺς Καρχηδονίους, κα-
 θάρσιν ἐν ταῖς πρὸς τούτων ἡμῖν διδόνται.
 Ἡμεῖς δὲ νῦν μὲν ὅτι τούτων τῶν πραγμάτων
 διηγήσεως λήξαι μὲν, ἐπεὶ διεληλύθαμεν αἰ-
 σιόεσσι τῶν τε καὶ τὴν Ἀσίαν, καὶ τῶν Ελ-
 ληνικῶν πραγμάτων, ἢ τε περὶ τῆς Ὀλυμ-
 πιάδων πρὸς ταῖς ἐκατόν. ἐν δὲ τῇ μὲν τῶν
 τα βίβλων βραχέα περισημασάντες τῆς
 ἐν ταύτῃ τῇ βίβλῳ περιλαμβανόμενης, ὅτι
 τὸν πρὸς τῆς Ρωμαίων πολιτείας λόγον ἐπα-
 νῆμεν καὶ τὴν ἐν ἀρχαῖς ὑπόθεσιν.

A & exemplum posteris præclarum de-
 dit, ne qui in Europa sunt Barbari,
 temere in Asiam transire velint. Re-
 rum igitur Græcanicarum & Asiati-
 carum, hic tum fuit status. In Italia
 vero, sicut supra ostendimus, post
 pugnam ad Cannas, pleraque om-
 nia ad Carthaginienses deficiebant.
 Nos vero expositis rebus gestis, quæ
 in ~~quædam~~ supra centesimam Olym-
 piadem incidunt, narrationem in
 hoc tempore terminabimus: libro
 autem sequente, si quæ in isto sunt
 præstructa breviter in memoriam re-
 uocauerimus, ad sermonem de Rei-
 publicæ Romanæ forma, sicut initio
 proposuimus, nos conferemus.

B

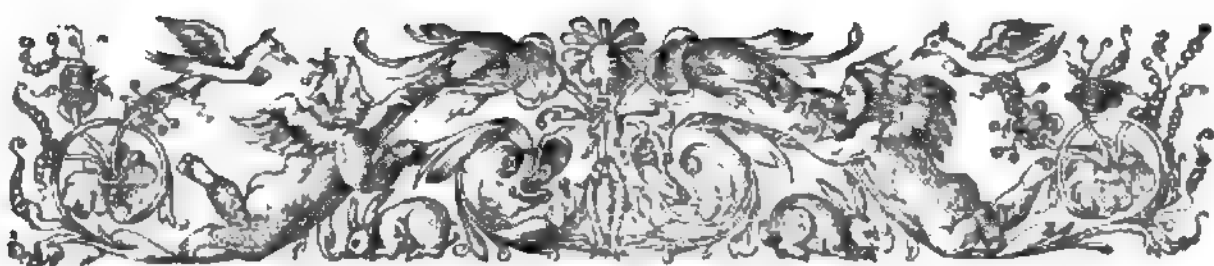

ΕΚ ΤΩΝ ΠΟΛΥΒΙΟΥ
ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΑΡΕΚΒΟΛΑΙ
ΚΑΤ' ΕΠΙΤΟΜΗΝ.

EX LIBRIS HISTO-
RIARVM POLYBII ME-
GALOPOLITANI EXCERPTA,
SIVE EPITOMATA.

Pp iij

ΕΚ ΤΗΣ ΕΚΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΤΩΝ ΠΟΛΥΒΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕ-
ΓΑΛΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΑΡΕΚΒΟΛΑΙ.

E POLYBII MEGALOPOLITANI
SEXTA HISTORIA EXCERPTA.

*Rerumpublicarum varia A
forma. Origo & mutatio for-
ma unius in alteram, qua se-
cundum naturam accidit. Opti-
mam Remp. esse, qua sit ex om-
nibus formis composita: cuius-
modi erat Romana.*

Τὰ τῶν πολιτευμάτων εἶδη· ἡ
γνώσις καὶ κατὰ φύσιν μεταβολὴ τῶν
πολιτειῶν εἰς ἀλλήλας. ὅτι ἀρίστη
πολιτεία ἡ ἐκ πάντων τῶν εἰδῶν
σωεσώσα. καὶ ὅτι ἡ τῶν Ρωμαίων
ὅστις βιαιότης.

DE Rebuspublicis
Græcorum agentibus, B
quæ modò incre-
mentum cepere, mo-
dò funditus eversa
contrariam fortu-
nam sunt expertæ, & præteritos ca-
sus commemorare, & de iis quæ im-
pendent, pronuntiare facile est. nam
& narrare quæ scias, proum: & fu-
tura prædicere, coniectura ex iis quæ
iam acciderunt, ducta, haut sanè dif-
ficile est. De Romana verò dicenti, &
præsentem statum explicare arduum, C
propter multiplicem eius varietatem:
& de futuro prælagire aliquid; ob
ignorationem priorum illi popu-
lo morum, atque institutorum qui-
bus antea publicè priuatimque est u-
sus. Itaque non mediocri attentione
& diligenti inquisitione opus, si quis
velit quæ sunt in ea eximia quibus
differt ab aliis clarè breuiterque co-
gnoscere. Quum autem qui de huius-
modi rebus via & arte discere insti-
tuunt, tres Rerumpublicarum formas D
enumerent; quarum vnam vocant re-
gnum, alteram optimatum principa-

DΕΝ μὲν γὰρ Ἑλλήνων
πολιτευμάτων ὅσα πολλά-
κις μὲν ἠύξηται, πολλάκις
δὲ τῆς εἰς πάντη μὲταβο-
λῆς ὁλοκληρῶς πῦρ εἰλη-
φε, ῥαδίαι δὲ συμβαίνει καὶ τῇ ὑπὸ τῶν
προγεγενησὶν ἐξηγήσει, καὶ τῇ ὑπὸ τῶν μέλ-
λωνος ἀποφασιν. τὸ, τε γὰρ ἐξαρχεῖται τὰ γι-
νωσκόμενα ῥαδίαν· τὸ, τε προεπιτεῖν ὑπὸ τῶν
μέλλοντος, προαζόμενοι ἐκ τῆς ἡδὴ γεγενησὶν,
ἀμφοτέρω. καὶ δὲ τῆς Ρωμαίων οὐδ' ὅλως δι-
χέρως, οὔτε καὶ τῶν παρόντων ἐξηγήσασθαι.
ἀλλὰ τὴν ποικίλειαν τῆς πολιτείας· οὔτε καὶ
τὸ μέλλοντος προεπιτεῖν διὰ τὴν ἀγνοίαν τῶν
προγεγενησὶν καὶ αὐτοὺς ἰδιωμάτων καὶ και-
ρῶν καὶ καὶ ἰδέσθαι. Διότι οὐ τῆς τυχεύσεως ἐπι-
στάσις προσδεύται, καὶ θεωρίας, εἰ μέλλοι τις
τὰ ἀγαθέσθαι κατὰ εὐρίαν ἐν αὐτῇ σιωπῇ.
αἰσθῆναι. Συμβαίνει δὲ τοὺς πλείους τῶν βου-
λευσάντων διδασκαλικῶς ἡμῖν ὑποδεικνύειν
καὶ τῶν βιαιότητων, τείνα γὰρ λέγει πολι-
τείας· ὡς δὲ μὲν καλοῦσι βασιλείαν, ὅς δὲ

ἀριστοκρατίας, ὅ δὲ τρίτοι δημοκρατίας. δο-
καί δέ μοι πᾶν τις εἰκότως αὐτὰ παπαρήσται
πρὸς αὐτοὺς, πόττειν ὡς μόνας ταύτας, ἢ καὶ
τὴ Δί' ὡς ὁρίσας ἡμῖν εἰσηγουμένη τὴ πολι-
τείαν. κατ' ἀμφοτέρω γὰρ ἀγοεῖν μοι δοκῶ-
σι· δῆλον γὰρ, ὡς ἀείτω μὲν ἡγήτορι πολι-
τείας τὴν ἐκ πάντων τῶν πειρημάτων
ιδιωμάτων συνεσῶσαν. τοῦτο γὰρ τὸ μέγε-
ς ἔργον μόνον, ἀλλ' ἔργον πῆρσιν εἰλήφασκεν
Λυκούργου συστήσας πρῶτον καὶ τῶτον τὸ
ἔργον ὁ Λακιδαιμονίων πολιτεύμα. Καί τι
οὐδ' ὡς μόνας ταύτας πρῶτον καὶ γὰρ
μοναρχίας καὶ τυραννίας ἡδὴ πινὰς περὶ
μετα πολιτείας, αἱ πλείονας ἀφ' ἑρῶσαι
βασιλείας, ὡς ἀπλήσιοι ἔχοντι ταύτην δο-
κῶσιν· ἢ καὶ συμφυέονται καὶ συγχέονται
πάντες οἱ μοναρχοὶ, καθ' ὅσον οἰοῖται εἶσι, ὡς
τῆς βασιλείας ὀνόματι. Καὶ μὲν ὀλιγαρχί-
α καὶ πολιτεύματα καὶ πλείων γένεσι, δοκῶ-
ντα παρόμοιοι ἔχοντι τῶν ἀριστοκρατικῶν, αἱ
πλείονες, ὡς ἔπος εἰπεῖν, διεσῶσι. ὁ δὲ αὐτὸς
λόγος καὶ πρὸς δημοκρατίας. Ὅτι δ' ἀληθὲς
ἔστι ὁ λεγόμενος, ἐκ πάντων συμφανές. οὐ-
τε γὰρ πᾶσαν δήπου μοναρχίαν ἀπὸ βα-
σιλείας ῥητέον· ἀλλὰ μόνον τὴν ὅτι ἐκείνην
συγχέουμένην, καὶ τὴν γνῶμην ὁ πλείων ἢ φό-
βος καὶ βία κυβερνῶμένην. ὅθεν μὲν πᾶσαν
ὀλιγαρχίαν ἀριστοκρατίαν νομίζον· ἀλλὰ
ταύτην ἢ ἡ αὐτὴ καὶ ἐκλογὴν ὑπὸ τῶν δικαιο-
τάτων καὶ φρονιμωτάτων ἀνδρῶν βραβεύεται.
ὡς ἀπλήσιως ὅθεν δημοκρατίας ἐν ἡ πᾶσι
πληθὺς κύριον ἔστι ποιεῖν ὅ, τί ποτ' αὐτὸ αὐτὸ
βυλῆν καὶ πρῶτον· ὡς δὲ αὐτὸ πᾶσι ἔστι
καὶ σπύγχεσι τοῖς σέβασται, γένεσι περὶ αὐτῶν,
πρεσβυτέρους ἀδελφῶν, νόμοις πειθαρχῶν· ἀλ-
λά ὡς πᾶσι τοῖς τοιούτοις συστήμασιν ὅταν ὁ πᾶσι
πλείοσι δόξαι νικᾶ, ὅπο δὲ καλὴν δημοκρα-
τίαν. Διὸ καὶ γὰρ μὲν ἔξ ἐκείνης ῥητέον πολιτείας
ἴσα μὲν αὐτῶν πάντες ἀρῶνται, καὶ νῦν πρῶτον
ρηται· τρία δὲ τὰ πύτοις συμφυῖ, λέγω δὲ
μοναρχίαν, ὀλιγαρχίαν, ὀχλοκρατίαν. πρῶ-
τη μὲν οὖν ἀνασκαφῶς καὶ φυσικῶς συνί-
σταται μοναρχία· ταύτη δ' ἐπεται καὶ ἐκ
ταύτης γινώσκειται μὲν ἀνασκαφῶς καὶ ἀπορῶ-
σιως βασιλεία. μετὰ βουλομένης δὲ ταύτης εἰς

A tum, tertiam populi imperium: videtur
mihi iure optimo quaesiturus aliquis
ab istis, utrum has Reipublicae formas
in medium afferant ut solas, an ut
omnium videlicet optimas. nam equi-
dem utrius modo errare eos existi-
mo: quum eam Rempublicam cen-
seri debere optimam liquidò constet,
quae ex omnibus illis quas diximus
formis sit composita. cuius rei proba-
tionem non ratione solum collectam,
sed usu etiam & experientia firmatam
habemus; postquam primus omnium
B Lycurgus ad hoc instar publicam rem
Lacedaemoniorum instituit. Sed neq;
illud admittendum, solas esse has Rei-
publicae formas. Vidimus enim Mo-
narchicas nonnullas & Tyránicas do-
minationes, quae quum longissimè à
Regno discreparent, aliquid tamen il-
li simile videbantur habere. quam etiā
ob causam solent omnes qui domi-
nantur soli, quantum fieri eius potest,
Regnum ementiri, eoque uti nomine.
Multae praeterea ciuitates extiterunt à
paucis gubernatae, non abhorrentes in
speciem ab optimatum principatu: à
quo tamen, ut verbo absoluiam, pluri-
mum distant. idem etiam fit in populi
imperio. Verè autè dici hæc à nobis, ex
his clarum. neq; enim vnius dominatio-
nē omnem Regnum esse statim existi-
mandum: sed eam deum quae à vo-
lentib. conceditur: & quae consilio po-
tius quàm metu aut vi regitur. ita nec
vbicunq; paucorum est potentia, par est
arbitrari esse optimatum principatum:
verum vbi iustissimi prudentissimique
viri per electionē rerū summa potun-
D tur. Similiter nec populi imperiū iure
dixeris, vbi penes quālibet turbā pote-
stas est faciendi quicquid voluerit aut
proposuerit: sed vbi patrius mos viget
deos colendi, parentes honorandi, se-
niores reuerendi, legib. parendi: ij sunt
cortus, apud quos si vincit illud quod
plurib. visum fuerit, populi imperium
esse dici iure potest. Itaq; genera Re-
rumpublicarum statui sex debent: tria
quae omnium ore iactantur, quaeq; modò
polita sunt à nobis: tria, cognatae cum
his naturae. dominatū dico vnius, pau-
corum & turbe vulgaris. Ac prima quidē
E sine vlla arte & naturae impetu consti-
tuitur, vnius dominatio: hanc sequitur
atq; adeo ex ea originē habet cum ac-
cessit ars & emendatio, Regnum. quod

vbi ad cōgenita mala degenerauit, nē-
pe tyrannidē; Regib. sublati nascitur
optimatum principatus, hoc quoque
in paucorum dominationem, vt na-
tura est hominum, verso; vbi multitu-
do ira incensa principum iniurias fue-
rit vltā, exoritur populi imperium.
rursūque ex huius insolentia & le-
gum contemptu emergit tandem tur-
bā potentatus. Vera esse quæ de his
rebus diximus, facillē quis intelligat, si
vniuscuiusque generis naturalia prin-
cipia, exortus & mutationes ad ani-
mum reuocauerit. Is enim demū qui
norit quænam sint vniuscuiusque Re-
rumpublicarum principia naturalia;
etiam incrementum & florētissimum
statum ac mutationem cuiusque & fi-
nem poterit cognoscere, quando quō-
ue modo sit euenturus; & quò tandem
quæque forma sit reditura. Hanc au-
tem explicationis rationem Romanæ
cum primis Reipublicæ aptā fore exi-
stimavi, quoniam & à principio fun-
data, & postea amplificata est conue-
nienter naturæ. Equidem non nega-
uerim locum illum de naturali ac mu-
tua inuicem Rerumpublicarū conuer-
sione à Platone & aliis nōnullis philo-
sophis accuratius esse tractatū disputa-
tūque: verū ea disquisitio quum à
pauca percipiatur, quòd & varia sit &
prolixa; ex ea nos quantū capit historia
rerū gestarū narrationē veram seriā-
que professa, & cōmunis hominū in-
telligentia, tantū summam deliba-
bimus, nam si deesse aliquid vniuersali
huic inspectioni videbitur, quæ dein-
ceps sigillatim sunt exponēda, omnib.
abundē satisfaciēt de quib. fuerit nūc
dubitatum. Quænam igitur principia
existere societatum civilium dicimus, &
ex quo primum eas nasci? Quoties aut
propter diluvia, aut ob pestilentes tē-
pestates, aut sterilitatem fructuum, aut
similibus aliis de causis, humani ge-
neris interitus contigit: (quales & iam
antē fuisse accepimus, & rursus sæpe
venturos ratio vincit:) omnia tunc vi-
delicet mortalium inuenta circa quæ
occupantur, omnes artes pereunt. vbi
autem ex iis quasi seminibus quæ su-
perfuerint, progressu temporis homi-
num multitudo iterum fuerit propa-
gata: tum enim uero sicut in aliis fit a-
nimalibus, etiam in hominibus vsue-
nit quando coadunantur. (nam & hoc

A τὰ συμφυῆ κακὰ, λέγω δὴ εἰς τυραννίδα·
αὐτῆς ἐκ τῆς πύττει καὶ θαλύσει, ὁρίσκει-
ται φύεται. καὶ μὲν ταύτης εἰς ὀλιγαρχίαν
ἐκβαπτίσκει καὶ φύσιν, τῆ δὲ πλήθους ὀργῇ
μετελθόντος καὶ τῷ πλεονέκτει ἀδικίας,
ἡγᾶται δῆμος. ἐκ δὲ τῆς πύττει πάλιν ὕ-
βρεως, καὶ ὁρμημίας, ἀποκληροδοῦται οὐκ
χρόνοις ὀχλοκρατία. γοῖν δὲ αὖ πῃς ἐφείτα-
τα παρὰ πύττει, ὡς ἀληθὲς ἔστιν, οἷα δὲ νῦν
εἶπον, ὅτι καὶ ἐκαστὴ καὶ φύσιν ὁρμαὶ καὶ
ἡρέσει καὶ μεταβολῆς ὁπλισίαν. ὁ γὰρ σκυ-
δῶν ἐκαστὸν αὐτῶν ὡς φύεται, μόνος αὖ ἐστὶ
διωκόμενος σκυδῶν καὶ τὴν αὐξήσει, καὶ τὴν
ἀκμῇ, καὶ τὴν μεταβολῇ ἐκαστῇ, καὶ ὁ
τέλος, πότε καὶ πῶς, καὶ ποῦ κατὰ μῆκος πάλιν.
Μάλιστα δὲ ὅτι τῆς Ρωμαίων πολιτείας
τῶν ὁρμημῶν τὸν ἔργον ὑπερίληφα τῆς
ἐξηγήσεως, διότι καὶ φύσιν αὐτῶν ἀπὸ
ὁρμῆς εἰληφέναι τὴν τε σύστασιν καὶ αὐξή-
σιν. Ακριβέστερον μὲν οὕτως ἴσως ὁ παρὰ τῆς καὶ
φύσιν μεταβολῆς τῆς πολιτείας εἰς ἀλλή-
λας, διὰ κρινεῖται λόγος παρὰ Γλαύκῳ, καὶ
ποῦν ἐτέρους τῶν φιλοσόφων· περικύβητος δὲ ὢν
καὶ διὰ πλείονος λεγόμενος, ὀλίγοις ἐπι-
κρὺς ἔστι· διότι ὅσοι αἰτῶν ὑπερλαμ-
βαίνοντες αὐτῶν παρὰ τὴν ὁρμημῶν
ἰστέλλονται, καὶ τὴν κρινεῖ ὁπλισίαν, τῶν πε-
ρισσώμεθα κεφαλαιωδῶς διελθῶν. καὶ γὰρ αὖ
ἐλλείπειν ἢ δόξῃ διὰ τῆς καθολικῆς ἐμ-
φάσεως, ὁ καὶ μέγας λόγος τῆς ἐξῆς ῥη-
θουμένην ἰσχυρῶς αἰταπόδου ποιήσει τῶν
νῦν ἐπαπορηθέντων. Γοῖας οὕτως ὁρμαὶ λέ-
γω, καὶ ποῦν φημι φύεσθαι καὶ πολιτείας
παρὰ τῶν; Ὅταν ἢ διὰ καὶ ἀκλυσμοῖς, ἢ
διὰ λοιμικῆς ἐπιδείξεως, ἢ διὰ ἀφορίας καρ-
πῶν, ἢ διὰ ἄλλας τινὰς αἰτίας φθορὰ γί-
νηται τῇ τῆς αἰδέσκειν ἡμοῖς, οἷας ἢ δὴ
γινέσθαι παρὰ εἰληφέναι, καὶ πάλιν πολλὰ-
κις ἔσθαι ὁ λόγος αἰρεῖ· πότε δὲ Συμφε-
ρῶν πᾶσι τῆς ὁπλισίαν, καὶ
τῶν, ὅταν ἐκ τῆς παρὰ εἰληφέναι οἰοῖται
παρὰ τῶν αὐτῆς αὐξήσει οὐκ χρόνῳ πλήθος
αἰδέσκειν, πότε δὴ ποῦ, καὶ παρὰ ὅτι τῆς
ἄλλων ζώων, καὶ ὅτι ταύτων σωμαθρο-
νῶν, ὅσοι εἰς κατὰ τῶν ὁμοφύλων

συναγελάζεσθαι, ἀλλὰ τὴν τῆς φύσεως ἀ-
 εἰδειν· αἰσῶν τὴν τῆς θυμαλικῆς ῥώμης καὶ
 τῆς ψυχικῆς τόλμης ἀφ' ἑαυτῶν, οὕτων ἡ-
 γαίνεσθαι, καὶ κρατεῖν· κατὰ τὸ καὶ ὅτι τῶν
 ἄλλων ἡρώων τ' ἀδοξοποιήτων ζῶων θεωροῦμεν.
 τῶνδε γὰρ φύσεως ἔργον ἀνηνιωπάτων νομί-
 ζειν· πρῶτον οἷς ὁμοιογενήτως τοὺς ἰσχυρο-
 τάτους ὁρώμεν ἡγεμονίαις· λέγων δὲ ταύ-
 ρους, κύνες, ἀλεκτρούνας, τὰ τοῦτοις πα-
 ρεπλήσια. τὰς μὲν οὖν ἀρχαὶ εἰς τοιού-
 τους εἶναι καὶ τοὺς τῶν αἰδεσθῶν βίους ζων-
 δὲν σωμαστροφισμῶν, τοῖς ἀκραιφνεστάτοις καὶ
 δυναμικατάτοις ἐπομένους. οἷς ὅρος μὲν ἐ-
 στί τῆς ἀρχῆς ἰσχύς· ὄνομα δὲ αὐτῶν εἰς
 μοναρχίας. ἐπειδὴ δὲ τοῖς συστήμασι δὴ
 τὸν χρόνον· ὑπολήπται συντροφία καὶ σπ-
 ῆναι, τότε δὲ καὶ βασιλείας φύεται· καὶ
 τότε πρῶτος ἐνοία γίνεται τῷ καλοῦ καὶ
 δικαίου τοῖς αἰδεσθῶσι, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν
 ἐναντίων τοῦτοις. ὁ δὲ ἔστος τῆς ἀρχῆς,
 καὶ τῆς ἡμέρας τῶν εἰρημῶν τοῖσδε.
 Παίτων γὰρ πρῶτος τὰς συνουσίας ὁρμῶν-
 των κατὰ φύσιν, ἐκ δὲ οὕτων παιδο-
 ποιίας ἀποτελεσμένης· ὅποτε τις τῶν ἐκ-
 βαφέντων εἰς ἡλικίαν ἰσχύμενος, μὴ νέμει
 χάριν, μηδ' ἀμύνει τοῦτοις οἷς ἐκβαφείη·
 ἀλλὰ πῶς πάντας κακῶς λέγειν ἢ δρᾶν
 τοῦτοις ἐνχρησθῆναι· δῆλον ὡς δι' ἑαυτῶν καὶ
 παρορμήσει εἰς τοὺς ἐνόμους καὶ συν-
 δόντας τὴν γενημῶν ἐκ τῶν ἡμερῶν
 τῶν ἐπιμέλειαι, καὶ κακῶς τὴν πρῶ-
 τὰ τέκνα καὶ τὴν οὕτων δεσπότην καὶ
 εὐφύων. τῶν γὰρ ἡρώων τῶν αἰδεσθῶν
 ταύτη ἀφ' ἑαυτῶν τῶν ἄλλων ζῶων, ἢ
 μόνοις αὐτοῖς μέτεσι τοῦ καὶ λογισμοῦ· φα-
 νερόν ὡς οὐκ εἰς τὸν ἑαυτῶν αὐτοῦ τὴν
 παρορμήσειν ἀφ' ἑαυτῶν, κατὰ τὸ ἐ-
 πὶ τῶν ἄλλων ζῶων· ἀλλ' ἐπιστημῶν
 ὁ γινόμενος, καὶ δι' ἑαυτῶν τοῖς πρῶ-
 σι· παρορμήσει ὁ μέλλων, καὶ συλλογι-
 σμῶν, ὅτι ὁ πᾶν πλοῖον ἐκείνους αὐ-
 τῶν συκχυρήσει. Καὶ μὲν ὅταν πῶς πάλιν
 ἔπερος ὑπὸ πατέρων τυχὼν ἐπιθυμίας ἢ
 βοηθείας ἐκ τοῖς δυνεῖς, μὴ νέμει τῶν σῶ-
 σαι χάριν, ἀλλὰ ποτε καὶ βλάβη
 ἐν τῇ τῶν φαίρων ὡς εἰς τὰ ποιούτων

A rationi consentaneum, ut eiusdem ge-
 neris animalia eodem congregentur
 propter naturæ infirmitatem: tum in-
 quā necesse, est ut qui robore corporis
 & præsentia animi atque audacia præ-
 stat cæteris, ducatum atq; imperiū in
 cæteros obtineat: quod ipsum in aliis
 quoque animalibus, quæ non opinio-
 nibus aduentitiis sed vnius naturæ in-
 stinctu ducuntur, quū cernimus vsuue-
 nire, naturæ id opus esse certissimum
 debemus credere. nā & in illis ducum
 officio sine controuersia robustissimos
 quosq; fungi videmus: putā, tauros, a-
 pros, gallos gallinaceos, & id genus a-
 lia animalia. Ac principio quidem hu-
 iusmodi fuisse & hominū vitā proba-
 bile est; dum cōmuni animantium mo-
 re in vnum gregem coeunt, & fortissi-
 mos ac valētissimos sequuntur. hi ro-
 bore metiuntur imperium: quod iure
 appelles vnius dominationē. postea ve-
 ro quā procedente tēpore inter hos
 cœtus cōmunis educatio & vitæ con-
 suetudo cōsecuta fuerit; ab eo princi-
 pio Regnū existit: incipitq; cum primū
 honesti iustiq; & eorū quæ sunt his cō-
 traria, animis hominū oboriri notitia.
 Porro illud primordiū, & modus quo
 ea confiunt quæ diximus, hic est. Nam
 quū ad cōiunctionē maris & fœminæ
 naturaliter omnes stimuletur, ex eorūq;
 liberi nascantur: quoties adultus ali-
 quis eorū qui educati fuerint, gratiam
 nō refert neq; iis subuenit à quib. fue-
 rit alitus; sed ē contrario dictis factisve
 eos aggreditur lædere: perspicuum est
 iniquo animo rē ferre, grauitérq; of-
 fendi eos qui forte intersunt, & quāta
 cura atq; arūna parentes liberos cura-
 uerint atq; aluerint, notū habēt. Quo-
 niam enim homo à cæteris animantib.
 hoc differt, quòd mentis & rationis sit
 particeps, non est profectò simile veri,
 ipsos hanc voluntatum diuersitatem
 inobseruatam prætermitturos, quod
 faciunt aliæ animantes; sed admissum
 delictum reuocaturos ad animum, &
 præsentem statum damnatuos: ut qui
 futura prospicientes, facile sibi quoq;
 eadem esse euentura intelligant. Rur-
 sus autem si aliquis ab alio opem ac
 præsidium in periculis nactus, auctori
 suæ salutis gratiam non rependat, aut
 fortasse etiam ultro factum eat iniu-
 riam: quis dubitat talem hominem

apud omnes qui rescuerint, in offensa graui futurum? simul alterius vocē indignantibus cunctis, & ne similis iniuriæ exemplum ad se perueniat, metuentibus. Hinc suborta est in singulorum animis notio quædam officij, & contemplatio vis illius quam habet: in quo iustitiæ & origo est & finis. Similiter rursus quando aliquis in periculis acriter pro omnibus propugnat, idēque feras valentissimas subsistit, & earum sustinet impetus; non est dubitandum quin hunc acclamationibus prosequatur faustis multitudo, benivolū animū simul significās, & patroni honorem ei deferens. cum verō qui contraria huic faciat, vituperationem consequi & offensionem omnium. ex quo etiam sit probabile, existere in animis vulgi turpis atque honesti quædam contemplationem, & eius discriminis quo hæc inuicē separantur. atque ita honestum quidem propter vtilitatem æmulari imitarique homines: id verō fugere quod sit turpe. Quando igitur is qui cæteris præest, & virib. plurimū valet, illis, quos diximus laudem nactus, semper fauet, protegītque eos sua potentia in colloquiis cum multitudine: iamque ipse à subditis existimari cepit facultate præditus tribuendi vnicuique quod eius meritis conueniat: non amplius vim veriti, sed animis potius ac voluntate consentientes, eius se potestati subiiciunt, & ad conseruandum ipsi imperium cuncti conspirant: ac licet ad vltimam senectutem peruenierit, paribus omnes animis illum defendūt, & aduersus eos qui eius dominationi insidias struunt, nullum nō certamen subeunt. atque hoc pacto, quum à ferocia & robore ad rationem principatus fuerit translatus, pro eo quod erat monarchus inuidioso nomine, sensim nemine animaduertente Rex euadit. Hæc est prima apud homines honesti & iusti à natura profecta notio, & eorum quæ his sunt contraria. Hæc veri regni origo, hinc ortus. non solum enim ipsis, sed & soboli per longum tempus imperium subditi conseruant: persuasi, talibus viris prognatos, & à talibus educatos, animis quoque & voluntatib. pares ei futuros. Quod si horum posterī tandem displicuerint, magistratus de cætero ac reges sibi eligunt, non utique eos qui cor-

- A *διφρεσύνεται καὶ προσώπῃσιν τοὺς εἰδότες, συναγόμεναί τε μὴ τὰ πέλας, αἰαφένεσθαι δὲ ἐπ' αὐτοὺς τὸ πῶς ἀπλήσιοι· ὃς ὢν ὑπογίνεται τις ἔννοια πρὶν ἐκείνῳ τῆς τῷ κατήκοντος δυνάμεως καὶ θεωρίας· ὅπως ἔστιν ἀρχὴ καὶ τέλος διαφροσύνης. Ομοίως πάλιν, ὅταν ἀμύνη μὴ τις πρὸ πάντων ἐν τοῖς δυνάτεσσι, ὑφίσταται δὲ καὶ μὴν τὰς ἐπιφορὰς τῶν ἀλκιμωτάτων ζώων· εἰχὼς μὴ τὸν τοιοῦτον ὑπὸ ἑπλήροισι ἐπισημασίαις τυγχάνειν δυνάμεως καὶ παρασκευῆς· τὸν δὲ πάντας τούτων πρὸς τὸν κατὰ γνώσας καὶ προσκοπῆς· ὃς οὐ πάλιν ὄλῳ ὑπογίνεται τίνα θεωρίαν παρὰ τοῖς πολλοῖς αἰσθῶν καὶ καλῶν, καὶ τῆς τούτων πρὸς ἀλλήλας ἀφροσύνης. καὶ τὸ μὴ ζήλου καὶ μμησίως τυγχάνειν ἀφ' ὧς συμφέρει· τὸ δὲ φυγῆς. ὅταν ὅς οἱ ὁ πρὸς τῶν καὶ τὴν μνηστῶν δυνάμειν ἔχων αἰεὶ συνεπιγῇ τοῖς πρὸς ἐπιφορὰς καὶ τὰς τῶν πολλῶν ἀφλέξεσι, καὶ δόξῃ τοῖς ὑποβλημένοις ἀφροσύνης εἶναι τῷ κατὰ ἀξίαν ἐκείνῳ· οὐκ ἐπὶ τῇ βίᾳ διδόντες, τῇ δὲ γνώμῃ τὸ πλεονεξία δυνάμει, ὑποτάσσονται καὶ συνασφύζονται τὴν ἀρχὴν αὐτῶν, καὶ ὅπως ἡ γνησιότης ὁμοθυμαδὸν ἐπαμύνοντες καὶ ἀφροσύνης ὁμοῦ πρὸς τοὺς ἐπιβουλεύοντας αὐτῶν τῇ δυναστείᾳ· καὶ δὴ τῷ τοιοῦτῳ ἔστω βασιλεὺς ἐκ μονάρχου γεννᾶται γνόμενος· ὅταν πρὸς τὸν θυμὸν καὶ τῆς ἰσχύος μετὰ τῇ τῶν ἡγεμονίας ὁ λογισμὸς. Αὕτη καλῶν καὶ δικαίου πρὸς τὴν ἀφροσύνης καὶ φύσιν ἔννοια καὶ τῶν ἐναντίων τύποις· αὕτη βασιλείας ἀληθινῆς ἀρχὴ καὶ γνέσις. οὐ γὰρ μόνον αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐκ τούτων ἐπὶ πολὺ ἀφροσύνης τοῖς τὰς ἀρχαῖς πεπεισμένοι, τοὺς ἐκ τοιούτων γιγνόμενους, καὶ τρεφέντας ὑπὸ τοιούτοις, πῶς ἀπληροῦς ἔστιν καὶ τὰς παραμύσεις. Εὰν δὲ ποτε τοῖς ἐκ γένεσις δυναστεύουσιν, τοιοῦται μετὰ ταῦτα τῶν αἰρέσει τῶν ἀρχόντων καὶ βασιλέων,*
- B *οὐκ ἐπὶ κατὰ τὰς ἱμαλίας καὶ θυμ-*
- C *οὐκ ἐπὶ κατὰ τὰς ἱμαλίας καὶ θυμ-*
- D *οὐκ ἐπὶ κατὰ τὰς ἱμαλίας καὶ θυμ-*
- E *οὐκ ἐπὶ κατὰ τὰς ἱμαλίας καὶ θυμ-*

καὶ δυνάμεις· ἄλλα καὶ κατὰ τὰς τῆς
 γνώμης, καὶ τῷ λογισμῷ διαφορὰς· πῦ-
 ρον εὐληφότις ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων τῆς ὕ-
 ἀμφοῖν ὁρμητικῆς. ὁ μὲν οὖν παλαιὸν
 ἐκείνησιν ταῖς βασιλείαις οἱ κρινόντες ἀ-
 παξ, καὶ τυγχόντες τῆς ἐξουσίας ταύτης· πό-
 πους τε διαφέρουσιν ὀχυροὶ μὲν, καὶ τι-
 χύοντες, καὶ χέρον κατὰ κτήνη· ὁ μὲν
 τῆς ἀσφαλείας χέρον, ὁ δὲ τῆς δια-
 λείας τῶν ὑποτιθεμένων τοῖς ὑποτιθεμέ-
 νοις· ἅμα δὲ καὶ ταῦτα ἀποδίδοντες
 ἐκδὸς ἥσασιν πάσης διαβολῆς καὶ φόβου,
 διαὶ ὁ μήτε καὶ τὴν ἐσθλότητα μεγάλως
 ποιῶσιν τὰς ὁρμητικὰς, μήτε καὶ
 τὴν βράσιν καὶ πῶσιν· ἄλλα ὁρμη-
 σιν ἔχειν τὴν βιοτείαν τοῖς ἄλλοις, ὁμο-
 σι ποιούμενοι τοῖς πολλοῖς αἰεὶ τὴν δια-
 τάμ. ἐπὶ δὲ ἐκ διαδοχῆς καὶ κατὰ γέ-
 νος τὰς ἀρχὰς ὁρμητικαίοντες, ἔτιμα
 μὲν εἶχον ἥδη τὰ πρὸς τὴν ἀσφάλειαν,
 ἔτιμα δὲ καὶ πλείων τῶν ἰκανῶν τὰ πρὸς τὴν
 ἐσθλότητα· πότε δὲ τῆς ὁρμητικῆς ἐπόμενοι
 διαὶ τῆς ἐξουσίας, ἐξάλλου μὲν ἐσθλότητα
 ὑπέλαβον οὖν ἔχον τοῖς ἡγεμόνοις τὴν ὑπο-
 ὁρμητικῶν, ἐξάλλου δὲ καὶ ποιήσας τὰς καὶ
 τὴν ἐσθλότητα ἀπολαύσας καὶ ὁρμητικῆς, αἰσιν-
 ῆται δὲ καὶ κατὰ τὴν μὲν ὁρμητικῶν τῆς
 ἀφροσύνης χρείας καὶ σπουδῆς· ἐφ' οἷς μὲν
 φόβον ἡγομένη καὶ ὁρμητικῆς, ἐφ' οἷς δὲ μί-
 σος ἐκκαρμύνη, καὶ δυσμενικῆς ὀργῆς, ἐγχετο
 μὲν ἐκ τῆς βασιλείας τυραννίδος· ἀρχὴ δὲ κατὰ
 λύσιν ἐγχετο, καὶ οὕτως ὁρμητικῆς τοῖς ἡ-
 γεμόνοις· ἢ ἐκ ἐκ τῆς χρείας, ἀλλ' ἐκ τῆς
 ἡγεμονίας καὶ μεγαλοψυχίας, ἐπὶ τῇ παρ-
 ῥητικῇ αἰσιν σιωπῇ ἡγεμονίας· διαὶ ὁ
 τοῖς τοῖς ἡγεμονίας διώσας φέρει τὰς τὴν ἐφε-
 ρῶν ὕβρις. τῷ δὲ πλήθους ὅταν λάβῃ ὁρ-
 μητικῆς, σιωπῇ ὁρμητικῆς καὶ τῇ ἡγεμονίας, διαὶ
 τὰς ὁρμητικῆς αἰτίας· ὁ μὲν τῆς βασιλείας
 καὶ μοναρχίας εἶδος ἀρδύει αἰσιν, ὁ δὲ
 τῆς ἀριστοκρατίας αὐτῆς ἀρχὴν ἐλάμβανεν καὶ
 ἡγεμονίας. Τοῖς γὰρ κατὰ λύσιν τοῖς μονάρχου,
 οἷον καὶ χέρον ἐκ χέρος ἀποδίδοντες οἱ πολλοί,
 τούτοις ἐγχετο ὁρμητικῆς, καὶ τούτοις ἐπέ-
 πον ὁρμητικῆς. οἱ δὲ μὲν ὁρμητικῆς ἀσμενίζον-
 τες τὴν ἐπὶ ἐσθλότητα, ὁ δὲ ὁρμητικῆς ἐπὶ ἐσθλότητα

A poris robore aut spiritus ferocia præ-
 stent: sed eos qui sapientia & pruden-
 tia excellant: ut qui rebus ipsis fuerint
 edocti, quantum inter hos atque illos
 sit discriminis. Ac primis quidem tem-
 poribus qui electione populorum re-
 giam potestatem semel fuerat adepti,
 in regnis suis consenscebant: loca op-
 portuna munientes, ac mœnibus cin-
 gentes, & ditionem quisque suam am-
 plificâtes, partim securitatis causa, par-
 tim ut subditis rerum ad victû necessa-
 riarum vberem copiam exhiberent. si-

B mul dum his animû intendebât, extra
 offensam atq; invidiam hominum e-
 rant. quia neque cultu admodum di-
 uerso à cæteris utebantur, neq; victu:
 sed vitæ genus reliquis simile usurpan-
 tes, vnâ cum multitudine assiduè ver-
 sabantur. Vbi verò qui ex successione
 generis regna suscipiebant, quæ ad se-
 curitatem desiderabantur, comparata
 habuerūt; comparata etiam quæ sunt
 ad victum necessaria, & multo quidē
 plura quàm erat necesse: tum enim ue-
 ro cupiditatib. obsecuti, ob superfluē-

C tem rerum omnium copiam, arbitrati
 sunt debere principes alio quàm sub-
 ditos uti cultu; aliis & variis ad luxum
 frui voluptatibus atque apparatibus;
 in vsu item Veneris quamuis illicitæ
 contradicendi sibi nemini ius esse: &
 quum ex aliis facinoribus invidiam
 atque offensionem sibi confarent: ex
 aliis odium hominum atque iram in-
 festam in se accenderent, de regno
 facta est tyrannis: simul autem eius
 tollendæ fundamenta iaciebantur, &
 in caput dominantium conspiratio

D inibatur. cuius quidem auctores e-
 rant non deterrimi ciuium: sed gene-
 rosissimi quique & maximi animi at-
 que audacissimi. hi enim sunt qui prin-
 cipum iniurias minimè omnium fer-
 re possunt. Populo autem, vbi duces
 nactus est, connitente ad Regum per-
 nitiem propter dictas causas, & regno
 & vnus dominatione de Republica
 sublatis, principium originemque ha-
 buit optimatum principatus. Nam

E iis qui monarchiam sustulerant, hanc
 è vestigio quasi mercedem populus
 rependebat, ut rectoribus illis ute-
 retur, seque ipsis permetteret. illi por-
 ro contenti honore traditæ sibi Rei-
 pub. communem vtilitatem omnibus
 rebus

rebus anteferre, & singulari cura ac studio & sollicitudine cuncta tum priuatorum tum Reip. administrare. Verum ubi rursus traditam sibi à patrib. filij eam potestatem obtinuissent, homines qui malorum periculum nullum vnquam fecerant, nullum æquabilitatis nec libertatis ciuilis; sed à pueris innutriti fuerant paternis honoribus & dignitatibus: quum alij auaritiæ & iniustæ opum cupiditati se dedidissent, alij ebrietati & helluationibus quæ illam comitari solent: quidam ad stupra mulieribus inferenda, aut pueros rapiendos animum adieciissent: mutant illi quidem optimatum principatum in paucorum dominationem: cæterum in animis populorum eisdem affectus excitant cum iis de quibus diximus. itaque parem & ipsi exitum fecerunt illi, quem tyranni habuerunt cum eos oppressit calamitas. Postquam enim obseruasset aliquis quanta inuidia & odio flagrarent apud populum; ausus mox vel dicto vel facto eos lacerare, illicet multitudinē vniuersam præsto habuit, quæ conatus ipsius adiuuaret. postremò aliis optimatum occisis, aliis in exilium pulsis, neque Regem suis rebus audent præficere; metu illius iniustitiæ qua priores vfi fuerunt: neque autem pluribus Rempub. tradere sustinent; errore ob oculos adhuc versante, quem antea admiserant. quum igitur sola adhuc illis integra spes restaret quam in sese ponant; hanc secuti, Rempub. à paucorum dominatione ad populi imperium transferunt: & publicarum rerum curam ac vim dominatus suscipiunt ipsi. Et dum quidam supersunt adhuc eorum nonnulli, qui potentiam dominationemque paucorum sunt experti; in præsentis statu acquiescentes, antiquius æqualitate & libertate ciuium nihil habent. sed postquam noua soboles est exorta, & ad eorum nepotes populi imperium peruenit: tum enim uero æqualitatis & libertatis bonum parui facientes, ut pote cui assueuerunt, plus posse quam cæteri satagunt. estq; hoc vitium iis potissimum familiare, qui diuitiis alios antecedunt.

λοιπὸν ὅτῳ ὁρμήσωσιν ὅπῃ δὲ φιλαρχίῃ, καὶ μὴ διώκονται δι' αὐτῶν καὶ ἀπὸ τῆς ἰδίας ὀρέτης τυγχάνειν, πύτων ἀφ' αὐτῶν οὐσίας, διλεάζοιτες καὶ λυμαίνονται τὰ πλεῖστα καὶ πόρτα ἔχον. ἐξ ὧν ὅτῳ ἅπαξ δωροδοκίαι καὶ δωροφάρμακα καὶ σκλάβαστοι τοὺς πολλοὺς ἀπὸ τῶν ἀφρονα δόξοφάρμακα, τὸτ' ἤδη πάλιν δὲ μὴ τῆς δημοκρατίας καὶ ἀλύεται· μετισταται δὲ εἰς βίαια καὶ χερσικρατίαν ἢ δημοκρατίαν. Συνειρημένοι γὰρ δὲ πλεῖστοι ἐσθλὴν τὰ ἀλλότεια, καὶ τὰς ἐλπίδας ἔχον τὸ ζῆν ἐπὶ τοῖς τῶν πέλας, ὅτῳ λάβῃ πρῶτον τὴν μεγάλῃ φρονίᾳ καὶ πολυμερῇ, ἐκκλησίαι δὲ ἀπὸ πλείων τῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ πλείων τότε δὲ χερσικρατίαν ἀποτελεῖ, καὶ τότε σινασσοί, ζυγισμοὶ καὶ σφαγαί, φυγαί, γῆς αἰαδασμοί· ἕως αὖ ἀποτεθνησκόντων πάλιν ὅρη διασπῆναι καὶ μοναρχοῦν. Αὕτη πολιτεία ἀνακύκλωσις· αὕτη φύσις οἰκονομία, καὶ ὡς μεταβάλλει καὶ μετισταται, καὶ πάλιν εἰς αὐτὰ κατὰ τὸν τὰ καὶ τὰς πολιτείας. Ταῦτά τις ὁφείλει ἐπετηδεύειν, χροίοις μὲν ἴσως ἀγαθὴν τὴν λέγειν ὑπὲρ τῆς μέλλουσας πολιτείας· δὲ δὲ πάλιν τῆς αὐξήσεως ἕκαστον ὅστιν ἢ τὸ φθόρος, ἢ πῶς μεταστήσει, ἀπορίως αὖ ἀνασφαλλοίτο, χαλεπὸν ὅρῃς ἀφρονα ποιησάμενος τὸ ἀποφασί. Καὶ μὲν περὶ γὰρ τῆς Ρωμαίων πολιτείας καὶ ταύτῃ τὴν ὅπῃσιν μάλιστα· αὖ ἐλθόντων εἰς γὰρ καὶ τὸ συστάσεως, καὶ τὸ αὐξήσεως, καὶ τὸ ἀκμῆς, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ εἰς ὑμπαλιν ἐσθλῆς ἐκ πύτων μεταβολῆς. εἰ γὰρ ἴνα καὶ ἑτέραν πολιτείαν, ὡς ὅπως εἶπα, καὶ ταύτῃ συμβαίη καὶ τὴν φύσιν ἀπὸ ἀρχῆς ἔχουσιν τὸ σύστασιν, καὶ τὴν αὐξήσιν, καὶ τὴν φύσιν ἔχει καὶ τὸ εἰς τὰν αἰτίαν μεταβολῆς. σκοπεῖν δὲ ἔσται ὅτι τὸ μὲν ταῦτα ῥητορικῶν. Νῦν δὲ ὅτι βραχὺ ποιησάμεθα μὲν μὲν ὑπὲρ τῆς Λυκούργου νομοθεσίας· ἐστὶ γὰρ ἐκ αἰοίκεος ὁ λόγος τὸ πρῶτον. Εἰρησὶ γὰρ ἕκαστα τὸ πρῶτον ῥητορικῶν σινασσοῦσας ἀναλ- καίως καὶ φροναῖς ὅπῃτελεύμενα, καὶ συλλογισάμενος, ὅτι πᾶσι εἶδος πολιτείας ἀπλοῦν καὶ καὶ μίαν σινασσοῦσας διώκων, ὅπῃσφαλές γίνεται, ἀπὸ τῆς παχέως εἰς τὴν οἰκίαν καὶ φύσει πρῶτον ῥητορικῶν ἐκ τῶν περὶ κακίας.

A demum, ad ambiendos honores conuersi, quia hos per se & propria virtute consequi non valent, inescando & omni genere largitionis corrumpendo populo rem familiarem suam dilapidant. porro vbi semel isti pro sua stulta auiditate dignitatum, multitudinem largitionibus inhiare & ex iis vefci docuerunt; statim incipit populi imperium labefactari: succeditq; eius loco vis ac manuum violentia. assueta enim plebs de alieno viuere, & in aliorum fortunis spes vitæ reponere, magni animi audacemque nata ducem, cui aditum ad honores publicos paupertas præcludit, populi imperium in manu violentiam cōuertit. cum quidē coitione facta, cædibus, exiliis, diuisionibus nouis agrorum vsq; eò sæuit, donec tādē efferrata, dominū rursus nanciscatur qui rerum potiatur solus. Hic orbis est quo in sese Respublicæ reuoluuntur: hic naturæ ordo, per quē Rerump. status mutatur, transformatur, & rursus eodem redit. Quæ si quis accuratè cognita habuerit, de iis quæ Remp. manent, dicere aggressus, in ratione temporum ille quidem fortasse fallatur: at quo loco sit quæq; illarum, incrementōne propior an ruinæ, & in quam formā sit immutanda; vix est vt in hoc fallatur: si modò ira atque inuidia vacuus, sententiā super ea re suam pronuntiauerit. Ad Romanam quidē certè quod attinet, hoc potissimū inquisitionis genere intelligemus, quo pacto ab initio constituta, deinde aucta, & ad hunc statū florentissimū quo nūc viget, perducta fuerit: & similiter quænam in contrarium illam maneat mutatio. hæc enim Resp. vt si quæ alia ex omnibus, quod antea dixi, secundū naturam constituta atq; aucta; & mutationem in cōtrarium secundum naturam habebit. quod clarius ostendēt quæ deinceps dicentur. Nunc de latis à Lycurgo legibus pauca dicemus: neque enim à proposito alienus est hic sermo. Animaduertat ille vir necessaria naturæ lege omnia ista euenire, statueratque apud se quamlibet Reip. formā simplicem & vno genere constantem, periculosam esse: quia facile ad proprium sibi vitium quod ipsam natura comitatur, deflectit.

sicut enim rubigo ferro, cossi & tere-
dines ligno congenitæ pestes insunt;
adeo ut quamuis nihil extrinsecus il-
la læserit, per ea tamen quæ cum ipsis
sunt nata, intereant: sic etiam naturæ
legibus simul cum singulis Rerump.
formis nascitur aliquod vitium quod
assiduè illas comitatur: puta, regnum,
monarchicus qui dicitur status; opti-
matium principatum, dominatio pau-
corum; imperium populi, ferinæ simi-
lis potentia, quando obtinet manuum
violentia, in quæ vitia quominus sin-
gulæ Rerump. formæ, prout antea di-
ximus, conuersæ tandem mutantur,
vitari non potest. Hæc igitur quum
prouidisset Lycurgus, non simplicem
neque vniformem Remp. constituit:
sed optimarum quarumque Rerump.
virtutes omnes ac proprietates in vnū
copulauit: ne si qua illarum supra mo-
dum augetur, ad vitia cōgenita de-
flecteret: sed dum cuiusque vis mutuo
omnium nisu in contrarium retrahi-
tur, nulla pars illarum vergat vsquam
aut nimium propendeat: verum æquis
ponderibus librata, & æqua lance su-
spensa quàm diutissimè Resp. duraret,
non secus ac fieri semper amat in na-
uibus quas hinc inde par vis vëtorum
impellit. Nā Reges quidem ne super-
bè atque impotenter agerent, metus
populi, cui & ipsi suæ partes in ciuitate
erant attributæ, impediabant: populus
verò ne Reges contemneret, metu se-
niorum cohibebantur: qui quum es-
sent omnes in eum ordinem allekti
propter virtutem, iustiori utique parti
se erant adiuncturi, itaque Senioribus
veterem disciplinam retinentibus,
quoties pars aliqua erat facta infir-
mior, inclinatione ac nutu Senatus
ad illam, maior semper erat euasura
ac prægrauatura. Lycurgus igitur hoc
pactō constituta Repub. Lacedæmo-
niis libertatem diutius conseruauit,
quàm sit ab vllō populo nobis cogni-
to factum. Et ille quidem ratione
quadam prouidens vnde & quomo-
do euenire quæque soleant, dictam
Remp. instituit. Romani verò etsi in
ordinādo patriæ statu eundem adepti
sunt finem, non tamen ratiocinatione
vlla eò sunt ducti: sed per certamina
multa & rerum discrimina iactati;

A κατὰ τὸ γὰρ σιδήρῳ μὲν ἰός, ξύλοις δὲ
δρίπες καὶ τερηδόνες συμφυεῖς εἰς λῦσιν,
οἱ ὦν καὶ πάσας τὰς ἔξωθεν ἀφαιρούσας
βλάβας, ὑπὸ αὐτῶν φθείρονται τῇ
συνήθειᾳ· τοὶ αὐτοὶ ἔπον καὶ τῶν
πολιτείῳ συγγίεται κατὰ φύσιν ἐκάστη
καὶ κρείττηται πρὸς κακίαν· βασιλείᾳ μὲν
ὁ μοναρχικὸς λεγόμενος ἔπος, ἀειστο-
κρατία δὲ ὁ τῆς ὀλιγαρχίας, δημοκρα-
τία δὲ ὁ δημοκράτης καὶ χρεοκρατικὸς· εἰς
οὓς οὐχ οἶόν τε μὴ οὐ πρότερον τὰ παρὰ
εὐρημέρᾳ σὺν χρόνῳ ποιεῖσθαι τὰς με-
ταστάσεις κατὰ τὸν ὁρμῶν λόγον· ἀπὸ τοῦ
δὲ Λυκούργου, οὐχ ἀπλῶς, ἀλλὰ
μοιροειδῆ συνεστήσατο τὴν πολιτείαν· ἀ-
λλὰ πάσας ὁμοῦ συνήθευσε τὰς ἀρετάς,
καὶ τὰς ἰδιότητάς τῶν ἀείρων πολιτευμά-
των· ἵνα μηδὲν αὐξάνομενον ὑπὸ τοῦ
εἰς τὰς συμφυεῖς ἐκρέπεται κακίας· ἀν-
τιπαυμένης δὲ τῆς ἐκάστου δυνάμεως ὑπὸ
ἀλλήλων μηδαμῶν ἰδίῃ, μηδ' ὅτι πολὺ
κατάρρεται μηδὲν αὐτῶν· ἀλλ' ἰσόρροπον
καὶ ζυγιστάμενον, ὅτι πολὺ ἀφαιρῆναι
κατὰ τὴν τῆς ἀντιπλοίας λόγον αἰετὸς πο-
λίτευμα· τῆς μὲν βασιλείας καλυομένης
ὑποφθαλεῖν ἀπὸ τοῦ ἀπὸ τοῦ δήμου φό-
βου, δεδομένης καὶ τούτῳ μισείδος ἰσότητος
ἐν τῇ πολιτείᾳ· τῆς δὲ δήμου πάλιν μὴ
παρρουνῆτος κατὰφθαλεῖν τῇ βασιλείᾳ, ὅτι
τὸν ἀπὸ τῶν κρείττων φόβου· οἱ κατ' ἐκ-
λογίῳ ἀεισίδῳ κακιστάμοι πάντες ἐμολ-
λοι αἰετὸς τὰς δικαίας προστάσεις ἐαυτοῦς.
D ὥστε τὴν τῶν ἐλαττοτέρων μείδαν ἀπὸ
τοῦ εἶναι ἐμεινῆναι, ταύτῃ αἰετὸς γί-
νεσθαι μίξιν, καὶ βαρυτέραν τῇ τῇ
κρείττωνι προσκλίσει καὶ ῥοπῇ· τοιγάρουν
οὕτω συστήσας, πλείστον ὦν ἡμῖς ἰσ-
μὲν χρόνον διεφύλαξε τοῖς Λακεδαιμο-
νίοις τὴν ἐλευθερίαν. Ἐκείνος μὲν οὗτω λό-
γῳ πρὸς τοῦτο δόμοις, πόθεν ἕκαστα καὶ πῶς
πέφυκε συμβαίνειν, ἀβλαβῶς συνεστήσατο
τὴν παρὰ εὐρημέρᾳ πολιτείαν. Ρωμαῖοι δὲ
ὁ μὲν τέλος ταύτῃ πεποιῶνται τῆς ἐν τῇ
πατρίδι κατὰστάσεως, οὐ μὲν ἀπὸ λόγου·
E ἀπὸ δὲ πολλῶν ἀγώνων καὶ παρρησιῶν,

ἐξ αὐτῆς αἰεὶ τῆς ἐν ταῖς περὶ πολιτείας ἐπι-
γνώσεως ἀρετῶν καὶ βέλους· οὕτως ἡλ-
θον ὅτι τῶν μὲν Λυκούργου τέλος, καλῶ-
στοι δὲ σύστημα τῶν κατ' ἡμᾶς πολιτειῶν.

Δὲ δὲ τὸν ἀγαθὸν χρηστὸν οὐκ ἐκ τῆς
πολιτείας δοκιμάζειν τοὺς γραφόντας,
ἀλλ' ἐκ τῶν λεγόντων. καὶ μὲν ἐν ταῖς
παραβαίῃσι ψεύδους, εἰδέναι δὲ πᾶσι κακῶς
πολιτείας δι' ἀγνοίας· ἐὰν δὲ πᾶσι δὲ
λεγόντων ἀληθὲς ἢ, συγχωρεῖν, δὲ πᾶσι κα-
κῶς ποιοῦνται κατὰ κρίσιν, οὐκ ἀ-
γνοίας.

Ἦν μὲν δὲ τρία μέρη τὰ κελεύοντα τῆς
πολιτείας, ἅπαρ εἶπα παρ' ἑαυτοῖς, ἅπαντα·
οὕτω δὲ πᾶσι καὶ μέρος ἴσως καὶ ὑποπόντως
συνετέτακτο καὶ διακρίτο ὅτι τούτων, ὥστε μη-
δένα ποῖ αὐτοὶ εἰπεῖν διὰ τῆς βεβαιότητος, μηδὲ τῆς
ἐξουσίας, πότῃ ἀριστοκρατικὴν δὲ πολιτεύμα-
σιν ἢ δημοκρατικὴν, ἢ μοναρχικὴν, καὶ ἢ τῆς
εἰκότως ὡς πάσης· ὅτι μὲν γὰρ εἰς τῆς ὑπάρχον-
τας ἀπειρίαν ὁρῶντες, τελείως μοναρχικὴν ἐφαί-
νετο (εἶ) καὶ βασιλικὴν· ὅτι δὲ εἰς τὴν τῆς συ-
κλήτου, πάλιν ἀριστοκρατικὴν. καὶ μὲν εἰ τὴν
τῆς πολλῶν ἐξουσίαν θεωροῦντες, ἐδόκει (εἶ)
δημοκρατικὴν. ὣν δὲ ἕκαστος εἶδος
μερῶν τῆς πολιτείας ἐπεκράτει, καὶ τότε, καὶ
νῦν ἐπὶ, πλεονέκτως ἵνα, ταῦτα ὅσιν. Οἱ
μὲν γὰρ ὑπάρχοντες παρ' αὐτῶν μὲν ἐξάρχοντες τὰ στρα-
τόπεδα παρ' ἑαυτοῖς ἐν Ρώμῃ, πασῶν εἰς κύ-
ριοι τῆς δημοσίας πράττειν. οἱ τε γὰρ ἄρ-
χοι οἱ λοιποὶ πᾶσι ὑποτάσσονται καὶ
πυθαρχοῦσι ταῖς, πλεονέκτως δημοκρατικῶν·
εἰς τε τὴν σύγκλητον οὕτω καὶ παρ' ἑαυτοῖς
ἀγνοίας. παρ' αὐτοῖς δὲ τοῖς θεωρημένοις, οὕτω
τὰ κελεύοντα τῶν ἀρετῶν αἰσθάνονται· οὕτω
τὸν ὅλον χειρισμὸν τῶν δογμάτων
ἐπιτελοῦσι. καὶ μὲν ὅσα δὲ ἀπὸ τῆς δήμου
συντελεῖσθαι τῶν παρ' αὐτοῖς καὶ παρ' ἑαυτοῖς
ἐκείνων ἀνέκτων, ταῖς καὶ καὶ φροντίζουσιν,
καὶ συνάγειν αἰεὶ τὰς ἐκκλησίας· ταῖς εἰς-
φέρειν τὰ δόγματα, ταῖς βεβαιῶναι τὰ
δεκνόντα τοῖς πλείοσι καὶ μὲν τῶν πολέμων
καὶ ἀποκρίσεων, καὶ καὶ ὅλων τῶν ἐν αἰσθάνονται
οἰκονομίας, καὶ δὲ ἀποκρίσεων τῶν ἐξουσιῶν
ἔχουσιν. καὶ γὰρ ἐπιτελεῖν τοῖς συμμαχικαῖς
δὲ δοκίμῃ, καὶ τοῖς χιλιάρχοις καθίσταται,

A vt quod erat utilius eligerent, pro-
priis semper casibus edocti: simul &
finem eundem cum Lycurgo sunt na-
ti, & Reip. corpus constituerunt om-
nium quæ sunt hodie pulcherrimum.

Ceterum boni iudicis officium est,
scriptores non ex iis quæ prætermise-
runt æstimare, verum ex iis quæ dixe-
runt: ac si falsi aliquid in iis deprehen-
derit, etiam illa ex ignoratione esse
prætermissa, statuere: sin omnia fue-
rint vera quæ dicuntur; concedere,
iudicio non ignorantia illa quoque
fieri.

B Tres igitur erant partes, expositæ
antea à nobis, quæ vniuersa iura Reip.
pro se quæq; obtinebant: perque istas
adco æquabiliter & conuenienter sin-
gula erant constituta atque admini-
strabantur, vt ne indigenarum qui-
dem quisquam satis certò pronuntia-
re haberet de vniuersa Republica, pe-
nes optimatèsne illa esset an populū,
an verò vnum. & meritò id quidem.
nam cum ad Coss. potestatem oculos
referimus, prorsus monarchica & re-
gia videtur ea esse: cum ad auctorita-
tem Senatus, regimen optimatum:
cum ad populi imperium, liquidò pu-
tet aliquis statum esse popularem.
Propria autem vniuscuiusque partis
Reipub. illius iura, & olim & nunc
quoque, paucis exceptis, hæc fere sunt.
Consules quandiu in vrbe sunt, prius-
quam legiones educant, omnia quæ
publicè sunt, in potestate habent.
omnes reliqui magistratus præter Tri-
bunos Consulibus obnoxij sunt, eis-
que parent. hi legationes in Senatum
inducunt. iidem quoties deliberari
aliqua de re vltus postulat, referen-
di ius habent: estque in eorum ma-
nibus Senatusconsulta conficiendi to-
tum negotium. præterea publicæ om-
nes actiones quæ per populum fie-
ri debent, ad curam horum perti-
nent. item aduocare conciones, ro-
gationes ferre, è suffragiis maioris
partis populi legem aut plebiscitum
condere. Insuper belli adornandi, ge-
rendi, & omnia quæ ad expeditionem
pertinent administrandi potestatem
propemodum absolutam Coss. ha-
bent. nam & auxiliaribus sociorum
copiis imperare quod visum fue-
rit, & tribunos militum constituere,

& conscribere exercitum, & dilectus agere C o s s. licet. Accedit istis, quod ius animaduertendi habent in quem voluerint cunque ex omnib. qui belli ipsis parent. Possunt etiā iidem de publicis pecuniis quantum libuerit insumere: comitāte Quæstore & promptè quicquid fuerit iussus, exsequente. ut meritò dicat aliquis hanc partem intuens, Remp. Rom. planè ab vnius imperio pendere, & regiam esse. Quod si quid horum vel eorū quæ deinceps dicturi sumus, aut hoc ipso tempore aut aliquanto post fuerit deinceps mutatum, nihil ad præsens iudicium hoc nostrum ea res facit. Ad Senatum quod attinet, ante omnia in potestate illius est ærarium. nam & reddituum omnium, & item eorum quæ expendantur penes hunc est arbitrium. Quæstores enim ne ad quotidianos quidem vsus sumptum vilum possunt facere absq; Senatusconsulto Patrum, eo excepto qui C o s s. fit nomine: & illa quoque omnium summa & maxima impensa quam per lustra singula Censores faciunt in facta tecta locorum publicorum, auctoritate fit Senatus, à quo eius rei potestatem Censoris accipiunt. Similiter & delicta in Italia admissa quæ animaduersione publica opus habent, putà, proditio, coniuratio, veneficium, aut exdes dolo malo patrata, ad cognitionem Senatus spectant. hoc amplius, si quis priuatus aut si qua vrbs in Italia aliquid controuersie dirimendum habuerit, aut obiurgatione dignum facinus commiserit, aut ope vel præsidio indiguerit, omnia hæc Senatui sunt curæ. Sed & extra Italiam si aliquò mittenda fuerit legatio, vel conciliandæ pacis inter dissidentes gratiā, vel hortandi causā, aut etiam si ita res ferat, ad imperandum suscipiendūve aliquid, aut ad bellum indicendum, Senatus hæc cura est. postremò vbi Romam legationes exteræ aduenerunt, quomodo cum vnaquaque illarum sit agendum, quomodo respondendum, omnia hæc per Patres administrantur. Populi in his quæ diximus hætenus, nullæ omnino sunt partes. Itaq; si quis Romā veniat, quādo neuter in vrbe est Cōsul, planè optimatiū principatus is esse videtur.

A καὶ ἀφ' ἑαυτῶν τοὺς στρατιώτας, καὶ ἀφ' ἑαυτῶν τοὺς ὀπτιτηδόνους, τούτοις ἔχει. πρὸς δὲ τοῖς εἰρημικοῖς ζημῶσαι τῶν ὑποθημάτων ἐν τοῖς ὑπαίθεσις, ὅν αὖ βουλευθεῖσι, κύριοι καθεστῶσι· ὅμοιαι δὲ ἔχουσι καὶ διαπορεύεσθαι δημοσίῳ ὅτε πρὸς τὸν πρεσβυτέρου ταμίου, καὶ πρὸς τὸν πρεσβυτέρου τοῦ πραιποσίτου. ὡς· εἰς τὴν αὐτὴν αἰτίαν αὖ, ὅτι ἡς εἰς ταύτην ἀποβλέψας τὴν μερίδα, ὅτι μοναρχικὴ ἀπλῶς καὶ βασιλικὴ ἔστι τὸ πολίτευμα. εἰ δὲ ἴνα πύτων ἢ τῶν λέγων μολόντων λήψεται μεταβολὴ ἢ κατὰ τὸ παρὸν, ἢ μετὰ ἴνα χρόνον, ὅσον αὖ εἴη πρὸς τὴν νῦν ὑφ' ἡμῶν λεγομένην ἀποφασιν. Καὶ μὲν ἡ σύγκλητος πρὸς τὸν μὲν ἔχει τὴν τῆς ταμείου κυρίαν, καὶ γὰρ τῆς εἰσόδου πάσης αὐτῇ κρατεῖ, καὶ τῆς ἐξόδου πρὸς ἀπλησίως. οὔτε γὰρ εἰς τὰς κατὰ μέρος χρειὰς ὁδομῶν ποιεῖν ἔξοδον οἱ ταμίαι δύναται κρατεῖν τῶν τῆς συγκλήτου δομάτων, πλὴν τὴν εἰς τοὺς ὑπάτους. τῆς δὲ πρὸς πολλὴν τῶν ἄλλων ὁλοκαρτέας καὶ μεγίστης διαπορίας, ἡν οἱ ἡμῶν ποιοῦσιν εἰς τὰς ἐπιστάσεις καὶ κατὰ τὰς τῶν δημοσίων καὶ πραιποσίτου· ταύτης ἡ σύγκλητος ἔστι κύρια, καὶ ἀφ' αὐτῆς γίνεται τὸ συγγραμμὸς τοῖς ἡμῶν. ὁμοίως καὶ ὅσα τῶν ἀδικημάτων τῶν κατ' Ἱταλίαν πρὸς δύνανται δημοσίας ὀπισθεψέως· λέγων δὲ, οἷον πρὸς δόσεις, σιωπηρίας, φαρμακείας, δολοφονίας, τῇ συγκλήτῳ μέλει πρὸς τούτων. πρὸς τὴν αὐτὴν, εἴ τις ιδιώτης ἢ πόλις ἢ καὶ τὴν Ἱταλίαν ἀφελύσας ἢ ἐπιδημῶν, ἢ βοηθείας, ἢ φυλακῆς πρὸς δύνανται, τούτων πάντων ὀπισθεψέως ἔστι τῇ συγκλήτῳ. καὶ μὴν εἰ τῶν ἐκ τῆς Ἱταλίας πρὸς ἴσας ἔξαποστέλλειν δύνανται πρεσβεῖαι ἴσας, ἢ ἀφελύσας πῖνας, ἢ ἀφελύσσοντας, ἢ καὶ τῇ Δία ἐπιτάξουσας, ἢ ἀφελύσσοντας, ἢ πολεμῶν ἐπαγγέλλουσας, αὐτῇ ποιεῖται τὸ πρὸς νοῖαι. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἀφελύσσων εἰς Ρώμην πρεσβεῖαι ὡς δύνανται ἐκείναις χρησθῆναι, καὶ ὡς δύνανται ἀποκριθῆναι, πάντες ταῦτα χαίρειν· ὅτι τῇ συγκλήτῳ. πρὸς δὲ τὴν δημοκρατίαν ὅτι ἔστι τὸ πρὸς εἰρημῶν. ὅτι ὡς πάντων ὅποτε ἡς ἐπιδημῶν μὴ πρὸς ὑπάτου, τελείως ἀριστοκρατικὴ φαίνεται ἢ πολιτεία.

ὁ δὲ καὶ πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν βασιλέων πεπισημένοι τυχεύουσι, ἀφ' ὧν τὰ σφαῖν παρὰ γὰρ ἡμεῖς ἡμεῖς ποῦτα ποῦτα τῇ σύγκλητον κυρεῖν. ἐκ δὲ τούτων τίς οὐκ αὖ εἰκότως ἐπιζητήσει ποία καὶ τίς ποτὲ ἐστὶν ἡ τῶν δῆμων καὶ ἀλειπομένη μερὶς ἐν τῷ πολυτεύματι· τῆς μὲν σύγκλητος τῶν καὶ μέγιστος, ὡς εἰρήκαμεν κυρίας ὑπαρχούσης, ὧν μέγιστος, ὑπὸ αὐτῆς καὶ τὸ εἰσόδου καὶ τὸ ἐξόδου χειρομηνίας ἀπάσης· τῶν δὲ στρατηγῶν ὑπαρχῶν πάλιν αὐτοκράτορα μὲν ἐχόντων διώαμιν ποῦτα καὶ τὸν πολέμου παρὰ σκλαβίας, αὐτοκράτορα δὲ τὸ ἐν τῇς ὑπαίθροις ἐξουσίας· ὅ μιν δὲ καὶ καὶ ἀλείπεται μερὶς καὶ ἐν δῆμῳ, καὶ καὶ ἀλείπεται γὰρ βαρύνεται. Τιμῆς γὰρ ἐστὶ καὶ ἡ μισθίας ἐν τῇ πολιτείᾳ μόνος ὁ δῆμος κυριεὺς οἷς σκωδῶνται μόνους καὶ διωασιῖαι, καὶ πολιτείας, καὶ συλλήβδην πᾶς ὁ τὸ αὐθρόπων βίος καὶ οἷς γὰρ ἢ μὴ γινώσκουσιν συμβαίνει τὸ ποιῶντων ἀφαιροῦν, ἢ γινώσκουσιν καὶ ἐξοδα κακῶς, καὶ τούτοις οὐδὲν οἷον τε καὶ λόγον δεικνύουσιν τὸ ὑφελόντων. πῶς γὰρ εἰκότως ἐν ἴσῃ ἡμῶν ὄντων τῶν ἀγαθῶν τῶς κακῶς. κρίνεται μὲν οὖν ὁ δῆμος καὶ ἀφαιροῦν πολλάκις, ὅταν ἀξιοχρεῶν ἢ τὸ ἥμισυ τὸ ἀδικίας, καὶ μάλιστα τῶς καὶ ἐπιφανῆς ἐγκρίσας ἀρχαί. θανάτου δὲ κρίνεται μόνος. καὶ γίνεται πᾶσι τούτῳ τὸ χρεῖαι καὶ αὐτοῖς ἀξιοὶ ἐπαίνου καὶ μνήμης. τοῖς γὰρ θανάτου κρινομένοις ἐπὶ καὶ ἀδικάζονται, δίδωσι τὸ ἐξουσίας τὸ καὶ αὐτοῖς ὅπως ἀπαλλάτταται φανεράς, καὶ ἐπὶ μία λείπεται φυλὴ τὸ ἐπικυρουσῶν τὸ κρίναι ἀφαιροῦντος· ἐκβύσιοι ἐαυτὸν καταγόντα φυγαδεύει. ἐστὶ δὲ ἀσφαλεία τοῖς φεύγουσιν ἐν τῇ Νεαπολιτῶν καὶ Πραηνεστῶν, ἐπὶ δὲ Τιβουρῶν πάλιν, καὶ τὸ ἄλλως ποῦτα αἱ ἐχρῶν ὅρκα. Καὶ μὲν καὶ ἀρχαίς ὁ δῆμος δίδωσι τῶς ἀξιοῖς· ὅταν δὲ καλλίστον ἀθλόν ἐν πολιτείᾳ καλοκαγαθίας. ἐκ δὲ τὸ κυρία καὶ ποῦτα τὸ τῶν νόμων δοκιμασίας καὶ τὸ μέγιστος, ὑπὸ εἰρήνης οὐκ βυλδύεται καὶ πολέμου. Καὶ μὲν ποῦτα συμμάχιας, καὶ ἀφαιλύσιως, καὶ σκωδῶν, οὐτός ἐστιν ὁ βεβαῶν ἕκαστα τούτων, καὶ κύρια ποῦτα ἢ ποιῶσιν. ὡς πάλιν ἐκ τούτων εἰκότως αὖ πᾶσι εἰπεῖν, ὅτι μέγιστος ὁ δῆμος

A quæ sanè multorum & Græcorum & Regum constans persuasio est : quia Senatu confirmantur, quæcunque ipsi cum Romanis agunt. Hæc quum ita sint, quis non quærat hîc meritò, quæ & qualis pars ciuitatis curanda populo sit relicta? Senatu quidem de singulis eorum quæ diximus auctoritate sua decernente, &, quod maximum est, de rexitibus atque impensis omnibus statuente: Consulibus verò & in vrbe cum summo imperio bella apparantibus: & militiæ item cum summo imperio omnia gerentibus. Verumtamē etiam sic pars aliqua populo est relicta, & ea quidem longè grauissima. Solus enim in ciuitate populus præmij & pœnæ est arbiter: quibus solis & principatus & Reipublicæ & vniuersa hominum vita cōtinetur. Nā apud quos nullū inter ista discrimen agnoscitur; aut agnoscitur quidem; verūm ea pars malè administratur: apud hos nulla res ratione recta potest gubernari. vbi enim boni maliq; eodē loco sunt, quid recti esse queat? Iudicia igitur exercet populus, cū pecuniæ persæpe, quoties multa grauior malefico est irroganda: præsertim verò, vbi res eorum agitur qui magistratus maiores gesserunt: publica verò capitis solus. quo in genere mos apud eos viget laude & commemoratione cumprimis dignus: qui mos capitis accusatis potestatem facit, dum ipsorum celebratur iudicium abeundi palam, & in spontaneum secedendi exilium: licet è tribubus quæ ad peragendum iudicium conuenerunt, vna etiamnum restet, quæ suffragia necdum tulerit. exulibus autem impune degere licet Neapoli, Præneste, Tibure, item aliis in vrbibus quibus hoc iure fœdus intercedit cum Romanis. Honores præterea populus largitur, vt quisque illis fuerit dignus: quod pulcherrimum est in Repub. virtutis probitatisque præmium. Legum quoque sancendarum abdicandarūve ius penes populum est; &, quod longè maximum, de pace & bello hic deliberat. ac siue de societate agatur, siue de terminando bello, siue de pactis, populus est qui singula hæc firmat & vel rata facit, vel irrita. Vt hæc rursus intuens aliquis haut temere sit dicturus, maximam Reipub. partem à po-

pulo obtineri, esseque adeo in ea populi imperium. Quonam igitur modo sit diuisa Romana ciuitas in illas tres formas, ostensum est. qui autem singulæ harum partium in rebus agendis vel impedimento vel auxilio sibi inuicem quoties voluerint, esse queant, iā declarabimus. Consul postquam imperium nactus de quo diximus, in expeditionem fuerit profectus, videtur ille quidem absolutam potestatem conficiendi belli sibi demandati habere: cæterum & populi & Senatus ope illi est opus: futuro alioquin perficiendis inceptis impari, nam quum legionibus submittendi semper sint comineatus, sine sententia autem Senatus suppeditari neq; frumentum neque vestis, neque stipendia queant: si propositum Patribus fuerit de industria cessare & conatibus ob stare, omnino cadent in irritum Imperatorum consilia. ad hæc ut incepta sua & destinata consilia perducere ad exitum duces exercituum possint, aut nō possint, in voluntate positum est Senatus. nam vbi circumegerit se annus, demandandi prouinciam alteri, aut prorogandi imperij potestatem Patres habent. quin & partas bello victorias in maius extollere atque amplificare, aut contrā obscurare atque eleuare, idem ordo potest. triumphos enim quos ipsi vocant, quibus rerum ab imperatoribus gestarum imago quædam euidenter expressa, ciuium oculis subiicitur, pro dignitate agere, aut omnino ne agere quidem potest imperator, nisi consenserit Senatus, & in eam rem pecuniam decreuerit. Iam verò quoniam finiendi belli potestatem populus obtinet, huius quoque consensu, licet domo absint quàm longissimè, cum primis tamen est illis opus. Populus enim, ut antea dicebam, pacta & fœdera aut infirmat aut firmat: & quod lōge maximum, vbi deposuerint imperium, eorum quæ in prouincia gesserint, apud populum ratio est eis reddēda. iccirco nec Senatum nec beneuolentiam populi contemnere sine tuo periculo Consulibus vllō modo licet. Rursus verò Senatus qui tantum potest, ante omnia in administratione publicæ rei multitudinem respicere & populi rationem habere cogi-

- A** ἔχει μείδα, καὶ δημοκρατικὸν ἔστι τὸ πολίτευμα. Τίνα μὲν ἔν τερον διήρηται τὰ τὸ πολιτείας εἰς ἕκαστον εἶδος, εἴρηται· τίνα δ' ἔν τερον αἰτιώμεν βυλῆται, καὶ συνεργῶν δαλλήλοις, πάλιν ἕκαστα τὸ μῆρος διώαται, καὶ ῥηθήσονται. Ο μὲν γὰρ ὑπατος ἐπιδόμῃ τυχεῖ τῆς περὶ τὴν πόλιν ἐξουσίας ὁρμήσῃ μὲν τῆς δυναμείας, δοκῇ μὲν αὐτοκράτωρ εἶναι πρὸς τὴν τῆς περὶ τὴν πόλιν συνετέλειαν· περὶ δὲ τῆς δῆμου, καὶ τῆς συκλήτου, καὶ χωρὶς τοῦ τῆς πόλεως τέλος ἀγῶντος πρὸς ἑαυτὸν ἔστι· δῆλον γὰρ, ὡς δὲ μὲν ἐπιτέμνεται τοῖς στρατοπέδοις αἰεὶ τὰς χορηγίας· αὐτὰ δὲ τῆς συκλήτου βυλῆματος ἔτε οἶτος, οὔτε ἱματισμὸς, οὔτε ὀψώνια διώαται χορηγῶναι τοῖς στρατοπέδοις· ὥς· ἀπὸ τῶν γίνεσθαι τῶν ἐπιτελοῦν τὴν ἡγεμονίαν, ἐκτελεσθῶν καὶ κωλυσιεργῶν περὶ τὴν πόλιν συκλήτου. Καὶ μὲν τὸ γ' ἐπιτελής ἢ μὴ γίνεσθαι τῶν ἐπιτελοῦν, καὶ περὶ τοῖς τῶν στρατηγῶν, ἐν τῇ συκλήτῃ καίται. τῶν γὰρ ἐπαποσείλαι στρατηγὸν ἐπὶ τῇ πόλει, ἐπιδόμῃ ἐπὶ αὐτοῖς διέλθῃ χρόνος, ἢ τὸ ἀπὸ τῶν ποιεῖν ἐπιτελοῦν, ἔχει τὴν κυρίαν αὐτῇ. Καὶ μὲν τὰς ἐπιτελίας τὴν ἡγεμονίαν ἐκτελεσθῶν καὶ συναυξῆσθαι, καὶ πάλιν ἀμυνεσθῶν, καὶ ἀπαιεσθῶν, τὸ συνεδριεῖν ἔχει τὴν δύναμιν. τοῖς γὰρ περὶ τὴν πόλιν ἀμυνεσθῶν πρὸς αὐτοῖς ἀπὸ τῶν ποιεῖν ἐπιτελοῦν, ὡς δὲ μὲν ἔστι· τῶν ποιεῖν ἐπιτελοῦν τὴν ἐπὶ τῇ πόλει κατεργασμένων περὶ τὴν πόλιν ἐπὶ τῇ πόλει· τούτοις δὲ δύναται χειρίζειν ὡς ἔρεται, ποτὲ δὲ τὸ περὶ τὴν πόλιν συνετέλειαν, εἰ μὴ τὸ συνεδριεῖν συκλήτῃ.
- D** καὶ τῶν πόλεως, καὶ δὲ τῶν εἰς ταῦτα διαπορεύειν. τῶν γὰρ μὲν δῆμου τὸ ἀγῶντος· καὶ λίαν αὐτοῖς ἀναγκαστὶν ἔστι, καὶ ὅλως ἀπὸ τῆς οἰκίας τύχῃσι πολλὴν τὸν ἀφαιεσθῶν. ὁ γὰρ τὰς ἀγῶντας καὶ συνετέλειαν ἀνύσας καὶ κυρίας ποιεῖν, ὡς ἐπὶ τῇ πόλει, ὡς ἔστιν. τὸ δὲ μέγιστον, ἀπὸ τῆς πόλεως τὸ δὲ τῇ πόλει, ἐν τούτῳ δὲ τὰς δυνάμεις ὑπὲρ τῆς περὶ τὴν πόλιν. ὡς καὶ μὲν ἔστι· τῶν ἀσφαγῶν εἶναι τοῖς στρατηγῶν ὁλιγοῦν, μὴτε τὴν συκλήτου, μὴτε τὴν ἐπὶ τῇ πόλει δύναμιν. Ἡ γὰρ μὲν συκλήτης πάλιν ἢ τῇ πόλει ἐπὶ τῇ πόλει δύναμιν, περὶ τὴν πόλιν ἐν τοῖς κριτοῖς περὶ τὴν πόλιν ἀναγκαστὶν περὶ τὴν πόλιν τοῖς πολλοῖς, καὶ σοφάζεσθαι τῷ δῆμου

τὰς δ' ὁλοχρεσάσας καὶ μεγίστας ζητήσεις, καὶ
 διορθώσεις τῶν ἀμφοτέρωθεν καὶ τὰς πολι-
 τείας, οἷς θάνατος ἀκολουθεῖ τῷ παρόντι, οὐ
 δυνάμει συνετελεῖν· ἀλλ' μὴ συνεπικυρώσει τῷ
 παρόντι βλάβη μείον ὁ δῆμος. ὁμοίως ὅτι καὶ πᾶσι
 τῷ εἰς ταύτην ἀπενόητων· ἐὰν γὰρ τις εἰσφέρει
 νόμον ἢ τὴν ἐξουσίαν ἀφαιρουμένους πᾶσι τὴν ἐπι-
 χροῦσιν τῇ συνέκλειτῳ καὶ τὰς ἐπιστάτας, ἢ τὰς
 πατριάρχας καὶ ἡμᾶς καὶ ἀλλοιῶν αὐτῶν, ἢ καὶ τῇ
 Δία ποιῶν ἐλαττώματα πᾶσι τοὺς βίους, πᾶσι
 τῶν δῆμος γινέται τῶν παρόντων καὶ θύνας, καὶ μὴ,
 κύριος. ὅτι συνετελεῖται, ἐὰν εἰς αὐτῇ τῇ δημό-
 χου καὶ οἷς ὅτι τέλος ἀγῶνι πᾶσι δυνάμει τῇ ἀφ-
 ελπίδι ἢ συνέκλειτος· ἀλλ' αὐτὸ συνετελεῖται
 ἢ συμπορεύεται τῷ παρόντι. Οφείλοισι δὲ
 αἰεὶ ποιεῖν οἱ δημόχου τῷ δόκῳ τῷ δῆμῳ, καὶ
 μάλιστα σφαιρίζεται τὸ πούτω βελήσας. ὅτι
 πᾶσι τῇ πατριάρχῃ καὶ ἡμᾶς καὶ ἀλλοιῶν αὐτῶν
 πολλὰς, καὶ παρὰ τὴν τοῦ πᾶσι δῆμου ἢ συνέ-
 κλειτος. ὁμοίως γὰρ μὲν πάλιν ὁ δῆμος ὑπό-
 χρεῖς ἐστὶ τῇ συνέκλειτῳ, καὶ σφαιρίζεται ταύ-
 τος οφείλει, καὶ κατὰ καὶ ἰδίαν. πολλὰ γὰρ
 ἔργα ὅταν τῇ ἐκδιδομένην ἀπὸ τῇ
 ἡμῶν ἀφ' ἑκάστης ἰταλίας εἰς τὰς ἐπιστάτας
 καὶ καὶ ἐκδιδομένην τῇ δημοσίῳ, ἢ τις εἰς αὐτὴν
 ἐλαττωμένην παρὰ τὴν πολλὰς δὲ ποταμῶν,
 λιμένων, κηπίων, μεθ' ἁλλων, χώρας· συλλέ-
 δειν ὅσα πᾶσι καὶ ἀπὸ τῶν Ρωμαίων δυ-
 ναμίας· πᾶσι καὶ σφαιρίζεται συμβαίνει τὰ
 πατριάρχῃ ἀφ' ἑκάστης τῇ πληθύνει. καὶ κατὰ, ὡς
 ἔπος εἰπῶν, πᾶσι καὶ ἐκδιδομένην τῇς ὡνάς καὶ
 τῇς ἐργασίας τῇς εἰς πᾶσι. οἱ μὲν γὰρ ἀφ-
 ελπίτοι πᾶσι τῇ πᾶσι αὐτῇ καὶ ἐκδι-
 σις, οἱ δὲ καὶ κατὰ τῇς· οἱ δὲ ἐκδιδομένην τῇς
 ἡμῶν καὶ οἱ δὲ τῇς ὡνάς διδοῦσι πᾶσι τῇ-
 τῶν εἰς τὸν δῆμον. ἔχῃ δὲ πᾶσι πᾶσι τῶν
 πατριάρχῃ τῇ κυρία τῷ συνετελεῖται. καὶ γὰρ
 κατὰ δυνάμει, καὶ συμπλήρωμα τῇς ἡμῶν
 κατὰ τῇ, καὶ τῷ παρόντι ἀδυνατοῦ πᾶσι
 συμβαίνει ἀπολύσει τῇς ἐργασίας. καὶ πολ-
 λαὶ δὲ ἡμᾶς ἐστὶν εἰς οἷς καὶ βλάβη μεγάλη,
 καὶ πάλιν ὡφελὲς τῇς τῇς δημοσίας καὶ ἐκδι-
 ἢ συνέκλειτος. ἢ γὰρ ἀναφορὰ τῶν πατριάρχῃ
 γινέται πᾶσι ταύτην. ὅτι μάλιστα, εἰς
 ταύτης ἀποδίδονται κατὰ τῇς πλείων καὶ τῇ
 δημοσίῳ καὶ τῇ ἰδιωτικῇ συνετελεῖται, ὅσα

A tur. gravissima verò quæque iudicia
 & maxima peragere nō potest, neque
 publica delicta quæ capite luitur pu-
 nire, nisi ipsius auctoritatem popu-
 lus comprobarit. Similis populi pote-
 stas etiam in iis quæ ad ordinem illum
 pertinent: nam si quis legem suadeat,
 qua vel potestas Senatus, quam more
 maiorū obtinet, minuatur, vel aliqua
 dignitatis honorisve prerogativa Pa-
 trib. adimatur, aut etiam quæ opes ac
 rem familiarem ipsorum accidas om-
 niū huiusmodi rogationum accipiēdi
 aut non, ius habet populus. Illud verò
 omnium maximum, quod si vel vnus
 B Tribunorum intercesserit, non dicam
 perficere quicquam eorū quæ decre-
 uerit Senatus nequit: sed ne in Curiā
 quidem venire aut vllō modo conue-
 nire Senatores possunt. Tribunorum
 porro sunt partes, id semper exsequi
 quod populo placuerit, & voluntatis
 eius præcipuam rationem ducere. Ita-
 que propter illa quæ dixi omnia me-
 tuit Senatus multitudinem, & ad po-
 pulum habet respectum. Similiter ve-
 C rò rursus & populus Senatui est obno-
 xius, ac tum singulorum tum vniuersi
 ordinis habēda illi ratio est. Quum e-
 nim multa sint quæ à Censorib. locan-
 tur, partim facta recta operū publico-
 rū per Italiam, quæ difficile sit enume-
 rare; partim vectigalia fluminum, por-
 tuum, hortorum, fodinarum, agrorū,
 denique omnia quæ ditione Romana
 continentur: cuncta hæc à populo exer-
 centur: adeo ut pene ad vnum omnes
 redemptionib. quæ earum rerū sūt, &
 curationib. operum sint impliciti. alij
 D enim à Censoribus locationes per se
 emunt; alij cum his societatem habēt.
 alij pro redemptorib. fidem suam in-
 terponunt: alij horum nomine bona
 sua in publicum addicunt. porro om-
 nium istorum ius & arbitrium est pe-
 nes Senatū. nam & diem proferre po-
 test, & si quæ interuenerit calamitas,
 mercedum parte publicanos releuare:
 aut si quis casus impediēt quominus
 exitum res habere posset, locationem
 rescindere. & sunt eiusmodi sanē mul-
 ta in quib. aut lædi aut adiuuari à Se-
 E natu possunt, qui vectigalia vel vltro-
 tributa tractāt. de istis enim omnib. ad
 Patres refertur: & quod omnia supe-
 rat, ex hoc ordine iudices dantur ad
 plurimas quæ publicas quæ priuatas

causas quoties paullo grauior est accusatio. itaq; in fidem Senatus quum sint omnes adstricti, metuentes ne olim forte eius auxilio sibi futurum sit opus, voluntati illius oblistere & reluctari non audent. Similique de causa & Consulum inceptis haut temere se opponunt, quoniam & priuatim singuli, & omnes in vniuersum expeditionis tempore in potestatem sint Consulum. Quum igitur singulae ciuitatis partes & incommodare & commodare sibi inuicem hoc modo queant, euenit vt aduersus omnes casus apte conuenienterque sint cōcinatae. ex quo fit vt meliorē hac Remp. nemo possit instituere. Quamobrem quoties alicuius ab exteris periculi metus ingruens concordare ciues ac sibi inuicem ferre opem cōegerit, ea est ac tanta huius Reip. vis, vt neque in deliberationibus quicquam eorum praetermittatur quae facta sunt opus; quum vt quidque accidit eò certatim cuncti suas cogitationes referant: & eorum quae sunt decreta nihil fiat tardius quam oporteat; publice priuatimque omnib. ad consulta perficienda connitentibus. quas ob causas inuicta atque inexsuperabilis haec Resp. est, per ipsam quā constat formam; ac quicquid semel decreuit ad exitum perducit. Rursus autem, quoties omni ab exteris metu liberati, læto rerum successu diutius perfruuntur, atque illis opibus quas vincendis hostibus sibi pepererunt; vbi praesenti felicitate gaudentes, otio atque adulationibus corrupti ad iniurias atque superbiam, vt fieri amat, sese conuerterunt: tum sanē vt cū maximē cernere est Remp. ipsam ex sese malis suis remedium parare. vbi enim pars aliqua se efferens iurgium mouere, & maiorem quam oporteat, potentiam sibi ceperit vendicare: quia nullius potentia omnibus suis numeris in se est perfecta; sed consilia omnium, vt iam ostendimus, ab obfistentib. mutuo impediri queunt, nulla efferre se pars supra ceteras valet, neque impotenter superbire. omnia quippe in suo statu manent; quum aliorum cohibeatur impetus, alij ne in se quoque insurgatur perpetuo metuant.

A μέγθος ἔχει τ' ἐγκλημῶν. δὲ πόμυτες εἰς τὴν αὐτῆς πίστιν ἐνδεδειμένοι, καὶ δεδῶτες δ' τῆς χρείας ἀδελφόν, δι' ἀδελφῶς ἔχουσιν πρὸς τὰς ἐκείνων, καὶ τὰς αὐτῶν ἀρετὰς τ' ἐν συγκλήτῳ βεβημῶν. Ομοίως δὲ καὶ πρὸς τὰς τ' ὑπαίθετων ἐπιβολὰς δυσχερῶς αὐτῶν ἀρετῶν, ἔχουσιν καὶ ἰδίαι καὶ κοινῇ πόμυτες ἐν τοῖς ὑπαίθετοις ὑπὸ τ' ἐκείνων πίπτειν ὀξυοῖσαι. Τοιαύτης δ' οὐσης τ' ἐκείνου τ' μερῶν δυνάμεως, εἰς δ' καὶ βλάβη καὶ σκευεργὴν ἀλλήλοις πρὸς πατρὶς συμβαίνει τὰς ἀρετὰς δεινῶς ἔχουσιν τ' ἀρμόγιον αὐτῶν ὥστε μὴ οἶον τ' εἶναι αὐτῆς ἀρετῇ ἀμείνω πολιτείας σύστασιν. ὅταν μὲν γὰρ ὡς ἐξωθεν κοινὸς φόβος ἐπιστὰς ἀναγκάσῃ σφας συμφροσίν καὶ σκευεργὴν ἀλλήλοις, τηλικαύτην καὶ τοιαύτην συμβαίνει γίνασθαι τ' δυνάμειν τ' πολυτεύματος, ὥστε μὴδὲ πρὸς ἀλείπειναι τῶν δεινῶν μὴδὲν, ἀλλὰ πρὸς τῶν ἀρετῶν αἰεὶ, πόμυτων ὁμοῦ τῆς ἐπινοίας ἀμικλωμένων· μήτε δ' κρίναι ὑπερεῖν τῷ χειρῶν, κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν ἐκείνου σκευεργῶντος, πρὸς τὴν τῶν ἀρετῶν σκευεργῶν σκευεργῶν. δὲ ἀρετῶν αὐτῶν συμβαίνει γίνασθαι, καὶ πόμυτες ἐφικνέσθαι τῷ κρίναι τὴν ἰδὴ τῆς πολιτεύματος. ὅταν γὰρ μὴ πάλιν ἀπολυθῆναι τῶν ἐκείνων φόβων ἐν ἀρετῶν τῆς ἀτυχίας καὶ ἀρετῶν τῆς ἐκ τῆς κακορρωμάτων, ἀπολαύοντες τῆς ἀδελφότητος, καὶ ὑποκατακυρῶν καὶ ἀδελφότητος δέκασθαι πρὸς ὑβρίν, καὶ πρὸς ὑποφροσίν, ὃ δὲ φιλεῖ γίνασθαι· τότε καὶ μάλιστα συνιδεῖν ὅτι αὐτῶν πρὸς αὐτῶν ἀρετῶν τῶν πολιτεύματος τὴν βοήθειαν. ἐπειδὴ γὰρ ὁξυοῖται πῶν μερῶν φιλονεικίῃ, καὶ πλέον τῷ δεινῶς ἐπιχερῶνται· δὴλον ὡς ὁξυοῖτος ἀρετῶν οὐκ ὅπως κατὰ πῶν ἀρετῶν λόγον, ἀντιστάσθαι δὲ καὶ πρὸς ἀποδίξασθαι δυναμῶν τῆς ἐκείνου ἀρετῶν ὑπὲρ ἀλλήλων, ὁξυοῖται δὲ πῶν μερῶν, οὐδ' ὑποφροσίν. πρῶτα γὰρ ἐμικνέει τοῖς ὑποκατακυρῶν, καὶ μὴ κινῶν μὴ τ' ὁρμῆς, καὶ δὲ ὡς ἀρχῆς δεδῶται τ' ἐκ τῶν πάλαι ὁπίστασιν.

E

A

Πολεμικὰ Ρωμαίων Ἰππηδευ-
ματᾶ.

Περὶ χιλιάρχων καταστάσεως,
καὶ καταγραφῆς στρατιωτῶν πο-
λιτικῶν τε καὶ συμμαχῶν.

Περὶ καθοπλισμοῦ Ρωμαϊκοῦ.

Περὶ τῆς καὶ τῆς στρατοπεδείας
χειρισμοῦ τῶν δυνάμεων.

Αἱ τῶν ἀδικημάτων κολάσεις,
καὶ τὰ τῆς ἀνδραγαθίας ἀεισεΐα.

Ἡ ἐκ τῆς παρεμβολῆς ἀνα-
στρατοπεδεία, καὶ πάλιν κατὰ
στρατοπεδεία.

• *Populi Rom. instituta rei
militaris.*

*Institutio Tribunorum mi-
litum, & dilectus quā legio-
num quā auxiliorum.*

Armatura Romanorum.

*Dispositio legionum in ca-
strametationibus.*

B *De pænis maleficiorum, &
virtutis premiis.*

*Ratio mouendi castra, du-
cendi agminis, & figendi ten-
toria.* •

ΕΠΕΙΔΑΝ ἀποδείξωσι τοὺς ἑαυ-
τοῖς, μὲν ταῦτα χιλιάρχους καθεσῶσι
πενταρεσκαίδεκα μὲν, ἐκ τῶν πέντε ἑκατο-
στοῖς ἐχόντων ἥδη στρατείας· δέκα δ' ἄλλοις C
σιὼν τύποις, ἐκ τῶν δέκα. τῶν δὲ πολιτῶν τοὺς
μὲν ἰσχυροὺς δέκα, τοὺς δὲ πεζοὺς δεκάεξ ἑκατο-
στοῖς δὲ στρατείας τελεῖν καὶ αἰετῆσαι, ἐν τοῖς
τετραρχοῦντι καὶ ἑξέτεσι ἀπὸ ἡγευῶν, πλὴν
τῶν ἑαυτὸν τῆς τετραρχίας δραχμαὶς τελέμε-
νων· τοῦτοι δὲ παρῶσι πέντε, εἰς τὴν ναυι-
κὴν χρεῖαν. εἰ δὲ ποτε κατεπίγῃ τὰ τῶν πε-
ρισσίων, ὁφείλοισιν οἱ πεζοὶ στρατεύειν εἰς
στρατείας ἑκατοστοῖς. Πολιτικὴν δὲ λαβὴν ἄρ-
χῶν ἐκ ἑξῆς ὁδοῦ πρὸς πύργον, εἰ μὴ δέ-
κα στρατείας ἑκατοστοῖς ἢ τετελεώς. E
Ἐπεὶ δὲ μέλλωσι ποιεῖν τὴν καταγραφὴν τῶν στρατιωτῶν,
οἱ τὰς ὑπάτους ἔχοντες ἄρχαι, προελέγχεσθαι
ἐν τῷ δήμῳ τὴν ἡμέραν, ἐν ᾗ δέσιναι τῶν τετρα-
ρχεῖσθαι τὰς ἐν τῇ ηλικίᾳ Ρωμαίων ἀποδύσθαι.
ποῖσι δὲ τὸ τοιοῦτον, καὶ ἕκαστος ἑαυτὸν. τὸ δὲ ἡμέ-
ρας ἐπιλθόντες, καὶ τῶν στρατευομένων τῶν τετραρχο-
μένων εἰς τὸν Ῥώμιον, καὶ μὲν ταῦτα σινα, δεξι-
οτέων εἰς τὸν Καπιτώλιον, διδόντες σφᾶς αὐτοῖς
οἱ νεώτεροι τῶν χιλιάρχων, καὶ τὰς αὐτὰς ὑπὸ τῷ δή-
μῳ κατασθῶσι, ἢ τῶν στρατιωτῶν εἰς τὴν τετραρχί-
αν· ἡ δὲ τῶν τετραρχῶν αὐτοῖς στρατοπέδα τὴν
ὁλοκληρὴν καὶ πρῶτην διαίρεσιν τῶν δυνάμεων ποί-
εῖν, καὶ τὰς μὲν πρῶτας καταστῆναι τῶν τετρα-

R O M A N I posteaquam Consules
designarunt, Tribunos militum
deinceps creant: quatuordecim qui-
dem, ex iis qui annua iam quina sti-
pendia habent: decem verò alios præ-
ter superiores ex iis qui dena. Cui-
bus enim plane est necessum, sti-
pendia facere intra annum ætatis qua-
dragesimum sextum, equitibus qui-
dem, dena; peditibus verò, sena de-
na: iis dumtaxat exceptis, qui infra
quaterna millia æris censi fuerint.
hos omnes missos faciunt, in usus
nauticos. quòd si casus aliquis gra-
uior urgeat, vicena stipendia annua
peditibus sunt facienda. Urbanum
verò magistratum capiendi ius ne-
mini est, antequam dena stipendia e-
merita habeat. Porro quando Con-
sules sunt conscripturi milites, diem
populo edicunt, qua die Romanos
omnes militaris ætatis sistere se opor-
teat. atque id faciunt quotannis. ubi
dies aduenit, & Romam apti militiæ
conuenerunt, iidemque mox in Ca-
pitolio congregati sunt; ibi iuniores è
Tribunis militum, ordine prout quis-
que eorum vel à populo, vel ab Impe-
ratoribus fuerit constitutus, in qua-
tuor diuidere se partes solent. quia a-
pud eos summa & prima diuisio co-
piarum est in quatuor legiones. Et
quatuor quidem illos qui primi creati

fuerint, legioni quam vocat Primam, attribuunt; tres proximos, Secundæ; quatuor qui hos excipiunt, Tertiar; tres nouissimos, Quartæ. Seniorum autem, duos quidem primò creatos in Prima locant legione; tres secundo loco designatos, in Secunda; duos proximos, in Tertia; tres postremos in vltima. Peracta verò electione & diuisione tribuum, sic ut singulæ legiones totidem duces habeant: separatim postea sedentes cuiusque legionis Tribuni sigillatim tribus sortiuntur, & ut cuique fors contigit, eam ad se vocant: tum ex ea quatuor iuuenes eligunt, pares, quoad eius fieri potest, ætate & habitu corporis. his propius admotis, primi electionem faciunt Primæ legionis Tribuni: secundi, Secundæ: tertij, Tertiar: nouissimi, Quartæ, rursumque aliis quatuor admotis, primi eligunt Secundæ legionis tribuni: & sic deinceps: vltimi verò Primæ. Secundum hæc aliis denuo quatuor adductis, primi dilectum habent Tertiar legionis tribuni: vltimi, legionis Secundæ. & ita, dum hac ratione semper idem electionis orbis voluitur; euenit illud, ut pares ac similes capiantur in quàmque legionem milites. Postquam conscripserunt quam proposuerant multitudinem; (ea est quandòque in singulas legiones peditum quaternum millium & ducentorum: aliquando quinum millium, quoties maius aliquod ipsis imminet periculum:) mox equites, olim quidem posteriore loco moris erat deligere: & quaternis peditum millibus adiungere ducentos: nunc priore loco eos centuriant, è censu iam antè per censorem electos: atque illorum trecentos vnicuique legioni assignant. Peracto dilectu eo quem diximus modo, Tribuni militum suæ quisque legionis eos qui fuerunt conscripti, congregant, atque vnum ex omnibus eligentes maximè idoneum, sacramento adigunt; **FORE OMNINO VT PAREAT IMPERIO DVCVM, ET QVICQVID AB**

A ρας, εἰς δὲ πρῶτον καλούμενοι στρατόπεδον ἐνέμωσαν· τοὺς δὲ ἐξῆς βῆς, εἰς δὲ δολύπερον· τοὺς δὲ ἐπομῆμοις τούτοις τέτταρας, εἰς δὲ τρίτον· βῆς δὲ τοὺς τελευταίους, εἰς δὲ τέταρτον. τῇ δὲ πρεσβυτέρων, δύο μὲν τοὺς πρῶτους, εἰς δὲ πρῶτον· βῆς ὃ τοὺς δολύπερος, εἰς δὲ δολύπερον πῆλασι στρατόπεδον· δύο δὲ τοὺς ἐξῆς, εἰς δὲ τρίτον· βῆς δὲ τοὺς τελευταίους, εἰς δὲ τέταρτον. ἡγομένης δὲ τῇ ἀφαιρέσεως καὶ κατὰ σάτους τῇ χιλιάρχων ποιάντης, ὥς τε πᾶντα τὰ στρατόπεδα τοὺς ἴσους ἔχον ᾤοντο· μετὰ ταῦτα καθίσαντες χωρὶς ἀλλήλων καὶ στρατόπεδον, κληροῦσι τὰς φυλάς καὶ μίαν, καὶ προσκαλοῦνται τὴν αἰὶ λαχῶσαν. ἐκ ὃ ταύτης ἐκλέγρουσι τῷ νεανίσκῳ τέτταρας ὁπλιτάς· τοὺς πρῶτα πλῆκτας τῇ ἡλικίᾳ καὶ ταῖς ἐξέσει. προσκαρδύνων δὲ τούτων, λαμβάνουσι πρῶτον τὴν ἐκλογὴν οἱ τῷ πρῶτου στρατοπέδου, δολύπερον δὲ οἱ τῷ δολύπερον, τρίτον δὲ οἱ τῷ τρίτου, τελευταῖοι δὲ οἱ τῷ τέταρτου. πάλιν δὲ ἄλλων τετάρτῳ προσκαρδύνων, λαμβάνουσι πρῶτοι τῇ αἵρεσιν οἱ τῷ δολύπερον στρατοπέδου, καὶ ἐξῆς, οὕτως. τελευταῖοι δὲ οἱ τῷ πρῶτου. μετὰ ταῦτα πάλιν ἄλλων τετάρτῳ προσκαρδύνων, πρῶτοι λαμβάνουσιν οἱ τῷ τρίτῳ στρατοπέδου, τελευταῖοι δὲ οἱ τῷ δολύπερον. καὶ αἰὶ καὶ λέγον ὅτις ἐκ πρῶτου καὶ ἐκλογῆς ἡγομένης, πρῶτα πλῆκτας συμβαίνει λαμβανέσθαι τοὺς ἀνδρας εἰς ἕκαστον τῶν στρατοπέδων. ὅταν δὲ ἐκλέξωσι δὲ προκείμενοι πλῆθος (τῷτο δὲ ὅστις ὅτε μὲν εἰς ἕκαστον στρατόπεδον πεζοὶ τε βασιχιλίοι καὶ ἀφαιρέσιοι, ποτὲ ὃ πενταχιλίοι, ἐπειδὴ μίξωσι τις αὐτοῖς προσφαινητὴ κίνδυνος) μετὰ πᾶντα τοὺς ἰπποῖς, ὃ μὲν παλαιὸν ὑπέρου εἰώθεισαν δοκιμάζειν ὅτι τοὺς πενταχιλίοις ἀφαιρέσιους. νῦν ὃ πρεσβύτεροι, πλεονέκῳ αὐτῶν γήγημένης ὑπὸ τῷ ἡμῶν τῇ ἐκλογῆς καὶ ποιῶσι τελευταίους εἰς ἕκαστον στρατόπεδον. ὅτι τελευταίους ὃ καὶ ἀφαιρέσιους τῇ πρῶτῃ ἡγομένην ἔχον, ἀφαιρῶντες τὸς ἐπιλεγμένους οἱ προσήκοντες τῷ χιλιάρχων καὶ ἕκαστον στρατόπεδον, καὶ λαβόντες ἐκ πᾶντων ἕνα τῶν ὁπτιμενέστατων, ὁρμήζουσιν· **Η ΜΗΝ ΠΕΙΘΑΡΧΗΣΕΙΝ ΚΑΙ ΠΟΙΗΣΕΙΝ ΤΟ ΠΡΟΣΤΑΤΤΟΜΕΝΟΝ ΥΠΟ ΤΩΝ ΑΡ-**

XONTΩΝ ΚΑΤΑ ΔΥΝΑ-

A PRO VIRIBVS PRÆSTET.

MIN. οἱ δὲ λοιπὸν πρῶτες ὁμνύουσι καθ' ἑ-
 τα ὡς πορθέμενοι, τὸ δὲ αὐτὸ δηλοῦντες ὅτι
 ποιήσουσι πρῶτα, κατὰ τὸν ὅρον. Κατὰ τὸ
 τοὺς αὐτοὺς χειρὸς οἱ ἑαυτοῦς ὑπάρχοντες ἑ-
 χοντες, ὡς ἀλλοιοῖσι τοῖς ἀρχαίοις τοῖς ἀπὸ τῆς
 συμμαχίδος πόλεως τῆς ἐκ τῆς Ἰταλίας, ὅς ὡς
 αὐτοὺς βούλωνται συστρεφεῖν τοὺς συμμαχοῦς.
 ὅς ὡς φέροντες ὅτι πλεῖστοι καὶ τὴν ἡμέραν καὶ τὸ
 πόνον, εἰς ὃν δεήσει πρῶτα τοὺς κεκριμένους. αἱ δὲ
 πόλεις ὡς ἀπληροῖσι ποιήσονται τῇ περὶ
 ρησίδος τῆς ἐκλογῆς καὶ τῆς ὁρχῆς, ἐκπέμπονται,
 ἀρχαῖα συστήσασθαι, καὶ μεθοδεύειν. Οἱ δ' ἐν
 τῇ Ῥώμῃ χιλιάρχοντες, καὶ τὸν ὁρχισμὸν, ὡς ἀ-
 γείλας τῆς ἡμέρας ἐκάστην στρατοπέδου, καὶ πό-
 τον, εἰς ὃν δεήσει πρῶτα τοὺς ὅπλων, τότε
 μὲν ἀφῆκον ὡς ἀφῆκον μὲν δ' εἰς τὴν παρῴ-
 σταν ἡμέραν, ἀφῆκον τοῖς ἀνδράσι τοὺς μὲν
 νεώτατους καὶ πεντηκοντάτους εἰς τοὺς γροσφομά-
 χους τοὺς δ' ἐξῆς τοῦτοις, εἰς τοὺς Ἀσάτους κα-
 λουμένους τοὺς δ' ἀκροατάτους τὴν ἡλικίαν,
 εἰς τοὺς Πρίγκιπας τοὺς δὲ πεντηκοντάτους εἰς
 τοὺς Τεταρίους. αὐτὰ γὰρ εἰς καὶ ποσάται ὡς ἀ-
 φορεῖ ὡς Ῥωμαίοις, καὶ τὸν ὁρχισμὸν, καὶ τὴν
 ἡλικίαν, ἐπὶ τῇ κατὰ πλῆθος, ἐν ἐκάστη
 στρατοπέδου. Διαρῶσι δ' αὐτοὺς τὸ ἑξῆς ἔποντο,
 ὡς εἰς τοὺς μὲν πεντηκοντάτους, καὶ Τεταρίους
 ὡς ἀφῆκον μὲν εἰς ἑκατοσίοις τοὺς δ' Πρίν-
 κιπας χιλίοις καὶ ὡς ἀφῆκον ἴσοις τῶν τοῦτοις τοὺς
 Ἀσάτους. τοὺς δὲ λοιποὺς, καὶ νεώτατους, Γροσφο-
 φόρους. εἰς τὸν πλεῖστον τῶν πεντηκοντάτων ὡς ἀφῆκον
 λόγῳ ποιεῖ τὸν ὡς ἀφῆκον, πλεῖστον τῶν Τεταρίων.
 τοῦτοις αἰεὶ τοὺς ἴσοις.

Καὶ τοὺς μὲν νεώτατους πρῶτα φέρειν μά-
 χαιρας φορεῖν, καὶ γροσφοὺς καὶ πάρμην. ἡ δὲ
 πάρμη καὶ διώκειν ἐκ τῆς κατὰ σκελῆς, καὶ μά-
 χης ὡς ἀφῆκον ὡς ἀφῆκον ἀσφάδεια. ὡς ἀφῆκον γὰρ
 ὡς ἀφῆκον ὡς ἀφῆκον, πλείονος ἐκ τῆς ὡς ἀφῆκον.
 ὡς ἀφῆκον ὡς ἀφῆκον καὶ λιτὰ ὡς ἀφῆκον
 ποτὲ καὶ λυκία, ἢ πῶς τοιούτων ὡς ἀφῆκον,
 σκέπης ὡς ἀφῆκον καὶ σημεία χεῖρας ὡς ἀφῆκον μέ-
 εος ὡς ἀφῆκον ὡς ἀφῆκον ὡς ἀφῆκον ὡς ἀφῆκον καὶ
 μὴ, ὡς ἀφῆκον γίνονται. ὡς ἀφῆκον τῶν γροσφῶν βέ-
 λος ἐκ τῆς μὲν μήκει ὡς ἀφῆκον, ὡς ἀφῆκον δι-
 πηχῶ, τῶν δ' ὡς ἀφῆκον δακτυλίων. ὡς ἀφῆκον
 ὡς ἀφῆκον, κατὰ τὸν ὡς ἀφῆκον ἐπὶ λεπτόν ὡς ἀφῆκον

Reliqui autem omnes procedentes
 alter post alterum in eadem verba
 iurant: & quod omnia facturi sint
 sicut ille primus. Eodem etiam tem-
 pore qui Consulatum gerunt, ma-
 gistratibus sociarum in Italia vr-
 bium, ex quibus auxilia eo bello
 secum militare volunt, denuntiant;
 numerum & diem locumque ad con-
 ueniendum edicentes iis qui lecti
 fuerint. Ciuitates conscriptos à se mi-
 lites & sacramento adactos, eodem
 quem iam exposui modo, duce e-
 tiam constituto & Quæstore, mit-
 tunt. At Romæ Tribuni militum
 postquam sacramento milites dixe-
 runt, denuntiato legioni cuique die
 ac loco ad conueniendum sine ar-
 mis, tunc quidem eos dimittunt.
 cæterum ubi ad dictam diem illi con-
 uenerunt: natu minimos & pauper-
 rimos Tribuni seligunt in Velites:
 proximos his in Hastatos, uti vo-
 cant: ætatem florentissimam in Prin-
 cipes: maximos natu in Triarios. hæ
 sunt enim, nec plures istis differen-
 tiæ apud Romanos appellationum æ-
 tatum & armaturæ in vnaquaque le-
 gione. Ita autem hos diuidunt, ut
 ætate maximè prouecti, qui Triarii
 dicuntur, sint numero sexcenti. Prin-
 cipes mille ducenti, totidem Hastati:
 cæteri ac natu minimi Velites: sin-
 pluribus quàm quatuor millibus con-
 stet legio, eadem proportionem & cæ-
 terorum partitionem instituunt: nisi
 quod Triariorum numerus variat
 nunquam.

Ac minimis quidem natu præci-
 piunt ut gladium ferant, hastas &
 parmam. Parma & firmitatem ha-
 bent, à structura: & magnitudinem
 quæ ad defensionem sufficiat: quip-
 pe cui figura rotunda, dimetiens pe-
 dis vnus & semis. Insuper adorna-
 tur velutum quisque vili capitis te-
 gumento: cui lupina interdum aut
 aliquid eiusmodi imponitur; simul
 tutelæ causâ, & indicij: ut in obeun-
 dis fortiter seculsue præliis, dignosci
 ab ordinum queant ductoribus. Ha-
 sta velitaris telum est habens hastile,
 duos ut plurimum cubitos longum:
 crassum verò digitum vnum. spicu-
 lum illi dodrantis vnus, cò tenui-
 tatis

ratis atque acuminis perductum, ut necessario statim à primo iactu reflectatur, neque remitti possit ab hostibus. alioquin commune est hoc telum.

Ætate proximis, quos vocant Hastatos, præcipiunt ut iusta arma domo afferant. ea sunt apud Romanos: ante omnia s c v t v m; latum in superficie gibba duos pedes cum dimidio: longum pedes quatuor. aut, si sit maius, ad hanc mensuram accedit palmus. è duplici tabulato glutine taurino est compactum: extrema superficies linteo, deinde vitulino corio circumtegitur. in ambitu circa superam inferamque partem ferrea prætexitur lamina, qua aduersus cæsim illatos ictus munitur; & ne humo incumbens corrumpatur. adaptatur etiam illi concha ferrea, (is est umbo,) quæ ictus vehementiores defendit, lapidum, sarissarum & violentorum omnium telorum. Simul cum scuto est GLADIVS; quem ad dextrum latus gestat. Hispaniensem ipsi vocant. est hic gladius & ad punctum lzdendum excellens; & ad cæsim ex utraque parte ferendum vehemens. constat enim lamina valida & firma. Accedunt P I L A duo & galea ætea & ocrea. Sunt è pilis quædam crassa, quædam tenuia: è solidioribus, quæ rotunda sunt palmarem habent dimetientem: quæ quadrata, latus; tenuia, sibynis mediocribus sunt similia: atque hæc gestant cum iam dictis. Istorum omnium hastile tria fere cubita longum est: aptatur singulis telum ferreum, hamatum, paris longitudinis cum ipsis lignis: cuius nexum vsionemque adeo firmant valide, ad media vsq; ligna religantes, & crebris fibulis configentes, ut non ante nexus inter vtendum laxetur, quàm ferrum frangatur; etsi crassum in fundo, & qua parte ligno committitur, digitum vnum cum dimidio. vsque adeo magna cautione prospiciunt huic adnexioni. Accedit ad hæc omnia, quod in GALEA ferto pennaceo insuper ornantur; pennæ nempe tribus puniceis aut nigris, iisq; rectis, longitudine fere cutalibus. quæ vbi cæteris armis ad summum verticem accesserunt,

A λαοσμένοι & σικωξυμένοι, ὥς κατ' αἰάτ-
κιν δ' ἔως ἀπὸ τ' ὑπὸ τῆς ἐμβολῆς καμ-
πτεῖται, & μὴ διύσασθαι τοὺς πολεμίους ἀντι-
βάλλειν· εἰ δ' μὴ, χροὶν γίνεται τὸ βέλος.

Τοῖς γὰρ μὲν δολιτέροις μὲν καὶ τὴν ἡλι-
κίαν, Ἀσάταις δ' ὑποσπασσομένοις, πρὶν γ-
λῆσαι φέρειν πρὸς πλάγιον. ἐστὶ δ' Ῥωμαϊκὴ πα-
ροπλία, ὑπὸ τῆς ἡνιόχου, ὅς τ' ἂν πλά-
τος ἐστὶ τ' κυρτῆς ἐπιφανείας πένθ' ἡμιποδίων
τὸ δὲ μήκος, ποδῶν τεττάρων· ὃ δ' ἡ μείζων ἐπὶ
& παλαιστῆρος· ἐκ διπλῆς ἑνὸς ὁμοῦ, ἑνὸς
B ἐνὸς πεπτηγῆς, ὅπου, μὲν δ' ἑνὸς μοχλίου
δύο μὲν ἐκτείνονται τὴν ἐκ τῆς ἐπιφανείας.
ἔχει δὲ πρὸς τὴν ἑνὴν ἐκ τῆς αἰώτης & κα-
τὰ τὴν μερῶν, σιδηροῦ σιδήρου, δὲ τὰς τε
καὶ τοῦ ὅτι τῆς μαχαίρας ἀσφιδίζονται, καὶ
τὰς πρὸς τὴν γλῶττιν ἐξερύσσονται. ὑποσπασ-
ται δ' αὐτὴ & σιδηρὴ καὶ ἑνὸς, ἢ τὰς ὁλοῦ
ῆς ἀποτίθεται πληγὰς, λίθων & ἑνὸς, & κα-
θόλου βιαιῶν βελῶν. ἅμα δ' ὅς τ' ἡνιόχου μαχαί-
ρα· ταύτῃ δὲ πρὸς τὸ διζῶν φέρει μερῶν.

C χαλκοῖ δ' αὐτὴν Ἰσπερικὴν. ἔχει δὲ αὐτὴ κέν-
τημα ἀφ' ὅρου, καὶ καὶ τοῦ ὅτι ἀμφοῖν
τοῖν μερῶν βίαιον, ὅς τ' ὅτι τὸν ὁβελίσκον αὐτῆς
ἰσχυρὸν καὶ μόνον εἶ. πρὸς δ' ἑνὸς, ὅπου
δύο, & ἐκτείνονται χαλκῇ, & ὑποσπασ-
ται δ' ὅπου εἰσὶν οἱ μὲν παχέες, οἱ δ' λεπτοί. τ'
δ' ὑποσπασσομένοι, οἱ μὲν ἐνὸς παλαιστῆρος
ἔχει τὴν ἀφ' ὅρου· οἱ δὲ τεττάρων, τὴν
πλάγιον. οἱ γὰρ μὲν λεπτοὶ σιδηροῖς εἰσὶν
σιδηροῖς, ὅς τ' ὅπου μὲν τ' ὑποσπασσομένοι.

D ἀπὸ τῆς δ' ἑνὸς ὅπου ὅπου μὲν τ' ὑποσπασσομένοι, ὅπου
ῆς πῆχους. ὑποσπασσοται δ' ἐκαστος βέλος σι-
δηρὸν ἀκιστροῦ, ὅπου ἔχει τὸ μήκος τοῖς ἑνὸς,
& ὅπου καὶ τ' ὑποσπασσομένοι οὕτως ἀσφιδίζονται
βεβαίως, ὥς μέσον τῶν ἑνὸς ἐνδόντες, καὶ
πυκνῶς τὰς λαβὰς καὶ περὶ τῶν ὅπου ὅπου
πρὸς τὸ διζῶν ἐν τῇ χρεῖαι αἰάχα-
λαδύται, ἢ τ' σιδηρὸν ὑποσπασσοται, καὶ τ' ὅπου
τὸ πάχος ἐν τῇ πυκνῇ, & τῇ πρὸς τὸ ἑνὸς
λαβὴν σικωξυμένην ἡμιδακτυλίων ἐπὶ ἑνὸς
& ἑνὸς τῶν πρὸς τῶν ποιῶνται τ' ἐνδόντες.
ἔχει δ' ὅπου πᾶσι τοῖς ὑποσπασσομένοι πρὸς
E ἐν τῇ, & πρὸς φοινικίοις, ἢ μέλαισι, ὅπου
τεταῖς, ὥς πηχυαίοις τὸ μέγεθος. ὅπου ὑποσ-
πασσοται καὶ χρυφὴν ἅμα τοῖς ἄλλοις ὅπου,

ὁ μὲν αὖτ' φαίνεται διπλάσιος ἐαυτῷ καὶ ὁ μέγας, ἢ δ' ὅψις καλὴ καὶ κατὰ πληκτικὴν τοῖς ἐσπείοις. Οἱ μὲν οὖν πολλοὶ περὶ σπῆ-
 ῶντες χάλκωμα σπιδαμιαῖον πύρην πύ-
 ρως, ὃ περὶ ἴσται μὲν περὶ τῆς γήριων, κα-
 λουσι δὲ καρδύφυλακα, τελείας ἔχουσι τὴν
 καρδύφυλιν. οἱ δὲ ὑπὸ τῆς μυρίας ἡμισυ-
 μοι δραχμας, αὐτὴ τῇ καρδύφυλιν (ὡς
 τοῖς ἄλλοις, δι' ἐπιδόλιν περὶ ἴσται θύρακας.
 ὁ δὲ αὖτ' ἔπος τῆς καρδύφυλιν ἔστι καὶ περὶ
 τοῖς Πείκτας καὶ Τειάριοις· πλὴν αὐτὴ τῇ
 ὑπὸ τῆς Τειάριοι δόξατα φορεῖται. ὃς ἐκ-
 σου δὲ τῆς περὶ σπῆδων γῆριων, πλὴν τῆς
 νεωπάτων, ὃς ἐλεξάν πατρίδας ἀριστίνδων
 δέκα μὲν δὲ τούτοις, ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ δι-
 λων δέκα ποιοῦνται. καὶ τούτοις μὲν ἀποδύ-
 σαι περὶ σπῆδων πατρίδας· ὡς ὁ περὶ
 αἰρετῆς, καὶ σπιδόριον κρινεῖται. περὶ σπῆ-
 ρων δ' οὗτοι πάλιν αὐτοὶ τοὺς ἴσους οὐρα-
 ρίς. Ἐξῆς δὲ τούτοις μὲν τῆς πατρίδας
 διελθὼν τῆς ἡλικίας ἐκαστὸν εἰς δέκα μέρη,
 πλὴν τῆς γροσφομάχων. καὶ περὶ σπῆδων
 ἐκαστὸν μέρη τῶν ἐκλογῆτων ἀνδρῶν, δύο
 ἡγεμόνας, καὶ δύο οὐραρῆς. τῶν δὲ γροσφο-
 μάχων τοῖς ἑκτοσφάτοις καὶ ὁ πλῆθος, ἴσους
 ἐπὶ πύρην τὰ μέρη διένειμαν· καὶ ὁ μὲν μέ-
 ρος ἕκαστον ἐκάλεισαι καὶ πύρην, καὶ σπῆ-
 ρων, καὶ σπιδόριον. τοῖς δὲ ἡγεμόνας Κεντυρίω-
 νας, καὶ πατρίδας. οὗτοι δὲ καθ' ἕκαστον
 σπῆδων ἐκ τῆς κατὰ σπῆδων ἐξέλεξαν
 αὐτοὶ δύο, τοῖς ἀκμασφάτοις καὶ ἡγεμόταις
 αὐτὰς σημασιόφορος. δύο δὲ καθ' ἕκαστον πύ-
 ρην ποιοῦσιν ἡγεμόνας, εἰκότως. ἀδ' ἔλθον γὰρ
 ὄντος καὶ τῇ ποιῶσαι, καὶ τῇ πατρίδι τὸν ἡ-
 γεμόνα, τῆς πολεμικῆς χρείας ὅτι ἐπιδι-
 χομῶντες περὶ σπῆδων, ὅσοι ποτε βούλονται τὴν
 σπῆδων χωρὶς ἡγεμότος εἶναι καὶ περὶ σπῆ-
 δων μὲν οὖν ἀμφοτέρων, ὁ μὲν περὶ σπῆ-
 δων αἰρετῆς ἡγεῖται τῇ δεξιῇ μέρει τῇ σπῆ-
 δων ὁ δὲ δεξιῇ τῆς ἀριστερῆς αὐτῶν τῇ ση-
 μασίας ἔχει τὸν ἡγεμόνα. μὴ περὶ σπῆδων δ', ὁ κα-
 τὰ σπῆδων ἡγεῖται πύρην. Βύλιν δ' εἶναι
 τοὺς πατρίδας οὐχ οὕτω δραστῆς καὶ φιλο-
 κιδνῶν, ὡς ἡγεμονικῆς καὶ σπιδόμοις, καὶ
 βατῆς μᾶλλον τοῖς ψυχῆς, οὐδ' ὃς ἀκ-
 ραίου περὶ σπῆδων, ἢ κατὰ σπῆδων τῇ μάχης,

A vir quidem duplo quàm sit maior ap-
 pareret; species autem existit pulchra
 & hosti formidabilis. Ac multitudo
 quidem assumptâ ad hæc ætæ la-
 minâ, duodecim ab omni parte di-
 gitorum, quam pectori apponunt
 & cordituum siue pectorale dicunt,
 plenam habent armaturam. Sed qui
 centum millium æris censum ha-
 bent, loco pectoralis, super cætera ar-
 ma, loricas hamis confectas induunt.
 Eodem modo armantur & Princi-
 pes & Triarii, nisi quod Triarii pro
 pilis hastas gerunt. Porro ex singu-
 lis quæ sunt exposita generibus, ex-
 ceptis qui ætatis sunt inferioris, or-
 dinum ductores decem eligunt, pro
 cuiusque virtute. deinde alios ite-
 rum decem, altera electione. atq; hos
 omnes appellant ordinum ductores:
 quorum is qui primo loco est electus,
 concilium participat. rursus autem
 isti totidem coactores agminis eligunt.
 Secundum hæc vnâ cum ordinum
 ductoribus ætates deinde singulas, ve-
 litibus demptis, in partes decem tri-
 buunt, & binos cuique parti duces,
 binosq; agminis coactores è lectis viris
 assignant; velites verò prout ipsorum
 numerus est, æquabiliter in omnes
 partes diuidunt: ac singulas quidem
 has partes appellant ordinem, mani-
 pulum, signum: duces verò Centu-
 riones & ordinum ductores. Hi in suis
 quisque manipulis signiferos duos ex
 omni numero eligunt, vigore corpo-
 ris & generosa mente præstantissimos.
 Quod autem duos cuique manipulo
 ductores attribuunt, ratione id fa-
 ciunt. quum enim sit incertum quid
 dux vel facturus sit vel passurus, neque
 excusationem vllam bellica res ad-
 mittat; committere nolunt, vt duce
 ac præfecto vnquam ordo careat. Igi-
 tur præsentibus quidem ambobus, v-
 ter fuerit prior electus, is dextræ mani-
 puli præest parti; alter, sinistræ. si non
 adsunt ambo, qui solus restat, is om-
 nium ducatum obtinet. Probant au-
 tem Romani Centuriones, non tam
 eos qui sunt audaces & ad pericula
 subeunda prompti, atque eos qui ar-
 te imperatoria valent, suntque fir-
 mi ac stabiles & alto magis animo:
 non qui temere confligant aut pu-
 gnæ initium faciant: sed qui superio-
 re hoste & cum premuntur durent,

ac prius mortem opperant quam stationem deferant. Simili modo etiam equites in turmas decem diuidere solent: è quarum singulis tres turmarum præfectos creant. hi coactores agminis totidem assumunt, qui primus turmae ductor est electus, turmae præest: reliqui Decurionum loci obtinent, atque adeo id ipsum omnes vocantur. quoties primus abest, secundus pro turmae præfecto se gerit. Armatura porro equitum nunc quidem Graecanicæ est similis: at non ita olim. Iam primum, loricas non habebant: sed in campestribus pugnabant: ex quo fiebat ut ad descendendum quidem & celeriter insiliendum in equos parati essent atque expediti: inter pugnandum verò periculis obliicerentur; ut qui nudi dimicabant. Hastæ deinde duabus de causis erant illis inutiles. prior ratio est, quod quum graciles eas & tremulas facerent, neque ad propositum scopum poterant collimare; & prius quam mucro defixus in aliquo firmaretur, vibrantes pleræque ipsa equorum agitatione frangebantur. ad hæc, quum sine cuspidē in ima parte eas facerent; ad vnicum & primum illum ictum iis utebantur, quando mucrone feriebant: deinde fractæ, nulli amplius vsui, frustra gestabantur. Scutum verò illis erat è boum corio, ad instar eorum umbilicorum liborum quæ sacrificiis moris est imponere: ut neque ad congressus vti illis possent, quia vim ad resistendum non habebant: & vbi imbris corrupta atque in corij naturam resoluta erant; quæ ante non magno vsui essent, iam planè inutilia euadebant. quare quum magistrâ experientiâ has reprobarent, Graecanicam armorum structuram suæ loco facile vsurparunt, per quam & statim primum illum mucronis ictum dirigi rectè atque efficacem esse contingit; eo quòd ita conficitur hasta, ut stabilis sit non tremula: & similiter versâ hastâ cuspidis vsum firmum esse ac violentum. Eadem ratio & in scutis: nam & cum ictus inferuntur, & cum hostis inuaditur, firmis & tensis vti eis licet. quod ut animaduertenterunt, citò sunt imitati.

A ὅτι καὶ τοὺς μύθοις δὲ καὶ τοὺς πεζομύθοις ὑπο-
μύθου καὶ ἀποδιδόσκειν ὑπὲρ τῆς χάριτος.
Παραπλησίως ὃ καὶ τοῖς ἵπποις εἰς ἱλίας δέχε-
σθαι. ὅς ἐκείνης ὃ ἥδ' ἐπεκρίναισι ἱλάρχας.
ἔτι δ' αὖτε ἥδ' ἐπεσέλαβον ἑσθλούς. ὁ μὲν
οὖν πρῶτος αἰρεθείς ἱλάρχης ἡγήται τ' ἱλίας·
οἱ ὃ δὺο, δικαδάρχων ἔχουσι τὰ ξίη. καλῶνται
ὃ πρῶτος Δεκυρίωνες. μὴ παρὲντος ὃ ἔστω
του, πάλιν ὁ δαύτερος ἱλάρχης λαμβανέ τὰ
ξίη. Ὁ ὃ καὶ τοπλισμὸς τῶν ἵππων τῶν μὲν
ἔστι παραπλησίως τῶν τ' Ἑλλήνων· ὃ ὃ πα-
B λαιόν, πρῶτον μὲν θάρακας εἶχον· ἀλλ'
ἐν περὶ ζώμασι ἐκινδυνύον. ὅς ἔστω μὲν
ὃ καὶ λαβαίνειν, καὶ ταχέως ἀναπηδῶν ὅτι
τοῖς ἵπποις, ἐπὶ μὲν δὲ δέχονται καὶ παρακινῶν
πρὸς ὃ τὰς Συμπλοκάς ἐπισφάγας εἶχον,
ἀλλ' ὃ γυμνοὶ κινδυνύον. τὰ δὲ δόξα καὶ
δύο ἑσθλούς, ἀπαρακλῆ καὶ αὐτοῖς καὶ ἓνα μὲν
ἢ λεπτὰ καὶ κλαδάρα ποιῶντες, οὔτε τῶ
πρὸς τὴν ἡδυνάτου σκοποῦ σφάραγας, καὶ
πρὸς ὃ γὰρ τὴν ἐπιδορατίδα πρὸς ἡ παρα-
C σφύσας, κλαδάρα μὲν δὲ αὐτῆς τῆς τ' ἵπ-
πων κινήσεως, τὰ πλείστα σιυνετέλειτο· πρὸς
δὲ τούτοις αἰὲν σφαιρωτέρων καὶ σφαιροειδέ-
τες, μὲν τῇ πρῶτῃ ἀλλ' ὃ τῆς ἐπιδορατίδος
ἐχρῶντο πληγῇ. μετὰ δὲ ταῦτα κλαδέντων,
λοιπὸν τῶ ἀπαρακλῆ αὐτοῖς καὶ μάταια. Τὸν
γὰρ μὲν θυρεὸν εἶχον ἐκ βοείου δέρματος, τοῖς
ὀμφαλωτοῖς ποσσὶν τοῖς παραπλησίως, τοῖς
ὅτι τὰς θυσίας ἐπὶ τὴν μέντοι. οἱ οὔτε πρὸς
τὰς ἐπιβολὰς τῶ χρεῖσθαι, ἀλλ' ὃ μὴ εἶ-
σιν ἔχον ὑπὸ τῇ ὀμφῶν ἀποδερματού-
D μύθοι καὶ μυδιῶντες, δύσχεστοι καὶ πρὸς τὴν
ἦσαν, καὶ τῶν ἐπὶ γίνονται πρὸς τελευτῆς. ὅς ἔστω
ἀδοκίμου τ' χρεῖας οὔσης, ταχέως μετέλαβον
τ' Ἑλληνικῶν καὶ σφαιρῶν τῶν ὀπλων. ἐν ἣ
τῶν μὲν δόξα τὴν πρῶτῃ δὲ τῶν τ' ἐ-
πιδορατίδος πληγῇ δὲ σκοποῦ αἶμα καὶ παρα-
κινῶν γίνεσθαι Συμβαίνει δὲ καὶ καὶ σφαιρῶν,
ἀβέβαιος καὶ σφαιρῶν ὃ δόξατος ὑπὸ ἀρχο-
τος ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἐκ μεγάλῃς τῶ
σφαιρωτέρων χρεῖας, μόνιμοι καὶ βίαιοι. Ὁ δ'
αὐτοῖς ὁ λόγος καὶ περὶ τῶν θυρεῶν καὶ γὰρ
E πρὸς τὰς ἐπιβολὰς, καὶ πρὸς τὰς ἐπιθέ-
σεις ἐσθλῶν καὶ ταχυμένων ἔχουσι τῶν
χρεῖας. αἱ σφαιρῶντες ἐμμένοντες ταχέως.
Rr ij

Αγαθοὶ γὰρ, εἰ καὶ πινὲς ἔπινον, μετ' ἀλλήλους ἔ-
 θη, καὶ ζήλωσαν τὸ βέλιον Ῥωμαῖοι. τοιαύ-
 τήν δὲ ποιοσάμενοι τὴν δ' αὖτε οἱ χιλιάρ-
 χοι καὶ ταῦτα παρ' ἀλλήλων παρ' ἑαυτῶν ὅ-
 πλῳ, τότε μὴ ἀπέλυσαν τοὺς ἀνδρας εἰς
 τὴν οἰκίαν. παρ' ἀλλήλων δὲ τῆς ἡμέρας
 εἰς ἡμέρας ἀδελφωμένοι πάντες ὁμοίως,
 εἰς τὸν ἀποδεδότα τόπον ὑπὸ τῶν ὑπά-
 των τάττει δ' ὡς ἐπὶ πόλιν ἐκαστὸς χωρὶς
 τὸν τόπον τοῖς αὐτοῖς στρατοπέδοις· ἐκαστὸς γὰρ
 δίδωται τὸ μέρος τῶν συμμαχῶν, καὶ δύο τῶν
 Ῥωμαίων στρατοπέδων. παρ' ἀλλήλων δὲ πόλ-
 ντες ἀδελφωμένοι οἱ κατὰ στραφέντες, ὡς αὖ
 μηδεμιᾶς ἄλλης συγχωρημένης παρ' ἀλλήλων
 τοῖς ἐξορκισμοῖς, πλὴν ὁριθείας καὶ τῶν ἀ-
 δυνάτων. Αδελφωμένοι δὲ καὶ τῶν συμμα-
 χῶν ὁμοῦ τοῖς Ῥωμαίοις, τὴν μὲν οἰκονο-
 μίαν καὶ τὸν χειρισμὸν ποιοῦνται, τούτων αὖ-
 τῶν οἱ κατὰ στρατοῦ μὲν ὑπὸ τῶν ὑπά-
 των ἄρχοντες, παρ' ἀλλήλων δὲ Πρεσι-
 φάνται, δίδωσι τὸν ἀεθμὸν ὄντες. οἱ παρ' ἑ-
 αυτῶν μὲν τοῖς ὑπὸ αὐτοῖς τοῖς ἐπιτηδεύουσιν
 παρ' ἀλλήλων δὲ τῶν χεῖρας ἐκ πάντων τῶν
 παρ' ἀλλήλων συμμαχῶν ἵπποις καὶ πε-
 ζοῖς ἐκλέγεται, τοῖς καλουμένοις Ἐκβα-
 ρηταρίοις, ὁ μετρημένον μόνον, ἐπιλέ-
 κεται δηλοῖ. τὸ δὲ πλῆθος γίνεται τὸ πᾶν
 τῶν Συμμαχῶν, τὸ μὲν τῶν πεζῶν, πᾶ-
 ρισιν τοῖς Ῥωμαίοις στρατοπέδοις, ὡς τὸ
 πάλυ· τὸ δὲ τῶν ἵππων, τετραπλάσιον. ἐκ δὲ
 τούτων λαμβάνουσιν τῶν μὲν ἵππων εἰς
 τοὺς ἐπιλέκτας, ἐπικαὶ τὸ τρίτον μέρος·
 τῶν δὲ πεζῶν, τὸ πέμπτον. τοὺς δὲ λοιποὺς
 διείλυν εἰς δύο μέρη, καὶ καλεῖται τὸ μὲν δε-
 ξιόν, τὸ δὲ ἀριστερὸν μέρος. τούτων δὲ δι-
 ψέκων ἡμιόμων, παρ' ἀλλήλων οἱ χιλιάρ-
 χοι τοὺς Ῥωμαίους ὁμοῦ καὶ τοὺς συμμαχοὺς,
 κατὰ στρατοπέδους ἐνὸς ὑπάρχοντος πρὸ αὐ-
 τοῖς θεωρήματος ἀπλῶς παρ' ἑαυτῶν πρὸς ἀλλήλους,
 ὅς γε καὶ παρ' ἀλλήλων καὶ τὸν τόπον. Διὸ καὶ
 δοκεῖ μοι ὁρᾶν τὰς χεῖρας, τὸ πρὸς ἀλλήλους
 κατὰ τοὺς οἷον τε τὰς λόγους τοὺς ἀκούοντας εἰς
 ἐννοίας ἀγαθὰς τῶν καὶ τῶν πορείας καὶ στρα-
 τοπεδείας καὶ παρ' ἀλλήλων χειρισμῶν τῶν
 δυνάμεων. ἥς γὰρ οὕτως ὅστις ἀπεικάζει
 παρ' ἀλλήλων καὶ ἀποδοῖκα τῶν ἔργων,

A Romani enim, ut si qui alij, mores
 facile mutant, ut quod est melius
 æmulentur. Tribuni militum post-
 quam huiusmodi partitionem insti-
 tuerunt, & hæc super armis dederunt
 mandata, vnumquemque domum
 remittunt. vbi verò dies adest, ad
 quam se conuenturos iurarunt, ad-
 sunt pariter omnes, eo quem desi-
 gnauit Consul loco. fere autem se-
 paratim vterque Consul locum suis
 legionibus ad conueniendum edicit.
 vtrique enim eorum pars auxiliorum
 attribuitur, & Romanæ legiones
 B duz. omnes porro qui sunt conscri-
 pti, adueniunt indubitanter & ne-
 cessario: quippe alia nulla prorsus
 eorum qui sacramento dixerint ex-
 cusatio admittitur, præter auspicium
 & ea quæ sunt impossibilia. Vbi cum
 Romanis etiam socij sunt congrega-
 ti, omnia inter illos administrant, &
 suum cuique munus disponunt viri
 à Consulibus constituti, quos vocant
 Præfectos, numero duodecim. Hi an-
 te omnia ex vniuerso cœtu Sociotum
 qui adsunt, Consulibus appositissi-
 mos ad omnia quæ virtute vera egue-
 rint, equites peditesque seligunt, quos
 C vocant Extraordinarios: si Græcè
 veritas, Επιλέκτες vox significat. Au-
 xiliorum autem multitudo omnis est,
 peditum quidem par, ut plurimum,
 legionibus Romanis: equitum verò
 dupla. ex his sumunt ad Extraor-
 dinarios, ex equitibus quidem ter-
 tiam fere partem: è peditibus quin-
 tam. reliquos in partes duas tri-
 buunt: earumque alteram dextrum
 cornu vel alam; alteram sinistrum
 nominant. His rite paratis, Tribu-
 ni militum legiones vnà cum auxi-
 liis accipiunt, & metari castra inci-
 piunt. Est autem apud illos vna &
 simplex circa castrametationes ob-
 seruatio; qua omni tempore ac lo-
 co vtuntur. propterea visum mihi
 opportunum iam esse, ut quantum
 eius fieri verbis poterit, efficiam,
 quò audientes modum rationem-
 que illorum cognoscant, disponen-
 di copias in agmine ducendo, me-
 tandis castris & acie instruenda.
 E Nam quis adeo alienus sit ab
 iis quæ pulchra sunt & honesta,

ὅς. ἔστι δ' ἢ τε ἢ ἱππέων καὶ τῶν πεζῶν σκηνοποιία
 ὁμοειδής· γίνεται γὰρ ὁ ὅλον σχῆμα καὶ
 τῆς σημαίας καὶ τῆς οὐραμῆς πρὸς ἀλλήλους. τὸ τοῦ
 βλέπει μὲν εἰς τὰς διόδους, ἔχει δὲ ὁ μὲν μῆ-
 κος ὡρισμένοι, ὁ πρὸς τὴν διόδον· ἔστι γὰρ ἑκα-
 τὸν ποδῶν· ὡς δ' ἐπὶ τὸ πολὺ, καὶ ὁ βάθος ἴσων
 περιέρχεται ποιεῖν, πλεονέκων συμμετρίων. ὅταν
 δὲ τοῖς μείζονσι στρατοπέδοις χρῶνται, ὁ καὶ
 λόγος καὶ ὁ μῆκος καὶ τῶν βαθῶν προσηλίας
 ἡμοειδής· ὁ δὲ τῶν ἱππέων πρὸς μεβολῆς καὶ
 μίσας τὰς τῶν χιλιάρχων οὐλῶν, οἷον ἐν ῥύμῃς
 ἡνὸς ὀπίσθεντος πρὸς τὴν ὀπίσθεν ῥητὴν δι-
 ῶναι, καὶ τὸ πρὸς τῶν χιλιάρχων πόποι· τῶν γὰρ
 ὅτι ῥύμῃς ὁμοειδῶς ἀποτελεῖται ὁ τῶν
 δρόμων σχῆμα παῶν, ὡς αὖτ' ἔχει ἑκατέρω
 μέσῃ, αἷς μὲν περὶ μέσῃ, αἷς δ' οὐραμῆς
 ἐπὶ τὸ μῆκος πρὸς μεβολῆς· πλεονέκων
 περιέρχεται ἱππέων κατὰ τὴν τοῖς ἑκα-
 τὸν ποδῶν τῶν στρατοπέδων Τεταρίοις καὶ ὀ-
 υραμῆς ἐκείνῃ σημαίᾳ ἐν ὁμοίᾳ σχήματι π-
 ῆσαι· Συμφαύονται μὲν τῶν χιλιάρχων, ἀλλήλοις,
 βλέποντων δὲ ἑκαστὸν πρὸς τὰς ἐναντίας
 τοῖς ἱππέων ὀπίσθεντος, ἡμῶν ποιούντες ὁ
 βάθος ὁ μῆκος ἐκείνης σημαίας· τῶν καὶ καὶ
 ὁ πλῆθος ἡμῶν ὡς ἐπὶ πᾶσι· ὅταν τοῖς
 ἄλλων μερῶν. δὲ πρὸς αἰῶνι ὅταν πολλάκις
 τῶν αἰσθάν, ἰσάζειν αἰὲν συμβαίνει πάντα τὰ
 μέρη καὶ ὁ μῆκος, ἀλλὰ τὸν ὁ βάθος ἀνα-
 φορῇ. Αὐτῇ δὲ περὶ τὴν πόδα ἀφ' ἑκα-
 τέρων τούτων ἀποστήσαντες, αἰτίους πρὸς μεβολῆς
 λοιποὶ τοῖς Τεταρίοις τοῖς Περίκτις. ἰσθύν-
 ται δὲ καὶ τούτων εἰς τὰ περιέρχεται ἀνα-
 φέρει, δύο αὐτῶν πάλιν ἀποτελεῖται ῥύ-
 μῃς, τὰς μὲν ὀρχαὶς ἀπὸ τῆς αὐτῆς ὀρχῆς
 λαμβανούσας, καὶ τὰς εἰσβολὰς ὁμοίως τοῖς
 ἱππέων, ἐν τῶν πρὸς τῶν χιλιάρχων ἑκα-
 τὸν ποδῶν ἀναφέρει· λαμβάνουσι δὲ πρὸς
 τὸν κατὰ πᾶσι τῶν χιλιάρχων πλῆθος ὁ
 χάρος, ὡς ὁ δὲ ὀρχῆς ὡς ἐν μέσῃ καὶ
 πρὸς πᾶσι· τὸ πρὸς σχῆματος. μετὰ
 δὲ τοῖς Περίκτις ὁμοίως τούτων ὁμοίως ἑκα-
 τὸν ποδῶν, συμφαύονται δὲ τὰ σχήμα-
 τα ἡνὸς, τοῖς Ἀσπίσι πρὸς μεβολῆς. δὲ
 καὶ δὲ σημαίας ἐχόντων ἀπὸ τῶν τῶν μερῶν
 καὶ τὸν ὁ δὲ ὀρχῆς ἀναφέρει, πᾶσας ἱσθ-
 συμβαίνει γίνεσθαι τὰς ῥύμῃς καὶ κατὰ τὸ

A net. Est autem tabernaculorum in
 equite & pedite par ac similis ratio.
 Efficitur namque vniuersa & mani-
 puli & turmarum figura siue peda-
 tura quadrata : eaque ad interiectas
 vias spectans, longitudinis quidem
 modum habet definitum iuxta ip-
 sam viam; est enim centum pedum:
 ut plurimum verò etiam ut profun-
 ditas siue latitudo eandem mensu-
 ram habeat efficere conantur, præ-
 terquam in Sociis. quoties autem ple-
 nioribus legionibus vtuntur, & lon-
 gitudinis & latitudinis modum æ-
 qua proportionē adaugent. Fit au-
 tem metatio hæc equitum opposita
 mediis Tribunorum tentoriis, simi-
 lis vico transuersæ regione ducto ad
 modò dictam lineam rectam, & cum
 locum qui est ante tabernacula Tri-
 bunorum. Et est reuera vicorum si-
 milis hæc omnis species intercur-
 rentium viarum: ut pote secundum
 quas ab utroque latere partim ma-
 nipuli partim turmæ porrectas in
 longum suas metationes habeant.
 Cæterùm à tergo dictorum equitum,
 Triarios legionis vtriusque iis appli-
 cant; singulos nempe manipulos sin-
 gulis turmis, figura simili. ita ut tan-
 gentibus se mutuò pedaturis eò re-
 spiciant Triarii, vnde equites sunt a-
 uersi. latitudinem etiam cuiusque ma-
 nipuli dimidiam longitudinis faciunt.
 quia & ipsi dimidio tere superantur à
 cæteris partibus. qua ratione quum
 impar sæpe sit numerus virorum, sem-
 per tamen metationum longitudo est
 æqualis; propter latitudinis variatio-
 nem. Rursus autem interuallo pedum
 D quinquaginta ab horum vtriusque ad-
 uersos Triariis Principes intericiunt.
 quibus ad illud quod commemorauimus
 interuallū vergentibus, duæ ecce
 rursus sunt strigæ, principia atq; adi-
 tus ab eadem rectâ linea sumētes cum
 equitibus: area nempe illa centum pe-
 dum, quæ ante Tribunorum est sedē.
 desinentes verò in latus ambientis ca-
 stræ valli, Tribunis aduersum, quod
 initio posuimus vniuersæ figuræ fron-
 tem esse. Proximè Principes, ac pone
 eos, interfecerunt Hastatos, retrorsus
 E iterum spectantes, & pedaturis se inui-
 cem contingentibus. Quum autem in
 quaq; legionis parte sint manipuli de-
 cē, prout principio eā diuisimus, strigæ

omnes pari sunt longitudine, & earum quoque extrema æqualiter pertinent ad latus quod est frons castrorum. quò etiam conuersi postremi manipuli tendunt. Ab Hastatis relicto iterum quinquaginta pedum interuallo, Sociorum equites locant aduersos: ab eadem cum superioribus linea incipientes, in eadem recta desinentes. Multitudo Sociorum, ut iam suprà dixi, peditum quidem par admodum est Romanis legionibus; detractis Extraordinariis iam facta minor: equitum dupla: quo etiam ex numero pars tertia in Extraordinarios est detracta. iccirco in castrametationum pedaturis instituendis, pro rata ad horum latitudinem adiciendo, ut longitudine pares sint Romanis legionibus efficere conantur. Vbi iam sunt absolute intercurrentes viæ (quinque omnino hæ sunt) manipulos auxiliorum equitibus apponunt ab illis auersos, itidem ut antea: & latitudinem his ad portionem augent. spectant autem hi manipuli vallum versus, & versus latera ab vtraque parte. In singulis autem manipulis prima hinc & inde tabernacula Centuriones occupant. Simul, dum eo quem indicaui modo, equites vtrunque disponunt, sextam turmam à quinta spatio pedum quinquaginta separant. idemque in peditum quoque manipulis obseruant: ita ut fiat hæc quoque transitio per uia per medias legiones: quæ ratione quidem strigarum transfusa regione ducitur: ratione verò tabernaculorum vbi tendunt Tribuni, lineam rectam facit æqualiter ab iis distantem. Hanc Romani quia secundum quintos ordines pergit, Quintanam nominant. Qui autem posticæ parti tabernaculorum vbi tendunt Tribuni subiacet locus, & vacuo circa prætorium spatio vtrunque adiacet, eius vnâ partem occupat Forum; alteram Quæstor & res exercitui necessariæ quæ illum sequuntur. Ab extremo verò in vtraque parte Tribunitio tentorio, à tergo quasi inflexam efficientes cum ipsis tabernaculis figuram, metantur Selecti ex equitibus. Extraordinariis, & eorum nonnulli qui ultro in gratiam Consulibus militant. omnes hi secundum latera castrorû locati, spectant partim

A μήκους, καὶ τὰς ἀποτομαὶς ἰσάζειν αὐτῶν τὰ πρὸς τῇ κτ' ὅπως ὁ πρὸς ὅσον πλῆθος ἔχει χάρακτος· πρὸς ἡὺ καὶ τὰς τελευταίας σημείας ἐπιγράφοντες στρατοπεδούουσιν. Ἀπὸ τῆς Ἀσάτων πεντήκοντα πάλιν ἀφαιρούντες πόδας, εἰς τῶν συμμαχῶν ἰπποῦς ἀντίους πρὸς ἐμβαλλοῦσι τοῦτοις, ποιεῖσθαι τὸ δὲ πρὸς ἀπὸ τῆς αὐτῆς εὐθείας, καὶ λήγοντες ἐπὶ τῇ αὐτῇ. ἐστὶ δὲ πλῆθος τῆς συμμαχῶν, ὡς ἐπὶ ὧν πρὸς εἶπα, ὅ μὴ τῶν πεζῶν πάρεσσι τοῖς Ῥωμαῖοις στρατοπέδοις, λείπον τοῖς ἐπιλέκτοις. ὅ δὲ τῆς ἰπποῦς διπλάσιον ἀφαιρῶν καὶ τούτων ἔτι τρίτου μέρους εἰς τοὺς ἐπιλέκτους. δὲ καὶ ὁ βάθος αὐτοῖς τοῖς πρὸς λόγον ἐπὶ τοῖς στρατοπεδούουσι σχήμασι, περὶ τῆς κτ' ὅ μὴκους ὁρίσασθαι τοῖς τῶν Ῥωμαίων στρατοπέδοις. Ἀποτελεσθῶν δὲ τῆς ἀπασῶν πέντε δρόμοι, αὐτοῖς εἰς τὴν πάλιν ἀπεσφραγισθῶν ὁμοίως τοῖς ἰπποῦσι ἡμίσει τῆς συμμαχῶν πεζῶν σημείας, αὐτοῖς ὁ βάθος πρὸς λόγον, βλέπουσας δὲ πρὸς τὴν χάρακα, καὶ πρὸς τὰς ἐκ τῆς πλαγίῳ ἐπιφανείας ἐκατέρωθεν. καθ' ἐκάστην δὲ σημαίαν τὰς πρὸς τὰς ἀφ' ἐκατέρωθεν μέρους σκίνας οἱ ταξίαρχοι λαμβάνουσιν. ἅμα δὲ τῶν πρὸς ἐμβαλλόντων ἔσονται πρὸς ἐμβαλλόντες καθ' ἐκατὸν μέρος τὴν ἐκ τοῦ οὐλαμόν, ἀπὸ τῆς πέμπτης πεντήκοντα πόδας ἀφιστάσι. πρὸς πλησίον δὲ καὶ τῆς πεζῶν τάξεως ὥστε γίνεσθαι καὶ τούτῳ ἄλλῳ ἀφ' ἐκείνων τῶν στρατοπέδων δόδον, ἐπικέρπον μὴ πρὸς τὰς ῥύμας, πρὸς ἀλλήλους δὲ τῶν χιλιάρχων σκηναῖς, ἡὺ καὶ τοῖς πέμπτῳ, ὅθεν τὸ πρὸς τὰς πέμπτῳ ταγματῶν πρὸς τὴν. ὁ δὲ ὑπὸ τὰς τῶν χιλιάρχων σκηναῖς ὅπως τὸς ὑποπεπληκῶς, ὅθεν ἐκατέρωθεν τῶν μέρους τῆς στρατοῦ πρὸς ἀσπίδος παρὰ τοῖς ἀνδράσι τῶν τόπος, ὁ δὲ ἐπὶ τῶν ταμίᾳ, καὶ τῆς ἀμα τῆς τοῦ χορηγίας. ἀπὸ δὲ τῆς ἐφ' ἐκατέρωθεν τελευταίας τῶν χιλιάρχων σκίνας, κατόπιν οἷς ἐπικέρπον ἐχόντες τάξιν πρὸς τὰς σκίνας, οἱ τῶν ἐπιλέκτων ἰπποῦς ἀπὸ τοῦ ἐκ τοῦ, καὶ ἡνὲς τῶν ἐκ τοῦ πρὸς στρατοπεδούου τῇ τῶν ὑπὸ τῶν χάρακα. πάντες οὗτοι στρατοπεδούουσι πρὸς τὰς ἐκ τῶν πλαγίων τοῦ χάρακος ἐπιφανείας· βλέποντες οἱ μὴ

ἔπι τῇ τῷ παμνίου παρθενοῦς, οἱ δὲ ἐκ
 θάτερον μέρος εἰς τὸ ἀγρὸν. ὡς δ' ἔπι τῷ
 πολὺ συμβαίνει τούτοις, μὴ μόνον γρατοπεδῶν
 σιμέντες τὸ ὑπάτων, ἀλλὰ καὶ καὶ τὰς πορείας,
 καὶ καὶ τὰς ἄλλας χρεῖας πρὸς τὸ ὑπάτων, καὶ τὸ
 παμνίου πενιᾶς τὸ ἐπιμέλειαι, καὶ τὸ ὅλιν
 ἀφαιρῶν. αἰτίαν δ' ἔστι τούτοις ἔπι τῇ χά-
 ρα βλέποντες οἱ τὸ παρθενοῦς χρεῖαν
 πρὸς τοὺς πεζοὺς τοὺς παρθενοῦς ἱππῶ-
 σιν. Ἐξῆς δ' ἔστι τούτοις δίοδος ἀπολείπει πλάτος
 ποδῶν ἑκατὸν, παρθενοῦς μὲν τὸ τὸ χιλιά-
 ρων σκηνῶν ἔπι θάτερα τὸ ἀγρὸς, καὶ τὸ
 στρατῶν, καὶ τῷ παμνίου παρθενοῦς, πα-
 ρα πάντα τὰ παρθενοῦς μέρη τὸ χάραξ.
 παρθενοῦς δ' ἔστι αἰωτέρω πλάθει τούτης, οἱ τῷ
 συμμαχῶν ἱππῶν ἐπίλελοι γρατοπεδῶν,
 βλέποντες ἔπι τε τὸ ἀγρὸν ἄμα καὶ τὸ
 στρατῶν, καὶ τὸ παμνίου. καὶ μίσθον δ' ἔστι τῷ
 τῷ ἱππῶν πρὸς τοὺς, καὶ αὐτῶν τὸ
 τῷ στρατῶν πρὸς, δίοδος ἀπολείπει
 πεντήκοντα ποδῶν. φέρουσα μὲν ἔπι τὸ ὀπι-
 σθον πλάθει τὸ γρατοπεδῶν, τῇ δὲ πρὸς
 παρθενοῦς ὁρᾶς κειμένη τῇ παρθενοῦς πλα-
 τεῖα. τῷ δ' ἱππῶν τούτοις αἰτίαν πρὸς
 πάλιν οἱ τῷ συμμαχῶν ἐπίλελοι πεζοί,
 βλέποντες παρθενοῦς τὸ χάραξ, καὶ τὸ ὀπισθον ἐ-
 πιφανῆσαι τὸ ὅλιν γρατοπεδῶν. τὸ δ' ἀπο-
 λευκῶν ἐξ ἑκατέρου τὸ μέρος τέτει κέ-
 κωμα παρθενοῦς τῷ πλάθει πλάθει δέ-
 δοδ' ἔστι ἄλλοφύλοις, καὶ τῷ τῷ παρθενοῦς
 γινόμεναις συμμαχῶν, τούτων δ' ἔστι ἔχον-
 τῷ, τὸ μὲν σύμπαν γῆμα γίνετ' ἔστι γρατοπε-
 δῶν τετραγώνον ἰσοπλάθει. τῷ δ' καὶ μέρος
 ἦδη τὸ τε ῥυμοθῶν ἐκ αὐτῇ, καὶ τὸ ἄλλης οἰ-
 κητομίας, πόλις παρθενοῦς ἔχει τὸ ἀφαι-
 σιν. τὸν δ' χάραξ τῶν σκηνῶν ἀφιστῶν καὶ
 πάσας τὰς ἐπιφανείας ἀφαισῶν ποδῶν.
 τῷ δ' κέκωμα, πολλαὶ καὶ δοκίμοι αὐτοῖς
 πρὸς χρεῖας. παρθενοῦς τε γὰρ τὰς εἰσαγω-
 γαῖς, καὶ τὰς ἐξαγωγαῖς τῷ γρατοπεδῶν δι-
 φυῶς ἔχει, καὶ δόντως ἔχει γὰρ καὶ τὰς
 ἐαυτῶν ῥύμας εἰς ἕτερον κέκωμα ποιῶνται τὸ
 ἔξοδον, ἀλλ' ὅτι εἰς μίαν συμπύκνους αἰα-
 ρέποισι καὶ συμπύκνους ἀλλήλους. τὰς τε τῶν
 παρθενοῦς ἀφαισῶν, καὶ τὰς ἐκ τῷ πο-
 λεμῶν λείας εἰς τούτῳ παρθενοῦς ἀσφαλῶς

A Quæstorij apparatus, partim qui his
 sunt oppositi, Forum. Ac fere solent
 isti non metari tantum prope Con-
 sulem: verum etiam quoties agmen
 ducitur, aut aliud quod eorum sit
 quæ usus postulat, Consulem &
 Quæstorem observare, & circa eos
 continenter agere. Opponuntur his
 spectantes vallum versus pedites, qui
 similia modò dictis equitibus mini-
 steria obeunt. Secundum istos via
 relinquitur pedes centum lata: quæ
 è regione tabernaculorum tribu-
 nitorum directa, & à parte altera
 B Fori, Prætorij ac Quæstorij, omni-
 bus his locis prætentata ad vallum vs-
 que porrigitur. Ad superius viæ
 huiusce latus extraordinarij Socio-
 rum equites castrametantur; Fo-
 rum simul & Prætorium ac Quæ-
 storium è regione habentes. horum
 prætenturæ circa medium, & ex ad-
 verso eius loci quem occupat Præ-
 torium via relinquitur pedum L.
 quæ ad posticum latus castrorum fo-
 rens situs sui ratione latæ quam di-
 ximus viæ ad angulos rectos incum-
 bit. C Rursus pone equites istos locan-
 tur auxiliorum pedites Extraordina-
 rij, vallum & vniuersorum castro-
 rum auersa respicientes. Quod re-
 stat vacui spatij ad latera hinc & in-
 de extraneis attribuitur, & sociis si
 qui forte propter aliquam occasio-
 nem aduenerint. Hæc quum ita se
 habeant, vniuersa quidem castrorum
 forma est quadrata æquilatera: ac
 strigarum in iis directiones & reli-
 qua partium dispositio speciem vr-
 bi similem præbet. Porro vallum
 D inter ac tabernacula spatium quaquæ-
 uersum padum ducentorum interii-
 ciunt. & est illis hic inanis locus ad
 res multas easque eximias magno v-
 sui. Nam & vt induci educique ri-
 tu ac commode legiones queant præ-
 stat id spatium: quippe omnes ex
 aduerso suæ quisque strigæ in lo-
 cum hunc inanem se effundunt: ne-
 que in eandem viam concursu fa-
 cto omnium, sese inuicem euertunt
 ac conculcant. ad hæc, prædam, si-
 ue pecudum quæ è vicinis locis sub-
 inde abiguntur, siue illam quæ hosti-
 bus adimitur, horum cogunt & per

noctes tuentur. Maximum verò est quòd in nocturnis inuasionibus neque ignis neque telum ad eos pertingit, nisi per quam rarissime: & id quoque fere sine villo damno; cum propter interualli longitudinem, tum propter circumposita tentoria. Quum igitur data exploratàque sit quàm peditum quàm equitum multitudo in singulis legionibus, siue quatuor millium, siue quinque eas facere voluerint: posita etiam profunditatis, longitudinis & latitudinis indicia: hoc amplius interualla arctiorum & latiorum viarum, paritèrque alia hoc genus omnia quum data sint; facile erit cupientibus magnitudinem spatij totius, atque adeo castrorum vniuersum ambitum, simul intelligere. Quòd si maior aliquando Sociorum adsit copia, qui vel ab initio expeditionis comites fuerint, vel pro tempore postea aduenerint: istis quidem quos occasio adduxit, præter iam dicta, etiam vacua circa Prætorium loca complent: Forum & Quæstorium in eundem, quem potissimum præsens utilitas suggesserit, conferentes locum. Iis verò qui ab initio comitantur, locandis, si maior eorum sit numerus, strigam vnā ab vtraque parte Romanarum legionum, ad superiorem metaturam, in lateribus castrorum apponunt. At si quatuor legiones & Consules ambo intra vnum vallum fuerint congregati; aliud nihil fingere animo debes, nisi duos exercitus exposito iam modo locatos, coherere inter se, inuicem sibi obuertos, contingentes sese qua parte vtriusque exercitus Extraordinarij, quos statuabamus tergum vniuersorum castrorum spectare, metantur. cum quidem vsuuenit, vt figura sit oblonga, spatium prioris duplum, circuitus sesquialter. Ac quoties quidem Coss. ambo iuncta habent castra, semper hoc modo illa disponuntur: quoties verò separata; cætera quidem vt dictum est antea locant; Forum verò, Quæstorium & Prætorium in medio constituunt vtriusque exercitus. Peracta metatione castrorum, conueniunt in vnum Tribuni, & ab omnibus qui in legione quaque sunt liberi aut serui, iusiurandum exigunt, viri-
tim singulis iurantibus. Est illud hu-

A πρεσβυται πᾶς ἰσχύος. τὸ δὲ μέγιστον, ἐν τῷ ἐπι-
θέσει τῆς ἰσχυροῦς, οὔτε πῦρ οὔτε βέλος
ἐξικνήσκει πρὸς αὐτοὺς, πλὴν τελευτῶς ὀλί-
γων. γίνετο δὲ καὶ τῶντα σχεδὸν ἀβλαβῆ, ἀφ' ὅ-
τε δὲ μέγιστος τῆς ἀποστάσεως, καὶ ὅτε τῶν
σκιωδῶν πείσασιν. Δεδωμένον δὲ τῷ πλήθει, καὶ
τῶν πεζῶν καὶ τῶν ἵππων, καθ' ἑκατέραν τὴν
ἐσθλότητα, αἷ τε πεδαιχολοί, αἷ τε πεδαι-
χολοί, εἰς ἑκάστην στρατοπέδον ποιῶσι. πα-
ραπλησίως δὲ καὶ τῶν σημείων τῶν τε βαρύνων
καὶ τῶν μῆκους καὶ τῶν πλατύων διδωμένων.
B πρὸς δὲ τούτοις τῶν καὶ τῶν δρόμων καὶ πλα-
τείας ἀφαιρέσεων ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων
ἀπορῶν διδωμένων. Συμβαίνει τοῖς βυλομέ-
νοις συνεφιστάμενοι καὶ τῷ χωρίου δὲ μέγιστος, καὶ τῷ
ὅλῳ πείσασιν τῷ πρὸς ἐμβολῆς. Εἰ δὲ πο-
τε πλεονάζῃ τῶν συμμάχων πλῆθος, ἢ
τῷ ὅλῳ στρατευομένων, ἢ τῶν ἐκ τῶν
καρπῶν στρατευομένων. τοῖς μὲν ἐκ τῶν κα-
ρπῶν, πρὸς τοῖς στρατευομένοις καὶ τοῖς πρὸς
τῷ στρατηγῶν ἀναπληρῶσι τόποις. τῷ ἀρῶν
καὶ τῷ παμφοῖ, συναγαγόντες εἰς αὐτοὺς τὰ κα-
τεπείγοντα πρὸς τῷ χρεῖαι τόπον. τῶν δὲ ὅλῳ
στρατῶν συνεκπαρβολομένοις, εἰ δὲ πλῆθος ἰκα-
νότερον, ὅτι μὲν μίαν ὅλῳ ἑκατέρω τῷ μέρῳ τῷ
Ρωμαϊκῶν στρατοπέδων πρὸς τῷ ὑπαρχού-
σας πρὸς τῶν ἐκ τῶν πλατύνων ἐπιφανείας
πρὸς ἐπὶ τῶν. Γαίῃ δὲ τῷ τετάρτῳ στρατοπέ-
δων, καὶ τῷ ὑπάρχον ἀμφοτέρων εἰς ἓνα χάρακα
συναρῶνται. ὅτε δὲ εἰς ἓτερον δὲ τοῖν, πλὴν
δύο στρατείαις καὶ τῷ πρὸς λόγον πρὸς ἐμβολῆς
κίτας ἀντιστραμμένας αὐταῖς συνεκπαρβολῶν, συ-
D ναπύσας καὶ τῶν τῷ ἐπιλέκτων ἑκατέρω τῷ
στρατοπέδου πρὸς ἐμβολῆς. ὅς ἐποῦντο εἰς τὴν
ὀπίσσω βλέποντας ἐπιφανείας τῷ ὅλῳ πρὸς ἐ-
μβολῆς. ὅτε δὲ συμβαίνει γίνεσθαι τῷ μὲν χῆμα
πρὸς ἐμβολῆς, τῷ χωρίῳ διπλασίονος πρὸς ἐμβολῆς,
τῷ πρὸς ἐμβολῆς ἡμιόλιον. ὅτε μὲν ἐν συμβαί-
νῃ τῶν ὑπάρχον ἀμφοτέρων ὁμοῦ στρατοπέδων,
ἕως αἰὲν γίνεσθαι τῷ στρατοπέδῳ. ὅτε δὲ
χωρεῖ, τῷ ἄλλῳ μὲν ὡσαύτως, τῷ δὲ ἀρῶν, καὶ
τῷ παμφοῖ, καὶ τῷ στρατηγῶν, μίσοι ἵπποι τῷ
δύο στρατοπέδων. Μετὰ δὲ τῷ στρατοπέδῳ συ-
E ναρῶνται οἱ χιλιάρχαι, πῶς ἐκ τῶν στρα-
τοπέδων πᾶσι ἐλδύχους ὁμοῦ καὶ δούλους ὀρκί-
ζουσι, καθ' ἓνα ποιεῖσθαι τῷ ὀρκισμῶν. ὁ δὲ ὀρκος

ἔστι· ΜΗΔΕΝ ΕΚ ΤΗΣ ΠΑ-
 ΡΕΜΒΟΛΗΣ ΚΛΕΨΕΙΝ· ΑΛΛΑ
 ΚΑΝ ΕΥΡΗ· ΤΙΣ, ΤΟΥΤ' ΑΝΟΙ-
 ΣΕΙΝ ΕΠΙ ΤΟΥΣ ΧΙΛΙΑΡΧΟΥΣ.
 Εξῆς δὲ τούτοις διέταξαν τὰς σημαίας ὅς ἐκεί-
 νου στρατοπέδου τῷ Γερκίπῳ, καὶ τῷ Ασάτῳ
 δύο μὲν εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ τόπου τῶν περὶ τὸν
 χιλιάρχων· τὸ γὰρ ἀφαιρῆναι ἐν ταῖς καθε-
 μερίαις οἱ πλείους τῶν Ῥωμαίων ἐν ταύτῃ ποι-
 οῦν· τὴν πλατείαν· ὅς τ' αἰεὶ ἀσπυδαῖζοντες περὶ
 ταύτης, ὡς ῥαίτην καὶ καλλιῶν σφίσι ἐπιμι-
 λῶν. τὸ δὲ λοιπὸν ὁκτωκίδεκα, ἥς ἕκαστος τῶν
 χιλιάρχων ὀχλαρχοῦν. ποταῦται γὰρ εἰσι τῷ
 Ασάτῳ καὶ Γερκίπῳ ἐν ἐκείνῳ στρατοπέδῳ
 σημαίαι, καὶ τὸ ἀρτί ρηθεῖσθαι ἀφαιρῶν· χι-
 λίαρχοι δὲ ἕξ. τὸ δὲ τριῶν σημαιῶν αὐτὰ μέρος
 ἐκάστη ἐκείνῳ τῷ χιλιάρχῳ λειτουργοῦν λειτουργ-
 γίας ποιῶντι. ἐπειδὴ καὶ στρατοπέδου σφίσι, τὸ
 σκηνῶν ἵσταναι ἔτοι, καὶ τὸ περὶ τὸ σκηνῶν τόπον
 ἡδαιφισαί. καὶ τὸ περὶ φερέσθαι δὲ τὸ σκηνῶν
 ἀσφαιδίας χάριν, ἔτοι φρογίττον. διδῶσι δὲ
 καὶ φυλάκεια δύο. τὸ δὲ φυλάκειον ὅτι ἐκ τρι-
 ῶν ἀνδρῶν, ὡς οἱ μὲν περὶ τὸ σκηνῶν, οἱ δὲ
 κατόπιν τοῦ τοῦ ἵππου ποιῶνται τὴν φυλα-
 κίαν. οὐσὼν δὲ σημαιῶν ἐκείνῳ χιλιάρχῳ τριῶν,
 ἐν ἐκείνῳ τῷ πύτῳ ἀνδρῶν ὑπάρχοντων ὑπὸ
 τοῖς ἐκατόν, χωρὶς τῶν Τεταρίων καὶ χρυσοφομά-
 χων (ἔτοι γὰρ ἐν λειτουργοῦσι) τὸ μὲν ἔργον ἵ-
 κει· καὶ τὸν, ὅς τ' αὐτὸν περὶ τὴν ἡμέραν ἐ-
 κείνην σημαίαν καθήκειν τὴν λειτουργίαν. τοῖς δὲ χι-
 λίαρχοις ἅμα μὲν τὸ τὸ δόχνησις ἀναστῆναι,
 ἅμα δὲ τὸ τὴν πύλιν, ὅς τ' αὐτὸν περὶ τὴν ἡμέραν ἀπο-
 τελέσαι σιμῶν καὶ περὶ τὴν πύλιν. αἱ δὲ τῶν Τετα-
 ρίων σημαίαι, τῆς μὲν τῶν χιλιάρχων περὶ τὴν
 λύνοντα λειτουργίας· εἰς δὲ τοῖς τῶν ἵππων ἡ-
 λαμοῦς ἐκείνη σημαία καὶ ἡμέραν διδῶσι
 φυλάκεια, αἱ τῶν ἡγετῶν καὶ τῶν ἵππων ἡ-
 λαμοῦς, οἱ πῆες περὶ τοῖς μὲν καὶ πᾶσι, μάλιστα δὲ
 τοῖς ἵπποις· ἵνα μήτ' ἐμπλεχόμενοι τοῖς δέ-
 μασι, βλάπτωνται περὶ τὴν χρείαν· μήτε λυό-
 μενοι καὶ περὶ τὴν πύλιν ἄλλοις ἵπποις περὶ
 χαλκὸν καὶ χρυσὸν ἐμποιοῦσι τὸν στρατοπέδον. μία
 δὲ ἡ ἀπασῶν καὶ ἡμέραν σημαία αὐτὰ μέρος
 ἐν τῇ περὶ τὴν πύλιν ἡ τοῖς ἵπποις μὲν ἀ-
 σφαιδίας περὶ τὴν πύλιν τῶν περὶ τὴν πύλιν
 τοῖς ἐκείνῳ, ἅμα δὲ καὶ τὸ περὶ τὴν πύλιν

iusmodi: NIHIL E CASTRIS
 SE FVRATVRVM: VERVM
 ETSI QVID FORTE A-
 LIQVIS INVENERIT, AD
 TRIBVNOS RELATVRVM.
 Secundum hæc manipulos Principum & Hastatorum cuiusque legio-
 nis ordinant: duos ad curam loci ante
 Tribunorum tentoria. in hac nam-
 que lata via plerique Romanorum
 dies totos versantur: propterea ut
 aspergatur ac scopis mundetur dili-
 genter, curam semper adhibent. &
 reliquis octodecim manipulis ternos
 singuli Tribuni sortiuntur: tot enim
 sunt in vnaquaque legione ex supe-
 riore nostra tributione, Hastatorum
 ac Principum manipuli: Tribuni au-
 tem militum sex. Trium autem ho-
 rum manipulorum quisque suam vi-
 cem Tribuno huiusmodi præstant
 ministerium. Vbi castris locus est ca-
 ptus, hi sunt qui tentorium statuere,
 & locum circa pavire ac complanare
 solent. & si quid ad utensilium custo-
 diam fuerit septo claudendum, id
 quoque istis curæ. præstant & binas
 excubias. harum singulas quaterni vi-
 ri obeunt: quorum pars ante taber-
 nacula, pars à tergo iuxta equos poni-
 tur in custodia. Quum autem quis-
 que Tribunorum tres habeat mani-
 pulos, & in quoque eorum milites
 supra centum, præter Triarios &
 Velites, qui non ministrant, haut
 graue illis hoc munus est; quarto de-
 mum die vice sua ad singulos mani-
 pulos redeunte: at Tribunorum tum
 commoditati ad ea quæ sunt necessa-
 ria hac ratione consulitur; tum etiam
 honori, ad dignitatem atque aucto-
 ritatem eis conciliandam. Triario-
 rum verò manipuli à ministrando
 Tribunis sunt liberi: sed eorum sin-
 guli turmis equitum quotidie qua-
 ternos milites præbent, ad excuban-
 dum ei turmæ quæ à tergo proximè
 assidet. Hi cum alia custodiunt, tum
 equos maximè: ne aut vinculis im-
 pliciti fiant inutiles, aut soluti in alios
 equos incidant, & trepidationem
 ac tumultum in exercitu faciant.
 Vnus porro è cunctis manipulis,
 suam quisque vicem Imperatori
 excubat; qui & tutum ab insidiis eum
 præstat, & imperij maiestatem simul

ornat. Porro in præducenda fossa & A
struendo vallo, duo Socii latera incumbunt, ad quæ ipsorum utraque ala metatur: duo reliqua Romanis; utriusque legionis vnum. Diuiso autem per manipulos vnoquoque latere, quum per partes eurent Centuriones, ipsi instantes operi: lateris vniuersi probatio ad duos est Tribunis pertinet. Similiter & cæteram castrorum curam hi sustinent. in binos enim diuidentes sese, mutua vice semestris spatij menses duos imperant: ac quibus fors euenit, ij omnibus quæ in castris geruntur, præfunt. Eadem est imperandi ratio & Præfectorum inter Socios. Ad Tribunorum tabernacula luce orta equites præsto sunt, & ductores ordinum: Tribuni statim ad Consullem. hic quæ usus postulat Tribunis mandat; Tribuni equitibus & Centurionibus: isti militibus, vbi suum quæque res tempus est nata. In nocturnæ tesseræ traditione ne quid peccetur, hoc cauent modo. In vnoquoque genere equitum peditumque, milites decimi signi in extremis partibus strigarum metantur. è singulis istis decimis ordinibus vnum inter omnes eligunt, quem ab excubandi munere liberant. Hic quotidie circa Solis occasum ad Tribunum tentorium venit, & tessera accepta (ea est, latior tabella inscripta) reuertitur: qui ut ad signum suum est reuersus, paruulum id lignum ac simul tesseram adhibitis testibus proximi ordinis ductori tradit: ille similiter, sequentis Centurioni: atque idem omnes deinceps faciunt: donec ad primos ordines qui prope Tribunos tendunt, signum perueniat. hos oportet tabellam ad Tribunos referre dum adhuc lucet. Tribunus si omnes fuerint relatæ quas dederat; cognoscit tesseram ad omnes, & per omnes ad se venisse. sin desit aliqua, è vestigio qui factum sit hoc, inquit: notum habens ex inscriptione, cuius partis tabella non sit allata. atque is per quem sterisse inuenitur, multa condigna afficitur. Quod ad vi-

Ερχῆς. Τῆς δὲ Τραφείας καὶ χαραιοποιίας, δύο ἂν ἐπιβάλλωσι πλῆρσι τοῖς συμμαχοῖς, πρὶν αἰετὶ στρατοπέδῳ δὲ κέρας αὐτῶν ἐκάτερον δύο δὲ τῆς Ρωμαίων, ἐκατέρω δὲ στρατοπέδῳ μία. Διαρρέεισθαι δὲ τὸ πλῆρες ἐκάστης καὶ σημαῖαι, τὸ μὲν καὶ μέγας ἐπιμέλῃαι οἱ ταξίαρχοι ποιῶν, πρὸς αὐτοὺς δὲ καὶ ἡ δόξα δδομασίας τὸ πλῆρες, δύο τὴν χιλίαρχον. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ λοιπὸν τὸ καὶ τὸ στρατοπέδον ἐπιμέλῃαι ἕτοι ποιῶν. καὶ δύο γὰρ σφῆς αὐτοὺς διελόντες αἰὰ μέγας τὸ ἐκμύλῳ τὸ δῆμονοι ἀρχασι, καὶ πάσης οἱ λαχόντες τῆς ἐν τοῖς ὑπαίθεσι πορείᾳ) χρείας. ὁ δὲ αὐτὸς ἕπος τὸ εἰρχῆς ἐστὶ καὶ τὸ Γραφείκτων ἐπὶ τοῖς συμμαχοῖς. Οἱ δὲ ἱπποὶ καὶ ταξίαρχοι, πᾶντες ἄμα δὲ φωνὴν ποιεῖν) πορὶ τὰς τὴν χιλίαρχον σκηνάς. οἱ δὲ χιλίαρχοι πορὶ τὸ ὑπατον· καὶ αὐτοὶ μὲν δὲ κατεπιῶν αἰὲν ἀναγγέλλει τοῖς χιλίαρχοις, οἱ δὲ χιλίαρχοι τοῖς ἱπποῦσι καὶ ταξίαρχοις. ἕτοι δὲ τοῖς πολλοῖς, ὅταν ἐκάστῳ ὁ κατέστῃ. Τὸ δὲ τὸν κτελεῖται σωτήριος πορὶ δδοσι ἀσφαλίζον) τὸ εἶπον τῶτον. καθ' ἕνα τὸν γῆρος καὶ τὸ ἱπποῖν καὶ τὸ πεζῶν, οἱ ἐκ τὸ δεκάτης σημαίας ἐν τοῖς τελευταίοις μέρεσι στρατοπέδῳ καὶ τῇ ῥύμας. ἐκ τούτων εἰς ἐκάστης αὐτῇ λαμβάνεται καὶ ἐκλογὴν, ὅς τ' μὲν καὶ τὰς φυλακὰς λειτουργίᾳ ἀπολύει. ἀναγγέλλεται δὲ καθ' ἡμέραν διωοῖς ἡλίου πορὶ τὸ τὸν χιλίαρχον σκηνῶν, καὶ λαβὼν δὲ σωτήριον (τὸ δὲ ἐστὶ πλατεῖον ἐπιμαχραμῶν) ἀπαλλάττεται πάλιν. ἀναχωρήσας δὲ ἐπὶ τὸ αὐτὸ σημαῖαι, τότε ξυληφίον πρὸς ἑαυτὸν καὶ τὸ σωτήριον μετὰ μὲν τῶν τῆς ἐχομένης σημαίας ἡγεμόνι. ἀναπληρώσας δὲ πάλιν ἐπὶ τῆς ἐχομένης. ὁ δὲ ὁμοίον ἐξῆς ποῖσι πᾶντες, ἕως αὖ ἐπὶ τῇ πορὶ καὶ συνέλῃ τοῖς χιλίαρχοις στρατοπέδῳ σημαίας ἐξικνήται. τούτοις δὲ διὰ τὸ πλατεῖον ἐπὶ φωνῆς ὅπως ἀναφέρειν πορὶ τοῖς χιλίαρχοις. καὶ μὲν αἰνεῖται πᾶντα τὰ δδοῖτα, μηχανώσας, ὅς τ' δίδεται τὸ σωτήριον πᾶσι, καὶ ἕως πᾶντων εἰς αὐτοὺς ἡκεῖ. εἰ δὲ ἐλλείπη ἡ, παρὰ πόδας ζητῶν τὸ γεγῆος, εἰδὼς ἐκ τὸ ἐπιμαχρῆς ἐκ ποῖου μέγας οὐχ ἡκεῖ τὸ πλατεῖον. οὐ δὲ αὖ ἀρετῇ τὸ κάλυμα, τυχεύει τῆς κακοτυχίας ζημίας. Τὰ δὲ αἰετὶ τῇ

ιουκτευναί φυλαχάς οὕτως οἰκονομῶνται πρὸς
 αὐτοῖς. τὸν μὲν στρατηγὸν, καὶ τὴν τοῦτου σκη-
 νῶν ἢ πρὸς αὐτοῖς σημεῖα φυλάττει. τὸς
 δὲ τῶν χιλιάρχων καὶ τοῖς τῶν ἱππέων ἑλα-
 μνῖς, οἱ δὲ ἀπὸ τῶν αἰσίων, καὶ τοῖς ἀπὸ τῶν λόγων,
 ἐξ ἑκάστης σημεῖας. Ομοίως δὲ καὶ πρὸς ἕκα-
 στον τὰγμα πόρτες ἐξ ἑαυτῶν ἰδίασι φυλα-
 κῇ. τὰς δὲ λοιπὰς ὁ στρατηγὸς ἀποτάττει. γί-
 νοιται δὲ ὡς ἐπὶ πᾶσι τῶν φυλακῶν πρὸς τὸν
 ταμίαν, καὶ πρὸς ἕκαστον τῶν ἀποσπασθέντων,
 καὶ συμβούλων δύο. τὴν δὲ ἐκδὸς ἐπι-
 φαίνειαι οἱ γενοφωμάχοι πληροῦσι, πρὸς ὅ-
 λον καὶ ἡμέραν τὴν χάρακα πρὸς αὐτοῖς.
 Αὕτη γὰρ ἐπιτέτακται τέτοις ἡ λειτουργία.
 ὅτι τὸ εἰσδύναι αἰὰ δίκην ποιεῖν τούτων αὐ-
 τῶν τὰς ἀποσπασθείσας. τῶν δὲ εἰς τὰς φυλα-
 κὰς ἀποσπασθέντων ἀφ' ἑκάστου φυλακίου, τὴν
 τὴν πρὸς τὴν μελλοῦσαν τηρεῖν, εἰς ἑκάστης
 σημεῖας ἕκαστος ἀπὸ τῶν πρὸς τὸν χιλιάρχον ἐ-
 σπείρας. ὁ δὲ δίδωσι τοῖς πᾶσι ἐυλήφια καὶ
 φυλακίον, βαρχία τελέως ἔχοντα χάρα-
 κτήρα. λαβόντες δὲ οὗτοι μὲν ὅτι τοὺς ἀπο-
 σπασθέντας ἀπαλλάττοιται τόποις. Ἡ δὲ τῆς
 ἐφοδείας πύξις, εἰς τοὺς ἱππεὺς αἰατῆται.
 Δεῖ γὰρ τὸν πρὸς τὸν ἰσχυρὸν καὶ ἕκα-
 στον στρατόπεδον εἰς τῶν οὐρανῶν τῶν αὐτῶν
 πρὸς αὐτοῖς πρὸς τὸν ἀνέμω. τοῖς αὐτοῖς
 ἵνα τίτθωσι τῶν ἐμφανίσαν καὶ αἰσίων τῶν
 ἐκ τῆς ἰδίας ἱλῆς πρὸς τὸν ἀνέμω τῶν μέλ-
 λουσιν ἐφοδῶν. μετὰ δὲ ταῦτα πᾶσι τῆς
 ἐχομένης ἱλῆς ἡγεμόνι δεῖ τὸν αὐτὸν ἀφ'
 ἐσπείρας πρὸς αὐτοῖς, ὅτι τοῦτο καὶ ἡγε-
 μὸν τῆς ἐφοδείας φροντίζει εἰς τὴν
 αὐτοῖς. τοῦτον δὲ ἀκούσαντα, πρὸς αὐτοῖς
 ταῦτα δεῖ ποιεῖν τοῖς ἀποσπασθέντοις εἰς τὴν
 ἐπιτοῦσαν ἡμέραν. ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς ἐξῆς.
 οἱ δὲ ἀποσπασθέντες ὑπὸ τῶν οὐρανῶν, ἐκ
 τῆς πρὸς τὴν ἱλῆς τέταρτος, ἐπιδοὺν ἀφ'
 ἀφ' ἑκάστης φυλακῆς, πορεύονται πρὸς τὸν
 χιλιάρχον, καὶ γραφίον λαμβάνουσι, πό-
 σου καὶ πόσας ἐφοδῶσαι δεῖ φυλακὰς με-
 τὰ δὲ ταῦτα πρὸς αὐτοῖς οἱ τέταρτος, πα-
 ρὰ τὴν πρὸς τὴν σημεῖαν τῶν Τριάρων.
 ὁ γὰρ ταύτης ταξίαρχος τὴν ἐπιμέλειαν
 ποιεῖται τῶν κατὰ φυλακίον βουχναῖ. Συ-
 σταλόντες δὲ τῶν κατὰ τὴν πρὸς τὴν ἐφο-
 δῶν φυλακίον ὁ ταύτης λαχὼν, ἔχον μετ'

Agilias nocturnas, eae administrantur
 à Romanis hoc modo. Imperatorem
 & Praetorium eius custodit manipu-
 lus ante fores solitus excubare. Tri-
 bunorum tabernacula & equitum
 turmas, qui ad id sunt designati è sin-
 gulis manipulis, ut ante diximus. Si-
 militer etiam ad quemque ordinem
 excubias è suo numero omnes lo-
 cant. reliquas Imperator ipse dispo-
 nit. fere autem ad Quæstoris tutelam
 ternæ excubiæ constituuntur: ad Le-
 gatorum, qui concilium participant,
 binæ. at laterum exteriorum custo-
 diam velites agunt, qui propter val-
 lum totum de die in excubiis ma-
 nent. Hoc enim muneris est illis im-
 positum. hi ad uniuscuiusque portæ
 ac lateris custodiam de suo numero
 denas collocant excubias. E singulis
 autem quaternionibus eorum qui ad
 custodias agendas sunt destinati, ille
 qui primus in statione est futurus, ad
 Tribunum vespere deducitur ab a-
 gminis coactore cuiusque signi. Tri-
 bunus omnibus his pro singulis ex-
 cubiis parvulas è ligno tessellas tra-
 dit oppidò exiguas, quæ nota qua-
 dam sunt insignitæ. illi his acceptis
 ad designatas quisque stationes con-
 cedunt. At circuitionis fides curæ e-
 quitum demandatur. Oportet enim
 ut qui primi sunt in quaque legione
 Turmarum præfecti, vni è suis co-
 actoribus agminis mane huiusmodi
 dent præceptum: ac iuvenibus qua-
 tuor suæ turmæ ante prandium edi-
 cat, ipsos esse qui circuire debeant.
 deinde præfecto turmæ secundæ si-
 gnificare idem tenetur sub vespere,
 pertinere ad ipsum circuitionis mu-
 nus in diem sequentem. Hunc quo-
 que similiter, ubi præceptum accepit,
 eadem facere cum iam dictis in proxi-
 mum diem oportet; & ita alios quo-
 que deinceps. Quatuor autem illi
 quos è prima turma agminis coacto-
 res elegerunt, vigilas inter se sortiti,
 Tribunum adeunt, & scriptum ab eo
 accipiunt, quæ loca & quot vigilas
 obire oporteat: deinde ad primum
 manipulum Triariorum excubias a-
 gunt illi quatuor: quoniam eius Cen-
 turioni cura incumbit ad quamque
 vigiliam buccina signum dandi. Vbi
 tempus venit, primam vigiliam circuit
 qui eam fuerit sortitus, testes secum
 habens,

ἀδελφώτα γίνεται πρὸ αὐτοῖς τὰ κατὰ τὰς
 οὐκ περὶ αὐτὰς φυλακὰς. Δὲ ὅτε πορεύεται τοῖς
 μὲν ἐραυώσας τοῖς χιλίαρχοις, τοῦτοις δὲ
 ἐπὶ τοῖς ὑποτάτοις. κύριος δὲ ἐστὶ καὶ ζη-
 μιῶν ὁ χιλίαρχος, καὶ ἐπεχειράζων καὶ
 μαστιγῶν· τοῖς δὲ Συμμάχοις οἱ Περιφέ-
 κται. Ξυλοκοπεῖται δὲ καὶ ὁ κλέψας τι τῶν
 ἐκ τῆς στρατοπέδου. καὶ μὲν ὁ μὴ τυρήσας
 ἡμιδῆ, πῶς πλησιῶς. καὶ εἰς τις τῶν ἐν
 ἀκμῇ πῶς ἀχρησάμενος διρεθῇ τῷ θύματι.
 πορὶς δὲ τοῦτοις, ὁ τοῖς πῶς τῆς αὐτῆς αἰ-
 τίας ζημιωθείς. ταῦτα μὲν οὖν ὡς ἀδική-
 ματα κελεύουσιν· εἰς δὲ αἰσινδρίαν. ἡγεῖται
 καὶ ἐραυώσας αἰσινδρίαν τὰ ταῦτα τῷ ἐκκλη-
 ματι. εἰς ἵνες ἡμιδῆ πῶς αὐτῶν αἰσιν-
 δρίαν ἀπαλείψωσι τοῖς χιλίαρχοις, ἔπειτα ὅ-
 τιμας λαβόντες. ὁμοίως αὖ ἵνες ἐς ἐφεδρείαν λα-
 βόντες, φόβον χάριν λείπουν τὸν δοῦντα τό-
 πον. πῶς πλησιῶς εἰς τις ἀπορίῃς πῶς ὁ-
 πλων κατ' αὐτὸν τὸν κίνδυνον ὅτι φόβον. δὲ
 καὶ ἵνες μὲν ἐν ταῖς ἐφεδρείαις πορὶς ἡλως ἀ-
 πόλλονται, πολλαπλασίον αὐτοῖς ὅτι τιμωμέ-
 νων, οὐ θέλοντες λιπὴν τῶν τάξιν, διδόντες τῷ
 οἰκείῳ ἡμιδρίαν. ἔπειτα δὲ καὶ αὐτὸν τῷ κίνδυ-
 νον, ἐμβαλόντες θυρεὸν, ἢ μάχασθαι, ἢ πῶς
 ἀλλῶς ὅπλων πῶς ἀλόγως, ῥίπτοντες εἰς τοῖς
 τοῖς πολεμίας, ἢ κυριεύοντες ἐλπίζοντες ὡς ἀπέ-
 βαλον, ἢ παύοντες ἡ, τῶν πορὶς ἡλως αἰσινδρίαν
 ἀφ' ἀφ' ἑαυτῶν, καὶ τῶν πῶς οἰκείῳ ὕβριν. εἰς
 δὲ ποτε τὰ αὐτὰ ταῦτα πῶς πλείους συμβῇ
 ἡγεῖται, καὶ σημεῖας ἵνας ὁλοκληρῶς πιασθῆναι
 λιπὴν τοῖς τοῖς· ὁ μὲν ἀπορῶς ξυλοκο-
 πεῖν ἢ φοβῶν ἀποδεδεικμένους· λύσιν δὲ τῶν
 πορὶς ἡλως ἐλπίσιν, (συμφέρονται ἅμα
 καὶ κατὰ πηκτικῶν. σινα, θροῖσας γὰρ ὁ στρα-
 τὸς περὶ ὁ χιλίαρχος, καὶ πορὶς ἡλως εἰς τοῖς
 λελοποῖται, κατὰ πηκτικῶν πικρῶς. καὶ ὁ τέλος, πο-
 τὲ μὲν πέντε, ποτὲ ὅκτω, ποτὲ δὲ εἴκοσι, ὁ
 δὲ ὅλον πορὶς ὁ πλῆθος αἰς πορὶς ὁ μὲν, ὡς
 δέκατοι μέγιστα γίνονται τῷ ἡμιδρίαν· τῶν
 τοῖς ἐκ πρῶτον κληροῖται τῷ ἀποδεδεικμένους
 τῶν, καὶ τῶν μὲν λαβόντες ξυλοκοπεῖ καὶ τῷ ἀπὸ
 ῥηθῆναι λόγον ἀπορῶς τῶν. τοῖς ὅτι λοιποῖς ὁ
 μέγιστος κριταῖς δούς ἀπὸ πυρῶν ἔξω κληροῖται
 τῶν χάριτος καὶ τῆς ἀσφαλείας ποιῶνται
 τῶν πρὸς ἐμβολίῳ. λοιπὸν, τῶν μὲν κινδύνου

A disciplina nocturnarum excubiarum
 inoffenso tenore servatur. Tenentur
 autem milites quidem Tribunos ob-
 servare, iisque auscultare, Tribuni ve-
 rò Consulibus. Et habet Tribunus po-
 testatem multæ dicendæ, pignoris ca-
 piendi, virgis aut fustibus cadendi: idē
 ius est Præfectis in Socios. Fuste autē
 percutitur etiam is qui aliquid ē ca-
 stris fuerit furatus, item qui falsum te-
 stimonium dixerit: necnon si quis in
 flore ætatis male usus corpore fuerit
 deprehensus, ad hæc is cui ter eandem
 ob causam multa fuerit irrogata.
 B hæc quidem ut crimina puniunt: igna-
 viæ verò & flagitio militari vertunt
 huiusmodi delicta: si qui præmij adi-
 piscendi causâ forte aliquod facinus
 suum ad Tribunos falsò retulerint. si-
 militer si qui in statione constituti lo-
 cum ubi locati fuerant, formidinis er-
 gò deseruerint: itemque si quis in ipso
 prælio armorum aliquam partem ca-
 ptus metu abiecerit. propterea non-
 nulli in stationibus suis manifestam
 mortem oppetunt ab hostibus oppres-
 si, qui multis partibus sint plures; dum
 imminentis supplicij metu assigna-
 tum sibi locum deserere nolunt. qui-
 dam verò excusso inter dimicandum
 C scuto, aut ense, aut alia parte armo-
 rum, temere coniiciunt ipsi sese in ho-
 stes, ea spe quod aut recepturi sint
 quæ amiserant: aut, si quid euenierit
 secius, manifestam ignominiam &
 contumeliam suorum euitaturi. Si
 quando autem delicta eadem à pluri-
 bus contingat admitti, & manipuli v-
 niuersi hoste urgente cesserint loco, ut
 omnes fuste percutiant aut necent, nõ
 est moris illorum: sed remediū ei ma-
 lo inuenerunt vtile iuxta ac terribile.
 Tribunus enim aduocata concione
 desertores in medium producit, eosq;
 atroci oratione increpat. qua demum
 finita, modò quinque sortitur, modò
 octo, modò viginti; atque, ut verbo
 omnem observationem complectar,
 id semper agit, ut pro numero noxio-
 rum decimus quisque semper eorum
 capiat. Hos inquam ex omnibus qui
 ignauè se gesserunt, arbitrio sortis se-
 ligit, & inexorabiliter sorte damna-
 tos, fustuarij supplicio, quod antè de-
 scripsimus, afficit. reliquis hordeum
 E pro tritico adinctiens, extra castra &
 munitionem castrorum tendere eos
 iubet. Atque ita quum periculum

& metus fortis ex æquo omnibus impendeat; nemo enim scit in quem ea sit casura: exemplum autem vespescendi ex hordeo in omnes pariter edatur: hoc instituto quam maximè poterat fieri, consultum est utrique rei; ut & terror iniiceretur, & acceptum detrimentum sarciretur. Præclarè verò etiam iuuentutem ad pericula subcunda excitant. nam ubi prælium aliquod est commissum, ac iuvenes aliqui fortiter se gesserunt; Imperator aduocato in concionem exercitu, productis prope se iis quorum præ cæteris virtus insignis exstitit, primum quidem singulos illorum laudat à fortitudine: & si quid aliud in eorū vita fuerit quod commemorari cum ipsorum laude queat: deinde, ei qui hostem vulnerauerit, hastam donat: qui prostrauerit & spolia detraxerit, pediti quidē phialam, equiti verò phaleras. quanquam olim hasta sola præmium erat. Ceterum ista consequitur, non qui in iusto prælio signis collatis dimicans, aut in capienda vrbe aliquos hostes fauciauerit vel spoliauerit: verum qui in velitationibus cum hoste, aut aliis eiusmodi occasionibus, quando nulla necessitas quenquam dimicare viritum cogit, ipsi suamet sponte ac propria voluntate eò descēderint. At quoties vrbs capitur, auream iis coronam qui primi muros conscenderint, donat. similiter etiam eos qui vel ciues vel Socios propugnauerint & seruauerint, Imperator donis insignit. & qui seruati fuerunt, solent, vltro, sin minus, Tribuno post causæ cognitionem cogente, seruatorem suum coronare. atque adeo per omnem vitam is qui seruatus est, illum pro parente colit, omniāque ei tenetur præstare quæ filius patri. Hac autem stimulatione, nō eos tantum qui præsentibus audiunt ad pericula certatim & cum æmulatione adeunda excitant: sed eos etiam qui sunt domi. nam qui donis hoc genus sunt donati, præter gloriam qua fruuntur inter legiones, & famam quam domi statim consequuntur: hoc amplius, reuersi in patriam festorum ludorumque solennia insignes cultu agitant. nam eiusmodi ornamenta gestare solis licet iis, qui virtutis causā ab Imperatore fuerint iis honestati. Idem spolia defigunt in maximè conspicuis ædium suarum locis,

A καὶ φόβος, ὅτι καὶ τὸ κληροῦν, ἐπὶ ἴσων ὀπλιτευμένων πάντων, ὡς αὐτὸν ἀδελφὸν ὅτι συμπλήρωτος ὑπάρχοντος ὅτι τὸ πρῶτον μαχόμενος μὴ τὸ κληρονομία οὐκ ὁμοίως συμβαίνοντος πρὸς πόλεως, ὅτι δυνατὸν ἐκ τῆς ἐξουσίας εἰληπταί, πρὸς κατὰ πληθύν καὶ δόξαν τὴν συμπληρωμένην. Καὶ ὅτι ὅτι πρὸς νέους ἐκκαλεῖται πρὸς τὸ κινδυνεύειν. ἐπειδὴ γὰρ ἡγήται τις χρεία, καὶ ἵνες αὐτῶν αἰδραγαθήσονται, σωμαγαγόντες ὁ στρατηγὸς ἐκκλησίασιν ὁ στρατοπέδον, καὶ πρῶτον τὰ μέγιστα τοῖς δόξαντες τι περὶ χάριαι δέχονται, πρῶτον μὲν ἐκκαλεῖται ὑπὸ ἐκείνου λέγει, πρὸς τε τὸ αἰδραγαθίας, καὶ τὸ καὶ τὸ βίον αὐτοῖς ἄλλο συνυπάρχον. τὸ ἐπὶ ἀγαθῇ μνήμῃς ἄξιον. μὴ ὅτι ταῦτα, ὅτι μὲν βῶσονται πολέμιοι, γὰρ δὴ δωρεῖται ὅτι καὶ καταλαμβάνει καὶ σκυλεύονται, πρὸς μὲν περὶ φιάλιον, ὅτι δὲ ἵππεσιν φάλαρα. ὅτι δὲ ὅτι γὰρ μόνον. τυχερὸν ὅτι πούτων ἐκείναι ἐπὶ τὸ πρῶτον πρὸς τὴν πόλεως κατὰ τὴν τρώσῃ πιναι, ἢ σκυλεύσῃ τὴν πολεμίων. ἀλλ' ἐπὶ ἐπὶ ἀκροβολισμοῖς, ἢ πρὸς ἄλλοις τοιούτοις κατέχει, ἐπὶ οἷς μηδεμίαν αἰσάνης οὐσης κατ' αἰδρα κινδυνεύειν, αὐτοῖς πιναι ἐκκαλεῖται καὶ κατὰ πρῶτον αὐτοῖς εἰς τὴν διδόναι. τοῖς δὲ πόλεως κατὰ λαμβανόμενης πρῶτον τοῖς ἐπὶ τὸ πρῶτον αἰσάναι, χρυσίου δίδωσι φαίον. ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς ὑπὸ πρῶτον πιναι καὶ σκύλλεται πιναι τῶν πολιτῶν, ἢ συμμάχων, ὅτι, τε στρατηγὸς ὀπλισμένηται δωρεῖται οἷς τε χιλάρχοι τοῖς σκύνεται, ἐπὶ μὲν ἐκκαλεῖται ποιεῖν. εἰ δὲ μὴ, κρίνεται σωμαγαγόντες τὸν σκύλλεται φαίον. σίβεται δὲ τὴν καὶ πρῶτον ὅταν τὸν βίον ὁ ὅτι, ὡς πατέρα, καὶ πρῶτον δὲ τὴν ποιεῖν αὐτὸν, ὡς πρῶτον γὰρ. Ἐκ δὲ τῆς τοιαύτης πρῶτον πιναι, ὅτι μόνον τοῖς ἀκύνεται καὶ πρῶτον ἐκκαλεῖται πρὸς τὴν ἐπὶ τοῖς κινδυνῶν ἀμιλλαι καὶ ἡλόν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐπὶ οἷα μόνον. οἱ γὰρ τυχεῖτες τῶν τοιούτων δωρεῶν, καὶ τῆς ἐπὶ τοῖς στρατοπέδοις δυνάμει, καὶ τῆς ἐπὶ οἷα πρῶτον φήμης καὶ μὴ τὴν ἐπὶ ὁδοῖν ὅτι εἰς τὴν πατρίδα, τὰς τε πομπὰς ὀπλισμένης πομπῶν, ὅτι ὁ μόνον δέξιναι πρῶτον πρῶτον ὅτι τὸν στρατηγὸν ἐπὶ αἰδραγαθία, τὴν μνήμῃς ἐπὶ τῆς οἰκίας καὶ τοῖς ὀπλιτευμένοις πρὸς ἡμέρας τὰ σκύλλεται,

σημεῖα ποικίλοι καὶ μνηστῆρες τῶν αὐτῶν ἔρε-
της. Τοιαύτης δ' ἐπιμελείας ἔσσης καὶ ἀποδοῆς,
ὥστε πᾶς πημὸς καὶ πημείας πᾶς ἐν τοῖς στρα-
τηείοις· εἰκότως καὶ τὰ τέλη τῶν πολεμικῶν
παράξει· ὅτι τυχεῖ καὶ λαμπρὰ γὰρ αὐτῶν.
Οὐ μόνον δ' οἱ μὲν πεζοὶ λαμβάνουσι τῆς
ἡμέρας δύο ὀβολούς· οἱ δ' ἐξάρχοντες διπλοῦν οἱ
δ' ἵππῳ δραχμὴν. σιτομετρῶν δ' οἱ μὲν πε-
ζοὶ, πυρᾷ, Ἀθηναῖοι μείδμους δύο μέρη, μάλυσά
πῶς. οἱ δ' ἵππῳ κριθῶν μὲν ἐπὶ μείδμους εἰς
τὸ μίον, πυρᾷ δ' δύο. τὸ δ' ὁπλιῶν οἱ μὲν
πεζοὶ δίδουσι, οἱ δ' ἵππῳ πυρᾷ μὲν μείδμους
εἷς καὶ τρίτον μέρος, κριθῶν δ' πέντε. δίδουσι δὲ
τοῖς μὲν ὁπλιῶσι τὴν ἐν δυνάμει· τοῖς δ' Ῥω-
μαίοις ὅτε σίτου καὶ ἐσθῆτος, καὶ πῶς ὅπλου
προσδεῖσθαι, πρῶτον τούτων ὁ παμίας τὸ πε-
τραμένον πρὸς τὸ ὀφθαλμὸν ὑπολαβέει.

Τὰς δ' ἐκ τῆς προεμβολῆς ἀναστρέφοντες
ποικίλῃ τῇ ἔργῳ ἔργῳ. Ὅταν δ' ὁπλῶν σημή-
νη, καὶ λαμβάνουσι πᾶς σκηνάς, καὶ συνίστασι τὰ φορ-
τία πρῶτες. ὅτε δ' ἐκαστὸν ἔξῃ, ὅτε ἀναστρέψαι
πρῶτον ὅτι τὸ χιλιάρχῳ καὶ ἑστρα-
τῶν σκηνῶν. ὅταν δ' ὁ δυνάστης, ἀναστρέψαι πᾶς
σκυλοφόρος τοῖς ὑποζυγίοις. ἐπὶ δὲ τὸ τρί-
τον σημήνη, πρῶτον δὲ τοῖς πρῶτοις, καὶ χι-
λῶν τὸ ὅλῳ προεμβολῶν. εἰς μὲν ἔν τῇ πρῶτῃ
πορείᾳ, ὡς ἐπὶ πρῶτον, τὰ ἴσους τοῖς ἐπιλέκτοις.
τούτοις δ' ὁ τὸ συμμαχῶν δεξιὸν ἐπιβάλλει χέ-
ρας. ἔξῃ δὲ τούτοις ἐπὶ τὰ τὴν πρῶτην ὁπλῶν
ὑποζύγια. τῇ δ' τούτων πορεία ὁ πρῶτος τῶν Ῥω-
μαίων ἀναστρέφει στρατόπεδον, ἔχον ὅπλῳ τὸ ἵ-
δαν ἀποσκευῇ. ἐπὶ ταῖς καὶ ἀναστρέφει δὲ δυνά-
στην στρατόπεδον, ἐπὶ μὲν αὐτῇ τῇ ἰδίῳ ὑπο-
ζυγίων, καὶ τὸ τὸ συμμαχῶν ἀποσκευῇ, τὸ ἀπὸ τῆς
ἐξῆς τῆς ἀναστρέφει. τελευτᾶν γὰρ ἐν τῇ πο-
ρείᾳ (ἐπὶ τῇ) ὁ τὸ συμμαχῶν δυνάμει χέρας.
Οἱ δ' ἵππῳ ποτὲ μὲν ἀπὸ πρῶτον τοῖς αὐτοῖς
ἐκαστος μέρει· ποτὲ δὲ πρῶτον τὰ ὑποζύγια
πλάται (ὁπλῶν ποτὲ), συνέχοντες αὐτὰ, καὶ
τὸ ἀσφαλῆσαι τοῖς πρῶτον ἀναστρέφοντες. προσ-
δοκίας δ' ἔσσης καὶ τὴν ἐργασίαν, τὰ μὲν ἄλλα πρῶ-
τον αὐτοῖς τὸ αὐτὸν ἔχει ἔργον· αὐτοὶ δ' οἱ τὸ συ-
μμαχῶν ἐπιλέκτοι, τὸ οὐραγίαι αὐτῇ τῆς πρῶ-
τῃ πορείᾳ μὲν λαμβάνουσι. πρῶτον δ' ἡμῶν
ἐν τῇ μὲν ἡγεῖται τῶν στρατοπέδων καὶ τὴν κατέ-
στη, τὰ δὲ αὐτὰ πάλιν ἐπὶ ταῖς αὐτὰ κατέστη.

ut sint monumenta ac testimonia suae
virtutis. Qui igitur & poenas & prae-
mia militaria tantâ curâ ac studio di-
spensent; meritò quoties bella susci-
piunt laeto atque illustri fine ea termi-
nant. Supèdij nomine pedites in diem
accipiunt binos obolos: ordinum du-
ctores duplum: equites drachnam.
admetiuntur verò peditibus quidem,
tritici partes circiter duas medimni
Attici: equitibus verò hordei in men-
sem septenos medimnos: tritici verò
binos. Sociorum peditibus, par men-
sura datur ac Romanis: equitibus, tri-
tici medimnus vnus semis, hordei
mensurae eiuscemodi quinz: atque
hoc Sociis quidem gratis donatur:
Romanis siue frumentum siue vestis
tribuat, aut etiam si quibus armis
opus habuerint, horum omnium cer-
ta pretia Quæstor de stipendio de-
ducit.

Professionem è castris hoc modo
instituant. Simul datum est primò si-
gnum, tentoria omnes detendunt,
& vasa colligunt. cæterum neque au-
ferre neque figere suum cuiquam ta-
bernaculum prius fas est, quàm Tri-
bunorum & Imperatoris fuerint de-
tenta. Vbi autem editum iterum
est signum, sarcinas iumentis im-
ponunt. ac tertio dato signo primos
oportet procedere, & tota castra mo-
uere. Et in primo quidem agmine ut
plurimum Extraordinarios locant.
Succedit his Sociorum ala dextra. hos
continuò sequuntur prædictorum iu-
menta. horum agmen prima legio
Romana excipit, suas à tergo sarci-
nas habens. pone hos it secunda le-
gio, sequentibus propriis iumentis,
& eorum Sociorum impedimentis,
qui vniuersum agmen cogunt. nam
in nouissimo agmine secunda Socio-
rum locatur ala. Equites modò suam
quisque partem à tergo consequun-
tur: modò ad latera iumentis ade-
quitant: continentes ea & securita-
tem præstantes. Quoties à tergo ho-
stis exspectatur, de cætero ordine
nihil mutantes, solos Extraordina-
rios Sociorum à primo agmine ad vlti-
mum traducunt. Alternis autem die-
bus & legionum & alarum altera præ-
cedit: eademq; rursus subsequuntur,

ut ex æquo omnes aquatione ac pabulatione integra fruantur, primum in agmine locum suum quisque vicem perpetuo occupantes. Est & alius itineris faciendi modus, quo videntur quando periculum ab hoste imminet, ac patentia nacti sunt loca. Hastatos enim, Principes ac Triarios in triplicem aciem diuisos ducunt paribus interuallis inuicem distantes: iumentis manipulorum qui cæteris præeunt, ante omnes locatis: at primis manipulis secundorum iumenta subiiciuntur: secundis, tertiorum. & sic impedimenta atque ordines alternatim locant. Hac ratione autem composito agmine, si quid ingruat periculi, modò ad læuam modò ad dextram agmen conuertentes, manipulos extra iumenta in eam partem educunt, vnde hostis paruerit. atque ita breui tempore & motu vnico, cum armatorum manus in acie reperitur instructa: (nisi fortè insuper oporteat Hastatos euolui:) cum iumenta & omnis multitudo quæ castra sequitur pone terga stantium in acie subducta, commodum aduersus pericula stationem obtinent. Postquam prope illum locum agmen peruenit vbi castra sunt facienda, præcedunt Tribunus & illi Centuriones quos moris est in eam rem eligere. Hi locum vniuersum vbi metari oportet, contemplati, ante omnia conuenientem Prætoriam sedem prout antè diximus, capiunt: & ad quem aspectum latiusve spatij Prætorium ambientis legiones sint locandæ statuunt. quæ vbi delecta sunt loca, Prætorij ambitum dimetiuntur: deinde rectam illam ad quam Tribunorum tabernacula defiguntur. mox aliam lineam rectam è regione prioris productam; vnde incipit metatura legionum. Similiter etiam spatium quod ab altera parte est Prætorij, cuius particularem descriptionem pluribus antè sumus persecuti, lineis dimetiuntur. His breui tempore expeditis, ut pote facili dimensione, quum omnia interualla sint definita, & ex familiari vsu nota; mox vexillum defigere solent, vnum quidem & primum eo loco vbi Prætorium est ponendum: alterum in electo latere: tertium in medio eius lineæ ad quam Tribuni tendunt:

A ἵα τ' ὡς πὰς ὑδρείας καὶ σιτολογίας ἀπεργασί-
 ζοντες πόμυτες ἐπ' ἴσιν χεικωνῶσι, μετὰ λαμβανόν-
 τες αἰεὶ τ' ὅπτι τ' ὡροτοπορείας ἐνδὲν αἰεὶ τὰ-
 ξιν. Χρῶν) ὃ καὶ ἐτέρω γῆνι πορείας ἐν τοῖς ἐ-
 πισφάγεσι τ' χαίρων, εἰς αἰαπεπταμύους ἔχου-
 σι τύποις. ἄγροι γὰρ τριφυλίας καὶ ἑλλά-
 λων τ' Αἰατῶν καὶ Γελκίπων καὶ Τριαρίων, πά-
 λιντες τὰ τ' ἡγευμύων σημαῖαν ὑποζύγια
 ὡρὸς πόμυται· ὅπτι ὃ τ' ὡροτοπορείας σημαῖας τὰ
 τ' δούτερον· ὅπτι δὲ τ' δούτεροις τὰ τῶν τρι-
 των καὶ χ' λῶρον οὕτως ἐνδὲν αἰεὶ πῆντες
 B τὰ ὑποζύγια τ' σημαῖας. οὕτω δὲ στυτά-
 ξαυτες τ' πορείαν, ἐπειδὴν ὡροτοπορείαν π' τ'
 δυνῶν, ποτὲ μὲν καὶ αἰατῶν κλίνας, πο-
 τὲ δ' ὅπτι δύνῶν ὡροτοπορείας σημαῖας ἐκ
 τῶν ὑποζυγίων ὡρὸς τ' τ' πολεμίων ὅπτι-
 φαίνας. λοιπὸν, ἐν βραχὺ χρόνῳ καὶ μὲν κί-
 νησι δὲ μὲν τ' ὅπτι τῶν σύστημα λαμβανόντες πα-
 ρατῆρας δὲ ἔχουσιν, εἰς μὴ ποτε ὡροτοπορείας
 ξαὶ δὲ τὰς Αἰατῶν· τὸ δὲ τ' ὑποζυγίων καὶ
 τ' κῆρυμύων τούτοις πληθὺς ὑπο τοῖς πα-
 C ρατῆρας ὑπεσάλκας, ἐκ τ' καὶ ἡγευμύων
 χῶρον ὡρὸς τ' κίνδυνον. Οὕτω δὲ καὶ τὰς πο-
 ρείας ἐκίλῳσι φρατῶν δύνῶν, ὡροτοπορείαν) χι-
 λίαρχος καὶ τ' πατῆρας οἱ ὡρὸς ὅπτι δὲ μέγας
 αἰεὶ ὡροτοπορείας. οἱ πῆντες ἐπειδὴν στυτά-
 σιν) τ' ὅπτι τ' ὅπτι, εἰ δὲ φρατῶν δύνῶν, ἐν αὐ-
 τῶν τῶν ὡροτοπορείας μὲν διέλαβον, τ' εἰ φρατῶν
 γῶν σκηνὴν εἰ δὲ ὅπτι γῶν καὶ τ' ὅπτι λῶρον· καὶ
 ὡρὸς ποίαν ἐπιφαίνας καὶ πῆντες τ' ὡρὸς
 τ' σκηνῶν ὡροτοπορείας κῆρυμύων τὰ φρατῶ-
 ν δύνῶν. οὕτω δὲ ὡροτοπορείας, ὡροτοπορείας
 D τ' ὡροτοπορείας τ' σκηνῶν. μὲν) τ' ὡρὸς τ' ὡρὸς,
 ἐφ' ἧς αἱ σκηναὶ πῆντες τῶν χιλίαρχων. ἐκ τῶν
 δὲ τ' ὡρὸς τ' ὡροτοπορείας, ἐφ' ἧς ὡροτοπορείας
 τὰ φρατῶν κῆρυμύων. Ομοίως δὲ καὶ τὰ
 ὅπτι γῶν μέγας τ' τ' σκηνῶν κατεμετρήσαν-
 το γῶν, ὡρὸς ὡν ὑπεδίδεσθαι αὐτῶν δὲ
 πλείονων καὶ μέγας. ἡγευμύων δὲ οὕτω ἐν
 βραχὺ χρόνῳ, ὡρὸς ὡροτοπορείας εἰ) τ' καὶ ὡρο-
 τῶν, ὡς ἀπὸ τῶν ὡροτοπορείας καὶ σκηνῶν ὡ-
 τῶν ὡροτοπορείας· μὲν) τ' ὡρὸς σημαῖαν ἐπῆξαι
 μία καὶ καὶ ὡροτοπορείας, ἐν ὅ δὲ τῶν πῆντες
 E τ' τῶν φρατῶν σκηνῶν, δύνῶν) τ' ὅπτι
 τ' ὡροτοπορείας πῆντες, τῶν ὅπτι μέγας
 τ' γῶν, ἐφ' ἧς οἱ χιλίαρχοι σκηνῶν.

πεπάρτεον κτ' ἡὺ πῆνται τὰ στρατόπεδα. A
 καὶ ταύτας μὲν ποιεῖσι φοινικᾶς, τ' δὲ ἕ στρα-
 τηρῶν λάκκῃ· τὰ δ' ὑπὲρ ταύτας ποτὲ μὲν
 ψιλὰ δόρυα πηγύνοι, ποτὲ ὃ σημαίας ἐκ
 τ' ἄλλων χρωμάτων. ἡμομένων ὃ πύπτει, ἐξῆς
 τὰς ῥύμας διμετρῶσαι, καὶ δόρυα κατέπηξαν
 ἐφ' ἐκάστης ῥύμης· ὅς ὢν εἰχρύως ὅτλην ἐγί-
 σθη τὰ στρατόπεδα καὶ τὰς πορείας, καὶ γίνετ'
 δυνιστοπτος ὁ τόπος τ' περὶ μεβολῆς· διότις ἀ-
 πόρτα γ' πᾶσι γνώμεα, τεκμηριωμένοι καὶ
 συλλογισμένοι ἀπὸ τ' ἕ στρατηγῶν σημαίας. B
 λοιπὸν ἐκάστου στρατὸς γνώσκοντος ἐν ποίᾳ ῥύ-
 μι, καὶ ποίᾳ τόπῳ τ' ῥύμης σκίνοισι, ἀφ' ὅ
 πόρτα αἰεὶ τ' αὐτοὶ τόπον ἐπέχῃ τ' στρατοπι-
 δίας, γίνεταί τι πρὸς ἀπλήσιον ὅς ὅτλην εἰς πό-
 λιν εἰσὶν στρατόπεδον ἐλθέμεν. καὶ γὰρ ἐκείνους
 κλίαντες ἀπὸ τ' πυλῶν, διότις ἐκαστοὶ προά-
 γουσι, καὶ πρὸς γίνοιτο πρὸς τὰς ἰδίας οἰκήσεις
 ἀδελφωτάτως, ἀφ' ὅ καὶ τοῦ καὶ καὶ μέγας
 γνώσκει, ποῦ τ' πόλεως ἔστιν αὐτοῖς ἢ καὶ ἐλ-
 λεισι. ὃ ὃ πρὸς ἀπλήσιον πύπτει καὶ πρὸς τὰς
 Ρωμαῖκας συμβαίνει στρατοπεδίας. ἢ καὶ δοκῶσι C
 Ρωμαῖοι καὶ ἀδελφωτάτως τ' ἐν πύπτει διχέ-
 ρειαι, τ' ἐναρτίας ὁδὸν πορεύεσθαι πῶς Ἑλλήσοι
 καὶ τῆτο ὃ μέγας. οἱ μὲν γὰρ Ἕλληνες ἐν τῷ
 στρατοπεδῶν ἡρώται κυριώτατοι ὃ καὶ
 χλαυθεῖν πᾶσι ἐξ αὐτῶν τ' τόπων ὁχυρότησιν
 ἅμα μὲν ἐκκλίνοντες τ' πρὸς τὰς παφρείας
 ταλαπρωείας· ἅμα δὲ νομίζοντες ἔχ' ὁμοίας
 εἶναι τὰς χρεσπορίους ἀσφολείας, πᾶσι ἐξ αὐ-
 τῆς τῆς φύσεως ὑπὲρ τ' τόπων ὑπαρχούσας
 ὁχυρότησιν. δὲ καὶ καὶ τὴν τ' ὅλης περὶ με-
 βολῆς ἵσιν πᾶσι ἀνακρίνονται ἡμέρα μετὰ D
 λαμβάνειν, ἐπὶ μὲν τοῖς τόποις, πᾶσι μέρη με-
 ταλλάττειν ἄλλοτε πρὸς ἀλλήλους καὶ καὶ ἀλ-
 λήλους τόποις. ἐξ ὧν ἅπαντες ὑπαρχῶν συμ-
 βαίνει καὶ τ' καὶ ἰδίαι, καὶ τ' καὶ μέγας ἐκά-
 στῳ τόπῳ τ' στρατοπεδίας. Ρωμαῖοι ὃ τ' πε-
 ρὶ τὰς παφρείας ταλαπρωείας, καὶ πᾶσι τὰ
 περὶ πόλιν πύπτει ὑπομένειν ἀεὶ γινώσκουσι
 χρεῖν τῆς διχρείας, καὶ τὸ γινώσκον καὶ μίας
 ἔχῃ καὶ τὴν αὐτὴν αἰεὶ περὶ μεβολῆς. τὰ μὲν
 οὖν ὁλοκληρέτερα μέρη τῆς πρὸς τὰ στρατο-
 πεδία ἡμερίας, καὶ μάλιστα πρὸς τὰς περὶ με-
 βολῆς, ταῦτ' ἔστιν.

quartum in ea ad quam legiones me-
 tantur. & cætera quidem punicea sta-
 tuunt: at Imperatorium vexillum est
 album. in iis quæ sunt ab altera parte
 Prætorij, modò nudas hastas defigunt,
 modò vexilla ex aliis coloribus. Secū-
 dum hæc strigas statim dimetiuntur,
 & in singulis earum hastas figunt. ut
 meritò simulac appropinquarunt le-
 giones, & locus castrorum potest con-
 spici, omnia confestim omnibus sint
 nota, vexillo Imperatoris pro indicio
 utentibus ad cætera coniicienda. de-
 nique quum nemo sit quin sciat in
 qua striga & qua strigæ parte tendat:
 quia semper eundem singuli locum in
 castris occupant: simile quid evenit, ut
 cum urbem suam aliquis exercitus in-
 digena ingreditur. cum enim rectà à
 portis diuertentes alius aliò progre-
 diuntur, & ad suas ædes sine errore
 perueniunt. quia & in vniuersum &
 per partes norunt in qua regione pro-
 prium cuiusque sit diuerforium. simile
 inquam his est, quod in Romanorum
 castrametatione vsuuenit. Ac mihi vi-
 dentur Romani eam potissimum ob
 causam, quia facilitati in hoc negotio
 studebant, contrariam Græcis hac in
 parte viam instituisse. Græci enim quo-
 ties metantur castra, operæpretium
 ducunt, ante omnia, loca à natura mu-
 nita obseruare, & se illis accommoda-
 re: simul laborem ducendæ fossæ fu-
 gientes: simul quia non æqualiter fi-
 dunt arte factis munitionibus, & iis
 quas ipsa locorum natura exhibet. Ea
 propter cum in vniuersorum castro-
 rum positione coguntur figuram quā-
 libet assumere, dum locis obsequun-
 tur: tum partes quoque ipsas variare
 aliter atque aliter pro ingenio loci.
 Vnde evenit, ut in metandis castris
 nemo certus sit de loco aut suo priua-
 tim, aut ordinis sui. at Romani & per-
 cutiendæ fossæ laborem, & vexationes
 id genus alias eo consilio sustinent, ut
 facilius res confiat, utque notā & vni-
 cā eadēque semper castrametatione
 utantur. Quod igitur ad tractationem
 de legionibus Romanis attinet, ma-
 ximè autem ad rationem ponendo-
 rum castrorum, summatim hæc dicta
 sunt.

A

Respublica antiqua virtutis famâ celebrata, & earum comparatio.

Cretensem Remp. neque similem ei fuisse quam Lycurgus instituit, neque laudabilem.

Lycurgi Remp. ad obtinendas in libertate res suas sufficienter fuisse institutam.

Romana Reipub. ad parandum imperium praestantia, & in eam rem vires validissima ex ipsa illius forma.

Quae mutatio & interitus Romanam Rempublicam maneat.

OMNES fere scriptores Respublicas virtute praestantes memoriz prodiderunt istas: Lacedaemoniorum, Cretenesium, Mantinenesium, itemque Carthaginensium. fuere & qui Atheniensium Reip. ac Thebanorum facerent mentionem. ego de illis nihil dico: Atheniensem verò atque Thebanam longa disquisitione opus non habere censeo: ut quae neque incrementa rationi congrua sunt natae, neque cum floruerunt in eo statu manserunt diu: neque mutationibus moderatè factis sunt vsq. hi enim populi vbi repentina quadam Fortuna per occasionem fulsissent quod dici solet, dum adhuc crederentur splendorem suum cum maximè obtinere, & in posterum obtenturi, mutationem in contrarium sunt experti. Nam Thebani quidem ad aggrediendum Lacedaemonios occasione vsi, quam horum stultitia & odium quo flagrabant apud socios ipsis dabat, virtute vnus aut alterius viri qui probè norant quae modò dixi, ipsi virtutis opinionem ac famam apud Graecos sibi pepererunt. quod enim rebus feliciter tum gestis non ipsa Reip. forma causam praebuerit, sed eorum virtus qui rebus tum praerant; è vestigio

Πολιτεύματα παλαιὰ πρὸς ὧν ᾧραδέδοται ἢ ἐπ' ἄρετῇ φήμη, καὶ σύγκρισις αὐτῶν.

Οἱ τὸ Κρητικὸν πολίτευμα οὔτε παρόμοιον τῷ τῷ Λυκούργου, οὔτ' ἐπαμνετόν.

Οἱ τὸ τῷ Λυκούργου πρὸς τὸ πλὴν ἐλευθερίαν τηρεῖν, ὅστιν αὐταρκές.

Οἱ πρὸς πλεονεξίαν διπλοῦσιν τὸ Ρωμαίων διαφέρει, δυναμικωτάτῳ ἔχον τὴν σύστασιν.

Τίς ἢ φθορὰ καὶ μεταβολὴ μέλλει γήρσεσθαι τῆς Ρωμαϊκῆς πολιτείας.

Σχεδὸν δὲ πάντες οἱ συγγραφεῖς πρὸς πύτων ἡμῶν τῶν πολιτευμάτων ᾧραδέδοται ἢ ἐπ' ἄρετῇ φήμῳ. πρὸς τε τῇ Λακεδαιμονίων, καὶ Κρητῶν, καὶ Μαντινέων, ἐπ' ἢ Καρχηδονίων· ἔτι καὶ πρὸς τῇ Ἀθηναίων καὶ Θεβαίων πολιτείας πεποιῶται μνήμῳ. ἐγὼ ἢ τῶν μὲν ἐσθλῶν τῶν Ἀθηναίων καὶ Θεβαίων οὐ πᾶσι τοῖς πολλοῖς προσδοῦσθαι πεπεισμαι λόγῳ, ὅτι ὅτι μὴτε τὰς αὐξήσεις ἐγκρίναι καὶ λόγῳ, μὴτε τὰς ἀκμαίας ὑπὸ μόνου, μὴτε τὰς μεταβολὰς ἐπὶ ἀλλοτρίᾳ μετεώρως. ἀλλ' ὥσπερ ἐκ παραπλήσιος ἑνὸς τύχης σὺν χαρῇ λαμβάνοντας ὅτι δὴ λεγόμενοι, ἐπ' ὁδοῦσθαι ἀκμῶν καὶ μέλλουσθαι δυστυχίᾳ τῆς ἐσθλῆς πύρσαι εἰληφείας μεταβολῆς. Θεβαῖοι μὲν γὰρ, τῇ Λακεδαιμονίων ἀγνοίᾳ, καὶ τῇ τῶν συμμάχων πρὸς αὐτοὺς μίσσει συνεπιδήμιοι ἀφ' ὧν πλὴν εἰς αἰδρὸς ἀρετῇ, ἢ καὶ δαλτέρεσσι τῶν πρὸς πλεονεξίαν σκευδόντων, πεισποῖσαντο πρὸς τοῖς Ἕλλησι πλὴν ἐπ' ἄρετῇ φήμῳ. ὅτι γὰρ οὐχ ἢ τῆς πολιτείας σύστασις αἰτία τὸ ἐγχετο Θεβαίοις τῶν δυστυχημάτων, ἀλλ' ἢ τῶν πρὸς αὐτοὺς αἰδρῶν ἄρετῇ πρὸς πό-

δας ἢ τύχη ἔτο πᾶσιν ἐποίησε δῆλον. καὶ γὰρ σιωπυξήνη καὶ σιωήκμασε, καὶ συγκατελύθη τὰ Θηβαίων ἔργα τὰ τε Επαμεινώνδου καὶ Πελопίδου βίῳ παροφαιάς. ἐξ ὧν καὶ τὴ πολιτεία αἰτίας, ἀλλὰ τοὺς ἀνδρας ἠγῆται τῆς τότε ἡγομένης πρὸς τὴν Θηβαίων πόλιν ἐπιφανείας. Τὸ δὲ πρὸς ἀπλήσιοι καὶ πρὸς τῆς Αθηναίων πολιτείας ἀγαπητέον. καὶ γὰρ αὐτὴ πλεονάκεις μὲν ἴσως, ἐκφανέσθαι δὲ τῇ Θემισκλέους ἀρετῇ σιωαιήσασα, παχέως τῆς εὐαρτίας μετὰβολῆς ἔλαβε πείρει ἀπὸ τὴν αἰωμαλία τῆς φύσεως. αἰεὶ γὰρ ποτε τὸ τῶν Αθηναίων δῆμον πρὸς ἀπλήσιον εἶναι συμβαίει τοῖς ἀδιασπότοις σκάρει. καὶ γὰρ ἐπὶ ἐκείνων, ὅταν μὲν ἡ ἀπὸ πολέμων φόβος, ἢ ἀπὸ πείρας χλωρὸς ὁρμὴ πρὸς ἐπιτάταις συμφρονίῃ καὶ παροίχῃ τὸ νοῦν τὰ κυβερνήτη, γίνεται ὁ δῆμος δὲ αὐτῶν ἀγαφρόντως ὅταν δὲ παρρησιάντες ἀρῶνται κατὰ φρονεῖν τῶν παροισῶτων, καὶ εἰσιάζειν πρὸς ἀλλήλους ἀπὸ μὲν δὲ μήκετι δοκεῖ πᾶσι ταῦτα. τότε δὲ, τῶν μὲν ἐπὶ πλείν παροισῶτων, τῶν δὲ κατεπυρρόντων ὁρμίζει τὸν κυβερνήτην, καὶ τῶν μὲν ἐκσυρόντων τοῖς χάλοις, τῶν δὲ ἐπιλαμβομένων καὶ τέλλεσθαι πρὸς ἀκελδομένων αἰχρὰ μὲν παροισῶται γίνεται τοῖς ἐξωτὴν ἡωμότοις, ἀπὸ τὸ ἐν ἀλλήλοις ἀγαφρόν, καὶ εἰσὶν ἐπισφάλλης δὲ ἡ ἀγαφρόν τοῖς μετὰχούσι καὶ κρινωήσασιν τὸ πλοῦ. δὲ καὶ πολλάκις ἀγαφρόντες τὰ μέγιστα πελάγη, καὶ τοῖς ἐπιφανείαις χιμῶδας, ἐν τοῖς λιμένι καὶ πρὸς τῇ γῇ ναυαγῶσι. ὁ δὲ καὶ τῇ τῶν Αθηναίων πολιτεία πλεονάκεις ἡδὴ συμβέβηκε. διωσαμένη γὰρ ἐνίοτε τὰς μεγίστας καὶ δεινοτάτας παροισῶτας, ἀπὸ τε τὸ τῷ δήμῳ, καὶ τὴν τῶν παροισῶτων ἀρετήν. ἐν τοῖς ἀπαρῶταις ρασιώταις εἰκὴ πως καὶ ἀλόγως ἐνίοτε σφάλλεται. Διὸ καὶ πρὸς μὲν ταύτης τε καὶ τῆς τῶν Θηβαίων οὐδὲν δὲ πλείω λέγειν. ἐν αἷς ὅχλος χρεῖζει τὰ ὅλα καὶ τὸ ἰδίαν ὁρμὴν, ὁ μὲν οὐδὲν καὶ πικρία ἀγαφρόντων. ὁ δὲ βία καὶ θυμῷ συμπεπαιδευμένος. Ἐπὶ δὲ τὸ Κρητῶν μετὰβολῆς, ἀπὸ ἐπισησῶν καὶ δύο ἔθνη, πῶς εἰ λογιώτατοι τῶν ἀρχαίων συγγραφέων Εφορος, Ξενοφῶν, Κριμαχίδης, καὶ Ἰλάτων, πρὸς

A Fortuna manifestū omnib. fecit. palam enim est, & incrementum & florē suū & finē res Thebanorū habuisse intra illud spatium tēporis, quo Epaminondas & Pelopidas vixerunt. itaque splēdorem illū ac decus quo enituerē tum Thebani, nō ciuitati ipsorum, sed illis viris par est adscribere. Idem & de Republica Atheniensīū est existimandū. quæ sæpius quidē fortasse, verūm excellenter tum floruit, quādiu Themistoclis virtute sustentabatur: mox propter mores dissimiles cōtrariam & ipsa fortunam adiit. Semper enim populus Atheniensium nauibus domino carentib, est similis: in quibus quoties aut propter metum hostiū, aut ob sauiētis tempestatis periculum, vectoribus voluntas incessit in vnum cōsentiendi, & gubernatori parēdi; suo quisque officio eximiē funguntur omnes: vbi verò resumptis animis rectores aspernari ceperint, & aliis alia autumātibus, sententiis inter se dissidere: tum enim uero quum pars nauigationē cupiat persequi, pars instet acriter gubernatori vt naues aliquō eiciat; aliis rudentes explicātibus, aliis manu etiam iniecta cōtrahere iubentibus; dum inter se rixantur cuncti & seditionē mouent, tum procul spectantibus fœdum existit spectaculū; tum ipsis qui in eadem iactātur nauī, periculosissimus est hic status. fitque adeo persæpe, vt qui vastissima eluctati fuerint maria, & tēpestates maximē insignes, in ipso portu & ad terrā naufragiū faciant. quod sanē Atheniensium Reip. sæpius iam euenit. hæc enim pericula interdū ingentia maximēq; terribilia quum propulsaasset, populi & principum ciuitatis virtute; nescio qua temeritate & præter omnem rationem, rebus tranquillis, cum nullum erat periculum, in fraudem aliquando incidit. Itaque de Rep. Atheniensium ac Thebanorum, vbi proprium secuta impetū, regit omnia atq; administrat turba hominum, apud illos quidem præcipiti & amaru-lēto præ ceteris ingenio præditorum; apud hos violentiæ & iræ innutritorū; nihil attinet plura dicere. Nunc ad Cretensium Remp. cōuersa oratione, duo circa illā considerare nos operæpretiū fuerit, quæ sunt ab eruditissimis scriptorib. antiquis prodita; Ephoro, Xenophōte, Callisthene, Platone: qui

illud primò dixerunt, similem hanc esse atque adeo eandem cum Spartana: deinde laude dignam pronuntiat. quorum neutrum mihi quidem videtur esse verum. cæterum ex iis quæ dicemus, erit vniuscuiusque æstimation. prius autē de dissimilitudine agemus. Ac Lacedæmoniorum quidem Reip. proprium esse aiunt, primum illud circa fundorum possessiones: quod in ea parte nemo alium superat: sed omnes ciues æqualem publici agri modum necesse est obtinere. alterum est circa pecuniæ & diuitiarum æstimationem. nam quum apud illos omnis tandem pecuniæ auctoritas esset adempta, euenit, vt contentio illa funditus è ciuitate deleteretur, quæ ex eo solet manare, quod plus minùsve aliquis possideat. Terriò, apud Lacedæmonios Reges liberique ipsorum perpetuum imperium habent: at qui dicuntur Senes, quoad viuunt: atque isti sunt quorum auspiciis & cõsiliis publica omnia negotia tractantur. Apud Cretenses cõtraria sunt omnia: nam & agri modum pro cuiusque viribus producere in infinitum quod aiunt, per leges cuique licet: & pecunia apud hos adeo fit magni, vt non solum necessaria, verum etiam honestissima censeatur eius acquisitio. denique sordidi auarique mores adeo apud illos obtinent, vt ex omnibus hominibus solos Cretenses sit inuenire, apud quos nullum lucrum turpe censeatur. Accedit, quod magistratus in Creta sunt annui: & facies Reip. popularem statum refert. vt sæpe venerit in mentem nobis dubitare, quomodo res contrariam naturam sortitas, prodiderint esse adfines inter se atque coniunctas. Qui præter illud quod tantas hæc diuersitates non animaduertunt, longa insuper oratione disputant, dicentes, Solum inter omnes mortales Lycurgum, quæ erant præcipua, vidisse. Quum enim omnis ciuitas duobus hisce contineatur, fortitudine aduersus hostes, consensu inter ciues: Lycurgum aiunt qui auariciam sustulerat, omnem simul domesticam dissensionem ac seditionem de Rep. sustulisse: ac propterea Lacedæmonios hac peste liberatos, Rempub. omnium Græcarum optimam habere, & concordiam inter se colere. quæ vbi pronuntiarunt, quum ex compa-

A ὅτι μὲν ὁμοίαν εἶναι φασὶ καὶ τὴν αὐτὴν τῇ Λακεδαιμονίων· ἀλλ' ὅτι ἐπαινετὴν ὑπάρχουσαν ἀποφαίνουσι. ὡς ὅτι πλεονάζειν αἰσθάνομαι μοι δοκεῖ. σκοπεῖν δὲ ἐκ τούτων πάρεστι. καὶ πλεονάζειν ὑπὲρ τῆς ἀνομιότητος διέξωμεν. Τῆς μὲν δὲ Λακεδαιμονίων πολιτείας ἴδμεν εἶναι φασί, πλεονάζειν μὲν τὰ πλεονάζειν ἐν αἰσθάνοις κατήσκει· ὡς ὅτι μάλιστα πλεονάζει· ἀλλὰ πλεονάζειν καὶ ἴσμεν ἴσμεν ἔχειν δὲ τῆς πολιτικῆς χάριτος. ἀλλ' ὅτι πλεονάζειν τὴν αὐτὴν τῇ ἀφαιρέσει ἡμῶν· ἥς εἰς τέλος ἀδοκίμου καὶ αὐτοῖς ὑποαρχούσης, ὅρδον ἐκ τῆς πολιτείας αἰρησάται συμβαίνει τὴν αὐτὴν τῇ πλεονάζειν καὶ πλεονάζειν φιλοφρονέει. Τεῖτον, ὅτι Λακεδαιμονίοις οἱ μὲν Βασιλεῖς αἰσθάνονται τὴν ἀρχὴν, οἱ δὲ πλεονάζοντες ἀδοκίμου Γέροντες ἀφαιρέσει· δι' ὧν καὶ μὴ ὡς πάντα χρεῖται τὰ κατὰ τὴν πολιτείαν. Πάρεστι δὲ Κρητικῶσι πάντα τούτοις ὑποαρχεῖν παντὶ· τὴν τε γὰρ χάριτος καὶ δύναμις αὐτοῖς ἐφίανται οἱ νόμοι, ὅς δὲ λεγόμενοι εἰς ἀπύρην κατὰ τὴν πόλιν, τὴν ἀφαιρέσει ἐκτελέσκει καὶ αὐτοῖς ἐπὶ τοσούτοις, ὡς μὴ μόνον αἰσθάνομαι, ἀλλὰ καὶ καλλίστῃ εἶναι δοκεῖν τὴν τούτου κατὰ τὴν πόλιν. κατὰ τὴν πόλιν δὲ ὁ πλεονάζειν τὴν αἰσθάνομαι καὶ πλεονάζειν ἔσται οὕτως ἐπιχειρᾷ καὶ αὐτοῖς, ὡς πλεονάζει μόνον Κρητικῶσι τῇ ἀπύρην αἰσθάνομαι μὴδὲν αἰσθάνομαι κατὰ τὴν πόλιν· καὶ μὴ τὰ κατὰ τὴν ἀρχὴν ἐπὶ τῇ αὐτοῖς ἔστι, καὶ δημοκρατικῶς ἔχει ἀφαιρέσει. ὡς πλεονάζει ἀφαιρέσει πᾶσι ἡμῖν πλεονάζει τὴν τὴν αἰσθάνομαι φύσιν ἔχοντες, ὡς οἱ καὶ καὶ συλλέγειν ὅντων ἀλλήλοις ἐξηγήσασθαι. καὶ καὶ πλεονάζειν τὴν πλεονάζειν ἀφαιρέσει, καὶ πλεονάζειν δὲ πλεονάζειν ἐπὶ τῇ ἀφαιρέσει ἐπὶ τῇ ἀφαιρέσει φάσκοντες, τὴν ἀφαιρέσει μόνον τὴν γεραιότητα τὰ σιμῶντες τελεωρηκαί· δυοῖν γὰρ ὅντων δι' ὧν αὐτοῖς πλεονάζειν πλεονάζει, τὴν πλεονάζειν πλεονάζειν αἰσθάνομαι, καὶ τὴν πλεονάζειν σφαιρῶν ὁμοιότητος· αἰσθάνομαι τὴν πλεονάζειν, ἀφαιρέσει τὴν αἰσθάνομαι πλεονάζειν ἐπὶ τῇ ἀφαιρέσει καὶ αὐτοῖς· ἥ καὶ Λακεδαιμονίως ἐκ τῆς ὁμοιότητος τὴν κατὰ τὴν πόλιν, καλλίστῃ τὴν ἑλληνικῶν τὰ πλεονάζειν αὐτοῖς πολιτεύειν καὶ συμφρονεῖν αὐτοῖς. αὐτοῖς δὲ ἀποφηνάμενοι καὶ πλεονάζειν

ρῆντες ἐκ τῶν ἀδελφείων, Κρηταῖς, δὲ τὴν ἐμ-
 φυῶν σφίσι πλεονεξίαν, ἐν πλείσταις ἰδίαι καὶ
 καὶ χρυσὸν εἰσὶ καὶ φόνοις καὶ πολέμοις ἐμ-
 φυλοῖς αἰσχυροφύμοις· ὁ δὲ οἶονταί ποτε
 σφᾶς εἶναι, παρρουῖσι δὲ λέγειν, ὡς ὁμοίωσι ὄν-
 των τῶν πολιτευμάτων. ὁ δὲ Εὐφορος χωρὶς
 τῶν ὀνομάτων καὶ ταῖς λέξεσι κέχρηται τῇ ἀο-
 ταίᾳ, ὡς ἔχεται ποιοῦντες τὴν πολιτείαν
 ἐξηγήσιν· ὥστε εἴ τις μὴ τοῖς χωρίοις ὀνόμασι
 προσέχῃ, καὶ μηδένα ἔσπον αὐτὸν διδάσκει
 διαγινώσκαι, ὡς ὁποτέρως ποιεῖται τὴν διήγη-
 σιν. ἡ μὲν οὖν μοι δοκεῖ διαφέρειν ἀλλήλων,
 ταῦτά ἐστι. ἡ δὲ πάλιν οὐτὶ ἐπαίετην, ὅτε ἡ-
 λωτὴν ἡγήσιν· τῇ δὲ Κρητικὴν πολιτείαν, ἡ
 ἥδη διέξιμεν. Εἰ γὰρ οἴμεθα δύο ἄρχαι εἶναι
 πάσης πολιτείας, δι' ὧν αἰρεταὶ ἢ φθικταὶ
 συμβαίνει γίνεσθαι τὰς τε διωάμεις αὐτῶν καὶ
 τὰς συστάσεις· αὐταὶ δ' εἰσὶν ἔθνη, καὶ νόμοι. τὰ
 μὲν αἰρετὰ, τὰς τε κατ' ἰδίαν βίους τῶν αἰ-
 δεσέων ὁσίοις ἀποτελεῖ καὶ σφραγίδας, τὸ, τε
 χρυσὸν ἢ ἄλλο τὸ πόλεως ἡμερὴν ἀπὸ γὰρ (εἶ), καὶ
 δίχασι· τὰ δὲ φθικτὰ πυνυατῶσι. ὡς περ οὖν
 ὅταν τοῖς ἐθισμοῖς καὶ νόμοις κατεπιδωκῶν πα-
 ρεῖσι τοῖς ἀποδομένοις ὡς ἀρχαῖς, παρρουῖ-
 τες ἀποφανόμεθα καὶ τοῖς αἰδράς ἐκ τού-
 των ἔσονται, καὶ τὴν πύτῃ πολιτείας ἀπου-
 δάσαι· οὕτως ὅταν τοῖς τε κατ' ἰδίαν βίους
 πικρὴν πλεονεξίαν, τὰς τε χρυσὰς πορθέσεις
 ἀδίκους πωρήσωνται· δῆλον ὡς εἰκὸς λέγειν καὶ
 τοῖς νόμοις καὶ αὐτῶν κακίαις, καὶ τὰ κατ' ἑμὲς ὅ-
 γνη, καὶ τὴν ὅλῃν πολιτείαν αὐτῶν (εἶ) φαύ-
 λην. Καὶ μὲν οὐτε κατ' ἰδίαν ἡδὴ δολιχότε-
 ρα Κρηταῖων εἶρεσι τις αὐτῶν, πλεονὲς τελείως
 ὀλίγων· οὐτε κατὰ τοῦ ὅτι βολὰς ἀδικωτέρας.
 δὲ παρ' οὐδ' ὁμοίαν αὐτῶν ἡγήσιν· τῇ Λα-
 κεδαιμονίων, οὐτε μὲν ἄλλως αἰρετὴν, οὐτε
 ἡλωτῶν, ἀπεδοκιμάζοντες ἐκ τῆς πορευη-
 μένης συλκρίσεως. Καὶ μὲν ὁ δὲ τὴν Πλά-
 τωτος πολιτείας δίχασι πρῶτα γινώσκον· ὅτι
 καὶ ταῦτ' ἵκναι τῶν φιλοσφῶν ἐξυμνοῦσιν.
 ὡς περ γὰρ ὁ δὲ τῶν τεχνιτῶν, ἢ τῶν ἀθλητῶν
 τοῖς γὰρ μὴ γενεμημένοις, ἢ σεωμασκημένοις,
 πρῶτον εἰς τοὺς ἀθλητικὰς ἀγῶνας· ὁ δὲ
 ταῦτ' ἵκναι πρῶτα γινώσκον εἰς τὴν πορευ-
 τῶν ἀμύλλαν, εἰ μὴ ποτέ ποτε ἐπιδείξου-
 νται τῇ αὐτῆς ἔργῳ ἀθλητικῶς· μέγας δ' ὅτι

A ratione intelligant Cretenses ob in-
 fam animis ipsorum auaritiam, inter
 priuatas discordias & publicas sedi-
 tiones, caedes ac bella ciuilia pluri-
 mum versari; nihil tamen hoc ad se
 putant pertinere: audētque affirma-
 re, similes esse inuicem hasce Respub.
 Ephorus sanē in describenda vtraque
 Repub. iisdem verbis est usus, propriis
 dumtaxat nominibus exceptis, ad quae
 si minus aliquis attenderit, de vtra lo-
 quatur dignoscere nullo modo queat.
 Et differentiae quidem inter illas mihi
 videntur esse istae. at cur neque lau-
 datione dignam, neque æmulatione
 B Creticam Reipub. formam iudicem,
 iam dicam. Ego enim duo princi-
 pia siue fundamenta esse autumo cu-
 iuslibet Reipub. propter quae forma
 illius & constitutio vel optanda cen-
 sferi debeat vel fugienda. & optan-
 da quidem illa sunt, quae & ciuis cu-
 iusque vitam priuatim sanctam red-
 dunt & castam: & publica ciuitatis
 instituta mansueta atque iusta. fu-
 gienda verò quae praestant contra-
 rium. Quemadmodum igitur quoties
 C in aliquo populo mores legēsque lauda-
 biles vigere exploratum habuerimus,
 & ciues & ipsam Rempub. fore lau-
 dabilem non dubitamus affirmare: sic
 cum & priuatorum vitam auaritiæ
 deditam, & actiones publicas iniustas
 alicubi obseruauerimus; quis dubitat
 meritò dici posse, & leges apud ipsos
 esse malas, & tam mores singulorum,
 quam vniuersam Remp. vituperabi-
 lem? Atqui neque ciuium ingenia
 magis veteratoria quam Cretensium,
 vllò inuenias loco, si excipias oppidò
 D pauca: neque publica consilia magis
 iniqua. iccirco, qui nec similem eam
 Spartanæ iudicemus, neque aliās di-
 gnā laude aut æmulatione, ex in-
 stituta comparatione eam explodi-
 mus. Sed nec Platonis Remp. (nam
 & hanc Philosophi nonnulli dilau-
 dant) ad comparationem adducere
 æquum fuerit. vt enim artifices aut
 athletas qui recepti in album nō fue-
 rint, neque ad id corpus praeparauerint,
 ad athleticos agones & certamina nō
 E admittimus: sic neque hæc Respub. ad-
 mitti per gratiam debet ad conten-
 dendum cum cæteris de loco princi-
 pe, nisi prius aliquod opus suum ve-
 re demonstrauerit. vt enim res se

habet ad hunc usque diem, si quis quæ de illa sunt scripta contendere instituerit cum Spartanorum, Romanorum & Carthaginiensium Repub. perinde fuerit, ut si quis statuam aliquam deligat, & cum viuis spirantibusque hominibuseam comparet. licet enim ad artem quod attinet, laudem omni ex parte statua illa mereatur: comparisonem tamen recti inanimatarum cum animatis imperfectam ac prorsus non convenientem visum iri spectantibus probabile est. Quare his omissis, ad Laconicam iterum orationem conuertimus. Igitur quod ad concordiam inter ciues seruandam, & finibus Laconicæ securitatem præstandam, ad hæc libertatem tutò Sparta: conseruandam, puto equidem Lyncurgum eas leges tulisse, & omnibus prudenter prospexisse adeo præclarè, ut inuentum diuinius censeam quàm ut ab homine sit profectum. æqualitas enim illa in possessionibus fundorum, & victus ille facilis simplexque ac communis, ut temperantem vitam ciues instituerent, erat effecturus; & ut in Repub. nulla seditio cooriretur. exercitatio verò in laboribus, & iis quæ terribilia habentur, fortes ac generosos viros erat redditura. Quòd si in eundem animum aut ciuitatem eandem hæc simul concurrerint, fortitudo inquam & temperantia; non facile est, ut aut vitium ex illis institutis oria-
 tur, aut externa vi domita iugo cuiusquam subiiciatur. Quum igitur hoc modo & rationibus hisce ciuitatem fundasset, tum Laconicæ vniuersæ securitatem firmam parauit: tum Spartanis ipsis libertatem diuturnam reliquit. Cæterum ad parandum sibi in vicinos dominatum, & ad principatum, atque omnino ad imperij curam capeffendam, prorsus nihil quicquam neq; in partibus Reip. neque in summa illius instituenda, videtur prouidisse. Itaq; illud restabat, quòd ciuib. eiusmodi necessitatem imponeret, aut voluntatem animis ingeneraret; ut quemadmodum in vitæ priuatæ ratione, præfenti sorte còtentos ac frugibus homines esse ipsos condoccefferat: sic & publicos ciuitatis mores efficeret tēperantes & fortunâ suâ còtentos. nūc verò quum ad vitam quod attinet pri-

A νῦν ὁ ἀπλησίως αὐτῇ αὐτῆς φανερὸν λόγος, ἀγρόνομος εἰς σύγκρισιν πρὸς τὴν Σπάρτην καὶ Ῥωμαίων καὶ Καρχηδονίων πολιτείας, ὥς αὐτὴ τῶν ἀγαλμάτων ἵς ἐν πρῶτῳ λόγῳ, τῶν συγκρίσει τοῖς ζώσι καὶ πεπυμένους ἀνδράσιν. καὶ γὰρ αὐτὸς ὅλως ἐπακροῖ ὑπάρχῃ τῇ τέχνῃ, τὴν γὰρ σύγκρισιν τῇ ἀφύχῃ τοῖς ἐμφύχῃσι ἐοικέν, καὶ τελείως ἀπεμφαίνουσαι, εἰκὸς πρῶτον πρὸς τοῖς θεοῖς. Διότι ἀφελόμενοι τῶν, ὅτι τὴν Λακωνικὴν ἐπὶ τοῖς πολιτείας. Δοκεῖ δὲ μοι Λυκούργος πρὸς μὲν τὸ σφίσι ὁμοιοῦν τοὺς πολίτας, καὶ πρὸς τὸ τῇ Λακωνικῇ τηρεῖν ἀσφαλῶς, ἐπὶ δὲ τῇ ἐλευθερίᾳ ἀφελόμενοι τῇ Σπάρτῃ βεβαίως, οὕτως νομοθετεῖν καὶ πρῶτον πρὸς καλῶς, ὥς ἡγοῖτο τὴν ὁπότε ἢ κατ' ἀρεσκῶν αὐτῶν νομίζειν. ἢ μὲν γὰρ πρὸς τῇ κτήσις ἰσότης, καὶ πρὸς τὴν διαίτην ἀφελόμενοι καὶ κτηνότης, σφραγίσας μὲν ἔμμελλε τοῖς κατ' ἰδίαν βίαις ἀφελόμενοι, ἀσπίδας δὲ τῇ κτηνῇ πρὸς τῇ πολιτείας. ἢ δὲ πρὸς τοῖς πόσι καὶ πρὸς τῇ δυνάμει τῇ ἐργῶν ἀσκήσις, δυνάμεις καὶ ἡμῶν τοῖς ἀποτελέσει ἀνδράς. ἑκατέρω δὲ πύτων ὁμοῖ σφραγίσας εἰς μίαν ψυχὴν ἢ πόλιν, ἀνδρείας καὶ σφραγίσας. οὐτ' ὅτι αὐτῶν φῶναι καὶ τὴν δυνάμει, οὐδ' ὅτι πύτας χεῖρῶν δυνάμει ῥάδην. Διότι οὕτως καὶ ἀφελόμενοι τῇ σφραγίσας Λακωνικῇ πρῶτον πρὸς τὴν ἀσφάλειαν. πολυχρόνιον δὲ τοῖς Σπάρτιάταις αὐτοῖς ἀπέλιπε τὴν ἐλευθερίαν. πρὸς μὲντοι γὰρ τὴν πύταν κατὰ τῇ καὶ πρὸς ἡγεμονίαν, καὶ κατὰ τῇ πρὸς σφραγίσας ἀμφοσφίσας, οὐτ' ἐν τοῖς κατὰ μέρος, οὐτ' ἐν τοῖς ὅλως δοκεῖ μοι πρῶτον πρὸς κατὰ μέρος ὁδοῖν. Λοιπὸν, ἢ τοιαύτην ἵνα πρῶτον πρὸς τῇ δυνάμει τοῖς πολίταις ἀνδρείαν, ἢ πρὸς τῇ, δι' ἧς ὡσπερ καὶ πρὸς τοῖς κατ' ἰδίαν βίαις ἀφελόμενοι αὐτοῖς πρῶτον πρὸς καὶ λιταῖς, οὕτως καὶ τὸ κτηνὸν ἔτος τῇ πόλει ἀνταρξίς ἐμμελλε γίνεσθαι καὶ σφραγίσας. νῦν δὲ ἀφελόμενοι τῇ καὶ νομοθετεῖν ποιήσας

πρὸς τοὺς ἰδίους βίοις καὶ τὰ τῆς σφετέρας
 πόλεως νόμιμα· πρὸς τοὺς ἄλλους Ἑλλήνας
 φιλομυσταίους καὶ φιλαρχοτάτους καὶ πλεο-
 νεκτικωτάτους ἀπέλιπε. τὸτο μὲν γὰρ τίς
 οἶδε; δρῶντι πρῶτοι χάδον τῆς Ἑλλήνων
 ὁπλιτισμῶν τῆς τῶν ἀσχυρῶν χάρας
 ἀφ' ἧς πλεονεξία, ἐπ' ἑκατέρωθεν Μεσ-
 σηνίοις πόλεμοι ἐξήλθον; τὸ δὲ τίς οὐχ
 ἰσόρκει, ὡς ἀφ' ἑκατέρωθεν εἰσὶν οὐκ
 ἐποίησαν, μὴ πρῶτον λύσειν τὴν πολιτείαν,
 πρὶν ἢ καὶ χεῖρος εἶναι τὴν Μεσσηνίαν; καὶ
 μὲν τὸτο; γένοιτο ἡ ἀρχὴ πάντων, ὡς ἀφ'
 τῆς ἐκ τῶν Ἑλλήνων φιλαρχίας, οὗς εἰσέ-
 λθον μαχόμενοι, τούτοις αὖτις ὑπέμειναν ποιῆν
 τὸ πρῶτον. ὁπιορῶντες μὲν γὰρ
 τοὺς Πέρσας εἰκόν, ἀφ' ἧς εἰσέλθον πρὸς
 τῆς τῆς Ἑλλήνων ἐλθούσας. ἐπὶ μὲν οὖν
 δὲ καὶ φησὶν πρῶτον ἐκδοῦναι τὰς
 Ἑλλήνας πόλεις καὶ τὴν ἐπ' Ἀνταλκίδου
 ἡγεμονίαν εἰρηνῶν, χάριν τῇ χρημάτων
 ἀπορροῇ πρὸς τὴν καὶ τῶν Ἑλλήνων δυ-
 ναμίαν· ὅτι δὲ καὶ τῆς νομοθεσίας ἐλλει-
 πὴς συνώφθη καὶ αὖτις. ἔως μὲν γὰρ τῆς
 τῆς ἀσχυρῶν, ἐπὶ δὲ τῆς Πελοποννησίων
 αὐτῶν ἀρχῆς ἐφίετο, συνεξεποιούτω τὰς
 ἐκ τῆς Λακωνικῆς αὐτῆς ἐκείνης καὶ χρη-
 μίας, πρὸς χάριν μὲν ἔχοντες τὰς τῆς ὁπ-
 λιτικῆς ἀπορροῆς, ταχίας δὲ ποιούμενοι
 τὰς εἰς τὴν οἰκίαν ἐπὶ μὲν οὖν καὶ πρὸς ἀντι-
 στάς. ἐπὶ δὲ πόλεις μὲν ἐπιβάλλοντο καὶ
 θαλάσσιον ἐκπέμπειν, στρατεύειν δὲ πε-
 χύς στρατοπέδους ἐξω Πελοποννήσου· δηλον
 ὡς οὐτε τὸ νόμισμα τὸ σιδερεῖον, οὐδ' ἢ τὸ
 ἐπετείων χαρτῶν ἀλλαγὴ πρὸς τὰ λεύκοι-
 να τῆς χρείας ἐμελλεν αὖτις ἀρχεῖν, καὶ
 τὴν Λυκούργου νομοθεσίαν. πρῶτον γὰρ τὰ
 πρῶτα καὶ τοῦ νόμισματος, καὶ ξενικῆς
 ἀπορροῆς. ὅθεν ἡ ἀντιτάξις ὅτι ἡ χά-
 ριν πορρώσας τὰς Περσῶν, φόρος δὲ τῶν
 ἰστωίων ἐκτετατῆν, ἀφ' ἧς οὖν δὲ πό-
 λεις τοὺς Ἑλλήνας· γινόντες ὡς οὐχ οἷον
 καὶ τὴν Λυκούργου νομοθεσίαν οὐχ ὅτι τῶν
 Ἑλλήνων ἡγεμονίας, ἀλλ' ὅτι πρῶτον
 αἰτιοποιεῖται τὸ πρῶτον. τίνας οὖν χά-
 ριν εἰς ταῦτα πρὸς ἐξέδω; ἵνα γινώσκαι δὲ αὐ-
 τῶν τῶν πρῶτων συμφανές, ὅτι πρὸς

A uatam, & publica etiam instituta inter
 ipsos, ab omni ambitione alienissimos
 & prudentissimos eos reddidisset: ad-
 uersus reliquos Græcos & ambitiosis-
 simos eos reliquit, & dominandi ac
 ditescendi ex alieno cupidissimos.
 nam quis est quin sciat, primo sex om-
 nibus Græcis Spartanos cupiditate in-
 flammatos vicini agri, propter auari-
 tiam eo consilio Messeniis bellum in-
 dixisse, ut victos sub hasta venderent?
 quis item est qui ex historia non didi-
 cerit, eam fuisse tū pertinaciam Spar-
 tanorum, ut iureiurando fidem obstrin-
 gerent, non prius ab obsidione disces-
 suros, quam per vim Messenen expu-
 gnassent? Sed & illud notum est omni-
 bus, ipsos præ cupiditate dominandi
 Græcis, dicto fuisse audiētes iussis eo-
 rum quos pugnando vicerant. Persas
 namq; Græciam inuadentes, ipsi pro
 libertate dimicantes vicerunt: iidem
 tamen reuersis in patriā ex fuga Persis,
 pace per Antalcidam facta vrbes Græ-
 corum à se proditas tradiderunt: idq;
 eo consilio fecerunt, quò pecuniarum
 copiam haberent ad subiiciendos do-
 minatui suo Græcos. cum quidē qua
 parte manca esset institutio suæ Rei-
 publicæ, ab iis est animaduersum.
 C quādiu enim finitimorum populorū
 atq; adeo ipsius Peloponnesi imperium
 affectabant, copiis & comœtibus a-
 gri Laconici sufficienter instruebantur:
 quum & haberent ad manum rerum
 necessariarum adparatus, & breui
 tēpore & domum ipsi repeterēt, & sua
 etiā cōucherent: vbi verò mari classes
 emittere, ac terra expeditiones extra
 Peloponnesum suscipere ceperunt: tū
 nimirum apparuit, neque ferream pe-
 cuniam, neque illam annuorum fru-
 ctuum permutationē cum cæteris re-
 bus quib. indigerent, Lycurgi legibus
 introductam, posse illis sufficere. erat
 enim opus ad res gerendas communi
 pecunia, & copiis ab alienis regionib.
 comparatis. quare ad colendos Regis
 Persarum aditus coacti sunt se confer-
 re, insulanicis tributa indicere, ex omni-
 bus denique Græcis pecuniam corro-
 gare, qui probè iam scirent, si Lycurgi
 legib. starent, nullam omnino rerum
 gerendarum fore sibi facultatē: nedū ut
 Græcorū imperiū possent sibi vindica-
 re. sed quorsū hæc à proposito digres-
 sio? ut reb. ipsis attestantib. docerē, in-
 stitutam

stitutam à Lycurgo Remp. ad proprium finium tuitionem, libertatisque conseruationem abundè sufficere: atque adeo iis qui Reip. hūc finem proponunt, debemus concedere, nullam esse aut fuisse vnquam vllius ciuitatis compositionē aut ordinationē, quam Laconicæ iurē possis antepondere. at si maiora quis moliat, & eo quē diximus sine pulchrius ac gloriosius ducat, præesse multis, latè imperare & dominari; eū deniq; esse se, ad quē omnes respiciant & inclinēt: tū enim uero factū est, Laconicā Reip. formā esse imperfectā; & lōgè præstare Romanā, eiūsq; constitutionē ad vires parandas & imperiū esse aptiorē. id verò ex ipsis reb. palām est factū. Lacedæmonij enim quū ad occupandum Græciæ imperiū se accinxissent, mox etiā libertatis propriæ periculū adierūt. at Romani populorū ipsius Italiæ dominationē semel naçti, breui tempore orbem terrarum sui iuris fecerunt: non mediocriter hoc vno adiuti ad perficiendum istud inceptum, quod rerū omniū copia abundabant, facillimèque cuncta subministrabantur. Carthaginensium Remp. equidem puto ad summas illas differēcias quod attinet, præclare fuisse initio constitutam. nam & Reges siue Sufetes apud illos erant, & Senatus optimatibus conuenientem potentiam habebat: & populus quoque potestatem habuit rerum nonnullarum, quæ ad eius curam pertinebant. summa deniq; Resp. simili modo concinnata compactaque apud hos fuit, atq; apud Romanos & Lacedæmonios. Verum enim uero ea tempestate qua bellū Hannibalicum Resp. Carthaginensis suscepit, deterior illorum, potior Romanorum erat conditio. nam quum sit cuiuslibet corporis, ciuitatis aut actionis naturale aliquod crescendi tempus, dein florem statūmq; suum obtinendi, ac demum vergendi ad interitū; sitq; ita natura comparatum, ut tū maximè quæq; vigcant, quando in illo perfecto suo sunt statu: hoc discriminis tū inter illas verlatum est ciuitates. quāto namq; citius Carthaginensis & prius quā Romanā suum illum præcipuū florem ac felicitatem fuerat adeptā: tanto magis Carthago quidem defloruerat & effuxta iam erat; Roma verò, integrā vigente Reipub. forma, cūmaximè tum florebat.

A μὲν δὲ πρὸ σφετέρῃς βεβαίως ἀγαθολύπειν, καὶ πρὸς δὲ τιμὴν ἐλθούσας τέρειν, αὐτάρκους ὅτιν ἢ τῷ Λακεδαιμονίῳ νομοθεσία· καὶ τοῖς γε τῷτο δὲ τέλος ἀποδειχόμενος τῆς πολιτείας συγκληρητέον, ὡς οὕτε ὅτιν οὐτε γάρωνεν ὁδὸν αἰρετώτερον τῷ Λακωνικῷ κατὰ τὸν νόμον καὶ σωφράγματος. εἰ δὲ τις μείζονα ἐφίεται, καὶ κείνου καλλίον καὶ σπουδότερον εἶναι νόμιζει, δὲ πολλῶν μὲν ἡγνῶσαι, πολλῶν δὲ ὅπτερα τεῖν καὶ διαπολεῖν, πόρως δὲ εἰς αὐτὸν ἀποδιδέπειν, καὶ ἰδίῃς πρὸς αὐτοῦ· τῇ δὲ πῃ συγκληρητέον, δὲ μὲν Λακωνίῳ ὁδοῖς εἶναι πολιτεύμα, δὲ δὲ Ρωμαίων ἀγαθὴν, καὶ δυναμικωτέραν ἔχειν τιμὴν σύστασιν. δῆλον δὲ τῷτο δὲ αὐτῷ γέροντι τῷ πρῶτῳ. Λακεδαιμόνιοι μὲν γὰρ ὁρμήσαντες ὅτι δὲ κατὰ τὸν νόμον τῶν ἑλλήνων ἡγεμονίας, παχέως ἐκινδυνεύσαντες καὶ πρὸς τῆς σφετέρῃς ἐλθούσας. Ρωμαῖοι δὲ τῆς Ἰταλικῶν αὐτῷ ὅπτερα δόμοι δυναστείας, εἰς ὀλίγον χρόνον πᾶσαν ὑφ' ἐαυτοῦ ἐποίησαντο τιμὴν οἰκονομίῃ· οὐ μικρὰ πρὸς δὲ κατὰ τὸν νόμον τῆς πρῶτης συμβολομοδῆς αὐτοῖς τῆς ἀπορίας, καὶ τῆς ἐτοιμότητος τῆς κατὰ τὸν νόμον χρησίας. Τὸ δὲ Καρχηδονίων πολιτεύμα, δὲ μὲν ἀνέχεται μοι δοκεῖ καλῶς κατὰ γε τὸν νόμον ὁλοκληρῶς ἀγαθὴν συνεσταῖν. καὶ γὰρ Βασιλεὺς ἦσας πρὸ αὐτοῖς, καὶ δὲ Γερῶντες εἶχε τὴν ἀριστοκρατικὴν ἐξουσίαν, καὶ δὲ πλῆθος μὲν κύριον τῷ κατὰ τὸν νόμον αὐτῷ· κατὰ τὸν νόμον τῷ ὅλῳ ἀριστοκρατικῶν εἶχε τὸν νόμον.

D πλῆθος τῇ Ρωμαίων καὶ Λακεδαιμονίων. κατὰ γε μὲν τοῖς κατὰ τὸν νόμον, κατὰ οὖς εἰς τὸν Ἀννικαχὸν ἐνέβαρε πόλεμον, χεῖρον μὲν δὲ Καρχηδονίων, ἀμεινον δὲ δὲ Ρωμαίων. ὅτι γὰρ πρῶτος καὶ σώματος καὶ πολιτείας καὶ πρῶτος ὅτι τις αὐξήσει κατὰ φύσιν, μὲν δὲ τῷτο ἀκμή, κατὰ τὸν νόμον φήσιν, κατὰ τὸν νόμον αὐτῶν ὅτι πρῶτα τὰ κατὰ τὸν νόμον ἀκμῇ· κατὰ τὸν νόμον καὶ τότε διέφεραν ἀλλήλων τὰ πολιτεύματα· κατὰ ὅσον γὰρ ἢ καρχηδονίων πρῶτον ἴχμε, καὶ πρῶτον ἀτυχῶς δὲ Ρωμαίων κατὰ τὸν νόμον ἢ μὲν Καρχηδονίων ἢ δὲ τότε πρῶτον κατὰ τὸν νόμον ἢ δὲ Ρώμη μάλιστα τότε εἶχε τὴν ἀκμὴν κατὰ γε τὴν τὴν πολιτείας σύστασιν.

Τε

δὲ καὶ τὴν πλείω δυνάμει ἐν τοῖς ὁμο-
 δουλοῖς, ὥστε μὲν Καρχηδονίοις ὁ δῆμος
 ἤδη μετελήφει, ὥστε δὲ Ῥωμαίοις ἀκ-
 μὴν εἶχεν ἡ σύγκλητος. ὅθεν πρὸ οἷς μὲν
 τῶν πολλῶν βουλευομένων, πρὸ οἷς δὲ τῶν
 αἰείων, κατέχευε τὰ τῶν Ῥωμαίων ἀφελ-
 λια ὥστε πᾶς κρινὰς πρὸς ἑαυτοὺς ἢ καὶ πει-
 σαιτες τοῖς ὅλοις, τῶν βουλευομένων καλῶς
 τέλος ἐπεκράτησεν τὰς πολέμων τῶν Καρ-
 χηδονίων. τὰ γὰρ μὲν κατὰ μέρος, ὅτι δι-
 δίως τὰ πρὸς τὰς πολεμικὰς χρεῖας, ὅ
 μὲν πρὸς τὰ κατὰ θάλασσαν, ὅσοι εἰς
 αἱματοὺς ἀσχυροὺς καὶ ὁμοσχεδάζονται Καρ-
 χηδονίοι, ἀφ' ὅ ἐκ πάτερι αἰεὶ ὑπαρ-
 χον ἐκ παλαιῶν τὴν ἐμπειρίαν ταύτην,
 καὶ θαλάσσιον μάλιστα πόντον ἀνδρ-
 πων. ὅ δὲ ὥστε πᾶς πεζικὰς χρεῖας, πολὺ
 δὴ ἢ Ῥωμαῖοι πρὸς ὁ βέλτερον ἀσχυροὺς Καρ-
 χηδονίων. οἱ μὲν γὰρ τὴν ὅλην αἰὲν ὑ-
 πὸν ποιῶνται ἀσχυρίαν. Καρχηδονιοὶ δὲ τῶν
 μὲν πεζικῶν εἰς τέλος ὁλοκαυτοῦσι. τῶν δὲ
 ἱππικῶν βραχυτάτην ποιῶνται ἀσχυρίαν.
 αἱ τοὶ δὲ πούτῃ ὅτι, ὅτι ξενικὰς καὶ μαθο-
 φόρας χρεῖας δυνάμει, Ῥωμαῖοι δὲ ἐν-
 χρεῖαι καὶ πολίτευς. ἢ καὶ ὥστε τῶν ὁ μέρ-
 ος, ταύτην τὴν πολιτείαν ἀποδεκτέον ἐ-
 χέμεν μάλλον. ἢ μὲν γὰρ ἐν ταῖς τῶν μαθο-
 φόρων ἀνψυχίας ἐχθρὰς ἐλπίδας αἰεὶ τῆς
 ἐλπίδας. ἢ δὲ Ῥωμαῖοι ἐν ταῖς σφετέ-
 ραις ἀρεταῖς, καὶ ταῖς τῶν συμμάχων ἐπὶ
 κείας. δὲ καὶ ποτε πείσονται κατὰ τὰς ἀρ-
 χας, Ῥωμαῖοι μὲν αἰσχυρόνται τοῖς ὅλοις,
 Καρχηδονιοὶ δὲ πάντῃ. . . . ὥστε πα-
 τερίδους ἀγαθόμοροι, ἐκ τῶν ὁδοῦ ποτε δύ-
 ναι) λήξαι τὸ ὄργη, ἀλλὰ μὲν οἱ ψυχμα-
 χουῶντες ἕως αὐτῶν ἀνδρῶν τῶν ἐχθρῶν. δὲ καὶ
 ὥστε τὰς ναυτικὰς δυνάμεις πολὺ πλεονέ-
 κειον Ῥωμαῖοι καὶ τὴν ἐμπειρίαν, ὡς πρὸς
 πόντον ἐπὶ τῶν τοῖς ὅλοις ἐπικρατεῖσι, δὲ πᾶς τῶν
 αἰσχυρῶν ἀρετῶν. καὶ ὥστε γὰρ ἐκ μὲν συμπε-
 λαμάτης εἰς τοὺς κατὰ θάλασσαν κινδύνους τῶν
 ναυμαχικῶν χρεῖας, ὅμοις ἢ τῶν ἐπικρατῶν
 ἀνψυχία πλείω πρὸς ἑαυτοὺς ῥοπήν εἰς ὁ
 καὶ. Διαφέρει μὲν οὖν καὶ φύσει πάντες
 Ἰταλιῶται Φοινίκων καὶ Λιβύων, τῇ τε
 φυσικῇ ῥομῇ, καὶ ταῖς ψυχικαῖς πόλυσιν.

A ideo etiam in rerum deliberationibus
 apud Carthaginienses quidem pluri-
 mam populus auctoritatem sibi vin-
 dicauerat, quæ apud Romanos illi-
 bata, penes Senatum adhuc erat. ex
 quo factum, ut illic populo de omni-
 bus consultate; hic verò civium opti-
 mo quòque, vinceret in iis quæ com-
 munitè gesserunt Romanorum con-
 silia. qui etiam eandem ob causam
 quum vniuersa dimicatione essent vi-
 cti, quia rectis utebantur consiliis, ad
 extremum bello Carthaginienses vi-
 cerunt. Iam si particulatim singula
 consideremus, verbi gratia, quæ ad
 bellicos usus spectant: res nauticas, uti
 par est, melius exercent meliusque ad
 eas se comparant Carthaginienses: ut
 qui hanc scientiam iam olim à maio-
 ribus suis acceperint: & qui usu maio-
 ra nauigandi, cæteris mortalibus lon-
 gè præstent. Terrestris verò militiæ
 exercitationibus Romani Carthagi-
 nienſes lógo interuallo superant. nam
 illi omne suum studium ei curæ appli-
 cant: Carthaginienses verò de pedestri
 militia nihil quicquam pror-
 sus curant: equestris rei leuem aliquam
 curam habent. cuius rei causa est, quod
 peregrino & mercenario milite utun-
 tur; Romani domestico & urbano: ic-
 circo etiam in ista parte hæc potius
 quàm illa Resp. laudem meretur: illa
 enim spem libertatis suæ in mercena-
 riorum forti animo positam semper ha-
 bet: Romana, in suorum virtute, & so-
 ciorum auxiliis. itaq; licet initio damnum
 aliquod grauius sit acceptum, Romani
 quidem integros exercitus mox repa-
 rant: at Carthaginienses è contrario fa-
 cere idè non possunt. Adde quòd Ro-
 mani patriam ac liberos propugnantes,
 iræ modum nesciunt imponere: sed per-
 uicacib. animis in proposito pugnandi
 manet, donec hostem deuicerint. Qua-
 re quum rei naualis usu longè inferio-
 res essent Romani, ut antea est dictum;
 virtute tamè civium suorum vniuersi
 belli victores semper euadunt. etsi enim
 non parum ad prælia naualia nauticæ
 rei scientia confert: plurimum tamen
 ad victoriæ classiarum militis virtus facit
 momenti. Sanè quidè & à natura hoc
 habent Italici populi, ut tam corporis
 robore quàm audacia ac præsentia a-
 nimi Peronos atque Afros superent:

οὐ καλλίον οὐκ ἀμύνης ἰδίῳ θάμα νέω φι-
 λωδύῳ καὶ φιλαγαθῷ. ὃ γὰρ πᾶς τῷ ἐπ'
 ὄρετῃ διδοξασμένῳ ἀνδρῶν εἰκότας ἰδίῳ ὁ-
 μοῦ πᾶσας οἰοεὶ ζώσας καὶ πεπνυμένας, πῶς
 οὐκ αὖ τοῦτο φαίνεται; τί δ' αὖ καλλίον θά-
 μα τοῦτου φαίνεται; πλὴν ὅτι λέγοντες ὡς
 τῷ θάματι, μέλλοις, ἐπὶ δὲ διέλθῃ πρὸς
 εἰ τοῦτου λόγου, ὁρᾷται τῷ ἄλλῳ ἀπὸ τοῦ
 περὶ μεσότητος τῶν κτήσεων, καὶ λέγει πᾶς
 ἐπιτυχίας ἐκείνου καὶ τοῦ περὶ αὐτοῦ. ὅτι ὡς
 χαροποιουμένης αἰετῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν τῆς
 ἐπ' ὄρετῃ φήμης, ἀθανάτιζεν μὲν ἡ τῶν
 καλῶν ἢ ἀγαθῶν ἀνδρῶν δόξα. γὰρ
 εἰς δὲ τοῖς πολλοῖς καὶ τοῦτο δόξα τοῖς ἐ-
 πισημομένοις ἢ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν τὴν πα-
 τριδα γὰρ δόξα. ὃ δὲ μέγιστον, οἱ νέοι πα-
 ραμύθῃται πρὸς τὸ πᾶν. ὡς αὖτε ὡς
 τῶν καλῶν ἀγαθῶν, χάριν τῇ τύχῃ
 τῆς σωματικῆς τοῖς ἀγαθοῖς τῷ ἀν-
 δρῶν δόξας. Γίγνεται δ' ἐκ τῶν λεγόμενων οὐ
 τούτων. πολλοὶ μὲν γὰρ ἐμνομάχῃσαν ἐκου-
 σίως Ῥωμαίων ὡς τῆς τῶν ὅλων κρίσεως
 οὐκ ὀλίγοι δὲ περὶ ἡλίου εἰσὶν ἰστοῦντες
 ζῶντες μὲν οἱ πολέμῳ, τῆς τῷ ἄλλῳ ἐνεκα
 ἰστοῦντες. πῶς δ' οἱ εἰρήνῃ, χάριν τῆς τῶν
 καλῶν ἀγαθῶν ἀσφαλείας. Καὶ μὲν
 ὄρετῃ ἔχοντες ἔτι, τοὺς ἰδίους ἡμῶν τοῦτο
 πᾶν ἔτος ἢ νόμον ἀπέκτειναν. τοῦτο πλείστον
 ποιούμενοι ὃ τὸ πατρίδος συμφέρον, τὸ κα-
 τὰ φύσιν οἰκειότητος πρὸς τοὺς ἀγαθῶν ἀν-
 δρῶν. πολλὰ μὲν οὖν τοιαῦτα καὶ τοῦτο πολλῶν
 ἰστοῦνται τοῦτο Ῥωμαίοις. ἐν δὲ ὄρετῃ ἔτι
 πρὸς τὸ πᾶν ἐπ' οἰοματός ῥηθῆναι, ὡς αὖτε
 γὰρ πᾶσι πᾶσι ἐνεκα. Κόκλιον γὰρ λέγεται
 τὸν Ορέτιον ἐπικληθῆναι, ἀγαθῶν ἀνδρῶν
 πρὸς δύο τῶν ἀγαθῶν ἐπὶ τῷ κατ'
 ἀπὸ τῆς γαλίας πᾶσι τῆς ἐπὶ τῷ Τι-
 βέριδος, ἢ καὶ τῶν πρὸς τῆς πόλεως. ἐπὶ πλῆ-
 ρος ἐπὶ φερόμενον εἶδε τῷ βοηθούτων τοῖς
 πολεμίοις, δίδοντα μὴ βιασάμενοι τοῦτο
 πέσωσι εἰς τὴν πόλιν, βοᾶν ἐπὶ τῶν πρὸς
 κατόπιν, ὡς πᾶσι ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἀγαθῶν
 τὴν γαλίαν. τῷ δὲ πειθαρχοῦντων, ὡς
 μὲν οὕτως διέσποντο ὡς αὖτε καὶ βασιλείαν
 πλῆθος ἀγαθῶν ἀνδρῶν, καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν
 ἐπὶ φερόμενον τῶν ἐχθρῶν. ἔτι ἔτι δὲ δυνάμει,

A quo spectaculo nullum temere pul-
 chrius iuuenis veræ laudis ac virtutis
 amans queat intueri. quis est enim
 quem impetus ad laudem non capiat,
 cum imagines virorum quos sua vir-
 tus fecit insignes, velut viuas omnes
 spectet ac spirantes? aut hoc spectacu-
 lo quod potest aliud esse pulchrius?
 cæterum qui mox sepeliendum laudat,
 absoluta huius laudatione, ad alios o-
 rationem conferens, ab maximo natu
 omnium qui adsunt, orditur, & deco-
 ra singulorum ac res gestas comme-
 morat: atque hoc modo, bonorū præ-
 stantj laude ac famâ subinde renoua-
 tâ, eorum gloria qui facinus aliquod
 memorabile ediderunt, fit immorta-
 lis. nomen autem illorum qui de pa-
 tria præclarè sunt meriti, vulgo inno-
 tescēs ad posteritatis memoriam pro-
 pagatur. &, quod longè maximum,
 iuuentus ad omnia ferenda excitatur,
 quò tandem illam indipiscatur glo-
 riam, quæ bonos solet comitari. Id ve-
 rò probari vel his exemplis potest. Ex-
 stitère namque inter Romanos multi,
 qui singulari certamine summam rerū
 vltro cernerent. nec pauci ad certum
 exitium caput suum deuouerunt; pars
 in bello, vt cæteris essent salutis; pars in
 pace, vt Remp. in tuto collocarent. alij
 in imperio constituti filios suos præter
 omnem morē aut legem necauerunt,
 vtilitatem patriæ vinculis proximita-
 tis, etiam cum maxime necessariis &
 coniunctissimis, anteponentes. Ac
 multa quidem talium exemplorum
 apud Romanos narrantur: verum v-
 nius nominatim in præsentia memi-
 nisse exempli & fidei causâ satis fue-
 rit. Fertur Horatius cui cognomen
 Coclitæ, quum in primo aditu pon-
 tis, qui ad ipsam urbem Tiberi est im-
 positus, aduersus hostes duos dimica-
 ret; multitudine ingruentium ad-
 uersariorum animaduersa, metuens
 ne per vim in urbem irrumperent,
 conuersus ad eos qui pone stabant,
 clamore magno iussisse, vt celeriter
 pedem referrent ac pontem rescinde-
 rent. quibus imperata facientibus, su-
 stenauit Cocles dum pons rescindi-
 tur, quâ tumuis vulnera acciperet plu-
 rima: itaq; irruentium hostium impetū
 inhibuit. quos non adeo vis Coclitæ,

ut praesentia animi constantiaque & audacia admiratione defixit. Ponte relictis, hostes quidem à conatu sunt depulsi: at Cocles in amnem cum armis sese proiciens, spontaneam mortem oppetit: anteposita salute patriæ, & gloria quæ mortuum ipsum manebat, praesenti vitæ, & iis qui adhuc illi ad viuendum supererant annis. Adeo nimirum magnus est ille impetus ad honesta facinora, & æmulationis virtutis, quæ ex ipsorum institutis, in animis iuuenum ingeneratur. Id quod ad rem familiarem augendam attinet, melioribus Romani quam Carthaginenses moribus atque institutis utuntur. Nam apud hos, nihil turpe quod cum lucro sit coniunctum: apud illos, nihil turpius quam largitionibus corrumpi, & malis artibus rem facere. in quantum enim laudi ducunt, honestis rationibus congestas opes: in tantum diuitias parum legitimis factis cumulasse probro vertunt. Argumentum huius rei est: quod Carthagine dignitates & honores palam largitionibus redimuntur: Romæ idem fecisse, crimen est capitale. Quum igitur apud hosce duos populos contraria virtuti proposita sint præmia; vias etiam quibus ad illas ciues grassantur, contrarias esse apud utrosque dubitare nemo debet. Sed nulla re æque præstare cæteris populis Romanos arbitror, ac opinione illa quam de diis habent. Atque adeo quæ res apud reliquos mortales vitio vertitur, ea ipsa continere Romanam Remp. mihi videtur: superstitionem dico. nam quod meritò multi mirentur, usque eo apud hos superstitio in maius est exaggerata, & cum in priuatam hominum vitam, tum in publica consilia est inducenda, ut non queat magis, quod equidem multitudinis causâ factum ab illis existimo. Enimvero si ex solis sapientibus constitui posset Resp. esset fortasse totum illud genus nõ necessarium: nunc quum omnis multitudo sit leuis, plena illicitarum cupiditatum, ira æstuet præcipiti, & ad vim iracundiæ impellatur; hoc restat, ut terroribus nec manifestis, & cuiusmodi terribilibus figmentis vulgus cohibeatur. Idcirco videtur mihi veteres, nec temere nec sine graui causâ istas de diis opiniones, & de precinis apud Inferos in vulgus induxisse:

A ὡς τὴν ὑπόστασιν αὐτῶν καὶ τὸν πόλεμον καταπεπληγμένων τῷ ὑπερβασίῳ. Διὰ τὴν αἰσῶς δὲ τῆς γαρυφύδας, οἱ μὲν πολέμιοι τὴν ὁρμὴν ἐκωλύθησαν· ὁ δὲ Κόκλῃς ῥίψας ἑαυτὸν εἰς τὸν ποταμὸν ἐν τοῖς ὅπλοις, κατὰ τὴν ὑπόστασιν μετέλλαξε τὸ βίον, ὡς πλείονος ποιησαμένης τῆς πατρὸς ἀσφαλείῃ, καὶ τῆς ἐσθλότητος μετὰ ταῦτα ὡς αὐτὸν ἀκλῆστον τὴν παρὰ τὴν ζωὴν, καὶ τὴν καταλειπομένην βίου. τοιαύτη τις, ὡς εἶπε, ἔχει τὸν πρὸ αὐτοῦ ἐπιστάτην ἐλπίσιν αὐτῶν τοῖς νέοις ὁρμὴν καὶ φιλαυτίαν πρὸς τὰ κατὰ τὴν ἔργον. Καὶ μὲν πρὸς τὴν χρηματισμὸν ἔστι καὶ νόμιμα, βλήτω κατὰ τὴν Ρωμαίους ἔστι, ἢ κατὰ τὴν Καρχηδονίους. πρὸ οἷς μὲν γὰρ ὁδοὺν αἰσῶν τὴν αἰσῶν πρὸς κέρδος· πρὸ οἷς δὲ ἔστιν αἰσῶν τὴν δωροδοκίαν, ἢ πλεονεκτεῖν ἀπὸ τῆς μὴ κατηγόρου. καὶ ὅσοι γὰρ ἐν καλῶ ἦεν τὴν ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν χρηματισμὸν, καὶ πρὸς τὸν πάλιν ἐν οἰκίᾳ ποιεῖται τὴν ἐκ τῶν ἀπαιρημένων πλεονεξίαν. σημειῶν δὲ τούτων· πρὸ μὲν Καρχηδονίους δὲ φαίνεται διδόντες λαμβάνουσι τὰς ἀρχαί· κατὰ τὴν Ρωμαίους θάνατος ἔστι πρὸς τούτου πρὸς τὸν. ὅθεν, τὴν ἀθλῶν τὴν ἀθλῶν ἐν αὐτοῖς ἡγεμονίᾳ πρὸ ἀμφοῖν, εἰς αὐτοῖς ἐστὶ καὶ τὴν ἀθλῶν ἐκαστέρων πρὸς ταῦτα. Μεγίστην δὲ μοι δοκεῖ διαφοράν ἔχειν τὴν Ρωμαίων πολίτευμα πρὸς τὴν βελήν, ἐν τῇ πρὸς τὴν ἀθλῶν. Καὶ μοι δοκεῖ τὴν πρὸς τὴν ἀθλῶν αὐτοῖς οἰκιστῶν, τὴν τοιαύτην πρὸς τὴν ἀθλῶν· λέγω δὲ τὴν δυσδιαμυσίαν. ὅτι πρὸς τὴν ἐκτεταγμένην καὶ πρὸς τὴν ἀθλῶν τὴν μίαν πρὸ αὐτοῖς εἰς τε τοὺς κατὰ ἰδίαν βίαν καὶ τὴν κατὰ τὸν πόλεμον, ὡς μὴ κατὰ τὴν ἀθλῶν· ὁ κατὰ τὴν ἀθλῶν αὐτοῖς πολλοῖς ἐστὶ θάνατος. ἐμοὶ γὰρ μὲν δοκεῖ τὴν πλῆθος χάριν τὴν πεποιμένην. εἰ μὲν γὰρ ἐν τῇ ἀθλῶν πολίτευμα σιναγαγῶν, ἴσως ἔστιν ἡ ἀθλῶν ὁ τοῦτος ἔπος. ἐπεὶ δὲ τὴν πλῆθος ἔστι ἐλαφρὸν καὶ πλῆρες ἐπιθυμίας κατὰ τὸν ὁρμὴν ἀλόγου, θυμὸν βιαιῶν, λείπεται τοῖς ἀθλῶν φόβοις, καὶ τῇ τοιαύτῃ βραχυδίᾳ τὴν πλῆθος σιναγῶν. ὁ κατὰ τὴν ἀθλῶν αὐτοῖς ἐν τῇ ἀθλῶν ἀθλῶν εἰς τὴν πλῆθος πρὸς τὴν ἀθλῶν.

πολὺ δὲ μᾶλλον οἱ νῦν, εἰκὴ καὶ ἀλόγως ἐκ-
βάλλειν αὐτοὺς. Τοιγάρτοι χωρὶς τῆς ἀγ-
λων, οἱ τὰ χρητὰ χεῖρίζοντες, καὶ
μὴ τοῖς Ἕλλησιν, ἐὰν πάλατοι μόνον πι-
τυθῶσιν ἀπὸ γραφῆς ἔχοντες δέκα, καὶ
σφραγίδας ἑσπέρους, καὶ μύρτους διπλα-
σίοις, οὐ διώκεται τηρεῖν τὴν πίσιν. πα-
ρὰ δὲ Ῥωμαίοις καὶ τὰς ἀρχαὶ καὶ
προσέεικας πολὺ ἢ πληθὺς χρημάτων χε-
ρίζοντες δι' αὐτῆς τῆς κατὰ τοὺς ὅρκους πί-
στως, τηροῦσι τὸ κατ' ἥκον. καὶ κατὰ μὴν
τοῖς ἄλλοις ἀποδείκνυσι ὅτιν δὲ ἀπὸ ἀπὸ μόνον
ἀνδρα τῶν δημοσίων, καὶ καθαρόντα πε-
ρὶ ταῦτα. κατὰ δὲ τοῖς Ῥωμαίοις ἀποδείκνυσι
ὅτι τὸ λαβὴν ὑπὲρ περὶ ἀπὸ μόνον ὅτιν ποιοῦ-
ται παρὰ τῶν. Οἱ μὴ οὖν πᾶσι τοῖς οὖσι
ὑποκρίνεται φθορὰ καὶ μεταβολή, σχεδὸν οὐ
παρὰ τὸν λόγον. ἰσχυρὴ γὰρ ἡ τῆς φύσεως
αἰσθητικὴ καὶ ἀσθενὴς τὴν ποιοῦσαν πίσιν.
δυοῖν δὲ ἔστιν ὅτιν καὶ οὐς φθίρεσθαι
πίστω καὶ ἡ φύσις πολιτείας, τὴ μὴ ἐξω-
γεῖν, τὴ δὲ ἐν αὐτοῖς φθορᾶς. τὸ μὴ ἐκ-
τὴς ἀσθενὴς ἔχει συμβαίνει τὴν φθορᾶν. καὶ
δὲ ἐν αὐτοῖς, τεταγμένως. Τί μὴ δὲ παρὰ
τοῖς φύσει ἡ φύσις πολιτείας, καὶ τὴ δὲ πᾶσι
εἶναι, καὶ πᾶσι εἰς ἀλλήλας μεταπίπτουσιν, εἰ-
ρηται παρὰ τῶν ἡμῶν. ὥστε τοὺς δυναμῶν
καὶ ἀρχαὶ τῶν τέλει συνάπτειν τῆς ἐ-
κείνης ἀποδείκνυσι, καὶ αὐτοῖς ἡδὴ παρὰ
τοῖς ὑπὸ τῶν μέλλοντος. ἔστι δὲ ὡς ἐγὼ μὴ
δῆλον. Οὔτω γὰρ πολλοὺς καὶ μεγάλους
κινδύνους διωσαμένη πολιτεία μετα τῶν
εἰς ὑποφύων καὶ δυναμῶν ἀδύναται
ἀφίκεται. Φανερόν, ὡς εἰσπικρῶν εἰς
αὐτὴν ὅτιν πολὺ τῆς ἀδυναμίας, συμβαί-
νει τοῖς μὴ βίους γίνεσθαι πολυτελεσι-
ας, τοὺς δὲ αὐτοῖς φιλοφρονέσθαι τῶν
δύοντος καὶ τῶν ἀρχαὶ καὶ τῶν ἄλλας
ἐπιβολαίς. ὡν παρὰ τῶν ὅτιν πλέον, ἀρ-
ξαι μὴ τῆς ὅτιν τὸ χεῖρον μεταβολῆς ἢ φι-
λαρχία, καὶ τὸ τῆς ἀδυναμίας εἶδος. παρὰ δὲ
τοῖς ἡ καὶ τοὺς βίους ἀλαζονεία καὶ πο-
λυτέλεια. ἀφίκεται δὲ τὴν ἐπιγραφὴν τῆς
μεταβολῆς ὁ δῆμος, ὅταν ὑφ' ὧν μὴ ἀδι-
κῶσθαι δόξῃ ἀφ' ὧν τὴν πλεονεξίαν, ὑφ' ὧν
δὲ ἡμεῖς ἡ μεταφύων ἀφ' ὧν τὴν φιλαρ-

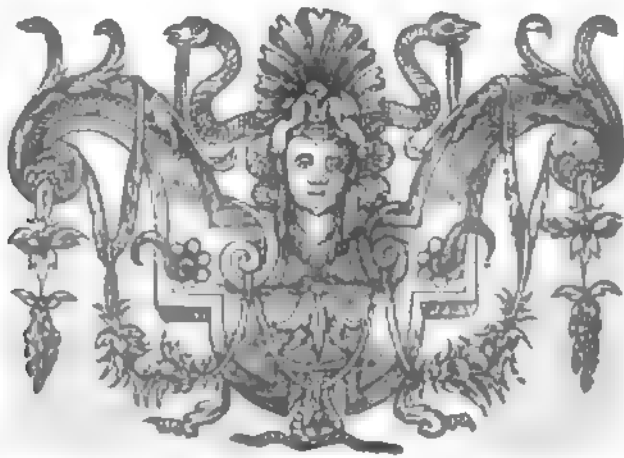
A contra autem, temere ac sine ratione
qui nunc viuunt illas reiicere. Itaque,
ut de ceteris taceam, qui publicam
pecuniam tractant, apud Græcos qui-
dem si vel vnum dumtaxat talentum
fuerit eis creditum, decem rescripto-
ribus adhibitis, sigillis totidem, testib.
autem duplo pluribus, fidem tamen
ut seruent impetrare ab iis nequeas.
iidem apud Romanos quum & in ma-
gistratib. & in legationibus magnam
pecuniæ vim tractent, propter vnicam
iurisiurandi religionem, fidem seruâr.
& quum apud alios rarò aliquis inue-
niatur, qui publico manus abstineat,
quique eiusmodi sceleris purus sit: a-
pud Romanos contrâ, ut manifesti
peculatus aliquis arguatur, rarò acci-
dit. Sedenim manere humanas res
omnes interitum ac mutationem, ne
admonendi quidem sumus. ipsa nam-
que naturæ necessitas ad firmandam
huic rei fidem abundè sufficit. quum
autem duo modi sint quibus Respub.
omnes pereunt, vel extrinsecus illata
peste, vel in ipsis ingenerata: eius quæ
venit extrinsecus, incerta & instabilis
est cognitio: ad illa autem mala quod
attinet, quæ ex ipsis Rebusp. originem
habent: quæ primò nascatur illarum
forma, quæ postea, & quomodo in-
uicem mutantur alia in aliam, antea
docuimus. Vt si qui in proposito argu-
mêto extremis prima connectere po-
tuerint, vel ipsi per se quid in posterû
immineat prædicere valeant. & verò
manifesta res est, ut equidem arbitror.
Postquam enim ciuitas aliqua multa
eâque magna pericula fuit eluctata;
iamq; ad principatum & potentiâ non
controuersam peruenit: palâm est vbi
morâ lógi temporis beata fortuna suâ
sedem in ea ciuitate firmauerit, in mo-
res luxum irrepere, in animos virorû
ambicionem & peruicaciam, tum cir-
ca magistratus tum circa alia incepta.
quæ vbi semel creuerint mala, muta-
tionis in deterius principiû exister ab
honoribus per ambitionem petitis aut
negatis: itémque ab illa arrogantia
& luxu quo priuatorum mores erunt
deprauati. perficiendæ verò mutatio-
nis auctor erit populus. cum ab his
quidem iniuriâ affectus propter corû
auaritiam ac rapinas sibi videbitur: ab
aliis verò propter ambitionē assenta-
tione corruptus & vano tumore fuerit

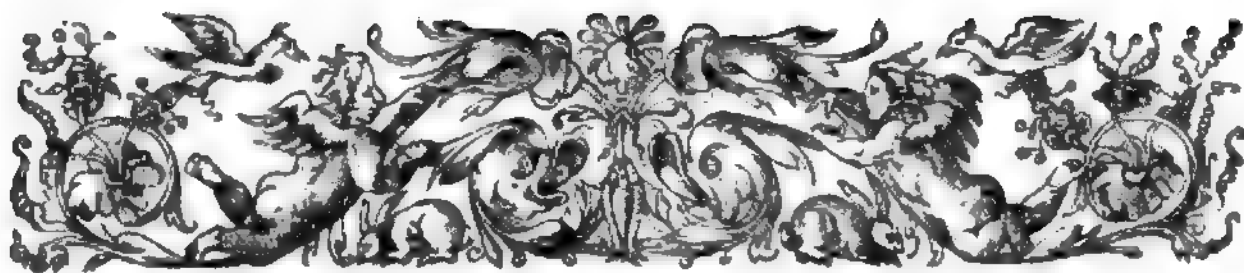

μεγάλαις καὶ ταῖς μάχαις πεπεπρωμέ-
 ται ἐλαττώμασι, πρῶτων δ' ὡς ἔπος εἶ-
 πυν, ἐστρημένοι τῷ τότε σὺμμάχῳ, ὅσον
 εὖπω δὲ προσδοκῶντες τ' αὖτε τ' πατερίδος
 αὐτοῖς ἐκφέρεισθαι κίνδυνον. ἀφ' αὐτοῦ
 τ' ἀσπληνῶν, οὐτε τῷ ἀνέποντος αὐτοῖς, εἴ-
 ζαντες ταῖς συμφοραῖς, ὠλιγώρησαν, ὥστε τ'
 εἰόντων ἐπὶ τοῖς λογισμοῖς κ' εἶδον. ἀλλὰ
 σιωπῶντες τ' Ἀντίκου πείθειν, ὅτι βέλεται
 ἀφ' αὐτοῦ πείθειν ταύτης, ἅμα μὲν ἀπο-
 ρῆσαι χρημάτων, ἅμα δὲ τὸ φιλόημον ἐν
 ταῖς μάχαις ἐξελείσθαι τ' ἀπ' ἀσπληνῶν, ὑ-
 ποδείξας ὅτι τοῖς ἀσπληνῶν οὐκ ἐλπίς ἀπο-
 λείπεται θνητῆς· ποῦτ' ἀπὸ τοῦ πῦρος
 τὴν ἀσπληνῶν, ὥς τε οὐτε τὸν τῷ οἰκίῳ
 ἔλεον, ὥστε καὶ ἐκ τ' ἀνδρῶν ἐσομένης χρείας
 ἐποίησαντο αὖτε πλείονος. ἀλλὰ τοὺς μὲν Ἀν-
 τίκου λογισμούς, καὶ καὶ ἐν ταῖς ἐλπίδας ἀ-
 πείδειξας κενὰς, ἀπὸ τῶν ἀσπληνῶν τ'
 ἀνδρῶν τοῖς τ' ἀφ' αὐτοῖς ἐνομοθέτησαν, ἢ νικῶν
 μαχομένους, ἢ ἀπὸ τοῦ ὥς ἀλλήλους ἐλ-
 πίδος ὑπὸ χύσεως εἰς θνητῆς αὐτοῖς ἡττημένοις.
 Διὸ καὶ ταῦτα πείθειν, τοὺς μὲν ἐπὶ τ'
 ἀσπληνῶν ἐλπίδας καὶ τὸν ὅρκον ἀναχω-
 ρῶντας ἐξέπεισαν· τὸν δὲ Ἀφισαμένον πρὸς
 τὸ λύσαι τὸν ὅρκον, δῆσαντες ἀποκατέστησαν
 πρὸς τοὺς πολεμίους· ὥς τε τὸν Ἀντίκου μὴ
 ποῦτον χερῶν νικῆσαι τῇ μάχῃ Ρω-
 μαίοις, ὥς σιωπῶντας καὶ ἀπληνῶν τ'
 εἰσὶν καὶ τὸ μεγαλόφυχον τῶν ἀνδρῶν ἐν
 τοῖς ἀφισαμένους.

A quamvis ingentes dimicando in acie
 clades acceperant; omnes propemo-
 dum socios tunc suos amiserant; in ex-
 spectatione denique erant ultimi peri-
 culi, quod patriæ suæ videbant imminere:
 nihilominus tamen audita peti-
 tione legatorum, neque honesti deco-
 rique immemores, cedendo aduersis,
 se præbuerunt: neque fugit eos quic-
 quam quominus rebus suis bene con-
 sulerent. Hannibalis enim consilio in-
 tellecto, qui eo pacto & pecuniarum
 copiam sibi volebat parare, & simul
 B acrem illam peruiaciam in dimicando
 hostibus suis adimere, ostentatâ ipsis
 spe salutis si vinci contingeret: tantum
 afuit ut legatis concederent Romani
 quod petebant: ut contra neque mise-
 ratione proximorum mouerentur, ne-
 que illius utilitatis quam erant capti-
 ui, si redirent, allaturi, rationem ullam
 ducerent: quin potius Hannibalis cō-
 silia & spes inde pendentes, vetita ca-
 priuorum redemptione, vanas reddi-
 derunt. suis autem militibus legem
 tulerunt, ut aut vincerent pugnando
 C aut morerentur: quippe viam salutis
 aliam nullam victis superesse. His igitur
 ita decretis, nouem quidem lega-
 tos sponte sua ob iusiurandum reuer-
 tentes, dimiserunt: illum verò qui ad
 soluendam religionem fraudem ad-
 hibuerat, victum ad hostem remise-
 runt. ex quo factum, ut non tam læta-
 retur Hannibal prælio victos à se Ro-
 manos: quàm admiratione constantiæ
 & magnitudinis animi, quibus in ca-
 piendis consiliis iidem utebantur, per-
 cussus frangeretur.

ΕΚ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΤΩΝ ΠΟΛΥΒΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕ-
ΓΑΛΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΑΡΕΚΒΟΛΑΙ.

E POLYBII MEGALOPOLITANI
SEPTIMA HISTORIA EXCERPTA.

Situs urbis Leontinorum ^A
in Sicilia.

Τοποθεσία τῆς Λεοντίνων πό-
λεως τῆς ἐν Σικελίᾳ.

Vas Leontinorum si totius loci inclinationem spectes, vergit ad Septentriones. per mediam verò urbem plana quædam porrigitur conuallis: in qua & magistratuum est Curia, & iudiciorum sedes, denique Forum ipsum. vtrumque huius conuallis latus colles prætexunt continuis præcipitiis asperi: at quæ super collum horum supercilia est planities, domibus templisque est referta. Partes oppidi sunt duæ: vna quæ ab extremo dictæ conuallis meridionali, Syracusas ducit: altera quæ ab extremo Septentrionibus obuerso ad campos fert quos vocant Leontinos, & agrum coli aptum. præruptam rupem alterius collis, eam nempe quæ ad occasum spectat amnis præterlabitur, quem dicunt Lissum. sub ima rupe continua series extenditur domorum multarum, quæ pari interuallo omnes à fluuio distant. inter has & amnem illa quam diximus via est interiecta.

HΓΑΡ τῆς Λεοντίνων πό-
λεως, πᾶς μὲν ὅλη κλίμα-
ξι τέτραπται πρὸς τὰς ἀρ-
κτους· ἐστὶ δὲ ἀπὸ μέσης
αὐτῆς αὐλὴν ὀπίπεδος· ἐν
ᾧ συμβαίνει τὰς τε τῶν ἀρχαίων καὶ δι-
καστηρίων καθισκῆσαι, καὶ καθόλου τινὲ ἀ-
ρχαῖν ὑπαρῆχειν. τῇ δὲ αὐλῆτος πρὸ
ἐκαστέρου τινὲ πλοῦτον, πρὸς ἑκά-
στον ἀπορρέουσα συνεχῆ. τὰ δὲ ὀπίπεδα τῶν
ἀφῶν πύτων ὑπὸ τὰς ὀφρῆς, οἰκιστὴν ἔστι
πλήρη καὶ γαστ. δύο δὲ ἔχει πυλαίας ἢ
πόλεις, ὧν ὁ μὲν ἀπὸ τῆς πρὸς μεσημβρίᾳ
πέρας ἔστιν οὗ πρὸς αὐλῆτος, φέρων
ἐπὶ Συρακούσας· ὁ δ' ἕτερος ἐπὶ τοῖς πρὸς
ἀρκτοῖς, ἄγων ἐπὶ τὰ Λεοντινὰ καλούμενα
πεδία, ἐν ᾗ γεωργήσιμον χωρεῖν. ὑπὸ δὲ τὴν
μείαν ἀπορρέουσα τὴν πρὸς τὰς δύσεις, πρὸς
ῥῆ πλάγιον, ὃν καλοῦσι Λίσσον. πύτων ἡ καὶ
ταῖς ἀλλήλαις καὶ πλείους ὑπὸ αὐτὴν τὸν
κρημνὸν, οἰκίαι συνεχεῖς. ὧν μετὰ καὶ τῇ
πλάγιον συμβαίνει τινὲ πρὸς μεσημβρίαν ὁδὸν
ὑπαρῆχει.

A

Ὀρκος καὶ σωθῆναι αἰεὶ ἐθέλει Ἀννίβας ὁ στρατηγὸς τῷ Καρχηδονίων πρὸς Ξενοφάνη καὶ Φιλίππου τῷ Μακεδόντι πρεσβυτέρῳ.

Formula iurifiurandi , quo fœdus sanciuerunt Hannibal Imperator exercitus Carthaginensium & Xenophanes legatus Philippi Regis Macedoniae.

ΟΡΚΟΣ ΟΝ ΕΘΕΤΟ ΑΝΝΙΒΑΣ Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ, ΜΑΓΩΝΟΣ, ΜΥΡΚΑΝΟΣ, ΒΑΡΜΟΚΑΡΟΣ, ΚΑΙ ΠΑΝΤΕΣ ΓΕΡΟΥΣΙΑΣΤΑΙ ΚΑΡΧΗΔΟΝΙΩΝ ΟΙ ΜΕΤ' ΑΥΤΟΥ, ΚΑΙ ΠΑΝΤΕΣ ΚΑΡΧΗΔΟΝΙΟΙ ΣΤΡΑΤΕΥΟΜΕΝΟΙ ΜΕΤ' ΑΥΤΟΥ, ΠΡΟΣ ΞΕΝΟΦΑΝΗ ΚΛΕΟΜΑΧΟΥ ΑΘΗΝΑΙΟΝ ΠΡΕΣΒΕΥΤΗΝ· ΟΝ ΑΠΕΣΤΕΙΛΕ ΠΡΟΣ ΗΜΑΣ ΦΙΛΙΠΠΟΣ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ, ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, ΥΠΕΡ ΑΥΤΟΥ ΚΑΙ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΜΜΑΧΩΝ· ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΔΙΟΣ ΚΑΙ ΗΡΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΛΛΩΝΩΣ· ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΔΑΙΜΟΝΟΣ ΚΑΡΧΗΔΟΝΙΩΝ ΚΑΙ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ ΚΑΙ ΙΟΛΑΟΥ. ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΑΡΕΩΣ, ΤΡΙΤΩΝΟΣ, ΡΟΣΕΙΔΩΝΟΣ· ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΘΕΩΝ ΤΩΝ ΣΥΣΤΡΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ, ΚΑΙ ΗΛΙΟΥ ΚΑΙ ΣΕΛΗΝΗΣ ΚΑΙ ΓΗΣ· ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΠΟΤΑΜΩΝ ΚΑΙ ΛΕΙΜΟΝΩΝ ΚΑΙ ΥΔΑΤΩΝ. ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΠΑΝΤΩΝ ΘΕΩΝ ΟΣΟΙ ΚΑΤΕΧΟΥΣΙ ΚΑΡΧΗΔΟΝΑ· ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΘΕΩΝ ΠΑΝΤΩΝ ΟΣΟΙ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΛΛΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΤΕΧΟΥΣΙΝ. ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΘΕΩΝ ΠΑΝΤΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΣΤΡΑΤΕΙΑΝ, ΟΣΟΙ ΤΙΝΕΣ ΕΦΕΣΤΗΚΑΣΙΝ ΕΠΙ ΤΟΥΔΕ ΤΟΥ ΟΡΚΟΥ. ΑΝΝΙΒΑΣ Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΕΙΠΕ, ΚΑΙ ΠΑΝΤΕΣ ΟΙ

HOC EST FOEDVS IUREIVRANDO SANCITVM, QVOD ICIT HANNIBAL IMPERATOR, AC SIMVL CVM EO MAGO, MYRCAL, ET BARMOCAL, NEC NON SENATORES CARTHAGINIENSIVM QVI ADERANT, ET VNIVERSI CARTHAGINIENSES QVI IN EIVS EXERCITV ERANT, CVM XENOPHANE CLEOMACHI FILIO, ATHENIENSI, QVEM AD NOS MISIT PHILIPPVS REX, DEMETRII FILIVS, TAM SVO NOMINE, QVAM MACEDONVM ET SOCIO- RVM: ET EST FOEDVS HOC ICTVM CORAM IOVE ET IVNONE ATQVE APOLLINE: CORAM DEA CARTHAGINIENSIVM, HERCVLE ET IOLAO. ITEM CORAM MARTE, TRITONE, NEPTVNO: CORAM DIIS EXPEDITIONIS COMMITIBVS: SOLE ETIAM LVNA ET TELLVRE: CORAM FLVVIIS, PRATIS, AQVIS, CORAM OMNIBVS DIIS QVI CARTHAGINEM IMPERIO TENENT: CORAM DIIS VNIVERSIS, QVI MACEDONIAM ET RELIQVAM TERRAM GRÆCIAM IMPERIO SVO OBTINENT: CORAM DIIS OMNIBVS PRÆSIDIBVS REI BELLICÆ, QVI HVIC SANCIENTO FOEDERI PRÆSENTES INTERVENIVNT. HANNIBAL IMPERATOR DIXIT, ET OMNES

SENATORES QVI VNA A
CVM EO SVNT, ET QVI
CVNQVE CARTHAGI-
NIENSES IN EIVS SVNT
EXERCITV: EX ANIMI
VESTRI NOSTRIQVE SEN-
TENTIA FOEDVS HOC
ESTO AMICITIÆ ET BE-
NEVOLENTIÆ, VT AMI-
CI SOCIETATE IVNCTI
ET FRATRES IN POSTE-
RVM SIMVS, HAC LEGE.
A PHILIPPO ET MACE-
DONIBVS CÆTERISQVE
GRÆCIS QVOTQVOT EO-
RVM SOCII SALVS PRO-
PVGNATOR DOMINO-
RVM CARTHAGINIEN-
SIVM ET HANNIBALIS
IMPERATORIS ET EORVM
QVI CVM IPSO SVNT:
ITEM PRÆFECTORVM
PROVINCIA RV M DITIO-
NIS CARTHAGINIEN-
SIVM QVICVNQVE IIS-
DEM LEGIBVS VTVN-
TVR. VTICENSIVM QVO-
QVE ET OMNIVM CIVI-
TATVM ET NATIONVM
QVÆ CARTHAGINIENSIVM
IMPERIO SVNT SVBDI-
TÆ: OMNIVM MILITVM
NOSTRORVM ET SOCIO-
RVM. OMNIVM CIVITA-
TVM AC NATIONVM AMI-
CITIA NOBIS IVNCTA-
RVM IN ITALIA GALLIA
ET LIGVRIA, ET SI QVI
IN HAC REGIONE AMI-
CITIA AC SOCIETATE
NOBISCVM SE SVNT IVN-
CTVRI: PARITER ET
PHILIPPI REGIS SALVS
ET MACEDONVM RELI-
QVORVMQVE GRÆCO-
RVM SOCIORVM PROPV-
GNATOR, ATQVE IPSI
CONSERVANTOR A CAR-
THAGINIENSIVM EXER-
CITIBVS, VTICENSIBVS
ET CIVITATIBVS AC NA-
TIONIBVS OMNIBVS QVÆ
CARTHAGINIENSIBVS
PARENT, SOCIIS EO-
RVM ET MILITIBVS. AB

ΚΑΡΧΗΔΟΝΙΩΝ ΓΕΡΟΥΣΙΑ-
ΣΤΑΙ ΟΙ ΜΕΤ' ΑΥΤΟΥ, ΚΑΙ
ΠΑΝΤΕΣ ΚΑΡΧΗΔΟΝΙΟΙ
ΣΤΡΑΤΕΥΟΜΕΝΟΙ ΜΕΤ' ΑΥ-
ΤΟΥ ΕΑΝ ΔΟΚΗ ΥΜΙΝ ΚΑΙ
ΗΜΙΝ, ΤΟΝ ΟΡΚΟΝ ΤΟΥΤΟΝ
ΘΕΣΘΑΙ ΠΕΡΙ ΦΙΛΙΑΣ ΚΑΙ
ΕΥΝΟΙΑΣ ΚΑΛΗΣ, ΦΙΛΟΥΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΕΙΟΥΣ ΚΑΙ ΑΔΕΛ-
ΦΟΥΣ, ΕΦ' ΩΤ' ΕΙΝΑΙ ΣΩ-
ΖΟΜΕΝΟΥΣ ΥΠΟ ΒΑΣΙΛΕΩΣ
ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΚΑΙ ΜΑΚΕΔΟ-
ΝΩΝ, ΚΑΙ ΥΠΟ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ
ΕΛΛΗΝΩΝ, ΟΣΟΙ ΕΙΣΙΝ ΑΥ-
ΤΩΝ ΣΥΜΜΑΧΟΙ ΚΥΡΙΟΥΣ
ΚΑΡΧΗΔΟΝΙΟΥΣ ΚΑΙ ΑΝΝΙ-
ΒΑΝ ΤΟΝ ΣΤΡΑΤΗΓΟΝ ΚΑΙ
ΤΟΥΣ ΜΕΤ' ΑΥΤΟΥ, ΚΑΙ
ΤΟΥΣ ΚΑΡΧΗΔΟΝΙΩΝ Υ-
ΠΑΡΧΟΥΣ, ΟΣΟΙ ΤΟΙΣ ΑΥ-
ΤΟΙΣ ΝΟΜΟΙΣ ΧΡΩΝΤΑΙ. ΚΑΙ
ΙΤΥΚΑΙΟΥΣ, ΚΑΙ ΟΣΑΙ ΠΟ-
ΛΕΙΣ ΚΑΙ ΕΘΝΗ ΚΑΡΧΗΔΟ-
ΝΙΩΝ ΥΠΗΚΟΑ, ΚΑΙ ΤΟΥΣ
ΣΤΡΑΤΙΩΤΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ
ΣΥΜΜΑΧΟΥΣ. ΚΑΙ ΠΑΣΑΣ
ΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ ΕΘΝΗ, ΠΡΟΣ
ΑΣ ΕΣΤΙΝ ΗΜΙΝ Η ΤΕ ΦΙΛΙΑ
ΤΩΝ ΕΝ ΙΤΑΛΙΑ ΚΑΙ ΚΕΛ-
ΤΙΑ, ΚΑΙ ΕΝ ΤΗ ΛΙΓΥΣΤΙ-
ΝΗ, ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΟΥΣ ΤΙΝΑΣ
ΗΜΙΝ ΕΑΝ ΓΕΝΗΤΑΙ ΦΙΛΙΑ
ΚΑΙ ΣΥΜΜΑΧΙΑ ΕΝ ΤΑΥΤΗ
ΤΗ ΧΩΡΑ: ΕΣΤΑΙ ΔΕ ΚΑΙ
ΦΙΛΙΠΠΟΣ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΑΙ
ΜΑΚΕΔΟΝΕΣ, ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΛ-
ΛΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΟΙ ΣΥΜ-
ΜΑΧΟΙ ΣΩΖΟΜΕΝΟΙ ΚΑΙ
ΦΥΛΑΤΤΟΜΕΝΟΙ ΥΠΟ ΤΩΝ
ΚΑΡΧΗΔΟΝΙΩΝ ΣΥΣΤΡΑ-
ΤΕΥΟΜΕΝΩΝ, ΚΑΙ ΥΠΟ ΙΤΥ-
ΚΑΙΩΝ, ΚΑΙ ΥΠΟ ΓΑΣΩΝ
ΠΟΛΕΩΝ ΚΑΙ ΕΘΝΩΝ, ΟΣΑ
ΕΣΤΙ ΚΑΡΧΗΔΟΝΙΟΙΣ Υ-
ΠΗΚΟΑ, ΚΑΙ ΣΥΜΜΑΧΩΝ,
ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ. ΚΑΙ

ΥΠΟ ΠΑΝΤΩΝ ΕΘΝΩΝ ΚΑΙ
 ΠΟΛΕΩΝ, ΟΣΑ ΕΣΤΙΝ ΕΝ
 ΙΤΑΛΙΑ, ΚΑΙ ΚΕΛΤΙΑ, ΚΑΙ ΛΙ-
 ΓΥΣΤΙΝΗ, ΚΑΙ ΥΠΟ ΤΩΝ ΑΛ-
 ΛΩΝ ΟΣΟΙ ΑΝ ΓΕΝΩΝΤΑΙ
 ΣΥΜΜΑΧΟΙ ΕΝ ΤΟΙΣ ΚΑΤ' Ι-
 ΤΑΛΙΑΝ ΤΟΠΟΙΣ ΤΟΥΤΟΙΣ.
 ΟΥΚ ΕΠΙΒΟΥΛΕΥΣΟΜΕΝ ΑΛ-
 ΛΗΛΟΙΣ, ΟΥΔΕ ΛΟΧΩ, ΧΡΗ-
 ΣΟΜΕΘΑ ΕΓ' ΑΛΛΗΛΟΙΣ. ΜΕ-
 ΤΑ ΓΑΣΗΣ ΠΡΟΘΥΜΙΑΣ ΚΑΙ
 ΕΥΝΟΙΑΣ ΑΝΕΥ ΔΟΛΟΥ ΚΑΙ
 ΕΠΙΒΟΥΛΗΣ ΕΣΟΜΕΘΑ ΠΟ-
 ΛΕΜΙΟΙ ΤΟΙΣ ΠΡΟΣ ΚΑΡΧΗ-
 ΔΟΝΙΟΥΣ ΠΟΛΕΜΟΥΣΙ, ΧΩ-
 ΡΙΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΕΩΝ
 ΚΑΙ ΛΙΜΕΝΩΝ, ΠΡΟΣ ΟΥΣ Η-
 ΜΙΝ ΕΙΣΙΝ ΟΡΚΟΙ ΚΑΙ ΦΙΛΙΑΙ.
 ΕΣΟΜΕΘΑ ΔΕ ΚΑΙ ΗΜΕΙΣ
 ΠΟΛΕΜΙΟΙ ΤΟΙΣ ΠΟΛΕ-
 ΜΟΥΣΙ ΠΡΟΣ ΒΑΣΙΛΕΑ ΦΙ-
 ΛΙΠΠΟΝ, ΧΩΡΙΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ
 ΚΑΙ ΠΟΛΕΩΝ ΚΑΙ ΕΘΝΩΝ,
 ΠΡΟΣ ΟΥΣ ΗΜΙΝ ΕΙΣΙΝ ΟΡ-
 ΚΟΙ ΚΑΙ ΦΙΛΙΑΙ. ΕΣΣΕΘΑΙ ΔΕ
 ΚΑΙ ΥΜΙΝ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ
 ΟΣ ΕΣΤΙΝ ΗΜΙΝ ΠΡΟΣ ΡΩ-
 ΜΑΙΟΥΣ, ΕΩΣ ΑΝ ΗΜΙΝ ΚΑΙ
 ΥΜΙΝ ΟΙ ΘΕΟΙ ΔΙΔΟΑΣΙ ΤΗΝ
 ΕΥΗΜΕΡΙΑΝ. ΒΟΗΘΗΣΕΙΝ ΔΕ
 ΚΑΙ ΗΜΙΝ ΩΝ ΑΝ ΧΡΕΙΑ Η,
 ΚΑΙ ΩΣ ΑΝ ΣΥΜΦΩΝΗΣΩ-
 ΜΕΝ ΠΟΙΗΣΕΙΝ. ΤΩΝ ΔΕ
 ΘΕΩΝ ΟΥ ΔΟΝΤΩΝ ΥΜΙΝ
 ΚΑΙ ΗΜΙΝ * ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΠΟ-
 ΛΕΜΟΝ ΤΟΝ ΠΡΟΣ ΡΩ-
 ΜΑΙΟΥΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΣΥΜΜΑ-
 ΧΟΥΣ ΑΥΤΩΝ ΑΝ ΑΖΙΩΣΙ
 ΡΩΜΑΙΟΙΣ ΣΥΝΤΙΘΕΣΘΑΙ
 ΠΕΡΙ ΦΙΛΙΑΣ, ΣΥΝΘΗΣΟΜΕ-
 ΘΑ. ΩΣ Τ' ΕΙΝΑΙ ΠΡΟΣ Υ-
 ΜΑΣ ΤΗΝ ΑΥΤΗΝ ΦΙΛΙΑΝ.
 ΕΦ' Ω, ΤΕ ΜΗ ΕΞΕΙΝΑΙ ΑΥ-
 ΤΟΙΣ ΑΡΑΣΘΑΙ ΠΡΟΣ ΥΜΑΣ
 ΜΗΔΕΠΟΤΕ ΠΟΛΕΜΟΝ. ΜΗ-
 Δ' ΕΙΝΑΙ ΡΩΜΑΙΟΥΣ ΚΥ-
 ΡΙΟΥΣ ΚΕΡΚΥΡΑΙΩΝ, ΜΗΔ'

A OMNIBVS DENIQUE GEN-
 TIBVS ET CIVITATIBVS
 QVÆ PER ITALIAM, GAL-
 LIAM ET LIGVRIAM, SO-
 CIETATE NOBIS IVN-
 CTÆ, AVT SI QVI PER
 ITALIAM AD NOSTRAM
 SOCIETATEM SVNT AC-
 CESSVRI: NON APPETE-
 MVΣ ALII ALIOS OCCVL-
 TIS CONSILIIS: NEQVE
 INSIDIAS STRVEMVS IN-
 VICEM. CVM PROMPTI-
 TVDINE ET BENEVOLEN-
 TIA SINE DOLO MALO
 AVT INSIDIIS HOSTIBVS
 CARTHAGINIENSIVM HO-
 STES ERIMVS: REGIBVS
 EXCEPTIS, CIVITATIBVS
 AC PORTIBVS QVIBVSCVM
 FOEDVS NOBIS EST AT-
 QVE AMICITIA. SIMILITER
 ET IPSI ERIMVS HOSTES
 HOSTIVM REGIS PHILIP-
 PI, REGIBVS EXCEPTIS,
 CIVITATIBVS ET GENTI-
 BVS, QVIBVSCVM FOE-
 DVS NOBIS EST ATQVE
 AMICITIA. BELLVM QVOD
 IAM NOBIS EST CVM RO-
 MANIS, VT FVTVRVM SIT
 ET VOBIS, DONEC NO-
 BIS VOBISQVE DII LÆ-
 TVM EXITVM DVINT. SVB-
 MINISTRABITIS AVTEM NO-
 BIS EA QVORVM OPVS
 FVERIT, ET PROVΤ INTER
 NOS CONVENERIMVS, ITA
 FACIETIS. SIN DEORVM
 AVXILIVM VOBIS NOBIS-
 QVE IN HOC BELLO AD-
 VERSVS ROMANOS ET E-
 IVS SOCIOS DEFVERIT,
 ET POSTVLATVM A NO-
 BIS FVERIT, VT AMICI-
 TIAM CVM ROMANIS IVN-
 GAMVS: SIC IVNGEMVS,
 VT EADEM ILLA ET VO-
 BISCVM SIT AMICITIA
 CVM IPSIS. IDQVE IIS
 LEGIBVS NE BELLVM VO-
 BIS INDICERE FAS VN-
 QVAM ILLIS SIT: NE-
 VE IN POTESTATEM
 ROMANI HABEANT
 CORCYRÆOS, NEQVE
 APOL-

APOLLONIATAS, NEQVE A
DYRRACHINOS, NEQVE
PHARVM, NEQVE DIMAL-
LEN, ET PARTHINOS, NE-
QVE ATINTANIAM. RED-
DVNTO IIDEM ET DE-
METRIO PHARIO OM-
NES ILLIVS PROPINQVOS
ET NECESSARIOS, QVI
INTRA ROMANORVM DI-
TIONEM FVERINT. QVOD
SI ADVERSVS VOS BEL-
LVM ROMANI SVSCEPE-
RINT, AVT ADVERSVS NOS,
AVXILIA INVICEM AD ID
BELLVM NOBIS SVBMI-
NISTRABIMVS, PROVT
FVERIT VTRISQVE OPVS.
IDEM ERIT ET AB ALIIS
SVSCEPTO BELLO, RE-
GIBVS EXCEPTIS ET CI-
VITATIBVS ATQVE GEN-
TIBVS, QVIBVSCVM FOE-
DERA SVNT NOBIS AT-
QVE AMICITIA. HVIC FOE-
DERI SI QVID NOBIS VEL
DEMERE VEL ADIICE-
RE VISVM ERIT, EX COM-
MVNI AMBORVM SEN-
TENTIA DEMEMVS VEL
ADIICIEMVS.

*Demetrius Pharius suadet
Philippo Regi Macedonum,
ut praesidium in arcem Mes-
sena inducat dictam Ithomen;
Aratus dissuadet.*

QVVM macitatae victimae exta de
more oblata Philippo ad inspi-
ciendum fuissent: ille exta manibus
suscepit, ac leuiter se inclinans in alte-
ram partem, Arato illa ostēdens, quid
facta significarent interrogat: vtrum-
ne arce excedere an eam tenere? ibi
tum Demetrius è re nata, Si vatis, in-
quit, mentem habes, excedere: sin Re-
gis ad res gerendas & parandum im-
perium idonei, eam seruare: ne, si nunc
omittas, aliud requiras opportunum
tempus. hoc enim solo modo vtrum-
que cornu tenēs, bouem ipsum in po-
testate habebis. obscurè designans per
cornua Ithomatam & Acrocorinthū:

ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΤΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙ-
ΔΑΜΝΙΩΝ, ΜΗΔΕ ΦΑΡΟΥ,
ΜΗΔΕ ΔΙΜΑΛΛΗΣ ΚΑΙ ΓΑΡ-
ΘΙΝΩΝ, ΜΗΔ' ΑΤΙΝΤΑΝΙΑΣ.
ΑΠΟΔΩΣΟΥΣΙ ΔΕ ΚΑΙ ΔΗ-
ΜΗΤΡΙΩ, ΤΩ ΦΑΡΙΩ, ΤΟΥΣ
ΟΙΚΕΙΟΥΣ ΠΑΝΤΑΣ, ΟΙ ΕΙΣΙΝ
ΕΝ ΤΩ ΚΟΙΝΩ ΤΩΝ ΡΩ-
ΜΑΙΩΝ. ΕΑΝ ΔΕ ΑΙΡΩΝ-
ΤΑΙ ΡΩΜΑΙΟΙ ΓΡΟΣ ΥΜΑΣ
ΠΟΛΕΜΟΝ, Η ΓΡΟΣ ΗΜΑΣ
ΒΟΗΘΗΣΟΜΕΝ ΑΛΛΗΛΟΙΣ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ ΚΑΘΩΣ
ΑΝ ΕΚΑΤΕΡΟΙΣ Η ΧΡΕΙΑ.
ΟΜΟΙΩΣ ΔΕ ΚΑΙ ΕΑΝ ΤΙ-
ΝΕΣ ΑΛΛΟΙ ΧΩΡΙΣ ΒΑΣΙ-
ΛΕΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΕΩΝ ΚΑΙ
ΕΘΝΩΝ, ΓΡΟΣ Α ΗΜΙΝ ΕΙ-
ΣΙΝ ΟΡΚΟΙ ΚΑΙ ΦΙΛΙΑΙ. ΕΑΝ
ΔΕ ΔΟΚΗ ΗΜΙΝ ΑΦΕΛΕΙΝ
Η ΓΡΟΣΘΕΙΝΑΙ ΓΡΟΣ ΤΟΝ-
ΔΕ ΤΟΝ ΟΡΚΟΝ, ΑΦΕΛΟΥ-
ΜΕΝ Η ΓΡΟΣΘΗΣΟΜΕΝ ΩΣ
ΑΝ ΗΜΙΝ ΔΟΚΕΙ ΑΜΦΟ-
ΤΕΡΟΙΣ.

Οἱ Δημητρεῖς τῷ Φαρίῳ πεί-
θοντες Φίλιππον τῷ Μακεδόνᾳ εἰ-
σάγειν φρουρὰν εἰς τὸ Ἰθωματικὸν
τὸ τῶν Μεσσηνίων ἄκρον, Ἀράτος
συμβούλῳσε τὸ μὴ.

D

ΚΑΤΑ δὲ τὸ ἔθος ἐκ τῶν τυθέντων ἱε-
ρείων προσνεύοντων αὐτῷ τὴν ἀσπλάν-
χων, δεξιὰ μὲν εἰς τὰς χεῖρας, καὶ βραχὺ δεξι-
κλῖνας, ἤρετο προστείνειν τοῖς ποδὶ τὸ Ἄρατον,
τί δοκεῖ τὰ ἱερὰ σημαίνει; πότερον ἐκχωρεῖν τὸ
ἄκρον, ἢ κρατεῖν αὐτῆς. ὁ μὲν οὖν Δημή-
τριος ἀνέειπεν ἐκ τῆς συμβουλής· εἰ μὲν μαν-
τικῶς φρένας ἔχεις, ἔφη, ἐκχωρεῖν τὸ πεδίον· εἰ
δὲ βασιλέως παραμαλκτοῦ, τηρεῖν αὐτήν, ἵνα
μὴ νῦν ἀφείς, ζητῆς ἕτερον ἐπιτήδειον χρόνον.
ἔπειτα γὰρ ἐκείτῳ τὴν κρατεῖν κρατῶν, μόνως αὖ
ὑποχείριον ἔχουσιν τὸ βούμ· αἰνιττόμενος τὰ
μὲν χεῖρας, τὸ Ἰθωματικὸν καὶ τὸ Ἀκροκώρειον.

E

τὴν δὲ Πελοπόννησον, τὴν βοιωτὴν. ὁ δὲ Φίλιππος
 ὑπερέβηκεν πρὸς τὸν Ἀράτον, οὗ δὲ Τρωπὴ
 συμβουλῆς ἔφη. τῷ δ' ἐπιχρόντος, αὐτὸν
 λέγειν ἡξίου ὁ Φαινόμοτος. ὁ δὲ ἀπαγορεύσας,
 εἰ μὴν χωρὶς ἔφη τῷ Τρωπῶντι Μεσ-
 σηνίους, διωκὴν κρατεῖν· εἰ δὲ τῷτοι καὶ λα-
 βῶν φρουρὰν, πάσας ἀπολλυμένας μάλλιναι πᾶς
 ἀκροπόλεις καὶ τὴν φρουρὰν, ἡν Πύρραβας
 παρ' Αἰτηγίου, φρουρέμενος τοῖς συμμάχοις,
 λέγειν τὴν πίστιν· σέβει μὴ καὶ νῦν κρείττων ἢ
 τοῖς ἀνδράσι ἐξαγαγόντα, τὴν πίστιν αὐτὸν καὶ λα-
 ληκέν, καὶ τῷτῃ φρουρᾷ τοὺς Μεσσηνίους,
 ὁμοίως ὡς τοὺς λοιποὺς συμμάχους. ὁ Φίλιπ-
 πος καὶ μὴ τὴν ἰδίαν ὁρμὴν ἐποιεῖτο ἡν πα-
 ρασιδῶν, ὡς ἐκ τῆς ὑστερῆς παραδείξεως
 ἐχρῆτο καὶ φαίνεται. ὁπτιμὴ μὲν δὲ μικρὰ
 μὲν πρὸς τὸν ἄνδρα τῷ νεωτέρῳ πικρὰς ἐ-
 πί τῇ τῆς ἀνδρὸς ἀπειθείᾳ· τότε δὲ μετὰ
 παρρησίας ἅμα καὶ μετ' ἀξιώσεως λέγοντος
 τῷ παλαιότερῳ, καὶ διοκίμου μὴ παραχρῆ-
 σαι τῆς λεγομένης, ἐπεβλήθη. καὶ λαβόμενος
 αὐτὸν τῆς δεξιᾶς, Ἀγλαῶν τήν τε, ἔφη, πάλιν
 τὴν αὐτὴν ὁδόν.

A per bouem, Peloponnesum. At Phi-
 lippus ad Aratum conuersus, Tu
 quoque idem suades? inquit. & quum
 ille taceret, vt suam aperiret senten-
 tiam postulauit. ille aliquandiu cun-
 ctatus, Si quidem, ait, potes, fide quam
 Messeniis dedisti intemeratâ, tene: sin
 Ithomam præsidio occupans, omnes
 arces amissurus es atque illud præsi-
 dium ab Antigono acceptum, quo so-
 cios tibi seruas, (fidem dicebat:) vi-
 de ne etiam nunc satius sit, eductis
 militibus, fidem ibi relinquere, & per
 hanc Messenios custodire, similiter vt
 reliquis socios. Philippus si animo suo
 obsequeretur, paratus erat fidem fran-
 gere, sicut ex iis quæ deinceps egit, pa-
 lam est factû: sed quum à iuniore qui-
 dem Arato paullo antè acriter fuisset
 obiurgatus propter pernicië nonnullis
 illatam: tum verò senior liberè graui-
 tètque sententiam dixisset, & rogasset
 ne suum aspernaretur consilium, pu-
 dore est inhibitus: itaque Aratum
 dextrâprehendens, Ergo, inquit, eâ-
 dem quâ venimus, ire pergamus.

Πῶς ἐάλω ἡ τῶν Σαρδείων πό-
 λιν ὑπὸ Ἀντιόχου τοῦ βασιλέως ἐνὸς
 ἀνδρὸς ἀλχινοῖα Λαγόρα τοῦ Κρη-
 τός.

*Quomodo Antiochus Rex
 Sardes ceperit unius viri ope
 atque sollertia, Lagora Cre-
 tensis.*

ΠΕΡΙ δὲ τῆς Σαρδείας ἀπαυτοὶ καὶ Κυ-
 νεχίης ἀκροβολισμοὶ συνείσαντο, καὶ κί-
 δωνοι, καὶ νύκτωρ καὶ μὲν ἡμέρας, πᾶν
 γένος ἐνέδρας, ἀντιενέδρας, ὁπθίσις, ἐξ-
 δεικνύοντες τῆς ἐραυωτῶν κατ' ἀλλήλων·
 πρὸς ὧν χάφετι τὰ κατὰ μέρος, οὐ
 μόνον ἀνωφελές, ἀλλὰ καὶ μακρὸν αὐτῷ εἶναι
 τελέως. ὁ δὲ πέρους ἦδη τῆς πολιορκίας
 δούτερον ἔπος ἐνετώσης, Λαγόρας ὁ Κρη-
 τολὸν ἔχων ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἱκανὸν,
 καὶ συνεωρεσάμενος ὅτι συμβαίνει τῷ ὀχυ-
 ρωτάτῃ πόλει ὡς ἐπιπολὺ ῥᾶτα γήρε-
 σθαι τοῖς πολεμικοῖς· ὑποχρεῖται διὰ τὴν
 ἐλιγνείαν τῆς ἐνοικησάντων, ὅτλην παραύσαι-
 τες πᾶς ὀχυρότησι τοῖς φισταῖς, ἢ χερσποῖ-
 τοῖς ἀφυλακτικῶσι καὶ ῥαθυμῶσι ὁ παλαιότερος.

CIRCA Sardes leues dimicationes
 & pugnae sine intermissione vlla
 continuè committebantur noctu at-
 que interdium: quum milites nullum
 non genus insidiandi aut insidiatores
 captandi, inuadendique sese inuicem
 comminiscerentur. de quib. sigillatim
 scribere non solum inutile, verum &
 prolixum prorsus fuerit. Ei oppugna-
 tionem, cuius alter iam agebatur annus,
 Lagoras Cretensis finem imposuit: vir
 qui rei bellicæ non mediocrem vsum
 habebat: & qui obseruauerat euenire
 vt plurimum, vt munitissimæ quæque
 vrbes negligentia oppidanorum ca-
 piantur: vbi naturalibus aut manufa-
 ctis munitionibus confisi, custodias
 negligentius agere cœperint, aut e-
 tiam agere omnino contempserint.

qui hoc etiam ipsa doctus experientia animaduertat, ea parte capi solere vrbes qua sunt munitissimæ, & de quibus ne spem quidem ullam hostes videntur posse habere. Hic igitur vir intelligens tum quoque, cunctos pro veteri opinione qua persuasum vulgo omnibus erat, Sardes urbem esse munitissimam, spem & cogitationem abiecit de capiēda vrbe strenuo aliquo belli facinore: solamq; spem superesse vrbi potiundæ, si ad inopiam rerum omnium oblecti redigerentur: tanto acrius animum intendit, atq; in omnes partes versauit, quod posset aliquā huiusmodi occasionem nancisci. Itaque cognito partem illam muri quæ est ad Prionem siue Serram (is est locus qui arcem vrbi iungit) incustoditam manere, in hac spem & cogitationem totus incubuit. ac custodum quidem negligentiam ex huiusmodi indicio coniecit. Quum sit is locus admodū præruptus, cique barathrum subiaceat, in quod moris erat cadauera mortuorum & equorum atq; iumentorum interanea iacere: cō semper vulturum aliarumque auium multitudo ingens cōueniebat. Lagoras igitur postquam deprehendisset dictas aues vbi satiatae essent, in summis rupib. & super mœnibus semper requiescere, ex eo didicit necesse esse ut nō custodiretur murus, magnaque parte temporis esset desertus, itaque silentio noctis accedens, quā adiri locus posset, & scalæ admoueri, sedulō inspieiebat. quod quum ab vna parte, & in vna ē dictis rupibus commodē fieri posse inuenisset, agit de hoc incepto cum Rege. ille spem oblatam non aspernatus, Lagoram hortari, perficeret quod moliebatur. qui omnia pro viribus se facturum pollicitus, petiit ab Antiocho, ut Theodotum Ætolum, & Dionysium præfectum satellitum sibi adiungeret, vbi primū illos iussisset atque hortatus esset ut vnā secum rem aggrederentur, & ad facinoris huius societatem coirent. ambo enim idoneo præditi esse robore atque audacia ad exsequendū facinus excogitatū existimabantur. quum protinus postulationem huius Rex impleset, coniuncti animis prædicti viri, vbi de reb. omnibus consilia inter se communicassent,

A καὶ τότε δὲ αὐτὸ ἐπερωκὲς δὲ πρὸ συμβαίνῃ τὰς ἀλώσεις γίγνεσθαι καὶ τοὺς ὀχυρώματι τοῖς, καὶ δοκιμῶσαι ὑπὸ τῶν εἰσπτόν ἀπὸ λείαν. Καὶ τότε θεωρῶν καὶ τὴν πρὸ παρῶν δέξαι τὴν τῆς Σαρδίων ὀχυρότητας ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ὀχυρότητας, ὡς δὲ τοιαύτης πρὸ ξέως κυριεύσει αὐτῆς. μίαν δὲ ταύτην ἔχον τὰς ἐλπίδας τῆς ἀπὸ τῆς εἰσπτόας κρατήσῃ τὴν πόλεως· ποσὺν τὰ μᾶλλον πρὸς τὴν πόλιν, ἔργον αὐτῶν ἀφορμῆς πρὸς ἐπιλαβείαν τοιαύτης. συνεθεώρησας δὲ ὁ καὶ τὸ καλούμενον Πείονα τείχος ἀφυλακίσμενον, ὅτῃ δὲ ἐστὶν τόπος ὁ συνάπτον τὴν ἀκρὴν καὶ τὴν πόλιν, ἐγίνετο αὐτῶν τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν ἐπιτοίαν ταύτην. τὴν μὲν οὖν τῆς φυλακισμένης βαθυμύου ἐκ τοιοῦτου ἱσθμοῦ σημείου συνεθεώρησεν. τὸ τοῦ κρημνιστοῦ ἀπὸ ἀρχαίου ἀφαιρέσας, καὶ φάραγος ὑποκειμένης, εἰς ἣν ῥιπτεῖσθαι συνέβαινε τοὺς ἐκ τῆς πόλεως νεκροὺς, καὶ τὰς τῶν ἵππων καὶ τὰς τῶν ἀποζυγίων τῆς ἀποθησκομένων καλίας· εἰς ταῦτα αἰεὶ ὁ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν ἄλλων ὀρνέων πλήθος ἤδρευετο. συνεθεώρησας οὖν ὁ πρὸς τὴν πόλιν ἀπὸ τῆς πληρωθείης τὰς ζώας, τὰς ἀπαπαύσεις ὅτι τῶν κρημνιστῶν καὶ τῶν τείχεσι ποιούμενα συνεχῶς ἔγνω δὲ πρὸς κατ' ἀνάγκην ἀφυλακισμένην τὸ τείχος, καὶ γίνετο τὸν πλείστον χρόνον ἔρημον. λοιπὸν, ὅτι μετὰ τὴν νύκτα πρὸς ἀπορρόμους, ὅτεταξεν τὰς πρὸς ἀλώσεις καὶ θύσεις τῶν κρημνιστῶν. δεικνύων δὲ κατὰ πρὸς τὸν καὶ κατ' εἰς τῶν κρημνιστῶν διωκτῆν οὖσαι, πρὸς φέρει τὰ βασιλεῖ τὸν αὐτῶν λόγον. πρὸ δὲ δεξαμένη τὴν ἐλπίδα, καὶ πρὸς ἀκαλέσας τὸν Λαγρόν ἐπιτελεῖν τὴν πρὸς τὴν, αὐτὸς μὲν ὑπὸ χειρὶ τὰ διωκτῆ ποιῆσαι. ἡξίου δὲ τὸν βασιλέα, Θεόδοτον αὐτῶν τὸν Αἰτωλὸν, καὶ Διονύσιον τὸν ἡγεμόνα τῆς ὑποαπασσῶν πρὸς καλῶσαντα συστῆσαι, συνεπιδιδύμει σφᾶς καὶ κρημνιστῶν τῆς ἐπιτοῦλης· ἀπὸ δὲ δοκεῖν ἑκάτερον ἑατὴν διώκειν ἔχειν καὶ πόλιν πρὸς τὴν ἐπιτοῦλης πρὸς τὴν. ὁ δὲ βασιλεὺς πρὸς ἀκαλέσας ποιῶντος ὁ πρὸς ἀκαλέσας, συμφερίσαντες οἱ πρὸς τὴν πόλιν, καὶ κρημνιστῶν αὐτῶν πρὸς τὴν πόλιν αὐτῶν,

ἐπὶ ἡμέρῃ νύκτῃ δὲ πρὸς τὴν ἑωθινὴν μέρος
 ἔχουσιν ἀσπίλῳ. λαβόντες δὲ τοιαύτῳ
 ταύτης ἐν ἣ ᾧ πρὸς ἡμέραν ἡμέραν τὴν
 πρὸς τὴν, ὅφιας δὴ δὴ ἐπέλεξαν ἐκ πό-
 τος τῆς στρατοπέδου πεντηκίδεκα τοὺς ἀν-
 τιστάτους ἀνδρας καὶ τοὺς ὄφιας, καὶ τὰς ψυ-
 χῆς· οἱ πῖτες ἑμῶν ἀμα μὲν πρὸς τοὺς
 τοὺς κλίμακας, ἀμα δὲ συναναβήσονται καὶ
 μετὰ αὐτοὺς τῆς πόλεως. μὲν δὲ τοῦτοι,
 ἄλλοις ἐπιλέξαντο τριάντα τοὺς ἐν ἀπο-
 στήματι συνεφεδρῶσιν· ἵν' ἐπιδὼν ὑπερ-
 βαίῃ αὐτοὶ πρὸς τὴν πρὸς ἀντιπύλιν πα-
 ραγῶνται πύλιν, οὗτοι μὲν ἔξωθεν πρὸς
 ἀντιπύλιν, πυρῶνται ἀφ' ἀντιπύλιν τοὺς ἐπὶ
 φῆς, καὶ δὲ ζύγῳμα τῆς πύλης, αὐτοὶ δὲ
 τὸν μοχλὸν εἰδὼν καὶ τὰς βαλάντιδας. δι-
 χαλίους δὲ τοὺς κατόπιν ἀντιπύλιν τοὺς
 τοὺς, οὗς συνεπαισῶνται, ἔδει καὶ ἀντιπύλιν
 τὴν τῆς ἀντιπύλιν, ὅφιας καὶ ἀντιπύλιν
 πρὸς τὴν τοὺς ἐκ τῆς ἀντιπύλιν, καὶ πρὸς τοὺς
 ἐκ τῆς πόλεως. τῆς δὲ μὴ ἡμέρας μετὰ
 ὑποψίαν τῆς ἀντιπύλιν ἀφ' ἀντιπύλιν
 τῆς ἀντιπύλιν, δίδωκε λόγον ὡς τοὺς ἀντιπύλιν
 μετὰ τοὺς εἰσπύλιν ἀφ' ἀντιπύλιν εἰς
 τὴν πόλιν, καὶ δὲ ἐν τῇ πόλιν τοὺς ἀντιπύλιν
 ἀντιπύλιν πρὸς δὲ μετὰ τὴν. ἐπὶ τῇ δὲ πόλιν
 τῇ ἀντιπύλιν ἡμερῶν, ἀμα τῇ κρυφῶν
 τὴν σελήνῃ, ἀφ' ἀντιπύλιν τοὺς ἀντιπύλιν οἱ
 πρὸς τὸν ἀντιπύλιν ἀντιπύλιν μὲν τῇ κρυ-
 φῶν, ἀφ' ἀντιπύλιν εἰσπύλιν ἀφ' ἀντιπύλιν
 πεπλῶνται ὅφιας. ὅφιας ἀντιπύλιν δὲ τῆς ἡ-
 μέρας, καὶ τῇ μὲν ἀντιπύλιν ἀντιπύλιν
 ἀφ' ἀντιπύλιν τῇ πόλιν τοὺς, ὅφιας βασιλέως κατὰ
 τὸν ἐπὶ τῇ πόλιν τοὺς μὲν εἰς τὰς ἐφεδρείας ἐκ-
 πύλιν, τοὺς δὲ πολλοὺς εἰς τὸν ἵπποδρο-
 μὸν ἀφ' ἀντιπύλιν καὶ ἀφ' ἀντιπύλιν. ὅφιας
 πρὸς τὸν ἀντιπύλιν ἡν πᾶσι δὲ ἀντιπύλιν. πρὸς
 τῇ πόλιν δὲ δυοὶν κλίμακας, καὶ δὲ ἡς μὲν
 ἀντιπύλιν, δὲ ἡς δὲ ἀντιπύλιν πρὸς τὸν
 μέντοι, ἐπὶ τῇ ἀντιπύλιν καὶ κίτημα πρὸς δὲ
 ἀντιπύλιν. συνεπαισῶνται γὰρ τοὺς μὲν ἐκ τῆς πό-
 λεως καὶ τοὺς πρὸς τὸν ἀντιπύλιν ἐκ τῆς ἀντιπύλιν
 ἀντιπύλιν τῇ τοὺς ἀντιπύλιν, ἀφ' ἀντιπύλιν
 ἀντιπύλιν ἀντιπύλιν ἐπὶ τὸν ἀντιπύλιν ὅφιας.
 τοὺς δὲ ἐκ τῆς ἀντιπύλιν ἀντιπύλιν ἡν ἡ πόλιν
 μὲν τῇ ἀντιπύλιν καὶ ἀντιπύλιν.

A noctem captabant quæ circa dilu-
 culum esset illunis. nacti autem e-
 iusmodi noctem, pridie quam con-
 silium exsequerentur, viros quindecim
 & corporis & animi robore va-
 lidissimos ex omni exercitu prima
 vespera delegerunt, qui & in ad-
 mouendis scalis & in ascensione il-
 larum audacis incepti participes e-
 rant futuri. Secundum hos triginta
 alios designarunt, qui modico inter-
 uallo subsistentes subsidio ipsis fo-
 rent: ut postquam ipsi superatis mœ-
 nibus ad proximam portam accessis-
 sent, illi extrinsecus irruentes car-
 dines portarum & iugamentum, si-
 ue tignum transfusarium, effringe-
 re conarentur, tantisper dum ipsi ve-
 stem intus & claustra discuterent.
 electi sunt & bis mille milites à ter-
 go secuturi, quibus negotium datum
 erat ut facta in urbem irruptione,
 theatri summam præcinctiorem oc-
 cuparent, tum iis qui in arce erant,
 tum iis qui in vrbe, opportunè im-
 minentem. quò autem eius quod a-
 gebatur & habitum militum dilectus,
 nullam hominum mentibus suspicio-
 nem iniiceret, rumorem sparsit quasi
 per præruptam quandam fossam Æ-
 toli in urbem essent clam ingressu-
 ri: hos igitur esse electos qui ca-
 uerent strenuè ne id fieret, quod ex
 indicibus cognouerant. præparatis
 rebus omnibus, simul ac terram su-
 biit Luna, Lagoras & socij scalas
 gestantes, ad dictas rupes ut vene-
 runt, furtim sub prominenti quo-
 dam supercilio illis se applicant. exor-
 to dein die, custodibus ex eo loco
 dimissis, quum Rex alios de more ad
 solitas stationes amandasset, pleram-
 que multitudinem in Hippodromo
 coactam ordinaret in aciem: prin-
 cipio nihil quisquam suspicari; ve-
 rum ubi binæ sunt admotæ scalæ; qua-
 rum vnus Dionysius, alteris Lagoras
 primi ascendebant, tumultus qui-
 dam & motus in exercitu esse cœ-
 pit. nam oppidanis quidem & Achæo
 qui arcem tenebat, propter quoddam
 rupis prominens superciliū, de iis qui
 muros conscendebant, nihil erat com-
 pertum. at qui in castris erant, auda-
 ciam ascendentiū & præsentī pericu-
 lo se obiciētiā oculis spectabāt.

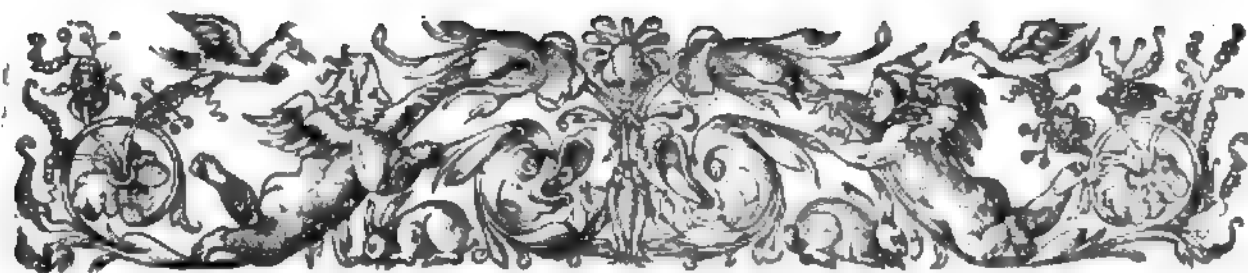
itaque partim rei miraculo perculsi, alij præfagientes quid esset euenturum, ac pleni metus, stupore defixi simul & lætitia gelientes stabant. iccirco Rex coortam per vniuersa castra trepidationem animaduertens, quò suorum oppidanorumque animos ab eo quod agebatur auocaret, propius urbem copias adducit, & posita è regione portæ (Perfidem vocant) eas ad-mouet. Achæus qui in hostium castris motum nequaquam pro consuetudine concitum cerneret, per diu fluctuans cum animo suo, hærebat consilij inops, nec quid ageretur villo modo intelligere valebat. tandem tamen ad portam illam qui irrumpentibus obsisterent, misit. verum, quòd per angustam & præruptam semitam descendendum erat, serum auxilium fuerunt. Aribazus vero vrbis Præfectus, nihil quali suspectans, ad eam portam se cōfert quam peti ab Antiocho videbat. & milites alios mœnia iubet ascendere, alios porta emittit, appropinquantem hostem arcere, & manus cum eo conferere iussos. Inter hæc Lagoras, Theodotus & Dionysius superatis rupibus ad portam subiectam perueniunt: & erant ex illis qui cum occurrente hoste dimicarent, alij seras effringebant. eodémque tempore, quibus id negotium fuerat datum, extrinsecus irrumpentes idem faciunt, mox patefactis portis irruunt delecti milites bis mille, & theatri summam præcinctiōnem occupant. quo facto è mœnibus & porta Perside (quò antea præsidio venerat Aribazus) ruere omnes, signum ad conueniendum aduersus eos qui erant ingressi, cunctis dare festinantes. Hoc autem pacto, discessu horum patefactâ portâ, quidam è regis retrocedentes oppidanos secuti, urbem irrumpunt; à quibus quum ista iam occupata porta esset, continuo alij urbem intrare, alij proximâs portas effringere. Aribazus & omnes qui in vrbe erant, posteaquam leue cum ingresso hoste certamen habuissent, in arcem fuga se facto impetu recipiunt. Secundum hæc Theodotus & Lagoras loca theatri obsidere pergunt,

A δὲ τὸ οἱ μὴ ἐκπεπληγμένοι τὸ πρῶτον, οἱ δὲ παρορῶμενοι καὶ διδόντες τὸ συμβουλίῳ, ἀρχοῦν, ἅμα δὲ πειραρῶν οἱ τρεῖς, ἔτασαν. ὅταν ὁ βασιλεὺς θεωρῶν τὸ πρῶτον καὶ ὅλιον πρὸς ἐμβολίῳ κίνημα, καὶ βαλόμενος ἀποσπῶν ἀπὸ τῆς περικειμένης τοῦς τε πρὸ αὐτοῦ καὶ τοῦς ἐκ τῆς πόλεως, παρῶν καὶ διώκων, καὶ παρῶν σέθεν πρὸς τοῦς ἐπὶ ταῖς πύλαις κειμένας, Γερσίδας δὲ παρῶν ἀποσπῶν. Αἰχμὸς δὲ σιωπῶν ἐκ τῆς ἀρχῆς τὸ πρῶτον τοῦς ὑπεναντίας κίνημα πρὸς ἀλλήλους τὸ σιωπῶν. **B** γὰρ, ἐπὶ πολὺ διηπορῶν, διζυρῶν ἀποσπῶν, καὶ σιωπῶν τὸ γινόμενον ἔδαμψεν διωκόμενος. πλὴν ὅμως ἔλαττεν τοῦς ἀποσπῶν. εἰς τὴν πύλιν. ὡς δὲ εἴης καὶ χρημώδεις ποιησάμενοι τὴν κατὰ τὴν σιωπῶν σιωπῶν γένεσιν τὴν ἐπιχειρήσιν. ὁ δὲ ἐπὶ τῇ πόλει πρὸς ἀλλήλους Αρίδαζος, ἀχάκως ὤρμησεν πρὸς τοῦς πύλιν, αἷς ἐώρην παρῶν ἀλλοιπὰ τὴν Αντίοχον. καὶ τοῦς μὴ ἐπὶ τῇ πύλιν ἀνέβησεν, τοῦς δὲ ἀπὸ τῆς πύλιν ἀνέβη, εἰργάζοντο τοῦς συνεκρίνοντο καὶ συμπλέκοντο πρὸς ἀλλήλους τοῦς πολεμίοις. Κατὰ δὲ τὴν ἐκ τῆς πύλιν τὴν Λαγόρον καὶ Θεόδοτον καὶ Διονύσιον ὑποσπῶντες τοῦς χρημώδεις, ἤκουσεν ὅτι τὸ πρὸς ἀλλήλους πύλιν. καὶ ἴδους μὲν αὐτῶν διεμάχοντο πρὸς τοῦς ἀποσπῶν. οἱ δὲ διέκρινον τοῦς μοχλῆς ἅμα δὲ τοῦτοις παρῶν τοῦτοις ἔξωθεν οἱ πρὸς ἀλλήλους πρὸς τὴν τὸ μέρος, τὸ πρὸς ἀλλήλους ἐποίουν. παρὸν δὲ τῶν πύλιν ἀνιχνύοντων εἰσιελθόντες οἱ διχάριοι, κατέλαβον τὴν τὴν γὰρ ἐφάπτετο. ὁ γινόμενος, πρὸς τὴν ὤρμησαν ἀπὸ τῆς πύλιν καὶ τὴν Γερσίδας παρῶν ἀποσπῶν πύλιν, ἐφ' ἧν παρῶν ἐβόησεν. ὅτι οἱ πρὸς τὴν Αρίδαζον, ἀπὸ δέντες πρὸς ἀλλήλους ὅτι τοῦς εἰσπορεύοντο. τοῦτου τὸ συμβαίνοντος καὶ τὸ ἀποχωρῶν ἀνέμωδης τὴν πύλιν, συνεισέπτεον πρὸς τὸ πρὸς τὴν βασιλείας ἐπόμενοι τοῦς ἀποχωρῶν. ὡς κερτασάτων τὴν πύλιν ἥδη ταύτης καὶ τὸ σιωπῶν, οἱ μὲν εἰσέπιπτον, οἱ δὲ πρὸς ἀλλήλους διέκρινον πύλιν. οἱ δὲ πρὸς τὴν Αρίδαζον, καὶ πρὸς οἱ καὶ τὴν πόλιν ὅτι βραχὺ δὲ ἀποσπῶν ἀποσπῶν πρὸς τοῦς εἰσπληνύοντο, ὤρμησαν φάσιν πρὸς τὴν ἀρχῆν. ὁ συμβαίνοντος, οἱ μὴ πρὸς τὸ Θεόδοτον καὶ Λαγόρον ἐμῶν ὅτι τῶν καὶ τὸ γὰρ ἐπὶ τῶν, **Vv** **iiij**

τοιμασίᾳ καὶ πραγματικῶς ἐφειρόμενοι
τοῖς ὅλοις. ἡ δὲ λοιπὴ δι' αὐτοὺς εἰσπυρόμενη
πυρποχὸν ἅμα κατελάμβανεν τὴν πόλιν. καὶ
ὁ λοιπὸν ἤδη τῶν μὲν φοιδοῦντων τοὺς ἐν-
τυχάνοντας, τῶν δὲ τὰς οἰκήσεις ἐμπιπρόν-
των, ἄλλων δὲ πρὸς τὰς δόρυγας καὶ τὰς
ὠφελείας ὠρμητότων, ἐγένετο πύρπολος ἡ
τῆς πόλεως καὶ ἀφρότης καὶ ἀφροσύνη. καὶ
Σαρδίων μὲν τῶν τὸν ἔθρονον ἐγένετο κύ-
ριος Ἀντίοχος.

A cato & prudenti consilio rei totius e-
uentum obseruantes. reliquus verò
exercitus omni iam ex parte simul ir-
rumpens, urbem occupat. de cætero
quum alij passim obuios obtrunca-
rent, alij habitacula ciuium incende-
rent, alij ad rapinas & prædam se con-
tulissent, deuastata direptaque est
vrbs vniuersa. atque hoc modo in po-
testatem Antiochi Sardium oppidum
venit.

ΕΚ ΤΗΣ ΟΓΔΟΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΤΩΝ ΠΟΛΥΒΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕ-
ΓΑΛΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΑΡΕΚΒΟΛΑΙ.

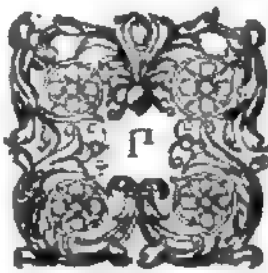
E. POLYBII MEGALOPOLITANI
OCTAVA HISTORIA EXCERPTA.

*Observatio Polybij super fi-
dei pignoribus: & eorum ob-
iurgatio qui temere aliis cre-
dunt.*

QVOB ad huiusmodi
graues attinet casus,
vtrumne reprehensionem
digni sint quibus illi
conueniunt; an venia sit
concedenda; in vniuersum
quidem pronuntiare, periculosa res
est: quum accidere multis soleat, ut
postquam omnia ratione recta admi-
nistraverint, eorum tamen in potesta-
tem deueniant, qui gentium consensu
fancita iura violare paratum habent.
at non ideo tamen cunctandum ne-
que a pronuntiatione supersedendum:
verum habita ratione qua temporum
qua circumstantiarum, alij reprehenden-
di sunt duces, aliis venia danda. id ira
esse ut dico, exempla huiusmodi cui-
cunt. Archidamus Rex Lacedaemo-
niorum; suspectam habens Cleome-
nis ambitionem & dominandi libidi-
nem, Sparta aufugit: mox contrarium
persuafus, eiusdem se fidei permittit. is
igitur imperio simul ac vita orbarus,
ne excusandi quidem sui rationem vl-
la posteris reliquit. vbi enim, propo-
sito eodem manente, aucta insuper Cleo-
menis ambitione, eorum manibus ultro
se is permittebat, quos antea quum fu-
geret, miraculo salutem fuerat nactus;
sanè quam rationi adprimè consenta-
neum erat, ipsum illo modo què dixi-

A Επιστασις ὡς τῆς πίστεως · καὶ
τῆς εἰκῆς καὶ ἀκρίτως πειρυσσάντων
ἰσχυρίσιν.

P EPI δὲ τῶν τοιούτων πε-
ριπετειῶν πότρεα χεῖρ τοῖς
παροῦσιν ὀπιτημῶν, ἢ συλ-
γῶν μὲν ἔχον, καὶ δόλῳ μὲν
ἐκ ἀσφαλῆς ἀποφύλασθαι.
ἀλλὰ ὅ καὶ πλείους τὰ κατὰ
λόγον πότρεα πορεύσασθαι, ὅμως ὑποχρ-
εῖται γενέσθαι τοῖς ἐπιμέλῃς τὰ κατὰ αἰσθη-
τοὺς ὠρεσμένα δόγματα ἀποφύλασθαι. ὅ μὲν
οὐδ' αὐτοὺς ἀποστατέον τῆς ἀποφάσεως ἀρ-
γῶς · ἀλλὰ βλέποντα πρὸς τοὺς χρόνους καὶ
τὰς περιστάσεις, οἷς μὲν ὀπιτημῶν τῶν ἡ-
γεμονίων, οἷς δὲ συλγῶν μὲν δοτέον. ἔσται δὲ
ὅ λεγόμενον δῆλον ἐκ τούτων. Ἀρχίδα-
μος ὁ τῶν Λακεδαιμονίων βασιλεὺς ὑπο-
νόμος τῶν Κλεομένης Φιλαρχίας, ἔφυ-
γεν ἐκ τῆς Σπάρτης · μετ' οὐ πολὺ δὲ
πάλιν πιαθεὶς, συνέχρεισεν ἑαυτὸν ὡς περὶ
ρηιδίῳ. ποιγῶν μὲν ἄμα τῆς δόξης καὶ τῆς
βίου στερηθεὶς, οὐδ' ἀπολογία αὐτῷ κατέ-
λυτο πρὸς τοὺς ὀπιτημῶν. τῆς γὰρ ὑ-
πόστασις τῆς αὐτῆς μερούσης, τῆς δὲ Κλεο-
μένης Φιλαρχίας ἐπὶ νῦν μερούσης, ὁ πύτοις ἐλ-
χέας αὐτῶν, οὗ φυγῶν πρὸς τὴν ἔτυχε
ἀποφύλαξ τῆς ἱστορίας, πῶς ἐκ τῆς
λόγῳ ἐμελλε τοῖς περὶ ρηιδίῳ ἐγκυρή-

σιν· ὃ μὲν Πελοπίδας ὁ Θηβαῖος εἰδὼς τὴν
 Αλεξαίδρου τῆ τυραννίδος ἀνομίαν, καὶ
 ὁφθαλμοῖς ὄψας τὸν παῖδα τὸν πολέ-
 μιανότατον αὐτὸν νομίζοντα τὴν ἐλευθε-
 ρίαν παρεστῶτα· αὐτὸς οὐ μόνον τῆς Θη-
 βαίων, ἀλλὰ καὶ τῆς τῆς Ἑλλήνων δη-
 μοκρατίας, ἔπειθεν Ἐπαμεινώνδην παρε-
 στῆναι· καὶ πρῶτον εἰς Θετταλίαν πόλεμος
 ἐπὶ χαλάρῳ τῆς Αλεξαίδρου τυραν-
 νίας, παρεσθῆναι πρὸς τὸν ὑπὸ ἐμ-
 νε δότιον. τοῖς γὰρ ἡρόδοτος ὑποχί-
 ριος τοῖς ἑσπερίοις, ἔλαβεν μὲν Θηβαῖος
 μέγαλα, κατέλυσε δὲ τὴν αὐτῆς πε-
 γνην δόξαν, εἰκὴ καὶ ἀκρίτως πι-
 στύσας οἷς ἦεν ἐχέον. τῶν ἀπλήσια δὲ
 τοῖς καὶ Γάιος ὁ Ρωμαίων στρατηγὸς ἔ-
 παυε κατὰ τὸν Σικελικὸν πόλεμον· ἀλό-
 γως αὐτὸν ἐξήρπασεν τοῖς πολέμοις. ὁμοίως
 δὲ καὶ πλείους ἔπειρε. Διὸ καὶ τοῖς μὲν
 ἀσκήτως ἐαυτοῖς ἐγχαρίζοιτο τοῖς ὑποτα-
 κείοις, ἐπιτιμητέον· τοῖς δὲ τὴν ἐνδεχόμε-
 νον παρνοῖαν ποιουμένοις, οὐκ ἐκλήπτειν.
 Τὸ μὲν γὰρ μηδὲν πιστεύειν εἰς τέλος, ἀ-
 πορροῦν· ὃ δὲ λαβόντα τὰς ἐνδεχόμενας
 πείσεις περὶ τῆς ὁ κατὰ λόγον, ἀν-
 τιπύμετον. Εἰσὶ δὲ ἐνδεχόμενα πείσεις,
 ὅρασι, τέκνα, γυναῖκες· ὃ μέγιστον, ὁ παρ-
 γενητὸς βίος. καὶ ὃ ἀπὸ τῆς τοιούτων
 ἀπορροῦν καὶ ἀποπύειν, οὐ τὰν πα-
 ρόντων, ἀλλὰ τῆς παρῆναι ὅτι ἐγ-
 κλημα. Διὸ καὶ μάλιστα μὲν τοιαύτας ζη-
 τεῖν διὰ πείσε, δι' ὧν ὁ πισυτής οὐ δυ-
 νήσεται τὴν πίσιν ἀρῆσαι. ἐπὶ δὲ ἀπύ-
 νον δὲ τῆς ὁ τοιούτων· δότιον αὐτὸν εἶναι
 πλοῦς ὃ τὸν κατὰ λόγον φροντίζειν, ἵνα
 αὐτὸν καὶ σφαλόμεθα, τῆς τῶν τοῖς
 ἐκδοσιν ὁ μὲν ἀμάρτυρον. ὃ
 καὶ τῶν πλείους μὲν δὴ γενητὸν τῶν
 παρῶν· ἐναργέστερον δὲ εἶναι, καὶ τοῖς
 κατὰ ἐγγιστον, τοῖς ὑπὸ ὧν ὁ καὶ τὴν δὴ
 λόγος εἰέσκει, ὃ κατ' Ἀχαιοὺ συμβαί.
 ὃς ὁδὸν τῶν ἐνδεχόμενων πρὸς διὰ
 βίαν καὶ πρὸς ἀσφάλειαν τῶν κα-
 τὰ, ἀλλ' ὑπὸ ἀπύπτων παρνοῖαις ἐφ'
 ὅσων αὐτὸν πρὸς γὰρ δυνάμειν ἔσθ' ὅμως

A mus fore periturum. Pelopidas quoq;
 Thebanus Alexandri tyranni ingenium
 scelestum habens compertum; probè
 etiam sciens omnem tyrannum infe-
 stissimos hostes ducere, publicæ liber-
 tatis propugnatores; Epaminondæ au-
 ctor ipse extitit, ut imperium populi
 non solum Thebani, sed & Græcorum
 omnium propugnaret: & quum ad e-
 uertendam Alexandri monarchiā ac
 tyrānidem in Thessaliam infestus ipsi
 venisset; bis tamen legatus ad eum ac-
 cedere sustinuit. is igitur, captus ab ho-
 B stibus, & rebus Thebanorum plurimū
 nocuit, & gloriam suam rebus antea
 gestis partam, funditus evertit; quod
 temere & nullo iudicio fidem iis ha-
 buisset, quibus non erat habenda. Si-
 milis huic calamitas fuit Cnæi Cor-
 nelij Imperatoris Romani eo bello
 quod de Sicilia cum Pœnis Respubli-
 ca gessit; quia imprudenter hostib. se-
 se crediderat. eadem aliis quoq; acci-
 derūt multis. Quare magna digni sunt
 reprehensione qui temere suorum ho-
 stium fidei se permittunt: illi verò non
 C sunt culpandi, qui maturè prout pos-
 sunt, sibi cauent. nam credere quidem
 prorsus nemini, amittere est faculta-
 tem rerum gerendarum: at ubi pigno-
 ra fidei idonea acceperis, si quod ratio
 suadeat, feceris, culpa omni cares. Sūt
 autem fidei vincula quibus idoneè ca-
 ueri potest, iusiurandum, liberi, vxor-
 res, & maximum omnium antea cta vi-
 ta. per ista siquidem fuisse deceptum,
 & in fraudem esse delapsum, non eius
 qui dolo captus fuerit, sed eius qui do-
 lum struxerit, proprium est crimen.
 D Quamobrem præcipuum quidē illud
 est, ut vincula fidei eiusmodi accipia-
 mus, per quæ is cui fidis mutare fidem
 nequeat. sed quoniā difficilè talia vin-
 cula reperiuntur, secunda hæc quasi
 nauigatio fuerit, si quantum ratione
 potest cauerimus, ut si quid fortè of-
 fensum à nobis fuerit; at veniam certè
 extranei nobis tribuant. cuius rei exē-
 pla quum antea in multis fuerint edi-
 ta: tum illud est illustrissimum, & tem-
 porib. proximum de quibus nunc agi-
 mus, quod in Achæo est editum. hic e-
 nim, quum nihil quicquam eorū præ-
 E termisisset quæ ad cautionem & secu-
 ritatem adhiberi poterant, atque adeo
 omnib. prospexisset reb. quātum hu-
 mano consilio fieri eius poterat: in ho-

rium tamen potestatem deuenit. Ceterum illius calamitas ita ab extraneis omnibus est accepta, ut & miserarentur ipsum, veniamque ei tribuerent: ab iis vero qui auctores calamitatis fuerant, abalienarentur, eosque odio haberent.

Consideratio magnitudinis rerum gestarum à Romanis & Carthaginensibus, & obstinata peruicacia populi utriusque in suis inceptis.

De utilitate historiae universalis.

NON fuerit ut equidem existimo, alienum ab uniuerso incepto meo, & eo quem à principio mihi proposui scopo, lectores simul excitare ad magnitudinem rerum gestarum considerandam, & in suscepta semel voluntate peruicacem utriusque Reipub. (Romanorum dico & Pœnorum) constantiam. Nam quis non arbitretur dignum obseruatione ac laude omnium esse, quod quum tantum iam bellum de Italia conflatum haberent, nec minus isto aliud de Hispania, quumque de eorum exitu pariter ambo tunc cum maximè spes haberent incertas, denique ambos æqualia præcliorum pericula manerent; iidem tamen susceptorum rerum mole non contenti, etiam de Sardinia controuersiam sibi mouerunt: nec spe solum omnia complectebantur: sed etiam commensuratis & rerum necessariarum apparatibus, ad omnia sufficiebant? quod impensius mirabitur aliquis si particulatim quæque inspexerit. Præsidebant in Italia duo iusti exercitus cum Coss. duo item in Hispania cum Scipionibus: quorum pedestrem Cnæus habebat: maritimum Publius. apud Carthaginenses quoque similis exercituum ratio. Erat præterea in statione classis, ad Græciæ loca & Philippi consilia obseruanda. cui primò Marcus Valerius præfuit, deinde Publius Sulpicius. ad hæc Appius centum quinquereimi-

A ἐξήνετο τοῖς ἐχθροῖς ὑποχείμενος. τὸ γὰρ μὴ συμβαῖν, ἔλεον μὲν τὰ παθόντι καὶ συνήνικον ἀπειργάσασθαι πᾶσι τοῖς ἐκδὲς, ἀξιοβλήν δὲ καὶ μῖσος τοῖς πειράζουσιν.

Τὸ μεγαλεῖον τῆς περὶ ἑξέων, καὶ τὸ φιλόημον τῆς περὶ αἰρέσεως τῆς Ρωμαίων καὶ τῆς Καρχηδονίων πολιτεύματος.

Οὐκ ἡ κατὰ τοῦ πᾶν περὶ ἑξέων ἰσορροπία πολὺ διαφέρει.

ΟΥΚ ἀλλότριον ἔστι μοι δοκεῖ τῆς ὅλης ἡμῶν ἐπιβολῆς καὶ τῆς ἐν ἀρχαῖς περὶ δόσεως συνεπιστήσας τοῖς ἀκροῦντας ὅτι τὸ μεγαλεῖον πᾶν περὶ ἑξέων, καὶ τὸ φιλόημον τῆς ἐκείνου τῆς πολιτεύματος περὶ αἰρέσεως λέγω ὅτι τῆς Ρωμαίων καὶ Καρχηδονίων. τίς γὰρ οἶκον αὐτὸν ἐπιστημύνατο, πῶς τηλικούτου μὲν πόλεμον συνεσταλέναι περὶ τῆς κατὰ τὴν Ἰταλίαν περὶ ἑξέων, οἶκον ἐλάττω ὅτι τούτου τῆς κατὰ τὴν Ἰβηρίαν, ἀκμὴν δὲ περὶ τούτων, ἀδήλως μὲν ἔχοντες ἐπὶ ἴσῳ ἀμφοτέρωθεν τῆς ὑπὸ τῆς μέλλουσας ἐλπίδας, ἐφαμύλλουσι δὲ τοὺς κατὰ τὸ πρῶτον ἐρευνῶντας κινδύνους. ὅμως οἶκον ἡρχοῦντο τῆς περὶ αἰρέσεως ἐπιβολῆς. ἀλλὰ καὶ περὶ Σαρδόνιος καὶ Σικελίας ἡμφισβήτησιν, καὶ πᾶσι περὶ ἐλπίδας, οὐ μόνον τῆς ἐλπίσιν, ἀλλὰ καὶ τῆς χορηγίας καὶ τῆς περὶ αἰρέσεως; ὅτι καὶ μάλιστα αὐτὸς εἰς τὸ κατὰ μέρος ἐμβλέψας θαυμάσιον. δύο μὲν γὰρ Ρωμαῖοι κατὰ τὴν Ἰταλίαν μετὰ τῆς ὑπὸ αὐτῶν οὐτελῆς περὶ ἐκείνῃ στρατόπεδα, δύο δὲ κατὰ Ἰβηρίαν. ὧν τὸ μὲν περὶ Γναίος εἶχε, τὸ δὲ ταυτικὸν Πόπλιος. οἰκείως δὲ ταῦτα συνέβαινε γίνεσθαι καὶ πᾶσι Καρχηδονίοις. καὶ μὲν τοῖς κατὰ τὴν Ἑλλάδα τοῖς ἐφώρμει καὶ τῆς ἐπιβολῆς τῆς Φιλίππου πόλεως, ἐφ' οὗ τὸ μὲν περὶ Μάρκος Οὐαλέριος, μετὰ δὲ ταῦτα Γούσπιος ἐπέπλεε Σουλπίκιος. ἅμα δὲ τούτοις Ἀππίος μὲν ἐκείν

πεντηκοντὶ σκάφεισι, Μάρκος δὲ Κλαύδης πε-
 ζικτὸς ἔχων δυνάμεις, ἐφθόρβυε τοὺς καὶ τὴν
 Σικελίας. ὃ δὲ αὐτὸς τὸ Αἰμίλχας ἐποίησε
 πρὸς Καρχηδονίοις. δι' ὧν ὑπολαμβάνει ὁ
 πολλάκις ἐν ὄρχαῖς ἡμῶν τὸ πρᾶγμα τῆς
 εἰρημίας, καὶ δι' αὐτῶν τῶν ἔργων δὴ ἡντινῶ
 λαμβάνειν πίστιν. τὸ δ' ἐν ὧ, ὡς οὐχ οἶόν τε
 εἶναι τὸ καὶ καὶ μέρος ἰσορίας γενομένων συν-
 τίσσασθαι τὸ τὸ ὅλων οἰκονομίαν. πῶς γὰρ ἐν-
 δέχεται ψιλῶς αὐτὰς καὶ αὐτὰς αἰαγρόντα
 καὶ Σικελίας καὶ τὰς Ἰβηρίας πρὸς ἑξῆς, γινώ-
 ραι καὶ μαθεῖν ἢ ὁ μέγιστος τῶν γενομένων, ἢ
 ὁ συνέχον, τῆν ἑξῆς καὶ τῆν ἡμῶν πολιτείας
 ὁ πρὸς ἀδελφότητα καὶ ἡμᾶς ἔργον ἢ τύχη
 συνετέλεσε; τὸ δὲ ἐστὶ, ὁ πᾶντα τὰ γινώ-
 ριζόμενα μέρη τῆς οἰκουμένης, ὑπὸ μίαν
 ὄρχην καὶ δυνάμειν ἀγαγεῖν, ὃ πρῶτον
 οὐχ εὐρίσκειται γενοῦς. πῶς μὲν γὰρ εἶλον
 Συρακούσας Ρωμαῖοι, καὶ πῶς Ἰβηρίας κατέ-
 χον, οὐκ ἀδυνάτοις καὶ ἀπὸ τῶν καὶ μέρος
 ἐπὶ πόσιν γινώσκαι συνεπιζέων. πῶς δὲ τὸ ἀ-
 πᾶντων ἡγεμονίας κατέχοντο, καὶ τὴν πρὸς τὰς
 ὁλοκληρῆς αὐταῖς ἐπιβολαῖς τῶν καὶ μέρος αἰ-
 τίως πρὸς, καὶ τὴν πάλιν καὶ καὶ τῆς πῆρας χειρὸς
 συνεύρηται, δυσχερὲς καὶ ἀβλαβὲς αὐτῶν τὸ κα-
 θόλου τὸ πρὸς ἑξῆς ἰσορίας. οὐ μὲν ὁ μέ-
 γιστος τῶν ἔργων, ὅθεν τῆν τὴν πολιτεύματος
 δυνάμειν διμήκεις κατὰ φύσιν ἀπὸ τῶν αὐ-
 τῶν αἰτίας. Τὸ γὰρ αἰτιοποιήσασθαι Ρωμαῖους
 Ἰβηρίας, ἢ πάλιν Σικελίας, καὶ κρατεῦσαι πε-
 ζικτὸς καὶ ναυτικῆς δυνάμειν, αὐτὸ καὶ αὐ-
 τὸ λεγόμενον, οὐκ αὐτὸ εἶναι θαυμαστόν. ἅμα δὲ
 τούτων συμβαλλόντων καὶ πολλαπλασίον δὴ-
 λωι καὶ τὸ αὐτὸν χειρὸν ἐπιτελευτῶναι ἐκ
 τὸ αὐτῆς ὄρχης καὶ πολιτείας, καὶ θεωρου-
 μένων ὁμοῦ πούτοις τῶν καὶ τῶν ἰδίων χρόνῳ
 ὑπαρχουσῶν πρὸς αἰτίας καὶ πολέμῳ πρὸς
 τοὺς ἀπᾶντα τὰ πρὸς εἰρημίας καὶ εὐνοίας ἡ-
 τως αὐτὸ εἶναι μόνον ὅφη τὰ γενοῦντα καὶ θαυ-
 μαστά, καὶ μέγιστον αὐτὸ οὕτως τῶν δυνάμεων τὸ πρᾶ-
 γμα τῆς ἐπιτάξεως. ταῦτα μὲν οὕτως ἡμῶν εἰ-
 ρησῶ πρὸς τοὺς ὑπολαμβάνοντας ἀπὸ τῶν
 καὶ καὶ μέρος συνεπιζέως ἐμπειρίαν ποιή-
 σασθαι τῆς κατὰ φύσιν καὶ κοινῆς ἰσορίας.

A bus, M. Claudius cum pedestribus co-
 piis Siciliae rebus imminebat. idemq;
 apud Carthaginienses etiam Hamil-
 car faciebat. Atque ita quod saepe di-
 ctum nobis per initia operis, nunc re-
 bus ipsis verè comprobatum esse arbi-
 tror. illud nempe; fieri nō posse, ut per
 illos qui particulares historias descri-
 bunt, totius rerum summæ dispositio
 innotescat. quomodo enim fieri queat
 ut qui nudas per se res Siculas aut Hi-
 spanicas legat, aut magnitudinem eo-
 rum quæ gesta sunt cognoscat intelli-
 gâtve, aut, quod præcipuum est, quo-
 modo, quòve administranda Reip. ge-
 nere opus omnium quæ memoria no-
 stra gesta sunt, maximè admirabile
 Fortuna perfecerit? ut omnes orbis
 terrarum cognitæ ad hanc diem partes
 vni imperio ac dominatui subiiceret:
 quod nunquam antea factum inueni-
 tur. Nam Syracusas quidem quomo-
 do ceperint Romani, & quomodo Hi-
 spaniam occupauerint, etiam ex parti-
 cularibus historiis aliquatenus posse
 cognosci non negauerim: at quomo-
 do imperium in omnes sint consecuti,
 & quid in partibus proposito ipsorum
 de orbis totius imperio obstitit, aut
 quid & quibus occasionibus conatus
 eorum adiuuerit, absque vniuersali
 rerum gestarum historia, difficile est
 animo complecti. quas etiam ob caus-
 sas neque magnitudinem rerum ge-
 starum, neque vim Reip. percipere fa-
 cilè queas. Nam Romanos ille occu-
 patum Hispaniam aut Siciliam, & na-
 ualibus terrestribusque copiis bellum
 gessisse, si per se narretur & separatim,
 nihil admiratione dignum res habere
 videatur. sed si hæc simul fiant, & lon-
 gè item plura his alia eodem tempore
 ab eodem imperio ac Rep. perfician-
 tur: si etiam vna cum his spectentur
 tumultus, vastationes & bella quæ in
 suis met finibus sustinuerunt qui supe-
 riora illa omnia gerebant; ita demum
 perspicuæ fient res gestæ, & appare-
 bunt mirabiles: & hæc vnica est ratio
 illas sic considerandi ut oportet. Atq;
 hæc dicta nobis aduersus eos sunt, qui
 è descriptione membratim res ge-
 stas tractante, generalis & communis
 historię noticiam assecuturos se au-
 tumant.

*Quomodo Marcellus clas-
se Achradinam Syracusarum
sit aggressus.*

*Sambuce machina militaris
descriptio.*

*Archimedis inuenta aduer-
sus omnes Romanorum ducum
Marcelli & Appij machinas.*

MARCUS Marcellus Achradinam Syracusarum sexaginta quinque-remibus inuadit. Hæ erant omnes viris refertæ, arcus, fundas & velitares hastas habentibus. ut si qui muros è pinnis propugnarent, eos consistere non pateretur. ad hæc quinqueremibus octo, quæ altero remorum ordine adæpto (aliis dextro aliis sinistro) binæ & binæ ab laterib. nudatis iunctæ inuicem erāt, exteriorum laterum remigio muris quas vocant Sambucas admovebat. Id genus machinamentorū fabrica est huiusmodi. Scalā quatuor latam pedes ita concinnant, ut postquam fuerit intenta atque erecta, eiusdem cum muro altitudinis reperciatur, huius utrunque latus velut cancellis muniunt, & loriculis præaltis contegunt. deinde super coherentibus copulatarum nauium lateribus ipsam quoque secundum latera porrectam sic locant, ut vltra rostra longè promineat. in summis verò nauium malis trochleæ & in iis ductarij funes aptantur. vbi igitur vsus postulat, funibus ad caput scalæ alligatis, qui stant in puppi hosce trahunt, pariterque etiam in proris alij contis aut sublicis connitentes, machinæ erectionem adiuuant & sustentant. Postquam autem remigio lateris vtriusque exterioris propius terram ventum, naues quæ dictas machinas vehunt, muro firmiter applicate contendunt. porro summæ scalæ tabula adhæret, tria latera pluteis munita habens: cui insistentes quatuor homines certamen & dimicationem cum iis faciunt, qui è propugnaculis quominus admoueatursambuca impediunt. qua semel admota,

Επίπλοις Μαρκέλλου ἐπὶ τῇ
Αχραδινῇ τῇ Συρακουσῶν.

Ἡ τῆς λεγομένης Σαμβύκης
κατασκευή.

Ἀρχιμήδους ἐπινοήματα πρὸς
πάντα τὰ μηχανήματα Μαρκέ-
λλου καὶ Ἀππίου.

Ο ΔΕ Μάρκος ἐξήκοντα σκάφει πεν-
τηκῶς ἐποιεῖτο τὸ ἐπίπλοιον ἐπὶ τὴν
Αχραδινὴν. ὧν ἕκαστον πλήρες ἦν ἀνδράν ἐ-
χόντων τόξα καὶ σφειδῶνας καὶ χροσφοῖς, δι' ὧν
ἐμελλόν τοὺς ἀπὸ τῆς ἐπαλξέων μαχομένους
αἰετῆλθαι. ἅμα δ' αὖτοῖς ὁκτὼ πεντήρεσι πα-
ραλελεμέναις τοῖς ταρασοῦς, τῇ μὲν τοὺς δε-
ξιῆς, τῇ δὲ τοὺς δεξιόμους, καὶ συνεζωημέναις
πρὸς ἀλλήλας σὺν δύο καὶ τοὺς ἐφλωμένους
τείχοις, προσήγοντο πρὸς τὸ τεῖχος ὅτε τῇ
ἐκτὸς τείχους εἰρεσίας πᾶς λεγομένης σάμβυ-
κης. τὸ ἥθος τῆς κατασκευῆς τῆς εἰρημένων ὁρ-
γάνων ὅτι τοῦτο. Κλίμακα δὲ πλάτει τε-
τράπεδον ἐτοιμάσαντες, ὡς τε εἴς ἀποβάσεως
ισοῦσα ἡμέα δὲ τείχεα. ταύτης ἑκατέρωθεν τὴν
πλευρὰν δρυφακτώσαντες καὶ σκεπάσαντες ὑ-
περπετέσι θωρακίοις, ἐθήσαν πλάγιον ἐπὶ τοῖς
συμφαύοντάς τείχους τῆς συνεζωημένων νεών,
πολὺ προπύπληξ τῆς ἐμβόλων. πρὸς δὲ τοῖς ἰσθμοῖς
ἐκ τῆς αἰῶς μερῶν Ἑσυχλίας προσήρτωντο σὺν
κάλαις. λοιπὸν, ὅταν ἐγίγνωσι τὴν χρείαν, ἐδεδι-
μένων τῶν κάλων εἰς τὴν κερυφίαν τῆς κλίμακας.
ἐλκυσιοὶ δὲ τῆς Ἑσυχλίας τοῦτοις ἐσῶτες ἐν τῇ
πρύμνῳ. ἐπεὶ δὲ ὁ πᾶσι πλοῖσις ἐν τῇ πρύμ-
νῳ ὄξευδοντες τῇ ἀντιπείῳ, ἀσφαλίζουσι τὴν
ἀρσὴν τῆς μηχανήματος. Καταπείτα δὲ τῆς εἰρε-
σίας τῆς ἀφ' ἑκατέρου τῆς ἐκτὸς ταρασῶν ἐγ-
γίσαντες τῇ γῇ πᾶς ναὺς, πειράζουσι προσ-
εῖδεν ὅτι τείχεα τῶν παρεργημένων ὁργάνων. ἐπὶ
δὲ τῆς κλίμακας ἀκρας ὑπάρχει πέτευσον ὑσφα-
λισμένοι γάρροις τὰς ῥῆς ἐπιφασείας. ἐφ' οὗ
πέπληρες ἐπιβεβηκότες, ἀγωνίζονται ἀλλήμα-
χόμενοι πρὸς τοὺς ἐργάζοντας ἀπὸ τῆς ἐπαλξέων
τὴν πρὸς αὐτὴν τῆς Σαμβύκης. ἐπὶ δὲ προ-
σπείσαντες ὑπερδέξιοι ἡμῶν τῶν τείχους,

οὗτοι μὲν τὰ πλάγια τῶν γερῶν παύσαν-
τες ὅς ἐκείρου ἔμενον, ὁπταίνοντο δὲ
τὰς ἐπάλξεις ἢ τοὺς πύργους. οἱ δὲ λοιποὶ δὲ
τῆς (αμβύκης ἔπον) τούτοις, ἀσφαλῶς τοῖς κα-
λοῖς βεβηκίαις τῆς κλίμακας εἰς ἀμφοτέρους
πᾶς ταύς. εἰκότως δὲ καὶ ἀσφάλεια τῆς προ-
σηρείας τέτυχε τούτης· ἐπειδὴ γὰρ ὁ δὲ α-
φῆ, γίγνεται δὲ γῆμα τῆς νεὸς τούτης καὶ τῆς
κλίμακας εἰσπομπῆς, παύσεισι τῇ (αμβύ-
κη. Πλὴν ἔτι μὲν τῶν ἐπὶ τῶν διηρησ-
μένων, παύσεισι διανοοῦντο τοῖς πύργοις. ὁ δὲ
παύσεισι μὲν αὐτῶν, πρὸς ἀσφάλειαν ὅρα-
τα παύσεισι ἀπὸν ἐμβελὲς ἀφῆσημα, πύργω-
ται μὲν ὁπταίνοντο τοῖς ἀπὸν τῶν καὶ μεί-
ζονσι λιθοβολοῖς καὶ βέλεσι ὑψώσκων, εἰς ἀπο-
εἶαι ἐνέδοξε καὶ δυσχερῆσαι. ὅτι δὲ τούτῳ ὑ-
πὲρ πετῆ γίγνεται, τοῖς ἐλάττωσι καὶ λόγῳ αἰ-
παύσεισι δὲ πρὸν ἀπὸν μακρόν, εἰς τοῖς
αὐτῶν ἡγάγε ἀφῆσημα, ὡς τε καὶ ὁλοῦ κα-
λύειν αὐτῶν τῶν ὁρμῶν καὶ τῶν ἐπὶ πλοῦν· ὡς
ὁ Μάρκος δουρὶ τούτου, ἡλικία δὲ ἀφῆ-
σημας ὁπταίνοντο τῶν ἀφῆσημα. ἡμο-
μένων δὲ αὐτῶν ἐπὶς βέλεσι παύσεισι τῇ γῇ,
πάλιν ἐτίθει ἡτοιμάσαι παύσεισι παύσεισι
τοῖς ἀπὸ μακρόν, ἐκ τῶν πλοῖν. ὡς αἰ-
δρομήκεις ὑποῖς κατεπύκνωσε ἡμῶν δὲ τῶν
χρῶν, ὡς παύσεισι τοῖς μὲν καὶ τῶν ἐκ-
πῶν ὁπταίνοντο. οἱς ἐξόχαι καὶ σαρπίδαι
παύσεισι ἐπὶ τῶν τειχῶν, καὶ βάλλων δὲ
τούτων, ἀφῆσημα ἐπὶ τῶν ἐπὶ τῶν. ὅς ἔτι
μακρόν ἀφῆσημα, καὶ σαρπίδαι ὅτις τοῖς πα-
λεμίοις, οὐ μόνον ἀφῆσημα πρὸς ἀφῆ-
σημα τῶν ἰδίας ἐπὶ τῶν, ἀλλὰ καὶ διέφθρε
τοῖς πλείστοις αὐτῶν. ὅτι δὲ τῶν σαμῶν ἐ-
χρήσασθαι ὁ δὲ ἀφῆσημα πρὸ ὅλων δὲ τῶν
ἡτοιμάσαι, τῶν λοιπὸν χρόνον ἀφῆσημα, καὶ
δὲ τῶν χρεῖας καὶ ἐκ τῶν ἐπὶ μέρει ὑ-
παὶ τῶν τειχῶν αἰσάμεθα καὶ παύσεισι
τα πολὺ τῶν ἐπὶ τῶν καὶ καὶ. ὡν ἡνὰ
μὲν ἐβάσταξε λίθους ἐκ ἐλάττωσι δὲ κα-
λάται· ἡνὰ δὲ σαρπίδαι μολίβδινα. λοι-
πὸν, ὅτε σαρπίδαι αἱ (αμβύκη, ὅτε πε-
ριαγόμεθα καὶ καὶ τῶν δὲ αἱ κα-
ραῖαι δὲ ἡνὸς χρεῖας, ἀφῆσαν εἰς δὲ κα-
τασφάλεια τῶν λίθων. ὅς οὐ σαρπίδαι μὲν

A vbi muris superiores facti sunt, dum
primi isti cratibus ab utroque latere
ablati propugnacula turrēve inua-
dunt, reliqui per Sambucam nullo pe-
riculo prioribus succedunt, scalæ pe-
dibus utrique naui insistentibus, ac
rudentium vincitu firmatis. Merito
autem huic fabricæ id nominis est in-
ditum: quoniam ea sublata in altum,
figura tam navis quam scalæ, quæ res
ambæ corpus vnum constituunt, Sam-
bucæ est similis. Et isti quidem rebus
hoc modo concinnatis, turres inua-
dere cogitabant. verum Archimedes
de quo antè diximus, tormentis ad
quoduis interuallum mittendi tela
præparatis, intentioribus quidem &
maioribus quàm ballistis quàm catapultis
procul inuadentes Romanos vulne-
rans, eò difficultatum adigebat, vt quò
se verterent, nescirent. vbi verò hæc
tormenta ultra hostem tela mittere
ceperunt, minoribus pro ratione præ-
sentis interualli subinde vtens, vsque
adeo Romanum cōfudit, vt impetum
illius atque inuasionē penitus impedi-
ret. ad extremū M. Marcellus his diffi-
cultatib. circumuētus, clam filētio no-
ctis naues propius admouere est co-
actus. quæ postquā intra teli iactū terræ
appropinquassent, alium rursus appa-
ratum aduersus eos qui è nauib. dimi-
cabant, idem vir præstruxerat. murum
crebris cauis ad humanæ staturæ mo-
dum, sed quæ extrinsecus palmares es-
sent, aperuit. ibi sagittariis ac scorpiū-
culis ab interiore muri parte apposi-
tis, per istos petēs hostem, inutiles na-
uium Romanarū epibatas reddebat.
D ex quo eueniebat, vt inimicos & pro-
cul positos & in proximo stātes, nō so-
lūm quicquam eorum exsequi vetaret
quæ proposuerāt, sed etiā plurimos il-
lorū occideret. Porro vbi Sābucas co-
narentur erigere, tormenta per totum
murū disposuerat, quæ reliquo tēpore
non apparebant: verum quādo opus e-
rat ab interiore parte supra mœnia se
attollebāt, & lōgè ultra propugnacula
ultimo suo rostro prominebant. Horū
alia nō minora decē pondo saxa gesta-
bāt: alia, plūbi libramenta. quando igitur
appropinquabāt Sambucæ, tum e-
E nimuero tormētōrū istorū rostra fune
carchesio per machinā schasteriā cir-
cūacta prout postulabat vsus, saxum in
fabricā demittebant, ita fiebat, vt non
maxi-

machina dumtaxat confringeretur, sed & naus quoque ipsa & qui in ea essent, grauissimè periclitarentur. Erant rursus alia machinamenta, quæ in hostes inuadentes & pluteis munitos, atque eorum ope aduersus tela è muro missa tutos, trabes saxaque ita commensuratè librabant, ut dimicantes in prora fugere cogerent. Simul etiam manum ferream catenâ religatam demittebat, per quam is qui rostra machinarum velut naus gubernacula regebat, ubi prehendisset proræ partem quæ prehendi commodè poterat, machinæ calcem, (quæ erat pars altera eius intra mœnia) deorsum adducebat. postquam autem prorâ in altum sublatâ nauigium in puppim crexerat, machinarum proras immotas reddebat: manum verò & catenam tunc ope schæsteris è machina eximebat. quo facto, pars nauium in latus concidebat; pars in os vertebantur; pleræque prorâ ex alto deiectâ demersæ maris aqua pariter ac tumultu complebantur. Hisce Archimedis inuentis quum ad consilij inopiam redigeretur Marcellus, quumque sua omnia incepta ab oppidanis eludi non absque damno suo & opprobrio videret; etsi casum hunc iniquo animo ferebat: illius tamen facta subsannans, Archimedem dixit, nauibus suis ceu trullis aquam haurire: Sambucas verò suas colaphis percussas ceu fœdere exclusas cum ignominia è computatione esse eiectas. Ac mari quidem tentatæ oppugnationis exitus hic fuit. sed & Appius quum in easdem difficultates incidisset, incepto destitit. cuius milites dum adhuc longius aberant, pettrariis & catapultis icta concidebantur. erat namque telorum apparatus tam copia quàm vsu atque efficacia admirabilis: ut pote ad quem Rex Hiero sumptus præbuerat, industriam verò atque inuentionem Archimedes, operum illorum architectus & opifex. ubi verò propius murum subibant Appij milites, alij è fenestris muralibus de quibus antè dictum, continuis vulneribus acceptis, accessu prohibebantur: alij, qui pluteis tecti vi conabantur irrumpere, quâ saxis quâ trabibus rectâ in caput immixtis trucidabantur, afferebant & illæ è machinis manus de quibus antè diximus, damnum haut mediocre.

A μόνον αὐτὸ σπυραίνεσθαι τοὺς ῥαυτοὺς, ἀλλὰ καὶ τὴν ναυὶν, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κινδυνώειν ὁλοθροῦς. πρὸς τὴν μηχανὴν δὲ πάλιν ὑπὲρ τοὺς ἐφορμουμένους καὶ περὶ βελόνης γέρρα, καὶ διὰ πύλων ἡσφαισμένους πρὸς τὸ μηδὲν πάσχειν ὑπὸ τῶν δόχων τείχεος φεραμένω βελόνῃ, ἡφίη μὲν καὶ λίθους συμμέτρους πρὸς τὸ φέγγειν ἐκ τῶν πύλων τοὺς ἀγωνισμένους. ἅμα δὲ καὶ κατὰ χεῖρας σιδηρεῖν ἐξ ἀγύσεως διδεδυμένω, ἢ δραξάμενος ὁ τὴν κερταίαν οἰακίζων ὅθεν ἐπιλάβοιτο τὸ πρῶτον, κατῆγε τὴν πύλιν τῆς μηχανῆς ἐπὶ τὸς τείχεος ὅτε δὲ κρυφίῳ τὴν πύλιν ὁρῶν πρὸς τὸ σκάφος ὑπὲρ τῶν πυλῶν, τὰς μὲν πύλιν τῶν ὁρῶν εἰς ἀκίνητον κατέστη. τὴν δὲ χεῖρα καὶ τὴν δόχον ἐκ τῆς μηχανῆς ἐξέρατε ἀφ' ἧς πρὸς χερταίαν. ἢ ἡμομέριον, πρὸς μὲν τὴν πύλιν πλάγῃ κατέπιπτε, ὑπὸ δὲ καὶ κατετρέφετο τὰ τῶν πύλων τὸ πρῶτον ἀφ' ὧν ῥιφείας βαπτίζοντο, πλήρη θαλάττης ἐγένετο καὶ παραχῆς. Μάρκος δὲ δυσχερούμενος ὑπὲρ τοὺς ἀποκτενόμενους ὑπὸ Ἀρχιμήδους, καὶ παρὰ μὲν βλάστης καὶ χλωσμοῦ τοὺς ἐνδὸν ἀποκτενόμενους αὐτὸν τὰς ἐπιβολὰς, δυσχερὲς μὲν ἔφερε τὸ συμβαῖνον ὅμως δὲ ἐπισκώπιον τὰς αὐτὴν πύλιν ἐξέειπε, τὴν μὲν ναυὶν αὐτὴν κατακίσει ἐκ θαλάττης Ἀρχιμήδης τὰς δὲ τῶν πύλων ῥιφείας, ὥστε ἐκαστοὶς μετ' αἰχμῆς ἐκπιπώκεται. καὶ τὴν μὲν καὶ θαλάττης πολιορκίας τοῦτο ἀπέσπινε τὸ τέλος. Οἱ δὲ πρὸς τὴν Ἀππίον εἰς τὴν πλησίον ἐμπεσόντες δυσχερείας, ἀπέστησαν τὴν ἐπιβολὴν. ἐπὶ μὲν γὰρ ὅτι ἐν τῇ ἀποστήματι, τοὺς τε περὶ τὴν πύλιν καὶ κατὰ πύλιν τυπόμενοι διεφθίοντο, ἀφ' ὧν τῶν πύλων εἰς τὴν πύλιν βελόνῃ κατὰ πύλιν, καὶ κατὰ τὴν πύλιν, καὶ κατὰ τὴν πύλιν εἰσέρχαι ὡς αὐτὸν ἱέρωνος μὲν χορηγῶν γενοῦτος, ὁρχιτέκτονος δὲ καὶ δημιουργῶν τῶν ἐπινοημάτων Ἀρχιμήδους. σπυραίνοντες γὰρ μὲν πρὸς τὴν πύλιν, οἱ μὲν τὰς ἀφ' ὧν τείχεος τοξοῦντο, ὡς ἐπὶ πύλιν πρὸς τὴν πύλιν, καὶ κατὰ πύλιν, συρῶν εἰσέρχοντο τῆς πύλιν. οἱ δὲ μὲν τὴν γέρρον βλαστάνοντες, τὰς τῶν κατὰ πύλιν λίθων καὶ δοκῶν ἐμβολαῖς διεφθίοντο. ἐκ τῶν ὁλίγων δὲ καὶ τὰς χερσὶ τὰς ἐκ τῶν μηχανῶν ἐκαστοῦ, ὡς καὶ πρὸς τὴν πύλιν.

οὐδ' αὖτις γὰρ τοῖς ὅπλοις τοὺς ἀνδρας ἔχαι-
 ροῦντες ἐρρίπτουσι. ὃ δὲ πύρας, αἰαχρή-
 σαυτες εἰς τὴν πρὸς ἐμβολὴν, καὶ συνέ-
 δρῶντες μὲν τῶν χιλιάρχων οἱ πρὸς τοὺς
 Ἀππίων, ὁμοθυμαδὸν ἐβουλόσαντο πάσης
 ἐλπίδος πῦρσι λαμβάνειν, πλὴν τῶν ἐξ
 πολιορκίας εἰεῖν τὰς Συρακούσας, ὥς καὶ
 τέλος ἐποίησαν. ὁπότε γὰρ μάλιστα τῇ πόλει
 παροκαθεζόμενοι, τῶν μὲν ἄλλων στρατηγῶ-
 νων ἢ πολυμημάτων σθένος ἀπέστη. τοῦ
 δὲ πολιορκεῖν, σθένος ποτε ἔτι πῦρσι λαβεῖν
 ἐθάρρην. ὅπως εἰς αὐτὴν καὶ μία τέχνη διότι-
 πως ἡρμοσμένη πρὸς ἓνα τὸ παρρησιάζεσθαι,
 μέγα τι χεῖμα φαίνεται γίνεσθαι καὶ θανά-
 τισι. ἐκείνοι γὰρ τῶν περικλυτῶν δυνάμεων ἔ-
 χοντες καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν, εἰ μὴ
 ἀφελαι ἡς παροσφύτιον ἓνα Συρακούσων,
 ὡς ἀρξάντων τῆς πόλεως κυριεύουσι ἡλπι-
 ζον. οὗτου δὲ συμπρόστος, οὐκ ἐθάρρην ἔτι
 ἐπιβάλλεσθαι κατὰ γὰρ τὸν τὸ ἔργον κατὰ
 οὐδ' ἀμύνεσθαι δυνατόν ὡς Ἀρχιμήδης. οὐ
 μὲν ἄλλα νομίσαντες μάλιστα αὐτὸν τὸ
 τὸ αἰαχρῶν ἐνδείας διὰ τὸ πλῆθος τοῖς ἐν-
 δοῦν ὑποχρεῖται σφοδρῶς γινέσθαι, τούτης αὖ-
 τεύοντο τῆς ἐλπίδος. καὶ τῆς μὲν ναυτῶν τὰς
 κατὰ θάλασσαν ἐπικουρίας αὐτῶν ἐκάλυον, ὥ-
 στε πρὸς στρατεύματι τὰς κατὰ γῆν. βυλόμε-
 νοι δὲ μὴ ποιεῖν ἀποσχεῖν τὸ χεῖρον ἐπὶ τῇ
 παροσφύτιον τῆς Συρακούσας, ἀλλ' ἄ-
 μα καὶ τῶν ἐκείθεν χρησίμων καὶ παροσφύ-
 ζεσθαι, διείλυν οἱ στρατηγοὶ σφᾶς αὐτοὺς καὶ
 τὴν δυνάμιν· ὥστε τὸ μὲν Ἀππίων ἔχοντα
 δύο μέρη παροκαθεζόμενος τοῖς ἐπὶ τῇ πόλει
 ὃ δὲ τρίτον αἰαχρόντα Μάρκον ἐπικου-
 ρεῖσθαι τοῖς Καρχηδονίοις ἀγρομένοις κατὰ
 τὴν Σικελίαν.

Οὐ Φίλιππος Ἄρατον ἀνεί-
 λε φαρμάκῳ· καὶ πρὸς τῆς αὐτοῦ
 μετελότητος, καὶ ἡμῶν ἡρωϊκῶν.

Φίλιππος ὁ τοῖς μὲν Μεσσηνίοις πολέμοις
 γενομένῳ, σθένος ἄξιον ἡδυνήθη λόγου
 βλάψαι, καὶ πρὸς ἐπιβόλῳ μένος καχετοῖς αὐ-
 τῶν τὴν γῆν· εἰς δὲ τοῖς αἰαχρῶσι τοῖς

A abreptos enim cum ipsis armis viros
 iactabant & affligebant. tandem Ap-
 pius ubi se in castra recepisset, & in
 concilium Tribunos adhibuisset, de
 communi omnium sententia placuit,
 ad capiendas Syracusas spem omnem
 esse periclitandam, sola vi excepta;
 quod & ad extremum fecerunt. nam
 quum menses octo urbem obside-
 rent, sollertis quidem & vafri consilij,
 vel audacis facinoris nullum exem-
 plum reliquerunt inexpertum: at vim
 apertam moliri nunquam sunt ausi.
 B Adeo vir vnus & vna ars ad aliquod
 inceptum vti par est, probè accom-
 modata, magnam atque admirabi-
 lem vim habere deprehenditur. Ro-
 mani igitur tot pedestribus mariti-
 misque instructi copiis, si vnum se-
 nem Syracusarum vrbe eximeres, op-
 pido statim se potituros existima-
 bant. illo verò præsente & suos ad-
 iuuante, ne tentare quidem oppu-
 gnationem sustinebant: certè non il-
 lo modo cui impediendo par erat
 C Archimedes. Quoniam autem in-
 gens erat inclusorum multitudo, ex-
 peditissimam vrbs capiendæ ratio-
 nem esse inopiam commeatuum, ar-
 bitrabantur Romani, in eamque spem
 incumbabant. quæ igitur mari ad-
 uentare poterant subsidia, classe pro-
 hibebant: quæ terra, copiis terrestri-
 bus. Et ne hinc aliquo fructu tempus
 omne quo Syracusas obsidebant ipsis
 periret, sed eadem opera apud gentes
 exteras aliquid è re sua patrarent,
 exercitum ita partiti sunt Imperato-
 res, vt cum duabus partibus urbem
 obsideret Appius: tertiam acciperet
 D Marcellus, & per Siciliam fines eo-
 rum infestaret qui cum Carthagi-
 nienfibus sentiebant.

Philippus Rex Aratum
 veneno sustulit. & de modera-
 tione eiusdem Arati ac conse-
 cratione à morte.

E MESSENIOS Philippus hostes de-
 claratos memorabili vilo dam-
 no afficere non valuit; quantum-
 uis vastare ac populari fines eo-
 rum aggressus: in amicos verò

præcipua necessitudine sibi iunctos, idem Rex fæda facinora eaque maxima edidit. Seniore enim Aratum quod minus probasset quæ ipse Messenæ fegerat, non multò post operâ vsus Taurionis qui res illius in Peloponneso administrabat, veneno sustulit. Ac principio quidem ignota cæteris res fuit. neque enim ea viserat pharimaci, ut in ipso statim articulo necaret: sed mora temporis corporis valetudinem afficiebat. ipsum verò Aratum non latebat malum. quod hoc modo palàm est factum. Is omnes alios rem celans, apud vnum è famulis Cephalonem, quia familiariter eo utebatur, linguam non tenuit, sed quum ægrotanti sibi ille adesset, assiduam & diligentem operam nauans, atque is vnum è sputis quæ paries erat consputus, sanguine mixtum esse obseruasset, Hæc nos præmia ô Cephalo, inquit Aratus, amicitiae nostræ erga Philippum retulimus. Adeo magna & præclara res est, animi moderatio: ut eum qui acceperat iniuriam potius quàm auctorem iniuriæ, facti puderet: quod post tot tantarumque rerum consilia cum Philippo consociata, & magno quidem eius bono, hoc ipse demum beneuolentiæ suæ præmium ferret. Cæterum Arato qui Prætura Achæorum toties erat functus, gentemque suam tot ac tantis beneficiis affecerat, postquam diem suum obiisset, cum patria tum commune Achæorum pares meritis honores detulerunt. nam & sacrificia & cultum heroibus debitum ei decreuerunt, & ut verbo expediam, quicquid ad memoriam defuncti æternitati consecrandam facit. ut, si quis mortuis inest sensus, in animo grato Achæorum ex omnibus ærumnis & periculis quæ viuis sustinuit, acquiescere ipsum par sit ac rationi contentaneum.

Quomodo Philippus Lissum urbem in Illyrico, & Acrolissum eiusdem urbis arcem per vim occuparit.

Quam Philippus præmolem Lissum & Acrolissum animo agitaret, eaque

A τῆς φίλων, τὴν μεγίστην ἀσέλγησιν ἐναπα-
δεύετο. τὸν γὰρ πρεσβύτερον Ἀῤῥατον δι-
ρεστηνῶτα τοῖς ἑσπέραις πεπραγμένοις ἐν
τῇ Μεσσηνίᾳ, μετ' οὐ πολὺ μετὰ Ταυρίωνος
τῆς χεῖριτος αὐτοῦ τὰ κατὰ Πελοπόννησον,
ἐπιδρεύετο φαρμάκῳ. πρῶτον μὲν οὖν
ἤγροετο πρῶτα τοῖς ἐκδὸς ὁ γεραιός· καὶ γὰρ
οὐκ ἦν διύαμις οὐ τῆς πρὸ αὐτὸν τὸν χειρὸν
ἀπολλυουσῶν, ἀλλὰ χρόνον ἔχουσα καὶ δὴ-
ρῶν ἐργαστομένη. τὸν γὰρ μὲν Ἀῤῥατον αὐτὸν
οὐκ ἐλάνθανε ὁ κακόν. ἐγλύετο δὲ δῆλον ἐκ
τούτων. ἀπομύσας γὰρ ὅτι κρυπτόμενος τοῖς δῆ-
λοισι, πρὸς ἓνα τῶν ἑσπηρετῶν Κεφάλω-
να διὰ τὴν σιωπὴν, οὐκ ἔτιξε τὸν λό-
γον· ἀλλ' ἐπιμελὲς αὐτῷ καὶ τὴν ἀρρώστιαν
τῆς περὶ τὸν σπυγμῶν συμπαρέντης, καὶ ἡ τῆς
πρὸς τὰς τοῖς τοῖς σπυγμῶν ἐπισημνυαμέ-
νου διάμνησιν ἑσπέραις, εἶπε· Ταῦτα τὰ πικρὰ
τῆς φιλίας, ὦ Κεφάλων, κακώμεθα
τῆς πρὸς Φίλιππον. οὕτως ἐστὶ μέγα ἡ καὶ
καλὸν χρεῖμα μετεϊότης, ὥστε μάλλον ὁ
παθὼν τῆς πρὸς αὐτὸν ἡγμένῳ ὁ γεραιός,
εἰ ἱστούτων καὶ τηλικούτων κακιστοῦ καὶ ἔρ-
γων ὅτι τὰς τῆς Φιλίππου συμφέροντι, τα-
ῦτα τὰ πικρὰ κακώμεθα τῆς διανοίας. οὕ-
τως μὲν οὖν καὶ διὰ τὸν πολλὰς τῆς ἀρ-
χῆς τετευχέναι πρῶτα τοῖς Ἀχαιοῖς, καὶ διὰ
τὸ πλῆθος καὶ διὰ τὸ μέγεθος τῆς εἰς τὸ ἔθνος
δύεργιστον μετὰ βίον, ἔτυχε πρε-
πούσης ἡμῶν καὶ πρῶτα τῇ πατρίδι καὶ πα-
τρὶ τῶν κατὰ τῆς Ἀχαιῶν· καὶ γὰρ θυπὰς αὐ-
τῶν καὶ ἡμᾶς ἡρώϊκας ἐψήφισαντο, καὶ συλ-
λῆθ' οὖν, ὅσα πρὸς αἰώνιον αἰσέει μετήμην.
ὥστ' εἴθε καὶ πρῶτα τοῖς ἀποικοδομοῖς ἐστὶ τις
αἰδομένη, εἰς δὲ αὐτὸν καὶ τῇ τῆς Ἀ-
χαιῶν ἀρχαίᾳ, καὶ ταῖς ἐν τῇ ζῆν κακῶ-
πραγαίᾳ καὶ κινδύνῳ.

Οὐκ ὁ Φίλιππος Λίαντος τῆς ἐν
Ιλλυρίᾳ πόλεως καὶ Ἀκρολίαςου
παραδόξως ἐκρεατῆς ἐγλύετο.

Παλαιὴ δὲ τῇ ἀρχαίᾳ πρῶτα τὸν Λίαν-
τον καὶ τὸν Ἀκρολίαςον, καὶ ἀποδοῦναι
Χι ιι

ἐγκρατὴς ἡμέρας τῇ ὅπῃ βούτῃ, ὥρ-
μησι μετὰ τῆς διαμέμεως. ποιησάμενος δὲ
τίμω πορεύει ὅτι δύο ἡμέρας, καὶ διελθὼν
τὰς θύρας, κατέβηκε πρὸς τὸν Αἰρεῖον
ποταμὸν οὐ μακρὰν τῆς πόλεως. θεωρῶν δὲ
τοῖς τε τοῦ Λίαου πεδίοις καὶ τὰς πρὸς τῇ
θαλάττῃ καὶ τὰς πρὸς τὴν μισογαίον ἡ-
σφραγισμένον διὰ φερόμεν καὶ φύσιν καὶ κα-
ταστάσιν· τὸν τε περὶ τοὺς Αἰρεῖον Αἰρεῖον
αὐτῶν καὶ διὰ τὴν εἰς ὕψος αἰάτασιν, καὶ
διὰ τὴν ἀλλήλων ἐρυμνότητα ποταμὸν ἔ-
χοντα φατασίαν, ὥστε μηδ' αὖ ἐλπίσας
μηδένα κατὰ κράτος εἰλεῖν, τῆς μὲν περὶ
βούτων ἐλπίδος ἀπίστη τελέως· τῆς δὲ πό-
λεως, οὐ λίαν ἀπῆλπισε. σιωπῶντος δὲ
τοῦ μεγάλου διὰ τῆς τοῦ Λίαου, καὶ τοῦ κα-
τὰ τὸν Αἰρεῖον ποταμὸν σύμμετρον ὑ-
πάρχον πρὸς τὴν ὀπίσθιαν τὴν καὶ τῆς
πόλεως, κατὰ τὸν διωκόμενον συστράτημον ἀ-
κροβολισμὸν, χρησάμενος στρατηγικῶς πρὸς
τοὺς παρὲν οἰκίαν. διὰ δὲ μίαν ἡμέραν πρὸς
αἰάτασιν τῆς Μακεδόνος, καὶ περὶ τοὺς Αἰρεῖον
ἐν αὐτῇ τῇ περὶ τοὺς Αἰρεῖον, τοῦ μὲν πο-
ταμὸν καὶ χρησιμώτατον τῇ διζώνων, ἐπὶ
νυκτὸς εἰς ἵνας φάραγγας ὑλῶδους ἔκρυψε
κατὰ τὸν ὅτι τῆς μισογαίου τόπον ὑπὸ τοῦ
περὶ τοὺς Αἰρεῖον. τοὺς δὲ περὶ τοὺς Αἰρεῖον
εἰς τὴν ἐσπέρην ἔχον, καὶ τοὺς λοιποὺς μέρας
τῇ διζώνων, ὅτι θάπτεται τῆς πόλεως καὶ
θαλάττῃ ἐχρῆτο τῇ παρείᾳ. περὶ τοὺς δὲ
τὴν πόλιν, καὶ ἡρόμενος καὶ τῇ περὶ τοὺς Αἰρεῖον
ποταμὸν, δῆλος ἦν ὡς ταύτῃ ποιησάμενος τῇ
πρὸς τὴν πόλιν αἰάτασιν. ἐκ ἀγνοουμένης δὲ τῇ
τοῦ Φιλίππου κήρυξας, ἡ πλὴθος ἰχθύνων ἐξ
ἀπάσης τῇ πέριξ Ἰλλυρίδος εἰς τὴν Λίαον ἡ-
σφραγισμένον. τῇ μὲν γὰρ Αἰρεῖον διὰ τὴν
ὀχρεότητα πιστεύοντες, μετὰ τὴν ἡμέραν τελέως
εἰς αὐτοὺς ἀπέειμεν φυλακὴν. διότι ἄμα
τῇ συνεγένετο τοῖς Μακεδόσι, διότι ἐκ τῆς
πόλεως ἐξεχέοντο, θάρρους ὅτι τῇ περὶ
τὴν πόλιν καὶ τῆς τῇ βούτων ὀχρεότητα· τοὺς μὲν
οὖν περὶ τοὺς Αἰρεῖον ὁ βασιλεὺς ἐν τοῖς ὀπίσθιαις
ἐπέστη· τοῖς δὲ χύφοις κήρυξε πρὸς τοὺς
ποταμὸν πρὸς τοὺς λόφους, καὶ συμπλέκαζεν πρὸς
τὰς πολεμίας ἐρρωμένως. ποιήσαντων γὰρ τοὺς πα-
ραγεληθέν, ὅτι πρὸς μὲν ὁ κίνδυνος κήρυξας ἦν

A loca in potestatem suam redigere stu-
deret, exercitum eò ducere instituit.
confecto autem bidui itinere ac supe-
ratis faucibus, propter fluvium Arda-
xanum, nō procul ab vrbe confedit: ibi
quum Lissii ambitū animaduertisset, &
quā mare & quā continentem spectat,
egregiè cum natura loci tum arte mu-
nitum: Acrolissum quoque ei adia-
centem, partim quia mirè in altum
est sublatus, partim ob reliquam mu-
nitionem, eiusmodi prae se ferre spe-
ciem, ut posse illa loca abs se per vim
B capi nemo sperare homo deberet; om-
nem penitus de hac occupanda spem
abiciens de vrbe capienda non omnē
planè spem posuit. Observauerat Rex
interuallum medium inter Lissum &
prominentem mōtis radicem ubi est
Acrolissus, aptè situm esse ad molien-
dam vrbis oppugnationem. Igitur le-
ui proelio eò loci instituto, vasto
quodam consilio eoque admodum
opportuno uti statuit. Vnum Macedo-
nibus ad quiescendum ubi con-
cessisset diem, atque interim uti res
atque tempus monebat, eos esset
C cohortatus; inter syluos conualles
versus mediterraneam regionem, su-
pra illud de quo iam diximus spa-
tium, ante primum diluculum maio-
rem ac meliorem suorum expedito-
rum partem occultat. ipse insequen-
ti die ab altera vrbis parte cetratos
& quod supererat expeditorum, se-
cundum littus ducere. postquam vr-
bis circuitum esset emensus, & ad di-
ctum antea locum iam peruenisset,
nemo dubitabat quin ab illa parte
ad vrbem adoriendam esset ascensu-
rus. & quoniam notus erat omnibus
Philippi aduentus, ex vniuerso cir-
cumcirca Illyrico magna hominum
multitudo conuenerat. Acrolisso e-
nim tuendo, paruam oppidò ma-
num, satis natura munitum locum
esse rati, delegauerant. Statim igitur
ad primum appropinquantium
Macedonum conspectum, qui in vr-
be erant, quā numero, quā situ lo-
corum munitissimorum freti, extra
muros ruere. Rex cetratos in plano
locis opportunis locat: leuem ar-
E maturam ad colles progredi & pu-
gnam cum hoste acriter capessere iu-
bet. quibus imperata facientibus,
ex quo Marte aliquandiu pugnatur.

sed mox regij partim locorum iniquitati, partim multitudini hostium cedentes, terga vertunt. vbi verò ad cetratos isti se recepissent, oppidani præ contemptu pergere vltcrius, ac tandem descendere in campos ausi, cum cetratis manum conferunt. præfidiarij Acrolisso impositi, cognito Philippum sensim celsimque per interualla subsistendo suas cohortes reducere, vniuersa pugna cedere illum arbitantes, naturæque loci confisi, per imprudentiam auocari se à statione patiuntur: deinde Acrolissum paulatim deserunt, & quasi versis in fugam hostibus præda esset aliqua futura, per deuios calles ad plana & campestria loca magno impetu deueniunt. tum vero qui in insidiis ad partem mediterraneam fuerant dispositi, nemine animaduertente coorti Acrolissum strenuè ac fortiter inuadunt. simul cetrati repente in hostem versi, prælium cum illis ineunt. omnibus nouitate huius casus perturbatis, qui Lissò egressi fuerant, quum huc illuc dissipati pedem referrent, in urbem ad extremum se recipiebant. iis verò qui Acrolisso exierant, viam ad reditum qui ex insidiis excitati fuerant præcluserunt. ita factum est, vt arx quidem, quod sperare nemo foret ausus, statim sine periculo caperetur: Lissus verò postmodum eius diei: idque magnis certaminibus prius editis, postquam acres ac terribiles à Macedonibus impressiones essent factæ. Philippus igitur velut miraculo dictis iam locis potitus, hoc vno facinore adeo vicinos omnes sibi reddidit obnoxios, vt plerique in Illyrico vltro vrbes suas fidei illius permitterent. semel enim per vim expugnatis illis propugnaculis, nulla amplius munitio violentiæ Philippi par futura, neque, si quis se illi opponeret, vllus ad salutem receptus superfuturus vulgo omnibus videbatur.

A μετὰ δὲ ταῦτα καὶ τῆς δυσχερείας εἶσαι-
τες οἱ περὶ τὸν Φιλίππου καὶ τὰ πλή-
ρη τῶν πολεμίων, ἐβάρησαν. καὶ αὐτοὶ
τῶν δὲ τούτων εἰς τοὺς πελάγους, οἱ μὲν
ἐκ τῆς πόλεως καὶ αὐτοὶ ἔρχονται, ὡς ἔ-
σαν· καὶ συγκαταβαίνουσιν ἐν τοῖς ὀπίσθεσι,
προσμάχοντο τοῖς πελάγεσι· οἱ δὲ τὸν Ἀ-
κρόλιστον φυλάσσοντες, θεωρῶντες τὸν Φί-
λιππον ἐκ ἀφ' ἑαυτοῦ τῆς σπέρας ὅτι
πόδα ποιούμενοι τὴν αἰαχόρην, καὶ δό-
ξαντες τοῖς ὅλοις αὐτὸν εἶκιν, ἔλαστον ἐκκλη-
νῶντες ἀφ' οὗ πεισύνειν τὴ φύσιν τῆς ὥρας.
B καὶ περὶ κατ' ὀλίγους ἐκλιπόντες τὸν Ἀ-
κρόλιστον, κατέρρεον τῆς ἀσπίδος εἰς τοὺς ὀ-
μαλούς καὶ πεδινούς ὄρους, ὡς ἦδη ἱνὸς ὠ-
φελείας καὶ ἔσπερος τῶν πολεμίων ἐσθλότης.
Κατὰ δὲ τοὺς χρόνους ὅταν οἱ ἑαυτοὺς ἐκ
τῆς μεσογείας διελθόντες, ἀφανῶς ὄξα-
σαντες, ἐπὶ τὴν ἐπομένην τὴν ἑφοδὸν ἄ-
μα δὲ τούτοις ἐκ μεσολαβίας οἱ πελάγαι
συνεπύκνωσαν τοῖς ὑπερσπασίσι. οὐ συμβαί-
νους ἀφ' ἑαυτοῦ ἔρχονται, οἱ μὲν ἐκ τοῦ Λίσσου
C ἀποφύγοντες ποιούμενοι τὴν αἰαχόρην, διε-
σώζοντο πρὸς τὴν πόλιν. οἱ δὲ τὸν Ἀκρόλισ-
τον ἐκλιπόντες, ἀπετμήθησαν ὑπὸ τῶν ἐκ
τῆς ἐσπέρης ὄξασαντων. δὲ καὶ συνέβη
τὸ μὲν αἰελεῖν, τὸν Ἀκρόλιστον περὶ
χρῆμα ληφθῆναι χρεὶς κινδύνων· τὸ δὲ Λίσ-
σον τὴν κατὰ πόδας ἡμέραν, μετὰ μεγάλων
ἀγώνων ποιησάντων τῶν Μακεδόνων ἐνερ-
γῶς καὶ κατὰ πληκτικὰς προσβολὰς. Φί-
λιππος μὲν οὖν περὶ τὴν ἐκείνης γε-
νόμενος τῶν περιρημάτων ὅρων, ἀπὸ τοῦ
τοῦ πύλου ὑποχειρίους ἐποίησε δὲ
ταύτης τῆς πρὸς ἑαυτὸν, ὡς τοὺς πλείους τῶν
Ιλλυριῶν ἐκλοντὴν ἐπιτρέπειν αὐτῷ τὰς
πόλεις. ὁ δὲ μία γὰρ ὁμοῦς ἐστὶ πρὸς
τὴν Φιλίππου βίαν, οὐδ' ἀσφάδεια τοῖς
ἀντιπαθόντοισι προσφάνετο, κακὰ τῶν
μετὰ βίαν τῶν περιρημάτων ὀχυρωμα-
των.

A

Οἱ Ἀχαιοὶ ἐν τῇ Σαρδίων ἀκρᾷ πολιορκούμενῳ, περιδοῖα Βώλιδος τῆς Κρητὸς ὑποχείεσθαι τοῖς ἐχθροῖς ἐχόμετο, καὶ Ἀντόχῳ παρεδόθη σὺν αἰκία δικαυομένη.

Quomodo Achaus qui in Sardinum arce obsessus tenebatur, ubi prodizione Bolidis Cretensis in potestatem hostium devenisset, Antiocho cruciandus traditur.

ΒΩΛΙΣ ὡς αὐτὸς, ἡμῶν Κρητὸς χροῖον δὲ παλιὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ ἀγαπαιφῶς ἐν ἡγεμονικῇ πρεσβείᾳ, δοκῶν δὲ καὶ σιμύσει ἔχειν καὶ πόλεμον ἀνδρόβολον, καὶ τριβῶν ἐν τῇς πολεμικαῖς ὑπόθεσις ἐλάττω. τῷ τὸ Σωσίβιος ἀφ' ἐπλεονέκων λόγων πιστοσάμενος, καὶ ἀνδραγαθίας ὁμοῦ ἐαυτῷ καὶ παρ' ἑαυτοῦ, αἰετὶ δίδωσι τὸ πρῶτον, ὡς ὁδὸν αὐτῷ βασιλεῖ μίτρον προέτατο καὶ πῶς ἐνεστῶτα καίτοι, ἢ συνεπινοήσας πῶς καὶ ἡμῶν ἔρπον διώσται σῶσαι τὸν Ἀχαιόν. τότε μὲν οὖν ἀφ' ἐκείνου ὁ Βώλις, καὶ φησὶς ἐπισκέψασθαι πρὸς τὸν εἰρηκόων, ἐχόμενον. διὰ δὲ λόγων ἐαυτῷ, καὶ μὲν δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας πρὸς σιμύσει πρὸς τὸ Σωσίβιον, αἰετὶ δὲ τὸ πρῶτον εἰς αὐτόν, φησὶς καὶ γεγενησὶ χρόνον πλείων ἐν τῇς Σαρδίᾳ, καὶ τῶν τόπων ἐμπειρίαν, καὶ τὸν Καμβύλῳ τὸν ἡγεμόνα τῶν παρ' Ἀντόχου στρατιωτῶν Κρητῶν, οὐ μόνον πολέμῳ, ἀλλὰ καὶ συστῆναι καὶ φίλον ὑποαρχῆναι αὐτῷ. συνέβαινε δὲ καὶ τὸν Καμβύλῳ καὶ πῶς ὑπὸ τῷ τῶν παρ' ἑαυτοῦ Κρητῶν πεπαιστωμένῳ τῷ φυλακτηρίῳ τῶν καὶ τοῖς ὅπλοις τόποις τῆς ἀκρᾷ. οἱ πρὸς καὶ ἀσφάλειαν μὲν οὐκ ἐπέδιδοντο, τῇ δὲ συνεχείᾳ τῶν ὑπὸ τὸν Καμβύλῳ τεταγμένων ἀνδρῶν ἐπερωτῶτο. τῷ δὲ Σωσίβιου δεξιὰ μὲν τὴν ἐπίνοιαν, καὶ διελυφῶς ἢ μὴ δυνατὸν εἶναι φησὶναι τὸν Ἀχαιόν ἐκ τῶν περὶ τῶν, ἢ δυνατὸν κατὰ παρ' ὑπάρχοντος, ἀφ' ἐκείνου αὐτῷ ἐπερὶ ἡμετέρας ἔβελιον, ἢ ἀφ' ἐκείνου Βώλιδος. τῷ αὐτῷ δὲ συνεδραμούσης καὶ πρὸς τὸν Βώλιν πρὸς ὑμῖν, ταχέως ἐλάμβανε τὸ πρῶτον πρὸς ὑμῖν. ὁ, τι γὰρ Σωσίβιος, ἀμα μὲν πρὸς σιμύσει τῶν χρημάτων εἰς τὸ μηδὲν ἐλλείπειν εἰς τὰς ἐπιβολὰς· πολλὰ δὲ αὐτῷ ἡγεμονίων ἐπιτρέπτο

BOLIS erat genere Cretensis, sed qui longo tempore in aula Ptolemaeorum honoribus qui solent tribui ducibus, esset usus: vir prudentia, precipiti audacia, & usu rerum bellicarum nemini, ut erat hominum opinio, secundus. Propterea Sosibius ubi multis sermonibus fidem illius, benevolentiam ac studium sibi conciliasset, patrandæ rei consilium cum eo communicat: nihil ipsum impræsentiarum gratius Regi præstare posse affirmans, quàm si modum aliquem ac rationem liberandi Achæum solleter comminisceretur. ea oratione audita Bolis, tum quidem, ubi cogitaturum se de iis quæ fuerant dicta, respondisset, discedit. re autem apud se expensa, altero tertiove die post, Sosibium adit, atque in se negotium suscipit. quippe Sardibus per diu se fuisse, locorum peritiam habere, Cambylum verò præfectum Cretensium qui Antiocho militabant, non solum civem suum esse, verumetiam cognatum atque amicum. Cambylo huic & militibus quæ ipse imperabat, custodia fuerat commissa unius è propugnaculis pone arcem sitis: quæ muniri opere quum non possent, statione assidua Cambyleorum militum custodiebantur. Placuit Sosibio commentum: qui ita cum animo suo statuebat, aut planè eripi è præsentī calamitate non posse Achæum: aut, si fieri omnino id posset, neminem mortalium melius quàm Bolidem rem exsecuturum. cuius quum par studium atque alacritas concurreret, citò negotium est promotum: nam Sosibius pecuniam adfatim largiebatur, ne quid esset quod propositum retardaret. simul, à Rege & illo ipso cuius sa-

multa etiam, ubi res habuisset exitum, se daturum pollicebatur.

Iuti consulebatur, mirifica quædam beneficia Bolin manere confirmans, spe, ingenti eius animum impleuerat. & ipse quoq; Bolis ad rem exsequendam promptus, nullâ interiectâ morâ, tesseriis ac fidei pignoribus acceptis, Rhodum ad Nicomachum, (qui beneuolentia ac fide paternum Achæo affectum præstabat) & Ephesum ad Melancomam nauigat. isti namque erant quorum opera in communicandis cum Ptolemæo consiliis & aliis omnibus externis negotiis, superioribus quoque temporibus utebatur. Rhodum ut venit ac mox Ephesum, cum dictis viris de hoc incepto locutus, eosque ad postulata sua paratos nactus, mox Arianum vnum è suis ad Cambylum cum hisce mandatis proficisci iubet: ab Alexandria missum se peregrino militi conducendo, de necessariis quibusdam rebus cum Cambylo velle conferre. censere igitur faciendum, ut tempus ac locum statuerent, vbi sine cuiusquam conscientia possent conuenire. Arianus cum Cambylo mox agit, suaque illi mandata exponit. Cambylus ad omnia quæ petebantur paratum se ostendit: diem, locumque ambobus notum, ad quem noctu veniretur, constituit: ita Arianum remittit. at Bolis ut pote Cretensis, & homo instabilis, vnâ quamque rem in animo secum versare, & omnes consiliorum vias expendere. eandem, ut erat cum Ariano constitutum, ad Cambylum accedit: epistolam ei tradit. qua in medium posita Creticam super ea deliberationem instituunt. non enim de salute miseri cui periculum impendebat, neque de fide sibi ab iis habita qui hoc ipsis negotium crediderant, sed de propria securitate sua atque utilitate consultabant. Itaq; ambo quum essent Cretenses, breui disceptatione habita in eandem sententiam sunt delapsi. ea erat, ut decem talenta quæ Sosibius in antecessum numerauerat, æquis partibus inter se diuiderent: Antiocho rem ut aperirent, sponderentque si ope sua ipsos iret adiutum, & pecuniam in præsens largitus, spes in posterum ostenderet tanto incepto pares, fore ut Achæum ipsi tra-

A δύσιν. ἡ δὲ πρὸ αὐτῶν τῷ βασιλεῶσι καὶ πρὸ αὐτῶν τῷ σωζομένῳ χάριτας ἐξ ὑπερβολῆς αὐξῶν, εἰς μεγάλας ἐλπίδας ἦγε τὸ Βαλιν. ὃ, τε περὶ τῆς αἰῆς ἐτοιμος ὢν πρὸς τὴν πρᾶξιν, ὁσθὲν ἡγεῖται ὑπομείνας ἐξέπλῃσι, σπουδήμαθα λαβὼν καὶ πίστις πρὸς τε Νικόμαχον, εἰς Ρόδον, ὃς ἐδόκει παρὲς ἔχειν ὁρᾶσθαι καὶ τὴν ὁμοίαν καὶ πίστιν πρὸς τὸν Ἀχαιοὺν ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς Μεγαχέμας εἰς Εφεσον. οὗτοι γὰρ ἦσαν δι' ὧν καὶ τὸ πρὸ τῷ ἡγεῖται Ἀχαιοὺς πᾶσι πρὸς τὸν Πτολεμαῖον καὶ ἡ ἀλλὰ ἀπᾶσας τὰς ἐξωθεν ἐπιβολὰς ἐχίειζε. τῷ δὲ αἰσχυρὸς δ' εἰς τὴν Ρόδον, καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν εἰς τὴν Εφεσον, καὶ κοινωσάμενος τοῖς περὶ τῆς αἰῆς ἀνδράσι, καὶ λαβὼν αὐτοῖς ἐτοιμοὺς εἰς τὰ τῷ ἀνακαλούμενα, μετὰ ταῦτα Ἀρριανὸν πᾶσι τῶν ὑφ' αὐτὸν ὑποτασσάμενον ἀπεπέμπεται πρὸς τὸν Καμβύλῳ· φησας ὅτι ἀπετάλῃται μὲν ἐκ τῆς Ἀλεξανδρείας ξειρολογήσων· βύλεα δὲ τῷ Καμβύλῳ συμμίξαι παρὲς ἑκὼν ἀναλαβών. ὁ δὲ ὡς ἔπειτα δὴν τὰς αἰῆς καὶ τὴν πόλιν, ἐν ᾗ μηδὲν σπουδῆτος αὐτοῖς (σωστικῶσι). παρὲς τῶν Ἀρριανῶν συμμιξάντων τῷ Καμβύλῳ, καὶ δηλώσαντες τὰς ἐπιβολὰς, ἐπὶ μὲν ὁ περὶ τῆς αἰῆς ἀνδρῶν ἡμέραν καὶ πόλιν ἐκείνην γινώσκον, εἰς ὃν πρὸς αὐτὸς ἀπέπεμψε τὸν Ἀρριανόν. ὁ δὲ Βαλιν ἀπὸ Κρήνης ὑπαρῆχον, καὶ φύσει ποικίλος, πρὸ ἐβασταζε πρᾶγμα, καὶ πᾶσαι ὁμοίαν ἐπέλασθα. τέλος δὲ συμμιξαι τῷ Καμβύλῳ καὶ τῷ Ἀρριανῶν σπουδάζειν, ἔδωκε τὸν ὁπτιολίον. ἥς τε θέσης εἰς τὸ μέσον, ἐποιώμην τὸ σκέψιν Κρητικῶν. οὐ γὰρ ἐσκόπων ὑπὸ τῷ κινδυνώοντος ὁπτιολίας, οὐδ' ὑπὸ τῆς τῶν ἐξ ἡρωσάντων τὴν πρᾶξιν πίστιος· ἀλλ' ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἀσφαλείας, καὶ τὸ σφίσι αὐτοῖς συμφέροντος. ὁ δὲ αὐτῶν ἀμφοτέρω Κρητὶς ὄντες, σωτῆρας κατελήθησαν ἐπὶ τῷ αὐτῶν γνώμην. αὐτῇ δὲ ἡ, πᾶσι μὲν πρὸς τὸν Σωσθένος περὶ τῆς αἰῆς δέκα πάλαντα, διελείψαι κοινῇ· τὸ δὲ πρὸς τὸν Ἀρριανόν δηλώσαντες, καὶ συνέρχων ἡγεμονίαις ἐπαχέμεναι τὸν Ἀχαιοὺν ἐχίμεν αὐτῶν, λαβόντες ἡγεμονίαις, καὶ τὰς εἰς τὸ μέλλον ἐλπίδας ἀχίας τὸν περὶ τῆς αἰῆς

ἐπιβολῆς. πύτων δὲ κυρωθέντων, ὁ μὲν Καμ-
 βύλος αἰεδίζατο χρεῖν τὰ καὶ τὸν Ἀντίοχον·
 ὁ δὲ Βάσις ἐπέτατο μέγα πιας ἡμέρας πέμ-
 ψειν τὸν Ἀσιατὸν πρὸς τὸν Ἀχαιοὺν, ἔχοντα πα-
 ρὰ τε τὸν Νικημάχου καὶ Μελαγχόμα συν-
 θημά ἢ καὶ γράμματα. αὐτὸς δὲ ὁ πρῶτος
 ἐλθὼν τὸν Ἀσιατὸν εἰς τὴν ἀκρὰ ἀσφα-
 λῆς, καὶ πάλιν ἀπὸ τῆς, ἐκείθεν ἐκέλευε
 φερεῖν. εἰς δὲ προσδεξάμενος τὴν ἐ-
 πιβολὴν Ἀχαιοὺς ἀντιφωνήσας τοῖς αὐτοῖς τὸν Νι-
 κημάχου καὶ Μελαγχόμα, οὕτως ἔφη δῶσιν
 ὁ Βάσις αὐτὸν εἰς τὸ χρεῖν, καὶ συμμίσξιν
 τῷ Καμβύλῳ. τῆς δὲ διατάξεως ἡμετέρας
 ποιῶντες, χωριζόμενοι ἑωρατῶν ἐκαστέρῳ τὰ
 σιωπῶντες. καὶ λαβὼν χαρὸν παρὰ τὸν
 Καμβύλον, προσφέρει τῷ βασιλεῖ τὸν λόγον.
 ὁ δὲ Ἀντίοχος πρὸς ἑαυτὸν αὐτὸν καὶ τὸν
 δόξου ἡμετέρας τῆς ἐπαγγελίας, τὰ μὲν ὑ-
 παρχήσας ὡν, πολλὰ ὑπερέειπε· τὰ δὲ διαπι-
 στῶν, ἐξήταξε τὰ καὶ μέγας ἐπινοίας καὶ πα-
 ρακλῆς αὐτῶν. μὲν δὲ ταῦτα πεισύντας καὶ
 νομίζον ὥσπερ σὺν τῷ γίγνεσθαι τὸ ἐπιβο-
 λῶν, ἡξίου καὶ πολλάκις ἐδύτο ὁ Καμβύλου
 σιωπῶντι τὸν παρῶν. ὁ δὲ παρῶν πλίσσιον ὁ
 Βάσις ἐπὶ τὸν πρὸς τὸν Νικημάχου καὶ Μελα-
 χόμα. εἰ δὲ, πεισύνοντες ἀπὸ τῆς κρατίστου γί-
 γνεσθαι τὸ ἐπιβολῶν, καὶ παρῶν τῶν Ἀ-
 σιατῶν σιωπῶντες τὰς πρὸς τὸν Ἀχαιοὺν ἐπιστο-
 λὰς γεγραμμένας (σωθηματικὰς καὶ ἀπο-
 ῥέας ὡς αὐτοῖς, ὅσα πείσονται). ὁ δὲ ἀπολαύοντες
 πεισύνειν τοῖς αὐτοῖς τὸν Βάσιν καὶ τὸν Καμβύλον
 οὕτως, ὥς τε τὸν κυριώσαντα τὸ ἐπιστολῆς μὴ
 διῶσθαι γράφει μὴδὲν τὸν αὐτὸν γεγραμ-
 μένων. ὁ δὲ Ἀσιατὸς ὅτε ὁ Καμβύλου πα-
 ρελθὼν εἰς τὴν ἀκρὰν, τὰ γεγραμμένα τοῖς πα-
 ρὲς τὸν Ἀχαιοὺν ἀπέδωκε. καὶ συμπῶν ἀπὸ τῆς
 ἀρχῆς τοῖς γηνομένοις, ἀκριβοῶς τὸ καὶ μέ-
 γας ὑπὸ ἐκαστῷ ἀπεδίδου λόγον, πολλάκις
 μὲν καὶ ποικίλως ὑπὸ τῶν καὶ τὸν Σωσίσιον καὶ
 Βάσιν ἀνακρινόμενος, πολλάκις δὲ αὐτὸς τὸν Νι-
 κημάχου καὶ Μελαγχόμα, μάλιστα δὲ αὐτὸς τὸν
 καὶ τὸν Καμβύλον. οὐ μὲν δὲ αὐτοπαθῶς καὶ
 ἡμετέρας ὑπέμεινε τοῖς ἐλέγχουσιν καὶ μάλιστα
 ὅτε ὁ μὴ γινώσκων τὸν Σωσίσιον τὸν Καμ-
 βύλον καὶ Βάσιν δεδογμένων. Ἀχαιοὺς δὲ καὶ
 ὅτε τῶν ἀνακρίσεων τὸν Ἀσιατῶν, καὶ μάλιστα

dant. His ita firmatis, agendi cum An-
 tiocho curam in se Cambylus recipit.
 Bolis post dies paucos Arianum se
 pollicetur missurum ad Achæum, res-
 feram cum literis ab Nicomacho &
 Melancoma afferentem. qui ut in ar-
 cem remotis arbitris tutò ingrederetur,
 atque inde exiret, id verò curan-
 dum esse Cambylo. quòd si inceptum
 probaret Achæus, & Nicomacho ac
 Melancomæ responderet, ipsum per
 se Bolim rem acturum, & Camby-
 lum fore conuenturum. Hoc mo-
 do operas partiti, postquam disces-
 sum esset, suum uterque pensum cu-
 rabant. Cambylus igitur ut primùm
 se obtulit occasio, mentionem hu-
 ius apud Regem facit. Antiochus
 rei adeo sibi gratæ atque eius ino-
 pinatæ, pollicitationem audiens, par-
 tim gaudio exultans, omnia pollice-
 ri; partim diffidens, consilia illo-
 rum singillatim velle cognoscere, &
 quam haberent eius perficiendi co-
 piam. deinde fidem iam dictis ha-
 bens, & velut deo auspice negotium
 institutum ratus, Cambylum rogare,
 multùmque ac sæpe orare, ut ince-
 prum perficeret. Bolis quoque apud
 Nicomachum & Melancomam pari-
 ter operi instabat: qui fide sincera
 hæc geri arbitrati, epistolas è vesti-
 gio ad Achæum per notas de quibus
 conuenerat, scriptas (qui mos erat
 ipsorum) componunt. iisque missis
 hortantur ut Bolidi & Cambylo ha-
 bere fidem ne dubitet. ita porrò exa-
 rata literæ illæ erant, ut si fortè in
 potestatem alicuius venissent, nihil
 eorum quæ intus erant scripta, pos-
 set cognoscere. Arianus Cambyli o-
 pera in arcem admissus, literas Achæo
 reddidit. & qui à principio
 cunctis quæ gesta fuerant interfuis-
 set, exactam omnium singillatim ra-
 tionem reddebat: quumque sæpe ac
 variè de Solibio ac Bolide interro-
 garetur curiosè; sæpe etiam de Nico-
 macho & Melancoma, maximè au-
 tem de Cambylo; ipse tamen, tan-
 quam ex vero affectu agens, & gene-
 roso animo examen quoduis sustine-
 bat. idque vel ea potissimùm ratione,
 quia præcipua eorum quæ à Cambylo
 & Bolide decreta fuerant, ignora-
 bat. Achæus & iis motus quæ inter-
 rogatus responderat Arianus, & ante

omnia notis illis fidem habens quæ ab Nicomacho & Melancoma acceptat, respondet, ac statim Arianum remittit. itum reditum est ultro citroque sæpius. tandem Achæus cui spes salutis nulla supererat alia, Nicomacho sese permittit; mandatque illi ut noctu silente Luna cum Ariano Bolim mittat, cui se traditurus esset. Erant autem Achæi cogitationes huiusmodi: omnium primum è præsentibus periculis esse euadendum: deinde in ipso exitu Syriæ loca esse petenda. satis enim credebatur magnæque in spe erat, si repente & inopinato, dum circa Sardis adhuc moratur Antiochus, Syris hominibus se ostendisset, ingentem motum iri excitatum, suamque præsentiam Antiochenis & Cœlæ Syriæ & Phœniciæ populis fore acceptissimam. Hæc similiave his præstolans Achæus, & apud se cogitans, Bolidis aduentum sollicitus expectabat. Melancomas Arianum suscipit, lectisque Achæi literis Bolim mittit, multis hortatus, & si destinata perficeret, plurima pollicitus. ille Ariano præmissis qui de suo aduentu Cambylum faceret certiorum, noctu ad condictum locum venit. ubi quum diem integrum vnâ fuissent, & qua ratione singula administraturi essent, de communi sententia statuissent, mox silentio noctis castra ingrediuntur. erat autem ordo rei gerendæ quem instituerant, huiusmodi. Si quidem Achæus ex arce solus, vel vno dumtaxat comitatus, cum Bolide & Ariano exiret, facile utique insidiatores hominem aspernaturi, & sine vilo periculo manus ipsi erant iniecturi. sin autem cum pluribus comitibus egrederetur, difficile iis quorum fidei se committeret, futurum hoc negotium: quum præsertim capere viuum vellent; in quo pars magna gratiæ quam ab Antiocho sperabant, erat posita. Oportebat igitur, ut Arianus cum Achæum educcret, viam præiret, quia semitam illam norat, quam sæpe ingrediens egrediensque triuerat: Bolim verò ponere alios sequi; ut postquam ad locum illum foret ventum, ubi Cambyli opera paratæ insidiæ futuræ erant, prehensum Achæum teneret: ne ille vel

A ὅτε τῶν παλαιῶν Νικμάχου καὶ Μελαγκόμα
συνήμηνον περὶ τῆς αἰτεφώησι, καὶ παλαιῶν
μα πάλιν ἐξέπεμψεν τὸν Αἰριανόν. πλεονάκεις δὲ
τούτῳ ἡγομένῳ πρὸς ἑκατέρω, τέλος εἰ παρὲν
τὸν Αἰριανόν ἐπιβέβαιον παρὲν σφοδρῶς τοῖς παρὲν τὸν
Νικμάχου, ἅτε μεδεμῶν ἄλλης ἐλπίδες ἔτι
καταλειπομένης παρὲν σωτηρίας, καὶ πέμπων
ἐκίλῳν ἅμα τῷ Αἰριανῷ τὸν Βώλιν ἀστυλίου
νυκτὸς, ὡς ἐλθούσας αὐτοῦ. ἦν γὰρ τις ἐκί-
νωια παρὲν τὸν Αἰριανόν τοιαύτη· παρὲν μὲν ὅτε
φυγῶν τοὺς ἐρεσώτας κινδύνους· μὲν δὲ τῶν
ποιήσας ὅτε παρὲν τοῦ ὁρμήν ἐπὶ τοὺς καὶ
Συρίαν τοῖς. πρὸν γὰρ εἶχε μεγάλας ἐλπί-
δας, ἐπιφανείας ἀφῶ καὶ παρὲν δόξας τοῖς καὶ
Συρίαν αἰδεσθῶν, καὶ ἐπὶ ὅτε βίβοτος Αντιό-
χου παρὲν τῶν Σαρδίων, μέγα ποιήσιν κίνημα, καὶ
μεγάλης ἀποδοχῆς τούτῳ παρὲν τε τοῖς
Αντιόχου καὶ τοῖς καὶ Κοίλῳ Συρίαν καὶ Φοινί-
κην. ὁ μὲν ὅν Αἰριανός ἐπὶ τίνος τοιαύτης παρὲν
δοχίας καὶ ὅτε λογισμῶν ὑπάρχων, ἐκπαρὲν τὸν
πρὸς τῶν Βώλιν. οἱ δὲ παρὲν τὸν Μελαγκόμα
C ἀποδείξας ἀνδρῶν τὸν Αἰριανόν, καὶ τὸς ἐπιστάτας ἀ-
καθόντες, ἐξέπεμψεν τὸν Βώλιν, πρὸς ἀκατέ-
τες ὅτε πληθύνων, καὶ μεγάλας ἐλπίδας· παρὲν
δείξας, ἐὰν καὶ τῶν τὸν ἐκπαρὲν. ὁ δὲ παρὲν
ὅτε περὶ τῶν Αἰριανόν, καὶ δηλώσας τῶν
Καμβύλῳ τὸν αἰνὸν πρὸς τῶν, ἦν νυκτὸς ἐπὶ τὸν
συντελεῖσθαι τῶν. ἡγομένῳ δὲ μίας ἡμέρας ἐ-
πὶ τὸν αὐτὸν, καὶ συντελεῖσθαι παρὲν τὸν πῶς κα-
ρῶν τῶν καὶ μέρας, μὲν δὲ τῶν νυκτὸς εἰ-
σῆλθον εἰς τὸν πρὸς ἐκπαρὲν. ἡ δὲ ὅτε τῶν αὐτῶν
ἐκπαρὲν τοιαύτης· εἰ μὲν συμβαίῃ τὸν Αἰριανόν
D ἐκ τὸν ἀκρῶς ἐλθῶν μόνον ἢ καὶ δόξας μὲν τῶν
Βώλιν καὶ Αἰριανόν, τελείως δὲ καὶ ἐκπαρὲν, ἦν
ἐπὶ δὲ ἀκρῶς ἐκπαρὲν γίνεσθαι τῶν ἐρε-
σθῶν· εἰ δὲ μὲν πλεονάκεις, δὲ ἐκπαρὲν ἢ παρὲν
θῶν ἀπὸ τῶν τῶν περὶ τῶν, ἄλλως τε καὶ
ἐκπαρὲν ἀπὸ τῶν κυρίως, ὅτε δὲ τῶν τῶν
Αντιόχου καὶ τῶν πρὸς τῶν τῶν καὶ τῶν
τῶν μὲν. ὅτε δὲ τῶν τῶν Αἰριανόν ὅτε ἐκπαρὲν
τὸν Αἰριανόν ἢ τῶν, ὅτε δὲ καὶ τῶν τῶν ἀπὸ τῶν, ἢ
πολλὰ καὶ ἐπὶ τῶν καὶ τῶν εἰσθῶν καὶ τῶν ἐκπαρὲν τῶν
E ὅτε Βώλιν ἀκρῶς τῶν ἄλλων καὶ τῶν, ὡς ἐπὶ
δὲ τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν, ἐκπαρὲν τῶν ἐρε-
σθῶν τῶν ἐκπαρὲν ὑπάρχων ἐκπαρὲν, ὅτε τῶν Καμ-
βύλῳ τῶν τῶν ἐκπαρὲν καὶ τῶν τῶν Αἰριανόν, καὶ

μήτε Διφραΐη καὶ τὸ γόρυβον νυκτὸς οὐσης, Διφρὰ πόπῳ ὑλώδων· μήτ' αὐτὸν ῥίψαι κατὰ ἵππος κρημνοῦ παρ' ἐπαφῆς ἡρόμῳ, πέσαι δὲ καὶ τὴν παρ' ἑσθλῶν ὑπὸ τῆς τῆς ἐξορῆς χεῖρας ζωρεΐα. τούτων δὲ συλκευμένων, καὶ παρ' ἀγρομέδων τῷ Βώλιδος ὡς τὸ Καμβύλον· ἢ μὲν ἤλθε νυκτὶ ταύτῃ παρ' ἑσθλῶν παρὲς τὸν Αντίοχον τὸ Βάλιν ὁ Καμβύλος, μόνος παρὲς μόνος. ἀποδεξαμένου δὲ τῷ βασιλέως φιλοφρόνως, καὶ δότος πύξας ὑπὸ τῆς ἐπαφῆς, καὶ παρ' ἀγρομέδων ἀμφοτέρωθεν ἔχ' ἐπὶ πλῆθος μὲν μὲν μὲν ὑπὸ τῆς παρ' ἀγρομέδων, τότε μὲν αἰετάρησαν εἰς τὴν αὐτὴν πῆρεσιν Βολιδῶν. ὑπὸ δὲ τὴν ἐωθινὴν Βάλιν ἀνέβη μετὰ τῷ Αἰεταῶν· καὶ παρ' ἐσθλῶν ἐπὶ νυκτὸς εἰς τὴν ἄκρην. Αἰετὰς δὲ παρ' ἀγρομέδων ἐκτενῶς καὶ φιλοφρόνως τὸν Βάλιν, αἰετάρησε διὰ πλείονων ὑπὸ τῆς ἐπαφῆς καὶ τῆς μέσης. παρ' ἑσθλῶν δὲ καὶ καὶ τὴν ἐπαφῆν τὸν αἰετάρη, καὶ κατὰ τὴν ὁμιλίαν ἔλκεται τὸ τὸ παρ' ἑσθλῶν γάμον, τὰ μὲν παρ' ἑσθλῶν ἢ διὰ τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας· τὰ δὲ πάλιν ἐπαφῆς, καὶ πλείονων ἀγρομέδων, διὰ τὸ μέγας τῶν ἀποδεξαμένων. ὑπὸ τῶν δὲ καὶ καὶ τὴν διάνοιαν γόρυβος ἤτῳ, καὶ καὶ τὸ ἐπὶ παρ' ἑσθλῶν τελεῖν ἱκανὸς, ὅμως ἀκμῶν ἐκτενῶς, μὴ πᾶσαν εἰς τὸ Βάλιν ἀνακρίψαι τὴν πύξιν· δὲ ποιῶναι τοῖς λόγοις παρὲς αὐτὸν, ὅτι κατὰ μὲν τὸ πῆρεσιν, οὐκ ἐστὶ δυνατόν· ἐξελθεῖν αὐτῶν· πέμψας δὲ πᾶσαν τῆς φίλων μετ' ἐκείνου ἢ τῆς τελεῖας· ὡς συμμιζάντων τοῖς παρ' ἑσθλῶν Μελαγχόμων, ἐπιμὸν αὐτὸν ἐφ' ἀγρομέδων παρὲς τὴν ἐξοδὸν. ὁ μὲν οὖν Αἰετὰς ἐποίησε τὰ διωκτὰ· τῷ δὲ ἡρόδω δὲ δὲ τὸ λεγόμενον, παρὲς Κρήτη κρημνίζων. ὁ γὰρ Βάλιν, γόρυβος ἀφ' ἑσθλῶν εἶχε τῶν ἐπαφῶν αὐτὸν εἰς τὸ τὸ μέγας. Πλὴν παρ' ἀγρομέδων τῆς νυκτὸς ἐπὶ ἢ συνεξαποστέλλειν ἐφ' ἑσθλῶν φίλοις, παρ' ἐπὶ τὸν Αἰεταῶν καὶ τὸν Βάλιν ἐπὶ τὴν τῆς ἄκρας ἐξοδὸν, μένειν παρ' ἐπὶ τῆς, μέγας αὐτὸν οἱ μέλλοντες αὐτοῖς συνεξαποστέλλειν παρ' ἀγρομέδων. τῶν δὲ περὶ ἀρχιστάντων, καὶ νωτάμενος παρ' αὐτὸν τὸν κατὰ τὴν γυναικί, καὶ ποιήσας διὰ τὸ παρ' ἑσθλῶν τὴν Λαοδικίαν ἐκφροσά· γόρυβος μὲν ἵνα λι-

A beneficio noctis, per sylvas & dumēta, in ipso tumultu euaderet: vel præ doloris nimietate de aliquo prærupto saxo præcipitem se daret: sed, ut erat propositum, in hostium potestatem viuis deueniret. his constitutis, venit Bolis ad Cambylum: à quo prima statim nocte ad Antiochum deducitur, solus ad solum. postquam benignè ipsum Rex accepisset, deque promissis præmiis fidem suam dedisset, pluribûsque verbis utrumque esset cohortatus ne institutum negotium diutius differrent, in sua castra mox sunt reuersi. appetente mane ascendit Bolis cum Ariano: &, priusquam illucesceret, arcē est ingressus. Achæus prolixo animo singularique comitate cum excipit, & super vna quâque re singillatim multis quæsitis fidem hominis explorat: quumque cerneret ipsum & vultu & sermonibus gravitatem præ se ferre tanti ponderis incepto parem, modò blandiente salutis spe geiebat lætitia: modò rursus ob magnitudinem futuri euentus ceu attonitus & instantibus curis anxius erat: ut qui iudicio nemini esset secundus, rerum autem usu non mediocriter polleret. Enimvero statuit demum Achæus, nequaquam committendum sibi, ut de vnus Bolidis fide vniuersa fortuna sua penderet: itaque sermonibus huiusmodi illum conuenit: im-præsentiarum quidem exire se non posse: verum tres quatuorve è numero amicorum vnâ cum ipso missurum. qui si cum Melancoma essent collocuti, mox daturum se operam ut ad ex-cundum sit paratus. ita Achæus quantum eius fieri poterat, sibi cauit. sed hoc illum fugiebat, quòd, ut dici solet, cum Cretense cretissabat. nam Bolis nihil reliquerat intactum aut inexpensum eorum quæ in tali re poterant excogitari. Cæterum vbi nox aduenit, quâ emissurum se vnâ cum ipsis suorum aliquos dixerat: præmissis Ariano & Bolide ad arcis portam quâ exhibant, opperiri ipsos eò loci iussit illorum aduentum qui profecturi cum ipsis erant. & illi quidem dicto parent. Achæus verò quum vxori in ipso illo articulo consilium indicasset, ac tam inopinata rei nouitate Lao-dicen exanimasset; solandæ coniugi

& commemoratione eorum quæ sperabat, mitigandæ, temporis aliquantum ipsi impendit. mox quatuor amicis comitatus, quibus mediocrem amictum dederat, in vili ipse & plebeia veste, totus ad humilem conditionem compositus, præire institit. vni suorum præceperat Achæus, ut ad omnia quæ diceret Arianus, solus ipse responderet; de omnibus quæ postularet vsus, semper ex eo sciscitaretur, cæteros diceret esse Barbaros. vbi cum Ariano se coniunxerunt, propter locorum notitiam præcedebat ipse alios: ponè sequebatur Bolis, sicut ab initio fuerat constitutum, planè animi anxius, & in præsens consilij incertus: nam etsi Cretensis erat, quiduis suspicari facilis in alienam perniciem, non tamen poterat tenebris impediens, Achæum agnoscere: non dicam quis ille esset, verum ne illud quidem omnino an adesset. Erat via ad descendendum ple-
risque in locis prærupta & inuia: alicubi verò etiam lubrica & periculosa præcipitia habebat: ad huiusmodi aliquem locum quoties accedebatur, quum alij manu prehenderent Achæum, alij rursus illum subleuarent expectarentque; (neque enim penitus continere se poterant quominus consuetam de more illi reuerentiam præstarent;) statim intellexit Bolis, quis è comitatu esset Achæus. Ut ventum est ad locum à Cambylo constitutum, dat primò Bolis signum sibi-
lo, deinde cæteros quidem illi comprehendunt qui ex insidiis surrexerant: at Achæum Bolis ipse corripuit cum vestibis suis intra quas manus habebat: verebatur enim ne fraude intellecta manus sibi afferre gladio qui paratus illi aderat, aggredieretur. statim verò ambientium coronâ cinctus in potestatem inimicorum fuit: & è vestigio cum suis ad Antiochum est adductus. qui dudum suspensus animi & cepti exitum sollicitus expectans, dimissis conuiuis solus in tabernaculo duobus aut tribus satellitibus adstantibus vigilans manebat. postquâ subito ingressus Cambylus, vinctum Achæum humi destituisset, adeo illi præ admiratione hæsit vox faucibus, ut post diuturnum silentium

A πρῶτον αὐτίκω καὶ καταπαύσων, ἥ προσ-
δοκωμέναις ἐλπίσι προσκαρτέρη. μὲν δὲ αὐ-
τὰ πέμπτος αὐτὸς γυρόμενος, καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις
μετέτοις ἐσθλὰς ἀνὰ δούς, αὐτὸς δὲ λιτὴν καὶ τυ-
χῆσαν αἰαλαβῶν, καὶ ταπεινὸν αὐτὸν ποιήσας,
παραῖτα. σιωπᾶσας ἐν τῷ φίλῳ αὐτὸν αἰεὶ ἀ-
ποκρίνασθαι πρὸς τὸ λεγόμενον ὑπὸ τῷ πατρὶ
τῷ Αἰεαῖον, καὶ πυνθάνεσθαι πρὸς ἐκείνῳ αἰεὶ τὸ
κατεπιγῆναι. πατρὶ δὲ τῷ ἄλλῳ φαῖται Βαρβα-
ρος αὐτοῖς ὑπαρχῆναι. ἐπεὶ δὲ σιωπέμεναι τοῖς
πατρὶ τῷ Αἰεαῖον, ἠγάτο μὲν αὐτὸς αὐτῶν ὄψιν
B ἥ ἐμπυρίαι. ὁ δὲ Βασις καὶ ὅππῃ ἐπέστη καὶ τῷ
ὄψιν δὲ ὄψιν παρῶν, ἀπορῶν καὶ δυσχερούμε-
νος ὑπὸ τῷ συμβαίνοντος. καὶ ὅππῃ γὰρ ὡς Κρήνης,
καὶ πῶς αἰὲν καὶ τῷ πέλῃ ὑποπλάτῃ. ὁ-
μως οὐκ ἠδυνάτο διὰ τὸ σκότος σιωπῆσαι τῷ
Αἰεαῖον, οὐχ οἷον τίς ἐστίν, ἀλλ' ὅσοις κατὰ πᾶς
εἰ παρῇ. τῷ δὲ καταβάσας κρημνώδεις μὲν
καὶ δυσβάτου καὶ τῷ πρῶτον ὑπαρχούσης, ἐν
τοῖς δὲ ὅποις καὶ λίαν ὀπισθοδρομῆς ἐχούσης καὶ κιν-
δυνώδεις καταφορῆς, ὅππῃ παρῶν ὄψιν
C πρὸς ἵνα τοῦτον τόπον, τῷ μὲν ἐπιλαμβά-
νομεναι, τῷ δὲ πάλιν ἐκδεχομεναι τῷ Αἰεαῖον
(ὃ δυνάμεναι κατὰ τοῦ τῷ οὐκ ἐστὶ σιωπῆσαι
καταβῆσαι ἐλλείπει πρὸς τῷ πρῶτον κα-
τὰ) παρῇ ὁ Βασις σιωπῆσαι τίς ἐστὶ καὶ ποῖος
αὐτῶν ὁ Αἰεαῖος. ἐπεὶ δὲ πρὸς ὄψιν πρὸς
τὸν τῷ Καμβύλῳ ὄψιν παρῇ ὄψιν, καὶ
τῷ σιωπῆσαι πρὸς οὐκ ὄψιν ὁ Βασις ἐπέδωκε,
τῷ μὲν ἄλλῳ οἱ ἀφαισάντες οὐκ τῷ ἐνέ-
δρας ἐπέλαβον, τῷ δὲ Αἰεαῖον αὐτὸς ὁ Βα-
σις ὁμοῦ τοῖς ἰμαλίοις ἐνδὸν τῷ χεῖρας ἔχοντα
D σιωπῆσαι, φοβηθεὶς μὴ σιωπῆσαι τῷ γι-
γνώμενον, ἐπιλάβοιτο ἀφαισάντων αὐτοῖς. καὶ
γὰρ εἶχε μάχαιραν ὑφ' αὐτῷ πρὸς οὐκ ὄψιν
σμενος. παρῇ δὲ καὶ πῶς ὄψιν κληρώδεις,
ὑποχέριος ἐγύετο τοῖς ἐχθροῖς, καὶ παρῇ
χεῖμα μὲν τῷ φίλῳ αὐτῷ πρὸς τὸν
Αἰεαῖον. ὁ δὲ βασιλεὺς πάλαι μετέωρος ὢν
τῷ ἀφαισάντων, καὶ καταδοκῶν τῷ συμβου-
λόμῳ, ἀπολύσας τοῖς οὐκ τῷ Συνοίῃς,
ἐλθεῖ μόνος ἐχρηστῶς ἐν τῷ σκηνῇ μὲν
δουρὶ ἢ περὶ σωματοφυλάκῳ. πρὸς
E σιωπῆσαι δὲ τῷ πατρὶ τὸν Καμβύλῳ, καὶ
κατὰ τὸν Αἰεαῖον ὅτι τῷ γὰρ διδ-
όμεναι, εἰς τὴν αὐτὴν ἀφαισάντων ἦλθε ἀφαι-

in partes; aliis cum Ariobazo, aliis cum Laodice sentientibus. quam ob causam dum sibi inuicem diffidunt, celeriter vtraque factio & se & arces fidei Regis permiserunt. ita Achæus quum nihil eorum prætermisisset quæ ratio recta suadebat, illorum perfidia victus quib. fidem habuerat, diem supremum obiit: exemplum posteris, duobus modis vtile: primum, vt nemini temere esse credendum discamus; deinde, rebus lætis vt spiritus ne attollamus; sed vt homines, humani nihil alienum à nobis putemus.

Quomodo Hannibal urbem Tarentum proditione ciuium cepit.

PRINCIPIO Tarentini ita profecti sunt ab vrbe, tanquam expeditione aliquò suscepta, qui vt Carthaginensium vallo proximarunt, alij in syluosum quendam prope viam locū se silentio noctis abdentes, ibi manserunt: Philomenes verò & Nico ad castra propius accesserunt. hi à custodiis Punicis comprehēsi, ad Hannibalem sunt deducti: nihil illi quidem locuti, nec quinam essent, nec vnde: quum hoc solum significarent, conuento opus esse Imperatore. Igitur ad Hannibalem protinus deducti, velle se priuatim cum eo colloqui dixēre. qui quū prompta statim voluntate eos ad colloquium admisisset, cum de se, tum de sua patria longam orationem orsi, multa ac varia in Romanos criminatione sunt vsi: ne sine causa discedere ab eorum fide ad ea quæ parabant suscipienda viderentur. Et tunc quidē Hannibal postquam gratum sibi esse ipsorum consilium ostendisset, benignēque eos appellasset, laudatos dimisit: dato mandato, vt quàm primum reuersi, iterum de hoc negotio secum agerent. in præsentia iubet, vt pecora pastum propulsa in quæ prima venientes inciderant, ea vt cum viris qui pascebant, vbi longius paullo è castris essent progressi, abigerent. atque ita sine vllō metu ad suos redirent. sibi securitatem ipsorum fore curæ. Faciebat hoc Hannibal, vt daretur tempus, sibi quidem ad inquirendum accuratius de iuuenum consilio:

A οἱ μὲν πρὸς Αριόβαζον, οἱ δὲ πρὸς τὴν Λαοδίκην, οὗ γυμνασίου, ἀφ' ἑκαστοῦ ἀλλήλους, παρὲς ἀμφοτέρω πρὸς αὐτοὺς ἐν ταῖς ἀκροπόλεσι. Αχαιὸς μὲν οὖν πάντα τὰ καὶ λόγον παρέχας, ὑπὸ δὲ τῶν πιστευόντων ἡγήσας ἀθροίας, κατερέψατο τὸ βίον, καὶ δύο ἔσποις εἰς αἰωφελὲς ὑποδύμα γυμνάσιον ταῖς ἐσπέραις. καὶ ἕνα μὲν πρὸς τὸ μηδὲν πιστεύειν ῥαδίως· καὶ ἕτερον δὲ, πρὸς τὸ μὴ μεγαλαυχεῖν ἐν ταῖς ἀποτυχίαις, πρὸ δὲ προσδοκᾶν αἰδεσφόπως οἶσιν.

B

Πῶς διὰ προδοσίας ἐάλω ὁ Τάρεας ὑπὸ Αννίβου.

ΤΟ μὲν οὖν πρῶτον ὡς ἐπ' ἐξοδίῳ ὁρμήσαντες ἐκ τῆς πόλεως, καὶ συνεγίγαντες τῇ πρὸς ἐμβολῇ τῇ Καρχηδονίων νυκτὶς, ἄλλοι μὲν συγκαθέκτες εἰς τινὰ τύπον ὑλῶδη πρὸς τὴν ὁδὸν, ἔμμεναι· ὁ δὲ Φιλόμενος καὶ Νίκων προσήλθον πρὸς τὴν ἐμβολήν. τὸ δὲ φυλάκων ὑπελαβομένων αὐτῶν, αἰτήσαντο πρὸς τὸν Αννίβαν, ὁδὸν εἰπόντες, οὔτε πόνον, οὔτε τίνες ἦσαν· αὐτὸ δὲ μάλιστα τῷ δηλοῦντες, ὅτι ἡλοιοι τὰ στρατῶν συμμαχίαι. παρὲν δὲ πρὸς τὸν Αννίβαν ἐπιδραστήντες, ἔφαθον αὐτῷ κατ' ἰδίαν βέλεσθαι ἀφ' ἑαυτοῦ. τὸ δὲ καὶ λίαν ἐτόιμος προσδεξάμενος τὴν ἐντευξίν, ἀπελογίζοντο πρὸς τὴν καὶ ἐαυτοῦ καὶ πρὸς τὴν καὶ τὴν πατρίδα, πολλὰς καὶ πακίλας ποιούμενοι κατηγορίας Ρωμαίων· χάριν τῷ μὴ δοκῆν ἀλόγως ἐκβαίνειν εἰς τὴν ὑποκαίμενόν πρὸς τὸν. τότε μὲν οὖν Αννίβας ἐπαπέσας καὶ τὸ ὄρμητόν αὐτῶν φιλαδέσφπως ἀποδέξάμενος, ὅξετο μὲν, συνετάξατο μὲν πρῶτον καὶ Συμμεγνύσαι καὶ τὰς αὐτῶν πάλιν. καὶ δὲ τὸ πρῶτον ἐκέλευσε τὰ πρῶτα τὰ ἐξελεγκμένων πρὸς θρεμμάτων, καὶ τοὺς ἄλλα τοῖς αὐτοῖς ἀνδράς ἐπειδὴν ἰκανὸν ἀπὸ τῆς ἐμβολῆς, πρὸς ἐλεσπαμένους ὁδὸν αὐτοῖς ἀπαλλάττειν. πρὸς γὰρ τῆς ἀσφαλείας αὐτῶν μελήσιν. ἐποίησε δὲ τῷ, βουλευόμενος αὐτῷ μὲν ἀνατροπὴν δοῦναι πρὸς τὸ πολυπραγμοῦσαι τὰ κατὰ τοὺς νεαίους.

E

partem portæ custodibus, ut portulam celeriter sibi aperirent. nocte enim ut plurimum & ingrediebatur & egrediebatur, specie quidem, propter metum hostium; re autem ipsa, quod negotio instituto sese accommodabat. Vbi iam cō consuetudinis Philomenes venit cum statione, ut nihil dubitarent custodes, sed quoties ipse muro appropinquans sibi signum dedisset, portulam ē vestigio illi aperirent: quum die quadam obseruassent proditores, cum quem Romani vrbi præfecerant tempestiuo conuiuium cum pluribus interfuturum, quod in Museo (id loci est nomē) prope Forum ageretur, illum cum Hannibale diem constituerunt. Pœnus qui iam ante valetudinis aduersæ causam excogitauerat, ne mirarentur Romani cum audirent ipsum eodem loci diuturniorem moram trahere, tunc magis etiam ægritudinem simulauit. distabant autem eius castra à Tarento dierum trium iter. Vbi statutus dies aduenit, decem fere millibus peditum atque equitum præparatis, qui velocitate & audacia præstabant, ut quatuor dierum comitatus haberent ipsi imperat. quarta deinde noctis vigilia, motis signis, raptim agmen ducere institit. Numidicis equitibus ad octuaginta selectis, præcepit, ut stadia circiter xxx antecederent exercitum, & loca omnia circa vias incurfarent, ne quis forte vniuersas copias cerneret; sed quicumque in eos incidissent, partim caperentur, partim ubi euassissent, Tarentum afferrent nuntium, quali Numidarum ea esset procuratio. Qui ut quindecim ferme millium spatio ab vrbe aberant, Hannibal propter flumen cœnat oculis hominum prope ereptum, quod per conuallem præruptam & confragosam labitur. ibi ducibus congregatis, non ille quidem consilium suum disertè eis aperuit: tantum monuit, ut viros fortes se omnes præberent: quippe maiora ipsis nunquam proposita fuisse præmia. deinde ut excedere ordinem agminis neminem suorum paterentur: sed cunctos huc aut illuc diuertentes acerbè increparent: postremò, in-

A πὰ δὲ τοῖς ὅπῃ τῷ πυλῶνι, χάριν τῷ ῥινοπύ-
λῳ ἐπὶ τοῖς αἰσίοις αὐτοῖς. ὁ γὰρ πλείων ἐποι-
εῖτο τὰς εἰσόδους καὶ τὰς ἐξόδους νυκτὸς, πορ-
φάσει μὲν χρωμένους τὰς φάλαγγας τῶν πολεμίων,
ὁρμολογίαν δὲ πορφύρεως τῷ ὑποκειμένῳ πορ-
φύρεϊ. ἥδη δὲ κατεσκευασμένου τοιαύτου συ-
νήσαντο Φιλημένους πορφύρεως τοῖς ὅπῃ τῷ πυλῶνι,
ὥστε μὴ διαπορῆναι τοὺς φυλάττοντας, ἀλλ'
ἐπὶ πορφυρίσας τὰς τάξεις πορφυρίσας
νυκτὸς, ὡς αἰσίοις αὐτοῖς τῷ ῥινοπύλῳ αὐ-
τοῖς. τότε πορφυρίσας τοὺς ὅπῃ τῷ πυλῶνι
B λέως ὁρμολογίαν τῶν Ρωμαίων ἐφ' ἡμέρας μέλ-
λοντα γίνεσθαι μὲν πλείονων ἐν τῷ πορφυ-
ρίσῳ Μισσίου σιμῶντος τῶν ἀγροῶν, ταύ-
τῳ ἐπ' αὐτῷ τῷ ἡμέρῃ πορφύρεως τῷ Αἰνίῳ. ὁ
δὲ πάλαι μὲν ἐπὶ πορφύρεως σιμῶντος ὡς ὁρμολο-
γίαν, χάριν τῷ μὴ θαυμάζειν ἀκούοντες τοὺς
Ρωμαίους, ὡς καὶ πλείων χρόνος ὅπῃ τῷ αὐτοῖς
τόπων πορφύρεως τῷ ὁρμολογίαν. τότε ὁ καὶ μάλλον
πορφυρίσας τῷ ὁρμολογίαν, ἀπὸ τοῦ ὅπῃ τῷ
C πορφύρεως τῷ ἡμέρῃ ὁρμολογίαν τῷ Αἰνίῳ. ἡκον-
τος δὲ τῷ χρόνῳ, πορφυρίσας ἐκ τῷ τῷ
ἡμέρῃ καὶ τῷ πύλῳ τοὺς ἀγροῶντας ἀ-
κιστοῖα καὶ πόλιν πορφύρεως μυστοῖς ὅπῃ τῷ
εὐθύνῃ, πορφυρίσας τετάρτῃ ἡμέρῃ ἔχον ἐ-
φορφύρεως. πορφυρίσας δὲ τῷ αἰσίοις, ὁ-
πὸ τῇ ἐσθύνῃ ἔχον τῇ πορείᾳ σιμῶντος.
τῷ δὲ Νομαδικῶν ἡμέρῃ εἰς ὁρμολογίαν
πορφυρίσας, ἐκείνῳ πορφυρίσας
τῇ δυνάμει εἰς τετάρτῃ σιμῶντος. καὶ τῷ
D πορφύρεως τῷ ὁρμολογίαν ὅπῃ τῷ ἐκαστέρῳ τῷ μέ-
ρῳ ὅπῃ τῷ, ἵνα μυστοῖς κατεπύληται τῷ
ὅλῳ δυνάμει, ἀλλ' οἱ μὲν ὑποχείριτοι γί-
νοντο τῶν διαπορφύρεως, οἱ δὲ διαπορ-
φύρεως, αἰσίοις ὡς τῇ πόλιν, ὡς ὅπῃ
δυνάμει οὗσης ἐκ τῶν Νομαδικῶν. διαπορ-
φύρεως δὲ τῷ Νομαδικῶν ὡς ἐκαστὸν εἶχον τε-
τάρτῃ, ἐδυνάμεισας πορφύρεως ἵνα δυνάμει-
πῳ καὶ φασγάνῳ πορφύρεως. καὶ σιμῶντος, πορ-
φύρεως τοὺς ἡμέρας, κυρίως μὲν οὐ διεσπάρθη
τῷ ὅπῃ τῷ ἀπὸ τοῦ δὲ πορφύρεως, πορφύρεως
μὲν αὐτοῖς ἀγροῖς γίνεσθαι πορφύρεως, ὡς ἐδὲ
E πορφύρεως αὐτοῖς ἀγροῖς ὑποκειμένῳ.
δοῦτερον ὁ σιμῶντος ἔχον τῇ πορείᾳ τοὺς ὅπῃ
αὐτοῖς πορφύρεως καὶ πικρῶς ὅπῃ τῷ τοὺς
καὶ τῷ πορφύρεως ἐκ τῇ ἰδίᾳ ταύτης

& quicquid agendum foret, principiū ab ipso esse habiturum. Ut domuitiones à cœna, totūque ille redeuntium strepitus præterierat, & populi multitudo somnum carpebat, iamque multum nox erat prouecta, quia spes iuuenum manebant integræ, tūc demum, agmine factō, ad propositum exsequendum se accinxerunt. Rei agendæ ordo hic erat compositus inter iuuenes & Pœnos. Oportebat ut Hannibal vrbi copias admoueret, idque ab eo latere quod è mediterranea regione veniēti occurrit orientem spectans, quasi Temenidem quam vocant portam peteret: deinde ut è tumultu quem alij Hyacinthi, alij Apollinis Hyacinthi indigetant, igne accenso flammam ederet: quæ ut à Tragisco esset visa, ipse quoq; signum erat igne redditurus. his rite confectis, Hannibalem ad portam pede pressō tendere oportebat. Quum ista sic conuenissent, iuuenes habitatā vrbis partem clementi, ad Sepulcrum venerunt. Nam quia Tarentini ex veteri quodam oraculo mortuorum cadauera intra muros cōdunt (quod hodie etiam fit,) tota oppidi illorum pars quæ orientem Solem respicit monumentorum est plena. Fertur enim hæc olim Tarentinis à deo fors fuisse edita: MELIUS IPSIS MAGISQUE EX ANIMI SENTENTIA RECESSURAS, SI HABITARENT CVM PLVRIBVS. ipsos ita existimasse; tum demum beatissimam fore ex oraculi mente, quam incolabant urbem, quando etiam fato functos intra mœnia recepissent. propterea etiā nunc intra portas mortuos sepeliri. Cæterum dicti iuuenes, ut ad sepulchrū Pythionice venēre, quid futurum esset opperiebantur. vbi vero iam propius accessit Hannibal, & omnia de quibus conuenerat egit; simul ignem viderunt Nico & Tragiscus, animis denuo confirmatis, facem ipsi quoque suam attollunt. deinde extinctam à Pœno flammam animaduertentes, curriculō ad portam contendunt, ut excubantem in eius vestibulo stationem prius occiderēt, quàm eodem Carthaginenses peruenirent, qui ex pacto, silentio ac leniter erant iter acturi. Re feliciter peracta, custodibus oppressis, alij miseros ob-

[illegible]

ἐφόνδον ἑαυτοὺς, οἱ δὲ δέχεσθαι τὰς μα-
 χλαύς. παρὸν δὲ τὴν πυλῶν αἰοιζομένων, πρὸς τὴν
 δέοντα χαλεπὸν, ἦσαν οἱ παρὰ τὴν Ἀντίβαν, κα-
 χημενοὶ τῇ πορείᾳ συμμέτρως, ὥς μὴ δε-
 μῖαι ἐπίστασι γυῖα παρὰ τοῦ ἐπὶ τὴν πό-
 λιν. ἡγομένης δὲ τὴν εἰσόδου καὶ τὴν πρὸς ἑ-
 στίαν ἀσφαλείαν καὶ τελέως ἀπορρύθμου, δόξαν-
 τες ἰσχυρὰ σφίσι δὲ πλεῖστον τῆς ἐπιβολῆς,
 λοιπὸν αὐτοὶ μὲν ἀπαρτῶς ἡδὴ πρὸς ἑστίαν ἐ-
 πὶ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν πλατείαν τὴν ἀπὸ
 τῆς Βαθείας αἰαφέρουσιν. πύς γὰρ μὲν ἰπποῖς
 ἀπέλιπον ἐκδὸς τῶν τειχέων, οἷα οἷα ἐλάτ-
 τος διαγλίαν, θέλοντες ἐφειδόμενοι αὐτοῖς ὑπάρ-
 χον τούτῃ πρὸς τὴν ἐξ ἑστίαν ἐπιφανείας,
 καὶ πρὸς τὰ πρὸς ἑστίαν τῆς ἐστίαν ποιούσης
 ἐπιβολῆς συμβαλόντων. ἐλπίσαντες δὲ τοῖς
 παρὰ τὴν ἀρχὴν τοῖς, τὴν μὲν διώκοντες ἐ-
 πέσειν καὶ πορεύειν αὐτοὶ δὲ τὰ καὶ τὴν Φιλή-
 μενον ἐκχερδύοντες, διδοῦντες πῶς σφίσι πρὸς
 χαρήσιν καὶ ὑπὸ τῶν μέγας τῆς ἐπιβολῆς. ὅτε γὰρ
 αἰαφάντες δὲ πῦρ ἐμμελὸν πρὸς τὴν πύλιν
 ὄρμας, ὅτε καὶ τὴν Φιλήμενον ἔχοντες τὴν ἐστίαν
 φερέμεν, καὶ Λίβυας ὡς χεῖρας ὁρμήσαντες
 ἐπὶ τὴν πύλιν πύλιν: βελέμενοι
 καὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρὸς ἑστίαν μὴ ψιλὰς ἐκ
 μιας ἐλπίδος ἀνηρτῶσαι τὴν ἐπιβολὴν αὐ-
 τῶν, ἀλλ' ἐκ πλείονων. ὁ δὲ πρὸς ἐπιβολὴν
 ἐλπίσας δὲ τὴν καὶ τὴν ἐπιβολὴν, ἐπὶ πρὸς ἐστίαν
 εἶπε, πρὸς δὲ φύλαξ ἀπὸ τῆς καὶ τῆς
 πρὸς τὴν ῥινοπύλιν. τὸ δὲ εἰπόντος ἐξ-
 ἔστη αἰοῖσιν παχέως, ὅτι βαρυώοντες φέροντες
 γὰρ καὶ ἀρχῆς ἀσμένως ἀκούσας ὁ φύλαξ,
 αἰώξας μὲν ἀσπιδος, ἐλπίσας καὶ πρὸς αὐτοὺς
 τι δὲ τεύειν τὴν ἀρχὴν τὴν παρὰ τὴν Φιλήμε-
 νον, ὅτι μὲν τὴν αἰὲν γήκεα τὴν εἰσφερο-
 μένων. αὐτὸς μὲν οὖν ὁ πρὸς ἐπιβολὴν τὴν πρὸς
 τὴν ἔχον χάριν τὴν φορήματος, εἰσπλάττει καὶ σὺν
 αὐτῷ Νομαδικῶν ἔχον δὲ καὶ τὴν ἐπὶ τῆς
 ὡς εἰς τὴν ὡς τὴν ἀπὸ τῆς χάριν μὲν δὲ ὅτι
 ἄλλαι δύο πάλιν, φέροντες ἐκ τῆς ὅτι
 δὲ ἑστίαν. ἐπὶ δὲ τὴν ἀρχὴν ὅτι ἐπὶ τῆς
 ῥινοπύλιν, τὸν μὲν αἰοῖσιν τὴν
 μὲν ἀρχῆς, καὶ ψιλὰς τὴν καὶ τὴν αὐτὸν
 παπῆσαντες ἀπέκτείναν. πύς δὲ ἐπὶ τῆς
 μὲν αὐτοῖς, πρὸς ἐπιβολὴν δὲ τῆς ἀ-
 λων, Λίβυας οἷα εἰς τὴν ἀρχὴν, ὅτι καὶ

A truncate, alij vestes effringere. Nec
 mora, aperiuntur portæ: & ipso planè
 quo oportuit momento adest Hanni-
 bal, cum tempore iter ea dexteritate
 commensus, ut eius ad urbem aduen-
 tus omnes falleret. Pœnus tutò & pla-
 nè sine ullo tumultu, ut proposuerat,
 urbem ingressus, rem multo maxima
 ex parte iam sibi confectam ratus, de
 cætero bonæ spei plenus, per latam il-
 lam viam, quæ ex illa quam Batheam
 dicunt ad superiora urbis ducit, Forum
 cum suis petit. equites (ij erant ad duo
 millia) extra portam reliquit, ut id sibi
 paratum esset subsidium, si quis extra
 urbem hostis aliunde paruisset; siue a-
 liquid parum prouisum, quod fieri a-
 mat in talibus inceptis, repente acci-
 disse. Postquam ad ea loca ventum
 quæ sunt circa Forum, subsistere a-
 gmen iubet Hannibal. ipse enim, Phi-
 lomene quid actum esset sollicitus ex-
 spectabat: metu anxius de huius quo-
 que partis consilij sui euentu. Nam
 cum post accensum ignem pergere ad
 portam instituit; simul Philomenem
 aprum in pheretra habentem, & cum
 eo Afros circiter mille, ad proximam
 portam eo consilio miserat: ut quem-
 admodum ab ipso principio propo-
 suerat, non vnica dumtaxat spe rei
 patrandæ niteretur, sed pluribus si-
 mul. Philomenes muris iam prox-
 imus, quum de more sibilo signum de-
 disset, adfuit extemplo custos & ad
 portulam descendit. quum dixisset qui
 extra urbem erat, ut statim aperiret;
 onere namq; premi se apri, quem ge-
 starent: latus hunc sermonem custos
 accipit, & aperire festinat. sperabat e-
 nim, quod auspiciatò venatum isset
 Philomenes, ad se quoque non nihil
 eam rem pertinere; quoniam partem
 eorum quæ inferrentur semper cape-
 ret. Philomenes igitur, qui in baiulan-
 do gestatorio primum locum tenebat,
 ingreditur; & cum eo alter habitu pa-
 storitico adornatus, tãquam esset agre-
 stium aliquis: post hunc duo item alij,
 feram à posteriore parte baiulantes.
 vbi quatuor isti intra portulam sunt
 admissi, ipsum qui admiserat contem-
 plantem stolidè, absque vlla mali su-
 spicione, & manu aprum contrectan-
 tem percusserunt, atque occiderunt.
 mox Afros ad triginta qui hos seque-
 bantur & cætero agmini præibant,

cum silentio & quiete intro per portulam receperunt. quo facto, confestim alij vectes effringere, alij excubantem ad portam stationem trucidare, alij Afris qui extra portam erant ingrediendi signum dare. quum etiam isti essent tuto ingressi, recta Fori regionem sicut iussi fuerant petunt. qui ubi ceteris se coniunxerunt, Pœnus Iatitia exultans, quod ex animi sententia conatus succedebat, reliqua incepti sui peragere institit. Tum duo millia Gallorum in tres diuidit partes; & duos cuique parti iuuenes attribuit ex eorum numero qui prodicionem faciebant: atque his quum è suis ducibus nonnullos adiunxisset, per urbem omnes dimittit, iussos vias quasque maxime opportunas, quæ ducerent in Forum, occupare. qua re peracta, indigenis quidem iuuenibus præcepit, vt quicumque occurrerent ciues, eos cædi eriperent seruari- que; & vt clamore procul edito priusquam concurrerent, Tarentinos monerent, ne se loco mouerent: cunctis enim propositam esse impunitatem. at Carthaginensium & Romanorum ducibus vt obuios quosque è Romanis occiderent imperauit. Et hi quidem in diuersa profecti, imperata fecerunt. Vt Tarentini hostem iam esse ingressum senserunt, clamore ac tumultu vario vrbs est repleta. Liuius cognito intrasse hostes oppidum, cogitans ebrietate impediri se quominus ferre opem posset, domo confestim vnâ cum famulis egreditur, & portam illam qua itur ad portum petit. deinde quum illi custos portulam aperuisset, perque eam ipse euasisset, scapham vnâ ex iis quæ stabant in portu religatæ arripit, cum familia conscendit, eaque ad arcem clam defertur. Secundum hæc Philomenes stans in theatro, tubis Romanis quas antè parauerat, cum certis hominibus qui assidua consuetudine illas inflare didicerant, signum dabat; & cum Romani ferendæ opis gratia in artem pro more accurrerent, plane ex Carthaginensium voto res succedebat: quippe hi per plateas passim & inordinati aduenientes, partim in Pœnos, partim in Gallos incidebāt.

A μὴ ἡσυχίας κέρησαν ἀλλὰ τῆς πυλίδος. γονομένου δὲ τούτου καὶ ὁ στωεχὴς, οἱ μὲν ποῖς μοχλοῦς διέκρητον, οἱ δὲ τοὺς ἐπὶ τῇ πυλίδος ἐφόνον· οἱ δὲ τοὺς ἐξω Λίβυας ἐκάλουν ἀλλὰ στωθμητῶν. εἰσελθόντων δὲ καὶ τούτων ἀσφαλεῖς, παρεῖχον ὡς ἐπὶ τῇ ἀγρῶν καὶ ὁ στωτελαγμένοι. ἅμα δὲ τὰς Συμμίξαι καὶ τούτοις, περὶ αὐτῶν ἡρόδοτος Ἀντίβας, ἐπὶ τῷ καὶ τοῦ αὐτοῦ παροχωρεῖν τὴν παρῆν, εἰχὼ τῇ παροκειμένων. ἀπομερίσας ὁ Κελτῶν εἰς διχαλίους, καὶ διελὼν εἰς τρία μέρη τούτοις, στωεχῶν τῶν κασιόων δύο παρὲς ἑκαστὸν μέρος τῇ χερσίνων τῇ παρῆν. ἀκρολῆθως ὁ καὶ τῇ καὶ πᾶσι πῖνας ἡγεμόνων συνεξαπίσθη, παρῆν ἀλλὰ ἀλλὰ τῇ εἰς τῇ ἀγρῶν φερουσὶν ὁδοῖν τὰς ἀνταρῆστας. ὅταν ὁ παρῆν, τοῖς μὲν ἐλχέοις κασιόων ἐξαπὶ καὶ κέρησει καὶ ὁδοῖν τοὺς ἐντυχάωντας τῇ πολιτῶν, αἰαδοῦντας ἐκ πολλοῦ, μένην καὶ χερσὶν Ταρσίνους, ὡς ὑπαρχούσης αὐτοῖς τῇ ἀσφαλείας. τοῖς ὁ παρῆν τῇ Καρχηδονίων καὶ τῇ Κελτῶν ἡγεμόσι, κτείνει διεκαλύσας τοὺς ἐντυχάωντας τῇ Ρωμαίων. ὁ μὲν οὖν χωρεῖντες ἀλλήλων ἐπαρῆν μὲν τῶν παρῆν. ὁ ὁ τῇ πολεμίων εἰσόδου κατὰ φανὲς ἡδὴ ἡγεμόνης τῆς Ταρσίνους, πλήρης ἡ πόλις κερυγῆς ἐγένετο καὶ παρῆν κέρησει. ὁ μὲν ὁ Γαῖος παρῆν αὐτοῖς τῇ εἰσόδου τῇ πολεμίων, στωιόσας ἀδυνάτοι αὐτὸν ὅταν ἀλλὰ τῇ μέλει, ἀλλὰ ἐλθὼν ἐκ τῆς οἰκίας μὲν τῇ οἰκίῳ, καὶ παρῆν ἡγεμόνος ἐπὶ τῇ πυλίδι τὴν φέρουσαν ἐπὶ τῇ λιμνῇ, καὶ μὲν τῶν φύλαχος ἀνοίξας αὐτοῖς τῇ ῥινοπύλιν, ἀλλὰ τῇ τῇ, καὶ λαβόμενος ἀκτὴν τῶν ὁρμυώνων, ἐμβαλὼν μὲν τῇ οἰκίῳ εἰς τὴν ἀκρὴν κέρησει. μὲν δὲ τῇ χερσὶν τῶν οἱ παρὲς τὸν Φιλήμονος ἡτοιμασμένοι ἑλπίδας Ρωμαίων, καὶ ἵνας τῶν αὐτῶν χερσὶν δυναμένων ἀλλὰ τὴν στήναι, πάντες παρὲς ὁ παρῆν, ἐσήμερον. τῇ δὲ Ρωμαίων βοηθούτων ἐκ τοῖς ὅπλοις καὶ τὸν ἐθισμόν εἰς τὴν ἀκρὴν, ἐλθὼν ὁ παρῆν καὶ τῇ παρῆν οἱς Καρχηδονίοις. παρῆν ἡγεμόνοι γὰρ τῆς πλάσις ἀπὸ τῆς ἀπορῆν, οἱ μὲν εἰς τὸς Καρχηδονίους ἐπέπλην, οἱ δὲ εἰς τὸς Κελτούς.

A

Οἱ Ἀχαιοὶ ἐν τῇ Σαρδεῶν
ἄκρᾳ πολιορκούμενῳ, περὶ δούρα
Βώλιδος τῆς Κρητὸς ὑποχείριον
τοῖς ἐχθροῖς ἐγένετο, καὶ Ἀντίοχος
παρεδόθη σὺν αἰκία δικαίῳ θανά-
τῳ.

ΒΩΛΙΣ ὡς αὐτὸς, ἦν δὲ Κρής· χρό-
νιον δὲ πολὺ ἐν τῇ βασιλείᾳ. Διφτε-
ραιφὺς ἐν ἡγεμονικῇ περὶ αἰσία, δοκῶν δὲ ἐν
οἰκίᾳ ἔχειν ἐν τῷ πολέμῳ ὡς ἀπολογιστὴν, ἐν πε-
ρίᾳ ἐν τῇς πολεμικαῖς ὑποθέσεσιν ἐλάττω. τῶ-
ν οὖν Σωσίβιος διφτε-
ραιφὺς, ἐν τῇς πλείονας λόγων περὶ
σπάρτης, ἐν τῇς ἀπολογιστικαῖς ὡς αὐτὸς ἐν
περὶ ἡμῶν, αἰσθάνεται τὴν περὶ ἡμῶν, ὡς ὅτι
αὐτὸς βασιλεὺς μῆλον χρόνον ἐν τῇς ἐν-
στάσι κατέχει, ἢ συνεπινοήσας πῶς καὶ ἵναι
ἐξέπαι δυνάται ὥσπερ τὸν Ἀχαιόν. τότε μὲν
ὡς διφτε-
ραιφὺς ὁ Βώλιν, καὶ φησὶ ὅτι πᾶσι
ἵσταται περὶ τῆς εἰρημίας, ἐχθροὶ δὲ
λόγον ἑαυτοῦ, ἐν μὲν δὲ ἢ ἢς ἡμέρας περ-
σιστῶν περὶ τῇ Σωσίβιῳ, αἰσθάνεται τὴν περὶ
ἐν εἰς αὐτὸν, φησὶ ἐν γένεσιν χρόνον πλείων
ἐν τῇς Σαρδίσι, καὶ τῶν τόπων ἐμπειρίαν, καὶ
τὸν Καμβύλον τὴν ἡγεμονία τῇς Ἀντίοχου
ἐρατειομένων Κρητῶν, οὐ μόνον πολίτην,
ἀλλὰ ἐν σπάρτῃ καὶ φίλοι ὑποαρχὴν αὐτοῦ. συ-
νέβαινε δὲ καὶ τὸν Καμβύλον ἐν τῇς ὑποθέσεσιν
τῇς περὶ Κρήτας περὶ αὐτοῦ τῇς φυ-
λακτικῶν τῶν καὶ τοῖς ὅπασιν τοῖς τῇς Ἀ-
χαιῶν. οἱ πῖνες καὶ αὐτοῦ μὲν ὅτι ἐπιδέχον-
το, τῇ δὲ συνεχία τῶν ὑπο τὸν Καμβύλον
περὶ αὐτοῦ ἀνδρῶν ἐπηρεῶντο. τῇ δὲ Σωσί-
βιου δεξιότητι τῶν ὑπονοήσας, ἐν διειληφότος
ἢ μὴ δυνατὸν εἶναι ὥσπερ τὸν Ἀχαιόν ἐκ
τῶν περὶ αὐτοῦ, ἢ δυνατὸν κατὰ πᾶς ὑπάρ-
χοντος, διφτε-
ραιφὺς μὲν αὐτὸς ἐπὶ ἡμῶν ὡς αὐτὸς ἐν
ὅτι βέλινος, ἢ ὅτι Βώλινος. ὡς αὐτοῦ δὲ συ-
νδραμούσης καὶ περὶ τῇ Βώλιν περὶ αὐτοῦ, τα-
χέως ἐλάμβανε τὸ περὶ αὐτοῦ περὶ αὐτοῦ. ὅ-
τι γὰρ Σωσίβιος, ὡς αὐτὸς μὲν περὶ αὐτοῦ τῶν
χρημάτων εἰς τὸ μὲν ἐλλείπειν εἰς τῇς ἐ-
πιβολῆς· πολλὰ δὲ ὡς ἡγεμονίων ἐπηρεῶντο

*Quomodo Achaus qui in
Sardium arce obsessus teneba-
tur, ubi prodicione Bolidis Cre-
tensis in potestatem hostium
devenisset, Antiocho crucian-
dus traditur.*

BOLIS erat genere Cretensis, sed
qui longo tempore in aula Ptole-
maeorum honoribus qui solent tribui
ducibus, esset usus: vir prudentia, præ-
cipiti audacia, & usu rerum bellica-
rum nemini, ut erat hominum opi-
nio, secundus. Propterea Sosibius ubi
multis sermonibus fidem illius, be-
nevolentiam ac studium sibi concii-
asset, patrandæ rei consilium cum eo
communicat: nihil ipsum impræsen-
tiarum gratus Regi præstare posse af-
firmans, quam si modum aliquem ac
rationem liberandi Achæum solle-
ter comminisceretur. ea oratione au-
dita Bolis, tum quidem, ubi cogitatu-
rum se de iis quæ fuerant dicta, re-
spondisset, discedit. re autem apud se
expensa, altero tertiove die post, So-
sibium adit, atque in se negotium sus-
cipit. quippe Sardibus per diu se fuisse,
locorum peritiam habere, Cambylum
verò præfectum Cretensium qui An-
tiocho militabant, non solum ciuem
suum esse, verum etiam cognatum at-
que amicum. Cambylo huic & mili-
tibus quæ ipse imperabat, custodia
fuerat commissa vnius è propugnacu-
lis pone arcem sitis: quæ muniri ope-
re quum non possent, statione assidua
Cambyleorum militum custodieban-
tur. Placuit Sosibio commentum: qui
ita cum animo suo statuebat, aut pla-
nè eripi è præsentī calamitate non
posse Achæum: aut, si fieri omnino
id posset, neminem mortalium me-
lius quàm Bolidem rem exsecutu-
rum. cuius quum par studium atque
alacritas concurreret, citò negotium
est promotum: nam Sosibius pecu-
niam adfatim largiebatur, ne quid
esset quod propositum retardaret. Ipsi-
mul, à Rege & illo ipso cuius sa-
timula etiam, ubi res habuisset
exitum, se daturum pollicebatur.

Iuti consulebatur, mirifica quædam beneficia Bolin manere confirmans, spe, ingenti eius animum impleuerat. & ipse quoque Bolis ad rem exsequendam promptus, nullâ interiectâ morâ, tesseris ac fidei pignoribus acceptis, Rhodum ad Nicomachum, (qui beneuolentia ac fide paternum Achæo affectum præstabat) & Ephesum ad Melancomam nauigat. isti namque erant quorum opera in communicandis cum Ptolemæo consiliis & aliis omnibus externis negotiis, superioribus quoque temporibus utebatur. Rhodum ut venit ac mox Ephesum, cum dictis viris de hoc incepto locutus, eosque ad postulata sua paratos nactus, mox Arianum vnum è suis ad Cambylum cum hisce mandatis proficisci iubet: ab Alexandria missum se peregrino militi conducendo, de necessariis quibusdam rebus cum Cambylo velle conferre. censere igitur faciendum, ut tempus ac locum statuerent, vbi sine cuiusquam conscientia possent conuenire. Arianus cum Cambylo mox agit, suaque illi mandata exponit. Cambylus ad omnia quæ petebantur paratum se ostendit: diem, locumque ambobus notum, ad quem noctu veniretur, constituit: ita Arianum remittit. at Bolis ut pote Cretensis, & homo instabilis, vnam quamque rem in animo secum versare, & omnes consiliorum vias expendere. tandem, ut erat cum Ariano constitutum, ad Cambylum accedit: epistolam ei tradit. qua in medium posita Creticam super ea deliberationem instituunt. non enim de salute miseri cui periculum impendebat, neque de fide sibi ab iis habita qui hoc ipsis negotium crediderant, sed de propria securitate sua atque vtilitate consultabant. Itaque ambo quum essent Cretenses, breui disceptatione habita in eandem sententiam sunt delapsi. ea erat, ut decem talenta quæ Sosibius in antecessum numerauerat, æquis partibus inter se diuiderent: Antiocho rem ut aperirent, sponderentque si ope sua ipsos iret adiutum, & pecuniam in præsens largitus, spes in posterum ostenderet tanto incepto pares, fore ut Achæum ipsi tra-

A δώσου. τὰς δὲ πρὸ αὐτῶν τῷ βασιλεῶς καὶ πρὸ αὐτῶν τῷ σατοράδου χεῖρας εἰς ὑπερβολῆς αὐξάν, εἰς μεγάλας ἐλπίδας ἦγε τὸ Βαλιν. ὃ, τε περὶ ρημάτων αὐτῶν ἐπιμας ὡς πρὸς τὸ πρᾶξιν, ὁδὸν αὖτε χροῖον ὑπομαίνας εἰς ἐπὶ πλάσι, σιωπῆμαλα λαβὼν καὶ πίστις πρὸς τε Νικέμαχοι, εἰς Ρόδον, ὅς ἐδοκεῖ παρὲς ἐχθρὸν ἀφ᾽ ἑαυτοῦ καὶ τὴν δυνάμιν καὶ πίστιν πρὸς τὸν Ἀχαιοὶ ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς Μεγαχέμας εἰς Εφεσον. οὗτοι γὰρ ἦσαν δι' ὧν καὶ τὸ πρὸ τῷ χροῖον Ἀχαιὸς πᾶσι πρὸς τὸν Πτολεμαῖον καὶ τὰς ἄλλας ἀπάσας τὰς ἐξωθεν ἐπιβολὰς ἐχίει. τῷ σατοράδου δ' εἰς τὴν Ρόδον, καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν εἰς τὴν Εφεσον, καὶ κοινοσάρατος τοῖς περὶ ρημάτων ἀνδράσι, καὶ λαβὼν αὐτοὺς ἐπιμας εἰς τὰς ἀπὸ ἀκαλούμενα, μετὰ ταῦτα Ἀρριανὸν πᾶσι τῶν ὑφ' αὐτὸν ὑπομαίνας ἀφ᾽ ἑαυτοῦ πρὸς τὸν Καμβύλον φησας εἰς ἀπεσπᾶσθαι μὴ ἐν τῷ Ἀλεξάνδρειας ἐκτελεσθῶν βέλεα δὲ τῷ Καμβύλῳ συμμίξαι πρὸς ἑαυτὸν ἀνατρίων. δὲ πρὸ ὧν δὲ τὰς ἀπὸ καὶ τὸν καὶ τὸν, ἐν ὧν μηδὲν σιωπῆματος αὐτοῖς σιωπῆσιν. παρὲς τὸ Ἀρριανὸν συμμίξας τῷ Καμβύλῳ, καὶ δηλώσας τὰς ἐπιβολὰς, ἐπιμας ὁ περὶ ρημάτων αὐτῶν ὑπομαίνας τοῖς ἀπὸ ἀκαλούμενοις. καὶ σιωπῆματος ἡμέρας καὶ τόποι ἐκτελεσθῶν, εἰς ὃν πρὸς αὐτὸν καὶ ἀπὸ πᾶσι τῶν Ἀρριανῶν. ὁ δὲ Βαλιν ἀπὸ Κρήνης ὑπερβαίνων, καὶ φύσι ποικίλος, πρὸς ἐβασταζε πρὸς γῆμα, καὶ πᾶσαι ἐκτελεσθῶν ἐπὶ λαβῶν. τίλος δὲ συμμίξαι τῷ Καμβύλῳ καὶ τῷ Ἀρριανῷ σιωπᾶν, ἔδοκε τὸ ἐπιμαίνας. ἥς τεθείσης εἰς τὸ μέσον, ἐποιουῦτο τὸ σκέψιν Κρητικῶν. οὐ γὰρ ἐσχέπων ὑπερ τὸ τῷ κινδυνεύοντες ὑπερβείας, οὐδ' ὑπερ τῆς τῶν ἐχθρῶν πᾶσιν τὴν πρὸς πᾶσι. ἀλλ' ὑπερ τὸ αὐτῶν ἀσφαλείας, καὶ τὸ σφίσι αὐτοῖς συμφέροντος. δὲ πρὸς ἀμφοτέρω Κρητικῶν ὄντες, σιωπῆματος κατελήλυθον ἐπὶ τὸ αὐτὸν γῶμιν. αὐτὴ δ' ἐν τῷ πρὸς τῷ Σωσιβίου περὶ δόματα δὲ τὰς πᾶσι, διελείψαι καὶ τὸ δὲ πρὸς Ἀρριανὸν δηλώσας, καὶ σιωπῶν χροῖον ἀπὸ ἀκαλούμενοις τὸν Ἀχαιοὶ ἐχίειν αὐτῶν, λαβὼν καὶ χροῖον, καὶ τὰς εἰς τὸ μέλλον ἐλπίδας ἀξίας τὸ περὶ ρημάτων

ἐπιβολῆς. πούτων δὲ κυρωθεῖτων, ὁ μὲν Καμ-
 βύλος αἰεδίζατο χρεῖν τὰ κτ' ἢ Ἀντίοχον·
 ὁ δὲ Βάσις ἐτάξατο μὲν πῶς ἡμέρας πέμ-
 ψει τὸν Ἀσιατὸν πρὸς τὸν Ἀχαιοὺν, ἔχοντα πα-
 ρὰ τε τῷ Νικوماχῷ καὶ Μελαγκόμῃ σύν-
 δημά τι καὶ χρήματα. αὐτὸς δὲ ὅτε πρὸς-
 ελθεῖν τὸν Ἀσιατὸν εἰς τὴν ἄκρην ἀσφα-
 λως, καὶ πάλιν ἀπελθεῖν, ἐκείνοι ἐκέλευε
 φροντίζειν. εἰ δὲ προσδιζάμενος τὴν ἐ-
 πιβολὴν Ἀχαιοὺς ἀντιφωνήσῃ τοῖς αὐτοῖς τὸν Νι-
 κόμαχον καὶ Μελαγκόμην, οὕτως ἔφη δύναι
 ὁ Βάσις αὐτὸν εἰς τὴν χρεῖαν, καὶ συμμίσξιν
 τῷ Καμβύλῳ. τῆς δὲ διατάξεως ἡγομένης
 τοιαύτης, χειροθέντες ἑωρατῆρι ἐκάτεροι τὰ
 σιωπῆσθαι μέναι. καὶ λαβὼν τιμὴν παρ' αὐτοῦ ὁ
 Καμβύλος, προσφέρει τῷ βασιλεῖ τὸν λόγον.
 ὁ δὲ Ἀντίοχος πρὸς ἑσπερίαν αὐτοῦ καὶ πρὸς
 δόξου ἡγομένης τῆς ἐπαγγελίας, τὰ μὲν ὑ-
 περχομένην ὦν, πρὸς ὑπερβίον τὰ δὲ διαπι-
 στῶν, ἐξήταξε τὰς κτ' ἡμέρας ἐπινοίας καὶ πα-
 ρασκευὰς αὐτῶν. μὲν δὲ ταῦτα πεποιθὼς καὶ
 νομίζων ὥσπερ σὺν θεῷ γίγνασθαι τὸ ἐπιβο-
 λῶν, ἡξίου καὶ πολλάκις ἐδεῖτο τὸν Καμβύλου
 σιωπῆσθαι τὸν παρ' αὐτοῦ. ὁ δὲ πρὸς ἀπλήσιοι ὁ
 Βάσις ἐπὶ πρὸς τὸν Νικόμαχον καὶ Μελα-
 κόμην. εἰ δὲ, πεποιθὼς ἀπὸ τῆς χρηστῆς γί-
 γνασθαι τὸ ἐπιβολῶν, καὶ πρὸς αὐτὴν τῷ Ἀ-
 σιατῷ σιωπῆσθαι τὰς πρὸς τὸν Ἀχαιοὺν ἐπιστο-
 λὰς γεγραμμένας (σωθηματικῶς κατὰ τὸν
 ἔθνος ἡμῶν αὐτοῖς, ὅσα περὶ λαοῦ. πρὸς ἀκαλουμένους
 πιστεύει τοῖς αὐτοῖς τὸν Βάσιν καὶ τὸν Καμβύλου
 οὕτως, ὥς τε τὸν κυριεύσαντα τὸ ἐπιβολῆς μὴ
 διώσασθαι γινώσκειν μηδὲν τὸ ἐν αὐτῇ γεγραμ-
 μένῳ. ὁ δὲ Ἀσιατὸς ὅτε τὸν Καμβύλου πα-
 ρελθὼν εἰς τὴν ἄκρην, τὰ γεγραμμένα τοῖς πε-
 ρὶ τὸν Ἀχαιοὺν ἀπέδωκε. καὶ συμπρὸν ἀπὸ τῆς
 ἀρχῆς τοῖς γενομένοις, ἀκριβῶς τὸ κτ' ἡμέ-
 ρας ὑπὸ ἐκάστῳ ἀπεδίδου λόγον, πολλάκις
 μὲν καὶ ποιητικῶς ὑπὸ τῆς κτ' τὸν Σωσίβιον καὶ
 Βάσιν ἀνακρίνομενος, πολλάκις δὲ αὐτοῖς Νι-
 κόμαχον καὶ Μελαγκόμην, μάλιστα δὲ αὐτοῖς τὸ
 κτ' τὸν Καμβύλου. οὐ μὲν δὲ ἀλλ' αὐτοπαθεὶς καὶ
 ἡλικίᾳ ὑπὸ μὲν τοῖς ἐλέγχοις καὶ μάλιστα
 ὅτε μὴ γινώσκων τὸν Σωσίβιον τὸν Καμ-
 βύλου καὶ Βάσιν δεδογμένον. Ἀχαιοὺς δὲ καὶ
 ὅτε τῶν ἀνακρίσεων τὸν Ἀσιατῶν, καὶ μάλιστα

A dant. His ita firmatis, agendi cum An-
 tiocho curam in se Cambylus recipit.
 Bolis post dies paucos Arianum se
 pollicetur missurum ad Achæum, res-
 seram cum literis ab Nicomacho &
 Melancoma afferentem. qui ut in ar-
 cem remotis arbitris tutò ingrederetur,
 atque inde exiret, id verò curan-
 dum esse Cambylo. quòd si inceptum
 probaret Achæus, & Nicomacho ac
 Melancomæ responderet, ipsum per
 se Bolim rem acturum, & Camby-
 lum fore conuenturum. Hoc mo-
 do operas partiti, postquam disces-
 sum esset, suum uterque pensum cu-
 rabant. Cambylus igitur ut primùm
 se obtulit occasio, mentionem hu-
 ius apud Regem facit. Antiochus
 rei adeo sibi gratæ atque eius ino-
 pinatæ, pollicitationem audiens, par-
 tim gaudio exultans, omnia pollice-
 ri; partim diffidens, consilia illo-
 rum singillatim velle cognoscere, &
 quam haberent eius perficiendi co-
 piam. deinde fidem iam dictis ha-
 bens, & velut deo auspice negotium
 institutum ratus, Cambylum rogare,
 multumque ac sæpe orare, ut ince-
 ptum perficeret. Bolis quoque apud
 Nicomachum & Melancomam pari-
 ter operi instabat: qui fide sincera
 hæc geri arbitrati, epistolas è vesti-
 gio ad Achæum per notas de quibus
 conuenerat, scriptas (qui mos erat
 ipsorum.) componunt. usque missis
 hortantur ut Bolidi & Cambylo ha-
 bere fidem ne dubitet. ita porrò exa-
 ratæ literæ illæ erant, ut si fortè in
 potestatem alicuius venissent, nihil
 eorum quæ intus erant scripta, pos-
 set cognoscere. Arianus Cambyli o-
 pera in arcem admissus, literas Achæo
 reddidit. & qui à principio
 cunctis quæ gesta fuerant interfuis-
 set, exactam omnium singillatim ra-
 tionem reddebat: quumque sæpe ac
 variè de Solibio ac Bolide interro-
 garetur curiosè; sæpe etiam de Nico-
 macho & Melancoma, maximè au-
 tem de Cambylo; ipse tamen, tan-
 quam ex vero affectu agens, & gene-
 roso animo examen quoduis sustine-
 bat. idque vel ea potissimùm ratione,
 quia præcipua eorum quæ à Cambylo
 & Bolide decreta fuerant, ignora-
 bat. Achæus & iis motus quæ inter-
 rogatus responderat Arianus, & ante

omnia notis illis fidem habens quæ ab Nicomacho & Melancoma acceptat, respondet, ac statim Arianum remittit. itum reditura est ultro citroque sæpius. tandem Achæus cui spes salutis nulla supererat alia, Nicomacho sese permittit; mandatque illi ut noctu silente Luna cum Ariano Bolim mittat, cui se traditurus esset. Erant autem Achæi cogitationes huiusmodi: omnium primum è præsentibus periculis esse euadendum: deinde in ipso exitu Syriæ loca esse petenda. satis enim credebatur magnæque in spe erat, si repente & inopinato, dum circa Sardeis adhuc moratur Antiochus, Syris hominibus se ostendisset, ingentem motum iri excitatum, suamque præsentiam Antiochensibus & Cœlæ Syriæ & Phœnicæ populis fore acceptissimam. Hæc similiave his præstolans Achæus, & apud se cogitans, Bolidis aduentum sollicitus expectabat. Melancomas Arianum suscipit, lectisque Achæi literis Bolim mittit, multis hortatus, & si destinata perficeret, plurima pollicitus. ille Ariano præmisso qui de suo aduentu Cambylum faceret certiorum, noctu ad condictum locum venit. ubi quum diem integrum vnâ fuissent, & qua ratione singula administraturi essent, de communi sententia statuissent, mox silentio noctis castra ingrediuntur. erat autem ordo rei gerendæ quem instiuerant, huiusmodi. Si quidem Achæus ex arce solus, vel vno dumtaxat comitatus, cum Bolide & Ariano exiret, facile utique insidiatores hominem aspernaturi, & sine vlllo periculo manus ipsi erant iniecturi. sin autem cum pluribus comitibus egrederetur, difficile iis quorum fidei se committeret, futurum hoc negotium: quum præsertim capere viuum vellent; in quo pars magna gratiæ quam ab Antiocho sperabant, erat posita. Oportebat igitur, ut Arianus cum Achæum eduiceret, viam præiret, quia semitam illam norat, quam sæpe ingrediens egrediensque triuerat: Bolim verò ponere alios sequi; ut postquam ad locum illum foret ventum, ubi Cambyli opera paratæ insidiæ futuræ erant, prehensum Achæum teneret: ne ille vel

A ὅτε τῶν παρὰ τὸν Νικμάχου καὶ Μελαγκόμα
συνημῶν πεινῶν, ἀντεφώνησε, καὶ παρὰ τὸν
μα πάλιν ὤξετο. καὶ τὸν Ἀριανόν. πλεονάκεις ὁ
πύτυς ἡμορμήν πρὸ ἐκτέρων, τέλος εἰ παρὲν
τὸν Ἀχαιόν ἐπιβέβαιον παρὲν σφῶν τοῖς παρὲν τὸν
Νικμάχον, ἀπὲρ μεδεμῶν ἄλλης ἐλπίδος ἔτι
καταλειπομένης παρὲν σωτηρίας, καὶ πέμπειν
ἐκείλῳ ἅμα τῷ Ἀριανῷ τὸν Βάλιν ἀσπλιώου
νυκτὸς, ὥς ἐλθούσας αὐτοῦ. καὶ γὰρ τις ἐκτί-
νωσα παρὲν τὸν Ἀχαιόν τιαυτῇ παρὲν μὲν ὅτε
φυγῇ τοὺς ἐνεσῶντας κινδύνους. μὲν ὁ παρὲν
πομπῶν ὅτε παρὲν τοῦ ὁρμήν ἐπὶ τοὺς κατὰ
Συρίαν τόπους. πρῶτον γὰρ εἶχε μεγάλας ἐλπί-
δας, ἐπιφανείς αὐτῷ καὶ παρὰ τὸν δόξαν τοῖς κατὰ
Συρίαν αἰσθητοῖς, καὶ ἐπὶ ὅτε δόξοιτος Ἀντιό-
χου παρὲν τῶν Σαρδείων, μέγα ποιήσειν κίνημα, καὶ
μεγάλῃς ἀποδοχῇς τεύξεσθαι παρὲν τε τοῖς
Ἀντιόχου καὶ τοῖς κατὰ Κοίλιν Συρίαν καὶ Φοινί-
κην. ὁ μὲν ὅν Ἀχαιὸς ἐπὶ τίνος τιαυτῆς παρὲν
δοκίας καὶ ὁρμησμοῦν ὑπάρχον, ἐκπαρδοῦναι τὸν
πρῶτον τὸν Βώλιν. οἱ ὅτε παρὲν τὸν Μελαγκόμα
ἀποδιδάσκοντες τὸν Ἀριανόν, καὶ τὰς ἐπιστολὰς ἀ-
ναγνόντες, ὤξετο πρὸς τὸν Βάλιν, πρὸς ἀκρίβει-
ας ὅτε πληθύνει, καὶ μεγάλας ἐλπίδας. παρὲν
δείξαντες, ἐὰν κατὰ τὸν ὅτε ἐκπαρδοῦναι. ὁ ὅτε παρὲν
ὅτε παρὲν τὸν Ἀριανόν, καὶ δηλώσας τὸν
Καμβύλιν τὸν αὐτὸν πρῶτον, ἦκε νυκτὸς ἐπὶ τὸν
συνωπλιώον τὸν. ἡμῶν μὲν ὁ μῆας ἡμέρας ἐ-
πὶ τὸν αὐτὸν, καὶ συνωπλιώοντες παρὲν τὸν πῶν κα-
ταμῶν τὰ κατὰ μέρας, μὲν τὰ νυκτὸς εἰ-
σῆλθον εἰς τὸν πρῶτον. ἡ δὲ ὅτε ταῖς αὐτῇ
ἐγγυὲς τιαυτῆς. εἰ μὲν συμβαίνει τὸν Ἀχαιόν
ἐκ τὸν ἀκρίβειας ἐλθῇ μόνον ἢ καὶ δόξοιτος μὲν τὸν
Βώλιν καὶ Ἀριανόν, τελέως δὲ κατὰ τὸν ὅτε
ἐπὶ τὸν ἀκρίβειας ἐμῶν γίνεσθαι τοῖς ἐνε-
σῶν. εἰ ὅτε μὲν πλεονάκεις, δόξοιτος ἢ παρὲν
τοῖς ἀπὲρ τὰς πεινῶν, ἄλλως τε καὶ
ζωρεῖα παρὲν κατὰ τὸν ὅτε τὸν παρὲν τὸν
Ἀντιόχον χάριτος ὁ πληθύνει ἐπὶ τὸν κατὰ
τὸν μῆρας. ὅτε παρὲν τὸν Ἀριανόν ὅτε ὅτε
τὸν Ἀχαιόν ἡμῶν, ὅτε τὸν κατὰ τὸν ἀκρίβειας
πολλὰς ἐπεποιήτο καὶ τὸν εἰσῶν καὶ τὸν ἐξῶν τὸν
ὅτε Βάλιν ἀκρίβειας τὸν ἄλλων κατὰ τὸν, ὥς ἐπὶ
δὲ παρὲν τὸν ὅτε τὸν, ἐπὶ τὸν ἐνε-
σῶν. ἐπὶ τὸν ὑπάρχον ἐπὶ, ὅτε τὸν Καμ-
βύλιν πρὸ τὸν ἐκπαρδοῦναι κατὰ τὸν Ἀχαιόν, καὶ

& commemoratione eorum quæ sperabat, mitigandæ, temporis aliquantum ipsi impendit. mox quatuor amicis comitatus, quibus mediocrem amictum dederat, in vili ipse & plebeia veste, totus ad humilem conditionem compositus, præire institit. vni suorum præceperat Achæus, ut ad omnia quæ diceret Arianus, solus ipse responderet; de omnibus quæ postularet vsus, semper ex eo sciscitaretur, cæteros diceret esse Barbaros. ubi cum Ariano se coniunxerunt, propter locorum notitiam præcedebat ipse alios: ponè sequebatur Bolis, sicut ab initio fuerat constitutum, planè animi anxius, & in præsens consilij incertus: nam etsi Cretensis erat, quiduis suspicari facilis in alienam perniciem, non tamen poterat tenebris impredientibus, Achæum agnoscere: non dicam quis ille esset, verum ne illud quidem omnino an adesset. Erat via ad descendendum ple-
risque in locis prærupta & inuia: alicubi verò etiam lubrica & periculosa præcipitia habebat: ad huiusmodi aliquem locum quoties accedebatur, quum alij manu prehenderent Achæum, alij rursus illum subleuarent expectarentque; (neque enim penitus continere se poterant quominus consuetam de more illi reuerentiam præstarent;) statim intellexit Bolis, quis è comitatu esset Achæus. Ut ventum est ad locum à Cambylo constitutum, dat primò Bolis signum sibi-
lo, deinde cæteros quidem illi comprehendunt qui ex insidiis surrexerant: at Achæum Bolis ipse corripuit cum vestibis suis intra quas manus habebat: verebatur enim ne fraude intellecta manus sibi asferre gladio qui paratus illi aderat, aggredieretur. statim verò ambientium coronâ cinctus in potestatem inimicorum fuit: & è vestigio cum suis ad Antiochum est adductus. qui dudum suspensus animi & cepti exitum sollicitus expectans, dimissis conuiuiis solus in tabernaculo duobus aut tribus satellitibus adstantibus vigilans manebat. postquâ subito ingressus Cambylus, vinctum Achæum humi destituisset, adeo illi præ admiratione hæsit vox faucibus, ut post diuturnum silentium

A πρὸν τῶντιν καὶ καὶ παρὰ τὸν, ἢ παρὰ
δοκίμῳ εἰς πῶς παρὰ τὸν. μὲν ὁ τῶν-
τα πῶς αὐτὸς γινώσκων, καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις
μυθίοις ἐδιδόκει ἀσέβους, αὐτὸς ὁ λιτὴν καὶ τυ-
χεῖν αἰσθάνων, καὶ παρὰ τὸν αὐτὸν ποιήσας,
παρὰ τὸν. σιωπῶντας ἐν τῷ φίλῳ αὐτὸς αἰεὶ ἀ-
ποκρίνασθαι παρὰ τὸν λεγόμενον ὑπὸ τῷ παρὰ
τῷ Αἰαίῳ, καὶ πυνθανέσθαι πρὸς ἐκείνους αἰεὶ τὸ
κατεπύρρον παρὰ τὸν ἢ ἄλλῳ φαῖται Βαρβα-
ροῖς αὐτοῖς ὑπαρχόν. ἐπεὶ ὁ σιωπῶντας τοῖς
παρὰ τῷ Αἰαίῳ, ἠγῶτο μὲν αὐτὸς αὐτῶν ὅτι
B ἢ ἐμπύρρον. ὁ ὁ Βαλῖς καὶ παρὰ τὸν ἐπέστη καὶ ἢ
ὅτι δὲ τῶν παρὰ τὸν, ἀποκρίνεται καὶ δυσχερῶς
τοῖς ὑπὸ τῷ συμβαίνοντι καὶ παρὰ τὸν ὡς Κρήνης,
καὶ πρὸς αὐτὸν καὶ τὸ πῶς ὑποπλάττει. ὁ-
μως ἐκ τῶν δυνάμεων διὰ τὸ σκότος σιωπῶντας τῷ
Αἰαίῳ, οὐχ ὅτι τις ἐστὶν, ἀλλ' ὅτι κατὰ πά-
ει παρέστι. τὸ καὶ παρὰ τὸν χρημύδους μὲν
καὶ δυσχερῶς καὶ τὸ πρὸς τὸν ὑπαρχόντος, ἐν
τοῖς δὲ τοῖς καὶ λίαν ἐπισφάγας ἐχούσης καὶ κιν-
δυλώδους καὶ παρὰ τὸν, ὁπότε παρὰ τὸν
C παρὰ τὸν ἵνα τοῖς τοῖς, τὸ μὲν ἐπιλαμβά-
νομεν, τὸ δὲ πάλιν ἐκδεχόμεν τῷ Αἰαίῳ
(ὁ δυναμῶν καὶ τὸν τὸ ἐκ τῷ σιωπῶντας
καὶ παρὰ τὸν εἰλλεσθαι παρὰ τῷ πρὸντα κα-
ρὸν) παρὰ τὸν ὁ Βαλῖς σιωπῶντας τις ἐστὶ καὶ ποῖος
αὐτῶν ὁ Αἰαίος. ἐπεὶ δὲ παρὰ τὸν παρὰ τὸν
τὸν τῷ Καμβύλῳ δὲ παρὰ τὸν τοῖς, καὶ
τὸ σιωπῶντας παρὰ τὸν ὁ Βαλῖς ἐπέδωκε,
τὸ μὲν ἄλλῳ οἱ ἀφ' ἑαυτῶν ἐκ τῆς ἐπέ-
δρας ἐπέδωκε, τὸ δὲ Αἰαίῳ αὐτὸς ὁ Βαλ-
λῖς ὁμοῦ τοῖς ἱμαθίοις ἐνδὸν τῶν χιτῶν ἐχόντα
D σιωπῶντας, φοβηθεὶς μὴ σιωπῶντας τὸ γι-
νώσκων, ἐπιλαβόμεν ἀφ' ἑαυτῶν αὐτὸν. καὶ
γὰρ εἶχε μάχαιραν ὑφ' αὐτῷ παρὰ τὸν
σμένος. παρὰ τὸν καὶ παρὰ τὸν κυκλωθεὶς,
ὑποχείριος ἐγένετο τοῖς ἐχθροῖς, καὶ παρὰ τὸν
χρῆμα μετὰ τῷ φίλῳ αἰνέσθαι παρὰ τὸν
Αἰαίῳ. ὁ δὲ βασιλεὺς πάλαι μετέωρος ὡς
τῇ ἀφ' ἑαυτοῦ, καὶ καρὰ τὸν τὸν συμβου-
λῶν, ἀπολύσας τοῖς ἐκ τῆς Συνοίῃς,
ἐμὲ μόνος ἐξηγερὲς ἐν τῇ σκηνῇ μετὰ
δυοῖν ἢ τριῶν συμπεφυλάκων. παρὰ τὸν
E σιωπῶντας δὲ τῶν παρὰ τὸν Καμβύλῳ, καὶ
καρὰ τὸν τὸν Αἰαίῳ ἐπὶ τῷ γλῶσσι δι-
δόμεν, εἰς τοιαύτῳ ἀφασίας ἦλθε ἀφ' ἑαυ-

in partes; aliis cum Ariobazo, aliis cum Laodice sentientibus. quam ob causam dum sibi inuicem diffidunt, celeriter utraque factio & se & arces fidei Regis permiserunt. ita Achæus quum nihil eorum prætermisisset quæ ratio recta suadebat, illorum perfidia victus quib. fidem habuerat, diem supremum obiit: exemplum posteris, duobus modis utile: primum, ut nemini temere esse credendum discamus; deinde, rebus lætis ut spiritus ne attolamus; sed ut homines, humani nihil alienum à nobis putemus.

Quomodo Hannibal urbem Tarentum proditione ciuium cepit.

PRINCIPIO Tarentini ita profecti sunt ab vrbe, tanquam expeditione aliquò suscepta. qui ut Carthaginensium vallo proximarunt, alij in syluosum quendam prope viam loci se silentio noctis abdentes, ibi manserunt: Philomenes verò & Nico ad castra propius accesserunt. hi à custodiis Punicis comprehesi, ad Hannibalem sunt deducti: nihil illi quidem locuti, nec quinam essent, nec vnde: quum hoc solum significarent, conuento opus esse Imperatore. Igitur ad Hannibalem proutinus deducti, velle se priuatim cum eo colloqui dixere. qui quum prompta statim voluntate eos ad colloquium admisisset, cum de se, tum de sua patria longam orationem orsi, multa ac varia in Romanos criminatione sunt vsi: ne sine causa discedere ab eorum fide ad ea quæ parabant suscipienda viderentur. Et tunc quidē Hannibal postquam gratum sibi esse ipsorum consilium ostendisset, benignèque eos appellasset, laudatos dimisit: dato mandato, ut quàm primum reuersi, iterum de hoc negotio secum agerent. in præsentia iubet, ut pecora pastum propulsa in quæ prima venientes inciderant, ea ut cum viris qui pascebant, vbi longius paullo è castris essent progressi, abigerent. atque ita sine ullo metu ad suos redirent. sibi securitatem ipsorum fore curæ. Faciebat hoc Hannibal, ut daretur tempus, sibi quidem ad inquirendum accuratius de iuuenum consilio:

A οἱ μὲν πρὸς Αἰριόβαζον, οἱ δὲ πρὸς τὴν Λαοδίκεον. οὗ ἡμοῦνος; ἀφ' αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους, παχέως ἀμφοτέρω περὶ ἐδόξεν αὐτοὺς καὶ τὰς ἀκροπόλεις. Αἰχμὸς μὲν οὖν πρῶτον τὰ καὶ λόγον πρὸς ἑαυτὸν, ὑπὸ δὲ τῷ τῶν πιστευόντων ἡγήσει ἀπορίας, κατεγρέφετο τὸ βίον, καὶ δύο ἔσποις σὺν αἰωφελὲς ὑποδύμα ἡμοῦνος τοῖς ἐσσημένοις. καθ' ἕνα μὲν, πρὸς τὸ μηδὲν πιστεύειν ῥαδίως· καθ' ἕτερον δὲ, πρὸς τὸ μὴ μεγαλαυχῆν ἐν ταῖς διωπραγίαις, πρὸ δὲ πρὸς δοκεῖ αὐθιγῶν οὐκ ἔστι.

B

Γὼς διὰ πρὸς δοσίας ἐάλω ὁ Τάρεας ὑπὸ Ἀννίβου.

TΟ μὲν οὖν πρῶτον ὡς ἐπ' ἐξοδίῳ ὁρμήσαντες ἐκ τῆς πόλεως, καὶ συνεγρίσαντες τῇ πρὸς ἐμβολῇ τῇ Καρχηδονίων πυκνὸς, ἄλλοι μὲν συγκαθέντες εἰς πῖνα τόπον ὑλῶδη πρὸς τὴν ὁδὸν, ἐμμεῖναι· ὁ δὲ Φιλίμμος καὶ Νίκων πρὸς ἡλίου πρὸς τῇ πρὸς ἐμβολῇ. τῷ δὲ φυλάκων ὁπλισσομένων αὐτῶν, αἰτήσαντο πρὸς τὸν Ἀννίβου, δοθέν εἰπόντες, οὔτε πόλιν, οὔτε τίνες ἦσαν· αὐτὸ δὲ μοῖον τῷτο δηλοῦντες, ὅτι ἡλῶσι τῷ στρατῷ συμμίσσαι. παχὺ δὲ πρὸς τὸν Ἀννίβου ἐπὶ μαχόμενοι, ἔφαθ' αὐτοὺς κατ' ἰδίαν βύλας αὐτῶν ἀφ' αὐτῶν. τῷ δὲ καὶ λίαν ἐπαίμνος πρὸς δοξασμένου τὴν ἐντευξίν, ἀπελογίζοντο πρὸς τῇ καὶ εἰς αὐτοὺς καὶ πρὸς τῇ καὶ τὴν πατεῖδα, πολλὰς καὶ παύλας ποιούμενοι κατηγορίας Ρωμαίων· χάριν τῷ μὴ δοκεῖν ἀλόγως ἐκβαίνειν εἰς τὴν ὑποκείμενῳ πρὸς ἑαυτῶν. τότε μὲν οὖν Ἀννίβου ἐπαίεσθαι, καὶ τῷ ὁρμῶν αὐτῶν φιλανδρῶς ἀποδείξαι μῆκος, ὅτι περὶ σιωπῆς ἀμῶς πρὸς ἀγῶνι καὶ συμμαχίῳ καὶ τῷ τῶν αὐτῶν πάλιν. καὶ δὲ τὸ πρὸν ἐκέλευσε τὰ πρὸς τῷ ἐξελασθέντων πρὸς δρεμμάτων, καὶ τοῖς ἀμὰ ὑπὸ αἰσθῶν ἐπιδόρῳ ἰσχυρὸν ἀπὸ τῆς πρὸς ἐμβολῆς, πρὸς ἐλασσομάχους δι' ἡρωῶς ἀπαλλάττειν. πρὸς γὰρ τῆς ἀσφαλείας αὐτῶν μελήσιν. ἐποίησε δὲ τῷτο, βουλόμηνος αὐτῶν μὲν ἀναστροφῇ δοῦναι πρὸς τὸ πολυπραγμοῦσιν τὰ κατὰ τοὺς νεανίσκους.

E

partem portæ custodibus, ut portulam celeriter sibi aperirent. nocte enim ut plurimum & ingrediebatur & egrediebatur, specie quidem, propter metum hostium; re autem ipsa, quod negotio instituto sese accommodabat. Vbi iam eò consuetudinis Philomenes venit cum statione, ut nihil dubitarent custodes, sed quoties ipse muro appropinquans sibi signum dedisset, portulam e vestigio illi aperirent: quum die quadam obseruassent proditores, eum quem Romani vrbi præfecerant tempestiuo conuiuium cum pluribus intertuturum, quod in Museo (id loci est nomē) prope Forum agigaretur, illum cum Hannibale diem constituerunt. Pœnus qui iam ante valetudinis aduersæ causam excogitauerat, ne mirarentur Romani cum audirent ipsum eodem loci diuturniorem moram trahere, tunc magis etiam ægritudinem simulauit. distabant autem eius castra à Tarento dierum trium iter. Vbi statutus dies aduenit, decem fere millibus peditum atque equitum præparatis, qui velocitate & audacia præstabant, ut quatuor dierum commeatus haberent ipsis imperat. quarta deinde noctis vigilia, motis signis, raptim agmen ducere institit. Numidicis equitibus ad octuaginta selectis, præcepit, ut stadia circiter xxx antecederent exercitum, & loca omnia circa vias incurfarent, ne quis forte vniuersas copias cerne- ret; sed quicunque in eos incidissent, partim caperentur, partim ubi euassissent, Tarentum afferrent nuntium, quali Numidarum ea esset procurratio. Qui ut quindecim ferme milium spatio ab vrbe aberant, Hannibal propter flumen cœnat oculis hominum prope ereptum, quod per conuallem præruptam & confragosam labitur. ibi ducibus congregatis, non ille quidem consilium suum disertè eis aperuit: tantum monuit, ut viros fortes se omnes præberent: quippe maiora ipsis nunquam proposita fuisse præmia. deinde ut excedere ordinem agminis neminem suorum paterentur: sed cunctos huc aut illuc diuertentes acerbe increparent: postremò, in-

A τὰ δὲ τοῖς ὅπῃ τὸ πύλινον, χάριν δὲ τὸ ῥινοπύ-
λινον ἐπὶ τοῖς αἰοῖσιν αὐτῶν. ὁ γὰρ πλείων ἐποι-
εῖτο τὰς εἰσόδους καὶ τὰς ἐξόδους νυκτός, ὡς
φάσι μὲν ἡρώδης τὰς φόβας τῶν πολεμίων,
ἑρμώζου δὲ πρὸς τὸ ὑποκαίμεν τὸν
ἥδην δὲ κατισχύσαντος τοῦ αὐτοῦ συ-
νήσαντος Φιλημένης πρὸς τοὺς ὅπῃ τὸ πύλινον,
ὥστε μὴ ἀφαιρῆναι τοὺς φυλάκοντας, ἀλλ'
ὅποτε πρὸς τὴν γῆν τὰς τείχας πρὸς τοὺς
νυκτός, ὡς αἰοῖσιν αὐτῶν τὸ ῥινοπύλινον αὐ-
τῶν. τότε πρὸς τὴν πόλιν τὸν ὅπῃ τῆς πό-
λεως ὄντος τὸ Ρωμαίων ἐφ' ἡμέρας μέλ-
λοντα γίνεσθαι μὲν πλείονων ἐν τῷ πρὸς
ἡρώδου Μισσίου συνέλθαι τὸ ἀγρόν, αὐ-
τῶν ἐπ' αὐτῶν τὸ ἡμέραν πρὸς τὸ Ἀπὸ τῆς
δὲ πάλαι μὲν ἐπὶ τοῖς σκῆψιν ὡς ὄντος
ῥωμαίων, ὡς καὶ πλείων ἡρώδης ὅπῃ τὸ αὐτῶν
τόπων ποιεῖται τὸ ἡρώδου. τότε ὁ καὶ μάλλον
πρὸς τοὺς ὄντος, ἀπὸ τῆς ὁ γὰρ
ὅπῃ τῆς ἡμέρας ὅδον τὸ Τάραντος. ἡρώ-
δης δὲ τὸ ἡρώδου, πρὸς τὸ αὐτῶν ἐκ τῆς
ἡρώδου καὶ τῆς πρὸς τοὺς ἡρώδου δὲ
καὶ τὸν πύλινον πρὸς τοὺς ὄντος τὸ
ἡρώδου, πρὸς τὴν πόλιν ἡρώδου ἔχον ἐ-
φόβας. ποιεῖται δὲ τὸν αὐτῶν, ὡς
τὸν ἡρώδου ἔχον τὴν πορείαν συνέλθαι.
τῶν δὲ Νομαδικῶν ἡρώδου ὡς ὄντος
πρὸς τὸν ἡρώδου, ἐκ τῆς πρὸς τὸν
τῆς διωκόμενος εἰς τὴν πόλιν. καὶ τὸς
πρὸς τὸν ὄντος ὅπῃ τῶν ὄντος τὸ μέ-
ρος ὅπῃ τῶν, ἵνα μὴ καὶ τὸν τὸν
D ὄντος διωκόμενος, ἀλλ' οἱ μὲν ὑποκαίμεν γί-
γνεται τῶν ἀφαιρῶντων, οἱ δὲ ἀφαι-
ρῶντες, αὐτῶν ὡς τὴν πόλιν, ὡς ὅπῃ
δρομῆς οὗτος ἐκ τῶν Νομαδικῶν. ἀφαι-
ρῶν δὲ τῶν Νομαδικῶν ὡς ἑκάστον εἶχον σα-
δίοις, ἐδυνάμηνσαν τὸν ὄντος διωκόμε-
νον καὶ φασγάνῳ πρὸς τὸν καὶ σίμα, φασ-
γάνους τοὺς ἡρώδου, κυρίως μὲν οὐ διεσάφει
τὸ ὅπῃ τῶν ἀπὸ τῶν πρὸς τὸν, πρὸς
μὲν αὐτῶν ἀγρόν γίνεσθαι πρὸς τὸν, ὡς ὅπῃ
ποτε μὴ ὄντος αὐτῶν ὄντος ὑποκαίμεν.
δοῦτερον ὁ συνέλθαι ἑκάστον τὴν πορείαν τοὺς ὄντος
αὐτῶν ὄντος καὶ πρὸς τὸν ὄντος τὸς
καὶ τὸν πρὸς τὸν ἐκ τῆς ἰδίας τῆς ὄντος

τελευτῶν δὲ προσέειπεν τὸν νοῦν τοῖς πα-
 ραγελλομένοις, καὶ μηδὲν ἰδὲν προσεγγεῖν,
 παρὲς τῆς προσηγορίας. ταῦτ' εἰπόν, καὶ
 ἀφ' οὗ τοῖς ἡγεμόσι, ἐκίνε τὸν προ-
 σπεύων κρέφατος δ' ὅτι ἡγομένου, σπου-
 δάζων σινασάσαι τὰς τεῖχας πρὸς μέσας νύ-
 κτας. καὶ ἡγεμόνα τὸν Φιλήμειον ἔχον, καὶ
 πρὸς ἀσπίδας σινασάσαι αὐτὸς πρὸς τὴν
 ἀφ' ἀπὸ ἡμετέρων χεῖρα. τὰς δὲ Γαίης τὰς
 Λιβύας ἡγομένου μὲν τῆς σινασάσαι ἀφ' ἡμέ-
 ρας ἐν τῇ Μουσείᾳ καὶ τὸν τῆς βασιλικῆς
 σχολῆς, καὶ σχεδὸν ἤδη τὸ πότον τὸν ἀκ-
 ματωτάτῳ ἔχοντος ἀφ' ἡμετέρων, προσπαύεσθαι
 πρὸς δὲ δυσμας ἡλίου, τὰς Νομάδας ὅτι
 ῥέχον τὸν χρόνον. ὁ δὲ πρὸς μὲν αὐτὸν τὸ
 διενόησεν καὶ καλέσας πῶς τῆς ἡγεμονίας,
 σινασάσαι τοῖς μὲν ἡμέσις τῆς ἰππικῆς ἐξ-
 ὄντας ὑπὸ τὸν ἐσθινόν, καλύπτει τοὺς κα-
 χυπνοῦσας τῆς πολέμου. τῆς γὰρ μὲν ὁ-
 λης προέξωσας ἀφ' αὐτῆς καὶ πολλοὺς αἰν-
 οπῆος ἐν. οἱ δὲ πρὸς τὸν Νίκωνα καὶ Τραχί-
 σον, ἅμα δ' ὁ σῶτος ἡμέτερος, σινασάσαι
 ἐν τῇ πόλει πάντες, ἐπὶ οὖν τὸ ἐπὶ οὖν τῆς
 πρὸς τὸ Λίβιον. τὸ δὲ παρὲς ἐξασπασάντων δ' ἔτι
 ὁ γινώσκων τὸ πότον ἀφ' ἡμετέρων, οἱ μὲν ἄλλοι
 πρὸς ἡμέτερον πότον ἀπασάντες ἐμὸν πῶς δὲ
 τὸ βασιλικὸν ἀπὸ τῶν τοῖς πρὸς τὸ Γαίον δ' ἔτι
 καὶ ἡμετέροις, καὶ πρὸς ἀπὸ τῶν δὲ ἀλλήλοις, ὡς
 αὐτὸν ἀποκρινόμενοι τοῖς ἐν σινασάσαι ἐπα-
 νάσας. ἐπὶ δὲ πολλοὺς ἡγεμονίας ὑπὸ τὸ
 μέγας τὸ πρὸς τὸν Λίβιον, ἅμα δ' ὁ συμμύζας
 γίλως ἐξ ἀμφοῖν ἐν καὶ παιδὶ πρὸς χεῖρας.
 ἐπὶ τὸ σινασάσαι μὲν ἀπασάντες ἀπὸ τῶν αὐ-
 τῶν εἰς οἶκον. ὁ Γαίος αὐτὸν αὐτὸν μεθύων, ὡς
 εἰχὺς ὅτι τοῖς ἀφ' ἡμετέρων πῶς δὲ ἀ-
 ὑποπῶς δὲ δυσχερὲς ἔχον ἐν τῇ δ' ἡμετέρᾳ, χα-
 ρᾶς δὲ πλήρης καὶ ῥαθυμίας. οἱ δὲ πρὸς τὸ Νί-
 κωνα καὶ Τραχίσον ἐπὶ σινασάσαι τοῖς ἀπο-
 λευμμένοις βασιλικῆς, διελόντες σφᾶς εἰς
 τεῖρα μέγας, πρὸς ἀπὸ τῶν, ἀφ' ἀπὸ τῶν τὸ
 ἀπὸ τῶν τῶν ἀπὸ τῶν τῶν εἰσβολῆς ἵνα μὴ
 τῆς ἐξωθεν προσπαύονται μηδὲν αὐτοῖς
 λαμβάνει, μὴτε τὸ ἐν αὐτῇ τῇ πόλει γινώσκ-
 ον. ἐπέστησαν δὲ καὶ πρὸς τὸ οἶκον τὸ Γαίου
 ὅπως εἰδότες ὡς αὐτὸν γινώσκων πῶς ὑπονοῶν
 μέλλοντος ὅτι τὸν Λίβιον, αἰνολογῶν πρὸς

A tenti ad imperia accipienda essent,
 neu quid nisi ducum iussu proprio
 consilio facerent. Hæc locutus, duci-
 busque dimissis, ubi iam contenebra-
 uit primum agmen mouit; id studens,
 ut ad muros circa mediam noctem
 perueniret. itineris ducem Hannibal
 Philomenem habebat, cui ad ea perfici-
 enda quæ fuerat iussus, aprum præ-
 parauerat. Circa Solis occasum Caio
 Liuiο, qui ut iuuenes fuerant opinati,
 de die in Museum cum amicis conui-
 uaturus venerat, renuntiatur poculis
 B tunc cū maxime feruētibus, Numidas
 agrum populari. ille hoc vnum animo
 reputans, vocatis nonnullis ducum,
 edicit ut pars dimidia equitum luce
 prima exiret, ad arcendum populatio-
 nibus hostem: cæterum de vniuersa
 Pœni molitione, ut minus etiā quam
 antea suspicaretur, hic ipse nuntius ef-
 fecit. Nico, Tragiscus & alij, simulac
 tenebræ sunt obortæ, intra urbem
 omnes congregati, Liuij reditum à
 conuiuio obseruabant. & quum ma-
 turè quidam à mensa surrexissent (ete-
 C nim de die ad discumbendum conue-
 nerant;) iuuenum alij quendam in lo-
 cum secesserunt; alij luxu & lasciuia
 diffuentes, nonnihil etiam inter se
 iocantes, ut qui à cœna redeuntos imi-
 tarentur, Caio Liuiο procedunt ob-
 uiam. quum autem Liuius ipse multo
 magis alienata mente præ temulentia
 esset, simul inuicem appropinquarūt;
 risus & ioci ultro citroque sunt statim
 excitati. & isti quidem verso itinere
 ut Præfectum comitarentur, domum
 suam ipsum deduxerunt. at Caius vi-
 D no grauis somno indulgere, sicut ij
 solent qui de die computationes ini-
 uerunt: quum præsertim aduersi aut
 parum lati nihil cogitaret; sed gau-
 dij plenus esset ac lasciuiz. Nico &
 Tragiscus iis iuuenibus iterum iuncti
 qui se ab iis separauerant, coniurato-
 rum corpore trifariam diuiso, maxi-
 mē opportunos quosque Fori aditus
 præsidio occupatos tenebant: ne aut
 eorum quæ foris gesta esse narraren-
 tur quicquam ipsos lateret, aut eorum
 quæ in vrbe contingerent. quosdam
 E etiam Liuij fores iusserunt obseruare;
 quod certo scirent, si qua eorum quæ
 gerebantur suspicio oboriretur, ad
 Liuium primum rem iri relatum:

& quicquid agendum foret, principiū ab ipso esse habiturum. Ut domuitiones à cena, totūque ille redeuntium strepitus præterierat, & populi multitudo somnum carpebat, iamque multum nox erat prouecta, quia spes iuuenum manebant integræ, tūc demum, agmine factō, ad propositum exsequendum se accinxerunt. Rei agendæ ordo hic erat compositus inter iuuenes & Pœnos. Oportebat ut Hannibal vrbi copias admoueret, idque ab eo latere quod è mediterranea regione veniēti occurrit orientem spectans, quasi Temenidem quam vocant portam peteret: deinde ut è tumulo quem alij Hyacinthi, alij Apollinis Hyacinthi indigetant, igne accenso flammam ederet: quæ ut à Tragisco esset visa, ipse quoque signum erat igne redditurus. his rite confectis, Hannibalem ad portam pede pressō tendere oportebat. Quum ista sic conuenissent, iuuenes habitatā vrbis partem clementi, ad Sepulcretum venerunt. Nam quia Tarentini ex veteri quodam oraculo mortuorum cadauera intra muros cōdunt (quod hodie etiam fit,) tota oppidi illorum pars quæ orientem Solem respicit monumentorum est plena. Fertur enim hæc olim Tarentinis à deo fors fuisse edita: MELIUS IPSIS MAGISQUE EX ANIMI SENTENTIA RESCESSVRAS, SI HABITARENT CVM PLVRIBVS. ipsos ita existimasse; tum demum beatissimam fore ex oraculi mente, quam incolebant urbem, quando etiam fato functos intra mœnia recepissent. propterea etiā nunc intra portas mortuos sepeliri. Cæterum dicti iuuenes, ut ad sepulchrū Pythionice venēre, quid futurum esset opperiebantur, vbi vero iam propius accessit Hannibal, & omnia de quibus conuenerat egit; simul ignem viderunt Nico & Tragiscus, animis denuo confirmatis, faciem ipsi quoque suam attollunt. deinde extinctam à Pœno flammam animaduertentes, curriculō ad portam contendunt, ut excubantem in eius vestibulo stationem prius occiderēt, quam eodem Carthaginenses peruenirent, qui ex compacto, silentio ac leniter erant iter acturi. Re feliciter peracta, custodibus oppressis, alij miseros ob-

A καὶ πρὸ τῆς ποταμολογίας ἀπ' ἐκείνης λήψεται τὸ δῶρον. ὡς δ' αἱ μὲν ἀπὸ τῆς δειπνῶν ἐπαυροῦσι, καὶ συλλήβδην ὁ τοῦτος ἰσχυρὸς ἦδ' ἡ πρὸς χήναι, τὸ δ' δημοτικὴν ἢ πληθύνος καὶ ἀκακοίμητο, παρὰ τὴν δὲ τὴν νύκτος, καὶ τὴν τὴν ἐλπίδος ἀκέραια διέμνη. ὅτε συναθροισάμενοι ποταμὸν ὅτι τὴν ποταμολογίαν χεῖραι. Ταῖς δὲ συνεκείμνηται τοῖς νεανίσκοις ὡς πρὸς τοὺς Καρχηδονίους. τὸ μὲν Αἰνῶσαι ἐδὲ συνάψαντα τῇ πόλει καὶ τὴν ἀπὸ τῆς μεσογαίης, πρὸς ἑὸν δὲ καιμένην πλῆθος ὡς ὅτι τὰς Τημερίδας ποταμὸν γερβουλόνας πύλας αἰάψαι πῦρ ὅτι τὴν πύλιν, καὶ πρὸς μὲν πῶν Τακίθου ποταμολογίας, πρὸς δὲ πῶν Απολλογος Τακίθου. τοῖς δ' αὖτε τὴν Τραγίσκον ὅταν ἴδωσι τὸ τοιοῦτον γινόμενον, εἰδοθέν ἀπὸ πυρσῶν. τὰς δὲ συντελεσάμενος, σέβεται ὁ πῦρ ἐδὲ τοὺς αὖτε τὴν Αἰνῶσαι, καὶ βιάδην ποιῶνται τὴν πορείαν ὡς ὅτι τὴν πύλιν. ὡν ἀφ' αὐτῶν μένων, οἱ μὲν νεανίσκοι ἀφ' αὐτῶν ἵκνται τὸ οἰκονόμον πῶν τῆς πόλεως, ἥντιν ὅτι τοῖς πύλοις. ὁ γὰρ πρὸς ἑὸν μέγας τὴν Ταραντίκων πόλεως, μετὰ τῶν ὅτι πληθεῖς, ὅτι δὲ τοῖς τελευτήσαντας ἐπὶ καὶ νῦν θάπτεσθαι πρὸς αὐτοῖς πύλιν ἐν τῇ τῇ πύλιν, καὶ πὶ λόγος δὲ χαῖροι. Φασὶ γὰρ χεῖνται τὴν θέν τοῖς Ταραντίοις. Α ΜΕΙΝΟΝ ΚΑΙ ΛΩΙΟΝ ΕΞΕΣΘΑΙ ΣΦΙΣΙ ΠΟΙΟΥΜΕΝΟΙΣ ΤΗΝ ΟΙΚΗΣΙΝ ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΓΛΕΙΟΝΩΝ. τοῖς δὲ νομίσαντας αὐτοὺς οἰκῆσαι ὅπως αἰετα καὶ τὴν χεῖνται, εἰ καὶ τὰς μεταλλάχοντες ἐν τῇ τῇ πύλιν ἔχουσι. ὅτι τῶν θάπτεσθαι ἐπὶ καὶ νῦν τοῖς μετὰ τῶν αὐτῶν ἐν τῇ τῇ πύλιν. Οὐ μὲν δὲ οἱ γὰρ ποταμολογίας πρὸς αὐτοὺς πρὸς τῇ Πυθιονικῇ τάφον, ἐκαστὸν δὲ μέλλοι. συνελθόντων δ' αὖτε τὴν Αἰνῶσαι, καὶ ποταμολογίας δὲ συνελθόντων. ἅμα δὲ πῦρ ἴδωσι οἱ περὶ τὴν Νίκαντα, καὶ Τραγίσκον, αἰαθάρρησαντες τὴν ψυχῆς, καὶ τὴν πρὸς αὐτῶν πυρσὸν αἰαθάρρησαντες, ἐπὶ δὲ πρὸς ἐκείνων πῦρ πάλιν ἐώρην ἀποσβεσάμενοι, ὡρμήσαντες ὅτι τὴν πύλιν μὲν δρόμος καὶ αὐτοῦ δὲ, βυλόμενοι φθάσαι φονδύλιντες τοῖς ἐπὶ τῇ πύλιν τεταγμένους ὅτι δὲ συλκίαν καὶ γολῆ καὶ βιάδην ποιῶνται τὴν πορείαν τὰς Καρχηδονίους. ὡρμήσαντες δ' αὖτε ποταμολογίας, καὶ ποταμολογίας τῶν τῶν φυλακιστῶν, οἱ μὲν

ἐφοίδουν τούτοις, οἱ δὲ διέκρητον τὰς μο-
χλοῦς. παρὸν δὲ τὸν πυλῶν αἰοιζομένων, πρὸς τὸ
δίοντα κερῶν, ἦσαν οἱ παρὰ τὸν Ἀντίδω, κε-
ρημεῖοι τῇ πορείᾳ συμμεῖζας, ὥς μηδε-
μίας ὁπίσσω ἡμέλῃ παρὰ τοῦ ἐπὶ τῷ πό-
λει. ἡμομένης δὲ τὸ εἰσόδου καὶ τῷ πρὸς ἔ-
σσαν ἀσφαλοῦς καὶ τελείως ἀπορύτου, δόξαν-
τες ἰσχυράσθαι σφίσι τὸ πλεῖστον τῆς ὁπίσθου,
λοιπὸν αὖτις μὲν δι' ἄραρως ἤδη πρὸς ἡγῶν ἐ-
πὶ τῷ ἀγρῶν καὶ τὸν πλατύνει τῷ δ' ὅτι
τὸ Βαθείας αἰαφένουσαν. τοὺς γὰρ μὲν ἰπποῖς
ἀπὸ τοῦ ἐκ τῆς τείχεος, ὅτις ἐκ ἐλπί-
τοις διαγίνοι, ἔλονται ἐφ' ἑαυτῶν αὖτις ὑπάρ-
χον τούτῃ πρὸς τὴν ἐξωθεν ὁπίσθου,
καὶ πρὸς τὰ πρὸς ἄλλα τῶν ἐν ταῖς ποταμῶν
ὁπίσθου συμβαδόντων. ἐλπίσαντες δὲ τοῖς
παρὰ τὸν ἀγρῶν τοῖς, τὴν μὲν διώκοντες ἐ-
πὶ τῇ πορείᾳ αὖτις δὲ τὰ καὶ τὸν Φιλή-
μενοι ἐκαστὸν, διδόντες πῶς σφίσι πρὸς
χρήσιν καὶ ὅτι μέρους τῆς ὁπίσθου. ὅτι γὰρ
αἰαφέντες τὸ πῦρ ἐμμελὸς πρὸς τὴν πύλιν
ὁρμῶν, ὅτι καὶ τὸν Φιλήμενοι ἔχοντα τὸν ἐν
φένει, καὶ Λίβυας ὡς χίλις ἑξακίς τε
ἐπὶ τῷ πρὸς ἑαυτῶν πύλιν: βαλόμενοι
καὶ τῷ ἐκ τῆς ἀρχῆς πρὸς τὴν μὴ φιλῶς ἐκ
μίας ἐλπίδος ἐκρηγῶν τῷ ὁπίσθου αὐ-
τῶν, ἀλλ' ἐκ πλείονων. ὁ δὲ πρὸς ἑαυτῶν
ἐλπίς τὸν τείχεος καὶ τὸν ἐπὶ τῇ πορείᾳ
εἶξε, καὶ τὸν φύλαξ δι' ἑαυτῶν καὶ τῶν
πρὸς τῷ ῥινοπύλιν. τὸ δὲ εἰπόντος ἐξω-
θεν αἰοίαν ταχέως, ὅτι βαρύνονται φέροντες
γὰρ ὡς ἀγρῶν ἀσμένως αἰχύνας ὁ φύλαξ,
αἰετῶς μὲν ἀσπιδῆς, ἐλπίζων καὶ πρὸς αὖτις
πρὸς τῇ πορείᾳ τὴν διαγίαν τὸν παρὰ τὸν Φιλήμε-
νοι, ὅτι μὲν αὖτις αἰετῶς τὸν εἰσφέν-
μενοι. αὖτις μὲν οὖν ὁ πρὸς ἑαυτῶν τὸν πρὸς
τῷ ἔχον τῶν φέρων, εἰσῆλθε καὶ σὺν
αὐτῷ Νομαδικῶν ἔχον ὁπλοῦν ἑτέρους,
ὡς εἰς ἡς ὡς τῶν δ' ὅτι τῆς χέρους μὲν δ' ὅτι
ἄλλοι δύο πάλιν, φέροντες ἐκ τῶν ὁπίσθου
τὸν σπείον. ἐπὶ δὲ τῇ πορείᾳ ὄντες ἐκ τῶν ἐλ-
πιδῶν τῆς ῥινοπύλης, τὸν μὲν αἰοίαντα ἡμέ-
μενοι ἀσμένως, καὶ φιλῶντα τὸν ὡς, αὐτὸν
παρὰ τῶν ἀπὸ τοῦ ἐκ τῶν. τοὺς δὲ ἐπὶ τῶν
νοῖς μὲν αὖτις, πρὸς ἑαυτῶν δὲ τῶν δ' ὅτι
λων, Λίβυας ὅτις εἰς τῶν ποταμῶν, ὅτι καὶ

A truncate, alij vestes effringere. Nec
mora, aperiuntur portæ: & ipso planè
quo oportuit momento adest Hanni-
bal, cum tempore iter ea dexteritate
commensus, ut eius ad urbem aduen-
tus omnes falleret. Pœnus tutò & pla-
nè sine ullo tumultu, ut proposuerat,
urbem ingressus, rem multo maxima
ex parte iam sibi confectam ratus, de
cætero bonæ spei plenus, per latam il-
lam viam, quæ ex illa quam Batheam
dicunt ad superiora urbis ducit, Forum
cum suis petit. equites (ij erant ad duo
millia) extra portam reliquit, ut id sibi
B paratum esset subsidium, si quis extra
urbem hostis aliunde paruisset; siue a-
liquid parum prouisum, quod fieri a-
mat in talibus inceptis, repente acci-
disset. Postquam ad ea loca ventum
quæ sunt circa Forum, subsistere a-
gmen iubet Hannibal. ipse enim, Phi-
lomene quid actum esset sollicitus ex-
spectabat: metu anxius de huius quo-
que partis consilij sui euentu. Nam
cum post accensum ignem pergere ad
portam instituit; simul Philomenem
aprum in pheretro habentem, & cum
C eo Afros circiter mille, ad proximam
portam eo consilio miserat: ut quem-
admodum ab ipso principio propo-
suerat, non vnica dumtaxat spe rei
parandæ niteretur, sed pluribus si-
mul. Philomenes muris iam prox-
imus, quum de more sibilo signum de-
disset, adfuit extemplo custos & ad
portulam descendit. quum dixisset qui
extra urbem erat, ut statim aperiret;
onere namq; premi se apri, quem ge-
starent: lætus hunc sermonem custos
accipit, & aperire festinat. sperabat e-
nim, quod auspiciatò venatum isset
D Philomenes, ad se quoque nonnihil
eam rem pertinere; quoniam partem
eorum quæ inferrentur semper cape-
ret. Philomenes igitur, qui in baiulan-
do gestatorio primum locum tenebat,
ingreditur; & cum eo alter habitu pa-
storitio adornatus, tãquam esset agre-
stium aliquis: post hunc duo item alij,
feram à posteriore parte baiulantes.
vbi quatuor isti intra portulam sunt
admissi, ipsum qui admiserat contem-
plantem stolidè, absque vlla mali su-
E spicione, & manu aprum contredan-
tem percusserunt, atque occiderunt.
mox Afros ad triginta qui hos seque-
bantur & cætero agmini præibant,

cum silentio & quiete intro per portulam receperunt. quo facto, confestim alij veles effringere, alij excubantem ad portam stationem trucidare, alij Afris qui extra portam erant ingrediendi signum dare. quum etiam isti essent tuto ingressi, recta Fori regionem sicut iussi fuerant petunt. qui ubi ceteris se coniunxerunt, Pœnus lætitia exultans, quod ex animi sententia conatus succedebat, reliqua incepti sui peragere institit. Tum duo millia Gallorum in tres diuidit partes; & duos cuique parti iuuenes attribuit ex eorum numero qui prodicionem faciebant: atque his quum è suis ducibus nonnullos adiunxisset, per urbem omnes dimittit, iussos vias quasque maxime opportunas, quæ ducerent in Forum, occupare. qua re peracta, indigenis quidem iuuenibus præcepit, vt quicumque occurrerent ciues, eos cædi eriperent seruari- que; & vt clamore procul edito priusquam concurrerent, Tarentinos monerent, ne se loco mouerent: cunctis enim propositam esse impunitatem. at Carthaginensium & Romanorum ducibus vt obuios quosque è Romanis occiderent imperauit. Et hi quidem in diuersa profecti, imperata fecerunt. Vt Tarentini hostem iam esse ingressum senserunt, clamore ac tumultu vario vrbs est repleta. Liuius cognito intrasse hostes oppidum, cogitans ebrietate impediri se quominus ferre opem posset, domo confestim vnâ cum famulis egreditur, & portam illam qua itur ad portum petit. deinde quum illi custos portulam aperuisset, perque eam ipse euasisset, scapham vnâ ex iis quæ stabant in portu religatæ arripit, cum familia conscendit, eaque ad arcem clam defertur. Secundum hæc Philomenes stans in theatro, cubis Romanis quas antè parauerat, cum certis hominibus qui assidua consuetudine illas inflare didicerant, signum dabat; & cum Romani ferendæ opis gratia in artem pro more accurrerent, plane ex Carthaginensium voto res succedebat: quippe hi per plateas passim & inordinati aduenientes, partim in Pœnos, partim in Gallos incidebāt.

A μὴ ἡσυχίας κέρηκεν ἀλλὰ τῆς πυλίδος. γαιονόμου δὲ τούτου καὶ ὁ συνεχὲς, οἱ μὲν τοὺς μοχλοὺς διέκρηπον, οἱ δὲ τοὺς ἐπὶ τῇ πυλίδος ἐφόνοντο· οἱ δὲ τοὺς ἔξω Λίβυας ἐκάλουν ἀλλὰ σιωπῆμεν. εἰσελθόντων δὲ καὶ τούτων ἀσφαλῶς, παρεῖχτο ὡς ἐπὶ τῇ ἀγορᾷ καὶ ὁ σιωπευγμένοι. ἅμα δὲ τὰς Συμμίξαν καὶ Τύπεις, παρὰ τῆς ἡρόμους Αννίβας, ἐπὶ τῇ καὶ τοῦ αὐτοῦ παρεχωρεῖν τὴν παρεῖχτο, εἰχὼ τῇ παρεκκλινόν. ἀπομείνας ὅττι Κελτῶν εἰς διχαλίους, καὶ διελὼν εἰς τρία μέρη Τύπεις, σιμύεσσι τῇ νεαίσκων δύο παρὰ ἐκαστον μέρος τῇ χερσὶν τῇ παρεῖχτο. ἀκτολῶς ὅττι καὶ τῇ πρὸ αὐτῶν πηλὰς ἡγεμόνων συνεξαπέστειλε, παρὰ τῆς ἀγορᾷ τῇ εἰς τῇ ἀγορᾷ φερουσὶν ὁδὸν τῇ ἀγορᾷ. ὅταν ὅττι παρεῖχτο, τοῖς μὲν ἐλθεῖν νεαίσκων ἐξαπὸ τῆς πρὸς ἡμῶν καὶ ὅττι τοὺς ἐντυλχά- νοις τῇ πολιτῶν, αἰσθάνοντας ἐκ πολλοῦ, μένη καὶ χερσὶν Ταραντίνους, ὡς ὑπαρχούσης αὐτοῖς τῇ ἀσφαλείας. τοῖς ὅττι καὶ τῇ Καρχηδονίων καὶ τῇ Κελτῶν ἡγεμόσι, κτείνειν διεκ- λώσατο τοὺς ἐντυλχάμοντας τῇ Ρωμαίων. ὅ- τοι μὲν οὖν χωριζόμενοι ἀλλήλων ἐπαραπὼν μὲν τῇ παρεῖχτο. ὅττι τῇ πολέμων εἰσόδου κατὰ φανῶς ἡδὴ ἡγεμόνης τοῖς Ταρα- τίνους, πλήρης ἡ πόλις κραυγῆς ἐγένετο καὶ πα- ραχῆς κέρηκεν. ὁ μὲν ἐν Γάιος παρ- απύσης αὐτῇ τῇ εἰσόδου τῇ πολέμων, σιω- ποιήσας ἀδυνάτον αὐτὸν ὅταν ἀλλὰ τῇ μέδω, ἀλλὰ ἐλθὼν ἐκ τῇ οἰκίας μὲν τῇ οἰκίᾳ, καὶ παρὰ ἡρόμους ἐπὶ τῇ πύλῳ τὴν φέρουσαι ἐπὶ τῇ λιμνᾷ, καὶ μετὰ τῇ φύλαχος ἀ- κούσας αὐτῇ τῇ ῥινοπύλῳ, ἀλλὰ τῇ τῇ. καὶ ἡρόμους ἀκατὰ τῇ ὁρμῶντων, ἐμὲς μετὰ τῇ οἰκίᾳ εἰς τὴν ἀγορᾷ κέρηκεν. μετὰ δὲ τῇ χερσὶν τῇ οἱ παρὰ τὴν Φι- λήμονον ἡγεμόνοι ἐλπίδας Ρωμαί- κας, καὶ ἵνα τῇ αὐταῖς χερσὶν δυνα- μῶν ἀλλὰ τὴν συνήκας, πάντες παρὰ τῇ ἡγῶν, ἐσήμερον. τῇ δὲ Ρωμαίων βοη- θούτων ἐν τοῖς ὅπλοις καὶ τὸν ἐπὶ τὸν εἰς τὴν ἀγορᾷ, ἐχὼν τῇ παρεῖχτο καὶ τῇ παρὰ- σι τοῖς Καρχηδονίοις. παρὰ ἡρόμους γὰρ ταῖς πλάϊς ἀπὸ τῆς ἀγορᾷ, οἱ μὲν εἰς τὸς Καρχηδονίους ἐπέπλην, οἱ δὲ εἰς τὸς Κελτοὺς.

ἐν δὲ τῷ ποταμῷ ἔπλωσαν φοιδομένους αὐτῶν, πολὺν πλῆθος διεφθάρη. Τῆς δ' ἡμέρας ὅπτι-
 φαινομένης, οἱ μὲν Ταραντῖνοι ἤσυχαι εἶχον
 καὶ τὰς οἰκίας, ὁ δὲ πῶς διωάμενοι τάξασθαι
 οὐ συμβαῖνον. ὅτε μὲν γὰρ τὴν σάλπιγγα, καὶ οὐ
 μηδὲν ἀδίκημα γίγνεται, μηδὲ δρῶντων καὶ
 τὴν πόλιν, ἐδόξεν ὅτι αὐτῶν τῶν Ρωμαίων ἐστὶ
 κίνημα. ὅτε ὁ πολλὸς αὐτῶν ὄρεται πεφοιδυμέ-
 νος ἐν τῇ πλατείᾳ, καὶ πῖνας τῶν Γαλατῶν
 θεωρεῖσθαι σκυλῶντας τοὺς τῶν Ρωμαίων νεκροὺς,
 ὑπὲρ ἐχέειν ἔννοια τῇ Καρχηδονίων προου-
 σίας. ἥδη γὰρ μὲν Ἀνίβας πρὸς ἐμβληκτοῦς τῶν
 διωάμεν εἰς τὴν ἀγορὰν, τῶν δὲ Ρωμαίων ἀπο-
 χειρηνότων εἰς τὴν ἀγορὰν ὅτε οὐδεὶς τε-
 ραῖς φερεται. Τούτῃ ὥστε αὐτῶν, οἷτος δὲ
 φωτὸς εἰληκρινὲς, οἱ μὲν Ἀνίβας ἐκέρυττε τὸς
 Ταραντῖνους αἰετῶν τῶν ὀπλῶν ἀδριζομένων πρὸς
 τὰς εἰς τὴν ἀγορὰν. οἱ δὲ νεανίσκοι πεπορευό-
 μενοι τῇ πόλιν, ἐδόξεν ὅτι τὴν ἐλπίδα, καὶ
 πρὸς ἐλπίδα παρρησίᾳ ὡς ὥστε ἐκείνων πρὸν-
 τας τὸς Καρχηδονίους. ὅσοι μὲν ἐν τῇ Ταραντῖ-
 νῳ περὶ αὐτοὺς τῇ πρὸς τὸς Ρωμαίους
 εἰννοία, γόντες ἀπεχέρων εἰς τὴν ἀγορὰν. οἱ δὲ
 λοιποὶ καὶ οὐ κήρυγμα σιωπῇ ἀδριζομένων χωρὶς
 τῶν ὀπλῶν. πρὸς δὲ Ἀνίβας φιλανθρωπῶς
 διέλεξε λόγους. τῶν δὲ Ταραντῖνων ὁμοθυμαδὸν
 ὅπτισημα μὲν ἕκαστα τῶν λεγομένων ὅτε οὐ
 ὁδοῖται τῆς ἐλπίδος, τότε μὲν δὲ ἀφῆκε
 τὸς πολλὰς, σιωπῇ ἕκαστον εἰς τὴν ἰδίαν οἰ-
 κίαν ἐπὶ τῇ πόλιν μὲν αὐτοῦ ὅτι τῇ πόλιν ἐ-
 πιγράψαι, ΤΑΡΑΝΤΙΝΟΥ. τῶν δὲ ὅτι τῇ
 Ρωμαϊκῇ καὶ ἑλπίσιν ἐπιγράψαι τῶν δὲ ὅ-
 το, ταῦτα οὐ ὥστε τὴν ζημίαν. αὐτὸς γὰρ διελὼν
 τοὺς ὅπτισημα μὲν ὅτι τῇ περὶ αὐτῶν, ἐ-
 φῆκε διαρπάξαι τὰς τῶν Ρωμαίων οἰκίας, σύν-
 θημα δὲ, πολέμους νομίζων τοὺς ἀετιγρά-
 φους. τοὺς γὰρ λοιποὺς σιωπῇ ὡς ὥστε τούτοις ἐ-
 φέδρυν. Πολλὰ γὰρ καὶ πρὸς τὰς καὶ σκευα-
 σμάτων ἀδριζομένων ἐκ τῆς διαρπάξης, καὶ γε-
 νομένης ὠφελείας τοῖς Καρχηδονίοις ἀξίας τῇ
 περὶ αὐτῶν ἐλπίδων, τότε μὲν ὅτι τῇ
 ὀπλῶν ὑπὸ τῶν εἰς δὲ τῇ ὅπτισημα ἡμέραν
 Ἀνίβας σιωπῇ μὲν τῇ Ταραντῖνων, ἐκρί-
 νει ὅτε τῇ πόλιν ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς, ἵνα
 μηδὲς ἐπὶ φόβος ὅπτισημα τῶν Ταραντῖνους
 ἀπὸ τῆς κατεχόμενης τῆς ἀκρόπολιν Ρωμαίων.

A ita multis eorum occisis, magna stra-
 ges est edita. Vbi illuxit, Tarentini in
 suis ædibus quieti manere: necdum
 enim quid rei esset poterant pro certo
 scire. cum tubam audirent, & absti-
 neri ab iniuria & direptione urbis
 cernerent, ab ipsis Romanis motum
 putabant excitatum. cum multos per
 vias cæde stratos viderent, quosdam
 etiam Gallos à Romanorum corpo-
 ribus spolia legentes, de aduentu
 Carthaginensium quædam suspicio
 eorum animis suboriebatur. Iam
 B Hannibal occupato Foro suos in a-
 ciem ordinaverat, & Romani in ar-
 cem quæ præsidio ipsorum tenebatur,
 fuga se receperant, luxque certior iam
 erat; cum Pœnus præconio edixit, ut
 Tarentini omnes sine armis in Fo-
 rum convenirent. At iuvenes per vr-
 bem discurrentes clamore omnes ad
 libertatem vocare, bono ut essent a-
 nimo iubere: ad salutem enim civium
 Carthaginenses venisse. à Tarenti-
 nis quicumque necessitudinis alicuius
 vinculis adstricti Romanis erant, re-
 cognita in arcem se receperunt: cæ-
 C teri, ut erat edictum, inerimes conue-
 niunt. hos cum levi alloquio affatus
 esset Hannibal; atque ipsi magno
 consensu ad singulas eius voces plau-
 sus & acclamationes propter inspe-
 ratam salutem sustulissent, mox con-
 cionem Pœnus dimisit: simul præce-
 pit redirent domum quisque suam
 quantocius, & foribus inscriberent
 TARENTINI. quod si quis eo-
 dem illo titulo Romani hospitij fron-
 tem notaret, morte luiturum. Ipse
 D partitus copias, quos norat maxime
 idoneos rei gerendæ, ad diripiendas
 Romanorum domos dimisit, dato si-
 gno, ut quæ inscriptæ non essent pro
 hostilibus eas haberent. reliquam a-
 ciem sub signis continet, paratum si
 foret opus diripientibus subsidium.
 coacta sunt ea direptione varia & om-
 nis generis suppellectilia; & Cartha-
 ginenses nihilo inferiorem spe sua
 prædam sunt nacti. qui eam noctem
 cum in armis egissent, die sequenti
 Hannibal habita cum Tarentinis de-
 liberatione, muro urbem ab arce in-
 E tersepire statuit. ne quid deinceps Ta-
 rentini à Romano præsidio quod ar-
 cem tenebat timendum haberent.

Primo igitur vallum è regione arcis facere quod ab eius muro & fossa ante murum ducta pari vndique spatio distaret, instituit. Et qui probe sciret, nequaquam id hostes esse permissuros, sed in eo conatu omnes suas vires exerturos, varias hominū fortissimorum manus præparauit; quum nihil magis ad ea quæ restabant necessarium duceret, quàm vt Romanis terrorem iniiceret, Tarentinis animos adderet. Vt primum iaci vallum cepit, Romanis intrepide atque audacter pugnam in aduersarios capessentibus, Hannibal leui commisso prælio, tantum vt iram Romanorum irritaret; postquam plerisque eorum extra fossam videt erupisse, dato suis siguo, hostem inuadit. post atrocem pugnam (quippe in angusto & muris circumcluto loco pugnabatur,) vi tandem coacti terga vertunt Romani. In eo prælio multi ipsorum sunt occisi: plures tamen dum pelluntur præcipitati in fossam, ibi perierunt. Inde Hannibal sine vlllo discrimine urbem vallo præmuniens, quietus agebat, rebus ex animi sententia confectis: inclusos namque hostes intra muros se continere coegerat, non solum de salute sua, verum etiam de arce sollicitos. At militi urbano tantum ex ea re creuit animus, vt vel sine Carthaginensium præsidio idoneas sibi aduersus Romanos vires fore putaret. post hæc Pænus modicum à vallo spatium recedens urbem versus, fossam vallo aduersam & muro arcis recto rigore ducit. secundum quam in propiore mœnibus vrbs labro quum ex effossa terra aggerem vice versa struxisset, eisdemque vallos insuper defixisset, quin parem muro firmitatem munitio obtineret, non sane multum aberat. Adhuc tamen intra hanc, modico urbem versus spatio interiecto, è regione fossæ murum exstruere instituit, orsus à Sotera, ad eam vsque viam aut plateam quæ Barthea dicitur; vt absque propugnatoribus, vel ipsa per se munimenta satis firma esse crederentur, ad præstandam Tarentinis securitatem. mox relicto præsidio idoneo, & manu equitum satis magna ad custodiam vrbs & muri agendam, ipse profectus ad flumen, quod quinque

A πρῶτον μὲν οὖν ἐπεβλήετο πρὸς τὴν χάρακα τῶν ἑλλήνων ὡς πύργος τῆς ἀκροπόλεως, καὶ τῇ πρὸς τὸν πάθρον. ὁ φάος δὲ ὁρῶντων οὐκ ἐλάσσει τὴν ὑπεραίαν, ἀλλ' ἐναποδεδυμένους τῇδε πῇ τὴν αὐτῶν διώαμιν, ἡτοίμασε χεῖρας ἐπιτιθεμένους, τομίζων πρὸς τοὺς μέλλοι ἐδὲν αἰσχυρότερον εἶναι, καὶ ἀπλήξαλ μὲν τὴν Ρωμαίων, ἀ' ἡαρσὶς δὲ ποτὶσται τὴν Ταραντίνους. ἅμα δὲ ὡς ἔβλεψεν τὸ πρῶτον χάρακα, δρασίως τῇ Ρωμαίων καὶ τεθολμηχέως ἐπιχρήντων τοῖς ὑπειαντίοις· βραχὺ συμμίζας Ἀπίδας, καὶ τὰς ὁρμαὶς τῇ πρὸς τὴν μένῳ ἐκκαλεσάμενος, ἐπὶ πρὸς πύργον οἱ πλείους ἐκτὸς τῆς πάθρον, δοὺς πρῶτον ἑλμα τοῖς αὐτοῖς, πρὸς τὸν πολεμίοις. ἡμοιόνης δὲ τῇ μάχης ἰσχυρῆς, ὡς αὐτὸς βραχὺ χάρω καὶ πρὸς πετρίσμεναι, τῇ συμπλοκῇς ἐπιτελούμενης, δὲ πύργος, ἐκκαλεσθέντες ἐβάρησαι οἱ Ρωμαῖοι. καὶ πολλοὶ μὲν ἐπίσταν ἐν χάρων νόμῳ· δὲ δὲ πλῆθος αὐτῶν μέγας ἀπὸ τοῦ μύθου καὶ συλκρημιζόμενοι ἐν τῇ πάθρον διεφθάρη. τότε μὲν ἐν Ἀπίδας πρὸς τὸν μύθον ἀσφάτως τῇ χάρακα, τῇ πύργῳ ἔχε, τῇ ἐπιβολῇ αὐτοῖς καὶ ἰσχυρῆς. τὴν μὲν γὰρ ὑπεραίαν (υἱ-κλείσας, ἡνάγκασεν μὲν ἐκτὸς τῆς πύργου, διδοῦναι τὴν μύθον πρὸς σφῶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν ἀκρῆς. τοῖς δὲ πολυκρίσις τῶν πύργων πρὸς τὴν θάρσος, ὡς καὶ χάρω τῇ Καρχηδονίων ἰσχυρῆς αὐτοῖς ὑπολαμβάνειν ἔσται τῇ Ρωμαίοις. μὲν δὲ τῇ πύργῳ μικρὸν ἀπὸ τῆς χάρακος ἀποστήσας ὡς πρὸς τῇ πόλιν, πάθρον ἐπὶ τῇ πύργῳ ὡς χάρακα, καὶ ὡς τῇ ἀκρῆς τείχει, πρὸς ἡμῶν ἐκ μετὰ τὸν ἐπὶ τῇ πύργῳ τῇ πόλιν τῇ πύργῳ . . . αἰσχυρῆς μύθον, πρὸς τῇ καὶ χάρακος ἐπὶ αὐτῇ ἡνέως, ὡς πολὺ καὶ ἀδελφῆς τῇ πύργῳ σινέβαινε τῇ ἀσφάτως ὡς αὐτῇ ἀποτελεῖται. πρὸς τῇ πύργῳ ἐκτὸς ἐπὶ πρὸς τῇ πόλιν ἀπολιπὼν σύμμετρον ὁρῶνται, τῇ πύργῳ ἐπιλάβετο καὶ ἀσφάτως, δρῶν μύθον ἀπὸ τῇ Σωτήρας, ὡς εἰς τῇ Βαθίαν πρὸς τὸν ὁρῶν μύθον ὡς καὶ χάρω ἀνδρῶν τῇ δὲ αὐτῶν τῇ καὶ ἀσφάτως ἀσφάτως ὁρῶνται, ἰσχυρῆς εἶναι τῇ Ταραντίνους τῇ ἀσφάτως πρὸς τὸν μύθον. ἀπολιπὼν δὲ τὴν ἰσχυρῆς καὶ τὴν ἐπιτιθεμένους πρὸς τῇ τῇ πόλιν φυλακῇ, καὶ τῇ τῇ πύργῳ πρὸς τὸν μύθον ἐπὶ τῇ πύργῳ, καὶ τῇ πύργῳ πρὸς τὸν μύθον ἐπὶ τῇ πύργῳ

καθίους ἀποχρῶν τὴν πόλιν· ὁ δὲ ποταμός. ὁ δὲ μὲν ποταμός· Γαλαῖον, ὁ δὲ τὸν πλείους ποταμὸν ὁμοῦ Εὐρώπην. ὅς ἐστι τὴν ἐκπορεύσασθαι αὐτὴν ἀπὸ τῆς πόλεως Λακεδαιμόνια ῥέοντος Εὐρώπης. πολλὰ δὲ τὰ αὐτὰ καὶ τὰ ἄλλα καὶ τὴν πόλιν ἀρχὴ τοῖς Ταραντίνους, ὅτι καὶ τὴν ἀποικίαν καὶ τὴν συγγένειαν ὁμογενειόμοιον αὐτοῖς εἶναι πρὸς Λακεδαιμόνους. παρὲν δὲ τῇ τείχει λαμβάνοντες τὴν σινοπέλειαν, ἀφ' ἧς τε τὴν Ταραντίνων ἀποικίαν καὶ πρὸς τὴν Κερχηνδοσίαν σινοπελίαν, μετὰ αὐτὰ διεισθῆναι καὶ τὴν ἀκρὴν ὀρεῶν Ἀνίβας. ἥδη δὲ ἐντελεῖς αὐτῇ σινοπελίαν τὰ πρὸς τὴν πολιορκίαν παρεσκευασμένοι, ὁ δὲ πρὸς τὴν Μεταπόντιον βοήθειαν εἰς τὴν ἀκρὴν καὶ θαλάσσης, βραχύ τι τὴν ψυχῇς αἰσθάνονται οἱ Ῥωμαῖοι, νυκτὸς ἐπέστην τοῖς ἔργοις, καὶ πάσας διέφθεραν τὰς τῶν ἔργων καὶ μηχανημάτων καὶ ἀποσκευῶν. οὐ γὰρ ἠμύνοντο, ὁ δὲ μὲν πολιορκεῖν τὴν ἀκρὴν Ἀνίβας ἀπέργον· τὸ δὲ τῇ τείχει καὶ ἀποσκευῇ ἥδη τετελειωμένης, ἀφ' ἧς τὸς Ταραντίνους, ἀπεδίεικνε δὲ τὴν κλεινότητα τῆς πρὸς τοῖς ἐντελεῖς χειρὸς τὴν θαλάσσης ἀπὸ λαμβάνειν. καὶ οὐκ ὀκνήσας τὸ τὴν ἀκρὴν τὴν καὶ τὴν εὐκαταστάσιν τοῦτον, ὡς ἐπὶ τῇ πόλει, οἱ μὲν Ταραντῖνοι τὸν πόλιν ἐκ τῆς πόλεως καὶ τῆς ναυῶν, ὁ δὲ ἐκ τῆς πόλεως καὶ τῆς λιμένος· τοῖς δὲ Ῥωμαῖοις καὶ θαλάσσης ἀποσκευῇ πρὸς τὴν πόλιν τὴν καὶ τὴν συμβαίνοντες, ὅσοι ποτε διωκτῆς ἢ βεβαίως ἐλθόντες ἔλθοντες τὴν πόλιν. ἀ σινοπελίαν ὁ Ἀνίβας ἐδίδασκε τὸς Ταραντίνους, ὡς εἰς ἀποκρίσθαι τὴν καὶ τὴν θαλάσσης ἐλπίδας οἱ τὴν ἀκρὴν τῆς πόλεως αὐτοῖς δι' αὐτῶν εἰζαγόντες, λείποισι αὐτῶν, καὶ τῶν αὐτῶν τὴν πόλιν. ὡς ἀκούοντες οἱ Ταραντῖνοι, τοῖς μὲν λεγόμενοις συγκατέβησαν· ὅπως δὲ αὐτοῖς ἦν τὸ πρῶτον, ὁ δὲ αὐτοῖς ἐδιδάσκοντες σινοπελίαν, πάλιν εἰ πρὸς Κερχηνδοσίαν ἐπιφανείη εὐλογος. τῷ δὲ καὶ τῇ πόλει τὸτε καὶ αὐτῶν αὐτῶν. ὁ δὲ αὐτῶν ἠδυνάτων συμβαίνοντες, ὅτι τὴν φερόμενος Ἀνίβας, τοῖς πρὸς τὴν πόλιν πρὸς σφῶν ποιῆται λόγους. φησὶ δὲ αὐτῶν, φανερὸν εἶναι καὶ Κερχηνδοσίαν αὐτοῖς δι' αὐτῶν ὅσον ἥδη κατεπλήσθη τὴν θαλάσσης· πολλοὶ ἐκπλαγῆς ἦσαν, καὶ διωκόμενοι τὴν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς συμβαίνοντες.

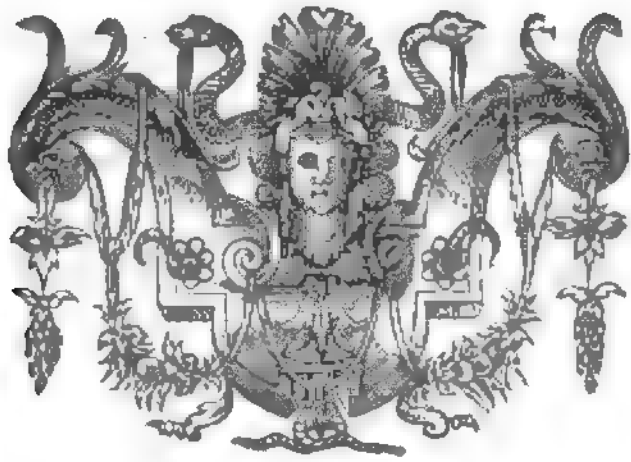
A millia ab vrbe abest, castra fecit. cum amnem quidam Galesum, plerique omnes Eurotam nuncupant. ab Eurota qui urbem Lacedæmoniorum alluit, nomen huic est inditum, & sunt similia multa cum in agro, tum in vrbe Tarentinorum; quoniam & colonia Lacedæmoniorum ipsi sunt, & cognatione cum iis iuncti, de quo dubitat nemo. Tarentinis magno studio atque alacritate opus facientibus, parique sedulitate Pœnis eos adiuuantibus, & murus citò est perfectus, & Hannibal eo absoluto, de expugnanda arce cepit cogitare. Cum iam necessaria omnia ad oppugnationem essent comparata, præsidium Metaponto per mare missum, arcem ingressum Romanorum animis aliquantum fiducia addidit. nocte igitur impetu in opera facto, omnes quæ operum quæ machinationum fabricas corrumpunt. quod ut factum, arcem per vim expugnandi & spem & consilium Pœnus abiecit. Idem post opus muri consummatum, conuocatis principibus Tarentinis, exposuit, ad præsentem difficultates illud primum & potissimum requiri, ut mari conarentur potiri: quia enim claustra portus in potestate erant arcis, sicut antea dictum est, nauibus vtendi, aut in apertum mare euadendi facultate omni penitus Tarentini priuabantur: Romanis contra quæcunque usus postulare absque periculo mari aduehebantur. Hoc prope intelligens Hannibal, Tarentinos docere institit, arcem tenentes, si maritimorum commeatuum spe excluderentur, ipsos per se confestim cessuros, arcem relicturos, & locum ipsis fore tradituros. quæ Tarentini cum audirent, illi quidem orationi Hannibalis assentiebantur; at quo modo fieri illud ipsum posset, videre nequibant; nisi forte classis Carthaginensium aliqua repente appareret. id vero tempore illo nulla fieri ratione poterat. itaque quod spectaret Hannibal, quum huiusmodi sermones apud ipsos haberet, coniectura assequi non valebant. quum ille subiecisset, rem esse manifestam, ipsos absque ope vlla Carthaginensium iamiam mari potituros; inopina rei nouitate magis etiam stupere Tarentini, mentem ducis Pœni assequi non valentes.

Id quod quam
liberè
potest
mentem
ducis
Pœni.

Obseruauerat Hannibal latam quandam esse viam quæ ad eū vsum posset accomodari: ea nempe est platea intra murum arcem ab vrbe separantem, quæ præter ipsum murum ē portu ad mare externū ducit. hac ille via naues ad latus vrbs meridionale transportare cogitabat. Atque hoc suum inuentum simulac Tarentinis aperuisset, non solum sententiam ducis omnes probarunt; sed ipsum quoque vehementer admirati, in eam opinionē venerunt, nihil tam arduum posse existere, quod accumini eius atque audaciz non cederet. Igitur vectabulis rotatis, siue plaustris, confectis, simul dicta simul facta res est. nam & alacritas magna, & multitudo hominum qui suscepto operi manus admovebant, ingenserat. Ita igitur Tarentini, nauibus hoc pacto per siccum transuectis, in exterius mare, arcem tuentes omni iam externo subsidio exclusos tuto oppugnabant. Dux Carthaginensium relicto in vrbe præsidio, cum cæteris copiis profectus, tertio die ad ea castra vnde exierat peruenit: vbi quod reliquum erat hie-
mis per quietem egit.

A ὁ δὲ Σινεωργὸς τὴν πλατείαν διὰ τῆς
κρήνης οὖσαν, τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ἐν τῇ
τῇ ἀφειχίματι, φέρουσιν δὲ τῇ δὲ
ἀφειχίματι ἐκ τῆς λιμένος εἰς τὴν ἑξω θά-
λασσαν, αὐτῇ διενοεῖτο τὰς ναῦς ἐκ τῆς λι-
μένος εἰς τὴν ἰστίαν ἀφειχίματι πλεῖν.
ὁ δὲ ἀμα τὴν ὁπίσθια ὁπίσθια τοῖς
Ταραντίνοις, οὐ μόνον συλκατέχοντο τοῖς λεγ-
μένοις, ἀλλὰ καὶ ἀφειχόντες ἐθαύμασαν
τὸν ἄνδρα· καὶ διέλαβον ὡς οὖσαν αὐτῇ
κοιτο τῆς ἀλκίας τῆς ἐκείνου καὶ πόλεως.
καὶ ὁ πορεύων ἀποδύσαν κατὰ σκαθάν-
των, ἀμα τὴν λόγῳ τοῦτον εἰλήφει Σινε-
ωργος, ὅτι περὶ τῆς καὶ πολυμίας ἐμοῦ
τῇ περὶ Σινεωργίας. οἱ μὲν οὖν Τα-
ραντίνοι ἔτι τὴν ἑξω θάλασσαν ἀ-
σφαλῶς τοῖς ἐκ τῆς ἀκρας, ἀφειχόμενοι τὰς
ἑξωθεν αὐτῶν ἐπικυρίας. Ἀντίβας δὲ φυλα-
κὴν ἀπολιπόν τῆς πόλεως, ἀνέβη μετὰ
τῆς δυνάμεως, καὶ πρὸς τὸν τεταμένον ὅτι
τὸν ὅτι ἀρχὴς χάρακα· καὶ ὁ λοιπὸν ἔχ-
μῆδος ἐν αὐτῇ ἀφειχίματι, ἐμῆς κατὰ
χώραν.

ΕΚ ΤΗΣ ΕΝΑΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΤΩΝ ΠΟΛΥΒΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕ-
ΓΑΛΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΑΡΕΚΒΟΛΑΙ.

E POLYBII MEGALOPOLITANI
NONA HISTORIA EXCERPTA.

Πολυβίου πρὸς τῆς αὐτῆς περα-
ματείας ἐν κίβωλῇ λόγου διπολο-
γισμός.

Οὐ πολλῶν τῆς ιστορίας μερῶν
ὄντων ὁ περαματικός τρόπος ἐνε-
κρίθη ὑπὸ τοῦ ξυγγραφέως διὰ τὴν
ἄλλας αἰτίας, μάλιστα δὲ διὰ τὴν
τῶν ἀκούντων ὠφέλειαν μεγίστην
ἔσσαν.

A Digressio Polybij, qua ge-
nius scribendi historiam tuetur,
quo est usus.

Quum sint historia plures
partes, Polybium potissimum
circa rerum gestarum explica-
tionem versari; cum aliis mul-
tis de causis, tum maxime ob
Lectorum notabilem utilita-
tem.

Ἰ μὲν οὖν ἐπιφανεστάτη
περάξεις τῇ ὑπὸ τῆς
περιηγητικῆς Ολυμπιά-
δος περιληφθεῖσιν, καὶ τῶ
τετραετὺς διάστηματος, ὃ
φασὶν δὲν Ολυμπιάδα νομίζειν, εἶσιν αὐ-
ται. πρὸς ὧν ἡμεῖς ἐν δυοῖν βιβλίοις περα-
σόμεθα ποιῶν τὴν ἐξήγησιν. Οὐκ ἀρροῦ
δὲ, διότι συμβαίνει τὴν περαματείαν ἡμῶν
ἔχει αὐτῶν πᾶσι καὶ πρὸς ἐν ἡμῶν ἀκροατῶν
οἰκειοῦσθαι καὶ κρίνεσθαι, διὰ τὸ μοιειδὲς τὸ
συντάξαι. Οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι συγγραφεῖς χα-
ρὰν ἀποδόντες, εἰ δὲ μὴ καὶ οἱ πλείους, πασι
τοῖς τῆς ιστορίας μέρεσι χρώμενοι, πολλοὺς
ἐφέλκονται πρὸς ἐντυξιν τῶν ὑπομνημά-
των. Τὸν μὲν γὰρ φιλήκον ὁ ἡγελαστικός
τρόπος ἐφίσταται· τὸν δὲ πολυπεράγμονα καὶ
πρὸς τὸν, ὃ πρὸς τὰς ἀποικίας καὶ κτίσεις καὶ συ-

QVOD igitur ad res
gestas attinet, quæ
in modò dictam O-
lympiadem incidūt,
& quadriennij spa-
tium, quod pro
Olympiade debere
censeri monuimus, earum maximè
insignes istæ sunt; quas duobus libris
peragere conabimur. Cæterum non
clam me est, nostrum hoc argumen-
tum austeri & inamœni aliquid in
se habere; ac propter uniformem scri-
ptionem vni dumtaxat lectorum ge-
neri esse accommodatum, & posse
probari. Nam cæteri quidem scripto-
res ferme omnes, aut plerique certe
omnes, quia historiarum partes vniuersas
adhibent, ad lectionem suorum ope-
rum multos alliciunt. Etenim qui fa-
bulas libenter audit, eum descriptæ
gentium & familiarum prosapiæ mo-
rantur: multæ varixque & reconditæ
historiarum curiosum, sermo de coloniis
antiquis,

antiquis, de conditu urbium, de populorum inter ipsos cognatione, sicut cernere est apud Ephorum. virum politicum res gestas scire iuuat, nationum, ciuitatum, & eorum qui populis dominantur. ad cuius argumenti nudā tractationē quum animum appulerimus nostrum, nec quicquā aliud hoc opere, nisi rerum gestarū narrationē proficere, ad unū videlicet genus lectorum idoneē sumus comparati; eaque a nobis cōcinnata est historia, quæ maiori audientium parti nullam omnino sit oblectationē allatura. Sed quæ nos caussæ impulserint, ut cæteris historiarum partibus reiectis, res dumtaxat gestas suscipere scribendas, & pluribus alibi exposuimus; & nunc quoque summam eius monere lectorem, ne consilij mei rationem ignoret, nihil vetat. Nā quum multi gentium familiarūque origines, colonias antiquas, populorum cognationes, necnon urbium cōditus multifariam & singillatim enarrauerint; id iam utique superest, ut si quis rerum earundem commemorationem aggrediatur, is vel aliena pro suis necessario obtrudat; quo nihil queat esse turpius; aut si hoc nolit, inanem manifestò laborem suscipiat: qui quidem iis de rebus scribere se ac laborare confiteatur, quas maiorum diligentia luculenter exposuit, & posteriorum memoria tradidit. Illud contra historiarum genus quo res gestæ explicantur, iccirco probauimus; primò quia continenter quæ eò spectant innouantur, ut noua etiā narratione subinde sit opus: quū ut posterius gesta narres, ad principia illa nequaquam sit redeundum. deinde, quod genus hoc historiarum, & semper quidē antea omnium fuit utilissimū; nunc tamen multo etiam magis: quoniam nostris hisce temporibus. tantum experientia atque usu omnes artes fecerunt incrementi, ut iam quicumque casus acciderit quadam veluti arte dirigere sua consilia discendi studiosi valeant. Qui ergo non tā lectorū oblectationem hac scriptione quereremus, ac utilitatē eorum, qui nostra sedulo tractabunt; cæteris historiarum partibus. omissis, ad hanc potissimū nos cōtulimus. Verūm ad ista quod attinet, quisquis opus nostrū attentē legerit, is suo testimonio dictis meis vltro fidem adstruet.

A ἡμεῖς, καθάπου καὶ πρὶν Εὐφὸρος λέγεται. τὸ δὲ πολὺν, ὅτι τὰς πολεμίας τῶν ἐθνῶν καὶ πόλεων καὶ δυναστῶν. ἐφ' ὧν ἡμεῖς φιλάδης κατενότητες, καὶ πρὸς τοῦτων πεποιθμένοι τὴν ὅλαν πᾶσιν, πρὸς ἐν μὲν π καὶ ἄλλος, ὡς περὶ πρὸν, οὐκ ἔστιν ἡμῶν μετὰ τὰ δὲ πλείονι μέρος τῶν ἀκροατῶν ἀψιμαχῶν γητοὶ πρὸς ἀλλήλους τὴν ἀνάλυσιν. πῖνος δὲ χάρις πᾶσι μὲν τῆς ἰστορίας ἀπιδουκίμασαι, αὐτὰ τὰ καὶ τὰς πολεμίας πολεμίας γράφειν, ἐπὶ ἐτέροις ἡμῖν εἶρηται ὅτι πλείονι κεφθαλμῶς γε μὲν εὐδὲν ἐπέχεται καὶ νῦν ἐμφάσει χάρις ὑπομνήσας τοὺς ἀκροατοὺς. Πολλὰ γὰρ καὶ πολλαχῶς ἐξηριθμημένοι τὰ τε πρὸς τὰς ἡμετέρας καὶ μύθοις, καὶ πρὸς τὰς ἀποικίας, ἐπὶ δὲ καὶ συγγραμμάτων καὶ κλίσεις. λοιπὸν ἢ τὰ ἀλλότρια δεῖ λέγειν ὡς ἴδμεν, τὸν νῦν πρὸς τοῦτων πολεμιατευόμενοι, ὁ πρῶτον ὅτιν αἰχμαστὴν ἢ τῶν μὲν βουλομένων, περὶ δὲ λῶς μεταμοποιεῖν, ὑπὸ τοῦτων ὁμολεγεῖται σιωπῇ τῆς καὶ φροντίζειν, ἢ ἂν τῶν πολεμιαστῶν ἰσχυρῶς δεῖ ἡλῶται καὶ πρὸς ἀλλήλους τοῖς ἐπιμαχομένοις. Ταῦτα μὲν οὖν πρὸς τῶν πρῶτον εἶνεκα καὶ πλείονι ἐτέρων. Οὐ δὲ πολεμιαστῶν ἕκτος ἐνεκρίθη, περὶ μὲν ὅτι κακοποιεῖται σιωπῶς, καὶ κατὰ ἐξηγησὶς δὲ οὐδὲν τὰ μὲν συμβατὸν ὅτι τῶν πολεμιαστῶν εἰς τὰς ἐπιμαχομένας πολεμίας ἡμῖν ὅτιν αἰχμαστῶν. δὴ πρὸς δὲ, καὶ ἂν τῶν πρῶτον ὠφελιμῶς τὸν αὐτὸν, καὶ πρὸς τῶν μὲν, μάλιστα δὲ νῦν ὑπομνήσας τὰς ἐμπειρίας καὶ τέχνας ἐπὶ ποσὺν πολεμιαστῶν εἰληφέναι καὶ ἡμᾶς, ὡς πρὸς τὸ πρὸς ἀπὸ τοῦ ἐκ τῶν κατὰ, ὡς αὐτὸν μεθοδικῶς διδάσκει χάρις τοὺς φιλομαθοῦς. Διότι ἡμεῖς οὐκ οὕτω τῆς τέχνης πολεμιαστῶν τῶν αἰματωμένων, ὡς τῆς ὠφελείας τῶν πολεμιαστῶν, πᾶσι πρὸς, ἐπὶ τῶν δὲ μέρος κατενότητες. πρὸς μὲν οὖν τοῦτων οἱ σιωπῶντες ἐπιμαχοῦς ἡμῶν τοῖς ὑπομνήμασι, βεβαιότατα μὲν τυρῆσαι τοῖς νῦν λεγμένοις.

E

Z z

Haec igitur
tunc tunc
propter ista
sunt omnia
sa, tunc pro
pter alia
sunt.

Οἱ Ῥωμαῖοι σφαλέντες τοῖς ὅ-
λοις ἐν τῇ πρὸς Καίνης μάχῃ μὴ
ταῦτα Καπύῳ Ἰπιφανεστάτῳ ἐν
Καμπανίᾳ πόλιν παραδόντες πο-
λιορκεῖν ἐνεχείρησαν.

Οἱ Ἀνίβας λύειν τὴν πολιορ-
κίαν Ἰπιθαλῶν, πάντα ποιῶν ἔδην
λύονσε.

Οἱ Ἀνίβας ἀπορραχὺς ἀναχω-
ρεῖν δὲ Καπύης ἐπ' αὐτὴν τὴν
Ῥώμην ὥρμησε.

Σύγκρισις Ἐπαμεινώνδου καὶ
Ἀνίβου· Λακεδαιμονίων καὶ Ῥω-
μαίων.

A N N I B A Σ δὲ κύκλῳ περικυ-
βαίνων τὴν χάρακα τῆς Ἀππίου, ὃ
μὲν πρῶτον ἠκροβολίζετο καὶ κατεπίεζε,
βουλόμενος ἐκκαλεῖσθαι πρὸς μάχην·
ἐνταῦθα δὲ σιυνπαχύοντες, τίλος ἐγένετο
πολιορκία πρὸς ἀπλήθειαν ὁ συμβαῖνον· τῇ
μὲν ἱππικῇ ὀπιφρεσύνῃ τῆς ἰλίας, καὶ
μὲν κρυφῆς εἰσπληρόσιν εἰς τὴν πε-
ριβολήν· τῇ δὲ πεζῇ καὶ ἀσπίδας
παρασπλήοντων, καὶ ἀφασπῶν ὁ χάρακα
μα πυρρῶν. οὐ μὲν δὲ οὐδ' ὥς ἐ-
διώλετο κτεῖσαι τοὺς Ῥωμαίους ἐκ τῆς ὑπο-
κειμένης παρασπίσεως· ἀλλὰ τοῖς μὲν διζά-
τοις ἀπτερίζοντο τοὺς παρασπλήοντας πρὸς τὴν
χάρακα· τοῖς δὲ βαρεῖς τῶν ὀπλῶν ἀσφα-
λιζόμενοι τὴν ὀπιφορὰν τῇ βελῶν, ἔμ-
νον ἐν τῇ ἐξίτι καὶ τῇ σιμῇ. Ἀνίβας δὲ
δυσχερῆς τῶν ὁλοῖς, ἀφ' ὃ μὴτε πα-
ρασπίσιν εἰς τὴν πόλιν διώσασθαι . . .
τοὺς Ῥωμαίους, ἐβουλόετο πρὸς τὴν αἰσώτην,
ὅτι καὶ ποτὶν. Ἐμοὶ δ' οὐ μόνον αἱ δακτὶ Καρ-
χηδόνιοις τὰ τότε συμβαίνοντα πρὸς τὴν πό-
λιν, ἀλλὰ καὶ τῇ ἄλλῃ αἱ δακτὶ τοῖς πυρρῶ-
ν. τίς γὰρ ἔκ αὐτῶν πῶς Ῥωμαῖοι πολ-
λαὶς μὲν ἠπληρόντες μάχης ὑπὸ Καρχηδονίων,

*Romani rebus fractis cla-
de Cannensi, mox Capuam ur-
bem Campania nobilissimam
obsidere minis audacia aggre-
diuntur.*

*Hannibal conatus urbis Ca-
puæ obsidionem solvere, frustra
est.*

B *Hannibal irrito conatu dis-
cedens à Capua, urbem ipsam
Romam infesto exercitu pe-
tit.*

*Comparatio Epaminondæ
& Hannibalis, item Lacedæ-
moniorum & Romanorum.*

C **H** A N N I B A L castra Appij milite
suo undique cingens, leuia primo
facere prælia, & indignitatibus ten-
tare hostem, ut ad iustam pugnam
eliceret. quum prouocatione illius
moueretur nemo, tandem oppugna-
tioni urbis similis res euasit: & equiti-
bus turmatim Romanos inuadenti-
bus, ac clamore sublato tela in castra
iaculantibus: & pedibus per cohortes
in eosdem irruentibus, ac vallum
subruere conantibus. verum ne sic
quidem à suscepta semel sententia di-
moueri potuerunt Romani. qui qui-
dem leuiter armatorum opera irrum-
pentes repellebant; graui autem arma-
tura pro munitione videntes aduersus
tela hostilia, ordinati sub signis mane-
bant. Hannibal enim uero qui neque
ingredi urbem ullo astu, neque ab ob-
sidione repellere poterat Romanos,
parum lætum huius expeditionis suæ
exitum sibi iam spondens, quid esset
opus facto, cum suis deliberabat. Mihi
verò videntur quæ tunc temporis ge-
rebantur, non solum Carthaginien-
ses, verum etiam quosuis mortalium
qui fando illa acciperent, stupore
quodam potuisse defigere. Nam quis
non ambigat, quomodo Romani qui
post tot clades à Pœnis acceptas,

prodire in aciem ad dimicandū recta fronte cū hostib. nō audebant; iidē tamē victos se fateri, & locis nec munitis excedere, nequaquam sustinerent? qui quū antea xgrē vix ex aduerso hostilis exercitus suas legiones per radices mōtiū ducere solerent, in plana iā cāporū & nobilissimū totius Italix locum descenderāt; vrbēmq; munitissimā obsidebant, quantūuis ipsos omni ex parte hostis ille oppugnaret, aduersus quem rectos oculos tenere ne cogitātes quidē poterāt. Carthaginiēses autem qui perpetuo victores ē pugnis discedebāt, nō minorib. interm. incōmodis cōflitabātur quā victi. Ac mihi quidē huius rei causā videtur fuisse hęc; quod penitus perspectū vtriq; habebāt quā nā elset hostis sui cōsilia, quod nā propositū. vt quod Hannibalis equitatus esset causā cur vincerēt Carthaginiēses, vincerētur Romani. qui propterea statim à factis præliis ita vt diximus circūducere contra Pœnū suos exercitus per colles ceperunt; quoniam iis in locis hostilis equitatus nullū ipsis detrimentum erat allaturus. Similiter & quæ ad Capuā tunc fiebant, cur ab vtraq; parte ita acciderent causæ erant probabiles. nā Romanæ quidē legiones hostilis equitatus metu prodire ad dimicationē non audebant: eadēmq; intra castra nihil quicquā metuentes manebāt; quæ certo cōpertū haberēt, equites à quibus in acie collatis signis semper vincebantur, nihil iā sibi obfuturos. Rursus quod Carthaginiēses eo dē loco metari castra diutius nequiverint; eius quoq; rei ratio idonea potest afferri: quoniā pabula omnia per totā illā regionē ob id ipsū à Romanis fuerāt corrupta. neq; verò aut dossuariorū vectione, tātū vel fœni vel hordei ē lōginquo cōportari poterat, quantum numerus ingēs equorū, & iumentorū postulabat: aut Pœni Romanos audebāt aggredi vallo & fossa munitos, nisi suū in castris haberent equitatū; cuius præsidio si destituerentur, quoties pugnā ex xquo cū aduersariis capefferēt, ancipiti certamine digrediebātur. Augēbat insuper sollicitudinē ducis Carthaginienis, quod multæ aduersus se cogebantur copix, quæ si aduenirent, & prope sua castra locum aliquem opportunum insiderent, adempto rei frumentariæ comœatu summis difficultatibus ipsū afficerent.

A οὐ πολὺ ὥστε καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ Συκαδί-
στασαι τῆς Ἰταλίας οἱ ῥωμαῖοι. ὅμοιός οὐτ' εἶκειν
οἰοῖτ' ἦσαι, οὐτ' ἐκχωρῆν τῶν ἰσχυρῶν
καὶ τὸν μὲν πρὸ τῆς χερσὶν αὐτῶν ἦσαν μόνον
ἀεὶ τῆς ὑπερείας, τότε δὲ κατὰ τὴν
εἰς τὰ πεδία καὶ τὸν ἐπιφανέστατον τόπον
τῆς Ἰταλίας, ἐπολιόρχουν τὴν ἰσχυρὰν
πόλιν, κύκλῳ περὶ μαχόμενοι αὐτοῖς τῶν
πολεμίων, πρὸς οὓς οὐτ' ἐκτιμήσαντες οἰοῖ
τ' ἦσαι αὐτοφθαλμοῖν. Καρχηδόνιοι τε ἀ-
δελφείῳς κινῶντες τὰς μάχας, οὐχ ἦτ-
τον ἐν εἰσὶν ἡμεῖς ἐδυσχεραίνοντο τῶν ἰσχυ-
ρῶν. Δοκεῖ δὲ μοι αἰτιοῦν τὸ τοιοῦτον τῆς
ἐκείνων στρατηγίας, ὅτι πρὸ ἀμφοῖν σπου-
τεῖσθαι, ὅτι πρὸ Ἀννίβου σιῶντα-
γμα τὴν ἰσχυρὰν, αἰτιοῦν δὲ καὶ τὸ ἡγεῖν τῆς
Καρχηδονίως, καὶ τὸ λείπειν τῆς Ρω-
μαίων. ὁ δὲ αἰτιῶν τὸν ἡγεμόνα στρατοπέ-
δου αὐτῶν ἀφ' ὧν μὲν τὰς μάχας διήκων
καὶ αὐτοὶ ἐκίχοντο. Ἀλλὰ γὰρ τόπων τοιούτων
αὐτῶν ἦσαν, ἐν οἷς οὐδὲν ἔμελλε βλάψαι
αὐτοὺς ὅτι τῶν ἰσχυρῶν ἰσχυρῶν. πᾶσι τε πε-
ρὶ τὴν Καπύῳ τότε συμβαίνοντα, εὐχόμενοι
ἐκείνοις ἀπέναντι. ὁ μὲν γὰρ τῶν Ρωμαίων
στρατοπέδου ὀξείαν μὲν πρὸς μάχην οὐκ
ἐθάρρην, τὰ δὲ διέναι τοὺς τῶν πολεμίων ἰσχυ-
ρῶν. ἔμελλε δὲ ἐν τῇ πρὸς ἐμβολῇ πεπλη-
χῶν, ὅπως εἶδεν ἀβλαβῶς τὴν ἰσχυρὰν αὐ-
τοῖς ἐσομένην, ὑφ' ἧς ἐν τῆς μάχης ἡττῶ-
ν. οἱ τε Καρχηδόνιοι πάλιν διόλογον, οὐτε
στρατοπέδου αὐτοῖς μὲν τῆς ἰσχυρῶν μὲν ἐδύ-
ναιτο πλείονος χερσὶν, ἀλλὰ ὅτι τὰ μὲν ἐν τῇ
D ἀφ' ὧν ἡμεῖς χερσὶν αὐτοῖς πᾶσι κα-
τεφθαρχεῖν τοὺς Ρωμαίους αὐτῶν τούτου χά-
ριν. τοὺς δὲ ἰσχυροὺς οὐκ ἐφικτὸν εἶναι, ποσὺν τε
μὲν ἰσχυρῶν, ποσὺν τε δὲ ἰσχυρῶν κατὰ τὴν
σπῆν χόρτον, ἢ κριτὰς κερμίζοντας ἐκ μακροῦ
δυσχερῆμας. ὅτι μὲν αὐτῶν τῶν ἰσχυρῶν πε-
ρὶ στρατοπέδου αὐτοῖς, ἐθάρρην παλιόρκειν χά-
ριν καὶ τὰς πρὸς πρὸς ἐβλαβήτοις τοὺς ὑπερα-
τίους. πρὸς οὓς καὶ τὸ εἶναι κινδυνὸν αὐτοῖς ἀμ-
φιδόξον εἶναι σπῆν αὐτοῖς τῶν ἰσχυρῶν. Ἐπὶ δὲ
πρὸς τοῖς ἡγεμόνι καὶ τοὺς ἐπιτεταγμέν-
E οῖς ἐπ' αὐτοῖς, μὴ ἀφ' ὧν αὐτοῖς ἐπιτεταγ-
μένους αὐτοῖς, καὶ πολλὰ δυνάμει σφίσι ἀφ' ὧν
ἐπὶ αὐτοῖς, ἀφ' ὧν αὐτοῖς τὸ χερσὶν ἐπὶ αὐτοῖς.

ὃς ὦν Συλλογιστὴς Ἀντίκας ἀδυνάτοι ὑ-
 πάρχοντες ὁ δὲ τῆς ἐκ χειρὸς βίας λύσαι
 τὴν πολιορκίαν, ἐπ' ἄλλης ἐβόλετο γνώμης.
 Ὑποέλαβε γὰρ, εἰ λαθραίας πομπῆς
 τὴν πορείαν, ἀφηνιδίως ἐπιφανείη τοῖς κατὰ
 τὴν Ρώμην τόποις, ἴσως μὲν αὖ καὶ πρὸς
 τὴν πόλιν αἰύσασθαι ἢ τῇ χρησίμῳ, ἐκ-
 πλῆξας τὴν ἀστυνόμενόν τε ἐνοικουμένην· εἰ
 δὲ μὴ τούτο, τοὺς γὰρ πρὸς τὸν Ἀππίου αἰαλ-
 χεύειν, ἢ λύειν τὴν πολιορκίαν, ἀνυπόδικας
 τῇ πατρίδι βοηθεῖν, ἢ ἀφαιρουμένης τὴν
 δυνάμιν, ἀκρίτως γινώσκοντες ὑποαίρειν καὶ
 τοὺς βοηθοῦντας καὶ τοὺς ἀπολειπομένους αὐ-
 τῶν. ἃ ἀφαιρουμένης, ὃς ἐπιμύθεον γενομένης
 φόρον εἰς τὴν Καπύλιον, πύργον πρὸς τὴν Λί-
 βυν ἀνδρομελήσει πρὸς τοὺς Ρωμαίους, κα-
 κῶς εἰς τὴν πόλιν, πρὸς τὴν τῆς γενο-
 μένης ἀσφαλείας. πόλιν γὰρ ἡγούμενα, μὴ
 θεωροῦντες αὐτὴν ἀπαλλοτρίωμένοι οἱ Κα-
 πύλιοι, καὶ πύργον ἀφαιρουμένους ὡς ἀπλη-
 ρομένους, ἀφαιροῦσι τοὺς Ρωμαίους ἐαυτοὺς.
 Διὸ γενομένης ὑποφάνη τῆς ἐπιβουλῆς ἥς ἀπέ-
 σπευξε τὸ Λίβυν τῇ μὲν τῇ αἰαζυλίῳ, ἵνα συν-
 ἔντες τὴν πρὸς αὐτὴν καὶ τὴν χειρὸς, δι' ἑαυ-
 τῶν ὑπομείνοι τὴν πολιορκίαν. Τοῖς δ' ἐν
 τῇ Ρώμῃ πρὸς ἀπὸ τῆς πόλεως τῶν πρὸς τὴν Κα-
 πύλιον, ὅτι πρὸς ἀπὸ τῆς πόλεως Ἀντίκας πο-
 λιορκεῖται διναμένης αὐτῶν, ὅσοι τῆς διαφο-
 ραίας καὶ πρὸς ἀπὸ τῆς πόλεως ἦσαν, ὡς καὶ πρὸς
 τὰ ὅλα ἀφαιρουμένης τῆς ἐπιβουλῆς κρίσιως.
 ὅτι καὶ τῆς ἐξαποστολῆς καὶ τῆς ἀστυνόμενης
 πρὸς τούτο ὁ μέγας ὅλοι καὶ πάντες ἐν-
 νόησαν. οἱ δὲ Καπύλιοι κομισάμενοι πρὸς
 τὴν τῆς Λίβυνος γενομένης, καὶ γινώσκοντες τὴν
 ἐπιβουλὴν τῆς Καρχηδονίων, ἐλθόντες ἐπὶ τὴν ὑπο-
 κειμένην, κρίνοντες ἐπὶ ταύτῃ ὃς ἐλέγξειν ἢ
 ἐλπίδα. Ἀντίκας δὲ μὲν πύργον ἡμέραν τὴν
 παρεοίαν διηποποιήσας, καὶ κατὰ
 πᾶν τὰ πρὸς χροῖμα, πᾶν τὴν ἐποίησε
 τὴν αἰαζυλίῳ, ὡς μὲν δὴ συνεῖναι τῇ
 πολεμίων ὁ συμβαίνει. χρησάμενος δὲ τῆς
 πορείας ἀφ' ἧς Σαννίτιδος ἐνεργῆς καὶ
 συνεχῆς, καὶ τοὺς πρὸς τὴν ὁδοὺς τόποις αἰ-
 τῇ πρὸς τὴν πορείαν ὃς ἐρρωμένους καὶ πρὸς
 τὰ λαμβάνειν ἐπὶ τὴν τῇ Ρώμῃ τῇ διαφο-
 ραίας πρὸς τὴν Καπύλιον καὶ τὰς ἐκ τῆς πρὸς αὐτῶν,

A Quæ omnia quum Hannibal intelli-
 geret, persuasus obsidionem vi aper-
 ta solui non posse, aliò se animo &
 cogitatione conuertit. Cogitauit e-
 nim, si clam itinere confecto repente
 circa Romam esset conspectus, terri-
 tis inopinatz rei miraculo ciuibus, &
 de vrbe ipsa, eorum quæ optaret ali-
 quid se fortasse perfecturum: sin mi-
 nus, at certè Appium coacturum, vt
 vel obsidione desisteret, studio defen-
 dendæ patriæ: vel copias suas diuide-
 ret, atque ita de vtrisque, tum qui pro
 ferenda ope contēderent, tum qui re-
 linquerentur ad Capuam, facilem sibi
 victoriam futurā. Hæc meditatus, nū-
 cium Capuam cum literis mittit. Afrū
 enim quendam donis perlicit, vt acce-
 ptis literis, quarū securitati diligenter
 prospexerat, specie transfugæ castra
 Romana ingressus, altera parte Capuā
 clam peruadat. Admodum enim vna
 ea cura angebat, ne vbi abscedentem
 Capuani vidissent, confusi è vestigio
 atque omni penitus spe destituti, Ro-
 manis sese dederent. Igitur exposito
 per epistolam consilio suo, postridie
 quàm mouerat castra Afrum illum
 misit: vt obsessi cognita profectio-
 nis suæ caussa & fine, confidenter obsi-
 dionem tolerarent. Qui Romæ erant,
 vt est allatum quo loco res ad Ca-
 puam essent, cum Hannibal castris
 collatis Romanas legiones obsidebat,
 erigere cuncti animos, magnòque in
 metu esse, quasi dies ille immineret,
 qui belli totius aleam cerneret. Itaque
 dum modò auxilia submittunt, modò
 necessaria præsidia comparant, tota a-
 nimi mente publicè priuatimque in
 hanc omnes curam incumbunt. Cam-
 pani literis acceptis quas Afer tulerat,
 & Carthaginensium cognito consi-
 lio, istius adhuc spei euentum rati ex-
 plorandum, in eadem sententia man-
 serunt. Hannibal quinto post aduen-
 tum suum die, cœnatus sic mouit ca-
 stra, accensos ignes relinquens, vt eius
 rei sensus ad neminem perueniret. at-
 que is per Samnium raptim sine in-
 termissione iter faciens, p̄rque suo-
 rum manum p̄rre agmen iussam
 omnes viarum aditus explorans, &
 occupans, dum adhuc Romani circa
 Capuam & res quæ ibi gerebantur de-
 fixas cogitationes suas habebant,

Anniensem copias traduxit, & eò usque accessit ut quinque millia passuum à Roma castra prius poneret, quàm satis animadverteretur. Cuius rei postquam allatus est Romani nuntius, populum vniuersum tumultus ac pa- uor inuasit, ut in repentina re & prorsus inopinata: nunquam enim Hannibal adco prope ad urbis mœ- nia accesserat. Simul omnium men- tibus hæc cogitatio suboriebatur, nunquam potuisse fieri ut usque eo appropinquare hostes essent ausi, nisi deletis prius ad Capuam legionibus. Igitur muros quidem & opportuna quæque ante urbem loca viri occu- pant, mulieres vero circa deum delu- bra discurrent, supplicia diis faciunt, ædium sacratum pauimenta crinibus passis mundant. Is namque illis mos est, quoties in aliquo insigniore & grauiore periculo patria versatur. Vbi Hannibal castra communisset, die insequente urbem aggredi cogi- tans; commodum casus quidam ino- pinatus ac fors fortuita Romanis sa- lutaris accidit. Cnæus Fuluius & P. Sulpitius Coss. quum iam antè v- nam legionem conscripsissent, fidem militum sacramento obstrinxerant, venturos eo die Romam cum ar- mis: alterius tunc dilectum agebant, & milites probabant. quo factum est, ut ingens virorum numerus sponte sua Romam illo die, opportuno sa- ne tempore, conueniret. Hos igitur quum præfidenter Coss. eduxissent, & ante urbis mœnia castra communis- sent, impetum Hannibalis repreffe- runt. nam Carthaginenses initio ei expeditioni ita se accinxerant, ut qui non plane desperarent, ipsam quoque Romam per vim capere se posse. Nunc quum instructos in aciem hostes vide- rent, & mox omnia à quodam capti- uo essent edocti, ab urbis quidem op- pugnandæ consilio destiterunt: a- grum verò omnem subinde mutatis castris sunt populati, & ædificia incen- derunt. Et illi quidem per initia prædam in castra congesserunt, quam abegerant infinitam; ut qui ad eas opes diripiendas accessissent, ad quas prædatum nemo vllum vnquam ho- stem esse venturum crediderat.

A ἔλαθε Διφθαῖς τὸν Ἀνιώντα ποταμὸν, καὶ συ-
νείχσας, ὥστε μὴ πλεῖον τετταράκοντα στα-
δίων ἀποχῶν τῆς Ρώμης, ποιήσασθαι τὴν
πρὸς ἑμβολίαν. οὗ ἡγομένην, καὶ παραπεισ-
τὸς εἰς τὴν Ρώμην, εἰς ὁδοκαρῆν συνέβη τρα-
χύν καὶ φόβον ἐμπιστῆν τοὺς καὶ τὴν πόλιν.
ἄτε τὸ πρῶτον αἰφνιδίου μὲν ὄντος καὶ
τελέως ἀεελπίστου, Διφθὰ δὲ μηδέποτε τὴν Ἀν-
νίβαν ἐπὶ ποσὶν ἀπηρξάναι τῆς πόλεως· ὑ-
ποβρεχούσης δὲ πρὸς ἅμα καὶ τριαύτης ὀπτοίας,
ὡς οὐχ οἶόντε τοῖς ἐσαπτοῖς ἐπὶ ποσὶν ἐλ-
πίσσει καὶ καταδαρρῆσαι, μὴ ἢ τὴν Καπύην
ἐραβόπιδον ἀπολωλότων. Διότι οἱ μὲν αὖ-
δρες τὰ τεῖχη παρακατελαμβάνουσι, καὶ τοὺς
πρὸ τῆς πόλεως διχαίρουσι τόποις· αἱ δὲ
γυναικες πρὸς ἀποβόλῃν τοὺς κασι, ἐκί-
πτουσι τοὺς θεούς, πλυνύσασθαι τὰς χεῖρας τὰ
τῆς ἱερᾶς ἐδάφης. τὸ γὰρ αὐταῖς ἔθος ἔστι
ποιεῖν, ὅταν τις ὁδοκαρῆς τὴν πατρίδα κα-
ταλαμβάνῃ κίνδυνος. Ἀρπὶ δὲ τῆς καὶ τὴν
Ἀννίβαν κατετραβόπιδον ἔχον, καὶ Διφθοῦ-
μόν τῇ μετ' αὐτῶν ἡμέρᾳ καταπερσεύει αὐ-
τὴν τὴν πόλιν, γίνεται πρὸς ἀδοξόν τι καὶ τυχεῖον
σύμπτωμα πρὸς Ἑλληνίαν τοῖς Ρωμαίοις. οἱ
γὰρ καὶ τὴν Γάμον καὶ Γόπλιον, τὴν μὲν εἰς
ἐραβόπιδον πρὸς τὴν πεπονημένην τὴν κα-
ταγραφὴν, ἐφόρου εἶχον τοὺς ἐραβόπιδας εἰς ἐ-
κίπνῃ τὴν ἡμέραν ἥξειεν ἐν τοῖς ὅπλοις εἰς τὴν
Ρώμην· ὅ δ' ἐτέρῃ τότε καὶ τῇ καταγραφῇ
ἐποιῶντο καὶ τῇ δοκιμασίᾳ. ὅς ἔστι συνέβη, πλη-
θος ἀνδρῶν αὐτομάτως ἀξεραιδίως πρὸς
τὴν δίοτον κατέστει εἰς τὴν Ρώμην· οὗς ὅσα-
καζόντες ὁδοκαρῆς οἱ στρατηγεῖ, καὶ πρὸς
καλόντες πρὸς τὴν πόλιν, ἐπέχον τὴν ὁρμὴν
τῆς καὶ τὴν Ἀννίβαν. οἱ γὰρ Καρχηδόνιοι, ὅ
μὲν πρῶτον ὥρμηται, ὅς ὅλως ἀπελπίζον-
τες αἰρήσιν καὶ κατόπιν αὐτὴν τὴν Ρώμην.
συνδρασάμενοι δὲ τοὺς ὑπεραπτοῖς πρὸς
καζόντες, καὶ παχύνει δὲ τοὺς αἰχμαλώτου
πυθόμενοι δὲ γενοῖς, τῆς μὲν ἐπὶ τὴν πόλιν
ἐπιβολῆς ἀπέστησαν· τὴν δὲ γὰρ ἐπὶ τὴν ἐπι-
πορδόμενοι, καὶ τὰς οἰκίας ἐκτεμνόμενοι.
καὶ μὲν ὅν πρὸς αἰαρίθμητον πρὸς ἐλαστά-
μενοι λείας πληθος, ἡ δὲ γενοῖς εἰς τὴν πρὸς
βολὴν, ὡς αὐτὸς εἰς ἀγροὺς ἤκοντες τριαύτῃ, εἰς
ἢ ὁδοκαρῆς ὁδοκαρῆς πάλαιμοι ἥξειεν ἡλπίς.

Μετὰ δὲ ταῦτα τὸ ὑπὸ ἀπὸ πολυμυσίωντων ἐν
 δίκῃ καὶ οἰσ ἀπὸ τῆς πεδονίας σφίσι πᾶσι
 βόλῃς, Ἀπίδας ἄμα μὲν λείας πληθὺς ἡδρε-
 κῶς, ἄμα δὲ τὸ χεῖρ τὸ πόλιν ἐλπίδος ἀποπι-
 πτωκῶς, δὲ δὲ μέγιστον, συλλογιστὸς μὲν τῶς ἡμέ-
 ρας ἐν αἷς ἡλπιζε χεῖρ τὸ εἰς ἀρχῆς ἐπίνοιαι,
 πυθομένοισι τοῖς πᾶσι τὸ Ἀππίου τὸ πᾶσι τὸ πό-
 λιν κίνδυνον, ἥτοι λύσει τῶς τὸ πολιούργου ὁ-
 λοχρῶς ἀδελφότητι τῆς ἐπὶ τῇ Ρώμῃ
 πρῶτα, ἡ μέρους ἡ καὶ ἀλιπὸν τῶς, τῶς
 πλείονι βοηθήσει χεῖρ ἀποδύει· ὡς ὁπότερον
 αὐτὸ συμβῇ, διόντως ἐξῆν ὑπεληφῶς, ἐκείνῃ τῇ
 διώματι ἐκ τὸ πρὸς ἐμβολῆς ὑπὸ τὸ ἐσθιῆν.
 Οἱ δὲ πᾶσι τὸ Γόπλιον ἀγαπῶσιν τῶς ἐπὶ
 τῇ πρὸς ἐμβολῆς πρῶτον γὰρ φέρεται, ὡς σινα-
 ναλῶσιν αὐτοὶ δὲ τὸ ῥόμβος πρῶτον
 τῶν διώματι, πρὸς τῇ τῶς Καρχηδονίοις
 πᾶσι τὸ ἀγαπῶσιν, ὡς πολλὴν πρὸς ἐπὶ
 σίας. ὁλοχρῶς μὲν ἐν ὅσῃ ἐδιδύατο πρῶ-
 ξαι, δὲ τὸ πληθὺς τὸ ἰππῶν, ὡς τῶν πρῶ-
 πῶτα τόπον ἀγαπῶσιν τῶν Νομάδων· τὸ δὲ
 λείας ἰκανοὶ πὶ μέρους ἀφελόμενοι, ὡς πρὸς δια-
 χροῖας καὶ ἀγαπῶσιν τῶν πολεμίων, τότε μὲν
 αὐτῶν πρῶτον τὸ πρὸς ἐμβολῆς· μὲν δὲ ταῦ-
 τα νομίσαντες τῶς Καρχηδονίοις ἀγὰρ φόβον
 ἀποδῆ ποιῶσιν τὸ ὑπὸ ἀπὸ πολυμυσίωντων, εἰπόντο κα-
 τὰ τῆς πρῶτης. Ἀπίδας δὲ τὸ μὲν πρῶ-
 τῶν ἡπείγεται, ἀπὸ τῶν ἐπὶ τὸ πρῶτον μὲν
 μετὰ δὲ πᾶσι τῶν ἡμέρων πρὸς ἀγαπῶσιν
 αὐτῶν μὲν ἐπὶ τὸ πολιούργου τῶς πᾶσι τὸν
 Ἀππίον, ὡς τῶς ὑπὸ ἀπὸ πολυμυσίωντων
 τῶς ἐπομένους, ἐπὶ τῇ τῶς νυκτὸς ἐπὶ τὸ πρῶ-
 πῶτα, ὡς πολλὰ μὲν αὐτῶν ἀπὸ τῶς, τῶς
 δὲ λοιπὸς ἐκ τὸ πρὸς ἐμβολῆς ἀγαπῶσιν. τῶς δὲ
 ἡμέρας ἐπὶ τῇ τῶς, σιναλῶσιν τῶς Ρω-
 μαίοις πρῶτον τῶν ἀγαπῶσιν ἀποκαταρ-
 τῶς, τῶ μὲν ἐπὶ πρῶτον τῶς τῶς ἀπὸ
 γῶ· ποιῶσιν μὲν τὴν πορείαν δὲ τὸ Δαυ-
 νίας ὡς τῶς Βρεττίας, ἐπὶ τῇ τῶς χεῖρ τὸ
 πᾶσι ἀνυπόπῳ· ὡς πρὸς ὁλίγον μὲν καὶ τῶς
 πόλιν κινδύνου· πᾶσι τῶς ἐπὶ τὸ χεῖρ
 ἐπὶ τῇ τῶς ἀπὸ τῶς ἀπὸ τῶς, ὡς πλεί-
 ον ἡμέρας Ρηγίων κῶς ἐπὶ τῇ τῶς πα-
 ρεσία. Δοκῶ δὲ μὲν διττῶς αὐτῶς ἐπὶ τῇ
 τῶς χεῖρ τῶν τῶς πρῶτον τῶς Καρχηδο-
 νίων ὡς Ρωμαίων· πρῶτον ὡς φιλομῶς ἐπὶ τῇ

A At mox, ubi magno ausu sustinuis-
 sent Coss. stadia decem ab hostium ca-
 stris castra ponere, Hannibal qui tan-
 tam cumulasset prædam; qui etiam
 spe urbis potiundæ excidisset; qui de-
 nique, id quod erat omnium maximū,
 speraret Appium (sicut ipse ab initio
 proposuerat) audito urbis Romæ peri-
 culo, vel omiſsa obsidione totis viri-
 bus ad ferendam patriæ opem disces-
 surum, aut relicta ibi parte exercitus,
 cum altera eâque maiore parte ad de-
 fensionem urbis esse accursurum;
 quorum utrumvis contigisset, ad futu-
 ram sibi rei bene gerendæ fortunam
 non dubitabat; quarta vigilia castra
 movit. Publius memorati antè flumi-
 nis pontibus intercisis, & hoste com-
 pulso per ipsum amnis alueum copias
 traicere, in ipsa traiectione Carthagi-
 niensibus imminens, magnas eis diffi-
 cultates obiecit. ob multitudinem ta-
 men equitum, & Numidarum quo-
 cunque loco utilissimam operam na-
 uantium, nullum inimicis memorabi-
 le detrimentum inferre potuerunt.
 sed prædæ magna ei parte adempta,
 captis etiam ad trecentos ex eius exer-
 citu, ad castra sua se receperunt. rati
 deinde Carthaginienſes in reditu iter
 sic contendere ob metum, per cliuos
 montium eos sequebantur. Hanni-
 bal initio ille quidem festinabat, ad
 perficiendum quod animo destinaue-
 rat properans. post diem verò quintū,
 cognito manere Appium in obsidione
 Capuæ, subsistere agmen iubet, ac se-
 quētes præstolatur. deinde castra Ro-
 manorum nocte aggressus, multos eo-
 rum occidit, reliquos castris eiicit.
 Postquam ortus fuit dies, ut vidit Ro-
 manos in collem quendam egre-
 giè munitum se recepisse, diutius istis
 immorari nequaquam è re sua futurū
 ratus, facto per Apuliam Dauniam &
 Brutios itinere, in locis circa Rhegiū,
 nemine suspicante, ita repentinus ap-
 paruit, ut non multum abfuerit quin
 urbe quoq; ipsa potiretur: omnes cer-
 te eos qui in agrum exierant, atque
 adeo plurimos in his ciues Rheginos
 eo aduentu captos in potestatem ha-
 buit. Hæc mihi videtur aliquis iure
 merito Carthaginensium ac Roma-
 norum virtutem & obstinatā in bello
 gerendo perueciā, cuius eo tempore
 specimen ediderunt, observaturus &

ρημόναις ἔργοις· φάσκοντες τὰ μὲν ἡγεμόναι
 πεπορεύσθαι πρὸς ὅσους ἀγαθῶν στρατηγῶν . . .
 . . . καὶ τῶν μὲν ὑποεναιύων κρείττω, ὅ
 ὅ τυχὸς ἦτο γαργιέναι τὸ Επαμεινώνιδαν. Τὸ
 δὲ πρὸς ἀπλήσιον αὖ τις εἴποι καὶ πρὸς τὸ κατ'
 Ἀνίβαν. καὶ γὰρ τὸ πρὸς ἀλλοτρίαν οὖν πολε-
 μίαις περιεσπέναι ὅσα τὸ ἐκ μέρους ἀγώνων
 λυεῖν τὴν πολιορκίαν, καὶ τὸ αὐτῆς ἀποπεπνύ-
 ῃ τὸ πρὸς ἀλλοτρίαν, ἐπ' αὐτὴν ὁρμήσας τὴν
 Ρώμην· καὶ πάλιν μὴ κατὰ κράτος τὸ πρὸς
 ὁμοῦ ὅσα τὰ ἐκ αὐτομάτου περὶ πεπνύ-
 αῖς ὅσα ὑποστροφῆς συμπεμψαὶ μὲν πρὸς
 ἐπολέμους, ἐφεδρῶσαι δὲ τὰ κατὰ λόγον, εἰ συ-
 νέβη ἡγεῖσθαι κίνημα πρὸς πρὸς τὴν Καπύλιον
 πολιορκίαν. ὁ δὲ πελοποννησίαν, μὴ λήξαι
 τῆς περὶ ὁμοῦ, ὅτιν ἐκ τῆς τῶν ἐξ ὁμοῦ
 βλάβης ἀποσπέναι, μοιχοῦ δ' αἰσάτους
 ποιεῖται Ρηγίους, τίς οὖν αὖ ἐπιστημῆναιτο
 καὶ θαυμάσαι τὸν περὶ ὁμοῦ ὅτι τούτοις
 ἡγεμόνα, καὶ μὲν Ρωμαίους Λακεδαιμο-
 νίων ἀμείνους αὖ τις ἐκ τούτων τὰ κατὰ κρά-
 τος. Λακεδαιμόνιοι μὲν γὰρ τῇ περὶ τῆς εἰ-
 σαγγελίας συνεκχυθέντες, τὴν μὲν Σπάρ-
 τῶν ἔσωσαι· τὴν δὲ Μαντινείαν, ὅ κατὰ αὐ-
 τῶν μέρος, ἀπέβαλον. Ρωμαῖοι δὲ καὶ τὴν
 πατρίδα διεφύλαξαν, καὶ τὴν πολιορκίαν
 οὖν ἔλυσαν· ἀλλ' ἐμπαῖς ἀσφαλδύτης καὶ βε-
 βαιώς ἐπὶ τῶν ὑποκαμμένων· καὶ τὸ λοιπὸν
 ἥδη τεταρτηκίτης περὶ οὖν τῶν Καπυα-
 νοῖς. Ταῦτα μὲν οὖν οὕτως οὕτως Ρωμαῖοι ἢ
 Καρχηδονίους ἐκωμίον χάρις εἰρηταῖ μοι
 τούτοις μὲν γὰρ ἥδη πολλάκις ἐπιστημῆναιτο·
 ὁ δὲ πλείον τῶν ἡγεμόνων πρὸς ἀμφοτέ-
 ρους, καὶ τῶν μὲν αὐτῶν μελλόντων χρεῖ-
 ζειν πρὸς ἐκείνους καὶ κινεῖται περὶ ὅσα· ἵνα
 τῶν μὲν αἰσχυροσκόμοι, τὰ δὲ ὑπὸ τὴν
 ὅταν λαμβάνοντες, ἐκλεπταὶ γίνωνται . . .
 . . . πρὸς ἀλλοτρίαν ἔχειν τὴν
 καὶ κινδυνώδεις. πρὸς ἀλλοτρίαν δὲ ἀσφαλῆ μὲν
 τὴν πόλιν, θαυμασίαν δὲ τὴν ἐπίνοιαν,
 αἰετῶν δὲ καὶ καλὴν ἔχει τὴν περὶ αἰε-
 τῶν, καὶ κατὰ κράτος καὶ ἀγαθὰ πάντα πε-
 ρεπλησίως, εἰ μόνον σὺν τῷ γένει τὰ
 περὶ ὁμοῦ.

A sequuntur: & Imperatorē quidem bo-
 ni ducis partes omnibus numeris ex-
 plesse pronuntiant; sed ipsum quum
 aduersarios vinceret à Fortuna esse vi-
 ctum. Simile & de rebus gestis Hanni-
 balis dicere nunc licet. Nam quod ho-
 stes adortus, liberare Capuam obsi-
 dione praelia per partes capessendo sit
 conatus; & cum exitum non haberet
 id inceptum, Romam ipsam petere in-
 stiterit; deinde eo quoque cōsilio suc-
 cessu propter casus fortuitos carente,
 quod rediens vnde venerat magnam
 exercitus sui partem Capuam prae-
 miserit, ipse interim velut in specula re-
 manens, si quis forte in Romanorum
 castris motus existeret; postremo quod
 ab incepto suo non prius destiterit,
 quàm in hostes violēte irrumpēs magno
 eos detrimento affecerit, ac Rheginos
 tantum non sedibus suis eiecērit; hæc,
 inquam, quis nō observatione sua at-
 que plausu digna censeat? aut quis Hā-
 nibalē qui ista gessit admirandum esse
 Imperatorem nō pronuntiet? Quin &
 Romanos in ea temporum difficulta-
 te Lacedæmonios virtute antecellu-
 isse, iure aliquis statuatur. Nam Lacedæ-
 monij vt primum acceperūt nuntium
 pro ferenda ope effusi, Spartā illi qui-
 dem seruauerunt: at Mantineam, quod
 in ipsis foret, amiserunt. Romani &
 patriam conseruauerunt & obsidionem
 tamē non soluerunt: sed intrepidē at-
 que constanter quod agebant egerūt:
 ac de cætero iam confidenter post ista
 Capuæ oppugnationem vrserunt. At-
 que hæc à nobis sunt commemorata,
 non adeo vt Romanorum & Cartha-
 ginienſium laudationē perageremus:
 nam horum quidem virtutes sæpe iā
 antea prædicauimus: sed eorū potius
 gratiā, qui apud vtrumq; populū bella
 gerunt, necnō eorum qui apud quos-
 cunq; mortalium res sunt administra-
 turi: vt & tantorū ducum redeuntes in
 memoriam, & res ab iis gestas ob o-
 culos sibi proponentes, præclara illa faci-
 nora æmulentur; quæ quum repente
 videantur esse cōiuncta cum temera-
 ria quadam & periculosa audacia; &
 contrario tamen & tuto audentur, &
 cum admiratione omnium excogitā-
 tur: eadēque, modò singula iudicio
 administrentur, siue habuerint exi-
 tum, siue non habuerint, præclari ani-
 mi & egregiæ voluntatis æternum
 præbent testimonium.

A

Vtrum recte fecerint Romani & ex utilitate sua, cum ornamenta captarum urbium in patriam suam transportarunt.

HÆC fuit causa cur statuerint Romani, omnia illa quæ commemorauimus in patriam suam transferre, neque eorum quicquam in vrbe capta relinquere. qui an recte hoc & conducibiliter fecerint, an secus, multifariam potest disputari. plures tamen rationes suppeditant, quæ eam rem minus rectè & tunc esse factam, & nunc cum maxime fieri euincant. Nā si ab eiusmodi profecti institutis patriam ad hoc decus prouexerunt, nemo dubitat idoneam fuisse causam, cur ista domum transportarent, per quæ videlicet res eorum augebantur. sin autem ita est, ut quum simplicissimo vitæ genere vterentur, & ab huius elegantix & magnificentix studio abessent quàm longissime, eos populos tamen superarent, apud quos huius generis res & plurimæ erant & pulcherrimæ; quis neget peccatum debere censeri quod tunc fecerunt? Nam quoties aliquis relictis populi vincentis institutis, eorum qui vincuntur mores æmulatur, sine controversia dici potest, delictum heic versari eius qui ita faciat: quum præsertim simul illa subeunda sit, quæ talia solet comitari, inuidia; res vna omnium maxime potentatu præditis fugienda. Nam ut quisque adscititia hæc ornamenta fuerit contemplatus, is beatos nunquam prædicat illos qui aliena possident, quibus ipse inuidet. Simul aliqua animos hominum subit miseratio illorum, quib. hæc ab initio fuerunt ablata. Deinde crescete in dies successu, vbi omnia quæ penes alios erant hic populus ad se cōuerterit; atq; hæc ipsa aliquo forte casu eos quibus fuerint erepta spectandi desiderio illectos, eodē cōgregauerit; tum verò duplex malum existit. nō enim alios iam miserantur taliū spectatores, sed seiplos, dū præteritarū cladiū suarū memoria eis refrixatur. vnde nō inuidia tantum,

Πότερ' ὀρθῶς καὶ συμφερόντως αὐτοῖς ὧς Ῥωμαῖοι πάσης ἀεὶ τῆς αἰχμαλωτίας πόλεως τὸν κόσμον μετεκόμισαν εἰς τὴν ἑαυτῶν πατρίδα.

EKΡΙΘΗ μὲν οὖν ἔχει τὸ τοῦ Ῥωμαῖοις τὰ πλεονεκτήματα μετακομίζεσθαι εἰς τὴν ἑαυτῶν πατρίδα, καὶ μηδὲν ἀπολιπὼν. πότερ' δὲ ὀρθῶς τὸ τοῦ συμφερόντως αὐτοῖς ἐπιδράσαν, ἢ πανταγῶς, καλὸς αὐτῶν λόγος· πλείων γὰρ μὲν εἰς τὸ μὴ διόντως σφίσι περὶ εἶναι, μὴ δ' ἀκριβὲς νῦν φράττειν τὸ τοῦ πύργου. Εἰ μὲν γὰρ ἐκ τοιούτων ὁρμηδόντες ἐπιδράσαν τὴν πατρίδα, δὴλον ὡς εἰκότως ταῦτα μετέφερον εἰς τὴν οἰκίαν, δι' ἣν ἠυξήθησαν. εἰ δὲ ἀπλουσάτους χρωόμενοι βίοις, καὶ πορρωτάτω τῆς ἐκ τοῦ τοῦ πύργου καὶ πολυτελείας ἀφεστῶτες, ὅμως ἐπεχέτωσαν τοῦτων αἰετῶν οἷς ὑπὸ τῆς πλείους καὶ καλλίως τὰ πλεονεκτήματα, πῶς οὐ νομιστοὶ εἶναι τὸ μὴ ὁρμηδόντες ὑπὸ αὐτῶν ἀμείνεται; Τὸ γὰρ ἀπολιπόντας τὰ τοῦ πύργου εἶναι, τὸν τῆς ἠρωδίωνος ζῆλον αἰσθαλαμβαίνειν, πλεονεκτήματα ἅμα καὶ τὸν δὲ ἀκριβὲς τοῦ τοῦ πύργου τοῖς τοιούτοις φθόνον, ὃ πρῶτον ἐστὶ φερόμενον τῆς ὑποφύσεως, ὁμοθυμαδόν αὐτοῖς εἶποι ὡς εἶναι τῆς πλεονεκτητικῆς. Οὐ γὰρ οὕτως ὁρμηδόντες, οὐδέποτε μακαρίζονται πλείοντα κερταμένοι, οἷς φθονεῖ. ἅμα καὶ πῶς ἔλεος αὐτῶν ὑποτρέχει τῶν ἐκ τῆς ἀποκαλύψεως. ἐπὶ δὲ καὶ πλεονεκτήματα τῆς δικαιοσύνης, καὶ πρῶτα συνάγει πρὸς αὐτοὺς τὰ τῶν ἄλλων, καὶ ταῦτα συγκαλεῖ ὅσοι ἵνα τοὺς ἐπιδράσαντες ὅτι ἴδαν, διπλάσιον γίνεται τὸ κακόν. οὐ γὰρ ἐπὶ τοῖς πλείους ἐλεεῖν συμβαίνει τοὺς πλεονεκτήματα, ἀλλὰ σφᾶς αὐτοὺς, ἀναμνηστικοὺς τῶν οἰκίων συμβιωμάτων. ἔξ ὧν οὐ μόνον φθόνος, ἀλλ' οἷον ὀργή τις

ἐκχέεται πρὸς τοὺς εὐτυχουμένους· ἢ γὰρ τῶν
ιδίῳ πεπρωμένῳ αἰάμηναι, ὥσπερ πρὸς
ἑσπῆτις ὅτι πρὸς ὃ καὶ τῶν πρᾶξαι-
των μίσος. Τὸ μὲν οὖν τοῖς χερσὶ καὶ τὴν
δόξῳ ἀδράζειν πρὸς αὐτοὺς, ὥστε ἔχει
ἡμᾶς λόγον· ἢ γὰρ οἰοῖτε τῶν κατὰ τοῦ πρᾶ-
γματός ἀπποκρίσασθαι, μὴ οὐ τοῖς μὲν δῆ-
λοις ἀδυναμία ἐνεργασαμένοις, σφίσι δὲ
τὴν τοιαύτην δύναμιν ἐτοιμασάσθαι. τὰ δὲ
ἐκ τῆς ὑπαρχούσης τῆς πειρημένης δυ-
νάμεως, ἢ ἐν τοῖς ἑξ ἄρχῃς τοῖσι ἅμα
τῶν φθόνῳ καὶ ἐλπίδι ἐκδοξότερον ποιεῖν
τὴν σφειτέρην πατείδα· μὴ χροαῖς καὶ
τύποις, ἀλλὰ σιμύτην καὶ μεγαλοψυχίαν
χορηγοῦντας αὐτῇ. οὐ μὲν γὰρ ἀλλὰ ταῦτα μὲν
εἰρηάδῳ μοι χρεὶν τῶν μετὰ λαμβάνοντων αἰ-
εὶ δυνάσεως· ἵνα μὴ σκυλῶντες τὰς πό-
λεις, κόσμον ὑπολαμβανώσιν· ἢ τῆς ἐαυ-
τῶν πατείδας τὰς ἀλλοτείας συμφορὰς.

Στοιχάσεως Στρατηκῆς τὰ
συνέχοντα κεφάλαια ἐν ἐκβολῇ
λόγου.

Οὐ ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἄλλο
πράξεις, ἄλλο περιπέτεια καὶ
συγκυρήσεις.

Οὐ τῆς Στρατηκῆς τελεα οἰ-
νεῖ στοιχεῖα ὅτι, τελεῖ, ἰσοεῖα, ἐμ-
πειρία μεθοδική.

Οὐ τὰ ἐν τῇ ἐμπειρίᾳ πρὸς
δύται μαθήσεως καὶ θεωρημάτων
μάλιστα δὲ τῶν ἑξ Ἀστρολογίας καὶ
Γεωμετρίας.

Ἡ τῶν ἐν τῇ Ἀστρολογίᾳ χρεῖα
ἐν τῇς πολεμικαῖς ἐπιβολαῖς
πρὸς τὸ μὴ ἀσχεῖν τὴν καιρὸν.

Γαλαδμήματα στρατηγῶν ὅσοι
παρὰ πλὴν τῆς καιροῦ ἀσχεῖαν τῶν
πράξεων διεσφάλησαν.

A verum etiam ira veluti fomes accen-
ditur aduersus rerum potentes. Pro-
prium enim calamitatum recorda-
tio, quasi adhortatio quædam est ad o-
dio habendos illarum auctores. Au-
rum enim uero atque argentum quod
sibi potentes congerunt, aliquam for-
tasse rationem habet. imperium enim
in omnes capessere nequeat; nisi taliū
rerū inopiā aliorū potentiā imminue-
rint, earūdemq; copiā uicis sibi para-
uerint. at quæ aliena sunt ab illa quam
diximus potentia, ea Romani poterāt
& comitantē inuidiā simul, ibidem re-
linquere unde primo sunt amota; ita
ut patriæ suæ gloriam amplificarent;
non tabulis & typis, sed grauitate mo-
rum publicorum, & animi magnitudi-
ne ipsam decorantes. Atq; hæc in eo-
rum gratiam dicta mihi sunt, qui im-
peria vice quadam fortiūtur alius post
aliū: ne dum suis ornamentis vrbes
spoliant, alienas calamitates decus esse
patriæ suæ sibi persuadeant.

Digressio Polybij, Impera-
toria artis capita præcipua con-
tinens.

Discrimen in rebus bellicis
inter Actiones & Casus siue
Euentus fortuitos.

Artis Imperatorie tria esse
velut principia, Usū rerum
bellicarum, Historiam, Noti-
tiam certarum rerum via &
ratione partam.

Ad tertium principium opus
esse cognitione disciplinarum
mathematicarum: maxime au-
tem Astrologia & Geometria.

Astrologicarum rerum u-
sus & necessitas in rebus belli-
cis ad certi temporis rationem
feliciter ineundam.

Exempla Ducum quorum
incepta propter rationem tem-
poris perpetuam initam, in irri-
tum ceciderunt.

*Geometricarum rerum usus A
& necessitas.*

*Ratio commetendi scalas
cum muro.*

*Figurarum alia atque alia u-
surpatione in castrametationibus.*

*Quomodo ex ambitu ma-
gnitudinem liceat coniectare.*

*Elenchus eorum qui existi- B
mant urbes soli inaequalis plu-
res domos continere, iis qua-
rum est solum planum: & con-
traria sententia probatio li-
nearis.*

MULTA circumspectione opus ha-
bent quae circa bellicae rei ince-
pta solent vsuuenire. Potest verò ali-
quis singula quae instituerit perficere,
si iudicium certum ad propositi sui ex-
secutionem adhibuerit. Porro milita-
rium consiliorum pauciora esse quae
palam & aperta vi perficiuntur, quam
quae dolo & per occasionem patran-
tur, facile sit cuiuis, modò velit, ex re-
bus antea gestis cognoscere. rursus
autem eorum quae oblata occasione
fiunt, plura esse quae aliquo peccato
corrumpantur, iis quae latum finem
fortiantur, ne id quidem difficile co-
gnitu fuerit, si rerum euentus specten-
tur. Illud quoque nemo in dubium
vocauerit, eorum qui rebus gerendis
praesunt, inscitia aut negligentia ple-
runque peccata admitti. Quoniam igitur
pacto eiusmodi incepta disponi at-
que administrari rectè queant, consi-
derare iam licet. Enimvero quaecunq;
in rebus bellicis sine certo proposito
accidunt, ea non res gestas appellare
conuenit, sed casus potius & fortuitos
euentus: impraesentiarum igitur illa
fortuita, quoniam rationem nullam
habent stabilem, neq; vllius artis pra-
ceptionibus parabilem, praetermittan-
tur: atque ea tantum explicentur, quae
destinato consilio fiunt, de quib. hic est
sermo institutus. Quum igitur omnis
actio tempus sibi definitum habeat, spatio
temporis certo constet, & loco, latere

Η τῶν δὲ τῆς Γεωμετρίας
χρεία.

Η θεωρία τῆς συμμετρίας τῶν
κλιμάκων.

Η τῶν χρημάτων μετρίτης ἐν
ταῖς στρατοπέδεσσι.

Πῶς δὲ ἐκ τῆς περιμέτρου πε-
μαίρεται τὸ μέγεθος.

Τῶν ὑπολαμβάνοντων τὰς πε-
ρικλασμούςας καὶ βενώδεις πό-
λεις πλείους οἰκίας κατέχεσθαι τῶν
ἑπιπέδων ἐλέγχος, καὶ πουναντίου
γραμμικῆς ἀποδείξις.

ΠΟΛΛΗΝ μὲν ὑπερέφικας χρεία
ἔχει τὰ συμβαίοντα ἐν ταῖς πολέμι-
χαις ἐπιβολαῖς. ἔστι δὲ δυνατὸν εἰς ἑκάστης
αὐτῶν δισχεῖν, εἰς οὗ τῷ τις προέσθῃ ὁ
προεσθῇ. ὅτι μὲν οὖν ἔστι τῶν κατὰ πλε-
μυ ἔργων ἐλέγχω τὰ προεσθῆναι καὶ μετὰ
βίας ἐπιτιλούμενα τῶν μετὰ δόλου καὶ οὐκ
κατὰ προεσθῆναι, διὰ τὰς τῶν βουλευμέ-
νων καὶ συμβαδίων ἐκ τῶν ἡδὴ γεγενημένων ὅτι
καὶ μὲν αὐτῶν τῶν ἐν κατὰ πάλιν ἐπεργου-
μένων πλείω γίνεται τὰ ἀφαιρτηνόμενα
τῶν κατὰ πλεμυ, ὅτι τῶν γεγενημένων κατε-
πὼν ἐκ τῶν συμβαδίων. καὶ μὲν δὲ πλε-
ρα τὰ τῶν ἐπεργουμένων ἀγνοίας ἢ βραδυμίας
ἐπιτελεῖται τὰ πλείστα τῶν ἀφαιρτημάτων,
ὅτι τῶν τῶν ἀπορήσει. τίς οὖν ὁ ὅρος
τῆς πλείστης ἀφαιρήσεως, οὐκ οὐκ ἔστι
πλείστη. Τὰ μὲν οὖν ἀποστέλλεται εἰς τοὺς
πολεμικοὺς συμβαδίων, προέσθῃ μὲν
οὐδὲ μὲν δὲ λέγειν, ἀποστέλλεται
δὲ καὶ συγκυρήσεις μάλλον· δὲ καὶ λό-
γῳ εἰς ἔχοντα μεθοδικῶν, οὐδὲ ἐσθῆ-
ται, ἀποστέλλεται. τὰ δὲ κατὰ προ-
εσθῆναι ἐπεργουόμενα, ταῦτα δηλούμενα, πε-
ρὶ ὧν ὁ καὶ δὲ λόγος. Πλείστη δὲ προ-
εσθῆναι ἐχούσης κατὰ ὡς ἐσθῆναι, καὶ ἀφαι-
ρημα καὶ τύπος, καὶ προεσθῆναι τῶν λα-

καὶ σιωπηράται ἀειμένων, ἐπὶ δὲ
 καὶ δὲ ὡς καὶ μὴ ὡς, καὶ τὴν ἑπὶ τῶν
 ῥησέων· φαίνεται ὡς ὁ μὲν ἐκείνου βούταν
 ἀποχρησάς, οὐχ ἀμνηστέων τῆς ἐπιβολῆς
 ὁ δὲ ἐνὸς ὀλιγοχρησάς, σφαιρῶν τῆς ὀ-
 λης παρρησίας. Οὕτως ἡ φύσις παρὲς τὰς
 ἀποτυχίας τῶν ἐπισημασμένων, ἵνα οὐκ ἐν καὶ
 ὁ τυχερὸς ἐποίησεν τῶν κατὰ μέγεθος παρὲς
 δὲ ὁ ἀπορροῦν μάλιστα ἵκανα πάντα. Διὸ
 καὶ μηδὲν ἀφ' ὧν τῶν ἐν ταῖς πρῶταις
 ἐπιβολαῖς πρὸς ἡγεμονίαν, ἐστὶ δὲ ἀρχὴ
 μὲν τῶν παρρησιῶν ὁ σῆμα καὶ μὴ
 τε ἀλλὰ καὶ τῶν ἀδελφῶν παρρησιῶν
 ἐλπίδες, μήτε ἀλλὰ φόβος, μήτε ὄχι
 σιωπῆσαι, μήτε ἀλλὰ φιλοτιμία, μήτε
 διδόναι μηδὲν τῶν ἐκ τῶν αὐτῶν δὲ χρησ-
 ῶναι πύτους, ὡς καὶ οὐκ οἶον τε ὁ παρ-
 ρησιῶν ὅτι τέλος ἀγαθόν· καὶ πύτους μὴ
 παρρησιῶν, ἀλλ' ὅταν ὁ τῆς ἐκείνου καὶ
 καὶ ἐπὶ ἀναγκαζέει· καὶ δὲ σῆμα μὴ
 μόνον τῇ γλώτῃ, πολὺ δὲ πολλοὶ τῇ ψυ-
 χῇ. Πολλοὶ γὰρ ἡδὲ κρύψαντες τοὺς λό-
 γους, ποτὲ μὲν δὲ αὐτῶν τῆς ἐπιφάνειας,
 ποτὲ δὲ καὶ ἀλλὰ τῶν παρρησιῶν, φα-
 νεράς ἐποίησαν τὰς ἑαυτῶν ἐπιφάνειας. Διὸ
 παρὲς δὲ ἐπεγνωσέναι τὰς ἡμερησίας καὶ τυ-
 κτενάς πορείας, καὶ τὰ ἀφ' ὧν σῆμα πύ-
 των, μὴ μόνον κατὰ γλῶσσαν, ἀλλὰ καὶ κα-
 τὰ ἡγεμονίαν. Τελευτῶν καὶ μέγεθος, τῶν ἐκ
 τῶν ἀδελφῶν καὶ ἑαυτῶν ἔχειν ἵκανον, καὶ
 διδάσκει τῶν κατὰ τὸν κρῖνον ἀποχρησά-
 καὶ μὲν οὐδὲ τὴν ἑπὶ τῶν παρρησιῶν
 ἐν μικρῷ ἡγεμονίαν. ἐπὶ δὲ πολλὰς καὶ
 τῶν κατὰ μὲν ἀδυνάτα δοκούντων ἐν δύ-
 ναται, τὰ δὲ δυνατὰ πύτους ἀδυνάτα.
 Τὸ δὲ πύτους, σιωπηράτων καὶ πα-
 ρησιῶν, ἐπὶ δὲ ἐκλογῆς, δὲ ὡς
 καὶ μὴ ὡς ἐνεργησέων ὁ κρῖνον, ὅτι
 ὀλιγοχρησέων. Τῶν δὲ παρρησιῶν τὰ
 μὲν ἐκ τῶν, τὰ δὲ ἐκ ἐκείνων, τὰ
 δὲ κατὰ ἐμπειρίαν μεθοδικῶς θεωρεῖται.
 καλλίστη μὲν οὖν ὁ γινώσκων αὐτῶν καὶ τὰς
 ὁδοὺς, καὶ τὸν τόπον ἐφ' οἷον δὲ ἀδελφῶν,
 καὶ τὴν φύσιν τῶν ὅρων, παρὲς δὲ βούταις, δὲ
 ὡς μέλλει, καὶ μὴ ὡς παρρησιῶν· διὸ παρὲς δὲ
 ἵκανον ἐμπειρίαν, καὶ μὴ πύτους τῶν τυ-

A etiam debeat; notis item indigeat, vel
 signis de quibus conuenerit, necnō iis
 per quos & quibuscū geratur, & modo
 certo quo sit gerenda; palām est, eum
 qui singula horū fuerit assecutus, pro-
 posito non aberraturum: sin verō ali-
 quis vnum istorum neglexerit, vniuer-
 sum eius inceptū frustra futurū. Adeo
 Natura, vt excogitata consilia exitum
 ne habeant, vnam quamuis leuē e
 partib. totius voluit sufficere; quū vt
 propositū assequaris, vix cunctis suffi-
 ciant. Iccirco qui reb. gerēdis præsunt
 nihil quicquā in eiusmodi inceptiōni-
 bus B omittere debēt, quod cura sua nō
 cōplectantur. Omnium porrō quæ di-
 ximus, primū est silentiū: & vt neq; ob
 gaudiū lætæ spei ex inopinato tibi o-
 stensæ, vel ob metum, aut aliquā fami-
 liaritatē, vel charitatē erga tuos affe-
 ctus, rē gerendā vlli eorū participes ad
 quos illa nihil pertinet: sed iis solis cō-
 munices, sine quibus perducī ad finem
 propositū nō potest: & his quoque, nō
 antē quā vñ postulāte cuiusque rei,
 necessitate cogaris. Silere autē o-
 portet, nō lingua dūtaxat, sed animo mul-
 to magis. Etenim sæpius factū, vt mul-
 ti qui rē, quod ad verba, clā habuerāt,
 C partim vultu ipso quē præs se ferebant,
 alij per ea quæ gerebāt, cōsilia quæ a-
 nimo versabāt, manifestarent. Proxi-
 mum est, vt diurna nocturnāq; itinera
 probe sint nota, & eorū conficiendorū
 quis sit modus, nō solum terra, verūm
 etiā mari. Tertium & maximum est, vt
 tēporum quæ cœli observationib. di-
 rigūtur, notitiā habeas, & vt possis earū
 rationes ei quod agere decreueris, sine
 villo errore accommodare. Sed nec rei
 gerēdæ modū parui pendere oportet:
 quoniā sæpe per hanc observationē v-
 suuenit, vt quæ videbātur fieri nō pos-
 se, fieret; ea fieri nō possent, quæ facilia
 existimabātur. Postremo negligendæ
 nō sūt tesserae & signa siue vocalia siue
 muta, itē eorū diligēs electio per quos
 & quibuscum res suscepta peragetur.
 horū autē quæ sunt à nobis cōmemo-
 rata, alia vñ & experiētia cognoscun-
 tur, alia ex historia; quorū dā notitia ar-
 te & præceptis est parabilis. Optimū sa-
 ne est ducē ipsum vias habere notas, &
 E locū ad quē est veniendū, & loci naturā:
 ad hæc per quos & quibuscum rē sit a-
 cturus. sin minus, proximū illud est, vt
 accuratē omnia inquirat, neq; temerē
 fidem

fidē cuius habeat. eorū verò fidei qui ad expeditiones hoc genus viā praeūt, pignora penes eos sēper teneri oportet, qui à tergo sequūtur. Sed ista quae vel propria cognoscuntur experiētia, vel ex hiltoria, ipsi fortasse duces per se assiduo vsu verlandi inter milites, sibi acquirere valeāt: illa verò arte & praeceptis parabilis notitia, opus habet disciplina & obseruationibus; illis potissimū, quae ex Astrologia & Geometria petuntur. quarū scientiarū argumentū, ad praesens quidē institutū quod attinet, non est sane magnum: vsus verò magnus & qui ad noscendas varietates temporum de quibus diximus, plurimum possit adiuuare. ceterum eius argumenti pars maxime necessaria ea est, quae noctium ac dierum spatia contemplatur. quae si aequalia semper essent, nihil prorsus in ea re foret laboris, quam vulgo omnes haberent cognitam. sed quia non solum dies noctesque inter se differunt, verum etiam dies à die, nox à nocte, liquidò claret, sciri necessario debere quae sit amborum crescendi aut minuendi ratio. nam qui horum discrimina ignorauerit, quomodo itineris vno die putā aut nocte conficiendi ita rationem inibit, vt propositum assequatur? sed nec peruenire aliquod tēpestiuē queas horum cognitione destitutus: quum modò tardius, modò maturius necessario sis venturus. Grauius autem peccatum est in hoc vno rerum genere, maturius quā tardius venire. nam qui tempus constitutum excessit, cum praesens dumtaxat spes frustratur. vbi enim procul adhuc positus peccatum agnouit, secure inde se recipit. alter vero ille, postquam accessit propius, & agnitus est, non solum re infecta discedit: sed etiam ad vltimum periculi peruenit. Occasio autem cum in omnibus hominum actionibus dominatur, tum in bellicis maxime. Itaque in numerato habere Imperatorem oportet aestiuas hibernasque Solis conuersiones, nec non æquinoctiū vtrūque, & dierū noctiūmq; incrementa aut decrementa, quae inter pūcta cōtingunt. hoc enim solo modo poterit recta ratione commetiri cum tempore iter, siue terra siue mari conficiendum, quinetiam temporum partes scire oportet, tam diei quam noctis: vt sciat quanā hora

A χοῦσι. τὴν δὲ τῆς καθηγουμένων πίστιν ὅτι
 ἢ τῶν ποιούντων ἐν τοῖς ἐπομέτοις αἰεὶ δι-
 κῆσθαι. ταῦτα μὲν οὖν καὶ τὰ τοῦτοις πα-
 ραπλήσια διωκτὶν ἴσως καὶ δι' αὐτῆς τῆς
 στρατιωτικῆς τελεῆς ἀεικλῆσθαι τοῖς ἡ-
 γουμένοις, τὰ μὲν δὲ αὐτοργίας, τὰ δὲ δὲ
 ἰσορίας. τὰ δὲ ἐκ τῆς ἐμπειρίας, πρῶ-
 • δῦται μαθήσιως καὶ θεωρημάτων, καὶ μά-
 λιστα τῆς δὲ ἀστρολογίας καὶ γεωμετρίας.
 ὧν δὲ μὲν ἔργον, οὐ μέγα πρὸς γε ταύτην
 τὴν χρῆσιν. δὲ δὲ χρῆμα μέγα, καὶ με-
 γάλα σπουδῆν διωκτὶν πρὸς τὰς πρῶ-
 B ερημίας μετὰβολάς. ἀναγκασιότατον δὲ αὐ-
 τῷ δὲ πρὸς τὰς νυκτερινὰς θεωρίας, καὶ τὰς
 ἡμερinas. εἰ μὲν γὰρ ἴσως εἴ) σπουδάζει
 ταύτας αἰεὶ, οὐδ' ἡσυχιοσύνη ἀσολίας δὲ
 πρῶγμα πρῶσθαι. καὶ δὲ αὐτὸν αὐ-
 πτόν τὴν γὰρ. ἐπεὶ δὲ οὐ μόνον ἔχει
 τὰ πρῶετημῶν πρὸς ἀλλήλας ἀφ' αὐ-
 C ρῶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτὰ. δῆλον ὡς ἀ-
 νάγκη γινώσκειν τὰς αὐξήσεις καὶ μειώ-
 σεις ἐκατέρω. πῶς γὰρ ἂν τις δι' αὐτῆς
 πορείας καὶ ἀφαινήσεως ἡμερησίου,
 πῶς δὲ νυκτερινῶν, μὴ κατανοήσας τὰς
 τῶν πρῶετημῶν ἀφ' αὐτῶν. καὶ μὲν
 οὐδὲν πρὸς τὸν δόγμα καὶ ὅτι ἐκείναι
 διωκτὶν αὐτὸ τῆς τούτων ἐμπειρίας. ἀλ-
 λὰ ποτὲ μὲν ὑπερεῖν, ποτὲ δὲ πρῶτερεῖν
 αἰάγκη. Μείζον δὲ δὲ πρῶτερεῖν ἐν μόνις
 τούτοις ἀμύτημα τὸ καὶ ὑπερεῖν. ὁ μὲν γὰρ
 ὑπερέρας τὸν ὡριμένον καὶ, αὐτῆς ἀπο-
 τυλῆσθαι τὴν ἐλπίδος. δὲ γὰρ γεγῶς δὲ ἀ-
 D ποτήματος ὅτι γινώσκειν, αὐτῆς ἀπολύεται μετ'
 ἀσφδῆας. ὁ δὲ πρῶετημῶν λαβὼν τὸν
 καὶ, ἐλίσσας καὶ γεωμετρίας, οὐ μόνον ἀ-
 πτυλῆσθαι τῆς ὁπλοῆς, ἀλλὰ καὶ κινδύ-
 νῶν τῶν ὅλων. Κρατεῖ δὲ ὅτι πτόν τὸν μὲν
 τὸ αἰθερπίων ἔργον ὁ καὶ μέγιστα δὲ τὸ
 πολεμικῶν. Διὸ πρῶετημῶν ἰσίων ὡς στρατηγῶν
 ἔσπας ἡλίας θεωρίας, καὶ χημερίας, ἐπὶ δὲ ἰσημε-
 ρίας, καὶ τὰς μετὰ τὴν αὐτῶν αὐξήσεις καὶ μειώσεις
 ἡμερῶν καὶ νυκτῶν. οὕτω γὰρ αὐτὸν μόνως διώκειτο
 E συμμετρίως πρὸς λόγον τὰ ἀφαινήματα καὶ καὶ
 γὰρ καὶ τὰ θαλάσσιαι. Καὶ μὴ τοὺς καὶ μέγας
 καὶ ἀναγκαῖον εἰδέναι, καὶ τοὺς τὸ ἡμέρας καὶ
 τὸς τὸ νυκτῶν, πρὸς δὲ γινώσκειν πέντε ποιητικῶν

καὶ τὰς ἐγέρσεις καὶ τὰς αἰαζυγὰς. οὐ γὰρ οἶόν τε τῷ πύλαις τυγχάνειν, μὴ ἢ τῆς ὀρχῆς ἀποχρήσαντα. τοὺς μὲν οὖν τῆς ἡμέρας κρηρὺς τῇ σκιά σιωπῶσιν ὥστε ἀδυνατοῖ· ἐπὶ δὲ τῇ κατὰ τὸν ἥλιον πορείᾳ, καὶ τοῖς ἐπὶ τῷ χόσμου γιγνομένοις αὐτὸν πούτου ἀλφειάματα. τοὺς δὲ τῆς νυκτὸς δυσχερὲς, εἰ μὴ τις ὅτι τῷ φαινομένου τῇ τῷ δώδεκα ζωδίων οἰκονομία καὶ πᾶσι συμπεριφέρηται. πᾶν γὰρ καὶ τὸτο ῥαδίον τοῖς τὰ φαινόμενα πεπολυπρασμοιηκόσιν. ἐπὶ γὰρ αἰώσιν οὐσῶν τῷ νυκτῶν, ὅμοις ἐπὶ πάσῃ τῇ νυκτὶ τῷ δώδεκα ζωδίων ἐξ αἰαφέρεσθαι συμβαίνει, φανερόν ὡς αἰαγῆσθαι ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς μέρεσι πάσης νυκτὸς ἴσα μέρη τῷ δώδεκα ζωδίων αἰαφέρεσθαι. τῷ δὲ ἡλίου γνωρίζοντος καὶ ἡμέρας, ποῖαν μέρη ἐπὶ καὶ, δηλοῖ ὡς διώσας πούτου τὴν κατὰ ἀλφειμῶν ὅτι τέμνεται αἰάγκη· λοιπὸν ὅσοι αὖτὸ μὲν τῷ αὐτῷ μέρεσι αἰατέσθαι φάνηται τῷ ζωδία, πούτου εἰς ἐκείναις τῆς νυκτὸς αἰεῖ. γνωρίζοντων δὲ τῷ ζωδίων καὶ τῷ πληθὺς καὶ τῷ μέγεθος, ποιούται γίνεσθαι μὲν αὐτῶν συμβαίνει καὶ τοὺς καὶ μέρεσι καὶ τῆς νυκτὸς. Εἰ δὲ πᾶσι σιωπῶσιν ἢ τῇ σιλήνῃ περσοκτίον· ἐπὶ ἀλφει τῷ μέγεθος ὡς ἐπὶ πᾶσι αὖτὸ τῷ αἰατέσθαι φάνηται, καὶ οἱ αὖτὸν τῷ χόσμου. καὶ ποτὶ μὲν ἐκ τῷ αἰατέσθαι αἰατολάς καὶ τῶν ποταμῶν· ποτὶ δὲ πάλιν ἐκ τῶν αἰατέσθαι δύοσι. περσοκτίον καὶ αἰατέσθαι τῷ τῷ μέρεσι ἐνοίας ὅτι ἴσους, ὥστε συμπεριφέρεσθαι ταῖς καὶ ἡμέρας ἀναφορῆς τῷ αἰατολά. ἐστὶ δὲ ἕκτος ἀναφορῆς καὶ αἰατέσθαι· ὅρος γὰρ εἰς μὲν ὡς τύπω, καὶ αἰατέσθαι ποιούται πᾶσι. Ἡ καὶ τῇ ποιότητι αὐτῶν ἐπαίσεις, ὅτι περσοκτίον τὸν Οδυσσεῖα τὸν ἡγεμονικῶτατον αἰατέσθαι, περσοκτίον ἐκ τῶν αἰατέσθαι, οὐ μόνον τὰ καὶ τοῖς πλοῖς, ἀλλὰ καὶ τὰ αἰατέσθαι ἐπὶ τῇ γῇ ἀνατίθεται. ἰκανὰ γὰρ καὶ τὰ αἰατέσθαι γιγνομένη τυγχάνει ποταμῶν ἀνατίθεται, εἰς τὸ πολλὰν ἀπολείπει αἰατέσθαι, καὶ πολλὰς· οἱ ὅμοιων καὶ ποταμῶν ἐπιφορῆς, καὶ πᾶσι αἰατέσθαι, καὶ χιόνες, ἐπὶ δὲ ὁ καπνὸς καὶ σιωπῶσιν αἰατέσθαι,

A & cuigilandum sit, & proficiscendum. Nemo enim negotij optatum finem assequetur, nisi qui principia bene posuerit. Ac diei quidem tempora ex umbra possumus inuestigare, & Solis meatu; necnon è notatis supra terram eiusdem interuallis. noctis verò haut facile est, nisi quis ea quæ in cælo apparent sidera contuens, duodecim signorum dispositionem atq; ordinem valeat assequi. nam iis quidem id facillimum est, qui in Phænomenorum siue Sphæræ doctrina paullo diligentius fuerint versatis: quoniã enim, etsi inæquales sint noctes, omni tamen nocte signa Zodiaci sex supra horizontem attolluntur; apparet necessum esse, ut iisdem partibus cuiusvis noctis partes Zodiaci æquales supra terram emergant. Quum igitur notum fuerit, eequam portionem Signiferi Sol interdiu obtineat; perspicuum est, post eius occasum linea per diametrum ducta secari circulum debere: tum autem quanta Zodiaci pars post ductam lineam conspicietur ascendisse, tantam semper noctis partē esse cōfectam rationi est consentaneū. quod si quis signorū & numerum & magnitudinem dignoscere potuerit, pēdet ex his partiū nocturni tēporis obseruatio. Nubilo noctis Lunæ attendendum est. nam propter illius sideris magnitudinem, in quacunq; cœli sit regione, ut plurimū eius lumē semper apparet. & interdum quidē, tum è tēpore quod proximū est ortui ducenda est cōiectura, tū ex orientali quoq; plaga; interdū verò cōtra ab occasus tēpore & loco. prius autē tantā huius quoque partis cognitionē peperisse oportet, ut differentia omnes probe intelligatur, quæ in ortu Lunæ per dies singulos cōtingunt. Facilis porro est rationū huius quoq; sideris obseruatio. eius quippe rei scientia vno, ut sic dicā, mēse absolvitur; cui sensus iudicio cæteri omnes sunt similes. Atq; hoc nomine poetā meritò aliquis laudauerit, qui peritissimū illum imperatoris artis virū, Vlysem inducit, nō ea solū quæ ad nauigationem pertinet ex astris coniectātem, verū etiam quæ ad actiones spectāt in terris gerēdas. Nā etiā illa quæ cum admiratione hominū solent euenire, putā, effusiones imbriū, incrementa amniū, repētina gelicidij & niuiū vehemētia, itē aēr dēsa caligine ceu fumo obscuratus

& similia his alia prouideri ita exactè
 queunt, vt hac ratione hostem in ma-
 gnas sæpè cōiicias difficultates. Quod
 si etiā illa neglexerimus quæ possunt
 præsciri, quis nō videt rationi consen-
 taneum esse, vt pleraque nostra consi-
 lia ad irritum per nosmetipsos ca-
 dant? Quamobrem nullius eorum
 quæ antè diximus cura omittenda,
 ne in eiusmodi errores incidamus, in
 quos tum alij plures feruntur inci-
 disse, tum etiam ij quorum heic gra-
 tiā exempli mentionem sumus fa-
 cturi. Aratus Prætor Achæorum, Cy-
 nathensium urbem proditione ca-
 pere aggressus, diem cum iis quorum
 opera intra muros utebatur cōstituit;
 quo die oportebat, vt ipse ad amnem
 Cynatha delabentem adesset, eoque
 loci plusculum temporis cum copiis
 quiesceret, atque exspectaret, coniu-
 rati vero in vrbe circa meridiem, vbi
 primum nacti essent occasionem, vnū
 e suis cum pallio, nullo strepitu porta
 emitterent, qui Aratum iuberet pro-
 prius urbem accedere, & iuxta tumultū
 quendam de quo cōuenisset pro mœ-
 nibus consistere: dum cæteri interim
 Polemarchis qui portæ soliti custodi-
 re, meridiano somno indulgētib, ma-
 nus inferrent: quo facto, Achæos ex
 insidiis exilire oportebat, & ad occu-
 pandum portam ea celeritate occur-
 rere, vt propugnatores anteuertèrent.
 His ita constitutis, vbi rei agendæ
 tempus aduenit, adest Aratus, & se-
 cundum amnem se occultans, signum
 præstolatur. Erant cuidam oues de-
 licatæ, (pellitas alij vocant) eius gene-
 ris, quod circa urbē solet pasci. hic ho-
 ra diei circiter quinta aliquid rei pri-
 uatæ tum forte sciscitari cupiens à
 pastore, palliatus vrbe exiit: & eidem
 illi tumulo insistens, pastorem oculos
 huc illuc circumferens quærebat. Ara-
 tus & qui illi aderant, datū sibi esse si-
 gnum rati, curriculò omnes ad urbem
 contendunt. quum repente statio cu-
 stodum portam clausisset, (nihil dum
 enim coniurati intra muros parauc-
 rant;) non solum ab incepto depul-
 sus est Aratus, sed etiam in caussa fuit,
 vt ciues qui eius conatus adiuuabant,
 mala experirentur grauissima. depre-
 hensienim in re manifesta, ac statim
 producti, perierunt. Ecquā igitur eius
 calamitatis fuisse causam dicemus?

A καὶ πάλλα τὰ ὁραπλήσια τούτοις. Εἰ δὲ
 καὶ πρὶν ὧν δυνατοὶ ἔστι περιιδεῖσθαι, καὶ
 πούτων ὀλιγορήσομεν, πῶς ἔτι εἰκότως ἐν
 τοῖς πλείστοις ἀποτυγχόμεθα δι' αἰδύες.
 Διότι ἔτι ἀφρονητέον ὁρῶντες τῶν περὶ
 Εἰρημόων, ἵνα μὴ τούτοις ἀλογήμασι πε-
 रिπίτωμεν, αἰοῖς φασὶ περιεπιτοῦν ἐπίρου-
 τε πλείους, καὶ τοὺς νῦν ὑφ' ἡμῶν λέγε-
 σθαι μέλλοντας ὑποδύματα ἔχειν.
 Αἴθερος ὁ τῶν Αἰαχιδῶν στρατηγὸς ἐπιβα-
 λόμενος περὶ ἑκαστοῦ τῆς τῶν Κυναθίων
 πόλεως, συνετάξατο πρὸς τοὺς ἐκ τῆς πό-
 λεως αὐτοὶ συνεργαυῶντες ἡμέραν· ἐν ᾗ τὸν
 μὲν Αἴρατος ἔδει νυκτὸς ὁραθῆναι τῆς
 πρὸς τὸν ἀπὸ Κυναθίδος ῥέοντα ποταμῶν,
 ὡς ἔπειτα περιπίου μὲν εἶναι ἀποχολήσαντα
 μετὰ τῆς δυνάμεως· τοὺς δὲ εἰδόντας πρὶν
 μέσον ἡμέρας ὅτε λάβοιεν τὸν καιρὸν, ἵνα
 μὲν αὐτῶν μὴ ἡσυχίας ἐν ἱματίῳ ἀφ' ἧς
 τῆς πύλης ἐκπέμψαι, καὶ καλῶσαι περὶ ἐλ-
 θόντα εἶναι πρὸς τῆς πόλεως ὅτι τὸν συ-
 νταχθέντα τάφον· τοὺς δὲ λοιποὺς περὶ
 νεγκυῖν ἔτι χεῖρας τοῖς ἀπὸ τοῦ κοιμη-
 νοῦ κατὰ μέσον ἡμέρας, τοὺς ἐπιστημένους
 τηρεῖν τὴν πύλιν. ἡμορμόου δὲ τούτου,
 ἀπυδῆ κατὰ τὴν πύλιν τοὺς Αἰαχίδας ἐκ τῆς
 ὀρέδρας ἔδωκε πρὸς τὴν πύλιν. Τούτων
 δὲ ἀφρατῆρα γένων, καὶ τῶν καιρῶν συνά-
 ψαντος, ὁ μὲν Αἴρατος ἦκε, καὶ κρυφῶς
 κατὰ τὸν ποταμὸν, ἔλθων τηρεῖν τὸ σι-
 γημα. πρὶν δὲ πέμψαι ὡς εἶχον ἵνα
 περὶ εἶσθε μαλακὰ τῶν ἐπιστημένων πρὶν
 πόλιν ῥέφειν, διηγεῖς ἐκ τῶν καιρῶν πύλας
 πρὸς τοὺς ποταμῶν ἰδιωτῶν, ὅτε ἔλθῃ τῆς
 πύλης ἐν ἱματίῳ καὶ σὰς ὅτι τὸ αὐτὸν τάφον, πρὶν
 βλέπετο τὸν ποταμὸν. οἱ δὲ πρὶν τὸ Αἴρατον ἀ-
 ποδιδόσθαι σφίσι τὸ σύνθημα νομίσαντες, ἀπυ-
 δῆ πρὸς τὴν πόλιν ἐφύεροντο πρῶτες. ταχὺ δὲ
 τῶν πύλης κλειθείσης ὑπὸ τῶν ἐφεσώτων,
 ὅτε ὁ μηδέπω μηδὲν ὑπὸ τῶν εἰδόντων
 αὐτῶν, συνέβη μὴ μόνον τῆς περὶ τῆς ἀπο-
 τυχῆς τοῦ πρὶν Αἴρατος· ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐκ τῆς
 πόλεως συμπεράσθαι αἰτίαι ἡμέρας τῆς με-
 γίστης συμπτώσεως· κατὰ φανείς γὰρ ἡμόμοιοι,
 ὁραθῆναι περὶ εἰσθῆναι ἀπέθανον. Τί ὅτι
 εἶποι τις αὐτῆς περὶ τῆς αἰτίας γαργήνας

ὁ ποιήσασθαι τὸν στρατηγὸν ἀπλοῦν ὁ
 σιῶνιμα, νέον ἀκμὴν ὄντα, καὶ τῆς τῶν
 διπλῶν σιῶνιμάτων καὶ πρῶτον σιῶνιμά-
 των ἀκρίβειας ἀπύρρον. οὕτως αἱ πολέμι-
 καὶ πρῶτοι εἰς μικρὸν ὁ ἀφ' ἑαυτοῦ ἔ-
 χουσι τῆς ἐφ' ἑκάτερα ῥοπῆς τῆς ἐκβα-
 ρύντων. Καὶ μὲν Κλεομένης ὁ Σπάρτιά-
 της πρῶτος ἀφ' ἑαυτοῦ ἐλεῖν τὴν
 τῆς Μεγαλοπολὸς πόλιν, σιῶνιμά-
 τος ὁ τῆς φυλακῆς, ὁ καὶ τὸν Φω-
 λεὸν καλούμενοι, νυκτὸς ἦν μὲν τὸ διωά-
 μως καὶ τῆς φυλακῆς τῆς γὰρ ἐ-
 φυλακῆς τὸν χειρὸν ὁ τῆς οἱ συμπερι-
 ὄντες αὐτοῖς. οὐκ ἐπὶ δὲ πρῶτον, ὅτι πρῶ-
 τὴν τῆς Πλειάδος ὁπταλίῳ τελείως ἦδη
 βραχίας ἐπὶ συμβαίνει τὰς νύκτας, ἐκί-
 σι τὴν διωάμω ἐκ τῆς Λακεδαιμόνιος πε-
 εὶ δυσμαίῃς ἡλίου. λοιπὸν, οὐ διωάμω κα-
 ταχύν, ἀλλὰ τῆς ἡμέρας καταλαμβα-
 ρύσας, εἰκὴ καὶ ἀλόγως βιαζόμενος, αἰ-
 χρώς ἔξεπτε, πολλοὺς ἀποβαλὼν, καὶ κιν-
 διωάμω τοῖς ὅλοις. ὅς ἐστι ὁ σιῶνιμα
 ἡσύχησι τὴν χειρὸν, καὶ καταλάμω τῆς ἐ-
 σόδου τῆς σιῶνιμα εἰσάγαγε τὴν δύ-
 ιαμιν, ὅς ἐστι διωάμω τῆς ὁπταλίας.
 Πάλιν ὁμοίως Φίλιππος ὁ βασιλεὺς, ὡς ἐ-
 πιδύω πρῶτον, πρῶτον ἔχον ἐκ τῆς
 Μελιταίων πόλεως, καὶ δύο ἔσποις ἡμῶ-
 τε καὶ γὰρ τὰς κλίμακας ἐλάττω ἔχον ἦλ-
 θε τῆς χρείας, καὶ τὴν χειρὸν διέπτε. σιῶ-
 τὰς ἀμω γὰρ ἦν πρῶτον μέσας νύκτας κα-
 ταλαμω ἡδη πρῶτον, πρῶτον τὴν δίο-
 τος χειρὸν κινῶς ἐκ Λαρισίας, καὶ πρῶ-
 πτεῖν πρῶτον τὴν τῆς Μελιταίων χώραν,
 ὅτ' ὁπταλίῳ ἐδιώατο, διδὼς μὴ πρῶτον
 γηθήν τοῖς ἐπιδόν, ὅτ' αἰαχάμω ἐπὶ λατῶν.
 Διότι αἰαχάμω εἰς τοῦμορῶν πρῶτον
 γὰρ, ἦκα πρῶτον τὴν πόλιν, ἀκμὴν τῶν αἰ-
 δεσίων ἐξηγρῶν. ὅτι ὁ δὲ καὶ τὴν κλι-
 μάκω ἡδιώατο βιάζεσθαι, καὶ τὴν ἀσυμμε-
 τείας οὐτε καὶ τὴν πύλιν εἰσελθῶν, τὰ μὴ
 διωάσθαι τοῖς ἐπιδόν αὐτοῖς σιῶνιμα καὶ τὴν
 χειρὸν. τέλος διερέθισας τοῖς ἐπὶ τῇ πόλει, καὶ
 πολλοὺς τὴν ἰδίῳ ἀποβαλὼν, μετ' αἰχμῆς ἀ-
 πρῶτος ἐπιδύατο. πᾶσι καὶ τοῖς ἄλλοις πα-
 ρηγελαῖς ἀπτεῖν αὐτοῖς καὶ φυλακῆς.

quod nempe dux signū simplex con-
 stituerat: ut qui iuuenis admodum tūc
 esset, neque ullū penitus obseruatio-
 nis exactæ duplicium signorū, quā vo-
 calium, quā mutorum, vsum haberet.
 Adeo res bellicæ paruo momēto pos-
 sunt impelli, ut vel hunc, vel contra-
 riū exitū sortiantur. Cleomenes quo-
 que Rex Spartæ quū urbem Megalo-
 polim proditione clandestina capere
 proposuisset, cum iis qui in parte mor-
 tui ad Speluncam nuncupata cu-
 stodias agebant constituit, noctu se co-
 venturum tertia vigilia: nam id erat
 tempus quo murorū custodiā obituri
 erant proditores. Sed non præuiderat
 Cleomenes, noctes circa Pleiadū ex-
 ortū esse breuissimas: itaque profectus
 Lacedæmone sub occasum Solis cum
 exercitu, quum id spatium tā celeriter
 perficere nō potuisset; quin prius dies
 illuc esset, temere ac contra ratio-
 nem per vim conatus irrumperē, mul-
 tis suorum amissis, de summa re peri-
 clitatus, cum ignominia est repulsus:
 qui si tempus quod constitutum fue-
 rat, recte obseruasset, fautores eius
 portā occupassent, per quam ipse co-
 pias suas introduxisset, neque eū spes
 fefellisset, quam de suo incepto cōce-
 perat. Similiter & Philippus, sicut iam
 ante exposuimus, instituta cū nonnul-
 lis ex vrbe Melitænsium proditione,
 duplicem errorem adinuit: nam & sca-
 las breuiorē attulit, quā ut vsui esse
 possent, & ab opportuno rei agendæ
 tempore aberrauit. cōstituerat se circa
 mediam noctem, quādo omnes tenet
 somnus, vēturum: sed maturius quā
 par erat Larissā profectus, vbi semel in
 agrum Melitænsiū irrupisset, neque
 morā trahere poterat, metuens ne op-
 pidani sui aduentus fierent certiores;
 neque autē latere, si pedē retro ferret.
 igitur vltērius pergere coactus, ad vr-
 bem accessit, cunctis in ea cū maxime
 vigilātibus. vnde euenit, ut neque per
 scalas irrumperē posset, ob modum ip-
 sarum inæqualem; neque per portā in-
 gredi, quia tempore destituti qui intus
 erant, operam illi nauare nequiuērāt.
 tādem irritata ira oppidanorum, nihil
 inde præter suū dedecus retulit: post-
 quam eo facinore & alijs omnes ad-
 monuisset, ut nullam sibi deinceps fi-
 dem haberent, & cauērent.

Iam & Nicias, quum seruire exercitū qui ad Syracusas erat posset, sūpsissetque ad id noctis partem fallendo hosti maxime opportunam; vbi iam in locum tutum se recepisset, mox quia Luna defecerat, religione tactus, quasi mali aliquid ea res portenderet, profectione supersedit. ex quo factum, vt quum infecuta nocte discessum moliretur, explorato ab hostibus consilio & castra & duces in Syracusiorum potestatem venirent. atqui si vel peritos duntaxat percontatus esset Nicias, poterat, non dicam occasionem suis consulendi propterea non prætermittere; sed etiam propter ignorantiam aduersariorum, eo quasi telo yri ad rem bene gerendam. Maximū enim peritis ad ea quæ parant perficienda viaticum est imperitia aliena. Et ex siderum quidē doctrina tantum delibandum, quantum ad ea quæ diximus futurum sit satis. At scalarum cōensus, vt in opere respondeat, hoc modo contemplari licet. Nam si eorū qui intra urbem tibi fauent, aliquis mœnium altitudinem tibi dederit, manifesta res est. qualium enim partium decem est muri altitudo, talium duodecim large sumptarum, scalas esse oportebit. Spatium autem quo ipsæ scalæ ab imo muro aberunt, cum numero ascēdentiū cōmetiendo, æquale facies dimidiatæ ipsarum longitudinis; ne vel si longius abfuerint, præcōscendentiū numero facile cōfringātur: vel si rectiores applicētur, facili lapsu qui ascendunt, ruant præcipites. Sin autem metiri murum nequeas, neque ad eum accedere, sumi poterit cuiusuis altitudinis modusearum rerū quæ propositæ superficiiei planæ ad rectos angulos incumbunt. Potest enim ea mensura sumi, & quidem facile, si quis paullo fuerit curiosior eorū quæ à mathematicis docentur. Iterum igitur ex his apparet, necesse fore iis qui in susceptis à se actionibus aberrare à scopo noluerint, Geometrica addidisse, non perfectè quidem, sed quantum satis erit ad proportionem intelligēdas, & illa quæ de similitudinibus rationū demōstrantur. Cuius argumēti notitia, nō in his solū necessario desideratur; sed etiā ad commutādas pro loci ingenio figuras in ponēdis castris:

A Καὶ μὲν Νικίας ὁ τῷ Ἀθινάων στρα-
 τὸς διωάμενος σὺν δ' αὖτε τὰς Συρακού-
 ρας ἐράτευμα, καὶ λαβὼν τῆς νυκτὸς τοὺς ἀρ-
 μόξιντα καθεὶν εἰς τὸ λαθεῖν τοὺς πολεμίους,
 ἀποκρήσας εἰς ἀσφάγεις, ἐκπύπτα τῆς σιλή-
 τῃς ἐκλιπούσης, δεισιδαμνησας ὥς ἡ δεινὸν
 παρορησμένουσης, ἐπέχε τὴν αἰαζυγίην. καὶ
 αὖτε τὸ σινέει καὶ τὴν ὀπιούσαν αὐτῇ
 ὑκτα ποιησαμένη τὴν αἰαζυγίην, παρορη-
 σάμεναι τῷ πολεμίῳ, καὶ δ' ἐρατοπέδῳ
 καὶ τοὺς ἡγεμόνας ὑποχέριος ἡμέσας τοῖς
B Συρακούσις. καὶ τοὶ γε αὖτε τῷ ἐμπεί-
 ρων ἰσότησας μῶνον αὖτε τούτων, διωατὸς ἦν,
 οὐχ ὅτι αὖτε λιπὺν ἀφ' ἧς τὰ τοιαῦτα τοὺς
 ἰδίους καθεὶν· ἀλλὰ καὶ σινεργεῖς χρησάμε-
 ναι τὴν τὰν ὑποεναγίων ἀγνοίας. Ἡ γὰρ
 πῶν πύλας ἀπειρία, μέγιστον ἐφόδον γίγνεται
 τοῖς ἐμπείροις παρὲς κατάρθωσιν. Ἐκ μὲν οὖν
 ἀγρολαχίας μέγας τῶν παρορησμένων πολυ-
 παρορησμένων. Περὶ δὲ τῆς πῶν κλι-
 μάκων συμμετείας, τοιούτος ὡς ἐστὶν ὁ ἔρ-
 πος τῆς θεωρίας. εἰ μὲν γὰρ ἀφ' ἑνὸς τῶν
C συμπαρορησμένων δοτῇ τὸ τῆς τείχεος ὕψος,
 παρὸς ἅπαντας ἢ τῇ κλίμακων γίγνεται συμμε-
 τερία. αἰὲν γὰρ αὖ δέκα ἑκατὸν εἰς συμβαίνει δ'
 τῇ τείχεος ὕψος, τοιούτων δώδεκα δέσσι κλί-
 μακας διαφιλῶν ὑποαρχῇ. τὴν δ' ἀπὸ δα-
 σιν τῇ κλίμακας παρὲς τῇ τῇ αἰαδαρόντων συμ-
 μετερία, ἡμίσειαι εἰς δέσσι τῇ κλίμακας· ἵνα
 μήτε πλεῖστοι ἀφιστάμεναι ἀφ' ὅ τοι πλεῖστος τῶν
 ὀπιθαλοῖν δ' οὐκ ἀπὸ τοῖς γίγνεται, μήτε
 πάλιν ὀρθότεροι, παρορησμέναι λίαν ἀκρο-
D σφάγεις ὥς τοῖς παρορησμένοις. εἰ δὲ μὴ δυ-
 νατὸν ἢ μετῆσαι, μετ' ἐξίσταται τῇ τείχεος, λη-
 πτίαν εἰς ἀποσάσεως πᾶσι τοῖς ὕψους τὸ μέγας
 τῇ παρὲς ὀρθὰς ἐφεσώτων τοῖς ὑποκαίμε-
 νοις ὀπιπέδῳ. ὅ, τε ἔρπος τῇ λήψεως καὶ δυ-
 νατὸς, καὶ ῥάδους τοῖς βουλαμένοις πολυπαρο-
 ρησμένων τὰ αὖτε τῷ μαθηματικῷ. Διὸ
 πάλιν ἐν τούτοις φανερὸν, ὅτι δέσσι τοῖς βυ-
 λαμένοις ἀποχρῆν ἐν ταῖς ὀπιθαλαῖς καὶ παρ-
 ἔξοις, γενομένης καί, μὴ τελείως, ἀλλ' ὀπι-
 πόντων, ἐφ' ὅσων αἰαδαρίας εἴποιαι ἔχειν, καὶ τῇ
E αὖτε ὁμοιότητις θεωρίας. Οὐ γὰρ αὖτε αὐτὰ
 μῶνον, ἀλλὰ καὶ αὖτε τὰς τῇ ἀρχῇ μεγάλῃς
 ἐν τῇ ἐρατοπέδῳ αἰαδαρίας ἐστὶν ὁ ἔρπος.

χάειν τὴν δύνασθαι ποτὲ μὲν πρὸν γῆμα
μεγαλαμδαίοις τηρεῖν τὴν αὐτὴν συμ-
μετείαν τῇ ἐν ταῖς κρημνολαῖς πε-
λαμδαομένων· ποτὲ δὲ πάλιν ὅτι τῇ αὐ-
τῇ γημάτῃ μὲν οὖν, αὐξάνει ἢ μειοῦν δὲ
μεγαλαμδαίοις τῇ στρατιδικῇ χειρὶν,
καὶ λόγῳ αἰετῇ τῇ πελαμδαομένων, ἢ τῇ
χειρὶν ἐκ τῆς κρημνολαῖς. ὅτι ὡς
ἡμῖν ἐν ταῖς ΠΕΡΙ ΠΑΡΑΤΑΞΕΩΝ
Υπομήμασιν ἀκριβέστερον διδόνται. Οὐ
γὰρ οἴομαι τὴν γε μετείαν ἡμῖν ὑποσῆν
δοῖν, ὅτι πολλὰ ἵνα πελαμδαίοις τῇ
στρατιδικῇ, καλῶντες ἀστρολογίῃ καὶ γε-
μετρῇ τοῖς ὁρεξιδμοῖς αὐτῆς. Εγὼ δὲ πρὸς μὲν
ἐκ πελαμδαίων πελαμδαίων τῆς ἐπιτηδύμα-
σι, χάειν τῆς ἐκ ἐκάστω ἐπιτηδύμασι καὶ γε-
μετρῇ, πολὺ τι μᾶλλον ἀποδοκιμάζω, πα-
ραπλοῖως δὲ καὶ δὲ πρὸς τῇ πελαμδαίων
χειρὶν αἰνέτης ἐπιτηδύμασι πελαμδαίων
φιλομυμῆτος εἰμι καὶ ἀποδοκιμάζω. Καὶ γὰρ
ἀποδοκίμαζω, τοῖς μὲν ὁρχητικῆς ἢ τῆς αὐλητικῆς
ἐπιτηδύμασι, ἐπιτηδύμασι τὴν τι πελαμδαίων
ῥυθμοῖς καὶ πρὸς μουσικῇ πελαμδαίων, ἐπὶ
δὲ πρὸς τὴν πελαμδαίων, ἀφ' ὅθεν
πελαμδαίων δὲ τὴν ἐκαστὴν τῆς τῇ
πελαμδαίων σπουδῆς· πρὸς δὲ στρατιδικῆς
αἰνέτης, ἀφ' ὅθεν εἰ δὲ τῇ πελαμδαίων
τῆς ἐπιτηδύμασι μὲν ἵνα αἰνέτης.
ὅτι τῆς πελαμδαίων τῆς βασιλικῆς τέχνης ἀποδοκί-
μαζω, ἐμμελεσίους τῇ καὶ φιλομυμῆτος
τῇ πελαμδαίων καὶ σπουδῇ τῇ πελαμδαίων
εὐμενῇ ἀφ' ὅθεν ὡς ὅθεν αὐτῇ ὁμολογῆ-
σαι τοῦ ἔχειν ὅθεν. καὶ πελαμδαίων τῇ πελαμδαίων,
ὅτι ὅθεν ἡμῖν εἰρηδοκίμαζω.

Οἱ δὲ πλείους τῇ αἰνέτης ὅθεν αὐτῆς τῇ
πελαμδαίων τεκμηρίωνται τὴν μὲν τῇ πελαμδαίων
ρημῇ. λοιπὸν, ὅθεν εἴπη ἵνα τὴν μὲν τῇ
Μεγαλοπολιτῶν πόλιν πενήκοντα σταδίων ἔ-
χει τὴν πελαμδαίων, τὴν δὲ τῇ Λακεδαιμονίῳ
ὁκτὼ καὶ πενήκοντα, ὅθεν μὲν διπλὴν
τῇ τὴν Λακεδαιμονίῳ τῇ Μεγάλῃ πόλει,
ἀπὸ αὐτῆς τῇ δὲ πελαμδαίων. αὐτῇ δὲ
καὶ σπουδῇ τῆς βουλόμηνος τὴν ἀποδοκίμαζω
εἴπη, ὅτι δυνατὸν ὅθεν πενήκοντα σταδίων
πόλιν ἢ στρατιδικῇ ἔχουσαι τὴν πελαμδαίων
φίλῳ, διπλάσιαι γίγνεται τῆς ἐκαστὴν σταδίων

A vt possis, modò figura in quamuis alià
mutata, eundem seruare commensum
omnium quæ castris solent compre-
hendi: modò seruata eadem figura, vel
laxiorem vel angustiore arcam val-
lo contentam reddere, habita semper
ratione multitudinis, quæ venit in ca-
stra, vel ab iis discedit. quæ de re in Cō-
mentariis DE INSTRVENDA
ACIE nostris accuratius est expla-
natum. Neque enim fore arbitror qui
modestā quadā nobis obiciat, quod
muneris imperatorij multas faciamus
B appendices; dum eius candidatos iu-
bemus & Astrologiæ & Geometriæ
operam dare. Ego verò, vt quæ ex su-
peruacuo ad instituta vitæ accersun-
tur, ad inanem dumtaxat speciem, &
vt sit materia garriendi, vehementer
improbo: sic etiam præcipiendi, vt ne-
cessaria præsidia earum rerum quas
vltus quotidianus postulat, aliquanto
longius repetantur, acerrimus sum au-
ctor & cum primis animosus. Etenim
nimis absurdum sit, quum ij qui sal-
tandi artem aut tibias inflandi affe-
ctant, rythmorum & musicæ studiis
C prius instrui se patiantur, palæstræ
quin etiam motus addiscant; quod
ars vtraque illa subsidio dictarum dis-
ciplinarum opus habere credatur: eos
qui Imperatores exercituum se esse ha-
berique postulant ægre ferre, si insti-
tuta alia atque artes oporteat ipsos a-
liquatenus delibare. adco vt qui artes
illiberales exercent, plus ad eas curæ
diligentiæque adhibeant, & laudis cu-
pidiores se præbeant, iis qui in rebus
pulcherrimis & grauissimis præstare
D cæteris propositum habent: quæ om-
nia, nemo vir est cordatus qui de se fa-
teatur. Verum hisce de rebus hæte-
nus dicta sufficiant.

Plerique sane hominum ex ipso am-
bitu magnitudines urbium & castrorū
coniectant. ac propterea si quæ dicen-
tem audierint, urbem Lacedæmonio-
rum quæ patet in circuitu stadia tantū
octo & quadraginta, duplo maiorem
obtinere magnitudinē eius quam ha-
bet vrbs Megalopolitarum, cuius ani-
bitus est stadiorum quinquaginta, di-
E ctis fidem omnē abrogant. quod si au-
gendæ admirationis caussa dicat ali-
quis, posse fieri vt vel oppidum, vel ca-
stra, spatio quadraginta stadiorum cir-
cumscrip̃ta, maiora duplo sint habētib.

in circuitu stadia centum, plane obstupescunt. Id autem ex eo fit, quod parum eorum meminimus, quæ inter pueriles disciplinas è Geometria doceri solemus. Equidem ut aliquid de his dicerem, sum adductus, quod non rude tantum vulgus, sed eorum etiam qui publica negotia administrant, quive exercitus ducunt, nonnulli, interdum stupore defixi mirentur, quæ possit fieri, ut Sparta, quæ ambitu murorum est minor, Megalopolim magnitudine lōgè superet: interdum ex solo circuitu castrorum, de numero hominum faciant coniecturam. Similis huic est & ille error iniquitati coniunctus, qui in pronuntiando de urbibus solet committi. nam plerique hominum arbitrantur, vrbes inter amfractus & tumulos positas, plures domos continere, iis quarum superficies est plana. id verò non ita est. Nam quæ in eiusmodi locis struuntur ædificia, ea ad angulos rectos eriguntur, non ratione cliuorum aut inclinationum soli, sed planæ superficiei, cui & collium ipsorum radices incumbunt. Si quis enim fingat animo domos in pendentibus cliuis altius assurgentes, eandem habere omnes altitudinem; palam est ædium vniuersarum recta vnam habitura superficiem; quæ quidem æqualis erit, & parallela superficiei eius plani cui & collium & ædificiorum fundamenta innituntur. Verum de iis qui ista quum ignorent & mirentur, præesse tamen exercitibus, & publica negotia administrare cupiunt, hæc impræsentiarum dixisse sufficiat.

Agrigenti Sicilia oppidi præstantia, qua pleraque vrbes alias superat munitiōibus, pulchritudine & publicis operibus.

AGRIGENTVM non ob illa dumtaxat quæ ante diximus; sed etiā propter firmitatem munitiōum, vrbis pulchritudinem, & operum magnificentiā plerisque præstat ciuitatibus. Nam quum sit conditum stadia

A ἐχούσης τὴν περικύβητον, πλείως ἐκπληκτικὸν αὐτοῖς φαίνεται ὁ λεγόμενος. οὗτου δὲ ὅτι αἴτιον, ὅτι τῆς ἐν ταῖς παιδικαῖς μαθήμασι περὶ διδασκάλων ἡμῶν ἔχει τῆς Γεωμετρίας, οὐ μνημονεύοντες. Περὶ μὲν οὖν οὕτων περὶ τῶν εἰρημίων, ἔχει ὁ μὴ μόνον τοῖς πολλοῖς, ἀλλὰ καὶ τῶν πολιτευομένων καὶ τῶν ἐν ταῖς ἡγεμονίαις ἀναστρεφομένων ἰσὺς ἐκπληττεῖσθαι, θαυμάζοντας, ποτὲ μὲν εἰ δυνατὸν ὅτι μείζω, τὴν τῶν Λακεδαιμονίων πόλιν (εἶ), καὶ πολλὰ μείζω, τῆς τῆς Μεγαλοπολιτῶν τῆς ἐφ' ἑσέως ἔχουσιν ἐλαττω. ποτὲ δὲ ὁ πλῆθος τῶν αἰσθάνει τῶν μαθημάτων, σχηματίζοντας ἐξ αὐτῆς τῆς περικύβητος τῆς εὐκαταστάτου. Παρεμπλήσιον δὲ καὶ ἕτερον ἀδίκημα συμβαίνει καὶ τῶν πόλεων ἀποφάσις· οἱ γὰρ πολλοὶ τῶν αἰσθάνων τῶν περικύβητος καὶ βουλώδους πλείους οἰκίας ὑπολαμβάνουσιν κατέχειν τῆς ἐπιπέδου. ὁ δὲ οὐκ ἐστὶν τοιοῦτος· ἔχει ὁ τῶν οἰκίας τῶν οἰκοδομῶν μὴ τῆς ἐκλήμασι τῶν ἐδαφῶν, ἀλλὰ τοῖς ὑποκειμένοις. ἐπιπέδους οἰκοδομῶν, πρὸς ὁρτῶν, ἐφ' ὧν καὶ τοῖς λόφοις αὐτοῖς βεβηκέναι συμβαίνει. γνοίη δ' αὖτις ἐκ τῆς φαινομένης παιδικῆς ὁμοῦς ὁ λεγόμενος. Εἰ γὰρ νοήσαι τις τῶν εἰς ὕψος ἀνατεταμένων ἐν τοῖς κλίμασι οἰκίας οὕτως, ὥς πᾶσας ἰσοῦ φύς ὑποαρχῆναι, φανερὸν ὡς εἰς ἐπιπέδου γνομένου τῆς καὶ τὰ τέλη τῶν οἰκῶν, ἴσων καὶ περικύβητον εἶναι τῶν τῶν λόφοις ὑποκειμένων καὶ τοῖς τῶν τυχῶν θαλάσσης ἐπιπέδου. Περὶ μὲν οὖν τῆς ἡγεμονίας καὶ πολιτείας βεβαιώσεων, ἀγνοούντων δὲ τὰ ταῦτα, καὶ θαυμάζοντων, ὅτι τοιοῦτον ἡμῶν εἶρησεν.

Οὐκ ἡ ἐν Σικελίᾳ πόλις Ἀκράγας τῆς πλείων πόλεων διαφέρει καὶ τὴν ὀχυρότητα, καὶ τὸ κάλλος, καὶ τὴν κατεσκευασμένην.

E ΔΕ τῆς Ἀκράγας πόλις ἕμιον καὶ τὰ περιεργημένα διαφέρει τῶν πλείων πόλεων· ἀλλὰ καὶ τῆς ὀχυρότητας, καὶ μάλα καὶ ὁ κάλλος καὶ τὸ κατεσκευασμένην. Εὐκρίαι μὲν γὰρ ἀπὸ θαλάσσης ἐν

οὐκ ἔστι δὲ καὶ τὰς ἐπὶ τῇ πόλει, ὥστε μηδὲν ἀμείβεσθαι
 αὐτῇ τὸ ἐκ τούτης χρῆσθαι. ὁ δὲ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ
 τοῦ καὶ φύσει καὶ κατὰ φύσιν ἀφαιρεθέντος ἡ-
 σφάλλεται· καὶ τὰ γὰρ τῶν ἐπὶ πύργῳ ἀκρο-
 τήμων καὶ περιήρων, ἢ μὲν αὐτοφύκας, ἢ δὲ χη-
 ροποιήτου. (Ἐπεὶ γὰρ) ὁ ποταμὸς, ῥεῖ γὰρ αὐτῆς
 ὡς μὲν τὴν ἰστίαν πλάσσει, ὁ στυγίον-
 μος τῇ πόλει. ὡς δὲ τὴν ἐπὶ τῇ πόλει δύσιν
 καὶ τὸν λίβα περὶ αὐτὴν, ὁ ποταμὸς ῥεῖ
 μὲν ὡς ἡ πόλις, ἢ δὲ ἄλλῃ τῆς πόλεως ὑψο-
 κείται κατ' αὐτὴν τὰς περὶ αὐτὴν αἰατολάς, καὶ
 μὲν τὴν ἐξωτὴν ἐπιφάειαι ἀπορροῇ φα-
 ραχί, ὡς ἐκ τῆς πόλεως. καὶ δὲ τὴν ἐντὸς, μὲν
 ἔχουσα ποταμὸν ἐκ τῆς πόλεως. ἐπὶ δὲ τῇ
 κορυφῇ Ἀθηνᾶς ἱερὸν ἔκλιναι, καὶ Διὸς Ἀ-
 γαυρίου, κατὰ τὴν καὶ τῶν Ροδίων. τὴν γὰρ
 Ἀγαυίαν τὴν Ροδίαν ἀποκισμένον, εἰ-
 κέως ὁ θεὸς οὐκ αὐτὴν ἔχει ποταμὸν
 εἶναι, καὶ τῶν Ροδίων. καὶ σμικρὰ δὲ
 καὶ πάλαι μεγαλοπρεπὴς ἡ πόλις, ἰαοὶς καὶ
 γυμνασίῃ. καὶ ὁ τῇ Διὶ τῇ Ὀλυμπίῳ θεῷ, πο-
 λυτέλειαι μὲν οὐκ εἴληφε. καὶ δὲ τὴν ἐπὶ
 πύργῳ καὶ ὁ μέγας, οὐδ' οὐοῦ οὐκ ἔστι
 καὶ τὴν Ἑλλάδα δακτύλῳ λείπειται.

A decem & octo à mari, omnia ei abun-
 dè suppeditant commoda, quæ solet
 mare afferre. ambitus verò ipsius tum
 natura tum arte egregiè est munitus.
 inædificatus quippe eius munus est in
 vertice rupis nudi prædurique saxi, &
 quâ suopte ingenio loci, quâ arte &
 industria hominum præruptæ labun-
 tur præterea circa hoc oppidum & flu-
 mina: austrinum namque latus amnis
 præterfluit eiusdem cum vrbe nomi-
 nis: occidenti Soli & Africo opposi-
 tam partem alluit, qui nominatur Hy-
 plas: quâ ortum Solis æstivum ciui-
 tas respicit arx imminet, quæ ab ex-
 teriore parte voragine alta atq; inac-
 cessa circumdatur, intra muros venien-
 tes ab vrbe vno aditu admittit. In sum-
 mo vertice Mineræ ædes visitur, &
 Iouis Atabyrij, sicut apud Rhodios.
 Nam quum Rhodiorum colonia sit
 Agrigentum, iure merito hic deus eo-
 dem nomine colitur atque apud Rho-
 dios. vrbs cum aliis ornamentis deco-
 ra est, tum etiam delubris deûm &
 porticibus. Olympij quoque Iouis
 templum, etsi cultus magnificentia
 non accessit, magnitudine tamen in-
 cepti & amplitudine, nulli ex omni-
 bus Græciæ operibus est secundum.

Χλαυνέα ἀνδρὸς Αἰτωλῶν καὶ
 τῶν ἔθνῳις πρεσβυτέρῳ πρὸς Λακε-
 δαιμονίους δημηγορία, καταδρο-
 μῶν ἔχουσα Φιλίππου τῶν Μακε-
 δόνων, καὶ ὅλης τῆς τῶν Μακεδόνων
 οἰκίας.

Λυκίσκου ἀνδρὸς Ἀκαρνάνων καὶ
 τῶν ἔθνῳις πρεσβυτέρῳ πρὸς Λα-
 κεδαιμονίους δημηγορία, ἥς ὅτι
 τὰ συνέχοντα κεφάλαια. ὁποιοῦ-
 γία ὑπὲρ Φιλίππου καὶ ὅλης τῆς
 Μακεδόνων οἰκίας πρὸς τῶν ὑπὸ
 Χλαυνέου ἐκκαλουμένων καὶ πρὸς
 τῶν πρὸς ὁμόνοιαν καὶ συμμα-
 χίαν καὶ τῶν Βαρβάρων, ἢ τῶν Ρω-
 μαίων.

*Chlanean Aetoli, & legati
 ad Lacedamonios nomine gen-
 tis suæ, concio, qua in Philip-
 pum patrem Persei inuehitur,
 & in uniuersam Macedoniam
 regiam.*

D

*Lycisci Acarnanis, & lega-
 ti ad Lacedamonios à sua gen-
 te, concio, cuius duo summa ca-
 pita: defensio Philippi & reli-
 quorum Macedonia Regum
 aduersus criminationes Chla-
 neæ: & exhortatio ad concor-
 diam & societatem contra im-
 minens Græciæ periculum à
 Barbaris hoc est Romanis.*

E

EQV IDEM persuasus sum, viri Lacedæmonij, fore neminem, qui negare aulit, Macedonum imperium Græcis hominibus causam & principium existisse seruitutis. hoc vero ita potest intelligi. Erat olim inter Græcos qui Thraciam colebant, corpus veluti quoddam & Resp. communis coloniarum ab Atheniensib. & Chalcidentibus cō deductarum: inter quas & splendoris & potentix plurimum vrbs Olynthiorum obtinuit. Hæc Philippus à se subactam quum subiecisset haltz, & in exemplum timendi cæteris statuisset; non solum Thraccensium Græcorum oppidis est potitus, sed etiam Thessalos meru consternatos iuris sui fecit. Non multo post, superatis in acie Atheniensibus, victoria ille quidem magno animo & moderate est vsus: non sane quod victis ex animo bene vellet; nam ab ea quidem mente plurimum ipse aberat: verū vt beneficiis quæ in Athenienses cōferret, alios alliceret, vt imperium suum vltro acciperent. Manebat adhuc ciuitati vestræ sua auctoritas, quæ si offerretur occasio, populorum Græciæ patrocinium videbatur susceptura. Idcirco Philippus, quamuis leuem occasionem satis iustam belli causam esse ratus, cū copijs in fines vestros venit, agros deuastat, ædificia omnia corrūpit: postremo quum & oppidorum & ditionis partem vobis ademisset, alia Argiuis attribuit, alia Tegeatis, & Megalopolitanis; nonnulla itē Messeniis: omnibus vel cōtra ius & fas benefacere cupiēs, ea dumtaxat mercede, vt vobis malefaceret. Successit huic in regno Alexander: hic quoq; arbitratus exiguum saltem aliquem Græciæ fomitem superesse, dum vrbs Thebanorū staret; quomodo in eā se uerit, vestrum puto esse neminē, quin sciat. Iā illi qui post Alexandrū in Macedonia rerum sunt potiti, quales se erga Græcos præbuerint, quid singillatim dicere me est opus? Nemo homo viuit, adeo rerum gestarum incuriosus, qui narrāte famamō didicerit, quomodo Antipater prælio victis ad Lamiam Græcis, infelices Atheniēses pessimē acceperit, pessimē item alios. qui quidē cō insolentix atque immanitatis venit, vt inquisitores exulū ob id ipsum institutos, per vrbes dimitteret, aduersus eos qui ipsi con-

A **O**ΤΙ μὲν οὖν ὧ ἀνδρες Λακεδαιμόνιοι τὴν Μακεδόνων δυναστείαν, ἀρχὴν συνέβη γινέσθαι τῆς Ἑλλήσι δουλείας, οὐδ' ἄλλως εἰπεῖν ὁδὸν αὖτε πείσασθαι τοῖς ἑσπερίῃσι. οὕτως ἔξεστι. Ἡνὲν δὲ σύστημα τῆς ὅτι Θράκης Ἑλλήνων, οὓς ἀπώκισται Ἀθηναῖοι καὶ Χαλκιδεῖς, ὧν μέγιστον εἶχε πρὸς ἑαυτὸν καὶ διώκειν ἢ τῆς Ὀλυμπίου πόλεως. Ταύτην δ' ἄνδρα ποσειδάμωνος Φίλιππος, καὶ παρὰ δὲ πρὸς πόλιν, οὐ μόνον τῆς ὅτι Θράκης πόλεως ἐξήμετο κύριος, ἀλλὰ καὶ Θετταλούς ὑφ' αὐτοῖς ἐποστήσας ἀπὸ τὸν φόβον. Μετ' οὐ πολὺ δὲ μάχῃ νικήσας τοὺς Ἀθηναίους, ἐχρησάτο μεγαλοψύχως τῆς δυνάμεως· ἔχ' ὅπως Ἀθηναίους δὲ ποιήσῃ πολλοὺς καὶ δῦ· ἀλλ' ἵνα ἴδῃ τῆς πρὸς ἐκείνοις διεργασίας, παρακαλέσθαι τοὺς ἄλλους εἰς τὸ ποιεῖν ἐπὶ λοντὴν αὐτῶν τὸ παρατήρητον. Ἡνὲν δὲ τῆς ὑμετέρας πόλεως ἀξίωμα, δοκῶ αἱ σὺν ταῖς παρατήρησιν τῶν Ἑλλήνων. τοιγάρτοι πᾶσαι ἰσχυρὴν ποσειδάμωνος πρὸς φασιν, ἥκα μὲν τῶν δυνάμεων· καὶ κατέφθρε μὲν τίμωσι τὴν γλῶσσαν, κατέφθρε δὲ αὐτὴ καὶ τὰς οἰκίας. τὸ δὲ τιμωρίαν, ἀποτιμωρίαν καὶ τὰς πόλεις καὶ τὴν χώραν ὑμῶν, προσέειπε τὴν μὲν Ἀργείοις, τὴν δὲ Τεγεαταῖς καὶ Μεγαπολίταις, τὴν δὲ Μεσσηνίοις· ἀπὸ τῆς βουλήσεως καὶ τῶν δὲ προσέειπεν διεργασίῃ, ἐφ' ᾧ μόνον ὑμᾶς κακῶς ποιεῖν. Διεδέξατο καὶ αὐτὴ τὴν ἀρχὴν Ἀλέξανδρος. Ἐπ' αὐτὴν ὑπολαβὼν βραχὺ καὶ τῆς Ἑλλάδος ἐναυσμα κατελαμπάδα πρὸς τὴν Ὀρεαίων πόλιν, ἵνα εἴποι αὐτὴν διέφθρε, πρὸς ὑμᾶς οἶομαι κατενοεῖν. Καὶ μὲν πρὸς τῶν ἀφ' ἑαυτῶν τούτου τὰ πρὸς ἑαυτὰς, πῶς ἐχρησάται τοῖς Ἑλλήσι, τί με δὴ κατὰ μέγας λέγειν; οὐδὲν γὰρ ὅτι τῆς οἴων οὕτως ἀπορῶντων, ὅς οὐχὶ πείσεται πῶς. Ἀντίπατρος μὲν ἐπὶ τῇ πρὸς Λαμίας μάχῃ νικήσας τοὺς Ἑλλήνας, κακῶς μὲν ἐχρησάτο τοῖς παλαιότεροις Ἀθηναίοις· ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις. εἰς τὴν δ' ὕβριος ἦλθε καὶ τῶν ὀργισμάτων, ὡς φυλακιστῶν κατεστῆσας, ἐξέπεμψε πρὸς τὰς πόλεις ὅτι τοὺς αἰτερηθέντας, ἢ κατὰ-

λου λευπηκέτας πὲρ τὴν Μακεδονίαν οἰκίαν
 ὧν οἱ μὲν ἐκ τῶν ἱερῶν ἀγρόμενοι μὲν βίας,
 οἱ δὲ ἀπὸ τῆς βωμῆς ἀποσπώμενοι, μετὰ
 τιμωρίας ἀπέθνησκον· οἱ δὲ ἀφ' αὐτῶν,
 ἐκ πείσσεως ἐξελαστικῶς τῆς Ἑλλάδος· φύ-
 ξιμον γὰρ σὺν ἡν αὐτοῖς πλὴν εἰς τὴν
 τῆς Αἰτωλίας ἐδοικε. Τὰ γὰρ μὲν Κασ-
 σάνδρου καὶ Δημοτείας περὶ ἀναγκάσιμα, σὺν
 δὲ τοῖς Αἰτωλοῖς περὶ Γοιᾶται, τίς οἶ-
 δεῖ; ἀλλὰ γὰρ ὁ παροφθαλμὸς αὐτῶν γε-
 νῶναι τελείως ἐναργὴ συμβαίνει τὴν γένεσιν
 αὐτῶν ἀπαρχῇ. ὧν οἱ μὲν Φρυγίας εἰσέ-
 ρχονται εἰς τὰς πόλεις, οἱ δὲ τυραννοὶ ἐμ-
 φυτεύοντες, ἐσθλὴν πόλιν ἀμείβονται ἐπὶ ἡ-
 βῶν τῆς δουλείας ὀνόματι. ἀφ' ἑκείνου δὲ
 πάντων, ἐπ' αὐτοῖς νῦν ἐπὶ τῷ τελευτῶντι Αν-
 τιγόνου· ἵνα μὴ τὴν ἐκ τούτου περὶ αὐ-
 τῶν πῆρες ὑμῶν θεωρῶντες, ὑποχρεώ-
 ηται νομίζουσι εἰς Μακεδόνας. Οὐτε γὰρ
 Ἀχαιοὺς σὺν περὶ ἀναγκάσιμα Αντίγονος ἐ-
 πηρείετο τὸν περὶ ὑμᾶς πόλεμον, οὐτε
 τῷ Κλεομένης τυραννίδι δουλοπρεπὲς ἵνα
 Λακεδαιμονίους ἐλθόντων. καὶ λίαν γὰρ
 ὅτι γὰρ πῶς ὅτι ἔπος ἀπὸ τῆς, εἴ τις ἀνα-
 τρέψῃ ὑμῶν ἔχει τὴν ἀφ' αὐτῶν. ἀλλ'
 ἔστιν οἷον ἐν ἀσφαλείᾳ τὴν ἐαυτοῦ δυναστείαν
 ἐσθλὴν, ἐὰν ὑμῖς τὴν Πελοποννησίαν ἐρ-
 χῶ καθεστῆσθε· περὶ δὲ τούτῳ βλέπων
 ὁ περὶ τὸν Κλεομένην, καὶ τὴν τύ-
 χην ὑμῖν λαμψέως σιμωρῶσαν· αἶμα
 φοβηθεὶς καὶ φρονησας, πρὶν οὐ Πελοπον-
 νησίους βοηθῆσαι, ἀλλὰ καὶ ὑμετέρας ἐλπί-
 δας ἀφελόμενος, καὶ τὴν ὑμετέρων ἀπο-
 χλὴν παρρησίαν. Διότι οἷον ὅτι ποσὺν
 ἀγαπᾷ οφείλεται Μακεδόνας ὅτι κυριεύσαντες
 τὴν πόλιν, οὐ διήρπασαν, ἐφ' ὅσῳ ἐχθροὺς νομί-
 ζον καὶ μισοῖν, ὅτι δυναστεύουσιν ὑμᾶς ἡγεῖσθαι
 τῆς Ἑλλάδος, πλεονάκεις ἢ δὴ κακωλύουσι.
 Γεεὶ γὰρ μὲν τῆς Φιλίππου ἀνδρομίας, τίς
 χρεία πλείον λέγειν; τῆς μὲν γὰρ εἰς τὸ
 θεῖον ἀσθεῖας, ἱκανὸν ἀποδείγματι αἱ πε-
 ς τοῖς ἐν Θέρμῳ ναοῖς ὕβρις. τῆς δὲ εἰς
 τοὺς ἀνδρῶν ὁμότητες, ἢ περὶ τοῖς Μεσ-
 σίοις ἀθῆνα καὶ περὶ ἀσπιδόποιν. Αἰτωλοὶ
 γὰρ μόνοι μὲν τῶν Ἑλλήνων αἰτωφθαλμοῖν

A tradixissent, aut omnino regiā Mac-
 donū villo pacto offendissent: atq; ho-
 rū alij ab ædib. sacris vi abducti, alij ab
 ipsis deūmaris abstracti, per supplicia
 vitam finierunt: qui autē euaserant, ij
 vniuersa Græcia extorres pellebātur:
 neque vllum vsquā miseris, nisi apud
 vnā Ætolorum gentē perfugium pa-
 tebat. Cassandri porrò facta, & Deme-
 trij necnon Antigoni Gonatæ, quis
 ignorat? nā quia nō ita dudum illa ac-
 ciderūt, viget adhuc in hominum ani-
 mis recens eorum memoria, & exacta
 B omnium notitia. Namque horum alij
 præfidiis in vrbes inductis, alij tyrānis
 impositis, nullam siuerunt esse urbem,
 quæ durum illud seruitutis nomen nō
 experiretur. Verū hęc mitto & ad
 nouissima Antigoni facta redeo: ne si
 quis fortasse vestrū, quæ ille tū gessit
 simpliciore animo considerauerit, ali-
 quid eo nomine se debere Macedoni-
 bus in animū inducat. Enimvero An-
 tigonus bellum aduersus vos suscepit,
 non eo sane consilio vt Achæos serua-
 ret, aut quod tyrannide Cleomenis
 C offensus, in libertatem vindicare vos
 vellent. quam opinionem de illo si quis
 vestrum habet, hunc profecto oportet
 esse nimis facili ad quiduis credendum
 ingenio. Sed intelligebat nimirū An-
 tigonus, si vestrū semel in Peloponne-
 sios imperium foret stabilitum; suā sibi
 parum tutā dominationē futuram: vi-
 debat præterea, magnā in Cleomene
 indolē animi ingeniq; esse: vos fortu-
 na cū primis secunda vti: hęc cum
 eius animum timore & inuidia stimu-
 lassent, præsto adfuit; nō vt Pelopon-
 nesiis ferret opem; sed vt spes vestras
 vobis præcideret, & potentiā vestram
 D attereret. Quapropter, non tantā cur
 Macedones diligatis causam haberis,
 quod vrbe vestra potiti eam non diri-
 puerunt: quantam, cur hostes vestros
 eos ducatis, & odio prosequamini,
 quod principatum Græciæ quum pos-
 setis consequi, cum ne adipisceremini
 per sepe impedimento vobis fuerunt.
 At de Philippi immanitate quid atti-
 net verba facere? In deos qua sit im-
 pietate, luculento testimonio sunt cō-
 tumeliæ eorū delubris Thermi illatæ:
 E qua in homines crudelitate, violata
 per scelus quæ data fuerat Messeniis
 fides. Soli Ætoli pro securitate eorum
 qui nefarie opprimebantur, contra

Antipatrum oculos sustinuerunt attollere: soli, irruenti in Græciam Bréno & cæteris Barbarorum copiis, resisterunt: soli, ex omnibus quorum auxilium implorastis adfuerunt, ut in recuperando Græciæ principatu, quem maiores vestri tenuerunt, vos adiuuarent. Verùm de his quidem hæcenus. Ad præsentem vero deliberationem quod attinet, licet ita oporteat scribere, ita sententias dicere, quasi de bello proposita esset consultatio: re tamen vera, bellum istud existimandum non est. Neque enim putare debemus Achæos superioribus bellis victos, agrum vestrum esse populaturos: sed magnas diis potius gratias habituros, si ditionem ipsi suam potuerint defendere: cum & ab Eleis & à Messeniis societate vobis iunctis, & simul à nobis peti se bello senserint. Philippū quoque tum ab incepto destitutum mihi persuadeo; vbi terra quidem Ætoli bellare in eum ceperint, mari vero populus Rom. & Rex Attalus. Quid autem sit futurum, ex iis quæ iam antè acciderunt facili coniectura potest diuinari. Nam si cum sola Ætolorum gente armis decertans, suæ illos potestati subiicere nunquam potuit; erit videlicet metuendum, ne vbi dicti populi in vnum conuenerint, bello ab iis inferendo par sit futurus. Hæc nos pro instituto dicenda censuimus, ut intelligerent omnes, vos, viri Lacedæmonij, nedum iam antè illigatos, sed vel si re integra proponeretur huiusmodi deliberatio, nobis potius Ætolis societate iungi debere, quàm Macedonibus. quod si etiam præoccupati tenemini, iamque super ea re certam sententiam suscepistis, quid verbis amplius est opus? Sane enim si fœdus hoc quod vobis est nobiscum antè esset ictum, quàm illa ab Antigono beneficia accepissetis; dubitari posset, num antiquius aliquod fœdus negligere deberetis, dum recentioribus bene meritis prouocati nouæ gratiæ locum daretis. Nunc quoniam post libertatem istam & salutem vobis per Antigonum partam, quæ tantopere iactatur, & ab istis subinde vobis exprobratur; vbi in cōciliis vestris rerum momenta probe expendissetis, essetq; proposita deliberatio, cum vtrisque fortunarum societatē inire deberetis, Ætolis potius quàm Mace-

A πρὸς Ἀντίπατρον ὑπὸ τῆς τῶν ἀδίκων ἀ-
κρηγυνῶτων ἀσφδρείας· μόνοι δὲ πρὸς τὸν
Βρένον καὶ τῶν ἄλλων τούτων Βαρβάρων ἐ-
φοδὸν ἀντίστησαν· μόνοι δὲ καλῶν ἄνθρωποι συ-
νηγαίροντο, βουλευόμενοι τὸν πάτριον ἡγεμο-
νίαν τῶν Ἑλλήνων ὑμῖν συγκατασκαυάξαι.
Ταῦτα μὲν οὖν ἡμῖν ὅτι τούτων εἰρήστω.
πρὸς δὲ τῷ νῦν ἐνεστῶτος ὀχλοουσίῳ, ἡγά-
φειν μὲν καὶ χρεστον εἶναι ἀναγκασίον πως εἶναι,
ὡς πρὸς πολέμου βουλευομένοις· τῇ μὲν
πίστει δὲ ἡγεμονία μὴ ἰομίζειν τῷ τῶν εἰρή-
B μοι. Ἀχαιοὺς μὲν γὰρ οὐχ ὅτι εἶναι ἡγε-
μόνους βλάψαν ὑμῶν τὸν χρόνον· μεγάλῳ
δὲ χρεὼν ἔστιν αὐτοὺς ὑποταγμασθῆναι τοῖς
ῥοίς, εἰ δὲ διώκονται τὸν ἰδίαν τηρεῖν, ἐπει-
δὲν αὐτοῖς ὁ πόλεμος ὑπὸ Ἡλείων καὶ Μεσ-
σηνίων ἀπὸ τῆς πρὸς ἡμᾶς συμμαχίας, ἄ-
μα δὲ τούτοις ὑφ' ἡμῶν πρὸς ἑαυτοὺς. Φίλιπ-
πον δὲ κατὰ ταῦτα ἐγὼ πείπειμαι λήξειν
τῆς ὁρμῆς, κατὰ μὲν γὰρ ὑπὸ Ἀιτωλῶν
πολεμούμενον, κατὰ δὲ θαλάσσης ὑπὸ τε
C Ρωμαίων καὶ τῷ βασιλεῶς Ἀπάλου. λίαν
δ' ὁμῶς ὅτι συλλογίσασθαι ὅ μάλιστα ἐν
τῶν ἡδὴ γεγενημένων. Εἰ γὰρ πρὸς μόνοις Αἰ-
τωλοὺς πολεμῶν μὴδέποτε δυνατὸς εἶναι χε-
ρῶσθαι πάντας, ἢ που συμβεβηκότων, ἀ-
ξιοχρεῶς αὖ εἴη πρὸς τὸν ἐνεστῶτα πόλε-
μον. Ταῦτα μὲν οὖν εἰρήστω μοι καὶ τὴν ὅλ-
ῃς πρὸς ἡμᾶς, χρεὼν τῷ γὰρ πάντα πρῶτος
ὑμᾶς, ὅτι καὶ μὴ πρὸς οὐδὲν ἄλλοις, ἀλλ'
ὅτι ἀκροατοῦ βουλευομένοις, μᾶλλον Αἰτω-
λοῖς ὑμᾶς ἢ Μακεδόσιν ἐχρῶν συμμαχεῖν.
D αὖ δὲ καὶ πρὸς ἑαυτοὺς, καὶ πρὸς οὐδὲν ἄλλοις
πρὸς πάντων, τίς ἐπὶ κατὰλείπεται
λόγος; εἰ γὰρ συνέσταται τὸν νῦν ὑπὸ ἀρ-
χουσιν ὑμῖν πρὸς ἡμᾶς συμμαχίας, πρὸς
πρὸς τῶν ὑπὸ Ἀντιγόνου γεγενημένων εἰς ὑ-
μᾶς ὁρμητικῶς, ὥστε ὡς εἰς ἀπὸ πο-
ρεῖν, εἰ δέοι ὅτι τοῖς ὅτι γεγενημένοις εἰς ἡμᾶς πα-
ραδόντων πᾶσι πρὸς ὑμᾶς ὑπὸ ἀρχόντων. ἐπεὶ
δὲ σωτετελεσμένης ὑπὸ Ἀντιγόνου ὁ πο-
λυδρὸς τούτης ἐλπίδας καὶ ὅτι
E εἰας, ὡς οὗτοι πρὸς ἡμᾶς οὐκ εἰδίζονται,
μετὰ δὲ ταῦτα βουλευόμενοι, καὶ πολλὰ
καὶ εἰς ἡμᾶς δόντες λόγον, ποτέ τις ὑμᾶς δεῖ
κινῶν πρὸς ἡμᾶς, Αἰτωλοῖς ἢ Μακε-

δοῖν, εἰλεᾶτε μετέχῃ ἐν πολλοῖς, οἷς ἐδώκατε πρὸς τούτων πίστις, καὶ ἐλάβετε παρ' ἡμῶν, καὶ συμπεπολεμήκατε τὸν πρῶτον συγάντα πόλεμον ἡμῖν πρὸς Μακεδόνας, τίς ἐστὶ δυνάται πρὸς τούτων εἰκότως ἐπαπορήναι μὴ γὰρ πρὸς Ἀντίγονον καὶ Φίλιππον ὑμῖν ὑπαρχόντα Φιλάνδροι, παρεχράφη τότε. λοιπὸν, ἢ δὲ Ἀιτωλῶν ἀδικημάτων διὰ μὲν ταῦτα γενοῦς εἰς ὑμᾶς δικιύειν, ἢ διὰ Μακεδόνων ἐργασίας ἢ μηδενὸς τούτων ἐπιγενοῦτος, πῶς οἷς πρὸς τὸν δὲ ἀκαρεῖου βουλομένων διχάως οὐ πρὸς τὸν τοῦτον, τούτων γὰρ ἐξάπντες, αἰασκόμενοι μέλλετε συνήκας, ὅρκους, καὶ μεγίστας πίστις παρ' ἀνδράποισι;

Ὁ μὲν οὖν Χλαυίας ταῦτα διὰ λεγέας, καὶ δόξας δυσανήχως εἰρηκέναι, κατέπαυσε τὸν λόγον. μετὰ δὲ ταῦτα Λυκίσκος ὁ τῶν Ἀκαρναίων πρεσβυτέρων εἰσελθὼν, ὃ μὲν πρῶτον ἐπέειπε, θεωρῶν τοὺς πολλὰς ἐν αὐτοῖς διὰ λεγέας ὑπὸ τῶν πρὸς τὸν τοῦτον. ἐπὶ δὲ ποτὶ κατησυχασαί, οὕτω πως ἤρξατο τὸ λέγειν.

Ἡμεῖς, ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, παρ' ἡμῶν μὲν ὑπὸ τῶν κρινῶν τῶν Ἀκαρναίων ἀπεσταλμένοι πρὸς ὑμᾶς μετέχοντες διὰ σχεδὸν αἰεὶ ποτὶ Μακεδὸν τῶν αὐτῶν ἐλπίδων, καὶ τῶν πρεσβείας ταύτης κρινῶν ὑπολαμβανόμενοι ἡμῖν ὑπαρχόντων καὶ Μακεδόσι. Ὡστερ δὲ καὶ κατὰ τοὺς κινδύνους διὰ τὴν ὑποχρῆσιν καὶ τὸ μέγεθος τῶν Μακεδόνων δυνάμειως ἐμπεδύμενοι συμβαίνει καὶ τὴν ἡμετέραν ἀσφάλειαν ἐν τῇ ἐκείνων ἀρετῇ. οὕτω καὶ κατὰ τοὺς πρεσβυτέρους ἀγωνιστὰς ἐμπεδύμενοι ὃ τῶν Ἀκαρναίων συμφέρον ἐν τοῖς Μακεδόσι δικαίως. διότι οὐδὲν θαυμάζειν ὑμᾶς, εἰ τὸν πλείων λόγον ὑπὸ Φιλίππου ποιήματα καὶ Μακεδόνων. Χλαυίας τοιγάρτοι κατὰ τὸν πρῶτον δημηγορεῖται, ἀπότομον ἵνα συσχεφθῶσιν ἐποιήσας τὴν ὑπαρχόντων πρὸς ὑμᾶς δικαίαν. ἐφ' ὃν, εἰ μὴ ἐπιγένηται πρὸς ὃν ἴσται τὴν συμμαχίαν ὑμᾶς τὴν πρὸς τοῦτον, ἢ τὴν βλαβερὴν καὶ δυσχερὴς ὑπὸ Ἀιτωλῶν, ἢ καὶ τὴν διὰ Φιλάνδρον ὑπὸ Μακεδόνων, εἰκότως αὖ καὶ τὸν διὰ λεγέας δὲ ἀκαρεῖον σκέ-

A donib. adiungere vos praestastis; cuius rei fidem & dedistis ipsi perscrpere nobis, & vicissim à nobis accepistis; qui etiam nuperum aduersus Macedones bellum vnâ nobiscum gessistis; post ista, inquam, omnia, quis poterit amplius de hac re dubitare? quæcunq; enim amicitiae iura cum Antigono & Philippo vobis intercedebant, ea tunc temporis sunt expuncta. Restat igitur vt vel posteriore aliqua ab Ætolis iniuria vos proberis laceratos, vel recentiore beneficio à Macedonib. affectos.

B Quorum si neutrum postea contigit, cedo quâ ob causam, quib. antè cum integris reb. deliberabatis, iure noluitis adherere; eorum nunc ratione habita, fœdera, iusiurandum, & quæ maxima censentur inter homines fidei vincula, euertetis atque antiquabitis?

Hæc locutus Chlæneas quum iam videretur eius oratio perquam difficulter posse confutari; ipse finem dicendi fecit. Secundum hæc prodit in medium Lyciscus Acarnanum orator: qui primò, quia videbat omnes inter se de iis quæ dicta fuerant colloquentes, vocem continuit: vbi vero tandem audientia est facta, in hunc fere modum orationem est exorsus.

Nos quidem, viri Lacedæmonij, à communi Acarnanum oratores ad vos missi huc venimus: sed qui eiusdem semper spei ac fortunæ cum Macedonibus fuerimus participes, hanc quoq; legationem nobis cum illis esse communem arbitramur. Quemadmodum autem in bellorum discrimi-

D nostra quoq; securitas ipsorum virtute, ceu eidem causæ implicita, contineretur: ita etiam in legationum disceptationib. salutem Acarnanum Macedonum iura in se continent. Quare mirari nemo vestrum debet, si pars maior orationis nostræ de Philippo & Macedonibus sit futura. Enimuero Chlæneas in extrema sua concione, iura quæ sunt Ætolis vobiscum præcisa quadam collectione est complexus: dixit enim, Si post initam à vobis cum sua gente societatem, aut damno aut molestia aliqua Ætoli, aut contra beneficio aliquo Macedones vos affecerint: idoneam esse causam, cur hæc deliberatio velut rebus integris denovo à

vobis

vobis instauretur. sin horū quum nihil acciderit, ipsi interim allatis in mediū reb. gestis Antigoni, quæ vobis antea sunt probatæ, iusiurandum & fœdera euertere posse confidamus, omnium mortaliū nos fore fatuissimos. Ego vero nō abnuo, siquidem, vt hic ait, nihil postea cōtigat, & res Græcorum in statu sunt eodē quo prius erāt, cum inter vos & Ætolos societas est contracta, quin mortaliū omniū sim stultissimus, & omnis hæc quā affero oratio, inanis ac vana. sin ita est, quemadmodum deinceps sumus perspicuē probaturi, vt status rerum in contrarium verterit, plane equidem confido, visum iri me vobis, vtilia dixisse, Chlæneam verò in errore versari. Et hoc nimirum illud ipsum est, cuius gratia venimus; quum officij nostri duceremus eiusmodi orationem apud vos habere, quæ liquidò probaret, & honestum & vtile vobis futurum, vt si fieri queat, postquam de impendentib. vniuersæ Græciæ malis fueritis edocti, præclarū aliquod ac vobis dignū cōsiliū suscipiatis, & salutis ac periculi societatem nobiscū ineatis; sin hoc fieri nequeat, saltē vt hoc tempore quieti maneatis. Sed quoniā isti ab vltima rerū memoria exorsi, regiā Macedonū criminari sunt ausi, pauca mihi prius de iisdē rebus, necessario dicēda, vt iis qui fidem dictis habuerunt, suū errorē eripiā. Dixit igitur Chlæneas, Philippū Amyntæ F. occasione calamitatis Olynthiorū vsū, vt Thessaliā iuris sui faceret. Cēseo vero ego, opera Philippi nō solū Thessalos, sed ceteros quoq; Græcos, omnes fuisse tū seruatos. Quo enim tēpore Onomarchus & Philomelus vrbe Delphorū occupata, impie ac nefarie sacra Deo pecunia sunt potiti, quis ignorat ē vobis tātū istos potētiae tūc sibi cōparasse, vt eis palām resistere Græcorū nemo auderet? cum quidem eo videbatur res rediisse, vt isti, sacrilegio admissō nō cōtenti, vniuersæ hoc amplius Græciæ dominarentur. Hoc illud est tēpus, quando Philippus periculo vltiō se obiciens, tyrannos sustulit, tēplum Delphicū in tuto collocauit, Græciæ populis auctor libertatis exstitit. quod posteris quoque testatum vt esset, res infecitæ effecerunt. Philippum enim Græci, non sane vt auctorem iniuriarum in Thessalos, quod istum dicere non puduit,

A ἵσως τυγχάνειν. εἰ δὲ μηδενὸς ὑπερμαρτυροῦντος τοῦτου καὶ Ἀντιγονοῦ παρ' ἐπ' ἐμάς, πεπεισμένα μὲν ἡμῖς αἰσχυρόμενοι ὅρκους καὶ συνθήκας, ἀνησυχῶντες πρὸς τὴν ἡμᾶς ὑπερμαρτυρίαν. Ἐγὼ δὲ εἰ μὴ μὴδὲν ὑπερμαρτυροῦντος τοῦτου λόγου, μὴδ' ὅτι τὰ παρ' ἐμάς ποιεῖται τοῖς Ἕλλησι, οἷα παρ' ἐπ' ἐμῶν, ὅτε παρ' αὐτοῖς Αἰτωλοὺς ἐποιεῖσθε τὴν συμμάχίαν, ὁμολογῶ πρὸς τὴν ἀνησυχίαν ὑπερμαρτυροῦντες, καὶ ματαιοὺς μέλλειν ἀναπείθεσθαι λόγους. εἰ δὲ τὸ ἐναντίας ἔρχεται ἀφ' ἑστέον, ὡς ἐγὼ θεοῖς δείξω παρ' οἷοντος ὅτι λόγου, καὶ λίαν ἐμὲ μὲν οἰόμεθα φαῖσθαι καὶ λέγειν ὑμῖν τῶν συμφερόντων, Χλαυνέας δ' ἀγροεῖν. Παραγινόμεθα μὲν ἐν ὑπὲρ αὐτῶν τοῦτου, πεπεισμένοι δὲν ἡμᾶς ποιῆσαι τοὺς λόγους ὑπὲρ τῆς δυνάμεως, δὲ καὶ παρ' ἐπ' ἐμῶν ὅτι καὶ συμφέρον, εἰ μὴ δύνατον, ἀκούσαντες τῆς ὑπερμαρτυρίας τοῖς Ἕλλησι παρ' ἐμάς, καλὸν τι βουλεύσασθαι καὶ παρ' ἐπ' ἐαυτοῖς, μετασφύζοντας ἡμῖν τῶν ἐλπίδων· εἰ δὲ μὴ, τοῦτον τὴν ἰσχυρίαν ἔχον καὶ τὸ παρ' ἐπ' ἐμῶν. Ἐπὶ δὲ ἀνέκαθεν οὕτω κατηργήθη ἐπὶ λήθη τῆς Μακεδόνων οἰκίας, ἀνατρεχόντων εἰς μὴ δυνάμεως παρ' ἐπ' ἐμῶν βεβηχία ἀφ' ἐλπίδων ἀφ' ἐλπίδων τὴν πεποιθεμένην τοῖς εἰρηκόμοις. Ἐφη τοι γάρ, Χλαυνέας, Φίλιππον τὸν Ἀμύντου ἀφ' ἐπ' ἐμῶν ἀτυχίας κύριον ἡγεῖσθαι Θετταλίας. ἐγὼ δὲ ἀφ' ἐπ' ἐμῶν οὐ μόνον Θετταλούς, ἀλλὰ καὶ τοῖς λοιποῖς Ἕλλησι ὑποκαταστήσω σπουδάζοντες. καὶ οὗς γὰρ κατὰ τὴν Οἰονίαν καὶ Φιλόμηλον κατὰ λαοκόμοις Δελφούς, ἀσπείρας καὶ παρ' ἐπ' ἐμῶν ἐλπίδων κύριοι τῶν τῶν θεοῦ χρημάτων, τότε τίς ὑμῶν οἶδε δὲ τι τῆς τῆς σπουδῆς αὐτοῦ διώκειν, παρ' ἐπ' ἐμῶν οὐδὲν ἐπὶ τῇ Ἑλλήνῳ ἀποφθαλμῶν διωκτὴς μὲν; ἀλλ' ἐκινδυνεύοντες ἅμα τῶν εἰς τὸ θεῖον ἀσπείρας, καὶ τῇ Ἑλλάδος ἡγεῖσθαι κύριοι πάντες. ἐπὶ οἷς κατὰ τὴν Φίλιππον ἐλπίδων αὐτὸν ὑπερμαρτυροῦντες, ἐπὶ μὲν μὲν τοὺς τυραννίους, ὑποφασίζοντες ὅτι καὶ καὶ τὸ ἱερὸν, ἅπλος δ' ἐλπίδων τοῖς Ἕλλησι τὴν ἐλπίδων, ὡς αὐτὰ τὰ παρ' ἐμάς μεμψύρνει καὶ τοῖς ὑπερμαρτυροῦσιν. οὐ γὰρ ὡς ἡδικοῦντα Φίλιππον Θετταλούς, κατὰ τὴν ἐπὶ ἐπὶ λήθη λέγειν.

ἀλλ' ὡς διεργέτιον ὄντα τῆς Ἑλλάδος, καὶ
 καὶ γὰρ αὐτοὶ ἡγήματα καὶ κατὰ θαλάσσιον
 εἰλῆστο πτόλεις. οὐδ' ὅτι οὐδ' αὖτε οὐ-
 δὲς ἔτυχε. Νῆ Δι', ἀλλὰ πρὸς ἑαυτὸν μὲν
 τῆς δυνάμεως εἰς τὴν Λακωνικὴν. οὐ κατὰ
 γὰρ τὴν αὐτὴν περὶ αἰρήσιν, ὡς ὑμεῖς ἴστε. κα-
 λούμενος δὲ, καὶ πολλάκις ὀνομαζόμενος ὑ-
 πό τῷ ὀνόματι Πελοποννήσου φίλων καὶ συμ-
 μάχων, μάστιγι αὐτοὺς ἐπέδωκε. καὶ περὶ τῆς
 ὀνόματος, πῶς τῆς περὶ τῆς αἰρήσεως ἐχρήσατο ὡς
 Χλαυρία, σέπει. δυνάμενος γὰρ συλχεῖ-
 σθαι τῆς τῆς αἰρήσεως ὀνομασίας περὶ
 τε τὴν τῆς χώρας τῆς πύτης κατὰ φύσιν,
 καὶ τὴν τῆς πόλεως παπύκωσιν, καὶ τὴν
 περὶ τῆς αἰρήσεως τῆς μάστιγος χάριτος, ὅτι μὲν
 τὴν πικρότην αἶρεσιν οὐδαμῶς αὐτοὺς ἐπέ-
 δωκε. κατὰ πλῆξάμενος δὲ καὶ αἰνίους, καὶ
 βούτοις, ὅτι τῶν χρηστῶν συμφέροντι, ἀλλὰ λό-
 γου τὴν ὁμιλίαν ἀμφοτέρωθεν ἡνάγκασε
 ποιῆσθαι περὶ τῶν ἀμφοτέρωθεν.
 ὅτε αὐτοὺς ἀποδείξας κριτὴν ὑπὲρ τῶν αἰ-
 νιολογούντων, ἀλλὰ χρηστὸν ὡς πᾶσι τῶν
 Ἑλλήνων κατὰ κράτος κριτήριον. ἄλλοι γὰρ ὅτι γα-
 λλῶς οἰεῖσθαι καὶ περὶ τῆς. Πάλιν Αλε-
 ξάνδρῳ δὲ μὲν ἀδικεῖσθαι δόξας τὴν Θη-
 βαίων πόλιν ἐκάλει, τὴν πικρὰν ὡς ἐπεί-
 σεν ὅτι δὲ ὑμῶν ἐλάβετο περὶ τῶν Περ-
 σῶν ὑπὲρ τῆς εἰς ἀπὸ τῆς τῶν Ἑλλήνων ὑ-
 βρεως, ὡς ἐποίησε μὴ μὲν. ὅτι δὲ μὲν μά-
 λων κακῶν χρηστὸν πτόλεις ὑμᾶς ἔλυσεν, κατὰ
 δουλωσάμενος τοὺς Βαρβάρους, καὶ πρὸς ἑαυ-
 τὸν αὐτῶν τὰς χορηγίας. αἱς ἐκείνοις χρω-
 μένοι κατέφθινον τοὺς Ἑλλήνας, ποτὲ μὲν
 Ἀθηναίοις καὶ τοὺς βούτοις περὶ τῶν αἰνι-
 ολογούντων καὶ συμβαλλόντες, ποτὲ δὲ Θη-
 βαίοις. καὶ τέλος ὑπὲρ τῶν ἐποίησε τὴν Α-
 σίας τῆς Ἑλλήνων. Περὶ δὲ τῶν ἀδικούντων
 πῶς καὶ βολῶντε μνημονεύει; ἐκείνοι γὰρ
 καὶ τὰς τῶν χρηστῶν περὶ τῶν αἰνι-
 ολογούντων, οἷς δὲ κακῶν ἐχρήσαντο περὶ τῶν πολ-
 λῶν. περὶ ὧν τῶν μὲν ἄλλοις ἴσως ἔστι
 μνημονεύειν, ὑμῖν δὲ οὐδαμῶς κατὰ τὴν
 ποιῶν. τῶν ἀγαθῶν μὲν μνησθὲν μνησθὲν πα-
 ρουσίαις γεγονόσι, κακῶν δὲ πολλῶν καὶ πολλῶν.
 ἐπεὶ, πῶς οἱ τὸν Ἀντίγονον εἰς τὸν Δημήτριον πα-
 ρακαλεῖται ἐπὶ τῶν αἰνι-
 ολογούντων τὸν Ἀχαιὸν ἐθνήσας

A sed ut de Graecia tota bene meritum,
 terra marique ducem suum esse omnes
 iusserunt. qui honos nemini cuiquam
 mortaliū ante ipsum, contigerat. At e-
 nim Laconicæ fines cū exercitu Phi-
 lippus est ingressus: nō ultro ille quidē
 & proprio cōsilio, quod ipsi quoq; sci-
 tis: sed ab amicis & locis quos in Pe-
 loponneso habebat accitus, ac nomine
 ipsius sepe inuocato, ægrè eādem hisce
 reb. animum applicuit. Iam mihi vide
 Chlænea, ubi in Peloponnesum venit,
 qualē se exhibuerit. Quū enim posset
 finitimorum abuti cupiditatibus, ad
 B Lacedæmoniorum agros deuastādos,
 & ciuitatis opes ac potentiā imminuē-
 dā, eoque factō maximā à multis gratiā
 inire; ad eiusmodi consilia animum in-
 clinare nunquam voluit; sed pariter &
 his & illis, ad cōmunem omnium uti-
 litatē terrore iniecto, eō necessitatis v-
 troque adegit, ut mutuas controuersias
 verbis cōponerent. Neque ipse iudicē se
 eorū quæ utrinque afferebantur consti-
 tuit: sed ex omnibus Græcis cōmune
 iudiciū instituit. En facinus dignum
 mehercules, quod vituperetur atque
 C exprobretur. Iam & Alexandro illud
 quidē cum amarulētia obiecisti, quod
 Thebanorum urbē à qua iniuriam sibi
 rebatur factam, supplicio affecerit:
 illud nō commemorasti, ipsum à Per-
 sicearum contumeliarum quas Græ-
 cis omnibus imposuerant pœnas exe-
 gisse. neque item illud, malis ingenti-
 bus omnes nos ab eo fuisse liberatos,
 quando Barbaros subegit, & eas ipsas
 opes ademit, quarum largitione Græ-
 cos corrumpebant, modò Athenien-
 ses, & eorum maiores cum aliis com-
 mittendo, modo Thebanos; ipsi inte-
 rim ceu quidam ludorum præsides,
 otiosi hoc spectaculo fruētes. Alexan-
 der verò nō prius quieuit, quā Græ-
 corū imperio Asiā subiecit. De succe-
 soribus autē, quomodo verba facere
 audetis? qui pro temporū conditione
 varia, ut alij secundā, alij aduersā for-
 tunā experirentur, sæpe multis causis
 præbuerūt. Et malorū quidē, si qua sūt
 ab eis illata, liceat fortasse aliis memi-
 nisse; vobis certe eiusmodi querimonia
 nullo modo conuenit; qui nemini
 E vllū vnquā bonū, mala autē multa sæ-
 pe multis conciliastis. Obsecro enim,
 quinam illi fuerūt, qui Antigoni De-
 metrii F. incitarunt, ut gentis Achæo-
 rum commune cōcilium dissolueret?

quinam illi, qui cum Epirota Alexandro foedus iurciurando firmatum ice-
runt, ad subiiciendum hastæ & diui-
dendum Acarnaniam? nōnne vos ije-
stis? quinam vero tales publicè duces
exercituum emiserunt, quales vos? qui
quidē etiā intactis religione delubris
manus admouere sunt ausi. Testis erit
timæus, qui Neptuni fanū in τῆνaro,
& Dianæ ædem Lufis spoliavit. Testes
Pharycus & Polycritus, quorū ille Iu-
nonis lucū Argis, hic Neptuni Mansi-
næ diripuerunt. quid Lattabus & Ni-
costratus? nōnne hi mercatū cui Boco-
torū vniuersa gēs intererat, pacis tēpo-
re, spreta foederis religione, violarunt,
& Scythiarū ac Galatarū facinora inibi
patrarunt? quorum simile nihil vnquā
Alexādrī successores ediderunt. Horū
vos tot criminum, quum ne vnū quidē
valeatis excusare, gloriamini tamen
quod Barbarorum in urbem Delphos
impressionem sustinuisstis, & vreo no-
mine gratiā vobis habeant Græci po-
stularis. Atqui si propter id facinus
gratia Ætolis debetur, quo & quanto
Macedones sūt honore digni, qui pro
Græcorū securitate cū Barbaris dimi-
cādo partē vitæ maiorē exigunt, neq;
finē ullū faciunt? Nā res alioquin Græ-
corū magnis perpetuò periculis fore
expositas, nisi Macedones, & eorū re-
ges honestæ laudis cupidine inflāma-
tos, pro munimento Barbaris obiectos
haberemus, quis non agnoscit? idque
ita esse, argumentū hoc euincit maxi-
mū. Simul enim Galli Macedonas cō-
tēnere cepissent, post partā de Ptole-
mæo cognomine Cerauno victoriam;
præsto fuit Brennus cū cæteris qui cū
Gallorū exercitu in mediā penetrant
Græciā. quod & sæpius cōtigisset, nisi
terræ Græciæ finib. præsiderēt Mace-
dones. Verūm de reb. olim gestis, quū
possem plurima cōmemorare, hæc sa-
tis erit dixisse. Iidē vt Philippū ex reb.
quas gessit impietatis arguāt, tēpli va-
stationē ei obiciūt. qui scilicet nō ad-
dūt cōtumeliā & immanitatē, quā ipsi
in urbib. Dio & Dodona circa deūm
ædes ac lucos exercuerunt. atqui hæc
prius erant commemoranda. nunc
quæ priores ipsi fecistis, & ea quidem
multis partibus plura, silentio præter-
misistis: quippe certum & explora-
tum vobis erat, omnes mortales & in-
iurias & illata damna iis referre ac-
cepta qui iniquis factis lacessuerunt.

*Ius quæ posui quæ sunt, apud hos commu-
niter, & omnia, sicut vbi fidem exagge-
rant.*

A τίνες δ' οἱ πρὸς τὸν Αλέξανδρον τὸν Ἡπυ-
ρώτιον ὄρκους ποιοσάμενοι καὶ σιωπῆρας ἐπ'
Ἐξαστραποδοσιμῶ καὶ μισισμῶ τῆς Αχαρνα-
νίας; οὐχ ὑμεῖς; ὕμεις δὲ καὶ χρὸν τιούτους
ἡγεμόνας ὀξέπεμψαν, οἷοις ὑμεῖς; οἳ γε καὶ
τῆς ἀστυλίας ἱερῆς ἐπόλμησαν πορσάαν τὰς
χεῖρας. ὦν Τίμαχος μὲν τὸ, τε ἔπ' Ταμνά-
ρῳ τῷ Ποσειδῶνος, καὶ ὁ τῆς ἐν Λούσαις ἱε-
ρῆς Ἀρτέμιδος ἐσύλησε. Φάρυκος δὲ, καὶ Πο-
λύκριτος, ὁ μὲν ὁ τῆς Ἡρᾶς ἐν Ἀργεὶ πέ-
λαγος, ὁ δὲ ὁ τῷ Ποσειδῶνος ἐν Μαρπησίᾳ
διήρπασε. τί δὲ Λαίηλαος καὶ Νικέστρατος; οὐ
τὴν τῷ Παμβοιωτῶν παρθένῳ, εἰρήνης
οὐσης, πρὸς ἀποδόχῳ, Σκυθαῖν ἔργα καὶ Γα-
λατῶν ἐπιτελευτῶντες; ὦν ὁδοὶν πέπορα καὶ
τοῖς ἀφ' Ἀφιδεσίων. καὶ πρὸς ὁδοὶν τούτων
ἀπολογησέμεναι διωτάμενοι, σιγητέαδε· ὁδοὶ
τὴν ἔπ' Δελφοῖς ἔφοδον τῷ Βαρβαρῶν ὑ-
πέστητε, καὶ φατέ διὴν ἀφ' αὐτῶν χάριν ἔχον
ὑμῖν τοῖς Ἑλλήνας. ἀλλ' εἰ ἀφ' αὐτῶν χάριν
ἔχοντες Αἰτωλοῖς χάριν ὀφείλεται, ὕμνος καὶ
πῆλίκης δι' ὑμῶν ἀξιοῦσθαι Μακεδόνας, οἳ
τὸν πλείων ἔβιον χρόνον οὐ παύονται ἀφ' ἑ-
κατόμβῃ πρὸς τοῖς Βαρβαροῖς ὑπὸ τῆς
τῷ Ἑλλήνων ἀσφαλείας; ὅτι γὰρ αἰεὶ ποτ' αἰ
ἐν μεγάλῳ καὶ κινδύνῳ τὰ καὶ τοῖς Ἑλλη-
νας, εἰ μὴ Μακεδόνας εἴχομεν πρὸς φραγμὰ,
καὶ τὰς πρὸς τούτοις βασιλέων φιλοτιμίας, τίς
οὐ γινώσκει; μέγιστον δὲ τούτου σημεῖον· ἅμα
γὰρ τῷ Γαλάτῃ καὶ ἀφ' ἑκατόμβῃ Μακεδόνων
νικήσαντες Πτολεμαῖοι τὸν Κερραυνὸν ἐπὶ κα-
λούμενον, δι' ἧτος καὶ ἀφ' αὐτοῖς τῷ ἄλλῳ, ἡ-
κατόμβῃ Βρέοντι εἰς μέσην τὴν Ἑλλάδα μετ' ἑ-
κατόμβῃ. ὁ πολλάκις αἰ σιωπῆρας γίνεσθαι,
μὴ πρὸς ἀφ' αὐτοῖς Μακεδόνων. ἔμελλ' ἀλλὰ
πρὸς αὐτῶν γινώσκων ἔχει πολλὰ λέγειν, ἀφ'
καὶ ἡγεμονίᾳ. Ἰδὲ ὁ Φίλιππος πρὸς ἀφ' αὐτοῖς
εἰς ἀσφάλειαν ὠνεῖσθαι τὴν καὶ καὶ ἀφ' αὐτοῖς.
πρὸς αὐτοῖς τὴν αὐτὴν ὕδωρ καὶ πρὸς ἀφ' αὐτοῖς, ὡς ἐ-
πιτελεσάντο πρὸς τὴν ἐν Δίῳ καὶ Δωδώνῃ καὶ
καὶ τὰ τελεῖν τῇ θεᾷ. ἔχον ὁ λέγειν ὅτι πρὸς αὐτοῖς.
Ἰμεῖς δ' αἱ μὲν παρ' αὐτοῖς, τῶν τοῖς ἀφ' αὐτοῖς, με-
τὰ ποιοῦντες τὴν γινώσκων αἱ δ' ἐποιήσατε πρὸ-
τεροι πολλὰ πλάσια γινώσκων, πρὸς ἀφ' αὐτοῖς
αφ' αὐτοῖς εἰδότες, ὅτι τὰς ἀδικίας καὶ ζημίας ἀφ' αὐ-
τοῖς τοῖς ἀφ' αὐτοῖς ἀδικῶν ἐπιφέρει.

Bbb ij

Περὶ δὲ τῶν κατ' Ἀντιγόνου ἕως τούτου βύ-
 λουσι πομπάσαι τὴν μημίαν, ἕως τῆ
 μὴ δέξαι καὶ ἀφ' ὧν τῆς γερνότητος, μηδ'
 εἰς πῆρξιν πῆρασαι τὴν τελευτήν
 πομπῇ. ἔγωγε γ' ὡς ἔργασαι μίξω τῆς
 ἑσθ' Ἀντιγόνου γερνότητος εἰς ὑμᾶς, οὐδ'
 ἰσχυροῦμαι νομίζω. δοκεῖ γὰρ ἐμοὶ καὶ μηδ'
 ὑπερβολὴν ἐκδέχεσθαι τὸ γερνός. γοῖν
 δὲ αὖ τις εἰς τούτων. ἐπολέμουντες πρὸς
 ὑμᾶς Ἀντιγόνος καὶ μετὰ ταῦτα πομπῇ
 ταξάμενος, εἰκόσιν ἀφ' ὧν ὅπλων. ἐγί-
 νητο κύριος τῆς γῆρας ἅμα καὶ τῆς πό-
 λεως. ὅφειλε ποιεῖν τὰ τῆς πολέμου. πο-
 σῦτοι ἀπὸ τοῦ πομπῆς καὶ ὑμῶν
 δεινόν, ὡς πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐκβαλὼν τὸν
 τύραννον, καὶ τοὺς νόμους, καὶ τὸ πάτριον
 ὑμῶν ἀποκατίσθαι πολίτευμα. αὐτὸς ὢν ὑ-
 μῖς εἰς τῆς κινῆς πῆρξιν μὲν τυραν-
 πομπάμενος τοὺς Ἑλλήνας, ὡς ἔργασαι ἐ-
 αὐτῶν καὶ ὅτι τῶν Ἀντιγόνου αἰσχυρῶ-
 ξατε. Τί οὖν ἐγὼ ποιεῖν ὑμᾶς; ἐγὼ γὰρ
 τὸ φανόμενον, ἀνδρες ὑμῖς δὲ ἀνέξειδι
 ποιῆσαι γὰρ τοῦτο νῦν, εἰς ἀπορρολήν
 οὐκ ἔστι βουλόμενος ὑμῖν, ἀλλ' ὑπὸ τῆς
 τῶν πραγμάτων ἀναισθήτου αἰσχυρῶ-
 μενος ἐπὶ τῇ κατὰ συμφέροντι. τί δὲ
 μάλλον λέγει; ὅτι καὶ κατὰ τὸν πομπῆ-
 νότα πόλεμον εἰς Αἰτωλοῖς, ἀλλὰ Μα-
 κεδόνιν ἔδωκεν ὑμᾶς, καὶ νῦν πα-
 ρεκαλουμένους Φίλιππον μάλλον ἢ τούτους
 εἰσὺς πομπῇ. Νῆ Δί', ἀλλὰ πομπῇ
 ὅσους τὰς σιμῆρας καὶ πότρεα διώκον-
 τιν αὖ πομπῇ τὰ κατ' ἰδίαν πρὸς Αἰ-
 τωλοῖς ὑμῶν συκλήμα δίκαια παμπόντες,
 ἢ τὰ πᾶσι τῶν Ἑλλήνων ἐσπῆροι εἰς γῆ-
 λην γερνότητος καὶ κατεργασίας; πῶς δὲ τού-
 τος ἀποτεῖν ἀλαβῆσαι, καὶ ὡς ὁδοιμίας
 πομπῇ φάτε χάριν; Φίλιππον δὲ καὶ Μα-
 κεδόνιν εἰς ἐσπῆσαι, δὲ οὐς ἔχετε καὶ τῆ
 νῦν βουλόμεσαι τὴν ἐξουσίαν; ἢ τὸ μὲν
 τοῖς φίλοις τὰ δίκαια ποιεῖν αἰσχυρῶν ἡγί-
 ατε; . . . καὶ μὲν οὐχ οὕτως ὅσους
 ἔστι τὸ καὶ ἐκείνοις πῆρξιν βεβαιῶν, ὡς
 αἰσχυροῖς τῆς ὅσας πολεμῶν. ὁ νῦν Αἰ-
 τωλοὶ πάρπον ὑμᾶς ἀξιοῦντες. Οὐ μὲν
 ἀλλ' εἰρήστω μὲν μοι ταῦτα, κριτάς δὲ

A Quod ad Antigonum spectat, & illa
 quæ gessit, eorum ego mentionem
 eatenus faciam, quò ne res tum gestas
 videar contemnere, aut facinus adeo
 memorabile pro re leui & obiter di-
 cenda ducere. Nam ego certe persua-
 sum habeo, ne relatum quidem esse
 in literas vllum maius beneficium, eo
 quod tunc temporis in vos ab Anti-
 gono est collatum, quin mihi ea res vi-
 detur tanta, vt nullius accessione cu-
 muli posse maiorem fieri putem. Sciet
 hæc ita esse, qui attenderit quæ iam
 dicam. Gessit nimirum aduersus vos
 bellum: deinde in acie signis collatis,
 quum vos deuicisset, agro pariter &
 vrbe potitus; vsurus iure belli credeba-
 tur. Ille enim uero tantum afuit vt gra-
 uius quicquam in vos consuleret, vt
 etiã eiecto tyranno (nam alia præter-
 mitto) leges & patriam Reip. formam
 vobis restituerit, pro quibus beneficiis
 vos in publico Græcorum omnium con-
 uentu, quos testes iudicij vestri esse vo-
 luistis, Antigonus præconis voce decla-
 rastis bene de vobis meritum, & con-
 seruatorem vestrum. Quid ergo faciendum
 vobis fuit? dicam equidem quod sentio,
 viri Lacedæmonij, vos dicentem fere-
 tis; id enim ego faciam, non quò præter-
 ita intempestiua oratione vobis ex-
 probrem; sed ipsa rerum necessitate co-
 actus, vt in commune consulam, quid igitur
 dicturus sum? Aio vos & superiore
 bello cum Macedonibus potius quam
 cum Ætolis societatem iungere debuisset;
 & nunc à Philippo inuitatos, illi, non Æ-
 tolis adherere vos debere. At contra
 fœdus & conuenta feceritis; dicet ali-
 quis. vtrum verò grauius à vobis fuerit
 admissum peccatum, si factorum priuatum
 cum Ætolis pactorum iura contempseritis;
 aut si illa quæ in oculis vniuersæ Græ-
 ciæ fuerunt columnæ inscriptæ, & sacris
 monumētis testata? Quid est porro cur
 his fidem mutare vereamini, quorum nul-
 la prius extiterunt in vos beneficia: ad
 Philippum & macedones nullum habeatis
 respectum, quibus id ipsum debetis, quò de
 hisce reb. deliberandi facultatem habetis?
 An ita estis animati, vt erga amicos
 quidem iustitiam seruare necessariam duca-
 tis; erga eos qui salutis vobis auctores
 extiterunt, non ita? at non est profectò res
 adeo pia leges pactorum scriptas seruare,
 vt contra seruatores suos bellare est im-
 piū: quod vt à vobis peteret Ætoli huc
 venerunt. Verum & mihi licuerit hæc

dixisse, & si quis seuerior adest censor, liceat illi pariter aliena à præsenti deliberatione hæc eadem iudicare: ad ipsum rei caput, ut quidem isti autumāt, iam redeo. id autem erat; Si quidem res Græciæ in eodē nūc sint statu, quo tunc erant, quando societate cum Ætolis fecistis; & vobis in eodē esse manendum proposito; manebit namque idē qui fuit à principio rerum status. sin est vniuersa rerum Græciæ facies immutata, æquum esse, ut & vos de iis quæ peritūtur à vobis deliberationem, ceu rebus integris, denuo instauretis. Vos ergo dicite mihi Cleonice & Chlænea, equos tunc socios habebatis, quādo Lacedæmonios ad consilia vobiscū cōsociāda hortabamini? nōne Græcos omnes? nūc verò quibuscū spes vestras habetis iunctas, aut ad quā societate hosce inuitatis? nōne ad societate cū Barbaris ineundā? quid ergo idē est nunc videlicet rerum status atq; antē. annon is potius in contrariū vertit? tunc enim de principatu & gloria præclarū certamen certabatis cum eiusdem linguæ hominibus, Achæis & Macedonibus, & duce horum Philippo: nūc de securitate Græcorum eo bello agitur, quod illis iā imminet aduersus hostē alienigenā: quæ quum ad oppugnādum Philippū videamini aduocasse, re vera, etsi id nō intelligitis, in vestrā & totius Græciæ perniciē acciuitis. Quemadmodū ij qui per bellorū necessitates, securitatis suæ causā præsidia in vrbes suas accersūt suis ipsorū virib. validiora, ij operā eādem & ab hostiū metu se liberāt, & amicorum potētiæ sese subiiciūt: ita & nūc Ætoli sibi cōsulere cogitāt: qui dū omni studio id agunt, ut Philippū superent, & Macedones humiliores infirmioresq; redigāt, nō animaduertūt, eā ipsosmet aduersus sese nubē attrahere, ab occidente, quæ repente quidem in primos fortasse Macedonas incubet, mox verò, vltērius semper progrediēs, Græcis magnorū malorū causā existet. Et oportet quidē Græcos omnes ingruentē prouidere tēpestatem: omniū verò maximē Lacedæmonios. Cedo enim, viri Lacedæmonij, cuius rei gratia putatis maiores vestros, quæ tēpore, Xerxes legatū ad eos miserat aquā & terrā poscentē; detrusisse in puteum illū qui venerat, & terra insuper iniecta, iussisse

A τῶν τῆς φιλοτιμίας ἐπὶ ἀγαθότητος, ἐκ-
τὸς ἐστὶ τῆς ἐκείνων· ἐπὶ δὲ τῶν σπουδῶν ὡς
οὕτω φασὶ ἐπὶ τῶν. τῶν δὲ ἐν· εἰ μὲν ὁ-
μοία εἴη τὰ πρῶτα καὶ νῦν, καὶ καθ' ὅς τι-
νος ἐποιεῖτε τὸ πρὸς τοῦτοις συμμαχίαι·
ἔστι δὲ μὲν καὶ τὸ ὑμῖν αἰρεῖσθαι ἐπὶ τῇ
ἐπιχειρήσει. ταῦτα γὰρ ἐστὶν ὁ δὲ ἄλλος.
εἰ δὲ ὁλοκληρῶς ἡλλοίωται, ἔστι δὲ διχασμὸς ἐπὶ καὶ
νῦν ὑμᾶς ἐξ ἀκέραιου βουλεύεσθαι πρὸς τὸ
πρῶτον καὶ νῦν. ἐρωτῶ τοιγάρτοις ὑμᾶς
ὡς Κλεόνικε καὶ Χλαίνεα, τίνας ἔχοντες συμ-
μάχοις ὅτε, πρὸς καὶ τοῦτοις εἰς τὸ κοινο-
πράξαι; ἂν οὐ πάντας Ἕλληνας; τίσι δὲ
νῦν κινεῖτε τῶν ἐλπίδων; ἢ πρὸς πόλιν
πρῶτον καὶ τοῦτοις συμμαχίαι; ἂν οὐ
πρὸς τὴν τῆς Βαρβαρίων; ὁμοία γὰρ δοκεῖ τὰ
πρῶτα καὶ νῦν ὑμῖν ὑποτάξαι νῦν καὶ πρὸς τι-
νον, ἀλλ' οὐ πάντας. ὅτε μὲν γὰρ ὑπὸ ἡ-
γεμονίας καὶ δόξης ἐφιλοτιμείσθε πρὸς Ἀχαιούς,
καὶ Μακεδόνας ὁμοφύλους, καὶ τὸ τοῦτον ἡγε-
μόνα Φίλιππον· νῦν δὲ πρὸς δουλείας ἐπίστα-
ται πόλεμος τοῖς Ἕλλησι πρὸς ἀλλοφύλους
αἰχμαλώτους· ὡς ὑμεῖς δοκεῖτε μὲν ὅτι πᾶσι
καὶ Φίλιππον, λελήθατε δὲ καὶ σφᾶν αὐτῶν
ἐπισπασμένοι, καὶ καὶ πᾶσι Ἑλλάδος. ὡς
γὰρ οἱ καὶ τὰς πολεμικὰς ἐκείνας βαρυ-
τέρας ἐπαγόμενοι φυλακὰς εἰς τὰς πόλεις τῶν
αὐτῶν διωάμεως, χάριν τῇ ἀσφαλείᾳ, ἅμα
τὸ ἀπὸ τῆς ἐξουσίας ἀπολαύουσαι φόβον, καὶ
ποιῶσιν ὑποχρεῖσθαι σφᾶν αὐτοὺς τῆς τῆς Φί-
λων ἐξουσίας· τὸ αὐτὸν ἔργον καὶ νῦν Ἀίτω-
λοι δέχονται. βουλόμενοι γὰρ πρὸς τὸν
Φίλιππον, καὶ παπινώσασθαι Μακεδόνας, λελή-
θασιν αὐτοὺς ἐπισπασάμενοι ταλκῶντες νέφος
ἀπὸ τῆς ἐκείνης, ὃ καὶ μὲν τὸ πρὸν ἴσως
πρὸς τοῖς ἐπὶ τῇ Μακεδονίᾳ, καὶ δὲ τὸ συ-
νεχὲς πᾶσι εἶναι τοῖς Ἕλλησι μὲν ἁπλῶς κακῶν
αἰτίον. ἀπολύσας μὲν οὕτω δὲ τοῖς Ἕλλησι
πρὸς τὸν ἐπὶ τῇ Μακεδονίᾳ καὶ, μέλι-
σα δὲ Λακεδαιμόνιος. ἐπὶ, τίς χάριν ὑ-
πολαμβάνετε τοῖς ὑμῖν πρὸς τοῖς, ἀν-
δρες Λακεδαιμόνιοι, καθ' οὓς καὶ οὗτος ὁ
Ξέρξης ἀπίστευτε πρὸς τὸν πρὸς ὑ-
μᾶς, ὅπως καὶ γὰρ αἰτούμενος, ἀπὸ τῆς
εἰς τὸ φρεῖν τὸ πρῶτον καὶ, καὶ πρὸς
πᾶσι τῆς γῆς, κελύειν ἀπαρτί-
Bbb iij

λαί τῶν Ξέρξης, ὅτι πρὸς Λακεδαιμονίαν
 ἔχῃ τὰ καὶ τὴν ἐπαγγελίαν ὕδαρ καὶ γῆν· τί-
 ρος πάλιν ἐχελοντὴν καὶ παροδὴλως ἔξορμα
 ἀποθανουμένων τοῖς πρὸς Λεωνίδην, ἅρ' ἔχ
 ἵνα δόξωσι μὴ μόνον πρὸς τῆς αὐτῶν, ἀλλὰ
 καὶ πρὸς τῆς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐλδοθε-
 ρίας παροκινουμένην; ἔξοι γὰρ τοιούτῳ αἰ-
 δρωδὶ ἀποτρόχους ὑπαρξήσας, καὶ περὶ τῶν
 συμμαχίας ποιοποιήσας τοῖς Βαρβάρους,
 στρατεύειν μετ' ἐκείνῳ καὶ πολέμῳ Ἡπι-
 ρώταις, Ἀχαιοῖς, Ἀκαρναῖσι, Βοιωτοῖς, καὶ Θετ-
 τάλοις, καὶ οἱ πᾶσι τοῖς Ἕλλησι, πλεον Αἰτω-
 λῶν. τοῦτοις μὲν οὖν ἔθος ἔστι τούτοις παρ-
 εἶναι, καὶ μηδὲν αἰσχρὸν νομίζειν, εἴ γε μόνον
 παρὲς τὸ πλεονεκτεῖν οὐ μὲν ὑμῖν. καὶ
 τί δὲ ποτε παροδοκῶν δι' αὐτοῖς ἀπαρ-
 σιμένους, ἐπεὶ τὴν Ρωμῶν παροσιλήφα-
 σι συμμαχίας. οἱ γὰρ τῆς Ἰλλυρίας ἐπιλα-
 βόμενοι ῥοπῆς καὶ βοηθείας, καὶ μὲν θαλάσ-
 σιν βιάζεσθαι καὶ παροσπονδῶν ἐπιβάλλοντο
 Πύλον· καὶ δὲ γῆν, ἐπολιόρκησαν μὲν τὴν
 Κλεωναίων πόλιν· ἐξελθὼν ποδίσαντο δὲ τὴν
 τὴν Κνωσίων. καὶ παρὲς μὲν Ἀντιγρ-
 ῶν, καὶ πρὸς ἐπὶ μὲν παροσπον, ἐποιήσαντο
 σιωνήσας οὕτω πρὸς τὴν τῶν Ἀχαιῶν καὶ
 τῶν Ἀκαρναίων ἔδρας· καὶ δὲ πεποιή-
 ται πρὸς Ρωμῶν καὶ πᾶσι τῆς Ἑλλάδος.
 αἱ τῆς σὺν αὐτῷ πυθόμενος, ὑπὸ μὲν τῶν Ρω-
 μῶν ἐφοδοῖ, μισήσας δὲ τὴν Αἰτωλῶν ἀ-
 πόνοισι, ὅτι τοιαύτας ἐπαρρήσαντο ποιήσασθαι
 σιωνήσας; ἥδη πρὸς ῥήσας μὲν Ἀκαρναίων
 Οἰνάδας καὶ Νήσον· κατὰ δὲ παρὲς τὴν
 τὴν παλαιτέρων Ἀντικυρήων πόλιν, ἐξελθὼν
 ποδισάμενοι μὲν Ρωμῶν αὐτῶν καὶ τὰ μὲν
 τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ἀπαρῶσι Ρωμῶν,
 πιστόμῳ δὲ δηλοῖται ἅπαρ εἶχες ἔστι παρὲς τῆς
 ὑπὸ τῆς τῶν ἀλλοφύλων πιστοῖσι ἔξοις.
 τὰ δὲ ἐδάφη κληρονομοῖσι τῶν ἡτυχηκότων
 Αἰτωλοῖ. καλὸν γὰρ τούτοις τῆς συμμαχίας
 μετὰ καὶ καὶ παροσπον, ἄλλως τε καὶ Λα-
 κεδαιμονίους ὑπαρξήσας; οἱ γὰρ Θεβαίους
 τοῖς κατ' αἰσχύλῳ ἡσυχίας ἄγαν βουλο-
 σαμένοις μόνους τῶν Ἑλλήνων καὶ τὴν
 τῶν Πελοπόννησος ἐφοδοῖ, ἐφ' ἡφ' ἑστὶν δεκαπύ-
 σιν τοῖς τοῖς, κατὰ τῶν τῶν πόλεμον
 τῶν Βαρβάρων. Καλὸν μὲν οὖν, ὡς αἰ-

A Xerxi ut referret, cōsecutū se quæ pe-
 tere ipsum nuntiauerat aquam & ter-
 ram? cuiusnā item rei gratiā ultro ad
 mortē manifestā esse profectos Leo-
 nidem & qui eum sequebantur? nōne
 ut omnes intelligerent, ipsos non
 pro sua dumtaxat, verū pro Græciæ
 totius libertate primos pericula adire?
 Licitum est scilicet vobis, qui talibus
 prognati estis maioribus, ut societate
 nūc cum Barbaris ineatis, & commu-
 ni cū ipsis expeditione suscepta, bellū
 inferatis Epirotis, Achæis, Acarnani-
 bus, necnon Bæotis & Thessalis, cun-
 ctis denique Græcis, præterquam Æ-
 tolis. Est sane mos istorum ita facere,
 neque turpe quicquam ducere, vnde
 modo possint ipsi cū alieno detrimen-
 to quæstum aliquem parare. vobis ea
 consuetudo non est. Enimvero quid
 designaturos istos putes, postquā Ro-
 manorum societate sunt aucti; quibus
 ut accessisset alicuius ex Illyrico subli-
 dij leue momentum, mari quidem Py-
 lum per vim tentare contra ius & om-
 ne fas sunt ausi; terra autem Clitorio-
 rum urbem expugnarunt, Cynæthen-
 sium verò etiam hastæ subiecerunt? Et
 quum antea ad euertēdas Achæorum
 & Acarnanum gentes, cum Antigono,
 ut iam dixi, fœdus sanxerint: nunc
 icerunt cum Romanis in Græciæ to-
 tius perniciem. Hæccine poterit ali-
 quis audire, ut non statim aduentum
 Romanorum suspectū habeat, Æto-
 lorum verò perditam audaciam, qui
 huiusmodi facinora fecerunt non
 oderit? Et hi quidem iam Acarnanib.
 Oeniadas ademerunt, atque Naxum:
 nuper etiam infeliciū Anticyrēsium
 oppidum, postquam ipsos à Romanis
 adiuti sub iugū misissent, sibi detinue-
 runt. & liberos quidē ac mulieres Ro-
 mani abducunt; ut ea videlicet patian-
 tur, quæ par est illos pati, qui in pote-
 statem alienigenarum hostium deue-
 nerunt: arcem & solum miserorū, ve-
 lut hereditatis iure Ætoli possident.
 Honestam sanè societatem, & cu is-
 merito Græci adiungant; vos præfer-
 tim viri Lacedæmonij: qui olim, quod
 soli ex omnib. Græcis Thebani Xerxe
 Græciā inuadēte quiescēdum sibi esse
 necessitate adaacti statuissent, ubi semel
 bellū cōtra Barbaros profligassetis, de-
 cimā ex ipsis vos fore diis consecratu-
 ros decreuistis. Quin illud potius ho-

nestum vobis, Spartani, & decorum fuerit, vt memores maiorum vestrorum, aduentum Romanorum in has oras cauentes; malam Ætolorum mentem habentes suspectam; quodque est omnium maximum, merita in vos Antigoni reuocantes in memoriam, nunc quoque vt olim, improbos homines vobis esse odio probetis; & repudiata Ætolorum amicitia, cum Achæis ac Macedonibus spes & consilia conficietis. Sin autem inter vos reperiuntur ex iis qui plurimum possunt, qui huic sententiæ refragetur: ad quietem certe animos conuertite, neque istorum iniquitatis participes velitis esse.

. . . . . Propensam quippe amicorum voluntatem, si quidem opportune se exerat, magno solere esse vsui: sin autem moram traxerit, & tardius aduenerit, inutile prorsus afferre auxilium. Accelerarent igitur si non verbis dumtaxat, sed & rebus ipsis initam secum societatem seruare in animo haberent. . . . .

Philippus Echinum oppidum Phthiotarum Thessalorum oppugnat machinis etiā adhibitis.

Testudinum aggestitiarum descriptio & usus.

Philippo erat consilium ad duas obfessæ vrbis turres machinas admo- uere: itaq; ex aduerso earum turrium testudines quæ ad complendas fossas parantur, (aggestitias vocant,) & arietes struxit. è regione autem muri inter duas turres medijs, munitionem longā eamq; testā, Græci porticum nuncupant, inter duos arietes excitauit, tractu pari. Quod inceptū vt perfecit, figuram mecniū operum aspectus referebat. Nam quæ testudinibus erant superstrueta, ex ipsa cratium compositione turris speciem ac figuram obtinebant. niuro inter turres similis erat munitio arietib; interiecta: cuius summæ crates ipsā viminum texturā in modum pinnatum erant diuisæ. Infima igitur parte turriū, & qui loca cōplanabāt, dū bases promouerētur terrā iniiciebāt; & simul arietes impellebātur. in secūda cōtabulatione hydriæ erāt, quæq; alia aduersus incendia solent comparari. erant ibi & catapultæ:

A δρες Λακεδαιμόνιοι καὶ πρέποι ὑμῖν ἐστὶ, ὃ μνησθέντες μὴ τῷ πειρηθέντων, ἀλαβή- θήντας δὲ τὴν Ρωμαίων ἐφοδόν, ὑπιδιδόμενοι δὲ τῇ Αἰτωλῶν κακῶς περὶ ἀποστολῆς, ὃ δὲ μέγιστον, τῷ ὅτι Αἰγυπτίου γενομένου μνησθέν- τας, ἐπὶ καὶ νῦν μισοπονηρήσας. καὶ τὴν μὴ Αἰτωλῶν ἀποστραφέντων φιλίας, Αἰγυπτίους δὲ καὶ Μακεδόνας κενώσας τῶν αὐτῶν ἐλ- πίδων. εἰ δ' ἄρα πρὸς τὴν πρὸς ἀπὸ πρὸς τῶν πλείων δυναμίδων πρὸς ὑμῖν, πρὸς γε τὴν πρὸς ὑμῖν ὁρμήσας, καὶ μὴ μετὰ χεῖρας τῆς πύργου ἀδικίας.

. . . . . Περί τῆς γὰρ φιλίας Συμφόρου μὴ γενομένου πρὸς ἡμᾶς χεῖρας, ἐφελκυσμέ- νων δὲ καὶ κακῶς περὶ ἀποστολῆς, τελείως ἀποφελῆ ποιῆσαι τὴν ἐπιχειρήσας. εἰ δ' ὅτι βέλονται μὴ πρὸς ἡμᾶς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔργοις τη- ρῆσαι τὴν πρὸς αὐτοὺς Συμμαχίας. . . . .

C Οὐ Φίλιππος τὴν Ἐχινάεων πόλιν τῆς Φθιώτιδος διὰ μηχανημάτων ἐπολιόρκησε.

Χελωνῶν χωσίδων καὶ τεσσάρων καὶ χεῖρας.

Προβέβηκε δὲ τῆς πόλεως καὶ δύο πύ- ργους ποιῆσαι τὴν πρὸς ἀποστολῆς, κα- τὰ μὴν τοῖς χελωνῶν καὶ τεσσάρων χω- σίδων καὶ χεῖρας. καὶ δὲ ὃ μισοπύργιον εἶναι ἐπὶ μὴν τῶν πύργων, καὶ ἀλλήλων τὰ τεῖχη. τῆς δὲ πρὸς ἀποστολῆς, πα- ραπλήσιος ἢ τῆς ἑτέρας ἐγγίγντο πρὸς ἀποστολῆς τῆς τεῖχος ἀφ' ἑαυτῶν. τὰ μὴ γὰρ ὅτι τῆς χελωνῶν καὶ τεσσάρων πύργου ἐλθόν- τας καὶ φαίνεται καὶ ἀφ' ἑαυτῶν ἐκ τῆς τῶν γόρρων σιμῆσι. ὃ δὲ μὴν τῶν πύργων τῆς τεῖχος, τῷ αὐτῶν γόρρων τῆς εἰς ἐ- πάλξεις τῆς πλοκῆς διηρημένων. ἀφ' ἑαυτῶν τῶν κατὰ μέρος τῶν πύργων, οἱ τε πρὸς ἀπο- στροφῆς αὐτοματίας τῶν τόπων ὅτι τῆς τῶν ἐχθρῶν ἐφοδῶν τὴν γὰρ ἐπέβαλλον. ὃ, τε χεῖρας ἀφ' ἑαυτῶν. ὃ δὲ δούτερον, ὑδρίας καὶ τὰς πρὸς τοῖς ἐμπροσθεν καὶ τε- σσάρων, καὶ τὰ κατὰ πλοκῆς σιμῆσι τοῖς.

ἔτι δὲ τῷ πείπῳ, πλῆθος ἀνδρῶν ἐφιστήκει
 τῷ ἀπομαχόμενῳ πρὸς τοὺς καχεποιεῖν
 ἐπιδαμομένους τὸν χεῖρον. οὗτοι δ' ἦσαν ἰσοϋ-
 ψῆς τοῖς τ' πόλεως πύργῃς. ἐκ δὲ τ' μετα-
 ξὺ τ' πύργῳ σταῖς, ὀρύγματ' ἀπὸ πύργου
 στήλῃ πρὸς τὸ μισοπύργιον. καὶ ἦσαν βε-
 λοςάσις λιθοβολαῖς· ὡς ὁ μὲν εἰς παλαιῆας,
 οἱ δὲ δύο τριακονταμύαιους ἔξεδον λίθους.
 ἀπὸ δὲ τ' ἀντιβολῆς ὡς πρὸς τὰς χαλῶ-
 νας τὰς χαλκίδας πεποιμένῃς συνέκλειε κατὰ
 τῆς, χάριν τῇ μὴτε τοὺς πρὸς τὸν ἐκ τ'
 τραυπέδας, μὴτε τοὺς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς
 ἔργῳ βλαπτεῖται, μηδὲν ὑπὸ τῆς ἐκ τῆς
 πόλεως βελῶν. ἐν ὁλίγαις δὲ πλείω ἡμέ-
 ραις συνεβήκει καὶ τ' ἔργῳ ἐπιτελεσθῆναι
 σιωπῆσαι, ὅτε δὲ τ' ἔργῳ ἀφ' ὧν ἔχον
 τὰς εἰς τὸ τὸ μίαν χορηγίας. Οἱ γὰρ Ἐχ-
 ναῖς καὶ τῶν μὲν ἐν τῇ Μηνί κέλευθον, τε-
 τταμμένοι πρὸς μισομύαιας, κατὰ αἰτίαν
 τ' τῆς ὁρμῆς χάριν. καρποῦνται δὲ γῆν
 πᾶμφορον, δι' ἣν αἰτίας ὁδοὶ ἐπέλιπε τ' Φί-
 λιπποῦ τ' πρὸς τὰς ἐπιβολαῖς. οὐ μὲν δὲ
 λατρεῖται, κατὰ τὴν εἰπόν, ἐπιτελεσθῆναι τῆς ἔρ-
 γῳ, πρὸς τὴν ἀμα τὰς τῆς ὀρύμαται καὶ
 μηχανήματα κατὰ τὴν ἀμα.

ΕΥΦΡΑΤΟΥ ποταμοῦ ἀρχὴ συ-
 στασεως, πόποι δι' ὧν φέρεται, καὶ
 ἡ φύσις.

ΟΓΑΡ ΕΥΦΡΑΤΗΣ τ' μὲν ἀρχὴν λαμ-
 βάνει τ' συστάσεως δὲ Ἀρμενίας, ἀφ' ὧν
 ῥά τ' ὅτε Συρίας καὶ τῆς ἑξῆς τόπων, ὡς ἐπὶ
 Βαβυλωνίαν. καὶ ὁδοὶ μὲν εἰς τὴν Ερυθραίαν
 ἐμβαλλεῖν θαλάσσης. καὶ μὲν ἐστὶ γὰρ ἔτι. παῖς
 γὰρ διώρυξ τ' ἐπὶ τ' χάριν ἀντιβολῆς πορ-
 δαπνῶνται, πρὶν ἐκβαλεῖν εἰς θαλάσσης πε-
 ποῖσθαι. ὅτε καὶ συμβαίνει τὴν ὑπερναπὶν
 φύσιν ἔχει ὅτι τοῖς πλείοσι τ' ποταμῶν. τοῖς
 μὲν γὰρ ἄλλοις αὐξεται ὁ ῥόμβος καὶ οὐς αὖ
 πλείοις ὁρμῆς φέρεται τόποις. καὶ μέγιστοι μὲν εἰς
 καὶ τὸν χαλκίδα, πεποιμένῃ δὲ καὶ τὴν ἀκ-
 μὴν τῇ ἡμέρᾳ. ὅτε τ' καὶ πλείους γίνεται τῶν
 ῥόμβου καὶ Κνωσὶς ἐπιτελεῖται, καὶ μέγιστος ἐν
 τοῖς καὶ Συρίας τόποις· αἰεὶ δὲ ποταμῶν ἐλάττω.

A in tertia milites nō paucos locarat, ad
 resistendum iis qui arietes aliquo ma-
 leficio infestare aggredierentur. atq; hi
 sublimitate turres oppidi æquabant. è
 munitione illa lōga inter geminas ma-
 chinas duplex fossatū ad murum op-
 positum fuerat ductum: & erāt ibi tres
 stationes idoneæ locadis balistis: qua-
 rum vna erat talētaria, reliquæ lapides
 emittebant xxx pondo. Iam è castris
 ad testudines aggestitias canales du-
 cebant desuper cōtecti, ne vel eos qui
 è vallo accederent, aut eos qui ab ope-
 ribus discederēt tela ex vrbe missa læ-
 derent. Sunt autem opera hæc omnia
 paucis oppidō diebus confecta, quod
 reb. omnib. ad eiusmodi fabricas ne-
 cessariis illa regio abundet. Sita nam-
 que est vrbs Echinzenſium ad sinum
 Maliacum, vergens in meridiem in al-
 tera Sperchij ripa, ex aduerso ditionis
 Thronienſium. regio est omnium quæ
 terra proueniunt ferax: quam ob caus-
 sam, nihil Philippo ad sua incepta ex-
 sequenda deerat. Quod igitur antè di-
 cebam, operibus confectis Rex, & te-
 studines ad fodiendum comparatas &
 tormentorum fabricas, simul admo-
 uebat.

Euphratis fluminis origo,
 regiones per quas labitur, na-
 tum.

D A MNIS Euphrates in Armenia
 primam originem nactus, mox
 inde lapsus per Syriam & continuos
 illi deinceps terrarum tractus fertur
 in Babyloniam: & videtur ille quidem
 in mare Erythræum sese exonerare:
 verum aliter res habet. prius enim
 quàm in mare ostium immittat, in
 fossas per agros ductas exhauritur.
 vnde fit, vt cæteris fluminibus con-
 trariam naturam Euphrates habeat.
 aliis namque eo auctior est alueus,
 quo plura loca permeant. iidem per
 hiemem sunt altissimi, per æstatis æ-
 stus humillimi. hic & latissime tūc ef-
 funditur, quādo Canis oritur: & alueus
 in Syria habet maximū; vnde quo lō-
 gius progreditur, eo fit ipse minor.

Causa cur hæc contingant, est, quod non ex collectione imbrium hibernorum capit suos auctus, sed ex niuib liquefactis : minuitur autem dum ab eius alueo in agros auertuntur eius aquæ & ad irrigationes multifariam deriuantur. Quæ ratio est, quare tempestate illa tardè per eum deportatio exercituum expediatur. nam & nauigiis deuehuntur milites magnis ponderibus onustis, & aquæ fluminis cum maxime humiles: ut ad nauigationem conficiendam nihil admodum vis fluentis aluei conferat.

Αἱ τοὶ δὲ πύτων, ὅτι Συμβαίνει τὴν μὲν αὐξοῖν εἰς τὴν Συρρύσιον τῆς Ἀμαρυνῶν ὁμβρίων, ἀλλ' εἰς τὴν αἰατίζεω τῆς χιόνων γίγασθαι. . . . τὴν δὲ μείωσιν ἔχει τὰς ἐκ τῆς πᾶς ἐπὶ τὴν χιόαν, καὶ τὴν μείωσιν αὐτὴν τὴν ἐπὶ τὰς ὀρεοὺς. ἢ καὶ τότε βροδῶν Συμβαίνει γίγασθαι τὴν κομιδὴν τῆς δυνάμεως, ἅτε καὶ γὰρ μὲν μὲν ὄντων τῶν πλοίων, πεποιτοῦ δὲ τῶν πλοίων, καὶ τέλος βροχὴ πὲρ σιμωροῦσης τῆς τῶν ῥά ματος βίας τῶν πλοίων.

uibus æstiuas nonnullas quum haberent, easque aliquando adirent naues sanè perpaucæ, ingentes tamen sunt consecuti opes; non aliam ob causam, ut omnium est opinio, nisi hanc, quòd magna esset eius loci opportunitas; quæ tamen ne comparari quidem meretur cum portibus & locis Tarentinorum vrbis. quæ etiam ad portus maris Hadriatici commodè & nunc quoque sita est, sed multo magis erat olim. nam ex iis locis quæ in ora opposita sunt inter promontorium Iapygiæ & Sipùtem, nemo accedebat, aut in vllum Italix portum nauem eiecibat, quin Tarentum quoque traiceret, eorùmque vrbe quasi emporio ad permutandas aut transferendas merces vteretur. nec dum enim conditum erat Brundisium. propterea Fabius, qui eum traiectum faciebat magni, cæteris rebus posthabitis, ad hanc vnam curam totius ingenij vires conuertit.

Qua ratione Scipio Africanus tam clari nominis dux sit factus.

Lycurgum Lacedæmonium & Scipionem Romanum simulatione superstitionis eodem modo esse usos.

Primum Scipionis facinus memorabile.

Scipionem præter omnium opinionem instituta petitione Ædilitatis, ubi eam fuit consecutus, visum esse vulgo hominum ex inspiratione diuina facere, quæ ratione certa faciebat, & dexteritate quadam atque industria.

Expositio rationum quæ Scipionem impulerunt, ut à principio susciperet prouinciæ Hispaniæ; & postquam eo venit, ut Carthaginem Nouam oppugnaret.

A τες ὄρμους, καὶ βραχίαι πρὸς πρὸς ἀγῶνι, μεγάλῃ δὴ δαμονίᾳ δεχούσι παρὰ ποίσαται δι' ὧν ἕτερον, ἢ ὅτι τὴν τῆς τύπῃ δὴ φύσιν ὡς ὅτι συγχρίνειν ἄξιόν ἐστι τοῖς Ταρσίνων λιμένι καὶ ὅποις. τίτακται δὲ καὶ πρὸς τοὺς καὶ τὴν Ἀδρίας λιμένας δὴ φύσιν καὶ ὡς μὲν, ἐπὶ δὲ πολλοὶ ὡς πρὸς τῷ. ἀπὸ γὰρ ἄλλης Ἰαπυγίας ἕως εἰς Σιπουῶνα πᾶς ὁ πρὸς φερῶντος ἐκ τῆς αἰπύρας, καὶ καθορμιδύς πρὸς τὴν Ἰταλίαν, εἰς Τάραντα ἐποιεῖτο τὴν ὑπερβολὴν. καὶ ταύτῃ συνεχεῖς τῇ πόλει πρὸς τὰς ἀλλαγὰς καὶ μεταστάσεις οἰοῖται ἐμπροσθί. ὅθεν πρὸς συνέβαινε τότε τὴν τῆς Βρεττανίας ἐκείνου πόλιν. ὁ δὲ φάβιος ἐπὶ μεγάλῃ ὑπερβολῇ τὴν ὑπερβολὴν, πᾶσα κέρει, πρὸς ταῖς εἰς τὸν ὅ μέρους ὡς ἐπινοίας.

Τίνι τρόπῳ ὁ Σκιπίων ὁ Αφρικανὸς ἐπὶ κλίῳ ἡμερῶν ἐχρῆτο ἐπιφανέστατον.

Οἱ ὁμοίως εἶχον πρὸς δαμονίαν ὁ τε Λυκούργος ὁ Λακεδαιμόνιον καὶ Σκιπίων ὁ Ρωμαῖος.

Ἡ πρὸς τὴν ἐπίσημος τῆς Σκιπίων πρὸς ἄλλης.

Οἱ ὁ Σκιπίων πρὸς ἀδόξως μεταπορεύσας πρὸς ἀγορευομένην, καὶ τυχὼν αὐτῆς, ἔδοξε μὲν πρὸς δαίαν ἐπιπνοίας πρὸς πρὸς αὐτῆς μὲν λογισμοὺς ἐπρὸς πρὸς ἐπιδειξιότητος τε καὶ φιλοπονίας.

Εκλογισμοὶ αὐτῶν οἷς χρῆσασθαι καὶ ὁλοῦν τε τοῖς ἐν Ἰβηρίᾳ πρὸς πρὸς ἐπιβάλετο, καὶ καὶ μέρος τῆς τῆς Καρχηδόνος πολιορκίας.

Ἡ τοποθεσία τῆς ἐν Ἰβηρίᾳ Ἀ
Καρθηδόνος, καὶ παράδοξος ἀ-
λώσις αὐτῆς ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ.

Ἡ παρὰ Ρωμαίοις τῆς ἀρπα-
γῆς οἰκονομία πρὸς τὰς τῶν πό-
λεων κατὰλήψεις.

Ὅσα πειρῶν, σωφροσύνης
καὶ μετεωρίσεως ἔργα ἐκείνη
ἔατο ὁ Σκιπίων τῆς πόλεως ἀ-
λούσης.

Ὁ τρόπος τῆς πεζικῶν στρα-
τοπέδων γυμνασίας.

Αἱ κινήσεις αἷς ἐδίδοσαν τοῖς
Τακτικοῖς ἐν τῇ Σκιπίωνος ἱπ-
πέϊς σὺνηθίαται.

Ὁ τρόπος τῆς ἑξοπλισίας, καὶ
ἐν ταύτῃ Σκιπίωνος ἔθος.

ΠΕΡΙ τούτου τῆς στρατηγῆς ζητῶσι πι-
νές, τίς ἔπειθ' ἐχέτω ὁπτιφανέστατος·
ἀπὸ ποίας φύσεως ἢ βίβης ὁρμηθεὶς. Οἱ μὲν
οὖν ἄλλοι πρῶτες αὐτὸν ὁπτιτυχῇ πια καὶ ὁ
πλείον αἰεὶ πρὸς ἀλόγως καὶ πρὸς αὐτομάτῳ
καταρδουῶτα καὶ ὁπτιβολὰς κρῖναι· νο-
μίζοντες ὡς αὐτοὶ ἡσυχότεροι εἶναι καὶ θαυμαστο-
τέροις τοῖς ποιούτοις ἀνδράσι τῶν καὶ λόγον ἐν
ἐκείτοις παρατηρούντων· ἀγνοοῦντες ὅτι ὁ μὲν
ἐπαινετὸν, ὁ δὲ μακαριεστὸν εἶναι συμβαίνει
τῶν παρατηρούμενων. καὶ ὁ μὲν κριτὴν εἶναι καὶ
τοῖς τυχεύουσιν, ὁ δὲ ἐπαινετὸν μόνον εἶναι ὑ-
πάρχον τῶν ἐπιλογιστῶν καὶ φρένας ἐχέοντα ἀν-
δρῶν· οὐς καὶ ἡσυχότεροι εἶναι καὶ παρρησι-
αστεῖς τοῖς ἡσυχίοις νομίσαντες. Εἰ μὲν Πό-
πλιος Λυκούργου πρὸς τῶν Λακεδαιμο-
νίων νομοθέτη πρὸς ἀπληθείαν ἐχέοντα φύ-
σιν, καὶ παρρησίαν. οὐτε γὰρ Λυκούργου
ἡσυχίαν δευσιδαιμονουῶτα, καὶ πρῶτα παρρη-
σίαν τῇ Πυθίᾳ συστήσαντα ὁ Λα-
κεδαιμονίων πολίτευμα· οὐτε Πόπλιον ἑξ
ἐνυπνίων ὁρμώμενον καὶ κληδόνων, τηλι-
χεύτων ἀπειποῦσαν τῇ πατρίδι δυνα-

Situs Carthaginiis Noua
in Hispania, & eiusdem min
expugnatio, diei unius spatium.

Disciplina Romanorum cir-
ca direptiones urbium capta-
rum.

Qua & quanta prudentia,
temperantia & moderationis
exempla ediderit Imperator ur-
be capta.

Quomodo Scipio exercitum
pedestrem exercuerit.

Motus disciplina Tacti-
ca, quos oportuit equites Sci-
pionis addiscere.

Scipionis mos in decursioni-
bus militum.

C D E hoc Imperatore quærent non-
nulli, quonam ille modo euaserit
illustrissimus; qua naturæ indole præ-
ditus, qua experientia ad res gerendas
accesserit. Et scriptores quidē alij om-
nes eū inducunt virū quendam fortuna-
tum, & qui pleraq; sua omnia incepta,
præter rationē, casu quodam fortuito
ad finē optatū perduceret, putāt enim
eos qui tales sunt, magis esse quasi di-
uinos & maiore admiratione dignos,
illis qui singulas suas actiones ratione
certa dirigunt. nimirum ignorant isti,
eiusmodi esse illa quæ diximus, ut pro-
pter eorū alterum homines laudētur;
propter alterum prædicentur felices:
quorum hoc commune est, ac cuius est
plebe potest contingere; laude verò
dignum esse, proprium est dumtaxat
prudentium & cordatorum virorum;
qui etiam maxime diuini & diis cha-
rissimi debent censerī. Enimvero mihi
videtur Scipio & naturā & genere in-
stitutorum similitudinem aliquā cum
Lycurgo Lacedæmoniorū legulatore
habuisse. Nā neq; de Lycurgo par est
existimare, ipsum adeo fuisse supersti-
tiosū, ut in cōstituēda Spartanorū Re-
pub. Pythiæ per omnia adhereret: ne-
q; Scipio existimari debet, quū patriæ
sue tantum imperiū pararet, ē somniis
quibus-

quibusdam, aut omnibus perpendisse. Sed quod viderent ambo plerisque mortalium neque ea temere admittere, quæ abhorrent à communibus opinionibus; neque res arduas & periculo iunctas audere aggredi, nisi spes aliqua latet exitus ab aliquo decorum fuerit ostensa: & Lycurgus quoties aliquid aggrediebatur sententiæ suæ auctoritatem oraculi à Pythia editi adii-
ciendo, ut facilius reciperentur, & plus fidei inuenirent sua cōsilia efficiebat: & Publius item Scipio, in multitudinis animis hanc persuasionem alens, quasi diuinitus monitâ mente ageret cuncta, eos quib. imperabat confidentiores, atq; paratiores aduersus omnia formidolosa & terribilia incepta reddebat. cæterum singula ipsum iudicio & prudentia egisse, omniâq; eius cōsilia rationi conuenientem exitum solita fuisse sortiri; clarû erit ex iis quæ sumus dicturi. Et quidem fuisse ipsum liberalem ac munificû & magnanimû, nemo homo negat: quod autem esset idē sagax & sobrius, quique in iis quæ proposuisset mentis neruos contēderet; hoc verò vix aliquis concesserit, præter eos qui cum eo vixerunt & in clara, ut aiunt, luce eius indolem sunt contemplati. Ex eo hominum fuit numero C. Lælius, à puero omnium quæ fecit ille aut dixit, ad vltimum vsq; diē particeps: qui etiâ mihi opinionis huius de Scipione cōcipiendæ auctor extitit; quum & similia veri mihi videretur loqui, & reb. gestis ipsius congruentia. Narrabat autē Lælius, primum à Scipione facinus insigne tum esse editû, quando eius parens pugnam equestrem cum Hannibale ad fluuium nomine Padum pugnavit. Eo namq; tēpore annos circiter decem & septem natû, in expeditionē primò tunc profectum; quum ei parens turmâ equitû virtutis expertæ tradidisset, à qua custodiretur; postquam in acie patrem suum vidisset cum duobus aut tribus equitibus ab hoste circumuentum, ac graui etiam vulnere affectû; ipsum initio quidē suos turmales cohortatum esse, ut patri ferrent opem: mox verò quum isti pauitâtes ob multitudinem ingruentium inimicorum, aliquandiu restitissent; præcipiti filium confidentia atque audacia in hostes circūfusus equum suum egisse, deinde quum & reliqui impetum facere essent coacti,

A γείας. Αλλ' ὁράντες ἐκάτεροι τοὺς πολλοὺς τῶν αἰδεσθῶν, οὔτε τῶν ἀδόξα πρὸς δουλοῦσι βλάβος, οὔτε τοῖς δεινοῖς τολμῶντας τῶν ἀβάλλεσθαι χρεὶς τῆς ἐκ τῶν θεῶν ἐλπίδος· Λυκούργος μὲν αἰὲν πρὸς ἀμειβόμενος τοῖς ἰδίαις ἐπιβολαῖς τὴν ἐκ τῆς Πυθίας φήμην, διττὰ δὲ κριτέρας καὶ πισυτέρας ἐποίει τὰς ἰδίας ἐπινοίας· Γόπλιος δὲ τῶν ἀπλησίων ἐργαζόμενος αἰὲν δόξαν τοῖς πολλοῖς, ὡς μετὰ τῆς θείας ἐπινοίας ποιούμενος τὰς ἐπιβολὰς, δι' ἀρπύργους καὶ πρὸς ὑμνοτέρας κατεκράβετο τοὺς ὑπερβητοῦσι πρὸς τὰ δεινὰ τῶν ἔργων. ὅτι δὲ ἕκαστα μετὰ λογισμοῦ καὶ πρᾶξις ἐπιδείκνυτο, καὶ δὲ πρὸς πάντα κατὰ λόγον διεβόητο τὰ τέλη τῶν πράξεων αὐτοῦ, δῆλον ἔσθαι ὅτι τῶν λέγεσθαι μελλόντων. ἑκάστος γὰρ ὅτι μὲν ὡς διεργίχεται καὶ μεγαλέψυχος, ὁμολογεῖται· ὅτι δὲ αἰχίνοις καὶ νήπυις, καὶ τῇ ἀφρονοῖα πρὸς τὸ πρᾶξαι ἐν τῇ αἰσῇ, οὐδὲς αὖ σιγῶν ἔστι πλὴν τῶν συμβεβηκότων καὶ τεκαρόντων ἡμῶν αὐτὰς αὐτὰς τὴν φύσιν. ὣν εἰς ὡς Γάιος Λαίλιος ἀπὸ νέων μετρητικῶς αὐτοῦ πρὸς τὰς ἔργων καὶ λόγων μέγροι τελευτῆς, ὁ αὐτὸς πρὸς αὐτὴν τὴν δόξαν ἡμῖν ὀνεργασάμενος, ὅτι δὲ δόξαν εἰχῆται λέγειν καὶ σύμφωνα τοῖς ἡμῶν ἐκείνου πρὸς ἀμειβόμενοις. Ἐφη γὰρ πρὸς τὴν γένεσιν Γόπλιος πρὸς τὴν ἐπίσημον, καὶ ὅτι καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὴν ἱππομαχίαν συνεστήσατο πρὸς Ἀντίοχον πρὸς τὸν Πάδον καλούμενον ποταμὸν. τότε γὰρ ὡς εἶπεν ἐπὶ ἀμειβόμενος ἔπος ἔχον, καὶ πρὸς τοὺς ὑπαίθετος ἔξελθόντων, συστήσαντες αὐτοῦ τὰ παρὰ τὴν ἀφροσύνην ἱππῶν οὐλαμὸν ἀσφαλίας χάριν, συνεπασάμενος ἐν τῇ κινδύνῳ τὸν πατέρα πρὸς ἐπιληνόμενον ἡμῶν τῶν πολέμων μετὰ δυοῖν ἢ τριῶν ἱππῶν, καὶ τῶν αὐτῶν ἐπισφαλῶς, τὰς μὲν πράξεις ἐπιβάλετο τῶν ἀκαλείν τοῖς μὲν ἐαυτοῦ βοηθῶν τῷ πατρί· τῶν δὲ ἐπὶ ποσὸν κατόρρωδιώτων ἀφ' ὅτου πλῆθος τῶν ἀφροσύνην πολέμων, αὐτὸς ἐπὶ σιγῇ τῶν ἀδόλως δοκῶν καὶ πολλῶν εἰς τοὺς ἀφροσύνην. μετὰ δὲ ταῦτα καὶ τῶν ἄλλων ἀνακταμένων ἐμβαλεῖν,

οἱ μὲν πολέμοι καὶ ἀπληγῆτες διέστησαν. ὁ δὲ Πόπλιος ἀεελπίτως ὄψεαι, παρῶν αὐτὸς τὸν ὄντα παρὰ φωνῇσι πύργων ἀκρυόντων. παρὰ φωνῇσι δ' αὐτῶν τῆς ἐπ' αἰδρεῖα φήμης ὁμοθυμαδὸν δὲ τὸ παρὰ φωνῇσι γρεῖα, λαίπρον ἥδη πύργων αὐτὸν εἶδεν καὶ τοὺς ὑπερὶ κεφαλῇ εἰς τοὺς κατ' ἰδίαις κινδύνους, ὅταν εἰς αὐτὸν ἀναλίσκοντο. ὅταν τὸ πατρίδος αἰ τὸ ὄλων ἐλπίδες. ὅταν ἰδῶν ὅτι οὐ τῇ τύχῃ πισύοντος, ἀλλὰ νῦν ἔχοντος ἡγεμόνος. Μετὰ δὲ ταῦτα παρὰ φωνῇσι ἔχει ἀδελφὸν Λόκιον, καὶ τοῦτου παρὰ φωνῇσι παρὰ τὸν ἀγρονομίαν, ὡς γὰρ ἐπὶ παρὰ φωνῇσι ἀρχὴν οἱ συμβαίνει τὴν νέαν παρὰ φωνῇσι Ρωμαίοις. ἔστι δ' ὅπως δύο πατρίδας καὶ ἑκατὶ, πότε τὸν πλείονα παρὰ φωνῇσι παρὰ φωνῇσι ἐκ πολλῶν μὲν ἐκ ἐπὶ λυμὰ ματαρὰ φωνῇσι τὴν αὐτὴν ἀρχὴν παρὰ φωνῇσι. συνελπίδους τὸν κατὰ φωνῇσι, λαίπρον ἐκ τῶν πλείονα φωνῇσι ἐκ δὲ φωνῇσι τὸν ἀδελφὸν ἐπιφύλλοντα τῆς ἀρχῆς. τὸν δὲ παρὰ φωνῇσι αὐτὸν εὐτοίαν τὴν δὲ φωνῇσι μεγάλην ὑπάρχουσαν, καὶ μόνως οὕτως ἀπολαμβάνει καὶ κινεῖ καὶ ἑκατὶ τὸν παρὰ φωνῇσι, εἰ συμφωνῇσαιτες ἅμα ποιήσαντο τὴν ἐπιφύλλοντα, ἥδη ὅτι πᾶσι ταῦτα εἴποιαν. φωνῇσι γὰρ τὴν μητέρα παρὰ φωνῇσι τοὺς νέους, καὶ γὰρ φωνῇσι τοῖς φωνῇσι παρὰ φωνῇσι, καὶ κατὰ φωνῇσι μεγάλην παρὰ φωνῇσι ἔχουσαν ἀπὸ τῶν μέλωντος, ἥς μόνως ἐμελεῖ αὐτῶν, (τὸ μὲν γὰρ πατρίδα ὅτε πλεῖν σινεβαίνεν εἰς Ἰβηρίας, στρατηγὸν ἀπεσταλμένον ὅτι τὸν παρὰ φωνῇσι παρὰ φωνῇσι) ὅ μὴν δὲ ἔφη παρὰ φωνῇσι αὐτὴν, οἰεῖται πεφωρημέναι δὲ ἥδη τὸν αὐτὸν. δοκίμῃ γὰρ ἅμα παρὰ φωνῇσι κατὰ φωνῇσι ἀγρονομίαν, ἀναβαίνει ἀπὸ τῶν ἀγρονομίαν ὡς ὅτι τὸ οἰκίαν. ἐκείνην τὸν σινεβαίνεν αὐτοῖς εἰς τὴν φωνῇσι, καὶ παρὰ φωνῇσι σινεβαίνεν. τὸν παρὰ φωνῇσι γυναικίον παρὰ φωνῇσι, καὶ πᾶσι παρὰ φωνῇσι ἀρχῇσι. εἰ γὰρ ἐμοὶ ταῦτα ἰδεῖν γυναικίον τὴν ἡμέραν. βέλτε, φωνῇσι, μητέρα, πύργων λαίπρον; τῆς δὲ συγκαταμένους, ὡς ὅτι πολυμήσοιτος αὐτῶν, παρὰ φωνῇσι τὸν κατὰ φωνῇσι οἰοῖται παρὰ φωνῇσι (καὶ γὰρ ἡ κατὰ φωνῇσι) ἡ φωνῇσι τὴν αὐτῶν λαίπρον εὐθὺς ἐπομέσται. τὸν γὰρ ἔστι ὅτι τοῖς τὸν ἀρχῇσι ματαρὰ φωνῇσι. καὶ τῇ μὲν ὅτι ἐκ τῶν φωνῇσι

A adversarios quidem rei miraculo percussos in diversa abiisse; Publium vero patrem, insperata salutis potitum, primum omnium cunctis auditibus filium servatore suū salutasse. Ille igitur famam fortitudinis memorato facinore, magno consensu omnium, cōsecutus, inlecutis deinceps temporib. nulli non periculo suum priuatim caput obiecit, quoties in ipsum spes suas de salute publicā patria contulisset: quod sane non eius est ducis qui Fortunæ omnia permittat, verū eius qui **B** ratione ac prudentia utatur. Secundū hæc, quum haberet Publius fratrem Lucium, atq; ille peteret Ædilitatem (is est maximus honos qui iuveni apud Romanos mandatur,) essetque ea cōsuetudo, ut duo patricii in ea dignitate constituerentur: initio quidem non est ausus eiūdem cum fratre magistratus candidatum se profiteri: verū appetente comitiorum die, cogitans nō facile fratrem (quæ vulgi tum erant studia & animorum inclinatio,) cum honorem fore adepturum; cernens etiam pollere se apud populum gratiā; ratus non aliter quā si ambo communem petitionem instituisent, fratrem voti sui compotem futurum, rem fere huiusmodi excogitavit. Videbat matrem circa templa discurrere, diis vota pro fratre facere, & omnino in magna expectatione esse euentus; & erat nemo quem ipse curaret præter matrem; nam pater cum classe in Hispaniam abierat, cum imperio illuc missus ad eas res gerendas quas antè exposuimus. Is igitur tūc matri suæ dixit, bis iam se idem somnium vidisse: **D** Visum sibi se vnā cum fratre Ædilem esse creatum: & cum è foro domum rediret, processisse ipsam filiis obuiam ad fores vsque; ibi complexam utrumque esse osculatam. quum illa muliebri cupiditate sermonem eius excepisset, atque hæc etiam verba adiecisset: Utinam quidem illucescat dies ille, quo id eo videā; Vin' tu igitur mater, subiicit Publius, eius rei faciamus periculum? annuit filio mater, ut quæ nequaquam id ipsum ausurum putaret; sed ita secū è re nata iocari; erat enim admodum iuuenis; ac statim parari illi togam candidā iubet. Solēt enim Romani honores petere candidati. & ipsa quidē de eo nihil cogitabat amplius.

At Scipio candidâ tum primum sumptâ priusquam surgeret mater, venit in Forum. vbi magna cum admiratione & propter ausi nouitatem, & quia iam antè omnibus erat charus, à populo excipitur: mox verò quum in locum candidatis assignatum, esset progressus, ac fratri adstaret, non ipsi solum populi suffragiis delata est ædilitas, verum etiam fratri Lucio propter ipsum. ita domum reuertuntur ambo Ædiles renunciati: qui vt ad matrem repente est allatus nuntius, læticia gestiens, obuiam filiis ad fores progreditur, & repentino externata gaudio adollescentes osculatur. Hæc quum ita euenissent, omnibus qui Scipionis somnia prius cognouerant, visus ipse est non in somnis, sed re vera & interdiu, cum diis colloqui. ac Scipio somnium viderat nullum, sed qui natura sua esset ad bene de omnibus merendum & magna largiendum propensius, & vt in quemque inciderat gratus & amicus omnibus, populi erga se beneuolentiam ex ipsa re coniecit. itaq; ad oblatâ sibi à populo & à matre occasionem sese sollester & acute accommodans, non solum quod proposuerat effecit; verum etiam vt diuino afflatus spiritu id egisse videretur est consecutus. Nam qui rerum singulariū occasiones, causas & ordinem ac dispositionē exacte perspicere nequeunt, (siue id naturæ vitio accidat, siue quod desit experientia, aut teneat socordia) ij ad deos & fortunæ casus, eorū quæ sagaci mente homines, ratione & prouidentia perficiunt, causas referunt. Hæc ego in lectorum gratiam dicta volui, ne insitæ vulgi animis opinioni de Scipione falsa, temere assentientes, quæ fuerūt in hoc viro maxima laude digna & pulcherrima, parū attendant; ingenij dexteritatē dico, & industriam pari nauitate iunctâ. verū hoc rerum ipsarū quas gessit expositio, magis arguet. Tūc igitur Publius cōnuocatas in vnū copias est adhortatus, ne propter acceptâ prius cladem terrentur: non enim virtute Romanos vnquam fuisse à Pœnis victos: sed perfidia Celtiberorum & temeritate quadam Imperatoribus ab sese inuicem disculis, quod modo dictorum societati fidem haberent. nunc vero vtramq; mali causam penes hostes existere:

A ὁ δὲ λαβὼν παρ' αὐτοῦ λαμψρὰν ἐσθῆτα, χρημ-
μύνης ἐπὶ τῇ μητρὶ, πρῆν εἰς τὴν ἀγορὰν. ὃ δὲ
πλήθους καὶ ὄχλῳ τῷ ᾧ ἀδελφεὸν καὶ ὄχλῳ τῷ πατρὶ
παύχρυσται δυνόιας ἐκπληκτικῶς αὐτὸν ἀπο-
δεξάμενον, καὶ μὲν ταῦτα παραελθόντες εἰς τὴν
ἀποδεδειγμένον ὅπον, καὶ εὐθὺς παρὰ τὸν
ἀδελφόν, οὐ μόνον τὰς Ποπλίῃ παρέδωκαν
οἱ πολλοὶ τὴν ἀρχὴν, ἀλλὰ καὶ παδελφεῷ
δι' ἐκείνον. καὶ πρῆσαι ὅτι τὴν οἰκίαν ἀμ-
φότεροι γενηότες ἀγορεύοιμι· τῇ δὲ μητρὶ
τῷ πατρὶ καὶ ἀφ' ἑαυτῶν παραπετόντος, παρ-
χρῆς οὐσα, παρὲς τὰς θυγατέρας ἀπέτα, καὶ
μετὰ τῷ ἀδελφῷ παπαζέδωκε τοὺς νεανίσκους.
ὥστε τὸ Ποπλίον ἐκ τῆς συμβαίνοντος δοκεῖν
πᾶσι τοῖς παρακνητοῖς τῷ ἐνυπνίῳ, μὴ
μόνον κατὰ τὸ ὕπνον, ἐπὶ δὲ μέλλον ὕπνῳ καὶ
μὴ ἡμέραν διαλέγεσθαι τοῖς θεοῖς. ὧν οὐ-
δὲν ἦν ἐνυπνιον· ἀλλὰ ὑπαρχόντων ἐργα-
νῶν καὶ μεγαλόδωτος καὶ παρσιφίλης καὶ τῷ
ἀποθύτῳ, συνελογίσατο τὸ πλῆθος παρὲς
αὐτὸν δυνόιας. λοιπὸν παρὲς τε τὸν δῆμον
καὶ τὴν μητρίαν καὶ τὸν ἀδελφόν ἀντιπρόσωπος δι-
στύχως, οὐ μόνον κατήκετο τῆς παρσιφίας,
ἀλλὰ καὶ μετὰ ἑαυτοῦ ἐδόκει θείας ἐπιτροπίας
αὐτὸν παρσιφίαν. οἱ γὰρ μὴ δυνάμενοι τοῖς
καρμῶν, μηδὲ τὰς αἰτίας καὶ διατάξεις ἐκεί-
νων ἀκριβῶς συνεχεῖν, ἢ διαφασχόμενοι
φύσεως, ἢ δι' ἀπειρίας, καὶ ῥαθυμίας, εἰς
θεοὺς καὶ τύχας ἀναφέρουσι τὰς αἰτίας τῶν
δι' ἀγχινοῦ ἐκ δολοφονίας καὶ παρσιφίας ἐ-
πιτελομενῶν. ταῦτα μὲν οὖν εἰρήστω μοι
χάειν τῷ ἀκούοντι, ἵνα μὴ συγκαταφε-
ρόμενοι ἡμετέρῳ τῇ κατὰ μὴν ἀρχὴν δόξῃ πε-
εἰ αὐτῷ, παρσιφίαν περὶ σημαντικὰ καὶ
καλλίστα πάντοτε· λέγω δὲ τὴν ἐπιδέξιον
καὶ φιλοπορίαν. ἐπὶ δὲ μέλλον ἔσται τοῦ-
το συμφανὲς ἐπὶ αὐτῶν τῷ πατρὶ καὶ τῷ
μὲν ἀλλὰ ὅτε συνεδρισμένων τῷ δου-
ράμῳ, πρὸς αὐτὸν μὴ κατὰ πεπληρω-
τὴν παρσιφίαν ἀπεπέτα· οὐ γὰρ
ταῖς ἀρεταῖς ἠπῆσται Ρωμαῖοις ὑπὸ Καρ-
χιδονίων ὁδὸν ποτε· τῇ δὲ παρσιφίᾳ τῇ Κη-
ρῶν, καὶ τῇ παρσιφίᾳ διακλεισέν-
των τῷ στρατηγῶν ἀπὸ ἀλλήλων, διαφασχόμε-
ται τῇ συμμαχίᾳ πᾶν εἰρημνῶν. ὧν ἐ-
κατέρωθεν ἐφ' ἑαυτῶν αἰεὶ τοὺς πολέμους ὑπαρχόν-
τες.

χεῖς γὰρ ἀπ' ἀλλήλων πολὺ διασπασμένοις
 στρατοπέδουσι, τοῖς τε συμμάχοις ὑβριστικῶς
 χρωμένοις, ἀπομύζας ἀπὸ πλεονεξίας, καὶ
 πολεμίοις αὐτοῖς πρὸς ἀσφάλειαν. διὸ καὶ τοὺς
 μὲν ἤδη ἀφ' ἐμπροσθέντος σφας, τοῖς
 δὲ λοιποῖς ὡς αὐτὰ τάχιστα παρήκωσται, καὶ ὁ
 βασιλεὺς ἴδωσι τὸν ποταμὸν, ἀσμένως ἤξειν, ὅχι
 οὕτως διουνοῦσας σφίσι. ὁ δὲ πλείον, ἀμύ-
 νεσθαι ἀπουδάζοντας τὴν Καρχηδονίων εἰς
 αὐτοὺς ἀσίστην. ὁ δὲ μέγιστον, πασιδύοντα
 πρὸς ἀλλήλους τοῖς τῶν ὑποναυτίων ἡγε-
 μόνας, ἀδραγε μάχεσθαι πρὸς αὐτοὺς οὐ
 θαλῆσιν· κατὰ μέρος δὲ κινδυνολύοντα
 δι' ἀρτίους ὑποαρχεῖν. Διὸ βλέποντας
 εἰς ταῦτα, πρὸς ἐλπίδι περαιοῦσθαι τὸν
 ποταμὸν ὁρμήσας. πρὸς δὲ τῶν ἐξ ἡς ἀν-
 δέχεται μελήσειν αὐτῶν, καὶ τοῖς ἄλλοις
 ἡγεμόσι. Ταῦτα δ' εἰπὼν, τριχλίους μὲν
 ἔχοντα πεζοὺς, καὶ πεντακλούς ἵππους
 Μάρκον ἀπέλιπε τὸν συνάρχοντα πρὸς τὴν
 ἀφ' ἑαυτοῦ, ἐφ' ἐδρόσισιν τοῖς ἐν τῷ πο-
 ταμῷ συμμάχοις. αὐτοὺς δὲ τὴν ἀλλήλων ἐ-
 πειρήσειν δύναμιν, ἀδήλων πάνσι ποιῶν τὴν
 αὐτῶν πρὸς ἑαυτοὺς. ὡς γὰρ ἀσπὶς κεκριμένη
 πρὸς ἑαυτὴν, ὣν μὲν εἶπε πρὸς τοῖς πολλοῖς,
 μηδὲν· πρὸς οὐκ εἶπε πολιορκεῖν ὅτι ἐφό-
 δου τὴν εἰς Ἰβηρίαν Καρχηδόνα πρὸς ἑαυ-
 τὴν ὁρμήσας. ὁ δὲ καὶ πρὸς αὐτὸν πρὸς ἑαυ-
 τὴν καὶ μέγιστον σημεῖον τῆς ὑφ' ἡμῶν ἀρ-
 χῆς ῥηθείας ἀφ' ἑαυτοῦ. ἔτος γὰρ ἑβδό-
 μον ἔχον πρὸς τοῖς ἑκκοσι, πρὸς αὐτὸν μὲν
 ὅτι πρὸς αὐτὸν ἔδωκε τελείως πα-
 ρεῖ τοῖς πολλοῖς ἀπὸ πλεονεξίας, ἀφ' ἑ-
 γέρους τῶν πρὸς ἀλλήλους ἐλαττωμάτων.
 δούτερον, δούς αὐτοῖς, τὰ μὲν χροῖα καὶ
 πρὸς ἀλλήλους πάνσι πρὸς ἐλπίδι· τὰ δὲ μή-
 τε πρὸς τοῖς πολεμίοις,
 ταῦτα ἐπεισέει καὶ πρὸς ἑαυτὸν πρὸς ἑαυ-
 τὴν. ὡς ὅθεν ὡς χεῖς ἐκλογισμῶν
 τῶν ἀκριβεστάτων. ἔτι μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς
 ἀρχῆς ἰσχυρὸν ἐν τῇ Ρώμῃ, καὶ πυνθα-
 νόμους ὅτι μελῶς τὴν τε πρὸς ἀλλήλους τῶν
 Κελσιῶν, καὶ τὸν ἀφ' ἑαυτοῦ τῶν
 ἰσίων στρατοπέδων, καὶ συλλογιζόμενος,

A nam distractis in diuersissimas regio-
 nes exercitibus, procul alium ab alio
 metari castra: & sociorum omnium ani-
 mos cōtinuis iniuriis ipsos à se abalie-
 nasse, atq; ut iidem sibi hostes essent
 effecisse. iccirco eorū alios iam secum
 per legatos egisse; reliquos, ut primum
 audendi fuerit facultas, & Romanos
 amnem Iberū trāsisse viderint, magna
 cum alacritate esse venturos; nō adeo
 partiū Romanarū studio ductos, verū
 ea potius cupiditate stimulos, ut pe-
 tulantiā qua in ipsos Pœni sunt vsi, vl-
 ciscantur. postremo illud esse maxi-
 mū, quod duces hostiū animis inter se
 dissidentes, ad dimicandum confertis
 viribus, secum non essent consensuri:
 carptim autem & per partes bellū ge-
 rentes, facile posse eos vinci. hortari
 igitur omnes, ut hæc cogitantes au-
 denter fluuium traicerent: sibi & reli-
 quis ducibus quæ deinceps essent agē-
 da fore curæ. Hæc locutus, Marcum
 Silanū adiutorem ad res agendas sibi
 datū, cū trib. peditū millibus, & quin-
 gentis equitibus circa amnis traiecitū
 C reliquit, ut Romanorū sociis eis Ibe-
 rum esset præsidio: ipse cæteras copias
 fluuium traduxit, magnopere cauens,
 ne quò tenderet mortaliū quisquā sci-
 ret. statuerat enim apud se, nihil eorū
 agere quæ pro concione dixerat: quū
 è contrario Carthaginem Nouam in
 Hispania inuasionē repentina oppu-
 gnare in animo haberet. Atque hoc
 primo eodémq; maximo argumento
 possit aliquis nostram de hoc viro sen-
 tentiam comprobare, quam ante ex-
 posuimus. Annum enim septimū su-
 pra vicesimum agebat Scripio, quādo
 primum eiusmodi rebus se immiscuit,
 easque in se recepit, quas propter ac-
 ceptorum detrimentorum magnitu-
 dinem, omnes desperabant posse per-
 fici. deinde ut his animum semel ap-
 plicuit, vulgaria omnia cōsilia, & quo-
 rum venire in mētem cuius poterat,
 omisit, illa excogitauit, atq; iis propo-
 suit uti, quæ neq; alij duci temere es-
 sent cognita, neq; hostib. suspecta. ni-
 hil porro horū nisi exquisitissimis ra-
 tionib. adductus faciebat. Iā primū dū
 erat adhuc in Vrbe, singula perquirēs,
 E & accurata percōtatione discēs Celti-
 beros prodicionem fecisse, & Roma-
 nas legiones fuisse in diuersa diductas;

quum facile inde colligeret patri patruoque suo eam fuisse exitij causam, victoriā Carthaginensium nequaquam est percussus, nec victus animo est, quod plerisque omnibus accidit. Factus deinde certior, Hispanos cis Iberum Romanorū socios, in eorum fide & amicitia manere, duces verò Pœnos & discrepare inter se, & subditis populis cōtumeliose facere iniuriam; ad suscipiendam expeditionem animo fidenter erat; non sanè, Fortunæ fidem habens, sed rationi. In Hispaniam ut venit, dum omnes explorat & de rebus hostium cunctos sciscitatur, copias Carthaginensium trifariam esse diuisas comperit. Magonem è trib. ducib. vnum, ultra Herculis columnas agere in Coniis (hoc nomen est populo cuidam) inueniebat: Asdrubalem Gesconis filium, in Lusitania, circa Tagi amnis ostium: Asdrubalem alterum, aliquod in Carpetania oppidum premere obsidione: nullum horum minore dierum decem interuallo à Carthagine Noua abesse. Cæterum quod ad pugnam cum hoste conferendam attinet, ita Scipio cogitabat: siue omnes simul adoriri statueret, magnum plane periculum se aditurum; & propter cladem ab iis acceptā, qui ipsum præcesserāt, & propter multitudinem etiam hostium, quorū exercitus suum multis partibus superabat: siue vnum separatim aggrederetur, atq; ille fugā sibi consulisset, ne superuenientibus reliquorum copiis, ipse aliquo cōcluderetur, admodum verebatur; & ne eadem sibi fortuna eueniret, quam Caius & Publius pater patruusq; erant experti. propter ista hanc deliberationis partem reiecit. Quum autem intellexisset Carthaginem de qua diximus, magna hostibus afferre commoda, maxima verò sibi ad præsens bellū detrimenta; omnia sigillatim super ea vrbe in hibernis exquæsiuerat à captiuis. Comperiebat primò, vnā fere Hispaniæ hanc urbem esse, quæ portum classi & copiis nauticis aptum haberet: quæ etiam Carthaginensibus esset admodum opportuna, siue navigare ex Africa, siue mare traicere volentibus: ad hæc, magnam pecuniæ vim, & omnia impedimenta exercituum Punicorum ibidem asseruari;

A ὅτι τῶν τούτων συμβαίει τοῖς πρὸς τὸν πατέρα ἡμέτερον τὴν ἀπειπίτεια· οὐ κατεπέπληκτο τοῖς Καρχηδόνιαις, οὐδ' ἤτητο τῇ ψυχῇ, καθάπερ οἱ πολλοί. μὲν ταῦτα τοῖς ἐν τῇ Ιβερῷ ποταμῷ συμμαχοῖς ἀκρῶν μένειν ἐν τῇ πρὸς αὐτοὺς φιλίᾳ, τοῖς δὲ τῶν Καρχηδόνιων ἡγεμόνας, τασιάζην μὲν πρὸς σφας, ὑβρίζειν δὲ τοῖς ὑποτακτομένοις, διαρῶς διέκειτο πρὸς τὴν ἔξοδον, οὐ τῇ τύχῃ πιστεύων, ἀλλὰ τοῖς συλλογισμοῖς. τῶν ἡγεμόνων γὰρ μὲν εἰς τὴν Ιβηρίαν, πρῶτα αἰακινῶν, καὶ πρὸ ἐκαστοῦ πυνθανόμενος τα πρὸς τοὺς ἐναστίους, ἠύρισκε καὶ μὲν δυνάμεις τῶν Καρχηδόνιων εἰς τρία μέρη διηρημέναις· ὡν Μάγωνα μὲν ἐπυνθάνετο ἀφ' αὐτοῦ ἐν τῇ Ηρακλείῳ σπηλαίῳ ἐν τοῖς Κορίνθιαις περὶ τὸν ποταμὸν εἶναι· Ἀσδρούβαν δὲ τὸν Γέσκωνος πρὸς τὴν ποταμὸν εἶναι καὶ τὴν Λισιπιδνῶν· τὸν δὲ ἔπειρον Ἀσδρούβαν πολιορκεῖν πρὸς πόλιν ἐν τοῖς Καρπητινοῖς. ἑξήκοντα δὲ τῶν περὶ τὴν πόλιν ἐλάττω δέχ' ἡμερῶν ὁδὸν ἀπέχον τῆς Καρπῆς πόλεως. νομίζων οὖν εἶναι μὲν εἰς μάχην συνιέναι κρίνει τοῖς πολεμίοις, ὅ μὲν πρὸς πρῶτα ἄμα, κινδυνώδην τελέως, καὶ ὅθεν ὁ περὶ τὴν πόλιν τοὺς πρὸς αὐτοὺς, καὶ ὅθεν ὁ πολλαπλασίους εἶναι τοῖς ὑποτακτομένοις. εἰ δὲ πρὸς εἰς συμβαλεῖν ἀπὸ τῶν, καὶ περὶ τούτου φρονεμαχῆσαι, ὅτι τῶν ἡγεμόνων δὲ τῶν ἄλλων δυνάμεων, συκλειῶν που, καὶ ἀφόβος ἢ μὴ ταῖς αὐταῖς Γαίῳ ὅθεν καὶ Γοπλῶν ὅθεν πατεῖ περὶ τὴν Συμφορῆς. δὲ τῶν μὲν ὁ μέγας ἀποδοκίμασι· πυνθανόμενος δὲ τῶν περὶ τὴν πόλιν Καρχηδόνιαις, μέγιστας μὲν χρείας πρὸς ταῖς ὑποτακτομένοις, μέγιστα δὲ βλάβην καὶ τῇ ἐν τῇ πόλει πόλεμον αὐτὸν, ὅθεν πάντα καὶ μέρος ὑπὸ αὐτῆς ἐν τῇ περὶ τὴν πόλιν εἰλώτων. ἀκρῶν δὲ πρὸς τὸν μὲν, ὅτι λιμνῆς ἔχει ἐν τῇ καὶ ναυτικῆς δυνάμει, μὴν γὰρ τῶν καὶ τῇ Ιβηρίᾳ, ἄμα δὲ καὶ ὅθεν πρὸς τὸν ἀπὸ τῆς Λιβύης πλοῦν, καὶ πρὸς τὸν διαρμα λῖαν εὐφραδὲς καὶ ταῖς Καρχηδόνιαις· μὲν δὲ ταῦτα δὲ καὶ τῶν χρημάτων πλῆθος καὶ τῶν ἀποσκευῶν τῶν στρατοπέδων ἀπάσας, ἐν ταύτῃ τῇ πόλει συνιέναι τοῖς Καρχηδόνιαις ὑπάρχον, Ccc iij

expeditionem hanc in Hispaniam suscepit, & particulatim cum de oppugnatione Carthaginis cogitauit. Ut redeam ad rem, Publius C. Lælio classis præfecto, qui sicut modò dicebamus, consilium Scipionis solus norat, arcanum præceptum dederat, iussératque eum nauigationis cursum versùs dictam urbem dirigere. ipse cum pedestribus copiis (erant autem vigintiquinque millia peditum, duo millia & quingenti equites;) eodem magno studio contendit. Septimo die ab Ibero Carthaginem venit, & castra ab regione urbis, quà in Septentrionem versa est, posuit. his ab tergo fossam & vallum duplex obiecit, à mari ad mare. à fronte & ea parte quæ urbem respiciebat, nulla munitio obiecta. ipsa quippe loci natura satis tuta castra à vi hostili præstabat. Quoniam autem dicturi sumus quomodo & oppugnata & demum capta ea urbs fuerit, faciendum ducimus, ut iis qui hæc audient & adiacentium locorum naturam, & urbis ipsius situm quadamtenus demonstremus.

Sita est igitur Carthago Nova in sinu maris qui media fere Hispaniæ ora Africo vento est oppositus, & bis mille quingentos passus introrsus porrectus in longum, dimidium fere eius spatij in ostio ipso patet. Sinus totus speciem portus ab huiusmodi causam præbet. huius in ostio sinus insula est obiecta, quæ intrantibus ipsum nauibus, angustum utraque ex parte aditum relinquit. quum autem fluctus ex alto venientes hæc insula excipiat, euenit ut toto sinu magna sit tranquillitas: nisi quod Africi à latere utroque intus penetrant, & fluctus cient. ad alios ventos quod attinet, motu & agitatione fluctuum caret, propter ambientem vndique continentem. Ab intimo sinu mons ad instar peninsulæ excurrit, in quo condita urbs est: ab ortu Solis & à meridie cincta est mari, ab occasu stagnum claudit, paulum etiam ad Septentrionem fusu m. ut reliquum spatium ad mare quod è regione est oppositum, (hoc iugum continenti oppidum coniungit;) ducentos & quinquaginta passus

[illegible]

ἡ ἀρχὴ ἢ δυοῖν σταδίων. Ἡ δὲ πόλις αὕτη
 μισοκίλος ἔστι· καὶ δὲ τὴν ἀπὸ μεσημβρίας
 πλάθει, ἐπίπεδον ἔχει τὴν ἀπὸ θαλάττης
 πρὸς ὅδον· τὰ δὲ λοιπὰ περικύβηται λόφοις,
 δυοῖν μὲν ὄρεσι καὶ βασιλίσσῃ· ἄλλοις δὲ τρι-
 σὶ, πολὺ μὲν ῥα μαλῶτεροι, ἀπλωδὸι δὲ
 καὶ δυσβάτοι, ὧν ὁ μὲν μέγιστος ἀπὸ τῆς ἀ-
 νατολῆς αὐτῇ περικύβηται, πρὸς τὴν εἰς θα-
 λάτταν· ἐφ' οὗ καθίσταται νεὺς Ἀσκληπιοῦ.
 Τούτῳ δὲ ὁ ἀπὸ τῆς δύσεως αἰτίζεται πα-
 ραπλοῖαι ἵσιν ἔχει, ἐφ' οὗ καὶ βασιλεία
 κατισχύει πολυτελὲς, ἃ φασὶν Ἀσδρὺ-
 βαί ποιεῖν, μοναρχικῆς ὀρεγνόμενῃ ἐξουσίᾳ.
 αἱ δὲ λοιπαὶ τῆς τ' ἐλαττοῦ βαναυῖ· ὑποβο-
 χῆς δὲ πρὸς ὅρκοι αὐτῆς μέγας περικύ-
 βηται· καλεῖται δὲ τ' περὶ ὁ μὲν πρὸς αἰα-
 λῶν ἰδίων, Ἡφαίστου· Τούτῳ δὲ ὁ σιωνίης,
 Ἀλήτου· δοκεῖ δὲ εἶναι δι' ἑκείνης ἡμέρας τῆς
 ὀρεγνόμενῃ μὲν ἄλλῳ, ἰσοδύνῃ τετυχέναι ἡ-
 μῶν. ὁ δὲ τῆς πρὸς ὀρεγνόμενῃ Κρόνου.
 συμβαίνει δὲ τ' λίμνῃ τ' περικύβηται θα-
 λάττη, σύρρῳ γεγενῆσθαι ῥαπτοῖς, καὶ
 τῆς θαλάττης ὀρεγνόμενῃ. καὶ δὲ τὴν τῆς διέρχοντος
 αὐτῆς χεῖρας ὀρεγνόμενῃ γέφυρα κατισχύει
 πρὸς τὸ καὶ ὑποζύγια καὶ τὰς ἀμά-
 ξας τούτῃ ποιῶσθαι τὴν περικύβηται τῆς
 ἐκ τῆς γῆρας αἰαλῶν. τούτῳ δὲ ὁ ὑπὸ
 γῆρας τ' ὀρεγνόμενῃ τ' τῶν, ἀσφῆλτος ὀρε-
 γνόμενῃ τῶν Ρωμαίων τ' στατοπεδία καὶ τ' ἐν
 τῶν ἐπιβαίνει ἀνασταθμῶς ὑπο τῆς λί-
 μνης καὶ τ' ἐπὶ θάλατταν θαλάττης. ὁ δὲ μὲν
 ἐν τούτῳ ὀρεγνόμενῃ τ' σιωνίῃ τ' πόλιν πρὸς
 τ' ἡπείρου, ἀνασταθμῶς εἶσιν καὶ μὲν ὑ-
 πὸ τῶν τῶν ἀνασταθμῶς. εἶτε καὶ καὶ
 πληθύνει χάριν, εἶτε καὶ πρὸς τ' ἐπὶ τῶν
 ὀρεγνόμενῃ, ὅπως αἰεμποδίσιν ἔχει καὶ τῶν
 ὀρεγνόμενῃ καὶ τῶν ἀνασταθμῶς εἰς τ' ὀρε-
 γνόμενῃ. ὁ δὲ περικύβηται τ' πόλιν οὐ πλεον
 εἶσιν σταδίων ὑπο τῶν τ' πρὸς τῶν (καὶ τῶν
 γ' ὀρεγνόμενῃ, ὅπως πολλοῖς εἶρηται τετρά-
 κων· ὁ δὲ ὀρεγνόμενῃ. οὐ γὰρ ὀρεγνόμενῃ
 ἀλλ' αὐτοῖς γεγενῆσθαι, μὲν ὀρεγνόμενῃ ἀ-
 ποφαρόμεθα.) νῦν δὲ καὶ μάλλον ἐπὶ σιωνί-
 ται. Πλὴν ὅγε Πόπλιος σιωνίαν καὶ τῶν
 ὀρεγνόμενῃ τὸν δῖον καὶ τῶν, ἐπεβάλλετο
 σιωνίαν τῶν πλὴν περικύβηται. οὐχ

A pateat non amplius. vrbs ipsa in me-
 dio humilis est & caua: ab eo latere
 quod in meridiem est versum, pla-
 num aditum venientibus à mari ha-
 bet: cætera tumulis cinguntur; duo-
 bus montanis & asperis; tribus multo
 depressioribus, verum cauernosis &
 inaccessis. eorum maximus ab orien-
 te illi adiacet, ad mare perticens: &
 super hoc tumulo ædes Æsculapio est
 consecrata. huic qui ab occidente est
 positus, situm obtinet similem. in eo
 exstructa fuit regia, opus magnificum,
 cuius auctor dicitur fuisse Asdrubal,
 qui ad monarchicum imperium viam
 affectauit. Superest latus vrbs Septen-
 trionale, quod minorum collium ob-
 icctu clauditur. è tribus istis qui ad or-
 tum Solis vergit, Vulcani dicitur tu-
 mulus; proximus Aletæ: quem fama
 est propter inuenta argenti metalla,
 diis immortalibus pares honores esse
 cōsecutum. tertium de Saturni nomi-
 ne indigetant. Stagnum vrbi adiacēs,
 vt mari coniungeretur & conflueret,
 in eorum gratiam qui maria exercent,
 opus manufactum præstat. Quo loco
 media inter stagnum & mare lingula
 est intercisa, pons stratus est ad ea quæ
 fuerint necessaria ex agris siue iumen-
 tis, siue plaustris conuehenda. Eius-
 modi locorum natura quum esset, ca-
 stris Romanorum quæ introsum vr-
 bem versus spectant, hinc stagnum,
 hinc prominens ab altera parte mare
 pro munimento sine vlla arte erāt. ab
 interiecto inter hæc spatio, quod vr-
 bem cōtinenti iungit, eratque mediis
 ipsis castris oppositum, nullum obiecit
 vallum siue vt rei nouitate hostē ter-
 reret, siue facilitati consilij exsequen-
 ti consulens; vt & educere suos è ca-
 stris & eodem reducere sine impedi-
 mento posset. Erat murorum ambitus
 ante hæc tempora non maior duobus
 millibus passuum & quingentis. Et si
 non fugit me proditum à multis esse
 eum circuitum passuum quinque mil-
 lium. sed hoc falsum est. neque enim
 ex auditu de eo pronuntiamus nos; ve-
 rum postquam loca ipsi lustrauimus &
 attente considerauimus. nunc verò e-
 tiam cōtractiore muro vrbs illa clau-
 ditur. Iā classis aduenerat sanè quàm
 opportune, cum Publius concione
 aduocata milites horrati cepit. quam

ad rem non aliis rationibus est usus, quam illis quibus ipse inductus ita faciendum esse sibi persuaferat, de quibus sigillatim antè à nobis est dictum. Postquam posse perfici quod aggrediebatur demonstrasset, summam etiam quantum ex eo damnum res hostium, quantum suæ incrementum essent accepturæ dissuulset: ad hæc militibus coronas aureas pronuntiasset, qui primi murum conscēdissent; nec non consueta alia præmia, si quis insignius pugnam capessisset: illud ad extremum adiecit, Neptunum iam inde à principio in somnis sibi adstitisse, atque huius incepti suscipiendi consilium suggestisse; pollicitū etiam, adeo manifestò auxilium sibi ipsum in articulo ipso temporis laturum, ut adiuuantis numinis præsentiam vniuersus exercitus sit agniturus. Quum eius adhortatio & rationes consilij expositas accuratè contineret, pollicitationem aurearum coronarū, & super hæc omnia dei prouidentia, iuuenum animos ingens plane alacritas & impetus ad rē perficiendam inuasit. Postero die Scipio, iussa classe, (quæ omni telorū genere erat instructa & C. Lælio fuerat commissa) urbem à mari cingere; lectis præterea duobus millibus fortissimorum militum, quibus præceperat, ut communi opera cum iis qui scalas gerebant muros à terra inuaderent, oppugnationem Carthaginis hora tertia auspicatur. Mago urbis præfectus cohorte illa millenaria diuisa, quingentos milites in arce relinquit; reliquos tumulto urbis in orientem verso impositos in ordinem struit. oppidanorum valentissimos, ad duo millia hominum, iis armis quæ in vrbe erant adornatos, ad eam portam collocat, quæ ad dictum iugum & Romana castra ducebat. cæteros pro sua quémque virili ferre opem, & ad omnes in cernium partes occurrere iubet. Simul classica imperatoris iussu ad prælium committendum incinuerē, Mago armatos qui ad portam stabant emittit, persuasus hosti se terrorem eo facto iniecturū, & ut in irritum caderet eius inceptum, facturum. isti enim uero in Romanos qui vallo egressi in iugo ordinati conledeant, magna vi irruere; pugna atrox cieri; acres utrinque ad-

A ἐτέρους πρὶ χρωμάτων ἀπολογισμοῖς, ἀλλ' οἷς ἐτύχονε πεπεικώς αὐτὸν ὑπὸ ὧν ἡμεῖς τὸν χεῖρ μέγας θάρσι πεποιήμεθα λόγον. ἀποδείξας δὲ δυνατὴν οὔσαν τὴν ὀπίσθον, καὶ συγκυφωσάμενος τὴν ἐκ τῆς καρβώματος ἐλάτῃσιν τῶν ὑπεισπέντων, αὐξήσιν δὲ τῶν σφετέρων πραγμάτων, λοιπὸν χυσοῖς ἐφαίους ἐπηγείλατο τοῖς παρ' οἷς ὅτι τὸ τεῖχος ἀναβᾶσι, καὶ τὰς εἰσισμένας δωρεὰς τοῖς ὀπίσθαις αἰδραγαθήσασιν. ὁ δὲ τελευτῶν, ὃς θάρσος ἔφη τῆς ὀπίσθου αὐτῶν θάρσει ὑποδείχεναι τὸν Προσίδωρα παρ' αὐτῶν καὶ τὸν ὕπνον, καὶ φαίει σκυερήσιν ὀπίσθαις κατ' αὐτὸν τὴν τῆς παρ' αὐτοῦ καὶ οὕτως, ὥς περὶ τῶν στρατοπέδων τῶν ἐξ αὐτῶν χεῖρας ἐναρξῇ ἡμέρᾳ. τῶν δὲ καὶ τὸ παρ' αὐτῶν λόγον, ἅμα μὲν ἀπολογισμοῖς ἀκρίβει μεμιγμένων, ἅμα δ' ἐπαγγελίας χυσοῖν ἐφαίον, ὅτι δὲ πᾶσι τύποις θεοῦ παρ' αὐτοῦ, τελείως μετὰ τὴν ὀρμὴν καὶ παρ' αὐτοῦ πρὶς αὐτῶν σκυερῶν τοῖς νεαῖσιν. Τῇ δ' ἐπαύριον κατὰ μὲν τοῖς ἐκ τῆς θαλάσσης τοῖς παρ' αὐτοῦ ναῦς περὶ αὐτοῦ βέλεσιν ἐξηρτυμέναι, καὶ διὰ τὴν ὀπίσθον Γαίῃ καὶ δὲ γὰρ τοὺς ὀρωσάτους τῶν αἰδρῶν εἰς διχαλίους ὁμοῖαι τοῖς κυμαχοφοῖς ὀπίσθαις, ἐπὶ τῆς πολιορκίας καὶ πείτῃ ὥσαν. ὁ δὲ Μάγων ὁ τεταγμένος ὅτι τῆς πόλεως, ὁ μὲν τῶν χιλίων σκύταγμα διελὼν, τοῖς μὲν ἡμέσιν ὅτι τῆς ἀκρας ἀπέλιπε, τοὺς δ' ἄλλους ὅτι τῶν παρ' αὐτοῦ λόγου πρὶς αὐτοῦ. τῇ δὲ λοιπῶν τοῖς ὀρωσάτοις παρ' αὐτοῦ διχαλίους κατισχυακῶς τοῖς ὑπάρχουσιν καὶ τὸ πόλιν ὀπλοῖς, ἐπέσσει καὶ τὴν πόλιν τὴν φέρουσαν ὅτι τὸ ἰσθμὸν καὶ τὴν πόλιν πολέμῳ στρατοπέδῳ. τοῖς δὲ λοιποῖς πρὶς αὐτοῦ βοηθεῖν καὶ διώαμιν, παρ' αὐτοῦ τὰ μέρη τῆς πόλεως. ἅμα δὲ τῶν Πόπλιον τῆς σάλπιγγος ἀφασθῆναι τὸν κατὰ τῆς παρ' αὐτοῦ, ἐξαφίσει τοὺς κατὰ τῆς πόλεως ὁ Μάγων ἀφ' αὐτοῦ τὴν πόλιν πεπεισμένος ὅτι κατὰ τῆς πόλεως τοὺς ὑπεισπέντων, καὶ ὁ παρ' αὐτοῦ ἀφελῆται τὴν ὀπίσθον αὐτῶν. παρ' αὐτοῦ δὲ τῶν ἐρωμένων τοῖς ἐκ τῆς στρατοπέδου καὶ τὸ ἰσθμὸν παρ' αὐτοῦ, ἐπὶ τῇ μάχῃ λαμπαρῶν.

καὶ τῶν χαλκιδευσίων ἔξ ἀμφοῖν ἐσχατῶν, τῶν μὲν ἐκ τῆς στρατοπέδου, τῶν δ' ἐκ τῆς πόλεως, τοῖς ἰδίους ἑκατέρων ὀπιθεώωντων. ἡ δὲ ἀφ' ὧν βοηθούτων ἐπιχειρίας οὐχ ὁμοίας ὑπαρχούσης, ἀλλ' ὅτι τοῖς μὲν Καρχηδονίοις ἀφ' ἑμᾶς πύλης καὶ σχεδὸν ἀπὸ δυοῖν σταδίων γίγνεσθαι τὴν παρεσία, τοῖς δὲ Ρωμαίοις ἐκ χειρὸς καὶ κατὰ πολὺν τόπον, αἴστος ἢ ἡ μάχη παρὰ ταύτην τὴν ἀπὸ πύλης. ὁ γὰρ Πρόπλιος ἐκὼν ἐπέστη τοῖς αὐτῶν περὶ αὐτῶν τὴν στρατοπέδου χάριν τῆς παρεκκλίσεως πρὸς τοὺς πολεμίους πορρωτάτω· ἀφ' οὗ γινώσκω, εἰ δὲ ἀφ' ἑτέρας τούτοις οἷός τις οἶονεῖ σῶμα τῆς κατὰ τὴν πόλιν πλήθους, ὅτι ἀφ' ἀπαρήσεται τὰ ὅλα, καὶ τὴν πύλιν οὐκέτι τῶν εἰδὼν σὺν τοῖς ἀξίαις διαρρήσει. οὐ μὲν δ' αὖτ' ἔως μὲν πῖνος, ἐφάμιλλον συνεβάρη γίγνεσθαι τὴν μάχην, ὡς ἔξ ἀμφοῖν καὶ ἐκλογίῳ τῶν ἀρίστων αἰδεσθῆναι παρεκκλινόντων. τέλος δ' ὁξυδυνάμει ὡς βαρὺν ἀφ' οὗ τοῖς ἐκ τῆς παρεκβολῆς παραγγομένοις, ἐξάπησαν οἱ παρὰ τῶν Καρχηδονίων· καὶ πολλοὶ μὲν αὐτῶν ἐκ τῆς μάχης χειρῶν διεφθάρησαν, καὶ τῶν δὲ ἀποχρήστων· οἱ δὲ πλείους ἐκ τῆς παρὰ τὴν πύλιν ὑπὸ αὐτῶν ἡλθόντων. οὐ συμβαίνοισι, ὅτι τῶν πόλιν ὄχλος οὕτως ἐπλήθη πᾶς, ὥστε καὶ τοῖς ἀπὸ τῆς τειχῆς φεύγειν. περὶ ὀλίγοι μὲν οὖν ἦλθον οἱ Ρωμαῖοι τῆς συνεισπεσεῖν τότε μὲν τῶν φεύγοντων· οὐ μὲν δ' ἀλλὰ τὰς τε κλίμακας τῶν τείχεα μετ' ἀσφαλείας προσήρπασαν. ὁ δὲ Πρόπλιος ἐδίδου μὲν αὐτὸν εἰς τὸ κίνδυνον, ἐποῖς δὲ τῶν καὶ διώκων ἀσφαλείας· εἶχε γὰρ μὲν αὐτῶν ἄνδρας θυρεοφορεῖν, οἱ παρὰ τῶν τειχῶν τοῖς θυρεοῦς, καὶ τῶν ἀπὸ τῆς τειχῆς ἐπιφανῆσαι σκεπάζοντες, ἀσφάλεια αὐτῶν παρεκκλίσει. ἀλλ' ὅτι τὰ πλάγια καὶ τοῖς ὑποδείξιν τοῖς ἐπιπαροῦσι, μεγάλῃ συνεβάρη λέει παρὰ τῆς χειρὸς. αἶμα μὲν γὰρ ἐώρα ὁ γιγνόμενος, αἶμα δ' αὐτὸς ὑπὸ πύργων ὀρώμενος, σφειράζοντο παρὰ θυμῶν πῶς ἀγωνιζομένοις. ὅτι οὐ συνεβάρη μηδὲν ἑλλειπῆς γίγνεσθαι τῶν παρὰ τὸ κίνδυνον· ἀλλ' ὅποτε τὴν αὐτῶν παρὰ τῶν παρὰ τὸ κίνδυνον ὁ χειρὸς ὑποδείξει, πᾶν ἐκ χειρὸς αἰεὶ συνεβάρητο παρὰ

A hortationes fieri: dum & qui erant in castris, & qui erant in vrbe suis clamore ingenti animos addunt. Sed enim subsidiorum quæ identidem submittebantur par ratio non erat: quum Carthaginiensibus vnica exeundum esset porta, & passus ceteri conficiendi, prius quàm ad locum pugnae peruenirent: Romani è proximo & viis multis auxiliatum suis irēt. præterea hautquaquam par Pœnis dimicatio erat. de industria namque Scipio suos non procul à castris stare voluerat; vt inimicos è spatio quàm lōgissimè ad pugnam alliceret. neque dubitabat dux Romanus, si istos perderet, qui vrbanae multitudinis velut mucro erant, summam omnium rerum confusionem Carthagine futuram, neque ausurum quemquam oppidanorum pedē porta efferre. Diu pugna neutro inclinata stetit; vt pote quum ex vtraque parte selectorum virorū flos dimicaret. impulsā eadem Carthaginiensium acies, eorum velut pondere victa cessit qui è Romanis castris subinde auxilio veniebant. Et multi quidem eorum in ipso discrimine perierunt, aut in fuga; plures tamen irruentes in portam protriti conculcati; sunt. quo casu oppidanorum turba adeo est consternata, vt etiam qui muros conscenderant iis relictis fugerent. Nō sane multum abfuit, quin & Romani tum fugientibus permisti in vrbem irrumperent: scalas certè muro sine discrimine admotas firmarunt. Ipse quoq; Scipio periculis caput suū obiciebat: non temere tamē, verum securitati suæ quàm maxime poterat fieri consulens. aderant enim illi armigeri tres, qui scutis oppositis, & aduersus tela è muris volantia eum protegentes, securitatem præstabant. itaque modò pugnantis aciei latera obiens, modo loca superiora conscendens, magnum ad victoriam momentum afferebat. quum enim simul quæcunq; fiebant videret, simul ipse ab omnibus videretur, mira alacritate pugnantium animos incendebat. vnde etiam eueniebat, vt nihil quicquam eorum desideraretur, quæ rem gerentibus vsui esse possent: sed statim vt præsens occasio aliquid faciendum esse ei suggesserat, omnes è vestigio imperata rite & ordine fa-

ciebant. Quum iam insigni audacia antesignani scalas conscenderent, nequaquam propugnantium muros ingens multitudo par periculum accedentibus creabat, ut ipsa moenium altitudo, quo impedimento ut tardatum impetum Romanorum vident qui muros defendebant, maiorem in modum crevit illis animus. Sclarum enim alia, quas propter magnitudinem suam plures simul ascendebant, onere ipso frangebatur: in aliis quum primis quibusque altitudo caliginem oculis offudisset, si minimus resisten- tium conatus accederet, præcipites de scalis se deiciebant. quoties vero aut trabes aut simile quid aliud è pin- nis hostes immisissent in irruentes, si- mul omnes deuoluti in terram defe- rebantur. Hæc incommoda etsi erant maxima, nulla tamen poterat esse tan- ta difficultas, quæ irrupentium Ro- manorum vim & impetum cohiberet: sed vix adhuc deiectioni erant primi, cum semper ut quæque statio erat deserta proximi eam occupabant. Proceden- te iam die, quum vexatione & malis miles Romanus esset confectus, signū receptui dare iussit Imperator. Oppi- dani enim uero læticia tum gestire, ut qui omne iam periculum à se depu- lissent. At Scipio tempus illud ex- pectans quo æstus decederet, quæ ver- git vrbs in stagnum armatos quingen- tos cum scalis præparauerat: ad portā & illas fauces ubi prius erat pugnatum milites recentes in defessorum locum mittit. cunctos deinde adhortatus sca- las eis plures quàm ante diuidit, ut co- rona inuadentium repleti vndiq; mu- ri possent. Ut signum inuadendi est da- tum, & Romani scalis admotis intre- pide omni ex parte moenia adoriebantur, ingens repente obsessos trepidatio & animi perturbatio incessit. nempe illi existimabant omni se periculo esse defunctos, cum ecce recetia pericula, recens hostium impetus. simul quum & tela iam deficerent, & numerus oc- cisorum ut animos desponderent effi- ceret, tantū casum illi quidē ægettime ferebant: ab hoste tamen, quod in ipsis foret, sese defendebant. Feruebat cum maxime certamen, quando cepit æstus decedere. & extrema quidem stagni paullatim aqua deferebat.

A ὁ δὲ ἐν. ὁρμησάντων δὲ ταῖς κλίμαξι αὖτε τῇ αἰάδασι τῶν πρῶτων τεταρρήκτως, οὐχ οὕτω δὲ πλήθος τῆς ἀμυνομένων ἐπικίν- δυνον ἐποίησεν τὴν προσβολὴν, ὥς δὲ μέγας τὴν τειχῶν. δὲ καὶ μάλλον ἐπὶ ῥώσθησαν οἱ καὶ τὰ τεῖχη θεωρῶντες τὴν δυσχερίαν τῶν συμ- βασιόντων. εἶναι μὲν γὰρ συνετερίοντο τὴν κλι- μάκων, πολλὰν ἄμα δὲ καὶ τὸ μέγας συνε- πτασμένον· ἐφ' αἷς δὲ οἱ πρῶτοι προσβαί- νοντες, ἐσχετοῦτο δὲ καὶ εἰς ὕψος αἰάτασι, καὶ βραχίας προσδοκῶνται τὴν ἐκ τῆς ἀμυ- νομένων ἀντιπροσέξω, ἐρρίπτου σφᾶς ἀν- τὶς ἀπὸ τῆς κλιμάκων. ὅτε δὲ καὶ δοκτοὶς ἡ τοιοῦτοι ἐγγήρῃσεν ἐπὶ ῥίπτει ἀπὸ τῶν ἐ- πάλξεων, ὁμοῦ πάντες ἀπισύροντο καὶ κατε- φέροντο πρὸς τὴν γῆν. ὃ μὲν δὲ ἀλλὰ τοιούτων ἀπορρωμένων, ὁδὸν ἱκανὴν ἦν πρὸς τὴν κω- λυεῖν τὴν ἐπιφορὰν καὶ τὸ ὁρμὴν τῆς Ρωμαίων· ἀλλ' ἐπὶ κατὰ φερόμενων τῶν πρῶτων ἐπίβαι- νον οἱ συνεχεῖς ἐπὶ τὴν ἐκλείπουσαν αἰεὶ ῥώ- ραν. ἥδη δὲ τῆς ἡμέρας πρὸς βασιλεύσης, καὶ τὴν στρατιωτῶν τεταρμένων ἀπὸ τῆς κακῆ πα- θείας, ἀνεκαλέσατο ταῖς σάλπιγγιν ὁ στρατη- γὸς τοὺς προσβάλλοντας. Οἱ μὲν οὖν ἐνδοὺν πρὸς ἄλλους ἦσαν ὡς ἀποτεταμένον τοὺς κίν- δυνον· ὁ δὲ Πόπλιος προσδοκῶν ἥδη τὴν αἰάπῳ πρὸς καὶ τὴν ἡμῶν ἡτοίμασε πεντακισίοις ἀνδράς μετὰ κλιμάκων· καὶ δὲ τὴν πύλιν καὶ τὴν ἰσθμὸν νεδύς ποιήσας τοὺς στρα- τῶν, καὶ πρὸς ἀκαλέσας, προσανέδωκε κλι- μάκας πλείους τῶν πρῶτων, ὥς συνεχεῶς πληρὴς ἡμέρας τὸ τεῖχος τῆς προσβασιόν- των. ἄμα δὲ τὰ σημεῖα τὸ πολεμικόν, καὶ πρὸς ἀνέξας τὰ τεῖχη καὶ κλιμάκας προσ- βαίνειν καὶ πᾶντα τὰ μέρη τεταρρήκτως, με- γάλιν συνεβαίτε παραχρῆν καὶ ἀφ' ὅσῃν γίγνεται τῆς ἐνδοῦν. νομίζοντες γὰρ ἀπὸ λε- λυθῆαι τῆς πρὸς ἀνέξας, αὐτῆς ἀρχὴν ἐώ- ρων λαμβάνοντες τὸν κίνδυνον δὲ ἀλλῆς ὁρ- μῆς. ἄμα δὲ καὶ τῆς βελῶν αὐτοὺς ἥδη λι- πόντων, καὶ τὸ πλήθος τῆς ἀπολωλότων εἰς ἀθυμίας ἄριστος, δυσχερὲς μὲν ὄφρα τὸ γηροκόμοι· οὐ μὲν δὲ ἡμῶν οὐτο δυ- ιατῶς. καὶ δὲ τὴν ἀκμὴν τῆς δὲ καὶ τὴν κλιμά- κων ἀγῶνος, ἤρχετο τὰ καὶ τὴν ἀμυνόντων. καὶ τὰ μὲν ἄλλα τὴν λίμνης ἀπέλιπε τὸ ὕδωρ καὶ τὴν

βραχὺ· ἀφ' οὗ τῷ σώματος ἡ ροὴ εἰς τὴν
 συνεχῆ θάλασσαν ἀδρῆς ἐφέρετο καὶ πο-
 λὺς ὥστε τοῖς ἀπορροήτως θεωμένοις ἀπίστον
 φαίνασθαι τὸ γηγρόμιον. ὁ δὲ Πόπλιος ἔχων
 ἐτοίμοις τοῖς κατηγεμόνας, ἐμβαίνειν πρὸς κε-
 λῶν καὶ θάρρειν τοὺς πρὸς τὴν χρεῖαν
 ταύτῃ ἠτυμασμένους. καὶ γὰρ ὡς δι' πε-
 φυκῶς εἰ καὶ πρὸς ἀλλόη, πρὸς δὲ θάλασσαν
 ἐμβάσειν, καὶ συμπαθεῖς ποιῆσαι τοῖς πρὸς
 καλουμένοις. τότε δὲ περὶ ταρχηνοῖσιν αὐ-
 τῶν, καὶ ἀφ' οὗ τῷ τέλει αὐτῶν ἀμεινωμένων, ἀ-
 πόρῃ δὲ τραυπέδων ὑπέλαβεν μέγας πῦρ τοῦ
 πρὸς τοῖς γήρεσθαι τὸ συμβαῖνον. ὃς οὐ καὶ
 μεταδίδωκε τῇ κατὰ τὸν Ποσειδῶ καὶ τῆς
 Γιοπλίου καὶ τὴν πρὸς ἀκλῆσιν ἐπαγγελίας,
 ὅτι ποσὺν τοῖς ψυχῇς πρὸς ὠρμήθησαν, ὡς
 συμφράξαντες καὶ βιασάμενοι πρὸς τὴν πύ-
 λιν, ἐξῶθεν ἐπιχείρουν ἀφ' ἑκαστοῦ τοῖς
 πελέκυσιν καὶ τοῖς ἀξίαις καὶ ῥέμασι. οἱ δὲ
 ἔχοντες τῶν τελευτῶν ἐγείσαντες τὰς τείχεα, καὶ
 καταλαβόντες ἐρήμους καὶ ἐπάλξεις, οὐ μόνον
 πρὸς τοῖς ἀσφαλῶς καὶ κλίμακας, ἀλλὰ
 καὶ κατέβησαν ἀναβαίντες ἀμαχητὶ τὸ πύ-
 λιν. ἅτε τῶν εἰδόντων ἀπορροήτων μὴ πρὸς
 τοῖς ἄλλοις ὅποις, καὶ μέγιστα κατὰ τὸν
 ἰσθμὸν καὶ τὴν ταύτην πύλιν· ὅθεν ποτε
 δι' αὐτὴν ἐλπίσαντων ἐγγίσαι τὰς τείχεα
 τοῖς πολεμίοις κατὰ τὸν τῆς λίμνης τό-
 πον· ὁ δὲ πλείστον, ὑπὸ τῆς ἀτάκτου
 κραυγῆς καὶ τῆς συμμίκτου πολυχλίας
 οὐ δυναμένοι οὐτ' ἀκούειν, οὔτε συνο-
 ρῆν τῶν δεινῶν ὁρᾶν. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι
 κρατήσαντες τῶν τείχεων, ὁ μὲν πρὸς
 τοῖς ἐπεπορεύοντο κατὰ τὴν ἐφοδίαν ὅτι
 σύροντες τοῖς πολεμίοις· μεγάλην συμβα-
 λωμένην αὐτοῖς τῆς ὁ πλίσσεως πρὸς τῶν
 τῶν ἰσθμῶν τῆς χρεῖας. ἐπεὶ δὲ ἀφίκνυντο
 πρὸς τὴν πύλιν, οἱ μὲν καταβαί-
 ντες, διέκλυον τοῖς μοχλοῖς, οἱ δὲ ἐξῶθεν
 εἰσέπιπτον. οἱ δὲ ἔχοντες τῶν κλιμάκων βια-
 ζόμενοι κατὰ τὸν ἰσθμὸν, ἥδη καταβύοντες
 τῶν ἀμεινωμένων, ἐπέβαινον ἐπὶ καὶ ἐπάλ-
 ξεις. Καὶ τέλος, πᾶσι μὲν τείχη ταύτην τὰς
 ὅπως κατέληπον· τῶν δὲ ῥέμασι οἱ δὲ τῶν πύλης
 εἰσπορεύόμενοι κατελάμβανον τὸ πρὸς καὶ
 αἰατῶδες, τρεψάμενοι τοῖς φυλάκτοισιν.

A per ostium vero sinus eadem conferta
 & cum impetu in continens mare fe-
 rebatur: ut qui rerum naturæ ignari
 cernerent quod fiebat, demirari satis
 non possent. Publius paratos habens
 duces locorum peritos, stagnum in-
 gredi & bono esse animo eos iubebat,
 quibus id negotij dederat. Plane si ad
 quicquam aliud, ad id certe egregie à
 natura fuit comparatus Scipio, ut fi-
 duciâ animis hominum ingeneraret,
 ac suos affectus in eos transfunderet,
 quos adhortabatur. Tunc igitur milite
 sicut iussus erat faciente, & per vora-
 ginem cunctis certatim pergentibus,
 diuinâ quadam providentiâ stagnum
 auferri exercitus vniuersus cepit cre-
 dere. Idcirco redeuntēs in memoriā
 eorum quæ de Neptuno audiuerant,
 & promissæ eius opis à Scipione cum
 eos adhortaretur, tanto sunt animo-
 rum impetu concitati, ut facta testudi-
 ne irruerent in portam, & fores secu-
 rib. ac dolabris extrinsecus effringere
 conarentur. qui per stagni vada ad
 mœnia accesserant, & pinnas propu-
 gnatoribus vacuas inuenerant, non
 solum scalas nullo periculo admoue-
 runt; sed etiâ superato muro, nemine
 resistēte, cum tenuerunt. quippe quod
 aliis in locis obsessi occupabantur, ma-
 xime autem circa fauces & eò feren-
 tem portam. quum præsertim ea cun-
 cti persuasione essent imbuti, quasi
 nunquam à parte stagno proxima for-
 ret hostis appropinquaturus. adde
 quod præincôposito clamore, & turbæ
 promiscuæ concursu, neque audire
 neque cernere quicquam eorum quæ
 in rem essent poterant. Romani, ut in
 sua potestate muros habuerunt, prin-
 cipio per mœnia ipsa discurrent, hac
 circuitione hostem à stationibus at-
 trahentes. quam ad rem magno ipsis
 vsui erat genus ipsum Romanorū ar-
 morum. Vbi ad portam ventum, des-
 cenderunt isti quidē & vectes refrège-
 runt; at qui foris erant facta irruptio-
 ne sunt ingressi. qui autem à regione
 isthmi per scalas eniti contendebant,
 quū superstantes armatos iâ vicissent,
 pinnas murorum inuaserūt. Ac mœ-
 nia quidē hoc pacto Romani tandem
 occuparunt: tumulum vero illum in
 orientem versum ceperunt, præsidio
 fugato, qui per portam irruperant
 Pub.

Pub. Scipio ubi iam numero suorum qui oppidum erant ingressi cepit fide-
re, partem eorum maximam (vbi mos
est Romanorum) in oppidanos immi-
sit: dato praecepto, vt in quoscunq; in-
cidissent, omnes occiderent; nemini
parcerent: neue ad praedandum prius
se conuerterent, quam esset datum si-
gnum. Equidem Romanos hoc face-
re existimo, vt nomen Romanum ter-
rori sit omnibus. propterea saepenu-
mero cernere est, quoties capitur ab
ipsis vrbs aliqua, non homines dumta-
taxat occisos, sed etiam canes bifariam
dissectos, & reliquorum animantium
membra abscissa. qua consuetudine tunc
vel maxime sunt vsi, propter ingentem
captorum numerum. Ipse, mille circi-
ter armatorum manum secum habens,
ad arcem ducit. quem vt vidit accede-
tem Mago, conatus primo vim vi re-
pellere; mox cogitans, plane iam in
hostium potestatem urbem esse, missis
qui de sua impunitate agerent, arcem
dedit. Secundum haec datur a Sci-
pione signum, & milites caedibus fi-
nem facientes, ad diripiendam urbem
se conuertunt. Orta deinde nocte, pars
exercitus, cui ita fuerat praeceptum, in
castris mansit; Imperator cum suis
mille in arce noctem egit: reliquis per
Tribunos e domibus euocatis, praece-
pit, vt singulae cohortes omnem prae-
dam in forum congererent, & ad ea
quae essent comportata nocturna sta-
tionem agerent. velites excitos e vallo
in orientali tumulto stare iussit. Et Car-
thagine quidem, quae in Hispania est,
hoc modo sunt potiti Romani. Postri-
die eius diei quum essent congestae in
Forum & eorum qui Carthaginien-
sibus militabant sarcinae & omnis sup-
pellex quae ciuium quae opificum, ea
omnia Tribuni militum suis legioni-
bus pro more militiae Romanae diui-
serunt. Romani quoties vrbs aliqua ab
ipsis capitur, id negotium sic admini-
strant. Solent diebus singulis ad rem
gerendam viros idoneos pro loci ma-
gnitudine, interdum ex vniuersis le-
gionib. seligere, interdum per signa &
manipulos partitionem instituer. nu-
quam autem plures dimidia parte eam
ad rem assignant. ceteri in suis ordini-
bus manentes, in subsidiis stant, al-
ias extra, alias intra muros, prout
indicati periculi ratio postulauerit.

Α ὁ δὲ Πόπλιος ἐπεὶ τοὺς εἰσέλθοντες ἀξιό-
χρεως ὑπελάμβανεν εἶναι, τοὺς μὲν πλείους
ἐφῆκε, καὶ ὁ πρῶτος αὐτοῖς ἔπος ἔειπε τοὺς ἐν τῇ
πόλει, ὡς ἀλλήλους κτείνειν τὴν ὡς ἀτυχό-
ισαν, καὶ μηδὲν φεῖσθαι, μηδὲ πρὸς τὰς ὠ-
φελείας ὀρμῆναι, μέγιστον αὖ ἀποδοῖν ὅ σπῆν-
μα. Γοῶν δὲ μοι δοκῶσι τὸτο καὶ ἀπληξέως
χάειν. ὁ δὲ καὶ πολλάκις ἰδεῖν ὅτιν ἐν ταῖς τῇ
Ρωμαίων καὶ ἀλλήλοις τῇ πόλει, οὐ μόνον
τοὺς ἀνδράποισ πεφονδευμένοις, ἀλλὰ καὶ τοὺς
κύνας διδοῦσθαι, καὶ τὴν ἄλλαν ζώον μέ-
λην ὡς ἀκακομήναι· τότε ὅ καὶ τελέως πολὺ ὅ
τοῦτον ἦν, ὅτι ὁ πλεῖστος τὴν κατελημμένην.
αὐτοῖς δὲ πρὸς χιλίοις ἔχον, ὡρμητοὶ πρὸς τὴν
ἀκρῆν. ἐκίχοντο δὲ αὐτῶν, ὁ μὲν πρῶτον ἐ-
πιβάλλετο Μάγον ἀμύνεσθαι· μετὰ δὲ ταῦτα
συνιστάσας βεβαίως ἦδη κατελημμένην τὴν
πόλιν, διεπέμψατο πρὸς τὴν ἀσφαλείαν τὴν αὐ-
τῶν, καὶ πρὸς τὴν αὐτῶν ἀκρῆν. οὐ γὰρ ἡγομένου,
καὶ ὅ σπῆνμα ἀποδοῦναι, ὅ μὲν φονδύειν
ἀπέστησαν· ὡρμητοὶ δὲ πρὸς τὰς ἀρπαγὰς.
ὅτι ἡγομένου δὲ τῆς νυκτός, οἱ μὲν ὅτι τῆς
πρὸς ἐμβολῆς ἔμμενοι, οἷς ὡς οὕτω ἀφαισ-
χέμενοι· μετὰ δὲ τῇ χιλίῳ ὁ στρατηγὸς ὅτι
τὴν ἀκρῆν ἠυλίσθη. τοὺς δὲ λοιποὺς ὅτι τὴν
χίλιαν ἐκ τῶν οἰκῶν ἐκκαλεσάμενος, ἐπέ-
ταξε συναθροίσαντας εἰς τὴν ἀκρῆν πρὸς διερ-
πασμένα καὶ σημαίας, ὅτι τούτων χρητὰς ἔα.
τοὺς δὲ χειρομαχοὺς ἐκ τῆς πρὸς ἐμβολῆς
καλέσας, ὅτι τὴν λόφον ἐπέστη, τὴν ἀπὸ τῇ
αἰσθλῶν. Καὶ τὴν μὲν καὶ τὴν Ἰβηρίαν Καρ-
χηδόνιος τῶν τῶν ἐχθρῶν ἐχθροὺς κύριοι Ρω-
μαῖοι. εἰς ὅ καὶ ἐπαύειν ἀνδραγαθίας εἰς τὴν
ἀκρῆν τῆς τε τῶν στρατιωτῶν πρὸς ταῖς
Καρχηδόνιαις ἀποστροφῆς, καὶ τὴν πολέμῳ καὶ
τὴν ἐργαστικῶν καὶ ἀσκήσεως, ταῦτα μὲν ἐμίει-
ζον οἱ χίλιάρχοι τοῖς ἰδίοις στρατοπέδοις καὶ ὁ
πρῶτος αὐτοῖς ἔπος. Ἔστι ὅ καὶ Ρωμαῖοι ὡς ὅτι
ὡς ἡ πρὸς τῇ πόλει καὶ ἀλλήλοις οἰκονομία.
ποτὲ μὲν γὰρ ἐκείνης ἡμέρας πρὸς τὴν πρὸς
ἐκείνους ἀπομειζόν) τὰ τῇ αἰσθλῶν καὶ ὁ μέγ-
ιστος τὴν πόλιν, ποτὲ ὅ καὶ σημαίας μερίζουσι
αὐτοῖς· ἐδὲ ποτὲ ὅ πλείους ἀποστροφῶν) πρὸς
τῶν τῇ ἡμῶν. οἱ δὲ λοιποὶ μένοντες καὶ ταῖς
τάξιν ἐφεσθῶσι, ποτὲ μὲν ἐκ τῆς πό-
λεως, ποτὲ ὅ πάλιν ἐκ τῆς αἰσθλῶν ὁ δεικνύει.

Ddd

Τῆς δὲ διωάμεως διηρημένης αὐτοῖς καὶ μὲν ὁ πλεονεξίας εἰς δύο στρατοπέδα Ρωμαῖκα, καὶ δύο τῶν συμμάχων, ποτὲ δὲ καὶ ἀσθενείας ἀδριζομένων ὁμοῦ τῶν τιτάρων, πάντες οἱ πρὸς τὴν ἀρπαγὴν ἀπομεριάζοντες αἰαφέννοι καὶ ὠφελείας ἕκαστοι τοῖς ἑαυτῶν στρατοπέδοις κἀπειτα πρὸς αὐτὴν τούτων, οἱ χιλίαρχοι ἀφαιρέμενοι πᾶσιν ἴσον· ὃ μόνον τοῖς μέγασι εἰς τῆς ἐφεδρείας, ἀλλὰ καὶ τοῖς σκίμασι φυλάττονται. τοῖς τε ὑπερωσούσι, καὶ τοῖς ὑπὲρ ἵνα λείπουσι ἀπὸ τῆς ἀπαραμύνης. περὶ δὲ τῆς μηδὲνα νοσφίζεσθαι μηδὲν τῶν ἐκ τῆς ἀρπαγῆς, ἀλλὰ τηρεῖν τὴν πίσιν καὶ τὸν ὕκον, ὁμνέουσι πάντες ὅταν ἀδριζοῦνται πρὸς τοὺς εἰς τὴν πρὸς ἐμβολὴν, ἔξισταί μάλιστα εἰς τὴν πολέμιαν. ὡς πούτου δὲ τῆς μέγας εἰρήνης πρὸς τὴν ἡμῶν δὲ πλεονεξίας εἰς τοῖς αὐτοῖς πολιτείαις. λοιπὸν, ὅταν οἱ μὲν ἡμίσεις ῥάπτωται πρὸς τῆς ἀρπαγῆς, οἱ δὲ ἡμίσεις ἀφαιρέοντες τὰς τάξεις ἐφεδρεύουσι τούτοις, ὅσοι ποτε κινδυνώσιν Ρωμαίοις τὰ ὅλα ἀπὸ πλεονεξίας. τῆς γὰρ ἐλπίδος τῆς κατὰ τὴν ὠφελείαν εἰς ἀπαραμύνης ἀλλήλοις, ἀλλ' ἐσκήμας ὑπὲρ τοῖς μέγασι κατὰ τῆς ἐφεδρείας καὶ τοῖς ἀρπακτοῖσι, ὅσοις ἀπολείπει τὰς τάξεις· ὃ μάλιστα τοῖς ἄλλοις εἴωθε βλάπτειν. ἐπιδὴ γὰρ οἱ πλείους τῶν αἰδεσφόρων κακῶν παύουσι καὶ κινδυνώουσι τῶν κέρδους ἕνεκα φατέροι, ὡς ὅταν ὁ κατὰ τὴν ὑποπίστην, δυσχερὲς εἶκος ἀπὸ τῆς πρὸς τῆς ἐφεδρείας ἢ στρατοπέδου ἀπολειπομένων, ἀπὸ τῆς πρὸς τοῖς πλείους πᾶσι δὲ ληφθῆναι τῶν κυριεύουσιν. καὶ γὰρ αὖ ὅλως μόνταρχος ἢ στρατηγός, καὶ ἐπιμαλὲς αἰαφένρειν εἰς τὸ χροῖον ἐπιτάξῃ τὰς ὠφελείας, ὁμοῦ τὰ διωατὰ χρύπτειν πάντες ἰσχυροῖσι. δὲ τῶν πολλῶν ὁρμύτων ὑπὲρ τῶν δὲ μέγας, οὐ διωάμενοι κρατεῖν, κινδυνεύουσι τοῖς ὅλοις. καὶ πολλοὶ δὲ ἕως κατὰ τὴν ὑποπίστην, καὶ ποτὲ μὲν ἐπιπεσόντες τὰς τῶν πολέμιων πρὸς ἐμβολαῖς, ποτὲ δὲ κατὰ τὴν ὑποπίστην πόλεις, οὐ μόνον ἔξέπουν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὅλοις ἐσφάλισαν, καὶ οὕτως ἢ τὴν πρὸς τὴν ἀπαραμύνην αἰτίαν.

A Iam quū vniuersæ copiae, vt plurimū, sint eis diuisæ in legiones duas Romanas, & paria sociorum auxilia; interdū quatuor legiones (et si id fit rarius) simul habeāt; omnes qui ad diripiendam urbem fuerūt selecti, prædam vniuersam ad suas quique legiones referunt, qua vēdita, Tribuni deinde æquis portionibus inter omnes pecuniam diuidūt. & habetur ratio non eorum tantū, qui in subsidiiis māserunt, sed & illorum qui tentoria custodierunt: itē ægrotorū, & si qui ad muneris alicuius curationē, fuerint aliō missi. Quod autē **B** nihil quicquam à præda sint auersuri, sed fidem seruaturi, prout iureiurando sint obstricti, id verò cuncti iurāt, quādo primū in expeditionē profecturi, conueniunt in castra: qua de re dicta sunt nobis plura cū de eius Reip. institutis ageremus. Quum igitur hoc modò pars dimidia intēdat prædæ, dimidia seruatis ordinibus præsto sit in subsidium diripientibus; nunquā accidit, vt propter lucri cupiditatem in discrimen rerum omniū perueniāt Romani. Quoniam enim de consequēda **C** præda non diffidunt sibi inuicem, sed spem certam habent ac stabilem æquā eius portionem habituros, & eos qui in subsidiiis manserint, & eos qui prædati fuerint, nemo ordines deserit: quæ res sæpe aliis noxam parit. Nimirū ita est: pleriq; mortalium & arūnas perferunt, & periculis sese obiciunt, spe lucri cuiusdam: ex quo, vt facile cuius intelligit, quoties occasio paradi lucri datur, ægre omnino ab illo se abstinere par est eos, qui in subsidiiis aut castris relinquuntur: propterea quod moribus **D** populorum fere omnium receptū, vt ei cedat præda qui cepit. quia etiam si vel Rex aliquis, vel dux exercitus, prædā omnem in commune afferri seriō iusserit, omnes tamē quæ possunt oculi, ea sibi ducūt esse propria. vnde fit, vt quum reprimi hic omnium impetus ad lucrum consecutū nequeat, etiam de sua salute vniuersi exercitus periclitentur. Sæpe igitur multis accidit, vt ex animi sentētia consecutis quæ destinauerāt, quum modò in hostium castra irrupissent, modò vrbes aliquas occupassent, non solum inde extruderentur; sed etiam totius rei fortuna aduersa fungerentur: cuius mali causa erat nulla alia, nisi illa quā dixi.

Hoc vnum igitur, vt si quid aliud, summo studio & cura prouideant duces exercituum, vt quoad eius fieri potest spes certa omnium animis sit insita, si qua prædandi extiterit occasio, æquis partibus inter omnes prædam iri diuisum. Vt ad Romanum Imperatorem redeam, dum Tribuni militum prædæ tribuendæ prouinciam administrant, ipse è captiuorum turba in vnum congregata, (& erant non multo pauciores capti decem. millibus) ciues primò vtriusque sexus, segregari iubet, cum liberis ipsorum; deinde opifices. secundum hæc, ciues adhortatus vt populo Rom. amici esse vellet, & beneficij meminisse, domum quemque suam omnes dimisit. qui tam inopinata salutis potiti, præ gaudio lacrymantes Imperatorem venerati ab eo discesserunt. opificibus in præsentia edixit, publicos eos esse populi Romani. quod si in ministerijs earum artium, quas singuli eorum tenerent, beneuole & enixe operam nauassent, post confectum feliciter bellum cum Carthaginensibus, libertatem ipsis promissæ. his imperauit, vt nomina apud Quæstorem profiterentur, & quum eorum numerus esset ad duo milia, diuisis per tricenos, curatorem vnum cuique manui imposuit. è cætera multitudine selectos robustissimos quosque specie corporis, & ætatis florentissimæ in classem ad supplementum remigum dedit. ita nauatarum quos prius habebat numero sesquialtera portione amplificato, quum naues quoque captiuas instruxisset; repertum est in singulis fere nauibus alterum tantum classicorum atque prius erat. captiuas siquidem naues armauit decem & octo: habebat autem prius quinque & triginta. pariter autem etiam his spem libertatis fecit vbi Romani Carthaginenses debellassent, si eorum opera fideli & prompta Respublica esset vsa. Et Scipio quidem erga captiuos ita se gerens, tum animos ciuium illexit, vt & priuatim sibi & publice populo Rom. bene cuperent, ac fidem seruatum vellent:

A Διὸ δὲ πρὸς μηδὲν ἔτι ἀποδίδειν τὴν πρὸς τοῖς ἑστέροις ἡγεμονίαις, ὡς πρὸς τὸν δὲ μέγιστον καὶ ὅσον ἐστὶ δυνατὸν, ὑποαρχὴν πρὸς τοῖς πολλοῖς ἐλπίς, ὡς ἔξ ἴσθαι πάντες τῆς ὠφελείας οὐσης, εἰς τὴν ὑποπίπῃ τοιοῦτος καὶ εὖ. Πλὴν οἱ μὲν χιλιάρχοι τότε πρὸς τὴν τῶν λαφύρων ἦσαν οἰκονομία· ὁ δὲ στρατηγὸς τὴν Ρωμαίων ἐπὶ συνήρῃ τὸ τῶν αἰχμαλώτων πλῆθος, ὃ συνεῖεν ἡγεῖσθαι μικρὰ λεγόντων μυρίων, συνετάξετο χωριστὰς πρὸς τὸν μὲν τοῖς πολίτευς ἀνδρας τὴν καὶ γυναῖκας, καὶ τὰ τοῦτοι τέχνη· δούτερον δὲ τοὺς χερστέχους. ἡγομένου δὲ τούτου, τοὺς μὲν πολίτευς πρὸς ἀκαλέσας ὄνομα Ρωμαίοις, καὶ μνημονόειν τῆς ἐργασίας, ἀπέλυσε πάντας ὑπὲρ τὰς ἰδίας οἰκίας. ἔτι μὲν οὖν ἅμα δακρύοντες καὶ χαίροντες ὑπὲρ τῆς παρὰ τῆς ἑστέρας, προσκυνήσαντες τὸν στρατηγὸν διελύθησαν. τοῖς δὲ χερστέχους καὶ τὸ παρὲν εἶπε, ὅτι δημόσιοι τῆς Ρώμης εἰσὶ· πρὸς ἀγοράμοις δὲ τὴν ὄνομα, καὶ πρὸς θυμίας ἐκάστοις καὶ τὰς αὐτῶν τέχνας, ἐπηγείλατο τὴν ἐλθούσαν, καὶ τοῦτον χωρήσας τῶν πρὸς τοὺς Καρχηδονίους πολέμου. καὶ τοῖς μὲν ἀπογράφεσθαι πρὸς τὰς πρὸς τὸν ταμίαν, συστήσας Ρωμαίων ἐπιμαλητῇ καὶ τεμάχοντα· ὃ γὰρ πρὸς πλῆθος ἐγένετο τοῦτον πρὸς διχαλίους. ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν αἰχμαλώτων ἐκλέξας τοὺς ὑπερτάτους καὶ τοῖς εἰδὸς καὶ τῆς ἡλικίας ἀκμαστάτους, πρὸς τὴν αὐτὴν πληρώμασι, καὶ ποιήσας ἡμιολίους τοῖς πρὸς τὴν πρὸς τὸν συνεπλήρωσε καὶ τὰς αἰχμαλώτους ἦτας· ὡς τοὺς ἀνδρας ἐκάστω σκᾶφει βραχὺ ἢ λίαν τῶν διπλασίων εἶναι τοῖς ὑποαρχοῖς τῶν πρὸς ἡγεμονίαν. αἱ μὲν γὰρ αἰχμαλῶται ἦτες αἱ ὀκτωκίδεκα τὸν ἑξήκοντον, αἱ δὲ ἔξ ἑρχῆς πέντε καὶ τεμάχοντα. παρεπλησίως δὲ καὶ τοῖς ἐπηγείλατο τὴν ἐλθούσαν, πρὸς ἀγοράμοις τὴν αὐτῶν ὄνομα καὶ πρὸς θυμίας, ἐπιδὸν κρατῆσιν τῶν πολέμων τῶν Καρχηδονίων. τῶν δὲ χερστέχων τὸν ἑστέρον τὰ καὶ τοὺς αἰχμαλώτους, μάλιστ' αὐτοὺς ὄνομα καὶ πῶς ἐν εἰργασίᾳ τοῖς πολίτευς καὶ πρὸς αὐτὸν καὶ πρὸς τὰ κινὰ πρὸς ἡγεμονίαν.

μεγάλῳ ὃ πρῶτον τῆς χειρὸς αὐτοῦ
 τὴν ἐλπίδα τῆς ἐλευθερίας ἡμιόλιον ὃ ποιή-
 σαι τὴν ναυτικὴν ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ τὴν αὐ-
 τῷ πρῶτον. Μετὰ δὲ ταῦτα Μάγονα καὶ
 πύς ἄμα τούτῳ Καρχηδονίους ἐξέειξε· δύο
 μὲν γὰρ ἦσαν κατελημμένοι τῶν ἐκ τῆς
 Γερουσίας, πέντε δὲ καὶ δέκα τῶν ἐκ τῆς
 Συγκλήτου. καὶ τούτοις μὲν συνέστησι Γαίῳ
 Λαλίου συμβαλῆσαι τὴν ἀρμόζουσαν ὅτι-
 μέλειαι ποιῆσαι τῶν αἰδρωμένων. ὅτι δὲ τού-
 τοις τοὺς ὁμήρου πρῶτον καλέσατο, πλείους
 ὄντας τῶν τελευτῶν. καὶ τοῖς μὲν παῖδας
 καὶ ἕνα πρῶτον καὶ κατεφύλακας, παρ-
 ρεῖν ἐκέλευε, δὲ πρὸς μὲν ὀλίγας ἡμέρας ἐπὶ-
 φορτὴν τοῖς αὐτῶν γυνεῖς. τοῖς δὲ λοιποῖς ὁμοῦ
 πρῶτον καὶ παρρῆν, καὶ ἡμέρας αὐ-
 τοῖς εἰς τὰς ἰδίας πόλεις πρὸς τοὺς αὐτῶν ἀ-
 ναγχοῖς· πρῶτον μὲν ὅτι ὄντας καὶ καλῶς
 αὐτοῖς ὅτι· δὲ πρὸς δὲ δὲ πρὸς Ῥωμαῖοι
 πρῶτον αὐτοῖς εἰς τὴν οἰκίαν ἀποκαταστήσαι
 μετὰ ἀσφαλείας, ἐλευθέρων τῶν ἀναγχοῖν σφί-
 σι τῶν πρὸς Ῥωμαῖοις συμμαχίας. ταῦτα δὲ
 εἰπὼν, καὶ πρῶτον καὶ πρῶτον ἐκ τῶν
 λαφύρων τὰ λιποτέστερα πρὸς τὴν ὅτι-
 νοιαι, τότε καὶ γὰρ καὶ καὶ ἡλικίας ἐκάστῃς
 ἐδώκεν τὰ πρῶτον· τῆς μὲν παισὶ καὶ
 νοῖς καὶ ψαλλία, τῆς δὲ νεανίσκου ῥάμβας καὶ
 μαχίρας. Ἐκ δὲ τῶν ἀχμαλώτων τῆς
 Μακεδονίου γυναικὸς, ὅς ἐστι ἀδελφὸς Αἰδ-
 βάτου τῆς τῶν Ἰερσητῶν βασιλέως, πρῶ-
 τον αὐτῇ καὶ δουρὸς μὲν δακρύων ἐ-
 πιστροφὴν ποιήσας τῶν αὐτῶν ἀχμαλώτων,
 αἰμῶν Καρχηδονίων· συνεπαῖς ἡμιόλιος, D
 εἶρετο, πρὸς τῶν ἐπιτηδίων αὐτοῖς· καὶ γὰρ
 ἐὼν ἡ γυνὴ πρῶτον, καὶ πρὸς πρῶτον αὐτῇ
 ἀχμαλώτην ἐπιφαίνουσα. τῶν δὲ κατεφύλακ-
 σι, ἐκάλεσε τοὺς πρὸς τῶν ἐπιμήλειαι τῶν γυ-
 ναϊκῶν ἀποτεταγμένους. ὧν πρῶτον καὶ
 καὶ ἀφασφουώτων, ὅτι πρῶτον τὰ δέοντα
 δαψιλῶς αὐταῖς Καρχηδόνιοι πρῶτον ἀ-
 ζοι, πάλιν ὁμοίως ἀφασφουώτων αὐτῶν γυ-
 ναϊκῶν τῆς γυναικὸς, καὶ τὸν αὐτὸν εἰπούσης
 λόγον· μάλιστα ἐπὶ ἀφασφουώτων ὁ Πόπλιος,
 καὶ ἕνα λαβὼν ἔννοια ὡς ὀλιγοχρόνῳ,
 καὶ ψυδῶς πρὸς τῶν πρῶτον ἀποφαγεμένων
 τῶν πρὸς τῶν ἐπιμήλειαι ἀποτεταγμένων,

A tū ipsos opifices spe libertatis ostensā,
 promptos ad omnia atq; alacres red-
 didit. copiarū quoq; nauticarum nu-
 merum ea occasione singulari prudē-
 tia usus, sesquialtero auxit. Secundum
 hæc Magonem ē captiuorum turba
 segregauit, & Carthaginiēses reliquos
 qui cum ipso erant; duo namq; ē Se-
 nioribus Carthaginensium inter ca-
 ptiuos fuere; ē concilio autem publico
 quindecim. hos C. Lælio tradidit, &
 ut curam ipsorum quantam par erat
 haberet, præcepit. Quidēs postea ad
 B se vocauit, qui plures erant trecentis.
 ibi tunc Scipio pueroiū vnū quemq;
 nominatim appellare, blanditiis de-
 mulcere, bono animo ut essent iubere:
 fore namq; eis dies paucos, ut paren-
 tes suos viderent. cæteris in commu-
 ne præcepit, bonum haberent animū,
 & ad suos quisq; in patriam literas da-
 rent, quibus facerent eos certiores,
 primū saluos esse se & commodē ha-
 beri: deinde constituisse Romanos do-
 mos suas quemq; ipsorum remittere;
 si modo vellent sui necessarij societa-
 tem populi Ro. amplecti. Hæc locu-
 tus, quum iam ante ē spoliis selecta
 C quædam præparasset, quæ ad præsens
 institutū conducibilia videbantur,
 conuenientia. vnicuiq; pro sexu aut
 ætate munuscula diuisit: puellis unc-
 ular & armillas: adolescētibus, rham-
 bas, (genus est pugionis aut ensis) &
 gladios. Inter hæc quū ē media capti-
 uorum turba mulier quæ Mandonij
 vxor erat, cui frater Indibilis Ilergetū
 regulus, flēs ad pedes Imperatoris pro-
 cubuisset, obtestans ut decoris matro-
 nalis maiorem curam haberet quàm
 habuissent Carthaginiēses; Scipio mi-
 seratione tactus, Ecquid ipsis eoiū quæ
 essent necessaria decesset interrogat.
 erat enim mulier magno natu, & spe-
 ciem dignitatis cuiusdam & maiesta-
 tis præ se ferebat. tacente ipsa, Impe-
 rator eos vocat, quibus scæminarum
 custodia fuerat à Pœnis demandata.
 adsunt custodes, & Pœnos quæ po-
 stularet vsus liberaliter iis suppeditas-
 se confirmant. Mulier ad genua Sci-
 pionis iterū manus porrigere, & pre-
 ces repetere easdem. ille impensius
 E etiam mirari quid rei esset; quumque
 ita secū statueret, negligenter officio
 fungi & fingere falsa pro tempore eos
 qui illi curationi fuerant præfecti;

bonum habere animum feminas iubet: aliis enim se negotium daturum, nequid ipsis ad victum aut cultū deesset. Tu vero Imperator, excipit illa post breue silentium, verba nostra nō capis recte; si abdominis gratia tibi nūc supplicare nos putas. Tum enim uero quid sibi mulier vellet subolere cepit Scipioni: qui Indibilis filias & plurimorū aliorum regulatorū simul ætate ac forma florentes oculis suis subiectas intuens, lacrimas tenere non potuit, ubi mulier suæ sortis calamitatem verbo innuisset: tum igitur mentem ipsius perspectam sibi significans, supplicis dextramprehendit, & cum ipsam tum alias omnes bene sperare iubet: sibi ipsas non secus ac sorores aut natas fore curæ: & quemadmodum iam esset pollicitus, fidos homines se ad id delecturū, quibus custodiā ipsarū delegaret. Secundum hæc quicquid publicæ pecuniæ fuerat captum, id Scipio Quæstorib. adnumeravit. atq; ea talentorum sexcentorū summam superabat. quæ summa ut quadringentis illis talentis fuit adiecta quæ ipse Roma attulerat, vniuersus repositæ pecuniæ ad vsum belli numerus talentorum mille est effectus. Eodem quoq; tempore iuuenes quidam Romani virginem nacti & ætatis flore, & formæ bonitate cæteris mulieribus longe præstantem; qui non ignorarent Scipionem natura mulierosum esse, puellā ad ipsum adducūt, atq; in conspectu illius sistunt, & hanc se illi donare muneri dicunt. Scipio miraculo pulchritudinis attonitus; Ego verò, inquit, nec si priuatus viuerem poteram accipere munus vllum aliud magis gratum: neq; nunc Imperator vllum aliud minus gratū. hoc nimirum dicto, ut mihi videtur, innuens; Eiusmodi res per quietem quidem interdum, & quoties frui ludo ætatis iuuat, suaves iuuenib. oblationes præbere & curarum leuamenta: easdem verò, si quis per agendi tempora iis vtatur, & corpori & animo maxima afferre impedimenta. Igitur magnas ille quidem iuuenibus se habere gratias dixit: cæterum virginis patre accito, è vestigio suā ei filiā tradidit; iubēs ut cui vellet cūq; ciuiū nuptiā eā daret. Hoc ille suæ continentiæ & moderationis edito specimine,

A θάρρειν ἐκέλευε τὰς γυναῖκας· αὐτὸς γὰρ ἐτίθεις ὅπισθ' αὐτὰς τοὺς φερόμενους, ἵνα μηδὲν αὐτὰς ἐλλείπει τῶν ὀπίσθ' αὐτῶν. ἡ δὲ ἐπιχρῶσα μικρὸν, Οὐκ ὀρθῶς, ἔφη, στρατηγέ, τοὺς ἡμετέρους ἐκδέχῃ λόγους, εἰ νομίζεις ἡμᾶς ὑπὸ τῆς γαστρὸς δεῖσθαι σου νῦν. καὶ τότε λαβὼν ὁ Γόπλιος ἐν ἑαυτοῦ βούλημα τῆς γυναικὸς, καὶ θεωρῶν ὑπὸ τὴν ὄψιν τὴν ἀκμὴν τῶν Αἰδοδούρου θυγατέρων, καὶ πλείονων ἄλλων διωκτῶν, ἐκείνην δακρύσας· τῆς γυναικὸς ἐν ὀλίγῳ τὴν τῆς περὶ αὐτῆς ἐμφασιν ὑποδεικνύσας. δὲ δὲ καὶ τότε φανερὸς γινώσκων, ὅτι σιωπῶν ὁ ῥήθην, καὶ λαβόμενος τῆς δεξιᾶς, θάρρειν αὐτὴν τε ταύτῃ ἐκέλευε, καὶ τὰς ἄλλας ὁμοίως· ποιήσασθαι γὰρ παρόμοιαι ὡς ἰδίαι ἀδελφαὶ καὶ τέκναι συστήσασθαι δὲ καὶ παρὲς τὸν τούτων ὀπισθ' αὐτὰς ἀκολουθῶν τοῖς παρὰ ρημάτων πιστοῖς αἰσθῶν. Μετὰ ταῦτα πρὸς τοὺς παμύους τὰ χρήματα, ὅσα δημοσία κατελήφθη τῇ Καρχηδονίῳ. ἐν δὲ ταῦτα πλείω τῇ ἐξαχσίῳ παλαίῳ ὥς παρὰ τῶν τούτων οἷς πρὶν αὐτὸς ἐκ Ρώμης ἔχειν τετραχίλις, τὴν ὅλῃν πᾶσιν αὐτῶν ἡμέρῃ τῇ χρησίμῃ πλείω τῶν χιλίων. Κατὰ τὸν χρόνον τῶν καίσων ἡμέρῃ τῇ Ρωμαίοις ὀπισθ' αὐτὰς πρὸς τὴν τὴν ἀκμὴν καὶ τὴν καλὸν ἀφαιρούσῃ τῶν ἄλλων γυναικῶν, καὶ σιωπῶντες φιλοχρῶν ὅτι τῇ Γόπλιον, ἡκοι αὐτὴν ἀγορεύειν, καὶ παρὰ τῶν ἐφ' αὐτῇ ἑαυτῇ δακρύσας τὴν χεῖρα. ὁ δὲ καταπλαγὴς, καὶ θαυμάσας ὁ καλὸς, ἰδίῳ τῇ μὲν ὡν, ὁ δὲ μὲν ἡμέρῃ αὐτῇ ἐφ' αὐτῇ δεῖσθαι ταύτης τῆς δωρεᾶς· στρατηγέ δὲ ὑπακούων, ὅς ὅποιος αὐτῇ ἦτον. ὡς ἐμοὶ δοκῇ τὸν αἰνιγμένον δὲ τὸ ἀποφάσεως, δὲ τῇ μὲν τῆς ἀπαύσεως ἐνίστε καὶ ῥαθυμίας ἐν τῇ ζῇ, ἡδίας τῆς ἡοῖς ἀπολαύσεως τὰ ταῦτα πρὸς αὐτὰ καὶ ἀφαιρούσας· ἐν δὲ τοῖς τῇ παρὰ τῇ χειρὶ, μέγιστα γίνεται καὶ σῶμα καὶ τῇ ψυχῇ ἐμπόδισι τοῖς χρωμάτων τοῖς μὲν οὖν καίσων ἐφ' αὐτῇ χεῖρ ἔχει· τὸ δὲ τῆς πρὸς αὐτὴν πατέρα καλέσας, καὶ δοῖς αὐτῇ ταῦτα ἐκ χεῖρ, ἐκέλευε σιωπῶντες ὅτι αὐτῇ παρὰ τῇ τῇ πολιτῶν. δὲ ὡν καὶ τὰ τῇ ἐκ χειρὸς καὶ τὰ τῆς μετεωρίσεως ἐμφανῶν,

μεγάλῳ ἀποδοχῇ εὐεργάζετο τοῖς ὑπο-
παπομένοις. Ταῦτα δὲ δεικνύμενος, καὶ τὰ
λοιπὰ τῶν ἀρχαίων τοῦ βασιλέως τοῖς χιλιάρ-
χοις, ἐξέπεμψε Γάϊον τὸν Λαίλιον ὅτι πεντή-
ρεως εἰς τὸν Ρώμῳ, τοὺς τε Καρχηδονίους συ-
νήσεις, καὶ τῶν ἄλλων ἀρχαίων τοῖς ἐπιφανέ-
στασις, δηλώσει τὰς εἰς τὴν πατρίδα τὰ γε-
γονότα. Τὸ γὰρ πλῆθος αὐτῶν ἦδη τὰς καὶ τὴν Ἰβη-
ρίαν ἀπὸ πικύτων, ὡς ἴδμεν ἔστι τοῦτων
ποροφάελόντων αὐτοῖς ἀναθάρρουντες, πολ-
λαπλασίως συνεπλήθη τὸν ποταμόν.
αὐτοὶ δὲ χεῖροι μὲν πᾶσι εἰς τὴν Καρχηδὸν τοῖς
τε ναυικαῖς δυνάμεισι ἐγύμναζε συνεχῶς, καὶ
τοῖς χιλιάρχοις ὑπέδειξε τοῖσιν πᾶσι εἶπον τὸ
τὸ πεζικῶν στρατοπέδων γυμνασίαις· τὴν μὲν
πρῶτην ἡμέραν ἐκέλευσε ἑορτάζειν ὅτι θιά-
κοντα σταδίους εἰς τοῖς ὅπλοις· τὴν δὲ δεύτεραν
πρῶτον ἐκτελεῖν καὶ δευτέραν, καὶ καὶ τριτο-
πῆν εἰς τὸ φανερὸν τὰς πομπὰς· τῇ δὲ ἐξῆς
αἰαπαύεσθαι καὶ ῥαθυμεῖν· τῇ δὲ μετὰ ταῦτα,
τοὺς μὲν μαχητομαχίαν ἐξυλίσσας ἐσκυτωμέ-
ναις μετὰ ὅκτισφαιρων μαχαίραις, τοὺς δὲ τοῖς
ἐσφαίρωμένοις χροσφοῖς ἀκοντίζαν. τῇ δὲ πέμ-
πτην πάλιν ὅτι τὴν αὐτοῖς δρόμοις καὶ τὴν δὲ
χρὴν ἐπομάζαν. ἵνα δὲ μηδὲν τὸ πρῶτον τὰς με-
λέτας ὅπλων, μᾶλλον τὸ πρῶτον τὸ ἀγῆσαι μηδὲν
ἐλλείπη, τὸ πλείον ἐποίησαν ἀσπυδὴν πρῶτον τὴν
χερστίχας· καὶ μετὰ μὲν ἂν ἀσπρας ὅκτι με-
λὲς ἐφεσάκει πρῶτον ταύτην τὴν χεῖρα, καὶ ὁ-
σὸν ἐπὶ τῷ πρῶτον. αὐτοὶ δὲ καὶ ἡμέραν ἐ-
πομάζαν, καὶ δὲ αὐτὴ τὰς χορηγίας ἐκείνης
ἀφροσκόμαζε. Λοιπὸν τὸ μὲν πεζικῶν στρα-
τοπέδων καὶ τοὺς πορὶ τὴν πόλιν τοῖς χρωμένοις
τὴν μελέτην καὶ τὴν γυμνασίαν, τὴν δὲ ναυικῶν δυ-
νάμειν καὶ ἡγεῖσθαι τὴν ἀσπίδα καὶ τὴν εἰ-
ρεσίαν, τὴν δὲ καὶ τὴν πόλιν ἀκοντίζαν τε καὶ χαλ-
κιδόντων καὶ τεκτανομένων, καὶ συλλήβδην ἀπὸ τῶν
ἀσπυδίζοντων πρὸς τὰς τὸ ὅπλων καὶ τῶν
σκόλας· οὐκ ἔστιν ὅστις οὐκ αὖ εἶπε καὶ τὸν Ξενο-
φῶντα τότε θεασάμενος, ἐκείνῳ τὴν πόλιν
εἰργαστήριον εἶναι πολέμου. ἐπὶ δὲ αὐτῷ πρῶ-
τον καλῶς ἐδίδκει, καὶ διότι οὐκ ἔφη τὰς πόλιν
τὰς χεῖρας, μετὰ ταῦτα τὴν φυλακὴν καὶ τὴν
τιχρὴν καὶ τῶν ἀσφιδιστῶν τὰ καὶ τὴν
πόλιν, ἀνέβλεψε καὶ τὴν πεζικὴν καὶ τὴν ναυικὴν
δυνάμειν καὶ πρῶτον ποιέμενος τὴν πορείαν ὡς
ὅτι Ταρακωντος, ἔχων μετὰ αὐτὴν καὶ τοὺς ὁμήρους.

A magna studia assequeretur eorum
quibus imperabat. His ita constitutis
& turba cetera captiuorum Tribunis
tradita, C. Laelii fidei & Carthaginien-
ses, & nobilissimum quemque ex aliis
captiuis committens, data quinque-
reme, nuncium cum victoriae Romam
mittit. Nam quum plerique omnes
Romani res Hispaniae pro iam con-
clamatis haberent, certo sciebat Pu-
blius, ipsos hoc accepto nuncio excita-
tum iri, ut animos denuo sumerent,
& mox in belli curam aciori con-
tentione esse incubituros. Ipse Car-
thagine Noua aliquandiu moratus,
B copias nauticas assidue exercebat.
cum quidem Tribunis exercendi pe-
destres copias hanc rationem praeiuit.
Primo die legiones in armis quatuor
circiter millium spatia iussit decurre-
re: secundo die arma tergere & cura-
re omnes & inspicere ante tentoria:
tertio, quiescere & cessare: quarto,
alios rudibus pugnare quae pilis coria-
ceis erant praefixa; alios praepilatis
missilibus iaculari: quinto, iterum ad
easdem decursiones erat militibus re-
deundum. Vt autem nullum genus
armorum, siue quae ad campestres e-
xercitationes, siue quae ad iustas pu-
gnas adhibetur, deficeret, summam ipsi
curae erat fabri. Horum igitur singulis
corporibus, quod antea dicebamus,
C curatores ubi praefecisset: ipse quoti-
die ad illos itare, & annonam per se
prospicere. Itaque ergo quum legio-
nes extra urbem pro moenibus rem bel-
licam meditarentur, & sese exerce-
ret, copiae nauticae agilitatem nauium &
industriam suam mari experirentur:
D in urbe item, alibi famiatorum qui fer-
ramenta acuebant, alibi fabrorum
aeratorum aut lignariorum strepitus
audiretur, omnium denique studia in
fabricandis armis absumeretur; nemo
poterat illa cernens dictum Xenophontis
non usurpare, officinam belli-
cam ut rem esse. Haec postquam visus
est sibi Imperator idonee curasse, &
iam satis exercitatione esse profec-
tum, ad belli munia obcunda,
mox relictis muris dispositisque prae-
sidiis ad custodiam urbis, cum classe &
legionibus profectus, Tarraconem
E iter instituit, obsides quoque secum
habens.

Motus porro in quibus, ceu omni tempore vtilibus, equites exercitados esse Scipio volebat, sunt isti. Quod ad singulos attinet, equi declinatio ad sinistram & rursus ad dextram: ad hæc mutatio retrorsum. Ad turmas quod spectat, conuersio totius turmae vno flexu, reuersio in priorem positionem, item circumactus turmae duplici flexu, & circumactus turmae triplici flexu. hoc amplius, eductiones gradu citato vnius decuriæ, aut binarum ex utroque cornu, vel etiam interdum e media acie: & iterum adunatio seruato ordine ad suam turmam, vel alam siue præfecturam. adice his, ordinationes in utroque cornu, vel ab initio in aciei instructione, vel postea per circumductionem pone tergum aciei. Motuum per agminis fracti huc aut illuc auersionem, superuacua putabat esse meditationem. Fere enim idem esse, ut cum in itinere agmen ducitur. Secundum ista erat accessio ad hostes & receptus. Atque hos motus omnes ita oportebat didicisse, ut si addere gradum necessitas cogeret, neque latitudinis neque longitudinis seriem villo modo corrumpere: simul etiam ut rationem eandem interuallorum inter ipsas turmas seruarent. Nihil enim periculosius aut inutilius posse fieri censebat, quam si ubi semel ordines soluti esset ab equitibus, turmales pugnam capebant. Hæc disciplina quum & multitudinem, & sociarum ciuitatum Præfectos imbuisset, mox ipsa lustrauit oppida: inquirens, primum ecquid vulgus quæ præceperat caperet: deinde an qui per vrbes Præfecturas administrabant ad dictata huiusmodi perspicue & rite danda essent idonei. His ita præparatis, mox equitibus ex omnibus oppidis in vnum locum conuocatis, quos dixi motus ipse per se edebat, & decursionibus ipse præerat, omnia per se administrans. Neque vero in decurrendo omnes alios antecedebat Scipio, sicut hodie fieri amat à ducibus: qui duci proprie conuenientem locum esse putant, ut primus sit omnium. atqui ducatus eiusmodi & imperitiam arguit, & cum periculo est coniunctus. ita enim dux videtur ille quidem ab omnibus, sed ipse videt neminem. Enimvero præfectum equitum in decursionibus non potestatem quæ habet in milites oportet ostendere,

A Ἡ δὲ κινήσις αὖ ὑπελάμβανε πρὸς πάντα χειρὸν ἀρμόζειν, αἷς ἔδει σινοῦσθαι τοὺς ἵππους αὐτῶν. αἱ καὶ ἵππων μὴ κλίσεις ἐφ' ἡμίαν, καὶ πάλιν ἐπὶ δόρυ· πρὸς τούτοις μεμβολή. Καὶ οὐλαμόν δ' ἐπιστροφὴ καὶ αἰαστροφὴ, καὶ ἀελασμός, ἐπὶ δὲ ἐκ ἀελασμοῦ. πρὸς δὲ τούτοις ἐξαγωγαὶ καὶ λόχοι καὶ διλογίας ἀφ' ἐκαστέρων τῶν κρατῶν μὲν τάχοι· ποτὲ δὲ ἀπὸ τῆς μέσσης καὶ σινοαγωγὰς πάλιν μὲν ἐποχῆς εἰς οὐλαμούς τε καὶ ἴλας εἰς ἱππρχίας. ἐπὶ δὲ τούτων ἐκβάλλεις ἐφ' ἐκαστέρων τῶν κρατῶν, ἢ ἀφ' ἐκαστῆς ἐκβολῆς, ἢ ἀφ' ἐκαστῆς ἀελαγωγῆς τῆς ἀφ' αὐτῶν οὐραγῶν. τῆς μὲν γὰρ καὶ ἀείκλασιν οὐ πρὸς δουλοῦν μελέτης ἔφη· χροδὸν γὰρ ὥσπερ πορείας ἔχον ἀφ' αὐτῶν. ἐκ δὲ τούτων, τὰς ἐπαγωγὰς τὰς ἐπὶ τοὺς ἐσατήρις, καὶ τὰς ἀποχωρήσεις ἔδει σινοῦσθαι ἐν πάσαις ταῖς κινήσειν ἐπὶ τοσούτοι, ὥστε δυνῶν τὰς τάχας πρὸς αὐτὰν, ἐφ' ὅσοι συζυγῶνται καὶ συστοιχῶνται ἀφ' αὐτῶν· ἅμα δὲ καὶ τὰ ἀφ' αὐτῶν κατὰ τοὺς οὐλαμούς τε καὶ ἴλας ὥς ἵππων λευκώτων τὴν τάχην τὴν ἐν οὐλαμοῖς ἀεθυμῶν κινδυνώσῃ, οὐδὲν ἐπισφαλέστερον ὑπαρῆναι, οὐδ' ἀχρεώτερον. ταῦτα δὲ ὑποδείξας τοῖς τε πολλοῖς, καὶ τοῖς ἀπὸ τελευτῆς, αὐτὸς ἐπιπορεύετο τὰς πόλεις ἐξετάζων· πρῶτον μὲν, εἰ συμπεριφέρουσι οἱ πολλοὶ τοῖς ἀφ' αὐτῶν ἀνδράσι· δεύτερον δὲ, εἰ κρατῶσι οἱ κατὰ πόλεις ἀρχοῖτες τῶν ἑαφ' αὐτῶν καὶ διόντες διδόναι τὰ ἀφ' αὐτῶν· κρίνειν πρὸς τὴν ἀλήθειαν οὐδὲν ἀσφαλές· οὐδὲν γὰρ ἐπὶ τῆς τῶν κατὰ μέγεθος ἡγεμονίᾳ ἐμπειρίας. Περικλέους δὲ τὰ περὶ τὴν ἀνδρῶν τῶν ἐν ἑαφ' αὐτῶν, σινοῦσθαι τοὺς ἵππους ἐκ τῶν πόλεων εἰς ἓνα τόπον, καὶ δὲ αὐτῶν τὰς κινήσεις ἐπετελεῖν. καὶ τὸν ὅλον χειρισμὸν αὐτοῖς ἐποιεῖτο τῆς ἐξοπλισίας, οὐ πρὸς αὐτῶν ἀνδράσι, ὅσοι οἱ νῦν ποιοῦσιν ἡγεμόνες, ὑπολαμβάνοντες ἡγεμονικῶν τῶν πρὸς τὴν κρίσιν κρίσιν. ἐπὶ γὰρ ἀπὸ τῶν πρῶτον, ἅμα δὲ ἐπισφαλέστερον ἀρχοῖτος· ὅς ὁραται μὲν ὑπὸ πάντων τῶν ὑποπεριφερόμενων, ὅρα δὲ οὐδένα. οὐ γὰρ στρατιωτικῆς ἐξουσίας, ἀλλ' ἡγεμονικῆς ἐμπειρίας.

είας, ἅμα δὲ καὶ δυνάμει δῖγμα δι' φέ-
ρειν τὸν ἵππῳρον ἐν ταῖς ὁλοπλοῖαις, ποτὲ
μὲν ἐν πρώτοις, ποτὲ δὲ ἐν ἑσάτοις, ποτὲ
ἐν ἑξήμισι γιγνόμενοι. ὅθεν ὁ περὶ
μυῖος αἴθερ ἐκείνῃ, περιπαύων, καὶ πάλιν ἐ-
φορᾷ αὐτὸς καὶ περὶ ἀφ' ἑαυτοῦ αἰσῶν ἀ-
πορροῖ, καὶ δευτέρῃ ἐν ἑσάτοις πάλιν ὁ δὲ
μυῖος γιγνόμενος. ὡς δὲ τὰ ταῦτα τελέως βρα-
χεία καὶ σαφὴς ἀφ' ἑαυτοῦ περὶ γιγνόμενον
ἐν τοῖς κατὰ μέρος ὑπὸ μέλειαι. Δημή-
τριος ὁ Φαληρεὺς ἕως λόγου ὁ ποιῶν ὑ-
πέδειξε· φησας, ὅτι κατὰ τὴν ἐν οἰκοδομίαις,
ἐὰν καὶ μίαι πλείονος ἦν καὶ κατ' ἑνα δι-
μόν, καὶ κατ' ἑνα δόμον ὑπὸ μέλειαι τύχη ὁ
πορροῖ αὐτὸν· οὕτως ἐν στρατοῦ ὁ κατ'
αἰσῶν καὶ κατὰ λόγον ἀκριβῶς, ὅλως ποιῶ
τὸν δυνάμει ἰσχυρῶν.

Αἰτωλῶν μέμψις καὶ Ῥωμαίων,
διὰ τῆς ἀποβολῆς ὁξενεχθεῖσα, ὑπ'
ἀνδρὸς τῆς Αἰτωλῶν οὐ φρο-
νουῦτος.

Εἶναι γὰρ τὸ νῦν γιγνόμενον ὁμοίον
τῇ τῆς ἀφ' ἑαυτοῦ οἰκονομίας,
καὶ χειρὸς· καὶ γὰρ ἐπ' ἐκείνῃ περὶ
διωκτῶν μὲν ὡς ὑπὸν, καὶ περὶ ἀπο-
λυταῖς τῇ χυῖφῃ καὶ τῇ περὶ ἀπολύτῃ τῇ
δυνάμει· τὴν δὲ ὑπὸν τῆς ἐκ-
βαλόντος ἢ φάλαγγος, καὶ τῇ βαρεῖα λαμ-
βαίνῃ τῇ ὀπλῇ. νῦν ὁ περὶ ἀπολύτῃς, περ-
κινδυνεύουσι μὲν Αἰτωλοὶ καὶ Πελοποννη-
σίῳ οἱ τοῖς συμμαχοῦντες· ἐφεδρῶν οἱ
δὲ Ῥωμαῖοι φάλαγγος ἔχοντες ἀφ' ἑαυτοῦ. καὶ
μὲν οὗτοι πλείονες καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ, αἰσ-
φύλακτες ἐκ τῆς ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀφ' ἑαυτοῦ
ἀπολυτῶν Ῥωμαῖοι· νικησάντων δὲ τού-
των, ὁ μὴ δόξειε τοῖς θεοῖς, ἅμα τούτοις καὶ
τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι ὑφ' αὐτοῖς ἐκείνοις ποιῶ-
σινται.

A sed suæ peritiæ, atq; facultatis ductan-
di exercitus specimen edere, modò in
prima, modò in vltima, interdum in
media acie versantem. Atque hoc Sci-
pio egregie faciebat; quum & turmas
obequitaret, & singulos inspiceret, ac
si qua in re hæsitarent, ipse clarius om-
nia explicans, & vt quidque peccaretur,
id omne ab initio statim corrigēs.
sed quòd in singulis erudiendis dili-
gētem operam posuisset, plane tum
pauca inueniebat & oppidò rara quæ
corrigeret. Quod autem Publius re-
bus ipsis, id Demetrius Phalereus ver-
bo tenus docuit, cum diceret: Sicut in
B ædificiis, ita demum domui toti fore
prospectum, cum singuli lateres rite
fuerint dispositi, & singuli ordines af-
fabre sic facti, vt nullus relinquatur
hiatus: ita in exercitu, quoties & viri-
tū & per singulos manipulos vt be-
ne omnia se habeant cum cura fuerit
prouisum, vniuersam aciem firmam
ex eo & validam futuram.

Ætolorum querimonia de
C Romanis, eleganti similitudi-
ne expressa, ab homine non
Ætolo.

D Icebant illi, quod nunc fie-
ret, simillimum esse ei rerum di-
sponendarum & tractandarum ratio-
ni, cuius est in præliis vsus: nam & ibi
leuem armaturam ac strenuissimam
copiarum partem primam vt pluri-
mum periculis obici, & interire ante
D alios: at prælij totius euentum phalan-
gi & graui armaturæ adscribi. Simili-
ter & nunc quoque inquiebat, primi
adeunt pericula Ætoli, quique alij Pe-
loponnesij sunt his societate iuncti:
Romani in modum phalangis stant in
subsidiis. Igitur si illi aduersa vsi for-
tuna deleti essent, Romanos tamen
ex acie se recepturos, & sine vllò dam-
no fore abituros. sin vincerent Ætoli,
(quod superi ne firint,) Romanos &
hos & alios omnes Græcos suæ pote-
stati subiecturos.

E

A

In Media prasidia ad firmandum imperium maiora esse quam in reliqua Asia.

Opes admiranda, que in Regia olim visebantur quam Ecbatana urbs habuit.

Antiochi expeditio aduersus Arsacem, qui Parthorum imperium inter primos fundauit.

EDYNASTARVM Asiæ prouinciis, omnium maxime idonea stabilendo imperio est Media, cum propter regionis magnitudinem, tum propter numerum ingentem & præstantiam quâ virorum quâ equorum. hoc quippe animantium genus vniuersæ prope Asiæ Media suppeditat. Nam quæ variis locis constituta habent Reges equorum armenta, ea Medorum curæ ob soli vbertatem sunt commissa. eademq; ut præsidium ne deesset aduersus conterminos Barbaros, ex Alexandri instituto Græcanicis urbibus vndique cingitur, si Ecbatana dūtaxat excipias. quæ vrbs in ea Mediæ cōdita est parte, quæ Aquiloni vēto est opposita: imminet autē iis regionibus Asiæ, quæ secundum Mæotim & Pontum Euxinum porriguntur. Regia Medorum ibi quondam fuit. ac videtur sane ciuitas hæc vrbes omnes alias opibus & operum magnificentia superasse longo interuallo. sita est in montana regione quæ radicibus Orōtis subiacet. mœnib. caret: sed arcem habet manu factā, & ad firmitatem ad miraculū vsq; munitā egregiē. arcis regia subiacet: de qua satiusne sit cuncta sigillatim exsequi, an penitus filere iure aliquis dubitet. Nam ut iis qui portentosas narrationes in mediū afferre amant, quiq; res quas commemorant exaggerare supra modum cōsuerunt, pulcherrimam dicta vrbs materiam præbet: ita illis qui ad ea omnia caute & cunctanter accedunt, quæ præter communem sensum dicuntur, difficultatem & inopiam consilij eadem affert. Verumenimvero Regia hæc eius amplitudinis est, ut

Ἡ τῆς Μηδίας διαφορὰ πρὸς τὰς ἄλλας τῆς Ασίας δυναστείας.

Οὐκ ἔστιν ἐν Μηδίᾳ Εκβατανῶν τὰ βασιλεία πλοῦτον περιεῖχεν εἰς ὑπερβολὴν μέγαν.

Ἀντιόχου στρατεία καὶ Ἀρσάκου, τὴν πλεὺν τῆς Παρθῶν ἀρχὴν συστήσαντος ἐν τοῖς περὶ τοὺς.

B

EΣΤΙ τοῖσι τῇ Μηδίᾳ κατὰ τὸ μέγεθος τῆς χώρας ἀξιοχρεωτάτη τῶν κατὰ τὴν Ασίαν δυνασιῶν, καὶ κατὰ τὸ πλῆθος, καὶ κατὰ τὰς ἀρετὰς τῶν ἀνδρῶν, ὁμοίως δὲ καὶ τῇ ἵππων. τοῖς γὰρ ζώοις τοῖς σχεδὸν ἅπασαν χορηγεῖ ἡ Ασία· ὥς καὶ τὰ βασιλικὰ συστήματα τῇ ὑπερβολῇ τῶν Μηδοῖς ὑποτετάχθαι ἀπὸ τὴν φύσιν. περιεῖται δὲ πόλιν Ἑλλωσίαν κατὰ τὴν ὑφήγησιν τὴν Ἀλεξάνδρου φυλακῆς εἶεκεν τῶν συγκυρωμένων αὐτῇ Βαρβαρῶν, πλεὺν Εκβατανῶν. Αὕτη δὲ ἐκτίσται μὲν ἐν τοῖς περὶ τὰς ἀρκέσις μέρεσι τῆς Μηδίας· ἐπικείται δὲ τοῖς περὶ τὴν Μαγῶν καὶ τὸν Εὐξείνους μέρεσι τῆς Ασίας. ὡς δὲ βασιλεῖον ὅχι ἀρχῆς Μηδῶν, πλούτω δὲ καὶ τῇ τῆς κατὰ τὴν πολυτελείᾳ μέγα πὶ πρὸς τὰς ἄλλας δοκεῖ διενέωχέναι πόλεις. Κεῖται μὲν οὖν ὑπὸ τὴν περὶ τὴν Ασίαν τὴν περὶ τὸν Ὄρεσιν, ἀπείχεται οὐσα. ἀρετῇ δὲ ἐν αὐτῇ χρονοῖται ἔχθρα μασιῶν πρὸς ὀχυρότητα κατισχύουσι μέγαν. ὑπὸ δὲ ταύτῃ ἐστὶ βασιλεία Περσῶν. Καὶ ὁ λέγων κατὰ μέγεθος, καὶ ὁ περὶ τὴν ἀπολείαν, ἔχει ὡς ἀπολείαν. τοῖς μὲν γὰρ ἀρεταῖς τὰς ἐκπληκτικὰς τῇ διηγήσει πρὸς φέρειν, καὶ μετ' αὐξήσεως ἔπα καὶ ἀγαθῶς εἰσομύοις ὁρατέμεν, καλλίστην ὑποθέσιν ἢ περιηγητικὴν πόλιν πρὸς τὴν δὲ βλάττει πρὸς ἀπορροαῖς πρὸς πᾶσι παρὰ τὴν χρῆσιν ἐπὶ λεγόμενοι, ἀπολείαν περὶ ἀπολείαν καὶ διηγήσιν. Πλεὺν ἐστὶ γὰρ τὰ βασιλεία πρὸς μὲν μεγέθει σχεδὸν

D

E

ἑστὰ καθ' ἑχόντα τὴν περὶ γραφὴν, τῇ δὲ
 τῶν καὶ μέγας καὶ θαυμάσιον πολυτέ-
 λεια μεγάλῳ ἐμφαίνοντα τὴν τῆς δὲ δε-
 χῆς καὶ θαυμάσιον ἐκείνην. οὐσὶς γὰρ
 τῆς ξυλίας ἀπ' αὐτῆς καθ' ἑαυτὴν καὶ κυπρίτης,
 ὁστέμια αὐτῶν γεγενησάσθαι συνέβαινεν·
 ἀλλὰ καὶ τὰς ἐδοκίμει καὶ τὰ φατιώματ' αὐ-
 τοῖς κίονας τοὺς ἐν ταῖς τοαῖς καὶ περὶ φύλεις,
 τοὺς μὲν ὄργυρας, τοὺς δὲ χερσαῖς λεπτοῖς
 περιελήφθαι· τὰς δὲ κεραμίδας ὄργυρας
 εἰς πᾶσας. τούτων δὲ τὰ μὲν πλείστα συνέ-
 βη λεπταδίονα καὶ τὰ Ἀλεξάνδρου καὶ Μα-
 κεδόνων ἑφοδοὶ· τὰ δὲ λοιπὰ καὶ τὴν Ἀντι-
 γόρου καὶ Σελεύκου τῶ Νικάνορος διωα-
 γμῶν. ὅμοις δὲ καὶ τὴν Ἀντιόχου περιελήφθαι,
 ὅ, τε ναὸς αὐτὸς ὁ τῆς Ἀλφειοῦ περὶ θαλάσσης
 μέγας, ἐπὶ τοὺς κίονας εἶχε τοὺς περίεξ κα-
 χερσαῖς· κεραμίδας ὄργυρας, καὶ πλείους
 ἐν αὐτῇ συνετέθησαν. πλείονοι δὲ χερσαῖς ἡ-
 νῆς ὀλίγα μὲν ἦσαν, ὄργυρας δὲ καὶ πλείους
 ὑπὲρ μέτρον. ἐκ δὲ πᾶσι τῶν περὶ θαλάσσης
 ὁ χαρτῶν εἰς τὸ βασιλικὸν ἡδεγιάθη νό-
 μομα, μικρῶν λείπον τετρακισχίλιον τα-
 λείτων.

Εὖς μὲν οὖν τούτων τῆς πόλεως ἡλπίσαν
 αὐτὸν ἔχειν Ἀρσάκης. εἰς δὲ τὴν ἑρήμον τὴν
 τούτοις περὶ ἄνω, οὐ τολμήσαν ἐπὶ διωα-
 μνὴ τηλικαύτῃ διακδοῦναι, καὶ μέγιστα ἀφ' ἧς
 τὴν αἰνός. ὅτι πολλὰ μὲν γὰρ ὁστέμια ἐπὶ Φαι-
 νόμοις ὕδωρ ἐν τοῖς περὶ θαλάσσης τοῖς
 ὑπονόμοις δὲ πλείους εἰσὶ, καὶ ἀφ' ἧς ἡ ἐρήμου
 φρεατίας ἔχοντες ἀγρονομίας τοῖς ἀπείροις.
 καὶ δὲ τούτων ἀπὸ τῆς περὶ θαλάσσης λόγος ἀφ' ἧς
 τὴν ἐγγυρῶν, ὅτι καὶ οὐς χερσαῖς Πέρσαις τῆς
 Ἀσίας ἐπεχέτωσαν, ἔδωκεν τοῖς ἐπὶ πᾶσι τοῖς
 τοῖς μὴ περὶ τὴν περὶ θαλάσσης, ἐπεὶ γε-
 γενησὶ ὕδωρ πηγῶν ἐπὶ πάντεσσι χερσαῖς καρ-
 πύσας τὴν χώραν. ὅτι ἔχοντες τῶ Ταύρου
 πολλὰ καὶ μεγάλα ὑδάτων ἀπορρύσεις, πᾶ-
 σαν ἐπεδίχοιτο διαπύων καὶ κακὸν ἔχειν, ἐκ
 μακρῶ καὶ θαυμάσιον τοῖς ὑπονόμοις ὥστε
 καὶ τοῖς νῦν κακῶς, μὴ δὲ τοὺς χερσαῖς τοῖς
 ὑδάσι γνώσκουσιν τὰς ὄργυρας τῆς ὑπονόμου,
 πόθεν ἔχουσιν τὰς ἀπορρύσεις. Πλὴν ὅρα Ἀρ-
 σάκης ἐπεθελόμην αὐτὸν τῇ ἀφ' ἧς ἡ ἐρήμου
 ποταμῶν, ὁ τὴν καὶ δὲ χερσαῖς καὶ φέρειν ἐπε-

A stadia in circuitu habeat septem: ope-
 rum & ornamentorum tantam in sin-
 gulis partibus magnificentiam præ se
 fert, ut quanta rerum omnium copia
 abundarent, qui ab initio fundarunt,
 facile sit æstimatu. Nam quum mate-
 ria uniuersa esset ex cedro aut cupresso,
 nihilominus tamen haud quidquam
 illius nudum à tegumento cerneret:
 sed erant trabes, lacunaria, & colum-
 nae siue in porticibus, siue in peristy-
 liis laminis partim argenteis partim
 aureis circumamictæ. omnes item te-
 gulæ fuere argenteæ. laminarum por-
 ro istarum pleraque in aduentu Ale-
 xandri & Macedonum sunt detractæ:
 cæteræ cum Antigonus & Seleucus
 Nicanor rerum potiebantur. Adhuc
 tamen quo tempore eo venit Antio-
 chus, fanum saltem, quod Ænæ in-
 digetant, columnas circa habuit de-
 auratas: & tegulæ quoque argenteæ
 plures ibidem erant congestæ. lateres
 quinetiam restabant, aurei quidem
 nonnulli, argentei verò multi, ex qui-
 bus omnibus pecunia illa est conflata
 quæ regia imagine cernitur signata;
 ad talentorum fere cīō cīō cīō cīō
 summam accedens.

Existimabat Arsaces, ad hæc qui-
 dem usque loca Antiochum fore ven-
 turum: sed ad continentem his terram
 desertam nequaquam ausurum, tantis
 præsertim cum copiis, traicere, & ma-
 xime propter aquarum inopiam, nam
 in iis quæ dicimus locis nulla usquam
 in superficie terræ aqua apparet; etsi
 plures insunt subterranei riuus ac pu-
 teci etiam in illa solitudine cauari, quos
 locorum imperiti ignorant. Et est su-
 per his fama vera ab indigenis prodita
 qui aiunt, Persas imperij sui tempore,
 permisisse iis qui aquam fontanam in
 aliquem locum induxissent non prius
 irrigatum, ut per quinque generatio-
 nes eius agri fructus caperent. Quum
 igitur ex monte Tauro multi, iique ma-
 gni aquarum defluxus maneret, nullam
 neque impensam neque ærumnam
 recusabant, quo ad deuchendam a-
 quam ex longinquo aqueductus con-
 ficerent. adeo ut hodierno tempore,
 ne illi ipsi quidem qui aquis utuntur,
 sciant capita subterraneorum riuorum
 unde manent, aut ubi scaturiant. Cæte-
 rum Arsaces ut videt Regem per solitudi-
 nem iter ingredi, puteos statim omnes

obruī & corrumpi iubet. quod postquam Antiocho est renuntiātum, Nicomedem iterum cum mille equitibus misit. sed iam Arsaces cum copiis pedem retulerat, quando hi venerunt. equites solum nonnulli canalium ora corrumpentes sunt inuenti: quos regij primo impetu terga vertere, & conicere se in pedes coegerunt: ipsi mox ad Antiochum sunt reuersi. Rex solitudinem emēsus, ad oppidū venit, Hecatompylon dictum. In media Parthia hæc vrbs est sita: quum autem diuerticula viarū quæ ad omnes circa ferunt regiones ibidē coeant, ex euentu ipso Centum portarū nomen locus inuenit. Ibi ad reficiendum ex laboribus itineris militem pauci dies sumpti. Institit deinde reputare secū Antiochus, Arsacem, si idoneas vires haberet ad prælio secum decernendum, nūquam profectō patriam suam fuisse relicturum, & eius finibus excessurū, neque ad dimicandum vllum alium aptiorem suo exercitui locum requisiturum, eo qui Hecatompylo circumiacet. quem ille quum deserat, palām facere recta ratione rem putantibus, aliā sibi esse mentē. propterea in Hyrcaniā progredi statuit. Tagas vt venit, & ab indigenis sciscitando cognouit, quantis difficultatib. viæ essent impeditæ, quas pertrāsire ipsum prius oportebat, quā ad Labutz montis summa illa iuga perueniat, quæ in Hyrcaniā vergunt: quanta itē Barbarorū multitudo occupatis locis quibūsq; opportunis viæ immineret; faciendū cēsuit, vt expeditorum omnem numerum in varia partiretur agmina: & diuisis ipsorum ducib. quō cuiq; tendendū esset significaret. fecit idem & in operariis, quos oportebat expeditorum manum quocunque pergerent comitari, & vt quisque locus ab iis esset occupatus, eum ita concinnare, vt phalanx & iumenta facile illac transirent. Id quum Rex consilij cepisset, primum ducere agmen Diogenem iussit: tradiditque ei sagittarios, funditores, & è montanis hominibus eos qui iaculandi & lapides mittendi peritiam habebant. hi nequaquam ordines seruabant, sed quoties occasio vel locus postularet, viritim retrā gerētes, in angustiis viarū maximo vsui erant & plurimū præstabant. His alterū subiecit agmen, Cretensum clypeatorū ad duo millia, du-

A χρίσθαι τῇ Φρεαθίας ὁ δὲ βασιλὴς ἔξαγ-
 γελήσας αὐτὰς, πάλιν ἔξαπέστειλε τοὺς παρὰ
 Νικημέδων μὲν χιλιῶν ἰππέων, οἱ δὲ κατὰ
 λαβόντες τὸν Αρτάκιον μὲν τὴν διωάμεως ὑ-
 ποχωρήκετα, ἡμεῖς δὲ τῶν ἰππέων φησίον-
 τας τὰ σῶματ' αὐτῶν ὑπονόμην, τοῦτοι μὲν
 δὲ ἐφόδον βεβαίως, φυγεῖν ἐνόησαν αὐ-
 τοὶ ὅτι πάλιν αἰεχώρησαι ὡς τὸν Αἰγύπτιον. ὁ δὲ
 βασιλὴς ἀφαιούσας τὴν ἔρημον, ἦκε πρὸς
 τὴν Ἐκατόμυλον πρὸς Γερβωσιόμην· ἡ κί-
 ται μὲν ἐν μέσῃ τῇ Παρθυνῇ τῶν δὲ ἐρ-
 δων φερουσῶν ὅτι πρὸς τοὺς πέριξ τό-
 πους, ἐν ταῦτα συμπίπτουσιν, ἀπὸ τῆ συμ-
 βάσιμος ὁ τόπος εἴληφε τὴν πρὸς τῇ
 πλην αὐτῇ ἀφαιούσας τὴν διωάμεν, καὶ
 λαγιστόμην, ὡς εἰ μὲν οἷος ἦν Αρτάκης δὲ
 μάχης κρίνεσθαι πρὸς σφᾶς, οὐτ' αὖ ἔξε-
 χόρη λιπὼν τὴν αὐτὴν χεῖρα, οὐτ' αὖ ὅστις
 δεοτέρως τόποις ἐξήτει πρὸς ἀγῶνα τῆς
 σφετέρως διωάμεσι τῶν παρὰ τὴν Ἐκατόμ-
 υλον· ὅτι δὲ ἐκχωρή, δὴ λῆξ' ἐστὶ τοῖς ὀρ-
 θῶς σκαπουμένοις ἐπὶ ἄλλης γνώμης ὡς δὲ
 παρὰ ἔκρινε πρὸς τὴν εἰς τὴν Ὑρκαίαν. πα-
 ραχρόμην δὲ ἐπὶ Ταγαί, καὶ πυνθανόμε-
 νος τῶν ἐλκρούων τὴν τε δυσχερίαν τὴν τόπων,
 οὗς ἔδει διεκβάλλειν αὐτοῖς ἕως εἰς τὴν ὑπὸ
 βολὰς διεξίκοιτο τῇ Λαβύτῃ, τῇ ἰαυούσας
 ὅτι τὴν Ὑρκαίαν, καὶ τὴν πλάτος τῇ Βαρ-
 βάρων τῶν καὶ τόποις ἐφεσώτων τῆς δυσχε-
 ρίας αὐτῶν· πρὸς τὴν δὲ ἀφαιούσας τὴν
 ζώων πλάτος, καὶ τοὺς τοῦτον ἡγεμόνας μερί-
 ζειν ὡς ἐκάστωι δέησι πορεύεσθαι. ὁμοίως δὲ
 καὶ τοὺς λειπυργούς, οὗς ἔδει πρὸς πορεύ-
 μένους τὴν κατὰ λαμβανόμενον ὑπὸ τῶν ἐν-
 ζώων ὅποι, εὐδαίον πρὸς ἀφαιούσας τῇ τῇ
 φαλαγγίτῃ καὶ τῇ τῶν ὑποζυγίων πορεία.
 Ταῦτα δὲ ἀφαιούσας, τὴν μὲν πρὸς τὴν
 δὲ καὶ τὴν Διοχάρει· συστήσας αὐτῶν τῇ
 ἐξότῃ καὶ σφειδδιότῃ, καὶ τῶν ὀρείων τοὺς
 ἀκροτάτους καὶ ληστάτας διωαμένοις, οἱ π-
 ρὸς τῶν μὲν οἱ εἰεμοί, αἱ δὲ πρὸς τὸν
 παρὸντα καὶ τὸν κατ' αἶδρα ποιού-
 μενοι τὸν κίνδυνον, πρὸς ἀφαιούσας τὴν
 πρὸς τὸν χεῖρον ἐν ταῖς δυσχερίαις. Τού-
 τοις δὲ συνεχθεῖς Κρήτας ἀποδιδώσας ἐπὶ
 τῇ πρὸς διχαλίαις, ὡς ἡγεῖτο Πολυξέ-

νίδας Ρόδους, τελευταίους δὲ θεωρακίτας καὶ θυ-
 ρεοφόρους, ὧν εἶχον τὴν ἡγεμονίαν Νικομή-
 δης Κῶος, καὶ Νικόλαος Αἰτωλός. Προαγόντων
 δὲ πύτων εἰς τὸ πέρασθαι, πολλὰ δυσχερετέρας
 συνεβόησε φαίνεται τὰς τὸ πῦν βαχύντας καὶ
 στενότητας τῆς βασιλέως ποροδοκίας. ὡς γὰρ τὸ
 μὲν ἔλθαι μῆκος τῆς ἀναβάσεως παρὶ τετρακοσίων
 σταδίων, ταύτης δὲ πλείων μέρος ἔδει ποιῆ-
 σθαι τῆς πορείας ἀπὸ χαράδρας χαμάρρου, καὶ
 βαθείας, εἰς ἣν πολλαὶ μὲν ἀνέμαςτες ἐκ τῆς
 ἐπιχειρήσεων χρημῶν πέτραι κατεκλινεγμέναι
 καὶ δένδρα, δύσβατον ἐποίησαν τὴν δὲ αὐτῆς
 πορείαν· πολλὰ δὲ ὑπὸ τῶν Βαρβάρων εἰς
 τὴν τὸ μέρος συνερχαίτο. καὶ γὰρ ἐκχυπὰς
 δένδρων ἐπεποιήτω συνεχεῖς, καὶ λίθων πλή-
 θη καὶ μεγέθη συνεδρῶντο. αὐτοὶ τε παρ' ὁ-
 λῶν τῶν Φάραγγα τὰς δυνάμεις ὑποφύλας καὶ
 δυναμένας σφίσιν ἀσφάδεια πῆρεσιν κα-
 τεληφότες, ἐτήρουν. ὥς· εἰ μὴ δὴ μῆλον ἐ-
 τελεῖς αὐτῶν ἀδιδυατήσιν τὸν Αἰτίον αἰ-
 ποῖναι τῆς ἐπιβολῆς. ὡς γὰρ δέον τοὺς πολε-
 μίους πρὸς κατ' ἀνάγκην ποιῆσθαι δι' αὐ-
 τῆς τῆς Φάραγγος τὴν ἀνάβασιν, οὕτω πρὸς
 σκώδαστον, καὶ πρὸς τὴν κατελθόντο τὰς
 πόλεις. ἐκείνη δὲ οὐκ ἔβλεψαν, ὅτι τὴν μὲν
 Φάραγγα καὶ τὴν ἀποσκόλιον οὐκ ἄλλως δυ-
 νατὸν ὡς, ἀλλ' ὡς ἐκείνη διέλθοι, ποιῆσθαι
 τῆς πορείας· πρὸς γὰρ τὰς ἀντιθέμεναι τῶν ὁ-
 ρῶν ἔχοντες οἷον ὡς πύτων πρὸς ἀντίθε-
 καὶ τοὺς ψιλοὺς καὶ τοὺς ἀντιθέμεναι οὐκ ἀδυνά-
 τος ἦν ἢ δι' αὐτῶν τῶν ἀντιθέμεναι ἀναβο-
 λή. ὅθεν ἄμα τὰς πρὸς τὸ πέρασθαι φυλά-
 κιοι πρὸς ἀντίθεμεναι τοὺς παρὰ τὸν Διομήνην, ἔξωθεν
 τῆς χαράδρας ποιουμένοις τὴν ἀνάβασιν, δι-
 ραιοτέρην ἐλάμβανεν ἀπὸ τῆς. ὅπως γὰρ
 καὶ τὴν συμπλοκὴν αὐτῶν τῶν πρὸς ἀντίθεμεναι
 διδάσκοντες ὑποφύλακτοι, καὶ πρὸς ἀντίθε-
 μεναι πρὸς τὰ πλάγια τῶν χειρῶν οἱ παρὰ
 τὸν Διομήνην, ὑποφύλακτοι τῶν πολεμίων ἐγί-
 γοντο· καὶ χερσὶ μὲν πυκνοῖς τὰς ἀντιθέμεναι
 καὶ τοὺς ἐκ χερσὶ λίθοις, κακῶς διετήρουν
 τοὺς Βαρβάρους. οὐς καὶ μέλιστα τὰς σφεν-
 δότας ἐκχυπῶντες ἐξ ἀποστήματος βάλλον-
 τες. ὅτε δὲ τοὺς πρὸς ἀντίθεμεναι κα-
 τὰ τοὺς τὸ πῦν πόποι, ἐδίδοτο τοὺς λειτουρ-
 γοὺς καὶ πρὸς εἰς τὸ πῦν τὸ πρὸς ποδῶν ἀνα-
 κατάρσιν καὶ λεγῶν μοι ἀσφάδεια.

A store Polyxenida Rhodio. postremos
 deinde loricatos & scutatos, quorum
 ducatum gerebant Nicomedes Cous,
 & Nicolaus Ætolus. Progredientib.
 autem istis in itinere longe asperior &
 angustior locorum natura est reperta,
 quam Rex putarat. Nam uniuersus
 montium ascensus stadiorum erat cir-
 citer trecentorum. cuius spatij maxi-
 ma pars conficienda per confragosam
 conuallem à torrente cauatam in ma-
 gnā altitudinem. in hanc cum mul-
 ta sua sponte saxa è superpendentibus
 rupibus essent delata, multæ item ar-
 bores, difficile & impeditum iter red-
 debatur. sed & Barbari ut difficultates
 augerent, multam operam posuerant.
 nam & arboribus cæsis continuas fe-
 cerant concædes. magnam item lapi-
 dum ingentium vim eodem congef-
 serant. & ipsi quoque per totam con-
 uallem opportunis omnibus locis ubi
 tuto consistere poterant, occupatis,
 fines suos custodiebant. Quod nisi eos
 ratio fugisset, Antiochum eo incepto,
 cui omnino impar fuisset, abistere o-
 portuisset. nam Barbari quasi prorsus
 esset necessum, ut illac Rex transiret,
 ita se comparauerant, & ea sine loca il-
 la infederant. Nimirum isti illud non
 viderant; phalangi quidem & impe-
 dimentis exercitus illac necessario, si-
 cut ipsi animis proposuerant, fore iter
 faciendum: nam montes hinc inde
 adiacentes nulla ratione ab his pote-
 rant superari: at quominus leuiter ar-
 mati, & expediti vel per nudas rupes
 scanderent, id vero naturam non ve-
 tare. Itaque simulac Diogenes intra
 conuallem ascensum moliens, in pri-
 mam stationem hostium incidit, mul-
 tum diuersa rerum facies apparuit. nam
 in primo statim conflictu, velut rebus
 ipsis monentibus quid esset opus fa-
 cto, Diogenes & qui illum sequeban-
 tur, ulterius progressi, & transuersis iti-
 nerib. loca illa emensi, supra caput ho-
 stiū euaserunt: ita ut iaculatione crebra,
 & saxis quæ manib. iaciebāt mirum in
 modum Barbaros infestarent. sed fun-
 dis maxime eos ladebant, saxis emi-
 nus incessentes. Vbi autem primos il-
 lorum per vim regij depulerant, & lo-
 cum ipsorum occupauerant, opera-
 rum tunc partes erant, purgare quic-
 quid erat ante pedes, & omnia com-
 planare, quoad eius tuto fieri poterat.
 quod

quod opus propter ingentem operarum numerum celeritate magna conficbat. Atque ita quum funditores, sagittarij & iaculatores modò imminentia hostib. iuga vagè persultarent, modò in vnum coirent & opportuna quæque loca inuaderent; clipeatorum deinde stationes ibidem subsisterent, qui secundum ipsam conuallem ordinibus seruatis & militari gradu ambulabant, non steterunt Barbari: sed relictis iis locis, ad ipsum montium illorum verticem cuncti se vndique receperunt. Antiochus eo quem diximus modo cum copiis tutò locorum angustias pertransiit: non sane absque difficultate & multo tempore. vix namque octauo die in iugum collis euaserunt. quò item Barbari quum venissent conferti, atque ij sibi persuasis- sent, ascensu hostem prohibere se posse, atrox prælium est ortum. pulsi sunt ad extremum Barbari, idque hoc pacto euenit. Pugnant illi cuneatim stipati in faciem cum phalangitis miro ardore. interim milites expediti silentio noctis longo circuitu loca super caput hostium per auersa montis occupant, qua re cognita, repente Barbari coniiciunt se in pedes. Rex, qui conferto agmine & composito descendere in Hyrcaniam volebat, receptui canere iussis tubicinibus imperum suorum, fugientes longius persequentium, compescuit. deinde agmine ita uti volebat còposito, postquam Tambracem est ventum, quæ vrbs muros quidem nullos habet, ampla tamen est, ut in qua sit Regia, eo loci est commoratus. Ac quoniam pleriq; omnes siue qui è pugna euaserant, siue qui ex omni circa regione aufugerant, in oppidum se receperant, quod Syringem vocant; (nam & firmitate & rerum omnium comoditate præstat is locus; à Tambrace non longe distans, èstque id Hyrcanix quasi caput:) vi illud expugnare cepit. Copiis igitur iterum acceptis, eò ducit: & positis circa urbem castris, obsidionem instituit. Cæterum totius incepti pars maxima in testudinibus aggestitiis erat posita. Quum enim tres ductæ essent fossæ, latæ cubitos non minus triginta, altæ quindecim, cuiusque illarum labris vallum duplex fuerat impositum; & postremo murus bene firmus.

A ἐγένετο ὃ τῷτο παχίως ἄλξι τὴν πολυχρείαν. οὐ μὲν ἄλλὰ τούτω ὅτι ἔπειτα τὸ μὴ σφειδνητῶν καὶ πεζοτῶν, ἐπὶ δὲ ἀκοητῶν καὶ τοὺς ὑπερδίζοντας τόποις παρὰ βορρῶν ἀποσείδων, ποτὲ δὲ σινοα, θροισιμῶν καὶ κατὰ λαμβανόμενῶν τοὺς διχασίους τόπους, τὸ δ' ἀσπιδωτῶν ἐφεδεδούτων, καὶ πρὸ αὐτῆν τὴν χαράδραν παρὰ βορρῶν ἐν πάξι, καὶ βάδιον, σὺν ἀνέμῳ οἱ Βάρβαροι· πᾶντες ὃ λυπόντες τοὺς τόπους, ἡ θροισίαν ἐπὶ τὴν ὑπερβολὴν. οἱ ὃ πρὸ τὴν Ἀντίοχον ἀσφιδῶς διέβησαν τὰς δυσχωρίας ὅτι περὶ τῶν βραδείων δὲ, καὶ δυσχερῶς. μάλιστα γὰρ ὀγδοῶσι πρὸς τὰς καὶ τὴν λῆπον ὑπεροχὰς ἀφίκετο. τὸ δὲ Βαρβαρων σινοα, θροισιμῶν ἐκεί, καὶ πεπαισμένων καλύειν τῆς ὑπερβολῆς τοὺς πολεμίους, ἀγὰν σιωπῇ νεανικῶς. ὁξείωσαν δ' οἱ Βάρβαροι ἄλξι τῶν αἰτίας. συσφαιέντες γὰρ ἐμάχοντο πρὸς τοὺς φαλαγγίτας καὶ πρὸς σπονδὴν ἐκθύμους· τὸ ὃ ρυκτὸς ἐπὶ τὴν διζῶν ἐκπεσελόντων ἐκ πολλῶν καὶ κατὰ λαβομένων τὰς ὑπερδίζοντας καὶ καὶ νῶτα τόποις, ἅμα ὅτι σιωπῇ οἱ Βάρβαροι τὸ γαργῶς, διήκως πληθέντες, ὥρμησαν πρὸς φυγὴν. ὃ ὃ βασιλεὺς τὸ μὴ ὅτι πληθὸν ὀρμὴν τὴν διωκέντων πρὸς ἀκατίαν μὲν πολλῆς σπονδῆς, αἰακαλεσάμενος τὸ (ἐλπίξι, ἄλξι τὸ βύλεσθαι κατὰ βαινῆν ἀλξίους καὶ σιωπῇ ἀγμένους εἰς τὴν Ὑρχανίαν. συσφαιέντες δὲ τὸ πορείαν ὡς ἐβούλετο, καὶ πρὸς ἀγρόμενος ὅτι Τάμβρακα πόλιν ἀπέχον, ἔχουσαν δὲ βασιλείαν καὶ μέγαν, αὐτὴν κατεσιμῶσι. τῶν δὲ πλείων πεπαισμένων τὴν ἀποχώρησιν ἐκ τε τῆς μάχης καὶ τῆς περὶ αὐτῶν χάρις εἰς τὴν πρὸς βορρῶν Σύνερτα πόλιν, ὡς σιωπῇ καὶ οὐ μακρὴν τῆς Τάμβρακος, εἰ) δὲ τὴν Ὑρχανίας ὡσαυτὶ βασιλείαν, ἄλξι τε τὴν ὀχυρότητα καὶ τὴν ἄλλαν διχασίαν ἔχοντε τούτω ἔξελειν μὲν βίας. αἰακαλῶν οὖν τὴν δυνάμιν πρὸς τὴν καὶ περὶ σπονδῶν, ἥρχετο τῆς πολιουρίας. Ἡ δὲ τὸ πληθὺν μέγαν τὸ ὅτι βολῆς ἐν ταῖς χάρισι χαλῶναι. τάφου γὰρ ἦσαν τριτῶν, πλάτος μὲν σὺν ἔλαττοι ἔχουσαν πελάκωτα πηλῶν, βάθος δὲ περὶ τετράδην. ὅτι δὲ τοῖς χίλεσιν ἐκείνης χαρῶναι διπλῶ ἐπικειτο, καὶ τελευτῶν πρὸς τῆς δυνάτον.

Ecc

συμπλοκαὶ μὴ οὖν ἐγίγνωτο συνεχεῖς ὅτι
τῷ ἔργῳ. ἐν αἷς οὖν ἑὸν ἐκείπερι φέ-
ροντες τοὺς νεκροὺς καὶ τοὺς βαρματίας, ἀφ' ὧν
ὅ μὴ μόνον ὑπὸ γῆς, ἀλλὰ καὶ καίτω γῆς
ἔχει τῷ ὀρυγματῶν ἐκ χερσὶ γήραθ' ἑὸν
κινδύνους. οὐ μὲν δὲ πλὴν καὶ τῇ
τῷ βασιλείῳ ἐνεργείᾳ, παχέως συνεῖδη καὶ
τὰς πάρεσσι χαθιῶναι, καὶ ὅ τῷχος πεσὶν
ἀφ' ὧν ὀρυγματῶν. οὐ συμβαίτης, ἀφ' ὧν
βαπίντες ■ Βαββαρι τοῖς ὅλοις, καὶ τοὺς μὲν
• Ελλίνας καὶ σφάξαντες τοῖς ἐν τῇ πόλει,
τὰ δ' ἐπιφανέστατα τῶν σκιδῶν ἀφ' ὧν
σαιτες, πυκτὸς ἀπεχόρησαι. ὁ δὲ βασιλεὺς
συνδραστήριος, ὑπὸ βασιλῆος ἀπέσχε μὲν τῷ
μιοδοφῶν. ὁ συμμύξαντες ■ Βαββαρι,
ρίψαντες τὰς ἀποσκάδας, αὐτὸς εἰς τὴν πό-
λιν ἔφυγεν. τῷ δὲ πελταστῶν ἐνεργείᾳ βια-
ζομένην ἔχει τὴν μάχην, ἀπελπίσαντες, σφᾶς
αὐτοὺς πᾶσι δόσαν.

Κλαυδίου Μαρκελλίου καὶ Κρι-
σπίνου τῷ ὑπάτων ἐξ ἀπειρίας
στρατηγικῆς ἀπώλεια.

Οἱ τῶν καὶ μέρος κινδύνων
πλείστον ἀπέχον δὲ τῷ ἡγεμόνι.

Αννίβης ἔπαμνος.

ΒΟΥΛΟΜΕΝΟΙ δὲ οἱ ὑπάτοι κα-
τεπιδύσαντες ὅπως τὰ πρὸς τὴν τῷ ὑπε-
ριπύων στρατοπέδῳ κακῶς μέρη τῷ λό-
φου, τοῖς μὲν ἐν τῷ χερσὶ μέρει καὶ χερσὶ
ἐπὶ γῆρας αὐτοὶ δὲ τῶν ἰππέων αἰαλαβοῦντες
ἴλας δύο καὶ χροσφομάχους μετὰ τῷ ραβδο-
φόρῳ εἰς τεύχεα, πρὸς τὴν κατὰ σκεπ-
μήν τοις τοῖς. τῶν δὲ Νομάδων εἰσο-
μήν τοις τοῖς ἀκροβολισμοῖς, καὶ κατὰ
λαὸν πρὸς τοὺς ἀκροβολισμοῖς ἐκ τῶν τῶν ὑπεναι-
πύων χερσὶς ἐνέδρας ποιεῖν, ὑπερτάλαι-
σαι κατὰ πᾶσι συμτυχίαν ὑπὸ τὸν λόφον.
οἷς τῷ σκεπτοῦ σημειώματος, ὅτι πρὸς ἀγνοίας
πᾶς κατ' ἀκροὺς τῷ βοιωτῶν ὑπὸ δῆλοι ἐκεί-
νων, ἔξασαντες καὶ πρὸς τὰ πλάγια κοινω-
μενοι τὴν πορείαν, ἀποτέμνοντες τοὺς στρατη-
γούς, καὶ διακλείουσιν ἀπὸ τῆς ἰδίας πρὸς ἐμολῆς.

A Itaque inter ipsa opera dimicationes
continuae edebantur. neque sufficie-
bant qui utraque ex parte occisos aut
vulneratos auferebant, loco purgan-
do; quod non solum supra terram, ve-
rum etiam sub terra intra cuniculos
comminus certabatur. Et sic tamen
citò perfecit Rex quàm multitudine
operarum, quàm instantiâ suâ & navita-
te, ut & fossæ replerentur, & muri per
cuniculos subruerentur. quod ut fa-
ctum, Barbari de summa re in despe-
rationem adducti, Græcos qui in urbe
erant obtruncant, suppellectilis quod
erat pretiosissimum rapiunt, & fuga
sibi noctu consulunt. eo Rex animad-
verso, Hyperbasim cum mercenario
milite mittit. in quem Barbari quum
incidissent, proiecitis impedimentis in
oppidum denuo sunt reuersi. cetratis
deinde per ruinas muri magna vi ir-
rumpentibus, omni plane iam spe de-
pulsis, in deditiōnem venerunt.

C *Coss. Romanorum Mar-
celli & Crispini ex imperitia
imperatoria artis cades.*

*Imperatorem à praliis debe-
re abstinere, in quibus summa
rerum non agitur.*

Hannibalis laus.

QUUM vellent **Coss.** M. Claudius
Marcellus & T. Quintius Cri-
spinus qualis pars tumuli quæ verge-
ret in hostium castra, esset, liquidò ex-
plorare; cæteris intra vallum manere
iussis, ipsi cum turmis duabus equi-
tum, & velitibus cum licitoribus cir-
citer xxx ad loca inspicienda ire per-
gunt. Forte fortuna Numidæ qui-
dam soliti iis struere insidias qui aut
velitationibus hostem lacerarent, aut
omnino qui agmen præcederent quo-
ties extra vallum copiarum educerentur,
colli sese applicuerant. his quum da-
to signo speculator significasset, per-
uenisse nonnullos ex inimicis in
sumum collem, super ipsorum ca-
pita, statione relicta, transversis li-
mitibus itinere facto, **Coss.** inter-
cludunt & à castris suis separant.

In primo statim congressu Marcellum cum aliquot aliis prostrauerunt. cæteros vulneribus illatis fugere per præcipitia & abrupta alium alio coegerunt: in his Marcelli filium fauciatum, qui ægrè & præter spem è periculo euaserat. Atque hæc quum cernerent qui in castris remanserant, opè tamen ferre nequaquam potuerunt. dum enim clamores tollunt, & casu tam inopinato perculsi stupent; dum equos alij frenant, alij arma sumunt, confecta res erat. Et Marcellus quidem, quum simplicius se atque incautius quàm prudentius & Imperatori conuenientius gessisset, dictū à nobis tulit infortunium. Ego verò per vniuersum opus meum de huiusmodi rebus lectores admonere cogor: qui videam exercituum duces si vlla in parte alia muneris imperatorij, in hac vel maxime labi. Atqui error hic quātus sit nemo non intelligit. Nam quid boni speres ab eo duce vel Imperatore, qui ne illud quidem certo constitutum apud se habet, ab iis periculis in quibus fortuna totius rei non vertitur, abesse quàm longissime exercitus ductorem debere? qui etiam ignoret, quoties rerum necessitas Imperatorem adigit, vt aliquam prælij partem ipse adeat, oportere, vt multi circumstantium prius cadant, quàm ad eos periculum veniat, qui summæ rerum præsumunt. Si quid enim cum periculo experiri velis, in Care id potissimum, vt verbum est vetus, non in Imperatore est faciendum. Dicere enim, Non putabam; aut, Quis hoc futurum existimasset; id verò artis imperatoriz inscitiam & tarditatem ingenij mihi videtur arguere. Equidem fuisse Hannibalem Imperatorem eximium multis de causis iudico, id quod vel ex eo poterit aliquis obseruare. Nam is quum in hostico tot annos egerit, fortunæ tot tam varios casus sit expertus, sæpe ille quidem aduersariorum duces qui per partes prælia capellarent in fraudem, quæ fuit eius solertia, illexit; ipse tamen deceptus est nunquā, qui tot numero tantasq; pugnas pugnavit. Adeo videlicet magna providentia securitati suæ solitus fuit prospicere, & meritò ille quidē. Nā et si vniuersus fuerit cæsus exercitus, incolumis modò sit saluūsq; Imperator,

A Καὶ τὸν μὲν Κλαύδον δὴ τότε ἐν τῇ πρῶτῃ συμπλοκῇ, καὶ πῖνας ἐτέροις ἅμα θύοντες κατέβαλον· τοὺς δὲ λοιποὺς καταβρυματίσαντες ἄλλοι τῶν κρημνῶν ἠνάγκασαν ἄλλοι δὲ ἄλλῃ φεύγειν· καὶ τὸ ὕψος τοῦ Κλαυδίου βρυματίας, μάλιστα καὶ παρὰ δόξαν τὸν κίνδυνον ἔδεικτε φεύγοντα. οἱ δὲ ἐν τῷ στρατοπέδῳ θεωροῦντες ὁ γηγρόμῃ, ὑδαμῶς ἠδυνήθησαν ἐπικυρῆσαι τοῖς κινδυνόεσι. ἐπὶ γὰρ αἰαβοῶντων, καὶ πρὸς τὸ συμβῆναι ἐκπεπληγμένοι, καὶ τῶν μὲν χαλινουμένων τοὺς ἵππους, τῶν δὲ καταπλιζομένων, πέρας εἶχε τὸ πρῶγμα. Μάρκος μὲν οὖν ἀνακώτερον ἢ στρατηγικώτερον αὐτῷ χρησάμενος, τοῖς δειδωμένοις ἀειεπέσει συμβωμάσιν. Ἐγὼ δὲ πρὶν ὅλῳ τῷ στρατηματικῷ πολλὰς αἰαγνάζουσι περὶ τῶν τοιούτων ὑπομιμνήσκων τοὺς ἐντυχόμενους, θεωρῶν εἰς τὸ περὶ τῆς στρατηγίας μερῶν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν ἐκμετρίων τοὺς ἡγεμόνας. καὶ τοὶ περὶ δόλου τῆς ἀγνοίας ὑπαρχούσης.

C Τί γὰρ ὄφελος ἡγεμόνος ἢ στρατηγῶν μὴ δειληφότος, τῶν κατὰ μέρος κινδυνῶν οἷς μὴ συμπάσῃ τὰ ὅλα, πλείστον ἀπέχθει δὴν τὸν ἡγεμόνον; τί δὲ ἀγνοῶντος, ὅτι καὶ ποτε αἰαγνάζουσιν οἱ κατὰ μέρος πρὸς τὸν κατὰ μέρος, πολλοὺς δὲ πρῶτον ἀποθνήσκων τῶν σικόντων, πρὶν ἢ τὸ δεινὸν ἐλθόντι τοῖς περὶ τὸν ὅλον; δὲ γὰρ ἐν Καρδί τῷ πεῖραν, ὡς ἡ πρόοιμία φησὶ, οὐκ ἐν τῷ στρατηγῷ γίγνεται. ὁ μὲν γὰρ λέγει, ὡς οὐκ αὐτὸς ὁμῶς. Τίς γὰρ αὖ ἤλπισε τῷ γίγνεται; μέγιστον εἰς μοι δοκεῖ σημεῖον ἀπειρίας στρατηγικῆς καὶ βραδυτῆτος. Διὸ καὶ τὸ Ἀντίοχος καὶ πολλὰς ἐποικίας ἀγαθῶν ἡγεμόνων κτείνω. καὶ τῷ δὲ μάλιστα πρὸς αὐτὸν ἐπιστημῶν, ὅτι πολλοὺς μὲν χρόνους ἐν τῇ πολέμῳ ἔδεικται, πολλοῖς δὲ κατὰ μέρος καὶ ποικίλοις χρησάμενος, ἔσφηλε μὲν τοῖς ὑπερτατοῖς πολλὰς ἐν ταῖς καὶ μέρος χρείας ἄλλοι τῶν ἰδίων ἀρχαίων, ἔσφηλε δὲ ὅτεποτε, τοιούτοις καὶ τολικαῖς τοῖς ἀγῶνας χρεῖσας. τοιαύτῳ ἐποίητο τῷ περὶ τοῦ, ὡς εἶπε, περὶ τῆς ἀσφαλείας αὐτοῦ· καὶ μάλα εἰκότως. ἀπερῶν μὲν γὰρ καὶ σωζομένων τῶν περὶ τοῦ, καὶ ποτε πῶς τὰ ὅλα,

Ecc ij

πολλὰς ἀφορμὰς ἢ τύχη δίδουσι πρὸς τὴν παλιν ἀνακτῆσθαι τὰς ἐκ τῆς περὶ τῶν ἐλαττώσεων. παύσαντες δὲ κατὰ τὸν ἐν τῇ κυβερνήτῳ, καὶ τῷ νικᾷ ἢ τύχη τοῖς πολλοῖς ἀφαιδιδῶν κρατεῖν τῆς ἐξουσίας, οὐδὲν ὄφελος γίγνεται· ἀλλὰ τὸ πάσας ἀξιοῦσθαι τὰς ἐλπίδας ἐκείνης ἐκ τῶν ἡγευμένων. Ταῦτα μὲν οὖν εἰρήσθω μοι πρὸς τοὺς, ἢ ἀλλὰ καταδοξίας, ἢ μισοχαιώδης· εἰσὶν περὶ πτόντας τοῖς τοῖς αἰσθημασιν, ἢ δι' ἀπειρίας, ἢ ἀλλὰ κατὰ φρόνησιν· ἐν γὰρ δὴ π τῆς περὶ τῶν αἰσθημάτων αἴτιον γίγνεται τὸ τοῖς πειπετιῶν.

Ὡς Σκιπίων ἐν τῇ πρὸς τὸν Ἰβηρας εἰς τὴν Ῥωμαίων φιλίαν ἐνεδήσασθαι.

Περὶ Εδεκῶν, Ἀνδοβάλου καὶ Μαρδονίου τῶν ἐν Ἰβηρίᾳ δυνατῶν δυναστῶν.

Οὐ πολλῶν μείζονα ἐμπειρίας προσδεῖται καὶ φυλακῆς τὸ καλῶς χρῆσθαι τοῖς κατορθώμασιν ἢ τὸ κατὰ τὸν νόμον· καὶ πρὸς τοῦτον Πολυβίου ἰδέσθαι.

Ὡς Ἀσδρούβας, ὁ τῷ Ἀννίβου ἀδελφὸς μάχῃ ἠττηθεὶς ὑπὸ Σκιπίωνος τῆς Ἰβηρίας ἐξεχώρησε.

Θαυμασμὸς Σκιπίωνος τῷ πεπραγμένῳ τῷ βασιλείᾳ δεδωμένῳ ὑπὸ τῶν Ἰβηρων.

ΚΑΤΑ δὲ τὴν Ἰβηρίαν Πόπλιος ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατηγός, ποιούμενος τὴν πρὸς τὸν Ἰβηρας εἰς τὴν ἀντικαταστάσιν, κατὰ τὸν ἐν τῇ κυβερνήτῳ, καὶ τῷ νικᾷ ἢ τύχη τοῖς πολλοῖς ἀφαιδιδῶν κρατεῖν τῆς ἐξουσίας, οὐδὲν ὄφελος γίγνεται· ἀλλὰ τὸ πάσας ἀξιοῦσθαι τὰς ἐλπίδας ἐκείνης ἐκ τῶν ἡγευμένων. Ταῦτα μὲν οὖν εἰρήσθω μοι πρὸς τοὺς, ἢ ἀλλὰ καταδοξίας, ἢ μισοχαιώδης· εἰσὶν περὶ πτόντας τοῖς τοῖς αἰσθημασιν, ἢ δι' ἀπειρίας, ἢ ἀλλὰ κατὰ φρόνησιν· ἐν γὰρ δὴ π τῆς περὶ τῶν αἰσθημάτων αἴτιον γίγνεται τὸ τοῖς πειπετιῶν.

A multas saepe Fortuna occasiones largitur, damna eiusmodi casibus accepta refarciendi ac vires reparandi. ubi vero fuerit de medio sublatus velut in naui gubernator, quamvis Fortunae beneficio victoriam exercitus deuictis hostibus reportarit, nihil tamen ea res iuuat; eo quod singuli spes suas omnes in ducibus habent repositas. Atque haec eorum gratia dicta mihi sunt, qui hoc genere peccati errant, vel propter inanem gloriam, vel propter animi leuitatem iuuenilem, nisi ea sit potius imperitia rerum, aut hostis contemptus. Plane enim eorum quae diximus vnum aliquod profectò eiusmodi aduersorum causa solet existere.

Quibus artibus Scipio interhibernandum Hispanos amicitiae Romanorum illigauerit.

De Edecone (sive Edescone) Indibili, & Mandonio Hispania regulis.

Polybij observatio, qua docet, maioris esse peritiae & diligentiae bene uti victoria quam vincere.

Quomodo Asdrubal praelio victus à Scipione Hispania excedens ad fratrem Hannibalem iter instituerit.

Polybius Scipionem admiratur, qui delatum sibi regnum ab Hispanis repudiarit.

IN Hispania Pub. Scipio Po. Ro. Imperator, Tarracoe, sicut antea ostendimus hibernans, ante omnia Hispaniae populos remissione obsidum ad amicitiam & fidem suam illiciebat. quum ad rem forte fortuna adiutor ei esset oblatus, Edeco, notae inter suos potentiae regulus. Hic statim ut captam esse Carthaginem accepit, &

uxorem liberóque suos in Scipionis potestatem deuenisse, futurum omnino cōiectans, vt Hispanorum defectio ad Romanos sequeretur; eius inclinationis animorum auctor esse videriq; voluit. nihil dubius, hoc maxime pacto & uxorem liberósq; suos sibi fore Scipionem redditurum, & se quoque existimatū iri, non necessitate, verū sponte & certo proposito ad Romanos defecisse. neque aliter sane contingit. Nam postquam exercitus in hiberna fuit dimissus, Tarraconem cum amicis & necessariis suis aduenit. ibi cum Scipione inito colloquio, eo se nomine maximas diis agere gratias dixit, quod ex Hispaniæ regulis omnium primus ad eum accessisset. alios enim sic Romanis manus porrigere, vt qui simul cum maximè ad Carthaginenses legatos missitent, & spes eorum respiciant. se eo animo venisse ad eum, vt non se tantum, sed etiam amicos omnes & cognatos in populi Ro. fidem tradat. Quod si ab eo in amicitiam societatemque reciperetur, magno se illi & in præsens & in posterum quoque futurum vsui. Hispanos enim simulac viderint se in amicitiam receptum, & quæ iam postulet esse consecutum, cunctos vt eadem ab ipso impetrent aduenturos, & recipiendi suos cupiditate flagrant, & contrahendæ cum Ro. societatis. in posterū verò semel preoccupatis animis hoc genere honoris & humanitatis, adiutores ad quæ voluerit cunque semper paratos in iis quæ deinceps sic moliturus se eos habiturū. petere igitur, vt coniugem & liberos sibi redderet, vtque amicus appellatus in patriam rediret. ibi se vt primum opportunam occasionem foret nactus, & suam & amicorum propensionem in Publium ipsum & populi Ro. imperiū pro virili declaraturum. Post hæc verba Edeco finem dicendi fecit. Publius qui dudū facere illud ipsum erat paratus, & similia iis quæ Edeco dixerat, ipse quoq; animo colligebat, uxore ac liberis ei traditis, amicitiam cum ipso sancit. cum autem vbi in familiari congressu variis artibus Hispani animum delinisset, atque omnes qui illi aderant in spem rerum maximarum crexisset, ita eos domum remissit. Huius rei fama mox late didita,

A ἡμέρᾳ κρείον τῇ γυναικὶ αὐτῇ καὶ τοῖς υἱοῖς τῷ Γόπλιον, ὁ δὲ συλλογιστὰς ὁμοῦς τὴν ἐσομένην τῇ Ἰβήρῳ μεταβολήν, ἀρχηγὸς αὐτῇ ἐβλήθη τῇ τοιαύτης ὁρμῆς· μέγιστα πεπεισμένος, οὕτως τῇ γυναικί καὶ τὰ τέκνα κομισάσθαι· καὶ δοῦναι οὐ κατ' αἰσχύνην, ἀλλὰ κατὰ πρῶτον αἰρεῖσθαι τὰ Ρωμαίων· ἃ καὶ συνέβη ἡμέρᾳ. τῇ γὰρ δυνάμει δῶρτι διαφειμένῳν εἰς τὴν ἀσπασίαν, πρῶτον εἰς τὴν Ταρχωνά μὲν τῇ οἰκίῳ φίλῳ. ἐλθὼν δ' εἰς λόγους τῷ Γόπλιον, ταύτῃ ἐφη τοῖς θεοῖς μεγάλῳ χάριτι ἔχειν, ὅτι πρῶτος τῶν κατὰ τὴν χώραν δυναστῶν ἦκε πρὸς αὐτὸν. τοὺς μὲν γὰρ ἄλλους ἀκμὴν ἀγαπώμεναι καὶ βλέπειν πρὸς Καρχηδονίους, τὰς δὲ χεῖρας ἐκτείνεν Ρωμαίοις. αὐτὸς δὲ ἀσπασίαν, διδοὺς οὐ μόνον αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τοὺς φίλους καὶ συγγενεῖς εἰς τὴν Ρωμαίων πίστιν. δὲ αὐτὸν αὖτομαθὴν πρὸ αὐτῷ φίλος καὶ σύμμαχος, μέγιστον μὲν αὐτῷ πρὸς τὸ πρῶτον ἐφη, μέγιστον δ' εἰς τὸ μέλλον πρὸς ἐξέτασιν ἡγεῖσθαι. ταῦτα μὲν γὰρ διαλαλοῦντες τοὺς Ἰβήρας πρὸς τὴν φιλίαν αὐτὸν προσδεχόμενον, καὶ τετευχότα τῇ ἀξιομύῳ, πόρρω ὅτι ἀσπασίαν ἤξειν, αὐτοδίδακτον κομίσασθαι τοῖς αἰσχυρίαις, καὶ τυχεῖν τῇ Ρωμαίων συμμαχίᾳ. εἰς δὲ τὴν μὲν ταῦτα χρόνον πρὸς ἀγαπώμεναι τῇ τοιαύτῃ τιμῇ καὶ φιλαδελφίᾳ, σωματικὰς ἀποφασίσεις ὑποτάξας αὐτῷ πρὸς τὰ λοιπὰ τῷ ἔργῳ. διότι ἤξει τὴν γυναικὴ καὶ τὰ τέκνα κομίσασθαι, καὶ κριθεὶς φίλος ἐπιδελεῖν εἰς τὴν οἰκίαν, ὥς αὖ λαβὼν ἀφορμὴν ὁλοκλήρως ἐπαποδείξεται τὴν αὐτῇ καὶ τῶν φίλων δύναμιν κατὰ δυνάμιν, εἰς τὴν τῷ Γόπλιον αὐτὸν, καὶ τὰ Ρωμαίων πράγματα. Ἐδὲ μὲν μὲν οὖν ταῦτα ἀλαλῶν, ἐπέειπεν. ὁ δὲ Γόπλιος καὶ πάλαι πρὸς τὸ τοιοῦτον μένος ἔπειρος ὢν, καὶ συλλελογισμένος ἀσπασίαν τοῖς ὑπὸ τῷ Ἐδεκῷ εἰρημύοις, τὴν γυναικὴ καὶ τὰ τέκνα πρὸς αὐτὸν αὐτῷ, καὶ τὴν φιλίαν συνέχευε. πρὸς δὲ πύτοις παρὰ τὴν συνοίαν ποικίλως ψυχαγωγῶν τὸν Ἰβήρα, καὶ πᾶσι τοῖς αὐτῷ μέγιστος εἰς τὸ μέλλον ἐλπίδας ὑπογράφας, οὕτως εἰς τὴν οἰκίαν ἐξαπέστειλε. Τούτου τῷ πράγματος παχέως ἀντιθέτου ἡγομένου,

πρώτας σιυνέβη πύς εἰσὶν Ἰβηρες ποταμοῦ
καλεῖσθαι, οἳ δὲ μιᾷ ὁρμῇ ἐλέσθαι τὰ
Ρωμαίων, ὅσοι μὴ πρότερον αὐτῶν ὑπῆρχον
φίλοι. αὐτὰ μὲν ἔνι καλῶς καὶ νῦν ἐχέει ὡς
Ποπλίω. Μετὰ δὲ τὸ τῶν χειρισμῶν, τὰς μὲν
ναυαρχὰς δυνάμεις διέλυσε, θεωρῶν δὲν ἀπὸ
παλιν ὑπάρχον καὶ θάλατταν· ἐκ δὲ τῶν αὐτῶν
ἐκλέξας τοὺς ἐπιτηδείους ἐπὶ τὰς σημαίας ἐ-
μέρισε, καὶ σιυνύξῃσι πᾶσι τῶν ἑσπερὰς πει-
χὰς δυνάμεις. Ανδρόδοτος δὲ καὶ Μανδόνιος, μέ-
γιστοι μὲν ὄντες δυνάσται τότε τῆς καὶ Ἰβηρίας,
ἀγνώστῳ τῷ Καρχηδονίων φίλοι δοξαζόμε-
νοι, πάλαι μὲν ὑποούλως διέκριντο, καὶ καθεὶν
ἐπίσταν ἐξ ὅτῃ προσημαίνετο οἱ ὅτι τῷ Ασ-
δρῦβαι ἀπεινὴ αὐτοῖς, ἤθησαν χρημῶν τε πλη-
θὺς, καὶ τὰς ναυαρχὰς καὶ τὰς ὑπὸ αὐτοῖς εἰς ὁμη-
ρίαι, κατὰ τὴν ἐν τοῖς ποσὶ τῶν ἐδελώσα-
μεν. τότε δὲ τοιμίσαντες ἔχον διφυῆ καθεὶν, ἀ-
ισχυροῦντες τὰς ἐαυτῶν δυνάμεις ἐκ τῆς Καρ-
χηδονίων πρεμολῆς, νυκτὸς ἀπεχώρησαν εἰς
πῖνας ἐρυμνὰς τόποις, καὶ διναμένους αὐτοῖς τὴν ἀ-
σφάλειαν τῶν ἀσπιδάρεων. ὁ δὲ Ἰβηρὸς, καὶ τὸν ἄλ-
λων Ἰβηρῶν σιυνέβη πύς πλείους ἀπολιπὼν
Ἀσδρῦβαι, πάλαι μὲν βαρυνόμενος ὑπὸ τῷ
Καρχηδονίων ἀγρωχίαι, ὅτε δὲ πρὸς τὴν
ἐν λαβόντας εἰς τὸ φανερόν πομπῇ τῶν αὐτῶν
προαίρεσιν· ὁ δὲ καὶ πολλὰς ἡδὴ γέρονε.
Μεγάλου γὰρ ὄντος, ὡς πλεονάκις ἡμῖν εἴρη),
τὴν καὶ ὁρῶν ἐν ποσὶ γέρονε, καὶ πρὸς τὴν
ἐν τῷ ἐν τῷ ἐπιδολεῖς πολλὰ μείζονος ἐμ-
πειρίας προσημαίνετο, καὶ φυλακῆς, ὁ καλῶς
ζητήσας τὰς καὶ ὁρῶν. δὲ καὶ πολλὰ πλα-
στοῖς αὐτῶν πύς τοὺς ἐπὶ προσημαίνετο γέ-
ρονε, τὴν καλῶς τὰς προσημαίνετο καὶ
μὲν. ὁ καὶ τότε σιυνέβη καὶ τοὺς Καρ-
χηδονίους. μὲν γὰρ τὸν ἰκῆσαι μὲν τὰς Ρωμαίων
δυνάμεις, ἀποκτεῖναι δὲ τοὺς στρατηγούς ἀμ-
φοτέρους Ποπλίον καὶ Γάιον, ὑπολαβόντες ἀ-
δύνατον ὑπάρχειν αὐτοῖς τὴν Ἰβηρίαν, ὑποφά-
νως ἐχέοντο τὰς καὶ τὴν ἰκῆσαι. τὸν δὲ αὐτῶν
συμμαχῶν καὶ φίλων, πελεμίας ἔχον τοὺς ὑπο-
λαβόντας. καὶ ὅτ' εἰχόμενος ἔπαθον. ἄλλως μὲν
γὰρ ὑπὸ λαβόν δὲν καὶ τὰς ἰκῆσαι, ἄλλως
δὲ τὴν ἰκῆσαι ἔμαθον δὲ, δὲ τὴν καὶ τὴν
τοῖς καὶ ὑποφά, οἱ μάλιστα ἀγνοοῦντες ἐ-
πὶ τῶν αὐτῶν προσημαίνετων, αἵς ὅτ' ἰκῆσαι κα-

A omnes cis Iberum populi, qui Roma-
norum antea amici non erant, vno
quali impetu à Poënis ad eos defece-
runt. Itaque ex animi sententia res hac
in parte Scipioni succedebat. Qui his
confectis quum videret nullum sibi
hostē à mari oblistere, classem dissol-
uit. deinde è navalibus sociis idoneos
selegit, quos in legionum signa diuisit,
& terrestres copias ea ratione auxit. E-
rant ea tempestate Indibilis & Mado-
ninus, omnis Hispaniæ potentissimi re-
guli, qui populi Carthaginienſis ami-
cissimi vulgò existimabātur. Hi exul-
ceratos iam pridē animos gerentes, ex
illo tēpore occasione iminebāt, quādo
B Asdrubal suspectam sibi eorum fidem
prætexens, pecuniæ vim magnam, atq;
in locum obsidum vxores ipsorum &
filias ab iis exegerat, sicut in superio-
ribus ostendimus. tunc igitur tempus
opportunum se adeptos esse rati, cum
omni popularium manu è Punicis ca-
stris in munica quædam loca, & quæ
securitatem ipsis possent præstare, se
receperunt. Quod vt factum, & reli-
quorum Hispanorum quàm plurimi
C Asdrubalem reliquerunt; qui Poëno-
rum superbiam grauiter iam pridem
quum ferrent, declarandæ tamen suæ
voluntatis eam primam facultatem
fuerant consecuti. id quod sæpe iam
multis vsu venit. Nam etsi res magna
est bella feliciter gerere, & quæ fueris
molitus exsequendo, hostes superare;
longè tamē maior opus est peritia re-
rū & cautio, vt successu prospero recte
aliquis vtatur. iccirco plures multò in-
uenias, qui victoriā sint adepti, quàm
D qui victoria sciuerint vt. quæ tūc quo-
que fortuna Carthaginienſib. euenit.
Nā hi post deuictos Romanorū exer-
citus, occisos etiā ambos imperatores,
Publium & Caium Scipiones, suā esse
iam Hispaniam absq; vlla contentio-
ne, persuasi, superbe atq; impotenter
Hispanis dominabantur. itaque pro
sociis & amicis hostes sibi subditos
populos reddiderunt. & merito sane
hæc illis acciderunt: qui aliter para-
ri imperia debere putarent, aliter
seruari. Nempe isti non didicerant,
E optime illos imperia tueri, qui in iis-
dem institutis constantissime manse-
runt, quibus initio utebantur cum im-

peria constituere. Verū enim uero manifesta nimis res est, & multorum experientia demonstrata, homines de hominib. bene merendo, & bonam omnib. spē ostentando, opes sibi parere & fortunam secundam. qui si posteaquā uictorum facti fuerint compotes, maleficiis & impotente dominatu tanquam heri in subditos grassari ceperint; merito sane immutatis eorum qui præsunt moribus, & parentium quoque uoluntates simul corruunt. quod & Pœnio eo tempore sunt experti. Aldrubal igitur hisce conflictatus difficultatibus, de ingruentibus ingenti mole negotiis multas & varias cogitationes agitabat. Molesta erat illi Indibilis defectio; molesta item discrepantia uolūtatum, & dissensio quæ ipsum à cæteris ducib. abalienabata: nixum insuper & sollicitum Scipionis aduētus cū reddebat. quem ille infesto exercitu contra se venientē quum iam iam expectaret; deferi se ab Hispanis videret; atque eosdem communi consensu Romanis se adiungere, hæc tandem consiliorum rationes apud se iniuit. Statuit namque, ubi diligentia quāta maxima posset, necessaria apparasset, acie decernendū esse cum hostibus. si Fortuna uictoriam daret, quid porro foret agendum, postea sine discrimine se deliberaturum: sin parū ex animi sententia prælium cederet, ē vestigio cum superstitibus in Galliā sibi esse concedendum, & inde assumpta Barbarorum manu quanta posset fieri maxima, Italiæ reb. succurrendum, & cum fratre Hannibale easdem spes communicandum. Hæc cogitabat Asdrubal, in his se occupabat; cum Scipio post C. Lælij aduentum, cognititis Senatus mandatis, copias ex hibernis educere cepit; Hispanis quaqua iter faceret obuiā ei prompto animo occurrentibus, & magna alacritate expeditionis comites se addētib. Indibilis qui nuncios ad Scipionem dudū miserat, ipso tunc appropinquāte, ē Punicis castris ad eum cum amicis se cōtulit. Admissus ad colloquium, de amicitia quæ sibi cum Carthaginensib. intercesserat multa disseruit: multa item subiicit, quanto eis fuisset vsui, quā in omnibus fidem eis præstitisset. deinde Pœnorum iniurias exposuit, & quan-

A πεισσαντο τὰς δυνατείας. Καί ποί γε παροφανοῖς ὄντες καὶ ἐπὶ πολλῶν ἡδὲ τελευρημένου, εἴ ποτε κτῶνται μὲν αὐτοὶ τὰς ἀρχαίας δὲ ποιούμετες καὶ παρτενιόμοι τ' ἀγαθὴν ἐλπίδα τοῖς πέλας· ἐπειδὴ δὲ τ' ἐπιτυχεμένων τυχόντες κακῶς ποιοῖσι, καὶ διαπονεκῶς ἀρχοῖσι τῶν ὑποτέταγμένων, εἰκότως ἅμα ταῖς τῶν παρτενιόμων μέθοδοις, συμπίπτουσι καὶ τῶν ὑποτέτακτων αἱ παρταρτίαι. ὃ καὶ τότε συνέβη τοῖς Καρχηδονίοις. Ασδρούβας μὲν οὖν ἐν ταῖς αὐταῖς παρταρτίαις πολλὰς καὶ ποικίλας ἐποιεῖτο πρὸς τῶν ἐπιπαρτενιόμων παρταρτίαις ἐνοίας· ἐλύπει μὲν γὰρ αὐτὸν ἡ περὶ τὸν Ανδρόβωλον ἀπόστασις· ἐλύπει δὲ καὶ τὰ καὶ τὴν αἰτιώδη ἀρχὴν, καὶ τ' ἀλλοτριότητά τ' ὑπαρχούσαν αὐτῷ πρὸς τὴν ἄλλοις στρατηγούς. ἡγωνία δὲ καὶ τὴν Γόπλιου κέρουσια. καὶ ἡδὲ παρτενιόμων αὐτὸν ἤξελε μὲν τῶν δυνατέων, θεωρῶν δὲ αὐτὸν μὲν εἰκαζαλεπόμοι ὑπὸ τ' Ἰσθίων, τοῖς δὲ Ρωμαίοις πρὸς τὴν ὁμοθυμαδὸν παρταρτιώσας, ἐπὶ πῃ τις λογισμοὺς κατήτησε ταῖς αὐταῖς. παρταρτίαι γὰρ, εἴ ποτε δὲ παρτενιόμων τὰ δυνατὰ συμβαδύνει πρὸς μάχην τοῖς ὑπεναντίοις. καὶ μὲν ἡ τύχη δὲ οὐ νικᾷ, βουλευσάσθαι μὲν ταῦτα πρὸς τῶν ἐξῆς ἀσφαδῶς· αὐτὸ δὲ αἰτιώπη τὰ καὶ τ' μάχην, ποιέσθαι τ' ἀπαχόρῃ μὲν τῶν ἀφασωζόμενων ἐξ αὐτῆς εἰς Γαλατίας, καὶ κείθεν πρὸς Γαλατίας τῶν Βαρβαρίων ὡς πλείους, βεβήκει εἰς τ' Ἰταλίαν, καὶ κριπνῆν Ανίβα τὰ δελφῶ τῶν αὐτῶν ἐλπίδων. Ασδρούβας δὲ ταῦτα ἀφανοηθεὶς, πρὸς τῶν αὐτῶν. Γόπλιος δὲ παρτενιόμων Γάρον τ' Λαίλιον, καὶ ἀφασούσας τῶν παρταρτιόμων ὑπὸ τ' συκλήτη. παρταρτίαι τὰς δυνατέων αἰαλαδῶν ἐκ τ' ἀφασμασίας, ἀπαρτύντων αὐτῷ καὶ τ' εἰς τὸν Ἰσθίων ἐπόμενος, καὶ παρταρτίαις συνεζορμύνων. Οἱ δὲ πρὸς τ' Ανδρόβωλον, πάλαι μὲν διεπόμενοι πρὸς τ' Γόπλιον, ὅτε δὲ πλησιάζοντες αὐτῷ τοῖς τόποις, ἦσαν ὡς αὐτὸν ἐκ τ' παρτενιόμων ἅμα τοῖς φίλοις· καὶ συμμίζαντες, ἀπελογίζοντο πρὸς τὴν παρταρτιόμων σφίσι φιλίας πρὸς Καρχηδονίους· ὁμοίως δὲ καὶ τὰς χρείας καὶ τ' ὅλην πίσιν ἐνεφανίζον ὡς ἐπύχοντες ἐκείνοις παρταρτιόμοι. μὲν δὲ ταῦτα τὰς ἀδικίας ἐξηγῶντο, καὶ

τὰς ὕβρεις τὰς δὲ ἐκείνων ἀπειρημένους. δὲ ὅτε
 ἤξιον τὸ Πόπλιον αὐτὸν κριτὴν γίγναι τῶν
 λεγόμενων. καὶ μὲν φακῶσι ἀδίκως ἐγκα-
 λουῖντες Καρχηδονίους, ὥσπερ γινώσκουσιν αὐ-
 τὸν ὡς. ὅτε δὲ τὴν πρὸς Ῥωμαίους διώσται
 τηρῆν πίστιν. εἰ δὲ πολλὰς ἀδικίας ἀναλογι-
 ζόμενοι, κατ' αἰσικίαν ἀφιστῶνται τὴν εὐνοίας
 τὴν ἐκείνων, καλὰς ἐλπίδας ἔχοντες, δὲ ὅτι νῦν ἐ-
 λόμενοι τὰ Ῥωμαίων, βεβαίως τηρήσοις τὴν
 πρὸς αὐτοὺς εὐνοίαν. καὶ πλείονα πρὸς τὸν
 μέρος αὐτῶν ἀφελείνται, ἐπεὶ κατέπαυ-
 σαν τὴν λόγον, μετὰ λαβὼν ὁ Γόπλιος, καὶ τοῖς
 ὑπὸ ἐκείνῳ εἰρηκόμοις ἔφη πιστεύειν· μάλι-
 στα δὲ γινώσκουσιν τὴν Καρχηδονίων ὕβριν ἐκ
 τῆς εἰς τοὺς ἄλλους Ἰσπερας, καὶ μάλιστα
 τῆς εἰς τὰς ἐκείνων γυναικας καὶ θυγατέρας
 ἀσελγείας. αἱ αὐτὸς πρὸς αὐτοὺς νῦν οὐχ ὁ-
 μῆρων ἐχούσας ἀφελείνται, ἀλλ' αἰχμαλώ-
 των καὶ δούλων, οὕτω τετηρημένοι τὴν πίστιν,
 ὡς οὐδ' αὖ αὐτοὺς ἐκείνοις τηρήσας πατέρας
 ὑποφύοντες. τῶν δὲ ἀντομαλοποιημένων
 δὲ ὅτε ἀφελείνται, καὶ πρὸς αὐτοὺς αὐτῶν
 αὐτὸν, καὶ πρὸς αὐτοὺς αὐτῶν βασιλέα, οἱ μὲν
 πρὸντες ἐπιστήμηται ὅτι ῥῆσιν, ὁ δὲ Γόπλιος
 εὐραπίς, παρρησίαν αὐτοὺς πρὸς αὐτοὺς· τεύχεσθαι
 γὰρ ἔφη σφας ἀπὸ τῶν τῶν Φιλανδρέων
 ὑπὸ Ῥωμαίων. καὶ πρὸς αὐτοὺς μὲν ἐκ
 πρὸς τὰς θυγατέρας ἀπέδωκε· τῇ δὲ ἐπαύ-
 ριοι ἐποίησε τὰς σωζόμενας πρὸς αὐτοὺς. ὡς
 δὲ ὁ σωζόμενος τῶν ὁμαλοποιημένων, ἀφελείνται
 τοῖς Ῥωμαίοις ὄντοισι, καὶ πείθεσθαι τοῖς ὑ-
 πὸ τούτων ἀφελείνται. ἡμοκόμοι δὲ
 τούτων, ἀναχωρήσαντες εἰς τὰς αὐτῶν πρὸς
 βολὰς, καὶ πρὸς αὐτοὺς τὰς διωκόμενας, ἤσαν
 πρὸς τὸ Πόπλιον. καὶ στρατοπεδύσαντες ὁμοῦ
 τοῖς Ῥωμαίοις, πρὸς αὐτοὺς ὅτι τὸ Ἀσδρὺβαλ. ὁ
 δὲ τὸ Καρχηδονίων στρατὸς, ἐν τῇ ἡμέρᾳ μὲν
 ἀφελείνται εἰς τοῖς πρὸς Καταλάνια ὄντοισι, πρὸς
 εἰς Βαίκυραν πόλιν, καὶ μακρὰν τῶν ὄντων
 μετὰ τῶν. πυρόμενος δὲ τὸ πρὸς αὐτοὺς τὸ Ῥω-
 μαίων, μετὰ στρατοπεδύσας· λαβὼν ἐκ μὲν
 τῇ ὀπίσθῃ, πρὸς αὐτοὺς ἀσφάλη, πρὸς δὲ τὴν
 καὶ πρὸς αὐτοὺς πρὸς αὐτοὺς τὴν χάρακον ὅτι
 πεδὸν τόπον, ὅφρ' αὐτοὺς πρὸς αὐτοὺς, ἔχουσιν
 καὶ βάθος ἰσχυρὸν πρὸς ἀσφάλη, καὶ μὴ-
 χος πρὸς ἐκταξίν, ἔμενεν ὅτι τὸ ὑποκείμενων,

A tas ab iis passus esset contumelias. Sci-
 pionem igitur orare se, ut eorum quæ
 diceret iudex esse vellet: si parū ipsi iu-
 sta causa videretur, cur Carthaginiē-
 ses accusaret, pro certo statueret, cum
 se esse qui neq; Romanis fidem foret
 servatus: sin autem postquam iniu-
 rias Carthaginensium plurimas recen-
 suerit, necessariam deficiendi ab eo-
 rum amicitia causam visus fuerit ha-
 bere; sperare Scipionem debere, se,
 qui nunc transitionem ad partes Ro-
 manorum faciat, constanter fidem
 populo Ro. servaturum. Hæc pluraq;
 B his alia locutus Indibilis, cōticuit. cu-
 ius sermonem Scipio excipiens, fidem
 se iis quæ dixisset habere, respondit:
 contumeliosum namq; Pœnorum in-
 genium probe sibi esse notum, cum
 ex ea quam in alios Hispanorum usur-
 passent petulantia, tum vel ex ea ma-
 xime, qua erga uxores ipsorum & fi-
 lias essent usi, quas ipse quum accepis-
 set, non iam obsidum loco haberi so-
 litas, sed captivarum & servarum, eam
 illis fidem præstitisse, ut vix ipsi qui
 parentes erant, parem fuerint præ-
 staturi. Quum Indibilis & cæteri ita se
 intellexisse professi, adorabundi Sci-
 pionem procubissent, ipsumque Re-
 gem salutassent, omnibus qui aderāt
 C plausu & acclamatione dictum pro-
 sequentibus, Scipio eam appellatio-
 nem averfatus, bene ipsos sperare ius-
 sit: æqua enim omnia & benigna à
 Romanis laturos. ac statim coniugi-
 bus filiabusque redditis, postero die
 fœdere accepta fides. Conuentorum
 capita præcipua erant: Ut Romanos
 duces sequerentur, & iussa eorum ca-
 pesserent. Secundum hæc in castra sua
 reuerfi, assumptis copiis ad Publium
 redierunt. atque iisdem in castris ten-
 dentes cum Romanis ad Asdrubalem
 ire pergunt: qui tunc temporis in a-
 gro Castulonensi prope urbem Bætula-
 D lam in statu erat, non procul ab ar-
 genti fodinis. Is de Romanorum ad-
 ventu factus certior alium castris lo-
 cum cepit. ubi quum fluvius ei terga
 defenderet, à fronte pro vallo esset
 planities, cuius oram omnem super-
 cilium eingeat, satis habens & alti-
 tudinis ad præstandam securitatem,
 E & longitudinis ad dirigendas in acie
 copias, quietus eo loci se continebat,

stationes dumtaxat armatorum in supercilio semper collocans. Scipio ut propius hostem accessit, prælio certare ille quidem ardebat: sed qui videret locorum naturam pro munimento inimicis esse, inops consilij hærebat. Biduum deliberando Romanus consumpsit: qui deinde veritus, ne si Mago atque Asdrubal Gesconis filius superuenirent, vndique ab hostibus circumnueretur; audendo aleam adire & tentare hostes decernit. Igitur ubi reliquum etiam exercitum ad pugnam præparasset, intra vallum tenuit: velites & pedites extraordinarios misit, iussos crepidinem illam aggredi, & ibi dispositas hostium stationes laceßere. quibus animo forti iussa exsequentibus, dux Carthaginensium initio dimicationis euentum exspectabat; deinde ut videt Romanorum virtute suos premi, vehementerque laborare, copias educit, & locorum natura fretus, aciem secundum supercilium instruit. Eodem quoque tempore Scipio, expeditorum vniuersam manum immisit, & iis qui pugnam primi commiserant, auxilium ire præcepit. Ipse, qui cæteros omnes habebat paratos, cum dimidia eorum parte supercilium circuit, & à sinistro cornu aciei hostilis, pugnam cum Pœnis capeßit. reliquum dimidium copiarum Lælio tradit, & ut pariter in cornu dextrum aduersariorum faciat impetum, præcipit. Hæc dum gerebantur, Asdrubal cum maxime exercitum castris educabat. nam hætenus ibi remanserat locis confusus, & persuasus, nunquam ausuros Romanos se aggredi. qui præter ipsius exspectationem quum impressionem fecissent, ea re factum, ut ipse aciem in tempore non struxisset. At Romani Pœnos à latere adorientes, prius quam ad suas stationes cornua hostium se porrexissent, non solum absque discrimine in summum cliuum euaserunt; sed etiam pugna commissa dum adhuc ordinant aciem aduersarij, necdum suo loco consistentem, alios dum in latera pugnant sibi occurrentes obtruncant, alios qui iam stationes suas obtinebant, versis tergis coniecere se in fugam compellunt. Asdrubal, sicut ab initio statuerat apud se, inclinatam

A παρ' ἡμεῖς ὅτι τὸ ὄφρυν αὐτῶν ἐφε-
δρείας. Ὁ δὲ Πόπλιος ἐλθὼν, παρ' ἡμῶν
μὴ εἶχε πρὸς τὸν Ἀφρικανὸν, ἀπὸ τοῦ
δὲ δέχετο θεωρῶν τοὺς ἔποικας δι' οὓς ὄντας
πρὸς τὸν τῆς εἰρηφίας ἀσφάλειας. ὃ μὲν
ἀλλὰ προσαναχθὼν δύο ἡμέρας, καὶ ἀφ' ἑ-
καστῶν μὴ συνειπτοῦσθαι τῷ πρὸς τὸν Μά-
γωνα, καὶ τὸν τῆς Γέσκωτος Ασδρούβας, πρὸς
ταχῶν αὐτῶν οἱ πολέμοι παρ' ἡμῶν, ἔκρινε
παρ' ἡμῶν καὶ καταπύρειν τὸν ὄφρυν.
B τὴν μὲν οὖν ἄλλαν δυνάμιν ἐτοιμά-
σας πρὸς μάχην συνειπτοῦσθαι τῷ χάρακι.
τοὺς δὲ προσομάχους καὶ τὸν πρὸς τοὺς ἐ-
πιλέκτους ὁρμήσας, ἐκέλευε παρ' ἡμῶν
πρὸς τὸν ὄφρυν, καὶ καταπύρειν τῆς τῶν
πολεμίων ἐφεδρείας. τῶν δὲ ποιούντων τὸ πα-
ρακαλεῖν δι' οὓς, τῶν μὲν δὲ καὶ ὁ τῆς
Καρχηδονίων στρατηγὸς ἐκαστὸν τὸν συμ-
βαῖνον θεωρῶν δὲ Ἀφ' ὃν ὁλμὸν τῆς Ρω-
μαίων τοὺς πρὸς αὐτὸν πιεζομένους, καὶ κα-
κῶς πάροντας, ὁρμήσας τὸν δυνάμιν, καὶ πρὸς
C εἰσέδωκε πρὸς τὸν ὄφρυν, πιεζόντων τοὺς ἔποικας.
καὶ δὲ τὸν παρ' ἡμῶν τὸν Πόπλιον, τοὺς μὲν
δι' οὓς ἀπὸ τοῦ ἐπαφῆκε, συντάξας βοη-
θῶν τοῖς παρ' ἡμῶν τοῖς, τοὺς δὲ λοιποὺς ἐ-
πίμοις ἔχων, τοὺς μὲν ἡμῶν αὐτὸς ἔχων, πε-
ριελθὼν τὸν ὄφρυν κατὰ τὸ λατὸν τῆς ὑ-
περαγίας, παρ' ἡμῶν τοῖς Καρχηδονίοις.
τοὺς δὲ ἡμῶν Λαλίας δίδει, ὁμοίως πρὸς ἡ-
γῶν τὴν ἐφοδὸν ὅτι τὰ δεξιὰ μέρη τῶν πο-
λεμίων. ὃ συμβαίνοντος, ὁ μὲν Ασδρού-
βας ἀκμὴν ἐκ τῆς στρατοπέδου ὁρμήσας τὸν
D δυνάμιν τὸν πρὸς τοῦτο χρόνον ἐπέμπε
πιεζόντων τοὺς ἔποικας, καὶ πεπιεσμένους μηδέπο-
τε παρ' ἡμῶν τοὺς πολέμους ἐλθῶν αὐτοῖς.
ὁ καὶ πρὸς τὴν παρ' ἡμῶν γαληνῶν τὸν
ἐπιπύρετον, κατὰ τὸν τὸν ἐκπύρετον. οἱ δὲ Ρω-
μαῖοι καὶ κίρας ποιούμενοι τὸν κίνδυνον, ὁρμή-
σαν τῆς πολέμων κατεληφότων τοὺς ὅτι τὸν
καρῶν τοῖς, οὐ μόνον ἐπέμπε ἀσφαλῶς
ὅτι τὸν ὄφρυν. ἀλλὰ καὶ προσάγοντες ἐπὶ
πρὸς ἡμῶν καὶ κινουμένων τῶν ὄφρυν
E παγίου ἐφοδῶν, τοὺς δὲ πρὸς ἡμῶν
ὁρμήσας πρὸς τὸν ὄφρυν ἀφ' ὁλοκλήρου.
Ασδρού-
βας δὲ κατὰ τοὺς ὁρμήσας ἀφ' ὁλοκλήρου

θεωρῶν κλινούσας καὶ ἀφ' ἑαυτῶν ἀποδιδόναι τὰς
 αὐτὰς δυνάμεις, ὃ μὲν ψυχρομαχίῃ μέγρε
 τ' ἐχάτης ἐλπίδος ἀπεδοκίμαζε· λαβὼν δὲ
 τὰ τε χεῖματα καὶ τὰ θηρία, καὶ τῶν φε-
 ρόντων ὅσους ἠδυνάτο πλείους ἐπιστατάμε-
 ρος, ἐποιεῖτο τὴν ἀναχώρησιν πρὸς τὸ Τάρον
 ποταμὸν, ὡς ὑπὲρ τῆς Πυρρήνης ὑπερβολῆς,
 καὶ τοῖς ταύτῃ κατοικούντες Γαλάτας. Πό-
 πλιος δὲ ὁ μὲν ἐκ ποδὸς ἐπαθαι πῖς πρὸς
 τὴν Ασδρούβαν, οὐχ ἡγνῶτο συμφέρειν, ὥς δι-
 δέσκειν τὴν ἄλλαν στρατηγὸν ἐφοδὸν· τὴν δὲ χε-
 ρα καὶ τῶν ὑποεναγμένων ἐφῆκε τοῖς αὐτῶν στρα-
 τώταις διαρκάζειν. εἰς οὗτοισι ἐπαύριοι σωμα-
 τουργίαι τῶν ἀχμαλώτων πληθὺς, ὡς ἡ-
 γνῶτο περὶ τοῦ μὲν εἰς μυρίους, ἱπποῦς δὲ καὶ πλείους
 διελκύν, ἐγένετο πρὸς τὴν ταύτην οἰκονομίαν.
 Τῶν δὲ Ἰβηρῶν ὅσοι καὶ τοῖς περὶ τὴν Ἰβηρίαν
 τοῖς Καρχηδονίοις ὅτε συνεμάχων, ἔχον
 ἐγχεύοντες σφᾶς αὐτοὺς εἰς τὴν Ρωμαίων
 πύλιν. καὶ δὲ τὰς ἐντεύξεις ΒΑΣΙΛΕΑ
 προσφώνουσι τὸν Πόπλιον. πρῶτον μὲν οὖν
 ἐποίησε τὸ, καὶ προσκύνῃ πρὸς τοὺς Εὐδι-
 κων, μὲν δὲ τῶν οἱ πρὸς τὴν Ἀνδοδάλιν. τότε
 μὲν οὖν αἰετίζοντες αὐτοὺς πρὸς τὴν Ἰβηρίαν
 μὲν δὲ τὴν μέγαν ἀπὸ τῶν ΒΑΣΙ-
 ΛΕΑ προσφώνουσι, εἰς ὅτις αὖτις ἡγα-
 γε τὸν Πόπλιον ὁ γηρόμενος. δὲ καὶ σωμα-
 τουργίας τοὺς Ἰβηρας, βασιλικὸς μὲν ἐφῆκε βύ-
 λεισθαι καὶ λέγεσθαι πρὸς πάντας, καὶ ταῖς δὲ
 ταῖς ὑποαρχίας· βασιλικὸς γὰρ μὲν οὐτε
 ἐθέλειν εἶναι οὐτε λέγεσθαι πρὸς οὐδέν. ταῦ-
 τα δ' εἰπόν, πρὸς τὴν στρατηγὸν αὐτὸν προσ-
 φωνήν. ἴσως μὲν οὖν καὶ τότε διεκίχοντο αἱ εἰ-
 πιστημένα τὴν μεγαλοψυχίαν τὴν αἰδρὸς, ἣ κα-
 μιῶν νέος ὢν, καὶ τῆς τύχης αὐτῶν συνεκδρα-
 μούσης ὑπὲρ τοῦτον, ὡς τε πρὸς τοῖς ὑπο-
 ταγομένοις, εἰς αὐτῶν ὑπὲρ τῆς ταύτης κα-
 τεχέμεναι τὴν ἀφ' ἑαυτῶν καὶ τὴν οἰομασίαν,
 ὅμως ἐν αὐτῶν διέμεινε, καὶ πρὸς τὴν τὴν
 τοιαύτην ὁρμὴν καὶ φαντασίαν πολὺν ἤμαλ-
 λοι αἱ πῖς θαυμάσιαι τὴν ὑπερβολὴν τὴν πρὸς
 τὴν αἰδρὴν μεγαλοψυχίας, βλέψας εἰς τοὺς ἐσ-
 χάτους τῆς βίης καὶ τοῦ πνεύματος· ἡνίκα πρὸς τοῖς καὶ
 τὴν Ἰβηρίαν ἐργαίοντες κατεγρέφατο μὲν Καρχη-
 δονίους, καὶ τὰ πλεῖστα καὶ κάλλιστα μέρη τῆς Λι-
 βύης ἀπὸ τῆς Φιλαιῆς βωμῶν ἕως Ἡρακλείων

A suorum aciem & retro averſam ut
 videt, ad extremum vsque vitæ spiri-
 tum obstinatè decertare, & spem vlti-
 mam experiri nequaquā tum voluit:
 sed accepta pecunia & elephantis,
 quantum maximum agmen cogere
 potuerat è fugientibus secum trahēs,
 ad loca amni Tago proxima se rece-
 pit, ad superandum iuga Pyrenæorum
 properans; Gallos eum tractum inco-
 lentes petiturus. Ne Scipio quidem
 ex usu fore iudicavit, ut fugientes è
 vestigio persequeretur: verebatur e-
 nim, ne superuenientes interea loci
 B duces reliqui suos inuaderent. castra
 hostium militib. diripere cōcessit. Die
 insecuto coactis in vnum captiuis om-
 nibus, quorū erat numerus, decē mil-
 lia peditum, equitum duo millia & eo
 plures, ordinandis quæ ad eos pertine-
 bant operā dedit. Tum & Hispani qui
 in modò dictis locis à Carthaginiesib.
 steterant, Publium adire & in populi
 Ro. fidem sese permittere. Atque hi in
 congressib. Scipionē R E G E M appella-
 bant: cuius rei quum primus exemplū
 C dedisset Edeco, qui & adorabūdus ad
 genua ei procubuit, postea etiam In-
 dibilis idem fecit. sed tunc quidem ea
 vox inobſervata Scipionis aures præ-
 teruolauit: verū post pugnam om-
 nib. eum R E G E M salutantibus, Publij
 animum ea res aduertit. qui ad id ipsū
 conuocata Hispanorū concione, Re-
 galis quidem animi virum ait se velle
 & dici ab omnibus, & esse quoque re
 vera talem: at Regem neque velle ef-
 ſe, neque appellari à quoquam: deinde
 ut Imperatorem se nominaret præ-
 cepit. Magnanimitatem igitur Scipio-
 nis & tunc quidem iure aliquis fortas-
 se plausu & laudatione omniū dixerit
 fuisse dignā; per quam factū, ut homo
 adeo iuuenis & secundæ fortunæ fla-
 tu eo vsque euectus, ut omnes qui eius
 imperio tenebātur, per se, nemine sug-
 gerēte, in eam cogitationem deueni-
 rent, & in Regis appellatione ei defe-
 rendā consentirent, mente tamen sibi
 cōstiterit, & eiusmodi studia vulgi at-
 q; speciē dignitatis repudiauerit. Mul-
 to tamen magis incomparabilem eius
 magnitudinē animi admirabitur, qui
 ad postrema vitæ eius tempora oculos
 retulerit. nā qui præter res gestas in Hi-
 spania, Carthaginienſes bello deuicif-
 ſet, maximā eāq; pulcherrimā Africæ
 E partē à Philæni aris ad colūnas Her-

culis Romæ patriæ suæ, imperio subieciſſet; Aſiam item, & Aſſyriæ reges domuiſſet, optimam denique maximamq; Orbis partem ditionis Romanæ feciſſet, occaſionem ſæpe eſt natuſ parandi ſibi regij dominatuſ in quacunque tandem inſtituiſſet ac voluiſſet Orbis terrarum parte. quæ res non dicam humanum ingenium, ſed etiam diuiniuſ aliquod, ſi ita faſ dicere, poterat inducere, vt per ſuperbiam moderationis fines migraret: at Scipio vniuerſos mortales animi magnitudine longo adeo ſuperauit interuallo, vt bonum, quo ne optari quidem à diis maiuſ quiſquam auſit, regnum dico, Fortunæ beneficio ſibi ſæpiuſ oblatuſ, ſit aſpernatus; dum pluſ faceret patriam & fidem erga ipſam, dominatione, propter quam omnes cum ſuſpecturi erant, & beatuſ prædicaturi. Scipio igitur eo tempore ex omni captiuorum numero Hiſpanos ſelegit, eoſque omnes ſine pretio liberatos in ſuas domos dimiſit: ex equis trecentos Indibilem iuſſit eligere: reliquos iis qui equis carebant aſſignauit. ac de cætero in caſtra Punica tranſducto exercitu, propter loci naturam egregie munitam, ipſe quidem duces reliquos Carthaginienſium opperientiſ, eo loci manſit: ad montium vero Pyrenæorum iuga miſit, qui Aſdrubaliſ tranſitum obſerutarent. deinde, vbi iam æſtatiſ ſiniſ immincebat, Tarracoenem cum vniuerſo exercitu conceſſit, habent in animo hiberna ibi locorum agere.

Quomodo Romanis ſocietate iunctiſ cum populo Ætolorum, ex vniuerſa fere Græcia legationeſ ad Philippum venerunt.

Philippi Regiſ virtutem in aduerſiſ plurimuſ enituiſſe.

Polybij digreſſio de ſignorum datione per igneſ elatoſ, quæ Pyrſia dicitur & Phryctoria: E

A ἡλὼν ὑπὸ τῷ τῆς πατρίδος ὕψει ἡ-
γαγε· κατεφύλατο δὲ τὴν Α῰ίαν, καὶ τοὺς τῆς
Α῰συρίας βασιλεῖς, καὶ ὁ κάλλιπτον καὶ μέ-
γιστον μέρος τῆς οἰκουμένης ὑπὸ ἡκτον ἐποίη-
σι Ρωμαίοις· ἔλαβε δὲ καὶ τοὺς εἰς τὸ πεί-
ποιήσασθαι δυναſτίας βαſιλικῶν, ἐν οἷς
ἐπιβάλετο καὶ βουλευτήϊα τοῖς τῆς οἰκουμέ-
νης. ταῦτα γὰρ οὐ μόνον αἰδεσπείων φύ-
σιν, ἀλλὰ καὶ ἡγορέων, εἰ θέμις εἰπεῖν, ὑπερ-
φρονῆν αὐτοῖς ἐποίησι. ὁ δὲ Γόπλιος, ποσὺν τοῦ ὑπερ-
φρονῆν μεγαλοφροῦν τοὺς ἄλλους αἰδεσπείων,
ὥτε οὐ μείζον ἀγαθὸν εὐχεσθαι πρὸς τοὺς θεοῖς
οὐ πολὺμίση, λέγων δὲ βαſιλείας, τῶν ἐκεί-
νος πολλάκις ὑπὸ τῆς τύχης αὐτῶν δεδομέ-
νοι ἀπηξίωπε, καὶ πλεῖστον ἐποίησεν
τῷ πατρίδι καὶ τῷ ταύτης πρὸς τῆς τε
πρωτοκλήτου καὶ μακαριότητος δυναſτίας. Πλὴν
τότε γὰρ ἡγελέας ἐκ τῶν αἰχμαλώτων τοὺς
Ἰβηρας, τοὺς μὲν ἀπέλυσε χωρεῖς λυβῶν
πρότερον εἰς τὰς αὐτῶν πατρίδας. τῶν δὲ
ἰππεῶν τεταχέοις κελεύει ἐκλέξαι τοὺς
πρὸς τὸν Αἰδοβάλλω, τοὺς λοιποὺς δὲ δοῦναι τοὺς
αἰπῶν. καὶ ὁ λοιπὸν ἤδη μετὰ τῶν τῷ
τῶν Καρχηδονίων στρατοπέδων, ἀφ' οὗ τῷ
τῶν τόπων ὁφείλει, αὐτοὺς μὲν ἔμμεν καὶ
δοκῶν τοὺς καὶ λαλοῦντοίς τῶν Καρχηδον-
ίων στρατηγῶν· ὅτι δὲ τὰς ὑπερβολὰς τῶν
Πυρρηνίων ὁρέων ἔλαπτε τοὺς τῶν τῶν
τὸν Αἰδορούδω. μὲν δὲ ταῦτα τῆς ὥρας ἤδη
συναπύσης, αἰετῶν μετὰ τῆς δυνάμει
εἰς Ταρρακῶνα ἐν τοῖς τοῖς τοῖς ποιεῖται
τὴν πρὸς ἡμάς.

D Γὼς Ρωμαίων τοῖς Αἰτωλοῖς
συμμαχούντων ἐκ πάσης ὀλίγου
δεῖν τῆς Ελλάδος πρεσβεῖαν ἦλθον
ὡς Φίλιππον.

Πὼς Φίλιππος ὁ βασιλεὺς ἐν ταῖς
πρωτοκλήταις ἦν αὐτοῖς αὐτῶν κρείττων.

Πολυβίος πρὸς Φρυκτωρίας ἐκ-
βολὴ λόγου, διαφοροῖς πυρσείας
πρὸς πρὸς πρὸς πρὸς πρὸς πρὸς πρὸς
λεῖδω τῆς ἡπιοῖας ταύτης δηλῶσαι.

Οπὶ ἡ γὰρ πρὶν ἀπλὴ πυρραία ^A
καὶ τὸ πλεῖστον ἰὼ ἀνωφελές.

Διόρθωσις τῆς παλαιᾶς πυρ-
ραίας ὑπὸ Αἰνείου τῆς Στρατη-
καὶ βιβλία καὶ πλείω σὺνταξα-
μένου.

Οὐ Αἰνεῖας βραχὺ μὲν π
προεβίβασε, τῆς γὰρ μὲν δέοντος
ἀκμῇ πάντοτε τῆς καὶ πλεονέ- ^B
κτείνοντο ἀπελείφθη.

Διόρθωσις ἐτέρη Ἰπποκρίτου
μὲν ὑπὸ ἄλλων, τυχούσα δὲ τῆς
ἐξεργασίας ὑπὸ τῆς Ξυφραφείως.

Οὐ πολλὰ ἀδυνάτα τὸ προ-
βλεπόμενον ἐστὶν, σὺνταξίας τυχόν-
τος ῥᾶσα πάντων Ἰπποκρίτου.

Τὰ Ἰπποκρίτου τῆς διὰ γνώσεως δι- ^C
κρίσις καὶ τὰ τοῖς ἀπείροις θαν-
μασμοῦ καὶ πάντῃ ἀξία.

Οἱ μὲν Αἰτωλοὶ προσφάτως ἐπηρμέ-
νοι τῇ ἐλπίσει ὅτι τῇ Ρωμαίων καὶ τῇ τῆς
Βασιλείας Ἀττάλης πρῶτος, πρῶτος ἐξέπλη-
τον, καὶ πάντων ἐπέκειντο καὶ γὰρ οἱ δὲ πρὸς τὸν
Ἀττάλην καὶ Γόπλιον καὶ θαλάσσιον. Διότι
ἦσαν Ἀχαιοὶ μὲν πρῶτοι καὶ Φίλιπ-
πος βοηθῶν· οὐ γὰρ μόνον τοὺς Αἰτωλοὺς ἡ-
γεμόνων, ἀλλὰ καὶ τὸν Μαχαμίδην, ὅς τ' ἐπο-
ρετο καὶ μὲν τὸν διωκόμενον ὅτι τοῖς τῇ Ἀρ-
γείοις ὄρεσι· Βοιωτοὶ δὲ δόξαντες τὸν σὺνταξίαν
ἐπὶ τῇ ἡγεμονίᾳ καὶ βοηθῶν ἦσαν. Φιλοπο-
νήσαντες γὰρ μὲν οἱ τῇ Εὐβοίᾳ καὶ τοῖς ἄλλοις,
ἤσαν πρὸς τὸν πρῶτον τῆς πολέμου. ὁ δὲ
πρῶτος δὲ Ἀκαρνανες πρῶτοι ἦσαν. ἰὼ δὲ καὶ
τῇ Ἠπειρωτῶν προσβία. προσήλθε δὲ
καὶ Σκερδιλαίδης καὶ Γλαυκῶν ἐξάγει τὰς
διωκόμενας, ἐπὶ δὲ τοὺς προσορῶντας τῇ Μα-
κεδονίᾳ Θράκας, καὶ μέγιστα τοὺς Μαίδους ἐ-
πιβοῶντας ἔχοντες ὡς ἐμβολοῦντας ὅτι Μακε-
δονίαι, εἰς βραχὺ ἢ μόνον ὁ βασιλεὺς τῇ οἰκίᾳ

*Veterum Pyrsiam simpli-
cem fuisse, ac propterea fere
inutilem.*

*Veteris Pyrsia correctio, cu-
ius auctor Aeneas in libris De
officio Imperatoris.*

*Aeneam in emendatione
veteris Pyrsia aliquid prae-
stisse, verum quod intenderat
non esse vlla fere ex parte as-
secutum.*

*Correctio alia, inuenta qui-
dem ab aliis, sed expolita ab ip-
so Polybio.*

*Multa quae principio fieri
nunquam posse videbantur, ubi
accessit usus & exercitatio
facillima euadere.*

*Lectio quam multa conti-
neat quae rudes literarum me-
ritissime mirentur.*

AETOLI ad magnas spes recens
Aereoti, propter aduentum Ro-
manorum & Regis Attali, omnibus
terrorem incutiebant, & à terra om-
nibus imminabant, à mari Attali & P.
Sulpitij classes. Iccirco ad Philippum
venere tunc Achaei orantes ut sibi o-
pem ferret. neque enim Aetoli tan-
tum anxios & sollicitos eos habebant,
sed etiam Machanidas, finibus Argi-
uorum cum exercitu praesidens. Bxo-
ti ab hostili classe male sibi metuen-
tes, ducem & auxilium poscebant.
omnium vero enixissime qui Eu-
boeam colunt, ut sua providentia ab
adversariis ipsos defenderet. Similis
& Acarnanum erat petitio. aderat &
ab Epiri populis missa legatio. Nun-
ciabantur etiam Scerdilaidas & Pleu-
ratus copias educere ad hanc, Thracas
Macedoniae finitimos, praecipue autē
Macedos consilium inisse, si vel tantu-
lum à regno suo Philippus foret auo-
catus, impressionem in Macedoniam
facien-

faciendi. quinetiam Thermophylarum angustias Ætoli iam fossis, vallo & præliis occupauerant: nihil dubitantes, quin eo pacto Philippum Græcia excluderent, & omnino quominus suis cis Pylas sociis suppetias veniret, impedirent. Mihi vero videtur aliquis difficilia huiusmodi tempora, per quæ magni duces virtutum suarum quâ animi quâ corporis periculum faciunt, & verum specimen illarum edunt, iure merito esse obseruaturus, & lectorum in eam rem attentionem requisiturus: planè ut in venationibus, robur ferarum & vires tunc manifesto se produnt, quando illas vndique periculum circumstat: ita prorsus etiam in ducibus fieri amat: quod sane tunc cum maxime in Philippo vsuuenire cerneret. Nam is legationibus cunctis, facturum se omnia quæ posset pollicitus, dimissis, bello intentus curas suas in omnes partes extendebat; quò & in quem primum impetum facere oporteret sollicite expectans. Inter ista igitur, factus certior Attalum in Europam traiecisse & iam in Peparetho insula portum tenuisse, atque agrum Peparethiorum occupasse, armatorum manum quæ urbem tutaretur, eis submisit. Polyphantam cum idoneis copiis ad Phocenses & Bæotiarum loca propugnanda misit: Chalcidem, & in reliquam Eubœeam Menippum, cum cetratis mille & Agrianis quingentis: ipse Scotussam versus agmen duxit: quò etiam Macedones sibi iussit occurrere. dein cognito Attalum Nicæam appulisse, & principes Ætolorum Heracleam conuenturos, ut de præsentis bello in commune deliberarent; Scotussa cum exercitu profectus, quàm citatissimo poterat agmine eò contendit; ut turbato & dissipato eorum conuentu, omnium animos consterneret. sed conuentus quidem priusquam ille veniret erat peractus: ac messes accolarum sinus Ænienium, partim corripuit, partim illis ademit, atque ita Scotussam est reuersus. in qua urbe relicto exercitu, ipse cum expeditis & ala regia Demetriadem diuertit, & conatus hostium obseruans, ibi moratus est. Ne

A Δ' ἀπαυαδῆ. παρκατελάμβανον δὲ καὶ τὰ περὶ Θερμοπύλας περὶ τὰ Φερίας καὶ χάρακι καὶ φυλακῆς βαρείας Αἰτωλοὶ, πεπισημένοι συλκείειν τὸν Φίλιππον, καὶ καθόλου κωλύειν τὸν Ἀλβονεῖν τῆς ἐντὸς πυλῶν συμμάχοις. Δοκῶ δὲ μοι τὰς τοιαύτας παριστασίας ἀλόγως αἰ' τις ἐπισημήσασθαι, καὶ συνεφιστάμενος αἰσινώσκειν, ὅς αἱς πέρας καὶ βάταρος δὴδητὴ γίγνεται καὶ τὰς . . . . Θυμαλῆος δυνάμεις τῶν ἡγεμόνων. κατὰ τὸν αὐτὸς κινήσεις τὰ ζῶα τότε ἀφ' ἡδὴ γίγνεται καὶ τὸν δὴ καὶ καὶ τὸν δυνάμει, ὅταν δὲ δεινὸν αὐτὰ παρὶς πᾶσι γένηται. τὸν αὐτὸν ὅποιον συμβαίνει καὶ ὅτι τῶν ἡγεμόνων ὅ δὴ τότε μάλιστα συνιδεῖν ὡς γιγνόμενοι ὑπὸ τῷ Φίλιππον. τὰς μὲν γὰρ παριστασίας ἀπέλυσεν πᾶσι, πάσης δὲ τὰ δυνατὰ ποιήσειν ἐπαρκελάμενος, ὃ πολέμῳ πᾶσι γένηται ἐπείχε, καραδοκῶν πᾶσι καὶ πᾶσι πᾶσι παρὸν δεινὸν ποιήσειν ὃ ὁρμῶν. Περσιστοῦτος δὲ αὐτῶν καὶ τὸν κατὰ τῶν τοῖς παρὶς τὸν Ἀτταλὸν διαρραγῆς καὶ παρσορμίσας τῇ Πεπρήθῃ, κατεργασίαι τὸν χάρακι, τοῖς μὲν ἀπαπέσθη τοὺς παρσορμίσας τὸν πόλιν. εἰς δὲ Φωκίας καὶ τοὺς κατὰ τὴν Βοιωτίαν τοῖς Πολυφάντῳ ἐξέπεμψε μετὰ συμμύθῳ δυνάμει. εἰς δὲ Χαλκίδα καὶ τὴν ἄλλαν Εὐβοίαν, Μένιππον ἔχοντα πελταστὰς χίλους, Ἀγριανὰς πελταστὰς αὐτὸς δὲ παρὶς ποιούμενος τὴν πορείαν εἰς Σχόπουσιν. παρσορμίσας δὲ καὶ τοῖς Μακεδόσιν εἰς τὴν πόλιν πᾶσι γένηται ἀπορρῶν. πολέμῳτος δὲ τοῖς παρὶς Ἀτταλὸν εἰς Νίκαιαν κατὰ πεπλησμένην, τῶν δὲ Αἰτωλῶν τοῖς ἀρχόντας εἰς Ηράκλειαν ἀφ' ἡδὴ γένηται χάρακι τῷ κινολογηθῆναι παρὶς ἀλλήλοις ὑπὸ τῶν ἐφεσίων, ἀναλαβὼν τὴν δυνάμει ἐκ τῆς Σχόπουσιν, ὥρμησιν ἀπεύδων κατὰ παρρῶν καὶ πλοῦσιν ἀφ' ἡδὴ γένηται τὴν συνόδῳ αὐτῶν. ὃ μὲν οὖν συνλόγῳ καθύστερ. τὸ δὲ οἶον φθίρας, καὶ πᾶσι γένηται τοῖς παρὶς Αἰεῖαν χάρακι κατὰ κινώτων, ἐπὶ γένηται. καὶ τὴν μὲν δυνάμει ἐκ τῆς Σχόπουσιν πάλιν ἀπέλινε. μετὰ τῶν δὲ ζῶων καὶ βασιλικῆς ἱλῆς εἰς Δημητριάδα κατὰ λύσας ἐμῶν, καραδοκῶν τὰς τὸ ἐφεσίων ἐπὶ

βολάς. Ἰνα ὃ μηδὲν αὐτὸν λαμβάνη τὸ πρῶτον
 τοῦτον, διεπέμψατο πρὸς Πεπάρηθους καὶ
 πρὸς τοὺς ἐπὶ τῇ Φωκίδος, ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς
 τοὺς ἐπὶ τῆς Ἐγβοίας, καὶ πρὸς ἡγεῖναι ἀφ-
 σαφεῖν αὐτῷ πρῶτα τὰ γεγονότα ἀφ' ὧν
 πυρσῶν ἐπὶ τῷ Τίσσῳ. ὧν δὲ ἔστι τῆς
 Θεσσαλίας ὅρος, ὁφθαλμοὶ κείνων πρὸς
 τὰς τῶν περὶ τοὺς ποταμούς τῶν περὶ τὴν
 τοῦ δὲ καὶ τὰς πυρσῶν ἡμέρας, μεγίστας δὲ
 περὶ τοὺς ποταμούς χρείας ἐν τοῖς πολεμικοῖς, ἀ-
 νερῶν πρὸς τὸν ὑποφάγοντος, χρησίμους
 εἶναι μοι δοκεῖ ὅ μὴ πρὸς ἀφασίαν, ἀλλὰ
 ποιήσασθαι πρὸς αὐτὸν τὸ δόμοζον μῆνιν.

Οὐ μὲν οὖν καὶ ἐν πᾶσι μεγάλῃ
 ἐχθρῇ μερίδι πρὸς τὰς ἐπιβολάς, μεγίστῃ
 δὲ ἐν τοῖς πολεμικοῖς, πόρῃ δὲ ἦλθεν. τῇ δὲ
 πρὸς τὸ σωματισμῶν, πλείστῃ ἐ-
 χροισι δυνάμει οἱ πυρσῶν. ὅτι τὰ μὲν γίγ-
 ναι, πᾶσι δὲ ἀκμῇ ἐνεργεῖται. καὶ δυνατὸν
 ὅτι γινώσκουσιν ὅ μὲν, ποτὲ μὲν ἡμα-
 ρῶν πειρᾶν ἢ περὶ τῶν ὁδῶν ἀπέχουσι, ποτὲ
 δὲ καὶ πλείουσιν. ὥς τ' αἰεὶ τοῖς διοικητοῖς
 πρὸς τὰς ἐπιβολάς, πρὸς ἀφασίαν γίγ-
 ναι τὴν βοήθειαν ἀφ' ὧν τῆς τῆς πυρσῶν ἀ-
 παρξείας. Τὸν μὲν πρὸς τοῦτον χρόνον ἀ-
 πλῆς γεγονότος τῆς πυρσῶν, καὶ ὅ πλεί-
 ον αὐτῷ αὐτοφελῇ συνέβαινε γίγναι
 τοῖς χρωμένοις. ἀφ' ὧν γὰρ σωματισμῶν ὡ-
 ρισμένων ἔδει τὴν χρείαν σωματεῖν. τῶν
 δὲ πρὸς τὰς ἀφασίαν ὑποφάγοντων,
 τὰ πλείστα διέφυγε τὴν τῶν πυρσῶν χρείαν.
 οἳ ἐπ' αὐτῶν τῶν νῦν εἰρημνῶν. ὅτι μὲν
 οὐκ εἰς Ὠρεὸν καὶ Πεπάρηθον ἢ Χαλκίδα
 πάρεστι φόρος, δυνατὸν ὡς διασφαλῆς τοῖς πε-
 ρὶ τοῦτον σωματισμοῖς. ὅτι δὲ μετὰ βάλλον-
 ται πῖες τῆς πολιτῶν, ἢ πρὸς ἀφασίαν, ἢ
 φόρος ἐν τῇ πόλει γίγναι, ἢ τῇ τῶν τοι-
 οῦτων, ἀδὴν συμβαίνει μὲν πολλάκις,
 πρὸς ἀφασίαν δὲ ἔχειν, πρῶτον ἀδυνάτον.
 μέγιστα δὲ τὰ πρὸς ἀφασίαν γεγονότα τῆς
 ἐκ τῆς χρεῶν συμβουλίας καὶ ἐπιμελείας
 πρὸς ἀφασίαν. τὰ τοιαῦτα πρῶτα διέφυγε
 τὴν τῆς πυρσῶν χρείαν. πρὸς ὧν γὰρ
 οὐκ ἐνεδίχθη πρὸς ἀφασίαν, πρὸς τού-
 τῳ οὐδὲ σωματισμῶν ποιήσασθαι δυνατὸν.

A quid autē illorū quæ agerētur ipsū fu-
 geret, ad Peparethios, & Phocidis atq;
 Eubœæ socios suos misit; monēs ipsos
 ut simul quidque gestum esset, eius
 rei nuntiū per accēlas sublatāsque faces
 in Tisæum transmitterēt. Thessaliæ is
 mōs est, cōmode situs ad significādum
 aliquid dictis locis per faces lucentes.
 Sed quum ratio vniuersa Pyrsiæ id est
 vtendi facib. ad dandum signum, quæ
 maximo in bellicis reb. vsui esse solet,
 parū accurate fuerit hætenus tracta-
 ta; operæpretiū facturū mihi videor, si
 B eam non prætermisero; verūm quanta
 par est diligentia mentionē illius hoc
 loco fecero. Nam ad perficienda quæ
 animo destinaueris, plurimum valere
 occasionem, tum in omnib. rebus, tum
 in bellicis maxime, id vero nemo est
 quin sciat. Omnium porrò inuentorū
 eò conferētium, nullum est quod
 æquē iuuet ac faces ē speculis accen-
 sæ: per quas ea quæ modò sunt facta,
 aut quæ nunc cum maxime fiunt, po-
 terit cognoscere, etiam is qui trium
 quatuorve dierum iter aut etiam lon-
 C gius absuerit, necessarium modò dili-
 gentiam adhibeat; ita vt, opportunita-
 tem latæ in tempore opis, simulac res
 quæque postulauerit, omnes sint mira-
 turi: id autē eueniet, propter faces om-
 nia in tempore nunciantes. Enimvero
 priorib. temporibus, quod simplex ef-
 fet dandi per faces signi ratio, qui ea v-
 tebantur nullā vt plurimum inde vti-
 litatē capiebāt. Quoniam enim certis
 tantum signis de quib. conuenerat to-
 tū id negotiū peragebatur. quum sint
 res infinitæ, pars earū maxima per fa-
 ces significari non poterat. Ne aliunde
 petam exemplū, quā ab iis ipsis quæ
 modò narrabamus: classē quidē ap-
 pulisse vel ad Oreū, vel ad Peparethū
 vel Chalcidem, cōstitutis in id signis
 de cōmuni consensu, facile erat signi-
 ficare. at illa, mutare fidem quosdā ci-
 ues, aut prodere, vel eadē in vrbe esse
 factā, vel aliud quid huiusmodi, qua-
 lia solēt multa sæpe accidere, quæ præ-
 cepisse animo cūcta prius nemo queat
 mortaliū: (& tamen ea potissimū repē-
 tino vel consilij vel opis auxilio opus
 habent, quæ ex inopinato contigerūt.)
 E ad hæc inquam omnia nota facienda,
 faces incensæ erant inutiles. nam ea-
 rum rerum quæ prouideri non pote-
 rant, qua ratione signa conuenissent?

Huic incōmodo Æneas cuius exstant commentarij Strategica inscripti, siue De officio Imperatoris, conatus mēderi; etsi præstitit ille quidē nonnihil, ab eo tamē rite perficiēdo quod instituerat animo, quā lōgissime absuit. Id ex his potest intelligi. Ait Æneas, eos qui faciū accensarum ope negotia vrgētia sibi inuicē declarare voluerint, vasa fictilia parare sibi debere, & latitudine & altitudine quam exactissime fieri poterit, æqualia: fere autem satis futurum, si altitudo ternū cubitorū, latitudo vnus fuerit. subera deinde paranda latitudinis non multo minoris, quā sint ora vasorū. inque iis mediis baculos æquales esse infigendos: in quibus notata sint paria interualla ternū digitorum: partes autem omnes circumscriptione aliqua ita distinguendas esse aliam ab alia, vt euident sit discrimin. In singulis horū vasculorū partibus, eorū quæ belli temporib. euenire solent, notissima quæque esse scribēda, & quæ maxime sunt vniuersalia. Verbi gratia: in prima, REGIONEM EQVITES SVNT INGRESSI; in secunda, PEDITES GRAVIS ARMATVRÆ: in tertia, VELITES: post hæc, PEDITES CVM EQVITIBVS: deinde NAVES: & postea ANNONA, & ita deinceps ordine, donec in omnib. spatiis ea fuerint inscripta, quæ fore euentura ratione probabili potest provideri; quæq; pro ratione præsetis belli cōtingere quēūt. his ita paratis, in vtroq; vase illud summo studio monet obseruandū; vt canaliculos quib. depleātur, pates habeāt, qui pari mensura aquam fundāt. Secundū hæc repletis aqua vasis suberibus esse imponēda, cū suis baculis. tū autē canaliculos esse laxandos vt pariter ex vtroq; aqua fluat. Atque his ita factis, quū sint omnia vtrobiq; paria & similia, manifestū est illud necessario euenturū, vt quātū aquæ effluxerit, tātum suberibus descēdat, & baculi intra vasa occulantur. Postquā autē omnia quæ diximus pari celeritate & cōgruēter administrari ceperint, tunc delatis vasis ad illa loca in quib. obseruatio dādi per faces signi faciēda est vtrique, cætera illis imponēda. deinde vt quidque eorū inciderit, quæ in baculo sunt scripta, facē accēsā tollere iubet, ac tātis per expectare dū ex aduerso facē sustulerint quib. ea cura fuerit mādata.

A Αἰνείας δὲ βουλευθεὶς ἀγορεύσασθαι τὴν ποταμὸν ἀπείρας, ὃ τὰ πρὸς τῇ Στρατηκῶν ὑπομήματα σιωπῶντες ἀγόμενος, βραχὺ μὲν ἡ παρεβίβασε, τῷ γὰρ μὲν δόντος ἀκμὴν πᾶν πολὺ τῷ καὶ τὸ ὑπὸ τοῖς ἀπείροις γνοίη δὲ αὐτὸς ἐκ τῶν. Φησὶ γὰρ, δεῖν τὸς μέλλοντας ἀλλήλοις εἶναι τὴν πυρσὺν δηλοῦν ὃ κατεπίγνῃ, ἀγείναι καὶ ἀποβάλλειν κεραμῆα κατὰ τὸ πλάτος καὶ καὶ τὸ βάθος ἰσομετρήσας πρὸς ἀκρίβειαν· εἶναι δὲ μάλιστα ὃ μὲν βάθος τελευτῇ πηχῶν, ὃ δὲ πλάτος πήχους· εἶτα τὸ ἀποσκευάσαι φελλοὺς βραχὺ καὶ πλάτος ἐσθλῆς τῶν σωματίων· ἐν δὲ τοῖς μέσσις ἐμπιπὴν ἵστας, εἰς ἴσα μέρη τελεῖν ἀκτυλα. . . . καὶ ἕκαστον δὲ μέρος εἶναι περὶ τὴν ὁμήρου. ἐν ἑκάστῳ δὲ μέρει γεγραῖναι τὰ παραπείθεσθαι καὶ ἀπολεῖν τῶν ἐν τοῖς πολεμικοῖς συμβαίνοντων. οἷον ἀγέως ἐν τῷ πρῶτῳ, εἰς τὴν ΠΑΡΕΙΣΙΝ ΙΠΠΕΙΣ Εἰς τὴν ΧΩΡΑΝ. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ εἰς ΠΕΖΟΙ ΒΑΡΕΙΣ, ἐν δὲ τῷ τρίτῳ ΨΙΛΟΙ· πύτων δὲ εἴης, ΠΕΖΟΙ ΜΕΘ' ΙΠΠΕΩΝ· εἶτα, ΠΛΟΙΑ· μετὰ δὲ ταῦτα, ΣΙΤΟΣ, καὶ κατὰ τὸ συνεχὲς οὕτως, μέγας αὖ ἐν πάσῃ γεγραῖναι τὰς χώρας τὰ μέγιστ' αὐτὸ ἐκ τῆς ὁμήρου περιγραφῆς τυγχάνοντα καὶ συμβαίνοντα κατὰ τοὺς ἐσθλῶς γεγραμμένους ἐν τῶν πολεμικῶν. πύτων δὲ ἡμοίων, ἀμφοτέρωθεν κατὰ τὴν τῆς ἀγείας πρὸς ἀκρίβειαν· ὥς τε τοῖς ἀντίστοιχοις ἴσοις εἶναι, καὶ κατ' ἴσιν ἀπορρεῖν. εἶτα πληρῶσαι τὰς ὕδατος ὑπὸ τοῖς φελλοῖς ἔχοντας βακτηρίας· κατὰ τοὺς ἀντίστοιχοις ἀφείναι ῥεῖν ἅμα. τοῦτου δὲ συμβαίνοντος, δηλοῦν ὡς ἀνάγκη πύτων ἴσων καὶ ὁμοίων ὄντων, καὶ ὅσον αὐτὸ ἀπορρεῖν ὃ ὕδρον, κατὰ ποσὸν τοὺς φελλοὺς κατὰ τὴν βακτηρίαν, καὶ τὰς βακτηρίας κρύπτειν κατὰ τὴν ἀγείαν. ὅταν δὲ τὰ περιγραφέντα γήνηται κατὰ τὸν χειρὸς ἰσότητῃ καὶ σύμφωνα, τότε χαίρειν εἶναι ὅτι τοῖς τοῖς ἐν οἷς ἑκάτεροι μέλλοι σιωπῶντες τὰς πυρσῆς, ἐφ' ἑκάτερον γίνασθαι τὸ ἀγείων. εἶτα πρὸς ὃ αὐτὸ ἐμπέσῃ ἢ τὸ ἐν τῇ βακτηρίᾳ γεγραμμένον, πυρσὺν ἄρα κατὰ τὴν ἀγείαν ὥς αὐτὸ ἀπαίρῃσιν οἱ σιωπῶντες.

ἡμομενῶν δὲ φαρεῖν ἀμφοτέρων ἅμα τῶν
 πυρῶν, καὶ εἴτ' ὁμοῦ ἀφείναι τοὺς
 αὐλίσκους ῥῆν. ὅτῳ δὲ καὶ βασιλευσὶν ἔφελ-
 λος καὶ τῆς βακτηρίας ἔλθῃ τῶν γεγραμμέ-
 νων ὁ βούλει δηλῶν καὶ ὁ χεῖλος ἢ τεύχος,
 ἅρα καὶ αὐτὸ πυρῶν. τοὺς δ' ἐτίεργε ἔπι-
 λαβὴν ὁμοῦ τῶν αὐλίσκων, καὶ σκεπῆν πᾶσι
 ὁ χεῖλος ὅτι τῶν ἐν τῇ βακτηρίᾳ γεγραμ-
 μένων. ἔσται δὲ ταῦτ' ὅταν δηλομενῶν πρῶ-
 τῳ δὲ ἴσῃ τάχως πρὶν ἀμφοτέρων κινημέ-
 νῳ. Ταῦτα δὲ βραχὺ μὲν πᾶσι τῆς ἀφ' ἑαυ-
 τῶν πυρῶν ὁμοῦ ἀφείναι δοκεῖ· ὁ-
 μοῖως δὲ ὅτι ἀόριστα. δηλὸν γὰρ ἔστι, ὡς οὐ-
 τε περιδεῖσθαι τὰ μέλλοντα πρῶτα δυνατὸν,
 οὔτε περιδεῖσθαι ἐς τὴν βακτηρίαν γε-
 ῥᾶν. λοιπὸν, ὅποτε ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοπόνη-
 τὰ πᾶσι συμβαίῃ, φαρεῖν ὡς οὐ διώεται
 δηλοῦσθαι καὶ ταῦτα τὴν ἐπίνοιαν. Καὶ μὴν
 οὐδ' αὐτῶν τῶν ἐν τῇ βακτηρίᾳ γεγραμ-
 μένων ὁμοῦ ὅτι ὁμοῦ. πόσι γὰρ ἡκιστα
 ἰσχυρῶς, ἢ πόσι πεζοῖς, καὶ πόσι τῆς χεῖρας, καὶ
 πόσι νῆες, καὶ πόσι σῆτος, ἢ οἷον τε ὁμοῦ
 φῆσαι. καὶ γὰρ ὡς ἀδυνατοῖ ὅτι γεῖται πρὶν
 ἢ ἡμέρᾳ, καὶ τούτων ὁμοῦ περιδεῖσθαι πε-
 ρὶ δυνατὸν. ὁ δὲ συνεχοῖ ὅτι τῶν. πῶς γὰρ
 αἱ πᾶσι βουλεύσασθαι καὶ τῶν βοηθῶν, μὴ γε-
 νώσκων πόσι πάρεισι τῶν πολεμίων, ἢ πῶς;
 πῶς ὅτι παρρησίᾳ πάλιν, ἢ τῶν πολεμίων, ἢ ὁ κα-
 ρὸς ἀφαιρηθῆναι πᾶσι, μὴ συνεῖς πόσι νῆες, ἢ
 πόσι σῆτος ἢ καὶ τῶν συμμάχων;
 Ὁ δὲ τελευτῶνς ἐπινοηθεὶς ἀφ' ἑαυτοῦ
 ἢ Δημοκλείου, τυχὼν δὲ τῆς ἐξεργασίας δι'
 ἡμῶν, ὅτι μὲν ὁμοῦ, καὶ πᾶσι ὁ κατε-
 πύχον δυνάμενος ἀκριβῶς ὁμοῦ καὶ δὲ
 τὸν χειροῦν ἐπιμελείας δι' καὶ τῶν ἀπαιτη-
 σῶν ἀκριβεστέρως. ἔστι δὲ τοιοῦτος. Τὸ τῶν
 στοιχείων πλῆθος ἐξῆς λαμβανόμενος, διελθὼν
 εἰς πέντε μέρη καὶ πέντε γεγραμμένα. λέ-
 γει δὲ ὁ τελευτῶνς εἰς στοιχεῖα· τῶν δὲ οὐ
 βλαβερῶς πρὸς τὴν χεῖρα. μετὰ δὲ ταῦ-
 τα πλατύνει πρὸς τὴν χεῖρα πέντε τοὺς μέ-
 λους ἀποδίδναι τὴν πυρῶν ἀλλήλοις ἐ-
 κατέρως· καὶ γεῖται τῶν μερῶν ἐξῆς εἰς
 ἑκατὸν πλατύνει· καὶ πᾶσι συνεῖσθαι πρὸς
 αὐτοὺς, ὅτι πᾶσι μὲν πρὸς αὐτοὺς αἶρεται πυρ-
 ρῶς ὁ μέλλων σημεῖν ἅμα καὶ δύο,

A ubi ambæ simul faces apparuerint,
 ambæ deprimendæ, ac statim canali-
 culi utraq; ex parte soluendi. Des-
 cendente subere & baculo etiam, si-
 mul ac scriptura rei quam cupis signi-
 ficare, ad labra vasis accesserit, præci-
 pit Æneas, facem in altum tolli: qua
 visa repente iis qui in altera sunt spe-
 cula canaliculus est sistendus, & in-
 spiciendum quidnam ex iis quæ ba-
 culo sunt inscripta labro respondeat.
 Erit autem res denotata eadem utro-
 bique; siquidem celeritate æquali a-
 pud utrosque speculatores omnia mo-
 uebuntur. Hæc ratio licet diuersa nō
 nihil sit à priori, quæ signis conuentis
 constabat; incerta est tamen atq; inde-
 finita. liquet enim, neq; prouideri om-
 nes impendentes posse casus, neque si
 cuncta prospexeris, inscribi ea baculo
 posse. iccirco si eorum, de quib. nemo
 cogitauerat, aliquid inciderit, ei signi-
 ficando non sufficere istud inuentum
 omnes intelligunt. Hoc amplius, ne
 eorū quidem quæ baculo sunt inscri-
 pta, satis definitum quicquam est. nam
 quot venerint equites, aut quot pedi-
 tes, in quāue regionis partē, vel quot
 naues, quis annonæ modus, declarari
 nequit. quæ enim cognosci antequam
 fiāt nō queant, de iis in antecessū nul-
 la potest iniri cōuentio. Atqui in hoc
 rei totius vertitur cardo. qui enim de
 ferēda ope aliquis deliberabit, qui nō
 prius norit, quot numero hostes ad-
 sunt, & ubi? Quomodo recipiat aliquis
 animos, vel contra, aut omnino coin-
 modi aliquid cogitet, qui numerum
 nauium, aut frumētū à sociis missi nō co-
 gnouerit? Postrema ratio cuius auctor
 perhibetur Cleoxenus, (alijs Democli-
 tum dicūt,) sed quam ipsi contemnimus,
 certa definitaq; est; adeo ut quicquid
 exortū fuerit negotij, id possis certo fa-
 cere notū. verū ea quæ videntur, maiorē
 curā & studiū intentius adhibere eos
 oportet. Est autē huiusmodi. Literarū
 Græcarū numerū ordine vniuersum
 accipe, & in quinque partes per quina e-
 lementā tribue. parti vltimæ una dērit
 litera: verum id ad illa quæ paras nihil
 faciet momēti. Deinde eos qui per fa-
 ces sibi inuicē dare signa volent, tabel-
 las quinque sibi parare oportet; inque iis
 tabellis omnia illa elementorū pittacia
 ordine describere. cōuenire etiā inter
 illos debet, eū qui daturus erit signū,
 primas duas faces simul sublaturum,

& expectaturum donec alter ex ad-
uerso suas tollat. id autem capropter
facient, ut ex eiusmodi facum eleua-
tione liquido constet inter ipsos, ani-
mum aduertere utriusque. tum autem
priorib. demissis facibus, de cætero iā
ad significandum à parte læua primò
faces attollet, notum faciens quænam
tabella sit aspicienda. nam si in primam
oculi fuerint coniiciendi, vnam eleua-
bit, duas si in secundam; & ita de cæte-
ris. Secundas deinde faces à dextra tol-
let in altum; pari ratione docēs, quod
litera è tabella designata sit ei scriben-
da, qui datum signum excipit. Quan-
do hisce ita communi consensu firma-
tis, ad obeundum hoc ministerium in
suas speculas ambo concesserint; dio-
ptram habere illos oportet, duabus fi-
stulis instructam, quarum altera dex-
tram partem, altera sinistram eius qui
per faces est respōsurus valeat dignos-
cere, iuxta dioptram dictæ tabellæ de-
bent affigi rectæ. ac præterea dextrum
sinistrumq; locum lorica præcingere
oportet decem pedes lata, alta ad hu-
manæ staturæ modum; ea sine, ut faces
supra hanc lorica[m] elatæ clare lucen-
tes signum indubitatum exhibeant;
demissæ penitus occulantur. Postea
quàm ab utroque hæc cuncta ritè fue-
rint curata, vbi indicare aliquid vo-
lueris, puta, **AVXILIARIVM
NONNVLII, CIRCITER
CENTVM AD HOSTES
TRANSITIONEM FECERVNT.**
voces primò eiusmodi sunt eligendæ,
quæ literis quàm paucissimis hoc ip-
sum queant significare. ut pro eo quod
modo dicebamus, **KRETES CEN-
TVM A NOBIS DEFECERE.**
nunc enim literarum dimidio minor
est numerus; res tamen eadē significa-
tur. hoc descriptū prius in pittacio per
incensas faces ita indicabitur. Litera
prima est K. hæc in secunda parte &
tabella item secūda locum habet. duæ
itaq; faces erunt tollendæ in altum, ut
cognoscat qui signū excipit, secūdam
tabellā sibi esse inspiciendā. secundū
hæc à dextris quinq; faces attollendæ,
ad designandam literam K: ea enim est
in secūda tabella quinta. Literam igitur
K in pittacio sibi adnotabit is qui
faces obseruat. Quatuor deinde faces
à sinistra parte attollentur: quia R
litera in quarta inuenitur tabella:

καὶ μὲν μέγας αὖ ὁ ἕτερος ἀπαίρη. τὸ
δὲ ἔσται χάριν τῷ δὲ ταύτης τῇ πυρρίας ἐ-
αυτοῖς ἀπομολογήσασθαι, δὲ πρὸς πρὸς
καταρτίζονται δὲ τοῦτων, λατὸν πρὸς τὸ ση-
μαίνει αἶψά μὲν πρὸς πρὸς ἐκ τῇ δυνά-
μει, δὲ σαφὲς τὸ πλατεῖον ποῖον δέησι σχ-
πῆν. οἷον εἰ μὲν τὸ πρὸς ἐν, εἰ δὲ τὸ δυνά-
μει δύο· καὶ καὶ λόγον οὕτω. πρὸς τὸ δυνά-
μει ἐκ τῶν δυνάμει καὶ τὸ αὐτὸν λόγον, ποῖον δέ-
σι χάριμα τῷ ἐκ τῷ πλατείου χάριμα
αὐτοῖς, ἀποδιδόμενοι τὴν πυρρίαν. Οὕτω δὲ
ταῦτα συνδέμενοι χαριώσονται ἐκάτεροι ὅτι
τὸ πρὸς, δέησι πρὸς μὲν δὲ πρὸς ἐκ τῷ
αὐτοῖς ἐχούσας, ὡς τε τῷ μέλλοντος ἀντι-
πρὸς, τῷ μὲν τὸ δυνάμει τὸ πρὸς, τῷ δὲ τὸν
δυνάμει δυνάμει χαριώσονται. πρὸς τὸ δὲ πρὸς
ἐκ τῶν ὁρῶν δὲ τὰ πλατεῖα πεπηγμένα. πα-
ραπρὸς δὲ καὶ τὸ δυνάμει καὶ τὸ δυνάμει
τὸ πρὸς ὅτι δὲ πρὸς τὸ δὲ βαρὺς ὡς ἀντι-
μῆκας, ἐκ τῶν πυρρίας ἀντιμῆκας πρὸς ταῦ-
τα, τὴν φαῦσιν ἀκριβῶς ποιεῖν, καταρτίζονται
δὲ, τὴν χρύψιν. πούτω δὲ ἐτοιμασθέντων καὶ
ἀμφοτέρω, ὅταν βούλη δηλώσας λόγον
χάριν, δὲ πρὸς ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩ-
ΤΩΝ ΤΙΝΕΣ ΕΙΣ ΕΚΑΤΟΝ
ΑΠΟΚΕΧΩΡΗΚΑΣΙ ΠΡΟΣ
ΤΟΥΣ ΥΠΕΝΑΝΤΙΟΥΣ πρὸς
τοῦ δὲ ἀφελέξαι τῷ λέξων ὅσα δὲ ἐ-
λαχίστα χαριώσονται δυνάμει ταῦτα δη-
λωῶν. οἷον αἰτὶ τῷ πρὸς πρὸς, ΚΡΗ-
ΤΕΣ ΕΚΑΤΟΝ ΑΦ' ΗΜΩΝ
ΗΥΤΟΜΟΛΗΣΑΝ. νῦν γὰρ τὰ
μὲν χάριμα τὰ ὅτι ἐκ τῶν τῶν ἡμῶν
ἀφελέξαι δὲ ταῦτα. πούτω δὲ χαριώ-
σονται εἰς πινάκιον, οὕτω δηλώσονται τοῖς πυρ-
ρίας. Πρὸς δὲ ὅτι χάριμα τὸ χάριμα
τὸ δὲ ὅτι ἐκ τῇ δυνάμει μεῖδι καὶ
τῷ δυνάμει πλατεῖα. δέησι δὲ καὶ πυρ-
ρίας ἐκ τῷ δυνάμει δύο αἶψιν, ὡς
τε τὸν ἀποδιδόμενοι γινώσκον, ὅτι δὲ τὸ
δυνάμει πλατεῖον ὅτι σχηπῆν. εἴτ' ἐκ τῶν
δυνάμει αἶψιν περὶ, δὲ σαφὲς ὅτι χάριμα
τὸ γὰρ πρὸς ὅτι τῇ δυνάμει μεῖ-
δος, ὅ δέησι χάριμα εἰς τὸ πινάκιον τὸν ἀπο-
διδόμενοι τοῖς πυρρίας. εἴτα πρὸς ἐκ τῇ
δυνάμει τὸ πρὸς γὰρ τῇ περὶ ὅτι μεῖδος.

εἶτα δύο πάλιν ἐκ τῆς δεξιᾶς. ὃ γὰρ δὴ
 πρὸν ὅτι τῆς τελευτῆς. ἔξ οὗ ὃ ῥα γράφει
 ὁ διχόμορος τοὺς πυροὺς καὶ τὰ λοιπὰ τ' αὐ-
 τῶν ἔπειτα. Προδηλοῦται μὲν ἐν πρώτῳ ὃ προ-
 αἰπῶν ὡρισμένως καὶ αὐτῶν τὴν ὁπίσθιας.
 πολλοὶ δὲ γίνονται οἱ πυροὶ, ἀφ' ὃ δὴν ὁ-
 πρὸν ἐκαστοῦ γραμμάτος διηκῶς ποιῶται τῆς
 πυροῦς. ὃ μὲν δὲν εἰς πᾶσι δὲ ῥεπῇ ποιῶ-
 σι τὰ πρὸς ὃ προῖμα, διώκται γίνεσθαι
 ὃ δέον. καὶ ἐκαστέρων δὲ τὴν ὁπίσθιας προ-
 μελετᾶν διὰ τοὺς χρεῖζοντας, ἵνα τῆς χρεῖας
 γνησιότητος, ἀφ' ὧν πῶτος διώκται ἀφ' ὧν
 φῶν ἀλλήλοις. Πηλίκῳ δὲ συμβαίνει φαί-
 νεσθαι, τὴν διαφορὰν ὅτι τῶν αὐτῶν προ-
 γματῶν, πρὸτοι λεγομένων, καὶ πάλιν καὶ
 σιωπῆσαι γνησιότητος, ἐκ πολλῶν διχρήσας
 βουλομένων καταμαθεῖν. πολλὰ γὰρ οὐ μόνον
 δυσχερὲς, ἀλλὰ καὶ τ' ἀδιώκτων ἐστὶ δοκιμῶν
 καὶ τῆς ὁπίσθιας, μὲν αὐτὰ χροῖον καὶ συνήθως
 τυχεῖται, ῥᾶσα πᾶσι τῶν ὁπίσθιας. ὃ γὰρ τοῦτο
 λεγόν, πρὸς διχρήσας μὲν πολλὰ καὶ ἔτερα
 πρὸς πᾶσι, καταρτίζονται δὲ ὃ γνησιότητος ὅτι
 τ' ἀναγιγνώσκουσιν. ὅτι γὰρ ἐκαστος, εἰ τις πρὸς
 σησιότητος αὐτοῦ, ἀπὸ τοῦ μὲν καὶ ἀσυν-
 ῆθως γραμματικῶς, πᾶσι δ' ἀγχινοῦν, ἔπει-
 τα παιδαίον ἐξῆν ἔχον πρὸς τῆς, καὶ διὰ
 βιβλίον, καὶ τοὺς λέγει τὰ γραμματικῶν, δη-
 λον, ὡς εἴη αὐτῶν πιστῶσαι, δὲν διὰ
 πρὸτοι τῆς ὁπίσθιας ὅτι τὰ γήματα ἐνὸς ἐκά-
 στοῦ τῆς γραμματικῶν ὁπίσθιας τὸν ἀναγιγ-
 νώσκοντα, δὲν πρὸν ὅτι τῆς διωκόμενης, τρεῖς
 ὅτι τῆς πρὸς ἀλλήλας συμπλοκαί, ὡν ἐ-
 καστοῦ ποσὺ χρόνου πρὸς διώκται. δὲν ὅτι
 ἀναγιγνώσκων τῶν ὁ παιδαίον ὡς τὴν
 ἀναγιγνώσκων ἐπὶ καὶ πᾶσι σίχως σιωπῆσαι, ἐκ
 αὐτῶν διχρήσας διώκται πιστῶσαι, διότι πρὸ-
 πρὸν εἴη εἴη ἀνέγνωκε ὃ βιβλίον. εἰ δὲ
 καὶ τὴν ἀποκρίσιν καὶ τῆς ἀφ' ὧν, ἐ-
 τι δὲ δασύτης καὶ ψιλότης διώκται συσ-
 σῶσαι, εἴη τελίως. Διότι εἴη ἀπο-
 σατέος ὁπίσθιας τῆς χροῖον δὲ τῆς πρὸ-
 φασιότητος δυσχερείας. πρὸσακτέος δὲ τὴν
 ἔξῆν, ἢ πᾶσι τὰ κατὰ γίνεσθαι πρὸς
 τοὺς ἀφ' ὧν, ἄλλως τε καὶ πρὸς τῆς
 πρὸς τῶν, ἐκ οἷς πολλὰ καὶ καὶ ὃ σιω-
 πῶντων, ἐκ οἷς πολλὰ καὶ καὶ ὃ σιω-

A dein rursus à dextris duas faces tollet,
 quia R in quarta secundum locum ob-
 tinet. igitur qui signa excipit, R in
 pittacio scribet. eadem ratio in cæteris
 literis. Hoc ergo inuento omnia certò
 & definite indicantur, quæ inciderint.
 Sūt verò plures heic faces, quia singu-
 læ literæ bis sublatiis facibus sunt de-
 signandæ. potest tamen rite & ex vſu
 res confici, modò aliquis operam de-
 derit, vt omnia quæ necessario deside-
 rantur probe sint parata. Qui negotiū
 hoc administraturi sunt, vtrautra ra-
 tione vtantur, eos oportet diu exerci-
 tatos accedere, vt cum res postula-
 uerit, dare sibi inuicem signa, nullo
 errore interueniente, queant. Porro
 quid & quantum sit discriminis in re-
 bus iisdem quando primum in mediū
 afferuntur, & quando homines illis
 sunt assuefacti, cupienti scire, multa
 erunt argumento. Sæpe enim ea quæ
 initio non difficilia tantum esse, ve-
 rum omnino fieri non posse videban-
 tur, mox vt accessit tempus & consue-
 tudo, facillima omnium euadunt. Cuius
 rei cum alia multa exēpla fidei fa-
 ciendæ causā possunt afferri, euiden-
 tissimum tamen est quod in lectione
 fieri videmus. Nam ad hanc quod atti-
 net, si quis præsente viro alioqui sol-
 lerti, sed qui Grāmaticæ plane sit ru-
 dis & insolens, puerulum sistat coram
 ipso eius artis peritiā habentem, & tra-
 dito libro legere illū quæ scripta sunt
 iubeat; perspicuū est, vix illum iri ad-
 ductū vt credat, puerum qui legit, lite-
 rarū vniciq; intēdere; deinde earum
 potestatibus, tertio loco coniunctioni
 vnus cum altera, quarum operationū
 vnaquæq; certum tēporis modum de-
 siderat. Iccirco videns iste puerulū sine
 vlla cogitādi mora vno spiritu septem
 aut quinq; versus cōtinuare, nō facile
 persuaderi sibi patietur puerum non
 antè eum librum legisse. quod si pro-
 nuntiationē gestu adiuuet, distinctio-
 num & spirituum quā asperorum quā
 leniū rationes obseruare puer potue-
 rit, prorsus id illi viro nunquam per-
 suadebitur. Quamobrē propter diffi-
 cultates quæ prima frōte apparent, v-
 tili re nulla est abstinendū: sed danda
 opera, vt assidua meditatione in habi-
 tū res vertat; quæ ratione pulchra om-
 nia mortalib. sunt parabilia: idq; præ-
 fertim in iis est conandū, quæ per se

vel præcipua salutis sunt caussa. Hæc nos dicere hoc loco iuuit, memores eius quod antea promissimus. Diximus enim tantum omnes disciplinas nostra ætate incrementum cepisse, ut plerarumque illarum scientiæ via & ratione certa quodammodo possint institui. *Quare historia legitime composita hæc fuerit pars utilissima.*

Quomodo Aspiasiaca Nomades traiecto amne Oxo in Hyrcaniam pedibus veniant cum equis.

A Spiasiacarum Nomadum gens sedes habet inter Oxum & Tanaim: quorum amnium alter in mare Hyrcanium se exonerat; Tanais in Maorim paludem ingreditur. & sunt ambo eius magnitudinis ut nauium sint patientes. Atque hic admiratione digna res occurrit, qua Nomades ratione Oxo flumine traiecto, pedibus cum equis suis in Hyrcaniam veniant. Eius rei duplex afferri solet ratio: quarum altera nihil quod mireris continet; altera est miraculosa, non tamen eiusmodi quæ fieri nequeat. Nā Oxus fluuius è monte Caucaso fontium origines ducēs, in Bactriana multis in cū aquis influentib. vehementer auctus, per plana cāporum ingenti ac turbido fertur alueo. deinde vbi ad deserta loca venit, in abrupta quædam & cōfragosa delatus saxa, tāto impetu ac violentia, (quippe fluuius ingēs, & qui de superiorib. locis deorsum feratur,) aquas suas præcipitat, ut in inferiore solo abiliat à dictis saxis ruens aqua longius stadio. Aiunt igitur, per hoc spatium propter istam rupē sub aquæ præcipitātis alueo, pedestri itinere Aspiasiacas cum suis equis in Hyrcaniam transire. Ratio altera expositionē veri magis simile habet. Solum illud in quod è catarractis Oxus cadit vastas planities aiunt habere: quas vis atque impetus præcipitantis aquæ cauat; deinde vbi disruptā terrā profundum sibi foramen aperuit, subter terram ferri amnem, ac mox spatio confecto non ita magno, rursum emergere & in cōspectū venire. Barbaros qui locorum naturā probe teneant, quā intermittit fluuius, equis vectos in Hyrcaniam iter facere.

A χον τῆς ὀρνείας. Ταῦτα μὲν οὖν καὶ τὴν ὕψος ἔχουσαν ἐπαχέλιαν περὶ ἡμῶν εἰπεῖν. ἔφα-
μεν γὰρ πρότερον τὰ θεωρήματα κατὰ ἡμᾶς ἐπὶ
ποῦτον εἰληφέναι τὰς περὶ τῆς, ὡς τε τῆς
πλείους ὅσον ὑπὸ μεθόδους εἶ) τὰς ὀρ-
νήμας. διὸ καὶ τὸ γένος τῆς διόντως ἰσο-
είας συντεταγμένως ὠφελιμώτερον.

Πῶς οἱ Ασπασιάκων Νομάδες
πρᾶιούμενοι τὸ Ὄξον εἰς τὴν Ὑρ-
κανίαν ἔρχονται πεζῇ καὶ ἵππων.

O I δ' Ασπασιάκων Νομάδες κατὰ τοὺς
μὲν αἰῶνες μέσσην Ὄξου καὶ Ταναΐδος ὦν
ὁ μὲν εἰς τὴν Ὑρκανίαν ἐμβαλλὲς θαλάσσης,
ὁ δὲ Ταναΐς ἔξισιν εἰς τὴν Μαυρίαν λίμνην.
εἰς δ' ἑκάτερον καὶ τὸ μέγεθος πλάτος, καὶ δο-
καὶ θαυμαστὸν εἶ), πῶς οἱ Νομάδες πρᾶιού-
μενοι τὸν Ὄξον, εἰς τὴν Ὑρκανίαν ἔρχονται πε-
ζοὶ καὶ ἵππων. εἰς δὲ δύο λόγοι περὶ τοῦ-
του τῆς περὶ τῆς. ὁ μὲν ὀρεινός, ὁ δ' ἑ-
τερος περὶ τῆς, ὁ μὲν ἀδυνάτος. ὁ γὰρ Ὄ-
ξος ἔχει μὲν ἐκ τῆς Καυκάσου τῆς πηγῆς. ὅτι
πολύ δ' αὐξηθεὶς ἐν τῇ Βακτριανῇ, συρρέον-
των εἰς αὐτὴν ὑδάτων, φέρεται ὅτε περὶ τῆς
χώρας, πολλὰ καὶ δολερὰ ῥέματα. περὶ τῆς
τόμος δ' εἰς τὴν ἔρημον ὅτι πᾶς πῆξας
ἀπορρέων, ὅθεν τὸ ῥέμα τῇ βίᾳ ἀφ' ἧς
τὸ πλῆθος καὶ τὴν κατὰφορὰν τῆς ὑπερ-
κειμένης τόπων ὅτι τοῦτον, ὥστε τῆς πῆξας
ἐν τοῖς κάτω μέρεσι πλεονῇ ἢ ἐν τῇ ἀφ' ἧς
λεοται τὴν κατὰφορὰν αὐτῆς. ἀφ' ἧς δὲ πύ-
του τὸ πῆξας τοὺς Ασπασιάκων πρὸ αὐ-
τῶν τὴν πῆξας ὑπὸ τὴν κατὰφορὰν τῆς
πῆξας πῆξας μὲν τῆς ἵππων εἰς τὴν
Ὑρκανίαν. ὁ δὲ ἕτερος λόγος ὀρεινός, ὁ μὲν
ἔχει τὴν περὶ τὴν ἀπόφασιν. τῆς γὰρ ὑπερ-
κειμένης τόπου μεγάλους ἔχοντος πλατῆρας
εἰς ἧς κατὰφορὰς, τοῦτον φασὶ τῇ βίᾳ
τῆς ῥεύματος ἐκχυλίσματα καὶ διαρρηγνύ-
ται καὶ βῆτος, ὑπὸ γὰρ φέρεται τόπον οὐ
πολύ, εἴτ' αὐτὰ φανερὰ πάλιν. τοὺς δὲ Βαρ-
βάρους ἀφ' ἧς τὴν ἐμπειρίαν καὶ τὸν ἀφ' ἧς
λείπονται τόπον ποιεῖται τὴν διόδον ὅτι τῶν
ἵππων εἰς τὴν Ὑρκανίαν.

A

Ἀντιόχου τῆ βασιλείῳ νίκη καὶ
Εὐθυδήμου τοῦ ἀποστάτη.

Ἀρεταία τῆ βασιλείῳ ἐν τῇ
μάχῃ.

*Antiochi Regis victoria de
Euthydemo qui rebellionem fe-
cerat.*

*Regis ipsius in certamine
virtus.*

ΓΕνομένης δὲ τῆ περὶ Τάγουριαν δόξαι συμβαί-
νει τοῖς μὲν Εὐθυδήμῳ μὲν τὴν δυνάμειν
τῇ περὶ Τάγουριαν, μυρίας δὲ ἵππων περὶ
καλὴν φυλάττειν τὰ περὶ τὴν Ἀλίων ποτα-
μὸν, δεκάδας ἔκρινε, τὴν πολιορκίαν ἀπονήσας, ἔ-
χων τὴν περὶ τοὺς ποταμούς. ἀπὸ τῆς δὲ ποτα-
μῶν περὶ ἡμέρας ὁδόν, ἐπὶ μὲν ἡμέρας δύο,
σύμμετρον ἐποίησεν τὴν πορείαν· τῇ δὲ τρίτῃ μὲν
ὁ δειπῆσαι, τοῖς ἄλλοις ἅμα δὲ φωτὶ ποιεῖν
πρὸς ἡμέραν τὴν αἰαζυγίαν. αὐτὸς δὲ αἰαζυγίαν
τοῖς ἵπποις καὶ τοῖς δόξαι, ἅμα δὲ πλῆθος
μυρίας, προσηγε νυκτὸς, πορείαν χρωόμενος ἐνερ-
γῶ. τοῖς γὰρ ἵπποις ἐπυθάνετο τὴν ὑπὸ τῶν
τῶν μὲν ἡμέρας ἐφεδρῶν τῶν δὲ χιλιῶν τὴν
ποταμῶν, τῶν δὲ νύκτας ὑποχωρεῖν πρὸς ἑνὴν
πόλιν, ἐκ ἑλκῶν εἰς σάδων, δεκάδας δὲ
νύκτας τὴν καλὴν ποταμῶν ὁδόν, ἅτε τὴν πε-
δίῳ ἵπποις ὑπὸ τῶν ἡμέρας, ἔφθασε πρὸς ἡμέ-
ρας τὴν ποταμῶν ἅμα δὲ φωτὶ τὸ πλῆθος μέ-
ρος τὴν μετὰ αὐτῶν δυνάμειν. οἱ δὲ τῶν Βα-
κτριῶν ἵπποις σημηναίων αὐτοῖς τὴν σαρπῶν τὴν
γενομένην, ἐξεβόησαν, καὶ κατὰ πορείαν σωματίζοντες
τοῖς ὑπὸ τῶν. ὁ δὲ βασιλεὺς θεωρῶν ὅτι δὴ
δέξασθαι τὴν περὶ τὴν ἐπιφορὰν τὴν πολεμίων,
πρὸς καλὴν τοῖς περὶ αὐτὸν εἰρησμένους κατὰ
δυνάμειν τὴν ἵππων διχίλιν, τοῖς μὲν ἄλλοις
πρὸς ἡμέραν κατὰ σημηναίων καὶ κατὰ ἑλκῶν αὐτοῖς
πρὸς μετὰ αὐτῶν, καὶ λαμβάνειν ἐκείνους εἰρη-
σμένους τάξεις. αὐτὸς δὲ μὲν τῶν περὶ τὴν
ἵππων ἀπὸ τῆς σαρπῶν τοῖς περὶ
τοῖς ἐπιφορῶν τὴν Βακτριῶν. δοκῶν δὲ κατὰ
τῶν τὴν κίβδων Ἀντίοχος ἀγνοῖσθαι δε-
καπέντα τὴν μὲν αὐτῶν. πολλοὶ μὲν ἦν ἀμ-
φοτέρων διεφθάρησαν· ἐπεκράτησαν δὲ τῆς
περὶ τῆς ἵππων οἱ μὲν τῶν βασιλείῳ. τὴν δὲ
δεκάδας καὶ τρίτης ἐπιφορῶν, ἐπὶ τῶν
τοῖς καλὴν ἀπὸ τῶν κατὰ κατὰ κατὰ
ἔπειτα τὴν πλείων ἵππων ἐκτελέσθαι ἤδη,

B

C

D

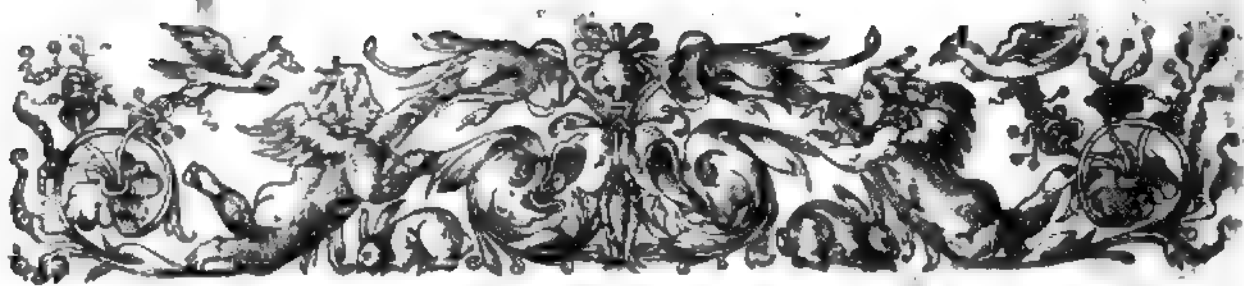
E

Rex Antiochus cognito per nun-
tios, Euthydemum cum exercitu
circa Taguriam esse, equitum decem
millia ad tutandam Arij amnis ripam
regioni praesidere; damnata expugna-
tionis spe fluvium transire, & pergere
in hostem decrevit. Tridui tunc iter à
flumine abierat Antiochus; qui ubi per
biduum moderato gradu agmen du-
xisset, tertio die, à cœna dato cæteris
præcepto, ut simul lux esset orta castra
mouerent, ipse cum equitibus, pediti-
bus expeditis, cetratis decem millibus
noctu profectus, citatim ad ulteriora
contendit. Sciscitando namque didi-
cerat, equitatum hostium interdum
quidem stationes in ripa fluminis ha-
bere, noctu verò ad quoddam oppidū
se recipere, viginti stadia inde distans.
Itaque silentio noctis confecto quod
supererat itineris, (utpote per paten-
tes campos & equitatu aptos agmen
ducens,) priusquam illucesceret par-
tem equitatus sui maximam flumen
traiecerat. Bactriani equites per signa
quæ à speculatoribus edebantur rem
edocti, auxilij ferendi causa properā-
tes, in ipso itinere in hostes incidunt.
Rex faciendum sibi omnino iudicans,
ut primum illum impetū hostium &
procellam equestrem sustineret, duo
equitum millia secum pugnare solita
cohortatus, cæteris imperat ut per si-
gna ac turmas aciem ordinaret, & sta-
tiones consuetas singuli caperent; ipse
cum iis quos diximus equitibus per-
gere in hostem, & cum prima acie Ba-
ctrianorum pugnam capeßere. Est
hominum opinio, Antiochum eo cer-
tamine egregie præ omnibus suis rem
manu gessisse. Perierunt utraque ex
parte multi. Qui Regē comitabantur
alā equitatus hostilis primā superarūt.
secundā mox & item tertiā ingruente,
premi regia cohors cepit, iamq; adeo
malo loco res erant; cum maxima
iam equitatus parte in aciem structa,

Panætolus, dato signo inducendi in pugnam equites, Regem & eos qui simul periclitabantur sustinuit; Bactrianos verò qui passim inuehebantur non seruatis ordinibus, terga dare & effusa fuga compulit fugere. Et illi quidem quum Panætolus fugientibus infestus incumberet, multis suorum desideratis, non prius loco steterunt, quàm Euthydemo fuerunt coniuncti. Regij equites postquam multos occidissent, multos cepissent viuos, receptui cecinerunt: & nocte illa ad ripam fluminis retenderunt. In hoc prælio accidit, vt Regis equus accepto vulnere moreretur, ipse sauciatus in ore dentes quosdam amitteret: & omnino fortitudinis famam ex ea maxime pugna sibi pareret. Secundum dimicationem hanc Euthydemus metu percussus Zariaspa, quod est Bactrianæ oppidum, se recepit.

A Παλαιπώλος ἐπαγαγὼν τὸν βασιλέα, τὸν μὲν βασιλέα καὶ τοὺς μετ' αὐτὸν κινδυνεύοντας ἐδέξατο, τοὺς δὲ τῶν Βακτριανῶν ὅτι φερόμενοι ἀπέκταν, ἐκ μὲν βολῆς τοῦ Εὐθύδημου ἐνὶ ἀνέμοιο φονεῖν. ἑκάστοι μὲν οὖν τὸ περὶ τὸ Παλαιπώλου αὐτοῖς ὅτι κειμήλιον, ὃ πρότερον ἔρησαν, ἕως ἂν συνέμιζαν τοῖς περὶ τὸν Εὐθύδημον, τοὺς πλείους ἀπολωλέκτες αὐτῶν. οἱ δὲ τὸν βασιλέα ἱππῆς, πολλὰς μὲν φονεύσαντες, πολλὰς δὲ ζωρεῖα λαβοῦντες, ἀνέχωρον. καὶ τότε μὲν αὐτὸν τὸν ποταμὸν ὑπὸ λίσσῃ. ἐν ᾧ τούτῳ τὰς κινδύνους τὸν μὲν ἵππον συμβαλὴν ἀποδιδόναι βουμυλῶντα, αὐτὸν δὲ πληγῇσι ἀπὸ τοῦ Εὐθύδημου ἀποδιδόναι πᾶς τὸ δόδιον καὶ τὸν φόνον ἐπ' ἀνδρείᾳ ποιήσασθαι τότε μέλιστα. ἡγομένης δὲ τῆς μάχης ταύτης, ὁ μὲν Εὐθύδημος καὶ ἀπληγῆς, ἀνέχωρος μὲν τῆς διαμέως εἰς πόλιν Ζαρίασπαν τῆς Βακτριανῆς.

ΕΚ ΤΗΣ ΕΝΔΕΚΑΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΤΩΝ ΠΟΛΥΒΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕ-
ΓΑΛΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΑΡΕΚΒΟΛΑΙ.

E POLYBII MEGALOPOLITANI
VNDECIMA HISTORIA EXCERPTA.

Πῶς Ασδρούβας ὁ τοῦ Αννίβας
ἀδελφὸς μὲν μεγίστης δυνάμεως
εἰς τὴν Ἰταλίαν εἰσελθὼν ἐνίκη-
θη ὑπὸ Ρωμαίων.

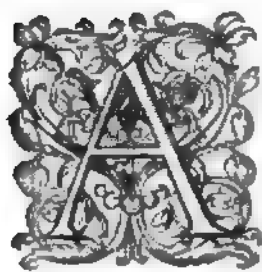
Οἱ Ασδρούβας σφαλεῖς τοῖς
ὅλοις ὁπλοῖς χρησάμενος τοῖς
παροδοῖς μηδὲν ὑπέμεινε τῷ πε-
ρικωμύων ἀνὰ ξίφος, καὶ περὶ
τοῦτου Πολυβίου ἐπίστασις.

Ρωμαίων διάδοσις ποικίλη τῆς
νίκης ἀπελθείσης.

*Quomodo Asdrubal Hani-
nibalis frater cum numeroso
exercitu in Italiam ingressus,
victus est à Romanis.*

*Quomodo Asdrubal uni-
verso pralio victus, ita genero-
se sese gesserit, ut nihil antea-
cta vita indignum pateretur;
et super ea re Polybij animad-
versio.*

*Habitus animorum varij
in Po. Ro. post allatum vi-
ctoria nuntium.*

ΑΣΔΡΟΥΒΑΣ δὲ πύ-
των μὲν ἤρεσκεν εὐδύνειν τῷ
ὅτι περὶ μάταιον ἐκείνῳ δύν-
των αἰστροφίῳ, ἀλλὰ ὅ
θεωρεῖν τοὺς πολέμιους ἐκ-
πέλαγμένους καὶ περὶ ἀνι-
στῆναι, ἐν ἀνὰ ξίφος τοὺς Ἰσπανοὺς καὶ
τοὺς μετ' αὐτῶν γιγνόμενους Γαλάτας. περὶ δὲ
μῦθος δὲ τὰ θηρία τὸν ἀειθρὸν οἶον δέχεσθαι, καὶ
ὁ βασιλεὺς αὐξήσας τὴν τάξιν, καὶ ποιήσας ἐν
βραχεὶ χρόνῳ τὴν ὅλην δυνάμιν, πρὸς τὴν πύλιν
μίσσιν αὐτὸν τοὺς τῷ περὶ τάξεως καὶ τῷ τῶν θηρίων
περὶ στασίας, ἐποίησε τὸ ἐφοδὸν ἐπὶ τὰ λαοὶ τῶν
πολεμίων, προδιφληφὼς ὅτι οὐ καὶ τὸ πρῶτον
κίδυτον καὶ ἢ ἐπὶ σκηνῶν. ὁ μὲν ἔν Λίβιος αἰτε-

SDRVBALI nihil
quidem horum pla-
cebat; sed quum res
ipsæ nullum ei am-
plius ad deliberan-
dum tempus conce-
derent, quod eductos iam in aciem
hostes, instructisque videret; coactus
est Hispanos & quos secum habebat
Gallos, ad dimicandum ordinare. Ele-
phantos numero decem ante signa
collocavit. aciem profundiorē quàm
porrectiorem instituit: eaque in modi-
co loci spatio rite ordinata, mediam
ipse frontem curans, qua parte oppo-
sitæ erant bestię, izuum Romanorum
cornu aggredi institit; eo pralio aut
vincere aut mori constitutum apud
se habens. Liuius contra, superbo in-

cessu pergere in hostem, & cum vniuersa manu sua pugnam capessens, forti animo rem gerere. Claudius qui in dextro cornu stabat neque promouere gradum, neque Pœnos circumdare poterat, obstante eius conatibus locorum difficultate: qua Asdrubal refretus, impetum in læuam Romanorum cornu fecerat. his anxio curis Claudio & inopi consilij quod maneret otiosus, ipse rerum euentus quid opus esset facto suggessit. Igitur dextimo milite assumpto, ac pone suorum terga circumducto, postquam ultra læuam Romanæ aciei cornu processisset, Pœnos qui ex elephantis pugnabant à latere est adortus. Et hæcenus quidē anceps victoria erat; quum neque Romanis si vincerentur, neque Hispanis aut Carthaginensibus spes salutis vlla superesset: & bestiarum communis pars prælij essent; inter dimicantes namque acies deprehensæ atque telis confossæ, & Romanorum & Hispanorum ordines ex æquo conturbabant. simul vero ac Claudius in Pœnorum aciem postremam incumbere cepit, aliis à fronte, aliis à tergo Hispanos prementibus, non amplius æqualis pugna fuit; ex quo factum, ut pars Hispanorum multo maxima in ipso certamine perimeretur. belluarum sex cum ipsis viris ceciderunt: quatuor, quæ ordines perruperant, postea sunt captae, sed solæ, sine propugnatoribus, neque Indis. Asdrubal & semper ante eum diem, & eo maxime tempore, quod vltimum ei fuit, virum se præbuit, & in ipso conflictu vitam finiuit. Quem virum ut silentio prætermittamus indictum, hautquaquam fuerit æquum. Et fuisse quidem illū natura Hannibalis fratrem, eique Hannibalē cum in Italiam profisceretur, belli in Hispania gerendi curam mandasse, antea ostendimus. qui etiam prioribus libris declarauimus, quas ipse pugnas cū Romanis pugnauerit, quā multas, quā varias rerum difficultates habuerit eluctandas, propter duces qui subinde in Hispaniā Carthagine mittebantur: postremo quum tot tantæque fortunæ vices experiretur, quā semper patre Barca dignum se filium præbuerit, & forti ac generoso animo omnes casus aduersæque omnia tulerit.

A πῇ τοῖς πολεμίοις θάρσος· καὶ συμβαλὼν τοῖς αὐτοῖς δυνάμειν, ἐμάχετο ἡμιαῖως. ὁ δὲ Κλαύδης ἐπὶ τῷ δεξιῷ κέρατι πύλας, πρὸς τὴν εἰς τοὺς Πυρραίων, καὶ ὑπερκεῖν τοὺς ὑπερασπίους, οὐκ ἐδυνάτετο· ὅθεν τὰς περὶ κλειδιάς δυσχερείας, αἷς πεπιτυκῶς Ασδρούβας ἐποιήσατο τὴν ἐπὶ τὰ λαία τῶν πολεμίων ἐφοδόν. ἀπὸ τῆς δὲ χαλκίδος ἐπὶ τῷ μηδὲν πρὸς τὴν, ὑπὸ αὐτῷ συμβαίνοντος ἐμαρτυροῦν δέον ὡς πρὸς τὴν. ὅθεν καὶ πρὸς ἀδελφὸν ἀπὸ τῶν δεξιῶν τοὺς αὐτοῖς ἐρατῶτα καὶ τὸν ὅπαιον πόπον τῆς μάχης, καὶ ὁ λαὸν ὑπεράσας τῆς ἰδίας πρὸς ἐκβολῆς, πρὸς τὸν καὶ κέρως τοῖς Καρχηδονίοις ἐπὶ τὰ θηρία. καὶ μέγρε μὲν οὖν ὅτι αὐτῶν ἀμφιδόξος ὡς ἡ νίκη· οἱ τε γὰρ αἰδοῦντες ἐφαιμύλλως ἐκινδύνουν ἀμφοτέρω, ὅθεν ὁ μήτε τοῖς Ρωμαίοις ἐλπίδα καὶ ἐλαίπεισθαι Ἑλληνίας εἰ σφάλλειν, μήτε τοῖς Ἰβηροῖς καὶ Καρχηδονίοις. τὰ τε θηρία κρινὴν ἀμφοῖν πρὸς χροῖον τὴν χροῖον ἐν τῇ μάχῃ. μέσα γὰρ ἀπειλημύνα καὶ στυγερὰ τὸ μῦθος, διετάραξε καὶ τὰς τῶν Ρωμαίων καὶ τὰς τῶν Ἰβηρῶν τάξεις. ἅμα δὲ τῷ τοῖς αὐτοῖς τῷ Κλαύδῳ πρὸς τὴν καὶ οὐρανὸν τοῖς πολεμίοις, αἷσος ἦν ἡ μάχη, τῇ μὲν καὶ πρὸς τὸν πότον, τῶν δὲ καὶ τῶν τοῖς Ἰβηροῖς πρὸς τὸν πότον. ὅθεν καὶ στυγερὰ τοὺς πλείους τῶν Ἰβηρῶν ἐν αὐτῷ τῷ μάχῃς χαρῶ καὶ ἐλαίπεισθαι. τῇ δὲ θηρίων τὰ μὲν ἐξ ἅμα τοῖς αἰδοῦσιν ἔπεισε. τὰ δὲ τέσσαρα διωσάμενα τὰς τάξεις, ὅθεν ἐδύω μεμονωμένα καὶ ψιλά τῶν Ἰβηρῶν. Ασδρούβας δὲ καὶ τῷ πρὸς τὴν χροῖον καὶ τῷ ἐξ ἅμα χαρῶν ἀπὸ ἀγαθὸς ἡμιαῖως, ἐν χροῖον νόμον κατέστρεψε τῷ βίον. ὃν ἐκ ἀξίον αἰεπισήμην παρὰ τὴν. Οὐ μὲν ἀδελφὸς ἦν Αἰνὸς καὶ Φύσιν, καὶ διότι χροῖον εἰς τῇ Ἰταλίᾳ, τῶν τὰς καὶ τῇ Ἰβηρίας πρὸς τὴν ἐκείνῃς τῶν μὲν οὖν ἡμῶν πρὸς τὴν δεξιῶν. πρὸς τὴν πρὸς τὴν δεξιῶν, καὶ διότι πολλοῖς μὲν χροῖον ἀγῶσι πρὸς Ρωμαίους, πολλοῖς δὲ καὶ ποικίλως πρὸς τὴν πρὸς τὴν δεξιῶν, ὅθεν τὰς ἐπαποσπασμένους ἐκ Καρχηδόνος εἰς Ἰβηρίας ἐρατῶτα ἐν πᾶσι τοῖς εἰρημένους χαρῶν, ἀξίως μὲν ὅτι πρὸς Βάρκα, καλῶς δὲ καὶ ἡμιαῖως τὰς πρὸς τὴν καὶ τὰς ἐλαίπῳσι διετέλεθ' φέρων· καὶ τῶν δὲ τῷ πρὸς τὴν

seruandæ cupiditate, turpitudinis atque ignominie notam aduersæ fortunæ suæ inurant. Romani post victoriam partam castra hostium repente diripuerunt. multos ibi Gallos, in torris stramineis præ temulētia iacentes, in modum victimarum iugularunt. prædam quoque reliquam captiuorum collegerunt, ex qua in ærarium talēta amplius trecenta sunt relata. desiderati sunt in pugna Carthaginensium & Gallorum non pauciores decem millibus: Romanorum circiter cīo cīo. venēre etiam in potestatem viui ē principibus Carthaginensium nonnulli. cæteri omnes perierunt. Huius victoriæ famā Romam allatā, initio parum in vulgus res credita, sicut fieri amat, quoties aliquid vehementer optamus. pluribus deinde aduenientibus, qui nō solum rei bene gestæ nuntium afferrent, sed etiam sigillatim cuncta declararent; tum enim uero lætitia insanūm magna ciuitas est repleta: tum omnia delubra cerneret exornari: in omnes sacras ædes liba & victimas congeri. atque vno verbo, bonam adeo spem omnes conceperunt & fiduciam, ut iam Hannibalem, quem tantopere hactenus timuerant, ne esse quidem in Italia amplius putarent.

Quomodo ad Aetolos in publico conuentu congregatos legati venerint à Ptolemao Rege, Rhodiorum ciuitate itēque Byzantinorum, & pluribus aliis: quorum vnus vniuersæ Gracia nomine Aetolos hortatus est, ut posito bello quod cum Philippo gerebat, pacem facerent, & à Romanorum consiliis cauerent.

Contestatio legatorum Philippi super euenturis deinceps calamitatibus vniuersis Gracia populis.

A ὁ δέοι, αἰχμαλῶν καὶ ἐπονείδιστοις ποιῶσι. τὰς αὐτῶν περὶ πειθείας. Ρωμαῖοι δὲ τῇ μάχῃ καὶ ἐκθρόνισαντες, ὡς αὐτίκα μὲν τὸν χάρακα διήρπαζον τῇ ὑποεναγίων· καὶ πολλοὺς μὲν τῇ Κελτῶν ἐν ταῖς ἐβάσι, χριμωμένοις ἀφ' οὗ μὲν, κατέκτελλον ἱερείων ἔχον· σιωπῇ δὲ καὶ τὴν λοιπὴν τῇ αἰχμαλώτων λείαν, ἀφ' ἧς εἰς ὃ δημόσιον αἰσῆσι πλείω τῶν τριακοντίων παλαίων. ἀπέθανον δὲ τῶν μὲν Καρχηδονίων καὶ τὴν μάχῃ σὺν τοῖς Κελτοῖς οὐκ ἐλάττωις μυσίῳ· τῶν δὲ Ρωμαίων περὶ διχαλίου. ἐάλωσαν δὲ καὶ ζωχρεῖα πνὲς τῶν ἐσθλῶν Καρχηδονίων. οἱ δὲ λοιποὶ κατεφθάρησαν. τὸ δὲ φήμης ἀφικόμενος εἰς τὴν Ρώμην τὸ μὲν ἄρχην ἠπίσταν, ὥς λίαν βέλεται ἔτο ἡρόμενοι ἰδεῖν. ὅτι δὲ καὶ πλείους ἦσαν, οὐ μόνον ὃ γενοῦς, ἀλλὰ καὶ κατὰ μέγεθος ἀφ' αὐτοῦ, τότε δὲ χάρακα ὑποβαλλούσης ὡς ἡ πόλις πλήρης· καὶ πρὸ μὲν τέρματος ἐκσμεῖτο, πᾶς δὲ ναὸς ἔγχετο παλίων καὶ θυμάτων. καθόλου δὲ εἰς τοιαύτῃν ἐλπίσιν κτρεχόμενοι καὶ θάρσος, ὥς τε πάντες τὴν Αἰτίαν ὅν μάλιστα πρῶτον ἐφοβήθησαν, τότε μὲν ἐν Ἰταλίᾳ τομίζουσι κτρεῖται.

B

C

Πῶς ὁ βασιλεὺς μὲν πρὸς Αἰτωλοὺς πρεσβέων ὁ δὲ Πτολεμαίου τῆ βασιλείας, καὶ τῆς Ροδίων πόλεως, καὶ τῆς Βυζαντίων καὶ ἄλλων, εἰς αὐτῇ ὑπὲρ πάντων τῇ Ἑλλήνων ὁρμηγέσατο αὐτοῖς, ἀφέντας τὸ πρὸς Φίλιππον πόλεμον, τὴν εἰρήνην ἐλέσθαι, καὶ τὰς Ρωμαίων ἐπιβολὰς φυλάττειν.

Επιμύνηται τῶν τῆ Φιλίππου πρεσβέων ὑπὲρ τῶν μὲν τὰ συμβουλιῶν τοῖς Ἕλλησι κακῶν.

E

ΟΤΙ μὲν οὐτε Πτολεμαῖος ὁ βασι-
 λεί, οὐθ' ἡ τῆς Ροδίων πόλις, οὐθ' ἡ
 τῆς Βουζαντίων, καὶ Χίων καὶ Μιτυληναίων
 ἐν πῶτερῳ πῆνται τὰς ὑμετέρας ὡς αἰόρες
 Αἰτωλοὶ ἀγαλῦσις, δὲ αὐτῶν τῆς ποτα-
 γμάτων ὑπολαμβάνω τὸ ἐν συμφα-
 ρίαις. οὐ γὰρ νῦν ποταμὸν ὅτι δούτερον ποι-
 μεθα πρὸς ὑμᾶς πῦρ ὑπὸ τῆς εἰρήνης
 λόγους· ἀλλ' ἐξ ὅπου τὸν πόλεμον ἀνεστήσα-
 δε ποταμὸν ὄντες, καὶ πάντα χειρὶν δερα-
 πτόντες, οὐ ἀγαλείοι μὲν ὑπὸ πύτων
 ποιούμενοι πρὸς ὑμᾶς μὴ μὲν· καὶ μὲν δὲ
 πῶρον, τῆς ὑμετέρας καὶ Μακεδόνων ποτα-
 γμάτων καὶ ἀφροσύνης πρὸς δὲ τὸ μέλλον, καὶ
 πρὸς τῆς σφετέρων πατρίδων, καὶ πρὸς τῆς
 ἄλλων Ἑλλήνων ποταμῶν. Καθὰ γὰρ
 ὅτι τὸ πῦρ, ὅταν ὑφάψῃ τῆς ἀπὸ τῆς
 ὕλης, οὐκ ἐπὶ τὸ λοιπὸν ὅτι τῆς ὕλης ποτα-
 ρέσι γίγνεται τὸ συμβαίνει, ἀλλ' ἡ ποτ' αὖ
 τύχη λαμβάνει τὴν ἰομένην, τὸ πῦρ πῶς
 αἰέταις κυδερνόμενον, καὶ τῆς τῆς ὑποκει-
 μένης ὕλης ἀφροσύνης· καὶ πολλάκις ἐπ'
 αὐτὸν τὸν ἐμπερήσαντα ποταμὸν ὥρμησι ποτα-
 γμός· τὸ αὐτὸν ὅπου καὶ ὁ πόλεμος ὑπὸ
 ἡνίων ὅταν ἀπὸς ἐκκαύῃ, τότε μὲν αὐτοὶ
 ὕπτις ποταμῶν ἀπόλλυται· ποτὲ δὲ φέρεται
 φθίρειν ἀδίκως πᾶν τὸ ποταμὸν, ὡς αἰεὶ χει-
 νοποιούμενος καὶ ποταμὸν ὡς αἰεὶ ὑπ'
 αἰέταις ὑπὸ τῆς τῆς πλησιαζόντων ἀγροίας.
 Διότι ὡς αἰόρες Αἰτωλοὶ, ἰομίσαντες καὶ τοὺς
 ἰσχυροὺς ποταμῶν, καὶ τοὺς τῶν Ἀσίων καὶ τοὺς
 καὶ τῶν Ἑλλήνων πῶρον τῶν ὑμῶν δεῖσθαι,
 τὸν μὲν πόλεμον καὶ δεῖσθαι, τὴν δὲ εἰρή-
 νην ἐλεᾶσαι, ἀφ' ὅτου καὶ πρὸς σφᾶς ἀ-
 ἰήκειν τὰ μεγάλων, φρεσίνοντας ἐν δὲ
 πῶν, καὶ πῶν τῶν ποταμῶν.
 Καὶ γὰρ εἰ καὶ πῶν τύχην ποταμῶν
 πόλεμον ἀλίστην μὲν· ἐπειδὴ πᾶσι πο-
 λέμῳ τοῦτο πῶνται καὶ τὸ πῶνται·
 ἐνδοξον δὲ καὶ καὶ τῶν ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ
 θεῶν, καὶ καὶ τῶν τῶν ἀποβαλόντων ἐ-
 πιγραφῶν· ἴσως αὖ ἡς ὑμῖν ἐξ ὧν ὑμῶν
 μὲν φιλοφρονέσας ἀφροσύνης. εἰ δὲ πᾶν
 τῶν ἀγροίας, καὶ πολλῆς ἀδολείας πῶν-
 ρη καὶ βλασφημίας, ἀρ' οὐ μεγάλης
 ποταμῶν τὰ ποταμῶν ὅτις αἰέταις;

A **E**QUIDEM, viri Aetoli, pacem vestram
 neque à Ptolemæo Rege, neque à
 ciuitatib. Rhodiorum, Byzantiorum,
 Chiorum, & Mitylenæorū negligi, sed
 ut illa fiat curæ eis esse nō leui, res ipsas
 palàm facere autumo. neq; enim nūc
 primum, aut secundum super negotio
 pacis vos conuenimus: sed inde à prin-
 cipio suscepti à vobis belli instamus,
 omnem occasionem obseruamus, &
 mentionem huius rei apud vos facere
 non desistimus: in præsentia quidē ve-
 strum & Macedonum exitium animi
B coniectura quadam prospicientes; in
 posterum verò & vestræ patriæ & cō-
 muni omnium Græcorū saluti ma-
 ture cōsulere cupientes. Nam quod in
 igne fieri amat, ut postquam semel ali-
 quis aptam ei concipiendo materiam
 accenderit, de cætero non amplius in
 eius arbitrio rei euentus sit positus;
 sed quò tulerit casus fortuitus latè
 grassetur incendium, prout ventorū,
 qui in tali re plurimū valēt, flatus
 impulerint, & subiectæ materiæ cōfla-
 gratio induxerit; sæpe ut præter omniū
C opinionem ipsum auctorem incendij
 primum flamma inuadat: sic etiā bel-
 lum, vbi semel à quibusdam est accen-
 sum, ipsos quidem qui excitarunt ante
 omnes alios statim perdit: interdū ve-
 rò per quicquid est obuium, immerito
 deuastans omnia, late fertur, velut no-
 uas subinde vires acquirens; & stultitiā
 proximorum populorum non secus ac
 flatu vētorum irritatū. Quamobrem,
 viri Aetoli, quasi præsens natio vniuer-
 sa Græcorum, siue qui in insulas, siue qui
 Asiam incolunt, vos nunc rogaret ut
 bellum hoc pace velitis commutare,
D quoniā & ad ipsos quoq; ea res perti-
 net, mētem meliorem induite; reuer-
 mini eos qui vos orāt, & precib. nostris
 exorari vos sinite. Enimvero si ita vo-
 biscū Fortuna ageret, ut bellū gerere-
 tis damnosum illud quidē vobis, (noq;
 enim vllū fere est bellum, cui hæc non
 adhæreat cōditio;) sed cum gloria ve-
 stra coniunctum, & propter causam
 quæ illud conflasset, & propter egre-
 gium laudis titulum qui bello cōfecto
 vos maneret; posset fortasse aliquis
 hancce animorum obstinationem tā-
E tam vobis cōdonare: sin est istud bellū
 omnium turpissimū & quod infamia
 vos opplebit, & maledictis omnium
 obiiciet; nōne etiam atq; etiā diligē-
 ter quid agatis vobis est attendēdum?

dicam enim libere quod sentio; vos si sapitis, orationem meam a quis animis accipietis. Præstat enim longe, viri Ætoli, ut opportune obiurgati salutem consequamini, potius quam utiis nunc auditis quæ futura sint grata, postmodum & ipsi percatis, & reliquum omne Græcum nomen in eandem vobiscum pernitiem trahatis. Agite igitur quanto in errore versemini ob oculos vobis ponite. Nempe hoc dicitis; pro Græcis hoc cum Philippo bellum vos gerere, ut illi salvis reb. imperium Macedonis ne agnoscant. cum his verò dictis Græciā ea lege bello premitis, ut servituri eā mactipetis & funditus deleatis. ita namque foederis vestri cum Romanis conditiones ferunt: quæ antea quum scriptis essent comprehensæ, nunc in effectum adductæ cernuntur. & tunc quidē vel nuda scripta magnā infamiae notā vestro nomini inurebant: nunc rerum ipsarum argumentis vestra omnia consilia patent. quid multa? Philippi nomen non iam ob aliud assumitur, nisi ad speciem & pretextum. nam ipse quidem damnum accipit nullum: sed quum ē Peloponnesiis quā plurimos habeat societate sibi iunctos, item Bæotos, Eubœenses, Locros, Thessalos, Epirotas; isti sunt in quorum pernitiem foedus est a vobis factum. cui foederi hæc dicta lex, VT CORPORA ET SUPPELLEX EORVM QVI FVERINT CAPTI, IN PRÆDAM ROMANIS CEDANT; VRBES ATQVE AGRI SINT ÆTOLORVM. Et qui si oppidum aliquod in potestate vestra redegissetis, liberos homines contumelia afficere nunquam sustineretis, neque vrbes ipsas incendere, quod crudelis id profectum, & Barbari animi esse duceretis: eiusmodi tamē pacem probastis, per cuius conditiones ceteri omnes Græci ad omne iniuriæ & foedissimæ contumeliæ genus a vobis deduntur. Hæc vestra consilia quum nemini antea essent nota; nunc per Oritarum & infelicium Æginetarum calamitates qui vester esset animus patefactum est omnibus: postquam Fortuna amentiam vestram velut deditam operam ceu machinæ theatri impositam, per hominum ora traduxit. Et belli quidem principium, quæque iam nunc eveniunt sunt ista. finem verò, si omnia vobis ex animi sententia successerint,

A ῥηθήσεται γὰρ ὁ δοχεὺς μὲ παρρησίας· ὑμῖς δ' αὖ ἐφρονήτε, μὴ ἰσχυρίας ἀνέξεσθε. πολλῶν γὰρ ὅστιν ἄμεινον οὐκ ἐκείνους ἐστὶ καὶ σωθῆναι, μᾶλλον ἢ πρὸς χάριν ἀκρύνεσθαι, μετ' ὀλίγον ἀπολέσθαι μὲν αὐτοὺς, ἀπολέσθαι δὲ καὶ τοὺς λοιποὺς Ἕλληνας. Λάβετε τοῖσι πρὸς ὀφθαλμοὺς τὴν αὐτῶν ἀγροίαν. Φατὶ μὲν γὰρ πολεμεῖν ὑπὸ τῆς Ἑλλήνων πρὸς Φίλιππον, ἵνα ῥυθμῶν μὴ ποιῶσι πύττω ὁ πρὸς αὐτοὺς πολέμῳ· πολεμεῖτε δὲ ἐπ' ἑξαστραποδισμῶν καὶ καθ' ἑαυτοὺς τῇ Ἑλλάδι. Ταῦτα γὰρ αἱ σωθήσονται λέγουσι ὑμῖν αἱ πρὸς Ρωμαίους, αἱ πρὸς τε καὶ μὲν ἐπὶ τοῖς γράμμασι ὑπάρχοντι, καὶ ἐπὶ τοῖς πρὸς χάριν θεωροῦνται γιγνόμεναι. καὶ τότε μὲν αὐτὰ τὰ γράμματα τὴν αἰχμάλωτον ὑμῖν ἐπέφερε, καὶ δὲ ἄλλοι τὰ ἔργων ὑπὸ τῇ ὄψιν τῆς τοῦ γίγνεται πᾶσι καθ' ἑαυτοὺς. λοιποὶ ὁ μὲν Φίλιππος ὄνομα γίγνεται καὶ πρὸς χάριν τῷ πολέμῳ· πάσῃ γὰρ ὅσῳ δυνάμει. πύττω δὲ συμμαχῶν ὑπάρχοντων Πελοποννησίων τῇ πλείων, Βοιωτῶν, Εὐβοέων, Φωκίων, Λοκρῶν, Θεσσαλῶν, Ἡπειρωτῶν· καὶ ταῦτα πύττω πεποιήσας τὰ σωθήσονται. ΕΦ' ΩΙ ΤΑ ΜΕΝ ΣΩΜΑΤΑ, ΚΑΙ ΤΑ ΕΠΙΓΛΑ ΡΩΜΑΙΩΝ ΥΠΑΡΧΕΙΝ· ΤΑΣ ΔΕ ΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΧΩΡΑΝ ΑΙΤΩΛΩΝ. Καὶ κυριεύσαντες μὲν αὐτοὶ πόλεις οὐτ' αὖ ὑβρίζειν ὑπομείνητε τοὺς ἐλάττω, οὐτ' ἐμπιπτεῖναι τὰς πόλεις, τομίζοντες ὡμῶν ἐπὶ τῷ πύττω καὶ Βαρβαρίων. σωθήσονται δὲ πεποιήσας τοιαῦτας, δι' ὧν ἀποδύσας τοὺς ἄλλοις Ἕλληνας ἐκδοτοὺς δίδωκετε τοῖς Βαρβαρίων εἰς τὰς αἰχμάλωτους ὑβρεις καὶ πρὸς χάριν. καὶ ταῦτα πρὸς τε καὶ μὲν ἡγοεῖτο· καὶ δὲ ἄλλοι τῆς Ωρεῖων καὶ τῶν Παλαιπύρων Αἰγινήτων ἀπασι γέγονε καθ' ἑαυτοὺς· τῆς τύχης ὡς περὶ ὅπτις ἐστὶ τὴν ὁξέως αἰσθίζουσης τὴν ὑμετέραν ἀγροίαν. Ἡ μὲν οὖν δόξα τῷ πολέμῳ καὶ τὰ καὶ νῦν ἤδη συμβαίνοντα τοιαῦτα ὅτι· ὁ δὲ τέλος, αἱ ὅλως πόλεις καὶ τοῦ ὑμῖν χάριν, Ggg ij

E

ποιόν τι δὲ προσδοκᾷ; ἄρ' οὐ κακῶν ὄρ-
χλῶ μεγάλων ἅπασιν τοῖς Ἕλλησιν; ὅτι γὰρ αὐ-
τοῖσι τὸ ἐν Κελίᾳ πόλεμον ἀποτείνων-
ται (τὸ δὲ ἔστιν ἐν ὀλίγῳ, συγκακισμένου
τῆς Βρεθίας εἰς πᾶν βραχὺς τόπος Αἰνί-
ου) λοιπὸν ὅτι πάση τῇ δυνάμει τῇ ὀρ-
μῇ ἐπὶ τοὺς κατὰ τὴν Ἑλλάδα τόπους ποσῶ-
σιν, λόγῳ μὲν Αἰτωλοῖς βοηθήσαντες καὶ
Φιλίππου, τῇ δὲ ἀνδρεία πᾶσαι ὑφ' ἐαυτοῖς
ποιήσονται, καὶ λίαν τὸ ἐπὶ κατὰφάνει
ἐὰν τε καλῶς περθεῖνται ποιεῖν Ῥωμαῖοι κυ-
ρεῖσάσιν, ἐκείνων ἐπαύσαι καὶ τὴν χάριν καὶ
τὴν ἐπιγραφὴν· ἐὰν τε κακῶς, τῶν αὐτῶν
ὑπαρχὴν καὶ τὰς ὀφελείας ἐκ τῶν ἀπολ-
λυμένων, καὶ τὴν ἐξουσίαν τῶν σωζομένων. Ὑ-
μῖς δὲ τότε τοὺς θεοὺς ἐπιναλίσσατε μὲν-
τερος, ὅτ' αὐτὸν μὴτε τῶν θεῶν βούληται, μὴ-
τε τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ δυνάμει βοηθεῖν ὑμῖν
μηδείας. Ἰσως μὲν οὖν ὅς τις ὄρχης ἔδει πρῶτα
προσχεῖσθαι· τὸ γὰρ ἦν ὑμῖν ὁρῶν. ὅτι
δὲ πολλὰ ἀφάρδην τῶν μελλόντων τὴν αἰ-
δεσπύην προσοιδῶν, καὶ γε δῖον αὐτὴν εἶναι ὅτι
τούτων τῶν πραγμάτων συνεωρακότες ὁ
συμβῶν, βέλῳ βουλόμενος πρὸς τὸ μέλ-
λοντος. Οὐ μὲν δὲ ἡμεῖς γε καὶ τὸ πα-
ρόν, ὅσον ἀπολελοιπάμεν τῶν ἀρμόζοντων
ἢ λέγειν ἢ πράττειν τῆς ἀληθείας φίλοις· καὶ
πρὸς τὸ μέλλοντος ὁ δοκῶν μὲν παρρησίας
εἰρηκαῶν. ὑμᾶς δὲ ἀξιοῦμεν καὶ τῶν κα-
λῶν μὴτ' αὐτοῖς φρονῆσαι, μὴτε τοῖς ὀλ-
γοῖς Ἕλλησι τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς σωτηρίας.
Τούτων δὲ ποιήσαντος ἀφ' ὧν πᾶσι τοῖς
πολλοῖς, ὡς ἔδοκεν, μετὰ τούτων εἰσῆλθον αἱ
καὶ τὴν Φιλίππου ὁρίσας· εἰ τοὺς μὲν
καὶ μέγας λόγους ὑπαφέναι· δύο δὲ ἔφα-
σαι ἥκειν ἔχοντες ἐνδοξάς. ἀφ' ὧν μὲν
τῶν Αἰτωλῶν τὴν εἰρήνην, ἐπόμενος δὲ καὶ
εἰ δὲ μὴ γε, τοὺς θεοὺς καὶ τοὺς προσβάλλας
τοὺς παρῴχους ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος ὑπερβύ-
ραυοις χειρίζεσθαι, δὲ πᾶσι μὲν ταῦτα
συμβουλεύων τοῖς Ἕλλησιν, Αἰτωλοῖς, ἀλλ'
οὐ Φιλίππου αἴτιον διῆσαι νομίζειν.

A ecquem par est expectare? quis vero
dubitat futurum id Græcis magno-
rum principium malorum? Manife-
sta utique res est, atque omnibus nota,
Romanos ubi primum quod nunc in
Italia bellum geritur à cervicibus suis
fuerint amoliti (quod quidem brevi
futurum; coacto iam Hannibale in
angulum quendam agri Brutij con-
cedere:) omnibus viribus Græciam
esse inuasuros; verbo quidem, ut Æ-
tolis contra Philippum ferant opem;
re autem vera, ut sui iuris atque ditio-
nis vniuersam faciant. qui si Græcia
omni subacta, benigne agere nobiscū
voluerint, soli ex eo gratiam colligēt,
soli omnia beneficia ferentur acce-
pta: sin autem in nos secius consulue-
rint, & eorum qui perierint spolia, &
eorum qui seruati fuerint dominatio
penes eosdem est futura. Tum enim-
ucto vos deū fidē testabimini, cum
neque deorum vllus voluntatem, ne-
que hominum facultatem ferendā
vobis opis habebit. Erant fortasse om-
nia hæc mala vobis ab initio prospi-
ciēda: id enim vos maxime decuisset.
C veruntamen, quando pars magna eo-
rum quæ sunt futura humanam pro-
uidentiam effugiunt, nunc saltem æ-
quum fuerit impendentes calamitates
de præsentibus coniectantes, saniora
in posterum consilia inire. Nos quidē
in præsentia, eorum omnium quæ ve-
ris amicis dicenda erant aut facienda
nihil omnino prætermisimus: sed quæ
videbantur nobis de futuro rerum
statu, libere vobis exposuimus. Quod
superest petimus à vobis, atque adeo
vos hortamur, ut neque vobis ipsis,
neque reliquis Græcis libertatem &
salutem inuideatis. Eiusmodi ora-
tione quum orator hic audientium
multitudinem non mediocriter visus
esset commouisse; post cum Philippi
legati sunt ingressi: qui pluribus verbis
in præsens supersedentes, duo se man-
data dixerunt attulisse: Si pacem Æ-
toli probarent, eam se alacres luben-
ter accepturos: si minus, discessuros
se statim, ubi deos atque legatos qui è
variis Græciæ locis adessent, forent
testati: omnium malorum quæ post
hæc euentura Græcis essent, Ætolos
non autem Philippum debere censeri
causam atque auctores.

A

Armorum elegantiam & nitorem valere ad terrorem hostibus incutiendum.

Quomodo Achai hortatu Philopamenis studium elegantioris amictus ad studium splendentium armorum transfulerunt.

Quomodo Machanidas Lacedamoniorum tyrannus acie decernens cum Philopæmene, quum primo vinceret, nimia vincendi cupiditate victoriam de manibus amisit, & victus ipse postmodum atque occisus est.

Ὅτι ὁ τῶν ὅπλων καλλωπισμὸς καὶ γένωσις κατὰ πληκτικὴν ὅστις τῶν πολεμίων.

Πῶς ὁ Ἀχαιοὶ παρακλήσας τὸν Φιλοποίμῳ, ὡς περὶ τὸν ἱματισμὸν ἐποιουῦτο ἑπιμέλεια, ταύτῃ μετένεγκαν ἑπὶ τὴν τῶν ὅπλων λαμψρότητα.

Πῶς Μαχανίδας ὁ τῶν Λακεδαιμονίων τύραννος ἀγωνία ἐπὶ παρατάξεως πρὸς Φιλοποίμῳ συσπάρμῳ, καὶ τὰ πρῶτα κατὰ μέρος νικῶντας μὲν ταῦτα τῇ ἀκρατεῖα τὴν νικᾶν ὀλοχρῶς εὐκλήθη, αὐτὸς τε ἀπεκταύθη.

C

DICEBAT Philopæmen, splendor armorum ad terrorem hostib. incutiendum vim magnam habere; aptitudinem vero eorūdem ex concinnitate fabricæ, ad vsum conferre mirum quantum. Rite autem omnia tum demum iri administratum, si quam nunc in vestitu curam adhibeant, eam ad arma conuerterint: quanta autem nunc sit apud ipsos armorum incuria, eam ad vestes transfulerint. Hoc namque pacto simul rei familiari suæ melius ipsos consulturos, simul Reipub. conseruandæ maiorem facultatem habituros. Oportere igitur, ut is qui vel ad decursionem, vel ad expeditionem se accingit, cum ocreas inducit, videat diligenter sint ne illæ cohærenter aptæ, an splendeant; & quidem multo magis quàm tibiales cruralēsve fasciæ, & caligæ. quando clypeum assumit, & lorica ac galeam, etiam & etiam videndum illi, sint ne ista mundiora & sumptuosiora quam chlamys aut tunica. Vbi enim quæ ad speciem dūtatur faciunt maiore studio excoluntur,

MΕΓΑΛΑ μὲν γὰρ ἔφη τὴν λαμψρότητα συμβάλλεσθαι πρὸς ἐκπληξιν τῶν ὑποεκαπῶν, πολλὰ δὲ συνεργῶν τὴν ἐκ τῆς ὀπισθοκῆς ὁρμολὴν τῶν ὅπλων εἰς τὴν χρείαν. γίνεσθαι δ' αὖ μάλιστ' ὁ δῖος, εἰ τὴν μὲν ἑπιμέλειαν, ὡς νῦν ποιουῦται περὶ τὸν ἱματισμὸν, ταύτῃ ποιήσας περὶ τὴν τῶν ὅπλων τὴν ἑπὶ πρῶτον ὀλιγωρίαν περὶ τῶν ὅπλων πρὸ αὐτοῖς ὑπαρχούσαν, ταύτῃ μετένεγκεν ἐπὶ τὰς ἐσθῆτας. οὕτω γὰρ ἅμα τοὺς τε καὶ ἰδίαν βίους ὠφελήσασθαι, καὶ τὰ κοινὰ πρῶτα ὁμολογησυνδύως αὐτοὺς διωήσας σώζειν. ὁ δὲ ἔφη δύναιτο εἰς ἐξοπλισίαν ἢ στρατίαν ἐκπορεύεσθαι, ὅτε μὲν τὰς κρημίδας ἀετλήται, σχεπὶν ὅπως ὀρεγῶν καὶ εἰλβουσαι, τῶν ὑποδεσμάτων καὶ κρηπίδων ὑπαρχόντων αὐταὶ μάλλον ὅταν δὲ τὴν ἀσπίδα καὶ θώρακα καὶ ὁ κράτος ἀγαλαμβαῖν, περὶ δὲ πῶς ἵνα τῆς χαλμύδος καὶ τῆς χιτῶνος καθαλιώτερα ταῦτα ὑπαρχῇ καὶ πολυτελέστερα. πρὸ οἷς γὰρ τὰ πρὸς ὀπιφάειαν αἰρετώτερά ὅστις τὴν χρείαν,

Ggg ii]

πρὸς τοῖς αὐτοῖς δὴ τῶς παλαιᾶς εἰ-
 ραῖς ὁ συμβεβηκός ἐστι τῶς κινδυνώσεως. κα-
 θόλου δὲ ἡξίου ἀφελαιεῖν, ὥς ὁ μὲν
 ἐν τοῖς ἱματίοις καλλωπισμὸς, γυναικὲς ἐ-
 σσι, καὶ ταῦτα ἐν λίαν σφραγιστῶν· ἡ δὲ ἐν
 τοῖς ὅπλοις πολυτέλεια καὶ σμύτης, ἀν-
 δράν ἀγαθὴν παρασκευάζων ἐαυτοὺς καὶ
 τοῖς πατερίδας ἐοδῶς σφάζειν. Γαίτις δὲ
 οἱ παρόντες οὕτως ἀπεδέξαντο τὰ ῥηθέντα,
 καὶ τὸν τοῦ τῆς ἀφελαιεῖς ἐθαύμαζον,
 ὥς καὶ ἀφελαιεῖς μὲν ἐκπορεύμενοι ὁ
 βουλευτήριον, δὴ τῶς ἐνεδείκνυντο τοῖς κα-
 καλλωπισμένοις, καὶ ἀφελαιεῖν ἐνόησαν ἡ-
 γάγετον τῆς ἀρετῆς. ἔτι δὲ πολλοὶ ἐν τῇ
 ἐξοπλισίᾳ καὶ στρατείᾳ πρεσβύτην σφας
 αἰεὶ ἐν τοῖς παρεμβύτοις. Οὕτως εἰς
 λόγους δὴ τῶς ῥηθείας ἔπειτα ἀνδρὸς ἀξιοπύ-
 ρου, πολλὰ οὐ μόνον ἀποδέχεται τῶν ῥη-
 θέντων, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ καλ-
 λιστα πρὸς ἀνδράποισ· ὅταν δὲ καὶ τὸν ἴ-
 δον βίον ἀχλὺς εἰσφέρηται τοῖς εἰρημέ-
 τοις ὁ ἀφελαιεῖς, αἰάκη λαμβάνει
 τὴν πρῶτην πίσιν τὴν ἀφελαιεῖς. ὁ δὲ
 πρὸς ἐκείνους τὸν αἶδρα μέγιστον αἰεὶ ἰδοὺ
 γηρόμενος. καὶ τὴν γὰρ τὴν ἐαυτοῦ καὶ
 σίτησιν ἀφελαιεῖς καὶ λιτὸς ἔστω· ὁμοίως δὲ καὶ
 πρὸς τοῖς τῶν σώματος φροντίδας· ἔτι δὲ
 καὶ τοῖς ἐντυξέσις ἀφελαιεῖς καὶ αἰε-
 πίφθοις. πρὸς γὰρ μὲν τῶν πρὸ ὅλων τὸν
 βίον ἀληθεύει, μεγίστην ἐποιήσας αὐτο-
 δυνάμει. τὴν γὰρ βραχία καὶ τὰ τυχεῖα ἀπο-
 φασίζόμενος, μεγάλῃ ἐγκρατεῖα πίσιν
 τοῖς ἀχλὺσι. ἀφελαιεῖς γὰρ ἐν πᾶ-
 σιν τὸν ἴδον βίον εἰσφέρμενος, οὐ πολ-
 λὰν ἐποίησε προσδεῖσθαι λόγων πρὸς ἀ-
 χλὺς. δὲ καὶ πολλὰς λόγους μακροὺς
 καὶ δοκίμους ἔπειτα τῶν ἀπικολιτευομέ-
 νων δόντας εἰρηάζει, δι' ὀλίγων ῥημάτων
 τῇ πίσει καὶ τῇ ἐννοίᾳ τῶν ἀφελαιεῖς
 ὁλοκληρῶς ἐξέβαλε. Πάλιν τότε
 αὐτοτελεσθέντος τῶν ἀφελαιεῖς πᾶντες ἐ-
 πηύχον ἐπὶ τοῖς πόλεσι, πᾶσι τῇ ῥηθέν-
 τα καὶ τὸν αἶδρα ἀφελαιεῖς ἀποδέδι-
 γμένοι, καὶ νομίζοντες οὐδ' αἰεὶ παρὶν οὐ-
 δὲν δυνόν ἐκείνου ἀφελαιεῖς. ὁ δὲ φι-
 λοπόμην δὴ τῶς ἐπορεύετο εἰς τὰς πό-

A iis quæ ad usum deseruiunt, ibi mani-
 festum esse vel ex eo ipso, qualis præ-
 liorum euentus sit futurus. Omnino
 id postulabat Philopœmen, vt cuncti
 sibi persuaderent, cultus nimiam curâ
 mulieri conuenire, & ei quidem non
 nimis modestæ: armorum verò præ-
 tiosorum studium & decus, viris for-
 tibus, qui & suam & patriæ salutem
 cum gloria conseruare propositum
 habeant. Hæc dicenti omnes qui ad-
 erant assentiri, ac præclare monentis
 prudentiam sic admirari, vt è vestigio
 curia egressi, nitidiore cultu insignes
 B digito statim indicarent, quosdam
 etiam forum deuitare adigerent. sed
 multo magis tum in decursionibus tum
 in expeditionibus, ea quæ modò dixi-
 mus instituta seruabant. Adeo vnica
 sæpe oratio ab auctoritatis magnæ vi-
 ro tēpestiue habita, nō solū à pessimis
 reuocare homines moribus, sed etiam
 ad honestissima instituta potest impel-
 lere. Quod si vitâ quoque suam dictis
 congruentem qui monet exhibuerit,
 eius cohortatio vt pōdus habeat quod
 C haberi queat maximum, necessum est.
 quod sane in eo viro, vt si in vlllo vn-
 quā alio, videres. Erat enim ille in ve-
 stitu & victu facilis & paruo contētus.
 eadem frugalitas & in corporis famu-
 litio. iā in congressib. iis erat moribus,
 vt importunitatē aliorum facile pate-
 reretur, ipse nemini esset odiosus. Ante
 omnia id summo studio per omne vi-
 tam curabat, vt vera loqueretur. ex eo
 fiebat, vt quoties aliquid diceret, licet
 pauca verba proferret, quæque vide-
 rentur aliud agenti excidisse, maxime
 D tamen illi apud audientes fides cōsta-
 ret. qui vitâ quum ita instituisset suâ,
 vt pro exemplo esset omnibus exposi-
 ta, facile utiq; obtinebat, vt ad facien-
 dam fidem multis verbis opus non ha-
 beret. Sæpe igitur orationes longas, &
 quæ magna cū ratione à diuersum in
 Rep. sentientib. allatæ in mediū fuisse
 videbātur, breui ipse sermone, (ea fuit
 hominis auctoritas) & consiliis à se in-
 uentis funditus euertebat. Vt redeam
 ad rem, dimisso concilio ad suas quæ-
 que ciuitates reuerterunt, & cohorta-
 tionem hanc & illius auctorem sum-
 moperè comprobātes. persuasi etiam,
 E eo Remp. gubernante, nihil aduersū
 esse sibi metuendum. Philopœmen si-
 ne vlla mora vrbes circuire, summo

labore & studio omnia lustrare, deinde multitudine in singulis locis conuocata, simul quid faciendum illis esset præcipiebat, & dilectus agere incipiebat. Octo ad summum menses, & ne eos quidem integros, in apparatu copiarum & exercitatione Philopœmen impenderat, quando pro libertate omnium Peloponnesiorum cum tyranno acie decreturus Mantineam exercitum congregauit. Machanidas, cui suæ vires placebant, expeditionem hanc Achæorum aduersus se velut omnibus votis expetendam sibi ratus, ut primum Mantineam conuenisse hostium copias cognouit, hortatus Tegezæ Lacedæmonios, prout tempora & præsens occasio monebat, postero statim die, primo diluculo Mantineam duxit. In dextro phalangis cornu curabat ipse: mercenarij ad latus utrumque primi agminis æquis passibus procedebant: sequebantur carri vim magnam quâ tormentorum quâ telorum catapulticorum deuchentes. Eodem etiam tempore Philopœmen diuiso in tres partes exercitu ipse quoque Mantineam eduxit. Per eam portam quæ ad Neptunij fanum itur, Illyrios & loricatos emisit, & mercenariorum vniuersam manum; itémque expeditos: per eam quæ proxime sequebatur occidentem versus, phalangitas: per huic proximam equites urbanos. primos omnium expeditos misit ad occupandum tumulum qui in altitudinem sic satis magnam ante urbem se attollens, viæ quam Xenidem vocant & dicto fano imminet. prope istos versus meridiem loricatos stare iussit. continentes his Illyrios apposuit. Secundum hos, super eadem recta linea phalangem cohortatim in suas partes (Græci tele nuncupant) diuisam & spatiis intermediis distinctam ordinauit. atque ea secundum fossam porrigebatur, quæ ab æde Neptuni per medios Mantinensium campos ad montes pertinet, Elisphasiarum agro finitimos. propter hos autem in dextro cornu equites Achæicos ductore Aristæneto Dymæo disposuit. ipse in laevo cornu stabat cum omnibus mercenariis, quorum ordines alij aliis cohererebant. Postquam prope erant hostes & committendæ pugnæ tempus

A λεις, ἐπεργῶς καὶ μετὰ σπουδῆς ποιούμενος τὴν ἔφοδον. καὶ πάντα σιναγαγὼν τοὺς ὄχλους, ἅμα μὲν σιυνέταξε . . . καὶ τέλος ἔδ' ὄλως ὁκτὶ μῆνας χρησάμενος τῇ τοιαύτῃ παρὰ σκεδῇ καὶ μελέτῃ, συνηγαγὼς δυνάμεις εἰς Μαντινείαν, ἀφ' ἀρχαίου μῆκος πρὸς τὸν τύραννον ὑπὲρ τῆς ἀπὸ τῶν τῆς Πελοποννησίου ἐλευθερίας. Ὁ δὲ Μαχονίδας κατὰ παραρρήκως καὶ νομίζων ὥσπερ καὶ διχλὺ αὐτῷ γίγνεσθαι τῇ τῆς Ἀχαιῶν ὀρμῇ, ἅμα τῷ γινώσκαι ὅτι σιυνεχόμενοι τυγχάνουσιν εἰς τὴν Μαντινέαν, παρὰ καλέσας ἐν Τεγῆαι τοὺς Λακεδαιμονίους τὰ ἐρέποντα τοῖς χερσὶν, διήκως εἰς τὴν ἐπιτοῦσαν, ὥστε τῆς ἡμέρας ἐπιφανεύσης, πρὸς ἡμῶν ὡς ἐπὶ τὴν Μαντινέαν· τῆς μὲν φάλαγγος καὶ ἡγευμένου τῷ δεξιῷ κέρει, τοῖς δὲ μαθοφόροις ἔξ ἑκατέρου τοῦ μέρους τῆς περὶ πόρειας παρὰ ἀλλήλους ἄγειν. ἐπὶ δὲ τοῦτοις, ζεύγη πλῆθος ὀργάνων καὶ βελῶν κομίζοντα κατὰ πελίκων. Κατὰ δὲ τὴν αὐτὴν καὶ Φιλοποίμῳ εἰς τρία μέρη διηρηκὺς τὴν δυνάμιν, ἔστην ἐν τῇ Μαντινείᾳ, κατὰ μὲν τὴν εἰς τὸ Προσδυῶτος ἱερὸν φέρουσαν πρὸς Ἰλλυριοὺς καὶ θωρακίτας, ἅμα δὲ τὸ ξεικὸν ἀπὸ καὶ πρὸς διζώτοις· καὶ δὲ τὴν ἐξ ἑκῆς ὡς πρὸς τὰς δύσεις, πρὸς φαλαγγίτας· ἐπὶ δὲ καὶ τὴν ἐχόμενὴν τοὺς πολίτικους ἱππεῖς. τοῖς μὲν ἔνδιζώτοις κατελάβετο πρότερος τὸ λόφος τὸν πρὸ τῆς πόλεως, ὃς αἰατίζοντο ἱκανόν, ὑπὲρ τὴν ὁδὸν καί τινι τῇ Ξειδίᾳ, καὶ τὸ περὶ τὴν ἱερὸν. τοῖς δὲ θωρακίτας σιυνάπων ὅτι τὴν μεσημβρίαν κατέστησε. τοῦτοις δὲ σιυνεχίς τοὺς Ἰλλυριοὺς πρὸς ἐλθε. μετὰ τούτοις ὅτι τὴν αὐτὴν διήκως τὴν φάλαγγα καὶ τὴν πύλιν σφηνῶν ἐν ἀφ᾽ ἑαυτῶν ἐπέστησε πρὸς τὴν πύλιν, τὴν πύλιν, τὴν φέρουσαν ὅτι τὸ Προσδυῶν ἔχει μέσον τῆς Μαντινέας πεδίου, καὶ σιυνάπουν τοῖς ὅροις τοῖς σιυντερμονοῦσι τῇ τῶν Ελισφασίων γῶν. πρὸς μὲν τοῦτοις ὅτι τὸ δεξιὸν κέρει ἐπέστησε τοὺς Ἀχαικοὺς ἱππεῖς, ὡς Ἀριστάντης ἡγεῖται Δυμῶος. καὶ τὸ λαίον, αὐτὸς εἶχε τὸ ξεικὸν ἀπὸ καὶ ἐπαλλήλους πύξιν. Ἄμα δὲ τῷ τῆς σιυνάπιν ἡδὴ καὶ ἐπὶ τῇ παρὰ ἀρχαίου μῆκος τῆς ὑπεραιτίῳ δυνάμει, ἐπιπορδόμενος τὰ (υ-

σήματα τῆς Φαλαγγιτῶν πρὸς ἐκείνῃ βρα-
 χίως μὲν, ἐμφαντικῶς δὲ τῷ πρῶτοντος κινδύ-
 νου. Τὰ μὲν οὖν πλείεστα τῆς λεγεωνίας,
 ἀσαφῆ σιμύεσθαι γίγνεσθαι· ἀλλὰ γὰρ τὴν
 πρὸς αὐτὸν εὐνοίαν καὶ πίστιν τῶν ὀχλῶν,
 εἰς τοιαύτῳ ὀρμῇ καὶ παρρησίᾳ παρέστη
 ὁ πλῆθος, ὥς τε τῷ ἀπλησίᾳ ἐδουλοσά-
 μιν τὴν αἰτιωδὴ ἀκλῆστον γίγνεσθαι τῆς δυ-
 νάμεως, ἅγαν καὶ παρρησίᾳ αὐτὸν τῷ ἀκαλό-
 γῳ. τῷ μὲν οὖν τῷ ἀπλησίᾳ ἐπιμελῶς ἐ-
 πιερχομένην ἀφ' ὅτι λαβοῖσι χειρὸν, ὅτι
 τοῖς μὲν ὑπὸ ἀνδραγαθίας καὶ ἐπινειδίου δου-
 λείας, τοῖς δὲ ὑπὸ ἀειμνήσου καὶ λαμπραῖς
 ἐλδοθείας σιμύεσθαι ὁ πρῶτος κίνδυνος. Ὁ
 δὲ Μαχωνίδας ὁ μὲν πρῶτον ὑπέδειξε ὡς
 ὀρθῶς τῇ φάλαγγι παρορμίζων πρὸς ὁ δε-
 ξίον τῆς πολεμίας· ἐπὶ δ' ἐπλησίασε, λα-
 βὼν σύμμετρον ἀπόστημα, παρέκχευε τὴν δύ-
 ναμιν ἐπὶ δόρυ καὶ πρὸς ἐκτείναν, ἵσον ἐποίη-
 σε ὁ πρῶτος αὐτῇ δεξιὸν τῆς Ἀχαΐας εὐω-
 νύμῳ. τοῖς δὲ κατὰ πέλτας πρὸ πάσης ἐπί-
 στησι τῆς δυνάμεως ἐν ἀφασίμασι. Ὁ δὲ
 Φιλοποίμῳ θεασάμενος αὐτῇ τὴν ἐπιβο-
 λῶν, ὅτι τοῖς κατὰ πέλτας ἐπιπύσει βαλὼν
 εἰς τὰς ἀσπίδας τῆς Φαλαγγιτῶν βανματί-
 ζειν τοῖς ἀνδράς, καὶ δόρυβον ἐμποιεῖν τοῖς ὀ-
 λοῖς, οὐκέτι χρόνον ἔδωκεν οὐδ' αἰσχροφύλῳ,
 ἀλλὰ ἀλλὰ τῆς Ταραντίνων ἐπὶ γὰρ ἐχρη-
 πο τῇ κατὰρχῇ τῷ κινδύνου καὶ τοῖς πρῶ-
 τοῖς Προσίδον τοποῖς, ὅς τας ἐπιπέδους, καὶ πρὸς
 ἰσοπικίαν εὐφυεῖς χρεῖαι. Ὁ δὲ Μαχωνίδας
 ὁρᾷ ὁ γητορὸς, ὡς αἰσχύει ποιεῖν ὁ πα-
 ρεπλησίον, καὶ σιμύεσθαι τοὺς πρῶτος αὐτῶν
 Ταραντίνους. Ὁ μὲν οὖν πρῶτον αὐτῶν πύ-
 πτω ἀνδρώδης ὡς ἡ σύμπλησις· καὶ βραχὺ
 ὅτι παρρησιόμοις τοῖς πεζομοίους τῶν εὐζώ-
 νων, ἐν πόμῳ βραχὺ χρόνῳ συνέβη πρῶτος ἐ-
 κατέρων ὁ ξυγκὴν αἰαμίξ γίγνεσθαι. πόμῳ
 δὲ τοῦτον συμπλοκῆς ἀδρόως καὶ κατ' αἰ-
 δρα γητορὸς, ὅτι πολλὴν χρόνον πάειστος
 ὡς ὁ κίνδυνος οὕτως, ὥς τε τὰς λοιπὰς δυ-
 νάμεις καραδοκύσας καθ' ὅποτερον ὁ κομπο-
 πὸς βραπύσται, μὴ διώσασθαι συμβολῆν, ἀλλὰ
 ὁ ἀμφοτέρω ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐχόντας ἐν τῇ
 μάχῃ. . . . τὸν οὖν ἀρχὴς ὅπον. χρό-
 νου δὲ γητορὸς, κατὰ χρόνον καὶ τῆς πλῆθους καὶ

A iam aderat, Philopœmen phalangita-
 rum agmina obiens, paucis eos verbis
 est allocutus, sed ad præsens certa-
 men oppidò efficacibus. Pars maxi-
 ma eius orationis vix potuit intelli-
 gi: nam propter summam hominum er-
 ga ipsum beneuolentiam & fidem, cum
 multitudo sumpsit impetum, eaque a-
 lacrimitas omnium animis est exorta, ut
 qui audirent copias imperatorem vi-
 ce versa cohortantes, & ducere atque
 bono esse animo iubentes, diuino fu-
 rore percitorum eas voces putarent
 esse. Illud præcipuo semper studio
 quoties aliqua daretur occasio mone-
 re ipsos conabatur; hostibus pro for-
 da & ignominiosa seruitute; ipsis pro
 libertate in ævum sempiternum me-
 morabili & illustri præiens certamen
 esse propositum. Machanidas eam
 principio speciem præbebat, quasi di-
 recta in longum phalange dextrum
 Achæorum cornu esset petiturus: qui
 tamen ut propius ventum, idoneo ad
 id sumpto spatio, distractam, ut Tacti-
 ci loquuntur, agminis partem ad dex-
 tram auertit: quam usque eò produ-
 xit, ut læuam hostium aciem æquaret.
 catapultas ante aciei frontem per in-
 tervalla disposuit. Non fecellit Philo-
 pœmenem esse illi consilium infestâ-
 di catapultis phalagitarum cohortes,
 & militibus conuulnerandis vniuer-
 sam aciem turbandi: propterea omni
 abrupta mora, ne spatium daret Ma-
 chanidæ exequendi quod volebat, Ta-
 rentinis pergere in hostem iussis, pro-
 pe Neptuni fanum, ubi sunt loca pla-
 na & equestri dimicationi apta, pugnam
 strenue commisit. quod ut vidit Ty-
 rannus, ipse quoque idem facere, &
 suos pariter Tarentinos emittere est
 coactus. ita primus confictus per so-
 los Tarentinos viriliter re gerentes est
 commissus. sed quum paullatim expe-
 diti laborantibus se adiungerent, breuis-
 simo euenit tempore, ut omnes vtriuf-
 que partis mercenarij in vnum misce-
 rentur. quibus & confertim & viritim
 passim decertantibus, per diu anceps
 adeo stetit certamen, ut vires cæteræ
 quæ eius prælij euentum expectabāt,
 quam in partē se pulvis excitatus ver-
 teret, conicere nō possent. propterea
 quod & hi & illi inter dimicandū dis-
 currentes, longius à primis stationibus
 suis discesserant. Præualuerunt tamen

Τοῦ γὰρ ξεικροῦ πρῶτος ἐγκυκλιότης τοῖς Α-
 χαιοῖς, καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ λαοῦ κέρως,
 ὁ μὲν Μαχανίδας ἀφελόμενος τῷ μῦθῳ ὅτι
 τῷ ὑποκειμένῳ, καὶ τοὺς μὲν κατὰ κέ-
 ρως ὑποφαίρειν, τὸς δὲ κατὰ πρῶτον ἀ-
 γὰν καὶ πειράσθαι τῷ ὅλῳ πούτῳ μὲν οὐ-
 δὲν ἐπιδόξεν· ἀρεστὸς δὲ καὶ μισρακιδῶς
 συνεκχυτὴς τοῖς ἐαυτοῦ μισθοφόροις, ἐπέκειτο
 τοῖς Φευγόισι· ὥσπερ οἱ αὐτὸν τὸν φόβον
 ἰχθυοῦν οἶτα τοὺς ἀπαξ ἐγκλινάσθαι ἄλλοι τῷ
 πυλῶνι συνεδιώκειν. ὁ δὲ τῶν Αχαιῶν στρα-
 τήγης ἔως μὲν τῷ δυνατοῦ δόξατι καὶ τοῖς
 μισθοφόροις, ἐπὶ οἰόμενος καλῶν καὶ πα-
 ρεξυῶν τοὺς ἡγεμόνας· ἐπεὶ δὲ ἐώρα τοὺς
 τοῖς ἐκβαζομένοις, οὐ πειρητὴς ἐφυγῆναι,
 οὐδ' ἀθυμήσας ἀπέστη, ἀλλ' ὑποστύλας
 αὐτοὺς ὑπὸ τῆς φάλαγγος κέρως· ἅμα
 τὰς ὁδοὺς πρὸς διώκοντας, καὶ τὸν τό-
 πον ἡμέρας ἔρημον καὶ ὅτι οὐ κίνδυνος ἐστίν,
 περὶ αὐτῶν εὐχόμενος τοῖς περὶ τοὺς τῆς
 φάλαγγος ἐπὶ ἀσπίδα κλίνειν περὶ αὐ-
 γήλας περὶ αὐτῶν δρόμον τῆς πρὸς
 τῆς φάλαγγος καὶ τοὺς ἐκβαζομένους δὲ τοὺς ἐκλειφ-
 θήσας τοῖς οὐκ ἐστίν, ἅμα μὲν ἀπετίμη-
 το τοὺς διώκοντας, ἅμα δὲ ὑποστύλας ἐ-
 γρήρει τῷ τῶν πολεμίων κέρως. καὶ
 πρὸς μὲν φάλαγγας αὐτῶν πρὸς αὐτῶν
 παρρεῖν καὶ μῦθον, ἔως αὖ περὶ αὐτῶν
 ποιῶσθαι τὴν ἐπαγωγὴν αἰαμίξ. Πολυ-
 βίου δὲ ἐπὶ τῇ Μεγαλοπολίτῃ τοὺς
 περὶ αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀφελόμενους τὴν
 φυγὴν ἰλλυρίους καὶ θωρακίτας καὶ μισθο-
 φόρους συναθροίσαντι, μετὰ αὐτοῦ ἐ-
 φεδρεύειν τὰς κέρως τῆς φάλαγγος, καὶ
 παρρεῖν τὴν ἐπαγωγὴν τῶν ἐκ διώκοντας
 ἀναχωρήσαντων. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι χω-
 εῖς περὶ αὐτῶν ἐκβαζομένους τῆς ἀφελόμε-
 νοῦς ὅτι τὰς τῶν ἐκβαζομένων περὶ αὐτῶν
 καὶ αὐτῶν τῶν ἐκβαζομένων, ὥρμησαν
 ὅτι τοὺς ὑποστύλας. ὅτι δὲ κατὰ τὴν
 ἐπαγωγὴν περὶ αὐτῶν, ἦσαν ὅτι τῆς
 τῶν χερσὶν, τὰ μὲν οἱ ἐπὶ διδόντες
 τῷ χερσὶ μετὰ μέλειαν, ὥς τε οἱ χερ-
 σὶν οἶτας τῶν πολεμίων ἀναγρέφειν, τὰ
 δὲ καὶ τῆς τῶν κατὰ φρονήσαντες, ἀφελόμε-
 νοῦς τὴν κατὰ φρονήσαντες ἔχον ἐκ πολλοῦ, καὶ μὴ

A nifestissime vsuuenit. Nam quū pere-
 grinus miles Achæorum inclinasset in
 fugam, & corū acies cornu laxo esset
 imminuta, Machanidas qui manere
 in suscepto consilio debebat, & partim
 aciei hostilis cornu altero superato
 eam cingere, partim in oppositos à
 fronte pugnare, & summæ rei fortunâ
 experiri; hoc omisso incepto, nihil eo-
 rum fecit: sed præ impotentia animi
 & ardore iuuenili, cum mercenariis
 suis vnâ delatus, fugiētium terga pre-
 mēre institit; ceu verò non sufficeret
 B ipse metus ad compellendos eos qui
 semel in pedes sese coniecerant, vel vs-
 que ad ipsas oppidi portas. Imperator
 verò Achæorum, quoad eius fieri po-
 terat, mercenariorum suorum fugam
 impedire summo studio conatus, du-
 ces eorum nominatim appellans & ad
 pugnam accendens; vbi violentiæ ho-
 stium cedere illos vidit, nequaquam
 pauore consternatus fugam arripuit,
 neque animum despōdens curam re-
 rum abiecit, sed phalangis suæ cornui
 se applicans, posteaquam hostis fugiē-
 tes persequens prælio excessisset, & lo-
 C cus pugnæ vacuus esset relictus, ipse
 confestim cum primis phalangitarum
 cohortibus ad sinistram flectere iussis,
 hostem curriculo inuasit, ordinib. ser-
 uatis. Quum primo impetu locum à
 Machanida relictum occupasset, eadē
 opera & persequentem ipsum merce-
 narios ab suo exercitu disclusit, & vi-
 tra hostilis aciei cornu progressus, su-
 perior illi exitit. phalāgitis præcepit,
 vt forti animo ibi starent, donec signū
 eis daret hostem coniunctim inuadē-
 di. Polybio Megalopolitæ imperauit,
 D vt Illyrios, loricated & mercenarios
 qui è pugna superessent, & è fuga de-
 clinassent cū studio colligeret, ac pone
 phalangis cornu commorans tyranni
 reditum à persecutione fugientium ob-
 seruaret. Lacedæmonij successu infla-
 ti propter victoriam suorum mercena-
 riorum, non expectata ducis tessera,
 satissis inclinatis prætentisq; Achæos
 aggrediuntur. qui dum eunt in hostes,
 ad labrum fossæ deueniūt. Enimuero
 neq; in occasione tam præcipiti locus
 pœnitentiæ vllus erat; vt qui prope iā
 E cum aduersariis manus conserebant,
 pedem referrent: & fossam ipsi asper-
 nabantur, quod per deuexitate lon-
 gam poterat in eam descendī; & quod

per æstatem nihil in ea extaret aquæ, neque spinosis fruticibus vllis esset consita, iccirco temere & inexplorato per illam præcipitant. Philopœmen ut primum bene gerendæ rei aduersus hostes occasio extitit, quam multo antè præuiderat; omnib. statim phalangitis sarissas inclinandi, & Lacedæmonios inuadendi signum dedit. quum Achæi vno consensu, & terribili clamore edito, impetum in eos fecissent, multi ordinibus solutis dum in fossam descenderent metu hostiū perculsi, qui è superiore loco in ipsos pugnabant, terga verterunt: plures in ipsa fossa, partim ab Achæis partim à suis occisi perierunt. Quæ res non forte fortuna ex occasione in hunc modum accidit; sed Imperatoris cuenit sollicitia: nam ab initio statim munimenti loco fossam hosti obiecerat Philopœmen: non quò pugnam detrectaret, ut quidam existimabant: sed qui ratione exacta & imperatoria prudentia rem putaret, futurum præuiderat, postquam accessisset Machanidas, siquidem fossa non prouisa copias ad-moueret, ut phalangi ea acciderent, quæ nos modò diximus, tunc cum est pugnatum reapse contigerunt: sin ad animum reuocaret difficultatem superandæ fossæ, & omisso priore consilio aciem iam instructam pauore captus solueret; eo facto ipsum quā longe abesset à rei militaris scientia palam facturum, & sese traducturum; quod sine vlllo memorabili certamine hosti victoriam tradidisset, ipse ignominiam domum reportasset. Fecere hoc ipsum & alii sæpe exercituum duces: qui vbi aciem iam instruxissent suam, cognito postmodum idoneas sibi ad dimicandum cum hoste vires non esse; alij, quod locorum iniquitate tererentur, alij numero hostium, alij ob causas alias, suam ipsorum eo pacto rei bellicæ impertiam professi, eorum virtute qui vltimum cogebant agmē, prosperam pugnam se facturos, aut certe sine discrimine ab aduersariis discessuros sperarunt. quo probro nulum queat maius Imperatori obiectari. At Philopœmenem sua coniectura, qua futurum prælij euentum præuiderat, non fefellit. secuta namque est effusa Lacedæmoniorum fuga. Ille ut phalangem cernit vincere, & om-

A ὕδαρ κατὰ τὸ τέλος ἐν αὐτῇ, μήτε τιὼ ἀ-
χρίαι ὑλίων ὑπαρῆν, ὥρμησαι αἰεπισά-
τως δὲ ταύτης. ὁ δὲ Φιλοποίμῳ ἅμα δὲ
πῶς ἀποσπῶν κατὰ τῆς ὑπερασπίων τὸν ἐκ
πολλοῦ χρόνου ἐωραμένον ὑπὸ αὐτῶν χερσὶν,
ὅτι πᾶσι ὑπάρχει πῶς φάλαγγεσσι κατὰ
βαλοῦσι τὰς θείας περὶ ἡμεῖς. τῶν δ' Α-
χαιῶν ὁμοθυμαδὸν καὶ μετὰ κατὰ πληκτικῆς
χευρῆς ποισαμένων τὴν ἐφοδὸν, οἱ μὲν
παραχρυσεύοντες τὰς τάξεις τῆς Λακε-
δαιμονίων ἐπὶ τῆς τάφρου κατὰβαίνοντες,
πρὸς τοὺς ὑποδείξουσιν τῆς πολέμου ἀπο-
δυλιάσαντες, ἐξέπορτο. τὸ δὲ πολὺ πλῆθος
ἐν αὐτῇ τῇ τάφρῳ διεφθύρετο. τὸ μὲν ὑπὸ
τῆς Αχαιῶν, τὸ δὲ ὑπὸ τῶν ἰδίων. σιω-
βαντες δὲ τὸ παραρηκόμενον οὐκ αὐτομάτως,
οὐδ' ἐκ τῶν χερσὶν, ἀλλὰ δὲ τιὼ ἀγχινοῖαι
τῶν παραρηκόντων. ὁ δὲ τῶν παραβαλέει τὴν
τάφρον ὁ Φιλοποίμῳ, οὐ φουρομαχῶν, ὥς τι-
νες ὑπελάμβανον, ἀλλὰ καὶ λίαν ἀκριβοῦς
καὶ στρατηκῶς ἕκαστα συλλογισάμενος. ὅτι
C πῶς ἀγρόμενος ὁ Μαχανίδας, εἰ μὲν παρα-
αίξει τὴν δυνάμιν οὐ παραιδόμενος τὴν τά-
φρον, οὕτω συμβήσεται παρὲν αὐτῶν τὴν φά-
λαγγα τὸ παραρηκόμενον νῦν, γιγνόμενον δὲ
τίποτε ἔστι τ' ἀληθείας. εἰ δὲ συλλογισάμενος
τὸ δύσχετον τῆς τάφρου, κάπνισα μετὰ με-
ληδύς καὶ δόξας ἀποδυλιάν ἐκ πῶς ἀπὸ
γυμνῶν ἀπυλῶσι, καὶ μαχεῖν αὐτοὶ ἐμπι-
ρίας ἀφ' ἑαυτῶν, ὅστις χρεὶς ὁλοχευρῆς ἀ-
γῶνος, αὐτῶν μὲν τὸ νικᾶν, ἐκεῖνο δὲ τῶν
νικητῶν ἐξείσαι. πολλοῖς γὰρ ἤδη τῶν συμ-
βέβηκεν, οἱ πῶς πῶς ἀφ' ἑαυτῶν μὲν οὐκ
ἀλλοχρεῖας σφᾶς αὐτοὺς εἶναι πῶς ὑπερασ-
πίους ἀγωνίζεσθαι, πῶς μὲν ἀφ' ἑαυτῶν, οἱ
δὲ ἀφ' ἑαυτῶν, οἱ δὲ δι' ἄλλας αἰτίας, μα-
χεῖν ἑαυτοὺς δοῖτες ἐμπυρίας, κατὰ τιὼ ἀ-
πόλειν, δι' αὐτῶν τῶν οὐραγούντων ἤλπι-
C ται οἱ μὲν παραρηκόμενοι, οἱ δὲ ἀσφαλῶς ἀπο-
λυθῆναι τῇ πολέμῳ. ἐν οἷς δὲ καὶ μέγιστα
συμβαίνει. . . . πρὸς ἡγεμόνας. πλὴν ὁ-
γε Φιλοποίμῳ οὐ διεφύετο τῇ παρανοίᾳ
τῶν συνελευσσομένων. ἔσπῃ γὰρ ἰχυρᾶν
συνέβαινε γίγνεσθαι τῶν Λακεδαιμονίων. συ-
τορῶν δὲ τὴν φάλαγγα νικῶσαν, καὶ τὰ ὅλα

tertius transeundi spe omiſſa, dum reliqui occiduntur, periculo præuertit. Poſtquam illi duo ſunt proſtrati, Simias cadaueribus eorum ſpoliatis, ablato etiam tyranni capite cum iſtis armis, ad ſuos fugientem hoſtem perſequentes celeriter contendit. de exitio namque ducis hoſtium certiores illos reddere properabat, vt ea re explorata, maiore fiducia & minore cum ſuſpicionē vllius mali, ad oppidum vſque Tegeatarum iſtos inſectarentur. Mirum in modum ea res alacritatem multitudinis intendit: fuitque ea vel potiſſima cauſſa, cur Tegeam primo impetu caperent. ac poſtero die, omnem iam ſine controuerſia regionem obtinentes, caſtra ad Eurotam metarentur. Ita, qui à longo tempore finibus ſuis hoſtes expellere non poterant; vniuerſam tunc Laconicam impune agebant ferebant: amiſſis in eo prælio ſuorum non multis; quum Lacedæmoniorum occidiſſent ad cīo cīo cīo: viuos cepiſſent multo plures: ſuppellectile item tota, atque armis eſſent poſſiti.

Hannibalē Pannū Imperatorem auctor admiratur; & quantus vir fuerit in retinēda militari diſciplina in caſtris obſeruat.

QVIS Hannibalē non proſequatur plaufibus & laudatione ob imperandi ſcientiā, virtutem & rei caſtrēſis vſum atq; peritiā? qui præſertim ad tēporis lōgitudinē oculos retulerit: & illud attente conſiderauerit, quoties de ſumma re prælio cōtenderit, quot minores pugnas pugnauerit; quot vrbes oppugnauerit; quantas ciuitatū mutationes, quā difficiles tēporū vices ſit expertus: qui deniq; vniuerſā eius cōſiliorū & rerum geſtarū ſummā cogitauerit; ipſū in Italiā cū Romanis bellū gerentē, per annos iſtos ſedecim cōtinuos exercitū in aperto tenuiſſe, neq; vnquā dimiſſiſſe: ſed vt gubernatorem bonū ita omnes copias imperio ſuo cōtinuiſſe, eā diſciplinā in tanta militum multitudine ſeruariſſe, vt nulla nec inter iſtos, nec aduerſus ducē ſeditio exſtiterit. Atqui erat illius exercitus nō ex vnius gētis hominibus compoſitus, verūm ex colluione populorū alienigenarum ſibi inuicem atq; externorum.

A ὁ ὅς τρείς ἀπολοῖς τὴν δόξα, διέφυγε τὸ κίνδυνον καὶ τὸ πρὸς τὴν περὶ τὴν Σιμίαν σπουδάζοντες τοὺς νεκροὺς καὶ σωμαφερόντες ἀμα τοῖς ὅπλοις τὸν τυραννικὸν κεφαλὴν, ἠπειροῦτο πρὸς τοὺς διώκοντας, ἀπεύδοντες ἐπιδιδύχαί τοις ὄχλοις τὴν ἀπώλειαν τὴν ὑπεραιώνιον ἡγεμόνος· χάριν τῷ πιστεύοντι ἐπὶ μάλλον αὐτοπόπῳ καὶ τεταρρηνέως ποιήσας τὸν ἐπιδιδύχοντων ὑπεραιώνιον, ἕως τῆς Τεγατῶν πόλεως. ὃ καὶ μετὰ ταῦτα συνέβαλε πρὸς τὴν ὁρμὴν τῶν ὄχλων· ὃ καὶ ἦν καὶ δόξα τοῦτον τὸν μὲν Τεγίας ἐξ ἐφόδου κύρωι κατέστησαν· τὸ δ' ἐχολοῦντος τῶν δ' Εὐρώτῳ ἐστρατοπέδῳ, καὶ τοῦτον τὸν ὑπαίθετον ἀναμφιστοτήτως. καὶ πολλὰ χροῖον οὐ δυνατὰ τοῖς πολεμίοις ἐκ τῆς εἰκείας ἀπώλειαν, τότε πᾶσαν ἀδελφὴν ἐπὶ τῷ αὐτῷ τῷ Λακωνικῇ τὸν μὲν ἰδὼν καὶ πολλοὺς ἀπολωλέκτες ἐν τῇ μάχῃ, τὸν δ' Ἀλακεδαμονίων ἀπεκτείναντες μὲν οὐκ ἐλάττω τῶν τετρακιχλίων· ζωχρεῖα δ' εἰληφότες ἐπὶ πλείους τῶν ὁμοίων δὲ καὶ τὸ ἀποσκόπῃς κεκυειδύκτες ἀπάσης καὶ τῶν ὀπλων.

Ἀντίβου τῶν Καρχηδονίων στρατηγὸς θαυμασμός, καὶ τῆς δυναμείας πάνδρος ἐν τοῖς ὑπαίθετοις ἰσσημασία.

ΤΙΣ οὐκ αὖ ἐπισημνύει τὴν ἡγεμονίαν καὶ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν δύναμιν ἐν τοῖς ὑπαίθετοις πάνδρος, βλέπων ἐς τὸ μῆκος τοῦτον τῆς χροῖον, καὶ συνεπὶστήσας αὐτὸν ἐπὶ τῇ κατὰ τὸν καὶ τὰς κατὰ μέρος μάχας καὶ πολιορκίας, καὶ πόλεων μεμβολίας, καὶ περὶ ταῖς καὶ ἐπὶ τῇ τῷ ἀριστερῷ τῆς ὅλης ἐπιβολῇ καὶ πρὸς ταῦτα, ἐν ᾗ συνεχῶς Ἀντίβου ἐκτείναντες πολέμους ἐπὶ Ρωμαίοις κατὰ τὴν Ἰταλίαν, οὐδέποτε διέλυσεν ταῖς δυνάμεις ἐκ τῆς ὑπαίθετον· ἀλλὰ συνεχῶν ὑφ' αὐτὸν ὡς ἀγαθὸς κυβερνήτης, ἀσασίας διετήρησεν τοσαῦτα πλήθη καὶ πρὸς αὐτὸν καὶ πρὸς ἄλλους. Καί τῳ οὐχ οἷον ὁμοειδέσιν, ἀλλ' οὐδ' ὁμοφύλοις χρηστὸς ἄνθρωπος ἐστρατοπέδῳ.

Hhh

εἶχε γὰρ Λίβυας, Ἰβηρας, Κελτοὺς, Φοίνικας, Ἰταλοὺς, Ἑλλήνας, οἷς ἐν νόμος, οὐκ ἔθος, οὐ λόγος, οὐχ ἔπειθε δαδὲν ἐν χρόνῳ ἐκ φύσεως πρὸς ἀλλήλους. ἀλλ' ὅμως ἡ τῆς παρεστῆτος ἀρχήνοια τὰς τηλικαύτας καὶ ποικίλας διαφορὰς, εἰὸς ἐποίησε πρὸς ἀλλήλους ἀκούειν, καὶ μὴ πείθεσθαι γνώμῃ. καὶ πάλιν οὐχ ἀπλῆς ἕστις ἡ περὶ αἰτίας, ἀλλὰ καὶ ποικίλης καὶ πολλάκις μὲν αὐτοῖς λαμπράς ἐπιπρέπειας τὴν τύχης, ποτὲ δὲ πύναντιον. ὥς ὡν εἰκότως αὖτις θαυμάσιε τὴν τῆς παρεστῆτος διώσκειν ἐν πύτῃ τὰς μέρει, καὶ θαρσύνει ποιεῖν, ὡς εἰπὼς ποικιλιὰς τὴν ἀρχὴν ἐπ' ἄλλα μέρη τῆς οἰκουμένης, ἐπὶ τελευταίοις ἦλθε Ρωμαίοις, ὥστεν αὖτ' ἐπετελέσθαι αὐτὸν διέφυγε. καὶ δὲ ἐφ' οὓς ἔδωκε τελευταίοις ἐλθεῖν, ἀπὸ τούτων ἀφ' ἑαυτοῦ, ἐν πύτῃ ἐποιήσατο καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς περὶ αἰτίας καὶ τέλος.

Πῶς Ἀσδρούβας ὁ Γέσκωνος ἀγωνία ἐν παρατάξεως συνησάμην πρὸς Σκιπίωνα τὸν Ρωμαῖον, ὡς αὐτὸς ἐνίκησεν.

Γῶς ὁ Σκιπίων διὸς στρατηγίᾳ μασι χρησάμενος, τὸν ὑπεναντίους ἐλάβεν ἀνέτιμους, καὶ τὸ χρησιμώτατον τῆς Ἀσδρούβα διωάμεως εἰς τέλος ἀπορραχὸν ποιήσας, πρὸς τὴν ἐνίκησεν.

Οἱ μὲν οὖν πρὸς τὸν Ἀσδρούβαν ἀφ' ὧν ὅσοις ἔστιν ἐστὶν ἐν τῇ πόλει, ἐν αἷς ἐποιούμην τὴν περὶ αἰτίας, πρὸς τὸν καὶ κατεστράτευσαν ὅσοις μακρὰν ἀπὸ τῆς πόλεως τῆς περὶ αἰτίας Ἡλίου, βαλλόμενοι τὸν χάρακα, καὶ πρὸς ταῖς ὑπερείαις, καὶ πρὸς τὸν πεδία πρὸς ἀγωνία καὶ πρὸς μάχην ἐνφυῖ. πλήθος δὲ πεζῶν μὲν εἶχον εἰς ἑπτά μυριάδας, ἵπποις δὲ τετρακισχίλους, θηρία δὲ δυὸς πλείω τῶν διαχίτων. Πόπλιος δὲ Μάρκος μὲν Ἰβήνοισι ἀπαπέστειλε πρὸς Κολχίδα, πρὸς τὸν μὲν ἔστιν

A habuit namque Afros, Hispanos, Gallos, Pœnos, Italos, Græcos; quibus non lex, non mos, non lingua, nullū deniq; aliud naturæ ius cōmune, quod ipsos iungeret. & tamen singulari ducis solertia efficiebatur, ut tot tamq; diuersæ gentes vnus impetio auscultarent, & vno consensu ei parerent: quātumvis non semper eadem fortuna, sed admodum varia vterentur. nam & prosperissimam ac lætissimam sæpe sunt experti, & aduersam interdum. Ut merito aliquis in ista intuens, capitale ducis ingenium in hac parte sit admiraturus, & non dubitanter pronuntiaturus; si Hannibal ab aliis orbis partibus exorsus, nouissimos omnium Romanos esset adortus, nihil quicquā ipsum moliturum fuisse, quod non perficeret: nunc quum eos sit aggressus primos, quos debuerat postremos, ibidem præclara eius facta & principium & finem habuerunt.

C Quomodo Asdrubal Gisconis filius uniuersa re in certamen deducta, victus à Scipione Imperatore Ro. fuerit.

D Quomodo Scipio duplici vaframento usus, & imparatos hostes sit aggressus, & utilissimam partem exercitus Asdrubalici inutilem reddiderit, atque eo pacto victoriam sit consecutus.

Q VVM Asdrubal Gisgonis filius copias ex oppidis vbi hibernabant exciussit, ducere institit. metatus autem castra non longe ab vrbe quam Elingam, (alijs Silpiam) nominant, vallo circumiecto, sub radices montis consedit; habens à fronte castrorum patentes campos, ad certamen & dimicationem aptos. Erant in eius exercitu peditum septuaginta millia, equitum quatuor, elephantum duo supra triginta. Publius Scipio M. Iunium Syllanum ad Colchantem misit, ut copias ab eo

acciperet, quas ille coëgerat: peditum videlicet *cis cis cis*, equites quingentos. Reliqui socij in itinere dum ire pergebat, & ad destinatum locum tendebat, ipsi se adiunxerunt. Ad Castulonem ut ventū, & prope Beculam, postquam se iunxisset Scipioni Syllanus cum traditis sibi auxiliis à Colchante, quid super rebus præsentibus consilij caperet incertus Imperator, in diuersa animum versabat. nam absque sociorum auxiliis idoneum ad praelio decertandum Romanum exercitum non habebat. Ut autem spe victoriæ in sociis positâ in casum vniuersa dimicationis veniret; id vero periculosa ac temeraria plenum alea iudicabat. Post longam animi fluctuationem rerum necessitate adactus, in eam ad extremum deuenit sententiâ; ut Hispanorum auxiliis, statueret sibi utendum, eaque in speciem saltem hostibus opponeret: per legiones verò suas pugnam decerneret. Hoc ubi constituit, omnibus copiis castra mouit, habens secum ad quinque & quadraginta peditum millia, equitum tria millia. Quum Carthaginensibus appropinquasset, iamque in eorum esset conspectu, ex aduerso hostium in terrenis quibusdam tumulis locum castris cepit. Peropportuno id esse tempus Mago arbitrans, inuadendi Romanos castra ponentes, assumpta equitum suorum parte maxima, & Massanissa cum Numidis, in tendentes duxit; haut dubius fore, ut Scipionem incautum opprimeret. ille verò dudum prouiso quod erat futurum, post tumultum quendam equites abdidit, numero pares iis quos habebant Carthaginenses. quibus repente & ex improviso in Pœnos irruentibus, multi confestim dum auertunt sese in fugam, equis sunt delapsi; adeo præter omnium spem Romani se ostenderant. reliqui pugnam cum hostibus capeßere, ac strenue rem gerere. sed quum Romanorū equitum vim, dexteritate singulari ex equis desilietium, sustinere non possent, multis suorum occisis, posteaquâ obstitissent, nō sanè diu, in fugâ Pœni inclinârūt. & primò quidē turmatim abibāt, nihil turbatis ordinibus: dein postquâ acrius vltimis incidebat Romanus, turmas cōturbarūt, & ad sua castra sese fugâ receperūt.

A ἐπιμαρτυρίας αὐτῶν πῶς τούτου δυνάμεις. αὐταὶ δὲ, οἱ πεζοὶ μὲν πεζοὶ, ἵππεις δὲ πειταχέοι. τοὺς δὲ λοιποὺς συμμάχους αὐτὸς πρὸς ἐλπίδας, πρὸς ἄλλων καὶ ποιού-
 μῃος τινὲς πορεύσασθαι ὅτι τὸ πρὸς ἐλπίδας ἐγ-
 γίστας δὲ τῶν Καρχηδονίων καὶ τοῖς πρὸς Βαί-
 κυλα τοῖς, καὶ συμμάχους εἰσάγει ὡς Μάρ-
 κος καὶ ταῖς πρὸς τῶν Κολίχωνος δυνάμει-
 σιν, εἰς πολλὴν ἀπερίαν εἰσπίπτει πρὸς τῶν
 εἰσπύων. καὶ οἱ τὸν Συμμάχους εἰς ἀ-
 ξιόχρεοι ἦσαν αἱ Ῥωμαῖκα δυνάμεις αὐτῶν
 πρὸς τὸν ἀσχυρῶν. ὅς δὲ ὅτι τοῖς συμ-
 μάχους ἐχρῆται πᾶς ἐλπίδας ὡς τὸ ὅλων
 κινδυνῶν, ὅτι σφοδρῶς ἐδόκει καὶ λίαν εἶναι
 πρὸς ἀπορίαν. οὐ μὲν ἀλλὰ ἀσχυρῶν, ὑ-
 πὸ δὲ τῶν πρὸς ἀσχυρῶν Συγκλειόμενος ὅτι
 τῶν συγγενῶν κατὰ τὴν τοῖς Ἰσπανοῖς οὕτως,
 ὡς τε Φαισθίαι μὲν πρὸς ἀσχυρῶν τοῖς
 ὡς πρὸς ἀσχυρῶν, τὸν δὲ ἀσχυρῶν ποιεῖσθαι ὅτι
 ἰδίῳ στρατοπέδῳ. ταῦτα δὲ πρὸς ἀσχυρῶν, ἀ-
 νείκεζε μὲν πᾶσης δυνάμειος, ἔχον πεζοὺς
 μὲν εἰς τετρακισμυριοὺς καὶ πεντακισμυριοὺς,
 ἵππεις δὲ πρὸς πεντακισμυριοὺς. Ἐγγίς δὲ τοῖς
 Καρχηδονίοις, καὶ ἡρόδοτος σπύριος, ἐ-
 στρατοπέδῳ πρὸς πᾶς γινώσκουσιν κατὰ
 ἑκὸς τῶν πολεμίων. Μάχῃ δὲ νομίστας εὐ-
 φυῇ κατὰ τὸν ὅτι πρὸς ἀσχυρῶν κατὰ πρὸς ἀσχυρῶν
 τοῖς Ῥωμαίοις, αἰαλαδὼν δὲ πλείστοι μέρος
 τῶν ἰδίῳ ἵππειον, καὶ Μασσινισίῳ μετὰ
 τῶν Νομάδων, ἤλαυνε πρὸς τινὲς πρὸς ἀσχυρῶν
 ὅλῳ, πεπεισμένος ἀφύλακτον λήψαι
 τὸν Πόπλιον. ὁ δὲ πάλαι πρὸς ἀσχυρῶν
 δὲ μέλλον, ὡς πᾶς βοιωτῶν ὡς ἀσχυρῶν
 τοὺς ἵππεις ἴσους τοῖς τῶν Καρχηδονίων ὡς
 αὐτονομήτως ἐμπιστύνει, πολλοὶ μὲν ὡς
 ταῖς ἀρχαῖς αἰσφύριτες ἀλλὰ τὸ πρὸς ἀ-
 δόχοι τῆς ἐπιφαιίας αὐτῶν τῶν ἵππων ἀ-
 πίπτουν· οἱ δὲ λοιποὶ Συμβάλλοις τοῖς πο-
 λεμίοις, ἐμάχοντο ἡμιμάχως. τῇ δὲ πρὸς τὸν
 κατὰ ἀσχυρῶν εἰς τοῖς Ῥωμαῖκοις ἵππειον
 ἀσχυρῶν ἀσχυρῶν, καὶ πολλοὺς ἀπολ-
 λῶντες οἱ Καρχηδονιοὶ, βραχὺ πρὸς ἀσχυρῶν
 πρὸς ἀσχυρῶν. καὶ ὁ μὲν πρὸς ἀσχυρῶν εἰς τὰς
 τὴν ἀναχώρησιν ἐποιεῖτο· τῶν δὲ Ῥωμαίων
 ἐγκλειόμενοι αὐτοῖς, λύσαντες πᾶς ἴλας, κα-
 τέφυγον ὡς τινὲς αὐτῶν πρὸς ἀσχυρῶν.

οἱ μὲν οὖν Ῥωμαῖοι τοῦτου ἡμετέρου, παρ-
 Γαλιώτερον δέκειντο πρὸς τὸ κίνδυνον, οἱ δὲ
 Καρχηδόνιοι τὸν αὐτίον. οὐ μὲν ἄλλα ταῖς
 ἐξῆς ὅτι πῆλξ ἡμέρας τὰς τε δυνάμεις ἐκ-
 τάξαντες ἐν τῷ μέσῳ πεδίῳ, ὅθεν τὸ ἵπ-
 πῶν καὶ ὅθεν τῶν ὀζώνων ἀκροβολισμοὺς
 ποιησάμενοι καὶ κατὰ πρὸς ἄλληλων,
 ὥρμησαν ὅτι τὸ κρίνειν τὰ ὅλα. Κατὰ δὲ τὸν
 καιρὸν τῶν διὸς δοκεῖ κεχρησθαι στρατηγί-
 μῳ οὗ Πόπλιος. θεωρῶν γὰρ τὸν Ασδρούβαν
 ὁ πρὸς ποιούμενον τὰς ἀσχητάς, καὶ μέσους Λί-
 βυας, τὰ δὲ θηρία πρὸς τῶν ἐκτείνων
 τὸν κερὰτων, αὐτὸς εἰσὼς τῇ μὲν ὥρᾳ προσ-
 ατατίνει, τοῖς δὲ Ῥωμαῖοις μέσους ἀπὸ τῆς
 τοῖς Λίβυσι, τοῖς δὲ Ἰβηρας ὅτι τὸν κερ-
 ᾶτων πρὸς ἐμβολὴν ἢ πρὸς ἐκτείνων ἡμέ-
 ρα, τὰν αὐτῶν τοῖς πρὸς τῶν ἐκτείνων ποιήσας, με-
 γάλᾳ σπουδῇ ταῖς σφετέραις δυνάμεισι
 πρὸς τὸν κερὰ, οἱ ὅλῃα δὲ ἡλᾶτῃσι τοῖς
 πολεμίοις. ἅμα γὰρ ὅφωτὶ ὁ πρὸς ἐκτείνων
 τοῖς ὑπὲρ τῶν, πρὸς ἡγεῖται πᾶσι τοῖς χιλιάρ-
 χαις, καὶ τοῖς γραμμάταις ἀριστοποιήσας καὶ
 κατὰ πρὸς τῶν ἐκτείνων ἀσχητάς, ὅθεν τὸν κερ-
 ᾶτων οὗ τοῦτου, καὶ πρὸς τῶν ἐκτείνων
 οὐκ ἐν τῷ ὑπὲρ τῶν ἢ μέλλοιτος, τοῖς
 μὲν ἵπποις καὶ τοῖς ὀζώνων πρὸς τῶν ἐκτείνων,
 οὐκ ἐκτείνων ἐκτείνων τῇ πρὸς ἐκτείνων τὸν ὑπὲρ τῶν
 πρὸς, καὶ πρὸς τῶν ἐκτείνων ὁ πρὸς τῶν ἐκτείνων.
 αὐτὸς δὲ τοῖς πρὸς ἐκτείνων, ὅφωτὶ τῶν ἐκτείνων ἢ
 ἡλᾶτῃσι ὁ πρὸς τῶν ἐκτείνων πρὸς, καὶ πρὸς τῶν
 ἐκτείνων εἰς μέσους τὸν πεδίον πρὸς ἐκτείνων, τὰ τ-
 ῶν ἐκτείνων ἢ πρὸς τῶν ἐκτείνων μέσους μὲν γὰρ ἐπὶ
 τῶν ἐκτείνων ὅφωτὶ δὲ τὸν κερὰτων τὰ τὸν Ῥω-
 μαίων. τοῖς δὲ Καρχηδόνιοις ἀφ᾽ ὧν σπουδῇ
 τῶν πρὸς τὸν κερὰ τῶν ἵππων, ἅμα δὲ καὶ
 τῶν ἄλλων δυνάμεισι ἐκτείνων ἐκτείνων ἐκτείνων.
 μάλιστα ἐδόξεν πρὸς εἰς τὸν κατὰ πρὸς τῶν ἐκτείνων.
 ὅφωτὶ ὁ πρὸς τῶν ἐκτείνων οἱ πρὸς τὸν Ασδρού-
 βαν ἐπὶ τῶν ἐκτείνων τοῖς ἀσχητάς, ἀσχητάς
 ἐκτείνων ἐκτείνων τῶν ἐκτείνων καὶ τοῖς
 ὀζώνων ἐκτείνων τοῖς ἵπποις τὸν ὑπὲρ τῶν ἐκτείνων
 εἰς τὰ πεδία. τὰς δὲ πρὸς τῶν δυνάμεισι
 πρὸς τῶν ἐκτείνων οὐ πολὺ τῶν πρὸς τῶν ἐκτείνων, ἐκτείνων
 ἐκτείνων οὐ πολὺ τῶν ἐκτείνων, κατὰ
 τῶν ἐκτείνων αὐτῶν. ὥς μὲν οὖν πρὸς, ἐκτείνων
 οἱ Ῥωμαῖοι τῶν ἐκτείνων ἐκτείνων ὅφωτὶ τὸν

A Huius praelij euentu est effectum, ut
 ad pugnam audendam paratiores es-
 sent Romani, Pœni contra timidiore.
 Nihilō tamē secius, quum per aliquot
 insequentes dies in planitiem inter-
 mediam ambo copias eduxissent, &
 per equites ac leuem armaturam veli-
 tationes habuissent, seque inuicem
 tentassent, mox totis vtrinq̃ viribus
 decertare statuerunt. Eo tempore Sci-
 pio duplicem hosti dolum consilio
 struxit atque astu. Obseruauerat Af-
 drubalem vesperi semper priorem co-
 pias reducere in castra & Afros in me-
 dio, elephantos ante cornu vtrunq̃
 solitum collocare. ipse assuerus mora-
 ri in campo aliquandiu post Pœnum,
 & Romanos in media acie Afris op-
 ponere, Hispanos vtrinq̃ pro corni-
 bus locare; quo die pugnaturus erat,
 contrarium eius faciens quod antea
 erat solitus, magnum suis ad victoriam
 momentum fecit; hostibus verò non
 mediocriter incommodauit. Prima
 namque luce statoribus suis per ca-
 stra dimissis, quā Tribunis quā militi-
 bus præcepit omnibus, ut curatis cor-
 poribus armisque assumptis vallo co-
 pias educerent. quod ut factum, impe-
 rata cunctis alacriter facientibus, pro-
 pter obortam futuri certaminis suspi-
 cionem, equites & expeditorum ma-
 nus præmisit prope castra hostium ius-
 sam accedere, & acrem velitationem
 audacter ciere. ipse cum pedibus sub
 ipsum Solis ortum primum castris e-
 gressus, ut in locum praelij venit, me-
 dio campo aciem instruit, in assignan-
 dis locis omnia de industria mutans.
 medios siquidem Hispanos locauit.
 Romano milite cornibus firmatis; Vix
 ad capienda arma temporis fuit satis
 Carthaginensibus; quum repente &
 equites vallo succederent, & in eorum
 conspectu ceteræ omnes vires dirige-
 rentur. Propterea coactus fuit Afdru-
 bal, cuius erat impransus miles, pro
 tempore ex promptu equites, ac le-
 uiter armatos iubere, ut in campum
 aduersus hostes procederent: dum
 ipse interim pedestres copias non
 procul à radicibus montis institu-
 to suo in planitie ordinabat. Et Ro-
 manæ quidem legiones continē-
 bant sese quietæ: procedente vero

interim die, leuiter armatorum pugna anceps neutro inclinata stabat. etenim qui premebantur ad suorum aciem se recipiebant, ac mox per vices certamen repetebant. Tum enim uero Scipio, eos qui uelitatione decertabant per aciei interualla intra ordines recepit; & in utrunque cornu à tergo eorū qui stabant ordinati diuisit; velites prius ac deinceps equites. ac mox æquata primo vniuersæ aciei fronte ire in hostem cepit: vbi verò iam haut plus stadio acies inter se aberant, iussis Hispanis quo ceperant pede, seruatis ordinibus porro pergere; dextro cornui præcepit ut manipulos pariter ac turmas dextrorsum deflecteret; sinistro, ut sinistrorsum. Tum autem quum assumpsisset, ipse quidem à dextra, L. verò Marcius & M. Iunius à læua, turmas equitum ex antesignanorum agmine ternas, & qui hos antecederent velites pro Romanæ militiæ moræ, itémque spiras siue manipulos ternos (quot nempe Romanam cohortem conficiunt;) ac velut infracto agmine alij ad læuā, alij ad dextrā suos auertissent, rectis ordinibus in hostem duxerunt, & citato gradu Pœnos inuasērunt: subinde interim qui proximi his steterant, præcedentium agmini sese adiungentibus, & simili pacto facta auersione, eos sequētib. Iamque adeo non longe aberant isti ab hostibus, cum Hispani, in Romanæ aciei fronte collocati, eò quod pressio gradu incederent, ab iisdem longum satis spatiū distabant. tum Scipio, sicut principio proposuerat, per Romanas legiones rectis ordinibus dimicantes, utrunque simul Carthaginensium cornu est aggressus. Cæterum posteriores motus, per quos efficiebatur, ut qui sequebantur in eandem cum antecedentibus lineam rectam se sisterent, & cum hostibus similiter manus conferebant, contrariam inter se speciem habuerunt. quam diuersitatem erat cernere, siue in vniuersum considerares cornu ad cornu quomodo se haberet; siue per partes, equites cum peditib. contenderes. nam in dextro, equites cū leui armatura vbi dextram versus præcedentibus se applicuissent, agmen suum extendere ad cingendos Pœnos conabantur: pedites contra, læuam versus antegressis se adiunge-

A ὁ μὲν τῆς ἡμέρας πρῶτον, τῶν δ' ἀζώνων ἄκρως ὡς καὶ πάσις ἡ συμπλοκή, ἀλλὰ ὁ πρὸς πιεζομένους κατὰ φύσιν ὑπὸ τῆς ἰδίας φάλαγγος ἐκ μετὰ βολῆς κινδυνώσιν· ὁ τῆς ταῦτα δὲ ἀφ' ὧν ἀμύνεται ὁ Πόπλιος ἀλλὰ τῆς ἀφ' ἧς ἀμύνεται ἐν ταῖς σημείαις εἶσω πρὸς ἀκροβολιστομένους, καὶ μελείσας ἐφ' ἑκάτερον μέρος ὀπίσω τῆς παρεταγμένῃ, πρῶτον μὲν πρὸς χειρομαχίαις, ὅτι δὲ τοῖς πρὸς ἵπποις, καὶ μὲν ὄρχας ἐπιβάλλειν μεταπηδῶν ποιούμενος τὴν ἐφοδὸν· ἀπὸ τῶν δὲ πρὸς τῶν ἑσπεριῶν, τοὺς μὲν Ἰβηρας προσηύχας καὶ πάντας τοὺς αὐτῶν ἑσπερίων ποιῆσαι τὴν ἐπαγωγὴν πρὸς ἡμέραν· τῶν μὲν δὲ τῶν σημείαις καὶ τῶν ἱλῶν ἐπιτρέφειν ὅτι δόρυ, τῶν δὲ δυνάμει πάντας. καὶ λαβὼν αὐτὸς μὲν ἀπὸ τῆς δεξιᾶς, Λεύκιος Μάρκιος δὲ καὶ Μάρκος Ιούλιος ἀπὸ τῆς ἀριστερᾶς ἦσαν ἱππῶν καὶ ἡγευμένων, καὶ πρὸς ταῦτα χειρομαχίαις τοὺς εἰσφερόμενους, καὶ βίαις ἀπὸ τῆς δεξιᾶς καὶ ἀριστερᾶς (τὸ τοιοῦτον δὲ καλεῖται ὁ σὺνταγμα τῆς πεζῆς πρὸς Ῥωμαίους χόρτης,) πλὴν οἱ μὲν ἐπ' ἀσπίδα πρὸς ἐκλάσαντες τοὺς, οἱ δὲ πρὸς δόρυ, πρὸς ἡγῶν ὀρθίους ὅτι τοὺς πολεμίους, ἐνέργῃ ποιούμενοι τὴν ἐφοδὸν, αἱ δὲ τῆς ἐξῆς ἐπιβάλλοντες, καὶ κατὰ πρὸς ἐκλάσαν ἐπομένῳ. ἐπὶ δὲ τοῖς μὲν οὐ πολὺ συνέβαινε τῆς πολεμίας ἀπέχῃ, τοὺς δὲ Ἰβηρας ἐν τῇ κατὰ πρὸς ταῦτα πλὴν τοῖς ἱππῶν ἐπὶ διεσῆται, τῶν βαδίζον ποιῆσαι τὴν ἐπαγωγὴν, πρὸς ἐκλάσαν τοῖς χερσὶν ἀμφοτέρωθεν ἅμα ταῖς τῆς ἑσπεριῶν ὀρθίαις, ταῖς Ῥωμαίαις δυνάμει κατὰ τὴν ἐξ ὄρχης πρὸς ταῖς. Αἱ δὲ μετὰ ταῦτα κινήσεις δὲ ὡς συνέβαινε τοὺς ἐπομένους ἐπιπρὸς ἐκλάσαντες ὅτι τῶν αὐτῶν ἀπὸ τῶν ἡγευμένων συνεκλίσσασθαι ταῖς πολεμίοις εἰς τὴν μάχην, ἥ ἐκαστὴς εἶχεν ὁρμήσιν ἀλλήλους. καὶ κατὰ τοῦ δὲ δεξιὸν μέρος τῶν λαῶν, καὶ κατὰ μέρος οἱ πεζοὶ τοῖς ἵπποις. οἱ μὲν γὰρ ὅτι τῆς δεξιᾶς μέρος ἵπποις μετὰ τῆς ἀζώνων ἐκ δεξιᾶς ἐπιπρὸς ἐκλάσαντες ἑσπερίαν ἐπιπρὸς τοῖς πολεμίοις· οἱ δὲ πεζοὶ πύλαται οἱ δὲ ἀσπίδος πρὸς ἐκλάσαν. τῶν δὲ κα-

πὰ δὲ λαίον, οἱ μὲν ἐν ταῖς ἀσπίδασι ἐκ δὲ
 ῥαπτοῦ, οἱ δὲ ἵπποις μὲν τῶν γενομένων
 ἐξ ἡτίας. ἐγένετο μὲν οὖν ἐκ τῶν ἵππων
 καὶ τῶν ἀνέμων ἀμφοτέρων τῶν κέραιαι ἐκ
 ταύτης τῆς κινήσεως ὁ δὲξίος δυνάμει. οὗ
 μικρὸν λόγον ἔμελλε ὁ στρατηγός, τῷ μείζο-
 νος ἐποίησεν ὁρμήναι καὶ τὴν ὑπερ-
 κέραιον ὁρμὴν λογίζομενος. εἰδέναι μὲν γὰρ
 δὴ δὲ γενομένων, ἔπειτα δὲ ταῖς ῥαπ-
 τὰς καὶ δόμοζούσας κινήσειν. Εξ δὲ τῆς
 πύκτις συμπλοκῆς, τὰ μὲν θηρία ἀφ' ἑ-
 τῶν γενομένων καὶ τῶν ἵππων ἀνι-
 στάμενα καὶ ἀφ' ἑαυτῶν ἀνι-
 στάμενα μὲν κακῶς, ἐβλάπτε δὲ ὁδὸν ἡ-
 τοῖς τοῖς φίλοις ἢ τοῖς πολεμίοις. φερόμε-
 να γὰρ εἰκῇ, τοὺς ὑποπείσαντες ἐξ ἀμ-
 φοῖν αἰεὶ διέφευγε. Τῆς δὲ πεζικῆς δυνά-
 μεως τὰ μὲν κέραια τῶν Καρχηδονίων ἐ-
 δραύετο, ὁ δὲ μέσος δὲ καὶ τὰς Λίβυας,
 ὅσας μὲν χρησιμοποιῶντες, εἰς τέλος ἀποκα-
 τοῖς μὲν οὐτε γὰρ ἀποδοῦναι ἠδυνάτο
 τοῖς ὅτι τῶν κέραιων λιπόντες τὸ ἴδιον τό-
 πον, ἀφ' ἑτῶν τῶν ἱππῶν ἐφοδοῖν. οὐτε
 μὲν οὖν ὅτι τῶν ὑποπείσαντες ἐπὶ τῶν
 τῶν δυνάμει οἰοῖτο ἦσαι, ἀφ' ὅ μὴ συνέ-
 ναι τοὺς καὶ ἀποδοῦναι πολεμίοις αἰεὶ
 εἰς τὰς χεῖρας. Οὗ μὲν ὅλα γενομένη μὲν
 πᾶσι διηκνίζοντο τὰ κέραια θηρία δὲ
 ὁ δὲ τῶν ὅλων ἐκαστέρας σπινθίαιας τῶν
 κινήσεων. ἡ δὲ τῶν καύματος ἐφεσώτος
 καὶ τὴν ἀκμὴν, οἱ μὲν Καρχηδόνιοι
 πρὸς τὸν δὲ μὴ πεποιθῶσαι τὴν
 ἐξοδὸν καὶ τὴν ἰδίαν ἀποδοῦναι, κακῶς
 λυθῶσαι δὲ τῆς δόμοζούσης ἀποδοῦναι.
 οἱ δὲ Ρωμαῖοι καὶ τῇ δυνάμει καὶ ταῖς ἀνι-
 στάσεως καθυπερβαίνον. καὶ μάλιστα τὰς
 χρησιμοποιῶντες ῥαπτοῦς πρὸς ἀνι-
 στάσεως πολεμίων. . . . συμβεβηκέναι, ἀφ' ἑτῶν
 τῶν στρατηγῶν ὁρμήναι. τὰ μὲν οὖν ῥα-
 πτοῦ οἱ δὲ τῇ ἀσπίδα καὶ πόδα πε-
 ζομένοι τὴν ἀνι-στάσεως ἐποιοῦντο. μετὰ δὲ
 ταῦτα κλίναντες ἀνέστησαν, ῥαπτοῦ τὴν πρῶ-
 ραν ἀνι-στάσεως ἐγκλημάτων δὲ τῇ Ρωμαίων
 βιαρότεροι, ἐφυγον εἰς τὸν χάρακα ἀποδοῦ-
 ναι. εἰ μὲν οὖν μὴ τὸς αἰεὶς ἡς συνε-
 πλάθετο τὸ σωτηρίας, ἀποδοῦναι αἰεὶ ἐ-

A bant. in cornu sinistro manipulis ad
 dextram priorum stationem sibi oc-
 cupantibus, equites cum velitibus si-
 nistrorsum tendebant. ita evenit per
 motus istos in utroque cornu equitū
 & levis armatura, ut dextimi fierent
 sinistimi. cuius tamen rei Imperator
 non magnam rationem habens, id
 quod longe erat maius sedulo curabat,
 ut cingere hostes porrectis cornibus
 posset. Nam scire quidem omnia quæ
 in præliis fieri solent necesse; usur-
 pare verò eos demum oportet motus,
 B qui pro tempore conveniant. Accensa
 per hos pugna, elephantum velitum &
 equitum missilibus confixi, & agitati
 undique, ac passim conuulnerati, ami-
 cos & inimicos pariter ladebant. nam
 quum temere huc illuc ferrentur, in
 quoscunque inciderant ex utraque a-
 cie omnes prosternebant. Iam pede-
 stris aciei Carthaginensium cornua
 erant abrupta, cum media acies in qua
 stabant Afri, robur universi exercitus
 Punici, manebat inutilis & immota.
 quippe neque in cornua, ut adiuuaret
 C pugnantem discurrere poterant; ne si
 stationem desererent, mediam aciem
 venientibus ex adverso Hispanis ape-
 rirunt: neque rursus statione servata
 quæ fuerat ipsis attributa, vllum om-
 nino ad victoriam momentum facere
 poterant; quod oppositi hostes ad ma-
 nus conferendas propius non accede-
 rent. Cornua sane acerrime aliquādiu
 pugnarunt, quod utraque pars de sum-
 ma rerum eo prælio periclitabatur. ubi
 verò iam æstus à meridiano Sole ve-
 nit, Pœnis quidem langore membra
 erant soluta; ut qui neque arbitrato suo
 D copias eduxissent, & quominus cor-
 pora curarent fuissent impediti, ac Ro-
 mani cum viribus corporis & alacri-
 tate animorum erant superiores; tum
 eo potissimum quod Imperatoris pro-
 videntia pars ipsorum valentissima
 cum ignavissimis hostium fuerat cō-
 missa. Igitur Asdrubal premente Ro-
 mano, pedem retulit, primo quidem
 sensim; mox vero acies uniuersa in-
 clinata confertim ad proximi montis
 radices se recipere cepit. sed quum
 E acrius victores sese inuherent, tergis
 extemplo datis, intra vallum omnes
 confugerunt. Quod nisi eorum salutē
 aliquis deus adiuuisset, etiam castris

confestim fuissent exuti. nunc sœua A
tempestate in cœlo repente coorta,
tanta vi atq; impetu imber continuus
est effusus, vt vix in castra sua se rece-
perint Romani.

*Scipionis sollicitudo ingens
& anxietas animi, postquam
exercitus Romani qui in Hi-
spania erat pars defecisset.*

*Quomodo Scipio seditiosis
militibus persuaferit, vt Car-
thaginem Nouam ad se ve-
nirent.*

*Concio Scipionis apud eos
qui rebellauerant habita.*

*Quomodo Scipio venia mul-
titudini concessa admissa cul-
pa, in mali auctores seuerè ani-
maduerterit.*

ET SI erat Scipio non mediocri iam
vfu rerum exercitus, nunquam ta-
men inopia consilij magis laborauit,
neque difficultatibus maioribus fuit
affectus, quàm nuntio de seditione
militum Romanorum, qui Sucrone
erant, accepto. & merito id quidem.
Nam sicut nociuz corporibus causæ,
extrinsecus adueniētes, velut frigora,
æstus lassitudo, vulnera, & prius quam
contingant, possunt caueri; & vbi
contigerunt curari facile queunt: at
quæ ex ipsis ortum habent corporibus
vlcera aut morbi, & prius quàm oriā-
tur, difficile prouidentur; & semel
orta, difficile curantur: sic & de Rebusp.
atque exercitibus idem est sentiendū.
Nam aduersus insidias quidē & bella
externorum hostium, apparatus &
auxilia inuenire procliue est, serio in
eam curam incumbentibus: at quæ in
illis ipsis excitantur contrariarū factio-
num studia, seditiones atq; tumultus,
& remedium vix ægre patiuntur; &
id ipsum magna dexteritate & exi-
mia quadam opus habet sollertia.

πιστοι ἐκ τῆς πρὸς ἐμολῆς. ὅπερ ἡμοῦν δὲ
καὶ τὸ αἶμα συστροφῆς ὀξυαίου, καὶ κατὰ ῥα-
χὺν ὁμῶς λαθροῦ καὶ συνεχροῦς, μέλις
εἰς τὴν αὐτῶν στρατοπέδου ἀνέκρημαθον οἱ
Ρωμαῖοι.

Οἱ δόποσας ἡμοῦν μέ-
ρους ἑνὸς τῶν Ρωμαϊκῶν δυνάμεων,
ὁ Σκιπίων εἰς δόποριαν οὐ πλεον-
χοῦσαν ἦκε καὶ δυσχερίαν.

Πῶς ὁ Σκιπίων δὲ δόποσας
ἐπεισεν εἰς Νέαν Καρχηδόνα ἔρχε-
σθαι, καὶ τῇ στρατηγίᾳ τῶν ἀρ-
χιγῶν τῆς πόλεως κύριον ἐγέ-
νετο.

Λόγος Σκιπίωνος, ὃν πρὸς
δὲ δόποσας ἐλέξε.

Πῶς ὁ Σκιπίων πρὸς μὲν τὸ
πληθος διελύθη, δὲ αἰπῶς ἐ-
κόλαζε πικρῶς.

ΠΟΡΦΑΙΟΣ δὲ καὶ ἄλλοι ἤδη πείραν
εἰληφῶς τῇ στρατηγίᾳ ἐφ' ἱκα-
νόν, ὅμως ὁρῶντες μᾶλλον εἰς δόποριαν ἦ-
κε καὶ δυσχερίαν. καὶ τῷ ἑπαρχῇ κατὰ λό-
γον κατὰ τὸν ὅπερ τῶν σωμάτων, καὶ μὲν ἐκ-
τὸς αἰτίας τῆ βλάβης, λέγοντες οἱ ψυχροῖς,
καύματος, κόπου, ψαυμάτων, καὶ τῶν ἡμέ-
ρων, φυλάττειν δύνατον, καὶ ἡμοῦν
εὐμῆρες βοηθεῖν. τὰ δὲ ὅτι αὐτῶν τῶν ὁ-
ματῶν ἡγοῦντα φύματα καὶ νόστιμα, δυσ-
χερὲς μὲν περιδεῖν, δυσχερὲς δὲ ἡμοῦν
βοηθεῖν. τὸ αὐτὸν δὲ ἔπειτα καὶ πρὸς πε-
λιτίας καὶ πρὸς στρατοπέδων ἀφελήσεων.
πρὸς μὲν γὰρ καὶ ἔξωθεν ἐπιβουλάς καὶ
πολέμους, πρὸς ὅς οἱ τῆς πόλεως
σκέλης, καὶ βοηθείας πῶς ἀφισταίνουσι. πρὸς
δὲ καὶ ἐν αὐτοῖς ἡμοῦν αἰτιολογίας
καὶ πάσης καὶ παραχρᾶς, δυσχερὲς ἢ
βοήθεια, καὶ μεγάλης ἐπιδεξιότητος,
καὶ ἀφαιρεθῆναι ἀγχινίας διομένη.

Hhh iiij

Πλὴν ἐν τῷ ἀγέλμα τοῖς πᾶσι ἀρμόσι καὶ στρατοπέδοις καὶ πόλεσι καὶ σώμασι, ὥς ἐμὴ δόξα· τὸ δ' ἐστὶ τὸ μηδέποτε εἶναι ὑπὲρ πολὺ ῥαθυμεῖν καὶ χρονίζειν πρὸς μηδὲν τῶν περὶ τοὺς ἀνθρώπων, ἥκιστα δ' ἐν ταῖς ἐξουσίαις τῶν πραγμάτων, καὶ ἐν ταῖς διαφιλείαις τῶν ὑποκτιθεμένων. Πλὴν ὅγε Πόπλιος ἀπὸ ἀφαιρέσεως ὑπὸ μελὸς ὢν, κατὰ τὸν ὅσον ἀρχῆς εἶποι, ἐπὶ δ' ἀγχιτοῖς καὶ παρακλήσις, σινοα, θροῖσας τοὺς χιλιάρχους, τοιαύτῃ πῶν ἐν ἐσώτων εἰσηγύτο λύσιν. ἔφη γάρ, δύναιτο ἀναδίστασθαι τοῖς στρατιώταις τὴν τῶν ὀφωνίων ἀπόδοσιν· χάριν δὲ τῇ πισυνέει τὴν ἐπαγγελίαν, τὰς ὑποκτιθεμένας εἰσφορὰς ταῖς πόλεσι πρὸς τὴν εἰς τὴν ἑπὶ τὸν στρατοπέδου χρησίαν, ταύτας, καὶ ἀφαιρέσειν ὑποκτιθεμένων καὶ μὴ ἀποδοῦναι, ὥς πρὸς τὴν δόξωσιν τῶν ὀφωνίων χρηνομήνης τῆς ἀφαιρέσεως. τοῖς δὲ χιλιάρχοις τοῖς αὐτοῖς πάλιν παραγγέλλας, ἀξιοῦν καὶ ἀφαιρῆσαι μὲν ἀπὸ τῶν ἀγχιτοῖς, καὶ κομίζεσθαι τὰς σιναρχίας, ἀφαιρῆσαι τοῖς αὐτοῖς, αἵ τε καὶ μέρη τοῦτο βούλωνται ποιεῖν, αἵ δ' ὁμοῦ πάντες. χρηνομήνου δὲ τοῦτου, ὁ λοιπὸν ἦδη πρὸς αὐτοὺς τὴν κατὰ τὸν δῶν βουλεύεσθαι, ἢ δὴν ὅτι πρὸς τὴν οὐτοῖς μὴ οὐκ αὐτὰ ἀφαιρῆσαι, ἐγγινοῦτο πρὸς τὴν τῶν χρημάτων ὑποκτιθεσθαι. Τῶν δὲ χιλιάρχων ἀφαιρῆσαι τὰ δεδομένα, τοῖς δὲ Πόπλιος, ἀναισθητοῦτο τῶν σιναρχίᾳ τί δὴν ὅτι ποιεῖν. ἔδδξεν οὖν αὐτοῖς ἡμέραν ἀφαιρῆσαι, εἰς τὴν δὴν σιναρχίαν, πρὸς μὴν τὸ πλῆθος ἀφαιρῆσαι, τοῖς δὲ αἰπτοῖς χρονίζειν πικρῶς. οὗτοι δ' ἦσαν εἰς πάντα καὶ τελειοῦντα τὴν ἀειρήνην. Τῆς δὲ ἡμέρας ἐπελθούσης, καὶ παραχρηνομήνων τῶν ἀποστατῶν, ὅτι τε τὰς ἀφαιρέσεις καὶ τὴν κομίδην τῶν ὀφωνίων, τοῖς μὴ χιλιάρχοις τοῖς πρὸς τὴν σιναρχίαν συνέταξε δὲ ἀπορρήτων ὁ Πόπλιος ἀποδοῦναι τοῖς ἀποσταταῖς καὶ διελεγμένοις, ἕκαστοι πάντες τῶν ἀρχηγῶν τῆς στάσεως, εὐθὺς κατὰ τὴν ἀποδοῦναι φιλαφροσύνην καὶ καλεῖν ὡς αὐτοῖς, μέγιστα μὴ πρὸς καλοσκήνοισιν· εἰ δ' αὖ μὴ διώκονται τοῦτο, πρὸς γε δύνανται, καὶ τῶν αὐτῶν σιναρχίαι.

A Censeo tamen ego, omnibus exercitiis Rebusp. & societatum corporib. vnicum hoc congruere præceptum: ne in iis quæ iam diximus cessatio ab opere, aut otium diuturnius hominibus concedatur: idque præcipue rebus secundis, & quoties annonæ larga suppetit copia. Cæterum Scipio, qui ut initio diximus, homo esset singulari diligentia præditus, solertia & navitate, Tribunis militum congregatis, præsentī malo ut remedium hoc admoueretur, auctor fuit. Militibus stipendiiorum suorum solutionem promittendam pro sententia dixit: eaque pollicitatio ut fidē inueniret; quæ ad sustentandum vniuersum exercitum iam antè per omnes ciuitates imperatæ essent pecuniæ, eas in præsentia propalam & cum studio esse exigendas; ea videlicet sine, ut ad solutionem dictorum stipendiiorum cogi pecunia existimeretur. faciendum item esse, ut tribuni iidem atque antè, ad eos profecti auctores eis sint, atque adeo petant ab ipsis, errorem ut emendare velint, & ad accipienda stipendia, vel singuli ad Imperatorem accedant, vel si ita maluerint, omnes simul. His ita expeditis, de cætero iam quid facto esset opus, è re nata consilium fore capiendum dixit. Postquam ab istis hæc essent ad istum modum excogitata, ad pecuniam cogendam studium omne eorum est conuersum. Vbi Tribuni quæ constituta fuerant renuntiassent, Publius iis cognitis, deliberandum in cōcilio proposuit, super iis quæ essent porro facienda. Placuit igitur illis, edictum proponere, ut dicta die omnes Carthaginem conuenirent; & multitudini quidem veniam largiri, in seditionis verò auctores seuerè animaduvertere. erant autem hi numero ad quinque & triginta. Vbi dies venit, postquam seditiosi milites & ad seditionem tollendam, & ad stipendia accipienda aduenissent, Tribunis septē qui & antea Sucronem ad leniendam seditionem ierant, arcanò præcepit Scipio; ut seditiosis obuiam procederent, & principum seditionis partitione inter ipsos instituta, singuli quinos eorū in ipso occurſu benignè appellatos, maxime quidem ad conuberniū, sin id minus possent, ad conuiuium certe & aduenticiam canam

inuitarent. Exercitui quem habebat A secum Carthagine, ante triduum Scipio edixerat, ut cibaria plurium dierum pararet, cum M. Syllano aduersus Indibilem transfugam profecturus: quæ res ut à seditionis est audita, animos illis supra modum fecit: sic enim existimabant, post alterius exercitus profectionem, se ubi ad Imperatorem venissent, in sua potestate pleraque omnia habituros. Iam prope urbem erat ventum, cum militibus cæteris prima luce proficisci iussis, Tribunis & Præfectis mandatum est, ut tanquam mox exituri, impedimenta quidem prima emitterent: at milites armatos in porta retinerent. deinde ut in singulas portas diuiderent sese, viderentque magna cura, ne quis seditionis exiret. Tribuni quibus prodeundi obuiam prouincia fuerat demandata, postquam venientibus occurrissent, comitate verborum fontes ad se, uti fuerat constitutum, adduxerunt. Fuerat Tribunis imperatum, ut eos statim sine vlla mora comprehenderent, ac mox peracta cæna eosdem vincerent custodirentque: potestate exeundi hospitio nemini facta; eo dumtaxat excepto, qui ordinem rei apud singulos gestæ Imperatori esset renuntiaturus. Postquam Tribuni quod iussi fuerant peregissent, die insequenti videns Scipio exercitum qui aduenerat in foro congregatum stare, concionem militum luce prima aduocat. Simulac datum est signum conueniendi, omnes confestim, pro more consueti accurrere, mentesque omnium futuri expectatione suspendi; ecquando Imperatorem essent visuri; ecquid ab eo de rebus præsentibus audituri. Eo tempore Publius ad Tribunos circa portas misit, ut armatos adducerent, & concioni ab tergo circumfunderet. Ipse progressus in medium, ut primum apparuit, de statu mentis circumstantes deiecit. Vulgo enim plerique male ipsum habere quum putarent, ut præter opinionem bene valentem viderunt, species ipsa & color terroris intuentes defixit. Ibi tum Scipio suam orationem hoc fere modo est exorsus: Mirari enim se dixit, quid potissimum in rebus suis tantopere eorum animos offendisset; aut qua tandem spe freti defectionem sustinuisent moliri.

πρὸς δὲ μὲν ἐαυτὸν στρατοπέδῳ πρὸς ἡμέραν τριῶν ἐφόδῳ πρὸς ἐκδοῦναι εἰς πλείω χρόνον ὥς ὅτι τὸ Αἰδοῦναι αὐτὸν Μάρκῳ πορτοκάρῳ ὃ καὶ παρσαλεωτέρῳ αὐτὸν ἀκούσαντας ἐποίησε τοὺς ἀποστάντας. ἐν αὐτοῖς γὰρ ὑπερέλαβον ἔσθαι τὴν πλείστην ἐξουσίαν, ἐπειδὴ συμμιξέωσι τὰς στρατηγῶν, τὴν ἄλλων στρατοπέδῳ χειρισμένων. συνεκίζοντων δὲ αὐτῶν τῇ πόλει, τοῖς μὲν ἄλλοις στρατιώταις εἰς τὸ ἐπαύρειν ἄμα τὸ φῶς πρὸς ἡμέραν μὲν τῆς ἀφασίας δὲ ἀγῶνι τοῖς δὲ χιλιάρχοις καὶ τοῖς ἐπαρχοῖς ὅταν ἐκπορτοκάρῳι μὲν τὸ πρῶτον μὲν ἀποστάντας ἀποκρίναι, τοῖς δὲ στρατιώταις κατέχῃν ἐν τοῖς ὅπλοις ὅτι τὸ πύλῃς. καί ποτε διελεῖν σφᾶς ἐφ' ἐκάστην τὴν πύλῃν, καὶ φερόντις ἵνα μηδεὶς ἐκπορτοκάρῳι τὸ ἀποστάντων. οἱ δὲ πρὸς τὴν ἀποκρίσιν ἀποκρίσμενοι, συμμιξάντες τοῖς ἀφασίῳι πορτοκάρῳι αὐτοῖς, ἀπῆλθον μὲν φίλῳ θεσπίας τοὺς ἐν ταῖς αἰτίαις, κατὰ τὸ συνεκίζοντες. τοῦτοις μὲν οὖν ὑπὸ αὐτὸν τὸ χειρὸν ἐρρήγη συλλαβεῖν. τοῖς δὲ αἰσθῶν ἐπειδὴ δειπνήσωσι, δῆσαι τὰς τρεῖς, μηδεὶς ἐπὶ τῷ ἐνδὸν ἐκπορτοκάρῳι, πλὴν τῷ ἀφασίῳι τὸς τὰς στρατηγῶν πρὸς ἐκάστου τὸ χρόνος. Πρὸς αὐτὸν δὲ τῶν χιλιάρχων τὸ συνεκίζον, εἰς τὴν ἐπιούσαν τὸ στρατηγὸς ἄμα τὸ φῶς ἡμερῶν τοῖς ἀφασίῳι θεσπίαις εἰς τὴν ἀφασίαν, συνεκίζῃ τὴν ἐκκλησίαν. πρῶτον δὲ συνεκίζοντες κατὰ τὸ εἰρησίων ἄμα τὰς σημεῖναι, καὶ μετεώρων ὄντων ταῖς ἀφασίαις, πότ' ὄντων τὸ στρατηγὸν, καὶ τί ποτ' ἀκούσονται αὐτὸν τῷ ἐκασίῳι. πρὸς μὲν τοὺς ὅτι τῶν πύλῃν χιλιάρχοις ὁ Πόπλιος διεπέμψατο, καλῶν αὐτοὺς ἄγῃ τοὺς στρατιώτας ἐν τοῖς ὅπλοις καὶ ἀφασίῳι τὴν ἐκκλησίαν. αὐτοὺς δὲ πρὸς πορτοκάρῳις, ἐξέστη ταῖς ἀφασίαις πρῶτος δῆλως κατὰ τὸ πρῶτον φαῖσας. ἐπὶ γὰρ ὑπολαμβάνοντες αὐτὸν ἀφασίῳις ἔχῃ οἱ πολλοὶ, καί ποτε τὸ πρῶτον πρὸς πορτοκάρῳις ἀφασίῳις ἐρρήγη παρτοκάρῳι, καὶ τὸ ἐπίφασιν κατεπλάγησαν. ἐμὴν δὲ οὕτω πως ἤρξατο τὸ λόγον. Εἶπε γὰρ θαυμάζειν τὴν ἀφασίῳις, ἢ ποίας ἐλπίσιν ἐκρίντες, ἐπεβάλλοντο ποιῆσαι τὴν ἀφασίαν.

ἴς γὰρ αἰτίας τῆς), δι' αἷς πολυῶσι στασιάζειν αἰσθητοὶ πρὸς πατεῖδα καὶ πύς ἡ-
 ρυμένοις· ὅτῳ πρὸς τῶσι μέμφονται πὶ καὶ
 δυσχεραίνωσι· ἢ τοῖς ὑποκειμένοις πρὸς
 ῥήμασι διαφραζώσιν· ἢ καὶ τῇ Δία μιλύων
 ὀρεζῶσι καὶ χαλλυῶσι ἐλπίδων. Ερωτῶ δὲ
 τί πύτων ὑμῖν ὑπὸρξεν; ἐμοὶ δηλονότι
 διαφραζήσασθε, δῆτι τὰς σιπαρχίας ὑμῖν οὐκ
 ἀπεδίδωμι; ἀλλὰ τὸ ἐμὸν μὲν οὐκ ἔγωγε
 ἔγκλημα. καὶ γὰρ τὴν ἐμὴν ἀρχὴν,
 ὅθεν ὑμῖν ἐπέλιπε τῇ ὑποκρίσει· εἰ δὲ ἀ-
 ρα, ἐκ τῆς Ρώμης, δῆτι τα πάλαι πρὸς πο-
 ρεύματα καὶ ἐν διωρθῶσι. πότερον οὖν ἐ-
 χέτω ἀποστάτας ἡγομένους τῆς πατείδος καὶ
 πολεμίου τῆς ῥηφάσης οὕτως ἐγκαλεῖν;
 ἢ πρὸς τὰς λέγειν μὲν πρὸς πύτων πρὸς
 ἐμὲ, πρὸς καλεῖν δὲ τοὺς φίλους συνεπι-
 λαβέσθαι καὶ βοηθῆν ὑμῖν; δοκῶ γὰρ ἡ
 τῶτο βέλτιον. τοῖς μὲν γὰρ μισθοῦ πρὸς
 ποῖ στρατιωμένοις, ἔστιν ὅτε συγχωρῶμι δό-
 τίον, ἀφισταμένοις τῇ μισθοδότην. τοῖς δὲ
 ὑπὸ ἐαυτῶν πολεμοῦσι καὶ γυναικῶν ἰ-
 δίων καὶ τέκνων, οὐδαμῶς συγκατατίθεν.
 ἔστι γὰρ πρὸς πλείστοι, ὡς αἰεὶ τις ὑπο-
 ρυῖος ἰδίῳ φάσκων εἰς ἀργυρίου λό-
 γον ἀδικεῖσθαι, πρὸς μὲν τῶν ὀπλων
 ἀποκτείναντες τῶτοι, πρὸς οὖν τὸ ζῶν ἄνθρωπον
 ἐλαβε. Νῆ Δί', ἀλλ' ἐγὼ πᾶς μὲν κα-
 ταπαθείας ὑμῖν καὶ τοὺς κινδύνους πλείους,
 ἢ τοῖς ἄλλοις ἐπιταῆσι, τὰ δὲ λισσιτελῆ
 καὶ πᾶς ὠφελείας ἐτέρους μάλλον ἐμέρε-
 ζον. ἀλλ' ὅθεν πολυῶτε τῶτο λέγει· οὐ-
 δὲ ὑλμήσαντες, εὐνοήσθαι αὐτὸν ἀποδείξαι.
 Τί οὖν ἔγωγε ἐφ' ᾧ διαφραζέμενοι κα-
 τὰ τὸ πρὸν ἡμῖν, πᾶς ἀποστάτης ἐ-
 ποιήσασθε; τοῦτο βούλομαι περὶ εἶναι. δο-
 κῶ μὲν γὰρ ὅθεν οὗτ' ἐρεῖν, οὗτ' ἐ-
 πινοήσθαι ὑμῶν ὁδόν. Καὶ μὲν οὐ-
 δὲ τοῖς ὑποκειμένοις ἀγαλλοῖσθε. πό-
 τι γὰρ ἔργα πρὸς ῥήματι μιλύων;
 πότε δὲ πλείον πρὸς τῇ γένηται τῇ
 Ρώμῃ; πότε δὲ τοῖς στρατιωμένοις μιλύ-
 ζοις ἐλπίδες, ἢ καὶ; ἀλλ' ἴσως ἐρεῖ τις
 τῇ ἀπληπικύτῳ, ὅτι πλείον τὰ λισσιτελῆ
 τὰ πρὸς τοῖς ἐχθροῖς πρὸς φαίνεται, καὶ

A Tres liquidē esse causas, propter quas
 cōtra patriam & eos qui summam re-
 rū obtinēt, seditionē concitare homi-
 nes audeāt: cū vel iis qui præsūt aliquo
 nomine succensent, & corū imperium
 grauitē ferūt; vel in præsenti statu nō
 acquiescūt; vel deniq; vbi maiora con-
 cupiscētes in latioris Fortunæ spē ve-
 nerūt. Age nūc dicite mihi, quid horū
 fuit quod vos moueret? Mihi videlicet
 offēsi eratis, quod stipendia vobis nō
 soluerē. Atqui mea in eo nulla profē-
 ctō culpa est: nā per me quidem & eā
 B quæ penes me est potestātē, nulla pars
 vestri stipendij vobis vnquam defuit:
 quod si vlla hic culpa fuit, Roma vna
 est, cui ea sit adscribenda: quæ ea vobis
 in præsētia non præstat, quæ dudū de-
 bentur. Quid? eāne vobis satis digna
 causa fuit, cur ita mihi succēseretis, vt
 simul à patria descisceretis? & vt eius
 quæ vos tulit atq; educauit hostes eua-
 deretis? an illud potius vobis erat faciē-
 dū; vt accedentes ad me, de ea re mecum
 agerētis, amicos etiā vt petitionē ve-
 strā adiuuarent, & opē vobis ferrēt, ro-
 garetis. id enim, iudicio meo, satius e-
 rat futurū. Iis sane qui mercede alicui
 militānt, interdum ignoscas, si eos de-
 serāt, à quib. soliti sunt mercedem ac-
 cipere; at illis qui bella pro seipsis ge-
 runt, pro cōiugib. liberisq; suis, nulla
 C eiusmodi concedenda est venia. Nam
 hoc perinde est, vt si quis pecuniæ ali-
 cuius fraudem sibi à parente factā di-
 citans, propterea armatus ipsum iret
 occisum, à quo vitā accepit. Verum e-
 go, si diis placet, duriores labores &
 plura pericula vobis quàm cæteris im-
 petabā: commoda militiæ & emolu-
 menta aliis potius quàm vobis tribue-
 bā. hoc vero ne vos quidem dicere au-
 detis; neq; si ausi essetis, probare vnquā
 possetis. Quid igitur dicere habetis,
 quare ipse in tāta apud vos sim offēsa,
 vt propterea deficiendū à nobis, quod
 in præsētia fecistis, vobis fuerit? istud
 ego vos per mihi velim dicere. nam e-
 quidē nihil ab vllō vestrum dictum ac
 ne excogitatū quidē iri, existimo. Τα-
 διο certē præsēntis status id nequaquā
 est factū. quando enim Fortunæ maior
 fuit serenitas? quādo ad res bene gerē-
 das præsūdia maiora Roma habuit? quā-
 do militarib. viris spes maiores quàm
 E nūc sunt propositæ? Sed dicet fortasse
 aliquis ex iis qui de Fortuna populi
 Ro. desperāt, plura apud hostes cōmo-

da ostentari, spes maiores & certiores. Cedò vero, apud quos hostes? apud Indibilem, credo, & Mādonium. quali verò ignoret quisquam vestrum, istos fluxa fide antea vñs, à Pœnis ad nos transiisse; nunc verò spreta iterum iurisiurandi religione ac fide, hostes populi Romani repente esse factos. Præclarum vero facinus, fidē istorum secutos esse vos, ut patriæ perduelles fieretis. Sed nec in vobis ipsis obtinendæ Hispaniæ spes vlla erat ponenda. qui quidem neque si Indibili coniungamini, neque si propriis separatim viribus utamini, ad præliū nobiscum decernendum idonei sitis futuri. Quid igitur, obsecro vos, spectabatis? auco enim id à vobis intelligere. An vos hoc facinus ausi estis, vñ rei militaris & virtute freti eorum ducum, quos iā elegistis? an fascibus & securibus estis confisi, quæ ipsos præcedunt? de quib. ne plura quidem verba facere sit honestum. Enimvero omnium eorum quæ diximus nihil fuit quod vos moueret: neq; vlla iusta vobis causā supeditat, quam aduersus nos aut aduersus patriam afferatis. Sed vestrum patrociniū tum apud populum Romanum apud me ipsum ego iam suscipiā; & certa atq; indubitata omniū mortalium iura in medium afferam. Nimirū ita est: omnis multitudo & in fraudem facile delabitur, & ad quæuis facile impellitur. itaq; maris & vulgi similis semper est natura. Quemadmodum enim mare suapte natura innoxium est ventibus & quietum; vbi vero cum violentia in ipsum venti incubuerunt, mare quoq; erga nauigantes tale existit, quales fuerunt venti à quibus omni ex parte agitur. Plane ad hoc instar, etiā multitudo talis semper reperitur esse erga suos rectores, quales illi fuerint quos ipsa patronos nata est, & consiliarios. Propterea & ego & omnes qui exercitui præsumt, vobiscū ante omnia in gratiā redimus; & rerum præteritarum nullā deinceps in animis nostris hæsuram memoriam sancte vobis pollicemur. qui è contrario aduersus principes seditionis inexorabiles, sceleris in nos & patriā admissi dignas ab ipsis pœnas sumus exacturi. Vix finē dicendi fecerat Scipio, cū armati qui corona concionē circūcederant, data tessera gladiis ad scuta

A μείζους ἐλπίδας καὶ βεβαίωτρα; τῶν πῶς δὴ τοῖσι; ἢ πρὸς Αἰδοβάλη καὶ Μαυδονίᾳ; καὶ τίς ὑμῶν οἶδε, ὅτι πρῶτον μὲν ἔτι τῶν ἀπονηδόνων Καρχηδονίους, πρῶς ἡμᾶς ἀπίσσαν· νῦν δὲ πάλιν ἀχθήσαντες τοὺς ὅρκους καὶ τὴν πίσιν, ἐχθροὺς ἡμῖν σφας αὐτοὺς αἰαδιεύχασιν; Καλὸν γὰρ τοῖσι πιστεύειν, πολεμίους θρῆσθαι τῆς ἑαυτῶν πατείδος. Οὐ μὲν οὐδ' ἐν αὐτοῖς ἔχετε πᾶς ἐλπίδας, ὡς χερσίσαντες τῆς Ἰσπερίας. Ὡς δὲ γὰρ μετ' Αἰδοβάλου παρδίντες, ἱκανοὶ πρῶς ἡμᾶς ἦτε ἀφικινδυνώειν, μήτε καθ' ἑαυτοὺς ἰσχυροί. τί οἶω ἐγὼ, ὅτι πρῶτον περὶ αὐτῶν γὰρ αἱ βουλαὶ μὲν ὑμῶν. ἢ ἀφ' οὗ τῆς ἐμπειρίας τῶν νῦν πρῶτον περὶ αὐτῶν ἡγεμόνων καὶ ταῖς ἀρεταῖς πιστεύοντες; ἢ καὶ ταῖς ῥάβδους καὶ τοῖς πελέκεσι τοῖς πρῶτον γυμνασίοις αὐτῶν; ὥστε ὡς ἐγὼ λέγειν πλείω καλόν. ἀλλ' οἷός ἐστι τοῦτο ὅτι αἱδρεῖς ἐσθλὸν οὐδ' αἰ ἐχθρὸν ὑμεῖς δίκαιον ὥστε τοῦ ἀρχισπον εἰπεῖν, οὔτε πρῶς ἡμᾶς, οὔτε πρῶς τὴν πατείδα. Διότι ἐγὼ πρῶς ὑμῶν πρῶς τε τῇ Ρώμῃ καὶ πρῶς αὐτὸν ἀπολογησάμεθα, τὰ πρῶτα πάντι ἀνδράποισι ὁμολογούμενα δίκαια πρῶτον μὲν. Ταῦτα δὲ ἐστὶ ὅτι πᾶς ὄχλος εὐφραδέστατος ὡς ἀρχὴ, καὶ πρῶς πᾶσι εὐάγωγος. ὅταν αἰεὶ οὗτοι παρὰ πᾶσι πάντος συμβαίνει πρῶς τε τοὺς ὄχλους καὶ τῇ θαλάσσῃ. καθάπερ γὰρ κακίης ἢ μὲν ἰδία φύσις ὅτιν ἀβλαβὴς τοῖς χρωμάτοις καὶ εἰσμός· ὅταν δὲ εἰς αὐτὴν ἐμπέσῃ τὰ πνεύματα βία, ταύτη φαίνεται τοῖς χρωμάτοις, οἷοι πνέει ὡς οἱ κυκλωῖται αὐτὴν αἶμα. τὸν αὐτὸν ὅσον καὶ οὗτος πᾶσι φαίνεται γίνεσθαι πρῶς τοὺς χρωμάτοις, οἷοι αὖ ἔχου πρῶτα καὶ συμβουλοῖς. Διὸ καὶ νῦν καὶ πάντες οἱ πρῶτον τῆς γραβιπύδου, πρῶς μὲν ὑμᾶς ἀφικινόμεθα, καὶ πίσιν διδόμεν ἐφ' ὅτι μὴ μισοκακίῃσιν· πρῶς δὲ τοῖς αἰτίοις ἀκατάλακτος ἀφικινόμεθα, καὶ εἰς αὐτοὺς ἀξίως καὶ τῇ εἰς τὴν πατείδα, καὶ τῇ εἰς ἡμᾶς ἡμῶν τῶν. Αὐτὸν δὲ ταῦτ' ἐλεῖν, καὶ κύκλῳ μὲν οἱ γραβιπύδου πρῶτον ἐστὶν ἐν τοῖς ὅπλοις ἀπὸ τῶν ἀνελμάτων, σιμωφόρησαι ταῖς μαχαίραις τοὺς θυρεοὺς;

ἅμα δὲ τοῖσι δεδεμένοι γυμνοὶ οἱ τῆς εἰ-
 σως αἱ τοὶ γεγυότες εἰσῆλθον. τῶ δὲ πλή-
 ρῃ τοῦτον ὑπέστη δέος ὑπὸ τε τῷ πέριξ
 φόβου καὶ τῶν κατὰ πρῶτον δεινῶν, ὥστε
 τῶν μὲν μαστιγυμένων, τῶν δὲ πελεκισ-
 τῶν, μήτε τινὲς ὅψιν ἀλλοιοῦσαι, μήτε φωνῇ
 πρὸς ἑαυτὰς μνηστῆσαι, μὴδὲν δὲ πρὸς αἰ-
 χμαῖς ἐκπεπληγμένοις πρὸς δὲ συμβαῖνον.
 Οἱ μὲν οὖν ὄνυχας τῶν κακῶν αἰχμαδί-
 νων, εἰλκοντο ἀφ' ἐκείνου ἀπηλαγμένοι τῷ
 ζῆν. οἱ δὲ λοιποὶ πρὸς μὲν τῷ στρατηγῶν καὶ
 τῶν ἄλλων ὀρχοῦντο καὶ κοινῶς ἔλαβον
 τὰς πίστες, ἐφ' ᾧ μνηστῆσαι μνηστῆσαι κακῆ-
 σιν αὐτοὶ δὲ καὶ ἕνα πρὸς ἑαυτὰς, ὡς
 τοῖς χιλιάρχοις, ἢ μὲν πεδάρχῃσι τοῖς
 πρὸς ἑλλοκιστοῖς ὑπὸ τῶν ὀρχοῦντων, καὶ
 μνηστῆσαι πρὸς ἑαυτὰς φρονήσιν τῇ Ρώμῃ. Γό-
 πλιος μὲν οὖν μεγάλῃ κινδυνῶν ὄνυχας
 φρονήσιν καλῶς δεικνύσας, πάλιν ἀπο-
 κατέστη τὰς οἰκίας δυνάμεις εἰς τὴν ὄνυχας
 χῆς ἀφ' ἑαυτοῦ.

Πῶς ὁ Σκιπίων πορθεῖς τῇ
 τῷ Ανδρόβαλλου καὶ ἄλλοις τῶν
 Ιβήρων δόξαταιστας, καὶ τοῦ-
 τος μάχῃ νικήσας, σιυντέλειαν ἐ-
 πιτέδεικε τοῖς καὶ τῶν Ιβηρίαν ἐρ-
 γοῖς, καὶ εἰς τῶν Ρώμῃ θρίαμ-
 βῶν κατήγε.

Ὁ Γόπλιος σιυντέλειαν δέξας
 εἰς αὐτῇ τῇ Καρχηδονί τὰς δυνά-
 μεις εἰς ἐκκλησίαν, ἔλεγε πρὸς τῆς Αν-
 δρόβαλλου πόλεως, καὶ τῆς εἰς αὐτοὺς ἀθεσίας.
 καὶ πολλὰ πρὸς τῷ δὲ μέγας ἐνεγκάμε-
 νος, πρὸς τῶν πολλοῦς πρὸς τὴν καὶ
 τῶν πρὸς ἑκκλησίαν δυνάμεων ὀρμήν. ὅτι δὲ
 τοῖσις ἐξηλεμῆσται τοῖς πρὸς ἑκκλησίαν
 τοῖς αὐτοῖς ἀγῶνας πρὸς Ιβήρας ὁμοῦ καὶ
 πρὸς Καρχηδονίους, στρατηγῶνται Καρ-
 χηδονίαν. εἰ οἱς αἰεὶ νικῶντας, οὐ κατῆ-
 κειν, ἔφη, νυνὶ ἀφ' ἑαυτοῦ, μήποτε πρὸς
 αὐτοὺς Ιβήρας Ανδρόβαλλου στρατηγῶνται μα-
 χήματα λειφθῶσι. Διότι οὐδὲ πρὸς ἀντι-
 στήσαν.

A concrepuerunt. Simul seditionis au-
 ctoreſ in medium sunt producti, mul-
 titudinem tantus inualit terror, cum
 ob eum metum qui vndique à tergo
 ostendebatur, tum ob triste specta-
 culum, quod ante oculos obuerſaba-
 tur; ut quum alij virgis caderentur,
 alij securi percuterentur, vultum ne-
 mo mutaret, vocem nemo mitteret;
 sed attoniti & stupore eius quod gere-
 batur torpidi manerent. Dum autem
 qui defectionis auctores aliis exstite-
 rant cruciati ac vita spoliati, per me-
 diam concionem trahebantur; reliqui
 B ab Imperatore & cæteris ducibus fi-
 dem simul omnes accipiebant, memo-
 riam præteritorum nemini apud quæ-
 quam fraudi futurum. deinde ubi ad
 Tribunos singuli accesserant, apud il-
 los iurabant, se mandatis Imperato-
 rum obtemperaturos, neque aduer-
 sus populum Ro. quicquam esse mo-
 lituros: Ita Scipio, quum magnorum
 malorum initia quæ iam radices ege-
 rant, prudenter repressisset, in eandem
 mentem & animorum habitum suos
 C restituit, quo prius erant.

*Quomodo Scipio, expedi-
 tione suscepta aduersus Indi-
 bilem & reliquos Hispanos qui
 defecerant, iis victis, coroni-
 dem rebus à se gestis in Hispa-
 nia imposuerit, ac mox ad
 triumphum Romam redierit.*

D PUBLIUS Scipio in vrbe ipsa Car-
 thagine Noua concione militum
 confestim aduocata, de Indibilis au-
 dacia, & perfidia in Romanos apud
 eos differuit: quā in sententiam quum
 multa attulisset, multitudinis ani-
 mos aduersus istos regulos vchemen-
 ter cōcitauit. Prælia deinde illis com-
 memorauit, cum Hispanis & Cartha-
 ginienſibus habita, qui Pœnis ducibus
 vtebantur. & quibus præliis quum sem-
 per Romani victores redierint, non
 iam metuendum esse cuiquam, ne for-
 E te in eo bello quod cum Hispanis so-
 lis sint gesturi, & quod ductu atque
 auspitiis Indibilis sit administrandum,
 acie decertantes vincantur. Iccirco
 ad societatem huius belli neminem
 prorsus

A

Quomodo Antiochus, radio affectus ob diuturnitatem belli contra eos qui rebellauerant in superioribus satrapiis, Euthydemum quem acie vicerat, in amicitiam recepit.

LEGATVS Regis Antiochi cum Lipio Euthydemo disceptabat: qui dicebat, facere iniuste Antiochum qui se deturbare de regno tanto studio contenderet. Neque enim à Rege se descivisse; sed quum alij descivissent, eorum posteros sustulisse, & Baetrianorum imperiũ hoc pacto obtinuisse. Vbi in eandem sententiam plura discessuisset, Teleam rogare institit, ut pacis per benevolentiam conciliandæ interpretes esse vellet, utque Antiochũ oraret, ne regiam appellationem sibi inuideret, neque eius decoris splendorem: quum præsertim, si huic petitioni Rex non adnueret, neutrius res futuræ essent satis securæ. Adesse enim Nomadum Scytharum non exiguam manum, per quam utrique sint periclitaturi: regionem certe vniuersam, si semel incolæ Nomadas admiserint, absque vlla cõtrouersia Barbaris oppletam, in mores Barbaricos atq; instituta degeneraturam. Hæc locutus, Teleam ad Antiochum misit. Rex qui terminandi belli rationes dudum circumspectabat, auditis Teleæ mandatis, eas ob causas quas antè diximus pacis condiciones non inuitus accepit. Et Teleas quidem ultro citroq; sæpius ad ambos iuit rediitque. tandè vero Euthydemus Demetrium filium suum ad sancendum fœdus misit: cuius indole Rex cum esset delectatus, eumq; adolescentẽ regno dignũ & propter speciem & propter quandã maiestatem quã in congressib. præ se ferebat, iudicasset; primo quidẽ vnã è suis filiab. se ei desponsurum promisit: deinde eius patri regij nominis vsurpandi fecit potestatem: tum autẽ fœderis condiciones super cæteris reb. scripto cõplexus, & societate iureiurãdo firmata, castra mouit: vbi primũ militib. cõmeatũ largiter dedisset, & elephãtos omnes accepisset, quos euthydemus secũ habebat.

Πῶς Ἀντίοχος πάλαι περὶ λύσιν τῆς πολεμίας καὶ τῆς ἐπὶ τῆς ἀποστασίας πόλεμον, μεσιτεύσαντος Τηλέου πρὸς Εὐθύδημον ὅπως αὐτὸς νικηθέντα ἀνοικῶς διελύθη.

B **K**AI γὰρ αὐτὸς ὡς ὁ Εὐθύδημος Μάγνης, πρὸς οἱ ἀπειλοῦντο φάσκειν, ὡς οὐ δικαίως αὐτὸν Ἀντίοχος ἐκ τῆς βασιλείας ἐκβαλεῖν σπουδάζει· γεγονέναι γὰρ αὐτὸς ἀποστασίας τῆ βασιλείας, ἀλλ' ἐτέρων ἀποστασιῶν, ἐπὶ μελέμῳ τοὺς ἐκείνων ἐκγόνοις, οὕτω κρατῆσαι τῆς Βακτριανῶν ἀρχῆς· καὶ πλείω δὲ πρὸς αὐτὸν τὴν ὑποθήσιν ἀγαγεῖν, ἡξίου τὴν Τηλέαν μεσιτεύσαι τὴν ἀγέλην, ἀνοικῶς πρὸς ἀναλέσασθαι τὸν Ἀντίοχον, μὴ φθονῆσαι τῆς ὀνομασίας αὐτοῦ τῆ βασιλείας πρὸς αὐτὴν. ὥς ἐὰν μὴ συχωρῇ τοῖς ἀξιωμακοῖς, ὁ δὲ τῆς ἀσφαλείας ὑπαρχούσης. πλήρη γὰρ οὐκ ὀλίγα πρῆναι τῇ Νομάδων, δι' ὧν κινδυνεύει μὲν ἀμφοτέρω, ἐκ βαρβαριότητος δὲ τὴν χώραν ὁμοιοποιεῖται, ἐὰν ἐκείνους προσδέχῃ. αὐτὰ δ' εἰπὼν, ἔξαπέστειλε τὴν Τηλέαν πρὸς τὸν Ἀντίοχον. ὁ δὲ βασιλεὺς πάλαι περὶ λύσιν τῆς πολεμίας βυλόμενος αὐτὰ πρὸς τὴν Τηλέαν, πρὸς ὅπως ὑπάρχουσι πρὸς τὰς ἀγαλῶσεις, ἀλλὰ τὰς πολεμίας αἰτίας. τῆ δὲ Τηλέου πρὸς ἀνακρίματα καὶ πολλάκις πρὸς ἀμφοτέρω, τέλος Εὐθύδημος ἐξέπεμψε Δημήτριον τὸν υἱόν, βεβαίως τὰς ὁμολογίας. ὃν ὁ βασιλεὺς ἀπεδείξατο, καὶ νομίσας ἄξιον εἶναι τὴν καίσιν βασιλείας καὶ τὴν τὴν ὁπταίνειαν, καὶ τὴν τὴν ἐντυξιν καὶ πρὸς αὐτὴν, πρὸς αὐτὴν μὲν ἐπηλείπει δῶσιν αὐτῷ μίαν τῇ ἐαυτοῦ θυγατέρῳ· δῶτα δὲ σιωπῶν τὴν πατέρα τὴν βασιλείας ὄνομα. πρὸς τὴν λοιπὴν ἐργασίῳις πομπῆς ὁμολογίας, καὶ συμμαχίας ἐπορεύθη, αἰετὸς δὲ οἰομένης δαψιλῶς τὴν δυνάμιν, πρὸς λαβὼν καὶ τοὺς ὑπάρχοντες ἐλέφαντας τοὺς πρὸς τὸν Εὐθύδημον.

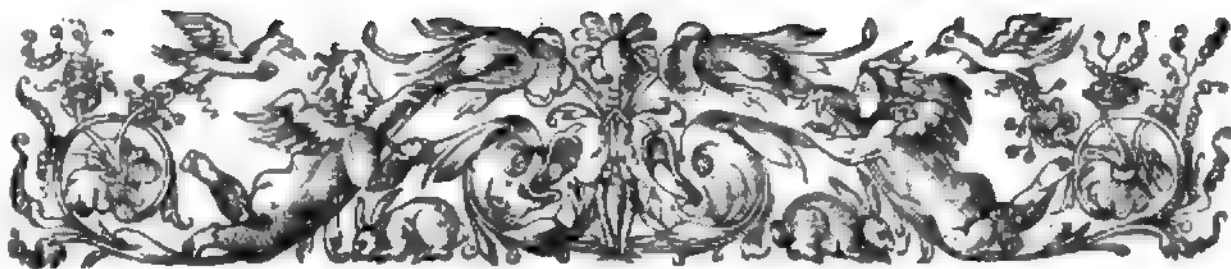
Iii ij

ὑπερβαλὼν δὲ τὸν Καύκασον, καὶ κατέβη εἰς τὴν Ἰνδικήν, τὴν τε φίλῃσι ἀνενέωσά τε τὴν πρὸς τὸν Σοφαγαστὸν τὸν βασιλέα τῶν Ἰνδῶν. καὶ λαβὼν ἐλέφαντας, ὥς τε ἡμέρας πέντε ἀπὸντας εἰς ἑκάτην καὶ πενήκοντα, ἐπὶ δὲ σιτομετρήσας πάλιν ἐπέστρεψεν ἡ δυνάμειν, αὐτὸς μὲν ἀνέζευξε μὲν τὴν στρατίαν. Ἀνδρόστιον δὲ τὸν Κυζικηνὸν ἔπειτα τὸν αἰαχυμιδῆς ἀπέλιπε τὸν γάλακτος, τὸν ὁμολογηθείσης αὐτοῦ πρὸς τὴν βασιλείαν. διελθὼν δὲ τὴν Ἀρσασίαν, καὶ φραγμῶν τὸν Εὐρύμεδον πρὸς τὸν Ἰνδόν, ἦκε δὲ τὸν Δραγγιανῆς εἰς τὴν Καρμανίαν· οὗ καὶ σιναπτιόχου ἦν τὸν χαλκίδος, ἐπεισάγων τὴν πρὸς χαλκιδίαν. Τὸ μὲν οὖν πρὸς τὴν εἰς τοὺς αἰῶνες τοῖς στρατίαις Ἀντιόχου, πρὸς τὴν ἑλθεῖν τὴν σιναπτιόχου δι' ἧς οὐ μόνον τοὺς αἰῶνες Σαρδάπας ὑπερβαλὼν ἐπεισάγει τὴν ἰδίαν ἀρχήν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἑπὶ τὴν λατρίαν πρὸς τοὺς ἐπὶ τῇ τῆς Ταύρου δυνάμει. καὶ συλλήβδην ἡσφάδισα τὴν βασιλείαν, καὶ πληξάμενος τὴν τέλμην καὶ φιλοπονίαν πρὸς τοὺς ὑπερβαλόντας. ὅθεν γὰρ ταύτης τὴν στρατίαν ἄξιον ἐφαίνε τὴν βασιλείαν, καὶ μάλιστα τὴν Ἀσίαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς καὶ τὴν Εὐρώπην.

A Superato Caucaſo, Indorum fines ingreſſus amicitiam cum Sophagaſeno Rege renouauit; ibi quoq; elephantes alios accepit; vt iam centum quinquaginta beſtias haberet: deinde exercitui frumentum denuo menſus, copias cepit reducere. Androſthene Cyziceno relicto ad deuehendam gazam ſibi à Rege promiſſam. Arachoſiam inde ventū: vnde traiecto amni Erymantho, itinere per Drangianam habito, in Carmaniā venit. In ea prouincia Rex quia hiems iam appetebat, in hibernis copias collocauit.

B Hunc habuit exitum ſuſcepta ab Antiocho in ſuperiores prouincias expeditione, cuius ille hunc fructum tulit, vt non ſolum illarum regionum ſuperiorū ſatrapas imperio ſuo adiiceret: verum etiam vrbes maritimas & omnes cis Tauri dynaſtas ſibi ſubiiceret: poſtremo vt perculſis audacia & nauitate ſua vniuerſis ſubditis, regnum non mediocriter ſtabiliret, effecit namque Antiochus expeditione illa, vt non ſolum Aſiæ, verum etiam Europæ populis imperio dignus vulgo cenſeretur.

ΕΚ ΤΗΣ ΔΩΔΕΚΑΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΤΩΝ ΠΟΛΥΒΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕ-
ΓΑΛΟΠΟΛΙΤΟΥ ΓΑΡΕΚΒΟΛΑΙ.

E POLYBII MEGALOPOLITANI
DVODECIMA HISTORIA EXCERPTA.

*Timaeum de rebus Africa A
veteribus narrationibus fidem
habuisse & veritatem plane
ignorasse.*

De Africa animalibus.

*Timaeum de Corsica insula
animalibus feris multa falsa
finxisse.*

*Cuniculi & leporis disse- B
rentia.*

*Quam ob causam omnia
Corsica animalia videantur
esse fera.*

*Multa in Corsica animalia,
& in Italia suum greges tu-
barum cantu regi.*

Οὐκ Τίμαιος ὡς καὶ καὶ
Λιβύῳ αἰσώρητος ἐχέμετο, καὶ
ταῖς ὄρεσιν αἰσώρητος ἐχέμετο.

Περὶ καὶ καὶ Λιβύῳ ζώων.

Οὐκ Τίμαιος ὡς τῶν κατὰ
Κύρνον πλὴν ἡσίων ζώων ἀγρίων
πολλὰ ἐπεσπύσατο.

Κυνίκα καὶ λαγωὸς πῶς ἡ δια-
φορὰ.

Διὰ τὴν πάντα τὰ καὶ καὶ Κύρνον
ζῶα ἀγρία εἶδεν δοκεῖ.

Οὐκ καὶ ἐν Κύρνον πολλὰ ζῶα,
καὶ ἐν Ἰταλίᾳ αἱ ἰς ταῖς σάλπιγγι
πειθαρχοῦσι.

VENADMODVM C
præstantiam agro-
rum Africanorum
in omnibus licet
mirari; sic Timæu
iure pronuntiet a-
liquis, non solum
imperitum rerum Africae, sed etiam
puerili ingenio virum, ac prorsus infir-
mo iudicio, & qui antiquitus traditis
opinionibus supra modum fuerit de-
ditus: quasi videlicet vniuersa Africa
esset arenosa, sicca, & sterilis. idem &
de animalib. quoq; dictum volumus.

HN μὲν τῆς χώρας ἀ-
ρετὴν πᾶς αἰὶς θαυμά-
σιε· τὸν δὲ Τίμαιον εἰπὶ
πῶς αὐτὸν μόνον αἰσώρητον
γεγονέαι ὡς τῶν κατὰ
τὴν Λιβύην, ἀλλὰ καὶ
παλαιῶν, καὶ τελέως ἀσυνλόγητον, καὶ ταῖς
ὄρεσιν αἰσώρητος ἐχέμετο, ἀπὸ
πρὸς ἡμᾶς, ὡς ἀμυνόμενος πάντος καὶ ἑ-
ρῆς καὶ ἀκέρπει ὑπαρχούσης τῆς Λι-
βύης· ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ ὡς τῶν ζώων.

πό, τε γὰρ τῶν ἵππων, καὶ τῶν βοῶν, καὶ τῶν προβάτων, ἅμα δὲ τοῖς αἰγῶν πλήθος ποσὸν ὅστις καὶ τῶν χύμας, ὅσοι οὐκ οἶδ' εἰ διώκονται αὐτοὶ ὄρεσιν, καὶ τῶν λοιπῶν οἰκουμένων. ὁ δὲ πολλὰ τῶν καὶ Λιβύῃ ἐστὶν, τοῖς μὲν ἡμέτεροις μὴ χρῆσθαι καρποῖς, ἀπὸ δὲ τῶν θρεμμάτων καὶ σὺν τοῖς θρεμμασὶν ἔχει τὸν βίον. Καὶ μὲν δὲ τῶν ἐλεφάντων καὶ λεόντων καὶ πρῶτα λεων πλήθος καὶ τῶν ἀλκῶν, ἐπὶ δὲ βουδαίων κάλλος καὶ εὐρυθῶν μεγέθη, τίς οὐχ ἰσότησιν; ὦν καὶ μὲν τῶν Εὐρώπῃ δὲ πρῶτον ὁδὸν ἔστιν ἢ δὲ Λιβύῃ πλήρως ὅστις τῶν περιηρημένων. καὶ ὦν ὁδὸν ἰσότησας Τίμαχος, ὥσπερ ὁπίπτετες πάντῃς τοῖς κατ' ἀγῶνας ὑπάρχουσι ἐξηγῆται. κατὰ δὲ καὶ καὶ τῶν καὶ Λιβύῃ ἀπεχθίσταται, οὕτω καὶ καὶ τῶν καὶ τῶν ἡσίων τῶν περιηρημένων Κύρνον. καὶ γὰρ ὑπὸ ἐκείνης μεμνημένων ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ Φησὶ, αἶγας ἀγρίας καὶ προβάτα καὶ βοῖς ἀγρίους ὑπαρχάν ἐν αὐτῇ πολλούς, ἐπὶ δὲ ἐλάφους καὶ λαγῶς, καὶ λύκοις, καὶ ἵνα τῶν ἄλλων ζώων. καὶ τοῖς αὐτοῖς καὶ τῶν ταῦτα ἀφαιρῶν κυνηγετῶν, καὶ τῶν ὅλων τῶν βίῃ θανατῶν ἐν τοῖς ἔχουσιν. Κατὰ δὲ τῶν περιηρημένων ἡσίων, ὅχι αἶξ ἀγρίου ἢ βοῖς, ἀλλ' ὅχι λαγῶς, ὅχι λύκος, ὅχι ἐλάφος, ὅχι ἄλλο τῶν τοιούτων ζώων ὁδὸν ἔστι. πάλιν ἀλωπέκων, καὶ κυνέων, καὶ προβάτων ἀγρίων. ὁ δὲ κύνηλος πόρρωθεν ὁρώμενος, δοκεῖ εἶναι λαγῶς μικρός. ὅταν δὲ εἰς τὰς χεῖρας λάβῃ τις, μεγαλύτερον ἔχει ἀφαιρῶν καὶ καὶ τῶν ὁπίφαιται, καὶ καὶ τῶν βράσιν. γίνεται δὲ δὲ πλῆθος μέγας καὶ γῆς. Δοκεῖ γὰρ μὲν πρῶτον εἶναι τὰ ζῶα καὶ τῶν ἡσίων ἀγρία ἀφαιρῶν ταῦτα αἰτία. Οὐ διώκονται κατὰ τὰς νομαῖς σιωαχελουτῶν οἱ ποιμένες τοῖς θρεμμασὶ, ἀφαιρῶν δὲ σιωαχελουτῶν καὶ χρημνῶν καὶ βαχιδῶν εἶναι τὴν ἡσίων. ἀλλ' ὅταν βούλωνται σιωαχελουτῶν, καὶ τοὺς ἀγρίους τόποις ἐφιστάμενοι, τῇ σάλπιγι συγκαλοῦσι τὰ ζῶα, καὶ πρῶτα πρὸς τὴν ἰδίαν ἀφαιρῶν σιωαχελουτῶν σάλπιγα. λοιπὸν ὅταν τινὲς περιηρημένους πρὸς τὴν ἡσίων, αἶγας ἢ βοῖς θεάσονται νεμομένης ἐρήμους, καὶ πρῶτα βουλευσάμενοι κατὰ λαγῶν, καὶ περιηρημένους τὰ ζῶα ἀφαιρῶν τῶν ἀσυνήθων, ἀλλὰ φεύγει. ὅταν δὲ καὶ σιωαχελουτῶν οἱ ποι-

A nam equorum, boum, & ouium, nec non caprarum, tanta est in iis locis copia, quantam haut satis scio, an in vlla parte Orbis terrarum totius sit inuenire. Est verò eius rei causa hæc; quod multi Africæ populi quum fruges cultura hominum prouenientes ignorēt, è pecoribus, atq; adeo cum pecoribus aluntur. Iam vero elephantorum, leonum, pardorum multitudinem ac robur, bubalorum item pulchritudinē, & struthionum ingentia corpora, quis fando non accepit? quorum animalium in Europa quidem nullum penitus inuenias, Africa vero iis est referta. Timæus qui de his nihil quicquam didicerat, velut de industria ea memoriæ mandauit, quæ cum veritate pugnant. Qui ut in reb. Africæ futilitatem suam prodidit, sic etiam in iis quæ ad Corsicā nomine insulam spectant, pari leuitate est usus. In secunda namque historiarum suarum mentionem eius faciens, ait; Capras feras ouesque, item boues feros in ea multos reperiri; ad hæc ceruos, lepores, lupos, & aliorum animantium nonnulla: quorum venationib. insulani exerceantur, quum per totam vitā hoc vnico studio occupentur. Atqui in ea insula, nedū capra fera aut bos, sed ne lepus quidem aut lupo aut ceruus, aut simile his vllum aliud animal offenditur, præter vulpes & cuniculos, & oues feras. Cuniculum si procul intuearis, putes esse leporem paruum; vbi in manus sumptis, magnam obserues differentiam & in specie & in gustu. Ut plurimum intra terram cuniculi nascuntur. Quod autem omnia Corsicæ animalia videantur esse fera, id propter hæc fit causam. Quum sit insula densis arboribus confita, loca multa habeat prærupta atque aspera, pastores pascencia pecora sequi nequeunt. sed quoties opportuna naesti pascua cogere greges volunt, tuba conuocant animalia: quæ sine vlllo errore ad suam quodque tubam accurrunt. Quod si qui in hanc appellant insulam, postquam capras aut boues solas pascere obseruauerint, manū propterea voluerint illis iniicere, bestiz propius eos ad se accedere, ut pote nulla assuetudine sibi notos, non patiuntur, sed fugiunt. quoties vero pastor animaduerso descendere quosdā

in terram, tuba signum dedit, effuso omnes feruntur cursu, & ad tubā omnes concurrunt. ita speciem animalium ferorum præbent. Cuius rei veritatem cum ignoraret, & negligēter inquisisset Timæus, illa effutit. Neque verò mirum id debet videri: Nam & in Italia qui sues alunt, loca non separant, quò illa pastum abigunt. neque ut fit à Græcis, præeuntia pecora è vestigio sequuntur subulci; sed præeunt & per intervalla buccina clangentes ipsa vocant. sues præcedentium vestigiis insistent, & ad sonum concurrunt. atque ea animalia buccinæ suæ ita assuescunt, ut qui rem primo audiunt miraculi loco ducant, & vix ac ne vix quidem fidem ei habeant. Porro Itali homines quia carnib. tenerorum porcorum, & omnino magna succidiæ copia utuntur, magnos propterea suum greges alunt; maxime autem veteris Italix incolæ, Etrusci & Galli. adeo ut scrofam sit inuenire, quæ alumnū gregem alat mille porcorū, aut etiā plurium. Iccirco per genera siue sexus & ætates educuntur ex havis in quibus pernoctant. unde fit, ut quū in eundē locum plures greges pastum agantur, generatim separata seruare non queant: sed interdū misceantur inuicem, siue cum foras educuntur, siue cum pascuntur: & similiter quoq; dū reducuntur. & ob hanc causam porculatores, ut sine labore & magno negotio distinctionē permistorum gregum facerent, in eā rē uti buccina excogitarūt. Simulac enim pastoralis alius in hanc partem procedens insonuerit, alius in illā se deflexerit, ipsa per se pecora statim discernuntur, & suas buccinas singuli ita sequuntur, ut per vim retinere, aut impetum currentium retardare nullo pacto valeas. Apud Græcos verò quoties diuersi greges, dum per saltus fructus sectantur inter se fuerint permixti; is qui plures porcos habuerit, & occasione in rem suā vertere sciuerit, aliena pecora intra suum gregem recipiens, simul abigit. interdum etiam fures abigci qui latenter subsiderant, sues abducunt; quum interea porculator ignoret quomodo illi sint amissi; quia procul ab eo abscedere solent pecora, studio concitata inueniendi fructus, vbi semel illi de arboribus ceperint decidere.

A μὲν τοῖς ἀποβαίνοντες ἑλπίση, παρὰ δὲ αἶμα φέρεται καὶ σωβρὴν πρὸς τὴν σάλπιγγα. Διὸ φαίνεται ἀγρίων ποίη. ὅθεν ὦν Τίμαχος κακῶς καὶ πρὸς ἑρῶς ἰσορήσας, ἐχέδιασι. Τὸ δὲ τῇ ἑλπίδι πειθαρχεῖν, ὅτι ἐστὶ θαυμάσιον. καὶ γὰρ καὶ ἡ Ἰταλία οἱ τὰς εἰς βέφορες, οὐ χωρίζουσι τὰ καὶ τὰς νομαί. ὅθεν ἔπεται καὶ πόδας οἱ συφοροὶ τοῖς δρέμμασι, ὡς παρὰ τοῖς Ἕλλησι, ἀλλὰ παρὰ γινώσκουσι φωνήν. καὶ τὴν καὶ καὶ δὲ καὶ τὰ δὲ δρέμματα καὶ πᾶσι ἀκούσθαι, καὶ σωβρὴν πρὸς τὴν φωνήν. καὶ τὴν καὶ τὴν γινώσκουσι τοῖς ζώοις πρὸς τὴν ἰδίαν βουχίαν, ὡς θαυμάσιον καὶ δυνατὸν εἶναι ἔχει τοῖς πρώτοις ἀκούσθαι. ὅθεν γὰρ ἡ πολυχρησία καὶ τὴν λοιπὴν χρησίαν, μέγα δὲ συμβαίνει τὰ συμβόσια καὶ ἡ Ἰταλία ὑποφέρειν, καὶ μάλιστα τὴν παλαιάν, ὡς τε τοῖς Τυρρηνικοῖς καὶ Γαλαταῖς, ὡς τὴν μίαν ἑκάδα, χιλίους ἐκβέφει εἰς, ποτὲ δὲ καὶ πλείους. Διὸ καὶ καὶ γὰρ ποιῶνται καὶ καὶ ἡλικίας τὰς ἐκ τῇ νυκτερεμῇ ὁδῷ. ὅθεν εἰς τὴν αὐτὴν τὸν παρὰ γινώσκου καὶ πλείονων συστημάτων, ὅθεν δυνατὸν ταῦτα καὶ γὰρ τὴν τηρεῖν, ἀλλὰ γε συμπέσει καὶ τε τὰς ὁδοῦ καὶ νομαί, ἀλλήλοισι ὁμοίως ὅθεν τὰς παρὰ γινώσκου. ὅθεν ὡν αὐτοῖς ἐπιμένει πρὸς τὸ δὲ κρίνειν ὅθεν συμπέσει χωρὶς ἑκαστοῦ καὶ παρὰ γινώσκου τὸ καὶ βουχίαν. ἐπειδὴ γὰρ τὴν νεμόντων ὁ μὲν ὅτι τὸ τὸ μέρος παρὰ γινώσκου, ὁ δὲ ὅτι ἑτέρου ἀποκρίνας, αὐτὰ δὲ αὐτῶν χωρίζει τὰ δρέμματα, καὶ καὶ καὶ τὴν ἰδίαν βουχίαν μὲν ποιῶν τὴν παρὰ γινώσκου, ὡς μὴ δυνατὸν εἶναι βιάσθαι, μὴ δὲ κωλύσαι μηδεὶ ἑπὶ τὴν ὁρμήν αὐτῶν. Παρὰ γὰρ τοῖς Ἕλλησι καὶ τοῖς δρυμοῖς ἐπειδὴ ἀλλήλοισι συμπέσει διώκοντα τὴν καρπὸν, ὁ πλείονας ἔχων χοίρας καὶ κατενεκτήσας, παρὰ γινώσκου τοῖς ἰδίοις δρέμμασι, ἀπὸ γὰρ τὰ τὸ πλοῖον. ποτὲ δὲ κλέπτης ὑποκαθίς ἀπὸ γινώσκου, οὐδὲ ὅτι γινώσκου τὸ παρὰ γινώσκου πῶς ἀπὸ γινώσκου ὅθεν μακρὸν ἀποσπᾶσαι τὰ κτήνη τὴν παρὰ γινώσκου, ἀμειλίχως παρὰ γινώσκου τὸν καρπὸν, ὅθεν ἀκμήν ὁρμήναι εἶναι. πλὴν ταῦτα μὲν ὅτι τὸ τὸν.

A

Ελεγχος τῶν ὑπὸ Τιμαίου ρη-
θέντων περὶ τῆς Λοκρῶν τῶν κατὰ
τὴν Ἰταλίαν ἀποικίας· καὶ ὅτι ἦσαν
μὲν ἀποικοὶ τῶν κατὰ τὴν Ἑλλά-
δα Λοκρῶν· οὐ μὲν σικυθίαις
περὶ αὐτοὺς εἶχον.

Αἱ ἑκατὸ οἰκίαι τῶν ἀρχαίων
ἐν ἀμφοτέροις τοῖς Λοκροῖς.

Ἡ λεγόμενη ΦΙΑΛΗΦΟ-
ΡΟΣ παρὰ Λοκροῖς τοῖς Ἐπιζε-
φυρίοις.

Τῶν πάλαι Λοκρῶν δόλωμα,
ἐν τῷ ποιῆσαι ὁμολογίας περὶ
Σικελούς.

ΕΜΟΙ δὲ συμβαίνει καὶ παρὰ βέλ-
λεια πλεοναχίς εἰς τὴν τῶν Λοκρῶν
πόλιν, καὶ παρὰ τὴν χρείαν αὐτοῖς αἰσχυρίας.
καὶ γὰρ τῆς εἰς Ἰβηρίας στρατίας αὐτοὺς παρὰ
λυθύναι συνέβη δι' ἐμὲ, καὶ τῆς εἰς Δαλ-
ματίας ὑπὸ ὀφείλοι καὶ θαλάσσης ἐκπέμ-
πειν Ρωμαίοις καὶ τοῖς σικυθίοις. ὅτε ὦν καὶ
καχυπαθείας καὶ κενδυῶν καὶ δαπάνης ἰσχυρῆς
ἦντος ἀπολυθέντες, πᾶσιν ἡμᾶς ἡμεῖς φαντο τοῖς
ἡμέτεροις καὶ φίλοις ἀνθρώποις. Διότι ὁφείλω
μᾶλλον εὐλογεῖν Λοκρούς, ἢ πεύσαντας. ἀλλ'
ὅμως οἷός ἐστιν ὡκῆσαι καὶ λέγειν καὶ χεῖρα φέρειν, ὅτι
τὴν ὑπὸ Ἀριστοτέλει παρὰ διδομένῳ ἰσο-
εἶαι περὶ τῆς ἀποικίας, ἀληθινότερον εἶναι
συμβαίνει τῆς ὑπὸ Τιμαίου λεγόμενης.
Σύνοισδα γὰρ τοῖς ἀνθρώποις ὁμολογεῖται,
ὅτι παρὰ δόσμον αὐτοῖς ἔστιν αὐτὴ περὶ τῆς ἀ-
ποικίας ἡ φήμη παρὰ πατέρων, ὑπὸ Ἀριστο-
τέλους εἶρηκεν, οὐ Τιμαίος. καὶ τούτων γε τι-
μώτατος ἔφερον ἀποδείξεις. Πρῶτον μὲν, ὅτι
πρώτη περὶ τῆς παλαιᾶς ἐνδοξασίας καὶ αὐ-
τοῖς, ἀπὸ τῶν γυναικῶν, οἷός ἐστιν ἀπὸ τῶν αἰ-
σχυρῶν εἶναι· οἷός ἐστιν αὐτοῖς, ὅτι ἀρχαῖοι παρὰ σφί-
σι νομίζεσθαι τοὺς ἀπὸ τῶν Ἑκατὸν οἰκίας
λεγομένους· ταῦτα δ' εἶναι καὶ ἑκατὸν οἰκίας

*Confutatio eorum quae scri-
pserat Timaeus super colonia
deductione Locrorum Epize-
phyriorum. ipsos è Gracia Lo-
cris quidem esse oriundos, sed
nullo fœdere cū iis fuisse iunctos.*

*Centum familia nobilium a-
pud utrosque Locros.*

II *Virgo PHIALITHE-
RA apud Locros Epizephy-
rios.*

*Fraus ab antiquis Locrensi-
bus adhibita in pangendo cum
Siculis fœdere.*

ΕVIDEM Locros Epizephyrios,
quæ Italiae vrbs est, sæpius adi, nec
semel vsuuenit, vt in rebus magnis
mea opera esset ipsis vsui. nam quum
ad bellum Hispaniense, auxilia ab iis
Romani exigarent, & ad bellum Dal-
maticum tenerentur iidem ex fœdere
copias maritimas mittere; vt eorum
munium ipsis gratia fieret impetraui-
mus nos. Itaque ciues, vexatione, pe-
riculo & sumptu non mediocri per
nos liberati, nullum non vicissim ho-
noris & humanitatis genus nobis re-
penderunt. vt caussa mihi sit, cur
Locrenses laudare potius debeam,
quam contrarium facere. Nihil tamen
propterea sum cunctatus, & dicere &
scribere, narrationem ab Aristotele
proditam memoriæ super deductione
cuius coloniae, veriore esse ea quâ af-
fert Timæus. Cōpertum namq; mihi
est, ipsos Locrenses fateri eam se à pa-
tribus traditam accepisse famā de sua
colonia, quam habet Aristoteles, non
quam Timæus. cuius sententiæ hæc illi
certissima argumenta afferebant. Pri-
mū est, quod si quod decus, si qui ho-
nores per manus accepti à maiorib. a-
pud illos hodiēq; durant, ij à fœminis
nō viris originem habuerūt. Exempli
gratia; nobiles apud eos censentur, qui
sint orti ex iis quas vocant Centum
familias. has autem esse illas centum

familias, quibus prærogatiua honoris communibus suffragiis fuerat delata, priusquam deduceretur colonia: è quibus Locrenses illas centum virgines sorte legere ex oraculi responso tenebantur, quæ erant quotannis ad Ilium mittendæ. Harum nempe mulierum nonnullas, cum reliquis in coloniam esse profectas: quarum posterius etiam nunc nobiles censeantur, & vulgo à Centum familiis oriundi nuncupentur. Iam de ea quæ apud illos nuncupatur PHIALEPHOROS, quod phialam gestans thesam ducat, eiusmodi historia dicebatur memorie prodita: Quo tempore ipsi Siculos finibus suis eiecerint, qui illam Italiæ partem occupauerant, fuisse illis in more positum, vt in eorum sacris præter aliquis è clarissimis & nobilissimis ciuibz: ipsos qui patria instituta nulla haberent, plures gentis Siculæ ritus morésque assumpsisse; & in his istum quoque ab illorum temporibus Locrenses seruasse: cæterum accepto à Siculis ritui hanc se correctionem adhibuisse aiebant, quod non puerum phialiferum caperēt, sed ob sexus fæminei inter ipsos nobilitatē, phialiferā virginē. Fœdera cum Locris qui Græciā habent, neq; nunc esse, neq; vnquā fuisse ipsis dicebantur. contra cum Siculis fœdus sibi intercedere, ceu traditione maiorū acceptum, omnes affirmabant, qua de re hæc narrabant. Primo aduētu suo Siculos se inuenisse eā quā ipsi nunc colunt regionē obtinētes: qui re inopinata perculsi, quum præ metu ipsos recepissent, cum iis se fœdus in hæc verba fecisse: AMICITIAM CVM SICVLIS LOCRENSES SERVATVROS, ET REGIONEM HANC PRO COMMVNI AMBOBVΣ POPVLIS HABITVROS, QVANDIV TERRÆ HVIC PĒDIBVS SVIS INSISTERENT, ET IMPOSITA HVMERIS CAPITA GESTARENT. Hæc quum ita conuenissent, Locrenses ad præstandum iusiurandū aiunt accessisse, postquā in calceamentorū sola terrā iniecissent, humeris autē capita alliorū ita superposuissent, vt non apparerēt: deinde, è calceis terram excussisse, capita alliorum abiecisse; ac mox, vbi primum data est occasio, Siculos regione expulisse. ita Locris ista narrantur.

A *Ἡ δὲ προκρίσεις ὑπὸ τῷ Λοκρῶν, ὅτε ἢ τῇ ἀποικίᾳ ἐξελθὲν· ὅτε ὦν ἐμελλον οἱ Λοκροὶ καὶ τῇ χρησμῶν κληροῦν τῇ ἀποικισμῶν καὶ πρῶτοις εἰς Λύον. τούτων δὲ πᾶς τῶν γυναικῶν συνεξάραι μὲν τῆς ἀποικίας· ὦν τοὺς ἀποκρίσεις ἐπὶ νῦν ἀνδρῶν νομίζεσθαι, καὶ καλεῖσθαι τοὺς ἀπὸ τῶν ἐκαστὸν οἰκῶν. Πάλιν δὲ τῆς ΦΙΑΛΗΦΟΡΟΥ πρῶτοις λεγόμενης, πᾶσι τῆς ἰστορίας κτῆδε· ὅτε καὶ οἱ καὶ τοὺς Σικελούς ἐκβάλλει τοὺς κατὰ τὸν τόπον τῶν τῆς Ἰταλίας, ὦν καὶ τῇ θυσιᾷ προσηγύτο τὸ ὀρθόξοτον καὶ τῇ ἀνδρῶν ὑπάρχον τῆς αὐτοῦ καὶ πλείων τῶν συγγενῶν ἐθῶν ἀναλαβόντες, ὅτε δὲ μηδὲν αὐτοῖς πᾶσι ὑποαρχῆν, καὶ τῶν οὐκ ἀφύλακτοι ἀπὸ ἐκείνων. αὐτὸ δὲ τῶν οὐκ ἀφύλακτοι, ὅ μὴ παῖδα ποιεῖν ὅτε αὐτῶν τὸν φιαληφόρον, ἀλλὰ παρῶν, ἀφ' αὐτῶν ἀπὸ τῶν γυναικῶν ἀνδρῶν. Σιωπῆσαι δὲ πρὸς μὲν τοὺς καὶ τῶν Ἑλλάδα Λοκρούς, οὐτ' ἦσαν, οὐτ' ἐλέγχοι καὶ αὐτοῖς γυνεῖαι· πρὸς μὲν Σικελούς πᾶσι εἶχον ἐν ἀναδούσι. Περὶ ὦν ἐλέγον, ὅτε καὶ οἱ καὶ ἐκ τῆς πρῆτης παροισίας κατὰ λαβόντες Σικελούς κατέχουσιν αὐτῶν τῶν χρεῖν ἐν ἢ νῦν καὶ οὐκ οὐκ, κατὰ πλάγῃ τῶν αὐτοῦ ἐκείνων, καὶ πρὸς ἀναδούσι ἀφ' αὐτῶν φόβον, ὁμοθυμᾶς ποιήσαντο ταῦτα. Η ΜΗΝ ΕΥΝΟΗΣΕΙΝ ΑΥΤΟΙΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝῇ ΤΗΝ ΧΩΡΑΝ ΕΞΕΙΝ, ΕΩΣ ΑΝ ΕΠΙΒΑΙΝΟΥΣΙ Τῇ Γῇ ΤΑΥΤῇ, ΚΑΙ ΤΑΣ ΚΕΦΑΛΑΣ ΕΠΙ ΤΟΙΣ ΩΜΟΙΣ ΦΟΡΩΣΙ. τούτων δὲ τῶν ὅρων ἡγομένων, φασὶ τοὺς Λοκροὺς εἰς μὲν τὰ πάλαια τῶν ὑποδημῶν ἐμβαλόντας γλῶν, ἐπὶ δὲ τοὺς ὅμοις σκερδύνει κεφαλὰς ἀφανεῖς ὑποδημῶν, οὕτω ποιήσαντας τοῖς ὅροις. καὶ περὶ τῶν μὲν γλῶν ἐμβαλόντας ἐκ τῶν ὑποδημῶν, τῇ δὲ κεφαλῇ τῶν σκερδύνει ἀπορίσαι, μετ' οὐ πολὺ, καὶ οὐκ ἀναπείσοντας, ἐκβάλλει τοὺς Σικελούς ἐκ τῆς χώρας. Ταῦτα μὲν οὕτω λέγεται πρὸς Λοκροῖς.*

A

Τιμαίη δ' ὑπόφασις· ὅτι τὸ μὲν
κονόνα ἢ διδύτης χαρακτηρίζει·
πῶς δὲ ἰσοείαν, ἢ ἀλήθεια.

Πολυβίου ἑπικρίσις πρὸς τὴν
ῥητὴν τέτη.

Οὐκ ἔστι ψεύδης, τὸ μὲν κατ' ἀ-
γνοίαν, τὸ δὲ κατ' ἐπιβουλὴν.

ΚΑΘΑΠΕΡ γὰρ ὅτι τῶν χρόνων
καὶ ἐλάττων ἢ τῶν μήκει, καὶ τῶν
πλάτει παμπυρότερος, μετέχῃ δὲ τῆς τῆς κα-
ρίως ἰδιότητος, χρόνια φησὶν εἶναι, καὶ διὸν
παραφραζέσθαι οὕτως· ὅταν δὲ τῆς βυθίας
καὶ τῆς πρὸς ταύτην οικειότητος οὐκ ἐγγίξῃ,
πάντα μᾶλλον διὸν ἢ χρόνια καλεῖται· τὸ αὖ-
τις ἔπειτα καὶ τῶν συζητημάτων, ὅσα μὲν
αὐτῇ κατὰ τὴν λέξιν, ἢ κατὰ τὸν χειρι-
σμόν, ἢ κατ' ἄλλο τι διαμνησθῆναι τῶν
ἰδίων μερῶν, ἀπείχεται δὲ τῆς ἀληθείας, C
παραφραζέσθαι φησὶ δὲ τῆς ἰσοείας ὅμοια πᾶς
βίβλως· ὅταν δὲ ταύτης ἀφαιρήσῃ, μηκέ-
τι καλεῖσθαι διὸν ἰσοείαν. Εγὼ δὲ εἴδοι μὲν
ἡγεῖσθαι διὸν τῶν ποιούτων συζητημάτων
τὴν ἀλήθειαν, ὁμολογῶ. καὶ κατὰ τὴν παρα-
φρασίαν αὐτῆς που κέρημεν λέγων οὕτως·
ὅτι κατὰ τὴν ἐμφύχου σώματος τῶν ὀφίων
ἀναρρησθῶν ἀχρειοῦται δὲ ὅλοι, οὕτως ἐξ
ἰσοείας εἰς ἀρῆς τὴν ἀλήθειαν, δὲ κατὰ λει-
πόμην αὐτῆς ἀνωφελὲς γίγνεται διήγημα. D
Δύο μὲν ἔπειτα φησὶν εἶναι ψεύδης· ἓνα
μὲν τὸ κατ' ἀγνοίαν, ἑπεί γε τὸν κατὰ
ἐπιβουλὴν καὶ τούτων διὸν πῶς μὲν κατ' ἀ-
γνοίαν ἀφαιρήσῃ τῆς ἀληθείας, διδόναι
συζητήματα· πῶς δὲ κατ' ἐπιβουλὴν, ἀκατα-
λάτως ἔχει.

Ἡ καθ' ὑπερβολὴν περία τῆς
Τιμαίου ἐν ταῖς λοιδορίαις.

Ὅσα κατὰ τὴν Δημοχάρους ἐψεύ- E
σατο.

*Timai dictum : Regulam
quidem rectitudine, at histo-
riam veritate definiri.*

*Polybij de hoc dicto iudi-
cium.*

*Mendacium duplex esse; ab
ignoratione, aut voluntate pro-
fectum.*

B

ΑΙΤ Timæus : quemadmodum in
regulis, si qua brevior iusto fue-
rit, aut latitudine minus alta quam par-
erat, officio tamē regulæ proprio fun-
gatur, nihilo secius regulam esse, &
appellari eo nomine debere : contra,
si à linea recta discedat, & regulæ pro-
prietatem non servet, quidvis potius
quàm regulam esse nominandam : ita
plane etiam in historiis rem habere.
Nam si qua fuerit scriptio, aut genere
dictionis, aut dispositionis modo, aut
vlla alia re vitiosa quæ tamen veritatē
vbique tueatur exacte ; nihil vetat, C
inquit Timæus, quo minus etiam sic
scripti libri, historiæ nomine affician-
tur. qui si à vero aberrauerint, non
iam posse eam dici historiam. Ego ve-
rò, fateor quidem præcipuam veritatis
curam esse ducendam in eiusmodi scri-
ptis. qui etiam in hoc ipso meo opere
his alicubi verbis sum usus : Vt animal
luminibus ademptis prorsus inutile
redditur ; ita si veritatem ex historia
collas, quod superest illius, narratio
est nullius usus. Sed nos duplex esse
mendacij genus dicimus : vnum quod
ab ignorance veri proficiscitur, alte-
rum quod à certo animi proposito
mentiendi. qui igitur per ignoratio-
nem à veritate aberraret, his veniam
esse dandam ; qui voluntate & certo
proposito, ab iis capitali odio esse dis-
fidendum.

*Reprehensio Timai ob male-
dicentia virus.*

*Calumnia eius in Democha-
rem.*

Maledicta eiusdem in Agathoclem, partim turpia, partim etiam falsa.

Officium historici veritatem professi esse, ut praeclara facta etiam scelestissimorum hominum ne praetermittat.

QUEMADMODVM viri prudentes & cordati quando inimicos volunt vlcisci, nequaquam illud primū cōsiderant, quid ille dignus sit pati quicū iis res est; sed illud potius, quid sibi facere cōueniat; ita & cū alicui probra dicuntur, nō id primo est attendēdum, quid inimicos audire conueniat; verū id, ut summē necessariū, est potius cogitandum, quid nos deceat dicere. Illos vero qui ira atq; odiis suis cuncta metiuntur, necesse est temere quiduis effutire, & in omnib. quae dicāt modestiae fines longe migrare. Iure igitur nos quoq; in praesentia fecisse videamur, si plerisq; eorū quae à Timæo in Democharē sunt dicta, fidē abrogauerimus. illi contra iure merito neque veniam cōcedat quisquā, neque fidem vllā habeat, postquā adeo manifestē, praesentis ipsius animo maledicēdi studio, modū omnē in cōuitiando excessit. Mihi verò ne illa quidē maledicta placent, quae Timæus in Agathoclem cōtulit; etsi fuit ille sanē scelestissimus & omnium maxime impius, dico autem ista, quae in operis totius sui fine posuit; quo loco ait, Agathocle in prima aetate publicum fuisse prostibulū, passim omnium iu continentissimorum libidini expositum; graculum, triorcham siue buteonē, qui auersus & aduersus impudicus obuiis quibūque pateret. Ad haec, ubi fato esset functus, eius vxorē mortuum maritum lamentantē, huiusmodi plāgorem edidisse; Quid nō ego tibi? quid non tu mihi? Ista enim qui legūt, non ea dūtaxat merito vsurpauerint, quae de superiorib. aduersus Democharē modō dicebamus; sed hoc amplius, vehemētissimū illud maledicēdi studiū quo Timæus flagrabat, iure miretur. Quod enim sit omnino necesse, ut ingentib. à natura dotib. esset ornatus Agathocles; id verò etiā ex illis, quae de eo ipsemet Timæus scribit, liquido constat. Nā si hūglatem totā,

A Οὐ καὶ Ἀγαθοκλέους τὰ μὲν παρὰ τὸ πρέπον ἐλοιδύρησε, τὰ δὲ καὶ ἐψεύσατο.

Οὐ καὶ περὶ τῶν ἀσεβείων τὰ πρὸς ἑπαινον ἤκοντα οὐδεὶς παραλείπειν τῇ τῆς ἀληθείας γνώσειον ἔζητητὴν συγγραφέα.

B **K**ΑΘΑΓΕΡ γὰρ οἱ ἰὼν ἔχοντες ἐπὶ τὴν ἀμύμναστον κρίνωσι πύς ἐχθρούς, ὃ τὸ πρὸς τὸν σκοποῦνται, τί παθὼν ἀξίος ὅστις ὁ πλησίον, ἀλλὰ τί ποιῶν αὐτοῖς ἄρτι, τὸ μᾶλλον· οὕτω καὶ περὶ τῆς λοιδορίας· οὐ τί τοῖς ἐχθροῖς ἀκούειν ἀρμόζει, τὸ πρὸς τὸν ἡγήτιον, ἀλλὰ τί λέγειν ἡμῖν ἄρτι, τὸ αἰσχυρότατον λογιστέον. περὶ δὲ τῶν πάντων μέγιστον τῆς ἰδίας ὀργῆς καὶ φιλομίας, αἰσχυρὸν πάνθ' ὑποπίπτειν ὅτι, καὶ πάνσι διαπίπτειν περὶ τῆς δόξης λεγόμεναις. Διὸ δὴ καὶ νῦν ἡμεῖς μὲν εἰκότως αἰδοῦμαι μὴ ἀρετῇ τοῖς ὑπὸ Τιμαίου καὶ Δημοχάρει εἰρημνοῖς. ἐκείνος δὲ αἰεὶ εἰκότως τυχεροὶ συγγνώμης ὁδὸν πίπτειν ὑπὸ οὐδενός, ἀλλὰ τὸ πρὸς τὴν εἰς τῆς λοιδορίας ἐκπίπτειν τῆς κατὰ τὸν σκοποῦν, ὅτι τὸ ἐμφυτον πικρίας. Καὶ γὰρ ὁδὸν τῆς κατὰ Ἀγαθοκλέους ἔργου λοιδορίας, εἰ καὶ πάντων γένεσιν ἀσεβείας, διδόναι. λέγω δὲ ἐν τούτοις, ἐν οἷς ὅτι κατὰ τὸν ὅλην ἰστορίαν φησὶ, γενεῖναι τὴν Ἀγαθοκλέα καὶ τὴν πρὸς τὴν ἡλικίαν καὶ τοὺς πόρον, ἔτοιμοι τοῖς ἀρετῆς τοῖς, καλοῖν, τειρόμεν, πάντων τῆς βουλομένην, τοῖς ὅπως ἐμπεραθεῖν γενεῖναι. πρὸς δὲ τούτοις, ὅτι ἀπείδαν, τὴν γυναικὰ φησὶ κατὰ τὸν ὅλον αὐτὸν, οὕτω θρηνεῖν· τίς ἐκ ἐγὼ σὶ; τί δὲ σὶ ἐμὲ σὺ; ἐν γὰρ τούτοις πάλιν οὐ μόνον αἰεὶ πρὸς ἐπιφθόνῳ τὰ περὶ Δημοχάρει· ἀλλὰ καὶ τὴν ὑπερβολὴν θαυμάσιον τῆς πικρίας. ὅτι γὰρ ἐκ φύσεως αἰσχυρὸν μέγα πρὸς τὴν γενεῖναι περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα, τὸ δὲ δῆλον ὅτι ὅτι αὐτῶν ὡς ὁ Τιμαῖος ἀποφαίνεται. εἰ γὰρ εἰς τὴν Συρακούσας πρὸς τὴν φθόνον τὴν ἐν

χρόν, τὸν χαπρόν, τὸν πηλόν, πρὶν τε τὴν
 ἡλικίαν ὀκτακίδεκα ἔτη γεγεώς, καὶ μετὰ
 πέντε χρόνον ὁρμηθεὶς ἀπὸ ταύτης ὑποδύ-
 σιως, κύριος μὲν ἐγένετο πάσης Σικελίας, με-
 γίστοις δὲ κινδύουσιν πρὸς ἑσέσι Καρχηδονίοις,
 τέλος ἐξηράσας τὴν δυναστείαν, κατέστρεψε τὴν
 βίον βασιλὴς πρὸς αὐτοὺς ἀρ' ἐν
 αἰάκῃ μέγα πρὸς γεγενηαὶ χρεῖμα καὶ θαυ-
 μάσιοι τὴν Αἰθακίαν, καὶ πολλὰς ἐχθρήναι
 ῥοπὰς καὶ δυνάμεις πρὸς τὴν πρὸς ἡμα-
 κὸν ἔργον; ὑπὸ ὧν δὲ τὴν συλφεῖαν, μὴ
 μόνον τὰ πρὸς ἑσέσι κυριώτα καὶ κα-
 τηρέαι ἐξηράσας τοὺς ὀπτιγνομήτους, ἀν-
 δρὰ καὶ τὰ πρὸς ἑσέσι ἡκοντα πρὶν τὴν αἰθρᾶ.
 τὴν γὰρ ἰδὼν ὅτι τὴν ἰσορείαν. ὁ δὲ πρὸς ἑσέσι
 μένος ὑπὸ τῆς ἰδίας πικρίας, τὰ μὲν ἐλατ-
 τώματα δυσμενικῶς καὶ μετ' αὐξήσεως ἡ-
 μῶν ἐξήγαγε, τὰ δὲ κατὰ νόμους Συλλή-
 δω πρὸς ἑσέσι πρὸς ἀγνοῶν ὅτι τὸν ἡμῶν
 οὐχ ἡπτόν ὅτι πρὶν τοὺς καὶ γεγενηαὶ χρεῖ-
 φοντες ἐν ταῖς ἰσορείαις.

A & fumum ac lutum fugiens, quum vix
 decem & octo esset annorum, Syracusas
 primum venit; ac mox à tali profectus
 principio, Siciliam vniuersam suo sub-
 iecit imperio, maxima Pœnis crea-
 uit pericula, postremò vbi in tyranni-
 de consenuisset, & nomen Regium ef-
 set consecutus, ita vitam finiuit; quis
 neget magnum profectò virum & ad-
 mirabilem fuisse Agathoclem, quique
 magnis à natura dotibus, & præsi-
 diis ad res sollerter getendas esset instru-
 ctus? Propterea debent rerum gesta-
 rum scriptores, non ea solum quæ ad
 criminandum & accusandum Aga-
 thoclem valent tradere posteris; ve-
 rum etiam illa, quæ cum eius laude
 sunt coniuncta. id enim veræ pro-
 prium est historiarum. At egregius hic scri-
 ptor maledicendi studio occæcatus,
 minus recte facta cum quadam animi
 malignitate solitus narrare, & simul
 omnia in maius attollere, præclara fa-
 cinora, simul cuncta prætermisit, igno-
 rans utique, nihilo tolerabilius hoc est
 mendacii genus, si quis historiam scri-
 bere professus, quæ gesta sunt non
 commemoret.

Ζαλεύκου νόμος πρὶν τῆς κα-
 τήνης τῆς ἀμφισβητημάτων ἕως
 τὴν κρίσεως.

Ζήτημα ἀπορῶ πρὶν τῆς
 τῆς νόμου.

Νόμος ἑτέρῳ Ζαλεύκου, πε-
 ρὶ τῆς βελομήτων λέγειν ὑπὲρ τὴν
 γνώμης ἑνὸς τῶν νόμων.

Zaleuci lex, super eo qui rem
 in iudicium deductam debet
 possidere lite pendente.

Quæstio inexplicabilis ad
 eam legem pertinens.

Lex altera Zaleuci, de iis qui
 nouam interpretationem alicuius
 legis afferre voluerint.

NEANISΚΩΝ δυοῖν πρὶν ἑνὸς
 οἰκίτου ἀμφισβητημάτων, στυγερῶς
 πρὸς μὲν τὴν ἑτέραν καὶ πλείων χρόνον γε-
 γενηαὶ τὸν παῖδα· τὸν δὲ ἑτέρον ἡμέραις δυ-
 οὖς πρὸς τὴν αἰθρᾶν ἐλθόντα, μὴ πα-
 ρόντος τῆς διαδοῦς, μετὰ βίας εἰς οἶκον ἀ-
 γοχέαι τὸν δοῦλον. κατέπειτα τὸν ἑτέρον αἰ-
 σθητόν, ἐλθὼν ὑπὲρ τῆς οἰκίας, καὶ λα-
 βόντα πάλιν, ἵεναι ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς, καὶ φαίει
 δεῖν κύριον αὐτὸν εἶναι, καὶ δίδου τοὺς ἐχθρούς.

E ERANT apud Locrenses duo ado-
 lescentiuli, qui de seruo controuer-
 siam inter se habebant. Et horum qui-
 dem alter puerum illum per longioris
 temporis spatium possederat; alter ve-
 rò biduo prius, quum rus esset profe-
 ctus, absente domino seruum ad se do-
 mum per vim abduxerat. huius rei fa-
 ctus alter certior, domum vbi seruus
 iam erat sese contulerat, eumque pre-
 hensum manu in iudicium adduxerat;
 quod ius esse diceret, ut in sua illum
 potestate haberet, ac sponsores daret.
 Lege

Lege namque Zaleuci esse cautum, ut rem de qua sit controuersia, ille possideat quandiu lis pendebit, penes quē erat cum in ius fuit adducta. Lege eadem nitente altero, ac dicente eum se esse vnde seruus fuerit abductus: (de domo namque sua mancipium ad tribunal in forum venisse, alio abducen- te;) qui iudicium illud exercebant, quid super ea re pronuntiarent incerti, seruum vnā secum trahentes ad Cosmopolim, (is est maior magistratus) se conferunt, cum ipso communicaturi. Cosmopolis Zaleuci legi hanc distinctionem adhibuit; Quod scriptum esset, VNDE RES CONTROVERSA FVISSET IN IVS ADDUCTA; id de eo accipiendum, qui vltimus ante quam nasceretur cōtrouersia, per aliquod tempus rem possederit, qua de re nūc agitur. quod si aliquis illud ipsum per vim alteri ereptum domum suam deduxerit, ac mox prior dominus inde rem litigiosam in iudicium adduxerit; possessionem illam pro rata & legitima non esse habendam. Aduersus iniuriam huius interpellationis quum fremeret adolescens, & legislatoris eam esse mentem negaret; Cosmopolim conditionem quirítanti obtulisse narrat auctor, ut de sententia legis dissenseret si quis veller ex formula à Zaleuco præscripta. Ea autem erat; ut in cō- virum confesso, laqueis de vtriusque collo pendentibus, legislatoris sententiam ambo explicarent: vter autem eorum visus fuerit in deteriorem partē legis mentem torquere, is præsenti- bus cō- viris laqueo vitam finiret. Hæc postquam ita proposuisset Cosmopolis, ait auctor dixisse adolescentem, iniquam esse conditionem quæ obferebatur: nam illi quidem alterum fortasse aut tertium annū vitæ superesse: (neque enim multo minor erat Cosmopolis annis nonaginta;) sibi, ut ratio probabilis suadeat, maximam superesse vitæ partem. Hoc faceto dicto quum rem seriam in iocum iuuenis vertisset, iudices secundum Cosmopolis sententiā vindicias pronuntiarunt.

Reprehensio Callisthenis qui res gestas Alexandri scripserat.

A Κελύειν γὰρ τὸν Ζαλδύχου νόμος, τὸν δὲν κρατεῖν τῶν ἀμφισβητούντων ἕως τῆς κρίσεως, πρὶν οὐ τὴν ἀγωγὴν συμβαίνει γίνεσθαι. τὸ δὲ ἐπεὶ καὶ τὸ αὐτὸν νόμον πρὶν αὐτὸν Φάσχιτος γινέσθαι τὴν ἀγωγὴν, (ὅτι γὰρ τῆς οἰκίας τῆς ἐκείνου ὁ σῶμα πρὸς τὴν ἀρχὴν ἦκεν ἀπαγόμενον·) πῶς περὶ αὐτοῦ ἀρχοῦς ἀφ' αὐτοῦ ἔσται τὸ πρῶτον, ὅτι πρῶτον καὶ συμβαδύναι τὰ Κοσμοπόλιδι. τὸν δὲ ἀφ' αὐτοῦ τὸν νόμον, φήσασιν ΠΑΡΑ ΤΟΥΤΩΝ ΤΗΝ ΑΓΩΓΗΝ ΓΙΓΝΕΣΤΑΙ, πρὶν οἷς αὐτὸν ἔχον ἀδύνατον ἢ κρατεῖν ἢ γινέσθαι ὁ ἀμφισβητούμενος. εἰ δὲ τις ἀφ' αὐτοῦ βία παρὰ πῶς, ἀπαγάγῃ πρὸς αὐτὸν, καὶ πῶς τὸν τύπου τὴν ἀγωγὴν ὁ πρῶτος πάρος ποιεῖται διαδοχῆς, οἷον εἰ) ταύτην κυρίως. Τοῦ δὲ κρατοῦς δεινοπαθούτος, καὶ μὴ Φάσχιτος εἰ) τὸ νομοθέτου ταύτην τὴν πρῶτον, περὶ αὐτοῦ φησὶ τὸ Κοσμοπόλιδι, εἰ τις βούληται λέγειν ὅτι τῆς γνώμης κατὰ τὸ Ζαλδύχου νόμον. τὸ δὲ ὅτι κατὰ τὴν τῆς χλίων, καὶ βούλῃ κραταῖν, λέγειν ὅτι τῆς τοῦ νομοθέτου γνώμης. ὁ πρῶτος δὲ αὐτῶν φησὶ τὸ πρῶτον ὅτι ὁ κρατεῖν ἐκείνου, τὸν τοῦ οἷου δὲ τῆς ἀγωγῆς ἀπολλύσθαι, βλέποντων τῆς χλίων. Ταῦτα περὶ αὐτοῦ τοῦ Κοσμοπόλιδος, τὸ κρατοῦς εἰπεῖν φησὶ, ἀνιστοῦν εἰ) τὴν σπουδῇ. τὰ μὲν γὰρ ἐπὶ τῇ δύο ἢ τρία κατὰ αὐτοῦ τὴν ζῆν (συνέβαινε γὰρ τὸν Κοσμοπόλιν οὐ πολὺ λείπει τῶν ἐκείνου ἐπὶ τῶν) αὐτὸ δὲ τὸ βίου ὁ πρῶτος ἐκ τῶν διδόντων ἐπὶ μέντοι. ὁ μὲν οὖν κρατοῦς οὕτως ἀπαλλοτρίω- νος, ἐξέλυσε τὴν σπουδῇ. οἱ δὲ ἀρχοῦς ἔχον τὴν ἀγωγὴν καὶ τὴν τὸ Κοσμοπόλιδος γνώμην.

E Ελέγχος Καλλιθένοιο τῆς κατ' Ἀλέξανδρον συγγραφοῦς.
Kkk

A

Οὐκ ὁ Ξυφραφῆς διὰ τὴν
τῆς Τακτικῆς ἀπειρίαν ἐν ταῖς
τῶν ὁρατάξεων ἐξηγήσεσι πλεί-
στα ὅσα ἀτοπα καὶ πάντως ἀδυνάτα
ἐξεδείασεν.

*Callisthenem pra imperitia
rei militaris & artis Tactica,
in praliorum descriptionibus
multa absurda & quae fieri non
poterant, temere effutuisse.*

ΜΝΗΣΘΗΣΟΜΕΘΑ μὲν

ὁρατάξεως, ἣν ἅμα μὲν ὅτι φα-
νεστάτῳ εἶ) συμβέβηκεν, ἅμα δὲ ταῖς κα-
ταῖς οὐ μακρὰν ἀπηρτίσθαι, ὅ δὲ μέγιστον
ὁρατετευχεῖται τὸν Καλλιθέην. λέγω δὲ
ὅτι τῆς ἐν Κιλικίᾳ ἡμοῦνης Αλέξανδρου
πρὸς Δαρείον. ἐν ἣ φησὶ μὲν Αλέξανδρος
ἦδη ἀναπορεύεσθαι πρὸς τὰς, καὶ τὰς λε-
γούσας ἐν τῇ Κιλικίᾳ Πύλας. Δαρεῖος ὁ
χρησάμενος τῇ ἀφ' αὐτῶν Αμανίδων λεγ-
ομένων Πυλῶν πορείᾳ, κατὰρα μὲν τὴν
τάμεως εἰς Κιλικίαν. πυθόμενοι δὲ ὁρατὴν
ἐγγυρίων ὁρατῶν τὸν Αλέξανδρον ὡς ὅτι
Συρίαν, ἀναστρεφῆναι. καὶ συνεγγίζονται ταῖς
ταῖς, στρατοπεδεύσας ὁρατὴν τὸν Πύργον πο-
ταμόν. εἶ) δὲ τῆ μὲν πόπου ὁ ὁρατῆς οὐ
πλείων τῶν πεπάρων καὶ δέκα σταδίῳ ἀπὸ
θαλάττης ἕως πρὸς τὴν πρὸς ῥέειν. ἀφ'
δὲ πύργου φέρεσθαι τὴν ὁρατῆς ποταμὸν ποτα-
μὸν ὅτι κέρσιον, ἀπὸ μὲν τῆ ὁρανὸν εὐθείως εἰς
ἐκρήματα τῶν πλῶρων. ἀφ' δὲ τῆ ὁπι-
πέδων ἕως εἰς θαλάσσαν, ἀπὸ ὁμοῦ ἔχοντα
καὶ δυσβάτους λόφους. ταῦτα δὲ ὁρατῆς
τος, ἐπὶ συνεγγίζονται οἱ ὁρατῆς τὸν Αλέξανδρον
ὁρατῆς ὁρατῆς ἐπ' αὐτοὺς αἰαχουμένους,
κρίνας φησὶ Δαρείον καὶ τοὺς ἡγεμόνας, τὴν
μὲν φάλαγγα τάσας πᾶσαι ἐν αὐτῇ τῇ
στρατοπεδείᾳ κατὰ τὴν ὁρατῆς εἶχα. χρη-
σάσθαι δὲ τῶν ποταμῶν ὁρατῆς ὁρατῆς ἀφ'
ὁ πρὸ αὐτῶν ῥεῖν τὴν στρατοπεδείαν. Με-
τὰ δὲ ταῦτα φησὶ, τοὺς μὲν ἰπποῖς τάσας
ὁρατῆς θαλάτταν, τοὺς δὲ μισθοφόρους ἐ-
ξῆς ὁρατῆς πρὸ αὐτῶν τὴν ποταμὸν ἐκράδους
ὁρατῆς, τοὺς δὲ πελῶνας συνάπτοντας τοὺς
ὁρατῆς. πῶς δὲ ὁρατῆς ὁρατῆς πρὸ τῆς
φάλαγγος, τῶν ποταμῶν ῥέοντος πρὸ αὐτῆν
τὴν στρατοπεδείαν, δυσχερὲς κατὰ μὲν
καὶ ταῦτα ὁ πλῆθος ποσύντων ὁρατῆς

B

C

D

E

MENTIONEM hoc loco facie-
mus vnius dumtaxat pugnae ac-
cie instructa pugnatæ, quæ & nobilif-
sima fuit, neque longe abest à tempo-
ribus quorum modò meminimus: cui
denique, quod est omnium maximū,
Callisthenes ipse interfuit. Eam dico
pugnam, quam in Cilicia Alexander
cum Dario commisit. Iam Alexander,
inquit Callisthenes, fauces superaue-
rat, & quas Ciliciæ Pylas vocant. Da-
rius per Amanicas Pylas ducto agni-
ne, in Ciliciam cum copiis iam perue-
nerat. vbi certior factus ab indigenis,
præcessisse Alexandrum Syriam pe-
tentem, sequi illum institit. Ad fauces
ut ventum, prope amnem Pinarum
castris locum cepit. Patet autem eo lo-
ci, ut hic ait, interuallū à mari ad mon-
tis radices, stadia quatuordecim. per
hoc spatium transuerso limite dictus
amnis labitur: qui quidē in iugis exor-
tus, mox per intercisa montis latera
erumpit, ac deinde per patentes cam-
pos ad mare vsque defertur, prætu-
ptis & inaccessibleibus eum cin-
gentibus. His ita positis, addit Calli-
sthenes Alexandrum conuersa signa
versus hostem reduxisse: eoque iam
appropinquante, consilium cepisse
Darium & eius duces, vniuersam
phalangem eo ipso in loco vbi ten-
debant ordinandi, sicut à principio
fecerant; flumine, quod castra ipsa
præfluebat, pro munitione hosti ob-
iecto. Postea subiicit; Darium secun-
dum mare equites constituisse; prox-
imos his in fluminis ripa mercenarios,
cetratos deinde, ita ut montes contin-
gerent. Sed quonam modo ante pha-
langis aciem hos Darius locauerit,
propter ipsa castra flumio laeente,
complecti mente difficile est, in tan-
ta præfectorum hominum multitudine.

nam Callisthene ipso teste, equites erant εἰς εἰς εἰς; & mercenarij paci numero. Quæ multitudo armorum quo spatio potuerit capi, scire est pronum. In veris namque ac legitimis præliis, ita plurimum equitris acies ordinatur, ut eius profunditas sit equitum octonum: Iam inter turmas vacuum spatium sit oportet pro cuiusque fronte, quod possit cōmode vel in latus vel retrorsum conuersio turmae institui. hac ratione stadiū equites octingētos capit. stadia decem, equitū octo millia: stadia quatuor ter mille, ducentos, ita ut locū illum quem diximus stadiorum quatuordecim, equitū millia vndecim & ducenti fuerint impleturi. Quod si vniuersam multitudinē equitum tricies mille, in aciem eo loci instrueres, parū abest quin triplex agmē efficeres, secundo primum subsequente, tertio secundū. cedo igitur locum ubi mercenariorum manus esset posita: nisi forte dicat aliquis, pone equites eam steterisse. at hoc Callisthenes non dicit: qui scribit, cum in duceretur in pugnam acies, conductitium militem & Macedonas inter se cōcurrisse. quia ex re necessario intelligēdum, dicti loci partem dimidiam versus mare, ab equitibus fuisse occupatam; dimidiū alterum montes versus, cepisse mercenarios. Quæ quum ita sint, facile iniri ratio potest, quāta esset equitum profunditas, & quā longō interuallo fluuius Pinarus à Darij castris distaret. Ait deinde; ubi iam hostes appropinquabant, Darius qui in media versabatur acie, mercenarios è cornu ad se vocasse: quod qua ratione sit dictum, dubitare licet. nā mercenarios sane & equites sese inuicem contigisse in medio illo spatio, prorsus est necesse. Darius igitur qui iam inter mercenarios esset, quī & quorsum aut quomodo mercenarios vocabat? Postremò ait; equites qui in dextro stabāt cornu, in hostem inuehētes, Alexādrū ipsum esse aggressum. illū cū suis horū impetū forti animo excepisse, & vice versa in ipsos inuectū atrocem pugnam accēdisse. at enim inter duas acies mediū fuisse fluuiū, & quidē eiusmodi fluuiū, qualē ante describebat, hoc vero Callisthenes erat oblitus. Similia his sunt quæ de Alexādro scribit. Quē ait in Asia traiecisse cū peditū εἰς εἰς εἰς equitib. εἰς εἰς εἰς.

A τρισμύριοι μὲν γὰρ ἵπποις ὑπῆρχον, ὡς αὐτὸς ὁ Καλλιθένης φησὶ, τρισμύριοι δὲ μυιοφόροι. πόσους δ' εἶχον οὗτοι τόπου χρεῖαι, διχρῆς καὶ ἀμαθεῖν. Πλείων μὲν γὰρ ἵπποις τάπηται βάθος ἐπ' ὀκτὼ πρὸς ἀληθείᾳ χρεῖαι· καὶ μετὰ τὴν ἰσὺν ἐκάστης σκευτάρχῃ δι' ἀφ' ἑσῆμα τοῖς μετώποις πρὸς τὴν ἐπιστροφῆς διώσασθαι καὶ τοῖς περὶ αὐτοὺς ἀντιπροσώτοις ἀντιπρὸς. ἔξ ὧν τὸ γὰρ ὅτι ὀκταχροῖς λαμβάνει. τὰ δὲ δίκαια, τοὺς ὀκταχιλίους, τὰ δὲ τέσσαρα περὶ χιλίους ἀφ' ἑσῆμα. ὡς δ' ἀπὸ τῶν μυρίων χιλίων ἀφ' ἑσῆμα πληροῦσαι τὸν τῆς περὶ αὐτοὺς δίκαια γὰρ τόπον. εἰ δὲ πρὸς τὰς ἐκτάτην τοῖς τρισμύριοις, βραχὺ λείπει τὴν περὶ αὐτοὺς ἐκτάτην εἰς τῶν ἵππων αὐτῶν. εἰς πόσον οὖν τόπον ἐκτάτην τὸ τῶν μυιοφόρων πλήθος; εἰ μὴ τὴν Δία κατόπιν τῶν ἵππων. ἀλλ' οὐ φησιν. ἀλλὰ συμπεριωκῆσαι πύτους τοῖς Μακεδόσι κατὰ τὴν ἐπαρχίαν· ἔξ ὧν αἰάγκη ποιῆσθαι τὴν ἐκδοχίαν, δὲ τὸ μὲν ἡμῶν τὴν ἑσῆμα τὸ πρὸς τὴν θαλάσσαν, ἡ τῶν ἵππων ἐπὶ τῇ τάξει. τὸ δὲ ἡμῶν τὸ πρὸς τοῖς ὄρεσιν, ἡ τῶν μυιοφόρων. εἰ δὲ πύτων δι-συλλόγηται, πόσον ὑπῆρχε τὸ βάθος τῶν ἵππων, καὶ πόσον ἔδει τόπον ἀπὸ τῶν ποταμῶν ἀπὸ τῆς ἐκδοχίας. μετὰ δὲ ταῦτα συνεχίζονται τῶν πολεμίων, φησὶ τὸν Δαρείον αὐτὸν κατὰ μέσσην ὑπῆρχοντα τὴν τάξιν, καλεῖν τοὺς μυιοφόρους ἀπὸ τῆς κίρκης πρὸς αὐτόν. πῶς δὲ λέγεται τὸ, ἀφ' ἑσῆμα τὸν τόπον. τῆς γὰρ μυιοφόρων αἰάγκη καὶ τῆς ἵππων τὴν σκευτάρχειν κατὰ μέσσην ὑπῆρχον τὸν τόπον. ὡς εἰ αὐτοῖς ὡς τοῖς μυιοφόροις ὁ Δαρίος, πρὸς καὶ πρὸς τὴν καὶ πρὸς, ἐκάλει τοὺς μυιοφόρους; Τὸ δὲ τελευτῶν φησὶ τοῖς ἀπὸ τῆς δεξιᾶς κίρκης ἵπποις ἐπαρχίαν, ἐμὲν τῆς πρὸς τὴν Ἀλέξανδρον. τὴν δὲ ἡμῶν δεξιᾶν, αἰτεπάρχειν καὶ ποιῆν μετὰ τὴν ἰσχυρίαν. ὅτι τὸ πρὸς αὐτοῖς εἰς μέσσην καὶ περὶ αὐτοῖς ὡς ἀπὸ τῆς ἐκδοχίας. Τέτοις δ' ὅτι τὸ ἀπὸ τῆς δεξιᾶς καὶ τὸ Ἀλέξανδρον. φησὶ γὰρ αὐτὸν ποιῆσαι τὴν εἰς τὴν Ἀσίαν ἐκδοχίαν, πρὸς μὲν ἔχοντα τέσσαρας μυριάδας, ἵπποις δὲ περὶ χιλίους καὶ περὶ χροῖους.

μέλλοιεν δὲ εἰς Κιλικίαν ἐμβαλεῖν, ἄλ-
 λους ἐλθεῖν ἐκ Μακεδονίας, πεζοὺς μὲν
 πεντακισχίλους, ἵππους δὲ ὀκτακιστοὺς. ἀφ'
 ὧν εἴ τις ἀφείλοι τετρακίλους μὲν πεζοὺς,
 τετρακιστοὺς δὲ ἵππους, ὅτι ὁ πλεῖον ποιεῖν
 τὴν ἀποσίαν τῆς πρὸς τῇ γαλλιαν
 χρείας· ὁμῶς πεζοὶ μὲν ἀπολειφθήσονται
 τετρακισμύριοι διχίλιοι· τοῦτων οὖν ἕπο-
 κισμῶν, φησὶ τὸν Ἀλέξανδρον πυλῆσθαι
 τὴν Δαρείου περὶοσίαν εἰς Κιλικίαν, ἐκα-
 τὸν ἀπέχοντα σαδείας ἀπ' αὐτῆς, ἀπο-
 ρυόμενον ἤδη τὰς εἰς· ὁ δὲ πρὸς τὴν ἕπο-
 κισμῶν πάλιν ποιεῖσθαι τὴν πορείαν ἀφ'
 τῆς εἰσῆς, ἄριστα πορεύσθαι μὲν τὴν φά-
 λαγαν· μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς ἵππους, ὅτι πᾶσι
 δὲ ὁ σκευόρεσθαι. ἄμα δὲ τῶν πορεύσθαι εἰς
 τῇ διρυχρείας ἐκπεσεῖν, ἀφ' οὗ ἀφ' ἑαυτοῦ
 πορεύσθαι πᾶσιν ἐπιπρυμναλεῖν τὴν
 φάλαγαν, καὶ ποιῆσθαι τὸ βάθος αὐτῆς
 ὅτι πεντάκιστον καὶ δύο. μετὰ δὲ ταῦτα
 πάλιν, εἰς ἐκχιλίδεα. ὁ δὲ τελευταῖος εἰ-
 σιγγίζοντα τοῖς πολεμίοις εἰς ὀκτώ. Ταῦτα
 δὲ ὅτι μίξας τῶν πορευομένων ἀλόγη-
 ματα. τὸ γὰρ σαδείου λαμβάνοντος αἰσθάν-
 ος εἰς τὴν πορφυρεῖαν ἀφ' ἑαυτοῦ, ὅταν εἰς
 ὀκτωκίλιδεα τὸ βάθος ᾧ, χίλους ἑξακί-
 στους, ἐκαστοὺ τῶν αἰσθάνων ἐξ ὁδῶν ἀπέχο-
 ῖτο· φανερὸν ὅτι τὰ δέκα εἰς ἀφ' ἑαυτοῦ
 μυρίους ἑξακισχίλους· τὰ δὲ εἰκοσι τοὺς
 διπλασίους. ἐκ δὲ τούτων ἀπεώρητον, ὅτι
 καὶ ὁ πορεύσθαι ἐποίησε τὴν διύαμιν Ἀλέ-
 ξανδρος ἐκχιλίδεα τὸ βάθος, ἀφ' ἑαυτοῦ
 εἰκοσι σαδείων ἕποσθαι τὸ τῆς πόπου ὁρ-
 σημα, καὶ πορεύσθαι ἐπὶ τοὺς μὲν ἵππους
 πρὸς τὰς, τῶν δὲ πεζῶν μυρίους. μετὰ δὲ
 ταῦτα φησὶ, μεταπηδὸν ἄγει τὴν διύα-
 μιν, ἀπέχοντα τῶν πολεμίων πρὸς τὴν
 ἐκχιλίδεα. τούτου δὲ μίξας ἀλόγημα
 δυσχερὲς ἐπιποῖσθαι. ποῦ γὰρ ὅτις τις ποι-
 οῦτοιοις τοποῖς, ἄλλως τε καὶ κατὰ Κιλικίαν,
 ὥστε ὅτι σαδείους εἰκοσι μὲν τὸ πλάτος, τετ-
 τρακισχίοντα δὲ τὸ μήκος, μεταπηδὸν ἄγει
 φάλαγαν σκευόρεσθαι; ταῦτα γὰρ ὅτι
 ἐμπόδιον πρὸς τὴν τριακίλιον πᾶσιν καὶ
 χρείαν, ἢ τις οὐδ' ὁραεῖσθαι τοῦ σαδείου.

A deinde quum inibi esset, ut in Cilici-
 am intraret, supplementum aduenisse
 ei ē Macedonia peditum 150, equitū
 15000. qua ex multitudine si quis tol-
 lat pedites quidem 150 150 150, equi-
 tes verò 1500, ita ut numerum quā-
 maxime augeat eorū qui propter va-
 rios usus potuerunt abesse; relinquen-
 tur tamen peditum duo & quadragin-
 ta millia; equitum quatuor millia. His
 ita positis, narrat Callisthenes; Alexā-
 drum de aduentu Darij in Ciliciam
 certiorē esse factum, quum ab ipso
 stadia centū nō amplius distaret, post-
 quam fauces ipse iam superasset. Pro-
 pterea conuerso itinere iterū per fau-
 ces reduxisse: in primo agmine fuisse
 phalangem, proximam huic equitatu,
 in ultimo agmine impedimēta. Simul
 ventū in campos patētes, edixisse om-
 nib. Alexandrum, ut in legitimū pha-
 langis ordinē instruerentur, seq; ma-
 nipuli manipulis applicarent; ac pro-
 funditatē aciei instituisse, armatorum
 binū & tricenū: postea vero senū
 denū. postremo vbi iā hostes appro-
 pinquabant, octonū. sed deliria hæc
 sunt, prioribus etiā maiora. Enimvero
 stadium vnū capit homines mille sex-
 centos, quoties interuallorum ratio-
 nes ad faciēdum iter sunt accommo-
 datae, octonis denis profunditatem a-
 gminis constituentibus, & viro quoq;
 pedes senos ab altero distante. Quod
 quum ita sit perspicuum est, decem
 stadia pedites captura esse 1500 &
 1500, viginti stadia, alterum tātum.
 Ex his facile intelligitur, oportuisse
 quando Alexander aciem suam ita or-
 dinauit, ut eius profunditas esset mili-
 tum senū denū; campos illum esse
 nactum viginti stadia patentes. quan-
 quā etiam sic superfuerint, quos locus
 non capiebat, equites omnes, cum pe-
 ditum decē millibus. Subiicit his: Ale-
 xādrum vbi iā ab hoste stadia dūtaxat
 xli aberat, copias suas fronte recta &
 æquata in eū duxisse. quo delirio vix
 ac ne vix quidē maius aliud queat ex-
 cogitari. Nam vbi terrarum eiusmodi
 loca inuenias, maxime autē in Cilicia,
 per quæ loca phalangē sarissis armatā,
 stadia viginti in latitudinē porrectam,
 quadraginta in lōgitudinē stadia fro-
 te recta & æquata ducas? nā si quis acie
 sic ordinata procedere decreuerit, tot
 se illi impedimenta offerent, ut ne per-
 censere quidē illa facile aliquis valeat,

ad cuius rei faciendam fidem, vel illa suffecerint quæ ab ipso Callisthene dicuntur. Quiquidem ait, torrentes fluuios qui è montibus cadunt, tot locis hiatus aperire in subiecta planitie, ut pars magna Persarum fugientium in illis cauernis perierit. At Hercules, voluit Alexander parata suorum ut acies esset, sicunde hostis apparuisset. quasi vero potuerit quicquam esse imparatius, ea phalange cuius frons esset dissipata & diuulsa. Quanto namq; facilius erat futurum, ex agmine ad iter composito, phalægis aciem instruere, quam interruptas in fronte & diuulsas copias ad priorem figuram lineamq; rectam reuocare, atq; in locis syluosis & amfractis apte ad pugnam eos dirigere? Erat igitur profecto longe satius diuisas copias ducere in duo vel etiam quatuor agmina partitas, quæ se aliud post aliud sequerentur; quando & viæ ad ita faciendum iter aptæ poterant inueniri; & legitimam repente instruere aciem facile erat futurum: quum præsertim, per præcursores sciri multo antè hostis aduentus posset. At hic, ut alia taceam absurda, quum per loca plana exercitum fronte æquata duceret, ne equites quidem præmisit: sed peditibus eos exequauit. Omnium vero absurdissimum est hoc: Ait Macedonem hostibus appropinquantem, octonum militum profundam aciem struxisse. ex eo apparet, phalægem illam stadia quadraginta necessario in longitudinem patuisse. Sed demus defacta sic fuisse aciem, quod ait poeta, ut cōferti inuicem hærent, omnino tamen stadiorum viginti locum illum esse oportuit. at ipse ait minorem fuisse stadiis quatuordecim. huius quoq; spatij partem aliquam propter mare . . . . dimidiū huius numeri in dextro cornu: quinctiam scribit idem aciem, vniuersam à motibus mediocri spatio fuisse distantem, ne hosti qui radices montis obtinebat subiceretur. Scimus sane dicere illum, partem aciei Alexandri in forcipis figuram fuisse reflexam. Iccirco etiam nos hic relinquamus in eum vsu decem peditum millia; qui maior est numerus eo quæ ipse desiderat. Ex istis tandem sequitur, vel ipso auctore Callisthene, phalægis longitudinem stadia vndecim ad summum patuisse; intra quod interuallum duum & triginta millium hominum confertis clypeis defectorum acies tricenos milites in profunditate habere necessario fuerit contenta.

A **Ε**κ δὲ τῆς ἰσχυρῆς ἀντιθέσεως Κληιδέμου λέγοντος, ἰσχυρὸν ὑπορχαίον πρὸς πύξιν τοὺς γὰρ ἀπὸ τῆς ὁρᾶς χημάριος καὶ φερεγγυοὺς ἑσπέραι φησὶ ποιῆν ἐκρήματα καὶ τὸ πύξιν, ὥστε καὶ τῶν Περσῶν καὶ τὴν φυγὴν διαφθαλῶσαι λέγοντι τοὺς πλείους ἐν τοῖς ποταμοῖς καὶ ὕδασι. Νῆ Δί', ἀλλ' ἐτοιμος ἐβούλετο εἶναι πρὸς τὴν τῶν πολεμίων ἐπιφάνειαν. τί δ' ἀντοιμόπρεπον φάλαγγος ἐν μετώπῳ διαλελυμένης καὶ διεσπασμένης; πόσω γὰρ ἐκ πορφυρικῆς ἀγωγῆς δρμόζουσιν ὡς ἀφ' αὐτῆς ῥάδον, ἢ διαλελυμένης ἐν μετώπῳ καὶ διεσπασμένης διώκῃ ἐπὶ τὴν αὐτὴν θέλει ἀναγαγῆναι, καὶ συστῆσαι πρὸς μέγαν ἐν τόποις ὑψώδεσι καὶ ἀεὶ κεκλασμένοις; δὲ τὸν οὐδὲν ὡς μικρὸν ἢ κρηττον ἀγὼν διαφάλαγγας ἢ τετραφάλαγγας δρμόζουσαι· εἰ καὶ τόποι πρὸς πορείας εἶναι εἰς ἀδιώκον, καὶ τὸ ὡς ἀφ' αὐτῆς παχέως ῥάδον γὰρ, διωκόμενοι δὲ τῶν πορφυρῶν ἐκ πολλοῦ γινώσκον τὴν τῶν πολεμίων πρόοισιν. Οὗ γὰρ τῆς ἄλλων οὐδὲν τοὺς ἵππους πρὸς ἑαυτοὺς μεταπηδῶν ἀγὼν τὴν διώκῃ ἐν τόποις ἐπιπέδῳ· ἀλλ' ὅς ἴσθι ποιῆν τοῖς πεζοῖς. Τὸ δὲ δὴ πρῶτον μέγιστον, ἥδη γὰρ συνέχῃς ὄντα τοῖς πολεμίοις αὐτῶν, εἰς ὅκτω ποιῆσαι φησὶ τὸ βάθος. ὅς οὐ δὴ λανθάνει, ὅτι καὶ ἀνὰ κλίαν ἐπὶ πεπαισμένοις σταδίοις ἔδει ἡγεῖσθαι τὸ μέγεθος τῆς φάλαγγος· εἰ δ' ὅλως συνήσπισαν καὶ τὴν ποιητὴν οὕτως, ὥστε συνερεῖσθαι πρὸς ἀγλήλους, ὅμως εἴχουσι σταδίων ἔδει τὸν τόπον ὑπορχαίον. αὐτὸς δὲ φησὶ λείπειν τῆς δεκατιστρῶν σταδίων. καὶ τούτου μέγεθος μὲν πρὸς σταδίῳ, ... τοὺς ἡμίσεις ἐπὶ τῇ δεξιῇ, ἐπὶ τῇ τριῇ ὅλῳ τάξιν ἀπὸ τῆς ὁρᾶς ἰσχυρὸν τόπον ἀφελῆσαι πρὸς τὸ μὴ τοῖς πολεμίοις ὑποπεπιωχῆναι τοῖς κατήχοις τὰς προρείας. ἴσμεν γὰρ ὅτι ποιεῖ πρὸς τοῖς ἐπιτάκταις. ὑπολειπόμενα καὶ ἡμῶν τοῖς μυρίοις πεζοῖς, πλείους οὐκ ἔστι τῆς ἐκείνου προθέσεως. ὥς ἐκ τούτων ἐνδεκα σταδίοις ἐπὶ τὸ πλεον ἐπολείπεισθαι τὴν φάλαγγος μέγεθος, κατ' αὐτὸν τὸν Κληιδέμου· ἐν οἷς ἀνάγκη τοὺς περσικῶν καὶ διολυκῶν ἐπὶ πεντάκοντα τὸ βάθος ὑπορχαίον συνησπύσας.

ὁ δὲ φησὶν εἰς ὅκτωι πλεονέκων ἡμίονοι τὴν μάχην. Τὰ δὲ ποιεῖται τῇ ἀμνηστία, οὐδ' ἀπολογία ἐπιδέχεται. ὅ γὰρ ἀδυνάτων ἐν πολεμίοις, αὐτοὶ ἔχοντες τὴν πίστιν. δὲ-
 πορ' ὅτι καὶ τὰ κατ' αἶδρα ἀφαιρέματα,
 καὶ ὅτι πρὸ τῆς πόλεως μίγνυται ὡς οἰκιστοὶ ὑ-
 ποβῶσι, καὶ τὸ ἀεὶ μὲν τῶν αἰδρῶν, αἰαπο-
 λόγητον γίγνεται ὁ ψεύδης. Τὰ μὲν γὰρ ἅμα
 τοῖσι ἀλογήματα, μακρὸν αὖ εἴη λέγειν
 πάντα, πλεονέκων ὀλίγων. Φησὶ γὰρ τὸν
 Ἀλέξανδρον ἀπουδάξαι ἐξ τῆς τάξης, ἵνα
 καὶ τὸν Δαρείον αὐτὸν ποιήσῃ τῇ μά-
 χῃ. ὁμοίως δὲ καὶ μὴ ἔρχεται καὶ τὸν
 Δαρείον αὐτὸν βουλεύσασθαι καὶ τὸν Ἀλέξαν-
 δρον ὕψιστον δὲ μετὰ μοῖσιν. πῶς δ' ἐπὶ τῶν
 ἁλλήλοισι οὗτοι, πρὸ τῆς ἰδίας δυνάμεως
 ἔχουσι τὴν τάξιν, ἢ πρὸς μετέβη πάλιν ὁ Δα-
 ρείος, ἀπλῶς ὁδοῦν λέγειται. πῶς δὲ πορ-
 αἰέβη πορὸς τῇ ὀφρῷ ὅτι πορὰ μὲν φαλαγγ-
 γιστῶν τάξις, ἀποτομοὶ οὖσαι καὶ βατώδη;
 καὶ γὰρ τοῦτο πρὸ ὀλίγων. Ἀλέξανδρος μὲν
 οὖν οὐκ ἐποίησεν τὴν πορὰν ἀποπείσας, ὁ-
 μοιογνώμονες οὖν, πορὰ λαμβάνειν πρὸ
 αὐτῶν τὴν ἐν τοῖς πολεμίοις ἐμπειρίαν καὶ
 περὶ τὴν ἐκ παιδὸς τὰ δὲ συνήθη μάλ-
 λον, ὅς τινος ἀπειρία, ὅτι δὲ δυνα-
 τὸν καὶ ὅτι μὴ δυνατὸν ἐν τοῖς τοῖσι δύ-
 ναται διδραχθεῖν. πορὶ μὲν οὖν Εὐφρόνῃ καὶ Καλ-
 λισθένοι, τῶν δὲ ἡμῶν εἰρήσας.

Υποθήσασθαι πάλαι πρὸς δοδεκάτοισι
 μέλλοντι ὑπὲρ εἰρήνης καὶ πολέ-
 μου δημογραφίαν ἐνστήσασθαι καὶ
 πρεσβεΐαν. ἔστι δὲ οἷον κοινὸς τόπος
 εἰς σύγκρισιν εἰρήνης καὶ πολέμου.

ΠΡΩΤΟΝ μὲν αἶψα δὴν αἰαμη-
 σθῆναι τοὺς σινοέδρους, ὅτι χρησμέ-
 νους τὸ ὄρθεον, ἐν μὲν τῇ πολέμῳ διεγεί-
 ρουσι αἱ ἑλπίδες, καὶ δὲ τὴν εἰρήνῃ
 οἱ ὀρίδες. Μετὰ δὲ ταῦτα τὸν Ηρακλέα φη-
 σὶ, τὸ μὲν Ὀλυμπίῳ ἀγῶνι δύναι καὶ τὴν

A at ille ait, profunditatē aciei oñonũm
 hominum fuisse cum est pugnatum.
 Sũt verò hoc genus peccata eiusmodi,
 vt excusationem nullam prorsus ad-
 mittant. Nam quod per rerum natu-
 ram fieri potest, id statim fidem sua
 sponte inuenit. Quoties igitur aliquis
 viritum ponit interuallum, & certam
 loci mensuram designat, numerum
 item hominum; hic si mentiatur, nulla
 ratione potest excusari. Iam quæ his
 adiecit absurda alia commemorare
 longum sit. pauca tantum afferemus.

B Ait Alexandrum in ordinanda acie
 summo studio id operam dedisse, vt
 cum ea parte hostilis aciei pugnam
 capesseret, in qua Darius ipse staret:
 Darium quoque initio, ex aduerso
 Alexandri pugnare voluisse: mox ve-
 ro sententiam mutasse. At quomodo
 dignoscere sese inuicem Reges po-
 tuerint, & rescire in qua parte sui e-
 xercitus vterque stationem cepisset,
 aut quò tandem post mutatam sen-
 tentiam transierit Darius, nihil plane
 horum dicitur. Præterea, quĩ potuit

C phalanx ordinata amnis supercilium
 præruptum & spinis obsitum; (nam
 hæc loci illius facies pene vbique;)
 ascēdere & superare? Tantæ huius ab-
 surditatis Alexandrum damnare, ne-
 fas profectò fuerit: quem constat &
 disciplinam & vsum rerũ bellicarum
 à puero fuisse edoctum: sed scripto-
 rem potius, hominem adeo rudem &
 imperitum, vt quid in talibus fieri
 queat aut nequeat, internoscere non
 sit quitus. Ac de Ephoro quidem &
 Callisthene hætenus.

D *Monita cuidam olim da-
 ta, qui legatus aliquò proficis-
 cebatur, de pace & bello actu-
 rus. Est autem ceu locus com-
 munis ad comparisonem pa-
 cis & belli.*

E ANTE omnia iis qui concilium
 participant reuocandum censet
 in memoriam, quomodo iacentes in
 stratis mane exsuscitet, belli quidem
 tempore tubarum cantus; pacis verò,
 gallorum. Ait deinde, ludicrum qui-
 dem Olympicum & in totum eius fe-

ſi ſolemnia, inſtituiſſe Herculem; de-
clarantem quis ſuus eſſet ſenſus, quæ
mens animi: iis autem omnibus qui-
buſcum bella geſſit, damna ipſum
intuliſſe neceſſitate compulſum, & a-
lieno iuſſu: ſponte quidem ſua nemi-
ni mortalium ullum unquam derri-
mentum importaſſe. Subiicit hiſ, lo-
quem apud poëtam induci Marti ſuc-
cenſentem, ac dicentem:

*Calicolarum unum eximie se semper
ego odi,*

*Quod tibi rixa placet bellumque et
prælia sæua.*

consentientem his etiam esse orationem, quæ heroum prudentissimo attribuitur:

*Non habet ille tribum, nec lares, in-
râque nescit,*

*Quisquis amat durus crudelia præ-
lia Martis.*

Poëtæ autem etiam Euripidem assen-
tiri, cuius hæc sunt :

O pax alma, datrix opum,
O pulcherrima cœlitum,
Quàm te mens sitit ! ô moram !
Obrepat metuo mihi
Ætas ne mala, te prius
Suauem ô quàm tueor diem,
Plausus undique cum strepent,
Cantûsque, & chori, amicâque
Comessatio floribus.

Ad hæc, simillimum ait bellū quidem morbo; pacem verò sanitati: per hanc siquidem, & qui ægrotant refici; per illud, etiam sanos interire. Accedit, quod vigente pace senes conuenienter naturæ sepeliuntur à iuuenibus; cuius fit contrariū in bello. Omnium maximum illud est, quod belli tempore, ne muro quidem vrbis tenus securitas sperari potest: pacis vero tempore etiam ad fines vsque regionis, & similia istis alia.

*Quum duo sint instrumen-
ta res cognoscendi, auditus &
visus, visum esse certio-
rem.*

A ἐκχεΐας, δῶγμα ποτιέμενοι τ' αὐτὴν ποτα-
ρίστως· ὅσοις δ' ἐπολέμησι, τούτοις πάλιν
βεβλαφέναι καὶ τὴν αἰσάνειν καὶ καὶ ἐ-
πιπαλύν· ἐκυσίως δὲ τῷ θάϊτισι καχεῦ οὐ-
δὲν γιγνέναι τῶν αὐθρόπων. Εξῆς δὲ τού-
τοις, τῷ μὲν τῷ ποιητῇ, τὸν Δία πᾶρι-
σάμεθα δι' ἑρετούμενοι τῷ Ἀρεί καὶ λέ-
γουσι·

Ἐλπίσας δὲ μαι ἐπὶ θεῶν, οἱ ὀλυμποὶ ἔ-
χουσιν.

Αἰεὶ γὰρ τι ἕρις τε Φίλη, πόλεμοί τε, μά-
χαι τε.

B και π.
ὁμοίως δὲ καὶ τὸν φενημῶτατον τῶν ἡρώων
λέγει.

Αἰφρήτωρ, ἀδάμωτος, αἰέσιος ὅστις ἐκεί-
νος,

Ὁ πολέμου ἐροται ὑπὸ τῆς ἐκείνου, ὁ χρύεν-
τος.

ὁμοιωμένοι δὲ τῇ ποικίῃ καὶ τὸν Ἐγχεί-
δην, ἐν αἷς φροῖν·

Εἰρήν' α βαζύπλουτε,

C Καλλίστα μακάρων θεῶν.
Ζῆλος μαι σέθεν, ὡς χρονίζεις!
Δέδωκε δὲ μὴ

Πρὶν ὑπεβλήῃ με γῆρας,

Γενὰ ἀνθρώπων καὶ ζώων ὅλων,

Καὶ χαλίζουσι αἰοῦντες,

Φιλότητάς τε κήμους:

Επὶ δὲ τοῖς τοῦτοις ὁμοιοπαθεῖν εἰπὼν Φησὶ, ὅτι
 μὲν πόλεμοι τῇ νόσῳ, τὴν δὲ εἰρήνην τῇ
 ὑγείᾳ. ἐν ἣ μὲν γὰρ καὶ τοὺς κακοποιῶντας αἰα-
 λαμβάνειν, ἐν ἣ δὲ καὶ τοὺς ὑγιαίνοντας ἀ-
 πόλλυται. καὶ κατὰ μὲν τὴν εἰρήνην τοὺς
 φρεσδυτέρας ὑπὸ τῆς νόσου θάπτεται καὶ
 φύσιν, ἐν δὲ τῇ πολέμῳ πάσασθαι. ὅ δὲ
 μάστιγι, ἐν μὲν τῇ πολέμῳ, μηδὲ ἄλλῃ τῇ
 τυχὼν εἶναι τῇ ἀσφαλείᾳ. καὶ δὲ τὴν εἰρήνην,
 μὲν τῇ τῆς χώρας ὄρων· καὶ τοῦτοις ἔτερε
 παρὰ πλείονα.

Οὐκ οὖν ὄντων ὀργάνων τῶν μα-
θαίνειν, ἀκοῆς καὶ ὁρασεως, ἀληθινώ-
τερα ὅτιν ἐὶ ὁρασις.

Kkk   iiij

Οὐ ὁ Τίμαιος δι' ἀκοῆς μό- A
νον ἐπολυπραγμονήσει.

Οὐ ἢ δι' ἀκοῆς ὁδὸς διττή· ἢ
μὲν διὰ ὑπομνημάτων, ἢ δὲ δι'
ἀνακρίσεως.

Οὐ ὁ Τίμαιος περὶ τὰς ἀ-
νακρίσεως ραθύμως ἀνέγραψεν.

Οτι τὸ δι' αὐτῶν πολυπραγμο-
νεῖν δυσχερὲς μὲν ὅστιν, μέγα δὲ π
συμβάλλεται πρὸς τὸ γράφειν
ἱστορίας καὶ ἐμπειρεῖν πρραγμα-
των.

Τίς ὅστιν ἐπιτήδευε συγγραφεῖς
ἱστορίας.

Ὁ τῷ Τιμαίῳ βίος.

ΔΥΟΙΝ γὰρ ὅντων κατὰ φύσιν ὥσπερ
C πῶν ὀργάνων ἡμῖν, οἷς πᾶσι πειθα-
νόματα καὶ πολυπραγμονοῦμεν, ἀκοῆς καὶ
ὁρασίως· ἀληθινότερα δὲ οὕτως οὐ μι-
κρῶ τῆς ὁρασίως κατὰ τὸν Ηράκλειτον,
(ὀφθαλμοὶ γὰρ τῶν ὄντων ἀκριβέστεροι μῦ-
στες) πύτων Τιμάριος τὴν ἰδίαν μὲν, ἥτις
δὲ τῶν ὁδῶν ὥρμησι πρὸς τὸ πολυπρα-
γμονεῖν. τῷ μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς ὁρασίως εἰς
τέλος ἀπίσθη, τῶν δὲ ἀπὸ τῆς ἀκοῆς ἀ-
παισίσθη. καὶ ταύτης δὲ οὕτως διττῶς, τῷ
μὲν ἀπὸ τῆς ὑπομνημάτων, τῷ δὲ δι'
ἀνακρίσεως· περὶ τῆς ἀνακρίσεως ραθύμως
ἀνέγραψεν, κατὰ πρὸς τοῖς αἰώτερον ἡμῖν
δεδιδότωται. Δι' ἡν δὲ αἰτίαν ταύτην ἔχε
τὴν αἴρεσιν, ἀχρεὲς καταμαθεῖν. ὅτι πᾶ-
σι μὲν ἐκ τῶν βιβλίων δύναται πολυπρα-
γμονεῖσθαι χωρὶς κινδύνου καὶ κακῆπα-
θείας· ἐὰν ἕως αὐτῶν τὰτο πρᾶσι μί-
τοι, ὥστε λαβεῖν ἢ πόλιν ἔχουσαν ὑπο-
μνημάτων πλῆθος, ἢ βιβλιοθήκην που
ἡγεῖσθαι· λατὸν καὶ κακίαν ἐρᾶν
δεῖ τὸ ζητούμενον, καὶ συγκρίνειν τῷ τῷ
πρᾶσι τοῖς συγγραφεῶν ἀγνοίας, αἰδῶ

Timaeum ad res cognoscen-
das solo auditu esse usum.

Instrumentum auditus esse du-
plex; librorum lectionem, &
propriam cuiusque inquisitio-
nem.

Timaeum in rerum inquisi-
tione segniter esse versatum.

Suapte opera res inquirere,
difficile quidem esse; sed ad scri-
bendam historiam plurimum
conferre, & ad rerum noti-
tiam.

Quis sit idoneus ad scriben-
dam historiam.

Timai vita.

Q V M duo quasi instrumenta sunt
nobis à natura data, quibus re-
rum omnium cognitionem, & capi-
mus & serio inquirimus, auditus &
visus: sitque visus non paullo quàm
auditus verior, ut placet Heraclito;
oculi enim testes sunt certiores auri-
bus; harum duarum viarum perue-
niendi ad rerum notitiam, eam solam
Timaeus institit, quae erat iucundior.
nam oculis per omnem vitam par-
cens, aures in eam rem adhibuit. Iam
quum duobus modis sensus audiendi
ad rerum perceptionem possit esse u-
sui; si vel aliorum scriptis utaris, vel
ipse quae scire voles inquiras; in diu-
dicandis iis quae sibi narrarentur, quàm
negligens fuerit Timaeus, iam antea
in praecedentibus est à nobis ostensum.
Quae autem illum impulerit causa, ut
ad rerum notitiam consequendam
hanc potius viam ingrederetur, quàm
alteram, facile potest cognosci. Enim-
vero, quae librorum auxilio paratur
cognitio, ea neque periculo ulli est
coniuncta, neque vexationi. Vbi nā-
que hoc unum aliquis sibi prospexe-
rit, ut in urbe habitet copia librorum
instructa; vel certe, ut aliquā prope se
bibliothecā habeat: de cætero iam ni-
hil desideratur aliud, nisi ut vel in le-
culo iacēs, quodcunq; scire voluerit,

vestiget, & priorum scriptorum dicta (quod sine vexatione vlla potest fieri) inter se contendat & culpas obseruet. At illa rerum curiosa inquisitio, quam suo pte Marte facere aliquis instituit, magnis cōstat laboribus, magno sumptu. cæterum ad historiam multum hæc confert, atque adeo pars illius est potissima. Manifestum hoc cuius esse potest, vel illorum ipsorum testimoniis, qui res gestas scriptis mandarunt. Nam Ephori dictum est; Si posset fieri ut ipsi qui scribunt rebus gerendis interuenirēt, hanc demum fore ex omnibus præstantissimam. Hæc cognoscendi rationem. Et Theopompus, in bellicis quidem rebus, ait, ille præstat omnibus, qui præliis quàm plurimis interfuit, inter oratores vero illi excellit, qui plurimas ipse causas egit. neque aliter res habet cum in medicina, cū in arte gubernandi naues. Sed melius hoc ipsum & significantius poëta declarauit. Nā ille quum vellet nobis ostēdere, qualem esse oporteat virū politicū, & in rerum actu positū, persona Vlyssis in medium adducta, sic fere ait;

*Musa virum memora versutum, qui
loca multa*

Errans lustrauit.

Et mox,

Multorum ille hominum mores cognouit & vrbes:

*Multa tulit qui dura, salo iactatus
& undis.*

& alibi,

*Qui multa est passus bellans, multa
aquora sulcans.*

Ac mihi sane videtur, historiarum dignitas eiusmodi virum desiderare. Dicebat olim Plato, tunc fore beatas res hominū, quando vel philosophi essent regnaturi, vel Reges philosophiarum studiis vacaturi. Ego quoque dixerim, bene tunc historiarum fore consultum, quando viri politici qui res gerunt, historias scribere serui, nō quasi aliud agentes, instituerint; & persuasi sē vniuersam eā esse ē maxime sibi necessariis ac pulcherrimis, ita se illi studio applicuerint, ut per omnē vitam illud non ponant: aut qui conscribendas historias suscipiūt, in animū induxerint, omnino ei negotio pares se nūquā futuros, aliter quàm si prudentiā rerum

A πάσης κακότητος. ἡ δὲ πολυπραγμοσύνη, πολλὰς μὲν προσδύται παλαιότητος καὶ δαπάνης, μέγα δὲ ἡ συμβάλλεται, καὶ μέγιστον ὅστις μέρος τῆς ἰσορίας. Δὴλον δὲ τὸν ἔστιν ὅτι αὐτῇ τῇ καὶ συντάξει πρᾶγματινομένων. ὁ μὲν γὰρ Εφορος φησὶν· εἰ δυνατὸν εὖ αὐτοὺς πρᾶναι πᾶσι τοῖς πράγμασι, ταύτῃ δὲ ἀφαιρῆναι πολὺ τῇ ἐμπειρίᾳ. ὁ δὲ Θεόπομπος· τῶν μὲν αἰσίων ἐν τοῖς πολεμικοῖς, τὸν πλείστοις κινδύνοις ἀφαιρουμένην· τῶν δὲ δυνατῶν ἐν λόγῳ, τὸν πλείστον μετεσχηκῆτα πολιτικῶν ἀγώνων. τὸν αὐτὸν δὲ ἔχον συμβῆναι ἐπὶ ἱατρικῆς καὶ κυβερνητικῆς. Ἐπὶ δὲ τούτων ἐμφαικώτερον ὁ ποιητὴς εἴρηκε περὶ τούτου τῶ μέρους. ἐκείνος γὰρ βουλόμενος ἀποδεικνύειν ἡμῖν ὅτι δὴ τὸν ἀνδρα τὸν πραγματικὸν εἶ, πρῶτον μὲν τὸν Ὀδυσσεὺς πρῶτος, λέγει πως οὕτως·

C Αἰδοῦμαι εἰπεῖν Μοῦσα πολὺ ἔχον, ὅς
μάλιστά πολλα

Πλάγχθη.

καὶ πρῶτος,

Πολλὰν δὲ αἰδομένην ἴδεν ἄνθρωπον, καὶ ἴσους ἔγω·

Πολλὰ δ' ὅγ' ἐν πάντων πᾶσιν ἄλγος ὃν καὶ θυμὸν.

καὶ ἐπὶ,

Αἰδοῦναι τε πόλεμους, ἀλεχθῆναι τε κύμασιν
πύρρον.

D

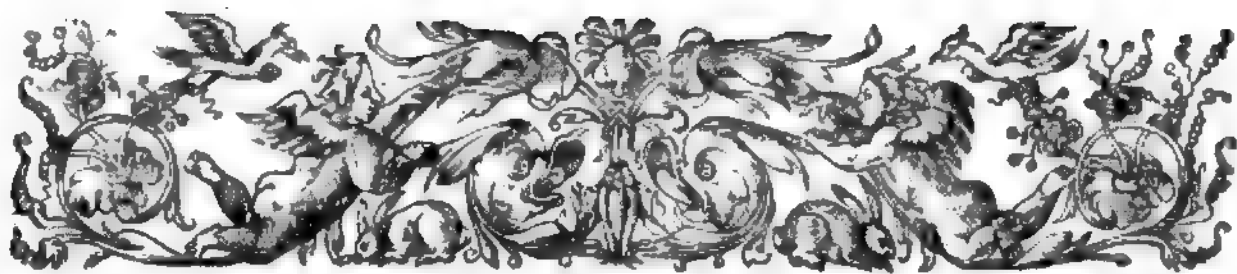
Δοκεῖ δὲ μοι καὶ ὁ τῆς ἰσορίας πρᾶγματινοῦντος ἀνδρα ζητεῖν. ὁ μὲν οὖν Πλάτων φησὶ, τότε τὰνδεσπύτια καλῶς ἔξειν, ὅταν ἢ οἱ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν, ἢ οἱ βασιλεῖς φιλοσοφήσωσι. καὶ γὰρ δὲ αὖ εἵπομεν, ὅτι τὰ τῆς ἰσορίας ἔχει τότε καλῶς, ὅταν ἢ οἱ πραγματικὲς τῇ αἰδομένην γράφειν ὑπερχειρήσωσι καὶ ἰσορίας, μὴ κατὰ τὴν πρᾶξιν, νομίσαντες δὲ καὶ τὸν εἶς σφίσι τῇ ἀναγκαστικῇ καὶ καλλίστῃ, ἀποδεικνύειν πρᾶξιν καὶ πρᾶξιν τῶν μέρους τὰ κατὰ τὸν βίον· ἢ οἱ γράφειν ὑπερβαλλόμενοι, τὴν δὲ αὐτῇ τῇ

E

πραγματάων ἔξιν αἰαλεῖσθαι ἠγήσονται πρὸς τὴν
 ἱστορίαν. πρὸς τὸν δ' ἔτι παῦλα τὴν τῆς
 ἱστοριογράφου ἀγνοίαν. Ως οὖν Τίμαχος οὐδὲ
 τιμὴν ἐλαχίστην παρένοιαν ἤμενος, ἀλλὰ
 καὶ βιωσας ἐν ἐνὶ τόπῳ ξενιτεύων καὶ σχεδὸν
 ὡσαύτῃ πρὸς τοὺς ἀπειπάμενος καὶ τὴν ἐνερ-
 γητικὴν, τὴν καὶ τὰς πολεμικὰς καὶ πολιτι-
 κὰς πράξεις, καὶ τὴν ἐκ τῆς πλαισίας καὶ ἡσυχίας
 αὐτοπάθειαν οὐκ οἶδ' ὅπως ἐκφέρειται δόξαν,
 ὡς ἔλαττον τὴν τῆς συγγραφῆς πρὸς τὴν αἰσθη-
 σιν. Καὶ ὅτι τῆς ἱστορίας ποιητὴν ὅστις, αὐτὸν
 αἰσθητολογούμενον διὰ τὴν πρὸς τὴν ἱστορίαν
 Τίμαχον. καὶ γὰρ τὸ πρὸς τοὺς τῆς ἑκτῆς
 βίβλου φησὶ, πινὰς ἀπολαμβάνειν, ὅτι ἡ-
 γιὸς μίξιτος δύναιτο φύσις καὶ φιλοπονίας καὶ
 ἀσκήσις τῆς τοῦ ἑπιδεικτικῶν λόγων γέ-
 νους, ἢ τῆς ἱστορίας. ταῦτα δὲ τὰς δόξας
 πρὸς τὸν μὲν Εὐφρόνῃ φησὶ πρὸς τοὺς οὐ
 διωκτέας δ' ἰκανῶς ἐκείνῃ πρὸς τοὺς ταῦ-
 τα λέγοντας ἀπορρῆσαι, πεισθῆναι συγκρίναι
 αὐτὸς ἐκ τῆς ἀπορρῆσιν τὴν ἱστορίαν τοῖς ἑπι-
 δεικτικῶν λόγοις.

A vsu collectam sibi parauerint. Quod
 priusquam eueniat, qui historias con-
 scribunt, multa peccandi nullum fi-
 nem faciēt. Timæus vero qui de com-
 parandis sibi hisce præfidiis ne minimā
 quidem curam vnquam habuit, sed
 vno loco perpetuo se continuit, ibi-
 que hospes vixit, homini pene similis,
 qui actiuosæ vitæ ex professo renuntia-
 uit, & cunctis quæ bellicis, quæ ciui-
 libus actionibus, itémque ei experien-
 tiæ quam suo pte labore aliquis pere-
 grinando & regiones varias visendo
 B potest parere; quomodo præstantis &
 grauis historiarum opinionem obtinue-
 rit, equidem nescio. Quod autem hi-
 storia ardua cum primis res sit, con-
 fitentem ipsum Timæum exhibere
 facile est. Nam is in libri sexti proœ-
 mio scribit, non deesse qui existimēt,
 orationem quæ in demonstratiuo ge-
 nere versatur, maiore ingenio, indu-
 stria & apparatu indigere, quàm histo-
 riam: & addit, iam olim qui ita sen-
 tiebant, negotium Ephoro facessisse,
 qui quum satis pro rei dignitate huius
 sententiæ auctoribus respondere non
 potuerit; ipse historiam cum oratio-
 nibus in demonstratiuo genere con-
 tendens, scriptionem vtramque inter
 se conatur comparare.

ΕΚ ΤΗΣ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΩΝ ΠΟΛΥΒΙΟΥ ΤΟΥ
ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΑΡΕΚΒΟΛΑΙ.

E POLYBII MEGALOPOLITANI
DĒCIMATERTIA HISTORIA
EXCERPTA.

*Avaritiam animi morbum A
esse insanabilem.*

*Pleraque à politicis homini-
bus & iis qui publica negotia
tractant, cum dolo malo admi-
nistrari.*

*Gentis Achaorum laudatio,
abhorrentis à dolo malo quo
passim omnes utebantur.*

*Achaorum & Romanorum
instituta rei militaris.*

Οὐκ ἡ πλεονεξία πάθος ἐστὶν ἀ-
νήκεστον.

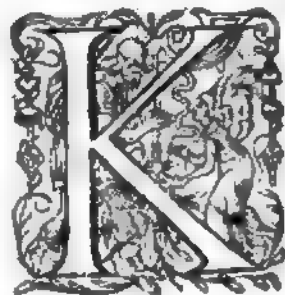
Οὐκ ἡ κακοπραγμοσύνη τοῖς
πλείστοις τῶν πολιτικῶν καὶ πρα-
γματικῶν ἐπονειδίστως ἐπιτιθεύε-
ται.

Ἐπαινῶ τὴν τῶν Ἀχαιῶν ἔθνη,
τὰ ἀπὸ τῆς ἐπιπολαζούσης κακο-
πραγμοσύνης ἀπιλλοτελωμένα.

Ἡ τῶν Ἀχαιῶν καὶ τῶν Ρω-
μαίων αἵρεσις περὶ τὰ πολεμικά.

QVEMADMODVM
aqua intercute la-
borantium cupidi-
tatem nemo vn-
quam sedauerit,
neque satiauerit li-
quoris externi ad-
motione, nisi qui affecti corporis mor-
bum prius sanauerit: ita plane cupidi-
tatem augendi census exsatiare nemo
queat, quin animi vitium ratione cor-
rexerit. Fuit cui in tractandis nego-
tiis dolo malo placeret, quem Regi
conuenire nemo sane dixerit. etsi non
desunt, qui in tam crebro usu hodie
doli mali, necessariū cum esse dicāt, ad
publicarum rerū administrationē. Cf-

ΚΑΘΑΠΕΡ ὅτι τῶν
ὕδροπικῶν ὑδρίποτε ποτὶς
παύλει, ὅσοι κέρει τῆς
ὀπιθυμίας ἢ τῶν ἔξωθεν
ὕδατον ἀφάριστοι, εἰ μὴ
τὴν ἐν αὐτοῖς τῶν σώμα-
τι ἀφάριστον ὑγιάσῃ τις· τὸ αὐτὸν ἔχον ὅσοι
τὴν πρὸς τὸ πλεῖον ὀπιθυμία οἷόν τε κε-
ρέσκει, μὴ οὐ τὴν ἐν τῇ ψυχῇ κακίας λόγῳ
πρὶ δὲ βρωσάμενον. Ἐχρόντο πρὸς τὴν
παιδείαν κακοπραγμοσύνην, ἐν δὲ βα-
σιλικῇ μὲν οὐδαμῶς ὁδοὶς αὐτοῖς (τῇ) φήσιν·
αἰατῆς δὲ βούλοισιν λέγειν ἔνοι πρὸς τὸν
πραγματικὸν ἔχον, ὅτι τὴν νῦν ὀπιπο-
λάζουσαν κακοπραγμοσύνην. Οἱ μὲν

Αχαιοὶ πολὺ τι τοῦ τοιοῦτου μέρους ἐκτὸς ἦσαν. Ἰσοῦτον γὰρ ἀπηλλοτριώθη τῷ κακομηχανεῖν πρὸς τοὺς φίλους, χάριν δὲ τῷ τοιοῦτῳ συναύξεν τὰς σφετέρους δυναμίας, ὥς ὅτε τοὺς πολεμίους ἡρωῶτο δι' ἀπάτης νικᾶν, ὑπολαμβάνοντες ὅτι οὐκ ἔτι λαμπρὸν, ὡδὲ μὲν βέβαιον εἶ) τὴν καλορθοματίαν, ἐὰν μὴ τις ἐκ τῶν περὶ φανούς μαχόμενος ἠτήσῃ τῆς ψυχῆς τοὺς ἀπειρατομάτους. Διὸ καὶ συνετίθητο πρὸς σφᾶς μήτε ἀδύλοισι βέλεσι, μήτ' ἐκκρότοις χρησάσθαι κατ' ἀλλήλων· μόνον δὲ τὸν ἐκ χειρὸς καὶ συσάδην γυρομένοισιν μάχην, ἀληθινὴν ὑπολαμβάνοντες εἶ) κρίσιν περὶ μαχόμετων. ἢ καὶ τοὺς πολεμίους ἀλλήλοισι περὶ λέγον καὶ τὰς μάχας, ὅτε περὶ τοῖντο ἀφ' ἐκιδυμῶν, καὶ τοὺς τόποις, εἰς οὓς μέλλοιεν ἐξίεναι, ὁρᾶσθαι. Νῦν δὲ καὶ φανόλου φασὶν εἶ) στρατηγῶν δὲ περὶ φανός τι περὶ τῆν πολεμικῶν. βραχὺ δὲ τιλείπται ὁρᾶ Ρωμαίοις ἴστος ἐπὶ τῆς δεξιᾶς αἰρέσεως πρὸς τὰ πολεμικά. καὶ γὰρ περὶ λέγουσι τοὺς πολεμίους, καὶ τῆς ἐνέδρας ἀπαίως χρῶνται, καὶ τὴν μάχην ἐκ χειρὸς ποιῶνται καὶ συσάδην. Ταῦτα μὲν οὖν εἰρηόδοτος πρὸς τὸ ὅτι πολεμικῶντα νῦν ὑπάρχει δέον ἐν τῇ κακοπερὶ μαχόμενῃ ζῆλον πρὸς τοὺς ἡγευμένους, ἐν τῇ τῆς πολιτικῆς καὶ πολεμικῆς οἰκονομίας.

Οἱ Φίλιπποι πρὸς τὸ κακοποιεῖν Ροδίους πάντα λίθον ἐκίνησαν.

Οἱ Ηρακλείδης ὁ τῶν Φίλιππος στρατηγὸς ὁπλίσιμος, Ταραντίνος ὢν, ἀν' ἀρετῆς ἐξώλεσται.

ΟΔΕ Φίλιππος Ηρακλείδην μὲν κατὰ πρὸς ὑποδοχῇ εἶναι, ἐπὶ ταῖς φρεσὶν πῶς αὐτὸν κακοποιήσῃ καὶ ἀφαιρήσῃ τὰς τῶν Ροδίων νῆας· εἰς δὲ τὴν Κρήτην περὶ τοῦ ὅτι ἐξ ἀπίστευτος τοὺς ἐρεβινθῶν καὶ περὶ ρομήσωντα ὅτι τὸ καὶ τῶν Ροδίων πόλεμον. ὁ δὲ Ηρακλείδης ἀν' ἀρετῆς ἀπὸ πεφυκῶς πρὸς τὸ κακὸν, ἔρμαον ἡγευμένος τὸ ὅτι ἀγλῶν, καὶ ἀφαιρήσῃ αὐτὰ δὴ πᾶσι

Α terum Achæi ab eiusmodi mente quâ longissimè aberant, qui quidem dolosæ erga amicos machinationes imperij amplificandi gratia, usque adeo abhorrebant, ut ne hostes quidem per fraudem vellent vincere. Quippe qui victoriam nullam neque satis illustrè, neque stabilem duceret, nisi quis propalam hostes aggressus, animos ipsis virtute sua fregisset. Propterea convenerat inter ipsos ut neq; occultis telis alter in alterum vterentur, neque missilibus è longinquo iactis. Cernendi namque controuersias solam putabāt legitimā esse rationē, cum pede collato pugnatur commixtus. Idcirco etiam quoties armis decertare statuissent, & bella & prælia sibi inuicem denuncia-bāt, loca item ad quæ acici instruendæ causa essent venturi. Nūc, si quis Imperator suum aliquod consiliū bellicū minus occuluerit, vitio id illi vertunt. Adhuc apud Romanos veterum institutorum rei militaris leuiter impressa vestigia quædam manent, nam & bella indicunt, & insidijs rarò vtuntur, & comminus rem gerentes pugnam edunt statariam. Hæc nos dicta volumus aduersus istud quod supra modum inter principes viros nunc viget, & cœu mutua æmulatione quadam alitur, studium dolo malo vtendi in administratione rerum siue ciuiliū, siue bellicarum.

Philippi studium & conatus nocendi Rhodiis.

D *Heraclidem Philippi ducem inter primos, Tarentinum fuisse, virum perditissimum.*

PHILIPPVS quasi argumentum exortēdi ingenij Heraclidæ vellent dare, id illū iusserat agere, ut quo posset cūq; maleficio naues Rhodiorū læderet, easq; corrūperet: ipse interim legatos in Cretam miserat, qui ad bellum cōtra Rhodios suscipiendum Cretenses irritarent atq; impellerēt. Heraclides qui ad maleficiū egregiè à natura esset comparatus, Philippi iussum pro lucro deputans, postquā nescio quæ consilia animo

animo verlasset apud se, mox profectus Rhodū nauigauit. Hic enim uero Heraclides quod ad vetustam generis originem, Tarentinus, maioribus erat ortus sordidis, & qui artes scilularias exercerent; ipse ad quodcunque scelus vel flagitium hominis perditū audendum magna præsidia habebat. Iam primum, incunte ætate prostituto palam corpore, impudice vixerat; ad hæc sollertia mentis & memoria valebat. aduersus humiles tenuésque terribilis supra modum atque audax, ad demulcendum potentiores adulatorum artes mirifice callebat. Is primo exulare extorris ab solo patrio fuerat coactus, quod Romanis Tarentum prodere esset visus; non quod inter ciues aliquid ipse tunc posset; verum architectus quum esset, per occasionem reficiendi partem aliquam murorum, clauus eius portæ qua itur in mediterranea in potestate tunc habebat. Quum ad Romanos perfugisset, atque inde vice versa literas Tarētum & ad Hannibalem mitteret, ubi paruit dolus, exitum rei prouidens, ad Philippum rursus aufugit. apud quem eam sibi fidem conciliauit, eo potentia creuit, ut euerendi tanti regni præcipua prope modum causa ipse existeret.

VERITATEM vim habere maximam, & de mendacio semper triumphare.

EQVIDEM existimo Naturā mortalibus VERITATEM cōstituisse Deam maximā, maximāque illi vim attribuisse. Nam hæc cū ab omnibus oppugnetur, atque adeo omnes nonnunquam verisimiles coniecturæ à mēdacio stent; ipsa per se nescio quomodo in animos hominum sese insinuat; & modò repente illam suam vim exierit; modò tenebris obrecta longo tempore, ad extremum suapte vi ipsa vincit obrinetque & de mendacio triumphat.

Aὐτὸν κ' αὐτὸς, μετὰ πῶτα χρόνοι ὥρμησι, καὶ κ' αὐτὸν κατὰ πλέων εἰς τὴν Ρόδον. Συνέβαινε δὲ τῷ Ηρακλείδῳ τούτῳ, ὅ μὴ γένος αἰέκεσθαι εἶναι Ταραντῖνον, πεφυκέσθαι δὲ ἐκ βασιλεύων καὶ χροσπεχῶν αἰδεσθῶν. Μεγάλα δὲ ἐχέμεναι ποσπερήματα πρὸς ἀπονοίας καὶ ραδιουργίας. Πρώτον μὲν γὰρ αἰαφαιδὸν τῷ σώματι πρὸς ἐκέρχοντο κατὰ τὴν ποσπῆν ἡλικίαν· εἴτ' ἀλγύνουσιν ὑποήρχε καὶ μνήμων· καὶ πρὸς μὲν τοὺς πεπυνοτέρους κατὰ πληκτικώτατος, καὶ πολυμερές, πρὸς δὲ τοὺς ὑποφύχοντας κυλακτικώτατος. Οὗτ' ἀρχὴν μὲν ἐκ τῆς παιδείδος ἐξέπεισι, δόξας τῷ Τάραντα ποσπῆσιν Ρωμαίοις· οὐ πολιτικὴν ἔχον δυνάμιν· ἀλλ' ἀρχιτέκτων ὑποφύχον, καὶ ἀφ' ἡτίας ἐπισκοπῶν τῶν περὶ τῶν κύριος ἡμόλεμος τῷ κληδῶν τῆς πύλης τῆς ἐπὶ τῷ μεσσηγῶν φερύσης. κατὰφυγὸν δὲ πρὸς Ρωμαίοις, καὶ πάλιν ἐκείθεν γράφον, καὶ ἀφ' ἐπιμπόλεμος εἰς τῷ Τάραντα καὶ πρὸς Ἀπίδας, ἐπὶ κατὰφαῖς ἐχέμεναι, ποσπαδόλεμος δὲ μέλλον, αὐθις ἐφυγε πρὸς τῷ Φίλιππον. Κ' ὅ πιαύτιον ποσπεποίησατο πίστιν καὶ δυνάμιν, ὥς τ' ἐκατὰσραφῆναι τῷ τηλικαύτῳ βασιλείᾳ, χρόνον αἰπώτατος γεγνέσθαι.

Ὅτι ἡ ΑΛΗΘΕΙΑ μεγίστην ἔχει δυνάμιν, καὶ αἰεί ποτε κατὰγωνίζεται τὸ ψεῦδος.

D**K**ΑΙ μοίδοκεῖ μεγίστην εἶναι τοῖς αἰδεσθῶσις ἡ φύσις ἀποδυῖσθαι τὸν ΑΛΗΘΕΙΑΝ, καὶ μεγίστην αὐτῇ ποσπαδεῖναι δυνάμιν. πρῶτον γὰρ αὐτῇ κατὰγωνίζομεν, εἰς οὗτο καὶ πασῶν τῶν πιθανοτήτων μετὰ τῷ ψεύδους παπολέων· οὐκ οἶδ' ὅπως αὐτῇ δὲ αὐτῆς εἰς τὰς ψυχὰς εἰσδύεται τῷ αἰδεσθῶν καὶ ποτὲ μὲν ποσπαχρῆμα δύνουσι τῷ αὐτῆς δυνάμιν, ποτὲ δὲ πολὺν χρόνον ἐπισπαπαδεῖται, τέλος αὐτῇ δὲ ἐαυτῆς ἐπικρατεῖ, καὶ κατὰγωνίζεται τὸ ψεῦδος.

E

LII

χόν, τὸν καπνόν, τὸν πηλόν, πῶς τε τὴν ἡλικίαν ὀκτωσέδικα ἔτη γεγνηώς, καὶ μετὰ πῶς χρόνον ὁρμηθεὶς ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀποδείσεως, κύριος μὲν ἐγένετο πάσης Σικελίας, μεγίστους δὲ κινδύνους πείσθησι Καρχηδονίοις, τέλος ἐκπράξας τῇ δυνατείᾳ, κατέσχευε τὸν βίον βασιλεὺς παραστρεβόμηνος· ἅρ' οὐκ αἰάλην μὲν πὶ γεγενῆσθαι χρῆμα καὶ θαυμάσιον τὴν Ἀγαθοκλέαν, καὶ πολλὰς ἐχθρὰς ῥοπὰς καὶ δυνάμεις πρὸς τὴν παραμαλκὸν ἔσπον; ὡς δὲ τὸν δὴ τὴν συλφεῖαν, μὴ μόνον τὰ πρὸς δαβυλίων κυριεύει καὶ κατηγεῖται ἐξηγῶνται πῶς ἐπὶ τῶν γειτονῶν, ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸς ἑκατοντάρχους πῶς ἐπὶ τῶν αἰσθάνων. τὸ γὰρ ἴδιον ἐστὶ τὴν ἰσορίας. ὁ δὲ πρὸς οὐρανὸν μένος ἀπὸ τῆς ἰδίας πικρίας, τὰ μὲν ἐλαττώματα δυσμενικῶς καὶ μετ' αὐτοῦσις ἡμῶν δὲ ἡμεῖς, τὰ δὲ κατὰ νόμους Συλλήβδω πρὸς ἀλλήλους ἀγνοῦν ὅτι τὸ ψαύδος οὐχ ἡπτόν ἐστι πῶς τὸν ἑαυτοῦ τὰ γεγενησθαι γενοφύλας ἐπὶ τῆς ἰσορίας.

A & fumum ac lutum fugiens, quum vix decem & octo esset annorum, Syracusas primum venit; ac mox à tali profectus principio, Siciliam vniuersam suo subiecit imperio, maxima Pœnis creauit pericula, postremo vbi in tyrannide consenuisset, & nomen Regium esset consecutus, ita vitam finiuit; quis neget magnum profectò virum & admirabilem fuisse Agathoclem, quique magnis à natura dotibus, & præsiidiis ad res sollerter getendas esset instructus? Propterea debent rerum gestarum scriptores, non ea solum quæ ad criminandum & accusandum Agathoclem valent tradere posteris; verum etiam illa, quæ cum eius laude sunt coniuncta. id enim veræ propriū est historiarum. At egregius hic scriptor maledicendi studio occæcatus, minus recte facta cum quadam animi malignitate solitus narrare, & simul omnia in maius attollere, præclara facinora, simul cuncta prætermisit, ignorans utique, nihilo tolerabilius hoc est mendacij genus, si quis historiam scribere professus, quæ gesta sunt non commemoret.

Ζαλδύκου νόμος πῶς τῆς κατὰ τῆς τῆς ἀμφισβητημένων ἕως τὴν κρίσεως.

Ζήτημα ἀπορῶν πῶς τῆς νόμου.

Νόμος ἑτέρου Ζαλδύκου, περὶ τῆς βελομένων λέγειν ὡς τὸν γνώμης ἑνὸς τῶν νόμων.

Zaleuci lex, super eo qui rem in iudicium deductam debet possidere lite pendente.

Quæstio inexplicabilis ad eam legem pertinens.

Lex altera Zaleuci, de iis qui nouam interpretationem alicuius legis afferre voluerint.

NEANISΚΩΝ δυοῖν πῶς ἑνὸς οἴκετος ἀφαιρουμένων, συνέβαινε πῶς μὲν τὰ ἑτέρου καὶ πλείων χρόνοι γεγενῆσθαι τοῖς παῖδα· τὸν δὲ ἑτέρου ἡμέρας δυοῖν πρὸς τὸν ἀγρὸν ἐλθόντα, μὴ παρὸντος τοῦ δεσπότου, μετὰ βίας εἰς οἶκον ἀναγκάσαι τὸν δούλον. κατέπειτα τὸν ἑτέρου ἀφαιρούμενον, ἐλθὼν ἐπὶ τῷ οἴκῳ, καὶ λαβόντα πάλιν, ἵεναι ἐπὶ τὸν ἀγρὸν, καὶ φάσαι δὲ κύριον αὐτὸν εἶναι, καὶ δίδουσι τοὺς ἐκπληκτικούς.

ERANT apud Locrenses duo adolescentuli, qui de seruo controuersiam inter se habebant. Et horum quidem alter puerum illum per longioris temporis spatium possederat: alter vero biduo prius, quum rus esset profectus, absente domino seruum ad se domum per vim abduxerat. huius rei factus alter certior, domum vbi seruus iam erat sese contulerat, eumque prehensum manu in iudicium adduxerat, quod ius esse diceret, ut in sua illum potestate haberet, ac sponsores daret.

Lege

Lege namque Zaleuci esse cautum, ut rem de qua sit controuersia, ille possideat quandiu lis pendebit, penes quē erat cum in ius fuit adducta. Lege eadem nitente altero, ac dicente eum se esse vnde seruus fuerit abductus: (de domo namque sua mancipium ad tribunal in forum venisse, alio abducen- te;) qui iudicium illud exercebant, quid super ea re pronuntiarent incerti, seruum vnā secum trahentes ad Cosmopolim, (is est maior magistratus) se conferunt, cum ipso communicaturi. Cosmopolis Zaleuci legi hanc distinctionem adhibuit; Quod scriptum esset, VNDE RES CONTROVERSA FVISSET IN IUS ADDUCTA, id de eo accipiendum, qui vltimus ante quam nasceretur controuersia, per aliquod tempus rem possederit, qua de re nūc agitur. quod si aliquis illud ipsum per vim alteri ceptum domum suam deduxerit, ac mox prior dominus inde rem litigiosam in iudicium adduxerit; possessionem illam pro rata & legitima non esse habendam. Aduersus iniuriam huius interpellationis quum fremeret adolescens, & legislatoris eam esse mentem negaret; Cosmopolim conditionem quirítanti obtulisse narrat auctor, ut de sententia legis differeret si quis vellet ex formula à Zaleuco præscripta. Ea autem erat; ut in cō virum confessu, laqueis de vtriusque collo pendentibus, legislatoris sententiā ambo explicarent: vter autem eorum visus fuerit in deteriore parte legis mentem torquere, is præsentibus cō viris laqueo vitam finiret. Hæc postquam ita proposuisset Cosmopolis, ait auctor dixisse adolescentem, iniquam esse conditionem quæ obferebatur: nam illi quidem alterum fortasse aut tertium annū vitæ superesse: (neque enim multo minor erat Cosmopolis annis nonaginta;) sibi, ut ratio probabilis suadeat, maximam superesse vitæ partem. Hoc faceto dicto quum rem seriam in iocum iuuenis vertisset, iudices secundum Cosmopolis sententiā vindicias pronunciarunt.

Reprehensio Callisthenis qui res gestas Alexandri scripserat.

A Κελεύειν γὰρ τὸν Ζαλεύκου νόμος, τὴν δὲν κρατεῖν τῶν ἀμφιστομηθῶν ἕως τῆς κρίσεως, πρὶν οὐ τὴν ἀγωγὴν συμβαίνει γίνεσθαι. τὸ δὲ ἑτέρου κατὰ τὸ αὐτὸν νόμον πρὶν αὐτὸν φάσκειν γίνεσθαι τὴν ἀγωγὴν, (οὐ γὰρ τῆς οἰκίας τῆς ἐκείνου τὸ σῶμα πρὸς τὴν ἀγωγὴν ἦκεν ἀπαγόμενον·) τοὺς πρὸςκαθημέριους ἀρχοντας ἀναπορεύσας ὑπὸ τῆς πρὸς γένους, ὁπτασάσασθαι καὶ συμμεθεδύναι τῷ Κοσμοπόλει. τὸν δὲ ἀναίλασθαι τὸν νόμον, φήσασιν ΠΑΡΑ ΤΟΥΤΩΝ ΤΗΝ ΑΓΩΓΗΝ ΓΙΓΝΕΣΤΑΙ, πρὶν οἷς αὐτὸν ἔχον ἀδύνατον ἢ χρόνον ὑπὸ γένους τὸ ἀμφιστομηθῶν. εἰ δὲ τις ἀφελόμενος βία παρὰ πρὸς, ἀπαγάγῃ πρὸς αὐτὸν, κατεπαύσας τὸν τὴν ἀγωγὴν ὁ πρὸς πᾶσι ποιῆται διαδοχῆς, οὐκ εἶ) ταύτην κυρίως. Τοῦ δὲ νεαίονος δεινοπαυήτος, καὶ μὴ φάσκειν εἶ) τὸ νομοθέτου ταύτην τὴν πρὸς αἰρεσιν, πρὸςκαλέσασθαι φησὶ τὸ Κοσμοπόλει, εἰ τις βούληται λέγειν ὑπὸ τῆς γνώμης κατὰ τὸ Ζαλεύκου νόμον. τὸ δὲ ὅτι κατὰ τὴν τῶν χρίων, καὶ βούλων κραμαδέντων, λέγειν ὑπὸ τῆς τοῦ νομοθέτου γνώμης. ὁποτέρως δὲ αὐτῶν φαῖν τὸ πρὸς αἰρεσιν ὅτι τὸ χρίων ἐκδεχόμενος, τὸν τοῦτον δὲ τῆς ἀγωγῆς ἀπολλύσασθαι, βλέποντων τῶν χρίων. Ταῦτα πρὸς τῶν Κοσμοπόλεως, τὸ νεαίονος εἰπεῖν φησὶ, ἀνισσὶν εἶ) τὴν σιωπῆν· τῷ μὲν γὰρ εἶ) τῇ δυνὶ ἢ τεία κατὰλείπειν τοῦ ζῆν (σιωπῆσαι γὰρ τὸν Κοσμοπόλει οὐ πολὺ λείπειν τῶν ἐνεργούντων ἐπὶ αὐτῷ δὲ τῷ βίου τὸ πλείον οὐκ τῷ δὲ λόγῳ ἐπὶ μὲν. ὁ μὲν οὖν νεαίονος οὕτως δὲραπελδυσάμενος, ἐξέλυσε τὴν ἀποδύν. οἱ δὲ ἀρχοντες ἔκριναν τὴν ἀγωγὴν κατὰ τὴν τῶν Κοσμοπόλεως γνώμην.

E Ελέγχος Καλλιθένοιο τῶν κατ' Ἀλέξανδρον συγγραφέος.
Kkk

A

Οὐ ὁ Ξυφραφὺς διὰ τὴν
τῆς Τακτικῆς ἀπειρίαν ἐν ταῖς
τῶν ὁρατάξεων ὁξηγήσει πλεί-
στα ὅσα ἀτοπα καὶ πάντως ἀδυνάτα
ἐξεδίασε.

*Callisthenem pra imperitia
rei militaris & artis Tactica,
in praliorum descriptionibus
multa absurda & quae fieri non
poterant temere effutisse.*

MΝΗΣΘΗΣΟΜΕΘΑ μίας
παρατάξεως, ἣν ἅμα μὲν ὅτι φα-
νερὰ τὴν εἶ) συμβέβηκεν, ἅμα δὲ τῆς κα-
τασκευῆς οὐ μαχεῖν ἀπρητίαν, ὅ δὲ μέγιστον
παρατευχία τὸν Καλλιθέην. λέγω δὲ
ὅτι τῆς ἐν Κιλικίᾳ ἡγεμονίας Αλέξανδρου
πρὸς Δαρείον. ἐν ἣ φησὶ μὲν Αλέξανδρον
ἤδη διαπορεύεσθαι πρὸς τὰς, καὶ τὰς λε-
γόμενας ἐν τῇ Κιλικίᾳ Πύλας. Δαρεῖον ὁ
χρησάμενος τῇ δια τῶν Αμανίδων λεγο-
μένων Πυλῶν πορείᾳ, κατὰ μὲν τὴν δυ-
νάμειος εἰς Κιλικίαν. πορεύμενος δὲ πρὸς τὴν
ἐγγυρίαν προάγει τὸν Αλέξανδρον ὡς ὅτι
Συρίαν, ἀκολουθεῖν. καὶ συνεγγίζονται τῆς
ἐκείνης, στρατοπεδεύσας πρὸς τὸν Πύργον πο-
ταμόν. εἶ) δὲ τῆς μὲν τοῦτο ὁ δόγμα οὐ
πλείων τῶν τετάρων καὶ δέκα σταδίων ἀπὸ
θαλάττης ἕως πρὸς τὴν πρὸς ἑρμῆαν. Δια-
δὲ τοῦτο φέρεται τὴν παρασκευάμενον ποτα-
μὸν ὅτι κέραιον, ἀπὸ μὲν τῆς ὁρᾶς ἀπὸ εἰς
ἐκρήματα τῶν πλῆθους. διαδὲ τῶν ὅτι
πέδων ἕως εἰς ἑτάλασθαι, ἀπὸ τοῦτο ἔχοντα
καὶ δυσόαπτος λόφοις. ταῦτα δὲ ὑποδείμι-
νος, ἐπεὶ συνεγγίζοιεν οἱ πρὸς τὸν Αλέξανδρον
εἰς ὑποπροφῆς ἐπὶ αὐτοῦς αἰαχρεῖντες, D
χρῆται φησὶ Δαρεῖον καὶ τοὺς ἡγεμόνας, τὴν
μὲν φάλαγγα τάξαι πᾶσαν ἐν αὐτῇ τῇ
στρατοπεδείᾳ κατὰ τὴν ὁρᾶν εἶχε. χρη-
σιάζουσαι δὲ τῶν ποταμῶν παραβολήματι δια-
δὲ πρὸς αὐτὸν εἶναι τὴν στρατοπεδείαν. Με-
τὰ δὲ ταῦτα φησὶ, τοὺς μὲν ἵππους τάξαι
πρὸς ἑτάλας, τοὺς δὲ μαδοφόρους ἐ-
ξῆς τοῖς πρὸς αὐτὸν τὴν ποταμὸν ἐχουμένους
τοῖς, τοὺς δὲ πελάγους συναπτόντας τοῖς
ὄρεσι. πῶς δὲ παρατάξει τοῖς πρὸς τῆς
φάλαγγος, τῆς ποταμῶν εἰς τὴν πρὸς αὐτὴν
τὴν στρατοπεδείαν, διαγρῆς κατὰ μὲν τὴν
καὶ ταῦτα ὅτι πλήρη ποσούτων ὑπερχόντων

MENTIONEM hoc loco facie-
mus vnus dumtaxat pugnae a-
cie instructa pugnae, quae & nobilif-
sima fuit, neque longe abest à tempo-
ribus quorum modò meminimus: cui
denique, quod est omnium maximū,
Callisthenes ipse interfuit. Eam dico
pugnam, quam in Cilicia Alexander
cum Dario commisit. Iam Alexander,
inquit Callisthenes, fauces superaue-
rat, & quas Ciliciae Pylas vocant. Da-
rius per Amanicas Pylas ducto agmi-
ne, in Ciliciam cum copiis iam perue-
nerat. vbi certior factus ab indigenis,
praecessisse Alexandrum Syriam pe-
tentem, sequi illum institit. Ad fauces
ut ventum, prope amnem Pinarum
castris locum cepit. Patet autem eo lo-
ci, ut hic ait, intervallū à mari ad mon-
tis radices, stadia quatuordecim. per
hoc spatium transverso limite dictus
amnis labitur: qui quidē in iugis exor-
tus, mox per intercisa montis latera
erumpit, ac deinde per patentes cam-
pos ad mare vsque defertur, prae-
ruptis & inaccessibleibus collibus cum cin-
gentibus. His ita positis, addit Calli-
sthenes Alexandrum conuersa signa
versus hostem reduxisse: eoque iam
appropinquante, consilium cepisse
Darium & eius duces, vniuersam
phalangem eo ipso in loco vbi ten-
debant ordinandi, sicut à principio
fecerant; flumine, quod castra ipsa
prae-fluebat, pro munitione hosti ob-
iecto. Postea subiicit; Darium secun-
dum mare equites constituisse; proxi-
mos his in fluminis ripa mercenarios,
cetratos deinde, ita ut montes contin-
gerent. Sed quonam modo ante pha-
langis aciem hos Darius locauerit,
propter ipsa castra fluvio la-bente,
E completi mente difficile est, in tan-
ta praesertim hominum multitudine.

nam Callisthene ipso teste, equites erant ccccc; & mercenarij paci numero. Quæ multitudo armatorum quo spatio potuerit capi, scire est proum. In veris namque ac legitimis præliis, ita plurimum equestris acies ordinatur, vt eius profunditas sit equitum octonum: Iam inter turmas vacuum spatium sit oportet pro cuiusque fronte, quò possit cõmode vel in latus vel retrorsum conuersio turmarum institui. hac ratione stadiũ equites octingētos capit. stadia decem, equitum octo millia: stadia quatuor ter mille, ducentos, ita vt locũ illum quem diximus stadiorum quatuordecim, equitum millia vndecim & ducenti fuerint impleturi. Quod si vniuersam multitudinẽ equitum tricies mille, in aciem eo loci instrueres, parũ abest quin triplex agmẽ efficeres, secundo primum subsequente, tertio secundũ. cedo igitur locum vbi mercenariorum manus esset posita: nisi forte dicat aliquis, pone equites eam stetisse. at hoc Callisthenes non dicit: qui scribit, cum in duceretur in pugnam acies, conductitium militem & Macedonas inter se cõcurrisse, qua ex re necessario intelligẽdum, dicti loci partem dimidiam versus mare, ab equitibus fuisse occupatam; dimidiũ alterum montes versus, cepisse mercenarios. Quæ quum ita sint, facile iniri ratio potest, quãta esset equitum profunditas, & quãm lōgo intervallo fluuius Pinarus à Darij castris distaret. Ait deinde; vbi iam hostes appropinquabant, Darium qui in media versabatur acie, mercenarios è cornu ad se vocasse: quod qua ratione sit dictum, dubitare licet. nã mercenarios sane & equites sese inuicem contigisse in medio illo spatio, prorsus est necesse. Darius igitur qui iam inter mercenarios esset, quĩ & quorsum aut quomodo mercenarios vocabat? Postremò ait; equites qui in dextro stabāt cornu, in hostem inuehēres, Alexandrũ ipsum esse aggressum. illũ cũ suis horũ impetũ forti animo excepisse, & vice versa in ipsos inuectũ atrocem pugnam accēdisse. At enim inter duas acies mediũ fuisse fluuiũ, & quidẽ eiusmodi fluuiũ, qualẽ ante describebat, hoc vero Callisthenes erat oblitus. Similia his sunt quæ de Alexandro scribit. Quẽ ait in Asia traiecisse cũ peditũ ccccc ccccc ccccc ccccc; equitib. ccc ccc ccc ccc ccc.

A τεισμούελοι μὲν γὰρ ἱππέες ὑπαίρχον, ὡς αὐτοὶ ὁ Κλέαρχος φησὶ, τεισμούελοι δὲ μάδοφοροι. πόσου δ' εἶχον οὗτοι τόπου χρεῖαι, διχρῆς καὶ ἑκαμαθεῖν. Πλείστον μὲν γὰρ ἱππέων πύπτεται βᾶτος ἐπ' ὀκτὼ πρὸς ἀληθινὴν χρεῖαν· καὶ μετὰ τὴν ἰλάν ἐκείνης σινοῦπαρχὴν δὲ ἀφ' ἑσθιμα τοῖς μετώποις πρὸς τὴν ὁπισθοφάιν διώσασθαι καὶ τοῖς ἀντιστοιχοῦσιν ἀντιπαραστέλλειν. ἔξ ὧν δὲ εὐδὲν ὀκταχρούσι λαμβάνει. τὰ δὲ δίκαια, τοὺς ὀκταχιχλίοις, τὰ δὲ τίτλαρα τριχλίοις ἀφ' ἑσθιμα. ὡς δ' ἀπὸ τῶν μυρίων χιλίων ἀφ' ἑσθιμα πληροῦσαι τὸν τὴν πτωχευμένην καὶ εὐδαίμων τὸν. ἐὰν δὲ πρὸς ἐκτάτῃ τοῖς τεισμούελοις, βραχὺ λείπει τὴν τριχλίου ἐπ' ἀλλήλους ἐπὶ τῶν ἱππέων αὐτῶν. εἰς ποῖον οὖν τόπον ἐπ' ἀλλήλους τὸ τῶν μάδοφωρων πληθύνει; εἰ μὴ τὴν Δία κατόπιν τῶν ἱππέων. ἀλλ' οὐ φησιν. ἀλλὰ συμπεριωχέαι τοῖς Μακεδόσι κατὰ τὴν ἐπαρχίαν· ἔξ ὧν ἀνάγκη ποιεῖσθαι τὴν ἐκδοχίαν, ὅτι δὲ μὲν ἡμῶν τὴν ἑσθιμα τὸ πρὸς τὰ ἑσθιμα, ἢ τῶν ἱππέων ἐπὶ χεῖρ ἔξῃ. τὸ δὲ ἡμῶν δὲ πρὸς τοῖς ὄρεσιν, ἢ τῶν μάδοφωρων. ἐκ δὲ τούτων δι' οὐλόγησιν, πόσον ὑπαίρχε τὸ βᾶτος τῶν ἱππέων, καὶ ποῖον ἔδει τόπον ἀπὸ τὸν πτωχευμένην ἀπὸ τῆς εὐδαίμονος. μετὰ δὲ ταῦτα σινοῦπαρχίαν τῶν πολεμίων, φησὶ τὸν Δαρρεῖον αὐτὸν κατὰ μέσσην ὑπαίρχοντα τὴν τῶν, καλεῖν τοῖς μάδοφωροις ἀπὸ τῆς κέρως πρὸς αὐτοὺς. πῶς δὲ λέγεται τὸ, ἀφ' ἑσθιμα πορεῖν ὅτι. τὴν γὰρ μάδοφωρον ἀνάγκη καὶ τὴν ἱππέων τὴν σινοῦπαρχίαν κατὰ μέσσην ὑπαίρχον τὸν τόπον. ὡς δὲ αὐτοὶ ὧν τοῖς μάδοφωροις ὁ Δαρρεῖος, καὶ πρὸς τὴν, καὶ πῶς, ἐκάλει τοῖς μάδοφωροις; Τὸ δὲ τελευτῶν φησὶ τοῖς ἀπὸ τῆς δεξιᾶς κέρως ἱππέες ἐπαρχοῦντες, ἐμβολῆν τοῖς πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον. τὸς δὲ ἡμεῖς δεξιὰς, αὐτεπάρχει καὶ πορεῖν μάχην ἰσχυροῦν. ὅτι δὲ πτωχευμένην ἢ εὐδαίμων, καὶ πτωχευμένην ὅτι δὲ εὐδαίμων εἶπαι, ἐπελάττει. Τῶν δὲ ὅτι πρὸς πληθύνει τὰ καὶ τὸν Ἀλέξανδρον. φησὶ γὰρ αὐτὸν ποιεῖσθαι τὴν εἰς τὴν Ἀσίαν ἐκβασιάν, πεζῶν μὲν ἔχοντα τέτταρας μυριάδας, ἱππέας δὲ τετραχιχλίοις καὶ πενταχρούσι.

μέλλουσι δὲ εἰς Κιλικίαν ἐμβαλεῖν, ἄλ-
 λους ἐλθεῖν ἐκ Μακεδονίας, πεζοὺς μὲν
 πενταχιλίους, ἵππους δὲ ὀκταχίους. ἀφ'
 ὧν εἴ τις ἀφείλοι τεταχίους μὲν πεζοὺς,
 τεταχίους δὲ ἵππους, ἐπὶ δὲ πλείονι ποσὶν
 τὴν ἀπορία τῇ πρὸς τὰ γήγημα
 χρείας ὅμως πεζοὶ μὲν ἀπολειφθήσονται
 τετρακισμύριοι διχάλιοι πύτων οὖν ἑπο-
 χημένων, φησὶ τὸν Ἀλέξανδρον πυλάσαι
 τὴν Δαρείου πρὸς εἰς Κιλικίαν, ἐκα-
 τὸν ἀπέχοντα σταδίων ἀπ' αὐτοῦ, δευτε-
 ροῦ μὲν ἡδὴ τὰ εἰς δὲ τὸν ἐξ ἑπο-
 σφῆς πάλιν ποιῶσαι τὴν πορείαν δευ-
 τέρῃ εἰς, ἄρρητα πρὸς μὲν τὴν Φά-
 λαγγα μετὰ δὲ τὰ πρὸς ἵππους, ὅτι πᾶσι
 δὲ δὲ σκευόεσσι. ἅμα δὲ τὰ πρὸς εἰς
 τὰ δὲ ἑποχίας ἐκπύειν, δευτεροῦ δὲ
 πρὸς τὰ πᾶσι ὅτι πρὸς βαλεῖν τὴν
 Φάλαγγα, καὶ ποιῶσαι δὲ βάθος αὐτῆς
 ὅτι τεταχίους καὶ δύο. μετὰ δὲ τὰ πρὸς
 πάλιν, εἰς ἐκατὶδεκα. δὲ δὲ τεταχίους εἰ-
 σιγίζοντα πᾶσι πολεμίοις εἰς ὀκτώ. Ταῦτα
 δὲ ὅτι μίζον τὰ πρὸς πολεμίων ἀλογή-
 ματα. τὸ γὰρ σταδίου τεταχίους ἀνδράς
 εἰ πᾶσι πολεμίοις δευτεροῦ, ὅτι εἰς
 ὀκτωκίδεκα δὲ βάθος ὡς, χίλιους ἑξακο-
 σίους, ἐκείνου τῶν ἀνδρῶν ἐξ ὀκτὸς ἀπέχοι-
 τες φανερὸν ὅτι τὰ δὲ δεκα εἰς δεκα
 ταί μύριοις ἑξακίχλους τὰ δὲ εἰς πρὸς
 διπλασίους. ἐκ δὲ τούτων ἀνέστη, ὅτι
 καὶ ὅτι πρὸς εἰς τὴν δύναμιν Ἀλέ-
 ξανδρος ἐκατὶδεκα δὲ βάθος, ἀνέστη ὡς
 εἰς σταδίων ἑποχίαν δὲ τὸ πρὸς δε-
 σμα, καὶ πρὸς εἰς ἐπὶ πρὸς μὲν ἵππους
 πρὸς, τῶν δὲ πεζῶν μύριοις. μετὰ δὲ
 τὰ πρὸς φησὶ, μεταπηδὸν ἄρρη τὴν δύνα-
 μιν, ἀπέχοντα τῶν πολεμίων πρὸς τετα-
 χίους σταδίων. τούτου δὲ μίζον ἀλογήμα
 δυαχρὲς ὅτι πρὸς. πρὸ γὰρ ὅτι ὡς τοι-
 οῦτοις τόποις, ἄλλως τε καὶ καὶ Κιλικίαν,
 ὡς ὅτι σταδίων εἰς μὲν δὲ πλάτος, τετα-
 χίους δὲ δὲ μήκος, μεταπηδὸν ἄρρη
 Φάλαγγα τεταχίους; τὰ πρὸς γὰρ ὅτι
 ἐκ δεκα πρὸς τὴν ποσὶν τὰ καὶ
 χρείας, ἃ τις οὐδ' ὅτι πρὸς τὸ ράδιος.

A deinde quum inibi esset, ut in Cilici-
 am intraret, supplementum aduenisse
 ei e Macedonia peditum 100, equitū
 10000. qua ex multitudine si quis tol-
 lat pedites quidem 100 100 100, equi-
 tes verò 1000, ita ut numerum quàm
 maxime augeat eorū qui propter va-
 rios usus potuerunt abesse; relinquen-
 tur tamen peditum duo & quadragin-
 ta millia; equitum quatuor millia. His
 ita positis, narrat Callisthenes, Alexā-
 drum de aduentu Darij in Ciliciam
 certiorē esse factum, quum ab ipso
 stadia centū nō amplius distaret, post-
 quam fauces ipse iam superasset. Pro-
 pterea conuerso itinere iterū per fau-
 ces reduxisse: in primo agmine fuisse
 phalangem, proximam huic equitatū,
 in ultimo agmine impedimēta. Simul
 ventū in campos patētes, edixisse om-
 nib. Alexandrum, ut in legitimū pha-
 langis ordinē instruerentur, seq; ma-
 nipuli manipulis applicarent; ac pro-
 funditatē aciei instituisse, armorum
 binū & tricenū: postea vero senū
 denū. postremò ubi iā hostes appro-
 pinquabant, octonū. sed deliria hęc
 sunt, prioribus etiā maiora. Enimvero
 stadium vnū capit homines mille sex-
 centos, quoties interuallorum ratio-
 nes ad faciēdum iter sunt accommo-
 datæ, octonis denis profunditatem a-
 gminis constituentibus, & viro quoq;
 pedes senos ab altero distante. Quod
 quum ita sit perspicuum est, decem
 stadia pedites captura esse 1000 &
 100 100. viginti stadia, alterum tātum.
 Ex his facile intelligitur, oportuisse
 quando Alexander aciem suam ita or-
 dinauit, ut eius profunditas esset mili-
 tum senū denū; campos illum esse
 nactum viginti stadia patentes. quan-
 quā etiam sic superfuerint, quos locus
 non capiebat, equites omnes, cum pe-
 ditum decē millibus. Subiicit his: Ale-
 xādrum ubi iā ab hoste stadia dūtaxat
 100 aberat, copias suas fronte recta &
 æquata in eū duxisse. quo delirio vix
 ac ne vix quidē maius aliud queat ex-
 cogitari. Nam ubi terrarum eiusmodi
 loca inuenias, maxime autē in Cilicia,
 per quæ loca phalangē sarissis armatā,
 stadia viginti in latitudinē porrectam,
 quadraginta in lōgitudinē stadia frō-
 te recta & æquata ducas? nā si quis acie
 sic ordinata procedere decreuerit, tot
 se illi impedimenta offerent, ut ne per-
 censere quidē illa facile aliquis valeat,

ad cuius rei faciendam fidem, vel illa suffecerint quæ ab ipso Callisthene dicuntur. Quiquidem ait, torrentes fluuios qui è montibus cadunt, tot locis hiatus aperire in subiecta planitie, ut pars magna Persarum fugientium in illis cauernis perierit. At Hercules, voluit Alexander parata suorum ut acies esset, sicunde hostis apparuisset. quasi vero potuerit quicquam esse impararius, ea phalange cuius frons esset dissipata & diuulsa. Quanto namq; facilius erat futurum, ex agmine ad iter composito, phalagis aciem instruere, quam interruptas in fronte & diuulsas copias ad priorem figuram lineamq; rectam reuocare, atq; in locis syluosis & amfractis apte ad pugnam eos dirigere? Erat igitur profecto longe satius diuisas copias ducere in duo vel etiam quatuor agmina partitas, quæ se aliud post aliud sequerentur; quando & viæ ad ita faciendum iter aptæ poterant inueniri; & legitimam repente instruere aciem facile erat futurum; quum præsertim, per præcursores sciri multo antè hostis aduentus posset. At hic, ut alia taceam absurda, quum per loca plana exercitum fronte æquata duceret, ne equites quidem præmisit: sed peditibus eos exæquauit. Omnium vero absurdissimum est hoc: Ait Macedonem hostibus appropinquante, octonum militum profundam aciem struxisse. ex eo apparet, phalagem illam stadia quadraginta necessario in longitudinem patuisse. Sed demus defacta sic fuisse aciem, quod ait poeta, ut conferri inuicem hærent; omnino tamen stadiorum viginti locum illum esse oportuit. at ipse ait minorem fuisse stadiis quatuordecim. huius quoq; spatij partem aliquam propter mare . . . . dimidiū huius numeri in dextro cornu: quinetiam scribit idem aciem, vniuersam à motibus mediocri spatio fuisse distantem, ne hosti qui radices montis obtinebat subiceretur. Scimus sane dicere illum, partem aciei Alexandri in forcipis figuram fuisse reflexam. Iccirco etiam nos hic relinquamus in eum usum decem peditum millia; qui maior est numerus eo quæ ipse desiderat. Ex istis tandem sequitur, vel ipso auctore Callisthene, phalagis longitudinem stadia vndecim ad summum patuisse; intra quod interuallum duum & triginta millium hominum confertis clypeis defensorum acies tricenos milites in profunditate habere necessario fuerit contenta.

A ἐκ δὲ τῆς ἑσπερίας ἀπὸ τῶν Καλλιθέων λεγόμενων, ἔχοντων ὑποαρχὰς πρὸς τὴν γῆν ἀπὸ τῆς ὁράς χαμάρρους καὶ ἀφαιρομένων τοιαῦτά φησι ποτὶν ἐκρήματα καὶ τὸ πῆλόν, ὥστε καὶ τῶν Περσῶν καὶ τὴν φυγὴν διαφθαλίωσαι λέγουσι πρὸς πλείους ἐν τοῖς τοιαύτοις κοιλώμασι. Νῆ Δί', ἀλλ' ἐτοιμος ἐβούλετο' εἶ) πρὸς τὴν τῶν πολεμίων ὁππότεναι. τί δ' αἰετοιμότερον φάλαγος ἐν μετώπῳ διαλελυμένης καὶ διεσπασμένης; πόσω γὰρ ἐκ πορρωτικῆς ἀγωγῆς ὁρμώσεως πρὸς τὴν μάχην, ἢ διαλελυμένης ἐν μετώπῳ καὶ διεσπασμένης δυνάμει ὅτι τὴν αὐτὴν δυνάμει ἀναγκάζει, καὶ συστήσῃ πρὸς μάχην ἐν τόποις ὑλώδεσι καὶ περικεκλασμένοις; δὲ τὸ πρὸς τὴν μάχην ὡς κρήνην ἀγὴν διαφθαλίαι ἢ περὶ φάλαγας ὁρμώσεως· εἰ καὶ τόποι πρὸς πορείαν ὁρεῖν ἐκ ἀδυνάτων, καὶ τὸ πρὸς τὴν μάχην παχέως ῥαδύνει, δυνάμει δὲ τῶν πορρωτόνων ἐκ πολλοῦ γινώσκειν τὴν τῶν πολεμίων πρόοισιν. Οὗ γὰρ τῶν ἄλλων ἐστὶ πρὸς ἵππους πρὸς τὴν μάχην ἀγὴν τὴν δυνάμει ἐν τόποις ὅππότεναι· ἀλλ' ἐξ ἴσου ποτὶ τὴν πεζοῖς. Τὸ δὲ δὴ πόρρωτον μέγιστον, ἥδη γὰρ σιμῶντες ὄντα τοῖς πολεμίοις αὐτῶν, εἰς ὅκτω ποτὶ φησι τὸ βάθος. ἔξ οὗ δὴ λανθάνει, ὅτι καὶ ἀνὰ τὴν ἐπὶ τηλαργικῆς σταδίου ἔδου ἡμέρας τὸ μήκος τῆς φάλαγος· εἰ δ' ὅλως σιμῶσιν καὶ τὴν ποτὶ τὴν εὐπας, ὥστε σιμῶσιν πρὸς ἀλλήλους, ὅμως εἴχου σταδίων ἔδου τὸν ὑποαρχῶν. αὐτὸς δὲ φησι λείπει τῶν δικατιστῶν σταδίων. καὶ τοῦτου μέρους μὲν πρὸς σταδίων, ... πρὸς ἡμίσεις ὅτι τῆς δεξιῆς, ἐπὶ τὴν ὁρίαν παρὶν ἀπὸ τῆς ὁράς ἔχοντων τόπον ἀφαιρῶν πρὸς τὸ μὴ τοῖς πολεμίοις ὑποπεπρωμέναι τοῖς χατέχοις τὰς πρόωρειας. ἴσμεν γὰρ ὅτι ποτὶ πρὸς τοῦτοις ὅππότεναι. ὑπολειπόμενα καὶ νῦν ἡμῖς τοῖς μυρίοις πεζοῖς, πλείους οἶσιν τῆς ἐκείνου πρὸς τὴν μάχην. ὥστε ἐκ τούτων ἐνδεχάμενοι σταδίου ὅτι πλείον ἀπολείπειται τῆς φάλαγος μήκος, κατ' αὐτὸν τὸν Καλλιθέων· ἐν οἷς ἀνὰ τὴν τοῖς περὶ τοῖς καὶ διοχλίοις ὅτι περὶ τοῖς τὰ τὸ βάθος ὑποαρχῶν σιμῶσιν.

ὁ δὲ φησὶν εἰς οὕτω πλεγμαίνων ἡντιάσαι τὸ μάχην. Τὰ δὲ πιαῦτα τῆς ἀμύνηματων, οὐδ' ἀπολογίαι ἐπιδέχεται. ὁ γὰρ ἀδυνάτων ἐν περάσμασι, αὐτοῦ ἔχει τὴν πίσιν. δὲ-
 περ ὅταν καὶ τὰ κατ' αἶδρα ἀφαιρήματα,
 καὶ ὁ πᾶν τὸ πῶπου μέγιστος ὤρισμένοι ὑ-
 παθῶσι, καὶ τ' ἀειμῶν τῶν αἰδρῶν, αἰαπο-
 λόγηται γίγνεται ὁ ψεύδης. Τὰ μὲν γὰρ ἄμα
 ὑποπίσιν ἀλογήματα, μακρὸν αὖ εἴη λέγειν
 πᾶντα, πλὴν τελέως ὀλίγον. Φησὶ γὰρ τὸν
 Ἀλέξανδρον ἀπουδαῖζεν ἔχ' τὴν τάξιν, ἵνα
 κατὰ τὸν Δαρεῖον αὐτὸν ποιήσεται τὴν μά-
 χην. ὁμοίως δὲ κατὰ μὲν ἄρχας καὶ τὸν
 Δαρεῖον αὐτὸν βούλεσθαι κατὰ τὸν Ἀλέξαν-
 δρον ὕψιστον δὲ μεταμοῦσαι. πῶς δ' ἐπὶ γνο-
 σαν ἀλλήλοισι οὗτοι, πῶς τῆς ἰδίας δυναμείας
 ἔχουσι τὴν τάξιν, ἢ πῶς μετέβη πάλιν ὁ Δα-
 ρεῖος, ἀπλῶς ὁσὲν λέγεται. πῶς δὲ περσο-
 αρέβη περὶ τῆς ὀφρυῦ ὅ ποταμοῦ φαλαγ-
 γιτῶν τάξις, ἀπότομοι οὖσαν καὶ βατῶδη;
 καὶ γὰρ ὑῦτο πρὸ ὀλίγον. Ἀλέξανδρος μὲν
 οὖν οὐκ ἐποίησεν τὴν πιαῦτῶν ἀποπίαν, ὁ-
 μοιοῦντάς τιν' ὅν, περὶ ἀφαιρήματα πρὸ
 αὐτῶν τὴν ἐν τῇς πολεμικαῖς ἐμπειρίαι καὶ
 τελευτῶν ἐκ παιδός· τῶν δὲ συλφεφί μάλ-
 λον, ὅς ἀφ' αὐτῶν ἀπειρία, ὁσὲν ὁ δυνα-
 τὸν καὶ ὁ μὴ δυνατὸν ἐν τοῖς τοιούτοις δύ-
 ναται διακρίνειν. περὶ μὲν οὖν Εφῶρον καὶ Καλ-
 λισθένοισι, ταῦθ' ἡμῖν εἰρήστω.

Υποθήκασι πάλαι πνὶ δοδεῖσαι
 μέλλοντι ὑπὲρ εἰρῆνης καὶ πολέ-
 μου δημηγορεῖαν ἐνστήσασθαι καὶ
 πρεσβεῖαν. ἔσι δὲ οἷς κοινὸς τόπος
 εἰς σύγκρισιν εἰρῆνης καὶ πολέμου.

ΠΡΩΤΟΝ μὲν αἶψα δεινὰ ἀγαμη-
 αῖναι τοὺς σενέδροις, δὲ πρὶν κριμῆ-
 νοις τ' ὅρθεσι, ὅς μὲν τῶν πολέμων διεγεί-
 ρουσι αἱ φιλίππες, κατὰ δὲ τὴν εἰρῆνῶν
 οἱ ὄρνιθες. Μετὰ δὲ ταῦτα τὸν Ηρακλέα φη-
 σὶ, τὸ μὲν Ὀλυμπίων ἀγῶνα θῆναι καὶ τὴν

At ille ait, profunditatē aciei octonūm
 hominum fuisse cum est pugnatum.
 Sūt verò hoc genus peccata eiusmodi,
 ut excusationem nullam prorsus ad-
 mittant. Nam quod per rerum natu-
 ram fieri potest, id statim fidem sua
 sponte inuenit. Quoties igitur aliquis
 viritum ponit intervallum, & certam
 loci mensuram designat, numerum
 item hominum; hic si mentiatur, nulla
 ratione potest excusari. Iam quæ his
 adiecit absurda alia commemorare
 longum sit. pauca tantum asseremus.
B Ait Alexandrum in ordinanda acie
 summo studio id operam dedisse, ut
 cum ea parte hostilis aciei pugnam
 capesseret, in qua Darius ipse staret:
 Darium quoque initio, ex aduerso
 Alexandri pugnare voluisse: mox ve-
 ro sententiam mutasse. At quomodo
 cognoscere sese inuicem Reges po-
 tuerint, & rescire in qua parte sui e-
 exercitus uterque stationem cepisset,
 aut quò tandem post mutatam sen-
 tentiam transierit Darius, nihil plane
 horum dicitur. Præterea, quī potuit
 phalanx ordinata amnis supercilium
 præruptum & spinis obsitum; (nam
 hæc loci illius facies pene ubique;) **C**
 ascendere & superare? Tantæ huius ab-
 surditatis Alexandrum damnare, ne-
 fas profectò fuerit: quem constat &
 disciplinam & vsum rerū bellicarum
 à puero fuisse edoctum: sed scripto-
 rem potius, hominem adeo rudem &
 imperitum, ut quid in talibus fieri
 queat aut nequeat, internoscere non
 sit quitus. Ac de Ephoro quidem &
 Callisthene hætenus.

D *Monita cuidam olim da-
 ta, qui legatus aliquò proficis-
 cebatur, de pace & bello actus.
 Est autem cen locus com-
 munis ad comparisonem pa-
 cis & belli.*

ANTÆ omnia iis qui concilium
 participant reuocandum censet
 in memoriam, quomodo iacentes in
 stratis mane exsuscitet, belli quidem
 tempore tubarum cantus, pacis verò,
 gallorum. Ait deinde, ludicrum qui-
 dem Olympicum & in totum eius fe-

sti solennia, instituisse Herculem; declarantem quis suus esset sensus, quæ mens animi: iis autem omnibus quibuscum bella gessit, damna ipsum intulisse necessitate compulsus, & alieno iussu: sponte quidem sua nemini mortalium vllum vnquam detrimentum importasse. Subiicit his, Iovem apud poetam induci Marti succensentem, ac dicentem:

Galicolarum unum eximie te semper ego odi,

Quod tibi rixa placet bellumque & prælia sæua.

consentientem his etiam esse orationem, quæ heroum prudentissimo attribuitur:

Non habet ille tribum, nec lares, iuræque nescit,

Quisquis amat durus crudelia prælia Martis.

Poetæ autem etiam Euripidem assentiri, cuius hæc sunt:

O pax alma, datrix opum,

O pulcherrima cælitum,

Quàm te mens sitit! ô moram!

Obrepat metuo mihi

Ætas ne mala, te prius

Suauem ô quàm tueor diem,

Plausus undique cum strepens,

Cantiisque, & chori, amicæque

Comessatio floribus.

Ad hæc, simillimum ait bellum quidem morbo; pacem verò sanitari: per hanc siquidem, & qui ægrotant refici; per illum, etiam sanos interire. Accedit, quod vigente pace senes conuenienter naturæ sepeliuntur à iuuenibus; cuius sit contrarium in bello. Omnium maximum illud est, quod belli tempore, ne muro quidem vrbs tenus securitas sperari potest: pacis vero tempore etiam ad fines usque regionis, & similia istis alia.

Quum duo sint instrumenta res cognoscendi, auditus & visus, visum esse certiores.

A *ἐκ χειρῶν, δῶγμα ποικίλοι τ' αὐτὲς ὁρα-
ρέσιος ὅσοις δ' ἐπολέμησι, τούτοις πρῶτον
βεβλαφέναι καὶ τὴν αἰσάνειαν καὶ κατ' ἐ-
πιπαλῶν ἐκείνους δὲ παρὰ τὴν κακὴν οὐ-
δὲν γινώσκοντες αὐτοῖς. Εἰς δὲ τού-
τοις, τῶν μὲν τὰ ποιητῶν, τὸν Δία παρὰ
σάμαθαι δὲ φρεσὺς μὲν τὰ Ἀρεῖ καὶ λέ-
γοντα.*

*Εἰς δὲ μοι ἐστὶ θεῶν, οἱ ὀλυμπον ἔ-
χουσιν.*

B *Αἰεὶ γὰρ τοι ἔεις τε φίλη, πόλεμοί τε, μά-
χη τε.*

*ὁμοίως δὲ καὶ τὸν φρεσὶ μὲν τῶν ἡρώων
λέγει.*

*Ἀφρήτωρ, ἀθέμιτος, αἰετος ὅστις ἐκεί-
νος,*

*Ὁς πολέμου ἔσται ὀπιδημίου, ὀκρύεν-
τος.*

*ὁμοιωμένοι δὲ τὰ ποιητῶν καὶ τὸν Εὐριπί-
δην, ἐν οἷς φησὶν.*

Εἰρὴν βαλὺ πλουτε,

C *Καλλίστα μακάρεσσι θεῶν.*

Ζῆλος μοι σέθεν, ὡς χροίζεις!

Δέδωκε δὲ μὴ

Πρὶν ὑπερβῆναι μὲ γῆρας,

Πρὶν αὖ χειρῶν παρὰ τῶν ὀφθαλμῶν ὥραν,

Καὶ καλλιχέρις αἰοδαῖς,

Φιλοσφαιροῖς τε κώμοις.

Επὶ δὲ πρὸς τούτοις ὁμοιότατον εἰπὶ φησὶ, τὸ μὲν πολέμου τῇ νόσῳ, τὴν δὲ εἰρῆνῃ τῇ υἡθείᾳ. ἐν ᾗ μὲν γὰρ καὶ τοὺς καμνομένους αἰσάλασθαι, ἐν ᾗ δὲ καὶ τοὺς υἡαίνοντας ἀπολλυθῆναι. καὶ κατὰ μὲν τὴν εἰρῆνῃ τοὺς πρεσβυτέρους ὑπὸ τῶν νέων θάπτεσθαι καὶ φύσιν, ἐν δὲ τῇ πολέμῳ πάντῃ. ὁ δὲ μέγιστος, ἐν μὲν τῇ πολέμῳ, μηδ' ἄλλῃ τῇ τυχῶν εἶναι τῇ ἀσφάλειᾳ. καὶ δὲ τὴν εἰρήνῃ, μίσει τῇ τῆς χώρας ὄρων· καὶ τούτοις ἔτι καὶ παρὰ πλείους.

*Ὅτε δύο ὄντων ὀργάνων τὰ μαν-
θάνειν, ἀκοῆς καὶ ὁρασεως, ἀληθινώ-
τερα ὅστις ἢ ὁρασις.*

Οὐκ ὁ Τίμαιος δι' ἀκοῆς μό-
νον ἐπολυπραγμονήσει.

Οὐκ ἢ δι' ἀκοῆς ὁδὸς διττή· ἢ
μὲν διὰ ὑπομνημάτων, ἢ δὲ δι'
ἀνακρίσεως.

Οὐκ ὁ Τίμαιος περὶ τὰς ἀ-
νακρίσεις ραθύμως ἀνέγραψεν.

Ὅτι τὸ δι' αὐτῶν πολυπραγμο-
νεῖν δυσχερὲς μὲν ὅστιν, μέγα δὲ π
συμβάλλεται πρὸς τὸ γράφειν
ἰστορίας καὶ ἐμπειρεῖν πρραγμα-
τῶν.

Τίς ὅστιν ἱππότης ἐξυγγραφείας
ἰστορίας.

Ὁ τῆς Τιμαίης βίος.

ΔΥΟΙΝ γὰρ ὅταν κατὰ φύσιν ὥσπερ
πικρὸν ὀργάνων ἡμῶν, οἷς πρῶτα πινθα-
νόμεθα καὶ πολυπραγμοισυμῶν, ἀκοῆς καὶ
ὁρασίως· ἀληθινότερας δὲ οὐσας οὐ μι-
κρῶν τῆς ὁρασίως κατὰ τὸν Ηρακλείτου,
(ὁφθαλμοὶ γὰρ τῶν ὠτων ἀκριβέστεροι μὲν-
τιρες) πύπτῃ Τιμαίος τὴν ἡδίω μὲν, ἥτις
δὲ τῶν ὁδῶν ὥρμησι πρὸς τὸ πολυπρα-
γμοεῖν. τῇ μὲν γὰρ ἀφ' ἧς ὁρασίως εἰς
τέλος ἀπέστη, τῇ δὲ ἀφ' ἧς τῆς ἀκοῆς αἰ-
τιποιήσασθαι καὶ ταύτης δὲ οὐσας διττῶς, τῆ
μὲν ἀφ' ἧς ὑπομνημάτων, τῆ δὲ δι'
ἀνακρίσεως· περὶ τὰς ἀνακρίσεις ραθύμως
ἀνέγραψεν, κατὰ τὸν εἰς τοῖς αἰώτερον ἡμῶν
δεδῆλωται. Δι' ὧν δὲ αἰτίας ταύτῃ ἐχε-
τὴν αἴρεσιν, ἀντιχρὲς κατὰ μαθεῖν. ὅτι πᾶ-
ρ μὲν ἐκ τῶν βιβλίων διδάσκει πολυπρα-
γμοεῖσθαι χάρις κινδύνου καὶ κακοπα-
θείας· εἰ αὖ τις αὐτῷ τῆτο πρᾶσσει μὲ-
ρον, ὥστε λαβεῖν ἢ πόλιν ἔχουσαν ὑπο-
μνημάτων πλήθος, ἢ βιβλιοθήκην που
γάττωσας· λοιπὸν κατὰ χεῖρ μὲν ἐρᾶν αὐ-
τῷ τὸ ζητούμενον, καὶ συγκρίσειν τὰς τῶν
πρᾶσσει τῶν συγκριφῶν ἀγνοίας, αὐτῷ

A *Timeum ad res cognoscen-
das solo auditu esse usum.*

*Instruentum auditus esse du-
plex; librorum lectionem, &
propriam cuiusque inquisitio-
nem.*

*Timeum in rerum inquisi-
tione segniter esse versatum.*

*Suapte opera res inquirere,
difficile quidem esse; sed ad scri-
bendam historiam plurimum
conferre, & ad rerum noti-
tiam.*

*Quis sit idoneus ad scriben-
dam historiam.*

Timai vita.

C **Q**UO duo quasi instrumenta sunt
nobis à natura data, quibus re-
rum omnium cognitionem, & capi-
mus & serio inquirimus, auditus &
visus: sitque visus non paullo quàm
auditus verior, ut placet Heraclito;
oculi enim testes sunt certiores auri-
bus; harum duarum viarum perue-
niendi ad rerum notitiam, eam solam
Timeus institit, quæ erat iucundior.
nam oculis per omnem vitam par-
cens, aures in eam rem adhibuit. Iam
quum duobus modis sensus audiendi
ad rerum perceptionem possit esse u-
sui; si vel aliorum scriptis utaris, vel
ipse quæ scire voles inquiras; in diu-
dicandis his quæ sibi narrarentur, quàm
negligens fuerit Timeus, iam antea
in præcedentibus est à nobis ostensum.
Quæ autem illum impulerit causa, ut
ad rerum notitiam consequendam
hanc potius viam ingrederetur, quàm
alteram, facile potest cognosci. Enim-
vero, quæ librorum auxilio paratur
cognitio, ea neque periculo ulli est
coniuncta, neque vexationi. Vbi nā-
que hoc unum aliquis sibi prospexe-
rit, ut in vrbe habitet copia librorum
instructa; vel certe, ut aliquā prope se
bibliothecā habeat: de cætero iam ni-
hil desideratur aliud, nisi ut vel in le-
cto iacēs, quodcunq; scire voluerit,

vestiget, & priorum scriptorum dicta (quod sine vexatione vlla potest fieri) inter se contendat & culpas obseruet. At illa rerum curiosa inquisitio, quam suo pte Marte facere aliquis instituit, magnis cōstat laboribus, magno sumptu. cæterum ad historiam multum hæc confert, atque adeo pars illius est potissima. Manifestum hoc cuius esse potest, vel illorum ipsorum testimoniis, qui res gestas scriptis mandarunt. Nam Ephori dictum est; Si posset fieri ut ipsi qui scribunt rebus gerendis interuenirēt, hanc demum fore ex omnibus præstantissimam, & cognoscendi rationem. Et Theopompus; in bellicis quidem rebus, ait, ille præstat omnibus, qui præliis quàm plurimis interfuit. inter oratores vero illi excellit, qui plurimas ipse causas egit. neque aliter res habet cum in medicina, tū in arte gubernandi naues. Sed melius hoc ipsum & significantius poeta declarauit. Nā ille quum vellet nobis ostendere, qualem esse oporteat virū politicū, & in rerum actu positū, persona Vlyssis in medium adducta, sic fere ait;

*Musa virum memora versutum, qui
loca multa*

Errans lustrauit.

*Et mox,
Multorum ille hominum mores co-
gnouit & vrbes:*

*Multa tulit qui dura, salo iactatus
& undis.*

*& alibi,
Qui multa est passus bellans, multa
aquora sulcans.*

Ac mihi sane videtur, historię dignitas eiusmodi virum desiderare. Dicebat olim Plato, tunc fore beatas res hominū, quando vel philosophi essent regnaturi, vel Reges philosophię studiis vacaturi. Ego quoque dixerim, bene tunc historię fore consultum, quando viri politici qui res gerunt, historias scribere serio, nō quasi aliud agentes, instituerint; & persuasi rē vniuersam eā esse ē maxime sibi necessariis ac pulcherrimis, ita se illi studio applicuerint, ut per omnē vitam illud non ponant: aut qui conscribendas historias suscipiūt, in animū induxerint, omnino ei negotio pares se nūquā futuros, aliter quàm si prudentiā rerum

A πάσης κακῆς παθίας. ἡ δὲ πολυπραγμο-
σύνη, πολλῆς μὲν προσδύπτει παλαιπω-
ρίας καὶ δαπόνης, μέγα δὲ ἡ συμβάλλεται,
καὶ μέγιστον ὅστις μέρος τῆς ἰσο-
είας. Δῆλον δὲ τὸτ' εἶναι ὅτι αὐτῇ τῇ
καὶ συντάξεις πρᾶγματευσόμενων. ὁ
μὲν γὰρ Εὐφορος φησὶν· εἰ δυνατὸν ἑὸν
αἰσῶν πρῆναι πᾶσι τοῖς πρᾶγμασι, ταύ-
τῃ δὲ ἀφ' ἑρῆν πολὺ τῇ ἐμπειρίᾳ.
ὁ δὲ Θεόπομπος· τὸν μὲν ἀείρει ἐν τοῖς
πολεμικοῖς, τὸν πλείστοις κινδύνοις πρᾶ-
B τετευχότα· τὸν δὲ δυνατώτατον ἐν λό-
γῳ, τὸν πλείστον μετερχόμενον πολιτικῶν
ἀγώνων. τὸν αὐτὸν δὲ ἔρπον συμβαίνει ἐ-
πὶ ἰατρικῆς καὶ κυβερνητικῆς. Εἰ δὲ τοῦ-
των ἐμφαντικώτερον ὁ ποιητὴς εἴρηκε πε-
ρὶ τοῦτου τοῦ μέρους. ἐκεῖνος γὰρ βουλό-
μενος ὑποδεικνύειν ἡμῖν ὅτι δὴ τὸν αἰ-
δρα τὸν πρᾶγματικὸν εἶναι, πρᾶγματικὸς
ὁ τῷ Οὐδυσσεὺς πρῶτος, λέγει πως
οὕτως·

C Ἄνδρα μοι ἔπεπε Μοῦσα πολὺ ἔρπον, ὅς
μάλα πολλὰ

Πλάγχθη.

καὶ πρῶτα,

Πολλὰν δ' αἰδεσέσθην ἰδὼν ἄστρα, καὶ ῥοὴν
ἔγχεω.

Πολλὰ δ' ὅγ' ἐν πότῳ πάθει ἄλγος οἷον καὶ
θυμῶν.

καὶ ἔτι,

D Αἰδρῶν τε πολέμοις, ἀλεγεινά τε κύματα
πύρων.

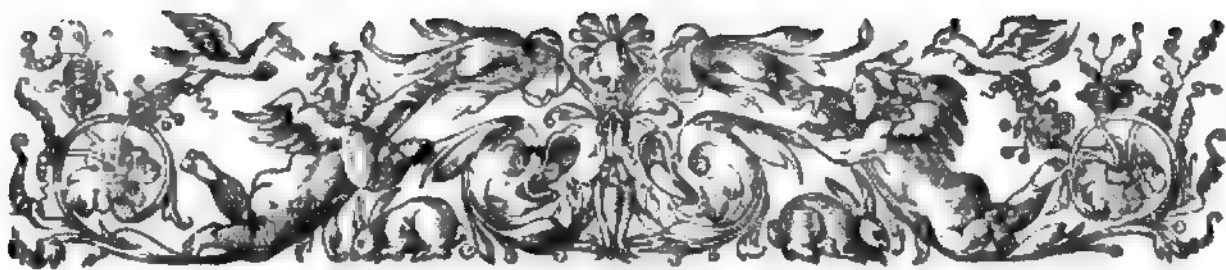
Δοκεῖ δὲ μοι καὶ ὁ τῆς ἰσοείας πρᾶγμα-
ματικὸν αἰδρα ζητεῖν. ὁ μὲν οὖν Πλά-
των φησὶ, τότε τὰνδεσέσθην καλῶς ἔξειν,
ὅταν ἢ οἱ φιλόσοφοι βασιλεύσωσι, ἢ οἱ
βασιλεῖς φιλοσοφήσωσι. καὶ γὰρ δὲ αὖ εἵπω-
μι, ὅτι πᾶς τῆς ἰσοείας ἔξει τότε κα-
λῶς, ὅταν ἢ οἱ πρᾶγματικὸι τῇ αἰ-
δρῶν γράφειν ὑπερχηρήσωσι καὶ ἰσοείας,
μὴ κατὰ τὸν πῶν πρᾶγματος, νομίσαντες δὲ
καὶ τὸτ' εἶναι σοφίαν τῇ αἰαγχοτάτῃ καὶ
E καλλίστῃ, ἀπεισώσας πρᾶγματος πρὸς
τὸν ὅτι μέρος πᾶς κατὰ τὸν βίον· ἢ οἱ γρά-
φειν ὑπεβαλλόμενοι, τίμῳ ὅτι αὐτῶν τῇ

πραγμάτων ἔξιν αἰαλίεσθαι ἠγόνωνται πρὸς τὴν
 ἱστορίαν. πρῶτον δ' ἔκ ἐς αἰ παῦλα τὴν τῆς
 ἱστοριογράφου ἀγνοίαν. Ὡς ὁ Τίμαχος οὐδὲ
 τιμὴν ἐλαχίστην πρῶτοναι θέμις, ἀλλὰ
 καὶ ἀβιώσας ἐν ἐνὶ τότῳ ξενιτεύων καὶ οὐδὲν
 ὠσανεὶ καὶ πρῶτον ἀπειπάμενος καὶ τὴν ἐστὶν
 γηλικίαν, τὴν καὶ τὰς πολεμικὰς καὶ πολιτι-
 κὰς πράξεις, καὶ τὴν ἐκ τῆς παιδείας καὶ τῆς
 αὐτοπάθειας οὐκ οἶδ' ὅπως ἐκφέρεται δόξαν,
 ὡς ἔλασεν τὴν τῆς συγγραφῆς πρῶτοναι.
 Καὶ ὅστις τὸ τῆς ἱστορίας ποιῶν ἐστίν, αὐτὸν
 αὐτομολογούμενοι διχρῆς πρῶτοναι τὸν
 Τίμαχον. καὶ γὰρ τὸ πρῶτοναι τῆς ἑκτῆς
 βιβλίου φησὶ, πινὰς ὑπολαμβάνει, ὅστις ἡ-
 νὸς μιλίωνος δέκται φύσεως καὶ φιλοπορίας καὶ
 πρῶτοναι τὸ τῶν ἑπιδεικνύων λέγειν γέ-
 νος, ἢ τὸ τῆς ἱστορίας. ταῦτα δὲ τὰς δόξας
 πρῶτοναι καὶ Εφῶρος φησὶ πρῶτοναι οὐ
 διωκτικὸς δ' ἱκανὸς ἐκείνῃ πρῶτοναι τὰ
 λέγειν ἀπὸ μνήσεως, πινὰς Συγκρίσει
 αὐτὸς ἐκ πρῶτοναι τὴν ἱστορίαν τοῖς ἑπι-
 δεικνύουσιν λόγοις.

A usu collectam sibi parauerint. Quod
 priusquam eueniat, qui historias con-
 scribunt, multa peccandi nullum fi-
 nem faciēt. Timæus vero qui de com-
 parandis sibi hisce præfidiis ne minimā
 quidem curam vnquam habuit, sed
 vno loco perpetuo se continuit, ibi-
 que hospes vixit, homini pene similis,
 qui actuosæ vitæ ex professo renuntia-
 uit, & cunctis quæ bellicis, quæ ciui-
 libus actionibus, itēque ei experien-
 tiæ quam suapte labore aliquis pere-
 grinando & regiones varias visendo
 B potest parere; quomodo præstantis &
 grauis historia opinionem obtinue-
 rit, equidem nescio. Quod autem hi-
 storia ardua cum primis res sit, con-
 fitentem ipsum Timæum exhibere
 facile est. Nam is in libri sexti proœ-
 mio scribit, non deesse qui existimēt,
 orationem quæ in demonstratiuo ge-
 nere versatur, maiore ingenio, indu-
 stria & apparatu indigere, quàm hi-
 storiam: & addit, iam olim qui ita sen-
 tiebant, negotium Ephoro facessisse,
 qui quum satis pro rei dignitate huius
 sententiæ auctoribus respondere non
 potuerit; ipse historiam cum oratio-
 nibus in demonstratiuo genere con-
 tendens, scriptionem vtramque inter
 se conatur comparare.

ΕΚ ΤΗΣ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΩΝ ΠΟΛΥΒΙΟΥ ΤΟΥ
ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΑΡΕΚΒΟΛΑΙ.

E POLYBII MEGALOPOLITANI
DÈCIMATERZIA HISTORIA
EXCERPTA.

*Avaritiam animi morbum A
esse insanabilem.*

*Pleraque à politicis homini-
bus & iis qui publica negotia
tractant, cum dolo malo admi-
nistrari.*

*Gentis Acheorum laudatio,
abhorrentis à dolo malo quo
passim omnes utebantur.*

*Acheorum & Romanorum
instituta rei militaris.*

Οὐκ ἡ πλεονεξία πάθος ἐστὶν ἀ-
νήκεστον.

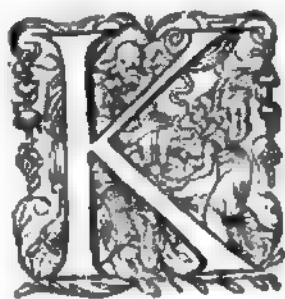
Οὐκ ἡ κακοπραγμοσύνη τοῖς
πλείστοις τῶν πολιτικῶν καὶ πρα-
γματικῶν ἐπονειδίστως ἐπιτιθεύε-
ται.

Ἐπαινῶ τὴν τῶν Ἀχαιῶν ἔθνη,
τὴν δὲ τῆς ἐπιπολαζούσης κακο-
πραγμοσύνης ἀπηλλοτριωμένην.

Ἡ τῶν Ἀχαιῶν καὶ τῶν Ρω-
μαίων αἵρεσις περὶ τὰ πολεμικά.

QVEMADMODVM
aqua intercute la-
borantium cupidi-
tatem nemo vn-
quam sedauerit,
neque satiauerit li-
quoris externi ad-
motione, nisi qui affecti corporis mor-
bum prius sanauerit: ita plane cupidi-
tatem augendi census exsatiare nemo
queat, quin animi vitium ratione cor-
rexerit. Fuit cui in tractandis nego-
tiis dolus malus placeret, quem Regi
conuenire nemo sane dixerit. etsi non
desunt, qui in tam crebro vsu hodie
doli mali, necessariū cum esse dicāt, ad
publicarum rerū administrationē. Σε-

ΚΑΘΑΓΕΡ ὅτι τῶν
ὕδροπικῶν ἐδέποτε ποιεῖ
παύλας, ὅσοι κέρει τῆς
ἐπιθυμίας ἢ πῶς ἐξώθεν
ὕδατος ἀφάριστοι, εἰ μὴ
τὴν ἐν αὐτοῖς τὴν σωμα-
τικὴν ἀφάρισιν ὑγιάσῃ τις· τὸ αὐτὸν ἔρπον ὅσοι
τὴν πρὸς τὸ πλεῖον ἐπιθυμίας οἶόν τε χρ-
ρέσται, μὴ οὐ τὴν ἐν τῇ ψυχῇ κακίας λόγῳ
πρὶν ἀφαιρεσάμενοι. Ἐγίνοντό τινες περὶ τὴν
ποιούμενην κακοπραγμοσύνην, ὡς δὲ βα-
σιλικὴν μὲν οὐδαμῶς ὁδοῖς αὐτῇ· φησὶεν·
αἰαλίσχαι δὲ βούλονται λέγειν ἔτι πρὸς τὴν
πραγματικὴν ἔρπον, ὅτι τὴν νῦν ἐπιπο-
λαζούσαν κακοπραγμοσύνην. Οἱ μὲν

Αχαῖα πολὺ πὺ τοῦ τοῦ μέρους ἐκτός ἦσαν. τοῦτον γὰρ ἀππλοτεῖαντο τῇ κακομηχανεῖν πρὸς τοὺς φίλους, χάριν ἢ τῷ τοῦ τοῦ στυαυῆσαι τὰ σφετέρως διωαγίας, ὥς ὅτε τοὺς πολεμίους ἡρωῶτο δι' ἀπάτης νικᾶν, ὑπολαμβάνοντες ὅτι ἔτι λαμπρὸν, ἔδ' μὲν βέβαιον εἶναι ἢ καθ' ὅρων μάταιον, ἐὰν μὴ τις ἐκ τῶν παλαιῶν μαχόμενος ἠτήσῃ τῆς ψυχῆς τοὺς ἀντιπαλοῦς. Διὸ καὶ συνεπιδίοντο πρὸς σφᾶς μήτε ἀδύναμις βέλει, μήτε ἐκπρόροις χηρῶσθαι κατ' ἀλλήλων· μόνον δὲ τὸ ἐκ χερσὶ καὶ συστάδην γυμνῶν μάχην, ἀληθινῶς ὑπολαμβάνοντες ἢ κρίσει πραγμάτων. ἢ καὶ τοὺς πολεμίους ἀλλήλους παρ' ἑαυτοῖς καὶ τὰς μάχας, ὅτε παρ' ἑαυτοῖς ἀφαικιδυνώσιν, καὶ τοὺς τόπους, εἰς οὓς μέλλοιεν ἐξίεναι, ὡς ἀφ' ἑαυτοῦ. Νῦν δὲ καὶ φαύλου φασὶν εἶναι στρατηγὸν τὸ παλαιῶν πρὸς τῶν πολεμικῶν. βραχὺ δὲ πλείπεται ὡς ἂν Ῥωμαίοις ἴσως ἐπὶ τῆς δεξιᾶς αἰρέσεως πρὸς τὰ πολεμικά. καὶ γὰρ παλαιότεροι τοὺς πολεμίους, καὶ τῆς ἐνέδρας ἀπαίως χερσὶν, καὶ ἢ μάχην ἐκ χερσὶ ποιῶνται καὶ συστάδην. ταῦτα μὲν οὖν εἰρησθε πρὸς τὸ ἐπιπολάζοντα νῦν ὑπὸ τὸ δέον ἐν τῇ κακοπραγμοσύνῃ (ἦσαν πρὸς τοὺς ἡγευμένους, ἐν τῇ τῆς πολιτικῆς καὶ πολεμικῆς οἰκονομίας.

Οἱ Φίλιπποι πρὸς τὸ κακοποιεῖν Ῥοδίους πάντα λίσσον ἐκίνησαν.

Οἱ Ηρακλείδης ὁ τῶν Φίλιππος στρατηγὸς ἐπίσημος, Ταρηνῆνος ὢν, ἀνδρὸς ἐξώλεστος.

ΟΔΕ Φίλιππος Ηρακλείδην μὲν κατὰ τὸν ὑποῖον δούς, ἐπὶ ταῖς φροντίδων πῶς αὐτὸν κακοποίησιν καὶ διαφύρῃ τὰς τῶν Ῥοδίων ἡσυχίας· εἰς δὲ τὴν Κρήτην προσβὰς ἐξ ἀπίστη τοὺς ἐρεθίζοντας καὶ προσηύδα τὸν ἐπὶ τῇ τῶν Ῥοδίων πόλεμον. ὁ δὲ Ηρακλείδης ἀνδρὸς ἀπὸ πεφυκῶς πρὸς τὸ κακόν, ἔρμῳ ἡγευμένους τὸν ἐπὶ τῇ μάχῃ, καὶ διασηθεὶς αὐτὰ δὴ πῶς

terum Achæi ab eiusmodi mente quâ longissimè aberant. qui quidem dolosas erga amicos machinationes imperij amplificandi gratia, usque adeo abhorrebant, ut ne hostes quidem per fraudem vellent vincere. Quippe qui victoriam nullam neque satis illustrē, neque stabilem ducerēt, nisi quis propalam hostes aggressus, animos ipsis virtute sua fregisset. Propterea convenerat inter ipsos ut neq; occultis telis alter in alterum vterentur, neque missilibus è longinquo iactis. Cernendi namque controuersias solam putabāt legitimā esse rationē, cum pede collato pugnatur commixtus. Idcirco etiam quoties armis decertare statuissent, & bella & prælia sibi inuicem denunciabāt; loca item ad quæ aciei instruendæ causæ essent venturi. Nūc, si quis Imperator suum aliquod consiliū bellicū minus occuluerit, vitio id illi vertunt. Adhuc apud Romanos veterum institutorum rei militaris leuiter impressa vestigia quædam manent. nam & bella indicunt, & insidijs rarò vtuntur, & comminus rem gerentes pugnam edunt statariam. Hæc nos dicta volumus aduersus istud quod supra modum inter principes viros nunc viget, & ceu mutua æmulatione quadam alitur, studium dolo malo vtendi in administratione rerum siue civilium, siue bellicarum.

Philippi studium & conatus nocendi Rhodiis.

D *Heraclidem Philippi ducem inter primos, Tarentinum fuisse, virum perditissimum.*

PHILIPPVS quasi argumentum exorcedi ingenij Heraclidæ vellet dare, id illū iusserat agere, ut quo posset cūq; maleficio naues Rhodiorū læderet, easq; corrūperet: ipse interim legatos in Cretam miserat, qui ad bellum contra Rhodios suscipiendum Cretenses irritarent atq; impellerēt. Heraclides qui ad maleficiū egregiè à natura esset comparatus, Philippi iussu pro lucro deputans, postquā nescio quæ consilia animo

animo versasset apud se, mox profectus Rhodū nauigauit. Hic enim uero Heraclides quod ad vetustam generis originem, Tarentinus, maioribus erat ortus sordidis, & qui artes sellularias exercerent; ipse ad quodcunque scelus vel flagitium hominis perditum audendum magna præsidia habebat. Iam primum, ineunte ætate prostituto palam corpore, impudice vixerat; ad hæc sollertia mentis & memoria valebat. aduersus humiles tenuésque terribilis supra modum atque audax, ad demulcendum potentiores adulatorum artes mirifice callebat. Is primo exulare extorris ab solo patrio fuerat coactus, quod Romanis Tarentum prodere esset visus; non quod inter ciues aliquid ipse tunc posset; verum architectus quum esset, per occasionem reficiendi partem aliquam murorum, clauis eius portæ qua itur in mediterranea in potestate tunc habebat. Quum ad Romanos perfugisset, atque inde vice versa literas Tarētum & ad Hannibalem mitteret, ubi patuit dolus, exitum rei prouidens, ad Philippum rursus aufugit. apud quem eam sibi fidem conciliauit, eo potentia creuit, ut euertendi tanti regni præcipua prope modum caussa ipse existeret.

VERITATEM vim habere maximam, & de mendacio semper triumphare.

EQVIDEM existimo Naturā mortalibus VERITATEM cōstituisse Deam maximā, maximāque illi vim attribuisse. Nam hæc cū ab omnibus oppugnetur, atque adeo omnes nonnunquam verisimiles coniecturæ à mēdacio stent; ipsa per se nescio quomodo in animos hominum sese insinuat; & modò repente illam suam vim exierit; modò tenebris oblecta longo tempore, ad extremum suapte vi ipsa vincit obtinetque & de mendacio triumphat.

A οὖν πρῶτον αὐτῷ, μετὰ πᾶσι χρόνοις ὥρμησι, καὶ πρῶτον κατὰ πλέων εἰς τὴν Ρόδον. Συνέβαινε δὲ τῷ Ηρακλείδῳ τῶτον, ὃ μὴ γένος αἰέκαθεν εἶ) Ταραντῖνον, πεφυκέναι δὲ ἐν βασιλείᾳ καὶ χρηστικῇ αἰδεσθῆναι· μεγάλα δὲ ἐχέειναι πλεονεχίαν πρὸς ἀποίους καὶ ραδιουργίας. Πρῶτον μὲν γὰρ αἰαφαιδὸν τῷ σώματι πρὸς ἐκείνην καὶ τὴν πρῶτὴν ἡλικίαν· εἴτ' ἀλγίους ὑπὸ ἡλικίᾳ καὶ μὴ μόνον· καὶ πρὸς μὲν τοὺς ταπεινοτέρους κατὰ πληκτικώτατος, καὶ ταλμηρότερους, πρὸς δὲ τοὺς ὑπερέχοντας κυλακτικώτατος. Οὗτ' ἀρχὴν μὲν ἐκ τῆς πατρίδος ἐξέπεισι, δόξας τῷ Τάραντα πρὸς τὴν Ρωμαιοῖς· οὐ πολὺν χρόνον διῶκε· ἀλλ' ἀρχιτέκτων ὑπαρχόν, καὶ ἀφ' ἑλπίδας ἐπισκοπῆς τῶν τεχνῶν, κύριος ἡρόδοτος τῷ κληδὼν τῆς πύλης τῆς ἐπὶ τῷ μεσσηνίᾳ φερῆσης. κατὰφυγὼν δὲ πρὸς Ρωμαιοῖς, καὶ πάλιν ἐκεῖθεν γράφων, καὶ ἀφ' ἐμπόρων· εἰς τῷ Τάραντα καὶ πρὸς Ἀνίβαν, ἐπὶ κατὰ φαιδὸς ἐλθόν, πρὸς ἀφ' ἑλπίδας ὁ μέλλων, αὐτὸς ἐφυγε πρὸς τῷ Φίλιππον. πρῶτον αὖτε πᾶσι πᾶσι πεποιθήσας πίστιν καὶ διῶκε, ὥστε κατὰ φαιδὸς τῷ τῆς βασιλείας, σχεδὸν ἀπώτατος γενέσθαι.

Οὐκ ἡ ΑΛΗΘΕΙΑ μέγιστην ἔχει δύναμιν, καὶ αἰεὶ ποτε κατὰγωνίζεται τὸ ψεῦδος.

D**K** ΑΙ μοι δοκεῖ μέγιστην εἶναι τοῖς αἰδεσθῆσι τοῖς ἡ φύσις ἀποδίδειν τὴν ΑΛΗΘΕΙΑΝ, καὶ μέγιστον αὐτῇ πλεονεχίαν διῶκε. πᾶσι γὰρ αὐτῇ κατὰγωνίζονται, ὥστε καὶ πᾶσι τῶν πιθανότητων μετὰ τῷ ψεύδει παρρησίαν· οὐκ οἶδ' ὅπως αὐτὴ δὲ αὐτῇ εἰς τὰ ψεῦδος εἰσδύεται τῶν αἰδεσθῆσι καὶ ποτὲ μὲν πρὸς ἀφ' ἑλπίδας δύνει· αὐτῇ δὲ δύναμιν, ποτὲ δὲ πολὺν χρόνον ἐπισκοπῆσαι, τέλος αὐτὴ δὲ αὐτῇ ἐπιχειρεῖ, καὶ κατὰγωνίζεται τὸ ψεῦδος.

E

LII

Οσον Νάβις ὁ Φονικώτατος τῷ
Λακεδαιμονίων τύραννος ἀσέβειαν
καὶ παρανομίαν εἰς τοὺς πολίτας
ἐνεδείξατο.

ΑΠΗΓΑ μηχανὴ τῆς Νάβι-
δος, πρὸς ἀνδρόπων ὀλεσθῆναι.

*Nabidis crudelissimi Lace-
demoniorum tyranni immani-
tas in ciues horrenda.*

*A P E G A machina Nabidis
ad tollendos homines.*

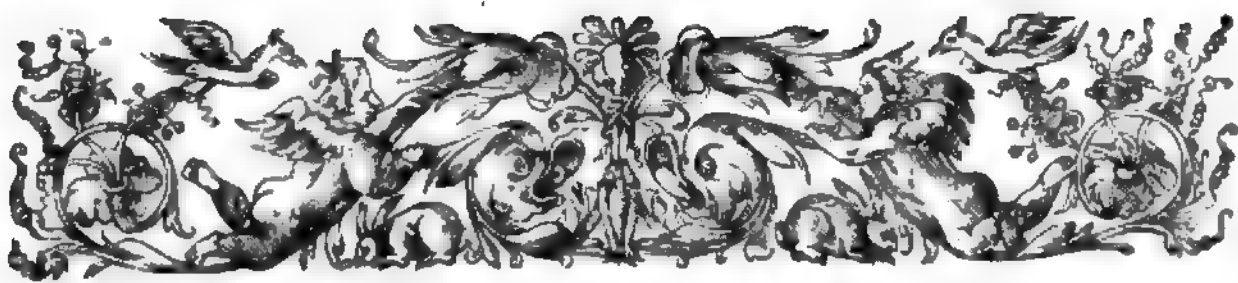
Ο ΔΕ τῶν Λακεδαιμονίων τύραννος
Νάβις, ἔτος ἤδη τρίτον ἔχων τὸ δρ-
χλὺ, ὁλοχρῆς μὲν ἔδιν ἐπιβάλλειν πρῶτ-
ται, τοὺς πολέμους, ἀφ' οὗ πρὸς οὐρανὸν εἵ-
ναι τὴν ὑπὸ τῆς Ἀχαιῶν ἡγεσίας τῆς Μα-
χαμίδου καὶ βολῆν δ' ἐποιεῖτο, καὶ θεμέλιον
ὑπεβάλλετο πολυχρονίου καὶ βαρείας τυ-
ραννίδος. διέφραξε γὰρ τοὺς λοιποὺς δρόμους ἐκ
τῆς Σπάρτης· ἐφυγάδον δὲ τοὺς καὶ πλέον
πλούτους ἀφ' ἐρωταῖς ἢ δόξῃ πρῶτον καὶ
ταῖς δὲ πύττων οὐσίας καὶ γυναικας διεδίδου τῷ
ἄλλων τοῖς ἐπιφανέστατοις καὶ τοῖς μακροφύ-
ροις. οὗτοι δ' ἦσαν ἀνδροφόνους, καὶ ἀφ' ἐχρήται,
λωποδύται, τειχερῆς. κατόλου γὰρ τῶν οὗ
γῆρας ἡδονῆς πρὸς αὐτὸν ἐπιμελῶς ἐκ
τῶν οἰκιστῶν, οἷς ἄλλοις ἢ τῇ δόξῃ διὰ τὴν ἀ-
σέβειαν καὶ ἀνομίαν. ὧν πρῶτος καὶ βασι-
λέα αὐτὸν ἀναδείξας, καὶ χρωόμενος δροφύ-
ροις καὶ θυμαλφύλαξι τοῖς τοῖς, δὴλον ὅτι ἐμελ-
λε πολυχρόνιον ἔχειν τὸ ἐπ' ἀσέβειαν φήμιον
καὶ δυναταί. ὥστε χρῆς τῷ πρῶτον καὶ ἑκ
ἐκέρχαιτο φυγάδων τοὺς πολίτας· ἀλλ' ἔ-
διν τοὺς φεύγοντας τοὺς τοῖς ἢ ἀσφαλῆς, D
τοὺς καὶ πρὸς βέβαιος. τοὺς μὲν γὰρ ἐν ταῖς
ὁδοῖς ἐπαποστέλλων αὐτῶν, τοὺς δὲ ἐκ τῶν πό-
τεων ἐπὶ μαχαλῶν ἐφόνει. τὸ δὲ τελευτῶν,
ἐν ταῖς πόλεσι ταῖς συνέχεις οἰκίας ὅπου πρὸς
τυχεῖς καὶ πικρῶν τῶν φυγάδων μακροφύ-
ρος δὲ αὐτοκτονῶν ἀνδρόπων, εἰς τοὺς
εἰσέπεμπε Κρήτας· ἢ ἵνες ῥήματα ποιῶν-
τες ἐν τοῖς τοῖς, καὶ ἀφ' οὗ τῶν ὑπαρχου-
σῶν θυρίδων ποσέχοντες τοὺς μὲν ἐστῶτας τῶν
φυγάδων, τοὺς δ' ἀνακλιμένους ἐν ταῖς ἰδίαις
οἰκίαις διέφραξε. ὥστε μήτε πόποι ἔτι μη-
δὲ φεύγοντες, μήτε κατὰ ἀσφαλῆ τοὺς
ἐλαττωμένους Λακεδαιμονίους. Καὶ δὲ τῶν

B NABIS Lacedæmoniorum Tyran-
nus qui tertium iam annum re-
rum potiebatur, nihil ille quidē maio-
ris rei aggredi vel moliri audebat;
quod recens adhuc esset memoria de-
uicti ab Achæis Machanidæ. sed man-
suræ diutius ac duræ tyrannidis prin-
cipia ponebat, & fundamenta iacie-
bat. reliquias enim nominis Spartani
funditus delebat. eos qui opibus aut
gloria maiorum cæteris præstabant,
solum vertere cogebat. horum fortu-
nas & vxores iis qui inter reliquos e-
minebant & mercenario militi diui-
debat; hi autem erant, homicidæ, ef-
fractores, præmiatores nocturni, vecti-
cularij. nam hoc dumtaxat genus ho-
minum, quibus propter impia facino-
ra, & immania scelera pedem in patria
sua ponere non licebat, sedulo Nabis
toto vndique ex Orbe terrarum ad se
accersebat. Horum ille patronum &
Regem quum se constituisset, stipato-
res & satellites eos sibi instituisset, in
longum videlicet tempus istorum ope
& impietatis suæ famam & domina-
tionem erat extensurus. Itaque præter
illa quæ iam diximus, ciues in exilium
pellere non contentus; id operam da-
bat, ne quis exulibus locus esset tutus,
ne vllum per fugiū securū. alios enim
perculsoribus summissis per vias occi-
debat, alios ab exilio reuocatos cruci-
dabat. Postremo in iis vrbibus quas
haberent exules, conductis per homi-
nes nullo modo suspectos vicinis do-
mibus iis quas ipsi incolerent, Cre-
tenses eò mittebat, qui parietibus in-
tergerinis effractis, per apertas fene-
stras exulum alios stantes, alios decū-
bentes in suis ædibus sagittis confige-
bant & necabant. vt miseris Lacedæ-
moniis nullus ad per fugium locus fa-
tis tutus pateret, nullum tempus à pe-
riculo esset immune. Atque hac sane

ratione plurimos eorum e medio sustulit. Idem Nabis machinam quoque, si tamen ea machina est dicenda, talem struxerat. Simulacrum mulicbre erat pretiosis vestibus adornatum; formæ similitudine Nabidis uxorem arte eximia referens. Quoties civium aliquos tyrannus ad se vocabat, ut pecuniis eos emigeret, principio longa oratione, quæque per benigna ipso compellabat; periculum quod regioni & urbi etiam ab Achæis imminebat, ipsis ob oculos ponebat; quantum stipendiariorum numerum salutis ipsorum causâ aleret, significabat; quantos in sacris procurandis, aut publicis negotiis sumptus faceret. Eiusmodi sermonibus si qui audiebant, commouerentur, ad destinata exsequenda hoc illi satis erat. sin aliqui essent, qui pecunias pendere recusantes, iussa capessere detrectarent; in hæc tum verba tyrannus erumpebat: Equidem fortasse quod cupio persuadere tibi non valeo: Apegam vero hanc (id nomen Nabidis coniux habebat) puto tibi persuasuram. Simul hæc ille dicebat, & statim aderat simulacrum de quo sumus locuti. tum autem tyrannus ubi e sede sua mulierem excitasset, per speciem comitatis dextramprehendens, utraque manu collocutorem amplectebatur, ac paullatim ad pectus admovebat. erant autem illi cubiti & brachia ferreis clavis plena, quos vestis occultabat. similiter etiam in māmīs infixos habuit clauos. quando igitur brachia impresserat dorso mulieris, mox organis quibusdam attractum intendebat & paullatim ad mammas adducens, eum qui premebatur omne genus voces cogeabat edere. Atque hoc modo multos eorum sustulit, qui pecunias dare recusabant.

A τοιούτῳ ἔγωγε πύς μὲν πλείους αὐτῶν ἠφαίσι. Κατισκιάσατο δὲ καὶ πῖα μηχανὴν, εἰ μηχανὴν ταύτην χεὶρ λέγειν. ἦν γὰρ εἰδὼλον γυναικίον πολυτελέσιν ἱματίοις ἡμφιεσμένον. καὶ δὲ τὴν μορφὴν εἰς ὁμοίωσιν τῇ τῆς Νάβιδος γυναικὶ διαφόρως ἀπειργασμένον. ὅποτε δὲ ἴνας τῶν πολιτικῶν ἀνεκαλέσατο, βουλόμενος εἰσπράξαι χρήματα. ταῖς μὲν δὲ καὶ διέλιπε λόγους πλείους καὶ φιλαδέφφους, ἀποδεικνύων μὲν τὸν ἑαυτοῦ Ἀχαιῶν ὑπεκρεμέμενον τῇ χώρᾳ καὶ τῇ πόλει φόβον. Διαφωτίζων δὲ τὸν πλῆθος τῶν μαθοφόρων τὸν βεβούμενον τῆς ἐκαίμων ἀσφαλείας χάριν. ἐπὶ δὲ πᾶς εἰς τοὺς θεοὺς καὶ πᾶς χεῖρας τῆς πόλεως διαπομπάς. εἰ μὲν οὖν εἰρέεποντο ἀλλὰ τῶν τοιούτων λόγων, εἶχαν ἀποχρώντως αὐτὰ πρὸς τὸν περὶ κείμων. εἰ δὲ πῖες ἑταρνούμενοι διωδῶντο τὴν ἐπιβουλὴν, ἐπιφθνήετο λόγον τοιοῦτον. Ἰσως ἐγὼ μὲν οὐ δύναμαι σε πείθειν. Απὴν γὰρ μὲν τοὺς ταύτην δοκῶ σε πείθειν. ἔτο δὲ ἦν ὄνομα τῇ γυναικὶ τῆς Νάβιδος. καὶ ἔτ' ἔλεγε, καὶ πρῶτον ὁ μικρὸν πρὸς πρὸς ἔλεγον εἰδῶλον. καὶ δεξιωσάμενος ἐπειδὴν ἐκ τῆς κατὰ τὴν αἰέτην τῇ γυναικὶ καὶ ἀνέπνευσε τῇ χειρὶ, προσήγαγε καὶ βραχὺ πρὸς τὰ ἑρῖα. τοὺς δὲ πῖας εἶχε καὶ πᾶς χεῖρας πλήρης σιδηρῶν γόμφων ἑαυτοῦ ἱματίοις. ὁμοίως καὶ καὶ πύς μαστοὺς. ὅταν οὖν προσήρεισε τῇ χειρὶ πρὸς τὰ ἑρῖα τῆς γυναικὸς, καὶ πῖα ἀλλὰ τῶν ὀργάνων ἐλκόμενοι, ἐπείτει καὶ προσήγαγε πρὸς τοὺς μαστοὺς, κατ' ἐλάχιστον πᾶσαν ἠαῖαζε φωνὴν προγέσθαι τὸν πιεζόμενον. Καὶ πολλοὺς δὲ ἴνας τῶν τοιούτων ἔγωγε διέφθρε τῶν ἑταρνούμενων.

ΕΚ ΤΗΣ ΤΕΣΣΑΡΕΣΚΑΙΔΕΚΑΤΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΩΝ ΠΟΛΥΒΙΟΥ ΤΟΥ
ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΑΡΕΚΒΟΛΑΙ.

E POLYBII MEGALOPOLITANI
DECIMAQUARTA HISTORIA
• EXCERPTA.

Ὅσα ὁ Σκηπίων ἐν τῇ Λιβύῃ
νομιεχῶς ἐπενοήσατο καὶ Ἀσδρού-
βα τῷ Καρχηδονίῳ, καὶ Σύφα-
κος τῷ Νομάδων βασιλέως.

Πῶς ἀφορμὴ ἐγένετο τῷ Σκη-
πίωνι ἐκ τῆς σκίωσποιίας τῷ Φοι-
νίκων καὶ Νομάδων πρὸς τὸ ἀ-
ποδείξαι ἔργον κάλλιστον καὶ ᾧ ἁ-
βολώτατον.

Πῶς ὁ Σκηπίων ἀπουδάξειν ὑ-
πὲρ τῆς εἰρήνης θεωροισάμενος
τῶν ὑπεναλίτων τῶν ἀπουδῶν ἔ-
λυσε.

Εμπρησμός τῶν Σύφακος καὶ
Ἀσδρούβας στρατοπέδων.

Πῶς ὁ Καρχηδόνιοι ταῖς ψυ-
χαῖς οὐχ ἡττημένοι ἐν ἡμέραις
τεράκοντα διπλασίως ἐπὶρρώθη-
σαν.

Πῶς ὁ Σκηπίων ἐκ τῶν ᾧ ἁ-
βέως ἐνίκησε τοὺς ἐναντίους.

Πῶς ὁ Καρχηδόνιοι τῇ μάχῃ
λειφθέντες, ταῖς ψυχαῖς οὐδὲ τότε
ἡττήθησαν.

*Res praeclarè gesta in Afri-
ca à Scipione aduersus Asdru-
balem Pænum, & Syphacem
Regem Numidarum.*

*Quomodo materia, è qua e-
rant structa tabernacula Car-
thaginensium & Numida-
rum, occasionem Scipioni pra-
buerit facinus edendi mira vir-
tutis & audacia.*

*Quomodo Scipio studium
pacis simulans, hostem reddidit
incautum ac negligentem.*

*Incendium castrorum &
Asdrubalis & Syphacis.*

*Quomodo Carthaginenses
animos inuictos gerentes, die-
bus triginta duplo animosiores
sint facti.*

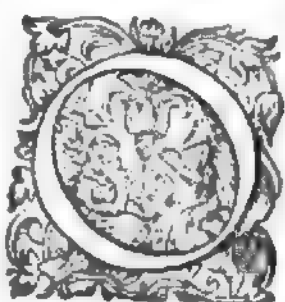
*Quomodo Scipio praelio ho-
stes deuicerit.*

*Quomodo Carthaginenses
praelio victi animis manserint
inuictis.*

Dum Consules in his erant occupati, Publius interim in Africa hibernans, cognito Carthaginies classem parare, ad curam rei nauticæ ipse quoque se conuertit: sic tamē, ut de obsidione Vricæ non minus cogitaret. Sed nec de Syphace spem abiecerat: quin potius, quia amborum copiarum haut procul inuicem distabant, suos ad eum assidue mittebat; persuasus, se posse ipsum à Pœnorum societate reuocare. Nam quum solita sint Numidarum ingenia cito fastidire quæ cupide appetierunt, & fidem diis pariter atque hominibus facile mutare; non desperabat Scipio, posse fieri, ut & puellæ propter quam Carthaginensibus se adiunxerat, & omnino amicitia Pœnorum, satietas eum cepisset. Qui autem in varias partes animum versaret, & de futuro spe magna duceretur, dimicationem in patentibus campis refugiens, eo quod multis partibus plures erant Pœni, oblatam sibi occasionē huiusmodi arripuit. Renuntiauerant ipsi quidam ex iis quos ad Syphacē miserat; Carthaginenses hibernacula sua ex lignea omnis generis materia, & si ōdis congerie, nulla terra immista, exædificasse: Numidarum illos qui eo loci primi constiterant, ex arundinibus; illos qui iā ex urbibus eodē cōueniebant, ē sola fronde tentoria structa habere; partim intra, partim extra fossam etiā vallūmq; locis occupatis. Ratus itaque Scipio, nihil tētari à se posse, neque magis improuisū hosti, neque magis cōducibile suis rationibus, quā si igne inimicos aggredieretur, ad hoc inceptū totus se conuertit. Syphax quū ad Publium scripius mitteret, eō semper reuoluebatur, ut diceret; Pœnis Italia, pariterque Romanis Africa esse excedendū. quod ad illa quæ in medio essēt sita, permittendā utrique populo possessionē eorum quæ vterque iā obtineret. Quas cōditiones Publius initio ne auribus quidē admitteret, vltro modo: sed tunc per eos quos ad Syphacem mittebat, leuē aliquam spem ipsi faciebat, rem posse ita ut ipse proponebat, conuenire. Ita factum ut Numida, qua fuit leuitate, libertatem commēadi vltro citroque, multo adhuc libētius quā ante & cin-

A

O μὲν οὖν ὕπατοι πρὸς ταύτας ἐγένοντο τὰς πράξεις· ὁ δὲ Πρόπλιος ἐν τῇ Λιβύῃ καὶ τὴν πρὸς Ἀφρικανίαν ποταμὸν ἔκαρτύειν εὐχόμενος τὰς Καρχηδονίους, ἐγγύς μὲν καὶ πρὸς ταύτην τὴν πρὸς Ἀφρικανίαν· οὐχ ἡπτόν δὲ καὶ πρὸς τὴν Ἰτύκην πολιορκίαν. οὐ μὲν γὰρ τῆς καὶ Σύφακος τιλέως ἐλπίδος ἀφίστατο διεπείπειτο δὲ συνεχεῶς, ἀλλὰ ὅ μὴ πολὺ ἀφεισάμενος τὰς δυνάμεις ἀλλήλων· πεπεισμένος, μέγα καλέσειν αὐτὸν ἀπὸ τῆς Καρχηδονίων Συμμαχίας. ὃν γὰρ ἀπεγίνωσκε, καὶ τῆς παιδείας αὐτὸν ἡδὴ κέρει ἔχειν, δι' ἣν εἰλετο τὰ Καρχηδονίων, καὶ κατέλαβεν πρὸς Φοίνικας φιλίας, ἀλλὰ τε τῆς Φοινικῆς τῆς Νομάδων ἀφικρίας, καὶ ἀλλὰ πρὸς τὸν τοῦ θεοῦ καὶ τῆς ἀνδρείου ἀθλοῦ. ὡς δὲ πρὸς πολλὰ τῇ δυνάμει, καὶ περικύβητος ἔχον ἐλπίδας ὡς ὅτι μέλλοντες ἔχειν ὅ καὶ ὁρῶμεν τὸν ἔξω κίνδυνον, ὅτι πολλαπλασίους εἰ τὴν ὡς ἐστὶν, ἐπελάβετο πρὸς ἀφορμῆς τῆς αὐτῆς. τὸ γὰρ ἀφαιρῶντων πρὸς τὸν Σύφακα τινὲς αἰνέειν αὐτῶν· ὅτι συμβαίνει τὴν καὶ Καρχηδονίους ἐκ πρὸς ἀπὸν ἐξούτων καὶ φυλλάδος αὐτῶν γῆς ἐν τῇ πρὸς Ἀφρικανίαν κατισχύειν αὐτῶν οὐκ οὐκ. τὸ δὲ Νομάδων τοῦ καὶ δὲ ἀρχῆς ἐκ καλῶς, τὴν δὲ συνεχεῶς ἐκ τῆς πόλεως καὶ τὸ πρὸν ἐξ αὐτῆς τῆς φυλλάδος σκηνοποιῶν. τοῦ καὶ ἐκ τῶν, τὴν δὲ πλείους αὐτῶν ἐκ τῶν τῶν καὶ ἔχειν. τοῦ καὶ οὐκ οὐκ ἐν τῇ Πρόπλιος πρὸς ἀφικρίας αἰεὶ πρὸς τὴν ταύτην κατήντα τὴν γῆν· ὅτι οἱ Καρχηδονίους μὲν ἐκ τῆς Ἰταλίας ἀπαλλάττειν, Ρωμαίους δὲ πρὸς ἀφικρίας ἐκ τῆς Λιβύης. πρὸς δὲ μέγα ἐκ τῶν ἔχειν ἀμφοτέρους, ὡς τότε κατεῖχον. ὡς ὁ Πρόπλιος ἀκούων ἐκ τῶν πρὸς τῶν χρόνοις, ὡς αὐτῶν αἰεὶ χρο. τότε δὲ τὸ Νομάδι βραχυῶς ἐμφασιν ἐποίησε ὅτι τὸ ἀποστειλλομένων, ὡς ἐκ ἀδυνατίας τῆς ἀφικρίας ὡς ἡς ἐπιδόλλει. δι' ἣν συνέβη τὸν Σύφακα κυριαθεῖν πολλὰ πλάσιος ἐπὶ τῶν πρὸς τὴν ἀφικρίας.

D

E

ἔργον αὐτῶν, πλείους ἢ ὅσοι ἀπεπεμπόμενοι καὶ
 πλεοναχίς. ἔστι δ' ὅτε καὶ πῖας ἡμέρας ἔμμενον
 περὶ ἀλλήλοισι ἀποδεδειγμένως. ἐν αἷς ὁ Πό-
 πλιος αἰεὶ τινὰς μὲν τῶν στρατηγικῶν, ὅς δὲ
 καὶ στρατιωτικῶν ῥυπῶντας καὶ ταπεινοὺς εἰς δου-
 λικὰς ἐαδὴντας ἀποσκόδαζον, μὲν τὸ ἀποστειλο-
 μένων ἐξέπεμπε, χάριν ὅτι τῶν περὶ οὐδὲν καὶ τὰς
 εἰσοόδους τὰς εἰς ἐκαστὸν τὸ πρὸς ἐμβολὴν ἀσ-
 φαλὰς ἐξερδύνηται καὶ κατοπιεῦσαι. Δύο γὰρ
 ἦσαν στρατοπέδισαι· μία μὲν, ἣν Ἀσδρούβας εἰ-
 χε μὲν περὶ τοῦ βιομελείου καὶ διχαλίου ἰπποκῶν.
 ἄλλη δὲ περὶ δίκης σαδίας ἀφεισώσα ταύτης, ἣ
 τῆς Νομάδας, ἰπποκῶν μὲν εἰς μυρίας ἔχουσα,
 περὶ δὲ περὶ πεντακισμυρίας ἦδ' ἡ καὶ μάλ-
 λον διέφοδος ἦν, καὶ τὰς σκηπὰς εἶχε τελέως εὐ-
 φυῆς παρὸς ἐμπυρισμόν, ὅτε ὁ πύς Νομάδας,
 ὡς αὐτὸς εἶπεν, μὴ ὅτε ἐξύλων, μηδὲ ὅτε γῆς,
 ἀπλῶς ὅτι χθονίαις καὶ καλαμοῖς γρη῏ς παρὸς
 τὰς σκηνοποιίας. Ἐπειδὴ δὲ τὰ μὲν τῶν ἐαρινῶν ὥ-
 ρας ὑπέφαρεν ἦδ' ὅτι Σκηπίων πρῶτα διη-
 ράμηντο παρὸς τὸ περὶ ἐμβολὴν ἐπιβολὴν τὰ
 καὶ τὴν ἰσταντινῶν, τὰς μὲν ἡμῶν καὶ διχαλίου, καὶ
 μηχονίας καὶ περὶ ἀζέ ταύτης ὡς πολιορκή-
 σαν ἐκ θαλάσσης τὸ Ἰνύκλιον τοῖς δὲ περὶ οὐδὲν, ὅσον
 ὡς διχαλίοις, καὶ ἐλαβότο πρῶτον τὸ ὑπὸ τὸ πόλιν
 καίμενοι λόφον, καὶ ὅσον ὡχρῶτο καὶ διετάφρυνε
 πολυτίμως· τοῖς μὲν ἰσταντινῶν ποικίλιν φαι-
 ταίαν, ὡς ὅτι παρὰ τῇ πολιορκίᾳ ἐνεκα,
 τῇ δὲ ἀληθείᾳ βυλόμενος ἐφεδράμην τοῖς καὶ τὸ
 τὸ παρὰ τῶν καμῶν, ἵνα μὴ τὸ στρατοπέδον ἐκ
 τῶν περὶ ἐμβολῆς χωρὶς δύνων, οἱ δὲ Ἰνύκλιον πα-
 ραφυλάττοντες στρατιώται, πολυμήσμενοι ἐξελ-
 θῆν ἐκ τῶν πόλεως, εἰς ἡμῶν τὸ χάρακι ἀφ' ὃ
 δουλέτης εἶ), καὶ πολιορκεῖν τοὺς φυλάττοι-
 τας. ταῦτα δὲ περὶ ἀσκόδαζόμενος, ἅμα διε-
 πέμπετο παρὸς τὸ Σύφακα, πυνδαριόμνος ἐὰν
 συλχωρῇ τοῖς περὶ ἀκαλυμένους, εἰ καὶ Καρχη-
 δονίοις ἔσαι ταῦτα καὶ ἵεν, καὶ μὴ πάλιν ἐκείνοι
 φήσιν βυλόμενοι περὶ τὸ συλχωρμένον. ἅμα
 δὲ τοῖς παρὰ σενετέλατο τοῖς περὶ ἐμβολῆς, μὴ
 παρὰ τῇ ὡς αὐτὸν ἀπείσαι, περὶ ἣ λαβὴν ἀ-
 πόκρισι ὑπὸ τῶν τῶν. Ὡς ἀφ' ἡμῶν, εἰς κα-
 τὰς ὁ Νομάς ἐπέειπε, ὅτι παρὸς τὸ σεντε-
 λῆν ὅτι τὰς ἀφ' αὐτοῖς ὁ Σκηπίων ἐκ τε τῶν
 φαίαι τὰς περὶ ἐμβολῆς μὴ παρὰ τῇ ἀπαλλαγῇ-
 σι, περὶ ἣ λαβὴν περὶ αὐτὴν τὰς ἀπὸ κρήσις,

A cautius permetteret. iccirco etiā dum
 hæc aguntur & plures & sæpius sunt
 missi. interdum vero & dies aliquot al-
 teri in alterorum castris sine vlla cau-
 tione, habitarunt. Quo tempore Sci-
 pio, cum legatis quos mitteret, semper
 aliquos spectatæ prudentiæ viros, aut
 etiam militares interdum, sordido hu-
 milique habitu & ad instar servorum
 concinnatos, proficisci iubebat; qui ex-
 itus atque aditus vtrorumq; castro-
 rum tutò explorarent ac specularen-
 tur. Erant enim gemina castra. altera
 habuit Asdrubal cum peditibus $\overline{\text{cc}}\overline{\text{c}}\overline{\text{c}}\overline{\text{c}}\overline{\text{c}}$
 $\overline{\text{cc}}\overline{\text{c}}\overline{\text{c}}\overline{\text{c}}\overline{\text{c}}$, equitibus $\overline{\text{c}}\overline{\text{c}}\overline{\text{c}}$ $\overline{\text{c}}\overline{\text{c}}\overline{\text{c}}$ $\overline{\text{c}}\overline{\text{c}}\overline{\text{c}}$.
 altera castra decem inde circiter sta-
 dia, Numidæ habebant, in quib. erant
 equitum $\overline{\text{cc}}\overline{\text{c}}\overline{\text{c}}\overline{\text{c}}$, peditum vero iam ad
 millia quinquaginta. & erat ad hæc
 castra facilius aditus quàm ad altera;
 tum autem tabernacula Numidarum
 incendi penitus facilia; quoniam, vt
 modo dicebamus, ad tentoria sua ex-
 struenda, neq; ligneam materiam, ne-
 que terram adhibent, sed cānas dum-
 taxat, siue stoream & arundines. Po-
 stea quā & ver iam appetebat, & Sci-
 pio abunde explorauerat de hostibus
 quæ ad id quod parabat scire ipsum
 oporteret, deductis nauibus, machi-
 nis eas, velut à mari aggressurus Vticā,
 instruit. duo millia militū ad capiendū
 quæ antea tenuerat tumultū super Vti-
 cā mittit; cūmq; munit & impensiore
 studio fossa præcingit: in speciē, vt ho-
 sti persuaderet, ad obsidionem Vticæ
 illa se facere: re vera, vt præsidium suis
 in tēpus quo destinata exsequeretur,
 prospiceret. ne vbi legiones castris e-
 duxisset, manus militū qui Vticam cu-
 stodiebāt, eruptione facta ex vrbe, ca-
 stra Romana, adeo præsertim Vticæ
 propinqua, aggredi auderēt, & relictas
 ibi ad custodiā cohortes obliderēt. Si-
 mul hæc parabat Scipio, simul legatos
 ad Syphacē mittebat, qui ex eo qua-
 rerēt, si ipse postulatis eius cōsentiret,
 ecquid Pœni forent assensuri; & num
 postea essent dicturi, de iis quæ conue-
 nissent deliberare se velle. hoc amplius
 Scipio, legatos suos ad se reuerti ve-
 tuerat, nisi certum respōsum esset da-
 tū. Post horū aduētū Syphax, legatio-
 ne eorū audita, in animū sibi induxit,
 id studere Cornelii, vt pax cōueniret;
 partim quod negarēt illi se prius redi-
 tuos, quàm respōsū ab eo accepissent;

partim quod Romanus Imperator de cōsensu Pœnorum esset sollicitus. Igitur missis legatis, qui Asdrubalem omnia edocerent, ipse interim negligenter & incautè agebat, & subinde aduenientes Numidas extra castra tendere sinebat. Publius interim, quum similis negligentiae simulatione vteretur, reapse tamen necessaria incepto cū maxime apparabat. Vbi Numidæ renuntiatum est à Pœnis, vt inchoatū pacis negotium ad effectum perduceret; atque ille gestiens lætitia eius rei certiores legatos fecit; è vestigio illi ad castra Romana, vt Regis mandata Scipioni afferrent, reuertuntur. quib. acceptis, extemplo Imperator retro commeari ad Syphacē legatos iubet, qui dicerēt; Publio quidem conditiones probari, eūque studio pacis duci; sed diuersam concilij sententiam esse; cui placeat, in eodem res statu ac prius erant manere. Veniunt legati, & quod fuerant iussi Numidæ significant. Propterea autem hos remiserat Scipio, ne si manentibus adhuc induciis, quæ pacis causa factæ fuerant, hostile aliquid tentaret, fidem violasse posset videri. post istam namque denunciationem, liberam quiduis faciendi fore voluntatem, neque vlli obnoxiam calumniz existimabat. Cum molestia Rex Syphax hæc accepit; vt qui de pace certam iam spem præcepisset: cæterum ad colloquendum cum Asdrubale profectus, quem acceperat à Romanis nuntium illi communicat. Habita est inter ipsos super ea re longa cōsultatio: qua id vnum agitabant, quid deinceps sibi esset faciendum. in qua sane deliberatione, longe illis inita consilia ab eo quod erat futurum aberrarunt. nam de adhibēda cautione, & periculis quæ imminere poterāt, ne minimam quidem mentionem fecerunt; ad lædendū hostem & in æquum ac planum locum perducendum, studium multum atq; alacritatem ostenderunt. Quæ dū aguntur, Scipio ex iis quæ apparabat, quæq; imperabat, multitudinis animis hanc opinionē ingenerabat, quasi capiēdæ per proditiōē Vticæ spē haberet: at Tribunis militū quos maxime idoneos putabat, & quibus plurimū fidebat, circa meridiē cōvocat, suū illis consilium aperuit. iisdem mox edixit, vt tempori cenarent,

[illegible]

δ' ἄρα τὰ στρατόπεδα πρὸ ἑξάραχτος ἐπιδόμῃ
 καὶ τὸ ἐπιστόμιον οἱ Γαλπικταὶ σημαίνουσι ἅμα
 πόμπες. Εστὶ δ' ἔθνος Ρωμαίοις, καὶ τὸ δέπτου
 χειρὸν τοὺς Βυκαλίτας καὶ Γαλπικτὰς πόμπες
 σημαίνει πρὸς τὸ στρατηγεῖν σκηπτοῖς, χάριν
 ἔχοντες νυκτερινὰς φυλακὰς καὶ τὸ χειρὸν τῶν
 ἰσχυρῶν καὶ τοὺς ἰδίους τόπους. μὲν οὖν ταῦτα τοὺς
 κατὰ σκότους αἰαχάλεσσι μῆκος, ὅς ἐτιγχευε
 Λαγυρεμπόμπος εἰς τὰ τῶν πολεμίων στρα-
 τώπεδα, σιωπῆσαι καὶ διηρβύνα τὰ λεγόμενα
 πρὸς τὴν πορείαν καὶ τὴν εἰσόδον τῶν εἰς τὰς
 πρὸς ἐμβολὰς, χρωμένους ἐπιχειρῆσαι τῶν λεγο-
 μένων καὶ συμβούλων πρὸς Μασσαγιάσιν ὅτι
 τὸ τίπτεν ἐμπειρία. ὅτι δὲ πόμπες ἡ δὲ
 βρεπὴ τὰ πρὸς τὴν χρεῖαν αὐτῶν τὴν ἐκείνων
 ἀπολιπὼν τοὺς ἰσχυροὺς καὶ τοὺς ἐπιτηδεύοντες ἐπὶ
 τὴν πρὸς ἐμβολὰς, αἰαχάλεων τὰς διὰ μέγας πρὸς
 ἡμῶν ἀπὸ ληρῶν τὴν πρῶτης φυλακῆς. πρὸς
 γὰρ ἐξήκοντα σταδίους ἀπέστη οἱ πολεμιοὶ συνεί-
 ριστας οὖν τοῖς πολεμίοις πρὸς τὴν τρίτην φυλα-
 κὴν λήρην, Γαίω μὲν Λαλίου καὶ Μασσα-
 γιάσιν τοὺς ἡμίους ἀποπέμψας τὴν στρατιωτῶν καὶ
 πόμπες τοὺς Νομαδάς, ἐπέταξε ποιῆσαι τὴν
 προσέοικεν πρὸς τὸ Σύφακος χάρακα πα-
 ρακαλέσας ἀνδρας ἀγαθοὺς ἡμέας, καὶ μηδὲν
 εἰκὴν ἀπὸ τῆς Γαίως εἰδὼς, ὅτι καὶ ὅσον ἐμ-
 ποδίξαι καὶ καλύψαι τὰ τὸ ὁράσιος τὸ σκότος, καὶ
 ἵσταντο δὲ σιωπῇ πληροῖς τῇ ὁμοιοῖα καὶ τῇ τολ-
 μῇ καὶ νυκτερινὰς ἐπιβολὰς. αὐτὸς οὖν τὸ λει-
 ππὴν στρατὸν αἰαχάλεων, ἐποίησε τὸ ὁρμήν ἐπὶ
 τὴν Ἀσδρυάδα. ἡ δὲ αὐτῶν συλλελογισμένοι, μὴ
 πρὸς τὴν εἰρήνην, ἕως αὖ οἱ πρὸς τὸ Λαλίον
 πρὸς τὸ πῦρ ἐμβόλῃσι τοῖς πολεμίοις. ΟΥ-
 τὸς μὲν τοιαύτας ἔχον ἐπινοίας, βαδίζον ἐποίησε
 τὴν πορείαν. οἱ δὲ πρὸς τὸ Λαλίον εἰς δύο μέρη
 σφας αὐτοὺς διελόντες, ἅμα πρὸς ἐβόλῃσι τοῖς
 πολεμίοις. τὸ δὲ τὸ σκηπτοῖς ὁμοιοῖα, ὅτι ἐπιτη-
 δεῖ πρὸς ἐμπειρίαν καὶ κατὰ σκότους, κα-
 τὰ τὴν αὐτῶν ἐπὶ οἱ πρὸς τὸν ἡμῶν οὖν
 πῦρ ἐκείνων, κατὰ μεμνητὸν εἰς τὰς πρὸς
 σκηνάς, διὰ τὴν αἰσθητὴν ἐποίησε καὶ τὴν
 τε τὴν σιωπῇ τὴν σκηνῶν, καὶ τὴν τὴν πλῆ-
 ρος τὴν ἀποκαίμενης ὕλης. ὁ μὲν οὖν Λάλιος
 ἔχον ἐφεδρείας πᾶσι ἐμμένει. ὁ δὲ Μασσα-
 γιάσιν εἰδὼς τοὺς τόπους καὶ οὓς ἐμελλον οἱ
 φέροντες τὸ πῦρ ποιῆσθαι τὴν ἀποκαίμενην,

A & copias extra vallum educerent, ubi
 signum pro more æneatores simul
 omnes dedissent. Est enim hæc Ro-
 manis consuetudo, ut hora cœnæ buc-
 cinatores omnes & tubicines iuxta
 Prætorium concinant; ~~quoniam id~~
~~tentus est, quando~~ nocturnæ vigiliæ
 in suis quæque locis & stationibus
 collocantur. Secundum hæc explora-
 toribus ad se vocatis quos in castra
 Punica sæpius miserat, quæ ab ipsis re-
 ferebantur siue super itineribus, siue
 super aditibus ad castra, accurate in-
 B quirebat, & inter se contendebat; in
 omnibus quæ dicerentur iudicio &
 consilio Massanißæ, ut pote illorum
 locorum periti, stans. Vbi omnia fue-
 runt expedita ad ipsius inceptum ne-
 cessaria, relicto in castris idoneo sele-
 ctorum militum præsidio, exēte pri-
 ma vigilia, cum copiis in hostes stadia
 inde sexaginta distantes, ire pergit.
 Desinente vigilia tertia ad hostes per-
 uentum est. Ibi Scipio, partem alte-
 ram copiarum Lælio Massanißæque
 ac Numidas attribuit, & castra Sypha-
 C cis iussit inuadere: utrunque prius ob-
 testatus, ut viros fortes se præberent,
 nève temere quicquam facerent: me-
 minissent etiam & etiam, in noctur-
 nis aggreffionibus quantum oculis
 impedimenti & obstaculi ad res gerē-
 das nox afferat, tantum mente & vir-
 tute esse explendum. ipse reliquum
 exercitum assumit, & aduersus Af-
 drubalem ducit. Erat autem hoc illi
 constitutum, non antè incipere, quàm
 Lælius in castra hostium ignem iam
 coniecisset. Hæc Publius cogitans,
 D lento incedebat gradu. Lælius & Mas-
 sanißa copias inter se partiti, hostes si-
 mul sunt aggreffi. Quum autem ta-
 bernacula essent ita confecta, quod
 ante dicebamus, quasi de industria
 incendio essent præparata, ubi semel
 qui in primo erant agmine ignem
 coniecissent, conflagentibus statim
 primis tentoriis, tum quod erant ta-
 bernacula continua, tum propter sub-
 iectæ materiæ copiam, nullum peni-
 tus remedium malo poterat afferri.
 Et Lælius quidem velut subsidio re-
 E lictus, substiterat: Massanißa vero qui
 nota haberet itinera, per quæ eua-
 suri essent qui ignem fugiebant,

suos milites ad ea loca disposuit. Nemi-
mini penitus Numidarum, ac ne Sy-
phaci quidem vlla suspicio eius quod
agebatur est suborta: sed vallum sua
sponte incensum esse omnes puta-
bant. iccirco, quibus nihil hostile su-
spectum esset, pars è cubilibus semi-
somnes, pars è computationibus, qui-
bus tunc cum maxime operam dabāt,
prodeuntes, è tabernaculis exiliebant.
Multi dum extra vallum præcipiti fu-
ga ruunt, à suis met sunt obruti. mul-
tos ab igne correptos flamma hausit.
qui flammam effugerant, in hostem
incidentes, priusquam scirent quid
paterentur, aut quid agerent, peri-
bant. Eo tempore Carthaginienſes
ignium multitudinem conspicati, &
flammæ sursum se attollentis magni-
tudinem, sua sponte incendium or-
tum in Numidarum castris quum pu-
tarent, partim ad ferendam opem ac-
currerunt; reliqui omnes è castris fa-
cto concursu progressi, inermes pro
vallo constiterunt, miraculo inopinati
casus defixi. Scipio rebus ipsi quasi ex
voto succedētibus, in egressos irruens,
alios trucidat, alios persequitur fugiē-
tes; eadēque opera tentoriis ignem
iniicit. Quod ut factum, & incendij
& vniuersæ huius calamitatis mala
non leuiora Pœni sunt experti, ac
Numidæ, de quibus modò dicebam-
us. Asdrubal qui ex rebus ipsis ducta
coniectura cognoscebat, non temere
neque suis, neque Numidicis castris
hunc accidisse casum; sed dolo atque
audacia hostium ortum esse incen-
dium, omiſſa statim opis ferendæ cu-
ra, salutis suæ consuluit; quum tenuis
iam eius quoque rei spes ipsi esset re-
liſta. Nam & flamma velociter per
continua serpens, omnia loca occu-
pabat: & omnia itinera strage erant
obruta equorum, iumentorum, vi-
rorum, partim semimortuorum, par-
tim ambustorum; aut quorum cer-
te ita pauore consternata esset mens,
ut etiamſi qui exerendæ virtutis im-
petum sumerent, ipſe tamen tu-
multus, & rerum omnium pertur-
batio impedimento essent, quò mi-
nus sperare salutem possent. Similia
his & Syphaci eueniunt & aliis duci-
bus. Syphax sanè & Asdrubal periculo
seſe ambo cum paucis equitibus eri-

A ἐν ταῦτοις ἐπέστη τοῖς αὐτοῖς φραλιώται. ἦ ὃ
Νομάδων ὁδοὺς ἀπλῶς σιμυπόπιδουσι ὁ
μηρόμοι, οὐδ' αὐτοὶ ὁ Σύφαξ· ἀλλ' ὡς αὐ-
τομάτως ἐμπεσσομένου ὃ χάραξ, ταύτην
ἔχον τ' ἀχέληται. ὅθεν αὐτοποιήτως οἱ μὲν ἐκ
τ' ὑπῆν, οἱ δ' ἀκμῶν ἐπὶ μεθυοκέρμοι καὶ
πίνοιτες ὤξεπιδων ἐκ τ' σκηναί. καὶ πολλοὶ
μὲν ὑφ' αὐτῶν πῶς τὰς ὃ χάραξ ἄξοδος
συρεπατήθησαν· πολλοὶ δ' ὃ πυρὶ καὶ ἀλφ-
ήντες, ὑπὸ τῆς φλογὸς κατεσφάθησαν· οἱ
δὲ καὶ ὄξαφονήντες τ' φλόγα, πόμυτες εἰς τὰς
B πολεμίοις ἐμπέτοντες, ὅθ' ὁ πάχουσι, ὅθ' ὁ
ποιούσι μηχανήντες, διεφθέρωντο. Κατὰ δ' τὸν
καιρὸν ἔπον οἱ Καρχηδόνιοι θεωροῦντες ὁ
πλήθος ὃ πυρὸς, καὶ ὁ μέγας τῆς ὄξαρ-
μῆς φλογὸς, ὑπολαβόντες αὐτομάτως αἰ-
νήθηται τ' τῶν Νομάδων χάραξ, πῶς μὲν
ἐβόησαν ὄξαρμῆς· οἱ δὲ λοιποὶ πόμυτες ἐκ-
τρέχοντες ἐκ τῆς πῆρεσολῆς αἰοπλοῖ, σιμύ-
σαντο πῶς τῆς ἰδίας φραλιπιδίας, ἐκπλα-
γῆς ὄντες ὅτι τοῖς μηχανήμοις. ὁ δὲ Σκηπίων
τῶν πωραμάτων ὡσανὺ καὶ διχλὺν αὐτοῖς
C πωραχρησάντων, ὅτι πῶς τῆς ὄξεληλυθό-
σι, οὓς μὲν ἐφόνειν, οὓς δὲ καὶ ἀδιδόκων ἀ-
μα ὁ πῦρ εἰέδωκε τῆς σκηναί. ὃ μηχανήν,
πῶς ἀπλήσια σιμύδωκε πᾶσαν τοὺς Φοίχας
ὑπὸ ὃ πυρὸς καὶ τ' ὅλης πῆρεσολῆς τῆς ἀρ-
πὶ ρηθείσι πῶς τ' Νομάδων. οἱ δ' ὅ πῶς τ' Ασ-
δρῦδαι, ὃ μὲν πᾶς πυρὶ βοηθεῖν αὐτοῖς, δι-
χῶς ἀπείσπον, γόντες ἐκ ὃ συμβαίοντες, ὅ-
τι καὶ πῶς τῆς Νομάδας ἐκ αὐτομάτως, κα-
θαράς ὑπέλαβον, ἀλλ' ἐκ τ' πολεμίοις ὅτι-
βελῆς καὶ πόλμης ἐγνήθη ὁ δυνάμις ἐγνήθη δ' ὃ
πῶς τ' ὁ σῶζαν αὐτοῖς, βραχίας σφίσι καὶ πῶς
ἔτο ὁ μέγας ἐλπίδος ἐπὶ καὶ ἀλειπομῆς. πῶς
τε γὰρ πῦρ ταχέως ἐπενέμετο, καὶ πῶς ἐλαμῶ-
νε πόμυτας τοῖς τόποις, αἱ τε δίοδοι πλήρεις ἦ-
σαν ἱππῶν, ὑποζυγίων, ἀνδρῶν, τ' μὲν ἡμιθ-
νήτων καὶ διεφθαρμένων ὑπὸ ὃ πυρὸς, τ' δὲ
ὄξεπιδων καὶ πῆρεσῶν τῆς ὄξαρμῆς·
ὡς καὶ τοῖς ἀνδραγαθῶν πωραχρησάντων ἐμ-
πόδωκε ταῦτα γήνηται, καὶ ὄξαρ τ' πωραχλὺν καὶ
σὺλχουσι αἰέλπτοι ἐπὶ τῶν ὄξαρμῆς. πῶς
E ἀπλήσια δ' τοῖς τοῖς καὶ τὰ πῶς τ' Σύφαξ
καὶ τοὺς ἄλλους ἡγμόνας. πλὴν ὅτι μὲν ἀμ-
φότεροι μετ' ὀλίγων ἱππῶν ὄξελῶσαν αὐτοῖς.

tionem & cunctorum opinionem in reſta è locis apertis concedere compulſi, & hoc amplius, de ſua & patriæ ſuæ ſalute, iamiam ſe periclitaturos nihil dubitantes, metu penitus perculſi, animis conſternabatur. Et quum ipſa rerum neceſſitate adaſti, proſpicere in poſterum, ac quid eſſet factu opus conſultare conarentur, pars Senatus inopia conſilij hærebat, alij varias eâſque admodum confuſas ſententias in medium afferebant. Erant qui cenſerent, ad Hannibalem mittendum eûmque ex Italia eſſe accerſendû; ceu ſpe illa vnica relicta, quam in eo Imperatore & eius exercitu ponerent: alij petendas à Scipione inducias per legatos dicebât, & cum eo eſſe agendum de finiendo bello ac pace facienda. Nec deerant, qui bono animo eſſe omnes iuberent, exercitum conſcribi decernerent, & ad Syphacem legatos mitti. hunc namque in urbem Abbam Carthagini propinquam ſe recepiſſe, ibique amiſſorum exercituum reliquias colligere. Atque hæc demum vicit ſententia. Ita igitur Carthaginienſes, miſſo Afdrubale copias reparabant. Qui etiam Syphacem per legatos orarunt, vt ferre ſibi opem velleret, manerétque in eodem propoſito, quod initio ſuſceperat; nec dubitaret Imperatorem ſuum mox ſeſe illi cum copiis fore coniuncturum. Eo tempore dux Romanus Vticæ oppugnandæ intentus, cognito Syphacem ſubſtituiſſe, & Pœnos exercitum de nouo cogere, id potius operam dabat, vt eductis legionibus è caſtris, ante Vticam aciem inſtructam teneret. Simul capta ſpolia militi partiti, mercatores ab exercitu dimiſit, vt ſane conſilio. nam quia proſpero pretio paullo ante pugnatum erat, in bonam ſpẽ de ſummæ rei victoria omnes adducebantur; & milites prædam modò partam haut magni facientes, mercatoribus eam non grauare diuendebât. Regi Numidarum cum amicis deliberâti placebat initio, in itinere inchoato pergere, & domum ſe recipere. Sed quum circa urbem Abbam Celtiberi ei occuriſſent, quos Carthaginienſiû conquiſitores conduxerant, ſupra milia hominum quatuor; eo auxilio Numidæ conſiſi, animiſque aliquatulum receptis, ſubſtiterunt. Acceſſere deinde

A τὴν ἀντιθέσιν οὕτως ἀλόγως ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ ἐκμερῆσαι τοῖς ὑποειρημένοις, ἀλλὰ καὶ τὴν περὶ σφῶν αὐτῶν καὶ τῇ πατρίδος ὅσον οὐκ ἦδη περσοδοκῶν κίνδυνον, τελείως ἐκπλαγεῖς ἦσαν καὶ ἀείφοβοι τῆς ψυχῆς. Οὐ μὴν ἀλλὰ τὰ περὶ πραγμάτων αἰσθησάμενοι ποιεῖσθαι πρῶτοι καὶ βουλὴν ὑπὸ τῷ μέλλοντι, ὡς ὁ στωϊκὸν ἀπορίας καὶ ποικίλων καὶ πλεοναγμένων ἐπινοήματων πλήρες. οἱ μὲν γὰρ ἔφασαν δεῖν πέμπειν ἐπὶ τῷ Ανίβα, καὶ χαλκὴν ἐκ τῆς Ἰταλίας· ὡς μίας ἐπὶ κατὰ λειπομένης ἐλπίδος τῆς ἐν ἐκείνῳ ὧν στρατηγῷ, καὶ τῆς μετ' ἐκείνῳ δυνάμεσιν· οἱ δὲ ἄλλοι περὶ ἐλπίδος πρὸς τὸν Πόπλιον ὑπὸ αἰσχύων, καὶ λαλεῖν ὑπὸ ἀγαλύσεων καὶ σωτηρίων· ἑτέρῳ δὲ θάρρει καὶ σιμῶναι πᾶς δυνάμεις, καὶ ἀπαπέμπεσθαι πρὸς τὸν Σύφακα. καὶ γὰρ πλησίον αὐτὸν εἰς τὴν Ἀββαν ἀποκεχωρηκέναι, σιμᾶσθαι δὲ τοὺς ἀπὸ τοῦ κινδυνίου ἀφ' οὗ γίνεσθαι. καὶ δὴ καὶ τέλος αὐτῇ τῇ γυναικὶ ἐπιχερῆσαι. οὗτοι μὲν οὖν πᾶς τε δυνάμεις ἠθροίζον, ἐκπέμψαντες τὸν Ασδρούβα. καὶ διεπέμψαντο πρὸς τὸν Σύφακα δεόμενοι σφίσι βοηθεῖν καὶ μὲν ἐπὶ τῇ ὑποκειμένῳ καὶ τὴν ὅλῃ ἀρχῇ πρῶτον, ὡς αὐτίκα μέλας ὧν στρατηγὸς μὲν τῇ δυνάμει πρὸς αὐτὸν σιμᾶντος. ὁ δὲ τῇ Ρωμαίων στρατηγῷ, ἐγγισθεὶς μὲν καὶ περὶ τὴν τῆς Ἰτύκης πολιορκίας· ὁ δὲ πλείον, ἀκρύων ἐπιμῶναι τὸν Σύφακα, καὶ τοὺς Καρχηδονίους πάλιν ἀθροίζειν στρατῷ, ὅπως πᾶς δυνάμεις, καὶ πρὸς ἐλπίδα πρὸς τῆς Ἰτύκης. ἅμα δὲ καὶ νεύμας πᾶσι τῷ λαφύρων, τοὺς ἐμπόρους ὅπως πείσῃ, λιστελῶς· καλῶς γὰρ τὸ ὅλῳ ἐλπίδος ὑποστραφομένης ἐκ τῷ γεγονότος ἀτυχήματος, ἐπίμφοι τὸν πρῶτον ὠφέλειαν οἱ στρατιῶται πρὸς ὧν ποικίλοι διετήσαντο τοῖς ἐμπόροις. Τῷ δὲ βασιλεὺς τῇ Νομάδῳ καὶ τοῖς φίλοις, ὁ μὲν πρῶτος ἐδόκει καὶ τὸ σιμῶναι εἰς τὸ οἰκίαν ποιεῖσθαι τὴν αἰσχυρῶν· τὸ δὲ Κελυβήρων αὐτοῖς ἀπομνησκάντων περὶ τῇ Ἀββαν, αἱ πρὸς ἐτύγχεμον ὑπὸ τῷ Καρχηδονίῳ ὀξενολογημένοι πλείους ὄντες τῷ τετρακισχίλιον· πιστεύοντες τῆς χειρὸς ταύτης, οὕτως ἐπίσταναι, καὶ βραχύ τι τῆς ψυχῆς ἐθάρρηναι. Σιμῶν δὲ τοῦτοις

ἄμα καὶ τῆς παιδείας, ἥ τις ὡς θυγάτηρ ἂν Ἀσδρούβα τῷ στρατηγῷ, γυνὴ δὲ τῷ Σύφακι, καθάπερ ἐπομῶν παρρησιῶν, διομήνης καὶ λιπάρουσης μύειν, καὶ μὴ κατὰ λιπεῖν ἐν τοιούτοις καίροις τοὺς Καρχηδόνιους, ἐπείδη καὶ παρρησίᾳ τοῖς Τυρρακαλουμένους ὁ Νομάς. Οὐ μικρὰ δὲ καὶ τοὺς Καρχηδόνιους ἐλπίζειν πρὸς ἐκδύσασθαι οἱ Κελτίβηρες· αὐτὴ μὲν γὰρ τῷ τετρακισχίλιον, μυρίου αὐτὰς ἀπὸν γέλοιον ἔστι· καὶ τὸ τοὺς κινδύνους αὐτοπατάσας ὑπαρξάν, καὶ ταῖς ψυχαῖς, καὶ τοῖς κακοπολισμοῖς. Ἐκ δὲ ταύτης τῆς φήμης καὶ τῆς χυδαίας καὶ περὶ δὴ μὲν λαλίας μετεωριζόμενοι οἱ Καρχηδόνιοι, διπλασίως ἐπαρρώθησαν τοὺς ὁ πάλιν αἰτιποιοῦσα τῷ ὑπαίθετον· καὶ τίλος ἐν ἡμέραις τελέσονται πρὸς τὰ Μεγάλαια πεδία καλεούμενα βασιλῆες χαίρεκα, σιωεστραπιδόλον ὁμοῦ τοῖς Νομάσι, καὶ τοῖς Κελτίβησιν, οἵτις ἐκ ἐλατῆρος οἱ πάντες τρισημύριον. Ὡς δὲ φησὶ τῶν εἰς τὴν Ῥωμαίων στρατοπέδον, ὡς οὖν ὁ Πρόπλιος ἐγγίζει πρὸς τὸ ἐξοδὸν καὶ σιωεστράδας τοῖς πολιόρκουσι τῷ Ἰνύκην, ἀδρόν ὡς παρρησίᾳ, καὶ τοῖς καὶ θάλατταν, ἐξώρμησι, ὁ στρατεύμας πρὸς ἔχων δὲ ζῶντο. ἀφικόμενος ὁ πεμπληγὸς ἐπὶ τὰ Μεγάλαια πεδία, καὶ σιωεστράδας τοῖς πολεμίοις, καὶ μὲν παρρησίᾳ ἡμέραν ἐπὶ πρὸς λαφύρα κατεστραπιδόλου, πρὸς τελέσονται σταδίων δισποχών τῷ πολεμίων· τῇ δὲ ἐξῆς κατὰ βας εἰς τὰ πεδία, καὶ παρρησίᾳ ἐκ ἐπὶ σταδίοις τοῖς ἱππείας, πρὸς ἐκδύσθη. δύο δὲ τὰς καὶ πόδας ἡμέρας μέναντες, καὶ βραχέα δὲ τῷ ἀχροβολισμῷ κατὰ πειράσαντες ἀλλήλων, τῇ τετάρτῃ καὶ παρρησίᾳ ὀξυγῶν ἀμφοτέρω, καὶ πρὸς ἐκδύσθη τὰς διωάμεις. Ὁ μὲν οὖν Πρόπλιος ἀπλῶς καὶ ὁ πρὸς αὐτοῖς ἔθος ἔθηκε παρρησίᾳ μὲν τῷ ἀσάτωι σημείας· ἐπὶ δὲ ταύταις τῷ ἀρτίκλιπιν· τελέσονται δὲ ἐπὶ σταδίων κατόπιν τὰς τῷ τεταρίων. τῷ δὲ ἱππείων τοὺς μὲν Ἰταλικούς ἐπὶ τὸ δεξιὸν ἔθηκε, τοῖς δὲ Νομάδας καὶ Μαυστρίων ἐπὶ τὸ λαίον. οἱ δὲ πρὸς τὸν Σύφακα καὶ τὸν Ἀσδρούβα, τοὺς μὲν Κελτίβηρας μέσσις ἔταξαι αἰτίους ταῖς τῶν Ῥωμαίων ἀπείχαις, τοὺς δὲ Νομάδας δὲ διωάμους, τοῖς δὲ Καρχηδόνιους ἐκ τῷ δεξιῷ. Ἀμα δὲ τῷ ἡμέρας τὴν παρρησίαν

A Sophonisbæ preces, quæ Asdrubalis filia erat, Syphacis vxor. Hæc maritum obsecrans, multumque obtestans vt maneret, neque Carthaginienſes neceſſario ipſorum tempore deſceret, peruicit tandem, & quod petebat à Numida impetrauit. Celtiberi quoque non mediocri ſpe Carthaginienſes implebant: quorum non quatuor ſed decem adueniſſe millia nunciabatur: eos porro animos in prælia ipſos afferre, id genus armorum, nemo vt vim ipſorum poſſet ſuſtinere. Ad hanc famam & vulgi atque vniuerſæ plebis ſermones quum ciuitas ſeſe erexiſſet, duplo animoſiores euafere Pœni ad prodeundum in loca aperta. Trigeſimo denique die, in Magnis, ita vocant, campis caſtra fecerunt; ibique Numidis & Celtiberis iuncti, exercitum ſuum, in quo erant ad ſummum triginta hominum millia, in iſdem caſtris continuerunt. Poſtquam huius rei nuntius ad Ro. exercitum eſt allatus, repente Scipio ad educendas legiones ſe comparauit. Vbi igitur Vticam obſidentibus, & classiſ Præfectis, de iis quæ fieri vellet edixiſſet; cū reliquo omni exercitu ſine vllis impedimentis, ire ad hoſtes pergit. Quintis caſtris ad Magnos campos eſt peruentum, vnde non longe hoſtes aberant. Primo die in tumulto triginta ferme ſtadia diſtante à Punicis caſtris conſedit. Poſtero die in campos degreſſus ἐ tumulto aciem inſtruit, equitatu hoſti obiecto, & ſtadia ſeptem ex eo loco antrorſum progredi iuſſo. Per inſequens biduum ibi quum manſiſſent, ac leuibꝰ præliis ſeſe inuicem exercitus laceſſiſſent; quarto die, deſtinato conſilio vtrinque educiſ copijs, in aciem deſcenſum eſt. Publius in acie inſtruenda Romanæ militiæ conſuetudinem ſimpliciter ſeruauit. In prima acie locauit ſigna Haſtatorum; deinde Principum; poſtremos omniū in ſubſidiis Triarios. Equitatum Italicum à dextro cornu, ab læuo Numidas Maſſaniſſamq; conſtituit. Syphax Aſdrubalque Numidis in ſiniſtro locatis, Carthaginienſibus in dextro, Celtiberos in mediam aciem ex aduerſo cohortium Romanarum receperunt; Ita inſtructi concurrunt. Primo impetu Nu-

tu Numidæ ab Italicis equitib. pelluntur, Carthaginienses à Massaniſſa, utpote qui animos tot prioribus cladibus fractos gererent. Celtiberi cum Romanis congressi fortiter dimicabant: quod nec in fuga salus villa ostendebatur, locis ignotis; neque spes veniæ ab Scipione erat, si viui caperentur, propter perfidiā, qua vsi fuerant quando in hoc bellum consenserant. Nam quum hostile nihil ab eo res in Hispania gerente passi essent, nefarie violata fide mercenariis armis oppugnatū Romanos pro Carthaginensibus venisse existimabantur. Igitur nudata utrinque cornibus acie, Celtiberi circumfusus undique Principibus & Triariis, omnes, paucis admodū exceptis, sunt caſi. Et hi quidem isto modo perierūt, quorum opera magno Carthaginensibus fuit vsui, non solum decertantibus, verum etiam fugientibus. Nam si Romanorum impetum nihil Celtiberi essent remorati, atque illi statim fugientes Pœnos vestigiis ipsorum essent persecuti; pauci omnino illorū manus hostium effugissent. Nunc per eam moram quam isti attulerunt, & Syphax cum suo equitatu sine discrimine in regnum sese recepit suum; & Asdrubal cum superstitibus Pœnis Carthaginem peruenit. Rom. Imperator omnib. ordinatis quæ ad spolia & captiuos spectabant, concilium cōvocat, & quid porro esset agendum cōsultat. Placuit deliberantibus hæc sententia, ut Imperator vrbes circa omnes raptim perdomaret; Lælius & Massaniſſa Numidis assumptis & legionū Ro. parte, Syphacem persequerentur, neque vllum ei ad deliberandum de suis rebus, & ad vires reparandas tempus darent. Hoc inito consilio, in diuersa duces sunt profecti; pars aduersus Syphacem cum iis quos diximus militibus; Imperator ad vrbes infestandas. quarum aliz præ metu in voluntariam deditionem venerunt; alias Scipio per vim oppugnauit & coronā cepit. Erant sane tunc in Africæ regione omnia ad mutationem prona. quod propter longa & diuturna bella, quæ in Hispania Pœni gesserant, continuis laboribus & tributorum pensionibus populi supra modum fuerant vexati. Carthagini vero quum

A ἔφοδον, ὡς ἴσως οἱ Νομάδες ἐνέκλιπαι τοὺς Ἰταλικούς ἱππῆς, οἳ τε Καρχηδόνιοι τοὺς περὶ τὸν Μασσημάσσην, ἃ τε πλεονάκις ἤδη παρεστημένοι ταῖς ψυχαῖς. οἳ δὲ Κελύβηρες ἐμάχοντο ἡμῶς, ὅς τινες τοῖς Ρωμαίοις. οὔτε γὰρ φεύγοντες ἐλπίδα ὀφειλόμενης εἶχον, ἀλλὰ τὴν ἀπειρίαν τῶν τόπων· ὅθεν ζῶντας κρατύνοντες, ὅθεν τὸ ἀσπίδων τὴν εἰς τὸν πόλεμον. ὅθεν γὰρ πολέμοι πεποιθότες ἔσθ' αὐτῶν καὶ τὰς ἐν Ἰβηρίᾳ παρὰ τὴν ἀδίκως ἐφαίνοντο καὶ ὡς ἀσπίδων ἤκειν καὶ Ρωμαίων συμμαχούντες τοῖς Καρχηδόνιοις. ὅ μιν δὲ ἅμα ὡς κλίνει τὸν δόρυ τὸν κρατύνον, παρὰ τὴν κυκλωθέντες ὑπὸ τῇ περικλίπτῳ καὶ βιαιότητι, αὐτῶν κατεκτόνησαν πόλεις, πλὴν τελέως ὀλίγων. οἳ μὲν οὖν Κελύβηρες ἔσθ' ἔσθ' ἀπώλοντο, μετὰ τὸν πρῶτον χρόνον καὶ τοῖς Καρχηδόνιοις, οὐ μόνον καὶ τὸ μάχῃ, ἀλλὰ καὶ καὶ τὸ φεύγοντες. εἰ μὴ γὰρ τὰ ἐμπόδον ἐγένετο τοῖς Ρωμαίοις, ἀλλὰ ὡς ἴσως ἐκ πόδους ἠελοῦντο τὴν φεύγοντες, πόλεως αὐτοῖς ὀλίγαι ἔφυγον τὴν ἑσπέραν. οἳ δὲ περὶ τοῦτο ἡγομένης ὁπίσθας, οἳ τε περὶ τὸν Σύφακα μετὰ τὸ ἱππῶν ἀσφάτως ἐποίησαν τὴν ἀποχώρησιν εἰς τὴν οἰκίαν, οἳ τε περὶ τὸν Ἀσδρούβαν μετὰ τὸν Ἀφρικόμαν εἰς τὸν Καρχηδόνα. ὁ δὲ στρατηγὸς τῶν Ρωμαίων ἐπὶ τῇ σκύλα καὶ τοὺς ἀχμαλώτους ὡς περὶ ἔλεος, συγκαλέσας τὸν συνέδριον, ἐβλήεντο περὶ τῇ ἐξῆς τί δότοι ἦν ποιῆναι. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς τὸ μὲν στρατηγὸν Πόπλιον καὶ μέρος τι τῆς δυνάμεως, τὸν μὲν ὁπίσθας ὡς περὶ τὸν πόλεως, τὸν δὲ Λαίλιον, καὶ τὸν Μασσημάσσην λαβόντας τοὺς τε Νομάδας καὶ μέρος τι Ρωμαίων στρατιῶν, ἐπιδοῦναι τοῖς περὶ τὸν Σύφακα, καὶ μὴ δοῦναι χρόνον εἰς ὅτις αὐτοὶ καὶ ὡς περὶ σκλῆναι. ἔπειτα μὲν ταῦτα βεβηλόμενοι, διεχωρίσθησαν, οἳ μὲν ὅτι τὸν Σύφακα μετὰ τὸν παρεπιδηνῶν στρατιωτῶν, ὁ δὲ στρατηγὸς ἐπὶ τῇ πόλει. ὡς αἱ μὲν ἐχθροὶν παρεπιδύντο τοῖς Ρωμαίοις ὅθεν τὸ φόβον· αἱ δὲ πολιορκῶντες ἐφόδον καὶ κρατερός ἦν. πρῶτα δὲ τὴν οἰκίαν μετὰ τὴν τὴν πόλιν· ἃ τε σιωπῶς τε ἐκείνη καὶ καχευαίᾳ καὶ ταῖς εἰσφοραῖς ὅθεν τὸ πολυχροῖος γινώσκειν τοὺς κατὰ τὴν Ἰβηρίαν πολέμους. Εἰ δὲ τὴν Καρχηδόνα

μεγάλης καὶ περὶ πλεονέχεις ἀ-
 κούσας, ἐπὶ μίῳ τότε συνέβαινε γί-
 γναι τὴν θαλάσσαν, ὡς αὖ ἐκ δότιον
 τηλικαύτη πληγῇ πεπληκέντων ἤδη καὶ ἀ-
 πιπτόντων τῶν ἐν αὐτοῖς ἐλπίδας. οὐ μὲν
 ἄλλ' οἱ μὲν αἰδρωδίσαντο δουλοῦντες εἰ τῶν
 συμβῶν, ταῖς μὲν ναυσὶν ἐκείλινον ἤδη μὲν
 πλεῖν ἐπὶ τοὺς τὴν Ἰτύκην πολιορκουμένους,
 καὶ τὴν τε πολιορκίαν περὶ αὐτῶν λύειν, καὶ ναυ-
 μαχεῖν τοῖς ὑπερβαλόντων ἀποδρασάμενοις ἔτι
 πρὸς τὸν δὲ μέρος· ἐπὶ τε τὴν Ἀντίαν
 πέμπειν ἡξίουσαν, καὶ μηδεμίαν ὑπερβαλόντων
 ποιησάμενοις, ἐξελέναν καὶ ταῦτα τὴν
 ἐλπίδα. μεγάλας γὰρ ἀμφοτέρωθεν εἰ
 ταῖς ἐπιβολαῖς ἐκ τῶν κατὰ λόγον ἀφορ-
 μαῖς πρὸς ἑαυτοὺς. πινὲς δὲ ταῦτα μὲν
 ἔφασαν μὲν φέρειν τοὺς κατέχοντες, τὴν δὲ
 πόλιν ὀχυρῶν καὶ ἀποδρασάμενοις πρὸς
 πολιορκίαν. πολλὰς γὰρ δύναντο ἀφορμαῖς δὲ
 αὐτοῖς, αὐτοῖς ὁμοῦ. ἅμα δὲ βουλεύε-
 σθαι πρὸς ἀλλήλους καὶ συνηκόντων πρὸς ἑα-
 ντοὺς, ἐπὶ τοῖς, καὶ πῶς αὖ λύσειν ποιήσασθαι
 τῶν ἐκείνων κακῶν. ἡμοῖον δὲ καὶ πλεονέ-
 χον λόγον πρὸς ταῦτα, πᾶσι ἐκείνοις ἀ-
 μα τῶν γνώμας. Κελεύοντες δὲ ταῦτα, οἱ
 μὲν εἰς τὴν Καλίαν μέλλοντες πλεῖν, ἀ-
 γῶν ἐκ τῆς βουλεύσεως πρὸς τὴν ἐπὶ Ἰά-
 λῃαν, ὃ δὲ ναύαρχος ἐπὶ τῶν ναῦς· οἱ δὲ
 λοιποὶ πρὸς τὴν κατὰ τὴν πόλιν ἀσφα-
 λείας παρενοουῶντο, καὶ πρὸς τῶν κατὰ μέ-
 ρος ἐβουλεύοντο συνεχῶς. καὶ ὁ Πόπλιος κα-
 ταγόμενος ἤδη ἔγραπτόν τε τῆς λείας εἶ-
 δὲ μηδὲν αὐτοῖς ἐπὶ τῇ, ἀλλὰ πρὸς εἰ-
 κλιν ταῖς ἐπιβολαῖς, ἔκρινε δὲ μὲν τῶν λα-
 φύων πλεονέχειν εἰς τὴν εἰς τῶν κατὰ μέ-
 ρος ἀποδρασάμενοις· αὐτοῖς δὲ ἔγραπται ἀναλαβόντων
 εὐζωνοῖς, κατὰ τὰς εἰς τὴν Τύντιν χεῖρας,
 καὶ γραπτόν τε τοῖς Καρχηδόνιοις ἐκείνοις
 ἅμα μέγιστα γὰρ οὕτως ἐκφοβήσαντο ὑπελάμ-
 ναν, καὶ κατὰ πλεονέχειν αὐτοῖς. Οἱ μὲν οὖν
 Καρχηδόνιοι μετ' ὀλίγας ἡμέρας τὰ τε πλη-
 ρώματα καὶ τὰς σφαιρὰς ἐτοίμας ἔχοντες ἐκ
 ταῖς ναυσὶν, ἐκείνοις πρὸς ἀναγκῶν καὶ τοῖς
 παρεκκεκέντοις. ὁ δὲ Πόπλιος ἦκε πρὸς τὸν
 Τύντιν, καὶ φερόντων τὴν ἐφοδὸν αὐτῶν τῶν
 κατὰ τὴν Τύντιν, κατέλαβε τὸν τόπον.

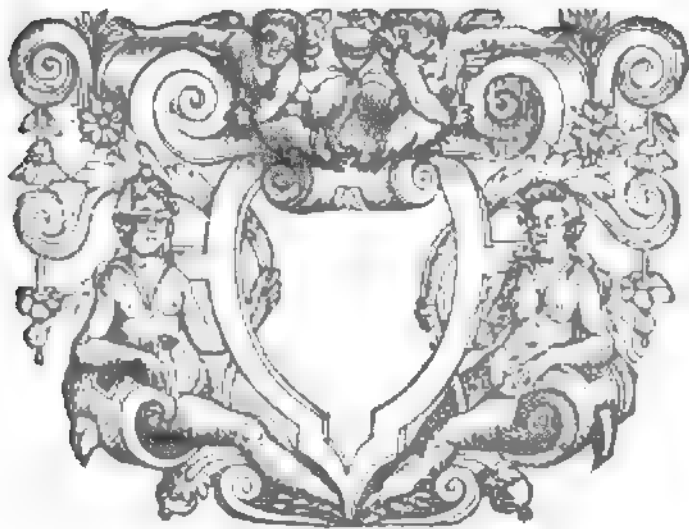
A iam ante ingentis trepidationis es-
 sent plena omnia, maior tamen tunc
 temporis rerum cunctarum perturba-
 tio est coorta; ceu plane hoc iterato
 ictu spes vniuersæ ipsorum, quas in se
 haberent repositas, concidissent, ac
 nulla amplius restaret. Veruntamen
 qui in publico concilio plus animi sibi
 esse videri volebant, classem aduersus
 eos qui Uticam obsiderent, mitti iu-
 bebant; ut & obsidionem, si fieri pos-
 set, solueret, & nauali prælio cum ho-
 stibus, ab ea parte imparatis, decerta-
 rent. ad Hannibalem quoque iidem le-
 gatos decernebant, ut iis sine vlla mo-
 ra missis, hanc quoque spem ciuitas pe-
 riclitaretur. utriusque enim huic incepto
 magnas inesse opportunitates ad salu-
 tem, rationes probabiles suadere. Di-
 sputabant alij, in occasione tam præci-
 piti nullum eiusmodi consiliis esse lo-
 cum; sed ipsam urbem esse muniendam,
 & ad sustinendam obsidionem omnia
 comparanda. multas namque rei bene
 gerendæ occasiones Fortunam si con-
 cordes inuicem manerent, ultro fore
 oblaturam. De pace etiam & fœderi-
 bus ut deliberaretur iidem auctores e-
 rant; quibus conditionibus & quomo-
 do liberari à præsentibus malis possent.
 Quibus de rebus quum plures essent
 dictæ sententiæ, omnes quodammodo
 à Carthaginienſibus sunt probatæ. At-
 que his ita constitutis, qui in Italiam
 erant profecturi, à Curia rectè ad ma-
 re se cōtulerunt; qui præerat classi, ad
 naues, cæteri quoque similiter partim
 securitati vrbis prospiciebant, partim
 alia pro se quisque ministeria sine in-
 termissione obibant. At Scipio, grauē
 iam spoliis exercitū trahens, quod ne-
 mo illi resisteret, sed eius inceptis om-
 nes concederent, partem prædæ maio-
 rem in vetera castra, vbi condita erant
 militaria, decreuit mittendam, ipse cū
 expedito iam exercitu ad munitionē
 occupandam Tuneti impositam con-
 tendit, ut in conspectu Carthaginien-
 sium signa cōstitueret; nihil dubitans,
 hoc pacto plurimum illis se timoris at-
 que terroris incussurū. Post dies pau-
 cos, vbi iam Pœni naues suas defenso-
 ribus & remigio atque commeatu in-
 struxissent, ad deducendas naues ipsi
 quidem se accinxerunt, & ad ea quæ
 modò dicebamus exsequēda: Publius
 verò Tunetem ducit, eūque locum
 relictum fuga custodum occupat.

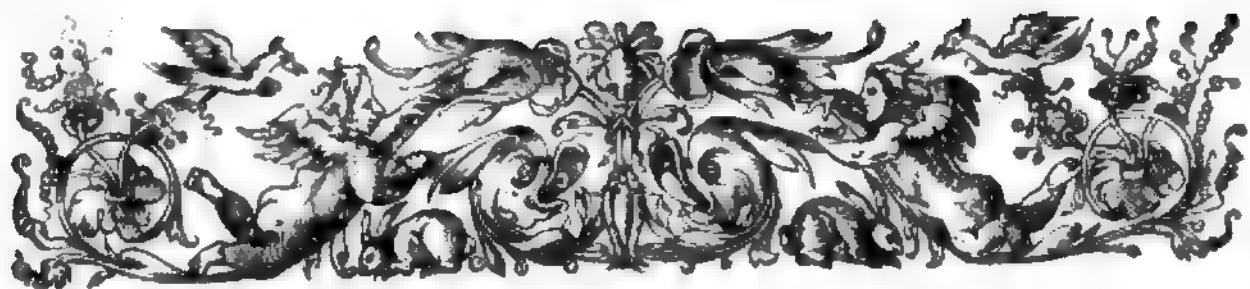

Tunes Carthagine abest stadia ferme cxx. locus cum operibus, cum suapte natura, sicut iam ante ostendimus, tutus, quique ex omni fere parte Carthaginis potest conspici. Vix dum satis eo loci Romanus vallum iecerat, cum Carthaginiēses sublati anchoris classe Vticam petere aggrediūtur. Quam eorum molitionem conspiciens Scipio, conturbari animus illi cepit, metu ne quid ea res detrimenti Romanæ classi importaret; nemine ibi quicquā hostilis suspicante, & rebus omnibus ad imminens certamen imparatis. Igitur omisso opere, atque itinere pronūtiato, ad ferendam suis opem accurrit. Vbi quum naues rostratas offendisset ad remouenda quidem aut ad mouenda tormenta, & omnino ad obfidionis vsus, rite ac conuenienter cōparatas; ad prælium verò nauale minime omnium accommodatas; quum è contrario in eum vsus per totam hiemem classis hostilis fuisset aptata; damnata spe prodeundi in altum, & cum hostibus classe decertandi, rostratas simul omnes in terram vertit, eisq; onerariarum triplicem aut etiam quadruplicem ordinem à tergo circuniecit. deinde . . . . .

A ὁ δὲ Τυνὸς ἀπέχεται μὲν τῆς Καρχηδόνος ὡς ἑκατὸν εἴκοσι σταδίοις· ἐστὶ δὲ σιάντιος ἀρχὸν δὲ ὅλης τῆς πόλεως. ἀφ' ἧς δὲ ἐχρηστέον καὶ φρεσὶ καὶ χερσὶ ποιήτω, κατὰ τὸ καὶ πρὸς ἡμῶν εἶρηται. Τῶν δὲ Ῥωμαίων ἄρ' ἡ καταστρατοπεδολύκων, αἰνέοντο τὰς ναυσὶν οἱ Καρχηδόνιοι, ποιεῖ μὲν τὸν πλὴν εἰς τὴν Ἰνύκλιον. ὁ δὲ Γ' ὁπλίσις ὁρῶν τὴν αἰάπλου τῆς ὑπερναυτίων, καὶ δεδιὼς μὴ πρὸς τὸ σφέτερον αὐτῶν ναυτικὴν συμῆν, διαπαράσσει, πτόντων αἰνιπονοήτας ἀφαικιδίων καὶ ἀποδύσας πρὸς τὸ μέλλον. αὐτῆς δὲ ἐκ μεγάλῃς ἀναστρατοπεδύσας, ἠπείχετο βοηθήσων τοῖς ἰδίοις παρὰ τῶν κατὰ λαβῶν τὴν καταφρεσὶ καὶ ναῦς, πρὸς μὲν τὰς ἐξαιρέσεις καὶ παρορμήσεις τὴν ἐργασίαν, καὶ κατόλου πρὸς πολιορκίας, εὐ καὶ δεόντως ἐκρητυμίας, πρὸς δὲ ναυμαχίας, ἥκιστα πρὸς κλυσμένας, τὴν δὲ τῶν ὑπερναυτίων σόλον ἐξ ἔργου τῆς χαμῆδος πρὸς αὐτὸ τὸ κατηρησμένον· ὁ μὲν αὐτὸν ἀνὰ γὰρ καὶ ναυμαχίαν ἀπογοῖς, στυγερμῆτας δὲ τὰς καταφρεσὶ καὶ ναῦς, πρὸς τὴν αὐτῆς τὰς φορητὰς ἐπὶ βίῃ καὶ τίηρας ὁ βάλος. καὶ πάντα . . . . .

Mmm ij

ΕΚ ΤΗΣ ΠΕΝΤΕΚΑΙΔΕΚΑΤΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΩΝ ΠΟΛΥΒΙΟΥ ΤΟΥ
ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΙΤΟΥ ΓΑΡΕΚΒΟΛΑΙ.

E POLYBII MEGALOPOLITANI
DECIMAQVINTA HISTORIA
EXCERPTA.

Πῶς ὁ Σκηπίων ᾤρασαυονδη-
δεῖς ὑπὸ τῆς Καρχηδονίων, πρέσ-
βεις πρὸς αὐτοῦ ὁξαπέστειλε αου-
δάζων ὑπὲρ τῆς εἰρήνης.

Πῶς παραγρηθέντες ① πρέσ-
βεις εἰς πλὴν Καρχηδόνα μὲν ᾤ-
ρησίας ὑπὲρ τῆς ἐνέστωτων διελέ-
ξαντο.

Πῶς ② Καρχηδόνοι κουφι-
θέντες ταῖς ἐπὶ Ἀννίβα, ἐλπίσι
συλχεῖν πάλιν ③ πόλεμον θέλον-
τες, ἀναρεῖν τοῦ πρέσβεις ἐνεί-
ρησαν.

Ἀρχὴ πολέμου βαρυτέρα τῆς
πρόθεν καὶ δυσμενικωτέρα.

Γαρεσκθαὶ ποικίλαι πρὸς
μάχῃ ἀμφοτέρων τῶν στρα-
τῶν, Σκηπίωνός τ' καὶ Ἀννίβα.

Σκηπίων ④ στρατήγημα πρὸς
τοῦ Ἀννίβα κατὰσκοποῖς ἐν τῇ αὐ-
τῆς στρατοπεδείᾳ ἐαλωκότας.

Πῶς Ἀννίβας εἰς ὀρμὴν ἔπεισε
τοῦ βούλεσθαι συνελθεῖν εἰς λόγους
τῷ Ποπλίῳ.

A *Quomodo Scipio fide indu-
ciarum à Carthaginensibus
violata, legatos Carthaginem
miserit studio conciliandae pacis.*

*Quomodo legati Romani de
perfidia Pænorum magna cum
libertate Carthagini sint questi.*

B *Quomodo Carthaginenses
spe illa inducti quam in Han-
nibale ponebant, belli denuo
excitandi studio legatos Rom.
occidere sint aggressi.*

*Belli novum principium è
graviore causa et acrioribus
odiis quam antè.*

C *Præparationes variæ ad pu-
gnam utriusque Imperatoris
Scipionis et Hannibalis.*

*Scipionis stratagema quo vi-
sus est circa speculatores Han-
nibalis in suis castris exceptos.*

*Quomodo Hannibali nata
sit voluntas colloquendi cum
Publio.*

*Colloquium longe clarissimo-
rum illorum Imperatorum.*

*Polybij observatio super fu-
turo mox certamine.*

*Quomodo uterque Impe-
rator suorum aciem die pugnae
ordinavit.*

*Quomodo Scipio & Hanni-
bal suos exercitus ante pugnam
sint allocuti.*

*Quomodo Carthaginienses
& Romani acerrime inter se
pugnaverunt, ac tandem penes
Romanos victoria steterit.*

ETSI moleste fere-
bat Scipio non so-
lum periisse Ro-
manis tantum com-
meatum; sed etiā
hostibus iam esse
illo casu partam re-
rum omnium necessarium copiam;
multo tamen erat illi grauius, quod
iurandum & pactas inducias quum
violassent Carthaginienses, nouum
denuo bellum esset inde oriturum.
Propterea delectos ē vestigio legatos
L. Seruiliū L. Babiū & L. Fabiū
Carthaginem proficisci iubet, qui in-
iuriam acceptam cum Pœnis expo-
stulent. simul ut significent, populum
Ro. pacis conditiones probasse. Com-
modū enim paullo antē fuerant Pu-
blio redditæ literæ, quibus id ipsum
nuntiabatur. Carthaginem ut vene-
runt legati, producti primò in Curia,
mox ad populum in concione, magna
cum libertate de rebus præsentibus
dissuerunt. Ante omnia commemo-
rarunt, quomodo legati Punici Tu-
netem ad se venissent; ibiq; in conci-
lium admissi, non solum tellure ado-
rata diis libaucrant, qui mos est etiam
aliorum hominum; sed hoc amplius,
humili atque abiecto animo in ter-
ram procubuerant, & eorum qui in
concilio sedebant pedes fuerant of-
culari; deinde, vbi se humo erexi-

Κοινολογία στρατηγῶν Ἰπφα-
νεσάτων τῷ περὶ χειρῶν.

Επίστασις τῆς ξυγγραφῆως ὑπὲρ
τῆς μέλλοντος ἀγῶντος.

Αμφοτέρων τῶν στρατηγῶν ἐκ-
τάξις εἰς μάχην τῶν ἰδίων δυνά-
μεων.

Παραμνήσεις πρὸς τὸ γυμναίως
μάχεσθαι Σκηπίωνος καὶ Ἀννίβους.

Πῶς κρατεροὶ συστάντες ἀγῶ-
νι μεταξὺ Καρχηδονίων καὶ Ρω-
μαίων, τέλος ἐνίκηθησαν ὁ Καρ-
χηδόνιος.

ΔΕ Γόπλιος, βαρέως
μὴ ἔφερεν ὅτι τὰ μὴ
μόνον σφίσι πρὴρησθῆναι
χρησθῆναι. Ἀλλὰ καὶ τοῖς
ἐχθροῖς πρὸς ἐκείνους
δυσχερῆσαι τὴν αἰσχύνην.
ἔτι δὲ βαρύτερον ὅτι τὰ πρὸς
τοὺς ἑαυτοῦ καὶ τοὺς συμμαχίας
τῆς Καρχηδονίας, καὶ πάλιν
ἄλλης ὁρμῆς ἐγείρεσθαι
τὸν πόλεμον. Διὸ καὶ πρὸς
ἐκείνους πρὸς ἐκείνους
πρὸς ἐκείνους, Ἀδύκιοι* Σεργίου, καὶ
Ἀδύκιοι* Σεργίου, καὶ Ἀδύκιοι
Φάβιοι, ἔλαττον
ἐλε, ἀφ' ἑαυτοῦ τοῖς Καρχηδονίοις ὑπὲρ
τῆς γνησιότητος ἅμα ὅτι καὶ
κύριον καὶ συμμαχίας ὁ δῆμος τῆς
Ρωμαίων. ὅτι γὰρ ἦν τὰ Ποπλίου
γράμματα ἀφ' ἑαυτοῦ
πρὸς ἐκείνους πρὸς ἐκείνους.
Οἱ δὲ πα-
ρακληθέντες εἰς τὴν Καρχηδονίαν,
ὅ μὲν πρὸς
τοὺς εἰς τὴν σύγκλητον, μὲν δὲ
ταῦτα πάλιν ὅτι
τοὺς πολλοὺς ἀπαρτύντες,
ἐλεγον ὑπὲρ τῆς ἐν-
στάτος μὲν παρρησίας
πρὸς ἐκείνους μὴ αἰσχυ-
μώσαντες ὡς οἱ πρὶν
ἐκείνων πρὸς ἐκείνους
πρὸς ἐκείνους εἰς
Τυνήταν πρὸς σφᾶς, καὶ
πρὸς ἐκείνους εἰς
ὁ σινοδριον, ὅ μόνον
τοῖς θεοῖς
συνέστη, καὶ τὴν
γλῶσσαν πρὸς ἐκείνους
καθὰ τὸν ἔστιν ἔξος
τοῖς ἄλλοις αἰσχυρῶς.
Ἀλλὰ καὶ πε-
σόντες ὅτι τὴν γλῶσσαν
ἀγῶνι, τοῖς πόδας
κα-
ταφιλοῦν τὰ σινοδριον.
μὲν δὲ ταῦτα πάλιν

αἰσάντες, ὡς κατηγήσαντο σφῶν ἀντῶν, δὴ καὶ τὰς δὲ ἀρχῆς ἡγεμονίας σωθήσας Ρωμαίοις καὶ Καρχηδονίοις ἀγένηται αὐτοῖς· δὴ γὰρ ἔφασκεν εἰς ἀγνοίαν, ὅτι πᾶσι εἰκότως αὐτῶν παύσει ὑπὸ Ρωμαίων· ἀλλὰ τὸ τυχῆς ἔτεκε τὸ ἀνθρώπων, ἐδίδοντο μηδὲν παρὴν αἰσῆσιν· ἔσθαι γὰρ τὴν σφετέρην ἀβουλίαν, ἀπὸ δὲ τῆς Ρωμαίων καλοκαγαθίας. Ὡς μνημονεύοντα τὸν στρατηγόν, ἔφασκεν αὐτοῖς οἱ πρέσβεις καὶ τοὺς ἐν τῷ συνεδρίῳ τότε γιγνόμενος ἐκπλήθεισθαι, ὥς ποτὲ πιστεύοντες, ἐπιλαμπύροντο μὲν τὸ τότε ρηθέντων, ἀγένηται δὲ παλιν τὸς ὅρκους καὶ τὰς σωθήσας. Σχεδὸν δὲ τὸ τῷ εἶναι δῆλον, ὡς Ἀντίβα πεποιθότες, καὶ τῆς μὲν τύχης πρὸς αὐτοὺς δυνάμει, τῶν τε παλιν ποιῶν· κακῶς φερούμενοι. Ὡς γὰρ εἰδέναι πᾶσι, ὅτι ἐκείνοι δὴ πρὸς ἑπὶ ἡδὴ φερόμενοι εἰς πᾶσιν Ἰταλίας εἰς τοὺς πρὸς Λακίνοι τοποῖς, καὶ καὶ σὺν κακλεισμένοι, καὶ μονοῦ πολιορκούμενοι, μόλις αὐτοὺς ἐκασπύοντες ἤκουον. Οὐ μὴν ἀλλὰ εἰ καὶ νεικησέμεν πρὸς αὐτοὺς, καὶ πρὸς ἡμᾶς ἔμμενοι ἀφ' αὐτῶν τὸς δυοῖς μάχαις ἔξῃς ὑμᾶς ἡδὴ νεικησέμεν· ὅμως ἀμφιδόξους ἔχοντες ἔδωκεν ἐλπίδας ὑπὲρ τῶν μάλιστος, καὶ μὴ μόνον τῷ νικῆναι ἔννοια λαμβάνειν, ἀλλὰ καὶ τῷ σφῶν πάλιν. οὐ συμβαίοντος, ποῖος ἐπιπαύσασθαι ἔφη τοὺς; ποῖος δὲ χρωόμενοι λόγοις, τὸ ἐκ τῶν χρημάτων ἔλεος ἐπιπαύσασθαι πρὸς τοὺς αὐτοὺς συμφορὰς; πᾶσι εἰς ὑμᾶς ἐλπίδος ἀποκλεισθῆναι, καὶ τῶν γὰρ καὶ πρὸς ἀνθρώπων, δὴ τὴν ἀγνοίαν καὶ τὴν ἀβουλίαν. Οἱ μὲν οὖν πρέσβεις τοιαῦτα ἀφ' αὐτῶν ἀνέχοντο. Τῶν δὲ Καρχηδονίων ὀλίγοι μὲν ἦσαν οἱ συναγόμενοι μὴ τῶν βαίνειν τὰς ὁμολογίας· οἱ δὲ πλείους καὶ τῶν πολιτευομένων καὶ τῶν βουλευομένων, βαρέως μὲν ἔφερον τὰς ἐν ταῖς σωθήσας ἐπιπαύσας, δυσχερὲς δὲ αἰείχοντο τὴν τῶν πρὸς αὐτοὺς παρρησίαν. πρὸς δὲ τοῖς, οὐχ οἷόν τ' ἦσαν πρὸς αὐτοὺς τὰ κατηγμένα πλοῖα, καὶ τὰς ἐκ τούτων χρησίας. ὅ δὲ συνέχον, οὐ μικρὰς, ἀλλὰ μεγάλας εἶχον ἐλπίδας νικῆσαι ἀφ' αὐτῶν περὶ τὸν Ἀντίβα. Τοῖς μὲν οὖν πολλοῖς ἔδοξε τοὺς πρέσβεις ἀπακρίτους ἐξαποστέλλειν.

A sent, quomodo sese incusauerāt, quod pacem quæ erat Carthaginiensibus cum Romanis ipsi principio violassent; non igitur negare se, quin digni essent omnia pati, quæ Romani vel-
lent: orare tamen per communem hominum Fortunam, ne quid in se durius populus Ro. consulere. futuram enim Pœnorum imprudentiam benignitatis & moderationis Romanorū posteris documētum. Horum sermonum memorem Imperatorem Scipionem & alios qui tum intererant concilio, demirari satis non posse, quo tādē præsidio freti Carthaginienses, eorum quæ tunc sunt dicta obliti, iusiurandum & fidem induciarum violarent. Fere tamen liquido constare hoc hominibus, eò audaciz ipsos peruenisse, ob eam fiduciam quam in Hannibale ponerent, & eo exercitu quem ille in Africam reportauerat. Sed enim errare ipsos vehementer. Quem enim fugeret Hannibalem cum suis copiis, postquam tota Italia cedere esset coactus, alterū ipsum annum circa Lacinium hæsisse; eò fuisse conclusum, at tantū non obsessum; ut vix inde eripere sese potuerit, ut huc veniret? Atqui etiāsi victor ex Italia Hannibal excessisset, quia tamen nobiscum acie est illi confligendū, qui duas cōtinuas victorias de vobis reportauimus: spes de futuro incertas habere vos par erat; neq; victoriam dumtaxat animo præcipere debebatis; sed etiā illud cogitare, vinci denuo vos posse. quod si accidat, quos opē poscetis deos? quib. verbis victores conuenietis, ut illos ad vestrarū calamitatum cōmiserationē adducatis? merito namq; vobis, quæ vestra est leuitas atq; imprudentia, spes omnes & diuinæ & humanæ opis fuerint præclusæ. Hæc legati quum dixissent Curia excesserunt. Carthaginiensium pauci omnino fuere, qui fœderis seruādi essent auctores. pars maior eorum qui Remp. gerebant, quiq; intererant cōcilio, & impositas leges conditionibus pacis grauabantur; & libertatem Ro. legatorum iniquo animo ferebant: ad hæc deductas in portum onerarias, & commeatus qui in eis erant, dimittere de manib. non poterant. Supra omnia erat, quod non leuē aliquā, sed ingentem spem habebant per Hannibalem vincendi. Igitur multitudini placebat, ut sine responso legati dimitterentur.

at principes ciuitatis, quibus erat propositum, quò bellum iterum accenderent miscere omnia, in vnum congregati, dolum huiusmodi commoliuntur. Securitati Romanorū legatorum prospiciendum dixerunt, vt ad sua castra tuto reuehantur. ac statim duas iis triremes prępararunt, quę ipsos prosequerentur. ad Asdrubalem vero Imperatorem Pœnum miserūt, qui cum ipso agerent, vt non procul à Rom. castris milites in nauib. teneret paratos; qui legatos populi Ro. simulac à prosequente ipsos pręsidio fuerint relictī, inuadant, cōsque submergant. Classis namq; Punica in locis ad Uticam prominentibus stationem habebat. Et hi quidem datis in hanc sententiam mādatis ad Asdrubalē, Romanos dimittunt. Pręfēctis triremium pręcipiunt, vt postquā Macra siue Bagrada fluminis ostium superauerint, deductos eatenus legatos ibi relinquant, & Carthaginem redeant. nam ex eo loco hostiū castra poterant conspici. Qui prosequiebantur, simulac dictum amnem superauerant, pro eo vt iussi fuerant, Romanis valedicūt, & retro vela verunt. Offendit nonnihil ea res L. Seruiliū & ceteros legatos; nō quò mali quicquam suspicarentur; sed quod incuria & contemptu deducentium fieri putarent, vt citius quàm conueniret ab iis relinquerentur. Verum vbi soli iam Romani ceperunt nauigare, subito Carthaginenses trib. triremib. ex insidiis in eos inuehūt; & Romanam quinquerehem sunt aggressi; quam etsi rostro ferire celeritate subterlabentē non potuerunt; neq; in tabulatum eius insilire, militibus qui ibi stabant fortiter eos repellentibus; modò tamen latera petentes, modò omni ex parte cū Romanis dimicantes, vulnerib. defensores affecerunt, multoq; eorum interemerunt. donec Romani suorū multitudinem à castris in littus ad populandū effusam, opis sibi ferēdę gratia in oppositā oram accurrere cōspicati, impetu maximo in terram nauim immiserūt. Perit propugnatorū pars maxima; legati, mirabili quodam casu in siccum sunt eiecti. His ita factis, nouum belli principium exstitit, & quidem grauius quàm antē, atque ex acrioribus odiis. Nam & Romani quod fidem sibi violatam dicerent,

A τῶν δὲ πολυτελευμένων οἷς ὡς παρκαίμενοι ἐν πλοῖσις ἔχοντες συλχία πάλιν τὸν πόλεμον, ἔτι συνεδρόσαντες, μηχανήται τι βουόντων. Εἶπαι δὲ τὴν πρῶτην κοίτην αὐτῶν τὴν πρῶτην ἑλπίδα, ἵνα μὴ ἀσφαλείας ἀναχρημαθῶσιν εἰς τὴν ἰδίαν κερμεβολήν. καὶ τὴν αὐτὴν βούλησιν μὴ ἡτοίμαζον δύο τετάρεις πλοῖα πομπῆς. πρὸς δὲ τὸν ναύαρχον Ασδρούβαν διεπέμψαντο παρακαλοῦντες ἐτοιμάσαι πλοῖα μὴ μακρὸν τῆς τῶν Ῥωμαίων κερμεβολῆς ἢ ἐκτελεσθῆναι αὐτῶν πομπῆς ἀπολείπειν τοὺς Ῥωμαίους, ἐπιδραχθέντα ταῦτα καταπονήσειν τοὺς πρῶτους. ἐφώρμη γὰρ αὐτοῖς ὁ ναύαρχος καὶ τοὺς πρὸς τῆς Ἰτύκης ἐκταμένους τοποῖς. οὗτοι μὲν οὖν ταῦτα ἀφ' ἑαυτῶν πομπῆς τὸν Ασδρούβαν, ἔξέπεμπον τοὺς Ῥωμαίους, ἐπιδραχθέντες τοῖς ἐπὶ τῶν τετάρων, εἰς τὴν ἀλλήλας τὴν Μάκραν ποταμὸν, αὐτῆς ἀπολιπόντες ἀποπλεῖν ἐν τῇ ὁρᾷ τοὺς πρῶτους. καὶ γὰρ ὡς ἐκ τούτων τὸ τόπον συνορεῖν ἔδει τὴν ὑπεραγίαν κερμεβολήν. Οἱ δὲ ἀπεμπόντες, ἐπὶ καὶ ὁ Σωφράδης κερμεβολῶν τὸν ποταμὸν, ἀπαπαύμενοι τοὺς Ῥωμαίους, αὐτῆς ἐπιδραχθέντες. οἱ δὲ πρὸς τὸν Λόκιον, ἄλλο μὲν ὅθεν ὑπεραγίαν δυνόν· νομίσαντες δὲ τοὺς ἀπεμπόντας δι' ὀλιγωρίας αὐτοὺς καταπολιπεῖν, ἐπὶ πρὸς ἐδραχθέντες. Αἶμα δὲ τῶν μεταθέντες αὐτοὺς πλησί, ἐπιδραχθέντες τῇ τετάρτῃ ὑπεραγίᾳ οἱ Καρχηδόνιοι. καὶ ἀφ' ἑαυτῶν τῇ Ῥωμαϊκῇ πεντήρῃ, ἔδρασαν μὲν οὐχ οἰοί· τὴν ὁρᾷ, ὑπεραγίαν τῆς νεώς· ὅθεν τῇ καταπράματι ἐπιδραχθέντες, ἀφ' ὁ ἡγεμῶν ἀμύνεσθαι τοὺς αὐτοὺς· ἐν τῇ κερμεβολῇ δὲ καὶ πρὸς πρῶτους ἀπεμπόντες, καταπράσαντες τοὺς ἐπιδραχθέντες καὶ διέφθεγον πολλοὺς αὐτῶν. ἔως οὗ καλόντες οἱ Ῥωμαῖοι τοὺς ἀπεμπόντας τὴν ἀφ' ἑαυτῶν ἀπὸ τῆς ἰδίας τραυπέδίας ἀφ' ἑαυτῶν ἀφ' ἑαυτῶν ἐπὶ τὴν ἀγέλην, ἔξέβαλον τὴν ναὺν εἰς τὴν γῆν. τῶν μὲν οὖν ἐπιδραχθέντων οἱ πληστοὶ διεφθάρησαν, οἱ δὲ πρῶτοι καὶ ἀφ' ἑαυτῶν ἔξέβαλον. Γενομένων δὲ τούτων, αὐτῆς ὁ πόλεμος ἄλλῃν ἀρχὴν εἴληφε βαρύτεραν τὴν πρῶτην, καὶ δυσμενεστέραν. οἱ τε γὰρ Ῥωμαῖοι δεκνόντες κερμεβολῶν,

naualia castra Romanorum appellerent. Barbis Romanis ad Imperatorē extemplo missis, Carthaginienſes penes se detinuit: qui etiam aliās curis anxij ac prope confecti, hoc insuper, versari sese in summis periculis putabant. Audito enim scelere in Romanos legatos admissis, quo sese Carthaginienſes impiauerant; ne dubitandum quidem illis videbatur, Romanos hanc immanitatem in se ulturos. Scipio ut ab iis qui venerant accepit, Senatum populūque Ro. pacis à se pactæ cum Carthaginienſibus conditiones probare, & ad omnia quæ postulasset faciles se præbuisse, eo nuntio vehementer lætatus. Barbis mandauit, ut Carthaginienſium legatis nullum non humanitatis comitatusque genus exhiberet, eosque Carthaginem dimitteret. Ac mihi videtur Scipio, qui sciret populum Rom. nihil habere antiquius fide erga legatos, sapientissimo ac prudentissimo consilio hoc fecisse: qui rem ipsam apud se reputans, non tam cogitauit quid digni essent pati Carthaginienſes, quàm Romanis quid facere conueniret. Is igitur iracundiæ suæ moderatus, & cupiditati qua flagrabat scelus admissum vlciſcendi, conatus est, ut veteri verbo dicitur, *maiorum præclara exempla tueri*. Itaque & eorum qui Carthagini erant, & ipsius Hannibalis, quorum amentiam virtute & probitate sua superauerat, animos hoc facinore mirum in modum infregit. Carthaginienſes enim uero cum vident vrbes capi, & omni clade belli affici, ad Hannibalem mittunt, orant moram omnem ut tollat, hostibus appropinquet, atque acie cum iis decernat. Quæ ille mandata ut accepit, iis qui aduenerant, Ipsiſ rerum summam curæ esse, respondit: agendi vero tempora se, ubi primum oblata foret occasio, sumpturum. Post dies paucos motis castris è locis circa Adrunetum, pergit ire; deinde circa Zamam vallum iacit. Zama quinque dierum iter occasum versus ab Carthagine abest. Inde tres speculatores ab eo missi, quorum opera cognosceret ubi Scipio castra metaretur, & quo pacto cuncta in castris administrarentur. qui ad Romanum Imperatorem quum essent de-

A τὰς ἀπὸ τῶν αὐτοῦ χειρὸς εἰς τὴν ναυτικὴν χά-
ρα τῶν Ῥωμαίων κατέπλεον. τοὺς μὲν
οὖν πρὸ αὐτῶν ὁ Βασιλεὺς ὠδονομήματα πορ-
τὴν Πόπλιον ἐξέπεμψε, τοὺς δὲ τῶν Καρ-
χηδονίων ὠδονομήματα, τὰ τε λοιπὰ δυσζύ-
μους ἀφαιρούμενος, καὶ τομίζοντάς ἐν τοῖς με-
γίστοις ἐν κινδύνοις. πυθόμενοι γὰρ τὴν γεγε-
νημένην ἐκ τῆς Καρχηδονίων ἀπίθειας πορ-
τὸς τῶν Ῥωμαίων πορεύσεις, πορθέηλον ἐ-
δόκουν ἐν σφίσι τὸ ἐκ τούτων ὑμνεῖν. Ο
δὲ Πόπλιος ἀφαιρούσας τῶν ὠδονομημάτων,
B ὅτι πορθύμενος ἦτε σύγκλητος ὁ, τε δῆμος ἀ-
ποδείξατο τὰς ἡμομέρας δι' αὐτὴν σιωπήσας
πορτὸς τοὺς Καρχηδονίους, καὶ δὲ πορτὸς πορ-
τὸ ὠδονομημάτων ἐποίμενος ἔχον, ὅτι μὲν
τούτοις ἔχαρε μεγάλως· τοὺς δὲ τῶν Καρ-
χηδονίων πορτοῖταξεν ὁ Βασιλεὺς μετὰ πάσης
φιλανθρωπίας ἀποπέμπειν εἰς τὴν εἰσόδον·
πορτὸν καλῶς βουλομένους, ὥς γε μοι δο-
κῇ, καὶ φρονίμους. θεωρῶν γὰρ τὴν σφετέρην
πατρίδα πορτὸ πλείους ποιουμένων τὸ πορ-
τὸς πορτοῖταξεν πίστιν, ἐσχεπύτο πρὸ αὐτῶν
C συλλογιζόμενος, εὐχόμενος τί δέον παρὲν
Καρχηδονίους, ὥς τί δέον ἑὸν πορτὸς Ῥω-
μαίους. Διὸ ὠδονομημάτων τὸ ἴδον θυμὸν, καὶ
τὴν ὅτι τὴν γεγενημένην περὶ αὐτῶν, ἐπιεσθῆναι φυ-
λάσσει κατὰ τὸν πρῶτον, πατέρων δὲ
καιμένων ἔργα. πορτὸν καὶ τοὺς ἐν τῇ Καρ-
χηδονίᾳ πορτὸς ἠήσοι τὰς ψυχὰς, καὶ τὸν
Αντίοχον αὐτῶν, ὠδονομήματος τῇ καλοκαγα-
θίᾳ τὴν ἐκείνων αἰσίου. Οἱ δὲ Καρχηδόνιοι
θεωρῶντες τὰς πόλεις ἐκπορτομένης, ἐπαμ-
D πον πορτὸς τὸν Αντίοχον, διόμενοι μὴ μέλλειν,
ἀλλὰ πελάζειν τοῖς πολεμίοις, καὶ κρίνειν τὰ
πορτὸματα διὰ μάχης. Ο δὲ ἀφαιρούσας,
τὴν μὲν παρῶν ἀπεκρίθη ἄλλα σκεπὴν·
πορτὸ δὲ τὴν ῥαθυμίαν, ἀφαιρήσεται τὸ χερὸν
αὐτῶν. Μετὰ δὲ πέντε ἡμέρας ἀναζεύξας ἐκ
τῆς πορτὸς τὰς ἀδύμματα πόπων, πορθέηλε καὶ
κατεστρατοπέδωσε πορτὸ Ζάμα. αὐτὴ δὲ ὅτι
πόλις ἀπὸ τοῦ Καρχηδονίου ὥς πορτὸς τὰς
δύσιν ὁδὸν ἡμερῶν πέντε. καὶ αὐτὴν ἐξέπεμψε
E ῥῆς κατὰ σκοπὸν, βουλομένης ὅτι γενομένη, πορ-
στρατοπεδούοι, καὶ πῶς χεῖρεται τὰ κα-
τὰ τὰς πρῆμβολάς. ὁ δὲ τῶν Ῥωμαίων στρα-
τηγὸς Πόπλιος ἐπορμαζίντων ὥς αὐτῶν τῶν

κατασπών, ἑσπύτοι ἀπὲρ τῷ χυλάζῃν A
 τοὺς ἐαλωμένους, καὶ τὰς ἐξ ὧν τοῖς ἀλ-
 λοῖς, ὡς τοῦ αὐτοῦ συστήσας αὐτοῖς χιλίαρ-
 χον, ἐπέταξε πρῶτα καὶ ταῖς ὑποδείξαι
 τὰ καὶ τὴν πρὸς ἐμβολίω. ἡμοῦ δὲ πύπυ,
 παρσιπύπυ τῶν αὐθροπῶν, εἰ πρῶτα φι-
 λοτίμως αὐτοῖς ὑποδείδειν ὁ συστῆς. τῶν
 δὲ φησάντων, δοῦν ἐφόδον καὶ ὑπακομπήν
 ἐξαπέψατο. παρσιπύπυ δὲ τιμωρὸς Ἀννίβα
 δῖα σαφῶς πρὸς τῶν ἀππιτημόνων αὐτοῖς. ὡν
 παρσιπύπυ, θανόντας ὁ Ἀννίβας τὴν με-
 γαλοψυχίαν καὶ τόλμην τῶν ἀνδρῶν, οἷον οἷον ὁ-
 πως εἰς ἐρμῶν ἐπὶ τῷ βούλεσθαι συνη-
 θῆναι εἰς λόγους τῶν Ποπλίων. κρήνας δὲ τῶν
 διεπύπυ αὐτῶν κήρυκα, φάσκων βούλεσθαι κα-
 ιολογηθῆναι πρὸς αὐτοὺς ὑπὸ τῶν ὁλῶν. ὁ δὲ
 Ποπλίων ἀκούσας ταῦτα τῷ κήρυκι, συγ-
 κατεπύπυ τοῖς πρὸς ἀνατολῶν. ἔφη δὲ πύ-
 πυ πρὸς αὐτοὺς, δῖα σαφῶς, ἐπὶ δὲ μέλ-
 λη συμπορεύεσθαι, τὸν τόπον καὶ τὸν καιρὸν.
 Ταῦτα μὲν οὖν ἀκούσας ὁ κήρυξ, ἐπὶ δὲ
 πάλιν εἰς τὴν ἰδίαν πρὸς ἐμβολίω. τῇ δὲ ἐ-
 παύσειν ἦν Μαασθράσας, ἔχον περὶ μὲν
 εἰς ἑξαχιλίους, ἵππους δὲ πρὸς ἑξαχιλίους.
 ὡν ἀπιδεξάμενος ὁ Ποπλίων φιλανδροπῶς,
 καὶ συληρεῖς ἐπὶ τῶν πρῶτων ὑπὸ τοῖς πε-
 ποῖα τοὺς πρὸς Σύφακι πειρομένους,
 αἰεζόμενος καὶ πρὸς ἀνατολῶν πρὸς πόλιν Μάρ-
 γαρον, κατεστράτευσεν, πρὸς τε τὰ δῖ-
 λα τόπον εὐφῶν καὶ ἀγαθόμορος, καὶ τὴν ὑ-
 δρῆναι ἐν τῷ βέλῳ ποταμῷ. καὶ τεῦθεν
 ἐξέπυπυ πρὸς τὴν Καρχηδονίων στρα-
 τηγὸν, φάσκων ἔτοιμος εἶναι συμπορεύεσθαι D
 πρὸς αὐτοὺς εἰς λόγους. ὡν ἀκούσας Ἀννίβας,
 αἰεζόμενος καὶ συνεπύπυ, ὡς μὴ πλείον ἀ-
 πύπυ πειράσθαι σάδῳ, κατεστράτευσεν
 πρὸς πῖα λόφον, ὅς τὰ μὲν λοιπὰ πρὸς τὴν
 πρῶτα καιρὸν ὀρθῶς ἔχον ἐδόκει. τὴν δὲ ὑ-
 δρῆναι ἀποτέρω μικρὴν εἶχε καὶ πολλὴν τα-
 λαπωρεῖαν ὑπὲρ μὲν οἱ στρατιῶται πρὸς τῶν
 ὁ μέγας. Κατὰ δὲ τὴν ἑξῆς ἡμέραν παρσιπύ-
 πον ἀπὸ τῆς ἰδίας πρὸς ἐμβολῆς ἀμφοτέρω μὲν
 ὀλίγον ἵππων. καὶ πύπυ χωροῦντες ἀπὸ
 πύπων, αὐτοὶ συνεπύπον εἰς ὁ μέγας, ἔχοντες
 ἐρμῶν μὲν ἐαυτῶν. δεξιοτάμενος δὲ παρ-
 σιπύπας Ἀννίβας, ἤρξατο λέγειν. ὡς ἐδόλετο μὲν

ducti, tantum abfuit ut de captis sup-
 plicium sumeret, quod facere alij so-
 lent, ut contra unum eis e Tribunis mi-
 litum tradiderit, iustum omnia ipsis bo-
 na fide ostendere quæ essent in castris.
 quinetiam ubi factum erat quod ius-
 ferat, ab iisdem percunctatus est, Satin
 accuratè omnia ipsis ostendisset qui
 fuerat traditus. quum dixissent specu-
 lators, ita esse factum; viatico dona-
 tos & datis qui prosequerentur, retro
 ad Hannibalem dimisit, iussitq; ut cū-
 cta Hannibali quæ sibi acciderant, aut
 quæ cognouerant diligenter renūcia-
 rent. Post reditū speculatorum Han-
 nibal magnitudinem animi & fiducia
 Scipionis demirans, impetum nescio
 quomodo sumpsit cum illo colloquē-
 di. deinde ut sedit eius animo hæc sen-
 tentia, præconem ad Scipionem misit,
 qui diceret, velle se cū ipso de summa
 rerum colloqui. Publius audito præ-
 conis nuntio, potestatem eius quod po-
 stulabat Pœno facit. Missurum etiā se
 ad illum dixit, qui locū & tempus in-
 dicaret, ubi conuenire Hannibalem
 constituisset. His auditis in castra Pu-
 nica redit præco. Postridie eius diei
 Massanissa cum sex millibus peditum,
 quatuor equitum venit. Quæ ubi co-
 mitate singulari excepisset Scipio, gra-
 tulatus ei, quod populos omnes qui
 Syphaci prius parebant sui iuris fecis-
 set, castra inde mouit. Ventum est ad
 Margarum, siue Nadagaram urbem;
 ibi Scipio consedit, nactus locum tum
 ad cætera opportunum, tum quod a-
 quatio intra teli coniectum erat. Eo ex
 loco nuntium ad Carthaginiensem
 Imperatorem misit, paratum se esse si-
 gnificans, ad conueniendum ipsum
 colloquij causa. Hannibal eo accepto
 nuntio, castra mouet. Postquam pro-
 prius ventum, ut iam triginta non am-
 plius stadia in medio essent, in tumulo
 Pœnus consedit, commodum alioquin
 ad institutum negotium, nisi quod
 longinquioris paullo aquationis erat;
 ita ut eius milites in aquando laboris
 plurimum sufferre cogerentur. Postero
 die Imperatores ambo e suis castris,
 equitibus paucis comitati, progre-
 diuntur. soli deinde comitibus sum-
 motis, cum singulis interpretibus in
 medium procedunt. Tum Hannibal
 prior post salutationem ita cepit lo-
 qui. Si iam esset integrum optatu-

rum se fore, ut neque Romani quicquam unquam eorum quæ sunt extra Italiam concupissent, neque Carthaginenses eorum quæ extra Africam. Vtriusque enim populi hæc propria esse, eaque pulcherrima imperia, à Natura ipsa suis finibus comprehensa, ac quasi circumscripta. Nunc quoniam de Sicilia primo disceptantes bellum inter nos gessimus; deinde autem de Hispaniæ possessione, ac tandem, bonam nobis mentem Fortuna corrumpente, eò usque sumus progressi, ut de patriæ solo vos antea sitis periclitati, nunc ipsi cum maxime periclitemur; illud iam superest, ut si qua ratione possumus, iram Deum deprecari, tantæ huic pervicaciæ finem imponamus. Equidem, ipsa edoctus experientia quam mutabilis res sit Fortuna, quam sæpe rei minime interuentu magna in utrâvis partem momēta faciat, dum mortales non secus ac pueros infantes ludibrio habet; ad quietâ consilia sum paratus. De te P. Corneli, vehemēter sum anxius, inquit, & sollicitus; ne forte, siue quia iuuenis es admodum; siue quia ex animi sententia semper omnia tibi successere, cum in Hispania, tū in Africa; neq; unquā hactenus Fortunæ magno impetu retro ruētis periculum fecisti; verbis meis, licet fide dignis, parū tamen si dei habeas. Quin tu potius considera mihi ex vno quod iam dicā, cuiusmodi sit rerū humanarū cōditio: neq; ego de eorum qui olim fuerūt rebus loquor; verū de iis quæ nobis ipsis cōtigerunt. Nēpe Hannibal ego ille sum, qui post Cannēsem pugnā, totius propemodum potitus Italiæ, aliquāto post tempore Romam ipsam petij, & quū millia passuū quinq; ab Urbe confedissem, de vobis & patriæ vestræ solo quid mihi statuendū esset, deliberabā: qui nunc in Africa ad te virū Romanū accessi, de mea & populi Carthaginēsis salute tecū acturus. Te hortor Publi, ut hæc intuens, spiritus magnos nimis ne geras; sed in deliberādo de reb. præsentib. humanæ fortis memorē te probes. id autē est, ut bonorū maximū, malorū minimū eligas. enimvero quis cōpos mentis discrimen tantum adire velit, quantū tibi nūc imminet? è quo si victor discesseris, neq; tuā tibi, neq; patriæ gloriā multū sanē amplificabis;

A αὐτὸς μὴτε Ῥωμαίους ἐπιθυμῶσαι μηδέποτε μηδὲν τῶν ἐκτὸς Ἰταλίας, μήτε Καρχηδονίους τῶν ἐκτὸς Λιβύης. ἀμφοτέροις γὰρ εἶ) ταῦτά τε καὶ καλλίστας δυνατείας, καὶ συλλήβδην ὥσπερ ἀειωρομένης ὑπὸ τῆ φύσεως. ἐπεὶ δὲ παρθὸν μὲν ὑπὸ τῶν κατὰ Σικελίαν ἀμφισβητήσαντες, ἔξεπολεμήσαντο ἀλλήλους· μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν ὑπὸ τῶν κατὰ Ἰβηρίας· ὃ δὲ τέλος ὑπὸ τῆς τύχης ἀποτυχεύοντες, μέχρι τούτου παροξέσκηκεν, ὥστε καὶ πρὸς τὴν πατρίδα ἐδάφοις ἡμᾶς κινδυνεύειν, τοὺς δ' ἀκμὴν ἔτι καὶ νῦν κινδυνεύειν· λοιπὸν ἔστιν εἴ πως δυνάμεθα δι' αὐτῶν, παροξυσμένοι τοὺς θεοὺς, ἀγαλῦεσθαι τὴν ἐρετώσαν φιλοτιμίαν. Εἰ γὰρ μὲν οὖν ἐπιμὸς εἰμι, ὃ πείρει εἰληφέναι ἀπὸ τῶν παροξυσμάτων, ὥς μετὰ τὸν ἔστιν ἡ τύχη, καὶ πρὸς μικρὸν εἰς ἑκάτερα ποιεῖ μεγάλας ῥοπὰς, κατὰ τὴν ἡπιότις χρομὴν. σὲ δ' ἀγωνιστὴν Πόπλιον λέων, ἔφη, καὶ ἀπὸ τῆς γένεσός σου εἶ) κινδυνεύει, καὶ ἔτι δὲ πᾶντα σοὶ κατὰ λόγον κινδυνεύειν, καὶ πᾶν κατὰ Ἰβηρίας, καὶ πᾶν κατὰ τὴν Λιβύην· καὶ μηδέποτε μέχρι γὰρ τῆς νῦν εἰς τὴν τῆς τύχης ἐμπιπώκειναι παλινορμὴν· μή ποτε οὐ πιστῆς ἔχῃ ταῦτα τοῖς ἐμοῖς λόγοις, καὶ πρὸς οὐδὲ πιστοῖς. Σκέπτει δὲ ἀπὸ ἐνὸς τῶν λόγων πᾶν παροξυσμῶν· μὴ πᾶν τῶν παροξυσμῶν, ἀλλὰ πᾶν κατὰ ἡμᾶς αὐτοὺς. Εἰμὶ τοιγαροῦν Ἀπίωνος ἐκείνου, ὃς μετὰ τὴν ἐν Καίταις μάχην σχεδὸν ἅπασαν Ἰταλίαν ἐγκρατὴς ἡνέκατος, καὶ μετὰ τὴν χρονοῦν ἦκεν πρὸς αὐτὴν τὴν Ῥώμην, καὶ τραβηχόμενος ἐν πελάγεσιν ἐπαύειν, ἐβουλόμην ὑπὸ ὑμῶν καὶ τῆς τῆς ὑμετέρας πατρίδος ἐδάφοις, πῶς ἔστι μοι χρεῖον. ὃς νῦν ἐν Λιβύῃ παρῆμι πρὸς σὲ Ῥωμαῖον ὄντα, πρὸς τῆς ἐμῆς καὶ τῶν Καρχηδονίων ὁπλησίας κινολογούμενος. Εἰς αὐτὸ βλέποντα, πρὸς καλῶς σὲ μὴ μέγα φρονεῖν· ἀλλ' αἰδομένης βυλβύεσθαι πρὸς τῶν ἐρετῶν. τὸ δὲ ἔστι, τῶν μὲν ἀγαθῶν αἰεὶ ὃ μέγιστον, τῶν κακῶν δὲ τοῦλάχιστον ἀντιτάσσεται. τίς οὖν αὐτὸν ἔλαττο τοῦ ἔχειν πρὸς τοιοῦτον ὄρμην κινδυνῶν, οἷός σου νῦν ἐρέσκειν; ἐν ᾧ νικῆσας μὲν, οὔτε τῇ σπαντὶ δόξῃ μεγάλῃ παροξυσμοῖς, οὔτε τῇ τῆς πατρίδος.

tionem & cunctorum opinionem in recta è locis apertis concedere compulsi, & hoc amplius, de sua & patriæ suæ salute, iamiam se periclitaturos nihil dubitantes, metu penitus percussi, animis consternabatur. Et quum ipsa rerum necessitate adacti, prospicere in posterum, ac quid esset factum opus consultare conarentur, pars Senatus inopia consilij hærebat; alij varias easque admodum confusas sententias in medium afferebant. Erant qui censerent, ad Hannibalem mittendum eumque ex Italia esse accersendū; ceu spe illa vnica relicta, quam in eo Imperatore & eius exercitu ponerent: alij petendas à Scipione inducias per legatos dicebāt, & cum eo esse agendum de finiendo bello ac pace facienda. Nec deerant, qui bono animo esse omnes iuberent, exercitum conscribi decernerent, & ad Syphacem legatos mitti. hunc namque in urbem Abbam Carthagini propinquam se recepisse, ibique amissorum exercituum reliquias colligere. Atque hæc demum vicit sententia. Ita igitur Carthaginenses, misso Asdrubale copias reparabant. Qui etiam Syphacem per legatos orarunt, vt ferre sibi opem vellet, manerētque in eodem proposito, quod initio susceperat; nec dubitaret Imperatorem suum mox sese illi cum copiis fore coniuncturum. Eo tempore dux Romanus Vticæ oppugnandæ intentus, cognito Syphacem substituisse, & Pœnos exercitum denuo cogere, id potius operam dabat, vt eductis legionibus è castris, ante Vticam aciem instructam teneret. Simul capta spolia militi partitus, mercatores ab exercitu dimisit. vtili sane consilio. nam quia prospero pretio paullo ante pugnatum erat, in bonam spem de summæ rei victoria omnes adducebantur; & milites prædam modò partam haut magni facientes, mercatoribus eam non grauare diuendebāt. Regi Numidarum cum amicis deliberati placebat initio, in itinere inchoato pergere, & domum se recipere. Sed quum circa urbem Abbam Celtiberi ei occurrissent, quos Carthaginensium conquisitores conduxerant, supra milia hominum quatuor; eo auxilio Numidæ confisi, animisque aliquatulum receptis, substiterūt. Accessere deinde

A ἡ ὑποαίθεσις οὕτως ἀλόγως καὶ παρορμητικῶς ἐκχωρήσας τοῖς ὑποειρημένοις, ἀλλὰ καὶ τὸν παρὲς σφῶν αὐτῶν καὶ τὴν πατριδὸς ὅσοι οὐκ ἦδ' ἡ παρορμητικὴ κίνδυνος, τελέως ἐκπλαγῆς ἦσαν καὶ παρὲς φόβοι τῆς ψυχῆς. Οὐ μὴν ἀλλὰ τὴν παρορμητικὴν αἰσθητικὴν ποιῆσαι παρορμητικῶς καὶ βουλὴν ὑπὲρ τῶν μέλλουσιν, ὡς δὲ συνέδριον ἀπορίας καὶ ποικίλων καὶ παρορμητικῶν ἐπινοημάτων πλήρες. οἱ μὲν γὰρ ἔφασκαν δεῦν πέμπειν ἐπὶ τῷ Ανίβα, καὶ καλεῖν ἐκ τῆς Ἰταλίας ὡς μίας ἐπὶ καλεπομένης ἐλπίδος τῆς ἐν ἐκείνῳ ὧν στρατηγῶν, καὶ τῆς μετ' ἐκείνους δυνάμεσιν οἱ δὲ παρορμητικῶς παρὲς τὸν Γόπλων ὑπὲρ αἰσθητικῶν, καὶ λαλεῖν ὑπὲρ ἀγαλῶσεων καὶ σωτηριῶν ἕτεροι δὲ παρὲν καὶ συνάγαν τὰς δυνάμεις, καὶ ἀγαπέμπεσαι παρὲς τὸν Σύφακα. καὶ γὰρ πλησίον αὐτὸν εἰς τὴν Ἀββαν ἀποκαχωρημένοι, συναθροίσαντες δὲ τοὺς ἀπὸ τῆς κινδυνίου ἀγαφυρῶντες. καὶ δὴ καὶ τέλος αὐτῇ τῇ γνώμῃ ἐπιτρέψαντες. οὕτω μὲν οὖν τὰς τε δυνάμεις ἡθροίζον, ἐκπέμψαντες τὸν Ασδρούβαν. καὶ διεπέμψαντο παρὲς τὸν Σύφακα διόμοι σφίσι βοηθεῖν καὶ μὲν ἐπὶ τῇ ὑποκατωμένων καὶ τὴν ὅλῃ ἀρχῇ παρῆσαν, ὡς αὐτίκα μάλα ὧν στρατηγὸς καὶ τῇ δυνάμει παρὲς αὐτὸν συνάφοτος. ὁ δὲ τῇ Ρωμαίων στρατηγῶν, ἐγένετο μὲν καὶ παρὲς τὴν τῆς Ἰτύκης πολιορκίας. ὁ δὲ πλείον, ἀκούων ἐπιτρέψαντες τὸν Σύφακα, καὶ τοὺς Καρχηδονίους πάλιν ἀθροίσαντες στρατὸν, ὅλῃ τὰς δυνάμεις, καὶ παρὲς ἐβόλε παρὲς τῆς Ἰτύκης. ἅμα δὲ καὶ νείμας πρὸ τῆς λαφύρων, τοὺς ἐμπόρους ὅλῃ πείσθη, λισσιτελῶς καλεῖν γὰρ τὸ ὅλῃ ἐλπίδος ὑποκατωμένων ἐκ τῆς γεγονότος ἀτυχήματος, ἐπίμψαντες τὸν παρὲς ὡφέλειαν οἱ στρατιῶται παρὲς ὅλῃ ποιῶμενοι διεπῆσαν τοῖς ἐμπόροις. Τῷ δὲ βασιλεὺς τῶν Νομάδων καὶ τοῖς φίλοις, ὁ μὲν παρὲς ἐδόκει καὶ τὸ συνεχὲς εἰς τὴν οἰκίαν ποιῶν τὴν αἰσθητικὴν τὴν δὲ Κελιδόρῳ αὐτοῖς ἀπομνησκάντων παρὲς τὸν Ἀββαν, οἱ πῖτες ἐτύγχοντες ὑπὸ τῶν Καρχηδονίων ἐξενολογημένοι πλείους οἶντες τὴν τετρακισχίλιον πεινόντες τῆς χειρὸς ταύτης, οὕτως ἐπίσταντες, καὶ βραχύ τι τῆς ψυχῆς ἐπαρρησας. Σιὴ δὲ τοῦτοις

ἄμα καὶ τῆς παιδείας, ἥ τις ὡς θυγάτηρ
 μὲν Ασδρούβα τῷ στρατηγῷ, γυνὴ δὲ τῷ
 Σύφακι, καὶ ἄρ' ἐπομῶς παρεῖπον, διο-
 μήνης καὶ λιπάρους μῦθον, καὶ μὴ κατὰ-
 λιπεῖν ἐν τοιούτοις καθεῖς τοὺς Καρχηδόνιους,
 ἐπειδὴ καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς ὁμοκαλουμένοις
 ὁ Νομάς. Οὐ μὲν γὰρ καὶ τοὺς Καρχηδόνι-
 οὺς ἐλπίζειν πρὸς ἑαυτοὺς οἱ Κελπίβορες·
 αἱ μὲν γὰρ τῷ τε βασιλεὺς, μυρίους αὐτῶν
 ἀπήγαγον (1)· καὶ τῷ τοὺς κινδύνους αὐτοπο-
 ρατοῖς ὑπαρχόν, καὶ τοῖς ψυχαῖς, καὶ τοῖς κα-
 τὰ τοῖς νόμοις. ἐκ δὲ ταύτης τῆς φήμης καὶ τῆς
 χυδαίας καὶ πικρῆς λαλίας μεταπεισθέντες
 οἱ Καρχηδόνιοι, διπλοσίνος ἐκφύλακται
 παρὸς τὸ πάλιν αἰτιποίησαι τὸ ὑπαίθετον· καὶ
 τέλος ἐν ἡμέραις τελέχοντα πρὸς τὰ Μεγά-
 λα πεδία καλεσμένοι βασιλεῖς καὶ ἄλλοι
 συνεστράτευον ὁμοῦ τοῖς Νομάς, καὶ
 τοῖς Κελπίβορσι, οἵτις ἐκ ἐλαττοῦ οἱ πρῶ-
 τες τεισχυρίων. Ὡς δὲ ἐκφύλακται εἰς τὸ τῷ
 Ρωμαίων στρατοπέδον, ὅτε οὗτος ὁ Πόπλιος ἐξ-
 ἤλθε πρὸς τὸ ἐξοδεῖν καὶ συνεστράτευσε τοῖς πολιορ-
 χούσι τῷ Ἰνύκῃ, ἀδελφῷ ὡς ἐλάττω, καὶ τοῖς καὶ
 Σάλαρσι, ἑξώρμησι, τὸν στρατεύμα πρὸς ἑαυ-
 τῶν. ἀφικόμενος δὲ πεμπλαῖος ἐπὶ τὰ Με-
 γάλα πεδία, καὶ συνεστράτευσε τοῖς πολεμίοις,
 καὶ μὲν πρῶτην ἡμέραν ἐπὶ πρὸς λαφύρα κα-
 τεστράτευον, πρὸς τελέχοντα σταδίων δὲ το-
 χῶν τῶν πολεμίων· τῇ δὲ ἐξῆς κατέβη εἰς τὰ
 πεδία, καὶ παρ' αὐτοῖς ἐν ἐπὶ σταδίοις τοῖς
 ἰσπίας, πρὸς ἐνέβη. δύο δὲ πρὸς καὶ πόδας
 ἡμέρας μέναντες, καὶ βραχέα δὲ τῷ ἀχρο-
 βολισμῷ κατὰ πειράζοντες ἀλλήλων, τῇ τε-
 τάρτῃ καὶ πρὸς ἐπὶ δὲ ἡμέρῃ ἀμφοτέρω, καὶ
 πρὸς ἐνέβησαν καὶ διωάμενοι. Οὗ μὲν οὖν Πό-
 πλιος ἀπλάς καὶ τὸ πρὸς αὐτοῖς ἔθος ἔθηκε
 πρῶτον μὲν καὶ τὸ ἀσάτων σημείας· ἐπὶ δὲ
 ταύταις τῷ ἀντίκτιπον· τελευταίας δὲ ἐπέ-
 σθη κατόπιν τὰς τῶν τεταρίων. τῷ δὲ ἰσπίων
 τοὺς μὲν Ἰταλικούς· ἐπὶ δὲ διέκρινεν ἔθηκε, τοῖς δὲ
 Νομάς καὶ Μασσινάσιν ἐπὶ δὲ λαίον. οἱ
 δὲ πρὸς τὸν Σύφακα καὶ τὸν Ασδρούβαν, τοὺς
 μὲν Κελπίβορας μέτοις ἔταξαν ἀπὸ τοῖς τοῖς
 τῶν Ρωμαίων ἀπείχαις, τοὺς δὲ Νομάς δὲ
 Διανόμον, τοῖς δὲ Καρχηδόνιους ἐκ τῷ δε-
 ξιά. Ἀμα δὲ τῷ ἡμέρῃ τῷ πρῶτῳ

A Sophonisbæ preces, quæ Asdrubalis
 filia erat, Syphacis vxor. Hæc mari-
 tum obsecrans, multumque obtestans
 vt maneret, neque Carthaginienſes
 neceſſario ipſorum tempore defere-
 ret, peruicit tandem, & quod petebat
 à Numida impetrauit. Celtiberi quo-
 que non mediocri ſpe Carthaginien-
 ſes implebant: quorum non quatuor
 ſed decem adueniſſe millia nunciaba-
 tur: eos porro animos in prælia ipſos
 afferre, id genus armorum, nemo vt
 vim ipſorum poſſet ſuſtinere. Ad hanc
 famam & vulgi atque vniuerſæ plebis
 ſermones quum ciuitas ſeſe crexiſſet,
 B duplo animoſiores euafère Pœni ad
 prodeundum in loca aperta. Trigēſi-
 mo denique die, in Magnis, ita vo-
 cant, campis caſtra fecerunt; ibique
 Numidis & Celtiberis iuncti, exerci-
 tum ſuum, in quo erant ad ſummum
 triginta hominum millia, in iſdem
 caſtris continuerunt. Poſtquam huius
 rei nuntius ad Ro. exercitum eſt alla-
 tus, repente Scipio ad educendas le-
 giones ſe comparauit. Vbi igitur Vti-
 cam obſidentibus, & classi Præfectis,
 C de iis quæ fieri vellet edixiſſet, cū reli-
 quo omni exercitu ſine vllis impedi-
 mentis, ire ad hoſtes pergit. Quintis
 caſtris ad Magnos campos eſt peruen-
 tum, vnde non longe hoſtes aberant.
 Primo die in tumulo triginta ferme
 ſtadia diſtante à Punicis caſtris conſe-
 dit. Poſtero die in campos degreſſus è
 tumulo aciem inſtruit, equitatu hoſti
 obiecto, & ſtadia ſeptem ex eo loco
 antrorſum progredi iuſſo. Per inſe-
 quens biduum ibi quum manſiſſent,
 D ac leuibꝯ præliis ſeſe inuicem exer-
 citus laceſſiſſent; quarto die, deſtinato
 conſilio vtrinque eduçtis copiis, in a-
 ciem deſcenſum eſt. Publius in acie
 inſtruenda Romanæ militiæ conſue-
 tudinem ſimpliciter ſeruauit. In prima
 acie locauit ſigna Haſtatorum; deinde
 Principum; poſtremos omniū in ſub-
 ſidiis Triarios. Equitatum Italicum à
 dextro cornu, ab læuo Numidas Maſ-
 ſaniſſamq; conſtituit. Syphax Asdru-
 bālque Numidis in ſiniſtro locatis,
 Carthaginiēſibus in dextro, Celti-
 beros in mediam aciem ex aduerſo
 E cohortium Romanarum receperunt;
 Ita inſtructi concurrunt. Primo impe-
 tu Nu-

tu Numidæ ab Italicis equitib. pelluntur, Carthaginienses à Massanissa, utpote qui animos tot prioribus cladibus fractos gererent. Celtiberi cum Romanis congressi fortiter dimicabant: quod nec in fuga salus vlla ostendebatur, locis ignotis; neque spes veniæ ab Scipione erat, si viui caperentur, propter perfidiâ, qua vsi fuerant quando in hoc bellum consenserant. Nam quum hostile nihil ab eo res in Hispania gerente passi essent, nefarie violata fide mercenariis armis oppugnatû Romanos pro Carthaginienſibus venisse existimabantur. Igitur nudata vtrinque cornibus acie, Celtiberi circumfusus vndique Principibus & Triariis, omnes, paucis admodû exceptis, sunt cæsi. Et hi quidem isto modo perierunt; quorum opera magno Carthaginienſibus fuit vsui, non solum decertantibus, verum etiam fugientibus. Nam si Romanorum impetum nihil Celtiberi essent remorati, atque illi statim fugiētes Pœnos vestigiis ipsorum essent persecuti; pauci omnino illorû manus hostium effugissent. Nunc per eam moram quam isti attulerunt, & Syphax cum suo equitatu sine discrimine in regnum sese recepit suum; & Asdrubal cum superstitib. Pœnis Carthaginem peruenit. Rom. Imperator omnib. ordinatis quæ ad spolia & captiuos spectabant, concilium cōuocat, & quid porro esset agendum cōsultat. Placuit deliberantibus hæc sententia, ut Imperator vrbes circa omnes raptim perdomaret; Lælius & Massanissa Numidis assumptis & legionû Ro. parte, Syphacem persequerentur, neque vllum ei ad deliberandum de suis rebus, & ad vires reparandas tempus darent. Hoc inito consilio, in diuersa duces sunt profecti; pars aduersus Syphacem cum iis quos diximus militibus; Imperator ad vrbes infestandas. quarum aliæ præ metu in voluntariam deditionem venerunt; alias Scipio per vim oppugnavit & coronâ cepit. Erant sane tunc in Africæ regione omnia ad mutationem prona. quod propter longa & diuturna bella, quæ in Hispania Pœni gesserant, continuis laboribus & tributorum pensionibus populi supra modum fuerant vexati. Carthagini vero quum

A ἔφασκεν, ὡς ἔως οἱ Νομάδες ἐρέχοντο τοὺς Ἰ-
ταλικούς ἱππείς, οἳ τε Καρχηδόνιοι τοὺς πε-
ρὶ τὸν Μασσηνάσιν, ἃ τε πλεονακίς ἦδη
παρασηλημένοι τῆς ψυχῆς. οἳ δὲ Κελύβηρες
ἐμάχοντο ἡγεταίως, ὑστάτους τοῖς Ῥωμαίοις.
οὐτε γὰρ φεύγοντες ἐλπίδα σωτηρίας εἶ-
χον, ἀλλὰ τὴν ἀπικεῖναι τῶν τόπων· ὥστε
ζωρεῖα κρατηθέντες, ὅτε τὸ ἀθροῖον τὴν εἰς
τὸ πόλεμον. ὥστε γὰρ πολέμιοι πεποιθότες
ὑπὸ αὐτῶν καὶ τὰς ἐν Ἰβηρία παραξέας, ἀδί-
κως ἐφαίνοντο καὶ παρασπίνδως ἦσαν καὶ Ῥω-
μαίων συμμαχῆσσι τοῖς Καρχηδόνιοις. ὅ-
μην ἀλλ' ἅμα ὥς κλίνει τὸς ἀπὸ τῆς κραταίας,
παχέως κυκλωθέντες ὑπὸ τῶν περικύκλων καὶ βια-
ρίων, αὐτὴν κατεκρήσαντο πάντες, πλην τελέως
ὀλίγων. οἳ μὲν οὖν Κελύβηρες ἔτι τὸ ἔργον
ἀπώλοντο, μεγαλύτεροι πῦρα χρόνιοι χρειᾶν τῆς
Καρχηδονίους, οὐ μόνον καὶ τὸ μάχην, ἀλλὰ
καὶ καὶ τὸ φυγῆναι. εἰ μὴ γὰρ τὸ ἐμπόδιον ἐ-
γὼν τοῖς Ῥωμαίοις, ἀλλ' ὡς ἔως ἐκ ποδὸς
ἠελοῦντο τῶν φεύγοντι, πρὸς τελευτῇ αὐτοὶ ὀ-
λίγοι ἔφυγον τῶν ὑποεσθίων. οὐν δὲ αὖτε τού-
τοις ἡμιόμοις ὅπισθας, οἳ τε αὖτε τὸ Σύ-
φακα μετὰ τῶν ἱππέων ἀσφαλῶς ἐποίησαντο
τὴν ἀποχώρησιν εἰς τὴν οἰκίαν, οἳ τε αὖτε
τὸ Ἀσδρουβαν μετὰ τῶν ἀφασσομένων εἰς
τὸ Καρχηδόνια. Ο δὲ στρατηγὸς τῶν Ῥωμαίων
ἐπὶ τὰ σκύλα καὶ τοὺς ἀχμαλώτους ὡρε-
πὺς ἔθηκε, συγκαλέσας τοὺς συνέδριοι, ἐβλάβε-
το αὖτε τῶν ἐξῆς τί δέον ἦν ποιῆναι. ἔδοξεν οὖν
αὐτοῖς τὸ μὲν στρατηγὸν Γόπλιον καὶ μέρος τι τῶν
δυνάμεως, τὸν μὲν ὅπισθορρόμοι τὰς πό-
λεις, τὸ δὲ Λαίλιον, καὶ τὸν Μασσηνάσιν λαβόν-
τας τοὺς τε Νομάδας καὶ μέρος τῶν Ῥωμαίων
στρατοπέδων, ἐπιδεῖν τοῖς αὖτε τὸ Σύφακα,
καὶ μὴ δοῦναι χρόνον εἰς ὅπισθας καὶ παρα-
σπίνδην. ὅτοι μὲν ταῦτα βυλβυσάμενοι, διε-
χωρίσθησαν, οἳ μὲν ἐπὶ τὸ Σύφακα μετὰ τῶν
παρασηλημένων στρατιωτῶν, ὁ δὲ στρατηγὸς ἐπὶ
τὰς πόλεις. ὡν αἱ μὲν ἐπὶ τὴν παρασηληνότητα
τοῖς Ῥωμαίοις ὅτε τὸ φόβον· αἱ δὲ πόλιοι
ὅτε ἐφ' ὅδου καὶ κρατὸς ἦρε. πάντα δ' ὡς οἰκίαν
μεταβολῆς τὰ καὶ τὴν χάσιν· ἃ τε συνεχῶς
τε εἰκνύμενα τὴν κακοπαθείαν καὶ τῆς εἰσφο-
ρῆς ὅτε ὁ πολυχροῖος γενομένη τὸν κα-
τὰ τὴν Ἰβηρίαν πόλεμον. Εἰ δὲ τῇ Καρχηδόνι

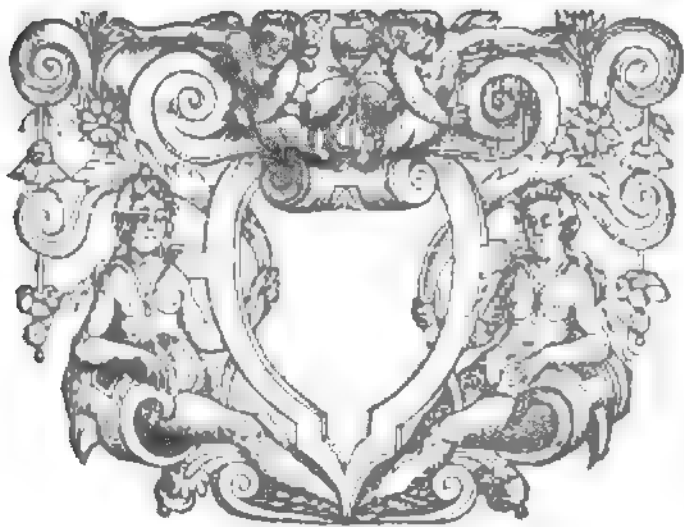
μεγάλης καὶ πρῶτον ὑπαρχούσης ἀ-
καταστάσεως, ἐπὶ μείζονα τότε συνέβαινε γί-
γνασθαι τὴν καταστροφήν, ὥς αὖ ἐκ δόλπου
τελικαύτη πληγὴ πεπρωμένων ἦδη καὶ ἀ-
πειπόντων ἦν ἐν αὐτοῖς ἐλπίδας. οὐ μὲν
δὲ οἱ μὲν αἰδρωδίσαντο δοκῶντες εἶναι τῶν
συμβῶντων, ταῖς μὲν ναυσὶν ἐκέλευον ἦδη μὲν
πλεῖν ὅτι τοὺς τὴν Ἰνύκιον πολιορκεῖν ἦσαν,
καὶ τὴν τε πολιορκίαν πύρρῳ λύειν, καὶ ναυ-
μαχεῖν τοῖς ὑπερταύτοις ἀποδρασκέοις ὅσοι
πρὸς τὸν ὅμιλον· ὅτι τε τὴν Ἀντίαν
πέμπειν ἠέτιον, καὶ μηδεμίαν ὑπερβολὴν
ποιουμένων, ὅτι ἐλέγχον καὶ ταῦτα τὴν
ἐλπίδα. μεγάλας γὰρ ἀμφοτέρωθεν εἶναι
ταῖς ἐπιβολαῖς ἐκ τῶν κατὰ λόγον ἀφορ-
μας πρὸς ἑαυτοὺς. πινὲς δὲ ταῦτα μὲν
ἐφασαν μικρὸν φέρειν τοὺς χειροῖς, τὴν δὲ
πόλιν ὀχυρῶν καὶ ἀποδρασκέοις πρὸς
πολιορκίαν. πολλὰς γὰρ δώσειν ἀφορμὰς ὅ
αὐτοῖς, αὐτοῖς ὁμοῦ. ἅμα δὲ βουλεύε-
σθαι πρὸς ἀφελύσεως καὶ σωθῆναι πρὸς
οὐκ, ὅτι τίς, καὶ πῶς αὐτοῖς λύσιν ποιήσονται
τῶν ἐκείνων κακῶν. ἡγομένων δὲ καὶ πλεόν-
των λόγων πρὸς ταῦτα, πάσας ἐκύρωσαν ἅ-
μα καὶ γνώμας. Κελεύονται δὲ ταῦτα, οἱ
μὲν εἰς τὴν Ἰαλίαν μέλλοντες πλεῖν, δι-
κῶς ἐκ τῆς βουλεύσεως πρὸς τὴν ὁρμήν
λαβεῖν, ὁ δὲ ναυαρχὸς ὅτι καὶ ταῦτα· οἱ δὲ
λοιποὶ πρὸς τὴν κατὰ τὴν πόλιν ἀσφα-
λείας πρὸς οὐκ, καὶ πρὸς τῶν κατὰ μέ-
ρος ἐβουλεύοντο συνεχῶς. καὶ ὁ Πόπλιος κα-
ταγόμενος ἦδη ἔγραπτο τῆς λείας ὅτι
ὁ μηδὲν αἰτιώμενος, ἀλλὰ πρὸς εἰ-
D καινὰς ἐπιβολαῖς, ἔχρινε ὅ μὲν τῶν λα-
φύρων πλεόντων εἰς τὴν ὁρμήν πρὸς ἀμείψαν
ἀποδρασκέοις· αὐτοὺς δὲ ἔγραπτο αἰαλαβῶν
εὐζωνοὶ, κατὰ λαβείας τῶν Τύνικων χάρσας,
καὶ ἔγραπτο ταῖς Καρχηδονίοις ἐκ σινο-
πῆς μέγιστα γὰρ οὕτως ἐκφοβήσιν ὑπελάμ-
βαιε, καὶ καταπλήξαι αὐτοὺς. Οἱ μὲν οὖν
Καρχηδόνιοι μὲν ὀλίγας ἡμέρας τὰ τε πλη-
ρώματα καὶ τὰς οὐραρχίας ἐτοίμας ἔχοντες ἐν
ταῖς ναυσὶν, ἐγίγνοντο πρὸς ἀναγκὴν καὶ τοῖς
πρὸς οὐκ. ὁ δὲ Πόπλιος ἦν πρὸς τὸν
Τύνικα, καὶ φυγόντων τὴν ἐφοδὸν αὐτῶν τῶν
ἀποδρασκέοις, κατέλαβεν τὸν τόπον.

A iam ante ingentis trepidationis es-
sent plena omnia, maior tamen tunc
temporis rerum cunctarum perturba-
tio est coorta; ceu plane hoc iterato
ictu spes vniuersæ ipsorum, quas in se
haberent repositas, concidissent, ac
nulla amplius restaret. Veruntamen
qui in publico concilio plus animi sibi
esse videri volebant, classem aduersus
eos qui Uticam obsiderent, mitti iu-
bebant; ut & obsidionem, si fieri pos-
set, solueret, & nauali prælio cum ho-
stibus, ab ea parte imparatis, decerta-
rent. ad Hannibalem quoque iidem le-
gatos decernebant, ut iis sine vlla mo-
B ra missis, hanc quoque spem ciuitas pe-
riclitaretur. utriusque enim huic incepto
magnas inesse opportunitates ad salu-
tem, rationes probabiles suadere. Di-
sputabant alij, in occasione tam præci-
piti nullum eiusmodi consilij esse lo-
cum; sed ipsam urbem esse muniendam,
& ad sustinendam obsidionem omnia
comparanda. multas namque rei bene-
gerendæ occasiones Fortunam si con-
cordes inuicem manerent, ultro fore
oblaturam. De pace etiam & foederi-
bus ut deliberaretur iidem auctores e-
rant; quibus conditionibus & quomo-
do liberari à præsentibus malis possent.
Quibus de rebus quum plures essent
dictæ sententiæ, omnes quodammodo
à Carthaginensibus sunt probatæ. At-
que his ita constitutis, qui in Italiam
erant profecturi, à Curia rectà ad ma-
re se cōtulerunt; qui præerat classi, ad
naues. cæteri quoque similiter partim
securitati vrbis prospiciebant, partim
alia pro se quisque ministeria sine in-
termissione obibant. At Scipio, grauē
iam spoliis exercitū trahens, quod ne-
mo illi resisteret, sed eius inceptis om-
nes concederent, partem prædæ maio-
rem in vetera castra, vbi condita erant
militaria, decreuit mittendam. ipse cū
expedito iam exercitu ad munitionē
occupandam Tuneti impositam con-
tendit, ut in conspectu Carthaginien-
sium signa cōstitueret; nihil dubitans,
hoc pacto plurimum illis se timoris at-
que terroris incussurū. Post dies pau-
cos, vbi iam Pœni naues suas defenso-
ribus & remigio atque commeatu in-
struxissent, ad deducendas naues ipsi
quidem se accinxerunt, & ad ea quæ
modò dicebamus exsequēda: Publius
verò Tunetem ducit, eūque locum
E relictum fuga custodum occupat.

Tunes Carthagine abest stadia ferme CXX. locus cum operibus, tum suapte natura, sicut iam ante ostendimus, tutus, quisque ex omni fere parte Carthaginis potest conspici. Vix dum satis eo loci Romanus vallum iecerat, cum Carthaginiēses sublati anchoris classe Vticam petere aggrediūtur. Quam eorum molitionem conspiciens Scipio, conturbari animus illi cepit, metu ne quid ea res detrimenti Romanæ classi importaret; nemine ibi quicquā hostilis suspicante, & rebus omnibus ad imminens certamen imparatis. Igitur omisso opere, atque itinere pronūtiato, ad ferendam suis opem accurrit. Vbi quum naues rostratas offendisset ad remouenda quidem aut ad mouenda tormenta, & omnino ad obsidionis vsus, rite ac conuenienter cōparatas; ad prælium verò nauale minime omnium accommodatas; quum ē contrario in eum vsus per totam hiemem classis hostilis fuisset aptata; damnata spe prodeundi in altum, & cum hostibus classe decertandi, rostratas simul omnes in terram vertit, eisq; onerariarum triplicem aut etiam quadruplicem ordinem à tergo circuniecit. deinde . . . . .

Α ὁ δὲ Τυνὴς ἀπὲς μὴ τῆς Καρχηδόνος ὡς ἑκατὸν εἴκοσι σταδίοις ἔστι δὲ στυγρότης σχεδὸν ὅλης τῆς πόλεως. Διὰ φέρει δὲ ὀχυρότητα καὶ φυσικὴ καὶ χερσποικίαν, κατὰ τὴν καὶ πλεονεξίαν ἡμῶν εἶρηται. Τῶν δὲ Ρωμαίων δὲ κατεσπασμένοι, αἰνέοντο τὰς ναυσὶν εἰς Καρχηδόνοι, ποιεῖσθαι τὴν πλὴν εἰς τὴν Ἰνδὴν. Ο δὲ Πρόπλιος ὁρᾷ τὴν αἰάπλου τῆς ὑπερλατῆων, καὶ διδῶς μὴ τι πᾶσι δὲ σφέτεροι αὐτῶν ναυτικὴν συμβῆ, διαπραγμάτευε, πρὸς τὴν αἰνέοντες Διὰ κειμένων καὶ ἀποδύσας πρὸς τὸ μέλλον. αὐτῆς δὲ ἐκ μέγα-βολῆς αἰασπασπιδόσας, ἠπείχετο βοηθήσων τοῖς ἰδίοις πρὸς ἄλλους καὶ λαβὼν τὴν κατὰ φερέστας ναὺς, πρὸς μὲν τὰς ἐξαίρεσις καὶ πρὸς παραλαβὴν τὴν ὀργάνων, καὶ κατὰ τὴν πρὸς πολιορκίαν, εὐ καὶ δέοντως ὀξυρτομέρας, πρὸς δὲ ναυμαχίαν, ἠκιστα πρὸς σκλασμένης, τὴν δὲ τῶν ὑπερλατῆων ὅλον ἐξ ὅλου τὸ χιμῆρος πρὸς αὐτὸ τὸ κατηρτισμένον. ὁ μὲν αὐτὸν ἀνὰ γὰρ καὶ ναυμαχίαν ἀπογοῖς, σιωρμῆσας δὲ τὰς κατὰ φερέστας νῆας, ἀνέειπεν τῶν τὰς φορητῶν ὅτι ὅς καὶ τίτλαρας ὁ βαρὺς καὶ πῆται . . . . .

Mmm ij

αἰσάντες, ὡς κατηγόρησεν σφοδρῶς αὐτῶν, δῖσι καὶ τὰς δὲ ἀρχῆς ἡγεμονίας σιωπῆρας Ρωμαίοις καὶ Καρχηδονίοις ἀγῆσθαι αὐτοὶ δὲ πρὸς ἑφάσαι σὺν ἀγνοίᾳ, ὅτι πρὶν εἰκότως αὐτῶν πᾶν ὑπὸ Ρωμαίων· ἀλλὰ τὴν τύχης ἕνεκα τὴν αἰδέσθων, ἐδέοντο μηδὲν παρὴν ἀπῆλθαι· ἴσαται γὰρ τὴν σφετέρην ἀβουλίαν, ἀποδίδειν τῆς Ρωμαίων καλοκαγαθίας. Ὡν μνημονεύοντα τὸν στρατηγὸν, ἔφασκε αὐτοὶ οἱ πρεσβευταὶ καὶ τοὺς ἐν τῷ συνεδρίῳ τότε γιγνόμενους ἐκπλήττεσθαι, ὡς ποτὲ περὶούστες, ἐπελαυνάμεντο μὲν τὴν τότε ῥηθέντων, ἀγῆσθαι δὲ πολέμῳ τοὺς ὅρκους καὶ τὰς σιωπῆρας. Σχεδὸν δὲ τὸν τῷ δῆλον, ὡς Ἀνίβα πεποιθότες, καὶ ταῖς μὲν τούτου πρῶτα δυνάμεις, ταῦτα πολέμῳ ποιεῖν· κακῶς φρονούντες. Ὁφείδει γὰρ εἰδέναι πρῶτα, ὅτι ἐκείνοι δούτερον ἔπος ἢ δὴ φάσκοντες ἐκ πάσης Ἰταλίας εἰς τοὺς πρὸς Λακίνοις τόπους, καὶ καὶ συγκαλεισμένοι, καὶ μονοῦ πολιορκημένοι, μάλιστα αὐτοὺς ἐκσιωχέτες ἤκεισιν. Οὐ μὲν ἀλλὰ εἰ καὶ νενικησέτε περὶ ἡμᾶς, ἢ μᾶλλον ἀφελονδύνει τοὺς δυνάμεις ἐξῆς ὑμᾶς ἢ δὴ νενικησέτε· ὅμως ἀμφιδόξους ἔχοντες ἐδὴ τὰς ἐλπίδας ὑπὸ τῷ μέλει, καὶ μὴ μόνον τῷ νικῆναι ἔποισι λαμβάνειν, ἀλλὰ καὶ τῷ σφαιρίῳ πάλιν. οὐ συμβαίτης, ποίοις ἐπιτελέσασθαι ἔφη τοὺς; ποίοις δὲ χρωμένοι λόγοις, τὸ ἐκ τῶν χρημάτων ἔλεον ἐπιτελέσασθαι πρὸς τὰς αὐτῶν συμφορὰς; πάσης εἰς ὑμᾶς ἐλπίδος ἀποκλεισθῆσθαι, καὶ τὰς καὶ καὶ πρὸ αἰδέσθων, δὲ τὴν ἀγνοίαν καὶ τὴν ἀβουλίαν. Οἱ μὲν οὖν πρεσβευταὶ αὐτῶν ἀφελονδύνει ἀνεχώρησαν. Τῷ δὲ Καρχηδονίῳ ὀλίγοι μὲν ἦσαν οἱ σωμαίνοντες μὴ τὰς ἀβανῶν τὰς ὁμολογίας· οἱ δὲ πλείους καὶ τῶν πολιτευομένων καὶ τῶν βουλευομένων, βαρέως μὲν ἔφερον τὰς ἐν ταῖς σιωπῆραις ἐπιταγὰς, δυσχερὲς δὲ αἰείχοντο τὴν τῶν πρεσβυτέρων παρρησίαν. πρὸς δὲ τοῖς, οὐχ οἷόν τ' ἦσαν πρὸς τὰς κατηγμένα πλοῖα, καὶ τὰς ἐκ πύργῳ χρηγίας. Ὁ δὲ σιωπῶν, οὐ μικρὰς, ἀλλὰ μεγάλας εἶχον ἐλπίδας νικῆσθαι ἀφ' ἧς πρὸς τοὺς Ἀνίβαν. Τοῖς μὲν οὖν πολλοῖς ἔδοξε τοὺς πρεσβευταὶς αἰσχυρίσθαι ὅσα ἀποτίλλειν.

A sent, quomodo sese incusauerāt, quod pacem quæ erat Carthaginiensibus cum Romanis ipsi principio violassent; non igitur negare se, quin digni essent omnia pati, quæ Romani vel-
lent: orare tamen per communem hominum Fortunam, ne quid in se durius populus Ro. consuleret. futuram enim Pœnorum imprudentiam benignitatis & moderationis Romanorū posteris documētum. Horum sermonum memorem Imperatorem Scipionem & alios qui tum intererant concilio, demirari satis non posse, quo eādem præsidio freti Carthaginienses, eorum quæ tunc sunt dicta obliti, iusiurandum & fidem induciarum violarent. Fere tamen liquido constare hoc hominibus, eò audaciz ipsos peruenisse, ob eam fiduciam quam in Hannibale ponerent, & eo exercitu quem ille in Africam reportauerat. Sed enim errare ipsos vehementer. Quem enim fugeret Hannibalem cum suis copiis, postquam tota Italia cedere esset coactus, alterū ipsum annum circa Lacinium hæsisse; eò fuisse conclusum, ac tantū non obsessum; ut vix inde eripere sese potuerit, ut huc veniret? Atqui etiā victor ex Italia Hannibal excessisset, quia tamen nobiscum acie est illi confligendū, qui duas cōtinuas victorias de vobis reportauimus: spes de futuro incertas habere vos par erat; neq; victoriam dumtaxat animo præcipere debebatis; sed etiā illud cogitare, vinci denuo vos posse. quod si accidat, quos opē poscetis deos? quib. verbis victores conuenietis, ut illos ad vestrarū calamitatum cōmiserationē adducatis? merito namq; vobis, quæ vestra est leuitas atq; imprudentia, spes omnes & diuinæ & humanæ opis fuerint præclusæ. Hæc legati quum dixissent Curia excesserunt. Carthaginiensium pauci omnino fuere, qui fœderis seruādi essent auctores. pars maior eorum qui Remp. gerebant, quiq; intererant cōcilio, & impositas leges conditionibus pacis grauabantur; & libertatem Ro. legatorum iniquo animo ferebant: ad hæc deductas in portum onerarias, & commeatus qui in eis erant, dimittere de manib. non poterant. Supra omnia erat, quod non leuē aliquā, sed ingentem spem habebant per Hannibalem vincendi. Igitur multitudini placebat, ut sine responso legati dimitterentur.

at principes ciuitatis, quibus erat propositum, quò bellum iterum accenderent miscere omnia, in vnum congregati, dolum huiusmodi commoliuntur. Securitati Romanorù legatorum prospiciendum dixerunt, vt ad sua castrata reuehantur, ac statim duas iis triremes præpararunt, quæ ipsos prosequerentur. ad Asdrubalem vero Imperatorem Pœnum miserunt, qui cum ipso agerent, vt non procul à Rom. castris milites in nauib. teneret paratos; qui legatos populi Ro. simulac à prosequente ipsos præsidio fuerint relictī, inuadant, eosque submergant. Classis namq; Punica in locis ad Uticam prominentibus stationem habebat. Et hi quidem datis in hanc sententiam mādatis ad Asdrubalē, Romanos dimittunt. Præfectis triremium præcipiunt, vt postquā Macra siue Bagradas fluminis ostium superauerint, deductos eatenus legatos ibi relinquant, & Carthaginem redeant, nam ex eo loco hostiū castra poterant conspici. Qui prosequiebantur, simulac dictum amnem superauerant, pro eo vt iussi fuerant, Romanis valedicunt, & retro vela vertunt. Offendit nonnihil ea res L. Seruiliū & cæteros legatos; nō quò mali quicquam suspicarentur; sed quod incuria & contemptu deducendum fieri putarent, vt citius quàm conueniret ab iis relinquerentur. Verum vbi soli iam Romani ceperunt nauigare, subito Carthaginenses trib. triremib. ex insidiis in eos inuehūtur; & Romanam quinquennem sunt aggressi; quam etsi rostro ferire celeritate subterlabentē non potuerunt; neq; in tabulatum eius insilire, militibus qui ibi stabant fortiter eos repellentibus; modò tamen latera petentes, modò omni ex parte cū Romanis dimicantes, vulnerib. defensores affecerunt, multosq; eorum interemerunt. donec Romani suorū multitudinem à castris in littus ad populandū effusam, opis sibi ferēdæ gratia in oppositā oram accurrere cōspicati, impetu maximo in terram nauim immiserūt. Perit propugnatorū pars maxima; legati, mirabili quodam casu in siccum sunt eiectioni. His ita factis, nouum belli principium existit, & quidem grauius quàm antè, atque ex acrioribus odiis. Nam & Romani quod fidem sibi violatam dicerent,

A τῶν δὲ πολιτευομένων οἷς ὡς παρεκείμενοι ἐκ πλοῦτος ἔχου συγχῆαι πάλιν τὸν πόλεμον, ἔτι συνεδρόσαντες, μηχανοῦνται π. τοῦτο. Εφασαν δὲν πρὸς τοὺς κοινούς, ὅτι πρὸς ἑαυτοὺς, ἵνα μὴ ἀσφαλείας ἀναγκασθῶσιν εἰς τὴν ἰδίαν πρὸς ἐμβολήν, καὶ πρὸς αὐτὴν τοῦτο, μὴ ἡτοίμαζον δύο τετάρους πρὸς ἀπὸ μπου. πρὸς δὲ τὸν ναύαρχον Ασδρούβαν διεπέμψαντο παρεκκαλουῦντες ἐπιμάσαι πλοῖα μὴ μακρὰν τῆς τῶν Ρωμαίων πρὸς ἐμβολῆς· ἢ ἐπειδὴ αἱ πρὸς ἀπὸ μπουσαι ἦεν ἀπολείπουσιν τοὺς Ρωμαίους, ἐπὶ μακρὰν ταῦτα καὶ ἀποκρίσσει τοὺς πρὸς ἑαυτοὺς. ἐφώρμη γὰρ αὐτοῖς ὁ ναυάρχης καὶ τοὺς πρὸς τῆς Ἰτύκης ἐκκεκρυμένους τοῦτο. οὗτοι μὲν οὖν ταῦτα ἀφ' ἑαυτῶν ἀμύνονται πρὸς τὸν Ασδρούβαν, ὃς ἐπέμπον τοὺς Ρωμαίους, ἐντελέμενοι τοῖς ὅτι τῶν τετάρων, εἰς πρὸς ἀλλήλους τὴν Μάχραν ποταμὸν, αὐτοῖς ἀποκρίσσει ἀποπλεῖν ἐκ τῶν ὄρων τοὺς πρὸς ἑαυτοὺς. καὶ γὰρ ὡς ἐκ τούτων τὸ τόπων συνορεῖν ἦν τὸ πρὸς ἀπὸ μπου πρὸς ἐμβολήν. Οἱ δὲ πρὸς ἀπὸ μπου, ἐπὶ καὶ ὁ Σωκράτης πρὸς ἀλλήλους τὴν ποταμὸν, ἀσπασάμενοι τοὺς Ρωμαίους, αὐτοῖς ἐπὶ ἀνέπλεον. οἱ δὲ πρὸς τὸν Λόκιον, ἄλλο μὲν ὅσον ἐφωρῶντο διαιον· νομίσαντες δὲ τοὺς πρὸς ἀπὸ μπου δι' ὀλιγωρίας αὐτοὺς πρὸς ἀποκρίσσειν, ὅτι πρὸς ἐδουχέουσαν. Αἰμα δὲ τῶν μοιχῶν αὐτοὺς πρὸς, ἐπὶ μακρὰν ταῦτα τετάρους ὃς πρὸς ἐμβολῆς οἱ Καρχηδόνιοι. καὶ πρὸς ἀπὸ μπου τῇ Ρωμαϊκῇ πρὸς τῇ, βῆσαν μὲν οὐχ οἷοι τὴν πρὸς, πρὸς ἀπὸ μπου τῆς νεώς· ὅσον τῶν καὶ πρὸς ἀπὸ μπου ἐπὶ ἀπὸ μπου, ἀπὸ τῶν ἀπὸ μπου ἀμύνεσθαι τοὺς αὐτοὺς· ἐκ πρὸς ἐμβολῆς δὲ καὶ πρὸς πρὸς ἀπὸ μπου, καὶ πρὸς ἀπὸ μπου τῶν ἐπὶ ἀπὸ μπου καὶ διέφθαρτον πολλοὺς αὐτῶν. ἕως οὗ κακιδότες εἰ Ρωμαῖοι τοὺς πρὸς ἀπὸ μπου τῶν πρὸς ἀπὸ μπου ἀπὸ τῆς ἰδίας πρὸς ἀπὸ μπου πρὸς ἀπὸ μπου ἐπὶ τὴν ἀπὸ μπου, ὃς ἐπὶ ἀπὸ μπου τὴν αὐτὴν εἰς τὴν γλῶ. τῶν μὲν οὖν ἐπὶ ἀπὸ μπου οἱ πρὸς διέφθαρτον, οἱ δὲ πρὸς ἀπὸ μπου πρὸς ἀπὸ μπου ὃς ἐπὶ ἀπὸ μπου. Γενομένων δὲ τῶν αὐτοῖς ὁ πόλεμος ἄλλω πρὸς ἀπὸ μπου εἰληφὲ βαρυτέραν τὴν πρὸς ἀπὸ μπου, καὶ δυσμενικωτέραν. οἱ τὴν γὰρ Ρωμαῖοι δεκνῶντες πρὸς ἀπὸ μπου πρὸς ἀπὸ μπου.

φιλοδύμους δέκοντο πρὸς τὸ πρὸς ἡμέας τῶν Καρχηδονίων. οἱ τε Καρχηδόνιοι συνοιδόντες σφίσι τὰ πεπραγμένα, πρὸς πόλιν ἐπίμους εἶχον πρὸς τὸ μὴ τοῖς ἐχθροῖς ὑποχάινειν ἡμετέρας. Τοιαύτης δὲ τῆς ἀμφοῖν παρρησίας ὑπαρχούσης, παρφαίει ὡς ὅτι δέησι μέγλη κρίεσθαι περὶ τὸ ἐκείνων. ὅς οὐ συνέβαινε μὴ μόνοι τὴν καὶ τὴν Ἰταλίαν καὶ Λιβύην πόλιν εἶναι, ἀλλὰ καὶ τοὺς καὶ τὴν Ἰβηρίαν καὶ Σικελίαν καὶ Σαρδόνια μακρότερους εἶναι καὶ περὶ αὐτῶν τῶν ἀφαινοίαις, κεραιδοκύντας τὸ συμβησόμενον. Κατὰ δὲ τὸν χρόνον τούτον Ἀντίδας ἐλλείπων τοῖς ἰππικαῖς, διέπειμπε πρὸς πᾶσα Νομάδα Τυχᾶν, ὅς ὡς μὲν οἰκίος Σύφακος, ἰπποῦς δὲ μαχηστέους ἔχον ἐδόκει τῶν καὶ Λιβύων· ὁ δὲ καλεῖται αὐτὸν βοηθῶν καὶ συνεπιλαμβάνεσθαι τὴν κεραιδοφῶς γνώσκοντα, ὅτι Καρχηδονίων κεραιδοκύντων, δυνάται ἀφαινοῦν τὴν δόξαν. Ρωμαῖοι δὲ ἐκκηνοῦνται, καὶ τῶν βίον κινδυνώσι κατὰ τὴν Μασσαρίας Φιλαρχίαν. ὅτι οὐκ οὐκ πεισθεὶς τοῖς ὁρμητοῦσιν, ἦκε μὲν διελθὼν ἰπποῖν πρὸς τὸ Ἀντίδα. Γόπλιος δὲ τὰ πρὸς τὴν ναυτικὴν δυνάμιν ἀσφαλισάμενος, καὶ κατὰ λυπὸν Βαίβιον αἰνυράτηρον, αὐτὸς μὲν ἐπεπορεύετο εἰς πόλεις, οὐκ οὐκ ὁρμητοῦσιν εἰς τὴν πίστιν τοῖς ἐχθροῖς σφᾶς ἐλκεῖσθαι· ἀλλὰ μὲν βίαν ἀδραποδίζόμενος, καὶ φαιεῖν πᾶσι τὴν ὁρμὴν ὡς εἶχε πρὸς τοὺς πολεμίους κατὰ τὴν Καρχηδονίων ὁρμητοῦσιν. πρὸς δὲ Μασσαρίαν διέπειμπε Συνεχῶς, ἀποδελθὼν αὐτῶν πᾶσι ἔποντο ὁρμητοῦσιν εἶναι οἱ Φοίνικες τὰς ἀποδελθόντας, καὶ ὁρμητοῦσιν αὐτῶν ὡς πλείων δυνάμιν, καὶ Συνάπτειν αὐτῶν κατὰ ἀποδελθόντων. Ο γὰρ Μασσαρίας ἄμα τῶν ἡμετέρας εἰς συνήκας, κατὰ τὴν εἰρημὴν πρὸς πᾶσι, ὡς ὅπως ἀφορμήσας μὲν τῆς ἰδίας δυνάμει, πρὸς λαβὼν δὲ σημαίας Ρωμαῖκας ἰπποῖν καὶ πεζῶν, καὶ πρὸς ὁρμητοῦσιν παρὰ τὸ στρατὸν, χᾶεν ὅ μὴ μόνοι τὴν παρὰ τὸν δόξαν ἀποδελθόντων, ἀλλὰ καὶ τὴν τὴν Σύφακος πρὸς ἀφαινοῦσθαι κατὰ τῆς Ρωμαίων ἐπικουρίας. ὅ καὶ συνέβη ἡμετέρας. Συνίτυχα δὲ καὶ τοὺς ἐκ Ρώμης πρὸς ὁρμητοῦσιν

A omne studium atque operam ut Carthaginienses vincerent adhibuerunt. & Carthaginienses, sceleris quod admiserant sibi conscij, quidvis facere aut pati erant parati, quod ne in potestatem hostium venirent. Quum igitur utriusque populi hic esset impetus & ardor animi, nemo erat qui dubitaret, fore opus ut tam vehemens disceptatio ferro cerneretur. Quæ res faciebat, ut non solum Italix populi & Africæ, verum etiam Hispaniæ, Siciliæ & Sardinix in spem rerum novarum erigerentur, & ad expectationem futuri intenti, ancipites cogitationes animis agitent. Eodem tempore Hannibal qui equitatu deficiebatur, ad Numidam Tychæum, & Syphacis familiaribus, & qui unus ex omnibus Afris aptissimos ad pugnam equos habere dicebatur, legatos misit, qui auxilium ab eo peterent, rogarentque ut præsentem occasionem ne dimitteret; verum ita sibi persuaderet, stare suum imperium ita demum posse, si penes Carthaginienses victoria stetisset: sin Romani vicissent, etiam de vita ipsum, quæ est Massanissæ latè dominandi cupiditas, periclitaturum. Hac cohortatione inductus Tychæus, cum ceteris equitibus ad Hannibalem venit. Publius ubi securitati classis prospexisset, Bæbium summæ rei præfectū vicem suam in castris relinquens, ipse cum exercitu profectus, quacunq; incederet vrbes aggrediebatur; non ita ut antè voluntate sua dedentes se in fidem recipiens; sed per vim expugnās, & sub iugum omnes mittens; quanta in hostes incitatus esset ira propter Carthaginiensium perfidiam, præ se ferens. Idem & ad Massanissam nuntios subinde mittebat, quo pacto scelere Pœnorum ruptæ essent induciæ ei significans; orabat etiā, ut coacto quanto maximo posset exercitu, ad se quā primū veniret. Massanissa namq; statim post pactas inducias, quod ante ostendimus, ab exercitu Romano cū suorum militum manu discedens, signa decem quæ equitum quæ peditum ē legionibus Ro. cum legatis ab Imperatore acceperat; eo consilio, ut Romanorū ope adiutus, non solum regnū paternum reciperet, sed etiam Syphacis imperiū suo posset adiacere. quod etiam factum est. Eodem quoque accidit tempore, ut ab Roma legati ad

naualia castra Romanorum appellerent. Bæbius Romanis ad Imperatorē extemplo missis, Carthaginienſes penes se detinuit: qui etiam aliās curis anxij ac prope confecti, hoc insuper, versari se in summis periculis putabant. Audito enim scelere in Romanos legatos admissō, quo sese Carthaginienſes impiauerant; ne dubitandum quidem illis videbatur, Romanos hanc immanitatem in se ulturos. Scipio ut ab iis qui venerant accepit, Senatum populūque Ro. pacis à se pactæ cum Carthaginienſibus conditiones probare, & ad omnia quæ postulasset faciles se præbuisse, eo nuntio vehementer lætatus. Bæbio mandauit, ut Carthaginienſium legatis nullum non humanitatis comitatusque genus exhiberet, eosque Carthaginem dimitteret. Ac mihi videtur Scipio, qui sciret populum Rom. nihil habere antiquius fide erga legatos, sapientissimo ac prudentissimo consilio hoc fecisse: qui rem ipsam apud se reputans, non tam cogitauit quid digni essent pati Carthaginienſes, quàm Romanis quid facere conueniret. Is igitur iracundiæ suæ moderatus, & cupiditati qua flagrabat scelus admissum vlciscendi, conatus est, ut veteri verbo dicitur, *maiorum præclara exempla imitari*. Itaque & eorum qui Carthagini erant, & ipsius Hannibalis, quorum amentiam virtute & probitate sua superauerat, animos hoc facinore mirum in modum infregit. Carthaginienſes enim uero cum vident vrbes capi, & omni clade belli affici, ad Hannibalem mittunt, orant moram omnem ut tollat, hostibus appropinquet, atque acie cum iis decernat. Quæ ille mandata ut accepit, iis qui aduenerant, Ipsiſ rerum summam curæ esse, respondit: agendi vero tempora se, ubi primum oblata foret occasio, sumpturum. Post dies paucos motis castris è locis circa Adrunetum, pergite ire; deinde circa Zamam vallum iacit. Zamia quinque dierum iter occasum versus ab Carthagine abest. Inde tres speculatores ab eo missi, quorum opera cognosceret ubi Scipio castra metaretur, & quo pacto cuncta in castris administrarentur. qui ad Romanum Imperatorem quum essent de-

A τὰς ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ χειρὸς εἰς τὴν ναυλινὴν χάρακα τῶν Ῥωμαίων κατὰ πλῆθος. τοὺς μὲν οὖν πρὸ αὐτῶν ὁ Βαβίσιος παρὰ χειρὸς παρὲς τὸ Πόπλιον ἐξέπεμψε, τοὺς δὲ τῶν Καρχηδονίων παρὰ χειρὸς, τὰ τε λοιπὰ δυσθύμως ἀφαικιδύοντες, καὶ τοιμίζοντας ἐν τοῖς μεγίστοις ἐκινδυνύουσιν. πυθόμενοι γὰρ τὴν γεγενημένην ἐκ τῆς Καρχηδονίων ἀσέβειας παρὲς τοὺς τῶν Ῥωμαίων πρεσβείας, παρὲς δὲ ἐδόκουν ἐκ σφίσι τὴν ἐκ τούτων ὑμνεῖν. Ο δὲ Πόπλιος ἀφαικιδύοντας τῶν παρὰ χειρὸς, ὅτι παρὰ θυμὸς ἦτε σύγκλητος ὁ, τε δῆμος ἀποδιέξαντο τὰς ἡγορίας δὲ αὐτῶν σιωπήσαντες παρὲς τοὺς Καρχηδονίους, καὶ δὲ πᾶσι παρὲς πρὸς τὸ παρὰ χειρὸς ἐπὶ μὲν τούτοις ἔχαιρε μεγάλως· τοὺς δὲ τῶν Καρχηδονίων παρὲς παρὲς ὁ Βαβίσιος μετὰ πάσης φιλαδέλφειας ἀποπέμπειν εἰς τὴν οἰκίαν· πρὸς καλῶς βουλομένους, ὥς γε μοι δοκεῖ, καὶ φρονίμους. θεωρῶν γὰρ τὴν σφετέρην πατερίδα παρὲς πλείστου ποιουμένην τὴν παρὲς τοὺς πρεσβείας πίστιν, ἐσχεπύτο πρὸς αὐτῶν συλλογιστόμενος, εὐχόμενος τί δέον παθεῖν Καρχηδονίους, ὥς τί δέον ἔω παρὰ Ῥωμαίοις. Διὸ παρὰ χειρὸς τὸ ἴδον θυμὸν, καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς γεγενημένοις περὶ αὐτῶν φουλάξαι κατὰ τὴν προίμiam, πατέρων δὲ κειμήλια ἔργα. τοιγαροῦν καὶ τοὺς ἐν τῇ Καρχηδονίᾳ πρὸς ἡγήσει τὰς ψυχὰς, καὶ τὸν Ἀνίβαν αὐτὸν, ὑποφρονέμενος τῇ καλοκαγαθίᾳ τὴν ἐκείνῳ αἰοῖαν. Οἱ δὲ Καρχηδόνιοι θεωρῶντες τὰς πόλεις ἐκ πορθουμένας, ἐπεμπεύοντες παρὲς τὸν Ἀνίβαν, διόμενοι μὴ μέλλειν, ἀλλὰ πελάζειν τοῖς πολεμίοις, καὶ κρίνειν τὰ παρὰ χειρὸς ἀπὸ μάχης. Ο δὲ ἀφαικιδύοντας, τοὺς μὲν παρὲς ἀπεκρίθη ἄλλα σκοπεῖν· παρὲς δὲ τῶν Ῥωμαίων, ἀφαικιδύεται τὴν παρὲς αὐτοῦ. Μετὰ δὲ πέντε ἡμέρας αἰαζόμενος ἐκ τῆς παρὰ τὸ Ἀδρύμπετον πόλιν, παρὲς καὶ κατεστρατοπέδωσεν παρὲς Ζάμαν. αὐτὴ δὲ ἐστὶ πόλις ἀπὸ χειρὸς Καρχηδόνος ὥς παρὲς τοῖς δύσιν ὁδὸν ἡμερῶν πέντε. κακίῳ δὲ ἐπεμψε Ῥῶς κατὰ σκοπεῖν, βουλομένης ἐπιγινώσκειν, πρὸς στρατοπέδουσι, καὶ πῶς κρίνεται τὰ κατὰ τὰς προεμβολὰς. ὁ δὲ τῶν Ῥωμαίων στρατηγὸς Πόπλιος ἐπὶ μαρτυρῶν ὥς αὐτὸν τῶν

κατασκόπων, ἑσπύον ἀπὶ τῆς χαλάρου A
 τοῦς ἐαλωκότας, κατὰ τὸ ἔθος ἐστὶ τοῖς ἄλ-
 λους, ὡς τοῦ αὐτοῦ συστήσας αὐτοῖς χαλάρ-
 χον, ἐπέταξε πρῶτα κατὰ εἰρῆαν ὑποδείξαι
 τὰ καὶ τὴν πρὸς ἐμβολίαν. ἡμοῦ δὲ πύπου,
 παρσιπύτου τῶν αἰθέρων, εἰ πρῶτα φι-
 λητίμους αὐτοῖς ὑποδείδειν ὁ συστῆς. τῶν
 δὲ φησάντων, δοὶς ἐφόδῳ καὶ τῷ ἀπομπῇ
 ἐξαπέστειλε. παρσιπύτου ὁπτιμελὲς Αἰνίαν
 ἀφασαφῆν πρὸς τὴν ἀπηντημένον αὐτοῖς. ὡν
 τῷ ἀπηντημένῳ, θαυμάσιος ὁ Αἰνίας τὸ με-
 γαλεψυχίας καὶ τόλμης πάντοτε, οἷός τ' ὅ-
 πως εἰς ὁρμὴν ἔπεισε τὸ βούλεσθαι συλ-
 λῆναι εἰς λόγους τῷ Γόπλῳ. κρίνας δὲ τὸ
 δεξιμῶς κήρυκα. φάσκων βούλεσθαι χρι-
 σιολογηθῆναι πρὸς αὐτὸν ὑπὸ τῶν ὁλῶν. ὃν
 Γόπλιος ἀκούσας ταῦτα τὸ κήρυκος, συγ-
 κατεπύχετο τοῖς πρὸς ἀκαταμάχους. ἔφη ὃ πέμ-
 πυν πρὸς αὐτὸν, ἀφασαφῆν, ἐπειδὴ μέλ-
 λη συμπορεύεσθαι, τὸν τόπον καὶ τὸν καιρὸν.
 Ταῦτα μὲν οὕτω ἀκούσας ὁ κήρυξ, ἐπὶ τῷ
 πάλιν εἰς τὴν ἰδίαν πρὸς ἐμβολίαν. τῇ δὲ ἐ-
 παύσειον ἦκε Μασσινάσσης, ἔχον πεζῶν μὲν
 εἰς ἑξαχιλίους, ἵππων δὲ πρὸς ἑξαχιλίους.
 ὡν ἀποδεξάμενος ὁ Γόπλιος φιλανθρώπων,
 καὶ συλχεύεις ὅτι τῷ πρῶτῳ ὑπὸ τοῖς πε-
 ποῖσιν τοῖς πρὸς Σύφακι πηλομένους,
 αἰέξουξε καὶ πρὸς ἀπηντημένους πρὸς πόλιν Μάρ-
 γαρον, κατεστρατοπέδουσι, πρὸς τὴν δὲ
 λατὸν τόπον εὐφυῆ κατὰ λαβόμενος, καὶ τὸ ὑ-
 δρῆσαι ἐπὶ τοῖς βέλοις ποιησάμενος. καὶ τεύχεα
 ἐξέπεμψε πρὸς τὸν τῷ Καρχηδονίων στρα-
 τηρὸν, φάσκων ἔτοιμος εἶναι συμπορεύεσθαι D
 πρὸς αὐτὸν εἰς λόγους. ὡν ἀκούσας Αἰνίας,
 αἰέξουξε καὶ συνεχρίσας, ὥστε μὴ πλείον ἀ-
 πὶ τῇ τελευτῇ τῶν σαρδίων, κατεστρατοπέδουσι
 πρὸς πᾶσι λόφοις, ὅς τινες μὲν λοιπὰ πρὸς τὸ
 πρῶτον καιρὸν ὀρθῶς ἔχον ἐδόκει· τίς δὲ ὑ-
 δρῆσαι ἀποτέρῳ μικρὸν εἶχε καὶ πολλὴν τα-
 λαιπωρίαν ὑπὸ τοῖς οἱ στρατῶται πρὸς τὸ
 ὁ μέγας. Κατὰ δὲ τὸ ἔξῃς ἡμέραν παρσιπύ-
 του ἀπὸ τῆς ἰδίας πρὸς ἐμβολῆς ἀμφοτέρω μετ'
 ὀλίγων ἵππων· καὶ πᾶσι χειροδίντες ἀπὸ
 πύπων, αὐτοὶ συνεληθὶ εἰς ὁ μέσον, ἔχοντες
 ἐρμηνείαν μὲν ἑαυτῶν. δεξικιστάμενος ὃ πρὸς
 Αἰνίας, ἤρξατο λέγειν. ὧς ἐβόλετο μὲν

ducti, tantum abfuit ut de captis sup-
 plicium sumeret, quod facere alij so-
 lent, ut contra unum eis e Tribunis mi-
 litum tradiderit, iussum omnia ipsis bo-
 na fide ostendere quae essent in castris.
 quinetiam ubi factum erat quod ius-
 serat, ab iisdem percunctatus est, Satin'
 accuratè omnia ipsis ostendisset qui
 fuerat traditus. quum dixissent specu-
 latores, ita esse factum; viatico dona-
 tos & datis qui prosequerentur, retro
 ad Hannibalem dimisit; iussitq; ut cum
 cuncta Hannibali quae sibi acciderant, aut
 quae cognouerant diligenter renuntia-
 rent. Post reditum speculatorum Han-
 nibal magnitudinem animi & fiduciam
 Scipionis demirans, impetum nescio
 quomodo sumpsit cum illo colloquē-
 di. deinde ut sedit eius animo haec sen-
 tentia, praconem ad Scipionem misit,
 qui diceret, velle se cum ipso de summa
 rerum colloqui. Publius audito pra-
 conis nuntio, potestate eius quod po-
 stulabat Praeno facit. Missurum etiam se
 ad illum dixit, qui locum & tempus in-
 dicaret, ubi conuenire Hannibalem
 constitueret. His auditis in castra Pu-
 nica redit praeco. Postridie eius diei
 Massanissa cum sex millibus peditum,
 quatuor equitum venit. Quae ubi co-
 mitate singulari excepisset Scipio, gra-
 tulatus ei, quod populos omnes qui
 Syphaci prius parebant sui iuris fecis-
 set, castra inde mouit. Ventum est ad
 Margarum, siue Nadagaram urbem;
 ibi Scipio confedit, nactus locum tum
 ad caetera opportunum, tum quod a-
 quatio intra teli coniectum erat. Eo ex
 loco nuntium ad Carthaginiensem
 Imperatorem misit, paratum se esse si-
 gnificans, ad conueniendum ipsum
 colloqui causa. Hannibal eo accepto
 nuntio; castra mouet. Postquam pro-
 prius ventum, ut iam triginta non am-
 plius stadia in medio essent, in tumulo
 Praenus confedit, commodum alioquin
 ad institutum negotium, nisi quod
 longinuioris paullo aquationis erat;
 ita ut eius milites in aquando laboris
 plurimum sufferre cogentur. Postero
 die Imperatores ambo e suis castris,
 equitibus paucis comitati, progredi-
 untur. soli deinde comitibus sum-
 motis, cum singulis interpretibus in
 medium procedunt. Tum Hannibal
 prior post salutationem ita cepit lo-
 qui. Si iam esset integrum optatu-

rum se fore, vt neque Romani quicquam vnquam eorum quæ sunt extra Italiam concupissent, neque Carthaginienſes eorum quæ extra Africam. Vtriusque enim populi hæc propria eſſe, eaque pulcherrima imperia, à Natura ipſa ſuis finibus comprehenſa, ac quaſi circunſcripta. Nunc quoniam de Sicilia primo diſceptantes bellum inter nos geſſimus; deinde autem de Hiſpaniæ poſſeſſione, ac tandem, bonam nobis mentem Fortuna corrumpente, eò uſque ſumus progreſſi, vt de patriæ ſolo vos antea ſitis periclitati, nunc ipſi cum maxime periclitemur; illud iã ſuper eſt, vt ſi qua ratione poſſumus, iram Deum deprecari, tãtæ huic peruicaciæ finem imponamus. Equidem, ipſa edoctus experientia quàm mutabilis res ſit Fortuna, quàm ſæpe rei minime interuentu magna in utrâuiſ partem momẽta faciat, dum mortales non ſecus ac pueros infantes ludibrio habet; ad quieta conſilia ſum paratus. De te P. Corneli, vehemẽter ſum anxius, inquit, & ſollicitus; ne forte, ſiue quia iuuenis es admodum; ſiue quia ex animi ſententia ſemper omnia tibi ſucceſſere, cum in Hiſpania, tũ in Africa; neq; vnquã haſtenus Fortunæ magno impetu retro ruẽtis periculum feciſti; verbis meis, licet fide dignis, parũ tamen ſi dei habeas. Quin tu potius conſidera mihi ex vno quod iam dicã, cuiuſmodi ſit rerũ humanarũ cõditio: neq; ego de eorum qui olim fuerũt rebus loquor; verũ de iis quæ nobis ipſis cõtigerunt. Nẽpe Hannibal ego ille ſum, qui poſt Cannẽſem pugnã, totius propemodum potitus Italiæ, aliquãto poſt tempore Romam ipſam petij, & quũ millia paſſuũ quinq; ab Vrbe conſediſſem, de vobis & patriæ veſtræ ſolo quid mihi ſtatuendũ eſſet, deliberabã: qui nunc in Africa ad te virũ Romanũ acceſſi, de mea & populi Carthaginiẽſis ſalute tecũ acturus. Te hortor Publi, vt hæc intuens, ſpiritus magnos nimis ne geras; ſed in deliberãdo de reb, præſentib. humanæ ſortis memorẽ te probes. id autẽ eſt, vt bonorũ maximũ, malorũ minimũ eligas. enimvero quis cõpos mentis diſcrimen tantum adire velit, quantũ tibi nũc imminet? è quo ſi victor diſceſſeris, neq; tuã tibi, neq; patriæ gloriã multũ ſanẽ amplificabis;

A αὐτὸς μὴτε Ρωμαίοις ἐπιθυμῆσαι μηδέποτε
μηδένος τῶν ἐκτὸς Ἰταλίας, μήτε Καρχη-
δονίους τῶν ἐκτὸς Λιβύης. ἀμφοτέροις γὰρ
ἔστι τούτοις καὶ καλλίστας δυναστείας, καὶ συλ-
λαβέντων ὥσπερ ἐξωρισμένας ὑπὸ τῆ φύ-
σεως. ἐπεὶ δὲ παρῶν μὲν ὑπάρχει τῶν κατὰ
Σικελίας ἀμφισβητήσαντες, ἔξεπαλεμήσα-
μεν ἀλλήλους· μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν ὑπάρ-
χει τῶν κατὰ Ἰβηρίας· ὃ δὲ τέλος ὑπὸ τῆς τύ-
χης ἀπονομιζόμενοι, μέγροι τοῦτου παρ-
βέβηκαμεν, ὥστε καὶ παρὲς τῆς πατρίδος ἐ-
B δάφοις ἡμᾶς κινδυνολύοναι, τοὺς δ' ἀκ-
μυνῶν ἐπὶ καὶ νῦν κινδυνολύειν· λοιπὸν ὅστις εἴ-
πως δυνάμεθα δι' αὐτῶν, παρρησιασόμενοι
τοὺς θεοὺς, ἀφελύεσθαι τὴν ἐνεστώσαν φι-
λοπρίαν. Εἰ γὰρ μὲν οὖν ἔτοιμός εἰμι, ὥς πει-
ραεῖν εἰληφέναι ἀφ' ὧν παρηγορησώμεθα, ὡς
μετὰ θεοὺς ὅστις ἡ τύχη, καὶ παρὰ μικρὸν εἰς
ἐκείτερα ποιεῖ μεγάλας ῥοπὰς, καὶ παρὰ
νηπίοις χρωσόμεν. σὲ δ' ἀγωνιστὴν Πόπλιον λίσαι,
ἔφη, καὶ ἀφ' ὃ νέον ἐστὶν κρημνίσαι, καὶ ἀφ' ὃ
πρόντα σοὶ κατὰ λόγον παρηγορησώμεν, καὶ τὰ κατὰ
C Ἰβηρίας, καὶ τὰ κατὰ τὴν Λιβύην· καὶ μηδέποτε
μέγροι γὰρ τῶν νῦν εἰς τὴν τύχης ἐμπε-
πρωμένα παληορύνμεν· μή ποτε οὐ πεισθῆς
ἀφ' ὧν τοῖς ἐμοῖς λόγοις, καὶ παρὰ οὐδὲ πι-
στῆς. Σχύκει δὲ ἀφ' ἐνὸς τῶν λόγων τὰ παρὰ
ματὰ· μή τὰ τῶν παρηγορησώμεν, ἀλλὰ τὰ
κατὰ ἡμᾶς αὐτοὺς. Εἰμὶ πολεμικὸς Ἀντίστας
ἐκείνους, ὅς μετὰ τὴν ἐν Καίταις μάχην
χερδὴν ἀπάσης Ἰταλίας ἐνχερδῆς ἡνέμενος, καὶ
μετὰ πῖνα χρόνον ἤχον παρὲς αὐτὴν τὴν Ρώ-
D μιν, καὶ στρατοπεδύσας ἐν τετραεσχάρτα
σταδίοις, ἐβουλόμην ὑπὸ ὑμῶν καὶ τῶν
ὑμετέρων πατρίδος ἐδάφοις, πῶς ἐστὶ μοι χη-
ρίων. ὅς νῦν ἐν Λιβύῃ παρέμει παρὲς σὲ Ρω-
μαῖον ὄντα, παρὲς τῆς ἐμῆς καὶ τῶν Καρ-
χαδονίων ὁπλητίας χρητολογησόμενος. Εἰς αὐ-
τὸ βλέποντα, παρρησιασάμενος μὴ μέγα φρογῆν·
ἀλλ' αἰδοσπίνως βυλδέεσθαι παρὲς τῶν ἐνε-
στώτων. τῆ δὲ ὅστις, τῶν μὲν ἀγαθῶν αἰεὶ ὃ
μέγιστον, τῶν κακῶν δὲ τοῦλάχιστον ἀρεῖσθαι.
τίς οὖν αὐτὸν εἰδοιοῦν ἔχει παρὲς τοιοῦτον ὁρ-
E μῆν κίνδυνον, οἷός σοι νῦν ἐνέστηκεν, ἐν ᾧ
μηδὲς μὲν, οὔτε τῇ σαυτῷ δόξῃ μεγά-
ν παρὰ δόξῃς, οὔτε τῇ τῆς πατρίδος·

ἡττηθεὶς δὲ, πρῶτα τὰ πρὸς τοῦτου σιμὰ καὶ
 καλὰ δι' αὐτὸν ὁρῶν αἰαρήσις. Τί οὖν ἐ-
 στι, ὃ πρὸς ἡμᾶς τέλος τῶν νῦν λόγων; πρῶ-
 τε παρὲς ὧν πρῶτερον ἡμφισβητήσμεν, Ρω-
 μαίων ὑπαρξάν. Ταῦτα δὲ ἡν, Σικελία,
 Σαρδῶν, τὰ καὶ τὴν Ἰβηρίαν. καὶ μηδέποτε
 Καρχηδονίους Ρωμαίοις ὑπὲρ τούτων αἰτά-
 ραι πόλεμοι. Ομοίως δὲ καὶ ἄλλας νήσους, ὅσαι
 μεταξὺ κεῖνται τῆς Ἰταλίας καὶ Λιβύης Ρω-
 μαίων ὑπαρξάν. Ταῦτα γὰρ πίπτεσθαι τὰς
 σιμῆτας, καὶ πρὸς ὃ μέλλοι ἀσφάλεσθαι
 μὲν εἶ) Καρχηδονίοις, ἐνδοξοτάτας δὲ εἶ καὶ
 πᾶσι Ρωμαίοις. Αντίσας μὲν οὖν ταῦτ' εἶπεν.
 Ο δὲ Πόπλιος ὑπολαβὼν, ΟΥΤΕ Τῆς πε-
 ρὶ Σικελίας, ἔφη, πολέμου Ρωμαίοις, οὔτε ἔ-
 παρὲς τῆς Ἰβηρίας αἰτίαι γενέσθαι, Καρχη-
 δονίους δὲ πρὸς αὐτοὺς ὑπὲρ ὧν καλλίστα γι-
 νώσκειν αὐτοὶ τὸν Αντίσας· μὲν γὰρ καὶ
 τοὺς θεοὺς γενέσθαι πύτων, παρὲς δὲ
 κράτος οὐ τοῖς ὁρῶσι χράν ἀδίκων, ἀλ-
 λά τοῖς ἀμυνομένοις. βλέπων δὲ καὶ τὰ τῆς
 τύχης ὁδοῦς ἦτοι, καὶ τῶν αἰσθητῶν
 σοφῶς κατὰ δυνάμιν. ἀλλ' εἰ μὲν πρὸς
 τῆς τοῖς Ρωμαίοις ἀφαιρῆναι εἰς Λιβύην,
 αὐτοὺς δὲ Ἰταλίας ἐκχωρήσας πρὸς τινες τὰς
 ἀφαιρούσας ταῦτα, οὐκ αὖ αἰσθητῶς ἀφαι-
 ρῶναι τῆς ἐλπίδος. ἐπεὶ δὲ οὐ μὲν ἀ-
 κούειν ἐκ τῆς Ἰταλίας ἀπηλλάγης, ἡμεῖς δὲ
 ἀφαιρούμεν εἰς τὴν Λιβύην τῶν ὑπαίθετον
 ἐκείνησιν, δῆλον ὡς μεγάλῃ εἴληφεν τὰ
 πρὸς ἡμᾶς ὁδοῦς. Τὸ δὲ δὴ μέγι-
 στον, ἦλθον ὅτι πὶ μέρος ἡττηθέντων, καὶ διη-
 γνῶνται τὸ πρὸς αὐτοὺς πολιτῶν. ἐθιμῶτα σιμῆ-
 τας ἐλθέσθαι, ἐπὶ αἷς ἡν πρὸς τοῖς ὑπὸ οὐ-
 νῶν πρὸς τινος τοῖς αἰχμαλώτοις ἀπο-
 δοῦναι χάρις λύσων Καρχηδονίους· τὸ πλοῖον
 τῶν κατὰ πρὸς τινος πρὸς αὐτοὺς· πῶς κα-
 χήλια πάλαι παρὲς τινος· ὁμοῦ δὲ δοῦναι
 παρὲς πύτων. Ταῦτα ἡν ἂ σιμῆτα πρὸς
 ἀλλήλους. ὑπὲρ πύτων ἐπρὸς τινος ἀμ-
 φότερον πρὸς τὴν σύγκλητον τὴν ἡμετέ-
 ραν, καὶ πρὸς τὸν δῆμον· ἡμεῖς μὲν ὁμοῦ
 γινώσκοντες εὐδοκεῖν τοῖς γεγενημένοις, Καρχη-
 δονίαι δὲ δεινὰ τοῦτου τυχεῖν. Επεὶ οὖν ὁ
 συνέδριον τῶν τοῖς, ὃ δὲ δῆμος συνέστησεν. τυχεῖ-

A sin victus fueris, tot ante parta decora,
 tot adoras ipse per te funditus euer-
 tes. Sed quorsum tandem omnis hæc
 mea spectat oratio? Vt omnia populi
 Ro. sint, de quibus hactenus fuit inter
 nos contentio. Ea autem sunt, Sicilia,
 Sardinia, Hispaniæ provinciæ. horum
 nomine aduersus Romanos ne bellum
 vnquâ Carthaginienſes suscipiant. Si-
 militer & aliz insulæ, quotquot Italiâ
 & Africâ interiacent, omnes vt populi
 sint Ro. Nā equidē per eiusmodi con-
 ditiones & Carthaginienſiū securitati
 in posterū, & gloriæ siue tuæ, siue vni-
 uerſi nominis Ro. quā optime fore
 consultū existimo. Et Hannibal quidē
 hæc dixit. cuius sermonem excipiens
 Cornelius, Manifestum dixit esse, Ro-
 manos neque ei bello quod de Sicilia
 fuit gestū, præbuisse causam; neq; itē
 ei quod de Hispania. atq; hoc omniū
 optime scire ipsum Hannibalē; sed &
 deos immortales omniū quæ acciderūt
 testes fuisse: qui decus victoriæ iis tri-
 buerint, non qui armis iniustis priores
 laceſſuerāt, sed qui vim vi repellebāt.
 Fortunæ vim tam sibi esse notā quā
 vlli vnquâ mortaliū; & humanæ infir-
 mitatis habere se rationem quantā
 posset maximā. ceterū pacis hæc
 leges, si priusquam Romani in Africā
 traieciſſent, ipse Italiæ egressus finibus
 obtulisses, tua te spes, opinor, nequa-
 quam fefelliſſet. Nunc quū ipse quidē
 inuitus Italia exceſſeris, nos vero in A-
 fricā transgressi, agros omnes & quic-
 quid in aperto est occupauerimus, ma-
 gnā rerum mutationē esse factā quis
 nō intelligit? Quod maximū omnium
 est, ciuib. tuis deuictis & pacem petē-
 tibus, iā inter nos aliquo modo cōue-
 nerat: iā leges fœderis erant cōscriptæ;
 in quib. præter illa quæ à te nunc asse-
 rūtur, hæc amplius cōtinebātur; capti-
 uos omnes vt sine pretio Carthaginiē-
 ses redderent: naues rostratas vt trade-
 rēt: talē quinq; millia vt pēderent:
 his staturos se pactis, obſides vt darent:
 hæc sunt de quib. inter nos cōuenerat:
 de quib. vtrique per legatos cū senatu
 & populo nostræ ciuitatis egeramus:
 quū equidē hæc nobis nō improbari
 conditiones diceremus; Carthaginiē-
 ses verò, easdem vt impetrarēt precib.
 contenderent. Pactis conditionibus
 Senatus est assensus: easdem quoque
 Rom. populus ratas esse iussit. Tui ci-
 ues,

ues, Hannibal, quod postulabant consecuti, pacti formulam antiquarunt, & fidem nobis datam violarunt. Quid iam opus facto? finge te cum esse qui ego sim, & mihi responde. An grauis-
sima quæque eorum quæ legibus pacis tuis imperantur, sunt tollenda? nepe ut eo sui sceleris accepto præmio, bene de se meritos per fidem in posterum circumuenire doceantur. Imò, inquires, ut iis quæ iam petunt impetratis, gratiam nobis habeant. Atenim, quæ modò cum vittis & infulis postulabant ea consecuti, simul exiguam spem aliquam per te sunt nacti, loco inimicorum atque hostium è vestigio habere nos ceperunt. Sic igitur habes; referre ad populum Ro. de hac pace ita demum licet, si præter pactas iam leges durius aliquid fuerit imperatum: sin etiam illorum quæ conuenierunt aliquid detrahatur, nihil habet ea deliberatio, de quo referatur. Quis igitur nostræ etiam orationis erit finis? nimirum, ut vos patriamq; vestræ fidei nostræ permittatis; aut prælio dimicantes, vincatis. Hæc inter se collocuti Hannibal & Scipio, frustra verbis tentata spe conuentionis, ad suos se receperunt. Postero die prima statim luce, copias ambo eduxerunt, & prælio decertarunt: Carthaginenses quidem de sua salute, & rebus Africæ, Romani verò de Orbis terrarum dominatione atque imperio. Quis autem ista secum animo reputare queat, ut non rei tantæ narratione afficiatur? Nam neque exercitus bellicosiores, neque Imperatores feliciores, aut qui in bellicis certaminibus magis se exercuissent, temere aliquis inueniat; neque ubi maiora certantibus præmia Fortuna proposuisset, quàm illa quæ erant tunc proposita. Non enim Africam dumtaxat vel Europam in potestate sua erant habituri qui victores ab ea pugna discessissent; verùm & cæteras quoque Orbis terrarum partes, quotquot hætenus in noticiam hominum venerunt. Quod quidem nò multo post fieri contigit. Cæterum copiarum suarum ordines ita tum Scipio disposuit. Primum Hastatos eorumque manipulos per intervalla;

horum à tergo Principes locauit:

A πες ὦν ἡξίου, ἡγήτηται τὰυτὰ Καρχηδόνιοι, ὡς ἀποδοῦναι τις ἡμᾶς. τί λείπεται ποιῆναι οὐ τιμὴ ἐμὴν χεῖρα μὴ ἀλαβὼν εἶπον. ἀφελὲν τὰ βαρύντα τῶν ὑποκειμένων ὑπὲρ ἀγμάτων; ἵνα δὴ λαβόντες ἀθλα τῆς ὁδομίας, διδασκῶσι πῶς εἰ ποιῶντας εἰς τὸ λοιπὸν ὡς ἀποδοῦναι; ἀλλ' ἵνα τυχόντες ὦν ἀξιοῦσι, χάριν ὀφείλωσιν ἡμῖν; ἀλλὰ νῦν μὴ ἰκετείας τυχόντες ὦν πρὸς κάλῳ, ὅτι βραχίας ἐλπίδες ἐπελά-
B βοντο τῆς κατὰ σὲ, ὡς πῶς ὡς ἐχθροῖς ἡμῖν κίχεται καὶ πολέμοις. ὅς οἱ βαρύντες μὲν πρὸς ὡς οἱ πταρῶντες, δυνατὸν αἰετῶν τὰ δὴ μὲν ὡς ἀλῶντες. ὑφαίρεσιν δὲ ποιουμένοις τῶν ὑποκειμένων, ὅς αἰσφορῶν ἔχει τὸ ἀλῶντες. Τί πρὸς οὗ πάλιν τῶν ἡμῶν λόγον; ἢ τιμὴ ὑπὲρ τῶν ὑμᾶς δίδοναι ὡς σφᾶν αὐτῶν καὶ τῆς πατρίδος, ἢ μαχομένοις ἡμῶν. Ταῦτα μὲν οὖν ἀλῶντες αὐτοῖς Ἀνίβας καὶ Πόπλιος, ἐχέοντες, ἀξύνετον ποιῶντες τὴν κριολογίαν. Εἰς δὲ τιμὴ ἐπαίρειν ἅμα τὰ φωνὴ καὶ δυνάμεις ἐξῆγον ἀμφοτέρω, καὶ σπῶντο τὸν ἀγῶνα, Καρχηδόνιοι μὲν ὑπὲρ τῆς σφετέρους ὁδομίας καὶ τῶν κατὰ τὴν Λιβύην ὡς ἀγμάτων. Ρωμαῖοι δὲ ὡς τῆς τῶν ὅλων δόξης καὶ δυνάμει. Ἐφ' αὐτῆς οὖν αὐτῶν ἐπιστάτας, Συμπαθῆς ἡμῶν κατὰ τὴν ἐξῆγον; οὐτε γὰρ δυνάμεις πολεμικώτερας, οὐδ' ἡγεμόνας ὑπὲρ τῶν
D ἑτέρων, καὶ μάλλον ἀθλητῶν γεγῶσιν τῶν κατὰ πόλεμον ἔργων ὡς αὐτῶν. ὅς μὲν ἀθλα μῆζω τιμὴ τυχεῖν ἐκτελεῖν τοῖς ἀγωνιζομένοις, τῶν τῶν ὡς ἀγμάτων. οὐ γὰρ τῆς Λιβύης αὐτῆς, ὅς τῆς Εὐρώπης ἐμῶν κερδῶν οἱ τῇ μάχῃ κερτήσαντες, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων μερῶν τῆς οἰκουμένης, ὅσα νῦν πῶς ὡς τὴν ἰστέαν. ὅ καὶ σπῶν-
E ῶν ἡμεῖς μετ' ὀλίγον. Πάλιν οὐ μὲν Πόπλιος ἔθηκε καὶ τῶν τῶν ἰδίων δυνάμει τὸν ὡς τῶν. Πρῶτον μὲν πῶς αἰσά-
πῶ καὶ τῶν τῶν σημαίας εἰς ἀγῶνας. ἐπὶ τῶν τῶν σημαίας, πῶς καὶ σπῶντες,
Non

οὐ κατὰ τὸ τῶν περὶ τῶν σημείων ἀγ-
 νησιμα, κατὰ τὸ ἔθος ἐστὶ τοῖς Ῥωμαίοις·
 ἀλλὰ καὶ ἀλλήλοις ἐν ἀποστάσει ὁρᾷ τὸ
 πλῆθος τῶν πολεμίων τοῖς ἐναντίοις ἐλεφαί-
 των. τελευταίους δὲ ἐπέστη τοῖς τρια-
 είοις. ὑπὲρ δὲ τῶν κερμάτων ἔταξε κατὰ
 μὲν τὸ λαίον, Γάιον Λαίλιον, ἔχοντα τοὺς
 Ἰταλικούς ἰππείας· κατὰ δὲ τὸ δεξιὸν μέρος,
 Μασσινάσιον μετὰ πρῶτον τῶν ὑφ' ἐαυ-
 τὸν παροικούντων Νομάδων. τὰ δὲ ἀγέματα
 τῶν περὶ τῶν σημείων αἰετῶν πληρώσει τῶν
 τῶν γροσφομάχων ἀνείρων· πολεμίων δὲ
 τοῖς περὶ τῶν σημείων ἀνείρων· ἐὰν δὲ ἐκβιάζον-
 ται, καὶ κατὰ τὴν τῶν σημείων ἐφοδὸν, ἀπο-
 γρηῖν· τοὺς μὲν κατὰ τῶν σημείων, ὁρᾷ τὸ
 δεξιὸν ἀγέματων εἰς τοὺς πύργους τῆς ὅλης
 δυνάμεως· τοὺς δὲ περὶ τῶν σημείων ἀνείρων
 τοῖς, εἰς τὰ πλάγια κτρίσασθαι κατὰ τὰς
 σημείας. Ταῦτα δὲ ἐτοιμασάμενος, ἐπιπο-
 ρεύει πολεμίων τῶν δυνάμεως, βραχίως
 μὲν, οἰκίως δὲ τῆς ἀποκλιμῆος ἀνείρων
 σίως. Ἡξίου γὰρ μετρησάμενος τῶν περὶ
 γροσφῶν ἀνείρων, ἀνδρας ἀγαθοὺς γίγνε-
 σθαι σφᾶν καὶ τῆς πατρὸς ἀνείρων· καὶ
 λαμβάνει πολεμίων ὁφθαλμῶν, ὅτι κατὰ τῶν
 τοῖς μὲν τῶν ἐχθρῶν, οὐ μόνον τῶν ἐν Λι-
 βύῃ πολεμίων ἐσονται κύνες βεβαίως·
 ἀλλὰ καὶ τῆς ἄλλης οἰκουμένης τὴν ἡγε-
 νείαν καὶ δυναστείαν ἀδύνατον ἀνείρων τι καὶ
 τῇ πατρίδι ἀνείρων σίως. ἐὰν δὲ ὡς ἄλ-
 λως ἐκβῇ τὰ κατὰ τὸν κίνδυνον, οἱ μὲν ἀ-
 ποθανόντες ἐν ἡμέρᾳ ἐν τῇ μάχῃ, κάλλιστον
 ἐντάφιον ἔξοισι τὸν ὑπὸ τῆς πατρὸς
 θάλασσαν· οἱ δὲ ἀφ' ὧν ἀνείρων, αἰχμαῖνοι καὶ
 ἐλεεινότεροι τὸν ὑπὸ τῶν σημείων βίον. ἀσφα-
 λειν γὰρ τοῖς φονεῦσι τοῖς ἰσχυροῖς πε-
 ρεποιῶσαι τίποτος· τῶν ἐν τῇ Λιβύῃ. περὶ
 οἱ δὲ ὑπὸ τῶν σημείων Καρχηδονίων χι-
 ρας, οἱ δὲ ἀνείρων τῶν συμπεπονημένων
 τοῖς ὀρθῶς λογισμένοις. ὦν, ἔφη, μηδεὶς
 ἤρηντο πείραν ὑμῶν λαβεῖν. τῆς δ' οὖν τύ-
 χης ἡμῖν τὰ μέγιστα τῶν ἀθλῶν εἰς ἐκείνους
 τὸ μέρος ἐκτελεστέας, πῶς ἔκ αὐτῶν εἴημεν ἀ-
 γνέστατοι, καὶ συλλαβῆναι ἀφρονέστατοι πρῶτον,

A positis eorum manipulis non ex ad-
 uerso vacui spatij quo distabant inui-
 cem Hastatorum manipuli, sicut mos
 est Romanorum; sed alios post alios in
 eadem serie, cum aliquo interuallo,
 propter multitudinem elephantorum
 quos Pœni habebant. ultimos in ex-
 trema acie Triarios constituit. ab læ-
 uo cornu C. Læliū cum Italico equi-
 tatu, ab dextro Massinissam, cum om-
 nibus suis Numidis opposuit. Vias pa-
 tentes inter manipulos antesignano-
 rum, velutum manipulis compleuit;
 B dato præcepto, vt ante alios pugnam
 cōmitterent. sin autem hostium vim,
 aut elephantorum imperum sustinere
 non possent, retro pedem vt referrent;
 partim qui celeritate posset alios præ-
 uertere, per vias rectas inter manipu-
 los patētes, pone acie vniuersam; par-
 tim qui circunfuso hoste comprehen-
 di metuerent, in dextram sinistram ve
 iis sese applicarent interuallis quæ es-
 sent inter signa. His ita ordinatis, qua-
 qua incederet per acie, suos adhorta-
 batur, paucis ille quidem, sed ad præ-
 sens discrimen apte & conuenienter.
 C Petebat enim à militib. suis, vt memo-
 res pugnarum quas ante pugnasent,
 viros se præberent, priore sua virtute
 & Romano dignos nomine; ponerent
 sibi illud ob oculos; se victis eo prælio
 hostibus, non Africæ tantum posses-
 sionem firmam obtenturos; sed etiam
 Orbis terrarum reliqui imperium ac
 dominationem sibi & patriæ suæ sine
 vlla controuersia quæsituros. Sin de
 exitu certaminis secus eueniret, cogi-
 tarent, eos qui inter dimicandum diem
 clauderent vltimum, loco sepulchralis
 D ornamenti, atq; eius pulcherrimi, re-
 laturos hoc decus, quod pro patria
 mortem oppetierint: qui periculum
 declinassent, vitam deinceps omnem
 acturos & turpissimam & miserrimā.
 Siquidem iis qui fugerint, nullum esse
 tota Africa locum, qui securitatē pos-
 sit præstare. iis verò qui in Pœnorū in
 manus inciderint, quæ sint euentura,
 non esse obscurum recta ratione rem
 putantibus. Quæ superi, inquit, à vo-
 bis omnib. auertāt. Quum igitur For-
 E tuna in vtramuis partem præmia no-
 bis proposuerit omniū maxima, quid
 causæ dicemus, cur non ignauissimi
 mortaliū, atque, vt omnia verbo com-
 plectar, stultissimi simus existimandi,

si rebus in arbitrio nostro positis, pro iis bonis quæ sunt omnium pulcherrima, præ nimia cupiditate vitæ ea elegerimus mala, quæ sunt omnium grauissima? Petere igitur se, cum hoste sic congredierentur, ut qui duo hæc tantum præ oculis haberent, aut victoriam aut mortem. Nam qui hoc essent animo præditi, semper eos de oppositis hostibus victoriam reportare, ubi semel vitæ posita spe hostem inuadere & cum eo pugnare sint aggressi. Et Scipio quidem hoc fere modo suos adhortabatur. At Hannibal belluas (LXXX autem erant, & eo plures,) ante aciem vniuersam; mercenarios proximis illis à tergo constituit. erant hi Ligures, Galli, Balcares, Mauri. pone hos in mediam aciem indigenas Afros & Carthaginieneses recepit. spatio deinde amplius quàm stadij relicto, Italicos milites qui secum venerant à tergo omnium constituit. Cornuæ equitatu firmavit. Iuxta socij Numidæ, dextrum equites Carthaginensium tenuerunt. ducibus deinde præcepit, ut suos quique milites adhortarentur, iuberentque spem victoriæ in se ponere, & eo quem ex Italia adduxerat exercitu. Carthaginensibus verò, ut recenserent iidem atque ob oculos ponerent, si alius esset pugne exitus quàm optarent, quæ calamitas liberos ipsorum ac coniuges maneret. Et illi quidē uti fuerant iussi, fecerunt. Hannibal verò eorum ordines qui secum venerant obambulans, petebat ab iis, multumque ipsos hortabatur, meminissent commilitij quod annos septendecim inuicem coluerant: meminissent illarum tot numero pugnarum, quas cum Romanis pugnascent; e quibus quum semper inuicti discessissent, ne spem quidem ullam se Romanis reliquisse vnquam vincendi. Ante omnia, ut oculis sibi subiicerent postulabat, præter tot certamina per partes habita, & infinitas numero victorias, prælium ad Trebiam cum huius ipsius Romanorum Imperatoris patre commissum: prælium item in Etruria, cum Flaminio: necnon illud quod ad Cannas vocat, cum Emilio. quæ omnia prælia cū presenti certamine nullo modo sint comparanda; siue ob virorum numerum, siue ob virtutem militum.

A εἰ πάντες τὰ κάλλιστα τῆς ἀγαθῆς, ἐλπί-
μεθα τὰ μέγιστα τῶν κακῶν ἔχει φιλοζωίας.
Διότι ἡζίου δύο προσημείους, ταῦτα εἰ-
ῶσιν, ἢ νικᾶν ἢ θνήσκειν, ὁμοῖοι χωρεῖν εἰς τὰς
πολεμίας. τοῖς γὰρ πιαύταις ἐχρῆται ἀγα-
λήψας, καὶ αἰσάκων αἰεὶ κρατεῖν δεῖ πάντας
τὰ προσημείων ἐπειδὴ ἀπελπίσαντες τὸ ζῆν,
ἴωσιν εἰς τὸν μάχην. Ο μὲν οὖν Πόπλιος
τοιαύτως ἐποίησεν τὸν προσημείον. ὁ δὲ
Αννίβας τὰ μὲν θνητὰ πρὸς πάντας τῆς δυ-
νάμεως ὅτι πλείον τῆς ὀγδοήκοντα· μετὰ
B δὲ ταῦτα τοὺς μεσοφόρους ἐπίστησι, πρὸς
μυρίους ὄντας καὶ διαγίους τὸν ἀριθμὸν. οὗ-
τοι δὲ ἦσαν Λιγυστινοὶ, Κελτοὶ, Βαλιάρης,
Μαυρόσοι. τοῦτων δὲ κατόπιν προέλαβεν τὰς
ἐχθροὺς Λίβυας, καὶ Καρχηδονίους. ὅτι δὲ
πάντες τοὺς ἐξ Ἰταλίας ἤχρηται μὴ εἰσὶν, πλὴν
ἢ γὰρ ἀποστῆναι τῆς προσημείων· πρὸς
δὲ κέρειται ἔχει τῆς ἱππέων ἡσυχία, καὶ
ὅτι μὲν ὁ λαὸς τοὺς συμμαχοὺς Νομάδας,
ὅτι δὲ ὁ δεξιὸν τοὺς τῆς Καρχηδονίων ἱπ-
πέως. προήγειρε δὲ τοὺς ἰδίους στρατιώτας ἕκα-
C στον προσημείον, αἰσφύροντας τὸν ἐλπίδα
τῆς νίκης ἐφ' ἑαυτοὺς καὶ τὰς μὴ εἰσὶν προση-
μειωμένους δυνάμεις. τοῖς δὲ Καρχηδονίοις
ἐκέλευσε τοὺς ἡγευμένους τὰ συμβουλίαι
πρὸς τέκτων καὶ γυναικῶν ἀσθενεῖν καὶ
πρὸς τὸν ὀφθαλμῶν, εἰς ἄλλως πῶς ἐκ-
βῆ τὰ τὴν μάχης. ἔπει μὲν οὖν ἔτι ἐκείνους
ὁ προσημείον. Αννίβας δὲ τοὺς μὴ εἰσὶν
προσημειωμένους ὅτι πορβόμος, ἡζίου καὶ πα-
ρεκάλει ἔχει πλείονων, μετακίωται μὲν τὸ πρὸς
D ἀλλήλους ἐπὶ ταχυδεκαέτους συνηθείας· μνη-
σθῆναι δὲ τὰς πληθύνει τὸ προσημειωμένων αὐ-
τοῖς πρὸς Ρωμαίους ἀγώνων. ἐπὶ οἷς ἀνητή-
τοις γενοῖται, ἔδ' ἐλπίδα τὴν νικᾶν ὁδοῖται
ἔφη Ρωμαίοις αὐτοὺς ἀπολεσθαι. ὁ δὲ
μέγιστον, ἡζίου λαμβάνειν πρὸς ὀφθαλμῶν
χρῆς τὸ καὶ μέγιστον κινδύνων καὶ τῆς αἰσθη-
μάτων προσημείον, τὴν τε πρὸς τὴν Τρεβίαν
ποταμὸν μάχην πρὸς τὸν πατέρα τῶν ἡγε-
υμένων Ρωμαίων ὁμοίως τὸ ἐπὶ Τυρρηνίαν
πρὸς Φλαμίνιον μάχην· ἐπὶ ὅτ' ἐπὶ Κα-
E ννας λεγόμενον πρὸς Αἰμίλιον. αἰεὶ ἔτι καὶ πλη-
θος τὸ αἰσφύρον, ἔτι καὶ τὰς ἀρετὰς ἀξίας εἰς
συγκρίτως πρὸς τὸν ἐπιφερόμενον κίνδυνον.

Vbi prope est ventum, Romani more patrio clamorem tollunt, & gladiis ad scuta concrepant; ac subito hostem adoriuntur. Carthaginensium mercenarij indiscretas & dissonas voces edebant: vt quibus - *vox eadem, quod ait poeta, non esset, nec sonus idem.*

Sermo etenim varius varia de gente vocatus,

sicut paullo antè recensui. Quum in dextris omne certamen esset, ac vir cum viro confingeret, quia non hastis ac ne gladiis quidem congeriebatur, agilitate & audacia mercenarij Pœnorum initio præualebant, multosque adeo Romanos vulnerarunt: verum Romani eximia ordinatione suæ aciei, & genere armorum freti, gradum vltterius magis inferebant. Ac quoniam Romanos quidem sui qui erant à tergo & sequebantur & urgebant assidua cohortatione; contra mercenariis non appropinquabant Carthaginenses, neque opem ferebant, sed præ metu animos despondebant; ad extremum in fugam Barbari inclinarunt: ac qui manifesto proditos sese putarent à suis, dum se retro recipiunt, in eos quos à tergo habuerāt irruentes, ipsos occidunt. Quæ sanè res fecit, vt multi Carthaginensium strenue dimicando occumberent. à mercenariis namque cæsi, præter voluntatem simul cum suis, simul cum Romanis, manus conferebāt. qui ceu mente emota & more inusitato quum præliarentur, & suorum & hostium multos peremerunt. Hoc igitur pacto in Hastatos illati, ordines eorum conturbarunt. Quod vt animaduersum est à Principum centurionibus, suos illis manipulos opposuerunt. Ita pars maxima cum mercenariorum, tum Carthaginensium, partim munitus inuicem vulneribus, partim ab Hastatis cæsa, eo loci periit. Eos qui cædi superfuerant ac fugiebant, in suâ aciem misceri non est passus Hannibal: sed proximos à fronte ordines hastas prætereendere iubens, ne appropinquantes admitterentur impedit. ita vt cornua & late patentibus circa campos petere sint coacti. Enimuero quum esset omne spatium inter reliquas acies, cruore, cæde ac vulneribus refertum, è parva iam victoria oriens impedimentum magna difficultate

A Επειδὴ δὲ ἐγγὺς ἦσαν Ἀλλήλων, οἱ μὲν Ῥωμαῖοι καὶ τὰ πᾶσι στυγερὰ λαλᾶντες καὶ συμφροσάροντες τοῖς ἑξέσιν τοῖς θυρεοῖς, προσέβαλλον τοῖς ὑπερασπίοις· οἱ δὲ μαθοφόροι τὸν Καρχηδονίων ἀδελφεὸν ἐποίησαν τὴν φωνὴν καὶ πρὸς ἄλληλους· ὃν γὰρ πρῶτον λέω καὶ τὸ ποιητὴν ὁ αὐτὸς θροῦν, οὐδ' ἴα γῆρας, Ἀλλή δ' ἄλλων γλώσσα, πολύκλητοι δὲ ἔσαν ἄνδρες,

καθ' ἑαυτὸν ὁρῶντες ἐξηθροσάμενοι. Γάρος δ' οὐσιν ἐκ χειρὸς καὶ καὶ αἶδρα τῆς μάχης,

B Διὰ δὲ μὴ δόρσαι μὲν ἑξέσιν χερσὶν αὐτοῖς ἀγωνιζομένους, τῇ μὲν εὐχρησίᾳ καὶ τὸν λῆρον οἱ μαθοφόροι τὰς δεξιὰς, καὶ πολλὰς κατεβλάπτουν τὸν Ῥωμαίων· τὰ δὲ τὸ στυγερῶς ἀκρίβη καὶ ὡς κακοπλοῖον περὶ οὐκ οἱ Ῥωμαῖοι, μάλλον ἐπέβαινον εἰς τὸ πρὸς αὐτοὺς. ἅμα δὲ τοῖς μὲν Ῥωμαῖοις ἐπορεύοντο καὶ πρὸς ἀκαλίπτου τὸν καὶ τοῖς δὲ μαθοφόροις τὸν Καρχηδονίων ὃν συνεχιζόντων, ὃν δὲ πρὸς ἀκαλίπτου ἀλλ' ἀποδιδιώτων τὸν ψυχῆς πέραν ἐνέκλιναν οἱ Βάρβαροι· καὶ δόξαντες ἐκκαλεῖσθαι πρὸς αὐτοὺς ὑπὸ τῷ ἰδίῳ, ὅτι πισόντες καὶ τὸ ὑποχώρησι εἰς τοὺς ἐφεσώτας, ἔκτεινον τοὺς τοῖς καὶ πολλὰς ἐν ἑαυτοῖς τὸν Καρχηδονίων ἀνδρῶν ἀποθανόντων· φονδύμενοι γὰρ ὑπὸ τῷ μαθοφόρων, ἐμάχοντο πρὸς τὸν αὐτῶν πρὸς αὐτοὺς ἅμα πρὸς τοὺς ἰδίους καὶ πρὸς τοὺς Ῥωμαῖους.

C ποιούμενοι δὲ τὸν κίνδυνον ἐκστατικῶς καὶ περὶ ἄλλων, ὅτι οὐλίγους διέφθεγον, καὶ τῷ ἰδίῳ καὶ τῷ ὑπερασπίῳ. Καὶ δὲ τὰ τοῖς ποιόντων ὅτι στυγερῶς ὅτι πισόντες καὶ τὸ ἀσάτων σημαίας. Οἱ δὲ τὸν ἀριγέπων ἡγούμενος στυγερῶς οἱ γὰρ οὐκ, ἐπίσταντες αὐτῶν τὰς. τῶν δὲ μαθοφόρων καὶ τὸν Καρχηδονίων ὃν πλείονος μέρος ὃ μὲν ὑπὸ αὐτῶν, ὃ δὲ ὑπὸ τῷ ἀσάτων, αὐτὸν κατέκοπεν. τοῖς δὲ ἀφ' αὐτοῦ καὶ φονδύμενοι ὅτι εἶας κατεβλάπτου τὰς δυνάμεις Ἀντίκας· ἀλλὰ πρὸς ἀλλήλους πρὸς ἀλλήλους τοῖς ἐπιστάταις, ἐκάλυψεν μὴ πρὸς ἀλλήλους τοὺς ἐχθρούς. ὅτι ἡ ἀκαλίπτου οὐτοὶ μὲν ποιῶν τὸν ἀποχώρησι ὅτι τὰ χεῖρα καὶ τὰ ἐκ τῶν πύτων ἀνυχωρίας. Γενομένη δὲ τῷ μέλει τὸ πᾶν τὸν κατεβλάπτου ἐκκαλεῖσθαι πλήρεις αἵματος, φόνος, κίρως, πολλῶν ἀπείκων πρὸς τὸν τὸν

D

E

Ρωμαίων στρατηγῶν ὧν ἡ Ἑσπίας ἐμπόδισεν. οὐ
 τε γὰρ τὸ νεκρῶν ἔλκεος ὡς αὐτὸ ἀμφοτέρων καὶ
 σωρηδὸν πεπληγόντων, ἢ τε τὸ χύδην ἐρριμμέ-
 νων ὀπλῶν ἐμὲ τοῖς πτώμασιν ἀλογία, δυ-
 χειρὶ τὸ δόδον ἐμελλε ποιεῖν τοῖς ἐν τάξει
 ἀφ' ἀποβολαῖς. Οὐ μὲν δὲ ἀλλὰ τοὺς μὲν
 βαυματίας εἰς τοῦ πύου τὸ πῶμα ἔξω χυ-
 μισάμενος, τοὺς δὲ διώκοντας τὸ ἀσάτων αἰα-
 χαλεσάμενος ὅτε τὸ σάλπιγξ, τοὺς μὲν αὐ-
 τῶν πρὸς τὸ μάχης καὶ μέτοις τοὺς πολεμίας
 ἐπέσει τοὺς ἰσχυροὺς καὶ τεταμένους πυκνώ-
 σαι ἐφ' ἑκάτεροι δὲ χεῖρας, πρὸς αὐτὸν πρὸς ἡ-
 γαλε ὅτε τὸ νεκρῶν. ὅτε δ' ἡ ἀποβολαὶς ἐξ
 ἴσων τοῖς ἀσάτων ἐγένετο, συνεβόησαν αἱ φά-
 λαὶ ἀλλήλαις καὶ τὸ μέγιστον ὄρμησιν καὶ πο-
 θυμίας. ὅτε δὲ καὶ ὧν πλήρη καὶ τοῖς φρονήμα-
 σιν καὶ τὸ δόξα καὶ τοῖς καλοπλοισμοῖς πρὸς
 πλησίον ἀμφοτέρων, ἀκριτοὶ ὅτι πολὺ συνε-
 βανε ἡνείκα τὸ μάχην, ἐν αὐταῖς τὸ χεῖρας
 ἐκαστοὺς ἐκείνων τὸ ἀσάτων ἀφ' ἀποβολαῖς
 ἕως οἱ πρὸς τὸ Μαασθμάσιν καὶ Λαίλοις ἀπὸ τῶν
 διώμασιν τὸ ἰσχυρὸν αἰαχάμενοι, δαυμο-
 νίως εἰς δόξα καὶ συνεβόησαν. ὧν πρὸς
 σὺν τοῖς πρὸς τὸν Ἀντίον κατόπιν, εἰ μὲν
 πλείστοι κατεκρήσαντο ἐν τῇ τάξει τὸ δὲ πρὸς
 φυγὴν ὀρμησάντων, ὀλίγοι μὲν τελείως διέ-
 φυγον, αὐτὸι τὸ ἰσχυρὸν ἐν χεῖρας ὄντων, καὶ τῶν
 πύου ὅτι πλείονα ἀσάτων. ἔπειτα δὲ τὸ
 Ρωμαίων πρὸς τοὺς χεῖρας πεντακισίους, τὸ
 δὲ Καρχηδονίων πρὸς διςμυρίους. αἰχμα-
 λῶται δὲ ἐγένεσαν ἑκατὸν τῶν πύου ἐλάττω. Ἡ
 μὲν ἔν τῇ πύου ἡνείκα μάχην, καὶ τὰ ὅλα
 κρίματα Ρωμαίοις ὅτε τὸ πρὸς ἀποβολαῖς ἡ-
 μόνων, τοῖς πύου ἔξω τὸ τέλος. Μετὰ δὲ τὸ μάχην,
 Γόπλιος μὲν ἐπαχλασθήσας καὶ ὁρμησάντων τὸ
 χεῖρας τὸ Καρχηδονίων, αὐτὸς αἰσχυρῶς εἰς
 τὴν ἰδίαν πρὸς ἀποβολαῖς. Ἀντίον δὲ μὲν ὀλίγων
 ἰσχυρῶν καὶ τὸ συνεβόησιν πολεμίας τὸ ἀσάτων
 σιν, εἰς Ἀδρύνθηα διεσώθη. πύου τὸ δὲ δινα-
 τὰ πολεμίας καὶ τὸ χεῖρας, ὅσα τὸ ἀσάτων ἔδει
 στρατηγῶν, καὶ πολλὰ ἡνείκα πρὸς ἀποβολαῖς
 ληφόντα. Πρῶτοι δὲ γὰρ εἰς λόγους συνήθων, ἐπι-
 ραῖν δὲ αὐτῶν λύσιν ποιήσαντες τὸ συνεβόησιν. ὅ-
 τε δὲ ὅτιν, ἐπὶ πρὸς ἀποβολαῖς καὶ ἀποβολαῖς, ἀλλ'
 ἀπιστοῦντες τῇ τύχῃ, καὶ πρὸς ἀποβολαῖς τὰ πρὸς
 τὰ μάχας ἐκβαίνοντα πρὸς ἀποβολαῖς. Μετὰ δὲ

A Romanum Imperatorem afficiebat. Nam & labes sanguinis mortuorum, cruore resperforum, & qui aceruatim alius super alium ceciderāt; ad hæc arma passim disiecta, & cū ipsis cadaueribus temere iacentia, aciei sub signis & ordinatè procedenti viam difficilem præbebant. Scipio tamen faucibus pone ultimā aciem subductis, & Hastatis qui hostem insequiebantur per tubicines, receptui illis canentes, & euocatis, ipsos quidē Hastatos eo loci stare ante pugnā iussos, mediæ Pœnorū aciei opposuit: Principes vero Triariosq; densare ordines, & per strages mortuorū pergere ad utrumq; cornu iubet. Qui superatis viæ impedimentis, & frōtem æquatā cū Hastatis efficiebant, ingenti ardore & alacritate animorum, acies ambæ cōcurrerūt. Quæ & numero, & animis & virtute atq; armatura pares inter se quum essent, in ipso vestigio præ obstinatione morientib. qui confligebant, diu pugna neutro inclinata stetit. donec Massaniſſa & Lælius, qui equites persequiebantur, inde reuertētes, sanctā quā in tempore & diuinitus aduenerunt, quibus Hannibalis aciem auersam inuadentibus, plerique Pœnorum in suis stationibus sunt trucidati; pauci omnino eorum qui se in pedes coniecerāt, penitus effugerunt; nam & equites comminus eos cædebant, & loca plana erant. Ceciderunt Romanorum ccc̄o & plures; Carthaginiensium supra ccc̄o ccc̄o. par ferme numerus captus est. Hunc habuit exitum vltima illa pugna, per dictos Imperatores commissa, quæ Orbis imperium Romanis adiudicauit. A prælio P. Cornelius, postquam aliquandiu hostem esset insecutus, & Pœnorum castra diripuisse, in sua mox reuertitur. Hannibal cum equitibus paucis se recipiens, continuis itineribus Adrumetum tandem euasit: omnia in prælio expertus, quæ à bono Imperatore & magno rerum usu prædito, poterant præstari. Iam primū cum Scipione congressus, ut ad concordiam sua opera res deduceretur, laborauit. quod quidem consilium proidentis hosti victoriam non est, verū eius qui Fortunæ diffidat, & inopinatos atque mirabiles præliorum euentus prouideat. Prælio deinde cum ho-

ste suscepto, ita omnia administravit, ut qui eodem genere armorum uteretur, certamen cum iis instituere maiore arte non potuerit, quam ab Hannibale sum sit factum. Nam quum Romanæ aciei instructio solui ac diuelli sit difficilis, euenit ut singuli & vniuersè & per partes in omnia latera pugnent, idque per eam qua semel initio facta fuerit aciei ordinationem; quod semper quæ periculo proxima sunt signa eò quòd res vocat vnâ sese conuertant. Accedit, quod genere ipso armorum securitatem & audaciam præbente (nam & scutum magnitudinem habet, & gladius sufferre ictus potest;) acerrima propter has causas prælia cient, & victoriam hostibus difficillime concedunt. Hannibal tamen, ad vnum quòdque horum, ita suas copias, quantum eius fieri poterat, rationes securus probabiles, accommodauerat è re nata, ut nihil quiret aptius excogitari. Nam & à principio multos sibi comparauerat elephantos, & tunc in prima fronte eos collocauerat; ut ordines aciei Romanæ conturbarent & diuelleret. Iam mercenarios in prima acie, & proximos his Carthaginenses statuerat; tum ut hostium corpora ante veram pugnam labore fatigaret, præque multitudine eorum qui occiderentur arma inimicorum hebetatis mucronibus redderet inutilia: tum ut Carthaginenses stare & pugnare cogeret in media positos acie;

Vsq̃ue vel inuisis ubi sit pugnare necesse,
sicut ait Poëta. Pugnacissimos vero suorum & maxime stabiles aliquanto spatio à cæteris separauerat, ut multò ante prælij euentum prospicerent, & corporib. animisq̃ue integri manerēt, ac mox vbi foret opportunum, vires suas animose exererent. Quòd si cum postquam omnia fecisset, quæ ad vincendum poterant fieri, spes est frustrata, virum ante eam diem inuictum, venia ipsi danda. Nam interdum viro- rum fortium inceptis Fortuna ipsa & casus resistunt. Interdum vero id euenit quod prouerbio dici solet, ut

Occurrat forti qui mage fortis erat.
quod tunc Hannibali contigisse aliquis merito dixerit.

A Ταῦτα συνελθὼν εἰς τὸ κίνδυνον, ὅπως ἐχρή-
σατο τοῖς πρῶτοις, ὥστε μὴ δυνατὸν εἶναι
βέλτερον τοῖς Ῥωμαίοις ἀγῶνα συνήστασθαι πα-
ραπληροῖς καὶ τοπλισμῶ· χρώμενοι, εὖ τότε
συνεστήσαντο Ἀνίβας. ὅστις γὰρ διεδραπάσθη τῇ
Ῥωμαίων τάξεως καὶ δυνάμει, τὴν αἰδρα συνί-
θη καὶ κατόλου καὶ κατὰ μέρη μάχασθαι πρὸς πᾶ-
σας τὰς ἐπιφανείας, ὅθεν τὴν μάστιγαν ἐκπαΐξεως, αἰεὶ
τὴν ἐλπίδα τῶν δυνάμεων σημαίνει συνεπιπρεφουσὶν
πρὸς τὸ δεινόν. ἐπὶ ᾧ καὶ τοπλισμῶ σκέ-
πη καὶ δραστος τοῦ θαλάσσιου, καὶ ὅθεν τὸ μέ-
B γος ἔσται καὶ τὴν μάχην ἀπομονώ-
σῃ πληγῇ, δύσμαχοι γίνονται καὶ δύσκα-
ταγῆναι, ὅθεν τὰς περιουσίας αἰτίας. Ἀλλ'
ὅμως πρὸς ἕκαστα βούλων ὅπως ἐνδεχομένης
Ἀνίβας ἐκ τῆς κατὰ λόγον ἡμέρας πρὶν αὐτὸν
τὴν μάχην, ὥστε ὑποβόλῃ μὴ καταλιπεῖν.
ὁ μὲν γὰρ τῶν ἐλεφαντῶν πλῆθος, ὅθεν αὐτῆς
πρὸς τὴν μάχην, καὶ τότε περιεβάλλετο, χάριν
τῇ συνελθῆσαι καὶ ἀναπαύσασθαι τὰς τάξεις
τῶν ὑποβόλων. τοῖς δὲ μισθοφόροις περι-
C τῆσαι, καὶ τοῖς Καρχηδονίοις ἔθηκε μὲν τοῖς
ἐκείνοις τῇ περιουσίᾳ μὴ τῇ κατὰ τὴν σῶ-
μασθαι τῶν πολεμίων, ἀναπαύσασθαι δὲ τὰς ἀκ-
μας τῶν ὀπλῶν. ἀλλὰ ὁ πλῆθος τῶν φο-
βολομένων, ἀναγκάσας δὲ τοῖς Καρχηδο-
νίοις μίστοις ὅθεν μὲν καὶ μάχασθαι κα-
τὰ τὴν ποιήσιν,

Ὁφθαλμοὶ καὶ οὐκ ἐπὶ τῶν ἀναγκῶν πολε-
μίζοι.

Τοὺς δὲ μαχησάτους καὶ καταμαχάτους τῶν
αἰδρῶν, ἐν ἀποστάσει πρὸς ἐκείνους, χάριν τῇ
D περιουσίᾳ ἐκ πολλῶν τῶν συμβαινόντων, καὶ ὅθεν
μὲν αἰσχροῖς τοῖς τε ὅμοιοι καὶ τῇ
ψυχῇ, σὺν κατὰ χεῖρας τῇ σφαιρί-
σθαι ἀρετῇ. Εἰ δὲ πρὸς τὰ δυνατὰ ποιή-
σας πρὸς τὸν κατὰ, ἐσφάλη, τὸν πρὸς τοῦτου
χρόνον ἀντήλθον ὡς, συγκώμην δοτέον. ἐστὶ μὲν
γὰρ ὅτι καὶ ταῦτα αἰτέωρα τῇ ἐ-
πιβολῇ τῇ ἀγαθῇ αἰδρῇ· ἐστὶ δὲ ὅτι πᾶ-
λι κατὰ τὴν ποιήσιν,

Εὐθὺς ἐόν, ἀλλὰ κρείττονος ἀντίτυχον.

E ὁ δὲ καὶ τότε γενομένη πρὸς ἐκείνους φησὶ
αἰεὶ.

Οὐκ τὰ ὑπερεσθάροντα τιμὴ κοινῶν σιυνήσαν, πρὸς τὸ ἐκκαλεῖσθαι ἑλεῖν γυγνόμενα, εἰ μὴ αὐτοπαθῶς ἀλλὰ καθ' ὑπόκρισιν γίγνηται, καὶ ἑλεῖν ἀλλ' ὀργὴν δ' ἐργάζεσθαι καὶ μῖσος.

Τὰ προτεινόμενα ὑπὸ τῶν Σκηπίων τοῖς Καρχηδονίοις εἰς τὸ συλχωρεῖσθαι αὐτοῖς εἰρήνην.

Γῶς Αννίβας Γίσωνα αὐπλέγαν τοῖς προτεινόμενοις μέλλοντα, καὶ ἤδη κατάρχοντα κατέσπασεν ἀπὸ τῆς βήματος· καὶ τὰ προτεινόμενα ἐπεισε δέχεσθαι τοὺς Καρχηδονίους.

ΤΑ γὰρ ὑπερεσθάροντα τὴν κοινὴν συνήθειαν τῶν πρὸς αἰσίοις ἐπιστάων, ὅταν μὴ αὐτοπαθῶς δόξη γίγνεσθαι, ἀλλὰ ὁ μέγας τῶν συμπτωμάτων ἑλεῖν ἐκκαλεῖται πρὸς τοῖς ὁρᾶσι καὶ τοῖς ἀκούουσιν, καὶ συλκῆς πῶς ἔκαστον ἡμῶν ὁ ξενισμός. ἐπὶ δὲ φαίνεται γνησίας χάριν καὶ καθ' ὑπόκρισιν γίγνεσθαι τὸ θιοῦται, οὐκ ἔλεος, ἀλλ' ὀργὴν δ' ἐργάζεσθαι καὶ μῖσος. ὁ καὶ τότε συνεβήθη ἡμέας πρὸς τοῖς πρεσβυτέροις τῶν Καρχηδονίων. Οὗ δὲ Πόπλιος ἀπὸ βραχέων ἤρξατο λέγειν πρὸς αὐτούς· ὡς ἐκείνων μὴ χάριν δοῦναι ὁφείλοισι ποιεῖν φιλαδέφφους, ὁμολογημάτων αὐτῶν ὅτι καὶ τὸ πόλεμος δὲ δόξης ἐπινέσταται Ρωμαίοις πρὸς τὰς συνθήκας, ἔσται δ' ἀποδοσάμενοι τιμὴν Ζαχυνθίων πόλιν· καὶ πρὸς τὴν ἀσπονδίστην, ἀπετήσαντες τὰς ὀρκίους καὶ τὰς ἐλεγχάσας ὁμολογίας· αὐτῶν δὲ χάριν ἔφαθον καὶ τὴν τύχης καὶ τῶν αἰδεσπίνων κεκρίσθαι σφίσι πρὸς τὴν χρῆσθαι καὶ μεγαθυρίας τοῖς πρὸς ἡμᾶς. φανήσασθαι δὲ τῶν κακίων ἐφ' ὅσον, εἰ ὀρθῶς διαλαμβάνωσι πρὸς τῶν ἐκείνων. οὐ γὰρ εἴ τι πάσχει ἢ ποιεῖν ἢ διδόναι σφίσι βέλτερόν τι.

Qua communem consuetudinem excedunt, & ad captandam misericordiam sunt, ea si non ex vero affectu sed per simulationem fiant, non misericordiam, sed iram & odium concitare.

Conditiones pacis à Scipione Carthaginiensibus oblatae, ut pacem illis concederet.

Quomodo Hannibal Giskonem oblatis conditionis contradicere parantem, de superiore loco detraxerit: & Carthaginienses impulerit, ut pacem iis legibus facerent.

QUAE communem consuetudinem & vulgo receptos mores excedunt, ea quoties ex vero affectu existimantur proficisci, propter calamitatum magnitudinem, videntium atque audientium misericordiam solent elicere; nec fere est quisquam nostrum, quem rei novitas non commoveat. Ac quoties fallēdi studio & per simulationē eiusmodi aliquid fit, nō cōmisericordia, sed ira & odium sequuntur; quod tūc legatis Carthaginiensium accidit. Eos Scipio paucis ita cepit alloqui: Ipsorum quidem causā, nihil quicquā esse, cur ullam ipsis humanitatem tribuere Romani debeant; quando etiam ipsi fateantur se, & iam inde à principio Romanis contra foedera bellum intulisse, cum Saguntinorum urbem exciderit, & nuper fidem violasse, cum iusiurandum & scripto iam comprehensas leges pacis antiquasset. Decreuisse tamen Romanos, tum suamet ipsorum causā, tum propter Fortunam & rerū humanarum conditionem, pro sua lenitate & animi magnitudine cum ipsis agere. Ac ne ipsos quidem aliter dixit existimaturos, si rerū praesentium statū recte cōsiderarent. nō enim si quid aut pati, aut facere, aut dare ipsis fuerit im-

peratum, durum hoc & graue illis debere videri; verum illud potius pro miraculo ipsis fore habendum, si quid benignius obtinerent. postquam eos Fortuna, omni misericordiae spe ac veniae à se destitutos, propter ipsorum perfidiam, in potestatem hostium tradidit. Hæc locutus Scipio, tum benigniores conditiones pacis recensuit, tum & alia quæ ipsos oporteret sufferre. Erant autem oblatarum conditionum præcipua capita hæc. QVAS VRBES IN AFRICA PRIVS TENVISSENT, QVAM VLTIMUM HOC BELLVM POPULO RO. INFERRENT; QVOS ITEM AGROS ANTEA POSSEDISSENT, QVÆ PECORA, AVT QVAS ALIAS FACULTATES, OMNIA TENERENT. IMMUNES AB OMNI DAMNO HOSTILI CARTHAGINIENSES AB EO DIE ESSENT. VT LIBERI INSTITVTIS LEGIBVSQVE SVIS VIVERENT, NEQVE VLLO PRÆSIDIO TENERENTVR. Et benigniores quidem conditiones huiusmodi erant: duriores contra istæ. QVÆCVMQVE PER INDVCIAS CARTHAGINIENSES MALEFICIO ABSTVLISSENT, OMNIA ROMANIS RESTITVERENT. CAPTIVOS ITEM ET FVGITIVOS, SINE VLLA TEMPORIS PRÆSCRIPTIO- NE, REDDERENT. NAVES LONGAS OMNES, PRÆTER DECEM TRIREMES, TRADERENT. SIREMPS LEX ET DE ELEPHANTIS VT ESSET. BELLVM EXTRA AFRICAM NEMINI OMNI- NO INFERRENT: AC NE IN AFRICA QVIDEM VLLI, INIVSSV POPVLI ROMANI. QVAS DOMOS, AGROS, VRBES, AVT QVODCVMQVE ALIVD TENERENT, QVOD MASSANISSÆ FVERIT, AVT MAIORVM EIVS, INTRA FINES IPSIS DEMONSTRAN- DOS, OMNIA MAS- SANISSÆ REDDERENT.

A ἔτι δὲ νομίζον δυνόν· ἀλλ' εἴ τι συζωρηθή-
σεται φιλενδεσπον, τὸ μᾶλλον ηὔχεται
παραδέξον. ἐπεὶ ἢ ἡ τύχη πρὸς ἐλευθερίαν
ἐλεον αὐτῶν καὶ τὴν συνήθειαν διὰ τὴν
σφετέρην ἀδικίαν, ὑποχρεώσεις πεποίηκε τοῖς
ἑσθροῖς. Ταῦτα δ' εἰπὼν, ἔλεγε τὰ φιλενδεσ-
πον διδόντα, καὶ πάλιν αὖ δόσι ἡ ὑπομνή-
σας· ἡ δὲ τὰ κεφάλαια τῆς προτεινομέ-
νης αὐτῶν. ΠΟΛΕΙΣ ΕΧΕΙΝ ΚΑ-
ΤΑ ΛΙΒΥΗΝ, ΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟ-
ΤΕΡΟΝ ΕΙΧΟΝ, Η ΤΟΝ ΤΕ-
ΛΕΥΤΑΙΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ ΕΞ-
ΕΝΕΓΚΕΙΝ ΡΩΜΑΙΟΙΣ· ΚΑΙ
ΧΩΡΑΝ, ΗΝ ΚΑΙ ΤΟ ΓΑ-
ΛΑΙΟΝ ΕΙΧΟΝ· ΚΤΗΝΗ,
ΚΑΙ ΣΩΜΑΤΑ, ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΛ-
ΛΗΝ ΥΓΑΡΞΙΝ. ΑΠΟ ΔΕ
ΤΗΣ ΗΜΕΡΑΣ ΕΚΕΙΝΗΣ Α-
ΣΙΝΕΙΣ ΚΑΡΧΗΔΟΝΙΟΥΣ
ΥΓΑΡΧΕΙΝ. ΕΘΕΣΙ ΚΑΙ ΝΟ-
ΜΟΙΣ ΧΡΗΣΘΑΙ ΤΟΙΣ ΙΔΙΟΙΣ
ΑΦΡΟΥΡΗΤΟΥΣ ΟΝΤΑΣ.
C Ταῦτα μὲν οὖν ἡ ὑπομνήσας· τὰ
δὲ εἰσπρία πύτοις πάλιν· ΤΑ ΚΑΤΑ
ΤΑΣ ΑΝΟΧΑΣ ΑΔΙΚΗΜΑΤΑ
ΓΕΝΟΜΕΝΑ ΓΑΝΤΑ ΚΑΡΧΗ-
ΔΟΝΙΟΥΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΗΣΑΙ
ΡΩΜΑΙΟΙΣ. ΤΟΥΣ ΑΙΧΜΑΛΩ-
ΤΟΥΣ ΚΑΙ ΔΡΑΠΕΤΑΣ ΕΚ
ΓΑΝΤΟΣ ΑΠΟΔΟΥΝΑΙ ΤΟΥ
ΧΡΟΝΟΥ. ΤΑ ΜΑΚΡΑ ΠΛΟΙΑ
ΠΑΡΑΔΟΥΝΑΙ ΠΑΝΤΑ, ΠΛΗΝ
D ΔΕΚΑ ΤΡΙΗΡΩΝ. ΟΜΟΙΩΣ ΚΑΙ
ΠΕΡΙ ΤΟΥΣ ΕΛΕΦΑΝΤΑΣ. ΠΟ-
ΛΕΜΟΝ ΜΗΔΕΝΙ ΤΩΝ ΕΞΩ
ΤΗΣ ΛΙΒΥΗΣ ΕΠΙΦΕΡΕΙΝ ΚΑ-
ΘΟΛΟΥ· ΜΗΔΕ ΤΩΝ ΕΝ ΤΗ
ΛΙΒΥΗ ΧΩΡΙΣ ΤΗΣ ΡΩ-
ΜΑΙΩΝ ΓΝΩΜΗΣ. ΟΙΚΙΑΣ,
ΚΑΙ ΧΩΡΑΝ, ΚΑΙ ΠΟΛΕΙΣ,
ΚΑΙ ΕΙ ΤΙ ΕΤΕΡΟΝ ΕΣΤΙ
ΜΑΣΣΑΝΑΣΣΟΥ ΤΟΥ ΒΑΣΙ-
ΛΕΩΣ, Η ΤΩΝ ΠΡΟΓΟΝΩΝ,
ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΑΠΟΔΕΙΧΘΗ-
ΣΟΜΕΝΩΝ ΟΡΩΝ ΑΥΤΟΙΣ,
E ΓΑΝΤ' ΑΠΟΔΟΥΝΑΙ ΜΑΣ-

ΣΑΝΑΣΣΗ. ΣΙΤΟΜΕΤΡΗΣΑΙ
 ΤΕ ΤΗΝ ΔΥΝΑΜΙΝ ΤΡΙΜΗ-
 ΝΟΥ, ΚΑΙ ΜΙΣΘΟΔΟΤΗΣΑΙ
 ΜΕΧΡΙ ΑΝ ΕΚ ΡΩΜΗΣ ΑΝ-
 ΤΙΦΩΝΗΘΗΤΙ, ΚΑΤΑ ΤΑΣ
 ΣΥΝΘΗΚΑΣ. ΕΞΕΝΕΓΚΕΙΝ ΑΡ-
 ΓΥΡΙΟΥ ΤΑΛΑΝΤΑ ΜΥΡΙΑ
 ΚΑΡΧΗΔΟΝΙΟΥΣ ΕΝ ΕΤΕΣΙ
 ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑ, ΦΕΡΟΝΤΑΣ
 ΚΑΘ' ΕΚΑΣΤΟΝ ΕΝΙΑΥΤΟΝ
 ΕΥΒΟΙΚΑ ΤΑΛΑΝΤΑ ΔΙΑ-
 ΚΟΣΙΑ. ΟΜΗΡΟΥΣ ΔΟΥΝΑΙ
 ΡΙΣΤΕΩΣ ΧΑΡΙΝ ΕΚΑΤΟΝ,
 ΟΥΣ ΑΝ ΠΡΟΓΡΑΨΑΙ ΤΩΝ
 ΝΕΩΝ Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΤΩΝ
 ΡΩΜΑΙΩΝ· ΜΗ ΝΕΩΤΕΡΟΥΣ
 ΤΕΣΣΑΡΕΣΚΑΙΔΕΚΑ ΕΤΩΝ,
 ΜΗΔΕ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥΣ ΤΡΙΑ-
 ΚΟΝΤΑ. Ταῦτα μὲν οὖν ὁ στρατηγὸς εἶπε
 τῷ Ῥωμαίων τοῖς πρεσβύταις. οἱ δ' ἀκούσαν-
 τες, ἠπύγρητο καὶ διεσάφοντο τοῖς ἐν τῇ πα-
 τείδι. Καθ' οὗ δ' ἡ κατὰ λόγον μέλλοις πι-
 νός τ' ἐκ τ' ἡγεσίας αὐτὴν λέγει τοῖς πρεσι-
 νομένοις, καὶ κατὰρχομένῃ, παρελθόντα τ' Αι-
 νίβας κατὰσπασσά τ' αἰδομένην ἀπὸ τῆς βή-
 ματος. τῶν δὲ λοιπῶν ἐξορμαδέντων ἀφ' οὗ
 τῷ τ' οὐκ ἔχον αὐτοὺς τοῖς πρεσβύταις· πάλιν
 τ' Αινίβας αἰσάντα φαίει φασὶν ἀγροῖν, καὶ
 συνηνέμεν ἔχειν, εἴ τι πρὸς τοῖς ἐθιμοῖς παρ-
 τει· γνώσκουσιν, ὅτι τ' μὲν ἐξοδὸν ἐκ τ' πατρί-
 δος ἐναέτης ὡς ποιήσεται, πλείον τ' πεντε
 καὶ τετρακύντα ἐτῶν ἔχον, εἰς αὐτὴν ἐπαμύ-
 χει. Διότι ἡζὺς μὴ ὅτι σκεπτεῖν, εἴ τι παρ-
 πέτακε τ' σιωπῆς· πολὺ δὲ μάλλον εἰ τοῖς
 πατρίδους παρὰ τῶν ἀντιπάλων συμπάσῃ. ἀφ' οὗ
 γὰρ ταῦτα καὶ νῦν εἰς τ' ἀλογίαν ἐμπεπληκίαι
 ταῦτην. θαυμάσιον γὰρ αὐτῶν φαίνεσθαι καὶ τελέως
 ἐξηλλαγμένον, εἴ τις ὑπάρχον Καρχηδόνιος, καὶ
 σιωπῶν τὰ βέλτερά μὲν καὶ κατὰ τῇ πα-
 τείδι καὶ καὶ ἰδίαν ἐκάστῃς ἡμῶν καὶ Ῥωμαίων
 καὶ παροικῶν τύχην, εἰ γενοῖς ὑποχείριος,
 τοῖσιν τυχερῶς φιλαρδεσπιά· οὐς εἴ τις
 ὀλίγας παρὰ τὸν ἡμέρας ἤρετο, τί ποτ'
 ἐλπίζουσι πεῖσαι τ' πατείδα κατὰ τῶν
 Ῥωμαίων, ἐδ' αὖ εἰπεῖν οἰοίτ' ἦσαν, ἀφ' οὗ
 μέγας καὶ τ' ὑπερβολικὸς τ' παρὰ τῶν Ῥωμαίων

FRUMENTVM EXERCITVI
 STIPENDIVMQVE AVXILIIS,
 DONEC AB ROMA SV-
 PER CONDITIONIBVS
 PACIS FORET RESPON-
 SVM, PRÆSTARENT. DE-
 CEM MILLIA TALENTVM
 ARGENTI, DESCRIPTA
 PENSIONIBVS ÆQVIS DV-
 CENVM EVBOICORVM TA-
 LENTVM, IN ANNOS
 QVINQVAGINTA SOL-
 VERENT. OBSIDES FI-
 DEI CAVSSA DARENT,
 QVOS SCIPIO E CAR-
 THAGINIENSIVM PVBE
 ELEGISSET; NE MINO-
 RES QVATVORDECIM AN-
 NIS; NEV TRIGINTA MA-
 IORES. Hæc Romanus Imperator
 Carthaginensib. dixit legatis. qui iis
 auditis, quantocius domum reuerfi, in
 concione rem edunt. Fama est, quum
 eo tempore quidam e Senatorum nu-
 mero oblatis pacis conditionibus con-
 tradicere aggredederetur, iamq; esset or-
 sus dicere, processisse Hannibalem, &
 arreptum e superiore loco hominem
 detraxisse. deinde cæteris, quod præter
 cōsuetudinē liberæ ciuitatis id fecisset
 Hannibal, irascētib; iterū surrexisse
 Hannibalē, & ignoratiā lapsū se di-
 xisse, dignūque esse, cui veniam tri-
 buerent, si quid præter mores faciat;
 memores, nouem se annorum ab Car-
 thagine esse profectum; quò nunc
 maior annis quinque & quadraginta
 redierit. Postulare igitur, ne illud at-
 tenderent, si quid aduersus morem
 consuetum peccaret; verū illud po-
 tius, ecquid vero affectu patriæ rebus
 afflictis condoleat. eam siquidem ef-
 se causam cur hoc per imprudentiam
 admisisset. Sibi namque mirum esse
 visum, & plane à statu præsentī alie-
 num, si quis ciuis Carthaginensis,
 non ignarus eorum quæ tum publice
 patria, tum priuatim singuli ciuium in
 Romanos consuluisent; non iam ado-
 raret Fortunam, quòd in eorum po-
 testate positus, conditiones adeo beni-
 gnas impetret. Quum ante paucos
 dies si quis ciues interrogasset, vbi
 Romani vicissent ecquid patriam ma-
 li putarent fore passuram; ne dicere
 quidem potuissent; ea magnitudo in-
 gentium malorum unicuique ob ocu-

los versabantur. Igitur nunc quoque æquum censere se, ne ad conciones rem deducerent, sed communi sententia oblatas condiciones vniuersi probarent; ac rem sacram diis facerent, cunctique eos venerarentur, vt pactas leges fœderis ratas esse populus Rom. iuberet. Prudens & temporibus conueniens Hannibalis consilium quum esset visum, placuit, in eas quæ sunt antè expositæ condiciones, pacem facere. Ac statim à Senatu missi sunt legati, qui in propositas leges pacis consentirent.

Quomodo Philippus & Antiochus Reges simulata amicitia cum Ptolemaeo Aegypti Rege cognomento Philopatore quoad vixit, statim ab eius morte, consilium inierunt, occidendi pupilli ab eo relictī, & regni inter se diuidendi.

Polybij observatio, quomodo dictorum Regum perfidiam ultum sit numen deis supplicis, & pupillo regnum per Romanos servavit.

QUIS mortalium non admiretur, Antiochum & Philippum Ptolemæo dum erat in viuis, & eorum auxilio non indigebat, paratos fuisse opem ferre: postea verò quàm idem facto esset functus puero pupillo relicto, cui suum conseruare regnum iure naturæ tenebantur; mutuis hortatibus, sese inuicem concitasse, vt diuiso inter sese pupilli imperio, ipsum tollere aggrederentur? Facerent saltem quod tyranni solent, & pudori suo leuem aliquem prætextum obtenderent. Nunc ita repente, ea impudentia, & adeo ferina rabie sunt grassati, vt tritum prouerbum iure tollerent; piscium eam esse vitam. nam inter hos, etià eiusdem generis, minoris perniciem maioris aiunt esse alimen- tum ac vitam. Enimuero quis fœdus

A αὐτοῖς κακῶν. Διότι ἤξίου καὶ νῦν μὴ ὅτι λόγον ἄγαν, ἀλλ' ὁμοθυμαδὸν δεξαμένοις τὰ παρρησιόματα, θύειν τοῖς θεοῖς, καὶ πᾶντας ὄντας βεβαιῶσαι ταῦτα τὸν δῆμον τῶν Ῥωμαίων. Φανέντος δὲ Φερύμου αὐτῷ καὶ τῆς χειρὸς οἰκείως συμβουλεύειν, ἔδοξε ποιῆσαι τὰς σωθήκας ὅτι τῆς παρρησιόμας. Καὶ ὁ μὲν συνέδριος παρρησιασθεὶς τὰς ἐξέπιμπι πρὸς αἰδομολογησιμῶν περὶ τούτων.

B

Πῶς ὁ, π Φίλιππος ⑥ καὶ Αν-
 πόχος ④ βασιλεῖς Φιλίαν ὑπο-
 κρινάμενοι πρὸς Πτολεμαῖον ⑤ ⑥
 Φιλοπάτορα, ἕως ἔζη, αὐτίκα τε-
 λυθῆσαντες αὐτῷ ὥρμησαν ἐπὶ τὸ
 διελόμενοι πλεὺ τῷ υἱοῦ αὐτοῦ Στ-
 ρηλῷ, ἐπαυελέσθαι ⑥ ἀπολελεμε-
 μένῳ ⑥.

Πολυβίου Ἰηπίσας, πῶς τὸ
δαμόνιον τοῦ περὶ τῶν βα-
σιλέας ἐπὶ πικρῶς, καὶ τῷ παι-
δι πρὸ βασιλείαν διὰ Ῥωμαίων
διεσώσατο.

ΤΟΥΤΟ δὲ τίς οὐκ αἰ θαυμάσῃ, πῶς ὅτε μὴ αὐτὸς ὁ Γ' Ἰελεμαῖος ζῶν, οὐ προσεδεῖτο τῆς βύτων ἐπικυρείας, ἐπι-
Δ μαι βοηθεῖν ἦεν· ὅτε δ' ἐκείνος μετήλλαξε, καβαλιπὼν παιδίον ἡπίον, ᾧ χ' φύσιν ἀμφοῖν ἐπέθηκε συναύξαι τὴν βασιλείαν, τότε πρὸς ἀλλήλους, ὥρμησαν ἐπὶ τῷ διελόμενῳ τῷ τ' παιδὶς ἀρχὴν, ἐπιδυ-
 λέσθαι τὸν ἀπολαλεϊμμένον, οὐδ' οὕτω κα-
 γάει· οἱ τύραννοι, βραχυῖαι δὲ πᾶσι προ-
 βαλλόμενοι τῆς αἰχμῆς πρόσφασιν· ἀλλ' ὁξαυτῆς ἀναγίνω καὶ θεωρῶνς οὕτως, ὥστε
Ε πρόσφλεει τὸν λεγόμενον τῶν ἰσχυρῶν βίον· ἐν οἷς φασὶν ὁμοφύλοις οὖσι τίνι τῷ μείοντος ἀπώλειαι τῶν μείζονι ἑσφύω γίγε-
 σθαι καὶ βίον. Εἰς ᾧ τίς οὐκ αἰ ἐμβλέψας

εἴς ἐκαστὸν, εἰς τὸ σιωπῆσαι αὐτῶν, αὐτοῖς δόξειε γίνεσθαι τῆς παρὰ τοὺς θεοὺς ἀσέβειας, καὶ τῆς παρὰ τοὺς ἀνθρώπους ἀνιότητος, ἐπὶ δὲ ὑπερβαλλούσης πλεονεξίας τῶν περιουσιμῶν βασιλέων; Οὐ μὲν ἄλλα τις αἰεὶ εἰκότως τῇ τύχῃ μεμφάμενος ἔπι τῶν ἀνθρώπων πραγμάτων ἐπύ-
 λαις, ἀπικαταλαγνῆ, δεῖν ἐκείνοις μὴ ἐ-
 ἐπέηκε μὲν αὐτὰ τὴν ἀντιθέσθαι δίκην,
 πῶς δὲ ἐπιτηρημένοις ἐξέηκε καλλίστοι ὑπό-
 δειγμα παρὰ ἐπιμόρφωσιν, πῶς τῶν περι-
 ρημένων βασιλέων ἀντιδυσχελεῖται. ἐπὶ γὰρ
 αὐτῶν ἀντιδυσχελεῖται μὴ ἀλλήλοις, ἀν-
 τιστοιχείων δὲ τῇ τῷ παιδὶ ἀρχῇ, ἐπι-
 στήσας Ῥωμαίους, αἱ ἐκείνοις καὶ τῶν πύλας
 ἐβουλόσαντο ἀντιθέσθαι, αὐτὰ κατ' ἐκεί-
 νων δεικνύοντες καὶ κατηκόντας. ἀντι-
 θέσθαι γὰρ ἐκάτεροι ἀφ' ἑαυτῶν ὅπλῳ ἡτή-
 ντες, οὐ μόνον ἐκωλύθησαν τῆς τῶν ἀλλο-
 τείων ἐπιθυμίας, ἀλλὰ καὶ συγκαταστήσαντες
 εἰς φόβον, ὑπέμειναν Ῥωμαίοις ὅτι παρὰ
 πόλιν. ὅτι πελάταιον ἐπὶ πόλιν βραχὺ χρό-
 νῳ, τὴν μὲν Πτολεμαίου βασιλείαν ἢ τύ-
 χην διώρθωσιν, αὐτὰ δὲ αὐτῶν δυναστείας καὶ
 τοὺς ἀφαιρέσεις, τοὺς μὲν ἀφαιρῶν αἰσά-
 πους ἐποίησεν καὶ πᾶσι δόξας· τοὺς δὲ μι-
 κροῦς δὲ τῶν αὐτῶν ἀφαιρέσεις συμπαρώ-
 μασιν.

Πῶς ὁ ἐν Βιθυνίᾳ Κιανὸς με-
 γίστης ἀφαιρέσει συμφορῆς διὰ
 τὴν αὐτῶν ἀβουλίαν, καὶ κακο-
 πολιτείαν.

Οἱ δὲ τῶν ἀνθρώπων γένος
 καὶ τῶν ἀλόγων ζώων πολλάκις
 δεῖν ἀφρονέστερον.

Πῶς ὁ Φίλιππος παραπον-
 δοῦναι τῷ κηδεστῇ Προϊσίᾳ βεβου-
 ληκὼς καὶ τῶν Κιανῶν, πολλὰ ὁ-
 μοῖα πεπλημενικῶς εἶη.

A inter istos istum considerans, non sibi
 videatur quasi in speculo suismet ocu-
 lis spectare impietatem aduersus deos,
 crudelitatem erga homines & profun-
 dam quandam auaritiam istorum
 Regum? Sed enim si quis propter ista
 Fortunam accusauerit, (quod videtur
 meritò potuisse,) & illius administra-
 tionem rerum humanarum, redeat
 hic cum illa in gratiam, quæ meritis
 mox ab istis pœnas exegit, & docu-
 mentum posteris corrigendi vitam ac
 mores, dictorum Regum supplicium
 per omnium ora traductum, propo-
 suit: Adhuc enim ipsi, sese quidem mu-
 tuis fraudibus appetebant, pupilli ve-
 rò regnum diuidebant, cum ecce, For-
 tuna Romanis in eos immisissis ac con-
 citatis, quæ ipsi in alios scelestè ma-
 chinati fuerant, eadem iure merito
 aduersus ipsos rata esse iussit. Mox e-
 nim ambo victi armis, non solum alie-
 na concupiscere sunt impediti, sed e-
 tiam eò necessitatis redacti, vt tribu-
 tum pensitarent, & dicto audientes ef-
 se Romanis cogerentur. Ac tandem
 C fortuna, quum Ptolemæi regnum,
 breuissimo tempore interiecto, in pri-
 stinum statum restituisset; horum do-
 minationes ac successores, partim fun-
 ditus euertit deleuitque omnes; par-
 tim calamitatibus non sane multo le-
 uioribus, afflixit.

*Quomodo Ciani, Bithynia
 populus, in maximas calami-
 tates imprudentiâ suâ ex pra-
 ua administratione sua Reip.
 inciderunt.*

*Homines interdum ipsis bru-
 tis animalibus esse impruden-
 tiores.*

*Quomodo Philippus Pru-
 sia genero opem ferens in caus-
 sa iniusta, multa simul pecca-
 uerit.*

E

Quomo-

Quomodo populus Rhodiorum in Philippum odium acerrimum conceperit, ob scelera ipsius in miseros Cianos.

Quomodo etiam Aetolis propter eandem causam in odium venerit.

IN hæc tam graua mala Ciani inciderunt, non adeo Fortunæ culpa, neque ob suam in alios iniquitatem; sed multo magis, imprudentia, & suæ Reip. administratione praua; dum pessimo cuiq; honores semper mandant, & in eos qui se improbis opponerent animaduertunt, quò possent fortunas alij aliorum inter se diuidere. Ita illi in eiusmodi infortunia sponte sua impigerunt, in quæ omnes mortales impingere quum sit manifestissimum, dementiæ tamen finem imponere, nescio quo modo nò possunt. quin ne illud quidem facile ab iis impetres, ut minus aliquanto sibi fidant, quod brutorum tamen nonnulla faciunt. Nam hæc, non solù si multum ipsa aliquâdo laborauerint, ut se ab esca vel laqueis expedirent, verùm etiam si aliud quod animal periclitatũ esse viderint, nò facile ad simile quicquam adducas; sed & locum suspectum habent, & ab omni re quæ in eorum oculos incurrit, sibi metuunt. Homines vero, quum alias ciuitates eo quem diximus modo funditus periisse audiāt, alias ipsi cum maxime perire videant; simul ac tamẽ aliquis blandis eos sermonib. aggressus, spẽ cõmodi alicuius ex alieno damno parandi ostēderit, incogitãter & securi de cuetu, ad escã accedunt: haut dubij, neminẽ vnquã mortalium tali modo inescatũ, exitiũ vitasse. quum eiusmodi administratio Reip. omnib. sine cõtrouersia pernitiẽ afferat. At Philippus vrbis Cianorũ potitus, ceu præclaro & graui aliquo facinore edito, lætitia gestiebat. ut qui genero pròpte opem tulisset; omnibus qui à sua amicitia se alienarẽt, terrorẽ incussisset; captiuorũ deniq; & pecuniz ingẽtẽ copiã legitima ratione sibi comparasset. Cõtraria vero his non videbat, etsi erant omnibus manifesta; primũ, genero se, nò qui iniuriam passus esset, verùm qui fluxa fide vsus, aliis faceret, suppetias tulisse.

Πῶς ὁ Ῥόδιοι ἀπεθελώθησαν πρὸς τὸν Φίλιππον διὰ τὴν αὐτοῦ ὕβρισιν εἰς τοὺς ταλαπύρους Κιανούς.

Πῶς καὶ τοῖς Αἰτωλοῖς μῖσος ἐκ ταύτης τῆς πράξεως ἐνεργάσατο.

ΚΙΑΝΟΙ μὲν οὖν παρέπεισον τηλικαύτης συμφορῆς, οὐχ οὕτω ἀφ' τὴν τύχην, ὥς δὲ ἀφ' τῆς τῆς πίρας ἀδικίας, ὃ δὲ πλεῖστοι ἔχοντες τὴν αὐτῶν ἀβουλίαν καὶ κακοπολίτειαν, παραγόντες αἰετὶς χρίσεις, καὶ χαλάζοντες τοὺς ἐραυλουμένους πύτους, ἵνα ἀφαιρανται τὰς ἀλλήλων οὐσίας, εἰς τὰς αὐτὰς οἷον ἐπλοτὴν ἐρέπειον τὰς ἀτυχίας· εἰς αἷμα οἷον οἷον ὅπως πρῶτες αἰδεσποὶ παραφαιδῶς ἐμπέμποντες, οὐ δύναται λῆξαι τῆς αἰτίας· ἀλλ' ὥς βραχὺ ἀφαιρησάμενοι ῥαῖον, καθάπερ ἔστι τῆς ἀλόγων ζώων. ἐκείνα γὰρ οὐ μόνον ἐὰν αὐτὰ πολὺ δυσχερῆσθαι πρὸς τὰ διλέατα καὶ τὰς δόκους, ἀλλὰ καὶ ἔτιον ἰδὴ κινδυνώσων, ὥς αἱ ἐπὶ ῥαδίως αὐτὰ παραγὰς πρὸς ὥς τῆς τοιούτων, ἀλλὰ καὶ τὸ πόπον ὑποπλάττει, καὶ πρῶτον τὰ φαινομένη ἀφαιρῶν. Οἱ δὲ αἰδεσποὶ τοὺς μὲν ἀχρύνοντες ἀπολλυμένοις ἀρδῶν τὰς παραγὰς ἐπὶ τῶν, τοὺς δὲ ἀκμῶν ὀρῶντες ὅμως ὅταν τις χρησάμενος τὰς πρὸς χάριν λόγῳ παρατίηται τὴν ἐλπίδα τῆς δὲ ἀλλήλων ἐπιμορθώσεως, πρὸς τοὺς πρὸς δὲ διλέατα ἀντιπαρατίηται. ὡς εἰδότες, ὅτι τῆς τοιαύτης διλέατα καὶ ἀπαιτούντων, ὥς εἰς ὥς ποτε σέσωται· πᾶσι δὲ ὁμολογησόμενος ὅλεθρον ἐπὶ νύκτωρ αἱ τοιαύτα πολιτεῖαι. Οὗτος δὲ Φίλιππος κύριος ἡρώδης τῆς πόλεως, πρὸς τῆς αὐτοῦ, ὥς καλὴν ἵνα καὶ σμερῶν πρὸς τῆς τετελεσμένους, καὶ βεβουλησμένους μὲν πρὸς τῆς τῶν καὶ κηδετῆ, καὶ ἀπαιτησόμενος δὲ πρὸς τῆς ἀλλοτεριάζοντες, ὡς αὐτῶν καὶ χρημάτων ὑποπλάττει ἐκ τῆς δικαίου παρέπεισοις. τὰ δὲ ἐραυτὰ τοῖς οὐ καθεώρεα, καὶ ὥς ὅτι πρὸς τῆς πρὸς τῆς μὲν, ὥς ὥς ἀδικουμένων, πρὸς τῆς δὲ τῶν καὶ κηδετῆ τοὺς πύτους ἐβόησεν.

Οοο

δύτ' ἐστι, ὅτι πόλιν Ἑλληνίδα περιβόλῳ τοῖς
 μεγίστοις ἀτυχήμασι ἀδίκως, ἔμελλε κυρώ-
 σαι τὸ πρὸ αὐτῆς ὁμοθυμαδὸν φήμιεν ὑπὸ
 τῷ εἰς τοὺς φίλους ὁμότητος. ἐξ ἀμφοῖν ὅτι δι-
 κείως καὶ κληρονομήσειν πρὸς πάντας τοὺς Ἑλ-
 λησι τὴν ἐπ' ἀσπίδι δόξαν. πείτοι ὡς ἐρυ-
 βείκει τοῖς ἀπὸ τῆς περιουσίας πόλεως
 περιεβόλῳ. οἱ πρῶτοι ἐξελεύμενοι τοὺς
 Κιαιούς ἐκ τῆς περιουσίας κακῶς, ὑπὸ δὲ
 ἐκείνου πρὸς ἀλλήλους καὶ ἀφ' ἀλλήλων
 καὶ ἡμέραν αὐτῶν ἡμέρας τούτων, ὡς ἦκε-
 ρα αὐτὸ ἐβλήθησαν. Γέρως δὲ πύτις, ὅτι τοὺς
 Ροδίους ὅπως ἀπετεθρομένους τότε πρὸς αὐ-
 τοὺς, ὡς μηδένα λέγειν ἐπὶ περιουσίας πρὸς
 Φιλίππου. καὶ γὰρ τῇ τῇ πρὸς γὰρ τὸ μὲ-
 ρος αὐτῶν σιωπῇ πρὸς αὐτοὺς. ὅ, τε γὰρ
 περιεβόλῳ ἐπὶ τῇ γὰρ τὸν ἀπολογισμὸν
 ἐποίητο πρὸς τοὺς Ροδίους, ἐμφανίζων τὴν ὅτι
 Φιλίππου μεγαλοψυχία, καὶ δὲ τῇ ὅτι τῇ
 κακῶν ἡδὴ τὸ πόλεως, δίδωσι τῇ δὲ τῇ
 τῇ γὰρ τῇ πρὸς, βουλόμενος ἐ-
 λέγξαι μὲν τῇ τῇ αὐτῶν πρὸς αὐτοὺς
 ὁμοθυμαδόν, φαίνεται ὅτι τῇ πόλιν καὶ τῇ
 αὐτῶν πρὸς αὐτοὺς. καὶ πρῶτον ἐκ καὶ τῇ
 πρὸς τὸ Πρυτανεῖον, αἰσθάνων τὸ ἐξ ἀπο-
 ποδισμὸν τῇ Κιαιῶν, καὶ ὁμοθυμαδόν τῇ Φιλίπ-
 που τὸ ἐπὶ τοῖς γὰρ τῇ. ὡς τοὺς Ρο-
 δίους ἐπὶ μὲν τῇ περιεβόλῳ τὰ περιου-
 σία λέγοντες, ἐπὶ πρὸς τὸν ὅτι Πρυτανεῖον
 διασφῆ τὰ περιουσία, μὴ διώσθαι
 πιστεύειν ὅτι τῇ ὑπὸ τῇ τῇ ἀδίκως.
 Φιλίππου μὲν οὖν πρὸς ἀποδοῦναι ὅτι οὐκ
 Κιαιούς ὡς αὐτοὺς, εἰς τοῖς αὐτοὺς, ἢ καὶ
 πρὸς αὐτοὺς τῇ καὶ τῇ ἡμερῶν, ὡς ἐφ' οἷς
 ἐχρῆν αἰσθάνων καὶ ὑπὸ τῇ, ὅτι
 τοῖς ὡς καὶ σιωπῇ καὶ μεγαλο-
 χῆν. ὅτι τῇ Ροδίῳ δὲ τῇ τῇ
 ἡμέρας ὡς πρὸς πολέμου διαλάμβαναι τοὺς
 Φιλίππου, καὶ πρὸς τῇ τῇ ἐπὶ
 τῇ τῇ πρὸς αὐτοὺς. Παρά τῇ δὲ καὶ
 τοῖς Αἰτωλοῖς μὲν ἐκ τῇ τῇ πρὸς
 εἰρηγόρας πρὸς αὐτοὺς. ὅτι γὰρ ὁμοθυ-
 μαδόν, καὶ τῇ χεῖρας ἐκτείνων πρὸς τὸ ἔθνος,
 οὐδὲ μὲν πρὸς αὐτοὺς ἐκτείνων, φί-
 λων ὑπὸ τῇ καὶ συμμάχων Αἰτωλῶν,
 Λισιαρχῶν, Χαλκεδονίων, καὶ Κιαιῶν,

A deinde, se qui Græcam urbem malis
 longe omnium maximis affecisset, fa-
 mam iam antè disseminatam de sua
 in amicos crudelitatis esse confirma-
 turum: qua utraque ex re, impietatis
 opinionem apud omnes Græcos fo-
 ret perpetuo obtenturus. postremò,
 gravem se iniuriam atque contume-
 liam legatis civitatum imposuisse; qui
 ad eum quum venissent, ut Cianos
 ex urgentibus calamitatibus libera-
 rent, rogatu ipsius & quotidianis ser-
 monibus delinicti, eorum quæ minime
 voluissent, fuerant spectatores. Acce-
 debat his, quod Rhodiorum animos
 odio iræque aduersus se ita effetauc-
 rat, ut iam de Philippo verba fieri non
 possent pati. Atqui Fortuna hac cer-
 te in parte Philippi causam manife-
 stò iuit adiutum. Disserebat eius le-
 gatus apud Rhodios in theatro, de
 eius factis, magnanimitatem Philip-
 pi verbis prædicans. ipsum, qui oppi-
 dum iam quodammodo in potestate
 haberet, populo Rhodiorum hoc gra-
 tificari. atque hoc ipsum facere, ut ca-
 lumnias hominum factionis contra-
 rix refuteret, suumque animum & pro-
 positum civitati patefaciat. Inter hæc
 venit aliquis in Prytaneum, è classe
 commercij gratiâ Rhodum comnea-
 re solita, qui captiuitatem & seruitu-
 tem Cianorum nuntiabat, & Philippi
 crudelitatem, qua esset in illos usus.
 Rhodij vbi Prytanis rem in theatro
 nuntiavit, propter legatum ea quæ di-
 ximus tunc cum maxime commemo-
 rantem, & magnitudinem perfidiæ, ut
 nuntio fidem haberent inducere ani-
 mum non potuerunt. Philippus enim-
 vero vbi perfidia singulari non adeo
 Cianos, ut seipsum decepisset, eò venit
 amentia, & omnis officij fines longe
 adeo migravit, ut quorum pudere ip-
 sum vehementissime oportebat, ea si-
 bi ipse ut præclare facta laudi duceret,
 deque iis sese impotenter iactaret. At
 Rhodiorum populus ab eo die Philip-
 pum loco hostis habebat, & in appa-
 ratibus conquiendis ad hunc scopum
 semper respiciebat. Ætolorum quo-
 que simile odium ex eadem causa sibi
 cōtraxit. Nuper enim iis cōciliatus, &
 gēti Ætolorū manus porrigens, quum
 amicis ac sociis vteretur Ætolis Ly-
 simachē sibus, Chalcedoniis & Cianiis,

paullo antē Philippus, nulla re interueniente quam prætexeret, ciuitatem Lysimachiam primò, ab Ætolorum societate auulsam, sibi adiunxit; deinde Chalcedonem; postremo Cionorum urbem, quum esset ibi dux ab Ætolis missus, penes quem erat summa rerum, in seruitutem misit. Prusias vero, etsi propositum suum ad exitum fuisse perductum, gaudio exultabat; quia tamen incepti illius præmia alter abstrulerat; ipse, deleta vrbe, soli deserti hereditatem creuerat, iniquo rem animo ferebat. Sed quid ageret?

A βασιλεὺς χρόνῳ πρότερον περὶ τὸν μὲν ποροσηγάγετο τὴν Λισιμαχίαν πόλιν ἀποσπείρας ἀπὸ τῆς τῶν Αἰτωλῶν συμμαχίας· δεύτερον δὲ τὴν Χαλκηδονίαν, τρίτῳ δὲ τὴν Κιανὴν ἐξελυσσάμενος, στρατηγὸν παρ' Αἰτωλῶν ἐν αὐτῇ ἀφαιρῶντος, καὶ περὶ τῶν τοῦτον κτηνῶν. Περισίαις δὲ καὶ οὐ μὴν ἡ περὶ τῶν αὐτῶν σωτηρίας εὐτυχῶς, ἀφελήσας ἡ καὶ δὲ τὰ αὐτῶν ἀλλὰ τῆς ἐπιβολῆς ἑτέρος ἀπέφερεν, αὐτὸς δὲ πόλεως οἰκιστὴν ἐρημὸν ἐκκληρονομήσει, δυσχερῶς δέχεσθαι. ποιεῖν δὲ ὁ δὲ οἷός τε ἐστίν.

Seditio intestina Alexandria in Ægypto coorta inter tutores pupilli Regis morte patris Ptolemai derelicti.

Quomodo Agathocles praesidio Macedonum conuocato, eos adierit cum Rege & Agathoclea sorore sua; ac per Critolaum conatus in Tlepolemum eos irritare, frustra fuerit.

Quomodo Danae Tlepolemi socrus per forum tracta in carcerem fuerit coniecta.

Quomodo Mænegenes iussu Agathoclis ad subeunda tormenta preparatus, casu inopinato salutem nactus, Macedones aduersus Agathoclem concitarit.

Quomodo latens iam antè odium in Agathoclem in animis omnium Alexandrinorum, confestim ut dux oblatuſ est repente exarsit.

Αἱ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ γενοῦσαι εἰσὶν ἐμφύλιοι μετὰ τῷ τῷ Ἰππύτῳ τῶν ἀπολειμμένων ὑπὸ Πτολεμαίου τῆ βασιλείας παύσεως.

Πῶς Ἀγαθοκλῆς συναδρόισας τοῦ Μακεδόνα, καὶ εἰς τοὺς εἰσελθὼν μὲν τῆ βασιλείας καὶ τῆς Ἀγαθοκλείας, ἐλθρήσας αὐτῶν διὰ Κριτολάου παροργίζειν καὶ Τληπολέμου, οὐδὲν ἔκρινε.

Πῶς Δανάη ἡ τῆ Τληπολέμου πενθερὰ ἐλκυθεῖσα διὰ τῆς πόλεως εἰς φυλακὴν ἀπετέθη.

Πῶς Μοιραχῆς κελύσαντος Ἀγαθοκλῆς πρὸς τὸ βασανισθῆναι ἐπιμαθεὶς ἤδη, ὡρᾶ δὲ τῶν σωτηρίας, τοῦ Μακεδόνα κατὰ τοῦ Ἀγαθοκλέους ὡρᾶ ἔκρινε.

Πῶς τὸ πάλαι ὑποικουροῦν μῦθος πάντων τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κατὰ τῶν Ἀγαθοκλέους πρὸς τὴν λαβὴν ταχέως οἰονεὶ πῦρ ἐξέλκεται.

Πῶς Οἰνανθή πλεὺς ἐκ τῶν
 γυναικῶν ὀργιστὴ καὶ αὐτῆς καὶ
 πάσης τῆς συγγενείας τῆς Ἀγαθοκλέους
 ἐξῆλθε.

Ταραχὴ καὶ βοὴ ἀλλόκοτος πάν-
 των ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ Ἀγαθο-
 κλέους τῆς ἐν τῇ αὐλῇ που πῶς κε-
 κρυμμένον μὲν τῆς βασιλείας.

Πῶς ὁ Μακεδὼν βιασάμενος
 ὁ Ἀγαθοκλέα, τέλος λιβάσκασαν
 αὐτὸν ἐπέμπειν ὁ βασιλέα.

Πῶς Σωσίβιος κρατήσας τῆς
 βασιλείας ἐπέισεν αὐτὸν παρδου-
 ραί τῷ πλήθει ὁ Ἀγαθοκλέα, καὶ
 πάντας τοὺς εἰς τὴν ἰδίαν μητέρα
 πεπλημμελικότητας.

Πῶς ὁ, τε Ἀγαθοκλῆς καὶ ἄλλοι
 πλείστοι οἰκτρῶς αἰχμαδέντες ἐφονεύ-
 θησαν.

Τοῦ ξυγγραφέως ἐπιτήμησις τῆς
 ἐξηγησαμένων τὰ τῆς Ἀγαθοκλέους
 μὲν τραγωδίας αἰοικαίς.

ΠΡΩΤΟΥΣ δὲ σπουδαγίστας πύς
 Μακεδόνας, εἰς τούτους εἰσῆλθε μετὰ
 τῆς βασιλείας καὶ τῆς Ἀγαθοκλείας. καὶ τὰς
 μὲν ἀρχὰς ὑπεκρίνατο τὸ οὐ διωάμενον
 εἰπεῖν ἂν βούλεται ἀλλὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐπι-
 φεραμένων δακρύων. ἐπὶ δὲ πλειστάκις ἀ-
 πομάτην τῇ χλαμύδι, κατεκράτησε τῆς
 ἐπιφορᾶς, καὶ βασάσας τὸ παιδίον· Λάβε-
 τε, ἔφη, τούτον ὃν ὁ πατήρ ἀποθνήσκων, εἰς
 μὲν τὰς αἰχμάλας ἔδωκε τούτῃ, δίδας τὴν
 ἀδελφὴν· ὡς ἀκατέχετο δ' εἰς τὴν ὑμνί-
 ραν, ὡς ἄνδρες Μακεδῶνες, πίστιν. ἡ μὲν οὖν καὶ
 τούτης ὅτινα βραχίαι πρὸς ῥοπήν ἔχοντες
 τὴν τούτου ὥσπερ· ἐν ὑμῖν δὲ καίτοι καὶ
 τῇ ὑμετέραις χερσὶ τὰ τούτου νυνὶ παρῆμα-
 ται. Τληπόλεμος γάρ, πάλαι μὲν ὡς δῆλος

A Quomodo Oenanthē mu-
 lierum odium in se & uniuer-
 sam domum Agathoclis con-
 cinerit.

Tumultus & clamor om-
 nium qui Alexandria erant,
 aduersus Agathoclem, in an-
 gulo Palatii tunc cum Rege
 latitantem.

B Quomodo Macedones vi-
 illata Agathocli, cum tandem
 coegerint Regem sibi tradere.

Quomodo Sosibius habens
 Regem in sua potestate, ei per-
 suaserit ut Agathoclem &
 omnes qui Eurydicen ipsius
 matrem laferant, multitudini
 traderet.

C Quomodo Agathocles &
 alij plurimi cum cruciatibus
 diris fuerint occisi.

Reprehensio eorum qui ca-
 sum Agathoclis cum tragica
 exaggeratione supra meritum
 rei narrauerant.

A LEXANDRIÆ Agathocles pri-
 mos omnium Macedones con-
 gregauit, & ad eos cum Rege & Aga-
 thoclea sorore adiit. Ibi principio, non
 posse se quæ vellet proloqui simulauit,
 propter lacrymarum vim per genas
 vberim manantium. deinde ut lumi-
 na chlamyde sæpius abstergens, fle-
 tum illum vehementer erumpentem
 repressisset, puerum manibus gestans;
 Accipite, ait, hunc, quem moriens pa-
 ter, isti quidem (sororem simul osten-
 debat) in vlnas tradidit; vestræ verò,
 viri Macedones, fidei permisit. Et po-
 test quidem istius quoque beneuolen-
 tia leue saltem aliquod ad huius salu-
 tem momentum facere: cæterum in
 vobis & in dextris vestris illius vni-
 uersæ fortunæ nunc sunt positæ. Tle-
 polemus enim, dudum ille quidem

palàm fecit, recta ratione rem putantibus, maiora se, quàm pro sui loci homine, concupiscere: Nunc verò & diem & horam designauit, qua sit diadema assumpturus. Quibus de rebus non sibi credere illos iubebat, sed iis qui rei veritatem nossent, & qui ex ipso negotio iam venirent. Simul hæc locutus, Critolaum induxit, qui aras etiam sibi visas diceret, in eam rem structas, & paratas à multitudine victimas, ad solènia diadematis assumpti agitanda. Hæc loquentem Macedones quum audirent, adeo nulla eius misericordia tangebantur, vt nulli eorum qui dicerentur attenderent; verum hominem subfannantes, & inter se susurrantes, nugarentur; ita vt ne Agathocles quidem sciret, quo pacto ex illa concione esset dimissus. Et quum per cætera quoque ciuitatis corpora deinceps conciones coegisset, simili pacto ab omnibus est exceptus. Inter hæc multi subinde è superiorum prouinciatarum exercitibus, appellebant, qui suos alij cognatos, alij amicos hortabantur, vt communib. miseriis succurrerent: neq; se ab hominibus adeo indignis tam impudenter cõtumeliis affici paterentur. Maxime verò plebem ad ~~sumendum~~ suppliciũ de iis qui principes ciuitatis tunc erāt sumendũ, hoc impulit; quod scirent moræ periculũ ad se spectare: quia omnem com meatum Alexandriam importari solitum Tlepolemus in potestate habeat. Accessit deinde aliud Agathoclis facinus, quod & vulgi & Tlepolemi iram vehementer intendit. Is enim quò suam cum Tlepolemo discordiã faceret palàm, socrum ipsius, Danaen nomine, ex æde Cereris abreptam, & per mediã vrbem releuata facie tractam, in carcerem coniecerat. Quo nomine succensens illi populus, non iam inter priuatos, neque arcandò, sermones eade re ferebat: sed etiã noctibus animi sui indicia quouis loco inscribebat, quidam etiam per circulos coacti, suum in eos qui res obtinebant odium palàm præ se ferebant. Quæ omnia vulgo fieri quum cerneret Agathocles, de salute iam sua spem habens exiguam, modò fugam cogitabat: sed qui in eam rem nihil præparasset, quæ fuit eius imprudentia, incepto desistebat: modò coniurationis socios

A τῆς ὀρθῆς σκοποῦντο μίτρῳ ἐφίεμενος, ἢ καὶ ἑαυτὸν περὶ τῶν νῦν δὲ καὶ τῶν ἡμέρων καὶ τῶν χρόνων ὥρῳ, ἐν τῇ μέλλει δὲ ἀφ' ἧς αἰαλαμβαίνει. καὶ πρὸς τούτων οὐχ αὐτὰς πιστεύει ἐκείθεν, ἀλλὰ τῆς ἐδοῦσιν τὴν ἀγῆσαν, καὶ προῦσα νῦν δὲ αὐτῶν τῆς περὶ τῶν καὶ τῶν εἰπόντων, εἰσὶν τὸν Κριτόλαον, ὃς ἔφη καὶ τοὺς βωμοὺς αὐτὸς ἐωρακέναι καὶ τῶν ἀσπιδόμοις, καὶ τὰ θυμὰ τῶν πλῆθους ἐτοιμαζόμενα πρὸς τὴν τῆς ἀφ' ἧς αἰαλαμβαίνει. ὡς οἱ **B** Μακεδόνες ἀκούοντες, ἔχοντες ἡλέουσαν αὐτὸν, ἀλλὰ πρὸς τῶν περὶ τῶν λεγομένων, καὶ μυρρίζοντες καὶ ἀφ' ἧς αἰαλαμβαίνει ὡς ἐλπίσαν οὕτως, ὥστε μηδ' αὐτοὶ εἰδέναι μήτε πως τοῦ περὶ τῶν ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἀπελύθη. Περὶ τῶν πλῆθους δὲ τούτοις ἐγένετο καὶ πρὸς τὰ λοιπὰ συστήματα καὶ τοὺς λοιποὺς ἐκκλησιασμούς. **C** **E**ν δὲ τῷ μέσῳ πολὺς ὁ καὶ τῶν πλῆθους ἐκ τῆς αἰαλαμβαίνει, καὶ πρὸς τῶν οἱ μὲν συγγενεῖς, οἱ δὲ φίλοι βοηθεῖν τοῖς ὑποκειμένοις, καὶ μὴ πρὸς τῶν σφῶν αἰαλαμβαίνει ὡς οὕτως αἰαλαμβαίνει ὡς ἐλπίσαν. **D** **E**ν δὲ τῷ μέσῳ πολὺς ὁ καὶ τῶν πλῆθους ἐκ τῆς αἰαλαμβαίνει, καὶ πρὸς τῶν οἱ μὲν συγγενεῖς, οἱ δὲ φίλοι βοηθεῖν τοῖς ὑποκειμένοις, καὶ μὴ πρὸς τῶν σφῶν αἰαλαμβαίνει ὡς οὕτως αἰαλαμβαίνει ὡς ἐλπίσαν. **E** **E**ν δὲ τῷ μέσῳ πολὺς ὁ καὶ τῶν πλῆθους ἐκ τῆς αἰαλαμβαίνει, καὶ πρὸς τῶν οἱ μὲν συγγενεῖς, οἱ δὲ φίλοι βοηθεῖν τοῖς ὑποκειμένοις, καὶ μὴ πρὸς τῶν σφῶν αἰαλαμβαίνει ὡς οὕτως αἰαλαμβαίνει ὡς ἐλπίσαν.

καὶ καινωτοὺς τῆς πόλεως ὥς αὐτὴν μάλα
 πῶν ἐχθρῶν τοὺς μὲν καὶ κατασφάζοντες, τοὺς δὲ
 συλληφόμενοι· μετὰ δὲ ταῦτα τυραννικῶς
 ἐξουσίαι πεποιτισμένοι. Ταῦτα δὲ αὐτῷ
 Διφαιουμένῳ, προσέπεισι Διφβολὴ καὶ
 πρὸς Μοισαγόρην ἐνὸς τῷ Θυμαλοφυλάκῳ,
 δῖον μινύουσι πόρτα πρὸς Τληπολέμῳ, καὶ
 σιωερρῶν δὲ τῇ πρὸς Ἀδαῶν οἰκιστὴν
 τὴν ἐπὶ τῆς Βουβαστοῦ τότε καλεσμένην. ὁ δὲ
 Ἀγαθοκλῆς δῖος σιωέταξεν Νικοστράτῳ
 πρὸς τοὺς γράμμασι πεποιημένῳ, συλλαβόν-
 τι τὸν Μοισαγόρην φιλοτίμως ἐξεπάσαι, πα-
 ρεῖν τὸν βασιλεῖα. οὗτος μὲν οὖν πα-
 ραγγεῖα συλληφθεὶς ὑπὸ τοῦ Νικοστράτου,
 καὶ τῶν ἄλλων εἰς πᾶσι μέρη τῆς αὐλῆς ἀ-
 πεκταρμένῳ, ὃ μὲν πρῶτον δὲ ὁρῶντες αἰε-
 κρίετο πρὸς τὴν παρασιπρωμένην πρὸς οὐ-
 δὴν δὲ τὴν λεγομένην αἰδομολογούμενος, ἐξέ-
 δυν. καὶ πρὸς τοὺς βασιλεῖς
 ὅρῳμα διεσκέδαζον, οἱ δὲ καὶ μάστιγας ἔχον-
 τες μετὰ χεῖρας, ἀπιδύοντο καὶ χλαμύδας.
 Κατὰ δὲ τὴν ἑρῶν τῶν πρὸς τὴν ὑ-
 πηρετῶν πρὸς τὸν Νικόστρατον, καὶ ψυγί-
 ρας πρὸς τὴν ἀκρίαν, ἅπαντα δὲ ποτ' οὖν, ἀ-
 πηλλάττετο μετὰ αὐτοῦ. ὁ δὲ Νικόστρατος ἐκ
 ποδὸς ἐπικολούησεν αὐτῷ, λέγων μὲν οὖν,
 τύπτειν δὲ συνεχῶς τὴν μὲν. πρὸς δὲ τὴν Μοι-
 σαγόρην ἀφ᾽ ἑνὸς καὶ τῶν ἄλλων ὃ συμ-
 βῆναι. οἱ μὲν γὰρ μοιχοῦ Διφαιουμένοι καὶ
 μάστιγας πῆρσεν, οἱ δὲ πρὸς ποδῶν αὐτῶν
 πρὸς αἰσῶν ὅρῳμα διεσκέδαζον· τῷ δὲ
 Νικόστρατου τῶν ἀχρηστώντων, ἔστησαν ἀχρηεῖς
 πόρτες ἐμβλέποντες ἀλλήλοις, προσδοκῶν-
 τες αἰετὸς τὴν πρὸς τὴν αἰσῶν, ὅταν αἰσῶν-
 ψῆ. χρόνου δὲ γηγομένου, καὶ βραχὺ διέρρεον
 οἱ πρὸς τὴν τῆς Μοισαγόρης ἀπε-
 λείφθη. καὶ μετὰ ταῦτα διελθὼν τὴν αὐλὴν
 αἰελπίσως πῆρσεν γυμνὸς εἰς πᾶσι σκη-
 νῶν τῶν Μακεδόνων, σιωέτης κειμένη τῆς
 αὐλῆς. Καταλαβὼν δὲ καὶ τὴν τῆς
 τῶν καὶ σιωερρῶν, ἔλεγε τὰ πε-
 εἰ αὐτὸν συμβεβηκέναι, καὶ ὃ τῶν ἄλλων
 τῆς ὁρῶν. οἱ δὲ τὰ μὲν ἠπίσσω, τὰ δὲ
 πάλιν ὁρῶντες αὐτὸν γυμνόν, ἠναίσχοντο πι-
 στεύει. ἐκ δὲ ταύτης τῆς περὶ τῆς οὐ-
 Μοισαγόρης μετὰ δακρύων εἶδεν τὴν Μακεδόνων,

A & audaciter centuriabat: quasi mox
 hostes suos partim iugulaturus esset,
 partim comprehensurus: ac deinde po-
 tentiam tyrannicam sibi paraturus.
 Hæc cogitante Agathocle, delatum
 est Mæragenis satellitum unius no-
 men: quod omnia Clepolemo indica-
 ret, eiusque adiuuaret conatus, pro-
 pter illam necessitudinem quæ ipsi in-
 tercederet cum Adæo Præfecto urbis
 Bubasti. Confestim Agathocles præ-
 cepit Nicostrato qui erat à cura epi-
 stolarum, Mæragenem ut prehenderet,
 & omni tormentorum genere pro-
 posito veritatem de illo exprimeret. Is
 igitur extemplo correptus à Nicostra-
 to, & in semotam quandam regie par-
 tem abductus, principio vestigiis suis
 insistens, de iis quæ nuntiata fuerant
 diligenter est interrogatus: deinde
 quum nihil eorum quæ dicebantur
 fateretur, est exutus. & erant iam qui
 torquendi instrumenta disponderent
 aptarentque: alij flagra manibus te-
 nentes suis cum chlamydibus denu-
 dabant. Inter hæc accurrit aliquis ap-
 paritorum ad Nicostratum, & post-
 quam aliquid ei in aures immurmurasset,
 quicquid tandem illud esset, festinanter
 ab eo discedit. Nicostratus abestem è
 vestigio sequitur, tacitus ille quidem;
 sed semur assidue feriens. Mærageni
 verò res tunc evenit dictu difficilis &
 stupenda. Stabant prope ipsum, hinc
 illi qui flagra tantum non ad feriendū
 iam intenderant: inde illi qui instrumenta
 ad torquendum disponebant & concinnabāt.
 Postquam loco excessit Nicostratus, omnes
 sese inuicem intuentes, stupore sunt defi-
 xi, reditum Nicostrati præstolantes. Vbi
 aliquandiu est expectatum, paulatim qui
 aderant, dilabi ceperunt, & Mæragenes
 nudus est relictus. qui postea per regiam
 transiens, præter spem suam nudus ad
 Macedonum quoddam tentorium regie
 vicinum devenit. eo loci prandentes
 Macedones nactus, ad id ipsum forte
 fortuna vocatos, casum illis suum aperuit,
 & insperatam salutem quæ sibi obtige-
 rat. Illi primò fidem dictis nullam habere;
 deinde quum nudum cernerent, cogi
 credere. Enimvero Mæragenes tam
 inopinato defunctus periculo, cum lacrymis
 Macedones hortari in-

fitit, ut non suæ tantum saluti confu-
lerent, sed Regis quoque atque impri-
mis propriæ ipsorum. certum namque
exitium omnib. impendere, nisi tem-
poris occasionem prehensissent; quã-
do odium multitudinis in ipsum viget
maxime, & ad pœnas exigendas ab A-
gathocle, nemo non est paratus ac
pròptus. eius autem rei nunc cum ma-
xime esse tempus; & duces tantum,
atque auctores opus esse. His auditis
Macedones iram concipiunt, ac tan-
dem Mœrageni morem gerunt. Om-
nium prima tentoria Macedonum
adeunt; deinde aliorum militum. Sunt
autem hæc continua, & in vnam vrbis
partem vergunt omnia. Quum autem
vulgi in eam rem iam pridem esset pa-
ratus impetus, nec quicquam deesset
præter eum qui hortaretur & daret in-
centium, simulacres cepta est, repen-
te incendium quasi quoddam effulsit.
Necdum enim quatuor elapsæ erant
horæ, cum & militariū virorū & ciuiū
omnia genera ad insurgendum in Aga-
thocle consenserūt. Quo sane tempo-
re & casus quidam ad rem cito perfici-
endam valuit plurimum Agathocli
reddita est quædam epistola, & specu-
latores ad eum deducti. epistolam
Tlepolemus scripserat ad exercitus,
citò se adfuturum nuntians: specu-
latores iam adesse nuntiabant. Hæc
ita Agathoclem de statu mentis deie-
cerunt, ut agendi aliquid & consul-
tandi de iis quæ nuntiata fuerant cu-
ra omissa, mox, qua solitus erat ho-
ra, ad conuiuium abierit, atque ibi
pro consueto more genio inter suos
indulserit. Oenanthæ vero ad The-
mophorium, (ea est Ceteris ac Pro-
serpinæ ædes) forte tunc anniuersa-
rij cuiusdam sacri causâ apertum,
se contulit; vbi statim flexis genibus
cum blanditiis & multo lenocinio
deabus preces fundere cepit. deinde
ad aram ut consedit, quieta manebat.
Lætæ illam pleræque mulieres ani-
mum ita despondentem, & mala sua
lamentantem, spectabant tacitæ. ve-
rùm Polycratis cognatæ & quædam
aliæ è nobilioribus, Oenanthæ ca-
sum penitus ignorantes, ad eam acce-
dunt, & consolari aggrediuntur. Illa
clamore edito, Ne ad me, ait voce

A μὴ μόνον τῆς αὐτῆς συνεπιλαβέσθαι, ὅτι
εἰας, ἀλλὰ καὶ τὴν βασιλείαν, καὶ μάλι-
σα τὸ σφῶν αὐτῶν. πρὸς δὲ πᾶσι
τὸ ὅλεθρον, εἰ μὴ συνάψωται τῷ χειρὶ
καθ' οὗ ἀκμάζει τὸ τῆς πολλῶν μῖσος, καὶ
πᾶς ἐτοιμὸς ὅτι πρὸς τὴν καὶ Ἀγαθοκλέους
ὑμφορίαν. ἀκμάζει δὲ νῦν μέγιστα ἔφη, καὶ
πρὸς δὲ τῆς καὶ Ἀγαθοκλέους. Οἱ δὲ Μα-
κεδόνες ἀκούσαντες τούτων, κροῖοντο, καὶ
πύργους ἐπέσθαι τῶν Μοιραγῶν. καὶ πρὸς
τὰς μὲν δὴ πύργους ἐπύρρουν τὰς τῶν Μακεδόνων
οὐκίνας, μὲν δὲ ταῦτα πᾶς τῆς ἄλλων
στρατιωτῶν. εἰς δὲ αὐτὰ συνερχοίτο πρὸς ἐν
μέσῃ ἀπονεύουσαν τῆς πόλεως. Οὕτως δὲ
τὸ μὲν ὄρμητις πάλαι πρὸς αὐτὸν τὸ πολ-
λὸν, πρὸς δὲ τῆς καὶ Ἀγαθοκλέους μόνον, καὶ
πολλήσποντος, ἅμα τῶν λαβῶν ὁρ-
χῶν τὸ πρῶτον, παχέως οἰοῖται πῦρ ὄξε-
λαμψαν. οὐ γὰρ ἐγγήθηται ὥσπερ πύργους,
καὶ πᾶσι τὰ γῆν συμπεφωνήκει, καὶ τὰ
στρατιωτικὰ καὶ τὰ πολιτικὰ πρὸς τὴν ἐπι-
θῆναι. Σωτήρησι γὰρ μεγάλῃ καὶ ταῦτάματα
ἐν τῇ χειρὶ τούτῳ πρὸς τὴν συντέλειαν.
ὁ μὲν γὰρ Ἀγαθοκλῆς αἰετρεχέως πρὸς αὐ-
τὸν ὀπίσθηται, καὶ καὶ ἀποσπᾷ ἐπὶ μακρότατον,
καὶ τῆς μὲν ἐπιστολῆς γεγραμμένης πρὸς τὰς
δυναμεις πρὸς τὸν Τληπολέμου, καὶ δηλῶ-
σιν ὅτι κρείται παχέως, τῆς δὲ καὶ ἀποσπᾷ
ἀφ' αὐτοῦ ὅτι παρῆσιν. οὕτως ὄξεσθαι τὸ
φρεσὶν, ὥς ἀφ' αὐτοῦ τῷ πρὸς τὴν καὶ
ἀφ' αὐτοῦ πρὸς τῶν πρὸς αὐτὸν, ἀ-
πῆλθε καὶ τὸ εἰρησμένον καὶ εἰς τὸν πότον,
καὶ καὶ καὶ τὴν εἰρησμένον ἀγῶν ἐπέτελλε
τὴν συνουσίαν. Ἡ δὲ Οἰαίδη πρὸς αὐτὸν
καὶ πρὸς εἰς τὸ Θεομοφορίον, αἰετρεχέως
τῷ πρὸς αὐτὸν ἡσυχίας ἐπέτειον. καὶ τὸ μὲν
πρὸς τὸν ἐλπίσιν γενομένῳ καὶ μαχα-
ρίσθαι πρὸς τὰς θεάς. μετὰ δὲ ταῦτα κα-
ρίσθαι πρὸς τὸ βωμόν, εἶχε τὴν ἡσυχίαν.
αἱ μὲν οὖν πολλὰ τὴν γυναικῶν ἡδέως ὁρᾶ-
σαι τὴν δυσθυμίαν, καὶ πρὸς αὐτὴν,
ἀπὸ τῶν. αἱ δὲ τῷ Πολυκράτει συγγενῆς,
καὶ πρὸς ἐπερὶ τῆς ἐσθλῆς, ἀδήλου τὸ πε-
ριστάσις αὐτῆς ἀκμήν ὑπάρχουσαν, προσελ-
θούσας κρείμνουσαν τὴν Οἰαίδην. ἡ δὲ
αἰετρεχέως μεγάλη τῇ φωνῇ, Μὴ μοι πρὸ-

σσι φησὶ θεία· καλὰς γὰρ ὑμᾶς γινώσκω, εἴητι καὶ φρονεῖν ἡμῖν ἐσαυτῆα, καὶ ταῖς θαῖς εὐχεσθαι τὰ δυναρέστερα καὶ ἡμῶν. Οὐ μὲν ἄλλὰ ἐπὶ πίπτοιτα τῶν θεῶν βουλευμένων γένουσι ὑμᾶς τῶν ἰδίων τέκνων, καὶ ταῦτ' εἰποῦσα, ταῖς ῥαβδούχαις αἰείργειν παροίταξε, καὶ παῖσι τὰς μὴ πειθαρχούσας. αἱ δὲ ἐπιλαβόμεναι τῆς παροφάσεως ταύτης, ἀπηλλάσσοντο πᾶσαι, τοῖς θεοῖς αἰχνοῦσαι τὰς χεῖρας, καὶ καταρῶμεναι λαβὼν αὐτῶν ἐκίλιον πῦρσι θύων, ἃ καὶ τὸ πῦρ ἐπαυρεταῖνατο παύσειν. Ἡδὴ δὲ κεκριμένου ἔχεινοτομεῖν τοῖς ἀνδράσιν, ἐπιγυμνῶν καὶ ἐκείνην οἰκίαν καὶ τὴν ἐκ τῆς γυναικῶν ὀργῆς, διπλάσιον ἔδεικνύει τὸ μῖσος. Ἀμα δὲ τὰς μέγαλα βεῖν τῆς τυκῆς, πᾶσα πλήρης ἔω ἢ πόλιν θορύβου καὶ φώτων καὶ ἀφροδισμῶν. οἱ μὲν γὰρ εἰς τὸ Στάδιον ἡθροίζοντο μετὰ χερυγῆς, οἱ δὲ πρὸς ἐκείνους ἀλλήλους, οἱ δὲ κατεδύοντο ἀφροδισκῶντες εἰς ἀνυποποίηταις οἰκίαις καὶ πόποις. Ἡδὴ δὲ τῶν παρὰ τὴν αὐλὴν ἐρυχνομένων καὶ τῶν Σταδίου, καὶ τῆς πλατείας πλήρεις ὑπαρχούσης ὄχλου παρὰ δαπνῶν, καὶ τῆς παρὰ τὸ Διονισιαχὸν θιάζοντες πορταίας, πυθόμενος δὲ συμβαῖον Ἀγαθοκλῆς, ἐξηγήθη μεθύων ὅτι καταλελυκὸς τὸν πότον, καὶ καταλαβὼν τοὺς συγγενεῖς πάντας πλὴν Φίλωνος, ἦκε παρὰ τὴν βασιλείαν, καὶ βραχίονα παρὰ τῶν οἰκιστῶν λαβόμενος αὐτὴν τῆς χερσὶς, αἰέσασθαι εἰς τὴν Σύρινθον τὴν μετὰ τὸν Μαραθῶνα καὶ τῆς Πηλοῦσας καὶ μεθ' αὐτῶν, καὶ φέρονσαν ἐπὶ τὴν τῆς θαλάσσης παράσπον. Μετὰ δὲ ταῦτα δύο θύρας ἀσφιδισμένους τὰς παρὰ τὰς, εἰς τὴν τελευτῶν αἰεχέρησι μετὰ δύο ἢ τριῶν θυρῶν φυλάκων, καὶ τῶν βασιλέως, καὶ τῆς αὐτῆς συγγενείας. Συνέβαινε δὲ τὰς θύρας εἶναι δικτυωτὰς ἀφροδισμῶν, ἀποκλεισμένης δὲ διττοῖς μοχλοῖς. Κατὰ δὲ τὴν κατὰ τὸν ἡθροισμῶν τῶν πλήθους ἔξ ἀπάσης τῆς πόλεως, ὥστε μὴ μόνον τοῖς ἐπιπέδους τοποῖς, ἀλλὰ καὶ τὰ βάθρα καὶ τὰ πύργα καταγίμναι αἰδεσθῶν, ἐγένετο βοὴ καὶ χερυγὴ σύμμικτος, ὥς αὖ γυναικῶν ὁμοῦ καὶ παίδων ἀνδράσιν αἰαμιμυγμένον. καὶ γὰρ ἐλάττω ποιήται παιδεία τῶν ἀνδρῶν παρὰ τὰς τοιαύτας

A alta, offerre accedatis. Vos enim ego probe noui; nostris partibus contrarias vos scio esse, & nunc deas orare, ut dirissima quæque nobis eueniant. Spero tamen futurum, diis volentibus, ut ipsa vos ad edendos liberos vestros adigam. Hæc locuta, fœminas quæ sibi apparebant, iubet illas ut summo uerent, & si non parerent, eas virgis suis uti cæderent. Mulieres hac occasione arrepta, discedunt omnes, manus ad deos tollentes, & hoc carmine Ocnanthen deuouentes; Experiretur ipsamet, quæ ut experirentur alij facturam sese minaretur. Quum igitur iam viri res nouas moliri constitutum haberent, ubi ira illa accessit, quæ per domos singulas mulieres concitabant, duplo vehementius odium exarsit. Ut primum noctis tenebras ciues sunt affecuti, tumultus, luminum, cursitationis plena vrbs erat. Alij in Stadio cum clamore congregari; alij mutuo sese cohortari: alij ut fugâ malo præuerterent, in domos & loca minime suspecta se abdere. Iam quicquid est vacuæ areæ circa regiam, item Stadium, & platea, turba hominum omnis generis erant referta, eorumque maxima frequentia qui Liberi patris Theatrum celebrare solent; cū Agathocles, qui nō multo ante conuiuio finem imposuerat, vino grauis è somno excitatur. qui omni cum sua cognatione, si Philonem excipias, ad Regem venit, apud quem pauca conquestus de miserabili sua sorte, manu ei apprehensa, ad Syringem, (ea est transitoria quædam ambulatio) quæ est inter Mæandrum & Palæstrā, & ad theatri fert aditum ascendit: deinde foribus duabus prioribus probe firmatis, cum duobus aut tribus satellitibus, Rege & cognatis, ultra tertias fores se recepit. Erant autem fores cancellatim reticulatæ, lumen admittentes, & duobus vestibus claudabantur. Eo tempore quum ex vniuersa vrbe congregata esset multitudo tanta, ut non loca dumtaxat plana hominibus essent referta, verum etiam gradus atque tecta, clamor ingens & confusa vociferatio est edita. erant enim mulieres pariter puerique viris permisti. Fieri hoc amat & Carthagini & Alexandriæ, ut in huiusmodi tumultibus

non minus pueruli, quàm viri turbēt. Vbi iā dies plane illucescebat, clamor audiebatur incertus; ex quo tamen regij nominis appellatio præcipuè emicabat. Macedones suis exciti tabernaculis, ante omnia portam illam regię & vestibulum occupant, in quo Reges soliti de negotiis conueniri. deinde ut post temporis aliquantum didicerunt, in qua regię parte esset Rex; facto vndique impetu primas primæ Syringis fores emoliuntur. Ad alteram ut appropinquarunt, conuitio puerum sibi tradi poscebāt. Agathocles quo res sue loco starent intelligens, cum satellitibus egit, ut legationem suo nomine ad Macedonas obirent; iisque declararent, paratum se Regis tutela cedere, potentia, honoribus, annōnis & redditibus quos haberet: pro animula dumtaxat deprecari, ut eius vsuram sibi, cum necessario victu, concederēt; ita ut reuersus in pristinum statum, negotium facessere, ne si velit quidem, cuiquam valeat. Quum cæterorum satellitum nemo esset qui roganti annueret: Aristomenes solus hanc ei operam nauauit: qui aliquanto post regni negotia curauit. Erat Aristomenes genere Acarnan; qui grandioris ætatis factus, rerum omnium potestatem summam obtinens, & in Rege ipso regendo, & in regno administrando sapientissimè & honestissimè creditus est se gessisse: neque minus sollerter hoc præstitisse, quam sollers fuerat antè prosperæ Agathoclis fortunæ adulator. Primus namque omnium, Agathocle domum inuitato ad conuiuium, coronam aureā vni ei è conuiuiis detulit: quem honorem Regib. solis haberi moris fuit. Primus eiusdem imaginem annulo insculptam gestare sustinuit; & nata sibi filia cum esset, Agathoclez nomen illi indidit. Verum de his hætenus dixisse sufficiat. Is igitur mandatis quæ dixi oneratus, per quandam egressus portulam, ad Macedones accessit. qui postquam pauca esset locutus, & Agathoclis voluntatem exposuisset; ex templo Macedones eum spiculis configere sunt aggressi. verum repente quorundam manibus protectus, qui eadem multitudinis deprecati sunt, cum his mandatis est reuersus; Aut Regem ut adduceret reuertens, aut

A παραχρῆς, ἐν τῇ τῇ Καρχηδονίῳ πόλει, καὶ παρὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν. Ἡδὴ δὲ τῆς ἡμέρας αὗτῃς ὑποφαιούσης, ὡς μὴ ἀκριβὲς ἡ κερυγὴ, μέγιστα δὲ ὅτε αὐτῆς ἐξέλαμψε ὁ καλεῖν τὴν βασιλέα. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον οἱ Μακεδόνες ἐξαισάμενες, κατελάβοιτο τὴν χρηματικὴν πυλῶνα τῆς βασιλείας. μὲν δὲ πῶς χρόνον ἐπιγόντες ποῦ τὴν αὐλῆς ὁ βασιλεὺς, ἐκείνου τὰς μὲν παρῶν τὴν παρῶν τῆς σύριγγος ἐξέδοκον ὑόρας. ἐκίχοντες ὅτι δόλτες, ἠτοιῶντο τὰ παῖδα μὲν κερυγῆς. οἱ δὲ παρὶ τὴν Ἀγαθοκλέα, βλέποντες ἡδὴ τὰ κατὰ αὐτοῦ, ἐδίοντο τῆς συμφορῆς, καὶ πρὸς αὐτῶν πρὸς τοὺς Μακεδόνας· δηλοῦντες ὅτι τὴν ἐπιτολίαν ἐκχωροῦσι, καὶ τὴν ἄλλαν ἐξουσίαν καὶ τὴν ἡγεσίαν, ἐπὶ δὲ τὴν χρηματικὴν, ὡς ἔχοισι πᾶν αὐτὸν ὅτι πᾶν μέγιστον δίδονται συλχεσθῆναι σφίσι μὲν τὴν αἰσθητικὴν ἐξουσίαν, ἵνα χωρήσαντες εἰς τὴν ἐξουσίαν ἀφ' ἧς, μηδὲ βαλὼντες ἐπὶ διώκοντες λυπῶν μηδὲνα. Τῷ μὲν οὖν ἄλλων θυμῷ συμφορῆς αὐτοῖς ὑποκινῶν. Αἰσθητικὴς ὁ μόνος ὑπὲρ τὴν χρεῖαν ἑαυτοῦ, ὁ μὲν ἡγεσία χρόνον ἐπὶ τὴν παραστάτην ἡγεσίαν. Οὗτος αὖτε ὅτι μὴ ἡγεσία ἦν Ἀκαρναν, παραστάτην ὅτι καὶ τὴν ἡγεσίαν, ἡγεσίαν κύριον ὅλων παραστάτην, μέγιστα καὶ σπουδαιότερα δοκῶν παρῶν τῆς βασιλείας καὶ τὴν βασιλείαν, καὶ καὶ ἑαυτοῦ, καὶ ὅτι κεκολλημένοι τὴν Ἀγαθοκλέα δυνάμει. Πρῶτος μὲν γὰρ ὡς ἑαυτὸν ἐπὶ διώκοντες καλέσαντες τὴν Ἀγαθοκλέα, χρυσῶν εἶσεν αἰετοῦ μόνον τῆς πρῶτης· ὁ τοῖς βασιλεύουσιν αὐτοῖς ἔτος ἐπὶ μόνον συλχεσθῆναι. πρῶτος δὲ τὴν εἰκόνα τῆς παραστάτης φέρει ἐπὶ λημνὴν ἐπὶ δακτυλίῳ. ἡγεσίαν δὲ θυμῶν αὐτοῦ, ταύτην Ἀγαθοκλέα παρῶν ἡγεσίαν. Ἀλλ' ὅπως ὁ παρὸν μὲν ἑαυτοῦ ἐξαρκεῖ καὶ τὰ νῦν εἰρημένα. λαβὼν δὲ τὰς παραστάτης εἰκόνας, καὶ ἐξ αὐτῶν ῥινοπόλης ἐκείνου, ἦκε πρὸς τοὺς Μακεδόνας. βασιλέα δὲ αὐτὸν ἐκλεχθέντος, καὶ δηλώσαντος τὴν προαίρεσιν, ἐπεβάλετο μὲν οἱ Μακεδόνες παρῶν συλχεσθῆναι. ταχὺ δὲ ἡγεσία ὑποκινῶν αὐτὸν τὰς χεῖρας, καὶ παρῶν ταμίῳ τὰς πολλὰς, ἐπὶ λημνὴν λαβὼν εἰσὶν ἢ τὴν βασιλέα πρὸς αὐτοῦ ἀγνοῦν

ἤκειν, ἢ μὴδ' αὐτὸν ἔξείναι. Τὸν μὲν οὖν Α-
 ριστομένην, ταῦτ' εἰπόντες οἱ Μακεδόνες, ἀ-
 πίπτεμψαν· αὐτὰ δὲ πῶς δαίτερας ἴσθαι
 εἰσάγοντες, ἐξέωσαν καὶ πάντας. οἱ δὲ πρὸς
 τὴν Ἀγαθοκλέα θεωρῶντες τὴν τῶν Μακεδό-
 νων βίαν, ἀφ' οὗ τινος αἰετίζοντο, καὶ ἀφ' οὗ
 τὴν ἀποκρίσιν, ὃ μὲν πρῶτον ἐπεβάλλοντο
 ἀφ' οὗ τὴν ἴσθαι πρὸς τὴν χεῖρα· ἢ
 δ' Ἀγαθοκλέα καὶ τοὺς μετ' αὐτοῖς, οἷς ἐφ' ἑ-
 λπίαν τὴν βασιλείαν· διῶναι τῶν Μακεδόνων,
 πᾶσαν πρὸς τὸν Φωκῶν πρὸς τὸ πρὸς
 ποιήσασθαι ὃ ζῆν αὐτὸ μόνον. ἐπὶ δὲ πολ-
 λὰ κατὰ τοὺς μετ' αὐτῶν τύχην ἔχοντες
 ἦντο, τέλος ἐξέπτεμψαν τὴν παῖδα μὲν τῶν
 Θεμιστοκλέων. οἱ δὲ Μακεδόνες πρὸς τὴν
 βασιλείαν, καὶ παχέως ἐφ' ἵππων ἀ-
 ναβιβάσαντες, ἦγον εἰς τὸ Στάδιον. Ἀμα δὲ
 τὰ Φωκῶν, μεγάλης κραυγῆς καὶ κρότου
 ἡμῆντες, ἐπὶ τῇσι τῶν ἵππων, καθεῖλον τὴν
 παῖδα. καὶ προσπαλόντες, ἐκείνην εἰς τὴν
 βασιλικὴν ἴσαν. πρὸς οὗτοι ὅχλοι ἐχέμενοι
 ἄμα χαρὰ καὶ λύπη. τὰ μὲν γὰρ ἴσαι πι-
 ερῆς ἐπὶ τῇ κεκαμιάσθαι τὴν παῖδα, τὰ δὲ
 πάλιν δυσχεροῦντο μὴ σωτηρίῃ τὴν
 αἰτίαν, μὴδὲ τυχερῶς τὴν ἀρμόζουσαν ἡμε-
 ρίαν. δὲ καὶ σωτῆρας ἐβόων, ἀλλ' ἐκαλῶν-
 τες καὶ πρὸς τὴν ἀντιμαρτυρίαν τὴν πρὸς τὴν
 κακῶν αἰτίαν. Ἡδὲ δὲ τὴν ἡμέραν πρὸς τὴν
 σῆς, καὶ τὴν πλῆθος ἐπ' αὐτῇ διωκόμενοι πῆ-
 ρος ἐφείθεσαν τὴν ὀρμὴν· Σωσίβιος, ὃς οὖν
 μὲν πρὸς Σωσίβιον, τότε δὲ Θεμιστοκλέα
 ὑποσχεῖται, μάλιστα τὴν οὖν πρὸς τὴν
 βασιλὴν καὶ τοῖς πρὸς τὴν βασιλείαν. θεωρῶν γὰρ τὴν
 τε τὴν πλῆθος ὀρμὴν ἀμειβόμενοι οὖσαι, καὶ ὃ
 παῖδον δυσχεροῦς μετ' αὐτῶν εἶπε τὴν τῶν πρὸς
 τῶν αἰσθημάτων, καὶ ἀφ' οὗ τὴν πρὸς τὸν ὅχλον
 ταραχὴν, ἐπὶ τὴν βασιλείαν εἰ πρὸς τὴν
 οὖν τοῖς πολλοῖς πῶς εἰς αὐτὸν ἢ τὴν μητέρα τὴν
 πεπλημμελημένην. τὴν δὲ κατὰ τὴν αἰτίαν, τὴν
 μὲν Θεμιστοκλέα πῶς εἶπε, δηλώσας τὴν
 τὴν βασιλείαν γνώμην. ὃ δὲ παῖδον αἰσθη-
 ῶς, ἀπῆλθε πρὸς τὴν κραυγὴν εἰς τὴν ἰδίαν
 οἰκίαν σπύρεται οὖσαι. τῶν δὲ ἀφ' αὐτῶν
 τὰ πρὸς τὴν βασιλείαν, κατεργάζοντο πᾶς ὁ
 τόπος ὑπὸ τὴν κρότον καὶ τὴν κραυγὴν. Οἱ δὲ
 πρὸς τὴν Ἀγαθοκλέαν καὶ τὴν Ἀγαθοκλείαν εἰ

A ipse quoque ne exiret. Cum his dictis
 Aristomenem Macedones dimiserūt:
 tum autem ad secundas ubi accessis-
 sent fores, has quoque emoluntur.
 Agathocles, & qui cum ipso erant,
 Macedonum vehementem impetum
 quā ex factis ipsorum, quā ex responso
 quod erat allatum, animadvertentes;
 principio manibus per fores porrectis,
 (Agathocles etiam vberibus, quibus
 Regem se dicebat aluisse;) Macedo-
 nes obsecrare institit, nullo non ge-
 nere vocis edito, solius ut sibi vitæ
 seruandæ fieret potestas. Vbi fortu-
 nam suam diu multumque lamenta-
 tus nihil promouebant, puerum cum
 satellitibus tandem emiserunt. Mace-
 dones traditum sibi Regem, equo sta-
 tim imponunt, & in Stadium addu-
 cunt. Ad cuius conspectum clamore
 & plausu ab vniuersa corona edito,
 equum sistunt, ac detractum inde
 puerum propius admovent & in re-
 gibus proprio spectandi suggestu col-
 locant. At turba partim lætari, partim
 dolere, quod puerum recepissent, læ-
 titia gestiebant; quod non & fontes
 simul comprehensī forent, nec meri-
 tas pœnas luerent, ægrè ferebant. Igi-
 tur continuis clamoribus malorum
 omnium auctores duci iubebant, ut
 per omnium ora traducti pœnis af-
 ficerentur. Iam exorto die, quum
 nihil populus inueniret in quod iram
 suam effunderet, Sosibius, Sosibij fi-
 lius, inter satellites tunc merens, quid
 Regi regnōque expediret tum opti-
 me perspexit. Nam qui iram multi-
 tudinis sedari nullo pacto posse cer-
 neret; puerum verò angore affici,
 partim quod eorum qui sibi aderant
 nemini antea consueisset; partim pro-
 pter turbæ tumultum; Regem inter-
 rogauit, Ecquid plebi eos foret tra-
 diturus, quicumque in se aut matrem
 suam aliquid deliquissent deo annuen-
 te, satellitum nonnullis dixit, ut Regis
 voluntatem palam facerent. Ipse pue-
 rum sede excitatum, domum suam,
 quæ aberat non longe, ad curan-
 dum corpus abducit. Satellitibus re-
 gia mandata exponentibus, plausu &
 clamore omnia loca rumpebantur.
 E Dum hæc aguntur, Agathocles &
 Agathoclea separantur, & in sua se

uterque recipiunt hospitia. Statim verò quidam è militibus, partim sua sponte, partim plebis impulsu ad illos quærendos se accingunt. Fundendi vero sanguinis & faciendæ cædis, casu fortuito huiusmodi existit principium. Quidam è ministris & adulatoribus Agathoclis nomine Philo, plenus crapulæ in Stadium exiuit. Hic concitatum vulgi studium conspicans, adstantibus dixit, Si egrederetur Agathocles, futurum, ut ipsos sicut iam antea, pœniteret. Qui audierant, alij differre hominem conuitiis; alij protrudere. conanti se defendere, ab aliis laceratur chlamys, alij hastarum admotis mucronibus, ipsum configunt. Qui simulac in arenam mediam contumeliæ ergo est tractus adhuc palpitans, vbi semel multitudo cædem gustauit, omnes ut cæteri aduenirent cupiditate summa exspectabant. Nec multo post, adest Agathocles in vinculis ductus. quem statim ingressum nonnulli, qui primi accurrerant, confoderunt: non sane inimicorum, verum amicorum potius officio fungentes. per eos namque est consecutus, ne quem merebatur exitum faceret. Secundum hunc ductus est Nico, deinde Agathoclea nuda, cum sororibus, ac deinde vniuersa cognatio. Nouissimam omnium Oenanthem è Thesmophorio auulsam, nudam, equo vehentem, in Stadium induxerunt. Quibus simul omnibus populo traditis, alij mordere, alij mucronibus configere, alij oculos eruere. Ut quisque autem illorum ceciderat, iacentis membra distrahebant, donec artus omnium detruncassent. Est enim hoc Egyptiis hominibus innatum, ut dum feruent ira mirum in modum sint crudeles. Per idem quoque tempus mulierculæ nonnullæ, quæ cum Arsinoe fuerant educatæ, audito ante triduum Alexandriam ab oppido Cyrenarum aduenisse Philammonem, cui reginæ occidendæ negotium fuerat commissum, in eius domum fecerunt impetum. quò quum irrupissent per vim, Philammonem saxorum fustiumque ictibus occiderunt: filium, ætate plane puerum, strangularunt: ad hæc coniugem Philammonis nudam traxerunt in plateam, ibique trucidarunt.

A τούτω τῷ χειρῶν διεχωρίσθῃσιν ἀλλήλοις εἰς τὰς ἰδίας καὶ ἀλύσεις. παχὺ δὲ τὸ φραζώμεν πνέες, οἱ μὲν ἐξελοντὴν, οἱ δ' ὑπὸ τῷ πλήθει ὀξυθυμῶν, ὥρμησαν ὅππῃ τὸ ζητεῖν τοὺς παρερημῶν. Τῇ δ' ποιεῖν αἷμα καὶ φόνοις, ἐγχετό τις ἐκ τῶν δούλων καὶ ἀρχὴν τοιαύτην. τῶν γὰρ Ἀγαθοκλέους ὑποηρετῶν καὶ καλῶν τις οἶομα Φίλων, ἐξῆλθε κραυγαλέως εἰς τὸ Στάδιον. ὅτε παρὰ τὴν ὀρμὴν τῶν ὄχλων, εἶπε πρὸς τοὺς παριόντας, ὅτι πάλιν αὐτοῖς κατὰ τὸν καὶ πρὸς, εἰς Ἀγαθοκλῆος ἐξέλθῃ, μεθ' αὐτοῖς. τῶν δ' ἀκούσασάντων, οἱ μὲν ἐπιλαϊδῶν αὐτὸν, οἱ δὲ παρώχον. ὅππῃ λαοῦ δ' ἀμυνέσθαι, παχέως οἱ μὲν τὴν χλαμύδα περὶ ἑρπύζαν· οἱ δὲ τὰς λόγχας προστρέσαντες, ἐξεκέντησαν. ἅμα δὲ ὅτε ἦν εἰς τὸ μέσον ἐλκυσθῆναι μὲν ὕβριος ἐπὶ ἀπαίροντα, καὶ γὰρ τὰς πλεῖστον φόβου, πάντες ἐκαστὸν τὴν τῶν ἄλλων προσιόντα. Μείν' ἔτι πολὺ δὲ πρὶν ἀνδρομῶντος πρὸς Ἀγαθοκλῆος δέσμιος, ὃν ὁρῶντες εἰσιόντα προσδραμόντες πνέες ἄφω στυγερῶς, ἔργον ποιοῦντες ἐκ ἐξῆς, ἀλλ' ὁρῶντων· αἵ τοι γὰρ ἐγρόντο ὅτι μὴ τυχεῖν αὐτὸν τῷ δόμοζούσης καὶ ἀστροφῆς. μὲν δ' αὖ τούτου ἤρθη Νίκων, εἶπε Ἀγαθοκλεῖα γυμνὴ σὺ τῆς ἀδελφῆς ἐξῆς τῶν τοῖς πάντες οἱ συγγενεῖς. ὅππῃ πᾶσι ἐκ τῶν Θεσμοφορείου τῶν Οἰαίδων ἀπασάντες, ἦσαν εἰς τὸ Στάδιον ἄγοντες γυμνῶν ἐφ' ἵππων. τῶν δ' ἀδελφῶν τῶν πάντων ὁμῶς τοῖς ὄχλοις, οἱ μὲν ἔδρακον, οἱ δὲ ἐκέντησαν, οἱ δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξέκρωτον. αἰεὶ δὲ τῷ πεσόντι τὰ μέλη διέσπων, ἕως ὅτε κατελώθησαν πόδας αὐτοῦ. Διὸ γὰρ ἡ τῶν τοῖς θυμῶν ἐμότης γίνεται τῷ κατὰ τὴν Αἰγύπτου αἰθερόπῳ. Κατὰ δ' αὖ τὸν χρόνον τῶν στυγερῶν τῆς Ἀρσινόης γεγηρημέναι ἡνέες παιδίσκαι, πυθόμεναι τῶν γεγονέναι τῶν Φιλαμμόνα τριταῖον ἀπὸ Κυρηνῆς, τῶν ὅππῃ τῶν φόβου τῶν βασιλείας, ὥρμησαν ὅππῃ τὴν οἰκίαν αὐτῆς. καὶ βιασάμεναι, τῶν μὲν Φιλαμμόνα τῶν τῶν τοῖς λίθοις καὶ τοῖς ξύλοις ἀπέκτειναν· τῶν δὲ ὅτε ἀπέπνιξαν αὐτὰς τὴν ἡλικίαν οἶον. σὺν δὲ τοῖς τῶν γυναικῶν τῶν Φιλαμμόνος γυμνῇ εἰς τὴν πλατείαν ἐξέλκυσαν, διέφθη-

σαν. Καὶ τὰ μὲν περὶ τῆς Ἀγαθοκλείας καὶ τὴν Ἀγαθόκλειαν καὶ τὰς τοῦτοι συχρεῖς, τοῖσι τὸν ἔχον τὸ τέλος. Ἐγὼ δ' οὐκ ἀγνοῶ μὲν τὰς περὶ τῆς καὶ ἀποκρίσεως, αἷς καὶ χεῖρας πρὸς ἑκπληξιν τῆς ἀκούοντος ἔνοι τῶν γεγραφότων τὰς περὶ τῆς καὶ, πλείων τ' ἐπιμαρτυροῦντα λόγον ἀφ' ἑαυτῶν τοῦ συνεχρότου τὰ περὶ τῆς καὶ, καὶ κυρίως ἑνὲς μὲν ἐπὶ τὴν τύχην αἰσφύροντες τὰ γεγνότα, καὶ ἑτέροις ὑπὸ τ' ὅψιν τὸ ταύτης ἀδελφόν καὶ δυσφύλακτον· οἱ δὲ τὸ περὶ τῆς καὶ τῶν συμβεβηκότων ὑπὸ λόγον ἀγόντες, πειρώμενοι τοῖς γεγνόσι αἰτίας καὶ πιθανότητι ὑποδείξαι· Οὐ μὲν ἔγωγε περὶ τῆς καὶ τοῦτο χρησάμενος τῶν χειρῶν περὶ τῆς περὶ τῆς καὶ ἀφ' ὅ μὴτε πολεμικῶν πόλεων καὶ διώματι ἐπίσημοι γεγένηται περὶ τῆς Ἀγαθοκλείας, μὴτε χειρῶν περὶ τῆς καὶ ἐπιτυχῆ καὶ ζηλώτων, μὴτε τὸ τελειῶν τ' αὐλικῶν ἀλχίνοισι καὶ καχυποψήσας ἀφ' ἑαυτῶν ὅτι καὶ Σωσίβιος καὶ πλείους ἕτεροι κατεβίωσαν, βασιλεὺς ἐκ βασιλείῃ μεταχρεῖσθαι· τὰ δ' ἐκείνη ταῖς συμβεβηκόται περὶ τῆς περὶ τῆς καὶ αἰδρα. περὶ τῆς καὶ μὲν γὰρ ἔτυχε περὶ τῆς καὶ τὴν τῆς Φιλοπάτορος ἀδυναμία τῆς βασιλείῃ. τυχὼν δὲ ταύτης, καὶ περὶ τῆς καὶ ἀφ' ἑαυτῶν καὶ μὲν τῆς ἐκείνου θάνατον περὶ τῆς καὶ σιωπῆσαι τ' ἐξοισαί, ἀμα τὰ περὶ τῆς καὶ τὸ ζῆν ἀπέβαλε ἀφ' ἑαυτῶν ἰδίαι αἰσφύρας καὶ ραθυμίας ἐκ πᾶσι βραχὺ χρόνον καὶ ἀγνοήσας. Διότι καὶ καὶ τῶν τοῖς τοῖς περὶ τῆς καὶ ἐπιμαρτυροῦντα λόγον καὶ ἀφ' ἑαυτῶν ἑπὶ τῆς Ἀγαθοκλείας καὶ Διονυσίου τοῖς Σικελιώταις, καὶ ἑπὶ τῆς ἐπείσεως, τῆς ἐκ περὶ τῆς καὶ ἐπὶ τῆς καὶ οὐνόματος γεγνότων. ἐκείνων γὰρ, ὁ μὲν ἕτερος ἐκ δημοτικῆς καὶ ταπεινῆς ὑποθέσεως ὁρμητικῆς· ὁ δ' Ἀγαθοκλῆς, ὡς ὁ Τίμαχος ἐπισκώπτων φησὶ, κερμαῖς ὑπαφύων, καὶ καὶ ἀφ' ἑαυτῶν τὸν ἔχον καὶ τὸ πηλὸν καὶ τὸ καπνόν, ἦκε νέος ὢν εἰς τὰς Συρακούσας. καὶ τὸ μὲν περὶ τῆς καὶ ἐπὶ τῆς ἀμφοτέρω καὶ τοῖς ἰδίαις καὶ τῶν τυραννοῖν Συρακούσων, πόλεως τ' ἐμὲν αἰσφύρας τότε καὶ ἐμὲν πλείων περὶ τῆς καὶ ποιοισαμένης· μετὰ δὲ ταῦτα βασιλεὺς ἀπ' αὐτῆς Σικελίας ἰομαδύντες, καὶ πινὼν καὶ τῆς Ἰταλίας μερῶν

A Et Agathocles quidem atq; Agathoclea, cum tota cognatione, hoc modo perierunt. Porro autem non fugit me, quosdam ex iis qui casum hunc in literas retulerunt, ut audientium animos stupore percellerent, miraculosam & ingeniosam narrationē concinnasse; qui etiam, orationem documentī causā solitam adiici prolixius explicauerunt, illa quæ res ipsas continebat, & propria historię erat: dum alij, ad Fortunam omnia referentes, quàm sit illa inconstans, quàm difficile sibi ab illa caueatur, ponere ob oculos volunt: alij, nouitatem & miraculū illius euentus reputantes, causas quæ similitudinem veri habeant, rerū gestarum commemorationi subiicere conantur. Mihi vero res istorum aliter narrari debere sunt visæ. quoniam Agathocles neq; audacia militari aut insigni virtute fuit præditus; neq; vlla rerū administrandarum felici industria, & digna quam alij imitetur, postremo ne aulica quidē vlla sollertia, aut eximia in dolis consuendis versutia: quæ arte Sosibius & sæpe multi quum excellerent, alios ex aliis Reges, quorum negotia gerebant, per omnem vitam suam in potestate habuerunt. In Agathocle secus res habuit. Nā hic à Philopatore cum admiratione omnium ad rerū curam fuit promotus; quod esset ipse parū idoneus administrationi sui regni; verum is, hac dignitate auctus, ac postea tēpus accommodatissimum nactus Rege defuncto, conseruandæ suæ potentię, propter ignauiam & sordidiam omnib. exosus, & rerū administrationem & vitā breuissimo tempore simul amisit. Quare in huiusmodi personis illa oratione vtendum non est, quæ documentī causā solet adiici; quasi de Agathocle aut Dionysio Siculo sermo esset, aut de aliis qui rebus gestis magnum sibi nomen pepererūt. Nā illorum alter ē plebeio atq; humili ortus est principio; Agathocles verò, ut quidē cum irridēs ait Timæus, figulus quū esset, relicta rora, argilla, & fumo, iuuenis Syracusas venit. Ac principio quidē euaserunt ambo suis temporibus tyranni Syracusarū: vrbis quæ & splendorem & opes maximas tunc obtinuit. deinde vniuersæ Siciliæ Reges ambo sunt habiti; partem etiam Italiæ aliquam suæ potestati subiecerunt.

runt. hoc amplius vero Agathocles, non tantum Africæ portionem quandam sui iuris facere est conatus; verum etiam tantis hisce honoribus est immortalus. Propterea dicitur Publ. Scipio qui primus Carthaginenses bello domuit, interrogatus, æquos mortaliū putaret in administratione rerum sollicitissimos, & cum iudicio audacissimos; Agathoclis & Dionysij Siculorum nomina edidisse. De similibus igitur his viris agenti conueniat lectorem monere, ut quasi gradum sistat, & aduertat animum; Fortunæ etiam & humanarum rerum nonnihil meminisse; atque omnino, illam quæ documentum causa adiicitur orationem, narrationi subtexere: agenti vero de iis quorum casum antea exposuimus, nequaquam. Propterea & nos in Agathoclis rebus commemorandis exaggerationem omnem respuimus. Quum præsertim, omnes mirabiles & stupendi casus vnam dumtaxat speciem habeant dignam cui immoremur; eam videlicet, per quam nobis primo innotescunt. de cætero autem, non solum sine vllō fructu aut prolixius ij narrentur, aut diutius spectentur, verum etiam cum aliqua vel audientium vel intuentium id fiat molestia. Duo nempe fines quum sint, utilitas & oblectatio, ad quos referre omnia eos oportet, qui vel auditus sensui, vel visus aliquid student exponere, quumque in historia maxime hoc sit obseruandum; ab utroque horum fine aliena res est, stupendis illis casibus nimium immorari. Nam imitari quæ contra rationem eueniunt, quis optet? sed nec spectare neq; audire assidue quisquam velit, quæ contra naturam aut communes hominum notiones contingunt. Talia enim semel ac prima vice libenter vel spectamus, vel audimus; ut discamus fieri illa posse, quæ existimabamus non posse. cuius rei fides ubi est facta, nemini rebus contra naturam diutius immorari est gratum. occurrere vero sibi idem sæpius, nemo non abominetur. Itaque aut imitatione dignum sit oportet, aut iucundum, id quod narratur. multa autem commemorare aut multis, quæ ad neutrum finem illorum quos diximus possint referri, tragœdiæ potius quam historiæ conueniat. Sed enim danda fortasse

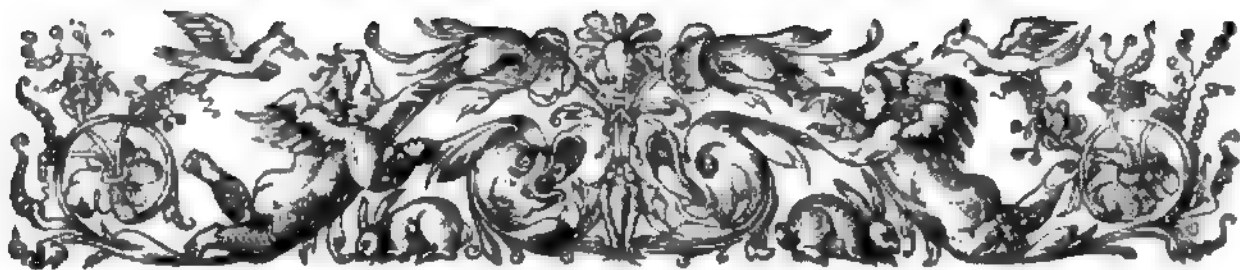
A κλειδί (Γ)ιτες. Αγαθοκλῆς δὲ οὐ μόνον καὶ τῆς Λιβύης ἐκτεπεύρασεν· ἀλλὰ καὶ τέλος ἐκτεπεύρασε τοῖς ὑποδοχῆς αὐτοῖς. Διὸ καὶ Γόπλιον Σικελίωνα φασὶ τὸν πρῶτον καὶ πολέμησοντα Καρχηδονίοις, ἐρωτηθέντα τίνας ὑπολαβόντας πρῶτα μακροτάτοις αἰδράς γινέσθαι, καὶ σὺν τῷ πολυμνηστῆρι· εἰπὺν τοῖς πρὸς Αγαθοκλέα καὶ Διογύσιον τοῖς Σικελιώταις. Καὶ πρὸς μὲν τῶν τοιούτων αἰδρῶν εἰς ὅπτιςσιν ἄγχι τοῖς αἰαγιστοῖς, καὶ πού καὶ τῆς τύχης ποιήσασθαι μὴ μὲν, ἐπὶ δὲ τῶν αἰδεσπέων πρῶτα μάταιον, καὶ κατὰ τοῦ πρῶτον τὸν ἐπικειμένον λόγον· ὅτι δὲ τῶν πρῶτον αἰδρῶν, οὐδαμῶς ἀρμόζει. Διὰ δὲ αὐτοῖς αἰτίας, τοῖς μετ' αὐξήσεως λόγον ἀπιδόμασθαι ὑπὸ Αγαθοκλέους, οὐκ ἦκουσιν οὐδὲ τὸ πάσας αἰς ἐκπληκτικὰς πρῶτα μίαι ἔχον φασίας τὴν πρῶτον ἀξίαν ἐπιστάσεως· ὁ δὲ λείπον οὐ μόνον αὐτοῖς γίνεσθαι τὴν μάχην καὶ ἴσας αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ μετὰ πρὸς ὀχλήσεως ἐπιπλεῖσθαι τὴν ἐνέργειαν τῶν τοιούτων. Δυσὸν γὰρ ὑπαρχόντων τελευτῶν, ὠφελείας καὶ τέρψεως, πρὸς αὐτῶν τὴν ἀναφορὴν ποιῶσθαι τοὺς ἀπὸ τῆς ἀκοῆς ἢ ἀπὸ τῆς ὁρατικῆς βουλητόους ἢ πολυπραγμονεῖν, καὶ μάστις τῶν τῆς ἰσορίας γένεσι τοῦτο κατὰ τὸν ἀμφοτέρων τοῦτων ὁ πλεονασμὸς ὑπὸ τῶν ἐκπληκτικῶν συμπεριμαρτυρῶν ἐκδὲς πείσσει. Ζηλωτῶν γὰρ τίς αὐτῶν βουλευτικῆς αὐτοῖς πρῶτα γένεσι πρῶτα μὲν τῶν πρῶτον, οὐδὲ μὲν τῶν πρῶτον, οὐδὲ αὐτοῖς σιωπῶν τῶν πρῶτον φύσιν γινόμενον καὶ πρῶτα τὴν κοινὴν ἐννοίαν τῶν αἰδεσπέων. ἀλλ' εἰσάπαξ μὲν καὶ πρῶτον ἀποδοῦναι αὐτῶν ἰδίῳ, αὐτῶν δὲ ἀκούσας χάριν τῶν γινόμενων ὁ μὲν δόξαν δυνάτον εἶναι, ὅτι δὲ δυνατὸν ὅτι. ὅταν δὲ πιστεύομεν, ὅτι τοῖς πρῶτον φύσιν ἐγγροῖζον ἀδύνατον. ὅτι δὲ αὐτῶν πλεονάκεις ἐγκυρεῖν, οὐδὲ ὅλως αὐτῶν βουλευτικῆς. ὅτι δὲ τῶν πρῶτον εἶναι δὲ τῶν λεγόμενων, ἢ περὶ τὸν ὁ δὲ τῆς ἐκδὲς τοῦτων συμφροῦς πλεονασμὸς, οἰκτιρότερον ὅτι τραγῳδίας, ἢ τῶν ἰσορίας. Ἀλλ' ἴσως αἰαγιστον

ἔτι συνώνμῳ ἔχῃ τοῖς μὴ συνεφιστάνοισιν
μὴτ' ἐπὶ τὰ τῆς φύσεως, μὴτ' ἐπὶ τὰ κα-
τὰ τῆς οἰκουμένης πρᾶγματα.
Δοκεῖ γὰρ αὐτοῖς ταῦτ' εἶναι μέγιστα καὶ θαυ-
μαστότατα τῶν περιγεγραμμένων, οἷς αὖ αὐτοὶ
πρὸς τεχνολογίας ἐγκυρήσασιν, ἢ πυνδύμῳ πα-
ρὰ τοῖς αὐτοῖς ταῦτα περιγράφει τοῖς
ἰουῖ. δὲ καὶ λαοφάνοισι πλείω ἢ κατὰ φύσιν
διεξιλέμενοι λέγουσιν ὅτι μὴτε κατὰ φύσιν ὄντων,
διὰ δὲ καὶ ἑτέροις πρὸς τὴν εἰρησθεῖαν, μὴτ'
ὠφελεῖν, μὴτε τέρπειν διναμίδων.

A iis hominibus venia est, qui neque ad
considerandum Naturæ opera ani-
mum attollunt : neque ad illa quæ per
vniuersum Orbem terrarum fiunt.
Putant enim isti, ea in quæ forte inci-
derunt, aut quæ ab aliis audita dili-
gentius ad animum reuocarunt; om-
nium quæ vnquam acciderunt, maxi-
ma esse, maximèq; admirabilia. Quo
fit, vt de iis rebus quæ nec sunt nouæ,
quia etiam aliis prius dictæ sunt; ne-
que aut iuuare aut oblectare queunt,
prolixiores per imprudentiam sermo-
nes quàm par sit, ipsi habeant.

ΕΚ ΤΗΣ ΕΚΚΑΙΔΕΚΑΤΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΩΝ ΠΟΛΥΒΙΟΥ ΤΟΥ
ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΑΡΕΚΒΟΛΑΙ.

E POLYBII MEGALOPOLITANI
DECIMASEXTA HISTORIA
EXCERPTA.

*Dimicatio navalis circa A
Chium inter Philipppum Ma-
cedonem & Attalum Reges,
& Rhodios Attali socios.*

*Quomodo Philipppus uni-
verso pralio victus, certis ta-
men de causis victoriam sibi
vindicare.*

Η δὲ Χίῳ ναυμαχία Φι-
λίππου καὶ Ἀτάλου τῶν βασι-
λέων, καὶ Ροδίων, Ἀτάλῳ συμ-
μαχοῦντων.

Πῶς ὁ Φίλιππος τοῖς ὅλοις
ἡλαττωμένῳ τῆς νίκης ἀντεποιή-
σατο διὰ πῶς περὶ φάσας.

PHILIPPVS Rex,
quum neque susce-
pta obsidio votis re-
sponderet, & hostes
in anchoris stantes,
multis cum naui-
bus rectis immine-
rent; animi anxius, quid ad cætera
consilij caperet nesciebat. Sed quoniã
præsens status eligendi quod mallet
facultatem ei nō dabat, præter aduer-
satorum expectationē, classe est pro-
fectus. Nam Attalus putabat ipsum in
cuniculis agendis, & operæ & tempo-
ris plus adhuc esse impensurum. Ille
vero hoc potissimū consilio vela subi-
to fecit, quod celeritate hostes se præ-
uersurum confideret; atque ita tutò
iam propter terram ad Samum per-
uenturum. cæterum spes illum sua ve-
hementer est frustrata. Nam Attalus
& Theophiliscus statim ut oram solu-
ere Philipppum senserunt, propositi
memores, ei exsequendo se accinxe-

B

C

Δ Ε Φίλιππος, τῶν μὲν
κατὰ τὴν πολιορκίαν
ἀντιπληρόντων αὐτῶν, τῶν
δὲ πολεμίων ἐφορμούν-
των πλείους κατὰ φρε-
σιν ναυσὶν, ἠπορεύτο,
καὶ δυσχερῶς διέκειτο πρὸς τὸ μέλλοντες.
ὅτε ἐπιδοχιδίων δὲ τῶν πρὸντων αἴρεσιν,
αἰτήσῃ πρὸς τὴν τῶν πολεμίων πρὸς δε-
χίαν. Ἐπὶ γὰρ αὐτὸν ἠλπίζον οἱ πρὸς τὴν Ἀί-
γλον πρὸς καρτερήσας τῇ τῶν μεγάλ-
ων κατὰ σκέπῃ. μέλιστα δὲ ἐσπούδαζε
ποήσασθαι τὸν αἰάπλου αἰφνίδιον, πε-
πεισμένος κατὰ λαχέσας, καὶ ὅτε λατὸν
ἀσφαλῶς ἤδη κερμαθίσασθαι πρὸς τὴν
γῆν εἰς τὴν Σάμον. διεψύσθη δὲ πρὸς
πολὺ τοῖς λογισμοῖς. οἱ γὰρ πρὸς τὴν Ἀττά-
λου καὶ Θεοφιλίσκου ἄμα τῶν σκευιδῶν αὐτὸν
αἰαγόμενοι εἶχον τῶν πολεμίων δυνάμεις.

Ppp ij

συνέβη δὲ τὸν αἰάπλου αὐτῶν ῥυέσθαι
 Δ' ἄλλου μὲν, ἅτε πεπισμένον τὸν Φί-
 λιππον, καὶ τὰς εἰπὼν, ἔτι μὲν ἐπὶ τῶν
 ὑποκειμένων. Οὐ μὲν δὲ ἀλλὰ χρησάμενοι
 τῆς εἰρεσίας εἰργῶς, πρὸς ἑαυτοὺς, Ἀττα-
 λος μὲν τῷ δεξιῷ καὶ κατηγευμένῳ τῇ πο-
 λεμίων, Θεοφιλίστος δὲ τοῖς δυνάμεις. Φί-
 λιππος δὲ πρὸς ἑαυτὸν ἀμφοτέρωθεν τοῖς χει-
 ρεῖς, δυνὲν δὲ σιμῆμα τῆς ἐπὶ τῷ δεξιῷ,
 καὶ πρὸς ἑαυτὸν αἰπώρεσθαι ποιεῖν τὰς
 ναῦς, καὶ συμπλέκεσθαι τοῖς πολεμίοις ἐρ-
 ρωμένως, αὐτὸς ὑπὸ τῆς ἡσυχίας αἰσχυρή-
 σαι μὲν τῇ λέμβῳ, τὰς μεταξὺ τῶν πό-
 ρων κειμένων, ἀπὸ καὶ ἑαυτοῦ τὴν κίνησιν. Ἡ δὲ
 τῇ μὲν τῇ Φιλίππου ναυὶ ὁ πλῆθος ὁ συκλα-
 σάν εἰς τὴν ἀγῶνα, καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ βῆς καὶ πεπτή-
 χοντα, σιμὸν δὲ ὑπότις ἀφ' ἑαυτοῦ. Λέμβοι δὲ
 σιμὸν τῆς πρίστου ἐκαστοῦ καὶ πεπτήχοντα. τὰς
 γὰρ ἐν τῇ Σάμῳ ναὺς ἐκ τῆς ἡσυχίας καὶ ἀρ-
 τίστη καὶ τῇ πολεμίων σκάφη, κα-
 τὰ φραγὰ μὲν ἡ ἐξήχοντα καὶ πῶτε σιμὸν
 τοῖς τῇ Βυζαντίῳ μὲν δὲ πύτων ἐνεία τετρί-
 μιολίαι καὶ τετρήρεις βῆς ὑπὸ ἡσυχίας. λαβόντες
 δὲ τὴν κατὰ τὴν τῆς ναυμαχίας ἐκ τῇ Ἀτ-
 τάλου ναυὶ, δυνάμεις πᾶντες οἱ σύνεργος ἀπα-
 ραχέλτως συνέβαλον ἀλλήλοις. Ἀτταλὸς
 μὲν οὖν συμπίσων ἐκτῆρει, καὶ πρὸς ἑαυτοὺς
 τῶν τῆς χειρὶς καὶ ὑφ' αὐτὸν πληγῶν, ἐπὶ
 πολὺ τῇ ἐπὶ τῇ κατὰ τὴν ναυὶ ἀγῶνα μέ-
 νων, τέλος ἐβύησε τὴν ναυὶ. Ἡ δὲ τῇ Φί-
 λιππου δεικνύς ναυαρχὸς οὖσα, πρὸς ἑαυτὸν
 ἐβύησε τοῖς ἐξ ἑαυτοῦ ὑποχείμενος. ὑποπίσ-
 νους γὰρ αὐτῇ τετρίμιολίας, τῶν τῆς δυνάμει πλη-
 γῶν βίαίαι καὶ μέσων ὁ κύριος ὑπὸ τῇ ἑρα-
 νίῃ σκαμνόν, ἐβύησε, τῇ κυβερνήτῃ τὴν ὁρ-
 μὴν τῆς ναυὶς ἐνέει διωκτικῶς ἀναλαβεῖν.
 δὲ καὶ πρὸς ἑαυτοὺς τῇ πλοίου αὐτῇ,
 ἐδυσχερύνει καὶ δυσκίνητος ἡ πρὸς πᾶν. ἐν
 τῇ κατὰ τὴν πεπτήρεις πρὸς ἑαυτοῦ, καὶ βῆ-
 σαι τὴν ναυὶ ἐξ ἀμφοῖν τοῖν μερῶν, καὶ
 τῇ κατὰ τὴν καὶ τοῖς ἐπὶ τῇ ναυὶ ἐν αὐτῇ
 διέφθεσαν, ἐν οἷς ἡ καὶ Δημοκράτης ὁ τῇ
 Φιλίππου ναυαρχος. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χει-
 ρὸν Διονυσόδωρος καὶ Δημοκράτης οἷς ἀ-
 δελφοί, καὶ ναυαρχοὶ καὶ πρὸς Ἀττάλῳ,
 συμπίσνους ὁ μὲν ἐπὶ τῇ πολεμικῶν,

A runt. Quia tamen persuasum ha-
 bebant, ut modò dicebam, Philip-
 pum in obsidione adhuc permanere,
 eò factum, ut soluto navium ordine
 in eum inuherentur. Sed quum re-
 migio essent vsi acerrimo, asscuti
 adortique sunt, Attalus quidem dex-
 tram classis hostilis partem, quæ reli-
 quum agmen antecedeat; Theophi-
 listus vero eos qui ad sinistram erant.
 Philippus angustis temporis depre-
 hensus, data dextimis tessera, & man-
 dato ut proras navium in hostem con-
 verterent, & pugnarent acriter; ipse
B cum lembis ad paruas quasdam se re-
 cepit insulas, quæ in medio traiectu
 sunt sitæ, ibique prælij euentum exspe-
 ctavit. Erat porro numerus navium,
 quæ illud certamen conseruerunt hic:
 Philippi quidē constrata, tres & quin-
 quaginta; item aliæ apertæ. lembi cum
 pristib. centum & quinquaginta: nam
 eas quæ erant Sami, non potuit omnes
 instruere. Hostium verò longæ naues
 erant; rectæ quidem, quinque & sexa-
 ginta, cum iis quas Byzantini misc-
 rant: adde his trieremioliis nouem, &
C triremes. Vbi primum ab Attali naui
 prælium est commissum, omnes re-
 pente qui propius aberant, non ex-
 spectato pugnae signo, inter se con-
 currerunt. Attalus cum oedere con-
 gressus, primo statim impetu quum
 exitiali ictu infra eam partem quæ ex
 aqua extabat, nauem vulnerasset; li-
 cet qui super tabulato erant propu-
 gnatores, diu multumque conflixe-
 rint; tandem tamen eam demersit.
 Philippi deceres, quæ prætoria tunc
 navis erat, casu quodam mirabili in
D hostium potestatem venit. Subierat
 ipsam trieremiola quædam navis. in
 hanc ictu violento impacta, circa me-
 dium alueum sub scalmo supremorū
 remigū, (thranitas vocant) illigata he-
 sit; neq; enim gubernator potuit am-
 plius navis impetū retinere. Itaq; de-
 ceris ē cuius latere nauigiū pendebat,
 magnis incommodis affecta, nullā in
 partem facile flecti poterat. Inter hæc
 duæ quinquereemes facto in decerem
 impetu, eaq; ab latere utroq; vulnera-
 ta, cū ipsam, tū omnes qui in ea fuere
E defensores, depresserūt: inter quos erat
 Democrates, Philippi nauarchus. Dū
 hæc agūtur, Dionysiodorus & Dinocra-
 tes qui & fratres erāt, & nauarchi apud
 Attalū increbāt; ille cū heptere hostili,

ἀμφοτέρωθεν σιυνέβαλον δι' ἑξῆς ἑμὸς τῆς
 Γαλπηγῆς καὶ τῇ κραυγῇ ὁρῶντες ἀν-
 λήθου. Εἰ μὲν οὖν μὴ μετὰ τῶν κατὰ
 φρεσὶν γενομένων ἔταξαν οἱ Μακεδόνες τοὺς λέμ-
 βους, ῥαδίαι αὖ καὶ σύντομον ἔλαβε κρίσις ἡ
 ναυμαχία. Νυνὶ δὲ ταῦτ' ἐμπόδισα πρὸς τὴν
 χρεῖαν τοῖς Ροδίοις ἐγένετο κατὰ πολλὰς ἐν-
 ποῖς. μετὰ γὰρ ὅτι κινηθῆναι τὴν ἐξ ἀρχῆς πύ-
 ξιν ἐκ τῆς πρῆτης συμβολῆς, πρῶτες ἦσαν
 αἰαμίξ ἀλλήλους. ὅταν ὅτε διεκπλῆν διχά-
 ρως, ὅτε ἐρέφει ἐδυνάτο τὰς ναῦς, ὅτε κα-
 τόλου χρεῖαν τοῖς ἰδίοις περὶ τῆς ναυῆς, ἐμ-
 πιπλοῖται αὖτις τὸν λέμβον, ποτὲ μὲν εἰς τὰς
 παρῶν, ὥστε δυοῖν τῆς εἰρεσίας· ποτὲ
 δὲ πάλιν εἰς τὰς πρῶτας· ἐστὶ δ' ὅτε κατὰ
 πρῶτον. ὥστε ὁρῶντες ἀντιπρόσθεν καὶ τὴν κυ-
 βερνητῶν καὶ τὴν ἐρετῶν χρεῖαν. Κατὰ τὴν τῶν
 αὐτῶν ἐρετῶν συμπλοκῶν, ἐποιοῦν τὴν τεχνικὴν.
 αὐτοὶ μὲν γὰρ ἐν πρῶτῳ τὰ σκάφη ποιεῖν, τῶν
 ἑξῆς ἐλάμβανον τὰς πληγὰς· τοῖς δὲ πο-
 λεμίοις ὑφ' αὐτῶν βλάβας δίδοντες, ἀποκρί-
 νουσι ἐκ τῶν πληγῶν. αὐτοὶ δὲ εἰς
 τὸ σπλάγχνον κατόλου γὰρ ὁρῶντες τὰς
 συμπλοκὰς, ὅρα δὲ θηταῖως ἀμύνεσθαι τοῖς
 Μακεδόσι ἀπὸ τῆς κατὰ πρῶτον ἐν τῇ κυ-
 βερνῇ γενομένης μάχης. ὅτι πολὺ καὶ
 μὲν τοῖς διεκπλοῦσι ὁρῶντες τὴν πολε-
 μίαν γενομένην τοὺς ἑαυτῶν, ἡ χρεῖαν. καὶ τὴν
 πάλιν ἐκ τῶν πλεόντων, καὶ τοῖς μὲν κατὰ
 πρῶτον ἐμβαλλόντες, τοῖς δὲ πλαγίοις καὶ
 σφροδύτοις ἀκμῇ πρὸς ἀπὸ πρῶτον, ὅς μὲν
 ἐπὶ πρῶτον, οἷς δὲ πρῶτον αἰεὶ τὴν πρῶτον
 χρεῖαν αἰαλίαν. καὶ δὴ πρῶτον τῶν ἐπὶ
 μαχόμενοι, παμπληθεῖς τὴν πολεμίων ναῦς
 διέφθραν. Εἰσφαιέται δὲ ἐκ τῶν ναυῶν
 ῥῆς πατήρεις τῶν Ροδίων· ἡ τε ναυάρχης, ἐφ'
 ἧς ἐπὶ Θεοφιλίσκος· καὶ δὲ ταύτην, ἧς ἐ-
 πεμπερὶ Φιλόστρατος· περὶ δὲ, ὡς ἐκ
 βέρια μὲν Αὐτολύκος, ἐπὶ πρῶτον Νικόστρα-
 τος. Ταύτης γὰρ ἐμβαλόντος εἰς πολεμίας
 ναῦς, καὶ κατὰ λιπούσης ἐν τῇ σκάφῃ τὴν ἐμ-
 βολον, σιυνέβη δὴ τὴν μὲν πλημῖον, αὐτὸν
 κατὰ δυνάμει· τοῖς δὲ πρῶτον Αὐτολύκον
 εἰσελεύσης εἰς τὴν ναῦν τῆς θαλάσσης ἀπὸ τῆς
 πρῶτης, κυκλωθεὶς ἀπὸ τῶν πολεμίων, τὰς
 μὲν ἀρχὰς ἀγανίζεσθαι θηταῖως· τέλος δὲ τὸν

A proris in hostem versis; tubarum
 clangore & clamoribus sese inuicem
 cohortantes, animose inter se concur-
 rerunt. Quod si Macedones inter na-
 ues rectas lembos non collocassent, ci-
 ta & facili victoria certamen fuisset
 diremptum. Nunc ea re conatus P. ho-
 diorum variis modis sunt impediti.
 Nam ubi semel primo concursu com-
 mota est quæ instituta à principio fue-
 rat aciei ordinatio, omnes inter se e-
 rant permisti. vnde eueniebat, vt ne-
 que libere inter ordines discurrere,
 neque naues possent conuerrere; ne-
 que vlla ratione eo quo valebant bo-
 no vti; quia lembi in ipsos incurrentes,
 modò in nauim remos impingeban-
 tur; vt à remigio postea vehementer
 laborarent; modò in proras, modò in
 puppeis. adeo vt gubernatorum pari-
 ter atque remigum ministeria præpe-
 direntur. Quoties verò frontibus ad-
 uersis concurrebatur, non sine arte id
 faciebant. qui suarum nauium proras
 hostibus continenter obuerrantes,
 vulnera semper extra aquam accipie-
 bant; quum contra hostes sub aqua
 fauciantes, eos ipsis infligerent ictus,
 quib. nullum adhiberi poterat reme-
 dium. Sed raro ad id certamen Rhodij
 descendebant, nam quia Macedones è
 tabulatis dimicantes, quoties stabili
 pugna còminus res gerebatur ac erri-
 me se defendebant, concurrere cù ho-
 ste in totum declinabant. crebris verò
 inter ordines hostiliū nauium discursi-
 bus, remos illis detrahentes, redde-
 bant ipsos inutiles: deinde rursus, mo-
 dò hinc modò illinc ad nauigātes, alios
 à puppi inuadentes, aliis impingentes
 obliquis, & sese cum maximè vertēti-
 bus, nonnullos fauciabant; nonnullis
 partem semper aliquā nautici instru-
 menti corrumpebāt. Insigne vero præ
 cæteris trium quinqueregium Rho-
 diarum fuit discriminē; prætorix, in qua
 Theophiliscus erat: deinde illius cui
 Philostratus trierarchus præerat; po-
 stremò illius, quæ Autolycum guber-
 natorem habebat, & Nicostratum ve-
 hebat. Hæc nauis, quum in hostilem
 quandam fecisset impetum, atq; in ea
 rostrum reliquisset; euenit vt & quæ
 icta fuerat cum ipsis viris demergere-
 tur, & Autolycus, aqua maris per pro-
 ram ingrediente, cinctus ab hostibus
 genicrose primo pugnaret; postea verò

vulnere accepto, ut erat armatus decideret; ac ceteri quoque epibatae strenuè dimicantes morerentur. Quo tēpore Theophiliscus cum tribus quinquereuib. auxilio accurrens, nauem ille quidem utpote aqua plenam, seruare non potuit: sed hostium duas sauciauit, & defensores ex ea eiecit. Lem-bis deinde pluribus, & quibusdam cōstratis cum circundātibus, amissa parte maxima suorum epibatatum, postquam insigniter decertassent; ipse tribus vulnerib. saucius, in magnum præaudacia præcipiti adductus periculū, ægre tandem, adiuuante Philostrato, qui animo forti in præsentis discrimine comitem se illi adiecerat, nauē suam seruauit. Qui mox ubi suorum nauib. se coniunxisset, denuo pugnam capessens, hostes est adortus, corporis quidam robore soluto ex vulneribus; sed propter mentis generositatem vehementior & animi præsentioris quàm antè. Accidit autem, ut duæ nauales pugnae, admodum inter se distantes committerentur. Nam dextrum Philippi cornu terram semper, ut ab initio fuerat constitutum, petens, non procul aberat ab Asia. at laeuum quod se conuerterat ut postremae aciei nauibus præsidium ferret, haut longe à Chio distans cum Rhodiis decertauit. Iam classis Attali dextro cornu certam victoriam modò non manibus tenens, paruis insulis appropinquabat, in quibus Philippus prælij euentum exspectans, in anchoris stabat: quando Attalus quinquereuem vnā ē suis extra prælium animaduertens sauciatam, quæ ab hostili naue demergebatur, cum duabus quinquereuib. ad ferendum ei opem cōtendit. & quum inimica naus inclinasset in fugam, seque in terram recepisset; insequitur Rex, cupidius quàm par erat, naus potiri studens. Philippus ut Attalum vidit longo interuallo à suis separatam, quinquereuib. quatuor assumptis, & tribus hemioliis, cum ea lemborum copia quæ præstò erat, in eum est profectus. Qui Attalum interclusum à sua classe coëgit, de sua salute vehementer anxium, naues in continentem eiicere: quo facto, ipse quidem Rex cum sociis naualibus Erythras concessit: at naues & regiam

A μὲν ΑΥΓΕΛΟΥΧΟΝ ΕΚΠΕΣΙΝ ΨΩΘΕΙΝΤΑ ΜΕΤ' Τῆς ὀπλων εἰς θάλατταν· τοὺς δ' λοιποὺς ὀπιβά-
 τας ἀποθαίψαι μαχομένους θηναίως. Εἰ δὲ καί-
 ρῳ Θεοφιλόσχες βοηθήσας μετ' τριῶν πεντή-
 ρων, τὴν ναυὴν ἐκ κινδυνήθῃ σῶσαι, ὅτε δὲ
 πλήρη θαλάττης εἴη· δύο δὲ ταύς πολεμίας
 βόας, τοὺς ὀπιβάτας ἐξέβαλε. παρὶ δ' ἀει-
 χυδίτων αὐτῶν λέμβων πλείοντι, καὶ χαλ-
 φράκτων νεῶν, τοὺς μὲν πλείους ἀπίβαλε
 τῶν ὀπιβατῶν, ὀπιφανῶς ἀγωνισαμένους· αὐ-
 τὸς δ' ἐπεὶ βούμπελα λαβὼν, καὶ πῶδ' ἀβόλως
 τῇ πόλμῃ κινδυνεύσας, μόλις ἐξέσωσε τὴν
 ἰδίαν ναυὴν, ὀπιβουήσας αὐτῶν Φιλοστράτους,
 καὶ σινασαδισαμένους τὸν ἐρετῶτα κινδυνον
 διψύχως. σινασάσας δ' τοὺς αὐτῶν σκάφους, πάλ-
 λιν ἐξ ἄλλης ὁρμῆς σιναεπλέκετο τοὺς πολε-
 μίους, τῇ μὲν θυμαλικῇ δυνάμει πῶδ' ἀβό-
 λως ὑπὸ τῶν βουμπετῶν, τῇ δὲ τῇ ψυχῇς
 θηναϊότητι, λαμπερότερος ὢν καὶ πῶδ' ἀβό-
 λωτερος, ἢ πῶδ' ἀβεί. Σιναέθη δὲ δύο θηναῖς
 ναυμαχίας πολὺ διεσώσας ἀλλήλων. ὁ μὲν
 γὰρ δεξιὸν χεῖρας τῷ Φίλιππῳ καὶ τῷ ἐξ ἐρε-
 χῆς πῶδ' ἔθισιν, αἰεὶ τῆς γῆς ὀρεγόμενον, ἐν
 μακρῶν ἀπέχεσθαι τῆς Ἀσίας· ὁ δὲ βιώνυμον
 ἀπὸ τῶν πῶδ' ἀβουήσας τοὺς ὀπὶ τῷ οὐραγίας
 ἐξ ὑποπροφῆς, οὐ πολὺ τῆς Χίως ἀποχρὸν,
 ἐναυμάχῃ τῆς Ροδίου. ΟΥ ΜΕΝ Δ' ἄλλα πα-
 ρὰ πολὺ τῷ δεξιῷ χεῖρατι καὶ χαλκωπύπτῳ
 τῷ πῶδ' ἢ Ἀθηαλῶν, καὶ σιναεχίζοντι ἥδη
 πῶδ' αὐτὸς τοὺς τοσίδας, ὑφ' αἷς ὁ Φίλιππος ὥρμει
 καὶ ἀβόλως τὸ συμβουόμενον· σιναιδὼν Ἀθηα-
 λος μίαν πεντήρην τῇ ἰδίῳ ἐκδὲς τῷ κινδυνῷ
 περὶ μὲν καὶ βαπτίζομένην ὑπὸ νεῶς πολε-
 μίας, ὥρμησε πῶδ' ἀβουήσας τῷ τῇ μετ' δύο
 τετάρτων. τῷ δ' πολεμίας σκάφους ἐκλίνας, καὶ
 ποικίλως τὴν ἀποχρῶσιν ὡς πῶδ' ἢ γλῶ, ἐπέ-
 κειτο φιλότιμωτερον εἰχερῆς θηναῖται σπου-
 δάζων τῷ νεῷ. ὁ δ' Φίλιππος σιναεσάμενος
 ἀπασσασμένον πολὺ τῷ Ἀθηαλῶν ἀπὸ τῇ ἰδίῳν,
 πῶδ' ἀβόλως τέτταρας πεντήρδας καὶ βῆς ἡμιολίας,
 ἐπὶ δ' τῇ λέμβῳ τοὺς ἐγχείς ὄντας, ὥρμησε· καὶ
 ὅρα κλείσας τῷ Ἀθηαλῶν ἀπὸ τῷ οἰκείῳ νεῷ,
 ἡττάσας μετ' μεγάλης ἀγωνίας εἰς τὴν γλῶ ἐκ-
 βάλεν τὰ σκάφη. τέτταρ' δ' συμβαίτος, αὐτὸς μὲν
 ὁ βασιλεὺς μετ' τῇ πληρωμῇ εἰς τὰς Ερυθραῖς
 ἀπεχρῶσιν· τῇ δ' πλοίῳ καὶ τῇ βασιλικῇ πῶδ' ἀ-
 βόλως

σκάψας ἐκείνης ὁ Φίλιππος ἐνέμετο. Καὶ γὰρ
ἐποίησαν τι τεχνικὸν ἐν ταῖς πῆλαις χειρὶς οἱ
πρὸς τὴν Ἀττάλου. τὰ γὰρ ἐπιφανέστατα τὴν βα-
σιλικὴν καὶ βασιλικήν, ἐπὶ τὸ καὶ ἄγρωμα τῆς
νεὺς ἐξέβαλον. ὅταν οἱ πρὸς τὴν Μακεδόνων
συνάψαντες ἐν ταῖς λέμβοις, συνήκασαν οἱ
ποταμῶν πληθύν, καὶ ποταμῶν ἰμάποι, καὶ
τὴν ταῖς πρὸς ποταμῶν σκάψαν, ἀφ' ἑκείνων τῶν
δωκίαν, ἀπένδυσαν ἐπὶ τὴν ταῖς ἀρπαγῶν.
ὁ δὲ συνέβη τὴν Ἀττάλου ἀσφάλη ποιήσασθαι
τὴν ἀποχώρησιν εἰς τὰς Ἐρυθράς. Φίλιππος γὰρ
ταῖς μὲν ὅλοις ἡλαττωμένους πρὸς πολὺ τῆν
ναυμαχίαν, τῇ δὲ πεπιπνυμένη τῇ τῇ Ἀττά-
λου ἐκείνης, ἐπὶ πλεονεξία, καὶ πολλὰς τῶν συνα-
δρῶν ταῖς σφετέραις ναῦς, καὶ πρὸς ἀκαλῶν
τοὺς αἰδρας βύθαρσις εἶναι, δὲ πρὸς νικῶσι τῇ
ναυμαχίᾳ. καὶ γὰρ ὑπερδραμέ τις ἐννοία καὶ
πιθανότης τοῖς αἰδραποῖς, ὡς ἀπολωλὸς
τῆς Ἀττάλου, ἀφ' ὅτου καὶ ἄν τοὺς πρὸς τὴν
Φίλιππον ἀναδεδιμένους τὴν βασιλικὴν ναυῶν.
Ὁ δὲ Διονυσόδωρος ὑπονοήσας τὸ πρὸς τὸν
αὐτὴν βασιλέα γενοῦς, ἡδρῶν ταῖς οἰκείας
ναῦς, ἐξάγειν συνήκασαν. πρὸς γὰρ συλλεγε-
σθαι πρὸς αὐτὸν, ἀπὸ πλεονεξίας ἀσφάλειας
εἰς ταῖς καὶ τῶν Ἀσίων ὁρμῶν. Καὶ γὰρ τὴν αὐ-
τὴν χειρὸς οἱ πρὸς ταῖς Ροδίοις ἀγωνιζόμενοι
τὴν Μακεδόνων, πάλαι κακῶς πάσχοντες, ἐξέ-
λυναν αὐτοὺς ἐκ τῆς κινδύνου, μετὰ πρὸς ἀ-
σφάτειας, καὶ μέρη ποιούμενοι τὴν ἀποχώρησιν, ὡς
τὴν οἰκείας ἀποδίδοντες ἐπὶ πλεονεξίας ταῖς. οἱ γὰρ
Ρόδοις ταῖς μὲν ἀναδεδιμένους τὴν νεὺς, πρὸς δὲ
πρὸς ἀσφάτειας τὴν ἐμβολαίαν, ἀπὸ πλεονε-
ξίας εἰς τὴν Χίον. Εὐφράρην γὰρ τῆς μὲν Φιλίπ-
που ναῦς, ἐν μὲν τῇ πρὸς Ἀττάλου ναυμα-
χίᾳ, δικήρης, ἐπὶ πλεονεξίας, ἐξήρης. τῶν δὲ
λοιπῶν καὶ ἀσφάτειας μὲν δέκα, καὶ τεταμιο-
λίας ἑξῆς. λέμβοι δὲ πέντε καὶ εἴκοσι, καὶ τὰ τέ-
των πληρώματα. ἐν δὲ τῇ πρὸς Ροδίοις διεφ-
θάρην καὶ ἀσφάτειας μὲν δέκα, λέμβοι δὲ
πρὸς τεταμιολίας τὸν ἀσφάτειαν. ἤλυναν δὲ
δύο πεντήρεις, καὶ λέμβοι σὺν ταῖς πληρώμασι
ἐπὶ τῇ. τῶν δὲ πρὸς Ἀττάλου κατέδυναν μὲν
τεταμιολία μία καὶ δύο πεντήρεις, καὶ τὸν
βασιλέως σκάφος. τῶν γὰρ Ροδίων διεφθάρη-
σαν μὲν δύο πεντήρεις, καὶ τεταμιολίας ἡλυναν δὲ
ἐπὶ τῇ. αἰδρας δὲ τὴν μὲν Ροδίων ἀπένδυσαν εἰς

A suppellectilem Philippus cepit. Nam
Attalus & qui circa eum erant, illo
tempore arte quadam usi, pretiosissi-
ma quæque de suppellectile regia su-
per tabulatum navis exposuerunt: unde
evenit, ut Macedones qui in eam
lembis vecti primi inciderunt, conspi-
cati pocula multa, vestem purpuream,
& vasa alia res eiusmodi comitari so-
lita, omissa persequendi cura, ad ea di-
rapienda se converterint. qua ex re id
consecutus est Attalus, ut tuto sibi
Erythras profugere liceret. Philippus
B qui universi praelij victoriam luculen-
tam hosti tradiderat, casu inopinato
Attali elatus, in altum vela dedit,
idemque studio summo naues suas
colligens, bono animo esse militem
iubebat, quando navali praelio vicif-
sent. Plerisque sane hominum, qui
videbant Philippum regiam Attali
navim suis alligatam in portum de-
ducere, cogitatio subierat, non pa-
rum probabilis, quasi Attalus periis-
set. At Dionysodorus coniectans id
quod Regi à quo stabat acciderat, su-
blato in altum signo, naues suas coe-
git: quibus statim ad ipsum collectis,
C ad oræ Asiaticæ stationes, sine peri-
culo se contulit. Quæ dum aguntur,
Macedones qui cum Rhodiis dimi-
cabant, iamdiu laborantes, praelio ex-
cesserunt, & alij post alios, per caus-
sam subueniendi celeriter suis na-
uibus, sese receperunt. At Rhodij
naues alias suis reuinctas tra-
hentes, alias rostrorum ictibus quas-
satas relinquentes, Chium naviga-
runt. Amisit Philippus è navibus
suis, in praelio quidem adversus At-
D talum, decem, ennerem, heptem-
rem, hexerem. & ex cæteris, con-
stratas decem, trieremias tres,
lembos quinque & vincti cum so-
cibus navalibus; in conflictu cum
Rhodiis perierunt eidem rectæ na-
ues decem, lembi ad quadraginta.
captæ sunt quadriremes duæ, & lem-
bi septem cum remigibus. Attalus
verò è suis desideravit trieremio-
liam vnam, & duas quinquere-
mes, quæ sunt submersæ, & re-
E giam ipsam navem. Rhodiorum pe-
riære quinquereemes duæ, & trire-
mes. nihil autem captum fuit. Vi-
ri mortui sunt Rhodij quidam, ad

sexaginta; de copiis vero Attali, ad septuaginta. è classe Philippi, Macedones circiter mille ducenti; socij verò nauales ad sex millia. Capti sunt viui, Macedones cum sociis, circiter bis mille; Ægyptij ad septingentos. Et pugna quidem naualis ad Chium pugnatæ hic fuit exitus. Victoriæ verò Philippus duplici prætextu sibi vindicabat. Vnus erat, quod Attalo in terram expulso, nauem ipsius ceperat. Alter, quod naues quum eiecisset circa Argennum promontorium, videbatur stationem occupasse, quæ naufragiis immineret. Conuenienter his & sequenti die sese idem gessit, tabulas naufragij colligens, & mortuos, qui poterant agnosci, ad sepulturam tollens; vt eam opinionem quam dixi, in animis hominum confirmaret. Nam alioquin ne ipsi quidem Philippo esse persuasum se vicisse, Rhodij & Dionysodorus paulo post euicerunt. Nam die postero, quum in ea re Philippus esset adhuc occupatus, per nuntios consilio communicato, aduersus eum sunt profecti. collocatisque in frontem nauibus, nemine contra ipsos prodeunte, Chium sunt reuersi. Philippus qui nunquam vno tempore neque terra neque mari tantum virorum amiserat, dolebat ille quidem de accepta clade; adeo vt prior ille impetus magna iam ex parte in eo resideret. apud exteros tamen sensum animi occultare modis omnibus conabatur; licet res ipsæ eius rei facultatem nequaquam concederent. Nam vt alia taceam, vel illa quæ post prælium contigerunt, omnes qui spectarent pauore stupefaciebant. Quia enim, cædes tot hominum esset facta, repente quidem totus ille maris tractus cadaueribus, sanguine, armis & fractis nauibus est refertus. Insecutis vero diebus, cerneret per littora earum rerum omnium quas diximus inter se permixtarum, acervos passim ac temere congestos. quo spectaculo non ipse tantum, sed etiam cuncti Macedones haut mediocriter confusi perturbabantur. Theophiliscus quum diem vnum superuixisset, & de prælio nauali ad patriam literas exarasset, Cleonæum denique suam vicem exercitui præfecisset, ex

A ἐξήκοντα· τὸ δὲ πρὸς Ἀττάλου πρὸς ἐβδόμη-
κοντα. τῷ δὲ Φιλίππου, Μακεδόνες μὲν εἰς
πεντακλίσους, τὸ δὲ πληρωμὴν εἰς ἑξακισκλίσους.
ἐδήλωσαν δὲ ζώοντα τὸ μὲν συμμαχῶν καὶ Μα-
κεδόνων εἰς διςκλίσους, τὸ δὲ Αἰγυπτίων εἰς ἐπτα-
κλίσους. Καὶ τὸ μὲν τέλος τὸ πρὸς Χίου ταυμα-
χίας τοῦτο συνεβέη γινέσθαι. Τῆς δὲ νίκης ὁ Φί-
λιππος ἀντιποιεῖτο καὶ δύο προφάσεις. καὶ μίαν
μὲν, ἣ τὴν Ἀττάλον εἰς τὴν γῆν ἐκβάλλειν, ἐγ-
κερατὴς τῆς γῆς ἐγχερόμεν· καθ' ἑτέραν δὲ,
ἣ κατὰρμιαν· ὅτι τὸ κατὰρμιαν Ἀργυ-
B ριοι, ἐδόκει πεποιῆσθαι τὸν ὅρμον ὅτι τὴν ναυα-
γίων. ἀνέλθοντα δὲ τοῦτο εἰσέπραξε καὶ καὶ
τὴν ἐξῆς ἡμέραν συναγωνία τὰ ναυάγια, καὶ
τῶν νεκρῶν ποιούμενος ἀναιρέσειν τὴν ἐπιγινω-
σκαμένην, χάριν δὲ συναυξήσειν τῷ περὶ
ρημένῳ Φαιθασίαν. ὅτι γὰρ οὐδ' αὐτὸς ἐπι-
πύοντο νικῶν, ἐξήλεγξαι αὐτὸν οἱ τε Ρόδιοι καὶ
Διοισυπόδωρος μετ' ὀλίγον. καὶ γὰρ τῷ ἐ-
πιπύοντι ἡμέραν ἐπὶ πρὸς ταῦτα γινόμενου
τῷ βασιλέως, ἀφ' ἀπεμψάμενοι πρὸς ἀλ-
C λήλους, ἐπέπλευσαν αὐτῷ, καὶ εἰσπαντες ἐν
μετώπῳ τῶν ταῦν, ὁδοῖός ἐπ' αὐτοὺς αἰγυ-
ραγομένου, πάλιν ἀπέπλευσαν εἰς τὴν Χίον.
Ὁ δὲ Φίλιππος ὁδοῖός ποτε ποσούτους ἀνδρας
δοπολεκῶς, . . . οὐτε καὶ θάλατταν
ἐνὶ χειρὶ, βαρέως μὲν ἔφερε τὸ γένος, καὶ
τὸ πολὺ τὸ ὅρμης αὐτὸν πρὸς ἡπείρου. πρὸς μὲν
τοῖς γὰρ τοῖς ἐκτὸς ἐπιερχοτο καὶ πᾶσι τοῖς
ἐπιπύοντες τῷ αὐτῷ ἀφ' ἀληθινῶν, καὶ
πρὸς οὐκ ἐόντων αὐτῶν τῇ περὶ ταυμαχίας.
Χωρὶς γὰρ τῶν ἄλλων, καὶ τὰ μέγα τὴν μά-
D χην συμβαίοντα πᾶσι τοῖς ἐξέπληθη τοὺς
θωμένους. γινόμενης γὰρ ποσούτης φθογῆς
αἰδεσθῶν, πρὸς αὐτοὺς μὲν τὸν χειρὶ πᾶσι
ὁ πόρος ἐπληρώθη νεκρῶν, αἵματος, ὀ-
πλων, ναυαγίων· ταῖς δὲ ἐξῆς ἡμέραις
τοὺς ἀγλατοὺς ἡμεῖς ἰδοῖν φύρδην σισυρ-
μῶν αἰαμῆς πᾶσι τοῖς περὶ ταυμα-
χίας. ὅς ὦν οὐ μόνον αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ πᾶσι
τοῖς οἱ Μακεδόνες εἰς ἀφ' ἀληθινῶν ἐπέ-
πυον οὐ τῷ τυχούσας. Θεοφιλόχης δὲ
μίας ἡμέρας ἐπιβιώσας, καὶ τῇ πατερί-
E δι γράμματος ὑπὸ τῶν κατὰ τῷ ταυμα-
χίῳ, καὶ Κλεωναῖον ἡγήματα συστήσας αὐτὸν ἐ-
αὐτὸς ταῖς δυνάμεισι, μετήλλαξε τὸν βίον ἐν

τῆς βασιλείας αὐτῆς ἐν τῇ κίνδυνον ἀγαθὸς
 ἡρόδοτος, καὶ ἐν τῇ τὴν παρὰ τὴν μνήμης
 ἄλκιος. μὴ γὰρ ἐκείνου πολυμήσαντος παρὰ
 ἑαυτὸν τῷ Φιλίππῳ τὰς χεῖρας, πόλεως αὐ-
 τῆς παρὰ τὴν τοὺς χεῖρας, διότις τῇ Φι-
 λίππου πόλεως. Νῦν δὲ ἐκείνος ἀρχὴν
 πολέμου ποιῶν, ἐν αὐτῇ μὴ τὴν αὐτῇ
 πατρίδα συνεξαισθῆναι τοὺς χεῖρας ἢ ἀγ-
 χασθῆναι τὸν Ἀθηναίων μὴ μέλλειν, καὶ
 παρὰ τὴν ἀρχὴν τὰς παρὰ τὸν πόλεμον,
 ἀλλὰ πολέμῳ ἐρωμένως καὶ κινδυνεύειν.
 τῶνδε εἰκότως αὐτὸν οἱ Ρόδοι καὶ μα-
 γνητῶν, τοιαύταις ἐτίμησαν ἡμέρας, δι-
 ὅτι οὐ μόνον τοὺς ζῶντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἔπι-
 ἡρώδοτος ἐξεκαλέσθη παρὰ τοὺς ἑαυ-
 τῆς πατρίδος χεῖρας.

Διὰ τὴν πολλοὶ ἀφίστανται
 τῆς πατρίδος.

ΤΙ οὖν ἐν τῇ ὁρμῇ ἐπιλαβόμε-
 νοι; ὁδὸν ἔτιον, ἀλλ' ἢ φύσις τῶν
 πραγμάτων. Ἐκ πολλοῦ μὲν γὰρ εἴοτε
 πολλοὶ τῶν ἀδυνάτων ἐφίεσθαι ἀφ' ὧν μέ-
 γερος τῶν παρὰ τὴν ἐλπίδων, χε-
 ρεύσας τῆς ἐπιθυμίας τῆς ἐκείνου λογισμῶν.
 ὅταν δὲ ἐλπίσῃ τοὺς ἔργους, ὁδὸν λόγῳ πᾶ-
 λιν ἀφίστανται τῆς πατρίδος, ἐπισχετούμε-
 νοι καὶ παρὰ τὴν λογισμῶν τοὺς λογισμοὺς, ἀφ' ὧν
 τὴν ἀμνηστῆ καὶ τὴν δυσχερίαν τῶν ἀπὸ
 τῶνδε.

Πῶς ὁ Φίλιππος τὴν τῆς
 Γενασίων πόλιν πολιορκῶν, καὶ
 οὐδὲν αὐτῶν, δόλῳ καὶ στρατη-
 ματι ἐγκρατὴς αὐτῆς ἐγένετο.

ΜΕΤΑ ταῦτα δὲ ποιησάμενος ὁ Φί-
 λιππος ἐν αὐτῇ τῇ πατρίδι παρὰ
 τῆς δὲ τὴν ὁχρότητα τῆς πολιορκίας, αὐ-
 τῆς ἀπεχόρεται, παρὰ τὰ φερούμενα, καὶ τὰς
 καὶ τὴν χεῖρας συνεκίχθη. ὅταν ἀπαλαττόμε-
 νος, παρὰ τὴν πατρίδα τῇ Γενασίων. παρὰ

A vulneribus obiit. vir, & propter naua-
 tam egregie operam in praelio, & ob-
 genus institutorum ac consiliorum di-
 gnus memoria. Qui si auctor audendi
 & moliendi aliquid aduersus Philip-
 pum non exstisset, videntur omnes
 Philippi audacia territi, rei bene ge-
 rendae occasionem fore praetermissu-
 ri. Nunc ille bellum inchoans, ciues
 suos coëgit, ad oblatam opportunita-
 tem sese excitare & in Macedonem
 insurgere. coëgit & Attalum non
 cunctari, nec iam bellum apparare,
 sed gerere omnibus viribus, & peri-
 culum adire. Merito igitur hunc Rho-
 dij etiam mortuum eiusmodi honori-
 bus affecerunt, per quos non illos
 dumtaxat qui tum vivebant, sed &
 posteros ad bene merendum de pa-
 tria necessariis ipsius temporibus, e-
 rant prouocaturi.

Cur multi saepe inceptis suis
 desistant.

C QUIDNAM erat igitur quod eorum
 inhiheret impetui? Ipsa nempe re-
 rum natura, nec quicquam aliud. In-
 terdum enim multi, dum è longinquo
 res intuentur, etiam ea quae fieri ne-
 queunt concupiscunt; propter magni-
 tudinem spei quae ostentatur, cupidi-
 tate usum mentis & rationis in singu-
 lis mortalium vincēte. qui ubi ad rem
 propius est ventum, temere rursus in-
 ceptis abstant; difficultatibus atque
 impedimentis quae occurrunt, oculis
 ipsorum caliginem offundentibus, &
 in varios errores ipsos inducentibus.

Quomodo Philippus obsessa
 Prinaensium urbe, quum ni-
 hil promoueret, dolo & stra-
 tagemate usus, oppido fuerit
 potitus.

E S E C U N D U M hanc Philippus, quum
 impressionibus urbem aliquoties
 tentasset, neque exitum conatus, pro-
 pter egregiam loci munitionem, ha-
 buisset, castris inde motis, castella &
 agrorum vicos populari institit. dein-
 de profectus ex eo loco, ad Prinaenum
 oppidum cum exercitu confedit. Vbi

cratibus & reliquo urbium obsidendarum apparatu celeriter expedito, cuniculis agendis oppugnationem est aggressus. Quoniam verò saxosis locis irritum erat eius inceptum, huiusmodi commentum excogitavit. Sonum interdiu sub terra edens, quasi agerentur cuniculi; noctis silentio terram aliunde conuehebat, & ad ora fouearum apponebat; ut oppidani terræ congestæ copiam ingentem secum reputantes, pauore quaterentur. Igitur principio quidem Prinassenses obsidionem generose tolerare: ubi verò missi sunt à Philippo qui significarent, ad duo ferme iam murorum iugera se sub publicis suspendisse; & quærent ab ipsis, vtrum mallent, impunitatis ne fide accepta, oppido excedere, an cum ipsa vrbe postquam incendio consumptæ forent publicæ, simul cuncti perire: tum enim uero fide habitaculis quæ dicebantur, urbem traderunt.

Iassensium urbis situs & antiquitates.

Simulacra in qua nix nunquam cadebat; & corpora sine umbra.

Judicium Polybij de iis qui pietatis ergo miracula & falsas opiniones consingunt.

VRBIS Iassensium in ora Asiæ sita est, ad sinum qui ab altera parte Neptuni fano terminatur, in Milesiorum ditione posito; ab altera Myndiorum vrbe; & vulgo Bargyliticus appellari solet; appellatione indita ab iis urbibus, quæ in ultimo eius recessu sunt conditæ. Hi primam sibi generis originem fuisse ab Argiuis gloriantur: proximam à Milesiis, quum maiores ipsorum, post ingentem bello Carico acceptam ab ipsis cladem ciuium, filium Nelei qui Miletum coloniam deduxerat, in suam acciuisent urbem. Oppidi magnitudo decem est stadiorum. Fama est, eaque apud Bargylietas pro vera obtinet, simulacrum Dianæ Cindiyadis, etiam sub diuo positum,

A δὲ γάρρ' αὖ καὶ τὴν τοιαύτην ἐπιμάστις ὡς σάβην, ἥρξατο πολιορκεῖν ὅρα τῶν μεταλλῶν οὐσας δὲ ἀπορράχου τῆς ἐπιβολῆς αὐτῆς ὅρα ὅτι πρῶτον τὸ πᾶν ὑπαρχόν, ὅτι ποῦν τὸ τοιοῦτον. Ἰσὲς μὲν ἡμέρας ψόφοι ἐπαίει κατὰ γῆς, ὡς ἐνεργουμένων τῶν μεταλλῶν τὰς δὲ ῥυτίδας ἐξωθεν ἔφερε χροῦν, καὶ πρὸς ὅρα τὰ σῶμα τῶν ὀρυγματῶν ὥστε ὅρα τὴν πληθύνει τῆς θορυμίας γῆς συχνοῦς, κατὰ πλάγας θύεσθαι τοὺς ἐν τῇ πόλει. Τὰς μὲν οὖν δόχας ὑπερέδωκεν οἱ **B** Περσασεῖς ἀνθρώποις ἐπὶ δὲ παραπλήσιας ὁ Φίλιππος ἐνεφαίνε δόξα πρὸς δύο πλέθρα ὅτι τείχεα αὐτοῖς δὲ ἐρηρῆσαι, καὶ παραπληρῆσθαι πότιρα βούλονται, λαβόντες τὴν ἀσφάλειαν ἐκ τῆς πόλεως συταπολέαζ' ἀποδημεῖ τῶν ἐρεισμάτων ἐμπαρῶντων, τῆς δὲ πεινῶντες τοῖς λεγόμενοις, πρὸς δὲ τὴν πόλιν.

C Τῆς τῶν Ιασίων πόλεως θέσις καὶ δόξαλογία.

Ἀγάλματα οὐ νεφόμενα, καὶ σώματα οὐ ποιοῦντα.

Περὶ τῆς παραπλήσιας καὶ ψευδοδόξεως τῆς πρὸς τὸ θεῖον ἀσφάλειας χάριν, Πολυβίος γνώμη.

D **H** ΔΕ τῶν Ιασίων πόλις, καίτοι μὲν ἐπὶ τῇ Ἀσίᾳ ἐστὶν ἐν τῇ ἐλπίδι ὡς μεταξὺ κειμένη τῇ τῇ Μιλησίας Προσιδίου καὶ τῇ Μιυδίων πόλεως, παραπληρῶν δὲ ὡς τοῖς πλείστοις Βαργυλιτικῶν, σιωπῶντες τῆς πρὸς τὴν πόλιν ἐκαστομένης. Εἴχοντες δὲ ὅτι μὲν αὐτῶν Ἀργίων ἀποικίαν γεγονέναι· μὲν δὲ τῶν Μιλησίων, ἐπαγαγεμένων τῶν παραπληρῶν τὸν Νηλέως υἱὸν τῷ κτίσαντι Μίλητον, ὅρα τὴν ἐν τῇ Καρικῇ πολέμῳ θύεσθαι τῶν αὐτῶν. ὅτι δὲ μέγας τῆς πόλεως ὅτι δόξα ἐστὶν. Κατὰ πλάγας δὲ καὶ πεπλεγμένα ὡς μὲν τοῖς Βαργυλιτικῶν, ὅρα δὲ τῇ Κινδυάδῃ Ἀρτίμωδῳ ἀγάλματι, καὶ τῇ ὑπαί-

ἄριον, οὐτε ἵφεται ὁ ᾤδ' ἄπ' αὐτοῦ, οὐτε βρέ-
 χεται· ᾤδ' αὖ δὲ τῆς Ιασιδῶσι, ὅ τῆς Εστία-
 δος. καὶ ταῦτα ἱνὲς εἰρήκας καὶ τῶν συγ-
 γραφέων. Εγὼ δ' ὡς πρὸς τὰς ἱστορίας ἀποφά-
 σις τῶν ἱστοριογράφων, οἷα οἶδ' ὅπως πρὸ
 ὅλων τῶν περὶ ματιῶν ἐναυλούμενος καὶ
 δυσαισχετῶν ἀφ' ἑαυτοῦ. Δοκίμ' γὰρ μοι τὰ
 ταῦτα πρὸς ταῖς παιδικῆς εἰς) . . . τῆς
 . . . ὅσα μὴ μόνον τῆς τῶν ἀλόγων ἐκδὲς
 πίπτει θεωρίας· ἀλλὰ καὶ τὸ τῶν διωκτῶν. Τὸ
 γὰρ φάσκει εἶνα τῶν θμῶν ἐν φωτὶ ἡμέ-
 ρῃ μὴ ποιεῖν σκιά, ἀπληγικῆς ἐστὶ ψυ-
 χῆς· ὁ πεποιήκε Θεόπομπος, φήσας, τοὺς εἰς
 ὅ τῶν Διὸς ἀδελφῶν ἐμβάλλας κατ' Ἀρκα-
 δίας, ἀσπίδας γίγνεται. ταῦτα δὲ ᾤδ' ἀπλή-
 σιόν ἐστι καὶ ὁ νῦν λεγόμενος. Οἱ μὲν οὖν
 σιωπῇ πρὸς ὁ ἀφ' αὐτοῦ τῶν τῶν πλη-
 θους δισέβαιαν πρὸς ὁ θεῶν, ἐπὶ τοῖς ἐστὶ συλ-
 γνόμενοι εἰσὶ τοῖς τῶν συγγραφέων, περ-
 τενομένοις καὶ λογιζομένοις πρὸς τὰ πιαῦ-
 τα· ὁ δὲ ἔσφατον, οὐ συγχωρητίον. Τά-
 χα μὲν οὖν ἐν πρὸς δυσπαράγραφος ἐ-
 σιν ἡ ποσότης· οὐ μὴν ἀπ' ἀφ' αὐτοῦ γα.
 Διὸ καὶ ᾤδ' βραχὺ μὲν ἢ καὶ ἀγνοεῖν ἢ
 καὶ ψευδοδοξεῖν, διδόντω συγνώμη· ὁ δὲ
 ἔσφατον, ἀγνοεῖτω, καὶ γὰρ τῶν ἐμὲν
 δόξαι.

Ποπλίου Σκηπίωνος εἰς τὴν
 Ρώμην ἐπαύοδος καὶ θρίαμβος.

Σύφακος τοῦ βασιλέως θά-
 νατος.

ΠΟΠΛΙΟΣ δὲ Σκηπίων ἦκεν ἐν
 Λιβύῃς οὐ πολὺ κατόπι τῶν περὶ
 ρημάτων χειρῶν. οὐσὶς δὲ τῆς περὶ τοῦ
 τῶν πολλῶν ἀχλαστοῦ τῶν μεγάλῃ τῶν περὶ
 ξέων, μεγάλῃ τῶν σιωπῇ καὶ τῶν φαι-
 νοίαι πρὸς αὐτοῖς. καὶ τῶν πλῆθους ἀ-
 κούαι πρὸς αὐτοῖς. καὶ τῶν εἰκότως ἐκ τῶν
 καὶ λόγων ἐγγεῖο, καὶ κατηκύντας. ὁ δὲ
 ποτε γὰρ αὐτὸν ἐλπίσαντες Ἀνίβαι ἐκβαλεῖν ἐξ
 Ἰταλίας, οὐδ' ἀποτρέψασθαι τὸν ἔσφατον
 τῶν καὶ τῶν αἰσχυρῶν κίνδυνον· τότε δοκίμ-

A neque ningi vnquam, neque com-
 plui. quod etiam de Vesta apud Ias-
 senses dicitur. nec defunt, ne ex histo-
 ria quidem scriptoribus, qui hæc in li-
 teras retulerunt. Ego verò dictis hu-
 iusmodi eorum qui res gestas scribunt,
 nescio quo modo contradicere passim
 in hoc opere sum solitus, eaque ferre
 impatienter. Nam equidem puerilis
 duco leuitatis omnia, quæ propius
 considerata non solum à rationibus
 probabilibus abhorrent, sed etiā ab eo
 quod fieri potest. Dicere enim, qua-
 dam corpora in lumine posita vmbra
 non efficere, hominis est deploratè
 periti. Hoc tamen Theopompus fe-
 cit; qui auctor est, eos qui in templum
 Iouis in Arcadia quod à nemine adi-
 tur, fuerint ingressi, vmbra expertes
 reddi. Cui simile est quod modò dice-
 bamus. Enimvero in iis quidem quæ
 ad conseruandam vulgi pietatem erga
 numen pertinent, danda est nonnullis
 scriptorum venia, si miraculorum nar-
 rationibus & id genus fabulis indul-
 geant. veruntamen, quod modum ex-
 cedit id illis non condonandum. Et est
 quidē fortasse in omni re difficile ter-
 minū inuenire vbi sistas: non plane ta-
 men eius inueniendi negata est facul-
 tas. Itaq; si meo stādum iudicio, detur
 his venia aut ignorantib. quædam, aut
 falsa etiam opinantibus, dumtaxat in-
 tra modum: sin autem res modum pe-
 nitus excefferit, repudianda censetor.

Publij Scipionis reditus in
 Urbem, & triumphus.

Syphacis Regis mors.

NON multo post illa de quib. mo-
 dō egimus tempora, Publius Sci-
 pio ex Africa Romam est reuersus.
 Cuius viri quum ea esset expectatio,
 quam par erat tantis rebus gestis; &
 summam speciem eius pompa habuit,
 & multitudo erga ipsum ingentem
 beneuolentiam exhibuit. Neque hæc
 temere eueniebant, sed iustis de caus-
 sis ac merito. Nam qui nunquam spe-
 rare ausi essent, Hannibalem se ex Ita-
 lia eiecuros, neque amolituos se ē
 suis ceruicibus & suorum necessario-
 rum imminens periculum: quum eo
 tempore

tempore non solum omni plane iam liberatos metu sese viderent, & aduersis suis defunctos; sed etiam hostes à se deuictos, gaudio fruebantur inestimabili. Vbi verò urbem triumphas est inuectus, tum sane multo etiam magis, per intuitum eorum quæ traducebantur, in memoriam priorum malorum redeuntibus; ad gratias diis agendas, & beneuolentiam ei præstandam, qui tantæ mutationis auctor ipsis exstiterat, conuersi, vix præ affectu apud se erant. Tunc etià Syphax, Masæyliorum Rex, cum captiuus per urbem ductus est in triumpho. qui nō ita multo post, in carcere diem supremum obiit. His peractis, Romani per continuos dies aliquot, ludos & spectacula insigni apparatu celebrarunt, Scipione in eam rem, qua fuit magnificentia, sumptus suppeditante.

Quomodo Philippus accepta clade in nauali prælio, adeo generose in curam incubuerit belli contra Attalum & Rhodios, ut res deinceps feliciter gereret.

Historicum veritatis studiosum cogi saepe eodem modo laudare, modo vituperare.

M I N T verò, præclare aliquod negotium incipere, & ardorem illum eo vsque seruare, donec magnum incrementum res inchoata acceperit, res videtur esse, quam sæpe multi præstiterunt. at destinata ad exitum perducere, & si quid fortuna inceptis resistit, prudentia supplere quod minus æquæ voluntati ipsius defuerit, paucis datum est posse præstare. Propterea Attali & Rhodiorum mollietatem, iure tunc aliquis potuit accusare: Philippi verò regium animum ac magnum, & in proposito constantiam commendare: non quidem tanquam mores eius in vniuersum laudans; sed vim illius atque impetum in rebus præsentibus admirans. Vtor autem hac distinctione, ne quis forte arbitretur ea dicere me, quæ inter se pugnant: qui paullo ante Attalū & Rhodios quum laudarem, Philippo autem successe-remus; nunc eius contrariū faciamus.

A ΤΙΣ ἤδη βεβαίως οὐ μόνον ἐκδὲς γερσίαις πάντος φόβου καὶ πάσης περὶ τὴν πόλιν ἀλλὰ καὶ κατεπὶ τῶν ἐξωτερῶν, ὑπερβολικῶς κατελῖποι χόρας. ὡς δὲ καὶ τὸ θρίαμβον εἰσῆλθε, τότε καὶ μέλλον ἐπὶ δεξιῇ τῇ εὐχαριστῶν ἐκταγείας μιμησκέμενοι τὸ πρὸς γερσίαις κινδύνων, ἐκπαθῶς ἐγίνοντο κατὰ τὴν πρὸς θεοὺς ἀρχαίαν, καὶ κατὰ τὴν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους περὶ τὴν ἀντιπροσώπων μετὰ βολῆς ὁμοίαν. Καὶ γὰρ ὁ Σύνφαξ ὁ τῶν Μασσαυλίων βασιλεὺς, ἥρπυιαν τὴν ἀπὸ τῆς πόλεως ἐν τῷ θρίαμβῳ μετὰ τῇ αἰχμαλώτων, ὅς καὶ μετὰ ἵνα χροῖον ἐν τῇ φυλακῇ τῇ βίῳ μετήλλαξε. Τουτων δὲ συνετελεσθέντων, οἱ μὲν ἐν τῇ Ρώμῃ καὶ δὲ συνεχρὶς ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἀγωνίας ἤρην καὶ πόρνηγύρεις ἐπιφανῶς, χορηγὸν ἔχοντες εἰς ταῦτα τὴν Σκηπίωνος μεγαλοψυχίας.

C ΓΩΣ ὁ Φίλιππος καὶ τὴν ναυμαχίαν ἐλαττωθεὶς, δαιμονίως κατανασάς τῇ νικησάντων Ἀττάλου καὶ Ροδίων, κατέκετο τὴν ἐξῆς περὶ ξέων.

Οἱ ἀνδρῶν τῇ τῆς ἀληθείας ἀντεχόμενοι συγγραφεὶς τὰς αὐτὰς ποτὲ μὲν ἐπαινεῖν, ποτὲ δὲ κατὰ μέμφομαι.

A ΛΛ' ἐμοὶ δοκεῖ δὲ μὲν ἀρξάμενος καλῶς καὶ συνεκμετρίως τὴν ὁρμὴν πρὸς τὴν πόλιν περὶ τῶν αὐξήσεων, ἐπὶ πολλὰς ἡδη γερσίαις. δὲ δὲ ἐπὶ τέλος ἀγαγὼν τὸ πρὸς τὴν πόλιν, καὶ πρὸς τῆς τύχης ἀντιπρὸς, συνεκπληρώσει τὴν λογισμῶν τῆς περὶ τῆς ἐλπίδος, ἐπὶ ὀλίγων χρόνων. Διὸ καὶ τότε διχάσας αἰετὶς τὴν Ἀττάλου καὶ Ροδίων ὀλιγοπρίας κατὰ μέμφομαι. δὲ δὲ Φιλίππου βασιλικὴν καὶ μεγαλοψυχίαν, καὶ τῆς περὶ τῆς ἐλπίδος ἐπίμονον ἀποδείξαι οὐχ ὡς κατόλου τὴν ἐλπίδα ἐπαινῶν, ἀλλ' ὡς τὴν πρὸς τὸν πόλιν ὁρμὴν ἐπισημαστέον. Ποιῶμεν δὲ τὴν ποταμὴν ἐκταγὴν, ἵνα μὴ ἡμεῖς ὑπολάβῃ μετὰ τὴν λέξιν ἐαυτοῖς. ἀπὸ μὲν ἐπαινεῖν Ἀττάλου καὶ Ροδίων, Φίλιππον δὲ κατὰ μέμφομαι, καὶ τὴν τῆς ἀντιπρὸς.

Εὐτοῦ γὰρ χάριν ἐν ὁρμαῖς τῆς παραμα-
τίας διεσφάμην, φήσας ἀνὰ χαῖρον εἶναι πο-
τὲ μὴ δύλοισιν, ποτὲ δὲ ψύχην τοῖς αἰσού-
σιν· ὅτι πολλὰς μὲν αἱ πόλεις ὁ χρόνος τῆς
παραμάτης ῥοπαῖ καὶ πειρασάσιν ἀλλοιῶσι
ταῖς παρατρέσιν τῶν ἀνθρώπων, πολλὰς
δὲ αἱ πόλεις ὁ βέλους. ἐστὶ δὲ ὅτε καὶ τῶν
ιδίαι φύσιν ἀνθρώπων, ποτὲ μὴ ὅτι ὁ δέος
ὁρμῶσι, ποτὲ δὲ ὅτι τὸν αἰσίου. Ὡς ἐν τῇ μοι
δοκῇ καὶ τότε γιγνέσθαι πρὸς τὸν Φίλιππον.
ἀγῶν γὰρ ὅτι τῆς γιγνέσθαι ἐλαττώμασι,
καὶ ὁ πλεονόγη καὶ θυμῷ χρώμενος, πα-
ρασταλτικῶς καὶ δαμονίως ἐν ὁρμῇ εἰς τοῖς
ἐνέστωσιν ἐμμένει· καὶ πύτων τὰς ἐπὶ κα-
ταμέσθαι τῆς Ροδίων καὶ βασιλέως Ἀθηναίων,
καὶ κατέκτανε τῆς ἐξῆς παρατρέσιν. Ταῦτα μὲν
οὖν παρατρέσιν εἰπὼν, ὅτι ὁ ἰσχυρὸς μὲν πόλις
τὰς τέρμασι, κατὰ τὰς οἱ καὶ τῶν σα-
δίων, ἐγκαταλιπὼν τὰς ἐαυτῶν παρατρέσιν,
πῶς δὲ ἐν τούτῳ μέγιστα πικρὰ τοῖς αἰτι-
παίοις.

Ἡ τῆς Ἀβύδου καὶ Σησοῦ θέσις,
καὶ ἡ δικαιοσύνη τῶν πόλεων.

Σύγκρισις τῆς μετὰ τὸν Σησοῦ καὶ
Ἀβύδου πορθμῶς πρὸς τὴν καὶ τὰς
Ἡρακλείους σήλας.

Πῶς Φίλιππος τὴν Ἀβύδον πο-
λιορκουῦντος οἱ Ἀβυδνῶν τὰ πρῶ-
τα ἐρρωμένως ὑπέμεινον τὰς αὐτῶν
ἐπιβολάς.

Πρεσβεία τῶν Ἀβυδνῶν πρὸς
Φίλιππον ἀποσταλτῶς.

Ἡ τῶν Ἀβυδνῶν ἀπόνοια θαν-
μασθή τε καὶ φρικτή.

Ἡ Μάρκου Αἰμιλίου πρὸς τὸν Ἀ-
βυδνῶν ἐντευξίς πρὸς Φίλιππον
ἀποσταλτῶς.

Πῶς αἰλούσης τῆς πόλεως οἱ Ἀβυ-
δνῶν ἐαυτοὺς καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ
τέκνα διαφόροις ῥόποις διεχρήσαντο.

A Quam etiam ob causam operis initio
diserte monebā, necesse esse, ut in scri-
benda historia eisdem aliquando lau-
des, aliquādo vituperes; quandoquidē
negotiorum mutationes in deterius &
res adversæ volūtates cōsiliāq; homi-
nū solent mutare; sepe etiam mutatio-
nes factæ in melius. Quin suapte natu-
ra homines interdū, modò ad salubria
inclinant consilia, modò ad contraria.
Quorum aliquid in Philippo tunc tē-
poris mihi videtur usuvenisse. Nam is
detrimenta quæ acceperat ægerrime
ferens, & pleraq; omnia per iram & in-
dignationem faciens, cum stupenda
quadam animi præsentia & diuinitus
ad medendum malis præsentibus ma-
gno conatu sese accinxit; & quum ita
animatus adversus Rhodios ac Regē
Attalum insurrexisset, quæ deinceps
agere instituit, ea ad felicem perduxit
exitum. Atque hæc ut dicerem eo sum
impulsus, quod nonnullos viderē cir-
ca ipsam metam, sicut mali cursores in
stadio solent, suis desistere inceptis;
nonnullos verò, in ea potissimum ne-
gotiorum parte adversarios superare.

Situs Abydi & Sesti, & il-
lorum oppidorum opportunitas.

Comparatio freti quod est in-
ter Sestum & Abydum, cum eo
quod est ad columnas Herculis.

Quomodo Abydum obsiden-
te Philippo Abydeni eius cona-
tibus primò fortiter restite-
rint.

Legatio Abydenorum ad
Philippum, irrita.

Abydenorum desperatio, mi-
nibilis & horrenda.

M. Æmilij pro Abydenis
cum Philippo colloquium, sed
irritum.

Quomodo urbe capta Abyde-
ni se, uxores, liberos, vario ge-
nere mortis occiderunt.

ΟΥ μὲν δὲ ὅτι Φίλιππος τὰ μὲν ἀποταμιεύει, τὰ δὲ ἀποχρηστικῶς, τοὺς Ἀβυδηνούς ἐπολιόρει, καὶ καὶ γὰρ αἶμα καὶ καὶ θάλατταν. Ἡ δὲ πόλις αὐτὴ καὶ μὲν ὁ μέγας τὸ πρῶτον καὶ τὸ πικρὸν καὶ τοῖς ἔργοις ἐπισημαίνων, δι' ὧν οἱ πολιορκῶντες καὶ πολιορκούμενοι πρὸς ἀλλήλους εἰώθασιν αἰτημαίνεσθαι καὶ φιλοτελεῖν, οὐ γὰρ οὐδὲν θαυμάσιον· καὶ δὲ τὸ ἡγεμόνα τῶν πολιορκουμένων καὶ τὸ ὑποβόλιον τὸ δυνάστηας, εἰ καὶ τις ἄλλη μὴ μὲν ἀξία καὶ παροδοτικῶς. Καὶ μὲν γὰρ δεχάσι περὶ οὐκ αὐτοῖς οἱ τὸ Ἀβυδὸν καὶ οὐκ αὐτοῖς ἐρρωμένως τὰς τῶν Φιλίππου πρῶτον καὶ καὶ τὸ καὶ θάλατταν ποροχρῆνται μηχανῶν, τὰ μὲν τοῖς περὶ βόλοις τυπότες, διεσάλλονται τὰ δὲ ὅτι πυρὶ διεφθόρη· ὥστε ἔτι καὶ τὰς ναῦς μόλις ἀσπασάσθαι τοὺς πολέμιους ὅτι τῶν κινδύνων. τοῖς δὲ καὶ ἔργοις, ἕως μὲν πρὸς ποροχρῆνται δυνάμεις, ἕκ ἀπελπίζοντες καὶ ἄκατακτοι τὸν πολέμιον. ὅτι δὲ τὸ μὲν ὅτι οὐκ ἐπὶ τὴν ἐκείνην δὲ τὸ ὄρυγμα τῶν μὲν τῶν ταῦτα δὲ τῶν μετὰ τὴν ἡλικίαν οἱ Μακεδόνες καὶ καὶ τὸ πεπρωμένον ὑπὸ τῶν ἐνδοχῶν αἰτωρδομημένων τείχεσσι τὸν τῶν πᾶσι πᾶσι ποροχρῆνται Ἰφιάδην καὶ Πανθᾶκτον, ἐκέλευον πρῶτον καὶ Φίλιππον τὸν πόλιν· τοὺς μὲν τραυλῶτας ὑποσπονδοὺς ἀφέντα τοὺς πρῶτον Ροδίων καὶ πρῶτον Ἀθάλαν· τὰ δὲ ἐλθόντες τὸν ὅτι ἐὰν κατασώζω καὶ δυνάμειν, ἕκ πρὸς αὐτὸν ἕκαστος ποροχρῆνται μὲν τὸ ἐκείνην τὸ πρῶτον ὅτι σῶμα. ἕκ δὲ Φιλίππου ποροχρῆνται πρὸς πόλιν ἐπιβῆσαι, ἢ μέγα, ἡγεμόνα· ἕκ μὲν ἐπὶ μὲν ὅτι οἱ δὲ Ἀβυδηνοὶ περὶ μὲν τὰ λεγόμενα, σιωπῶντες εἰς ὁκλήσεις, ἐβλάδιοντο πρὸς τὸ ἐνεσώπων, ἀποποιήσαντες τὸν γνῶμας. Ἐδοξεν ἔν αὐτοῖς, ποροχρῆνται μὲν τοὺς δούλους ἐλθόντες, ἵνα συναγωγὰς ἔχοντες ἀποχρηστικῶς· ἐπὶ ταῖς σιωπῶνται τὰς μὲν γυναικας εἰς τὸν Ἀρτέμιδος ἱερὸν ἀπάσας, τὰ δὲ τέκνα σὺν τῶν ἑφοῖς εἰς τὸν γυμνάσιον· ἐξ ἧς δὲ τοῖς τὸ ἀργυρὸν καὶ τὸ χρυσὸν εἰς τὸ ἀργεῖον συναγαγεῖν. ἐμοῖς δὲ καὶ τὸ ἱματισμὸν τὸ ἀξίολογον, εἰς τὸν τέρηρον τὸν Ροδίων, καὶ τὸν τέρηρον τὸν Κυζικην. Ταῦτα δὲ ποροχρῆνται καὶ ποροχρῆνται ὁμοθυμαδὸν καὶ τὸ δόγμα, πάλιν σιωπῶνται ἱερὸν εἰς τὸ ὁκλήσεις.

A Philippus quum vrbi Abydo hinc munimentum ē sudibus defixis obicisset, inde eos circumuallasset, à terra simul & à mari obsidione Abyde nos premebat. Hæc autem obsidio, cū quodad magnitudinem apparatusum, & varietatem inuentorum in operibus struendis, quæ obsidentes obsessique in mutuam pernitiem moliri solent, & studiose excogitare, nequaquā fuit admirabilis; propter obsessorum tamen generositatē, & supra quā dici queat celsum animum, digna est profectō, si qua vlla alia, cuius memoria posteris tradatur. Principio oppidani suis freti viribus, conatus Philippi valenter sustinebant. Et illas quidem machinas quæ à mari admovebantur, partim ballistis quassatas non patiebantur consistere; partim igne corrumpebant: adeo ut ipsas quoq; naues ægre periculo hostes eripuerint. Iis verò operib. quæ à terra excitabantur, quum aliquandiu fortiter restitissent, non sine spe, victis hostibus superiores se tandem futuros: postquam exteriori muro cuniculis subruto, Macedones agendis item cuniculis interiori iam muro qui ē regione collapsi, inque eius vicē fuerat excitatus, appropinquabant; tunc temporis obsessi missis legatis Iphiade & Pantacnoto, cum Philippo egerunt, ut urbem acciperet; milites ab Rhodiis & Attalo præsidio missos data fide dimitteret; liberos homines siceret quò sua quemque voluntas impelleret, & quò posset, cum eis quæ gestarent vestimentis, excedere. Iubente Philippo ut vel permitterent sibi omnia, vel fortiter pugnaret, redeunt legati. Abydeni auditis quæ renuntiabantur, in desperationem adducti, conueniunt in concionem, de rebus præsentibus consultaturi. Visum illis faciendum, primum ut seruos libertate donarent, quò fideles eos & promptos adiutores in omnibus haberent: deinde ut matronas omnes in templo Dianæ congregarent; infantes cum nutricibus in Gymnasio; argentum dein omne & aurum in forū deferrent; pretiosam pariter vestem in quadriremem Rhodiam & tūrem Cyzicenam. Hæc cum proposuissent, ac mox consentientibus suffragiis, sicut fuerat decretum, essent exsecuti; in concionem rursus conuenerunt.

ibi delecti quinquaginta è senioribus, viri maxima auctoritate præditi, & co corporis robore, vt peragere quod foret constitutum possent; Hi coram vniuersis ciuibz iusiurandum adacti, se vbi interiorē murum occupatum ab hoste vidissent, infantes & coniuges fore occisuros; naues modo dictas incensuros; argentum & aurum, sicut deuouissent, in mare coniecturos. Secundum hæc præeuntibus execrabile carmen sacerdotibus, iurarūt omnes, aut hostem superaturos se, aut pro patria dimicantes mortem appetituros. Postremò mactatis victimis, dū sacra in aris adolentur, sexus vtriusque sacerdotes super iis quæ diximus diras coëgerunt concipere. Quæ omnia vt firmarunt, à fodiendis cuniculis contra hostium cuniculos superfederunt; verum in eam cuncti sententiam consenserūt; vt postquam murus interior foret deiectus, ruinis insistentes aduersus irrumpentem hostem dimicantes, vestigiis suis immorerentur. Vt possit aliquis meritò dicere, Abydenorum audaciam & Phocensium desperationem & Acarnanum animositatem superasse. Nam & Phocenses de suis necessariis idem creduntur fecisse decretum, cum inibi essent, vt in aperto & patentibus campis aduersus Thessalos acie iusta decertarent. Et gens quoque Acarnanum certior facta de Ætolorum aduersus se suscepta expeditione, simile consilium super rebus suis iniuit; sicut in superioribus sigillatim est à nobis ostensum. Abydeni verò omni ex parte conclusi, & salutem suam prope iam desperantes, fato defungi cum liberis & coniugibus simul cuncti præoptarunt, quàm vt viuentes cogitationem illam præciperent; & vxores mox & liberos suos in potestatem hostium esse venturos. Itaque de Abydenorum maxime casu cum Fortuna fas sit expostulare; quæ Phocensium & Acarnanum calamitates miserata, in meliorem repente statum eos restituit, victoriam simul & salutem iis largita, quos omnis penitus spes bona destituerat: de Abydenis verò mente fuit contraria. Nam viri occubuerunt; vrbs capta est; liberi cum ipsis matribz in potestatem hostium venerunt. Postquam enim murus in-

A καὶ πεντήκοντα παρρησίαν τῶν παρρησι-
τέρων ἀνδρῶν, καὶ μάλιστα πισυνομένων, ἐπὶ
δὲ τὴν θυμαλικὴν διώκων ἐχόντων πρὸς τὸ
διώκεσθαι τὸν κριτὴν ἐπιτελεῖν· καὶ οὕτως ἐξαρ-
κισαν ἐρατῆρον ἀποδύων τὴν πολιτῶν· ἢ μὲν
ἐὰν ἴδωσι τὸ δακτύλιον καὶ ἀσφαλῆς μὲν πᾶς
τίκτα καὶ τὰς γυναῖκας, ἐμπορήσιν δὲ τὰς
παρρησιάζοντας καὶ, ῥίψαν τὴν πρὸς τὰς θύρας τὴν
ἀργύρεον καὶ τὴν χρυσὴν εἰς τὴν θάλασσαν. Μετὰ τὴν
ταῦτα παρρησιάζοντες τοὺς ἱερεῖας, ὥμουν
πρότες ἢ κρατήσιν τὴν ἐξουσίαν, ἢ τελευτήσιν
μαχόμενοι πρὸς τὴν πατρίδα. ὅτι τὴν πᾶσι σφα-
μασάμενοι, καὶ ἄλλας ἠνάγκασαν ὅτι τὴν ἐμ-
πύρην ποιῶν τοὺς ἱερεῖας καὶ τὰς ἱερείας πρὸς τὴν
παρρησιάζοντων. Ταῦτα δὲ ἐπικυρώσαντες, ὅτι μὲν
αὐτὴν ἐλάττωσιν τοῖς πολεμίοις ἀπέχεσθαι ὅτι
τὴν πᾶσιν γνῶμην κατέστη, ὥς· ἐπειδὴ πῆσιν
τὸ δακτύλιον, τότε ὅτι τὴν πᾶσιν δακτύ-
λιον καὶ δακτύλιον πρὸς τοὺς βιαζομένους.
Εἰς ὧν εἰποῖς αὐτὴ καὶ τὴν λεγόμενὴν Φωκίαν ἀπο-
νοῖαι καὶ τὴν Ἀκαρνανίαν ἀφύχαι ὑποφύχαι τὴν
τὴν Ἀβυδωνίων πόλιν. Φωκίαις τε γὰρ δοκῶσι
πᾶσι παρρησιάζοντα βουλεύσασθαι πρὸς τὴν
αἰαγίαν· ὅτι εἰς τέλος ἀπηλπισμένους ἐ-
χόντες τὰς τῶν ἡμετέρας ἐλπίδας, ἀφ' οὗ μάλ-
λιν ποιεῖται τὴν κίνδυνον πρὸς τοὺς Θετ-
ταλούς ἐν τοῖς ὑπαίθεσις ἐκ παρρησιάζοντος.
ὁμοίως τὴν καὶ τὴν Ἀκαρνανίων ἔδρα, ὅτι παρρη-
σιάζοντες τὴν Ἀλτωλίων ἐφοδὸν, ἐβουλεύσαντο
παρρησιάζοντα πρὸς τὴν ἐρετώτην. ὅτι ὡς τὰ καὶ
μέγας ἡμῖς ἐν τοῖς πρὸς τούτων ἱστορήκαμεν.
D Ἀβυδωνιοὶ τὴν συγκακλωσμένοι, καὶ χερσὶν ἀπηλπι-
κόντες τὴν Θεταίαν, πομπημὴν παρρησιάζοντα τῆς
εἰρημότητος τυχεῖν μὲν τὴν τίκτων καὶ τὴν γυναῖκα
μᾶλλον, ἢ ζῶντες ἐπὶ παρρησιάζοντες ἐχόντες πρὸς
αὐτὴν σφέτερος τίκτα καὶ τὰς γυναῖκας ὑπὸ
τὴν ἐχέοντες ἐρεσίαι. Διὸ καὶ μάλιστα αὐτὴς
ὅτι τὴν Ἀβυδωνίων παρρησιάζοντες μὲν παρρησιάζοντες
τύχη, δὲ τὴν καὶ μὲν τὴν παρρησιάζοντων συμ-
φορῆς οἷον ἐλπίσας, παρρησιάζοντες διωρῶσθαι,
παρρησιάζοντες τὴν ἡμετέραν καὶ τὴν Θεταίαν τοῖς
ἀπηλπισμένοις· πρὸς τὴν Ἀβυδωνίων τὴν ἐρα-
ταίαν εἶχε δακτύλιον. ὅτι μὲν γὰρ ἀνδρες ἀπὸ θανόντες,
ἢ τὴν πόλιν ἐδῶκεν, πᾶσι τὴν τίκτα σὺν αὐταῖς μὲν ἀ-
σιν ἐχέοντες τοῖς ἐχέοντες ὑποχίρμα. Περί τὸς γὰρ

τῷ δ' αὖτε χιόματι, ὅππότες ὅππῃ ὁ πῶμα
 καὶ τοὺς ὄρκους, διεμάχοντο τοῖς πολεμίοις οὐ-
 τῶ πεπολημέτως, ὥς τὸν Φίλιππον καὶ τὸν
 ἐκ Διφδοχῆς περὶ βαλόντα τοὺς Μακεδόνας
 ἕως νυκτὸς, τέλος δ' ὀπσηναι τὴν μάχης, δυσιλ-
 πίαντα καὶ πᾶσι τὸ ὅλον ἐπιβολῆς. Οὐ γὰρ μό-
 νοι ἐπὶ τοὺς δῆσαντας τὴν πολεμίων ἐπιβαίον-
 τες ἠγωνίζοντο μετὰ τῷ ἀσπίδος οἱ περικι-
 νηθέντες τῷ Ἀβυδίων, ἀλλὰ τοῖς ξίφε-
 σι καὶ τοῖς δόρασι αὐτοῖς ἐμάχοντο τῷ ἀβυδίων.
 ἀλλ' ὅτε τι τούτων ἀχρειωδὲς ἀδυνατήσιν,
 ἢ μὲν βίας περὶ οἶτο ἐκ τῶν χερσίν, συμπλε-
 κόμενοι τοῖς Μακεδόσι, οὓς μὲν αὐτῶν οὐ-
 μὸν τοῖς ὅπλοις, ὧν δὲ συντελείοντες τὰς Γ-
 εῖας, αὐτοῖς τοῖς ἐκείνων χιόμασι ἐκ δ' αὖ-
 λήφως τύποιτες αὐτῶν τὰς ἐπιδορυχίας καὶ
 περὶ οἶτο καὶ τοῖς γυμνοῖς τόποις, εἰς ὁλοκαρῆ
 Διφδοχῆν ἦγον. Επεγνομένης δὲ τῆς νυκτὸς,
 καὶ ἀναλαβόντες τῆς μάχης, τῷ μὲν πλείων
 περὶ οἶτο ἐπὶ τῷ πῶματι, τῷ δὲ λοι-
 πῶν ὑπὸ τῷ κῆπῳ καὶ τῷ θάμνῳ ἀδυνα-
 τήσαντες, συναγαγόντες ὀλίγους ἄνδρας τὴν πε-
 ρὶ οἶτο Γλαυκίδης καὶ Θεόγνητος, κατέβα-
 λον τὸ σιμὸν καὶ θάμνασιν τὴν τῷ πολιτῶν
 περὶ οἶτο δὲ τὰς ἰδίας ἐλπίδας. ἔβου-
 λήσαντο γὰρ καὶ μὲν τήν τε καὶ τὰς γυναικας
 ζῶντας, ἅμα δὲ τῷ φῶτι τοῖς ἱερείς καὶ τὰς
 ἱερείας ἐκπέμπειν μὲν ἐμμέτων περὶ τὸν
 Φίλιππον, διησπορόμενοι καὶ τῷ ἀβυδίων αὐ-
 τῶν τὴν πόλιν. Κατὰ δὲ τοὺς χρόνους τούτους
 Ἀτταλὸς ὁ βασιλεὺς ἀκούσας πολιορκεῖσθαι
 τοὺς Ἀβυδίων, δι' Αἰζαίου ποιησάμενος
 τὸν πλοῦν εἰς Τένεδον· ὁμοίως δὲ καὶ τῷ
 Ρωμαῖον Μάρκῳ Αἰμύλιον ὁ νεώτατος ἦκε
 κατὰ πλοῦν εἰς αὐτὴν τὴν Ἀβυδον. Οἱ γὰρ
 Ρωμαῖοι τὸν Γεφῆς ἀκρύσαντες ἐν τῇ Ρόδῳ
 πᾶσι τῶν τῷ Ἀβυδίων πολιορκίας, καὶ
 βουλόμενοι περὶ αὐτὸν τὸν Φίλιππον ποιή-
 σασθαι τοὺς λόγους κατὰ τὰς ἐσπλάς, ἐπ-
 ῆσαντες τὴν περὶ οἶτο βασιλέας ὀρμῶν,
 ἀξέπεμψαν τὸν περὶ οἶτο. ὅς καὶ συμμί-
 ξας πᾶσι τῷ Ἀβυδον, διεσάφη τῷ βασιλεὺς ὅ-
 τι δίδεται τῇ συκλήτῳ τῷ ἀβυδίων αὐτὸν,
 μήτε τῷ Ἑλλάνων μηδεὶ πολεμῶν, μήτε τοῖς
 Γελομέσι πράγμασι ἐπιβάλλῃ τὰς χεῖρας
 πᾶσι τῷ εἰς Ἀτταλὸν καὶ Ροδίους ἀδικη-

A terior ceciderat, militaris ætas ruinis
 insistens, sicut omnes iurauerant, adeo
 audacter in hostem pugnauit, ut Phi-
 lippus, qui fessis Macedonibus recen-
 tes subinde ad noctem usque submi-
 serat, pugna tandem abstiterit, de exi-
 tu totius incepti pene iam desperans.
 Non enim super mortuorum cadaue-
 ribus tantum ingredientes, qui in pri-
 ma acie Abydenorum stabant, incre-
 dibili cum ardore dimicabant; neque
 gladiis tantum & hastis præcipiti qua-
 dam audacia rem gerebant, sed etiam,
 ubi quidque horum redditum inutile,
 nulli poterat esse usus, aut illud con-
 nisi eiecerant de manibus; cum Ma-
 cedonibus de cætero cominus con-
 gredientes, alios cum suis ipsorum ar-
 mis subuertebant; aliorum sarissas cō-
 fringebant, deinde illa ipsa fragmenta
 in contrarium vertentes, cuspidibus
 facies hostium, & quicquid in iis nu-
 dum appareret, cædentes, tantum eis
 periculi facesserunt, ut animos peni-
 tus desponderent. Vbi nox lucem ab-
 stulit, prælij factus est finis. Quum
 autem plurimi illis ruinis essent im-
 mortui, ac reliqui præ lassitudine &
 vulneribus, exhaustis penitus essent
 viribus, Glaucides & Theognetus
 paucis ἐ seniorib. conuocatis, spe du-
 cti propriæ salutis, decus illud ingens
 & admirabile adeo generosæ mentis,
 ciuib. suis iuerūt detractum. Statue-
 runt enim, liberis ac coniugibus vitam
 seruare; & prima luce sacerdotes v-
 triusque sexus cum velamentis ad Phi-
 lippum mittere, qui urbem illi traden-
 tes, exitium deprecarentur. Sub idem
 verò tempus Rex Attalus, audita A-
 bydenorum obsidione, per Ægæum
 mare ad Tenedum venit; itémque ex
 iis legatis Romanis qui ad Reges Pro-
 lemaum & Antiochum missi erant,
 M. Æmilius, minimus natus, ad ipsam
 Abydum nauigauit. Nam legati, audi-
 to Rhodi quod reserat de obsidione
 Abydi, cum ipso Philippo colloqui
 cupientes, sicut in mandatis accepe-
 rant, inhibito itinere ad Reges, hunc
 miserant, qui ad Abydum cum Phi-
 lippo congressus ei significauit, de-
 creuisse senatum, ab ipso petere, ne
 vlla cum Græcorum gente bellaret,
 néve Prolemaei reb. manus iniiceret;
 & ut pro iniuriis Attalo atq; Rhodiis

illatis, iudicium subiret. Hæc si faceret, quo minus pace frueretur, nihil vetare: si non obtemperaret, bellum illi à populo Rom. esse paratū. Quum Rex à Rhodiis ultro se lacessitum docere conaretur, interfatur Æmilius, & Quid Athenienses? ait, quid Ciani? quid nunc Abydeni? quis horum te prior lacessuit? Tum Rex quid responderet nihil habens; tres causas esse dixit, cur ipse ei superbius & ferocius secum agenti, daret veniam: primum, quod iuuenis & rerū rudis esset: deinde quod forma suos æquales antecederet; & erat ita re vera: tertio quod Romanus esset. Ego verò, inquit, maxime quidem illud opto, ne fœdus Romani violent, & bellum nobiscum ne gerant: sin illud quoque fecerint, deos venerati, fortiter nos defendemus. Quæ postquam dicta essent, à Philippo discessit Æmilius. Rex urbis positus, opes Abydenorum nactus ab ipsismet congestas, ex facili eas accepit; deinde impetū tot numero ciuium conspicatus, qui sese, liberos suos, & coniuges iugulabant, occidebant, suspendebant, in puteos coniiciebant, de tectis præcipites dabant, eo spectaculo obstupefactus, & rem ægre ferens, edixit; Tridui spatiū se illis concedere, qui laqueo vitam finire aut iugulare se vellent. Verum Abydeni, qui iam ita de se statuerant, vt fuerat ab ipsis initio decretum, & prodi à se illos existimabant, qui pro patria strenuè dimicantes occubuerant; viuere diutius non sustinebant, nisi forte vinculis aut alia vi præpedirentur. reliqui sine vlla cunctatione, per cognationes ad mortem ruebant.

Philopæmenis Prætoris Achaorum aduersus Nabidem Lacedæmoniorum tyrannum expeditio.

Qua ratione Philopæmen Achaorum corias Tegeam ita conuocauerit, vt ignari totius incepti, et quò irent, omnibus ex locis tempore eodem conueniret.

A μάτων δίχας ὑποχρεῖν. καὶ δὴ τὸ αὐτὰ μὲν ἔγωγε παρὰ τοῖς, τὴν εἰρήνην ἀγὼν εἶναι· μὴ βουλευόμενός δὲ πειθαρχεῖν, ἐτοίμος ὑπάρχειν τῷ πατρὶ Ρωμαίοις πόλεμον. τῷ δὲ Φιλίππου βουλευόμενος διδάσκειν, ὅτι Ρόδοι καὶ χεῖρας ἐπιβάλλειν αὐτῷ, μισολαβήσας ὁ Μάρκας ἤρετο· τί δὲ Ἀδελφῶν; τί δὲ Κιανῶν; τί δὲ νῦν Ἀβυδωνῶν; καὶ οὕτως τις, ἔφη, σοὶ παρὰ τούτοις ἐπέβαλε τὰς χεῖρας; ὁ δὲ βασιλεὺς ἀπαπερήσας· καὶ ἴσως ἔπειτα ἔφησεν αὐτῷ συγγνώμην ἔχειν ὑπερηφάνως ὁμιλουμένῳ· παρὸν μὲν ὅτι νεὸς ὅστις, καὶ παρὰ μὲν ἀπειρος· δότι τε, ὅτι κέλυστος ὑπαρχὴ τῇ κατὰ αὐτὸν· καὶ γὰρ ἦν ἔτο καὶ δὴν ἡμεῖς. . . . . μάλιστα μὲν ἀξίως Ρωμαίοις, ἔφη, μὴ παρὰ λαβεῖν τὰς σιωπῆρας, μηδὲ πολεμεῖν ἡμῖν· εἰ μὴ καὶ ἔτι ποιεῖσιν, ἀμύνόμεθα ἡμεῖς ἀπαρτίζοντες τοὺς θεούς. ἔτι μὲν οὖν αὐτὰ εἰπόντες διεχωρίζονται ἀπὸ ἀλλήλων. Οἱ δὲ Φίλιππος κυριεύσας τὴν πόλιν, καὶ ὑπὲρ τῶν ἀπασαν κατὰ λαβὼν σιωπῆσιν ἐπιμένειν ὑπὸ τῷ Ἀβυδωνῶν, εἰς ἐτοίμου πρὸς λαβὴν. θεωρῶν δὲ τὸ πλῆθος καὶ τὴν ὁρμὴν τῆς σφῆς αὐτοῦ καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖδας ἀποσφαττόντων, κατὰ λαβὴν ἀπαρτίζοντων, εἰς τὰ φρέατα ῥιπτιούτων, κατὰ λαβὴν ὄντων ἀπὸ τῆς τεγῆς, ἐκπλαγὴς ἦν καὶ ἀσπληγὴς ὅτι τοῖς γνησιώτοις, πρὸς ἡμεῖς· ὅτι ἴσως ἡμέρας αἰστροφὴν δίδωσι τοῖς βουλευμένοις ἀπαρτίζοντες καὶ σφάττει αὐτοῦς. Οἱ δὲ Ἀβυδωνοὶ παρὰ λαβὴν ὑπὸ αὐτῶν καὶ τὴν ἀπὸ τῆς σφῆς αὐτοῦ, καὶ τοῖς οἰομένοις παρὰ λαβὴν γίνεσθαι τὴν ὑπὸ τῆς πατρίδος ἡγεμονίαν καὶ τελευτῶν, ὑδαμῶς ὑπὲρ μόνον τὸ ζῆν, ὅσοι μὴ διομῶς ἢ τοιαύτης αἰσφύρας παρὰ λαβὴν ὄντων. οἱ δὲ λαοὶ πάντες ὥρμητον ἀμειλίχως καὶ συγγενείας ἐπὶ τῇ θάνατον.

Φιλοποίμῳ τῷ τῷ Ἀχαιῶν στρατηγῷ ἐξοδὸς καὶ Νάβιδος τῷ Λακεδαιμονίων τυραννοῦ.

Τίνι τρόπῳ Φιλοποίμῳ τῷ συλλογῇ τῶν Ἀχαιῶν εἰς Τεγέαν ἐχάρισατο, ὥστε συνέρχεσθαι αὐτοὺς ἀπανταχόθεν εἰς ἓνα καιρὸν, πρὶν τὴν ἐπιβολὴν μηδὲν εἰδότες, ἔτι ποῦ πορεύονται.

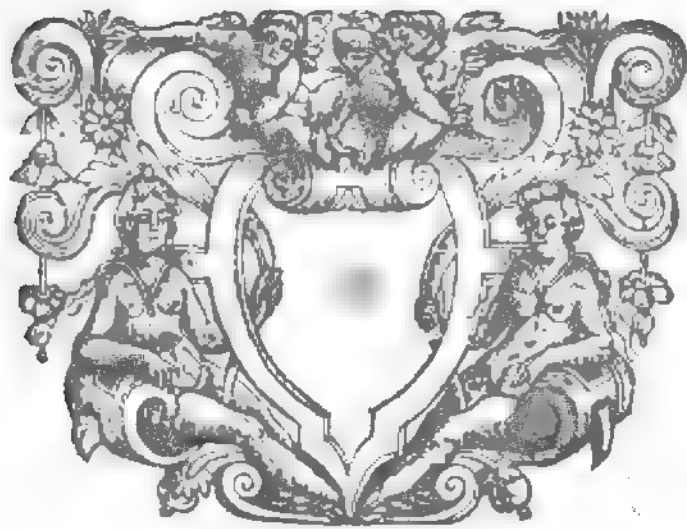
Qq q iij

Ο ΔΕ Φιλοποίμην ἐξελογίσαντο τὰ δὲ
 ἡμέτερα ἢ Ἀχαιῶν πόλει ἀπασῶν,
 καὶ ποῖαι δύναι) καὶ τὰς αὐτὰς ὁδοὺς εἰς τὴν Τε-
 γέαν ἀφ' ἧς γίγνεται· λοιπὸν, ὅτι πολλὰς ἐγχα-
 ρὰς πρὸς πάσας τὰς πόλεις, καὶ ταύτας διέδω-
 κα ἢ πορρωτάτω πόλεσι, μείσας οὕτως, ὥστε
 καὶ ἐκείνην ἔχει μὴ μόνον τὰς ἐαυτῆς· ἀλλὰ
 καὶ τὰς τῶν ἄλλων πόλεων, ὅσαι καὶ τὴν αὐτὴν ὁ-
 δὸν ἐπιπύον. ἐγγράψαντο δὲ εἰς τὰς ἀρχαίας
 ταῖς Αποτελείοις ταῦτα· **Ο**τὸν χρ-
 μίσαντες τὴν ὁπισθολήν, ἀφ' ἧς ἡμεῖς ποιήσα-
 μεν τοὺς εἰς τὰς ἡλικίας ἐχόντας τὰ ὅπλα,
 καὶ πένθ' ἡμερῶν ἐφόδιον, καὶ πρὸν παρμύριον
 ἀφ' ἧς γίγνεται ἀφ' αὐτῆς πρὸς εἰς τὴν ἀγο-
 ράν· ἐπειδὴ δὲ συλλεγώσιν, οἱ παρόντες ἀ-
 ναλαβόντες αὐτοὺς, ἀγαγεῖν εἰς τὴν ἐξῆς πόλιν.
 ὅτῳ δ' ἐκείνῳ ἀφ' ἧς γίγνεται, τὴν ὁπισθολήν ἀ-
 πόδοτε τὴν ὁπισθολήν πρὸς τὴν ἐκείνῃ
 Αποτελείῳ, καὶ περὶ ταῖς ταῖς ἐγγράμμα-
 τοις. **Ε**γγράψαντο δὲ εἰς ταύτην ταῦτα ταῖς
 ἀρχαίαις, πλὴν δὲ τὴν ἐξῆς κειμένης ὀνο-
 μα πόλεως, ἐκείνην εἶχει εἰς τὴν ἑαυτῶν
 γὰρ. ταῦτα οὗτοι ἡμεῖς ἡμεῖς καὶ τὸ συνε-
 χές, ἀφ' ἧς γίγνεται μὴ ὁδοὺς ἐγγίγνωσκε πρὸς τὴν
 ἀρχαίαν ἢ πρὸς ποῖαι ἐπιβολῶν ὅτι ἢ πα-
 ροικλή· εἴτα πρὸς πορρωτάτω, πλὴν τὴν ἐξῆς
 πόλεως, ὁδοὺς ἀπλῶς ἡδύ. πρὸς τὴν ἀφ' ἧς
 πορρωτάτω καὶ ἀφ' ἧς γίγνεται ἀφ' ἧς γίγνεται, ἀλλήλοισι,
 ἀφ' ἧς γίγνεται εἰς τοὺς ἀφ' ἧς γίγνεται. τὰς δὲ μὴ ὅτι ἴσον
 ἀπέχον τῆς Τηγέας τὰς πορρωτάτω κειμένης
 πόλεις, ἔχ' ἅμα πάσας ἀπέδοται τὰς γράμ-
 ματα ταύτας, ἀλλὰ καὶ λέγει ἐκείναις. ὅτι
 ὡς σιωπῇ μὴτε τὴν Τεγεατῶν εἰδόντων ὁ μάλ-
 λον, μὴτε τὴν ἀφ' ἧς γίγνεται ἀφ' ἧς γίγνεται, ἅμα πρὸς
 τοὺς Ἀχαιοὺς καὶ καὶ πάσας τὰς πόλεις εἰς τὴν
 Τεγέαν εἰσπορεύεσθαι σιωπῇ τοῖς ὅπλοις. Ταῦτα
 ὅτι διεπραγμάτευον καὶ ἀφ' ἧς γίγνεται τὴν ἀφ' ἧς γίγνεται, ἀφ' ἧς
 ὁ πλῆθος τὸ ὡτακρυφῶν καὶ ἀφ' ἧς γίγνεται τὴν Τυ-
 ραίνῃ. Κατὰ τὴν ἡμέραν, εἰς ἣν σιωπῇ ἀφ' ἧς γίγνεται
 ὁ πλῆθος ἐμελλε τὴν Ἀχαιῶν εἰς Τεγέαν,
 ἀφ' ἧς γίγνεται τοῖς ὁπισθολήν, ὥστε νυκτερεύσαν-
 τας πρὸς Σελλασίαι, ἅμα τὰς φωνὰς καὶ τὴν
 ὁπισθολήν ἡμέραν ἀφ' ἧς γίγνεται τὴν Λακωνικῶν.
 εἰς δὲ οἱ μισοφύροι βοηθήσαντες πρὸς
 χλῶσιν αὐτοὺς, σιωπῇ ποιείας τὴν ἀφ' ἧς γίγνεται
 ὁπισθολήν τὴν Σχεπίτον, καὶ τὰ λοιπὰ περὶ ταῖς

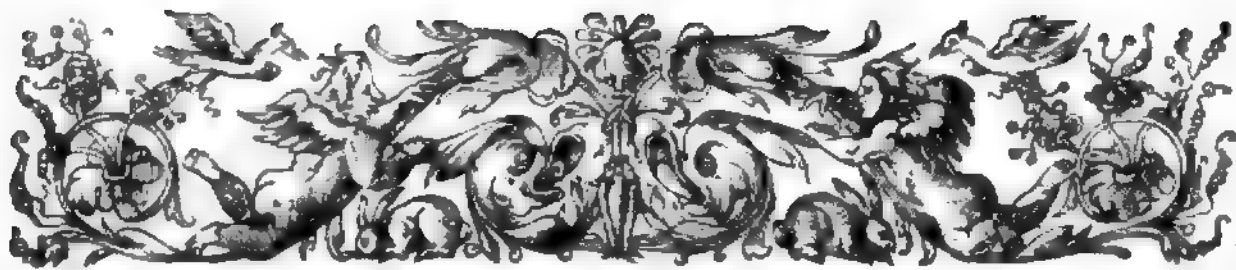
Ρhilopœmen quum internalla om-
 nium Achaicarum urbium apud
 se perpendisset, & quænam essent, e
 quibus Tegeam viâ eadem veniri pos-
 set; epistolas de cætero ad omnes scri-
 psit; easque ad remotissimas quasque
 vrbes curauit perferendas; ita fascicu-
 los earum concinnans, vt singulæ ac-
 ciperent, non solum quæ sibi essent
 scriptæ; sed etiam quæ ad alia oppida,
 quæcunque in viam eadem incidebāt.
 In illis primis scriptum erat ad Præfe-
 ctos urbium: His literis acceptis,
 date operâ vt omnis cōfestim militaris
 ætas armis, viatico ad dies quinque, &
 pecunia instructa, in forum subito cō-
 ueniat; quò vt conuenerint, vos Præ-
 fecti qui aderitis ipsos sumite, & ad
 proximam urbem ducite. cò postquā
 erit ventum, date Præfecto eius oppi-
 di epistolam illi inscriptam, & quod
 in ea scriptum erit facite. Scriptum
 autem erat in hac quoque, idem at-
 que in prioribus literis: nisi quod vr-
 bis deinceps sequentis ad quam fuit
 pergendum non adscribebatur idem
 nomen. Quæ ratio, quum in singulis
 urbib. per quas iter erat, fuisset obser-
 uata, illud eueniebat, vt nemo sciret
 prorsus, neque cuius facinoris aut in-
 cepti grātiâ hic fieret apparatus, neque
 quò iretur, excepta vrbe dumtaxat
 proxima. verum omnes pariter incerti,
 sese inuicem assumebāt, & ad vltorio-
 ra pergebāt. Iam quia non omnes quæ
 longissimè distabāt à Tegea vrbes pari
 interuallo aberant, non eadem hora
 cunctis illis redditæ sint literæ; sed sin-
 gulis pro ratione interualli. Vnde eue-
 nit, vt neque Tegeatis scientibus quid
 pararetur, neque iis qui adueniebant,
 omnes Achæi Tegeam cum armis
 omnibus portis ingrederentur. Hoc
 autem stratagemate vt vteretur, pro-
 pterea Philopœmeni venit in mētē,
 quia Tyranni speculatoribus & certis
 hominib. qui rumusculos omnes ca-
 ptabant, omnia erant plena. Quo die
 vniuersi Achæi Tegeam erant conue-
 turi, selectorum manum misit, iussam,
 vbi noctem circa Sellasiam egissent,
 vt die sequenti simul illuxisset, Laco-
 nicam incurfarent. quod si miles con-
 ductitius ad ferendam opem accurre-
 ret, ac negotiū eis facefferet, ad Sco-
 titam se vt reciperent iussit, & de cæ-

tero Didascalondæ Cretenſi parerēt. huius enim fidei permiferat, & mandata de vniuerſo incepto dederat. Igitur ad conſtitutum locum fiduciæ pleni progrediuntur iſti: at Philopœmē, temporī carnā ſumere iuſſis Achæis, Tegea exercitum eduxit. & quum per noctem citatiſſimè contendiſſet, ſub diluculum ſuos in inſidiis circa Scotitam collocauit: eſt id loci nomen inter Tegeam & Lacedæmonem. Poſtridie eius diei, conductitiſſimorum præſidium quod erat Pellenzæ, ſimul ac incurſionem Achæorum, ſigno dato, ei qui in ſpeculis ſtabant, ſignificāſſent, è veſtigio, ſicut erant ſoliti, auxiliatum veniunt, & hoſtibus incumbunt. Achæi, ita vt præceptū fuerat, pedem referre: illi cum ingenti audacia & ferocia inſequi atque à tergo vrgerē. Verū vt in locum inſidiarum eſt ventum, conſurgentibus Achæis, partim trucidati, partim viui ſunt capti.

A χῆν Διδασκαλῶνδα ὃν Κρητί. οὕτω γὰρ ἐπε-
πιστεύκει καὶ διέτακτο πρὸς τὴν ὅλης ἐπιβο-
λῆς. ἔπει μὲν οὕτω παρεῖχον ἐνταρσῶς ἐπὶ τῷ
συντεταγμένῳ. ὁ δὲ Φιλοποίμη ἐν ᾧ πα-
ραγείλας διηπτοποιεῖτο τοῖς Ἀχαιοῖς, ἐξήγα-
γὼν δυνάμιν ἐκ τῆς Τεγέας. καὶ νυκτὶ παρήσας
ἐνεργῶς, πρὸς τὴν ἐνδοτικὴν ἐνεκράτησιν τῆς στρατιᾶς
ἐν τοῖς πρὸς τὴν Σκοτίτῃν παρεταγμένοις
τόποις, ὅς ἐστι μετὰ τὴν Τεγέαν καὶ τὴν Λακε-
δαίμονος. Οἱ δὲ ἐν τῇ Πελλήνῃ μισθοφόροι
καὶ τὸ ἐπιδοσαν ἡμέρας ἅμα τὰ σημεῖα τοῦς
σχετοῖς καὶ κατὰδρομικῶς τῇ πολέμῳ, ἐκ
χρῆς ἐδοῦναι κατὰ τὸ ἔθος αὐτοῖς, καὶ
παρεκκλῖναι τοῖς ὑπεναίτιοις. πάντες δὲ Ἀχαιοὶ
καὶ οὗτοι ἀπὸ τῆς ἀποχωρήσεως, εἵποιτο κα-
τόπιν ἐπιχειρήσειν δρασίως καὶ τιμοληκτικῶς.
ἅμα δὲ ὃν πρὸς ἀλλήλους εἰς τοὺς καὶ τὴν ἐνέ-
δραι τόποις, ἀγαναστάντων τῶν Ἀχαιῶν, οἱ
μὲν κατεκράτησαν, οἱ δὲ ἐάλωσαν αὐτῶν.

ΕΚ ΤΗΣ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΩΝ ΠΟΛΥΒΙΟΥ ΤΟΥ
ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΑΡΕΚΒΟΛΑΙ.

E POLYBII MEGALOPOLITANI
DECIMASEPTIMA HISTORIA
EXCERPTA.

Πῶς ὁ, π βασιλεὺς Φίλιππος καὶ ὁ Ῥωμαίων στρατηγὸς Τίτος Φλαμίνιος σὺν τῷ βασιλεῖ τῆς Ἀθαμανῶν Ἀμυνάνδρῳ, καὶ τοῖς τῆς συμμάχων πρέσβεσιν, ἐπὶ τῇ Νικαίᾳ τῆς ἐν τῷ Μηλιεὶ κόλπῳ ἀσύμβατον κοινολογίαν ἐποίησαντο.

Πῶς πάντες ὁ περιηγητὸς ἐξέπεμψαν πρέσβεις πρὸς τὸν σύγκλητον τῶν Ῥωμαίων.

Πῶς ἡ σύγκλητος πάντων ἀκούσασα πρὸς τὸν Φίλιππον πόλεμον ἐψηφίσαντο.

Quomodo Rex Philippus & Romanorum Imperator T. Flaminius una cum Amynandro Athamanum Rege & civitatum legatis prope Nicæam urbem in sinu Maliaco sitam, colloquium habuerint, nullo fructu.

Quomodo post colloquium legationes undique ad Senatum Romam fuerint, misse.

Quomodo Senatus auditis legationibus omnib. bellum decreuerit adversus Philipum.

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

Ἡ δὲ τῆς πελαγονίου καὶ ἐπὶ τῷ οὐκ ἔτι Φίλιππος ἐκ Δημητριάδος ἀναστὰς εἰς τὴν Μηλιέα κόλπον, πέντε λέμβους ἔχων καὶ μίαν ὥρην, ἐφ' ἧς αὐτὸς ἐπέπλεε. Συνοῦσαν δὲ αὐτῷ Μακεδόνες καὶ Ἀπολλόδοτος καὶ Δημοσθένης, οἱ γραμματεῖς ἐκ Βοιωτίας Βραχύλλης, Ἀχαιοὶ δὲ Κυκλιάδας, ἐκ Πελοποννήσου δὲ πᾶς πρὸς τὸν ὑπὸ τῇ εἰρημίας αἰτίας. μετὰ δὲ τῷ Τίτῳ πρῆν ὁ, π βασιλεὺς Ἀμυνάνδρῳ.

POSTQUAM constitutus colloquio dies aderat, Philippus ab Demetriade profectus cum quinque lembis & una pristi qua vehebatur ipse, ad sinum Maliacum venit. Erant cum eo Macedonibus Apollodorus & Demosthenes regij scribae. ex Boeotia, Brachylles: ex Achaëis, Cycliadas, qui propter causas iam antea nobis expositas, ex Peloponneso exulabat. Cum Tito aduenerunt Rex

Amynder, & Dionysodorus Attali legatus. item gentium & ciuitatum legati; Achæorum, Aristænetus & Xenophon: Rhodiorum, Acesimbrotus ipsorum nauarchus: Ætolorum, Phæneas Prætor, & plures alij ex iis qui Rempub. administrabant. Quum prope Nicæam mari proximassent, qui erant cum Flaminio in ipso lictore subisterunt. at Philippus ubi terræ appropinquasset, in ancoris stabat. Iubente Tito, ut in terram egrederetur; Rex in proram nauis se erigens, facturum negauit. illo rursus interrogante, Quem tandem timeret? Timere quidem se, respondet Rex, neminem præter deos immortales: at plurimorum qui aderant, non credere fidei, atque omnium minime Ætolis. mirante Rom. Imperatore, & dicente; Istud quidem par omnibus esse periculum, & occasionem communem; exeipiens Rex, Titum dixit errare: nam Phænea quidem sublato, non defore multos qui Prætores Ætolorum sint futuri: Philippus vero si perisset, neminem in præsentia esse, qui Macedonum Rex foret. Absurdo & insolente principio visus Rex omnibus colloquium inchoasse: Titus tamen, aperire illum quorsum venisset, iussit. at Rex, non suam, verum Titi orationem esse dixit: itaque petere se ab eo, ut significaret, quid sibi esset faciendum, quò pacem tandem impetraret. tunc Ro. Imperator; Simplicem sibi eamque euidentem ait esse orationem: Iubere enim, ut ex vniuersa Græcia excedat; captiuos & transfugas quos habet, singulis ut reddat; loca Illyrici Romanis tradat, quæcunque post pacem in Epiro factam occupasset; similiter etiam Ptolemæo omnes ut restituat vrbes, quas post Ptolemæi Philopatoris obitum illi ademisset. Hæc locutus Imperator, & facto dicendi fine, conuersus ad alios, mandata proferre singulos iubet, quæ ab iis acceperant, quorum missu venerant. Primus sermonem excepit Dionysodorus Attali legatus; & naues regias captiuosque dixit reddendos, quæ ad Chium nauali prælio capta essent: Veneris templum & Nicæphorium quæ euastasset, pro in corruptis esse restituenda. Post hunc

A δρως, καὶ πρὸς Ἀθάλου Διονυσίου. Διὶ δὲ τῶν ἐθνῶν καὶ πόλεων· τὰν μὲν Ἀχαιῶν Ἀριστάνετος καὶ Ξενοφών· τῶν δὲ Ροδίων, Ἀκισμβρότης ὁ ναύαρχος· τῶν δὲ τῶν Αἰτωλῶν, Φαιέας ὁ στρατηγός, καὶ πλείους δὲ ἑτέρων τῶν πολιτευομένων. Συνεχίσαντες δὲ καὶ Νίκαιαν πρὸς τὴν θάλασσαν, οἱ μὲν πρὶ τὸ Τίτῳ ἐπέστησαν πρὸς αὐτὸν τὸ αἰχμαλῶν. ὁ δὲ Φίλιππος ἐχθρὸς τῇ γῇ, μετῴρων ἐμενε. τῷ δὲ Τίτῳ καλεῖοντος αὐτὸν ἀποδιδόναι, διαλασὰς ἐκ τῆς νεώς, σὺν ἑφῆσιν ἀποδίδου. B τῷ δὲ πάλιν ἐρωμένῳ, τίνα φοβέσθαι; φοβέσθαι μὲν ἔφησιν ὁ Φίλιππος θεοὺς, πλην τοὺς θεοὺς ἀπειθεῖν ὅ τοις πλείστοις τῶν πρῶντων, μάλιστα δὲ Αἰτωλοῖς. τῷ δὲ τῶν Ῥωμαίων στρατηγῷ θαυμάζοντος, καὶ φησάντος ἴσον εἶναι πᾶσι καὶ κίδων, καὶ κινὸν τὸ κατὰ· μεταλαβὼν ὁ Φίλιππος, σὺν ἑφῆσιν αὐτὸν ὀρθῶς λέγει· Φαιέου μὲν γὰρ παρόντος τί, πολλοὺς εἶ) τοὺς στρατηγήσαντας Αἰτωλῶν· Φιλίππου δὲ ἀπολαυμένου, καὶ ὁ πρῶτος σὺν εἶ) τὸν βασιλεύοντα Μακεδόνων. Εὐδοκεῖ μὲν οἷον πᾶσι φοβηκῶς κατὰρχαζ τῆς ὁμιλίας· ὅμως δὲ λέγει αὐτὸν ἐκέλευεν ὁ Τίτος, ὡς ὦν παρέστι. ὁ δὲ Φίλιππος σὺν ἑφῆσιν ἀντὶ κατὰ λέγει, ἀλλ' ἐκείνῳ δέξασθαι ἢ ξὺν ἑφῆσιν τὸ Τίτον, τί δὲ ποιήσαντα ἢ εἰρῶν ἄλλῃ; ὁ δὲ τῶν Ῥωμαίων στρατηγός, αὐτὸν μὲν ἀπλῶς τίνα λόγον ἔφη κατὰ λέγει καὶ φανόμενον. Κελεύει γὰρ αὐτὸν ἐκ μὲν τῆς Ἑλλάδος ἀπάσης ἐκχεῖν· ἀποδίδου τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τοὺς αὐθιμολογῶντας ἐκείνῳ· πῶς δὲ καὶ τῶν Ἰλλυ- D εἶδα τόπος τῶν ἀδυνάτων Ῥωμαίοις, ὡν γέγονε κύριος μὲν τῶν ἐν Ἠπείρῳ θαλάσσις· ὁμοίως ὅ καὶ Πτολεμαῖος τῶν πόλεων ἀποκαταστήσας πᾶ- (ας, αἱ πρῆν) μὲν τῶν Πτολεμαίων Φιλοπά- τορος θάλασσαν. Ταῦτα δὲ εἰπὼν ὁ Τίτος, αὐτὸς μὲν ἐπέχε, πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους ἐπιστραφεὶς, ἐκέλευε λέγει ἅπας ἐκείνῳ αὐτὸν οἱ πέμψαν- E τες εἶναι σὺν τετραμένοι. Πρῶτος ὁ Διονυσί- δωρος ὁ πρὸς Ἀθάλου μετὰ λαβὼν τῶν λόγων, πᾶς τε καὶ αὐτὸς, ἔφη δεῖν αὐτὸν ἀποδιδόναι πᾶς τῶν βασιλείας, πᾶς ἡρομείας αἰχμαλώτους ἐν τῇ πρὸς Χίον ναυμαχίᾳ, καὶ τῶν ἄμα ταύτης ἀν- δρῶν· ἀποκαταστήσας ὅ καὶ ὁ Ἀφροδίτης ἱερὸν αἰέραον, καὶ ὁ Νικηφόριον, αἱ κατέφθαρ. Μετὰ

δὲ τῶν οὗ τ' Ῥοδίων ναύαρχος Αἰεσίμβροτος,
 τ' ἢ Περσῶν ἐκέλευε ἐκ χωρῶν τ' Φίλιππον,
 ἢ αὐτῶν πύργῳ· τὰς δ' ὀφρεῖς ἐξάγει ἐξ
 Ἰασσοῦ καὶ Βαργυλίων, καὶ τ' Εὐρωμένῳ πό-
 λεως· ἀποκαταστήσαι δὲ καὶ Περσίοις εἰς τὴν
 Βυζαντίῳ συμπελιτεῖαι· τῶν χωρῶν δὲ καὶ
 Σηεῦ καὶ Ἀβύδου, καὶ τ' ἐμπορέων καὶ λιμένων
 τ' καὶ τῶν Ἀσίων ἀποδόντων. Ἐπὶ δὲ τῆς Ῥο-
 δίου Ἀχαιοὶ Κόρινθοι ἀπήντων, καὶ τ' ἢ Ἀρ-
 γυῖον πόλιν ἀβλαβῆ. Μετὰ δ' αὖτ' οὗτοι Αἰτω-
 λὸι πρῶτον μὲν τ' Ἑλλάδες ἀπ' αὐτοῦ ἐκέλευον
 ἐξίτασθαι, καὶ τὰς καὶ Ῥωμαῖοι· δὲ περὶ δ'
 αὐτοῖς ἀποκαταστήσαι τὰς πόλεις ἀβλαβῆς, καὶ
 πρῶτον μὲν ἀφ' αὐτῶν τῆς τ' Αἰτωλῶν συμ-
 πολιτείας. Ταῦτα δ' εἰπόντος δ' Φαιέου τῶ
 τ' Αἰτωλῶν στρατηγῶν, μετὰ τῶν Ἀλέξαν-
 δρος οὗ πρῶτον ἀντιπρόσωπος Ἰσῖος, αἰὲρ δοκῶν
 πρῶτον μὲν (εἶ), καὶ λέγειν ἱκανὸς· ὅτε δια-
 λύσει καὶ ἔφησε τ' Φίλιππον δὴν ἵνα, ὅτε
 πολεμῶν ἡμεῖς, ὅταν δὴ τῶν πρῶτον
 δὲ εἰ μὲν τοῖς συλλόγοις καὶ τ' ὁμιλίαις ἐν-
 δρῶν καὶ πρῶτον, καὶ ποιῶν τὰς πολεμικῶν
 ἔργα· καὶ αὐτὸν δ' ὅτι πόλεμοι ἀδίκως ἵστα-
 ῖν, καὶ λίαν ἀγνοῦν· ἀφ' ἧς γὰρ τ' πρῶτον
 πρῶτον ἀποδόντων τοῖς πολεμίοις, φέρειν τὰς πό-
 λεις ἐμπροσθέν καὶ διαρπάξαι, καὶ διὰ ταύτης
 τ' πρῶτον αἰετῶν ἡμεῖς, τὰς νικῶντων ἀθ-
 λα λυμῶν. Καίτοι γὰρ τῶν πρῶτον Μα-
 κεδόνων βασιλεὺς οὗ τῶν ἐχθρῶν
 τ' πρῶτον, δὲ τ' ἐπ' αὐτοῖς· μέγα μὲν
 γὰρ πρῶτον ἀλλήλους συνεχῶς ἐπ' αὐτοῖς ὑπαίθεροις,
 τὰς δ' ὅτι πόλεις ἀποδόντων αἰετῶν καὶ καὶ φέρειν.
 ὅτε δ' (εἶ) πᾶσι φαιέον ἐκ τῶν πολέμου τῶ
 πρῶτον Ἀσίας, ὅν Ἀλέξανδρος ἐπολέμησε πρῶτον
 Δαρδάν· ἐκ τῶν τῶν διαδισταμένων ἀμφισβη-
 τήσις, καὶ πρῶτον ἐπολέμῳ πρῶτον πρῶτον Ἀν-
 τίγονοι ὑπὸ τ' Ἀσίας. πρῶτον πρῶτον καὶ τοῖς
 τῶν διαδισταμένων μέγα Πύρρον καὶ πρῶτον
 τῶν πρῶτον τῶν. ἀφ' αὐτῶν μὲν γὰρ
 πρῶτον αὐτοῖς ἐπ' αὐτοῖς ὑπαίθεροις πρῶτον, καὶ
 πρῶτον ποιῶν εἰς τὸ καὶ ἀγωνίσασθαι διὰ τ' ὅπλων
 ἀλλήλους· τ' ὅτι πόλεμοι φέρειν καὶ τῶν
 νικῶντων ἡμεῖς τῶν, καὶ πρῶτον πρῶτον
 τοῖς ἀποκαταστήσαι. Τὸ δ' αἰετῶν πρῶτον
 εἰ ὅτι ὁ πόλεμος ἐστὶ, τ' πόλεμοι αὐτὸν κα-
 ταλείπειν, μακίας ἔργον (εἶ), καὶ τῶν ἐργῶ-

A Rhodiorum nauarchus Acesimbro-
 tus, Perzâ (regio est continentis ad-
 uersus insulam,) quam Rhodius Phi-
 lippus ademisset, excedendū ipsi esse:
 deducenda præsidia ex Iasso, Barga-
 liis, & Euromensium vrbe. Perin-
 thios in antiquam communis iuris
 formulam quod ipsis intercedit cum
 Byzantiis esse restituendos: exceden-
 dum etiam Sesto, Abydo, & omni-
 bus Asiæ emporiis atque portibus. Se-
 cundum Rhodios Achæi Corinthum
 repetebant, & Argos oppidum, sine
 villo damno. Secuti deinde Ætoli,
 postularunt primo vt vniuersa Græcia
 excederet, sicut & Romani petierant;
 deinde vrbes incorruptas Ætolis red-
 deret, quæ prius iuris aut ditionis eo-
 rum fuissent. Hæc Phæneas Ætolo-
 rum Prætor quum dixisset, excepit
 orationem eius Alexander cognomi-
 ne Ἰσῖος; vir, vt erat opinio homi-
 num, & in rebus gerendis singularis
 sollertiz & facundus: qui dixit; Neq;
 de pace cum fide Philippum nunc
 agere neque bella vera virtute gerere,
 quando est opus. verum in colloquiis
 insidiari, captare & omnia facere,
 quæcunq; hostes solent: in bello ini-
 què & omnino parum generosè di-
 micare: neque enim æquo campo,
 collatis signis congregi cum hostibus,
 sed refugientem incendere ac diri-
 pere vrbes; & hoc genere instituti vin-
 centium præmia victum corrumpere.
 At non antiquos Macedoniæ Reges
 hoc proposito fuisse, verum contrario
 potius: qui acie in campo assidue bel-
 lare inter se soliti, vrbes raro excinde-
 bant aut perdebant. Liquido hoc con-
 stare tum ex eo bello quod in Asia
 Alexander cum Dario gessit; tum ex
 illa contentione quæ inter eius succes-
 sores fuit, quando pro imperio Asiæ
 cuncti aduersus Antigonom bellum
 gesserunt. Quod institutum omnes
 qui deinceps successerunt, ad Pyr-
 rhum vsque seruarunt. in patentibus
 etenim campis ad congregiendum
 faciles fuisse, omniæque experiri soli-
 tos, quo sese inuicem armis supera-
 rent: vrbibus pepercisse, vt illis ipsi
 victores regnarent, & honorem à sub-
 ditis consequerentur. Nam quorum
 causa bellum sit conflatum tollen-
 tem, bellum interim ipsum relinque-
 re, furoris & quidem vehementis esse
 opus.

opus. Id autem facere nunc Philippum. Plures enim ipsum, quo tempore ex Epiri faucibus festinato se recipiebat vrbes in Thessalia Thessalis amicum & socium euastasse, quam vllus vnquam hostium fecerit, qui cum ipsis bella gesserunt. Multa ad hæc alia in eandem sententiam quum differuisset, his ad extremum verbis est vsus. Philippum interrogauit, cur Lysimachiam Ætolis societate iunctam, & in qua Prætor erat ab ea gente missus, Prætorie eiectione, præsidium vrbi imposuerit. cur Cianos Ætolis similiter societate iunctos, ipse Ætolorum amicus, in seruitutem addidisset? quid causæ esse diceret, cur nunc Echinum, Thebas Phthias, Pharsalum & Larissam teneret? His dictis tacuit Alexander. Philippus quum propius terram quam antè accessisset, seque in naui crexisset; Ætolicam nimirum inquit & theatralem orationem Alexander habuit: certo enim scire omnes, neminem esse mortalium, qui socios suos volens damnis afficiat: verum eas interdum necessitates temporum incidere, vt multa illis qui rebus præfunt contra suam voluntatem sint necessariò facienda. Hæc dicentem ad huc Philippum asperius interpellat Phæneas, oculis debilis, & delirare dicit Philippum: aut bello enim vincendū esse, aut melioribus parendum. Philippus, etsi malo tunc loco res eius erant, consuetudine tamen sibi propria non abstinuit, sed conuersus, Apparet id quidem, inquit, etiam cæco. erat enim dicax, & ad ludendum iocosè in quosuis naturam cum primis aptam habebat. Is deinde ad Alexandrum denuò conuersus, Rogas me, Alexander, inquit, quare Lysimachiam acceperim? ne per incuriam vestram à Thracibus deleteretur; quemadmodum nunc accidit, postquam ego ob bellum hoc milites inde deduxi; qui urbem illam, non vt tu dicis, præsidio tenebant, sed præsidium ipsi præstabant. Neque ego cum Cianiis bellaui; sed Prusæ cum iis bellanti opem ferens, in excindenda vrbe Cio cum iuui. Atque hoc vti facerem in causa vos fuistis. Nam quum sæpe ego cæteri; Græci per legatos vobiscum egissemus, vt legem illam tolleretur,

Α ἄλλως ὁ νῦν ποιεῖ τὸ Φίλιππον. Τόσαυτά γε διεφθαρμένα πόλεις ἐν Θεσσαλίᾳ φίλον ὄντα καὶ σύμμαχον, καὶ ὃν χερσὶν ἐκ τῆ ἐν Ἠπείρῳ γυναικὶ ἐποιήτο τὸ σπουδαῖον, ὅσας ὁδοὺς ποτε τῶν Θεσσαλῶν πεπολεμηκέντων διέφθρε. Πολλὰ δὲ καὶ ἔπειτα πρὸς αὐτὸν τὴν ὑπόθεσιν διαλεχθεὶς, πελοπονείους ἐχρήσατο λόγοις. Ἦρπεν γὰρ τὸν Φίλιππον, ὡς τὴν Λισιμαχίαν μετ' Αἰτωλῶν ἱεροκλήνῃ, καὶ στρατηγὸν ἔχοντα πρὸ αὐτῶν, ἐκδιδόντων ἔσται καὶ ἄλλοι φερούσιν τὸ πόλιν; ὡς τὴν δὲ Κιανούς παρὰ πλοῖον μετ' Αἰτωλῶν συμπολιτευομένοις, ὃς ἀνδραποδίσας φίλος ὑπάρχει Αἰτωλοῖς; τί τὸ λέγον, κατέχευεν ἡμῶν ἔχοντες καὶ Θήβας τὰς Φθίας, καὶ Φαργάδων καὶ Λαρισαίων; ὁ μὲν οὖν Ἀλέξανδρος αὐτὸν εἰπὼν, ἀπειώπησεν. ὁ δὲ Φίλιππος ἐχρῆσεν τῇ γῇ μάλλον ἢ πρὸς αὐτὸν, καὶ Ἀργεῖας ἐπὶ τῇ γῇ, Αἰτωλικὸν ἔφη καὶ θεατρικὸν ἀπαρτίζεσθαι τὸν Ἀλέξανδρον λόγον. ὡς γὰρ πάλαι γινώσκοντες ὅτι τοῖς ἰδίοις συμμαχοῖς ἐκὼν μὲν, ὁδοὺς ἀφ' ἑαυτῶν καὶ τὰς τῶν χερσὶν πρὸς αὐτοὺς πολλὰ ποιεῖν αἰσθάνεσθαι τοῖς ἡγουμένοις παρὰ τοῖς ἑαυτῶν πρὸς αὐτοὺς. ἐπὶ τῇ αὐτῇ λέγοντι τὴν βασιλείαν, ὁ Φαινεὺς ἡλαττωμένος τοῖς ὀμμασι, ἐπὶ πλοῖον ὑπέκρινε τὸν Φίλιππον, φάσκων αὐτὸν ληρῆν διῆναι γὰρ ἡ μαχόμενον νικᾶν, ἢ ποιεῖν τοῖς κρείττοσι τὸ πρὸς αὐτὸν μὲν. ὁ δὲ Φίλιππος κατέχευεν ἐν κακίᾳ ὡν, ὅμως οὐκ ἀπίχετο τῷ κατὰ αὐτὸν ἰδιώματι, ἀλλ' ἐπιγραφείας τῷ μὲν, ἔφησεν, ὁ Φαινεὺς, καὶ τυφλῶ δῆλον. ἡ γὰρ ὁμολογία, καὶ πρὸς τὴν δὲ μέρος δὲ πεφυκὸς πρὸς τὸ ἀφ' ἑαυτοῦ αἰδεσθῆναι. αὐτὸς δὲ πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον ἐπιτρέψας ἐρωτᾶς με, φησὶν, Ἀλέξανδρε, ὡς τὴν Λισιμαχίαν πρὸς αὐτοὺς; ἵνα μὴ ὡς τὴν ὑμετέραν ὀλιγωρίαν αἰσθάνεσθαι πρὸς Θεσσελῶν γῆνται, κατὰ αὐτὸν νῦν γίνονται, ἡμῶν ἀπαρτίζοντων τοὺς στρατιώτας. ὡς τῷ τὸν πόλεμον οὐ τοὺς φερούσας αὐτὸν, ὡς σὺ φῆς, ἀλλὰ τοῖς παρὰ αὐτοὺς ὄντας. Κιανούς δὲ ἐγὼ μὲν ἐκ ἐπολέμου, Γρυσιῶν δὲ πολεμῶντος, βοηθῶν ἐκείνῳ συνεξέλαον αὐτοὺς, ὑμῶν αἰτίων ἡγομένων. Πολλάκις γὰρ καὶ μὲν καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων διαφρεσβόλοισι πρὸς ὑμᾶς, ἵνα τὸν ἰόντον ἀρήτε

τὸν δίδωτα τίω ἐξοισίαι ὑμῖν ΑΓΕΙΝ Α
 ΛΑΦΥΡΟΝ ΑΠΟ ΛΑΦΥΡΟΥ,
 πρότερον ἔφατε ἢ Αἰτωλίας ἐκ τῆς Αἰτωλίας
 δεῖν, ἢ ἔπειτα τὸν νόμον. Τὸ δὲ Τίτου γαλαῖαν-
 τος ἡ ἐπὶ ὅτι, ὁ βασιλεὺς ἐπειράτω δεῖν αὐτὸν
 αὐτὸν λέγων· ὅτι τοῖς Αἰτωλοῖς ἔθος ὑπάρχει
 μὴ μόνον πρὸς οὓς αὐτοὶ πολέμῳσι, τέ-
 τοις αὐτοῖς ἀλλὰ καὶ τὴν ἐν τῷ χώρῳ· ἀλ-
 λά καὶ ἐπὶ πρὸς πολέμῳσι πρὸς ἀλλή-
 λους, ὅντις Αἰτωλῶν φίλοι καὶ σύμμαχοι,
 μηδὲν ἡτοῖον ἐξῆναι τοῖς Αἰτωλοῖς αὐτὸν χει-
 ροῦ δόγματος καὶ πρὸ ἀμφοτέρωσι πολέμῳ-
 σι, τίω χώρῳ ἀλλὰ τίω ἀμφοτέρωσι. Ως
 πρὸς μὲν τοῖς Αἰτωλοῖς μήτε φιλίας ὅρεσις
 ὑπάρχει, μήτε ἐχθρας· ἀλλὰ πᾶσι τοῖς
 ἀμφοτέρωσι πρὸς πῶς, ἐπὶ τοῖς ἐχθροῖς εἶ-
 ναι τοῖς καὶ πολέμοις. Πόθεν ἂν ἐξεστὶν ἐ-
 τοῖς ἐχθροῖς καὶ, εἰ φίλος ὑπάρχει Αἰτω-
 τοῖς ἐχθρὸς, Περγασίου δὲ σύμμαχος, ἐπὶ ἐχθ-
 ρὰ ἢ κατὰ Κιανῶν, βοηθῶν τοῖς αὐτοῖς συμ-
 μάχοις; Τὸ δὲ δὴ πρῶτον δυνάτατοι, οἱ πάν-
 τες αὐτοῖς ἐφαμύλλου Ρωμαίοις, καὶ κελύον-
 τες ἐκχωρεῖν Μακεδόνι ἀπάσης τῆς Ελλά-
 δος. ἔπειτα αὐτὸν ἐξασθαι καὶ κατόλου μὲν
 ὅτι πρὸς αὐτοὺς οὐ μὲν ἀλλὰ Ρωμαίων μὲν
 λεγόντων αἰετὸν, Αἰτωλῶν δὲ οὐκ αἰετὸν.
 ποίας δὲ κελύετέ με, φησὶν, ἐκχωρεῖν Ελ-
 λάδος; καὶ πῶς ἀφορίζετε ταῦτά; αὐτῶν
 γὰρ Αἰτωλῶν οὐκ εἰσὶν Ἕλληνες οἱ πλείους. ὅ-
 γὰρ τῆς Ἀργείας ἔθνος καὶ ὁ τῆς Ἀποδυνῶν, ἔτι δὲ
 τῆς Ἀμφιλόχων, οὐκ εἰσὶν Ἕλληνες. ἢ πύτων μὲν
 πρὸς αὐτοὺς καὶ τῆς Τίτου γαλαῖαντος, δε-
 λὰ δὲ πρὸς ἡ Αἰτωλίας, δευτέρῳ μοι ταῦτ',
 ἔφη· πρὸς τῆς Ροδίων καὶ πρὸς Ἀττάλων, οἱ μὲν
 ἴσως κριτῇ δικαιοτέρῳ ἀνομιαν εἶναι τῆς ἡμῶν
 ἀποδιδόναι τὰς ἀρχαίας ναῦς καὶ τὰς αἰ-
 δρας, ἢ πρὸς ἡμᾶς τῆς. οὐ γὰρ ἡμῶν Ἀττάλω
 πρὸς τῆς Ροδίων τὰς ναῦς ἐπέδοτο, καὶ
 ἔπειτα δὲ ἡμῶν ὁμολογούμενος. ἢ μὴν ἀλλὰ οὐ κα-
 λῶντος, Ροδίοις μὲν ἀποδίδωμι τῆς Περγασίας,
 Ἀττάλῳ δὲ τὰς ναῦς καὶ τὰς αἰδρας τὰς δευτέρας
 μέρους. τίω δὲ τῆς Νικηφορείου καὶ φθορῶν
 καὶ τῆς τῆς Αφροδίτης τελεῶν, ἄλλως μὲν
 οὐκ εἰμὶ δυνατὸς ἀποκτελεῖν· φυτὰ δὲ καὶ
 κηπουρίας πῶς, τὰς φερνικαίας καὶ δε-
 πείας ἢ τοῦ καὶ τῆς αὐξήσεως τῶν ἐκχρί-
 νων δένδρων. πάλιν δὲ τῆς Τίτου γαλαῖαντος,

quæ potestatem vobis facit CAPIEN-
 DI SPOLIUM A SPOLIO,
 Ætoliam vos prius ex Ætolia ablatu-
 ros respondistis, quam ut hanc legem
 antiquaretis. Mirante Flaminio quid
 hoc rei esset; vim legis Rex illi expo-
 nere aggreditur, & Hæc, ait, consue-
 tudo apud Ætolos obtinet, ut non eos
 solum quibuscum ipsi bellum gerunt,
 & agros eorum infestent; sed etiam si
 quando alij inter se bellauerint, qui
 sint Ætolorum socij & amici, ius ut sit
 Ætolis nihilo secius, publica tantum
 auctoritate dempta, apud utrosque
 militare, & ditionem utrorumque a-
 gere ferre. Adeo Ætoli iura omnia
 vel amicitie vel odij ignorant; sed
 omnib. qui de realiqua contenderint,
 parati sunt inimici atque hostes. Quo
 igitur iure isti me incusare audent, si
 amicus Ætolorum quum essem, idemq;
 Prusie socius, dum societate iunctos
 mihi defendo, secius aliquid in Cia-
 nos consului? Sed quod longe om-
 nium gravissimum est, pares sese Ro-
 manis faciunt, & Ætoli tanquam Ro-
 mani Græcia vniuersa Macedonem
 decedere iubent. Quæ vox quum sit
 in totum superba; à Romanis tamen
 profecta, potest tolerari; ab Ætolis
 verò non potest. Ecqua vos me Græ-
 cia iubetis excedere? quibus illam fi-
 nibus terminatis? nam ipsorum Æto-
 lorum plerique non sunt Græci. ne-
 que enim Græcia est, ubi sunt A-
 graorum, Apodotorum atque etiam
 Amphilochorum gentes: An igitur
 istos mihi populos conceditis? Ad
 hæc verba quum non tenuisset risum
 T. Quintius; Verum ista, Rex ait,
 aduersus Ætolos dixisse sufficiat. Ad
 Rhodios & Attalum quod spectat; Si
 apud æquum iudicem res ageretur,
 iustius videretur, ut illi potius naues
 captas & viros nobis redderent, quam
 ut nos ipsis. neque enim primi nos At-
 talum vel Rhodios laceessimus; sed
 contra, illi nobis, vel confessione om-
 nium. Quia tamen ita iubet, Peræam
 Rhodiis, & naues Attalo cum captiuis
 qui cōparebūt, restituam. Nicephoriū
 & Veneris templum, quæ sunt vastata,
 quum nequeam aliās in integrum re-
 stituere; plantas & hortulanos mittam
 quib. locorum cultura sit futura curæ, &
 cesarum arborum incrementū. Quum
 illudentis urbanitas Flaminio risum

denuo expressisset, Philippus translatum ad Achæos sermonem, beneficia primum recensuit iam inde ab Antigono, in ipsos collata; deinde quæ erant à se profecta: honorum postea magnitudinem exposuit, quos ab Achæis Macedoniæ Reges fuerant consecuti: postremo decretum illud recitauit, quod de sua à Macedonibus defectione & transitione ad Romanos fecerant: eaque vsus occasione, inuectus est grauius in eorum perfidiam & ingratum animum. Argos tamen se redditurum eis dixit: de Corintho cum Tito deliberaturum esse. Hæc locutus cum aliis, à Tito quæsiuit, (iam enim sibi cum eo & cum Romanis sermonem esse;) vtrum illuc vrbibus Græciæ locisque decedere se æquum censeat, quæ à se ipso capta habeat; an iis etiam, quæ à maioribus suis accepisset. Silente Quintio, parabant extemplo respondere, Aristænetus quidem pro Achæis, Phæneas verò pro Ætolis: sed quum tardior iam hora diem clauderet, temporis angustia exclusa est eorum oratio: Postulauit Philippus, scriptas dari sibi à singulis condiciones, quibus pax esset conuentura. solum enim se esse, nec habere quicum deliberet: velle verò se reuerti, vt de iis quæ imperabantur seriò secum cogitaret. Non erat Quintio ingratum acroama Philippum audire facete ludetem: qui tamen ne videretur nihil dixisse, Philippum vicissim ipse quoque cauillans; Et merito quidem Philippe, ait, solus nunc es; amicos enim omnes qui optima tibi suggesturi erant consilia, sustulisti. Macedo vbi Sardonium quendam risum edidisset, conticuit. Tunc igitur postquam singuli quæ volebant scripto essent complexi, conuenienter eis quæ antea diximus, eaque Philippo exhibuissent, & postero die se itetum Nicæam conuenturos constituerent, in diuersa abierunt. Quintius postero die ad cõstitutum locum, vbi omnes erant, venit: Philippus verò nullus venit. Iam diei pars magna processerat, & fere iam Quintius venturum cum desperabat, quum Philippus sub ipsam vespertam iidem atq; antè comitatus, apparet: postquàm diem consumpsisset, vt quidè ipse dicebat, quàm tam grauiâ imperarentur, inops consilij & magnis difficultatibus affectus:

A ὅτι τὰς χλιδασμῶ, μετὰ δὲ ὁ Φίλιππος
ἐπὶ τοὺς Ἀχαιοὺς, πρῶτον μὲν τὰς διερ-
γασίας ἐξηριθμήσας τὰς δὲ Ἀντιγόνου γα-
μηλικίας εἰς αὐτοὺς, εἶτα τὰς ἰδίας· ἐξ ἧς δὲ
τούτοις προέβλεγετο ὅ μὲν τὰν ὑμῶν
τῶν ἀπηντητικῶν αὐτοῖς πρὸς τὴν Ἀχαιῶν.
τελευτήσαντι αὐτῶν ὅτι τῆς ἀποστά-
σεως ψήφισμα, καὶ τῆς πρὸς Ρωμαίους με-
ταστάσεως. ἡ χρησαμένη ἀφορμῇ, πολλὰ
κατὰ τῶν Ἀχαιῶν εἰς ἀγασίαν εἶπε καὶ ἀ-
χρησίαν. ὁ μὲν δὲ ἔφη, ὅ μὲν Ἀργεὺς ἀπο-
δώσει· πρὸς δὲ τῆς Κορίνθου βουλεύσεσθαι
μετὰ τῷ Τίτῳ. Ταῦτα δὲ ἀγαλακτικῶς πρὸς
τοὺς ἄλλους, ἤρετο τὸν Τίτον, φήσας πρὸς
ἐαυτὸν αὐτὰ τὸν λόγον εἶναι καὶ πρὸς Ρω-
μαίους· πότερον εἴεται δύναιτο χωρεῖν ὡς ἐ-
πίκτηται πόλεων καὶ τύπων ἐν ταῖς Ἑλλη-
σιν, ἢ καὶ τούτων, ὅσα πρὸς τῶν γυνέων
πρὸς αὐτοὺς τῶν δὲ ἀποσιωπήσαντος, ἐκ χε-
ρὸς ἀπομύτιν οἰοῖτο ἦσαι, ὁ μὲν Αἰεταίνης
ὑπὸ τῷ Ἀχαιῶν, ὁ δὲ Φαργίας ὑπὸ τῷ
Αἰτωλῶν· ἥδη δὲ τὸ ὥρας συγκλειούσης, ὁ
μὲν τούτων λόγους ἐκαλύψεν ὅτι τὸ κατέστιν· ὁ
δὲ Φίλιππος ἡξίου χράσαντας αὐτὰ δοῦναι
πρόστα, ἐφ' οἷς δέησι γίγνεται τὴν εἰρήνην· μό-
τος γὰρ ὡς ἐκ ἑξῆς μὲν ὡς βουλεύεται· βύ-
λας δὲ ἐλθὼν αὐτὰ λόγον δοῦναι πρὸς τὴν
ὑπὸ τῶν ὁμοίων. Οὗ δὲ Τίτος ἐκ ἀηδὸς μὲν ἤ-
κουσε τῷ Φίλιππῳ χλιδάζοντος· μὴ βυλό-
ματος δὲ τοῖς ἄλλοις μηδὲν εἰπὴν δοκῆναι, αἰτε-
πίστωσε τὸν Φίλιππον, εἰπὼν ὅτι. Εἰχόμενος,
ἔφη, Φίλιππε· μόνος εἰ μὴ τοῖς γὰρ φίλοις τοῖς
πρὸς κατέστιν αὐτῶν συμβουλεύσειται, ἀπώλεσας
ἀπὸ τῶν. ὁ δὲ Μακεδὼν ὑπομειδίσας Σαρ-
δόνιον, ἀπιστώπων. καὶ τότε μὲν ἀπὸ τῆς ἐγ-
χράτης δόντες τῷ Φίλιππῳ τὰς ἐαυτοῦ προση-
ρέσεις, ἀχλὺθως τοῖς προσημαῖοις ἐχωρίσθη-
σαν, παξάμενοι καὶ τὸ ἐπείσαν εἰς Νίκααν πα-
λιν ἀπὸ τῆς. Τῇ δὲ αὐρίῳ οἱ μὲν πρὸς τὸν Τί-
τον ἔχον ὅτι τὸ παρθεῖτα ὅτι, ἐν ᾧ πρόστις
ἦσαν, ὁ δὲ Φίλιππος ἔκπρηνετο. τὸ δὲ ἡμέ-
ρας ἥδη παραγούσης ὅτι πολὺ, καὶ χιρδὸν ἀ-
πηντικῶν τὸ πρὸς τὸν Τίτον, πρῶτον ὁ Φίλιππος
διήλθε ὁφίας ἐπιφανόμενος μὲν ὡς καὶ πρότερον·
κατατίθεται τὴν ἡμέραν, ὡς μὲν αὐτὸς ἔφη, ὅτι
τὸ ἀπορίας καὶ δυσχερείας τῶν ἐπισημαῖων.

ὡς δὲ τοῖς ἄλλοις ἐδόκει, βουλόμενος ἐκκλη-
σαι τὰς χερσὶ τῷ τε τῷ Ἀχαιοῖ καὶ τῷ
τῷ Αἰτωλῶν κατηγέται. ἔωρα γὰρ τῇ
πρῶτῃ ἀπαλλαχόμενος, ἀμφοτέρους πύ-
τους ἐπίμους ὄντας πρὸς τὸ συμπλέεσθαι καὶ
μιμνήμεναι αὐτῶν. Διὸ καὶ τότε συνεκρίσας,
ἡζίου τὸ τῷ Ρωμαίων στρατηγὸν ἰδίᾳ πρὸς
αὐτὸν ἀφελεῖν καὶ πρὸς τῶν ἐσώτων,
ἵνα μὴ λόγῳ λέγονται μόνον ὅς ἀμφοτέρων
ἀψιμαχούντων, ἀλλὰ καὶ τέλος τῇ τοῖς ἀμ-
φισβητούμενοις ἐπιτεθῇ. πλεονάκεις δὲ αὐτῶν
πρῶτα καλουμένων καὶ πρῶτα ἐξουμένων, ἤρε-
το τοὺς συμπρόντας ὁ Τίτος, τί δέον εἴη
ποιεῖν; τῷ δὲ κελεύοντι συνελθῆναι, καὶ
ἀφελεῖν τῶν λεγόντων, πρῶτα δὲ
ὁ Τίτος Ἀππίου Κλαύδιου χιλιάρχου ὄν-
τα ὅτε, τοῖς μὲν ἄλλοις μικρὸν ἀπὸ τῆς
θαλάττης ἀναχωρήσασιν εἶπαι αὐτῷ μέ-
νειν· αὐτὸς δὲ τὸν Φίλιππον ἐκέλθου
ἐκβαλεῖν. ὁ δὲ βασιλεὺς πρῶτα δὲ Ἀ-
πολλόδορον καὶ Δημοσθένειον, ἀπέβη. συμ-
μίκτας δὲ Τίτῳ, διελέγετο καὶ πλείων χρό-
νοι. Τίνα μὲν οὖν ἔω τὰ ὅτι ῥηθέντα καὶ
ἐκαστέρου, δυσχερὲς εἶπαι. ἔφη δὲ οὖν ὁ
Τίτος μετὰ τὸ χωρεῖν τὸν Φίλιππον,
ἀφελεῖν τοῖς ἄλλοις πρῶτα τῷ βα-
σιλεῶς· Αἰτωλοῖς μὲν ἀποδιδόναι Φάρσα-
λον καὶ Λαέριαν· Θήβας δὲ οὐκ ἀπο-
διδόναι. Ροδίοις δὲ τῆς μὲν Περγασίας πρῶτα
χωρῆν· Ιασωδὲ καὶ Βαργυλίων οὐκ ἐκ-
χωρεῖν. Ἀχαιοῖς δὲ πρῶτα δίδοναι τὴν Κόριν-
θον, καὶ τῷ τῷ Ἀργείων πόλιν. Ρω-
μαίοις δὲ πρῶτα καὶ τῷ Ἰλλυρίᾳ φαίαν
πρῶτα δίδοναι, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους πρῶ-
τας. Ἀττάλῳ δὲ τὰς τε ναῦς ἀποκαταστή-
σαι, καὶ τῶν αἰδρῶν τῶν ἐκ τῆς ναυμα-
χίας ἀλόντων ὅσοι παρέοι. Παίτῳ δὲ τῷ
πρότερον δεξιόστροφον τῇ ἀγαλῶν, καὶ
φασκύνται δὲ τὸ χεῖρον ἐκτελεῖν πρῶτον
πρῶτον, (ὅτι δὲ ἦν ἀπείσθε ἐκχωρῆναι τῇ Ἑλλάδι)
εἰ ὅ μὴ, ὅτι πρῶτα μέρει μάταια γίγνεται, καὶ
πρὸς ἐδὲν θεωρεῖν ὁ Φίλιππος τὸ ἐκ αὐτοῖς ἀμ-
φισβητήσιν, καὶ διδοῖς ἅμα καὶ κατηγέται, ἡζίου
τὸ Τίτον ὑποτάξαι τὸν σκώδον εἰς τὸ αὐτοῖς,
ὅτι τὸ καὶ τὴν ὥραν εἰς ὃν σὺ σκελεῖν. ἢ γὰρ
πύσαι, ἢ πωδῆσαι τοῖς πρῶτα καλουμένοις.

A vt vero aliis videbatur, eo fine, vt para-
tos in se inuchi Achæos & Ætolos, spa-
tio temporis excluderet. Animaduer-
terat enim pridie cum discederet,
ambos paratos verbis secum altercari,
& querellas suas proferre. quam etiam
ob causam tunc simulac propius ac-
cessisset, petiit, vt summotis aliis, ne
vtrisque altercantibus verba dumtaxat
funderentur, sed aliquis tandem finis
rei imponi posset, cum ipso Romano
Imperatore liceret sibi colloqui. Et
quum sæpius hoc ipsum peteret, idque
vt sibi tribueretur æquum esse dice-
ret; quæsiuit Titus ab iis qui aderant,
Quid facto esset opus? Cunctis hor-
tantibus vt congregaretur, & audiret
quid esset dicturus; Quintius Appio
Claudio tunc Tribuno militum se-
cum assumpto, cæteris dixit, vt paul-
lulum à mari se summouerent, atque
ibi manerent: à Philippo deinde vt in
terram egrederetur petit. Rex cum
Apollodoro & Demosthene est egres-
sus. Qui vbi in colloquium Titi venit,
non modicum temporis spatium ser-
monem cum eo habuit. In eo congres-
su quæ fuerint ab utroque acta diffi-
cile dictu est; Quintius certe post Regis
discessum à Philippo dicta hæc retu-
lit ad socios: Ætolis Pharsalum Laris-
samque eum reddere; Thebas non
reddere. Rhodiis regione quam Pe-
rxam vocant cedere; Iaslo & Barga-
liis nō excessurum. Achæis non Argis
modo sed etiam Corintho cessurum.
Romanis totam Illyrici oram traditu-
rum, & omnes captiuos. Attalo naues
restituturum, & ex iis qui præliis na-
ualibus erant capti quotquot compa-
rerent. Hæ conditiones pacis quum
nulli omnium placerent partium, di-
cerentque ante omnia faciendum
esse Regi, quod consilium vniuersum
imperauerat; (id autem erat, vt tota
decederet Græcia,) idque nisi faceret,
inanes & nullius plane fructus istas de
singulis rebus pactiones futuras; vt
vidit Philippus quanta contentione
res in concilio ageretur; simul veritus
paratas in se criminationes; à Quintio
petit, vt rem totam in crastinum dif-
ferret: quum præsertim orta vespera
diem iam clauderet: profectò aut
persuasum se, aut persuaderi sibi pas-
surum, vt conditiones acciperet.

Annunte Quintio, litrus ad Thronum destinatur ad conueniendum; atque ita soluitur colloquium. Postero die ad constitutum locum mature veniunt omnes. Ibi Philippus locutus pauca, & omnes qui aderant & maxime Quintium rogare, ne institutam pacificationem abrumperent; quando plerorumque animi ad pacis & concordie studium iam essent adducti: verum de iis quæ in cōtrouersia versarētur, si fieri vlla ratione posset, per se conuenirent; sin hoc non posset, legatos dixit se Romam ad Senatū misurum; & vel persuasurum Patribus vt ea sibi concederent de quibus esset contentio, vel quascunq; senatus dedisset leges pacis accepturum. Hanc conditionem ferente Rege, ceteri omnes bellum dixerunt esse apparandum; neque rationem postulatorum eius habendam. at Romanus Imperator, Ne se quidem ignorare ait, parum fieri simile veri, Philippum vllam earū rerum quæ ab ipso petebantur esse cōcessurum: quoniam tamen nihil quicquā suis inceptis noceret petitio cuius veniam sibi dari Philippus peteret, licere hoc illi concedere. Nam ne sic quidem firmari quicquam eorum posse quæ nunc agerentur, absque auctoritate Senatus. ad explorandam verò Patrum voluntatem opportunam esse instantem tempestatem. Nam quum per hiemem nihil exercitus possint agere, non alienum, sed potius cunctorum rationibus conueniens esse, vt hoc quasi seponatur tempus quo præsens rerum status ad Senatum referatur. Omnibus in Quintij sententiam cito concedentibus, quod à consilio referendi cuncta ad Senatum non abhorre ipsum intelligerent, placuit Philippo concedere, vt legatos Romam mitteret: simul etiam placuit, vt singuli legatos è suis eodem mitterēt, qui cum Senatu agerent, & Philippū incusarent. Ita quum ex animi sententia, vt à principio cogitauerat, colloquij negotiū Quintio successisset, orsa deinceps sua sine mora vlla pertexebat; & securitati suæ cū cura prospiciēs, & Philippo nihil prorsus quo res eius meliores fierent, neque prætrogatiuam vllam largiēs. Nam quum inducias in duos mēses illi daret, vt eo tempore legationem Romā expediret præcepit;

A τὸ δὲ συγγραφῆσαι τοὺς παλαιῶς συμπορεύεσθαι πρὸς τὸν κατὰ Θρόνον ἀγῶνα, τότε μὲν ἐχωρίσθη· τῇ δὲ ὑστερία πᾶντες ἦσαν ἐπὶ τὸν περὶ τὸν τόπον ἐν ὧρα. καὶ βασιλεὺς ἀγαλαξθεὶς ὁ Φίλιππος, ἡξίου πᾶντας, μέλιστα δὲ τὸν Τίτον, μὴ ἀφίστασθαι τὴν ἀγῶνιν, τῷ γὰρ δὴ πλείστον εἰς συμβαλὲν ἀφίστησι νῦν μὲν· ἀλλ' εἰ μὴ ἐνδύχεται, δι' αὐτῷ συμφώνους γινέσθαι περὶ τῶν ἀπληρομέρων· εἰ δὲ μὴ, προσέδουσι ἔφη πρὸς τὴν σύγκλητον, κακύνειν πάντων πρὸς τὴν ἀμφισβητούμεν, ἢ ποιήσιν ὅ, τι ποίῃ αὐτῷ ἐπιβλήτῃ. Ταῦτα δὲ αὐτῷ πρῶτονις, εἰ μὴ ἄλλοι πᾶντες ἐφασαν διὸν πρῶτονις τὰ τῷ πολέμῳ, καὶ μὴ προσέχῃ τοῖς ἀξιωματικοῖς· ὁ δὲ τῷ Ρωμαίων στρατηγῷ, οὐκ ἀγνοεῖν μὴ οὐδ' αὐτὸς ἔφη, ὅτι τὸν Φίλιππον οὐκ εἰς ἐστὶ ποιήσας τῷ ἀγαλαξουμένῳ δοῦναι· τὰ δὲ ἀπλῶς μηδὲν ἐμποδίζεῖν τοῖς σφετέραις πράξεσι τὴν ἀπυμύδῳ χάριν ὑπὸ ἡ βασιλείᾳ, ἐκποιεῖν, ἔφη, χρείζεσθαι. κυρωθῆναι μὴ γὰρ οὐδ' ὡς εἴ) δυνατὸν δοῦναι τῶν νῦν λεγόμενῳ αὐτῷ τῆς συκλήτου. πρὸς δὲ ὁ λαβεῖν πῦρ τῆς ἐκείνου γνώμης, διφύως ἔχει τὸν ἐπιφερόμενον κατὰ. Ταῦν γὰρ στρατοπέδῳ οὐδ' ὡς δυναμῶν δοῦναι πρῶτονις ἀφ' τὸν χαμῶνα, τῷτοι ἀποδίδαι τὸν χρόνον εἰς ὃ προσανειλεῖν τῇ συγκλήτῳ πρὶ τῶν προσπιπτόντων, οὐκ ἄρτι, ἀλλ' οἰκτιρὸν εἴ) πάσι. Ταχὺ δὲ συγκαταθεμένων ἀπομύτων ἀφ' ὃ θεωρεῖν τὸν Τίτον οὐκ ἀλλότριοι ὄντα τῆς ἐπὶ τὴν σύγκλητον αἰαφορᾶς, ἐδόξε συγγραφῆναι τῷ Φιλίππῳ προσδεύειν εἰς τὴν Ρώμην· οἰκτιρῶς δὲ καὶ πρὸ αὐτῷ πέμπειν ἐκείνους προσέδουσι τοῖς ἀγαλαξθεῖσι τῇ συγκλήτῳ καὶ κατηχερήσονται τοῖς Φιλίππου. τῷ δὲ πράγματι τῷ Τίτῳ ἔχῃ τὸ σύλλογον καὶ τὸν καὶ καὶ τοῖς ἐξ ἀρχῆς ἀγαλαξισμοῖς προσχερηκτοῖς, τῷ αὐτῷ δὲ συνεχῆς τὸ ἐπιβολῆς ἐξυφαινε, τὰ τε καὶ αὐτῷ ἀσφαλιστῶντος ἐπιμελῶς, καὶ πρὸς λημμα τῷ Φιλίππῳ ποιῶν δοῦναι. Δοῦς γὰρ αἰσχρὰς διμύνας αὐτῷ, τὴν μὲν προσδεῖν τὸ εἰς τὴν Ρώμην ἐν τούτῳ δὲ χρόνῳ συντελεθῆναι ἐπίταξε.

τὰς ὅ φρεσὶς ἐξάγει παρὰ χεῖμα τὰς ἐκ τῆς
 Φωκίδος καὶ Λοκίδος ἐκέλευσε. διεπύξατο ὅ καὶ
 παρὶ τῶ ἰδίων συμμάχων φιλοτίμως, ἵνα καὶ μη-
 δὲνα ἔχον μὴδὲν εἰς αὐτοὺς ἀδίκημα γίνου-
 νται καὶ τῶν τὸν χρόνον ὑπὸ Μακεδόνων.
 Ταῦτα δὲ ποιήσας πρὸς τὸ Φίλιππον ἐχρη-
 σάμενος, λοιπὸν αὐτὸς ἦδη δὲ αὐτῷ ὁ παρὰ μέ-
 νον ἐπιτίλει. καὶ τὸν μὲν Αμύνανδρον εἰς
 τὴν Ρώμην ἐξέπεμπε παρὰ χεῖμα, γινώ-
 σκων αὐτὸν διάγωγε μὲν ὄντα, καὶ ῥαδίως
 ἐξακολουθήσει τὰς ἐκείνου φίλως, ἐφ' ὅπο-
 τερ αὐτὸν ἀγῶσι αὐτὸν φασγάνῳ δὲ ποιήσου-
 νται καὶ παροδοκίαν δὲ τῆς βασιλείας ὀ-
 νομα. μὲν δὲ τῶν ἐξέπεμπε τοὺς καὶ αὐ-
 τῷ παρόντες, Κοίτην τε τὸ Φάβιον, ὃς ἦν αὐ-
 τῷ τῆς γυναικὸς ἀδελφιδῆς, καὶ Κοίτην
 Φούλβιον· σὺν δὲ τούτοις Ἀππίου Κλαύδιον
 ὁπτιχελούμηνον Νέρωνα. παρὰ δὲ τῶν Αἰ-
 τωλῶν ἐπαρόντων Ἀλεξάνδρος Ἴσιος, Δα-
 μάριος Καλυδώνιος, Δικτάρχης Τριχωνίδης,
 Πολέμαρχος Ἀρσινόης, Λάμιος Ἀμβρακίω-
 τος, Νικόμαχος Ἀκαρναῖ. τῶν δὲ ἐκ Θου-
 ερίου πεφύργτων, καὶ οἰκιστῶν δὲ ἐκ Ἀμ-
 βρακίας, Θεόδωτος Φερζῆος Φυζῆς ἐκ Θετ-
 τάλιας, καὶ οἰκιστῶν δὲ ἐκ Στρατῆ. παρὰ δὲ τῶ
 Ἀχαΐων Ξενοφῶν Αἰγιῆς. παρὰ δὲ τῶ βα-
 σιλέως Ἀττάλου μέγας Ἀλέξανδρος. παρὰ
 δὲ τῶ δήμου τῶν Ἀθηναίων, οἱ πρὸς Κη-
 φισόδωρον. Οὕτως δὲ πρὸς ῥήματα εἰς τὴν
 Ρώμην πρὸς τῶ τὴν σύγκλητον ἀφελ-
 ῶν ὑπὸ τῶν εἰς τῶν τῶ ἐπὶ αὐτοὺς κατε-
 μένων· πότερ αὐτοῖς ἀμφοτέρω ὑπᾶντες εἰς τὴν
 Γαλατίαν, ἢ τὸν ἔτερον αὐτῶν διήσει πέμπει
 ὑπὸ Φίλιππον. πεπεισμένοι δὲ τῶ Τίτου φίλων
 μὲν τὰς ὑπᾶντες ἀμφοτέρω καὶ τῶ Ἰταλίδην
 ἀφ' ἧς τῶ τῶν Κελτῶν φόβοι, εἰσελθόντες
 εἰς τὴν σύγκλητον πόρτες, κατηγόρων ἀποτό-
 μος τῶ Φίλιππου. τὰ μὲν οὖν ἄλλα παρὰ
 πλῆθυσιν εἰς καὶ πρὸς αὐτοὺς τῶ βασιλέα πρὸ-
 τερον εἰρημόνους ἦν· τῶ δὲ ὁπτιμῶς ἐ-
 λίκτει ἐπιρᾶντο τῇ συγκλήτῳ πόρτες, δό-
 νη τῆς Χαλκίδος καὶ τῶ Κορίνθου καὶ τῶ Δημη-
 τριάδος ὑπὸ τῶ Μακεδόνι ἑπὶ αὐτοῖς, οὐχ
 οἷοι τε τοὺς Ἑλλήνας ἐννοῖαι λαβεῖν ἐλευθερίαν
 ὃ γὰρ αὐτὸς Φίλιππος εἶπε ἔπαι, καὶ λίαν ἀγῶν
 ἔφασκεν ὑπὸ ἀρχῇ· ὃς ἔφη τοὺς παρὰ χεῖμα

A simul ut praesidia Phocide ac Locride
 extemplo deduceret, iussit. qui etiam
 studio summo populi Rom. sociis ca-
 uuit, ne per induciarum tempus ullam
 à Macedonibus quacumque ratione
 iniuriam acciperent. Atq; hzc indu-
 ciarum cū Philippo pacta quum scri-
 pto curasset comprehendi, de cætero
 suum ipse propositum per se exseque-
 batur. Igitur qui sciret Amyndrum
 ingenio esse admodum flexili, nec dif-
 ficulter amicis quos ipse Quintius
 Romæ habebat obsecuturum, in utrā-
 B uis partem ducere illum vellent, eum-
 demq; ob nomen regium speciem le-
 gationis adiecturum, & magnam ho-
 minum opinionem concitaturum,
 Romam è vestigio eum misit. Post
 hunc Legatos à se misit Q. Fabium,
 (is uxori Quintij sororis filius erat)
 & Q. Fulvium; & cum his Appium
 Claudium cognomine Neronem. Æ-
 tolorum nomine legationem obierūt
 isti; Alexander Ilius, Damocritus Ca-
 lydonius, Dicæarchus Trichonienſis,
 Polemarchus Arsinoëſis, Lamius Am-
 C braciota, Nicomarchus Acarnan. Eo-
 rum nomine qui Thurio aufugerant,
 & in Ambracia iam habitabāt, Theo-
 dotus Pherzus è patria Thessalia ex-
 torris, Strati inquilinus. Ab Achæis
 missus est Xenophon Ægienſis, ab Re-
 ge Attalo, Alexander solus. ab Athe-
 nienſium ciuitate, Cephisodorus, &
 qui circa eum erant. Hi Romam prius
 venerunt, quam de prouinciis magi-
 stratum anni præſentis quicquam
 decreuiſſent Patres; utrūne ambo
 Coss. in Galliam eſſent mittendi, an
 D eorum alter aduerſus Philippū. Post-
 quam certo compererāt Quintij ami-
 ci ambos Coss. tumultus Gallici cauſa
 in Italia manſuros; Legati omnes
 in Senatum venerunt, & in Philippum
 asperrime ſunt inuecti. Et cætera qui-
 dem eorum oratio ſimilis illi fuit quæ
 apud Regem ipſum antea habuerant.
 Illud vero vñ impensè ſtuduerunt,
 vt Patrum animis hanc opinionem
 ingenerarent; ſi Chalcis, Corinthus
 & Demetrias à Macedone teneren-
 tur, non poſſe Græcos ne cogitatione
 quidem libertatem conſequi. Ipſius
 E ſiquidem Philippi dictum hoc eſſe; &
 veriſſime illum quidem tunc locu-
 tum, quādo dixit, commemorata loca

compedes Græciæ esse; & recte sane ita illum pronuntiasse. Nam neque Peloponnesios respirare à malis posse, quandiu Corintho regium præsidium insidebit: neque Locros, & Bœotos atq; Phocenses mutire ausuros, dum Chalcidem Philippus tenebit, & reliquam Eubœam, neq; verò Thessalos aut Magnetes vel leuem saltem gustû aliquem libertatis posse vnquam percipere, si Philippus & Macedones Demetriadē in potestate haberēt. Quod igitur aliis locis cessurum se Philippus diceret, ad speciem hoc solum fieri, vt præsens periculum euitet. nam quæ die primum voluntas eum cepit, Græcos ipsum, locorum quæ diximus potentem, denuo sibi fore subiecturos. Propterea Senatum obsecrabant, vt vel excedere illis oppidis Philippum cogeret, vel nihil ultra moueret, sed cum eo totis viribus bellū gereret. Iam enim belli partem maximam esse confectam; his antè & terra & mari deuictis Macedonibus, & plerisque commeatibus absumptis. Preces secundum ista adiciebant; ne spem quam de libertate Græci cōceperant, irent destitutum: nève pulcherrimi tituli gloriam sibi met ipsi inuiderent. Et Græcorum quidem legati, hæc similiâque his alia disseruerunt. At Regis legati longiorem orationem exorsi, statim à principio sunt impediti. Interrogati namque, cessuri ne essent Chalcide, Corintho & Demetriade, mandatum de his vllum se accepisse negarunt. Atque ita à Patribus obiurgati finem dicendi fecerunt. Senatus Coss. ambobus in Galliam proficisci iussis, vt antea dicebam; vt duraret bellum cum Philippo decreuit, & rerum Græcanicarum arbitrium Quintio permisit. Cuius rei nuntius quum celeriter in Græciam esset allatus, mirifice omnia Tito ex animi sententia succedebant; Fortuna quidem eius consilia nonnihil adiuuante; sed multo magis, quod singulari prudentia omnia essent ab ipso administrata. Nam si quis alius Romanorum, hic profectò vir solers cum primis fuit. Adeo enim dextre scitæque & prudenter non solum in publicis inceptis se gerebat, verum etiam in

A τὸ τοις εἰ) πένδας Ἑλλήνοισιν, ὁρθῶς ἀποφαι-
νόμενος οὔτε γὰρ Γελοπονησίους αἰσινδύσασθαι
δυνατὸν, εἰ Κορινθίᾳ βασιλικῆς φερεσθῆς ἐξ-
κατημέρης· ἔτε Λοκρούς καὶ Βοιωτοὺς καὶ Φω-
κίας θάροισθαι, Φιλίππου Χολκίδας κατέ-
χοντες καὶ τὴν ἄλλαν Ἑλλάδα· σὺ δὲ μὴν Θεί-
ταλους, σὺ δὲ Μάγνητας δυνατὸν εἰσαύσαλθαι
τὴν ἐλθεῖν σὺ δὲ ποτε, Δημοκτεριάδα Φι-
λίππου κατέχοντες καὶ Μακεδόνων. δὲ καὶ ὁ
πᾶσι χωρὶς τῶν ἄλλων τόπων τὸν Φίλιππον,
Φαιθίαι (εἰ), χάριν τοῦ τὴν πρῶτοντα καθεῖν
ἐκφυγῶν. ἡ δὲ αὖ ἡμέρα βουλήσῃ, ῥαδίως
πάλιν ὑφ' αὐτὸν ποιήσεσθαι τοὺς Ἑλλήνας,
εἰ καὶ κατὰ τὴν πρῶτοντα φερεσθῆς ἔκων. Διότι
ἡξίουν τὴν σύγκλητον ἢ τούτων τὴν πόλεων
αἰσινδύσασθαι τὴν Φίλιππον ἐκχωρῆν, ἢ μὲν ἐπὶ
τὴν ὑποκαταστάσιν, καὶ πολεμῶν ἐρρωμένως πρὸς
αὐτοὺς. καὶ γὰρ ἰσχυρὰ τὰ μέγιστα ἔχει πολέμου
τῶν τε Μακεδόνων πρῶτοντα φερεσθῆς δις ἡδὴ, καὶ
καὶ γὰρ πλείους αὐτοῖς χρηματὶ ἐκδεδα-
πνημένων. Ταῦτα δὲ εἰπόντες, πρὸς ἐκείνους
C μήτε τοὺς Ἑλλήνας φέουσαι τὴν πρῶτοντα τῆς ἐ-
λθεῖν ἐλπίδων, μήτ' εἰσέλθοντες ἀποστρέψασθαι
τῆς καλλίστης ἐπιγραφῆς. Οἱ μὲν οὖν πᾶσι
τὴν Ἑλλήνων πρῶτοντα φερεσθῆς ταῦτα καὶ τοῖς πα-
ραπλήσιαι διελέχθησαν. οἱ δὲ πᾶσι τῶν Φι-
λίππου, πρὸς ἐκείνους μὲν ὡς ἐπὶ πλείους
ποιησόμενοι τοὺς λόγους, εἰ ἀρχαῖς δ' ἐ-
θέως ἐκωλύθησαν. ἐρωτηθέντες γὰρ, εἰ πα-
ραχωρῶσι Χολκίδας, καὶ Κορινθίαν, καὶ Δη-
μοκτεριάδην, ἀπὸ τῶν μηδὲν ἔχοντες πρῶτοντα
τοῖς ἐπὶ τῶν. οὗτοι μὲν οὖν ἐπιμνησάν-
D τες, οὕτως κατέπαυσαν τὴν λόγον. Ἡ δὲ σύγ-
κλητος, τοὺς μὲν ὑπὸ αἰσινδύσασθαι εἰς
Γαλατίας ἐξαπέστειλε, κατὰ πρῶτοντα ἐπὶ τῶν
πᾶσι τὴν δὲ πρὸς τὴν Φίλιππον πόλεμον ἐψη-
φίσαντες κατὰ τῶν (εἰ), δοῦσα τὰς Τίτῳ τὴν
ἐπιγραφὴν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. Ταχὺ δὲ
πύται εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξαφηνήσαντες, ἐγ-
γόντες τὰς Τίτῳ πᾶσι καὶ τοῖς· ἐπὶ βραχὺ
μὲν καὶ ταυτομάτου συνεργήσαντες, ὁ δὲ πο-
λὺν ὅσον τῆς αὐτῆς πρῶτοντα ἀπομύτων κατὰ
εἰσινδύσασθαι. πᾶσι γὰρ ἀγχοῖς εἰ καὶ ἡς ἔτερος
E Ρωμαίων, καὶ ὁ πρῶτοντα φερεσθῆς αὐτὸν γέγονεν.
οὕτως γὰρ ἀσπόμενος ἐχίει καὶ νομιστῶν ἐμὸν
τοῖς καὶ κατὰ τῶν ἐπιγραφῶν, ἀλλὰ καὶ τὰς κατὰ

ιδίαι ἐπεύξεις, ὥς ᾗ ὑπεβολὴν μὴ κατὰ
 λυτὴν. Καίτοι καὶ ἰός ἐν χερσὶν. πλείω γὰρ
 τῷ πελάγει ἐπὶ οὐκ εἶχε. καὶ πρῶτος
 εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀφ' ἑσθίας μετὰ στρα-
 τῶν.

Οὐ γὰρ τῶν ἀνθρώπων γένος,
 καὶ τῶν ἀλόγων φαιλότερον.

Τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος διὰ τὴν πόλιν
 γὰρ ἐστὶ τῷ ζῶντι, πολλὴν ἔχει λό-
 γον ὅτι φαιλότερον ἢ ἀρχήν. τὰ μὲν γὰρ ἀν-
 θρῶπινα τῆς τῷ σώματος ἐπιθυμίας αὐταῖς
 δουλεύοντα, ἀλλὰ μόνας ταύτας σφάλλεται
 ὅτι τῷ ἀνθρώπῳ γένος καὶ προσδιδό-
 ποιημένοι, οὐχ ἥτις ἔχει τὴν ἀλογισίαν, ἢ
 ἔχει τὴν φύσιν ἀνθρώπου.

Ρωμαϊκὸν ἔθος, χάρακα ὡς ἀ-
 κομίζειν πρὸς τὰς ἐκ τῆς καιροῦ
 χρείας.

Διαγραφὴ χάρακος τῆς κατὰ
 τὴν Ρωμαϊκὴν ἀγωγῆς καὶ ὅτι πο-
 λὺ διαφέρει τῆς κατὰ τὴν Ἑλληνι-
 κὴν ἀγωγῆς.

Πῶς ὁ, π Ρωμαίων στρατὸς
 καὶ Φίλιππος οὖν τῆς αὐτῶν
 δυνάμει πρὸς Φερὰς τῆς Θετ-
 ταλίας καταστρατοπεδεύσαντες τῆς
 κρίνουν τὰ ὅλα διὰ μάχης ἀπέ-
 σταν.

Πῶς καὶ πορεῖαν ἐπιστάσαν πε-
 εἰ τὸ Θέμιδι τῶν Μακεδονικῶν
 καὶ Ρωμαϊκῶν στρατῶν, ὅτι πρῶ-
 κινδυνεύοντες μάχῃ οὐ πλὴν τυ-
 χούσαν οὐκ ἔσαν.

Αἰτωλῶν ἰδίωμα πρὸς τὰς
 μάχας.

A priuatis congressibus, ut nihil posset
 magis. Et tamen iuuenis admodum
 erat. nam annorum triginta maior
 tum non fuit. idemque primus Ro-
 manorum cum exercitu in Græciam
 traiecerat.

*Humanum genus ipsis bru-
 tis esse deterius.*

Quoniam videatur genus hominum
 versutia & vafricie omnia anima-
 lia superare: multa dici tamen possunt,
 cur deterrimum habeatur. Nam cæ-
 teræ animantes quæ solis cupiditati-
 bus corporis seruiunt, per has dumta-
 xat in fraudem labuntur: at humanum
 genus hoc amplius adscitis imbutum
 opinionibus, non pauciora per incon-
 siderantiam & prauam ratiocinationem
 peccat, quàm per naturam.

*Militia Romana mos, ut
 vallum singuli ferant, ad usus
 C repentinos.*

*Descriptio valli ex usu dis-
 cipline militaris Romana; &
 quanto sit utilior vallo Gra-
 canico.*

Quomodo Rom. Imperator
 & Philippus quum prope Phe-
 ras in Thessalia castra vicina
 haberent, à certamine de sum-
 ma rerum suscipiendo abstinue-
 rint.

*Quomodo circa Thetidium
 quum Macedonicus & Ro-
 manus exercitus sibi inuicem
 occurrissent, per velites pra-
 lium non mediocriter commissum.*

Etolorum proprium genus
 pugnae.

Quomodo Philippus temerario consilio usus in casum vniuersae dimicationis venerit circa Cynoscephalas, colles ita dictos.

Aciei ordinatio utriusque Imperatoris.

Pugna atrox, & Romanorum victoria.

Digressio Polybij, continens comparationem armaturae Romanorum & Macedonum, & aciei instruenda ratio qua utrique utebantur.

Quomodo Hannibal & Pyrrhus visi sint, ille quidem armis Romanorum, hic vero & armis & milite Italico.

Phalangem Macedonicam quamdiu incorrupta manet, vinci non posse.

Mensura area quam occupant singuli milites in phalange.

In phalange ultra quintum iugum, siue seriem, sarissam protendi non posse, nisi inutiliter.

Romanorum neque armaturam neque ordinationem vi phalangis parem esse.

Causam cur Romani phalangem vincant, esse quod facile soluitur, & est difficilis eius usus.

Philippum qui rebus latis potentia recte uti nesciuit, in aduersis tamen prudentissimum fuisse.

A Γῶς ὁ Φίλιππος ἀλόγως κουφιδεῖς εἰς ὀλοχρῆ ἀγῶνα πρὸς Τίτον Φλαμίνιον συγκατέστη πρὸς Κυνὸς κεφαλὰς, λόφοις οὕτω καλουμένοις.

Ἐκταξίς ἑκατέρου τῶ στρατηγῶ ἴδιων δυνάμεων.

Μάχη κρατερὰ καὶ νίκημα Ρωμαίων.

B Πολυβίου πρὸς ἐκβάσις, περιέχουσα σύγκρισιν τῶ καδοπλισμοῦ Ρωμαίων καὶ Μακεδόνων, καὶ τῆς σὺντάξεως τῆς ἑκατέρου.

Οἱ Αννίβας καὶ Πύρρος ὁ μὲν καδοπλισμῷ Ρωμαίων, ὁ δὲ καὶ ὅπλοις καὶ δυνάμειν Ἰταλικοῖς ἐχρήσαντο.

C Οἱ δὲ Μακεδονικὴ φάλαγξ τὴν αὐτῆς ιδιότητα ἔχουσα ἀνυπόστατος.

Ἐμβαδὸν μέτρον ἦν ἐν τῇ φάλαγγι ἰσαμετρῶν.

Οἱ ἐν τῇ φάλαγγι πέρα τοῦ πέμπτου ζυγοῦ πρὸς βολὴν σαριατῶν οὐ γίνεται, ἢ οὐδὲν αὐτεῖ.

D Οἱ ὁ Ρωμαίων καδοπλισμὸς καὶ τάξις οὐ δυνάμειν μετρίν κατὰ πρὸς ὥπον τῆς φάλαγγος.

Οἱ ἡ αἰτία πρὸς ἧ συμβαίνει Ρωμαίοις νικᾶν τὴν φάλαγγα, ὅτιν ἡ λύσις τῆς φάλαγγος, καὶ δυσχερής.

E Οἱ Φίλιππος ἐν ταῖς ἐπιτυχίαις πρὸς ἐξοίσαν οὐ φέρον αἰθεροπίνως, ἐν τοῖς ἐλαπνώμασι καὶ λίαν ἐσωφρόνει.

Ο ΔΕ Τίτος οὐ δυνάμενος ἐπιγινώσκει
 τοὺς πολεμίους, ἢ στρατοπεδεῖσθαι, ἔπει-
 δὲ Γεφάρης εἰδὼς, ὅτι παύσαντες εἰς Θετταλίαν,
 παρὸνταξέ κ' ἐπὶ χάρσιν πᾶσι, ἕνεκα τῆς
 παρὰ τοὺς ποταμούς μὲν ἑαυτῶν πρὸς τὰς ἐκ τῆς
 χειρὸς χρείας. Τοῦτο δὲ καὶ μὲν ἔτι Ἑλλήνων
 κινῶν ἀγῶνι, ἀδυνάτον εἶναι δεικνύει καὶ δὲ
 τὴν τῶν Ῥωμαίων, δύσκολον. οἱ μὲν γὰρ Ἑλ-
 λῆνες μάλιστα αὐτῶν κρατῶσι τῶν Ἑλλήνων ἐν
 ταῖς πορείαις, καὶ μάλιστα ὑπομύουσιν τὸ ἀπὸ
 τοῦτον κ' ἐπὶ Ῥωμαῖοι δὲ, τοὺς μὲν θυρεοὺς
 τοῖς ὀχέοις τοῖς σπυρίοις ἐκ τῆς ὤμων ὀξυτερ-
 κότες, ταῖς δὲ χερσὶν αὐτοῖς τοὺς γαίους φέρον-
 τες, ὅτι ἐπὶ χερσὶν τὸ παρὰ τοὺς ποταμούς τῆς χάρ-
 σης. ἅμα δὲ καὶ μὲν ἔτι συμβαίνει τὴν ἀφ' ὧν
 ἀφ' ὧν τούτων. οἱ μὲν γὰρ Ἑλλῆνες τῶν
 ἡγευμένων χάρσιν βέλουσιν, ὅς αὖ ἔχουσιν πλεί-
 στας ἐκ φύσεως καὶ μεγίστας πείρας τῆς πείρας
 παρὰ δὲ Ῥωμαῖοις δύο κρατίες ἢ τρεῖς ἔχου-
 σιν οἱ χάρσιν, ὅτε δὲ πλείστας, τέτταρας. καὶ
 ταῦτα... ἔχοντες λαμβάνουσιν... ἐκ ἐπὶ
 λατῆς. ἐκ δὲ τούτου συμβαίνει τὴν τε χημι-
 δὴν ἀνὰ γὰρ γίγνεσθαι τελέως, (ὅ γὰρ εἰς αὐτὴν
 φέρει τρεῖς καὶ τέτταρας, σιωπῆς ἐπὶ ἀλλή-
 λους) τὴν τε χρείαν ἀσφαλῆ ἀφ' ὧν φέρονται.
 ὁ μὲν δὲ Ἑλλήνων ὅταν τῆς πρὸς τὸν ποταμὸν
 βολῆς, παρὸντα μὲν ὅτι δὲ ἀφ' ὧν ἀσφαλῆς. ὅταν
 γὰρ ὁ μὲν κρατῶν καὶ πεζοπόροι ὑπὸ τῆς
 γῆς ἐνταύχην μόνον, αἱ δὲ ἀποφύσεις ἐκ
 τούτου πολλὰ καὶ μεγάλα, καὶ πᾶσι δύο πα-
 ρεσάντες ἢ τρεῖς ἐκ τῶν ἀποφύσεων ἐπιπαύ-
 σονται τὴν αὐτὴν χάρσιν, ῥαδίως ἐκαστὸν.
 τούτῳ δὲ συμβαίνει, διότι πᾶσι γίγνεται
 ἀφ' ὧν ὁ μέγας καὶ τὰ παρὰ τοὺς ποταμούς λέλυ-
 ται, τὰ βραχίαις τὰς εἰς ἀλλήλους ἐμπλο-
 κας καὶ τὰς ἐπ' ἀλλήλους γίγνεται τῆς τοιούτου
 χάρσιν. παρὰ δὲ Ῥωμαῖοις συμβαίνει τὴν
 ταύτην ἕξασιν γὰρ διότι ἐμπλέκονται εἰς
 ἀλλήλους οὕτως, ὥστε μήτε τὰς κρατίδας ἀν-
 χερσὶς ἐπιγινώσκει, ποίας εἶναι ἐκ φύσεως τῶν
 ἐν τῇ γῇ καταρρυμένων· μήτε τὰς ἐκ φύ-
 σης, ποίας κρατίδας. λοιπὸν οὐτ' ἐπιλαβέσθαι
 πρὸς τὴν χεῖρα δυνατὸν, ἅτε πυκνὰ
 οὖσαν καὶ παρὰ τοὺς ποταμούς αὐτῆς· ἐπὶ δὲ φιλο-
 πότως ἀπορρυμένων τῶν κρατίδων· οὐτ'
 ἐπιλαβέσθαι ἐκαστὸν ῥαδίως, ἀφ' ὧν ὁ

QUUM non posset Quintius com-
 periri quo loco hostes castra ha-
 berent; certo tamen sciret, in Thessa-
 liam ipsos iam aduenisse militib. prae-
 cepit, ut vallos singuli caederent, quos
 secum ferrent; si qua forte nasceretur
 occasio iis utendi. Hoc autem, Grae-
 corum quidem instituto videtur fieri
 omnino haut posse: Romanorum ve-
 rò moribus, levis est labor. Nam Graeci
 in itinere faciendo ipsum corpus
 suum vix sustinent; & vexationem eius
 oneris vix xgre sufferunt. Romani
 quum scuta ansarum siue vinculo-
 rum coriaceorum ope ex humeris sus-
 pensa gestent, manibus ipsa pila, hoc
 amplius vallum ferre non detrectant.
 Accedit, quod ipsorum vallorum dif-
 ferentia est magna. Graeci, vallum
 putant optimum illum esse, qui pluri-
 mos & maximos circa ipsum stipitem
 habeat furculos erumpentes. Valli
 quibus Romani utuntur, duos ramu-
 los aut tres habent, aut qui plurimos
 quatuor. & quidem ij sumuntur valli,
 in quibus furculi ab vno latere sint e-
 nati, non ab utroque alternatim. vn-
 de fit, ut & gestatio eorum sit prorsus
 facilis; singuli enim ternos quaternos-
 ve in vnum fascem compositos ferunt:
 & usus eximiè firmus. Graecus liqui-
 dem vallus pro castris defixus, facile
 potest euelli. quoniam enim pars sti-
 pitis quae in terra obruta ipsum opus
 continet sola est, furculi verò ex ipso
 enati & multi sunt & grandes; si acces-
 serint duo aut tres, qui furculis pre-
 hensis vallum conuellant, nullo nego-
 tio euellitur. quod vbi accidit, statim
 propter stipitis magnitudinem pater
 aditus; & quum eiusmodi valli ob fur-
 culorum breuitatem implicari atque
 alternatim complecti sese parum va-
 leant, vno auulso, eorum qui ei adfident
 soluitur compages. Apud Romanos
 huius contrarium euenit: nam statim
 à principio sic eos inter se implicant,
 ut neque furculorum extrema ex qua
 propagine manent earum quae in ter-
 ram sunt defossae, possit dignosci; nec
 quae propaggines ad quos pertineant
 furculos. Iam per foramina manus im-
 mittere & vallum prehendere; id vero
 neque fieri potest; impediuntibus fur-
 culis densis quos magno studio exa-
 cuunt: & si apprehenderis, extrahe-
 re tamen difficile. Ratio autem est;

quoniam quaecunque partem valli A
prehenderis, huic terra eam præstat
firmitudinem, vt nisi cum toto opere
labefactari nequeat. deinde, quòd v-
num si attrahas furculum, multos si-
mul, sibi inuicem propter mutuam
implicationem obsequentes, tollas ne-
cesse est. Vt autem duo aut tres eùdem
simul vallum prehendât, vix ac ne vix
quidem fieri queat. Quod si quis forte
vsus concussione crebra & violenta,
vnum alterumque sudem euulserit; e-
iusmodi sit intervallû, quod ne appar-
ret quidem. Quum igitur adeo præster B
Romanus vallus, quia facile est para-
bilis, & quia commodè gestatur, po-
stremò quia est eius vsus firmus ac sta-
bilis; liquet manifestò, si vlla res alia
ex institutis militaribus Romanorum,
hanc certe, meo quidem iudicio, æ-
mulatione & imitatione esse dignam.
Quintius igitur his præparatis ad in-
certa casuum, cum vniuerso exercitu
gradu lento procedebat; Postero die
missi ab eo sunt sub lucis exortum, qui
loca inspicerent, & diligenter inquir-
erent, si forte per aliquam occasio- C
nem discere possent, vbi tãdem essent
hostes, & quid agerent. Eodem quo-
que tempore Philippus, cognito Ro-
manos circa Thebas consedisse, cum
omnib. copiis Larissa profectos, Phe-
ras duxit. vnde quum stadia circiter
triginta abesset, tunc quidem castra ibi
fecit, & suis edixit, vt mature omnes
corpora curarent: at summo mane
expergefacto milite, præmissis iis qui
agmen præcedere soliti, iussit eos
colles summos circa Pheras superare.
Ipse, vt clarus illuxit dies, vallo co- D
pias eduxit. Non multum abfuit quin
circa collium cacumina concurrerent
inter se, qui vtraque ex parte exerci-
tus antecedere fuerant iussi. Nam hi
quum per cœli caliginem sese mu-
tuo prospexissent, paruo admodum
intervallo distantes alteri ab alteris
substituerunt; & confestim vtrinque
ad suos duces miserunt, qui significa-
rent quod acciderat. illis autem vi-
sum manere in suis castris, & anteces-
sores reuocare. Postridie eius diei du-
ces vtrinque speculandi causa equi-
tes tricenos cum totidem velitibus
miserunt. in his erant duæ Ætolorum
turmæ, quorum opera vsus est Quin-

[illegible]

Julij jam
quingua-
ginta nova
templis
statu in
Pharagyn
urbe ab-
bat, castro
ibi locat.

ἔξαπείχε δὲ τὴν ἐμπυρίαν τὸ πῦρ· οἱ δὲ
 συμμίζαντες ἀλλήλοις ἐπὶ τὰ τῶν Φερῶν
 ὡς πρὸς Λάριον, συνεβάλλον ἐκθύμως.
 τῶν δὲ πρὸς τὸν Εὐπόλεμον τὸν Αἰτωλὸν ἀ-
 ρώτως κινδυνεύοντων καὶ συνεκκαλυμμένων
 τοῖς Ἰταλικῶν πρὸς τὴν χεῖρα, θλίβεσθαι
 συνεβόησαν τοῖς Μακεδόνας. καὶ ὅτε μὲν ἐπὶ
 πολὺν χρόνον ἀκροβολισάμενοι, διεχωρίσθη-
 σαν εἰς τὰς αὐτῶν περὶ ἐμβολὰς. καὶ ὅτε τὴν ἐ-
 πιβῆσαν ἀμφοτέρωθεν δι' ἑρμούμενοι πῶς πρὸς
 τοὺς Φεραίους τὸ πῦρ, ὅτε δὲ καὶ αὐτοὶ εἴη καὶ
 πλήρως αἵμασι καὶ κηπίων ἀνέβλεψαν. Οὐ μὲν
 οὖν Φίλιππος ἐποίησε τὴν πορείαν ὡς ἐπὶ τὴν
 Σχυθῶσαν, ἀπὸ δὲ ἐκ τῆς πόλεως ἐ-
 φοδῆσθαι, καὶ μὲν τῶν γε γυμνασίων ἀνέ-
 πης, λαβὼν τὸ πῦρ ἀμύσειν τὴν αὐτὴν διωά-
 μισιν. ὅς τ' ἴσως ὑποπείσας τὸ μέλλον, ἐκί-
 νη τὴν διώκον ἀμφοτέρωθεν Φίλιππον, ἀπὸ δὲ
 πρὸς τὴν Φερίαν τὴν Σχυθῶσαν οἶον.
 τὸ δ' ἐκ τέρῳ πορείας μετὰ καὶ κηπίων ὅ-
 θυν ὑψηλῶν, οὐδ' οἱ Ρωμαῖοι συνεώρων πῶς
 Μακεδόνας ποῖ ποιεῖται τὴν πορείαν, ὅθ' οἱ Μα-
 κεδόνες τοῖς Ρωμαῖοις. Ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν
 ἐκείνην διεκρίναντες, ὁ μὲν Τίτος ἐπὶ τὴν
 πρὸς τὴν Φερίαν ἐρέπειαν τὴν Φ... ..
 ὁ δὲ Φίλιππος ἐπὶ τὴν Ὀλυνθίαν πρὸς αὐτὴν
 κατέβλεψεν, ἀγνοῦντες ἀμφοτέρωθεν τὰς ἀλλή-
 λων περὶ ἐμβολὰς. Τῇ δ' ὑστερία πρὸς τὴν
 ἐστὶν ἐπὶ τὴν Φερίαν. Φίλιππος μὲν ἐπὶ τὸ Με-
 λαμβίον πρὸς τὴν Φερίαν τὸν Σχυθῶσαν
 Τίτος δὲ πρὸς τὸν Φερίαν τὸν Φερίαν, ἀκμὴν
 ἀγνοῦντες ἀλλήλους. Ἐπὶ γυμνασίῳ δὲ ὁ μὲν καὶ
 βροτῶν ἐξαίσιον, πρὸς τὴν συνεβῆ τὴν αἴερα τὴν
 ἐκ τῆς νεφελῆς καὶ τὴν ἐπὶ τὴν ἡμέραν ὑπὸ τὴν
 ἐωθινὴν πύριν ἐπὶ τὴν γῆν ὡς τε δὲ τὸ ἐφε-
 ρῶτε ζέφον μὴδὲ τοῦς ἐκ πρὸς διωάμους βλέ-
 πον. οὐ μὲν δὲ ὅτε Φίλιππος κατὰ τὴν
 ἀπὸ δὲ ἐπὶ τὸν πρὸς τὴν Φερίαν, αἰαζέμενος πε-
 ρὶ μὲν πάσης τῆς γαλίας. δι' ἑρμούμενος δὲ
 καὶ τὴν πορείαν δὲ τὴν ὁμίχλιν, βροχίῳ τὸ πῦρ
 διαύσας, τὸ μὲν διώκον εἰς χεῖρα περὶ ἐ-
 βλεψεν, τὸ δὲ ἐφ' ἐρείαν ἀπείχετο, συνεβῆσαν ἐπὶ
 τοῖς ἀκρῶν ἐπὶ τὴν μετὰ καὶ κηπίων βου-
 νῶν. ὁ δὲ Τίτος ἐστὶν ἐπὶ τὴν πρὸς τὴν Φερίαν,
 καὶ δὲ πορὺ μένος ὑπὸ τὴν πολεμίων πρὸς
 ποτ' εἰσι, δέκα πρὸς τὴν μένος ὑπὸ τὴν πο-

A tius propter locorum peritiam. qui
 prope Pheras in via quæ Larissam du-
 cit congressi, pugnam atrocem cient.
 Et quum Eupolemus Ætolus acriter
 dimicans Italicos ad prælium pariter
 incundum excitaret, premi Macedo-
 nes ceperunt. deinde post extractam
 in longum tempus velitationem, in
 castra tarde utrinque est discessum.
 Sequenti die damnatis locis circa
 Pheras, quod arboribus erant confiti,
 & maceriarum pleni atque horto-
 rum, castra inde mouent. Philippus,
 cui erat in animo commeatus exerci-
 tui suo prospicere ex vrbe Scotussa, &
 postquam necessariis rebus omnibus
 esset probe instructus, apta suis copiis
 loca deligere; Scotussam iter auertit.
 Flaminius id ipsum suspicatus, eodem
 tempore cum Philippo castra mouit,
 ad corrumpendas agri Scotussæ se-
 getes festinans, Quoniam autem am-
 bos exercitus in illo itinere editi in al-
 titudinem tumuli diuidebant, neque
 Romani quò pergerent Macedones
 videbant, neque Macedones quò Ro-
 mani. Eius dici itinere confecto, Ti-
 tus ad Eretriam Pheræ, Philippus ad
 amnem Onchestum quum peruenis-
 sent, ibi confederunt, neque alter de
 alterius castris quicquam rescuerant.
 Postero die progressi ambo, castra
 metati sunt, Philippus quidem ad
 Melambium, locum ita dictum in a-
 gro Scotussæ; Titus verò circa The-
 tidium in Pharsalia; etiam tunc pe-
 nitus sese ignorantes. Effuso imbre
 cum stupendis tonitribus, accidit se-
 quenti die sub ipsum mane, ut obscu-
 ratus nubibus ær vniuersus terræ in-
 cumberet; adeo ut propter offusam
 rebus caliginem nemo alium ante
 pedes stantem cerneret. Philippus ta-
 men ad locum destinatum peruenire
 cupiens, motis castris copias omnes
 circumducebat. Sed officiente nebula
 eius itineri, postquam viæ non mul-
 tum confecisset, exercitui vallum
 circumdedit: vnde præsidium ido-
 neum emisit, dato præcepto, ut tumu-
 lorum intermediarum vertices insi-
 derent. Quintius circa Thetidium ca-
 stra habens, anxius & sollicitus quo
 loco essent hostes, decem equitum
 turmis antecedentibus velites ad mil-
 le di-

le dimisit, iussitque ut locis magna cautione exploratis, agros incurserent. Illi dum ad iuga collium ire pergunt, imprudentes, propter eius diei tenebras, in stationes Macedonum incidunt. Quum principio & Macedones & Romanos nonnihil casus inopinatus turbasset, mox tamen tentare sese inuicem orsi, ad duces suos utrique miserunt, qui significarent quod acciderat. In eo concursu Romani quum laborare inciperent, nec iam hostilium stationum vim sustinerent, subsidium è castris suis acciuerunt. Quintius Archedamum Eupolemumque Ætolos & Tribunos militum duos cohortatus, cum equitibus quingentis & duobus peditum millibus, suppetias laborantibus ferre iussit. quæ manus ut coniuncta iis fuit qui dudum cum hoste velitabantur, prælij facies extemplo est mutata. Nam Romani ob præsens auxilium noua spe recreati, duplo animosius pugnam capessiebant. Macedones verò, etsi fortiter illi quidem sese defendebant, pressi tamen vice sua, & armorum pondere grauati, ad collium vertices se receperunt, & auxilium per nuntios ab Rege petierunt. Philippus, qui nunquam futurum cogitauerat, ut ad vniuersæ rei dimicationem eo die veniretur, eam ob causam copiarum partem maximam è castris eductam, pabulatum dimiserat. Tunc verò ab iis qui subinde mittebantur rem omnem edoctus, & per caliginem die iam illucescente, cohortatus Heraclidem Gyrtonium, qui Thessalico equitatu præerat, & Leonem, equitum Macedonum Præfectum, eos suppetias misit; Athenagora ipsis adiecto, qui omnes conductitios, præter Thraces, ducebat. Hi postquam stationibus prioribus se coniunxissent, Macedones auctis viribus graui accessione huius auxilij; hostibus incumbunt. Itaque rursus isti Romanos vice versa è summis depulerunt collibus. Qui, si equitum Ætolicorum pertinax pugna non obstitisset, terga penitus vertere hostes coëgissent. Plane enim illi tunc temporis animosè & præcipiti cum audacibus dimicarunt. Nam Ætoli quanto sunt aliis inhabiliores, & propter genus armorum & propter ordi-

A εὐζώνων εἰς χιλίους ὀξαπένδε, ὧς καλέ-
σας εὐλαβῶς ἔξερχομαι εἰς πορεύεσθαι
τὴν χώραν. Οἱ καὶ παραγόντες ὡς ὅτι τὰς ὑ-
περβολὰς, ἔλαθον ἐμπιστόντες εἰς τὴν Μακε-
δόνων ἐφεδρείαν ὅτι δὲ δύσοπλοι τῆς ἡμέρας.
οὕτω μὲν οὖν εἰς τὴν ἑρχομένην ἐπὶ βραχὺ ὅσον
ἔσχατον ἀμφοτέρω, μετ' ὀλίγον ἤρξατο
καταπράττειν ἀλλήλων διεπύμπαντο ὃ καὶ πρὸς
τοὺς αὐτῶν ἡγεμόνας ἐκάτεροι τοὺς ἀφαστα-
φύσσοντας ὁ γερνός. Επειδὴ ὅτι καὶ συμπλο-
κὴν οἱ Ῥωμαῖοι κατεβαρύντο, καὶ κακῶς ἔπαχον
B ὑπὸ τῇ Μακεδόνων ἐφεδρείᾳ, πύμπαντες
εἰς τὴν αὐτῶν ἀφασταφύσιν, ἐδίδοτο σφοῖσι βο-
θῆν. ὃ ὅτι Τίτος ὧς καλέσας τοὺς αὖτε Ἀρ-
χέδαμον καὶ τὸν Εὐπολέμου Αἰτωλὸς, καὶ δύο τῶν
καὶ αὐτῶν χιλιάρχων ὅσον πενταμύχιον πύμπαν-
σιν ἰππῶν καὶ διχαλίῳ πύμπαν· ὡς παραγα-
γομένην τοῖς ὅσον ἀρχῆς ἀκροβολισμοῖς, πα-
ραυλὴν τὴν ἐσπέρῃαν ἔχε ἀφασταφύσιν ὁ κίνδυνος.
οἱ μὲν γὰρ Ῥωμαῖοι παρασπασθέντες τὴν ἐκ τῆς
βοηθείας ἐλπίδα, διπλασίως ἐπερρώθησαν
C πρὸς τὴν χρείαν· οἱ δὲ Μακεδόνες, ἡμιώνοντο μὲν
ἡμετέρως, πύμπαντο ὅτι πάλιν ἔτι καὶ καταβα-
ρύνοντο τοῖς ὅπλοις, παρασπασθέντες πρὸς τοὺς
ἄκρων, καὶ διεπύμπαντο πρὸς τὴν βασιλείαν αὖτε
βοηθείας. ὃ ὅτι Φίλιππος ὁ δὲ ποτ' αὖ ἐλπίσας
καὶ ἐκείνῳ τῇ ἡμέρᾳ ὁλοκληρῇ ἡμέρᾳ κίνδυ-
νοι, ὅσον τὰς παρασπασθέντας αἰτίας, ἀφεικῶς ἔ-
τυχεν καὶ πλείους ἐκ τῆς ἀφασταφύσεως ὅσον χρο-
νοῖς. Τότε ὅτι πύμπαντο καὶ συμβαίνοιντο
ὧς τὴν ἀφασταφύσιν, καὶ τὸν ὁμίχλης ἡδὲ
ἀφασταφύσεως, ὧς καλέσας Ηρακλείδην τὸν
D τὸν Γορτινίου, ὅσον ἡγετο τὸν Θετταλικῆς ἵππου, καὶ
Λέοντα τὸν τῆς Μακεδόνων ἱππάρχην, ὅσον πε-
νταμύχιον ὅσον τοῖς Αἰτωλοῖς ἔχοντα πύμπαν-
τας τοὺς μισθοφόρους, πλὴν τῶν Θρακῶν. σπασ-
θέντων ὅσον τοῖς ἐν τῇ ἐφεδρείᾳ, καὶ παρασ-
πασθέντων τοῖς Μακεδόσι βαρείας χρεὼς, ἐνέ-
καστο τοῖς πολεμίοις, καὶ πάλιν ἔτι τοὺς Ῥω-
μαίους ἡλαυνον ἐκ μετὰβολῆς ἀπὸ τῶν ἄκρων.
Μέγιστον δ' αὖτε ἐμπόδον ἔω ὅσον μὴ βέλτατον
τοὺς πολεμίους ὁλοκληρῶς, ἢ τῇ Αἰτωλικῇ ἱπ-
πῶν φιλοφιλία. Πάλιν γὰρ ἐκθύμους ἔτι καὶ
E ἀφασταφύσιν ἐκινδύνουν. Αἰτωλοὶ γὰρ καὶ
ὅσον εἰς τοὺς πεδικοῖς ἐλλίπης εἰσι, καὶ τὰ κα-
κοπλοῖσιν καὶ τῇ σπασθέντι πρὸς τοὺς ὁλο-

χερσὶ ἀγῶνας, καὶ τοῖσι τοῖς ἰπποκῆς ἀφ-
 φέρουσι πρὸς τὸ βέλους τῆς ἄλλων ἑλλή-
 των ἐν τοῖς κατὰ μέρος καὶ κατ' ἰδίαν κτι-
 διώσι. Διὸ καὶ τότε τοῖτων ὁδοκατα-
 χύουσι τὴν ἐπιφορὰν τῆς πολέμου, ἐκεί-
 τι σπουδαῖσθαι, ἕως εἰς τοὺς ἐπιπύδους
 τόπους· βραχὺ δὲ ἀποχόρτες ἐκ μετὰ βο-
 λῆς ἔστησαν. ὁ δὲ Τίτος θεωρῶν οὐ μόνον
 τοὺς εὐζώνους καὶ τοὺς ἰππίας ἐκτεκλιχέτας,
 ἀλλὰ καὶ τοὺς καὶ τὴν ὅλῃ δυνάμει
 ἐπὶ σπονδῶν, ἔκτορα δὲ φράτευμα πρὸς, καὶ
 πρὸς ἐνέβαλε πρὸς τοὺς βοιωτοῖς. Κατὰ δὲ
 τὸν αὐτὸν καιρὸν ἔπερθε ἐφ' ἐπὶ τῆς ἐκ
 τῆς ἐφεδρείας Μακεδόνων ἔχοντες τὴν Φί-
 λιππον αἰατοῦ· Βασιλεῦ, φεύγουσι οἱ
 πολέμοι· μὴ πρὸς τὴν καὶ οὐ μόνον
 ἡμᾶς οἱ Βάρβαροι. σὴν καὶ ὅτι ἡμέρα, σὸς
 ὁ καιρὸς. ὥς τὸν Φίλιππον, καὶ σὴν
 εὐδοκῶντο τοῖς τοῖσι, ὅμως ἐκτεκλιχέτας
 πρὸς τὸν κένδυνον. Οἱ γὰρ περὶ τὴν
 τοῖσι, καλοῦνται μὴ Κυνὸς καφα-
 λαί· βαχίς δὲ εἰς καὶ περικλασμένοι,
 καὶ πρὸς ὅσους ἰκανὸν αἰατοῦντες. Διὸ
 καὶ περὶ τὸν Φίλιππον τὴν δυνάμει
 εἰς τῆς τοῖσι, καὶ πρὸς τὴν οὐδ' αὖτε
 ἡμᾶς πρὸς ἀγῶνα· τότε δὲ πρὸς τὴν
 καὶ τὴν ἐπὶ τὴν τοῖσι, καὶ πρὸς τὴν
 τῆς ἀλλοτρίων, ἔκτορα δὲ φράτευμα πρὸς
 δυνάμει ἐκ τῆς χάριτος. ὁ δὲ Τίτος πρὸς
 βαλὼν τὴν αὐτὴν φράσιν ἐξῆς ἀπασαν, ἀ-
 μα μὲν ἐφ' ὅσον τοῖς περὶ τὸν κένδυνον, ἀ-
 μα δὲ πρὸς τὴν καὶ πρὸς τὴν ἐπιπύδους
 τοῖσι. ἡ δὲ φράσιν ἦν αὐτὴ βραχὺ μὲν,
 ἐμφανὴς δὲ καὶ γνώριμος τοῖς ἀκούουσιν.
 ἐπαρῶς γὰρ τὴν τὴν ὅσον ἐπὶ τὸν κένδυνον
 λέγει τοῖς αὐτὴν φράσιν· Οὐχ οὗτοι Μα-
 κεδόνες εἰσιν, ὡς ἄνδρες, οὗς ὑμεῖς περὶ
 χοντες ἐν Μακεδονίᾳ καὶ εἰς τὴν Εὐβοίαν
 ἐπὶ τὴν καὶ πρὸς τὴν καὶ πρὸς τὴν
 βιασάμενοι. πρὸς τοῖσι ἐπὶ τὴν καὶ
 βάλετε, πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείναντες· οὐχ
 οὗτοι Μακεδόνες εἰσιν, οὗς ὑμεῖς περὶ
 χοντες καὶ ἀπληκτισμένας ἐν Ἡπείρῳ
 δυνάμει ἐκ βασιλέων τοῖς αὐτῶν ἀρε-
 τῆς, φεύγοντες ἐκ τῆς χάριτος· οἱ ῥίψαντες τὴν
 ὅσον τὴν εἰς Μακεδονίαν ἀνέκομιθαι.

A nationis modum quo utuntur, ad ea
 certamina quæ acie instructa de sum-
 ma rerum instituuntur, tantum præ-
 stant cæteris Græcis in præliis eque-
 stribus, quando cateruatim aut etiam
 viritim, res geritur. Hi igitur etiam
 tunc irruentium hostium impetum
 quum essent remorati, ad plana usque
 loca Romani non sunt propulsi: sed
 ubi aliquantum se summouissent ab
 hoste, in eundem rursus obuersi con-
 stiterunt. Titus videns, non velites
 solum & equos in fugam inclinasse,
 verum etiam vniuersum exercitum
 propter istos metu consternatū, edu-
 ctis copiis omnibus, prope ipsos col-
 les aciem instruit. Dum hæc ageban-
 tur alij post alios de statione Macedo-
 num ad Philippum accurrere, &
 huiusmodi clamoribus eum compel-
 lare; Fugiant hostes, ô Rex: ne occa-
 sionem prætermiseris: non sustinent
 nos Barbari: tuus hic est dies, tua hæc
 opportunitas. adeo ut Philippus cui
 tamen loca displicebant, ad subeun-
 dam prælij aleam impelleretur. Tu-
 muli quos diximus ob aliquam canini
 capitis similitudinem, Cynoscephalæ
 vocantur; sunt autem asperi, caui am-
 fractiq; & in altitudinem sic satis ma-
 gnam editi. Idcirco Philippus, difficul-
 tates locorum prospiciens, ad certamē
 neutiquam ab initio sese comparabat;
 tunc vero spei bonæ magnitudine, quā
 illi ostendebāt qui eos nuntios affere-
 bant, induci se passus est, ut vallo edu-
 ci copias iuberet. Quintius vniuersa
 suorū acie ordinata, simul antecessores
 in stationib. collocabat; simul ordines
 lustrās eunctos adhortabatur. Eius al-
 locutio brevis illa quidē fuit, sed effi-
 caciæ plena, & audientibus nota. nam
 quasi sub ipsū oculorū aspectū rem
 præsentem sisteret, ita milites alloque-
 batur. Nōne Macedones isti sunt, ô
 commilitones, quos in Macedonia vos
 quum fauces insiderent quibus aditur
 Eordæa, aperto Marte aggressi, duce
 Sulpicio, & ad loca edita per vim con-
 nisi, loco deiecistis, multosque eorum
 occidistis? Nōne Macedones isti sūt,
 quos in Epiro quū illas vias inuias præ-
 occupassent, per quas traduci posse e-
 exercitū omnes desperabant, vos vestra
 virtute, magna vi irruētes, deturbastis,
 & proiectis armis fugere tātis per donec
 in macedoniā sese recepissēt, coegistis?

quī igitur nunc metuere vos deceat, ex æquo cum iisdem pugnatorios? Quid? an rerum præclare gestarum recordatio segniores vos reddet? an non potius etiam nunc per illa crescat vobis animus? Agite igitur, commilitones, mutuis hortatibus excitati, valida vi ad prælium vos accingite. Nam qualis fuit superiorum certaminum exitus, talem huius quoque dimicationis citò futurum, diis volentibus, confido. Hæc ubi Quintius dicta dedit, dextram aciei partem stare iussit immotam, & ante hanc elephantos. Ixum ipse cum velitibus superbo incessu in hostes induxit. Antecessores Romanorum ubi legionum à tergo præsidium accessit, iterum conuersi, acriter hostes adoriuntur. Quo tempore Philippus, copiarum suarum partem maximam conspiciens pro castris in acie iam stare, ipse cum cetratis & dextra phalangis parte ulterius progrediens, colles ipsos raptim conscendere institit: Nicanori, cui Elephantis erat cognomen, imperat, daret operam ut è vestigio pars aciei altera sequeretur. Mox ubi ad summos colles primi pertingere ceperunt, confestim ad sinistram signa conuertit, & locis superioribus occupatis, aciem ibi direxit. Quoniam enim Macedones qui aciem antecedeabant, per longum spatium Romanos viscerant, ab altera parte collium quæ castra Romana spectabat insequentes, nudata præsidio cacumina inuenit. Dum adhuc dextimos Rex ordinabat, superueniunt conductitij quos summa vi hostis premebat. Nam ubi velitibus Romanis grauitè armati sese adiunxerunt, sicut modò dicebam, pugnantēsque ipsos adiuuare hi sunt aggressi; velites, accedente eorum opera, & hoc quasi pondere ad libramentum assumpto, hostibus acriter incumbentes, multos eorum occiderunt. Rex initio cum venit, conspiciens non procul ab hostium castris manus conferre expeditos, gaudio exultare. at mox, facta commutatione, suos videns inclinare, & subsidio opus habere, suppetias illis venire;

A πῶς οὖν ὑμᾶς ἀλαβείσθαι καὶ ἴκει, μέλλοιτε δὲ ἴσθαι ποιῆσαι τὸν κίνδυνον πρὸς αὐτοὺς; Τί δὲ προσεῖναι τῶν προμαχόντων, ... ἀλλ' οὐ πάντῃ δι' ἐκείνα καὶ νῦν παρρεῖν; δὲ αὖτ', ὦ ἄνδρες, ὁρμηθέντες σφᾶς αὐτοὺς, ὁρμηθέντες πρὸς τὸν κίνδυνον ἐρρωμένως. Θεῶν γὰρ βουλομένων, ταχέως πέπυσμαι ταῦτ' τέλος ἀποδοῖσθαι τῆς προύσης μάχης τοῖς προμαχούσι κινδυνούσι. ΟΥΤΕΣ μὲν οὖν ταῦτ' εἰπόν, ὁ μὲν δεξιὸν μέρος ἐκέλευε μῆνεν καὶ χάσασθαι, καὶ θύεῖα πρὸς τοὺς τῶν δὲ δυνάμει μὲν τῆν δὲ ζώνων ἐπὶ τῇ θάλασσᾳ τοῖς πολεμίοις. οἱ δὲ προκινδυνύοντες τῶν Ῥωμαίων, προσλαβόντες τὴν τῆν πεζῶν στρατοπέδων ἐφεδρείαν, ἐκ μέγας δολῆς ἐπέκειντο τοῖς ὑπερταπίοις. Φίλιππος δὲ καὶ τὸν αὐτὸν καὶ ἐπὶ δὲ πλεον μέρος ἢ δὲ τῆς αὐτῆς δυνάμειως ἐώρα προμεβεβληκὸς πρὸς τὴν χάσας, αὐτοὺς μὲν αἰαλαβὼν τοὺς πελάγας καὶ ὁ δεξιὸν τῆς φάλαγγος, προσηύχων, σὺν ὅμοιοι ποιούμενος τὴν πρὸς τοὺς λόφους αἰαλαβῶν τοῖς ἐπὶ τῇ Νικαίᾳ τῇ ἐπὶ καλῶν μῆνον Ἐλέφαντα σὺν ἐταίρῳ, φερόμενον ἵνα ὁ λοιπὸν μέρος τῆς δυνάμειως ἐκ ποδὸς ἐπηται. Ἀμα δὲ ὁ τοῖς πρὸς αὐτοὺς αἰαλαβῶν τῇ ὑπερβολῇ, ἀπὸ δὲ ἀσπίδος προμεβεβληκὸς καὶ προκατελάμβανε τοὺς ὑπερδεξιούς. Τῶν γὰρ προκινδυνύοντων Μακεδόνων ἐπὶ πολὺ πηλὴ φότῃ τοὺς Ῥωμαίους ἐπὶ θάλασσᾳ μέρος τῆν λόφον, ἐρήμους κατέλαβε τοὺς ἄκρους. ἐπὶ δὲ προμεβεβληκὸς αὐτῶν τὰ δεξιὰ μέρος τῇ στρατιάς, προῖσαι οἱ μαχοφύροι πεζομαχοὶ καὶ χεῖρος ὑπὸ τῶν πολεμίων. προσδρομῶν γὰρ τοῖς τῶν Ῥωμαίων δὲ ζώνων τῶν ἐν τοῖς βάρεσι ὅπλοις αἰδραῖν, κατὰ αὐτὸν ὁρμηθέντες εἶπα, καὶ σὺν ἐρρωμένῳ καὶ τῇ μάχῃ, προσλαβόντες οἰοῖν σῆμα τὴν ὑπὸ τῶν χεῖρας, βαρέως ἐπέκειντο τοῖς πολεμίοις, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἐκτενον. Ο δὲ βασιλεὺς ἐν μὲν τῇ θάλασσᾳ ὅτε προερίσσετο, θεωρεῖν οὐ μαχεῖν τῇ πολεμίων προμεβεβληκὸς σὺν ἐταίρῳ τῇ δὲ ζώνων κίνδυνον, προερίσσετο ὡς δὲ πάλιν ἐκ μέγας δολῆς ἐώρα κλίνοντες τοὺς ἰσθμους, καὶ προσδρομῶν ἐπὶ χεῖρας, ἵνα καὶ ἐν βοήθει καὶ χεῖρας ἐκ τῇ χεῖρὶ τὰ ὅλα.

καὶ ὅτ' ἐπὶ τῶν πλείων μερῶν τῆς φάλαγ-
 γος κατὰ πορείαν ὄντων, καὶ προσβαινόν-
 των πρὸς τοὺς βοιωτοὺς· ὡς δὲ διέταξε ὁ
 τοὺς ἀγωνιζομένους, τοῖς μὲν ἡδιστα
 πρῶτα ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας καὶ τοὺς πεζοὺς
 καὶ τοὺς ἵππους· τοῖς δὲ πλυσσάσας καὶ τὰς
 φάλαγγας πρὸς ἑαυτὰς διπλασιάζειν τὸ
 βάθος, καὶ πυκνοῦν ὅτι τὸ δεξιόν. ἡγομένου
 δὲ τοῦτου, καὶ τῶν πολεμίων εἰς χερσὶν ὄν-
 των, τοῖς μὲν φάλαγγας ἐδόθη πρὸς ἑαυ-
 τὰς καταβαλοῦσι τὰς ὀπίστας ἐπ' αὐτὰς, τοῖς
 δ' ἐξώτοις κειραῖν. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν
 Τίτος διέταξε εἰς τὰ ἀγαστήματα τῶν
 σημειῶν τοῖς περικυκλωμένοις, προσέβα-
 λε τοῖς πολεμίοις. ἡγομένου δὲ τῆς ἐξ ἀμ-
 φοῖν συμπύκνωσιν μετὰ βίας καὶ χειρὸς ὑ-
 περβόλουσιν, ὥς αἱ ἀμφοτέρων ὁμοῦ σωμα-
 λαλῶντων, αἷμα δὲ καὶ τῶν ἐκδὲ τῆς
 μάχης ὀπίσθωντων τοῖς ἀγωνιζομένοις, ὡς
 τὸ γιγνόμενον ἐκπληκτικὸν καὶ θαυμαστὸν
 ἀγῶνας. τὸ μὲν ἔνδεξιόν τ' Φιλίππου λαμ-
 πρῶς ἀπήλλαττε κατὰ τὸν κίνδυνον, ἅτε
 καὶ τὸν ἑφῶδον ἐξ ὑπερδεξίου ποιούμενον,
 καὶ τὰ βάθει τῆς σωματικῆς ὑπερέχον,
 καὶ τῇ ἀγαθοῦ τῆς καταπολεμίου πρὸς
 τὸν ἐνέστωσαν χρεῖαι πολὺ πλεονέκ-
 τον· τὰ δὲ λοιπὰ μέρη τῆς δυνάμεως
 αὐτοῦ, τὰ μὲν ἐξ ὀπίσθεν τῶν κινδυνώον-
 των εἰς ἀποστάσει τῶν πολεμίων ὡς, τὰ
 δὲ ὅτι τῶν διωκόντων ὅτι διωκόμενα
 τὰς ὑπερβολὰς ἐπιφαίνετο τοῖς ἄλλοις. ὁ
 δὲ Τίτος θεωρῶν οὐ δυναμένους τοὺς πρὸ
 αὐτοῦ εἶναι τὴν τῆς φάλαγγος ἑφῶδον,
 ἀλλ' ἐκπιεζομένους τοὺς ὅτι τῶν διωκ-
 ῶν, καὶ τοὺς μὲν ἀπολαύσας ἤδη, τοῖς
 δὲ ἐπὶ πόδα ποιούμενοις τὸν αἰαχώρη-
 σον, εἰς δὲ τοῖς δεξιοῖς μέρεσι καταλαβ-
 ῶν τῆς ὀπίσθεν τῆς ἐλπίδας· πα-
 χύς ἀφορμήσας πρὸς τοῖς, καὶ σωμα-
 τιστάμενος τῶν πολεμίων, τὰ μὲν σωμα-
 χῆ τοῖς ἀγαστήμασι, τὰ δὲ ἐκ τῶν
 ἄλλων ἀκμὴν ἐπιχειροῦντα, τὰ δὲ ἐ-
 πὶ τοῖς ἄλλοις ἐφῶδον· ὡς δὲ τὸν τῆς
 εἰα, προσῆλθε τὰς σημείας τοῖς πολεμίοις.
 οἱ δὲ Μακεδόνες ἔδωκε τὸν πρὸς ἑαυτὰς ἔχοντες,

A & quamvis pleraque partes phalan-
 gis in itinere adhuc pergebant, & ad
 tumultos accedebant; vniuersæ tamen
 pugnae aleam è re nata subire est coa-
 ctus. Igitur acceptis iis qui præliaban-
 tur, omnes hos in dextro cornu pedi-
 tes equitesque congregauit. cetratis
 & phalangitis præcepit, vt aciem pro-
 fundiorem duplo efficerent, & in
 dextra parte ordines vt densarent. Eo
 facto, quia iam hostes aderant, pha-
 langitis data est tessera, vt demissis sa-
 rissis hostem inuadant; expeditis, vt
 B supra Romanæ aciei cornua ordines
 porrigant. Quo etiam tempore, Quin-
 tius velitibus receptis in aciei inter-
 ualla, pugnam commisit. Et quum fa-
 ctus esset concursus magna vi & cum
 clamoribus insanum magnis: (nam
 & acies utraque consuetum illum
 præliantibus clamorem simul sustulit;
 & qui extra prælium erant, dimican-
 tium alacritatem suis acclamationi-
 bus excitabant;) prorsus terribile spe-
 ctaculum cerneret, quodque spectan-
 tium animos præ anxietate conster-
 naret. Qui in dextra parte regis aciei
 stabant, ij pugnam admodum secun-
 dam faciebant: nam & de superiore
 loco hostem petebant; & ipso quasi
 pondere ordinationis suæ vincebant;
 & genere quoque armorum ad præ-
 sentem dimicationem accommoda-
 tissimo, longè præstabant. Iam quod
 ad reliquas partes Macedonici exer-
 citus attinet, partim dimicantibus suis
 coherentes, procul ab hoste erant
 summoti; partim altitudinem col-
 lium recens emensi, in verticibus
 sese ostendebant; pars nempe aciei
 laxa. Titus postquam videt phalangis
 impetum sustineri à suis non posse, ve-
 rum sinistram aciem iam esse impul-
 sam, & multis occisis, cæteros è prælio
 sensim se recipere; nullam denique
 nisi in dextra acie spem salutis su-
 peresse, eò sese confestim contulit.
 ibi conspiciens hostium alios decer-
 tantibus adherere, alios è summis
 collibus cum maxime descendere,
 nonnullos ipsius tumultorum vertici-
 bus insidere, elephantibus ante a-
 ciem constitutis, signa in hostes intu-
 lit. Macedones enim uero, qui neque
 E ducem habebant ad signum dandum,

nec cogere se in vnum corpus, & propriam phalangis figuram constituere poterant, (tum quia difficultates locorum impediabant; tum etiam, quod vestigia pugnam conferentiū sequentes, in modum procedētis agminis, nō autem aciei instructæ, erant dispositi;) ne primum quidem impetum Romanorū ex propinquo vires cōferentium exceperunt; sed à principio statim ab elephātis perturbati, sic vt ordines cōfunderent, in fugam inclinarunt. Fugientes istos plerique Romani sunt insecuti. Erat inter hos Tribunus quidā militum, quem signa non amplius viginti sequebantur. hic salubri consilio ē re nata apud se excogitato, ad vniuersam victoriam magnum fecit momentum. Cernens enim Philip-pum longe vltra reliquam aciem suam progressum, læuam Romanæ aciei partem ipso quasi pondere obteren-tem; dextimis qui non ancipitem iam victoriam obtinebant relictis, ad pugnantes se cum suis auertit; quorum à tergo vt constitit, Macedones auersos inuadit. Ac quoniam ea phalangis ratio est, vt retrorsum conuertere se, & prælia viritim capessere nequeat, Tri-bunus proximum quemque Macedo-num, qui defendere ipsi se non pote-rant, cadere non destitit, donec proie-ctis armis fugam arripere hostes sunt coacti; quum etiam à fronte Romani qui in fugam inclinauerant, signis conuersis ipsos pariter vrgerent. Rex Philippus initio, quod modò dice-bam, ex illa parte in qua ipse erat, cōie-cturam de vniuersa pugna faciēs, ple-nam sibi victoriam haut dubie spon-debat. Tum verò vt repente videt Macedones arma proiicere, eorūm-que tergis hostes incumbere, prælio paullulum excedens cum equitibus & peditibus paucis, quo loco esset rerum summa cepit contemplari. Et quum animaduertisset, Romanos qui læuum cornu persequēbātur summis iā colli-bus appropinquare; subito cōgregata Thracū & Macedonum, quātam ma-ximā poterat, manu, fugam adornauit. Titus interim fugiētes persequēbatur: qui dum in colles acie erigit, sinistros Macedonū ordines in summos verti-ces tātum quod peruenisse offendit; à quib. pugna lacesēdis ideo abstinuit, quia sarissas tenebāt in altum erectas.

A οὐτε συστῆσαι δυναμῆμοι καὶ λαβεῖν ὃ τῆς φάλαγγος ἴδιον σχῆμα, ἀλλὰ τε καὶ τῆς τοῦ πύου δυσχερείας, καὶ ἀλλὰ ὃ τοῖς ἀγωνιζομέ-νοις ἐπὶ μῆκος πορείας ἔχον ἀγῶνιστον, καὶ μὴ παρὰ τῆς ἐξουσίας, ὅθεν παρορμίζαντο τοὺς Ρω-μαίους εἰς τὰς χεῖρας ἐπὶ δι' αὐτῶν ὅτι τῆς φάλαγγος καὶ ἀσπασθῆναι ἐκκλιναι. Οἱ μὲν οὖν πλείους τῶν Ρωμαίων ἐπὶ μῆκος τοῦτο ἐκτυγον, εἰς δὲ τῆς χεῖρας τῆς αἰμα τοῦ-τοις σημείας ἔχον οὐ πλείους εἶχον, καὶ πρὶν αὐτὸν τὸν τῆς χεῖρας κατὰ συνφρο-νίας ὃ δὲον εἶη ποιεῖν, μαγάλα σινε-βάλλετο πρὸς τὴν τῶν ὅλων κατόρθωσιν. Θεωρῶν γὰρ τοὺς πρὸς τὸν Φίλιππον ὅτι πολὺ παρορμίζοντες τῶν ἄλλων, καὶ πιέ-ζοντες τὴν βάσει ὃ σφέτερον δυνάμειον, ἀπολιπὼν τοὺς ὅτι τῆς διέξουδ' ἡκῶντας ἡ-δὴ κατὰ φανῶς, ὅτι τῆς δὲ ὅτι τοῖς ἀ-γωνιζομένοις, καὶ κατόπιν ὅτι τῆς μῆκος, παρορμίζοντες κατὰ τὸν τοῖς Μακεδόσι. Τῆς δὲ τῶν φάλαγγος χεῖρας ἀδυνατοῦ κα-τὰ τῆς ἐκ μετὰ βολῆς καὶ κατ' αἰδρα κιν-δυνάσει, ὅτι μὲν ἐπὶ καίτοι κτείνων τοὺς ἐν ποσὶν, οὐ δυναμένοις αὐτοῖς βοηθεῖν, ἔως οὐκ ἴσταντες τὰ ὅπλα, φέγγειν ὑπογ-καίθησαν οἱ Μακεδόνες· σινεπλημύων αὐτοῖς ἐκ μετὰ βολῆς καὶ τῆς κατὰ πρὸς-σωπὸν ἐγκληκίπτει. Οὐ δὲ Φίλιππος ἐν μὲν τῆς ἀρχῆς, κατὰ τὸν εἶπα, τεκ-μαρῆμος ἐκ τῆς κατὰ αὐτὸν μέρους, ἐ-πίπτειτο τελείως ἡκῶν· τότε δὲ σινεπλημύ-μῆκος ἀφ' ὧν ἱπποκῶντας τὰ ὅπλα τοῖς Μα-κεδόσι, καὶ τοὺς πολεμίοις κατὰ τὸν τοῦ παρορμίζοντες, βραχὺ ἡμῶντος ἐκ τῆς κινδυνῶν μετ' ὀλίγον ἱπποκῶν καὶ πε-ζῶν, σινεπλημύων τὰ ὅπλα· κατὰ μῆκος δὲ τοὺς Ρωμαίους κατὰ ὃ δὲ δῶγμα τῆς λαοῦ κέρως τοῖς ἀκροῖς ἡδὴ παρορμίζ-ζοντες, ἐκκλιναι . . . . πλείους ἐκ τῆς χεῖρας σινεπλημύων τῆς Θεακῶν καὶ Μα-κεδόνων. Τίτιος δὲ τῆς φέγγειν ἐπὶ μῆκος, καὶ κατὰ λαβὼν ἐν τῆς ὑποβολῆς ἀρ-πὶ τῆς ἀκροῖς ὅτι τῆς λαβούσας τὰς δυνά-μεις πᾶσι τῆς Μακεδόνων, τῆς μὲν . . . . ἐπίτη, τῶν πο-λεμίων ὅρως ἀναχρίπτει τὰς χεῖρας.

ὅσῳ ἔπος ἔστι ποιεῖν τοῖς Μακεδόσι, ὅταν ἢ
 παρὰ δίδωσι αὐτοὺς, ἢ μετὰ βάλλοντα πρὸς
 τοὺς ὑπειαιτίους. μετὰ δὲ ταῦτα πυδύμα-
 ρος τ' αἰτία τῷ συμβαίνοντι, παρὰ κατεῖχε
 τοὺς μετ' ἐαυτῷ, φείσασθαι κρίνει τ' ἀποδύ-
 δειλαιχέων. ἀκμὴν δὲ τ' Τίτου ταῦτα ἔλα-
 ρουμένην, τῇ δὲ παρηγορημένην ἰσὺς ὑπὸ πτε-
 σόιτις αὐτοῖς ἐξ ὑπερδεδίχτου, προσφέρει
 πὰς χεῖρας· καὶ τοὺς μὲν πλείους διέφυγον,
 ὀλίγοι δὲ ἰσὺς διέφυγον ῥίψαντες τὰ ὅπλα.
 παρὰ γὰρ δὲ τ' κινδυνὸς σιωπῆς εἰλη-
 φότος, καὶ κραυγῶν τῇ δὲ Ρωμαίων, ὁ μὲν Φί-
 λιππος ἐποιεῖτο τὴν ἀποχώρησιν ὡς ὑπὸ τῇ
 Τέμπῃ. Καὶ τῇ μὲν παρὰ τῇ Αλεξάν-
 δρῃ καλυμένῃ πύργῳ ὑπὸ τῇ δὲ ὑπε-
 ρείᾳ παρελθὼν εἰς Γόνοις ὑπὸ τ' εἰσβολῇ
 τῇ Τεμπῶν, ἐπέμεινε βαλόμενος αἰαδέξασθαι
 τοῖς ἐκ τῆς φυγῆς αἰασσομένοις. Οἱ δὲ Ρω-
 μαῖοι μέγας μὲν πῖος ἐπακολουθήσαντες τοῖς
 φεύγοντι, οἱ μὲν ἐσχύλῳ τοὺς περὶ τῆς
 οἱ δὲ τῆς ἀχμαλώτους ἡδονῆς, οἱ δὲ πλείους
 ὤρμησαν ἐπὶ τ' διαρπαγῇ τῇ δὲ πολέμῳ
 χάρακας. εἶτα δὲ κατὰ βάσιν τοῖς Αἰτω-
 λούς παρεμπιπτόμενος, καὶ δόξαντες περιεῖχ-
 ῃ σφίσι κατὰ κράτος ὠφελείας, ἤρξαντο κα-
 ταμύμεσθαι τοῖς Αἰτωλοῖς, καὶ λέγειν πρὸς
 τ' ἑαυτοὺς, ὅτι τοὺς μὲν κινδυνὸς αὐτοῖς ἐ-
 πιπείη, τ' δὲ ὠφελείας ἄλλοις παρὰ κατε-
 ρχε. καὶ τότε μὲν ἐπαυλόμενοι εἰς τ' ἐαυτῶν
 ἐπαυλόμενοι, ὑπὸ τῇ εἰς τ' ἐπαυλόμενοι,
 ἄμα μὲν ἡδονῆς τοῖς ἀχμαλώτοις, καὶ
 τῇ λειπόμενῃ τ' σκύλῳ· ἄμα δὲ παρὰ τῇ
 ποσειδῶνι τ' πορείᾳ ὡς ὑπὸ Λαέρῳ. Επα-
 σον δὲ τ' μὲν Ρωμαίων πρὸς τοῖς ἐπὶ λαοῖς·
 τῇ δὲ Μακεδόνων ἀπὸ τῶν μὲν οἱ πόλεις,
 εἰς ὁκακισμῶν· ζωρεῖα δὲ ἐδύσαντο οὐκ
 ἐλατῆς περὶ κακισμῶν. Καὶ τ' μὲν ἐκ Θε-
 σsalία ἡρομένης παρὰ Κωὸς κεφαλὰς Ρω-
 μαίων καὶ Φιλίππου μάχης, τοῖς ἀπὸ τῆς
 τίλος. Εἰς δὲ καὶ μὲν τ' ἐκ τῇ βίβλῳ
 ἐκ ἐπαγγελίας κατὰ λατῶν, ὅτι λατῶν τ' ἀρμό-
 ζοντα κατῶν, σύγκρισιν ποιήσονται τ' κατὰ πλο-
 μῇ Ρωμαίων καὶ Μακεδόνων, ὁμοίως δὲ καὶ τ' συν-
 τάξας τ' ἐκαστέρῳ, τί ἔλατῶν ἀλλήλων
 πρὸς τ' χεῖρας, καὶ ἡ πρὸς τ' βέλῳ· ἰὺν ἐπ'
 αὐτῶν τ' παρὰ τῇ πειρασμῇ τ' ἐπαγγελίας

A Macedonibus ea consuetudo est, quo-
 ties aut deditionem, aut transitionem
 ad hostes faciunt. Facti deinde caus-
 sam percontatus Imperator, imperum
 eorum quos secum habebat inhibuit,
 æquum esse iudicans, ut paucis
 parceret. verum hæc dum cogitabat
 Titus, quidam ex antesignanis de su-
 periore loco irruentes, manus cum ip-
 sis conferunt. multos eorum isti letho
 dederunt: pauci armis proiectis fuga
 sibi consuluerunt. Postquam omni ex
 parte prælium erat confectum, & Ro-
 mani victoriam obtinebant, Philippus
 B versus Tempe se recepit. Primo die
 circa Tutrim Alexandri, ut vocant,
 quum tetendisset; sequenti, ut Gon-
 nos peruenit, qui locus est in ipso Tē-
 pium aditu, substitit, eo consilio ut
 eos qui fugā euassissent, expectaret.
 Romani aliquantisper fugientes inse-
 cuti, mox alij ad detrahenda mortuis
 spolia; alij ad captiuos in vnum lo-
 cum cogendos; plures ad diripienda
 castra hostium se conuertunt. Ac
 quoniam Ætolos eò iam irrupisse
 offenderunt, præda sibi debita frau-
 dari se rati, queri de Ætolis cepe-
 runt, & Imperatori dicere; Peri-
 cula ipsum quidem sibi imperare;
 at prædam aliis concedere. Tunc
 sane in castra sua reuersi, noctem
 ibi egerunt: inseguto verò die, si-
 mul captiuos & quod erat reliquum
 spoliū coëgerunt in vnum: si-
 mul pergentes ire, Larissam petie-
 runt. Ceciderunt eo prælio è Roma-
 norum exercitu circiter septingenti;
 è Macedonibus verò desiderati sunt,
 ut omnes vna summa complectamur,
 D hominum circiter octo millia. ca-
 pti sunt viui non pauciores quin-
 que millia. Atque hic fuit exitus e-
 ius prælij, quod ad Cynoscephalas
 in Thessalia cum Philippo Roma-
 ni fecerunt. Ego vero qui in sex-
 to huius operis sum pollicitus, me
 ubi forem nactus occasionem, ar-
 maturæ Romanorum & Macedo-
 num comparationem instituturum,
 similiterque ordinationis aciei v-
 trisque propriæ; qua re alteri ab
 alteris differant, siue quæ deterior,
 E siue quæ melior sit: nunc in ip-
 sis rebus gestis, quod promissi rea-
 pse præstare conabor. Quoniam

enim Macedonica ordinatio superioribus temporibus consuetas Asiaticis hominibus, & Græcis dispositiones (quod sæpe ipsis rerum experimentis est probatum) vincebat: pariterque Romani Africæ populos, & omnes qui sunt in Europa occidentem versus: nostra verò memoria non semel, sed sæpius vsuuenit, ut tum acies horum, tum ipsi viri inter se committerentur, utile fuerit ac pulchrum, scrutari discrimen, & causam inuestigare, propter quam Romani vincant, & in bellicis certaminibus palmam referre soleant. ne Fortunæ hoc attribuentes decus, beatos dumtaxat temere sine ratione victores, quod vanissimi quique mortalium faciunt, prædicemus; sed ubi veras causas nouerimus, certa ratione & laudemus duces & miremur. Ac de præliis quidem quæ Romani cum Hannibale conseruerunt, & cladibus quas in iis acceperunt, pluribus iam non est agendum: nam iis cladibus neque armorum genus, neque instruendæ aciei ratio causam præbuerunt; sed cum dexteritas, tum capitale Hannibalis ingenium, eas nobis Romano ignominias imposuerunt: quod nos in ipsis certaminibus exponendis quum demonstrauerimus, dictis nostris fidem astruit, primum quidem ipse belli exitus: nam simulac Romanis Imperator est exortus ingenij viribus Hannibali par & similis, illicet victoria eisdem est secuta: deinde Hannibal ipse; qui damnato genere armorum prius consueto, post primam statim victoriam quam de Romanis est consecutus, armis ipsorum copias suas quum armasset, iisdem perpetuo deinceps est vsus. Pyrrhus sane non armis dumtaxat, verum etiam milite Italico uti solitus; in bello aduersus Romanos signa Italicorum & cohortes phalangis more instructas, alternatim in acie collocabat. qui tamen, ne sic quidem, vincere potuit; sed ancipites semper certaminum exitus habuit. Hæc necessariò præfanda mihi erant, ne quid esset, quod sententiæ super his reb. nostræ, vel in speciem repugnaret. redeo nunc ad institutam comparisonem. Enimvero perspicuum est multis rationibus, retinente phalange proprietatem suam & vires

A ἐπὶ τέλος ἀγαγῶν. Ἐπεὶ γὰρ ἡ μὲν Μακεδόνων
 συντάξις ἐν τοῖς πρὸς ἑξήκοντα, δι' αὐτῶν τῶν
 ἔργων ἀφαιδύουσα τὴν πῦρκα, ἐκείνη τὴν περὶ
 τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἑλληνικῶν συντάξιν· ἡ δὲ
 Ῥωμαίων τὴν περὶ τὴν Λιβύην καὶ τὴν περὶ τὴν
 Εὐρώπην περιπατοῦσαν ἐθνὴν ἀπορύτων·
 ἐν δὲ τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις, οὐχ ἅπασι,
 ἀλλὰ καὶ πλεονάκις γέγονε ὑπόπαις τῶν παύσεων
 καὶ τῶν αἰσθῶν πρὸς ἀλλήλους ἀφ' ἑκαστοῦ
 χρόνου καὶ καλὸν αὐτῶν εἶναι τὴν ἀφαιδύουσαν
 ἐργασίαν, καὶ πρὸς τὴν συμβαίνουσαν Ῥωμαίοις
 ὅπως αὐτῶν, καὶ ὅπως αὐτοῖς ἐκφέρεται τῶν
 περὶ πόλεμον ἀγόνων· ἵνα μὴ Τύχῃ λήσῃ-
 τις, μόνον μακαρίζωμεν τοὺς κρατυῶντας
 ἀλόγως, καθάπερ οἱ μάταιοι τὴν αἰσθῶνται·
 ἀλλ' εἰδότες τὰς ἀληθεῖς αἰτίας, ἐπαινεῖμεν καὶ
 θαυμάζωμεν καὶ λόγον τοῖς ἡγουμένοις. Πε-
 ς μὲν οὖν τὴν πρὸς Ἀντίοχον ἀγόνων γεραιό-
 των Ῥωμαίοις, καὶ τῶν ἐν τοῖς ἐλαττω-
 μέτων, ὅθεν αὐτοῖς πλείω λέγειν· οὐ γὰρ
 πρὸς τὴν καλοπλοσίαν, ὅθεν πρὸς τὴν σὺν-
 ταξιν· ἀλλὰ πρὸς τὴν ἐπιδεικτικότητα τὴν
 Ἀντίοχου καὶ τὴν ἀγχινοῖαν ἀνείπωτοι τοῖς
 ἐλαττωμασί. δὴλον δὲ τὸ πεπονημένον ἡ-
 μῖς ἐπ' αὐτῶν ὑποδουκνύοντες τῶν ἀγ-
 γων. μὲντοι δὲ τοῖς ἡμετέροις λόγοις, πρὸς
 τὸν μὲν ὅτι τέλος τῶν πολέμων· πρὸς ἡμι-
 οῦ γὰρ ἐρατηγῶν τοῖς Ῥωμαίοις, πρὸς πλη-
 σίας δυνάμειν ἔχοντες Ἀντίοχον, παχέως καὶ ὅ-
 πως συνεξηκολούθησε τοῖς πρὸς ἡμετέροις
 εἴπα καὶ τοῖς Ἀντίοχον, ἀποδοκιμάσας τὸν ὅτι
 ἀρχῆς αὐτοῖς ὑπαρχόντα καλοπλοσίαν, ἅ-
 μα ὅτι καὶ τὴν πρὸς τὴν μάχην, πρὸς ἡ-
 μα τοῖς Ῥωμαίοις ὅπως καλοπλοσίαν τὰς
 οἰκίας δυνάμεις, τοῖς διετέλει χρώμε-
 νος τὴν ἑξῆς χρόνον. Πύρρος γὰρ μὲν ὁ μόνον
 ὅπως, ἀλλὰ καὶ δυνάμεισι Ἰταλικῶς συλ-
 ληται, πῆναι ἐνδεῶς σημαίας καὶ ἀπείραν
 φάλαγγας ἐν τοῖς πρὸς Ῥωμαίους ἀ-
 γῶσι. ἀλλ' ὅμως, οὐδ' οὕτως ἐδυνάτω καὶ,
 ἀλλ' αἰεὶ πως ἀμφιδόξα τὰ τέλη τῶν κινδύ-
 νων αὐτοῖς ἀπέβαρε. πρὸς μὲν οὖν τοῖς ἀ-
 νακτοῖσι ὡς πρὸς τὴν, χάριν ὅτι μηδὲν ἀν-
 τιμπαίνει τὴν ἡμετέραν ἀποφάσιν. ἐπομένως
 δ' ὅτι τὴν πρὸς ἡμετέραν συλληται. Ὅτι μὲν
 ἐργασίας τὴν φάλαγγος τὴν αὐτῆς ἰσχύτητα καὶ

Sff iij

διώαμιν, ὅθεν αὖ ὑποστάντες ὑπερσώπον, ὅθεν μείνας τὴν ἐφοδὸν αὐτῆς, δι' ἡμέρας κα-
ταμαρτυροῦν ἐκ πολλῶν. Ἐπὶ γὰρ ὁ μὲν αὐτῶν
ἵσταται σὺν τοῖς ὅπλοις ἐν τοῖσι ποσὶ καὶ
τῆς ἐπαγωγῆς πυκνώσει. ὁ δὲ τῶν ἑρισ-
σῶν μέγας ὅστις καὶ μὲν τὴν ὁρμήν
ὑποδύσει ἐκκαίδεκα πήγας, καὶ δὲ τὴν
ὑπερβολὴν τὴν πρὸς τὴν ἀντιπαρὰ δεκάτισ-
τον· πύτων δὲ πύς τετραπλάσι ἀφαιρεῖ ὁ
μέγας τῶν χειρῶν ἀφάρτημα, καὶ ὁ κα-
τόπιν σπικωμὰ τῆς ὑπερβολῆς· φανερὸν ὅ-
τι τοὺς δέκα πήγας ὑπερπίπτει αἰάγκη τὴν
ἑρισσῶν πρὸς τῶν ἑμισσῶν ἑκάστου τῶν ὅπλι-
τῶν, ὅταν εἴη δι' ἀμφοῖν τῶν χειρῶν ὑπε-
ρβολή· ὅτι πύς πολεμίου. ἐκ δὲ πύ-
του συμβαίνει, ὅτι μὲν τῶν δολιχέρων καὶ τεί-
λου καὶ τετάρτου πλῆθος, ὅτι δὲ τῶν πέμπτου
ζυγῶν ἑρισσῶν δύο ὑπερπίπτει πήγας πρὸς
τῶν ὑπερπαρατῶν, ἐχούσης τῆς φάλαγγος τὴν
αὐτῆς ἰσότητά καὶ πυκνώσει κατ' ἐπίστασιν
καὶ ὑπερπαρατῶν, ὡς Ὁμηροῦ ὑποδείκνυ-
σιν ἐν ὑπότοις·

Αἰεὶς δ' ἀπιδ' ἐρεῖδε, χόρις χόριον, αἰέ-
ρα δ' αἶψα.

Ψαυοὶ δ' ἰπποκρυμὶ κέρυκος λαμπεροῖσι φά-
λοις

Νόοντων· ὡς πυκνοὶ ἐφίσταται ἀλλή-
λοις.

Τούτων δὲ ἀντιπαρὰ καὶ καλῶς λεγομένων,
δῆλον ὡς αἰάγκη καὶ ἕκαστος τῶν ὑπερ-
παρατῶν ἑρισσῶν ὑπερπίπτει πέντε, δύοι πή-
γας ἀφαιρούσας ἀλλήλων καὶ μῆκος.
ἐκ δὲ τούτου βέβαιον ὑπὸ τὴν ὅψιν λαβεῖν ὅ-
τι τῆς ὅλης φάλαγγος ἐφοδὸν καὶ ὑπερβολὴν,
ποῖα ἴσα εἰς εἶς, καὶ πᾶσα διώαμιν ἔ-
χει, ἐφ' ἐκκαίδεκα ὁ βάθος οὖσαν. ὡς οὖν
πέμπτοι ζυγῶν ὑπερπαρατῶν, ταῖς μὲν ἑρι-
σῶν ὅθεν οἰοῖται εἰς συμβαλέσθαι πρὸς
τὸν κίνδυνον· ὁ δὲ πρὸς τοῖς ποιοῦνται κατ' αἰ-
δρα τὴν ὑπερβολήν· ὁ δὲ τοῖς ὅμοις τῶν
ὑπερπαρατῶν ἀντιπαρὰ φέρει, χα-
ρειν τῶν καὶ χερσὶν τῶν ἀσφαλίζων
τῆς ἐκπαύσεως, εἰργασθῶν τῇ πυκνώσει τῶν
ἑρισσῶν ὅσα τῶν βελῶν ὑπερπαρατῶν
ὑπερπαρατῶν φερόμενα, διώαται ὑπερπαρατῶν

A nihil quicquam posse reperiri, quod
à fronte ei resistere, aut eius incum-
bentis impetum sustinere valeat.
Quoties densatio fit aciei ad certamē,
consistit vir vnā cum armis in tribus
pedibus. Sarissæ vero longitudo, vt
quidem vetus institutum erat, cubi-
torum est sexdecim: sed vt postea ad
veram pugnam fuit aptata, quatuor-
decim. huius porro mensuræ quatuor
absūmit cubitos spatium inter manus
ambas, vnā cum libramento posticæ
partis vltra illud quod prætenditur.
B Quæ quum ita sint, liquet sarissam
cuiusque armati, quando ambabus
manibus in hostes illam porrigit, cu-
bitos decem vltra eius corpus neces-
sario protendi. vnde fit, vt secundi
quidem & tertij ac quarti ordinis, si-
ue iugi, sarissæ plures cubitos; quinti
vero duos tandem protendantur an-
te præcedentium ordines; si modò
phalanx proprietatem suam obtineat,
& conuenienter sibi densata sit, ratio-
ne cuiusque armati, siue ponē, siue ad
latus stantis: quam hisce versibus Ho-
merus ostendit.

C Scutum scuto hæsit, galeæ galea, ar-
que viro vir:

Et crista è conis tangebant se inui-
cem equina

Nutantur; serie vt densa pressere
virum vir.

Quæ verè & præclare quum dicantur,
apparet necesse esse, vt singuli eorum
qui in primo stant ordine, quinas præ
se prominentes sarissas habeant, inter
quas ratione longitudinis binum cu-
bitorum erit discrimen. Iam quum
phalanx à fronte introrsus in sexde-
cim armatorum ordines pateat, faci-
le cuius est ex antedictis ob oculos
sibi ponere, quantam vim par sit
ipsam habere, cum porrectis sarissis
in hostem incumbit. Porro armati qui
ordinem, siue iugum, quintum exce-
dunt; sarissis illi quidem pugnam ad-
iuuare nihil queunt; eamque ob causā
sam viritum illas non prætendunt: sed
ad humeros præcedentium inclinatas
& sursum spectantes eas gestant, vt a-
ciei securitatem ab eo qui supra verti-
cem est loco præstent; densitate saris-
sarū iis telis obstante, quæ impetu suo
vltra primos ordines delata, incidere

in posteriores possent. at pondere ipso corporis iidem, quoties inducta est in hostem phalanx, dum antecedentes urgent obnitendo, & impressioni vim atque violentiam adiiciunt, & ordinibus primoribus retro se auertendi omnem penitus facultatem adimunt. Eiusmodi quum sit & phalangis vniuersæ, & partium eius ratio ac dispositio; sequitur ut armaturæ atque instructionis aciei Romanæ proprietates & differentias ad comparandum exponamus. Consistunt sane etiam Romani cum ipsis armis, in trium pedum spatium. Sed quum in eorum pugna singuli armati sese moueant, quia corpus scuti obiectu defendunt, in omnem partem vnde quis ictum minetur, subinde se conuercentes, iidemque cæsim pariter & punctum gladiis feriant; nemo non intelligit oportere, ut aliquantum vacui spatij habeant quo distent alter ab altero. Id autem spatium, si volumus ipsos munia sua commode exsequi, trium erit minimum pedum, tum ratione eorum qui ad latus, tum eorum qui ponè stant. Ita fiet ut Romanus miles vnus duos phalangitas primi ordinis habeat sibi oppositos; adeo ut sarissis decem illi sit occurrendum, & cum iis decertandum. quas neque cadere, quantumvis præcipiti feratur celeritate, quisquam poterit vnus; neque perumpet facile. quum quidem posteriores ordines prioribus nihil conferre valeant, neque ut violentius ipsi irrumpan, neque ut gladij eorum efficaciore ictu feriant. Ex his quiuis intelligat, nullam aciem esse posse tam firmam, ut impressionem phalangis à fronte sustinere queat; si modo illa, ut initio dicebam, proprietatem suam & vires obtineat. Quænam igitur caussa est, cur vincant Romani, & cuius rei gratiâ qui phalangibus vtuntur, clades accipiunt? Quia bellicorum quidem certaminum & tempora & loca sunt incerta, atque indefinita; phalangi verò vnum est tempus, vnus locus, vnus modus quibus perficere opus suum queat. Quod si qua necessitas aduersarios compelleret, quoties controuersias de summa rerum acie decernere parant, temporibus ac locis phalangi aptis sese accommodare; rationi sit consentaneum, eos qui pha-

A πρὸς τοὺς ἐφεστώτας. αὐτοὶ γὰρ μὲν πρὸ τῆς
θυμαλὸς βαρεῖ κατὰ τὴν ἐπαγωγὴν πί-
ζοτες οὗτοι πρὸς πρηνυμένους, βιαίως μὲν
ποιοῦσι τὴν ἐφοδὸν, ἀδυνάτοι δὲ πρὸς πρην-
υμένους τὴν εἰς τὸν πύπαιον μεταβολὴν. Τοι-
αύτης οὗσης πρὸς τὴν φάλαγγα ἀφαιρίσως
καὶ κατόλου καὶ κατὰ μέρος, ῥητὸν αὖ εἶναι
καὶ τῆς Ρωμαίων κακοπλίστου καὶ τῆς ὅλης
συντάξεως τὰς ἰδιότητας καὶ διαφορὰς ἐκ
τῆς ἀφαιρίσως. Ἰσχυται μὲν οὖν ἐν τριῶν ποσὶ
μέτρᾳ τῶν ὀπλῶν καὶ Ρωμαῖοι. τῆς μάχης
B δὲ αἰεὶς κατ' αἰδρα τὴν κίνησιν λαμβαν-
ούσης δὲ τὸ πρὸ μὲν θυρεῶ σκέπειν τὸ σῶ-
μα συμμετακινημένοι αἰεὶ πρὸς τὴν τῆς
πληγῆς κατὰ τὴν μαχαίρα δὲ ἐκ κατὰ-
φορὰς καὶ ἀφαιρίσως ποιῶσαι τὴν μά-
χην· πρὸφανές ὅτι χάλασμα καὶ ἀφαι-
ρῶν ἀλλήλων ἔχον διότι τοὺς αἰδρας ἐλαχ-
στον ῥῆς πόδας κατ' ἐπιτάτῃ καὶ κατὰ πα-
ρατάτῃ, εἰ μέλλουσιν ἐκχεῖν πρὸς τὸ
δίον. ἐκ δὲ τούτου συμβαίνει τὸν ἕνα Ρω-
μαῖον ἵστασαι κατὰ δύο πρηνυμένους τῆς
C φάλαγγος, ὥς πρὸς δίκην ὑπὸ αὐ-
τῶν γίνεσθαι τὴν ἀπομόνησιν καὶ τὴν μά-
χην· αὐτοὶ οὐτε κήποινα τὸν ἕνα κατὰ τὴν
συντάξιν, ὅταν ἀπαξ συνάψωσιν εἰς
τὰς χεῖρας· οὐτε βιάσασθαι ῥάδην, μη-
δὲν γὰρ τῆς ἐφεστώτων δυναμίδων συμβαλ-
λεσθαι πρὸς πρηνυμένους, μήτε πρὸς τὴν
βίαν, μήτε πρὸς τὴν τῆς μαχαίρας ἐνέρ-
γῃαν. Ἐξ ὧν διχατομήσθαι ὡς οὐχ αἰὼν τε
μείναι κατὰ πρηνυμένους τὴν τῆς φάλαγγος
D ἐφοδὸν ὁρῶντα, πρηνυμένους γὰρ τὴν αὐτῆς
ἰδιότητα καὶ δυνάμιν, ὡς ἐν τῇ ἀρχῇ εἶ-
πα. Τίς οὖν αἴτια τῆς νικῆς Ρωμαίων, καὶ
πὶ τὸ σφάλλον ὅτι πρὸς τῆς φάλαγγος χρω-
μένους; Ὅτι συμβαίνει τὸν μὲν πόλεμον
ἀορίστους ἔχειν καὶ τοὺς κατὰ μέρος καὶ τοὺς
τόπους τοὺς πρὸς τὴν χεῖρα· τῆς δὲ φά-
λαγγος ἕνα κατὰ μέρος εἶναι καὶ τόπον, ἐν ᾧ οἱ
ἐν οἷς δυνάται τὴν αὐτῆς χεῖρα ἐκπι-
λεῖν. Εἰ μὲν οὖν τις ἴδῃ αἰτίαν τῆς αἰ-
νιπάλους εἰς τοὺς τῆς φάλαγγος κατὰ μέρος καὶ
E τόπους συγκαταβαίνειν, ὅτι μέλλουσιν κρι-
νεσθαι πρὸς τῆς ὅλων· εἰς ἃς ἴδῃ τὸν ἀρ-
πὶ λόγον αἰεὶ φέρεσθαι τὸ πρηνυμένους

ταῖς φάλαγγι χρωμένοις. Εἰ δὲ διωγὰν
ἐκκλίνῃ, καὶ τὸ ποιεῖν ῥαδίως, πῶς αὖ
ἐπὶ φοβερῶν εἴη τὸ περὶ κειμένον σῶμα;
Καὶ μὲν ὅτι χρεῖαν ἔχῃ πέπων ἐπιπέδων
καὶ ψιλῶν ἢ φάλαγγ, πρὸς δὲ βύταις μη-
δὲν ἐμπόδον ἔχοντων, λέγω δὲ οἷον παρῆς,
ἐκρήμαξα, σιναλκίαις, ὄφρσι, ῥεῖδρα
ποταμῶν, ὁμολογούμενοι ὅτι πάντα γὰρ
τὰ περὶ κειμένα παρὰ ποδίζεσθαι καὶ λυεῖν
τίω ποταμῶν τάξιν ἰχθῶν γίγνεται. Διότι
δὲ εἶρεν τόποις ποτὲ μὲν ὅτι ἐσθλούς εἴχου-
σι, ποτὲ δὲ καὶ πλείους, ὥς οἱς μηδὲν τι τει-
εῦποι ὑπαρξῇ, σχεδὸν ὡς εἰπεῖν ἀδυνάτον
ἔστιν, εἰ δὲ μή γε, τελείως ἀσάμηνον καὶ τῷ-
τὸ πᾶς αἰ τις ὁμολογήσειεν. Οὐ μὲν δὲ
ἔστι τόποις εὐρησθαι τοιούτους. ἔαν οὖν οἱ
μὲν πολεμῶντες εἰς μὲν βύταις μὴ συλ-
καταβαίωσι, περὶ ποταμῶν δὲ πορθῶσι
ταῖς πόλεις καὶ τῶν χωρῶν τὴν τῶν συμ-
μάχων, τί τῆς ποταμῶν ἀφελος ἔσται σινα-
τάξεως; μείοντα μὲν γὰρ ὥς οἱς ἐπιτη-
δεύουσιν αὐτῇ τοῖς, οὐχ οἷον ὠφελεῖν διωγὰν
αὐτοὺς φίλους, ἀλλ' οὐδ' αὐτὴν σώζειν. αἱ
γὰρ τῶν ἐπιτηδεύων παρὰ ποταμῶν καλυ-
ψομένη ῥαδίως ὑπὸ τῶν πολεμίων, ὅταν
ἀκροῦντι κρατῶσι τῶν ὑπαίθετον. ἔαν δὲ
ἀπολείπουσα τοὺς οἰκίους τόποις, βούληται
τι περὶ εἶναι, ἀχίρως ἔσται τοῖς πολε-
μίοις. Οὐ μὲν δὲ καὶ εἰς τοὺς ἐπιπέ-
δους συγκαταβάς τις τόποις, μὴ πᾶν ἅμα τὸ
σφέτερον γρατόπεδον ὑπὸ τὴν ἐπαγωγὴν
τῆς φάλαγγος καὶ τὸν εἶα χεῖρον ὑποβά-
λη, βραχέα δὲ φυγομαχίῃ κατ' αὐτοὺς τῶν
κινδύνων χεῖρον· ἀπώρηντοι γίγνεται τὸ
συμβασιόμενοι, ὥς ὡς ποιοῦσι Ρωμαῖοι νῦν.
Οὐκ ἐπὶ γὰρ ἐκ τῶν λόγων δὲ τεκμαίρεται τὸ
νυνὶ λεγόμενον ὑφ' ἡμῶν, ἀλλ' ἐκ τῶν ἡδὴ γε-
γυότων. οὐ γὰρ ἔξισώσαντες τῶν παρὰ ταῖς
πᾶσιν ἅμα συμβάλλοις τοῖς γρατόπεδους με-
τωπῶν πρὸς τὰς φάλαγγας· ἀλλὰ τὰ μὲν
ἐφεσθῶν τῶν μερῶν αὐτοῖς, τὰ δὲ συμίσχῃ τοῖς
πολεμίοις λοιπὸν αὐτὸ ἐκπέσωσιν οἱ φα-
λαγγίται τοὺς καθ' αὐτοὺς προσβάλλοντες, αὐτὸ
ἐκπεσῶσιν ὑπὸ βύταις, λέλυσται δὲ τὸ φα-
λαγγος ἴδμεν. ἢ γὰρ ἐπόμενοι τοῖς ὑποχωροῦ-
σιν, ἢ φεύγοντες τοὺς περὶ κειμένους, ἀπολεί-

langes instruunt victoriam semper re-
laturus. Sin autem periculum à pha-
lange potest evitari, idque adeo non
magna cum difficultate fit, cur, obse-
cro, ea forma aciei instruenda, tanto-
pere metuenda censeatur? Est sane in
confesso apud omnes, opus esse pha-
langi loca plana, non arboribus vesti-
ta, nulla itera habentia impedimenta;
nullas, putà, fossas, hiatus, conualles,
clinorum supercilia, aut amnium al-
ueos. quiduis enim eorum quæ com-
memorauimus, ad impediendam sol-
uendamque cuiusmodi aciem fuerit fa-
tis. Atenim illud quoque fatebuntur
omnes, ut patentes campi modò ad
stadia viginti, modò ad plura inue-
niantur, aut omnino, penè dixerim,
fieri non posse, aut admodum rarò.
Verum esto; inueniantur loca huius-
modi. Quid? si hostes cò noluerint des-
cendere, sed passim fines incurfando,
quà vrbes, quà agros sociorum eua-
stauerint, aciei ita digestæ ecqua erit
utilitas? quippe si locis immoretur sibi
aptis, adeo prodesse amicis nihil pote-
rit, ut ne se quidem ipsa sit seruatura.
nam commineatum aduectio ab ho-
stibus nullo negotio impiedietur, vbi
semel aperta omnia loca extra muni-
tiones, nemine repugnante, suæ po-
testati subiecerint. quod si loca relin-
quens sibi apta conari aliquid volue-
rit, hostibus ex facili erit superabilis.
Sed & si in planitiem demiserit sese
aliquis, verum is phalangi contra se
venienti, exercitum suum vniuersum
vno eodémque tempore non obui-
ciens, sub ipsum discrimen pugnam
fuga declinarit, quid sit euenturum,
facile intellectu est ex iis quæ nunc
Romani faciunt. Nam quod modo
dicebamus, id non amplius argumen-
tis & rationibus colligendum, sed ex
iis rebus quæ iam sunt gestæ. Non e-
nim aciem suam Macedonicæ adæ-
quant longitudine Romani, ut copiis
vniuersis cum phalange frontem cõ-
mittant; sed virium suarum parte in
subsidiu sepositâ, alterâ cum hosti-
bus configunt. Siue igitur phalangitæ
oppositam sibi aciem impulerint, siue
ipsi ab ea fuerint impulsæ, solutum
est quod fuit phalangi proprium.
Nam aut cedentes insequendo, aut
incumbentes fugiendo, ceteram suam

aciem derelinquunt. quo factò, spæ- A
tium locúsque in quo illi stabant, ho-
stibus datur, in subsidium præparatis;
vt non iam à fronte phalangitas inua-
dant, sed vel ad latera progressi, vel
etiam à tergo, in eorum ordines ir-
rumpant. Quum ergo phalangis qui-
dem opportunitates, & quicquid est
quo illa præcipue valet, euitari facile
queant, quæ verò cōtra ipsam faciunt
nullo pacto sint euitabilia; quí potest
fieri, vt in veris pugnis discrimen ingēs
inter phalangem & Romanā aciē non
inueniatur? Iā quí necesse sit phalangi B
vtentibus per cuiusmodi loca ambu-
lare, interdū & castra facere; ad hæc lo-
ca opportuna præoccupare, obsidere,
obsideri, & in hostē incidere inde ap-
parentem vnde nemo putasset morta-
liū; sunt enim istæ omnes belli partes,
è quib. victoria vniuersa nōnunquam
pendet; nonnunquam momentum ad
eam parādā magnum faciunt: in his
omnib. Macedonica ordinatio modò
cū magna difficultate vsurpatur, mo-
dò nulli est vsui: quia miles phalāgita,
neq; per cohortes, neq; viritim operā C
potest nauare. Romanus contra, com-
mode vbíq; rem gerit. Quilibet enim
Romanus miles vbi semel armis in-
structus ad pugnā se accinxit, ex æquo
paratus est ad quemuis locū, quoduis
tēpus, quēuis hostē vndeunde ille ap-
paruerit; hoc amplius paratus est idē,
seruātq; eūdum statum & rationē, siue
cū vniuersa sua legione sit dimicādū, siue
cū eius parte, siue cū manipulo, siue
deniq; vir cū viro manū sit cōferrurus.
Quū igitur cōmodo partium vsu lōge
præstent legiones Romanorum; finem D
quoque optatum suorum cōsiliiorum,
longē melius iidem quàm cæteri cōse-
quuntur. Ego verò, vt de hisce reb. dis-
fererem plurib. verbis, propterea ne-
cessarium duxi, quod & multi Græco-
rū illo tēpore quo victi sunt Macedo-
nes, in eam repente cogitationem ve-
nerūt, vt rem pro incredibili haberent
& quæ fidē excederet: & posthac etiā
quæsituri sint multi, cur & quomodo
phalāgis instructio Romanorū arma-
turā sit deterior. Cæterum Philippus,
quū in eo certamine nihil prætermisisset,
quod à se præstari posset, vniuerso E
tamen prælio victus, vbi eorum qui è
pugna euaserunt, quantos poterat
plurimos excepisset: ipse quidem per
Tempe in Macedoniam contendit;

A ποιοι τὰ λοιπὰ μέρη τῆς οἰκείας δυνάμεως·
 ἔ' ἡρωιδίου, δίδεται τοῖς ἐφεδρῶσι τῇ
 πολεμίῳ ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ τόπος, οἱ οὗτοι κα-
 τήχον, πρὸς δὲ μικρὴν κατὰ πρῶτον
 ὁρμῇ, ἀλλὰ πρὸς αὐτοῖς πλεονεξίᾳ πρὸς
 ἑαυτοῦ καὶ κατὰ τὸν τοῖς φάλαγγας.
 ὅταν δὲ τοῖς μὲν τῆς φάλαγγος χειρὸς καὶ
 τὰ περιστήματα ῥάδῃ εἴη φυλάτταται,
 τοῖς δὲ κατὰ τῆς φάλαγγος ἀδυνατοῖν· πῶς
 οὐ μὲν αὖτε εἰς τὴν τῇ ἀφ' ἑαυτοῦ ὅτι
 τῆς ἀληθείας τῇ πρὸς ἑαυτοῦ; Καὶ μὲν
 πορὶ δυνάμει ἀφ' ἑαυτοῦ πρὸς αὐτοῦ αἰσ-
 χῆτον τοῖς χρωμένους φάλαγγι, καὶ κατὰ
 στρατοπέδου· ἐπὶ δὲ τοῖς εὐχερῶς πρὸς
 κατὰ αὐτοῦ, καὶ πολιορκησάτωι πῶς καὶ
 πολιορκησάτωι, καὶ πρὸς αὐτοῖς ὅτι φα-
 νείας πρὸς αὐτοῖς. ἀπὸ τῶν γὰρ αὐτῶν ὅτι
 πολέμου μέρη, καὶ ῥοπὰς ποῖς πρὸς δὲ νι-
 κῇ, ποτὲ αὖτε ὁλοκληρῆς, ποτὲ δὲ μεγάλας.
 εἰ οἷς πᾶσι ἢ μὲν Μακεδόνων ὅτι σινοῦ-
 ξις δύσχετος, ποτὲ δ' ἀρχετος, ἀφ' ἑαυτοῦ μὲν
 διδάσκει τὸν φάλαγγιν μὴτε κατὰ τῇ
 C γῆ, μὴτε κατὰ αὐτοῦ πρὸς αὐτοῦ χρεῖαι·
 ἢ δὲ Ρωμαίων ἀρχετος. πᾶς γὰρ Ρωμαῖος
 ὅταν ἀπὸ κατὰ αὐτοῦ ὁρμήσῃ πρὸς τὴν
 χρεῖαι, ὁμοίως ἤρμωται πρὸς πᾶσι τό-
 ποις καὶ χρεῖαι, καὶ πρὸς πᾶσι ὅτι φαίνεται. καὶ
 μὲν ἑτοιμός ὅτι, καὶ τὸ αὐτοῦ ἔχει ἀφ' ἑαυτοῦ,
 αἷ τε μὲν πᾶσι δὴ κατὰ αὐτοῦ, αἷ τε μὲν
 μέγας, αἷ τε κατὰ σημαίας, αἷ τε καὶ κατὰ αὐ-
 δρα. ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ πρὸς πολὺ τῆς κατὰ μέγας
 εὐχερῶς ἀφ' ἑαυτοῦ, πρὸς πολὺ καὶ τῇ
 D τέλει σινοῦ ξαυτοῦ τῇ Ρωμαίων πρὸς αὐ-
 τοῖς μὲν ἢ τῇ τῶν ἄλλων. Περὶ μὲν
 αὐτοῦ αἰσχυροῖς ἡγεσάμεν ὅτι δὲ πρὸς αὐ-
 τοῖς ποιήσας μὴ μὲν, ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ πρὸς αὐ-
 τοῖς τὸ χρεῖαι πολλοῖς τῶν ἑλλήνων ἀφ' ἑαυτοῦ
 βαίνει, ὅτι Μακεδόνες ἡγήσασιν, ἀπὸ τῶν δὲ
 γιγνόντων οἰκίαι· καὶ μὲν αὐτοῖς πολλὰς ἀφ' ἑαυτοῦ
 ῥήσιν, ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ πῶς λείπεται ὁ σινοῦ ξαυτοῦ
 τὸ φάλαγγος ἀπὸ τῶν Ρωμαίων κατὰ αὐτοῦ.
 Φίλιππος δὲ τὰ δυνάμει πεπονηκὸς πρὸς τοῖς
 ἀγῶνα, τοῖς δ' ὅλοις πρὸς αὐτοῖς ἐσφαλμέ-
 νος, αἰσχυροῖς ὅσοις ἐδυνατοῖς πλείστοις
 E τῇ εἰς τῆς μάχης αἰσχυροῖς· αὐτοῖς
 μὲν ὁρμήσῃ ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ Τεμπὸν εἰς Μακεδονίαν·

εἰς δὲ τὴν Λάρισα μὲν ἐπὶ τῇ περὶ τὴν ἰουκτὴν
 διεπέμφθη ἵνα τῶν ὑπαρχόντων, ἐπι-
 λήμους ἀφαιρῶν καὶ κατὰ κράτος τὰ βα-
 σιλικὰ γράμματα· ποιεῖν περὶ τὴν βασι-
 λικὴν, ὅ μιν δὲ τοῖς δυνάσταις λήδην ποιεῖ-
 ναι τὴν κατὰ κράτος. ὁ δὲ γὰρ ἦδη δὴ πρὶν
 πολλὰς ἀφορμὰς δώσει τοῖς ἐχθροῖς καὶ κατὰ
 ἑαυτὴν καὶ κατὰ τὸν φίλον, εἰ καὶ κρατήσονται
 Ρωμαῖοι τῆς ὑπομεναιότητος. ἴσως μὲν οὖν
 καὶ ἐπεὶ ἦδη τὸ συμβέβηκε, ὅ τὰς μὲν
 ἐπὶ ταῖς ἐπιτυχίαις ἐξουσίας μὴ διώσασθαι
 φέρειν αὐτοδυσπίκως, ἐπὶ δὲ ταῖς περὶ ταῖς
 εὐλαβείας ἵστασθαι καὶ ἰουκτῶν· ἐπὶ τοῖς δὲ
 μάχαις καὶ περὶ Φίλιππον τὸ γινώσκειν· δὴ-
 λον δ' εἶναι τὸ δὴ πρὶν μὲν ταῦτα ῥηθη-
 σαι. Κατὰ τὸν γὰρ καὶ τὰς δὲ ἐχθρὰς ὁρ-
 μαὶς ἐπὶ τὸ δύναιτο αὐτὸν ὁ δὲ δὴ πρὶν ἰσχυρῶς,
 καὶ πάλιν τὴν ἐπὶ τὸ χεῖρον μεταβολὴν, καὶ
 πότε, καὶ δὴ πρὶν τὴν, καὶ πῶς ἐγένετο, καὶ τὰς
 ἐπὶ ταῦτα περὶ ταῖς μετὰ ταῦτα ἐξηγη-
 σάμεθα· τὸν αὐτὸν ἔχοντα καὶ τὴν με-
 ταστάσιν αὐτὸν δηλοῦν, καὶ τὴν εὐσυχίαν, καὶ
 ἢ μεταβολὴν τοῖς ἐπὶ τῆς τύχης ἐλαττώ-
 μασι, ἐλπίσιν αὐτὸν δοκεῖν χρῆσθαι τοῖς κατὰ
 αὐτὸν τοῖς. Τίς δὲ μὲν τὴν μάχην ποιε-
 σάμενος τὴν κατὰ κράτος περὶ ταῖς περὶ
 τῶν ἀνιχνεύων καὶ τῶν ἄλλων λαφύρων,
 ἢ περὶ Λάρισαν.

Οὐκ ὁ περὶ ταῖς πεινῶν με-
 γάλων αἰπῶν κακῶν καὶ τοῖς πανέρ-
 ροις δοκοῦσιν εἶναι.

ΟΤΙ τοῖς ἀνθρώποις καὶ ὅσοι τὴν αὐτὴν ἀπα-
 τήμους πρῶτες, ὅ δὲ δυνάμει λατρεῖται
 αἰσίοις. τὸ γὰρ ὅ δὲ ἡμῶν τὴν βασιλείαν πολ-
 λάκις ὑπὸ πολλῶν ἦδη γινώσκει. καὶ ὅ μιν
 περὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, ἴσως οὐ θαυ-
 μασι· ὅ δὲ πρὶν οἷς ἡ πηγὴ τῆς ἰσχυρίας
 ὑπάρχει κατὰ ταῖς ἀντιθέσεως. ἀλλ' ἐστὶν αἰ-
 ῶν, ὅ μιν περὶ ταῖς ἀντιθέσεως ὅ πρὶν Ε-
 πιχάρμῳ καλῶς εἰρημῶν Νάφει, καὶ μέγα-
 ρα ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τῶν φρενῶν.

A ē satellitibus verò suis vnum ad regias
 chartas corrumpendas & comburen-
 das, priore nocte Larissam misit. In
 quo, facinus regij animi ab eo est
 editum; cum ne in afflictà quidem
 fortuna sua, officij est oblitus. Norat
 enim Rex, multas se hostibus anlas
 præbiturum, ad negotium facessen-
 dum tum sibi, tum amicis suis, si Ro-
 mani eorum monimētorum potiren-
 tur. Accidit hoc & aliis fortasse iam
 antè, vt rebus lætis potentiam ferre,
 sicut homines par erat, nequirent; in
 aduersis cautè admodum & pruden-
 ter statum suum conseruarent: cæte-
 rum vni ex omnibus Philippo maxi-
 me hoc vsuuenit; sicut ex iis liquidò
 constabit quæ deinceps dicetur. Nam
 vt à principio quo ferretur impetu ad
 recta consilia perspicue exposuimus;
 ac deinde facta illius mutatione in de-
 terius, quando, quam ob causam, &
 cur id acciderit, & quas res ita immu-
 tatus egerit, narratione nostra demō-
 strauimus; eodem etiam modo peni-
 tentiam quoque illius, & ingenij dex-
 teritatem necessum indicare; per
 quam vna cum mutata in deterius
 Fortuna mutatus ipse, necessario suo
 tempore summo iudicio & prudentia
 fuisse vsus videtur. Quintius à pugna,
 vbi captiuus & reliquæ prædæ quanta
 par erat cura prospexisset, Larissam
 duxit.

Facile aliis fidem habere, ma-
 gna detrimenta asferre, etiam
 iis qui pra cæteris astuti au-
 diunt.

Q V V M per eadem & per eosdem
 cuncti mortaleis decipiamur, a-
 mētiae tamen desinere non possumus.
 nā fraudes hoc genus multi iam sæpe
 exercuerunt. Et cæteros quidem ho-
 mines locum illis dare, nihil fortasse
 fuerit mirandum. illud iure mireris,
 capi hac fraude etiam illos, à quibus,
 ceu fonte quodam, doli mali genus
 hoc manauit. Ratio est, quia præcla-
 rum Epicharmi dictum, non habent
 in promptu; Sobrius esto; & nemini cre-
 dere memento; hi sunt articuli prudentia.

Con-

A

Conuentus Lysimachia habitus à Rege Antiocho, & Romanis legatis.

SUB hoc tempus & decem legatorum P. Lentulus à Bargyllis L. Terentius & P. Villius à Thasso in Hellepontum venerunt. de quorum aduentu quum citò Rex factus esset certior, paucis diebus omnes Lysimachiam conuenerunt. Hegesianax quoque & Lysias qui ad Titum missi fuerant, in tempus illius conuentus inciderunt. Et priuati quidem congressus Regis cum Romanis, simplicitatis atque humanitatis pleni fuerunt. mox verò vt in communi omnium consessu de publicis rebus agi ceptum, longe alia rerum facies existit. Nam L. Cornelius æquum censebat, vt Ptolemæo cederet Antiochus vrbibus ditionis eius, quas ipse recens occupauerat. iis verò quæ à Philippo essent possessæ, vt excederet, deum & hominum fidem testans, etiam & etiam contendebat. ridiculam enim rem fore, si postquam Romani cum Philippo bellum gessissent, superueniens Antiochus belli præmia aufert. monebat etiam, vt à liberis ciuitatibus abstineret. & in vniuersum mirari se dixit, qua ratione ductus cum tantis copiis quàm pedestribus, quàm naualibus, in Europam traiecisset. nam si istud vnum exceperis, quod Romanos aggredi proposuisset, nihil quicquam relictum esse quod super hoc ipsius consilio quicunque recta ratione rem putarent, cogitare saltem possent. Et Romani quidem his dictis conticuerunt. Rex ante omnia mirari se dixit, quonam iure Romani de Asiæ vrbibus controuersiam sibi moueant. hoc enim faciendi quibusuis potius quàm Romanis ius esse. petiit deinde ab illis, ne vilo pacto rebus Asiæ curiosius sese immiscerent; nam se quoque de iis quæ in Italia gerantur nihil quicquam inquirere. In Europam copias traiecisse, vt Cherronesum & Thraciæ vrbes recuperaret:

*Σύλλογος ἐν Λισιμαχείᾳ
ἡγομένη τῆ βασιλείᾳ Αντιόχου
καὶ τῶν ἀπὸ Ρώμης πρεσβυτῶν.*

KATA δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἦσαν μετὰ τῆς δίκης, Γόπλιος μὲν Λέντουλος ἐκ Βαργυλίων, Λεύκιος δὲ Τερέντιος, καὶ Πόπλιος ΟΥΐλιος ἐκ Θάσσου. παρὼ δὲ ὁ βασιλεὺς ἔλαβεν ἀφ' ὧν τῆς ἐκείνου πρῆξις, πάντες ἐν ὀλίγαις ἡμέραις ἠθροίσθησαν εἰς τὴν Λισιμαχείαν. συνεκέρθησαν δὲ καὶ οἱ παρὰ τὴν Ἡμισιακίδα καὶ Λυσίας οἱ παρὰ τὸν Τίτον ἀποσταλέντες εἰς τὸν καιρὸν τῶτον. Αἱ μὲν οὖν κατ' ἰδίαν ἐπεύξεις τῆς τε βασιλείας καὶ τῶν Ρωμαίων, τελείως ἦσαν ἀφελῆς καὶ φιλανδρῆσαι. μετὰ δὲ ταῦτα ἡγομένης συνδρείας κρινῆς ὑπὸ τῶν ὄλων, ἀλλοιωτέραν ἔλαβεν τὰ πρᾶγματα ἑξῆς. ὁ γὰρ Λεύκιος ὁ Κορινθίος, ἠξίου μὲν καὶ τῆς ὑπὸ Γαλεμαῖον παθόμενων πόλεων, ἔτι καὶ εἰληφῆ καὶ τὴν Ἀσίαν, ὡς ἀπορρεῖν τὴν Αντιόχον· τῶν δὲ ὑπὸ Φίλιππον διεμψύρετο φιλοπύμῃ ἐξίστασθαι. γελοῖον γὰρ εἶναι τὰ Ρωμαίων αἶθλα τῷ γεγενημένῳ αἰεὶς πολέμου παρὰ Φίλιππον, Αντιόχον ἐπιλθόντα ὡς ἀλαμβαίνειν. πρῆναι δὲ καὶ τῆς αὐτονομίας ἀπέχεσθαι πόλεων. Καθόλου δὲ ἔφη θαυμάζειν, πῶς λόγῳ παύσεως μὴ πεζικῆς, ὑσταίτης δὲ ναυτικῆς δυνάμεισι πεποιτται τὴν εἰς τὴν Εὐρώπην ἀφίστασθαι. πλείον γὰρ τῷ ἀπορρεῖν Ρωμαίοις ἐγγχεῖν αὐτὸν, οὐδ' εἶναι ἐτέραις κατὰ λείπεσθαι ὡς τοῖς ὀρθῶς λογισμένοις. Οἱ μὲν οὖν Ρωμαῖοι ταῦτ' εἰπόντες, ἀπισώπησαν. ὁ δὲ βασιλεὺς παρῶν μὲν ἔλαβεν ἔφη καὶ πῶς λόγον ἀμφιστοῦσι παρὰ αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἐπὶ τῇ Ἀσίᾳ πόλεων. πάντες γὰρ μάλλον ἐπιβάλλειν τῷ ποιεῖν, ἢ Ρωμαίοις. δούτερον δ' ἠξίου μὲν αὐτοὺς πολυπραγμοῦς καθόλου τὸ καὶ τὴν Ἀσίαν· ὅθεν γὰρ αὐτὸς ἐξεργάζεται τὸ καὶ τὴν Ἰταλίαν ἀπλῶς εὐδύνειν. εἰς δὲ τὴν Εὐρώπην ἔφη ἀγαγεῖν μετὰ τῇ δυνάμει, ἀνακταμένης τὰ καὶ τὴν Χερρόνησον καὶ τὰς ἐπὶ Θράκης πόλεις.

TTC

τίω γὰρ τῷ τόπων τούτων ἀρχῇ, μά-
 λιστα πόλεων αὐτῶν καθήκειν. Εἶναι μὲν γὰρ
 ἐξ ἀρχῆς τὴν δυναστείαν αὐτῶν Λισι-
 μάχου· Σελεύκου δὲ πολεμήσαντος πρὸς
 αὐτοῖς, καὶ κρατήσαντος τῶν πολέμων, πα-
 σαι τῶν Λισιμάχου βασιλείας δερύνκτῃ
 ἡμέρᾳ Σελεύκου. καὶ δὲ τοῖς τῷ αὐτῷ
 πρὸς τὸν πρὸς αὐτοῖς ἐξῆς χρό-
 νοῖς, πρὸς τὸν μὲν Πτολεμαῖον πρὸς αὐτοῖς
 μὲν σφετερίσασθαι τοῖς τόποις τούτοις,
 δούτερον δὲ Φίλιππον. αὐτὸς δὲ νῦν οὐ κα-
 τὰ τοῖς Φιλίππου χειρὶς συνεπιπτήμενος,
 ἀλλὰ ἀνακτᾶσθαι τοῖς ἰδίοις χειρὶς συγ-
 χρομήνος. Λισιμαχίᾳ δὲ πρὸς αὐτοῖς ἀ-
 ναστατοὺς γεγενημένους ὑπὸ Θρακῶν, οὗτοι ἀ-
 δικεῖν Ρωμαίοις κατὰ τὴν καὶ συνοικίζων.
 ποιεῖν γὰρ τὸν ἐφῆ, βουλόμενος οὐ Ρωμαίοις
 τὰς χεῖρας ἐπιβαλεῖν, Σελεύκῳ δὲ οἰκητή-
 ριον ἐτοιμάζειν. Τὰς δὲ αὐτοῖς τοῖς καὶ τῷ Α-
 σίᾳ πόλεων, ἐφῆ τῷ Ρωμαίων ἐπὶ τῇ ἀρχῇ, δέον
 εἶναι τυχόντων τῶν ἐλευθερίας, ἀλλὰ ἐφῆ τῆς
 αὐτῶν χεῖρας. Τὰς δὲ πρὸς Πτολεμαῖον, αὐτὸς
 ἐφῆ διεξάγειν διδουμένης ἐκείνῳ· κρίνειν
 γὰρ οὐ φίλιας μόνον, ἀλλὰ καὶ μὴ τῇ φίλιας
 ἀναγκαστικῇ συνεπιδραμεῖν πρὸς αὐτοῖς. Τῶν
 δὲ πρὸς τὸν Λεύκιον οἰομένων δεῖν καλεῖσθαι
 τοὺς Λαμψακίους καὶ τοὺς Σμυρναίους,
 καὶ δοῦναι λόγον αὐτοῖς, ἐφῆ τοῖς τῷ. πρὸς
 αὐτοῖς δὲ πρὸς μὲν Λαμψακίους, οἱ πρὸς
 Παρμενίον καὶ Πυθόδοκον· πρὸς δὲ
 Σμυρναίων οἱ πρὸς Κοίρανον. ὧν μὲν παρ-
 ῥησίας ἀναλεγομένων, διηγεράτας ὁ βασι-
 λέας ἐπὶ τῷ δοκεῖν λόγον ὑπέχον ἐπὶ Ρω-
 μαίων τοῖς πρὸς αὐτοῖς ἀμφισβητῶσι, με-
 στελαβήσας τὸν Παρμενίονα παῦσαι φησὶ
 τῷ πολλῶν· οὐ γὰρ ἐπὶ Ρωμαίων, ἀλλὰ ἐ-
 πὶ Ροδίων ὅτιν ἐδόκει ἀνακτᾶσθαι πρὸς
 τῷ ἀναλεγομένων. Καὶ τότε μὲν ἐπὶ τούτοις
 διέλυσαν τὴν σύλλογον, οὐδαμῶς διδουμένης
 τῆς ἀλλήλων.

Πῶς Σκόπας ὁ Αἰτωλὸς καὶ ἀπὸ
 καὶ Κλεομένης ὁ Λακεδαιμόνιος ἐν
 Ἀλεξανδρείᾳ ἀπώλετο, καὶ δὲ ἐπὶ
 πρὸς ἀβόλῳ πόλμῳ δόξαν οὐχ ὁ-
 μοίως ἐκείνῳ ἀέειλε.

A quandoquidem eorum locorum im-
 perium ad se meliore quàm ad ullum
 alium iure pertineat. Olim nempe
 Lyfimachi eam dynastiam fuisse; cum
 eo bellum gessisse Seleucum, eundem-
 que bello vicisse: atque ita regnum
 Lyfimachi uniuersum, belli iure Se-
 leuci fuisse factum. Post illa quidem
 accidisse, ut dum maiores sui aliis curis
 detinerentur, primum Ptolemæus,
 deinde Philippus, loca illa alienæ do-
 minationi subtrahere, sibi vindicarent.
 nunc verò se eadem loca illa, non qui-
 dem necessario Philippi tempore abu-
 tentem, capere; sed tempore suo recte
 utentem, recipere. Lyfimachenfes ex
 inopinato à Thracibus vrbe sua euer-
 fos quod in patriam restituat, eamque
 frequentet coloniam, nullam in eo se
 Romanis iniuriam facere. neque e-
 nim id agere se, ut populum Roma-
 num bello laceffat, verùm ut Seleucus
 filius eam sedem regni habeat. Græ-
 corum liberas ciuitates, quæ sunt in
 Asia, libertatem nancisci debere, non
 ex Romanorum iussione, verùm ex
 beneficio suo. Quod ad Ptolemæum
 attinet, Ego, inquit, per me ex ipsius
 voluntate rem componam. statuisse
 enim, non tantum amicitiam, verum
 etiam cum amicitia affinitatem cum
 ipso iungere. Quum dixisset L. Cor-
 nelius æquum videri, ut Lampfaceni
 Smyrnæique vocarentur, & dicendi
 potestas illis fieret; ita est factum. A-
 derant Lampfacenorum quidem le-
 gati Parmeniō & Pythodorus: Smyr-
 næorum verò, Cœranus & cum ipso
 alij. Quibus liberam orationem habē-
 tibus, indignatus Rex, quod videre-
 tur apud iudices Romanos eorum
 quæ fecisset rationem contendenti-
 bus secum reddere; loquentem Par-
 menionem interpellans, Desine, in-
 quit, plura dicere: non enim Roma-
 nis iudicibus, sed Rhodiis, disceptare
 hæc controuersias mihi placet. Ita
 colloquium tunc est solutum, quum
 nullo modo inter ipsos conuenisset.

Quomodo Scopas Aetolus,
 ut aliquanto prius Cleomenes
 Spartanus, Alexandria perierit;
 sed non pariter atque ille glo-
 riose.

*Viros impios qui contra natura-
turam vitam institunt, me-
rito etiam morte non secun-
dum naturam perire.*

*Ptolemai Regis adhuc pue-
ri Anacleteria.*

AUDACIUM inceptorum & præcla-
torum, desiderio quidē multi tā-
guntur, sed illa vel attingere non sane
multi audēt. Et tamē ad tentandū for-
tunā & audendū, maiora præsidia Sco-
pas habuit quā Cleomenes. nā ille
ab inimicis præuentus, eō angustiarū
est reductus, ut spes omnes suas in pro-
priis dūtaxat famulis & amicis habe-
ret sitas: quas tamē ille spes nequaquā
destituit, sed quantū eius fieri poterat,
expertus est omnes; mori honeste po-
tius quā turpiter viuere præoptans.
At Scopas quū & numerosam militū
ma nū haberet, cuius auxilio vteretur
& tēpus esset nactus opportunū, Rege,
adhuc puero; dū cōtatur, dū deliberat,
est præuentus. Nam vbi didicit Ari-
stomenes amicos illū suos domum co-
gere, & vnā cum ipsis cōsultare; missis
satellitum nonnullis, ad Regium cōsi-
liū eum vocauit. Scopas verò repente
adeo externata mens est, ut neque eo-
rū, quæ moliebatur tentare quicquam
auderet; nec Regi parere, cū ab eo vo-
caretur, sustineret: quæ totius demen-
tiz vltima est linea. demū Aristome-
nes cognita ipsius inopia cōsiliij, domū
ipsius militib. & elephantis circūdat:
deinde Ptolemæum Eumenis filiū cū
præsidio iuuenum mittit, & ut Scopā
adducant imperat; si spōte sua obtem-
peraret, volentem; sin minus, per vim.
Postquam in ædeis Ptolemæus irru-
pisset, dixissetque Scopam à Rege ac-
cerfī; ille principio, rationem eius
nullam habuit; verū defixis in Pto-
lemæum oculis, sic satis diu mansit,
quasi minas illi intendēs, & audaciam
eius demirans. vbi verò Ptolemæus
propius ad eum accedens, audacter
chlamydis laciniamprehendit, tum
Scopas ut sibi opem ferrent qui ade-
rant, rogauit. Sed quum & plures
milites essent ingressi, & dixisset ali-
quis, domum præsidio foris cinctam
esse, præsentī fortunæ concedens,

Οἱ αἰσέβεις ὧρὰ φύσιν
ἐν σπᾶμένοι Φῶ αὐτῶν βίῳ, εἰκό-
τως ὧρὰ φύσιν καὶ τῆς εἰς δρμέ-
νης τυγχάνοισι.

Πτολεμαῖος τῷ βασιλέως, παι-
δὸς ἐπ' ὄντος, Ανακλητήρια.

TΩΝ γὰρ ὧρὰ βόλων καὶ καλῶν ἔργων
ἐφίενται μὲν πολλοί, πειρώσιν δ' ὀλί-
γοι φαίνονται. καίτοι πολὺ καλλίους ἀφορμας
εἶχε Σκόπας, ἢ Κλεομένης πρὸς τὸ ὧρ-
βάλλεσθαι καὶ πειρᾶν. ἐκείνος μὲν γὰρ πρὸς
καταληφθεὶς, εἰς αὐτῶν συνεκλείσθη τὰς ἐν
τοῖς ἰδίοις οἰκέταις καὶ φίλοις ἐλπίδας, ἀλλ' ὁ-
μως ἐσθλὴν αὐτῶν ἐκκατέλιπεν· ἀλλ' ἐφ' ὅσον
ἦν δυνατὸν, ἐξήλεγξε, τὸ καλῶς ἀποθαιεῖν, τὸ
ζητῶν καλῶς ὧρὴν πλείστον ποιησάμενος. Σκόπας
δὲ καὶ χεῖρα βαρεῖαν ἔχων συνεργόν, καὶ χει-
ρὸν, ἅτε τῷ βασιλέως ἐπὶ παιδὸς οἶτος, μέλλων
καὶ βουλεύομενος πρὸς καταλήφθαι. Γινόντες
γὰρ αὐτοὶ οἱ πρὸς τὸν Αἰσχρομένω συναναδρα-
ζόντα τοὺς φίλους εἰς τὰ ἰδία οἰκίας, καὶ συνε-
δράζοντα μετὰ τούτων, πέμψαντες πινὰς τῶν
ὑποασπιστῶν, ἐκέλευον εἰς τὸ συνεδρίον. ὃ
δὲ οὕτω πρὸς εἰσῆλθαι τῷ Φρεωνί, ὥς οὔτε
πρὸς εἶναι ἐπὶ τὸν τῷ ἐξῆς ἐσθλὸν, οὔτε κα-
λούμενος ὑπὸ τῷ βασιλέως, οἷός τ' ἦν πει-
θαρχεῖν, ὃ πρῶτον ἐστὶν ἔχαστον· ὥς οἱ πρὸς
τὸν Αἰσχρομένω γινόντες αὐτῶν τὴν ἀλογίαν,
τοὺς μὲν ἐραυώτας καὶ τὰ θεῖα πείθεσθαι
πρὸς τὰ οἰκίας· Πτολεμαῖον δὲ τὸν Εὐμένους
πέμψαντες μετὰ νεαρίσκων, ἄλλοι αὐτὸν ἐκέ-
λευον, εἰ μὲν ἐκὼν βέληται πειθαρχεῖν· εἰ
ᾧ μὴ, μετὰ βίας. Τῷ δὲ Πτολεμαῖῳ πρὸς
εἰσλθόντος εἰς τὰ οἰκίας, καὶ δηλωῦντος ὅτι καλῶς
Σκόπῳ ὁ βασιλεὺς· τὰς μὲν ἀρχὰς οὐ
πρὸς εἶναι τοῖς λεγομένοις, ἀλλὰ καὶ βλέπειν
εἰς τὸν Πτολεμαῖον ἀπενὲς ἔμμεν καὶ πλείω
χρόνον, ὥσπερ πρὸς αὐταπεινόμενος αὐτῶν καὶ
θαυμάζων τὴν τὸν τῶν. ὥς δὲ ἐπελθὼν ὁ
Πτολεμαῖος δρασίως ἐπελάβετο τὸν χλαμύ-
δος αὐτῶν, τότε βοηθεῖν ἤλκισ τοὺς νεαρίδας. ὄντων
δὲ καὶ τῶν εἰσλθόντων νεαρίσκων πλείονων,
καὶ τὴν ἐξω πείθεσθαι διὰ συζήσαντος πινός,

(nam is habendi cupiditate longo intervallo ceteros mortales antecederat;) verum ab eius morte magis innotuit; ob vim auri ingentem & suppellectilis copiam apud eum repperatam. Propositum namque ipsius adiuuantibus . . . . , & temulentia, ipsum prope regnum parietibus effractis funditus rapinis exhauscerat. Enimvero Ætolorum motu composito, euestigio aulici ad consueta solennia, quando aliquis Rex salutatur, quæ Anacleteria vocant, celebranda se comparant; ætate quidem necdum exigente; sed quod existimarent, ubi innotuisset sui iuris & arbitrij Regem esse factum, in aliquo meliore statu ipsius regnum fore quieturum, & ab eo principio aliquid semper deinceps incrementi accepturum. Prouiso igitur rerum omnium magnifico apparatu, pro dignitate regni quod destinauerant sunt exsecuti. Opinio multorum fuit, Polycratem huius incepti auctores longe plurimum adiuuisse. Hic enim vir, iam inde à Ptolemæi patris temporibus, cum adhuc iuuenis ipse esset, nulli procerum eius aulae fuisse videtur secundus, neque auctoritate, neque rebus gestis: eodémque loco fuit sub eo qui iam regnabat. Nam quum difficilibus & variis temporibus, Cypri administratio & omnium reddituum qui inde proueniunt, eius fidei fuisset commissa; non solum puero Regi insulam conseruauit, sed etiam pecuniæ vim non mediocrem coëgit quam ipse tunc, tradita prouincia Ptolemæo Megalopolitano, Alexandriam veniens, Regi aduexerat. Eam ob causam magno omnium applausu tunc exceptus, non mediocrem insecutis temporibus opum vim est adeptus: donec procedente ætate, ad omne genus libidinis, & flagitiosam vitam est delapsus. Quam itidem famam Ptolemæus Alexandri filius in senectute obtinuit, ad quorum tempora ubi ventum fuerit, non pigebit nos turpia facta recensere, quæ ipsi dum in magna potentia erant, ad miserunt.

[illegible]

Tcc üj

E

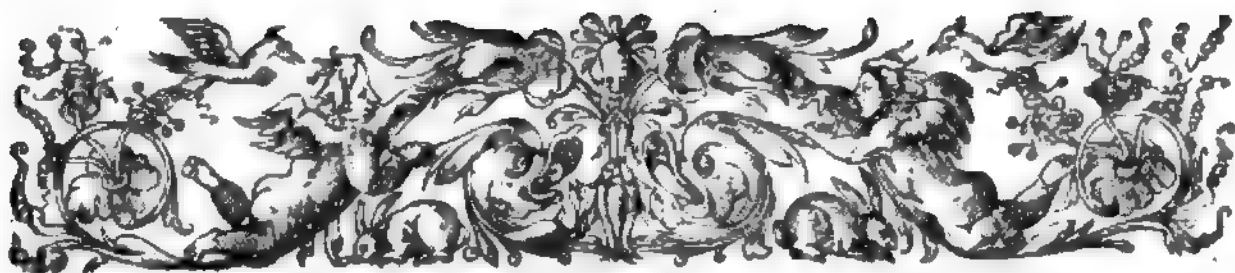

ΕΚ ΤΩΝ ΠΟΛΥΒΙΟΥ
ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΚΛΟΓΑΙ
ΠΕΡΙ ΠΡΕΣΒΕΙΩΝ.

EX LIBRIS HISTO-
RIARVM POLYBII ME-
GALOPOLITANI EXCERPTA
LEGATIONVM.

Tcc .iiij

ΤΟΥ ΠΕΡΙ ΠΡΕΣΒΕΙΩΝ
ΤΕΥΧΟΥΣ ΡΩΜΑΙΩΝ ΠΡΟΣ
ΕΘΝΙΚΟΥΣ
Προοίμιον.

IN VOLVMEN LEGATIONES
CONTINENS ROMANORVM
ET ALIARVM GENTIVM
Prooemium.

QUICVNQVE A
olim siue Re-
ges, siue sortis
priuata homi-
nes, mente fue-
runt neque
voluptatibus deprauata, neque
mollitie corrupta; sed animi no-
bilitatem intemeratam ad vir-
tutem conseruauerunt: hi profe-
cto & inter labores durauerunt, B
& otium in literis consumpse-
runt; ac si qui illorum vitam
in studiis diligentius egissent,
eruditionis amore inflammati,
aliquid impensiore cura conscri-
pserunt; partim quod multi-
plicis doctrina sua certum ali-
quod posteris monumentum re-
linquere auerent; partim e-
tiam, immortalis memoria de- C
siderio, quam apud lectores
consequerentur. Quoniam ve-
ro per tot annorum curricula
& res immensa quotidie exo-

ΣΟΙ γὰρ πάλα
ποτέ βασιλέων τε
κὶ ἰδιωτῶν μη **ψ**
νουῦ πρᾶσύνησαν
ἡδοναῖς, ἢ κατεμα-
λακιάθησαν, ἀλλὰ τὸ τῆς ψυχῆς δι-
χνῆς ἀκηλίδωτον δρετὴ συνετήρη-
σαν· οὗτοι δὲ οὔρι καὶ πόνοις ἐνέ-
καρτέρησαν, καὶ λόγοις ἐνηχολή-
θησαν, καὶ ἄλλοι ἄλλοι, τῶν
ὅσοι λογικώτεροι **ψ** ἐπεβίωσαν, παι-
δείας ἐρεσάει γερονότες, σπουδαί-
τερον πρὸς σὺννεχράψαντο· τὰς μὲν
τῆς σφῶν αὐτῶν πολυμαθείας δει-
γμα ἐνὰργές τοις μετέπειτα κατὰ
λιπῶν ἡμειρόμενοι· τὰς δὲ καὶ
ἑκλείαν αἰείμνησον ἐκ τῶν ἐντυχ-
χανόντων καρπώσασθαι μνώμενοι.
Ἐπεὶ δὲ ἐκ τῆς γὰρ τοσούτων ἐπὶ
παιδευομένης ἀπλετόν τι χεῖμα καὶ
παραμάτων ἐγένετο, καὶ λόγων

ἐπλέκετο, ἐπ' ἀπειρόν τ' ἢ ἀμή-
χανον ἢ τῆς ἰσορείας ἀρμυέλο συμ-
πλοκή. Εἰς δὲ Ἰππὶρρεπέτερον πρὸς
τὰ χεῖρα τὴν τ' ἀνθρώπων πρὸς
αἵρεσιν μετέλλεσθαι χρόνους ὕπε-
ρον, καὶ ὀλιγώτερος ἔχῃ πρὸς τὰ
καλὰ, καὶ ῥαθυμότηρ (ω) διακεί-
σθαι πρὸς τὴν τῶν φθασάντων
χρυσάσαι κατάληψιν, κατόπιν γνο-
μῆς τῆς ἑ ἀληθοῦς Ἰππτεύξεως·
ὥς εὐτὶς ἀδελφία σκιάζεσθαι
τὴν τῆς ἰσορείας ἐφάρεσιν, πῇ
μὲν σπᾶναι βίβλων ἐπωφελῶν,
πῇ δὲ πρὸς τὴν ἐκτάδην πολυ-
λογία δαμαρνόντων ἢ καλορρώ-
δούνων. Ο τῆς πορφύρας ἀπό-
κρυφτος Κωνσταντῖνος, ὁ ὀρθοδόξος τα-
τος καὶ Χριστιανικώτατος (ω) τῇ
πώποτε βασιλευσάντων, ὅξυω-
πέτερ (ω) πρὸς τὴν τῶν καλῶν
κατανόησιν διακείμενος, ἢ δρα-
σίαν ἐγκλῶς νοῦν, ἔκρινε βέλ-
τιστον (εἰ) καὶ κοινωφελές, τῷ τε
βίῳ ὀνησιφόρον, πρῶτον μὲν
ζητήσῃ διεγέρσθαι βίβλους, ἀλ-
λοθεν ἄλλας, ὅς ἀπάσης ἐκα-
σταχοῦ οἰκουμένης συλλέξεσθαι
παντοδαπῆς καὶ πολυειδοῦς Ἰπ-
πῆς ἐγκύμονας· ἔπειτα τὸ τῆς
πλάτυπείας μέγεθος καὶ ἀκοῆς
ἀποκναῖον, ἄλλως τ' καὶ ὀχλη-
ρὸν καὶ φοβερὸν φαινόμενον τοῖς
πολλοῖς, δεῖν ὥσθι καταμε-
εῖσαι τῆτο εἰς λεπτομέρειαν·
ἀνεπιφθόνως τ' πρὸς τὴν κοινῇ
τὴν ἐκ τούτων ἀναφυομένην

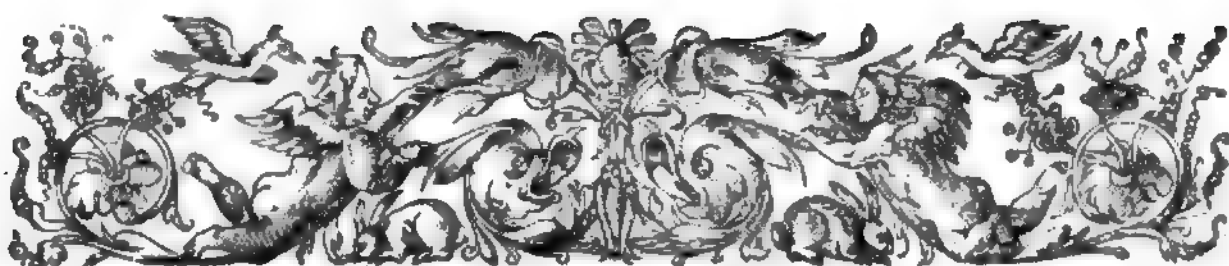
A riebantur, & scripta conte-
xebantur; historia conscriptio
semper latius sese propagans, in-
finita iam res erat, & qua hu-
mani ingenij modum excederet.
Enimvero aliter evenire non
poterat, quin hominum studia
& voluntates posterioribus tem-
poribus ad deteriora se inclina-
rent, honesta susque deque ha-
berent, & ad cognoscendas prio-
rum seculorum res, evaderent
negligentiores, in investigatione
veris semel neglecta vel despera-
ta. ita ut historia cognitio tene-
bris obvoluta, redderetur incer-
ta; tum propter utilium librorum
inopiam, tum quia ad illa tot &
tam immensa volumina vulgo
homines ceu metu perciti ex-
uescebant. Iccirco Constanti-
nus Porphyrogeneta Impera-
tor, omnium qui unquam fue-
runt recte fidei tenacissimus &
Christianissimus, ingenio pradi-
tus ad rerum pulchrarum per-
ceptionem acutissimo, ea deni-
que praestans intelligentia, ut
facile quidvis ad effectum per-
duceret, illud primo fore opti-
mum est ratus, & vulgo omni-
bus utile ac conducibile; ut li-
bros omnis generis scientiarum
doctrina varia refertos, undi-
que ex orbis totius singulis par-
tibus magna diligentia inquire-
ret, atque in unum colligeret:
deinde vastam illam scriptoris
immensitatem qua lectores ene-
cabat, (quum praesertim mole-
sta plerisque omnibus & tadij
plena ea res videretur;) in par-
tes minutas putavit distribuen-

dam; & luculentam utilitatem A ὡφέλειαν. ὡς ἐκ μὲν τῆς ἐκ-
 λουγῆς περὶ σκελικωτέρας καὶ ἐν-
 δελεχέστερον κατεντυχαίνει εἰς τοὺς
 ἑσφίμοις τῶν λόγων, καὶ μονι-
 μώτερον ἐντυποῦσθαι τοῖς τὴν
 τῶν λόγων ἀφραδίαν· μεγα-
 λοφυῶς τε καὶ διεπιπόλως πρὸς
 τοὺς καταμερίσαι εἰς ὑποθέ-
 σεις διαφόρους, τρεῖς ἱππὶ τοῖς
 πενήκοντα ἀριθμὸν οὖσας· ἐν
 αἷς ἅπαντα ἰσχυρὰ μεγαλουργία
 συγκλείεται. Κ' ἐκ ἐστὶν οὐδὲν τῶν
 ἐγκειμένων, ὃ διαφάσσεται πλεον-
 τιστικῶς τῶν προθέσεων ἀπα-
 εἰθμισιν· οὐδὲν τὸ πᾶν ἀ-
 φαιρουμένης τῆς τῆς λόγου ἀκο-
 λουθίας τῇ διαίρεσιν τῶν ἐννοιῶν·
C ἀλλὰ σύστωμον σωζούσης καὶ ἐ-
 κάστη ὑποθέσει προσαρμοζόμε-
 νης τῆς πληκτικῆς, οὐ συνόψεως
 ἀληθέστερον δ' εἶπεῖν, οἰκειώσεως.
 Ὡς κεφαλαιωδῶν ὑποθέσεων,
 ἡ προκειμένη αὕτη καὶ ἱπ-
 γραφομένη Περὶ πρεσβειῶν Ρω-
 μαίων πρὸς ἔθνικοις, τυγχάνει
 οὖσα ἐβδόμη ἱππὶ τοῖς εἴκοσι· τῇ
D προθέσει τὸ ἐπώνυμον λαχούσης
 Περὶ βασιλέων ἀναγορεύσεως.
 Εμφαίνει δὲ τοῦτ' ὅτι προοίμιον,
 πᾶσι ὁ λόγοι πατέρας κέκτεται,
 καὶ ὅθεν ἀποκρίσκονται. ὡς
 αὖ μὴ ὥσιν αἱ κεφαλαιώδεις ὑ-
 ποθέσεις ἀκατονόμαστοι, καὶ μὴ γνήσιοι
 ἀλλὰ νόθοι τε καὶ ψευδώνυμοι,
 ne tractatus hi summarij nominibus suis careant, &
 habeantur non pro legitimis, sed pro spuris, & pseudonymis.

Εἰσὶ δὲ ἐν πῶν ὑποπαραγράφων ^A *Sunt autem haec desumpta ex*
 χρονικῶν. *Annalibus infra subiectis;*

α'. Πέτρου Πατρικίου καὶ Μαγίστρου.	I. Petri Patricij & Magistri.
β'. Γεωργίου μοναχοῦ Χρονικῆς.	II. Georgij Monachi Chronica historia.
γ'. Ἰωάννου Ἀντιοχείως.	III. Johannis Antiocheni.
δ'. Διονυσίου Ἀλικαρνασσεύως Ῥωμαϊκῆς ᾑερολογίας.	B IV. Dionysij Halicarnassei, Antiquitatibus Romanis.
ε'.ς'. Πολυβίου Μεγαλοπολίτης, καὶ Ἀππιανοῦ.	V.VI. Polybij Megalopolitani & Appiani.
ζ'. Ζωσίμου Ἀσκαλωνίτης.	VII. Zosimi Ascalonita.
η'. Ἰωσήπου Ἰουδαϊκῆς ᾑερολογίας.	VIII. Iosephi Antiquitatibus Iudaicis.
θ'. Διοδώρου Σικελιώτου.	C IX. Diodori Siculi.
ι'. Δίωνος Κοκκηϊανῆ.	X. Dionis Cocceiani.
ια'. Προκοπίου Καισαρέως.	XI. Procopij Casariensis.
ιβ'. Πρίσκου ῥήτορος.	XII. Prisci Rhetoris.
ιγ'. Μαλχου Σοφιστοῦ.	XIII. Malchi Sophista.
ιδ'. Μενάνδρου Προτέκτορος.	XIV. Menandri Protectoris.
ιε'. Θεοφυλάκτου ἀπὸ Ἐφέρων καὶ Ἀντιγραφέως, τῷ Σιμοκάτου.	XV. Theophylacti Simocata Expraelecti & Rescriptoris.

E POLY-

ΕΚ ΤΩΝ ΠΟΛΥΒΙΟΥ
ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΕΚΛΟΓΑΙ ΠΕΡΙ ΠΡΕΣΒΕΙΩΝ.

E POLYBII MEGALOPOLITANI
HISTORIIS EXCERPTA
LEGATIONVM.

I.

A

A.

Quomodo Hieronymus Rex Syracusiorum, partim propria leuitate, partim suasu malorum consiliariorum, rupto fœdere quod fuit Hieroni eius auo cum Romanis, societatem cum Carthaginensibus iunxit.

Πῶς Ιερώνυμος ὁ βασιλεὺς Συρακοισίων, τὸ μὲν διὰ τὴν αὐτῶ ἀβουλίαν, τὸ δὲ ὑπὸ συμβούλων κακῶν ἐπὶ ῥαῖς, ἀδεήσας τὰς σὺν πεδημύας σὺνδήκας Ιέρωνι τῷ πάπῳ πρὸς Ῥωμαίους, συμμαχίαν ἔδειο πρὸς Καρχηδονίους.

B

POST coniurationem in caput Hieronymi Regis Syracusarum factam, Thrasone de medio sublato, Zoipus & Andranodorus Hieronymo sunt auctores, ut legatos è vestigio ad Hannibalem mitteret. qui delectis ad id munus Polycleto Cyrenensi, & Philodemo Argiuo, hos in Italiam proficisci iubet, datque eis mandata, ut de societate incunda verba cum Carthaginensibus faciant: simul verò fratres misit Alexandriam. Hannibal Polycletum & Philodemum humaniter excipit; adolescentique Hieronymo spes præclaras ostentat,

ΤΙ μετὰ τὴν ἐπιβουλὴν τὴν ἐπὶ Ιερωνύμῳ τῷ βασιλεὺς Συρακοισίων, ἐκχωρήσαντες τὸν Θεόσωτος, οἱ πρὸς τὸν Ζωῖππον καὶ Ἀνδρανόδωρον, πείθοισι τὸν Ιερώνυμον, ὅτις πρὸς τὴν Ἀπίαν πέμψαι· πρὸς Χρυσάμηνος δὲ Πολύκλειτον Κυρηνάιον, καὶ Φιλόδημον τὸν Ἀργεῖον, τούτοις μὲν εἰς Ἰταλίαν ἀπέστειλε, δὲ πρὸς τὴν λαλῆν ὑπὲρ χειροπρατίας τοῖς Καρχηδονίοις· ἅμα δὲ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἀπέπεμψε. Ἀπίαν δὲ τοὺς πρὸς Πολύκλειτον καὶ Φιλόδημον ἀποδέξαμενος φιλανδρόπως, καὶ πολλὰς ἐλπίδας ὑποσχάσας τῷ μικρῷ Ιερωνύμῳ,

V v v

αὐτοὶ δὲ πάλιν ἀπέπεμπε τοὺς πρεσβείους· οὗτοι
 δὲ οὕτως ἀνέβησαν τῷ Καρχηδόνι, οἵ τε τότε
 τεύχεσσι καὶ τοὺς Συρακούσιους ἱπποκρά-
 τη καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν νεώτερον Ἐπικύ-
 δη. Συνέβαινε δὲ τοῦτοι τοὺς ἀνδρας καὶ
 πλείω χρόνοι ἤδη στρατεύεσθαι μετ' Ἀνί-
 βου, πολιτευομένους τῷ Καρχηδόνι,
 ἀφ' οὗ φέρεται αὐτοῦ τὸν πάππον ἐκ Συ-
 ρακυσσῶν, δόξαται πρῶτον ἐκείνῳ τὰς χεῖ-
 ρας ἐπὶ τῇ Ἀγαθοκλείῳ υἱῶν, Ἀγαθάρχη.
 Παρθενόμοις δὲ οὕτως εἰς τὰς Συρακού-
 σας, καὶ τὸ μὲν πρῶτον Πολύκλειτον ἀποπερ-
 βόσαντων, τῷ δὲ Καρχηδόνι ἀφ' αὐτοῦ
 καὶ τὰς ὑπὸ Ἀνίβου διδομένας ἐπιτάγας,
 διότις ἐπιμοῖς ἡ καὶ καὶ Καρχηδόνι τὸ
 πρῶτον καὶ τὸν τε πρῶτον καὶ τὸν
 αὐτὸν Ἀνίβου ἐπὶ πορβεία καὶ τὰς
 εἰς τὸν Καρχηδόνι, καὶ πρὸ αὐτοῦ συμπίμπναι
 ἐπιτάγας τοὺς ἀφ' αὐτοῦ τοῖς Καρ-
 χηδόνι. Καὶ τὸ τὸ καὶ τὸν, ὁ πρῶτος
 ἀφ' οὗ ὅτι Λιλυθαίου στρατηγὸς τὸν Ρωμαίων
 τῶν πρῶτον ἀφ' οὗ ἐπὶ τὸν ἱερώνυ-
 μον πρεσβείας τοὺς ἀφ' αὐτοῦ τοῖς πρῶτον
 τοὺς πρῶτον αὐτοῦ σιωπῆσθαι σιωπῆ-
 χας. Οὗ ἱερώνυμος ἀπὸ τοῦ μίσι οὐκ ἔστι
 πρῶτον, ἔφη συλλυπῆσθαι τοῖς Ρωμαίοις,
 ὅτι καὶ καὶ ἐπὶ τῇ καὶ τὴν Ἰταλίαν μά-
 χας ἀπολώλασιν ὑπὸ Καρχηδόνι. τῶν
 δὲ καὶ πρῶτον τὸ ἀσπῆς, ὅμως δὲ πρῶ-
 τυτομένῳ, τίς λέγει τὰ πρῶτον αὐτῶν; ἐδύξε
 τοὺς Καρχηδόνι παρὸν, καὶ οὕτως ἐκ-
 λῶσε διελείχον, εἴπ' οὐκ ἔστιν ἡμεῖς.
 τὸ δὲ φησὶν, ὅτι πρῶτον τὸ σφῆς πρῶτον
 τοῖς πολεμίοις. πρῶτον δὲ μὴδὲν
 ποιεῖν πρῶτον τὰς σιωπῆς, ὅτι τὸ καὶ δι-
 κῆρον ὅτι καὶ συμφέρον αὐτοῖς μάλιστα ἐκεί-
 νῳ πρῶτον μὲν πρῶτον ἐπὶ βυλδοσάμενος αὐ-
 τοῖς πάλιν ἀφ' αὐτοῦ. εἴρετο δὲ πῶς πρῶ-
 τῆς τελευτῆς τὸ πάππου πρῶτον ἐως
 τὸ Παχύν πενήκοντα ἱασι, πάλιν ἀφ' αὐ-
 τῶν. Συμβεβήκει δὲ Ρωμαίοις, βραχὺ χρό-
 νῳ πρῶτον ἀφ' αὐτοῦ ἱερώνυ μετὰ λαχ-
 ραί, καὶ δὲ ἀφ' αὐτοῦ, μὴ τι νεώτερον οἱ
 ἐπὶ τῇ Συρακούσας, καὶ φησὶν τῇς ὅ-
 καὶ λελεειμένου παιδὸς ἡλικίας, πεπρωτῆς
 τὸν ὅτι πρῶτον πρῶτον δὲ τὸν ἱερώνυ τῇ,

A & statim legatos dimittit: cūque
 his Hannibalem Carthaginensem,
 tritremium tunc praefectum; & unā
 cū superioribus viros Syracusios Hip-
 pocratem atque Epicydem fratrem il-
 lius natu minorem. Multos iam annos
 hi fratres Hannibali militabāt, ut qui
 lares Carthagini haberent; postquam
 eorum avus, quod diceretur vni ē filiis
 Agathoclis Agatharcho manus intu-
 lisse, patrium Syracusarum solum ver-
 tere fuerat coactus. Hi igitur vbi Sy-
 racusas venissent, & legationem Po-
 lycretus ac Philodemus renūtiassent;
 B madata item quae ab Hannibale acce-
 perat Carthaginensis exposuisset: nul-
 la per Regem mora fuit, quominus
 societatem cum Carthaginensibus sta-
 tim iūgeret. Placuit verò illi, ut Han-
 nibal qui missus ad se fuerat, Cartha-
 ginem celeriter proficisceretur: quo
 & ipse suos missurum se recepit, de cō-
 muni re cum Carthaginensibus col-
 locuturos. Eodē tēpore Praetor Rom.
 cuius Sicilia provincia erat, certior fa-
 ctus de iis quae Syracusanus Rex para-
 bat, legatos ad eum misit, renouandi
 C fœderis causā, quod cum eius maiori-
 bus fuerat factum. Hieronymus qui
 praesentem legationem odio habebat,
 Ego, inquit vicem vestrā, Romani, do-
 leo, quod mali malè à Carthaginensib.
 casu in praeliis per Italiam habitis, pe-
 rieritis. Hominis importunitatem stu-
 pere legati; querere tamē, quo aucto-
 re hæc diceret, ille, Carthaginensibus
 qui aderant ostensis, Isti, ait, mendacij
 vobis sunt arguendi, si quid forte prae-
 ter verum narrarunt. quum dicerent
 D legati, non solere Romanos fidem ho-
 stibus habere: ipsum vero monerent,
 ne fidem mutaret: id enim & æquum
 esse, & rebus maxime illius expedire:
 Ego verò, Rex inquit, super hoc deli-
 beratione habita quod statuerō faciā
 vos ut sciatis. Pergit deinde illos inter-
 rogare, quid factum esset, quod quum
 ante obitum aui sui quinquaginta na-
 vium classe Pathymum vsq; accessis-
 sent; cursum inde retro flexissent? Ac-
 ciderat nempe aliquanto prius, ut Ro-
 mani audito Hieronem fato esse fun-
 ctum, anxij ne quid ex contemptu æ-
 tatis relictī pueri, rerum novarum
 moneretur Syracusis, Pachynum vs-
 que navigarent: sed mox vbi viue-
 re adhuc Hieronem acceperant,

Lilybæum ex templo redirent. Tunc A
igitur quum facti essent ingenuè, eò se
quidem classem appulisse : idque eo
animo, ut iuventuti illius adessent,
parati ad omne auxiliū, quò regnum
illi suum communi opera conserua-
rent : simul vero fuisset nuntiatum
vivere ipsius avum, pedem retulisse :
hæc inquam quum dixissent legati,
subiicit adolescens; Nunc quoque in-
quit, finite me Romani, postquam
mutata velificatione ad spes Cartha-
ginensium me denuo contuli, meum
mihi conseruare imperium. Roma- B
ni cognita inclinatione animi illius,
nulla tum voce edita, discesserunt, &
rem omnem ei à quò missi fuerant,
significarunt. atque ex illo ipsum ob-
servare, sibi que ab eo ut certo hoste
cauere ceperunt. Hieronymus lega-
tos ad Carthaginienses proficisci iubet,
Agatharchum, Onesigenē, & Hippo-
sthenem : præcepit his, fœdus istis cō-
ditionibus facerent : CARTHAGINIENSES UT TERRE-
STRIBVS MARITIMISQVE
COPIIS OPEM SIBI FER- C
RENT : VBI ROMANOS
COMMVNI OPERA EXPV-
LISSENT SICILIA, INSVLAM
ITA DIVIDERENT, VT HI-
MERA FLVVIVS, QVI ME-
DIAM FERE VNIVERSAM SI-
CILIAM DIVIDIT, VTRIVS-
QVE POPVLI PROVINCIA-
RVM ESSET TERMINVS. vbi
appulerūt legati, agunt de hisce rebus
cum Carthaginiensibus : quibus para-
tis quascunq; cōditiones probare, ne-
gotiū conficiūt. Interea Hippocrates D
atq; Epicydes in animum adolescētis
se insinuare : quē initio narrationibus
oblectabāt, cum illi exponerent, quo-
modo in Italiā Hānibal venisset, quas
ibi pugnās signis collatis edidisset.
Postea verò huiusmodi sermones a-
pud illū ceperūt habere : nemini adeo
sicut ipsi imperiū vniuersæ Siciliæ cō-
uenire : primò quia Nercide Pyrrhi fi-
lia sit genitus : quem solum omnes Si-
culi & certo consilio & ob beneuo-
lentiam ducem ac Regem habere
consenserint : deinde propter Hiero-
nis aui ipsius dominatum. Ac tandem
ita adolescentem hoc genus fabulis
isti ceperunt, ut cæterorum omnium
nullam omnino rationem haberet.

A αὐτῆς εἰς τὸ Λιλύθαρον αἰαδραμεῖν. Διὸ καὶ
 ὅτε παρεμολογούντων πεποιῆσθαι μὲν τὸν
 ὀπίπλου, ἥλυντας ἐφεδρῶσαι τῇ νεότητι
 τῇ ἐκείνου καὶ σιωδῆσθαι τὴν ἀρχὴν
 αὐτῆς. Περσέπιδος δὲ ζῆν τὸ πάππον, ἀπο-
 πλῶσαι πάλιν ῥηέντων δὲ τούτων πάλιν ὑ-
 πολαβὼν τὸ μισθίον, Εἰσάτε τοῖσιν, ἔφη,
 καὶ μὲν νῦν, αἰδρες Ρωμαῖοι, ἀφασθῆσαι τὸ
 ἀρχὴν, παλινδρομήσασιν πρὸς τὰς Καρ-
 χηδονίων ἐλπίδας. οἱ δὲ Ρωμαῖοι σιωέντες
 τὴν ὀμίλῳ αὐτῶν, ὅτε μὲν κατασιωπήσαντες
B ἐπὶ πᾶσι, καὶ διεσάφουσι τὰ λεγόμενα τῶν
 πέμψαντι. τὸ δὲ λοιπὸν ἤδη πρὸς τὴν, καὶ
 πρὸς τὴν ὥς πολέμιον. Ἰερώνυμος δὲ
 πρὸς τὴν Αζαδαρχοῦ καὶ Οἰσιγῆν
 καὶ Ἰπποδῆν πέμψει μετ' Αἰνίου πρὸς
 Καρχηδονίους, διὰς εὐπλῆς ὅτι τοῖσδε
 ποιεῖσθαι τὰς σιωδῆσας. ΕΦ' ΩΙ ΚΑΡ-
 ΧΗΔΟΝΙΟΥΣ ΒΟΗΘΕΙΝ, ΚΑΙ
 ΓΕΖΙΚΑΙΣ ΚΑΙ ΝΑΥΤΙΚΑΙΣ
 ΔΥΝΑΜΕΣΙ, ΚΑΙ ΣΥΝΕΚΒΑ-
C ΛΟΝΤΑ ΡΩΜΑΙΟΥΣ ΕΚ ΣΙ-
 ΚΕΛΙΑΣ, ΟΥΤΩ ΔΙΕΛΕΣΘΑΙ
 ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΝΗΣΟΝ,
 ΩΣΤΕ ΤΗΣ ΕΚΑΤΕΡΩΝ Ε-
 ΓΑΡΧΙΑΣ ΟΡΟΝ ΕΙΝΑΙ ΤΟΝ
 ΙΜΕΡΑΝ ΠΟΤΑΜΟΝ. ὅς μὲν
 λιστὰ πῶς διὰ διαφῆ τὴν ὀμίλῳ Σικελίας.
 Οὕτω μὲν οὖν ἀφικόμενοι πρὸς Καρχη-
 δονίους διελόντο πρὸς τούτων, καὶ τὰς ἑ-
 πὶ τῶν, εἰς πᾶν εὐμένους συγκαταβαίνοντων
 τῶν Καρχηδονίων. Οἱ δὲ πρὸς τοῖς Ἰππο-
D κρῆτιν λαμβάνοντες εἰς τὰς χεῖρας τὸ μισ-
 θίον, τὰς μὲν ἀρχὰς ἐψυχάζοντο.
 ὁ δὲ πρὸς τὴν εἰς Ἰταλίαν πορείαν Αἰνί-
 ου καὶ πρὸς τὴν μάχην. μετὰ δὲ
 πάντα φάσκοντες μηδὲν κατὰ μᾶλλον
 τὴν ἀπὸ τῶν Σικελιωτῶν ἀρχὴν, ὡς
 ἐκεῖσε, πρὸς μὲν ἀφ' ὅ τῆς Πύρρου
 θυγατρὸς ἦν ἡ Νηρηίδης. ὃν μόνον κα-
 τὰ πρὸς τὴν κατ' ὄνομα, Σικε-
 λιστὰ πᾶσι δίδωκεσαν σφᾶν αὐτῶν
 ἡγεμόνα εἶναι καὶ βασιλέα. δαίτερον δὲ καὶ
E τὸ Ἰέρωνος τὸ πάππου διωσθῆναι. καὶ τέλος
 ὅτι τούτων ὁ δὲ μισθίον, ὡς
 τε κατὰ μᾶλλον πρὸς τὴν ἄλλω.

cis annem Imeram agrum, atque vrbes, ditionis Syracusiorum esse. Post ista soluto concilio, legati discesserunt. Hieronymus ex illo tempore ad bellum cepit se accingere, copias cogere, arma, & cætera omnia ei incepto necessaria comparare.

A **Ι**μέρα πρῶτον χάσαν ἐν πόλει εἶναι Συρακυσίων. Οἱ μὲν ἐν πρεσβυταίᾳ καὶ ὁ στωέριον ὅτι τούτως ἐχωρίσθησαν. οἱ δὲ πρὸς τὸν Ιερώνυμον ἀπὸ τούτων τῶν χειρῶν, ἐπὶ τὰς τῶν πολέμων, καὶ τὰς τε δυνάμεις ἡδονίζον καὶ καθώπιζον, τὰς τε λοιπὰς χορηγίας ἡπίμαζον.

II.

Quomodo Romani in summa frumenti inopia, subsidium à Ptolemao missis legatis petierint.

MISERE legatos Romani ad Ptolemaum, ut frumento ab eo iuuantur, cuius magna in vrbe tum fuit inopia. nam Italicum omne, ab exercitibus fuerat corruptum, usque ad ipsas Romæ portas. ē regionibus verò extra Italiam, nihil subsidij afferebatur: quum per omnes orbis terrarum partes bellaretur, essentque vbiq̃ue locorum exercitus, Ægypto solum excepta. Eò autem Romæ pervenerat annonæ inopia, ut modius Siculus drachmis quindenis æstimeretur. & tamen etiam in hac tanta necessitate belli curam Patres non omittebant.

B. **Π**ῶς Ῥωμαῖοι μεγάλης παρ' αὐτοῖς οὐσης σιτοδείας, πρεσβυταὶ ἐπέλαν πρὸς Πτολεμαῖον, σίτου χορηγίαν αἰτουῦντες.

ΟΤΙ οἱ Ῥωμαῖοι πρεσβυτὰς ἐπέλαν πρὸς Πτολεμαῖον, βουλόμενοι σίτου χορηγηθῆναι, ὅτι ὁ μέγας εἶναι πρὸ αὐτοῖς σποδὸν ὡς αἱ τῶν μὲν καὶ τῆς Ἰταλίας ὑπὸ τῶν στραπέδων ἀπὸ τοῦ ἐφθαρμένου μέχρι τῆς Ῥώμης πυλῶν. ἔξωθεν δὲ μὲν ἡρωικῆς ὁπτικυρίας, αἱ τε καὶ πᾶσι τὰ μέρη τῶν οἰκουμένης πολέμων ἐνεσώπων, καὶ στραπέδων ὁδωκατηκίμων, πλεὺν τῶν κατ' Αἰγυπτίον τόπων. εἰς γὰρ τούτοις καὶ τὴν Ῥώμην περιεβόηκε τὰ τῶν σιτοδείας ὥστε τῶν Σικελικῶν μίσημιον, πενταχίδρακα δραχμῶν ὑπάρχειν. ἀλλ' ὅμως τοιαύτης ὕψους τῆς πεινῆς, ὅτι καὶ ἡμεῖς τῶν πολεμικῶν.

III.

Quomodo Attalus post praelium navale cum Philippo habitum, Athenas venerit, & populo Atheniensium persuaserit, ut societatem belli contra Philippum inirent.

Quos honores populus Atheniensium Attalo decreuerit.

MISSI sunt à populo Atheniensi ad Regem Attalum legati; partim ob ea quæ gesta fuerant gratulaturi: partim ab eo petituri, ut ad deliberandum in commune de iis quæ

Γ. **Π**ῶς Ἀτάλος ὁ βασιλεὺς μετὰ πλεὺν πρὸς Φίλιππον ναυμαχίαν Ἀθηνάζει ἐλθὼν, εἰς τὴν καὶ Φιλίππου πόλεμον Ἀθηνάϊς ἐπὶ ἤγε.

Οσας ἡμας ὁ τῶν Ἀθηνάϊων δῆμος Ἀτάλῳ ἐψηφίσαιτο.

Ε **Ο**ΤΙ ὁ τῶν Ἀθηνάϊων δῆμος, ἐξέπεμπε πρεσβυτὰς πρὸς Ἀτάλον τὴν βασιλέα, τοὺς ἅμα μὲν ἀνταρκεῖσθαι ἐπὶ τῆς γαλήνης, ἅμα δὲ ὁδωκαλέσθαι

αὐτὸν ἐλθῆναι Ἀθῆνας, χάριν τῷ σωθῆναι
 λαβὼν πρὸς τὸν ἐρετώτην. ὁ δὲ βασιλεὺς με-
 τὰ πέντε ἡμέρας πύθοντος καὶ ἀπεπληρέ-
 ναι Ῥωμαίων προσβούτας εἰς τὴν Περσίδα, καὶ
 νομίζων αἰαλῆσιν εἶναι τὸν συμμίζαν ἑαυτοῖς, ἀ-
 νήρην καὶ ἀποδύει. Ὁ δὲ Ἀθῆναιων δῆμος
 γνοὺς τὴν παρουσίαν αὐτοῦ, μεγαλομερῶς ἐ-
 ψήφισατο πρὸς τῆς ἀποδητίσεως, καὶ τῆς ὀ-
 λης ἀπεδοχῆς τῷ βασιλείῳ. Ἀττάλος δὲ
 καὶ ἀπληρῶς εἰς τὴν Περσίδα, καὶ μὴ πρὸς
 τὴν ἡμέραν ἐξημερίσαι τοῖς ἐκ τῆς Ῥώμης
 προσβούταις. ἡρώων δ' αὐτοῦ, καὶ τὴν πρὸς
 ἡμερίαν χρυσοπρασίναις μνημονεύοντες, καὶ
 πρὸς τὴν καὶ τῆς Φιλίππου πόλεμον ἐπόμενοι
 ὄντας, πρὸς ἡρώων ἦν. τῇ δὲ ἐπαύριον ἅμα τοῖς
 Ῥωμαίοις καὶ τοῖς Ἀθῆναιων ἀρχαῖσι ἀ-
 νέβαινεν εἰς ἄστυ μέγα μεγάλης πρὸς αἰτίας.
 οὐ γὰρ μόνον οἱ πᾶς ἀρχαῖς ἔχοντες, μετὰ
 τῶν ἱερέων, ἀλλὰ καὶ πρῶτοι οἱ πολῖται κα-
 τὰ τέκνων καὶ γυναικῶν ἀπῆνταν αὐτοῖς. ὥς
 δὲ συνέμιξαν, τοιαύτη πρὸς τῶν πολλῶν
 ἐγένετο κατὰ τὴν ἀποδητίαν φιλαδέλφεια,
 πρὸς τε Ῥωμαίοις καὶ ἐπὶ μᾶλλον πρὸς τὸν
 Ἀττάλῳ, ὥς θ' ὑπερβολὴν μὴ κατὰ λυπῶν.
 ἐπὶ δ' εἰσῆναι καὶ τὸν Δίπυλον, ὃς ἐκατέρω
 τῶν μερῶν κέρεισιν πᾶς ἱερείας καὶ τοῖς ἱε-
 ρεῦσι. μετὰ δὲ ταῦτα πρῶτος μὴ τοῖς ταοῦς ἀ-
 νείσκει, ὅτι ὅς πᾶσι θύματα τοῖς βωμοῖς πα-
 ραθήσαντες, ἡξίωσαι αὐτὸν θύσαι. Τὸ δὲ τι-
 λωπαῖον ἐψήφισαντο τιμὰς τιλικαῦτας, ἡλί-
 κας ὁδοῖν παχέως τῶν πρὸς τὸν εἰς αὐτοῖς
 διεργατῶν γενομένων. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις, καὶ
 φυλῶν ἐκείνων ἐποίησαν Ἀττάλῳ, καὶ κα-
 τὰ τὴν αὐτὸν εἰς τοῖς ἑκτονύμοις τῶν ἀρ-
 χηγῶν. Μετὰ δὲ ταῦτα συναγαγόντες ἐκ-
 κλησίαν, ἐκάλουν τὴν πρὸς εἰρημότητα. πρὸς
 τοῖς δὲ καὶ φάσκειν εἶναι φορτικόν, ὅτι καὶ
 πρὸς ὅσοι εἰσέλθοντες ἀπαπορρώσκειν τὰς
 διεργασίας πᾶς αὐτοῖς τοῖς ἐπὶ πεποιθόσι, τῆς
 εἰσόδου κέρει. γράψαντες δὲ αὐτοῖς, ἡξίουν
 ἐκδοῦναι πρὸς τὸν ὑπολαμβάνει συμφέρει
 πρὸς τοῖς ἐρετώταις καὶ ἑαυτοῖς. τῷ δὲ παιδείῳ
 καὶ γράψαντες, εἰσῆνεγκαν τὴν ἐπιστολὴν οἱ
 πρὸς ἐρετώταις. Ἦν δὲ τὰ κεφάλαια τῶν γεγραμ-
 μένων· αἰάμησις τῶν πρὸς τῶν ἐξ αὐτοῦ
 γενομένων διεργασιῶν εἰς τὸν δῆμον.

A instabant, Athenas vellet venire. Rex
 ubi post paucos dies cognouisset, Ro-
 manorum legatos in Piræum appu-
 lisse, existimans sibi illis conuentis o-
 pus, celeriter eò est profectus. Populus
 Atheniensium cognito eius adventu,
 de procedendo obuiam regi, & tota
 ratione eius excipiendi magnificè de-
 cernit. Attalus qua primum die nauim
 ad Piræum applicuit, cum Romano-
 rum legatis colloquiū habuit: quūq;
 iniecta ab iis fuisset mentio pristinae
 societatis, & ad bellum contra Philip-
 pum paratum animum ostendissent,
 ouare læticia Attalus. Postridie eius
 dici vnā cum Romanis, & Athenien-
 sium magistratibus magno comitatu
 in urbem Athenas ascendit. non enim
 magistratus solummodo aut sacerdo-
 tes, sed & ciues omnes cum liberis &
 coniugibus obuiam ei prodierunt. qui
 postquam venientib. iuncti sunt, tanta
 in eo occurso humanitatis ac beneuo-
 lentiæ cū erga Romanos, tum & multo
 quidē magis erga Attalum indicia sunt
 præstita, vt nihil posset amplius. vbi Di-
 pylum Attalus est ingressus, vtriusque
 generis sacerdotes ad dextram, sini-
 stramq; illi adstiterunt. omnia dein tē-
 pla illi patuerunt: omnibus artis paratæ
 victimæ adstabant; æquum censentib.
 Atheniensibus, vt sacra ubiq; faceret.
 postremò tantos ei honores decreue-
 runt, quantos nemini vnquam teme-
 re ex omnibus quos ante hanc memo-
 riam benè de se meritos agnouerunt.
 Vt cætera missa faciam, etiam tribum
 vnā de nomine Attali nuncuparunt,
 & inter illos generis sui auctores à
 quibus suas tribus appellarunt huius
 quoque nomen consecrarunt. Dein-
 de populo in concionem congregato,
 eò regem vocarunt: qui tamen venire
 supersedit, ea excusatione vsus, quòd
 diceret rē fore illiberalem ac sibi mo-
 lestam, si ipse incoram prodiret, ac sua
 ipse beneficia in os illis commemora-
 ret qui acceperant. Rogarunt igitur,
 vt breui scripto illa complecteretur de
 quib. pro rerum præsentium statu tra-
 ctandū in concione existimaret. quod
 cum rex facturum se recepisset, atque
 adeo fecisset, principes Atheniensium
 ipsius epistolā ad populum detulerunt.
 Capita eius scriptionis erant hæc. cō-
 memoratio priorum ipsius erga po-
 pulum Atheniensem beneficiorum:

enumeratio eorum quæ his ipsis temporibus aduersus Philippum gesserat: postremò adhortatio ad bellum contra Philippum, cum adiecto iureiurando: nisi iam in odium Philippi cū Rhodiis, Romanis, atque ipso fortiter consenserint: mox ubi prætermissa ab eis fuerit occasio, si venire in societatem pacis quæ fuerit ab aliis confecta optauerint, nequaquam illis integrum tunc futurum publicæ rei suæ consulere. Post recitatam epistolam paratus fuit populus, bellum decernere, & propter comprehensas ibi rationes, & propter beneuolentiam qua Attalum prosequabatur. Sed ubi postea ingressi essent Rhodiorum legati, multaque dixissent quò ad idem bellum Athenienses concitarent: tum vero plane faciendum censuerunt, ut Philippo bellum indicerent. Etiam in honorem Rhodiorum multa magnifice sunt decreta. populo corona virtutis ergò delata: omnibus Rhodiis idem iuris tributum quod ciuium quibus haberet, optimo iure quæ esset. idque, & alias quidem ob causas, ceterum eo etiam nomine, quod captiuas Atheniensium naues, eis restituisent, cum ipsis hominibus. Et legati quidem Rhodiorum reb. hisce confectis, Cium versus atque ad reliquas insulas & Rhodum cum classe sunt profecti.

IV.

Romanorum mandata ad Philippum missa in Græcorum gratiam & Attali.

Quo tempore Romanorum legati Athenis versabantur, Nicanore Philippi duce agrum Atticum populante ad ipsam usque Academiam: Romani præmissis ad Nicanorem caduceatoribus cum ipso sunt collocuti: petierunt autem ab eo, renuntiaret Philippo, Romanos eum monere, ne cui Græcorum factam iniuriam vellet: iniuriarum quas Attalus accepit, apud æquos iudices rationem redderet. hæc si faceret, licere illi in bona pace cum Romanis viuere: sin obtemperare nollet, contrarium illi euenturum. his auditis discessit Nicanor. Romani verò eodem

A Ἐξαριθμησας τὸ πτωσαμένων αὐτοῦ πρὸς Φίλιππον καὶ πρὸς συνέτωσας χερσὺς· τελευτήσια δὲ πρὸς ἑκαστὸν εἰς τὸ καὶ Φιλίππου πόλεμον καὶ δημοσίους, ὥς εἰ μὴ νῦν ἔλονται συμβαίνειν ὁρμηθεὶς εἰς τὴν ἀπέχθειαν ἅμα Ροδίοις καὶ Ῥωμαίοις καὶ αὐτοῖς· μετὰ δὲ ταῦτα πρὸς τοὺς χερσὺς, κοινωφῆς βούλωνται τῆς εἰρήνης, ἄλλων αὐτὴν κατεργασαμένων, ἀποχρήσιν αὐτοὺς τῇ τῇ πατρίδι συμφέροντος. Τῆς δὲ ἐπιστολῆς αὐτῆς ἀναγνωσθείσης, ἔτι μοι ὡς ὁ πληθὺς ψιφίζουσαι τὸν πόλεμον, καὶ ἀφ' οὗ τὰ λεγόμενα καὶ ὅσα τῶν εὐνοϊαν τῇ πρὸς τὴν Ἀθήλαον. οὐ μὲν ἄλλα καὶ τῶν Ροδίων ἐπιστελόντων, καὶ πολλοὺς πρὸς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν ἀφ' ἀμερόνων λόγους, ἔδωξε τῶν Ἀθηναίων ἐκφέρειν τῷ Φιλίππῳ τὸν πόλεμον. ἀπεδέξατο δὲ καὶ τοὺς Ροδίους μεγαλομερῶς, καὶ τὸν τε δῆμον ἐξεφάισσαι ἀεικνίας φαίσε· καὶ πᾶσι Ροδίοις ἰσοπολιτεῖαν ἐψηφίσαντο· ἀφ' οὗ καὶ κακίους αὐτοῖς χρεὶς τῶν ἄλλων, τὰς τε καὶ ἀποκαταστήσαι τὰς αἰχμαλώτους ἡγομένης, καὶ τοὺς αἰδρας. οἱ μὲν αὖτε πρὸς τοὺς οἱ πρὸς τὴν Ροδίαν ταῦτα ὅσα πρὸς ἑαυτοὺς, ἀνήλθοντες εἰς τὴν Κίον ἐπὶ τὰς νήσους μετὰ τῆς σόλῃ.

Δ.

Ῥωμαίων πρὸς Φίλιππον ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ Ἀθιάλας ἐντολαί.

D **O**ΤΙ καὶ ὅν χρόνον οἱ τῶν Ῥωμαίων πρὸς τοὺς εἰς τὴν Ἀθηνῶν ἐποιοῦντο τὸ δακτύλιον, Νικάνορος τῷ πρὸς Φιλίππου κατὰ τὸν χρόνον τὴν Ἀθηναίων εἰς τὴν Ἀκαδημίαν, πρὸς ἀπὸ τῶν αὐτῶν οἱ Ῥωμαῖοι κήρυκες, συνέμειξαν αὐτοῖς, καὶ πρὸς ἀλλήλους ἀναγγέλλαντες τὸν Φιλίππον· ὅτι Ῥωμαῖοι πρὸς ἀλλήλους τὴν βασιλείαν, τὴν μὲν Ἑλλήνων μηδενὶ πολεμῆ· τὴν δὲ γεγονότων εἰς Ἀθήλας ἀδικημάτων διχας ὑπὸ καὶ εἰς ἴσω κριθείη. καὶ ὅτι πρὸς ἑαυτοὺς μὲν ταῦτα, τὴν εἰρήνην ἄλλοις ἔχει πρὸς Ῥωμαῖους, μὴ βυλομένους ὅτι πύθηται, τὰ κατὰ τὴν συνῆχον ἡγήσιν ἔφασκε. ὁ μὲν ἔν Νικάνωρ ταῦτα ἀκούσας, ἀπὸ πλάγης τὴν αὐτὴν ὁ λόγος ἔστω οἱ Ῥωμαῖοι

καὶ πρὸς Ἡπειρώτας εἰπὼν πρὸς Φιλίππου, πλεονεξία τὴν Φοινίκην, καὶ πρὸς Ἀμύνανδρον αἰσθαίνωντες εἰς Ἀθαμανίαν· πλεονεξίως καὶ πρὸς Αἰτωλοὺς, ἐν Ναυπάκτῳ, καὶ πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς ἐν Αἰγίῳ. τότε δὲ Διόφῃς Νικάνορος τῷ Φιλίππῳ ταῦτα δηλώσαντες, αὐτοὶ μὲν ἀπέπλευσαν ὡς Ἀντίοχον καὶ Πτολεμαῖον ὅτι τὰς Διόφους.

A hoc de Philippo sermone vsi sunt apud Epirotas Phœnicæ, cùm illam oram præternauigarent; apud Amyndrum, cùm in Athamaniam ascēdissent; item apud Ætolos Naupacti; & apud Achæos Ægij. eò verò tempore vbi per Nicanorem hæc Philippo significassent, ad Antiochum & Ptolemæum, vt controuersias illorum dirimerent, contenderunt.

E.

Ἀχαιῶν καὶ Ῥωμαίων πρεσβεῖαι
πρὸς Ῥοδίους.

ΟΤΙ πρῆσαν μὲν τὴν ἄλωσιν Ἀβύδου, πρὸς τὴν τῶν Ἀχαιῶν ἔθνη, εἰς τὴν Ῥόδον πρεσβευταί, πλεονεξούντες τὸ δῆμον, εἰς τὰς πρὸς τὸν Φίλιππον διόφους· οἷς ἐπελθόντων ἐκ τῆς Ῥώμης πρεσβυτέρων, καὶ διελεγεμένων ὑπὸ τῶν μὴ ποιῶντων διόφους πρὸς Φίλιππον αὐτῶν Ῥωμαίων, ἐδόξε πρὸς τὸν δῆμον τῆς Ῥώμης, καὶ συζητῶν τῆς τούτων φιλίας.

V.
Legationes Achæorum & Romanorum ad Rhodios.

POST captam Abydum, aduenit Rhodum legatio Achæorum, populum hortans ad pacem cum Philippo faciendam. inter hæc verò cum Roma superuenissent legati, atque illi differuissent in eam sententiam, Romanis inconsultis nequaquam cum Philippo esse transigendum: visum populo habendam esse Romanorum rationem, & eorum amicitiam respiciendum.

Ε.

Κατὰρχὴ τῶν πρὸς Ἀλλήλους μίσους Ῥωμαίων καὶ Αἰτωλῶν, μὲν τὸ ἐν Κυνὸς κεφαλῇ μάχῃ.

Σύλλογος Τίτου καὶ πάντων τῶν συμμάχων πρὸς διαλύσεως πρὸς Φίλιππον.

Σύλλογος τῶν αὐτῶν καὶ τῆ βασιλείας Φιλίππου, ἐν ᾧ συνεφωνήθη ἡ διάλσις, Αἰτωλῶν καὶ πάντων δυσαρесτωνῶν.

ΚΑΘΟΛΟΥ τῇ πρὸς τὴν λαφύρα πλεονεξίᾳ τῶν Αἰτωλῶν, . . . εἴτ' ἐκ ἐβούλης Φιλίππου ἐκβῶν ἐκ τῆς ἀρχῆς, Αἰτωλοὺς κατὰ λιπὴν διασώζων τὴν ἑλληνικὴν. δυσχερὲς δὲ ἔφερε καὶ τὴν ἀλαζονείαν αὐτῶν· γενομένην αἰτιπηγῆς φορμῶν ὅτι τὸ ἵκνημα,

Initium odij quod inter Romanos et Ætolos est cōflatum, post commissum ad Cynoscephalas prælum.

Conuentus Titi & sociorum omnium ad deliberandum super pace.

Conuentus eorundem et Regis Philippi in quo pax conuenit, Ætolis multum indignantibus.

ERAT omnino exosa Tito Ætolorum auaritia & prædæ ingens cupiditas. deinde autem nolebat post ereptum Philippo dominatum, Ætolos relinquere Græcorum dominos. offendeat præterea Titum iactantia illorum: cùm intelligeret ipsos victoriæ decus à Romanis ad se trans-

ferre, & vniuersam Græciam præclaris suis facinoribus implere. propterea in congressibus superbius cum iis agebat; de publicis rebus apud eos silebat; per se & amicos suos consilia exsequebatur. Quum igitur hoc modo male conueniret inter utrosque, venere post paucos dies legati à Philippo Demosthenes, Cycliadas, Limæus: quibus cum longo sermone habito tribunis præsentibus, dierum xv inducias extemplo pepigit. constituit etiam sedum illæ durarent cum Philippo conuēturum, & vnâ cum illo acturū de iis quæ iam essent facienda. Quia autem perquam humane peractum est hoc colloquiū, duplicatæ sunt suspiciones de Tito. Iam enim inter Græcos grassabatur sordida hæc munerum captatio, gratis nemine quicquam faciente: quæ morum nota cum vbique pro legitima obtineret apud Ætelos, persuadere sibi illi non poterant, sine muneribus contigisse hanc voluntatis Titī erga Philippum mutationem; ignari morum atque institutorum in hac parte Romanorum. Verum ex seipsis coniecturam faciebant, & per quā esse probabile disputabant, Philippum tempori sese accommodantem, magnam pecuniæ vim offerre: Titum verò oculos contra attollere non sustinere. At Titus constituta cum Philippo die, literas extemplo ad socios dedit, quibus tempus illis indicabat, quo ad conuentum essent venturi. ipse paucis post diebus ad conditum locum quā patet ad Tempe aditus, se contulit. Quum autem locij conuenissent, essetque ex eorum numero congregatum concilium, cōsurgens dux Romanus iubet dicere vnumquemque illorum quibus conditionibus faciendam pacem cum Philippo censeat. Pauca tunc Amyntander eaque modesta vbi disseruisset, finem dicendi fecit. postulabat autem, vt sui rationem omnes haberent: ne postquam è Græcia discesserint Romani, omne aduersus se iracundiæ virus Philippus effundat. paruo siquidē negotio Athamanas vinci à Macedonibus, quoties libitum ipsis fuerit, posse; gentē sine viribus & Macedoniæ vicinā. Post hunc surgit Alexāder Ætolus: & eo quidē nomine Titū laudat, quod sociorum concilium ad tractādum de

A καὶ πληρωῶντας τὴν Ελλάδα τὴν αὐτῶν αἰδρα-
χάσις. Διὸ καὶ κατὰ τὰς ἐντεύξεις ἀγ-
ρωχέτεροι αὐτοῖς ἀπῆντα, καὶ πρὸς τῶν κοινῶν
ἀπεισιώπα, καὶ τὰ παροικίμωτα συνετέλεθ' δι'
αὐτῶν καὶ διὰ τῶν ἰδίων φίλων. Τοιαύτης δὲ
οὔσης δυσχερείας ἐν ἀμφοτέροις, ἦσαν παρ-
εῶναι μετὰ πῆρας ἡμέρας πρὸς τὸν Φίλιπ-
πον, Δημοσθένος καὶ Κυκλιάδας, καὶ Λιμαῖος·
πρὸς ὧς κοινολογηθεὶς ὁ Τίτος ἔπει πλὴν μα-
τὰ τὴν χιλιάδων, πεντηκονταήμερος αἰσχρῶς
ἐποίησεν πρὸς αὐτὸν ἡμετέρας· συνετάξατο δὲ καὶ
B συμπορεύεσθαι τὸν Φίλιππον κοινολογησόμε-
νος ὡς τὸ κατὰ τῶν ἐν ταύταις ἡμετέ-
ρας τὴν ταύτης τὴν ἐντεύξεως φιλικὸν δεσφῶν, δι-
πλασίως ὀφειλέτω τὰ τῆς ὡψίας, καὶ τὴν
Τίτου. Ἡδὴ γὰρ καὶ τὴν Ελλάδα τὴν δωρεδοκίαν
ἔπει πρὸς αὐτοῦ, καὶ ὅτι μηδεὶα μηδὲν δωρεὰν
παράσῃ, καὶ ὅτι χαρὰς τῶν τοῦτο νομισμο-
μῶν πρὸς Αἰτωλοῖς, οὐκ ἐδύναιτο πεινῶν
δρῶντες δωρεὰν ἢ τιλικαύτη μετὰ βολὴν γέ-
ρονε ὅτι Τίτου πρὸς τὸν Φίλιππον· οὐκ εἰδότες
τὰ Ρωμαίων ἔτη καὶ νόμιμα πρὸς ὅτι τὸ μέρος
C ἄλλ' ὅτι αὐτῶν τεκμηρίοι καὶ συλλογισ-
μοί, δρῶντες τὸν Φίλιππον εἰς ὡς παρ-
τείνειν πλὴντος χρημῶν· διὰ τὸν κατὰ τὸν δὲ
Τίτον μὴ δυνάσθαι ταῖς αὐτοφθαλμίαι. Ὅ-
τι Τίτος παρὰ τὸν ἡμέραν πρὸς τὸν Φίλιπ-
πον, τοῖς μὴν συμμάχοις ἐγράψεν πρὸς αὐτὸν
ματὰ αὐτῶν πότε δέησι πρὸς τὸν
σύλλογον. αὐτοῖς δὲ μετὰ πῆρας ἡμέρας, ἦσαν
πρὸς τὸν εἰσβολὴν τὴν Τεμπῶν, εἰς τὴν παρὲντα
χρόνον. ἀδριατικῶν ὅτι τὸν συμμάχων, καὶ τὸν
D συνεδρῶν συνεαχθέντος ὅτι αὐτῶν ταῖς, αἰα-
σῶς ὁ τῶν Ρωμαίων στρατηγὸς ἐκέλευε λέγειν
ἐκαστοῖς ἐφ' οἷς δέησι ποιεῖν καὶ πρὸς τὸν Φί-
λιππον ἀφ' αὐτοῦ. Αἰμύαιδρος μὴ οὖν ὁ
βασιλεὺς βραχέα ἀφ' αὐτοῦ καὶ μέτρια,
κατέπαυσε τὸν λόγον. ἦσαν γὰρ παρὲντοι αὐτῶν
ποιήσασθαι πρὸς τὸν ἵνα μὴ χωριθεῖται Ρω-
μαίων ἐκ τῆς Ελλάδος εἰς ἐκείνους ἀπερρίθνηται
τὸν ὅρῳ ὁ Φίλιππος. εἰ γὰρ ἀφ' αὐτοῦ Α-
θαμανίας αἰὲς Μακεδόνες, διὰ τὴν τὴν ἀδελφείαν
καὶ Ἀτνίαν τὴν χώρας. Μετὰ ὅτι ἔπον Αλέξαν-
E δρος ὁ Αἰτωλὸς αἰσῶς· κατὰ τὸν μὴ ἡδριακῶν
τοῖς συμμάχοις ὅτι τὸ πρὸς τὸν ἀφ' αὐτοῦ
ἀφ' αὐτοῦ, καὶ κατὰ τὸν ἐκαστοῖς ἀξιοῖ λέ-

γὰρ ὁ Φαιόμοτος, ἐπὶ τὸν Τίτον· πῶς
 δὲ ὅλοις πρᾶγμασιν ἀγνοῖν ἔφη καὶ πα-
 ρακίπτειν αὐτὸν· εἰ πείπεται ἀγαλῶσις ποιη-
 σάμενος πρὸς Φίλιππον, ἢ Ῥωμαίοις τιμὴν
 εἰρεῖν, ἢ τοῖς Ἕλλησι τιμὴν ἐλευθερίαν
 βέβαιον ἀπολείψῃ. ὁ δὲ περὶ γὰρ τῆς
 τῶν διωγμάτων· ἀλλ' εἰ βούλεται καὶ τιμὴν τῆς
 πατρίδος πρὸς ἑαυτὸν ὑπετελεῖν ποιεῖν, καὶ τὰς
 ἰδίας ὑποσχέσεις αἰετῶς ἐπὶ τῇ πατρὶς τοῖς
 Ἕλλησι· μίαν ὑπαρχὴν ἔφη ἀγαλῶσι πρὸς
 Μακεδόνιας, ὅς Φίλιππον ἐκβάλλειν ἐκ τῆς
 γῆς. τὸ δὲ εἶναι καὶ λίαν ἀχρεῖς, εἰ
 μὴ πρὶν τὸν σὺνταχθῆναι πλείων δὲ πρὸς
 ταῦτα τιμὴν ὑποσχέσιν ἀγαλῶσις, κα-
 τέπανοι τὸ λόγον. ὁ δὲ Τίτος ἀναδεξάμε-
 νος, ἀσχεῖν αὐτὸν ἔφησιν, οὐ μόνον τῆς Ῥω-
 μαίων πρᾶξεως, ἀλλὰ καὶ τῆς αὐτῆς
 πρᾶξεως, καὶ μάλιστα τῆς τῶν Ἑλλήνων
 συμφέροντος. Οὕτως γὰρ Ῥωμαίοις ὁδὸν
 ὅς πρὸς πολέμους, ἀλλὰ αἰσά-
 ρως ποιεῖν ταῦτα. πῶς δὲ ἔχῃ ὁ λεγόμε-
 νος, ἐκτε τῆς κατ' Ἀντίοχον καὶ Καρχηδονί-
 ον, ὅς ὡν τὰ διωγμάτων παρ' ἑαυτοῖς Ῥω-
 μαίοις, καὶ μετὰ ταῦτα γινόμενοις κυρίως ὁ
 βουλευτὴν πρὸς αὐτὸν ἀπλῶς,
 ὁδὸν αἰσάσθαι βουλεύσασθαι πρὸς Καρ-
 χηδονίαν. καὶ μὴ οὐδ' αὐτὸς ὁδὸς ποτε ταύ-
 τῃ ἐγκλίνας τιμὴν αἰρεῖν, ὅτι δὲ πολέμῳ
 πρὸς τὸν Φίλιππον ἀγαλῶσις. ἀλλ' εἰ
 ἐβουλήθη ποιεῖν τὰ πρᾶγματα πρὸς τὸν
 μάχης, ἐπὶ μὲν αἰετῶς ἀγαλῶσις πρὸς αὐτὸν.
 δὲ καὶ θαυμάζειν ἔφη πῶς μετέχοντες τότε τῇ
 πρὸς τῆς ἀγαλῶσις συλλογῇ ἀπῆλθον, καὶ
 ἀγαλῶσις ἔχουσιν. ἢ δὴλον, ὅτι τεικῆ-
 καμεν, ἀλλὰ τὸ γε ὅτι πᾶσι ἀγνοούμε-
 ναί. πολέμῳ γὰρ δὲ τοῖς ἀγαλῶσις αἰ-
 δρας, βαρὺς εἶναι καὶ θυμικὸς, ἢ τῶν δὲ
 ἡμετέρων καὶ μεγάλῃ φροντί. καὶ γὰρ μὴ
 μετέχοντες, καὶ πρὸς καὶ φιλαδέλφους ὑμῶν
 πάντας πρᾶξατε καὶ νῦν. Ἀλλὰ μὴ καὶ τοῖς
 Ἕλλησι παπεινώμεναι καὶ ὅτι πολὺν συμφέρον
 τῇ Μακεδονίᾳ γῆν, ὅς πρὸς γὰρ μὴν ὑδα-
 μῶς. τὰ γὰρ αὐτοῖς πῶς λήψαι τὸν Θρα-
 κῶν καὶ Γαλατῶν πρᾶξιν. τὸ γὰρ ἢ δὲ καὶ
 πλεονάξιν γινέσθαι. Καθόλου δ' αὐτὸς καὶ
 φησὶ καὶ τὸν πρὸς Ῥωμαίων κρῖναι· εἰ Φί-

A pace coëgerit: quodque singulos iam
 hortetur ad dicendam sententiam;
 ceterum tota rerum natura illum ab-
 errare ait fallique, si ita existimat, pa-
 ce cum Philippo facta, aut pacem Ro-
 manis aut Græcis libertatem firmam
 se relicturum. quorum neutrum fieri
 queat. Nam si populi Ro. destinata
 velit exsequi, aut suas ipsius pollicita-
 tiones quib. apud Græcos se obstrin-
 xit implere, unicam esse belli cum
 Macedonibus finiendi viam, ut regno
 deturbetur Philippus. id vero ad pri-
 me facile esse, si modò præsentem oc-
 casionem de manibus sibi elabi non
 sineret. in hanc sententiam plura dis-
 servit; deinde contuit. Titus sermo-
 nem huius excipiens, negavit eum in-
 telligere quæ sit populi Ro. voluntas,
 quod proprium suum consilium, om-
 nium vero maximè, quid sit Græcis
 ex usu. Neque enim solere Romanos
 quoties bellum primò gerant cum ali-
 quo, illius fortunas funditus statim
 euertere. exemplo esse Hannibalem
 & Carthaginienses: à quibus cum
 gravissima passi essent Romani, mox
 ubi fuit in eorum potestate quicquid
 omnino vellent in ipsos consulere,
 nullum scruitæ aut crudelitatis exem-
 plum in Carthaginienses edidisse. Sibi
 quoque id animi nunquam fuisse, ut
 bellum cum Philippo statueret geren-
 dum inexpiabile. qui si ante prælium
 facere imperata voluisset, paratum
 fuisse se pacem cum ipso facere. Mi-
 rari verò se ait, quæ fiat ut quum cele-
 brato tunc conuētui ad pacem incun-
 dam interfuerint omnes, nunc à pa-
 cificatione penitus abhorreant? An
 hoc ideo fit, quia vicimus? ait. Atqui
 summæ hoc quidem fuerit dementiæ.
 oportet enim viros fortes, in ipsa qui-
 dem dimicatione infestos hosti esse,
 & irarum plenos; clades vero si fuerit
 accepta, generosos & magni animi:
 at victoria parta, moderatos, mites &
 humanos; contra quàm vos me nunc
 hortamini. Sed & Græcis quoque
 conducibile est, Macedonum regnum
 longe quidem quam antè humilior
 atque infirmitus fieri; non tamen pe-
 nitus tolli. alioquin sine mora ipsos
 Thracum & Gallorum iniurias esse
 experturos. ita enim sæpius iam antè
 contigisse. Denique sibi ait videri, &
 ceteris qui adessent Romanis; Si Phi-

lippus omnia facere sustineret, quæ prius imperata illi fuissent à sociis, pacem illi concedendam, ubi prius super eo Patrum sententiam exquisissent. Ætolorum in potestate esse, sibi consulere si vellent. Conante postea Phanea dicere, frustra cecidisse quicquid hætenus esset actum: Philippum enim si præsens periculum effugerit, alia denuò orsurum esse bella: Titus repete ut erat in sedili, & iracunde, Desine, inquit, Phanea delirare: ego enim conuentionis negotium ita administrabo, ut in potestate Philippi non sit futurum, si vel maxime voluerit Græcos lædere. ita tunc solum est concilium. postridie venit Philippus: tertio autem die cum frequens concilium conuenisset, ingressus Philippus, omnium animos in se concitatos solleter atque prudenter representit: omnia enim quæ prius imperassent Romani sociique, concedere se, eaque rata habere: de cæteris verò liberum Senatui arbitrium permittere. hæc quum ille dixisset, reliquos omnes tenuit silentium. At Ætolus Phæneas, Quid ergo, inquit, est causæ, Philippe quominus reddas nobis Larissam Cremastam, Pharsalum, Thebas Phthias & Echimū? Vos verò, respondens Philippus ait, illas accipite. at Titus, Cæterarum ait, nullam tradi oportet; præter vnicam, Thebas Phthias. quippe se cum exercitu prope Thebas appropinquasse; & ut fidei Romanorum se permitterent ab illis petisse: quod facere ipsi recusauerint. Nunc igitur quum bello victos teneat in potestate, licere sibi ex animi sui sententia cum ipsis agere. Indignante Phanea, dicentēque, æquum esse ut vrbes ipsi reciperent, quæ Ætolorum concilij prius erant: idque primò quia bellum vnā cum Romanis gesserant: deinde ex legibus initæ inter ipsos à principio societatis: sic enim conuenisse, ut eorum quæ bello caperentur, suppellestilia Romanorum essent; vrbes Ætolorum. Ad hæc Titus; in utroque horum Phaneam ignorantia labi: nam & societatem illam tunc fuisse solutam, quando Ætoli pacem cum Philippo, Romanis relictis, fecerunt. sin durare adhuc societatem illam voluerint; tum verò oportere ut acci-

Α λυπῶς ὑπομὲν πρῶτα ποιεῖν τὰ πρῶτερον ὑπὸ τῶν συμμάχων ἐπιταγόμενα, διδόναι τὴν εἰρήνην αὐτοῖς, πρὸς λαβόντας καὶ τὴν τῆς συκλήτου γνώμην. Αἰτωλοὺς δὲ, κυρίως εἰς) βουλευομένοις ὑπὸ σφῶν αὐτῶν. τῷ δὲ Φαιέου μὲν ταῦτα βουλευομένου λέγει ὅτι μέγιστα πρῶτα τὰ πρῶτῳ γέγονε. τὸν γὰρ Φίλιππον εἰς δολιότην τὴν παροῦσαν καθεῖν, ἥδη πάλιν ὄρχην ἄλλην ποιήσασθαι πωραγμάτων· ὁ Τίτος αὐτῷ δὲ ἔδρας, καὶ θυμικῶς, Παῦσαι, φησὶ, Φαιέα ληρών· ἐγὼ γὰρ οὕτως χρεώσας ἀφελύσεις, ὥστε μήτε βουλευέντα τὸν Φίλιππον ἀδικεῖν διώσασθαι ποιεῖς Ἑλλήνας. καὶ τότε μὲν ὅτι τούτοις ἐχρεώσασθαι. Τῇ δὲ ὑστερίᾳ παρὰ δημοκράτου τῷ βασιλέως, καὶ τῇ τρίτῃ πρῶτῳ εἰς τὴν σύλησθαι ἀδελφιδέων, εἰσελθὼν ὁ Φίλιππος, διτόχως καὶ συνετῶς, ὑπετίμηκε τὰς πρῶτας ὁρμὰς. ἔφη γὰρ τὰ μὲν πρῶτερον ὑπὸ Ρωμαίοις καὶ τῶν συμμάχων ἐπιταγόμενα πρῶτα συλῶσθαι καὶ ποιῆσαι· πρῶτον δὲ λοιπῶν, διδόναι τῇ συκλήτῳ τὴν ἐπιταγὴν. πύτων δὲ ῥημάτων, οἱ μὲν ἄλλοι πρῶτες ἀπεισιώπησαν. ὁ δὲ τῶν Αἰτωλῶν Φαιέας· τί οὖν ἡμῖν ἐκ ἀποδίδως Φίλιππον, ἔφη, Λαέριασθαι τὴν Κρεμαστὴν, Φαρσαλον, Θήβας καὶ Φθίαν· ἔχοντα μὲν ὁ Φίλιππος ἐκέλευε παρὰ λαμβάνειν αὐτοῦς. ὁ δὲ Τίτος, τὴν μὲν ἄλλων, σὺν ἔφη δὴν ὁδοιμίαν· Θήβας δὲ μόνον τὰς Φθίας. Θεβαίους γὰρ ἐγίστατος αὐτῷ μὲν τὴν δυνάμει, καὶ παρὰ χαλκῶτος σφῶς εἰς τὴν Ρωμαίῳ πίστι, ἔβληθη δυνάμει. Διὸ νῦν καὶ πόλεμον ὑποχρεῖται οἶσαι, ἔχοντα ἔξουσίαν ἔφη βυλῶσθαι πρῶτον αὐτῶν ὡς αὐτῶν πωραγμάτων. τῶν δὲ πρῶτον Φαιέας ἀγανακτοῦσθαι, καὶ λεγόντων ὅτι δεῖν αὐτοῦς εἶναι παρῶν μὲν καθεῖν συνεπολέμῃσαι, νῦν χρημίζεσθαι τὰς πόλεις καὶ πρῶτερον μὲν αὐτῶν συμπολιτευομένων· ἔπειτα καὶ τὴν εἰς ὄρχην συμμάχων, καὶ ἡν ἔδει τῶν κατὰ πόλεμον αἰώντων, τὰ μὲν ἐπιπλεῖ Ρωμαίῳ εἰς), καὶ δὲ πόλεις Αἰτωλῶν. ὁ Τίτος ἀγνοεῖν αὐτοῦς ἔφη κατ' ἀμφοτέρω· τίς τε γὰρ συμμάχων λεγόμενοι, καὶ οἱ καθεῖν καὶ ἀφελύσεις ἐποιήσαντο πρὸς Φίλιππον ἐγκαταλείποντες Ρωμαίους· εἴτε καὶ μὲν ἐπὶ τὴν συμμάχων, δὴν αὐτοῦς κομῶν

ζῆσαι καὶ πῶς λαμβάνειν, οὐκ εἴ τις ἐ-
 θελήσῃ σφᾶς εἰς τὴν Ῥωμαίων πίστιν ἐν-
 χρίσθαι (ὅσοι αἱ καὶ Θετταλίας πόλεις ἄ-
 पासαι πεποιήκασιν νῦν) ἀλλ' εἴ τις καὶ κρά-
 τος ἐάλωσαι. Τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις ὁ Τίτος
 ἤρεσκε ταῦτα λέγων· οἱ δ' Αἰτωλοὶ βαρέως
 ἔχουσι, καὶ τίς οἱ δὴ δρχή κακῶν ἐφημᾶτο με-
 γάλων. οὐ γὰρ ταῦτος τῆς ἀφροσύνης, καὶ
 οὗτου τῷ σπινθῆρος μετ' ὀλίγον ὅ, τι πρὸς
 Αἰτωλοὺς, ὅ, τι πρὸς Ἀντίοχον ἐξεκείνη
 πόλεμος. ὁ δὲ συνεχὲς ἔω τῆς ὁρμῆς τῆς
 Τίτου πρὸς τοὺς ἀγαλῶσις, ὅτι ἐπυθάνετο
 τῷ Ἀντίοχῳ ἀπὸ Συρίας ἡκὶν μετὰ δυνά-
 μεις, ποικίλους τὴν ὁρμὴν ὅτι τὴν Εὐ-
 ρώπην. δὲ οὐκ ἦσαν, μὴ ταῦτος ὁ Φίλιπ-
 πος τῆς ἐλπίδος ἀντιλαμβανόμενος, ὅτι ὁ
 πολιοφυλακὴν ὁρμήσῃ, καὶ τείδειν τὴν πόλε-
 μιν· εἴπα ἐτέρῳ πῶς ἀφῆλθῃς ὑπᾶν, ὁ
 κεφάλαιον τῆς πρᾶξεως εἰς ἐκείναις αἰ-
 κλασθῇ. δὲ συνεχωρήσῃ τῷ βασιλεῖ, κα-
 θ' ὅσον ἡζίου, λαβόντα τετραμύσις αἰσχᾶς,
 πῶς ἀχρημα μὲν δυνάμει τῷ Τίτῳ τὰ ἑ-
 πτάλκτα, καὶ Δημήτριον τὸν υἱὸν εἰς ὁμη-
 ρείας, καὶ πῶς ἐτέρῳ τῆς Φίλων. πρὸς δὲ
 τῆς ὅλων πέμπειν εἰς τὴν Ῥώμην, καὶ δι-
 δόναι τῇ συκλήτῳ τὴν ὅτι ἔσπῃ. καὶ τότε
 μὲν ἐχωρίσθησαν, πιστωσάμενοι πρὸς τῆς ὅ-
 λων πρὸς ἀλλήλους, ἐφ' ᾧ Τίτῳ, εἰ μὴ
 σιωπῇται τὰ κατὰ τοὺς ἀγαλῶσις, ἀπο-
 δύναι Φιλίππῳ τὰ ἑπτάλκτα, καὶ τοὺς ὁ-
 μῆρους. μὲν δὲ ταῦτα πᾶντες ἐπεμποὶ εἰς
 τὴν Ῥώμην, οἱ μὲν σιωπῇται· οἱ δ' ἀν-
 τιπρᾶτῇοντες τῇ ἀγαλῶσι.

A p i a n t a u t r e c u p e r e n t Æ t o l i , n o n e a s
 v r b e s q u æ v i t r o R o m a n o r u m f i d e i s e-
 s e p e r m i s e r i n t : q u o d i a m f a c i a n t o m-
 n i a T h e s s a l i æ o p p i d a : s e d e a s , q u æ v i
 f u e r i n t s u b a c t æ . P l a c u i t c æ t e r i s h æ c
 T i t i o r a t i o : q u a m Æ t o l i i n i q u i s a u-
 r i b u s a d m i t t e b a n t . I a m q u e a d e o i n-
 g e n t i u m m a l o r u m p r i n c i p i u m q u o d-
 a m n a s c e b a t u r . e x i s t a s i q u i d e m d i s-
 f e n s i o n e , & s c i n t i l l a i s t a , e x a r s i t m o x
 b e l l u m c o n t r a Æ t o l o s , & q u o d a d-
 v e r s u s A n t i o c h u m e s t g e s t u m . P o r r o
 c a u s s a p r æ c i p u a q u æ T i t u m i m p e l l e-
 b a t a d c o n s i l i a p a c i s , f u i t , q u o d i n t e l-
 l e x e r a t A n t i o c h u m è S y r i a c u m e x e r-
 c i t u e s s e p r o f e c t u m , & E u r o p a m v e r-
 s u s i t e r i n s t i t u i s s e . i t æ q u e a n x i u s e r a t
 a c s o l l i c i t u s , n e f o r t e P h i l i p p u s a r r e-
 p t a s p e q u æ s e o f f e r e b a t , a d d e f e n s i o-
 n e m v r b i u m s e s e c o n v e r t e r e t , & b e l-
 l u m t r a h e n d u m : a t q u e i t a C o n s u l a l-
 t e r a d v e n i r e t , a d q u e m d e c u s o m n e
 r e r u m à s e g e s t a r u m r e f l e c t e r e t u r .
 P r o p t e r e a P h i l i p p o , s i c u t i p s e p o s t u-
 l a b a t , q u a t u o r m e n s i u m i n d u c i æ f u è-
 r e c o n c e s s æ : q u i s i T i t o p r æ s e n t i s p e-
 c u n i æ t a l e n t a q u a d r i n g e n t a n u m e r a-
 r e t , f i l i u m q u e D e m e t r i u m & a l i q u o t
 a l i o s e x a m i c i s d a r e t o b s i d e s , p e r m i s-
 s u m e i e s t v t d e s u m m a r e r u m l e g a t o s
 R o m a m m i t t e r e t , & S e n a t u i a r b i t r i u m
 o m n e d e f e r r e t . H i s p e r a c t i s a l i u s a l i o
 d i s c e s s e r u n t : d a t a i n u i c e m a c c e p t æ q u æ
 f i d e , s i e x i t u m p a c i f i c a t i o i n s t i t u t a n o n
 h a b u e r i t , f o r e v t a c c e p t a q u a d r i n g e n t a
 t a l e n t a T i t u s r e d d e r e t P h i l i p p o c u m
 o b s i d i b u s . P o s t h æ c v n i v e r s i R o m a m
 l e g a t o s m i s e r e , a l i j v t p a c e m a d i u u a-
 r e n t , a l i j v t s e i l l i o p p o n e r e n t .

D

Z.

Πῶς αὖ τῇ Ῥώμῃ ἐκωρόθησαν
 αἱ πρὸς τοῦ Φίλιππου διαλύ-
 σεις.

Ἀνδρῶν δέκα κατὰ τὰς τῆς χι-
 ριουώτων τὰ καὶ τὴν Ελλάδα.

Ἀχαιῶν λόγοι πρὸς τὴν σύ-
 κλητον πρὸς συμμαχίας ἀπορα-
 κτοί.

VII.

*Quomodo pax cum Philip-
 po facta fuerit Roma confir-
 mata.*

*Decem virorum creatio ad
 constituendas res Græciæ.*

E *Achai societatem à Senatu
 petunt, nec impetrant.*

CLAV-

CLAUDIO Marcello Cos. paullo postquàm initus fuit ab illo magistratus, Romam legati venerunt, de foedere iciendo cum Philippo acturi; tum quos ipse miserat, tum quos Titus & socij. Post habitas in Senatu à pluribus orationes, placuit Patribus, probandas esse conditiones pacis de quibus conuenerat. Vbi verò ad populum rei cognitio est delata, Marcus ipse traiciendi in Græciam cupidus, rogationi contradixit: magnòque studio conatus est foedus illud abrumperre. populus tamen Quintij Flaminij voluntatem secutus, pacificationem firmam ac ratam esse iussit. Itaque pace facta extemplo senatus x viros è primoribus legit, & in Græciam misit, vt de communi sententia vnâ cum Tito res Græciæ cõponerent, & Græcis libertatem firmarèt. Facta in Senatu mentio est à Damoxeno Ægiensi Achæorum legato, & de societate: sed quod existerent qui petitioni illius sese opponerent; Elci namque in os dixerunt, velle se Achæis litem mouere super Triphylia: Messenij, super Asio & Pylo; qui populi socij tunc Romanorum erant: idem & Ætoli dixere de Pherarum vrbe: propterea reiectum est negotium ad decemuiros. & in Senatu quidem Romano hæc tum temporis sunt gesta.

VIII.

Quomodo Bæoti deficere à Romanis inceperint.

Cades Brachylla Bæotar-cha qui ad Philippum res trahebat, facta ab iis qui Romanis fauebant.

IN Græcia post prælium quo victi sunt Macedones ad Cynoscephalas, quū Elatiæ hibernaret Titus, Bæoti cupiètes suos recipere qui Philippo militauerāt, Legationē ad Titum miserūt, petètes vt redire illis liceret impune. Titus, cui suspectus iā tum erat Antiochus, studio adiungendi sibi Bæotiorum animos, petitioni illorum

OΤΙ ἔπειτα Μαρκέλλου Κλαυδίου ὑπαίου, πρεσβυτάτος τῶν ὑπατῶν ἀρχὴν, ἦγον εἰς τὴν Ρώμην, οἵ τε πρὸς τὸν Φιλίππου πρέσβεις, οἵ τε πρὸς τὸν Τίτου καὶ τὴν συμμάχων, ὑπὸ τῶν πρὸς Φίλιππον σωτηρικῶν λόγων ὁ πλεόνων ἡγομένων ἐν τῇ σύγκλητῳ, ταύτῃ μὲν ἐδόκει βεβαίως τὰς ὁμολογίας· εἰς δὲ τὴν δῆμον εἰσερχόμενος ὁ ἀρχαίου, Μάρκος αὐτὸς ἐπιθυμῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα διαβάσειν, αἰτέλεγε καὶ πολλὴν ἐποιεῖτο σπουδὴν εἰς τὸ διακρίνειν τὰς σωτηρίας. οὐ μὲν γὰρ ὅγε δήμος, καὶ τὸ τῶν Τίτου πρεσβείων ἐπεκύρωσι τὰς διαλύσεις. ὧν ἔπι τελευτῶν, ἀθέτως ἢ σύγκλητος αἰδρας δέκα κατὰ τὴν ἔπιφασιν, ὅτι ἐπιμπε τοῖς χειροῦντας τὰ κατὰ τὴν Ἑλλάδα μετὰ τῶν Τίτου, καὶ βεβαίως τὰς πῶς Ἑλλήσι τὴν ἐλευθερίαν. Εποιοῦσαντο δὲ λόγοις ἐν τῇ σύγκλητῳ καὶ πρὸς τῆς Συμμαχίας οἱ πρὸς τῶν Ἀχαιῶν πρέσβεις, οἱ πρὸς Δαμόξενον τὸν Ἀθηναῖον. ἡγομένης δ' αὐτῶν ὁρῆσεως καὶ τὸ παρὸν, ὅτι καὶ πρὸς τὸν Ἡλείους καὶ ἀμφισβητοῦν τῶν Ἀχαιῶν ὑπὸ τῆς Τριφυλίας, Μεσσηνίου δὲ ὑπὸ Ἀσίου καὶ Πύλου, Συμμάχους τότε Ρωμαίων ὑπαρχοῦντας. Αἰτωλοὺς δὲ πρὸς τῆς Ἡρακλείων πόλεως· ὑπὲρ τῶν ἑλαβε τὸ ἀρχαίου, ὅτι πρὸς δέκα καὶ τὰ καὶ τὴν σύγκλητον ὅτι πρὸς τῶν.

H.

Πῶς Βοιωτοὶ ἀρχὴν ἀποστασεως ἀπὸ Ρωμαίων ἐποίησαντο.

Πῶς οἱ τὰ Ρωμαίων φρονουῦντες Βραχύλλῳ καὶ Βοιωτάρχῳ Φιλίππῳ ἐπανεῖλοντο.

OΤΙ κατὰ τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν μάχην, Τίτου πρὸς ἀρχαίου ἐν Ἑλαπίᾳ, Βοιωτοὶ, ἀποσταζοῦντες αἰαχμίσσασθαι τοὺς αἰδρας τοὺς πρὸς αὐτῶν στρατηγούς, πρὸς τὸν Φιλίππου, διεπρεσβέοντο πρὸς τῆς ἀσφαλείας αὐτῶν, πρὸς Τίτον. ὁ δὲ βουλόμενος ἐκχελεῖσθαι τῶν Βοιωτῶν πρὸς τὴν σφετέρῃ ἀντιοχίᾳ, ἀπὸ τῶν πρὸς τὸν Ἀντίοχον, ἐτοίμως

συνεχρήσαν. παρὲν δὲ πρῶτον αἰακομισθέντων ἐκ τῆς Μακεδονίας, ἐν οἷς ἦν καὶ Βραχύλλης, τὸν μὲν δὴνως Βοιωτάρχῳ κατέστησαν. τῷ ἀπλησίως δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς δοκῦντας εἶ) φίλους τῆς Μακεδόνων οἰκίας εἶμιον, καὶ παρῆγον οὐχ ἡττον ἢ παρῆτερον. ἐπιμύσαι δὲ καὶ παρῆσαι παρὲς τὸν Φίλιππον τὴν ἀγαστήσουσαν ὅτι τῇ τῷ νεαίσκων ἐπιδόδω, λυμνητόμενοι τὴν τοῦ Τίτου χάριν. αἱ σιωροαῖτες οἱ παρὲς τὸν Ζάξιππον, καὶ Γεισίφρων, καὶ πρῶτες οἱ δοκῦντες εἶ) Ρωμαίων φίλοι, διχραῖς ἐφερον, παρῆτομενοι δὲ μέλλον, καὶ διδόντες παρὲς σφῶν αὐτῶν, καὶ τῷ αἰακισμῶν. ὅπως γὰρ ἤδυσαν, ὡς εἰαὶ μὲν οἱ Ρωμαῖοι χωριάζουσιν ἐκ τῆς Ελλάδος, ὁ δὲ Φίλιππος μὲν παρὲς πλῆθος συνεπιγύνων αἰεὶ τοῖς παρὲς σφῶν αἰτιπολιτισμοῖς, οὐδαμῶς ἀσφαλεῖ σφῶν ἐσπιδόδω τὴν ἐκ τῆς Βοιωτίας πολιτείαν. Διὸ καὶ συμφρονησάντες ἐπαρῆτομενοι παρὲς Τίτον εἰς τὴν Ἑλλάτιαν. συμμίζαντες δὲ τῷ παρῆτομενῳ, πολλοὺς καὶ ποικίλους εἰς τὸν δὲ μέρος διεπῆντο λόγους, ὑποδεικνύοντες τὴν ὁρμὴν τῆς πληθους, τὴν οὐσαν ἔδη καὶ αὐτῶν, καὶ τὴν ἀγαστήσαι τῷ ὄχλῳ. καὶ τίλος ἐθαίρησαν εἶπειν, εἰ μὴ τὸν Βραχύλλῳ ἐπιδμελόμενοι κατὰ πλῆθος τοῖς πολλοῖς, οὐκ ἔστιν ἀσφάλεια τοῖς Ρωμαίων φίλοις χωριάζειν τῷ στρατοπέδῳ. ὁ δὲ Τίτος ταῦτα ἀκούσας, αὐτὸς μὲν οὐκ ἔφη κρινεῖν τῆς παρῆξως ταύτης· τοῖς δὲ βουλευμένοις παρῆξως, οὐ καλύειν. κατόλου δὲ λαλεῖν αὐτοῖς ἐκέλευε παρὲς τούτων Αλεξάμενῳ δὲ τῷ Αἰτωλῶν στρατηγῷ. τῷ δὲ παρὲς τὸν Ζάξιππον πειθαρχησάντων καὶ ἀγαστήμενῳ, παρῆξως ὁ παρῆτομενός πιαδὲς καὶ συγκαταμέμενος τοῖς λεγμένοις, ἦς μὲν τῶν Αἰτωλικῶν σιμῆσαι· ἦς δὲ τῶν Ἰταλικῶν νεαίσκων, τοῖς παρῆτομενῳ τῶν χιῶν τῷ Βραχύλλῳ.

Θ.

Δόγμα τῆς συγκλήτου παρὲς τῆς παρὲς Φίλιππον διαλύσεως.

A facilem se præbuit. Quum igitur omnes statim è Macedonia essent reuersi, Brachyllam qui eorum fuit vnus Bœotarcham constituerunt. similiter & reliquos quorum erat notum in reges Macedoniae studium, honorabant, & ad dignitates non minus quàm antè vocabant. quin & Philippo per legatos gratias egerunt, propter iuuenum reditum, beneficium quod à Tito acceperant obliterantes. quæ quum cernerent Zeuxippus, Pisistratus, & quicunque Romanæ partis esse credebantur, agrè ferebant; quod imminencia mala præuiderent, suæque ac necessariorum suorum saluti metuerent. certo enim sciebant, vbi semel Romani pedem è Græcia extulissent, remanente Philippo qui suis in administratione Reipub. aduersariis vires subinde è propinquo suggerat, nequaquam tutum sibi fore in Bœotorum ciuitate manere. Omnes igitur consentientibus suffragiis ad Titum Elateam, ceu publico nomine legati, se conferunt. ibi in colloquium Titi admissi, multa ac varia in eam sententiam apud eum disserunt: quum multitudinis concitata in se studia illi ob oculos ponerent, & vulgi animum ingratum. tandem eo progressa est ipsorum oratio, vt dicere non vererentur; nisi sublato de medio Brachylla terror cæteris iniiceretur, nullam fore amicis Romanorum, postquam exercitus discesserint, securitatem. His auditis Titus, se quidem eius consilij participem fieri nolle ait; cæterùm, si quis rem velit exsequi, nullum allaturum impedimentum. denique iussit eos cum Alexamene prætore Ætolorum de his agere. dicto paruit Zeuxippus, èstque de eare cum Alexamene collocutus. is facile assensus adductusque vt ea probaret quæ dicebantur, tres ex Ætolicis copijs, tres ex Italicis iuuenes delegit, quibus mandatum est, vt Brachyllæ manus afferrent.

IX.

E *Senatusconsultum super pace cum Philippo facta à Q. Flaminio.*

Quomodo sibi Aetoli Senatusconsultum illud carpserunt.

Quomodo in ipsis ludis Isthmicis praeo Senatusconsultum de libertate Græcorum recitavit.

Qua peracto ludicio decemviri cum Tito responsa dederint legatis Antiochi, Philippi Aetolorum.

Hoc ipso tempore quo illa gerebantur, quæ modò diximus, venire Roma decem legati ad res in Græcia constituendas, consultum Senatus deferentes, quod de pace cum Philippo fuerat factum. Eius Senatusconsulti præcipua capita erant hæc: VT CÆTERI OMNES GRÆCI ET QVI IN ASIA DEGVNT, ET QVI IN EVROPA, LIBERI SINT, SVISQVE LEGIBVS VTANTVR: VT QVI IN PHILIPPI DITIONE SVNT, ET SI QVAS ILLE VRBES GRÆCORVM PRÆSIDIIS TENET, EAS ANTE CELEBRATIONEM LVDICRI ISTHMIORVM ROMANIS PHILIPPVS TRADAT. EVROMVM, PEDASA, BARGYLIA, IASSVM, ITEM ABYDVN, THASVM, MYRINAM PERINTHVN, DEDVCTIS INDE PRÆSIDIIS, LIBERAS ESSE SINAT: DE LIBERATIONE CIANORVM SCRIBAT TITVS AD PRVSIAM, QVID SENATVI PLACEAT: CAPTIVOS ET TRANSFVGAS OMNES VT PHILIPPVS ROMANIS RESTITVAT INTRA IDEM TEMPVS: ITEM NAVEIS OMNES TECTAS, SCAPHIS QVINQVE EXCEPTIS,

A Πῶς μόνοι ὁ Αἰτωλοὶ κατέλαβον τὸ δόγμα.

Πῶς Ἰσθμοῖ τῇ Ἰσθμίων ἀγορῶν ὁ κήρυξ τὸ ὑπὸ τῆς τῇ Ἑλλήνων ἐλευθερίας κήρυγμα ἀνέγνωσε.

B Πῶς ὁ δέκα ἄνδρες οὐκ Τίτῳ ἐχημάσαντο τοῖς Ἀντιόχῳ, Φιλίππῳ καὶ Αἰτωλῶν πρεσβυτάῃς.

OΤΙ ὅτι καὶ ὅταν ἦσαν ἐκ τῶν ὁμοίων οἱ δέκα δὲ ὡς ἐμύλλε χεῖρας τὰ τῶν Ἑλλήνων χερμίζοντες ὅτι συκλήτη δόγμα, ὅτι τὸ πρὸς Φίλιππον εἰρήνης. ὡς δὲ τὰ συνέχοντα τὸ δόγμα τὰ ταῦτα. ΤΟΥΣ ΜΕΝ Ἀλλοὺς Ἑλλήνας ΠΑΝΤΑΣ ΤΟΥΣΤΕ ΚΑΤΑ ΤΗΝ Ἀσίαν, καὶ ΚΑΤΑ ΤΗΝ Εὐρώπην, ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΣ ὕπαρχειν, καὶ ΝΟΜΟΙΣ ΧΡΗΣΘΑΙ ΤΟΙΣ ἰδιοῖς. ΤΟΥΣ ΔΕ ΤΑΤΤΟΜΕΝΟΥΣ ὑπὸ Φίλιππον, καὶ ΤΑΣ ΠΟΛΕΙΣ ΤΑΣ ΕΜΦΡΟΥΡΟΥΣ ΠΑΡΑΔΟΥΝΑΙ ΦΙΛΙΠΠΟΝ ΡΩΜΑΙΟΙΣ ΠΡΟ ΤΗΣ ΤΩΝ Ἰσθμίων ΠΑΝΗΓΥΡΕΩΣ. Εὐρώμον ΔΕ καὶ ΠΗΔΑΣΑ, καὶ ΒΑΡΓΥΛΙΑ, καὶ ΤΗΝ ἸΑΣΣΕΩΝ ΠΟΛΙΝ, ΟΜΟΙΩΣ ΑΒΥΔΟΝ, ΘΑΣΟΝ, ΜΥΡΙΝΑΝ, ΠΕΡΙΝΘΟΝ, ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ ΑΦΕΙΝΑΙ, ΤΑΣ ΦΡΟΥΡΑΣ ΕΞ ΑΥΤΩΝ ΜΕΤΑΣΤΗΣΑΜΕΝΟΝ. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΩΝ ΚΙΑΝΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΩΣΕΩΣ, ΤΙΤΟΝ ΓΡΑΨΑΙ ΠΡΟΣ ΠΡΟΥΣΙΑΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΔΟΓΜΑ ΤΗΣ ΣΥΓΚΛΗΤΟΥ. ΤΑ Δ' ΑΙΧΜΑΛΩΤΑ, καὶ ΤΟΥΣ ΑΥΤΟΜΟΛΟΥΣ ΑΓΑΝΤΑΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΗΣΑΙ ΦΙΛΙΠΠΟΝ ΡΩΜΑΙΟΙΣ, ΕΝ ΤΟΙΣ ΑΥΤΟΙΣ ΧΡΟΝΟΙΣ. ΟΜΟΙΩΣ ΔΕ καὶ ΤΑΣ ΚΑΤΑΦΡΑΚΤΟΥΣ ΝΑΥΣ,

ΓΛΗΝ ΠΕΝΤΕ ΣΚΑΦΩΝ ΚΑΙ Α
 ΤΗΣ ΕΚΚΑΙΔΕΚΗΡΟΥΣ. ΔΟΥ-
 ΝΑΙ ΔΕ ΚΑΙ ΧΙΛΙΑ ΤΑΛΑΝ-
 ΤΑ · ΤΟΥΤΩΝ ΤΑ ΜΕΝ ΗΜΙ-
 ΣΗ ΠΑΡΑΥΤΙΚΑ, ΤΑ Δ'
 ΗΜΙΣΗ ΚΑΤΑ ΦΟΡΟΥΣ, ΕΝ
 ΕΤΕΣΙ ΔΕΚΑ. Τούτου δὲ ὁ δόγμας
 ἀγαθόντος εἰς τοὺς Ἕλληνας, οἱ μὲν ἄλλοι πρῶ-
 τες ἀγαροῖς ἦσαν καὶ πειρασμοῖς, μόνοι δ' Αἰ-
 τωλοὶ, δυσχεραίνοντες ὅτι ὡς μὴ τυχερῶς ὦν
 ἤλπιζον, κατελάττω δὲ δόγμα, φάσκοντες, ὅτι
 πειρημάτων, ἀλλὰ γραμμάτων μόνον ἔχον
 αὐτοὶ δὲ ἔχοντες. καὶ πῶς ἐλάμβανον πιθανότη-
 τας ὅς αὐτῶν τὸ ἐλπίσιν, πρὸς δὲ ἀγαροῖς
 πρὸς ἀκροῖς, τοιαύτας. Εφασκον γὰρ ὅτι δύο
 γνώμας εἰς τὸ δόγμα, πρὸς τὸ ὑπὸ Φιλίπ-
 που φερόμεναι πόλεων. τῶν μὲν μίας, ὅτι
 ἔστιν ἡ δὲ ἀγὰρ καὶ φερούσας τὸ Φίλιππον,
 πᾶς δὲ πόλεις τῆς ἀγᾶρ Ρωμαίοις · τῶν δ'
 ἑτέρας, ὅτι ἀγὰρ πᾶς φερούσας, ἐλθόντων
 καὶ πόλεις · πᾶς μὲν οὖν ἐλθόντων ἀγᾶρ,
 ἐπὶ οὐδὲν δηλοῦναι · ταύτας δὲ ὅτι πᾶς
 καὶ τῶν Ἀσίων · πᾶς δὲ τῆς ἀγᾶρ Ρω-
 μαίοις, φασκον, ὅτι πᾶς καὶ τῶν Εὐρώπης.
 ὅτι δὲ ταύτας, Ὄρεον, Ερέτρια, Χαλκίδα,
 Δημοκτεριάδα, Κόρινθον. ἐκ δὲ τούτων, ὅτι
 κέρητον ὑπάρχει πᾶσιν, ὅτι μετὰ λαμβά-
 νοις πᾶς Ἑλλήνων πῶς τῆς Φιλίππου
 Ρωμαῖοι. καὶ γίνεται μετὰ ῥημοῖς διαποτῶν,
 οἷον ἐλθόντων πᾶν Ἑλλήνων. Ταῦτα μὲν
 ὑπὸ Αἰτωλῶν ἐλέγχετο καὶ ἀκέρως. ὁ δὲ Τί-
 τος ὁρμήσας ἐκ τῆς Ἑλλάδας μὲν τὸ δέκα, καὶ
 καίρας εἰς τὴν Αἰώνιον, τῶν αὐτῶν διέ-
 πλυνον εἰς τὴν Κόρινθον. καὶ καὶ τῶν ἀγᾶρ
 νοσ, σιωπῶντες μὲν τούτων, καὶ διελάμβανον
 πρὸς τὸ ὅλον. πλεονάζοντες δὲ τὸ Αἰτωλῶν
 ἀγᾶρ, καὶ πεισνομένης καὶ ἐνίοις, πολ-
 λούς καὶ ποικίλους ὑποδείκνυτο πεινῶν λό-
 γους ὁ Τίτος ἐν τῇ σιωπῇ διδάσκων, ὡς
 εἴπερ βούλονται καὶ τὸ Ἑλλήνων ὅτι καὶ ὁ-
 λόκληρον πρὸς ποιῶνται, καὶ καὶ πειν-
 ῶνται τῶν πᾶσιν, ὅτι καὶ τὸ ὅτι ἀγᾶρ ἐ-
 ποιῶνται ἀγᾶρ, ὅτι συμφύγοντες ἐνέειν,
 ἀλλὰ τὸ Ἑλλήνων ἐλευθερίας, ἐκχωρητέον εἶναι
 πρῶτον τὸ πᾶν, καὶ πρῶτος ἐλευθερωτέον τῶν
 πόλεων, πᾶς νῦν ὑπὸ Φιλίππου φερούμενας.

ET VNA QVAM SEXDE-
 CIM VERSVS REMORVM
 AGVNT: HOC AMPLIVS
 DET PHILIPPVS MILLE
 TALENTVM: DIMIDIVM
 PRÆSENS: DIMIDIVM
 PENSIONIBVS DECEM
 ANNORVM. Postquam hoc Se-
 natufconsultum diditum est inter
 Græcos, cæteri quidem bonæ spei
 pleni lætitia gestire: soli Ætoli, of-
 fensi quod ea quæ sperauerant non
 consequerentur, decretum clam
 mussantes, carpebant; non res, sed
 verba eo contineri iactitantes. atque
 ut illos concitarent qui aures ipsis
 præbebant, ex formula decreti ca-
 uillationem huiusmodi arripiebant.
 Aiebant enim duas eo decreto sen-
 tentias comprehendere super urbibus,
 in quibus præsidia habebat Philippus:
 alterâ iuberi, ut deducantur à Philip-
 po præsidia, urbésque Romanis tra-
 dantur: alteram sententiam præsidii
 amotis urbibus libertatem dare. no-
 minatim autem eas designari quibus
 libertas indulgetur: eas nempe quæ
 sunt in Asia: quæ autem Romanis
 tradantur, eas videlicet esse quæ sunt
 in Europa. putâ, Oreum, Eretriam,
 Chalcidem, Demetriadem, Corin-
 thum. Ex quo facile omnes intelli-
 gant, Romanos vicem Philippi Græ-
 ciæ compedes suscipere: atque ita mu-
 tationem fieri dominorum, non liber-
 tatem quæri Græciæ. hæc ubique assi-
 due ab Ætolis iactabantur. Ab Elatia
 profectus cum decem legatis Titus,
 quum Anticyrâ traiecisset, mox Co-
 rinthum peruenit. ibi cum his concilia
 agitabat, & de summa rerum tra-
 ctabat. Quoniam autem in ore mul-
 titudinis erat Ætolorum criminatio,
 eique à multis fides habebatur, co-
 actus est Quintius multis variisque ra-
 tionibus uti, ut eos doceret qui in con-
 cilio aderant; si vellent Græcorum
 præconia & laudationem sine vl-
 la exceptione mereri; si fidem om-
 nibus facere, ad liberandam Græ-
 ciam, non compendij vllius gratia,
 se mare à principio traiecisse; om-
 nibus excedendum esse locis, & v-
 niuersas vrbes esse liberandas, quas
 iam Philippus præsidii suis occuper.

Hæc autem difficultas inde nascebatur in concilio, quia de cæteris quidem urbibus. Romæ decem legati prius tractauerāt, & expressa à Senatu mandata acceperant: de Chalcide verò Corintho & Demetriade; propter Antiochum libera potestas facta concilio fuerat, ut quod tempora Reipub. postulassent, id ex animi sui sententia de dictis urbibus statuerent. Dubitabat enim nemo, quin is Rex quem commemorauimus Europæ rebus pridem immineret. Tandem concilio persuasit Titus, ut Corinthum liberarent, & Achæis traderent: Acrocorinthum, Demetriadem, & Chalcidem retinuit. His ita decretis, cum iam Isthmiorum panegyris adesset, ac fere ex omnibus orbis partibus clarissimi quique viri propter expectationem eius quod euenturum esset, conuenissent, multi variique toto conuentu sermones habebantur: quum alij dicerent; omnino fieri non posse, ut Romani certis locis atque urbibus se abstinerent: alij futurum statuerent, ut celebrioribus quidem locis abstinerent: cæterum ea retinerent quæ celebritatis minus haberent, vltum exhibere eundem possent: atque ea loca ipsi designabant, tum apud se quisque, tum in mutuis dissertationibus. Hac incertitudine hominum mentes agitabantur, eratque in Stadio coacta multitudo ad certamen, cum ecce præco in mediam arenam procedit, & facta per tubicinem audientia, ita pronuntiat. SENATVS ROMANVS ET TITVS QVINTIVS IMPERATOR, PHILIPPO REGE ATQVE MACEDONIBVS DEVICTIS LIBEROS, SIVE PRÆSIDIO, IMMVNES, SVIS LEGIBVS ESSE IVBENT CORINTHIOS, PHOCENSES, LOCRENSES, EUBOEENSES, ACHÆOS QVOS NOMINANT RHITHIOTAS, MAGNETAS, THESSALOS, PERRHÆBOS. Quum autem ad prima statim præconis verba ingens supra modum plausus fuisset excitatus,

A Ταύτῳ δὲ συνεβάνε γίνεσθαι τὴν ἀπο-
είας ἐν τῷ συνεδρίῳ, ἀφ' ὃ τοῦ μὲν
τῆς ἄλλων, ἐν τῇ Ρώμῃ περὶ διελκόμεται,
καὶ ῥητὰς ἔχοντες τὰς δίκας τοῦ τῆς Συγκλήτου
καὶ ἐνδοξοῦ τοῦ δὲ Χαλκίδος καὶ Κορίνθου,
καὶ Δημητριάδος, ὅτι ἐπὶ αὐτὰς δεδωδαι
ἔχει τὸν Ἀντίοχον· ἵνα βλέποντες πρὸς τοὺς
καίρους, βυλδύωνται τοῦ τῆς περὶ μενέων
πόλεων, καὶ τὰς αὐτῶν παραίρεσις. Ὁ γὰρ
περὶ μενέων βασιλεὺς, δῆλος ὡς, ἐπὶ χῶν
πάλαι τοῖς καὶ τῇ Εὐρώπῃ πρὸς ἡμᾶς. Οὐ
μὲν, ἀλλὰ τὴν μὲν Κορίνθον ὁ Τίτος ἐπέσει
ὁ συνεδρίοι ἐλθόντων πρὸς ἡμᾶς, καὶ τοῖς
Ἀχαιοῖς ἐλθόντων ἔχει τὰς δὲ δρχαῖς ὁμολο-
γίας. τῇ δ' Ἀκροκόρινθον, καὶ Δημητριάδα, καὶ
Χαλκίδα πρὸς ἡμᾶς τέχει. ἐδοξάσιν δὲ τοῦτοι,
καὶ τῆς Ισθμίων πόλεως ἐπελθούσης, καὶ
μεδὸν ἀπὸ πάσης τῆς οἰκουμένης τῇ ὅτι φα-
νέσιν αὐτῶν συνεληλυθότων ἀφ' οὗ τὴν
περὶ δικαίαν τῇ ἀποδοσει μὲν, πολλοὶ καὶ ποι-
κίλοι καθ' ὅλῳ τὴν πόλιν ἐπὶ ἐπὶ πῶν
λόγῳ τῶν μὲν ἀδυνάτων ἐῖ) φασχόντων Ρω-
μαῖοις εἶναι ἀποσῆναι τῶν καὶ πόλεων. τῇ δ'
δρχαῖς μὲν, ὅτι τῇ μὲν ὅτι φαίνονται ἐῖ) ἐδοξά-
σιν τῶν ἀποσῆσιν, τὰς δ' ὅτι φαίνονται μὲν
ἔχοντας ἐλθόντων, καὶ αὐτῶν πρὸς ἡμᾶς
δυναμείας, καὶ ἐλθόντων καὶ τοῖς εὐθὺς ἐπελθόν-
των αὐτοῖς, καθ' αὐτῶν καὶ ὅτι τῆς πρὸς ἀλλή-
λους εὐρησιλογίας. Τοιαύτης δ' ἔσσης ἐν τοῖς αὐ-
θροῖς τῇ ἀποείας, ἀδρχαῖς μὲν τῇ πλῆθους
εἰς τῇ εἰδῶν ὅτι τῇ ἀγῶνα, περὶ ἡμᾶς ὁ κήρυξ
καὶ σωπησάμενος τὰ πλῆθῃ ὅτι τῇ ὅτι φαίνονται,
τὸ δὲ κήρυγμα αὐτῶν ὅτι τῇ. **Η ΣΥΓΚΛΗ-**
ΤΟΣ Η ΡΩΜΑΙΩΝ ΚΑΙ ΤΙ-
ΤΟΣ ΚΟΙΝΤΙΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ
ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΑΝΤΕΣ ΒΑΣΙ-
ΛΕΑ ΦΙΛΙΠΠΟΝ, ΚΑΙ ΜΑΚΕ-
ΔΟΝΑΣ ΑΦΙΑΣΙΝ ΕΛΕΥΘΕ-
ΡΟΥΣ, ΑΦΡΟΥΡΗΤΟΥΣ, ΑΦΟ-
ΡΟΛΟΓΗΤΟΥΣ, ΝΟΜΟΙΣ
ΧΡΩΜΕΝΟΥΣ ΤΟΙΣ ΠΑΤΡΙΟΙΣ·
ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ, ΦΩΚΕΑΣ, ΛΟ-
ΚΡΟΥΣ, ΕΥΒΟΕΙΣ, ΑΧΑΙΟΥΣ,
ΤΟΥΣ ΦΘΙΩΤΑΣ, ΜΑΓΝΗΤΑΣ,
ΘΕΤΤΑΛΟΥΣ, ΓΕΡΡΑΙΒΟΥΣ.
κρότος δ' ἐν δρχαῖς εὐθὺς ἀχαιῶν ἡρομείων,
Xxx iij

πινές μὲν οὐδ' ἤκουσαν τῆς κηρύγματος· πινές δὲ πάλιν ἀκούειν ἐβούλοντο. ὅ δὲ πολὺ μέγας τῆς αἰδέσεως, ἀγαπιστοὶ μὲν, καὶ δοκίμω ὥσαντι καὶ ὑπὸν ἀκούειν τῶν λεγόντων, ἀλλ' ὅ τ' ἀντιδόξον τῆς συμβαίνοντος, ὥς τις εἴη ἄλλης ὁρμῆς ἐβόα πρὸς αὐτὸν τὸν κήρυκα, καὶ τὸ Γαλιπικτὴν εἰς μέσον ὅς εἴδην, καὶ λέγειν πάλιν ὑπὸ τῷ αὐτῷ· ὥς μὲν ἐμὲ δοκεῖ, βουλευμένοι τῆς αἰδέσεως μὴ μόνον ἀκούειν, ἀλλὰ καὶ βλέπειν τὸ λέγοντα, εἴη τὸ ἀπίστευτον αἰαγρόμοις. ὥς δὲ πάλιν ὁ κήρυξ πρὸς αὐτὸν εἰς ὃ μέσον, καὶ κατασκευασάμενος εἴη τὸ Γαλιπικτὴν τὸν ὁρῶν, αἰγρόμοις ταῦτα, καὶ ὡσαύτως τοῖς πρὸς αὐτὸν, τηλικούτων σιμύων καὶ ἁγρόμοις τὸ κρότος, ὥστε μὴ ῥαδίως αὐτὸν τὴν εἶναι αἰαγρόμοις τῶν κηρύκων ἀκούοις ὅ γινόντος. Ὡς δὲ ποτε καὶ κατέληξεν ὁ κρότος, τὸ μὲν ἀθλητῶν ἀπλῶς εἰς εἰς εὐδία λέγειν εἴη ἐπὶ πόμυτες ὅς εἴη λαλῶντες, οἱ μὲν πρὸς ἀλλήλους· οἱ δὲ πρὸς σφᾶς αὐτοὺς, οἷον ἐπὶ ἀσπιδόμοις καὶ ἀσπιδόμοις ἦσαν· οἱ καὶ μὲν τὸν ἀγῶνα ἀλλ' ὅ τ' ὑπερβολὴν τῆς γῆρας, μικρὸν δὲ φέρειν τὸν Τίτον, ἀσπιδόμοις· οἱ μὲν γὰρ αἰσθητὰ μὴ σφᾶς πρὸς αὐτοὺς, καὶ σφᾶς πρὸς αὐτοὺς βολέμοις, ἴναι δὲ τὸ δεινὸν ἀσπιδόμοις ἀσπιδόμοις· οἱ δὲ πολλοί, σφᾶς ἐπὶ ῥήτορες καὶ ἀπιδόμοις, καὶ ὁλίγον δὲ λυσοῦν τὸ αἰδέσθαι. Δοκίμους δὲ τὸ ἀσπιδόμοις ὑπερβολικῶς ἡμέας, γὰρ αὐτὸν αὐτὸς εἶπεν· εἴη πολὺ καὶ ἀσπιδόμοις εἴη σιμύων ἐπὶ τὸ πρὸς αὐτοὺς μὴ γινόντος. Ταῦτα γὰρ ὡς καὶ ὁ Ρωμαῖνος ἐπὶ ταύτης γένεας τὸ πρὸς αὐτοὺς, καὶ τὸ ἡγεμόνων αὐτῶν Τίτον, ὥς τε πᾶσαν ὑπομείναι διαπορεύειν, καὶ πόμυτες κίνδυνον χάριν τῷ Ἑλλήνων ἐλδοκίας· μέγα δὲ καὶ ὁ δυνάμει ἀχλὺς τῆς πρὸς αὐτοὺς πρὸς αὐτοὺς. Ταῦτα δὲ μέγιστον ἐπὶ, ὅ μὲν ἐκ τῆς τύχης αἰσθητὰ πρὸς τὸ ἐπιδόμω· ἀλλ' ἀπλῶς ἀπιδόμω πρὸς εἶνα καὶ ἐκδοράμω, ὥς τε εἴη κηρύγματος εἶος, ἀπιδόμω καὶ τοῖς τῷ Ἀσίαι καὶ Ἑλλάδας, καὶ τοῖς τῷ Ἑυρώπῃ, ἐλδοκίας, ἀφροσύνης, ἀφροσύνης ἡμέας, νόμοις χρωμένους τοῖς ἰδίους. Διελθούσης δὲ τῆς πόμυτης, πρὸς αὐτοὺς μὲν ἐχρημάτισεν τοῖς πρὸς Ἀντιόχου πρὸς αὐτοὺς· ἀλλ' ἀπιδόμω τῆς

A nonnulli vocem præconis ne audierunt quidem : alij iterum audire auebant. plerique hominum vix satis sibi credere, & propter rei nouitatem, ea quæ dicebantur velut in somnis sibi videri audire. Pars alio impetu sumpto clamare, accederet præco cum tubicine in medium Stadium, & iterum eadem repeteret: quum vnusquisque, ut equidem puto, non audire dumtaxat, sed videre ipsum præconem aueret, qui ea pronuntiabat, quæ ipsi credere non poterat. Vbi iterum processit præco in medium, & imperato per tubicinem silentio tumultuque sedato, eadem quæ prius eodemque modo pronuntiavit; tantus erupit cum clamore plausus, ut ægre qui ista nunc audiunt, rem cogitatione sibi fingere valeant. Posteaquam tandem plaudendi finis est factus, athletis quidem nemo fuit omnium qui intenderet : sed omnes sermonibus rem celebrantes, alij apud amicos inuicem, alij apud se ipsos, velut de potestate mentis exierant. qui etiam dimissis ludis (tanta fuit gaudij illius magnitudo,) dum gratias Tito agunt, pene illum enecarunt : quippe alij suis ipsorum oculis in coram eum spectare, & salutis suæ auctore salutare cupientes, alij dexteram eius tangere gestientes, plerique coronas & lemniscos iacientes, parum absuit quin homini spiritum elideret. Et si autem videtur eiusmodi gratiarum actio modum excessisse : audacter tamen dicere queat aliquis, longe inferiorē eam fuisse meriti illius magnitudine. Erat enim admiratione digna res, Romanos & imperatorem illorum Quintium, in animum induxisse ut ad libertatem Græcis parandam, nullam impensam recusarent, nullum periculum : magnum & illud erat, vires incepto pares fuisse ab iis adhibitas : supra omnia maximum erat, Fortunam nulla in re huic consilio esse aduersatam : sed ita omnia penitus in vñ tempus cōcurrissē congruissēque, ut vno præconio omnes Græci, quique Asiam quique Europam colunt, liberi, sine præsidij, immunes, suis legibus esse pronuntiarentur. Peracta celebritate, Romani primis omnium Antiochi legatis operam dederunt: iusseruntque cum libe-

risin Asia ciuitatibus abstinere, neque ullam earum bello laceſſere: iis item excedere quæ Ptolemæi aut Philippi fuiſſent, priuſquam illas occuparet; denuntiarunt inſuper, ne cum exercitu in Europam traiceret: quum nemo iam e Græcis aut bello peteretur à quoquam; aut cuiquam ſeruiret. addiderunt denique, quosdam e ſuo numero ad Antiochum eſſe venturos. Hoc ubi reſponſum acceperunt Hegelianax & Lyſias, ad Regem ſunt reuerſi. Secundum hos vocati omnes ſunt, quos gentes aut ciuitates miſerant: & quæ concilium decreuerat illis ſunt declarata. Igitur Oreſtis, (Macedonum gens ita vocatur,) quod durante adhuc bello Romanis ſe adiunxiſſent, ſuas leges reddiderunt. liberarunt etiam Perrhæbos, Dolopas, Magnetas. Theſſalis præter libertatem conſeſſam etiam Phthiotas Achæos attribuerunt, Thebis Phthioticis & Phariſalo excepto: nam pro Phariſalo Ætoli acri ſtudio contendebant; ex legibus prioris fœderis eam urbem ſibi vindicantes. idem & de Leucade poſtulabant. Sed concilium deliberationem ſuper hiſce Ætolorum poſtulatibus ad Senatum iterum reiecit. Phocæſes & Locrenſes habere eis permiſerunt concilio ſuo contributos, ſicut ante habuerant. Corinthum, Triphyliam, & Heream, Achæis reddiderunt. Oreum & Eretriam plures Eumeni dabant. ſed Tito cum concilio controuerſante, rata ea ſententia non fuit. quare etiam paullo poſt Senatus libertatem hiſ ciuitatibus dedit, & vnâ cum hiſ Caryſto. Pleurato Lychnis & Parthini dati: Illyriorum vtraque ciuitas, ſed ſub ditione Philippi fuerat. Amynandro tenere permiſerunt caſtella, quæ poſt belli tempus capta Philippo ademiffent. Hiſ ita conſtitutis, decem legati partiti ſeſe ſunt: ac Publius quidem Lentulus Bargylia naue contendit, eamque urbem liberam eſſe iuſſit. Lucius Stertinius Hephæſtiam & Thafum & Thraciæ vrbes adiit, atque idem fecit. Publius Villius, & Lucius Terentius ad Regem Antiochum eſt profeſtus. Gnaeus Cornelius ad Re-

A ὅτι τῆς Ασίας πόλεις τῶν μὲν αὐτόνομον ἀπέχουσι καὶ πρὸς μηδὲνα πολεμῶν· ὅσας δὲ νῦν πρὸς ἑλκεν τῶν ὑπὸ Πτολεμαῖοι καὶ Φίλιππον βασιλευσάντων, ἐκχωρήσει· σὺν δὲ τοῖς, παρεγγράφον μὴ ἀφαιρῆναι εἰς τὴν Ἑυρώπην μὴ διωκόμεναι. ὁδοῖνα γὰρ ἐπὶ τῇ ἑλληνικῇ, ὅτε πολεμῶσθαι νῦν ὑπὸ σθένος, ὅτε δουλεύειν ὁδοῖν. κατόλου δὲ καὶ ἐξ αὐτῶν πινὰς ἐφασκεν ἡξέειν πρὸς τὸν Ἀντίοχον. ταῦτάς μὲν ὅτι οἱ περὶ τὴν Ἡγιοσαία καὶ Λισία λαβόντες τὰς ἀπακρίσεις ἐπαμύλητον. Μετὰ δὲ τοῖς εἰσεκαλεῖτο πόλεις τοῖς ἀπὸ τῆς ἐστῆς καὶ πόλεων πρὸς ἀναγκασθῆναι· καὶ τὰ δόξαντα τῶν συνεδρίων διεσάφην. Μακεδόνων μὲν ὅτι τοὺς Ορέστας καλεσμένους, ἀφ' οὗ πρὸς χωρῆσαι σφίσι καὶ τὸν πόλεμον, αὐτόνομους ἀφῆσαν. ἡλθὲν ἄρως δὲ Περραιβῶν καὶ Δόλοπας, καὶ Μάγνητας. Θεσσαλοῖς δὲ μὴ τὴν ἐλθεῖν καὶ τοὺς Αχαιοὺς τοὺς Φθιώτας παρεπίνεμας, ἀφελόμενοι Θήβας τὰς Φθίας, καὶ Φάρσαλον· οἱ γὰρ Αἰτωλοὶ παρὶ τῆς Φαρσάλου, μεγάλως ἐποιῶντο φιλομῖαν, φάσκοντες αὐτῶν δεῖν ὑπάρχειν καὶ τῇ ἐξ ἀρχῆς συνηχῆς· ὁμοίως δὲ καὶ παρὶ Λακωνίδας. Οἱ δὲ ἐπὶ τῶν συνεδρίων, παρὶ μὲν τούτων τὴν πόλιν ὑπερέβητο τοῖς Αἰτωλοῖς δὲ ἀφελόμενοι πάλιν ἐπὶ τὴν σύγκλητον. τοῖς δὲ Φωκίας, καὶ τὸν Λοκρῶν, συνεχώρησαν αὐτοῖς ἔχειν κατὰ τὸν εἶχον καὶ πρὸς τὸν ἐπὶ τῇ Συμπολιτεία. Κόρινθοι δὲ καὶ τὴν Τειφυλίαν, ... ἐπὶ δὲ τῇ Ερετειῶν πόλιν, ἐδόκει μὲν τοῖς πλείοσι Ἑυρώπῃ δοῦναι· τίς δὲ πρὸς τὸν συνεδρίον ἀνατίλτατος, οὐκ ἐκυρώθη δὲ ἀφελόμενοι. δὲ καὶ μετὰ πᾶσι χρόνον ἡλθὲν ῥώσθαι αἱ πόλεις αὐταὶ ἀφ' οὗ τῆς σύγκλητου, καὶ σὺν ταύταις Κάρυστος. ἐδόκει δὲ καὶ Πλευράτω Λυχνίδα καὶ Παρθον, ὅσας μὲν Ἰλλυρίδας, ὑπὸ Φίλιππον δὲ βασιλευσάντας. Ἀμύνανδρος δὲ συνεχώρησαι, ὅσα πρὸς ἀπαστάς καὶ πόλεμον ἐρύμασθαι τὸν Φίλιππον, κατὰ τὸν αὐτῶν. ταῦτα δὲ ἀνατίλτατος ἐμύειν σφᾶς αὐτοῖς. καὶ Πόπλιος μὲν Λέντυλος εἰς Βαργύλια πλῆσας, ἡλθὲν ἄρως τοῖς. Λάκκιος δὲ Στερίνος, εἰς Ηφαίστιαν καὶ Θάσον ἀφικόμενος, καὶ τὰς ὅτι Θράκης πόλεις, ἐποίησε τὴν ἀναγκασθῆναι. πρὸς δὲ τὸν Ἀντίοχον ὤρμησθαι, Πόπλιος ΟΥΙΛΙΟΣ καὶ Λάκκιος Τερέντιος· οἱ δὲ παρὶ Γαίον τὸν Κορ-

ἡλίον πρὸς τὸν βασιλέα Φίλιππον. ὃ καὶ συμμίζαντες πρὸς τῆς Τέμπεσι, αὖτε τῇ ἄλλῃ διελέχθησαν, ὑπὸ ὧν εἶχον τὰς ὀπλὰς, καὶ συμβούλους αὐτῶν προσέβητες πέμπειν εἰς τὴν Ῥώμην ὑπὸ συμμαχίας· ἵνα μὴ δοκῇ τοῖς καθεῖς ἐφεδρῶν ἀποκαταδοκῆν τὴν Αντιόχου πρῆσιν. Τοῦ δὲ βασιλέως συγκαταθέμενον τοῖς ὑποδικνυμένοις, δῆλως ἀπ' ἐκείνου χειροθέντες, ἦσαν ἐπὶ τὴν τῇ Θερμικῶν σιάνοδοι, καὶ πρὸελθόντες εἰς τὰ πλῆθη, πρὸς κάλου τοῖς Αἰτωλοῖς ἀφ' αὐτῶν πλείονων, μῦθαι ἐπὶ τῷ δὲ ὄρχῃς αἰρέσεως, καὶ ἀφ' αὐτῶν τῇ τῷ πρὸς Ῥωμαίους ὁνομασίᾳ. πολλὰ δὲ παριστάμενοι, καὶ τῇ μὴ πρῶτος καὶ πολιτικῶς μεμψιμοιρούντων αὐτοῖς, ἐπὶ τῶν μὴ κοινωτικῶς χρῆσθαι τοῖς ἐτυχήμασι, μηδὲ τηρεῖν τὰς δὲ ὄρχῃς σωθήσας. τῇ δὲ Ῥοδόδοκῶν καὶ φασκόντων οὐτ' αὖ ἐπιβλέψαι τῆς Ἑλλάδος ὁσὸποτε Ῥωμαῖοις, οὐτ' αὖ νικῆσαι Φίλιππον, εἰ μὴ δι' ἐαυτοῦς. ὃ μὲν ἀπολογισάμενος πρὸς ἕκαστα τούτων, οἱ αὖτε τὸν Γράφοι ἀποδοκίμασαν· πρὸς κάλου δὲ αὐτοῖς προσέβηεν εἰς τὴν Ῥώμην, δρῶν πρῶτον αὖτε τῆς Συγκλήτου πύξοντα διχάζειν, ὃ καὶ πισθέντες ἐποίησαν. Καὶ ὁ μὲν τέλος τῷ πρὸς Φίλιππον πολέμου πιαύτως ἔχε ἀφ' ἑαυτοῦ.

A gem Philippum. Quem ut conuenit ad Tempe, tum de cæteris rebus cum eo est collocutus, prout in mandatis habebat: tum etiam consilium ei dedit, ut ad societatem perēdam mitteret Romā legatos: ne temporum opportunitates captasse & Antiochi aduentum cupide expectasse videretur. Assentiente Rege ei consilio quod monstrabatur, exemplo Cornelius ab eo discedēs, Thermopylas ad Græcorum cōuentum venit. Ibi, ad multitudinem ut adiit, multis verbis Ætolos monuit ut in priorē sententia manerent, & populi Rom. amicitiam constanter custodirent. Quum multi ad Cornelium accederent, atque alij leni ciuiliq; oratione apud eum quererentur, quod victoriæ fructus nequaquam secum communicassent; neque legibus fœderis quod initio inter ipsos esset factum, Romani sterissent: alij conuitiis incesserent, dicerentque, Romanos absque se fuisset, ne pedem quidem in Græcia fuisse unquam posuituros, nedum Regem Philippum debellaturos: nō putauit Cornelius sibi faciendum, ut ad singula horum quæ dicebantur responderet: tantum monuit, legatos mitterent Romam; omnia enim æqua ipsos à Senatu impetraturos. quod & consilio huius vsi fecerunt. Bellum quod cum Philippo Rege est gestum, hunc finem habuit.

I.

Λευκίου Κορνηλίου ὡς Αντιόχου ἀφίξις.

ΟΤΙ πρὸς πρῶτον τῶν Αντιόχου καὶ τοῦ τῆς ἐπιβολῆς, παρόντι ἐν Θερμικῇ τῶν Αντιόχου, κατέπλεον εἰς Σηλυμβρίαν οἱ αὖτε Λεύκιος Κορνήλιος. οὗτοι δὲ ἦσαν αὖτε τῆς Συγκλήτου πρῶτοι, ἐπὶ τῶν ἀφ' αὐτοῦ ἐξαπισταλμένοι, τὰς Αντιόχου καὶ Πτολεμαίου.

IA.

Βοιωτῶν ἀποκρίσις πρὸς Φιλίππου πρὸς βούλους.

X.

Lucij Cornelij ad Antiochum aduentus.

QUUM ex animi sententia Antiocho inceptum procederet, atque is iam in Thracia esset, venit Selymbriam L. Cornelius. Hic legatus à Senatu missus fuerat ad pacem conciliandam inter ipsum Antiochum & Ptolemaum.

XI.

Responsum Bæotorum ad legationem Philippi.

MISERAT Philippus legatos ad A Boeotos: illi responsum legatis dederunt: postquam ad nos Philippus venerit, de postulatis eius consultabimus.

ΟΤΙ Φιλίππου πρεσβεύσαντες πρὸς Βοιωτοὺς, οἱ Βοιωτοὶ ἀπεκρίθησαν τοῖς πρεσβυταῖς, ὅτι τῷ βασιλεὺς πρὸς αὐτοὺς, τότε βουλευσονται πρὸς τῷ βασιλευμένῳ.

XII.

Legationes Epirotarum & Eleorum ad Antiochum.

DVM Chalcide Antiochus agebat, sub principium hiemis venēre ad eum legati, Charopus missus ab Epirotarum gente: & Callistratus ab Eleorum ciuitate. Postulabant ab eo Epirotæ, ne ipsos ante tempus in bellum aduersus Romanos coniiceret; quos videbat vniuersæ Græciæ versus Italiam præiacere. quod si posset ipse Epīro præsidens securitatem ipsis præstare, & vrbibus & portubus illum se excepturos. sin hoc non statuerit facere impræsentiarum; veniam sibi dari æquum censebant, si bellum à Romanis sibi inferendum meruerent. Elei à rege petebant, vt sibi subsidium mitteretur; quia enim bellum gerere Achæi decreuerint, vereri se ne ab iis inuadantur. Respondit Rex Epirotis, legatos se missurum, qui de iis quæ ad communem vtilitatem spectant, cum ipsis agant. Eleis mille peditum submisit, duce Euphane Cretensi.

XIII.

Quomodo Ætoli post captam à Romanis Heracleam, missis ad Romanos non semel legatis, tandem dedere se in fidem populi Rom. fuerint coacti.

Quomodo Ætoli FIDEI nomine decepti, ubi vim formula animaduenterunt, effemati animis, pacta conuenta antiquarunt.

IB.

Ηπειρωτῶν καὶ Ηλείων πρὸς Αντίοχον πρεσβεΐαι.

ΟΤΙ Αἰνίου ἀφαιρόντος ἐκ τῆς Χαλκίδι, καὶ τῷ χαλκίδος κατὰρχομένου, πρὸς αὐτὸν πρεσβυτὰ παρὰ μὲν τῷ τῇ Ηπειρωτῶν ἔθνεϊ, οἱ πρὸς Χάερτα· πρὸς δὲ τῇ τῇ Ηλείων πόλει, οἱ περὶ Κονίερα. οἱ μὲν οὖν Ηπειρώται πρὸς αὐτὸν, μὴ παρεκδιδάξῃ σφᾶς εἰς τὸν πρὸς Ρωμαίους πόλεμον, θεωρεῖται, ὅτι πρὸς αὐτοὺς τῇ Ἑλλάδι πρὸς τῇ Ἰταλίᾳ. ἀλλ' εἰ μὲν αὐτὸς διώκῃ παρεκδίδας τῇ Ηπίῳ, παρεκδιδάξῃ σφῖσι τὴν ἀσφάλειαν, ἔφασκε αὐτὸν δεξασθαι καὶ τὰς πόλεις καὶ τοὺς λιμένας. εἰ δὲ μὴ κρίνῃ ὅτι πρὸς αὐτὸν καὶ τὸ παρὲν, συνήνῳ μιν ἔχῃ ἢ εἰς αὐτοὺς, δεδῶκε τὸν Ρωμαίων πόλεμον. οἱ δὲ Ηλείοι πρὸς αὐτὸν πέμπειν τῇ πόλει βοήθειαν. ἐμφησιμένῳ γὰρ τῇ Αχαΐᾳ τὸν πόλεμον, εὐλαβέσθῃ τὴν τῆς ἐφοδοῖ. ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖς μὲν Ηπειρώταις ἀπεκρίθη ὅτι πέμψῃ πρεσβυτὰς τοὺς διδραχμομένους αὐτοῖς ὑπὸ τῇ κοινῇ συμφερόντων. τοῖς δὲ Ηλείοις δὲ ἀπίστευε χιλίους πεζούς, ἡμίονα συνεστάς ΕΥφάνῃ τὸν Κρήτα.

D

II.

Πῶς ὁ Αἰτωλὸς αἰλούσης ὑπὸ Ρωμαίων Ηρακλείας οὐχ ἅπαξ πρὸς Ρωμαίους πρεσβεΐας πέμψαντες, τέλος λύαγκαάθησαν εἰς Ρωμαίων πίστιν αὐτῶν ἐλπίσαι.

Πῶς ὁ Αἰτωλὸς τῷ τῇ τῇ πίσεως ὀνόματι πλατύνει, ἐπεὶ ἔγνωσαν ὑπὸ δυνάμει ἔχῃ τὸ πρᾶγμα, ἀποθροωνθέντες ἠκώροσαν τὰς διαλύσεις.

Νικάνδρου τῆς πρὸς Αντίοχον^A
πεμφθέντος ἐπάνοδος, καὶ πρὸς
Φίλιππον^Β κοινολογία.

ΟΤΙ οἱ αὖτε τῷ Φαρένῳ, πρὸς τῷ Αἰτωλῶνι στρατηγῶν, μὲν δὲ ἡμεῖς τὴν
Ηρακλεῖαν ὑποχίρειον τοῖς Ῥωμαίοις, ὁρῶν-
τες τὸ πρὸς αὐτῶν καὶ πρὸς τῷ Αἰτωλῶνι καὶ
λαμβανόντες πρὸς ὅφθαλμῶν τὰ συμβησά-
μενα ταῖς ἄλλαις πόλεσιν, ἔκριναι διὰ πέμ-
πας πρὸς τὸ Μαίον, ὑπὸ αἰσχρῶν καὶ δει-
λυνῶν. Ταῦτα δὲ διὰ λαβόντες ἐξαπέστειλαν^B
Ἀρχίδαμον καὶ Παιθαλέοντα, καὶ Χάλησον· οἱ
συμμιζαντες ὡς στρατηγῶν τῷ Ῥωμαίων, προέ-
διντο μὲν καὶ πλείους ποιεῖν λόγους· μετὰ
ἐκείνους δὲ καὶ τὸ ἐπὶ αὐτοῖς, ἐκωλύθησαν. ὁ γὰρ
Μαίος, καὶ μὲν δὲ παρὲν, ἐκ ἑφασκεν ὡς κα-
ρῆναι ἀφαισώμενος· ὑπὸ τῷ δὲ καὶ τῷ Ηρακλείᾳ
λαβόντων οἰκονομίας. διηχημένους δὲ ποιησάμε-
νος αἰσχρῶν, ἐκπέμψας ἔφη μετὰ αὐτῶν Λό-
κιον, πρὸς ὃν ἐκέλευσε λέγειν, ὑπὸ ὧν αὐ-
τοῖς δύναιτο. Γενομένων δὲ τῶν αἰσχρῶν, καὶ τῷ Λόκιου
συνελθόντες εἰς τὸ Ὑπάτην, ἐξήρουντο λόγοι καὶ
πλείους ὑπὸ τῷ ἐκείνῳ. Οἱ μὲν ἔν Αἰτω-
λῶνι συνίσταντο τῇ διανομοῦσιν, ἀνέκαθεν πρὸς
φειδύμενοι τὰ πρὸς ἡγεμονίαν σφίσι φιλαθήρω-
πα πρὸς τοὺς Ῥωμαίους. ὁ δὲ Λόκιος ἐπιτι-
μὸν αὐτῶν τὴν ὁρμὴν, οὐκ ἔφη τοῖς κατὰ
καρδίαν ἀμύξιν τὸτο δὲ ἥρος τῇ διανομοῦσιν.
λελυμένων γὰρ τῶν δὲ ἀρχῆς φιλανδρόπων
δὲ ἐκείνους, καὶ τῇ ἐκείνῳ ἐξήρουν, δὲ Αἰτω-
λούς γε ἡμεῖς, ἐδὲν ἐπὶ συμβάλλεσθαι τὰ τό-
τε φιλανδρόπων πρὸς τοῖς αὐτοῖς καὶ καρδίαν. Διό-
τι ἀφαισώμενος τῇ διανομοῦσιν, συνεβόλανε
ῤέπας πρὸς τὸ ἀξιομαχὲν λόγον, καὶ διὰ
τῷ στρατηγῶν συνιστάμενος τυχεῖν ὡς τοῖς ἡμεῖς
μεῖν. Οἱ δὲ Αἰτωλῶνι, καὶ πλείους λόγον ποιη-
σάμενοι αὖτε τῷ ὑποπιπλέοντων, ἔκριναι ἐπι-
ῤέπειν τὰ ὅλα Μαίῳ, δοῖντες αὐτοῖς εἰς τὸ Ῥω-
μαίων πίσιν· οὐκ εἰδότες ἢν διώκοντες ἔχῃ τὸ.
ὧν δὲ τῷ ΠΙΣΤΕΩΣ οἰόμεθα πλανηθέντες,
ὡς αὖ δὲ τὸτο * λειότερος σφίσι Λόκιον ὑ-
πάρχοντος. Παρὰ δὲ Ῥωμαίοις ἰσοδυναμεῖ τὸ,
πῶς Εἰς τὴν ΠΙΣΤΙΝ Αὐτὸν ΕΓΧΕΙΡΙΣΑΙ, καὶ δὲ τὴν ΕΠΙΤΡΟ-
ΠΗΝ ΔΟΥΝΑΙ ΠΕΡΙ Αὐτοῦ

Nicandri qui ad Antio-
chum fuerat missus ab Aetolis,
reditus; & habitum ab eo collo-
quium cum Philippo.

POSTEA QUAM fuit capta à Ro-
manis Heraclea, Phœneas Præ-
tor Aetolorum cogitans quantum
periculum Aetoliam circumstaret,
sibi que ob oculos ponens, qui ma-
neret casus reliquas ciuitates; indu-
ciarum pacisque petendæ oratores ad
Manium statuere mittere. hoc consilio
missi sunt Archedamus, Pantaleo, &
Chalesus. qui ubi consulem Rom.
conuenerunt, longiorem parauerant
orationem: sed interfatus Cos. ne
plura dicerent impedit. M. enim
Acilius sibi otium esse in præsentia
negauit, occupato circa administra-
tionem prædæ ex Heraclea: datis ve-
ro decem dierum induciis, L. Vale-
rium Flaccum se cum iis dixit missu-
rum, cui exponerent si qua vellent.
Induciæ ut sunt factæ, & Lucius una
cum illis Hypatam venit, de præsentia
negotio multi sunt habiti sermones.
Ibi Aetoli defensionem instituebant,
merita sua antiqua in populum Ro.
commemorantes. ac Lucius inhibito
hoc eorum incepto, genus hoc defen-
sionis negauit præsentia conuenire
tempori. nam quum pristina beneuo-
lentia officia essent ab iis violata, &
per ipsos Aetolos accensum hoc tan-
tum odium; nihil iam prioribus me-
ritis præsens tempus subleuari. Itaque
omissa defensione, ut totam in pre-
ces orationem verterent, auctor illis
erat, utque peccatorum veniam im-
petrare à Cos. precibus contende-
rent. Aetoli post longiorem disce-
pationem super variis quæ in sermo-
nem inciderant, decernunt summam
rerum suarum M. Acilio permittere,
seque in Romanorum fidem dedere:
ignari quæ verbo vis insit: sed FI-
DEI voce decepti, quasi propter
illud mitior Consul ipsis esset futu-
rus. Apud Romanos verò eiusdem
significationis sunt ista: FIDEI SE
PERMITTERE & VICTO-
RIS ARBITRIO SE PER-

MITTERE. Ætoli igitur hoc facto decreto, Phæneam cum Lucio miserunt, qui Manio quæ decreta fuerant indicaret. is ut Consulem convenit, ac similiter causam Ætolorum apud eum egit, ita ad extremum finivit, ut diceret, DECREVISSE ÆTOLOS, SESE FIDEI POP. ROM. PERMITTERE. excipiens Manius, Itane ergo est, inquit, sicut dicitis ô Ætoli? quum affirmaret Phæneas, & qui cum eo erant: pergit C o s. Ergo oportebit primùm quidem nequis Ætolorum in Asiam transeat, neque priuatim neque publice: deinde Dicæarchum ut mihi dedatis, & Menestratum Epirotam; (is Nau-pactum cum præsidio erat ingressus;) ad hæc Amyndrum & eos Athamanes qui illum secuti à nobis defecerunt. Heic interfatus Phæneas, Atqui, ait, nèque iustum est neque moris Græcorum quod nobis C o s. imperas. ad hæc Manius, non tam ira concitatus, quàm eo consilio, ut quod essent redacti tandem sentirent, utque illis terrorem ab omni parte quam maximum incuteret: Vos ne, inquit, Græculi mores vestros adhuc mihi memoratis, & de eo quod convenit, deque officio verba facitis, qui fidei meæ vos permiseritis? quos ego, si ita visum fuerit, catenis vinctos duci omnes iubebo. simul cum his catenas afferri iussit, & boiam ferream cuiusque illorum collo ἀρσενήδε-
mirari tum Phæneas quique cum eo erant, atque omnes stare muti; tanquam inopinata huiusce casus novitas & corporum & animorum usum ipsis ademisset. At Lucius & alij nonnulli qui adcrant Tribuni Manium orarunt, ne quid secius in præsentem Ætolos, qui legatorum personas sustinebant, cōsuleret. Adnuente Manio, cepit Phæneas: dixit namque, & se & Apocletos Ætolorum imperata facturos: sed & multitudinis concilio opus esse, si firmari vellet quæ imperasset. Approbante Acilio quæ ille dixerat, rursus decem dierum inducias postulabat Phæneas. re impetrata, ita discessum est tum quidem. Hypatam deinde ut venit

ΑΤΩΙ ΚΡΑΤΟΥΝΤΙ. Γλιὺ ταῦτα κρί-
ναντες, ἔξέπιμψαν ἅμα τῷ Λαλκίῳ τοὺς πε-
εὶ Φαιέας, διασαφηνίσας τὰ δεδογμένα πρὸς
Μανίῳ καὶ ἀποδιδύ. οἱ καὶ συμμίζαντες τῷ
στρατηγῷ, καὶ πάλιν ὁμοίως διαμολογηθέντες ὑ-
πὲρ αὐτῶν, ὅτι κατὰ σφοδρὴν εἰπὼν· ΔΙΟΤΙ
ΚΕΚΡΙΤΑΙ ΤΟΙΣ Αἰτωλοῖς
ΣΦΑΣ ΑΥΤΟΥΣ ΕΓΧΕΙΡΙΖΕΙΝ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΡΩΜΑΙΩΝ ΠΙΣΤΙΝ.
ὁ δὲ Μανίος μετὰ λαβῶν, ἔκταν ὅπως ἔχοντα
τα φησὶν, ὡς ἄνδρες Αἰτωλοὶ; τὸ δὲ κατὰ μὲν-
σάντων· Τοιγάρην πρῶτον μὲν δέησι μνησ-
τα διαβαίειν ὑμῶν εἰς τὴν Ἀσίαν, μήτε κατ'
ιδίαν, μήτε μετ' ἑνὸς δόγματος· ὁ δὲ περὶ Δι-
κίαντος ἐκδίδει δαῖμα, καὶ Μειέστρατον τὸν Ἡ-
πυριώτην, ὅς ἐτύχονε τότε πρὸς διαβόητικώς
εἰς Ναύπακτον· σὺν δὲ τούτοις, Ἀμύνανδρον
τὸν βασιλέα καὶ τὸν Ἀθαμανῶν, τοὺς ἅμα τού-
τω σιναποχρησάμεν πρὸς αὐτοὺς. ὁ δὲ Φαι-
νέας, μετὰ λαβῶν, ἄλλ' οὐτε διαμολογήσας,
οὐδ' Ἑλλωσιχὸν ὅτιν ὡς στρατηγὸς τὸ πρὸς δια-
λούμενον. ὁ δὲ Μανίος, ἔχων ὅπως ὀργισθεὶς, ὡς
βυλάμενος εἰς ἐννοίαν αὐτὸν ἀγαγὼν τὸν πε-
σάσας, καὶ κατὰ πλῆξας τοὺς ὄλους· Ἐπὶ γὰρ
ὑμῖν Ἑλλωσιχῶν, φησὶ, καὶ πρὸς ὑμῶν δέον-
τος καὶ κατὰ κράτος ποιεῖσθε λόγον, δεδοκότες
ἐαυτοὺς εἰς τὴν πίστιν; οὗς ἐγὼ δέσας εἰς τὴν
ἄλυσιν ἀπαΐσω πάντας, ἀπὸ τούτου ἐμοὶ δόξη.
ταῦτα λέγων, φέρειν ἄλυσιν ἐκέλευε καὶ σὺν-
λαβὰ σιδηροῦν ἐκάστην περὶ τῶν πε-
σάχων. οἱ μὲν οὖν πρὸς τὸν Φαιέαν ἐκταμ-
βοὶ γιγνόντες, ἴσασαν ἄφρωνι πάντες, οἷον εἰ
D πρὸς ἀλλήλους καὶ τοῖς σώμασι, καὶ ταῖς ψυ-
χαῖς, ὅτι τὸ πρὸς δέον τῶν ἀπαυτωμένων.
ὁ δὲ Λαλκίος, καὶ ἄλλοι ἑτέροι τῶν συμπα-
ρόντων χιλιάρχων, ἐδίδοτο τῷ Μανίῳ, μνηστὴν
βυλάμενος διακρίναι ὑπὲρ τῶν παρόντων ἀν-
δρῶν, ἐπὶ τυχεύουσιν ὄντες πρὸς αὐτοὺς. τῷ
δὲ συλαφιστάτῳ, ἤρξατο λέγειν ὁ Φαιέας·
ἔφη γὰρ αὐτὸν καὶ τοὺς Ἀποκλήτους ποιήσας τὰ
πρὸς ἀπὸ μὲν, πρὸς δὲ αὐτοὺς καὶ τὸν πολ-
λῶν, εἰ μάλιστα κυρωθῆναι τὰ πρὸς ἀλλήλους
να. τῷ δὲ Μανίῳ φησάντος αὐτὸν ὀρθῶς λέγειν,
ἤξουσιν πάλιν αἰσθῆσαι αὐτοὺς δοθῆναι διακρί-
σεις. Συλαφιστάτης δὲ καὶ τούτου, τότε μὲν
E ὅτι τούτοις ἐλαττωσάν· πρὸς ἀλλήλους οἱ

εἰς τὴν ὑπάτην διατάφειν τοῖς Ἀποκλήτοις
 τὰ γρηγόρεα, καὶ τοὺς ῥηθέντας λόγους. ὣν ἀ-
 κούσαντες, τότε πρῶτον ἐννοίαν ἔλαβον Αἰ-
 τωλοὶ τῆς αὐτῶν ἀγνοίας, καὶ τῆς ὀπιφερο-
 μένης αὐτοῖς αἰτίας. δὲ γράφειν ἔδοξεν εἰς
 τοὺς πόλεις, καὶ συγκαλεῖν τοὺς Αἰτωλοὺς, χά-
 ρει τῆς βουλόμεσθαι πρὸς τῶν πρῶτον το-
 μῶν. Διαδοθείσης δὲ τῆς φήμης ὑπὸ τῶν
 ἀπὸ τῆς πόλεως τοῖς πρὸς τὴν Φαιέναι, ὥτως ἀ-
 περηλώθη ὁ πλῆθος, ὥστ' οὐδ' ἀπὸ μὲν ὕ-
 δεις ἐπιβάλετο πρὸς τὸν Διόσκουριον. τῷ δ'
 ἀδυνάτου καλύσαντος βουλόμεσθαι πρὸς
 τῶν ἐπιπαισθημένων, ἅμα δὲ καὶ τῶν Νικα-
 δρῶν καὶ τῶν κατὰ τὸν κατὰ πλοῦσιν ἐκ
 τῆς Ἀσίας εἰς τὰ Φάλαρα, τῶν χύλου τῶν
 Μπλιέως, ὅθεν καὶ τὴν ὁρμὴν ἐποίησαν, καὶ
 Διόσκουριον τὴν τῶν βασιλέως εἰς αὐτὸν
 πρῶτον καὶ τὰς εἰς τὸ μέλλον ἐπαγγελίας
 ἐπὶ πολλοὶ ὠλιγόρησαν, τῶν μὲν δὲ θυμῶν
 πέρας ὑπὸ τῆς εἰρήνης. ὅθεν ἅμα ὡς διελ-
 θῆναι τὰς ἐκ τῶν αἰσχρῶν ἡμέρας, καὶ ἅμα οἱ
 αὐτοὶ ὁ πόλεμος ἐξηρόθη τοῖς Αἰτωλοῖς. Περὶ
 δὲ τῆς συμβάσεως ὡς Νικαδρῶν πρὸς τὴν ἐκ
 ἄλλων πρὸς τὴν πρῶτον. πρὸς τὴν μὲν γὰρ ἐκ
 τῆς Εφέσου δωδεκατῆρος εἰς τὰ Φάλαρα πάλιν
 ἀφ' ἧς ὠρμίσθη ἡμέρας· καὶ λαλῶν δὲ τοὺς
 Ρωμαίους ἐπὶ πρὸς τὴν Ηράκλειαν, τοὺς Μακε-
 δόναι μὲν ἀφεστῶτας ἀπὸ τῆς Λαμίας, οὐ μα-
 κρὸν δὲ στρατοπέδουσαν τὴν πόλιν· τὰ μὲν
 χρήματα εἰς τὴν Λαμίαν διεχόμενοι πρὸς τὸν
 ἔως. αὐτοὺς δὲ τὸν κατὰ τὸν ἐπιβάλετο καὶ τὸν με-
 ταξὺ τῶν τῶν στρατοπέδων, ὡς πρὸς εἰς τὴν ὑ-
 πάτην. ἐμπεσὼν δ' εἰς τοὺς πρῶτον τοῖς τῶν
 Μακεδόνων, αἰτήθη πρὸς τὸν Φίλιππον ἐπὶ τῇ
 συνουσίᾳ ἀκμαζέσθαι· πρὸς τὸν πείσασθαι πρὸς
 δυνὸν πρὸς τὸν Φίλιππον τὸν θυμῶν, ὡς πρὸς
 δὲ τῶν Ρωμαίων. τῷ δὲ πρὸς τὸν ἀλ-
 γαλέντος τῶν βασιλέων, παχέως ἐκέλευσε τοὺς
 ὅτι τούτων οἶτας, θεράπευσαι τὸν Νικαδρῶν, καὶ
 τὸν λοιπὸν ὅτι μέλει αὐτῶν ποιήσας φιλαίν-
 δεστον. μὲν δὲ πρὸς τὸν χρόνον, αὐτοὺς ὡς αἰσας
 συνέμειξε ὡς Νικαδρῶν· καὶ πολλὰ κατὰ μεμ-
 ψάμενος τὸν κατὰ τὴν Αἰτωλῶν ἀγνοίας, ὡς δὲ
 χῆς μὲν ὅτι Ρωμαίους ἐπαγγέλλει τοῖς Ἕλλησι·
 μὲν δὲ τῶν πάλιν Ἀντίοχον, ὅμως ἐπὶ καὶ νῦν
 πρὸς τὸν ἀλγόν· καὶ πρὸς τὸν πρῶτον τῶν πρῶτον

A Phæneas, in concilio delectorum;
 (Apocletos ipsi vocant,) quæ facta
 dictaque fuerant exponit. quibus au-
 ditis, tum primum venit Ætolis in
 mentem sui erroris, & quam duram
 conditionem subiissent. visum ergo
 ad ciuitates scribere & Ætolos con-
 uocare, deliberaturos super iis quæ
 imperabantur. Posteaquam verò in
 vulgus innotuere quæ Phæneæ ac-
 ciderant, ita efferata est multitudo,
 vt ne deliberandi quidem gratiâ con-
 uenire quisquam vellet. Igitur, cum
 rei difficultas quæ Ætolorum vires
 superabat, impediit ne de iis quæ im-
 perabantur deliberaretur: tum etiam,
 vbi Nicander ea ipso tempore ex Asia
 rediens Phalaram in sinu Maliaco,
 vnde erat naui profectus, appulit, &
 propensum Regis animum in Ætolo-
 rum gentem declarauit, quidve in po-
 sterum polliceretur, multo adhuc
 magis neglexerunt inchoatam pacifi-
 cationem ad exitum perducere. Ita-
 que exactis induciarum diebus, bel-
 lum Ætolis cum populo Ro. manebat.
 Non est autem prætermittendus
 qui Nicandro contigit casus. Is duo-
 decimo die quàm nauem conscende-
 rat, Epheso reuertens Phalaram te-
 nuit. quumque offendisset Romanos
 Heracleæ adhuc hætere, Macedonas
 verò Lamiâ quidem castra mouisse,
 sed non procul ab vrbe consedis-
 se; pecuniam inusitata quadam sollertia
 Lamiâ deuexit; ipse noctu inter v-
 traque castra medio agro dum cona-
 turus transire, in stationem selectorum
 Macedonum incidit, & ad Philippum
 est deductus, non dum conuiuio di-
 misso: male videlicet à Rege multan-
 dus, vbi iræ ipsius fuisset expositus;
 aut Romanis ad supplicium traden-
 dus. Verum enimvero Rex Philippus
 posteaquam hoc ei nuntiatum est, mi-
 nistros confestim iubet, ad quos ea cu-
 ra pertinebat, Nicandrum vt curent,
 & cæteris rebus omnibus humaniter
 illum habere studeant. Tum autem
 non ita multo post ipse de mensa sur-
 git, & Nicandrum conuenit. & quum
 oratione longa conquestus multa ef-
 fet de publica Ætolorum amentia;
 qui primum Romanos, deinde An-
 tiochum in Græciam adduxissent:
 vt vel nunc amicitiam suam respec-
 tent

rent monuit, neque vellent aduersis rebus suis inuicem insultare atque infidiari. Hæc principibus Ætolorum vt renuntiaret, cum hortatus est: Nicandrum deinde monitum vt beneficij quod iam à se accipiebat meminisset, cum idoneo comitatu dimisit, iussitque eos quibus id negotij dabat, vt Hypatani tunc ipsum deducerent. Nicander cui plane contra spem suam atque opinionem omnium ea res euenisset, cum quidem ad suos est reuersus: infecutis verò temporibus, ab hoc principio beneuolū semper animum

A νότων, αἰτέχουσαι τῆς πρὸς αὐτὸν ὀνοίας, καὶ μὴ θλήσκειν συνεπιβαίνειν τοῖς καὶ δὴ λήλων χειρῶν. Ταῦτα μὲν οὖν πρῆναι τοῖς πρεσβύτοις τῶν Αἰτωλῶν αἰαχέλλειν. αὐτὸν δὲ τὸν Νίκηδροι παρὰ καλέσας μνημονεύειν ὅτι εἰς αὐτὸν γενημένης διερρησίας, ἐξέπεμπε μετὰ προπομπῆς ἰχθυῶν, παρὰ χείρας τοῖς ὅτι τούτων τετραγμείοις, ἀσφαλῶς εἰς τὴν ὑπάδα αὐτὸν ἀποκαταστήσαι. Ὁ δὲ Νίκηδρος τελέως αἰελθὼν, καὶ παρὰ δόξαν φαιείσης αὐτῷ τῆς ἀπορρήσεως, τότε μὲν αἰεχομένη πρὸς τοὺς οἰκείους· καὶ δὲ τὴν ἐξῆς χρόνον ἀπὸ τούτης τῆς ἐκείσεως ὄνους ὡς διετέλεθ' τῇ Μακεδόνων οἰκίᾳ. ὅθεν καὶ μετὰ ταῦτα καὶ τοὺς Περσικοὺς χειρῶν, ἐκδεδειγμένος τῇ πειρηματικῇ χάριτι, καὶ δυσχερῶς ἀντιπαραστήσας ταῖς ὁδοῖς Περσικῶς ἐπιβολαῖς, εἰς ὑποψίας καὶ δισταγμοὺς ἐμπιστῶν, καὶ τέλος ἀνακληθεὶς εἰς Ρώμην, ἐκείθεν μετήλλαξε τὸν βίον.

XIV.

*Legatio Lacedæmoniorum C
ad Senatum Romanum.*

CONTIGIT tempore eodem vt & missa à Lacedæmoniis legatio Romam rediret, re infecta cuius perficiendæ spe illuc iuerat. De obsidibus & pagis agebatur. At senatus ad pagos quidem quod attinet, respondit se super ea re mittendis legatis daturum mandata. de obsidibus, amplius velle se deliberare. Ad exules verò quod spectat, mirari se Achæos dixit, qui

ΙΔ.
Πρεσβεία Λακεδαιμονίων πρὸς
τὴν Ρωμαίων σύγκλητον.

D **O**ΤΙ κατὰ τὸν χρόνον τῆς συνόδου καὶ τὴν ἐκ τῆς Ρώμης πρεσβείαν, ὡς ἀπέφθαι οἱ Λακεδαιμόνιοι παρὰ χεῖρας διεψυσμένῳ τῇ ἐλπίδι. Επρεσβέοντες μὲν γὰρ πρὸς τὸν ὁμόρωτον, καὶ τῶν καμῶν. ἡ δὲ σύγκλητος παρὶ μὲν τῶν καμῶν, ἔφησιν ἐντολὰς δύναι τοῖς πρὸ αὐτῆς ἀποσελλομένοις πρεσβεῖν. πρὸς δὲ τῶν ὁμόρων, ἐπὶ βουλεύσασθαι θέλει· πρὸς δὲ τῶν φυγάδων, τῶν Ἀχαιῶν θαυμάζειν ἔφησιν, πῶς οὐ κατέργασιν αὐτοῖς εἰς τὴν οἰκίαν, ἡλθὼν ἡρωικῶς τὴν Σπάρτην.

XV.

*Indulgentia Senatus erga
Philippum post bellum aduersus
Antiochum.*

CIRCA tempus illud quo hæc gerebatur, admissi sunt in Senatu legati Regis Philippi & à Patribus auditi. Ve-

ΙΕ.
Ὅσα ἡ Σύγκλητος Φιλίππῳ ἐχαρίσατο μετὰ τῆς πρὸς Ἀντίοχον πόλεμον.

E **O**ΤΙ κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, ἡ Σύγκλητος ἐχρημάτισεν τοῖς παρὰ Φιλίππου πρεσβευταῖς. ἦσαν γὰρ

πρὸ αὐτῶν πρέσβεις ἀπολογιζόμενοι τὴν
δύναμιν καὶ περὶ θυμῶν ἡν πρὸς τῆς
Ρωμαίων ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν πρὸς Ἀντίοχον
πόλεμον ὡς ἀφαιρούμενα, τὸ μὲν οὖν Δη-
μήτριον ἀπέλυσε τῆς ὁμηρίας πρὸς Ἀρ-
μενίαν· ὁμοίως δὲ καὶ τῶν φόρων ἐπηλείβετο
πρὸς Ἀλβανίαν, ἀφαιρούμενος αὐτῇ τῇ πίστι
εἰς τοὺς ἐνεστῶσι χρόνοις. πρὸς Ἀπυλῶν δὲ καὶ
ἐπὶ τῶν Λακεδαιμονίων ὁμηρίας ἀφῆκε,
πλὴν Ἀρμενίας τῆς Νάβιδος υἱοῦ· τῆτον δὲ μὲν
τοῦτο συνέβη νόσῳ μὲν ἀλλὰ καὶ τῇ βίῳ.

A nerant enim ab eo legati, ad decla-
randam benevolentiam & studium
quo usus Rex fuerat tempore belli ad-
uersus Antiochum. quibus auditis,
Senatus Demetrio quidem necessi-
tatem extemplo remisit manendi Ro-
mæ pro obside: sed & tributum quo-
que pariter se remissurum promisit, si
in bello iam instanti fidem Rex con-
stanter seruaret. Similiter & Lacedæ-
moniorum obsides dimissi, excepto
Armena Nabidis filio: qui postea è
morbo diem suum ibi obiit.

B

I5.

Ἔθος Ρωμαίων, μὲν νίκην ἐλιν-
νύας ἡμέρας ἄγαν.

Ὅσα ἡ Σύγκλητος Αἰτωλοῖς ἐ-
χρημάτισε.

ΟΤΙ Ρωμαίοις τὸ καὶ τὴν ναυμαχίαν
νίκης ἀπὸ περὶ σπληνέμενης, περὶ τοῦ
μὲν τοῦ δήμου πρὸς ἡλείαν ἐλινύας ἄγαν
ἡμέρας ἐνεία. τὸ δὲ ἐστὶν ἀφαιρῶν πρὸς
δημῶν, καὶ ἵεναι τοὺς τοὺς χρόνους τῶν δι-
τυχημάτων. μὲν δὲ τοῦτο τοὺς πρὸς τῶν Αἰ-
τωλῶν πρέσβεις, καὶ τοὺς πρὸς τῶν Μαυρίου,
περὶ τῶν τῇ Συγκλήτῳ. ἡμοιούων δὲ πλὴν
των πρὸ ἀμφοῖν λόγων, ἐδόξε τῶν συνεδρίων,
δύο περὶ τῶν γυνάμας τῆς Αἰτωλοῖς· ἢ δι-
δόναι τὴν ἐπὶ τῶν πρὸς τῶν πρὸς τῶν καὶ αὐ-
τοῦς· ἢ χεῖρα τὰ πάντα πρὸς Ἀρμενίαν δοῦναι,
καὶ τὴν αὐτὴν ἐπὶ τῶν φίλων νομίζῃ Ρωμαίοις.
Τῶν δὲ Αἰτωλῶν ἀξίον τῶν ἀφαιρούμενων ῥη-
τῶς ἐπὶ τοῖς διὰ διδόναι τὴν ἐπὶ τῶν πρὸς
δίδεται τὴν ἀφαιρούμεν ἢ σύγκλητος. ἐπὶ καὶ τοῖς
γίνετο καὶ ὁ πόλεμος.

I2.

Πρεσβεία Ἀθηναίων ὡς Ρω-
μαίοις ὑπὲρ Αἰτωλῶν.

Αἰτωλῶν δυσχερῆς ἐπὶ τοῖς
περὶ τῶν πρὸς Ρωμαίων.

XVI.

*Mos Romanorum par-
ta victoria, supplicationes decer-
nendi.*

*Responsum Ætolis datum
à Senatu.*

POST navale prælium ut Romam
victoria est nuntiata, populo edi-
ctum est, ut novem dies festos ageret.
hoc autem est, ut ab opere omnes ab-
stinerent, & pro re bene gesta diis sa-
crificarent. Deinde legatis, qui ab Æ-
tolis & Manio fuerant missi, datus est
Senatus. posteaquam multa utrinque
fuissent dicta, visum Patribus duas
conditiones Ætolis ferre: vel Senatui
liberum arbitrium de se & suis omni-
bus permetterent: vel mille talentum
confestim darent, eosdemque amicos
& inimicos haberent. Postulantibus
Ætolis ut diserte Senatus exponeret,
quarum rerum in se arbitrium per-
mittere eos Romanis oporteret: non
admisere Patres eiusmodi distinctio-
nem, itaque infecta pace sunt dimissi.

D

XVII.

*Atheniensium legatio ad
Romanos pro Ætolis.*

*Ætolorum anxietas in pro-
bandis aut repudiandis condi-
tionibus quas Romani offere-
bant.*

E

Quo tempore oppidum Amphif-
sensum à Manio Acilio obsidio-
ne premebantur, populus Atheniensis
cognitis eorum miseriis, & Publij Sci-
pionis Africani aduentu, legationem
cuius princeps erat Echedemus pro-
ficisci iussit, mandauitque ei, vt Lu-
cium ac Publium Cornelios fratres
salutaret: simul exploraret, si qua ra-
tione pax genti Ætolorum conciliari
posset. Publius eorum aduentum si-
bi gratum esse testatus, comiter &
humane cum iis agebat: quod cerne-
ret ad proposita exsequenda, & ea
consilia quæ animo tunc versabat,
utilem operam ipsorum futuram. Erat
Publij consilium, componere res Æ-
tolorum: aut si morem gerere illi nol-
lent, omnino eos in præsentia missos
facere constituerat, & in Asiam trahi-
cere. Probe namque intelligebat, ne-
quaquam in eo belli exitum & om-
nium quæ moliebantur esse situm, vt
Ætolorum gentem sub iugum Ro-
mani mitterent: sed in eo potius, vt vi-
cto Antiocho Asiam obtinerent. Ita-
que simulac pacificationis mentio in-
iecta fuit ab Atheniensibus, lubente
animo audita eorum oratione, vt vi-
cissim Ætolorum voluntatis pericu-
lum facerent, iussit. Legati igitur A-
theniensium præmissis prius nonnul-
lis, deinde ipsi Hypatam profecti, cum
principibus Ætolorum de pace ver-
ba fecerunt. Quum & illi extemplo
consilium amplecterentur, delecti
sunt, qui cum Romanis agerent. Hi
vt ad Publium venerunt, octo fer-
me passuum millia ab Amphissa castra
habentem, multa disseruerunt, qui-
bus suorum in populum Romanum
meritorum memoriam renouabant.
Quum Publius benignus adhuc &
humanius quam antè eos exceperat,
atque is res à se gestas in Hispania pa-
riter & Africa commemorans, expo-
neret, quomodo cum iis egisset qui iis
in locis suæ fidei se permisissent: & tan-
dem æquum censeret, vt ipsi quoque
dederent sese, & Romanis permitte-
rent: initio quidem magna in spe
fuere qui aderant, pacis mox perfici-
endæ: sed vbi sciscitantibus Æto-
lis quibus legibus pax esset conuen-
tura; dixit iis Lucius, duarum con-
ditionum alteram eis esse eligendam:

ΟΤΙ πολιορκουμένων τῶν Ἀμφισσίων ὑ-
πὸ Μανίου Ἑ Ρωμαίων στρατηγού, καὶ
τῶν κατὰ τὴν τῶν Ἀθηναίων δῆμος πρι-
τανόμορος τὴν τε τῶν Ἀμφισσίων παλαιπω-
ρίαν, καὶ τὴν τῶν Ποπλίου παρουσίαν, ὅσα πεί-
σθη προσβόλῃς τοὺς πρὸς τὸν Ἐχέδημον, ἐπ-
τελέμορος ἄμα μὲν ἀσπείσανθαι τοὺς πρὸς
τὸν Λεύκιον καὶ Ποπλίον ἄμα δὲ καὶ ἀπει-
ράζειν τῆς πρὸς Αἰτωλοὺς ἀφελύσεως. ὡς
πρὸς τὸν Ἐχέδημον, ἀσμένως ἀποδέξάμενος ὁ
Πόπλιος ἐφίλαξεν, δεσφύπει τοὺς αἰσῶρας, θεωρῶν
ὅτι πρὸς ἐξόντα χρεῖαι αὐτῶν πρὸς τοὺς πρὸς
κειμένους ἐπιβολάς. ὁ γὰρ πρὸς τὸν Ἐχέδημον αἰσῶρας,
ἐβούλετο θάσσει μὲν καλὰς τὰ καὶ τοὺς Αἰ-
τωλοὺς· εἰ δὲ μὴ συνυπακούοιεν, πᾶντως
διελήφθαι τῶν Ἀλίων τὰ ἑαυτῶν, ἀφελάνειν εἰς
τὴν Ἀσίαν· ὅπως γινώσκων, ὅτι ὁ τέλος
ἔστι ἢ πολέμου, καὶ τῆς ὅλης ἐπιβολῆς, ὅτι
εἰ τὰς χρεώσανθαι τὸ τῶν Αἰτωλῶν ἔθνος·
ἀλλ' εἰ τὰς νικήσανθαι τὸν Ἀντίοχον καὶ τῶν
τῆς Ἀσίας. Ἀμα τὰς μετὰ τὴν τῶν Ἀθη-
ναίων ὑπὸ τῶν ἀφελύσεως, ἐπόμενος πρὸς
δεξάμενος τοὺς λόγους, ἐκέλευσε πρὸς τὸν
πρὸς Αἰτωλοὺς πειράζειν αὐτοὺς καὶ τῶν Αἰτωλῶν. οἱ
δὲ πρὸς τὸν Ἐχέδημον πρὸς ἀφελάνειν αὐτοὺς,
καὶ μετὰ τὰ ἑαυτῶν κορόνηντες εἰς τὴν ὕπα-
τον, αὐτοὶ διελέγοντο πρὸς τὸν ἀφελύσεως τοὺς ἀρ-
χοὺς τῶν Αἰτωλῶν. ἐπόμενος ὁ κακείνων συνυ-
πακούοντων, κατεσῆσαν οἱ συμμύζοντες τοὺς
Ρωμαίοις· οἱ καὶ πρὸς τὸν Ἐχέδημον πρὸς τοὺς πρὸς
εἰ τὸν Ποπλίον, καὶ λαλῶντες αὐτοὺς στρα-
πεδούονθαι εἰς τὴν ἑαυτῶν ἀπὸ τῶν Ἀμφισσίων,
πολλὰς διετήντο λόγους, ἀναμνησκόντες τὸ
μεγίστον σφίσι φιλαξενότατον πρὸς Ρω-
μαίοις· ἐπὶ ὃ πρὸς τὸν καὶ φιλαξενότατον
οἰμολήσαντος ἢ Ποπλίου, καὶ πρὸς τὸν Ἐχέδημον
τοὺς καὶ τὸν Ἰβηρίαν καὶ τὸν Λιβύαν πρὸς τὸν
καὶ ἀφελάνειν πᾶν ἔθνος κέρχεται τοὺς καὶ
ἐκείνοις τοὺς τόποις αὐτῶν πισύσαν, καὶ τέλος
Φαλάνειν διὲν ἐλάνειν σφᾶς αὐτοὺς καὶ πρ-
σύνειν· τοὺς μὲν ὄντας ἀπὸ τῶν οἱ παρόντες,
διελάνειν ἐλάνειν, ὡς αὐτοὺς μετὰ τε-
λεσιουργησάντων τῆς ἀφελύσεως. ἐπὶ δὲ
πρὸς τὸν Αἰτωλῶν ἐπὶ τοὺς διὲν πρὸς
αὐτῶν τὴν εἰρήνην, ὁ Λεύκιος διεσάφηνεν, ὅτι
ἡ διὲν πρὸς τὸν αὐτοὺς, αἰρεῖσις ὑπάρχει

ΓΛΗΝ ΓΕΝΤΕ ΣΚΑΦΩΝ ΚΑΙ Α
 ΤΗΣ ΕΚΚΑΙΔΕΚΗΡΟΥΣ. ΔΟΥ-
 ΝΑΙ ΔΕ ΚΑΙ ΧΙΛΙΑ ΤΑΛΑΝ-
 ΤΑ · ΤΟΥΤΩΝ ΤΑ ΜΕΝ ΗΜΙ-
 ΣΗ ΠΑΡΑΥΤΙΚΑ, ΤΑ Δ'
 ΗΜΙΣΗ ΚΑΤΑ ΦΟΡΟΥΣ, ΕΝ
 ΕΤΕΣΙ ΔΕΚΑ. Τούτου δὲ ἡ δόγματις
 ἀφ' ὧν εἰς τοὺς Ἕλληνας, οἱ μὲν ἄλλοι πρῶ-
 τες ἀπαρτίσθαι ἦσαν καὶ πειραγεῖν, μόνοι δ' Αἰ-
 τωλοὶ, δυσχεραίνοντες ὅτι ὧ μὴ τυχερῶς ὧν
 ἤλπιζον, κατελάλουν τὸ δόγμα, φάσκοντες, ὅτι
 πειραγμάτων, ἀλλὰ χρημάτων μόνοι ἔχον
 αὐτὸ εἶναι. καὶ πᾶσι ἐλάμβανον πιθανότη-
 τας δὲ αὐτῶν τὸ ἐλπίσθαι, πρὸς δὲ ἀφαιρῶν
 πῶς ἀκούοντες, πεισύναν. Εφασκον γὰρ (εἰ) δύο
 γνώμας εἶναι τὸ δόγματι, πρῶτη τὴν ὑπὸ Φιλίπ-
 που φερεμένην πόλεων. τὴν μὲν μίαν, ὅτι
 ἔστιν ἡ ἐξ Ἀργεῖ καὶ Φεργαδίας τὴν Φιλίππου,
 τὰς δὲ πόλεις τὰς ἀφαιρῶντες Ῥωμαίοις · τὴν δ'
 ἐπείκει, ὅτι ἔστιν ἡ καὶ Φεργαδίας, ἐλθόντων
 τὰς πόλεις · τὰς μὲν οὖν ἐλθόντων Ῥωμαίων,
 ἐπὶ οἷον δὲ δηλοῦναι · ταύτας δὲ (εἰ) τὰς
 καὶ τὴν Ἀσίαν · τὰς δὲ ἀφαιρῶντες Ῥω-
 μαίοις, φατέροι, ὅτι τὰς καὶ τὴν Εὐρώπην.
 (εἰ) δὲ ταύτας, Ὀρεόν, Ερέτρια, Χαλκίδα,
 Δημοτεριάδα, Κόρινθον. ἐκ δὲ τούτων, ἀ-
 νελόντων ὑπὸ ἀρχῆν πᾶσι, ὅτι μετὰ λαμβά-
 νοις τὰς Ἑλλήνων πείδας τὰς Φιλίππου
 Ῥωμαῖοι. καὶ γίνεται μετὰ ῥημοῖς διαποτῶν,
 οἷον ἐλθόντων τῶν Ἑλλήνων. Ταῦτα μὲν
 ὑπὸ Αἰτωλῶν ἐλέγχετο καὶ ἀκέρως. ὁ δὲ Τί-
 τος ὁρμήσας ἐκ τῆς Ελατείας μετὰ τὴν δέκα, καὶ
 κατέβη εἰς τὴν Αἰλικύραν, τὴν ἀφαιρῶντα διέ-
 πλῶσεν εἰς τὴν Κόρινθον. καὶ καὶ τὴν ἀφαιρῶντα
 νοσ, συνεδρεῖν μετὰ τούτων, καὶ διελάμβανεν
 πρῶτον τὸ ὅλον. πλεοναζέσσης δὲ τῆς Αἰτωλῶν
 ἀφαιρῶν, καὶ πειρευομένης πρὸς αἰοῖς, πολ-
 λούς καὶ ποικίλους λόγους ἀκούσας πεισύναν λό-
 γους ὁ Τίτος εἰς τὴν συνεδρίαν διδάσκων, ὡς
 εἴποι βούλοιντο καὶ τὴν Ἑλλήνων ἀκέρως ὁ-
 λοκλήρον πρῶτον ποιήσασθαι, καὶ κατόλου πει-
 σύναν τὰς πᾶσι, ὅτι καὶ τὴν δὲ ἀρχὴν ἐ-
 ποιήσασθαι ἀφαιρῶν, καὶ ὅτι συμφέροντος ἐνέκειν,
 ἀλλὰ τὴν Ἑλλήνων ἐλευθερίας, ἐκχωρητέον εἶναι
 πρῶτον τὸ πόπιν, καὶ πρῶτον ἐλευθερωτέον τὰς
 πόλεις, τὰς καὶ ὑπὸ Φιλίππου φερεμένης.

ET VNA QVAM SEXDE-
 CIM VERSVS REMORVM
 AGVNT: HOC AMPLIVS
 DET PHILIPPVS MILLE
 TALENTVM: DIMIDIUM
 PRÆSENS: DIMIDIUM
 PENSIONIBVS DECEM
 ANNORVM. Postquam hoc Se-
 natusconsultum diditum est inter
 Græcos, cæteri quidem bonæ spei
 pleni lætitiæ gestire: soli Ætoli, of-
 fensi quod ea quæ sperauerant non
 consequerentur, decretum clam
 mussantes, carpebant; non res, sed
 verba eo contineri iactitantes. atque
 ut illos concitarent qui aures ipsis
 præbebant, ex formula decreti ca-
 uillationem huiusmodi arripiebant.
 Aiebant enim duas eo decreto sen-
 tentias comprehendere super urbibus,
 in quibus præsidia habebat Philippus:
 alterâ iuberi, ut deducantur à Philip-
 po præsidia, urbésque Romanis tra-
 dantur: alteram sententiam præsidiis
 amotis urbibus libertatem dare. no-
 minatim autem eas designari quibus
 libertas indulgetur: eas nempe quæ
 sunt in Asia: quæ autem Romanis
 tradantur, eas videlicet esse quæ sunt
 in Europa. putâ, Oreum, Eretriam,
 Chalcidem, Demetriadem, Corin-
 thum. Ex quo facile omnes intelli-
 gant, Romanos vicem Philippi Græ-
 ciæ compedes suscipere: atque ita mu-
 tationem fieri dominorum, non liber-
 tatem quæri Græciæ. hæc ubique assi-
 due ab Ætolis iactabantur. Ab Elatia
 profectus cum decem legatis Titus,
 quum Anticyrâ traiecisset, mox Co-
 rinthum peruenit. ibi cum his concilia
 agitabat, & de summa rerum tra-
 ctabat. Quoniam autem in ore mul-
 titudinis erat Ætolorum criminatio,
 cique à multis fides habebatur, coa-
 ctus est Quintius multis variisque ra-
 tionibus uti, ut eos doceret qui in con-
 cilio aderant; si vellent Græcorum
 præconia & laudationem sine vl-
 la exceptione mereri; si fidem om-
 nibus facere, ad liberandam Græ-
 ciam, non compendij vllius gratia,
 se mare à principio traiecisse; om-
 nibus excedendum esse locis, & v-
 niuersas vrbes esse liberandas, quas
 iam Philippus præsidiis suis occuper.

Hæc autem difficultas inde nascebatur in concilio, quia de cæteris quidem urbibus Romæ decem legati prius tractauerāt, & expressa à Senatu mandata acceperant: de Chalcide verò Corintho & Demetriade: propter Antiochum libera potestas facta concilio fuerat, ut quod tempora Reipub. postulassent, id ex animi sui sententia de dictis urbibus statuerent. Dubitabat enim nemo, quin is Rex quem commemorauimus Europæ rebus pridem immineret. Tandem concilio persuasit Titus, ut Corinthum liberarent, & Achæis traderent: Acrocorinthum, Demetriadem, & Chalcidem retinuit. His ita decretis, cum iam Isthmiorum panegyris adesset, ac fere ex omnibus orbis partibus clarissimi quique viri propter expectationem eius quod euenturum esset, conuenissent, multi variique toto conuentu sermones habebantur: quum alij dicerent; omnino fieri non posse, ut Romani certis locis atque urbibus se abstinerent: alij futurum statuerent, ut celebrioribus quidem locis abstinerent: cæterum ea retinerent quæ celebritatis minus haberent, vsum exhibere eundem possent: atque ea loca ipsi designabant, tum apud se quisque, tum in mutuis dissertationibus. Hac incertitudine hominum mentes agitabantur, eratque in Stadio coacta multitudo ad certamen, cum ecce præco in mediam arenam procedit, & facta per tubicinem audientia, ita pronuntiat. SENATVS ROMANVS ET TITVS QVINTIVS IMPERATOR, PHILIPPO REGE ATQVE MACEDONIBVS DEVICTIS LIBEROS, SIVE PRÆSIDIO, IMMVNES, SVIS LEGIBVS ESSE IVBENT CORINTHIOS, PHOCENSES, LOCRENSES, EVBOEENSES, ACHÆOS QVOS NOMINANT PHTHIOTAS, MAGNETAS, THESSALOS, PERRHÆBOS. Quum autem ad prima statim præconis verba ingens supra modum plausus fuisset excitatus,

Α Ταύτῳ δὲ συνέβαινε γίνεσθαι τὴν ἀποεῖαν ἐν τῇ συνεδρίῳ, ἀφ' ἧς οὐ μόνον τῶν ἄλλων, ἐν τῇ Ῥώμῃ περὶ διελκυσθῆναι, καὶ ῥητὰς ἔχοντες τὰς δίκας περὶ τῆς Συγκλήτης τὰς ἐνδοχάς· περὶ δὲ Χαλκίδος καὶ Κορίνθου, καὶ Δημητριάδος, ὅτι ἐπὶ αὐτὰς δεδοχθῆναι ἀφ' οὗ τοῦ Ἀντίοχου· ἵνα βλέποντες πρὸς τοὺς παροῦς, βυλάδωνται περὶ τῶν περιουσιμῶν πόλεων, καὶ τὰς αὐτῶν περιουσιμότητας. Ο γὰρ περιουσιμὸς βασιλεὺς, δῆλος ὢν, ἐπέχων πάλαι τοῖς καὶ τῇ Εὐρώπῃ πρὸς ἡμᾶς. ΟΥ μὲν, ἀλλὰ τῇ μὲν Κορίνθῳ ὁ Τίτος ἐπέσει δὲ συνεδρίῳ ἐλάττωσεν τὸ πρὸς ἡμᾶς, καὶ τοῖς Ἀχαιοῖς ἐλάττωσεν ἀφ' οὗ τὰς δὲ δρχῆς ὁμοθυμίας. τὸ δ' Ἀκροκόρινθον, καὶ Δημητριάδα, καὶ Χαλκίδα πρὸς ἡμᾶς τέθεικεν. δοξάστων δὲ πούτων, καὶ τῆς Ἰσθμίων προσηγύρεως ἐπιλοφύσης, καὶ ἡμῶν ἀπὸ πάσης τῆς οἰκουμένης τὸ ἐπιφανεστάτων ἀνδρῶν συνεληλυθότων ἀφ' οὗ τὴν περὶ διελκυσθῆναι τὴν ἀποδοσιμῶν, πολλοὶ καὶ ποιηταὶ καὶ ὅλῳ τῷ προμήγειν ἐνέπιπτον λόγῳ· τῶν μὲν ἀδυνάτων ἐῖς) φασχόντων Ῥωμαίοις ἐνίῳ ἀποδοσθῆναι τόπων καὶ πόλεων. τὸ δ' ἀδυνατόν, ὅτι τὸ μὲν ἐπιφανεστὸν ἐῖς) δοκίμων τῶν τόπων ἀποδοσθῆναι, τὰς δ' ὁ φασχόντων μὲν ἔχοντες ἐλάττω, χρεῖαι δ' αὐτῶν πρὸς ἡμᾶς δυναμίνας, καὶ ἡμῶν καὶ τοῖς εὐθὺς ἐπεδίκηνται αὐτοῖς, καὶ αὐτῶν καὶ ἀφ' οὗ τῆς πρὸς ἡμᾶς εὐρησιλογίας. Τοιαύτης δ' ὕψους ἐν τοῖς ἀνδράσιν τὸ ἀποεῖας, ἀδυνατόν ἐστι πλῆθος εἰς τὸ εἶδεν ὅτι τὸ ἀγῶνα, περὶ τῶν ὁ κέρυξ καὶ σωπησάμενος τὰ πλῆθη ἀφ' οὗ (αὐτοῖς) τὸ κέρυγμα ἀνηγόρευεν. Η ΣΥΓΚΛΗΤΟΣ Η ΡΩΜΑΙΩΝ ΚΑΙ ΤΙΤΟΣ ΚΟΙΝΤΙΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΑΝΤΕΣ ΒΑΣΙΛΕΑ ΦΙΛΙΠΠΟΝ, ΚΑΙ ΜΑΚΕΔΟΝΑΣ ΑΦΙΑΣΙΝ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΣ, ΑΦΡΟΥΡΗΤΟΥΣ, ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΟΥΣ, ΝΟΜΟΙΣ ΧΡΩΜΕΝΟΥΣ ΤΟΙΣ ΠΑΤΡΙΟΙΣ· ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ, ΦΩΚΕΑΣ, ΛΟΚΡΟΥΣ, ΕΥΒΟΕΙΣ, ΑΧΑΙΟΥΣ, ΤΟΥΣ ΦΘΙΩΤΑΣ, ΜΑΓΝΗΤΑΣ, ΘΕΤΤΑΛΟΥΣ, ΓΕΡΡΑΙΒΟΥΣ. κρότος δ' ἐν δρχαῖς εὐθὺς δξαοῖς ἡμομίῳ,

πινες μὲν οὐδ' ἤκουσαν τῶ κηρύγματος· πινες δὲ πάλιν ἀκούειν ἐβούλοντο. ὁ δὲ πολὺ μί-
 ερος τῶν αἰδεσθῶν, ἀξιοπιστοὶ μὲν, καὶ δό-
 χασιν ὥσαντι καὶ ὕπνοι ἀκούειν τῶν λεγο-
 μένων, ἀλλ' ὁ πρῶτος τῶ συμβαίνοντος,
 ὡς τις ἐξ ἄλλης ὁρμῆς ἐβόα παροτρύνων τὸν
 κήρυκα, καὶ τὴν ἀλπίκην εἰς μέσον ὁ γὰρ εἶπεν,
 καὶ λέγει πάλιν ὑπὸ τῷ αὐτῷ ὡς μὲν ἐμὲ
 δοκεῖ, βουλευμένων τῶν αἰδεσθῶν μὴ μόνον
 ἀκούειν, ἀλλὰ καὶ βλέπειν τὴν λέγοντα, ὅτι τὸ
 ἀπίσταν τὸ ἀναγρομένοιν. ὡς δὲ πάλιν ὁ κή-
 ρυξ παροτρύνων εἰς ὁ μέσον, καὶ κελευσισ-
 τήριος ὅτι τὴν ἀλπίκην τὴν ὁρῶν, αἰτη-
 ρόσιν ταῦτα, καὶ ὡσαύτως τοῖς παρόντι, τη-
 λικῶν συνεβή κελευσιστῶν τὸν χρόνον, ὥστε
 μὴ ῥαδίως αὖ ὑπὸ τὴν εἰνοιαν ἀγαγὴν τοῖς
 νῦν ἀκούουσιν ὁ γεγραμμένος. Ὡς δὲ ποτε καὶ κατέ-
 ληξεν ὁ χρόνος, τὸ μὲν ἀθλητῶν ἀπλῶς ἐδίδε
 εὐσέβεια λέγειν εἶχεν ἐπὶ πόρτες ὅτι ἀγαλάν-
 τος, οἱ μὲν παρὲς ἀλλήλους· οἱ δὲ παρὲς σφᾶς
 αὐτοῦς, οἰονεὶ πρὸς ἀλλήλους τὰς ἀγαθίας ἦσαν·
 οἱ καὶ μὲν τὸν ἀγῶνα ἀλλ' ὁ ὑπερβολὴν τῆς
 χάριτος, μικρὸν διέφερον τὸν Τίτον, ἀγα-
 ριστοῦντες· οἱ μὲν γὰρ αὐτοφθαλμῶσιν καὶ πα-
 ρόντων, καὶ σωτῆρα παροτρύνοντα βλέποντες,
 τοῖς δὲ τὸ δέξασθαι ἀφαισθῆναι αὐτοδράζοντες· οἱ
 δὲ πολλοί, στεφάνους ἐπιτίμῃοντες καὶ λημνί-
 σκου, πρὶν ὀλίγον διέλυσαν τὸ αἰδεσθῶν. Δο-
 χούσης δὲ τὸ ἀγαθίας ὑπερβολικῆς ἡμέρας,
 παρῶν αὖ τις εἶπεν· ὅτι πολὺν καὶ ἀδεσφῆραν
 εἶ) συνεβῆεν ὅτι τὸ παρὲς ἔως μεγάλους. τα-
 μῆται γὰρ καὶ ὁ Ῥωμαῖος ἐπὶ ταύτης γε-
 νέας τὸ παροτρύνοντος, καὶ τὸν ἡγεμόνων αὐτῶν
 Τίτον, ὥστε ταῦτα ὑπομείναι διαπορεύειν, καὶ
 πόρτα κίνδυνον χάριν τῷ Ἑλλήνων ἐλθῆ-
 ρίας· μέγα δὲ καὶ ὁ δυνάμειν ἀκούοντων τῇ
 παροτρύνοντι παροτρύνοντος· τοῦτον δὲ μέγι-
 στον ἐπὶ, ὁ μὲν ἐκ τῆς τύχης αἰτιπαίοντος παρὲς
 τὸ ὑπερβολῶν· ἀλλ' ἀπλῶς ἀπομύνη παρὲς ἔ-
 να καὶ ἐν ἐκδραμῇ, ὥστε ὅτι κηρύγματος
 ἐπὶ, ἀπομύνη καὶ τοῖς τῷ Ἀσίαν καὶ τοῖς καὶ
 Ἑλλήνας, καὶ τοῖς τῷ Ἑλπίων, ἐλθῆναι,
 ἀφορρητοῖς, ἀφορρητοῖς ἡμέρας, τοῖς
 γεγραμμένοις τοῖς ἰδίους. Διελθούσης δὲ τῆς πό-
 λεως, παρὲς μὲν ἐχρημάτιζεν τοῖς πρὶν
 Ἀντιόχου παροτρύνοντος· ἀγαλάνοι μὲν τῶν

A nonnulli vocem præconis ne audie-
 runt quidem: alij iterum audire aue-
 bant. plerique hominum vix satis sibi
 credere, & propter rei novitatem,
 ea quæ dicebantur velut in somnis sibi
 videri audire. Pars alio impetu sumpto
 clamare, accederet præco cum tubici-
 ne in medium Stadium, & iterum ea-
 dem repeteret: quum unusquisque, ut
 equidem puto, non audire dumtaxat,
 sed videre ipsum præconem aueret,
 qui ea pronuntiabat, quæ ipsi credere
 non poterat. Vbi iterum processit præ-
 co in medium, & imperato per tubici-
 nem silentio tumultuque sedato, ea-
 dem quæ prius eodemque modo pro-
 nuntiavit; tantus erupit cum clamore
 plausus, ut ægre qui ista nunc audiunt,
 rem cogitatione sibi fingere valeant.
 Posteaquam tandem plaudendi finis
 est factus, athleticis quidem nemo fuit
 omnium qui intenderet: sed omnes
 sermonibus rem celebrantes, alij apud
 amicos inuicem, alij apud se ipsos, ve-
 lut de potestate mentis exierant. qui
 etiam dimissis ludis (tanta fuit gaudij
 illius magnitudo,) dum gratias Tito
 agunt, pene illum enecarunt: quippe
 alij suis ipsorum oculis in coram eum
 spectare, & salutis suæ auctore saluta-
 re cupientes, alij dexteram eius tange-
 re gestientes, plerique coronas & lem-
 niscos iacientes, parum abfuit quin
 homini spiritum elideret. Et si autem
 videtur eiusmodi gratiarum actio mo-
 dum excessisse: audacter tamen dice-
 re queat aliquis, longe inferiorē eam
 fuisse meriti illius magnitudine. Erat
 enim admiratione digna res, Roma-
 nos & imperatorē illorum Quintium,
 in animum induxisse ut ad libertatem
 Græcis parandam, nullam impensam
 recusarent, nullum periculum: ma-
 gnum & illud erat, vires incepto pares
 fuisse ab iis adhibitas: supra omnia
 maximum erat, Fortunam nulla in re
 huic consilio esse aduersatam: sed ita
 omnia penitus in unū tempus cōcur-
 risse congruissēque, ut vno præconio
 omnes Græci, quique Asiam quique
 Europam colunt, liberi, sine præsidis,
 immunes, suis legibus esse pronuncia-
 rentur. Peracta celebritate, Romani
 primis omnium Antiochi legatis ope-
 ram dederunt: iusseruntque cum libo-

risin Asia ciuitatibus abstinere, neque ullam earum bello laceſſere: iis item excedere quæ Ptolemæi aut Philippi fuiſſent, priuſquam illas occuparet; denuntiarunt inſuper, ne cum exercitu in Europam traiceret: quum nemo iam è Græcis aut bello peteretur à quoquam; aut cuiquam ſeruiret. addiderunt denique, quosdam è ſuo numero ad Antiochum eſſe venturos. Hoc ubi reſponſum acceperunt Hegelianax & Lyſias, ad Regem ſunt reuerſi. Secundum hos vocati omnes ſunt, quos gentes aut ciuitates miſerant: & quæ concilium decreuerat illis ſunt declarata. Igitur Oreſtis, (Macedonum gens ita vocatur,) quod durante adhuc bello Romanis ſe adiunxiſſent, ſuas leges reddiderunt. liberarunt etiam Perrhæbos, Dolopas, Magnetas. Theſſalis præter libertatem conſeſſam etiam Phthiotas Achæos attribuerunt, Thebis Phthioticis & Phariſalo excepto: nam pro Phariſalo Ætoli acri ſtudio contendebant; ex legibus prioris ſœderis eam urbem ſibi vindicantes. idem & de Leucade poſtulabant. Sed concilium deliberationem ſuper hiſce Ætolorum poſtulatæ ad Senatum iterum reiecit. Phocæſes & Locrenſes habere eis permiſerunt concilio ſuo contributos, ſicut ante habuerant. Corinthum, Triphyliam, & Heream, Achæis reddiderunt. Oreum & Eretriam plures Eumeni dabant. ſed Tito cum concilio controuerſante, rata ea ſententia non fuit. quare etiam paullo poſt Senatus libertatem hiſ ciuitatibus dedit, & vnâ cum hiſ Caryſto. Pleurato Lychnis & Parthini dati: Illyriorum vtraque ciuitas, ſed ſub ditione Philippi fuerat. Amyndro tenere permiſerunt caſtella, quæ per belli tempus capta Philippo ademiffent. Hiſ ita conſtitutis, decem legati partiti ſeſe ſunt: ac Publius quidem Lentulus Bargylia naue contendit, eamque urbem liberam eſſe iuſſit. Lucius Stertinius Hephæſtiam & Thaſum & Thraciæ vrbes adiit, atque idem fecit. Publius Villius, & Lucius Terentius ad Regem Antiochum eſt proſectus. Gnaeus Cornelius ad Re-

A ὅτι τῇ Ασίᾳ πόλεων τῶ μὲν αὐτόνομον ἀπέ-
χου, καὶ πρὸς μηδὲνα πολεμῶν. ὧς ὅτε νῦν
πρὸς ἡμᾶς τῶ ὑπὸ Πτολεμαῖον καὶ Φίλιππον
καταποδόντων, ἐκχωρήσιν· οὐδὲν ὅτε τοῖς, πρὸς
ῥόδον μὴ ἀφαιρῶντες εἰς τὴν Ἑλλάδα μὴ
διυναίμεναι. ὁδοῖν γὰρ ἐπὶ τῇ Ἑλλάδι, ὅτε πο-
λεμῶνται νῦν ὑπὸ τοῦ ὁδοῦ, ὅτε δουλεύουσιν
ὁδοῖς. καὶ ὁδοῦ ὅτε καὶ αὐτῶν πινὰς ἔφασκεν
ἦσαν πρὸς τὸν Ἀντίοχον. ταῦτάς μὲν ὅτε οἱ πε-
ρὶ τὴν Ἡγιοπολίαν καὶ Λυσίας λαβόντες τὰς
ἀποκρίσεις ἐπαρτήθησαν. Μετὰ δὲ τοῖς εἰσε-
B καλῶντο πάλιν τοῖς ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος καὶ πόλεων
καταποδόντων καὶ τὰ δόξατα τῶν συνεδρίων
διεσπάρησαν. Μακεδόνων μὲν ὅτε πρὸς Ὀρέτας κα-
λυμνίους, ἀφ' οὗ πρὸς ὁδοῦ σφίσι καὶ τῇ
πόλεμῳ, αὐτόνομον ἀφῆσαν. ἡλδοῦντες δὲ
Περραιβοὺς καὶ Δόλοπας, καὶ Μαγνητάς. Θετ-
ταλοῖς ὅτε μὴ τὴν ἐλδοῦν, καὶ πρὸς Ἀχαιοὺς
πρὸς Φθιώτας πρὸς ἰνέμας, ἀφελόμενοι Θη-
βας πρὸς Φθίας, καὶ Φαρσάλων· οἱ γὰρ Αἰτωλοὶ
πρὸς τὴν Φαρσάλαν, μεγάλῳ ἐποιῶντο φι-
λομῖαν, φάσκοντες αὐτῶν διὸν ὑπάρχειν καὶ
C τὰς ἐξ ἀρχῆς συνεθήκας· ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς
Λοκράδας. Οἱ ὅτε τῶν συνεδρίων, πρὸς μὲν
τοῖς πόλεων ὑπάρχοντο τοῖς Αἰτωλοῖς ὅτε
ἀφελόμενοι πάλιν ὅτε τὴν σύγκλητον. τοῖς ὅτε Φω-
κίας, καὶ πρὸς Λοκρῆς, συνεχώρησαν αὐτοῖς ἔχον
κατὰ τὸν εἶχον καὶ πρὸς τὸν εἶχον τῇ Συμπολι-
τείᾳ. Κόρινθοι καὶ τὴν Τριφυλίαν, ...
. . . . . ἐπὶ ὅτε Ἐρετειέων πάλιν, ἔδοξε
μὲν τοῖς πλείοσι Ἑλλήσιν δοῦναι· τίς δὲ
πρὸς τὸν συνεδρίον ἀφελόμενος, ἐκ ἐκρωῆν
D ὅτε ἀφελόμενοι. ὅτε καὶ μετὰ πινὰ χροῖον ἡλδοῦ-
ντες αἱ πόλεις αὐτῶν ἀφ' οὗ τὴν σύγκλητον, καὶ
οὐδὲν ταῦτας Κάρυτος. ἔδοξε ὅτε καὶ Πλατῶ-
να Λυχνίαν καὶ Παρθῶν, ὧς μὲν Ἰλλυρίδας,
ὑπὸ Φίλιππον ὅτε καταποδόντων. Ἀμύνανδρον ὅτε
συνεχώρησαν, ὅσα πρὸς ἡμᾶς καὶ πόλεμον
ἐρύμας τῇ Φίλιππον, καὶ τῇ τοῖς. ταῦτα
ὅτε ἀφελόμενοι ἐμείναν σφῶν αὐτοῖς. καὶ Πό-
πλιος μὲν Λέπτιλος εἰς Βαργύλια πλῶντες,
ἡλδοῦντες τοῖς. Λοκῶν ὅτε Στερίλιος, εἰς
Ηφαίστιαν καὶ Θάσον ἀφελόμενος, καὶ τὰς ὅτε
E Θράκης πόλεις, ἐποίησιν τὸν καταποδόντων. πρὸς
ὅτε Ἀντίοχον ὡρμήσαν, Γόπλιος Οὐίλιος καὶ
Λοκῶν Τερέντιος· οἱ ὅτε πρὸς Γαίον τὸν Κορ-

ἡλίον πρὸς τὸν βασιλέα Φίλιππον. ὃ καὶ συμμίζαντες πρὸς τοὺς Τέμπεσι, ὡς τε τῇ ἄλλῃ διελέχθησαν, ὑπὸ ὧν εἶχον τὰς ὀντολάς, καὶ συνεβούλευον αὐτὰς πρεσβυτάς πέμπειν εἰς τὴν Ρώμην ὑπὸ συμμάχιας· ἵνα μὴ δοκῇ τοῖς καθεστῶσι ἐφεδρῶν ἀποκαταδοκίμῃ τὴν Αντιόχου πρῆσβια. Τοῦ δὲ βασιλέως συγκαταλήψεως τοῖς ὑποδικτυμένοις, ὁ δὲ αὖ ἐκείνου χειραγόμενος, ἦχον ὑπὸ τῇ Θερμικῶν σινοδῶν, καὶ πρὸς τοὺς εἰς τὰ πλεῖστα, πρεσβύτας τοὺς Αἰτωλοὺς ἀφ' ἡλείων, μεῖναι ὅτι τὸ δὲ ἀρχὴς ἀρέστωσι, καὶ ἀφ' αὐτῶν τῶν, τὸ πρὸς Ρωμαίους εἶναι. πολλὰ δὲ παρρησιάζοντες, καὶ τῇ μὲν τῶν αὐτῶν καὶ πολιτικῶς μεμψιμοιρούντων αὐτοῖς, ὅτι τὰ μὴ κατωπικῶς χρῆσθαι τοῖς ἐπιτυχίαις, μηδὲ τηρεῖν τὰς δὲ ἀρχὴς σωφρονέας. τῇ δὲ λαοδοκίμῳ καὶ φασκόντων οὐτ' αὖ ἐπιβλῶσαι τῆς Ἑλλάδος ὁδὸν ποτε Ρωμαίους, οὐτ' αὖ νικῆσαι Φίλιππον, εἰ μὴ δι' ἐαυτοῦ. ὃ μὲν ἀπολογώμενος πρὸς ἕκαστα πύτων, οἱ αὖτε τὸν Γναῖον ἀπεδοκίμασαν· πρεσβύτας δὲ αὐτοῦς πρεσβύτας εἰς τὴν Ρώμην, ὅσοι πάντων τῶν τῆς Συγκλήτου τεύξεσθαι διχάζων, ὃ καὶ πεισθέντες ἐποίησαν. Καὶ ὁ μὲν τέλος τῶν πρὸς Φίλιππον πολέμου πιαυτίων ἔχε ἀφ' ἡλίου.

I.

Λευκίου Κορνελίου εἰς Αντιόχον ἀφίξις.

ΟΤΙ πρὸς τὸν πρὸς τὸν Αντιόχου καὶ τοῦ τῆς ἐπιβολῆς, παρόντι ἐν Θεσσαλίᾳ τῷ Αντιόχῳ, κατέπλεον εἰς Σηλυμβρίαν οἱ αὖτε Λεύκιος Κορνέλιος. οὗτοι δὲ ἦσαν τῶν τῆς Συγκλήτου πρεσβύτας, ὅτι τὰς ἀφ' αὐτοῦ ἐξαπισταλμένοι, τὰς Αντιόχου καὶ Πτολεμαίου.

IA.

Βοιωτῶν ἀποκρίσις πρὸς Φίλιππον πρεσβύτας.

A gem Philippum. Quem ut conuenit ad Tempe, tum de cæteris rebus cum eo est collocutus, prout in mandatis habebat: tum etiam consilium ei dedit, ut ad societatem perēdam mitteret Romā legatos: ne temporum opportunitates captasse & Antiochi aduentum cupide exspectasse videretur. Assentiente Rege ei consilio quod monstrabatur, exemplo Cornelius ab eo discedēs, Thermopylas ad Græcorum cōuentum venit. Ibi, ad multitudinem ut adiit, multis verbis Ætolos monuit ut in priorē sententia manerent, & populi Rom. amicitiam constanter custodirent. Quum multi ad Cornelium accederent, atque alij leni ciuiliq; oratione apud eum quærentur, quod victoriæ fructus nequaquam secum communicassent; neque legibus fœderis quod initio inter ipse esset factum, Romani steterint: alij conuitiis incescerent, dicerentque, Romanos absque se fuisset, ne pedem quidem in Græcia fuisse unquam posuituros, nedum Regem Philippum debellaturos: nō putauit Cornelius sibi faciendum, ut ad singula horum quæ dicebantur responderet: tantum monuit, legatos mitterent Romam; omnia enim æqua ipsos à Senatu impetraturos. quod & consilio huius vsi fecerunt. Bellum quod cum Philippo Rege est gestum, hunc finem habuit.

X.

Lucij Cornelij ad Antiochum aduentus.

QUUM ex animi sententia Antiocho inceptum procederet, atque is iam in Thracia esset, venit Selymbriam L. Cornelius. Hic legatus à Senatu missus fuerat ad pacem conciliandam inter ipsum Antiochum & Ptolemaum.

XI.

Responsum Bæotorum ad legationem Philippi.

MISERAT Philippus legatos ad A
Bceotos: illi responsum legatis
dederunt: postquam ad nos Philip-
pus venerit, de postulatis eius con-
sultabimus.

XII.

*Legationes Epirotarum &
Eleorum ad Antiochum.*

DVM Chalcide Antiochus agebat,
sub principium hiemis venere
ad eum legati, Charopus missus ab
Epirotarum gente: & Callistratus ab
Eleorum ciuitate. Postulabant ab eo
Epirotæ, ne ipsos ante tempus in
bellum aduersus Romanos coniice-
ret; quos videbat vniuersæ Græciæ
versus Italiam præiacere. quod si pos-
set ipse Epiro præsidens securitatem
ipsis præstare, & vrbibus & portu-
bus illum se excepturos. sin hoc non
statuerit facere impræsentiarum; ve-
niam sibi dari æquum censebant, si
bellum à Romanis sibi inferendum
metuerent. Elei à rege petebant, vt
sibi subsidium mitteretur; quia enim
bellum gerere Achæi decreuerint,
vereri se ne ab iis inuadantur. Re-
spondit Rex Epirotis, legatos se mis-
surum, qui de iis quæ ad commu-
nem vtilitatem spectant, cum ipsis
agant. Eleis mille peditum submisit,
duce Euphane Cretensi.

XIII.

*Quomodo Ætoli post captam
à Romanis Heracleam, missis
ad Romanos non semel legatis,
tandem dedere se in fidem po-
puli Rom. fuerint coacti.*

*Quomodo Ætoli FIDEI
nomine decepti, ubi vim for-
mula animaduenterunt, effrenati
animis, pacta conuenta anti-
quarunt,*

OΤΙ Φιλίππου πρεσβεύσαντες πρὸς
Βοιωτοὺς, οἱ Βοιωτοὶ ἀπεκρίθησαν τοῖς
πρεσβυταῖς, ὅτι τὸ ὄψαλμονίδου τῷ βασι-
λέως πρὸς αὐτοὺς, τότε βουλευσονται πρὸς
τῷ ὄψαλμονίδου.

IB.

*Ηπειρωτῶν καὶ Ηλείων πρὸς
Αντίοχον πρεσβεΐαι.*

OΤΙ Αντιόχου ἀγαπείοντος ἐν τῇ
Χαλκίδι, καὶ τῷ χαλκίδος καὶ αρχιμέ-
νου, πρὸς αὐτὸν πρεσβυταὶ πα-
ρὰ μὲν τῷ τῇ Ηπειρωτῶν ἔθνεσι, οἱ πρὸς Χά-
ρπα· πρὸς δὲ τῇς τῇ Ηλείων πόλεως, οἱ πε-
ρὶ Κρήνηςρατοι. οἱ μὲν οὖν Ηπειρώται πρὸς
καλεῖν αὐτὸν, μὴ παρεκβιάζῃ σφᾶς εἰς τὸν
πρὸς Ρωμαίων πόλεμον, θεωρῶντα, ὅτι πρὸς
καὶ πᾶσι τῇ Ἑλλάδι πρὸς τῇ Ἰταλίᾳ. ἀλλ'
εἰ μὲν αὐτοὺς διώκῃ παρεκβιάσας τῇ Ηπείρῳ,
ὄψαλμονίδου σφίσι τὴν ἀσφάλειαν, ἔφασκε
αὐτὸν δεῖξαι καὶ τῇ πόλει καὶ τοῖς λιμέσι. εἰ δὲ
μὴ κρίνῃ ὅτι πρὸς τῇ παρὸν, συγγνώ-
μῳ ἔχῃ ἢ ἔξῃ αὐτοῖς, δεδῶκε τῇ ἀπὸ Ρωμαίων
πόλεμον. οἱ δὲ Ηλείοι πρὸς καλεῖν πέμπειν τῇ
πόλιν βοήθειαν. ἐμφημισμένοι γὰρ τῇ Αχαΐᾳ τὸν
πόλεμον, εὐλαβήσας τῇ τῇ ἐφοδῇ. ὁ δὲ βα-
σιλεὺς τοῖς μὲν Ηπειρώταις ἀπεκρίθη ὅτι
πέμψῃ πρεσβυταὶ τοὺς διδραχμιστὰς αὐ-
τοῖς ὡς τῷ κοινῇ συμφερόντων. τοῖς δὲ Η-
λείοις ὅτι ἀπέστειλε χιλίους πεζούς, ἡγεμόνα συ-
νήτας Εὐφάνην τὸν Κρήτην.

D

II.

Πῶς ὁ Αἰτωλὸς ἀλούσης ὑπὸ
Ρωμαίων Ηρακλείας οὐχ ἅπαζ
πρὸς Ρωμαίους πρεσβεΐας πέμ-
ψαντες, τέλος λιναγκάθησαν εἰς
Ρωμαίων πίστιν αὐτῶν εἰλκεῖσαι.

Πῶς ὁ Αἰτωλὸς τῷ τῇς πίστεως
ὀνόματι πλατηδέντες, ἐπεὶ ἔγνωσαν
ὡς δυνάμειν ἔχῃ τὸ πρᾶγμα, ἀ-
ποθνεύοντες ἠκώροσαν τὰς δια-
λύσεις.

E

Νικάνδρου τῆς πρὸς Αντίοχον^A
πεμφθέντος ἐπάνοδος, καὶ πρὸς
Φίλιππον^Ω κοινολογία.

ΟΤΙ οἱ αὖτε τῷ Φαρέα, τῷ τῷ Αἰ-
τωλῶν στρατηγῷ, μὲν δὲ ἡγεῖσθαι τὴν
Ηρακλεῖαν ὑποχείριον τοῖς Ῥωμαίοις, ὁρῶν-
τες τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ τὴν Αἰτωλίας· καὶ
λαμβάνοντες πρὸς ὄφθαλμόν τε συμβου-
λῳα ταῖς ἄλλαις πόλεσιν, ἔκριναν ἀγαπύ-
μας πρὸς τὸν Μαίον, ὑπὸ αἰσχρῶν καὶ δα-
λυσίως. ταῦτα δὲ ἀγαθότατες ἐξαπέστειλαν^B
Ἀρχίδαμον καὶ Πανθαλέοντα, καὶ Χάλεσον· οἱ
συμμιζαντες τῷ στρατηγῷ τῷ Ῥωμαίων, προέ-
διντο μὲν καὶ πλείους ποιῆσαι λόγους· μεσολα-
βόντες δὲ καὶ τὸν ἐπὶ τῷ Μαίῳ, ἐκωλύθησαν. ὁ δὲ
Μαίος, καὶ μὲν δὲ παρὼν, ἐκ ἐφασκεν διχα-
ρῆναι ἀποσπῆσαι τὸν τῷ Ἡρακλείας
λαφύρων οἰκονομίαν. διχημέρας δὲ ποιησάμε-
νος αὐτοῖς, ἐκπέμψεν ἑφῆ μετ' αὐτῶν Λά-
κιον, πρὸς οἷον ἐκέλευσε λέγειν, ὑπὸ ὧν ἂν
δίοιντο. Γενομένων δὲ τῶν αἰσχρῶν, καὶ τῷ Λάκιου
συνελθόντες εἰς τὴν ὑπὸ τῷ Μαίῳ, ἐβόωντο λόγοι καὶ
πλείους ὑπὸ τῷ ἀρετῶν. Οἱ μὲν οὖν Αἰτω-
λοὶ συνίσταντο τὴν διχομαχίαν, αἰέτασαν πρὸς
φειδύμενοι τὰ πρὸς ἡγεμονίαν σφίσι φιλαίθρω-
πα πρὸς τοὺς Ῥωμαίους. ὁ δὲ Λάκιος ἐπιτι-
μῶν αὐτῶν τὴν ὁρμήν, ἐκ ἐφῆ τοῖς πρὸς
καρτερῶν ἀντιπρὸς τῷ τῷ ἡμῶν δὲ διχομαχίας.
λελυμένων γὰρ τῶν δὲ ἀρχῆς φιλαίθρων
δὲ ἐκείνης, καὶ τῷ ἀρετῶν ἐβόωντο, δὲ Αἰτω-
λοὺς γενησάμενης, ἐβόωντο συμβάλλεσθαι τὰ πό-
τε φιλαίθρων πρὸς τοῖς νῦν καρτερῶν. Διό-
τι ἀφῆκεν τῷ διχομαχίᾳ, συνεβόωντο
ῥέπειας πρὸς τὴν ἀξιομαχίαν λόγον, καὶ δεῖναι
τῷ στρατηγῷ συγγνώμης τυχεῖν ἐν ταῖς ἡμετέ-
ροις. Οἱ δὲ Αἰτωλοὶ, καὶ πλείους λόγον ποιη-
σάμενοι αὖτε τῷ ἀποπτόντων, ἔκριναν ἐπι-
ῥέπειν τὰ ὅλα Μαίῳ, δοῖντες αὐτοῖς εἰς τὸν Ῥω-
μαίων πίστιν· ἐκ εἰδότες ὅτι διώκοντες ἔχοντο.
ὧν δὲ τῷ ΠΙΣΤΕΩΣ οἰόμεθα πλανηθέντες,
ὡς αὖ ἔχει τὸν * λειπόμενα σφίσι Λάκιου ὑ-
πάρχοντες. Παρατὸν Ῥωμαίοις ἰσοδυναμῶν τὸ,
ΠΙΣΤΙΝ ΑΥΤΟΝ ΕΓΧΕΙΡΙΣΑΙ, καὶ τὸ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟ-
ΠΗΝ ΔΟΥΝΑΙ ΠΕΡΙ ΑΥΤΟΥ

Nicandri qui ad Antio-
chum fuerat missus ab Aetolis,
reditus; et habitum ab eo collo-
quium cum Philippo.

POSTEA QUAM fuit capta à Ro-
manis Heraclea, Phœneas Prae-
tor Aetolorum cogitans quantum
periculum Aetoliam circumstaret,
sibi que ob oculos ponens, qui ma-
neret casus reliquas ciuitates; indu-
ciarum pacisque petendæ oratores ad
Manium statuit mittere. hoc consilio
missi sunt Archedamus, Pantaleo, &
Chalesus. qui ubi consulem Rom.
conuenerunt, longiorem paraucrunt
orationem: sed interfatus Cos. ne
plura dicerent impedit. M? enim
Acilius sibi otium esse in praesentia
negauit, occupato circa administra-
tionem praedæ ex Heraclea: datis ve-
ro decem dierum induciis, L. Vale-
rium Flaccum se cum iis dixit missu-
rum, cui exponerent si qua vellent.
Induciae ut sunt factæ, & Lucius una
cum illis Hypatam venit, de praesenti
negotio multi sunt habiti sermones.
Ibi Aetoli defensionem instituebant,
merita sua antiqua in populum Ro.
commemorantes. at Lucius inhibito
hoc eorum incepto, genus hoc defen-
sionis negauit praesenti conuenire
tempori. nam quum pristina beneuo-
lentiae officia essent ab iis violata, &
per ipsos Aetolos accensum hoc tan-
tum odium; nihil iam prioribus me-
ritis praesens tempus subleuari. Itaque
omissa defensione, ut totam in pre-
ces orationem verterent, auctor illis
erat, utque peccatorum veniam im-
petrare à Cos. precibus contende-
rent. Aetoli post longiorem disce-
pationem super variis quæ in sermo-
nem inciderant, decernunt summam
rerum suarum M? Acilio permittere,
seque in Romanorum fidem dedere:
ignari quæ verbo vis insit: sed FI-
DEI voce decepti, quasi propter
illud mitior Consul ipsis esset futu-
rus. Apud Romanos verò eiusdem
significationis sunt ista: FIDEI SE
PERMITTERE & VICTO-
RIS ARBITRIO SE PER-

MITTERE. Ætoli igitur hoc facto decreto, Phæneam cum Lucio miserunt, qui Manio quæ decreta fuerant indicaret. is ut Consulem convenit, ac similiter causam Ætolorum apud eum egit, ita ad extremum finivit, ut diceret, DECREVISSE ÆTOLOS, SESE FIDEI POP. ROM. PERMITTERE. excipiens Manius, Itane ergo est, inquit, sicut dicitis ô Ætoli? quum affirmaret Phæneas, & qui cum eo erant: pergit Cos. Ergo oportebit primum quidem nequis Ætolorum in Asiam transeat, neque priuatim neque publice: deinde Dicaarchum ut mihi dedatis, & Menestratum Epirotam; (is Naupactum cum præsidio erat ingressus;) ad hæc Amyndrum & eos Athamanes qui illum secuti à nobis defecerunt. Hæc interfatus Phæneas, Atqui, ait, neque iustum est neque moris Græcorum quod nobis Cos. imperas. ad hæc Manius, non tam ira concitatus, quam eo consilio, ut quod essent redacti tandem sentirent, utque illis terrorem ab omni parte quam maximum incuteret: Vos ne, inquit, Græculi mores vestros adhuc mihi memoratis, & de eo quod convenit, deque officio verba facitis, qui fidei meæ vos permiseritis? quos ego, si ita visum fuerit, catenis vinctos duci omnes iubebo. simul cum his catenas afferri iussit, & boiam ferream cuiusque illorum collo præsternere. Admirari tum Phæneas quique cum eo erant, atque omnes stare muti, tanquam inopinata huiusce casus novitas & corporum & animorum usum ipsis ademisset. At Lucius & alij nonnulli qui aderant Tribuni Manium orarunt, ne quid secius in præsentem Ætolos, qui legatorum personas sustinebant, cōsuleret. Adnuctante Manio, cepit Phæneas: dixit namque, & se & Apocletos Ætolorum imperata facturos: sed & multitudinis concilio opus esse, si firmari vellet quæ imperasset. Approbante Acilio quæ ille dixerat, rursus decem dierum inducias postulabat Phæneas. re impetrata, ita discessum est tum quidem. Hypatam deinde ut venit

ΑΤΩΙ ΚΡΑΤΟΥΝΤΙ. Πάλιν ταῦτα κρί-
ναντες, ἔξέπεμψαν ἅμα τῷ Λόκίῳ τοὺς πε-
ρὶ Φαιέας, διασαφηνίσαντες τὰ διδογμένα τῷ
Μανίῳ καὶ ἀπουδύν. οἱ καὶ συμμίζαντες τῷ
στρατηγῷ, καὶ πάλιν ὁμοίως διαμολογηθέντες ὑ-
πὲρ αὐτῶν, ὅτι κατὰ σφοδρῆς εἶπον· ΔΙΟΤΙ
ΚΕΚΡΙΤΑΙ ΤΟΙΣ Αἰτωλοῖς
ΣΦΑΣ ΑΥΤΟΥΣ ΕΓΧΕΙΡΙΖΕΙΝ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΡΩΜΑΙΩΝ ΠΙΣΤΙΝ.
ὁ δὲ Μανίος μετὰ λαβὼν, ἔκκεν ὕστερ ἐχὼ ταῦ-
τα φησὶν, ὦ ἄνδρες Αἰτωλοί; τί ὃ κατὰ μὲν-
σάντων· Τοιγάρτοι παρῶτον μὲν δεήσει μηδέ-
να διαβαίνειν ὑμῶν εἰς τὴν Ἀσίαν, μήτε κατ'
ἰδίαν, μήτε μετ' ἑκὸν δόγματός· δόλπερον, δι-
κήμαρχον ἐκδοῦν δδύναι, καὶ Μενέστρατον τὸν Ἡ-
πειρώτιν, ὅς ἐτυχόμεν τότε παρὰ διαβοήθηκώς
εἰς Νάυπακτον· σὺν δὲ τούτοις, Ἀμυνάστρον
τὸν βασιλέα καὶ τὸν Ἀθαμανίον, τοὺς ἅμα τού-
τω σὺν ἀποχορήσαντες παρὲς αὐτοῦς. ὁ δὲ Φαι-
νέας, μεσολαβήσας, Ἀλλ' οὔτε δίκαιον εἴησιν,
οὐδ' Ἑλλήνων ἐστὶν ὡς στρατηγὸς τὸν παρὰ δια-
λούμενον. ὁ δὲ Μανίος, ἔχ' ὕστερ ὀργισθεὶς, ὡς
βυλόμενος εἰς ἐννοίαν αὐτὸν ἀγαγεῖν τὸν παρὰ
εἰσέως, καὶ κατὰ πληξάσας τοὺς ὄλους· Ἐπὶ γὰρ
ὑμεῖς Ἑλλήνων οὐκ ἐπὶ, φησὶ, καὶ παρὲς τὸν δίκον-
τος καὶ κατὰ κρινοῦ ποιείατε λόγον, δέδωκότες
εἰς αὐτοῦς εἰς τίῳ πίστιν; οὐς ἐγὼ δέσας εἰς τίῳ
ἄλλοις ἀπάξω πάντας, αἱ τούτοις ἐμοὶ δόξη.
ταῦτα λέγων, φέρειν ἄλλοις ἐκέλευε καὶ σὺν-
λαβὰ σιδηροῦν ἐκαστῷ παρὰ δύναι παρὲς τὸν
δίκημαρχον. οἱ μὲν οὖν παρὲς τὸν Φαιέαν ἐκθαμ-
βοὶ γεγνηότες, ἴσασιν ἄφωτοι πάντες, οἰοῦνται
τὸν παρὰ διαλυμένον καὶ τοὺς σώμασι, καὶ τῆς ψυ-
χαίς, ἔχει τὸν παρὰ δόξον τῆς ἀπληρωμῆς.
ὁ δὲ Λόκιος, καὶ ἄλλοι ἕτεροι τῆς συμπα-
ρόντων χιλιάρχων, ἐδόντο τῷ Μανίῳ, μηδὲν
βυλόμενος διαχερὲς ὑπὲρ τὸν παρόντων ἄν-
δραν, ἐπεὶ τυχεύουσιν οἷτοι παρὰ δυνάμει. τῷ
δὲ συζωρήσαντος, ἤρξατο λέγειν ὁ Φαινέας·
εἴη γὰρ αὐτὸν καὶ τοὺς Ἀποκλήτους ποιήσας τὰ
παρὰ διατόμους, παρὰ δύναι δὲ καὶ τὸν πολ-
λόν, εἰ μάλιστα κυρωθῆναι τὰ παρὰ διατόμους.
τῷ δὲ Μανίῳ φησάντος αὐτὸν ὀρθῶς λέγειν,
ἤξει πάλιν αἰτοῦν αὐτοῖς δδύναι διαχερὲς.
Συζωρήσαντος δὲ καὶ τούτου, τότε μὲν
ὅτι τούτοις ἐχέμεθα· τὸν παρὰ διατόμους δὲ

rent monuit, neque vellent aduersis rebus suis inuicem insultare atque insidiari. Hæc principibus Ætolorum vt renuntiaret, cum hortatus est: Nicandrum deinde monitum vt beneficij quod iam à se accipiebat meminisset, cum idoneo comitatu dimisit, iussitque eos quibus id negotij dabat, vt Hypatani tunc ipsum deducerent. Nicander cui plane contra spem suam atque opinionem omnium ea res euenisset, tum quidem ad suos est reuersus: insecutis verò temporibus, ab hoc principio bencuolū semper animum

A νότων, ἀντίχρισται τῆς πρὸς αὐτὸν εὐνοίας, καὶ μὴ θέλησαι συνεπεμβαίνειν τοῖς καὶ δὴ λήλων καίροισι. Ταῦτα μὲν οὖν πρῆναι τοῖς πρεσβύταις τῆς Αἰτωλῶν ἀναρχέλλειν. αὐτὸν δὲ τὸν Νίκανδρον πρὸς ἀκαλέσας μηχανοῦναι, ὃς εἰς αὐτὸν γενημένης ἐργασίας, ἐξέπεμπε μετὰ προπομπῆς ἰσχυρῆς, πρὸς ἀρχαῖας τοῖς ἐπὶ τούτων τεταγμένοις, ἀσφαλῶς εἰς τὴν ὕπατον αὐτὸν ἀποκαταστήσαι. Οὗ Νίκανδρος τελείως ἀνελθὼν, καὶ πρὸς ἀδούξῃ φαείνης αὐτῷ τῆς ἀποδημίας, τότε μὲν αἰεχυμίσθη πρὸς τοὺς οἰκείους· καὶ δὲ τὴν ἐξῆς χρόνον ἀπὸ ταύτης τῆς ἐκστάσεως εὐνοίᾳ ὡς διετέλεθ' τῇ Μακεδόνι οἰκίᾳ. ὅθεν καὶ μετὰ ταῦτα καὶ τοὺς Περσικοὺς καίρους, ἐνδεδεδυμένος τῇ πειρημένῃ χάριτι, καὶ θυγατρὶς ἀπὸ πρῶτον ταῖς τοῦ Περσέως ἐπιβολαῖς, εἰς ὑποψίαν καὶ ὀχλοῦς ἐμπροσθεν, καὶ τέλος ἀνακληθεὶς εἰς Ρώμην, ἐκείνῃ μετήλλαξε τὸν βίον.

XIV.

Legatio Lacedæmoniorum ad Senatum Romanum.

CONTIGIT tempore eodem vt & missa à Lacedæmoniis legatio Romam rediret, re infecta cuius perficiendæ spe illuc iuerat. De obsidibus & pagis agebatur. At senatus ad pagos quidem quod attinet, respondit se super ea re mittendis legatis daturum mandata. de obsidibus, amplius velle se deliberare. Ad exules verò quod spectat, mirari se Achæos dixit, qui ipsos in patriam non reducerent, quando liberata iam foret Sparta.

XV.

Indulgentia Senatus erga Philippum post bellum aduersus Antiochum.

CIRCA tempus illud quo hæc gerebatur, admissi sunt in Senatū legati Regis Philippi & à Patrib. auditi. Ve-

ΙΔ.

Πρεσβεία Λακεδαιμονίων πρὸς τὴν Ρωμαίων σύγκλητον.

OΤΙ κατὰ τὸν καρὸν τῶν συνεόντων καὶ τῶν ἐκ τῆς Ρώμης πρεσβείων, ὡς ἀπίστευαν οἱ Λακεδαιμόνιοι πρὸς ἀρχαῖας διεψυμένῳ τῇ ἐλπίδι. Εὐπρεσβεῖον μὲν γὰρ πρὸς τὸν ὁμήρων, καὶ τῶν καμῶν. ἡ δὲ σύγκλητος πρὸς μὲν τῶν καμῶν, ἔφησιν ἐπὶ τοῖς δώσι τοῖς πρὸς αὐτῆς ἀπογελομένων πρέσβεσιν. πρὸς δὲ τῶν ὁμήρων, ἐπὶ βουλεύσασθαι θέλει· πρὸς δὲ τῶν φυγάδων, τῶν Ἀχαιῶν θαυμάζειν ἔφησιν, πῶς οὐ κατὰ γένος αὐτοῖς εἰς τὴν οἰκίαν, ἡλὲν γενομένης τῆς Σπάρτης.

ΙΕ.

Ὅσα ἡ Σύγκλητος Φιλίππῳ ἐχαρίσατο μετὰ τὴν πρὸς Ἀντίοχον πόλεμον.

OΤΙ κατὰ τοὺς αὐτοὺς καίρους, ἡ σύγκλητος ἐχρημάτισε τοῖς παρὰ Φιλίππου πρεσβεύταις. ἦσαν γὰρ

πρὸ αὐτῶν ἐρέσθεις ἀπολογίζομενοι τὴν
δύναμιν καὶ πρεσβυμίαν ἡν ἔχουσιν οἱ
Ρωμαῖοι· ὁ βασιλεὺς δὲ τὰς πρὸς Ἀντίοχον
παλέμους ὡς ἀφαιρούσας, τὴν μὲν οὖν Δη-
μήτριον ἀπέλυσε τῆς ὁμηρείας τῶν Ἀχαιῶ-
ν· ὁμοίως δὲ καὶ τῶν Φόρων ἐπηλείπει
τῶν Ἀχαιῶν, ἀφαιρούσας αὐτῇ τὴν πίσιν
ὡς τοῖς ἐπὶ τῇσι κατέσθαι. τῶν Ἀχαιῶν δὲ καὶ
πρὸς τῶν Λακεδαιμονίων ὁμηρείας ἀφῆκε,
πλὴν Ἀρμόδου τῷ Ναβίδου υἱοῦ· τῷ τὸν ὅτι μὴ
ταῦτα συνείη νόστον μὴ ἀλλὰ εἶναι τὴν βίαν.

A nerant enim ab eo legati, ad decla-
randam benevolentiam & studium
quo usus Rex fuerat tempore belli ad-
uersus Antiochum. quibus auditis,
Senatus Demetrio quidem necessi-
tatem extemplo remisit manendi Ro-
mæ pro obside: sed & tributum quo-
que pariter se remissurum promisit, si
in bello iam instanti fidem Rex con-
stanter seruaret. Similiter & Lacedæ-
moniorum obsides dimissi, excepto
Armena Nabidis filio: qui postea è
morbo diem suum ibi obiit.

B

I5.

Ἐξος Ρωμαίων, μὴ νίκην ἐλθ-
νῆας ἡμέρας ἀγῆν.

Ὅσα ἡ Σύγκλητος Αἰτωλοῖς ἐ-
χρημάτισε.

ΟΤΙ Ρωμαῖοις τὸ καὶ τὴν ναυμαχίαν
νίκης ἀπὸ πρὸς νικημένης, πρὸς
μὲν τὰς δὴ μὲν πρὸς νικημένης ἐλθνῆας ἀγῆν
ἡμέρας ἐσθῆα. τὸ δὲ ἐστὶν ὁλοκρῆν πρὸς
δημῶν, καὶ ὅτι τῶν τοῖς ἡμετέροις τῶν δι-
τυχημῶν. μὴ δὲ ταῦτα τοῖς πρὸς τῶν Αἰ-
τωλῶν ἐρέσθεις, καὶ πρὸς τῶν Μαυρίου,
πρὸς τῶν Συγκλήτων. ἡμοῖον δὲ πρὸς
τῶν πρὸς ἀμφοῖν λόγῳ, ἔδοξε τὰς συνεδρίαις,
δύο πρὸς τῶν γνώμας τῶν Αἰτωλοῖς· ἡ δι-
δόναι τὴν ὅτι ἐπὶ τῶν πρὸς τῶν αὐ-
τῶν· ἡ χίλια τάλαντα τῶν Ἀχαιῶν δωρεῶν,
καὶ τὴν αὐτὸν ἐχθρὸν καὶ φίλον νομίζον Ρωμαῖοις.
Τῶν δὲ Αἰτωλῶν ἀξίον τῶν ὁλοκρῆν ῥη-
τῶν ὅτι ἡ δὲ διδόναι τὴν ὅτι ἐπὶ τῶν πρὸς
δίδοναι τὴν ὁλοκρῆν ἡ σύγκλητος. ὅτι καὶ τῶν
γίγνεσθαι καὶ ὁ πόλεμος.

I2.

Πρεσβεία Ἀθηναίων ὡς Ρω-
μαῖοις ὑπὲρ Αἰτωλῶν.

Αἰτωλῶν δυσχερσία ἐπὶ τοῖς
πρὸς τῶν Ρωμαίων.

XVI.

*Mos Romanorum parta
victoria, supplicationes decer-
nendi.*

*Responsum Ætolis datum
à Senatu.*

POST navale prælium ut Romam
victoria est nuntiata, populo edi-
ctum est, ut novem dies festos ageret.
hoc autem est, ut ab opere omnes ab-
stinerent, & pro re bene gesta diis sa-
crificarent. Deinde legatis, qui ab Æ-
tolis & Manio fuerant missi, datus est
Senatus. posteaquam multa utrinque
fuisse dicta, visum Patribus duas
conditiones Ætolis ferre: vel Senatui
liberum arbitrium de se & suis omni-
bus permetterent: vel mille talentum
confestim darent, eosdemque amicos
& inimicos haberent. Postulantibus
Ætolis ut diserte Senatus exponeret,
quarum rerum in se arbitrium per-
mittere eos Romanis oporteret: non
admisere Patres eiusmodi distinctio-
nem. itaque infecta pace sunt dimissi.

D

XVII.

*Atheniensium legatio ad
Romanos pro Ætolis.*

*Ætolorum anxietas in pro-
bandis aut repudiandis condi-
tionibus quas Romani offere-
bant.*

E

Quo tempore oppidum Amphifensium à Manio Acilio obsidione premebatur, populus Atheniensis cognitis eorum miseriis, & Publij Scipionis Africani aduentu, legationem cuius princeps erat Echedemus proficisci iussit, mandavitque ei, ut Lucium ac Publium Cornelios fratres salutaret: simul exploraret, si qua ratione pax genti Ætolorum conciliari posset. Publius eorum aduentum sibi gratum esse testatus, comiter & humane cum iis agebat: quod cerne- ret ad proposita exsequenda, & ea consilia quæ animo tunc versabat, vtilem operam ipsorum futuram. Erat Publij consilium, componere res Ætolorum: aut si morem gerere illi nol- lent, omnino eos in præsentia missos facere constituerat, & in Asiam trahi- cere. Probe namque intelligebat, ne- quaquam in eo belli exitum & om- nium quæ moliebantur esse situm, ut Ætolorum gentem sub iugum Ro- mani mitterent: sed in eo potius, ut vi- cto Antiocho Asiam obtinerent. Ita- que simulac pacificationis mentio in- iecta fuit ab Atheniensibus, lubente animo audita eorum oratione, ut vi- cissim Ætolorum voluntatis pericu- lum facerent, iussit. Legati igitur A- theniensium præmissis prius nonnul- lis, deinde ipsi Hypatam profecti, cum principibus Ætolorum de pace ver- ba fecerunt. Quum & illi extemplo consilium amplecterentur, delecti sunt, qui cum Romanis agerent. Hi ut ad Publium venerunt, octo fer- me passuum millia ab Amphissa castra habentem, multa disseruerunt, qui- bus suorum in populum Romanum meritorum memoriam renouabant. Quum Publius benignus adhuc & humanius quàm antè eos excepisset, atque is res à se gestas in Hispania pa- riter & Africa commemorans, expo- neret, quomodo cum iis egisset qui iis in locis suæ fidei se permisissent: & tan- dem æquum censeret, ut ipsi quoque dederent sese, & Romanis permitte- rent: initio quidem magna in spe fuere qui aderant, pacis mox perficiendæ: sed vbi sciscitantibus Æto- lis quibus legibus pax esset conuen- tura; dixit iis Lucius, duarum con- ditionum alteram eis esse eligendam:

ΟΤΙ πολιορκουμένων τῇ Ἀμφισσῇ ὑ-
πὸ Μανίου Ἑ Ρωμαίων στρατηγού, καὶ
τὴν κατὰ τὴν τῶν Ἀθηναίων δῆμος πρυ-
τανόμοσος τὴν τε τῇ Ἀμφισσῇ περικυ-
εῖαι, καὶ τὴν τῷ Ποπλίου παρρησίαι, ὅσα πᾶ-
σι περὶ τὸν πόλιν τοὺς πρὸς τὸν Ἐχέδημον, ἐν-
τειλάμενος ἄμα μὲν ἀποπέμψαι τοὺς πρὸς
τὸν Λεύκιον καὶ Ποπλίον ἄμα δὲ καὶ παρ-
εἶναι τῆς πρὸς Αἰτωλοὺς ἀφελύσεως. ὡς
πρὸς τὸν Ἰσθμόν, ἀσμένως ἀποδέξασθαι ὁ
Πόπλιος ἐφίλακτο, δεύει τοὺς αἰσῶν, θεωρῶν
ὅτι κῆρξονται χρεῖαι αὐτῶν πρὸς τοὺς πρὸς
καὶ μὲν ὁ πρὸς τὸν πόλιν, ὁ γὰρ πρὸς τὸν πόλιν αἰσῶν,
ἐβούλετο ἵσθαι μὴ καλῶς τὰ καὶ τοὺς Αἰ-
τωλοὺς· εἰ δὲ μὴ στυπακούοιεν, πάντως
διελήφει τὸν πόλιν αὐτῶν, ἀφελύσειν εἰς
τὴν Ἀσίαν· ὅπως γινώσκων, ὅτι τὸ τέλος
ἔστι ἡ πόλεμος, καὶ τῆς ὅλης ἐπιβολῆς, οὐκ
ἐν τῇ χρεώσασθαι τὴν Αἰτωλῶν ἔθνος·
ἀλλ' ἐν τῇ νικήσαντες τὸν Ἀντίοχον καὶ τὴν
τῆς Ἀσίας. Ἀμα τῶν μετὰ τὴν πρὸς Ἀθη-
ναίους ὑπὸ τῇ ἀφελύσει, ἐπὶ μὲν πρὸς
δεξάμενος τοὺς λόγους, ἐκέλευσε τὸν ἀπλη-
σίως περὶ αὐτοὺς καὶ τῶν Αἰτωλῶν. οἱ
δὲ πρὸς τὸν Ἐχέδημον πρὸς ἀφελύσειν αὐτοὺς,
καὶ μὲν αὐτῶν παρρησίαι εἰς τὴν ὑπὸ
τῶν, αὐτοὶ διελέγοντο πρὸς τὸν ἀφελύσειν τοὺς ἀρ-
χοὺς τῇ Αἰτωλῶν. ἐπὶ μὲν τὸν καὶ τὸν στυπα-
κούοντων, κατεστάθησαν οἱ συμμίζοντες τοὺς
Ρωμαίοις· οἱ καὶ πρὸς τὸν πόλιν πρὸς τοὺς πρὸς
εἰ τὸν Ποπλίον, καὶ τὸν αὐτοὺς στρατο-
πεδούοντες ἐν τῇ καὶ τῇ Ἀμφισσῇ,
πολλὰς διετίθητο λόγους, ἀναμνησκόντες τὴν
μετὰ τὴν σφίσι φιλακτοῦν πρὸς Ρω-
μαίοις· ἐπὶ τὴν πρὸς τὸν καὶ φιλακτοῦν
οἱ μὲν πρὸς τὸν Ποπλίον, καὶ πρὸς τὸν πόλιν
τῶν τε καὶ τῇ Ἰσθμῷ καὶ τῇ Λιβύῃ πρὸς τὸν πόλιν,
καὶ ἀφελύσειν τὴν πόλιν καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν πόλιν
ἐκείνους τοὺς πόλιν αὐτῶν πρὸς τὸν πόλιν, καὶ τέλος
φαιδίου δὲν ἐλχέειν σφῶν αὐτοὺς καὶ πρὸς
εἶναι· τῶν μὲν ὅπως ἀπὸ τῶν οἱ παρρησίαι,
διελπίδες ἐλπίσαι, ὡς αὐτοὺς μὲν τε-
λεουργησομένης τῆς ἀφελύσεως. ἐπὶ δὲ
πρὸς τὸν Αἰτωλῶν ὅτι ἡοὶ δὲ πρὸς
αὐτῶν τὴν εἰρήνην, ὁ Λεύκιος διεσάφησεν, ὅτι
ἡ δὲ πρὸς τὸν πόλιν αὐτοὺς, αἰρεῖται ὑπάρχει

διὲ γὰρ ἢ τιμὴν ὑπερβῆναι διδόναι πρὸς πόλεως
 ἢ καὶ αὐτοῖς, ἢ χίλια τάλαντα πρὸς ἀρχή-
 μα, καὶ τὸ αὐτὸν ἔχοντο αἰρεῖσθαι, καὶ φίλοι Ρω-
 μαίοις ἐδυσχερῆσαι μὲν οἱ παρόντες τῇ Αἰ-
 τωλῶν, ὡς ἐνι μέγιστα, ἀλλὰ τὸ μὴ γίνεσθαι
 τὴν ἀπόφασιν ἀκρόλουτοι τῇ περὶ ἡμετέραν λα-
 λῶν· πλὴν ἐπιδρομοῖσιν ἔφασαν ὑπὲρ τῆς ὑπερ-
 βουλεύσεως τοῖς Αἰτωλοῖς. οὗτοι μὲν οὖν ἐπα-
 γήσαντο βουλεύσασθαι πρὸς τῶν περὶ ἡμετέραν
 κων. οἱ δὲ πρὸς τὸν Εὐχέδημον συμμίζαντες
 τοῖς Αποκλήτοις, ἐβουλεύοντο πρὸς τῶν περὶ ἡμετέραν
 κων. ἡ δὲ τῶν ὑπερβουλεύσεων, τὸ μὲν,
 ἀδυνάτου ἀλλὰ τὸ πλήθος τῶν χρημάτων· τὸ δὲ
 φοβερόν, ἀλλὰ τὸ πρὸς τὴν αὐτοῦ ἀπατηθῆ-
 ναι, καὶ οἱ καὶ ἐπιδρομοῖσιν ὑπὲρ τῆς ἐ-
 πιδρομῆς, πρὸς μὲν εἰς τιμὴν ἀλλοῖσι ἐπι-
 πεισθῆναι. Διότι ἀποδρόμοι καὶ δυσχερῆσαι
 πρὸς ταῦτα, πάλιν ἐξέπιμπον τοὺς αὐ-
 τοῖς διησώμενοι, ἢ χρημάτων ἀφελῆναι, ἢ αὐ-
 κωπῆν τελῆναι· ἢ τῆς ὑπερβουλεύσεως ἐκτὸς ποιῆσαι
 τοὺς παλινοὺς ἀνδρας καὶ τὰς γυναῖκας. οἱ
 καὶ συμμίζαντες τοῖς πρὸς τῶν Γόπλων, διεσπεί-
 ροντο τὰ δεδομένα. τὸ δὲ Λαλκίου φησάν-
 τος ὅτι τοῖς ἔχοντο πρὸς τῆς συκλήτης τιμὴν
 ἔξοισαν, ἐφ' οἷς ὁρίως εἶπεν· οὗτοι μὲν αὖ-
 τος ἐπιδρομοῖσι. Οἱ δὲ πρὸς τῶν Εὐχέδημον ἐπα-
 κρόλουσάντες εἰς τὴν ὑπάτην, συνεβούλευ-
 σαν τοῖς Αἰτωλοῖς, ἐπὶ τὰ τῆς ἀφελύσεως
 ἐμποδίζοντο καὶ τὸ παρὸν, αἰσχρὰς αἰτησί-
 ναι, καὶ τῶν ἐπιδρομῶν κακῶν ὑπερβουλεύσεων ποιη-
 σάμενοι, πρὸς τὴν σύγκλητον·
 καὶ μὲν ὑπερβουλεύοντο πρὸς τὰς ἀξιοουμέ-
 νων· εἰ δὲ μὴ, τοῖς καὶ ἐπιδρομῶν. χεῖρον μὲν
 γὰρ ἀδυνάτου γίνεσθαι τῶν ὑπερβουλεύσεων πρὸς
 πρὸς σφᾶς, βελτίον γὰρ μὲν εἶναι ἀδυνάτου
 ἀλλὰ πολλὰς αἰτίας. φαίνονται δὲ καλὰς λέ-
 γοντες πρὸς τῶν Εὐχέδημον, ἔδδξεν πρὸς τὴν
 τοῖς Αἰτωλοῖς ὑπὲρ τῆς αἰσχρῆς. ἀφελόμενοι δὲ
 πρὸς τῶν Λεύκιον, ἐδδξοντο συκλήτης σφίσι
 καὶ τὸ παρὸν, ἐξαμύνεσθαι αἰσχρὰς, ἢ αὐτοῖς ἐπι-
 σκεῖσθαι πρὸς τὴν σύγκλητον. οἱ δὲ Γόπλος πάλ-
 λαι πρὸς τὰς καὶ τῶν Ἀσίων πρὸς τὴν πρὸς
 μνημόνους, παχίως ἐπεισι τὸ ἀδελφόν, ὑπακού-
 σαι τοῖς ἀξιοουμένοις. Γραφεῖσιν δὲ τῶν ὁμο-
 λογῶν, ὁ μὲν Μαίσιος, λύγος δὲ πολιορκίας,
 καὶ πρὸς τὴν ἀπὸν τὸ γράμμα, καὶ τοῖς

A nam aut arbitrium de se suisque om-
 nibus Romanis permitterent: aut mil-
 le talentum confestim darent, eos-
 demque amicos & inimicos habe-
 rent: indignari vel maxime qui ade-
 rant Aetoli: quod colloquio antè ha-
 bito non responderet hæc sententia:
 veruntamen relaturos se ad concilium
 Aetolorum quæ imperarentur dixe-
 runt. Ita isti ad consultandum de iis
 quæ fuerant proposita sunt reuersi. de
 quibus & Echedemus cæterique lega-
 ti cum Apocletis deliberarunt. Porro
 conditionum quæ exigebantur altera,
 propter imperatæ summæ vim ingen-
 tem, præstari non poterat: altera A-
 tolos terrebat: quia iam semel, cum
 se suæque fidei permisissent, formula
 decepti, pæne in vincula fuerant con-
 iecti. Tantis igitur difficultatibus cir-
 cumuenti & consilij inopia affecti,
 eosdem legatos mittunt; oraturos ut
 aut ex summa pecuniæ demerent, aut
 permissionem extra eorum qui Rem-
 publicam administrant & mulierū
 corpora fieri iuberent. Publium hi cō-
 ueniunt, & quod decretum ab Aetolis
 fuerat ei aperiunt. Respondet Lucius,
 traditam sibi pacis faciendæ potesta-
 tem, iis dumtaxat conditionibus,
 quas paullo antè exposuisset. ita do-
 mum isti redierunt. Echedemus & cæ-
 teri Atheniensium legati Hypatam
 usque eos secuti, auctores Aetolis fue-
 runt, quandoquidem ne pax conueni-
 ret impedimenta adhuc obicerentur,
 inducias poscerent & dilatione impe-
 trata præsentium malorum, legatos
 ad Senatum mitterent. fortasse enim
 quæ peterent obtenturos: sin minus,
 temporum opportunitates esse ca-
 ptandas. eo siquidem statu ipsorum
 esse fortunas, ut deterior fieri ne-
 queat: leuari per multas causas mi-
 nimo negotio possit. amplexi sunt hoc
 legatorum Atheniensium consilium
 Aetoli, & legatos ad petendas inducias
 miserunt. Ad Lucium ut ventum est,
 sex mensium inducias in præsentia sibi-
 dari poposcerunt quò ad Senatum le-
 gatos mitterent. Publius, qui ad res
 in Asia gerendas totus dudum fereba-
 tur, facile persuasit Lucio fratri, ut
 Aetolorum petitioni annueret. Post-
 quam conuentio est præscripta, M.
 Acilius soluta obsidione Amphissæ

traditôque Consuli vniuerso exercitu & belli paratibus, repente cum tribunis militum prouincia decessit.

Α χρητίας πῖς πρὲς τὸν Λάκιον, ὁ ἥκας ἀπὸ πηλλάγητο μὲν τὸ χιλιαρχὸν εἰς τὸν Ρώμιον.

XVIII.

Phocaensium legatio ad Seleucum Antiochi F.

EADĒM tempestate Phocaensium magistratus quum suspectas multitudinis voluntates haberent propter grauem frumenti inopiam, & quorundam studia qui ad Antiochum plebem trahebant, legationem ad Seleucum Antiochi filium, qui aberat ab eorum finibus non longe, miserunt; rogantes ne vrbe suâ appropinquaret: sibi enim propositum esse quiescere atque expectare quem exitum bellum vniuersum nancisceretur: tum deinde imperata facere. E legatis Seleuci sectam sequebantur & factionis eius erant Aristarchus, Calander, Rhodon: contrarij his & Romanæ partis Hegias & Gelias. Ad regem ventum, extemplo Seleucus cum Aristarcho & cæteri eiusdem partis familiaris versari: Hegiam & qui cum eo sentiebant aspernari: dein cognita inclinatione animorum vulgi, & frumenti inopia, nullo dato responso, aut habito colloquio cum iis qui venerant, urbem versus duxit.

IH.

Πρεσβεία Φωκαέων πρὸς Σέλδωκον τὸν Αντιόχου.

ΟΤΙ καὶ τοὺς αὐτοὺς χρόνους οἱ τὸ Φωκαίῳ ἀρχόντες διδόντες ταῖς τῶν πολλῶν ὁρμαῖς ἀφ' ὧν τὴν σποδείαν καὶ τὴν τῶν Αντιόχων φιλοτιμίαν, ὅξεσιν ἐμψαν πρεσβυτάς πρὸς Σέλδωκον, ὅντα πρὸς τοὺς ὁρεῖς τῆς χώρας αὐτῶν, ἀξιοῦντες μὴ πελάξῃ τῆς πόλεως, ὅτι πρὸς κεῖται σφοῖς τὸ πούχιας ἀγὰν καὶ καταδικαῖν τὸ τὸ ὅλων κρίσιν· μὲν δὲ ταῦτα πιθαρχῶν τοῖς εἰρηκόμοις. ἦσαν δὲ τὸ πρεσβυτῶν ἰδοὶ μὲν τὸν Σελδύκον, καὶ ταύτης τῆς ἀποδοτικῆς, Αἰσαρχος καὶ Κάσανδρος, καὶ Ρόδων· ἐνασπῶν δὲ καὶ πρὸς Ρωμαίους ἀπονεύοντες, Ηγίας καὶ Γελίας. ὧν συμμιξάντων, ὁ Σέλδωκος ὁ ἥκας, τοὺς μὲν πρὸς τὸν Αἰσαρχον αἰὰ χιῶρας εἶχε· τοὺς δὲ πρὸς τὸν Ηγίαν πρὸς ὧρας. πυθόμενος δὲ τὴν ὁρμὴν τῶν πολλῶν, καὶ τὴν ἀσπῶν τῶν οἴκων, πρὸς τὸν χρηματισμὸν, καὶ τὴν ἐντεῦθεν τῶν πρὸς γενομένων, πρὸς τὴν πόλιν.

XIX.

Litera Lucij Consulis.

SUB idem tempus aduenēre Samum literæ Seleuco & Eumeni à Lucio Consule & Publio Scipione: quibus literis de pactis induciis cum Ætolorum gente, & profectiōe terrestrium copiarum versus Hellepontum certiores fiebant. Antiocho similiter & Seleuco eadem ab Ætolis sunt nuntiata.

IO.

Λακίου ὑπάτου γράμματα.

ΟΤΙ καὶ τὸν κατὰ τὴν εἰς τὴν Σάμον πρεσβυτικὴν γράμματα, τοῖς περὶ τὸν Λάκιον καὶ τὸν Εὐμόνη, πρὸς τὸν Λάκιν τῶν ὑπάτων ἀρχὴν ἔχοντες, καὶ πρὸς τοῦ Ποπλίου Σκηπίου, δηλοῦντα τὰς πρὸς τοὺς Αἰτωλοὺς γὰρ μηδὲν σιωπῆρας ὑπὲρ τῶν αἰσῶν, καὶ τὴν ἐπὶ τὸν Ἑλλάσποντον πορείαν τῶν πεζικῶν στρατοπέδων. ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς πρὸς τὸν Αντιόχον, καὶ Σέλδωκον, ταῦτα διεγράψαντα πρὸς τὸν Αἰτωλόν.

XX.

Societas inter Eumenem Regem & Achaos.

E

K.

Εὐμόνοιο καὶ Αχαίων συμμαχία.

Yyy iij

ΟΤΙ καὶ ἐπὶ τὴν Ελλάδα, προσβείας ἀναγνομένης εἰς Αχαΐαν καὶ Εὐρυμέδους τῷ βασιλέως ὑπὸ Συμμαχίας, ἀθροισθέντες εἰς ἑκκλησίαν οἱ πολλοὶ τῆς Αχαΐας, τὴν τε συμμαχίαν ἐπεκύρωσαν, καὶ ναυσίους ἐξαιρέτησαν, πεζὺς μὲν χίλιους, ἵππεις δὲ ῥ, ὡς ἔχοντο Διοφάνης ὁ Μεγαλοπολίτης.

ΚΑ.

Πῶς ὁ βασιλεὺς Εὐρυμέδους εἰς Πέργαμον συγκαλεθεὶς προτινομένῳ Ῥωμαίοις διάλειπιν ὑπὸ Ἀντιόχου ἐπέισε μὴ δέχεσθαι.

ΟΤΙ Ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν Πέργαμον ἐμβάδων, πυθόμενος ὅτι καὶ Ῥωσῖαι Εὐρυμέδους τῷ βασιλέως, καὶ θεωρεῖν οὐ μόνον τὰς ναυίχας, ἀλλὰ καὶ τὰς πεζίχας δυνάμεις ἐπὶ αὐτὸν ἀναγνομένης, ἐβελθέει λόγους ποιήσασθαι περὶ ἀγαλύσεως, ὁμοῦ πρὸς τε Ῥωμαίους καὶ τὸν Εὐρυμέδην καὶ τοὺς Ῥοδίους. ἔχοντας οὖν ἀπορῖναι τὰς στρατεύματι, καὶ ῥῖν πρὸς τὴν Ελαίαν. καὶ λαβὼν λόφοι ἵνα κατὰ πικρὴν τῆς πόλεως, ὅ μὲν πεζίχην ὅτι τοῦτου κατέστησε· τὴν δὲ ἵππεις καὶ αὐτὴν τὴν πόλιν καὶ πρὸς τὴν πλείους οὐκ ἐξακιχάτω. αὐτὸς ὅ μὲν ἐξὺ τοῦτου ἡρόμενος, διεπέμπετο πρὸς τοὺς περὶ τὴν Λάβιον εἰς τὴν πόλιν ὑπὸ ἀγαλύσεως. ὁ δὲ στρατηγὸς ὁ τῶν Ῥωμαίων, σιωπαζὼν τοὺς τε Ῥοδίους καὶ τὸν Εὐρυμέδην, ἡξίει λέγειν περὶ τῶν ἐρεσώτων ὅ φαιρόμενον. οἱ μὲν οὖν ἀπὸ τῶν Εὐρυμέδων καὶ Παμφιλίδου, ἐκ δὲ τότε τοὶ τῶν διδύσιως ἦσαν. ὁ δὲ βασιλεὺς, οὐτὶς εὐχρήματα τῶν ἀγέλιων, ὅτε δυνατὴν ἔφησε καὶ τὸ καὶ εἶναι. εὐχρήματα γὰρ ἔφη, πῶς αἰὸν τε γίνασθαι τὴν σύμβασιν, εἰς τειχίχας οἷς ποιήματα τὰς ἀγαλύσεις; καὶ μὴ οὐδὲ δυνατὴν ἔφησε καὶ ὁ παρὼν. πῶς γὰρ ἐνδεχέσθαι μὴ προσδεξάμενος ὑπάγειν, αἰὲν τὴν ἐκείνη γνώμην, βεβαιώσας τὰς ὁμολογηθείσας σιωδήχας; χωρεῖς τε τοῦτου, εἰς ὅπως ἡγήται τι σημεῖον ὁμολογίας πρὸς τὸν Ἀντίοχον· οὐτε τὰς ναυίχας δυνάμεις δυνατὸν ἐπιδελεῖν δῆπουθεν εἰς τὴν ἰδίαν, ὅτε τὰς πεζίχας, εἰς μὴ πρὸς τὸν, ὅτε

Α **I**N Græcia quum Legatio venisset in Achaiam ab Eumene, societatis iungendæ causâ missa, multitudo Achæorum in concilio congregata societatem firmavit: & iuuenum manum suppetias ei misit, pedites mille cum equitibus centum; Diophane Megalopolitano omnibus his copiis præposito.

XXI.

Β *Quomodo Eumenes Rex Pergami inclusus, oblatam pacem ab Antiocho ne acciperent Romani auctor fuerit.*

Ε **Κ**ΕΡΑΤ Rex Antiochus in agrum Pergamenum impressionē; deinde audito Eumencem Regem adesse; cognito etiam non nauales solum copias, verum & terrestres aduersus ipsum conuenisse, de pace cum Romanis, simul atque Eumene & Rhodiis agendum sibi statuit. Igitur motis castris ad Elzam accedit. & tumulto quodam aduersus urbem occupato, peditum omnes copias ibi constituit: equitatum (erant autem supra sex milia equitum,) in campis sub ipsa urbis mœnia ordinatum locat. Inter hos ipse quum esset, in urbem ad Lucium missitauit, qui de pace agerēt. Romanus Imperator in vnum cōuocatis Rhodiis atque Eumene, sententias eorum de præsentī negotio exquisiuit. Eudemus igitur & Pamphilidas non aspernari pacem: Rex neque honestum esse dicere de pace agi, nec finem rei hoc tempore imponi posse. Qui enim, inquit, honesta potest fieri conuentio, si mœnibus inclusi pacem fecerimus? sed ne ratio quidem vlla est, ait, eius conficiendæ. quomodo enim, si Cōsulem non exspectauerimus, absque vllius auctoritate fœdus de quo conuenerit firmare poterimus? Ad hæc, si vel maxime spes ostendatur concordie cum Antiocho ineundæ, scilicet neque nauales copias neque pedestres prius reducere in patriam licebit, quàm & populus & Senatus

quæ fuerint probata rata esse iusserint. Restat igitur, ut dum expectabitur eorum iussio, hiberna his in locis copix agant, ac bellum quidē omittant; ceterum comitatibus præbendis & cæteris rebus necessariis socios exhauriant. deinde si pax Senatui non fuerit probata, instaurandum novum de integro bellum tūc erit, cum diis volentibus id omnino perfecisse possumus. Hæc tum suavit Eumenes; cuius consilio utens Lucius, Antiocho respondit, ante Proconsulis aduentum, pacem fieri non posse. Antiochus eo responso accepto, Elzenium agrum exemplo vastavit. deinde autem Seleuco in his locis commorante, Antiochus cum infesto exercitu continuis itineribus pergens, in eum quem vocant Thebes campum impressionem fecit; quumque in agrum opulentum & bonorum omnium vberē ac beata copia abundantem devenisset, præda omne genus exercitum suum implevit.

A δῆμος, ἥτε σύγκλητος ἐπικυρώσῃ τὰ δοθέν-
τα. λείπεται δὲ καραδοκῶντας τὴν ἐκείνων
ἀπόφασιν, ὡς ἀρχαῖαν εἶναι, καὶ περὶ
τὴν μὴ μὴδὲν ἐκδοκῶν δὲ τὰς τῆς ἰδίας
συμμάχων χρησίας καὶ ὡς ἀσφάλειαν. ἐπεὶ δ'
αὐτὸ μὴ πρὶν τῇ συγκλήτῳ ἀφελύεσθαι, κα-
νοποιῶν πάλιν ἀπὸ δόξης τὸν πόλεμον. ἐν
οἷς διωκόμεθα θεῶν βουλομένοι, πέρας ἐ-
πιπύναται οἱ ὅλοις. Ὁ μὲν οὖν Εὐμένους ταῦ-
τα εἶπεν· ὁ δὲ Λάκκιος ἀποδείξας τὴν
συμβουλίαν, ἀπεκρίθη τοῖς ὡς τὸν Αντίο-
χον, ὅτι περὶ τῶν αὐτῶν ἐλθόντων, ὅτε
ἐνδέχεται γινώσκειν τὰς ἀφελύσεις, ὧν ἀκού-
σαντες οἱ ὡς τὸν Αντίοχον, ὡς ἀσφάλειαν μὲν
ἐδίδου τὴν τῆς Εὐμένους χώραν. ἐξῆς δὲ
τοῦτοις, Σέλευκος μὲν ἐπὶ τοῦτοις ἔμεινε τῶν
τόπων· Αντίοχος δὲ καὶ ὁ συνεχὲς ἐπιπα-
ρόμοστος, ἐπέβηεν εἰς τὸ Θήβης καλούμε-
νον πεδῖον· καὶ ὡς ἀβελήκως εἰς χώραν εὐ-
δαίμονα, καὶ γέμουσαν ἀγαθῶν, ἐπλήρου τὴν
στρατιὰν πικροδαπῆς λείας.

XXII.

*Quomodo Rege Antiocho
& Romanis eodem tempore
Prusiam ad societatem inui-
tantibus, vicerint tandem Ro-
mani.*

SECUNDUM expeditionem de qua diximus, Sardeis venit Rex Antiochus. atque inde loci subinde ad Prusiam misit, qui cum hortaretur ad ineundam secum societatem. Prusias superioribus quidem temporibus non erat alienus à consilio iungendæ cum Antiocho societatis: admodum enim Romanos formidabat, ne ad tollendas omnes dominationes in Asiam traherent. postea verò quàm allatæ ei fuerunt literæ à Lucio & Publio Scipionibus fratribus, atque ille eas accepit legítque, iactatione animi aliquantum est liberatus, & futurum belli eventum non leuibus coniecturis est auguratus. Publius siquidem ut fidem illi faceret, multis argumentis iisque perspicuis & euidentibus in literis ad eum datis usus fuerat. neque suum

C

KB.

Γῶς Αντίοχου καὶ Ρωμαίων εἰς
συμμαχίαν τῷ Προϊσίαν καὶ τῷ
αὐτῷ καιρὸν πορευομένων, πέ-
λος ἐξερύκησαν οἱ Ρωμαῖοι.

D

OΤΙ Αντίοχος ὁ βασιλεὺς ὡς ἀρχιμό-
στος εἰς τὰς Σάρδεις ἀπὸ τῆς περὶ
ρήσεως στρατίας διεπέμπετο συνεχῶς πρὸς
Προϊσίαν, ὡς ἀσφαλὲν αὐτὸν εἰς τὴν σφετέρην
συμμαχίαν. ὁ δὲ Προϊσίας καὶ μὲν τοῖς αὐ-
τεροῖς χρόνοις, ὅτε ἀλλότριος ἦν τῇ κωνσταν-
τοῖς ὡς τὸν Αντίοχον· πόρῳ γὰρ ἐδίδετο τοῖς
Ρωμαίοις, μὴ ποιεῖν εἰς τὴν Ἀσίαν ἐξέρχασθαι
ἐπὶ κατὰ φύσιν πόντων τῇ διωκῶν. ὡς ἀ-
ρχιμόστος δὲ ἐπιστολῆς αὐτῷ ὡς τὴν Λά-
κκιον καὶ Ποπλίαν τῶν ἀδελφῶν, χρησάμενος ταῦ-
την καὶ ἀφελύσεις, ὅτι πρὸς ἑστὴν τῇ ἀφελύσει
καὶ περὶ τὸ μέλλον ἐνδεχόμενος· ὅτε τὰν
ὡς τὸν Ποπλίαν ἐπαρῶσι καὶ χερσὶν, καὶ
πολλοῖς μὴ τυχεῖσι, πρὸς πίστιν ἀφελύσει
ἐλθούτων. οὐ γὰρ μόνον ὡς τῆς ἰδίας

E

παρὰ τὴν ἑαυτοῦ εὐφροσύνην ἀπολογισμοὺς, ἀλλὰ
 καὶ πρὸς τῆς κρινῆς ἀπὸ τῶν Ῥωμαίων· δι-
 ὧν κέρδιον οὐχ οἷον ἀφρημεῖν ἑαυτοῦ τῷ
 ὄντι, ἀλλὰ βασιλείῃ τὰς διουσίας, ἀλλὰ
 ἡγεμονίᾳ καὶ παρσημαστικῶς αὐτοῖς δι-
 ούσας· οἷον δὲ ἡγεμονίαι, καὶ πολλαπλα-
 οῖαι αὐτῶν τὰς ἀρχὰς πεποιηκότες· ὧν καὶ
 μὲν τὴν Ἰσπερίαν, Αἰδοβάλλιον καὶ Κολίχου-
 ραν παρεφύεργον· καὶ δὲ τὴν Λιβύην,
 Μασσηνάσιν· οἷον δὲ τοῖς καὶ τὴν Ἰλλυ-
 ρίδα τοῖς, Πλευράτοι. οὗς ἀπὸ τῶν ἑφα-
 ραι ὅτι ἐλαφροὶ καὶ τῶν τυγνύων διου-
 σῶν, πεποιηκέναι βασιλεῖς ὁμογενεῶς.
 ὁμοίως καὶ τὴν Ελλάδα, Φίλιππον καὶ
 Νάβιν· ὧν, Φίλιππος μὲν καὶ ἀπολεμήσαν-
 τες καὶ συγκαίοντες εἰς ὅμωρον καὶ φόρον,
 βασιλεῖς αὐτῶν καὶ λαοὶ τῶν ἀποδιδόντων εὐ-
 τοίαν, ἀποκαταστάσαι μὲν αὐτοὺς τῷ ὄντι, καὶ
 τοὺς ἄλλους τοῦτο σιωπομενεύοντες καί οὐκ,
 ἀπολελυκέναι δὲ τῶν φόρων. πολλὰς δὲ τῶν
 πόλεων ἀποδεδωκέναι τῶν ἀλευσῶν καὶ
 πόλεμον. Νάβιν δὲ διωκόμενος ἀρδύον ἐπα-
 νελέσθαι, τῶν μὲν οὐ ποιῶν· φείσθαι
 δὲ αὐτοῦ, καὶ τῶν ὄντων τυραννίδος, λαοὶ τῶν
 πύργων τὰς εἰρημίας· εἰς αὐτὸν βλέποντες κέρ-
 κισιν τοῖς Περιοίαις ἀφ' ἧς ὁ βασιλεὺς,
 μὴ διδόναι πρὸς τῆς ἀρχῆς, παρρησίαν δὲ
 αἰρεῖσθαι τὰ τῶν Ῥωμαίων· ἔσθαι γὰρ αὐ-
 τῶν μέλητον αὐτῶν τὴν πιαύτην παρρησί-
 αν. ὧν ὁ Περιοίαις ἀφ' ἧς, ἐπ' ἄλλης
 ἐγγύς γινώσκων. ὡς δὲ κέρδιον ἦν παρ-
 αὐτοῖς τῶν οἰκιστῶν οἱ πρὸς τὸν Γάιον Λίβιον, τε-
 λείως ἀπέστη τῶν καὶ τὸν Ἀντίοχον ἐλπίδων,
 συμμίζας τοῖς παρρησιάζουσιν αὐτοῖς. Ἀν-
 τίοχος δὲ ταύτης ἀποπεσὼν τῆς ἐλπίδος,
 κέρδιον εἰς Ἐφεσον. καὶ Συλλογισμὸς ὅτι
 μόνος αὐτῶν οὐκ οὐκ οὐκ οὐκ οὐκ οὐκ οὐκ οὐκ
 περὶ τῶν ἐλαφρῶν ἀφ' ἧς, καὶ καὶ
 τοῦ τῶν πόλεων ἀπὸ τῆς Ἀσίας ἀποτρίβει-
 ας, εἰ βεβαίως καὶ οἷον τῶν θαλάσσης, παρ-
 ἑαυτοῦ ναυμαχίᾳ, καὶ κρίνειν τὰ παρρησιάζου-
 σιν καὶ τὰ θαλάσσης κινδυνῶν.

ΚΓ.

Ὅτι μὲν τὴν Ῥωμαίων διάβα-

A dumtaxat animum ab ea mente alie-
 num ostenderat, sed & vniuersi po-
 puli Rom. quem demonstrabat adeo
 non ademisse vlli antiquo & legitimo
 Regi dominationem suam; vt contra
 nonnullos ipse regulos qui ante non
 erant instituerit: quorundam maiesta-
 tem auxerit, amplificato multis parti-
 bus eorum regno. Ex horum numero
 proferebatur in exemplum, ex Hispa-
 nia Indibilis & Colchas; ex Africa
 Massanissa; ex Illyrico Pleuratus; quos
 omnes de regulis tenuibus ac vilib. vt
 B certi Reges ab omnibus agnosceren-
 tur, populus Ro. fecisset. Addebat pa-
 riter & de Philippo ac Nabide qui es-
 sent in Græcia: quorum illum bello
 victum, eoque necessitatis adactum
 vt obsides dare, tributa pendere con-
 sentiret: & tamen huic, simul exiguum
 aliquod suæ beneuolentiæ testimo-
 nium hoc tempore exhibuisset, filium
 & omnes iuuenes eos qui vnâ cum
 ipso obsides Romæ erant, esse restitu-
 tos; tributa etiam ex parte aliqua re-
 missa; multas item vrbes redditas, quæ
 C per bellum fuerant captæ. Nabim vt
 funditus tolleretur in potestate Populi
 Ro. fuisse: quod ille non fecerit, sed ei
 quamuis tyranno pepercisse, fidei vin-
 culis dumtaxat, prout moris est, ac-
 ceptis. Hæc vt consideraret Prusias per
 literas monebant Scipiones: & vt po-
 sito metu de suo regno, populi Ro-
 mani partem amplecteretur. fore e-
 nim nunquam vt eius consilij ipsum
 pœniteat. His auditis Prusias alium
 animum induit. Venit postea ad eum
 legatio cuius princeps C. Liuius: tum
 D verò Rex cum his legatis collocutus,
 spes consiliaque sua ab Antiocho peni-
 tus separauit. Antiochus hac spe desti-
 tutus, Ephesum se contulit. qui quum
 ita iudicaret, nullam esse aliam ratio-
 nem impediendi ne pedestres copię
 hostium traicerent, atque omnino
 bellum ex Asia expellendi, quàm si
 potentem maris se firmè stabiliret,
 nauale prælium facere, & dimicatio-
 ne maritima cum hoste cernere pro-
 posuit.

E

XXIII.

Quomodo post Romanorum

*traiectionem in Asiam metu A
consternatus Antiochus legatos
de pace ad Romanos miserit.*

*Romanorum in sacris curan-
dis patrio ritu, etiam cum in ex-
peditione versabantur cura &
studium.*

*Mandata Antiochi &
publice ad concilium, & priua-
tim ad Scipionem Africanum B
data.*

POST victoriam dimicatione maritima Romanos, Antiochus Sardibus hærens rei gerendæ temporibus consumptis, & summa lentitudine omnia administrans, simul intellexit traie-
cisse hostes Hellespontum, fractus animo, & desperans rebus suis, legatos ad Lucium & Publium Scipiones de pace statuit mittendos. Igitur Heraclidem Byzantium ad id munus deligit, & cum his mandatis mittit: Lampiaco C
& Smyrna nec non Alexandria, quæ vrbes causam bello præbuerint, cef-
surum se: ac si quas alias in Æolide & Ionia Romani, quod suarum partium præsentis bello fuerint, vindicare ab imperio regio velint, has quoque tradere paratum. Ad hæc, impensæ in bellum aduersus se factæ partem dimidiam Regem præstaturum. Hæc data Heraclidæ mandata sunt in publico colloquio exponenda: alia deinde addita, priuatim ad Publium perferenda; quæ cuiusmodi fuerint deinceps explicabimus. Is legatus ut ad Hellespontum venit, & Romanos eodem in loco reperit statiuæ agentes, ubi primum postquam mare traiecerant, tentoria fixerant; lætari primò, quòd crederet multum se eo adiuuari ad impetranda quæ vellet, quòd quieti hostes se continerent, neque post transitum in Asiam quidquam tentassent. mox cognitò Publium trans mare adhuc esse, male agi secum existimauit: quod in illius animo & voluntate momentum maximum ad negotium conficiendum esset positum. Causa autem cur in primis castris hæreret exercitus, & quare à legionibus Publius se disiunxisset, fuit

σιν εἰς πλεὺν Ἀσίαν πλοηθεὶς Ἀντί-
χος πρεσβείαν ἐπέμψα πρὸς Ῥω-
μαίους ὑπὲρ εἰρήνης.

Οἱ Ῥωμαῖοι καὶ στρατηγόμοιοι
ταῖς πατερίοις θυσίαις ἐσπουδασιμέ-
τως τῆροισι.

Αἱ τῷ Ἀντιόχῳ ἐντολαὶ δημο-
σίαι περὶ τοῦ συνέδριου, καὶ ἰδίαι
πρὸς Πρόπλιον Σκηπίωνα.

ΟΤΙ ὁ Ἀντιόχος μὲν τῇ καυμαχίδι
ἡγεμονίᾳ ἦτορ, ἐν ταῖς Σαρδίσι πα-
ρῆς τοῖς κατέροις, καὶ καθεμέλλων ἐν τοῖς ὀ-
λῆσι, ἅμα τῷ πηδῆσαι τὴν πολεμίων τὴν ὁρ-
γαν, συνετελεσθῆς τῇ ὁρῇ, καὶ δυσελπίστως,
ἐκρίνε ὁρῇ μὲν πρὸς τοὺς περὶ τὸ Λα-
κίον καὶ Πρόπλιον ὑπὲρ ἀφελύσειν. περὶ
ἐπιστάτης ἐν Ἡρακλείδῃ τῷ Βυζαντίον, ὅτι
ἐπέμψα διὰ τὸ ἐλθεῖν ὅτι περὶ τῆς τῆς
τῆς Λαμψακίων καὶ Σμυρναίων, ἐπὶ δὲ τῇ
Ἀλεξανδρείᾳ πόλει, ὅτι ὁ πόλεμος ἐλα-
βε τὰς πόλεις. ὁμοίως δὲ καὶ ἱστας ἐτέρας ὑ-
ποφάσας βούλωνται τῇ καὶ τῇ Ἀιολίδῃ καὶ τῇ
Ιωνίᾳ, ὅσα ταῖς καὶ ἡρῆν καὶ τῇ ἐν τῇ πό-
λει. περὶ τῇ τούτοις, ὅτι τῇ ἡμισίᾳ δώσω τῇ
γεγονημένης σφίσι δαπάνης, εἰς τὴν περὶ αὐ-
τῇ ὁρῇ. Ταύτας μὲν οὕτως ὁ ἐπιστάτης
εἶχε τὰς ἐλθεῖν περὶ τῇ καὶ τῇ καὶ ἐν τῇ
ἰδίᾳ τῇ περὶ τὸ Πρόπλιον ἐπὶ τῇ, ὑπὲρ ὅτι τῇ
καὶ μὲν ἐν τοῖς ἐξῆς δηλώσομαι. ἀφικόμε-
νος δὲ εἰς τὴν Ἑλλάδα οὗτος ὁ περὶ τῇ περὶ
ἐλθεῖν, καὶ καθελεῖν τὰς Ῥωμαίους ἐπὶ οἷον
ἐπὶ τῇ στρατοπέδῳ, ὅτι περὶ κατεσκευάσθαι
ἐπὶ τῇ ἀφελύσει τὰς μὲν πόλεις ἅσθαι, Ῥω-
μαῖων αὐτῷ συνετελεσθῆναι τῇ περὶ τῇ ἐν τῇ
τῇ μὲν ἐπὶ τῇ ὑποκαταστήσει, καὶ περὶ μὲν
ὁρῇ καὶ τῇ ἐξῆς τοῖς ὑποκαταστήσει. πηδόμε-
νος δὲ τὸ Πρόπλιον ἐπὶ μὲν ἐν τῇ περὶ, ἐδυσ-
χεύσθαι, ὅτι τῇ πλείῃσι Ῥωμαῖον καὶ τῇ
περὶ τῇ ἐν τῇ ἐκείνῃ περὶ τῇ. Αἶτιον
δὲ ὅτι καὶ μὲν τῇ στρατοπέδῳ ἐπὶ τῇ περὶ
περὶ τῇ, καὶ τῇ κατεσκευάσθαι τὸν Πρόπλιον
ἐπὶ τῇ δυνάμει, ὅτι, Σάλοι ἐπὶ τῇ περὶ

ρημάτων αἶδρα. Τὸ δ' ἐστὶ, κατὰ τὴν ἡμῶν
 εἰς τοὺς παλαιὰς τῆς πολυτελείας εἴρηται, ὅτι τελευτῶν
 ἐν σύστημα, δι' ὧν συμβαίνει τὰς ἐπιφανεστά-
 τας θυσίας ἐν τῇ Ρώμῃ συνετελεσθαι τοῖς
 θεοῖς, * τελευτῶν ἡμερῶν μὴ μεταβαίνειν καὶ τὴν
 κατὰ τῆς θυσίας, ἐν ἣ ἂν χώρα κατεληφθῶ-
 σιν οἱ Σάλιοι ἔσται. ὃ καὶ τότε συνέβη γινώσκειν
 Προπλίῳ τῆς γὰρ δυνάμεως μέλλουσας φραγῆ-
 αῖ, κατέλαβεν αὐτὸν ὅτι ὁ χρόνος, ὥστε μὴ
 διώσας μεταβαλεῖν τὴν χώραν. Διὸ συνέβη
 τότε Σκηπίωνα χωρεῖν καὶ τὴν στρατιάν,
 καὶ μῆναι καὶ τὴν Εὐρώπην. τὰς δὲ δυνάμεις
 φραγῶντας μῆναι ἐπὶ τῇ ὑποκειμένῳ, καὶ
 μὴ διώσας παραστήσειν τῇ ἐξῆς μηδὲν,
 παραναδιχομήσαντες παρειρημένον αἶδρα.
 Οἱ δὲ Ηρακλείδης, μετὰ ἵνας ἡμέρας τῶν
 ἡμετέρων ὅτι Προπλίῳ, κληθεὶς πρὸς τὸ συνέ-
 δριον εἰς ἔντευξιν, διελέγετο πρὸς ὧν εἶχε τὰς
 εἰσβολὰς· φάσκων τῆς τε τῇ Λαμψακίων
 καὶ Σμυρναίων, ἐπὶ δὲ τῇ Ἀλεξανδρείῳ πό-
 λεως ἐκχωρεῖν τῇ Αἰλίοχῳ ὁμοίως δὲ καὶ τῇ καὶ
 τῇ Αἰολίδῃ καὶ τῇ Ἰωνίᾳ, ὅσα τυχεύουσιν
 ἡρημένα τὰ Ρωμαίων. πρὸς δὲ τοῖς τῇ ἡμι-
 σίας ἀναδίσχας τῇ γελημερίας αὐτοῖς διαπά-
 νης εἰς τὴν ἐν τῷ πόλεμον. πολλὰ δὲ καὶ ἐπεὶ
 πρὸς ταῦτα τῇ ὑποθέσει διελέγετο, τῶν
 κατὰ τοὺς Ρωμαίους, μήτε τῇ τύχῃ λίαν
 ἐξελείχῃ, αἰδέσθους ὑπαρχόντας, μήτε ὅ
 μέγας τῇ αὐτῶν ἐξουσίας ἀόριστον ποιῇ· ἀλ-
 λά πειράσθαι, μέγιστα μὲν τοῖς τῇ Εὐρώ-
 πης ὅροις· καὶ γὰρ ταῦτα μετὰ λίαν ὑπαρχόν
 καὶ τῶν ἐξουσιῶν, ἀλλὰ ὅ μὴ μετὰ κατὰ τῶν
 παραγρηγότων αὐτῆς. εἰ δὲ πρῶτος καὶ τῇ Α-
 σίας βάλον ἵνα παρεπιδράτῃας, διερίσσει
 ταῦτα πρὸς πρῶτον γὰρ ὅτι δυνατὸν, παρ-
 αλύσας τῇ βασιλείᾳ. Ρηθέντων δὲ πούτων, ἔ-
 δοξε ὅτι συνεδρίῳ, τῇ στρατηγῶν ἀποκριθῆναι,
 εἰπεῖν τῇ μὲν διαπάνῃ, οὐ τῇ ἡμισίας, ἀλλὰ
 πᾶσαι, διχαστοὶ ὅτιν, Αἰλίοχον ἀποδοῦναι. Φύ-
 ναι γὰρ τῇ πόλεμον ὅτι δὲ χρόνος, οὐ δὲ αὐτοῖς,
 ἀλλὰ δι' ἐκείνους. τῶν δὲ πόλεως, μὴ πᾶς καὶ
 τῇ Αἰολίδῃ, καὶ τῇ Ἰωνίᾳ μόνον ἐλθε-
 ρῶν, ἀλλὰ πάσης τῆς ἐπὶ ταῖς τῇ Ταύ-
 ρου δυνασείας ἐκχωρεῖν. Οἱ μὲν οὖν παρ-
 εστώτες ταῦτα ἀκούσας τῶν τῇ συνεδρίῳ,
 ἀλλὰ ὅτι πολὺ τῶν ἀξιουμένων πᾶς ἐπιπα-

A quod Salius ille erat: Est autem Salio-
 rum collegiū, ut diximus in iis quæ de
 populi Ro. institutis differuimus, v-
 num ex illis tribus collegiis per quæ
 præcipua Romæ sacrificia diis sunt:
 estque ita moribus eorum receptum,
 ut quocunque in loco fuerint depre-
 hensi Salij tempore eius solennitatis,
 ex eo ne discedant. Id quod Publio
 tunc accidit, nam quum inibi copiar
 essent, ut in Hellespontum traice-
 rent, incidit tempus illud; adeo ut ex-
 cedere loco non posset. inde factum,
 ut ab exercitu separaretur Publius, &
 in Europa maneret. utque exercitus
 post transitum in Asiam eodem loco
 consisteret, neque eorum quæ res po-
 stulabat quidquam possent exsequi,
 dum expectatur Publius. Qui post-
 quam aduenit, diebus aliquot elapsis
 Heraclides in concilium vocatus, &
 ad colloquium admissus, quæ accepe-
 rat mandata edidit, dixitque velle An-
 tiochum Lampſaco, Smyrna necnon
 Alexandria Romanis cedere: & si quæ
 aliæ in Æolide & Ionia Romanarum
 partium in præsentī bello fuerint: ad
 hæc impensæ in bellum istud factæ,
 partem dimidiam in se suscipere An-
 tiochum. Multa præterea alia ad eun-
 dem finem spectantia differuit: quum
 Romanos hortaretur, ut memores
 homines se natos, neque Fortunam
 nimis experiri vellent, neque imperij
 sui magnitudinem in infinitum pro-
 ducere: finirent potius illud; maximè
 quidem Europæ finibus: id quoque
 magnum esse & supra hominum fi-
 dem: ut pote quale nemo ante hanc
 memoriam fuit consecutus. quod si
 omnino etiā ex Asia partem ali-
 quam præterea abstrahere velint, illā
 definiant: Regem enim ad omnia pa-
 ratum venire, quæ fieri possent. His
 expositis, de concilij sententia in hæc
 verba respondit Consul; Equum ef-
 se, ut Antiochus impensæ in bellum
 factæ non dimidiam partem, sed to-
 tam ipsam præstet. neque enim pro-
 pter Romanos, sed propter Regem
 constitutum initio bellum fuisse, æ-
 quum etiam esse, ut non eas dumta-
 xat vrbes quæ sunt in Æolide atque
 Ionia liberet; verū & vniuerso cis
 Taurum montem imperio cedat. Le-
 gatus postquam hæc in concilio au-
 diuit, quoniam postulata hæc fines

mandatorum longe excedebant, quæ dicta fuerant pro indictis habuit, ac deinceps publico congressu abstinuit. Publium verò priuatim summo studio coluit: & opportunum aliquando tempus nactus, mandata ei aperuit, quæ ab Antiocho acceperat. Erant autem hæc: Omnium primum filium ei sine pretio redditurum Regem dixit. (acciderat enim principio belli, ut P. Scipionis filius captus ad Antiochum deduceretur,) dixit deinde, paratum esse Antiochum, & iam Scipioni quantam velle se significasset pecuniarum vim dare, & deinceps regni opes cum eo communicare, si per eum pacem iis quas proposueras conditionibus, impetrasset. Publius ad hæc: quod de filio polliceretur, id se ait accipere: multumque se illi eo nomine debiturum, si promisso fides existeret. ad cætera quod attinet, ignorantiam labi ipsum dixit, planèque ab utilis sibi consilij via aberrare, non in hoc solummodo priuato secum colloquio: sed etiam cum in concilio verba fecit. Nam si dum Lysimachiam, & aditum in Chersonesum habuit in potestate, has obtulisset condiciones, facile ipsum quæ vellet fuisse consecuturum. Similiter si etiam postquam his cessit, ad Hellespontum cum exercitu occurrisset, & speciem ostentans impediri transitum nostrum, hæc eadem per legatos petiisset; fieri potuisse, ut & sic rem impetraret, nunc concessio copiis nostris in Asiam transitu, & non solum frenis, sed etiam sessore accepto; qui legatus veniat pacem ex quo petens, iure merito repulsam ferre, ac spe sua destitui. Monebat ergo illum, rebus suis ut melius consulere, & qui sit præsens suus status vere consideraret. pro filij liberatione promissa consilium illi se pollicebatur daturum, dignum ostenso beneficio. Hortabatur namque ut nullam pacis conditionem recusans, quocumque Romani vocarent sequeretur, bello aduersus Romanos modis omnibus, ut abisteret. His auditis reuertitur Heraclides. qui Regem ut conuenit, omnia sigillatim ei exposuit. Antiochus, nihil grauius sibi si bello esset victus, imperatum iri ratus, cogitatione pacis abstinuit, & necessaria ad prælium omnia vndique apparauit.

A γὰρ ὑπαίρειν, ὁδὸν αὐτὸν ποιησάμενος, ὃ μὲν καὶ τῆς ἐντεύξεως ἀπέστη· τὸν δὲ Πόπλιος ἐπερίπλεσε φιλοφρονέων. λαβὼν ὃ καὶ ἐν ἀρμόζοντι, διελέγετο πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν ἐν-
B πλάσ· αὐτὰ δ' ἦσαν· ὅτι πρῶτον μὲν, χω-
 ρεῖς λυβῶν ὁ βασιλεὺς αὐτῷ τὸν υἱὸν ἀποδώ-
 σι. συνεβάνε γὰρ αὐτῷ ἄρχαις τῶ πολέμου, ὃ
 υἱὸν τὸν Ἰ. Σκεπίωνος χρηστὴν τοῖς πρὸς Ἀν-
 τίοχον ὑποχείριον· δῶτερον δὲ, ὅτι καὶ κα-
 τὰ τὸ παρὸν, ἑτοιμος ἔστιν ὁ βασιλεὺς, ὅσον αὐτῷ
 ἀποδοῖξαι διδοῖναι πλῆθος χρημάτων· καὶ μετὰ
 ταῦτα κοινῶν ποιεῖν τιμὴν ἐκ τῆς βασιλείας
 χρηστὰς, εἰς συνεργήσῃ τῆς ὑπὸ Ἰ. βασι-
 λείας περὶ τῆς ἀφ' αὐτοῦ ἀφ' αὐτοῦ. Οὗτος Ἰ. Πό-
 πλιος, ὃ μὲν καὶ τὸν υἱὸν ἐπαγγελίας, ἔφη, δι-
 χασθαι, καὶ μεγάλῃ χάριτι ἔχειν ὅτι τούτοις,
 εἰς βεβαιώσῃ τὴν ὑπόθεσιν. πρὸς δὲ τῶν δῶ-
 λων, ἀγνοεῖν αὐτὸν ἔφη, καὶ ἀπαίρειν ὁλοκα-
 ρῶς τῶ σφετέρῳ συμφέροντος, οὐ μόνον καὶ
 τὴν πρὸς αὐτὸν ἐντεύξιν, ἀλλὰ καὶ τὴν πρὸς
 τὸν συνεδρίον· εἰ μὲν γὰρ ἐπὶ Λισιμαχίας, καὶ
 τὴν εἰς τὴν Χερρόνησον εἰσόδου κύριος ὑπαί-
 ρειν, ταῦτα περὶ τῆς παχέως αὐτὸν ὅτι-
 τυχεῖν. Ομοίως, εἰ καὶ τούτων ἐκχωρήσας πα-
 ραχρὸν πρὸς τὸν Ἑλλάσποντον μετὰ τῆς
 δυνάμεως, καὶ δῆλος ὡς ὅτι καλύπτει τὴν ἀφ' αὐ-
 τῶν ἡμῶν, ἐπὶ τῶν πρὸς αὐτὸν τούτων
 ἦν αὐτῷ οὕτως αὐτὸν ἐφικέσθαι τὴν ἀξιωματικὴν,
 ὅτε δὲ εἰσάσας ἐπὶ τῆς Ἀσίας τὰς ἡμε-
 τέρας δυνάμεις, καὶ περὶ τῶν ἀφ' αὐτοῦ ἔμ-
 ποι τὴν χαλινὸν, ἀλλὰ καὶ τὸν αἰαδᾶτιον, πα-
 ραχρὸν πρὸς αὐτὸν πρὸς ἀφ' αὐτοῦ ἴσων
D εἰκότως αὐτῷ ἀποτυγχάνειν, καὶ ἀφ' αὐτοῦ ἀφ' αὐτοῦ
 τῶν ἐλπίδων. Διότι αὐτὸς κέρηται, βέλτιον
 βουλεύεσθαι πρὸς τῶν ἐν τῇ πόλει, καὶ βλέ-
 πων τοὺς καὶ τῶν ἀφ' αὐτοῦ. αὐτὸ δὲ τῆς καὶ τὴν
 υἱὸν ἐπαγγελίας, ὑπὸ τῆς δυνάμεως αὐτῶν συμ-
 βουλίας ἀφ' αὐτοῦ τῆς περὶ τῆς ἀφ' αὐτοῦ
 πρὸς αὐτὸν γὰρ αὐτὸν εἰς πρὸν συγκαταβαίνειν·
 μάχου δὲ καὶ μὲν αὐτῶν ἑπὶ τῶν Ρωμαίων.
 Οὗτος Ἡρακλείδης ταῦτα ἀκούσας, ἐπὶ τῶν
 καὶ συμμύζας, διεσάφη ὃ βασιλεὺς τὰ καὶ
 μέγας. Ἀντίοχος νομίσας ὅτι αὐτῷ βαρύνε-
E ρον αὐτὸς ἡμέτερον πρὸς αὐτὸν τὸν ὅτι τῶν
 τῶν αὐτοῦ, εἰ ἀφ' αὐτοῦ μαχόμενος· τῆς μὲν πρὸς
 τῶν ἀφ' αὐτοῦ ἀφ' αὐτοῦ ἀφ' αὐτοῦ τὰ ὃ πρὸς αὐ-
 τὸν πρὸν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἡμῶν.

ASIA OMNI CIS TAV-
RVM: AD HÆC PRO IM-
PENSIS IN BELLVM FA-
CTIS, AMPLIVS DA-
RENT QVINDECIM
MILLIA TALENTVM EV-
BOICORVM; QVINGEN-
TA PRÆSENTIA, DVO
MILLIA ET QVINGEN-
TA, CVM POPVLVS
ROMANVS PACEM
CONFIRMAVERIT. RE-
LIQVA DEINDE PER
DVODECIM ANNOS,
ITA VT CTS TALENTA
QVOT ANNIS PENDE-
RENT. EVMENI QVO-
QVE QVADRINGENTA
TALENTA ADHVC DEBI-
TA REDDERENT, ET
QVOD FRUMENTI RE-
LIQVVM ESSET, QVOD
EX FOEDERE CVM PA-
TRE ICTO DEBERETVR.
HANNIBALEM PRÆ-
TEREA CARTHAGINIEN-
SEM DEDERENT, ET
THOANTEM ÆTOLVM,
NEC NON MNASILO-
CHVM ACARNANEM,
ET CVM IIS CHALCI-
DENSES PHILONEM ET
EVBVLIDAM. PIGNO-
RIS AVTEM LOCO, DA-
RET EXTEMPO ANTIO-
CHVS OBSIDES VIGINTI,
QVORVM NOMINA FVE-
RINT ADSCRIPTA. Hæc
Publius totius concilij nomine pro-
nuntiauit. Quum acciperent condi-
tiones Antipater & Zeuxis, placuit
omnibus Romam legatos mitti, qui
Senatum populumque Ro. orarent,
pacem ut comprobarent. atque ita
tum diceffum est. Sequentibus diebus
Romani exercitum in hiberna dimi-
serunt. elapsis deinde non multis die-
bus, postquam deducti Ephesum ef-
sent obsides, navigationem Romam
præpararunt Eumenes & Romano-
rum legati; itémque Rhodiorum
Smyrnenfium, & omnium ferme cis
Taurum gentium ac ciuitatum orato-
res Romam sunt profecti.

Α ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΠΙ ΤΑΔΕ
ΤΟΥ ΤΑΥΤΟΥ ΠΑΣΗΣ· ΠΡΟΣ
ΔΕ ΤΟΥΤΟΙΣ, ΕΥΒΟΙΚΑ ΤΑ-
ΛΑΝΤΑ ΕΠΙΔΟΥΝΑΙ ΜΥΡΙΑ
ΚΑΙ ΠΕΝΤΑΚΙΣΧΙΛΙΑ ΡΩ-
ΜΑΙΟΙΣ, ΑΝΤΙ ΤΗΣ ΕΙΣ ΤΟΝ
ΠΟΛΕΜΟΝ ΔΑΠΑΝΗΣ. ΤΟΥ-
ΤΩΝ ΔΕ, Φ' ΜΕΝ ΠΑΡΑΧΡΗ-
ΜΑ, ΔΙΣΧΙΛΙΑ ΔΕ ΚΑΙ Φ' ΠΑ-
ΛΙΝ, ΕΠΕΙΔΑΝ Ο ΔΗΜΟΣ
ΚΥΡΩΣΗ ΤΑΣ ΔΙΑΛΥΣΕΙΣ. ΤΑ
ΔΕ ΛΟΙΠΑ ΤΕΛΕΙΝ ΕΝ ΕΤΕΣΙ
ΙΒ', ΔΙΔΟΝΤΑ ΚΑΘ' ΕΚΑΣΤΟΝ
ΕΤΟΣ, ΧΙΛΙΑ ΤΑΛΑΝΤΑ· Α-
ΓΟΔΟΥΝΑΙ ΔΕ ΚΑΙ ΕΥΜΕΝΕΙ
Υ' ΤΑΛΑΝΤΑ ΠΡΟΣΟΦΕΙΛΟ-
ΜΕΝΑ, ΚΑΙ ΤΟΝ ΕΛΛΕΙΠΟΝ-
ΤΑ ΣΙΤΟΝ ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΠΡΟΣ
ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ ΣΥΝΘΗΚΑΣ.
ΣΥΝ ΔΕ ΤΟΥΤΟΙΣ, ΑΝΝΙΒΑΝ
ΕΚΔΟΥΝΑΙ ΤΟΝ ΚΑΡΧΗΔΟ-
ΝΙΟΝ, ΚΑΙ ΘΟΑΝΤΑ ΤΟΝ
ΑΙΤΩΛΟΝ, ΚΑΙ ΜΝΑΣΙΛΟ-
ΧΟΝ ΑΚΑΡΝΑΝΑ, ΚΑΙ ΦΙΛΩ-
ΝΑ, ΚΑΙ ΕΥΒΟΥΛΕΙΔΗΝ ΤΟΥΣ
ΧΑΛΚΙΔΕΑΣ. ΠΙΣΤΙΝ ΔΕ ΤΟΥ-
ΤΩΝ ΟΜΗΡΟΥΣ Κ' ΔΟΥΝΑΙ
ΠΑΡΑΧΡΗΜΑ ΤΟΝ ΑΝΤΙΟ-
ΧΟΝ, ΤΟΥΣ ΠΑΡΑΓΡΑΦΕΝ-
ΤΑΣ. Ταῦτα μὲν ἔνι ὁ Γόπλιος ἀπεφώνη-
το ὑπὸρ' ἑαυτὸς τῷ συνεδρίῳ· Συγκληθε-
μένων δὲ τῶν πρὸς τὸν Αντίπατρον καὶ Ζεύει,
ἰδὼς πάντων ἑξαποσπύλας προσέειπεν εἰς τὴν
Ρώμην τοὺς πρὸς ἀναλέσειν τὴν σύγκλητον
καὶ τὸν δῆμον, ὅτι κυρεῖται τὰς συνθήκας. Καὶ
πότε μὲν ἔπει τούτοις ἐχρεώθησαν ταῖς δ' ἐξῆς
ἡμέραις, οἱ Ῥωμαῖοι δῆλον τὰς δυνάμεις. μὲν
δὲ πῶς ἡμέρας πρὸς ἀπομύων ὁμήρων εἰς
τὴν Ἐφεσον, ὡς ἴσως ἐγένετο πρὸς τὴν εἰς
τὴν Ρώμην, ὅ, τ' Ἐγμῆνης, οἷτις πρὸς τῇ
Ῥωμαίων προσέειπεν· πρὸς ἀπλοῖς δὲ καὶ
πρὸς Ῥοδίων, καὶ πρὸς Σμυρναίων, καὶ σχεδὸν τῶν
ἑπὶ ταῖς ὕψι Τάυρι πόλεων τῶν καλομένων ἐθ-
νῶν καὶ πολιτευμάτων ἐπρόσβηλον εἰς τὴν Ρώμην.

KE.

XXV.

Πῶς ὁ βασιλεὺς Εὐμενὴς καὶ
 ὁ ῥῶδίων πρεσβυτάτῃ παρὰ
 τῶν ἐλευθεροπολιτῶν ἐν Ἀσίᾳ
 Ἑλλήνων ἡμιφισβήτησαν ἐπὶ δι-
 κασταῖς Ῥωμαίοις, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ
 συγκλήτῳ.

*Quomodo Rex Eumenes
 & legati à Rhodiis missi super
 nonnullis Græcorum in Asia
 urbibus, quæ erant libertate do-
 nanda, apud ipsos Romanos
 & in Senatu disceptauerint.*

ΟΤΙ ἤδη τὸ Ἰουλίαν εὐσταθίου μετὰ
 τὸν Ἰούλιον τὸν Ῥωμαίων τὸν παρὰ Ἀντί-
 οχον, πρὶν ὅτι βασιλεὺς Εὐμενὴς, αὐτὸς πρὸς
 Αἰνίου τοῦ πρεσβυτοῦ, αὐτὸς παρὰ τῶν Ῥοδίων ὁ-
 μοίως ὅτι καὶ παρὰ τὸν ἄλλον. καὶ γὰρ ἀπορ-
 ρήσεις, οἱ καὶ τὴν Ἀσίαν διήκως μετὰ τὸν Ἰούλιον
 μάχην, ἐπιμνηστικὰς εἰς τὸν Ῥώμην,
 ὅτι τὸ πᾶσι ὅτι, καὶ πᾶσι τὰς ὑποφύσσας μέλ-
 λουσας ἐλπίδας, ἐν τῇ συγκλήτῳ καὶ. Α-
 πορρῶν μὲν οὖν τοῖς παρὰ Ἰουλίαν εὐσταθίου ἐπεδί-
 χοντο φιλαδέλφους ἢ συγγήλους· μεγαλο-
 μύνης καὶ καὶ καὶ τὸ ἀπορρῶν, καὶ τὰς τὸ ξε-
 νίαν παρὰ, Εὐμενὴς τὸ βασιλεὺς· μετὰ δὲ
 ἔτιον τοῖς Ῥοδίοις. Ἐπειδὴ δὲ ὁ τὸν εὐσταθίου
 καὶ ἤδη, εἰσεκαλέσαντο παρὰ τὸν βα-
 σιλεὺς, καὶ λέγειν ἡξίου μετὰ παρρῶν, ὅτι
 βύλεται τυχεῖν παρὰ τῆς συγκλήτου. τῷ δὲ
 Εὐμενίῳ φησάντος, ὅτι, εἰ καὶ πρὸς ἑτέρων
 τυχεῖν ἡξίον ἐβύλετο φιλαδέλφου, Ῥωμαίοις
 αὐτὸν ἐχρησάτο συμβούλοις, παρὰ τὸ μὴτ' ὅτι
 θυμῷ μὲν οὖν παρὰ τὸν δῖον, μὴτ' ἡξίου
 μὲν πᾶσι τῷ κατὰ τὸν ὅτι αὐτῶν
 παρὰ δῖον Ῥωμαίων, αὐτῶν τὸν νομί-
 ζει τὸ διδόναι τὸν ὅτι τὸν ἐκείνοις, καὶ παρὰ
 αὐτῶν καὶ παρὰ τῶν ἀδελφῶν. τῶν δὲ πρε-
 σβυτέρων πρὸς αἰσάντος, καὶ καλῶντος μὴ
 κατὰ τὸν, ἀλλὰ λέγειν τὸ φησάντος ὅτι
 παρὰ τῇ συγκλήτῳ πρὸς αὐτοὺς καὶ
 ὅτι τὸ δυνατὸν ἐμμενὴς ὅτι τῆς αὐτῆς γνώ-
 μης. Χρόνου δὲ ἐκείνου, ὁ μὲν βασιλεὺς
 ἐξεχώρησεν, ἢ ὅτι ἐκείνους ἐβούλετο τί δὲ ποιῆν.
 ἔδοξεν οὖν τὸ Εὐμενίῳ παρὰ καλῶν, αὐτὸν ὑ-
 ποδικαίοντα παρρῶντα, παρὰ ὅτι παρὰ καὶ
 γὰρ εἰδέναι τὰ παρὰ τῶν ἰδίοις πράγμα-
 σιν ἐκείνους ἀκριβέστερον, καὶ τὰ καὶ τῶν Ἀσίων.

APPETENTE iam æstate post vi-
 sum à Romanis Antiochum,
 Rex Eumenes & Antiochi legati, ac
 Rhodiorum, aliarumque item gen-
 tium Romam venerunt. omnes enim
 propemodum qui Asiam colunt po-
 puli, statim à victoria suos Roman
 legatos misere; cum spes omnes suas
 in posterum vniuersi in Senatu Ro-
 mano haberet sitas. Qui quum venis-
 sent, omnes singulari humanitate ab
 ordine amplissimo sunt excepti: præci-
 puà verò munificentia & itum est ob-
 uiam Regi Eumeni, & lautia ei sunt
 præbita: secundum hunc Rhodiis. Post-
 quam audiendarum legationum tem-
 pus venit, primus omnium in Sena-
 tum vocatus est Eumenes, petitum-
 que ab eo, ut quid sibi à Patribus tri-
 bui vellet, omissa in id verecundia,
 diceret. Ad ea respondente Rege, Si
 ab aliis impetratum aliquid beneficii
 vellet, consilio se Romanorum fuisse
 usurum; ne quid aut immoderate cu-
 piisse, aut petiisse supra meritum vi-
 deri posset. nunc quando ab ipsis Ro-
 manis petitum beneficium venerit,
 optimum ducere se ipsorum muni-
 ficentiam in se & fratres suos eorum
 arbitrij facere: assurgit seniorum a-
 liquis, & Eumenem iubet, diceret si-
 ne metu quid sibi videretur: esse enim
 propositum Patribus, quibus possent
 cunque rebus ei gratificari. perstat
 Rex in eadem sententia. Quum ali-
 quandiu ita certatum esset, Eumenes
 templo excessit: Senatus qui reman-
 ferat, quid opus facto consulat. Pla-
 cuit igitur Regem hortari, ut ex-
 promeret ipse fidenter, quorum
 causa venisset: ipsum enim opti-
 mè scire, quæ regno suo sint, ac-
 commoda Asiæque melius nosse,

his ita decretis reductus est: & cum seniorum aliquis Patrum voluntatem ei indicasset, coactus est quæ vellet dicere. tum ergo Rex: Aliud quidem nihil de rebus suis dicturum, ait, eadēque in sententia persecraturum, atque omnino ipsorum arbitrio rem permissurum. Vna in parte anxium laborare se, quæ ad Rhodios pertineret: propterea sui officij putasse, ut de præsentī negotio, verba apud eos faceret. Nam & illos adesse non minore cum studio patriæ commoda promouendi, quàm cupiat ipse regno suo esse consultum. cæterum eorum orationem contrariam speciem ostendere, eius quod re vera ab ipsis agitur, id quod cognitu sit facile. dicturos enim ubi datus eis fuerit Senatus; venisse non ut quicquam omnino petant à vobis, aut ut nos vlla relaxant: sed ad impetrandam Græcorum qui in Asia sunt libertatem esse missos: quod non tam gratum sibi dicent futurum, quàm vos decere, & antefactis conuenire. Ex orationis quidem illorum hic color erit: at rem ipsam contrario plane modo se habere inuenietis. Nam si, quod ipsi postulabunt, liberatæ ciuitates fuerint, eueniet, ut maximum potentia eorum capiat incrementum; nostra quodammodo tollatur. libertatis enim nomen & indulgentia suis legibus viuendi, omnes penitus à nobis auertet, non solum qui iam liberabuntur, sed etiam veteres subditos nostros; ubi semel vester hic animus illis innotuerit: eadēque res hos omnes Rhodiis adiungeret. Quippe ita natura comparatum est, ut hi per Rhodios liberati, (sic enim ipsi sibi persuadebant,) verbo quidem socij eorum sint futuri; re autem vera imperata omnia illorum sint facturi, tanto obligati beneficio. Oramus igitur vos, Patres conscripti, caueatis hac in parte, ne per incogitantiam alios ex sociis præter modum extollatis; alios sine ratione deprimatis. Simul videte, ne si in illos qui aduersum vos arma tulerint, beneficia vestra conferatis; veros amicos præ illis contemnatis atque aspernemini.

A δόξαντων δὲ πύτων εἰσκληθῆναι, καὶ τῶν παρο-
ντων ἑκαστοῦ ἀποδείξαι τὰ δεδομένα,
λέγειν ὡς ἀπὸ τῆς αἰτίας τῆς παρο-
ντος οὗν ἄλλο μὲν οὐδὲν εἰπὼν ἀπὸ τῆς
καθ' αὐτὸν, ἀλλὰ μέναι ὅτι τῆς αὐτῆς γνώ-
μης, τελέως διδοὺς ἐκείνοις τὸν ὅρον. ἔνα
δὲ τόπον ἀγορεύει, τὸ καὶ τοῖς Ροδίοις. ὅς καὶ
παροῦνται νῦν εἰς τὸ λέγειν ὡς τῆς ἐνε-
στῶτος. ἐκείνοις γὰρ πρῆναι μὲν οὐδὲν ἡγῶν
ὡς τὸ σφετέρως πατερίδος συμφέροντος
αὐτοῦ ἀποδείξαι, ἢ ὡς αὐτὸν ὡς τὸ ἰδίως ἀρ-
χῆς φιλοτιμίᾳ καὶ τὸ παρὲν. πῶς δὲ λό-
γους αὐτῶν τὸν οὐρανὸν ἐμφανῶς ἔχον τῇ
παροῦσιν τῇ καὶ τὴν ἀγῆναι. τὸ δ' εἰς ῥα-
δὸν καὶ ἀποδείξαι ἐρῶν μὲν γὰρ αὐτοῖς, ἐπειδὴ
εἰσπορεύονται, ὅς πᾶσι, ὅτε πρὸ ὑμῶν
αἰτούμενοι τὸ παρὲν οὐδὲν, οὐδὲ ἡμᾶς
βλάπτειν θέλοντες καὶ οὐδὲν ἔχον. παρο-
νται δὲ ἀπὸ τῆς ἐλευθερίας τῆς ἡσυχίας
καὶ τοῦ αὐτοῦ Ελλήνων. τὸ δ' οὐχ οὕτως
αὐτοῖς εἰς κελευόμενον φήσιν, ὡς ὑμῶν
καθῆκον καὶ πῶς γενοῦσιν ἔργους ἀκούοντες. ἢ
μὲν οὖν ἀπὸ τῶν λόγων φαίνεται, τοιαύ-
τη τις αὐτῶν εἶναι. τὰ δὲ καὶ τὴν ἀγῆναι, τὸ
οὐρανὸν ἔχοντα τοῖς ἀρετήσι καὶ ἀγῆναι.
σι. τὸ γὰρ πᾶσι ἐλευθερωθῶν, ὡς αὐτοῖς
παρὲν αὐτοῖς, τὸν μὲν πύτων συμβήσεται
διῶναι αὐτῶν πολλὰ πλάσιος. τὸν δ'
ἡμετέρας, ἔχοντα ἵνα καὶ αὐτοῖς. τὸ γὰρ
τὸ ἐλευθερίας ὄνομα, καὶ τὸ ἀντομίας, ἡμῶν μὲν
ἀπὸ τῆς ἀποδείξαι πᾶσι, ὅς μὲν πᾶσι νῦν
ἐλευθερωθῶσιν, ἀλλὰ καὶ πᾶσι παρὲν
ἡμῶν ὑποδείξαι, ἐπειδὴ ὑμῶν ὅτι τῶν
τῶν ὄντες φαίνομεν ἡμῶν τῶν παροῦσιν
τοῖς δὲ παροῦσιν πᾶσι. τὰ γὰρ παρ-
ματὰ φύσιν ἔχον τοιαύτην. δόξαντες γὰρ ἐ-
λευθερωθῶσιν ὅς τοῖς, ὄνομα μὲν ἔσονται
σύμμαχοι τοῦτων. τῇ δὲ ἀγῆναι, πᾶσι ποιή-
σοις ὅς καλεούμενοι ἐταῖρος, τῇ μεγίστη χά-
ρις γενοῦσιν ὑποχρεοί. Διότι, ὡς αὐτοῖς,
ἀπὸ τῆς ὑμῶν, τοῦτων τὸ τόπον ὑποδείξαι,
μὴ λαθῶντες τοῖς μὲν παρὲν τὸ δὲ αὐτῶν
τες, τοῖς δὲ ἐλευθερωθῶντες τῶν φίλων ἀλόγως
ἄμα δὲ τοῖς, τοῖς μὲν πολέμοις γενοῦσιν
διεργαζοῦντες. τοῖς δὲ ἀγῆναι φίλοις πα-
ροῦντες, καὶ καλοῦσιν τοῖς τοῖς.

ἐγὼ δὲ πρὸς ἑαυτὸν μὴ τῶν ἄλλων, ὅπου δέοι παρ-
 τὸς ὁρᾶσθαι τοῖς πύλαις ἀφιλότητος
 πρὸς ὃν ἡμετέρας φιλίας καὶ τῆς εἰς ὑμᾶς
 διανοίας, ἀπλῶς δοῦναι αὐτῷ τῶν ὄν-
 των ἐκχωρήσασθαι καὶ διώσθαι. Δοκῶ δὲ καὶ
 τὸ πατέρα τὸν ἡμέτερον, εἴπερ ἔζη τὸ αὐτὸν
 αὐτῷ πατρὶ φανῶν ἐμοί. καὶ γὰρ ἐκείνος πα-
 τὴρ μεγάλων τῶν ἡμετέρας φιλίας καὶ συμμα-
 χίας, σχεδὸν πάντων τῶν καὶ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἑλ-
 λάδα ἀνόντων, εὐχρηστάς τε διεφύλαξε τῶν
 τιμῶν ἕως τῆς τελευταίας ἡμέρας, καὶ μόνον καὶ
 τὴν παύσασθαι, ἀλλὰ καὶ καὶ τῶν παλαιῶν.
 πάντων γὰρ ὑμῖν ἐκινῶνται τῶν καὶ τῆς Ἑλλά-
 δα πολέμων· καὶ πλείους μὲν εἰς τούτοις πε-
 ρίχθαι, καὶ ναυίχαις δυνάμεις πρὸς τῶν
 ἄλλων συμμαχῶν. πλείους δὲ συνεβάλλετο
 χορηγίᾳ, καὶ μεγίστοις ὑπέσχετο κινδύνους· τε-
 λος δὲ εἰπεῖν, κατέστρεψε τὸ βίον, ἐν αἷσι τοῖς
 ἔργοις, καὶ τῶν Φιλίππων πόλεμον, ὁρᾶσα-
 λαὶ Βοιωτοὺς εἰς τὴν ὑμετέραν φιλίαν καὶ
 συμμαχίαν. Εγὼ δὲ σχεδὸν ἀνδρὸς τὴν ἀρ-
 χὴν, τὴν μὲν παύσασθαι τὴν τῆς πατρὸς
 διεφύλαξα· τούτῳ γὰρ ἔχουσιν τὴν ἑαυ-
 τῶν· τοῖς δὲ παλαιῶν ἀποφύγετε. οἱ
 γὰρ καὶ τὴν ἐκ πυρὸς βάσαιον ἐμοὶ μάλ-
 λον ἢ ἐκείνῳ παύσασθαι. Αἰνέου γὰρ αὐτοῦ
 δαίμονος ἡμῖν θυγατέρα διώσθαι, καὶ συνοικισ-
 θῆναι τοῖς ὅλοις, διδόντες ὁρᾶσθαι μὲν τῶν
 παλαιῶν ἀπὸ πολλοῦ ἀνδρῶν ἀφ' ἡμῶν πό-
 λεις, μὲν δὲ τῶν παλαιῶν ἀποφύγετε ποιεῖν,
 εἰ μετὰ τὴν τῶν παλαιῶν πόλεμον· το-
 σῶν ἀπὸ πολλοῦ τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν ἡ
 τῶν, ὡς πλείους μὲν καὶ περὶ τῶν καὶ ναυίχαις
 δυνάμεις τῶν ἄλλων συμμαχῶν, ἡγεμονί-
 ας μὲν ὑμῶν παρὲς Ἀντίοχον. πλείους δὲ
 χορηγίας συμβεβηκέναι παρὲς τῶν ὑμετέ-
 ρας χρεῖας, ἐν τοῖς αἰσχυροτάτοις καὶ εἰς
 πάντας δὲ τοῖς κινδύνους διδόντες μὲν αὐτοῖς
 ἀποφύγετε, μετὰ γὰρ τῶν ὑμετέρων ἡγε-
 μονίᾳ. ὅ δὲ τελευτῶν, ὑπεμείναντες συγ-
 κλεισθέντες εἰς αὐτὸν τὸν Πέρσῃ πολιορ-
 κῆσθαι καὶ κινδυνεύει ἅμα πρὸς τὸ βίου
 καὶ τῆς ἀρχῆς, ἀφ' οὗ τὴν παρὲς τὸν ὑμέ-
 τερον δῆμον εὐνοίαν. Ὡς δὲ ὑμᾶς, ὡς ἄνδρες
 Ῥωμαῖοι, πολλοὶ μὲν γενοῦνται αὐτοῦ, καὶ
 πάντας δὲ καὶ πλείους, ὅσοι λέγοντες ἀνδρῶν,

A Equidem in aliis rebus iure meo quo-
 cunque, sine pertinacia cuilibet ce-
 dam: in certamine verò amicitiae ve-
 strae & benevolentiae erga vos, nemo
 plane est mortalium à quo vinci me,
 pro mea virili, æquo animo sim pati-
 surus. neque dubito parentem meum
 si esset in viuis eadem quæ ipse dico
 fore dicturum. Nam & ille primus fer-
 me omnium Asiam Græciâque in-
 colentium, in amicitiam societatem-
 que vestram quum venisset, constan-
 tissima fide ad extremum finem vitæ,
 hanc seruauit: neque id animo dum-
 taxat, sed etiam factis. omnibus enim
 bellis quæ in Græcia gessistis pater in-
 terfuit: & ad illa, terrestribus nauali-
 bûsque copiis, vt nemo sociorum ve-
 strorum, vobis est auxiliatus: sed &
 commeatibus idem vos adiuuit pluri-
 mis, maximâque pro vobis pericula
 adiit: ac postremo cùm Boeotos ad
 amicitiam societatemque vestram
 hortaretur bello Philippico, in ipsis
 laboribus vitam finiuit. Huius ego re-
 gnum vt suscepi, voluntatem quidem
 & studium patris erga vos seruauit: ete-
 nim erant illa inexuperabilia: rebus
 ipsis meritisque superaui. tempora
 enim mihi magis quàm illi tribuerunt
 materiam, vt velut in ignes fides mea
 probaretur. Nam quum Antiochus
 filiam suam in matrimonium mihi
 dare vellet, & rebus omnibus mihi
 coniungi optaret, ciuitates extemplo
 restitueret, quæ defecerant à nobis,
 quiduis in posterum polliceretur, si
 bellum aduersus vos cum eo gerere-
 mus: tantum abfuit, vt quicquam eo-
 rum acciperemus, vt contra plurimis
 pedestrib. naualibûsque copiis quàm
 vllus sociorum vestrorum contra An-
 tiochum pro vobis steterimus: pluri-
 mis commeatibus, necessariis maxi-
 me temporibus vos adiuuerimus: om-
 nibus periculis absque vlla tergiver-
 satione, cum vestris ducibus, nos
 obiecerimus: postremo includi in vr-
 bem Pergamum sustinuerimus, atque
 in ea obsessi de vita simul & regno,
 propter constantem erga populum
 Ro. benevolentiam, simus periclita-
 ti. Quum igitur, Patres conscripti,
 multi vestrum spectatores fuerint eo-
 rum quæ dixi, omnes exploratum
 habeatis vera illa esse, æquum est,

parem & vos meritis nostris curam habere nostri. Esset enim res omnium indignissima, si Massanissam, qui non solum hostis vester aliquando fuerat, sed etiam ad extremum, cum paucis equitibus in castra vestra confugerat, quia vno contra Carthaginenses bello fidem seruasset, magnæ partis Africæ Regem constitueritis: Pleuratum vero nihil quicquam omnino de vobis meritum, eo solum nomine quod in fide mansisset, omnium totius Illyrici regulorum maximum constitueritis: nos verò, qui & ipsi & maiores nostri, in maximis pulcherrimisque inceptis vos adiuuimus, contemptui habueritis. Quid igitur est quod ego postulo? & quid tribui mihi à vobis æquum censeo? dicam equidem libere, quandoquidem exigitis hoc à me, ut quid sentiam vobis dicam. Si vobis sedet animo, partem aliquam terrarum cis montem Taurum, quæ Antiocho prius parebant, tenere; hoc verò est, quod omnium maxime optauerimus. sic enim regnum nostrum fore tutissimum existimamus, si vobis finitimi fuerimus: & potentia vestra frui quàm maxime potuerimus. Sed si alia vobis mens est, & vniuersa deceditis Asia; neminem digniorem esse cui belli præmiis cedatis quàm me, dicere ausim. At Hercule, honestius est ciuitates quæ seruiunt liberari. Ita, opinor, si ea audacia non fuerunt, ut cum Antiocho bellum aduersus vos gererent. sin autem hoc patrare sustinuerunt, multo est honestius, veris amicis gratias pro meritis referre, quàm eorum commodis consulere qui hostes vestri fuerunt. Vbi satis esset locutus Eumenes, templo exiit. & Regem & eius orationem benenolis animis Patres exceperunt: oratque illorum voluntas propensa ad bene de eo merendum quibuscunque rebus possent. Post hunc statuérat Senatus Rhodios introducere: sed quia non aderant quidam ex illa legatione, Smyrnæos vocarunt. Multa hi de sua beneuolentia & animo quem bonum & fidelem Romanis præsentī bello præstitissent, disseruerunt. Quoniam autem hæc de illis fama apud cunctos obtinet, omnium ciuitatum liberarum quæ in Asia sunt,

A δίχαροι ὅτι τὴν ἀρμύζουσαν πρὸς ἡμᾶς ποιεῖται πρὸς ἡμᾶς. καὶ γὰρ αὐτοὶ πάντων ἡμῶν δυνατάτοι, εἰ Μασσαγάσπην μὲν τὴν οὐ μόνον ὑποτάσσεται πολέμοις ὑμῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν λαμπρότητα καὶ φουρνίαν πρὸς ὑμᾶς μὲν τῶν ἰππέων τῶν, ὅτι καὶ ἕνα πόλεμον τὸν πρὸς Καρχηδονίους ἐτήρησε τὴν πίστιν, βασιλέα τῶν πλείστων μερῶν τῆς Λιβύης πεποιήκατε. Πλευράτην δὲ πρὸς ὑμᾶς μὲν ἀπλῶς οὐδὲν, ἀφ' οὗ λαμβάνει δὲ μόνον τὴν πίστιν, μέγιστον τῶν καὶ τῆς Ἰλνυρίδα δυναστῶν αἰσιν δειχάτε. ἡμᾶς δὲ τοῖς ὅλοις πρὸς ὑμᾶς τὰ μέγιστα καὶ κάλλιστα τῶν ἔργων ὑμῶν συγκατεργασμένοις πρὸς ὑμᾶς ποιεῖται. ἡ δὲ οὖν ὅτι τὸν πρὸς ὑμᾶς καὶ πῶς φημι δεῖν ὑμᾶς τυγχάνειν πρὸς ὑμᾶς ἐρῶ μὲν παρρησίας, ἐπὶ τῶν ὑμᾶς ἐξεκαλέσασθε πρὸς ὑμᾶς λέγειν ὑμῶν τὸ φαινόμενον. εἰ μὲν αὖτε κρίνετε ὡς τοῖς ἀφ' οὗ λαμβάνει τὴν Ἀσίαν, τὴν οὖν μὲν ἐπὶ τὰς τῶν Ταύρων, παρρησίας τὴν πρὸς ὑμᾶς ὑπὸ Ἀντιόχου τῶν καὶ μέγιστα βασιλείᾳ αὐτοῦ ἰδὲν ἡμῶν καὶ γὰρ ἀσφαλέστατα βασιλεύειν ὑμῶν γὰρ ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς ἀπολαμβάνομεν, καὶ μέγιστα μετέχοντες τῶν ὑμῶν ἀφ' οὗ λαμβάνει. εἰ δὲ τῶν μὴ κρίνετε ποιεῖν, ἀλλ' ἐκχωρεῖν τὴν Ἀσίαν ἐκχωρεῖς, ὅσον φημι διακρίνετε εἰς παρρησίας ὑμᾶς τῶν ἐκ τῶν πολέμων γενομένων ἀθλῶν, ἢ πρὸς ὑμᾶς. Νῆ Δία, κάλλιον ὅτι πρὸς ὑμᾶς δουλεύοντες ἐλάττωται. εἴγε μὴ μετ' Ἀντιόχου πολεμεῖν ὑμῶν ἐτόλμασθε; ἐπὶ δὲ τῶν ὑμῶν, πολλὰ κάλλιον, ὅτι πῶς ἀληθινὰ φίλοις πᾶσι ἀρμύζουσας χάριτας ἀποδίδοιαι μέλλοι, ἢ τοῖς πολεμίοις γενομένοις διερρατῶν. Οὐ μὲν οὖν Εὐμένους, ἰσχυρῶς εἰπὼν ἀπηλλάγη. ὅτι ὁ στωέδριον, αὐτὸν τε τὴν βασιλέα καὶ τὰ ῥητάτα φιλοφρονέως ἀπεδέχετο, καὶ πᾶσι δυνατὸν πρὸς ὑμᾶς εἶχεν αὐτὸν χαρίζεσθαι. Μετὰ δὲ τῶν, ἐβούλετο μὲν εἰσάγειν Ροδίους ἀφυσσεμῶντες δὲ πῶς τὴν πρὸς ὑμᾶς, εἰσεκαλέσθη τοῖς Σμυρναίοις. ὅτι πολλοὶ μὲν ἀπολογισμοὺς εἰσηγάγεον πρὸς τῆς αὐτῆς ὁμοίας καὶ πρὸς ὑμᾶς, ὡς πρὸς ὑμᾶς Ρωμαίοις καὶ τὸν ἐν τῶν πρὸς ὑμᾶς. οὗτος δὲ τῶν αὐτῶν δόξης ὁμοιογενέστερος, ὅτι γενομένης πάντων ἐκτελέσασθαι τῶν ἐπὶ τῆς Ἀσίας ἀντιστοιχομένων,

ὅτι αἰσχυρὸν ἡγούμεθα εἶναι τοὺς καὶ μέγας
 ἐκείνους λόγους. Ἐπὶ δὲ τοῖς εἰρηλοῖσι οἱ Ρό-
 διοι, καὶ βασιλεὺς παρσηνέκας μὲν παρὲς τῶν
 καὶ ἰδίας σφίσι περὶ ῥαγμάτων εἰς Ρωμαίους,
 παρὰ τοὺς εἰς τὸν παρὲς τῆς πατρὸς ἐπὶ μὲν
 ῥαγμάτων· ἐν ᾧ μέγιστον αὐτοῖς ἔφασκε γέ-
 γνηται σύμπλωμα καὶ τὴν παρσηνέειαν, παρὲς
 οὐκ οἰκιστάς. ὁ δὲ βασιλεὺς καὶ κατὰ καὶ
 κατὰ ἰδίαν, παρὲς τῶν αὐτοῖς ἀντιπεπλημέ-
 ναι τὴν φύσιν τῶν παρσηνέων. τῇ μὲν γὰρ
 αὐτῶν πατρὶδι δοκῶν τῶν καλλίστων εἶναι, καὶ
 μάλιστα παρὲς Ρωμαίοις. ὁ δὲ ὅτι ἂν ἂν Α-
 σίας Ἑλλήνας ἐλθόντων θύων, καὶ τυχεῖν
 τῆς αὐτονομίας, τῆς ἀπασιν ἀνδραγαθίας παρ-
 φιλεσάτης. Ἐγὼ μὲν δὲ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς, ἡ-
 κιστα τῶν συμφέρειν. φύσει γὰρ πᾶσαι μο-
 ναρχίαι, ὁ μὲν ἴσον ἐχθάρει, ζητεῖν δὲ,
 πᾶσαι, εἰ δὲ μὴν, ὡς πλείους, ὑποκρίνεται
 εἶναι σφίσι καὶ περὶ παρσηνέων. Ἀλλὰ καὶ παρ-
 οὔτων ὄντων τῶν παρσηνέων, ὅμως ἔφα-
 σκε περὶ παρσηνέων, ὅτι κατὰ τῆς παρση-
 σως οὐ πᾶσι πλείον ἔγμεις διώσασθαι πα-
 ρὰ Ρωμαίοις. Ἀλλὰ ὅτι δικαιοτέρα φαίνεται
 λέγοντες, καὶ συμφωρότερα πᾶσι ὁμολεγου-
 μένως. Εἰ μὲν γὰρ μὴ δυνατὸν ἦν ἄλλως
 ἔγμεις καὶ ἀποδοῦναι Ρωμαίοις, εἰ μὴ
 παρσηνέων αὐτῶν πᾶσι αὐτονομουμένας πόλεις,
 ἀπορεῖν εἰκὸς ἦν παρὲς τῶν ἐνέστων. ἢ γὰρ
 φίλον ἀληθινὸν εἶναι παρσηνέων, ἢ τῶν καλῶν καὶ
 κατὰ τοὺς αὐτοῖς ὁλησθῆναι, καὶ ὁ καλὸς
 τῶν ἰδίων παρσηνέων ἀμυνεσθῆναι καὶ κατὰ
 ὁλησθῆναι. εἰ δὲ ἀμφοτέρων τούτων ἰκανῶς ἔξε-
 σιν παρσηνέων πᾶσι αὐτοῖς παρὲς τούτου ἔξε-
 πορήσειεν; Καὶ μὲν ὡς παρὲς εἰς δύνανται πολυ-
 τελεῖ, πᾶσαι ἐνέσιν ἰκανῶς πᾶσιν, καὶ πλείων
 τῶν ἰκανῶν. καὶ γὰρ Λυκαονίαι, καὶ Φρυ-
 γίαι, τὴν ἐφ' Ἑλλησπόντου, καὶ τὴν Πισι-
 δικίαν, παρὲς δὲ τούταις Χερρόνησον, καὶ τὰ
 παρσηνέων τούταις τῆς Ἑγρώπης ἔξε-
 σιν ὑμῖν, οἷς αὐτοῖς βούλησθαι, δυνεῖσθαι. ὡν
 εἶναι ὅπως παρσηνέων παρὲς τὴν Ἑγρώ-
 πους βασιλείαν, διχαπλασίας αὐτῶν δύ-
 νανται ποιεῖν τῆς νῦν ὑπαρχούσης· παρ-
 οὔτων δὲ τούτων ἢ τῶν πλείων αὐτῶν παρ-
 μενέων, ὁ δὲ μὲν αὐτοῖς ἡμῶν τῶν ἄλ-
 λων διώσασθαι κατὰ δικαιοτέραν. Ἐξέσιν ἔγω,

A constantissimam in fide Romanis ser-
 uanda hanc fuisse, nihil arbitramur
 esse opus, ut quæ ab illis sunt dicta si-
 gillatim exponamus. Secundum hos
 Rhodij sunt ingressi. qui vbi pauca in
 medium attulere, quæ priuatim Ro-
 manis prætstitissent; mox ad sermo-
 nem de patria orationem suam retu-
 lerunt. Per quàm autem incommode
 illud sibi in hac legatione vsuuenisse
 dixerunt, ut cum eo Rege qui cum &
 publice & priuatim coniunctissimi
 sint, ipsa rerum natura ipsos commise-
 rit. patriæ namque suæ pulcherrimum
 illud videri & Romanis conuenien-
 tissimum, ut Græci qui in Asia sunt
 liberentur, & eam iuris æqualitatem
 consequantur, quæ omnibus mortali-
 bus est iucundissima. Eumeni verò &
 fratribus, nequaquam id esse commo-
 dum. Quippe ita natura comparatum,
 ut omne vnus imperium æqualita-
 tem iuris oderit: omnes autem, vel
 certè quàm plurimos, sibi esse subie-
 ctos, & dicto audientes cupiat. Ve-
 rumtamen licet hæc ita se habeant,
 quin sint quod tendant impetraturi,
 nullo modo dubitare: non quia maio-
 re gratia apud Romanos polleant,
 quàm Eumenes: sed quòd iustiora
 sunt quæ ipsi suadeant, & sine contro-
 uersia omnibus utiliora. Nam si non
 possent Romani gratiam meritorum
 aliter Eumeni referre, quàm traden-
 dis liberis ciuitatibus; merito difficilis
 & impedita præsens deliberatio
 censeretur. vel enim amici veri pa-
 rum habenda esset ratio; vel quod sit
 honestum & ipsis conueniens fore ne-
 gligendum, & rerum à se gestarum
 gloriam obscurandam atque depo-
 nendam. sed si vtrique rei prouideri
 abunde potest, quis amplius dubita-
 tioni superest locus? Enimuero ut in
 lauto conuiuium, suppeditant quæ om-
 nibus abundè sufficiant, & eo plura
 etiam. Lycaoniam enim Phrygiam
 ad Hellespontum, Pisidiam, item
 Chersonesum quæque circumiacent
 Europæ, dare quibus volueritis, vobis
 licet. Harum regionum vna quælibet
 adiuncta regno Eumenis, decem par-
 tibus maius quam nunc sit, illud effe-
 cerit. omnes verò aut pleræque,
 attributæ, quauis alia dominatio-
 ne regnum illius possunt reddere
 nihilo deterius. Licet igitur vobis

P. C. & amicos augere commodis, & instituti vestri gloriam non abiicere, neque deponere. Non est enim vobis idem actionum finis propositus, ac ceteris esse solet; verum longe diuersus. Alij omnes bella suscipiunt cupiditate impulsos populos subigendi, & occupandi vrbes, commeatus, naues. Vos ne istiusmodi egeretis, nunc effecistis, cum quicquid vbique est in orbe terrarum ditioni vestræ subiecistis. qua igitur re adhuc egetis? aut quid est, cui prouidere vos quàm diligentissimè oporteat? laus nimirum & gloria apud omne genus humanum: quæ res & parantur difficilior quàm alia; & partæ conseruantur difficilissime. Id ita esse sic facile intelligetis. Gessistis cum Philippo bellum, omniâque dura estis perpeffi, pro libertate Græciæ: hoc enim vobis proposueratis, & hoc præmij vnicum ex hoc bello retulistis; aliud omnino nihil. in quo tamen ipsi lubentius acquiescitis quàm in illis terribilibus pœnis, quas à Carthaginensibus exegistis. & merito quidem. Pecuniæ namque, communis est omnibus mortalibus possessio: honestas ac decus & quicquid ad laudem honorémque spectat, diis & iis hominibus qui ad illorum naturam proxime accedunt, conuenit. igitur omnium vestrorum operum gloriosissimum est libertas Græcis reddita. In hoc incepto, si quo cepistis pede perrexeritis, perueniet ad cumulum vestra gloria. sin autem illud neglexeritis, etiam ei quæ parta iam est nonnihil manifestò deceder. Nos igitur P. C. qui & in hoc instituto vobiscum conspirauimus, & maxima certamina & pericula vobiscum animo sincero adiimus, ne nunc quidem amicorū partes deseruimus; sed quæ existimabamus vobis conuenire & conducibilia esse, eorum ausi sumus cum ingenua libertate vos admonere; nihil aliud spectantes, neque pluris quicquam æstimâtes, quàm officium. Hæc quum dixissent Rhodij, modeste & pulchrè de rebus præsentibus visi sunt disseruisse. Post istos sunt introducti legati Antiochi, Antipater & Zeuxis; qui quum supplicantium & rogantium verbis essent vsi, Patres eius pacis conditiones quæ in Asia facta fuerat, comprobauerunt.

A ὦ ἄνδρες Ῥωμαῖοι, καὶ τοὶ φίλοι μεγα-
μερῶς σωματοποιήσαί, καὶ ὁ τῆς ἰδίας ὑπο-
στάσεως λαμπερὸν μὴ κατὰ βλάβην. οὐ γὰρ δὴ
ὑμῖν, καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις τ' αὐτὸ τέ-
λος τῶν ἔργων, ἀλλ' ἕτερον. οἱ μὲν γὰρ δι-
λαί πόμυτες ὁρμῶσι πρὸς τὰς πλεονεξίας, ὁρε-
γόμενοι ἢ κατὰ πρὸς φαντασίαν καὶ πλεονεξίαν πό-
λεως, χρημάτων, γὰρ ὑμᾶς δὲ πόμυται τῆς
ἀπορροδότητος πεποιήκατε, πόμυται τὰ καὶ τῆς
οἰκονομίας τελέεσθαι ὑπὸ τῶν ὑμετέρων
ἐξουσιῶν. τίνος οὖν ἐπὶ ἀπορροδότητι, καὶ τίνος
B αὐτὸ ἐπὶ δίοι ἀπορροδότησι ὑμᾶς ποιῆσθαι τὴν ὁ-
χρηστικότητα; δὴλον, ὡς ἐπαίνου καὶ δόξης
πρὸς ἀνθρώπους ἢ καὶ κτήσασθαι μὲν ἐστὶ
δυσχερὲστερον, κτησάμενοι δὲ διὰ φιλοτιμίαν
χαλεπώτατον. γινώσκετε δ' αὖτ' ὅτι λεγόμενοι οὐ-
τως. Επολεμήσατε πρὸς Φίλιππον, καὶ πόμυ-
ται ὑπεμείνατε χάριν τῇ Ἑλλάδι ἐλευθερίας.
ἔπο γὰρ ἀπορροδότητι, καὶ τῶν ὑμῖν ἀθλοῖν ἐξ ἐ-
κείνων ἢ πολέμου ἀπορροδότης, ἕτερον δ' ἀπλῶς,
ἐστὶν. ἀλλ' ὅμως διδουκίτε τούτῳ μάλλον, ἢ
C τοῖς κατὰ Καρχηδονίαν φοβεροῖς καὶ μάλα
δυσχερῶς. Τὸ μὲν γὰρ ἀργύριοι ἐστὶν χρυσὸν τι πόμυ-
ται ἀνθρώπων κτήμα. ὅτι καλὸν, καὶ πρὸς
ἐπαίνον καὶ τιμὴν αἰῶνος, γὰρ καὶ τῇ ἐξίστα τού-
τοις πεφυκέντων ἀνθρώπων ἐστὶ. τοιγαρὶν σιμωτά-
ται τῇ ὑμετέρῳ ἔργῳ ἢ τῇ Ἑλλάδι ἐλευθε-
ρίας. τούτῳ νῦν εἰ μὴ ἀπορροδότητι τ' ἀχέ-
λουτοι, τελειωθήσεται τὰ τῆς ὑμετέρας δόξης.
εἰ δὲ παρὶδῃτε, καὶ ὁ πρὸς ἐλευθερίαν
φανερῶς. Ἡμεῖς οὖν ὦ ἄνδρες, καὶ τῇ ἀπορ-
ροδότητι γρηγορῶς ἀντιτάξαι, καὶ τῇ μεγίστῃ
D ἀγῶνι καὶ κινδύνῳ ἀληθινῶς ὑμῖν μετεχ-
ρήστε, καὶ νῦν οὐκ ἐκκαταλείπομεν τῇ φίλων
τάξει. ἀλλ' ἄγε νομίζομεν ὑμῖν καὶ πρέπου-
σαν συμφοράν, ἢ καὶ ὡκνήσομεν ὑπομνήσασθαι μὲν
παρρησίας ὁδοῦς ποταμῶν καὶ ἄλλων, ἢ
δὲ πρὸς πλείονος ὁδοῦν ποταμῶν ἢ κατὰ
κοινὸν αὐτοῖς. Οἱ μὲν οὖν Ῥόδοι τούτοις
εἰπόντες, πᾶσι ἐδόχον μετείως καὶ χαλῶς
διειλέσθαι πρὸς τῇ ἀπορροδότητι. Ἐπὶ δὲ
τούτοις εἰσήγαγον τοὺς πρὸς Ἀντίοχον πρεσ-
βυτάς, Ἀντίπατρον καὶ Ζώξιν. ὧν μὲν ἀξιώ-
E σως καὶ ἀπορροδότης παρρησίας τοῖς Ῥο-
δοῖς, διδουκίαν τῆς γρηγορήσεως ὁμολογίας,
πρὸς τοῖς πρὸς τὴν Σικελίαν καὶ τὴν Ἀσίαν.

καὶ μετὰ πέντε ἡμέρας τῷ δήμῳ συνεπι-
 κρούσαντες, ἔτεμον ὅρκια πρὸς τούτων πρὸς
 τοὺς πρὸς ἑαυτοὺς Ἀντίπατρον. Μετὰ δὲ ταῦτα καὶ
 τοὺς ἄλλοις εἰσήγον, ὅσοι κέρησαν ἀπὸ τῆς
 Ἀσίας πρεσβύοντες, ὧν ἑπὶ βραχὺ μὲν διή-
 κουνον· ἅπαντες δὲ τὸ αὐτὸ ἐδύνατο ἀποκρι-
 σιν. αὐτὴ δὲ ἡμετέρα δέκα πρεσβύοντες ἔξα-
 ποσέλευσι, τοὺς ὑποφ' ἀπομύτων τ' ἀμφιστοι-
 ζομένῳ ταῖς πόλεσι διακρινόμενοι. δόντες
 ἃ ταῦτα πρὸς ἀποκρίσεις, μὲν ταῦτα κατέστη-
 σαν δέκα πρεσβύοντες, οἷς πρὸς μὲν τῶν καὶ
 μέγας ἐδύνατο τ' ἐπὶ τῇ πρὸς τὸν ὅλον
 αὐτοὶ διέλαιον, ὅτι οὐκ ἔστιν ἑπὶ ταῖς τ' Ταύ-
 ρου κατωκυώτων, ὅσοι μὲν ὑποφ' Ἀντίοχον
 ἐπάτησαν, τοὺς Εὐμενίδας δὲ διώκει, πλὴν Λυ-
 κίας καὶ Καρίας, τὰ μέρη τ' Μαγαδῶν πο-
 ταμῶν. ταῦτα ἃ Ροδίων ὑπάρχον. τ' πόλεων
 τῶν Ἑλληνίδων, ὅσαι μὲν Ἀπάλω φέρονται
 πετέλῃ, ταῦτα τ' αὐτὸν Εὐμενίδας τελεῖ. ὅσαι
 δὲ Ἀντίοχον μόνον, ταῦτα ἀφ' αὐτοῦ τ' φέρονται.
 δόντες δὲ τοὺς τύπους ταῖς ὑποφ' τῆς ὅλης
 διακρίσεως, ἔξέπεμπον τοὺς δέκα πρὸς Γραῖον
 τ' ὑπατοὶ εἰς τὴν Ἀσίαν. Ἡδὴ δὲ πύτων δια-
 κρινόμενοι, πρὸς τὸν αὐτοῦ οἱ Ροδῖοι πρὸς
 τὸν σύγκλητον, ἀξιωματικὸς πρὸς Σόλων τ' Κι-
 λικίων· ἀφ' οὗ τ' συνέβαιεν ἔφαθαι κατὰ
 καὶ αὐτοῖς, πρὸς τὸν πόλεως ταύτης. εἰ
 γὰρ Ἀργείων ἀποικίαι Σολῆς, κατὰ τὸν καὶ Ρο-
 δῖοις· ὅς ὧν ἀδελφικῶς οὖσαν ἀπεδείκνυνται
 τὴν συνέβαιεν πρὸς ἄλληλους· ὧν ἕνεκα δι-
 κηνοὶ ἔφαθαι εἰ) τυχαῖν αὐτοῖς τ' ἐλθούσας
 ὑποφ' Ῥωμαίων, ἔχει τῆς Ροδίων χάριτος. ἡ
 ἢ σύγκλητος ἀφ' αὐτοῦ πρὸς τούτων, εἰσι-
 καλέσας τοὺς καὶ Ἀντίοχου πρεσβύοντες· καὶ
 ὅ μὲν πρὸς τὸν ἐπέταττε πάσης Κιλικίας ἐκ-
 χωρεῖν τ' Ἀντίοχον. οὐ πρὸς διχομύτων δὲ τῶν
 πρὸς τ' Ἀντίπατρον, ἔχει ὁ πρὸς τὰς συνε-
 κρίας εἰ), πάλιν ὑποφ' αὐτῶν τ' Σόλων ἐποιεῖ-
 τ' τ' ἀφ' οὗ. φιλοφρονεῖ τ' πρὸς τὸν διεφθαρμέ-
 νον τῶν πρεσβύτων, τοὺς μὲν ἀπέλυσαν·
 τοὺς δὲ Ροδῖοις εἰσκαλεσάμενοι, διεσάφην τὰ
 συνεπιμύθια πρὸς τὸν πρὸς τ' Ἀντίπατρον, καὶ
 πρὸς πετέλῃ, ὅτι πρὸς ὑπομνήσιν, εἰ πρὸς
 τῶν τῶν καὶ Ροδῖοις. τῶν δὲ πρεσβύτων
 διδοκρινόμενοι τῇ φιλοφρονείᾳ τ' συκλήτης, καὶ
 φασκόντων ὅτι ἐπὶ πρὸς ζητούν. ταῦτα μὲν

A & quum paucos post dies etiam popu-
 lus eam iussisset esse ratam, cum Anti-
 patro foedus iecerunt, quo pacta illa
 confirmabantur. Secundum hæc alios
 introduxerunt, qui ex Asia Legati ve-
 nerant. quibus raptim auditis, idem
 omnibus responsum dederunt, quod
 fuit huiusmodi: decem legatos sena-
 tum esse missurum ad controuersias
 inter ciuitates disceptandas. Hoc da-
 to responso, mox decem legatos de-
 creuerunt, quorum arbitrio permessa
 est rerum particularium administra-
 tio. de summa rerum ipsi constitue-
 runt: ut è cis Taurum montem inco-
 lentibus populis, qui Antiocho Re-
 gi quondam paruissent, Eumeni at-
 tribuerentur, præter Lyciam Cariam-
 que usque, ad Mæandrum amnem;
 ea ciuitatis Rhodiorum essent. è ci-
 uitatibus Græcanicis, quæ Attali sti-
 pendiarie fuissent, hæc liberæ atque
 immunes essent. hæc totius admini-
 strationis formulas ubi dedere Pa-
 tres decem legatis, in Asiam eos ad
 Gnæum consulem proficisci iusse-
 runt. Omnibus deinde rebus com-
 positis, accedunt iterum legati Rho-
 dij ad Senatum, & de Solis vrbe quæ
 in Cilicia est, cum iis agunt: nam pro-
 pter generis communionem sui esse
 officij, ut ciuitati illi consulant. Argis
 & illos sicut sese oriundos esse: ab ea
 germanitate fraternam inter ipsos vi-
 gere charitatem. æquum igitur esse
 ut Solenses gratiâ Rhodiorum nixi,
 libertatem à populo Rom. impetra-
 rent. His auditis vocati sunt à Patri-
 bus Antiochi legati: ac principio qui-
 dem imperatum à Senatu ut omni
 Cilicia Antiochus excederet. quod
 quum recusaret Antipater, & foedera
 testaretur aduersus quæ istud esset;
 iterum Patres de Solis cum eo ege-
 runt. qui quum huic postulato sum-
 ma vi reniteretur, Senatus eo dimis-
 so Rhodios vocat, & quomodo eor-
 um petitio ab Antiocho esset exce-
 pta, significat: deinde hæc verba Pa-
 tres adiiciunt; si utique decretum
 hoc à Rhodiis esset, Senatum quid-
 uis esse facturum. postquam osten-
 dissent legati, hoc tantum Senatus
 studium satis sibi esse, dixissentque
 nihil amplius se postulare, in eodem

Idem ut
 patet
 Eumeni
 quæ
 Antiocho
 tantum,

statu Soli manserunt. Sub id verò tempus quo decem legati, & alij qui ex Asia missi fuerant, profectiōem ab urbe parabant, Brundisium in Italiam Publius Scipio & Lucius appulerunt, qui dimicatione nauali Antiochum vicerant: atque hi paucos post dies triumphantes Romam sunt inuecti.

XXVI.

Amynder in regnum restitutus legatos mittit ad Scipiones Ephesum.

Expediitio Ætolorum qua subiiciunt sibi Amphilochiam, Aperantiam, & Dolopiam.

Quomodo Ætoli Antiocho deuictis suis fortunis desperantes, opera Atheniensium & Rhodiorum sunt usi ad molliendam Romanorum iram aduersus se.

Rex Athamanum Amynder, recuperata possessione tuta, ut rebatur, sui regni, legatos Romam misit, & ad Scipiones in Asiam: adhuc enim Ephesi morabantur: partim excusans sese, quod per Ætolos in regnum esset restitutus: partim Philip-pum incusans. præcipue vero Romanos rogabat, ut se in societatem reciperent. Ætoli opportunum tempus nactus sese rati ad recuperandam Amphilochiam, & Aperantiam, expeditionem in ea loca suscipiunt. Itaque postquam exercitum ex vniuerso populo Nicander Prætor congregasset, in Amphilochiæ fines impressionem faciunt. Quum plerique horum voluntati se dedidissent, in Aperantiam transierunt. ea quoque ultro se dedente, in Dolopiam duxerunt. Hi aliquandiu speciem ostenderunt hominum qui essent restituri, fide Regi Philippo seruata. cæterum posteaquam ob oculos sibi posuerunt quæ Athamanibus acciderant, & Philippi

A ὅτι τῆς ὑποκειμένων ἔμεινεν. Ἡδὴ ὅτε αἰαζυγὴ τῆς δέκα, καὶ τῶν ἄλλων πρεσβυτέρων ὄντων, κατέπλευσεν τῆς Ἰταλίας εἰς Βρεντήσιοι, οἵ τε πρὸς τὸ Σκηπίωνα καὶ Λόκιον, οἱ τῇ ναυμαχίᾳ νικήσαντες τὸν Αντιόχον. οἱ καὶ μετὰ πέντε ἡμέρας, εἰσελθόντες εἰς τὴν Ρώμην, ἦσαν θριαμβοῦν.

Κς.

Β Αμυνάνδρου μὲν τὸ ἀναλαβεῖν πλεὺς δὲ χεῖρ πρεσβεία πρὸς τοῦ Σκηπίωνα.

Αἰτωλῶν στρατία καὶ καταδύλωσις Ἀμφιλοχίας, Ἀπεραντίας, Δολοπίας.

C Πῶς Αἰτωλοὶ νικηθέντος Αντιόχου δυσελπίσαντες διὰ τῆς τῆς Ἀθηναίων καὶ Ρωμαίων μεσιτείας παραιτοῦνται πλεὺς ὀργὴν τῆς Ρωμαίων.

O ΤΙ Αμυνάνδρος ὁ τῶν Ἀθαμανῶν βασιλεὺς, δοκῶν ἤδη πλεὺς δὲ χεῖρ αἰωληφέναι βεβαίως, εἰς Ρώμην ἐξέπμπει πρεσβυτάς, καὶ πρὸς τοὺς Σκηπίωνα εἰς τὴν Ἀσίαν ἐπὶ γὰρ ἦσαν πρὸς τοὺς καὶ τὸν Εφῶν τόποις. τὰ μὲν, ἀπλοχρῆμος, ὅς δοκεῖν δι' Αἰτωλῶν πεποιθὼς τὸ καθεῖναι τὰ δὲ, κατηγερῶν τοῦ Φιλίππου. ὅς ὅτι πολὺ, πρὸς καλὰν πρὸς δὲ καλὰν πάλιν αὐτὸν εἰς τὴν συμμαχίαν. Οἱ δ' Αἰτωλοὶ νομίσαντες ἔχειν δι' αὐτὴν κατὰ τὴν πρὸς τὸν Ἀμφιλοχίαν, καὶ τὴν Ἀπεραντίαν αἰακτικῶς, πρὸς ἑαυτοὺς στρατεύειν εἰς τοὺς πρὸς τὴν αἰακτικὴν τόποις. ἀφ' ὧν δὲ Νικάνδρου τοῦ στρατηγῶν πόρδημοι στραταί, εἰσβαλόντες εἰς τὴν Ἀμφιλοχίαν. τῶν δὲ πλείων αὐτοῖς ἐχθρότην πρὸς ἑαυτοὺς αἰσθάνων, μετὰ τὸν εἰς τὴν Ἀπεραντίαν. καὶ τούτων ὅτι πρὸς τὴν αἰακτικὴν, ἐστράτευσαι εἰς τὴν Δολοπίαν, ὅτι δὲ βραχυὸν μὲν πᾶσι χρόνοι ὑπέδουσαι, ὡς αἰτι-ποινομένοι, τηρήσαντες τὴν πρὸς Φίλιππον πίστιν. λαβόντες ὅτι πρὸς ὀφθαλμοῖς τὰ πρὸς τοὺς Ἀθαμανίας καὶ τὴν τοῦ Φιλίππου φυγὴν,

παχέως μετενόησαν, καὶ προσέθεντο πρὸς τοὺς Αἰτωλοὺς. Ἰερομόνης δὲ τὸ τὸ πρᾶγμα τῶν Ἀργείας τοιαύτης, ἀπήγαγε τὴν στρατιάν ὁ Νικάνδρος εἰς τὴν οἰκίαν, δοκῶν ἡσφράσας τὰ καὶ τὴν Αἰτωλίαν τοῖς πρῶτοις ἀνέροις καὶ τοῖς τοῖς. ὅ μὴδὲνα διώσασθαι κακῶς ποιεῖν τὸν χρόνον αὐτῶν. Ἀρτί ὅ τούτων συμβεβηκότων, καὶ τὴν Αἰτωλίαν ὅτι τοῖς γεραιόσι φρονημαλίζομενοι, προσέπιπτε φήμη πρὸς τὸ καὶ τὴν Ἀσίαν μάχης, ἐν ἣ γνόντες ἡγεμόνοι ὁλοκαυρῶς τὸν Ἀντίοχον, αὐτῶς ἀνέτρεψαν τὰς ψυχὰς. ὡς δὲ τὸν Ἀντίοχον ἐκ Ρώμης ὁ Δαμοτέλης, τότε πόλεμον αἰνέειν δέσποιν ἡμεῖς καὶ ἡμεῖς, καὶ τὸν Μάρκον, καὶ τὸν διωάμενον ἔχοντες ἐπ' αὐτοῦ. τότε δὲ πρῶτον εἰς ἀμφοτέρωθεν ἐνέπιπτον, καὶ διηπόρου πῶς δὴ χρῆσασθαι τοῖς ὅτι φρεσὶν τοῖς πρᾶγμασι. ἔδοξε οὖν αὐτοῖς πρὸς τε Ροδίους πέμπειν, καὶ πρὸς Ἀθηναίους, ἀξιουμένους καὶ πρὸς Ἀλεξανδρινούς πρὸς αὐτοῖς εἰς τὴν Ρώμην, καὶ πρὸς Ἀθηναίους τὴν ὁρμήν τὴν Ρωμαίων, ποιήσασθαι ἵνα λύσι τὸ πρῶτον κακῶν τῇ Αἰτωλίᾳ ὁμοίως ὅ καὶ πρὸς αὐτοῖς ἐξέπιπταν πάλιν πρὸς αὐτοὺς εἰς τὴν Ρώμην, Ἀλέξανδρον τὸν Ἰσκιὸν ὅτι καλούμενοι, καὶ Φανέας. οὖν δὲ τούτοις Χάροπα, ἐπὶ δὲ Ἀλυπὸν τὸν Ἀμβρακίωτον, καὶ Λύκωπον.

KZ.

Πῶς Ρωμαῖοι Ἀμβρακίαν πολιόρκειν ἐπεχείρησαν συμβουλευσάντων Ἡπειρωτῶν.

Γῶς ἀλόντων ἐν Ἡπείρῳ τειῶν ὅς Αἰτωλίας πρεσβυτέρων, εὐδὲς αὐτῶν τῇ πρᾶσιν πλεονεξία τῶν πόματον σιμῆρην.

ΟΤΙ τὸν Ἀντίοχον πρὸς τὴν στρατιάν τὴν Ρωμαίων ὅς Ἡπείρου πρεσβυτέρων, ἐκινολογῆτο τούτοις πρὸς τὸν Αἰτωλοῖς στρατίας. τὸ δὲ πρὸς αὐτοῖς στρατεύειν ὅτι τὸν Ἀμβρακίαν συμβαλόντων (σιμῆσαι γὰρ τότε πολιτεύεσθαι τὸν Ἀμβρακίωτον μετὰ τῶν Αἰτωλῶν) καὶ φερόντων ἀπολο-

A fugam; citò pœnitentia ducti, Ætolis se coniunxerunt. Vbi Ætolis cuncta ex animo processissent, Nicander exercitum domum reduxit; adiectione harum gentium & locorum, securitati Ætoliz probe consultum existimans: ita ut hostiliter in eius fines incursionem facere nemo posset. Vix hæc erant peracta, cum Ætolis successu rerum suarum ferocientibus, fama affertur de pugna in Asia pugna totis viribus, qua esset penitus fusus Antiochus; quæ res eorum animos vehementer iterum terruit. Mox ut Damoteles ab Roma rediit, & manere ipsis bellum renuntiavit, Marcum quoque Fulvium Consulem iam cum exercitu belli gerendi causa traicisse: tum enim inopia consilij laborare, & qua ratione imminetis belli molem sustinerent anxij dubitare. Visum igitur ipsis faciendū, ut ad Rhodios & Athenienses mitterent, eosque rogarent & hortarentur ad legatos suâ gratiâ Romam mittendos: qui Romanorum iram deprecari, instantibus malis Ætoliam aliquo modo liberarent. ipsi quoque à se pariter Romam proficisci legatos iusserunt, Alexandrum cognomine Ilium, & Phæneam: cumque his Charopem, nec non Alypum Ambraciensem, & Lycopum.

XXVII.

Quomodo Romani legatorum Epirotarum secuti consilium Ambraciam obsidere ceperint.

Quomodo captis in Epirotibus Ætolorum legatis, avaritiam unius illorum horrendam casus adiunxerit.

VENERANT ad Consulem Romanum ex Epiro legati. cum iis consultabat Fulvius de sua adversus Ætolos expeditione. illis placebat Ambraciam aggredi: (nam ea tempestate Ambracienses Ætolico concilio sese contribuerant:) cuius senten-

tiæ rationes hac afferebant : siue ad certamen descendere Ætoli vellent, pulcherrimos circa campos ad dimicandum esse : siue metu detrectarent certamen , facilem eius vrbis expugnationem fore, abundare enim regionem copia materiæ ad belli vsus, & opera facienda, & Arethontem amnem præter ipsa mœnia fluere, tum ad comportanda quæ castrensi vsui sunt necessaria per anni tempus , (æstas enim erat) opportunum , tum operibus etiam munimento futurum. Cos. probato hoc legatorum consilio , castra mouet, & per Epirum Ambraciam ducit. eò vt ventum , non audentibus Ætolis contra prodire , Fuluius urbem circumit, situm diligenter obseruans, & magno studio oppugnationem illius vrget. At qui Romam missi fuerant legati, à Siberto Petrati filio in Cephallenia deprehensi, Charandrum sunt deducti. Epirotis principio placuit Buletum eos transferre, & diligenter custodire. deinde lapsis aliquot diebus , pretium ab iis exegerunt, quoniam bellum sibi esset cum Ætolis. Porro autem Alexander legationis huius princeps , omnium Græcorum erat ditissimus: cæteri non erant illi quidem inopes, censum tamen longe minorem dicto viro habebant. Initio iussère eos Epirotæ quina talenta dare. id vero reliqui plane non abnuere , sed vltro etiam optare ; vt qui salute sua nihil antiquius haberent. Alexander contra negare se facturum ; magnam enim sibi eam pecuniam videri. qui etiam noctes insomnes ducens, secum lamentabatur, si quinque talentorum summa sibi esset pendenda. Epirotæ providentes quod futurum erat, & admodum solliciti ne Romani, cognitò eos detenuisse legatos ad se missos, per literas cum ipsis agerent, & captiuos iuberèt missos facere ; remissa pretij parte, terna talenta à captiuis exigebant. Quam conditionem cum cæteri lubente animo accepissent, datis prædibus domum redierunt. Alexander verò amplius talento se daturum negauit ; id quoque multum esse : ac tandem spreta salute sua in carcere mansit : homo senex, ducentorum amplius talentorum censum habens :

A γομους, ὅστις καὶ πρὸς τὸ μάχεσθαι τοῖς
 στρατοῖς, εἰς τὴν βούλησιν συλ-
 λαίνην Αἰτωλοῖ, καλλίσους ἐῖ) τοῖς συμ-
 βαῖνι πρὸς τὸν περὶ τὴν πόλιν· καὶ ἀ-
 ποδιδῶσι, εὐφρῶς αὐτὴν καὶ πρὸς πο-
 λιορκίαι· καὶ γὰρ ἄφρονοι ἔχον τὴν χώραν εἰς
 χρεῖαι, πρὸς τοῖς ἔργοις τοῖς ἀποδιδῶσι· καὶ τὸ
 Ἀρέστον καὶ τὸν ῥέοντα πρὸς τὴν πόλιν συνερ-
 γήσιν, πρὸς τοῖς ἔργοις τοῖς ἀποδιδῶσι, ἀ-
 τι χρεῖαι ὄντες, καὶ πρὸς τὴν ἔργον ἀσφάδην.
 Δοξάντων ὅτι τὸν περὶ τὴν πόλιν καλῶς συμβου-
 λῶν, αἰαζόμενος ὁ στρατηγός, ἦγε διὰ τῆς
B Ἡπείρου τὸν στρατὸν ἐπὶ τὴν Ἀμβρακίαν. ἀφικέ-
 μενος δὲ, καὶ τὴν Αἰτωλὴν οὐ τελευτῶντων ἀπομ-
 τῶν, πρὸς τὴν πόλιν, καὶ ἐνέργειαν τὴν
 τὴν πολιορκίας φιλοτίμως. Καὶ οἱ εἰς τὴν Ρώμην
 ἀποστέλλοντες πρὸς τοῖς, πρὸς τὴν πόλιν, κα-
 τήρησαν εἰς Χάρακρον. τοῖς δὲ Ἡπειρώταις
 ἔδωκεν, τοῖς μὲν στρατοῖς εἰς Βυλῆτον ἀποδιδῶσι,
 καὶ φυλάττειν ἐπιμελῶς τοῖς ἀνδράς· μὲν δὲ
C πρὸς ἡμέρας ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν λύβρα, διὰ τὸ
 πόλεμον ὑπάρχον σφίσι πρὸς τοῖς Αἰτω-
 λούς. Συνέβαινε δὲ τὸ μὲν Ἀλέξανδρον πλε-
 σσύνωτον ἐῖ) πρὸς τὴν Ἑλλάδα· τοῖς ὅτι λοι-
 πούς οὐ κατεστῆναι τοῖς βίοις· πολὺ δὲ λείπε-
 σθαι τὸν περὶ τὴν πόλιν τῆς ὑσίας. καὶ τὸ μὲν
 πρὸς τοῖς, ἐκείνοις ἔχοντες ἀποδιδῶσι πέντε
 πάλαντα. ὅτι δὲ τοῖς μὲν ἀνδράσι ἐδ' ὅλως ἀ-
 πήρεσκεν, ἀλλ' ἐβούλοντο· πρὸς πλείους ποι-
 νῆμοι τὸν σφῶν αὐτῶν ὀφειλῆαι. ὁ δὲ Ἀλέ-
 ξανδρος ἔκ αὐτῶν ἔφη συλῶσθαι· πολὺ γὰρ ἐῖ)
D τὸν ἀργύριον φαίνεσθαι· καὶ τοῖς ἀνδράσι ὅτι
 πρὸς διωλοφύρετο πρὸς αὐτοὺς, εἰ δέποιε πίν-
 τε πάλαντα καὶ ἀλλάγειν. οἱ δὲ Ἡπειρώταις
 περὶ τὴν πόλιν τὸ μέλλον, καὶ ἀποδιδῶσι, μὴ
 γινόντες οἱ Ρωμαῖοι, ὅτι πρὸς τοῖς πρὸς
 αὐτοὺς κατεστῆναι, καὶ πέντε πάλαντα πα-
 ρακαλῶσι, καὶ καλῶσι ἀποδιδῶσι τοὺς ἀνδράς,
 συλῶσθαι, τρία πάλαντα πάλιν ἀπὸ τῶν
 ἔχοντες. Ἀσμένως ὅτι τὸν ἀλλοι πρὸς τοῖς ἀνδράσι,
 ὅτι μὲν διεκλυθέντες ἐπὶ τὴν πόλιν. ὁ δὲ Ἀλέ-
 ξανδρος, ἔκ αὐτῶν ἔφη δίδωσι πάλιν πάλαντα
E καὶ γὰρ τὴν ἐῖ) πολὺ· καὶ τέλος ἀποδοῖς αὐ-
 τοῖς, ἐμμένει ἐν τῇ φυλακῇ· πρὸς τοῖς ἀνδράσι
 ὅτι πρὸς, πλείονων ἢ ἀποδοῖς πάλαντα ἔχον

fuerat, finem nullum faciebat Ambracienſes monendi, hortandi, ut ſaluti conſulerent ſux: quæ non longe petenda iſtis eſſet, ſi modò ſaniora vellent inire conſilia. Qui quum perſæpe muris ſuccederet, deque iis rebus colloqueretur, placuit Ambracienſibus Amynandrum in urbem vocare; quod & Conſul Regi permittit ut faceret. Et ille quidem oppidum ingreſſus, de præſenti negotio cum Ambracienſibus colloquebatur: interea verò legati Athenienſium & Rhodiorum aſſidue Romanum Imperatorem conuenire, variâque oratione illum aggredi, quò iram eius mollirent. Damoteli verò & Phænex ſuggellit aliquis, ut C. Valerium impenſius colerent. hic M. Lævini filius erat, qui primus cum Ætolorum gente ſocietatem pepigerat; Marci conſulis frater, matre genitus eadem; iuuenis alioquin gnauus atque eximie induſtrius; quo præcipuè nomine apud Coſ. gratia pollebat: qui rogatus à Damotele, ſuique maxime operis id eſſe ratus, ſibiſque conuenire, ut Ætolorum patrociniū ſuſciperet; omne ſtudium atque contentionem animi adhibebat, quò eam gentem tot malis circumſtantibus eriperet. eſtque tandem id negotium omnibus acriter connitentibus ad exitum perductum. Ambracienſes enim à Rege compulſi, Romano Conſuli ſe permiferunt, & pacti ut ſine fraude abirent Ætoli, urbem tradiderunt: id primum ab iis eſt exceptum, fidem erga ſocios ſeruantibus. Marcus verò, his legibus pacem cum Ætolis fieri conſenſit: VT DVCENTA EVBOICA TALENTA PRÆSENTIA ROMANI AB ÆTOLIS ACCIPERENT: TRECENTA PER ANNOS SEX PENSIONIBVS ÆQVIS. CAPTIVOS PERFVGASQUE OMNES QVI APVD IPSOS ESSENT, INTRA PROXIMOS SEX MENSES SINE PRETIO REDDERENT ROMANIS:

A αὐτῶν πρῶτον, εἶχον τὸν Ἀμβρακικῶν, παρὰ
ἐκκαλῶν σὺν σφας ἀδύς (εἶ) δὲ τὸ τοῦ
μαχεῖν, εἰς βουλὰς οὐκ αὐ-
τῶν. πλεονάκεις δὲ πρὸς τελευτῶντες αὐτῶν. ὡς
τείχεα, καὶ ἀφ' ἀλεγεινότητος αὐτῶν, ἔδοξε
τοῖς Ἀμβρακικῶν εἰσκαλέσασθαι τὸν Ἀμύ-
νανδρον εἰς τὴν πόλιν· τὸ δὲ στρατηγὸς οὐκ ἔ-
χοντος τὸν βασιλῆα τὸ εἰσοδόν, ὥστε μὴ οὐκ
εἰσέλθων διελγὲς τοῖς Ἀμβρακικῶν. ὥστε
τῶν ἐρεσῶν. Οἱ δὲ τῶν Ἀθηναιῶν
καὶ τῶν Ροδίων πρέσβεις, λαμβάνοντες εἰς τὰς
B χεῖρας τὸν στρατηγὸν τῶν Ῥωμαίων, καὶ ποι-
κίλως ὁμιλοῦντες, πρῶτον ἐπιμαρτυροῦν τὴν
ὀργὴν αὐτῶν. τοῖς δὲ αὐτοῖς τὸν Δαμοτέλη καὶ
Φαίνα, ὑπέπατο πρὸς, ἔχοντες καὶ παραπείθον
τὸν Γάιο Οὐδέμειον. ὥστε δὲ τὸν Μάρκου μὴ
ἔχειν, τὸ πρῶτον σιωπῶντες πρὸς Αἰτωλοῦς
τὴν συμμαχίαν· Μάρκου δὲ τὸ τότε στρατη-
γῶν, ἀδελφὸς ἐκ μέρους· ἄλλως δὲ πρὸς
ἐν ἔχον νεανικῶν, ἢ μάλιστα τῶν τῶν στρα-
τηγῶν πισυρόμενος ὡς ὅς τῶν ἀκλῆδεις ὑπὸ
C τῶν αὐτῶν Δαμοτέλη, καὶ νομίσας ἴδον (εἶ) ὅ
πρῶτον, καὶ κατὰ αὐτῶν τὸ πρῶτον
σα τῶν Αἰτωλῶν, πῶσαν εἰσφέρειν ἀπο-
διδόν καὶ φιλομῖαν ἐξελείπειν ἀποδίδον τὸ
ἔθνος ἐκ τῶν πρὸς ἐρεσῶν κακῶν. ἐργῶς δὲ
πρὸς τὸν πρῶτον πρῶτον τὸν φιλομῖαν, ἔ-
λαβε τὸ πρῶτον συντέλειαν. οἱ μὲν γὰρ Ἀμ-
βρακικῶν πιαδίντες ὑπὸ τῷ βασιλεῶς, ἐπέ-
βησαν τὰ κατὰ αὐτοῖς ὡς στρατηγῶν τῶν Ῥω-
μαίων, καὶ πρὸς τὴν πόλιν, ἐφ' ἧς τοῖς Αἰ-
τωλοῖς ὑποσπιδίδας ἀπὸ τῶν. τῶν γὰρ ὑφεί-
D λοντο πρῶτον, πρῶτον τὸ πρὸς τοῖς συμ-
μαχοῖς πρὸς. Οὗτοι δὲ Μάρκος συγκατέτετο τοῖς
Αἰτωλοῖς ὅτι οὕτως κοινῶς τὰς ἐξελεί-
ους· ΩΣΤΕ ΔΙΑΚΟΣΙΑ ΜΕΝ
ΕΥΒΟΙΚΑ ΤΑΛΑΝΤΑ ΠΑ-
ΡΑΧΡΗΜΑ ΛΑΒΕΙΝ. ΤΡΙΑΚΟ-
ΣΙΑ Δ' ΕΝ ΕΤΕΣΙΝ ΕΞ, ΠΕΝ-
ΤΗΚΟΝΤΑ ΚΑΘ' ΕΚΑΣΤΟΝ
ΕΤΟΣ. ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΘΗΝΑΙ
ΔΕ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΑΙΧΜΑΛΩ-
ΤΟΥΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΑΥΤΟΜΟ-
ΛΟΥΣ ΡΩΜΑΙΟΙΣ ΑΠΑΝΤΑΣ
ΕΝ ΕΞ ΜΗΣΙ ΧΩΡΙΣ ΛΥΤΡΩΝ·

ΓΟΛΙΝ ΔΕ ΜΗΔΕΜΙΑΝ ΕΧΕΙΝ Α
 ΕΝ ΤΗ ΣΥΝΠΟΛΙΤΕΙΑΙ, ΜΗ-
 ΔΕ ΤΙΝΑΣ ΜΕΤΑ ΤΑΥΤΑ
 ΠΡΟΣΛΑΒΕΣΘΑΙ ΤΟΥΤΩΝ, Ο-
 ΣΑΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΤΙΤΟΥ ΚΟΙΝ-
 ΤΙΟΥ ΔΙΑΒΑΣΙΝ ΕΑΛΩΣΑΝ
 ΥΠΟ ΡΩΜΑΙΩΝ, Η ΦΙΛΙΑΝ
 ΕΠΟΙΗΣΑΝΤΟ ΠΡΟΣ ΡΩ-
 ΜΑΙΟΥΣ· ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΟΥΣ ΔΕ
 ΠΑΝΤΑΣ ΕΚΣΠΟΝΔΟΥΣ
 ΕΙΝΑΙ ΤΟΥΤΩΝ ΤΩΝ ΣΥΝ-
 ΘΗΚΩΝ. Ταῦτα μὲν οὖν ὑπετυπώ-
 δη τότε κεφαλαιωδῶς ὡς τὸ ἀγαλῶσιον.
 ἔδω δὲ τέστις, ὡς ἔστι μὲν διδασκόμεναι τοῖς
 Αἰτωλοῦς· μετὰ δὲ ταῦτα γίνεται τῇ ἀ-
 ναφορῇ ἐπὶ Ρωμαίους, οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι
 καὶ Ρόδιοι, πρὸς μὲν αὐτοῖς, κεραδοκίμως
 τὴν τῶν Αἰτωλῶν ἀπόφασιν. οἱ δὲ ὡς τὸν
 Δαμοτέλη ἐπὶ μελῶσι, διεισάφουσι τοῖς
 Αἰτωλοῖς ὡς τῶν Συγκυρηνῶν. τοῖς
 μὲν οὖν ὅλοις διδόντων· καὶ γὰρ ἐν αὐτοῖς
 ἀπομνηστεύει τὸν τῶν περὶ δόξας· ὡς δὲ
 τῶν πόλεων τὸ πρὸς τὴν συμπολιτευομένων
 αὐτοῖς ἀπορήσασιν ἐπὶ ποσὴν, τέλος συλ-
 λαττόμενοι τοῖς περὶ τῶν Αἰτωλῶν. ὁ δὲ Μάρκος
 ὡς λαβὼν τὴν Ἀμβρακίαν, πρὸς μὲν Αἰτω-
 λούς ἀφῆκεν ὑποσπίδους· περὶ δὲ ἀγάλαμα,
 καὶ τοῖς ἀνδραγαθῶν, καὶ τὰς γραφαῖς, ἀπὸ
 γὰρ ἐκ τῆς πόλεως· ὅσα καὶ πλείω, ἀπὸ
 γὰρ ἐκ βασιλείου Πύρρου τὴν Ἀμβρακίαν.
 ἔδω δὲ αὐτῶν καὶ εἰς αὐτοῖς, ἀπὸ τῶν περὶ
 τῶν καὶ ῥ. Ταῦτα δὲ δεικνύμενος ἐπὶ τὸ
 τὴν πορείαν εἰς τὴν μεσσηνίαν τὴν Αἰτωλίας, γα-
 μαζοῦν ἐπὶ τῶν μεσσηνίων αὐτῶν ὡς τὴν Αἰ-
 τωλῶν ἀπομνηστεύει. ὡς γὰρ ὁ μὲν τὸν
 Ἀργεὺς ὁ καλὸς Ἀμφιλοχίαν κατεστρα-
 τώδουσι, ὡς ἀπὸ τῆς Ἀμβρακίας ῥπ'
 εἰς ἀπὸ τῆς συμμεινῶν αὐτῶν τὸν ὡς τὴν
 Δαμοτέλη, καὶ ἀποσφαιρῶν ὅτι διδόνται
 τοῖς Αἰτωλοῖς βεβαιούσιν τὸν δὲ αὐτῶν γε-
 μαλίας ὁμολογίας, διεκρίθησαν, Αἰτωλοῖς
 μὲν εἰς τὴν οἰκίαν· Μάρκος δὲ εἰς τὴν Ἀμβρα-
 κίαν. καὶ οὗτοι ὡς γὰρ ὁ μὲν ἐνέ-
 το ὡς τὸν ὡς τὸν δὲ δυνάμει εἰς τὸν Κε-
 φαλληνίαν. οἱ δὲ Αἰτωλοῖς περὶ τῶν Αἰτωλῶν
 Φαρίαν καὶ Νίκανδρον περὶ τῶν ὡς τῶν

VRBEM NE QVAM FOR-
 MVLÆ SVI IVRIS HA-
 BERENT, AVT POSTEA
 FACERENT, QVÆ POST
 ID TEMPVS QVO TI-
 TVS QVINTIVS TRAI-
 CISSET IN TERRAM
 GRÆCIAM, AVT VI CA-
 PTA AB ROMANIS ES-
 SET, AVT VOLVNTATE
 IN AMICITIAM VENIS-
 SET. CEPHALLENES V-
 NIVERSI VT EXTRA IVS
 FOEDERIS ESSENT. Hæc
 summa capita sunt eius pacis, cuius
 prima delineatio tunc temporis facta
 est. Quæ priusquam rata essent, oport-
 gebat vt ante omnia Ætoli ea com-
 probarent; deinde vt ad Romanos
 omnia referrentur. Igitur Athenien-
 ses & Rhodij in castris manserunt,
 responsum Ætolorum expectantes.
 Damoteles verò quique erant cum
 ipso, in Ætoliam reuersi quæ impe-
 trauerant, Ætolis exposuerunt. Illi
 cæteris quidem assentiri omnibus;
 omnia enim supra eorum spem erant:
 de urbibus verò quæ concilij Ætolo-
 rum prius fuerant, quom aliquandiu
 inter sese disputassent, tandem obla-
 tas condiciones acceperunt. Roma-
 nus Imperator tradita sibi Ambracia,
 Ætolos, vt erat conuentum, post
 datam fidem abire permisit. signa,
 statuas, & tabulas pictas vrbe auc-
 xit: quarum rerum eò maior ibi re-
 perta est copia, quod regia Pyrrhi
 quondam Ambracia fuerat. data &
 corona aurea Consuli, centum quin-
 quaginta pondo. His ad hunc mo-
 dum administratis, in mediterranea
 Ætolia Marcus proficiscitur; admi-
 rans quòd nemo Ætolorum sibi oc-
 curreret. Ad Argos Amphilochium,
 quod Ambracia tria ferme & vi-
 ginti millia passuum distat, vt ve-
 nit castra ibi posuit. eo loci Da-
 moteles ipsum conuenit, & Æ-
 tolorum decretum aperuit, quo
 pacem à se impetratam à Roma-
 nis comprobauerant. deinde dis-
 cesserunt, Ætoli quidem in patriam;
 Marcus verò ad Ambraciam: quò
 vbi ventum est, dum ipse in Ce-
 phalleniam copias traiecit, Æto-
 li Phæneam & Nicandrum legatos

Romam mittunt auctores de pace. omnino enim nihil eorum quæ dicta sunt ratum erat, priusquam populus Rom. id comprobasset. Ita isti Rhodiorum & Atheniensium legatis assumptis, ad perficiendum quod destinaverat sunt profecti. Sed & Marcus C. Valerium & quosdam alios ex amicorum cohorte in urbem misit, qui in petenda pace Ætolos adiuuarent. Romæ verò postquam eò legati aduenerunt, reuocata est ira aduersus Ætolos per Philippum Regem: qui Athamaniam & Dolopiam iniuriâ sibi fuisse creptas ab Ætolis existimans, per legatos cum amicis egerat, ut suâ gratiâ Patres Ætolis irascerentur, neq; pacem probarent. Itaque ingressos in Senatum Ætolos Patres negligenter audiuerunt: sed deprecantib. pro illis Rhodiorum & Atheniensium legatis, mutatus est eorum animus, & Ætoli æquis auribus sunt auditi: quum visus esset Damis Iceliæ filius, cum alia multa præclare in oratione quam habuit dixisse, tum & exemplo ad id quod agebatur accommodatissimo esse usus. Dixit enim, iure quidem Romanos Ætolis irasci; qui magnis à populo Ro. beneficiis affecti, nequaquam pro iis parem gratiam retulissent; sed Romanorum imperium, excitato bello aduersus Antiochum, in magnum periculum adduxissent. cæterum errare Romanos in eo, quod vniuersæ genti propterea succenseant. simile enim in ciuitatibus euenire multitudini, ac solet in mari. Nam mare natura quidem sua tranquillū semper esse ac sedatum, & omnino eiusmodi vt accedentibus ad se & periculum sui facientibus nullam exhibeat molestiam: vbi vero irruentium ventorum vi fuerit concitatum, & præter naturâ suam agitatam: nihil iam sauius neque terribilius esse mari. Id ipsum & Ætolis hoc tempore euenisse. hos quandiu mētis suæ compotes fuerunt, præcipua inter omnes Græcos beneuolentia populum Ro. esse persecutos, inque omnibus inceptis constantissime adiuuissse: postea verò quàm ab Asia Thoas & Diczarchus, ab Europa Menestus & Damocritus flare cepissent, & multitudinem concitassent, ac contra naturam suam quiduis dicere & facere compulissent: tum enim uerò, inquit,

A εἰς τὸν Ρώμην πρὸς τῆς εἰρήνης. ἀπλῶς γὰρ ὁδοῖν ἡμῶν κύριοι τῶν πρὸς τὴν εἰρήνην, εἰ μὴ καὶ ὁ δῆμος δόξῃ ὅτι τῶν Ρωμαίων. Οὕτως μὲν οὖν τὸν λαόντες τοὺς τε Ροδίους καὶ τοὺς Ἀθηναίους, ἐπλεον ὅτι τὸ πρὸς τὴν εἰρήνην πλεονέως ὅτι καὶ Μάρκος ἐξαπέστειλε Γαίον τὸν Οὐδέριον καὶ πῖνας ἐτέρους τῶν φίλων, πρὸς τὸν αὐτὸν τῆς εἰρήνης. Αφικόμενοι δ' εἰς τὴν Ρώμην, πάλιν ἐξαποπέμφθη τὰ τῶν ὀργῆς πρὸς Αἰτωλὸς ὅτι Φιλίππου ὁ βασιλεὺς ἐκείνος γὰρ δοκῶν ἀδίκως ὑπὸ τῶν Αἰτωλῶν ἀφαιρῆσθαι τὴν Ἀθαμανίαν, καὶ τὴν Δολοπίαν, διεπέμψατο πρὸς τοὺς φίλους, ἀξιῶν αὐτοὺς συνοργαθίσαι, καὶ μὴ πρὸς τὴν εἰρήνην ἀλλὰ πρὸς τὴν πόλεμον. Διὸ καὶ τῶν αὐτῶν Αἰτωλῶν εἰσπορεύοντων, πρῆκεν ἡ σύγκλητος· τῶν δὲ Ροδίων καὶ τῶν Ἀθηναίων ἀξιουμένων, αἰεβήθη καὶ πρὸς τὸν ἰουῶν. καὶ γὰρ ἐδόκει Δάμις ὁ Ἰκεσίης, ἀλλὰ τε καλῶς εἰπεῖν καὶ τὸν λαόν· πρὸς τὸ πρὸς οἰκίαν χρῆσθαι καὶ τὸν λόγον. Εφη γὰρ ὀργίζεσθαι μὴ εὐχόμενος τοῖς Αἰτωλοῖς· πολλὰ γὰρ αὐτῶν πεποιθότες τοὺς Αἰτωλοὺς ὑπὸ Ρωμαίων, καὶ χάριν ἀποδιδυκέναι τούτων· ἀλλ' εἰς μίσην ἐλθόντων κίνδυνον τῶν Ρωμαίων ἡγεμονίας, ἐκκεύσονται τὸν πρὸς Ἀντίοχον πόλεμον. ἐν τούτῳ ὁ δὲ λαὸς πάντες τὴν σύγκλητον, ἐν ᾗ τὸ ὄργῳ φέρει ὅτι τοὺς Αἰτωλοὺς. ἔτι γὰρ τὸ συμβαίνει ἐν ταῖς πολιτείαις πρὸς τὴν πλῆθιν, πρὸς τὴν πλῆθιν ὅτι γινόμενον πρὸς τὴν θάλασσαν· καὶ γὰρ ἐκείνῳ, καὶ μὴ τὴν αὐτῆς φύσιν, αἰεὶ ποτ' ἐπὶ γαλιωτῶν καὶ κατεστραμμένων, καὶ Συλλήδων τινα αὐτῶν, ὥστε μηδέποτε αὐτῶν ἐπὶ τὴν μὴδία τῶν πρὸς τὴν πλῆθιν αὐτῶν καὶ χρωμάτων· ἐπειδὴ δὲ ἐμπροσθέντες εἰς αὐτῶν αἰετῶν βίατοι ἔσονται, καὶ πρὸς τὴν φύσιν αἰετῶν κινεῖσθαι, τότε μηδὲν ἐπὶ διπλοτέρῳ ὅτι, μηδὲ φοβερώτερον θαλάσσης· ὅ καὶ νῦν τοῖς κατὰ τὴν Αἰτωλίαν συμπεσὶν. ἔως μὲν γὰρ ἦσαν ἀκέραιοι, πρῶτον τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τῶν ὀργῶν καὶ βεβαιώτατοι συνεργεῖ πρὸς τὴν πρὸς τὴν εἰρήνην· ἐπὶ δ' ἀπὸ μὲν τῆς Ἀσίας πεδύσαντες Θόας καὶ Δικσίαν· ἀπὸ δὲ τῆς Ἑγρώπης Μενέτας καὶ Δαμόκριτος συνεπείραξαν τοὺς ὄχλους, καὶ πρὸς τὴν φύσιν ἡνάχθησαν πρὸς καὶ λέγειν καὶ πρὸς τὴν φύσιν· τότε δὲ κακῶς φρονέοντες,

ἐβουλήθησαν μὲν ὑμῖν, ἐγγόντο δ' αὖτις αἰ-
 ποι κακῶν. Δὲ δὲ ὑμᾶς πρὸς μὲν ἐκείνους
 ἔχον ἀποστάτας· ἐλεεῖν δὲ τοὺς πολλοὺς, καὶ
 ἀγαλῦσθαι πρὸς αὐτοὺς· εἰδότες, ὅτι γυμ-
 νῆται πάλιν ἀκέραιοι, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους,
 ἔτι καὶ ὑφ' ὑμῶν ὄφθιντες, ἀνιούσας πάλιν
 εἶσονται πύργων Ἑλλήνων. Ο μὲν οὖν Ἀθη-
 ναῖος ταῦτα εἰπὼν, ἔπεισε τὴν σύγκλητον
 ἀγαλῦσθαι πρὸς τοὺς Αἰτωλοὺς. Δόξαν-
 τος δὲ τῆς συνεδρίας, καὶ τῆς δῆμου συνε-
 πηφίσαντος, ἐκυρώθη τὰ κατὰ τὰς ἀγα-
 λύσεις. Τὰ δὲ κατὰ μέρος ἐν τῇ συνθη-
 κῇ ταῦτα. Ο ΔΗΜΟΣ Ο ΤΩΝ
 ΑΙΤΩΛΩΝ ΤΗΝ ΑΡΧΗΝ ΚΑΙ
 ΤΗΝ ΔΥΝΑΣΤΕΙΑΝ ΤΟΥ ΔΗ-
 ΜΟΥ ΤΩΝ ΡΩΜΑΙΩΝ ΑΔΟ-
 ΛΩΣ ΘΡΕΙΤΩ. ΜΗ ΔΙΑΓΕΤΩ
 ΔΙΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ
 ΠΟΛΕΩΝ ΕΠΙ ΡΩΜΑΙΟΥΣ, Η
 ΤΟΥΣ ΣΥΜΜΑΧΟΥΣ ΚΑΙ ΦΙ-
 ΛΟΥΣ ΑΥΤΩΝ· ΜΗΔΕ ΧΟΡΗ-
 ΓΕΙΤΩ ΜΗΔΕΝ ΔΗΜΟΣΙΑΙ
 ΒΟΥΛΗ. ΕΧΘΡΟΝ ΚΑΙ ΦΙΛΟΝ
 ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΕΧΕΤΩ ΤΟΙΣ
 ΡΩΜΑΙΟΙΣ. ΚΑΙ ΕΑΝ ΠΟΛΕ-
 ΜΩΣΙ ΠΡΟΣ ΤΙΝΑΣ ΡΩΜΑΙΟΙ,
 ΠΟΛΕΜΕΙΤΩ ΠΡΟΣ ΑΥΤΟΥΣ
 Ο ΔΗΜΟΣ Ο ΤΩΝ ΑΙΤΩΛΩΝ.
 ΤΟΥΣ ΔΕ ΔΡΑΠΕΤΑΣ ΚΑΙ
 ΤΟΥΣ ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΥΣ ΠΑΝ-
 ΤΑΣ ΤΟΥΣ ΡΩΜΑΙΩΝ ΚΑΙ
 ΤΩΝ ΣΥΜΜΑΧΩΝ ΑΠΟΔΟΤΩ-
 ΣΑΝ ΑΙΤΩΛΟΙ (ΧΩΡΙΣ ΤΩΝ,^D
 ΟΣΟΙ ΚΑΤΑ ΠΟΛΕΜΟΝ Α-
 ΛΟΝΤΕΣ, ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΔΙΑΝ
 ΑΠΗΛΘΟΝ, ΚΑΙ ΠΑΛΙΝ ΕΑ-
 ΛΩΣΑΝ. ΚΑΙ ΧΩΡΙΣ ΤΩΝ Ο-
 ΣΟΙ ΠΟΛΕΜΙΟΙ ΡΩΜΑΙΩΝ
 ΕΓΕΝΟΝΤΟ, ΚΑΘ' ΟΝ ΚΑΙΡΟΝ
 ΑΙΤΩΛΟΙ ΜΕΤΑ ΡΩΜΑΙΩΝ
 ΣΥΝΕΠΟΛΕΜΟΥΝ) ΕΝ ΗΜΕ-
 ΡΑΙΣ Ρ' ΑΦ' ΗΣ ΑΝ ΤΑ ΟΡ-
 ΚΙΑ ΤΕΛΕΣΘΗ· ΤΩ ΑΡΧΟΝΤΙ
 ΤΩ ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ· ΕΑΝ ΔΕ ΜΗ
 ΕΥΠΡΕΘΩΣΙ ΤΙΝΕΣ ΕΝ ΤΩ
 ΧΡΟΝΩ, ΤΟΥΤΩ, ΟΤΑΝ ΕΜ-

A prauis consiliis vñ, studio vobis nocendi tanta hæc mala sibi accersuerunt. Vos igitur erga illos quidem oportet esse inexorabiles; multitudinem verò miserari, & cum ea conciliari; persuasos, Ætolorum populum mentis suæ iterum compotem factum, cum ad cætera beneficia vestra hic cumulus accesserit, ut iam seruati à vobis fuerint, beneuolentia erga vos, Græcos omnes denuo esse superaturum. Hac oratione persuasit Patribus legatus Atheniensis, ut pacem cum Ætolis facerent. Quod quum Senatus censuisset, populus iussisset, pacis leges sunt confirmatæ. Fuerunt autem eius pacis conditiones hæ. IMPERIVM MAIESTATEMQUE POPVLI RO. GENS ÆTOLORVM CONSERVATO SINE DOLO MALO. NE QVEM EXERCITVM, QVI AVERSVS ROMANOS AVT SOCIOS AMICOSQVE EORVM DVCETVR, PER FINES SVOS ET VRBES TRANSIRE SINITO: NEVE VLLA OPE AVT PVBLICO CONSILIO INVATO. HOSTES EOSDEM ET AMICOS HABETO, QVOS POPVLVS RO. SI ADVERSVS QVOS ROMANI BELLVM GERANT, CONTRA EOSDEM ET POPVLVS ÆTOLORVM BELLVM GERITO. PERFVGAS FVGITIVOS, CAPTIVOSQVE ROMANORVM AVT SOCIORVM REDDVNTO ÆTOLI: PRÆTERQVAM SI QVI CAPTI, CVM DOMOS REDISSENT ITERVM CAPTI SVNT: AVT SI QVI EO TEMPORE EX IIS CAPTI SVNT, QVI TVM HOSTES ERANT ROMANIS, CVM INTER AVXILIA ROMANA ÆTOLI ESSENT. ALII INTRA DIES CENTVM POST FOEDVS ICTVM CORCYRÆORVM MAGISTRATIBVS TRADANTVR. QVI NON COMPAREBVT, QVANDO QVIS-

QVE EORVM INVENTVS FVERIT SINE DOLO MA-
LO TRADATVR. ATQVE
HIS POST FOEDVS IN
ÆTOLIAM REDITVS NE
ESTO. ARGENTI, QVOD
ATTICO DETERIVS
NON ESSET, DVCENTA
EYBOICA TALENTA
PRÆSENTIA PROCON-
SVLI IN ACHAIA AGEN-
TI, ÆTOLI DARENT. PRO
TERTIA ARGENTI PAR-
TE AVRVM SI DARE MAL-
LENT, DARENT; DVM
PRO ARGENTEIS DE-
CEM MINIS, VNAM AV-
RI PENDERENT: A QVO
DIE SANCITVM FOEDVS
ESSET, IN PROXIMOS
SEX ANNOS QVINQVA-
GINTA TALENTA AN-
NVA VTI PENDERENT.
EAQVE PECVNIA VT
ROMAM TVTO CVRE-
TVR, IPSI PROVIDEN-
TO. OBSIDES XII ARBI-
TRATV CONSVLIS DAN-
TO, NE MINORES DVO-
DECIM ANNORVM: NEV
MAIORES QVADRAGIN-
TA IN ANNOS SEX. OB-
SES NE ESTO PRÆTOR,
PRÆFECTVS EQVITVM,
SCRIBA PVBLICVS: NEV
QVIS QVI ANTE OBSES
FVERIT APVD ROMANOS.
OBSIDES ROMAM TRANS-
PORTANDOS IPSI CVRAN-
TO. SI QVIS OBSIDVM DIEM
SVVM OBIERIT, ALIVM VI-
CEM ILLIVS DANTO. CE-
PHALLENGIA EXTRA PACIS
LEGES ESTO. QVI AGRI,
QVÆ VRBES, QVI HOMINES
ÆTOLORVM IVRIS ALI-
QVANDO FVERVNT, QVI
EORVM T. QVINTIO CN. DO-
MITIO COSS. POSTVE EOS
COSS. AVT ARMIS SVBACTI,
AVT VOLVNTATE IN DI-
TIONEM P. R. VENERVNT
NE QVAM EARVM VR-
BIVM, AVT HOMINVM
QVI IN IIS SVNT, ÆTO-
LI RECEPISSE VELINT.

ΑΦΑΝΕΙΣ ΓΕΝΩΝΤΑΙ, ΤΟΤΕ Α-
ΠΟΔΟΤΩΣΑΝ ΧΩΡΙΣ ΔΟ-
ΛΟΥ· ΚΑΙ ΤΟΥΤΟΙΣ ΜΕΤΑ
ΤΑ ΟΡΚΙΑ ΜΗ ΕΣΤΩ ΕΓΑΝΟ-
ΔΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΙΤΩΛΙΑΝ.
ΔΟΤΩΣΑΝ ΔΕ ΑΙΤΩΛΟΙ ΑΡ-
ΓΥΡΙΟΥ ΜΗ ΧΕΙΡΟΝΟΣ ΑΤ-
ΤΙΚΟΥ, ΠΑΡΑΧΡΗΜΑ ΜΕΝ
ΤΑΛΑΝΤΑ ΕΥΒΟΙΚΑ Σ' ΤΩ
ΣΤΡΑΤΗΓΩ ΤΩ ΕΝ ΤΗ ΕΛ-
ΛΑΔΙ· ΑΝΤΙ ΤΡΙΤΟΥ ΜΕΡΟΥΣ
ΤΟΥ ΑΡΓΥΡΙΟΥ, ΧΡΥΣΙΟΝ
ΕΑΝ ΒΟΥΛΩΝΤΑΙ ΔΙΔΟΝΤΕΣ,
ΤΩΝ ΔΕΚΑ ΜΝΩΝ ΑΡΓΥΡΙΟΥ,
ΧΡΥΣΙΟΥ ΜΝΑΝ ΔΙΔΟΝΤΕΣ.
ΑΦ' ΗΣ ΑΝ ΗΜΕΡΑΣ ΤΑ ΟΡ-
ΚΙΑ ΤΜΗΘΗ· ΕΝ ΕΤΕΣΙ ΤΟΙΣ
ΠΡΩΤΟΙΣ ΕΞ, ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ
ΕΚΑΣΤΟΝ, ΤΑΛΑΝΤΑ Ν'
ΚΑΙ ΤΑ ΧΡΗΜΑΤΑ ΚΑΘΙΣΤΑ-
ΤΩΣΑΝ ΕΝ ΡΩΜΗ· ΔΟΤΩ-
ΣΑΝ ΑΙΤΩΛΟΙ ΟΜΗΡΟΥΣ ΤΩ
ΣΤΡΑΤΗΓΩ Μ' ΜΗ ΝΕΩΤΕ-
ΡΟΥΣ ΕΤΩΝ ΙΒ' ΜΗΔΕ ΠΡΕΣ-
ΒΥΤΕΡΟΥΣ Μ', ΕΙΣ ΕΤΗ ΕΞ,
ΟΥΣ ΑΝ ΡΩΜΑΙΟΙ ΠΡΟΚΡΙ-
ΝΩΣΙ, ΧΩΡΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ,
ΚΑΙ ΙΠΓΑΡΧΟΥ, ΚΑΙ ΔΗΜΟ-
ΣΙΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΩΣ, ΚΑΙ
ΤΩΝ ΩΜΗΡΕΥΚΟΤΩΝ ΕΝ ΡΩ-
ΜΗ· ΚΑΙ ΤΑ ΟΜΗΡΑ ΚΑΘΙ-
ΣΤΑΘΩΣΑΝ ΕΙΣ ΡΩΜΗΝ. ΕΑΝ
ΔΕ ΤΙΣ ΑΠΟΘΑΝΗ ΤΩΝ Ο-
ΜΗΡΩΝ, ΑΛΛΟΝ ΑΝΤΙΚΑΘΙ-
ΣΤΑΤΩΣΑΝ. ΠΕΡΙ ΔΕ ΚΕΦΑΛ-
ΛΗΝΙΑΣ, ΜΗ ΕΣΤΩ ΕΝ ΤΑΙΣ
ΣΥΝΘΗΚΑΙΣ. ΟΣΑΣ ΧΩΡΑΣ
ΚΑΙ ΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΔΡΑΣ (ΟΙΣ
ΟΥΤΟΙ ΕΧΡΩΝΤΟ ΕΠΙ ΤΙΤΟΥ
ΚΟΙΝΤΙΟΥ, ΚΑΙ ΓΝΑΙΟΥ ΔΟ-
ΜΙΤΙΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΩΝ) Η Υ-
ΣΤΕΡΟΝ ΕΑΛΩΣΑΝ, Η ΕΙΣ ΦΙ-
ΛΙΑΝ ΗΛΘΟΝ ΡΩΜΑΙΟΙΣ',
ΤΟΥΤΩΝ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ, ΚΑΙ
ΤΩΝ ΕΝ ΤΑΥΤΑΙΣ ΜΗΔΕΝΑ
ΠΡΟΣΛΑΒΕΤΩΣΑΝ ΑΙΤΩΛΟΙ.

Η ΔΕ ΠΟΛΙΣ ΚΑΙ Η ΧΩΡΑ
Η ΤΩΝ ΟΙΝΙΑΔΩΝ, ΑΚΑΡΝΑ-
ΝΩΝ ΕΣΤΩ. Τμηθέντων ὃ τῶν ὀρκίων
ἐπὶ τούτοις, συνετέλεστο τὰ τ' εἰρήνης. καὶ τὰ
μὲν καὶ τοὺς Αἰτωλοὺς, καὶ καθόλου τοὺς Ελ-
λίους ταυάντην ἔχε τὴν ἐπιστροφὴν.

ΚΘ.

Ο χρόνος τῆς πρὸς τοῦ ἐν Α-
σία Γαλατίας ἡγομένου πολέμου
ὑπὸ Μανλίου τῆς ὑπάτου.

ΟΤΙ καὶ ὅν χρόνον ἐν τῇ Ρώμῃ τὰ
πρὸς τοὺς σιωνήτας καὶ πρὸς Αἰλίο-
χον, καὶ καθόλου πρὸς τὴν Ἀσίαν αἱ πρεσβείαι διε-
πράχθησαν· καὶ ὃ τὴν Ἑλλάδα, ὃ τὴν Αἰτωλίαν
ἔθνος ἐπολεμείτω· καὶ τῶν σιωνέων τὰ πρὸς
τὴν Ἀσίαν πρὸς τοὺς Γαλατίας πόλεμον ἐπιτε-
λεσθῆναι, ὑπὸ τῶν ἐν τῇ πόλει ἀνδρῶν τῶν δὴ γήσων.

Λ.

Γῶς Μοαγέτης ὁ τῆς Κιβύρας
τύραννος, μόλις ἐπειάσθη χρημά-
των μέρος πρεσβεῖν, μάλλον ἢ
τὴν ἰδίαν σωτηρίαν.

ΟΤΙ Μοαγέτης ὁ τῆς Κιβύρας τύραν-
νος, ὥμος ἐὼν καὶ δόλιος· πλὴν σιωνε-
γίζοντος ὑπάτου Ρωμαίων τῇ Κιβύρᾳ, καὶ
τῇ Ἑλλάδι πεμφθέντος εἰς ἀπόπειραν, ἐπὶ τῷ
ἔσσι γνώμης, πρεσβείας ἐξέπεμψε, πρὸς
καθὼς μὴ φθῆναι τὴν χώραν, ὅτι φίλος ὑπάρ-
χει Ρωμαίοις, καὶ πᾶν ποιῆσαι ὅ ὁ βασιλεὺς
ἐπιθυμῇ· καὶ ταῦτα λέγων ἅμα πρὸς τοὺς ἐν-
θάυτοι ἀπὸ πεντεκαίδεκα Γαλατῶν. οἱ ἀκού-
σας, αὐτὸς μὲν ἀφῆκε τὴν χώραν ἔφη· πρὸς
ὃ τὴν στρατηγὸν ἐκέλευσε πρεσβεῖν ὑπὸ τῇ
ὄλῳ. ἐπειὰ γὰρ αὐτὸν μὲν τὴν στρατείαν καὶ πό-
δας ἡγομένου ὃ τῆς, καὶ πέμψαντος δὲ Μοα-
γέτην, μὲν τῶν πρεσβεύων καὶ τὸν ἀδελφόν,
ἀποδητήσας καὶ πορεύσας ὁ Γναίος, αἰσθαινομένης
καὶ πικρῶς ὠμίλησε τοῖς πρεσβεύταις· φά-
σκων οὐ μόνον ἀλλοτριώτατον γεγονέναι Ρω-
μαίοις τὴν Μοαγέτην πόλιν, καὶ τὴν Ἀσίαν

A OENIADÆ CVM VRBE AC
GRISQVE ACARNANVM
SVNT O. His legibus isto fœde-
re, pax consummata fuit. Et in Æto-
los quidem, atque adeo in vniuersos
Græcos, ita à Romanis est animaduer-
sum.

XXIX.

Tempus quo gestum est bel-
lum contra Gallogræcos à Cn.
B Manlio Cos.

QV O tempore Romæ de pace cum
Antiocho agebatur, & legatis qui
vndique ad Romanos ex Asia vene-
rant opera dabatur, urgente in Græ-
cia bello aduersus Ætolos : tunc e-
ciam in Asia cum Gallogræcis bel-
lum est confectum, quod nunc or-
diri pergam.

XXX.

Quomodo Moagetes Ci-
byra tyrannus agrè adduci se
passus sit, ut pecunia salutem
propriam redimeret.

ERAT Moagetes Cibræ tyrannus,
homo crudelis & dolosus : verun-
tamen appropinquante consule Ro.
Cibræ, & C. Heluio ad tentandum
eius animum præmissis, legatos misit,
orans ut cohiberet à populatione agri
militem : se enim populi Ro. amicum
esse, & imperata facturum. simul hæc
dicens coronam offerebat quindecim
pondo. His auditis Heluius, integros
à populatione agros seruaturum pol-
licitus, ire ad Consulem legatos, &
de summa rerum apud eum discepta-
re iussit : à tergo enim sequi illum cum
exercitu. Quod cum esset factum, &
misisset Moagetes cum legatis fra-
trem suum, Cnæus qui in itinere eis
occurrerat minaciter & asperc cum iis
est locutus : dixitque, non animum
dumtaxat alienatum à populo Ro. ha-
buisse Moagetem præ cæteris Asiæ

regulis: sed etiam vires omnes suas ad euertendum imperium Ro. contulisse: proinde dignum animaduersione & poena potius quam amicitia Romanorum. Legati hac vehemente Co s. ira perturbati, cæteris mādatis omiſſis, tantum illud petere, vt cum Moagete ipse colloqui veller. quo impetrato, Cibyræ sunt reuerſi. Postero autem die exiit tyrannus cum amicis, & vestitus & comitatus tenuiter atque abiectè. & de suis rebus locutus, de que inopia sua multum questus, & de urbium suæ ditionis egestate, Cnæum orabat, vt x̄v talenta acciperet. Erant autem sub eo Cibyræ, Sylectum, & Alinda vrbes. At Cnæus perditam hominis impudēciam miratus, aliud ei nihil respondit: sed si quingenta talenta alacri animo sibi non numeraret, non agros tantum se populaturum dixit, verum ipsam quoque urbem obsessurum, & direpturum. Itaque impendentis mali metu perculsus Moagetes, ne quid eiusmodi faceret orare, & paulatim ad summam aliquid adicere. tandem Consuli persuasit, vt acceptis centum talentis, & decem millibus medimnū frumenti, in amicitiam populi Ro. ipsum susciperet.

XXXI.

Manlij res obiter gesta in Pamphylia & Caria, quo tempore bellum cum Gallogracis gerebat.

Quo tempore Cnæus Manlius Colobatum quem vocant amnem traiecit, venerunt ad eum legati à ciuitate quæ Isionda dicitur, orantes vt sibi ferret opem. Telmessenses namque accitis Philomeliensibus agrum omni clade belli peruaſtaſſe, urbem diripuiffe, nunc quoque arcem obsidere, quod ciues vniuerſi cum coniugibus & liberis confugiſſent. Cnæus his auditis suum illis auxilium prolixè est pollicitus. ac statim lucro depurans hanc sibi offerri occasionem, Pamphyliam versus agmen duxit. cæ-

A δυναστῶν· ἄλλὰ καὶ κατὰ τὴν * . . . Ρώμην ὅλῳ εἰς καθάρειν τῆς ἀρχῆς· καὶ ἄξιον ὑπεροφῆς εἶναι καὶ χαλάρους μάλλον, ἢ Φιλίας. οἱ δὲ προσέβηται καὶ ἀπλῆγῆτες τὴν ἐπίστασιν τῆς ὀργῆς, τῷ μὲν ἄλλῳ ἐπιτάλῳ ἀπίσῃσαι, ἡξίου δὲ αὐτὸν εἰς λόγους ἐλθεῖν κατὰ Μοαγίτην. συγχωρήσαντος δὲ, τότε μὲν ἐπαμῆλῳ εἰς τὴν Κιβύραν· εἰς δὲ τὴν ἐπαύριοι δὲξῆλθε μὲν τῷ φίλῳ ὁ τύραννος, κατὰ τὴν ἐπαύριον καὶ τὴν ἄλλαν παρασίαν, λιτὸς καὶ ταπεινός, ἔντε τῆς ἀπολογισμοῦ κατὰ τοσοῦτον μῆκος τῆς ἀδυναμίας τῆς αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀσθένειαν ὣν ἐπὶ πόλεων· καὶ ἡξίον παραδίδεσθαι τὰ ἐκ τῶν πόλεων τῷ Γναίῳ· ἐκράτει δὲ τῆς Κιβύρας καὶ Συλείης, καὶ τῆς Ἀλίνδης πόλεως. ὁ δὲ Γναίος καὶ ἀπλῆγῆς τῆς ἀπίνοιας, ἄλλο μὲν ὁρᾶν ὥστε πρὸς αὐτὸν· εἰ δὲ μὴ διδῶν φέρεται μὲν μεγάλην χάριν, οὐ τῆς χάριτος ἔφη φερεῖν, ἀλλὰ τῆς πόλεως αὐτοῦ πολιορκίῃ, καὶ διαρπάσειν. Οἷον ὁ Μοαγίτης κατὰ ῥωδήσας τὸ μέλλον, ἐδύτο μηδὲν ποιῆσαι τι ὅτι, καὶ πρὸς τὴν κατὰ βραχὺ τῆς χειρὸς καὶ τέλος ἐπίσει τῷ Γναίῳ, ῥ' ἐκ τῶν πόλεων, καὶ μυρίους μιδίμους λαβόντα πυρρῶν, πρὸς τὴν φιλίαν αὐτοῦ.

Λ Α.

Ὅσα Μανλίου πρὸς Γαλατίας πολέμῳ διεπράξατο πρὸς Ἰνὰς ἐν Παμφυλίᾳ καὶ Καρίᾳ πόλεις.

D

ΟΤΙ κατὰ τὴν κατὰ τὴν ἰσὶν Γναίος διήκει τὸν Κολοβάτον πρὸς τὴν ἀπὸ τῆς ἰσὶν πόλεως, διόμηναι σφίσι βοηθῆσαι. ταῖς γὰρ Τελμοσίς ἐπιπαρασπῆναι Φιλόμηνον, τὴν τε χάριν ἐφασαν αὐτὸν ἀσπῆσαι πεπονημέναι, καὶ τὴν πόλιν διαρπάσειν, καὶ τὴν πολιορκίαν τῆς ἀρχῆς συμπεφύκεν εἰς αὐτὴν πρὸς τὴν πόλιν, ὅμῃ καὶ τῆς πόλεως. ὡς ὁ γὰρ Γναίος, ἐκείνοις μὲν ὑπὸ τῆς βοηθῆσαι μὲν μεγάλης χάριτος· αὐτὸς δὲ νομίσας ἔρμηνον εἶναι τὸν πρὸς τὴν πόλιν, ἐποίησε τὴν πορείαν ὡς ἐπὶ Παμφυ-

venerunt nuntiantes profectum eum ad reges Gallorum, cum ipsis esse collocutum: sed ad nullam æquum conditionem potuisse perducī. qui quidem liberos simul atque vxores, cum reliqua substantia vniuersa in montem contulerint, quem Olympum nominant, sintque ad pugnam parati.

XXXIV.

Quomodo Galata Tectosages specie colloquij Romano Imperatori insidias struxerint.

ROMANIS ad Ancyram post victos in Olympo monte Gallos statua habentibus, quum inibi esset Cnæus C. s. vt ulterius progredere-
tur, oratores Tectosagum venerunt, petentes ab eo vt relictis eo loci copiis ipse postero die in medium locum inter bina castra progredere-
retur: adfuturos & reges Gallorum, vt de pace agant. quum Cnæus esset assensus, & sicut constitutum fuerat, quingentis equitibus comitatus venisset, Reges non adfuerunt. Consule in castra Romana reuerso, redeunt legati, ad excusationem Regum suorum causas quasdam prætexentes: rogantes etiam, vt iterum venire vellet: Reges enim Gallogræcorum principes gentis missuros, quibuscum de rebus omnibus posset tractari. Cnæus iterum pollicitus, ipse quidem in castris remanet: sed Attalum cum Tribunis quibusdam, & trecentorum equitum præsidio mittit. Ad hoc colloquium accesserunt Galli vt conuenerat, suntque pacis conditiones dictæ. at finem rebus posse imponi de quibus esset actum, aut confirmari quæ placita essent, negarunt posse. verum postero die Reges venturos affirmabant, prætereaque cum Cnæo, si modò ille adfuerit, inituros, & negotio finem imposituros. Promittente Attalo adfuturum Consulem, vtrinque discessum est. Frustratio hæc Gallorum & dolus quo Romanos appe-

A Διπρόθυμοι ὅτι πορευθεὶς ἀγαγεῖν τοὺς τῶν Γαλατῶν βασιλεῖς. οἱ δ' ἀπλῶς εἰς τοῦτον συγκαταβαίνοιν φιλεῖν ἄλλοι· ἀλλ' ἡθροκύντες ὁμοῦ τέκνα καὶ γυναῖκας, καὶ τὴν ἄλλην κτήσιν ἅπασαν εἰς τὸ καλούμενον ὄρος Ολυμπον, ἐτοίμασεν πρὸς μάχην εἶσιν.

ΛΔ.

B Πῶς ὁ Τεκτώσαγες Γαλάται παρθασιοῦμενοι κοινολογίας ἐφείσιν, τῷ Ρωμαίων στρατηγῷ ἐνέδρυσαν.

C ΟΤΙ τῶν Ρωμαίων μετὰ τῶν Γαλατῶν ἡκέτω στρατοπεδεύοντων πρὸς τὴν Ἀκυραν πόλιν, καὶ ὁ Γναίος ὁ στρατηγὸς παραγγέλλει εἰς τὸν μὲν πρὸς μέλλοντος, παραμένοντα πρὸς τοὺς πρὸ τῶν Τεκτοσάγων, ἀξέειντες τὸν Γναίον, πᾶς μὲν δυνάμεις εἶσθαι καὶ ῥέειν, αὐτὸν δ' καὶ τὸ ὅτι τῶν ἡμερῶν παρελθόντων εἰς τὴν μετὰ τὸν πόλεον τὴν στρατοπέδων ἥξειν δὲ καὶ τοὺς πρὸ αὐτῶν βασιλεῖς κοινολογησόμενοις ὑπὸ τῶν ἀγαλῶσεων. τῷ δὲ Γναίῳ συγκαταβαίοντες καὶ παρακληθέντες καὶ τὸ συγκαταβαίνειν μετὰ τὸν ἰππῶν. ὅτε μὲν οὖν εἶλον οἱ βασιλεῖς· ἀναχωρησάμενος δ' αὐτὸν πρὸς τὴν ἰδίαν πρεμبولίαν, αὐτὸς ἦκεν οἱ πρὸς τοὺς, ὑπὸ μὲν τῶν βασιλέων, σκήπτρον ἵνα λέγοντες· ἀξιοῦντες δ' ἄλλοι ἐλθόντες αὐτὸν, ὅτι τοὺς πρὸ τοῦ αἵματος ἐκπέμψουσι κοινολογησόμενοις ὑπὸ τῶν ὁλων. ὁ δ' ὁ Γναίος κατενόησεν ἥξειν, αὐτὸς μὲν ἐμμένει ὅτι τῆς ἰδίας στρατοπεδείας· Ἀγαλὸν δ' καὶ τὸ χιλιάρχον πᾶς δεξιόσφι μὲν πελαγοῖν ἰππῶν. οἱ δ' τῶν Γαλατῶν, ἦλθον μὲν καὶ τὸ συγκαταβαίνειν, καὶ λόγους ἐποιήσαντο πρὸς τὸν παραμάτην· τίλος δ' ὅτι περὶ τῶν πρὸς τοὺς πρὸς τοὺς, ἢ κυρσάται τι τὸ δοξαίτω, ἐκ τῶν εἰς δυνάμει. τοὺς δὲ βασιλεῖς τῇ καὶ πᾶσι ἥξειν διωρίζοντο, συγκαταβαίοντες καὶ πᾶσι ὅτι περὶ τῶν, εἰ καὶ Γναίος ὁ στρατηγὸς ἔλθῃ πρὸς αὐτούς. Τῶν δ' αὖτε τῶν Ἀγαλῶν ἐπαγγέλλομένων ἥξειν τῶν Γαίον, τότε μὲν ὅτι τούτοις διελύθησαν. Επειὴν δ' ὑπὸ τῶν τοῦ τῶν οἱ Γαλάται, καὶ διεστράτησαν τοὺς Ρωμαίους, βα-

λέγοντο πάντες ὅτι τὸ αἰσχυρὸν τῆς
 χρημάτων ὑποστάσεως πέρας Ἀλυσος πόλι-
 μου· μέγιστα δὲ τὸ στρατηγὸν τῶν Ῥωμαίων,
 εἰ διωκθῆναι, λαβὴν ὑποχείριον· εἰ δὲ μή γε,
 πάντως ἀποκτεῖται. Ταῦτα προσέειπεν, καὶ
 τὸ ἐπιθεῖσθαι ἐκπεσόντων τὸ πρῶτον τῶν Ῥω-
 μαίων, ἐπίμοις ἔχοντες ἵππους εἰς χιλίους. ὁ
 δὲ Γναίος Ἀγκύρας τὰ πρὸς τὴν Ἀπάλαν,
 καὶ παιδὶς ἦν τῆς βασιλῆς, ἐξῆλθε κατὰ
 τὴν εἰρήνην μὲν φ' ἵππων. σιωπῇ δὲ τὸ πρῶ-
 τον ἡμέρας τοὺς ὅτι τὰς ξυλίας καὶ χρυ-
 λίας ἐκπορεύοντο εἰς τὴν Ῥωμῶν
 χάρακας ὅτι ταῦτα τὰ μέρη πεποισθαι τὴν
 ἔξοδον· ὅτι πύς ἐφεδρεία χρωμάτων τοῖς ἐ-
 πὶ τὸν σύλλογον πορεύοντο ἵπποι. ὁ καὶ
 τότε ἡγομένη, καὶ πολλὰν ἐξελήλυθ' ὅτι, σιω-
 πᾶς οἱ χιλίαρχοι τοὺς εἰρησμένους ἐφεδρῶν
 τῶν προσημύοντων ἵππων, ὅτι ταῦτα τὰ μέρ-
 η πεποισθαι τὴν ἔξοδον. ὧν ἐκπορεύοντων
 αὐμάτων δὲ δὶον ἐγρήθη πρὸς τὴν ἐπιφε-
 ρομένην χεῖρα.

ΛΕ.

Ὅσα Μανλίου ὁ τῶν Ῥωμαίων
 στρατηγὸς πρᾶγμαζων ἐν Εφέ-
 σω ἐχρημάτισε τοῖς ἀπανταχόθεν
 τῆς Ἀσίας πρᾶγμομένοις πρεσ-
 βόταις.

Εἰσερχομένη σινοθηκῶν τῶν συγ-
 χωρηθῶν Ἀντιόχῳ νικηθέντι ὑπὸ
 τῶν νικησάντων Ῥωμαίων.

ὍΤΙ καὶ τοῖς καίροις τούτοις, καὶ τὴν
 Ἀσίαν Γναίου τῶν Ῥωμαίων στρατη-
 γοῦ πρᾶγμαζοντες ἐν Εφέσῳ, καὶ τὴν τε-
 λατάην ἐποιεῖν τῆς ὑποκειμένης Ολυμ-
 πιάδος, πρὸς τὸν πρῶτον πρὸς τὴν Ελ-
 λωίδων πόλεων τὸ ὅτι τὴν Ἀσίαν, καὶ πρὸς ἐπὶ
 ῥων πλείονων, συμφορῶσαι φαίνοιτο τῷ Γναίῳ,
 ὅτι δὲ νικηθῆναι τὴν Γαλατίαν. ἀπὸ τῶν γὰρ
 οἱ τὸ ὅτι τὰδε τὸ Ταύρον κατέκταντες, καὶ ὅτι
 ἐχάρησαν Ἀντιόχῳ λήθοντες, ὅτι ὁ δοκῶν ἀ-
 παλεῦσθαι, ὡς μὲν φέροιτο, οἱ δὲ φρεσὶς, κα-
 νόλις δὲ πάντες, βασιλικῶν προστάτων ὡς

A tierunt, eò spectabat, ut coniuges
 plerasque & liberos cum rebus suis
 trans Halym traiecerent. præcipuè
 verò Consulem Romanum, si posset
 fieri, capere cupiebant: aut certè, si id
 minus posset, omnino occidere. hoc
 consilio die sequenti aduentum Ro-
 manorum exspectabant, paratis in id
 mille circiter equitibus. Consul affir-
 manti Attalo venturos Reges fidem
 habens, castris exiit, ut erat ei moris,
 cum quingentis equitibus. Acciderat
 autem ut superioribus diebus lignato-
 res & pabulatores qui è Rom. castris
 exierant, eam partem incurfarent, in
 qua præsidium equitum qui Cos. ad
 colloquium comitabantur, pro sta-
 tione ac præsidio haberent. id quum
 tunc quoque factum esset, multique
 exiissent, Tribuni equitum stationem
 pabulatores consequi solitam eam
 partem petere iusserunt. quo facto,
 prouisum fuit casu ei malo quod
 impendebat.

C

XXXV.

Manlij Romani Impera-
 toris Ephesi hibernantis respon-
 sa, legatis data, qui ex omni-
 bus Asia partibus ad ipsum
 conueniant.

Formula fæderis, quod de-
 victo Antiocho Regi Romani
 D victores concesserunt.

E ODEM ferme tempore anno præ-
 sentis Olympiadis ultimo ad Cn.
 Manlium proconsulem Ephesi in A-
 sia hibernantem, legationes ex ciui-
 tatibus Græcorum aliisque multis
 gentibus venerunt, propter victoriam
 de Gallis coronas illi vndique afferen-
 tes. Omnes enim qui regiones cis tau-
 rum colunt non adeo lætati sunt victo
 Antiocho, quòd liberati essent alijs
 tributis, alijs præsidio, omnes neces-
 sitate parendi iussis illius; quàm quòd

E

metus à Barbaris esset ipsis ademptus, neque amplius iniurias gentis immanis essent toleraturi. Venit & missus ab Antiocho Musæus, & Gallorum legati, ut scirent quibus legibus pacem à Romanis essent impetraturi. Similiter quoque oratores missi sunt & ab Ariarathe Cappadocum rege: nam hic quod inita cum Antiocho societate, fortunarum omnium & totius spei, in acie pro illo contra Romanos steterat, metuebat sibi & de statu suo etiam atque etiam anxius erat. Quamobrem missis sæpius legatis scire auebat, quid dare quidve facere deberet, ut noxam errore contractam lueret. Proconsul civitatum oratores omnes laudatos comitèrque exceptos, dimisit: Gallis respondit, postquam venisset Eumenes, de pace cum iis se acturum: legatis Ariarathis dixit, pacem daturum, ubi prius talenta sexcenta numerasset. Cum Antiochi legato constituit, venturum se ad fines Pamphyliæ, & talentum duo millia & quingenta, cum frumento, quod ante pacem metiri militibus Romanis tenebatur Rex, pacto cum Lucio Scipione fœdere, accepturum. Secundum hæc, lustrato exercitu, appetente iam vere, assumptoque Attalo, profectus, die octavo Apameam venit. ibi triduum stativis habitis, quarto die motis castris, magnis itineribus pergit ire. tertiis castris ad locum constitutum legatis Antiochi peruenit, ibique confedit. mox à Musæo conuentus rogatusque est, ut commoraretur eo loci: quoniam plaustra & iumenta quæ frumentum & pecuniam aduehebant ad diem condictam necdum conuenerant. Ita rogatu huius triduum ibi stativa habuit. deinde quum omnia essent aduecta, frumentum copiis diuisit, pecuniam vni Tribunorum militum traditam, Apameam deportari iussit. Ipse factus certior Præfectum præsidij quod Pergæ imposuerat Antiochus, neque præsidium educere, neque ipsum vrbe excedere, Pergam exercitum ducit. Appropinquantem occurrit egressus vrbe præsidij Præfectus, petens atque orans ne se causa incognita dampnaret: face-

- A** ἔπειτα δὲ ἀπὸ τῶν βαρβάρων αὐτοῖς φόβοι ἀφῆ-
ρτο, καὶ δοκεῖν ἀπηλλάττειν τὸ πούτεν ὑβρεῶς
καὶ ἀδικοῦμαι. ἦλθε δὲ καὶ πρὸς Ἀντίοχον Μυ-
σαῖος, καὶ πρὸς τὴν Γαλατικὴν πρεσβυτάτην, βου-
λόμενοι μάχεσθαι ἐπὶ πόσιν αὐτοῖς δεῖ ποιεῖσθαι
τὴν φιλίαν. ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς Ἀριαραθίου, τῷ
τῶν Καππαδοκῶν βασιλεῶς· καὶ γὰρ ἔπειτα, μετὰ
τῶν Ἀντιόχου τῶν αὐτῶν ἐλπίδων, καὶ κρινεῖσθαι
τὸ πρὸς Ῥωμαῖους μάχης, ἐδιδόκει καὶ διπ-
πορεῖν πρὸς τὴν κατὰ αὐτοῖν. Διὸ καὶ πλεονάκεις
πέμπων πρεσβυτάτας, ἐκέλευε μάχεσθαι τὴν πόλιν,
B ἢ πὶ πρὸς ἑαυτοὺς, διώκοντες αὐτὴν ἀπὸ τῆς Γαλατικῆς τῆς
σφετέρης ἀγνοίας. Ὁ δὲ στρατηγὸς τῶν αὐτῶν πα-
ρὰ τὴν πόλιν πρεσβυτάτας πάλιν ἐπαίνοεν, καὶ
φιλαδέφελος ἀποδιδόμενος, ἐξαπέστειλε
τοῖς δὲ Γαλατικαῖς ἀπεκρίθη, ὅτι πρὸς ἀντιόχον
Εὐμένην τὸν βασιλέα, τότε ποιήσεται τῶν
πρὸς αὐτοῖς συνθηκῶν· τοῖς δὲ πρὸς Ἀρια-
ραθίου εἶπεν, ἐξακόσια τάλαντα δόντας, τὴν εἰρή-
νην ἔχοντες. πρὸς δὲ τὸν Ἀντιόχου πρεσβυτάτην,
συνέλαβεν αὐτὸν καὶ διωάμενος ἤεν ὅτι τοῖς
C τῶν Παμφυλίας ὄρεσιν, τὰ τε διχάλια τάλαντα καὶ
φύλακας, καὶ τὸν οἶκον ὃν ἔδωκε διώκει τοῖς
στρατιώταις αὐτοῖς πρὸς τὴν συνθηκὴν, καὶ τὰς
πρὸς Λατίκων ὁμολογίας. Μετὰ δὲ ταῦτα,
καταρμόνι ποιησάμενος τὴν διωάμενος, καὶ τὴν
πρὸς ἀντιόχον, πρὸς Ἀντιόχον Ἀπάμειαν ἀ-
νέβη. καὶ πρὸς ἀντιόχον εἰς Ἀπάμειαν ὁ-
δῶς, ἐπέμεινε ἥξας ἡμέρας· καὶ τὴν τετάρτην,
ἀναβάντας πρὸς αὐτὸν, χερσὶν ἐνέργει τῆς
πορείας. ἀφικόμενος δὲ τριτῆς, εἶδε τὸν συντα-
χέντα τὸν οἶκον πρὸς Ἀντιόχον, καὶ αὐτὸν κατε-
D σταλόντα. συμμιζάντων δὲ τῶν πρὸς τὸν Μυ-
σαῖον, καὶ πρὸς ἀντιόχον αὐτοῖν ὅτι μεῖναι, ὅτι
καθυστρέψουσιν αὐτὸν ἀμαξαὶ καὶ τὰ κτήνη τὰ πρὸς
χυμίζοντες τὸν οἶκον, καὶ τὰ χερσὶν, περὶ τὴν τε-
ταρτήν, ἐπέμεινε ἥξας ἡμέρας. τὴν δὲ χορηγίας ἐλθού-
σης, τὸν αὐτὸν ἐμέμνησε τῆς διωάμενος· τὰ δὲ
χερσὶν πρὸς ἀντιόχον πρὸς τὸν χιλιάρχον, συνέ-
λαβε πρὸς ἀντιόχον εἰς Ἀπάμειαν. αὐτὸς δὲ πρὸς
ἀντιόχον τὸν ἐπὶ τῇ Πέργῃ καθεσμένον· πρὸς
Ἀντιόχον φέρων, ὅτι τὸν φερεῖν ἐξέλεον,
ὅτι αὐτὸν ἐκχωρεῖν ἐκ τῆς πόλεως, ὡρμησε αὐτὸν
E τὴν διωάμενος ἐπὶ τῇ Πέργῃ. ἐκίοντος δὲ αὐ-
τοῦ τῇ πόλει, πρὸς αὐτὴν ὁ πελαγμένος ἐπὶ
τῇ φρεσὶ, ἀξίων καὶ δεόμενος, μὴ πρὸς ἀντιόχον

CVM IIS QVI SVNT A TOIΣ KATA THN EYΡΩΠΗΝ.
 IN EVROPA. EXCEDITO EKXΩPEITΩ ΔΕ ΠΟΛΕΩΝ, ΚΑΙ
 VRBIBVS, AGRIS, VICIS CASTELLIS CIS ΧΩΡΑΣ, ... ΜΗ ΕΞΑΓΑ-
 TAVRVM MONTEM ΓΕΤΩ ΜΗΔΕΝ ΓΛΗΝ ΤΩΝ Ο-
 VSQVE AD TANAIM ΠΛΩΝ ΩΝ ΦΕΡΟΥΣΙΝ ΟΙ
 AMNEM, ET A VAL- ΣΤΡΑΤΙΩΤΑΙ. ΕΙ ΔΕ ΤΙ ΤΥΓ-
 LE TAVRI VSQVE ΧΑΝΟΥΣΙΝ ΑΓΕΝΗΝΕΓΜΕΝΟΙ,
 AD IVGA QVÆ IN ΚΑΘΙΣΤΑΤΩΣΑΝ ΠΑΛΙΝ ΕΙΣ
 LYCAONIAM VER- ΤΑΣ ΑΥΤΑΣ ΠΟΛΕΙΣ · ΜΗΔ'
 GVNT. NE QVA, PRÆ- ΥΠΟΔΕΧΕΣΘΩΣΑΝ ΤΩΝ ΕΚ
 TER ARMA SVA, MI- ΤΗΣ ΕΥΜΕΝΟΥΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙ-
 LITES EX IIS LOCIS ΛΕΩΣ, ΜΗΤΕ ΣΤΡΑΤΙΩΤΑΣ,
 EFFERRENT. SI QVÆ ΜΗΤ' ΑΛΛΟΝ ΜΗΔΕΝΑ. ΕΙ ΔΕ
 EXTVLISSENT, IN B ΤΙΝΕΣ, ΕΞ ΩΝ ΑΠΟΛΑΜΒΑ-
 EASDEM VRBES RE- ΝΟΥΣΙΝ ΟΙ ΡΩΜΑΙΟΙ ΠΟ-
 CTE RESTITVERENT. ΛΕΩΝ, ΜΕΤΑ ΔΥΝΑΜΕΩΣ ΕΙ-
 NE MILITEM NEV ΣΙΝ ΑΝΤΙΟΧΟΥ, ΤΟΥΤΟΥΣ
 QVEM ALIVM EX RE- ΕΙΣ ΑΠΑΜΕΙΑΝ ΑΠΟΚΑΤΑ-
 GNO EVMENIS RECI- ΣΤΗΤΩΣΑΝ. ΤΟΙΣ ΤΕ ΡΩ-
 PERET. SI QVI EA- ΜΑΙΟΙΣ, ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΣΥΜΜΑ-
 RVN VRBIVM QVAS ΧΟΙΣ ΤΙΝΕΣ ΕΙΕΝ, *ΕΚ ΤΗΣ
 REGI AVFERVNT ROM. ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ* ΕΙΝΑΙ
 IN EXERCITV ANTIO- ΤΗΝ ΕΞΟΥΣΙΑΝ ΚΑΙ ΜΕΝΕΙΝ
 CHI FVERINT, APA- ΕΙ ΒΟΥΛΟΝΤΑΙ ΚΑΙ ΑΠΟΤΡΕ-
 MEAM OMNES VT RE- ΧΕΙΝ. ΤΟΥΣ ΔΕ ΔΟΥΛΟΥΣ
 MITTERET. APVD RO- ΡΩΜΑΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΜ-
 MANOS SOCIOSQVE SI ΜΑΧΩΝ ΑΠΟΔΟΤΩ ΑΝΤΙΟ-
 QVI SINT EX REGNO ΧΟΣ, ΚΑΙ ΟΙ ΥΓ' ΑΥΤΟΝ
 ANTIOCHI, IIS IVS ΜΑΝΕΝΔΙ ΑΒΕΥΝΔΙQVE ΤΑΤΤΟΜΕΝΟΙ, ΚΑΙ ΤΟΥΣ Α-
 VT SIT. SERVOS ROMA- ΛΟΝΤΑΣ, ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΑΥΤΟ-
 NORVM AVT SOCIO- ΜΟΛΗΣΑΝΤΑΣ, ΚΑΙ ΕΙ ΤΙΝΑ
 RVN REDDITO ANTIO- ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΝ ΠΟΘΕΝ ΕΙΛΗ-
 CHVS, QVIQVE ILLI ΦΑΣΙΝ. ΑΠΟΔΟΤΩ ΔΕ ΑΝΤΙΟ-
 PAREBVNT: ITEM BEL- ΧΟΣ, ΕΑΝ Η ΔΥΝΑΤΟΝ ΑΥ-
 LO CAPTOS, TRANS- ΤΩ, ΚΑΙ ΑΝΝΙΒΑΝ ΑΜΙΑΚΟΥ
 FVGAS, ET SICVNDE ΚΑΡΧΗΔΟΝΙΟΝ, ΚΑΙ ΜΝΑΣΙ-
 QVEM CAPTIVM AC- ΔΟΧΟΝ ΑΚΑΡΝΑΝΑ, ΚΑΙ
 CEPERINT. REDDITO ΘΟΑΝΤΑ ΑΙΤΩΛΟΝ, ΕΥΒΟΥΛΙ-
 ANTIOCHVS, SI IN EIVS ΔΑΝ ΚΑΙ ΦΙΛΩΝΑ ΧΑΛΚΙΔΕΙΣ,
 POTESTATE FVERIT, ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΙΤΩΛΩΝ ΟΣΟΙ ΚΟΙ-
 ET HANNIBALEM HA- ΝΑΣ ΕΙΛΗΦΑΣΙΝ ΑΡΧΑΣ. ΚΑΙ
 MILCARIS FILIVM, ET ΤΟΥΣ ΕΛΕΦΑΝΤΑΣ ΤΟΥΣ ΕΝ
 MNASILOCHVM ACAR- ΑΠΑΜΕΙΑ ΠΑΝΤΑΣ, ΚΑΙ ΜΗ-
 NANEM ET THOANTEM ΚΕΤΙ ΑΛΛΟΥΣ ΕΧΕΤΩ. ΑΠΟ-
 ÆTOLVM, EVBVΛIDAM ΔΟΤΩ ΔΕ ΚΑΙ ΤΑΣ ΝΑΥΣ ΤΑΣ
 ET PHILONEM CHAL- ΜΑΚΡΑΣ, ΚΑΙ ΤΑ ΕΚ ΤΟΥ-
 CIDENSES, ET QVICVN- ΤΩΝ ΑΡΜΕΝΑ ΚΑΙ ΤΑ ΣΚΕΥΗ.
 QVE ÆTOLORVM SVAM
 REMPVBLICAM ADMINI-
 STRASSINT. ELEPHANTOS
 OMNES QVOS APAMEÆ HA-
 BET TRADITO, NEQVE A-
 LIOS PARATO. TRADITO ET
 NAVES LONGAS CVM VELIS
 ARMAMENTISQVE EARVM.

Α ΤΟΙΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗΝ.
 ΕΚΧΩΡΕΙΤΩ ΔΕ ΠΟΛΕΩΝ, ΚΑΙ
 ΧΩΡΑΣ, ... ΜΗ ΕΞΑΓΑ-
 ΓΕΤΩ ΜΗΔΕΝ ΓΛΗΝ ΤΩΝ Ο-
 ΠΛΩΝ ΩΝ ΦΕΡΟΥΣΙΝ ΟΙ
 ΣΤΡΑΤΙΩΤΑΙ. ΕΙ ΔΕ ΤΙ ΤΥΓ-
 ΧΑΝΟΥΣΙΝ ΑΓΕΝΗΝΕΓΜΕΝΟΙ,
 ΚΑΘΙΣΤΑΤΩΣΑΝ ΠΑΛΙΝ ΕΙΣ
 ΤΑΣ ΑΥΤΑΣ ΠΟΛΕΙΣ · ΜΗΔ'
 ΥΠΟΔΕΧΕΣΘΩΣΑΝ ΤΩΝ ΕΚ
 ΤΗΣ ΕΥΜΕΝΟΥΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙ-
 ΛΕΩΣ, ΜΗΤΕ ΣΤΡΑΤΙΩΤΑΣ,
 ΜΗΤ' ΑΛΛΟΝ ΜΗΔΕΝΑ. ΕΙ ΔΕ
 ΤΙΝΕΣ, ΕΞ ΩΝ ΑΠΟΛΑΜΒΑ-
 ΝΟΥΣΙΝ ΟΙ ΡΩΜΑΙΟΙ ΠΟ-
 ΛΕΩΝ, ΜΕΤΑ ΔΥΝΑΜΕΩΣ ΕΙ-
 ΣΙΝ ΑΝΤΙΟΧΟΥ, ΤΟΥΤΟΥΣ
 ΕΙΣ ΑΠΑΜΕΙΑΝ ΑΠΟΚΑΤΑ-
 ΣΤΗΤΩΣΑΝ. ΤΟΙΣ ΤΕ ΡΩ-
 ΜΑΙΟΙΣ, ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΣΥΜΜΑ-
 ΧΟΙΣ ΤΙΝΕΣ ΕΙΕΝ, *ΕΚ ΤΗΣ
 ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ* ΕΙΝΑΙ
 ΤΗΝ ΕΞΟΥΣΙΑΝ ΚΑΙ ΜΕΝΕΙΝ
 ΕΙ ΒΟΥΛΟΝΤΑΙ ΚΑΙ ΑΠΟΤΡΕ-
 ΧΕΙΝ. ΤΟΥΣ ΔΕ ΔΟΥΛΟΥΣ
 ΡΩΜΑΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΜ-
 ΜΑΧΩΝ ΑΠΟΔΟΤΩ ΑΝΤΙΟ-
 ΧΟΣ, ΚΑΙ ΟΙ ΥΓ' ΑΥΤΟΝ
 ΤΑΤΤΟΜΕΝΟΙ, ΚΑΙ ΤΟΥΣ Α-
 ΛΟΝΤΑΣ, ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΑΥΤΟ-
 ΜΟΛΗΣΑΝΤΑΣ, ΚΑΙ ΕΙ ΤΙΝΑ
 ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΝ ΠΟΘΕΝ ΕΙΛΗ-
 ΦΑΣΙΝ. ΑΠΟΔΟΤΩ ΔΕ ΑΝΤΙΟ-
 ΧΟΣ, ΕΑΝ Η ΔΥΝΑΤΟΝ ΑΥ-
 ΤΩ, ΚΑΙ ΑΝΝΙΒΑΝ ΑΜΙΑΚΟΥ
 ΚΑΡΧΗΔΟΝΙΟΝ, ΚΑΙ ΜΝΑΣΙ-
 ΔΟΧΟΝ ΑΚΑΡΝΑΝΑ, ΚΑΙ
 ΘΟΑΝΤΑ ΑΙΤΩΛΟΝ, ΕΥΒΟΥΛΙ-
 ΔΑΝ ΚΑΙ ΦΙΛΩΝΑ ΧΑΛΚΙΔΕΙΣ,
 ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΙΤΩΛΩΝ ΟΣΟΙ ΚΟΙ-
 ΝΑΣ ΕΙΛΗΦΑΣΙΝ ΑΡΧΑΣ. ΚΑΙ
 ΤΟΥΣ ΕΛΕΦΑΝΤΑΣ ΤΟΥΣ ΕΝ
 ΑΠΑΜΕΙΑ ΠΑΝΤΑΣ, ΚΑΙ ΜΗ-
 ΚΕΤΙ ΑΛΛΟΥΣ ΕΧΕΤΩ. ΑΠΟ-
 ΔΟΤΩ ΔΕ ΚΑΙ ΤΑΣ ΝΑΥΣ ΤΑΣ
 ΜΑΚΡΑΣ, ΚΑΙ ΤΑ ΕΚ ΤΟΥ-
 ΤΩΝ ΑΡΜΕΝΑ ΚΑΙ ΤΑ ΣΚΕΥΗ.

ΚΑΙ ΜΗΚΕΤΙ ΕΧΕΤΩ ΠΛΗΝ Α
 Ι' ΚΑΤΑΦΡΑΚΤΩΝ· ΜΗΔΕ
 ΤΡΙΑΚΟΝΤΟΚΩΠΟΝ ΕΧΕΤΩ
 ΕΛΑΥΝΟΜΕΝΟΝ· ΜΗΔ' ΑΥ-
 ΤΟ ΠΟΛΕΜΟΥ ΕΝΕΚΕΝ, ΟΥ
 ΑΥΤΟΣ ΚΑΤΑΡΧΗ· ΜΗΔΕ
 ΠΛΕΙΤΩΣΑΝ ΕΠΙ ΤΑΔΕ ΤΟΥ
 ΚΑΛΥΚΑΔΝΟΥ ΑΚΡΩΤΗΡΙΟΥ,
 ΕΙ ΜΗ ΦΟΡΟΥΣ, Η ΠΡΕΣΒΕΙΣ,
 Η ΟΜΗΡΟΥΣ ΑΓΟΙΕΝ. ΜΗ
 ΕΞΕΣΤΩ ΔΕ ΑΝΤΙΟΧΩ, ΜΗ-
 ΔΕ ΞΕΝΟΛΟΓΕΙΝ ΕΚ ΤΗΣ Β
 ΥΠΟ ΡΩΜΑΙΟΥΣ ΤΑΤΤΟΜΕ-
 ΝΗΣ· ΜΗΔ' ΥΓΡΟΔΕΧΕΣΘΩ
 ΤΟΥΣ ΦΕΥΓΟΝΤΑΣ. ΟΣΑΙ ΔΕ
 ΟΙΚΙΑΙ ΡΟΔΙΩΝ, Η ΤΩΝ
 ΣΥΜΜΑΧΩΝ ΗΣΑΝ ΕΝ ΤΗ
 ΥΠΟ ΒΑΣΙΛΕΑ ΑΝΤΙΟΧΟΝ
 ΤΑΤΤΟΜΕΝΗ, ΤΑΥΤΑΣ ΕΙ-
 ΝΑΙ ΡΟΔΙΩΝ, ΩΣ ΚΑΙ ΠΡΟ
 ΤΟΥ * ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ ΕΞ-
 ΗΝΕΓΚΑΝ. ΚΑΙ ΕΙ ΤΙ ΧΡΗΜΑ
 ΟΦΕΙΛΕΤ' ΑΥΤΟΙΣ, ΟΜΟΙΩΣ C
 ΕΣΤΑΙ ΠΡΑΞΙΜΟΝ, ΚΑΙ ΕΙΤΙ
 ΑΠΕΛΗΦΘΗ ΑΠ' ΑΥΤΩΝ,
 ΑΝΑΖΗΤΗΘΕΝ ΑΠΟΔΟΘΗ-
 ΤΩ. ΑΤΕΛΗ ΔΕ ΟΜΟΙΩΣ ΚΑΙ
 ΠΡΟ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ, ΤΑ
 ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΡΟΔΙΟΥΣ
 ΥΓΑΡΧΕΤΩ. ΕΙ ΔΕ ΤΙΝΑΣ
 ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ, ΑΣ ΑΠΟ-
 ΔΟΥΝΑΙ ΔΕΙ ΑΝΤΙΟΧΟΝ, Ε-
 ΤΕΡΟΙΣ ΔΕΔΩΚΕΝ ΑΝΤΙΟ- D
 ΧΟΣ, ΕΞΑΓΕΤΩ ΚΑΙ ΕΚ ΤΟΥ-
 ΤΩΝ ΤΑΣ ΦΡΟΥΡΑΣ, ΚΑΙ
 ΤΟΥΣ ΑΝΔΡΑΣ. ΕΑΝ ΔΕ ΤΙ-
 ΝΕΣ ΥΣΤΕΡΟΝ ΑΠΟΤΡΕΧΕΙΝ
 ΒΟΥΛΩΝΤΑΙ, ΜΗ ΠΡΟΣΔΕΧΕ-
 ΣΘΑΙ· ΑΡΓΥΡΙΟΥ ΔΕ ΔΟΤΩ
 ΑΝΤΙΟΧΟΣ ΑΤΤΙΚΟΥ, ΡΩ-
 ΜΑΙΟΙΣ ΑΡΙΣΤΟΥ, ΤΑΛΑΝΤΑ
 ΜΥΡΙΑ ΔΙΣΧΙΛΙΑ ΕΝ ΕΤΕΣΙΝ
 ΙΒ' ΔΙΔΟΥΣ ΚΑΘ' ΕΚΑΣΤΟΝ
 ΕΤΟΣ ΧΙΛΙΑ· ΜΗ ΕΛΑΤΤΟΝ E
 Δ' ΕΛΚΕΤΩ ΤΟ ΤΑΛΑΝ-
 ΤΟΝ ΛΙΤΡΩΝ ΡΩΜΑΙΚΩΝ Π',

NEVE PLVREIS QVAM
 DECEM NAVEIS TE-
 CTAS HABETO: NVL-
 LAM ITEM, QVÆ TRI-
 GINTA REMIS AGATVR
 HABETO, NEVE MINO-
 REM EX BELLICAVSSA
 QVOD IPSE ILLATV-
 RVS ERIT. NEVE NAVI-
 GATO CITRA CALY-
 CADMVN PROMONTO-
 RIVM: EXTRA QVAM
 SI QVA NAVIS STIPEN-
 DIVM, AVT LEGATOS,
 AVT OBSIDES PORTA-
 BIT: MILITES MERCE-
 DE CONDVCENDI EX
 IIS GENTIBVS QVÆ
 SVB DITIONE POPVLI
 RO. SVNT, IVS AN-
 TIOCHO NE ESTO,
 NEVE EXVLES RECI-
 PIENDI, RHODIORVM
 SOCIORVMVE QVÆ Æ-
 DES INTRA FINES RE-
 GNI ANTIOCHI SVNT,
 Æ RHODIORVM SVN-
 TO, VT ANTE BELLVM
 AB ANTIOCHO ILLA-
 TVM. SI QVÆ PECV-
 NIÆ IPSIS DEBENTVR,
 EARVM EXACTIO ESTO.
 ITEM SI QVID ADEM-
 PTVM, ID CONQVISI-
 TVM REDDITOR. QVÆ
 AD RHODIOS SPEC-
 TANT IMMVNIA SVN-
 TO, VT ANTE BELLVM
 ERANT. SI QVAS VRBES
 QVAS TRADERE ANTIO-
 CHVM OPORTET, IDEM
 REX ALIIS DEDIT, ETIAM
 EX HIS PRÆSIDIA EDV-
 CITO. SI QVI POST FA-
 CTAM PACEM AD EVM
 VELINT CONFVGERE,
 EOS VT NE SVSCIPE-
 RET. ARGENTI OPTIMI
 DATO ANTIOCHVS RO-
 MANIS ATTICA TALEN-
 TA XII MILLIA, INTRA
 DVODECIM ANNOS,
 PENSIONIBVS ÆQVIS,
 TALENTVM NE MINVS
 PONDO OCTVAGIN-
 TA ROMANIS PON-
 DERIBVS PENDAT.

ET TRITICI QUADRAGINTA SUPRA QVINGENTA MILLIA MODIVM. EVMENI TALENTA CCCLIX INTRA PROXIMOS QVINQUE ANOS, PENSIONIBVS ÆQVIS, EODEM QVO ET ROMANIS TEMPORE, REPENDITO. ET PRO TRITICO, QVOD ÆSTIMATIONE FIAT AB ANTIOCHO, TALENTA CXXVII. ET DRACHMAS CIOCCVIII. QVAS PERMISIT. . . . . EVMENI VT ACCIPERET, QVI EAM SVMMAM SIBI SATIS ESSE ACCEPTAM OSTENDIT: OBSIDES ROMANIS XX DATO, ET PRO TRIENNIO MVTATO: NE MINORES OCTONVM DENVM ANNORVM, NEV MAIORES QVINVM QVADRAGENVM. IN SINGVLORVM ANNORVM PENSIONIBVS, SI QVID A PACTIS DISCREPAYERIT, ANNO PROXIMO REPENDITO. SI QVÆ VRBES AVT GENTES ADVERSVS QVAS NE BELLVM GERAT ANTIOCHVS, HOC FOEDERE CAVTVM EST IPSI VLTRO BELLVM INFERENT, BELLANDIVS ESTO ANTIOCHO. DVM NE QVAM VRBIVM HARVM BELLIVRE TENEAT, AVT IN AMICITIAN ACCIPIAT. CONTROVERSIAS INTER SE ORTAS IVRE AC IVDICIO DISCEPTENT. SI QVID POSTEA ADDITRAHIVE DE COMMVNI SENTENTIA PLACVISSET, VT ID SALVO FOEDERE LICEAT. His legibus foedere icto, & iureiurando firmato confestim Proconsul Q. Mutium Thermum & Lucium fratrem,

Α ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΙΤΟΥ Φ' ΚΑΙ Μ' ΕΥΜΕΝΕΙ ΤΑΛΑΝΤΑ ΤΝΘ', ΕΝ ΕΤΕΣΙ ΤΟΙΣ ΠΡΩΤΟΙΣ Ε', ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ ΤΩ ΕΠΙΒΑΛΛΟΜΕΝΩ ΚΑΙΡΩ ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΡΩΜΑΙΟΙΣ ΑΠΟΔΟΤΩ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΙΤΟΥ, ΚΑΘΩΣ ΕΤΙΜΗΣΕΝ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΝΤΙΟΧΟΣ, ΤΑΛΑΝΤΑ ΡΚΖ'. ΚΑΙ ΔΡΑΧΜΑΣ ΧΙΛΙΑΣ Σ' ΟΚΤΩ, ΑΣ ΣΥΝΕΧΩΡΗΣΕΝ ΕΥΜΕΝΗ ΛΑΒΕΙΝ, ΓΑΖΑΝ ΕΥΑΡΕΣΤΟΥΜΕΝΗΝ ΕΑΥΤΩ. ΟΜΗΡΟΥΣ ΔΕ ΔΙΔΟΤΩ ΑΝΤΙΟΧΟΣ, ΔΓ' ΕΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΑΛΛΟΥΣ ΑΝΤΑΠΟΣΤΕΛΛΩΝ, ΜΗ ΝΕΩΤΕΡΟΥΣ ΕΤΩΝ ΙΗ', ΜΗΔΕ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥΣ ΜΕ'. ΕΑΝ ΔΕ ΤΙ ΔΙΑΦΩΝΗΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΔΙΔΟΜΕΝΩΝ ΧΡΗΜΑΤΩΝ, ΤΩ ΕΧΟΜΕΝΩ ΕΤΕΙ ΑΠΟΔΟΤΩΣΑΝ. ΑΝ ΔΕ ΤΙΝΕΣ ΤΩΝ ΓΟΛΕΩΝ, Η ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ ΠΡΟΣ Α ΓΕΓΡΑΓΤΑΙ ΜΗ ΠΟΛΕΜΕΙΝ ΑΝΤΙΟΧΩΝ, ΠΡΟΤΕΡΟΙ ΕΚΦΕΡΩΣΙ ΓΟΛΕΜΟΝ, ΕΞΕΣΤΩ ΠΟΛΕΜΕΙΝ ΑΝΤΙΟΧΩ. ΤΩΝ ΔΕ ΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΓΟΛΕΩΝ ΤΟΥΤΩΝ, ΜΗ ΕΧΕΤΩ ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΝ ΑΥΤΟΣ. ΜΗΔ' ΕΙΣ ΦΙΛΙΑΝ ΠΡΟΣΑΓΕΣΘΩ. ΠΕΡΙ ΔΕ ΤΩΝ ΑΔΙΚΗΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΑΛΛΗΛΟΥΣ ΓΙΝΟΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΚΡΙΣΙΝ ΠΡΟΣΚΑΛΕΙΣΘΩΣΑΝ. ΕΑΝ ΔΕ ΤΙ ΘΕΛΩΣΙ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΣΥΝΘΗΚΑΣ ΑΜΦΟΤΕΡΟΙ ΚΟΙΝΩ ΔΟΓΜΑΤΙ ΠΡΟΣΤΕΘΗΝΑΙ Η ΑΦΑΙΡΕΘΗΝΑΙ, ΕΓ' ΑΥΤΩΝ ΕΞΕΣΤΩ. Τμηθέντων δὲ τῶν ὀρκίων ὑπὲρ τούτων, ὡς ἦεν ὁ στρατηγὸς Κοίνῳ Μουτίῳ Θέρμῳ καὶ Λούκιῳ τῷ ἀδελφῷ,

ὅτι κινημένοι τὰ χεῖματα πρὸς τὴν A
 Οροσίων εἰς Συρίαν ἀπαπέμφε, συντά-
 ξας κομίζεσθαι τοὺς ὅρκους πρὸς τὸ βασι-
 λείως, καὶ ἀφαισθαιώσασθαι τὰ καὶ μέγας ὑ-
 παρ' ἡ συνθηκῶν. πρὸς δὲ Κοῖντοι Φάβιον τὸν
 ἐπὶ τῇ ναυικῇ στρατηγὸν, ὅξεσσι χερσὶν
 μακρότεροις, κελύων πάλιν πλὴν αὐτὸν εἰς
 Γάπαρον, καὶ πρὸς λαβόντα τὰς ὑπαρ-
 χούσας αὐτῇ ναὺς ἀφαισθαι.

Λς'.

Ἡ δὲ δέκα πρὸς τῶν ὅλων B
 διάληψις.

ΟΤΙ καὶ τὴν Ἀπάμειαν, αἵ τε δέκα καὶ C
 Γιαῖος ὁ στρατηγὸς τῶν Ρωμαίων ἀφα-
 χεύσαντες πρῶτον τὰν ἀπηντηχέων, τοῖς μὲν
 πρὸς χερσὶν, ἢ χερσὶν, ἢ ὑπὸς ἐτέρου ἀφα-
 φερσμένοις, πόλεις ἀπέδωκεν ὁμολογημένας
 ἀμφοτέρωσιν, ἐν αἷς ἀφαισθίσονται πρὸς τὴν
 ἀμφιστομηκῶν. τὴν δὲ πρὸς τὸ ὅλον ἐ-
 ποιήσαντο ἀφαισθίσαν. Οὐκ μὲν D
 τὴν αὐτοῖσι πόλιν, πρὸς τὴν ὑπετέλειαν
 Αἰνιόχου φέρει, τότε δὲ διεφύλαξαι τὴν πρὸς
 Ρωμαίοις πίστιν, ταύτας μὲν ἀπέλυσεν τὴν
 φέρει. ὅση δὲ Ἀπάλω συντάξιν ἐτέλειαν,
 ταύτας ἐπέταξαι τὴν αὐτὴν Εὐμενίῃ διδόναι
 φέρει. εἰ δὲ ὑπὸς ἀποσῶσαι τῆς Ρωμαίων
 φιλίας, Ἀντιόχου συνεπολέμου, ταύτας ἐ-
 κέλευσεν Εὐμενίῃ διδόναι τοῖς Αἰνιόχου δια-
 τρεφμένοις φέρει. Κολοφωνίους δὲ τοῖς δ'
 Νόπιοι οἰκιστάς, καὶ Κυμαίους καὶ Μυλασ-
 σίους, ἀφορρογότοις ἀφαισθίσαν. Κλαζομενίοις
 δὲ καὶ Δωρεῖαν πρὸς τὴν Δρυμουσάνην
 καλουμενίαν ἵκον. Μιλησίοις δὲ τὴν ἱερὴν χερ-
 σὶν ἀπικατέστησεν, ἥς ἀφαισθίσαν τοὺς πολεμίους
 πρὸς τὴν ἀφαισθίσαν. Χίοις δὲ, καὶ Σμυρ-
 ναίοις, ἐπὶ δὲ Ερυθραίοις, ἔντε τοῖς ἄλλοις
 πρὸς τὴν, καὶ χερσὶν πρὸς τὴν, ἥς ἔκαστοι
 καὶ δὲ παρὲν ἐπέτρεπον, καὶ σφίσι κατέστη
 ὑπετέλειαν. ἐν δὲ πρὸς τὴν καὶ αὐτοῖς
 ἀποδύων, ἡν περὶ τὴν καὶ τὸν πόλεμον αὐ-
 τοῖς. ἀπέδωκεν δὲ καὶ Φωκαεῦσι δὲ πᾶσι πο-
 λίτευμα, καὶ τὴν χερσὶν ἡν καὶ πρὸς τὴν
 εἶχον. Μετὰ δὲ ταῦτα Ροδίοις ἐχρημάτισεν

qui cum forte ab Oroandensibus pec-
 unias asportauerant, in Syriam mi-
 sit, qui ab Rege iusiurandum exige-
 rent, & omnes conditiones firmarent.
 Q. Fabio Labconi, qui classi præerat,
 literas per certos tabellarios misit, iu-
 bens ipsum Patara ut rediret, quæque
 ibi naues regis essent, eas ut tradi sibi
 iussas, cremaret.

XXXVI.

Decem legatorum ordina-
 tio summa rerum.

APAMEAE decem legati, & Pro-
 contul populi Ro. auditis omni-
 bus qui eò conuenerant, iis qui de
 agro aut pecunia, aut simili re alia in-
 ter se contendebant, vrbes ex com-
 muni consensu assignarunt, in quibus
 suas controuersias disceptarent. De
 summa rerum hoc modo constitue-
 runt. Quæ ciuitates liberæ, ante bel-
 lum stipendium Antiocho Regi pen-
 debant, atque in eo bello fidem po-
 pulo Romano seruauerant, iis im-
 munitatem dederunt. quæ vestigales
 Attalo fuerant, eas vestigal idem pen-
 dere Eumeni iusserunt. quæ à Ro-
 manis defecerant & partium An-
 tiochi fuerant, eas idem stipendium
 Eumeni iusserunt pendere, quod prius
 Antiocho pendebant. Colophonios
 qui Notium habitant, Cymæos, My-
 lassenses immunes in posterum ab
 omni pensitatione tributi futuros
 pronuntiarunt. Clazomeniis super
 immunitatem & Drymussam insu-
 lam dono dederunt. Milesiis Sacrum
 agrum quo propter hostes prius ces-
 serant, restituerunt. Chios, Smyr-
 naeos Erythraeos pro singulari fide
 erga populum Romanum quam eo
 bello præstiterant, & in omni præci-
 puo honore habuerunt, & impræ-
 sentiarum agro donarunt, quem qui-
 que illorum cupiebant, & ad se perti-
 nere autumabant: Phocæensibus &
 pristinae leges restituta, & ager quem
 ante habuerant redditus. Secun-
 dum hæc cum Rhodiis est actum:

Lydia & Caria data usque ad Mxandrum amnem, præter Telmessum. Regis Eumenis fratrumque eius & in pace cum Antiocho rationem habuerunt quantum fieri poterat; & tunc in Europa Chersonesum & Lysimachiam, finitimæque castella & agrum quibus finibus tenuerat Antiochus, adiecerunt. in Asia Phrygiam utramque, (alteram ad Hellespontum, maiorem alteram vocant,) Mysos quos prius ipse subegerat, Lycaoniam, Myliada, Lydiam, Tralles, Ephesum, Telmessum; has regiones & vrbes decem legati Eumeni donauerunt. de Pamphylia quam Eumenes citra Taurum esse dicebant, legati Antiochi ultra Taurum, disceptatum quum esset, integra res ad Senatum reicitur. Iam autem omnibus reb. ordinatis, aut iis saltem quæ maximè erant necessariæ, cum omni exercitu ad Hellespontum sunt profecti, ut in transitu quæ gesta erant cum Gallis firmarent.

A δίδοντας Λυκίαν, καὶ Καρίαν τὰ μὲν Μαιάνδρου ποταμοῦ, πλὴν Τελμισσοῦ. ὡς δὲ τῆ βασιλείας Εὐμενέως καὶ τῆς ἀδελφῆς, ὅτε ταῖς πρὸς Ἀντίοχον συνθήκαις τὴν ἐνδοχὴν μὲν πρὸς αὐτὸν ἐποιήσαντο, καὶ τότε τῆς μὲν Εὐρώπης αὐτῷ προσέθηκεν Χερρόνησον, καὶ Λισιμαχίαν, καὶ τὰ προσπερὶ τὰς ὑποπείρας καὶ χώρας, ἧς Ἀντίοχος ἐπῆρχε τῆς δὲ Ἀσίας Φρυγίας τὴν ἐφ' Ἑλλησποντον, Φρυγίας τὴν μεγάλην, Μυσίαν, οὓς πρὸς αὐτὸν προσέθετο, Λυκαονίαν, Μιλυάδα, Λυδίαν, Τρῳάδας, Ἐφεσον, Τελμισσον. ταῦτας μὲν οὖν ἔδωκεν Εὐμενὶς τὰς δὲ περὶ τῆς Παμφυλίας, Εὐμενέως μὲν τῆς Φασσηνῆς αὐτὴν ὅτι τὰς τῆς Ταύρου, τῆς δὲ πρὸς Ἀντίοχου προσέθετο, ἐπέκεινα, διαπορήσαντες, αἰέτην ὡς ὑπὸν εἰς συνέλητον. μετὰ δὲ τῆς ἀσφαλείας, καὶ πλείστον αὐτοῖς διωκημένων, αἰαζόμενοι, πρὸς αὐτὸν ἐφ' Ἑλλησποντον, βουλομένοι καὶ τὴν πᾶσαν ἐπὶ τὰς πρὸς τοὺς Γαλάτας ἀσφαλίσειαν.

XXXVII.

Quomodo facta cades Lacedæmoniorum ab exulibus qui in ora maritima habitabant causa dissidij fuit inter Ro. & Achaos.

Legatio Ptolemai Regis Aegypti ad gentem Achaorum, & huius ad illum.

Post illam hominum eadem, quæ Compasij facta est, Lacedæmoniorum nonnulli ægre rem ferentes, existimantesque vim & auctoritatem Romanorum solutam esse, Romam profecti Philophæmenem & administrationem eius inculsarunt. tandemque à M. Lepido, qui postea fuit Pontifex, tunc Consule, literas exprefferunt ad commune Achæorum; quibus literis Achæos increpabat, ob præuè administratas res Lacedæmoniorum.

C

ΛΖ.

Γῶς ἡ ἐν Κομπασίῳ γνομένη Λακεδαιμονίων ἐπαναίρεσις διὰ τὴν δυσχερίαν ἐγένετο μετὰ τὴν Ρωμαίων καὶ Ἀχαιῶν.

Πρεσβεία Πτολεμαίου τῆς βασιλείας πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς, καὶ τῆς Ἀχαιῶν πρὸς αὐτόν.

D

OΤΙ μὲν τὴν ἐν Κομπασίῳ τῆς ἀνδροπῆς ἐπαναίρεσις, διωκόμενοι πῆρες τῆς ἐν τῇ Λακεδαίμονι τοῖς γεγενημένοι, καὶ νομίσαντες ὑπὸ τῆς φιλοπόνητος ἀμαθίας τὴν δύναμιν καὶ τὴν πρὸς αὐτοὺς καταλελυμένην τῶν Ρωμαίων, ἐλθόντες εἰς Ρώμην, κατηγορίας ἐποιήσαντο τῶν διωκόντων, καὶ τῆς φιλοπόνητος. καὶ τέλος ἐξεπορίσαντο χάριμα πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς ὡς Μάρκου Λεπίδου, ὃς μὲν ταῦτα γρηγορῶς διεχειρέως, τότε δὲ τὴν ὑπαὶν διὰ τὴν εἰρηφονίαν ὅς ἐγραφε τοῖς Ἀχαιοῖς, φασκεῖν οὐκ ὀρθῶς αὐτοῖς κεχρημέναι τὰ καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους.

E

ὡς προσβούται, ὁ δὲ Φιλοποίμεν
προσβούτας καὶ αἰετὶς τοὺς πρὸς τὸν Νικί-
δημον ἢ Ηλίοι, ἀξέπειραν εἰς τὸν Ρώμιον.
Καθ' οὗ τὸν χρόνον τῶτον, ἦσαν καὶ πρὸς Πτο-
λεμαίου προσβούτας, Δημότρεος Αἰτωλῆος,
αἰανειωσάμενος ἢ παρ' οὐπάρχουσι συμμα-
χίας ἐφ' βασιλείᾳ, πρὸς δ' ἔθνος τὸ Ἀχαιῶν. ὡς
παρ' οὐμὸς αἰαδιζαμένῳ ἢ αἰανέωσιν, κα-
πεσθῆσαν προσβούται πρὸς Πτολεμαῖον Λυ-
κέρτα, ὅς ποτ' ἠμῶν πατήρ, καὶ Θεοδορίδας, καὶ
Ρωστίλης Σικυώνιοι· χάριν δ' ὀφειλόμενοι τοὺς ὀρ-
κούς· ὑπὸ τὸν Ἀχαιῶν, καὶ λαβὴν πρὸς τὸν βα-
σιλέως. Εἰρηνη δὲ πρὸς τὸν χρόνον οὗτον παρέρ-
χοντο ἰσως, ἀξιοὶ δὲ μνήμης. Μετὰ γὰρ δὲ
συντελεσθῆναι τὴν αἰανέωσιν ἢ συμμα-
χίας ὑπὸ τὸν Ἀχαιῶν, ὑπεδίδετο τὸν προ-
σβούτην ὁ Φιλοποίμεν. ἡγουμένης δὲ πρὸς τὴν
συννοσίαν μνήμης τῆς βασιλείας, ὅτι βαλὼν ὁ
προσβούτης, πολλοὺς ἱναὶς διετίθητο λόγους,
ἐκωμιάζων τὸν Πτολεμαῖον, καὶ πᾶσι ἀποδι-
ξας παρεφίετο, ὅτι πρὸς τὴν κτηνίας δι-
χλείας καὶ ὁλμης· ἐξῆς τε τὸ πρὸς τοὺς ἵππους
καὶ τὰ ὄπλα διωάμενος, καὶ τὸν οὐτόντος ἀσκή-
σιως. τελευτῶν δ' ἐχρήσατο μῦθον· πρὸς
πίστιν τὴν εἰρημῶν· ἔφη γὰρ αὐτὸν κτηναγῆτα,
ταῦτον βαλὴν ἐφ' ἵππῳ μετακίλῃ.

ΛΗ.

Πῶς Βοιωτοὶ κατ' ὀλίγον διε-
βλήθησαν πρὸς Ρωμαίους τε καὶ
Ἀχαιοὺς.

ΟΤΙ καὶ τὴν Βοιωτίαν, μετὰ δὲ συντε-
λεσθῆναι τὴν πρὸς Ἀντίοχον Ρω-
μαίοις συνθήκην, ἀποκρυπνύει τὸ ἐλπίδων πᾶ-
σι τοῖς χρηστομένοις ἐπιδομομένοις, ἀλλὰ δὲ ὄρ-
χῳ καὶ ὀφείλουσαν ἐλάμβανον αἱ πολιτεῖαι. Διὸ
καὶ τὸ διανομοῦσιν ἐλκερῶν καὶ αἰετὶς χάριν
ἀξέπειραν καὶ πᾶσι ἐπὶ τῶν, τότε λόγῳ διεδίδοντο
καὶ πρὸς πόλεις, φασγόντων πᾶσι δὲ πρὸς δι-
κλείας διεξοδὸν καὶ συντελείαν τὴν πρὸς ἀλλή-
λους. Πολλὰς δὲ πρὸς οὗτον ἀμφισβητήσεως
ὑπάρχουσιν, ὅτι δὲ πλείους εἶναι τοὺς κατέχοντες
τῶν ἀπὸ τῶν, ἐγγετέ τι συνέρχεται τοῖς τὰ
βέλτερά αἰρεμένοις ἐκ ταῦτα τῶν.

A his Romam profectis, ex templo Phi-
lopermenes Nicodemum Eleum de-
legit, quem Romam mitteret. Circa
idem tempus venit Alexandria De-
metrius Atheniensis, Ptolemæi lega-
tus, ad renouandam societatem Re-
gis nomine cum gente Achæorum.
qui fœdere libenter renouato, lega-
tos ad Regem mittendos delegerunt,
Lycortam parentem nostrum, &
Theodoridam, & Rhositalem Sicyo-
nios: ut & præstarent ipsi iusiuran-
dum, & à Rege exigere. Accidit
tunc aliquid, quod etsi præter rem
est, non tamen fortasse indignum
quod commemoretur. Quum enim
post renouatam societatem cum Achæis,
conuiuio legatum Ptolemæi
Philopæmenes excepisset, orto super
mensam sermone de Rege, legatus
arrepta ansa laudare Ptolemæum
multis verbis cepit: singularem illius
dexteritatem atque audaciam in ve-
nando aliquot argumentis compro-
bans: deinde quantum in regendis
equis, & tractandis armis posset, quan-
tūque illarum rerum vsum haberet,
commemorauit. postremo ad confir-
manda quæ dixerat hoc quasi lucu-
lento testimonio addidit, Regem
amentato iaculo taurum confecisse.

XXXVIII.

Quomodo Bæoti paulatim
inimici facti sint Romano-
rum & Achæorum.

D

P O S T factam pacem à Romanis
cum Rege Antiocho, præcisa omni
spe rerum nouandarum cupidis
illarum; in Bæotia administratio pu-
blicarum rerum aliam denuo for-
mam & faciem suscepit. Itaque quum
ab annis vigintiquinque continuum
ferme iustitium obtinuisset, cepere
per omnes ciuitates spargi hominum
voces, dicentium, iam mutuas con-
trouersias esse disceptandas, priuato-
rumq; lites terminandas. Post multas
verò super eo contentiones, quod
plures turbatores otii propter suam
inopiam essent, quàm diuites, casus
extitit qui bonarum partium homi-
nes plurimum adiuuit. Iam pridem

E

μιον. εἰ μὲν οὖν ἡ σύγκλητος προσέειπε τὸ ἀκόλουθον ὡς τῆς κατὰ δὴ τῆς πόλεως Ζεύξιππον, παχέως αὖ ἐξεκαύθη πόλεμος. νῦν δ' ἐκείνη τε πρὸς αὐτῶν, οἵτι Μεγάρῃς ἐπέχον τὰ ῥύσια * ἀφ' ἧς πρὸς ἀσπασίαν τοῖς συναλλαγμασι.

ΛΘ.

Ἐκ ποίας αἰτίας ἐγένετο Λυκίοις διαφορὰ πρὸς Ροδίους.

ΟΤΙ ἐγένετο Λυκίοις διαφορὰ πρὸς Ροδίους, ἀφ' ἧς ποίας αἰτίας. Καθ' ὅς τις χειρὶς, οἱ δὲ διὰ δυνάμειν τὴν πόλιν Ἀσίαν, τότε πρὸς ἡμέτερον πρὸς αὐτοῖς Ροδίων Θεάτητος, καὶ Φιλόφρονος, ἀξιουῶντες αὐτοῖς δοῦναι τὰ καὶ Λυκίας, καὶ Καρίας, χάριν τὴν αἰτίας καὶ πρὸς αὐτοῖς, ὡς πρὸς αὐτοῖς σφίσι καὶ τὸν Αἰνιοχὸν πόλεμον. ὡς δ' ἡ Ἰλίων ἦεν Ἰππάρχος καὶ Σάτυρος, ἀξιουῶντες ἀφ' ἧς πρὸς αὐτοῖς οἰκιστῆρα, συγγνώμην δοῦναι Λυκίοις τῆς ἡμετέρας πόλεως. ὡς οἱ δὲ ἀφ' ἧς πρὸς αὐτοῖς, ἐπὶ αὐτοῖς ἐκατέρωθεν ὡς καὶ τὸ δυνάμειν. ἀφ' ἧς πρὸς αὐτοῖς ὡς Ἰλίων, ἐπὶ αὐτοῖς αὐτοῖς αἰτίας. πῶς δ' Ροδίοις καὶ αὐτοῖς, πρὸς αὐτοῖς ἐπὶ αὐτοῖς. Ἐκ τούτων δ' ἀφ' ἧς πρὸς αὐτοῖς ἐπὶ αὐτοῖς καὶ διαφορὰ τοῖς Λυκίοις πρὸς αὐτοῖς τοῖς Ροδίοις ἐκ δυνάμειν. Οἱ μὲν γὰρ Ἰλίων ἐπὶ αὐτοῖς τὰς πόλεις αὐτοῖς αἰτίας, ὡς πρὸς αὐτοῖς τὸ ὄργον τῆς Ρωμαίων, καὶ πρὸς αὐτοῖς αὐτοῖς τὸ ἐλθόν. οἱ δὲ πρὸς αὐτοῖς Θεάτητον ἐπὶ αὐτοῖς τὴν αἰτίαν ἐπὶ αὐτοῖς, φάσκοντες Λυκίας καὶ Καρίας μέγας τὴν Μαγάνδρον δόξαν Ροδίοις ὑπὸ Ρωμαίων ἐπὶ αὐτοῖς. λοιπὸν οἱ μὲν Λυκιοὶ πρὸς αὐτοῖς ἦεν εἰς τὴν Ρόδον ὑπὸ συμμάχας. οἱ δὲ Ροδιοὶ πρὸς αὐτοῖς αὐτοῖς πῶς τὴν πόλιν, ἀφ' ἧς πρὸς αὐτοῖς τὰς καὶ Λυκίας καὶ Καρίας πόλεις, ὡς ἐκαστα δὲ ἡμέτερος. μεγάλης δ' ὅσος τὸ πρὸς αὐτοῖς πρὸς αὐτοῖς ἐπὶ αὐτοῖς ὑπὸ αὐτοῖς. ὡς μὲν πῶς, οὐ πᾶσι ἐκ δυνάμειν ὡς ἡ διαφορὰ τὴν πρὸς αὐτοῖς ὡς δ' ἐπὶ αὐτοῖς εἰς τὴν καλῶς οἱ Ροδιοὶ, διελέγοντο πρὸς αὐτοῖς συμμάχας.

A principia, quod si Zeuxippi reditum ab exilio Senatus uti inceperat, urgere perrexisset, bellum statim exarsisset. at è contrario, tum Senatus rem silentio transmisit. Tum & Megarenses legatione missa super contractibus quos habebant Achæi cum Boeotis, violentam rerum repetitionem inhibuerunt.

XXXIX.

Quam ob causam inimicitiae inter se sint Lycij & Rhodij.

ORTA est inter Lycios & Rhodios controuersia ex huiusmodi causa. Quo tempore decem legati res Afiz ordinabant, adire illos Rhodiorum legati, Thextetus & Philophros, orantes ut sibi Lycia & Caria pro beneuolentia & fide quam bello aduersus Antiochum Romanis praestitissent, darentur. adierunt eosdem & legati Iliensium Hipparchus & Saryrus, qui pro mutua inter ipsos cognatione eos rogarunt, ut Lyciis veniam delictorum darent. Vtraque legatione audita, conati sunt decemviri utrique genti, quod in ipsis esset, satisfacere. Nam in gratiam Iliensium, nihil asperius in Lycios consuluerunt: Rhodiis verò ut gratificarenrur, Lyciorum gentem eis contribuerunt. Ex eo decreto motus & bellum non poenitendum inter Lycios & Rhodios est ortum. Nam Ilienses quidem Lyciorum vrbes circumeundo omnibus nuntiarent, sua opera placatos eis esse Romanos, & libertatem se ipsis impetrasse. Thextetus verò in patriam ubi rediit, renunciauit Rhodiis, Lyciam & Cariam usque ad Mæandrum amnem Romanos dono ipsis dedisse. Post hæc Lycij Rhodiorum societatem missis legatis petierunt. at Rhodij civium suorum certo numero delecto, ad res singulas ordinandas in urbibus Lyciæ & Cariæ miserunt. & quum adeo discreparent mentes & sententiae amborum populorum, initio non omnes intelligebant, quàm diuersa inter se sentirent: postea verò quàm Lycij in concionem prodierunt, & de societate incunda verba facere ceperunt:

& postea Rhodiorum Prytanis Pothion surrexit, ciuésque in suffragia inisit; Lycios autem ob postulatam eiusmodi obiurgauit: tum verò patuit error: dixerunt enim Lycij, quiduis se potius perpeffuros quàm ut Rhodiis essent dicto audientes.

XL.

Variarum gentium legationes ad Romanos contra Philippum.

Romanorum legatio ad Philippum.

CIRCA eadem tempora Romam venerūt Eumenis legati de Thraciis oppidis per vim à Philippo tributum pendere coactis acturi; venerunt & Maronitarum exules, eundem Regem accusantes, & exilij sui causam ad illum referentes. Cum his præterea erant Athamanes, Perrhæbi, Thessali, æquum esse dicentes, ut vrbes reciperent, quas per Antiochici belli tempus ipsis ademisset Philippus. Sed & Philippi legati venēre, ut omnium illorum accusationibus responderent. Quum autem multæ habitæ fuissent disceptationes inter oratores quos diximus & Philippi legatos, placuit Senatui, extemplo legationem mittere, quæ de Philippi rebus cognosceret, & securitatem omnibus præstaret, qui coram rege exposulare & eum incusare vellent. Decrēti autem sunt legati Q. Cæcilius, & M. Bæbius, & Tib. Sempronius.

XLI.

Cocilium Achaorum Pratore Aristano habitum, in quo de variis actum negotiis, & resposæ data legatis diuersis, qui à multis Regibus, & ciuitatibus ad gentem Achaorum fuerant missi.

M.

Πρεσβείαι πολλῶν ἐθνῶν πρὸς Ῥωμαίους καὶ Φιλίππου.

Β Πρεσβεία Ῥωμαίων πρὸς Φιλίππου (ψ).

ΟΤΙ καὶ τοῖς αὐτοῖς καιροῖς ἦκον εἰς τὴν Ῥώμην πρὸς τὴν βασιλείαν Εὐμενίου πρεσβυταί, Ἀγαθοῦντις τὸ ἔξοχον τῆς Φιλίππου τῇ ἐπὶ Θράκης πόλει καὶ πρὸς Μαρωνιτῶν οἱ φυγάδες, κατηγορώντες, καὶ τὰς αἰτίας αἰαφέντες τῶν αὐτῶν ἐκτιώσεως ἐπὶ τὸν Φίλιππον· ἅμα δὲ τυτῆς Ἀθαμανες, Περραιβοί, Θεσσαλοὶ φασκόντες κομίζεσθαι τῶν αὐτῶν τὰς πόλεις ἀπὸ Φιλίππου αὐτῶν καὶ τὸν Ἀντιοχικὸν πόλεμον. ἦκον ὅτι καὶ πρὸς τὸν Φίλιππον πρέσβεις πρὸς ἀπομύσας τοὺς κατηγορήσαντας ἀπολογησόμενοι. Γενομένων ὅτι πλείονων λόγων πᾶσι τοῖς πρεσβυτάτοις πρὸς τοὺς πρὸς τὸν Φίλιππον πρεσβυτάτους, ἔδωκε τῇ συκλήτῃ πρᾶξι καὶ ἀπομύσας πρεσβείας, τὸ ἐπισκεψόμενον τὰ καὶ τὸν Φίλιππον, καὶ πρὸς τὴν ἀσφάλειαν τοῖς βυλγομένοις καὶ πρὸς τὸν λέγοντα τὸ φαιρόμενον, καὶ κατηγορήσει τὴν βασιλείαν. Καὶ κατεστάθησαν οἱ πρὸς τὸν Κοῖντον Κακίλιον, καὶ Μάρκον Βαβίον καὶ Τιβέριον Σεμπερόνιον.

MA.

Ὅσα ἐν σίνωδῳ Ἀχαιῶν, στρατηγούτου Ἀριστάνου σίνωλθούσης, ὠκονομήθη πρὸς διαφόρων πρεσβυτῶν καὶ πρὸς πρεσβυτάτους πολλὰ ἔχον ἀπὸ βασιλέων τε καὶ πόλεων πολλῶν πρᾶξιμοί.

Αντιπολιτεία ἐν τοῖς Ἀχαιοῖς
 Αἰεταίνου καὶ Διοφάνους καὶ τῶν
 ἄλλων τούτοις αἰρεσίῳ, πρὸς δὲ
 τοῦ Φιλοποίμου καὶ Λυκόρταν.

ΟΤΙ καὶ τὸ Πελοπόννησον, ἐπὶ Φιλοποί-
 μῳ στρατηγῷ, εἴτε τὸ Ρώμιον
 ἔξαπτεσθαι πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς ἔδοξε,
 ἢ τὸ Λακεδαιμονίων πόλεως, πρὸς τὸν
 βασιλέα Πτολεμαῖον, τοῖς αἰαιεωσύνῳις καὶ
 πρὸς ὑπάρχουσαι αὐτῷ συμμαχίαι, ἐδηλώ-
 σαμην. Κατὰ δὲ τὸν χρόνον, Αἰεταί-
 νου στρατηγῷ, οἵτε τὸ Πτολεμαίου καὶ
 βασιλέως πρὸς τοὺς ἡλθον, ἐν Μεγαλόπολιν
 τὸ σινώδου τῶν Ἀχαιῶν ὑποαρχούσης. ἔξα-
 πτεσθαι δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς Εὐρύκῳ πρὸς τοὺς
 ἑταίρους ἡλθον, ἐκ τῶν Ἀχαιῶν, ἐφ' ὃν δὲ μετὰ τού-
 των ἐκ τῶν πόλεων, μετὰ δὲ τῶν Ἀ-
 χαιῶν, ἐπὶ τῶν σινώδοις. ἦσαν δὲ καὶ τὸ
 Σελδίκῳ τῷ βασιλέως πρὸς τοὺς, τὴν τε
 φιλίαν αἰαιεωσύνῳις, καὶ δεξιὰς μακρῶν
 πλοίων ἐπαγελλόμενοι δύναιτο τοῖς Ἀχαιοῖς.
 ἔχουσιν δὲ τὸ σινώδου πρὸς τοὺς, πρὸς
 τοὺς ἡλθον καὶ τὸν Νικόδημον τὸν Ἠλθον, καὶ
 τοὺς τε ἡλθον ἐν τῇ συκλήτῳ λόγῳ, ὅφ'
 αὐτῶν ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων πόλεως
 διήλθον τοῖς Ἀχαιοῖς, καὶ τοῖς ἀποκρίσεις αἰ-
 γνῶσαι. ἔξ ὧν ὡς λαμβάνειν ἐκδοχῶν, ὅτι
 δι' ἑρεσύνῳις καὶ τῇ τῇ τειχῶν καθαιρέσει
 καὶ τῇ κατὰ λούσι. . . . . τῶν ἐν τῷ Κομ-
 πασίῳ ἀφ' ὧν ἀφ' ὧν οὐ μὲν ἀκρῶν τι
 ποιεῖν. ὁ δὲ δὲ ἔτ' αὐτοῖς, ὅτι σινω-
 γήσαντες, ὅτι πῶς πρὸς τῷ. Μετὰ δὲ
 τοῖς εἰσῆλθον οἱ πρὸς Εὐρύκῳ πρὸς τοὺς,
 καὶ τὴν τε συμμαχίαν τὴν πατρικίαν αἰετώσαν-
 τες, καὶ τὴν ὑπὸ τῶν χρημάτων ἐπαγέλιαν
 διεσάφισαν τοῖς πολλοῖς. καὶ πλείους δὲ πρὸς
 τοῖς ὑποδόντες ἀφ' ὧν ἀφ' ὧν, καὶ μαγά-
 λιν δύναιτο καὶ φιλικήν τῷ βασιλέως
 ἐμφήσαντες πρὸς τὸν ἔδοξε, κατέπαυσαν τὸν
 λόγον. Μετὰ οὖν Ἀπολλώνιος ὁ Σικυώνιος
 αἰετῶν, καὶ μὲν ὁ πλείους τῶν διδόντων χρη-
 μάτων, ἀξίαν ἔφη τὴν δυνάμει τῶν Ἀ-
 χαιῶν. κατὰ δὲ τὴν πρὸς τοὺς τῷ δι-

A *Factiones duae in concilio A-*
chaorum, Aristani & Diopha-
nis cum suis, & Philopomenis
ac Lycorta patris Polybij.

QUOD ad res Peloponnesi atti-
 net, iam diximus gentem A-
 chaeorum quando Philopomenes erat
 Praetor, legatos Romam misisse de
 ciuitate Lacedaemoniorum; & ad Pro-
 lemaum Regem, qui veterem cum eo
 societatem renouarent. Hoc vero
 tempore Praetore Achaeorum Aristar-
 cho, redierunt qui ad Ptolemaum mis-
 si fuerant legati, cum Megalopoli A-
 chaeorum conuentus celebraretur. quod
 etiam Eumenes legatos miserat, cen-
 tum xx talenta se Achaeis daturum
 pollicens, ut scenore legitimo occu-
 patâ eâ summâ, è redditibus alerentur
 qui in publicis conuentibus ad concilium
 conuenissent. Praeterea vene-
 runt etiam Seleuci legati, tum re-
 nouandae amicitiae, tum ut decem na-
 ues longas Achaeis pollicerentur.
C Quum in concilio de rebus agi se-
 riò cepisset, primus omnium est in-
 gressus Nicodemus Eleus, qui habitos
 in Romano Senatu sermones de A-
 chaeis super ciuitate Lacedaemonio-
 rum, concilio renunciavit. datum
 deinde responsum lectum est; ex quo
 facile poterat fieri coniectura, displi-
 cuisse Patribus, & quod moenia Spar-
 tae essent deiecta, & quod soluta esset
 illorum Reipub. forma; necnon ex-
 dem eorum qui in Compasio fuerant
 occisi. nihil tamen Senatus eorum
 quae statuisissent Achaei irritum iube-
 bat esse. Nemine reperto qui vel ad
 repugnandum, vel ad assentiendum
 verba faceret, silentio res est transmi-
 sa. Secundum haec ingressi sunt legati
 Eumenis, & societatem quae patri
 ipsius fuerat eum Achaeis renouauit:
 de pecunia etiam pollicitationem Re-
 gis multitudini aperuit, quumque in
 eam sententiam multa disseruissent,
 summamque Regis beneuolentiam
 & humanitatē erga Achaeorum gen-
 tem palam fecissent, dicere desierunt.
E Post haec surgit Apollonius Sicyo-
 nius, & pecuniam quae dono offere-
 batur, si magnitudo illius spectaretur,
 dignam Achaeis esse dixit: sin animus

donantis, & finis quò pertineret illa liberalitas, rem esse turpissimam & iniquissimã. Nam quum legibus cautum esset, ne quis siue priuatus, siue in magistratu cõstitutus, dona à Rege quacunque tandem ex causã, caperet; iniquissimum facinus futurum, si accepta ea pecunia, omnes palàm acceptorum munerum rei essent futuri. Ad hæc dubitare neminem posse, quin summum dedecus cum re esset coniunctum. Nam quis non videat, & probrosum & noxium fore, si quotannis publicum concilium stipendia à Rege Eumene acciperet, & ad deliberandum de publicis rebus velut escã prius deglutitã, accederent. Nunc pecunias largiri Eumenem: mox Prusiam largiturum: Seleucum deinde facturum idem. Quum autem Regum & liberarum ciuitatum res inter se natura sua pugnent, & plurimæ ac maximæ quæque consultationes nostræ sint de controuersijs quas habemus cum Regibus; duorum alterum manifestò necessarium erit, aut vt Regum vtilitatem nostris commodis anteponamus; aut si aliter fecerimus, vt ingrati videamur, si is nos opponamus, quorum erimus mercenarij. Hortari igitur Achæos, non solum vt munus recusent, verũ etiam, vt Eumenem quod ei talis largitionis in mentẽ venerit, odio habeant. Surrexit post hunc Casander Ægineta, & Achæis in memoriam reuocat Æginetarum calamitatem, in quam propterea inciderant, quoniam concilij Achæorum erant. Publium Sulpicium classe in Æginam venisse, & miseros Æginetas venum dedisse omnes: quibus de rebus locuti antè sumus: ostendimũsque quomodo Ætoli vrbis potiti, ex pacto fœderis quod illis erat cum Romanis, Attalo eam tradidissent, triginta talentis addictam. Hæc ille ob oculos Achæis ponens, æquum censebat vt non pecuniarũ largitione Achæorum beneuolentiam capraret; sed vrbem redderet, sèque eo facto beneuolentiæ testimonia sũmo cunctorũ assensu impetraturũ cõsideret. Ab Achæis vero petebat, ne eiusmodi admitterent dona, quæ spẽ salutis etiã in posterũ Æginetis sint adẽptura. Hac oratione adeo concitata est multitudo, vt causã Regis tueri nemo auderet: sed cum clamore

[illegible]

τὴν περὶ τοὺς ἑκατὸν δυνεῖς, καὶ τὴν δυνάμει
 αὐτῆς ἔχει τὴν δύσκολον φθάλμῳ, ἀλλὰ ὁ
 πλῆθος τῆς περὶ τοὺς ἑκατὸν χρημάτων. Ἐπὶ
 δὲ τοῖς περὶ τοὺς ἑκατὸν, εἰσὶν οἱ τῶν
 Πτολεμαίου ἀφ' ὧν, ἐν ᾧ περὶ τοὺς ἑκατὸν
 τῶν ἀποσταλέτων πρεσβυτέρων ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν
 πρὸς Πτολεμαίον, παρελθὼν Λυκόρτης μὲν
 τῶν πρεσβυτέρων, ἀπελογίσασθαι πρὸς τοὺς ἑκατὸν, τί-
 να ἔσονται, καὶ δοῖεν καὶ λαβοῖεν τοὺς ὅρκους ὑπὲρ
 τῆς συμμαχίας· εἶπε, ὅτι καὶ μίμνει δυνεῖς καὶ
 ἡ τοῖς Ἀχαιοῖς, ἑξακισχίλια μὲν ὅπλα χαλ-
 κὰ πέλτα, ἀφ' ὧν δὲ πέλτα, νο-
 μίσματος ἐπιστήμου χαλκοῦ· πρὸς δὲ τοῦτοις,
 ἐπὶ τοῖς βασιλείᾳ καὶ βραχίᾳ πρὸς τῆς
 δυνάμεως αὐτῆς, καὶ περὶ τοῦτοις τῆς εἰς τὸ ἔθνος
 εἰπὼν, κατέστρεψε τὸ λόγον. ἐφ' οἷς αἰσθάνετο ὁ
 τῶν Ἀχαιῶν στρατηγὸς Αἰεταῖος, εἶρετο τὸν-
 τε πρὸς τῶν Πτολεμαίου πρεσβυτέρων, καὶ
 τοῖς ὁλοκαυτωμένοις ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν ὅτι
 τὴν αἰσθάνεσιν, ποῖαι ἦεν συμμαχίαι αἰε-
 τωσάμενοι; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, πρὸς
 τοὺς ὁλοκαυτωμένους πρὸς ἀλλήλους, πλῆ-
 ρες ὡς τὸ βουλευτήριον ἀπερίας. ὡς δὲ ὁ
 ποῖαι τὴν ἀλογία, ὅτι ὑπὸν καὶ πλείονων συμ-
 μαχῶν τοῖς Ἀχαιοῖς πρὸς τὴν Πτολεμαίου
 βασιλείαν, καὶ τοῦτοις ἔχουσιν μεγάλας ὁλο-
 φορίας, καὶ τῶν τῶν ἑκατὸν πρεσβυτέρων· οὐδ' ὁ
 πρὸς τῶν Πτολεμαίου πρεσβυτέρων ὁλοκαυτωμένων
 ἐποίησεν ἀφ' ὧν, ὅταν αἰεταῖος, καὶ το-
 λικῶς δὲ πρὸς τῶν πρεσβυτέρων ἐλάλησεν·
 οὐδ' οἱ πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους· ἀλλ' ὡς μίας
 ὑπαρχούσης, αὐτοῖς τε τοῖς ὅρκους ἔδωκεν,
 καὶ πρὸς τὴν βασιλείαν ἐλάβον· ὅταν περὶ τοῦ-
 τῶν τῶν στρατηγῶν πᾶσας τὰς συμμαχίας, καὶ
 καὶ μέρους ἐν ἑκάστῃ ὁλοκαυτωμένων, μεγάλας
 οὐσίας ἀφ' ὧν, ἐζήτει ὁ πλῆθος εἰδέναι
 ποῖαι αἰεταῖος συμμαχίαι. οὐ δυνάμενος ὁ
 λόγον ὑποχεῖν, οὐτε τῶν φιλοπόνητος, ὅς
 ἐποίησεν στρατηγῶν τὴν αἰσθάνεσιν, οὐτε τῶν
 πρὸς τὸν Λυκόρτην, τῶν πρεσβυτέρων εἰς
 τὸν Αἰεταῖον· ὅτι μὲν ἐξ ἀφ' ὧν ἐ-
 φαίνοντο τοῖς τοῖς πρεσβυτέροις· ὁ δὲ Αἰεταῖ-
 ος μεγάλῃ ἐφείλκετο φασγάνῳ ὡς μόνος
 εἰδὼς τί λέγει καὶ τέλος ἔχει εἰς κερῶν τῶν
 ὁλοκαυτωμένων· ἀλλ' εἰς ὑπέρθεσιν ἤγαγε τὸν προ-
 ρημῶν ἀλογία. Τῶν δὲ πρὸς τὸν Σελεύκῳ

A oblatam largitionem, et si propter vim
 ostensæ pecuniæ supra modum blan-
 dientem, respuerent. Secundum hæc
 profertur Ptolemæi decretum: cum
 quidem vocatis qui ad Ptolemæum
 missi ab Achæis fuerant, ingressus Ly-
 cortas cum cæteris legatis, primum
 exposuit quonam modo & præstitis-
 sent & exegissent à Rege iusiuran-
 dum: addidit deinde, attulisse se do-
 num communi Achæorum, arma æ-
 nea ad peltastas instruendos, sex millia.
 pecuniæ signatæ trecenta talenta ducen-
 ta: post hæc Regis laudes commemo-
 ravit: tum ubi pauca de Regis be-
 neuolentia & prompto animo erga
 gentem Achæorum disseruisset, finem
 dicendi fecit. Surgens dein Aristæus
 Prætor Achæorum, & ab legato Pro-
 temæi, & ab iis qui renouando fœderi
 missi ab Achæis fuerant, sciscitatur,
 ecquam societatem renouaturus ve-
 nerit? Quum responderet nemo, &
 mutuo sese omnes interrogarent, ma-
 gna in concilio exorta est dubitatio.
 Oricbatur autē dubitatio ex eo, quod,
 quum plura fuissent fœdera Achæis
 cum Regib. Ptolemæi maioribus, quæ
 pro conditione temporum plurimum
 inter se differrent; neque legatus
 Ptolemæi ullam distinctionem fece-
 rat, cum fœdus renouabat; sed v-
 niuersè de negotio fuerat locutus:
 neque etiam illi quos Achæi miserant:
 verum quasi semel dumtaxat sociera-
 tem pepigissent, iusiurandum simplici-
 ter nulla adhibita distinctione, & præ-
 stiterant ipsi, & acceperant à Rege.
 Itaque promente in medium Prætor
 omnia priora fœdera, & singula di-
 stincte expendente, quoniam longè
 diuersa illa erant, volebat multitudo
 cognoscere, ecquod iam fœdus re-
 nouaret. Id vero docere quum neque,
 Philopæmenes posset, qui Prætor
 renouandi fœderis auctor fuerat, ne-
 que Lycortas, cæterive legati, qui
 Alexandriam iuerant; hi quidem te-
 more atque inconsiderate rem gessis-
 se publicam existimati sunt: Aristæ-
 nus verò opinionem magnam inde
 retulit, ut qui solus iudicio vteretur:
 ac tandem decretum illud firmari
 non est passus: sed rem de qua om-
 nes dubitarent, in aliud tempus
 reiecit. Ingressis postea Seleuci le-
 gatis,

gatis, placuit Achæis amicitiam quidem cum Rege Seleuco renovare: sed navium quas donabat munus in præsentia non accipere. His ita tum constitutis, in suam quisque patriam soluto conventu discesserunt. Secundum hæc dum celebratur solennitas, venit Q. Cæcilius, revertens è legatione quam ad Philippum obierat. Postquam Aristæus Prætor principes Achæorum in Argiuorum urbem convocasset, ingreditur Cæcilius, & verba facere incipit: quum diceret, Lacedæmonios durius & asperius, quàm par esset, fuisse tractatos, multis dein monere, culpam ut emendarent. Ad hæc illius verba Aristæus silentium tenuit: eo ipso quod taceret, palam faciens displicere sibi quæ facta essent, & orationem Cæcilij probare. Diophanes verò Megalopolitanus, homo militaris vitæ quàm civilis maiorem usum habens, non solum non excusavit factum illud Achæorum; verum etiam propter simultatem quam cum Philopæmene exercebat, aliam Achæorum indicavit criminationem. Dixit enim, nō solum Lacedæmonios male fuisse tractatos; sed etiam cum Messeniis iniquè actum esse ab iisdem Achæis. Erant autem Messenijs quædam inter ipsos controversiæ circa Titi decretum, super iis qui ab exilio fuerant reuocati, & circa moderationem quam ei decreto Philopæmenes adhibuerat. Cæcilius igitur, qui Achæorum nonnullos secum sentire animadverteret, eo gravius indignari, quod in sententiam quam ipse dixerat uniuersum concilium nō statim pedibus iret. Sed quum multis variisque rationibus Philopæmenes & Lycortas demonstrassent, recte omnia quæ ad Lacedæmonios pertinebant fuisse administrata; atque ex ipsorum imprimis Lacedæmoniorum utilitate, neque posse quicquam eorum quæ fuerant facta, mutari, quin omnia humana diuinæque, iura violarentur; visum est concilio, nihil moueri oportere: & in hanc sententiam legato dandum responsum. Cæcilius horum intellecta voluntate, postulat ut concilium gentis Achæorum sibi detur. tum verò principes Achæorum ab eo petunt,

A πρέσβειν εἰσέλθωσι, ἔδοξε τοῖς Ἀχαιοῖς, ἢ μὴ φιλίας ἀνακινῶσθαι πρὸς τὴν Σέλευκον· τὴν δὲ τῶν πλοίων δωρεὰν, καὶ τὸ πρῶτον ἀπὸ πᾶσιν, καὶ τότε μὲν πρῶτον τούτων βουλευσάμενοι, διέλυσαν εἰς τὰς ἰδίας ἑκάστοι πόλεις. Μετὰ δὲ ταῦτα τῆς πόλεως ἀκμαζούσης, ἦλθε Κοῖντος Κακίλιος ἐκ Λακεδαιμονίας, αἰακόμενων ἀπὸ τῆς πρεσβείας, ἥς ἐπρέσβευσε πρὸς Φίλιππον. καὶ συναγαγὼν τοὺς Ἀργαίους τῷ στρατηγῷ τῷ ἄρχαι εἰς τὴν τῶν Ἀργείων πόλιν, εἰσελθὼν ὁ Κοῖντος, ἐμίμητο, φάσκοντος αὐτὸν βαρύνεσθαι, καὶ πικρότερον τῷ δέοντος κεχεῖν τοῖς Λακεδαιμονίοις· καὶ πρὸς αὐτὸν ἔχοντες πλείονων δεικνύσαντες τὴν πρὸς τὸν ἀντικείμενον ἀγνοίαν. Οὐ μὲν οὖν Αἰεταῖνος εἶχε τὴν ἰσχυρίαν, δῆλος ὢν ὅτι αὐτὸν οὐκ ἔστιν, ὅτι διὰ τὴν ἀντικείμενον ἀγνοίαν, καὶ συνευδοκεῖ τοῖς ὑπὸ Κακίλιον λεγούσιν. Οὐ δὲ Διοφάνης ὁ Μεγαλοπολίτης, ἀνδρὸς ἐρασιμακρότερος ἢ πολιτικώτερος, αἰσάσας, ὅτι αὐτὸν ἀπελογήθη πῶς εἰ τῶν Ἀχαιῶν· ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτὸν ἐπέδωκε τὴν Κακίλιον, ὅτι πρὸς τὴν Φιλοποίμωνα παρεστῶν, ἔπειθ' ἔκλεψε καὶ τὴν Ἀχαιῶν. Εἴη γὰρ ὅτι μοῖον τὰ καὶ Λακεδαιμόνια κεχεῖναι κακῶς, ἀλλὰ καὶ τὰ καὶ Μεσσηνίαν. ἦσαν γὰρ πρὸς τὴν Φυλακίαν τοῖς Μεσσηνίοις ἀντιρρήσεις ὕπαιφες πρὸς ἀλλήλους πρὸς δὲ τὴν Τίτου ἡγεμονίαν, καὶ τὴν Φιλοποίμωνα δεικνύσαντες ὅτι ὁ Κακίλιος, δοκῶν ἔχειν καὶ τῶν Ἀχαιῶν αὐτῶν ὕπαιφες ὁμοιωμένας, μάλλον ἡγεμονίαν ὥστε καὶ κατὰ τὴν ἐπίμνησιν τοῖς ὑπὸ αὐτὸν πρὸς ἀλλήλους τοὺς συνεληλυθότας. τῷ δὲ Φιλοποίμωνα καὶ Λυκέρτῳ, οὖν δὲ τούτοις Ἀρχαῖοις, πολλοὺς καὶ ποικίλους ἀφ' ἑαυτῶν λόγους, ὑπὸ τῷ καλῶς μὲν διακινῶναι τὰ καὶ τὴν Σπάρτην, καὶ Συμφερόντας αὐτοῖς μέγιστα τοῖς Λακεδαιμονίοις· ἀδυνάτον δὲ εἶναι τὸ κινῆσαι πᾶσι τῶν ὑποκειμένων, αἰετῶν τῷ πρὸς αὐτὸν καὶ τὰ πρὸς τοὺς αἰετῶν δίκαια, καὶ τὰ πρὸς τοὺς ἰσχυροὺς ὅσα, μένει ἔδοξε τοῖς πρῶτον ὅτι τὸ ὑποκειμένων, καὶ ταῦτα δυνάμει τῷ πρὸς αὐτὸν τὴν ἀποκρίσιν. Οὐ γὰρ Κακίλιος, ὅρα τὴν τούτων προαίρεσιν, ἥτις τῶν πολλῶν αἰετῶν συναγαγὼν εἰς ἐκλήσιας. οἱ δὲ τῶν Ἀχαιῶν ἄρχοντες,

utque omnibus maritimæ oræ castellis, locis, urbibus excederet. Post hos introducti qui è Peloponneso venerant: nam & Achæi legatos Apollonidam & Sicyonium miserant, ut Cæcilio qui nullum responsum acceperat, pro Achæis responderent in Senatu, & omnia Patres edocerent quæ Lacedæmone essent gesta. Etiam è Sparta Areus & Alcibiades legati Romam venerant. Ex antiquis exulibus isti erant, quos recens Philopœmenes & Achæi in patriam restituerant. quæ præcipuè res iram Achæorum accendit: quod quum tanto tamque recenti beneficio ab Achæis hi exules fuissent affecti, adeo ingrati in ipsos repente exstitissent, ut legationem aduersus gentem Achæorum susceperent & infesta iam oratione apud rerum dominos accusarent illos, a quibus præter spem seruati, & in patriam reducti fuissent. Quum utriusque partis legatos inter se Patres commisissent, atque illi suæ causæ iusta exposuissent; & hinc Apollonidas Sicyonius persuadere Senatui contendisset, non potuisse vlla ratione melius res Spartæ administrari, quàm factum esset ab Achæis & Philopœmene: hinc Areus contrarium demonstrare esset conatus; dixissetque primùm exhaustas vireis ciuitatis abducta per vim plebe; deinde continuis periculis urbem esse obiectam, redactam ad tam paucos, qui etiam nudati muris essent: ad hæc libertatem ciuitati penitus ademptam; ut quæ non solum publicis decretis Achæorum parere haberet: sed etiam Prætoribus illorum semper ancillari cogeretur: his auditis placuit Patribus, ut de his quoque rebus iisdem legatis darentur mandata. Decreta autem est legatio in Græciam, cuius princeps Appius Claudius fuit. Responderunt etiam in Senatu Cæcilio pro Achæorum principibus qui missi ab illis fuerant: dixerunt, nihil eos peccasse, neque iure accusari posse, quod concilium populi non conuocassent. Lege enim cautum apud Achæos esse, ne concilium liceret indicere aliter, quàm si de societate aut de bello foret deliberandum: aut literas ab Senatu

A καὶ συλλέβειν ἀποδάνειν ἀπὸ τῆς ἀρχαίας τῆς Θράκης ἐρυμάτων, καὶ τῶν καὶ πόλεων. Μετὰ δὲ τούτοις εἰσῆγον τοὺς ἀπὸ Πελοποννήσου ἀρχηγροῦσας· οἵ τε γὰρ Ἀχαιοὶ πρεσβύτας ἀπεσάλκισαν τὸς ἀπὸ Ἀπολλωνίδου καὶ Σικυωνίου διανομοπομπὰς πρὸς τὸν Κακίλιον ὅπως ἔμῃ λαβὴν αὐτὸν ἀποκρίσιν, καὶ κατόλου διδάξοιτο, ὡς καὶ τῇ Λακεδαιμόνιαι παραγμάτων ἕκτε τὸ Σπάρτης Ἀρεῶ καὶ Ἀλκιβιάδης ἐπρεσβύσαν. οὗτοι δὲ ἦσαν τὸ ἀρχαῖον φυγάδων, τὸ ὑπὸ τῷ Φιλοποίμῳ, καὶ τῇ Ἀχαιῶν νεωστὶ κατηγμένῳ εἰς τὴν οἰκίαν· ὃ καὶ μέλιστα τὸς Ἀχαιοὺς εἰς ὀργὴν ἦγε, τὰς δὲ καὶ μὲν μεγάλης οὐσίας καὶ πλοῦτος τὸν εἰς τοὺς φυγάδας ἐργασίας, ἔχοντες ὅτι ποῦτοι ἀγροῦντες καὶ αὐτοὶ, ὥστε καὶ κατὰ πρεσβύτας, καὶ κατηγμένους ποτὶ ὅσους τοὺς κραταιώτας τῆς αἰελπίστας αὐτοὺς φασάντων, καὶ κατὰ γὰρ εἰσὶν εἰς τὴν πατρίδα. πομπὰς δὲ καὶ οὕτως πρὸς ἀλλήλους ἐκ συστάσεως τὴν διανομογίαν, καὶ διδασκόντων τὴν σύγκλητον· τὸ μὲν ἀπὸ τῆς Ἀπολλωνίδου καὶ Σικυωνίου, ὡς ἐκ αὐτῶν εἶη τὸ ἀρχαῖον ἀμεινοὶ χροιάδων καὶ τῇ Σπάρτῃ ἢ νῦν κατὰ τὴν ἑξῆς τῇ Ἀχαιῶν, καὶ ἀπὸ Φιλοποίμῳ· τῆς τε ἀπὸ τῆς Ἀρεῶς παλαιῆς πειρωμένης λέγειν, καὶ φασκόντων πρὸς τοὺς κατὰ τὴν πόλεως δυνάμειν, ἔχοντες τὴν πλῆθος μετὰ βίας· εἴτ' ἐκ αὐτοῖς ἐπισφάγῃ μὲν ὀλίγοις οὖσι, καὶ τοῖς τῆς τειχῶν ἀσπληνέων. ἀπαρρησίας δὲ ἔχει τὸ μὴ μόνον τοῖς κρητοῖς δόγμασι τῆς Ἀχαιῶν πειθαρχεῖν· ἀλλὰ καὶ κατ' ἰδίαν ὑποπτεῖν τοῖς αἰεὶ κατὰ τὴν πόλιν ἀρχαῖς. ἀφ' αὐτοῦ καὶ οὕτως ἢ σύγκλητος ἔχοντες τοῖς αὐτοῖς πρεσβύταις δυνάμειν καὶ πρὸς τοῖς αὐτοῖς, καὶ κατὰ τὴν πρὸς τὴν ἑλλάδα, τοὺς ἀπὸ Ἀππίου Κλαύδου. ἀπελογηθέντες δὲ καὶ πρὸς τὸν Κακίλιον ὅπως τῆς ἀρχόντων οἱ ἀπὸ τῆς Ἀχαιῶν πρεσβύτας ἐκ τῆς συγκλήτου, φάσκοντες οὕτως ἀδικεῖν αὐτοὺς, οὐδ' αὖτις ἐκλήμας ὑπαρχῇ, ὅτι τὰ μὴ συνάγειν τὴν ἐκκλησίαν· ἰομέν γ' εἰς τὴν πόλιν τοῖς Ἀχαιοῖς, μὴ συνελθῇ τοῖς πολλοῖς, εἰ μὴ ἀπὸ συμμάχων ἢ πολέμων δὲ γένεσθαι ἑκατέρωθεν ἢ ἀπὸ συγκλήτου

Onomasto enim, (is Thraciæ præfectus erat,) ad se venire iussu, de suo incepto egit cum ipso. Qui ut in Thraciā rediit, Casandrum in urbem Maroneam misit, vulgo omnibus ibi notum ac familiarem, quod ut plurimum eo loci habitaret. Pridem enim Philippus aulicos suos in iis urbibus locauerat, effeceratque ut consuetus & familiaris esset indigenis regionum ad se horum aduentus. post paucos verò dies ubi parati erant Thraces, iis per Casandrū nocte intromissis, fit cædes ingens, multique Maronitarum percunt. Philippus hoc modo punitis qui suæ parti aduersabantur, exsatiata ira, legatorum aduentum exspectabat. nihil dubitans, percussis omnibus terrore, neminem hilcere aduersus se ausurum. Non multo post veniunt Appius & legati alij: qui re statim cognita, cum grauius Philippo eo nomine succenserent; ille enimvero purgare se velle, & ad se pertinere tantum scelus abnuere; verum ad ciues ipsos Maronitas, qui seditione inter se dimicassent: quorum alij quum pro sua beneuolentia ad Eumenem inclinarent, alij ad se; ex ea contentione in tantum incidisse infortunium. denique si quis accusare vellet, cum iubebat vocari, ut in suum conspectum veniret. Hoc autem ille faciebat, persuasus neminem præ metu prodire ausurum. propterea quod aduersantib. paratum à Philippo supplicium; præsidium verò à Romanis lōge erat abfuturum. Negante Appio excusatione opus esse; scire enim se certò quæ facta essent & quo auctore, cepit Philippo aqua hætere. ac primo quidem congressu hætenus productum colloquium; deinde discessum est. Sequentie die Appius iubet Philippum ut Onomastum & Casandrum Roman sine mora mitteret; de iis quæ acciderant à Patribus interrogandos. Ea voce Philippus perturbari quàm vehementissime; ut per diu quid consilij caperet animi dubius nesciret. deinde Casandrum quidem se missurum responderet, à quo scelus esset patratum, ut quidem ipsi dicerent; quò possent Patres rei veritatem ex eo cognoscere. Onomastum,

A μετὰ πικρὰ λόγους ὁ Οἰόμας τὸ ἐπὶ Θράκης τετραγμένον, ἐκοινολογήθη τούτῳ πρὸς τὸν ὁρᾶν. ὁ δὲ Οἰόμας ἀναχωρήσας, εἰσπαπύσθη Κασάνδρον εἰς Μαρωνίαν, στυγερῶς τοῖς πολλοῖς ὑπαρχοῖτα, ἀφ' οὗ ποιεῖται τὰ πλείονα χρόνον ἐκείνῳ ἀφαιρούμενον· ἅτε τὸ Φιλίππου πάλαι τοὺς αὐλικούς ἐκείνην εἰς τὰς πόλεις τούτας, καὶ στυγερῶς πεποιθὲς τοὺς ἐχθρούς τὰς τούτων κῆρυξις. μετὰ δὲ τινὰς ἡμέρας ἐτοιμαθέντων τῶν Θρακῶν, καὶ τούτων ἐπισιλότων ἀφ' οὗ τῷ Κασάνδρου νυκτὸς, ἐγένετο μεγάλη σφαγὴ, καὶ πολλοὶ τῶν Μαρωνιτῶν ἀπέθανον. κατασπόμενος ὁ δὲ ποιεῖται ἔργῳ τοὺς ἀντιπαράθετοντας ὁ Φίλιππος, καὶ πληρώσας τὸ ἴδιον θυμὸν, ἐκαστοδύκει τὸν παροδόντων κῆρυξις· πεπισμύμενος, μηδὲνα πολέμοισιν καταγρηθίσιν αὐτῷ ἀφ' οὗ φόβον. Μετὰ δὲ τινὰ χρόνον ὁρᾶν ἡμετέροις τὸ πρὸς τὸν Αἰππίον, καὶ τῶν ἑαυτοῦ θυμῶν τὰ γενοῖτα καὶ τὸν Μαρωνίαν, καὶ πικρῶς τῷ Φιλίππῳ μεμψιμοιρούντων ἐπὶ τούτοις, ἐβόλετο μὲν ἀπολογεῖσθαι, φάσκων μὴ κακωνομήσαναι τῆς ὁρᾶς· ἀλλὰ τοὺς ἐν αὐτοῖς κατασπόμενος Μαρωνίαν· καὶ τοὺς μὲν ἀποκλίνοντας πρὸς ἑαυτὸν καὶ τὴν αὐτοῦ· τοὺς δὲ πρὸς ἑαυτὸν, εἰς τούτῳ ἐκπεπληκέναι τὴν ἀτυχίαν. καλεῖν δὲ ἐκέλευε καὶ τὸν παροδόντα· εἰ τις αὐτῷ καταγρηθῇ. Τότε δὲ ἐποίει πεπισμύμενος μηδὲνα πολέμοισιν ἀφ' οὗ φόβον, ὥς δοκεῖν τὸ μὲν ἐκ Φιλίππου ἡμετέροις ἐκ χρόνου ἔσται τοῖς ἀντιπαράθετον· τὸ δὲ Ρωμαίων ἐπικρυεῖαν μαχεῖν ἀφελάναι. τῶν δὲ πρὸς τὸν Αἰππίον ὁ φασκόντων παροδόντα διηκολογίας ὁρᾶν ὅτι εἰδέναι τὰ γενοῖτα, καὶ τὸν αὐτὸν τούτων· εἰς ἀπορείαν ἐκπεπληκέναι ὁ Φίλιππος· καὶ τὴν μὲν πρὸς τὸν ἐκπεπληκέναι τούτῳ παροδόντα ἐλυσαν. Κατὰ τὸν δὲ ὅτι ἡμέρας οἱ πρὸς τὸν Αἰππίον πέμπειν ἐπέταξεν ὁ Φίλιππος τὸν Οἰόμας καὶ τὸν Κασάνδρον ἑαυτοῦ εἰς τὸν Ρώμην, ἵνα πύθῃ ἢ σύγκλητος πρὸς τὸν γενοῖτα. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀφαιρούμενος ὡς εἰς μάστιγα, καὶ ἀπορήσας ἐπὶ πολὺν χρόνον, τοὺς μὲν Κασάνδρον ἔφη πέμπειν τὴν αὐτήν γενοῖτα τὸν ὁρᾶν, ὡς ἐκείνοι φασκόν, ἵνα πύθῃ πρὸς τούτῳ τὰς ἀνηθίας ἢ σύγκλητος· τὸν δὲ Οἰόμας ἐξήρῃτο,

καὶ πρὶ αὐτῆς, καὶ μὲν ταῦτα τοῖς πρεσβυ-
 ταῖς ἐοικυῖσιν ἀφορμῇ μὲν χρόνος, ὥ-
 μὴ οἷς ἐν τῇ Μαρωνίᾳ παρὰ γενέσθαι τὸν
 Ονόμαστον, καὶ τοῖς τῆς σφαγῆς κατέσθαι· ἀλ-
 λά μὴ δὲ ἐπὶ τῇ σκηνῇ τῶν γενομένων.
 τῇ δὲ ἀληθείᾳ, διδὼς μὴ παρὰ γένεσθαι εἰς
 τὴν Ρώμην, καὶ πολλὰ ἔργα αὐτῶν κατεκω-
 κῶς ποιούντων, ἃ μόνον πᾶσι καὶ τοῖς Μαρω-
 νίταις, ἀλλὰ καὶ τὰλλα πᾶσι διασαφηνῶν τοῖς
 Ρωμαίοις. καὶ τέλος τὸ μὲν Ονόμαστον ἐξεί-
 λετο· τὸ δὲ Κάσσανδρον μὲν δὲ τοῖς πρεσβυ-
 ταῖς ἀπελθεῖν, ἀποστείλας, καὶ παρὰ φίλους
 εἰς Ἡπείρου, Φαρμάκῳ διέφυγεν. οἱ δὲ πε-
 ρεῖ τὸν Αππίον κατεγνωκότες τὸν Φιλίππου, καὶ
 παρὲς τὸν εἰς τοῖς Μαρωνίταις παρὰ γενέσθαι, καὶ
 παρὲς τῆς παρὲς Ρωμαίους ἀλλοτριότητος, τι-
 αύτας ἔχοντες ἀγαθῶς ἐχρῆσθαι. Ο δὲ
 βασιλεὺς χρόνος καὶ αὐτὸν, καὶ συμμετα-
 δίδε τῶν φίλων Αππίου καὶ Φιλοκλέους παρὲς
 τῇ σκηνῇ, ἔργα ὅπως ἐπὶ πολὺ προ-
 βλεπόμενοι αὐτῶν τῶν παρὲς Ρωμαίους διαφο-
 ρῶν, καὶ ταῦτα οὐκ ἐπὶ λατρεύουσιν, ἀλ-
 λά καὶ παρὰ τοῖς πλείστοις οὖσαν. Καθόλου
 μὲν οὖν παρὲς χρόνος ἔως, εἰς δὲ καὶ πᾶσι ἐξ-
 ποι ἀμύνεσθαι καὶ μετὰ τῶν αὐτῶν παρὲς
 ἔνα δὲ τῶν ἐπινοουμένων ἀπὸ χρόνου ὦν, ἐπὶ
 βάλετο, πῶς αὖ ἐπὶ χρόνῳ τις αἰσχροφῆ, καὶ
 λαοὶ χρόνοι παρὲς πᾶς εἰς τὸν πόλεμον πα-
 ρεσβύτας· ἐδόξε οὖν αὐτῶν τὸν νεώτατον υἱὸν
 Δημήτριον πέμπειν εἰς τὴν Ρώμην· πᾶσι μὲν
 ἀπολογισμένοι παρὲς τῶν ἐκαστοῦ.
 πᾶσι δὲ καὶ παρὰ γενέσθαι, εἰ καὶ τις ἀγνοῖα
 ἐγένετο παρὲς αὐτῶν. πᾶσι γὰρ ἐπέπεσε δὲ
 τούτῳ πᾶσι δὲ παρὲς αὐτῶν παρὲς τῆς
 συκλήτου· ἀλλὰ τῶν παρὲς τῶν γε-
 νημένων τῶν νεανίσκων καὶ τῶν ὁμηρίων. Ταῦ-
 τα δὲ ἀγαθῶς, ἀλλὰ μὲν ἐγένετο παρὲς τῶν
 ἐκπομπῆν τούτου, καὶ τῶν αὐτῶν τούτῳ στυ-
 εξαποσταλησμένων φίλων· ἀλλὰ δὲ τοῖς Βυ-
 ζαντίοις ὑπὸ χρόνῳ βοηθῶν· οὐχ οὕτως ἐκεί-
 νων τοχαζόμενος, ὥς ἐπὶ τῇ ἐκείνων παρ-
 φάσει, βουλόμενος καὶ παρὰ γενέσθαι τοῖς
 τῶν Θρακῶν δυνατάς τῶν παρὲς τὴν Προ-
 ποντίδα κατεκωκῶν, καὶ τῆς παρὲς
 μέσης ἐπὶ βολῆς.

A & tum repente, & quoties postea
 cum legatis est locutus, semper exce-
 pit: eo utens prætextu, quod cædis il-
 lius tempore non modò Maronem il-
 le, sed ne in regione quidem propin-
 qua fuisset: vera autem causa erat,
 quod metueret, ne si Romam Ono-
 mastus veniret, quem multorum ta-
 lium facinorum ministrum & con-
 scium habebat, non solùm in Maro-
 nitas admissum scelus, sed etiam alia
 omnia Romanis indicaret. Tandem
 Onomasto quæstioni exempto, Ca-
 sandrum cum legatis proficisci ius-
 sum, missis qui Epirum usque cum
 prosequerentur, veneno sustulit. Le-
 gati à Philippo ita sunt digressi, ut
 non dubitarent, quin & sceleris Ma-
 ronem admissi reus esset Philippus, &
 animum à Romanis alienatum habe-
 ret. Philippus per se tum rem putans,
 & habita cum amicis Apelle & Phi-
 locle consultatione, certò cognovit,
 longe processisse suam cum Romanis
 controuersiam; eamque non iam oc-
 cultam esse, verùm plerisque homi-
 num innotuisse. Itaque ad ulciscen-
 dum se modis omnibus, & iniurias
 suas persequendas erat in vniuersum
 paratus. Sed quoniam ad nonnulla
 quæ in eam rem postea excogitauerat
 imparatus erat, cogitare cepit qua-
 nam ratione moram aliquam impe-
 trare posset, & tempus ad bellum præ-
 parandum. Statuit igitur Demetrium
 minorem filium mittere Romam,
 simul ad purganda crimina, simul ad
 petendam veniam, etiam si quid in iis
 esset peccatum, prorsus namque per-
 suasum habebat, per hunc quiduis à
 Senatu obtineri posse; quòd iuuenis
 Romæ obfes specimen præstantis-
 simæ indolis dedisset. Hæc animo ver-
 sans, simul necessaria parabat ad mit-
 tendum Demetrium & amicos quos
 in comitatum erat illi adiuncturus:
 simul Byzantiis promisit, opem se ipsis
 laturum; non tam quòd illis cuperet,
 quàm ut per speciem auxilij Byzantiis
 ferendi, regulis Thracum qui ad Pro-
 pontidem habitant, terrorem iniiceret,
 ne ad ea quæ moliebatur sibi im-
 pedimento essent.

E

XLV.

Legatorum Romanorum adueniens in Cretam; & turbatarum ibi rerum compositio ipsorum opera.

Quo tempore Gortynæ in Creta Cosmus erat, (id nomen est magistratus apud Cretenses,) Cydates Antitalcis filius, Gortynij omnibus modis Cnossiorum vires attenuare cupientes, parte agrorum illis adempta, Lycastium, quod vocant, Rauciis contribuerunt; Diatonium Lyctiis. ea verò tempestate quum venisset in Cretam Romana legatio, cuius princeps erat Appius, ut exortas inter ipsos seditiones componeret: postquam de iis rebus apud Cnossios & Gortynios verba fecissent, tandem persuaderi sibi passi sunt Cretenses, ut liberum de se Appio & cæteris legatis arbitrium permitterent. Hi exorati ut de caussa vellent cognoscere, Cnossius ademptum agrum restituerunt: Cydoniatis præceperunt ut obsides suos reciperent, quos Chasmioni prius datos, postea dereliquerant: iidem Phalasarna ut excederent, neque ex ea quicquam auferrent. Permisit etiam illis, ut concilij publici essent si vellent: si verò nollent, id quoque ut liberum illis esset, modò cætera abstinere Creta. neque hoc solum iis, sed & Phalasarnensibus, qui Menœtium, clarissimum suæ ciuitatis virum, occiderant, concesserunt.

XLVI.

Cuiusmodi responsa dederit Senatus Romanus legatis qui ex uniuerſa Græcia ad accusandum Philippum venerant: itémque Demetrio Philippi, quem pater ob id ipsum Romanam proficisci iusserat.

ME.

Τῶν δὲ τῶν Ρώμης πρεσβυτῶν εἰς Κρήτιν ἀφίξεις, καὶ διάλεισις τῶν ἐν τῇ Κρησὶ περὶ ἀλλήλους διαφορῶν.

ΟΤΙ καὶ τὴν Κρήτιν, κοσμοῦντος ἐν Γορτυνί Κυδάτου Αντιπάλλης, καὶ τὰ πρῶτα ἔπον ἐλαττούμενοι Γορτυνιοὶ τοὺς Κνωσίοις, ἀποτεμνόμενοι τῆς χώρας αὐτῶν, ὃ μὲν καλούμενοι Λυκάσιοι περὶ τῆς Ραυκίης· ὃ δὲ Διατόνιοι, Λυκτίοις. Κατὰ δὲ τὸν χρόνον τούτον, ἀφ' Ἀρχαγορεύων τῶν πρεσβυτῶν ἐκ τῆς Ρώμης εἰς τὴν Κρήτιν τῶν περὶ τὸν Αἰππιον, χάριν τῆς διαλύσεως τῶν ἐν τῇ αὐτῇ περὶ ἀλλήλους διαφορῶν, καὶ ποιησαμένων λόγων ὑπὸ τούτων * τῶν Κνωσίων καὶ Γορτυνίων· πεισθέντες οἱ Κρηταεῖς, ἐπέβησαν πρὸς αὐτοὺς τοὺς περὶ τὸν Αἰππιον. Οἱ δὲ πεισθέντες, Κνωσίοις μὲν ἀποκατέστησαν τὴν χώραν· Κυδωνιάταις δὲ πρὸς ἐπαῖξαι τοὺς μὲν ὁμήρους ἀπολαβεῖν, ὅς ἐκαστὸν δόντες τῆς περὶ Χασμίωνος περιεργον· τῶν δὲ Φαλαργίων ἀφῆσαι, μηδὲν δὲ αὐτῆς ἰοσφισαμένους. περὶ δὲ τῶν καὶ κοινῶς διέχον συνεχώρησαν αὐτοῖς, βυλομένοις μὲν αὐτοῖς, ἔξῃαι μετέχιν· μὴ βυλομένοις δὲ, καὶ τούτ' ἔξῃαι, πάσης ἀπικρομένους τῆς ἄλλης Κρήτης, αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ἐκ Φαλαργίων φυγάσι, οἱ ἀπικτεῖναι τοὺς περὶ Μενεΐπου ὁπτιφανείους ὄντας τῶν πολιτῶν.

M5.

Ὅσα ἡ Ρωμαίων σύγκλητος ἐχρήμασε τοῖς δὲ τῆς Ελλάδος πρεσβυταῖς πολλὰ κατηγορήσας τῶν Φιλίππου, καὶ τῶν Δημητρίου τῶν τῶν Φιλίππου, ἐπ' αὐτὸ τὸ εἰς Ρώμην ὑπὸ τῆς πατρὸς πεμφθέντες.

ΟΤΙ καὶ τὴν θ' καὶ μ' Ολυμπιά-
δα πρὸς ταῖς ρ', εἰς τὴν Ρώμην ἡ-
δρῶσθαι πρεσβεῖαν πλήθος ἀπὸ τῆς Ελ-
λάδος, ὅσων οὐ παχέως πρὸς τρεῖς. Τῷ γὰρ Φι-
λίππου σύγκλητος εἰς τὴν καὶ τὸν σύμβολον
δικαιοδοσίαν πρὸς τοὺς ἀστυνόμους, καὶ τῶν
Ρωμαίων γυναικῶν, ὅτι πρὸς δίδονται (καὶ
καὶ Φιλίππου κατηγερέας, καὶ πρὸς τοὺς ποιῶν)
τὴν ἀσφαλείαν τὴν πρὸς αὐτοὺς ἀμφισβητούτων
ἀπὸρτες οἱ πρᾶξι μὲν τῇ Μακεδονίᾳ πρῆ-
σαι· οἱ μὲν καὶ ἰδίαι, οἱ δὲ καὶ πόλιν, οἱ δὲ
καὶ τὰς ἐθνεῖς συστάσεις, ἐκκαλεῖσθαι τὸν Φι-
λίππον. Σὺν δὲ πύτοις, οἱ καὶ Εὐμείους ἦγον,
ἀμ' Αθηνάων τὸν βασιλέως ἀδελφεόν, κα-
τηγερόντας αὐτὸν, καὶ τὸν τῶν ἐπὶ Θράκης
πόλεων, καὶ καὶ τὸν ἀποσταλῆντος Πρωσία βοη-
θείας. Ἡμεῖς καὶ Δημήτριος ὁ τῷ Φιλίππου,
πρὸς πόλιν τοῖς ἀποσταλῆντος, ἔχον
Ἀππλὴν καὶ Φιλοκλῆν μὲν ἐαυτὸν, τοῖς πότε δο-
κῶντας (εἰ) πρὸς τοὺς φίλους τῷ βασιλέως.
Παρήσται δὲ καὶ τῶν Λακεδαιμονίων πρεσ-
βεις, ἀφ' ἑκάστου γένους τῶν ἐν τῇ πόλει. Πρῶ-
τοι μὲν οὖν ἡ σύγκλητος εἰσεκαλέσατο τὸν Α-
θηνάων, καὶ δεξιὰ μὲν τὸν εἴφανον, ὃν ἐχέμε-
ζεν ἀπὸ μυσίων καὶ περσικῶν χρυσῶν,
ἐπὶ τὴν τε μεγαλομυρίαν τὴν Εὐμείων, καὶ τοῖς
ἀδελφοῖς ἔχον τὴν ἀποκρίσεως· καὶ πρὸς ἐκείνους
μὲν ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀρέσσεως· ἐπὶ δὲ πύτοις
τὸν Δημήτριον εἰσαγαγόντες οἱ στρατηγὸι, πρὸς
καλέσαντο τοὺς κατηγερόντας τῷ Φιλίππου
πόλιν· καὶ πρῆξον καὶ μίαν πρεσβεσίαν. ΟΥ-
σὼν δὲ τῶν πρεσβεῖαν πολλῶν, καὶ τὴν εἰσ-
δόντων ἡμεῖς ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, εἰς ἀ-
πορείαν ἐπέπιπεν ἡ σύγκλητος, καὶ τὸ πῶς
δεῖ χρεώσθαι τὰ καὶ μέγας. καὶ τὸ γὰρ
Θεσσαλῶν, καὶ καὶ κοινὸν ἦσαν καὶ κατ' ἰδίαν
ἀφ' ἑκάστης πόλεως πρεσβεῖαν· καὶ τὸν
Περραιβῶν, ὁμοίως δὲ καὶ καὶ πρὸς Ἀθαμάνων,
καὶ καὶ πρὸς Ἡπειρωτῶν, καὶ καὶ πρὸς Ἰλλυριῶν· οἱ
μὲν καὶ χεῖρας, οἱ δὲ καὶ θυμάτων· οἱ
δὲ καὶ δρεμμάτων ἦσαν ἀμφισβητούτες·
εἰς δὲ καὶ Συμβολαίων, καὶ τῶν εἰς αὐτοὺς
ἀδικημάτων. Ἰνὸς μὲν οὖν φάσκοντες μὴ δύ-
τασθαι τυχὴν τὴν δικαίαν καὶ τὸν σύμβολον, ἔχον τὸν
τὸν Φίλιππον ἐγκρίειν τὴν δικαιοδοσίαν· πῶς δὲ
ἐκκαλεῖσθαι τοῖς κρίμασι, ὡς καὶ ἀδελφῶν-

Α **Ο**LYMPIADE centesima quadrage-
sima nona Romam conuenerunt
legati ex Græcia, tanto numero, quan-
tus vix vnquam antè fuerat conspe-
ctus. Postea enim quàm eò redactus
est Philippus, vt disceptare è formula
fœderis cogeretur cum finitimis; èst-
que fama vulgata, Romanos crimina
querimoniâsque de Philippo non a-
spernari, atque adeo curæ illis esse sa-
lutem eorum qui controuersias cum
Rege habent: omnes Macedoniæ ac-
colæ, alij priuatiim, alij ciuitatum, alij
gentium nomine, quæ pro se quæque
in id conspirauerant, Romam ad Phi-
lippum incusandum venerunt. Sed &
Eumenis legatio vnâ adfuit, cum fra-
tre eius Athenæo, ad querendum de
eodem; simul quòd non deduceren-
tur ex Thraciæ urbibus præsidia; simul
quòd in Bithyniam Prusiæ auxilia
missa forent. Venit & Demetrius Phi-
lippi filius ad omnes horum crimina-
tiones responsurus; habens in comi-
tatu suo Appellem, & Philoclem, qui
ea tempestate principem locum in
amicitiâ Philippi obtinebant. Ade-
rant & Lacedæmoniorum legationes
diuersæ, à singulis factionibus ciuita-
tis separatiim missæ. Ante omnes alios
Senatus vocauit Athenæum: & ac-
cepta corona quam attulerat aureo-
rum quindecies mille, ita respondit,
vt verbis magnificis Eumenem & eius
fratres laudaret: rogauit etiam, hunc
animum vt seruarent. deinde Coss.
Demetrium introduxerunt, & ad
causam agendam omnes hortati sunt
qui Philippi incusandi gratia vene-
rant: easque legationes separatiim sin-
gulas produxerunt. Quum autem
plurimæ essent legationes illæ, exque
per triduum iam auditæ fuissent; Pa-
tres dubitatio incessit, quonam modo
in hoc negotiò se gererent: nam è
Thessalia legati venerant, alij com-
muni totius gentis nomine; alij mis-
su urbium singularum; eodémque
modo è Perrhæbia, Athamania, Epiro,
Illyrico: quorum alij agro multatos
se querebantur; alij mancipia adem-
pta; aut pecus abactum. quidam pa-
cta violata obiiciebant. nonnulli di-
cere, ius æquum secundum pacta ob-
tineri à Philippo non posse; quia Rex
quominus ius redderetur impediret.
alij de iudiciis queri, in quibus præua-

lente gratia Philippi apud iudices quos corrupisset, facta sibi esset iniuria. Atque omnino, ex obiectis criminibus varia quædam in audientium animis confusio existerat, quum tot res simul memoria complecti haut facile esset. Senatus igitur, qui nec satis cognoscere ipse omnia poterat, & æquum non censebat ut Demetrius horum omnium singillatim rationem redderet: (erat enim Senatus propenso in Demetrium animo; & iuvenem admodum eum esse videbat, longe imparem vastis versutisque accusatorum ingeniis, quum præsertim Patribus esset propositum, non Demetrium orantem audire; sed Philippi mentem certo experimēto cognoscere.) Demetrio necessitatem respondendi ad singula remisit: à iuvene & ipsius comitibus quæsiuit, ecquæ de his rebus commentarium à Rege accepissent; quum respondisset, accepisse se; & libellum quendam non magnum manu porrecta ostendisset; Senatus iussit ipsum ad singulas criminationes ea dicere, quæ commentario continerentur in breuem sententiæ coacta. In eo libro Rex, de aliis fecisse se quod decreto Romanorum iussus fuerat: de aliis, quominus decreto obtemperaretur per eos stetit, qui accusarent. Ad pleraque autem capita erant hæc verba adiecta: **LICET ÆQVO IVRE NOBISCVM IN HAC RE CÆCILIVS CÆTERIQUE LEGATI NON EGERINT. &, ET SI INIQVE HÆC ADVERSVS NOS SVNT DECRETA.** Quum in singulis causis hic animus Philippi se ostenderet, Senatus auditis legationibus omnibus, vnica sententia omnia est complexus: Demetrio namque per **Cos.** magnifice laudato, & benigne habito, multisque verbis eum hortatus, ut populi Rom. amicus esset, ita respondit: De omnibus quæ vel dixisset, vel legisset Demetrius, Senatum ipsi credere, & confidere, patrem eius quæ fecisset, quæ facturum esse omnia ut æquum iustumque est. atque ut sciret Philippus Demetrio beneficium hoc tribui à Senatu, missuros esse Patres legatos, ad visendum an ex voluntate Senatus cuncta administren-

A ἑλθόντων, ἀγαθόφροντος τῷ Φιλίππῳ τοῦ δικαστῆς. Καθόλου δὲ ποικίλη τις ἡ ἀκρίσια καὶ δυσχέρης ἐκ τῆς κατηγορουμένων. ὅθεν ἡ σύγκλητος οὐτ' αὐτῇ δυναμίδι διὰ κρινῆναι, οὔτε τὸν Δημήτριον κρίνουσα δύνει ἐφ' ἑκάστοις τούτων λόγοις ὑπέχθη· ἅτε καὶ φιλαργόπως πρὸς αὐτὸν ὁρμαινόμεν, καὶ παροργισθέντες ὅτι καμνῶν, καὶ πολὺ τῇ τοιαύτης συρροφίας καὶ ποικιλίας ἀπολυπόνητοι· μάστιγα δὲ βουλευμένη, μὴ τῷ Δημητρίῳ λόγον ἀκούειν· ἀλλὰ τῆς Φιλίππου γνώμης ἀληθινῶς λαβεῖν πῦρ· αὐτὸν Δημήτριον πρὸς τῆς διαβολῆς. εἴρετο δὲ τὸν ναύαρχον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ φίλους· εἴ τινα περὶ τούτων ὑπομνηματισμὸν ἔχοιεν, ὥστε τῷ βασιλεῖ; τῷ δὲ Δημητρίῳ φησάντες ἔχον, καὶ πρὸς τὴν βιβλίδον, οὐ μέγα· λέγειν αὐτὸν ἐκέλευον ἡμῶν τὰ ὑπομνήματα ἀντιλεῖν πρὸς ἑκάστον τῶν κατηγορουμένων, ἀποφασίαν κεφαλαιώδη. Ὁ δὲ, ὅ μὴ πεποικέναι ὁ πρὸς αὐτὸν ὑπὸ Ρωμαίων ἔφασκεν· ἢ τίνων αἰτίας τῷ μὴ πεποικέναι τοῖς ἐγκαλοῦσιν αὐτῇ. πρὸς αὐτὸν δὲ πρὸς τῆς πλείστας ἀποφάσεις· **ΚΑΙΤΟΙ ΟΥΚ ΙΣΩΣ ΧΡΗΣΑΜΕΝΩΝ ΗΜΙΝ ΤΩΝ ΠΡΕΣΒΕΥΤΩΝ ΤΩΝ ΠΕΡΙ ΚΑΙΚΙΔΙΟΝ ΕΝ ΤΟΥΤΟΙΣ.** καὶ πάλιν, **ΚΑΙΤΟΙΓΕ ΟΥ ΔΙΚΑΙΩΣ ΗΜΩΝ ΤΑΥΤΑ ΓΑΣΧΟΝΤΩΝ.** Τοιαύτης δὲ οὐσίας τῆς Φιλίππου γνώμης ἐν πάσαις τῆς ἀποφάσεως, ἀνακρούσας τῶν ὑπομνημάτων ἢ σύγκλητος, μίαν ἐποίησεν ἀντιπῶν ἀφ' ἑλπί· ἀποδείξαι γὰρ τὸν Δημήτριον μεγαλομυρᾶς καὶ φιλαργόπως ἀφ' οὗ στρατηγῶν, πολλοὺς καὶ παροχληνικῶς πρὸς αὐτὸν ἀφαιρῶν λόγους, ἀποκρίσιν ἔδωκε· ὅς περ ἀντιπῶν καὶ τῶν εἰρημίων ὑπὸ αὐτῷ, καὶ τῶν ἀνεγνωσμένων Δημητρίῳ πιστεύει· ὅς περ τὰ μὲν, γίνεσθαι· τὰ δὲ, ἔσθαι, κατὰ τὸν δίκαιον ὅσον γίνεσθαι. ἵνα δὲ καὶ Φίλιππος εἰδῇ, ὅς περ τὴν χάριν αὐτῷ ἢ σύγκλητος Δημητρίῳ δίδωσιν, ἔξαποστέλλει ἑφ' ὅσον πρὸς αὐτὸν ἐποψόμενος, εἰ γὰρ πάντα καὶ τὰ τῇ σύγκλητι βύ-

λποι· ἄμα δὲ ἀφισφαρήσαντες τὰ βασι-
 λείῃ, ὅς τι τῆς συμπεριφορᾶς τυγχάνει ταύ-
 τῃς ἀπὸ Δημήτριοι. καὶ ταῦτα μὲν τοιαύ-
 τῃς ἔτυχε διεξαγωγῆς. Μετὰ δὲ τοῦτοις εἰσ-
 ῆλθον οἱ πρὸς Εὐμερίους πρέσβεις, αὐτοὶ τε
 τῆς βοηθείας τῆς ἀποσταλείσης ὑπὸ τοῦ Φι-
 λίππου ὡς Περσίᾳ, κατηγορήσαντες, καὶ αὐτοὶ ὅτι
 ὅτι Θράκης τόπων· φάσκοντες ὅτι ἐπὶ καὶ νῦν
 αὐτὸν ἀναγοχέαι τὰς φρουρὰς ἐκ τῶν πό-
 λεων. Τῷ δὲ Φιλοκλέους ὑποφύτων βουλευ-
 ρήτης ἀπολογησάμενος, ὅτι καὶ τὸς Περ-
 σίας πεπρεσβευμένοι, καὶ τότε αὐτοὶ τῶν ἑτα-
 πεσάμεθα τὸς ὁ σύγκλητον ὑποφύτων Φιλίπ-
 που· βραχυῶς ἵνα χροῖται ἡ σύγκλητος ὅτι δι-
 ξαμένη τοὺς λόγους, ἐδωκεν ἀποκρισέν· ὅς τι ὅτι
 ὅτι Θράκης τόπων, εἰ μὴ καὶ ἐλάττωσιν οἱ
 πρεσβευταὶ πόρτα διωκόμενα καὶ τὸ σύ-
 κλητον γινώμενα, καὶ πᾶσας τὰ πόλεις εἰς τὴν
 Εὐμερίους πίστιν ἐκκαθιστάμενας, ὅτι ἐπὶ δυνάμει
 φέρει, ὅς τι καὶ τῶν πρὸς αὐτοὺς ἀποκρισέν αὐτοὺς τῶν
 τῶν. Καὶ τὸ μὲν Φιλίππου καὶ Ῥωμαίων ὁρᾶ-
 τελεῖς ὅτι πολὺ πρὸς αὐτοὺς, ὅτι τῶν ἐ-
 γρήθη καὶ ὁ παρὲν, ὅτι τὸ Δημήτριον πρὸς
 σίας· τὸς μὲν τῶν καὶ τὸ οἰκίας ἀτυ-
 χίας, ὅτι μικρὰ συνέβη τὸ εἰς τὴν Ῥώμην τῶ
 νεαίσκου πρεσβείας συμβάλλεσθαι. Ἡτι γὰρ
 σύγκλητος ἀφισφαρήσαντες ὅτι τὸν Δη-
 μήτριον, ἐμπιπόμενοι μὲν ὁ μισοῦντες· ἐλύ-
 πτοι δὲ καὶ τὸ Περσίᾳ, καὶ τὸ Φίλιππον ἰχυρῶς, ὅτι
 δοκεῖ μὴ δι' αὐτοὺς, ἀλλὰ ἀπὸ Δημήτριοι
 τυγχάνει τὸ πρὸς Ῥωμαίων φιλανθρωπίας.
 Ὅτι καὶ τῆς ἐκκαλεσάμενος ὁ μισοῦντες, καὶ
 πρὸς αὐτοὺς εἰς λόγους ἀπορήσαντες, ὅτι ὀλίγα
 συμβάλλεσθαι τὸς αὐτὸν ὑποφύτων. τὸν τε
 γὰρ νεαίσκου ἐψυχαγώγησιν, ὡς αὐτὴν μέγα
 συγκατασπασσέν τῶν Ῥωμαίων τὸ βασι-
 λείας· τοὺς τε αὐτοὺς τὸ Φίλιππον ἡρέσει γρά-
 ψας, ὅτι αὐτῆς τὸ Δημήτριον ἀποστέλλει πάλ-
 λιν εἰς τὸ Ῥώμην μετὰ τὸ φίλων, ὡς πλεονε-
 φέλιμοι καὶ χρησιμώτατοι. ταῦτα γὰρ τὸ ἀφορ-
 μῆς χρησιμῶς ὁ Περσίᾳ, μετὰ ὀλίγῃ ἐπι-
 σι τὸ πατέρᾳ συγκαταστήσαντες ὡς Δημήτριον θά-
 ναντες. Περὶ μὲν ὅτι τῶν ὡς ἐχρεώθη πάλιν καὶ
 μέγας, ὅτι τοῖς ἐξῆς δηλώσομεν. Ἐπὶ δὲ τῶν
 εἰσεκλήθησαν οἱ πρὸς τὸ Λακεδαιμονίων πρέσ-
 βεις. Τῶν δὲ ἡγεῖσθαι φερεῖται δὲ οἱ μὲν γὰρ αὐτοὶ

A tunc: simul ut Regi significant, pro-
 pter Demetrium hanc ipsi veniam
 esse indultam, hunc exitum habuit
 id negotium. Post hos ingressi sunt
 Eumenis oratores, ad querendum de
 missis auxiliis Prusiae à Philippo; & de
 urbibus Thraciae; quod dicerent, ne
 nunc quidem praesidia ab Rege esse
 deducta. Quum vellet Philocles di-
 cere aliquid ad excusandum Regem,
 quod & ad Prusiam legationem obie-
 rat, & de iisdem rebus eo tempore
 missus fuerat à Philippo ad Senatum:
 B Patres oratione ipsius aliquandiu pa-
 tienter audita, responsum dederunt;
 Quod ad loca illa sita in Thracia atti-
 neret, nisi omnia ex voluntate Sena-
 tus facta inuenirent legati, omnes-
 que vrbes in fidem Eumeni permissas,
 Senatum non amplius toleraturum,
 neque passurum sibi in ea reditius
 verba dari. Ita crescente in dies simul-
 tate inter Philippum & Romanos,
 Demetrii aduentus Romam in prae-
 sentia moram rebus iniecit. Caeterum
 ad vniuersam regiae domus calamita-
 tem, momentum non paruum attulit
 C haec iuuenis illius legatio. Nam Sena-
 tus qui vni Demetrio hoc beneficium
 voluit imputari, & adolescentis ani-
 mum inani spe sustulit: & Perseum
 Philippumque offendit grauiter:
 quod non propter se, verum propter
 Demetrium benignitatem populi
 Rom. viderentur experiri. Quo qui-
 dem tempore aliquis, seducto adoles-
 cente, & arcano cum ipso habito,
 nec breui colloquio, perniciem do-
 mus ipse quoque multum adiuuit.
 D nam & iuuenem blanda spe demul-
 sit, quasi essent Romani non multo
 post Regem eum constituturi: &
 Philippum quoque non mediocriter
 irritauit, hortatus illum per literas,
 ut iterum Romam Demetrium cum
 amicis mitteret: magno namque ip-
 si vsui & commodo eo loci illum
 futurum. His siquidem occasione-
 bus impulsus Perseus, mox patri
 persuasit, ut in Demetrii mortem
 consentiret. quae omnia quomo-
 do acciderint, sigillatim in sequen-
 tibus declarabimus. Post istos vo-
 E cati sunt Lacedaemoniorum lega-
 ti. Horum erant factiones qua-
 tuor. Quidam ad liberationem im-

petrandam veterum exilium venerant: postulant, ut omnes possessiones, quas irrogati sibi exilij tempore habebant, ipsis restituerentur. Arcus & Alcibiades petebant, ut exilibus de suis bonis ad vnius talenti æstimationem redderetur: cætera bene meritis ciuibus diuiderentur. Scrippi legatio eò spectabat, ut in eo statu Respub. conseruaretur qui cum fuit, cum Achæorum concilij erant. Causam eorum qui mortis damnati ab Achæis aut in exilium pulsi fuerant Charon agebat, postulans ut reditus in patriam iis concederetur. ^{ut Respub. in priorum statu restitueretur.} Omnes hi cum Achæis sic agebant, uti postulabat causa quam defensum venerant. Senatus cum tot hasce controuersias non satis caperet, tres viros delegit, qui iam antè de iis rebus legati in Peloponnesum missi fuerant: hi autem erant Titus * Quintius, Cæcilius. apud quos postquam esset hæc controuersia diu multumque agitata, de reditu quidem in patriam quæ exulum, quæ mortis damnatorum; item de eo ut in concilio Achæorum ciuitas maneret, facile inter omnes conuenit: de possessionibus verò, & an æquum esset, ut exules è bonis suis ad talenti vnius æstimationem optarent; hæc erant de quibus inter ipsos non conueniebat. Porro ne super omnibus iterum de integro altercarentur, referri in scripta quæ partium consensu essent probata, & omnium signa pactis scriptis imprimi, iusserunt. Cupiens verò Titus Achæos iniecto terrore ad consentiendum impellere, Xenarchum ad se vocauit, qui partim de renouanda societate legatus Romam venerat: partim ut ad controuersiam quæ Achæis erat cum Lacedæmoniis, attenderet. Hic ex inopinato interrogatus de scriptis conditionibus ecquid illis consentiret, nescio quomodo incertus quid responderet hæsit. erat enim hoc ei molestum, quod exilibus & mortis damnatis in patriam reditus concedebatur, quum Achæorum decreto id repugnaret, & inscriptioni stelæ: rem tamen in vniuersum probabat, quia scriptum erat, ut concilij Achæorum ciuitas Lacedæmoniorum esset. eadem, partim ex consilij inopia, partim quia Romani terruerant, signū

A λύσις ἤκοντες τὸ ἀρχαίῳ φυγὰδι, ἐπὶ ἐσθλοῖς φάσιντες διὸν ἔχον αἰεὶ πᾶσας τὰς κτήσεις, ἐφ' ὧν ἔξ ἀρχῆς ἐφυγον· οἱ δὲ πρὶ τὸ Ἀρεα καὶ τὸ Ἀλκιβιάδην, ἐφ' ᾧ παλαιαίαν λαβόντες κτήσιν ἐκ τῶν ἰδίων, τὰ λοιπὰ διὰ διῶναι τοῖς ἀξίοις τῆ πολιτείας. Σπείρωτος δ' ἐπὶ ἐσθλῶς, πρὶ τῶν μόνων τῶν Ἀποκλεισμένων καὶ ἄλλων, ὡς ἔχοντες ποτὲ συνεπολιτεύοντο μὲν τῶν Ἀχαιῶν. Ἀπὸ δὲ τῆ τελευτατωμένη, καὶ τῆ ἐκπιπλώτων, καὶ τὰ τῶν Ἀχαιῶν δόγματ' ἀρῆσαι οἱ πρὶ Χάρωνα, καὶ δὸν αἰεὶς ἀξιοῦντες συγχωρηθῆναι, καὶ τὴν πολιτείαν ἀποκαταστήσαι τοιαύτην· ἐποιεῖτο δ' ὁ πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς οἰκίους τὰς ἰδίας ὑποθήσας λόγους. οὐ δυναμένη δὲ διδκρῆν ἡ σύγκλητος τὰς κατὰ μέρος διαφορὰς, προσελείποντο τῶν ἀνδρῶν, τοὺς καὶ πρὸς τὸν ἡδὴ πειρομένον τὰς πύτων εἰς τὸ Πελοπόννησον. οὗτοι δὲ ἦσαν Τίτος, Κοῖντος, Κακίλιος. ἐφ' οἷς ἡγομένην λόγον πλείονων, ὑπὸ μὲν τῶν κατὰ κοινότητα τοὺς κατὰ περὶ τῶν καὶ τελευτατωμένων, καὶ πρὶ τῶν μόνων τὴν πόλιν μὲν τῶν Ἀχαιῶν, ἐκλήροτο πᾶσι σύμφωνον· πρὶ δὲ τῆ κτήσων, κόπρον δὲ τὸ παλαιόν, εἰς τὴν γὰρ φυγὰς ἐκ τῶν ἰδίων ἐκλήροτο, πρὶ τῶν δὲ τελευτατωμένων τῶν πρὸς ἀλλήλους· ἵνα δ' μὴ πάλιν ἔξ ἀκρίβους πρὶ πύτων ἀντιλέγοιεν, ἔλεγον ὑπὸ τῶν ὁμολογουμένων γένεσθ' ἐκείνων, ἐφ' ᾧ πάντες ἐπιβάλλοντο τὰς ἰδίας σφραγίδας. οἱ δ' πρὶ τὸν Τίτον βυλόμενοι καὶ τοὺς Ἀχαιοὺς εἰς τὸ ὁμολογῆσαι ἐκπλήξαι, προσκαλίσσαντο τοὺς πρὶ Ξενάρχον. οὗτοι γὰρ ἐπὶ ἐσθλῶν ποτὲ πρὶ τῶν Ἀχαιῶν, ἅμα μὲν αἰαιτούμενοι τὴν συμμαχίαν· ἅμα δὲ τῇ τῶν Λακεδαιμονίων διαφορᾷ προσεδρόντες· καὶ παρὰ τῶν προσδρόμων ἐρωτώμενοι πρὶ τῶν διαφορῶν, εἰ συνεδδοκῶσι, καὶ οἶδ' ὅπως εἰς ἀπείρας ἐπέκτεινον· δυσπρεπούς μὲν γὰρ τῇ κατὰ τὴν φυγὰς, καὶ τῇ τελευτατωμένη, καὶ τὸ γένεσθαι πρὶ τῶν Ἀχαιῶν δόγματ', καὶ πρὶ τὴν ἐπὶ τὴν πόλιν δὲ τοὺς ὅλους, ὡς γὰρ πρὶ, εἴπετι δὲ τὴν πόλιν τῶν Λακεδαιμονίων πολιτεύειν μὲν τῶν Ἀχαιῶν καὶ πρὸς τὰ μὲν ἀπορροῦμενοι, τὰ δὲ κατὰ πληθύνοντες τοὺς ἀνδρας, ἐπιβάλλοντο τῇ

σφαρίδι. ἡ δὲ σύγκλητος προχρειαζομένη
Καίτοι Μάρκιον πρεσβυτήν, ὃς ἀπέβλεπεν
ἐπὶ τὰ κατὰ Μακεδονίαν, καὶ τὰ κατὰ
Πελοπόννησον.

MZ.

Πῶς ~~Δεινοκράτης~~ ^{Φιλοποίμην} ὁ τῆς Α-
χαιῶν στρατηγὸς τῇ τε Τίτου καὶ τῶν
ἀντιστασιαστῶν προαιρεσὶς πραγμα-
τικῶς ἀντίστη.

ΟΤΙ Δεινοκράτης ὁ Μεσσηνίος προ-
χρειαζόμενος εἰς τὴν Ῥώμην πρεσβευτής,
καὶ κατὰ λαβὼν τὴν Τίτον πρεσβευτὴν κατὰ
μῦθον ὑπὸ τῆς συκλήτου πρὸς τὴν Περσίαν
καὶ τὴν Σέλευκον, πειρασθεὶς ἐλπίσθαι ἰομίζων
τοῖς Τίτῳ ἀφ' ὧν τὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν,
(ἐλπίσθαι γὰρ αὐτῷ συνήσθαι καὶ τὸν Λακω-
νικὸν πόλεμον) καὶ ἀφ' ὧν τὴν πρὸς τὴν Φιλο-
ποίμην ἀφ' ὧν πρὸς τὴν Ἑλλάδα, χρεὶν τὰ κατὰ τὴν Μεσσηνίαν πόλιν
καὶ τὴν αὐτὴν προαιρεσὶν. Διὸ καὶ πρὸς τὰ
λα, προσηκόντως τῷ Τίτῳ, καὶ πᾶσι εἰς
τῶν ἀπηρεσία τοῦ ἐλπίδας. Καὶ ὁ Δει-
νοκράτης πρὸς μὲν τὴν Τίτον εἰς τὴν Ἑλλάδα,
πεπεισμένος, ὃς ἐφόδον τὰ κατὰ τὴν Μεσσηνίαν ἐλ-
χειν ὁρῶν καὶ τὴν αὐτὴν βέλησιν. οἱ δ' αὖτε τὴν
Φιλοποίμην, ὅπως ἐπιγινώσκοντες, ὅτι αὐτὴ τὴν
Ἑλληνικὴν ὁ Τίτος ὑδεμίαν ἐπὶ τὴν ἑλπίδα
τὴν συκλήτου, τὴν ἡσυχίαν εἶχον, κραδαινοῦ-
ντες αὐτὴν τὴν προίαν. Ἐπὶ δὲ κατὰ πλὴ-
θος εἰς Ναύπακτον, ἔγραφε τῷ στρατηγῷ
καὶ τοῖς δημιουργοῖς τῆς Αχαιῶν, καλεῖν
συνάγειν τοὺς Αχαιοὺς εἰς ἐκκλησίαν· ἀντί-
γραψαν αὐτῷ ὅτι ποιήσονται, ἀντιγράψαντες
εἰς τὴν βούλεται διαλεχθῆναι τοῖς Αχαιοῖς.
πὺς γὰρ ἰομὸς τῶν τοῖς ἀρχοῖν ἐκπύ-
ται. τῷ δὲ μὴ πολὺν χρόνον γράφειν, αἱ μὲν δ' ἔ-
Δεινοκράτης ἐλπίδες, καὶ τὴν ἀρχαίων λεγόμε-
νοι φυγάδων, τότε δὲ προσφάτως ἐκ τῆς
Λακεδαιμόνιος ἐκπεπληγὸς τῶν καὶ συλλήδων
ἡ τῇ Τίτου προίαν, καὶ πρὸς δόκιναν, τῶν
τοῖς ἔργον διέπειται.

A suum imprimit. Senatus Q. Marcium
decreuit legatum, & tum in Macedo-
niam, tum in Peloponnesum profi-
cisci iussit.

XLVII.

^{Philopœmen}
Quomodo ~~Prætor~~ Pra-
tor Achæorum Titi consilio &
contraria factionis hominum,
solkter restitit.

B

DINOCRATES Messenius Romæ
legatus venit: ubi quum offen-
disset Titum legationem obire iussum
ad Prusiam & Seleucum, supra mo-
dum lætatus eo est: existimabat enim
Titum, qui sibi amicus esset, (nam
bello Laconico familiariter cum illo
vixerat:) Philopœmenis autem ini-
micus, res Messeniorum ex sua vo-
luntate administraturum. Itaque om-
ni cura alia omiſſa, Titum unum assi-
duè colere, in hoc spes suas vniuersas
reponere. Venit mox in Græciam
cum Titu Dinocrates: nihil dubi-
tans, simul pedem in Peloponneso
Titus posuisset, res Messeniorum ex
ipsius voluntate ordinatum iri. At
Philopœmenes, cui certo constabat
Titum de rebus Græciæ nullum à Se-
nato mandatum accepisse, nihil mo-
uere, sed aduentum eius expectare.
Qui Naupactum ut appulit, literas ad
Prætorem & magistratus gentis A-
chæorum, (demiurgos vocant) de-
dit, iubens ad concilium cogi multi-
tudinem. Rescriptum est, factum iri
uti iubebat, si per literas significasset
qua de re cum populo velit agere: ita
enim leges imperare magistratibus.
Tito non audente scribere quid vel-
let, spes Dinocratis, & eorum exu-
lum quos veteres vocant, qui tunc re-
cens è Lacedæmone fuerant eiecti,
atque omnino Titi aduentus & ex-
spectatio ad irritum isto pacto ce-
cidit.

E

Quomo-

A

XLVIII.

Quomodo Philippus è Thraciis Græcorum urbibus excessit.

Eiusdem expeditio aduersus Barbaros.

POST QUAM Q. Marcius in Macedoniam legatus venit, excessit quidem penitus ex urbibus Thraciæ quas Græci habitabant, Philippus, & præsidia ex iis deduxit, sed excessit inuitus ac gemens. Omnia item alia Romanorum imperata fecit: quod cuperet nullum alienati animi indicium ipsis dare, sed moram temporis nancisci ad bellum præparandum. Quo etiam consilio expeditionem aduersus Barbaros suscepit & per mediam Thraciam in fines Odrysarum, Besorum, pentheletarum expeditionem suscepit. Ad urbem quam Philippopolim dicunt, ut venit, primo impetu illam occupat, fugâ oppidanorum desertam, qui in montes confugerant: deinde per campos, quàm latè patent vagatus, aliis vi domitis, aliis in fidem acceptis, præsidio Philippopoli imposito, in regnum suum est reuersus. id verò præsidium non multo post ab Odrysis, fidem Regi non seruantibus, fuit expulsum.

XLIX.

Lacedæmoniorum exulum legatio Romam missa.

EO tempore missi sunt Romam legati ab iis qui Lacedæmone exulabant: inter quos erant Arcefilaus & Agesipolis, qui in ætate puerili Rex Spartæ fuerat. In hos legatos piratæ in mari inciderunt eosque occiderunt. Qui in eorum locum suffecti sunt, ij Romam incolumes perueniunt.

MH.

Γῶς Φίλιππῳ ὁ ἀπὸ τῶν Ἰππὶ Θράκης Ἑλλενίδων πόλεων ἀπέβη.

Τοῦ αὐτοῦ ἐκστρατεία Ἰππὶ τοῖς Βαρβάροις.

ΟΤΙ τῷ αὐτῷ τῷ Κοίντῳ τῷ Μάρκιῳ πρεσβυτάτῳ εἰς Μακεδονίαν, ἀπέβη μὲν ἀπὸ τῆς Θράκης Ἑλλενίδων πόλεων ὁλοκληρῶς ὁ Φίλιππος, καὶ τὰς φρουρὰς ἐξήγαγῃ· ἀπέβη δὲ βαρυνόμηνος καὶ γένων. διωρθώσατο δὲ καὶ τὰλλα πᾶντα, αὐτῷ ὡς οἱ Ῥωμαῖοι ἐπέταττον· βαρυνόμηνος ἐκείνοισι μὲν, μηδεμίαν ἐμφασιν ποιεῖν ἀλλοτριότητος, λαμβάνειν δὲ αἰατροφίῳ πρὸς τὰς εἰς τὴν πόλεμον ὡς σκοπῶν· τηρᾶν δὲ τὴν περικειμένην ὑποθήκην, ἐξῆγε γραβατὴν ὅτι τοῖς Βαρβάροις· διελθὼν δὲ ὅλην μέσσην τῆς Θράκης, ἐπέβη εἰς Οδρύσας, Βέαςας, καὶ Δειθυλήτας. Περικλῆς μὲν δὲ ὅτι τὴν περικειμένην Φιλίππου πόλιν, φυγόντων τῶν ἐνοχόντων, εἰς τὰς ἀκρωτείας, ὅς ἐφ' ὅδου κατέχευε τὴν πόλιν. Μετὰ δὲ ταῦτα πᾶν τὸ πρὸς τὴν πόλιν δραπετῶν, καὶ τοῖς μὲν ἐκπορήσας, καὶ ὡς δὲ πίστες λαβὼν, ἐπὶ μὴλῃ, φρεσὶν καὶ ἀλγίῳ ἐν τῇ Φιλίππου πόλει. Ταῦτα δὲ σιωπῇ μετὰ ἡμῶν χρόνον ἐκπεσιῖν ὑπὸ τῶν Οδρυσῶν, ἀδελφότητων τὰς πρὸς τὴν βασιλείαν πίστες.

D

MO.

Πρεσβεία εἰς Ῥώμην τῶν ἐκ Λακεδαιμόνος φυγάντων.

ΟΤΙ καὶ τοῖς αὐτοῖς κατέβη, ὅτε πάλιν ἔλθον ὑπὸ τῶν ἐκ Λακεδαιμόνος φυγάντων πρεσβείας εἰς τὴν Ῥώμην, ἐν οἷς καὶ Ἀρκεσίλαος, καὶ Ἀγιστόπολις, ὅς ἐπὶ παῖς ὢν, ἐξῆλθον βασιλεὺς ἐν τῇ Σπάρτῃ. ταῦτα μὲν αὐτῶν λεγόμενα πρὸς τοὺς Ῥωμαῖους ἐν τῇ παλαιᾷ διέφθεραν. οἱ δὲ μὲν πῦρ καὶ ἀσπίδες διελθόντες εἰς τὴν Ῥώμην.

Dddd

N.

Κατ'αρχὴν τῆς μετ' ἐ πολὺ συμ-
βάσεως πρὸς τὸν Δημήτριον τρα-
γωδίας.

ΟΤΙ ὁ Δημήτριος πρὸς Ῥωμαίους ἐπὶ
τῇ Ῥώμῃ εἰς τὴν Μακεδονίαν, καὶ κομι-
ζόμενος τὰς ἀποκρίσεις, ἐν αἷς οἱ Ῥωμαῖοι πᾶσαν
τὴν ἐξ αὐτῶν χάριν καὶ πίσιν εἰς τὸν Δημήτριον
ἀπερρίδοντο, καὶ οὐκ ἔτι τῷ ἐφασκε πᾶντα πα-
ποικείαν καὶ ποιήσιν· οἱ μὲν Μακεδόνες ἀπι-
δέχοντο τὸν Δημήτριον, μεγάλῃ ὑπολαμ-
βαίνοντες ἀπαλευθῆναι φόβῳ καὶ κινδύνῳ.
Περσέδωκε γὰρ ὅσοι ἔπειτα τὸν Ῥωμαίων πό-
λεμον ἐπ' αὐτῷ ἦσαν, ἀλλὰ τὰς ἐξ Φιλίππου
πρὸς τὸν Δημήτριον. Οὗτος δὲ Φίλιππος καὶ Περσεύς, ἔχ-
οντες ἐν ὧν ὁ γινόμενος, ἔδ' ἤρουν αἰσῶς, τὰς
δοκίμους τοὺς Ῥωμαίους αὐτῶν μὲν μηδὲν λό-
γον ποιεῖν· ὅτι ὁ Δημήτριος πᾶσαν αἰσῶ-
σιν τὴν ἐξ αὐτῶν χάριν. Οὗτος μὲν οὖν Φί-
λιππος ἐπικρύπτει τὸ ἐπὶ τούτοις δυσχερῆ-
σαι· ὁ δὲ Περσεύς, ὅτι μόνον ἐν τῇ πρὸς Ῥω-
μαίους διανοίᾳ πρὸς πολὺν πατριᾶς ἀντιμέ-
τοι· ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ πᾶντα κακῶς ἔχει,
καὶ τῇ φύσει καὶ τῇ κατὰ φύσιν, δυσχερῶς ἔφε-
ρε· ὅτι σιωπῶν, ἐδιδόκει πρὸς τῆς ἀρχῆς, μὴ
πρὸς τούτοις ὡς ἐξωδῶν, ἀλλὰ τὰς πρὸς τὴν
ἀρχῆς αἰτίας· διὸ τοὺς τε φίλους ἐφῆρε τὸν
τῷ Δημήτριου. . . . .

NA.

Αποκρίσεις διάφοροι τῆς συκλή-
της τῇ Ῥωμαίων διαφόροις πρεσ-
βυταις δοδεῖσαι.

Δυσχερῆσεις τῆς συκλήτης πρὸς
τοὺς Ἀχαιοὺς.

ΟΤΙ καὶ ὁ δεύτερος ἔτος, ἡ σύγκλη-
τος πρὸς Ῥωμαίους πρέσβων πρὸς
Εὐμένους καὶ Φαρνάκου, καὶ πρὸς τὸν τῇ
Ἀχαιῶν ἔθνοις· ἐπὶ τῇ πρὸς τὸν ἐκ τῆς Λακε-
δαιμόνος ἐκπιπύκων, καὶ πρὸς τὸν κατεργ-
κῶν τὸ πᾶν, ἐχρημάτισεν τῆς. Ηὖτε ὅτι καὶ

L.

*Principium eorum malorum
quae paullo post Demetrio acci-
derunt.*

POSTEA quàm Demetrius ab Ro-
ma in Macedoniam est reuersus,
Senatus responsum afferens, quo si-
gnificabant Romani, vni Demetrio
ferri acceptum debere, quod veniam
Philippo dedissent, eique credidif-
sent: omnia enim fecisse & porro
facturos in Demetrii gratiam: Mace-
dones Demetrium cum fauore con-
spiciebant, magno metu magnisque
periculis per eum liberatos se existi-
mantes. Nam propter Philippi offen-
siones, existimabant non multo post
Romanos cum infesto exercitu ad-
futuros. At Philippus & Perseus ini-
quo animo hoc ferebant: neque pla-
cebat ipsis, quod Romani nulla ipso-
rum ratione habita, Demetrio impu-
tari vellent omnia sua beneficia. Sed
Philippus quidem displicere hæc sibi
dissimulat: Perseus verò qui non so-
lùm beneuolentia populi Romani à
fratre vincebatur: sed & plerisque
aliis in rebus, cum ingenio tum disci-
plina & vsu longe erat illi inferior, do-
lorem suum prodebat. Cuius quidem
præcipua causa erat, quod metuebat
ne qui ætate maior esset, regno tamen
propter dictas causas extruderetur: ic-
circo amicos Demetrii corrumpebat.

D

LI.

*Responsa diuersa Romani
Senatus, diuersis legatis data.*

*Abalienatio Senatus ab
Achaïs.*

ANNO altero huius Olympiadis
venerunt Romam legati ab Eu-
mene, & Pharnace, & Achaorum gé-
te, item ab iis Lacedæmoniis qui pa-
tria sua erant extorres, necnon ab iis
qui eam ciuitatē tenebant: quib. om-
nib. Senatus est datus. Adfuerunt &

legati Rhodiorum, querentium de Sinopensium clade. His igitur & iis quos Eumenes ac Pharnaces miserant, responsum à Patribus: legatos ad res Sinopensium speculandas, & Regum controuersias cognoscendas, missurum Senatum. Quum autem ex Græcia recens Q. Marcius rediisset, & statum Macedoniae ac Peloponnesi Patres edocuiisset, non existimabat quidem Senatus, opus esse ut alios de iisdem rebus audiret: veruntamen introductis Peloponnesiis Macedonibusque legatis, aures quidem illis commodauit: ceterum & in responsis dandis & in sententiis de rebus ferendis, non eorum habuerunt rationem quæ dixissent legati; sed eorum quæ Martius in legatione sibi cognita dixerat. Is autem de Rege Philippo renuntiauerat, fecisse illum quidem imperata, sed grauare omnia fecisse: ac data occasione quiduis cum aduersus Romanos moliturum. Propterea Philippi legatis respondens Senatus, Philippum ita laudauit ob ea quæ fecerat, ut cauendum illi in posterum diceret, ne quid aduersus populum Rom. faceret. De rebus Peloponnesi hæc retulerat Marcius: Achæos nihil ad Senatum referre velle; sed sublati spiritibus, id agere, ut omnia per se administrarent. hos si in præsentia negligenter solum audirent, & significationem quamuis leuem darent, sibi facta illorum displicere; extemplo Lacedæmonem & Messenem consensuras. quod si accideret, cum multis precibus Romanam, velut ad perfugium suum, venturos Achæos affirmabat. Itcirco Patres legationi Lacedæmoniorum cuius princeps erat Scrippus, quum expectatione suspensam ciuitatem illam vellent relinquere, responderunt: Se illos antea omni ope adiuuissse: nunc verò ita existimare Senatum, ad curam suam id negotium non pertinere. Petentibus Achæis, ut si fieri posset, auxilia sibi secundum fœderis leges mitterent aduersus Messenios: sin hoc nollent, prouiderent certè ne quis ex Italia arma frumentumue Messenam importaret:

Α Ρόδοι προσδύοντες ὑπὸ τῆς Σινωπέων ἀτυχίας. Τούτοις μὲν οὖν καὶ τοῖς πρὸ Εὐμένους καὶ Φαρνάκου προσδύουσι, ἡ σύγκλητος ἀπεκρίθη· ὅτι πῦρ προσδύει τοὺς ἐπισημομένους πρὸς τὴν Σινωπέων καὶ πρὸς τὴν τοῖς βασιλεύουσιν ἀμφισβητούμενων. Τοῦ δὲ Κοίνου Μαρτίου προσφάτως ἐκ τῆς Ἑλλάδος ὄψαρχιστοῦ, καὶ πρὸς τὴν ἐν Μακεδονίᾳ, καὶ πρὸς τὴν ἐν Πελοποννήσῳ ἀφιστοσφαιρῶτος, ἐκ ἐπὶ πολλῶν προσεδιέθη λόγων ἡ σύγκλητος· ἀλλ' εἰσαλεγεμένη καὶ τοὺς ἀπὸ Πελοποννήσου καὶ Μακεδόνων προσδύοντας, διήκουσι μὲν τῶν λόγων· τὰς γὰρ μὲν ἀποκρίσεις ἔδωκε, καὶ τὴν ἀφ' ἧς ἐποιήθη τῶν πραγμάτων, οὐ πρὸς τοὺς τὴν προσδύων λόγους, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἀποπροσείας ἀρμοσμένην τῷ Μαρτίῳ. ὅς ὑπὸ μὲν τῷ Φιλίππου ὁ βασιλέως ἀπηγγέλλει, ὅτι πεποιήκαται μὲν τὰ πρὸς τὴν ἰσχυρίαν, πεποιήκαται δὲ τὰ πρὸς τὰ βαρυνόμενα· καὶ ὅτι λαβὼν χεῖρ, πρὸς τὴν ποιήσει κατὰ Ῥωμαίων. Διὸ τοῖς μὲν πρὸς τὸν Φιλίππου προσδύταις, τοιαύτῳ ἔδωκε τὴν ἀπόκρισιν, δι' ἧς ὅτι μὲν τοῖς γερουσίᾳ, ἐπὶ τῷ Φιλίππῳ· εἰς δὲ τὸ λοιπὸν ἔλεγε δὲν προσέχειν αὐτὸν, ἵνα μηδὲν ὑπερβαίνειν φαίνεται πρὸς τὴν Ῥωμαίων. Περὶ δὲ τῶν καὶ Πελοποννήσου ὁ Μάρκιος, τοιαύτῳ ἐπιποιήθη τὴν ἐπαγγελίαν· ὅτι τῶν Ἀχαιῶν ὁ βυλόμενος αἰσφένει ὅτι ἐπὶ τῇ σύγκλητον ἀλλὰ φρονημαζόμενος, καὶ πρῶτα δι' ἑαυτῶν πράττειν ἐπιβουλομένων· ἐὰν πρὸς αὐτοὺς μόνον αὐτῶν κατὰ τὸ πρὸν καὶ βραχὺ ἐμφασιν ποιήσῃσι δι' ἑαυτοῦ, τὰς ἡ Λακεδαίμονι τῇ Μεσσηνίᾳ συμφερούσι. Τούτου δὲ ἡρομένου μὲν μεγάλης χαίρεις ἦεν τοῖς Ἀχαιῶς ἔφη, κατὰ πρὸς τὸν Ῥωμαίων. Διὸ τοῖς μὲν ἐκ τῆς Λακεδαίμονος ἀπεκρίθησαν τοῖς πρὸς Σπέρπον, βουλόμενοι μετέωρον εἶσαι τὴν πόλιν· ὅτι πρῶτα πεποιήκαται αὐτοῖς πρὸς διωκτὰ· κατὰ δὲ τὸ παρὸν οὐ νομίζουσιν εἶναι τὴν τὸ πρῶτον πρὸς αὐτοὺς. Τῶν δὲ Ἀχαιῶν πρὸς αὐτοὺς, εἰ μὲν δυνατὸν ὅτι, βοηθεῖν αὐτοῖς πῦρ καὶ τὴν συμμάχων ἐπὶ τοὺς Μεσσηνίους· εἰ δὲ μὴ, πρὸς ἰσχυρίαν, ἵνα μηδὲς τῶν ἐκ Ἰταλίας, μήθ' ὅπλα, μήτε ὅτι, εἰς τὴν Μεσσηνίαν εἰσάγῃ.

reciperent. Quæ ubi multitudini sunt nuntiata, qui belli auctores male iam dudum oderāt, eos corripere & delere parati erant; alij qui nihil mali ab Achæis manere se confidebant, conditionem facile probarunt, ut omnium arbitrium illis permitteretur. Caput autem illud erat; quod quum optandi quid vellēt potestas illis nulla esset, conditiones quæ sibi offerebantur communi consensu acceperunt. Igitur Lycortas arce statim sibi tradita, cetratos in eam induxit. deinde cum delectis ex omni exercitu urbem est ingressus: & concione conuocata, conuenienter præsentī Fortunæ eos est hortatus: pollicitus datam ipsis fidem nunquam iri violatum. Deliberationem porro de summa rerum ad gentem Achæorum reiecit. etenim quasi de industria tunc commodum accidit, ut iterum Megalopolim ad conuentum alterum Achæorum concilium conuenisset. Ex iis qui maleficij alicuius accusabantur; vniuersis per quos factum fuerat, ut Philopœmenes statim captus interficeretur, ut educerent ipsi se e viuis, imperauit.

A Φυλακῶ. Αναγελάντων δὲ πύτων εἰς πύς ὄχλους, οἱ μὲν πάλαι πικρῶς Διχαίμενοι πρὸς τοὺς αἰτίους τῷ πολέμου, πρὸς τοὺς αἰτίους ἡσασ ἐκδιδόναι καὶ συλλαμβάνειν· οἱ δὲ, πεπεισμένοι μηδὲν πείσασθαι δυνόν· ὑπὸ τῷ Αἰακῶν, ἐπὶ μὲν συλλαμβάνοντες εἰς τὴν ὑπὸ τῶν ὀλῶν ἐπὶ ἔσπην. ὁ δὲ σιωπῶν, οὐκ ἔχοντες αἰρεῖν πρὸς τῶν πρὸντων, ὁμοθυμαδὸν ἐδέξατο τὰ πρὸς τὴν ὁμολογίαν. Τὴν μὲν οὖν ἀρετὴν διήκως ἀνταγωνιστὴν ὁ στρατηγός, τοὺς πάλαι εἰς αὐτὴν πρὸς ἡγήσατο. μετὰ δὲ τὰ ταῦτα πρὸς τὴν ὁμολογίαν ἐκ τῆς στρατοπέδου, πρὸς ἡγήσατο εἰς τὴν πόλιν· καὶ σιωπῶν τοὺς ὄχλους, πρὸς ἡγήσατο τὰ πρὸς τὴν ὁμολογίαν τοὺς ἐπὶ τῇ χειρὶ, ἐπαγγελόμενος ἀμοιβὰς ἀντιπρὸς ἐστὶν τῇ πίστι. Τῆς μὲν οὖν ὑπὸ τῶν ὀλῶν ἀνταγωνιστὴν τὴν αἰσφορῶν ἐπὶ ὁ δὲ ἔθνος ἐποίησατο. καὶ γὰρ ὡς πρὸς ἐπὶ τῇ σιωπῇ ἐπὶ τὴν πάλιν σιωπῇ καὶ τοὺς Αἰακῶν εἰς Μεγάλῃ πόλιν ἐπὶ τῇ δόλῃ σιωπῇ. τῶν δὲ ἐπὶ αἰτίας, ὅσοι μὲν μετῆχον τῇ πρὸς αὐτὸν τὸν χειρὶ ἐπὶ ἀνταγωνιστὴν τὴν Φιλοπολίαν, τοὺς ἐπὶ τῇ πρὸς ἀνταγωνιστὴν, πρὸς αὐτοὺς ἐξάγειν ἐκ τῆς ζῆν.

LIII.

Messenij virtute Lycorta in integrum restituti.

Romanorum dissimulatio mentis sue erga Achæos; & eorundem ambitio.

Sparta contribuitur concilio Achæorum.

Legationes variatæ à Lacedæmoniorum ciuitate missæ, tum ab exulibus.

QUUM Messenij culpa sua in statum omnium miserrimū deuenissent, magnanimitate Lycortæ & Achæorum in pristinum locum sunt restituti, ut essent concilij Achæorum. Ea tēpestate Abia, Thuria, Phara à Mes-

NΓ.

Μεσσηνίων ἀποκατάστασις διὰ Λυκόρτα.

Ρωμαίων πολιτικὴ σύνοψις πρὸς τοὺς Αἰακούς, καὶ ἡ ἀγὰρ φιλοπομία αὐτῶν.

D Ἡ τῆς Σπάρτης μὲν τῶν Αἰακῶν συμπολιτεία.

Πρεσβεῖαι διάφοροι πρὸς Ρωμαίους ἀπὸ τῆς Σπάρτης καὶ τῶν Φυλακῶν.

OΤΙ οἱ Μεσσηνιοὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἀγῶνισται, εἰς τὴν ἐξάτιμω ἀνταγωνιστὴν ἀνταγωνιστὴν, ἀποκατίστανται εἰς τὴν ἐξ ἀρχῆς κατὰ τὴν συμπολιτείαν, ἀπὸ τῆς Λυκόρτα καὶ τῶν Αἰακῶν μεγαλοψυχίας. ἡ δὲ Αἰακῶν, καὶ Θούρια καὶ Φαρά, καὶ τῇ χειρὶ τῶν, ἀπὸ

Dddd iij.

μὲν τὸ Μεσσηνίας ἐχωρίσθαι· ἰδίαν δὲ θέμα-
 κα σήλιον, ἐκάστη μετείχε τὴν κοινῆς Συμπολι-
 τίας. Ῥωμαῖοι δὲ πύθοντο καὶ λόγον κεχω-
 ρηκέναι τῆς Ἀχαιοῖς τὰ καὶ τὸ Μεσσηνίαν, ἔδω-
 να λόγον ποιησάμενοι τὸ πρῶτον ἀποφά-
 σιως, ἀλλὰ ἔδωκαν τοῖς αὐτοῖς παροτρύνειν ἀ-
 πόκρισιν· ὁμοφρονῶντες, ὅτι πρῶτοιαι πεποι-
 χασθὲν μηδὲν ἢ ἐξ Ἰταλίας, μηδὲ ὄπλα, μη-
 τε οἷον εἰσάγειν εἰς τὸ Μεσσηνίαν. Ἐξ ὧν κα-
 ταφαίς ἅπανι ἐληήθη, ὅτι πρῶτοιαι ἀπέ-
 χρισθὲν τὰ μὴ λίσσασθαι τὰ ἐκ τῶν πα-
 γμάτων ἀποτείδεσθαι καὶ παρῶν, ὡς τῶναι-
 πον καὶ διαφραίνουσιν ὅτι τὰ μὴ πρῶτοιαι τὴν
 αἰσφορὰν ἐφ' ἐαυτοῖς γίνεσθαι, καὶ πρῶτοιαι
 παρὰ τῶν αὐτῶν γένεσθαι. Εἰς δὲ τὸ
 Λακεδαιμόνιον παρὰ δημοσίων τῶν παροτρύν-
 τῶν ἐκ τῆς Ῥώμης, καὶ καμίζοντων τὴν ἀπό-
 κρισιν, ὁ δὲ στρατηγὸς τῆς Ἀχαιῶν μετὰ τὸ
 σιωπεύειν τὰ καὶ τὸ Μεσσηνίαν, σιωπῶν τὴν
 πολλὰς εἰς τὴν Σικυωνίων πόλιν. ἀφ' ὧν δι-
 τῶν Ἀχαιῶν, ἐδίδου ὁμοφρονῶντες ὡς
 ὅτι παρὰ τῶν αὐτῶν τὴν Σπάρτην εἰς τὴν συμπο-
 λιτίαν, φάσκον Ῥωμαῖους μὲν ἀποτείδεσθαι
 τὴν πρῶτον αὐτοῖς δοῦναι ἐπὶ τῇ πόλει ὡς
 τὴν πόλεως αὐτῆς· ἀποκρίσθαι γὰρ αὐτοῖς
 νῦν, μηδὲν ἢ τὴν καὶ Λακεδαιμόνιον παρὰ τῶν
 αὐτῶν εἰς αὐτοῖς τοῖς ὅμοιοις τὴν Σπάρτης
 καὶ τὸ παρὸν βύλεσθαι σφίσι μετῴχον τὴν συμ-
 πολιτίαν. Διὸ πρῶτον παρὰ τῶν αὐτῶν τὴν
 πόλιν· εἰ γὰρ τὸ καὶ δύο ἔσονται συμφέρον
 καὶ ἓνα μὲν, ὅτι πύποις παρὰ τῶν αὐτῶν, τοὺς
 διατετηρηκότες τὴν πρῶτον τὸ ἔθνος πίστιν· καὶ
 ἔπειτα δὲ, ὅτι τῶν ἀρχαίων φυλάξαι τοὺς
 ἀλλοτρίους καὶ ἀσέβεις ἀνιστραμμένους εἰς αὐ-
 τοῖς, ὅτι ἔξοισι κοινωνοῖν τῆς πολιτείας· ἀλλ'
 ἑτέρας αὐτῶν ἐκκεκληκότων τὴν πόλεως· οἱ βε-
 βαιώθητες καὶ ἐκείνων παρὰ τῶν αὐτῶν, ἅμα καὶ
 ἀρμόζουσιν αὐτοῖς χάριν ἀποδώσουσιν μὲν τὴν
 τῶν αὐτῶν ποιοῖαν. Οὐ μὲν οὖν Λυκέρτας αὐ-
 τοῖς καὶ τὰ ποιοῦντα λέγων, πρῶτον τοῖς Ἀ-
 χαιοῖς παρὰ τῶν αὐτῶν τὴν πόλιν. ὁ δὲ Διοφάν-
 τος, καὶ ἄλλοι ἑτέροι, βοηθεῖν ἐπιτρέποντες τοῖς
 φυλάσσειν, καὶ πρῶτον τοῖς Ἀχαιοῖς μὴ σιω-
 πεύειν, τοῖς ἐκπεπαισμένοι· μηδὲ δι' ὀλίγους
 αἰσφορὰς, σιωπεύουσαν τοῖς ἀσέβεις καὶ
 παρὰ τῶν αὐτῶν ἐκ τῆς πατρίδος ἐκβε-

A senis diuulsæ, ac propria colūna ere-
 cta, concilij Achæorum singulæ parti-
 cipes sunt factæ. Romani ut cognoue-
 runt, ex animi sententia Achæis bel-
 lum cum Messeniis celsisse, dissimu-
 lata priore sententia, aliud iisdem
 legatis responsum dant: certioresque
 illos faciunt, Senatum prouidisse, ne
 quisquam ex Italia aut arma aut fru-
 mentum Messenam importaret. Qua
 re declaratum est à Romanis, adeo
 non repudiare aut contemnere se ex-
 terna negotia; licet parum ad ipsos
 attinentia; ut contra etiam indignen-
 tur, si ad ipsos omnia non referan-
 tur, neq; ex ipsorum sententia cuncta
 administrentur. Postea verò quàm
 B Lacedæmonem legati Ro. cum Se-
 natus responso, venerunt; extemplo
 Achæorum Prætor, Messeniaco bel-
 lo confecto, multitudinis concilium
 Sicyonem indixit. Quò ut ventum,
 de recipienda Sparta in societatem
 Reipub. deliberationem proposuit:
 Romanos enim, quibus liberum de
 ea vrbe arbitrium fuerat prius per-
 missum, iam negotium totum res-
 C puerere: respondisse enim, res La-
 cedæmoniorum nihil ad se pertine-
 re. Quoniam verò cupiant qui
 Spartz in præsentia rerum potiun-
 tur, participes concilij Achæorum
 fieri; hortari Prætor gentem Achæo-
 rum, ut eos reciperent. id enim
 duas ob causas rationibus ipsorum
 conducere. primum quia homines
 sibi adiungent, qui Achæorum genti
 fidem seruauerunt: deinde quia vete-
 res exules quorum ingratum ani-
 mum atque impietatem essent exper-
 ti, participes suæ Reipub. non essent
 habituri: sed iis vrbe excedentibus,
 alios recepturi, qui decreta concilij
 Achæorum confirmabunt, & pro
 accepto beneficio parem gratiam,
 volentibus diis, reddent. Has & si-
 miles his rationes Lycortas affere-
 bat, cum Achæos hortabatur, ut
 Spartam reciperent. Diophanes vo-
 rò & alij nonnulli, exulibus patro-
 cinari conabantur: monebantque
 Achæos, ne hominum extorrium
 fortunam vrgete etiam ipsi vellent:
 E neve propter paucos suam poten-
 tiam iis commodarent, à quibus
 impie & contra ius expulsi essent

è patria. Hæc ab utraque parte dicta sunt : quibus omnibus auditis , statuunt Achæi urbem recipere : & ex illo tempore , postquam scripta & posita fuit columna, concilio Achæorum contributa est Sparta : sūntque in urbem restituti è numero exulum illi , qui ingrati aduersus gentem Achæorum animi nullum specimen dedissent. Posteaquam hæc ita Achæi transegerunt , legationem ad populum Romanum obire iusserunt Bippum Argium , qui de omnibus rebus Senatū faceret certio- rem. Lacedæmonij quoque Charonem legarunt : sed & exules Cletim Diætorium miserunt , ut apud Senatū contra legatos Achæorum causam suam tueretur. Quum autem venissent Romam tum omnes illi , quos modò commemorauimus legati ; tum quos Eumenes , & Ariarathes miserant , & quos Pharnaces : Patres his primum dederunt Senatū. Ac quoniam non multò antè Marcius & cæteri legati , quos ad cognoscendum de bello inter Eumenem & Pharnacem Patres legauerant , legationem suam renuntiauerant , & moderationem Eumenis in omnibus rebus , Pharnacis verò auaritiā & ingentem superbiam pluribus exposuerant ; Senatus auditis eorum legatis , quid statuendum foret non diu dubitauit. Respondit autem ; iterum se legatos missurum , qui de eorum Regum controuersis diligentius cognoscerent. Ingressis deinde Lacedæmoniis exulibus , & cum his qui ab ciuitate illa missi fuerant , Senatus eorum orationibus diligenter auditis , ciuitatis quidem legatis ob illa quæ acciderant , nihil quicquam succensuit : exulibus verò promissit , scripturum se ad Achæos , ut in patriam restituerentur. Post aliquot dies , quum introductus esset Bippus Argius , quem gens Achæorum miserat , & de restituta in priorum statum Messena certio- rem Senatū faceret , Patres , nihil omnino improbantes eorum quæ gesta fuerant , legatos benigne acceperunt.

A Ἕλλησι. Τοιαῦτα μὲν οὖν τὰ ρηθέντα πρὸς ἑκατέρωθεν· οἱ δ' Ἀχαιοὶ ἀφ' ἑκαστοῦ ἀμφοτέρωθεν, ἔκριναν πρὸς λαβείσθαι τὴν πόλιν· καὶ μετὰ ταῦτα. ἐπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ, συνεπολιτεύετο μὲν τῇ Ἀχαιᾷ, ἢ Σπάρτῃ πρὸς διζαμύων τὸ ἐν τῇ πόλει ἑαυτοῖς τὸ ὄρκαϊον φυγάδων, ὅσοι μηδὲν ἐδόχουν ἀγνωμίᾳς πεποιηκῆναι καὶ τῇ τῇ Ἀχαιᾷ ἔδοιτο. οἱ δ' Ἀχαιοὶ ταῦτα κυρώσαντες, πρεσβυτάς ἀπέστειλαν εἰς τὸν Ῥώμιον τοὺς παρὲς Βίππον τὸν Ἀργεῖον, ἀφ' Ἀργείων καὶ τῇ συγκλήτῃ παρὲς πρῶτον. ὁμοίως δὲ καὶ Λακεδαιμόνιοι τοὺς παρὲς Χάρωνα κατέστησαν. ἔξαπεςτλαν δὲ καὶ οἱ φυγάδες τοὺς παρὲς Κλήτην Διακτόριον, τοὺς κατὰ σπουδαίους ἐν τῇ συγκλήτῃ πρὸς τοὺς παρὰ τῇ Ἀχαιᾷ πρεσβυτάς. Εἰς ὃ τὸν Ῥώμιον ἀφ' Ἀργείων τῶν πρεσβυτῶν, παρὰ τὴν ἐκ Λακεδαιμόνος φυγάδων καὶ παρὰ τῶν Ἀχαιῶν· ἅμα δὲ καὶ τῶν πρὸς Εὐμόροις, καὶ πρὸς Αἰεταίου τῷ βασιλεῖος ἦκόντων, καὶ τῶν παρὰ Φαρνάκῳ· τοῖς πρῶτον ἐξημέρισεν ἡ σύγκλητος βραχὺ δὲ χρόνον πρὸς περὶ, ἀνηγγέλλεται τὸ παρὲς τὸν Μάρκιον πρεσβυτῶν, ὅς ἀπεσάλαισεν, ὅτι τὸ Εὐμόρῳ καὶ Φαρνάκῳ συνεστήκατο πόλεμος, καὶ ἀφ' Ἀργείων παρὲς τὴν Εὐμόροις μετριοτήτος ἐν πᾶσι, καὶ παρὲς τὸν Φαρνάκῳ πλεονεξίας, καὶ κατὰ τὸν Ἰσθμίου· ἐκ ἐπὶ πολλῶν πρὸς ἐκκλησίᾳ λόγων ἡ σύγκλητος, ἀφ' ἑκαστοῦ τῇ ἀφ' Ἀργείων. ἀπεκρίθη ὃ δὲ πάλιν πᾶσι πρὸς παρὲς τοὺς φιλοῦντες ἐπισκεψομένους ἑαυτῶν τὸν ἀφ' Ἀργείων τοὺς πρὸς ἑαυτοῖς. Μετὰ δὲ ταῦτα τὸ ἐκ τῇ Λακεδαιμόνος φυγάδων εἰσπορεύοντων, καὶ τῇ ἐκ τῆς πόλεως ἅμα τοῖς, ὅτι πολὺ ἀφ' ἑκαστοῦ, τοὺς μὲν ἐκ τῆς πόλεως, ὅσοι ἐπέτιμην παρὲς τὸν ἀφ' Ἀργείων τοὺς δὲ φυγάδων ἐπηγγέλλεται χάριν πρὸς τοὺς Ἀχαιούς παρὲς τὸν κατελθεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν οἰκίαν. Μετὰ δὲ πᾶσι ἡμέρας εἰσπορεύεται τὸ παρὲς Βίππον τὸν Ἀργεῖον, ὅς ἀπεσάλει τὸν Ἀχαιῶν ἔδος, καὶ ἀφ' Ἀργείων παρὲς τὸν Μεσσηνίων ἀφ' Ἀργείων· ὅτι δὲ πρὸς παρὲς τὸν ἀφ' Ἀργείων ἡ σύγκλητος, ἀπεδέξατο φιλαφροσύνης τοὺς πρεσβυτάς.

bitō cum copiis castra mouerunt. in Galatiam reuersi, Leocritum quidem ibi non offenderunt: sed quum Car-signatus & Gæzotorius legatos subinde mitterent, ne quid sibi noceretur poscentes, & imperata cuiuimodi illa essent, facturos se pollicentes, repudiata horum petitione, quia fidem prius mutassent, cum omni exercitu aduersus Pharnacem profiscuntur. Quintis castris Calpito ad Halym amnem est ventum. sexto deinde die Amisum peruenerunt. vbi postquam Ariarathes Cappadocum Rex cum suis se illis coniunxisset, agrum Amisenum sunt ingressi. Quum vix metati castra essent, nuntius affertur, adesse legatos populi Rom. ad pacem conficiendam. quo cognito Eumenes Attalum misit qui illos exciperet: ipse copias duplicare, & magno studio ornare, tum vt paratæ essent ad belli vsum, si opus foret: tum vt Romanis ostenderet, satis sibi esse virium ad Pharnacem vlciscendum & debellandum. Hortantibus legatis post suum aduentum, vt bellandi finem faceret, respondent Eumenes & Ariarathes, paratos se ad omnia quæ vellent suaderentque. orant vero Romanos, vt si fieri posset conuentum cogerent, cui interesset Pharnaces: vt dum in præsentia negotium tractaretur, magis ac magis perfidiam hominis & crudelitatem animaduertent: quod si fieri id non posset, petere ab illis, vt iustè & æquè disceptarent suas controuersias. Promittentibus legatis omnia se pro virili facturos, quæ æqua forent; petentibusque vt exercitus ex hostico deduceretur: (etenim rem fore absurdam, si eodem tempore, quo de pace Romani agerent, bello se ipse inuicem lacerarent, & armis infestarent;) assensus est Eumenes, ac sequenti die motis signis in Galatiam ducere exercitum cepit. Romani posteaquam cum Pharnace sunt congressi, omnium primum ab eo petierunt, vt in colloquium cum Eumene venire ne grauaretur; quoniam rerum transigendarum hæc munitissima esset via. Huic petitioni quum Pharnaces repugnaret, ac tandem facere quod rogabatur penitus negasset,

A χρίμα μὲν τὸ γραῖας. ἀφικόμενοι δ' εἰς τὴν Γαλατίαν, τὸ μὲν Λεώκριτον, οὐκ ἐπὶ κατέλαβον· τὸ δὲ Καρσιγάτου καὶ τοῦ Γαζοτόριου διαπεμπομένων πρὸς αὐτοὺς ὑπὲρ ἀσφαλείας, οἳ πῆες ἐτύγχανον ἐπὶ πλεονεξίᾳ ἡρημένοι παρὰ Φαρνάκου, καὶ πάλιν ὑποχρησθέντων ποιήσιν τὸν πρὸς αὐτοὺς ἀπεικόμενον, ἀπεικόμενοι οὖτοι δὲ τὸν πρὸς αὐτοὺς ἀφιστάμενον· ὅθεν ἔρχονται πάλιν τὰς στρατεύμασι, πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ τὸν Φαρνάκην. τὸν δὲ ἀφικόμενοι δ' ἐκ Κελπίτου πεμπόμενοι πρὸς τὸν Ἀλὺον ποταμόν, ἐκ τῶν πάλιν αὐτὴν ἀφιστάμενος εἰς Ἀμισόν· εἶτα καὶ Ἀμιαρίδης ὁ τὸν Καππαδοκίαν βασιλεύς σπεύμενος αὐτοῖς μὲν τὸ οἰκίας δυνάμεως· καὶ ἡλθον εἰς τὸν Ἀμισόν χωρὶν. ὅππῃ δὲ κατεστράτευον αὐτοῖς, πρὸς αὐτοὺς τὸν δὲ ἀφιστάμενον οὖτος ἐκ τῶν Ρώμης πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ τῇ διαλύσει. ὡς ἀκούσας ὁ βασιλεὺς Εὐμένης, Ἀλκιον μὲν δὲ ἀπὸ τῆς οὐκ ἐκδομένης αὐτοῖς τῆς δυνάμεως ἐδιπλασίασε, καὶ διεκίσταμι φιλομένης· ἅμα μὲν ἀρμολόγησεν πρὸς τὰς ἀθηναίους χρεῖας· ἅμα δὲ βυλόμενος ἐνδείκνυσθαι τοῖς Ῥωμαίοις, ὅτι δὲ αὐτὸς δυνάμει ὅτι τὸν Φαρνάκην ἀμυνάσθαι καὶ καταπολεμεῖν. Παρὰ αὐτοὺς δὲ τὸν πρὸς αὐτοὺς, καὶ τὸν ἀφιστάμενον οὖτος ἐπὶ τὸν ποταμόν, ἔφασκεν μὲν οἱ πρὸς τὸν Εὐμένην καὶ τὸν Ἀμιαρίδην, ἔτοιμοι πρὸς πάλιν εἶναι τὸν ἀφιστάμενον· ἡξίουν δὲ τοὺς Ῥωμαίους, εἰ μὲν ἐπὶ δυνάμει, σύλλογον αὐτοῖς συναγαγεῖν πρὸς τὸν Φαρνάκην· ἵνα καὶ πρὸς αὐτοὺς λαβόμενοι τὸν λόγον, ἴδωσι τὸν ἀφιστάμενον, καὶ τὸν ὁμολογήσῃ πλεονεξίαν· εἰ δὲ μὴ ἔτι εἴη δυνάμει, αὐτοὺς ἡμέτερον κριτῆν τὸν πρὸς αὐτοὺς, ἴσους καὶ δικαίους. Τῶν δὲ πρὸς αὐτοὺς αἰαδιχομένων, πάλιν τὰ δυνάμει καὶ καλῶς ἔχοντα ποιήσιν· ἀξύντων δὲ τὴν γραῖαν ἀπὸ τῆς ἐκ τῶν χωρῶν (ἀποποιῶν δὲ τῆς) παρὲν αὐτῶν καὶ λόγους ποιημένων ὑπὲρ διαλύσεως, ἅμα πρὸς αὐτοὺς τὸν πόλεμον, καὶ κακοποιῶν ἀλλήλους·) σπεύσαντες οἱ πρὸς τὸν Εὐμένην, καὶ τὴν κατὰ πόδας ἀφιστάμενος ἀφιστάμενος, ἔπειτα πρὸς αὐτοὺς ὡς ἐπὶ Γαλατίας. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι πρὸς τὸν Φαρνάκην συμμαχῶντες, πρὸς αὐτοὺς ἡξίουν αὐτοὺς, εἰς λόγους ἐλθεῖν τοῖς πρὸς τὸν Εὐμένην· μάστιγα γὰρ αὐτῶν τυχεῖν τὰ πράγματα διεξαγωγῆς· ὅτι πρὸς τὸν δὲ μίαν αἰπότητα, καὶ τέλος

ἀπειπαμένους, δὴλον μὲν ὄντως ὡς τὸ καὶ
 Ῥωμαίοις, ὅτι καὶ ἀγνώσκοντες παρὰ τὴν ἐαυτῶν
 καὶ διαπιστῶν τοῖς σφετέραις πράγμασι πᾶν-
 τη δὲ πᾶντως βυλόμενοι λύσαι τὸν πόλεμον,
 προσεκαρτέρουν ἕως ἢ συνεχώρησι πέμψαι
 ἀντιπρόσωπους ὅτι θάλατταν τοὺς συνεθησο-
 μένους ἢ εἰρηνεύειν, ἐφ' οἷς αὖ οἱ προσέβου-
 λυντο. Αφικόμενοι δ' αὖ τῶν προσέβου-
 λυντο, συνελθόντων ὁμοῦ τῶν Ῥωμαίων, καὶ τῶν πε-
 ρεινέων, καὶ τούτων μὲν εἰς ἀπὸν ἐπίμους
 συγκαταβαίνοντες, χάριν τῷ συνεπιδεικνύ-
 ναι εἰρηνεύειν. τῶν δὲ πρὸς τὸν Φαρνάκην
 πρὸς πᾶν ἀφ' ἐφ' ἑαυτῶν καὶ τοῖς ὁμοθυ-
 λῶσι εἰς ἐμμενέοντες, ἀλλ' αἰεὶ τι προσπι-
 ζητούμενοι, καὶ μετὰ μελλομένων. ὅθεν τῶν
 Ῥωμαίων ἐγένετο δὴλον ὅτι ματαιοπονοῦσι· ὅ-
 γδ' οἷος ὡς συγκαταβαίνοντες ὁ Φαρνάκης εἰς τὰς
 ἀφ' ἐφ' ἑαυτῶν ὅθεν ἀπὸ τῶν ἡμετέρων τῶν
 Ῥωμαίων, καὶ τῶν Ῥωμαίων ἀπαλαφύειν εἰς
 τὸν Περσάμην, καὶ τῶν πρὸς τὸν Φαρνάκην
 πρὸς ἐμμενέοντες ἀπολυθέντων εἰς τὴν οἰκίαν, ὁ μὲν
 πόλεμος ἐξηγήθη καὶ ἡμετέρος· οἱ δὲ πρὸς τὸν
 Εὐμένην πάλιν ἐγένοντο πρὸς τὸν εἰς ἑαυτὸν πα-
 ρασκευαί. Εἰς ἣν καὶ τῶν Ῥωμαίων ὁπλισ-
 τῶν τὸν Εὐμένην, καὶ φιλοτίμος, οὗτος
 μὲν ἔξωρμησι μετὰ πολλῆς ἀσπιδῆς, πρὸς
 ἑαυτὸν καὶ τὸν Λυκίους.

A facile statim & Romani intellexe-
 runt, Pharnacem palam damnare
 spes suas, ac rebus suis diffidere:
 sed quia bello finem imponere om-
 nino proposuerant, non prius desti-
 terunt, quam pollicitus est se mis-
 surum legatos ad oram maritimam,
 cum libera potestate pacem iis legi-
 bus conficiendi, quas ipsi legati dixi-
 ssent. Postquam venerunt legati, in-
 stituto colloquio, cui ipsi intererant,
 cum Romanis & Eumene, hic qui-
 dem studio pacis ad omnes condi-
 tiones paratus erat descendere: con-
 tra verò legati Pharnacis controuer-
 siam de omnibus rebus mouere, pa-
 ctis non stare, sed amplius semper
 aliquid poscere, sententiam dein mu-
 tare: ut facile intelligerent Romani,
 frustra se laborare: quum non is
 esset Pharnaces qui consentire paci
 vellet. Itaque soluto infecta pace
 colloquio, quum Romani Pergamo
 discessissent, & Pharnacis legati es-
 sent dimissi, duravit inter Reges bel-
 lum, & necessaria in eam rem ap-
 parare institit Eumenes: qui tamen
 eodem tempore obnixè rogatus ab
 Rhodiis, celeriter ad eos se contu-
 lit, ut bellum contra Lycios ad-
 ministraret.

Νς'.

Πῶς Εὐμένης εἰς Ῥώμην πέμ-
 ψαντος τοῦ ἀδελφοῦ, ἵε σύγκλη-
 τος μεγαλοπρεπέστατα τούτους δε-
 ξαμένη, καὶ πάντα τρόπον λύσιν
 πρὸς Φαρνάκην πόλεμον ὑπέ-
 ρει.

ΟΤΙ ἡμετέροις συνεπιδεικνύ-
 ναι εἰς τὴν οἰκίαν. Εὐμένης δ' αὖ τὸν
 καὶ τὸν ἀπολυθέντων εἰς τὴν οἰκίαν, ὁ μὲν
 πόλεμος ἐξηγήθη καὶ ἡμετέρος· οἱ δὲ πρὸς τὸν
 Εὐμένην πάλιν ἐγένοντο πρὸς τὸν εἰς ἑαυτὸν πα-
 ρασκευαί. Εἰς ἣν καὶ τῶν Ῥωμαίων ὁπλισ-
 τῶν τὸν Εὐμένην, καὶ φιλοτίμος, οὗτος
 μὲν ἔξωρμησι μετὰ πολλῆς ἀσπιδῆς, πρὸς
 ἑαυτὸν καὶ τὸν Λυκίους.

LVI.

Quomodo Eumenes fratres
 suos Romam miserit, quos
 Patres magnificentia singulari
 quum suscepissent, mox iisdem
 promiserunt, omnino se libe-
 naturus Eumenem à cura belli
 contra Pharnacem.

POSTEA QUAM idum esset fœ-
 dus inter Pharnacem, Attalum
 & ceteros, cum suis quisque copiis
 domum omnes sunt reuersi. Per idem
 tempus, Eumenes Pergami tum
 commorans, è graui morbo conua-
 luerat. Qui post Attali fratris ad-
 uentum, ubi omnia quæ gesta fue-
 rant cognouisset, approbassetque,

fratres omnes suos Romam mittere statuit : Nam & iis mittendis legatis finem se tandem impositurum bello aduersus Pharnacem sperabat ; & præterea fratres commendare optabat, cum priuatim amicis atque aliis quibuscum ius hospitij illi erat Romæ ; tum publice Senatui. Atque hoc etiam Attalo quum apprime gratum accidisset, itineri se accinxerunt. Romam deinde ut ventum, priuatim pro se quisque eos iuvenes, quos in bellis Asiaticis notos habuerant, committer accipere. sed longe magnificentius Senatus aduenientes eos excepit. Nam & hospitia & lautia vberissima iis exhibuit ; & ab iis appellatus benigne respondit. Attalus in Senatum ingressus, pristina suorum merita luculenta oratione in memoriam reuocauit ; & de Pharnacis questus iniuriis, negotium Patres ut susciperent orauit, & Pharnacem pro commerta noxa ut castigarent. Patres re audita, benigne responderunt, missuros se legatos, qui bello huic omnino finem sint imposituri. Et in Italia quidem hæc tum sunt gesta.

LVII.

Quam ob causam Achæorum gens legatos ad Ptolemaum Regem decreuerit Lycortam patrem Polybii, Polybium ipsum, & Aratum Arati filium.

CIRCA tempus idem Rex Ptolemæus cupiens societatem inire cum gente Achæorum, legatum misit decem naues pollicens quinquaginta remorum, omnibus rebus instructas. Achæi, quod esset munus dignum cuius haberetur gratia, promissionem eius cupide susceperunt. Accedit enim sumptus earum nauium ad summam talentorum ferme decem. Post hanc deliberationem legati decernuntur Lycortas & Polybius, vnâque cum his Aratus, Arati Sicyo-

A πιν τοὺς ἀδελφὰς ἀποδίδει εἰς τὴν Ῥώμην ἄμφοτεροὺς ἐλπίζοντες, πότερως ἐπιτήσονται ὡς πρὸς τὸ Φαρνάκην πολέμῳ ὅτι τούτων πρεσβείας ἅμα ὃ συστήσας ἀποδοῦναι τοῖς ἀδελφοῖς, τοῖς τε ἰδίᾳ φίλοις καὶ ξείοις ὑπαρχουσιν αὐτοῖς ἐν τῇ Ῥώμῃ καὶ τῇ συγκλήτῳ καὶ κερδοῖ. πρὸς οὗτοι δὲ καὶ πᾶσι πρὸς τὸ Ἀθηναίων ὑπαρχόντων, ἐγγύοιτο πρὸς τὸ ἐκδημῆσαι. Καὶ οὕτως πρὸς ἀρμοσίων εἰς τὴν Ῥώμην, καὶ κατ' ἰδίαν μὲν πόλεις, ἀπεδίδοντο τοῖς νεώτεροις Φιλαιδεσπῶν, ἅτε σπυρίλαι ἐργασίας ἐν τοῖς πρὸς τὸ Ἀσίαν στρατεύμασι· ἐπὶ δὲ μεγαλομερέτερον ἢ σύγκλητος ἀπεδίδετο τὴν παροῖσιν αὐτῶν. Καὶ γὰρ ξένια καὶ παρὰ τὰς μεγίστας ἐξέδωκεν αὐτοῖς, καὶ πρὸς τὴν ἐντευξίν χαλῶς ἀπήντησεν. Οἱ δὲ πρὸς τὸ Ἀθηναίων εἰσελθόντες εἰς τὴν σύγκλητον, τὰ τε προὔπάρχοντα Φιλαιδεσπῶν ὅτι πλεονέκῳ λόγῳ αἰνεῖσθαι, καὶ τὸ Φαρνάκην κατηγορήσαντες, πρὸς ἐκείνῳ ἐπιτροφίῳ πρὸς ποιήσασθαι, δι' ἧς τεύξεσθαι τὸ ἀρμοσίου δίκης. ἡ δὲ σύγκλητος ἀφαιρῶσα, Φιλαιδεσπῶν ἀπεκρίθη, ὅτι πρὸς πρὸς πρὸς τὴν κατὰ πόλιν ἔσονται λύσαντες τὸν πόλεμον. Καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Ἰταλίαν οὕτως εἶχεν.

NZ.

Τὴν δὲ χάριν ὁ Αἰχαιοὶ πρεσβυτάτος πρὸς τὸ βασιλεῖα Πτολεμαῖον πρὸς χεῖσαντο Λυκόρταν καὶ τὸν ξυπρεφείως πατέρα, καὶ Πολύβιον αὐτῶν, καὶ Ἀράτον τὸν τὸν Ἀράτον.

ΟΤΙ κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους Πτολεμαῖος ὁ βασιλεὺς Βυλδομάδος ἐμπλέκει ὡς τὸ Αἰχαιῶν ἐπὶ, διὰ τὴν πρὸς πρὸς ἐπαγγελίαν δεικνύσας δώσειν ἐν τῇ πεντακοντηκῶν πλοίοις. οἱ δὲ Αἰχαιοὶ καὶ ὅτι ὁ δοκῶν τὴν δωρεὰν ἀξίαν εἶναι χάριτος, ἀσμένως ἀπεδίδετο τὴν ἐπαγγελίαν, Δοκῶν γὰρ ἡ δαπάνη, ὅτι καλὸν λέγει τῶν δίκης πελάτων. Ταῦτα δὲ Βυλδομάδος, πρὸς χεῖσαντο πρὸς πρὸς, Λυκόρταν, καὶ Πολύβιον, καὶ σὺν οὗτοι Ἀράτον, ὅν Αἰχαιῶν τὸ Σι-

κινῶν· καὶ τοὺς ἄλλα μὲν ἀνδραγαθήσοντας τῷ βασιλεῖ, πρὸς τῷ ὅπλῳ, ὡς πρῶτον ἀπίστευε, καὶ ἔτι νομίματός· ἄλλα δὲ πρὸς ἀπομνημόνευον τὰ πλοῖα, καὶ πρὸς οἰκιστικὰς, πρὸς τὴν ἀποκομιδὴν αἰμάτων. Κατέστησαν οὖν τὸν μὲν Λυκέρτην, ὃς καὶ τὸν χειρὸν καθ' ὃν ἐποίητο τὴν αἰσάνευσιν τῆς συμμαχίας ὁ Πτολεμαῖος, στρατηγῶντα τότε σωμαρχῆσσι Φιλοτίμους αὐτῶν· τὸν δὲ Πολύβιον, νεώτερον ὄντα καὶ καὶ τοὺς νόμους ἡλικίας, ὃς καὶ, τὴν τότε συμμαχίαν αὐτῶν τὴν πατέρα πρεσβύσασα πρὸς Πτολεμαῖον αἰσάνευσαν· καὶ τὴν δωρεὰν τῷ ὅπλῳ καὶ ἔτι νομίματός ἀγαγὼν πῆς Ἀχαιοῖς· πρὸς ἀπλοσίως δὲ καὶ τὴν Ἀχαιὸν ὃς πῆς πρὸς οἰκιστικὰς συστάσεις πρὸς τὴν βασιλείαν. Οὐ μὲν συνέβη γὰρ τὴν πρεσβείαν ταύτην ἐξελθῆναι, ἀλλ' ὁ μεταλλάξαι τὸν Πτολεμαῖον πρὸς τοὺς χειρὸς τύποις.

NH.

Λυκέρτης γυνὴ θυγατέρα καὶ Φιλελάδης ἐν τῷ συλλόγῳ τῶν Ἀχαιῶν.

Πρεσβεία ὑπὸ Ἀχαιῶν πεμφθεῖσα πρὸς τὴν σύγκλητον.

Πῶς Καλλικράτης εἰς ὧν τῶν πρεσβυτέρων, παραπρεσβύσας καὶ πρὸς τοῖς Ῥωμαίοις τὴν τῆς πατρίδος ἐλευθερίαν, πρῶτον αἰτῶν ἐχρῆτο τῆς ἀφαιρεθῆναι τοῖς Ἀχαιοῖς, μᾶλλον δὲ πᾶσι τοῖς Ἕλλησι, τὴν ἰσολογίαν.

ΟΤΙ καὶ τὸν χειρὸν τῶν αἰσάνοντος Ὑπερβάτου τῆς στρατηγίας ἀφελόντων ὑπὸ τῶν γραφομένων πρὸς Ῥωμαίους, ὑπὸ τῶν ἐκ Λακεδαιμόνος φυγάντων καὶ ὁδοῦ, πῆ δὲ ποιῶν· οἱ μὲν πρὸς τὸν Λυκέρτην πρὸς χάριτος μὲν ὅτι τῶν ἀπομνημόνευον· ὅτι Ῥωμαῖοι ποιῶσι μὲν καὶ κατὰ αἰσάν, σπουδαζόμενοι τοῖς ἀλλήλοις δοκῶσι εἰς τὰ μέγιστα τῶν ἀξιομύμων· ὅταν μὲν τοῖς διδάξῃ

A nij filius: qui & Regi gratias agerent pro armis quæ prius miserat, & pro pecunia: simul qui naues ab eo acciperent, & in Peloponnesum deuchendas curarent. Legatos autem propterea hos potissimum delegerunt; Lycortam, quia Prætor quum is esset quando Ptolemæus societatem renouavit, impenso studio illi fauerat. Polybium licet ætatis minorem quàm per leges liceret, quia hoc ipsum fœdus pater eius Lycortas, legatus ad Regem Ptolemæum quum venisset, renouauerat: idemque arma & pecuniam Achæis aduexerat, quæ Rex gēti ipsorum muneri miserat: pariter & Aratum propter notitiam & amicitiam quæ maioribus eius cum Ægypti Regibus intercesserat. Sedenim patriæ fines legatio ista, interueniente morte Ptolemæi sub idem tempus, non excessit.

B

LVIII.

Lycorta in Achæorum conuentu generosa & libero ciue digna sententia.

Legatio ab Achæis ad Senatum missa.

Quomodo Callicrates, unus ex illis legatis, perperam legationem obiens, & libertatem patriæ Romanis prodens, primus auctor & causa exstiterit, cur Romani Achæis, atque adeo Græcis omnibus ius ademerint, secum ex aquo agendi.

E ADEM illa tempestate quum ad concilium retulisset Prætor Hyperbatus, quæ de exulum restitutione Romani scripserant, ut super eo deliberaretur: Lycortas Achæis auctor fuit, ne quisquam propterea mutarent. Romanos enim, facere illos quidem pro suo officio, quum miserrum hominum precibus ac voluntati, quæ præsertim æqua videatur, morem gerunt: cæterum ubi aliquis ipsos docuerit,

E

cuerit, ea quæ postulentur partim fieri non posse, partim coniuncta esse cum ingenti sociorum populi Rom. dedecore; non esse moris illorum contendere pertinaciter, & inuitos ad talia compellere. Itaque etiam in hac re, posteaquam cognouerint non posse Achæos ipsorum voluntati per litteras significatæ, aliter obtēperare, quàm ut iusiurandum, leges, fœdera stelis inscripta, quibus cōmunis eorum Resp. continetur, violent; discessuros à proposito & consensuros, iustā habere nos causā cur moras trahamus, & literis ipsorū parere detrectemus. ita quidem Lycortas: Hyperbatus verò & Callicrates, exsequendi quod scripserant Romani auctores erant Achæis: néve vllius legis, fœderis stelæ inscripti, aut omnino cuiusquam rei alius, potior rem habendam rationem censerent. Hoc pacto dissidentibus sententiis eorum qui concilio intererant, visum Achæis faciendum, vt Romam legatos mitterent, ad illa exponenda Senatui, quæ dissenserat Lycortas. Decreti statim sunt Callicrates Leontesius, Lyfiadas Megalopolitanus, Aratus Sicyonius; quos cum mādatis proficisci iusserunt. Romam vt ventum, éstque Senatus Callicrati datus, tātum abest vt cōuenienter acceptis mādatis cum Patribus ageret; vt plane è contrario aggredieretur, non solum eos audacter incusare qui à se in Rep. dissiderent: sed ipsum quoque Senatum sui officij monere. Ipsos namque Romanos in causā esse dixit, cur minus morigeros Græci se aduersus illos præberent; siue aliquid ipsis scriberent, siue aliquid imperarent. Nam quum duæ iam sint, aiebant, factiones in omnibus quæ populari statu reguntur ciuitatibus: quumque alij dicant exsequi oportere omnia de quibus scriberent Romani, neque aut legem, aut fœdus stelæ inscriptum, aut quicquam aliud ducendum esse antiquius Romanorum voluntate; contrā alij leges in medium afferant, iusiurandum, & positas columnas; atque iidem hortentur populos ne illa temere migrēt: horum sententiam vulgo Achæorum multo acceptiorē esse, faciiliusq; eam vincere apud multitudinem posse. ex quo fieri, vt qui Romanæ sunt partis inglorij apud vulgū sint, & calumniis

A πὺς αὐτοὺς, ὅτι τῇς ᾠδῆς ἀκαταδεσμιῶν, τὰ μὲν ὅτιν ἀδυνάτα, τὰ δὲ μετὰ τὸ αἰχμῶν ἐπιφέροντα καὶ βλάβειν τοῖς φίλοις· οὐτε φιλοεικεῖν εἰσῶσιν, ὅτε ᾠδῆς ἀδύνατον ᾠδῆς τῇς τούτων. Διὸ ὅτι καὶ καὶ ἐὰν τις αὐτοὺς διδάξῃ, ὅτι συμβήσεται τοῖς Ἀχαιοῖς, αὐτὸν πειθαρχήσουσι τοῖς γραφομένοις, ᾠδῆς τούτων ὅρκους, τοὺς νόμους, τὰς ἐθλῆς, αὐτὸν σκεῖν τὴν χρυσὴν συμπολιτείαν ἡμῶν· αἰσχυρήσουσι καὶ συγκαταθήσονται, ὅτι καλῶς ἐπέχοντο, καὶ ᾠδῆς τούτων ᾠδῆς τῇς γραφομένοις. Ταῦτα μὲν οὖν οἱ ᾠδῆς τὸν Λυκέρτην ἔλεγον· οἱ δὲ ᾠδῆς τῇς ᾠδῆς καὶ Κλημενίῳ, πειθαρχήσουσι τοῖς γραφομένοις πρήσονται, καὶ μήτε νόμοι, μήτε ἐθλῆς, μήτ' ἄλλο μὴδὲν τέτῃ νομίζον αἰσχυρότερον. Τοιαύτης δ' οὕσης τῆς αἰσχυρίας, ἔδωκε τοῖς Ἀχαιοῖς πρεσβυτάς ἐξαποστέλλειν πρὸς τὴν σύγκλητον, τοῖς διδάσκοντας αὐτὸν Λυκέρτην λέγει. καὶ ᾠδῆς τούτων καὶ κατέστησαν πρεσβυτάς, Καλλικράτην Λεοντήσιον, Λεοντιάδην Μεγαλοπολίτην, ᾠδῆς Σικυώνιον καὶ δότες ἐνδοχὰς ἀκολουθοῦν τοῖς πρεσβυτάς, ἐξαπέστειλαν. Ὡς καὶ ᾠδῆς τούτων εἰς τὴν Ρώμην, εἰσέλθων ὁ Κλημενίης εἰς τὴν σύγκλητον, ἑστὸς ἀπὸ τοῦ τῇς ἐνδοχὰς ἀκολουθῶν διδάσκειν ὅτι σκεῖν· ὥστε τοῖς αἰσχυροῖς ἐπιχρήσονται, οὐ μόνον τῇς αἰσχυροῦς κατηγόρων δραστίως, ἀλλὰ καὶ τὴν σύγκλητον ἰουδεῖν. Εἶπε γὰρ, αὐτοὺς τοῖς Ρωμαίοις αἰσχυροῖς εἶναι τῇς μὴ πειθαρχήν αὐτοῖς τοὺς ἑλλήνας, ἀλλὰ ᾠδῆς τούτων, καὶ τῶν γραφομένων, καὶ τῶν πρᾶξιλλομένων. δυοῖν γὰρ οὐσὼν αἰσχυροῖς καὶ ὁ παρὸν ἐν πάσας τὰς δημοκρατίας πολιτείας, καὶ τῶν μὲν φασίοντων δυὶ ἀκολουθεῖν τοῖς γραφομένοις ὑπὸ Ρωμαίων, καὶ μήτε νόμοι, μήτε ἐθλῆς, μήτ' ἄλλο μὴδὲν, πρὸς τὴν αἰσχυρίαν τοῖς Ρωμαίοις πρὸς τὴν αἰσχυρίαν· τῇς δὲ τοὺς νόμοις πρὸς τὴν αἰσχυρίαν, καὶ τοὺς ὅρκους καὶ ἐθλῆς, καὶ πρᾶξιλλοῦνται τὰ πλήρη μὴ ραδίως ταῦτα ᾠδῆς τούτων· ἀχαικώτερον εἶναι ᾠδῆς τούτων πολὺ ταῦτῳ τῷ ᾠδῆς τούτων, καὶ νικητικώτερον ἐν τοῖς πολλοῖς· ὅτι οὐ τοῖς μὲν αἰσχυροῖς τὰ Ρωμαίων, ἀλλὰ οὐ σκεῖν αἰσχυροῖς τῇς τοῖς ὅχλοις καὶ ἀφελῶν.

Eccc

τοῖς δ' αὖτις ἐπὶ τοῖς πάντας. Εὰν μὲν οὖν ἡ
 ὑποὶ τῇ συγκλήτῳ γίνεσθαι τις ἐπισημασία,
 παχέως καὶ τοὺς πολυτενομένους μετὰ δόξαν
 πρὸς τὴν Ρωμαίων αἵρεσιν, καὶ τοὺς πολλοὺς
 τοῖς ἐπακλουσίῃσι διὰ τὸν φόβον. εἰ δ' ὅ
 παρεστῇ τῷ δὲ μέρε, ἀπὸ μὲν ἀποδεί-
 σιν ἐπ' ἐκείνῳ τὴν ὑπόθεσιν. ἐν δὲ ὁρ-
 ρῇ γὰρ εἶ) καὶ καλλίῳ πρὸς τοὺς ὄχλους.
 Διὸ καὶ νῦν ἡδὴ ἱστέον οὐκ ἔστιν ὅτι πρὸς
 ἐκείνους δίκαιοι πρὸς φιλοδοξίαν, δι' αὐτὸ
 τῷ τῇ μάλιστα τυχεύειν ἡμῶν πρὸς τοὺς
 ἰδίους πολυτεύμασι, διὰ δὲ δοκίμῃ αἰτιολογίᾳ
 τοῖς ὑπὸ ἡμῶν γενομένοις, χάριν τῇ διὰ μέ-
 νειν τοὺς νόμους ἰσχυροὺς καὶ τὰ δόγματα τὰ
 γινόμενα πρὸ αὐτοῖς. Εἰ μὲν οὖν διὰ χάριν
 ἔχουσιν ὑπὸ τῇ πειθαρχίᾳ αὐτοῖς πρὸς Ἑλ-
 λήνας, καὶ σπουδακούμεν τοῖς γενομένοις. ἄ-
 γαν αὐτοὺς ἐκέλευε τὴν ἀγωγὴν, καὶ καὶ νῦν
 ἄριστον. εἰ δὲ βούλονται γίνεσθαι σφίσι τὰ
 πρὸς Ἑλλήνομα, καὶ μηδὲν κατὰ φρονεῖν
 τῇ γενομένῳ, ὅτι πρὸς πρὸς ποιεῖσθαι
 πρὸς ἑκάστη τῇ μέρει τοῦτο τὴν ἐνδεχομέ-
 νῳ. ὅπως γὰρ εἰδέναι, ὅτι πάντας συμβή-
 σονται τῇς ἐπινοίας αὐτῶν. ὃ καὶ νῦν ἔχει γινό-
 μενον. Πρῶτον μὲν γὰρ ἐπὶ τοῖς Μεσσηνιακῇς,
 πολλὰ ποιεῖσθαι. Κοίνῳ Μαρτίῳ, πρὸς δὲ
 μηδὲν τοὺς Ἀχαιοὺς βυλδύσας πρὸς Μεσ-
 σηνίῳ αὐτῷ τῇ Ρωμαίων πρὸς αἵρεσιν, πα-
 ρεχόμενοι καὶ ψαφισμένοι αὐτοὺς τῇ πόλε-
 μοι, ὃ μόνον τῇ χάριν αὐτῶν κατὰ φρονεῖν πᾶ-
 σαν ἀδίκως. ἄλλὰ καὶ τοὺς ἐπιφανέστατοις τῇ
 πολιτείᾳ, οὓς μὲν φυγαδύσας, πρὸς δὲ αὐ-
 τῶν ἐκδότοις λαβοῦσας, αἰκισμένοις πᾶσι
 αἰκίᾳ, ἀποκτεῖναι. ὅτι πρὸς πρὸς πρὸς πε-
 ρὶ τῇ ἀμφισβητουμένων ὅτι Ρωμαίοι. Νῦν
 δὲ πάλιν ἐκ πλείονος χρόνου γενομένων
 αὐτῶν ὑπὸ τῇ κατὰ τοῦ τῇ ἐκ Λακεδαι-
 μονος φυγαδύσας. τοῖς ἀπὸ τῇ πειθαρχίᾳ,
 ὡς καὶ ἐπὶ τῇ πειθαρχίᾳ καὶ πειθαρχίᾳ
 πρὸς τοὺς κατὰ τοὺς τὴν πόλιν ὄχλους,
 ὑπὸ τῇ μηδὲ ποτε κατελεύσασθαι τοὺς φυ-
 γάδας. εἰς αὐτὸ βλέποντας αὐτοὺς, ἡξίον πρὸς
 νοῖαι ποιεῖσθαι τῇ μέλλουσιν. Ο μὲν οὖν Κόνη-
 κρῆτις τοῦτα καὶ τοῖα εἰπὼν, ἀπῆλθεν. οἱ
 φυγάδες δὲ ἐπισπλύνοντες, καὶ βραχέα πε-
 ρὶ αὐτῶν διδάξαντες, καὶ ἵνα τῶν πρὸς

A obnoxij: contrarium verò in Repub.
 sentientes diuersa omnia experiantur.
 Quod si aliquam Senatus daret signi-
 ficationem, illa se curare, citò & om-
 nes ciuitatum principes ad Romanam
 partē esse transituros; & vulgus etiam
 vbique, prae metu, eorum exemplum
 secuturum. sin hoc facere Patres ne-
 glexerint; ilicet à Romanis omnes ad
 contrariam factionem defecturos,
 quæ apud vulgus paratam laudem &
 honestatis opinionem habeat. Iam-
 que adeo nonnullos cernere esse, qui
 quum aliud nihil ad magistratus am-
 biendos adferret, vnā illam ob caus-
 sam maximos in suis ciuitatibus ho-
 nores sint cōsecuti, quod literis vestris
 se opposuerint, patriæq; leges & decre-
 ta prius facta propugnauerint. Siqui-
 dē igitur non curaret Romani, dicto
 sibi audientes vt essent Græci, & lite-
 ris ipsorum, vt obtēperarent; tenerent
 sanē instituta quibus hactenus essent
 vsi: at si morem geri suis mādatis, neq;
 aspernari quēquam vellent quæ scri-
 psissent; Patres hortabatur, vt in hanc
 curam seriò incumberent. certo enim
 scire se, contrariū euenture eius quod
 ipsi cogitauerint: sicut in præsētia eue-
 nisset. Nam antea belli Messeniaci tē-
 pore, quum summo studio Quintus
 Marcius id egisset, ne Romanis incon-
 sultis quicquā Achæi super rebus Mes-
 seniorum decernerent: illos contra,
 neglecto populi Romani imperio, ac
 bello etiā propria sua auctoritate de-
 creto, non solum agrū omnem eorum
 iniquē vastasse, sed & ciuium clarissi-
 mos quōsq; , partim in exilium expu-
 lisse, partim deditione acceptos, om-
 ni genere cruciatus vexatos occidisse:
 idq; nō aliā ob causā, nisi hāc, quod
 ad cōtrouersiam disceptādā, Roma-
 nos appellassent. Nunc quoque idem
 euenisse; Nā quum literas de restituē-
 dis Lacedæmoniorum exulibus ad A-
 chæos mittere pridē Romani non ces-
 sent: tantū abesse vt morem voluntati
 eorū gerant, vt fœdus icerint, & colū-
 næ inscripserint, ac iureiurando fidem
 suā obstrinxerint, nunquam exules iri
 restitutū. quæ cogitare ipsos, & in po-
 sterum prouidere æquum censebat.
 Hæc similiāque his Calliocrates dixit;
 deinde abiit. Secundum hæc intro-
 ducuntur exules qui pauca de se lo-
 cuti, nonnullis etiam in medium al-
 latis, quæ ad excitandum vulgo

misericiordiam valēt, recesserunt. Senatus probato concilio quod suggerebat Callicrates, dissidentibus etiam nonnullis, oportere conditionem illorum meliorē facere, qui decreta ipsius propugnarent: illos verō qui se eis opponerent, humiliores infirmiorēsq; redigere: ita demum instituit, omnes qui in suis ciuitatibus bonarum essent partium, deprimere: eos verō qui suam sectam, quo iure quāve iniuria, sequerentur, alere, omnibūsq; rebus ornare. ex quo paullatim factū est cum procedente tempore ut Senatus, assentatoribus abundaret, amicis veris destitueretur. Tunc igitur, de reditu quidem exulū non solum ad Achæos scripsit, hortās ut ad rem perficiendam vires contenderent: sed etiam ad Ætolos, Epirotas, Athenienses quoque, Bæotos & Acarnanes, quasi fidē omnium appellās, ad frangēdam Achæorū potētiam, de Callicrate verō nominatim, nulla cæterorum legatorum mentione facta, adiectum est responso, ita singulos in ciuitatib. debere esse animatos, ut Callicratē. Is igitur cum his responsis gaudio ouās in Græciam reuertitur: nihil cogitans, quantorum malorum cum in vniuersum Græcis, tū maximē Achæis auctor exstitisset. Nam ad hanc vsq; diem, Achæi societatem ex æquo cum Romanis aliquō saltem modo colebant: quoniam ex quo sectam populi Ro. ceperūt, sequi, fidem constanter temporibus maxime insignibus seruauerant: tempora dico, bellorum quæ Philippus & Antiochus gesserunt. Quum igitur gens Achæorum ab iis tēporibus quæ historia nostra complectitur, præclaris institutis vta, incrementa assiduē accepisset; per Callicratis audaciā factum, ut in deterius mutare inciperet. Nam Romani etsi pro sua humanitate, magnitudine animi, & honesto proposito, omnium infortuniis moueri solent, & omnibus opē ferre qui ad præsidium ipsorum confugiunt, enituntur: si qui tamen expertæ fidei socij iuris sui illos admoneāt, ut plurimum ad sese confestim redeūt, & secius admissa pro virili corrigūt. At Callicrates legatione ad populū Ro. ea tempestate functus, ut causam Achæorū tueretur: quū plaue

A τὸ κοινὸν ἔλεον εἰπότες, αἰσχύνησαν. ἡ δὲ σύγκλητος δόξασα τὸν Καλλικράτην λέγειν τί τῷ αὐτῇ συμφερόντων, καὶ διδάσκειν, ὅτι δὲ τοὺς γὰρ τοῖς αὐτῆς δόγμασι συνεπηρευνῶνται αὐτοὶ· τοὺς δ' αὖτε πλεονέχοντες ἱεραπονοῦν· ὅτι καὶ τότε πρῶτον ἐπέβαλετο τοὺς μὲν καὶ τὸ βέλυσον ἱσαμένους ἐν τοῖς ἰδίοις πολυτεύμασιν ἐλαττωῦν· τοὺς δὲ καὶ δικαίως. . . . πρὸς τρέχοντες αὐτῇ θυμαλοποιήν. Εἰς ὣν αὐτῇ συνεβή καὶ βραχὺ, τῷ χρόνῳ πρὸς βαίνοντος, καὶ λαόν μὲν ἀπορεῖν, φίλων δὲ ἀσπίζειν δῆλην. Οὐ μὲν ἄλλα τότε, πρὸς μὲν καὶ κατόδου τῇ φυγάδι, ὅς μιν τοῖς Ἀχαιοῖς ἔγραψε, πρὸς καλεῖν συνεπιτρέχειν· ἄλλα καὶ τοῖς Αἰτωλοῖς καὶ τοῖς Ἠπειρώταις, οὖν δὲ τοῖς Αἰτωλοῖς, Βοιωτοῖς, Ἀκαρνασίν· πάντας ὥσπερ πρὸς ἀφ' ἑαυτῶν τρεῖς ἄλλοις ὡς αὐτοὶ συνετελεῖν τοὺς Ἀχαιοὺς. πρὸς δὲ τῷ Καλλικράτει αὐτῷ, καὶ ἰδίᾳ πρὸς ἀσπίζειν τοὺς συμπεριεσθῆναι, κατέταξεν εἰς τὴν ἀποκρίσιν· ὅτι δὲ τοῖς τοῖς ὑπάρχον ἐν τοῖς πολυτεύμασιν ἀδρας, οἷος ὅτι Καλλικράτης. ὁ δ' αὖτε πρὸς εἰρημνίας ἔχον τὰ ἀποκρίσεις ταύτας, πρὸς εἰς τὴν ἑλλάδα πρὸς εἰρημνίας· οὐκ εἰδὼς ὅτι μεγάλων κακῶν ἀρχηγὸς γίγνεται πᾶσι μὲν τοῖς Ἕλλησι, μάλιστα δ' τοῖς Ἀχαιοῖς. Ἐπὶ γὰρ τοῖς τοῖς ἐξῆν καὶ καὶ ἐκείνοις τοῖς χρόνοις καὶ πρὸς ἰσοδομίαν ἔχον πρὸς Ῥωμαίους, ὅτι τὸ τετηρημέναι τὴν πίστιν ἐν τοῖς ὅτι φανερὰ τοῖς καὶ τοῖς, ὅτι τὰ Ῥωμαίων εἰδόντο. λέγων δὲ τοῖς καὶ Φίλιππον καὶ Ἀντίοχον· ὅτι τὸ τῷ τῷ Ἀχαιοῖς ἔδου καὶ ἡγεμονίαν, καὶ πρὸς πρὸς εἰρημνίας καὶ τὸ βέλυσον, ἀφ' ὧν ἡμεῖς ἰσοδομῶν χρόνῳ, αὐτῇ πάλιν ἀρχὴν τὴν ὅτι τὸ χεῖρον ἐγένετο μετὰ βολῆς, . . . τὸ Καλλικράτης ἀράσας. ὅτι Ῥωμαῖοι ὄντες ἀδραστοί, καὶ ψυχῇ χρωμένοι λαμπροῖς, καὶ πρὸς πρὸς καλῇ, πάντας μὲν ἐλεοῦσι τοὺς ἐπὶ αὐτοῖς, καὶ πᾶσι πειρώται πρὸς εἰσελθεῖν τοῖς καὶ φανερῶν ὡς αὐτοῖς. ὅταν μὲν τοῖς ἡγεμονίαις τῷ δικαίῳ, τετηρηκὼς τὴν πίστιν, αἰσχύνηται καὶ ἰσοδομῶνται σφᾶς αὐτοῖς καὶ διύαμιν ἐν τοῖς πλείστοις. Οὐ δὲ Καλλικράτης πρὸς εἰσελθεῖν καὶ τοῖς ἐπὶ αὐτοῖς καὶ πρὸς εἰσελθεῖν εἰς τὴν Ῥώμην καὶ τὴν λέγειν τὰ δίκαια πρὸς τῶν Ἀχαιῶν χρονολόγος καὶ

πυνυαντίον τοῖς πρῶτοις, καὶ συνεπιπα-
σάμενος τὰ κατὰ Μεσσηνίους, ὑπὸ ᾧ οὐδ'
ἐνδεχάμενοι Ρωμαῖοι, πρὶν εἰς Αἰχάϊαν πρὸς
αὐατιπτόμενος τὸ ὑπὸ Ρωμαίων φόβον, καὶ
ἀφ' οὗ τὸν ἀποπροσέειπεν καὶ ἀπληξάμενος,
καὶ συνετείχας τοὺς ὄχλους· ἀφ' οὗ μὲν
εἰδέναι τῶν ὑπὸ αὐτῷ κατ' ἀλήθειαν εἰρη-
μόρων ἐν τῇ συκλήτῃ τοὺς πολλούς· πρὸς
τοὺς μὲν ἡρέθη στρατηγός, πρὸς τοὺς ἄλλοις
κακοῖς καὶ δωροδοκητοῖς· ἐξῆς δὲ τούτοις,
πρὸς λαβὼν τὸν ἄρχοντα, κατήγε τοὺς
ἐκ τῆς Λακεδαιμόνιος, καὶ τοὺς ἐκ τῆς
Μεσσηνίας φυγάδας.

NΘ.

Γῶς καὶ ἑπὶ ποσὶ διελύθη ὁ συ-
σταὶ Φαρνάκη πρὸς Εὐμένη καὶ
Αἰαρεσίδην πόλεμος.

ΟΤΙ ὁ Φαρνάκης, ὁξυπαιὶς καὶ βα-
ρείας αὐτῷ τῆς ἐφόδου ἡγομένης, ἔ-
ποιμος ἦν πρὸς πρῶτον δὲ πρὸς τεύχον· πρὸς
ὧς γὰρ ὁξυπαιὶς πρὸς Εὐμένη καὶ Αἰα-
ρεσίδην. Τῶν δὲ πρὸς Εὐμένη καὶ Αἰαρεσίδην,
πρὸς δεξιὰς τοῦ λόγου, καὶ πρὸς ἀριστεράς
συνεξαποστράξαντες πρὸς αὐτῶν
πρὸς τὸ Φαρνάκην, καὶ τῶν ἡγομένων πλεο-
νάκις πρὸς ἑκατέρωθεν, ἐκυρώθησαν αἱ δὲ ἀλυσίς
ὑπὸ τούτοις· ΕΙΡΗΝΗΝ ΥΠΑΡΧΕΙΝ
ΕΥΜΕΝΕΙ ΚΑΙ ΠΡΟΥΣΙΑΙ, ΚΑΙ
ΑΡΙΑΡΑΘΗΙ ΠΡΟΣ ΦΑΡΝΑΚΗΝ,
ΚΑΙ ΜΙΘΡΙΔΑΤΗΝ ΕΙΣ ΤΟΝ
ΠΑΝΤΑ ΧΡΟΝΟΝ· ΓΑΛΑΤΙΑΝ
ΜΗ ΕΠΙΒΑΙΝΕΙΝ ΦΑΡΝΑΚΗΝ,
ΚΑΤΑ ΜΗΔΕΝΑ ΤΡΟΦΟΝ· Ο-
ΣΑΙ ΓΕΓΟΝΑΣΙΝ ΠΡΟΤΕΡΟΝ
ΣΥΝΘΗΚΑΙ ΦΑΡΝΑΚΗΙ ΠΡΟΣ
ΓΑΛΑΤΑΣ, ΑΚΥΡΟΥΣ ΥΠΑΡ-
ΧΕΙΝ. ΟΜΟΙΩΣ ΓΑΦΛΑΓΟΝΙΑΣ
ΕΚΧΩΡΕΙΝ, ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΗ-
ΣΟΝΤΑ ΤΟΥΣ ΟΙΚΗΤΟΡΑΣ,
ΟΥΣ ΠΡΟΤΕΡΟΝ ΕΞΑΓΗΟ-
ΧΕΙ, ΣΥΝ ΔΕ ΤΟΥΤΟΙΣ, Ο-
ΓΛΑ ΚΑΙ ΒΕΛΗ, ΚΑΙ ΤΑΣ
ΑΛΛΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ.

A contrarium eius fecisset, cuius causa
missus fuerat; quum etiam Melle-
niorum negotium acciuisset, licet eo
nomine querella Romanorum nulla un-
quā fuisset audita; ubi in Achaia est
reversus, merito P. R. omnibus incute-
re, & renūtiatione legationis suae om-
nes terrere: uniuersae denique multi-
tudinis animos deicere. Itaque ergo,
quod nihil quidquam eorum populus
sciret quae reuera ipse in Senatu dixe-
rat; primum quidem Praetor est crea-
tus: homo ut cetera sileam vitia, e-
tiam munerum largitione corruptus:
deinde postquam magistratum iniisset,
exules Lacedaemoniorum & Messenio-
rum in suam quemque patriam restituit.

LIX.

*Quomodo & quibus condi-
tionibus bellum sit termina-
tum, quod Eumenes & Aria-
rathes cum Pharnace gesserunt.*

C PHARNACES subita & graui ho-
stium impressione territus, ad qual-
cunque pacis condiciones accipien-
das paratus fuit: quare etiam legatos
ad Eumenum & Ariarathem misit.
Quum autem Eumenes & Ariara-
thes mentionem de pace factam ex-
quis auribus accepissent, & suos sta-
tim legatos ad Pharnacem legatos
misissent; idque saepius ab utraque
parte factum esset; his tandem con-
ditionibus pax conuenit: EUME-
NI, PRUSIAE, ET ARIA-
RATHI CVM PHARNA-
CE ET MITHRIDATE
PAX ESTO PERPETVA.
GALATIAM PHARNA-
CES NE INGREDITOR
VLLO MODO. QUaecun-
que ante Pharna-
ci cvm Gallis foe-
dera fuerunt, di-
rimuntur: Parhla-
gonia pariter ex-
cedito, et quos
prius inde eduxit in-
colas restituito: et
simul cvm his arma,
tela et reliquum
omnem apparatus.

REDDITO ETIAM ARIARATHI LOCA OMNIA QUÆ FVERE EI ADEMPTA, CVM OMNI INSTRUMENTO QVOD PRIVS IBI FVIT; ITEMQVE OBSIDES. REDDITO ETIAM TEIVM QVOD EST AD PONTVM. id oppidum aliquanto post Eumenes Prusias dedit ab eo exoratus, in magnam accipientis gratiam: Adhoc scriptum in fœdere: VT CAPTIVOS TRANSFVGASQVE OMNES SINE PRETIO PHARNACES REDDERET. ITEM VT EX EA PECVNIA ET GAZA QVAM A MORZIA ET ARIARATHE ABSTVLISSET, REGIBVS ANTE NOMINATIS NONGENTA REDDERET TALENTA. EVMENI VERO HOC AMPLIVS PROBELLI IMPENSIS, TRECENTA TALENTA PENDERET. præterea scriptum, VT MITHRIDATES PRÆFECTVS ARMENIÆ TRECENTA SOLVERET. TALENTA, QVIA BELLVM CVM ARIARATHE GESSIT, CONTRA FOEDVS QVOD CVM EVMENE HABVIT. Comprehenſi ſunt hoc fœdere, è dynaſtis Aſiæ, Artaxias maioris partis Armeniæ regulus, & Acufilochus: ex Europæis, Gatalus Sarmata: è liberis ciuitatibus, Heracleotæ, Meſembriani, Cherroneſitæ, & cum his præterea Cyziceni. Poſtremo loco adiectum de obſidibus, quot numero & cuius conditionis eos dare Pharnacem oporteret. qui ſimul venerunt, reuerſæ ſunt copiæ. itaque belli, quod Eumenes & Ariarathes cum Pharnace gesserunt, hic fuit exitus.

LX.

Quomodo Lycij miſſis Romanam legatis Senatum à Rhodiis abalienarint.

A ΑΠΟΔΟΥΝΑΙ ΔΕ ΚΑΙ ΑΡΙΑΡΑΘΗ ΤΩΝ ΤΕ ΧΩΡΙΩΝ, ΟΣΑ ΠΑΡΗΡΗΤΟ ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΠΡΟΥΓΡΑΡΧΟΥΣΗΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ, ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΟΜΗΡΟΥΣ. ΑΠΟΔΟΥΝΑΙ ΔΕ ΚΑΙ ΤΗΙΟΝ ΠΑΡΑ ΤΟΝ ΠΟΝΤΟΝ. ὁ μετὰ ἵνα χρόνον Εὐμένης ἔδωκεν Γερσίᾳ πνιδίς, μετὰ μεγάλης χάριτος. ἐγράφη δὲ καὶ ΤΟΥΣ Αἰχμαλῶτους ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΗΣΑΙ ΦΑΡΝΑΚΗΝ ΧΩΡΙΣ ΛΥΤΡΩΝ, ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΑΥΤΟΜΟΛΟΥΣ ΑΓΑΝΤΑΣ. ΠΡΟΣ ΔΕ ΤΟΥΤΟΙΣ ΤΩΝ ΧΡΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΓΑΖΗΣ, ΗΣ ΑΓΗΝΕΓΚΕ ΠΑΡΑ ΜΟΡΖΙΟΥ ΚΑΙ ΑΡΙΑΡΑΘΟΥ, ΑΠΟΔΟΥΝΑΙ ΤΟΙΣ ΠΡΟΕΙΡΗΜΕΝΟΙΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣΙΝ, ΕΝΝΑΚΟΣΙΑ ΤΑΛΑΝΤΑ. ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΠΕΡΙ ΤΟΝ ΕΥΜΕΝΗ, Τ' ΠΡΟΣΘΕΙΝΑΙ ΤΗΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ ΔΑΠΑΝΗΣ. ἐπεγράφη καὶ ΜΙΘΡΙΔΑΤΗ ΤΩ ΤΗΣ ΑΡΜΕΝΙΑΣ ΣΑΤΡΑΠΗ, Τ' ΤΑΛΑΝΤΑ, ΔΙΟΤΙ ΠΑΡΑΒΑΣ ΤΑΣ ΠΡΟΣ ΕΥΜΕΝΗ ΣΥΝΘΗΚΑΣ, ΕΠΟΛΕΜΗΣΕΝ ΑΡΙΑΡΑΘΗ. Συμπελελήθησαν καὶ τῆς σιωνήσεως, καὶ τῆς Ἀσίας δυναστῶν, Ἀρβασίας ὁ καὶ πλείστης Ἀρμενίας ἀρχὴν, καὶ Ἀχαιοῖδης. καὶ καὶ τῆς Εὐρώπης, Γάπαλος ὁ Σαρμάτης. καὶ δ' αὐτονομονιδίων, Ηρακλεώται, Μεσημυνοί, Χερρόνησοι. καὶ τῶν Κύπρις, Κυζικηνοί. καὶ τῶν ὁμήρων, τελευτῶν ἐγράφη, πόσους δέουσι καὶ ἵνας δίδωαι τῷ Φαρνάκῳ. καὶ καὶ τῶν Ἀθηναίων, ἑαυτῆς αὐτῶν αἰδωμένης. Καὶ τῶ καὶ Εὐμένη καὶ Ἀριαράθῃ πρὸς Φαρνάκῳ συστάντες πολέμου, τοιοῦτον ἀπέβη τὸ τέλος.

Ξ.

Πῶς ὁ Λύκιος πρέσβεις εἰς Ρώμην ἀπεσταλκότες, πλὴν σύγκλητον καὶ τῶν Ροδίων πείσωξαν.

Eccc iij

Νυμφαγωγία Λαοδίκης πρὸς Ἀ
Γερσέα ὑπὸ Ροδίων.

*Laodice Persei sponsa ad
sponsum à Rhodiis deducta.*

ΟΤΙ μετὰ τὴν ἀποστολὴν τῆς ὑπα-
των Τιβερίου καὶ Κλαυδίου τῶν πρὸς
Ἰστρον καὶ Ἀγρίον, ἡ σύγκλητος ἐξημέριον,
τοῖς πρὸς τὴν Λυκίαν ἡγεῖται πρεσβυτάταις, ἥδη
τὴν θέρειαν ἀπολύουσι, οἱ πῦες κρημαίνονται μὲν
εἰς τὸν Ρώμην, ἥδη καὶ ἀπολεμνημένων τῶν
Λυκίων· ἐξαπείλασαν δὲ χρόνοις ἰσχυροῖς ἀ-
νώτερον. Οἱ γὰρ Ζαῖοι, καθ' ὃν χρόνον ἐμει-
λυντο εἰς τὸν πόλεμον ἐμβαίνειν, ἐξέπεμψαν
πρεσβυτάταις εἰς τε τὴν Ἀχαιοὺς καὶ τὸν Ρώμην
τοὺς ἀπὸ Νικόστρατον· οἱ τότε πρὸς Ἀθηναίους
εἰς τὸν Ρώμην, πολλοὺς εἰς ἔλεον ἐξεκαλέσαν-
το τῶν ἐν τῇ συνεδρίᾳ, ἡγήντες ὑπὸ τῶν
ὄντων, τὴν τε Ροδίων βαρύντηα, καὶ τὴν αὐτῶν
πείραν. καὶ τέλος εἰς ἕνα ἤγαγον τὴν σύγκλη-
τον, ὥστε πέμψαι πρεσβυτάταις εἰς τὸν Ρόδον τοὺς
Διόσφορον καὶ τὸν ὑπομηματισμῶν
ἀνδραγαθῶν, ἀ οἱ δὲ πρὸς ἐπὶ τοῖς ἐπὶ
καὶ τὴν Ἀσίαν, ὅτι τὰ πρὸς Ἀντίοχον ἐχέουσιν,
ἐρίωνται Λύκοι διδομένοι Ροδίοις, οἷα ἐν
Διόσφορον· ὁ δὲ πλῆθος, ὡς φίλοις καὶ συμμάχοις.
Τοιαύτης ὁ ἡγεμονίας ἀφ' ἧς λύσεως, οὐδ' ὅπως
ἤρεσκε πολλοῖς τὸ γένος. ἐδόκει γὰρ οἱ Ῥωμαῖοι
τὰ καὶ τοὺς Ροδίους καὶ Λυκίους ἀναγορεύειν,
γέλονται ἐκδοπυμάσθαι τοὺς πρὸς Ἀθηναίους τῶν
Ροδίων καὶ τοὺς Ἰστρον, ἀκκωότες τὴν τε
νυμφαγωγίαν τὴν ἑωστὶ τῇ Γερσείᾳ γηγημέ-
νῃ ὑπὸ αὐτῶν, καὶ τὴν ἀνάπνευσιν τῶν πλοίων.
Συνέβαινε γὰρ βραχὺ χρόνον πρὸς τὴν ἐπι-
φανείαν καὶ μεγαλομερῆς τοῖς πρὸς Ἀθηναίους ἀ-
ναπνευστῶν τοὺς Ροδίους ἀπασιν τοῖς σκῆφαι
τοῖς ὑπαρχοῖσιν αἰσῶν. καὶ γὰρ ἐύλων πλῆ-
θος εἰς ναυπηγίαν ἐδίδοτο πρὸς τὴν Γερσείαν
τοῖς Ροδίοις· καὶ ἐλγίδα χρυσῶν ἐκάστω τῶν
φρακτῶν ἐδιδόρητο, τὴν ἑωστὶ νυμφαγω-
γηκῶν αὐτῶν τῶν Λαοδίκην.

POSTQVAM missi Coss. fuissent
Tiberius & Claudius in expeditio-
nem contra Istros & Agrios, Senatus
exeunte iam æstate Lyciorum legatis
operam dedit: qui Romam venerant
postquam bello iam Lycij fuerant de-
uicti, quum longo antè tempore fuif-
sent missi. Nam Xanthij sub tempus
belli imminentis, & in Achaiam &
Romam legationem miserant cuius
princeps Nicostratus. Hi Romam
ut venerunt, multos Patrum ad mise-
ricordiam commoverunt, quum &
Rhodiorum crudelitatem, & calami-
tatem suam ob oculos illis ponerent.
ac tandem eò Senatum adduxerunt,
ut legatos Rhodum mitterent, qui
significarent, inspectis commenta-
riis quos decem legati in Asia fece-
rant, quo tempore cum Antiocho
res composuerunt; repertum esse Ly-
cios Rhodiis fuisse concessos, non pro
munere; sed potius, tanquam amicos
& socios. Hoc negotium quum ita
esset transactum, multitudini nequa-
quam res probabatur. existimabantur
enim Romani proposito præmio, ceu
fieri amat, à præsidibus ludorum, Rho-
dios & Lydios inter se committere,
ad exhauriendos apparatus Rhodio-
rum, & thesauros: postquam au-
diuissent quomodo Persei sponsam
Rhodij classe ad eum deduxerant,
& quomodo navium suarum pericu-
lum fecissent. Acciderat namq; paul-
lo antè, ut Rhodij cum insigni &
magnifico apparatu omnium quas
habebant navium experimentum a-
gerent. Perseus enim navalis mate-
riæ ad classem ædificandam ingen-
tem copiam illis fuerat largitus: qui
etiam singulis militibus à quibus paul-
lo antè Laodice sponsa ipsius fue-
rat deducta, tæniam ex auro donavit.

ΞΑ.

Ροδίων δυσαρέστοις πρὸς Ῥω-
μαίους ἐπὶ τῷ ὑπὲρ Λυκίων δό-
γματι.

LXI.

*Rhodij agre ferunt decre-
tum Senatus Roma factum in
gratiam Lyciorum.*

POSTQUAM populi Rom. legatio A Rhodum venit, & Senatus decretum exposuit, tumultus Rhodi & magna perturbatio inter ciues est orta: omnibus iniquo animo ferentibus, quod dicerent Romani Lycios datos Rhodiis fuisse, non loco muneris, verum ut pro sociis eos haberent. Nam quum res Lyciorum ordinasse recte non multo antè sibi videretur; aliud denuo molestiarum principium sibi videbāt exoriri. Lycij enim simul ac venerunt Romani, & ista Rhodiis declararunt, seditionem iterum excitarunt: seque paratos ostenderunt omnia pati, quò legibus suis & libertati redderentur. Rhodij verò legatione audita, Romanos à Lyciis fuisse deceptos rati, legatum statim Lycophronem miserunt, qui Senatum de omnibus quæ diximus edoceret. Et harum quidem rerum hic fuit sum status. quum crederentur Lycij breui admodum tempore aduersus Rhodios rebellaturi.

LXII.

Dardaniorum legatio metum à Bastarnis & Perseo Rege, Romanis nuntians.

SENATUS post legationis Rhodiorum aduentum, ea audita, responsum dare distulit. quum autem Dardani venissent, & de Bastarnis exposuissent, quanta eorum multitudo, quàm ingentia eorum corpora, quanta in periculis esset illorum audacia; docuissent etiam, de societate cum iis inita à Perseo & Gal- lis: dixissentque, maiori sibi Perseum quàm Bastarnas esse terrori; ac propterea, opem sibi ferri postulassent: quum præterea Thesiali qui aderant, quæ dixerant Dardani suo testimonio confirmassent, & auxilium etiam ipsi poposcissent: decrevit Senatus quosdam mittere, ad visendum quid eorum esset, quæ nuntiabantur, & statim Aulo Posthumio negotium datum, ut eò proficisceretur: suntque cum ipso proficisci iussi è iunioribus nonnulli.

OΤΙ εἰς τὴν Ρόδον ἀπαρχομένων τῶν ἐκ τῆς Ρώμης πρεσβυτέρων, καὶ ἀπαρχομένων τὰ δεδογμένα τῇ συγκλήτῳ, φόβος ἦν ἐν τῇ Ρόδῳ, καὶ πολλὴ ταραχὴ πρὸς τοὺς πολιτευομένους ἀνακλιμένους ὅτι ἡ μὴ φάσκειν εἰς δωρεὰν δίδοσθαι τοὺς Λυκίους αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ συμμαχίας. Ἀρμὴ γὰρ δοκῶντες καλῶς περὶ αὐτῶν καὶ τῶν Λοκίων, αὐτοῖς ἀλλὰ ἀρχὴν εἶναι φυσικῆς ταραχῆς. Ἀλλὰ οἱ Λύκιοι τῶν Ρωμαίων ἀπαρχομένων, καὶ ἀπαρχομένων ταῦτα τοῖς Ροδίοις, πάλιν ἐκασίαςον· καὶ πρὸς ὑπομνήσιν αὐτοῖς τὴν ἡγεσίαν, ὑπὲρ τῆς αὐτονομίας, καὶ τῆς ἐλευθερίας. Οὐ μὲν γάρ οἱ Ρόδοι ἀκύνετοι τῶν πρεσβυτέρων, καὶ νομίζοντες ἐξηπατῆσθαι τοὺς Ρωμαίους ὑπὸ τῶν Λυκίων, παρεχόμενα κατέστησαν τοὺς πρὸς Λυκίους πρεσβυτέρους, διδάσκοντες τὴν σύγκλητον πρὸς τῶν πειρημένων. Καὶ ταῦτα μὲν ὅτι ταῦτα ἡ οὐκ οὐκ δοκῶντων πάλιν ἐπιδραστήσασθαι τῶν Λυκίων.

C

Ξ B.

Δαρδανίων πρεσβεία πρὸς Ρωμαίους πρὸς Βασαρνῶν καὶ Περσέως φόβον ἀγγέλλουσα.

OΤΙ ἡ σύγκλητος ἀπαρχομένων τῶν ἐκ τῆς Ρόδου πρεσβυτέρων, ἀπαρχομένων τὸν λόγον, ὑπὲρ τῆς ἀποκρίσεως ἡγούτων τῶν Δαρδανίων, καὶ πρὸς τὴν πλῆθυσιν τῶν Βασαρνῶν, καὶ πρὸς τὴν μεγάλαν τὴν αἰσθάνειν καὶ τὴν ἐν τοῖς κινδύνοις πόλιν ἐξηγουμένων, καὶ ἀπαρχομένων πρὸς τὴν Περσέως κινεσσομένης, καὶ τῶν Γαλατῶν· καὶ φασκόντων ὅτι ἀγνοῖαν μᾶλλον ἢ τοὺς Βασαρνῶν καὶ ἀπὸ ταῦτα διομένων σφίσι βοηθεῖν· παρέχοντες δὲ καὶ Θέσσελιν καὶ συνεπιμνησθέντων τοῖς Δαρδανίοις, καὶ ἀπαρχομένων καὶ ταῦτα ὅτι τὴν βοήθειαν· ἔδοξε τῇ συγκλήτῳ πέμψαι ἑνα, τοὺς αὐτοῖς ἐσομένους τῶν πρὸς ἀγγέλλομένων, καὶ ἀπαρχομένων καὶ ἀπαρχομένων ΑΥΛῶν Προθύμοι ἀπαρχομένων· καὶ οὐκ οὐκ πύτων πύτων τῶν νέων.

Eccc iiij

Πῶς γὰρ κοινὸν τῶν Βοιωτῶν τῇ
ἰδίᾳ αὐτῶν ἀλογισία κατὰ πόλεις
διεσκορπίσθη.

ΟΤΙ εἰ περὶ ταῦτα τούτων, πρὸς ἡγόρην
παρόντων, ὡς αὐτὸν Θεσπιδίων, οἱ
παρὲν Λασιῶν καὶ Κηφισίων· ὡς δὲ Νέωνος,
Ισμενίας. οἱ μὲν παρὲν Λασιῶν συνέχουσιν τὴν
ἐαυτῶν πατρίδα Ρωμαίοις. ὁ δὲ Ισμενίας καὶ
καὶ πᾶσας τὰς ἐν τῇ Βοιωτίᾳ πόλεις διδούς
εἰς τὴν τῶν παρόντων πίστιν. ὡς δὲ τῶν μὲν
ἐσθλῶτατον τοῖς παρὲν τὸ Μάρκιον· ὅς δὲ καὶ
πόλιν διελθὼν τοῖς Βοιωτοῖς οἰκιστάς. Διὸ τὸς
μὲν παρὲν τὸ Λασιῶν, καὶ τοῖς Χαίρωνες, καὶ τοῖς
Λεβαδῆς, καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅσοι πρὸς αὐτὸν ἀπὸ
τῆς πόλεως, ἀσμένως ἀπεδέχοντο καὶ κατέφωον
τὴν Ισμενίαν πρὸς ἀγαθὰ πρὸς ἀποτέλειαν
καὶ πρὸς ἀγαθόν. ὅτε καὶ συνεπιδέχοντο τι-
νὲς τὴν φυγάδων, μικρὰ κατέλθον τὴν Ισμε-
νίαν, εἰ μὴ κατέφυγον ὑπὸ τὰ δόρυα τῶν
Ρωμαίων. Καὶ ὅς τὸν καὶ τῶν ἐν τῇ ὀλί-
βῳις συνεβάνη (αὐτοὶ καὶ οἱ) καὶ οἱ οἱ
μὲν γὰρ ἔφασαν δύναι διδόναι τὴν πόλιν εἰς τὴν Ρω-
μαίων πίστιν· οἱ δὲ Κορωνίης καὶ Αἰλιάρχοι, συνε-
διδραμῆτες εἰς τὰς Θήβας ἀκμῶν ἀντε-
ποιεῖτο τὴν ἀποστασίαν, καὶ μὲν ἔφασαν δύναι
ἐν τῇ πόλει τὴν Περσίαν συμμαχίαν. Καὶ μὲν
καὶ μὲν ἕως, ἐφάμελλος ὡς ἡ ἀρχὴ τῶν
ἐσθλῶν τῶν. Ολυμπίχου δὲ τῶν Κορωνέως
παρὲν μετὰ τῶν, καὶ φάσκοντος δύναι ἀντε-
χῆναι Ρωμαίων, ἐγένετο καὶ ὁλοκληρὴς ῥοπή, καὶ
μετὰ τῶν, καὶ παρὲν μὲν τὸ Δικέτην ἡγά-
σαν παρὲν τῶν, παρὲν τῶν παρὲν τὸ Μάρκιον,
ἀπολογισάμενοι ὑπὸ τῆς παρὲν τὴν Περσίαν
συμμαχίας. Μετὰ δὲ τῶν τοῖς παρὲν τὸ Νέω-
να, καὶ Ἰππίας ἐξέβηλον συντρέχοντες ἐπὶ τὰς
οἰκίας αὐτῶν. καὶ κατέλθοντες αὐτοὺς ὑπὸ αὐ-
τῶν ἀπολογισάμενοι τῶν διανοημένων
ἔτοι γὰρ ἦσαν οἱ τὰ παρὲν τὴν συμμαχίαν ὡκο-
νομήσαντες. τούτων δὲ παρὲν τῶν, ἐξ-
αυτῆς ἀφελόμενοι εἰς ἐκκλησίαν, παρὲν
μὲν ἕως ἐφίπιστα. . . . καὶ τοῖς Ρωμαίοις·
εἴτα ἐπὶ εἰς ἐπὶ τὰς τοῖς ἀρχαῖς τὴν συμμα-

*Quomodo commune Bæo-
torum propria ipsorum culpa
fuerit solutum, & oppidatim
diuisum.*

EA tempestate venerunt legati;
Thespensium quidem missu, La-
syt & Callias: Neonis verò, Ismenias.
Lasys patriam suam Romanis trade-
bat. Ismenias, omnes Bæotiarum vrbes in
commune, easque fidei legatorum
permittebat. id verò à proposito Mar-
ci alienissimū erat: sicut contra, con-
siliis eius accommodatissimum ut se-
parata per singulas ciuitates conci-
lia Bæoti haberent. Itaque Lasym,
Chæronenses, Lebadeses, & reli-
quos à ciuitatibus missos lati susci-
piebant & demulcebant: Ismeniam
decretis suis eludebant, summouen-
tes ipsum atq; aspernantes. Quo qui-
dem quidem tempore exules nonnulli,
cōspiratione facta, Ismeniam tantum
non saxi obruissent; nisi sub Roma-
norum legatorum tribunal confugis-
sent. Per id tempus vigeant The-
bis tumultus & seditiones: nam alij
vrbem fidei Romanorum permitten-
dam censebant: Coronæi verò &
Haliartij facto Thebas concursu re-
rum curam acriter ad se trahebant,
& in societate Persei manendum esse
contendebant. Ac fuerunt quidem
aliquandiu paria contententium stu-
dia: sed vbi primus omnium Olym-
pichus Coronæus mutata sententia
adhærendum esse Romanis dixit;
animatorum totius multitudinis facta
inclinatio est & mutatio. Primo igitur
Dicetan legatum proficisci ad Mar-
cium compulerunt, qui de societate
cum Perseo illi satisfaceret. Neo-
nem deinde atque Hippiam eiecerunt,
impetumque in eorum domos
fecerunt: iusserunt etiam ut vniuersæ
administrationis suæ rationem red-
derent: hi namque erant quorum
auctoritate contracta fuerat cum
Perseo societas. Qui morem exem-
plo quum gessissent, concione aduo-
cata, ante omnia quosdam elegerunt
qui ad Romanos proficiscerentur;
deinde magistratibus præceperunt,

ut de societate cum iis agerent; postremo legatos decreuerunt, qui Romanis urbem traderent: exulesque suos in pristinas sedes restituerunt. Hæc dum ita geruntur Thebis, exules qui Chalcide erant, duce atque auctore Pompida Ilmeniam, Neonem, & Dicetam deferre instituerunt. Quum autem manifestus esset illorum error & Romani exulibus fauerent, ad extremum periculi & inopie consilij Hippias, & qui earum erant partiu, venerunt: adeo ut concitata vehementius multitudine, etiam de vita repente periclitarentur: donec Romani aliquam sibi curam esse de eorum salute ostendentes, ruentis turbæ impetum inhibuerunt. Vbi vero aduenerunt Thebani, qui decreta Thebanorum, & delatos Romanis honores nuntiabant, extemplo omnia in vicem contrariam sunt mutata; maxime propter interuallum exiguum quo duæ illæ vrbes inter se distant. Cæterum Martius benigne exceptis legatis, ciuitatem dilaudauit, & consilium iis dedit ut exules in patriam reducerent. monuit insuper, ut ex omnibus ciuitatibus Romam mitterentur legati, qui singulas illas in fidem Romanorum permetterent. omnibus dein rebus ex animi sententia confectis, dissoluta nempe societate mutua gentis Bætorum, & auersis populorum animis à Macedonum domo regia; Martius cæterique Romani Argis accito Seruio, Chalcidum præficiunt; ipsi in Peloponnesum profisciscuntur. Neon post paucos dies in Macedoniam se transfert: Ismenias & Dicetas in carcerem tunc cōiecti, non inulto post mortem sibi consciuerunt. At gens Bætorum, quæ vnā Rempub. longo tempore coluerat, & cum admiratione omnium multa magnæque pericula euaserat, quum temerario vel potius nullo consilio, Persei partes esset amplexa, puerilem in modum sine causa, consternata, soluta est & oppidatim dissipata. Aulus & Marcius postquam Argos ventum; cum magistratibus Achæorum, qui eò loci conuenerant, egerunt, & Prætorem Archonem rogarunt, ut Chalcidem milites mille præsidij causa mitterent, donec Romani

A χίας. ἔπι δὲ πᾶσι προσβύτας κατέστησαν τοὺς ἐχθροὺς τῆς πόλεως Ῥωμαίοις, καὶ κατέπαζαν τὸς κῆρ' αὐτῶν φυγάδας. Τύτῳ δ' οὐκ ἐπὶ τῇ Θήβῃ, οἱ φυγάδες ἐν τῇ Χαλκίδι προσήλυτοι Πομπιδίου, κατηγρέας ἐποιῦντο τῷ αἰεὶ τῷ Ισμενίᾳ, καὶ Νέων, καὶ Δικέτῳ. Προδὴλ' δ' ἡ ἀγροίας ὕψος τῶν προσήλυτων, καὶ τῶν Ῥωμαίων συνεπιχρῶντων τοῖς φυγάσι, εἰς τὴν ἐσχάτην ἔλκεται ἡ κῆρ' οἱ αἰεὶ τῷ Ιππία· ὥστε καὶ τὰ βίω κινδυνώσκει κῆρ' αὐτῶν τῷ κατὰ τὸν ὅρμῃς ἔπληθους· ὥς οὐ βραχὺ τι τῆς ἀσφαλείας αὐτῶν ἀνέστη. οἱ Ῥωμαῖοι, ἀνακρίνοντες τὴν ἐπιφορὰν τῶν ὄχλων. τῶν δ' Θηβαίων ἀνακρίνοντων, καὶ κρινόντων τὰ προσήλυτα δόγματ' αὐτῶν καὶ τὰς ἡμέρας, ἔλασαν ἕκαστα τῶν πραγμάτων ἐλάμβανεν τὸ ἀνταποδοῖν· ἅτι τῇ πόλει ἀνακρίνοντων ἀλλήλους, ἐν πόλει βραχὺ ἔλκεται· πλὴν ἀποδιδόντες τοῖς Θηβαίοις οἱ αἰεὶ τῷ Μάρκιον, τὴν τε πόλιν ἐπήγειον, καὶ τὸς φυγάδας συνεβύλασαν ἀπαγαγεῖν εἰς τὴν οἰκίαν. ὧς τε κῆρ' ἡμεῖς προσβύτας πᾶσι τοῖς ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς τὴν Ῥώμην διδόντες αὐτοὺς εἰς τὴν πίστιν καὶ ἰδίαν ἔλασαν. πόρῳ δ' ἔχ' τῶν προσήλων αὐτοῖς χωρὶνται· τῶν δ' ὡς δ' ἔλκεται τῶν Βοιωτῶν ὁ ἔθνος, καὶ λυμνησάται τῇ πολλῇ δυνάμει πρὸς τὴν Μακεδονίαν οἰκίαν· οὗτοι μὲν μετὰ κῆρ' αὐτοῖς Σερσίου ὅς Ἀργεῖ, καὶ κατὰ λινόντες ἔπι τῇ Χαλκίδι, προσήγειν ἔπι Πελοπόννησον. Νέων δ' μετὰ πέντε ἡμέρας ἀειχρόνται εἰς Μακεδονίαν. οἱ δ' αἰεὶ τῷ Ισμενίᾳ καὶ Δικέτῳ, τότε μὲν ἀπήρτησαν εἰς φυλακὴν. μὲν δὲ πᾶς χρόνος ἀπῆλλαξαν αὐτοὺς ἐκ τῆς πόλεως. Τὸ δ' ἔθνος Βοιωτῶν ἔθνος ἔπι πολλὸν χρόνον συνεπιχρῶς τε τῇ κρινὴν συμπολίτειαν, καὶ πολλοὺς καὶ ποικίλους κατὰ ἔλκεται ἀνακρίνοντες, τότε προσήγειν καὶ ἀλγίστως, ἐλάμβανον τὰ ἀπὸ Περσίου, εἰκὴ καὶ παιδαριωδῶς πλὴν, κατελύθη καὶ διεσκορπίσθη καὶ πόλεις. οἱ δ' αἰεὶ τῷ Αὐλῳ καὶ Μάρκιον, ἀνακρίνοντες εἰς τὴν Ἀργεῖ πόλιν, ἐχρημάτισαν τὰς συναρχίας τὰς τῶν Ἀχαιῶν, καὶ κῆρ' αὐτοῖς Ἀρχοντα τὸν στρατηγόν, καὶ τοῖς ἐκ τῆς πόλεως εἰς Χαλκίδα ἀνακρίνοντες τὴν πόλιν μέλει τῆς Ῥωμαίων

Διγυαίσις. Τῷ δὲ Ἀρχωνος ἐποίμης συν-
πακύνοντες, ἔτοι μὲν αὐτὰ Διγυαί-
τες ἐν τοῖς Ἑλλησι καὶ Ἰωνίοις, καὶ ὁ Ποντικός
συνμίκξαντες, ἀπέπλεον εἰς τὴν Ρώμην.

ΞΔ.

Πῶς Ἡγησίλοχος ὁ τῆς Ροδίων
πρύτανις τὴν Ρωμαίων φιλίαν τοῖς
αὐτοῖς πολίταις διετήρησε.

ΟΤΙ οἱ αὐτοὶ τὴν Τιβέριον, καὶ Ποστού-
μιον, καὶ τοὺς αὐτοῖς χειρὶς, ὅτι πο-
ρτοῦμοι καὶ ἰόντες, καὶ καὶ τῇ Ἀσίᾳ πό-
λεις . . . . πληστοὶ δὲ ἐν τῇ Ρόδῳ, καὶ πρὸς
προσδοκίᾳ τῇ Ροδίῳ καὶ τοὺς τότε χρόνους
Ἡγησίλοχος γὰρ τότε πορτοῦμῳ αὐτῷ τῆς
ἀποδοκιμώτων, ὁ καὶ μὲν αὐτὰ προσέδωκε
εἰς τὴν Ρώμην, ἔτι πρὸς τὴν αἰμαίαν φα-
νερόν ἡγεῖσθαι ὅτι μέλλοις πολεμεῖν Ρω-
μαῖοι ὅτι Πέρσῃ, πάλαι τε ὁδοκλήκει τὴν
πολλοὺς ἑαυτῶν τῶν κρημνῶν τῶν αὐτῶν ἐλπί-
δων· καὶ μὲν αὐτοῖς συμβουλεύσας τοῖς Ροδίοις
ἵνα ζωννύν· ἵνα εἰς τὴν αἰμαίαν γέ-
νηται χρεία, μὴ τότε ὁδοκλήζονται πρὸς
ὁδοκλήμους, ἀλλ' ἐποίμης Διγυαί-
μοι πρὸς τὴν αἰμαίαν ὁδοκλήζονται πρὸς
πρὸς τὴν αἰμαίαν ὁδοκλήζονται πρὸς
τὴν πόλιν, τοὺς προσέδωκε ὁδοκλήζονται
οἱ δὲ αὐτοὶ τὴν Τιβέριον ἀποδοκιμώτοις τὴν
τῆς Ροδίων αἰμαίαν, ἐκμίσθοντες εἰς τὴν
Ρώμην.

ΞΕ.

Περσεὺς τῆς Ροδίων πρὸς αὐ-
τοῖς ἀποδοκιμώτοις λαμβάνειν βου-
λόμενος, πρὸς αὐτοῖς ἀ-
ποδοκιμώτοις.

ΟΤΙ Περσεὺς μὲν μὲν τὴν σύλλογον τῇ
πρὸς τοῖς Ρωμαίοις τῶν Ἑλλήνων,
πρὸς τὴν δὴ καὶ κατέστην εἰς τὴν ὁδοκλήζονται
καὶ τὴν ὁδοκλήζονται ὁδοκλήζονται αἰμαίαν
μὲν ὁδοκλήζονται, ὁδοκλήζονται φαίνεται.

A illuc traicerent. quod quum ab Ar-
chone sine mora esset factum, Ro-
mani hisce rebus per hiemem in Græ-
cia gestis, & Publico conuento, Ro-
mam nauibus petierunt.

LXIV.

*Quomodo Hegesilochus Rho-
diorum Prytanis amicitiam
populi Romani ciuibus suis
conseruauit.*

B CIRCA tempus idem Tiberius &
Postumius insulas circumeuntes,
& Asiæ vrbes, Rhodum quoque adie-
runt; etli Rhodij tempestate illa hac
inspectione nequaquam opus habe-
bant. Hegesilochus enim, qui in sum-
mo tum magistratu erat, (Prytanis
ipsi vocant;) magnæ vir dignationis,
qui etiam postea legatione Romam
est functus; iam antea simul ac co-
gnitum est, bellum à Romanis cum
Persæo gestum iri: tū ad cætera quod
attinet suos ciues fuerat cohortatus,
ut spes suas cum Romanis iungerent:
tum etiam auctor Rhodiis fuerat, ut
quadraginta naues reficerent; ne si
quæ tempora inciderent, ut iis popu-
lo Romano opus esset, in apparanda
classe tunc cum peteretur, essent oc-
cupati: sed rebus antè præparatis, ex-
templò quod decretum foret præ-
starent. Hæc ille tum Romanis osten-
tans, & apparatus ipsos oculis eorum
subiiciens, legatos dimisit, de ciuitate
optime sentientes. Tiberius studio
Rhodiorum collaudato, Romam est
reuerfus.

LXV.

*Persens ad explorandas vo-
luntates populi Rhodiorum,
legatos Rhodum mittit.*

E PERSEVS post colloquium cum
Romanis habitum, omnia suæ
caussæ iura epistolæ vnius forma est
complexus, & quæ ab vtraque parte
fuerant dicta: simul, quia futurum
arbitrabatur, ut superior fuisse in dis-

ceptatione videretur: simul, quòd cupiebat omnium animos periclitari. & circa alias quidem ciuitates, per tabellarios dumtaxat, literas illas formatas misit; Rhodum verò etiam legatos ire iussit, Antenorem & Philip-pum. Qui vbi eò ventum, literas magistratibus tradunt: deinde post pau-cos dies in Senatum veniunt, à Rho-diis petunt, vt in præsentia quidem nihil moucant, sed quid geratur ve-lut è specula prospiciat: verùm si Ro-mani contra fœderis leges Perseum & Macedones aggrediantur lacessere, pacem vt conciliare inter ipsos co-nentur. Id enim fieri, & interesse om-nium, & Rhodiis præcipue conuenire. Nā quòd plus ipsi quàm cæteri æquabi-litati iuris & libertati studeant, (vt qui non suæ tantum libertatis sint custo-des ac vindices, sed & reliquorum e-tiam Græcorum:) eo diligentius ob-seruare, sibi que pro virili cauere ip-sos debere ab illis, quorum mens & consilia in contrarium tendant. Hæc & similia his plura quum differuissent legati, etsi placebat omnibus eorum oratio: quia tamen præoccupati be-neuolentia Romanorum animi erant, & partis melioris auctoritas vince-bat; cæteris quidem rebus comes se erga legatos exhibent: cæterum re-sponsi loco Perseum rogant, nequid huiusmodi à se postularet, vnde pos-sint existimari voluntati Romano-rum contrarium aliquid facere. Ante-nor responsum quidem non accepit: verum reliqua Rhodiorum ciuilitate & humanitate vsus, in Macedoniam est reuersus.

LXVI.

Legationes Persei ad Bæo-torum vrbeis, & nonnullarum ex urbibus Bæotia ad ipsum.

Q V V M esset relatum Perseo, non-nallas è ciuitatibus Bæotia in suscepta erga se beneuolentia adhuc perstare, legatum eò misit Antig-onum Alexātri filium, qui in Bæotiam vbi venit, cæteras quidem ciuitates, quòd nullam occasionem iungendæ cum iis societatis inueniret, præter-misit: Coronæam verò atque Haliar-

A **Δ**αυ τοῖς διχαίοις ἅμα δὲ βυλόμενος ἀπό-
πτεται λαμβάνειν τὴν ἐκείνων προαίρεσιν.
πρὸς μὲν οὖν τοὺς ἄλλους, δι' αὐτῶν τῶν
γραμματοφόρων ἐπιμύει τὰς ἐπιστολάς· εἰς δὲ
τὴν Ρόδον, καὶ πρεσβυτάς σιωπῆσαι, Αν-
τίνορον καὶ Φίλιππον. οἳ καὶ ἀδελφικῶς
τὴν γραμμίδα τῆς ἀρχῆς ἀπέδωκαν. καὶ
μὲν τινὰς ἡμέρας ἐπιλθόντες ἐπὶ τῇ βου-
λήν, πρὸς ἑαυτοὺς τοὺς Ροδίους, κατὰ μὲν τὸ
πρῶτον, ἡσυχίαν ἔχον, ἀποθεωροῦν τὸ γινό-
μενον· εἰς δὲ Ῥωμαῖοι πρὸς τὰς σιωπῆσας
ἐλθόντες τὰς χάριτας ἐπιβάλλει ὁ Γερσίππης καὶ
Μακεδόνη, πειρᾶσθαι δὲ καλῶν· ὅτι γὰρ πάντες
μὲν συμφέρειν ὁρῶσιν τῇ μεγίστῃ Ροδίῳ. ὅ-
τι γὰρ πληθὺν ὀρέγονται τὴν ἰσχυρίαν καὶ παρρη-
σίαν, καὶ ἀγαπᾶσθαι προσαίτιους, ὅς μόνον τῶν
αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐλδοθερίας
τοσούτων καὶ τῶν ἐναντίων προαίρεσιν μέγιστα δύν-
αμεις· προαίρεσιν καὶ φυλάττειν καὶ δυνά-
μειν. ταῦτα καὶ πλείων τούτοις πρὸς πληθύνον
ἀγαπᾶν τὴν πρεσβείαν, ἥρεσκε μὲν ἅπασιν
τὰ λεγόμενα· πρὸς κατεχόμενοι δὲ τῇ πρὸς
Ῥωμαίους δυνάμει, καὶ νικῶντος αὐτοῖς ὁ βελτίο-
ρος, τὰ ἄλλα μὲν ἀπεδέξατο φιλανθρώπως
τοὺς πρεσβυτάς· ἥξιν δὲ τὸν Γερσίππην ἀφ' οὗ
ἀποκρίσας, εἰς μηδὲν αὐτοῦ πρὸς ἀγαθὸν ποι-
ῆτο, εἰς δὲ φανίσσεται πρὸς τὸν Ῥωμαίων ἀν-
τιπρόσωπον βάλῃσιν. οἳ δὲ πρὸς τὸν Αντίνο-
ρον τὸ μὲν ἀποκρίσιν οὐκ ἔλαβον, τὸ δὲ λοιπὸν
φιλανθρώπως ἀπεδέξαμενοι τὸν Ροδίαν, ἀ-
πέπλυνον εἰς τὴν Μακεδονίαν.

D

Ξς'.

Πρεσβεῖαν Γερσέως τε πρὸς τὰς
ἐν τῇ Βοιωτίᾳ πόλεις, καὶ ἱνῶν δὲ
αὐτῶν πρὸς τὴν Περσέα.

E **Ο** ΤΙ Γερσίππης πυνθανόμενος ἐπὶ τινὰς
τῇ ἐν τῇ Βοιωτίᾳ πόλει ἀντίχεσθαι
τὴν πρὸς αὐτὸν δυνάμει, Αντίχρον δὲ ἀπέπεμψε
τὸν Ἀλεξάνδρον, πρεσβυτὴν· ὅς καὶ ἀγαπᾶν
μὲν εἰς Βοιωτοὺς, καὶ μὲν ἄλλας πόλεις πρῆ-
κε, ἀφ' οὗ μνημῖαν ἀφορμὴν λαμβάνειν
ἐπιπλοκῆς· εἰς δὲ Κεραιεῖαν καὶ * Θήβας, ἐπὶ

δ' Αλίαρτον εἰσέλθων, πρὸς αὐτοὺς αἰ-
 δεύοντας ἀντίχρᾳς τὸ πρὸς Μακεδονίας δι-
 νοίας. τῶν δὲ πρεσβύτων ἀποδεχομένων τὰ
 λεγόμενα, καὶ πρεσβύται ψευδοσυνδρόμων πέμ-
 πει εἰς Μακεδονίαν, οὗτοι μὲν ἀπέπλευσε,
 καὶ συμμίσξας τῷ βασιλεῖ, διεσάφη τὰ καὶ τῇ
 Βοιωτίᾳ. πρὸς ἀρμόνων δὲ καὶ τῇ πρεσβυ-
 τῶν μετ' ὀλίγον, καὶ πρὸς ἀναλωτῶν βοήθειαν
 ἐκπέμψαι ταῖς πόλεσι ταῖς ἀγρομέταις τὰ
 Μακεδόνων· τοὺς γὰρ Θεβαίους βαρύνει οὕτως
 ὥστε ἀποκτείνεσθαι καὶ πρὸς ἐνοχλήν αὐτοῦς, ὅτι μὴ
 βύλεσθαι συμφερεῖν σφίσι, μηδ' αἰρεῖσθαι
 τὰ Ρωμαίων· ἀπὸ οὗτο Περσὴς ἀφ' αὐτοῦς,
 βοήθειαν μὲν οὐδαμῶς ἔφη δυνάσθαι πέμ-
 πειν, οὐδέ τι ἀφ' αὐτῶν αἰοχᾶς· κατὰ τοῦτο δ' αὐ-
 τοῦς πρὸς ἀλῆ, Θεβαίους μὲν ἀμυνάσθαι
 κατὰ δύναμιν, Ρωμαίοις δὲ μὴ πολεμεῖν,
 ἀλλὰ τὴν ἡσυχίαν ἔχειν.

EZ.

Ἡ τῶν πρὸς Ροδίοις προσέ-
 των ἀπουσίᾳ πρὸς τὸ ἀπάγειν τὸν
 πολίταις ἀπὸ τῆς τῆς Ρωμαίων συμ-
 μαχίας.

ΟΤΙ Γάμος ἔτι πρὸς τὴν Κεφαλληνίᾳ
 ὄρμῃ, ἐξέπεμψε τοῖς Ροδίοις γραμ-
 ματα πρὸς πλοίων ὀξυπορίας, σιωπῆς τῇ
 ὁπισθολῇ ἀγείπειν ὑπὸ Σωκράτει. πρὸς ἀρμό-
 νων δὲ τῇ γραμμάτειν εἰς τὴν Ρόδον Στρα-
 τώκλειον ἀντιπρόσωπον τῇ δούτῳ ἐκμητοῖ,
 καὶ τῷ ἀφ' αὐτοῦ πρεσβύτῳ τοῖς μὲν πρὸς
 τῇ Ἀγαθάγητον καὶ Ροδωφῶντα, καὶ Ἀστυμέδω,
 καὶ ἑτέροις πλείοσιν, ἐδόκει πέμπεσθαι τὰς αὐ-
 τῶν σιωπῆσθαι τῆς ἀρχῆς ὁμοίως τῷ πο-
 λέμου, μηδὲμίαι πρὸς φασὶ ποιουμένων. οἱ
 δὲ πρὸς τὸν Δίωνα, καὶ Πολυάρατον, διέ-
 ρεσύντες μὲν καὶ τοῖς ἡδὴ γεγενοῖσι φιλαν-
 θεύουσιν πρὸς Ρωμαίους, τότε δὲ πρὸς ἡ-
 μένοις τῷ βασιλεῖ Εὐμένει πρὸς ὥσπερ,
 ἤρξαντο λυμάνεα τὴν τῆς πολλῶν πρὸς αἰ-
 ρεσιν. ὑπὸ τῆς γὰρ τοῖς Ροδίοις ἀποψίας,
 καὶ διαφορᾶς πρὸς τῇ Εὐμένει, πάλιν μὲν
 ἐκ τῷ πολέμου τῷ πρὸς Φαρνάκην· ὅτι
 τῷ βασιλεῖ Εὐμένει ἐφορμῶντος ὅτι τῷ

A tum adiit, & ut ab amicitia Macedo-
 num ne discederent, ciues esthorta-
 tus. Qui propensis animis eius oratio-
 nem quum exceperent, & legatos in
 Macedoniam mittēdos decreuissent;
 abijt Antigonus, & ad Perseum reuer-
 sus, quid in Bœotia egisset, illi expo-
 suit. Nec multo post adsunt legati,
 præsidium mitti petentes ad illas ciui-
 tates, quæ scētam Macedonum se-
 querentur: imminere enim illis in-
 festos Thebanos & molestias exhibe-
 re, quod secum in suscipienda Roma-
 norum parte consentire nollent. Ho-
 rum postulatis responsum à Perseo
 est; præsidium quidem se, propter in-
 ducias cum Romanis factas, mittere
 non posse: cæterum suadere, ut à The-
 banorum quidem iniuriis, quibus
 possent rationibus sese vindicarent:
 cum Romanis verò, ne bellum susci-
 perent, sed pacem cum iis colerent.

LXVII.

Conatus eius factionis quæ
 apud Rhodios Perseo fauebat,
 abducenda ciuitatis à societate
 Romanorum.

C. CAIVS Lucretius Prætor, dum
 circa Cephalleniam stabat classis,
 per literas cum Rhodiis egit, naues
 sibi mitti petens: eamque epistolam
 Socrati aliptæ tradidit perferendam.
 Hæc Rhodū illo tempore est perlata,
 quo posterioris semestris Stratocles
 Prytanis erat, qui summus est apud
 Rhodios magistratus. Quum ea de re
 consultatio haberetur, Agathageto
 quidem & Rhodophonti, & Asty-
 medi ac pluribus aliis placebat, ut sine
 vlla tergiversatione, naues mitterent
 Rhodij, & ut iam inde à principio
 belli, cum Romanis sese iungerent. at
 Dino & Polyaratus, quibus ne illa
 quidem probabantur quæ antea Ro-
 manorum ad gratiam fuerant decre-
 ta, interposita tunc Eumenis persona
 alienare animos multitudinis cepe-
 runt. Quippe suspectus vulgo Regis
 Eumenis animus erat; quicum & con-
 trouersiam aliquam habebant, par-
 tim ob veterem causam ex bello con-
 tra Pharnacem: cum Hellesponti fre-
 tum

tum suis nauibus obsidente Eumene, ne cui naui in Pontum transitus pateret, Rhodij se opposuerunt, & conatum ipsius impedierunt: partim quod paucis antè annis, occasione Lyciaci belli recruduerant inter ipsos odia: propter castella quædam & agrum, qui in extremis finibus situs oppositæ continentis Rhodiorum, (Perzam vulgo nominant;) à præfidiariis Eumenis quotidie infestabatur. quas omnes ob causas cupidis aurib. vniuersa admittebant, quæ cōtra Regem dicerentur. Hac arreptâ ansâ, Dino epistolam ludibrio habere: cum diceret, non à Romanis eam fuisse missam, sed ab Eumene, qui id omni studio ageret, vt ad bellum ipsos traheret, ac populo impensas & molestias non necessarias conciliaret. Confirmandæ suæ sententiæ argumentum hoc afferebat; quòd ea epistola ab alipta nescio quo, vilis hoc genus sortis homine, allata Rhodum fuisset: quum nequaquam id sit moris Romanorum; qui ad perferendos eiusmodi nuntios, vel præcipue dignationis viros magno studio deligere soleant. Hæc autem illi dicebant, non quia ignorarent eam epistolam à Lucretio fuisse scriptam: nam id probe sciebant: sed vt multitudini persuaderent, ne vlla in re faciles se erga Romanos præberent, sed in omnibus lentos ac difficiles; quòd offensionum & simultatis causæ nascerentur. id enim compositum ipsis erat, vt quantum possent ab Romanis eorum animos abalienarent, & Perseo conciliarent. Causæ autem cur Perseo dicti viri fauerent, erant: quod Polyaratus quidem homo ad ostentationem & inanem gloriam cōparatus; contracto ære alieno, bona sua omnia creditorib. opposuerat. Dino verò avaritiæ deditus, atq; audax, iam inde à principio vitæ rei familiari potentum & Regum largitionibus augendæ, studebat. Aduersus istos quum Prytanis Stratocles sese comparasset, & multa contra Perseum disservisset, Romanos è contrario multis laudasset; Rhodios peruicit, vt decretum de mittendis nauibus sanciretur. Itaque sex triremibus extemplò instructis, Chalcidem quinque miserunt duce Timagora: vnam Tenedum, cui præfectus est Timagoras alter.

A καὶ τὴν Ἑλλησποντον κόμης, χάριν τῷ καλύειν τοὺς πλεόντας εἰς τὸν Πόντον, ἐπιλαβόμενος τῆς ὁρμῆς αὐτῆς, καὶ διεκάλυπτον Ρόδῳ· μικροῖς δ' αἰώτερον χρόνους ἐκ τῆς Λυκαίων αἰσχρονομίας τὴν διαφορὰς, ἐκ ἡνίκαι ἐρυμάτων καὶ χύρας, ὡς συνέβαινε καὶ ἄλλοις ἐπὶ τῇ ἑσπέρᾳ τῶν Ροδίων Περσίας, κακῶς ποιεῖσθαι δὲ συνεχῶς ἀφ' ὧν ἡ πόλις Εὐμένει τὰ πόρρωτον· ἐκ πάντων δὲ τούτων ἀνηκῶς δέχοντο πρὸς πᾶσι τὸν λεγόμενον καὶ τὸ βασιλέως. Διὸ τούτης ἐπιλαβόμενοι τὴν ἀφορμὴν, ἡμεῖς καὶ Διόδοτος, διὰ τῆς ἐπιστολῆς, φάσκοντες, οὐ τῷδε Ρωμαίων αὐτῶν ἤκειν, ἀλλὰ πρὸς Εὐμένους, πελοπόννησον αὐτὸν ἐκείνους καὶ πάντα ἔσπον ἐκβιάσθαι εἰς τὴν πόλιν, καὶ πρὸς αὐτὴν τὰς δῆμον δαπάνας, καὶ κακοπαθίας σὺν αἰσχυρίας. καὶ μὲν τῶν ἐποιοῦν τῆς ἐαυτῶν ἀποφάσεως τὸ παρεχόμενον φέρονται τὴν ἐπιστολὴν, ἀλείπειν πᾶσι, καὶ τοιοῦτον αἰσχυρῶν, σὺν εἰσφορῶν ἔσπον ποιεῖν Ρωμαίων· ἀλλὰ καὶ λίαν μὲν πολλὰς ἀποδοῖν καὶ πρὸς αὐτοὺς ἀπαρτίζοντες τὴν πόλιν Ρωμαίοις, ἀλλ' ἐν πᾶσι δυσχερῶν καὶ δίδοναι πρὸς αὐτοὺς καὶ δυσχερῶς ἐφορμαί. ὡς γὰρ τὸ πρὸς αὐτοὺς αὐτοὺς ἀπὸ μὲν τῆς πρὸς Ρωμαίους δινοίας ἀλλοτριουῶν τὸν δῆμον· εἰς δὲ τὴν τῆς Περσίας φιλίας ἐμπλέκειν καὶ οὐκ οἰοῖ τ' ἦσαν. Συνέβαινε δὲ τοὺς πρὸς αὐτοὺς οἰκείους ἀπαρτίζειν, ἀφ' ὧν, τὸν μὲν Πολυάρχῳ, ἀφ' ὧν αὐτῶν ὅτι καὶ καὶ οὐκ ἔστιν, ἀφ' ὧν αὐτῶν πεπονημέναι τὴν οὐσίαν· τὸν δὲ Διόδοτον φιλαργῶν ὅτι καὶ φρασίῳ δὲ ἀρχῆς, οἰκείον ἐστὶ τὸ ἐκ τῶν διωκτῶν καὶ βασιλέων ἐπιδρομῶν. ἐφ' οἷς Στρατοκλῆς ὁ Πρύτανης ἐπιδραστής, καὶ πολλὰ μὲν καὶ τῆς Περσίας ἐπὶ τὴν πόλιν, καλλὰ δὲ τῶν Ρωμαίων ἐπ' ἀγαθῶν, πρὸς αὐτοὺς τὰς πολλὰς εἰς τὸν πόλιν τὸ ψήφισμα, τὸ ὅτι τὸ δὲ ἀποστολῆς τῶν πλοίων. καὶ τῶν αὐτῶν καὶ τῶν αὐτῶν τῶν αὐτῶν, πᾶσι δὲ ἀπὸ τῶν αὐτῶν Χολκίδος, ἡγεμόνα συστήσαντες ἐπ' αὐτῶν Τιμαγόραν· τὴν δὲ μίαν εἰς Τένεδον, ἐφ' ἧς ἀρχὴν ἐπὶ πλεονεξίας Τιμαγόρας.

Ffff

Ὁς καὶ καταλαβὼν ἐν Τενέδῳ Διοφάνην ἀ-
πισταλμῶν ὑπὸ τῷ Περσέως πρὸς Αντίο-
χον, αὐτὸν μὲν οὐκ ἐγγήθην κύριος, τῷ δὲ πλη-
ρώματος. ὁ δὲ Λουκρήσιος πρὸς τὸν ἀποδιξά-
μενος φιλικὴν δεσφίαν, τοὺς καὶ θάλατταν πα-
ραγεγνητότας συμμάχους, ἀπέλυσε τὴν χρείας
φίλους οὐ προσδύσασθαι τὰ πρᾶγματα τῆς
καὶ θάλατταν βοηθείας.

ΞΗ.

Πρόσταγμα τοῖς Περσέως πρεσ-
βυταῖς, ὑπὲρ τῆς ἐκ τῆς Ῥώμης τῆς
Ῥωμαίων ἀπαλλάττεσθαι.

ὍΤΙ οἱ Ῥωμαῖοι τῷ ἀπὸ τῆς Ἀσίας
παραγεγνητότων πρεσβυτῶν διακρί-
σαιτες, πᾶσι τε καὶ τῷ Ρόδῳ, καὶ πᾶσι τῆς ἡ-
λίας πόλεως, προσεκέλευον τοὺς καὶ τῷ
Περσέως πρεσβυτάς· οἱ δὲ καὶ τὸν Σόλωνα
καὶ τὸν Ἰππιδῆν, ἐπιεικῶς μὲν, καὶ καὶ τῶν
ὅλων λέγειν, καὶ πρᾶττεσθαι τὸν οὐκ ἐκ-
κεῖν. ὁ δὲ πλείονι ἀπειρογνώστῳ καὶ τῆς ἑπι-
βουλῆς τῆς καὶ τῆς Εὐμείνης. Ληξάντων δὲ τῆς
δικαιολογίας αὐτῶν, πάλαι προσδεδιληφότες
ὑπὲρ τῆς πολεμείας, προσέειπεν αὐτοῖς ἐν
μὲν τῆς Ῥώμης δὴνως ἀπαλλάττεσθαι καὶ τοῖς
ἄλλοις ἅπασιν Μακεδόσιν, ὅσοι περὶ τὴν ἡμῶν
ἐτυχον· ἐν δὲ τῆς Ἰταλίας, ἐν τριτάτῳ
ἡμέραις ἐκχωρεῖν. μὲν δὲ ταῦτα τοὺς ὑπὸ
τοῖς αἰσχυροτάτοις πρῶτον ἔχοντες τὸ
καρπὸν, καὶ μὴ καθυστερεῖν.

ΞΘ.

Γῶς Περσεὺς ἐν τῇ πρὸς Ῥω-
μαίοις μάχῃ ἐπὶ κρεισσόνων γε-
γονώς, καὶ εἰρηνῆς ὀρεζόμενος, ταύ-
της ἐκ ἐτυχῆ.

Ῥωμαίων ἔθος, ἐν ταῖς ἐλαττώ-
σεσι μέγα φρονεῖν· ἐν ταῖς ἐπιτυ-
χίαις μέτρια.

ὍΤΙ μὲν ἡ νίκη τῶν Μακεδόνων, συνε-
δρίου καὶ τῶν Περσῶν συναρχαίων,
ὑπέδειξε καὶ τῶν φίλων, ὅτι καὶ προσέειπεν

A Hic inuentum in Tenedo Diopha-
nem, qui à Perseo ad Antiochum
fuerat missus; ipsum quidem capere
non potuit; at nauem cum omni in-
strumento cepit. Lucretius, omnibus
sociis quorum naues conuenerant,
benigne exceptis: quia nusquam erat
maritimum bellum, opera eorum
non est usus.

LXVIII.

B *Edictum Senatus, quo in-
bentur legati Persei Vrbe ex-
cedere & finibus Italia.*

C ROMANI legationibus auditis quæ
Rex Asia venerant, Rhodiorum &
reliquarum ciuitatum statu cognito,
legatis Persei Senatum præbuerunt.
Tum igitur Solon atque Hippas de
vniuersis rebus dicere, & Patrum iram
deprecari sunt conati. præcipuâ ta-
men curâ insidiarum Eumeni facta-
rum crimen defensum. Postquam
perorassent, Senatus, qui bellum iam
ante decreuerat, denuntiavit eis, ut
& ipsi, & quicumque è gente Mace-
donum Romam tum forte aduenis-
set, extemplo mœnibus Urbis, Italia
intra trigésimum diem excederent.
vocos deinde in Senatum Consules
hortati sunt Patres conscripti, ut ad
omnes occasiones intenti, nulla in re
cessarent.

D

LXIX.

*Quomodo Persens post re-
latam de Romanis victoriam,
pacem petens, impetrare illam
non potuit.*

*Populi Romani consuetudo,
rebus aduersis animos attolle-
re; latis, summittere.*

E

P O S T victoriam Macedonum con-
cilium habenti Perseo de summa
rerum, fuerunt ex eius amicis, qui pro
sententia diceret, oportere ut legatos

Rex mitteret ad Consulem; & conditionem etiamnum illi offerrent, eadem pendendi tributa, quæ olim pater bello devictus promississet; iisdemque locis excedendi. Nam si his legibus pax daretur, gloriosum sibi finem bello Regem impositurum; postquam patentibus campis acie victoriam esset adeptus: Romanos verò qui Macedonum virtutem forent experti, cautiore in posterum futuros, neque iniquum aut graue quicquam imperare Macedonib. ausuros. Quod si animis magis quàm viribus post cladem acceptam pertenderent, & oblatas condiciones respuerent: eorum quidem superbiam iure merito numen fore ulturum: ipsius vero moderationi, deos hominésque auxiliares futuros. Hæc quum plerisque amicorum probaretur sententia, iisque & Perseus esset assensus; confestim legati mittuntur Pantauchus Balacri filius & Medo Beræensis. qui postquam ad Licinium venissent, Consul frequens concilium ad legatos audiendos dum mandata exponerent, adhibuit: deinde his summotis, de re proposita consultari ceptum. Omnium ea sententia fuit; responsum dandum quàm asperrimum. Est enim hoc perpetui moris Romanorum, quem à maioribus acceperunt; acceptis detrimentis maxime peruicaces, & hostibus infestos se ostendere: victoria verò parata, maxime moderatos. quod pulcherrimum esse institutum, nemo diffiteatur: sed id an omni tempore locum habere queat, iure aliquis dubitet. tum quidem certe responsum eiusmodi ab illis datum: iusserunt enim Perseum Romanis sese permittere, atque omnino liberam Senatui potestatem facere statuendi de Macedonia quod ipsi libitum esset. quo responso accepto, Pantauchus & Medo ad Perseum reuersi, Regi amicis que eius legationem renuntiaverunt. Quidam illorum superbiam admirati eaque re irritati, auctores Perseo fuerunt, ne quem posthac legatum neque nuntium vlla de re mitteret. at Perseo non ea mens fuit: qui summam pecuniæ adaugēs, ad Liciniū subinde mittebat. sed quum nihil proficeret, & plerique amici consiliū reprehēderent,

A πύμψαι τὸν βασιλέα πρὸς τὸν στρατηγὸν τῶν Ῥωμαίων, ὑποδεχόμενοι ἐπὶ τῷ ποταμῷ, ὅτι φόρου δώσουσι Ῥωμαίοις, ὅσους πρὸς τὸν πατέρα ὁ πατήρ καὶ ἀπολεμηθεὶς, καὶ τόπων ἐκχωρήσει τῇ αὐτῶν. Ἐὰν γὰρ δέξωνται τὰς δαγύσεις, καλὴν ἔφαθον εἶσθαι τῷ βασιλεὶ τὴν ἐξαγωγὴν τοῦ πολέμου, πιστοτέρη τε καὶ τῇ Ῥώμῃ ὑπαίθεσι καὶ κατόλου πρὸς τὸ μέγαλον ἀλαβητέρας ὑπαρξείν τοις Ῥωμαίοις, πύργον εἰληφόρας τῇ Μακεδονίᾳ ἀνδρείας, εἰς τὸ μηδὲν ἄδικον, μηδὲ βαρὺν προσάτην Μακεδόνι. εἰὰ τε μὴ δέξωνται θυμομαχοῦσας ὅτι τοῖς γηγενοῖσι, ἐκείνοις μὲν διχαίως νεμεσίοισιν ὁ δοκίμιον αὐτῶν δὲ διὰ τὴν μετριοτήτητα, συναγωνιστὰς ὑπαρξείν τοις θεοῖς, καὶ τοῖς ἀνδράσι. Ταῦτα μὲν εἰδὼς τοῖς πλείοσι τῶν φίλων συγκαταθέμενον ὁ Περσέως, ἐπέμπετο ἀρχηγὸν πρεσβυτά, Παιταυχὸς Βαλακρὸς, καὶ Μήδων Βεργιδῆς. ὧν παραγνομήων πρὸς τὸν Λικίνιον, διότι ὁ στρατηγὸς στυγερὰ στυγερὸν. τῶν δὲ πρεσβύων διασφαλισάντων τὰ καὶ τὰς ἐντολάς, μετὰ σπῆμα μὲν τοῖς πρὸς τὸν Παιταυχόν, ἐβουλόοντο πρὸς τῇ πρὸς περὶ τῶν. εἰδὼς οὖν αὐτοῖς ὁμοθυμαδὸν, ὡς βαρυτάτῃ δουναί τῇ ἀπόκρισιν. Ἰδὼν γὰρ τὸ πᾶν τὸ πρὸς Ῥωμαίοις ἔτος, καὶ πάτεροι ὅτι. ὁ καὶ μὲν τὰς ἐλαττώσεις, ἀνταδιστάτοις καὶ βαρυτάτοις φαίνεσθαι καὶ δὲ τὰς ἐπιτυχίας, ὡς μετριοτάτοις τῷ ὁ δὲ καλὸν, πᾶς αὖ τις ὁμολογήσειεν. εἰ δὲ καὶ δυνατὸν ἐν ἐπίοις χαίρει, εἰς τὸ αὖ τις ἐπαπορήσειεν. Πλὴν τότε γὰρ τοιαύτῃ εἰδὼς τὴν ἀπόκρισιν. ἐκέλευον γὰρ ὅτι βέβαιον τῇ Περσίᾳ καὶ καθ' αὐτὸν καὶ κατόλου διδόναι τῇ συκλήτῃ τῷ ἐξοισίαν, ὡς αὖ αὐτῇ δοκῇ βουλευέσθαι πρὸς τῇ καὶ τῷ Μακεδονίᾳ. οἱ δὲ πρὸς τῇ Παιταυχόν ταῦτα ἀκούσαντες, ἐπὶ μὲν καὶ διεσάφοντο τῇ Περσίᾳ καὶ τοῖς φίλοις. ὧν πῆρες ἐκ πληθύνοντες τὴν ὑπερφαιά, πρὸς τῷ καὶ συνεβούλευον τῇ Περσίᾳ, μήτε διαπρεσβεύεσθαι μήτε, μήτε διαπύμπασθαι πρὸς μὲν οὐ μὲν ὁ Περσὶς τοῖς καὶ, ἀλλὰ πρὸς τῇ καὶ ὁ πλεῖστος αὐτῶν τῇ χρημάτων, διεπύμπαστο πλεονάκεις πρὸς τῇ Λικίνιον. πρὸς τῇ δ' ὁ δὲ, ἀλλὰ καὶ τῇ πλείστοι φίλων ἐπιμύωντων αὐτῷ.

καὶ φασκόντων, ὅτι μικρὸν ποῖς τὰ τῷ λειπόμενῳ καὶ τοῖς ὅλοις ἐπικαχότας· οὕτως ἡναγκάσθη, ὥς ἀναπρεσβείας ἀπογνοῦς, μετὰ στρατοπέδου πάλιν ὑπὲρ Σικυρίου. Καὶ ταῦτα μὲν ὑπὲρ τούτων ἰσχυροῦ.

O.

Ροδίων διάταξις πρὸς τὸν Περσέα, περὶ τῶν αἰχμαλώτων διαλυτρώσεως.

ΟΤΙ ἔτι τὸν χρόνον, ὡς ἔκπερ Περσὲς ἐκ τῷ πολέμῳ ἔτι πρὸς Ῥωμαίους ἀπελύθη, Ἀντίοχος πρὸς Ἀλεξάνδρου πρὸς τὸν Περσέα πρὸς τὸν αἰχμαλώτων ἀγαλῶσεως, τὸ μὲν Διοφάνους πλεονέκων, ἐνέπεισι μεγάλην τοῖς πολιτικομένοις ἀπορία, περὶ τῷ τί δέον εἴη ποιεῖν. τοῖς μὲν γὰρ περὶ τὸν Φιλόφρονα καὶ Θεάτην, ὅδε μὲν ἤρεσκε πρὸς ἀντιπαράθεσιν τῷ ἑαυτοῦ ἐπιπλοκίῳ· τοῖς δὲ περὶ τὸν Δείωνα καὶ Πολυάργον ἤρεσκε. καὶ τέλος ἐποικήσαντο ἀμφότεροι πρὸς τὸν Περσέα, περὶ τῆς αἰχμαλώτων ἀγαλῶσεως.

O A.

Πρεσβεία Ἀντιόχου πρὸς Ῥωμαίους.

ΟΤΙ Ἀντιόχος ὁρᾷ ἐκφανέως ἤδη τὸν κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν πρὸς Ἀλεξάνδρου εἰς τὸν περὶ Κοίλης Συρίας πόλεμον· εἰς μὲν τὸν Ῥώμιον ἐπιμύσει πρεσβευτὰς τὸν περὶ Μελέαργον, ἐνταῦθα μὲν λέγειν τῇ συστάσει, καὶ ἀμφιπύρρῳ, ὅςτις πρὸς πρῶτον τὰ δίκαια Πτολεμαῖος αὐτῷ τὰς χεῖρας ἐπιβάλλει.

O B.

Πρεσβεία πρὸς τὸν σύγκλητον Ἀντόχου καὶ Πτολεμαίου τῶν βασιλέων.

ΟΤΙ ἔτι πολέμου ἔτι περὶ Κοίλης Συρίας ἤδη κατὰρχῶν λαβόντες, Ἀντίοχος καὶ Πτολεμαῖος τοῖς βασιλεύουσιν ἤκουσαν πρεσβείας εἰς τὸν Ῥώμιον· πρὸς μὲν Ἀντόχον, Μελέαργον,

A dicerentque, victorem ipsum facere, quæ victum aliquem fractis rebus deceat: tum demum posita spe rei per legationes conficiendæ, Sycurium versus unde erat profectus, castra movere est coactus. Atque hæc quidem ita se habebant.

LXX.

Rhodiorum cum Rege Persæo super redemptione captivorum conventio.

B

QVO tempore liberatus est Persæus bello contra Romanos, quum venisset Rhodum Antenor missu Persæi ad redimendos captivos qui cum Diophane nauigabant, magnopere hæsitatum est ab iis qui Rempub. administrabant, quid opus esset facto. nam Philophroni & Theæteto nullo placebat modo, ut Rhodij Persæi rebus se immiscerent. Dinoni contra & Polyarato id placebat. ac tandem facta est cum Persæo super captivorum redemptione conventio.

C

LXXI.

Antiochi legatio ad Romanos.

D ANTIUCHVS vbi vidit manifestum iam Regem Alexandriæ ad bellum pro Cæle Syria se parare, Meleagrum misit Romam legatum, qui mandatu suo Patribus conscriptis nuntiaret & testans fœdera diceret, præter omne ius à Ptolemæo se inuadi.

LXXII.

Antiochi & Ptolemæi Regum legationes ad Senatum missæ.

E QVVM iam esset inchoatum à Regibus Antiocho & Ptolemæo bellum pro Cæla Syria, Romam legati venerunt; Antiochi quidem, Meleager

Sosiphanes & Heraclides; Ptolemæi verò, Timotheus & Damon. Erat autem illò tempore Antiochus, in Cœle Syria & Phœnice rerum dominus. nam posteaquam Antiochus, pater illius de quo nunc loquimur Regis, ad Panium duces Ptolemæi devicit, ex illo tempore omnia commemorata loca Syriæ Regibus paruerunt. Itaque Antiochus, qui bello quæditorum iustissimam atque honestissimam possessionem esse existimabat, pro suis illa habebat. at Ptolemæus, qui putaret priorem Antiochum contra ius & fas pupillari patris sui ætati insidiatum, vrbes ipsi eripuisse quas in Syria Cœla habebat, cedere ei locis illis non poterat. Propterea venit Meleager, vt Senatui testaretur, priorem Ptolemæum contra omne ius ipsum lacerare. Timotheus verò ad renouandam amicitiam venerat, & imponendum finem bello contra Persecum: præcipuè autem ad obseruandos Meleagri cum Romanis congressus. Sed de pace quidem cum Perseo, M. Æmilij consilium secutus, ne facere quidem verba est ausus. amicitiam verò vbi renouasset, & congruentia postulatis suis responsa accepisset, Alexandriam est reuersus. Melcagro Senatus respondit, Quinto Marcio se permissurum, vt de iis rebus ad Ptolemæum scribat, ita vt esse e re populi Rom. fidèque sua viderit. Et hæc quidem rei impræsentiarum hoc pacto sunt administratæ.

LXXIII.

Rhody per legatos & amicitiam cum Romanis renouant: & frumenti exportandi veniam impetrant.

ILLIS ipsis temporibus inclinante lætate & Rhodiorum legati venerunt, Hegesilochus, Nicanor & Nicander: tum ad renouandam amicitiam, cum vt facultatem exportandi frumenti acciperent: simul vt crimi-

A καὶ Σωσιφάνης, καὶ Ηρακλείδης. ὧς δὲ Πτολεμαῖος, Τιμόθεος, καὶ Δάμων. Συνέβαινε δὲ κρατεῖν τὸν Ἀντίοχον τῶν καὶ Κοίλιν Συρίας καὶ Φοινίκην πραγμάτων. ὅς ἐστι γὰρ Ἀντίοχος ὁ πατὴρ τοῦ νῦν λεγομένου βασιλέως, ἐπέκτεινεν τὴν πατρὸς Πάνιον μάχην τοῖς Πτολεμαῖοις στρατηγούσι· ἀπὸ ἐκείνων τῶν χρόνων ἐπύθοντο πάντες οἱ παρεφθαρμένοι πόποι τοῖς ἐν Συρίᾳ βασιλεύσι. Διότι ὁ μὲν Ἀντίοχος ἡγεμόνος τῶν καὶ πόλεμον ἰσχυροτάτῃ καὶ καλλίστῃ ἐποίησεν, ὡς ὑποφύων ἐποίησε τὸν ἀπυθύνον. ὁ δὲ Πτολεμαῖος ἀδίκως ὑπολαμβάνων τὸν πρῶτον Ἀντίοχον συνεπιθέμενον τῇ πόλει παρὲς ὁρμαία πῆρῃσθαι καὶ καὶ Κοίλιν Συρίαν πόλιν αὐτῇ, ἔχοντες τε καὶ ἐκείνῃ παραχωρῆσαι τὴν πόλιν αὐτῶν. Διότι οἱ παρὲς τὸν Μελέαχον ἦσαν, ἐνθάδε ἔχοντες μὲν τύραννοι τὴν σύγκλητον, ὅς ἐστι Πτολεμαῖος αὐτῶν πρῶτα πάντα τὰ δίκαια τὰς χειρὸς ἐπέβαλλε πρότερος· οἱ δὲ παρὲς τὸν Τιμόθεον, παρὲς τὸν φιλαδέλφῳ αἰανεώσῃ, καὶ τὸν ἀγαλύνειν τὸν παρὲς Γερσία πόλεμον· μάλιστα δὲ παρὰ τὴν τὰς τῶν παρὲς τὸν Μελέαχον ἐπὶ τῆς Περσίδος οὐκ ἐπαρρησάντων εἰπεῖν, Μάρκου συμβουλεύσαντος αὐτοῖς Αἰμιλίᾳ παρὲς τὸν φιλαδέλφῳ, αἰανεώσαντες, καὶ λαβόντες ἀποκρίσεις ἀκροῦσθαι τοῖς ἀξιουμένοις, ἐπέμψαντες εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν. τοῖς δὲ παρὲς τὸν Μελέαχον, ἢ σύγκλητος ἀπεκρίθη· ὅς ἐστι Κοίλιν Μάρκῳ δώσει τὸ ἐπιτρέψαι γράψαι τὸν παρὲς αὐτῶν παρὲς Πτολεμαῖον, ὡς αὐτῶν δικῆς συμφέρει ἐκ τῆς ἰδίας πίστεως. καὶ ταῦτα μὲν ὕτως ἐχρήσθη καὶ ὁ παρὲς.

ΟΓ.

Ρόδιοι διὰ πρεσβείας πρὸς τοὺς Ῥωμαίους φιλίαν αἰανεῖνται, καὶ οἷα ὅσα ἀναγκαῖα ἐαυτοῖς ἐξεργάζονται.

ΟΤΙ καὶ τοὺς καθεστὸς ὑποτίθεται, ἦλθον καὶ ὧς Ρόδιον πρεσβείας, ἥδη τὸν περὶ τῆς ἀναγκαῖας, Ἡγησίλοχος, καὶ Νικαγόρας, καὶ Νίκανδρος· τὴν τε φιλίαν αἰανεώσαντες, καὶ οἷα ἀναγκαῖα ἐξεργάζειν· ἅμα δὲ

καὶ πάλιν τῶν Διόσκουρων ἀπολογομένων, ἃ
 λεγομένων καὶ τῆ πόλεως. Εὐφρανέσθαι γὰρ
 ἐδόκειν ἑστιάσειν ἐν τῇ Ρόδῳ· οἱ δὲ πάλιν τῶν
 Ἀγαθήνητων καὶ Φιλόφρονα, καὶ Ροδόφωνα,
 καὶ Θεάτητον, ἀφειδόμενοι πάσας τὰς ἐλ-
 πίδας ἐπὶ Ρωμαίοις· οἱ δὲ πάλιν τῶν Δίωνων,
 καὶ Πολυάρχου, ἐπὶ Γερσίου καὶ Μακεδ-
 νας. ὅς τινι πλεονάκεις ἐν τοῖς ἐκείνων πρε-
 σβυασιν ἀντιρρήσιως χειρομένης, καὶ διελχομένης
 τῶν Διοσκούρων, ἐλθέμενοι ἀφορμαὶ εἰ
 βουλόμενοι λογοποιῆναι καὶ τῆς πόλεως. Οὐ-
 μὲν ἦν σύγκλητος τότε πρεσβυτοῦ τῶν
 ὀνδίων, καὶ πρὸς ἑαυτὸν εἰδὺς τὰ ἡνιομα-
 τὰ πρὸ αὐτοῖς. οἷον ὅτι δὲ καὶ μυριάδας μεθι-
 μων ἔχοντες ἐκ Σικελίας ἀφῆκαν. Ταῦτα
 αὐτὸν οὖν ἡ σύγκλητος ἐξημαίψει διὰ τῶν
 Ροδίων πρεσβυτῶν. ἀκλουέως δὲ καὶ τῶν
 ἄλλοις ἀπασιν ἀπῆντο τοῖς ἀπὸ τῆς Ελ-
 λαδὸς ὀφθαλμοῖς, πρὸς τὴν αὐτὴν
 ὑπόθεσιν. καὶ τὰ μὲν καὶ τὴν Ἰταλίαν ἐν
 τοῖς αὐτοῖς.

A nationibus responderent, quæ civitati
 obiiiciebantur. Erat namque notissi-
 mum, intestina seditione laborare
 Rhodios: quum Agathagetus, Phi-
 lophron, Rhodophon & Theætetus
 spes omnes suas in Romanis defixis-
 sent: Dino contrà & Polyaratus, in
 Persæo & Macedonibus. ex quo per-
 fæpe fiebat, ut rebus quæ ad delibe-
 randum proponebantur in contrarias
 partes disceptatis, & dissidentibus sen-
 tentiis, occasionem inde sumerent,
 qui detractum ire civitati cupiebant.
 B Verum Patres nihil eorum sibi inno-
 tuisse simulabant; qui tamen omnia
 quæ apud illos fuerant gesta probe
 norant. frumenti verò exportandi è
 Sicilia ad centum mille modium po-
 testatem fecerunt. At Senatus quidem
 Ro. cum Rhodiorum legatis ita egit.
 itaque erga omnes alios Græcorum
 legatos, qui eandem sequebantur se-
 ctam, similiter se gessit. hictum fuit
 Italix status.

ΟΔ.

Τῶν πάλιν Γαίῳ Γοπίλῳ
 πρεσβυτοῦ τῶν τῆς Ἀχαιῆας
 πόλεις, σὺν ἀγεται αὐτοῖς εἰς Αἰ-
 γιον τῶν Ἀχαιῶν ἡ βασιλεύς.

Τοῖς αὐτοῖς ἐν Αἰτωλῖα σὺν ἀ-
 γεται ἐκκλησία εἰς Θέρμιον.

Στάσις τῆς ἐν Αἰτωλῖα σὺν ὀ-
 δου, τῶν μὲν ῥωμαϊζόντων, τῶν δὲ
 πρὸς τοῦ ἀλλοῖον πρεσβεπόντων.

Σκέψις τῶν ἐν Ἀχαιοῖς πρε-
 σβυτων ὑπὲρ τῆς πρεσβείας ταύτης
 τῶν Ρωμαίων.

Ἀρχωνος στρατηγία, καὶ Πολυ-
 βίου ἱπποαρχία.

Ἀττάλου δέησις ὑπὲρ τῆς ἀπο-
 καταστάσεως ἐν Ἀχαιοῖς τῆς
 Εὐμενίου ἡμέρας.

C

LXXIII.

C. Popilio legato Rom.
 urbes Græcia circumeunte, da-
 tur illi concilium Achaorum
 Aegij.

Eadem legatio ad multi-
 tudinem admittitur in Aetolia
 Thermi.

D Factiones due in conuentu
 Aetolico, aliis res ad Romanos
 imbutibus, aliis aliter sentien-
 tibus.

Consultatio principum gen-
 tis Achaorum super ista lega-
 tione Rom. & imminente Per-
 sico bello.

Archonis Pratum, & Po-
 lybij Praefectum equitum.

E Attalus petit ab Achaïs ut
 fratris sui Regis Eumenes ho-
 nores deiectos restituere in in-
 tegrum velint.

PER idem tempus Aulus Hostilius proconsul, hiberna cum copiis in Theſſalia habēs, legatos circum ciuitates Græciæ miſit, C. Popillium, & Cn. Octauium : qui Thebas primò venerunt; vbi laudatis ciuibus, hortati eos ſunt, vt in populi Ro. amicitia manerent. Secundum hæc Peloponneſi omnes vrbes adeunt, & Senatus-consultum, de quo paullo antè ſumus locuti, oſtendentes, clementiam humanitatēque Senatus vbique prædicant: ſimul in ſermonibus ſignificationem dabant, notos ſibi eſſe in ſingulis ciuitatibus, eos qui ab amicitia Romanorum longius quàm par eſſet recederent: ſimilitérque illos, qui pronis animis in eam incumberent. eratque omnibus manifeſtum, non minus offenſæ apud ipſos contrahi, ſi quis lentum ſe præberet, quàm ſi palàm factionis eſſet contrariæ. Quæ res ſollicitos & anxios pleroſque reddebat, quibus dictis factiſve ſuas rationes ad præſentem ſtatum ſatis accommodare poſſent. Enimuerò Popilius cæterique legati, conuocato Achaico concilio, accuſaturi Lycortam, Archonem, & Polybium dicebantur, & probaturi alienos eos eſſe à conſiliis populi Romani; eòſque in præſentia quieſcere, non quòd quietis & publicè tranquillitatis ſtudio ducantur; ſed quia exitus rerum obſeruent, & temporum opportunitatibus immineant. Id tamen facere non ſunt auſi legati; vt qui nihil haberent quod dictis viris cum aliqua ſimilitudine veri obſicerent. Itaque poſteaquam coactum Ægij concilium adiſſent, benignèque omnes ſalutaſſent, cohortatiquē eſſent, in Ætoliam traiecerunt. Ibi quoque congregatum Thermi concilium adeunt, benigna & proluxa oratione multitudinem ad officium hortaturi: Cæterum cauſa præcipua conuocati concilij erat, quòd obſides ſibi dari ab Ætolis poſtulabant. qui vbi adueniſſent, ſurgit Proander, & commemoratis aliquot ſuis in populum Rom. meritis, inuchi in eos incipiebat, qui ſe falſis criminationibus onerarent; at Caius iterum ſurgens, licet probe perſpectum eius alienum à Romanis animum haberet; laudauit tamen, & omnibus quæ dixerat eſt af-

ΟΤΙ ΑΥΤΟΣ ΚΑΙ ΤΩΤΟΝ Τ' ΧΡΟΝΟΝ, ΔΙ-
 ΗΓΡΑΤΗΣΩΝ, ΚΑΙ ΤΩ ΔΕΧΟΜΕΝΩΝ ΕΝ
 ΘΕΣΣΑΛΙΑ ΜΕΤ' Τ' ΔΥΝΑΜΕΩΣ, ΟΞΕΠΕΜΠΕ ΠΡΟΣ-
 ΕΛΘΕΙΝ, ΕΙΣ ΤΟΙΣ ΚΑΙ Τ' ΕΛΛΑΔΑ ΤΟΠΟΙΣ, ΓΑΙΟΝ
 ΠΟΠΙΛΛΙΟΝ, ΚΑΙ ΓΑΙΟΝ ΟΚΤΑΥΙΟΝ· ΟΙ ΠΡΩΤΟΝ
 ΜΕΝ ΕΙΣ ΘΗΒΑΣ ΕΛΘΟΙΤΕΣ, ΕΠΗΓΕΣΑΙ ΚΑΙ ΠΡΕΚΑ-
 ΛΕΣΑΙ ΤΟΙΣ ΘΗΒΑΙΟΙΣ, ΔΙΔΟΥΛΑΓΕΙΝ Τ' ΠΡΟΣ
 ΡΩΜΑΙΟΥΣ ΔΥΟΙΟΝ. ΕΞΗΣ Τ' ΤΟΥΤΟΙΣ ΕΠΙΠΟΡΒΟ-
 ΜΟΙΣ ΤΑΙΣ ΕΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΩ ΠΟΛΕΙΣ, ΕΠΙΔΕΙΚΝΥΝ
 ΕΠΥΡΩΝΤΟ ΤΟΙΣ ΑΙΔΕΦΟΙΣ, Τ' ΤΗΣ ΣΥΓΚΛΗΤΟΥ
 ΠΡΟΣΟΤΗΤΑ, ΚΑΙ ΦΙΛΑΝΔΡΟΠΙΑΣ· ΠΡΟΦΕΡ-
 ΟΜΕΝΟΙ ΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΤΑ ΜΙΚΡΩ ΠΡΟΤΕΡΟΝ ΡΗ-
 ΘΕΝΤΑ· ΑΜΑ Τ' ΟΥΚ ΕΤ' ΛΟΓΟΙΣ ΠΡΕΝΕΦΑΙΝΟΝ, ΩΣ
 ΕΙΔΟΤΕΣ ΤΗΣ ΕΝ ΕΚΑΣΤΗ Τ' ΠΟΛΕΩΣ ΤΩΡΑ Ο ΔΙΟΝ
 ΑΙΔΑΧΟΜΕΝΟΙΣ· ΩΣΑΥΤΩΣ Τ' ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΣΠΙΠΤΟΝ-
 ΤΑΣ, ΚΑΙ ΔΗΛΟΙ ΠΑΣΙΝ ΉΣΑΙ ΔΥΘΡΕΣΤΟΜΟΙ ΤΟΙΣ Α-
 ΙΑΧΩΡΕΩΣ, ΕΧ' ΉΤΗΟΝ Ή ΤΩΙΣ ΕΚΦΑΙΩΣ ΑΙΤΙΩΡΑΤ-
 ΉΣΑΙ. ΕΞ ΩΝ ΤΗΣ ΠΟΛΛΗΣ ΕΙΣ ΕΠΙΣΤΑΣΙΝ ΚΑΙ ΟΥΚ ΕΠΟ-
 ΡΗΣΟΝ ΉΘΗΝ, ΟΥΔ' ΕΤ' ΤΙ ΠΟΛ' ΑΝ Ή ΛΕΓΟΝΤΕΣ Ή ΠΡΑΤ-
 ΤΟΝΤΕΣ ΔΥΣΟΧΟΕΙΝ Τ' ΠΡΕΣΩΤΩΤΑΙ ΧΑΙΡΩΝ. ΟΙ Τ' ΠΕ-
 ΕΙ Τ' ΓΑΙΟΝ, ΣΙΝΑΡΧΕΙΩΣ Τ' Τ' ΑΧΑΙΩΝ ΕΚΚΛΗ-
 ΣΙΑΣ, ΕΛΕΓΟΝΤΟ ΜΕΝ ΒΕΒΗΛΩΔΩΣ ΚΑΤΗΓΟΡΗΣΙΝ
 Τ' ΠΡΟΣ Τ' ΛΥΚΟΡΤΑΝ, ΚΑΙ Τ' ΑΡΧΟΝΑ, ΚΑΙ ΠΟΛΥ-
 ΒΙΟΝ, ΚΑΙ ΤΩΡΑ ΔΕΙΞΕΙΝ ΔΥΛΟΤΕΙΟΙΣ ΉΣΑΙ ΑΙΤΙΩ-
 ΤΑΣ ΤΗΣ ΤΑΝ ΡΩΜΑΙΩΝ ΑΙΡΕΣΕΩΣ, ΚΑΙ ΤΙΝΩ Ή-
 ΣΥΧΙΑΙ ΑΓΟΙΣ ΚΑΙ Ο ΠΑΡΘΟΝ, ΟΥ ΦΥΣΙ ΠΑΙ-
 ΤΕΙΣ ΟΝΤΑΣ· ΑΛΛΑ ΤΩΡΑ ΚΑΤΗΓΟΡΕΥΟΝ ΤΑ ΣΥΜΒΑΙ-
 ΝΟΝΤΑ, ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΧΑΙΡΕΙΣ ΕΦΕΘΡΩΟΝΤΑΣ. ΟΥ ΜΕΝ
 ΕΘΑΡΡΗΣΑΝ ΤΩΤΟ ΠΟΙΗΣΑΙ, ΔΙΔΩΝ Ο ΜΗΔΙΜΙΔΩΝ
 ΔΥΛΟΝ ΑΦΟΡΜΩΝ ΕΧΕΙΝ ΚΑΙ ΤΑΝ ΠΡΟΕΙΡΗ-
 ΜΕΩΝ ΑΙΔΡΩΝ. ΔΙΩ ΣΙΝΑΡΧΕΙΩΣ ΑΥΤΟΙΣ Τ' ΒΕ-
 ΛΗΣ ΕΙΣ ΑΙΓΙΟΝ, ΑΠΑΝΤΙΚΩ ΤΕ ΚΑΙ ΤΩΡΑ ΚΑΙ
 ΉΚΙΩΝ ΠΑΡΟΤΕΛΟΝΟΙ ΤΙΝΩ ΠΡΟΣ ΤΟΙΣ ΑΧΑΙΟΙΣ
 ΕΝΤΕΥΞΗΝ, ΑΠΕΠΛΩΣΑΝ ΕΙΣ ΤΙΝΩ ΑΙΤΩΛΙΑΣ. ΚΑΙ
 ΠΑΛΙΝ ΕΝΔ' ΣΙΝΑΡΧΕΙΩΣ ΑΥΤΟΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗ-
 ΣΙΑΣ ΕΙΣ ΘΕΡΜΟΝ, ΠΡΕΛΘΟΝΤΕΣ ΕΙΣ ΤΟΙΣ ΠΟΛΛΗΣ,
 ΤΩΡΑ ΚΑΙ ΉΚΙΩΣ ΚΑΙ ΦΙΛΑΝΔΡΟΠΟΙΣ ΔΙΕΤΙΣΤΕΝ
 ΛΟΓΟΙΣ. Ο ΔΕ ΣΙΝΑΡΧΟΝ ΑΥΤΟΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ,
 ΟΜΗΡΕΙΣ ΕΦΑΣΑΝ ΔΙΩ ΔΕΔΙΩΝΑΙ ΣΦΙΣΙ ΤΩΡΑ Τ'
 ΑΙΤΩΛΩΝ. ΤΟΥΤΩΝ Τ' ΚΑΤΑΒΑΙΝΤΩΝ, ΓΕΓΑΥΡΟΣ
 ΕΠΘΡΑΣΑΣ, ΕΒΟΥΛΕΘΟ ΉΝΑΣ ΔΥΧΗΣΙΑΣ ΠΡΟΣ
 ΑΥΤΩ ΓΕΓΗΜΕΝΑΣ ΕΙΣ ΤΟΙΣ ΡΩΜΑΙΟΙΣ ΠΡΟΦΕ-
 ΡΕΑΙΣ, ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΕΙΝ ΤΩΝ ΔΙΔΟΥΛΟΝΤΩΝ ΑΥΤΩΝ·
 ΕΦ' ΟΙ ΓΑΙΟΣ ΠΑΛΙΝ ΕΠΘΡΑΣΑΣ ΚΑΙ ΚΕΛΩΣ ΕΙ-
 ΔΩΣ ΔΥΛΟΤΕΙΟΙ ΑΥΤΩ ΟΙΝΑ ΡΩΜΑΙΩΝ, ΟΜΦΕ
 ΕΠΗΓΕΣ, ΚΑΙ ΠΑΣΙ ΤΟΙΣ ΕΙΡΗΜΟΙΣ ΑΙΘΩΜΟΛΟΓΗ-

σατο. Μετὰ δὲ τῷτον, παρελθὼν Λυκίσκος, ἐπ' οἰόματος μὲν, ὁδὸν ἐποιήσατο κατηγείαι· καὶ ὑποτίθει δὲ, πολλὰν. Εἶπε γὰρ, πρὸς μὲν τῶν κρυφαίων, χαλὰς βέβουλαῖσθαι Ρωμαίοις, ἀπαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν Ρώμην· λέγων τοὺς πρὸς τὸν Εὐπόλεμον καὶ Νικάνδρον· τίς δὲ σωμαζονιστὴς, καὶ τοὺς παρὰ τὰς οὐκείων, ἐπὶ μὲν καὶ τὴν Αἰτωλίαν· ὅς δ' αὖτ' ἀπομύθῃ τῆς αὐτῆς τυχαίᾳ ἐκείνοις ἐπιτροφῆς, αὐτὸν μὴ παρῶνται τὰ τέκνα Ρωμαίοις εἰς ὁμηρίαν· μέγιστα δὲ καὶ Ἀρχιδάμου καὶ Παυσαλείουτος ἐπὶ τὰς ἐμφάσεις. Τούτου δὲ παρὰχρησάμενος, Γαυπαλίων αἰατὰς, τὸν μὲν Λυκίσκον, ἀπὸ βραχίονος ἐλκιδόρησι, φήσας αὐτὸν αἰαχμύτως καὶ αἰελοῦ· ῥως κατακτείνῃ τοὺς ὑπερέχοντας· ὅτι δὲ τὸ Θόαντα μετέβη, τῷτον ὑπολαμβάνειν· ὅτι δὲ αἰσχροπείως ἐνέεντα τὰς καὶ αὐτῶν δολοφίας, τὰ δ' οὐκ ἐν μνηστῆρας ὑποαρχῇ αὐτοῖς πρὸς τῶν δολοφίας· καὶ τὰ μὲν ὑπομνήσας τῶν καὶ Ἀντίοχον κτείνῃ, τὰ δὲ οὐκ ἐλκιδόρας εἰς ἀχαεῖδαν αὐτὰ· ὅς δ' οὐκ ἐκδοτος Ρωμαίοις, παρὰ τὸν αὐτὸν καὶ Νικάνδρου, τύχη τῆς θνητῆς αἰελοπείας, παχέως ἐξεκαλέσθαι τοὺς Ἀχαίους, εἰς δὲ μὴ μόνον θορυβεῖν τὸν Θόαντα, ὅτε βουλητὴς τὴν λέγειν, . . . καὶ βάλλειν ὁμοθυμαδόν. Γενομένων δὲ τούτων, βραχίονα καὶ ἀμεμψάμενος ὁ Γάιος τὸς Αἰτωλοὺς, ὅτι τὰ βάλλειν τὸν Θόαντα· ὅτι μὲν ἀπὸ τῆς μετὰ τὴν συμπαροσβύτη ἀπῆρει εἰς Ἀκαρνανίαν, ἐκσωπητὴς πρὸς τῶν ὁμηρίων. τὰ δὲ καὶ τὴν Αἰτωλίαν, ἐν ὑποψίαις ὡς πρὸς ἀλλήλους καὶ φρεσὶς ὁλοφύροι. Κατὰ δὲ τὴν Ἀκαρνανίαν, . . . ὅτι ἐδόξε τοῖς Ἕλλησι πρὸς τὸν παροσβύτης ὁπιστάσις χρεῖαι ἔχειν δὲ χυλόμενον. παρὰ λαβόντες οὖν τοὺς καὶ τὴν ἄλλαν πολιτείας ὁμοθυμαδόν, οὗτοι δὲ ἦσαν Ἀρκεσίλαος, Αἰετὼν Μεγαλοπολίτης, Στράτιος Τριτάτης, Ξένων Πατρῶς, Ἀπολλωνίδης Σικυώνιος, ἐβουλόοντο πρὸς τῶν οὐκ ἐπὶ τῶν Λυκίσκων, ἐμπεῖν ὅτι τὸ δὲ ἀρχὴς παρὰ τῆς, κρίνῃ μὴτε Περιοί, μὴ Ρωμαίοις σωμαζοῖν μὴδὲν ὁμοίως, μὴδ' αὖτε παρὰ τῶν μὴδὲ τῶν. ὅτι μὲν γὰρ σωμαζοῖν, αἰετοπῆλές ἐπὶ μὴδὲν· εἰς πᾶσι τοῖς Ἕλλησι,

A sensus. Post hunc procedit in medium Lyciscus, nominatim quidem neminem accusans; suspensiones verò in multos iaciens. Dixit enim; Recte quidem Romanos consuluisse in eo quod gentis principes (Eupolemum & Nicandrum intelligens) Romam abduxissent: sed remanere adhuc in Ætolia adiutores illorum, & eorundem consiliorum participes: quos omnes, nisi liberos suos ultro obseques Romanis tradant, simili ratione ad bonam mentem esse reuocandos. maxime autem Archidamum & Pantalconem sermo eius designabat. Hic verò quum dicendi vices alij concessisset, surgit Pantaleon; & postquam paucis verbis Lycisco fecisset conuictum, quem sine pudore, & illiberaliter potentioribus adulari dixit: ad Thoantem se conuertit; hunc ratus esse cuius calumniis peteretur, quæ fidem eo magis mererentur, quod nulla mutui inter ipsos odij esset suspicio. Hic igitur, partim reuocatis in memoriam Antiochici belli temporibus, partim ingrati animi vitio illi exprobrato, quod quum deditione traditus Romanis fuisset; per suam & Nicandri legationem, insperatam salutem esset adeptus: citò Achæos impulit, ut non solum Thoanti obstreperent quoties verba facere conaretur; verum etiam communi consensu lapidibus eum peterent. Quæ ubi acciderunt, Popillius breui sermone castigata Ætolorum amentia, qui Thoantem lapidabant: mox cum legationis collega in Acarnaniam est profectus, facto de obsidibus silentio: erantque omnia in Ætolia suspensionum mutuarum, & tumultuum plena. Dum in Acarnania morantur legati aduertit animos Græcorum hæc legatio, ut quid ageretur ducerent accuratius sibi obseruandum. Iis igitur assumptis, qui in reliqua administratione publicæ rei consentiebant, (hi erant Arcesilaus, Ariston Megalopolitanus, Stratius Tritæensis, Xeno Patæensis, Apollonides Sicyonius:) de re proposita consultabant. Et Lycortas quidem in sententia manens quam à principio habuerat; censebat Perseo Romanisq; pariter neq; opem ferendam, neq; resistendum. nam auxiliari quidem, omnibus Græcis conducibile

non esse autumabat: quanta esset futura victoris potentia animo prospiciens: resistere vero, periculosum rebatur; quod iam antea in publicis consiliis ausi essent multis, iisque clarissimis, proceribus Romanis se opponere. Apollonides & Strato, ut Græci ex professo Romanis aduersarentur, non probabant: verum si qui aleam periculosissimam iaci vellent, & prodicione salutis publicæ priuatim sibi Romanorum gratiam irent quæsitum; horum impediendos esse conatus, & fortiter iis esse resistendum. Archoni placebat, ut temporum rationem haberent; ne hostibus calumniandi occasio daretur: denique cauendum esse ne sua culpa idem infortunium incurrerent, cum Nicandro; qui priusquam Romanorum potentiam esset expertus, in maximas calamitates incidisset. Eadem fuit sententia & Polyæni, Arcesilai, Aristonis, & Xenonis. Propterea placuit, ut ad Præturam gentis statim procederet Archo: ad equitum verò præfecturam Polybius. Hæc quum ita essent gesta, & iam haberet constitutum Archo, auxiliandum esse Romanis & eorum amicis; casu euenit, ut Attalus regis Eumenis frater paratum offenderet, quando ipsum conuenit. Itaque lætus Archon assentiri illi, & ad impetranda quæ postulabat suam operam ei polliceri. Missi deinde sunt ab Attalo legati, qui gentis concilium adierunt, quod erat prius à duobus legitimis. Vbi quum apud Achæos verba fecissent de restituendis Regi honoribus; rogassentque ut in Attali gratiam hoc facerent: quæ super eo multitudinis voluntas esset cognosci non poterat: ad contradicendum verò multi multis de causis surrexerunt. Nam qui auctores initio fuerant tollendorum Eumenis honorum, ratam manere suam sententiam volebant: alij suo priuatim nomine Regi offensi, eius vlciscendi opportunum tempus nactos se putabant: quosdam impellebat inuidia erga fautores Attali; ut omni studio contenderent, ne is rem perficeret. Tandem surgit Archon, ut legatorum petitionem adiuuaret: res namque ipsa postulabat, ut Prætor sententiam diceret. Is

A παρορώμενος ὁ μέγας τῆς ἐσομένης δόου-
σίας πρὸς τοὺς κρατίστους· ὁ δ' αἰτιώσα-
ταιν ἐπισημῶς, ὡς ὁ πολλοῖς ἐν τοῖς ἐπι-
φανέστατοις Ρωμαίοις αἰτωφθαλμικῶς ἐπὶ
τῇ κινήσει παραμάται καὶ τοῖς αὐτοπεριχα-
ρούς· ὁ δὲ Απολλωνίδης καὶ Στράτων, αἰτι-
ώσαται μὲν ἐπιτιθεὶς Ρωμαίοις ὅτι ὡς
δὲν τοὺς δ' ὑποκινῶντας καὶ ὡς τῶν κινή-
σει παραμάται ἰδίᾳ χάρις ἀποθημεύουσιν
πρὸς Ρωμαίοις, καὶ τὸ πρὸς τοῖς πρὸ
τοῖς νόμοις, καὶ πρὸς ὁ κοινῇ συμφέρον, πύ-
τοις ἐφαίνον δὲν καλύειν, καὶ πρὸς τοῖς
αἰτωφθαλμῶν ἀνθρώπων. ὁ δὲ Ἀρχὼν ἀναλα-
θεὶν ἔφη δὲν τοῖς κρατίστοις, καὶ μὴ δίδουσι τοῖς ἐχ-
θροῖς ἀφορμὴν εἰς ἀφελῶν, μηδὲ πρὸς
οὐδὲν σφᾶς αὐτοὺς εἰς τὴν αὐτῶν ἐλθεῖν ὡς
ἔστιν τοῖς πρὸς Νίκανδρον οἵ τινες πρὶν ἢ λα-
βὴν πύριον τὸ τοῦτον ἐξουσίας, ἐν ταῖς μεγί-
σταις εἰς παραπνοίας. Ταύτης δὲ τῆς γνώμης
μετέχον, Πολύβιος, Ἀρκισίλαος, Ἀρίστων, Ξέ-
νων. Διὸ καὶ τὸ μὲν Ἀρχὼν πρὸς τὴν στρατηγίαν
ἔδωκεν αὐτοῖς ἀνέως παραπορεύεσθαι· τὸ δὲ
C Πολύβιον πρὸς τὴν ἰσχυρίαν. Τῷ τῷ ἱερω-
σὶ γενηότων, καὶ παραδεικνυφότῳ τῶν πρὸς
τὸ Ἀρχὼν, ὡς πρὸς δὲ συμπαράστη Ρωμαίοις
καὶ τοῖς πύριον φίλοις, τυχεῶς πῶς συνέβη τὸ
Ἀτταλῶν πρὸς ἐπόμενοις οἷσιν ποιήσασθαι τοῖς
λόγους. Διὸ καὶ πρὸς τοῖς αὐτοῖς κατὰ μὲν
τες, ὑπέχοντο συμπαράστην ὑπὲρ τῆς πρὸς
καλῶν. Τῷ δὲ Ἀτταλῶν πύριον πρὸς
ἐλθεῖν, καὶ πρὸς τοῖς αὐτοῖς τοῖς Ἀτταλῶν πε-
ρὶ τῆς πύριον ἀποκρίσασθαι πύριον βασιλεῖ,
D καὶ πρὸς καλῶν ποιήσασθαι, ὡς τὸ Ἀτταλῶν
χάρις· ὁ μὲν ὅχλος ἀδελφῶν, ἐπὶ πύριον
ὑπαρχῇ γνώμης· πρὸς δὲ τὴν αἰτιολογίαν
αἰτῶντο πολλοί, καὶ ὡς πολλὰς αἰτίας. οἱ μὲν
γὰρ ὡς ἀρχῆς αἰτίαι ἡρόμενοι τὴν αἰτιολογίαν
ὑμῶν, βεβαίον ἐβόλοντο τὴν αὐτῶν γνώμην· οἱ
δὲ ἐκ τῆς καὶ ἰδίᾳ ἐκκλησίᾳ, ὑπέλαβον καὶ
ἔχον ἀμυνέσθαι τὴν βασιλείαν· πρὸς δὲ ὡς τὸν
πρὸς τοῖς συμπαράστησιν φησὶν, ἐφελθόντων
μὴ κρατίστους τὸ Ἀτταλῶν τὸ ἐπιβόλῃς· ὁ δὲ
E Ἀρχὼν αἰεὶ μὲν βοηθῶν τοῖς πρὸς τοῖς
πύριον· ἐκάλει γὰρ πᾶς πρὸς τοῖς πύριον
τῷ στρατηγῶν γνώμην· βασιλῆα δὲ εἰπὼν

ΟΙ καὶ ποικιλοὶ τὴν πορείαν ὑπὸ τῷ Σκόρδον ὄρεσι, ἀπὸ τῆς Εὐρύμου καλουμένης Ἰλλυρίδος, ὡς οὐ πολλοῖς χρόνοις αἰώτερον αἰσάμενοι ἐποίησαν Μακεδόνες, ὅτε δ' δυσπρόσιτοι ποῖσται τοῖς Δαρδανίοις καὶ εἰς τὴν Ἰλλυρίδα εἰσβολαίς· πάλιν οἷα καὶ τὸν Ἀδαῖον, ὅτε τούτων τῶν ὅρων, μὲν πολλῆς καχυπαθείας ἦλθον εἰς Σκόρδον, καὶ πυθόμενοι τὸν Γένιον ἐν Λίασιν ἀφαιρέσειν, διεπέμψαντο πρὸς αὐτόν. τῷ δὲ παχέως αὐτὸς μετὰ πεμψαμένου, συμμιζαντες διελέγοντο, καὶ ὡς εἶχον καὶ ἐνόησαν. Οὗ δὲ Γένιος οὐκ ἐδόκει μὲν ἀλλότριος εἶναι τῆς πρὸς τὴν Περσίδα Φιλίας· ἐσκήπτειτο δὲ τὸ μὴ πᾶσι χρηρῆμα συγκατατίθεσθαι τοῖς ἀξιουμένοις, τὴν ἀχρηυσίαν, καὶ μὴ διώσασθαι τοὺς χρημῶν αἰαδίζοντας τὴν πρὸς Ῥωμαίοις πόλεμον. Οἱ μὲν καὶ τὸν Ἀδαῖον ταύτας λαβόντες καὶ ἀποκρίσεις ἐπαμύνην. ὁ δὲ Περσιὺς πᾶσι χρηρῆμα εἰς Στύβερραν τὴν τε λείαν ἐλαφροσπύλην, καὶ τὴν διώσασθαι αἰέταυσιν, πρὸς διχόμενος τὴν πρὸς τὸν Πλάβιον. πᾶσι χρηρῆμα δ' αὐτῶν, ἀκρίβως τὰ καὶ τῷ Γένιῳ, πάλιν ὅθεν τῆς ἐπιμπί τὸν Ἀδαῖον, καὶ ἐκ τούτων τὸν Γλαυκίαν, εἶτα τὸν Θωματοφυλάκην, καὶ τρίτον τὸν Ἰλλυρίον, ὅτε δ' ὁ Ἰλλυρίων εἰδὼς τὸν Ἰλλυρίδα, δούς ἐν ἑαυτῷ καὶ αὐτῷ. ὡς καὶ ἐκείνος τὸν Γένιον ἀφαιρέσειν, τίος πρὸς αὐτῷ, καὶ τίος χρηρῆμα διώσασθαι συγκατατίθεσθαι εἰς τὰ παρακαλούμενα. τούτων δ' ἀφορμισάντων, ἀναζήσαντες αὐτὸς μὲν τὴν διωσάμενος, ἐποιεῖτο τὴν πορείαν ἐπὶ Ἀκύναν.

OZ.

Οἱ Περσιὺς πέμψας πάλιν πρὸς Γένιον πρέσβεις, δέον δ' ἐν τῷ πέμψειν, μεγίστων παραμάτων ἀφορμὰς ὑπὸ δαίμονο βλαβερίας ἐαυτῷ ἀφείλετο.

ΟΤΙ καὶ τὸν κατὰ τὸν ἦσαν οἱ πρὸς τὸν Γένιον ἀποσταλέντες πρέσβεις· οὗτοι ἀκονομηκότες πλῆθος ὁρῶν τὴν πρὸς αὐτῷ, ὅτε αἰαδίζοντες πλῆθος ὁρῶν καὶ πρὸς αὐτῷ, ὅτε τὸν Γένιον μὲν ὅτι τὴν αὐτῷ αἰρέσει· οἷα

A Hi transgressi iugum Scordi montis, per Illyrici quas vocant solitudines, (eam terram non multis antè annis de industria Macedones populando à cultoribus vacuum fecerant, quò transitus difficiles Dardanisin Illyricum redderent:) per ea inquam loca cum ingenti vexatione Adæus & Pleuratus peruenerunt. qui cognito Lissi Gentium morari, ad illum miserunt. ac mox ab illo acciti, ut eò ventum, mandata exponunt. Gentius videbatur quidem non esse alienus ab amicitia cum Perseo contrahenda: verùm ne statim legatorum postulatis adnueret, hoc prætextu est usus; quod à rebus bello necessariis esset imparatus; quòdque sine pecunia bellum aduersus Romanos suscipere non posset. Hoc accepto responso Adæus ad Perseum redit. Scuberam Rex tunc venerat, & prædam ac spolia ibi vendebat, suosque milites reficiebat, Pleurati reditum expectans. qui ut est reuersus, postquam intellexit Perseus, quæ responderat Gentius; extemplo Adæum remittit, addito Glaucia ex numero custodum corporis, & quodam Illyrio, quod linguæ Illyricæ is esset peritus, cum iisdem mandatis. quasi parum perspicuè declarasset Gentius, qua sibi res esset opus; & quo pacto flecti posset, ut postulatis eorum adnueret. iis iter aggressis ipse cum exercitu Ancyram petit.

D

LXXVII.

Quomodo Perseus, loco pecunie missis iterum legatis ad Gentium, fatali quadam vacordia rerum magnarum gerendarum facultatem ipse sibi praripuit.

E

Sed id tempus qui ad Gentium missi fuerant redierunt; quum neque fecisset quicquam amplius quam antea; neque amplius quicquam renuntiarent, quàm antea; manente Gentio in eadem voluntate. Gentius enim uero

uero paratus erat consilia sua omnia cum Perseo cōsociare. sed pecunia sibi opus esse dicebat. quam rem Perseus contemptim audiēs, Hippiam iterum mittit, ad fœdus firmādum; nulla eius mentione facta in quo vno totius negotij cardo vertebatur; quū tamē vnica illa esset ratio qua posset beneuolū Gētium sibi reddere. Vt equidem dubitem, peccata huiuscemodi hominum, imprudentiam ne appellem, an fatalem amētiā & diuinitus immis-

quanto au-
tem istud
potius quā
id quod con-
uenit.

sam: qui quidem magna cupiunt mo-
liri, & cuius periculo suam obiciunt
vitam; id tamen omittunt, quod in
consiliis suscipiendis præcipuum est,
idque scientes & prudentes, quum in
potestate ipsorum sit illud præstare.
Nam illa tempestate si pecunias largi-
ri Perseus voluisset, & publice ciuita-
tibus, & priuatim Regibus, atq; iis qui
publica negotia tractabant; nō dicam
ea qua poterat magnificentia impēsas
subministrando, sed modica tātum li-
beralitate vtendo; euenisset, vt omnes
Græciæ populi, omnesque vel certe
quā plurimi Reges voluntates suas
nudarent. de quo non arbitror quem-
quam prudentum fore mecum dispu-
taturum. Nunc recte fecit Perseus, qui
hāc non ingressus sit viam; per quam,
aut plenā victoria, partā dominatio-
nem superbam erat obtenturus: aut
si vinceretur, in eiusdem perniciēi so-
cietatem multos secum attracturus,
sed contrariam potius viam institit:
vnde factum, vt pauci omnino Græci,
per occasionem eius belli quod ipse
gessit, in fraudem inciderint.

LXXVIII.

*Decretum Achaorum, de
submitteendis Marcio pro vi-
ribus auxiliis.*

*Polybij ad Cos. cum Per-
seo bellum gerentem legatio.*

Legatio ad Attalum missa.

*Ptolemæi Regis Anacle-
teria, & eo nomine missa ab
Achaïs legatio gratulandi causa.*

- A ἄρ' εἴποιμι περὶ Περσῶν κρημνῶν τῶν αὐ-
τῶν πραγμάτων· κρημνῶν δὲ φάσκει-
ται χρεῖαι ἔχειν. ὣν ὁ Περσεὺς πρῶ-
τον, πάλιν ἐπέμπε τοὺς πρὸς τὴν Ἰπ-
πίας, βεβαιωσασμένους ὑπὸ τῶν ὁμολογούν-
των συνέχον πρῶτον, δι' οὗ ἔχον μόνου
δυνουώτα ποιῶσαι τὴν Γένηον. ὥστε διαπο-
ρῆν, πότερον δὲ λέγειν ἐπὶ τῶν ἰσχυρῶν, ἀλο-
γίας, ἢ δαμνοβολίας. δοκῶ μὲν, ὅτι, δαμ-
νοβολίας. εἴ τις ἐφίενται μὲν ἡ μεγάλη
βλάβη, καὶ πρῶτον ἀλλοτρίᾳ μὲν τῇ ψυχῇ·
B παρίας δὲ ὁ συνέχον ἐν ταῖς ἐπιβολαῖς,
βλέποντες αὐτὸν, καὶ διωκόμενοι πρῶτον.
Οὐ γὰρ εἰ Περσεὺς κατ' ἐκείνους τὴν κα-
ρὴν, ἡβουλήθη πρῶτον κρημνίσαι, καὶ κη-
ρῆν τῆς πολιτείας, καὶ κατ' ἰδίαν τῆς
βασιλείας καὶ τοῖς πολιτευομένοις, οὐ λέ-
γει μεγαλομερῶς, κατὰ τὸν ἔχον αὐτῶν,
χρημῶν ἔπειτα, ἀλλὰ μισθῶς μόνον· πρῶ-
τον αὖ συνέχον καὶ τοῖς Ἑλλήναις καὶ τοὺς
βασιλεῖς, εἰ δὲ μὴ γε, τοὺς πλείους ἔχον
C λεγόμεναι· δοκῶ μὲν τῶν τοῦτο ἔχοντων
πρὸς με διαμφοροποιῶσαι πρὸς τούτους.
Νυνὶ δὲ καλῶς ποιεῖν, εἴη ἡλθε τούτῳ
τινὸς ὁδὸν, δι' ἧς ἡ κρατίστης τῶν ὁδῶν,
ἐξουσία ὑποθήκῃ ἔχει, ἢ σφραγίς, πολ-
λοὺς αὖ ἐποίησε τῇ αὐτῇ * πύργους αὐτῶν λα-
βεῖν· ἀλλὰ τινὸς ἐρατῆς, δι' ἧς ὁλόγηται τε-
λέως ἡλογηθῆσαι τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τὴν
τῆς πρῶτης καμῆν.

D

OH.

Αχαίων δόγμα πρὸς τῶν πα-
θημῶν βοκδῶν Ρωμαίοις καὶ Περ-
σέως.

Πολυβίου πρὸς τὸν τῶν Ρω-
μαίων ὑπατῶν πρεσβεία.

Πρεσβεία πρὸς Ἀτταλόν.

Πτολεμαῖος τῶν βασιλέων Ἀνα-

κλήτεια, καὶ πρὸς αὐτὸν συλχα-
ριστικὴ Αχαίων πρεσβεία.

Gggg

Εντευξίς Πολυβίου πρὸς Ὁ
Υπατον.

Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν πατρίδα ἐ-
πανελδόντος ἑπίνουμα πρὸς τὸ
ἐπιδραμεῖν τὸ ἔθνος δαπάνης
μεγίστης.

ΟΤΙ τῷ Περσέως* βασιλεὺς ἦν μὲν
διωκόμενος εἰς Θεσσαλίαν, καὶ λήψαντα
τὰ ὅλα κρίσιν ἐκ τῆς καὶ λήξει· ἔδοξε τοῖς
ἀπὸ τῆς Ἀρχαίας, δι' αὐτῶν τῶν πραγμά-
των ἀπολογεῖσθαι πάλιν πρὸς τοὺς Ἰωνοῖας
καὶ Ἀχαιοὺς. Εἰσπείλονται οὖν εἰς τοὺς Ἀ-
χαιοὺς δόγμα, δέον δὲ πρὸς τὴν ποιεσάμε-
νοι τὴν ἐξοδὴν εἰς Θεσσαλίαν, κρινώμεναι τῶν
πραγμάτων ὁλοκαυρῶς τοῖς Ῥωμαίοις. καὶ
τοῦτου κρινώμενος, ἔδοξε τοῖς Ἀχαιοῖς τῇ Ἀρ-
χαιᾷ γίνεσθαι εἰς τὴν συναγωγὴν τῆς γρα-
τεύματος, καὶ ἀπὸ τῶν εἰς τὴν ἐξοδὴν πρὸς
σουλῶν πρὸς τὴν ὕπατον πρεσβυτάτην πέμ-
πειν εἰς Θεσσαλίαν, τοὺς τὰ διδομένα τοῖς
Ἀχαιοῖς ἀποσφραττίζοντας, καὶ πιστοποιούς,
πότε, καὶ ποῦ δὲ συμμεγνύειν αὐτὰς τὴν γρα-
τεῖαν. καὶ κατέστησαν πρεσβυτάτης πρὸς
χρημᾶ Πολυβίου καὶ ἄλλοις· καὶ ἐνετείλαντο
τῷ Πολυβίῳ φιλοτίμως, εἰαὶ ὁ στρατηγὸς δι-
δοκῇ τῇ παρουσίᾳ τῆς γρατεῖαν, τοὺς μὲν
πρεσβυτάτης ὁ αὐτὸς πέμπειν ἀποσφραττίζοντας,
ἵνα μὴ καθυστερῶσι τῶν πραγμάτων· αὐτὸν δὲ φρε-
σίζουσιν, ἵνα τὸ γρατεῖμα πρὸς αὐτὴν πόλιν
ἀγροῦς ἔχῃ, δι' ὧν αὐτὸς ἐμπορεύεται, καὶ μηδὲν
ἐλλείπειν τῇ ἐπιτελείᾳ τοῦ γρατεῖαν. ταύ-
τας μὲν οὖν ἔχοντες οἱ πρεσβυτάταις ἐ-
βόλῃς ἐξώρμισαν. Κατέστησαν δὲ καὶ πρεσ-
βυτάτης πρὸς Ἀττάλῳ τοῖς ἀπὸ Τηλεφρι-
τον, ἀποκομίζοντας τὸ δόγμα τὸ ἀπὸ τῆς
καταστάσεως τῶν Ἑλλήνων πρὸς. Κατὰ τὸν
αὐτὸν χρόνον, καὶ πρὸς τῷ βασιλεὺς Πτολε-
μαίου πρεσβυτάτης τοῖς Ἀχαιοῖς, δέον γέ-
νοι αὐτὰς τὰ νομιζόμενα γίνεσθαι τοῖς βασι-
λεῦσι, ὅταν εἰς ἡλικίαν ἔλθωσι, Ἀνακλητή-
ρια, νομίζοντες σφίσι καθήκειν ἐπιστημῶ-
ν τὸ γένος, ἐπὶ φέροντο πέμπειν πρεσβυ-
τάτης αἰαιεωσυνόμοις τὰ πρὸς τὴν παρῶντα τῶν
ἔθνη φιλοφρονεῖν πρὸς τὴν βασιλείαν.

*Polybij cum Consule collo-
quium.*

*Eiusdem in patriam reuerſi
praclarum facinus, quo sum-
ptu ingenti gens Achaorum
est liberata.*

QVO tempore dicebatur Perſeus
Thessaliam cum exercitu ventu-
rus, & probabili ratione adducti ho-
mines credebant, vniuerso bello fi-
nem impositum iri; visum Archoni
rebus ipsis suspiciones & calumnias in
Achaos collatas, iterum refutare. Ic-
circo auctor Achais fuit, vt decretum
facerent de expeditione cum vniuer-
ſae gentis copiis suscipienda versus
Thessaliam, vt omnis fortunae pericu-
lum vnā cum Romanis adirent. Hoc
facto decreto, placuit Achais, vt con-
scribendi curam Archo susciperet, &
eorum omnium paradorum, quae ex-
peditioni essent necessaria; ad Con-
sulem legati vt mitterentur in Theſſa-
liam, qui de hoc Achaorum decreto
certiorem illum facerent: & ab eo
discerent quando & quo in loco ipso-
rum copias velit Romano exercitui se
coniungere. Ac statim decreuerunt le-
gatum Polybium & alios. summoque
studio Polybio mandarunt, vt si pla-
ceat Consuli mitti exercitum, reli-
quos legatos ex tempore mitteret, id re-
nuntiaturus, ne serius quam oportet
ad illum copiae Achaicae veni-
rent. Interea vero prospiceret ipse, vt
quascunque vrbes in transitu aditu-
rus esset exercitus, in iis com meatus
haberet, quo ne militibus quicquam
deesset. his mandatis acceptis Poly-
bii ceterique abiēre. Decreuerunt
insuper Achai legatum Telocritum
ad Attalum; qui decretum ei afferret,
quo restituti erant Eumeni omnes ho-
nores. Per idem tempus quum fama
esset allata Achais, celebrata fuisse in
honorem Ptolemzi Regis Anacleter-
ria, sicut est moris Aegypti Regibus,
vbi ad legitimam regnandi aetatem
peruenerunt, officij sui esse existiman-
tes, vt suae ob id quod gestum erat la-
titiae significationem darent, legatos
decreuerunt mittere; ad renouan-
dam amicitiam quae genti Acha-
orum erat cum Aegypti Regibus.

Statim igitur Alcithus & Pasidas sunt delecti. At Polybius nactus Romanos ex Thessalia progressos, & inter Azorium ac Dolichen stativa habentes, convenire quidem illos propter circumstantia pericula in præsentia omisit; certaminum verò omnium quæ in Macedonia ingressu habita sunt, fuit particeps. deinde ubi iam Heracleam usque exercitus peruenisset, opportunum visum est tempus Imperatoris conveniendi: ut pote quum videretur Cos. partem iam maximam susceptæ expeditionis confecisse. Tum igitur, ut primum eius faciendi opportunitatem est nactus, decretum Achæorum Q. Marcio tradit, & studium Achæorum illi exponit, qui cum universis suis viribus certaminum ac periculorum omnium fieri participes decreverint. Ad hæc ostendit, quomodo ad omnia de quibus vel scripsissent vel aliquod mandatum dedissent Romani, toto belli huius tempore, obsequentes fuissent. Marcius eorum voluntate verbis magnificis laudata, laboris & impensæ gratiam Achæis fecit; quod nihil iam opus esset amplius ad hoc bellum sociorum auxiliis. Igitur redeuntibus cæteris legatis in Achaïam, Polybius in castris remanens, rebus quæ gerebantur interfuit: donec relatum est Marcio, Appium Centonem postulasse ab Achæis, ut quinque millia militum in Epirum sibi mitterent. cum vero Marcius Polybium redire iussit, multumque monuit curaret, ne ij milites Appio darentur, néve gens Achæorum impensas adeo graues frustra faceret: nullam enim caussam habere Appium, cur auxiliarem illam manû posceret. Studiõne erga achæos hoc ille fecerit, an ut Appio facultatē res gerendi eriperet, difficile dictu. Cæterû Polybius in Peloponnesum reuersus, postquam acceptæ iam ex Epiro literæ esset, coactò non multo post Sicyonē Achæorum cõcilio, in quæstionem ac dubitationem penitus magnā incidit. Nam ubi de Centonis postulatis haberi consultatio cepit, quæ priuatim à Marcio acceperat mandata negligere nefas ducebat: at recusare palam militum auxilium, quibus nihil opus habebant Achæi; hoc vero ad prime periculosum erat. In tam difficili & ancipiti

A καὶ αὐτὴν κατέσσω. Αλκίθου καὶ Πασιδάου. Οἱ δὲ πρὸς τὸν Πολύβιον κατὰ λαβόντες τοὺς Ῥωμαίους, ἐκ μὲν τῆς Θεπιδίας κακίαν ἔχοντες, τῇ δὲ Περραιβίᾳ στρατοπεδούμενοι Ἀζορίου μετὰ καὶ Δολίχης· τὴν μὲν εἰσπύζοντες ὑπερῆκτον, ἔχοντες δὲ τὴν εἰς Μακεδονίαν κινδυνώον μετῆχον. ἐπεὶ δὲ τὸ στρατεύμαός τε ἀρχηγὸς ὅτι πύς καθ' Ἡράκλειαν πόλιν ἔδδοξε κινεῖσθαι, πρὸς εἰσπύζον, ἅτε τὸ στρατηγὸν δόκωτος πυνῶσαι ὁ μέγιστος τῶν ἀχαιῶν· τότε λαβόντες κινεῖσθαι, ὁ ψήφισμα τῶν Μαρκίῳ παραστήσαν, καὶ διατάσσον τὴν τῶν Ἀχαιῶν στρατείαν· ὅτι βυλῆται ἀντὶ πᾶσιν τοῖς αὐτοῖς μετὰ ἑαυτῶν ἀγῶν καὶ κινδυνώον καὶ πρὸς τοῖς ὑπερῆκτον, ὅτι πᾶσι τὸ στρατὸν ἢ ἀφ' ἑαυτῶν τοῖς Ἀχαιῶσι ὑπὸ Ῥωμαίων, κατὰ τὴν ἐφεστῶτα πόλεμον, αἰσθητῶς γίνονται· τῷ δὲ Μαρκίῳ τὴν μὲν στρατείαν ἀποδιχομένην τῶν Ἀχαιῶν μεταλλάσσον, τῆς δὲ κακοπαθείας αὐτοῦ καὶ τὴν δαπάνην ἀφαιρῶντος, ἀφ' ὅ μὲν πρὸς χρείαν ἔχον τοὺς κινεῖσθαι τὸν συμμαχῶν βοήθειας· οἱ μὲν ἄλλοι πρὸς τοῖς, ἐπὶ πᾶσι εἰς τὴν Ἀχαιῶν· ὁ δὲ Πολύβιος αὐτὸν μείνας μετῆχον τῶν ἐφεστῶτων στρατηγῶν· ὥς ὁ Μάρκιος ἀκούσας Ἀππίου τὸν Κένταρον πειτακιστὴν φράσας αἰτεῖσθαι τῶν τῶν Ἀχαιῶν εἰς Ἡπύριον, ἔλαττεσθαι τὸν στρατηγὸν, παρακαλέσας φροντίζον, ἵνα μὴ δοθῶσι οἱ στρατῶν, μηδὲ τῶν πᾶσι δαπάνη ματαίῃ γίνῃται τοῖς Ἀχαιῶσι· πρὸς τοῖς γὰρ λόγον αἰτεῖν τοὺς φράσας τὸν Ἀππίον. τότε δὲ τῷ τῷ ἐπὶ κινδυνώον τῶν Ἀχαιῶν, ἢ τὸν Ἀππίον ἀφ' ἑαυτῶν βουλομένης, χαλεπὸν εἶπεν· πᾶσι ὅτι Πολύβιος αἰσθητῶς εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἥδη τῶν στρατηγῶν ἐκ τῆς Ἡπύριον στρατοπεδούμετων, καὶ μετ' ὅ πολὺ συναρτῶνται εἰς Σικανίαν τῶν Ἀχαιῶν, εἰς ἀφ' ἑαυτῶν παμμέγιστος ἐνέπτε. Τοῦ γὰρ ἀφ' ἑαυτῶν στρατηγῶν ὑπὸ τῷ Κένταρον ἡγετῆρι φράσων, ἃ μὲν ὁ Μάρκιος αὐτῷ κατὰ φροντίζον ἰδίᾳ ἐνέπειλας, τῶν τῶν φροντίζον ἐδαμῶς ἐκρινεν ὅτι μὴδεμίας ὑπαρχούσης χρείας φανερώς αἰτεῖσθαι τῇ βοήθῃ, τελείως μὲν ἐπισφάγας. Δυσχερῶς δὲ καὶ ποικίλως

οὐσὶ τῆς ὑποθήκης, ἐχρήσθη βοηθήματι
 πρὸς δὲ πρὸς τὴν τὴν συκλήτου δόγματι. ὅ
 καλὸν μὲν αὖτε πρὸς τὴν τοῖς ὑπὸ τῶν
 στρατηγῶν γραφομένοις, εἰ μὴ τὸ τοιοῦτον
 καὶ δὲ δόγμα τὸ συκλήτου. τὸ δὲ οὐκ ἔστι
 πρὸς αὐτοὺς τῶν γραμμάτων. δὲ καὶ κατε-
 χεῖται τὸ τὴν αἰσφορὰν ἐπὶ τὴν ὑπατὸν
 ἡμέραν, καὶ δὲ ἐκείνου πρὸς αὐτοὺς τὸ δα-
 πμόν δὲ ἔστι, οὐσὶ ὑπὸ ἑκάστου εἰχρὸς πρὸς
 λαίαν. τοῖς γὰρ μὲν βουλευμένοις διαβάλλειν
 αὐτοὺς πρὸς τὸν Ἀππίον, μεγάλας αἰσφορὰς
 ἔδωκεν, ὅτι ἀφ' ἑκείνου τὴν ἐπιβολὴν αὐ-
 τῶν, τὴν ὅτι τῆς βοηθείας.

ΟΘ.

Τῶν ἐν Κρήτῃ Κυδωνιατῶν πρὸς
 Εὐμένην πρεσβεΐα.

ΟΤΙ καὶ τὴν Κρήτην, διότις Κυ-
 δωνιάται τοὺς Γορτυνίους, ἀφ' ὧν καὶ
 πρὸς τὴν ἑπὶ τῶν ὀλίγων κακιδιωδίκων τῇ
 πόλει, τῶν πρὸς Νοθηγετίων ἐπιβαλλομέ-
 νων αὐτὴν καὶ λαίαν, ἐξέπεμψαν πρεσβε-
 ροὺς Εὐμένην, βοηθῆσαι αὐτοὺς καὶ τὴν
 συμμαχίαν. ὁ δὲ βασιλεὺς περὶ αὐτοὺς
 Λέοντα, καὶ στρατῶν σὺν τούτῳ τ', ἐξα-
 πύπτως καὶ ἀποδίδω. ὡς πρὸς ἡγεμονίαν, οἱ
 Κυδωνιάται πρὸς αὐτὸν τὴν πύλιν ὡς Λέοντι πρὸς
 δακτύλῳ, καὶ καὶ τοῦ τὴν πόλιν ἐνείκεισαν.

Π.

Πρεσβεΐαν διαστὰς Ροδίων. Ἀγ-
 σιλόχου μὲν εἰς τὴν Ρώμην, Ἀγε-
 σιπόλιδος δὲ πρὸς τὸν ἐν Μακε-
 δονίᾳ ὑπατὸν Μάρκιον.

Μαρκίῳ σκευεΐα καὶ Ροδίων.
 καὶ αὐτῶν Ροδίων πρὸς αὐτὸν ἀλο-
 γιστὰ καὶ κέπρωσις.

ΟΤΙ ἐν τῇ Ρόδῳ τὰ τὴν ἀντιπολιτείαν
 αὐτῶν μάλλον ἐπέτιθεν. Περσπολίτης
 γὰρ αὐτοῖς τὴν τῆς συκλήτου δόγματι, ἐν ᾧ
 διεσάφη, μὴ καὶ πρὸς αὐτοὺς τοῖς τῶν στρα-

A deliberatione, ad se expediendum
 usus est Polybius decreto Senatus,
 quo erat cautum, ne vlla ratio eorum
 haberetur, quæ à magistratibus Ro-
 manis scriberentur, nisi ex Senatus
 consulto id facerent. quod quia lite-
 ris Appij Cætonis non erat adiectum;
 tandem obtinuit Polybius, ut res ad
 Cos. referretur: & per illum Achæi
 impensa, quæ centum & viginti ta-
 lentorum summam superabat, libe-
 rantur. At si quis de ipso detrahare
 apud Appium vellet, ei benignam
 B materiam hoc pacto suppeditavit: ut
 pote qui inceptum illius de impetran-
 dis auxiliis fregisset.

LXXIX.

*Cydoniatarum Cretensium
 ad Eumenem Regem legatio.*

CYDONIATÆ, qui populus est
 Cretæ, metuentes sibi à Gorty-
 niis, à quibus iam antè ne caperetur
 C ipsorum vrbs in presentissimum peri-
 culum venerat, quando eam occupa-
 re Nothocrates est aggressus, legatos
 ad Eumenem miserunt, auxilium ex
 fœdere cum poscentes. Rex Leonem
 ducem delegit, quem eò celeriter
 cum trecentorum militum manu mi-
 sit. Id ubi aduenit præsidium, Cydo-
 niatæ portarum clauis Leoni tradi-
 derunt, & vniuersam ciuitatem eius
 curæ permiserunt.

LXXX.

D Populi Rhodij legationes
 duas, Agesilocho Romam misso,
 Agesipoli vero ad Marcium
 Cos. bellum in Macedonia ad-
 ministrantem.

Marcij Cos. fraudulenta
 molitio in Rhodios: & ipsorum
 Rhodiorum insignis impruden-
 tia ac lenitas.

E GLISCIBANT Rhodi magis ma-
 gisque in dies contrariæ factio-
 nes. Nam quum de Senatus decreto
 famâ cognouissent, quo sanciebant
 Patres, non quæ magistratus Rom.

imperassent, verum quæ ipsi decreuissent, ea esse deinceps præstanda; vulgo omnibus Senatus prudentiam laudantibus, Philophron & Theætetus hac occasione arrepta, pergebant porro in suo proposito: dicebantque legatos ad Senatum esse mittendos, & ad Consulem Q. Marcium Philippum: necnon ad C. Marcium Figulum, cui classis prouincia erat. Iam tum enim omnibus notum erat, quosdam ex iis magistratibus qui recenter Romæ inierant, in Græciæ regiones fore venturos. Hæc sententia quum post multam altercationem obtinuisset, Romam incunte æstate missi sunt Hegesilochus Hegesiæ filius, Nicagoras Nicandri filius: ad Consulem verò, & classis præfectum Agesipolis, Ariston, Pancrates. Mandatum his omnibus erat, vt amicitiam cum populo Romano renouarent, vtque criminationibus iis responderent, quibus nonnulli ciuitatem onerabant. at Hegesilochus Hegetiæ hoc insuper negotij impositum, vt de exportando frumento faceret mentionem. Quos igitur sermones apud Senatum isti legati habuerint, quæ à Patribus responsa tulerint, & quomodo omne genus humanitatis & comitatis experti redierint; in expositione rerum Italicarum iam diximus. Est verò lector nobis sæpe huius admonendus, sicut etiam studiose facimus: quod non raro orationes habitas à legatis & data illis responsa, cogimur prius exponere, quàm de ipsorum legatione decreta & de missione verba fecerimus. Quoniam enim per annos singulos

A τῶν ἐπιτάγμασι, ἀλλὰ τοῖς αὐτοῖς δόγμασι, καὶ τῶν πολλῶν ἀποδιδυμῶν τὴν τὴν συκλήτην πρὸς τοὺς, οἱ δὲ τὴν Φιλοφρόνα καὶ Θεαίτητον ἐπιλαβόμενοι τὴν ἀφορμὴν ταύτης, ἐξείργοντο τὴν ἀκρότητα. Φάσκοντες δὲν ἐκπέμπειν πρεσβυτάς πρὸς τὴν σύγκλητον, καὶ τὸν Κοῖντον Μάρκιον τὸν ὑπάτην, καὶ πρὸς Γάϊον τὸν ἐπὶ τῷ ναυικῷ. Τότε γὰρ ἤδη γνώμενοι ὡς ἅπαντες, ὥς πῶς τῶν καθεστώτων ἀρχόντων ἐν τῇ Ρώμῃ πρὸς τὴν ἐλπίσιν εἰς τοὺς καὶ τὴν Ἑλλάδα τοποικιστῶν καὶ τῶν ἀποδησίων, καὶ τῶν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος ἀποδησίων, ἀπεστάλῃσι εἰς μὲν τὴν Ρώμην ἀρχόντων θερείας, Ἡγησίλοχος Ἡγησίης, Νικαγόρας Νικάνδρου πρὸς τὴν ὑπάτην, καὶ τὴν ἐπὶ τῷ ναυικῷ στρατηγὸν, Ἀγασίπολιν, Ἀρίστον, Πάσχευτος ἐντολαὶς ἔχοντες ἀναεῦδαι τὰ φιλαδέφφωτα πρὸς Ρωμαίους, καὶ πρὸς τοὺς ἐξ ἐξωτερῶν ἀποδησίων καὶ λεγόμενας ἀπὸ πίων καὶ τὴν πόλεως. οἱ δὲ πρὸς τὴν Ἡγησίλοχον, ἅμα τοῖς πρεσβυτέρους, καὶ πρὸς σιλικῆς ἑξαρχῆς ποιησόμενοι λόγους. Τὰ μὲν ἐν τῷ τῷ ῥηθέντι πρὸς τὴν σύγκλητον, καὶ τὰς δοθείσας αὐτοῖς ἀποκρίσεις ἀπὸ τῆς συκλήτης, καὶ ὅτι πρῶτον τῶν φιλαδέφφων τυχόντες ἐπαυλῶν, ἐν τοῖς Ἰταλικῶν εἰπομένη. Περὶ τὸ τοῦτο ἔμμεν, χρησίμων ἐστὶ πλεονάκις ἀπομιμήσκειν, ὃ δὴ καὶ πειρώμεθα ποιεῖν. ὅτι πολλάκις αἰσθητέμεθα τὰς ἐντεύξεις τῶν πρεσβυτέρων, καὶ τοὺς χρηματισμούς πρεστέροις ἑξαχέλλειν τῆς κατὰστάσεως, καὶ τῆς ἑξαποσταλῆς. Ἐπὶ γὰρ καθ' ἕκαστον ἔπος τὰς καὶ ἀλλήλων πρὸς ἑαυτοὺς φροντες, πειρώμεθα ἐν εἰς καὶ συκλεφθῆναι τὰς καὶ ἑκάστης πρὸς ἑαυτοὺς. δὴλον ὡς ἀναλυσθῶν ἐπὶ τῷ συμβαίνει πρὸς τὴν γραφὴν. οἱ δὲ πρὸς τὴν Ἀγασίπολιν, ἀφικόμενοι πρὸς τὴν Κοῖντον, καὶ λαβόντες αὐτὸν ἐν Μακεδονίᾳ πρὸς Ἡράκλειαν στρατοπεδοῦντα, διέλεγοντο πρὸς ὧν εἶχον τὰς ἐντολαίς. ὃ δὲ ἐξάρχους, ἔχοντες αὐτοὺς ἔφην πρὸς τὴν πᾶν διαβολαίς. ἀλλὰ κακίνοις πρὸς ἀλλήλους μνηστῆρας αἰσθητέμεν τῶν λέγειν τὴν ἐλπίσιν καὶ τὴν Ρωμαίων καὶ πολλὰ καὶ ὅλα τὰ εἰς φιλαδέφφωτας ἡκόντων ἐπιμέμνηται. ἔγραψεν δὲ ταῦτα καὶ πρὸς τὸν δῆμον τῶν Ρωμαίων. Τὸ δ' Ἀγασίπολιν

σιπόλιδες ἐφυλαγμένους καὶ τὸ ἄλλω ἀ-
 πύπτου ἰσχυρῶς, λαβὼν αὐτὸν κατ' ἰδίαν εἰς
 τὰς χεῖρας ὁ Κοῖντος, θαυμάζειν ἔφη, πῶς ὅ
 πειράται ἀγαλῦν οἱ Ρόδιοι τὸν ἐνεστῶτα
 πόλεμον, μάλιστα τῷ πρῶτῳ ἐκείνοις
 κατήκοντος. Γότρεα δὲ τῶν ἐποητόν, Ἀντίο-
 χον ὑποπτεύων, μήποτε κρατίσας τῆς Α-
 λεξανδρείας, βαρὺς ἐφείδρος αὐτοῖς γήνηται ὅ
 πρὸς τὴν Περσίαν πολέμου χρόνον λαμβάνον-
 τες· ἥδη γὰρ τότε σπυρίδαμεν συλκεχῶσαι τὸν
 πρὸ Κοίλης Συρίας πόλεμον· ἢ ἡμεῖς ὅσον
 ἔκω κρητύδαμεν καὶ καὶ τὴν Περσίαν, τὴν Ρω-
 μαίων στρατοπέδων ἐν Μακεδονίᾳ ὡς ἀβε-
 ληκῶν· καὶ καλὰς ἐλπίδας ἔχον ὑπὸ
 τῷ ἀποδοσικῶν, ἐβύλετο τοῖς Ροδίοις προ-
 ζῶντας μισθὰς ἀποδιδῶναι· καὶ τῷ πρῶτῳ
 τῶν, διδῶναι τοῖς Ρωμαίοις ἀφορμὰς δολόγους,
 εἰς τὸ βουλεύεσθαι πρὸς αὐτῶν, ὡς αὐτοῖς
 φαίνεται· ὁ μὲν ἀκριβὲς οὐ ράδην εἰ-
 πῶν· δόκω δὲ πολλοὶ τὸ πλεονέκτημα εἰρημέ-
 νοι, ὅτι ὡς ἐμὴν τύρηναι τὰ μετ' ὀλίγον συμ-
 βαίνα τοῖς Ροδίοις. Οἷον πρὸς τὸν Ἀγσιπό-
 λιν, ὅστις βαδίσαντες πρὸς τὸν Γαῖον,
 καὶ πύκτων τυχόντες τῶν φιλιθροπῶν,
 ὑπερβολικώτερον ἢ πρὸς τὸν Μαρκίον,
 περὶ εἰς τὴν Ρόδον ἀνελθόντας. Γνο-
 μένους δὲ τῆς ἀποδοσικῆς, καὶ τῆς τε
 ἀφ' ἧς λόγον φιλιθροπίας, καὶ τῆς
 ἀφ' ἧς τὸν ἀποκρίσιν διόκας, ἐκατέρων
 τῶν στρατηγῶν ἐφαμίλλου ἡμορμῆς, ὅρδοι
 καὶ μετῴρεσι τῆς ἀφαιρίας ἐγνήθησαν οἱ
 Ρόδιοι· οὐ μὲν πύκτες ὡσαύτως. Οἱ μὲν
 γὰρ ὑμῶντες, πρὸς ἑαυτοῖς ἦσαν ὅτι τῇ φι-
 λιθροπίᾳ τῶν Ρωμαίων· οἱ δὲ κινήται
 καὶ καλῶς συνελογίζοντο πρὸς αὐτοῖς, ση-
 μῶν ἐπὶ τὴν ὑπερβολὴν τῆς φιλιθ-
 ροπίας, τῶν διδόναι τὴν πείσαν τοῖς
 Ρωμαίοις, καὶ μὴ χωρεῖν αὐτοῖς τὰ πρῶ-
 τῳ κατὰ λόγον. Οἱ δὲ καὶ τὸν Ἀγσι-
 πόλιν σπυρίδαμεν πρὸς ἀφαιρῶντας πρὸς π-
 νας τῶν φίλων, ὅτι πρὸς τὸν Μαρκίον κατ'
 ἰδίαν ἐπὶ τὰς εἰληφῆ, μνημονεύειν πρὸς
 τὴν βουλήν ὑπὸ τῷ ἀγαλῦν τὸν πό-
 λεμον· ὅτι δὴ πλεονέκτημα οἱ πρὸς τὸν Δείνω-
 να, σπυρίδαμεν ἐν κακῶς μεγάλοις ἐπὶ
 τοῖς Ρωμαίοις. ἀπείχεσθαι δὲ καὶ πρὸς

A sipolis comitate C o s. quam hoc con-
 gressu omnibus in reb. experiebatur;
 mirificè captus esset; seducit eum Mar-
 cius ad familiare colloquium; & mi-
 rari se ait, cur Rhodij bellantes pro
 Cœle Syria Reges componere inter se
 non conarentur: id enim ipsis vel ma-
 xime convenire. Hoc verò quo ani-
 mo C o s. faceret, utrūne quia
 Antiochi animum suspectum habe-
 bat; ne forte si Alexandriam occupas-
 set, bello aduersus Persea moram tra-
 hente, infestus ac grauis hostis Ro-
 manis immineret. quum præsertim
 bellum pro Cœle Syria iam tum fer-
 me palàm concitatum crederetur: an
 quia videbat paullo post de summa re
 decretum iri cum Perseo, spemque de
 victoria magnam conceperat, quod
 iam Romanæ legiones in Macedo-
 niam peruenissent; stimulare volue-
 rit Rhodios, quò se medios interpo-
 nerent inter Reges, atque eo pacto
 occasionem Romanis darent, statuen-
 di de ipsis pro ut vellent; utrum in-
 quam horum cogitarit, pro certo af-
 firmari non potest: veruntamen quod
 posterius dixi, puto verius: idque Rho-
 diorum casus confirmant, qui paullo
 post illis acciderunt. Agesipolis ad
 Caium classis præfectū mox profectus,
 benigneque ab eo habitus, ac multo
 etiam comius quàm fuisset à Marcio
 C o s. breui Rhodum est reuersus. Vbi
 postquam legationem renuntiasset,
 quum viderentur ambo duces Roma-
 ni in comitate atque humanitate ver-
 bis declaranda, & beneuolentia in re-
 sponso significanda, ex æquo inuicem
 certasse; erigi animis omnes Rhodij, ac
 vana spe inflari: at non omnes eodem
 modo. nam pars sanior ob Romanorū
 benignitatem lætitia gestiebat: qui re-
 rum nouarum cupidierant, & in præ-
 sentem statum male affecti, ij cogitare
 apud se institerunt; ingentem hanc su-
 pra modum comitatem Romanorum
 indicio esse, terreri ipsos imminenti
 periculo, neque ex animi sententia
 res ipsis succedere. Postea verò quàm
 insuper accidisset, ut inter quosdam
 effutiret Agesipolis, priuatim sibi à
 Marcio fuisse mandatum, ut in Senatu
 Rhodiorum de cōponenda pace inter
 Reges mentionem faceret: tum enim-
 uero nihil dubitare Dino, quin pessimo
 loco res Romanorum essent. ergo

etiam legati Alexandriam, ad dirimendum bellum quod inter Antiochum & Ptolemaum erat conflatum, mittuntur.

LXXXI.

Quomodo Antiochus occupata Aegypto in rebus ordinandis se gesserit.

Legationes diuersæ Græcorum in Aegypto reperta ab Antiocho, quæ ad Ptolemaum fuerant missæ.

POSTEA QUAM Aegyptus ab Antiocho fuit occupata, Comano & Cineæ de summa rerum cum Rege ~~Ptolemaio~~ consultantibus, visum est faciendum; ut concilium ex illustrissimis quibuscque ducibus conscriberetur, de cuius sententia omnia deinceps gererentur. Ei concilio ante omnia placuit, ut aduenæ Græci qui forte ibi reperiebantur, legati ad Antiochum proficiscerentur, de pace cum eo acturi. Erant tunc eo loci legationes duæ ab Achæorum gente missæ: una ad renouandam cum Rege amicitiam: quæ mandata fuerat Alcitho Xenophontis filio, Aegienfi, & Pasiadæ: altera de antagonistarum agone. Erat & missa ab Atheniensibus de donatione quadam legatio, cuius princeps Demaratus, item sacræ legationes ab iisdem duæ: una de festo Panathænzorum: cuius caput fuit Callias quinquertio. altera de mysteriis, quâ obibat Cleostratus, qui super eo ad Regem orationem habuit. Mileto aderant Eudemus & Icesius: Clazomenis Apollonides & Apollonius. cum his legatos misit Rex etiam Ptolemaum & Ptolemaum rhetorem. hi igitur aduerso flumine nauigantes, obuiam processerunt.

LXXXII.

Colloquium Antiochi Aegypto occupata, & legatorum à Græciā missorum.

Α Ἐλθεῖς εἰς τὴν Αλεξάνδρειαν, πύς ἀγλύουσας τοὶ εἰς ὧν πόλεμοι, Ἀντίοχῳ καὶ Πτολεμαίῳ.

Γ Α.

Πῶς Ἀντίοχος πρῶτα λαβὼν τὰ καὶ τὴν Αἴγυπτον ἐχρήσατο τοῖς πρῶτοις.

Πρεσβεῖαι διάφοροι πρὸς Ἑλλήνων πρὸς τὸν Πτολεμαίῳ, αἱ ἐν Αἴγυπτῳ κατέλαβον ὁ Ἀντίοχος.

Ο ΤΙ μὲν δὲ πρῶτα λαβὼν Ἀντίοχος τὰ καὶ τὴν Αἴγυπτον, ἔδωκε τοῖς πρὸς τὸν Κομαρόν καὶ Κινέας συνεδρεύουσαι μὲν τῷ βασιλεῖ, καὶνοδούλοις καὶ ἀρχαῖς ἐκ τῆς ἐπιφανέστεων ἡγεμονίαν, δὲ βουλευσόμενον πρὸς τῇ εἰσέλωτι. πρῶτον οὖν ἔδωκε τὰς συνεδρίας τὰς ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος περικειμένης πέμπτην πρεσβεῖαν ὡς τὴν Ἀντίοχον, κοινολογησομένης ὑπὲρ ἀγλύσεως. Ἡ δὲ ὅτι πρὸς τὴν κοινὴν τῶν Ἀχαιῶν πρεσβεῖαν διαταγὴ μία μὲν ὑπὲρ τῆς τῶν Φιλαιδεύων αἰσινώσεως, ἡ ἐπὶ πρεσβεῖαν Ἀλκίθου Ξενοφάντος, Αἰγιανῆς, καὶ Πασιάδας· ἄλλη δὲ πρὸς τῇ αἰσινώσεως ἀγῶνι· ἡ δὲ καὶ πρὸς Ἀθηνῶν πρεσβεῖαν πρὸς δωρεάς, ἥς ἡγεῖτο Δημάρατος. καὶ περὶ διαταγὴ μία μὲν ὑπὲρ τῆς Παναθηναίων, ἥς πρὸς Κόμῃας ὁ παλαιὸς βασιλεὺς· ἡ δὲ ἄλλη πρὸς μυστηρίων, ὑπὲρ ἥς Κλεόστρατος ἐποίησε τὸν χρηματισμὸν καὶ τοὺς λόγους. ἐκ δὲ Μιλήτου πρὸς Εὐδήμον, καὶ Ικτίον· ἐκ δὲ Κλαζομένων Ἀπολλωνίδης, καὶ Ἀπολλώνιος. ἔξαπείσχε δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς Τληπόλεμον καὶ Πτολεμαῖον τὸν ῥήτορα πρεσβεῖαν οὗτοι μὲν οὖν ἐπλεον ἀνὰ τὴν πρῶτην εἰς τὴν ἀπόμνησιν.

Π Β.

Κοινολογία τῇ ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος πρεσβεῖαν πρὸς τὸν Ἀντίοχον τὴν Αἴγυπτον κατέχοντα.

Gggg iiij

καὶ πρὸς τῶν Ἀγαθελῶν ἀπολογιστοὶ, ὅτι
 λεγομένων καὶ τῆς πόλεως. Εὐφάστειος γὰρ
 ἐδόκειν στασιάζειν ἐν τῇ Ρόδῳ· οἱ μὲν πρὸς τῇ
 Ἀγαθήῳ καὶ Φιλόφρονι, καὶ Ροδόφαντι,
 καὶ Θεάτην, ἀφειδόμενοι πάσας τὰς ἐλ-
 πίδας ὑπὲρ Ῥωμαίους· οἱ δὲ πρὸς τῇ Δίνῳ,
 καὶ Πολυάρχῳ, ὑπὲρ Περσῶν καὶ Μακεδόν-
 νας. ὅς ὦν πλεονάκεις ἐν τοῖς ἐκείνων παρ-
 τήμασι ἀντιρήσιως γινόμενης, καὶ διεκχευμένων
 τῶν Ἀγαθελῶν, ἐλαύσαντο ἀφορμαί, οἱ
 βουλόμενοι λογοποιεῖν καὶ τῆς πόλεως. Οὐ-
 μὲν ἦγε σύγκλητος τότε παροικησὶν τεύ-
 ται ὄντιν, καὶ πρὸς ἑαυτοὺς εἰδῆα τὰ ἡρόμε-
 να. πρὸς αὐτοῖς. οἵ τε δὲ δὴ μυσίαδας μεθί-
 μων ἐξάγει ἐκ Σικελίας ἀφῆκε. Ταῦτα
 μὲν οὖν ἡ σύγκλητος ἐχρημάτισε Ἀγῶν τῶν
 Ροδίων προσβῆναι. ἀχλούθως δὲ καὶ τῆς
 ἄλλοις ἅπασιν ἀπήγγισεν τοῖς ἀπὸ τῆς Ελ-
 λαδὸς ὁδωμένοι, τρεῦσι τιμὴν αὐτῶν
 ὑποδείξαι. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἐν
 τοῖς αὐτοῖς.

ΟΔ.

Τῶν πρὸς Γαίῳ Ποπίλιῳ
 πειπορνομένων τὰς τῆς Ἀχαιῶν
 πόλεις, σὺνάγεται αὐτοῖς εἰς Αἰ-
 γιον τῶν Ἀχαιῶν ἡ βασιλεία.

Τοῖς αὐτοῖς ἐν Αἰτωλῷ σὺνά-
 γεται ἐκκλησία εἰς Θέρμιον.

Στάσις τῆς ἐν Αἰτωλῷ συνό-
 δου, καὶ μὴ Ῥωμαϊζόντων, τῶν δὲ
 πρὸς τοῦ αὐτοῦ παροικούντων.

Σκέψις τῶν ἐν Ἀχαιοῖς παρο-
 κτώτων ὑπὲρ τῆς προεδρίας ταύτης
 τῶν Ῥωμαίων.

Ἀρχὸν στρατηγία, καὶ Πολυ-
 χῆς ἱπποαρχία.

Ἀτάλου δέησις ὑπὲρ τοῦ ἀπο-
 κατασταθῆναι ἐν Ἀχαιοῖς τὰς τῆς
 Εὐμενίου τιμὰς.

A nationibus responderent, quæ civitati
 obiciebantur. Erat namque notissi-
 mum, intestina seditione laborare
 Rhodios: quum Agathagetus, Phi-
 lophron, Rhodophon & Theætetus
 spes omnes suas in Romanis defixis-
 sent: Dino contra & Polyaratus, in
 Persæo & Macedonibus. ex quo per-
 sepe fiebat, ut rebus quæ ad delibe-
 randum proponebantur in contrarias
 partes disceptatis, & dissidentibus sen-
 tentiis, occasionem inde sumerent,
 qui detractum ire civitati cupiebant.
 B Verum Patres nihil eorum sibi inno-
 tuisse simulabant; qui tamen omnia
 quæ apud illos fuerant gesta probe
 norant. frumenti verò exportandi è
 Sicilia ad centum mille modium po-
 testatem fecerunt. At Senatus quidem
 Ro. cum Rhodiorum legatis ita egit.
 itemque erga omnes alios Græcorum
 legatos, qui eandem sequebantur se-
 ctam, similiter se gessit. hic tum fuit
 Italiæ status.

LXXIII.

C. Popilio legato Rom.
 urbes Græciæ circumeunte, da-
 tur illi concilium Achaorum
 Ægæ.

Eadem legatio ad multi-
 tudinem admittitur in Ætolia
 Thermi.

D Factiones due in conuentu
 Ætolico, aliis res ad Romanos
 trahentibus, aliis aliter sentien-
 tibus.

Consultatio principum gen-
 tis Achaorum super ista lega-
 tione Rom. & imminente Per-
 sico bello.

Archonis Pratum, & Po-
 lybij Præfectum equitum.

E Attalus petit ab Achaïs ut
 fratris sui Regis Eumenes ho-
 nores deiectos restituere in in-
 tegrum velint.

σατο. Μετὰ δὲ τῷτοι, παρελθὼν Λυκίσκος, ἐπ' ὀνόματος μὲν, σφόνδρος ἐποίησάτο κατηγρέλαι· καθ' ὑπόνοιαι δὲ, πολλῶν. Εἶπε γὰρ, πῶς μὲν τῶν κρυφαίων, καλῶς βεβουλόσθαι Ρωμαίους, ἀπαγαγόντας αὐτοὺς εἰς τὴν Ρώμην· λέγων τοὺς πῶς τὸν Εὐπόλεμον καὶ Νικάνδρον· τοὺς δὲ στυγαγοποιούς, καὶ τοὺς παρσάτας τοὺς ἐκείνων, ἐπὶ μὲν καὶ τὴν Αἰτωλίαν· ὅς δ' αὖτ' ἀπώλυνται τῆς αὐτῆς τύχῃ ἐκείνοις ἐπιτροφῆς, αἱ μὴ παρσάται τὰ τέκνα Ρωμαίοις εἰς ὀμηρίας· μέγιστα δὲ καὶ Ἀρχιδάμου καὶ Παυσαλέοντος ἐπὶ τῆς ἐμφάσεως. Τούτου δὲ παρρησιάζομενος, Παυσαλέων αἰσάσας, τὸν μὲν Λυκίσκον, ἀφ' ὧν βραχέως ἐλευδέρησε, φήσας αὐτὸν αἰσχυμῶντος καὶ αἰελοφύως κολακεύειν τοὺς ὑπερέχοντας· ὅτι δὲ τὸ Θόαντα μετέβη, τῷτοι ὑπολαμβάνειν· εἰ δὲ τὸν ἀξιοπύτως ἐρίεντα τῶν καὶ αὐτῶν διαβολῶν, τὰ δ' αὖτ' ἐμνησκύνειν ὑποφύων αὐτοῖς πρὸς τὴν διαφοράν· καὶ τὰ μὲν ὑπομνήσας τῶν καὶ Ἀντιόχοι κρυφῶν, τὰ δὲ ὀνειδίσας εἰς ἀχαρείου αὐτῶν· ὅτι δ' αὖτ' ἐκδοτὸς Ρωμαίοις, παρεσβύσαντος αὐτῶν καὶ Νικάνδρου, τύχη τῆς ὁμηρίας αἰελοφύως, ταχέως ἔξεκαλέσθαι τοὺς Ἀχαιοὺς, εἰς τὸ μὴ μόνον θορυβεῖν τὸν Θόαντα, ὅτι βουληθῆς τὴν λέγειν, . . . καὶ βάλλειν ὁμοθυμαδόν. Γενομένων δὲ τούτων, βραχέα καταμνησάμενος ὁ Γάιος τὸν Αἰτωλόν, ὅτι τὰ βάλλειν τὸν Θόαντα· εἶπε μὲν δ' ὅτι μὲν τὸ συμπαρεσβύτῃ ἀπῆρει εἰς Ἀχαρναίαν, ἐκσιωπηθεὶς πῶς τῶν ὁμηρῶν. τὰ δὲ καὶ τὴν Αἰτωλίαν, ἐν ὑποφύας ὡς πρὸς ἀλλήλους καὶ ἑαυτοῖς ὁλοκατέστη. Κατὰ δὲ τὴν Ἀχαρναίαν, . . . ὅτι ἐδόξε τοῖς Ἕλλησι πῶς τὸν παρσάτας ἐπιστάτας χρεῖαι ἔχειν τὸν νόμον. παρσάτας οὖν τοὺς καὶ τὴν ἄλλαν πολιτείας ὁμοθυμαδόν, οὗτοι δὲ ἦσαν Ἀρκεσίλαος, Αἰεσίω Μεγαλοπολίτης, Σφάπιος Τριτάτης, Ξένων Πατρῶν, Ἀπολλωνίδης Σικυώνιος, ἐβουλόοντο πῶς τῶν ἐκείνων. ὁ οὖν Λυκίσκος, ἐμνείει ὅτι τὸν δὲ παρσάτας πρὸς τῶν ἑαυτοῖς, κρίνων μὴτε Περσῶν, μὴ Ρωμαίοις στυγαγῶν μηδὲν ὁμοίως, μηδὲ ἀπὸ παρσάτας μηδὲ τῶν. ὁ μὲν γὰρ στυγαγῶν, ἀλυσίτελές ἐνόμιζεν· εἰ δὲ πᾶσι τοῖς Ἕλλησι,

A sensus. Post hunc procedit in medium Lyciscus, nominatim quidem neminem accusans; suspensiones verò in multos iaciens. Dixit enim; Recte quidem Romanos consuluisse in eo quod gentis principes (Eupolemum & Nicandrum intelligens) Romam abduxissent: sed remanere adhuc in Ætolia adiutores illorum, & eorundem consiliorum participes: quos omnes, nisi liberos suos ultro obfides Romanis tradant, simili ratione ad bonam mentem esse reuocandos. maxime autem Archidamum & Pantaleontem sermo eius designabat. Hic verò quum dicendi vices alij concessisset, surgit Pantaleon; & postquam paucis verbis Lycisco fecisset conuictum, quem sine pudore, & illiberaliter potentioribus adulari dixit: ad Thoantem se conuertit; hunc ratus esse cuius calumniis peteretur, quæ fidem eo magis mererentur, quod nulla mutui inter ipsos odij esset suspicio. Hic igitur, partim reuocatis in memoriam Antiochici belli temporibus, partim ingrati animi vitio illi exprobrato, quod quum deditione traditus Romanis fuisset; per suam & Nicandri legationem, insperatam salutem esset adeptus: citò Achæos impulit, ut non solum Thoanti obstreperent quoties verba facere conaretur; verum etiam communi consensu lapidibus eum peterent. Quæ ubi acciderunt, Popillius breui sermone castigata Ætolorum amentia, qui Thoantem lapidabant: mox cum legationis collega in Acarnaniam est profectus, facto de obsidibus silentio: erantque omnia in Ætolia suspensionum mutuarum, & tumultuum plena. Dum in Acarnania morantur legati aduertit animos Græcorum hæc legatio, ut quid ageretur ducerent accuratius sibi obseruandum. Iis igitur assumptis, qui in reliqua administratione publicæ rei consentiebant, (hi erant Arcefilaus, Ariston Megalopolitanus, Stratius Tritæensis, Xeno Patæensis, Apollonides Sicyonius:) de re proposita consultabant. Et Lycortas quidem in sententia manens quam à principio habuerat; censebat Perseo Romanisq; pariter neq; opem ferendam, neq; resistendum. nam auxiliari quidem, omnibus Græcis conducibile

αἰετάρησι διδραχμαῖς· μὴ δόξῃ κέρδους ἕ-
 ρος ἕνεκα συμβουλεύειν, ἀλλὰ ὅ, πλήθος ἰκα-
 νὸν χρημῶν εἰς τὴν ἀρχὴν διδραπομπήναι.
 Πολλῆς δ' οὕσης ἀπορίας, ὁ Πολύβιος αἰα-
 τὰς, ἐπαύσατο μὲν καὶ πλείονας λόγους, μάλιστα
 ὅτι προσέειπε πρὸς τὴν τῶν πολλῶν
 γνώμην· ὑποδείξας ὅτι μεγρὸς ἔξ ἀρχῆς
 ψήθισμα τῶν Ἀχαιῶν ὑπὸ τῆς πρῆς· ἐν ᾧ
 γεγραμμένοι εἰν, ὅτι οὐδὲ τὰς ἀπορεπὲς ἀρ-
 χεῖναι ἡμᾶς, καὶ τὰς παλαιόμοις, οὐ μὲν Δι'
 ἀπάσας· τοὺς δὲ πρὸς Σωσιγνήν καὶ Διοπί-
 θην Ροδίους, δικαστὰς ὑποαρχήσας καὶ ἐκείνων
 τὸν καιρὸν, καὶ ἀφαιρουμένων ἐκ πινυ ἰδίων
 πρὸς τὸν Εὐμένην, λαβομένων ἐφ' ἧς ἀ-
 φορμῆς ταύτης, πάσας αἰατεροφέναι τὰς
 πρὸς τὴν βασιλείαν· καὶ τὸτο πεποιθήναι
 πρὸς τὸν τῶν Ἀχαιῶν δόγμα, καὶ πρὸς τὴν
 δοθεῖσαν αὐτοῖς ἐξουσίαν· καὶ ὁ μέγιστον, πα-
 ρὰ ὅτι δικαιοί, καὶ ὁ καλῶς ἔχον. οὐ γὰρ ὡς
 ἡδικημένων τοὺς Ἀχαιοὺς βουλεύεσθαι τὰς
 ἡμᾶς αἰρεῖν τὰς Εὐμενέους· ἀλλὰ μείζους
 αὐτῶν ζητουῦν τῆς διερρησῶν, πούτω πρὸς
 σέφαινας ψήφισσας ὅτι πλεονάζον πρε-
 λήν. Διότι ἐφ' ἧς δύν, κατὰ τὸν οἱ δικαστὰς τὴν
 ἰδίαν ἔχουσαν ἐπίπρως ποιήσαντες τὴν τῆς
 Ἀχαιῶν διχρήματος, ἀνέβησαν πάσας τὰς ἡ-
 μᾶς· οὕτω τοὺς Ἀχαιοὺς κυριώτατον ἡγοα-
 μένους ὅτι σφίσι κατὰ καὶ πρὸς, ἀφαιρώ-
 ντας τὴν τῶν δικαστῶν ἀμείψαν· καὶ καθό-
 λου τὴν πρὸς τὸν Εὐμένην γενημένην ἀλο-
 γίαν. ἄλλως περ καὶ μέλλοντας, μὴ μόνον
 ἐπ' αὐτοὺς τὸν βασιλέα τὴν χάριν ἀποδίδ-
 ναι ταύτῃ, ἐπὶ δὲ μέλλον εἰς τὸν ἀδελ-
 φὸν Ἀττάλῳ. Τῷ δὲ πλήθει ἀδελφεῖς
 τοὺς λεγόμενους, ἐγράφη δόγμα πρὸς τὴν
 τοῖς ἀρχοῖσι πάσας ἀποκαταστήσαι τὰς
 Εὐμενέους τῆ βασιλείας πρὸς· πλὴν εἴ τι
 πρὸς ἀπορεπὲς πρὸς ἀρχοῖσι πρὸς καὶ τῶν Ἀ-
 χαιῶν, ἢ παλαιόμοι. τῶν μὲν δὲ τὸν ἔχον,
 καὶ τῶν τῶν καιρὸν Ἀττάλος διορθώσας
 τὴν γενημένην ἀλογίαν πρὸς τὰς ὑποαρ-
 χούσας Εὐμένει τὸ ἀδελφῶν ἡμᾶς καὶ τὴν
 Γελοπίνησιν.

A locutus pauca discedit : veritus ne
 quia magnis impensis magistratus ipsi
 constabat, spe lucelli cuiusdam du-
 ctus, id consilium dare videretur. In
 summa omnium perturbatione &
 consilij inopia, surgit Polybius ; qui
 longam orationem habuit, multitu-
 dini præcipuè gratam, quæ de facto ab
 Achæis decreto super tollendis ho-
 noribus differens ; esse in eo scriptum
 ostendebat, honores illos tollendos,
 qui essent indecori & contra leges :
 nequaquam verò omnes tollendos.
 B Sed Sosigenem & Diopithem Rho-
 dios, qui per id tempus iudicia exer-
 cebant, offensos priuatis ex causis
 Eumeni, hanc arripuisse occasio-
 nem, & omnes Regis honores euer-
 tisse. Id verò fecisse illos contra A-
 chæorum decretum, mandataque
 sibi potestatis fines excessisse ; & quod
 præcipuum, ius omne atque hone-
 statem migrasse. neque enim accepta
 aliqua iniuria irritatos statuisset A-
 chæos Eumeni honores detrahære ;
 sed quod maiores ipse quam pro be-
 neficiis suis in Achæorum gentem
 postulasset, ea re offensos decreuisse,
 C vt quod modum excedebat detrahe-
 retur. Oportere igitur, aiebat Poly-
 bius, vt quemadmodum iudices illi
 potiore odij sui ratione habita, quàm
 decori & officij Achæorum, omnes
 simul honores euerterant : ita Achæi
 officium suum atque honestatem
 omnibus rebus anteponentes, cul-
 pam illorum iudicum, & quidquid
 omnino priore contemptu in Eu-
 menem peccatum esset, id emenda-
 rent : quum præsertim, non Regem
 dumtaxat eo facto essent demerituri ;
 D verum etiam fratrem quoque illius
 Attalum. Hæc sententia multitudi-
 ni quum placuisset, factum est de-
 cretum, quo iubebantur magistratus,
 omnia quæ ad Eumenis honorem spe-
 ctabant instaurare : nisi quid forte in iis
 esset, quod aut Achæorum commu-
 ne parum deceret, aut legibus re-
 pugnaret. Ita igitur Attalus, quæ te-
 mere in Peloponneso peccata fuerant
 circa Eumenis fratris honores, tunc
 E temporis emendauit.

A

LXXV.

Romanis in Acarnania res ordinantibus, quidam ciues inducendi in vrbes praesidij sunt auctores; alij contrarium suadent.

A CARNANVM concilio Thyrij congregato, Æschion Glaucus & Chremes, qui Romanis fauebant, Popilium hortabantur, vt praesidia in Acarnaniam induceret: non deesse enim inter ciues, qui ad Perseum & Macedonas res traherent. Cōtrarium huic consilium Diogenes dabat: neque enim vllam in urbem praesidium esse inducendum; quod iis fieret, qui hostes Romanis & bello victi essent: Acarnanas fecisse nihil, cur vlla ratione mererentur praesidia recipere, at Chremem & Glaucum studio firmandæ suæ priuatim potentiae, eos qui à se dissideant in Repub, per calumniam criminari; & praesidium velle attrahere, cuius ope, suam habendi cupidinem sint expleturi. Postquam hæc dicta essent, cernens Popilius iniquo animo ferri praesidia à populis, qui Senatus propositum sequi volebant; Diogenis sententiae atque consilio assensus, post laudatos Acarnanas, Larissam ad Proconsulem est profectus.

LXXVI.

Legatione missa tentat Persens Gentij Regis animum.

PERSEVS legatos ad Gentium regem Pleuratum Illyrium exulantem apud se, & Adzum Macedonem Beræzum, misit: quibus mandauit vt exponerent quæ bello egisset aduersus Romanos Dardanólque: adiicerent praesentis expeditionis in Epiro & Illyrico opera: hortarentur Gentium ad amicitiam ac societatem secum & cum Macedonib, iungendam.

OE.

Ρωμαίοις εἰς Ἀκαρνανίαν ἀφικομένους συμβουλεύουσιν, ᾧ μὴ φρεσὶς εἰσάγῃ εἰς τὰς πόλεις· ᾧ δὲ μὴ εἰσάγῃ.

Ο ΤΙ ἔχῃ τὴν Ἀκαρνανίαν σωμαχθεῖσας τῆς ἐκκλησίας εἰς Θύειον, Αἰχρίων μὲν καὶ Γλαῦκος καὶ Χρέμης, φίλοι ὄντες Ρωμαίων, πρεσβέλαιον τοὺς πρὸς τὸ Γάιον, ἐμφυροῦν ποιῆσαι τὴν Ἀκαρνανίαν· ἡ δὲ πρὸς αὐτοὺς, τοὺς ἀποφείροντας τὰ πράγματα πρὸς Γερσία καὶ Μακεδόνας. Διογένης δὲ τὴν ἐναντίαν ἐποιήσας τοῖς συμβουλίαις· οὐ γὰρ ἔφη δεῖν φρεσὶν εἰσάγῃ εἰς ὑδμίνας πόλιν. Ταῦτα γὰρ ὑποαχῇ τοῖς πολεμίοις ἡγομένοις, καὶ καταπολεμηῶσι ὑπὸ Ρωμαίων· ὁ δὲ πεπονημένος Ἀκαρνανίας, οὐκ ἀξίους εἶναι φρεσὶν εἰσδύχασθαι κατ' ὁδοῖν· ἔσπον· τοὺς δὲ πρὸς Χρέμην καὶ Γλαῦκον, ἰδίαις ἐθέλοντας κατασκάδαζε διωκείας, δολοῦν τοὺς αἰτηματούμενους, καὶ ἡλθὲν ὁπλισάμενος φρεσὶν τὴν σωμαχθεῖσας τὰς αὐτῶν πλεονεξίας. Ρηθύνων δὲ τοῦτον, οἱ πρὸς τὸ Γάιον, θεωρῶντες τοὺς ὄχλους διωκτούμενους τῆς φρεσὶς, καὶ βυλομένους σιχαίνεσθαι τὴν συκλήτην πρὸς τοὺς συσκαδόμενους τῇ τὸ Διογένη γνῶμη, καὶ σωμαχθεῖσας, ἀπῆραν ὅτι Λαρίσσης πρὸς τὸν αἰγύπαιον.

D

Oς'.

Πρεσβεῖα ὑπὸ Περσέως ἀποσταλεῖσα ὡς Γέντιον βασιλέα,

Ο ΤΙ Περσεὺς πρὸς Γέντιον τὸν βασιλέα ἀπέστειλε πρεσβείας, Πλεύρατον τε καὶ Ἰλλυριὸν ὄντα Φυγάδα παρ' αὐτῷ, καὶ τὸν Βεργαῖον Ἀδαῖον, δούς ἐν ὁδοῖς ἀφισταφῆναι τὰ πεπραγμένα καὶ τὸν πόλεμον πρὸς τοὺς Ρωμαίους αὐτῷ, καὶ πρὸς Δαρδανίους· ἐπὶ δὲ καὶ πρὸς Ἡπειρώτας, καὶ πρὸς Ἰλλυριοὺς καὶ τὸν πρὸν καὶ τὸν κατὰ αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰόνιον καὶ Μακεδόνων φιλίας καὶ συμμαχίαν.

Οἱ καὶ ποιησάμενοι τὴν πορείαν ὑπὸ τῷ Σκόρδον ὄρεσι, διὰ τῆς Ερήμου καλουμένης Ιλλυρίδος, ἣν οὐ πολλοῖς χρόνοις αἰώτερον αἰετᾶν ἐποίησαν Μακεδόνες, ἔχοντες δυσέρους ποταμὸν τοῖς Δαρδανύσι καὶ εἰς τὴν Ιλλυρίδα ἐκβολαίς· πάλιν οἷα περὶ τὴν Αἰθαίαν, ἔχοντες τὸν ὅτιον, μετὰ πολλῆς κενταύρας ἤλθον εἰς Σκόρδον, καὶ περὶ αὐτοὺς τὸν Γένιον ἐν Λίαντι ἀφαιρέσαντες, διεπύκνυντο πρὸς αὐτοὺς. τὸ δὲ παχύνει αὐτοὺς μεταπεμψάμενοι, συμμιζαντες διελέγοντο, περὶ ὧν εἶχον καὶ ἐντολαίς. Οὗτος δὲ Γένιος οὐκ ἐδόκει μὲν ἀλλότριος εἶναι τῆς πρὸς τὴν Περσίδα Φιλίας· ἐσκήπτειτο δὲ τὸ μὴ τὸν ἀνταρξήμα συγκαταστήσασθαι τοῖς ἀξιουμένοις, τὴν ἀγορηνοίαν, καὶ μὴ διώσασθαι τοὺς χερσὶν αἰανδίζαντες τὴν πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον. Οἱ μὲν περὶ τὴν Αἰθαίαν ταῦτα λαβόντες καὶ ἀποχρίσας ἐπαμύνοντο. ὁ δὲ Περσὶς ἀνταρξήματος εἰς Στύβερραν τὴν τε λείαν ἐλαφροπέληος, καὶ τὴν διώσασθαι αἰεταίς, πρὸς διχόμοις τὸν περὶ τὴν Γλαυκίαν. ἀνταρξήματος δὲ αὐτῶν, ἀκύντας τὰ περὶ τὴν Γενίου, πάλιν ἔξαιτης ἐπιμπερὶ τὴν Αἰθαίαν, καὶ ἐν τῇ Γλαυκίᾳ, εἰς τὴν ὁμαλοφυλάκων, καὶ τῇ Ιλλυρίᾳ, ἔχοντες τὴν ἀνταρξήμα εἰδέναι τὴν Ιλλυρίδα, δούσαν εἰς τοὺς καὶ αἰεταίς. ὡς περὶ ἡμεῖς τὸν Γένιον ἀφαιρέσαντες, τίνος πρὸς αὐτοὺς, καὶ τίνος ἀνταρξήματος διώσασθαι συγκαταστήσασθαι εἰς τὰ παρὰ καλούμενα. ταῦτα δὲ ἀφορμησάντων, ἀνταρξήμας αὐτοὺς μετὰ τὴν διωκίαν, ἐποιεῖτο τὴν πορείαν ἐπὶ Αἰθίαν.

OZ.

Οἱ Περσὶς πέμψας πάλιν πρὸς Γένιον πρέσβεις, δέον δὲ γένει πέμπειν, μεγίστων πραγμάτων ἀφορμὰς ὑπὸ δαίμονο βλαβείας ἐαυτῷ ἀφείλετο.

ΟΤΙ καὶ τὸν κατὰ τὸν ἥμερον οἱ πρὸς τὸν Γένιον ἀποσπέντες πρέσβεις· οὗτοι ἀνομομαχῶς πλῆθος οὐδὲν τὴν πρὸς τὸν, ἔχοντες ἀνταρξήμα πλῆθος οὐδὲν ὡς καὶ πρὸς τὸν, ἔχοντες τὸν Γένιον μὲν ὅτι τὸ αὐτὸς ἀνταρξήμας ὄντα

A Hi transgressi iugum Scordi montis, per Illyrici quas vocant solitudines, (eam terram non multis antè annis de industria Macedones populando à cultoribus vacuum fecerant, quò transitus difficiles Dardanidis in Illyricum redderent:) per ea inquam loca cum ingenti vexatione Adzus & Pleuratus peruenerunt. qui cognito Lissi Gentium morari, ad illum miserunt. ac mox ab illo acciti, ut eò ventum, mandata exponunt. Gentius videbatur quidem non esse alienus ab amicitia cum Perseo contrahenda: verùm ne statim legatorum postulatis adnueret, hoc prætextu est usus; quod à rebus bello necessariis esset imparatus; quòdque sine pecunia bellum aduersus Romanos suscipere non posset. Hoc accepto responso Adzus ad Perseum redit. Stuberam Rex tunc venerat, & prædam ac spolia ibi vendebat, suosque milites reficiebat, Pleurati reditum expectans, qui ut est reuersus, postquam intellexit Perseus, quæ responderat Gentius, extemplo Adzum remittit, addito Glaucia ex numero custodum corporis, & quodam Illyrio, quod linguæ Illyricæ is esset peritus, cum iisdem mandatis. quasi parum perspicuè declarasset Gentius, quæ sibi re esset opus; & quo pacto flecti posset, ut postulatis eorum adnueret. iis iter aggressis ipse cum exercitu Ancyram petit.

D

LXXVII.

Quomodo Perseus, loco pecunia missis iterum legatis ad Gentium, fatali quadam vacordia rerum magnarum gerendarum facultatem ipse sibi præripuit.

E

Sed id tempus qui ad Gentium missi fuerant redierunt; quum neque fecisset quicquam amplius quam antea; neque amplius quicquam renuntiarent, quàm antea, manente Gentio in eadem voluntate. Gentius enim uero

uero paratus erat consilia sua omnia cum Perseo cōsociare. sed pecunia sibi opus esse dicebat. quam rem Perseus contemptim audiēs, Hippiam iterum mittit, ad fœdus firmādum; nulla eius mentione facta in quo vno totius negotij cardo vertebatur; quū tamē vnica illa esset ratio qua posset beneuolū Gētium sibi reddere. Vt equidem dubitem, peccata huiusmodi hominum, imprudentiam ne appellem, an fatalem amētiā & diuinitus immis-

puto autem istud potius quod illud est conueniens.

sam: qui quidem magna cupiunt mori, & cuius periculo suam obiciunt vitam; id tamen omittunt, quod in consiliis suscipiendis præcipuum est, idque scientes & prudentes, quum in potestate ipsorum sit illud præitare. Nam illa tempestate si pecunias largiri Perseus voluisset, & publice ciuitatibus, & priuatum Regibus, atq; iis qui publica negotia tractabant; nō dicam ea qua poterat magnificentia impēsas subministrando, sed modica tātum liberalitate vtendo; euenisset, vt omnes Græciz populi, omnesque vel certe quā plurimi Reges voluntates suas nudarent. de quo non arbitror quemquam prudentum fore mecum disputaturum. Nunc recte fecit Perseus, qui hāc non ingressus sit viam; per quam, aut plenā victoria, partā dominationem superbam erat obtenturus: aut si vinceretur, in eiusdem pernicipi societatem multos secum attracturus, sed contrariam potius viam institit: vnde factum, vt pauci omnino Græci, per occasionem eius belli quod ipse gessit, in fraudem inciderint.

LXXVIII.

Decretum Achaorum, de submitteendis Marcio pro viribus auxiliis.

Polybij ad Cos. cum Perseo bellum gerentem legatio.

Legatio ad Attalum missa.

Ptolemæi Regis Anacleteria, & eo nomine missa ab Achæis legatio gratulandi causa.

A ἄρ' ἔτοιμον τῷ Περσῶν χρησὴν τῆς αὐτῶν πραγμάτων· χρημάτων δὲ φάσκειν τα χρεῖαν ἔχειν. ὡς ὁ Περσὺς πᾶσι χύσας, καὶ ἐπεμπε τοὺς πρὸς τὸν Ἰππία, βεβαιωσάμενος ὑπὸ τῆς ὁμολογῆς· ὁ σπένχει πᾶσι τοῖς, δι' οὗ ἔξω μόνου διουνοῦται ποιῆσαι τὸν Γένιον. ὥστε δευπορῆν, πότιρα δὲ λέγειν ἐπὶ τῆς ὑστάτης, ἀλογίας, ἢ δαμνοβολίας. δευκὼ μὲν, ὅτι, δαμνοβολίας. οἱ πρὸς ἐφίεταί μὲν ἡ μεγάλη ἐλπίς, καὶ πᾶσι βάλονται μὲν τῇ ψυχῇ·

B πείσας δὲ ὁ σπένχει ἐν ταῖς ἐκβολαῖς, βλέποντες αὐτῶν, καὶ διωάμενοι πρὸς τῆν. Οὐ γὰρ εἰ Περσὺς κατ' ἐκείνους τὸν κατ' ἐξ, ἡ βουλὴ πρὸς τῆς χρημάτων, καὶ κατ' ἐξ τῆς πολιτείας, καὶ κατ' ἰδίαν τῆς βασιλείας καὶ τοῖς πολιτευομένοις, οὐ λέγειν μεγαλομερῶς, κατὰ τῆς ἐξ αὐτῶν, χρημάτων ἐνταῖς, ἀλλὰ μετρίως μόνον πρὸς τῆς αὐτοῦ σπένχει καὶ τοῖς Ἑλλήνων καὶ τοὺς βασιλεῖς, εἰ δὲ μὴ γὰρ, τοὺς πλείους ἐξ ἐλπίων· δευκὼ μὲν τῆς τοῦ ἐχόντων πρὸς με δευμφοσπῆσαι πρὸς τῶν. Νῦν δὲ καλῶς ποιεῖν, εἰς ἡλθε τῶν τῶν ὁδῶν, δι' ἧς ἡ χρηστὴς τῆς ὅλων, ἐξοισίας ὑπὸ τῆς φανῶν ἐξαι, ἢ σφαιρῶν, πάλαι αὐτοῖς ἐπὶ ταῖς * πύρας αὐτῶν λαβεῖν· ἀλλὰ τῶν ἐστῆναι, δι' ἧς ὁλόγῃ τελέως ἡλθῆναι τῆς Ἑλλήνων ὑπὸ τῆς πρὸς τῆς πρὸς τῆς πρὸς.

D

OH.

Ἀχαιῶν δόγμα πρὸς τῆς πανδημεί βονδῶν Ρωμαίοις καὶ Περσῶν.

Πολυβίου πρὸς τῆς Ρωμαίων ὑπατὸν πρεσβεία.

Πρεσβεία πρὸς Ἀτταλόν.

E Πτολεμαῖος τῆς βασιλείας Ἀνακλητήρια, καὶ πρὸς αὐτῶν συγκαταστήκη Ἀχαιῶν πρεσβεία.

Gggg

Εντευξίς Πολυβίου πρὸς Φ Ὑπατον.

Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν πατρίδα ἐπανελθόντος Ἰππινόμα πρὸς τὸ ὠφελυθῆναι τὸ ἔθνος δαπάνης μεγίστης.

ΟΤΙ τῷ Περίω* Βασιλεὺς ἤξει μὲν δυνάμει εἰς Θεσσαλίαν, καὶ λήψασθαι τὰ ὅλα κρίσις ἐκ τῆς καὶ λέγει· ἔδοξε τοῖς πρὸς τὸ Ἀρχοντα, δι' αὐτῶν τὰν προσημαίνων ἀπολογεῖσθαι πάλιν πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς καὶ Ἀφασολάας. Εἰσπείλονται οὖν εἰς τοὺς Ἀχαιοὺς δόγμα, ὅτι δι' ἡμῶν πομπῶν τοῖς τὸ ἔξοδον εἰς Θεσσαλίαν, κτηνωτῆσαι τὰν προσημαίνων ὁλοκληρῶς τοῖς Ῥωμαίοις. καὶ τοῦτου κέρωδῆτος, ἔδοξε τοῖς Ἀχαιοῖς τὸ Ἀρχοντα γίνεσθαι εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν στρατευμάτων, καὶ πρὸς τοὺς εἰς τὴν ἔξοδον ὡφελυθῆναι πρὸς τὸ ὕπατοι πρεσβυτάτους πέμπειν εἰς Θεσσαλίαν, τοὺς τὰ διδρυμένα τοῖς Ἀχαιοῖς ἀφασαφῆσαι, καὶ πυνθομένους, πότι, καὶ ποῦ δεῖ συμμιγνύειν αὐτῶν τὸ στρατόπεδον. καὶ κατέστησαν πρεσβυτάτους ὡφελυθῆναι Πολυβίον καὶ ἄλλοις· καὶ συνετίλαιντο τῶν Πολυβίου φιλοφρονέων, ἵνα ὁ στρατηγὸς διδοῖν τῇ παροισία τῶν στρατοπέδων, τοὺς μὲν πρεσβυτάτους δὲ αὐτῶν πέμπειν ἀφασαφῆσαι, ἵνα μὴ καθυστερῶσι τῶν κερῶν· αὐτῶν δὲ φροντίζειν, ἵνα τὸ στρατεῦμα πᾶσι ἐν ταῖς πόλεσι ἀγροῦς ἔχῃ, δι' αὐτῶν αἱ ἐμπορεύονται, καὶ μηδὲν ἐλλείπειν τῇ ἐπιτελείῃ τοῖς στρατοῦ. ταῦτάς μὲν οὖν ἔχοντες εἰς προσημαίνοντες ἐν τῇ πόλει ἐξέρχονται. Κατέστησαν δὲ καὶ πρεσβυτάτους πρὸς Ἀττάλῳ τοῖς πρὸς Τηλόκριτοι, ἀποκαρμίζοντας τὸ δόγμα τὸ πρὸς τὸ ἀποκαρμίζοντες τῶν Εὐμενέων πρὸς. Κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν, καὶ πρὸς τῷ βασιλεὺς Πτολεμαίου προσημαίνοντες τοῖς Ἀχαιοῖς, ὅτι γέγονεν αὐτῶν τὰ νομιζόμενα γίνεσθαι τοῖς βασιλεῦσι, ὅταν εἰς ἡλικίαν ἔλθωσι, Ἀνακλητήρια προσημαίνοντες σφίσι καθίσκειν ἐπισημηναῖς· ὁ γέγονος, ἐψηφίσαντο πέμπειν πρεσβυτάτους ἀναμεινωμένους τὰ πρὸς ὑπάρχοντα τῶν ἑστέων φιλοφρονέων πρὸς τὴν βασιλείαν.

Polybij cum Consule colloquium.

Eiusdem in patriam reuersi praeclarum facinus, quo sumptu ingenti gens Achaorum est liberata.

Quo tempore dicebatur Perseus Thessaliam cum exercitu venturus, & probabili ratione adducti homines credebant, vniuerso bello finem impositum iri; visum Archoni rebus ipsis suspiciones & calumnias in Achaeos collatas, iterum refutare. Idcirco auctor Achaeis fuit, ut decretum facerent de expeditione cum vniuersae gentis copiis suscipienda versus Thessaliam, ut omnis fortunae periculum vnâ cum Romanis adirent. Hoc facto decreto, placuit Achaeis, ut conscribendi curam Archō susceperet, & eorum omnium paradorum, quae expeditioni essent necessaria, ad Consulem legati ut mitterentur in Thessaliam, qui de hoc Achaorum decreto certiore illum facerent: & ab eo discerent quando & quo in loco ipsorum copias velit Romano exercitui se coniungere. Ac statim decreuere legatum Polybium & alios, summoque studio Polybio mandarunt, ut si placeat Consuli mitti exercitum, reliquos legatos extemplo mitteret, id renuntiaturus, ne serius quàm oporteret ad illum copiae Achaicae venirent. Interea verò prospiceret ipse, ut quascunque vrbes in transitu aditus esset exercitus, in iis commeatus deesset. his mandatis acceptis Polybius ceterisque abire. Decreuerunt insuper Achaei legatum Telocritum ad Attalum; qui decretum ei afferret, quo restituti erant Eumeni omnes honores. Per idem tempus quum fama esset allata Achaeis, celebrata fuisse in honorem Ptolemaei Regis Anacleteria, sicut est moris Aegypti Regibus, vbi ad legitimam regnandi aetatem peruenerunt, officij sui esse existimantes, ut suae ob id quod gestum erat laetitiae significationem darent, legatos decreuerunt mittere; ad renouandam amicitiam quae genti Achaorum erat cum Aegypti Regibus.

Statim igitur Alcithus & Pasidas sunt delecti. At Polybius nactus Romanos ex Thessalia progressos, & inter Azorium ac Dolichen stativa habentes, convenire quidem illos propter circumstantia pericula in præsentia omisit; certaminum verò omnium quæ in Macedonia ingressu habita sunt, fuit particeps. deinde ubi iam Heracleam usque exercitus peruenisset, opportunum visum est tempus Imperatoris conveniendi: ut pote quum videretur Cos. partem iam maximam susceptæ expeditionis confecisse. Tum igitur, ut primum eius faciendi opportunitatem est nactus, decretum Achæorum Q. Marcio tradit; & studium Achæorum illi exponit, qui cum universis suis viribus certaminum ac periculorum omnium fieri particeps decreverint. Ad hæc ostendit, quomodo ad omnia de quibus vel scripsissent vel aliquod mandatum dedissent Romani, toto belli huius tempore, obsequentes fuissent. Marcius eorum voluntate verbis magnificis laudata, laboris & impensæ gratiam Achæis fecit; quod nihil iam opus esset amplius ad hoc bellum sociorum auxiliis. Igitur redeuntibus cæteris legatis in Achaïam, Polybius in castris remanens, rebus quæ gerebantur interfuit: donec relatum est Marcio, Appium Centonem postulasse ab Achæis, ut quinque millia militum in Epirum sibi mitterent, tum vero Marcius Polybium redire iussit, multumque monuit curaret, ne ij milites Appio darentur, neve gens Achæorum impensas adeo graues frustra faceret: nullam enim causam habere Appium, cur auxiliarem illam manū posceret. Studio erga Achæos hoc ille fecerit, an ut Appio facultatē res gerendi eriperet, difficile dictu. Cæterū Polybius in Peloponnesum reuersus, postquam acceptæ iam ex Epiro literæ esset, coactō non multo post Sicyonē Achæorum cōcilio, in quæstionem ac dubitationem penitus magnā incidit. Nam ubi de Centonis postulatis haberi consultatio cepit, quæ priuatim à Marcio acceperat mandata negligere nefas ducebat: at recusare palam militum auxilium, quibus nihil opus habebant Achæi; hoc vero ad prime periculosum erat. In tam difficili & ancipiti

A καὶ αὐτὴν κατέστησαν Αλκίθου καὶ Πασιδάμ. Οἱ δὲ πάλιν τὸν Πολύβιον καταλαβόντες τοὺς Ῥωμαίους, ἐκ μὲν τῆς Θεπιδίας κακίαντες, τὴν δὲ Περραιβίαν στρατοπεδύοντες Ἀζορίου μετὰ καὶ Δολίχης· τὴν αὖ ἐπιτεῦξεν ὑποφύγειν, ὅθεν οὖν ἀπεσπώμενοι χερσὺς τῶν δὲ καὶ τὴν εἰσόδον τὴν εἰς Μακεδονίαν κινδυνῶν μετῴχοι. ἐπεὶ δὲ τὸ στρατεύμαχος καταράσας ὅτι τοὺς κατὰ Ηράκλειαν τόποις ἔδοξε χερσὺς εἶναι πρὸς ἐπιτεῦξιν, ἅτε τὸ στρατὸν ἀδυνατῶν πυνόσθαι ὁ μάλιστα τὸν αὐτῶν κινδύνον τότε λαβόντες χερσὶν, ὁ ψήφισμα τῶν Μαρκίῳ παραστήσαντες, καὶ διεσάδοντες τὴν τῶν Ἀχαιῶν παραίρεσιν· ὅτι βυλῆταιεν αὐτῶν πόρρημι τοὺς αὐτοὺς μετὰ χερσὶν ἀγόνων καὶ κινδυνῶν καὶ πρὸς τοῖς ὑπεδύξαντες, ὅτι πᾶν τὸ στρατὸν ἢ ἀναστρέφειν τοῖς Ἀχαιοῖς ὑπὸ Ῥωμαίων, κατὰ τὸν ἐνεστώτα πόλεμον, αἰατηρήτην γένοιτο· τῷ δὲ Μαρκίου τὴν αὖ παραίρεσιν ἀποδιχομένην τῶν Ἀχαιῶν μεγαλῶσι, τῆς δὲ κακῆς παθῆαις αὐτοῦ καὶ τὴν δαπάνης ἀναλύοντος, ἀπὸ τῆς μεγάλης χρείας ἔχον τοὺς χερσὺς τὴν συμμάχων βοήθειαν· οἱ μὲν ἄλλοι παρέσθεις, ἐπὶ μὲν ἄλλοι εἰς τὴν Ἀχαιῶν· ὁ δὲ Πολύβιος αὐτῶν μείνας μετῴχοι τῶν ἐνεστώτων πραγμάτων· ὥς ὁ Μάρκιος ἀκρούσας Ἀππίου τὸν Κένταρον πεντακισχίλιους στρατιώτας αἰτεῖσθαι αὐτῶν τῶν Ἀχαιῶν εἰς Ἠπίρον, ὅθεν ἀπέστειλε τὸν παραειρημένον, παρακαλέσας φροντίζεσθαι, ἵνα μὴ δοθῶσιν οἱ στρατιῶται, μηδὲ τολικοῦτο δαπάνημα μάταιον ῥήνται τοῖς Ἀχαιοῖς· πρὸς οὐδὲν γὰρ λόγον αἰτεῖν τοὺς στρατιώτας τῷ Ἀππίῳ. ποτερὰ δὲ τῶν ἐποικηδόνων τῶν Ἀχαιῶν, ἢ τῶν Ἀππίου ἀποστρέφειν βουλόμενος, χαλεπὸν εἰπεῖν· πλείων ὅγε Πολύβιος ἀναχωρήσας εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἥδη τῶν πραγμάτων ἐκ τῆς Ἠπίρου στρατοπεδωκῶν, καὶ μετὰ πολλὴν συναρξάντων εἰς Σικυώνα τῶν Ἀχαιῶν, εἰς ἀνάλωμα παμμέγεθες ἐνέπει. Τοῦ γὰρ ὁμοθυμῶν στρατοπέδου ὑπὸ τῶν Κένταρον ἡγετῶν στρατιωτῶν, ἀλλὰ ὁ Μάρκιος αὐτῶν καταφροντίζον ἰδίᾳ ἐνέπειλας, ταῦτα φροντίζον ὁδομῶς ἐκρίνεν ὅτι μηδεμίαν ὑπαρχούσης χρείας φανερῶς ἀπιδέχον τῇ βοήθειᾳ, τελείως μὲν ἐπισφάγας. Δυνατῆς δὲ καὶ ποικίλης

οὐσὶς τῆς ὑποδείσεως, ἐχρήσθη βοηθήματι
 πρὸς δὲ παρὲν τῷ τ' συκλήτου δόγματι. ὃ
 κελύοντι μηδὲν προσέχῃ τῆς ὑπὸ τῶν
 στρατηγῶν γραφομένων, εἰ μὴ τὸ τοιοῦτον,
 καὶ δὲ δόγμα τ' συκλήτου. τὸ δ' οὐκ ἦν
 προσκείμενον τῆς γραμμάτων. δὲ καὶ κατε-
 κέρτισται τὸ τὴν αἰαφορὰν ἔχει τὸ ὑπατὸν
 ἡμέα, καὶ δὲ ἐκείνου πρὸς ἀλυσίαν τ' δε-
 πόμης δ' ἔθνος, οὐσὶς ὑπὸ ἐκείνου εἴχοντι πᾶ-
 λαντα. τοῖς γὰρ μὲν βουλευμένοις διαβάλλων
 αὐτοὶ πρὸς τὸν Ἀππίον, μεγάλας ἀφορμας
 ἔδωκεν, ὅτι ἀφ' ἑκείνου τὴν ἐπιβολὴν αὐ-
 τῷ, τὴν ὑπὸ τῆς βοηθείας.

ΟΘ.

Τῶν ἐν Κρήτῃ Κυδωνιατῶν πρὸς
 Εὐμένην πρεσβεΐα.

ΟΤΙ καὶ τὴν Κρήτιον, διότις Κυ-
 δωνιάται τοὺς Γορτυνίους, ἀφ' ὧν καὶ
 πρὸς τὸν ἐπὶ πρὸ ὀλίγον καινὸν ἀκρίαν τῇ
 πόλει, τῶν πρὸς Νοθοκράτην ἐπιβαλλομέ-
 νων αὐτὴν κατέλαβον, ἐξέπεμψαν πρεσβε-
 ροὺς Εὐμένην, βοηθῆσαι αὐτοῖς καὶ τὴν
 συμμαχίαν. ὁ δὲ βασιλεὺς περὶ χειρὸς
 Λιοντα, καὶ στρατῶν σὺν τούτῳ τ', ἐξα-
 πείσθη καὶ ἀποδιδόναι. ὡς πρὸς ἡγεμονίαν, οἱ
 Κυδωνιάται πᾶς κλῆς τ' πυλῶν ἐπὶ Λέοντι πρὸς
 δουκὸς, καὶ κατόλου τ' πόλιν ἐνέχουσιν.

Π.

Πρεσβεΐα διαστῆ Ροδίων. Ἀγ-
 σιλόχου μὲν εἰς τὴν Ρώμην, Ἀγ-
 σιπόλιδος δὲ πρὸς τὸν ἐν Μακε-
 δονίᾳ ὑπατὸν Μάρκιον.

Μαρκίῳ σκευαία καὶ Ροδίων.
 καὶ αὐτῶν Ροδίων πρὸς ἀλλήλους ἀλο-
 γισία καὶ κέπρωσις.

ΟΤΙ ἐν τῇ Ρόδῳ τὰ τ' ἀντιπολιτείας
 αἱ μάλλον ἐπίπτον. Περσπολίτης
 γὰρ αὐτοῖς τὸ τῆς συκλήτου δόγματος, ἐν ᾧ
 διεσάφει, μηδέποτε προσέχῃ τοῖς τῶν στρα-

A deliberatione, ad se expediendum
 usus est Polybius decreto Senatus,
 quo erat cautum, ne vlla ratio eorum
 haberetur, quæ à magistratibus Ro-
 manis scriberentur, nisi ex Senatus
 consulto id facerent. quod quia lite-
 ris Appij Cætonis non erat adiectum;
 tandem obtinuit Polybius, ut res ad
 Cos. referretur: & per illum Achæi
 impensa, quæ centum & viginti ta-
 lentorum summam superabat, libe-
 rarentur. At si quis de ipso detrachere
 apud Appium vellet, ei benignam
 materiam hoc pacto suppeditavit: ut
 B pote qui inceptum illius de impetran-
 dis auxiliis fregisset.

LXXIX.

*Cydoniatarum Cretensium
 ad Eumenem Regem legatio.*

CYDONIATÆ, qui populus est
 Cretæ, metuentes sibi à Gorty-
 niis, à quibus iam antè ne caperetur
 C ipsorum vrbs in præsentissimum peri-
 culum venerat, quando eam occupa-
 re Nothocrates est aggressus; legatos
 ad Eumenem miserunt, auxilium ex
 fœdere eum poscentes. Rex Leonem
 ducem delegit, quem eò celeriter
 cum trecentorum militum manu mi-
 sit. Id ubi aduenit præsidium, Cydo-
 niatæ portarum clauis Leoni tradi-
 derunt, & vniuersam ciuitatem eius
 curæ permiserunt.

LXXX.

D Populi Rhodij legationes
 duas, Agesilocho Romam misso,
 Agesipoli vero ad Marcium
 Cos. bellum in Macedonia ad-
 ministrantem.

Marcij Cos. fraudulenta
 molitio in Rhodios: & ipsorum
 Rhodiorum insignis impruden-
 tia ac leuitas.

E GLISCIBANT Rhodi magis ma-
 gisque in dies contrariæ factio-
 nes. Nam quum de Senatus decreto
 famâ cognouissent, quo sanciebant
 Patres, non quæ magistratus Rom.

imperassent, verum quæ ipsi decreuissent, ea esse deinceps præstanda; vulgo omnibus Senatus prudentiam laudantibus, Philophron & Theætetus hac occasione arrepta, pergebant porro in suo proposito: dicebantque legatos ad Senatum esse mittendos, & ad Consulem Q. Marcium Philippum: necnon ad C. Marcium Figulum, cui classis provincia erat. Iam tum enim omnibus notum erat, quosdam ex iis magistratibus qui recenter Romæ inierant, in Græciæ regiones fore venturos. Hæc sententia quum post multam altercationem obtinuisset, Romam incunte æstate missi sunt Hegesilochus Hegesiae filius, Nicagoras Nicandri filius: ad Consulem verò, & classis præfectum Agesipolis, Ariston, Pancrates. Mandatum his omnibus erat, ut amicitiam cum populo Romano renouarent, utque criminationibus iis responderent, quibus nonnulli civitatem onerabant. at Hegesilochus Hegetiæ hoc insuper negotij impositum, ut de exportando frumento faceret mentionem. Quos igitur sermones apud Senatum isti legati habuerint, quæ à Patribus responsa tulerint, & quomodo omne genus humanitatis & comitatis experti redierint; in expositione rerum Italicarum iam diximus. Est verò lector nobis sæpe huius admonendus, sicut etiam studiose facimus: quod non raro orationes habitas à legatis & data illis responsa, cogimur prius exponere, quàm de ipsorum legatione decreta & de missione verba fecerimus. Quoniam enim per annos singulos

Α τῶν ἐπιθέμασι, ἀλλὰ τοῖς αὐτοῖς δόγμασι, καὶ τῶν πολλῶν ἀποδεχομένων τὴν τὸ σὺγκλήτην πρὸς τοὺς οἱ αὖτε τὴν φιλοφροσύνην καὶ θεαίτητον ἐπιλαβόμενοι τὴν ἀφορμὴν ταύτην, ἐξαιρῶντες τὴν ἀκρόασιν· φάσκοντες δὲ ἐκπέμπειν πρεσβυτάς, πρὸς τὴν σὺγκλήτην, καὶ τὸν κοῖτον Μάρκιον τὸν ὑπάτον, καὶ πρὸς Γάιον τὸν ἐπὶ τῇ ναυτικῇ. Τότε γὰρ ἤδη γνώμενοι ὡς ἅπαντες, ὥς πῶς τῶν κατὰ τῶν ἀρχόντων ἐν τῇ Ρώμῃ πρὸς τὴν ἡμετέραν μέλλουσιν εἰς τοὺς καὶ τὴν Ἑλλάδα ἔποισιν, κατὰ τὴν ἑστῶσαν, καὶ τὴν ἀποδείξαι, καὶ αἰτιρησέως ἡγομένης, ἀπεσταλμένοι εἰς μὲν τὴν Ρώμην ἀρχιερέως ἱερείας, Ἡγησίλοχος Ἡγησίης, Νικαγόρας Νικάνδρου· πρὸς δὲ τὸν ὑπάτον, καὶ τὸν ἐπὶ τῇ ναυτικῇ στρατηγὸν, Ἀγασίπολιν, Ἀρίστον, Πανκράτην· ἐν δὲ ταῖς ἐχοῖντες αἰτιεῖσθαι τὰ φιλανθρώπων πρὸς Ῥωμαίους, καὶ πρὸς τοὺς ἑταίρους ἀπολογισθῆναι τὰς λεγόμενας ὑποπτικὰς καὶ τὴν πόλεως· οἱ δὲ αὖτε τὸν Ἡγησίλοχον, ἅμα τοῖς πρεσβυτέροις, καὶ πρὸς οὐκ ὀλίγους ἑταίρους ποιησόμενοι λόγους. Τὰ μὲν ἔνθα ὑποπτικῶν ῥητέων πρὸς τὴν σὺγκλήτην, καὶ τὰς δεικνύσας αὐτοῖς ἀποκρίσεις ὑποπτικῶν τῆς σὺγκλήτης, καὶ ὅτι πρῶτον τῶν φιλανθρώπων τυχόντες ἐπὶ τῇ πόλει, ἐν τοῖς Ἰταλικαῖς εἰπομένη. Περὶ δὲ τοῦτου ἔμμενοι, χρησίμοι ὅτι πλεονακίαι ὑπομιμήσκων, ὅ δὲ καὶ πειρώμεθα ποιῶν· ὅτι πολλὰ αἰσθητέα τὰς ἐντύξεις τῶν πρεσβυτέρων, καὶ πῶς χρηματισμὸς πρεσβυτέρους ἑταίρους τῆς κατὰστάσεως, καὶ τῆς ἐξ αποστολῆς. Ἐπὶ γὰρ καθ' ἕνα ἕνα τὰς καὶ ἀλλήλων πρὸς ἑαυτοὺς γράφοντες, πειρώμεθα ἐν εἰς ταῖς σὺγκλήταις· τὰς καὶ ἑκάστοις πρὸς ἑαυτοὺς· δηλοῦν ὡς ἀναγκαῖον ὅτι τὴν συμβαίνειν αὐτοῖς τὴν γράφῃν. οἱ δὲ πρὸς τὴν Ἀγασίπολιν, ἀφικόμενοι πρὸς τὸν κοῖτον, κατὰ λαβόντες αὐτὸν ἐν Μακεδονίᾳ πρὸς Ἡράκλειαν στρατοπεδύοντα, διελόντες αὐτὸν ὡς εἶχον τὰς ἐν δόξαις. ὅ δὲ ἑταίρους, ὅτι οἱ αὐτοὺς ἔφην πρὸς τὴν διαβολαίς· ἀλλὰ παλαινοὺς πρὸς ἀλλήλους μηδὲν αἰετίζοντες τῶν λέγειν τὴν ἐλπίσιν καὶ Ῥωμαίων· καὶ πολλὰ κατὰ τὴν εἰς φιλανθρώπων ἡκούτων ἐπιμέμνησιν. ἔγραψεν δὲ ταῦτα καὶ πρὸς τοὺς δῆμους τῶν Ῥωμαίων. Τὸ δ' Ἀγασίπολιν

σιπόλιδος ἐφ' ἡγεμονίᾳ καὶ τῷ ὅλῳ ἀ-
 πύτῃσι ἰσχυρῶς, λαβὼν αὐτὸν κατ' ἰδίαν εἰς
 τὰς χεῖρας ὁ Κοῖντος, θαυμάζει ἐφ' ἧς πῶς ὁ
 πειρώται ἀφ' αὐτοῦ οἱ Ρόδιοι τὸν ἐνεστῶτα
 πόλεμον, μέγιστα τῷ παρὰ γὰρ ἐκείνους
 κατὰ φύσιν. Πότερ' οὖν τὸν ἐποίησεν, Ἀντί-
 οχον ὑποπτεύων, μήποτε κρατήσας τῆς Α-
 λεξανδρείας, βαρὺς ἐφ' ἑαυτὸν αὐτῶς γήνηται ὅ-
 πως τῇ Περσίᾳ πόλεμον χρόνον λαμβάνον-
 τος· ἥδη γὰρ τότε συνέβαινε συνέχευσθαι τὸν
 παρὰ Κοῖντος Συρίας πόλεμον· ἢ θεωρῶν ὅσον
 ἔκω χρησιμότητα καὶ τῇ Περσίᾳ, τῇ Ρω-
 μαϊκῶν στρατοπέδῳ ἐν Μακεδονίᾳ ὡς ἀβε-
 βληκῶν· καὶ καλὰς ἐλπίδας ἔχον ὑπὲρ
 τῆς ἀποποσειδωνίας, ἐβόλετο τοῖς Ροδίοις προ-
 ξυνάγειν μετὰ τὸν ἀποδοῦναι· καὶ τῷ παρὰ γὰρ
 τῶν, δοῦναι τοῖς Ρωμαῖοις ἀφορμὰς διλόγους,
 εἰς τὸ βουλεύεσθαι παρὰ αὐτῶν, ὡς αὐτῶν
 τοῖς φαίνεται· ὁ μὲν ἀκριβὲς οὐ ράδην εἰ-
 πῆν· δοκῶ δὲ μᾶλλον τὸ τελευτῶν εἰρημέ-
 νοι, ὅς ἐν ἐμψύχησι καὶ μετ' ὀλίγον συμ-
 βαίνει τοῖς Ροδίοις. Οἷον παρὰ τὸν Ἀγασίπο-
 λιν, ἑαυτῆς βαδίσαντες παρὰ τὸν Γαῖον,
 καὶ πᾶσι τυχόντες τῶν φιλαδέσφωτων,
 ὑπερβολικώτερον ἢ ὅσα καὶ Μαρκίῳ,
 παρὰ εἰς τὴν Ρόδον ἀνεχώρησαν. Γνω-
 μὴς δὲ τῆς ἀποποσειδωνίας, καὶ τῆς τε
 ἀφ' ἧς λόγον φιλαδέσφωτος, καὶ τῆς
 ἀφ' ἧς τῶν ἀποποσειδωνίας, ἐκατέρωθεν
 τῇ στρατηγῶν ἐφαμίλλου ἡγεμονίας, ὅρτοι
 καὶ μετῴρεσι τῆς ἀφ' αὐτοῦ ἐγγήνηται οἱ
 Ρόδιοι· οὐ μὲν πᾶσι πᾶσι ὡσαύτως. Οἱ μὲν
 γὰρ ὑμῶντες, ἀφ' ἧς ἔστιν ἐπὶ τῇ φι-
 λαδέσφωτῃ τῶν Ρωμαίων· οἱ δὲ κινητῶν
 καὶ κατὰ φύσιν συνέχοντο πρὸς αὐτοῖς, ση-
 μῶν ἐπὶ τὴν ὑπερβολὴν τῆς φιλαδέ-
 σφωτος· τὸ διδόναι τὴν παρὰ γὰρ τοῖς
 Ρωμαῖοις, καὶ μὴ χωρεῖν αὐτοῖς τὸ παρὰ
 γὰρ κατὰ λόγον. Οἱ δὲ καὶ τὸν Ἀγασί-
 πολιν ἀφ' ἧς ἀφ' ἧς ἀφ' ἧς ἀφ' ἧς ἀφ' ἧς
 καὶ τῇ φίλῳ, ὅτι παρὰ τῷ Μαρκίῳ κατ'
 ἰδίαν ἐπὶ αὐτῶν εἴληφε, μνημονεύει παρὰ
 τὴν βουλήν ὑπὲρ τῆς ἀφ' αὐτοῦ τὸν πό-
 λεμον· ὅτι δὴ τελέως οἱ παρὰ τὸν Δεῖνον
 καὶ, συνέχοντο ἐν κακῶς μεγάλῳ ἐπὶ
 τοῖς Ρωμαῖοις. ἀπίσταν δὲ καὶ φρεσ-

A sipolis comitate Co s. quam hoc con-
 gressu omnibus in reb. experiebatur,
 mirificè captus esset; seducit eum Mar-
 cius ad familiare colloquium; & mi-
 rari se ait, cur Rhodij bellantes pro
 Coele Syria Reges componere inter se
 non conarentur: id enim ipsis vel ma-
 xime convenire. Hoc verò quo ani-
 mo Co s. faceret, utrūne quia
 Antiochi animum suspectum habebat;
 ne forte si Alexandriam occupas-
 set, bello aduersus Persea moram tra-
 hente, infestus ac grauis hostis Ro-
 manis immineret. quum præsertim
 bellum pro Coele Syria iam tum fer-
 me palàm concitatum crederetur: an
 quia videbat paullo post de summa re
 decretum iri cum Perseo, spemque de
 victoria magnam conceperat, quod
 iam Romanæ legiones in Macedo-
 niam peruenissent, stimulare volue-
 rit Rhodios, quò se medios interpo-
 nerent inter Reges, atque eo pacto
 occasionem Romanis darent, statuen-
 di de ipsis pro ut vellent; utrum in-
 quam horum cogitarit, pro certo af-
 firmari non potest: veruntamen quod
 posterius dixi, puto verius: idque Rho-
 diorum casus confirmant, qui paullo
 post illis acciderunt. Agesipolis ad
 Caium classis præfectū mox profectus,
 benignèque ab eo habitus, ac multo
 etiam comius quàm fuisset à Marcio
 Co s. breui Rhodum est reuersus. Vbi
 postquam legationem renuntiasset,
 quum viderentur ambo duces Roma-
 ni in comitate atque humanitate ver-
 bis declaranda, & beneuolentia in re-
 sponso significanda, ex æquo inuicem
 certasse, erigi animis omnes Rhodij, ac
 vana spe inflari: at non omnes eodem
 modo. nam pars sanior ob Romanorū
 benignitatem lætitia gesticbat: qui re-
 rum nouarum cupidierant, & in præ-
 sentem statum male affecti, ij cogitare
 apud se institerunt; ingentem hanc su-
 pra modum comitatem Romanorum
 indicio esse, terreri ipsos imminenti
 periculo, neque ex animi sententia
 res ipsis succedere. Postea verò quàm
 insuper accidisset, ut inter quosdam
 effutiret Agesipolis, priuatim sibi à
 Marcio fuisse mandatum, ut in Senatu
 Rhodiorum de cōponenda pace inter
 Reges mentionem faceret: tum enim-
 uero nihil dubitare Dino, quin pessimo
 loco res Romanorum essent. ergo

etiam legati Alexandriam, ad dirimendum bellum quod inter Antiochum & Ptolemaum erat conflatum, mittuntur.

LXXXI.

Quomodo Antiochus occupata Aegypto in rebus ordinandis se gesserit.

Legationes diuersa Græcorum in Aegypto reperta ab Antiocho, quæ ad Ptolemaum fuerant missæ.

POSTEA QUAM Aegyptus ab Antiocho fuit occupata, Comano & Cineas de summa rerum cum Rege Ptolemaeo consultantibus, visum est faciendum; ut concilium ex illustrissimis quibûsque ducibus conscriberetur, de cuius sententia omnia deinceps gererentur. Ei concilio ante omnia placuit, ut aduenæ Græci qui forte ibi reperiebantur, legati ad Antiochum proficiscerentur, de pace cum eo acturi. Erant tunc eo loci legationes duæ ab Achæorum gente missæ: una ad renouandam cum Rege amicitiam: quæ mandata fuerat Alcitho Xenophontis filio, Ægiensi, & Pasiada: altera de antagonistarum agone. Erat & missa ab Atheniensibus de donatione quadam legatio, cuius princeps Demaratus. item sacræ legationes ab iisdem duæ: una de festo Panathænzorum: cuius caput fuit Callias quinquertio. altera de mysteriis, quâ obibat Cleostratus, qui super eo ad Regem orationem habuit. Mileto aderant Eudemus & Icesius: Clazomenis Apollonides & Apollonius, cum his legatos misit Rex etiam Tlepolemus & Ptolemaum rhetorem. hi igitur aduerso flumine nauigantes, obuiam processerunt.

LXXXII.

Colloquium Antiochi Aegypto occupata, & legatorum è Græciâ missorum.

Α Ἐλθεῖς εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, πρὸς τὸν βασιλέα τὸν ἐν ἐσώτῃ πόλεμον, Ἀντίοχον καὶ Πτολεμαῖον.

Γ Α.

Πῶς Ἀντίοχος τῶν ὁρμαζόντων τὰ κατὰ τὴν Αἴγυπτον ἐχρήσατο τοῖς πρεσβείοις.

Πρεσβεῖαι διάφοροι τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὸν Πτολεμαῖον, αἵ ἐπὶ Αἴγυπτον κατέλαβον ὁ Ἀντίοχος.

Ο ΤΙ μὲν τῶν ὁρμαζόντων Ἀντίοχον τὰ κατὰ τὴν Αἴγυπτον, ἔδοξε τοῖς πρὸς τὸν Κομανὸν καὶ Κινεάου συνεδρεύουσαι μὲν τῷ βασιλεῖ, κοινολογούσαι καὶ ἀρχαίαι ἐκ τῶν ἐπιφανέστατων ἡγεμόνων, τῶν βουλευσόμενων πρὸς τὸν ἐσώτῃ. πρῶτον οὖν ἔδοξε τὰς συνεδρίας τὰς ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος περὶ πειθισμῶν πείμπει πρεσβεῖαι ὡς τὸν Ἀντίοχον, κοινολογούσας καὶ τὸν βασιλέα. Ἡ δὲ ὅτε πρῶτον τῷ κοινῷ τῷ Ἀχαιῶν πρεσβεῖαι διαταί: μία μὲν κατὰ τῆς τῶν φιλαρθεύων αἰσώσεως, ἡ ἐπὶ πρεσβεῖαν Ἀλκίθου Ξενοφάντος, Αἰγιδί, καὶ Πασιάδας: ἄλλη δὲ πρὸς τὸν αἰσώσεων ἀγῶνα: ἡ δὲ καὶ πρὸς Ἀθηνῶν πρεσβεῖα πρὸς δωρεῖς, ἥς ἡγεῖτο Δημάρατος. καὶ περὶ αἰσώσεων, μία μὲν κατὰ τῆς Πανανθηναίων, ἥς πρὸς Κηφίας ὁ παλαιός: ἡ δὲ ἄλλη πρὸς μυστηρίων, κατὰ τῆς Κλεόστρατος ἐποίητο τὸν χρηματισμὸν καὶ τοὺς λόγους. ἐκ δὲ Μιλήτου πρῶτον Εὐδήμος, καὶ Ἰκείσιος: ἐκ δὲ Κλαζομένων Ἀπολλωνίδης, καὶ Ἀπολλώνιος. ἔξαπείσχε δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς Τληπόλεμον καὶ Πτολεμαῖον τὸν ῥήτορα πρεσβεῖαι οὗτοι μὲν οὖν ἐπλεοὶ αἰετὰ τὰ πρῶτον εἰς τὴν ἀπόμνησιν.

Π Β.

Κοινολογία τῶν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος πρεσβεῶν πρὸς τὸν Ἀντίοχον κατὰ τὴν Αἴγυπτον κατέχοντα.

Gggg iiij

Τῶν ἐν Συρία βασιλέων δι-
χασμα, δι' ὧν δυνάμεις, ὅτι αὐτῶν
ὄσιν ἡ Κοίλη Συρία.

*A Jura Regum Syria, quibus
probabant pertinere ad ipsos
Cœlam Syriam.*

ΟΤΙ καὶ τὸν καιρὸν, ὅτε Ἀντίοχος τὴν
Αἰγύπτου πρὸς ἑαυτὸν, συνήλθαι τῶν
ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος προσεβότων, οἱ πεμφθέν-
τες ὑπὲρ τῆς ἀφ' αὐτοῦ. ἀποδεξάμενος δὲ
τοὺς ἀνδρας φιλανδρόπως, καὶ μὴ πρὸς τὴν
ὑποδοχὴν αὐτῶν ἐποιήσατο μεγαλομερῶς·
καὶ δὲ τὸ ἐξ ἧς ἔδωκεν ἐντευξίν, καὶ λέγει ἐκ-
λάσει παρ' ὧν ἔχουσιν τὰς ἐνδοχάς. Πρῶτοι
μὲν οἱ παρὰ τὴν Ἀχαιοῖν ἐποιήσαντο λόγους·
τούτοις δ' ἐξ ἧς Δημέτριος ὁ παρὰ τὴν Ἀθη-
ναίων· μετὰ δ' ὅτι Εὐδήμος ὁ Μιλήσιος. Πά-
σι δ' ὅτι παρὰ τὴν αὐτὴν καὶ τὴν αὐτὴν ὑπο-
δοχῶν ἀφ' αὐτοῦ, παρὰ πλοῖοις δ' ἐπὶ συν-
εστῆσαν καὶ τοὺς καὶ μέρος αὐτῶν λόγους. τὴν μὲν
γὰρ αἰτία τῇ συμβεβηκυῖαν πρότερος αἰεφερεῖν
ὅτι τοὺς παρὰ τὴν Εὐλαίων· καὶ δ' ἐπὶ συνέσει, καὶ
τὴν ἡλικίαν τὴν ἑβδόμητον προσφερόμενοι,
πρὸς τὴν ὀργὴν τῆς βασιλείας. Ἀντίοχος δὲ
πᾶσι τούτοις ἀποδοχῶν ἀνδρῶν, καὶ προσαι-
νήσας τὴν ἐκείνων ὑποδοχῶν, ἤρξατο λέγειν ὑπὲρ
τῆς ἀφ' αὐτοῦ διακρίσεως, δι' ἣν ἐπετρέπετο συνιστά-
ναι τὴν ἐν Συρία βασιλείαν ὑπάρχουσαν κτήσιν
τῆς καὶ Κοίλης Συρίας πόλεως. Ἰσχυροποιῶν μὲν
τὰς ἀποδοχάς τῆς Ἀντιόχου καὶ παρὰ τὴν κα-
ταχρόντος τὴν ἐν Συρία βασιλείαν· προσφερόμε-
νος δ' ἐπὶ τὴν συγχωρήματα τὰ ἡρόμενα Σελεύ-
κῳ ἀφ' ὧν τὸ ἀπὸ Μακεδονίας βασιλείαν, μετὰ τὴν
Ἀντιόχου θάνατον· ἐξ ἧς δ' οὗτοι ἀνδρῶν δόμι-
νος ὅτι τὴν τελευτῶν καὶ πόλεμον Ἀντιόχου καὶ
παρὰ τὴν ἐκ τῶν· ὅτι δ' οὗτοι ἀφ' αὐτοῦ μὲν τὴν
ὁμολογίαν, ἢ ἔφασκεν οἱ καὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν
ἡμέτερον Πτολεμαίῳ, τῷ νυνὶ μετὰ πολλήν
πρὸς Ἀντιόχον τὴν ἐκείνου πατέρα· ὅτι δὲ λα-
βὼν αὐτὸν ἐν φέρῃ Κοίλῃ Συρίαν, ὅτ' ἐλάμ-
βαιε Κλεοπάτραν, καὶ τὴν νυνὶ βασιλεύοντος μη-
τέρα. Πρὸς τούτῳ καὶ ὑποδοχῶν ἀφ' αὐτοῦ
καὶ πείσας, ἢ μόνον αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς
ἐκείνου, ὡς δίκαια λέγει, τότε μὲν διέπλυνον
εἰς τὴν Ναύκρατιν· χρησάμενος δ' ἐπὶ τούτοις φι-
λανδρόπως, καὶ δούς ἐκείνῳ τὴν Ἑλλάδων τῶν
κατακρίντων χρυσόν, παρὰ τὴν ὅτι τὴν Ἀλεξάν-
δρειαν.

Quo tempore Ægyptus in pote-
statem Antiochi venit, conuene-
runt eodem Græci legati de pace ad
ipsum missi. quos quum benigne sus-
cepisset, primo die ad epulas magni-
fice structas inuitavit: postridie verò
sui conueniendi potestatem fecit, &
mādata iussit expromere. Primi igitur
omnium verba apud Regem fecerunt
legati Achæorum; deinde Athenien-
sium, Demaratus. secundum hos Eu-
demus Milesius. Qui quum eodem
tempore eadēque de re omnes dis-
fererent, eueniebat, ut rationes quas
singuli afferebant per quam similes
essent. Omnes enim Eulæi culpa susce-
ptum bellum dicere: dein cognatio-
nem atque ætatem Ptolemæi allegan-
tes, Regis iram deprecari. Antiochus
quum orationibus illorum esset assen-
sus, atque ipse etiam plura in eandem
sententiam differuisset: iusta sua com-
memorare cepit; magno studio pro-
bare contendens, pertinere ad Syriæ
Reges Cœlæ Syriæ possessionē. Prin-
cipio dicere, idque multis studiose
confirmare, Antigonom primum à
quo regnum Syriæ conditum, ea loca
imperio suo tenuisse; proferre deinde
in medium instrumenta concessionis
post mortem Antigoni Seleuco à Ma-
cedonicis Regibus factæ: secundum
ista, Antiochum patrem bello nouissi-
mo Cœlam Syriam recepisse, mul-
tūque eo iure niti. postremò nega-
re verum esse de pactis quæ legati A-
lexandrini facta dicebant fuisse inter
Ptolemæum nuper mortuum, & An-
tiochum huius patrem: quibus pactis
nomine dotis concedebatur Ptole-
mæo Cœle Syria, quando in uxorem
duceret Cleopatram, eius qui iam re-
gnat matrem. In hanc sententiam Rex
quum multa differuisset, nec tantum
sibi, sed etiam omnibus qui præsentēs
erant, causam suam probauisset;
Naucratim tunc quidem nauibus pe-
tiit: atque eo etiam loco benigne ap-
pellatis tractatisque ciuibus, in Græ-
cos vero qui ibi commorabantur, au-
reis singulis diuisis, Alexandriam iter

instituit: at legatis pollicitus est daturum se iis responsum, postquam Aristides & Theris essent reuersi: velle enim se, omnium consiliorum suorum confcios ac testes habere Græcos legatos.

LXXXIII.

Antiochus ex Aegypto Romam & legatos mittit & pecuniam.

POSTEAQVAM Alexandriam oppugnare desiisset Antiochus, legatos Romam misit. hi autem erant Meleager, Sosiphanes, Heraclides; centum quinquaginta talenta pactus se daturum: quinquaginta ad coronam Romanis: reliquam summam, ut quibusdam Græcis ciuitatibus diuidatur.

LXXXIV.

Rhodiorum legatorum congressus cum Antiocho habitus dum erat in Aegypto.

PER eosdem dies Rhodiorum legatio, cuius princeps erat Pratio ad componendam pacem missa, Alexandriam portum tenuit: eademque mox in castra ad Regem venit. Hi in colloquium Antiochi admissi, dum patriæ coniunctionem cum utroque regno commemorant, & mutua inter ambos Reges necessitudinis iura, quæque ad utrumque ex pace confecta reditura sint commoda, longam orationem sunt exorsi: at Rex dicentem legatum interpellans; longiore oratione nihil opus esse ait: regnum enim ad Ptolemaum maiorem pertinere: cum isto verò pacem dudum se fecisse, & amicum esse. atque adeo, inquit Antiochus, si ab exilio eum reuocare ciues voluerint, per se licere. & ita fecit.

A δρείας· τοῖς δ' ὑπεσβόλαις τ' ἀπόκρισιν ὑπέχρητο δῶσιν, ὅταν οἱ παρ' ἑὸς Αἰγυπτίου καὶ Θῆεν ἀναγκάσωσιν ὡς αὐτοῖ· ἔλαττα καὶ γὰρ ἐκείνοις ἔφη πρὸς τὸν Πτολεμαῖον· βούλεσθαι δὲ πρῶτον σωίστασθαι τὴν καὶ μετ' αὐτοῖς τὴν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος ὑπεσβόλαις.

ΓΓ.

Ἀντίοχος δ' Αἰγύπτου πρέσβεις καὶ ἀγγέλους εἰς Ρώμην πέμπει.

ΟΤΙ Ἀντίοχος μετὰ δ' ἑκαταπεντήν Αλεξάνδρειαν περιόρειν, ὑπεσβόλαις εἰς τὴν Ρώμην ἐξέπεμπεν. οὗτοι δ' ἦσαν, Μελέαγρος, Σωσιφάνης, Ἡρακλείδης, σωτῆς ῥ' καὶ ἡ πάλαι· πινύοντα μὲν εἴφασι Ρωμαίοις· τὰ δὲ λοιπὰ τῶν χρημάτων εἰς δωρεὰς ἑστὶ τῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος πόλεων.

ΠΔ.

Τῶν δ' ἀπὸ Ρόδου πρέσβεων ἔντευξις πρὸς Ἀντίοχον, ἐν Αἰγύπτῳ τότε ὄντα.

ΟΤΙ κατὰ τὰς αὐτὰς ἡμέρας κατήλθον ἐκ Ρόδου πρέσβεις εἰς τὴν Αλεξάνδρειαν ὅτι τὰς ἀγγελύσεις, οἱ παρ' Ἑλλάδων· καὶ μετ' οὐ πολὺ κήρην εἰς τὴν πρεσβολίαν πρὸς Ἀντίοχον. ἡμοῖός τις δὲ τῆς ἐκπύξεως, πολλοὺς διεπῆλτε λόγους, τὴν τε τῆς ἰδίας πατρίδος ὁμοίαν πρεσβεύοντι πρὸς ἀμφοτέρους τὰς βασιλείας, καὶ τὴν αὐτῶν τῆς βασιλείας ἀναγκαστικῆς πρὸς ἀλλήλους, καὶ δὲ συμφέρον ἐκατέρωθεν ἐκ τῆς ἀγγελύσεως· ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπὶ λόγοντα τὸν ὑπεσβόλῃν ὅτι τιμῶν, οὐκ ἔφη πρεσβεύοντα πολλὰν λέγον· τὴν μὲν γὰρ βασιλείαν τῆς Πτολεμαῖος τῆς ὑπεσβόλου· πρὸς δὲ τῶν καὶ ἀγγελλῶναι πάλαι, καὶ φίλον ὑπαρῆναι καὶ μὴ βυλομένον τὴν ἐν τῇ πόλει κατὰ ἑλάν τῶν, μὴ καλύει Ἀντίοχον· καὶ δὲ πινύοντα.

ΠΕ.

Περσέως πρὸς τοὺς Ῥωμαίων
πόλεμον ὀφρασκῆσαι, καὶ διάφο-
ροι πρεσβεῖαι πρὸς Γένιον, Εὐ-
μένην, Ἀντίοχον τοὺν βασιλέα, καὶ
πρὸς τοὺς Ῥοδίους.

ΟΤΙ τοῦ ἀρχιμοῦνοι πρὸς τὴν χιμῶ-
τος τῶν πρὸς τὴν Ἰππία, ὅς ἀπὸ ἀλ-
κας πρεσβευτῆς ὁ Περσὺς πρὸς Γένιον ὑπὸ
τῆς συμμαχίας, καὶ ἀφασκῶντων, ὅτι πρὸς Ῥω-
μαίους πόλεμον, εἰ αὐτῶν δόθῃ τελευτήσια πα-
λαιτα καὶ πύξας αἱ πρεσβευταὶ πρὸς τὸ ὅλων
πυλόμενος αὐτὰ καὶ κρίων ἀναδείξαι τὴν ἢ
Γενίου κοινοπραγίαν, πρεσβεύσαντο Παν-
ταύχον ἓνα τῶν πρῶτων φίλων, καὶ τῶν
ἑταίρων, δυνὲς ἐπὶ τοῖς πρῶτοις μὲν ὁμο-
λογήσαντα πρὸς τὴν χρημάτων, ὅρκους καὶ
δοῦναι καὶ λαβεῖν ὑπὸ τῆς συμμαχίας· εἴτα
τοὺς ὁμήρους ἑαυτῆς καὶ κείνοι πύμπαν ὡς
αὐτῶν δὲ Πανταύχου, καὶ πρὸς αὐτὴν λαμβάνειν,
ὅς αὐτῶν ἀποφῆναι Γένιος ἀφ' ἧς ἐκείνων
πρὸς δὲ τοῖς ἀφασκῶντων πρὸς τὴν χιμῶτος
τῆς τελευτήσια παλαιτα. ὁ δὲ Πανταύχος ἑαυ-
τῆς ποιησάμενος τὸ ὅρκον, καὶ τοῦ ἀρχιμοῦνοι
εἰς Μετῶνα τὸν Λιβυάδος· καὶ αὐτὰ συμ-
μύξας τὸν Γένιον, ταχίως πρεσβεύσαντο τὴν
νύκτι πρὸς τὸ κοινοῦ τὸν Περσὺν τῶν αὐτῶν
ἐλπίδων. τμηθέντων δὲ τῶν ὁρκίων ὑπὸ τῆς
συμμαχίας καὶ ἀφασκῶντων, ἀφ' ἧς ὁ Γέν-
ιος, ἅμα τοὺς ὁμήρους ἐπιμπνέ τὴν ὑπὸ τῆς
Πανταύχου ἀφασκῶντων καὶ οὖν τοῖς
Ολυμπίωσι, τοῦ ἀρχιμοῦνοι τοὺς ὅρκους καὶ
τοὺς ὁμήρους πρὸς τὸν Περσέως ἐπὶ τοῖς
πρὸς τὴν χρημάτων ἐξόντας τὸν ὁρκὸν ἐλαβε. οὖν δὲ
τοῖς πρεσβεύουσιν, ἐπιστῆναι τὸν Πανταύχον τὸν Γέν-
ιον, καὶ πρεσβεύσαι συνεξαποστέλλειν. οἱ πρὸς ἅ-
μα τοὺς πρὸς τὸν Περσέως συμπομπῶσι εἰς τὴν
Ῥόδον πρεσβεύουσιν, ὑπὸ τῆς χιμῶτος συμμαχίας.
τούτου ἀρχιμοῦνοι, καὶ συνεμβαίνων τὸν Ῥοδίον εἰς
τὸν πόλεμον, ταχέως ἀφασκῶντων ἐπὶ τοῖς
ἀπὸ τῶν Ῥωμαίων. ὁ δὲ πύμπαν τοῖς πα-
ρακαλεσάμενοι, καὶ πρεσβεύσαντο Πανταύχον

LXXXV.

*Persei apparatus ad bellum
contra Romanos gerendum:
item legationes varia, ad Re-
ges Gentium, Eumenem, An-
tiochum; & populum Rho-
dium.*

QUVM ante hiemem rediisset Hip-
pias quem societatis iuvandæ
causâ Perſes ad Gentium miſerat,
atque is renunciaret paratum Re-
gem eſſe, bellum aduerſus Roma-
nos ſuſcipere, ſi trecenta ſibi ta-
lenta numerarentur; & de ſumma
re idonea ratione ſibi caueretur:
his Rex auditis, neceſſariam ſibi eſ-
ſe iudicans Gentij ſocietatem, Pan-
tauchum ex ſidiſſimis amicis dele-
ctum, datis mandatis miſit, qui pri-
mum quidem pecuniam daturum
pactus, iuſiurandum ſuper ſocieta-
te præſtaret atque exigeret: dein-
de ut obſides ſtatim mitteret. Quos
Gentius in ſœderis formula nomi-
natim indicâſſet. ad hæc ut de tranſ-
uectione illorum trecentorum talen-
torum, cum Gentio conſtitueret. Pan-
tauchus ſtatim profeſtus, ubi Me-
deonem Labeatidis venit, obuium ibi
naſtus Gentium, facile adoleſcen-
ti perſuaſit, ut ſpes omnes ſuas
cum Perſeo coniungeret. iſto ſœ-
dere ſocietatis & conſcripto, ex-
templo Gentius, ſimul obſides mi-
ſit, quos Pantauchus ſcripſerat: ſi-
mul Olympionem cum his, qui
iuſiurandum à Perſeo & obſides exi-
geret: itémque alios qui pecu-
niam tuto curarent. perſuaſit etiã
Pantauchus Gentio, ut vnâ cum
iis quos diximus, legatos mitteret
qui iis comitari quos Perſeus erat
miſſurus, Rhodum legationem obi-
rent, de communi ſocietate acturi.
Id ſi fieret, & belli ſocieta-
tem inire ſecum Rhodij vellent,
nullum plane futurum negotium
Romanos vincere aſſerebat. Gen-
tius hiſce omnibus poſtularis an-
nuit, Parmenionem & Morcum

*Ipſius An-
tauchus ut
dixetur,
et ad eo
acciperet,*

deligit, & cum istis mandatis mittit, ut postquam iusiurandum atque obli-
des à Perseo accepissent, & de pecunia
conuenisset, Rhodum legationem sus-
ciperent. Igitur hi omnes in Macedo-
niam ire: Pantauchus verò ad fodien-
dum Regi latus manere; qui iuuenem
assidue moneret vrgerétque, ne in
bello apparando cessaret, sed compa-
raret se, quò posset loca, vrbes, socios
hosti præcipere. maxime autem illum
hortabatur, ut ad nauale bellum ne-
cessaria pararet. Nam quum Romani
ab ea parte penitus essent imparati,
ipsum in Epiri ora & Illyrici nullo la-
bore quicquid destinasset, & per se &
per alios quos eò mitteret, esse effectu-
rum. Gentius igitur huiusmodi ser-
monibus perpulsus, terra marique
necessaria bello comparabat. Per-
seus verò venientibus in Macedo-
niam legatis Gentij, & illis qui futuri
erant obli-des, ab iis statim quæ ad
Enipeum amnem habebat, cum om-
ni equitatu profectus, ad Diuum oc-
currit. Quò vbi conuentum, ante
omnia Perseus iusiurandum dedit,
circumfuso agmine equitum: admo-
dum enim volebat Rex, Macedones
certo exploratam habere initam cum
Gentio societatem: quòd speraret,
accessionem huius momenti ad rem
bene gerendam animos illis adiectu-
ram. Secundum hæc missos obli-des
suscepit, suosque vicissim Parme-
nioni tradidit. eorum nobilissimi e-
rant, Limnæus Polemocratis filius,
& Balauchus Pantauchi filius. deinde
eos qui ad pecunias accipiendas ve-
nerant, Pellam misit, ibi illam ac-
cepturos. Legati Rhodum ituri The-
salonicam ad Metrodorum missi, &
ut parati essent ad nauem conscen-
dendam iussi. Hæc legatio Rhodiis
persuasit, ut Perseo ad hoc bellum
se coniungerent: qua re confecta,
Cryphontem legatum ad Eume-
nem, qui iam antè parem legationem
obierat, misit: Telemnastum Cre-
tensem ad Antiochum; ne occa-
sionem missam faceret, nève ar-
bitraretur, ad vnum se Romano-
rum superbiam & dura imperia spe-
ctare: quin potius pro certo habe-
ret, eiusdem se quoque fortunæ pe-
riculum breui facturum, nisi nunc

A να καὶ Μόρχον ὁξαπίετλε, δοὺς ἐνδολεαί, ὅτῳ
λάβωσι τοὺς ὄρκους παρὰ τῷ Περσέως, καὶ τοὺς
ὁμήρους, καὶ παρὶ τῷ χρημῶν ἡγήται σύμφω-
νον, πρεσβύτην εἰς τὴν Ρόδον. Οὕτοι μὲν οὖν
πρώτους παρεγγύοντο εἰς τὴν Μακεδονίαν. ὁ δὲ
Γαύταυχος μὲν οὖν παρὰ πλάττειν, ὑπεμί-
μησκε καὶ πρῶξιμε τὴν ῥεαίσχον, παρὸς δὲ μὴ
καθυστερεῖν τὴν ἀποσκευάσας· ἀλλ' ἐτοιμοὶ οἵ τε
παρακαταλαμβάνειν καὶ τόποις καὶ πόλεσι, καὶ
συμμάχοις· μέγιστα δ' αὐτοῖς ἡξίου ἀπο-
σκευάζεσθαι παρὸς τὴν καὶ θαλάτταν μάχην.
B Τῶν γὰρ Ῥωμαίων εἰς τέλος ἀποσκευάων ὄν-
των παρὸς ἕτερο μέρει, κατὰ τὴν τοῖς παρὰ τῷ
Ἡπυρῶν καὶ τοὺς παρὰ τῷ Ἰλλυρίδα τόποις, ἀ-
κοιτῇ πρὸς τὸν πρὸς τελευτῶσιν δι-
αίτην, καὶ τῶν αὐτῶν πεμπομένων. Οὐ μὲν
οὖν Γεήσιος τοῦτοις τοῖς λόγοις αἰσχυρόμενος,
ἐγένετο παρὸς τὴν καὶ γῆν, καὶ καὶ θαλάτταν
ἀποσκευάσας. ὁ δὲ Περσεὺς ἀποκαταμένων εἰς
τὴν Μακεδονίαν τῶν πρεσβυτέρων παρὰ τῷ
Γεήσιου, καὶ τῶν ὁμηρομένων, ὁρμήσας ἀπὸ
τῆς παρὰ τῷ Ἐνιπέα ποταμὸν πρὸς ἐμβολῆς με-
C γὰρ πρώτων τῶν ἰππέων, ἀπὸ τῆς παρὰ τῷ
ρημοῖς εἰς τὸ Δίον· καὶ συμμίσας παρὸς τοῖς
μὲν ἀπὸ τῆς τοῖς ὄρκους παρὰ τῷ συμμα-
χίας, ἐρασίον πρώτων τῷ ἰππέων· πρὸς γὰρ
ἐβύλετο φράσας εἰδέναι τοὺς Μακεδόνες, τὴν τῷ
Γεήσιου κοινοπραγίαν· ἐλπίζων δ' ἁρσι-
εργε αὐτοὺς παρὰ τῶν πρὸς ἀποκαταμένους τῶν
τῆς ῥοπῆς. ἐπειτα δ' οὖν ὁμήρους πρὸς ἐλα-
βαιε, καὶ πρὸς ἐδίδου τοὺς αὐτοὺς τοῖς παρὰ τῷ Ολυμ-
πίω, ὡς ἴσας ἐπιφανέσασιν, Λιμναῖος ὁ
D Πολεμοκράτης, καὶ Βαλαυχὸς ὁ Γαύταυχου.
μὲν δ' οὖν ταῦτα, τοὺς μὲν ἐπὶ τὰ χεῖματα πα-
ρέντας, εἰς Γέλλαι ὁξέπεμπεν, ὡς ἐκ τῆς ἀπο-
καταμένους τοὺς δ' πρεσβυτέρους τοὺς εἰς τὴν Ρό-
δον, εἰς Θεσσαλονικίαν παρὸς Μητροδωρον, συν-
τάξας ἐτοιμοὺς εἶναι παρὸς τὴν πλοῦν· ἐπειτα δ'
καὶ τοὺς Ροδίους συμβαίνειν εἰς τὴν πόλεμον. Ταῦ-
τα δὲ δεικνύσας, Κρυφώτα μὲν ὁξέπεμψε
πρεσβυτέρων παρὸς Ἐγμῶν, καὶ παρὸς τῶν
ἡδὴ ἀπεσταλμένων· Τηλέμαστον δὲ τὸν Κρήτην,
παρὸς τὴν Ἀγίοχον· μὴ παρεῖν τὴν κατὰ τὴν
E μὲν δ' οὖν ἀποκαταμένους παρὸς αὐτοὺς μοῖτοι αἰτή-
ται τὴν ἀποκαταμένους καὶ τὴν βαρύτητα τῶν Ῥω-
μαίων· φράσας δ' ὅτι γινώσκων, ὡς εἰ μὴ καὶ νῦν

αὐτὸς σὺν ἐπιτραμβαίνῃται, μάλιστα μὲν δια-
λύειν δὲ πόλεμον· εἰ δὲ μὴ, βοηθῶν, περὶ ὧς
πύρρον λήψεται τὸ αὐτῆς ἑαυτοῦ τύχη.

Π ε'.

Πρεσβείαι Ροδίων διαστά· ἡ μὲν
πρὸς Ρωμαίους, διαλύουσα τὸν
πρὸς Περσέα πόλεμον· ἡ δὲ εἰς
Κρήτιν, πρὸς Φιλίας καὶ συμμα-
χίας.

ΟΤΙ πρὸς τῆς χερσὶν αὐτῆς τοῖς Ρο-
δίοις, εἰκὼν οἷς ἤρεσκε πέμπειν τοὺς
πρεσβυτάτους ὑπὸ τῶν ἀφελύσεων· καὶ τῶν
μὲν Ροδίων αἰτιπολιτείας, ἑὺ τὸν τὸν ἔργον
ὡς ἐὰν πρὸς δημοκρατίας τεύχεται, διέ-
κρινε δὲ ἀφελύσεων· ἐὰν δὲ πλεονεξίασαν
ἰσχυόντες οἱ τὰ τῆς Περσείας ἀγροῦντες, τὰν
σὺν αὐτοῖς ἀποδιδόντων τῶν πατρῶν καὶ τοῖς
νόμοις. οἱ δὲ Πρυτανεῖς πρὸς ἀρχὴν πρεσ-
βυτάτους κατέστησαν τοὺς ἀφελύσεις τὸ πό-
λεμον· εἰς μὲν τῶν Ρώμην Ἀγισπολιν καὶ
Κλειόμβροτον πρὸς δὲ τὸν στρατηγὸν καὶ Περ-
σία, Δάμωνα, καὶ Νικόστρατον, καὶ Ἀγισ-
λοχον, καὶ Τηλέφον. Τούτων δὲ ἐξ ἑκαστοῦ
ἑξαιρεῖται, καὶ πρὸς αὐτοὺς, ποιούν-
τες αἰσχρολόγηται τῶν ἀμφοτέρων. ὁ δὲ ὧς γὰρ
εἰς τῶν Κρήτιν ἐπεμπεῖ πρεσβυτάτους, πρὸς
αἰσχρολόγοις πρὸς πόλιν Κρήτης τὰ
ὑπαρχόντα φιλεῖν, δεσπῶν, καὶ πρὸς ἀ-
λλήλους βλέπειν πρὸς ἀλλήλους καὶ τῶν πρὸς
αὐτοὺς, καὶ συμφρονεῖν τὰ δὲ αὐτῶν, καὶ τὸ αὐ-
τῶν ἐξ ἑκαστοῦ ἀρεῖσθαι καὶ φίλον· ὁμοίως δὲ καὶ
κατ' ἰδίαν πρὸς ἑκάστην πόλιν ὑπὸ τῶν αὐ-
τῶν ἀφελύσεων.

Π ζ.

Ὅσα ἐπὶ ἀρχῇ πρὸς Ροδίοις μὲν
τῶν πρὸς αὐτοὺς τῶν πρὸς Γεντίου
πρεσβυτάτους.

ΟΤΙ τῶν πρὸς τὸν Παρμενίωνα καὶ
Μόρκεν, καὶ τὸ πρὸς τὸν Γεντίον, καὶ αὐτῶν

A ipsum adiuuaret, maxime quidem
concilianda pace: sin minus, opem
ferendo.

LXXXVI.

*Legatio gemina populi Rho-
dij; una ad Romanos, ad di-
rimendum bellum contra Per-
seum: altera ad Cretenses, de
amicitia & societate.*

B

QUUM fuissent indicta à Rhodiis
comitia, vicit in illis eorum
sententia, quibus placebat legatos
de pace mitti. Ac Rhodiorum qui-
dem dissidentes animos, hoc modo,
sicut dictum est, quum de more
conciones ad populum habendi a-
geremus, decretum istud palam fe-
cit. quod eos plus posse manifestò
arguit, qui Perseo fauerent, quàm
eos qui patriæ saluti ac legibus con-
sultum vellent. Prytanes igitur le-
gationes extemplo instituerunt, ad
dirimendum bellum: Romam qui-
dem Agispolim & Cleombrotum:
ad Cos. verò & Perseum Damo-
nem, Nicostratum, Agisilochum, &
Telephum. Secundum hæc etiam re-
liqua conuenienter istis administra-
runt, tandemque peccata peccatis
adeo cumularunt, vt excusationi
nullus relinqueretur locus. Protinus
enim etiam in Cretam legatos mise-
runt, ad renouandam cum vniuer-
sis Cretensibus amicitiam: monen-
dumque vt temporum conditionem
ac periculum imminens attenderent,
& cum Rhodiorum populo consen-
tientes, eundem inimicum atque a-
micum ducerent. missi item sunt ad
singulas ciuitates, qui de iisdem re-
bus cum illis agerent.

C

D

E

LXXXVII.

*Quæ Rhodi sunt gesta
postquam eò aduenerunt Gen-
tij Regis legati.*

F

POSTEA QUAM Parmenio & Mor-
cus Gentij legati, & una cum
his

his Metrodorus Persei, Rhodum peruenissent, conuocato populo ad deliberandum, tumultuosa modis omnibus concio fuit: quum & Dinon iam fauere palam Perseo auderet: & Theætetum contrà, quæ acciderant terrerent. nam & lemborum aduentus, & numerus ingens occisorum equitum, & Gentij transitus ad Persei partem, animos illi deiiciebāt. Itaque exitum ea concio habuit conuenientem iis quæ diximus. decretum enim à Rhodiis, benignum ambobus Regibus responsum dare: iisque significare, statuisse Rhodios bello finē imponere: ipsosque adeo monere, faciles se ad pacem ut præberent. suntque etiam Gentij legati in Prytaneo magna comitate ab iis excepti.

LXXXVIII.

Rhodiorum legati à Senatu Romano, pro commerita eius populi noxa & leuitate insigni, excipiuntur.

Quo tempore victus Perseus effugit, placuit Senatui legatos Rhodiorum, qui ad pacem cum Perseo faciendam venerant, in Curiam vocare: Fortuna velut de industria in scenam producente Rhodiorum stultitiam: si tamen Rhodiorum dicenda ea est, & non potius certorum hominum, qui Rhodi tunc multum præ cæteris poterant. Enimuero legati, quorum princeps Agesipolis, Senatū ingressi, missos se dixerunt ad dirimendum bellum: id enim consilij Rhodios, quia bellum diutius trahebatur, suscepisse; quod animaduertent, cum vniuersis Græcis id bellum esse incommodum: cum ipsis quoque Romanis, propter magnitudinem impensarum. nunc quando finitum bellum esset, ita ut semper optauerant Rhodij, gratulari se illis. Hæc ubi breuiter dixisset Agesipolis, Curia excessit. Senatus ea occasione vsus, quū publicare ad exemplum aliorum stultitiam Rhodiorū vellet, responsum edidit, cuius præcipua capita hæcerant:

A τούτοις τῶ Μητροδώρου παρὰ Μιθριδάτην εἰς τὴν Ρόδον, καὶ σωμαρχείους τῆ βουλῆς, πρὸς πάντας θορυβώδης ἡ ἑκκλησία· τῶν μὲν παρὰ τῷ Δείωνι φαίετο· ἡ δὲ πολυώτων λέγειν τὰ τῷ Περσέως· τῶν δὲ παρὰ Θεαίτητον, καὶ ἀπειλημένων τὰ συμβαίοντα. καὶ γὰρ ἡ τῶν λέμβων πλοῖα, καὶ ὁ πλῆθος τῶν ἀπολωλότων ἰππέων, καὶ ἡ τῷ Γείνῃ μετὰ θύσας, σπέντεσθαι αὐτοῖς. Διὸ καὶ ὁ πῖρας τῆς ἐκκλησίας ἀνέλυσεν ἐλθὼν τοῖς παρεστημένοις. ἔδοξε γὰρ τοῖς Ροδίοις ἀποκριθῆναι Φιλαρθεόπως ἀμφοτέροις τοῖς βασιλεῦσι, καὶ ἀφελθῆναι, ὅτι δέδοκται ἀφελῆναι αὐτοῖς τὸν πόλεμον, καὶ παρὰ καλῶν καὶ κακοῖς δι' ἀφελῆς τοῖς ὑπάρχον· ἐδέξατο δὲ καὶ τοὺς παρόντας· καὶ ἐπὶ τῷ κοινῷ ἐστὶν τοῖς παρὰ τῷ Γείνῃ, μὴ πολλῆς φιλαρθεότητος.

ΠΗ.

Παραδειγματισμὸς τῶν ἀπὸ Ρόδου πρέσβεων ὑπὸ τῆς Ρωμαίων συκλήτου ἐπὶ μεγίστῃ αὐτῶν ἀλογίᾳ καὶ οἰήσει.

ΟΤΙ καὶ τὸν κατὰ τὸν Περσὺς ἦν τῆς ἀνεδίδρασκεν, ἔδοξε τῇ συκλήτῃ τοῖς παρὰ τῷ Ροδίων παρόντας παρὰ μνηστῆρας ὑπὸ τῷ ἀφελῆναι τὸν πόλεμον παρὰ καλῶν καὶ κακοῖς δι' ἀφελῆς τοῖς ὑπάρχον· ἐδέξατο δὲ καὶ τοὺς παρόντας· καὶ ἐπὶ τῷ κοινῷ ἐστὶν τοῖς παρὰ τῷ Γείνῃ, μὴ πολλῆς φιλαρθεότητος.

D καὶ, ἀλλὰ μὴ τῷ ἐπιπολασάντων ἀνδρῶν τότε καὶ τῷ Ρόδον. οἱ δὲ παρὰ τῷ Ἀγέπολι εἰσπορεύοντες, ἐλθὼν μὲν ἔφασκεν ἀφελῆσαι τὸν πόλεμον· τὸ γὰρ δῆμον τῷ Ροδίων ἐλθόντων τὸν πόλεμον καὶ πλείων χρόνον, θεωρῶντα δὲ πᾶσι μὲν τοῖς Ἕλλησιν ἀλισσιτελές, καὶ αὐτοῖς δὲ Ρωμαίοις, ἀφὰ ὁ μέγιστος τῷ δαπάνῃ, ἐλθὼν ἐπὶ τῷ τῷ γένει· καὶ δὲ λευμίου τῷ πολέμου καὶ τῷ τῷ Ροδίων βύλησιν, συχαίρειν αὐτοῖς. Ταῦτα μὲν οἱ παρὰ τῷ Ἀγέπολι εἰπόντες, βραχέως ἐπὶ τῷ τῷ.

E Ἡ δὲ συκλήτος χρωμένη τῷ κατὰ, καὶ βυλομένη παρὰ παραδειγματισμῷ τοῖς Ροδίοις, ἀποκρισὼν ἔδωκεν, ἥς ἡ τὰ σπέντεσθαι ταῦτα.

H h h h

ΟΙ καὶ ποταμῶν τὴν πορείαν ὑπὸ τῷ Σκόρδον ὄρεσιν, ἀπὸ τῆς Εὐρύμου καλουμένης Ἰλλυρίδος, ἧν οὐ πολλοὶ χρόνοι αἰώτερον αἰσάτων ἐποίησαν Μακεδόνες, ὅθεν δὲ δυσέρχοντο ποῖον τοῖς Δαρδανῶσι τὰς εἰς τὴν Ἰλλυρίδα εἰσβολὰς· πλεὺς οἷον τῷ Ἀδαῶν, ὅθεν τούτων τῶν ὅπων, μὲν πολλὰς κακὰς θύρας ἤλθον εἰς Σκόρδον, καὶ πυθόμενοι τὸ Γένιον ἐν Λίαντι ἀφαιρέσειν, διεπύκνυντο πρὸς αὐτόν. τὸ δὲ παχύνει αὐτοὺς μετὰ πύκνυντον, συμμιζαντες διελέγοντο, πρὸς ὧν εἶχον τὰς ἐμπόδας. Οὗ δὲ Γένιος οὐκ ἐδόκει μὲν ἀλλότριος εἶναι τῆς πρὸς τὴν Περσίδα Φιλίας· ἐσκήπτειτο δὲ τὸ μὴ τῷ ἀρχαῖον συγκαταστήσασθαι τοῖς ἀξιουμένοις, τὴν ἀχρηστοῖαν, καὶ μὴ διώσασθαι χωρὶς χρημῶν ἀναδέξασθαι τὴν πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον. Οἱ μὲν πρὸς τὸ Ἀδαῶν ταύτας λαβόντες τὰς ἀποκρίσεις ἐπιδύοντο. ὁ δὲ Περσεὺς τῷ ἀρχαῖον ἐκ Στύβερραι τὴν τε λείαν ἐλαφροπώλησιν, καὶ τὴν διώσασθαι αἰέταυσιν, πρὸς διχόμους τὴν πρὸς τὸν Γλαύκων. τῷ ἀρχαῖον δὲ αὐτῶν, ἀκύνει τὰ τῷ Γένιου, πάλιν ὁ αὐτῆς ἐπιμπετὴν τὸ Ἀδαῶν, καὶ ξυνὸν τῷ Γλαυκίαν, εἶτα τὸν ὁμαλοφυλάκων, καὶ τῷ Ἰλλυρίον, ὅθεν δὲ τὸν ἀφαιρέσειν εἰδέναι τὸν Ἰλλυρίδα, δυνὲν εἰσβολὰς τὰς αὐτάς. ὥσπερ ἔκρινεν τὸ Γένιον ἀφαιρέσειν, τίνος πρὸς αὐτὸν, καὶ τίνος ἀρχαῖον διώσασθαι συγκαταστήσασθαι εἰς τὰ παρὰ καλούμενα. τούτων δὲ ἀφορμησάντων, ἀναζήσαντες αὐτοὺς μὲν τὴν διωσάμενος, ἐποίησαν τὴν πορείαν ἐπὶ Ἀκύνει.

OZ.

Οἱ Περσεὺς πέμψας πάλιν πρὸς Γένιον πρέσβεις, δέον δὲ γένει πέμπειν, μεγίστων πρὸς γράμματα ἀφορμὰς ὑπὸ δαμονοβλαβείας ἐαυτῷ ἀφείλετο.

ΟΤΙ καὶ τὸν κατὰ τὸν ἦσαν οἱ πρὸς τὸ Γένιον ἀποσταλέντες πρέσβεις οὐτὶς ἀκοιμηχόντες πλεονεξούντων τῶν πρὸς τὸν αἰσάτων πλεονεξούντων ὧν καὶ πρὸς τὸν ὅθεν τὸ Γένιον μὲν ἐπὶ τὴν αὐτῆς αἰρέσεως ὄντα

A Hi transgressi iugum Scordi montis, per Illyrici quas vocant solitudines, (eam terram non multis antè annis de industria Macedones populando à cultoribus vacuum fecerant, quò transitus difficiles Dardanisin Illyricum redderent:) per ea inquam loca cum ingenti vexatione Adæus & Pleuratus peruenerunt. qui cognito Lissi Gentium morari, ad illum miserunt. ac mox ab illo acciti, ut eò ventum, mandata exponunt. Gentius videbatur quidem non esse alienus ab amicitia cum Perseo contrahenda: verùm ne statim legatorum postulatis adnueret, hoc prætextu est usus; quod à rebus bello necessariis esset imparatus; quòdque sine pecunia bellum aduersus Romanos suscipere non posset. Hoc accepto responso Adæus ad Perseum redit. Stuberam Rex tunc venerat, & prædam ac spolia ibi vendebat, suosque milites reficiebat, Pleurati reditum expectans. qui ut est reuersus, postquam intellexit Perseus, quæ responderat Gentius; ex templo Adæum remittit, addito Glaucia ex numero custodum corporis, & quodam Illyrio, quod linguæ Illyricæ is esset peritus, cum iisdem mandatis. quasi parum perspicuè declarasset Gentius, qua sibi res esset opus; & quo pacto flecti posset, ut postulatis eorum adnueret. iis iter aggressis ipse cum exercitu Ancyram petit.

D

LXXVII.

Quomodo Perseus, loco pecunia missis iterum legatis ad Gentium, fatali quadam vacordia rerum magnarum gerendarum facultatem ipse sibi præcipuit.

E S V id tempus qui ad Gentium missi fuerant redierunt; quum neque fecisset quicquam amplius quam antea; neque amplius quicquam renuntiarent, quàm antea, manente Gentio in eadem voluntate. Gentius enim uero

uero paratus erat consilia sua omnia cum Perseo cōsociare. sed pecunia sibi opus esse dicebat. quam rem Perseus contemptim audiēs, Hippiam iterum mittit, ad fœdus firmādum; nulla eius mentione facta in quo vno totius negotij cardo vertebatur; quā tamē vnica illa esset ratio qua posset beneuolū Gētium sibi reddere. Vt equidem dubitem, peccata huiuscemodi hominum, imprudentiam ne appellem, an fatalem amētiam & diuinitus immisfam; qui quidem magna cupiunt moliri, & cuius periculo suam obiciunt vitam; id tamen omittunt, quod in consiliis suscipiendis præcipuum est, idque scientes & prudentes, quum in potestate ipsorum sit illud præitare. Nam illa tempestate si pecunias largiri Persens voluisset, & publice ciuitatibus, & priuatim Regibus, atq; iis qui publica negotia tractabant; nō dicam ea qua poterat magnificentia impēfas subministrando, sed modica tantum liberalitate vtendo; euenisset, vt omnes Græciæ populi, omnesque vel certe quā plurimi Reges voluntates suas nudarent. de quo non arbitror quemquam prudentum fore mecum disputaturum. Nunc recte fecit Perseus, qui hāc non ingressus sit viam; per quam, aut plenā victoria, partā dominationem superbam erat obtenturus: aut si vinceretur, in eiusdem pernitiæ societatem multos secum attracturus, sed contrariam potius viam institit: vnde factum, vt pauci omnino Græci, per occasionem eius belli quod ipse gessit, in fraudem inciderint.

LXXVIII.

Decretum Achaorum, de submitteendis Marcio pro viribus auxiliis.

Polybij ad Cos. cum Perseo bellum gerentem legatio.

Legatio ad Attalum missa.

Ptolemæi Regis Anacleteria, ex eo nomine missa ab Achaïs legatio gratulandi causa.

A μὲν ἔτι μοι τῶν Περσῶν κρημνῶν τῶν αὐτῶν πραγμάτων χρημάτων δὲ φάσκειν παρὰ χρεῖας ἔχειν. ὡς ὁ Γερσὺς παρὰ χρεῖας, πάλιν ἐπιμπε τοὺς πρὸς τὸν Ἰππίας, βεβαιωσάμενος ὑπὸ τῶν ὁμολογούντων σπυρίων παρὰ λιπῶν, δι' οὗ ἔξω μόνου διανοώμετα ποιῶσαι τὸν Γένιον. ὥστε ἀλαπορῆν, πότερα δὲ λέγει ὅτι τῶν ἰσχυρῶν, ἀλογισίας, ἢ δαμνοδοξίας. δοκῶ μὲν, ὅτι, δαμνοδοξίας. οἱ πρὸς ἐφίενται μὲν ἢ μεγάλας ἐλπίδας, καὶ παρὰ βλάβοντα μὲν τῇ ψυχῇ. B παρὰ τὸν δὲ σπυρίων ἐν ταῖς ἐπιβολαῖς, βλέποντες αὐτὸν, καὶ διωάμενοι παρὰ τὴν. Οὐ γὰρ εἰ Περσὺς κατ' ἐκείνους τὸν κατ' ἐφί, ἢ βουλήσιν παρὰ τὸν χρημάτων, καὶ κρημνῶν ταῖς πολυτέμασι, καὶ κατ' ἰδίαν ταῖς βασιλείαις καὶ τοῖς πολιτευομένοις, οὐ λέγει μὲν μεγαλομερῶς, κατὰ τὸν ἔξω αὐτῶν, χρημάτων ἐκείνους, ἀλλὰ μετρίως μόνον. πρὸς αὐτὸν σπυρίων καὶ τοῖς Ἑλλήναις καὶ τοῖς βασιλείς, εἰ δὲ μὴ γὰρ, τοὺς πλείους ἔξω λεγόμεναι. δοκῶ μὲν δὲ τῶν τοῦ ἐκείνους παρὰ τὸν μετρίως ἀφαισθησάμενος πρὸς τὸν. Νῦν δὲ καλῶς πρὸς, ὅτι ἢ κατὰ τὸν τὸν ὁδόν, δι' ἧς ἢ κατὰ τὸν τὸν ὅλων, ἔξω αὐτῶν ἔχει, ἢ σφαιρίαις, πολλοὺς αὐτὸν ἐκείνους ἢ αὐτῶν * πύργους αὐτῶν λαβεῖν. ἀλλὰ τὸν ἐκείνους, δι' ἧς ἐκείνους τὸν ἐκείνους ἢ αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τὸν τῶν παρὰ τὸν κατὰ τὸν.

D

OH.

Αχαίων δόγμα πρὸς τῶν πανδημῶν βοηθεῖν Ρωμαίοις κατὰ Περσέως.

Πολυβίου πρὸς τὸν τῶν Ρωμαίων ὑπατῶν πρεσβεία.

Πρεσβεία πρὸς Ἀτταλον.

Πτολεμαῖος τῶν βασιλέως Ἀνα-

E κλητῆρα, καὶ πρὸς αὐτὸν συντακτικὴ Ἀχαίων πρεσβεία.

Gggg

Εντευξίς Πολυβίου πρὸς Ὑπατον.

Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν πατρίδα ἐπανελθόντος Ἰππινόμα πρὸς τὸ ἀρραλυνθῆναι τὸ ἔθνος ἀπαύτης μεγέθους.

ΟΤΙ τῷ Περσέως* βυζανθίου ἡγεμὸν μὲν δυνάμει εἰς Θεσσαλίαν, καὶ λήψασθαι τὰ ὅλα κρίσει ἐκ τῆς καὶ λέγει· ἔδωκε τοῖς ἀπὸ τῆς Ἀρχαίας, δι' αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἀπολογεῖσθαι πάλιν πρὸς τοὺς Ἀποιοῖας καὶ Ἀφροδίας Εἰσπέχας οὖν εἰς τοὺς Ἀχαιοὺς δόγμα, δέξι δὲ πρυμνημὶ ποιησάμενοις τὸ ἔξοδον εἰς Θεσσαλίαν, κρηνησθαι τῶν πραγμάτων ὁλοκληρῶς τοῖς Ῥωμαίοις. καὶ τοῦτου κύρωσις, ἔδωκε τοῖς Ἀχαιοῖς τὴν Ἀρχαίαν γίνεσθαι εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν στρατῶν, καὶ πρὸς τοὺς εἰς τὴν ἔξοδον ἀφροδίας πρὸς τὸ ὑπατοὶ πρεσβύτας πύμπιν εἰς Θεσσαλίαν, τοὺς τὰ διδογμένα τοῖς Ἀχαιοῖς ἀφροδίας, καὶ πρυμνημῶν, πότε, καὶ πρὸς δὲ συμμνημῶν αὐτῶν τὸν στρατὸν. καὶ κατέστησαν πρεσβύτας πρὸς τὸν ἡγεμῶνα Πολύβιον καὶ ἄλλοις· καὶ συνετίλθοντο τῷ Πολυβίῳ φιλοφρονέειν, εἰς τὸ στρατηγὸς ἀδελφῇ τῇ παρρησίᾳ τῶν στρατῶν, τοῖς μὲν πρεσβύταις δὲ αὐτοῖς πύμπιν ἀφροδίας, ἵνα μὴ καθυστερῶσι τῶν πραγμάτων αὐτῶν τὸν φρονήσιν, ἵνα τὸν στρατὸν πρὸς εἰς τοὺς πόλεων ἀγροὺς ἔχῃ, δι' ὧν αὐτὸν ἐμπορεύονται, καὶ μηδὲν ἐλλείπειν τὸν ἐπιτηδεύειν τοῖς στρατῶν. τούτοις μὲν οὖν ἔχοντες οἱ πρεσβυτέρους τὰς ἐβόλας δὲ ὠρμήσαν. Κατέστησαν δὲ καὶ πρεσβύτας πρὸς Ἀθηλὸν τοῖς ἀπὸ Τηλοκρίτων, ἀποκομίζοντες τὸ δόγμα τὸ ἀπὸ τῆς ἀφροδίας τῶν Εὐμηνίων πρυμνῶν. Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, καὶ πρὸς τὸν βασιλέως Πτολεμαίου πρεσβυτέρους τοῖς Ἀχαιοῖς, δέξι γένοιτο αὐτοῖς τὰ νομιζόμενα γίνεσθαι τοῖς βασιλεύουσιν, ὅταν εἰς ἡλικίαν ἔλθωσι, Ἀνακλητήρια, νομίζοντες σφίσι κατὰ τὴν ἐπισημνήσαν τὸν ἡγεμῶνα, ἐπὶ τῇ πύμπιν πρεσβύταις ἀφροδίας τοῖς ἀφροδίας τὰ πρυμνημῶν τῶν ἀφροδίας τῶν ἀφροδίας πρὸς τὴν βασιλείαν.

Polybij cum Consule colloquium.

Eiusdem in patriam reuersi praclarum facinus, quo sumptu ingenti gens Achaorum est liberata.

QVO tempore dicebatur Perseus Thessaliam cum exercitu venturus, & probabili ratione adducti homines credebant, vniuerso bello finem impositum iri; visum Archoni rebus ipsis suspiciones & calumnias in Achæos collatas, iterum refutare. Idcirco auctor Achæis fuit, ut decretum facerent de expeditione cum vniuersæ gentis copiis suscipienda versus Thessaliam, ut omnis fortunæ periculum vnâ cum Romanis adirent. Hoc facto decreto, placuit Achæis, ut conscribendi curam Archo susciperet, & eorum omnium parâdorum, quæ expeditioni essent necessaria; ad Consulem legati ut mitterentur in Thessaliam, qui de hoc Achæorum decreto certiorum illum facerent: & ab eo discerent quando & quo in loco ipsorum copias velit Romano exercitui se coniungere. Ac statim decreuere legatum Polybium & alios. summôque studio Polybio mandarunt, ut si placeat Consuli mitti exercitum, reliquos legatos extemplo mitteret, id renuntiaturus, ne serius quàm oporteret ad illum copiarum Achæicarum venirent. Interea verò prospiceret ipse, ut quascunque vrbes in transitu aditurus esset exercitus, in iis commeatus haberet, quo ne militibus quicquam deesset. his mandatis acceptis Polybius cæterique abiēre. Decreuerunt insuper Achæi legatum Telocritum ad Attalum; qui decretum ei afferret, quo restituti erant Eumeni omnes honores. Per idem tempus quum fama esset allata Achæis, celebrata fuisse in honorem Ptolemæi Regis Anacleteria, sicut est moris Ægypti Regibus, vbi ad legitimam regnandi ætatem peruenerunt, officij sui esse existimantes, ut suæ ob id quod gestum erat lætitiæ significationem darent, legatos decreuerunt mittere; ad renouandam amicitiam quæ genti Achæorum erat cum Ægypti Regibus.

Statim igitur Alcithus & Pasidas sunt delecti. At Polybius nactus Romanos ex Thessalia progressos, & inter Azorium ac Dolichen stativa habentes, convenire quidem illos propter circumstantia pericula in præsencia omisit, certaminum verò omnium quæ in Macedoniæ ingressu habita sunt, fuit particeps. deinde ubi iam Heracleam usque exercitus peruenisset, opportunum visum est tempus Imperatoris conveniendi : ut pote quum videretur Cos. partem iam maximam susceptæ expeditionis confecisse. Tum igitur, ut primum eius faciendi opportunitatem est nactus, decretum Achæorum Q. Marcio tradit, & studium Achæorum illi exponit, qui cum universis suis viribus certaminum ac periculorum omnium fieri participes decreverint. Ad hæc ostendit, quomodo ad omnia de quibus vel scripsissent vel aliquod in mandatum dedissent Romani, toto belli huius tempore, obsequentes fuissent. Marcius eorum voluntate verbis magnificis laudata, laboris & impensæ gratiam Achæis fecit, quod nihil iam opus esset amplius ad hoc bellum sociorum auxiliis. Igitur redeuntibus cæteris legatis in Achaïam, Polybius in castris remanens, rebus quæ gerebantur interfuit : donec relatum est Marcio, Appium Centonem postulasse ab Achæis, ut quinque millia militum in Epirum sibi mitterent. tum vero Marcius Polybium redire iussit, multumque monuit curaret, ne ij milites Appio darentur, neve gens Achæorum impensas adeo graves frustra faceret : nullam enim causam habere Appium, cur auxiliarem illam manū posceret. Studiōne erga achæos hoc ille fecerit, an ut Appio facultatē res gerendi eriperet, difficile dictu. Cæterū Polybius in Peloponnesum reuersus, postquam acceptæ iam ex Epiro literæ esset, coactō non multo post Sicyonē Achæorum cōcilio, in quæstionem ac dubitationem penitus magnā incidit. Nam ubi de Centonis postulatis haberi consultatio cepit, quæ priuatim à Marcio acceperat mandata negligere nefas ducebat: at recusare palam militum auxilium, quibus nihil opus habebant Achæi; hoc vero ad prime periculosum erat. In tam difficili & ancipiti

A καὶ ᾧ δαυτίκα κατέστησαν Αλκίθου καὶ Πασιδάου. Οἱ δὲ πρὸς τὸν Πολύβιον καὶ ἀγαθόντες τοὺς Ῥωμαίους, ἐκ μὲν τῆς Θετταλίας κακίαντες, τὴν δὲ Περραιβίαν στρατοπεδύοντες Ἀζορίου μετὰ καὶ Δολίχης· τὴν αὖ ἐπὶ τῇ ὑπερβίῃ, ὅθεν τοὺς ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος χερσὺς τῶν δὲ καὶ τῶν εἰσόδον τὴν εἰς Μακεδονίαν κινδύνων μετῴχον. ἐπεὶ δὲ τὸ στρατεύμαχος κατὰ τὰς ἐπὶ τοὺς καὶ τὸν Ἡράκλειαν πόλιν ἐδόξε χερσὺς εἶναι πρὸς εἰσευξήν, ἅτε τὸ στρατηγὸν δακρυῶτος ἠνύσθαι, ὁ μέγιστος τῶν ᾧ δαυτίων· τότε λαβόντες χερσὶν, ὁ ψήφισμα τῶν Μαρκίῳ παραστήσαντες, καὶ διεσπάρσαν τὴν τῶν Ἀχαιῶν παραίρεσιν· ὅτι βελήθειαν αὐτῶν παρὰ τὴν αὐτῶν μετὰ τὴν ἀγώνων καὶ κινδύνων καὶ πρὸς τοῦτο ὑπεδύξαν, ὅτι πρὸς τὸν στρατὸν ἢ τῶν Ἀχαιῶν τοὺς Ἀχαιοὺς ὑπὸ Ῥωμαίων, καὶ τὸν ἐν τῇ πόλει πόλεμος, αἰσθητὸν γέγονεν· τὸ δὲ Μαρκίου τὸ αὐτὸν παραίρεσιν ἀποδιδόναι τῶν Ἀχαιῶν μεγαλῶς, τῆς ὅτι κακοπαθείας αὐτοῦ καὶ τὴν δαπάνης ᾧ δαυτίωντος, ἀλλὰ ὁ μὲν χρεὶας ἔχει τοὺς χερσὺς τῶν συμμάχων βοηθείας· οἱ αὖ ἄλλοι ὁρῶντες, ἐπὶ τῇ εἰς τὴν Ἀχαιῶν· ὁ δὲ Πολύβιος αὐτῶν μάλιστα μετῴχον τῶν ἐν τῇ πόλει παραίρεσιν· ὅς ὁ Μαρκίος ἀκούσας Ἀππίου τὸν Κέντων πειταχολίαν στρατῶν αἰτεῖσθαι τῶν Ἀχαιῶν εἰς Ἡπύριον, ὅθεν ἀπὸ τῆς παραίρεσιν, παρακαλέσας φροντίζειν, ἵνα μὴ δοθῶσιν οἱ στρατῶν, μηδὲ τὸν δαπάνημα μάταιον ᾧ τῇ τοὺς Ἀχαιοὺς· πρὸς τὸν γὰρ λόγον αἰτεῖν τοὺς στρατῶν τῶν Ἀππίου. πότρεα ὅτι τὸν ἐπὶ τὸν κινδύνον τῶν Ἀχαιῶν, ἢ τῶν Ἀππίου ἀπὸ τῆς βουλόμηνος, χαλεπὸν εἶπεν· πλὴν ὅτι Πολύβιος αἰσθητὸς εἰς τὸν Πελοπόννησον, ἥδη τῶν γραμμάτων ἐκ τῆς Ἡπύριον στρατοπεδύοντων, καὶ μετὰ τὸν πολὺν σωμαζέων εἰς Σικυονίαν τῶν Ἀχαιῶν, εἰς τὸν δαπάνημα παμμέγεθες ἐνέπει. Τοῦ γὰρ ὁ δαυτίωντος στρατοπεδύοντος ὑπὸ τῶν Κέντων ἠνύσθαι στρατῶν, αὐτὸν ὁ Μαρκίος αὐτῶν κατὰ τὴν ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ ἐν τῇ πόλει, ταῦτα φροντίζειν· ὅτι αὐτῶν ἐκ τῆς ὑπαρχέσης χρεὶας φανερώς αἰτεῖσθαι τὴν βοηθείαν, τελείως αὐτῶν ἐπισφάγας. Δυσχερὲς δὲ καὶ ποικίλος

οὐσὶ τῆς ὑποδείσεως, ἐχρήσθη βοηθήματι
 πρὸς δὲ παρὲν τὰς τὴν συκλήτου δόγματι. ὃ
 καλῶνται μὲν ἀπὸ τῆς ὑποδείσεως τῶν
 στρατηγῶν γραφομένοις, εἰ μὴ τὸ τοιοῦτον
 καὶ δὲ δόγμα τὸ συκλήτου. τὸ δὲ οὐκ ἔστι
 πρὸς αὐτοὺς τῶν γραμμάτων. δὲ καὶ κατε-
 κέρτεροι τῶν τῶν αἰσφορῶν ἔστι τὸν ὑπατον
 ἡμέτερον, καὶ δὲ αὐτοῦ τοιοῦτον ἔστι δα-
 πνύς δὲ ἔστι, οὐσὶ τῆς ὑποδείσεως ἐκείνου εἰς τὰ
 λαῖμα. τοῖς γὰρ μὲν βουλευμένοις ἀπεβάλλειν
 αὐτοὺς πρὸς τὸν Ἀππιον, μεγάλας ἀφορμαὶς
 ἔδωκεν, ἅτε ἀφ' ἑαυτῶν τῶν ὑποδείσεως αὐ-
 τῶν, τὴν ὑποδείσεως βοηθείας.

ΟΘ.

Τῶν ἐν Κρήτῃ Κυδωνιατῶν πρὸς
 Εὐμένην πρεσβεΐα.

ΟΤΙ καὶ τῶν Κρήτιων, διδόντες Κυ-
 δωνιάταις τοὺς Γορτυνίους, ἀφ' ὧν καὶ
 πρὸς τὸν ἐπὶ πρὸ ὀλίγον καιροῦ ἀκρίβειαν τῇ
 πόλει, τῶν πρὸ Νοθοκράτου ὑποβαλλομέ-
 νων αὐτὴν κατεχεῖν, ἐξέπεμψαν πρεσβε-
 τὸς Εὐμένην, βοηθῆσαι αὐτοῖς καὶ τῶν
 συμμαχίαν. ὁ δὲ βασιλεὺς πρὸς αὐτοὺς
 Λέοντα, καὶ στρατῶν σὺν τούτῳ τ', ἐξα-
 πύμπλε καὶ ἀποδίδω. ὃν πρὸς αὐτοὺς, οἱ
 Κυδωνιάταις πᾶσι καὶ τῶν πύλων δὲ Λέοντι πρὸ-
 δωκεν, καὶ κατόλου τὴν πόλιν ἐνείκτισαν.

Π.

Πρεσβεΐα διαστὰς Ροδίων. Ἀγ-
 σιλόχου μὲν εἰς τὸν Ρώμῳ, Ἀγ-
 σιπόλιδος δὲ πρὸς τὸν ἐν Μακε-
 δονίᾳ ὑπατον Μάρκιον.

Μαρκίος σκληροῦ καὶ Ροδίων.
 καὶ αὐτῶν Ροδίων πρὸς αὐτοὺς ἀλο-
 γισία καὶ κέπρωσις.

ΟΤΙ ἐν τῇ Ρόδῳ τὰς τὴν ἀντιπολιτείας
 αὐτῶν πολλοὶ ἐπίπλην. Πρὸς αὐτοὺς
 γὰρ αὐτοὺς τῶν τῶν συκλήτου δόγματι, ἐν ᾧ
 διεσάφει, μὲν πρὸς αὐτοὺς τοῖς τῶν στρα-

A deliberatione, ad se expediendum
 usus est Polybius decreto Senatus,
 quo erat cautum, ne vlla ratio eorum
 haberetur, quæ à magistratibus Ro-
 manis scriberentur, nisi ex Senatus
 consulto id facerent. quod quia lite-
 ris Appij Cætonis non erat adiectum;
 tandem obtinuit Polybius, ut res ad
 C. s. referretur: & per illum Achæi
 impensa, quæ centum & viginti ta-
 lentorum summam superabat, libe-
 rantur. At si quis de ipso detrachere
 apud Appium vellet, ei benignam
 materiam hoc pacto suppeditavit: ut
 B pote qui inceptum illius de impetran-
 dis auxiliis fregisset.

LXXIX.

*Cydoniatarum Cretensium
 ad Eumenem Regem legatio.*

CYDONIATÆ, qui populus est
 Cretæ, metuentes sibi à Gorty-
 niis, à quibus iam antè ne caperetur
 C ipsorum vrbs in præsentissimum peri-
 culum venerat, quando eam occupa-
 re Nothocrates est aggressus; legatos
 ad Eumenem miserunt, auxilium ex
 fœdere eum poscentes. Rex Leonem
 ducem delegit, quem eò celeriter
 cum trecentorum militum manu mi-
 sit. Id ubi aduenit præsidium, Cydo-
 niatæ portarum clauis Leoni tradi-
 derunt, & vniuersam ciuitatem eius
 curæ permiserunt.

LXXX.

D Populi Rhodij legationes
 duæ; Agesilocho Romam misso,
 Agesipoli vero ad Marcium
 C. s. bellum in Macedonia ad-
 ministrantem.

*Marcij Cos. fraudulentæ
 molitio in Rhodios: & ipsorum
 Rhodiorum insignis impruden-
 tia ac lenitas.*

E GLISCEBANT Rhodi magis ma-
 gisque in dies contrariæ factio-
 nes. Nam quum de Senatus decreto
 famâ cognouissent, quo sanciebant
 Patres, non quæ magistratus Rom.

imperassent, verum quæ ipsi decreuissent, ea esse deinceps præstanda; vulgo omnibus Senatus prudentiam laudantibus, Philophron & Theæterus hac occasione arrepta, pergebant porro in suo proposito: dicebantque legatos ad Senatum esse mittendos, & ad Consulem Q. Marcium Philippum: necnon ad C. Marcium Figulum, cui classis prouincia erat. Iam tum enim omnibus notum erat, quosdam ex iis magistratibus qui recenter Romæ inierant, in Græciæ regiones fore venturos. Hæc sententia quum post multam altercationem obtinuisset, Romam ineunte æstate missi sunt Hegesilochus Hegesiae filius, Nicagoras Nicandri filius: ad Consulem verò, & classis præfectum Agesipolis, Ariston, Pancrates. Mandatum his omnibus erat, vt amicitiam cum populo Romano renouarent, vtque criminationibus iis responderent, quibus nonnulli ciuitatem onerabant. at Hegesilochus Hegetiæ hoc insuper negotij impositum, vt de exportando frumento faceret mentionem. Quos igitur sermones apud Senatum isti legati habuerint, quæ à Patribus responsa tulerint, & quomodo omne genus humanitatis & comitatis experti redierint; in expositione rerum Italicarum iam diximus. Est verò lector nobis sæpe huius admonendus, sicut etiam studiose facimus: quod non raro orationes habitas à legatis & data illis responsa, cogimur prius exponere, quàm de ipsorum legatione decreta & de missione verba fecerimus. Quoniam enim per annos singulos

A τηγῶν ἐπιτάγμασιν, ἀλλὰ τοῖς αὐτοῖς δόγμασιν, καὶ τῇ πολλῇ ἀποδεχόμενῳ τὴν τὸ συνέκλιτον πρὸς τοὺς Φιλόφρονα καὶ Θεαίτητον ἐπιλαβόμενοι τὴν ἀφορμὴν ταύτης, ἐξυργάζοντο τὸ ἀχέλουθα· φάσκοντες δὲ ἐκπέμπειν πρεσβυτάς πρὸς τὴν σύγκλητον, καὶ τὸν Κοῖνον Μάρκιον τὸν ὕπατον, καὶ πρὸς Γάιον τὸν ἐπὶ τῇ ναυτικῇ. Τότε γὰρ ἤδη γνώμενοι ἐν ἅπασιν, ὥς τις τῶν κατὰ τὴν Ῥώμην παρὰ τὴν ἑαυτοῦ μέλλοισιν εἰς τοὺς καὶ τὴν Ἑλλάδα ἑποικισ. κατὰ τὴν εἰρήνην, καὶ τὴν ἀποδείξαι, καὶ τὴν αἰπρῆσιν ἡμοῦν, ἀπεσάλπισαν εἰς μὴ τὴν Ῥώμην ἀρχομένης τρεῖας, Ἡγησίλοχος Ἡγησίον, Νικαγόρας Νικάνδρου· πρὸς δὲ τὸν ὕπατον, καὶ τὸν ἐπὶ τῇ ναυτικῇ γραίνην, Ἀγασίπολις, Ἀρίστον, Παύλου τὸν ἐνδοχὴν ἔχοντες αἰανεύειν τὰ φιλανδρῶν πρὸς Ῥωμαίους, καὶ πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ ἀπολογεῖσθαι τὰς λεγόμενας ὑποπνῶν καὶ τὴν πόλεως· οἱ δὲ πρὸς τὸν Ἡγησίλοχον, ἅμα τοῖς πρεσβυτέροις, καὶ πρὸς οἰκῆς ἑαυτοῦ ποιησόμενοι λόγους. Τὰ μὲν ἐν ὑποπνῶν ῥηθέντα πρὸς τὴν σύγκλητον, καὶ τὰς δόξας αὐτοῖς ἀποκρίσεις ὑποπνῶν τῆς συνέκλητος, καὶ ὅτι πάντων τῶν φιλανδρῶν τυχόντες ἐπὶ μὴ λθόν, ἐν τοῖς Ἰταλικῇς εἰπομένη. Περὶ δὲ τοῦτου ἕ μέρους, χρησίμοι ἐστὶ πλεονάκις ὑπομνήσκων, ὅ δὲ καὶ πειρώμεθα ποιῶν· ὅτι πολλάκις αἰσθάνομεθα τὰς ἐντεύξεις τῶν πρεσβυτέρων, καὶ τοὺς χρηματισμούς πρεσβυτέρους ἑαυτοῦ τῆς κατὰ τὴν εἰρήνην, καὶ τῆς ἑαυτοῦ. Ἐπὶ γὰρ καθ' ἕνα ἐτος τὰς καὶ ἀλλήλων πρεσβυτέρους γραφόντες, πειρώμεθα ἐν εἰρήνῃ συνέκλιτον αὐτοῖς τὰς πρὸς ἑαυτοὺς πρεσβυτέρους· δηλονότι ὡς ἀναλίσκον ἐστὶ τὸ συμβαίνει πρὸς τὴν γραφήν. οἱ δὲ πρὸς τὴν Ἀγασίπολιν, ἀφικόμενοι πρὸς τὸν Κοῖνον, κατὰ λαβόντες αὐτὸν ἐν Μακεδονίᾳ πρὸς Ἡράκλειαν γραβιπέδοντα, διελόντο πρὸς ὧν εἶχον τὰς ἐνδοχὰς. ὁ δὲ ἑαυτοῦ, ὃς αὐτὸς ἔφη πρὸς τὴν ταῖς διαβολαῖς· ἀλλὰ κακίους πρὸς ἀλλήλους μνηστῆρας αἰετῶν τῇ λέγειν τὴν ὁλμῶν καὶ Ῥωμαίων καὶ πολλὰ κατὰ τὴν εἰς φιλανδρῶν πρὸς ἡκούτων ἐπεμνήσκων. ἑαυτοῦ δὲ ταῦτα καὶ πρὸς τοὺς δῆμον τῶν Ῥωμαίων. Τὸ δ' Ἀγ-

etiam legati Alexandriam, ad dirimendum bellum quod inter Antiochum & Ptolemæum erat conflatum, mittuntur.

LXXXI.

Quomodo Antiochus occupata Ægypto in rebus ordinandis se gesserit.

Legationes diuersa Græcorum in Ægypto reperta ab Antiocho, quæ ad Ptolemæum fuerant missæ.

POSTEA QUAM Ægyptus ab Antiocho fuit occupata, Comano & Cineas de summa rerum cum Rege ~~Ptolemæo~~ consultantibus, visum est faciendum; ut concilium ex illustrissimis quibûsque ducibus conscriberetur, de cuius sententia omnia deinceps gererentur. Ei concilio ante omnia placuit, ut aduenz Græci qui forte ibi reperiebantur, legati ad Antiochum proficiscerentur, de pace cum eo acturi. Erant tunc eo loci legationes duæ ab Achæorum gente missæ: una ad renouandam cum Rege amicitiam: quæ mandata fuerat Alcitho Xenophontis filio, Ægiensi, & Pasiada: altera de antagonistarum agone. Erat & missa ab Atheniensibus de donatione quadam legatio, cuius princeps Demaratus. item sacræ legationes ab iisdem duæ: una de festo Panathenæorum: cuius caput fuit Callias quinquertio. altera de mysteriis, quâ obibat Cleostratus, qui super eo ad Regem orationem habuit. Mileto aderant Eudemus & Icesius: Clazomenis Apollonides & Apollonius. cum his legatos misit Rex etiam Ptolemum & Ptolemæum rhetorem. hi igitur aduerso flumine nauigantes, obuiam processerunt.

LXXXII.

Colloquium Antiochi Ægypto occupata, & legatorum & Græcia missorum.

Α Ἐλθεῖς εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, τοὺς ἀγαλύνοντας τοὶ εἰσώπαι πόλεμον, Ἀντίοχῳ καὶ Πτολεμαίῳ.

Γ Α.

Πῶς Ἀντίοχος ὁραλαβὼν τὰ καὶ τὴν Αἴγυπτον ἐχρήσατο τοῖς πρᾶγμασι.

Πρεσβεῖαι διάφοροι ὧν Ἑλλήνων πρὸς τὸν Πτολεμαῖον, αἱ ἐν Αἴγυπτῳ κατέλαβον ὁ Ἀντίοχος.

Ο ΤΙ ΜΕΤ' ὃ ὁραλαβεῖν Ἀντίοχον τὰ καὶ τὴν Αἴγυπτον, ἔδδξε τοῖς πρὸς τὸν Κομαρόν καὶ Κινέαν συνεδρεύουσαι μετ' ὧν βασιλέως, κοινοβούλιοι κατὰ κράθειν ἐκ τῶν ἐπιφανεστάτων ἡγεμόνων, ὃ βουλευσόμενον πρὸς τῶν εἰσώπων. πρῶτον οὖν ἔδδξε τὰς συνεδρίαις καὶ ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος περὶ πενήμειαν πῶς πέμπει πρεσβεύειν ὡς τὸν Ἀντίοχον, κοινολογησόμενοι ὑπὲρ ἀγαλύνσεως. Ἦσαν ὅτε πρὸς μὲν τῷ κοινῷ τῷ Ἀχαιοῖ πρεσβεῖαι διαταί· μία μὲν ὑπὲρ τῆς τῶν φιλικῶν δευτέρων αἰτιώσεως, ἡν ἐπρεσβεύοντο Ἀλκιδὸς Ξενοφάντης, Αἰγιδί, καὶ Πασιάδας· ἄλλη δὲ πρὸς τῷ αἰταγωνιστῶν ἀγῶνος· ἡν δὲ καὶ πρὸς Ἀθηναίων πρεσβεῖα πρὸς δωρεάς, ἥς ἡγεῖτο Δημάρατος. καὶ ἡρώϊαι διαταί, μία μὲν ὑπὲρ τῶν Παναθηναίων, ἥς πρᾶξιται Κωμίας ὁ παῖς Κωμίας· ἡ δ' ἄλλη πρὸς μυστηρίων, ὑπὲρ ἥς Κλεόστρατος ἐποίητο τὸν χρηματισμὸν καὶ τοὺς λόγους ἐκ δὲ Μιλήτου περὶ ἧσαν ἘΥδημος, καὶ Ἰκίσιος· ἐκ δὲ Κλαζομένων Ἀπολλωνίδης, καὶ Ἀπολλώνιος. ἔξαπέστειλε δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς Τληπόλεμον καὶ Πτολεμαῖον τὸν ῥήτορα πρεσβεύτας. οὗτοι μὲν οὖν ἐπλεον ἀνὰ τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν ἀπόμνησιν.

Π Β.

Κοινολογία τῶν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος πρεσβεύτων πρὸς τὸν Ἀντίοχον τὴν Αἴγυπτον κατὰ κράτος.

Gggg iiii

Τῶν αὖ Συρία βασιλέων δι-
κμα, δι' ὧν δεικνύοιτο, ὅτι αὐτῶν
ἔστιν ἡ Κοίλη Συρία.

*A Jura Regum Syria, quibus
probabant pertinere ad ipsos
Cœlam Syriam.*

ΟΤΙ καὶ τὸν καιρὸν, ὅτε Ἀντίοχος τὴν
Αἰγύπτου πρὸς ἑαυτὸν, σιωπῶν τῶν
ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος πρεσβυτέρων, οἱ πεμφθέν-
τες ὅτι τὰς ἀφ' αὐτοῦ. ἀποδέξασθαι δὲ
τοὺς ἀνδρας φιλανθρώπους, καὶ μὲν πρῶτον
ὑποδοχὴν αὐτῶν ἐποιήσαντο μεγαλομερῶς·
καὶ δὲ τὸ ἐξῆς ἔδωκεν ἐντευξιν, καὶ λέγειν ἐκέ-
λευσε πρὸς αὐτὸν ἐχούσι πᾶς ἐὶς τὴν. Πρῶτον
μὲν οἱ πρὸς τὴν Ἀχαίαν ἐποιήσαντο λόγους·
τούτοις δ' ἐξῆς Δημάρατος ὁ πρὸς τὴν Ἀθη-
ναίων· καὶ ὁ ἔπειτα Εὐδήμος ὁ Μιλήσιος. Πά-
σι δ' αὖτε πρὸς τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ τὴν αὐτὴν ὑπό-
θεσιν ὁμιλοῦντων, πρὸς ἀπλοῦς ἐξ ὧν συνέ-
βαινε καὶ τοὺς καὶ μέρος αὐτῶν λόγους. τὴν μὲν
γὰρ αἰτία τῶν συμβεβηκότων πρότερος αἰέφερον
ὅτι τοὺς πρὸς τὴν Εὐλαίαν· καὶ ὁ συγγενεῖς, καὶ
τὸ ἡλικίαν τὴν ἑνὶ Πτολεμαίῳ πρὸς φερόμενοι,
πρὸς τὴν ὀργὴν τὴν βασιλείας. Ἀντίοχος δὲ
πᾶσι τούτοις ἀπομολογησάμενος, καὶ πρὸς αὐ-
τῶν τὸ ἐκείνων ὑπόθεσιν, ἤρξατο λέγειν ὑπὲρ
τῆς ὅτι δὲ διχάζων, δι' ὧν ἐπερχομένη σιωπῶν
καὶ τὴν αὖ Συρία βασιλείαν ὑπάρχουσαν κτήσιν
τῆς Κοίλης Συρίας τόπων. Ἰχυροποιῶν μὲν
πᾶς ὅτι πρὸς τὴν Αἰγύπτου τὴν πρὸς τὴν κα-
ταχρόντος τὴν αὖ Συρία βασιλείαν· πρὸς φερόμε-
νος, ὁ πᾶς συγχωρήματα τὰ ἡρόδοτος Σελδύ-
κῃ καὶ τὴν ἀπὸ Μακεδονίας βασιλείαν, μετὰ τὴν
Αἰγύπτου θάνατον· ἐξῆς ὁ τούτοις ἀποφθόμε-
νος ὅτι τὴν τελευτῶν καὶ πόλεμον Ἀντίοχος τὸν
πατρὸς ἐκτείνῃ· ὅτι ὁ πᾶς ὁ ἀριστὸς καὶ
ὁμολογίαι, ἢ ἔφασαι οἱ καὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν
ἡμέτερα Πτολεμαίῳ, τῶν ἰεωσὶ μεταλλάχοντι
πρὸς Ἀντίοχον τὸ ἐκείνους πατέρα· ὅτι δὲ κα-
τὰ αὐτὸν αὖ φέρη Κοίλην Συρίαν, ὅτι ἐλάμ-
βαιε Κλεοπάτρα, καὶ τὴν νῦν βασιλεύοντος μη-
τέρα. Πρὸς τούτῳ καὶ ὑπόθεσιν ὁμιλοῦντος
καὶ πείσας, ἢ μόνον αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀπηντη-
χότας, ὡς δίκαια λέγει, τότε μὲν διέπλυνον
εἰς τὴν Ναύκρατιν· χερσαίμενος ὁ καὶ τούτοις φι-
λανθρώπως, καὶ δούς ἐκάστῳ τὴν ἑλληνικὴν τῶν
κατακρίντων χρυσόν, προήγγεν ὅτι τὴν Ἀλεξάν-
δρειαν

Q uo tempore Ægyptus in pote-
statem Antiochi venit, conuene-
runt eodem Græci legati de pace ad
ipsum missi. quos quum benigne sus-
cepisset, primo die ad epulas magni-
fice structas inuitavit: postridie verò
sui conueniendi potestatem fecit, &
mādata iussit expromere. Primi igitur
omnium verba apud Regem fecerunt
legati Achæorum; deinde Athenien-
sium, Demaratus. secundum hos Eu-
demus Milesius. Qui quum eodem
tempore eadēque de re omnes dis-
fererent, eueniebat, ut rationes quas
singuli afferebant per quam similes
essent. Omnes enim Eulæi culpa susce-
ptum bellum dicere: dein cognatio-
nem atque ætatem Ptolemæi allegan-
tes, Regis iram deprecari. Antiochus
quum orationibus illorum esset assen-
sus, atque ipse etiam plura in eandem
sententiam disseruisset: iusta sua com-
memorare cepit; magno studio pro-
bare contendens, pertinere ad Syriæ
Reges Cœlæ Syriæ possessionē. Prin-
cipio dicere, idque multis studiose
confirmare, Antigonom primum à
quo regnum Syriæ conditum, ea loca
imperio suo tenuisse; proferre deinde
in medium instrumenta concessionis
post mortem Antigoni Seleuco à Ma-
cedonicis Regibus factæ: secundum
ista, Antiochum patrem bello nouissi-
mo Cœlam Syriam recepisse, mul-
tūque eo iure niti. postremò nega-
re verum esse de pactis quæ legati A-
lexandrini facta dicebant fuisse inter
Ptolemæum nuper mortuum, & An-
tiochum huius patrem: quibus pactis
nomine dotis concedebatur Ptole-
mæo Cœle Syria, quando in uxorem
duceret Cleopatram, eius qui iam re-
gnat matrem. In hanc sententiam Rex
quum multa disseruisset, nec tantum
sibi, sed etiam omnibus qui præsentēs
erant, causam suam probauisset;
Naucratim tunc quidem nauibus pe-
tiit: atque eo etiam loco benigne ap-
pellatis tractatisque ciuibus, in Græ-
cos vero qui ibi cominorabantur, au-
reis singulis diuisis, Alexandriam iter

instituit: at legatis pollicitus est daturum se iis responsum, postquam Aristides & Theris essent reuersi: velle enim se, omnium consiliorum suorum conficios ac testes habere Græcos legatos.

LXXXIII.

Antiochus ex Ægypto Romanam & legatos mittit & pecuniam.

POSTEA QUAM Alexandriam oppugnare desiisset Antiochus, legatos Romanam misit. hi autem erant Meleager, Sosiphanes, Heraclides; centum quinquaginta talenta pactus se daturum: quinquaginta ad coronam Romanis: reliquam summam, ut quibusdam Græcis ciuitatibus diuidatur.

LXXXIV.

Rhodiorum legatorum congressus cum Antiocho habitus dum erat in Ægypto.

PER eosdem dies Rhodiorum legatio, cuius princeps erat Pratio ad componendam pacem missa, Alexandriam portum tenuit: eademque mox in castra ad Regem venit. Hi in colloquium Antiochi admissi, dum patriæ coniunctionem cum utroque regno commemorant, & mutua inter ambos Reges necessitudinis iura, quæque ad utrumque ex pace confecta reditura sint commoda, longam orationem sunt exorsi: at Rex dicentem legatum interpellans; longiore oratione nihil opus esse ait: regnum enim ad Ptolemaum maiorem pertinere: cum isto verò pacem dudum se fecisse, & amicum esse. atque adeo, inquit Antiochus; si ab exilio cum reuocare ciues voluerint, per se licere. & ita fecit.

A δρεΐας· τοῖς δ' ἐπιστάταις τ' ἀποκρισὶν ὑπέσχετο δόντων, ὅταν οἱ παρ' αὐτῶν Αἰγυπτίῳ καὶ Θῆρῃ ἀναγκάσωνται ὡς αὐτοὶ· ὁ δ' ἀπεσταλκόμενος γὰρ ἐκείνοις ἔφη πρὸς τὸν Πτολεμαῖον· βούλεσθαι δὲ πρῶτον συνίστασθαι τῇ καὶ μετ' αὐτοῖς τῇ ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος ἐπιστάταις.

ΠΓ.

Ἀντίοχος δ' ἐκ Αἰγύπτου πρέσβεις καὶ ἀγγέλους εἰς Ῥώμην πέμπει.

ΟΤΙ Ἀντίοχος μετὰ δ' ἐκστρατιῶν Αλεξάνδρειαν πολιορκεῖν, ἐπιστάταις εἰς τὴν Ῥώμην ὁρμήσειεν. οὗτοι δ' ἦσαν, Μελέαγρος, Σωσιφάνης, Ἡρακλείδης, σιωπῶντες καὶ ἡ πάλαι· πεντήκοντα μὲν εἴφαιον Ῥωμαίοις· τὰ δὲ λοιπὰ τῶν χρημάτων εἰς δαρεὰς τοῖς τῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος πόλεων.

ΠΔ.

C Τῶν ἀπὸ Ῥόδου πρέσβεων ἔντευξις πρὸς Ἀντίοχον, ἐν Αἰγύπτῳ τότε ὄντα.

ΟΤΙ κατὰ τὰς αὐτὰς ἡμέρας κατήλθον ἐκ Ῥόδου πρέσβεις εἰς τὴν Αλεξάνδρειαν ὑπὸ τῆς ἀγγελύσεως, οἱ παρ' Ἑλλάδας· καὶ μετ' οὐ πολὺ κῆρυξεν εἰς τὴν πρεσβολίαν πρὸς Ἀντίοχον. δημοφώνως δὲ τῆς ἐντεύξεως, πολλοὺς διεπύκνωτο λόγους, τῇ τε τῆς ἰδίας πατριᾶς ἀπορίας πρὸς φέρουσι πρὸς ἀμφοτέρους τὰς βασιλείας, καὶ τὴν αὐτῶν τῆς βασιλείας ἀναγκαστικὰ πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὅτι συμφέρον ἑκατέρωθεν ἐκ τῆς ἀγγελύσεως· ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπὶ λέγοντα τὸν ἐπιστάτην ὑπετίμων, σέα ἔφη πρὸς δεῖν πολλὰ λόγους· τίς μὲν γὰρ βασιλεὺς εἴη Πτολεμαῖος τῷ ἐπιστάτῃ· πρὸς δὲ τῷ καὶ ἀγγελεύσασθαι πάλαι, καὶ φίλον ὑπαρῆναι καὶ νῦν βυλομένῃ τῶν ἐν τῇ πόλει κατὰ τὴν τῶν, μὴ καλύειν Ἀντίοχον· καὶ δὴ πείθει.

deligit, & cum istis mandatis mittit, ut postquam iusiurandum atque obsides à Perseo accepissent, & de pecunia conuenisset, Rhodum legationem susciperent. Igitur hi omnes in Macedoniam ire: Pantauchus verò ad fodiendum Regi latus manere; qui iuuenem assidue moneret vrgeretque, ne in bello apparando cessaret, sed compararet se, quò posset loca, vrbes, socios hosti præcipere. maxime autem illum hortabatur, ut ad nauale bellum necessaria pararet. Nam quum Romani ab ea parte penitus essent imparati, ipsum in Epiri ora & Illyrici nullo labore quicquid destinasset, & per se & per alios quos eò mitteret, esse effecturum. Gentius igitur huiusmodi sermonibus perpulsus, terra marique necessaria bello comparabat. Perseus verò venientibus in Macedoniam legatis Gentij, & illis qui futuri erant obsides, ab iis statim quæ ad Enipeum amnem habebat, cum omni equitatu profectus, ad Diuon occurrit. Quò vbi conuentum, ante omnia Perseus iusiurandum dedit, circumfuso agmine equitum: admodum enim volebat Rex, Macedones certo exploratam habere initam cum Gentio societatem: quòd speraret, accessionem huius momenti ad rem bene gerendam animos illis adiecturam. Secundum hæc missos obsides suscepit, suosque vicissim Parmenioni tradidit. eorum nobilissimi erant, Limnæus Polemocratis filius, & Balauchus Pantauchi filius, deinde eos qui ad pecunias accipiendas venerant, Pellam misit, ibi illam accepturos. Legati Rhodum ituri Thesalonicam ad Metrodorum missi, & ut parati essent ad nauem conscendendam iussi. Hæc legatio Rhodius persuasit, ut Perseo ad hoc bellum se coniungerent: qua re confecta, Cryphontem legatum ad Eumenum, qui iam antè parem legationem obierat, misit: Telemnastum Cretensem ad Antiochum; ne occasionem missam faceret, nève arbitraretur, ad vnum se Romanorum superbiam & dura imperia spectare: quin potius pro certo haberet, eiusdem se quoque fortunæ periculum breui facturum, nisi nunc

A **να** καὶ Μόρχον ὁρμήσαντα, δοῦναι ἐν ὁδοῖς, ὅταν λάβωσι τοὺς ὅρκους παρὰ τῆς Περσείας, καὶ τοὺς ὁμήρους, καὶ παρὰ τὴν χερσὶν ἄρῃται σύμφωνον, πρεσβύτην εἰς τὴν Ρόδον. Οὗτοι μὲν οὖν πρῶτες παρεγγύοντο εἰς τὴν Μακεδονίαν· ὁ δὲ Πανταύχης ἰδὼν τὰς πλῆθους, ὑπεμνησκε καὶ πρῶτον τὴν νεαρίστην, πρὸς δὲ μὴ κατὰστρεφείν τὴν παλαιότητα· ἀλλ' ἐτοιμοὶ οἵ τε παρεμβαλεμέναι καὶ τόποι καὶ πόλεις, καὶ συμμάχοι· μέγιστα δ' αὐτὸν ἡξίου παλαιά τε καὶ πρῶτον τὴν νεαρίστην μάχην. Τῶν γὰρ Ρωμαίων εἰς τέλος ἀπαρσενόωντων πρὸς ἑπτὰ μέρη, κατὰ τὰς τοὺς παρὰ τὴν Ἡπείρου καὶ τοὺς παρὰ τὴν Ἰλλυρίδα τοίους, ἀκαταπύπτῳ δὲ πρὸς τὴν ὑπερτελεσθέντα δὲ αὐτῶν, καὶ τῶν αὐτῶν πεμπομένων. Οὗ μὲν οὖν Γέντιος τοῖς τοῖς λόγοις αἰσθητοῦς, ἐγένετο παρὰ τὴν καὶ τὴν γῆν, καὶ τὴν θαλάσσαν παλαιότητα. ὁ δὲ Περσεὺς ἀπαρσενόωντων εἰς τὴν Μακεδονίαν τῶν πρεσβυτέρων παρὰ τῆς Γεντίου, καὶ τῶν ὁμηρομένων, ὁρμήσας ἀπὸ τῆς παρὰ τὴν Εὐπείαν ποταμὸν πρεμολῆς μετὰ πρῶτων τῶν ἰππέων, ἀπῆλθε τοῖς περιρημένοις εἰς τὸ Δίον· καὶ συμμίσας παρῶν μὲν ἀπὸ τῆς τοὺς ὅρκους παρὰ τὴν συμμαχίας, ἐναίτιοι πρῶτοι τῶν ἰππέων· πρῶτον γὰρ ἐβόλετο φάσκειν εἰδέναι τοὺς Μακεδόνας, τὴν τῆς Γεντίου κοινοπραγίαν· ἐλπίζων ἀπαρσενόους αὐτοὺς παρὰ τὴν πρὸς ἀρσενόωντας. ταύτης δὲ ῥοπῆς ἐπείτα ὁ τοῖς ὁμήρους πρελάμβανε, καὶ πρὸς τοὺς αὐτοὺς τοῖς παρὰ τὴν Ολυμπίαν, ὡς ἴσαι ἐπιφανέσασιν, Λιμεναῖος ὁ Πολεμοκράτης, καὶ Βαλαύχης ὁ Πανταύχης. μὲν δὲ ταῦτα, τοὺς μὲν ἐπὶ τὰ χεῖματα παρῶντας, εἰς Πέλλαν ὁρμήσαντες, ὡς ἐκ τῆς παλαιότητος. τοὺς δὲ πρεσβυτέρους τοὺς εἰς τὴν Ρόδον, εἰς Θεσσαλονίκην πρὸς Μήτροδον, συναρῶντας ἐτοιμοὺς εἶναι πρὸς τὴν πλοῦν· ἐπεισὶ δὲ καὶ τοὺς Ροδίους συμβαίειν εἰς τὴν πόλεμον. Ταῦτα δὲ δεικνύσας, Κρυφόντα μὲν ὁρμήσαντα πρὸς Εὐμένην, καὶ πρὸς τὸν ἡδὲ ἀπαραλινόον· Τηλέμαστον δὲ τὴν Κρήτην, πρὸς τὸν Ἀντίοχον· μὴ παρεγγύοντο τὸν κατὰ μὲν ὑπολαμβάνειν πρὸς αὐτὸν μόνον ἀπῆλθε τὴν ὑποφάνειαν, καὶ τὴν βαρύτητα τῆς Ρωμαίων· φάσκειν γινώσκων, ὡς εἰ μὴ καὶ νῦν

αὐτοὺς σὺν ἐπιλαμβάνηται, μάστιγα μὲν δια-
λύειν δὲ πόλεμον· εἰ δὲ μὴ, βοηθεῖν, περὶ ὧν
πεύραν λήψεται ὁ αὐτὸς ἐαυτοῦ τύχης.

Γ 5.

Πρεσβείαι Ροδίων διαταί· ἡ μὲν
πρὸς Ῥωμαίους, διαλύουσα τὸν
πρὸς Περσέα πόλεμον· ἡ δὲ εἰς
Κρήτιον, πρὸς Φιλίας καὶ συμμα-
χίας.

ΟΤΙ πρὸς τῇσι χρηστοῖσι τῆς Ρο-
δίου, οἷον οἷς ἤρεσκε πέμπειν τοὺς
πρεσβυτάτους ὑπὸ τῶν ἀρχαίων· καὶ τῶν
μὲν Ροδίων αἰτιολογίας, τοῦτον τὸν λόγον
ὡς ἐπὶ τῇ δημοκρατίας τεταται, διέ-
κρινε ὁ ἀρχαῖος· ἐπὶ ᾧ πλεον ἐφαίνοντο
ἐχθροὶ οἱ τὰ τῷ Περσέει ἀντιπάλαιοι, τῶν
σώζειν ἀποδιδόντων τὴν πατρίδα καὶ τοὺς
νόμους. οἱ δὲ Πρυτάνεις πρὸς ἀρχαῖον πρεσ-
βυτάτους κατέστησαν τοὺς ἀρχαίους τὸ πό-
λεμον· εἰς μὲν τὴν Ῥώμην Ἀγασίπολιν καὶ
Κλεόμβροτον· πρὸς δὲ τὸν στρατηγὸν καὶ Περ-
σέα, Δάμωνα, καὶ Νικέστρατον, καὶ Ἀγασί-
λοχον, καὶ Τήλεφον. Τούτων δὲ ἐξῆς ὁ συνε-
χὲς ἐξειργάζοντο, καὶ πρὸς τῇσι, ποιούν-
τες αἰαπολόγητον τὴν ἀμύνην. ὁ δὲ ὡς γὰρ
εἰς τὴν Κρήτιον ἐπεμπεὶ πρεσβυτάτους, τοὺς
αἰαιεωσομένων πρὸς πόλιν Κρήτης τὰ
ὑπαρχόντα φιλαίδοι, καὶ πρὸς ἀκα-
λέοντες βλέπειν τοὺς ἐχθροὺς καὶ τὴν ἀνί-
στασιν, καὶ συμφρονεῖν τῇ δέμῳ, καὶ τὸ αὐ-
τὸν ἐχθρὸν ἀντιπάλαιον καὶ φίλον ὁμοίως δὲ καὶ
κατ' ἰδίαν πρὸς τὰς πόλεις ὑπὸ τῇ αὐ-
τῶν ἀρχαίων.

ΠΖ.

Ὅσα ἐπράχθη πρὸς Ροδίους μὲν
τὴν Ῥοιοσίαν τῇ πρὸς Γεντίου
πρεσβυτάτῳ.

ΟΤΙ τῇ πρὸς τὸν Παρμενίωνα καὶ
Μόρκον, καὶ τὸ πρὸς τὸν Γεντίον, καὶ σὺν

A ipsum adiuuaret, maxime quidem
concilianda pace: sin minus, opem
ferendo.

LXXXVI.

*Legatio gemina populi Rho-
dij; una ad Romanos, ad di-
rimendum bellum contra Per-
seum: altera ad Cretenses, de
amicitia et societate.*

B

QVVM fuissent indicta à Rhodiis
comitia, vicit in illis eorum
sententia, quibus placebat legatos
de pace mitti. Ac Rhodiorum qui-
dem dissidentes animos, hoc modo,
sicut dictum est, quomodo de more
conciones ad populum habendi a-
geremus, decretum istud palam fe-
cit. quod eos plus posse manifestò
arguit, qui Perseo fauerent, quàm
eos qui patriæ saluti ac legibus con-
sultum vellent. Prytanes igitur le-
gationes extemplo instituerunt, ad
dirimendum bellum: Romam qui-
dem Agasipolim & Cleombrotum:
ad Cos. verò & Perseum Damo-
nem, Nicostratum, Agasilochem, &
Telephum. Secundum hæc etiam re-
liqua conuenienter istis administra-
runt, tandemque peccata peccatis
adco cumularunt, vt excusationi
nullus relinqueretur locus. Protinus
enim etiam in Cretam legatos mise-
runt, ad renouandam cum vniuersis
Cretensibus amicitiam: monen-
dumque vt temporum conditionem
ac periculum imminens attenderent,
& cum Rhodiorum populo consen-
tientes, eundem inimicum atque a-
micum ducerent. missi item sunt ad
singulas ciuitates, qui de iisdem re-
bus cum illis agerent.

C

D

LXXXVII.

*Quæ Rhodi sunt gesta
postquam eò aduenerunt Gen-
tij Regis legati.*

E

POSTEA QVAM Parmenio & Mor-
cus Gentij legati, & vna cum
his

his Metrodorus Persei, Rhodum peruenissent, conuocato populo ad deliberandum, tumultuosa modis omnibus concio fuit: quum & Dinoniam fauere palam Perseo auderet: & Theætetum contrà, quæ acciderant terrent. nam & lemborum aduentus, & numerus ingens occisorum equitum, & Gentij transitus ad Persei partem, animos illi deiiciebât. Itaque exitum ea concio habuit conuenientem iis quæ diximus. decretum enim à Rhodiis, benignum ambobus Regibus responsum dare: iisque significare, statuissè Rhodios bello finè imponere: ipsosque adeo monere, faciles se ad pacem ut præberent. sùntque etiam Gentij legati in Prytaneo magna comitate ab iis excepti.

A Τούτοις τῷ Μητροδώρου πατριάρχων εἰς
τιὸν Ρόδον, καὶ σιναλρείτης τ' βυβλῆς, παρ-
τάπασιν θορυβώδης ὡς ἡ ἐκκλησία· τῶν μὲν
πρὸς τ' Δείωνα φαιερῶς ἤδη πολυώτων
λέγει τὰ τῷ Περτίως· τῷ δὲ πρὸς Θεάτη-
τον, καὶ ἀπεπληγμένων τὰ συμβαίνοντα. καὶ
γὰρ ἡ τῶν λέμβων πλοῖα, καὶ ὁ πλῆθος τῶν
ἀπολωλέτων ἰσχυρίων, καὶ ἡ τῷ Γερίῳ μετὰ
σας, σιναλρείας αὐτοῦ. Διὸ καὶ ὁ πῖρας τῆς
ἐκκλησίας ἀγέλευτοι ἐλήθη τοῖς πατριάρχο-
ις. ἔδοξε γὰρ τοῖς Ροδίαις ἀπεκρίθῃαι φι-
B λαιδεσθῆναι ἀμφοτέρω τοῖς βασιλεῦσι, καὶ
ἀφ' αὐτῶν, ὅτι δίδοται ἀφ' αὐτῶν αὐτοῖς τὸν
πόλεμον, καὶ πατριάρχει καὶ κείνους δ' ἀφ' αὐ-
τοῖς ὑπάρχον· ἐδίξαιτο δὲ καὶ πρὸς πατριάρ-
χαι ὅτι τ' κοινῶς ὅσιν αὐτοῖς πατριάρχει τῷ Γερίῳ,
μὲν πολλῆς φιλανθρωπίας.

LXXXVIII.

Rhodiorum legati à Senatu Romano, pro commerita eius populi noxa & leuitate insigni, excipiuntur.

ПН.

Παραδειγματισμὸς τῶν δ' αὖτ' Ῥό-
δου πρέσβεων ὑπὸ τῆς Ρωμαίων
συγκλήτου ἔπ' ἐκείνῃ αὐτῶν ἀλο-
γία καὶ οἰήσῃ.

Quo tempore victus Perseus effugit, placuit Senatui legatos Rhodiorum, qui ad pacem cum Perseo faciendam venerant, in Curiam vocare: Fortuna velut de industria in scenam producente Rhodiorum stultitiam: si tamen Rhodiorum dicenda ea est, & non potius certorum hominum, qui Rhodi tunc multum præ cæteris poterant. Enimuero legati, quorum princeps Agesipolis, Senatū ingressi, missos se dixerunt ad dirimendum bellum: id enim consilij Rhodios, quia bellum diutius trahebatur, suscepisse; quod animaduertent, tum vniuersis Græcis id bellum esse incommodum: tum ipsis quoque Romanis, propter magnitudinem impensarum, nunc quando finitum bellum esset, ita vt semper optauerant Rhodij, gratulari se illis. Hæc vbi breuiter dixisset Agesipolis, Curia excessit. Senatus ea occasione vsus, quū publicare ad exemplum aliorum stultitiam Rhodiorū vellet, respōsum edidit, cuius præcipua capita hæc erant:

Ο ΤΙ καὶ τὸν κατὰ τὸ Περσικὸν ἥ-
 τῃς αἰεδίδρασκεν, ἔδωκε τῇ Συγ-
 κλίτῃ τοῖς παρὰ τῶν Ροδίων παροδοῦσιν
 παρὰ τὸν ἑαυτοῦ τὸν ἑαυτοῦ τὸν ἑαυτοῦ
 Περσικὰ πόλεμον παροδοῦσιν. ὁ τῆς
 ὡς ἐπὶ τῆς αἰεδίδρασκεν ἑπὶ σκηνῶν,
 τὴν τῶν Ροδίων ἀγνοῖα· εἰ καὶ Ροδίων λέ-
Γ γιν, ἀλλὰ μὴ τὴν ἐπιπολασάτω αἰεδίδρασκον
 τότε καὶ τὴν Ρόδον. οἱ δὲ παρὰ τὴν Ἀγέπολιν εἰς-
 πορεύσιντες, ἐλθεῖν μὲν ἔφασκεν ἑαυτοῖς
 τὸν πόλεμον· τὸ γὰρ δῆμον τὴν Ροδίῳ ἐλθόμεν
 ὁ πόλεμος καὶ πλείων χρόνον, θεωρῶντα δὲ πᾶσι
 μὲν τοῖς Ἕλλησιν ἀλισταί, καὶ αὐτοῖς δὲ Ρω-
 μαίοις, ὅτι τὸ μέγεθος τὸ δαπάνησιν, ἐλθεῖν
 ἐπὶ ταῦτα τὴν γνώμην· καὶ δὲ λευμέ-
 του τὸν πόλεμον καὶ τὴν τῶν Ροδίων βύ-
 λησιν, συχαίρει αὐτοῖς. Ταῦτα μὲν οἱ παρὰ
 τὸν Ἀγέπολιν εἰπόντες, βραχέως ἐπαμύνησαν.
Ε Ἡ δὲ σύγκλητος χρωσμένη τῷ κατὰ, καὶ βρα-
 χύτην παρὰ τὴν αἰεδίδρασκον τοῖς Ροδίοις, ἀπέκρι-
 σεν ὅτι ἐβαλεν, ἥς καὶ τὰ σκευήματα ταῦτα

H h h h

Eumenem & Dionysiodorum legatos ad gentem Achæorum miserant: qui pedites mille, equites ducentos petebant: ducem autem auxiliarium omnium copiarum Lycortam, equitum verò Polybium. Idem ad Sicyonium Theodoridam scripserant, rogantes ut mercenarios milites conduceret, ad mille. Porro viri illi quos nominauimus, ex rebus gestis plurimis, de quibus antè diximus, Egypti Regibus probe noti erant. Post aduentum vero legatorum, quo tempore Achæorum conuentus Corinthi agitabatur, quò illi veterem amicitiam quam multis argumentis inuicem fuerant testati, renouassent, & afflictum Regum statum ob oculos posuissent, opem poscentes, erat quidem parata multitudo non parte aliqua copiarum, sed omnibus viribus, si opus esset, Regibus (ambo namque & diademate & regia potestate erant præditi;) ite suppetias. sed huic sententiæ aduersari Callicrates, & qui cum eo sentiebant. dicebant enim, cum in vniuersum alienis negotiis esse abstinendum Achæis; tum verò hoc potissimum tempore, quando ab omni alia cura liberi, Romanis operam nauare debeant: nam tunc cum maxime opinio hominum erat, totis viribus breui certatum iri: ut pote Q. Marcio Philippo in Macedonia hibernante: erantque vulgo omnes solliciti, ne Romanis defuisse, aut parum in tempore adfuisse videretur. Hic Lycortas & Polybius suscepto sermone, dicere sunt orsi, tū alia multa afferētes in medium, tum etiam, quod superiore anno quum esset factum ab Achæis decretum de ferenda Romanis ope totis viribus gentis, missūque in eam rem esset Polybius; Marcius laudata eorum voluntate, auxilio sibi opus esse negarat, postquam semel superato saltu transgressus esset in Macedoniam. Sine caussa igitur Romanorum vtilitatem prætexi ab iis, qui id agerent, ne auxilia Regibus mittantur. hortari ergo Achæos, quibus periculi magnitudinem, in quo regnum illud versabatur, ostendebant, ne occasionem prætermitterent: sed pactorum, & acceptorū beneficiorum, imprimis verò iurisiurandi memores, societatis leges seruarent. Quum iterum multitudo acclamasset, opē ferendam; Callicrates deliberationē illam fregit,

A ἔξαπέστειλεν πρεσβυτάς ΕΥκλῆμη καὶ Διονυσίουσιν πρὸς Ἀχαιοὺς, αἰτιῶντες πεζοὺς μὲν χίλις, ἵππειας δὲ διαχρούσιος ἡγεμόνα δὲ τῆς ὅλης συμμαχίας Λυκόρτην, τῷ δὲ ἱππέων Πολύβιον. Πρὸς δὲ Θεωδωρίδην τὴν Σικυνίων διεπέμψαντο πρὸς ἀνακαλουμένους αὐτὸν, συγίστασθαι ξενολόγιον χιλιῶν ἀνδράν. Συνέβηκεν ὅπως μὲν βασιλεὺς τὴν ἐπὶ πλεῖστον οὖσαν ἔχον πρὸς τοὺς εἰρημόνους ἀνδρας ἐκ τῆς πρὸς ἑαυτὸν, ὣν εἰρήκαμεν. Τῶν δὲ πρεσβυτῶν πρὸς ἀνακαλουμένων, τῆς συνόδου τῆς Ἀχαιῶν ὕψους ἐν Κορίνθῳ, καὶ πάντε φιλανθρώπων πρὸς τὴν βασιλείαν αἰσινώσασθαι, οἷα μεγάλα, καὶ τὴν πείσασθαι τῷ βασιλεὺς ὑπὸ τῆς ὅψιν ἀγόντων, καὶ διομένων σφίσι βοηθεῖν. Ὁ μὲν πλεῖστος τῶν Ἀχαιῶν ἐπιμονὴν ἔω, καὶ μέρη πῶς, πρὸς ἡμῶν συγκαίνωσθαι, εἰ δέοιτο, τοὺς βασιλεὺς. ἀμφοτέρω γὰρ εἶχον τὸ τε ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ τὸ δόουσι. οἱ δὲ πρὸς τὴν Κορινθίαν αἰτέλεον, φάσκοντες δὲ καὶ καλῶς μὲν μὴ πρὸς ἀνακαλουμένους ἐν δὲ τοὺς πρὸς αὐτοὺς, μὴ δ' ὅπως ἀλλ' ἀποστασάσθαι ὑπὸ ἀρχαῖς. Ρωμαίοις πρὸς ἑαυτοὺς χρεῖας μέλιστα γὰρ ἔω τὸτε προσδοκίμος ὁ πρὸς τὸν ὅλον κίνδυνος, αἷτε τὸ Κοίντου τὸ Φιλίππου τὴν πρὸς ἀνακαλουμένους ἐν τῇ Μακεδονίᾳ ποιουμένων. Τῶν δὲ πολλῶν εἰς ἀπειρίας ἐμπιπτόντων, μὴ δόξωσι Ρωμαίων ἀποχῆν, μεταλαβόντες τοὺς λόγους οἱ πρὸς τὸν Λυκόρτην καὶ Πολύβιον, ὁ δὲ πρὸς ἑαυτοὺς λατὸ καὶ πλεῖστον πρὸς ἀνακαλουμένους καὶ δόξωσι πρὸς ἀνακαλουμένους ἐπὶ ψευδομένους τῶν Ἀχαιῶν, πρὸς ἡμῶν συγκαίνωσθαι τοὺς Ρωμαίοις, καὶ πρὸς ἀνακαλουμένους πρὸς τὸν Πολύβιον, ὁ Κοίντος ἀποδοξάμενος τὴν πρὸς ἀνακαλουμένους, ἀπέπατο μὴ χρεῖας ἔχειν τῆς βοηθείας, ἐπὶ κινεῖται τῆς εἰς Μακεδονίαν ἐπιδόλης. ὁ δὲ ὡς ἀπεδείκνυσθαι σκῆψιν οὖσαν τὴν Ρωμαίων χρεῖας, πρὸς τὸ ἀνακαλουμένους τὸ βοηθεῖν. δὲ πρὸς ἑαυτοὺς τοὺς Ἀχαιούς ὑποδεικνύοντες ὁ μέγιστος τῆς ἀπειρίας, ἐν ἡ συνέβηκεν τότε τὴν βασιλείαν ὑπὸ ἀρχῇ, μὴ πρὸς ἀνακαλουμένους. ἀλλὰ μετμοιβάσθαι τῷ ὁμολογῶν καὶ τῶν διεργασῶν, μέλιστα δὲ τῶν ὀρέων, ἐμπεινῶν τῶν συνήκων. Τῶν δὲ πολλῶν ἐπιφρομένων πάλιν, βοηθεῖν. τότε μὲν οἱ πρὸς τὸν Καλλικράτην,

Hhhh ij

ἔξιβαλοι δ' Ἀλεξάνδριον, ὁμοσύνῃ τοὺς
 ἀρχοντας ὡς οὐκ οὕτως ὁμοσύνῃς καὶ τοὺς πό-
 μοις ἐν ἀρχῇ βυλόμενοι πρὸς βοήθειαν.
 Μετὰ δὲ πᾶσι χρόνοι συνέκλιτον συναρχαίῃς
 εἰς τὴν Σικυωνίων πόλιν, ἐν ᾗ συνεβάνη
 μὴ μόνον συμπορεύεσθαι τὴν βυλὴν, ἀλλὰ πρὸς
 τοὺς ἀπὸ τριτάτου ἐπὶ καὶ λόγον γνο-
 μέων πλείων, καὶ μάλιστα τῷ Πολυβίῳ ὁμο-
 σύνῃ, ὡς ἔστι μὴ πρὸς τῇ χρείᾳ μὴ ἔ-
 ρη τοὺς Ῥωμαίους τὴν βοήθειαν, καὶ δοχῶντος
 οὐκ εἰκὴ ταῦτα λέγειν (ὅτι δὲ γινώσκοντες τὴν
 πρὸς ἑαυτοὺς καὶ ἰσχυρὰ ἐν τῇ Μακεδονίᾳ) ὡς
 τὸ Φιλίππῳ· δότι περὶ τὴν φάσιν, εἰ καὶ
 δότι) Ῥωμαῖοι τὴν συμμαχίαν, ὅτι δὲ τοὺς ὁμο-
 σύνῃς ἰσχυρὰ καὶ χιλίους περὶ τοὺς ἀπὸ τριτάτου
 συμπορεύεσθαι εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ἀδυνατήσιν τοὺς
 Ἀχαιοὺς βοηθεῖν Ῥωμαῖοις· καὶ γὰρ ποιεῖν-
 τας αὐτοὺς, καὶ ὅτι ἀγαθὴ καὶ τίμας μυσταῖδας
 αἰδοῦν μαχίμων· ἀδυνατῶντες τοῖς λεγόμενοις
 ἔρεπον οἱ πολλοὶ πρὸς τὸ πέμπειν τὴν συμ-
 μαχίαν. τῇ δὲ δολιχῇ τῇ ἡμέρᾳ, ἐν ᾗ καὶ
 τοὺς νόμους ἔδωκεν τὰ ψηφίσματα πρὸς τὴν
 τοῖς βυλόμενοις· οἱ μὲν πρὸς τὸν Λυκέρτην
 πρὸς τὴν βοήθειαν, ὅτι δὲ πέμπειν τὴν βοήθειαν·
 οἱ δὲ πρὸς τὸν Κωνσταντίνον, ὅτι δὲ πρὸς τὴν
 βοήθειαν ὁμοσύνῃς τοὺς ὁμοσύνῃς τοὺς βα-
 σιλεὺς πρὸς τὸν Ἀντίοχον. πάλιν δὲ τὸ ὁμο-
 σύνῃς πρὸς τὴν βοήθειαν, ἀγὼν ἐγένετο νεανίαις· πο-
 λὺν γὰρ ἡμεῖς πρὸς τὸν Λυκέρτην οἱ πρὸς τὸν
 αἴτε γὰρ βασιλεὺς συνέκλιτον, μεγάλην εἶ-
 χον ὁμοσύνῃς. ὑπὸ μὲν γὰρ τὸν Ἀντίοχον, ἀπὸ
 τὸν ἑαυτοῦ οἰκίῳ καὶ γινώσκοντες καὶ τοὺς
 τοῖς Ἑλλήνας, ἐν γὰρ τοῖς αἰώτερον χρόνοις· καὶ
 γὰρ ἡ τῇ τότε βασιλεύοντος μεγαλοφυΐα,
 δῆλος ἐγένετο τοῖς Ἑλλήσιν· ὡς δὲ τὸ Πτο-
 λεμαῖον, ποσάυτα καὶ τηλικαῦτα τοῖς Ἀχαιοῖς
 ἐγγίνετο φιλαίνδεσσι καὶ τοῖς αἰώτερον
 χρόνοις, ὡς τὸ αὐτὸ μὲν πρὸς. Ἀδυνατῶν-
 τος αἰτίας ὁ Λυκέρτης, μεγάλην ἐποιεῖτο φαι-
 τισίαν· αἴτε τὸ πρὸς τὴν βοήθειαν ὁμοσύνῃς τὸ ὁμο-
 σύνῃς ἐχούσης. Καθ' ὅσον γὰρ οὐκ ἐξαρθεῖ-
 σαι οὐκ ἔστιν ἡμῖν, καὶ τῇ ἐν Ἀλεξάνδρειᾳ
 βασιλείᾳ διεργασίας, καὶ τοῦτον ἀπλῶς ὡς
 δὲ ἡμῖν οὐκ ἔστιν ἡμῖν, καὶ τῇ ἐν Ἀντίοχου
 βασιλείᾳ ἀπνηντήριον εἰς πρὸς τὴν βοήθειαν
 τοῖς Ἀχαιοῖς.

A metu magistratibus iniecto quasil-
 ges potestatem ipsis non concederent,
 in eiusmodi conuentu de auxiliis de-
 liberandi. Paullo post verò concilio
 in urbem Sicyoniorum conuocato,
 cui non magistratus solummodo in-
 tererant, verum etiam omnes annis
 triginta maiores; postquam multi ser-
 mones habiti essent, & Polybius im-
 primis confirmasset, nullo Romanos
 auxilio habere opus; quod non teme-
 re dici ab illo videbatur; quia supe-
 riore anno cum Marcio Philippo Cos.
 in Macedonia fuerat: deinde adieci-
 set, si vel maxime auxiliis Achæorum
 indigeant Romani, propter equites
 ducentos, pedites mille, quos Alexan-
 driam miserint, nihilo tamē difficilius
 Achæis futurum, auxilia eis submit-
 tere: nullo enim suo incommodo tri-
 ginta, vel etiam quadraginta bellato-
 rum millia ducturos: mouit Polybij
 oratio multitudinis animos; eoque om-
 nes inclinabant, ut Regibus subsidia
 mitterentur. Postridie verò eius dici,
 quo die secundum leges oportebat, ut
 qui sententias dixerant decreta ad dis-
 ceptandum proponerent: Lycortas hu-
 iusmodi decretū proposuit: Auxilium
 esse mittendum: Callicrates verò hu-
 iusmodi: Legatos oportere mitti ad
 pacem inter Reges & Antiochum fa-
 ciendam. de quibus quum iterum dis-
 ceptati cepisset, acriter contentione res
 acta: sed in qua longe vincebat Lycor-
 tas: cōparatione si quidem inter hæc
 regna instituta, magnum discrimen
 inueniebatur. Nam ad Syriacum qui-
 dem Antiochi quod attinet, vix vllum
 alicuius necessitudinis, quæ illi fuerit
 cum Græcis hominibus, argumētum
 afferri poterat; de prioribus tempori-
 bus loquor: nam eius qui tum regna-
 bat magnus & liberalis animus Græ-
 cis erat notus: ac regni Ptolemaici tot
 & tanta in Achæos merita extiterant,
 ut nihil supra. Hoc vero argumentum
 Lycortas ita ut par erat verbis ornans,
 magnificam Regum illorum speciem
 hominū animis inlinuabat: ipsa quip-
 pe comparatio res esse genere toto di-
 uersas arguebat. ut enim regum Ale-
 xandriæ beneficia percensere erat dif-
 ficile: ita nullum omnino poterat in-
 ueniri ab Antiochi regno profectum,
 quo res Achæorum adiuuisset.

XC.

Romanorum legatio in Ægyptum missa.

QUUM intelligeret Senatus Antiochum cætera Ægypto occupata, inibi esse ut Alexandriam occuparet: ratus nonnihil ad se pertinere incrementa huius Regis, legationem decrevit, cuius princeps Caius Popillius, tum ad pacem faciendam; tum ad visendum quæ in vniuersum rerum isthic facies esset. Ac in Italia quidem ista tum gerebantur.

XCI.

Callicratis commentum ad impediendum quominus Achai Regibus Ægypti auxilia mitterent, ut cupiebant: & ex ea re Polybij indignatio.

PERSTITERUNT aliquandiu Andronidas & Callicrates in suscepta sententia suadenda, de pace inter Reges facienda: sed quum ipsis nemo se adiungeret, astu aduersarios aggrediuntur. Inductus est enim in theatrum recta ab itinere, tabellarius literas Q. Marcij afferens: quibus Achæos hortabatur, ut Romanorum voluntatem secuti, conciliare inuicem Reges conarentur. Nam & Senatus legationem miserat, cuius princeps erat *Nemesius ad pacificandum inter Reges. Hoc vero aliud nihil erat, nisi pretextus quidam. Titus enim quum eos conciliare non potuisset, re penitus infecta, Romam redierat. Tum Polybius respectu Marcij contradicere epistolæ nolens, publicarum rerum cura & administratione se abdicauit. atque ita euenit, ut auxiliorum quæ petebant spe Reges exciderent. Decretum igitur ab Achæis factum est, de mittendis legatis qui de pace agerent. ea legatio mandata est Archoni Ægiratz Arcesilao & Aristoni Me-

Σ.

*Πρεσβεία Ρωμαίων εἰς Αἴ-
γυπτον.*

ΟΤΙ ἡ σύγκλητος πενθαινομένη τῇ Αἰγύπτῳ, τῆς αὐτῆς Αἰγύπτου κύριοι γενέσθαι, τῆς δ' Αλεξανδρείας πρὸ ὀλίγου νομίσαντες πρὸς αὐτὴν πᾶσι δαδύνειν τὴν αὐξήσιν τῆς περιουσίας βασιλείας, κατέστησε πρεσβυτάς, τοὺς πρὸς Γάιον Ποπίλιον, τότε πόλεμοι λύσονται, καὶ καθόλου παροτρύνει τὴν πραγμάτων ἀφ' ἧς, πᾶσι πᾶσι ἐστίν. Καὶ τὰ μὲν καὶ τῇ Ἰταλίᾳ ἐν τούτοις ἔω.

ΣΑ.

Καλλικράτους μηχανὴ πρὸς τὸ διαλύειν τὴν Αχαίων συνουσίαν τῶν βοηθεῖν τοῖς ἐν Αἰγύπτῳ βασιλεύουσιν καὶ Πολυβίου ἐπὶ τούτῳ δυσσέβησις.

ΟΤΙ ἔως αὐτῶς πρὸς οἱ πρὸς τὸν Ανδρονίδην καὶ Καλλικράτην ἐχρῶτο τοῖς ὑπὸ τῆς ἀφελύσεως λόγοις. ὁ δὲ πρὸς τοὺς ἀλλοίους, ἐπιστήσαντες μηχανῶν. Παρὶν γὰρ ἐκ πορείας εἰς τὸν Ἰσθμὸν γραμματεφόρος, φέρων ὑπερβολὴν πρὸς Κοίτου Μαρκίον· δι' ἧς πρὸς ἀλλοίους τοὺς Αχαίους, ἀπερριπνύσας τῇ Ρωμαίων πρεσβείᾳ, πρεσβυτάς ἀφελύει τοὺς βασιλεῖς. Συνέβαινε γὰρ καὶ τὴν σύγκλητον ἀπεσαλκίαν πρεσβυτάς τοὺς πρὸς * Νεμέσιον, ἀφελύσοντας τοὺς βασιλεῖς. * ὡς γὰρ ἔτε καὶ τῇ ὑποτίσας. Οἱ γὰρ πρὸς τῇ Τίτῳ ἀδυνατήσαντες ἀφελύειν, ἀνακατήρκεισαν εἰς τὴν Ρώμην ἀπερριπνύοντες. Ἀλλ' οἱ πρὸς τὸν Πολύβιον ἢ βυλόμενοι ἀφ' ὅτι Μαρκίον πρὸς τὸν ὑπερβολὴν ἀπλήγαν, ἀπερριπνύοντες ἐκ τῆς πραγμάτων, καὶ τὰ μὲν καὶ τὴν βοηθῶν, ὅπως διέπει τοὺς βασιλεῖς. Τοῖς δ' Αχαίοις ἔδωκε πρεσβυτάς ἀποστέλλειν τοὺς ἀφελύσοντας, καὶ κατεστήσαντες Ἀρχὸν Αἰγυπτίας, Ἀρκεσίλαον καὶ Αἰρίων, Μεγα-

Hhhh iij

λαπολίται. ΟΙ δὲ τῶν Πτολεμαίων πρεσ-
βυταὶ διὰ ψευδείας τῆς Συμμαχίας, αἰέ-
δωκα τοῖς ὄρχοισι ἐπίμοις ἔχοντες ὅπισ-
θας τῶν βασιλέων, δι' ὧν ἐξίοντο τοῖς
Αχαιοῖς ἐκπέμπειν Λυκέρτην καὶ Πολύ-
βιον, ὅτι τὸν ἐνεστῶτα πόλεμον.

Σ Β.

Η πολυδρῦλλητος Ποπίλλιος
τῶν Ρωμαίων στρατηγὸς ὡς τὸν βα-
σιλέα Αντίοχον πρεσβεῖα.

Τοῦ αὐτοῦ εἰς Κύπρον ἀφίξεις,
καὶ αἱ ἐκεῖ πράξεις.

ΟΤΙ τῷ Αντίοχου πρὸς Πτολεμαῖον ἐνε-
κει τὸ Πηλούσιον καὶ θαλασσίαν ἀφικεῖ-
ται, ὁ Ποπίλλιος ὁ τῶν Ρωμαίων στρατηγός, τῷ
βασιλεὺς πρῶτον ἀσπασσομένης ἔχει τὸ Φω-
νίης, καὶ τὸ δόξαι περὶ τούτου, πρὸς ἑαυ-
τὸν δὲ δούλους, ἐπὶ ὧν τὸ συλλήπτειν δόγμα
καταγράφει, περὶ τούτου αὐτῷ, καὶ ὅτι ἐκ-
λάσει περὶ τὴν αἰαγίδα τῷ Αντίοχον. ὡς μὲν
ἐμοὶ δοκεῖ, περὶ τούτου ἀπαξίαν τὸ τῆς φιλίας
συνήμα ποιῆναι, τῶν ἢ τὴν περὶ αἰρέσει ὅτι
γινώσκαι τὸ δόξαν μὲν ποτε φιλίᾳ ἢ πολέ-
μου ὅτι. Ἐπεὶ δ' ὁ βασιλεὺς αἰαγίς, ἔφη
βύλας μετὰ ὅτι τῆς φιλίας ὑπὸ τῶν πο-
σιπικῶν αἰχρῶν ὁ Ποπίλλιος, ἐποίησε
πράγμα, βαρὺ μὲν δοκεῖν ἔχει, καὶ τελείως
ὑποφύει. ἔχον γὰρ περὶ αἰχρῶν ἀμπλύνει
βακτηρίας, περὶ ἑαυτοῦ καὶ κλήματι τῷ Αν-
τίοχον. ἐπὶ τούτω τε ὁ γὰρ τὸ ἀποφασίαι ἐκ-
λάσει δόξαν περὶ τῶν γεγραμμένων. ὁ δὲ βασι-
λεὺς ξενιστὴς τὸ γινώσκον καὶ τὸ ὑποφύειν βρα-
χυῶν χρόνοι ἐπαπορήσας, ἔφη ποιῆσαι πᾶν τὸ
πρὸς ἀκαλύπτου ὑπὸ Ρωμαίων. οἱ δὲ περὶ
τῷ Ποπίλλιον, τότε τὸ δόξαν αὐτῷ λαμβάνον-
τες ἅμα πάντες, ἡσυχάζοντο φιλοφροῦν. ὡς
δὲ τὰ γεγραμμένα, λυεῖν ἑαυτῆς τὸν πρὸς
Πτολεμαῖον πόλεμον. δι' ὃ καὶ ἐδωκὼν αὐ-
τῷ ἑκατὼν ἡμερῶν, ὅτι μὲν ἀπὸ τῆς
δυνάμεις εἰς τὴν Αχρίαν βαρυνόμενος, καὶ ἐ-
κὼν εἶκον τὸ τοῖς ἑαυτοῖς καὶ τῷ πρὸν. οἱ δὲ περὶ
τῷ Ποπίλλιον καὶ ἑαυτοῖς μὲν τὰ καὶ τῷ Αλεξ-

galopolitanis. Legati verò Ptolemæi
spe auxiliorum amissa, epistolam Re-
gum, quam paratam habebant, ma-
gistratibus tradiderunt; quibus pete-
bant ab Achæis, ut ad bellum quod
sustinebant, Lycortam & Polybium
sibi mitterent.

XCII.

C. Popillij legati P. R. ce-
leberrima ad Regem Antio-
chum legatio in Ægyptum.

Eiusdem in Cyprum ad-
uentus, & res ibi gesta.

QUONIAM Antiochus ad Ptolemæum
Ægypti Regem occupandi Pe-
lusij gratia venisset, Popillius dux Ro-
manus procul salutanti Regi & dex-
teram porrigenti, tabellas quas mani-
bus tenebat, Senatusconsultum con-
tinentes tradit: atque omnium pri-
mum id legere iubet. noluit enim,
ut equidem arbitror, amicitie tes-
seram prius dare, quàm voluntate
salutantis cognita, utrum amicus an
hostis esset perspectum haberet. per-
lectis tabellis, quum velle se, adhi-
bitis amicis, de præsentis negotio
deliberare, Antiochus dixisset: co-
audito, Popillius rem fecit in speciem
asperam, & omnino superbam. Erat
forte illi in manibus pro gestamine vi-
tis; hac ille vite Regem circumscripsit,
ac prius quàm circulo descripto exce-
deret, tabellis cum respondere iussit.
Obstupefactus Rex isto adeo insolito
atque imperioso facto, ubi parumper
hæsitasset; Faciam, ait, quicquid po-
pulus Romanus iubet: tum demum
Popillius & qui cum eo erant, Regis
dextram omnes prehendere, & comi-
ter ipsum salutare. Ejus Senatuscon-
sulti mens erat: ut extemplo bellum
adversus Ptolemæum finiret. itaque
paucorum dierum ac numero certo
definitorum, spatio concessio, Antio-
chus copias Agriam suas, grauare ille
quidem ac gemens, sed tamen abdu-
xit, in præsentia temporis cedendum
ratus. Popillius rebus Alexædriæ com-

positis, & ad concordiam Reges hortatus, ut Polyaratum Romam mitterent, iussit. Quibus rebus hoc modo peractis, mox Cyprium nauigat; idque ea fine & consilio, ut quantocyus Antiochi copias quæ ibi erant ex insula dimitteret. Ibi quum deuictos Ptolemæi duces inuenisset, atque omnino res Cypri modo positas loco adueniens offendisset; castris confestim motis, in propinquo tantisper confedit, donec in Syriam is exercitus abiisset. Hoc pacto Romani regnum Ptolemæi, quod tantum non labefactatum iam erat, conseruauerunt. Ita namque Fortuna res Persei ac Macedonum pro arbitrio suo administravit: ut Alexandriam atque vniuersam Ægyptum, quæ ad extremum periculi venerant, id potissimum crexerit ac restituerit; quod cum Perseo debellatum prius fuerit. Nam hoc nisi accidisset, neque de ea re constitisset, nunquam, opinor, esset adductus Antiochus, ut imperata faceret.

A αἰδέσθαι, καὶ τὸ ἀκαλέσαιτες τοὺς βασιλεῖς ὁμοσεῖν, ἅμα δὲ προσεβόησαν αὐτοῖς Πολυάρατον αἰαπέμπειν εἰς Ῥώμην, αἰεπλάσσαι ὑπὲρ τῆς Κύπρου· βουλευόμενοι καὶ τὰς ἐκείνῃ ἀναρχούσας δυνάμεις ἐκδοῦν ἐκ τῆς ἰσῆς καὶ ἀπουδύν. Αφικόμενοι δὲ καὶ καταλαβόντες ἡττημένους μάχῃ τοὺς ὑπὸ Πτολεμαίου στρατηγούς, καὶ κατόλου φερέμενα . . . . τὰ κατὰ τὴν Κύπρον, παρέως αἰέτησαν τὸ στρατόπεδον ἐκ τῆς χώρας, καὶ ἠρπύρουσαι, ἕως ἀπέπλῃσαι αἱ δυνάμεις ὑπὲρ Συρίας. Καὶ Ῥωμαῖοι μὲν ὅσην οὐκ ἔκαστα πεποιμένῳ τῇ Πτολεμαίῳ βασιλείᾳ, οὕτω ὡς ἔπειθ' ἐδέσσαν· τὴν τύχης ἔπειθ' ἐβόησαν τὰ κατὰ τὴν Περσίαν πράγματα καὶ τοὺς Μακεδόνας· ὥστε καὶ πρὸς τὸ ἔχοντες χεῖρ ἐλθόντα τὰ κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, καὶ τὸ ἄλλω Αἰγύπτῳ, τὸ κατὰ τὸ πάλιν ὀρθωθῆναι, τὸ κατὰ τὸ φθάσαι κρινόντα τὰ κατὰ τὴν Περσίαν πράγματα. Μὴ γὰρ γινομένης οὕτου καὶ πειθεντός, εἴη αὐτοῖς μοι δοκεῖ, πειθαρχῆσαι τοῖς ὑποτάκτοις Ἀντίοχῳ.

Finis trigesimi libri Historiarum.

Τέλος τοῦ περιαχθέντος λόγου.

XCIII.

Quomodo Attalus Regis Eumenis frater, Romam quum venisset, comitate Romanorum inflatus, & spe elatus lautioris fortune, proremodum fuit impulsus ad conturbandum statum & vniuersum regnum Regum Pergamenorum: nisi ab inconsulto consilio eum Stratus medicus reuocasset.

Quomodo Rhodiorum legati iram populi Rom. fuerint deprecati, ac tandem impetrarint, ne durissima sententia aduersus ipsorum urbem pronuntiaretur.

ζΓ.

Πῶς Ἀτталὸς ὁ τοῦ βασιλέως Εὐμενίου ἀδελφὸς εἰς Ῥώμην ἀφικόμενος ταῖς τοῖς Ῥωμαίων φιλανδροπίας κεπρωθεῖς, καὶ μετὰ ταῖς ἐλπίσι γυμνοῦντο, ὥς ὀλίγον ἤλθε τοῦ λυμήνασαι τὰ σφετέρᾳ πράγματα, καὶ πλεονάζειν βασιλείαν· εἰ μὴ Στράπτον ὁ ἰατρός ἀνεκάλεσεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἀλόγου φορέας.

Πῶς οἱ τοῖς Ῥοδίων πρέσβεις πλεονάζειν τοῖς Ῥωμαίων ᾤκησαντο, καὶ τέλος ἐξενίκησαν μηδὲν αὐτοῦ ἀνέχεσθαι βυλβύσασθαι πρὸς τὸ σφετέρᾳ πόλεως.

Hhhh iiii

Ασυμμόδις τῆ Ροδίου πρεσβυ-
τῆ ἔξουτελισμός, ὅτι σὺνεσήσατο τῇ
τῆς πατρίδος δικαιοδοσίαν ἐκ τῆς
ἄλλων Ἑλλήνων κατηγορίας.

Τὰ καὶ τὸν καιρὸν τῶτον τοῖς Ρο-
δίοις συμβαίντα, καὶ ὑπὸ αὐτῶν
πραχθέντα.

ΟΤΙ καὶ τὸ καιρὸν ἔπει ἦλθε πρὸς τὴν
Βασιλείαν Εὐμένους, ἀδελφὸς Ἀττα-
λος, ἔχων μὲν πρὸς φασιν, εἰ καὶ μὴ ὅτι τοῦ
Γαλατίας ἐγγύτης σύμπλωμα πρὸς τὴν βασι-
λείαν, ὅπως ἐλθὼν εἰς τὴν Ρώμην, ἔτεκεν τῇ
συγκλητῇ τῇ συγκλήτῃ, καὶ τυχεῖν πρὸς ἐ-
πισημασίας, ἀλλὰ ὅτι συμπεπολεμηκίαι, καὶ
πρότερον ὁμοθυμῶς σφίσι μετερχόμεναι τὴν κα-
δύνων· τότε ὅτι καὶ ὅτι τῇ Γαλατικῇ πείσαν-
ται ὑποτακόμενος, ἦσαν εἰς τὴν Ρώμην. Παύ-
των δὲ φιλοφροσύνῃς αὐτὸν ἀποδεχόμενον, ὅτι
τε τὴν ἐν τῇ στρατείᾳ γνησιότητι συνή-
θαι, καὶ ἀλλὰ ὅτι δοκεῖν ὁνομαζέσθαι ὅ-
τι πύργῳ, καὶ γνησιότητος τῆς ἀποδοτικῆς ὑπὸ
τῷ πρὸς δόξαι· μετῴρων ἐγγύτης ταῖς ἐλ-
πίσιν, οὐκ εἰδὼς τὴν ἀληθινὴν αἰτίαν τῆς
ἀποδοτικῆς. Διὸ καὶ πρὸ ὀλίγον ἦλθε τῇ
λυμνησάται πρὸς σφέτερας πρὸς γράμματα, καὶ
τὴν ὀλίαν βασιλείαν. Τῶν γὰρ πλείων Ρω-
μαίων ἀπηνόητων ὁμοθυμῶν τῆς τῆ βασιλείας
Εὐμένους ὁνομασίας, καὶ πεπεισμένων αὐτὸν
πλάγῳ ἐν τῇ πολέμῳ γνησιότητι, λαλοῦν-
τα τῷ Περσῇ, καὶ τοῖς καίτοις ἐφεδρῶντα
τοῖς κατ' αὐτῶν· ἐνίοι τῶν ἐπιφανῶν αἰδρω-
λαμβαίνοντες εἰς τὰς χεῖρας τὸν Ἀτταλον
πρὸς ἐκείνου· ὅτι μὲν ὑπὸ τῶν παλαιῶν πρεσ-
βείας ἀποδέχεται, πρὸς ὅτι αὐτὸν ποιεῖται τοὺς λό-
γους· βυλεύεται γὰρ αὐτῷ τὴν σύγκλητον συλ-
κατοκράτῃ ἰδίᾳ δόξῃ καὶ δυναστείᾳ, ἀλλὰ
τὴν ἀλλοτριότητά τῃ πρὸς τὴν ἀδελφόν. ἐφ' οἷς
συνέβαινε τὸ Ἀτταλον ὅτι πολὺ μετεωρίζε-
ται, καὶ συγκαταμύθῃ ἐν ταῖς κατ' ἰδίαν ὁ-
μιλίαις τοῖς εἰς ἔπει μέρους αὐτὸν πρὸς ὁρμῶ-
σι τέλος ὅτι πρὸς οἷον τὴν ἀξιολόγησιν αἰδρω-
συνέχῃ, πρὸς ὅτι εἰς τὴν σύγκλητον ποιεῖται

A Astymedem legatum Rho-
dium reprehendit Polybius, quod
defensionem patrie sua ita in-
stituisset, ut cum criminatione
omnium Gracorum esset con-
iuncta.

Casus varij qui per illa tem-
pora Rhodiis acciderunt, & res
ab iis gesta.

PER idem tempus venit Romam à
fratre Eumene Rege missus Atta-
lus: qui, ut illa clades non accidisset
quam regno intulerant Galli; omni-
no tamen Romam veniendi causam
habebat; quo nempe Senatui gratu-
laretur; & ut, quoniam eo bello Ro-
manos adiuverat, & ad omnia peri-
cula hilarem se ac promptum prae-
buerat socium, quam gratum id offi-
cium Patribus esset, aliquo favoris &
benevolentiae testimonio experiretur:
tum verò propter Gallicum tumultum,
etiam necessario Romam vene-
rat. Quum autem benigne omnes il-
lum exciperent, partim ob praece-
dentem consuetudinem, quòd simul
eo bello militauerant; partim quia a-
micum sibi illum esse credebant: quumque
maiore quam sperasset ipse comitatu,
obuiam ei esset processum: inflari vana
spe cepit, veræ causæ ignarus, cuius
gratia adeo benigne fuisset exceptus.
Itaque nihil propius factum, quam ut
omnia eius regni pertubaret, ipsumque
adeo regnum euerteret. Nam quum
plerorumque à Romanis alienati animi
ab Eumene essent, atque eum oblique
in hoc bello se gessisse crederent; col-
loquia cum Perseo habentem, & tem-
poribus Romanorum imminentem:
quidam à principibus seducere ad fa-
miliaria colloquia Attalum, atque
hortari institerunt, ut quam pro fra-
tre susceperat legationem poneret, ac
pro se loqueretur. Senatum enim à
fratre eius alienatum, proprium ipsi
dominatum ac potentiam velle con-
ciliare. Ex quo fiebat, ut Attalo erige-
rentur animi, & ut in priuatis collo-
quiis locum daret huiusmodi hor-
tatibus. eò denique progressus est, ut
nonnullis à proceribus reciperet, in
Curiam se venturum, ut de ea re ver-

πρὸς ἀπλησίως δὲ καὶ πρὸς τὴν πύμνην πρεσβύτας, τοὺς πρὸς ἀκατέχοντας τὴν τῆς Γαλατίας ἀπορία καὶ πάλιν εἰς τὴν ὅλῃ ἀρχῆς αὐτοὺς ἀποκαταστήσαντας ὡς ἔδει, πρὸς ἀλλήλους ἀφ' ἧς πλείονων. ἐποίησατο δὲ λόγους καὶ πρὸς τῆς Αἰλίων, καὶ τῆς Μαρωνιτῶν πόλεως, ἀξίαν αὐτῶν δοῦναι ταύτας εἰς δωρεάν. τὸ δὲ καὶ τῆς βασιλείας λόγους, καὶ τὴν περὶ τῆς μειωμοῦ τῆς ἀρχῆς, εἰς τέλος πρὸς αἰώπησιν. Ἡ δὲ σύγκλητος ὑπολαμβάνουσα πάλιν αὐτὸν ἰδίᾳ πρὸς τοῦτων εἰσπορεύσασθαι, τοὺς τε πρεσβύτας συμπέμψαν ὑπέχετο, καὶ τοῖς εἰσησιμένοις δώροις ἐτίμησεν αὐτοὺς μεγαλομερῶς. ἐπηλείπει δὲ καὶ τὰς πρὸς ῥημῶνας πόλεις δώσειν. Ἐπειδὴ δὲ πρὸς αὐτῶν τῆς φιλαρκεσιῶν ὥρμησιν ἐκ τῆς Ρώμης, ὅσους ποιεῖται τὴν πρὸς ἀκατέχων ὡς ἀφ' ἑαυτῆς τῆς ἐλπίδων ἢ σύγκλητος, ἄλλο μὲν ὅσους εἶχεν ποιεῖν. ἐπὶ δὲ καὶ τῆς Ἰταλίου ὄντος αὐτοῦ, τὴν μὲν Αἰών καὶ τὴν Μαρωνίαν ἡλαθέρωσιν, ἀπὸ τῆς ἑπαρχείας. τοὺς δὲ πρὸς τὴν Πόπλιον Λικίνιον ἐπέμψαν πρεσβύτας πρὸς τοὺς Γαλάτας. οἷς ποῖας μὲν ἔδωκεν ἐνδοξάς, εἰπὺν ἑρμῶν. σοφίαν δὲ ἐκ τῆς μὲν ταύτης συμβαίτων οὐ δύχερες. τὸτο δὲ ἔσται δῆλον ἐκ τῆς πρὸς ἑαυτοὺς αὐτῶν.

Ἦσαν δὲ καὶ πρὸς Ροδίους πρεσβύται, πρὸς τοὺς μὲν οἱ πρὸς Φιλοκράτην. μὲν δὲ τοῦτοι, οἱ πρὸς Φιλόφρονα καὶ Αστυμέδων. οἱ γὰρ Ροῖοι χρηματίζοντες τὴν ἀπορία, ὡς οἱ πρὸς τὴν Ἀγέπολιν ἔλαβον εὐθὺς μὲν τὴν πρὸς ταῖς, καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐκ ταύτης τὴν πρὸς αὐτοὺς ὀργὴν, καὶ τὴν αἰτίασιν τῆς σύγκλητος, πρὸς αὐτοὺς τὰς πρὸς αὐτοὺς πρὸς αὐτοὺς ἐξέπεμψαν. οἱ δὲ πρὸς τὴν Αστυμέδων καὶ Φιλόφρονα κατανοῶντες ἐκ τῆς ἐπιτυχίας, καὶ κατ' ἰδίαν τὴν ὑπόθεσιν καὶ τὴν ἀλλοτριότητα τῆς αἰτίας, πρὸς αὐτοὺς, εἰς ἀδυσμῖαν ὁλοκλήρῃ καὶ διχρησίᾳ ἐπέπιπτον. ὡς δὲ καὶ τῆς στρατηγῶν πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ τοῖς Εὐβοίοις, πρὸς ἀλλήλους ὅχλους ἐπὶ τοῖς καὶ Ροδίους πόλεμον. τότε δὲ πρὸς αὐτοὺς ἐξω τῆς φρενὸς ἡρόμενοι, ὡς τὴν πατείδος κίνδυνον, εἰς ταύτην ἡλθοῖν ἀφ' ἧς, ὥστε καὶ φανὰ βλάβην ἰμάτια, καὶ κατὰ τὰς πρὸς ἀλλήλους μικρὴν πρὸς ἀλλήλους, μὲν δὲ αὐτοὺς τοῖς φίλοις, ἀλλὰ δὲ αὐτοὺς μὲν δα-

A tum de mittendis legatis qui Gal-
lorum perditam audaciam sua prae-
sentia reprimerent, & ad statum prio-
rem eos redigerent, multis verbis a-
pud Patres egit. adiecit etiam de Aë-
niorum & Maronitarum urbibus,
quas sibi dono dari postulabat. accu-
sationē fratris & petitionem de diui-
dendo regno penitus omisit. Senatus
qui existimaret Attalum iterum ad se
aditum, & de iis rebus separatim
actum; legatos missurum se promi-
sit, & in muneribus largiendis quæ
moris est dare, magnificentia singu-
lari est usus: vrbes etiam illas daturum
se est pollicitus. Sed quum post exhi-
bita sibi omnia humanitatis officia
vrbe exiisset Attalus, neque eorum
quæ sperabat Senatus quicquam fe-
cisset; frustrati Patres sua spe, quate-
nus nihil aliud poterant, dum is esset
adhuc in Italia Aenum & Maroneam
liberas pronuntiarunt; promissione
quam Attalo fecerant reuocata. le-
gationem etiam, cuius princeps P.
Licinius, ad Gallogræcos miserunt; cui
mādata quænam dederint, ut difficile
dictu est; ita coniectare ex iis quæ po-
stea contigerunt, non est difficile. res
siquidem ipsæ quas gesserunt id ar-
guent.

Venit tunc Romam legatio duplex
Rhodiorum. priorem Philocrates ob-
ibat; posteriorem Philophon & Asty-
medes. Rhodij enim responso illo ac-
cepto, quod statim post pugnatam
cum Perseo pugnam Agepolidi da-
tum fuerat; ira Patrum aduersus se co-
gnita, & minis auditis, extemplo le-
gationes illas miserunt. Porro Asty-
medes & Philophon ex hominum
sermonibus quos conueniebant, su-
spectos se intelligentes, omniumque
voluntates à Rhodiis abalienatas, a-
nimis prorsus conciderunt, ut quod se
verterent nescirent. At quum Præ-
torum vnus è Rostris concionans,
rogationem ad populum tulisset de
bello Rhodiis indicendo; tum enim-
uero pauore lymphatis non constare
mens, patriæ periculum reputantibus:
tanto denique metu affici, ut pullata
veste se amicirent, & quum amicos
hortarentur ad ferendam opem, non
hortantium, neque postulantium ver-
bis vterentur, sed preces mixtas lacry-

mis adhiberent, ne quid durius in patriam ipsorum vellent ire consultum. Die quadam ab Antonio tribuno plebis ad populum sunt introducti, & Prætor ille qui de bello ipsis indicendo promulgationem tulerat, de Rostris ab eo detractus: ipsi verba ad populum fecerunt, prius quidem Philophron, deinde etiam Astymedes. cum quidem olorina quod aiunt voce edita, eiusmodi responsionem acceperunt, quæ extremo quidem illo periculo belli quod metuebant, Rhodios exinebat: verum de iniuriis multa singillatim asperere, ac dure exprobrabantur in eo à Patribus. Erat autem responsi hæc fere sententia: Nisi per paucos populo Rom. amicos staret, ac maxime per ipsos legatos, scire probe Senatū, quid sibi in Rhodios iuris fuerit. Cæterum Astymedes qui visus sibi est ea actione patriam pulchre defendisse; Græcis tamen hominibus probatus non est: neque iis qui forte illuc aduenerant, neque iis qui inibi habitabant. & quum postea in literas ab eo relata publicatæque ea concio fuisset; qui illam legebant, & absurdam & in totum ad persuadendum ineptam pronuntiabant. Namque ille patriæ causam non magis eius iustis commemorandis est tutatus; quàm aliorum criminationibus. quæ enim pro Romanis vel soli fecerant Rhodij, vel ipsos adiuuando, comparans contendensque, merita omnium aliorum mendaciis obscurare atque eleuare conabatur: Rhodiorum verò facta similia, (& erat multus in explicanda ea similitudine) quàm maxime poterat exaggerabat. In peccatis contra: sua delicta aliis asperere & odiose exprobrans, Rhodiorum culpas minuebat: ut ex illa cōparatione, quæ erant à suis admissa, parua esse & venia digna ostenderet; aliorum adprime grauias, & quæ nullam mererentur veniam. & tamen, aiebat, omnib. his delictorū gratia à Romanis est facta. Enimvero defensionis hoc genus viro politico nequaquam conuenire existimamus. nā & ex iis qui societate occulti cuiusdā facinoris habuerunt, non illos laudamus, qui ob metū aut vexationē consocios indicauerint: verum illos potius, qui nullis tormentis aut suppliciis potuerint adigi, ut eorundē consiliorum socios in eandem calamitatem trahāt.

A χρύων, μηδὲν αἰήκειν βουλεύσασθαι πρὸς αὐτῶν. Καθὰ δὲ πιας ἡμέρας, εἰσαγαγόντες αὐτοὺς ἈΝτωνίῳ τῷ δὲ τμήχου, καὶ τῷ στρατηγῶν τῷ ᾧ ἀπαλαυῶτα πρὸς τῷ πόλεμον κατὰ πείσαντος ἀπὸ τῶν Εμβόλων, ἐποιεῖτο τοὺς λόγους, πρῶτον μὲν φιλόφρων, μετὰ δὲ τῶν Ἀσυμήδης. ὅτε δὲ καὶ τῷ παρομιῶν ὁ Κύνειον ἀνηχῆσαντες, ἔλαβον ἀποκρίσεις τοιαύτας, δι' ὧν ἔμην ὁ λοχαγὸς φόβου ἔχον τὸν πόλεμον, ἐδόχον αὐτῷ ἀλελύσθαι. πρὸς ὃ καὶ μέγας ἐκλήμεν αὐτοὺς ἢ σύκλητες πικρῶς καὶ βαρέως ὠνειδίσιν. **B** Ἡ δὲ οἱ τοῖς ἀποκρίσεις τοῖς. Οἱ εἰ μὴ δι' ὀλίγους αἰδέσθοντες τὸν αὐτῶν φίλους, καὶ μάλιστα δι' αὐτοὺς, ἥδιστα καλῶς καὶ δικαίως, ὡς δέον ἐν αὐτοῖς χρῆσθαι. Ὁ δὲ Ἀσυμήδης, αὐτῷ μὲν ἐδόκει καλῶς εἰρηκέναι πρὸς τῆς πατρίδος· οὐ μὲν τοῖς γὰρ περὶ δημοῦσιν, οὔτε τοῖς ἐκ τῶν ἑλλήνων, οὐδ' αὖτε ἤρεσκεν. ὁ δὲ ἔβαλλε γὰρ ἔλεγον μετὰ ταῦτα ποιήσας τὴν σινοῦσιν τῆς διχολογίας· ἢ τοῖς πλείστοις τῷ αἰαλαμβαίνοντων εἰς τὰς χεῖρας, ἀποπος ἐφαίνετο καὶ τελέως ἀπίθανος. Συνεστῆτο γὰρ τὴν διχολογίαν, οὐ μόνον ἐκ τῶν τῆς πατρίδος διχῶν· ἐπὶ δὲ πολλοὶ ἐκ τῶν ἄλλων κατηγρίας. τὰ μὲν γὰρ ἐνεργήματα καὶ σινοῦσιν αὐτῶν ἀλλῶν ἐπεστῆτο ψευδοποιῆναι καὶ ὑπερβαίνειν· τὰ δὲ τῷ Ροδίῳ ἠύξασε, πολλαπλασιάζων καὶ ὅσους οἷός τ' ἐν. τὰ δὲ ἀμύρτηματα καὶ τοῦ γαρτίου, τὰ μὲν τῶν ἄλλων ὁ ὠνειδίζε πικρῶς καὶ δυσμενικῶς, τὰ δὲ τῶν Ροδίῳ ἐπεστῆτο **D** ὡς ἐλλείπειν· ἵνα καὶ τῷ ἀδύνατον, τὰ μὲν οἰκία μικρὰ καὶ συγγνώμης ἄξια φαίη, τὰ δὲ τῷ πύλας, ἀδύνατον, καὶ μέγα τελέως ἐφ' οἷς ἔφη συγγνώμης πετυχεῖν τοὺς ἡμέτεροὺς ἀπομύσας. Τὸ δὲ γένος τῶν τῶν διχολογίας, οὐδ' αὖτε αὐτῶν ἀνδρὶ πολὺν δόξειεν· ἐπεὶ καὶ τῷ χρηστοῦ καὶ πειστικῶν περὶ πίων ἀπορήτων, αὐτοὺς δὲ φόβον ἢ πόνοι μινυπὰς ἡγομένους τῶν σινοῦσιν ἐπαποῦμεν· ἀλλὰ τοὺς πᾶσαι ἐπιδόξαμίνοις βάσιν καὶ ὑμνεῖται, καὶ μηδὲν τῶν σινοῦσιν ἀδύνατον ἡγομένους τῆς αὐτῆς συμφορῆς, τοῦτοι ἀποδεχόμεθα, καὶ τοῦτοι ἀνδρας ἀγαθοὺς νομίζομεν. **E**

rent: verum ut ex recentis consilij comparatione, suspiciones eorum qui de sua ciuitate tristis aliquid cogitabant, tollerent. Vix Romam legatio illa appulerat, cuius princeps Thetetus, cum descuere Caunij: Mylassenses quoque Euromensium oppida occuparunt. Sub idem fere tempus editum est à Patribus Senatusconsultum, quo Caribus & Lyciis omnibus quos Rhodiis post confectum bellum Antiochicum, attribuerant, libertas concedebatur. Igitur ad Caunios quidem quod attinet atque Euromenses, ea molestia citò defuncti sunt Rhodij: misso enim Lycocum exercitu, quanquam Cybiratarum aderant auxilia, coegerunt imperio parere. in Euromensium quoque prouinciam expeditione suscepta, Mylassenses Alabandenósque, qui ad ipsos Orthosiam vsque coniunctis viribus venerant, acie vicerunt. At postquam de facto pro Lyciis Caribusque decreto nuntium acceperunt; illic mentes ipsis iterum pauore sunt concussæ: male metuentibus, ne & coronam frustra donassent: & societatem frustra sperassent.

XCIIII.

Quomodo post debellatum Perseum undique ex vniuersa Gracia legati ad Romanos, qui in Macedonia res ordinabant, fuerint missi.

Quomodo tunc temporis erga Gracos Romani se gesserint.

POST euersum Persei regnum, statim à victoria quæ bello finem imposuit, undique legationes mittebantur, ad gratulandum ducibus Romanis ob rem bene gestam. & quum ad Romanos summa rerum inclinaret, quoniam in singulis ciuitatibus superiores tum erant, pro conditione temporum, qui existimabantur amici Romanorum esse; & legationes & aliarum rerum administrationes illis mādabantur. Venerunt igitur tempore eodem in Macedoniam ex Achaia Callicrates, Aristodamus, Agesias,

A μαιών· ἀλλὰ βουλόμενοι καὶ τὸ ὑπερθεῖν τῆς ἐπιβολῆς, ἀφαιρέσθαι τὰς ἐπιείκας τῶν δυσχερῶν ἢ ἀγαθομενῶν πρὸς τῆς πόλεως. Ἀρμὴ δὲ τῇ πρὸς τὴν Θεαίτην καὶ ἀπεπληρώθη· τῶν ἀπείσθησαν Καυνοί· κατελαβόντο δὲ καὶ Μυλασαίης τὰς ἐν Εὐρώμῳ πόλεις. Καθὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἡ σύγκλητος ἐξέβαλε δόγμα, δὲ πρὸς δὲ Κάρους καὶ Λυκίους, ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν, ὅσοις προσέειπε Ρόδιοις μὲν τὸν Ἀντιόχου πόλεμον. Τὰ μὲν οὖν καὶ τοῖς Καυνοῖς καὶ τοῖς Εὐρωμαῖς, παχέως οἱ Ρόδοι δὲ οὐκ ἐβόωντο. τοῖς μὲν Καυνοῖς, Λύκειν ἀποπέμψαντες μὲν στρατιωτῶν, ἐνέειχον πάλιν ὑπὸ αὐτοῖς πείθεσθαι, καὶ τῶν Κιβυραίων αὐτοῖς παραδοθήσασιν. ἐπὶ δὲ ταῖς ἐν Εὐρώμῳ πόλεις στρατεύσαντες, εἰσέκησαν μάχῃ Μυλασαίης, καὶ Αλαβανδίνης· ἀμφοτέρων πρὸς ἀλλήλων μετὰ στρατίας ἐπὶ Ὀρθωσίαι. Τὸ δὲ πρὸς τῶν Λυκίων καὶ Καραὶν δόγματος αὐτοῖς παροτρυνόντος, πάλιν ἀπισσομένησαν ταῖς διαταγαῖς, δεικνύοντες μὴ ποτε μάταιος μὲν αὐτοῖς ἢ τῷ τεφαίου δόσις γέγονε· μάταια δὲ αἰπεῖν τῆς Συμμαχίας ἐλπίδας.

5Δ.

Πῶς μὲν τὸν τῆς Περσέως κατέλειπον, πανταχόθεν δὲ τῆς Ελλάδος πρέσβεις ἐξεπέμψθησαν ὡς τὸν τῶν Ῥωμαίων στρατηγὸς εἰς τὴν Μακεδονίαν.

D Πῶς τότε ὁ δέκα ἄνδρες ἐχρήσαντο τοῖς Ἕλλησι.

ΟΤΙ μετὰ τὸν τῆς Περσέως κατέλειπον, ἅμα τῶν κριθῆναι τὰ ὅλα, πανταχόθεν ἐξεπέμψθησαν πρέσβεις συζηρησάμεναι τοῖς στρατηγοῖς ἐπὶ τοῖς γεγενημένοι. τῶν δὲ παραγμάτων ὁλοκληρῶς ἐπὶ Ῥωμαίοις κεκλιχέντων, ἐπιπολέσαντες ἀπὸ τὸν καιρὸν οἱ δοκῶντες εἰς τοὺς φίλους Ῥωμαίων ἐν πᾶσι τοῖς πολιτεύμασι, εἰς τε τὰς πρεσβείας οὕτω καθίσταντο καὶ ταῖς ἄλλαις χρείαις· δὲ σὺν ἑδραμον εἰς τὸν Μακεδονίαν, ἐκ μὲν Ἀχαιῶν, Καλλιμαχίδης, Αεισόδωμος, Ἀγνοῖας,

Φίλιππος· ἐκ δὲ Βοιωτίας, οἱ παρὰ Μνάσιπ-
ποι· ἐκ δὲ τῆς Ἀκαρνανίας, οἱ παρὰ Χρέμιον·
παρὰ δὲ τῆς Ἠπειρώτων, οἱ παρὰ τῆς Χάροπα καὶ
Νικίας· παρὰ δὲ τῆς Αἰτωλῶν, οἱ παρὰ τῆς Λυ-
κίσκου, καὶ Τίσσιππου. Ἀποδύντων δὲ τούτων ὁμῶς
ἡγεμονῶν, καὶ παρὰ αὐτῶν τῶν ὑποθέσει ἀμιλ-
λωμένων παροχῶν, καὶ μηδενὸς ὑπαρ-
χόντος ἀνταγωνιστοῦ, ἔχει δὲ τοὺς ἀντιπολιτευο-
μένους ἀποδύντας, εἰκοίτας τοῖς χειρῶν, ἀνακα-
χωρήσασαι τελείως, ἀκριντὴ κατεκράτῃσαι τῆς
ὑποθέσεως οἱ παροχῶν. Πρὸς μὲν οὖν
ταῖς ἄλλαις πόλεις, καὶ τὰς ἐθνικὰς συστάσεις, οἱ
δὲ καὶ αὐτῶν τῶν στρατηγῶν ἐποιήσαντο τὴν
ἐπιταγὴν, οὓς δέησι πορεύεσθαι τῶν ἀνδρῶν
εἰς τὴν Ρώμην. οὗτοι δ' ἦσαν οὓς ἀπεῖπδον,
ὅς ἀπέχρησται οἱ παροχῶν καὶ τὰς ἰδίας
ἀντιπαροχὰς, πλὴν ὀλίγων τελείως, τῶν
ἐκδηλῶν πειποικύων· παρὰ δὲ τῶν
Ἀχαιῶν ἔθος παροχῶν ἔξεπιμψαν, τοὺς
ἐπιφανέστατους ἀνδρας τῶν δὲ καὶ Γαίον Κλαύ-
διον, καὶ Γναίον Δομέτιον ἔχει δὲ αἰτίας· παρὰ
τοὺς μὲν ὁλοκαύτους τοὺς Ἀχαιοὺς, μὴ ποτ'
ἢ πειθαρχήσουσι τοῖς παροχῶν, ἀλλὰ καὶ
κινδυνεύουσιν οἱ παρὰ τὸν Κόμηκεν, δὲ
ἐαυτοὺς ἐξεργάζεσθαι τὰς καὶ πρῶτων τῶν Ελ-
λῶν ὁλοκαύτους· ὁ καὶ δὴ ἤρθε μὲν· δότι
ἐστι δὲ καὶ τῶν μὴ τῶν αἰχμαλώτοις
παροχῶν ἀκριντὴς εἶναι καὶ μὴδενὸς τῶν
Ἀχαιῶν. Περὶ μὲν οὖν τούτων, μετὰ πᾶσι παρο-
χοι, ἔξεπιμψαν ὁ στρατηγὸς καὶ ἐπιστολάς, καὶ
τοὺς παροχῶν, καὶ παρὰ οὐκ ὁλοκαύτους, κα-
τατὰ γὰρ τῶν αὐτῶν γνώμην, τὰς τῶν παρὰ τῶν Λυκί-
σκου καὶ Κόμηκεν ὁλοκαύτους· ὡς δὲ αὐτῶν
τῶν παροχῶν ὕστερον ἐγρήγοτο κατὰ φανείας.

Σ Ε.

Τῶν τῶν Αἰγυπτίων βασιλέων πρεσ-
βεία παρὰ Ρωμαίους, καὶ Μενάλκιδου
ἀποπολιτοῦ εἰς χεῖρ Ποπιλίου.

ΟΤΙ καὶ τῶν Αἰγυπτίων οἱ βασιλεῖς ἀπο-
λελυμένοι τῶν παρὰ Ἀντίοχον πολέ-
μων, παρὰ μὲν εἰς Ρώμην παροχῶν ἔξε-
πιμψαν Νεβιδίον, ἕνα τῶν φίλων, ἀντιπαροχῶν
παρὰ τῶν εἰς αὐτοὺς γιγνόντων ἀντιπαροχῶν.

A Philippus: ἐ Βοεotia, Mnasilippus: ex
Acarnania, Chremes: ex Epiro, Cha-
rops & Nicias: ex Aetolia, Lyciscus &
Tisippus. Hi ut simul conuenerunt,
quum ad eundem scopum omnes stu-
diosius collimarent in orationibus
suis; neque existeret quisquam qui se
illis opponeret; quia omnes quicun-
que aliarum erant partium, tempori-
bus cedentes à gubernaculis Reipu-
blicæ penitus sese remouerant; nul-
lo penitus negotio destinata perfe-
cerunt. Igitur aliis quidem ciuita-
tibus & gentium conciliis decem
legati per duces imperarunt, quos
Romam mitti vellent. ij autem erant,
quos ipsi renuntiauerant, quorum
nomina ipsi dederant, factionis suæ
quisque præter oppidò paucos, exi-
mio aliquo merito insignes. Ad gen-
tem vero Achæorum clarissimos ἐ
decem legatorum numero miserunt,
Caium Claudium, & Caium Do-
mitium, idque duas ob causas: pri-
mum quia verebantur, ne Achæi
facere quæ literis essent imperata,
nollent: atque etiam ne in periculum
Callicrates veniret; ut pote qui, quæ-
cunque in vniuersos Græcos per ca-
lumniam erat molitus, iam perfecis-
set; quod sane ita erat: deinde quia in
literis quæ fuerant captæ, nihil explo-
rati, aut certi aduersus quemquam A-
chæorum erat repertum. Verum de
his aliquanto post literas ad Achæos
Consul misit: qui tamen, ad propriam
quidem ipsius voluntatem quod atti-
net, Lycisci & Callicratis calumnias
nequaquam probabat: quod etiam
postea rebus ipsis inmanifestum est fa-
ctum.

XCV.

Ptolemai & Ptolemai A-
gypti Regum legatio Romam
missa, & Menalcida dimissio
rogatu Popillij.

E AEGYPTI Reges liberati bello
contra Antiochum, ante omnia
legatum Romam miserunt Nume-
nium ex numero amicorum, gra-
tias pro acceptis beneficiis acturum.

missum etiam fecerunt Menalcidam Lacedæmonium qui necessariis regum temporibus sedulo erat abusus, ad rem familiarem augendam : quia C. Popillius missionem eius ac liberationem loco beneficij à Regibus petierat.

XCVI.

Quid spectarit Senatus, cum Cotyi Regi filium captivum reddidit.

PER idem tempus Odrysarum Rex Cotys legatos Romam misit, qui filium sibi reddi postularet, & de inita cum Perseo societate rationem redderet. Romani re iam perfecta quam destinauerant, quum ex animi sententia bellum aduersus Perseum eis successit: neque quicquam amplius ipsorum interesset, ut inimicitias cum Cotye exercebant: filium suum ipsi tradi promiserunt; qui obses in Macedoniam à patre missus, vnâ cum Persei liberis fuerat captus. ut eo pacto & benignitatem suam atque animi magnitudinem ostenderent, & Cotyi hoc beneficio honorem habuisse viderentur.

XCVII.

Prusia Regis Bithynia in fortuna regia animus mancipio dignus.

Senatus astutum decretum, ut Eumenem humiliorem infirmiorēque redigerent.

EODEM quoque tempore & Prusias Bithyniæ Rex Romam venit, ad gratulandum Senatui & militibus de patta victoria. Porro hic Prusias nequaquam maiestate regia villo modo dignus erat: quod ex his facile aliquis colligat. Iam primùm, quum legati ad ipsum venirent, raso capite, pileatus, togatus, & more Romano calceatus obuiam iis processit: plane eo

A ἀπέλυσαι ὃ καὶ τῷ Λακεδαιμόνιον Μενελκίδῃ, ἐπεργῶς κεχρημένοι τοῖς καὶ τῇ βασιλείᾳ καί τοις πατρὶς ἰδίαι ἐπομόρθωσι· Γάμψ Ποπιλίῳ τῷ ὑπὸ τῆς ἀπολύσεως χάριν αἰτησάμενον παρὰ τῶν βασιλέων.

ζς.

Τίνος χάριν ἡ σύγκλητος τῷ Κότυι υἱὸν αἰχμάλωτον ὄντα ἀπέλυσεν.

B

OΤΙ καὶ τῷ κατὰ τὸν Κότυν, ὁ τῶν Οδρυσῶν βασιλεὺς ἀπέστειλε πρεσβυτάς εἰς τὸν Ρώμιον, ἀξίως ἀποδοθῆναι τῷ υἱὸν αὐτοῦ, καὶ παρὰ τῆς ἡγομένης παρὰ Περσίᾳ χρησιωραγίας δικαιολογητέον. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι νομίσαντες ἡνίαχ σφίσι τὸν περκαίμενον, τὸν παρὰ τῇ Περσίᾳ πολέμου κατὰ τοῦ πωροκαχωρηκῆτος· τῷ δὲ παρὰ Κότυν διαφορῶν, παρὰ ὅσον ἐπὶ δεξιῇ σιωπῶνται αὐτὸν χεμίζεον τῷ υἱὸν, ὃς ὁμπερίας χάριν δοθεὶς εἰς Μακεδονίαν, ἐδωκεν μὲν τῷ Περσίᾳ τέκνον· βουλευμένοι δὲ αὐτῶν παρόντων καὶ μεγαλοψυχίας ἐμφαίνειν· ἅμα δὲ καὶ τὸν Κότυν αἰδομένους, ἀλλὰ τῷ βασιλεὺς χάριν.

ζζ.

Προσιὼς τῷ Βιθυνῶν κο. βασιλικῇ τύχῃ ἀνδραποδῶδης ψυχῇ.

Τῆς συγκλήτου παραμαλίκων διαβούλιον παρὰ τὸ λάδρα ταπεινοῦ τῷ Εὐμένει.

OΤΙ καὶ τῷ αὐτὸν κατὰ τὴν Πρυσίας ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν Ρώμιον, συνχρηστέον τῇ συγκλήτῳ, καὶ τοῖς γραμματέας ὅτι τοῖς γενομένοι. ὁ δὲ Περσίᾳς ἐστὶν, ὁ δὲ Περσίᾳς γένειν ἄξιος τῇ βασιλείᾳ παραχρηματός· τεκμήριον δὲ αὐτῶν ἐκ τούτων. ὅς γε παρὰ τοῖς πρεσβυτάων παρὰ γενομένοι Ῥωμαίων παρὰ αὐτὸν, ἐξυρημένοι τῷ κεφαλῷ, καὶ πῖλοι ἔχον, καὶ τῶν καὶ καλίκους, ἀπὸ τῶν τούτων καὶ κατὰ τοιαύτη

Διδομένην κερσηνός, οἷαν ἔχουσιν οἱ πρὸς-
 φάτως ἡλδοθηρωμένοι πρὸς Ρωμαίους, οὓς
 καλεῖται λιβέρτοις· καὶ δόξιασά μιν οὓς πρὸς-
 βόλταις, ὁρᾷ τ' ἔφη, τὸ ὑμέτερον λιβέρτον ἐ-
 μέ, πάντα βουλόμηνον γράττα, καὶ μνησ-
 τὰ πρὸ ὑμῶν· ἥς ἀγνοεῖται φωνῶν, οὐ
 ῥαῖδον εἰπεῖν. τότε ὅτε καὶ τὸ εἰσὶν τῇ εἰς τὴν
 σύγκλητον, καὶ καὶ τὸ γυρῶν, αἰτίας ὅτι σω-
 ερίης, καὶ καὶ τὰς χεῖρας ἀμφοτέρων, προσ-
 κύπτει τὸν οὐδὲν καὶ τοὺς κερσηνούς ἐπιφ-
 ηνγάζοντες, Χαίρετε τοὶ ῥητορες· ὡς βο-
 λῶν οὐ κατὰ λιβόν αἰσθησίας, ἀλλὰ καὶ καὶ
 γυναικισμὸς καὶ κολακίαις, ὁδὸν τῇ ἐπι-
 νομῶν. Αὐτοῦ δὲ τούτοις καὶ καὶ τὸ κη-
 νολογία εἰσιλθὼν ἐπιτελέσας· ὡς ὅτι καὶ
 ὁ γράφειν ἀπορίαις ἴσιν. Φαίει δὲ τελείως
 ἀκαταφρόνητος, ἀποκρίσιν ἔλαβε, δι' αὐ-
 τὸν τὸ φιλαδέφωπον. Ἡδὴ δὲ τούτου καὶ ἀ-
 ποκρίσις εἰληφότος, προσέπεισε πρὸς ἀγί-
 νου τὸν Εὐμένην· ὅτι δὲ ὁ πρὸς ἡμᾶς πολ-
 λὴν ἀπορίαν πρὸς τοῖς ἐν τῇ σωτηρίᾳ.
 Διδομένην γὰρ πρὸς αὐτὸν, καὶ ἀγαθῶς
 ἡς ἀμπαρῶντες ἔχοντες, ὅτι ἐβόλῃ καὶ
 ὁδὸν ἔπειτα ἐμφανίζον αὐτοὺς. Πᾶσι γὰρ
 αἰαδιδυχοῦντες πρὸς τὸν καὶ μέγιστον φίλον τὸ βα-
 σιλέα ἔπειτα, ἔμμελλον εἰς ὅσον ἐλθόντες, καὶ πρὸς-
 δόξιασά μιν δικαιοσύνη· εἰ μὲν ὁ δοκῶν ἀ-
 ποκρίσιν, ἀκλόντες τῇς ἰδίᾳς ἀγαθῶς
 ψοῖν, ἐκκατεῖν αὐτοὺς· εἰ τοῦτον αὐτὸν
 πρὸς τὸν ὁδὸν ἔπειτα ὁδὸν αὐτὸν
 χρόνους. εἰ δὲ δουλεύοντες τῇ τῇ ἐκδοῦ φα-
 πασία, φιλαδέφωπος ἀποκρίσιν, πρὸς ἡ-
 μᾶς τὸ δὴ ἔπειτα, καὶ τὸ τῇ πατερίδι συμφέρον.
 Διότι ὁ καὶ ἔπειτα τῇς ἀποφάσεως, μέλλον-
 τος ἀπὸ τῶν πρὸς αὐτοὺς ἀκαταφρόνητος, ὁ-
 ρῶντο λύσιν τῇ πρὸς ἡμᾶς τοιαύτῃ· ὡς
 γὰρ καὶ τοῦ δουλεύοντος τῇς τῇ βασι-
 λέων ἐπιδημίας, δόγμα πρὸς τοῦτον ἔπειτα
 λοιπὸν μηδὲν βασιλέα πρὸς ἀγίνα· πρὸς αὐ-
 τοὺς. Μετὰ δὲ τούτου πρὸς ἡμᾶς τὸ Εὐμένην κα-
 ταπεπλάκειν τὴν Ἰταλίαν εἰς Βρεντίσιον, ἐ-
 πατίσθαι τὴν παμίας, φέροντα ὁ δόγμα, καὶ
 κελδοῖτα λέγειν πρὸς αὐτὸν, εἰ πρὸς τὸν
 τὸ συγκλήτου χρεῖαι ἔχον· εἰ δὲ μηδὲν δι-
 ται, πρὸς ἡμᾶς τὸ καὶ ἔπειτα αὐτὸν ἐκ τῆς
 Ἰταλίας ἀπαλλάττειν. Οὐ δὲ βασιλέα

A habitu ornatus, qualis solet esse a-
 pud Romanos recens manumissorum,
 quos libertos vocant: & quum lega-
 tos salutasset, Ecce me, inquit, ve-
 strum libertum, omnia vestra caussa
 cupientem, instituta omnia vestra
 imitari paratum. qua voce nulla fin-
 gi potest minus generosa. Tum verò
 ingressus Curiam, ad ianuam stans
 Curiae, ex aduerso Patrum, demissis
 manibus limen salutauit, Senatorum-
 que concessum, & simul, Saluete,
 inquit, dii seruatores mei. quæ vox
 adeo indigna viro est, adeo mulie-
 bres sapit blanditias & adulationem,
 vt nihil foedius ventura post ætas sit
 latura. Similis istis & oratio fuit
 quam ingressus Curiam habuit: cuius
 vel meminisse hoc loco dedecet. hu-
 ius summa vilitate animaduersa, Ro-
 mani responsum tanto benignius de-
 derunt. Secundum quæ fama est al-
 lata, aduentare Eumenem: quæ res
 sollicitos non mediocriter habuit Pa-
 tres. nam quum odium illius con-
 cepissent, certaque ac fixa staret illis,
 C sententia; indicium huius suæ volun-
 tatis nullo pacto dare volebant. Qui
 enim ostenderant Regem se Eume-
 nem omnium primum & maximum
 ex populi Romani amicis habere;
 si cum eo congredierentur, & pote-
 statem ei facerent causæ suæ defen-
 dendæ: aut dato ex animi sui senten-
 tia responso, imprudentiam suam pu-
 blicaturi erant; qui hominem iis mo-
 ribus tanti fecissent antea: aut famæ
 publicæ seruiendo, ac benignum ei
 responsum dando, in veritatem &
 D vtilitatem patriæ erant peccaturi.
 Quoniam igitur utroque modo e-
 uentura erant quæ nolent, huic in-
 commodo sic occurrerunt: nam qua-
 si in vniuersum ipsis displiceret Ro-
 mam aduentus Regum; Senatuscon-
 sultum est ab iis editum, quo veta-
 bant Reges ullos ad se venire: dein-
 de certiores facti Eumenem Brun-
 dusium in Italiam appulisse; Quo-
 storem ad eum miserunt, qui decre-
 tum Senatus ei afferret; & dicere
 eum iuberet, Ecquid ope Senatus in
 E aliquo esset ei opus: quod si Patres ni-
 hil posceret, denuntiaret ei, vt quàm
 primum Italia excederet. Rex habito

cum Quæstore colloquio, intellecta Senatus voluntate, verbum nullum cominutauit, nulla re opus habere se confirmans. Hoc pacto consecuti sunt Romani, ne Eumenes Romam veniret. Sed & aliud quid præterea hoc Senatusconsulto sunt adepti, quod adprime ad rem faciebat: nam quum ingens illi regno periculum immineret à Gallogræcis, non erat dubium quin propter hanc contumeliosam Eumenis reiectionem, amicis quidem omnibus illius animi conciderent: Galatæ vero duplo ad persequendum bellum animosiores essent futuri. Qui igitur cuperent omnes modis omnibus Eumenem deprimere, hoc consilium iniuerunt. Atque hæc incunte hieme sunt facta. Secundum quæ, omnibus legationibus datus est Senatus, nulla namque fuit ciuitas, nullus dynasta, nullus Rex, qui tempore illo legatos ad gratulandum populo Ro. non misisset: quib. omnibus beneuole & comiter responsum; exceptis Rhodiis: quos Senatus, modò spe, modò metu in posterum ostentato dimisit. sed & Atheniensibus irati Patres erant.

A συμμίζαντος αὐτῷ τῷ Γαμίῳ, γινὺς τὴν τῆς
 συκλήτου παρσάφρεσιν, εἰς τέλος ἀπεισιώπη-
 σεν, ὁ δὲ τοῦ Φήσαιτος παρσάφρεσιν. Καὶ δὴ
 οὕτω τὰ ἔργα, σινέβη τὴν Ἐγυῖν καλυ-
 ψάμεν τὴν εἰς τὴν Ρώμην ἀναβάσις. Σινη-
 κλουθῆκει δὲ καὶ ἔπειτα πὶ παρσάφρεσιν τῶ-
 τω τῷ Ἰσχυρίῳ· μεγάλην γὰρ ἔσται τῇ Γα-
 λατῶν ἐπιπρεμαμένην κινδύνῳ τῇ βασιλείᾳ,
 παρσάφρεσιν ὡς ὅτι ἔσται τὸ σκυβαλισμὸν τῶν
 οἱ μὲν τῷ βασιλέως σύμμαχοι, Ἰσχυρίῳ
 σινηκλουθῆκει· οἱ δὲ Γαλατῶν διπλασίως ἐ-
 πιπρεμαθήσονται παρσάφρεσιν τὸν πόλεμον· ὁ δὲ πᾶσι
 πᾶσι Βουλόμενοι παπειῖν αὐτὸν, ἐπὶ τῷ
 κατὰ τὴν Ἐγυῖν τὴν Ρώμην. Τούτων δὲ
 γινομένων, ἐπὶ καὶ ὁρμαὶ τῷ χαμῖνος, λοιπὸν
 ἢ σύγκλητος ἅπανσι τοῖς παρσάφρεσιν κατὰ
 παρσάφρεσιν (ὡς γὰρ ὡς ἔτε πόλις, ἔτε διωάσης,
 ἔτε βασιλῆς ὅς ἐκ ἐπετάλῃ παρσάφρεσιν καὶ
 ἐκείνοι τὴν κατὰ, τὴν συκλήτου μὲν ἐπὶ τοῖς γα-
 λατῶν) οἷς ἅπανσι οἰκίως ἀπῆλθον, καὶ Φι-
 λαειδῶν πλὴν τῶν Ροδίων. Οὗτοις δὲ πᾶσι
 πᾶσι ποικίλας ἐμφάσεις ποιοῦσα παρσάφρεσιν τῷ
 μίλλοντος. ἐπείγετο δὲ καὶ ἔσται τοῖς Ἀθηναίοις.

XCVIII.

Quomodo Athenienses miserorum vicinorum calamitates in cōpendij sui occasionem vertere sint conati: & super eo Polybij iudicium.

VENERANT Romam Athenien-
sium legati, præcipuè quidem ad
deprecandû pro salute Haliartiorum.
quæ illorum oratio quum audita esset
contemptim, aliud agere ceperunt, &
sermone de Delo, Lemno atque agro
Haliartiorû instituto, eorum sibi pos-
sessionem depoposcerunt. acceperant
enim de his reb. duplicia mādāta. quæ
ad Delum quidem & Lemnum quod
attinet, cur quisquā reprehēdat causse
nihil dici potest: nam & iā antè ea lo-
ca sibi Athenienses vindicauerant: de
Haliartiorum vero agro iure aliquis
eis succenseat. Urbem enim omnium
ferme Bœoticarum antiquissimam,
gravi casu oppressam, non adiuuare
modis omnibus, vt in integrum resti-
tueretur: sed contra delere velle ex
hominum memoria, præcisa miseris
spe etiam omni aliquando se erigendi:

ΣΗ.

Γῶς Ἀθηναῖοι τὰς τῇ ἡκληρηκό-
πων συμφορὰς εἰς κέρδις πρόφα-
σιν τρέπειν ἐπεχείρησαν ἢ οὕτως πε-
ρὶ Πολύβις ἑπὶ κρίσις.

D OΤΙ οἱ Ἀθιναῖοι πρὸς ἑαυτοὺς ὡρεσ-
 βάοντες, ὅ μὴ πρὸς τὴν τῆς
 τῆς Ἀλιαρτίων ἑταιρίας. ὡς ἀκούοντες ὅ
 πρὸς τὸν πύπυ ὅ μέρους, ἐκ μετὰ τὴν διε-
 λήντο πρὸς Δῆλον καὶ Λήμνου, καὶ τῆς
 Ἀλιαρτίων χώρας, εἰς ἑαυτοὺς ὡς ἀκούοντες
 τῆς κτήσιν. εἶχον γὰρ διττὰς ἐνδεαίς· οἷς πρὸς μὲν
 τῆς καὶ Δῆλον καὶ Λήμνου, ὅς αὖ τις ἐπιλήμ-
 σις, ὅς καὶ πρὸς τὴν αἰτιπεποιῆσθαι τῆς
 ἰσῶν ὑπὸ τῶν πρὸς τῆς Ἀλιαρτίων χώ-
 ρας, εἰκότως αὖ τις καὶ ἀμείψατο. Τὸ γὰρ πρὸ-
 λιν γεδὸν ὡς ἀκούοντες τῆς καὶ Βοιωτίας ἐπ-
 τακίαι, μὴ σὺν ἐπιπορευθῆναι καὶ πρὸς τὴν
 ὅ δ' ἐπαιτίον, ὡς ἀκούοντες, ἀφαιρῶντες καὶ τὰς
 εἰς ὅ μέλλοι ἐλπίδας τῶν ἐκκλησιῶν.

Δῆλον ὡς ὁδοὶ μὲν αὖ δόξαν τῶν Ἑλλήνων
κατακλιν, ἥκιστα δὲ τῶν ἄλλων Ἀθηναίοις. ὅ
γὰρ τὸ μὲν ἰδίαι πατερίδα, χρὴν ποιεῖν ἅπασι,
πᾶς ὅ τῶν ἄλλων αἰαρεῖν, οὐδαμῶς οἰκεῖον αὖ
φαιεῖν ἢ τὴν πόλεως ἥτοι· πλὴν ἦγε σύγκλη-
τος καὶ τὸ Δῆλον αὐτοῖς ἔδωκε καὶ τὴν Ἀθήνην.
καὶ τὰ μὲν κατὰ τοὺς Ἀθηναίους ταυτίαν
ἐξελέγησαν.

ΣΘ.

Ρόδιοι καὶ Κανὼν καὶ Στρα-
τονικεῖας φρουρὰς ἐξάγουσι.

ΟΤΙ κατὰ τὴν καρὸν τῶν Θεαίτητος
εἰσιλθὼν εἰς τὴν σύγκλητον, λόγους μὲν
ἐποίησαν περὶ τῆς Συμμαχίας· ὑποθέμε-
νης ὅ τῆς σύγκλητος ὁ ἀφ' αὐτοῦ, ὅτ' αὐτὸ
μετήλλαξε τὸν βίον καὶ φύσιν· ἔτι γὰρ εἶχε
πλείων τὸν ὀγδοήκοντα. Παραγνομήτων δὲ φυ-
λάδων, ἔκτε Κανὼν, καὶ Στρατονικεῖας εἰς τὴν
Ρώμην, καὶ πρὸς ἑστέον εἰς τὴν σύγκλητον, ἐγέ-
νετο δόγμα· Ρόδιοις ἐξάγειν πᾶς φρουρὰς ἔκτε
Κανόνου, καὶ Στρατονικεῖας. οἱ δὲ περὶ τὸν Φιλό-
φρονα, καὶ Ἀστυμέδον, λαβόντες ταυτίαν τὴν
ἀπὸ κρίσεως, ἀπὸ πλῶτον καὶ ἀποδύνει εἰς τὴν
οἰκίαν· διδόντες μὲν ἀφ' αὐτοῦ οἱ Ρόδιοι
περὶ τὴν πᾶς φρουρὰς ἐξαγαγεῖν, αὐτοῖς δὲ
αὐτὸν ὀργάνον ἐκλήμην ποιήσαντι.

Ρ.

Κνωσίων καὶ Γορτυνίων περὶ
τῶν Ραυκίων πόλεμος.

Ροδίων πρεσβεία εἰς Ρώμην ὑ-
πὲρ συμμαχίας ἀπεσκέψατο.

ΟΤΙ ἐπολέμουν καὶ τὴν καρὸν τῶν
Κνωσίων μετὰ Γορτυνίων περὶ τοὺς
Ραυκίους· καὶ σιωπῆρας ἐποίησαν περὶ ἀλ-
λῶν ἐνόρκους, μὴ περὶ τῶν λύσειν τὴν πό-
λεμον πρὶν ἢ καὶ κέρτος ἐλεῖν τὴν Ραυκίαν. Οἱ
δὲ Ρόδιοι, χυμωσάμενοι τὰ περὶ τῶν Κανόνων,
καὶ θεωροῦντες οὐ κατὰ λήγουσιν τὴν ὀργὴν
τῶν Ρωμαίων, ὅτι περὶ πᾶσι ἀποδύνει
θῶς ταῖς ἀπὸ κρίσεως ἐπιτάχισαι, διήκως

A hoc vero tum Græcorum nemini, tum
autem minus quàm cæteris conue-
niat Atheniensibus. Parum enim mo-
ribus atque institutis eius ciuitatis
congruat, communem omnibus pa-
triam urbem suam declarare: & suas a-
liis patrias ire delerum. veruntamen
Senatus dedit eis Delum & Lem-
num. & Atheniensium quidem res ita
se habebant.

XCIX.

Rhodij è Cauno & Stra-
tonicea præsidia sua educunt.

EODEM etiam tempore Theætetus
equum ei Senatus esset datus, de
societate verba fecit: sed dum Patres
moras nectunt, illum interea fatum
occupat: erat enim octuagenario
maior. Deinde aduenerunt Romam
Caunij & Stratonicensis exules: qui
postquam in Senatu essent auditi, fa-
ctum est Senatusconsultum, quo iu-
bebantur Rhodij præsidia Cauno &
Stratonicea educere. **E**o responso ac-
cepto Philophon & Astymedes, fe-
stinanter in patriam sunt profecti; ve-
rebantur enim, ne Rhodij si præsidia
educere neglexissent, aliarum denuo
calamitatum principium suæ ciuitati
exoriretur.

C.

Cnosiorum & Gortynio-
rum bellum contra Raucios.

Rhodiorum legatio Ro-
mam, ad societatem petendam,
frustra.

PER idem tempus Cnosij & Gorty-
nij bellum cum Rhauciis gerebāt:
iusto fœdere inter ipsos, quod & iure-
iurando firmauerant; non prius se
bellandi finem facturos, quàm Rhau-
cum vi expugnassent. Rhodij cognita
Cauniorum legatione, quum ani-
maduerterent nihil remittere Romā-
norum iram; obsecuti per omnia eo-
rum voluntati quam responsio signifi-

cauerant, legationem cuius Aristoteles princeps erat, Romam miserunt. His mandatum erat, ut societatis iterum mentionem facerent, inque eam curam incumberent. Sed quum adulta iam ætate in urbem legati isti venissent, & dato ipsis Senatu, post expositum Rhodiorum obsequium in omnibus quæ imperata fuerant, ad societatem multis variisque rationibus Patres essent hortati; Senatus eiusmodi responsum dedit, in quo nulla amicitiz mentione facta, ut societatem Rhodiis indulgerent, Patres sui officij negarunt esse.

Α τοὺς τοὺς Αρειστοτίλῳ παροσδοχὰς καὶ ἀσπ-
 ῆντες, ὅς ἐπεμποὶ εἰς τὴν Ῥώμην, δόντες ἐν-
 ὧλας, περὶ αὐτῶν πάλιν τοὺς ἑσπερίους.
 Οἱ καὶ τοὺς Ἀθηναίους εἰς τὴν Ῥώμην θέρειας
 ἀκμαζόντες, εἰσῆλθον εἰς τὴν σύγκλητον καὶ πα-
 ρουσία καὶ τῶν πεπειθαρχηκότων τὸν δῆ-
 μοι τοῖς ὁπλίταις ἀποδοῦναι διεσάφοντο, καὶ πρὸς
 καὶ τοῖς ὑπὸ τῆς Συμμαχίας, πολλοὺς καὶ
 ποικίλους ἀφ' ἑαυτῶν λόγους. ἡ δὲ σύγκλη-
 τος ἔδωκεν ἀποκρίσιν, ἐν ᾗ τὸ μὲν φιλικὸν πρὸς
 αὐτοὺς καὶ τῆς Συμμαχίας, ἐν ᾗ ἔφη
 κατὰ τὴν αὐτῇ τῶν Συγχωρεῖν Ῥωμίοις καὶ
 τὸ παρὸν.

CI.

*Antiochi dexteritas in ex-
cipiendo Tiberio legaso.*

Mox à confectis hifce certaminibus, legatus venit ad Antiochū Tiberius, ad explorādum rerum statū miſſus: quem ea dexteritate excepit Rex, vt non ſolum moliri cum res nouas nihil ſuſpicaretur, aut vllum ſignum animaduertetet animi propter illa quæ Alexandria acciderant, ſubalienati: ſed etiam omnibus ſe opponeret, qui eiufmodi aliquid dicerēt. tantam humanitatem in eo congreſſu Tiberio Antiochus exhibuerat. Qui, vt cætera taceam, aula conceſſit legatis Romanis, & ipſo etiam, prope dixerim, diademate, in ſpeciem quidem: quum tamen, non ad Romanos voluntas eius inclinaret, ſed in contrariam potius partem.

PA'.

Ανθόχου Ἐπιθεξιότης πρὸς Τι-
βέριον Ῥωμαίων πρεσβυτήν.

Ο ΤΙ μέθ' ἐπὶ σιωπῆλαια τῷ ἀγῶ-
 νων ἀρτί βούτων γεγνότων, ἤκυν οἱ πε-
 ρί. **Τ**Ι δέ εἰον ὀρεσδύται, καὶ σκόπων ἔχον-
 τες τάξιν· οἷς ἔτις ἐπιδιδύκως ἀπήντησεν Αν-
 πίος καὶ φιλοφρονέως, ὥστε μὴ οἷς τοῖς πρὸς
ΤΙ δέ εἰον ὑποπλάσσει πρὸς αὐτὴν ὀρα-
 μαλὴν, ἢ ὀρεσδύτης ἐμφασιν ἔχον, ἐκ τῶ
ΚΤ **Τ** Αλεξάνδρειαι· ἀλλὰ καὶ τῶ λεγόντων πρὸς
 τοῖς καὶ ἀγῶνας, καὶ τῶ ὑποβολῇ τῶ **Κ**Τ
 τῶ ἀποδύσσει φιλαθροπίας. ὅς γε πρὸς τοῖς
 ἄλλοις καὶ τῆς αὐλῆς πρὸς ἐχρήσσει τοῖς ὀρεσδύ-
 ταίς, μικροῦ δὲ καὶ τῶ ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ
 τῶ ἐπίφασιν· καὶ τῶ οὐκ ὡς τῶ ὀρεσδύ-
Δ σι τοῖς, ἀλλὰ τοῖς αὐτοῖς.

CII.

Gallogracorum legatio Ro-
manam missa.

LEGATIS qui à Gallogræcis missi fuerant, permiserunt Patres, ut suis legibus uterentur; si modò intra habitationes proprias sese continerent, & extra fines armati non prodirent.

PB.

Τῶν αὖ τῆς Ἀσίας πρέσβων εἰς
Ρώμην ἀφίξις.

ΟΤΙ τῆς τοῦ αὐτοῦ τῆς ἐν τῇ Ἀσίᾳ
Γαλατῆς πρεσβυτέρους συνεχόρησαν
τὴν αὐτονομίαν, μέμνησιν ἐν τῇ ἰδίᾳ κα-
ταστάσει, καὶ μὴ στρατευομένων ἐκ τῆς
ἰδίων ὄψεως.

λοπολίται. Οἱ δὲ πρὸς τῷ Πτολεμαίῳ πρεσβυτάτῃ ἀφ' ἡμετέρας τῆς Συμμαχίας, αἰέδωντες τοῖς ἄρχουσιν ἐπίμοις ἔχοντες ὅπισθ' αὖτις πρὸς τῇ βασιλείᾳ, δι' ὧν ἡξίουν τοὺς Ἀχαιοὺς ἐκπέμπειν Λυκέρτην καὶ Πολύβιον, ὅτι τὸν σφετέρωτα πόλεμον.

Σ Β.

Ἡ πολυθρύλλητος Ποπίλλιου ἔρωμαίων στρατηγὸς ὡς τὸν βασιλέα Ἀντίοχον πρεσβεῖα.

Τοῦ αὖτ' εἰς Κύπρον ἀφίξεις, καὶ αἱ ἐκεῖ πράξεις.

ΟΤΙ τῷ Ἀντίοχῳ πρὸς Πτολεμαίῳ ἔτεκεν ὁ Πηλούσιος καὶ ἀρχὴν ἀφικόμενος, ὁ Ποπίλλιος ὁ ἔρωμαίων στρατηγός, τῷ βασιλεῷ προέρων ἀποστολὰς διὰ τῶν Φωκῆς, καὶ τῶν δόξιαν προτείνοντες, πρὸς ἑαυτὸν ἔχοντες δι' ἡμετέρας, ἐν ᾧ ὁ τὸν συκλήτην δόγμα κατηγγράφη, προϋτίνειν αὐτῷ, καὶ ὅτ' ἐκέλευσε πρὸς αἰαντῶναι τὸν Ἀντίοχον, ὡς μὲν ἐμοὶ δοκεῖ, πρὸς τὸν ἀπαξίαν ὁ τῆς φιλίας σιωπῆμα ποιῆναι, ὅτι ἢ τὴν προαίρεσιν ὅτι γράφει ὁ δόξιας· πόποτε φίλιος ἢ πόλεμος ὅστις. Ἐπὶ δ' ὁ βασιλεὺς ἀναγνὼς, ἔφη βύλεια μὴ εἶναι τοῖς φίλοις ὑπὲρ τῶν προσηλωμένων· ἀκούσας ὁ Ποπίλλιος, ἐποίησε πρὸς ἑαυτὸν βαρὺ ἐν δόξῳ (ἔϊ), καὶ τελείως ὑποφάνοι. ἔχον γὰρ προχέρας ἀμπαλίνην βακτηρίαν, πρὸς ἑαυτὸν τὰ κλήματι τὸν Ἀντίοχον· ἐν τούτῳ τε ὅτ' ἔγχετο τὸ ἀπόφασις ἐκέλευσε δοῦναι πρὸς τὴν γράμματα. ὁ δὲ βασιλεὺς ξενισθεὶς ὁ γιόρμηνος καὶ τὸ ὑποφάνω, βραχὺ χρόνον σκαπορήσας, ἔφη ποιῆσαι πᾶν ὁ πρὸς ἀκαλύμηνος ὑπὸ ἔρωμαίων· οἱ δὲ πρὸς τὸ Ποπίλλιον, τότε τὸ δόξιαν αὐτῷ λαμβάνοντες ἅμα πάντες, ἡσυχάζοντο φιλοφρονέως. ὡς δὲ τὰ γράμματα, λύειν ὁ αὐτῆς τὸν πρὸς Πτολεμαίῳ πόλεμον. δι' ὃ καὶ δόξῳ αὐτῷ ἡμετέρων ἡμερῶν, ὅτ' αὐτὸν ἀπὸ τῆς δυνάμεις εἰς τὴν Ἀχαιοὺς βαρυνόμενος, καὶ ἑκὼν· εἰκὼν δὲ τοῖς καίροις καὶ ὁ πρὸς αὐτῷ τὸ Ποπίλλιον καὶ ἀποσταλμένοι τὰ καὶ τὸ Ἀλεξάνδρῳ.

A galopolitanis. Legati verò Ptolemæi spe auxiliorum amissa, epistolam Regum, quam paratam habebant, magistratibus tradiderunt; quibus petebant ab Achæis, ut ad bellum quod sustinebant, Lycortam & Polybium sibi mitterent.

XCII.

C. Popillij legati P. R. celeberrima ad Regem Antiochum legatio in Ægyptum.

Eiusdem in Cyprum aduentus, & res ibi gesta.

QUONIAM Antiochus ad Ptolemæum Ægypti Regem occupandi Pelusij gratia venisset, Popillius dux Romanus procul salutanti Regi & dexteram porrigenti, tabellas quas manibus tenebat, Senatusconsultum continentes tradit: atque omnium primum id legere iubet. noluit enim, ut equidem arbitror, amicitiae teseram prius dare, quam voluntate salutantis cognita, utrum amicus an hostis esset perspectum haberet. perlectis tabellis, quum velle se, adhibitis amicis, de presenti negotio deliberare, Antiochus dixisset: eo audito, Popillius rem fecit in speciem asperam, & omnino superbam. Erat forte illi in manibus pro gestamine vitis; hac ille vite Regem circumscripsit, ac prius quam circulo descripto excederet, tabellis eum respondere iussit. Obstupefactus Rex isto adeo insolito atque imperioso facto, ubi parumper hæsitasset; Faciam, ait, quicquid populus Romanus iubet: tum demum Popillius & qui cum eo erant, Regis dextram omnes prehendere, & comiter ipsum salutare. Eius Senatusconsulti mens erat: ut extemplo bellum adversus Ptolemæum finiret. itaque paucorum dierum ac numero certo definitorum, spatio concessio, Antiochus copias Agriam suas, grauante ille quidem ac gemens, sed tamen abduxit, in præsentia temporis cedendum ratus. Popillius rebus Alexandriæ com-

positis, & ad concordiam Reges hortatus, ut Polyaratum Romam mitterent, iussit. Quibus rebus hoc modo peractis, mox Cyprum nauigat, idque ea fine & consilio, ut quantocyus Antiochi copias quæ ibi erant ex insula dimitteret. Ibi quum deuictos Ptolemæi duces inuenisset, atque omnino res Cypri modo positas loco adueniens offendisset; castris confestim motis, in propinquo tantisper confedit, donec in Syriam is exercitus abiisset. Hoc pacto Romani regnum Ptolemæi, quod tantumnon labefactatum iam erat, conseruauerunt. Ita namque Fortuna res Persæ ac Macedonum pro arbitrio suo administravit: ut Alexandriam atque vniuersam Ægyptum, quæ ad extremum periculi venerant, id potissimum erexit ac restituerit; quod cum Persæo debellatum prius fuerit. Nam hoc nisi accidisset, neque de ea re constitisset, nunquam, opinor, esset adductus Antiochus, ut imperata faceret.

Finis trigesimi libri Historiarum.

XCIII.

Quomodo Attalus Regis Eumenis frater, Romam quum venisset, comitate Romanorum inflatus, & spe elatus lautioris fortuna, prope modum fuit impulsus ad conturbandum statum & vniuersum regnum Regum Pergamenorum: nisi ab inconsulto consilio eum Stratus medicus reuocasset.

Quomodo Rhodiorum legati iram populi Rom. fuerint deprecati, ac tandem impetrarint, ne durissima sententia aduersus ipsorum urbem pronuntiaretur.

A αἰδέσθαι, καὶ τὸ ἀνακαλέσασθαι τοὺς βασιλεῖς ὁμοσεῖν, ἅμα δὲ πρεσβυτάτους αὐτοῖς Πολυάρων αἰαπέμπειν εἰς Ῥώμην, αἰεπλάσσαν ὅτι τῆς Κύπρου· βουλόμενοι καὶ τὰς ἐκ τῆς ἑσπέρουσις δυνάμεις ἐκδοῦν ἐκ τῆς ἡσυχίας καὶ ἀπουδύν. Αφικόμενοι δὲ καὶ πλεονάζοντες ἡττημένοις μάχῃ τοῖς ἑσπέρουσι στρατοῖς, καὶ κατόλου φερέμενα . . . . . τὰ καὶ τὴν Κύπρον, παχέως αἰέτησαν ὃ στρατόπεδον ἐκ τῆς χώρας, καὶ πρὸς ὁρᾶν, ἕως ἀπέπλευσαν αἱ δυνάμεις ὅτι Συρίας. Καὶ Ῥωμαῖοι μὴ ὅσον οὐκ ἔχοντες πεποιθὲς τὴν Πτολεμαίᾳ βασιλείᾳ, οὕτως ὡς ἔπειθον διέσωσαν· τὴν τύχης ἔπειθον βραδύτης τὰ καὶ τὸν Περσῶν πρᾶγμα καὶ τοὺς Μακεδόνας· ὥστε καὶ πρὸς τὸ ἔλαττον καὶ ἐλθόντα τὰ καὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, καὶ τὸ ὅλιν Ἀίγυπτον, ὥστε ἔπειθον πάλιν ὁρθωθῆναι, ὥστε ὃ φησὶ καὶ κρῖναι τὰ καὶ τὴν Περσῶν πρᾶγμα. Μὴ γὰρ μοι μὲν οὕτως καὶ πισυμένους, οἷον αἱ μοι δοκεῖ, πείθασθαι τοῖς

B . . . . .

C ὅτι τὰ τοιαῦτα Ἀντίοχον.

Τέλος τῆς τριακσῆς λέγου.

CI.

Πῶς Ἀτталος ὁ τῆς βασιλείας Εὐμενίου ἀδελφὸς εἰς Ῥώμην ἀφικόμενος τῆς τῶν Ῥωμαίων φιλανθρωπίας κεπρωθεὶς, καὶ μετῴρων τῆς ἐλπίσι γυρόμενος, ὥστε ὁλίγον ἦλθε τῆς λυμῆνασθαι τὰ σφετέρᾳ πρᾶγμα, καὶ πλεονάζον βασιλείαν· εἰ μὴ Στράππῳ ὁ ἰατρὸς ἀνεκάλεσεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἀλόγου φοβῆς.

Πῶς ὁ τῶν Ῥοδίων πρέσβεις πλεονάζοντες τῶν Ῥωμαίων ὥρμησαντο, καὶ τέλος ἐξενίκησαν μηδὲν αὐτοῖς ἀνέχεσθαι βυλεύσασθαι πρὸς τὰ σφετέρᾳ πόλεως.

Hhhh iiij

Αστυμέδους τῆς Ροδίας πρεσβυ-
τῆς ἑξουτελισμός, ὅτι σὺν ἐσήσατο τῇ
τῆς πατρίδος δικαιοσύνην ἐκ τῆς
ἄλλων Ἑλλήνων κατηγορίας.

Τὰ καὶ τὸν καιρὸν τῆς τῶν Ρο-
δίοις συμβάντα, καὶ ὑπὸ αὐτῶν
πραχθέντα.

ΟΤΙ καὶ ἐπεὶ ἦλθε πρὸς τὴν
Βασιλέως Εὐμένους, ἀδελφὸς Ἀττα-
λος, ἔχων μὲν πρὸς φασιν, εἰ καὶ μὴ οὐ καὶ τοὺς
Γαλαῖας ἐγγὺς σύμπλωμα πρὸς τὴν βασι-
λείαν, ὅπως ἐλθὼν εἰς τὴν Ρώμην, ἔνεκεν τῆς
συνεργίας τῇ συνέκλητον, καὶ τυχεῖν πρὸς ἐ-
πισημοσίας, ἀλλὰ οὐ συνεπιπολεμηκείαι, καὶ
πρόσθεν δὲ μὲν σφίσι μετὰ γένεαι τῇ κιν-
δυνῶν· τότε δὲ καὶ οὐ καὶ τῇ Γαλατικῇ πείσει-
σιν ὑποσχεσμένους, ἦκεν εἰς τὴν Ρώμην. Παύ-
των δὲ φιλοφροσύνης αὐτὸν ἀποδεχόμενοι, οὐ καὶ
τὴν ἐν τῇ στρατείᾳ γενημένην σπουδή-
σαν, καὶ ἀλλὰ οὐ καὶ δόξαν δόξου αὐτοῖς ὑ-
πάρχειν, καὶ γινώσκουσιν τῆς ἀπληθείας ὑπὸ
τῶν προσδοκίαι· μετῴρους ἐγγὺς τῆς ἐλ-
πίου, οὐ καὶ εἰδὼς τὴν ἀληθινὴν αἰτίαν τῆς
ἀποδοχῆς. Διὸ καὶ πρὸ οὐλοῦν ἦλθε τῇ
λυμνήσασθαι τὰ σφέτερον πρὸς ἄλλα, καὶ
τὴν ὅλην βασιλείαν. Τῶν γὰρ πλείων Ρω-
μαίων ἀπληροτερωμένων τῆς τῆς βασιλέως
Εὐμένους δόξας, καὶ πεπεισμένων αὐτὸν
πλάγιοι ἐν τῷ πολέμῳ γενοίται, λαλοῦν-
τα τῷ Περσῇ, καὶ τοῖς καίτοις ἐφεδρῶντα
τοῖς κατ' αὐτῶν· ἔπειτα τῶν ὀπίσθιων αἰδρῶν
λαμβαίνοντες εἰς τὰς χεῖρας τὸν Ἀτταλον
πρὸς ἐκείνου· καὶ μὲν ὑπὸ πείσει πρὸς
βασιλείαν ἀποδέχεται, πρὸς δὲ αὐτὸν ποιεῖται πρὸς
βυλῆσθαι γὰρ αὐτῷ τὴν συνέκλητον συν-
κατασπασθῆναι ἰδίαν ἀρχὴν καὶ δυνατείαν, ἀλλὰ
τῇ ἀπληροτέλει τῇ πρὸς τὸν ἀδελφόν. ἐφ' οἷς
συνέβαινε τῇ Ἀτταλον ὅτι πολὺ μετῴριζε-
σθαι, καὶ συνεκταμῶν ἐν ταῖς κατ' ἰδίαν ὀ-
μιλίαις τοῖς εἰς τὸν μέγαν αὐτὸν πρὸς ἁρμῶ-
σι τέλος δὲ πρὸς οὐλοῦν τῇ ἀξιολόγῳ αἰδρῶν
συνέβη, πρὸς δὲ εἰς τὴν συνέκλητον ποιήσας

A Astymedem legatum Rho-
dium reprehendit Polybius, quod
defensionem patrie sua ita in-
stituisset, ut cum criminatione
omnium Gracorum esset con-
iuncta.

Casus varij qui per illa tem-
pora Rhodiis acciderunt, & res
ab iis gesta.

PER idem tempus venit Romam à
fratre Eumene Rege missus Atta-
lus: qui, ut illa clades non accidisset
quam regno intulerant Galli, omni-
no tamen Romam veniendi causam
habebat; quo nempe Senatui gratu-
laretur; & ut, quoniam eo bello Ro-
manos adiuverat, & ad omnia peri-
cula hilarem se ac promptum prae-
buerat socium, quàm gratum id offi-
cium Patribus esset, aliquo fauoris &
benevolentiae testimonio experiretur:
tum verò propter Gallicum tumultum,
etiam necessario Romam vene-
rat. Quum autem benigne omnes il-
lum exciperent, partim ob praece-
dentem consuetudinem, quòd simul
eo bello militauerant; partim quia a-
micum sibi illum esse credebant: quumq;
maiore quàm sperasset ipse comitatu,
obuiam ei esset processum: inflari vana
spe cepit, verè causae ignarus, cuius
gratia adeo benigne fuisset exceptus.
Itaque nihil propius factum, quàm ut
omnia eius regni pertubaret, ipsumq;
adeo regnum euerteret. Nam quum
plerorumq; à Romanis alienati animi
ab Eumene essent, atque eum oblique
in hoc bello se gessisse crederent; col-
loquia cum Persico habentem, & tem-
poribus Romanorum imminentem:
quidam à principibus seducere ad fa-
miliaria colloquia Attalum, atque
hortari insliterunt, ut quam pro fra-
tre susceperat legationem poneret, ac
pro se loqueretur. Senatum enim à
fratre eius alienatum, proprium ipsi
dominatum ac potentiam velle con-
ciliare. Ex quo fiebat, ut Attalo erige-
rentur animi, & ut in privatis collo-
quiis locum daret huiusmodi hor-
tatibus. eò denique progressus est, ut
nonnullis à proceribus reciperet, in
Curiam se venturum, ut de ea re ver-

ba apud Patres faceret. Hæc dum animo volueret Attalus, prælagiēs animo Rex Eumenes quod futurum erat, Romam post fratrem mittit Stratiū, medicum, magnæ apud se fidei atque auctoritatis virum. Huic re communicata dat in mandatis, industriam omnem suam ut in eo poneret, ne Attalus eorum sequeretur consilia, qui ipsorum regnum perditum cupiebant. Is Romam ut venit, multos ac varios cum Attalo sermones arcanò habuit: & erat Stratius vir prudentiæ cuiusdam singularis, & ad persuadendum efficax: atque ille quidem ægre, sed tamen fecit quod destinaverat, & Attalum ab illo parum sano impetu reuocavit. Posuerat enim ei ob oculos, & iam in præsentia regnare ipsum, non minus quàm fratrem; à quo hoc dumtaxat differat, quod præcipuum capitis insigne non gerat, neque Rex audiat: cætera par atque idem & ipsi quoque esse imperium. in posterum regni non dubium successorem ipsum relinqui: neque verò eam spem abesse longe: quum propter infirmitatē corporis in dies, atque in horas, vitæ finem expectet Eumenes: qui liberos nullos habens, ne si cupiat quidem, regnum aliis possit relinquere. necdum enim is naturalis filius Eumenis fuerat declaratus, qui postea illi successit. Hoc verò vnicum præcipue mirari se Stratius dicere; cur hoc potissimum tempore tantum communi regno periculum irer creatum. quippe diis omnibus maximas fore agendas gratias, si consentientes omnes atque animis inuicem iuncti, præsentem Gallicum tumultum, & imminens ab ea gente periculum potuerint euitare: quod si seditionem ac controuersiam cum fratre nunc moueret, proculdubio regnum ouersurum esse; & tum ea potentia quam iam habeat sese ipsum priuaturum; tum ea etiam spe, quæ ipsum in posterum maneat. priuaturum etiam fratres regno, & ea quam in regno obtineant potentia. Hæc & similia his alia differens Stratius, Attalum peruicit, ut nihil quicquam moueret. Qui in Senatum ut venit, gaudium de Perseo victo suum testatus, de fide atque alacritate animi sua quam ad id bellū adhibuerat disseruit.

A πὺς πρὸς τοῦτων λόγους. Τοιαύτης δὲ οὐσης τῆς ἀφ' ἑσέως πρὸς τὸν Ἀττάλον, ὁπρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ὁ μέλλων, ὁπρὸς τὴν Στρατίου τὴν ἰατρὴν εἰς τὸν Ρώμιον, ὃς μεγίστην πρὸς αὐτὴν πίστιν εἶχε, τὰ μὲν ὑποδείξας, τὰ δὲ ἐπιτελέμενος, πᾶσι ὑποειλέσθαι μηχανὰς, πρὸς τὸ μὴ καταχευθῆσθαι τὸν Ἀττάλον τοῖς βουλομένοις λυμήνασθαι τὴν βασιλείαν αὐτῶν. Ὁ δὲ πρὸς ἀφ' ἑσέως εἰς τὸν Ρώμιον, καὶ λαβὼν εἰς τὰς χεῖρας τὸν Ἀττάλον, πολλοὺς μὲν καὶ ποικίλους διέθετο λόγους· καὶ ὡς ὁ αἰσθητὸς ἔχων τὴν ἰουγενῆ καὶ πειστικὴν· μόγις δὲ κατέχευτο τῆς πρὸς ἑσέως, καὶ μετακάλει τὸν Ἀττάλον ἀπὸ τῆς ἀλόγου φοβῆς, διὰ τὸ ὅτι, ὅτι καὶ μὲν ὁ παρὼν συμβασιλεύει τὸν ἀδελφεόν, τοῦτον ἀφ' ἑσέως ἐκίνη, ὃ μὴ ἀφ' ἑσέως πρὸς ἑσέως, μηδὲ χρηματίζει βασιλεὺς· τὸν δὲ λοιπὴν ἴσθι καὶ τὸν αὐτὸν ἔχει ὁμοίαν. εἰς τὸν δὲ μέλλον ὁμοιωμένης καταλείπεται ἀφ' ἑσέως τὸν ἀρχὴν· ὃ μακρὴν αὐτοῦ ἐλπίδος ὑπαρχέσης, ὅτι τῆς βασιλείας ἀφ' ἑσέως μὲν τὸν ἑσέως κληροδοτήσας, αἰεὶ πρὸς ἑσέως τὸν ἐκ τῆς βίης μετέσταν· ὅτι τὸν ἀπαιδία, ὃ δὲ εἰ βασιλεύσῃ, διωκόμενος τὸν ἀρχὴν ἄλλω καταλιπὼν. ὅτι πρὸς αὐτὸν αἰσθητὸς ἐτύχωνε καὶ φύσει ὡς αὐτὸν, ὃ μὲν αὐτὸν ἀφ' ἑσέως ἀφ' ἑσέως τὸν ἀρχὴν. ὃ δὲ σὺν ἑσέως, θαυμάζειν ἔφη πόσα βλαπτικὰ τοῖς ἐσέως καὶ ἑσέως. μεγάλῃ γὰρ εἰδὼν πᾶσι τοῖς τοῖς χεῖρας, εἰ συμπόσαντες καὶ μὴ γνώμη χεῖρας, διώκοντες τὸν ἀπὸ Γαλατίας φόβον ἀπώσασθαι, καὶ τὸν ἀπὸ τοῦτων ἐφεσώτα κίνδυνον· εἰ δὲ νῦν εἰς τὸν καὶ ἀφ' ἑσέως ἔξῃ πρὸς τὸν ἀδελφόν, πρὸς ἑσέως εἰς ὃν κατὰ τὴν τὸν βασιλείαν, καὶ τὴν αὐτὸν καὶ τῆς πρὸς ἑσέως ὁμοίαν, καὶ τῆς εἰς ὃν μέλλον ἐλπίδος· τὴν δὲ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς τῆς ἀρχῆς, καὶ τῆς ἐκ αὐτῆς δυνατείας. Ταῦτα δὲ καὶ τοῖς ἑσέως πρὸς ἀπλήσια ἀφ' ἑσέως ὁ Στράτιος, ἔπεισε τὸν Ἀττάλον μὴ εἰς ἐπὶ τῆς ὑποκρίσεως. Διότι εἰσελθὼν εἰς τὸν σύγκλητον ὁ πρὸς ἑσέως, σιωπῶν μὲν ὅτι τοῖς μεγάλῃ, καὶ πρὸς τῆς κατὰ αὐτὸν ἀνείας καὶ πρὸς ἑσέως, ἢν πρὸς εἰς τὸν κατὰ τὸν Γερσέα πόλεμον ἀπελογίῃτο.

ᾧ ἀπλοσίως δὲ καὶ πρὸς τὴν πέμψαν πρεσβυτά, τοὺς ἀνακαθίστοντας τὴν τῆς Γαλατίας ἀπονομίαν· καὶ πάλιν εἰς τὴν δὲ ἀρχὴν αὐτοὺς ἀποκαταστήσαντας ἔδειξεν, πρὸς ἀλλήλους δὲ πλείονων. ἐποίησατο δὲ λόγους καὶ πρὸς τῆς Αἰνίων, καὶ τῆς Μαρωνιτῶν πόλεως, ἀξιών αὐτὰς δόξαι καὶ ταῦτας ἐν δωρεῇ. τὸ δὲ καὶ τῆς βασιλείας λόγον, καὶ τὴν περὶ τῆς μειωμοῦ τῆς ἀρχῆς, εἰς τέλος πρῆσιώπησεν. Ἡ δὲ σύγκλητος ἀπολαμβάνουσα πάλιν αὐτὸν ἰδίᾳ πρὸς τούτων εἰσπορεύσας, τοὺς τε πρεσβυτάς συμπεμψὲς ἀπέχετο, καὶ τοῖς εἰσησιμένοις δώροις ἐτίμησεν αὐτοὺς μεγαλομερῶς· ἐπηλείπει δὲ καὶ τὰς περὶ ρημάτων πόλεις δώσειν. Ἐπειδὴ δὲ ᾧ ἀπλοσίως τῆς Φιλαιδεσπιῶν ἄρμησης ἐκ τῆς Ρώμης, ὅσων ποιήσας τὴν πρεσβυτάτων· ἔδειξεν αὐτῇ τῆς ἐλπίδος ἢ σύγκλητος, ἄλλο μὲν ὅσων εἶχεν ποιεῖν· ἐπὶ δὲ καὶ τὴν Ἰταλίαν ὄντας αὐτῶν, τὴν μὲν Αἰνίων καὶ τὴν Μαρωνίαν ἡλιθιότατοι, ἀπὸ τῆς ἐπαγγελίας. τοὺς δὲ πρὸς τὴν Πόπλιον Δικίον ἐπέμψας πρεσβυτάς πρὸς τοὺς Γαλατάς· οἷς ποῖας μὲν ἔδωκεν ἐνδοξάς, εἰπὼν ὅτι ῥάδον· τοχαίρετε δὲ ἐκ τῆς μὲν ταῦτα συμβαίνων οὐ δυσχερές. τὸτο δὲ ἔσται δῆλον ἐκ τῆς πρὸς ἑαυτοὺς αὐτῶν.

Ἦσαν δὲ καὶ πρὸς Ροδίους πρεσβυται, πρῶτον μὲν οἱ πρὸς Φιλοκράτην· μὲν δὲ τούτους, οἱ πρὸς Φιλόφρονα καὶ Αστυμήδην. οἱ γὰρ Ροῖοι χρηματίζοντες τὴν ἀποκρίσιν, ὡς οἱ πρὸς τὴν Ἀγέπολιν ἔλαβον εὐθὺς μὲν τὴν ἀρχὴν, καὶ θεωροῦντες ἐκ ταύτης τὴν πρὸς αὐτοὺς ὀργὴν, καὶ τὴν αἰτίαν τῆς σύγκλητος, ᾧ ἀπλοσίως καὶ περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως πρὸς αὐτοὺς ἐπέμψαν. οἱ δὲ πρὸς τὴν Αστυμήδην καὶ Φιλόφρονα κατανέμντες ἐκ τῆς ἐντεύξεως, καὶ χρηστὴ καὶ κατ' ἰδίαν τὴν ὑπόθεσιν καὶ τὴν ἀλλοτριότητά τῆς αἰδέσθων τὴν πρὸς αὐτοὺς, εἰς ἀθυμίαν ὀλοχέρῃ καὶ δυσχερίαι ἐπέπιπτον. ὡς δὲ καὶ τῆς κρατηγῶν τῆς αἰδέσεως ἐπὶ τοῖς Εὐβοίοις, πρὸς ἀλλήλους ὅχλους ἐπὶ τὴν Ροδίαν πόλεμον· τότε δὲ πρὸς τῆς πατρίδος κίνδυνον, εἰς ταῦτα ἡλθον ἀφ' ἑαυτοῦ, ὥστε καὶ φαιὰ βόθρῳ ἱμάτια, καὶ κατὰ τὰς ἀνακλήσεις μηκέτι ἀνακλήσει, μηδ' αὐτῶν τοῖς φίλοις, ἀλλὰ δειὰ μὲν δα-

A tum de mittendis legatis qui Gallorum perditam audaciam sua praesentia reprimerent, & ad statum priorem eos redigerent, multis verbis apud Patres egit. adiecit etiam de Aeniorum & Maronitarum urbibus, quas sibi dono dari postulabat. accusationē fratris & petitionem de diuidendo regno penitus omisit. Senatus qui existimaret Attalum iterum ad se aditurum, & de iis rebus separatim acturum; legatos missurum se promissit, & in muneribus largiendis quæ moris est dare, magnificentia singulari est usus: vrbes etiam illas daturum se est pollicitus. Sed quum post exhibita sibi omnia humanitatis officia vrbe exiisset Attalus, neque eorum quæ sperabat Senatus quicquam fecisset; frustrati Patres sua spe, quatenus nihil aliud poterant, dum is esset adhuc in Italia Aenum & Maroneam liberas pronuntiarunt; promissione quam Attalo fecerant reuocata. legationem etiam, cuius princeps P. Licinius, ad Gallogrecos miserunt; cui madata quænam dederint, ut difficile dictu est; ita coniectare ex iis quæ postea contigerunt, non est difficile. res siquidem ipsæ quas gesserunt id arguent.

Venit tunc Romam legatio duplex Rhodiorum. priorem Philocrates obibat; posteriorem Philophron & Astymedes. Rhodij enim responso illo accepto, quod statim post pugnatam cum Perseo pugnam Agepolidi datum fuerat; ira Patrum aduersus se cognita, & minis auditis, extemplo legationes illas miserunt. Porro Astymedes & Philophron ex hominum sermonibus quos conueniebant, suspectos se intelligentes, omniumque voluntates à Rhodiis abalienatas, animis prorsus conciderunt, ut quod se verterent nescirent. At quum Praetorum vnus è Rostris concionans, rogationem ad populum tulisset de bello Rhodiis indicendo; tum enim uero pauore lymphatis non constare mens, patriæ periculum reputantibus: tanto denique metu affici, ut pullata veste se amicerent, & quum amicos hortarentur ad ferendam opem, non hortantium, neque postulantium verbis uterentur, sed preces mixtas lacry-

misadhiberent, ne quid durius in patriam ipsorum vellent ire consultum. Die quadam ab Antonio tribuno plebis ad populum sunt introducti, & Prætor ille qui de bello ipsis indicendo promulgationem tulerat, de Rostris ab eo detractus: ipsi verba ad populum fecerunt, prius quidem Philophron, deinde etiam Astymedes. cum quidem olorina quod aiunt voce edita, eiusmodi responsionem acceperunt, quæ extremo quidem illo periculo belli quod metuebant, Rhodios eximebat: verum de iniuriis multa sigillatim asperere, ac dure exprobrabantur in eo à Patribus. Erat autem responsi hæc fere sententia: Nisi per paucos populo Rom. amicos staret, ac maxime per ipsos legatos, scire probe Senatum, quid sibi in Rhodios iuris fuerit. Cæterum Astymedes qui visus sibi est ea actione patriam pulchre defendisse; Græcis tamen hominibus probatus non est: neque iis qui forte illuc aduenerant, neque iis qui inibi habitabant. & quum postea in literas ab eo relata publicatæque ea concio fuisset; qui illam legebant, & absurdam & in totum ad persuadendum ineptam pronuntiabant. Namque ille patriæ causam non magis eius iustis commemorandis est tutatus; quam aliorum criminationibus. quæ enim pro Romanis vel soli fecerant Rhodij, vel ipsos adiuuando, comparans contendensque, merita omnium aliorum mendaciis obscurare atque eleuare conabatur: Rhodiorum verò facta similia, (& erat multus in explicanda ea similitudine) quam maxime poterat exaggerabat. In peccatis contra: sua delicta aliis asperere & odiose exprobrans, Rhodiorum culpas minuebat: ut ex illa cōparatione, quæ erant à suis admissa, parua esse & venia digna ostenderet; aliorum adprime grauias, & quæ nullam mererentur veniam. & tamen, aiebat, omnib. his delictorū gratia à Romanis est facta. Enimvero defensionis hoc genus viro politico nequaquam conuenire existimamus. nā & ex iis qui societate occulti cuiusdā facinoris habuerunt, non illos laudamus, qui ob metū aut vexationē consocios indicauerint: verum illos potius, qui nullis tormentis aut suppliciis potuerint adigi, ut eorundē consiliorum socios in eandem calamitatem trahāt.

A κρύων, μηδὲν αἰήκετον βουλεύεσθαι πρὸς αὐτῶν. Κατὰ δὲ πᾶς ἡμέρας, εἰσαγαγόντες αὐτοὺς Ἀντωνίου τῷ δὲ τμήτῳ, καὶ τῷ στρατηγῶν τῷ τῷ ἀρχαίου πρὸς τῷ πόλεμοι κατὰ πᾶσαν τὴν ἐμὴν ἐμὴν, ἐποιεῖτο τὰς λόγους, πρὸς τοὺς φίλους, μὲν δὲ τῶν Ἀστυμέδης. ὅτε δὲ καὶ τῷ πατριάρχῳ ὁ Κύνειος ἐξηγήσαντες, ἐλαβον ἀπεκρίσεις τοιαύτας, δι' ὧν τῷ ὁλοκαυτὸς φόβου ἔχον τὸν πόλεμον, ἐδόκει πρὸς ἀλελύεσθαι. πρὸς ὅτ' καὶ μέγας ἐκλήμην αὐτοῖς ἢ σύγκλητος πικρῶς καὶ βαρέως ὠνειδίσει. Ἦν δὲ ὁ τοῦ ἀπεκρίσεως τοῦτος. Ὅτι εἰ μὴ δι' ὀλίγους αἰδεσθῆναι τὸς αὐτῶν φίλους, καὶ μάλα δι' αὐτοὺς, ἡδέως καλῶς καὶ δικαίως, ὡς δέον ἐστὶ αὐτοῖς χρῆσθαι. Ὁ δὲ Ἀστυμέδης, αὐτῷ μὲν ἐδόκει καλῶς εἰρηκέναι πρὸς τῆς πατρίδος· οὐ μὲν τοῖς γε πρὸς ἐπιδημοῦσιν, οὐτε τοῖς ἐκ τῶν ἑλλήνων, οὐδαμῶς ἤρεσκεν. Ἐξέβαλλε γὰρ ἑλκεσιν μὲν τῶν ποιήσας τὴν συνθήκην τῆς διχολογίας· ἢ τοῖς πλείστοις τῷ αἰαλαμβαίνοντι εἰς τὰς χεῖρας, ἀποπρὸς ἐφαίετο καὶ τελείως ἀπίθανος. Συνεστῆτο γὰρ τὴν διχολογίαν, οὐ μόνον ἐκ τῶν τῆς πατρίδος δικαίως· ἐπὶ δὲ μέλλοι ἐκ τῶν ἄλλων κατηργείας. τὰ μὲν γὰρ ἐνεργήματα καὶ συνεργήματα πρὸς ἀλλήλων καὶ συγγένων, τὰ μὲν τῶν ἄλλων ἐπιεστῆτο ψευδοποιῆναι καὶ καταποιῶν· τὰ δὲ τῶν Ροδίων ἠύξανε, πολλαπλασιάζον κατ' ὅσον οἷός τ' ἐστὶν. τὰ δὲ ἀμειψόμενα καὶ πούνητοι, τὰ μὲν τῶν ἄλλων ἐξωτεινίζε πικρῶς καὶ δυσμενῶς, τὰ δὲ τῶν Ροδίων ἐπιεστῆτο πρὸς ἀλλήλων· ἵνα καὶ τῷ πρὸς ἀλλήλων, τὰ μὲν οἰκία μικρὰ καὶ συγγένους ἀξία φαῖναι, τὰ δὲ τῶν πύργων, ἀπὸ τῶν καὶ μεγάλων τελείως ἐφ' οἷς ἐφῆ συγγένους τετευχέναι τοὺς ἡμέτεροὺς ἀπὸ τῶν. Τὸ δὲ γένος τῶν τῶν διχολογίας, οὐδαμῶς αἰδεσθῆναι αὐτῶν πολίτικῶς δόξειν· ἐπείτοι καὶ τῷ κατὰ πᾶσαν πειρίων ἀπορήτων, οὐ τοὺς δὲ φόβου ἢ πόνον μινυτὰς ἡμετέροις τῶν συνειδότων ἐπαποῦμεν· ἀλλὰ τοὺς πᾶσαι ἐπιδοξαμίνοις βάλλοι καὶ ἡμετέροις, καὶ μηδὲν τῶν συνειδότων πρὸς αὐτοὺς ἡμετέροις τῆς αὐτῆς συμφορῆς, τούτοις ἀποδοχόμεθα, καὶ τοῖς ἀνδράσι ἀγαθοῖς νομίζομεν.

rent: verum ut ex recentis consilij comparatione, suspiciones eorum qui de sua ciuitate tristis aliquid cogitabant, tollerent. Vix Romani legatio illa appulerat, cuius princeps Theetetus, cum descivere Caunij: Mylassenses quoque Euromensium oppida occuparunt. Sub idem fere tempus editum est à Patribus Senatusconsultum, quo Caribus & Lyciis omnibus quos Rhodiis post confectum bellum Antiochicum, attribuerant, libertas concedebatur. Igitur ad Caunios quidem quod attinet atque Euromenses, ea molestia citò defuncti sunt Rhodij: misso enim Lycocum exercitu, quanquam Cybiratarum aderant auxilia, coegerunt imperio parere. in Euromensium quoque provinciam expeditione suscepta, Mylassenses Alabandenóque, qui ad ipsos Orthosiam vsque coniunctis viribus venerant, acie vicerunt. At postquam de facto pro Lyciis Caribúsque decreto nuntium acceperunt; ilicet mentes ipsis iterum pauore sunt concussæ: male metuentibus, ne & coronam frustra donassent: & societatem frustra sperassent.

XCIIII.

Quomodo post debellatum Perseum undique ex uniuersa Gracia legati ad Romanos, qui in Macedonia res ordinabant, fuerint missi.

Quomodo tunc temporis erga Gracos Romani se gesserint.

POST euersum Persei regnum, statim à victoria quæ bello finem imposuit, undique legationes mittebantur, ad gratulandum ducibus Romanis ob rem bene gestam. & quum ad Romanos summa rerum inclinaret, quoniam in singulis ciuitatibus superiores tum erant, pro conditione temporum, qui existimabantur amici Romanorum esse; & legationes & aliarum rerum administrationes illis mādabantur. Venerunt igitur tempore eodem in Macedoniam ex Achaia Callicrates, Aristodamus, Agesias,

A μείων· ἀλλὰ βουλόμενοι καὶ τὸν ὑπὲρ τῆς ἐπιβολῆς, ἀφαιρῆσαι τὰς ἐπινοίας τῶν δυσχερῶν καὶ ἀφαιροῦμενοι τὴν πόλιν. Ἀρτί ὅτ' αὖτε τὸ Θεαίτητον καταπεπληθύει, ἀπέστησαν Καῦνιοι· κατελαβόντο δὲ καὶ Μυλασσεῖς τὰς ἐν Εὐρώμῳ πόλεις. Κατὰ ὅτ' αὖτε αὐτὸν καὶ τὴν σύγκλητον ἐξέβαλε δόγμα, ὅτι δὲ Κάρως καὶ Λυκίους, ἐλθόντες ἐπὶ πόλιν, ὅσοις προτέμμε Ροδίοις καὶ Ἀντιόχῳ πόλεμον. Τὰ μὲν οὖν καὶ τοῖς Καῦνίοις καὶ τοῖς Εὐρωμέσι, παχέως οἱ Ρόδοι δὲρθώσαντο. τοῖς μὲν Καῦνίοις, Λύκῳ ἀποπέμψαντες καὶ στρατιωτῶν, ἐνέειχον πάλιν ὑπὸ αὐτοῖς πᾶσι, καὶ τὸν Κίβυρα τῶν αὐτοῖς πᾶσι δόσαντο. ὅτι δὲ καὶ ἐν Εὐρώμῳ πόλεις στρατεύσαντες, εἰσέκησαν μάχῃ Μυλασσεῖς, καὶ Ἀλαβανδεῖς· ἀμφοτέρων πᾶσι ἀποπέμψαντες καὶ στρατὸν ἐπὶ Ὀρθωσίῃ. Τὸ ὅτ' αὖτε τῶν Λυκίων καὶ Κάρων δόγματος αὐτοῖς πᾶσι πᾶσι, πάλιν ἀποπέμψαντες τὰς διανοίας, δύναντες μήποτε μάταιος μὲν αὐτοῖς ἢ τῶν ἐφ' αὐτοῖς δόσις γένηται· μάταια δὲ αἱ περὶ τῆς συμμαχίας ἐλπίδες.

ΣΔ.

Πῶς καὶ τὸν τῆς Περσέως κατὰ τοῖς, πανταχόθεν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος πρέσβεις ἐξεπέμψθησαν ὡς τὸν τῶν Ῥωμαίων στρατηγὸς εἰς τὴν Μακεδονίαν.

Πῶς τότε ὅτ' αὖτε δέκα ἄνδρες ἐξήσαντο τοῖς Ἕλλησι.

ΟΤΙ καὶ τὸν τῆς Περσέως κατὰ τοῖς, ἅμα τὰ κριθῶναι τὰ ὅλα, πανταχόθεν ἐξεπέμψαν πρέσβεις συζητησάμενοι τοῖς στρατηγοῖς ὅτι τοῖς γένοιτο. τὰ δὲ πρᾶγμα τῶν ὁλοκληρῶν, ὅτι Ῥωμαῖοι περικλυτοῖν, ὅτι πολλοὶ καὶ ἀπὸ τὸν καὶ εἰς δοκίμους ἐπὶ φίλοι Ῥωμαίων ἐν πᾶσι τοῖς πολιτεύμασι, εἰς τε τὰς πρεσβείας οὕτω κηρίσαντο καὶ τὰς ἄλλας χρείας· ὅτι οὐκ ἐδράμει εἰς τὴν Μακεδονίαν, ἐκ μὲν Ἀχαιῶν, Καλλιμάχης, Αἰεσιόδαμος, Ἀγησίας,

Φίλιππος· ἐκ δὲ Βοιωτίας, οἱ περὶ Μνασίπ-
 ποι· ἐκ δὲ τῆς Ἀκαρνανίας, οἱ περὶ Χρέμιον·
 περὶ δὲ τῆς Ἠπειρώτων, οἱ περὶ τῆς Χάροπα καὶ
 Νικίας· περὶ δὲ τῆς Αἰτωλῶν, οἱ περὶ τῆς Λυ-
 κίσκου, καὶ Τίσσιππου. Ἀπὸ δὲ τῶν οὐκ
 ἡμετέρων, καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν ἀμει-
 λωμένῳ προσθύμενος, καὶ μηδενὸς ὑπαρ-
 χόντος ἀνταγωνιστοῦ, ὅτε δὲ τοὺς ἀντιπολιτευο-
 μένους ἀπέκλυσε, εἰκοίτας τοῖς χειρῶν, ἀνακ-
 χωρηκέναι τελέως, ἀκνητὴν κατεκρέθησαν τῆς
 ὑποθέσεως οἱ προσειρημένοι. Πρὸς μὲν οὖν
 τὰς ἄλλας πόλεις, καὶ τὰς ἐθνικὰς συστάσεις, οἱ
 δίκαια δὲ αὐτῶν τῇ στρατηγῶν ἐποιήσαντο τιμὴν
 ἐπιταγῶν, οὓς δέησεν πορεύεσθαι τῇ αἰδέσθαι
 εἰς τὴν Ρώμην. οὗτοι δ' ἦσαν οὓς ἀπέπεμψε,
 ὅς ἀπέγραψαν οἱ προσειρημένοι καὶ τὰς ἰδίαις
 ἀντιπροσφωγὰς, πλὴν ὀλίγων τελέως, τῶν
 ἐκδηλῶν τι πιπνοικότες· πρὸς δὲ τῶν
 Ἀχαιῶν ἔθνος προσέβλεψε ὅτι ἐπεμψαν, τοὺς
 ἐπιφανεστάτους ἀνδρας τῇ δίκαια Γάιον Κλαύ-
 διον, καὶ Γναίον Δομέτιον ὅτε δύο αἰτίας· πρῶ-
 τος μὲν ὁ ὀλέθριος τοὺς Ἀχαιοὺς, μή ποτ'
 ἐπιπαρρήσουσι τοῖς γενομένοις, ἀλλὰ καὶ
 κινδυνεύουσι οἱ περὶ τὴν Κόρινθον, ὅ-
 ξαιτες ἐξείργεσθαι τὰς καὶ πρῶτον τῶν Ελ-
 ληνῶν ὁλοκαύσεις· ὁ καὶ ἀνέστη ὡς· δότι-
 ρον δὲ ὅτε μὴν εἰς τοὺς αἰχμαλώτους
 γεράμματα ἀκρίβεις εἰρηθεῖν καὶ μηδενὸς τῶν
 Ἀχαιῶν. Περὶ μὲν οὖν τούτων, μετὰ πᾶσι γε-
 νομένοις, ὅτε ἐπεμψεν ὁ στρατηγὸς τὰς ἐπιστολάς, καὶ
 τοὺς πρέσβεις, καὶ τὸν οὐκ ἀδόχουμένον, κα-
 τὰ γὰρ τὴν αὐτὴν γνώμην, τῆς τῇ περὶ τῆς Λυκί-
 σκου καὶ Κόρινθου ὁλοκαύσεως· ὡς δὲ αὐτῶν
 τῶν πραγμάτων ὑστέρῳ ἐγγύετο καὶ ἁφανές.

SE.

Τῶν δὲ Αἰγυπτίων βασιλέων πρεσ-
 βεία πρὸς Ρωμαίους, καὶ Μενάλκιδου
 ἀπόλοις εἰς χάριν Ποπιλλίου.

ΟΤΙ καὶ τῶν Αἰγυπτίων οἱ βασιλεῖς ἀπο-
 λευμένοι τῷ πρὸς Ἀντίοχον πολέ-
 μῳ, πρῶτον μὲν εἰς Ρώμην πρέσβωτην ἐξέ-
 πεμψαν Νυμνίου, ἕνα τῶν φίλων, δι' ἡμετέρας
 περὶ τῆς εἰς αὐτοὺς γενομένης ἀνταρκειᾶς.

A Philippus: ἐκ Bœotia, Mnasippus: ex
 Acarnania, Chremes: ex Epiro, Cha-
 rops & Nicias: ex Ætolia, Lyciscus &
 Tisippus. Hi ut simul conuenerunt,
 quum ad eundem scopum omnes stu-
 diosius collimarent in orationibus
 suis; neque existeret quisquam qui se
 illis opponeret; quia omnes quicun-
 que aliarum erant partium, tempori-
 bus cedentes à gubernaculis Reipu-
 blicæ penitus sese remouerant; nul-
 lo penitus negotio destinata perfe-
 cerunt. Igitur aliis quidem ciuita-
 tibus & gentium conciliis decem
 legati per duces imperarunt, quos
 Romam mitti vellent. ij autem erant,
 quos ipsi renuntiauerant, quorum
 nomina ipsi dederant, factionis suæ
 quisque præter oppidò paucos, exi-
 mio aliquo merito insignes. Ad gen-
 tem vero Achæorum clarissimos ἐ
 decem legatorum numero miserunt,
 Caium Claudium, & Caium Do-
 mitium, idque duas ob causas: pri-
 mum quia verebantur, ne Achæi
 facere quæ literis essent imperata,
 nollent: atque etiam ne in periculum
 Callicrates veniret; ut pote qui, quæ-
 cunque in vniuersos Græcos per ca-
 lumniam erat molitus, iam perfecis-
 set; quod sane ita erat: deinde quia in
 literis quæ fuerant captæ, nihil explo-
 ratum, aut certi aduersus quemquam A-
 chæorum erat repertum. Verum de
 his aliquanto post literas ad Achæos
 Consul misit: qui tamen, ad propriam
 quidem ipsius voluntatem quod atti-
 net, Lycisci & Callicratis calumnias
 nequaquam probabat: quod etiam
 postea rebus ipsis manifestum est fa-
 ctum.

XCV.

Ptolemai & Ptolemai Æ-
 gypti Regum legatio Romam
 missa, & Menalcide dimissio
 rogatu Popillij.

E ÆGYPTI Reges liberati bello
 contra Antiochum, ante omnia
 legatum Romam miserunt Nume-
 nium ex numero amicorum, gra-
 tias pro acceptis beneficiis acturum.

missum etiam fecerunt Menalcidam Lacedæmonium qui necessariis regum temporibus sedulò erat abusus, ad rem familiarem augendam : quia C. Popillius missionem eius ac liberationem loco beneficij à Regibus petierat.

XCVI.

Quid spectarit Senatus, cum Coryi Regi filium captivum reddidit.

PER idem tempus Odrysarum Rex Corys legatos Romam misit, qui filium sibi reddi postularet, & de inita cum Perseo societate rationem redderet. Romani re iam perfecta quam destinauerant, quum ex animi sententia bellum aduersus Perseum eis successit: neque quicquam amplius ipsorum interesset, ut inimicitias cum Corye exercebant: filium suum ipsi tradi promiserunt; qui obses in Macedoniam à patre missus, vnâ cum Persei liberis fuerat captus. ut eo pacto & benignitatem suam atque animi magnitudinem ostenderent, & Coryi hoc beneficio honorem habuisse viderentur.

XCVII.

Prusia Regis Bithynia in fortuna regia animus mancipio dignus.

Senatus astutum decretum, ut Eumenem humiliorem infirmioremq; redigerent.

EODEM quoque tempore & Prusias Bithyniz Rex Romam venit, ad gratulandum Senatui & militibus de parva victoria. Porro hic Prusias nequaquam maiestate regia vlllo modo dignus erat: quod ex his facile aliquis colligat. Iam primùm, quum legati ad ipsum venirent, raso capite, pileatus, togatus, & more Romano calceatus obuiam iis processit: plane eo

A ἀπίλυσαι ὃ ἐν τῇ Λακεδαιμονίῳ Μειδελίδην, ἐπεργῶς κηχευμένον τοῖς χῆ' τῇ βασιλείᾳ καὶ ἐπὶ τῶν ἰδίων ἐπιθρόνων. Γαῖον Ποπιλίῳ τῷ ὑπὸ τῆς ἀπολύσεως χάριν αἰτησάμενον παρὰ τῶν βασιλέων.

ζς.

Τίν' ὅτι χάριν ἡ σύγκλητος τῷ Κότυ' ὅν αἰχμαλώτον ὄντα ἀπέλυσεν.

B

OΤΙ χῆ' τῇ χειρὶ τῶν Κότυς, ὁ τῶν Οδρυσῶν βασιλεὺς ἀπέστειλε πρεσβυτάς εἰς τὸν Ρώμην, ἀξίους ἀποδοθῆναι τῷ ὄντι αὐτῷ, ἐν τῇ τῆς ἡγεμονίας πρὸς Περσίαν χρησιωραγίας δικαιοδοτούμενος. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι νομίσαντες ἡνίαξ σφίσι δὲ περκαίμενον, τῷ πρὸς τῇ Περσίᾳ πολέμῳ κατὰ νομὴν περκαίμενος. τῷ δὲ πρὸς Κότυν διαφορῶν, πρὸς ὅσῳ ἐπὶ ἀρεταίῃ σπουδάζοντι αὐτῷ χερίσας τῷ ὄντι, ὅς οὐ μὲν χάριν δοθεὶς εἰς Μακεδονίαν, ἐδωκεῖ μὲν τῶν Περσέως τέκνων· βουλόμενοι δὲ αὐτῶν πρὸς τῇ ἐν μεγάλῃ ψυχῇ ἐμφανίῃ· ἀλλὰ ὅτι τὸν Κότυν ἀδύμενοι, ἀλλὰ τῇ ἑαυτοῦ χάριτι.

ζζ.

Προσιὼν τῷ Βιδυνοδὲ ἐν βασιλικῇ τύχῃ ἀνδραποδῶδης ψυχῇ.

Τῆς συγκλήτου πρεσβυτατικὸν διαβούλιον πρὸς τὸ λάθρα ταπεινοῦν τῷ Εὐμενί.

OΤΙ χῆ' τῇ αὐτῶν χειρὶ ἦλθε ἐν Περσίας ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν Ρώμην, συνχευόμενος τῇ συγκλήτῳ, καὶ τοῖς γραῖωταις ἐπὶ τοῖς γεγεῖναι. ὁ δὲ Περσίας εὖ, ὅς οὐ μὲν γέννην ἀξίους τῇ βασιλείᾳ πρεσβυτατικῶν τεκμηρίων δι' αὐτῶν ἐκ τούτων. ὅς γε πρὸς αὐτῶν πρεσβυτῶν πρὸς τῇ Ῥωμαϊκῇ πρὸς αὐτοῖς, ἐξυρημένος τῇ κεφαλῇ, καὶ πύλαι ἔχον, καὶ τῆσται καὶ καλικοίις, ἀπὸ τῶν τούτοις ἐκ κατὰ ταύτην

Δι' αὐτὴν καὶ ἡγεμόνος, οἷον ἔχουσιν οἱ παρ-
 φάτως ἡλὸς ἡγεμόνοι παρὰ Ρωμαίοις, οὓς
 καλοῦσι λιβέρτοις καὶ δοξιστάμοις τοὺς παρ-
 εσ-
 βότας, ὁρᾷ, ἔφη, τὸ ὑμέτερον λιβέρτοι ἐ-
 μὲ, πάντες βουλόμενοι χαρίζεσθαι, καὶ μιμνῆ-
 σθαι πρὸς ὑμῖν ὥς ἀγχιεσέμενοι φωνῶν, οὐ
 ῥαδόν ἐπεῖν, τότε ὅτε καὶ τὸ εἰσόδον τὴν εἰς τὴν
 σύγκλητον, εἰς καὶ τὸ θύρεθρον, αὐτὸς ὁ συνε-
 δρίης, καὶ καθεὶς τῶν χειρῶν ἀμφοτέρων, προσ-
 κύπτει τὸν οὐδὸν καὶ τοὺς καθεστώμενους ἐπιφ-
 ηνάζαμενος, Χαίρετε τοὶ θεοὶ καὶ ἡ πόλις· καὶ ὁρᾷ
 ὡς οὐ κατὰ γὰρ αἰανδρίας, ἀλλὰ καὶ καὶ
 γυναικισμῷ καὶ κολακίᾳ, ὁ δὲ τῷ ἐπι-
 νομήνῳ. Αὐτοὺς δὲ τοὺς καὶ καὶ τὸν
 νομολόγῳ εἰσέλθων ἐπιτελέσας· ὡς ὡν καὶ
 ὁ χαρίζεται ἀπορῆς ἐν. Φαίνεται δὲ τελείως
 ἀκρίβειαν, ἀποκρίσιν ἔλαβε, δι' αὐ-
 τὸν τοῦ φιλαδέλφου. Ἡ δὲ τοῦ τῶν ἀ-
 ποκρίσιν εἰληφότος, παρὸς τοὺς παρὸς
 αὐτῶν τὸν Εὐμένῃ· ὅτε δὲ ὁ παρὸς πολλ-
 λὴν ἀποκρίσιν παρὸς τοῖς ἐν τῇ συνεδρίᾳ.
 Δι' αὐτὴν καὶ ὡς αὐτοὶ, καὶ δι' αὐτὴν
 ἡ ἀποκρίσιν ἔχοντες, ὡς ἐβόλῃ καὶ
 ὁρᾷ τὸν ἐμφανίζον αὐτοὺς. Πᾶσι γὰρ
 αἰαδιδοῦντες παρὸς καὶ μέγιστον φίλον τὸ βα-
 σιλέα ὅτι, ἐμμελὸν εἰς ὅσον ἐλθόντες, καὶ παρ-
 εσ-
 δοξάμενοι δικηλογίᾳ· εἰ μὴν ὁ δοκῶν ἀ-
 ποκριθεῖν, ἀποκρίσιν τῆς ἰδίᾳς δι' αὐτὴν
 φωνῇ, ἐκκατεῖν αὐτοὺς· εἰ τοῖς αὐτοῖς
 παρὸς τοῖς ἐξελθόντες ἐν τοῖς αὐτοῖς
 χρόνοις. εἰ δὲ δουλοῦντες τῇ τῷ ἐκδοῖς φαι-
 νῶν, φιλαδέλφῳ ἀποκριθεῖν, παρὸς
 αὐτῶν τὸν ἀνῆλθεν, καὶ ὁ τῇ πατερίδι συμφέρον.
 Δι' αὐτὴν καὶ ἐκαστὸς τῆς ἀποφάσεως, μέλλον-
 τος ἀπὸ τῶν πρὸς αὐτοὺς ἐκκατεῖν, ὡς
 γὰρ καὶ τοῦ δουλοῦντος τῆς τῷ βασι-
 λέει ἐκκατεῖν, δόγμα τι τοῖς αὐτοῖς ἐκκα-
 τῶν· μηδὲν βασιλέα παρὸς αὐτοὺς
 τοὺς. Μετὰ τὸ τοῦτο πυθόμενοι τὸ Εὐμένῃ κα-
 ταπεπλάκειν τὴν Ἰταλίαν εἰς Βρεντέσιον, ἐ-
 παπίσκειν τὴν πατρίαν, φέροντα δὲ δόγμα, καὶ
 καλεῖν λέγειν παρὸς αὐτοὺς, εἰ τι τυχερῶς
 τὸ συγκλήτου χρεῖαι ἔχον· εἰ δὲ μηδενὸς δι-
 ται, παρὸς αὐτοὺς τὸν ἰσχυρὸν αὐτοὺς ἐκ τῆς
 Ἰταλίας ἀπαλλάττειν. Ο δὲ βασιλεὺς

A habitu ornatus, qualis solet esse ap-
 pud Romanos recens manumissorum,
 quos libertos vocant: & quum lega-
 tos salutasset, Ecce me, inquit, ve-
 strum libertum, omnia vestra causa
 cupientem, instituta omnia vestra
 imitari paratum. qua voce nulla fin-
 gi potest minus generosa. Tum vero
 ingressus Curiam, ad ianuam stans
 Curiae, ex aduerso Patrum, demissis
 manibus limen salutauit, Senatorum-
 que concessum, & simul, Saluete,
 inquit, dii seruatores mei. quae vox
 adeo indigna viro est, adeo mulie-
 bres sapit blanditias & adulationem,
 vt nihil foedius ventura post aetas sit
 latura. Similis istis & oratio fuit
 quam ingressus Curiam habuit: cuius
 vel meminisse hoc loco dedecet. hu-
 ius summa vilitate animaduersa, Ro-
 mani responsum tanto benignius de-
 derunt. Secundum quae fama est al-
 lata, aduentare Eumenem: quae res
 sollicitos non mediocriter habuit Pa-
 tres. nam quum odium illius con-
 cepissent, certaque ac fixa staret illis,
 C sententia; indicium huius suae volun-
 tatis nullo pacto dare volebant. Qui
 enim ostenderant Regem se Eume-
 nem omnium primum & maximum
 ex populi Romani amicis habere;
 si cum eo congredierentur, & pote-
 statem ei facerent causae suae defen-
 dendae: aut dato ex animi sui senten-
 tia responso, imprudentiam suam pu-
 blicaturi erant; qui hominem iis mo-
 ribus tanti fecissent antea: aut famae
 publicae seruiendo, ac benignum ei
 responsum dando, in veritatem &
 D vtilitatem patriae erant peccaturi.
 Quoniam igitur utroque modo e-
 uentura erant quae nollent, huic in-
 commodo sic occurrerunt: nam qua-
 si in vniuersum ipsis displiceret Ro-
 mam aduentus Regum; Senatuscon-
 sultum est ab iis editum, quo veta-
 bant Reges ullos ad se venire: dein-
 de certiores facti Eumenem Brun-
 dusium in Italiam appulisse; Quo-
 storem ad eum miserunt, qui decre-
 tum Senatus ei afferret; & dicere
 eum iuberet, Ecquid ope Senatus in
 aliquo esset ei opus: quod si Patres ni-
 hil posceret, denuntiaret ei, vt quam
 E primum Italia excederet. Rex habito

cum Quæstore colloquio, intellecta Senatus voluntate, verbum nullum cominutauit, nulla re opus habere se confirmans. Hoc pacto consecuti sunt Romani, ne Eumenes Romam veniret. Sed & aliud quid præterea hoc Senatusconsulto sunt adepti, quod adprime ad rem faciebat: nam quum ingens illi regno periculum immineret à Gallogræcis, non erat dubium quin propter hanc contumeliosam Eumenis reiectionem, amicis quidem omnibus illius animi conciderent: Galatæ vero duplo ad persequendum bellum animosiores essent futuri. Qui igitur cuperent omnes modis omnibus Eumenem deprimere, hoc consilium iniuerunt. Atque hæc incunte hieme sunt facta. Secundum quæ, omnibus legationibus datus est Senatus, nulla namque fuit ciuitas, nullus dynasta, nullus Rex, qui tempore illo legatos ad gratulandum populo Ro. non misisset: quib. omnibus beneuole & comiter responsum; exceptis Rhodiis: quos Senatus, modò spe, modò metu in posterû ostentato dimisit. sed & Atheniensibus irati Patres erant.

A συμμίζαντος αὐτὰ τῷ ῥωμῶν, γῆς τὴν τῆς
 συκλήτου παρὰρῶν, εἰς τέλος ἀπεσιώπη-
 σεν, ὁ δὲ Φήσαντος παρὰρῶν. Καὶ δὴ
 οὕτω τὰ ῥωμῶν, σιωπῶν τὸ ἑὺμῶν καλυ-
 πτωτὰ τὸ εἰς τὴν ῥωμῶν ἀναβάσις. Σιωπῶν
 καλυπτόμεν δὲ καὶ ἑπερὶ τὴν παρὰρῶν τῶν
 τὰ ῥωμῶν· μεγάλην γὰρ ὑπὸ τῷ Γα-
 λατῶν ἑπικρεμασμένην κινδυνὸν τῇ βασιλείᾳ,
 παρὰρῶν ὅτι ῥωμῶν τὸ σκυδαλισμὸν τῶν,
 οἱ μὲν τῷ βασιλέως σύμμαχοι, παρὰρῶν
 B πῶντες· οἱ δὲ Γαλατῶν διπλασίως ἐ-
 πιρῶντες παρὰρῶν τὸν πόλεμον· διὸ πῶντες
 πῶντες βουλόμενοι παρὰρῶν αὐτοὺς, ὅτι ῥω-
 μῶν κατὰρῶν τὴν ῥωμῶν. Τούτων δὲ
 ῥωμῶν, ἐπὶ καὶ ῥωμῶν τῶν ῥωμῶν, λοιπὸν
 ἢ σύγκλητος ἅπανσι τοῖς ῥωμῶν καὶ
 παρὰρῶν (ὅτι γὰρ ὡς ἔτε πόλις, ἔτε διωάσης,
 ἔτε βασιλέως ὅς ἐκ ἐπερῶν παρὰρῶν καὶ
 ἐκφῶν τὸ καρῶν, τὸ συλῶν τῶν ῥωμῶν ὅτι τῶν γε-
 ρῶν) οἷς ἅπανσι οἰκίως ἀπῆντησεν, καὶ Φι-
 λαρῶν πλὴν τῷ ῥωμῶν. Οὕτως ὁ παρὰρῶν
 C πῶντες ποικίλας ἐμφάσεις ποιοῦσα παρὰρῶν
 μέλλοντας. ἐπὶ τῶν ὅτι καὶ τῶν ῥωμῶν.

XCVIII.

Quomodo Athenienses miserorum vicinorum calamitates in cōpendij sui occasionem vertere sint conati: & super eo Polybij iudicium.

VENERANT Romam Athenien-
sium legati, præcipuè quidem ad
deprecandū pro salute Haliartiorum.
quæ illorum oratio quum audita esset
contemptim, aliud agere ceperunt, &
sermone de Delo, Lemno atque agro
Haliartiorū instituto, eorum sibi pos-
sessionem depoposcerunt. acceperant
enim de his reb. duplicia mādāta. quæ
ad Delum quidem & Lemnum quod
attinet, cur quisquā reprehēdat causse
nihil dici potest: nam & iā antè ea lo-
ca sibi Athenienses vindicauerant: de
Haliartiorum vero agro iure aliquis
eis succenseat. Urbem enim omnium
ferme Bœoticarum antiquissimam,
gravi casu oppressam, non adiuuare
modis omnibus, vt in integrum resti-
tueretur: sed contra delere velle ex
hominum memoria, præcisa miseris
spe etiam omni aliquando se erigendi:

GH.

Γῶς Ἀθιναῖοι τὰς τ' ἡκληρηκό-
των συμφερές εἰς κέρδους πρόφα-
σιν τρέπειν ἐπεχείρησαν ἢ οὕτως πε-
ρὶ Πολύβιου ἑπικρίσις.

Ο ΤΙ οἱ Ἀθιναῖοι πρὸς ἤλυντο ὡρεσ-
 βύοντες, ὅ μιν ὡρεθον ὑπὸ τῆς
 τῆς Ἀλιαρτίων ἑθελίας. ὡρεθονομῶν οὖν
 ὡρεῖ πύπου ὅ μέρους, ἐκ μετὰ ἡστέως διε-
 λέγοντο ὡρεῖ Δῆλον καὶ Λῆμον, καὶ τῆς
 Ἀλιαρτίων χώρας, εἰς ἐαυτοὺς ἐξαγνούμενοι
 ὅ κτῆσιν. εἰχοι γὰρ διττὰς ἐὼς ὡρεῖ· οἷς ὡρεῖ μὲν
 τῆ καὶ Δῆλον καὶ Λῆμον, ὡρεῖ αὖ τις ἐπιτιμή-
 σις, ὡρεῖ ὅ καὶ ὡρεῖ τερον αἰτίπεποιῶν τῆς
 ἡστέων ὡρεῖ· ὡρεῖ δὲ τῆς Ἀλιαρτίων χώ-
 ρας, εἰκότως αὖ τις καὶ ὡρεῖ μὲν. Τὸ γὰρ πό-
 λιν ὡρεῖ ὡρεῖ ὡρεῖ ὡρεῖ τῆς Βοιωτίας ἐπ-
 τακίαι, μὴ σῖνε ἐπὶ ὡρεῖ καὶ πᾶσι ὡρεῖ
 ὡρεῖ ἐναπίον, ὡρεῖ ὡρεῖ, ἀφαιρέμενοι καὶ ὡρεῖ
 εἰς ὅ μὲλλον ἐλπίδας τῶν ὡρεῖ ὡρεῖ.

δῆλον ὡς σθένει μὲν αὖ δόξαι τῇ Ἑλλάνων
καθήκειν, ἥκεια δὲ τῶν ἄλλων Ἀθηναίοις. ὃ
γὰρ τὸ μὲν ἰδίαι πατεῖδα, καὶ τὴν πόλιν ἅπασιν,
τὰς δὲ τῶν ἄλλων αἰαρήν, οὐδαμῶς οἰκείον αὐ-
τοῖς· ὅτι πόλεως ἥτοι· πλὴν ἤγα σύγκλη-
τος καὶ τὸ Δῆλον αὐτοῖς ἔδωκε καὶ τὴν Λήμνον.
καὶ τὰ μὲν κατὰ τοὺς Ἀθηναίους πιαυτίων
ἔχε ἀφάρτοι.

ΣΘ.

Ρόδιοι ἐκτε Καύνε καὶ Στρα-
τονικείας φρουρὰς ἐξάγουσι.

ΟΤΙ κατὰ τὸ καὶ τὸν τῶν Θεαίτητος
εἰσιλθὼν εἰς τὴν σύγκλητον, λόγους μὲν
ἐποίησαν περὶ τῆς Συμμαχίας· ὑπερμε-
νῆς δὲ τῆς συκλήτου ὁ ἀφαιούλιος, ὅτι μὲν
μετήλλαξε τὸν βίον καὶ φύσιν· ἔτι γὰρ εἶχε
πλείω τὸ ὀργισμένον. Παραγγομένων δὲ φυ-
γάδων, ἐκτε Καύνε, καὶ Στρατονικείας εἰς τὴν
Ρώμην, καὶ πρὸς ἑορτῶν εἰς τὴν σύγκλητον, ἐγέ-
νετο δόγμα· Ρόδιοις ἐξάγειν τὰς φρουρὰς ἐκτε
Καύνου, καὶ Στρατονικείας. οἱ δὲ περὶ τὸ Φιλό-
φρονα, καὶ Αστυμέδων, λαβόντες ταῦτα τὴν
ἀποκρίσιν, ἀπέπλευσαν καὶ ἀποδύναντες εἰς τὴν
οἰκίαν· διδόντες μὲν ἀφαιούσαντες οἱ Ρόδιοι
περὶ τῆς τῶν φρουρὰς ἐξαγαγῆναι, αὐτοὶ δὲ
λίαν ἀρχὴν ἐκκλησίαν ποιήσωσιν.

Ρ.

Κνωσίων καὶ Γορτυνίων πρὸς
τοὺς Ραυκίους πόλεμος.

Ροδίων πρεσβεία εἰς Ρώμην ὑ-
πὲρ συμμαχίας ἀποστέλλεται.

ΟΤΙ ἐπολέμησαν καὶ τὸ καὶ τὸν τῶν
Κνωσίων μετὰ Γορτυνίων πρὸς τοὺς
Ραυκίους καὶ σκευήσας ἐποίησαντο πρὸς ἀλ-
λήλους ἐνόρκους, μὴ πρῶτον λύσειν τὸ πό-
λεμον ὡς ἢ καὶ καί τις ἐλεῖν τὸ Ραυκίον. Οἱ
δὲ Ρόδιοι, χρησιμὰ μὲν τὰ περὶ τῶν Καυνίων,
καὶ θεωροῦντες οὐ κατὰ λήγουσαν τὴν ὀργὴν
τῶν Ρωμίων, ὅτι περὶ πᾶσι πᾶσι ἀχλεύ-
θως ταῖς ἀποκρίσεσιν ἐπιπαύσατο, ὁμοῦ

A hoc vero tum Græcorum nemini, tum
autem minus quàm cæteris conue-
niat Atheniensibus. Parum enim mo-
ribus atque institutis eius ciuitatis
congruat, communem omnibus pa-
triam urbem suam declarare: & suas a-
liis patrias ire deletum. veruntamen
Senatus dedit eis Delum & Lem-
num. & Atheniensium quidem res ita
se habebant.

XCIX.

B Rhodij è Cauno & Stra-
tonicea præsidia sua educunt.

EODÈM etiam tempore Theætetus
equum ei Senatus esset datus, de
societate verba fecit: sed dum Patres
moras nectunt, illum interea fatum
occupat: erat enim octuagenario
maior. Deinde aduenerunt Romam
Caunij & Stratonicensis exules: qui
postquam in Senatu essent auditi, fa-
ctum est Senatusconsultum, quo iu-
bebantur Rhodij præsidia Cauno &
C Stratonicea educere. Eo responso ac-
cepto Philophron & Astymedes, fe-
stinanter in patriam sunt profecti; ve-
rebantur enim, ne Rhodij si præsidia
educere neglexissent, aliarum denuo
calamitatum principium suæ ciuitati
exoriretur.

C.

Cnosiorum & Gortynio-
D rum bellum contra Raucios.

Rhodiorum legatio Ro-
mam, ad societatem petendam,
frustra.

PER idem tempus Cnosij & Gorty-
nij bellum cum Rhauciis gerebāt:
iusto fœdere inter ipsos, quod & iure-
iurando firmauerant; non prius se
bellandi finem facturos, quàm Rhau-
cum vi expugnassent. Rhodij cognita
Cauniorum legatione, quum ani-
maduerterent nihil remittere Romā-
E norum iram, obsecuti per omnia co-
rum voluntati quam responso signifi-

cauerant, legationem cuius Aristoteles princeps erat, Romam miserunt. His mandatum erat, ut societatis iterum mentionem facerent, inque eam curam incumberent. Sed quum adulta iam ætate in urbem legati isti venissent, & dato ipsis Senatu, post expositum Rhodiorum obsequium in omnibus quæ imperata fuerant, ad societatem multis variisque rationibus Patres essent hortati; Senatus eiusmodi responsum dedit, in quo nulla amicitiae mentione facta, ut societatem Rhodiis indulgerent, Patres sui officij negarunt esse.

Αὐτὸς ὡς Αἰσυνότιλιν προσέειπεν καὶ ἑταί-
 ραι, ὅξεσσι μὲν εἰς τὴν Ῥώμην, δότες ἐν-
 ῥοάς, πειράζειν πάλιν αὐτὴν τὴν συμμαχίαν.
 Οἱ καὶ ὡς ἀντιφρονεῖτες εἰς τὴν Ῥώμην θηρείας
 αἰμαζύσης, εἰσῆλθον εἰς τὴν σύγκλητον καὶ πα-
 ραυτίκα αὐτὴν τῷ πεπειθαρχηκέσθαι τὸν δῆ-
 μοι τοῖς ὑπερβιβατομένοις διεσάφουν, καὶ πρε-
 κέσθαι ὑπὸ τῆς συμμαχίας, πολλοὺς καὶ
 ποικίλους ἀφ' ἑαυτῶν ἀγείρειν. ἡ δὲ σύγκλη-
 τος ἔδωκεν ἀποκρίσιν, εἰ ἢ τὴν μὲν φιλίαν πρε-
 σβύησιν· αὐτὴ δὲ τῆς συμμαχίας, οὐκ ἔφη
 καθέσθαι αὐτῇ τῷ Συγχωρεῖν Ῥοδίοις καὶ
 ὁ παρὲν

сд.

*Antiochi dexteritas in ex-
cipiendo Tiberio legato.*

Mox à confectis hisce certaminibus, legatus venit ad Antiochū Tiberius, ad explorādum rerum statū missus: quem ea dexteritate excepit Rex, vt non solum moliri cum res nouas nihil suspicaretur, aut vllum signum animaduerneret animi propter illa quæ Alexandriæ acciderant, subalienati: sed etiam omnibus se opponeret, qui eiusmodi aliquid dicerēt. tantam humanitatem in eo congressu Tiberio Antiochus exhibuerat. Qui, vt cætera taceam, aula concessit legatis Romanis, & ipso etiam, prope dixerim, diademate, in speciem quidem: quum tamen, non ad Romanos voluntas eius inclinaret, sed in contrariam potius partem.

PA'.

Αντιόχου Ἰπποδξίουτος πρὸς Τι-
βέριον Ρωμαίων πρεσβυτῶν.

Ο ΤΙ μέγα τιὸ σωτέλειαι τῷ ἀγῶ-
 νων ἀρ' π' οὕτων γερονότων, ἥχει οἱ πε-
 ρὶ τ' Τιβέριον παρεσβύται, καὶ σκέπτει ἔχον-
 τες τάξι· οἷς ἔτις ἐπιδυξίως ἀπήνησεν Ατ-
 τικός καὶ φιλοφρόνως, ὥστε μὴ οἷ τὸ ἐξ
 τ' Τιβέριον ὑποσβύσαι π' ἀρ' αὐτῷ πα-
 ραμύχον, ἢ παρὰ τὸ ἐξ ἐμφασιν ἔχον, ἐκ τ'
 καὶ τ' Αλεξάνδρειαι· ἀλλὰ καὶ τ' λεγόντων π'
 οὕτων καὶ ἀγνώσκον, ἐκ τ' ὑποβολὴν τ' καὶ
 τ' ἀπομύττει φιλανθρωπίας. ὅς γε παρὲς τοῖς
 ἄλλοις καὶ τῆς αὐλῆς κ' ἐξώρησε τοῖς παρὲς βυ-
 ταῖς, μικροῦ δὲ καὶ τῷ ἀφ' ἀδήματος καὶ
 τιὸ ἐπίφασιν· καὶ οὐδ' οὐκ ὦν τῇ παρὰ γέ-
 συ τοῦτος, ἀλλὰ πύναστίον.

CII.

*Gallogracorum legatio Ro-
mam missa.*

LEGATIS qui à Gallogræcis missi fuerant, permiserunt Patres, ut suis legibus uterentur; si modò intra habitationes proprias sese continerent, & extra fines armati non prodirent.

PB.

Τῶν ἐκ τῆς Ἀσίας πρέσβων εἰς
Ρώμην ἀφίξις.

ΟΤΙ τοῖς ἀπὸ τῆς Ἀσίας
Γαλατῶν πρεσβυτέραις συνεχόρησαν
τὴν αἰκονομίαν, μένουσιν ἐν ταῖς ἰδίαις κα-
τοικίαις, καὶ μὴ στρατευομένοις ἐκτὸς τῆς
ἰδίων ὄρων.

PG.

Τῶν καὶ πλεὺν Πελοπόννησον ὀργὴν πρὸς Καλλικράτην.

• **Ο**ΤΙ καὶ τῇ Πελοπόννησον, ὡς ἀγνοομένων τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ἀγαθοφρονέων τὰ κατὰ τὰς ἀποκρίσεις, οὐκ ἔπιδόρυτος ἦν, ἀλλ' ὀργὴ καὶ μῖσος ἐκφαίνεται πρὸς τοὺς πρὸ τῆς Καλλικράτην.

P Δ.

Κατηγορεῖα Εὐμενίου ὑπὸ τῆς Προυσίας πρεσβυτέρῳ.

Ἀσυμμέδους δευτέρου Ρώμῳ ἀφίξις, δι' ἧς τῆς Ρωμαίων συμμάχιας ὁ Ρόδιος ἔτυχον.

ΟΤΙ εἰς τὴν Ρώμην ὡς ἀγενομένων πρεσβυτέρων πλείονων καὶ ἐτίρων, ὅτι φαίνεται δὲ, ὡς καὶ μὲν Ρόδιον τῷ πρὸς Ἀσυμμέδῳ, ὡς δὲ τῶν Ἀχαιῶν, τῶν πρὸς Εὐρέαν καὶ Ἀναξίδαμον, καὶ Σάτυρον, ὡς δὲ Περγασίῳ, τῷ πρὸς Πύθωνα. Τούτοις ἐξημερεύοντο ἢ σύγκλητος. Οἱ μὲν οὖν ὡς καὶ τῇ Προυσίᾳ, κατηγορεῖται ἐπὶ τῇ Εὐμενίου τῷ βασιλείῳ, φάσκοντες αὐτὸν τε πινὰ καὶ ὡς ἀφίξις τῇ Εὐμενίᾳ, καὶ τῇ Γαλατίας οὐκ ἀφίξις ὡς δὲ πρὸς τὸν, ὅσοι πειθαρχεῖν τοῖς τῇ σύγκλητι δόγμασιν. Ἀλλὰ τοῖς τὰ σφέτερον μὲν φρονέουσιν ὁμαροποιεῖν. τοῖς δὲ τὰ Ρωμαίων αἰρετικῶς, καὶ βυλομενῶς πολιτεύουσιν τοῖς τῆς σύγκλητος δόγμασιν ἀκράδως, καὶ πᾶσι τῷ ἐλατῶν. Ὅσοι δὲ τινες πρεσβυτέρων, καὶ παρὰ τῇ τῇ Ἀσίας πόλεω, οἱ κατηγοροῦν τῷ βασιλείῳ, ἐμφασιν ποιῶντες τῷ πρὸς τὸν Ἀντίοχον κυριοπρεφίας. Ἡ δὲ σύγκλητος δὲ καὶ ὡς καὶ κατηγοροῦνται, ὅτι ἀπέρριπτε τὰς ἀχαιολογίας, ὅτι δὲ φαίνεται τῇ ἐαυτῆς γνώμῳ, ἀλλὰ συνετήρησε καὶ ἐαυτῇ, ἀχαιολογίας καὶ τοῖς πρὸ τῇ Εὐμενίᾳ καὶ τῇ Ἀντίοχον. τοῖς γὰρ Γαλατίας αἰεὶ πρὸς τὴν καὶ συνεπίκουε πρὸς τῇ ἐλατῶν. Μετὰ δὲ ταῦτα πρὸς καλεσάμεν τοὺς Ρόδιους, διήκουσε τούτων. ὁ δὲ Ἀσυμμέδους

CIII.

fr̄a Peloponnesiorum aduersus Callicratem.

QUOD ad Peloponnesum, postquam reuersi sunt legati, & responsa quæ acceperant ediderunt; non iam tumultuari omneis, sed iram atque odium palam concipere aduersus Callicratem.

B

CIV.

Eumenes accusatur Roma à Prusia legatis.

Astymedis legatio altera Romam, qua societatem patriæ suæ tandem à Romanis impetravit.

C

VENERANT Romam legati, & ab aliis quidem pluribus missi, sed inter quos eminebant hi: Astymedes à Rhodiis: ab Achæis Eucras, Anaxidamus & Satyrus: à Prusia, Pytho. atque his omnibus Senatus est datus. Legatus Prusiæ Eumenem Regem accusabat, quædam loca ab eo sibi adempta conquerens: & quod à Galatia omnino non abstinere, nec Senatus decretis morem gereret: sed eos quidem, qui suas partes sequerentur, aleret omnibusque rebus ornaret: eos vero qui Romanæ partis erant, & ex Senatus decretis administrari Rēp. cupiebant, humiliores redigeret. Aderant & à ciuitatibus Asiaticis nonnulli, qui Regem accusabant, & initam ab eo societatem cum Antiocho significabant. His auditis Senatus, neque criminationes respuit, neque mentem aperuit suam, sed clam apud se habuit; Eumeni atque Antiocho in omnibus rebus diffidens. Gallis interim aliquid semper deferbat, & in libertate vindicanda adiuuabat. Introducuntur deinde in Curiam Rhodij, auditique. Fuit cū Astymedis mo-

E

derata oratio, ac ciuiliior quam priore legatione. omiffa enim criminatione aliorum, id vnum egit, vt ad instar eorum qui flagellantur, maius supplicium deprecaretur, fatis pœnarum dediffe patriam dicens, & longe fupra delictum. Addebat deinde breuiter, particularem detrimentorum enumerationem. Iam primum Lyciam Cariamque Rhodios amiffiffe, quæ magnis ipsis constarent impenfis, quod tria bella aduerfus ipsos fufstinere fuiffent coacti. nunc redivibus multis effe priuatos, quos ex illis populis percipiebant. fed hæc fortaffe non fine cauffa; ipsi enim populo nostro beneficij loco dederatis: qui nunc cum beneficium veftrum reuocastis, fufpicionem quadam & controuerfia interueniente, iure veftro eftis vfi. Atenim Caunum à Ptolemæi ducibus talentis ducentis redemimus: iidemque Stratoniceam pro magno beneficio ab Antiocho & Seleuco accepimus, quarum vrbium vtræque centum viginti annua talenta ciuitati noftræ pendebat: nunc omnibus redivibus priuati fumus, dum iuffis veftris morem gerimus. ita vt Rhodij propter delictum ex imprudentia profectum, grauius à vobis fint multati, quàm Macedones perpetui hostes veftri. Præcipua verò Rhodiorum calamitas illa eft, quod portus veftigal amiffit: quum & Delum iufferitis effe immunem, & populo libertatem ademeritis ftatuendi, ficut antè faciebat, tum de portorio, tum de cæteris publicis rebus. Id ita effe, nullo negotio poteft intelligi. Portorium enim quod fuperioribus temporibus decies centenif drachmarum millib. redimebatur, vt nunc locatur, ad centum quinquaginta millia vix peruenit. Adeo potiffima quæq; loca noftræ vrbis iræ veftræ, Patres confcripti, incendio conflagarunt. Quod

¶ publico confilio peccatum aduerfus vos effet, alienatiffique à vobis populus effet; fortaffe & vobis iufta foret cauffa, cur in fufcepta ira inexorabiles permaneritis, nunc quum liquido conftet vobis, paucorum culpa id delictum effe admiſſum, cõfque adeo omnes à populo fupplicij effe affectos; quid eft cur placari erga

A εἰσπλῶν μετρίως ἔφη, καὶ βέλτερον ἢ καὶ τὴν πρὸς ταύτης προσδοκίαν. ἀφελόμενος γὰρ ἔκαστην τῶν ἄλλων, ὥρμησεν ὅτι τὸ πρῶτον αὐτῶν, καὶ ἡμεῖς οἱ μακροχρόνιοι, καὶ πληγὰς φάσκοντες ἰκανοὺς προστίμοις ἀποπληρωμένοι καὶ πεπεῖσται, καὶ μείζονες τῶν ἀμφοτέρων. καὶ προσήλυτος, ἐξηγεῖτο τὰς ἐλαττώσεις καφαλαῶδως διεξιών· πρῶτον μὲν ὅτι Λυκίας καὶ Καρίας ἀπολωλέκασι, εἰς ἃν ἔξ ὅρας μὲν ἔδαπμήσασιν χρημάτων ἰκανὸν πλῆθος, τρισὺς πολέμοις αἰσθηθεῖσιν πολέμοις αὐτοῖς·

B νυνὶ δὲ προσδοκῶν ἐξέρηται πολλῶν, ὧν ἐλαττωμένοι καὶ τῶν πρὸς τὴν εὐχρηστικῶν. ἀλλ' ἴσως, ἔφη, ταῦτα μὲν ἔχοντες λόγον, καὶ γὰρ ἐδοκίμασθε ὑμεῖς αὐτὰ ὡς δὴ μὲν, μὲν χάριτος τῶν δυνάμεων. . . . καὶ χρεῖζοντες αὐτὰ καὶ λόγον ἐδοκίματε ποῦτο προσθεῖναι, ἐμπιστεύοντες πῶς ὑποψίας καὶ διαφορὰς ὑμῖν· ἀλλὰ Καῦνον δὴ ποῦ διαφορῶν παλάντων ἐξηγεῖσθαι μὲν καὶ τῶν Πτολεμαίων στρατηγῶν καὶ Στρατονίκης ἐλαττωμένην τὴν μεγάλην χάριν πρὸς Ἀντιόχον, καὶ Σελεύκην, καὶ καὶ τῶν τούτων τῶν πόλεων ἀμφοτέρων ἕκαστον καὶ εἶχον παλαιὰ ὡς δὴ μὲν προσδοκῶν ἐπιπλεῖσθαι ἕκαστον ἑτοῦς· τούτων ἀπασῶν ἐξέρηματα τῶν προσδοκῶν, ἔλθοντες πειθαρχεῖν τοῖς ὑμετέροις προστάγμασι. ἃς ὡς μείζονα φόρον ὅτι τελέεσθαι τοῖς Ροδίοις τῶν ἀγχιῶν, ἢ Μακεδόσι τοῖς ὅροις πόλεως πολέμοις ὑμῖν ὑπάρξασιν. Τὸ δὲ μέγιστον σύμπλωμα τῶν πόλεως, καὶ ἐλαττωμένη γὰρ ἡ τοῦ λιμένος προσδοκῶν, ὑμῶν δὴ μὲν μὲν ἀτελὴν πεπληκῶνται, ἀφρημαδίων δὲ τῶν δὴ μὲν παρρησίας, εἰς ἃς καὶ τὰ καὶ τῶν λιμένων, καὶ τὰ λ

D λαχὼν πόρτα τῶν πόλεως ἐπύχοντες τῶν ἀρμολύσας προσδοκῶν. Οὐ γὰρ τὰ ἐστὶν ἀγχιῶν, καὶ διαφορὰς καὶ ἀμφοτέρων. Τὰ γὰρ ἐλλειμνῶν καὶ τοῦ αἰώπερος χρόνοις, ἀεὶ σκοπῶν ἕκαστον μυριάδας δραχμῶν, καὶ ἀνέχεται πεντεσέδεκα μυριάδας, ὥστε καὶ λίαν ὡς ἄνδρες Ρωμαῖοι τῶν ὑμετέρων ὀργῶν ἡσθαι τῶν καὶ τῶν πόλεως. Εἰ μὲν συμβεβῆκει πᾶσι δὴ μὲν γεγονέναι τῶν ἀμφοτέρων, καὶ τῶν ἀλλοτριότητων τῶν δὴ μὲν, τὰ καὶ ἴσως ἐδοκίματε καὶ ὑμῖς δι' ὅρας, ὅτι μὲν καὶ διεσπείσθηται ἔχοντες τὸ ὄργον. εἰ δὲ ὡς ἔστι πᾶσι πᾶσι ὁλόγως γεγονότας αἰτίους τῶν τοιαύτης ἀλογίας, καὶ τούτοις ἀποδύσας ἀπολωλέσθαι καὶ αὐτὸν τῶν δὴ μὲν, πᾶσι τοῖς τοῖς μηδὲν αἰ-

E

τίους ἀκατάλακτως ἔχετε· καὶ ταῦτα πρὸς τοὺς ἄλλους ἀποδύει εἶναι δεκνῶντες προστάσει καὶ μεγαλοψυχότατοι· Διότ' ὦ ἄνδρες Ρωμαῖοι, ἀπολωλέως ὁ δῆμος τὰς προσόδους, τὴν παρρησίαν, τὴν ἰσοψησίαν, ὑπὸ τὸν πρὸς τῷ χρόνῳ πρὸς αἰαδιχρόνους δεξιτέλειαν, ἀξιοὶ καὶ δεῖται πρὸς τῶν ὑμῶν, ἵνα ἔχον πληγὰς, λήξαι τῆς ὀργῆς, διαλυθῶσι καὶ συνήσθαι τὴν συμμαχίαν· ἵνα ῥῆται ὅτι ἐμφανὲς ἅπασιν, ὅτι τὴν αὐτὴν ὀργὴν ἀποτίησθε τῷ πρὸς Ροδίοις, αἰαχάχεσθε δὲ ὅτι τὴν δὲ ἀρχὴν αἵρεσιν, καὶ φιλίαν. οὗτου γὰρ χρεία· ἔχον γὰρ ὁ δῆμος, οὐ τῆς ἀλλοτρίων ὀπλῶν καὶ στρατιωτῶν συμμαχίας. Ταῦτα μὲν οὖν καὶ οὗτοι παρὰ πλῆθος ἀφ' ἑλκεύς Αἰγυπτιῶν, ἐδόκει πρεσβύτερος τοῖς καθεῖς πεποιθῶσι τοῖς λόγοις. πλείους γὰρ συνήρουν τοῖς Ροδίοις πρὸς τὴν τύχην τῆς συμμαχίας, οἱ πρὸς τὸν Τιβέριον δ' ὅτι ἀφ' ἑλκεύς· οὗτοι γὰρ ἀπομνηστεύσαντες, πρὸς τὸν αὐτὸν πᾶσι τοῖς τῆς συγκλήτου δόγμασι πεπειθαρχήσαντες τοῖς Ροδίοις, ἐπειτα πρὸς τοὺς αἰτίους τῆς ἀλλοτριότητος κατὰ κριάσαι θανάτου πρὸς αὐτοῖς, ἠπῆσαν τοὺς ἀτιλέγοντας, καὶ ἐποιήσαντα τῷ πρὸς Ρωμαίους συμμαχίαν.

PE.

Ρωμαίων ἀποκρίσις καὶ τῶν προσεστώτων ἐν ταῖς πατείαις Ἑλλήνων, τότε κατεχομένων· καὶ ἐν τούτου ὀλοχρῆς πάντων ἀδυμία καὶ ἀράλῳις ψυχῆς.

ΟΤΙ μετὰ πᾶσα χρόνῳ εἰσπλῶν οἱ παρὰ τῷ Αἰγυπτίῳ πρεσβύτερος, ἔχοντες ἐν τῷ ἀκροῦθως ταῖς ἀποκρίσεσιν, αἵς πρὸς πρὸν ἔλαβον. αὐτὰ δὲ ἦσαν· ὅτι θαυμάζουσι, πῶς ὑπὸ τὸν αὐτὸν κακίαν, πρὸς τούτων αὐτοῖς ἀφ' ἑλκεύς κρίνουν. δὲ τότε πρὸς οἱ πρὸς τὸν Εὐρέαν, πάλιν δὲ ἀρχὴς ἐμφανίζοντες, ὅτι δὲ μὲν ἔδρος οὐτὶ

A illos qui nihil deliquerunt nolitis? vos qui benignitate & magnanimitate, quam aliis omnibus praestitistis, ceteros universos populos longe antecellitis. Omnibus igitur vestigalibus suis nudatus populus, libertate etiam amissa; quæ duo ut retineret nullum ad hanc usque diem laborem, nullam ærumnam recusavit; postulat nunc à vobis; Romani, petitque, ut post pœnas exactas pro delicto satis grandes, posita ira redire in gratiam, societatem secum velitis inire. quod

B omnes intelligant vos non amplius populo Rhodio iratos, ad pristinam mentem & benevolentiam rediisse, qua aliquando cum complectebamini. hoc enim est quo nunc patriæ nostræ est opus, non autem belli & armorum vlla societate. Hæc similiaque his quum dixisset Astymedes, visa omnibus illius oratio presentî Rhodiorum statui convenire. plurimum tamen Rhodios ad impetrandam societatem Tiberius adjuvit, nuper ex Asiatica legatione reuersus.

C Qui quum renuntiasset, omnibus Patrum decretis obtemperatum fuisse à Rhodiis: deinde omnes capitis fuisse damnatos, quorum opera alienatus populus fuerat à Romanis; dicentibus contrarium os obturavit, & ut societatem Romani cum Rhodiis inirent, perucit.

CV.

Romanorum sententia adversus Græcos nonnullos, qui patrias suas ad Perseum trahere voluisse accusati, captivi tunc tenebantur. Et ex ea re secuta animorum consternatio et paucor omnium.

ALIQUANTO post Achæorum legati in Curiam sunt ingressi, convenientia habentes mandata ei responso, quod à Senatu antè acceperant. responsum autem fuerat; Mirari populum Romanum Achæos, qui arbitrium Senatui eius rei deferant, de qua ipsi iam statuerint. iccirco legatio hæc fuerat missa, cuius princeps Eurcas, ut Patribus iterum confirmaret, neque in

iudicio fuisse vnquam auditos ab Achæis eos, quorum nomina erant delata: neque vllam aduersus ipsos sententiam ab iis esse pronuntiatam. propterea postulare Achæos à Senatu, vt cognosci de eorum hominum causa iubeat, neque indemnatos perire miseros patiatur. quod si posset fieri, maxime optare Achæos, vt Senatus ipse re inquisita, quinam ex his fontes sint, sua sententia declaret: sin hoc per occupationes varias non licet; negotium Achæis vt permitterent: qui odium suum erga improbos in scelerum auditoribus sint palàm facturi. In hanc sententiam sicut mandatum fuerat, differentes legatos quum audissent Patres, incessit eorū animos dubitatio, quid esset opus facto; quoniam quicquid statuerent, prodebantur eorum consilia. Nam vt iudicium de reis peragerent, conuenire sibi non arbitrabantur: sine iudicio autem eos dimittere, cum manifesta perniciē eorum erat coniunctū, qui populi Romani sectam sequebantur. Itaq; partim coacti Patres, partim quia spem omnē multitudini præcidere volebant de eorum salute qui tenebantur captiui, vt omnes deinceps labia compescerent, & iussis paterent; in Achaia quidem ad Callicratem; in aliis vero ciuitatibus, ad eos qui Romanæ partis erant huiusmodi responsum miserunt: Neque vobis neque populis vestris conducibile esse existimamus, vt isti homines in patriam reuertantur. Hoc edito responso, Græcorum omnium mentes, nedum eorum qui Romam fuerant euocati, consternatio ingens subijt, vt plane animos vniuersi desponderent, velut in communi omnium luctu: quqd videretur hoc responso miseris hominibus spes salutis in perpetuum esse præcisa. At Tiberius ex Asiatica legatione reuersus, certius nihil de Eumenis & Antiochi consiliis, neque ipse cognoscere, neque Senatui renuntiare potuit, illis quæ iā antè quàm Roma proficisceretur, cognouerant. Adeo comitate sua Reges in mutuis congressibus cum sibi adiunxerant. Cæterum vbi per Græcorum ciuitates responsum illud est vulgatum, quod Achæis dederant Romani super illis qui accusati fuerant; vulgo omnium deiecti sunt animi,

- A** διχολογουμένων ἀκήκε τῆς κατηλιωμένων, ὅτε κρίσιν ἐξελίμει πεποιήται πρὸς αὐτῶν· τίς ὃ σὺγκλητος ἄξιός, πρὸς τοιαύτῃ τῆς ἀνδραγαθίας, ἵνα κρίσις τύχῃ, καὶ μὴ καθαρὰς ἀκριτοὶ καὶ μέγιστα μὴ αὐτῶν ἐξετάσας, ἀφασαφῆσαι τοὺς ἐνόχους οἷος τις ἐκλήμασιν· εἰ δὲ ἀφ' οὗτος πρὸς ἀσασμὸς αὐτῇ μὴ δυνάται τὸ ποιεῖν, τοῖς Αἰχαιοῖς ἐπιβέβαιαι πρὸς τὸ πρᾶγμα· οἱ περὶ αὐτῶν μισοποιήτως χρησάσθαι τοῖς αἰτίοις. Ἡ δὲ σὺγκλητος ἀφασαφῆσαι τὸ πρᾶγμα· **B** βούτῃ, ἀκλυθῶς τοῖς ἐνόχοις ἀφασαφῆσαι, καὶ διεχρησάσθαι, ἀφ' οὗ πρᾶγμα· ἐξελέγχασθαι· τί, τε γὰρ κρίνειν οὐκ ἐνόμιζεν αὐτῇ καθίκεν· τί, τε χρεῖς κρίσις ἀπολύειν τοῖς ἀνδράς, πρὸς δὲ πρὸς ἐχέειν ἐδόκει τὸν ὀλεσθῆναι τοῖς φίλοις αὐτῶν. ἀφ' αὐτῆς ἀναγκασμένη καὶ βουλευμένη πρὸς ἐλπίδα τῶν πολλῶν ὡς τῆς τῆς κατηλιωμένων ὁπλῆος, ἵνα * Συμμιζαντες περὶ αὐτῶν· ἐν μὴ Αἰχαιοῖς τοῖς πρὸς τὸν Καλλιμαχίαν· ἐν δὲ **C** τοῖς ἄλλοις πολιτεύμασι τοῖς δακτύλοις εἶναι Ρωμαίων . . . ἐχράσαντο ἀποκρίσιν τοῖς αὐτοῖς· ὅτι ὑμῖν οὐχ ὑπολαμβανόμενον συμφέρειν, οὔτε τοῖς ὑμετέροις δήμοις, τοὺς ἀνδράς ἐπιδελεῖν εἰς οἶκον. Ταύτης δὲ τῆς ἀποκρίσεως ἐκπεσούσης, οὐ μόνον πρὸς τοῖς ἀναγκασμένοις ἐβλήθη ἡ ὁλοκληρὴς ἀθυμία καὶ πρὸς αὐτοῖς τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοῖς Ἑλλήνοισι, ὡς γὰρ κρίνόν ἡ πείρος· ἄτε δακτύλος τῆς ἀποκρίσεως **D** ὁλοκληρῶς ἀφαιρέσθαι τῶν ἐλπίδων τῆς ὁπλῆος τῶν ἀκλεσιώτων. Οἱ δὲ πρὸς τὸν Τίβεριον ἤκουσαν ἀπὸ τῆς πρᾶξεως, ὡς δὲ πρὸς ἑαυτοῖς ἡδυνήθησαν, οὐτ' αὐτοὶ ἀφασαφῆσαι, οὔτε τῇ σὺγκλητῇ ἀφασαφῆσαι πρὸς τῶν καθ' οὗ τὸν Εὐμύχην καὶ τὸν Αἰλίοχον, ἢ πρὸς αὐτὸν καὶ πρὸς ἑαυτοῖς ὅτις ἐν τῇ Ρώμῃ διελεβάνον. οὕτως αὐτοῖς οἱ βασιλεῖς ἐξετέμοντο τῇ καθ' οὗ τῶν ἀποκρίσεων φιλανδραγαθία. Κατὰ δὲ τῶν Ἑλλήνων ἀφασαφῆσεως ἀποκρίσεως τῆς τοῖς Αἰχαιοῖς δεδωμένης ὡς τῶν κατηλιωμένων, τὰ μὴ πλῆθος συνετελεῖτο τῆς ἀφασαφῆσεως καὶ πρὸς οἷς ἀπελπισμοὺς ὡς

δραμα τοῖς αὐθιγότοις· οἱ δὲ πρὸς τοὺς Χάρ-
εποι καὶ Κέλικράτιον, καὶ πρῶτες οἱ τῆς
αὐτῆς ὑποθέσεως παρεστώτες, μετῴρεσι πάλ-
ιν ἐξηγήθησαν.

Ρς'.

Πῶς ὁ πρὸς Ἀττάλον καὶ Ἀ-
θηνᾶν δόλοιοι ἀπολογισμοὶ ὑπὲρ
παιδελφοῦ Εὐμενίου πρὸς τὴν
σύγκλητον, ἐξέλυσαν αὐτὸν ἀπὸ τῶν
ἐπιφερομένων αἰτιῶν.

ΟΤΙ ΤΙΒΕΡΙΟΣ τοὺς Καμμανοὺς, τὰ μὲν
βιασάμενος, τὰ δὲ πρὸς ἀπολογισμὸν
ὑπὲρ αὐτῶν ἐποίησε Ρωμαίοις. εἰς τὸν Ρώμην καὶ
πλείονων πρὸς ἀπολογισμὸν, ἐξημέτησαν ἢ σύ-
γκλητος τοῖς πρὸς Ἀττάλον καὶ τὴν Ἀθηνᾶν. συνέ-
βαινεν γὰρ τὴν Περγασίαν, ἣ μόνον αὐτὸν ἐπεργάζετο
κατὰ τὴν διαβολήν, τῆς καὶ τὴν Εὐμενίου καὶ
τὴν Ἀττάλον, ἀλλὰ καὶ τοὺς Γαλατίας πρῶτον
καὶ τὴν Σελγίαν, καὶ πλείους ἑτέρας καὶ τὴν
Ἀσίαν πρὸς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν. ὡς χάριν ὁ
βασιλεὺς Εὐμενίου ἐξαπετάλκει τοῖς ἀδελ-
φοῖς, ἀπολογισμὸν πρὸς τὰς ἐπιφερομέ-
νας διαβολάς· οἱ καὶ πρὸς τὴν σύγκλη-
τον, ἐνδεχόμενως ἐδόξατο πρὸς ἀπολύτας τοὺς
κατηγερομένους ποιῆσθαι τὴν ἀπολογία. καὶ
τέλος, ἣ μόνον ἀποβεβαίμενος τὰς ἐπιφερο-
μένας αἰτίας, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν
εἰς τὴν Ἀσίαν. Οὐ μὲν γὰρ καὶ τὸν Εὐ-
μενίου, καὶ κατὰ τὸν Ἀντίοχον ὑπόψιας ἐλη-
γμῶν ἢ σύγκλητος· ἀλλὰ Γάιον Σουλπίκιον, καὶ
Μάριον Σέργιον, κατὰ τὴν πρεσβυτείαν
ἐξαπέστειλεν· ἅμα μὲν ἐποσώδιστον τὰ
κατὰ τοὺς Ἕλληνας· ἅμα δὲ τῆς Μεγα-
λοπολίτης, καὶ τῆς Λακεδαιμονίας διδ-
κεμένης πρὸς τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς
μάστιγας δὲ πολυπραγμοσύνης τὰ κατὰ
τὸν Ἀντίοχον, καὶ τὰ κατὰ τὸν Εὐμενίου· μή-
τις δὲ αὐτῶν πρὸς ἀπολύτην γίνετο, καὶ κρινο-
μενία καὶ Ρωμαίων.

A desperatione quadam mentes singu-
los inuadente. at Charopus & Calli-
crates, & quicunque eam sectam se-
quebantur, noua iterum spe sunt e-
lati.

CVI.

Quomodo Attalus & A-
thenaeus instituta apud Sena-
tum excusatione fratris Eu-
menis, ab impositis criminatio-
nibus eum liberarunt.

TIBERIUS Cammanos partim vi
partim dolo & astutia in ditio-
nem populi Rom. redegit. Romam
verò quum plures legati venissent,
Senatus Attalo & Athenæo est datus.
Prusias enim, non solum calumnia-
batur ipse omni studio Eumenem &
Attalum, verum etiam Gallos ac Sel-
genses, multosque alios Asie populos
ad faciendum idem impulerat. Idcir-
co Rex Eumenes fratres Romam mi-
serat, qui ad omnes criminationes
responderent. Hi igitur Curiam in-
gressi, omnibus qui aliquid obii-
cerent, non male visi sunt respondisse: ac
tandem, non solum omnia quæ obii-
ciebatur crimina diluerunt, sed etiam
honoribus, priusquam in patriam re-
dirent, sunt aucti. Ac non propterea
suspicionem dudum conceptam ad-
uersus Eumenem & Antiochum,
remisit Senatus: sed C. Sulpitium &
Manium Sergium decreuit legatos,
mistque; partim ut res Græcorum
propius aspicerent: partim ut inter
Megalopolitanos & Lacedæmonios
controuersiam disceptarent, quæ su-
per agro quodam dubij iuris fuerat
inter ipsos exorta. Præcipuus tamen
legationis huiusce erat finis, ut de
consiliis Antiochi atque Eumenis ac-
curate inquirerent; nunquid bello
necessaria apparerent, ac societatem
aduersus Romanos iunxissent.

E

Deme-

A

CVII.

Demetrius Seleuci F. obses Roma, à Senatu petens ut in regnum patrum restitueretur, nihil obtinet.

Quid secutus sit Romanus Senatus, cum puerum Regem in regno obtinendo Demetrio viro anteposit.

Legatio Romanorum, res variorum Regum inspectura.

DEMETRIUS Seleuci filius, quum multos iam annos obses Romæ esset detentus, ille quidem iam dudum iniuriâ detineri se querebatur. datum enim se fuisse à Seleuco patre, fidei eius obsidem: nunc quum patris loco Antiochus regnaret, ut pro illius liberis obses remaneret, id verò æquum non esse. Sed hæcenus quidem Demetrius, ut qui propter ætatem puerilem superesse rebus suis non posset, nihil mouerat: tum verò quum tempus ætatis florentissimæ ageret, in Curiam ingressus, à Patribus postulauit, petiitque, ut per populum Rom. in regnum restitueretur. ad se enim potius quàm ad Antiochi filios regnum pertinere. Et quum in hanc sententiam plura differuisset, atque illud præsertim subinde repetiisset, patriam sibi & altricem terram esse Romanam; omnes senatorum filios instar fratrum; ipsos senatores loco patrum; ut qui Romam puer venisset, iam autem annostres & viginti esset natus: etsi mouebantur Patres quum hæc dicentem audirent: omnes tamen communi consensu decreuerunt, Demetrium esse detinendum: & puero quem Antiochus reliquerat regnum firmandum. Cuius consilij, ea, nisi fallor, causa fuit: quod florem ætatis in qua tum erat Demetrius suspectum Senatus habebat, conducibiliorémque rebus suis ætatem infirmam illius qui relictus erat successor iudicabat. Atque hoc quæ postea sunt secuta palàm fecerunt, extemplo enim legatos decreuerunt, Cn. Octauium,

PZ.

ΔημήτριεⓈ ὀμηρώων εἰ Ρώμη πρᾶκαλῶν τιῶ σύγκλητον κατὰν αὐτῷ, οὐδὲν δύνει.

ΤίνⓈ χάειν ἡ σύγκλητος τῷ ἀπολελειμμένῳ παῖδα προσιμαῖ τῷ Δημητρίου.

B

Πρεσβεία Ρωμαίων, τὰ τῷ βασιλέων πράγματα ἐπισκεψομένη.

C

ΟΤΙ Δημήτριος ὁ Σελύκου, πολὺν ἤδη χρόνον κατεχόμενος ἐν τῇ Ρώμῃ καὶ τῇ ὀμνηρίᾳ, πάλαι μὲν ἐδόκει παρὰ τὸ δίκαιον κατέχεσθαι· δοθέναι γὰρ ὑπὸ Σελύκου τῷ πατρὶ, τῇ ἐκείνῃ πίστεως ἔνεκει. Αἰτιόχῃ δὲ μετεληφότος τῇ βασιλείᾳ, ἐκ ὀφείλειν ὑπὲρ ἐκείνῃ τέκτων ὀμνηρίᾳ. Οὐ μὴν ἀλλὰ τῷ μὲν πρὸ τῷ χρόνον, ἦγε τῇ ἡσυχίᾳ, καὶ μάλιστα δὲ τῇ ἀδυναμίᾳ, ἦν γὰρ ἐπὶ παῖς τότε ὁ τῇ ἀκμαιοτάτῃ ἔχον ἡλικίας, ἐποίησάν τε λόγους, εἰσελθὼν εἰς τὴν σύγκλητον, ἀξιῶν καὶ παρᾶκαλῶν, κατὰν αὐτοῖς ὑπὲρ τῇ βασιλείᾳ καθήκειν γὰρ αὐτῷ μάλλον, ἢ τοῖς Αἰτιόχῃ τέκνοις τῇ ἑρχίᾳ. ὁρᾷ δὲ μὲν καὶ πλείονας λόγους αὐτῷ πρὸς τὴν προσηγορίαν ὑποδύσθαι, καὶ μάλιστα πρὸς δραμόντες ἐν τῷ λέγειν, δέπει συμβαίῃ καὶ πατεῖδα καὶ ἑσφόν, τῇ Ρώμῃ ὑπάρχειν αὐτῷ· καὶ τοῖς μὲν ὕς τῇ ἐκ τῇ σινεδρίᾳ ἀπύρτας, ἀδελφῶν ἔχειν ἀγάθους· τοὺς δὲ βαλδύτας πατέρων, δὲ τὸ πρᾶκαλῶν μὲν ἐπὶ ἡπῆτος· τότε δὲ καὶ τῇ ἡλικίᾳ ὑπάρχειν ἐτῶν εἴκοσι καὶ τεσσαρὶς ἐνέβροποντο μὲν ἀπύρτες ἀκρούοντες ἐν εἰσῶσις καὶ ἡ γὰρ μὴν ἐδόξε τῇ σύγκλητῷ, τὸν μὲν Δημήτριον κατὰχεῖν· τῷ δὲ κατὰλελειμμένῳ παῖδι, συγκατασχεδάζειν τῇ ἑρχίᾳ. Τὸ δὲ ἐποίησαν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὑπειδιδύμεν τῇ ἀκμῇ τῇ Δημητρίῳ· μάλλον δὲ κρίναμεν συμφέρειν τοῖς σφετέροις πράγμασι τῇ νεότητι, καὶ τῇ ἀδυναμίᾳ τῇ παιδείᾳ δὲ δεδεδεμένη τῇ βασιλείᾳ. Εἰς τὸ δὲ πᾶσι ἐκ τῇ μὲν ταῦτα συμβαίτων· ὁρᾷ γὰρ κατὰσχεῖν τὴν προσηγορίαν τοὺς ἐπὶ τῇ οὐκ ἀγαθῇ, καὶ

E

Kkkk

eius fuit oratio, quod sciret eò per-
gere Octavium. ostendit igitur legatis,
& regni illius quàm incertus esset
status, & quanta sibi cum illis neces-
situdine intercederet, qui rerum ibi po-
tirentur. Pollicitus item est illis, cum
copiis se eos comitaturum, & para-
tum intentumque ad omnem occa-
sionem futurum, donec absque omni
periculo ex Syria essent reuersi. Lega-
ti ubi significassent quàm grata sibi
esset hæc Regis beneuolentia & pro-
pensus animus, in præsentia quidem
eius comitatu opus sibi non esse dixe-
runt: in posterum verò si qua in re
præsidio opus haberent, illi se absque
vlla cunctatione significaturos: quem
inter verè amicos populi Rom. nume-
rarent.

Α ἔποιετο παρρησίαν, εἰδὼς ὅτι παρρη-
σίαν ἔχουσιν οἱ Ὀκταύριον ὑποδικνύον-
τες τὴν ἀναστάσιον τῆς βασιλείας, καὶ
τὴν οἰκονομίαν τῶν παρρησιῶν αὐτῆς· καὶ
παρρησιολογῶντες, ἀκούσονται μετὰ
δυνάμει, καὶ συνεφεδράσονται τοῖς κερμα-
σί, ἕως αὐτὸ ἐπιέλθωσι πάλιν ἐκ τῆς Συρίας
ἀσφαλῶς. Οἱ δὲ παρρησιῶν Γαίον ἐν πᾶσι
ὑποδικνύοντες τὴν τῆς βασιλείας ὁδοίαν καὶ
παρρησίαν, κατὰ μὲν τὸ παρὲν, ὅτι ἔ-
φασαν παρρησιάζεσθαι τῆς παρρησίας· εἰς
Β δὲ τὸ μέλλον, εἰ τις ὑποκίπῃ χρεῖαν, δε-
σφύσονται ἀόκτως· κρίνει γὰρ αὐτοὺς ἕνα τῶν
ἀληθινῶν Ῥωμαίων φίλων.

CIX.

Ariamathes Rex per legatos amicitiam cum populo Ro. renouat.

EODEM tempore ab Ariarathe, qui regni Cappadociæ successionem paullo antè adierat, venerunt legati, ad renouandam amicitiam & societatem, quæ iam antè illi erat cum populo Romano: hortandûmque Senatui, ut Regem qui publice priuatimque vniuersis Romanis cupiebat, beneuolentia sua complecteretur. Senatus audita eius oratione, non solum amicitiam societatemque renouauit, sed etiam laudato Regis animo comiter legatos excepit. Hoc autem propterea factum, quia Tiberius qui ad cognoscenda Regum consilia fuerat missus, reuersus ab ea legatione, de huius Regis & patris ipsius animo erga populum Romanum, atque in vniuersum de eorum regno, multa benigna retulerat. Itaque Patres ei fidem habentes, tum legatos tractarunt humanè, tum etiam Ariarathis animum laudarunt.

P.O.

Πῶς Αλεξάνδρης διὰ πρέσ-
βειων τὴν πρὸς Ῥωμαίους φιλίαν
ἀντιενώσατο.

Ο ΤΙ πρῆξάντο καὶ τὸ αὐτὸν χειρὸν
 πατρὸς Αἰμαρῆου τῷ νεωστὶ Διφραδι-
 δηγμένῳ τῇ Καππαδοκῶν βασιλείᾳ πρέσ-
 βεις, αἰαιεωσόμενοι τὴν τε Φιλίαν καὶ Συμμα-
 χίαν καὶ περὶ ὑπάρχουσαν, καὶ κατόλου πατρὸς
 καλέσονται καὶ σύγκλητοι ἀποδίδεσθαι τιμὴν
 τῷ βασιλέως εὐνοίᾳ, καὶ περὶ θυμίας ἢ ἑ-
 γρή, καὶ χρητὴ καὶ κατ' ἰδίαν πρὸς ἀποφυγὰς
 Ῥωμαίους. ἡ δὲ σύγκλητος Διφκούσασα τῶν
 λόγων, τὴν τε Φιλίαν αἰνεώσατο καὶ τιμὴν
 συμμαχίας καὶ κατόλου τιμὴν ὅλῳ αἵρεσιν
 ἀποδεδεσμένη τῷ βασιλέως, φιλαίνδεσπος
 ἐγλήθη. Τῷτο δ' ἐγλήετο μάλιστα Διὸς τοῦ
 πατρὸς καὶ Τιβέριον, καὶ οὐ χειρὸν ὄξα περὶ ἀλη-
 θι ὅτι ποτε φόβου πρὸς τοὺς βασιλεῖς, ἐπὶ ἡ-
 λθόντας, εὐφήμες λόγους ποιήσασθαι, παρὶ
 τε ἔκ πατρὸς καὶ κατόλου τῇ βασιλείᾳ αὐτῶν.
 Οἷς πιστεύοντες οἱ τῷ συνεδρίῳ, τοὺς τε
 πρεσβύτας φιλαίνδεσπως ἀποδίδεσθαι, καὶ
 τιμὴν ὅλῳ αἵρεσιν τῷ βασιλέως.

CX.

*Rhodiorum legatio ad popu-
lum Rom.*

Pl.

Ροδίων ὡς Ῥωμαίοις πρεσβεία.
Kkkk ij

ΟΤΙ Ρόδοι ἀγαπητοὶ ἐκ τῶν αὐτῶν ἀγορεύσαντες διὰ τὴν ἐπιτροπὴν εἰς τὴν Ρώμην προσέβησαν τοὺς περὶ Κλεάρχου καὶ Λύγδαμον, ἀξιωματικούς τῶν ἀρχαρχηδυνῶν· οὗτοι δὲ τῶν ἐχόντων ἐν τῇ Λυκίᾳ καὶ Καρίᾳ κτήρεις, αἰτησάμενοι τὴν σύγκλητον, ἵνα αὐτοῖς ἐχὼν ὅλην, καθὰ καὶ πρὶν ἔστιν. Εὐφρίσαντο δὲ καὶ ὑπολαβόντες τὴν δέησιν τῶν Ῥωμαίων ἐν τῇ τῇ Ἀθηνῶν ἐκείνῃ, πελαγονόπῃ.

PIA.

Πῶς Καλυδῶνις ἀποστάντες Καυνίων Ρόδιοις ἐαυτοὺς ἐνέχει-
εισαν.

ΟΤΙ τῶν Καλυδῶν ἀποστάντων Καυνίων, καὶ μὲν ταῦτα πολιορκεῖν ἔπι-
βουλεύσαντο αὐτοὺς τῇ Καυνίῳ, τῇ μὲν δὲ ἄρχῃ ἀπεκατέσταντο Κνιδίῳ οἱ Καλυδῶνις· ὡς καὶ ἀποστάντων καὶ βοηθῆσαι ἔπι ποσὴν αὐτοῖς τῶν ὑπεναντίων. Αγωνισάμενοι δὲ ὁ μάλ-
λον, πρὸς ὅσον ἐξέπεμψαν πρὸς Ρόδιοις, ἐγ-
χειρόμενοι σφᾶς αὐτοὺς καὶ τὴν πόλιν. οἱ δὲ Ρό-
δοι πέμψαντες βοηθῆσαι, καὶ καὶ γὰρ καὶ καὶ θά-
λασσαν, τὴν τε πολιορκίαν ἔλυσαν, καὶ πρέλα-
βον τὴν πόλιν. Σωζέμεν δὲ καὶ τὴν σύγκλητον αὐτοῖς
βεβαιώσαντες τὴν τῇ Καλυδῶνι κτήσιν.

PIB.

Αριαράθης τυχὼν τῆς Ῥω-
μαίων διανοίας εὖναι χαριστήρια.

Τοῦ αὐτοῦ πρεσβεῖα πρὸς Ἀν-
σίαν ὑπὲρ ἀνακομιδῆς τῶν μητρῶς
τε καὶ ἀδελφῆς ὁσίων.

ΟΔΕ Αριαράθης ὁ βασιλεὺς Καπ-
παδοκίας προσεδιέτρεμε τοὺς εἰς τὴν
Ρώμην ἀποστέλλοντας προσέβησαν, νομίσας
ἐκ τῶν ἀποκρίσεων ἐν ὁρῷ κεῖσθαι τὴν βασι-
λείαν αὐτοῦ, ὅτι καὶ καὶ καὶ Ῥωμαίων δι-
ανοίας, εὖναι τοῖς θεοῖς χαριστήρια τῇ μεγίστῃ, καὶ
τοῖς ἡγεμόνας εἰσιῖα. Μετὰ δὲ ταῦτα πρεσβεύσαντες

ARHODII posteaquam ex illa prio-
re calamitate respirarunt, legatos
Romam Cleagoram & Lygdamim
proficisci iusserunt, qui . . . . sibi
concedi postularent: deinde ut eo-
rum nomine qui in Lycia & Caria
prædia habebant, peterent, quo illa
sibi pari atque antea iure possidere li-
ceret. Insuper decreuerunt iidem in
honorem populi Romani colossum
cubitorum triginta in æde Mineræ
dedicare.

B

CXI.

*Calyndenses populus Ca-
ria à Cauniis ad Rhodios defi-
ciunt.*

QUVM à Cauniis Calyndenses de-
fecissent, ac postea obsidionem
eorum aggressi essent Caunij, illi prin-
cipio quidem à Cnidiis auxilia popo-
scerunt: quorum aduentu aliquandiu
hostibus restiterunt: sed mox de exitu
belli anxij & solliciti, legationem ad
Rhodios miserunt, se suamque urbem
illis dedentes. Rhodij terra marique
auxilio misso, urbem obsidione liber-
arunt, eamque sibi traditam accepe-
runt. Mox & Senatus eius possessionis
retinendæ ius & potestatem illis con-
cessit.

C

CXII.

*Ariamthes diis sacra facit
Dob Romanorum erga se bene-
volentiam.*

*Idem per legatos cum Lysia
agit, ut ab Antiochia sibi mit-
tatur matris sue sororisque ossa.*

REX Cappadociæ Ariarathes, post
reditum eorum legatorum quos
Romam miserat, persuasus ex eorum
responsis in tuto sibi regnum esse col-
locatum, quando semel beneuolen-
tiam Romanorum esset nactus; ut pro
tanto beneficio diis gratias ageret,
rem sacram facere instituit, & duces
suos cōuiuio excepit. Secundum hæc

E

Antiochiam legatos ad Lysiam misit, quò sororis matrisque ossa reciperet. Igitur de scelere impio quod fuerat admissum expostulare in præsentia supersedendum sibi esse existimavit, quantumvis iniquo animo rem ferret; ne si Lysiam irritaret, voti sui compos fieri non posset. Propterea proficiscentibus legatis mandata dedit, cum postulatis precibusque coniuncta. Quum autem, permittente Lysia reportata reliquia ad illum fuissent, magnifico apparatu illa suscepit, & summo studio iuxta patris tumulum posuit.

CXIII.

Ptolemai iunioris in Urbem aduentus, quò per Senatum Romanum restitueretur in Cypri regnum.

Polybii observatio super Romanis; quibus semper stultitia aliorum occasio fuit amplificandi imperij.

POST QUAM Ptolemæi regnum sunt partiti, venit Romam Ptolemæus iunior, ut institutam cum fratre partitionem redderet intactam: quod diceret, non sponte se, verum difficultatibus temporum necessario cedentem, id fecisse quod iussus erat: petere igitur à Senatu, ut Cyprium sibi adiudicaret. nam etiam sic, longe deteriore suam portionem futuram, portione fratris. Et quum Canuleius ac Quintus suo testimonio confirmarent, quod dicebat legatio à maiore fratrum missa, cuius princeps Menithyllus: Ptolemæum nempe iuniorem, non solum Cyrenen, sed & ipsam vitam sua opera retinere: adeo vulgo omnium animos ab eo alienatos esse, tantamque offensam contractam, ut pro magno beneficio concessum sibi præter spem suam & omnium opinionem Cyrenæ regnum acciperet: idque pactum sacris rite peractis, fide data inuicemque accepta esse firmatum; omnibus his contradicente Ptolemæo, Senatus, partim quod parti-

A ἀπίστευε πρὸς τοὺς πατρὶν Λυσίαν εἰς τὴν Αἰνιόχαιαν, ἀπουδάζων ἀναγκάσασθαι τὰ τῆ ἀδελφῆς καὶ μητρὸς ὅσα. Τὸ μὲν οὖν εἶχε λήν ὑπὸ τῷ γεγερότε ἀποδύματι, ἀπεδοκίμαζεν, οὐ βουλόμενος ἐρεθίζειν τοὺς περὶ τὴν Λυσίαν, ἵνα μὴ ὀχλησθῇ τῆς παροπίστας, καὶ ὑπὸ βαρείας φέρων ὁ γεγενός ἀξιώματι καὶ δὲ δούς ἐβόλας, ὅσα ἀπίστευε τὸς παροπίστας. Τῶν δὲ πατρὶν Λυσίαν συλῶσαι τῶν, καὶ τῶν ὅσων ἀναγκάσασθαι ὡς αὐτῶν, ἀποδοξάμενος μεγαλομερῶς τὴν παροπίσταν αὐτῶν, ἔθαψε πατρὶν τῶν πατρὸς τὰ φωνήματα κηδεμονικῶς.

PII.

Πτολεμαίου τῆ νεωτέρου εἰς Ρώμην ἀφίξις, δεομένου διὰ τῆς σύγκλητος ἵππὶ τὴν Κύπρον κατελάσθαι.

Πολυβίῳ ἱππίας πρὸς τῶν πῶς Ρωμαῖοι διὰ τῆς τῆ πέλας ἀγνοίας αὐξοιοὶ τὴν ἰδίαν ἀρχὴν.

ΟΤΙ μετὰ τὸ μεῖσαι τοὺς Πτολεμαίους τὴ βασιλείαν, πρὸς τὸν Πτολεμαῖον ὁ νεώτερος εἰς τὴν Ρώμην, ἀφίξειν βουλόμενος τὴν γεγενημένην μερισμὸν αὐτῶν πρὸς τὴν ἀδελφὸν Φάσκων, ἔχεν ἑκὼν, ἀλλὰ καὶ αἰσχυρῶς καὶ πειστικῶς, πεποιμένῳ ὁ παροπίστας ἰσχυρῶς καὶ πρὸς τὴν σύγκλητον μερισμὸν τὴν Κύπρον αὐτῶν καὶ γὰρ καὶ τοῦτου ἡγομένου, καὶ ἀδελφῶν ἔξεν μερίδα τῶν ἀδελφῶν παρὰ πολὺ. Τῶν δὲ πατρὶν τὴν Καππαδοκίαν καὶ Κοίνοι ἀπομνηστεύσαντες τοὺς πατρὶν τὴν Μενιθύλλοι, τοὺς πατρὶν τῶν παροπίστας παρὰ γεγενημένους παροπίστας, ὅσοι καὶ Κυρήνην ὁ νεώτερος καὶ ὁ πρὸς μετὰ αὐτῶν ἔχει ποιεῖν ἡμέα καὶ τῶν ὄχλων πρὸς αὐτὸν ἀλλοτριότητα καὶ παροπίσταν. ὅσοι καὶ πρὸς ἐλπίδα καὶ παρὰ δόξας δεδομένῳ αὐτῶν τῶν καὶ Κυρήνην παροπίστας ἀσμένως διέστα καὶ σφαγίαν τμηθῆναι καὶ λαβεῖν τοὺς ὄρκους πατρὶν τῶν ἀδελφῶν, καὶ δόξας πατρὶν τῶν τῶν Πτολεμαίων πᾶσι τοῖς αἰπλέροισι ἢ σύγκλητος, ἀμα μὲν ἐράσας τὴν

μεισιμόν ἔργον τελέως, ἅμα δὲ βαλ-
 ομένη διελθὶ τὴν βασιλείαν πραγματικῶς, αὐ-
 τῶν αἰτίων ἡμοιωμένων τῇ ἀφαιρέσει· συλκα-
 τήν τε τοῖς ὑπὸ τῷ νεωτέρῳ πρῶτον καλουμέ-
 νοις ἐπὶ τῇ σφετέρῃ συμφέροντι. Πολὺ γὰρ
 ἤδη τῷ δὲ ἡμῶς ἐστὶ τῇ ἀφαιρέσει πα-
 ρὰ Ῥωμαίοις, ἐν οἷς ἀφ' αὐτῆς τῇ πύλας
 ἀγνοίας αὐτοῖσι καὶ κατὰσκαύονται τὴν ἰδίαν
 ἀρχὴν· πραγματικῶς ἅμα χειζόμενοι,
 καὶ δοκῶντες διεργατῆν τοὺς ἀμφοτέρους. Διὸ
 καὶ καθοράντες τὸ μέγεθος τῆς ἐν Αἰγύπτῳ δυ-
 ραξίας, καὶ διδόντες αὐτῷ ποτὲ τύχῃ παρὰ τούτου,
 μὴ μείζον φρονεῖν τῆς καθήκοντος, κατέστησαν
 πρεσβύτας, Τίτον Τορκουάτον, καὶ Γναίον Με-
 ρούλῳ, τοὺς κατὰξενίας ἐπὶ τῇ Κύπρῳ τὴν
 Πύλεσσι, καὶ τελειώσαντας ἅμα τὴν ἐκεί-
 νων καὶ τὴν αὐτῶν πρῶτον. Καὶ πρῶτον
 μαρτύροις ἐξαπέστειλαν, δόντες ἐν πολλῇ δόξῃ
 λῦσαι τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ κατὰσκαύσαι τῇ
 νεωτέρῃ τὴν Κύπρῳ καὶ πόλιν.

ΡΙΔ.

Πῶς Δημήτριος ὁ μνηστὴρ
 πρὸς Ῥωμαίους, λυθείσης τῆς ὀμη-
 ρείας μὲν τὴν τῆς πατρὸς τελευ-
 τήν, καὶ τῆς βασιλείας ὑπὸ τῆς
 συλκῆς ἀλόγως σερηθεῖς· οὐ συλ-
 χωρούσης αὐτῇ τῆς βουλῆς εἰς τὴν
 πατερίδα ἐπανελθεῖν, πραγματι-
 κῶς ἐξελθὼν τῆς Ῥώμης ἀπῆρε·
 συμβούλῳ μὲν Πολυβίῳ χρησά-
 μενος, σὺν ἐργαῖς δὲ ἄλλοις πρὸς
 πάντας ὁλίγοις.

ΟΤΙ πρὸς τὸν κατὰ τὴν πρῶτον
 σπουδῆς τῆς πρὸς τὸν Γναίον πρεσβυτείας,
 ὡς αἰρηθῇ· καὶ τῇ πρὸς τὴν βασιλέως Αντιό-
 χου πρεσβυτείας, ὡς ὁ Λυσίας ἐπιμύει, πα-
 ραχρηστούται, καὶ πολλὰς ἀρχαίων λόγους
 ὑπὸ τῷ μὴ κακοκωπηθείν τῇ πρῶτῃ τοῖς
 βασιλέως φίλος· ἢ μὲν συλκῆς πρὸς πε-
 πτε τοῖς πρεσβύταις, ἢ βαλόμενῃ διδοῖν πρὸς
 τούτων ἀπόφασιν ἡδονῆς, ἢ ἐκπύσαι καὶ

A tionem non plane peractam animad-
 uerteret, partim quod cato consilio,
 auctoribus ipsis fratribus regnum o-
 ptaret diuidi, vtilitatis suæ causâ po-
 stulata iunioris accepit. Multum enim
 Romani hoc genere consiliorum v-
 tuntur; ita sollerter se gerentes, vt
 videantur eo tempore beneficium da-
 re imprudentibus, quando per alio-
 rum imprudentiam imperium suum
 adaugent atque amplificant. Tunc
 igitur potentia regni Ægyptiaci in-
 tellecta, veriti ne si caput contigere
 illi imperio, altius quàm par esset
 spiraret; Titum Torquatum & Gn.
 Merulam legatos decreuerunt, qui
 Ptolemaum in Cyprum reduce-
 rent, & qui ex sua atque ipsius volun-
 tate negotium illud conficerent. Pro-
 tinus ergo & legatio hæc missa est,
 cum mandatis, vt pacem inter fratres
 conciliarent, & iuniori regnum Cy-
 pri traderent.

CXIV.

Quomodo Demetrius Se-
 leuci F. quum Roma esset ob-
 ses, & post patris mortem,
 regnum ipsi à Romanis esset
 nullo iure ademptum, solutus
 priore obligatione; quia facul-
 tatem repetendi Syriam impe-
 trare à Senatu non poterat,
 sollerti astu ab urbe egressus,
 abiit: usus in eo incepto, consi-
 lio quidem Polybij; ministerio
 vero aliorum, oppido pau-
 corum.

EODEM fere tempore, post quàm
 esset Romam nūtijs allatus de ca-
 su Cnæi, qui occisus fuerat, quum etiā
 legati Antiochi quos Lysias miserat,
 Romam venissent, & multa disse-
 ruissent quò probarent cedis eius con-
 scium Regem non fuisse: Senatus le-
 gatos remisit, nulla prolata sententia,
 quia mentem suam prodere omnino

nolebat. at Demetrius hoc nuntio A percussus, Polybium accersit, & cum eo deliberat, deberétne iterum de suis rebus cum Patribus agere. Polybius Demetrium monuit, caueret ad eundem lapidem bis offendere: quin potius spes suas in seipso poneret, auderétque aliquid regno dignum: multas enim ipsi præsentem rerum statum occasiones exhibere. Demetrius animaduerso quò hoc consilium spectaret, in præsentia verbum non dicere: at non multo post, de iisdem rebus cum Apollonio ex familiarium numero communicare. Is, ut homo minime malus & admodum iuuenis, iterum explorandam voluntatem Senatus censébat: neque enim dubitare se, quoniam sine caussa regno cum Patres spoliassent, quin necessitatem certe manendi Romæ pro obside forent illi remissuri. rem enim esse penitus absurdam, quum in regno Syriæ Antiochus successisset, obsidem fidei illius ipsum retineri. Huius oratione persuasus Demetrius, iterum in Curiam venit, & ut saltem necessitate liberaretur manendi Romæ pro obside, orat, quando regnum Antiocho firmassent. In hanc mentem quum plura etiam Demetrius dixisset, nihilominus tamen in sententia Senatus mansit. & merito quidem; nam & antea regnum puero conseruandum decreuerat, non quia iniusta esset Demetrii oratio: sed quia ita Reip. expediret. & quum status rerum idem maneret, rationi consentaneum erat, ut & Senatus sententia in eodem proposito maneret. Cæterum Demetrius frustra olorina voce edita, postquam experientia magistra cognouisset, rectum fuisse Polybij consilium, ne ad eundem lapidem bis offenderet; pœnitentia ductus sui facti, quum præsertim magni vir animi esset, & satis audaciæ haberet, ad exsequendum quod semel statuisset; Diodorum ad se vocat, qui recēns è Syria venerat, deque suis rebus cum eo deliberat. Fucrat hic Diodorus, Demetrii educator, homo vafer: qui Syriæ statu accuratè perspecto, dicebat illi, rebus ibi turbatis propter Cnæi cadem; quum neque populi Lysia fiderent, neque

λα τὴν αὐτῆς γνώμην. ὁ δὲ Δημήτριος πρὸς τοὺς ἑλκιδμοῖς, ὅς αὐτῆς προσεκέλευεν τὸν Πολύβιον, καὶ προσαιφέρειν ὅσα πορῶν, εἰ δέει πάλιν ἐντυχεῖν τῇ σκληρότητι τοῦ καὶ αὐτοῦ. ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν λέγει, ὅτι αὐτὸς ἐλπίδας ἔχει, καὶ ὁλμῶντι βασιλείας ἀξίον· πολλὰς γὰρ ὑποδυναίνει ἀφορμὰς τοῦς ἐνεστώτας χρόνους. Οὗτος δὲ Δημήτριος σιωπῶν, ὁ δὲ λεγόμενος, τότε μὲν ἀπιστώπων· μετὰ ὀλίγον δὲ πάλιν τῷ σιωπῶντι Ἀπολλωνίῳ μετέδωκε τὰς αὐτῶν. ὁ δὲ προσρημέσιος ἀνακῶν, καὶ χαμιδῆς νέος, σιωπῶν λαβεῖν πῦρ ἐπὶ λαβῆν τὴν σκληρότητι· περὶ αὐτῶν γὰρ, ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ ἀλόγως αὐτὸν ἐξέρησι, τῆς γε ὁμρείας αὐτὸν ἀπολύσει. ἄτοπον γὰρ εἶναι τέλος, Αἰνίου τοῦ παιδὸς ἀφαιρῶν τὴν Συρίαν βασιλείαν, Δημήτριον ὁμρεῖν ὑπὸ αὐτῶν. Τούτοις μὲν οὖν τοῖς λόγοις πεισθεὶς πάλιν, εἰσῆλθεν εἰς τὴν σκληρότητι ὁ προσρημέσιος, καὶ πρὸς αὐτὸν λέγει, τῆς γε ὁμρείας αὐτὸν ἀπολύσει, ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ ἔχοντι Ἀντίοχον σκληροποκράτειν. καὶ πλείονα δὲ πρὸς αὐτὸν τὴν ὑποδοχὴν αὐτῶν ἀφαιρῶν, ἔμεινεν ἡ σύγκλητος ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀντίστοιχῶς ὅσον εἰχὼς ἔω. καὶ γὰρ πρὸς αὐτὸν, οὐδὲν γὰρ μὴ λέγειν τὰ δέοντα τῇ Δημήτρίῳ, ἔχοντι τὴν ἀρχὴν τῶν παιδῶν σιωπῶν ἀφαιρῶν. ἀλλὰ ἀφαιρῶν συμφέρειν τοῖς σφετέραις πράγμασιν. μὲν οὖν δὲ τὸ ὅλον ἐπὶ τῆς αὐτῆς διατάξεως, μὲν οὖν εἰχὼς ἔω καὶ τῇ σύγκλητι δόξαν λαβῶν ἐπὶ τῇ αὐτῆς προσαιρέσει. Πλείονα ὅγε Δημήτριος ματῶν ἐξηγήσας τὸ κύκλειον, καὶ τοῦς ὅτι καλῶς αὐτῶν σιωπῶν λαβεῖν ὁ Πολύβιος, μὴ δὲ πρὸς τὸν αὐτὸν λῆγον πρῶτον μεταμεληθεὶς ἐπὶ τοῖς γεγονόσι, ἄμα δὲ καὶ φύσει μεγαλόφρων ὑπάρχων, καὶ ὁλμῶντι ἔχον πρὸς τὸν καὶ, ἀντίστοιχῶς ἐκέλευεν Διόδωρον, πρὸς αὐτὸν εἰναι τὴν Συρίαν ἀφαιρῶν. ὁ δὲ Διόδωρος, ὅσον μὲν ἐγγράγει τῇ Δημήτρίῳ· πρὸς αὐτὸν δὲ ὡν, καὶ κατωπιδύμενος ἐπιμελῶς τὰ καὶ τῇ Συρίᾳ, ὑποδοχῶν αὐτῶν δὲ τῇ μὲν ἐκείνῃ πρὸς αὐτὸν ἀφαιρῶν τὸν Γράιον φόβον· καὶ ἀφαιρῶν πρὸς αὐτὸν τῶν πολλῶν τοῖς καὶ τῇ Λυσίᾳ, τῇ δὲ καὶ

τὴ Λυσίαν τοῖς πολλοῖς· τῆς δὲ Συγκλήτου πε-
 πισμένης ἐκ τῆς βασιλέως φίλῳ γνη-
 νέναι τὴν εἰς τοὺς σφετέρους παρεσβέσαι πα-
 ρατομίας· κέλυσον ἔτι) χαρὸν ἐπιφανέσθαι
 τοῖς πράγμασι· παχέως γὰρ τοῖς μὲν ἐκ
 μετάρρην τὴν βασιλείαν εἰς αὐτὸν, καὶ ὅ-
 λως μετὰ παιδὸς εἰὸς ποιήσεται τὴν παρ-
 οῖαν· τὴν δὲ σύγκλητον ἔλμυσιν ἐπὶ βοη-
 θήσιν, ὅσθι συνεπιτρέψιν τοῖς πρὸς τὴν Λυ-
 σίαν, τοιαῦτα διεργασαμένοις· λοιπὸν ἔτι) ὁ
 λαθεῖν, ἐκ τῆς Ρώμης ἀπελθόντας, καὶ μη-
 δένα λαβεῖν ἐννοίαν τῆς ἐπιβολῆς αὐτῶν. Δο-
 ξαίτω δὲ τοῦτων, μετεπίμπητο τὸν Πολύ-
 βιον· καὶ δηλώσας τὰ δεδογμένα, πῶς κελεύει
 συνεπιλαβέσθαι τὴν ἐπιβολῆς, καὶ συνεδια-
 νοηθῆναι πῶς αὐτῶν χειραυτῆς τὰ καὶ τὸ δρασ-
 μόν. Συνέβαινε δὲ καὶ τὴν χαρὸν τῶν, Με-
 νίθυλλον μὲν τὴν Αλαβανδία πῶς κελεύει παρε-
 σβέσθαι τὴν παρεσβύτην βασιλέως
 Πτολεμαίου, καὶ τὴν Συγκλήτου καὶ δι-
 κηλογηθῆναι πρὸς τὸν νεώτερον Πτολε-
 μαίον· ἐτύγχανε δὲ παρὸν παρῶντα ὁ Πολύ-
 βιος πρὸς τὸν Μενίθυλλον ἰσχυρὰ συνήθεια
 καὶ πίστις. ὁ δὲ καὶ νομίσας αὐτὸν ἐπιτηδύιον
 ἔτι) πρὸς τὴν ἐνεσῶσαν χρείαν, συνέστησε
 τῷ Δημητρίῳ, μετὰ μεγάλης ἀποδοῆς καὶ
 φιλομίας. Ὁ δὲ χρηωσάμενος τῆς ἐπιβολῆς,
 αἰδέεσθαι, τῇ τε ναὺν ἐπιμαρτυρεῖ, καὶ πάλιν
 πρὸς τὸν πλὴν ἀπὸ τῆς. Οὗτος μὲν ἔν τῳ
 ἐν τῷ σῶματι τὸ Τιβέριος ὁρμούσαν Καρχη-
 δονίαν ναὺν ἱεραγωγὴν, ταύτην ἐραυλώσας.
 Συμβαίνει δὲ τὰ πλοῖα ταῦτα, καὶ ἐκλεγεῖν
 λαμβανέσθαι ἐκ τῆς Καρχηδόνος, ἐφ' οἷς εἰς
 τὴν Τύρον ἐκπέμποσιν οἱ Καρχηδόνιοι πᾶς
 πατρίους ἀπὸ τῆς τοῖς τοῖς· ἐραυλώσας δὲ
 φαιερῶς εἰς τὴν ἰδίαν ἀνακρυμνίαν. ὁ δὲ καὶ τὴν
 τε τῆς ἐπιμύων τῶν ἀσκήτων αὐτοπῶς
 ἐποιεῖτο καὶ φαιερῶς ἐλάλει, καὶ συνεπαίθε
 τοῖς ναυκῆς. Ἐπεὶ δὲ ἦν πρῶτον ἐπιμαρτυρεῖ
 ναυκῆς, καὶ λοιπὸν ἔδει τὸν Δημητρίον ἀ-
 πὸ τῆς τὴν καὶ αὐτὸν τὸν ἑσπέρην πρὸς ἀπὸ
 εἰς τὴν Συρίαν ὡπαυσεῖσθαι καὶ κατ-
 πύσσειν τὰ ἐκ τῆς Συμβαίνει τὰ πρὸς τοὺς ὁ-
 χλεις. Ὁ δὲ σιμῶντος Ἀπολλωνίου ὅς τῳ
 χῆς αὐτῶν μετεῖχε τὴν ἐπιβολῆς δυοῖν δὲ ὁ

A Lyfias populis; & Senatus crederet
 fraude aulicorum Regis suos legatos
 fuisse violatos; opportunissimum esse
 tempus ad aliquid molendum, ut in
 ipso regno repente hominibus sese
 ostenderet: statim enim Syros re-
 gnum fore in ipsum translaturus, si
 vel vno puero comitatus veniret. ne-
 que enim aufuros Patres puero Regi
 opem ferre: neque potentiam Lyfiae
 à quo tantum scelus admissum, suis
 viribus stabilituros. Superesse nunc
 illam curam, ut Roma inficiis om-
 nibus discederet, priusquam de eius
 consilio vlla suspicio cuiquam obo-
 riretur. Hoc consilio probato, De-
 metrius Polybium ad se vocat: quid
 pararet significat: orat, vellet se in
 hoc incepto ire adiutum, & vnā se-
 cum deliberare, qua ratione posset
 euadere. Forte illo tempore erat
 Romae Menithyllus Alabandensis,
 missus à seniore Ptolemaeo, ut pa-
 trocinium suae causae ageret apud
 Patres, & aduersus iuniorem Ptole-
 maum certamen pro se susciperet:
 huic Menithyllo arcta familiaritas &
 necessitudo cum Polybio intercede-
 bat. qui ratus aptissimum eum esse
 ad hoc ministerium obeundum,
 quanto maximo poterat studio illum
 Demetrio commendauit. Is igitur
 particeps consilij factus, & nauem &
 quaecunque ad iter forent necessa-
 ria paraturum se recepit. Ac quum
 in ostio Tiberis Carthaginensium
 nauem quae sacra gestabat inuenif-
 set, hanc ad vecturam conduxit. So-
 lent autem cum cura haec naues deli-
 gi ex omni numero nauium quae sunt
 Carthagine ad deferendas Tyrum pri-
 mitias, quas illuc Carthaginenses
 diis patriis mittunt. conduxit autem
 palam ad reditum suum. Idcirco etiam
 commeatus sine cuiusquam suspicio-
 ne apparabat, & cum nautis in oculis
 omnium colloquebatur, & tempus
 constituebat. Postquam nauclerus
 omnia parata habuit, & nihil iam re-
 stabat, nisi ut Demetrius ad iter se
 compararet: suum illum educatorem
 in Syriam praemisit, qui omnes ibi ru-
 musculos colligeret, & quis populo-
 rum esset sensus exploraret. Apollo-
 nius verò qui educatus cum ipso fue-
 rat, huius incepti iam à principio
 principio conscius erat: quod etiam

duobus eius fratrib. Melcagro & Menestheo solis ex omnibus familiaribus & cōuictoribus, qui multi erant, communicauerant. hos fratres Apollonius ille genuerat, qui plurimum gratia apud Seleucum aliquando valuit: deinde vbi ad Antiochum regnum fuit translatum, Miletum ex aula migravit. Postquam constituta cum nautis dies venit, vt exiret vrbe Demetrius, apud quendam ex amicis conuiuium celebraturus erat. nam in hospitio quidem suo cœnare non poterat; quod esset illi consuetudo, quam diligenter seruauerat, omnes qui circa ipsum erant inuitare. deinde qui arcani conscij erāt, cœnatione egressi, nauim rectā cum singulis quisque pueris petere debebant. nā reliquos Anagninā miserant, tanquam eodem postridie & ipsi essent ituri. Accidit autē, vt quum hæc gererentur, æger Polybius in lectulo decumberet: quem tamen nihil eorum quæ fiebant fugiebat: quum Menethyllus, vt quidque noui acciderat, de singulis continuò eum moneret. Is igitur vehementer sollicitus, ne quia Demetrius natura sua conuiuiis plurimum gaudebat, & iuuenis admodum tunc erat, extracta in tempus longius computatione, exeundi consilium propter temulentiam aliquomodo impeditum hæreret; breui pittacio conscripto atque obsignato, puerum è suis, quum iam tenebresceret, mittit, eique mandat, vt pincerna Demetrii vocato, pittacium illi traderet; non addito, quis ipse esset, aut à quo mitteretur: iuberetque Demetrio id extemplo legendum dari. Factum est plane vti iusserat: & Demetrius acceptum pittacium legit. In eo hæc gnoma erat descripta.

*Cunctaris? illuc nempe, tendis, ô miser,
Vbi atra nox. Fortuna forteis ad-
iuvat.*

*Aude, periclitare, age quid. non fe-
ceris,*

*Aut feceris. prius omnia quàm te de-
seras.*

*Sobrius esto: nemini fidem habendam
memento: hi sunt nervi prudentiæ.*

A πύχοντων ἀδελφοῖν, Μελεάχρου καὶ Μει-
σείως, τούτοις ἐκινωήσατο τῇ περὶ τῆς ὁ-
λῆς δ' ὁδὸν τῆς μετ' αὐτῶν, καὶ τοὶ πλείο-
ν ὄντων. οὗτοι δ' ἦσαν Ἀπολωνίου καὶ Φύ-
σι υἱοί, τῷ μεγάλῳ μὲν δὴ καὶ εἰς ἔχοντος
περὶ Σελδύκῃ, μετὰ τὸν δὲ καὶ τὸν Ἀ-
νδρόχου μετὰ τὴν τῆς Σελδύκῃ εἰς Μίλητον.
Τῆς δ' οὐρανίου ἡμέρας πρὸς τοὺς ναυ-
τικὰς συνέχοντες, ἔδει γινώσκειν περὶ τῆς
τῶν φίλων ὑποδοχῆς πρὸς τὴν ἔξοδον. περὶ
τὸ αὐτὸ ποιεῖν τὸ δὴ πρὸς τὸν οἶον τὸν ἑ-
στὸν γὰρ ἔπιμελῶς καλῶς ἀποδύει τοὺς περὶ
αὐτὸν ὄντας· οἱ δὲ συνειδότες τὴν περὶ τῆς ὁ-
δῆς οἴκου διηγήσαντες, ἔπειτα τὸ πλοῖον
ἤλθον, ἔχοντες ἑκατὶ καὶ ἑκατὶ μετ' αὐτῶν ἑκάστος·
τοὺς γὰρ λοιποὺς ἀπεσάλευσαν εἰς Ἀναγκείας,
καὶ τὸν ἐπὶ αὐτῶν πρὸς τὸν ποταμὸν.
Τὸ δὲ Πο-
λύβιος συνεβίβη καὶ τὸν καὶ τὸν ἑστὸν ἡδονῆ-
κῶς, μὲν καὶ κατὰ τὴν εἰδέαν δὲ πρὸς τὴν
περὶ τὸν ποταμὸν, τὸν Μενδύλλῃ συνεβίβη αὐτὸν
μετὰ τὸν ποταμὸν αἰεὶ περὶ τὴν ὑποπινούσων.

Ε Διότι ἀγωνιάσας ὁ πνευματικός, μὴ τῆς
 σιωπῆς ἐλκυσθεῖς, ἀλλὰ τῷ Δημητρίῳ
 συμποικῶ φρονεῖς καὶ νεωτέρου τελείως ὑ-
 πάρχοντος, ἀπὸρρημά τι ἡρώται πρὸς τὸ ἔξο-
 δον ἔχει τὸ μέγεθος· γράφας βραχὺ πιθάκιον
 καὶ σφραγισάμενος, πέμπει πρὸς αὐτὸν καί-
 दा, συσχετίζοντας ὅρτι τῷ θεοῦ· σιωπάζας
 ἐκκαλεσάμενος τὸ οἰκογένη τῷ Δημητρίῳ,
 δύναιτο τὸ πιθάκιον, μηδὲν εἰπόντα, τίς ἢ πα-
 ρὰ τίος· καὶ κελύειν ἀποδιδόναι τῷ Δημη-
 τρίῳ ὡς πρᾶξιμα ἔχοντα γινώσκειν. Γενομένου
Δ οὗ πρῶτον καὶ τὸ σιωπαρὲν, λαβὼν ὁ Δη-
 μήτριος ἐπαρέγω. Τὸ δὲ πιθάκιον ὡς εἰχ-
 ρὰ γνῶμας ταύτης.

Οδοῦν τὰ τῷ μέλλοντος, οἷχεται φέρων
Εἰς ὃ φέρει νύξ· τοῖς δὲ πολυῶσι τί,
πλέον.

Τόλμα ἢ, κινδυνεύει, πρὸς τῇ, ἀποτύγ-
 χαιε,
 Ἐπίτυχ· πρῶτα μᾶλλον, ἢ σπανὶ πρὸς αὐτὴν.

Ε
Νῆφε, καὶ μέμνησο ἀπειρεῖν· ὅφρα ταῦτα
πάν φρεσίν.

cogitaret: sed tanquam milites quosdam à Menithyllo ad Ptolemæum deueheret. Romæ verò postridie illius diei nemini in mentem venit, ut Demetrium aut eos qui cum ipso erant egressi, inquireret. Nam qui ibi remanserant, Circæum rebantur ipsum esse profectum: qui erant Anagninæ, eodem se contulerunt, tanquam ibi cum reperturi. Itaque prius euasio illius ex vrbe latuit: donec aliquis puerorum, qui Anagniam ad dictum locum venerant, flagris cæsus, Circæum curriculo petit, ut Demetrium ibi cōueniret: quo non inuento, Romam iterum accurrit, ratus in itinere se illi occursum. tum autem, quum nusquam Demetrium offendisset, amicis qui Romæ erant, & iis quos domi Demetrius reliquerat, rem declarauit. Itaque, postquam die quarto à discessu quæsitus esset Demetrius, oborta est quædam hominibus suspicio eius quod gestum erat. Die quinto Senatus ea de re est habitus: cum quidem Demetrius, sextum iam agens ab exitu ab vrbe diem ad fretum Siculum peruenerat. abeuntem Patres persequendum non duxerunt: quod persuasum haberent, multum iam itineris esse ab eo confectum: simul cogitarent, si vellent eum impedire, in sua potestate non futurum. post paucos deinde dies Tiberium Gracchum, Lucium Lentulum & Seruiliū Glauciam legatos decreuerunt, qui res in Græcia inspicerent: deinde in Asiam transgressi, quid moliretur Demetrius obseruarent, animos item aliorum regum explorarent: & controuersias eorum cum Gallogræcis disceptarent. hæc omnia Tiberius præsens cognoscere iussus est à Patribus. Et in Italia quidem ista tum gerebantur.

CXV.

Regum Ægypti inter ipsos contentio; & iunioris Ptolemæi conatus diuersi ad subiiciendam imperio suo Cyprum, & Cyrenen.

A Ἐπεὶ οὖν οἱ ἑσπεύοντες ὡς ἐπὶ τῇ ἑκτατῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐκείνου πλοῦς ἐπὶ τῇ Πτολεμαίων. Εἰ δὲ τῇ Ρώμῃ καὶ τὴν ἐπιβουλήν ἐ-
δὴς ἐπιζητήσιν ἐμελλε τὸ Δημήτριον, ὅτε
τοὺς μὲν ἐκείνου πλοῦς ὄντας. Οἱ μὲν γὰρ αὐ-
τῷ κἀποῖντες ὡς ἐπὶ τῷ Κίρκιον ὠρμηκίᾳ
διελάμβανον· οἱ δὲ ἐν ταῖς Αναγνείας, ἀπὸ
τῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸν ὅπον, ὡς ἐκ τῆς προσημῆς
δι' ὃ συνέβαινε τελέως ἀσπῆμον εἶναι τὸ δρασ-
μόν, ἕως οὗ τῶν παίδων τῆς μεμαστῆρας
ἐν ταῖς Αναγνείας, ἀπὸ τῶν ἐπὶ τὸν αὐτὸν
τόπον, ἔδραμον ἐπὶ τῷ Κίρκιον, ὡς ἐκ τῆς
B Δημητρίᾳ συμμίζων. οὐχ ὅραν δὲ, πάλιν
εἰς τὴν Ρώμην ἔβηκεν, ὡς καὶ πορείας ἀπὸ
τήσων. οὐδ' αὖ μὴ ὅτι σιωπῶν αὐτῷ, τὸ τοιοῦτον
φῶσι τοῖς ἐν Ρώμῃ φίλοις, καὶ τοῖς κατὰ
λημμένοις ἐπὶ τῆς οἰκίας. ἐπιζητουμένου δὲ
τὸ Δημητρίου κατὰ τὴν τετάρτην ἡμέραν
ἀφ' ἧς ὠρμηκίᾳ, ὡς ἐπὶ τῇ γῆ. τῇ
δὲ πύμῳ σὺγκλητος ἐξ ἧς σιωπῶν
C τούτων, ἐν ἧ συνέβαινε τὸ Δημήτριον ἐκταῖον
ἦδη, ἐπὶ τῷ πύμῳ καὶ Σικελίας ὑπάρ-
χον. ὁ μὲν οὖν διώκειν ἀπέβηκεν, ἅμα
μὲν ὑπολαμβάνοντες αὐτὸν πολὺν πλοῦν
ληφέναι καὶ τὴν πλοῦν καὶ γὰρ ἔχει φόρον ἄ-
νεμον. ἅμα δὲ πύμῳ μὲν τὸ βουλευθέντες
κωλύειν, ἀδυνατῶσαι. πύμῳ δὲ κα-
τέστηκεν μὲν πᾶς ἡμέρας τοῖς πύμῳ Τιβέ-
ριον Γράκκον, καὶ Λόκιον Λέιπλον, καὶ Σε-
ρούλιον Γλαυκίαν· οἱ πῆες ἐμελλε πύμῳ
μὲν ἐκπορεύσιν τὰ κατὰ τοὺς Ἑλλήνας· ἔνθεν
D ἐπιβάλλοντες ἐπὶ τὴν Ἀσίαν, πᾶσι καὶ τὸν
Δημήτριον καραδοκῶσιν, καὶ τὰς τῶν ἄλλων
βασιλέων πύμῳ οἰκίαις ἐξετάσιν, καὶ τὰ πύμῳ
τοὺς Γαλάτας ἀπὸ τῶν μύμῳ τοῖς πύμῳ
τοῖς διδωκῶσιν. δὲ τὸ Τιβέριον κατέστηκεν
τὸ πύμῳ αὐτῶν γῆρας. Καὶ τὰ μὲν καὶ
τὴν Ἰταλίαν ἐν τούτοις ἔω.

PIE.

Τῶν τῆς Αἰγύπτου βασιλέων
διάσεις· καὶ τῶ νεωτέρου Πτολε-
μαίου πύμῳ διάφοροι πύμῳ τὸ
E ὑποτάξιν αὐτῶ τὴν Κύπρον καὶ
τὴν Κυρήνην.

ΜΕΤΑ δὲ ταῦτα Πτολεμαῖος ὁ νεώ-
 τερος ἀφ' Ἀλεξανδρείας εἰς τὴν Ἑλλάδα
 μετ' ἑταίρων, συνήρουν ξεινολόγον
 ἐμβριδὲς· ἐν οἷς περιλάβετο καὶ Δαμάσιπ-
 ποι τὴν Μακεδονίαν· ὅς κατὰ σφάλας ἐν τῷ Φα-
 κῷ τοῖς σινέδροις, ἔφυγε μετ' ἡλικίας καὶ
 τέκνων ἐκ τῆς Μακεδονίας. ἀφικόμενος δ' εἰς
 τὴν Ῥοδίω Περσίδα, καὶ ξεινοδοῦς ὑπὸ τῆς
 δήμου, περιήλθετο πλεῖν εἰς τὴν Κύπρον. οἱ δὲ
 παρὰ τὴν Τορχυάτον ἡγεμονῶτες αὐτὸν συνε-
 σαλόντες ξεινὴν χεῖρα βαρεῖαν, ὑπεμίμη-
 σον τὴν ἐνδοξάν· ὅστις δὲ χρεὶς πολέμου ποι-
 ῆσαι τὴν κατὰ δόξιν. καὶ τέλος ἐπεισεν αὐτὸν,
 ἕως Σίδης περιπαλόντα τὸ ξεινολόγον, δὴ
 λύσασθαι, καὶ τῆς εἰς Κύπρον ἐπιβολῆς ἀ-
 ποστῆαι, καὶ συμμίσθην αὐτοῖς ἐπὶ τοῖς τῶν
 Κυρηνάων ὅροις. αὐτοὶ δὲ πλεῖν αὐτοῖς εἰς τὴν
 Αλεξάνδρειαν, ἔφασαν ἀφ' Ἀλεξανδρείας τὴν βα-
 σιλέα πρὸς τὰ παλαιὰ καλούμενα, καὶ συναι-
 τῆσιν ἐπὶ τοῖς ὅροις, ἔχοντες κακίον μὲν
 αὐτῶν. τούτοις μὲν οὕτως τοῖς λόγοις πεισθεὶς ὁ
 νεώτερος Πτολεμαῖος, ἀπογινέσκει τὰ κατὰ τὴν
 Κύπρον, ὁ μὲν ξεινολόγον διέλυσεν αὐτὸς δ'
 ὁ μὲν πρῶτον εἰς Κρήτιον ἀπέπλευσεν, τὸν
 τε Δαμάσιππον ἔχων μὲν ἑαυτοῦ, καὶ τῶν
 ἑταίρων ἕνα Γράιον Μερούλγον. ξεινολο-
 γήσας δ' ἐκ τῆς Κρήτης παρὰ χιλίους στρατιώ-
 τας, ἀνέστη καὶ διὰ ἄρας εἰς τὴν Λιβύην, κατέ-
 χει ἐπὶ τὸν Ἀπὶν. οἱ δὲ παρὰ τὴν Τορχυάτον
 καὶ τὴν Τίτον δὴ κακιστάτες εἰς τὴν Αλεξάν-
 δρειαν, ἐπειρώτη μὲν παλαιὰ καὶ τὴν νεώτε-
 ρον Πτολεμαῖον δὴ κατὰ τὴν πρὸς τὴν ἀδελ-
 φὸν, καὶ συζῶντι αὐτῶν τὴν Κύπρον· ὅς τὸν
 Πτολεμαῖον τὰ μὲν ἐπαγγελόμενος, τὰ δὲ πα-
 ρακρούοντος καὶ τῷ τοιούτῳ τρόπῳ κατὰ τῆς
 βούτης τὸν χρόνον· στρατοπεδῶν ὁ νεώτερος
 μετὰ τὴν Κρήτιον ἐν τῇ Λιβύῃ παρὰ τὴν Ἀπὶν
 κατὰ τὸν σινοπλίαν, καὶ τελείως ἀγέλλων ἐ-
 πὶ τῷ μηδὲν ἀφ' Ἀφροδισιάδας· ὁ μὲν πρῶτον
 ἀπαπέστειλε τὸν Γράιον εἰς τὴν Αλεξάνδρειαν, ὡς
 ἀπὸ τοῦτου, καὶ τῶν παρὰ τὴν Τορχυάτον ἐπι-
 γνομῶν. σινεζομοιωθέντος δὲ τοῦτου πῶς
 πρῶτον, καὶ τοῦ χρόνου διελκουμένου, καὶ
 πεπαρασκευασμένων ἡμερῶν, καὶ μηδενὸς
 περιπίπτοντος, εἰς ἀπορείαν ἐνέπιπτε παρὰ τὴν
 ὁλῶν. ὁ δὲ νεώτερος βασιλεὺς παλαιὰ ἡμῶ-

A SECUNDVM hanc Ptolemaeus iu-
 nior in Græciam venit, ibique stre-
 nuorum adprimè militum manum
 conduxit: inter quos etiam Dama-
 sippum Macedonem assumpsit, qui
 post iugulatos Phaci; quod Macedo-
 niæ est oppidum, publici concilij con-
 cessores, cum vxore & liberis è Ma-
 cedonia aufugerat. Rex quum in op-
 positam Rhodiis continentē, Perxam
 dicunt, venisset, à populo exceptus
 hospitio, Cyprum nauigare constituit.
 Torquatus cæterique legati ut vident
 magnam mercenariorū militum vim
 ab eo coactam, Patrum mandata in
 memoriam reuocauerunt; quibus si-
 ne armis eum reducere iuebantur.
 tandem persuaserunt ei, ut postquam
 Sidam usque militem mercenarium
 adduxisset, missos omnes faceret, &
 ab adeunda Cypro abstineret, darētq;
 operam ut in Cyrenaicis finibus eum
 possent conuenire. se interim Alexan-
 driam profecturos, & Regis volunta-
 tem ad ea quæ ab ipso poscebantur
 inclinatuuros, & ad fines illos ei occur-
 suros, ipsūque Regem secum ad-
 ducturos. Flexit hæc oratio iunio-
 rem Ptolemaum, effecitque ut de Cy-
 pri occupatione desperans, condu-
 ctium militem dimitteret, atque ipse
 in Cretam rectā abiret, unā cum Da-
 masippo, & Gn. Merula, qui fuit v-
 nus ex numero legatorum. dein quum
 milites mille in Creta conduxisset,
 inde profectus Lybinam venit, &
 ad Apim portum tenuit. Torqua-
 tus interim & Titus Alexandriam de-
 lati, persuadere conati sunt seniori
 Ptolemao, ut redire in gratiam cum
 fratre vellet, eique Cyprum concede-
 ret. sed Ptolemao quadam pollicen-
 te, quadam negligenter audiente, at-
 que hoc modo tempus extrahente;
 iunior fratrum castris in Lybina ad
 Apim positus, ut conuenerat, ægerri-
 me ferens, nihil secum ea de re fuisse
 actum: primo Cnæum Alexandriam
 misit, tanquam per hunc & Torqua-
 tum quod cupiebat esset effecturus.
 Sed quum hoc quoque consilium
 eundem exitum habuisset, quem prio-
 ra: atque ita tempus in longum extra-
 heretur, iamque adeo dies quadragin-
 ta præterissent, quum interim nūti-
 us nullus afferretur, de summa rerū dubi-
 tare cepit. Aduenerat enim maior fra-
 trum,

trum, & miris blanditiis legatos sibi conciliauerat, ibique detinuerat, inuitos magis quàm volentes. Inter hæc Ptolemæo iuniori significatur, rebellasse Cyrenenses, & ciuitates cum ipsis conspirasse. consciū etiam defectionis esse Ptolemæum . . . . genere Ægyptium; quem Rex quum Romam nauigationem institueret, vniuerso regno præfecerat. Hæc vbi Regi nuntiata, & mox addito, Cyrenenses sub signis exercitum iam habere, metuens ne dum imperio Cyprum cupit adiacere, etiam Cyrenen amittat; omnem aliarum rerum curam insuperhabens Cyrenen reuertitur. Ad magnum quem vocant Catabathmon vt ventum, locorum angustias à Libynis cum Cyrenensibus reperit occupatas. Ptolemæus hac difficultate sibi obiecta, dimidiam militum partem nauibus imponit, & loca angusta circumnavigare iubet, dareque operam vt hostes nec opinantes ex improviso inuadant: ipse cum altera parte exercitus à fronte eos aggressus, superare montem conabatur. Lybinæ metu perculsi quòd vtrunque peti se viderent, stationes deserunt. ita Rex non liberè tantum adscensu potitur; sed etiam subiectam quatuor turrium munitionem, vbi magna erat aquæ copia, in potestatem redigit. inde septimis castris solitudinem emens, Cyrenen peruenit; Quum manus militum qui Mochyrini erant maritimo itinere illum comitaretur; sub pellibus iam in armis Cyrenenses erant; pedites ad octo millia, equites ad quingentos. Nam Cyrenenses, ex iis quæ Ptolemæus Alexandriæ gesserat animaduersa eius voluntate; quum cernerent nihil regij in eius animo atque administratione inesse; sed tyrannice omnia ab eo administrari; vt sua sponte se illi subiicerent inducere in animum non poterant: quin potius perpeti omnia sustinebant, prius quàm spem libertatis desererent. tum igitur illo appropinquante, aciem eduxerunt. ac tandem etiam victus est Ptolemæus.

A μῦθος, ὁρεσκείας πρὸς φερόμενος, πῶς ἔστι δὲ διὰ τὸ τοῦ πρὸς φερόμενος, καὶ τὸ δὲ κατέχευε πλείον οὐχ ἐκείναι, ἀλλὰ ἀχέει. Κατὰ δὲ τὸν χρόνον τούτον, πρὸς αὐτοῖς τῶν νεωτέρων Πτολεμαίων τοὺς τε Κυρηνάοις ἀφιστάται, καὶ τὰς πόλεις συμφορῶν τούτοις· καὶ τὴν πᾶσαν δὲ τῆς ἀποστάσεως, καὶ Πτολεμαῖον τὸν συμπίπτον, ὅς ἐστι ὁ γῆρος Αἰγυπτίας· ἐπιτεύχῃ ὅτι τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ὁλῶν ὑπὸ τῆ βασιλείας, καὶ ὅτι χρόνον ἐποίητο τὴν πλοῦν εἰς τὴν Ρώμην. Τούτων δὲ πρὸς ἐπιπλοῦν τῶν βασιλέων, καὶ μετ' ὀλίγον, δὲ πρὸς ἐρατοπεδούοισιν ἐν ταῖς ὑπαρχείαις οἱ Κυρηνάοι, δέσας μὴ βουλόμενος πρὸς λαβεῖν τὴν Κύπρον, καὶ τὴν Κυρήνην ἀπολέσαι· πᾶντα τὰλλα παρέργα γέμενος, αἰεζέειν ἐπὶ Κυρήνης. Παρὰ γὰρ ὁ μὲν εἰς τὴν Μέγαν καλούμενοι Καταβαθμὸν, κατέλαβε τὰς Λίβυας, μετὰ τῆς Κυρηνάων κατέχοντες τὰς δυσχερείας. ὁ δὲ Πτολεμαῖος ἀποφύμενος ἐπὶ τῶν συμβαίνοντι, τοὺς μὲν ἡμῖς τὴν ἐρατοπλοῦν ἐμβιβάσας εἰς τὰ πλοῖα, πρὸς πλείονος δυσχερείας ἐπέταξε, καὶ κατὰ τοῦτον τῶν πολεμίων ἐπιφάνεσθαι· τοὺς δὲ ἡμῖς ἐχόντων αὐτῶν, ἐβιάζετο καὶ τόμα πρὸς τὴν ἀνάβασιν. τῆς δὲ Λιβύων κατὰ πλάγῃ τῶν ὅς ἀμφοῖν ἐφοδοῖ, καὶ λειπόμενοι τοὺς τόπους, ἀμφοτέρω αἰαδάσας ἐγένετο κύριος, καὶ τῆς ὑποκαμένης τετραπυργίας, ἐν ᾗ σιυνέβαινε πληθὺς ἀφροῖν ὕδατος ὑπαρχῇ. ὅθεν ἀφορμήσας ἐβδόμητος ἦκε δὲ τῆς ἐρήμου. Παρὰ πλείοντα δὲ αὐτῶν καὶ τῆς ἐπὶ Μοχυρίου, σιυνέβαινε τοὺς Κυρηνάοις ἐρατοπεδούοις, οἷα εἰς ὁκτακισχίλοις, ἰπποῦς δὲ πεντακισίοις. Οἱ γὰρ Κυρηνάοι πείσαν εἰληφότες τῆς ἐπὶ Πτολεμαίου πρὸς αὐτοῖς, ὅτι καὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν περὶ αὐτῶν, καὶ θεωροῦντες ὅτι βασιλικῶς, ἀλλὰ τυραννικῶς ἔσαι τὴν ἀρχὴν αὐτῶν καὶ τὴν ὁλὴν αἵρεσιν, ὅτι οἱ οἱ τὴν ἡσασ ἐκδοτὴν σφᾶς αὐτοῦς ὑποτατῆν, ἀλλὰ πᾶν ὑπομένειν ἐπὶ λῃσι, ἀπεχόμενοι τῆς πρὸς τὴν ἐλθούσαν ἐλπίδος· δὲ καὶ τότε σιυνεχίσαντος αὐτῶν, ὅς αὐτοῖς πρὸς ἐπὶ αὐτοῖς, καὶ τέλος ἠτήρη.

PIV.

Πρέσβεις ὧρά τῃ νεωτέρῃ Πτο-
λεμαίου εἰς Ρώμην πεμφθέντες.

ΟΤΙ ἔτι τὸ κτερὸν τῆς τοῦ ἡλκῆ καὶ Γναίου
οὐ Μενύλλου ἐκ τῆς Αλεξανδρείας
ἀφαισθέντος τῆς βασιλῆς, ὅστις εἰς ἑνὲν τὸ ἀξιο-
μύων προσελάληται ὁ ἀδελφός· ἀλλὰ φη-
σὶ, δυνάμει ὅτι τοῖς ἐξ ἀρχῆς διαμολογη-
μένοις. ὁ δὲ βασιλεὺς ταῦτα ἀφαισθύνσας, δι-
δάσκει προσχευασάμενος Κομανὸν καὶ Πτολε-
μαῖον τοὺς ἀδελφούς, ὅτι ἀπέριλλοι προσδωτὰς
ἐκ τῆς Ρώμης μὲν ὁ Γναίος ἀφαισθύνσας
τῇ συγκλήτῳ περὶ τὸ ἀδελφῷ πλεονεξίας,
καὶ καταφρονησίως. ἀπέλυται ὁ καὶ τὸν αὐτὸν
κτερὸν καὶ τοὺς ὅτι Τίτον ἀπορρίπτει οἱ προσ-
δωτὰς πορρωμένοι. Καὶ τὰ μὲν καὶ τὸ Αλε-
ξανδρείας καὶ Κυρήνῳ ὅτι ταῦτα ἐν.

PIZ.

Πῶς ἐπειάθη ἡ σύγκλητος ὑπὸ
τῆς πρεσβείας τῆς νεωτέρου Πτολε-
μαίου σὺν επιγυρεῖν μὲν αὐτῷ, πλὴν
δὲ πρὸς τῷ πρεσβύτῳ συμμα-
χίαν αἰσχεῖν.

ΟΤΙ καὶ τοὺς ὑποκειμένους κτεροὺς
ἦσαν ὧρά τῆς νεωτέρου Πτολεμαίου,
πρεσβείας οἱ περὶ τὸν Κομανόν, καὶ ὧρά τῆς
πρεσβυτέρου ὧρά πλεονεξίας, οἱ περὶ τὸν Μενί-
θυλλον τὸν Αλεξανδρίαν· ὡς εἰσελθόντων εἰς τὴν
σύγκλητον, καὶ πολλὰν λόγων γινομένων καὶ φι-
λαπεχθῶν καὶ πρὸς αὐτοὺς εἰς ἀλλήλους· καὶ τὸν
περὶ Τίτον καὶ Γναίον ἀπορρίπτειν, καὶ
συνεπιγυρεῖν τῷ νεωτέρῳ μὲν πολλὰ πα-
λῆς ἀποδοῆς· ἐδόξε τῇ συγκλήτῳ, τοὺς περὶ
Μενίθυλλον ἐπὶ πένθ' ἡμέραις ἀποδέχαν ἐκ
τῆς Ρώμης, καὶ τὴν Συμμαχίαν αἰσχεῖν τὴν
πρὸς τὸν πρεσβύτερον· πρὸς δὲ τὸν νεώ-
τερον πῶς καὶ προσδωτὰς τοὺς ἀφαισθύν-
σας τὰ δεδομένα τῇ συγκλήτῳ. καὶ κατε-
στάθησαν Γόπλιος Ἀπύστιος, καὶ Γάιος Λέντιος.

CXVI.

*Legati Romam missi à Pto-
lemao Rege minore natu fra-
trum.*

CIRCA idem tempus & Cn. Me-
rula venit Alexandria, nuntiavit-
que Regi nihil eorum quae à fratre
eius fuerant postulata potuisse impe-
trari: quod diceret pactis esse standum
quae facta essent ab initio. his auditis
Rex Comanum & Ptolemaum fra-
tres Romam legatos proficisci iubet
cum Cnzo Merula, qui de iniquitate
fratris & contemptu erga populum
Rom. cum Senatu agerent. eodem
etiam tempore legati in itinere per-
gentes, Titum re infecta dimiserunt.
Hic tum erat Alexandrinarum, & Cy-
renaicarum rerum status.

CXVII.

*Quomodo per legatos suos
iunior Ptolemaus Senatum im-
pulerit, ut sibi quidem faueret,
maioris verò natu Ptolemai
amicitia renuntiaret.*

PER illa tempora de quibus loqui-
mur, venit à Ptolemao iuniore
missa legatio, cuius princeps Coma-
nus, & à maiore item fratre alia, cuius
caput Menithyllus Alabandensis: Post-
quam legati in Senatum sunt ingressi,
longa inter ipsos altercatione habita,
quum alter alteri os conuitio verbe-
rasset; quia Titus & Cnexus suo testi-
monio & favore omni ac studio caus-
sam iunioris subleuabant, decrevit
Senatus, ut intra dies quinque Me-
nithyllus vrbe excederet, & ut for-
dus quod cum maiore natu Ptole-
mao erat, tolleretur. Legatos praeterea
decrevit ad iuniorem mittendos, qui hoc Patrum decretum il-
li adferrent. Legati lecti sunt, Pu-
blius Apustius, & Caius Lentulus:

qui extemplo Cyrenam profecti, nuntium eorum quæ gesta fuerant, magna diligentia ad Regem pertulerunt. Ille confestim noua spe inflatus, milites conducere, & animum atque mentem omnem ad consilia de Cypro occupanda transferre. hæc tum in Italia sunt gesta.

CXVIII.

Quomodo Massanissa in iis contentionibus quas habuit cum populo Carthaginiensi, per Romanos semper vicit, iure vel iniuria.

IN Africa Rex Massanissa, quum animaduertisset quàm multæ vrbes circa minorem Syrtim essent conditæ; quæ illius agri bonitas quem vocant Emporia; iam olim cupiditatis oculis ad eos reditus adiectis qui vberrimi inde proueniebant; tandem circa illa fere tempora de quibus diximus, Carthaginiensium patientiam tentare instituit. & agrum quidem facile illi fuit occupare, omnium quæ in aperto erant locorum potenti: quod Carthaginienses & aliâs natura sua ad gerendum terrâ bellum inepti, tum propter longam pacem penitus erant effœminati: vrbes verò capere Massanissa non potuit, Carthaginiensibus illas custodientibus. Quum autem ambo controuersias suas ad Senatum referrent, & multæ propterea ab utrisque missæ legationes Romam venissent, semper iudicio Romanorum caussa Carthaginiensium erat deterior; non quia iustis deficerentur, sed quia e re sua iudices esse existimabant, vt sic iudicarent. Annis verò aliquot prius Massanissa ipse Aphtheratum qui ab ipso defecerat, cum exercitu persequens, à Carthaginiensibus petierat, vt sibi per hunc ipsum agrum liceret transire: qui, ceu nihil agro illo ad Massanissam pertinere, recusarunt. Veruntamē eò tandē necessitatis redacti sunt Carthaginienses, vt non solum agri, & vrbiū illarum iacturam facerent; sed hoc amplius, talē tā quingēta

A οἱ καὶ πλεονεκτήσαντες ἑαυτῆς εἰς τὴν Κυρήνῃν, αἰτήθησαν τῷ Πτολεμαίῳ τὰ δεδογμένα μὲν πολλῆς ἀποδοῆς. ὁ δὲ Πτολεμαῖος ἐκέρχους διότις ὀξυνολόγῃ, καὶ ταῖς ὑπεροχαῖς ὅλος καὶ πᾶς ἡν ὡς εἰς τὴν Κύπρον. καὶ πᾶ μὲν καὶ τὴν Ἰταλίαν εἰς τοῦτοις ἡν.

PIH.

Πῶς ὁ Μασσανιάσης πρὸς τὰς Καρχηδονίους διαφερόμενος, ὑπὸ τῶν Ρωμαίων ὡς τὸ δίκαιον ἐσωματοποιήθη.

OΤΙ καὶ τὴν Λιβύην Μασσανιάσης, θεωρῶν δὲ πλῆθος τῶν πόλεων καὶ ὡς τὴν μικρὰν Σύρτιν ἐκλισμένον, καὶ δὲ κάλλος τῆς χώρας, ἡν καλεῖσθαι Ἐμπόρια, καὶ πάλαι δὲ πλῆθος τῶν πρὸς τὴν γῆν γινόμενων εἰς τοῦτοις τοῖς τόποις ὀφθαλμοῖν, ἐπιβάλετο κατὰ πειράζειν τῶν Καρχηδονίων, οὐ πολλοῖς αἰώτερον χρόνοις τῶν λεγόμενων κατεῖχε. Τῆς μὲν οὖν χώρας, παλαιῶς ἐκλήθη κύριος, ἅτε τῶν ὑποαίθετον κρατῶν ἀφ' ὧν καὶ τὰς Καρχηδονίους αἰεὶ μὲν ἀλλοτρίους ὑποαίθετον τῆς εἰς τὴν γῆν χρείας, τότε δὲ καὶ τελείως ἐκτετραλείσθαι, ἀφ' ὧν τὴν πολυχρόνον εἰρήνην. Τῷ δὲ πόλεω εἰς ἡδυνήθη ἡμεῖς κύριος, ἀφ' ὧν καὶ τὰς Καρχηδονίους ὑπεροχῶς τηρεῖν αὐτάς. Ἀμφοτέρων δὲ ποιουμένων τὴν αἰαφορὰν ὅτι τὴν σύγκλητον ὑπὸ τῷ ἀμφοτέρωθεν, καὶ πρὸς τὴν πολλὰς ἐληλυθότων ἀφ' ὧν ταῦτα πρὸ ἐκείνων, αἰεὶ συνεῖσαν τὰς Καρχηδονίους ἐλαττοῦσθαι ὡς τὰς Ρωμαίους, οὐ καὶ δίκαιον, ἀλλὰ καὶ πεπεισθαι τοὺς κρίνοντας συμφέρειν σφίσι τὴν πιαυτίαν γνώμην ἐπὶ τοῖς χρόνοις οὐ πολλοῖς αἰώτερον, αὐτὸς ὁ Μασσανιάσης δυνάμεν τὸν Ἀφθέρητον ἀποστάτην μὲν στρατοπέδου διόδον ἡτήσατο τοῖς Καρχηδονίοις, ἀφ' ὧν τῆς χώρας. οἱ δὲ ἔχοντες ὑπήκουσαν, ὡς ἔδεν αὐτῷ πρὸς τὴν πόλιν. Οὐ μὲν ἀλλὰ τέλος εἰς ἔπο σκεκλείσθη, οἱ Καρχηδόνιοι ἀφ' ὧν τὸ ἀποφάσεων, ἀφ' ὧν τὰς νῦν λεγόμενας καίρας ὥστε μὴ μόνον τὰς πόλεις καὶ τὰς χώρας ἀποδοῖν, ἀλλὰ καὶ πειράσασθαι τὰς πόλεις.

παραδύναι τῆς καρπίας τῶν χρόνων, ὥς οὐ
συνέβη γνέσθαι τὴν ἀμφισβήτησιν.

A fructuum nomine quos à principiq
controuersia perceperant penderent.

PIΘ.

Τῶν βασιλέων Προσίβ, ΕΥ-
μήνους, Αειαράδου εἰς Ρώμην
πρεσβεῖαι.

ΟΤΙ καὶ τὴν Ἀσίαν Πρυσίας μὲν ἔξε-
πιμψεν εἰς τὴν Ρώμην πρεσβευτὴς
μετὰ Γαλατῶν, τοὺς κατηγορήσοντας Εὐμέ-
νους· ὅς δὲ πάλιν τὸν ἀδελφὸν Ἀτταλὸν ἀ-
πολογησάμενοι πρὸς τὰς διαβολάς. Αει-
αράδης δὲ τῇ τε Ρώμῃ, σέφανον ἔξαποσί-
λας ἀπὸ χρυσῶν μυρίων, ἐπιμψεν καὶ πρεσ-
βευτὴς τοὺς ἀποσπασθέντας τῇ Συγκλήτῃ
τῇ τε πρὸς τὸν Τιβέριον ἀπομύνησιν αὐτῷ,
καὶ καθόλου παρκαλέσοντας διασφαεῖν ὑ-
πὸ ὧν αὐτὸν δύνανται, ὥς τι πρὸς ποιήσιν ἔτιμος
ᾧσι Ῥωμαίοις ὁ παρκαλέσας.

PK.

Δημητρίου τῆ βασιλείας τῆ ἀ-
πὸ Ρώμης πρεσβείων διαπραγμάτευσις καὶ
εἰς Ρώμην ἀποστολὴ πρεσβείων σὺν
δώροις καὶ τοῖς τοῦ μεγάλου
φόρου ἐνόχοις.

ΟΤΙ τῷ Μένωχαρι παρκαλεσθέντι
εἰς τὴν Ἀντιόχειαν πρὸς Δημήτριον,
καὶ ἀποσπασθέντι ὡς βασιλεὺς τῷ μεγάλῳ
ἐντευξέν αὐτῷ πρὸς τοὺς παρὰ Τιβέριον ἐν τῇ
Καππαδοκίᾳ, νομίσας ὁ βασιλεὺς αἰσχυρό-
τατον εἶναι τῶν παρόντων, ὅτι οὗτοι παρερημέ-
νοι ἀνδρας ἔξομιλῆσαι καὶ ὅσον οἷός τ' αὐ-
τῷ πρὸς τὰ πάλαι παρέρχοντο ποιησάμενος, διεπέμ-
πε πρὸς τοὺς τοῦτους, ὅ μὲν πρῶτον εἰς Παμ-
φυλίαν· μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν εἰς Ρόδον, πρὸς
ποιήσιν Ῥωμαίοις αἰσχυρότατος, ὥς ἔχει-
ν ἄσπετον βασιλεὺς ὡς αὐτῶν παρερημέ-
θειαν· καὶ γὰρ αὐτὸς Τιβέριος ὄντι αὐτῷ δια-
φερῶντις. Διὸ καὶ μεγάλη συνεβούλευσεν πρὸς
ὁ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ
ὁ δὲ Δημήτριος τυχὼν τῆς παρερημέτης

CXIX.

*Legationes Romam misse à
tribus Regibus, Prusia, Eume-
ne, Ariarathe.*

QVOD ad res attinet Asiaticas,
Prusias Rex legationem com-
munem cum Gallogræcis Romam
misit, qui de Eumene quererentur.
Eumenes vicissim fratrem Attalum,
qui suam causam ageret. Ariarathes
verò Romæ coronam misit aureorum
decies mille, & simul legatos; qui
Senatui significarent, quomodo Ti-
berium excepisset; & paratum ipsum
esse quicquid imperarent Romani,
mandatis eorum obtemperare.

C

CXX.

*Demetrii Regis studium de-
merendi legatos Roma missos:
Et in urbem legatio cum mu-
neribus ac cadis facta legati
Romani reis.*

POSTQUAM Menochares ad De-
metrium Antiochiam venisset, &
sermones Regi exposuisset, quos in
Cappadocia cum Tiberio aliisque le-
gatis habuerat, existimans Rex supra
omnia necessarium suis rebus esse in
præsentia, ut prædictos viros omnibus
modis sibi adiungeret & placaret; re-
lictis rebus, ad eos misit primum in
Pamphyliam: deinde iterum Rho-
dum, quiduis facturum se in gratiam
Romanorum promittens, donec per-
fecit, ut Rex ab illis salutaretur. Ti-
berius enim, qui ex animo illi cu-
piebat, plurimum illum adiuvit
ad impetrandum quod cupiebat,
& ad ius regni ei conciliandum.
Demetrius occasionem nactus quam

diximus, legatos extemplo Romam misit, qui coronam adferrent, & illum cuius manu Cnæus fuerat occisus Romanis adducerent, ac simul criticum Isocratem.

CXXI.

*Senatus comitas in excipien-
dis legatis quos Ariarathes mi-
serat, & Attalo.*

EODEM tempore venerunt Ariarathis legati, coronam aureorum decies mille adferentes; ac voluntatem egregiam Regis erga populum Rom. declarantes: cuius rei testem citabant ipsum Tiberium & reliquos legatos. Quorum ubi consentiens eorum orationi testimonium est auditum; Patres coronam magni beneficii loco acceperunt, & vicissim quæ plurimi apud Romanos æstimari solent dona, scipionem, sellamque eburneam, illi miserunt. atque hos legatos Senatus absque mora ante hiemis initium dimisit. Post istos venit Attalus, postquam novi iam Consules iniuissent. hic à Gallogræcis accusatus, quos miserat Prusias, itémque ab aliis qui aderant ex Asia, à Senatu qui omnes audiuerat, non solum liberatus est à criminationibus: sed etiam honore auctus, & summa humanitate exceptus est ac dimissus. quantum enim erant alienati Patrum animi à Rege Eumene, quem oderant; tantum benevolentia erga Attalum præ se ferebant, & studij amplificandæ eius dignitatis.

CXXII.

*Legatorum Demetrii ad-
uentus in Urbem.*

*Leptina qui legatum Rom.
occiderat constantia siue au-
dacia mirabilis & felix.*

*Isocratis hominis locutuleij
& vani infortunium, & præ-
metu efferatio.*

A ἀφορμῆς, ἀλλ' ὡς εἰς τὴν Ῥώμην ἐπεμπε πρεσβυτάτους, ἑφ' αὐτοῖς τε κομίζοντας, καὶ τὸν αὐτόχρον τῆς Γαίης χειρότατον, καὶ σὺν πάντοτε τῷ κρίματι Ἰσοκράτην.

PKA.

Φιλοφροσύνη τῆς σύγκλητος πρὸς
τε τοῦ ἀπὸ Ἀριαράθου πρέσβεις,
καὶ πρὸς τὸν Ἀττάλον.

B **O**ΤΙ κατὰ τὸν καιρὸν τούτον, ἦσαν πρὸς Ἀριαράθου πρέσβεις, ἑφ' αὐτοῖς τε κομίζοντες ἀπὸ μυρίων χρυσῶν, καὶ ἀξιοφρονῶντες τῆς βασιλείας παραίρειν, ὡς ἔχοντες πρὸς τὰς Ῥωμαίων πράξεις. καὶ τοῦτ' ἦν μὴ τυχερὰ * ἐπέμποντο πρὸς τοὺς τῶν Τιβέριων. ὧν ἀπομνημονεύοντες, ἡ σύγκλητος τὸν ἑφ' αὐτοῖς ἀπεδέξατο μὲν μεγάλην χάριν, καὶ πρὸς μέγιστα τῶν πρὸς αὐτῇ νομιζομένων δώρων ἀπαπέσχετο, τοῖς τε σκηπίωνι καὶ τῷ ἐλεφαντίνῳ δίφρῳ. τοῦτοις μὲν ὁ δὲ αὐτῆς, ἐπὶ πρὸς τῷ χαλκῷ ἀπέλυσε ἡ σύγκλητος. Μετὰ δ' οὐ πολὺ, Ἀττάλου πρὸς ἀγαθήναιος, ἥδη τὸν ἑφ' αὐτοῖς ἔρχεται εἰληφότων, καὶ τῶν Γαλατῶν αὐτὴν κατηρησάντων, ὧς ἀπέσταλκε Πρυσιᾶς, καὶ πλείονον ἐτέρῳ ἀπὸ τῆς Ἀσίας διακρούσας πρὸς τὴν σύγκλητον, ὧς μόνον ἀπέλυσε τὴν διαβολὴν τῆς Ἀττάλου. ἀλλὰ καὶ περισσεύοντες τοῖς φιλαδέλφους ὁ δὲ αὐτῆς, καὶ ὅσοι γὰρ ἀπληροτεῖον τῆς βασιλείας, καὶ διεφέρετο πρὸς τὴν Εὐρώπην, καὶ τοῖς ἐφ' αὐτοῖς ἐφ' αὐτοῖς ἐφ' αὐτοῖς.

D καὶ σὺν πάντοτε τῷ Ἀττάλῳ.

PKB.

Τῶν Δημητρίων πρέσβεων εἰς
Ῥώμην ἀφίξεις.

Λεπτινῶν τὸν αὐτόχρον τῆς Γαίης
πράξιμα τῆς ψυχῆς θαυμαστὸν
καὶ ὀπιτηχέας.

Ἰσοκράτους ἀνδρόπου λάλου καὶ
πρὸς αὐτὸν ἀτύχημα, καὶ ὑπὸ τῆς φρο-
νῆς ἀποθνήσκουσιν.

simul ac nomen eius fuit delatum, mente captus est, atque in totum alienatus: ubi verò etiam collum sibi boia circumdari vidit, & vincula admoueri; cibum rarò sumere, corporis cultum penitus aspernari. Itaque Romanam ut venit, mirum hominibus spectaculum præbuit: ut qui illud considerauerit cogatur fateri, & corpore & animo maxime omnium formidabile animal esse hominem, quando semel in ferinam rabiem fuerit versus. nam & aspectus illius supra modum terribilis, atque efferatus erat; ut hominis qui per annum spatium & eo amplius, neque sordes, neque ungues, neque pilos purgasset. animi verò habitum oculorum species ac motus eum esse arguebant, ut qui spectaret nullius feræ occursum æquè refugeret, atque illius. Leptines contra sibi semper constans, in Senatum venire paratus erat, & quum eadem à se patratam apud omnes quibuscum loquebatur fateretur; illud constanter affirmabat, nihil sibi Romanos esse nocituros. Quæ spes tandem eum non fefellit: nam Senatus, quod iudicaret, ut equidem existimo, vulgo omnibus visum iri se debitas pro cæde pœnas exegisse, si traditos sibi eius necis auctores supplicio affecisset: hos quidē suscipere noluit. . . . sed integra omnia sibi seruabat, ut quoties vellet vindicandi criminis potestatem haberet. Iccirco etiam Demetrio huiusmodi responsum dedit; Senatum suam illi beneuolentiam impertiturum, si idonea ratione cauerit, se in ipsius potestate futurum, sicut esset olim. Venerant & Achæorum legati Xenon & Telecles, ut impositas criminationes diluerent, idque Polybij maxime gratia atque Stratij. nam cæterorum plurimos & præcipuos quosque, longa dies absumpserat. Venerant autem hi legati nudas preces pro mandatis adferentes; ne villa in re voluntati aut iudicio Senatus viderentur sese velle opponere. Ii quum in Curiam essent ingressi, & conuenientem proposito suo orationem habuissent; ne sic quidem quicquam impetrarunt. nam contra decreuit Senatus nihil esse mouendum.

A σὺν εἰς τὴν αἰτίαν, ὁλοκαυρῶς πρὸς ἐξέτη τῇ δια-
νοίᾳ. ὅς τ' ἔχουσιν αὐτὰς παρὰ τὴν τεράχην πε-
ριτείνουσι, καὶ τὴν ἀλύσιαν, ἀποδύωσι μὲν καὶ τὴν
τεράχην προσίετο. τὸ δ' ἐπὶ τῷ σώματι δερματίᾳ
εἰς τέλος ἀπείρη. δι' ὃ καὶ πρὸς ἡμέτερον εἰς τὴν Ρώ-
μην, ἡγάμα θαυμασίον· εἰς ὃν ἀποβλέψας αὐ-
τὴς ὁμολογήσεις, δὲ τὴν καὶ τὴν σῶμα καὶ τὴν ψυ-
χὴν ὁρᾷν ὅτι αἰθερώπου φοβερώτερον, ὅταν
ἀπὸ τοῦ ἀποθνήσκῃ. ἥ τε γὰρ ὅψις ἐκ τῶν πρὸς
αὐτὴν φοβερὰ καὶ θηριώδης, ὡς αἰθερώπου πλεον
ὄναι, μὴ τὴν ῥύπον, μὴ τοὺς οὐγκας, μὴ τὰς
τείχας ἀφρημῶν· πάτε καὶ τὴν δὲ τοιοῦτον
ἐκ τῆς ὁμολογίας ἐμφάνει καὶ κινήσεως,
τοιαύτην ἐποίητο τὴν φαντασίαν· ὥστε τὴν θα-
σάμην, πρὸς πᾶσι ζῶσι ἐτοιμώτερον αὐτὴν προσ-
ελθῆναι, ἢ πρὸς ἐκείνῃ. ὁ δὲ Λεωτίης μὲν ὄντων
ὅτι τῆς ἐξ ἀρχῆς παλαιότητος, εἰς τε τὴν
σύγκλητον ἐτοιμὸς ὡς εἰσπορεύεσθαι, πρὸς τε
τοὺς ἐκτυγχάνοντας ἀπλῶς αἰθωμολογεῖτο
παρὰ τὴν παλαιότητα καὶ παλαιότητα μνηδὶν
αὐτὰς δυσχερὲς ἀπομνήσκειν ὑπὸ Ρωμαίων·
καὶ τέλος ἀνέχουσι τὴν ἐλπίδα. Ἡ γὰρ σύγκλητος,
ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὑπολαβὼσα, δὲ τὴν δόξιν τοῖς
πολλοῖς ἔχει τὴν φόβου δίκην, εἰς τοὺς αἰτίους
παλαιότητα πειρησμένη· τοῖς μὲν οὐ
παλαιότητα, μικρὸν δὲ· ἐπὶ δὲ τὴν αἰτίαν
αἰετοί, ὡς τὴν ἔχει ἐξοσίαν ὅτε βουλευθῆναι
χρησάσθαι τοῖς ἐγκλήμασι. Διὸ καὶ τὴν ἀπο-
κρίσιν ἔδωκε τοιαύτην τῷ Δημητρίῳ· δὲ τὴν
τεύξεσθαι τὴν φιλαίθερον, εἰς δὲ ἱκανὸν ποιῆ-
τὴν σύγκλητον καὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἐξοσίαν.
Ἡκοι δὲ καὶ παρὰ τῶν Ἀχαιῶν πρέσβεις αἱ
D παρὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ Τηλεκλῆν, ὑπὸ τῶν κα-
τηλιμῶν, καὶ μέγιστα τῶν Πολυβίου, καὶ τῶν
Στρατίου χάριν. τοὺς μὲν γὰρ πλείους σχεδὸν
ἀπομνήσκει ὁ χρόνος ἥδη κατὰ μνηστικὴν, τοὺς γὰρ
δὴ καὶ μνήμης ἀξίους. πρῶτον δὲ οἱ πρέσ-
βεις ἐνδολὰς ἔχοντες ἀπλῶς ἀξιωματικῶς,
χάριν τῶν πρὸς μνηδὶν αἰτιφιλότητι τῇ συ-
γκλήτῳ. εἰσπορεύονται δὲ καὶ ποιητῶν
τοὺς ἀρμόζοντας λόγους, οὐδ' ὡς ὁρᾷν ἡνύ-
σθη· ὁ δὲ ἐκαστοὶ ἔδωκε τῇ συγκλήτῳ, μέ-
νειν ὅτι τῶν ὑποκειμένων.

PKΓ.

Πρέσβεις ὡς τοῦ Ρωμαίου πα-
ρὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν Ἀχαιῶν,
ὑπὲρ Δηλίων τῆς εἰς Ἀχαιῶν με-
ταστάτων.

ΟΤΙ τῶν Ἀθηναίων ἦσαν πρέσ-
βεις καὶ τῶν Ἀχαιῶν οἱ παρὶ Θεα-
ρίδην, καὶ Στίφανον, ὑπὲρ τῶν Δηλίων. Τοῖς
γὰρ Δηλίοις ἀφ' αὐτοῦ ἀποκρίσας τῶν
Ρωμαίων, μετὰ δὲ συγχρηθῆναι τὴν Δῆλον
τοῖς Ἀθηναίοις· αὐτοὶ μὲν ἐκχωρῆσαι τὴν
ἡσίου, τὰ δὲ ὑποαίχοντα κομίζεσθαι· μετα-
στάντες εἰς Ἀχαιῶν οἱ Δῆλιοι καὶ πολυπρα-
φηγόντες, ἐβούλοντο δὲ δίχασι ἐκείνους πα-
ρὰ τῶν Ἀθηναίων, καὶ δὲ πρὸς τοὺς Ἀχαιῶν
σύμβολον. τῶν δὲ Ἀθηναίων φασχόντων, μη-
δὲν εἶναι πρὸς αὐτοὺς τῆς διανομοῦσας ταύτης,
ἡτῶντο ῥύσια τοὺς Ἀχαιῶν οἱ Δῆλιοι καὶ τῶν Ἀ-
θηναίων. ὑπὲρ ὧν τότε πρεσβύσαντες, ἔλα-
βον ἀποκρίσιν· κυρίας εἶναι καὶ τοῖς τόμοις
γεγραμμένας παρὰ τοῖς Ἀχαιῶν οἰκιστοῖς πε-
ρὶ τῶν Δηλίων.

PKΔ.

Λισίων καὶ Δαορῶν πρέσβεις,
κατηγοροῦντες τῶν Δαλματίων.

ΟΤΙ τῶν Λισίων καὶ τῶν Δαορῶν,
πλεονάκεις τῶν πρεσβύσαντων εἰς
τὸν Ρώμην, καὶ ἀφ' αὐτῶν, ὅτι Δελματίαι
τῶν ἁδικούντων, καὶ τὰς πόλεις τὰς μὲν αὐ-
τῶν παροικίας· αὐταὶ δὲ εἶσι, Ἐπίποι καὶ
Τραγύριον· ὁμοίως δὲ καὶ τῶν Δαορῶν ἐγ-
καλεινόντων· ἔξαπείσθαι ἢ σύγκλητος πρεσ-
βύτης τοῖς παρὲς Γάιον Φάβιον, ἐποπιδύσαν-
τας τὰ καὶ τῶν Ἰλλυρίων· καὶ μάλιστα πύπτει τὰ
καὶ τοὺς Δελματίαι. Οὕτως δὲ μέχρι μὲν
ἔξῃ Πλάριος, ὑπὲρ αὐτοῦ· μετὰ δὲ
ἔσθ' οὗ τοῦ τῶν βίων, καὶ ἀφ' αὐτῶν Γεν-
θίου τῶν βασιλείαι, ἀποστάντες ἀπὸ τούτων, τοῖς
ὁμοῖοις πρὸς πολέμους, καὶ κατεγρέγοντο τοὺς
ἀστυγίτας· ὧν ἔπειτα καὶ φόρος αὐτοῖς ἔφερον.

CXXIII.

*Legationes Romam missa
ab Atheniensibus & Achaëis,
de causâ Deliorum, qui in A-
chaiam sese transtulerant.*

VENIT Romam legatio, cuius
principes erant Thearidas & Ste-
phanus, ab Atheniensibus & Achæis
pro causâ Deliorum missa. Nam De-
lij post acceptum responsum, quo per-
missa Atheniensibus Delo, ipsi exce-
dere insula iuebantur, sua omnia ex-
portantes; fortunas suas in Achaiam
transtulerant. Vbi, concilij publici
participes facti, ex æquo agere cum
Atheniensibus volebāt, iuxta leges fœ-
deris, quod erat iisdem Atheniētib. cum
Achæis, & quum negarent Athenien-
ses eius fœderis iura quicquam pertine-
re ad Delios; postulabant Delij ab
Achæis, ut res Atheniensium agere
ferre ius sibi fasque esset. De his rebus,
quum hi legati venissent, responsum
tulerunt; Placere Senatui servari illa,
quæ in causâ Deliorum legitime or-
dinata essent ab Achæis.

CXXIV.

*Lissiorum, & Daorsorum
legati ad Dalmatas accusan-
dos missi.*

POSTEA QUAM Lissij & Daorsi
sepius communi consensu legatos
Romam misissent; quibus significa-
bant Lissij Dalmatas & agros & vrbes
sue ditionis infestare: hæ autem sunt
Epetium & Tragurium; similique
modo etiam Daorsi de iisdem quere-
bantur: Senatus legatum misit Caium
Fannium ad res Illyrici visendas, &
maxime Dalmatarum. Hic populus,
quandiu vixit Pleuratus, ei paruit:
post obitum verò illius, quum in re-
gno Gentius successisset, ab illo de-
fecerant Dalmatæ, & bella cum fi-
nitimis gerebant, vicinósque populos
imperio suo subiiciebant: ita ut eo-
rum nonnulli tributa ipsis penderent.

tributum autē erat, pecus & frumentum. Atq; hæc legationis Fannij causa fuit.

A ὁ δὲ φόρος ἰὺ, δρέμματα καὶ σίτες. Καὶ οἱ μὲν πρὸς Φαίνοι, ὅτι τούτοις ἐξώρμησαν.

CXXV.

Dalmata legatos Roma missos feritate Barbaram excipiunt.

Belli Romanorum contra Dalmatas, quæ fuerit vera causa, qui item prætextus & color.

Q V V M ex Illyrico reuersus C. Fannius, renuntiasset Senatui, tantum ab eo abesse Dalmatas, ut satisfacere iis, quos continuis iniuriis laceffuerant, villo modo vellent, ut ne aureis quidem sibi præbere sustinissent: quod dicerent, nihil sibi commune esse cum Romanis: addebat Fannius, neque hospitij factam sibi copiam, neq; aliud quicquam eorum quæ necessaria sunt fuisse præbitum: equos quin etiam per vim sibi ademptos esse, quos habebant ex alia vrbe: sed & manus sibi inferre eos voluisse; nisi tempori cedentes cum magno silentio eorum finibus excessissent. His diligenter à Senatu auditis, etsi offendebarur contumaci & scæuo Dalmatarum ingenio: magis tamen eo mouebatur, quod multas ob causas opportunum rebatur esse tempus belli cum gente illa gerendi. Nam Romani, ex quo Demetrium Pharium eiecerant, penitus eam partem Illyrici, quæ ad Adriaticum mare inclinat neglexerant. Accedit, quod Italicos homines longa pace torpere omnino nolebant. agebatur autem duodecimus iam annus à bello cum Persæ & Macedonibus gesto. Itaque bello aduersus istos suscepto, quæ renouare in suis, ut sic dicam, spiritum illum militarem & alacritatem pugnandi cupiebant; quæ terrorem Illyricis imicere, ut imperata facere posthac cogerentur. Propter has causas Dalmatis bellum indixerunt: ipsi tamen apud externos hanc afferebant causam, quod contumeliam legatis suis factam, bello sibi persequendam iudicassent.

PKE.

Δελματέων πρὸς τὰς ἀπὸ Ρώμης πρεσβυτάς τῶν ῥα νόμος ἀπαίτησις.

Τοῦ πρὸς Δελματεῖς πολέμου τίς ἐχρύνετο Ρωμαίοις καὶ ἡ ἀληθὴς αἰτία, καὶ ἡ πρὸς τοὺς ἐκτὸς ἐκδόσις.

B πρὸς φασίς.

O T I τῶν πρὸς τὸ Γαίον Φαίνοι πρᾶγμα γιγνόμενον ἐκ τῆς Ἰλλυρίδος, καὶ διασπορῆς τῶν ὅτι ποσὸν ἀπὸ τοῦ οἱ Δελματεῖς ἐδιδόσαντο τὴν ἐκκαλυμμένην πρὸς τὰς ἐπὶ αὐτῶν φάσκειν ἀδικίαν συνεχῶς· ὥστε καὶ λόγῳ ἐπιδέχοντο κατόλου πρὸς αὐτῶν λέγοντες, ὅτι αὐτοὶ εἶ) καὶ Ρωμαίοις κρινόν. πρὸς δὲ τοῖς διεσπᾶν μὴ κατὰ λυμα δοθῆναι σφίσι, μήτε πρὸς γὰρ, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἰπποὺς ὅς εἶχον πρὸς ἐτέρας πόλεις, ἀφελέσθαι τοῖς Δελματεῖς μὲν βίας αὐτῶν· ἐτοίμοις δ' εἶ) καὶ τὰς χεῖρας προσάγειν· εἰ μὴ στανεῖζαντες ἐκ χειρὸς, μέγα πολλῆς ἰσυχίας ἐποιήσαντο τὴν ἀπόλυσιν. Ὡς ἡ σύγκλητος ἀκούσας μετ' ἐπιστάσεως, ἐγδομάκει μὲν, καὶ ἐπὶ τῇ τῇ Δελματέων ἀπειθείᾳ, καὶ σκαμνότητι· ὅς δὲ πλεῖστον, ὑπέλαβε τὴν χεῖρ' ἐπιτιθέναι εἶ) πρὸς δὲ πολέμου τοῖς πρὸς τὴν πόλιν οὖς δὲ πλεῖστες αἰτίας. Τά τε γὰρ μέρη τῶν τῇ Ἰλλυρίδος τὰ νείοντα πρὸς τὴν Ἀδρίαν, ἀνεπίσκητα τελέως ἦν αὐτοῖς, ὅς δ' ἐκ Δημήτριον τὸ Φάειον ἐξέβαλον. τοὺς τε καὶ τὴν Ἰταλίαν ἀνθρώποις, καὶ ἐβύλοντο καὶ ἕδνα ἔργον ἀπὸ λυμᾶς δὲ καὶ τὴν πολυχρόνιον εἰρήνην. ἔπος γὰρ ἦν τότε διδόναι, ἀπὸ δὲ πρὸς Περσῶν πόλεμον, καὶ τὴν ἐκ Μακεδονίας πρὸς ἑαυτοῦ. Διότι ἐβύλοντο πόλεμον ἐξοπλισμένοι πρὸς τοῖς πρὸς τὴν πόλιν οὖς, ἀμα μὲν ὥσπερ καὶ ποιεῖν τὰς ὁρμὰς καὶ πρὸς θυμίας τὴν ἰδίαν ὄχλων· ἀμα δὲ καὶ πλεῖστοι τοῖς Ἰλλυρίοις, ἀδικίαν πειθαρχεῖν τοῖς ὑπὸ αὐτῶν πρὸς τὴν πόλιν οὖς. αὐτὰ μὲν ἔν τῃ αἰτίᾳ, διὰ δὲ ἐκ τῆς πόλεμος Ρωμαῖοι Δελματεῖς τοῖς γερμένον ἐκτὸς . . . τὸν πόλεμον ἀναδύκναι, ὡς διὰ τὴν εἰς τοὺς πρὸς τὴν πόλιν οὖς ἐκ τῆς πόλεμος.

PK 5.

Αειραράθης ἐπαικῶς τοῖς ἰδίοις
πράγμασιν εἰς Ρώμῳ παρὰ γίνε-
ται, καὶ πάλιν οὐκ ἔτι τῶν Δη-
μητρίων καὶ Ολοφέρνησι πρέσβεων
παράκωνιζεται.

ΟΤΙ ὁ βασιλεὺς Αειραράθης παρ-
εἶνε εἰς τὴν Ρώμην, ἐπὶ θειῆς οὐσῆς·
τότε δὲ παρὰ ληφότων τὰς ἀρχαίς τῶν παρὰ τὴν
Σέξτον Ιούλιον, ἐγένετο παρὰ τῶν κατ' ἰδίαν
ἐπιτύχεις, οἰκίαις ποιούμενος παρὰ κοπὴν καὶ
φασγάνῳ τὸ ὑποκειμένης παρὰ σίτου. Παρὰ
τῶν καὶ παρὰ Δημητρίων παρὰ σίτου οἱ παρὰ τὴν
Μιλτιάδην, παρὰ ἐκαστὸν τὸ ὑποκειμένης ἡρ-
μοσμένοι· καὶ γὰρ παρὰ Αειραράθου ἀπολογί-
σται, καὶ κατηγρητὴν αὐτὸν παρὰ σίτου ἀφ' ὧν φι-
λαπιδίως. ἀπετάλκει τὸ καὶ Ολοφέρνης παρὰ
σίτου τοὺς παρὰ Τιμόθεον καὶ Διογένην, ἐπὶ
φασγάνῳ κομίζοντας τὴν Ρώμην, καὶ τὴν Φιλίαν,
καὶ τὴν συμμαχίαν αἰαντωσύνῳι. ὅς τ' ἄλλοι
συνεχόμενοι Αειραράθῃ καὶ τὰ μὲν
ἀπολογισμένους, τὰ δὲ κατηγρησύνῳι. Εἰ
μὲν οὖν τῆς κατ' ἰδίαν ἐπιτύχεις, μίση
φασγάνῳ εἶλκεν οἱ παρὰ τὴν Διογένην καὶ
Μιλτιάδην, ἀπὸ καὶ τὸ πλῆθος παρὰ εἶνα
συνεχόμενοι, καὶ τὸ τὸ ἄλλῳ παρὰ κοπὴν
ἐπιτυχεῖς, παρὰ ἐπαικῶς θεωρούμενοι.
παρὰ πλῆθος δὲ καὶ παρὰ τὴν τὴν παρὰ γιν-
ται ὁρμήσιν πολὺ παρὰ σίτου. παρὰ μὲν γὰρ καὶ
παρὰ πλῆθος λέγει ἐπαρρησύνῳι, ὁρμήσιν λέ-
γει ποιούμενοι τῆς ἀληθείας. ὅς τ' ἄλλοι
αὐτοὺς αὐτοὺς τὸν παρὰ σίτου.
λοιπὸν αὐτοὺς τὸν παρὰ σίτου ὁρμήσιν
τοῖς, ἐδίδκει σφίσι τὰ παρὰ γιν-
ταί καὶ γιν-
ταί.

PK Z.

Πρεσβεῖα εἰς Ρώμῳ ἀπὸ τῆς
ἐκ τῆς Ἡπείρου Φοινίκης.

ΚΑΤΑ τὸν καιρὸν τῶν παρὰ γιν-
ταί παρὰ σίτου ἐκ τῆς Ἡπείρου, παρὰ

CXXVI.

*Arianthes post acceptum
grande aliquod infortunium
Romam venit, ubi iterum à
legatis Demetrii & Holo-
phernis superatur.*

VENIT Romam Rex Ariarathes,
priusquam exisset ætas. & quum
magistratum eo tempore jniisset Sex-
tus Iulius cum collega, ad illum adi-
uit, convenientem calamitati in
qua versabatur fortunam atque spe-
ciem prae se ferens. Venerat & De-
metrii legatio, cuius princeps Miltia-
des, in utrumque paratus: nam & ad
excusanda quae obiceret Ariarathes
instructus erat, & ad criminandum
illum odiosè. Holophernes quoque
legatos miserat, Timotheum & Dio-
genem; ut coronam Romae adferrent,
& amicitiam atque societatem reno-
uarent. cæterum præcipua legationis
caussa erat, ut in iudiciali contentione
aduersus Ariarathem starent: & quâ
defenderent facta à suis; quâ illum
accusarent. Enimvero Diogenes &
Miltiades tum in priuatis congressibus
speciem maiorem ostentabant; ut po-
te plureis cum vno compositi: & præ-
terea qui omnibus fortunæ rebus flo-
rentes spectarentur; ille afflictus &
miser: tum etiam ubi ad res exponen-
das ventum, longè superiores fuerunt.
quiduis enim dicere, & ad omnia re-
spondere, sprete veritate, audebant.
porro quæ ab illis dicebantur ea nec
confutata manebant: quia aderat ne-
mo qui veritatem tueretur. Quum
igitur sine difficultate vinceret men-
dacium, visi sunt quod volebant effi-
cere.

CXXVII.

*Legatio Romam missa ab
urbe Epiri Phænica.*

E

CIRCA idem tempus, venerunt ex
Epiro legati, qui ab incolis Phæ-

nice missi erant, & qui ab exulibus. hi apud Senatum causam suam præ-
sentes disceptarunt. deinde respon-
sum acceperunt; Senatum de eorum
rebus mandata legatis daturum, qui
cum C. Marcio in Illyricum erant
profecturi.

Α πε τῶν τῶν Φοινίκων κατεχόντων, καὶ ὡς
τῶν ἐκπεσόντων, καὶ ποιηθῶσι λόγοις
καὶ πρὸς ὅσον ἔδωκεν ἀπὸ χρίστος αὐτοῖς ἡ σύλ-
λητος, ὅτι δώσι περὶ τούτων ἐστολῆς τῆς
ἀποστολικῆς πρεσβυτερίας εἰς τὴν Ἰλνυρίδα
μετὰ Γαίου Μαρτίου.

CXXVIII.

*Athenaeus ab Astalo fra-
tre ac Rege missus, Romam
venit questum de Prusia in-
iuriis.*

ATTALVS à Prusia victus fratrem Athenæum cum Pub. Lentulo proficisci iussit, ad declarandum Senatui quod acciderat. Romani enim post Andronici aduentum, quum ille primam hostium impressionem narraret, dictis non mouebantur: sed in suspicionem veniebāt, Attalum quod cuperet ipse Prusiam adoriri, occasiones belli præparare, & criminationibus eum anteuertere. dein Nicomede, & Antiphilo Prusiæ legatis testantibus, nihil eorum quæ dicebantur esse facta; multo adhuc minus fidei habere Patres iis quæ de Prusia nuntiabantur. Mox verò magis magisque omni explorata, incerti Patres quantum his nuntiis tribuere fidei deberent, L. Apuleium, & C. Petronium legatos miserunt, ad inuisendum quo loco Regum illorum res essent.

CXXIX.

*Legatio à Romanis missa
ad Prusiam in Attali Regis
gratiam.*

Romanorum deliberatio super Achais qui Roma detinebantur, & in eorum fraudem Auli Postumij versuta malitia.

Q V V M sub hiemis exitum Senatus
Pub. Lentulum qui recēns ex

РКН.

ΑδελφάιⓄ ὑπὸ Ἀπάλου τῷ
 ἀδελφοῦ πεμφθεῖς εἰς Ρώμην
 Β ὧραινεται Γροισίου κατηγόρησων.

[illegible]

PKO.

Πρεσβεία Ρωμαίων πρὸς Πρῶ-
σίαν ὑπὲρ Αἰάλου.

Ρωμαίων διαβούλιον πρὸς τῷ
 κατηπαυμένων Αχαιῶν, καὶ ἐν αὐ-
 τῷ πολιτικὸν στρατηγίμα Αύλου
 Πουερμίου.

ΟΤΙ ἡ σὺγκλητος ἐπὶ τῇ χυρῷ ἔλα-
χρύσασα τῶν παρὰ Πόππλον Λέγτων

ὑπὸ τῇ καὶ Πρυσίᾳ, ἀλλ' ὅ γε καὶ πα-
 ρεσβεία τούτοις ἐκ τῆς Ἀσίας, εἰσκα-
 λέσθαι καὶ τὸν Ἀθηνῶν τὸν Ἀττάλου τῷ
 βασιλέως ἀδελφόν. Οὐ μὲντοι πολ-
 λὴν προσεδίθη λόγον, ἀλλ' ὁρῶν καὶ
 εἰσαὶ παρὲς δὲ, σαυεξαπέσχετο ὡς παρὰ
 ρημύα τοὺς παρὰ Γάον Κλαύδον Κέντωνα, καὶ
 Λάκκιον Ορτήσιον, καὶ Γάον Ἀγρυκαλῆιον, ἐν-
 ῥαῖς δὲ, καλύψαι τὴν Πρυσίαν Ἀττάλου πο-
 λεμῆν. Παρεγγύοντο ὅτι καὶ τῷ Ἀχαιῶν
 παρὲς εἰς Ρώμην ὑπὸ τῇ κατεχόμενων,
 οἱ παρὰ Ξένωνα καὶ Αἰγέα, καὶ Τηλεκλέα τὸν
 Τεγέατην. ὧν ποιεσμένων λόγους ἐκ τῆς συλ-
 κήτης, καὶ ὅ γε ἄλλοις παρὰ τῆς πόλεως, καὶ ὁλί-
 γοι ἦλθον ἀπολύσαι τοὺς κατεχόμενους οἱ τῷ
 συνεδρίῳ. τὴν δὲ αἰτία ἔχε ὅτι μὴ συνεπλε-
 αθῶναι τὸ ἀπὸ τοῦ Ἀγρυκαλίου Ποσειδῶντος, στρα-
 τηγὸς ὧν ἔξαπέλεκτος, καὶ βασιλεὺς ὅ γε ἄλλοι.
 Τελεῖν γὰρ ἔσται γνώμη, μίας μὲν τῆς
 ἀφίεναι καὶ λύσας· ἑτέρας δὲ τὴν αἰτίας τῶν-
 τη· τεῖται δὲ τὴν ἀπολύειν μὲν, ὅτι καὶ ὅ γε
 ὁ παρὸν, καὶ πλείων δὲ ὅτι τῶν ἀφιεμένων,
 καὶ τῶν μίας γνώμης, διερώτα τὰς δύο
 καθολικῶς· ΟἷΣ ΔΟΚΕΙ ΤΟΥΣ
 ΑΝΑΚΕΚΛΗΜΕΝΟΥΣ ΑΦΙΕ-
 ΝΑΙ· ΚΑΙ ΤΟΥΝΑΝΤΙΟΝ· λοιπὸν
 οἱ παρὲς ὁ παρὸν ἐπέχον καὶ λύοντες, παρὲς
 ἔσται παρὲς τῶν μὴ φάσκοντες διὲν ἀπολύειν,
 καὶ πλείους ἐγγράφον τῶν ἀφιέντων, καὶ τῶν
 μὲν ὅτι τούτων ἔστι.

Ρ Α.

Τηλεκλέους καὶ Ἀναξιδάμου τῷ
 Ἀχαιῶν εἰς Ρώμην παρὲς εἰς.

ΟΤΙ τῇ ἐκ τῆς Ρώμης παρὲς
 τῇ ἀνακαμψάντων εἰς τὴν Ἀχαιάν, καὶ
 ἄλλοις ὅτι καὶ ὁλίγοι ἔλθοι τὰ παρὰ
 ματὰ τῶν πόλεως ἐπαμειβόμενοι τοὺς κατεχο-
 μένους· ὅτι ἐλπίδες ἡμέτεροι καὶ μετεωριζίν-
 τες οἱ πολλοί, πάλιν ἑαυτῆς ἐπεμποι Τηλε-
 κλέα τὸν Μεγαλοπολίτην καὶ Ἀναξιδά-
 μου. καὶ τὰ μὲν κατὰ Πελοπόννησον, ὅτι
 τούτων ἔστι.

Asia redierat, super iis quæ fecerat
 Prusias adiuuisset, Athenæum quoque
 Attali Regis fratrem in Curiam reuo-
 cavit. Ibi non fuit multis verbis opus,
 sed statim cum prædicto legatos mit-
 tere decreuit C. Claudium Cento-
 nem, L. Hortensium & C. Aurun-
 culeium, quibus mandata dedit, ut
 prohiberent Prusiam quo minus bel-
 lum cum Attalo gereret. Xeno
 quoque Ægiensis & Telecles Te-
 geatæ Romam ab Achæis missi fue-
 rant de iis qui captiui tenebantur. Ea
 legatione in Senatu audita, præparum
 adfuit quin Patres reos absoluerent.
 quod quominus fieret, per Aulum
 Postumium Prætozem, qui Senatum
 tunc habebat, sterit. Nam quum tres
 dictæ sententiæ essent, una eorum qui
 dimittendos censebant; altera con-
 trarium censeantium; tertia eorum
 quibus placebat absolui quidem illos,
 sed in præsentia retineri: plerisque de
 absolutione consentientibus; Prætor
 una sententia prætermissa, duas roga-
 tione sua est complexus: QVI
 EVOCATOS SENTITIS
 DIMITTENDOS, in hanc
 partem; QVI ALIA OM-
 NIA in illam partem ite. tum verò
 qui retinendos in præsentia censue-
 rant, iis se adiunxerunt, qui absol-
 uendos negabant: & ita auctores con-
 trariæ sententiæ numero vicerunt.
 eo tum loco fuit istud negotium.

Itaque re ad
 deliberan-
 dum propo-
 sita,

CXXX.

Teleclis & Anaxidami A-
 chaorum legatio ad Romanos.

POST EAM legati qui Romam
 iuerant reuersi in Achaiam re-
 nuntiassent, nihil propius factum esse,
 quàm ut omnes redirent qui captiui
 tenebantur: plerique omnes eo nun-
 tio in spem adducti erigere animos
 ceperunt; atque extemplo Teleclem
 Megalopolitanum & Anaxidamum
 Romam denuo proficisci iubent. hic
 cum fuit rerum in Peloponneso sta-
 tus.

Massi-

A

CXXXI.

Massilienses per legatos opem Romanos poscunt.

CIRCA tempus idem adfuerunt & Massiliensium legati, quos iampridem Ligures vexabant: tum verò in magnas angustias redegerant: nam & vrbes eorum Antipolis atque Nicæa obsessæ à Liguribus tenebantur. Propterea legatos Romam miserant, qui & quo loco res eorum essent Romanis significarent; & opem sibi ferri peterent. Hi quum in Senatu fuissent auditi, legatio decreta est, partim ad inuisendum regionum illarum statum: partim si fieri posset, ad emendandum sine armis quæ peccata erant à Barbaris.

CXXXII.

Ptolemæus iunior Romam venit, & à Romanis impetrat ut opem sibi serio ferant.

QUO tempore Senatus Opimium ad gerendum bellum aduersus Oxybios misit, iunior Ptolemæus in Urbem venit; qui ut ingressus est in Curiam, fratrem cepit accusare, auctoritatemque eum dicere infidiarum quibus fuerat attentatus. simul vulnerum cicatrices oculis spectandas exhibebat; multisque deinceps verbis rei atrocitatem exaggerans, ad miserationem sui flectere animos hominum conabatur. Sed & senioris Ptolemæi legati aderant, Neolaidas & Andromachus; qui ad criminationes omnes fratris responderent. Verùm istorum Senatus ne admittere quidem ad aureis orationem voluit. adeo mentes omnium accusationibus fratris erant occupatæ. His igitur ex templo Roma iussis faceßtere, legati quinque sunt decreti, inter quos erant Cn. Merula, & L. Thermus, & singulis quinquere mes attributæ. Datum iis negotium fuit, ut cum iuniore Ptolemæo profecti, in insulam Cyprum cum restituerent.

PAA.

Μααταληπῶν εἰς Ρώμην πρεσβεία ὑπὲρ βοηθείας.

ΟΤΙ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ἦσαν πρεσβυταὶ καὶ τῷ Μααταληπῶν· οἱ πάλαι μὲν κακῶς πάροντες ὑπὸ τῷ Λιγυρίῳ· τότε δὲ συγκλειόμενοι τελέως, καὶ πρὸς τοῖς καὶ πολιορκουμένοι τῶν πόλεων Αἰτιπώλεως, καὶ Νικαίας, ἔξαπέστειλαν πρεσβυτάς εἰς τὴν Ρώμην, τοὺς τε τὰ γινόμενα ἀφασφύσαντας, καὶ διοδῶναι σφίσι βοηθεῖν. Ὡς καὶ πρὸς ἐλθόντων εἰς τὴν σύγκλητον, ἔδωκε τῶν συνεδρίῳ, πρεσβυτάς πᾶντας, τοὺς ἅμα μὲν αὐτοῖς ἀποσπομένους τῷ γινομένῳ, ἅμα δὲ πειρασμένοις λόγῳ ἀποθώσασθαι τῶν βαρβάρῳ τὴν ἀγνοίαν.

PAB.

Πτολεμαίου τῆ νεωτέρου εἰς Ρώμην ἀφίξις καὶ βοηθείας ἐπιτυχία.

ΟΤΙ καὶ τοὺς καιροὺς καθ' ὧς ἐξέπεμψεν ἡ σύγκλητος τὸν Οπίμιον ἐπὶ τὸν τῷ Οξυβίων πόλεμον, ἦκε Πτολεμαῖος ὁ νεώτερος εἰς τὴν Ρώμην· καὶ πρὸς ἐλθὼν εἰς τὴν σύγκλητον, ἐποίησε κατηγορίας τῶνδελεφῶν, φέρων τὰς αἰτίας τῷ ὀπίσθῳ ἐπ' ἐκείνον. ἅμα δὲ τὰς ἐκ τῶν βαρβάρων ἔλας ὑπὸ τῷ ὄντι δικαίως, καὶ τὴν λοιπὴν διανομήν αὐτοῦ τοῖς τοῖς διαπρήκτορας, ἔξελεαλεῖτο τοὺς ἀνδράποικους πρὸς ἑλπεσιν. Ἦσαν δὲ καὶ τῶν πρεσβυτέρων πρεσβυται, οἱ πρὸς τὴν Νεολαίδην, καὶ Αἰδρόμαχον, ἀπολογούμενοι πρὸς τὰς παδέλεφῶν ἀποσπομένης κατηγορίας. ὣν ἡ σύγκλητος οὐδ' αἰσάδεσθαι ἀπολογουμένων ἠβλήθη, πρὸς κατελημμένη τῆς ὑπὸ τῆς νεωτέρου ἀφασφύσεως· ἀλλὰ τοῖς μὲν ἀποσπομένοις ἐκ τῆς Ρώμης πρὸς ἐπὶ ἑαυτῆς· ὧς δὲ νεωτέρῳ πίπτει πρεσβυτάς κατὰ τὴν πρὸς τὸν Γαίον Μεροῦλαν, καὶ Λόκιον Θέρμιον, καὶ πέντην δούσαν τῶν πρεσβυτέρων ἐκείνῳ, τοῖς μὲν πρὸς ἑλπεσιν κατὰ τὴν Πτολεμαῖον εἰς Κύπρον.

M m m m

τοῖς δὲ καὶ τὴν Ελλάδα καὶ τὴν Ἀσίαν συμμά-
χοις ἐγγραφαι, ὅθεναι συμπεράσθην ὡς Πτο-
λεμαῖος καὶ καὶ τὴν καὶ ἰσοδοῦν.

A scriptum etiam ad socios Græcos &
Asiaticos, licere illis Ptolemaum in
recuperatione Cypri adiuuare.

ΡΛΓ.

Δέκα πρέσβεις ὑπὸ τῆς συγ-
κλήτης πεμφθέντες εἰς κατὰσολιὴν
Προυσίου.

CXXXIII.

*Decem legati à Senatu mis-
si ad coercendas Prusia iniu-
rias.*

ΟΤΙ τῶν περὶ τὸν Ορτήσιον καὶ ΑΥ-
ρουκουλῆιον παλαιονότων ἐκ τῆς
Περγάμου, καὶ ἀφασαφείτων τῆς τε Πρου-
σίας κατὰφροσύνης τῆς τε συκλήτης παλαι-
μῆς, καὶ ὅτι παλαιονότας, καὶ συγκλείσας
εἰς τὸ Πέργαμον αὐτοὺς τε καὶ τοὺς περὶ τὴν Ατ-
τάλον, πᾶσαι βίαι ἐνεδιζάτο καὶ παλαιονότας
ἢ συκλήτης ὀργισθεῖσαι, καὶ βαρέως φέρονται
τὸ γένος, ὅθεναι δίκαια παρὰφροσύνης κατέ-
στησι, τοὺς περὶ Λόκιον Ανίκιον, καὶ Γάιον Φά-
μιον, καὶ Κόιντον Φάμιον Μάξιμον καὶ παλαιονό-
μα ὅθεναι πέσει, ἐπὶ τὰς αὐτοὺς δεῦσα, ἀφ-
λῦσαι τὸν πόλεμον, καὶ τὸν Προυσίαν αἰαγ-
κῶσαι δίκαια ὑποχρεῖν Αττάλον τῶν καὶ πό-
λεμον ἀδικημάτων.

B QVVM Hortensius & Auruncu-
leius Pergamo reuersi renun-
tiallent, quanto contemptui Senatus
mandata Prusias habuisset, qui vio-
lato fœdere aduersus ipsos & Atta-
lum Pergami inclusos, omnem vim
atque iniuriam esset exportus: Pa-
tres irati, & indignatione facinoris
commoti, decem extemplo legatos
decreuerunt; in quibus L. Anicius, &
C. Fannius, & Q. Fabius Maxi-
mus: eosque statim cum mandatis
miserunt, vt bello finem impone-
rent; & Prusiam pro iniuriis bello
illatis pœnas Attalo pendere co-
gerent.

ΡΛΔ.

Πῶς Ρωμαῖοι δεομένων τῶν
Μαυσαλινητῶν καὶ καὶ Οξυβίων καὶ
Δεκλιτῶν πόλεμον καὶ ἐνέστησαντο
καὶ σὺν ἐτέλεσαν.

CXXXIV.

*Quomodo Romani rogati
Massiliensium bellum aduer-
sus Oxybios & Decietas Li-
gures susceperunt, ac confecerunt.*

ΟΤΙ τῶν Μαυσαλινητῶν διαφροσύ-
νην περὶ Ρωμαῖους, κακῶς πα-
ρὰ αὐτοὺς ὑπὸ τῶν Λιγυριῶν, παλαιονόμα
κατέστησαν Φλαμίνιοι, καὶ Ποπίλλιοι Λαγιάτον,
καὶ Λόκιον Πόπιον παρὰφροσύνης· οἱ καὶ πλέον-
τες μετὰ τῶν Μαυσαλινητῶν παρὰφροσύνης τὸ Ο-
ξυβίων γένος καὶ πόλιν Αἰγίτιαν. οἱ δὲ Λι-
γυριοὶ, παρὰφροσύνης ὅτι παρὰφροσύνης ὅτι παρὰφρο-
σύνης αὐτοὺς λύει τὴν πολιορκίαν, τοὺς καὶ ὅ-
θεναι ἐπὶ κατὰφροσύνης ἐπὶ τὴν ἐκάλυ-
σθαι τῆς ἀποδόσεως· τὸν δὲ Φλαμίνιον κατὰ-
φροσύνης ἀποδόσεως καὶ τὰς ἀποδόσεως ἀ-
ποτέθειναι, τὰς καὶ ἀρχαὶ ἐκάλυον αὐτοὺς ἐκ

D QVVM venisset Romæ legatio Mas-
siliensium, quæ vexari eos à Li-
guribus nuntiabat, extemplo decre-
uit Senatus legatos Flaminium Po-
pillium Lænatem, ac L. Pupium.
qui cum Massiliensibus profecti, Æ-
gitnam urbem in agro Oxybiorum
naues appulerunt. At Ligures audi-
to venisse illos, vt solui obsidionem
iuberent: ceteros quidem dum adhuc
portum ingrediuntur, superuenientes
ipsi facere elscensionem prohibuerunt:
E Flaminium verò quum naui iam e-
gressum inuenissent, & sarcinas in ter-
ram expositas, principio excedere

agro suo iusserunt ; deinde quia imperium contemnebat , impedimenta illius diripere , eos qui pro sarcinis dimicabant & quo minus diriperentur impediabant, vi repellere, manusque ipsis inferre. cum quidem Flaminio suis opem ferente , ipse vulneratus, duo e familia humi prostrati, reliqui in navim sunt compulsi. ut Flaminius ipse rudentibus anchorisque præcisus, ægre salutis suæ consuluerit. Is igitur Massiliam delatus , omni studio ac diligentia curabatur. Senatus vero de iis quæ acciderant factus certior, extemplo alterum C. s. Q. Opimium cum exercitu proficisci iussit, ad bellum cum Oxybiis & Deciatibus gerendum. Opimius die militi edicta ad conveniendum in agrum Placentinorum , Appenninis montibus superatis , in fines Oxybiorum pervenit. dein positus ad Apronem fluvium castris, hostes quos congregari in vnum intellexerat, & acie configere paratos esse, ibi expectavit. mox admotis copiis ad oppidum Aegitnam, ubi violati fuerant populi Rom. legati, villam occupat, ciues mulctat servitute, auctores iniuriæ catenis oneratos Romam mittit: atque his rebus peractis, obviam hostibus procedit. Oxybij spem nullam veniæ superesse rati post admissum in legatos delictum ; temeraria æstuantibus ira, cæcum ac furiosum capiunt imperium; & priusquam se cum iis Deciatibus iunxissent, qui ad numerum quatuor millium convenierant, inimicos inuadunt. Consul impressionem atque audaciam Barbarorum ut videt; mirari ille quidem desperatorum hominum furorem; sed qui in incepto hostium isto rationem nullam deprehenderet, homo prudens & eximia quadam atque singulari sagacitate mentis præditus, de exitu prælij bene sperabat. Igitur copias castris educere, milites ut res atque tempus monebat alloqui: deinde sensim in hostem vadere. Primo impetu, quem dedit vehementissimum, oppositam aciem cito perculit. multi sunt occisi; reliqui in effusam fugam dare se coacti.

A τῆς χώρας ἀπολύεσθαι· τὸ δὲ πρῶτον ἔχοντες, ἤρξαντο τὰ σκεύη διαρπάζειν· τῶν δὲ παίδων, καὶ τῶν ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν αἰτιποιομένων καὶ κωλύοντων, ἀπεβιάζοντο, καὶ παρεσέφερον αὐτοῖς τὰς χεῖρας. εἰς ᾧ καὶ τὸ Φλαμίνιον βοηθῶντος τοῖς ἰδίοις, τοῦτον μὲν κατέβρωσαν· δύο δὲ τῶν οἰκετῶν κατέβαλον· τοὺς δὲ λοιποὺς κατεδίωξαν εἰς τὴν αὐτὴν ὥστε τὸ Φλαμίνιον μόγις ἀποχέψασθαι τὸ σπέρμα καὶ τὰς ἀκέρους, ἀφ' οὗ καὶ τὸ κινδυνόν. Οὗτος μὲν ἀποκρυσθὲς εἰς Μασσαλίαν, ἐπερπαθεῖς μὲν πάσης ἐπιμελείας· ἡ δὲ σύγκλητος πυθομένη τὰ γεγνηότα, πρῶτον τὸν ἕνα τῶν ὑποτάτων Κοῖντον Οπίμιον ἀπαπέστειλε μὲν δυνάμει, πολεμήσειν τοῖς Οξυβίοις, καὶ Δεκιάταις. Ο δὲ Κοῖντος σιωπῶν, θογγίζας τὰς δυνάμεις εἰς τὴν Πλακεντίαν πόλιν, καὶ ποιησάμενος τὴν πορείαν ἀφ' ἧς Ἀπηνίνων ὄρεσιν, ἦκεν εἰς τοὺς Οξυβίους. στρατοπεδύσας δὲ πρὸς τὸν Ἀπηνίαν ποταμὸν, ἀνεδίχθε τοὺς πολεμίους, πυθομένης αὐτοῦς ἀποβρίσθαι, καὶ παρεθύμους εἶναι πρὸς τὸ ἀφαικιδιωνέειν. καὶ παραγγέλων τὴν ἐραλίαν ὁ Κοῖντος πρὸς τὴν Αἰγίτιαν, εἰς ἣν σιωέθη τοὺς πρὸς τὸν πρῶτον ἀποβάντων· τὴν πόλιν καὶ κράτος ἐλὼν, ἀξιοδραποδίσας, καὶ τοὺς ἀρχηγούς τῆς ὕβρεως ἀπέφυγε διομήνους εἰς τὴν Ρώμην· καὶ αὐτὰ ἀφ' οὗ καὶ ἀμύμων, ἀπῆντα τοῖς πολεμίοις. οἱ δὲ Οξυβίοι νομίζοντες ἀποβρίσκειν αὐτοὺς εἶναι τὸν εἰς τοὺς πρὸς τὸν πρῶτον ἀμύμων· πρῶτον ὑπὸ χρησάμενος θυμῷ, καὶ λαβόντες ὀρμὴν πρῶτον ἔλαυνον, ὅτε τοὺς Δεκιάτας αὐτοὺς συμμύζας, πρὸς τετρακισχίλοις ἀποβάντες, ὥρμησαν ἐπὶ τοῖς πολεμίοις. Ο δὲ Κοῖντος ἰδὼν τὸ ἐφοδὸν καὶ τὸ θράσος τῶν Βαρβάρων, τὸ μὲν ἀπὸ τοῦ αὐτῶν κατεπλάγη· θεωρῶν δὲ μηδὲν λόγῳ αὐτῇ χειρὶ τοὺς ἐχθρούς, ἀπαρτὴς ὡς, ἅτε τρεῖς εἰς πρῶτον ἔχον, καὶ τῇ φύσει ἀφαικιδιωνέως ἀχίους ὑπάρχον. Διότι δὲ παραγγέλων τὴν αὐτὴν ἐραλίαν, καὶ πρῶτον καλέσας τὰ πρὸς τὸν ποταμὸν τοὺς καίρους, ἢ βιάδην ἐπὶ τοὺς πολεμίους. χρησάμενος δὲ σιωπῶν πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν ἐχθρῶν, ταχέως ἐνίκησε τοὺς ἀπὸ τῶν ἀμύμων· καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε· τὸς δὲ λοιποὺς ἐν ἀγκυρῇ φυγεῖν πρὸς τὸν ποταμὸν.

ΟΙ δὲ Δεκίηται ἢ θροισμένοι παρῆσαν, ὡς
 μαχόμενοι τοῖς Οξυβίοις τῶν αὐτῶν κινδύ-
 νων. ὑπερήσαντες δὲ τῆς μάχης, τοὺς φά-
 ρους ἐξεδέξαντο, καὶ μὲν ὀλίγον συνέβα-
 λον τοῖς Ῥωμαίοις, μετὰ μεγάλης ὀρμῆς καὶ
 παρρησίας. ἠττηθέντες δὲ τῇ μάχῃ, παρ-
 τήκα πάντες παρὲν οὐκ ὀφείδοντες αὐτοὺς, καὶ τὴν
 πόλιν εἰς τὴν Ῥωμαίων πίστιν. ὁ δὲ Κοίντος,
 κύριος θρόνου τούτων τῶν ἐθνῶν, παρ-
 τήκα μὲν τῆς χώρας, ὅσην ἐδέχθη, παρ-
 ῆκε τοῖς Μασσαλιήταις· εἰς δὲ ὁ μέλλων ὀ-
 μνησαίτο τοὺς Λιγυστινοὺς ἐν αἰσέσει δίδοναι, κα-
 τὰ πῶς παλαιὸς χρόνος τοῖς Μασσαλιήταις.
 αὐτοὺς δὲ παροπλίσας τοὺς αἰτιαζαμένους,
 καὶ διελὼν τὴν διώσκειν κατὰ πᾶς πόλεις,
 αὐτὴν τὴν παρὰ χερσὶν ἐποίησεν. Καὶ
 ταῦτα μὲν ὅτι εἶαι ἔλαβε καὶ τὴν ἀρχὴν
 καὶ τὴν συντέλειαν.

ΡΑΕ.

Πῶς οἱ ἀπὸ Ῥώμης πρέσβεις πρὸς
 Γερυσίαν ἀπειθῆναι τὴν φιλίαν ἀ-
 πειπέμενοι, τὰ ἐξῆς ἐπεδείξαντο.

ΟΤΙ καὶ ὁ Ἀσίας Ἀτταλὸς ἐπὶ κατὰ
 χερσὶν συνήθριζε μεγάλας δυνά-
 μεις· ἅτε καὶ τῇ παρὲν Αἰριαράθῃ, καὶ τῶν
 Μιθριδάτῃ ἐξαπισταλόντων αὐτῷ στρα-
 τῶν ἰππῶν καὶ πεζῶν καὶ τῇ Συμμαχίᾳ, ὣν
 ἡγεῖτο Δημήτριος Αἰριαράθου. ὅντος δὲ παρὲν
 ταῦτα αὐτῷ καὶ κατὰ σκόβας, ἦκεν ἐκ τῆς
 Ῥώμης οἱ πρέσβεις· οἱ καὶ Συμμίξαντες αὐτῷ
 παρὲν Κάδδου, καὶ χυνολογηθέντες παρὲν τῷ παρ-
 ῆσαν, ὥρμησαν παρὲν τῇ Γερυσίᾳ. ὅτι ὅ
 συνέμιζαν, διεσάφον αὐτῷ πᾶς τῷ τῆς
 συκλήτου, μετὰ πολλῆς ἐπιστάσεως. ὁ δὲ Γερ-
 υσίας ἔνθα μὲν τῷ παρὲν τῷ παρὲν παρ-
 ῆσαν, τοῖς δὲ πλείους αὐτελέγχετο· ὅτι οἱ Ῥω-
 μαῖοι παρὲν τῷ αὐτῷ, τὴν τε φιλίαν ἀ-
 πειπέμενοι, καὶ τῇ Συμμαχίᾳ, καὶ πάντες ἐξ αυ-
 τῆς ἀπὸ τῆς πόλεως πάλιν ὡς τῇ Ἀτταλῷ. ὁ δὲ
 Γερυσίας μετὰ μοῖρας, μέγας μὲν πῶς ἐπὶ
 καλῶς ἡλικίᾳ· ἐπεὶ δὲ ὅτι ἦν νεῖς, ἀπαλ-
 λαγῆς, ἐκ ἀμφοτέρων ἑῶν. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τῇ
 μὲν Ἀτταλῷ ἐκέλευον παρὲν τῇ τῆς
 αὐτῷ χώρας μετὰ δυνάμει, αὐτὸν μὲν μὴ

A Interim congregatis copiis adue-
 niunt Deciatz, ut in omnibus peri-
 culis quæ Oxybij adirent, socios se
 illis præberent. sed quia post pugnam
 pugnatam venerant, fugientium è
 clade fugam sistunt, & mox cum Ro-
 manis vi magna atque alacritate con-
 fligunt. Eo prælio victi, sine mora om-
 nes & se & urbem suam in fidem Ro-
 manis dedunt. Consul his populis
 superatis, agri capti quantam maxi-
 mam poterat partem Massiliensibus
 statim attribuit: Ligures deinde com-
 pulit, ut certis temporibus renouan-
 dos Massiliensibus darent obsoles. ipse
 eas gentes quæ secum pugnaverant
 exarmat; & distributo per oppida
 exercitu, hiberna ibi egit. Atque ita
 bellum hoc & susceptum est, & ma-
 gna celeritate confectum.

B

CXXXV.

Quomodo missi à Romanis
 legati Prusia non obtemperanti
 mandatis Senatus amicitiam
 renuntiarent, & bellum dein-
 ceptum apparuerint.

Q UOD ad res Asiæ, Attalus dum
 adhuc esset hiems, magnū exer-
 citum coëgit: quum & Ariarathes &
 Mithridates eius socij copias ipsi tum
 equestres tum pedestres, duce Deme-
 trio Ariarathis filio, submisissent. In
 his apparatibus dum occupatur Atta-
 lus, legati Romani veniunt: qui Re-
 gem Quadis conuenerunt, & de om-
 nibus rebus cum eo locuti, ad Pru-
 siam recta sunt profecti. Eò ut ven-
 tum, voluntatem Senatus serio illi
 declararunt. Prusias ex iis quæ impe-
 rabantur nonnulla facturum se polli-
 citus, de plerisque negabat. Itaque
 Romani legati pertinaciâ illius offen-
 si, amicitie & societati ipsius renun-
 tiarunt: atque extemplo omnes eo re-
 licto ad Attalum pergere. Tum verò
 Prusias pœnitentia ductus, orans ob-
 secransq; legatos aliquandiu sequi: &
 quum nihil proficeret, domum reuer-
 sus, in summa consilij inopia versari.
 Interim Romani Attalo auctores
 sunt, ut cum exercitu in regni fi-
 nibus manens, ipse quidem bello

D

E

neminem laceſſat, ſed vrbes ſuas ac pagos ab iniuria defendat. Ipsi in varias partes diuifi, partim Romam properant, ad ſignificandam Senatui Regis Prusiæ pertinaciam: partim in Ioniæ regiones tendunt: quidam ad Hellespontum, & vicinos Byzatio tractus: quorum omnium vnum idemque erat propositum; vt ab amicitia & societate Prusiæ homines reuocarent: Attalo verò beneuolentiam cunctorum conciliarent, & quibus possent cunque modis eum adiuuarent.

Α κατάρχῃ τῷ πολέμῳ· ταῖς δὲ πόλεσι ταῖς αὐτῶν, καὶ ταῖς κώμας, ἢ ἀσφαλείᾳ παρὰ σκιδάξειν. αὐτοὶ δὲ μείσαντες σφᾶς αὐτοὺς, οἱ μὲν ἐπλεον χεῖρ' ἀπουδύν' ἀπαγγέλλοντες τῇ συγκλήτῳ τὴν ἀπιῆσαι τῷ Περγασίου· πῖνές δὲ ὑπὲρ τῆς Ιονίας ἐχρύνθησαν· ἕτεροι δὲ ἐφ' Ἑλλησπόντου, καὶ τῶν χεῖρ' ὁ Βυζαντιοντόπων· μίαν ἔχοντες καὶ τὴν αὐτὴν παρὰ θύσιν ἀπὸ μὲν τῆς Περγασίου φιλίας καὶ συμμαχίας ἀποκαλεῖν τοὺς αἰδεσφόους, Ἀθήλας δὲ παρὰ τὴν τὴν δύναισιν καὶ συμμαχεῖν χεῖρ' δυνάμειν.

CXXXVI.

Belli quod inter se gerebant Ariarathes & Attalus Reges terminatio.

ΡΛϚ'.

Διάλεισις πολέμου ὃν παρὰ δυνάμει ἐπολέμου ὁ παρὰ Ἀριεργάτῳ καὶ Ἀττάλῳ.

CIRCA idem tempus, Athenæus Attali frater classem adduxit nauium testarum octuaginta; quatum quinque triremes Rhodiorum erant, quæ ad bellum Creticum fuerant missæ: viginti Cyzicenorum: septem & viginti Attali: reliquæ aliorum sociorum. Is directo cursu in Hellespontum, quoties aliquam præterueheretur earum urbium quæ Prusiæ parebant, crebras escensiones faciens, agrum illarum populabatur. Senatus auditis legatis, qui à Prusiâ redierant, tres alios continuò misit, Appium Claudium, Lucium Oppium, & Aulum Postumium. Hi in Asiam ubi venerunt, bello finem imposuerunt; & vt Reges ambo in huiusmodi condiciones consentirent, peruicerunt. PRUSIAS VT ATTALO VIGINTI NAVES TESTAS CONFESTIM TRADAT: TALENTA QVINGENTA INTRA VIGINTI ANNORVM SPATIVM PENDAT. AGRVM VTERQVE VT POSSIDEAT, QVEM ANTE INCHOATVM HOC BELLVM OBTINEBAT. ITEM VT PRUSIAS DAM-

ΚΑΤΑ δὲ τοῖς αὐτοῖς χρόνοις Ἀθήλου ἀδελφὸς Ἀντίμαχος κατέπλευσε, ναυσὶ κατὰ φρακτοῖς ὁδοῖσιν· ὡς αἱ πᾶντες μὲν τεινέρες ἦσαν Ροδίων, τῶν δὲ ἀποκαλεισθῶν εἰς τὸν Κρητικὸν πόλεμον· εἰς τοὺς Κυζικηνῶν ἐπὶ τῇ ὁπῇ τῇ εἰκοσὶ τῷ παρὰ τῷ Ἀττάλῳ· αἱ δὲ λοιπαὶ τῶν ἄλλων συμμαχῶν. Γοιστάμμος δὲ τῷ πλοῦν ἐφ' Ἑλλησπόντου, καὶ συνάψας τῇ πόλεσιν τῇ ὑπὸ Περσίδῳ Ἰατρομάνῳ, ἀποβάσας τε συνεχῶς ἐποίητο, καὶ κακῶς διεπύθη τῷ χρόνῳ. Ἡ δὲ σύγκλητος δὲ κατέστησε τὸν παρὰ τῷ Περσίδῳ παρὰ τῶν αἰακαρχορῶν, ὅς αὐτὸς ἑαυτὸς ἄλλους ἀπέστειλεν, Ἀππίον τε τὸν Κλαύδιον, καὶ Λεύκιον Ὀππίον, καὶ Ἀγλὸν Ποσειδίον· οἱ καὶ παρὰ τῶν Ἰατρομάνῳ εἰς τὴν Ἀσίαν, διέλυσαν τὸν πόλεμον, εἰς τὰς τοιαύτας συνθήκας ἐπὶ τῶν Ἰατρομάνῳ τὸν βασιλέα ἀμφοτέρους· ὍΣΤΕ ΠΑΡΑΦΡΑΚΤΟΥΣ ΝΗΑΣ ΑΠΟΔΟΥΝΑΙ ΠΡΟΥΣΙΑΝ ΑΤΤΑΛῳ· ΠΕΝΤΑΚΟΣΙΑ ΔΕ ΤΑΛΑΝΤΑ ΚΑΤΕΝΕΓΚΕΙΝ, ΕΝ ΕΤΕΣΙΝ ΕΙΚΟΣΙ· ΤΗΝ ΔΕ ΧΩΡΑΝ ΑΜΦΟΤΕΡΟΥΣ ΕΧΕΙΝ, ΗΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΡΟΝ ΕΙΧΟΝ, ΟΤΕ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ ΕΝΕΒΑΙΝΟΝ· ΔΙΟΡΘΩΣΑΣΘΑΙ ΔΕ ΠΡΟΥΣΙΑΝ, ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑ-

ΤΑΦΘΟΡΑΝ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ, ΤΗΣ ΤΕ ΜΗΘΥΜΝΑΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΙΓΕΩΝ, ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΥΜΑΙΩΝ, ΚΑΙ ΗΡΑΚΛΕΙΩΤΩΝ· ΕΚΑΤΟΝ ΤΑΛΑΝΤΑ ΔΟΝΤΑ ΤΟΙΣ ΠΡΟΕΙΡΗΜΕΝΟΙΣ. Γραφυσὼν δ' οὗτοις τῶν σιωθηκῶν, ἀπῆγον τὰς δυνάμεις εἰς τὴν οἰκίαν οἱ περὶ τὸ Ἀθάλλον, τὰς πεζικὰς καὶ τὰς ναυικὰς. Καὶ τῆς μὲν Ἀθάλλου καὶ Περσίου διαφορᾶς, οἷοντος τότε καὶ μέγας χεισμὸς ἐγένετο τῶν παρθένων.

Ρ Α Ζ.

Ἀχαιῶν πρεσβεία ὑπὲρ τῶν ἀνακεκλημένων.

ὍΤΙ καὶ τὸ κατὰ τὸν εὖρος τῆς Ρώμης τῶν ἐκ τῆς Ἀχαιᾶς πρεσβυτέρων εἰσέλθοντων εἰς τὴν σύγκλητον περὶ τῶν ἀνακεκλημένων, ἔδοξε τῶν σιωθηκῶν μῦθον ὅτι τῶν ἀποκαλεσθέντων.

Ρ Α Η.

Ηρακλείδου εἰς Ρώμην ἀφίξις μετὰ τῶν Ἀντιόχου τέκνων.

Ροδίων πρεσβεία ὑπὲρ τῶν περὶ Κρήτας πολέμου.

ὍΤΙ ὁ Ηρακλείδης ἐπὶ τῆς ἡρείας ἀκμαζόντος, παρῆν εἰς τὴν Ρώμην ἄγων τὸν Λαοδίκην καὶ τὸν Ἀλέξανδρον ποιέμενος δὲ τὸν περὶ τῆς μετὰ τὴν πειρασίας αἶμα καὶ καχυργίας, ἐπεχρόνιζε καὶ τὸν ἀνακεκλημένον περὶ τῆς σύγκλητον. Καὶ Ἀγρυμνίδης ὁ Ροδῖος πρεσβυτὴς αἶμα καὶ ναύαρχος καὶ στρατάρχης, παρελθὼν ἑαυτὸς εἰς τὴν σύγκλητον, διέλεγτο περὶ τῶν πολέμων τῶν περὶ Κρήτας. ἡ δὲ σύγκλητος περὶ τῶν ἰουῶν ἐπιμελῶς, ὡς ἀρχαῖα πρεσβυτέρων ἑαπείσθε πρὸς αὐτὸν Κοῖντον λύσαντες τὸν πόλεμον.

Ρ Α Θ.

Κρητῶν καὶ Ροδίων πρεσβείαι ὡς τοῦ Ἀχαιούς.

ANASARCIAT AGRIS ILATA METHYMNÆORVM, ÆGIENSIVM, CYMÆORVM, ET HERACLEOTARVM: CENTVMQVE ILLIS TALENTA SOLVAT. Hoc fœdere istis scripto, Attalus copias suas, & nauales & terrestres domum reduxit. Atque hoc modo singula sunt eo bello gesta, quod Attali & Prusiæ controuersia excitauerat.

B

CXXXVII.

Legatio Achæorum pro euocatis Romanis.

EODEM fere tempore, quum Achæorum legati qui Romæ erant, in Curiam venissent, de iis qui ad causam dicendam fuerant euocati, visum Patribus, nihil mouendum.

C

CXXXVIII.

Heraclida aduentus in Urbem cum liberis Antiochi Regis.

Rhodiorum legatio super bello cum Cretensibus.

AD HVC ætas erat, cum Romam Heraclides aduenit, & Laodicen atque Alexandrum eò adduxit. Quidam in Urbe commoratur, magnæ fortunæ speciem ostentauit, vafre agens omnia, & consultò tempus extrahens, vt Senatū ad ea quæ moriebatur flecteret. Venit etiam Romam Astymedes Rhodiorum legatus, quem & classis præfectum fecerant, qui sine mora ad Senatū adiit, & de bello aduersus Cretenses verba fecit. Patres eo audito, & re seriò cognita, ex templò Quintum legatum miserunt ad finem bello imponendum.

E

CXXXIX.

Cretensium & Rhodiorum legationes ad gentem Achæorum.

Antiphatis legati Cretici laus. A

Eodem quoque tempore Cretenses ad Achæorum gentem misere legatos, in quibus erat Antiphates Telemnasti F. Gortynius, opem sibi ferri petentes: miserunt & Rhodij Theophanem. Tunc temporis Achæorum concilium Corinthi conuenerat: ubi quum esset audita vtraque legatio ad petenda auxilia missa: in Rhodios plerorumque propensior voluntas fuit: quum partim splendor vrbis & dignitas homines moueret: partim ciuitatis illius instituta & ipsorum ciuili mores. Quæ quum animaduerneret Antiphates, iterum venire in Curiam voluit; atque, ut permissu Cos. eò venit, orationem habuit grauem & seriâ, nec pro Cretensi hominis captu. etenim hic iuuenis Creticū nihil omnino sapiebat, eratque penitus à peruersa institutione Cretensium alienus. propterea Achæis grata erat illius in dicendo libertas: eo quidem impensius, quod pater eius Telemnastus, tempore belli aduersus Nabidem gesti, auxiliaribus copiis quingentorum Cretensium adductis, magno usus illius fuerat. Nihilominus tamen etiam post auditam huius orationem, manebant in sententia plerique, & opem Rhodiis ferendam esse censebāt: donec surgeret Callicrates Leontesius, qui dixit; non licere Achæis absque Romanorum voluntate, neque bellum cuiquam inferre, neque auxilia ulli populo aduersus quemcunque hostem submittere. hac ille oratione peruenit, ne quid omnino moueretur.

CXL.

*Aitali Eumenis filij, itém-
que Demetrii, Demetrii F. in
Urbem aduentus.*

*Quomodo Heraclides à Ro-
mano Senatu impetravit, ut li-
ceret Antiochi liberis in regnum
patrium reuerti.*

QUUM plures legationes Romam
venissent, primo omnium Attalo
Eumenis Regis filio, Senatus est datus.
Nam is puer admodum eo tempore
Romam venerat, ut Senatui se commē-
daret, & amicitiam hospitiumque ius, quod
patri fuerat cum populo Romano,

Αντιφάτου τῆς Κρηλικῆς πρεσ-
βυτῆς ἐπαινῶ.

Ο ΤΙ καὶ τὸν χαρὸν τυτοὶ οἱ Κρητικὲς
 πρεσβυτέρους ἀπέστειλαν πρὸς Ἀχαῖους
 ὑπὲρ βοηθείας, τοὺς παρὶ Ἀσπιφάτην Τηλεμ-
 νίδου Γορτυνίον· ὧς ἀπλοσίως ἦ καὶ Ρόδιον
 τοὺς παρὶ Θεοφάειον. ὅσους ἢ τῆς σπουδῆς τῆς
 Ἀχαῖαν ἐν Κορίνθῳ, καὶ ἀφ' αὐτῶν τῶν
 πρεσβυτέρων ἐκαστέρωι ὑπὲρ τῆς βοηθείας, ἔρε-
 ποι ταῖς γνώμας οἱ πολλοὶ μάλλον ὅπῃ τοὺς
 Ροδίους· εὐξέμενοι καὶ ὅτ' ἐκ πόλεως ἀξίω-
 μα, καὶ ὅτ' ὅλιγω ἀρεσὴν τῇ πολιτείᾳ καὶ τῇ αἰ-
 δρᾷ. Εἰς αὐτὴν βλέπων Ἀσπιφάτης, ἐβουλήθη
 πάλιν ἐπιστελθεῖν. τῷ ἢ στρατηγῷ συγχωρή-
 σαιτος, ἐχρήσατο λόγους βαρυτέρους ἢ κατὰ
 Κρήτη καὶ ἀσπυδαγοτέρους. καὶ γὰρ ὡς ὁ θεοσεύς
 ὑδάμῳ Κρητικῶς, ἀλλὰ πεφθαρῶς τῇ Κρητι-
 κῇ αἰαγωγῇ. δὲ καὶ σπυέσσαντε τοὺς Ἀχαῖους
 ὅτι διέχουσαι τὴν παρρησίαν αὐτῇ καὶ μάλλον
 ἐπὶ δὲ ὅτ' ἐκ πατέρων τῶν περὶ τὸν Τη-
 λήμαστον, μὲν πενταχρόνῳ Κρητῶν ἐλθόντες,
 συμπεπολεμηκέναι τῇ πρὸς Νάβιν πόλεμον
 ἀνδρῶς αὐτοῖς· πλὴν ὁρκεύσαντες, ὑδὲν ἤτ-
 τον ὁρμὴν εἶχον οἱ πολλοὶ τοῖς Ροδίους βοηθεῖν,
 ἕως Κόμηνος οἱ Λεοντήσιος αἰαστῆς, Οὐκ
 ἔφη δὲν ἔτε πολέμῳ ὑδὲν ἔχουσιν τῇ Ρωμῶν
 γνώμῃ, ἔτε βοηθεῖν πέμπειν σθένει κατ'
 σθένος. καὶ ἀφ' αὐτῶν κατήχουσε μέγας ἐπὶ
 τῇ ἀποκειμένῳ.

PM.

Δ ΑΦΙΞΙς εἰς Ρώμην Ἀπάλου τῆ
τῆ ΕΥμύουις ὑοδ, καὶ Δημητείου
τῆ Δημητείου.

Πῶς Ηρακλείδης κάθοδον εἰς
τὴν βασιλείαν τοῖς Ἀντιόχου τέκνοις
παρὰ τῆς συγκλήτου διεωράξατο.

Ο ΤΙ παρόντων Δι' αφορμὴν τοῦ ἀντι-
 παρὸντος εἰς τὴν Ρώμην, ἡ σύγκλητος παρῶ-
 ντων μὲν εἰσεκαλέσατο τὸν Εὐμένους τὸν βασιλέως
 υἱὸν Ἀθηναίων. τοῦ ἀντιπαρὸντος γὰρ ἔτι παῖς ὢν καὶ τὸ
 κατὰ τὸν νόμον εἰς Ρώμην, χάριν ἔχων τῇ τε σύγκλητι
 συσταθῆναι, καὶ πᾶσι παρὶς αὐτῶν ἀναεῶς τοῦ φιλα-
 Μmmmm iiii.

δεσπίας καὶ ξείας. ΟΥΤΟΣ ΜΟΝ ΟΥΝ ΦΙΛΑΝ-
 δεσπίνως, ὑπὸ τε τῷ συγκλήτῳ, καὶ τῷ πα-
 τρικίῳ φίλῳ ἀποδεχθεὶς, καὶ λαβὼν ἀποκρί-
 σις αὐτὸν ἐβύλετο, καὶ πρὸς τὴν ἐμὴν τῇ κατὰ
 αὐτὸν ἡλικίᾳ, μετὰ πέντε ἡμέρας ἐποδησάμενος εἰς
 τὴν οἰκίαν· πασὼν αὐτὸν τὸ καὶ τὴν Ἑλλάδα πύ-
 λων ἐκτείνων καὶ μεγαλοφύχως ἀποδέξαμε-
 νον καὶ τὸν δίοδον. ΗΓΕ ὅτι καὶ Δημήτριος καὶ τὸν
 αὐτὸν κατέβη. τυχὼν δὲ μετείας ἀποδεχθεὶς ὡς
 παῖς, αὐτὸς ἀνεχώρησεν εἰς τὴν οἰκίαν. Ο Δ' Η-
 ρακλείδης κεχρονικῶς ἐπὶ τῇ Ρώμῃ, πρὸν ἤλ-
 θεν εἰς τὴν συγκλήτον, ἔχων μὲν ἑαυτὸν τὴν Λαο-
 δίκην, καὶ τὴν Ἀλέξανδρον. Πρῶτον μὲν οὖν ὁ
 νεαιόχως, ἐπιστάτο πρὸς μετείους λόγους· ἡ-
 ξίε ὅτι Ρωμαῖοις μεταδιδῶναι τὸ πατρὸς τὸν Ἀντιό-
 χον, τὸ αὐτὸν πατέρα, φιλίας καὶ συμμαχίας·
 μέγιστα δὲ συγκατασπάζειν αὐτὸν τὴν βασι-
 λείαν· εἰ δὲ μὴ, συγχωρῆσαι τὴν κατὰ δόδον, καὶ
 μὴ καλύσαι τοὺς βουλευμένοις συμπράττειν
 αὐτῷ πατρὸς τὸ κατὰ δόδον τὸ πατρὸς ἀρχῆς.
 ὁ δὲ Ηρακλείδης πρὸς λαβὼν τὸν λόγον, καὶ
 πολλὰ πρὸς ποιησάμενος, Ἀντιόχῳ μὲν μῆναι
 ἐπὶ ἀγαθῷ, Δημήτριον δὲ κατηχεῖν, εἰς τὴν
 κατὰ δόδον· ὅτι δὲ συγχωρεῖν τὴν κατὰ δόδον ὡς
 νεαιόχῳ καὶ τῇ Λαοδίκῃ, καὶ τὸν δίκαιον, οὐσαν
 Ἀντιόχῳ τὴν βασιλείαν ἐκ γένους κατὰ φύσιν.
 Τοῖς μὲν οὖν μετείοις τῶν αἰ. δεσπίνων, ὁ δὲ
 ἡρέσκε τούτῳ· ἀλλὰ καὶ τὴν κατὰ δόδον ὡς
 δράματος ἐκείνου, καὶ τὴν Ηρακλείδην ἐβδέ-
 λυθοντο παρὰ φαιώς. οἱ δὲ πολλοί, τετραπύ-
 λῳι δὲ τὴν Ηρακλείδην γρηπείας, συγκα-
 τήρησαν ὅτι τὸ γράφειν δόγμα τιούτων.
 ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΑΙ ΛΑΟΔΙΚΗ
 ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΥΙΟΙ, ΦΙΛΟΥ ΚΑΙ
 ΣΥΜΜΑΧΟΥ ΗΜΕΤΕΡΟΥ ΓΕ-
 ΓΕΝΗΜΕΝΟΥ, ΕΓΕΛΘΟΝΤΕΣ
 ΕΠΙ ΤΗΝ ΣΥΓΚΛΗΤΟΝ, ΛΟ-
 ΓΟΥΣ ΕΓΓΟΙΗΣΑΝΤΟ.... Η ΔΕ
 ΣΥΓΚΛΗΤΟΣ ΑΥΤΟΙΣ ΕΞΟΥ-
 ΣΙΑΝ ΕΔΩΚΕΝ ΕΠΙ ΤΗΝ ΓΑ-
 ΤΡΩΙΑΝ ΑΡΧΗΝ ΚΑΤΑΓΟ-
 ΡΕΥΕΣΘΑΙ, ΚΑΙ ΒΟΗΘΕΙΝ ΑΥ-
 ΤΟΙΣ, ΩΣ ΗΞΙΟΥΝ, ΕΔΟΞΕΝ.
 Ο Δ' Ηρακλείδης ἐπιλαβόμενος τὸ ἀφορ-
 μῆς ταύτης, ὡς ἔλεγε, καὶ παρὰ φαι-
 λείτω τὸ ἐκφραστὴν ἀνδρῶν . . . . ἀφαι-

A renouaret. Hic igitur à Senatu & pa-
 ternis amicis singulari humanitate
 susceptus, accepto responso ex ani-
 mi sui sententia, honoribusque affe-
 ctus, quæ puero id ætatis conuenie-
 bant, post paucos dies domum est
 reuersus: omnibus Græciæ ciuitati-
 bus per quas iter faciebat, summo
 studio & magnificentia eum excipien-
 tibus. Adfuit ibidem per id tempus &
 Demetrius: qui modico paratu ut
 puer, exceptus, in patriam denuo se
 contulit. Heraclides verò diuturnio-
 re mora in vrbe facta, in Curiam vnâ
 cum Laodice & Alexandro venit. Ibi
 primò adolescens pauca est locutus:
 postulauitque ut meminissent Roma-
 ni amicitiz & societatis, quæ Antio-
 cho parenti suo cum illis fuisset: dein-
 de ut maximè quidem in recuperan-
 do suo regno se adiuuarent: sin id mi-
 nus vellent, redire saltem sibi in Sy-
 riam permetterent, neque eos impe-
 dirent, qui ad paternum regnum ob-
 tinendum opem sibi ferre essent para-
 ti. Mox Heraclides sermonem exci-
 pere, & postquam laudes ac merita
 C Antiochi pluribus exposuisset, adie-
 cta criminatione Demetrii: postremò
 subiicere, æquum iustumque esse, ut
 adolescentulo huic & Laodice, qui
 sunt legitima stirps Regis Antiochi,
 reditus in patriam concedatur. Sed
 eorum omnium quæ dicebat iste, ni-
 hil quicquam placebat sanæ mentis
 hominibus: qui & fictam eam esse
 commentitiâque fabulam intelli-
 gebant; & Heraclidem palàm abomi-
 nabantur. At vulgus Senatorum quos
 præstigiis suis Heraclides sibi concil-
 liauerat, in eam sententiam omnes cō-
 senserunt, ut huiusmodi Senatuscon-
 sultum scriberetur: QVOD ALE-
 XANDER ET LAODICE RE-
 GIS F. F. QVI AMICVS SO-
 CIVSQUE POP. R. FVIT, IN
 D SENATV VERBA FECERVNT.
 . . . . . SENATVS VT IN
 PATRIS REGNV M VELVT
 POSTLIMINIO REVERTEREN-
 TVR, IIS PERMISIT. ET FER-
 RE IPSIS OPEM, VTI POSTV-
 LAVERVNT, DECREVIT.
 E Hac arrepta occasione Heraclides,
 militem extemplo conducere, & mul-
 tos viros illustres sibi adiungere. dein.

Ephesum ut venit, bellum quod moliebatur sedulo apparare cepit,

Α. ἄνθρωπος δὲ εἰς τὴν Ἐφεσον, ἐχίετο παρὰ τὴν παρὰ τὴν τῆς περὶ τὴν ἐπιβολὴν.

CXLII.

Aduentus Romam legatorum, quos partim populi socij ex Hispania miserant, partim Aranaca hostes.

Quomodo ubi Senatus bellum aduersus Aranacas decreveret, neque Tribuni militum, neque legati, neque milites Roma sunt reperti, pra paupore.

Quomodo Africanus posterior, inuenis quum esset ad bellum contra Aranacas sese ultro Cos. obsulerit, eosque magna difficultate expedierit.

CELTIBERI inducias pacti cum M. Claudio duce Romani exercitus, Romam suos legatos miserunt, deinde autem expectantes responsum Senatus, quieti se continebant. At Marcus expeditione facta aduersus Lusitanos, postquam urbem Ercobricam vi cepisset, Cordubæ hiberna agebat. Romæ verò post legatorum aduentum qui à Bellis & Tingis, partis Romanæ populis, mittebantur, ij omnes in urbem admissi: ac quos Aranacæ mittebant, quod ea gens esset inimica; donec de tota illorum caussa deliberatum esset, à Patribus, ultra Tiberim tendere sunt iussi. dein ubi visum est commodum dare eis Senatum, Cos. socios primum vocauit, separatim cuiusque ciuitatis. illi etsi erant Barbari, orationem tamen habuerunt, qua de variis suorum generibus hominum & factionum inter suos enucleate differebant; ostendebantque, nisi res in tuto collocarent Romani, & ab iis qui bellum cum ipsis gesserant, poenas prout erant meriti exigeret, futurum omnino, ut simulac Romani exercitus Hispania excesserint, in se, tāquam patriæ

PMA.

Α' φίζεις εἰς Ρώμην πρέσβων ὄντων Βελλῶν καὶ Τίγγων τῶν συμμάχων, καὶ ὄντων Ἀρανάκων τῶν πολεμίων.

Β. Γὼς ἡφιστάμενος πολέμου καὶ τῶν Ἀρανάκων, οὔτε χιλιάρχους, οὔτε πρεσβυτάς, οὔτε στρατιῶτας ἐν τῇ Ρώμῃ ὑπὸ τῆς πλοίας μετέχον τῆς πείρας ἤδεον.

Πῶς ἀπορούσης τῆς συκλήτου Πόπλιου Κορνήλιου Αφρικανὸς νέος ὢν πρὸς κατ' Ἀρανάκων στρατείας ἐκὼν ὑπέσχετο.

O

OΤΙ ὅταν οἱ Κελτίβηρες αἰσχάσονται παρὰ τοὺς Μάρκον Κλαύδιον τὸν στρατηγὸν τῆς Ρωμαίων, ἐξαπίσταναι τὰς πρεσβείας εἰς τὴν Ρώμην. οὗτοι μὲν ἡσυχίαν ἔχον, καραδοκῶντες τὴν ἀπέρραστον τὴν συκλήτου. Μάρκος δὲ στρατεύσας εἰς τοὺς Λυστανούς, καὶ τὴν Ερκόβριχα πόλιν καὶ κρατὸς ἐλὼν, εἰς Κορδύβαν τὴν ἀρχαῖαν ἐπέειπε. τῆς δὲ πρεσβείας εἰς τὴν Ρώμην ἀποστέλλων, πρὸς μὲν τῶν Βελλῶν καὶ Τίγγων ὅσοι παρὰ Ρωμαίων ἦσαν, πρὸς δὲ πρῶτον εἰς τὴν πόλιν τοὺς δὲ τῶν Ἀρανάκων, πρὸς τὴν Τιβέρεως ἐκέλευσαν κατὰ σκοπὸν, ἀφ' οὗ πολεμίας ἀπαρχὴν, ὡς βυλῶσινται παρὰ τὸν ὄλκον. Γενομένης δὲ κατὰ τὴν ἐντευξίν, κατὰ πόλιν ὁ στρατηγὸς εἰσῆγε πρὸς τοὺς συμμάχους· οἱ δὲ καὶ οἱ ὄντες Βάρβαροι διετήσαντο λόγους, καὶ πάσας ἀξιοκρίτους ἐπυροῦντο τὰς ἀφροσύνας, ὑποδεικνύοντες, ὡς εἰ μὴ συστήσονται καὶ τεύξονται τὸν ἀρμόζοντος καλῶς οἱ πεπολεμηκότες, ἀφ' αὐτῆς μὲν ἐπιδεικνύονται τῶν Ρωμαίων στρατοπέδων ἐκ τῆς Ἰβηρίας, ἐκ δὲ τῶν ἀποσπασμένων τὴν δίκην αὐτοῖς,

E

ὡς παροδῶντες γηγρόσι· παχὺ δὲ πάλιν αὐτοὶ
 κινήσαντι παρὰ μὲν ὄρεσιν, εἰς αἰεπατίμητοι
 ὄρεσιν ὡς τὸ παρὸν ἀμφοτέρωθεν· ἐπίμοις
 ὃ πάλιν παρὸς χαροποιμίας ποιήσαντι τὸς χυ-
 τὴν Ἰβηρίας, ὡς ἱκανοὶ γηγρότες ἀντίπαλοι Ρω-
 μαίοις. Διότι ἡξίουσαν ἡ μὲν τὰ στρατόπεδα
 χυτὴν Ἰβηρίας, καὶ ἀφαιρῶν καὶ ἕκαστον ἕως
 ὑπατοῦ, ἐφειδρόσονται τοῖς Συμμαχοῖς, καὶ κα-
 λῶνται τὰς Αργονακῶν ἀδικίας· ἡ βουλομέ-
 νους ἀπάγει τὰς δυνάμεις, παρὰ διωγματι-
 σίων εἰς τὸ παρὰ τὴν Ἰβηρίαν ἐπιδράσαντι, ἵνα
 μηδεὶς ἐπὶ ποιῇ θάρρη· ὃ παρὰ πλῆσιν τοῦ-
 τος. Οἱ μὲν οὖν Βελλῶν καὶ Τίγγων συμμα-
 χῶντες Ρωμαίοις, ταῦτα καὶ τὰς τοῦτοισι παρὰ
 πλῆσιν διελέξαντο. Ἐπὶ ὃ τούτοις εἰσῆλθον τὸς
 παρὰ τῶν πολεμίων· οἱ δὲ Αργονακῶν παρὰ
 ὄντες, καὶ μὲν τὸ ὑποκρίσιν ἐχρῶντο τοῖς λό-
 γοις, ὑποπεπληκῶς καὶ ταπεινῶς· τῇ γὰρ
 παρὰ τοῦ ὡς διέφατον, ὅτι εἰκόσῃ τοῖς λό-
 γοις, ὅτι ἡττωμένη. Καὶ γὰρ τὰ τὸ τύχης ἀδύ-
 να πολλὰς ὑπεδείκνυσαν, καὶ τὰ παρὰ τὴν Ἰβη-
 ρίαν μάχας ἀμφιδιδόσιν, ποιῶντες ὅτι πᾶσι
 τὰς ἐμφάσεις ἀπέλιπον, ὡς ὅτι κινδυνεύον αὐ-
 τῶν γηγρότων. τέλος δὲ εἰς τὸ λόγον· εἰ μὲν
 οὐδεὶς ῥητὸν παρὸς τῶν ὑπομῶν τὸ ἀγνοίας,
 αἰαδῶνται τὸτο ἔφασαν. τελευτήσαντος ὃ τὸ
 παρὰ τὸν μάχας, ἐπιδράσαντι ἡξίουσαν ὅτι τὰς χυ-
 τὴν Ἰβηρίας ἐμολογίας αὐτοῖς ἡμολογίας παρὸς τὸ
 σύγκλητοι. Οἱ ὃ ὅτι σκευδὸς ὄρεσιν ὄρεσιν
 ἀμφοτέρωθεν, εἰσῆλθον τοῖς παρὰ τὸν Μαρ-
 κέλλω παρὸς τοῖς. θεωρῶντες ὃ καὶ τοῖς ῥέπον-
 τας ὅτι τὸ ὄρεσιν, καὶ τὸ στρατηγὸν παρὸς
 μόντα τὸ αὐτὸ γνῶμην τοῖς πολεμίοις, μάλ-
 λον ἢ τοῖς Συμμαχοῖς· τοῖς μὲν Αργονακῶν ἐ-
 δόσαν καὶ τοῖς Συμμαχοῖς ἀποκρίσιν, ὅτι Μαρ-
 κέλλω ἀμφοτέρωθεν ὅτι Ἰβηρία ὄρεσιν τὸ
 τῆς συγκλήτου γνῶμην. οὗτοι δὲ νομίζοντες
 τοῖς Συμμαχοῖς ἀγνοίας καὶ Συμφύροντα σφίσι
 λέγον, τοῖς δὲ Αργονακῶν ἀκμὴν μεγαλο-
 φρονεῖν, τὸ δὲ στρατηγὸν ὑποδεικνῶν τὸ πό-
 λεμον· ἐν τῷ ὄρεσιν διὰ τὸ ὄρεσιν τοῖς παρὰ
 ἐκείνου παρὸς τοῖς, πολεμῶν γνῶμης, καὶ
 τῆς παρὸς ἀγνοίας. Ἐπιδρῶν δὲ τὸν πόλεμον
 ἐποιήσαντο κατὰ μοῖον, παρὸν μὲν ὅτι Μαρ-
 κέλλω ἀφαιρῶντες, ἕτερον στρατηγὸν ἐ-
 μελλον διαπίμπαι εἰς τὴν Ἰβηρίαν· ἡδὲ γὰρ

A proditores, extemplo ab hostibus Ro-
 mani nominis sceleratur. Nam si præte-
 rita maleficia impune ferrent, non
 multo post novas turbas ab iisdem iri
 excitatum: facileque eos effecturos,
 ut ad res novandas omnes in Hispania
 cum ipsis conspirarent, quod Romanæ
 potentia sustinendæ pares se præbue-
 rint. orare igitur, ut vel retinerent in
 Hispania legiones, ad quas Consul
 quotannis mitteretur, qui præsidio
 foret sociis, & iniurias Aranatorum
 reprimeret: aut si reuocare exercitus
 vellent, plane faciendum illis esse,
 hos ut castigarent exempli causa, ne
 posthac in mentem cuiquam veniat
 tale quid audere. Hæc & similia his
 apud Patres conscriptos Belli & Tin-
 gi, qui Romanorum sectam seque-
 bantur sunt locuti. Secundum hos, le-
 gati hostium sunt introducti. Prodeunt
 igitur in medium Aranacæ, demissa
 atque humili in speciem oratione ve-
 nientes; ceterum animos præ se fe-
 rentes, nondum fractos, & qui verbis
 similes nequaquam essent. Nam & in-
 certos Fortunæ casus sæpe cōmemo-
 rabant; & temporum pugnas ita an-
 cipiti Marte pugnatas significabant,
 ut existimandum relinquerent, supe-
 riores se è præliis discessisse: postremo
 summam suæ legationis hanc esse; si
 mulctæ nomine pro admitta culpa a-
 liquid certi sibi imperaretur, facturos
 imperata; id verò ubi fecissent, fœdus
 restitui sibi postulabant, quod C. o. s.
 Tiberio, cum Senatu icerant. Patres
 audita utraque hac legatione, eos ac-
 ciuerunt quos Marcellus miserat. quos
 quum ad pacem proniores esse cerne-
 rent, & Consulem hostium petitioni
 potius favere, quàm sociorum, respon-
 sum Aranacis, pariter & sociis dede-
 runt; Ambos in Hispania voluntatem
 Senatus à Marcello esse intellecturos.
 iidem tamen rati vera esse ac Reip.
 conducibilia, quæ dixerant socij; &
 Aranacas quidem ingentes admo-
 dum animos fouere, Marcellum verò
 bellum metu refugere: legatis suis
 arcana dederunt mandata, ut bellum
 fortiter atque ut Romanos decebat,
 gererent. decreta autem continua-
 tione belli, quia virtuti Marcelli dif-
 fidebant, ante omnia de mittendo
 alio duce cogitarunt: iam enim no-

ui Coss. inierant Aulus Postumius, & Lucius Licinius Lucullus. Secundum hæc ad belli apparatus se cōuerterunt, summo adhibito studio, ut omnium rerum ingens suppeteret copia: quòd existimarent bello Hispaniensi finem ea expeditione iri impositum. Nam semel subactis hostibus, omnes imperata facturos rebantur: sin contra, euitatum ab iis esset belli huius periculum, non Aranacas dumtaxat, verùm omnes reliquos populos rebellaturos. Quò autem vehementius in huius belli curam Senatus incumbebat, eò maiori fuit admirationi quod tunc accidit. Quum enim Quintus, qui anno superiore rem bellicam in Hispania administruerat, & qui sub illo stipendia fecerant, Romam renuntiassent, assidue fuisse acie instructa pugnandum; quàm multi in iis præliis essent occisi; quanta Celtiberorum virtus extitisset: præterea Marcello belli huius metum palam proficiente; eiusmodi pauor iuniorum mentes incescit, ut nihil simile vnquam accidisse seniores affirmarent. Tantus enim terror animos hominum occupauit, ut neque Tribuni quot erat opus magistratibus nomina darent; qui prius solebant multo plures quam quibus opus esset, sese offerre: neque legati quos vnâ cum belli duce oportebat proficisci, delecti à Consulibus conditionem acciperent: & quod maximum erat, iuniores ad nomina non responderent: sed eas excusationes comminisceretur, quatum meminisse turpè erat, examinare indecorum, pœna afficere nefas. Tandem, quum neque Senatus neque magistratus haberent quò se verterent, neque scirent quem finem iuuenes facturi essent impudentiæ; (nam hoc verbo coacti sunt propter rei nouitatem uti;) Pub. Cornelius Africanus, ætate iuuenis, sed qui belli suasor fuerat, adolescens probitatis & temperantiæ laude insignis; verùm cui laus bellica adhuc deerat: quum cerneret in quantis angustiis Patres versarentur, surgit è medio, dixitque: siue, Tribunum, siue legatum vellent se mittere in Hispaniam cum Consulibus, in potestate Senatus se futurum; ad vtrumque enim esse paratum: et si, inquit, bat,

A ἔτυχον ὕπατοι τότε καθεσθαι, καὶ πᾶς ὄρχαις πρὸς ἐλπίδας, Αὐλὸς Ποστούμιος, καὶ Λούκιος Λικίνιος Λούκιλλος ἔπειτα πρὸς τὰς ἀποσκευὰς ἐγένοντο φιλοτίμως καὶ μεγαλομυρῶς· νομίζοντες ὅτι τῆς ταύτης τῆς πορείας χρησιμεύειν τὰ καὶ τὴν Ἰσπανίαν. Κρατηθέντων μὲν γὰρ τῶν ἐχθρῶν, πάλιν ὑποτάσσοντες οἱ ποιεῖσιν ὅτι πρὸς τὴν ἰσπανίαν ἀποστρέψαντες ὅτι τὸ ἐκείνῳ φόβον, ὃ μοῖνον Ἀρανακάς καταδρῶσιν. . . . . Ὅσω ὃ φιλοτιμότερον ἢ σύγκλητος διέκειτο πρὸς τὸν πόλεμον, πάντων οἱ οἱ τὰ πρὸς τὴν ἀπὸ τῆς παροδοξότερα. τὸ μὲν γὰρ Κοίντου τὸ τὸ πρὸς τῶν αὐτῶν στρατηγήσαντος ἐν Ἰσπανίᾳ, καὶ τῆς μὲν αὐτῶν στρατευσαμένων, ἠγέλχεται εἰς τὴν Ρώμην, τὴν τε συνεχέει τῆς ἐν ἀποστάξεως κινδυνῶν, καὶ ὃ πλῆθος τῆς ἀπολωλότων, καὶ τὴν αἰδρείαν τὴν Κελυβήρων· τὴν δὲ Μαρκέλλου πρὸς τὴν ἀποδιδόντος τὸν πόλεμον, ἐνέπεισεν ἡς τοιαύτης τοιαύτης, οἷον ὅτι ἔφασκεν οἱ πρὸς τὴν γνησίαν πρὸς τῶν. εἰς γὰρ τὴν πρὸς τὴν ἀποδιδόντος, ὥστε μὴτε χιλάρχους πρὸς τὴν ἀποδιδόντος πρὸς τὴν ἀρχὴν τοὺς ἰσχυροὺς, ἀλλ' ἐλλείπειν τὰς χεῖρας ὃ πρὸς τῶν εἰρησμένων πολλὰ πλάσιον πρὸς τὴν ἀποδιδόντος τὴν καθεστῶν· μὴτε τοὺς εἰσφερομένους ὑπὸ τῶν ὑπὸ τῶν πρὸς τὴν ἀποδιδόντος, ὥς ἔδει πρὸς τὴν ἀποδιδόντος μὲν ὅτι στρατηγῶν· ὃ δὲ μέγιστον, τοὺς νέους ἀνακλίνει τὰς καθεστῶν, καὶ τὴν αὐτῶν πρὸς τὴν ἀποδιδόντος, ἀς λέγειν μὲν αἰσχρὸν ἔστι, ὅτι τὴν ἀποδιδόντος, ἐκείνῳ δὲ ἀπορρίπτει, ἐκείνῳ δὲ ἀδυνάτοι. τέλος ὃ καὶ τῆς συγκλήτου καὶ τῆς ἀρχόντων ἐν ἀμφοτέρω ὅτι, τί ὃ πρὸς ἔσται τῆς τῶν νέων αἰσχυρῶν (τούτω γὰρ ὑποαγκάζοντο χρῆσθαι τῶν ῥήματι ἀλλὰ τὰ συμβαίνοντα) Πόπλιος Κορνήλιος Αφρικανός, νέος μὲν ὢν, δόκων δὲ σύμβουλος γενέσθαι τὸν πόλεμον, ἐπὶ καλοκαγαθία καὶ φροσύνῃ δόξαι ὁμολογουμένως πεποιημένος, τῆς δὲ ἐπὶ αἰδρείας φήμης πρὸς τὴν ἀποδιδόντος· θεωρῶν τὴν σύγκλητον ἀπορρίπτειν, αἰσας εἶπεν, εἴτε χιλάρχον, εἴτε πρὸς τὴν ἀποδιδόντος, πέμπειν αὐτὸν εἰς τὴν Ἰσπανίαν, μὲν τῆς ὑπὸ τῶν, ὅτι τῶν πρὸς ἀμφοτέρω γὰρ ἐπίμους ἔχῃ. καί τιν' ἔφη κατ'

ιδίαι μὲν αὐτοὶ τῷ εἰς Μακεδονίαν ἔξοδον, ἄλλα μὲν ἀσφδραγείαν εἶ) . . . . (συνέβαινε γὰρ τότε τοὺς Μακεδόνας ἐπὶ οἰόμενος καλὴν τὴν Σκηπίωνα, ἀφελύσσοντα τὰς ἐν αὐτοῖς ἐπιστας) ἄλλα τοὺς τὴν πατρίδος χάριν ἔφη κατεπύγην μᾶλλον, καὶ καλὴν εἰς τὴν Ἰβηρίαν τοὺς ἀθηναίους φιλοδοξοῦντας. πάνσι δὲ τῷ φιλοδόξου φανείσης τῆς ἐπαγγελίας, καὶ ἀφ' ἧν ἡλικίαν, καὶ ἀφ' ἧν τῶν ἄλλων δολαφείας· πρῶτον μὲν δὴ τῶς συνέβη μὲν ἄλλως ὑποδοχίῳ ἡγεῖσθαι τῷ Σκηπίωνος· ἐπὶ δὲ μᾶλλον τῆς ἐξῆς ἡμέρας. Οἱ γὰρ πρῶτον ἀποδιδωδότες, ἐκβεβόκοι τὸν ἐκ τῶν ἀφ' ἧς ἔλεγον, οἱ μὲν πρὸς βόσιν ἐθελοντὶ ἐπηγυρῆσαι τοῖς στρατοῖς· οἱ δὲ πρὸς τὰς στρατιώτας καὶ ἀφ' ἧς πρὸς πορβόλον, καὶ τὰς συστρέμματα καὶ συνηθείας.

A si mei priuatim commodi rationem habeam, profectio in Macedoniam, tum ad securitatem, tum ad utilitatem potior mihi fuerit: (eo siquidem tempore Macedones nominatim Scipionem poscebant ad disceptandas controuersias, quas inter se habebāt:) sed me, aiebat Scipio, tempora Reip. magis mouent, quæ veræ laudis cupidos in Hispaniam vocant. Quum mira esset omnibus visa Scipionis oratio, qua suam Reip. operam offerebat, & propter ætatem & propter aliorum cunctationem, ac metum; repente omnes adolescentem complecti, atque laudare: quod etiam die sequenti impensius adhuc fecerunt. Nam qui meticulosi prius apparuerant, metuentes iam, ne comparati cum Scipione ignominiam reportarent, partim legatos se cum belli ducibus profecturos ultro sunt professi: partim militiæ cateruatim & per sodalitates nominabant.

PMB.

Κατὰρχὴ τῆς πρὸς Καρχηδονίους τρίτου πολέμου.

Γῶς ὁ Καρχηδόνιοι ἀπειλούντων τῶν Ῥωμαίων, καὶ τῶν Ἰνυχίων τὰ αὐτῶν τῇ συκλήτῃ ἐπιπρεψάντων, ὀλοχεροῦς πειράσεως αὐτῶν ἀμνηστίας, τέλος καὶ αὐτοὶ ἔδωκαν αὐτῶν εἰς τὴν Ῥωμαίων ἐπιτροπὴν.

Τί δυνάται τῶν Ῥωμαίων, τὸ ΔΟΥΝΑΙ ΑΥΤΟΥΣ Εἰς ΕΠΙΤΡΟΠΗΝ.

Τὰ συμβαίνοντα τοῖς Καρχηδόνιοις μὲν τὸ δοῦναι αὐτοὺς.

ΟΤΙ τῶν Καρχηδονίων πάλαι βουλομένων πρὸς τὴν πῶς ἀπορτῆσαι αὐτοὺς τῶν Ῥωμαίων ἀπόκρισιν. καὶ τῶν Ἰνυχίων ὑποπεριμένον τὴν ἐπίνοιαν αὐτῶν, τοῖς Ῥωμαίοις τὴν αὐτῶν πρὸς διδόντων πόλιν,

CXLII.

Principium belli Punici tertij.

Quomodo Carthaginienses, Romanis aduersus ipsos inatis postquam Uticenses sese in fidem Po. Rom. dedidissent; ad summam consilij inopiam reducti, tandem ipsi quoque facere idem fuerint coacti.

D Quam vim habeat apud Romanos DEDERE SE IN FIDEM.

Qua Carthaginiensibus acciderunt, postquam sese Romanis dediderunt.

Q V V M Carthaginienses post acceptum Romanorum responsum, quid facto esset opus dudum deliberassent, & excogitati ab ipsis consilij gratiam Uticenses præripuissent, tradita maturè vrbe sua in Romanorum potestatem; prorsus quo se verterent, aut

aut quam ad salutem inirent viam nesciebant. Nam illi quidem spem sibi superesse hanc vnicam existimabant, si eò descenderent, ut liberum de se arbitrium Romanis permitterent: sic enim illis se omnino satisfaturum: quando superioribus temporibus, ne tum quidem cum bello victi extremam periculi aleam subiissent, atque adeo pro mœnibus hostis esset, adduci vnquam potuerant, ut patriam Romanis dederent. Sed huius quoque consilij fructum occuparant Uticenses, atque illis ademerant: nam si vel maximè eorum quos diximus exemplum sequerentur, nihil tamen noui neque miri eos fecisse, Romani erant existimaturi. Veruntamen quoniam duorum malorum alterum erat eligendum; ut vel bellum fortiter sustinerent, vel potestati alienæ se suæque permitterent: post multas in Senatu dictas arcanò sententias, legatos decreuerunt qui suo arbitrio Reip. consulerent; eosque cum his mandatis proficisci iusserunt, ut præsentis status ratione habita, ea facerent quæ è Reip. esse viderentur. Hanc legationem obierunt Giskon, qui Strytanus dictus, Hamilcar, Misdas, Gillicas, & Mago. Venerunt igitur Romam hi Carthaginensium legati: qui bellum decretum inuenerunt, & duces cum exercitibus iam profectos. Itaque quum tempus ad deliberandum res nullum darent, arbitrio Romanorum se suæque omnia permiserunt. Quam vim hoc habeat PERMITTERE ARBITRIO, diximus quidem iam antè: sed breuiter heic quoque repetendum. Nam qui Pop. Rom. arbitrio se suæque permittunt, ij agrum primo illis dant omnem quem habent, & vrbes quæcunque sunt in illo: ad hæc viros pariter & foeminas, quotquot in agro fuerint; amnes, portus, sacra, monumenta denique: ita ut omnium domini fiant Romani: ipsi vero qui se permittunt, omnium omnino rerum dominium amittant. Postquam Carthaginenses hanc pactionem fecerunt, accitis mox in Curiam, exposuit Cōsul Senatus sententiam. Quod rectam consilij viam iniissent, concedere illis Patres libertatem, leges suas, & agrum insuper omnem,

A ὁλοκληρῆς ἀμνηστία παρέσθην τοῖς αὐτοφύτοις. Μία γὰρ ἐλπίδος ἐπὶ φαινομένης αὐτοῖς, εἰ συγκαταβαίνει εἰς τὸ δοῦναι τὴν ἐπιτροπὴν αὐτῶν, ὅστις πρῶτος ἐδίδκειν ποιήσεσσι τοῖς Ῥωμαίοις, ὅτι μὴδ' ἐν ταῖς μεγίσταις παλαιαῖσι κατὰ πολέμους, καὶ παρὰ τοῖς τέχνοις τῶν πολεμίων ὑποαρχήτων, μηδέποτε τὴν ἐπιτροπὴν δεδοκίμαι τῆς πατρίδος· καὶ ταύτης τῆς ἐπιτοίας τὸν καρπὸν ἀπέβαλον, παρεστρατηθέντες ὑπὸ τῆς Ἰτυχίῳ· ὅσῳ γὰρ ξένοι, ὅσῳ παλαιόδοξοι ἐμελλοῖσι φαινησάμενοι τοῖς Ῥωμαίοις, εἰ ταυτὸν ποιήσαιεν τοῖς παροφθαλμοῖς. Οὐ μὲν κακῶι αἰρέσειως κατὰ λειπομένης, ἢ τὴν πόλεμον αἰαδέχων ἡγεμονίας, ἢ δίδοναι τὴν ἐπιτροπὴν αὐτῶν καὶ αὐτοῖς, πολλοῖς καὶ ποικίλοις ἐν τῷ συνεδρίῳ διὰ ἀπορήτων ποιησάμενοι λόγοις, κατήχησαν παροφθαλμῶς αὐτοκράτορας, καὶ τύποις ἐξαπίπλοιοι· δόντες ἐνὸς ὁρίῳ, βλέποντας πρὸς τὰ κρήνητα παρὰ τῆς δόξης συμφέρειν τῇ πατρίδι. ἦσαν δὲ παροφθαλμῶντες Γόσκων, Στυτάνιος ἐπιτεταλόμενος, Ἀμίλκας, Μίσδης, Γιλlicας, Μάγων. Ἦσαν δὲ οἱ παροφθαλμοῖς παρὰ τὴν Καρχηδονίαν εἰς Ῥώμιον καὶ καταλαβόντες πόλεμον διδογμένον, καὶ τοὺς στρατηγούς ὡρμηκῶς μὲν τὴν δυνάμει, ὅτι ἐπὶ δίδοντων βουλὴν αὐτοῖς τὴν παροφθαλμῶν, ἔδωκεν τὴν ἐπιτροπὴν αὐτῶν. Περὶ δὲ τῆς ἐπιτροπῆς, εἰρηται μὲν ἡμῖν καὶ παροφθαλμοῖς· αἰγῆτοι δὲ ἐστὶ καὶ νῦν ὑπομῆσαι καφαλατωδῶς. Οἱ γὰρ δίδοντες αὐτοῖς εἰς τὴν Ῥωμαίων ἐπιτροπὴν, δίδουσι παροφθαλμοῖς μὲν χάριτι τὴν ὑποαρχουσαι αὐτοῖς, καὶ πόλεις καὶ ἐν ταύτῃ· σὺν δὲ τοῖς αἰσῶν καὶ γυναικας, τοῖς ὑποαρχοῖς ἐν τῇ χώρᾳ καὶ ταῖς πόλεσιν ἀποδίδουσι ὁμοίως πόσμοις, λιμῶνας, ἰερά, τάφοις συλλήβδην· ὥστε πρῶτον εἰς κυρίους Ῥωμαίους· αὐτοῖς δὲ τοὺς δίδοντες ἀπλάως, μηκέτι μηδενός. Γενομένης δὲ τῆς αἰσθητολογίας τοιαύτης ὑπὸ τῆς Καρχηδονίαν, καὶ μετ' ὀλίγον εἰσκληθῆναι αὐτῶν εἰς τὸ συνεδρίον, ἔλεγον ὁ στρατηγὸς καὶ τὸ συγκλητὴς γνώμην. Οἱ καλῶς αὐτῶν βεβηλωμένων, δίδουσι αὐτοῖς ἢ σύγκλητος, τὴν τ' ἐλευθερίαν, καὶ τοὺς νόμους, ἐπὶ δὲ τὴν χάριτι ἀπαύειν.

Nnnn

καὶ τὴν τῶν ἄλλων ὑπαρχόντων κτῆσιν, καὶ
 χρυσὴν καὶ χατ' ἰδίαν. οἱ δὲ Καρχηδόνιοι ταῦτα
 ἀκέσαντες, ἔχαλρον· δόξαντες ὡς ἐν κακῶν
 αἰρέσει, καλῶς σφίσι κεχρησθῆναι τὴν σύγκλη-
 τον· ἅτε τῶν αἰσθησιμότητων καὶ μεγίστων αὐτοῖς
 συλκωρημάτων. Μετὰ δὲ ταῦτα τῷ στρατη-
 γῷ Δισσαφουῶντος, δέξιπ τεύξονται πύργων,
 εἰς περιακασίους ὁμήρους εἰς δὲ Λιλύβαιον ἐκ-
 πέμψουσιν, ἐν περιακασίῳ ἡμέρους, τοὺς ἡοὺς
 τῷ ἐκ σύγκλητος καὶ τῷ γεροσίας, καὶ τοῖς ὑπὸ
 τῷ ὑπάτων παρὰ γαλλομάχοις πενταρχήσωσιν·
 ὅτι πρὸς ἡ πόρῃσαν, ποῖα ἔχει τῶν ὑπὸ τῶν
 αὐτοῖς ἔσται παρὰ γαλλομάχων· πλεονέχοντες γὰρ
 ἑξ αὐτῆς ὥρμηται, σπουδόντες αἰσθησέσθαι τῇ
 πατρίδι περὶ τούτων. Παρὰ γαλλομάχοι δὲ εἰς
 τὴν Καρχηδόνα, διεσάφουσι τοῖς πολιταῖς τὰ ἐν
 μέροι. οἱ δὲ Δισσαφουῶντες, πάντα μὲν ἐνδε-
 ρηδύως ἐνόμιζον βεβηλῆσθαι τοῖς πρεσ-
 βυταῖς· περὶ δὲ πόλεων μὴ γενέσθαι μνείαν,
 εἰς μαγάλιν ἐπίστασιν αὐτοῖς ἦν, καὶ πολλὴν
 ἀμνηστίαν. Ἐν δὲ τῷ καιρῷ τούτῳ φασὶ Μα-
 γωνα τὸν Βρέτιον χρησάσθαι λόγοις ἀνδρώδεσι
 καὶ παρὰ γαλλομάχοις. Δύο γὰρ, ὡς ἔοικε, καιροὺς
 ἔφασκεν· τὸν τῷ βουλεύσασθαι περὶ σφῶν
 καὶ τῆς πατρίδος· ὡς τὸν μὲν εἶνα πρῆσθαι·
 δύνει γὰρ οὐ μὰ Δία νῦν Δισσαφουῶν, τί ἔχει
 τῷ ὑπάτῳ αὐτοῖς παρὰ γαλλομάχοις, καὶ Δισ-
 σά· τί περὶ πόλεων ἐνδεμίας ἐποίησεν μνείαν ἢ
 σύγκλητος· ἀλλὰ καὶ ὅτι καιρὸν ἐδίδου τὴν
 ἐπιτροπὴν· δύνει δὲ, ὅπως γνώσκεις, δέξιπ
 πᾶν δὲ παρὰ γαλλομάχοις ἐπιδεκτέον ὅτιν,
 εἰ μὴ τὴν πλεονέχειαν ὑπορήφασιν ἢ, καὶ τῷ τῶν
 πρεσβυτέρων· εἰ δὲ μὴ, τότε πάλιν βεβηλῆ-
 σθαι, πότερον δὲ πρεσβυτέρων τὸν πόλεμον
 εἰς τὴν χώραν, καὶ πάσῃ οἱ, πὶ ποῖ αὐτῶν ἐ-
 πιφέρει τὸν δυνάστη· ἢ καὶ ὁρῶν δύνει τὸν τῶν
 πολεμίων ἐφοδὸν, ἐπιδεκτέον αἰσθησέσθαι πᾶν
 δὲ πρεσβυτέρων. Γαίται δὲ ἔχει τὸν ἐφεσώ-
 πα πόλεμον, καὶ ἔχει δὲ τὸν πρεσβυτέρων ἀδελ-
 λων, φερεμένων ὅτι δὲ πενταρχίαν τοῖς πα-
 ρὰ γαλλομάχοις, ἔδωκε πέμπων τοὺς ὁμήρους
 εἰς δὲ Λιλύβαιον· καὶ παρὰ γαλλομάχοις καὶ ἀνέ-
 τις περιακασίους τῶν νέων, ἔξέπιμπον μετὰ
 μαγάλιν οἰμωγῇ καὶ δακρύων· ἅτε πρεσβυ-
 τῶν ἑκάστοι τῶν αἰσθησέσθαι καὶ συλκῶν·
 καὶ μαγίστα πᾶν γυναικῶν ἐκχρησάσθαι.

A & omnium aliorum bonorum posses-
 sionem, quæ ad Remp. aut ad priuatos
 pertineret. his auditis latari Cartha-
 ginienſes: quod putarent clementer
 secum, vt in malis, Senatum agere;
 qui maxima quæque & summè neces-
 saria sibi concederet. Postea adicien-
 te Coss. ista eos esse impetraturos, si
 intra dies triginta obſides trecentos
 Lilybæum miserint, senatorum aut
 seniorum liberos: & ea fecerint quæ
 Coss. imperarent: dubitatum ali-
 quandiu est à legatis, cuiusmodi fu-
 tura essent, quæ Consules imperarent.
 B Cæterum ex vrbe profecti extemplo
 sunt, vt de iis quæ gesta fuerant nun-
 tium in patriam afferrent. Carthagi-
 nem vt ventum, omnia ordine ciui-
 bus exposuerunt. Qui iis auditis, cæ-
 tera sic satis commodè à legatis fuisse
 administrata existimantes; quod ta-
 men vrbiū nulla esset mentio facta,
 causſam vehementer requirebant; cæ-
 que res mirifice anxios & sollicitos il-
 los habebat. Fama est, Magonem Bre-
 tium illo tempore oratione vsum &
 C forti & prudente: quum diceret, duo
 tempora Carthaginienſes habuisse ad
 deliberandum de sua & patriæ salute:
 quorum alterum esset ab iis præter-
 missum: nam quærendi quidnam Cō-
 sules essent imperaturi, & cur nullam
 Senatus vrbiū fecerit mentionem,
 non mehercule tempus iam esse; ve-
 rum tunc fuisse, cum arbitrio Roma-
 norum sese permitterent. Nunc post-
 quam id fecissent, certò statuere eos
 debere, omnia quæ forent imperata
 facienda esse, nisi quid plane super-
 bum, & inopinatum imperaretur. id
 D enim si eueniret, denuò fore ipsis de-
 liberandum; num ditioni suæ illatum
 bellum sustinere, & quæcunque ma-
 nare ab eo mala solent, vellent tole-
 rare: an potius aduentum hostium
 horrentes, quæcunque forent impe-
 rata vltro facerent. Quum omnes præ-
 sentis belli metu, & propter incerta ca-
 suum, ad parendum Romanis incli-
 narent, decretum est, Lilybæum ob-
 sides esse mittendos. Confestim igitur
 E trecentos è iuuentute delectos,
 mittunt; non sine magnis eiulatibus
 & lacrymis; vt pote quum necessarij &
 cognati sui quemque illorum proſe-
 queretur; maximèq; propter mulieres

miserabilis eius spectaculi facies erat. Posteaquam Lilybæum obsides appulerunt, Consules illos Q. Fabio Maximo tradiderunt: quoniam illo tempore Siciliam ex Prætura nactus Fabius regebat. qui eos Romam tuto curauit deferendos; ubi fuerunt simul omnes in vnum è navalibus conclusi. Et obsides quidem hoc pacto collocati ibi sunt: duces verò interim exercitus ad Uticæ promontorium classem appellunt: quod ubi Carthaginem fuit nuntiatum, suspensâ omnium ciuium animi, pleni metus propter expectationis incertitudinem, fuerunt. visum tamen illis faciendum, ut legatos mitterent, quæsituros à Consulibus, quid facto opus esset; illisque nuntiaturos, Carthaginienes paratos esse quæcunque forent imperata facere. Postquam legati in castra Romanorum venissent, & in concilio mandata quæ acceperant exposuissent: maior natu è Consulibus laudato ipsorum consilio & voluntate, arma telæque omnia sine dolo & fallaciis tradere eos iussit. legati facturos se quidem imperata responderunt: orare tamen Romanos, cogitarent etiam atque etiam, quid esset futurum, si Carthaginienes tradidissent arma, ipsique in discessu illa exportarent. hæc tamen mox tradiderunt.

Ex Historia XXXIII.

CXLIII.

Principium simultatum & odij quod postea Romani conceperunt aduersus gentem Achaorum.

QUVM ea legatio cuius princeps fuerat Aurelius Romam è Peloponneso rediisset, & quæ sibi accidissent, renuntiasset; quàm prope esset factum, ut & vitæ & omnium rerum periculum adirent: atque eam rem ipsi verborum inusitata atrocitate auxissent: (neque enim sic illa narrabant, ut casu in tantum periculum incidisse videri possent: sed quasi certo consilio eos inuasissent Achæi, ut

Α τὴν τοιαύτην ἀφάθει. Ἐπὶ δὲ κατέπλευσαν εἰς τὸ Λιλύβαον, οἱ μὲν ἑαυτῆς πρὸς δόξαν ἔχοντες τὴν καὶ τῷ Φαβίῳ Μαξιμῷ συνέβαλε γὰρ τὸ ὅτι τῆς Σικελίας τελευτῶν στρατηγὸν τότε δι' ἑὸν ἀρχαρχομένηντες ἀσφodelῶς εἰς τὴν Ρώμην, συνεκλείσθησαν ὁμοῦ πάντες εἰς τὴν * ἐκκαδικήν τεύχεον. Καὶ τὸ μὲν ὁμήρων ἐκείνους ἀπαρχόντων, οἱ στρατηγοὶ κατήχησαν εἰς τὴν τῆς Ἰτύκης ἀκρῶν. Τούτων δὲ πρὸς πεπρωμένους τοῖς Καρχηδονίοις, ὁρῶν καὶ τῷ φόβῳ ὡς ἡ πόλις ἀφ' ἧς ἀδελότητα τῷ πρὸς δόξαν μὲν. οὐ μὲν δὲ ἔδοξεν αὐτοῖς πρὸς δόξαν πᾶσι τοῖς πρὸς δόξαν τῶν ἀπαρχόντων τί δὲ ποιεῖν, καὶ ἀφ' ἧς φησὶν ὅτι πρὸς δόξαν τῶν ἀφ' ἧς φησὶν, ἐτοιμοὶ πάντες εἰσὶν. τῶν δὲ πρὸς δόξαν ἀφ' ἧς φησὶν εἰς τὴν τῷ Ρωμαίων πρὸς δόξαν, καὶ τῷ συνεδρίῳ συναρχόντος, εἰσελθόντες οἱ πρὸς δόξαν διελέγοντο κατὰ τὰς εἰδησίας. ὁ δὲ πρὸς δόξαν τῶν ἀπαρχόντων ἐπαίνας αὐτῶν τὴν πρὸς δόξαν καὶ πρὸς δόξαν, ἐκέλευε πρὸς δόξαν τὰ τε ὅπλα καὶ τὰ βέλη πάντα χωρεῖς δόλου καὶ ἀπάτης. οἱ δὲ πρὸς δόξαν ποιήσιν μὲν ἔφασκεν τὸ πρὸς δόξαν λόγον, σκεπτικῶς δ' αὐτοῖς ἡξίου τὸ συμβουλεύον, εἰ μὲν αὐτοὶ μὲν πρὸς δόξαν τῶν ὀπλων ἐκείνοι δὲ λαβόντες, ἀποπλεύσουσι. ὁμοῖς ταῦτα ἔδωκεν.

Ἐκ τοῦ ΛΓ λόγου.

PMΓ.

Κατὰρχὴ τῆς μετὰ ταῦτα γενομένης Ρωμαίοις διαφορῆς ὀλοχαροῖς πρὸς τὸ τῶν Αχαίων ἔθνος.

ΟΤΙ πρὸς δόξαν ἐκ Πελοποννήσου τῶν πρὸς δόξαν ΑΥρήλιοι πρὸς δόξαν, καὶ ἀφ' ἧς φησὶν τὰ συμβεβηκότα πρὸς αὐτοῖς, ὅτι πρὸς δόξαν τοῖς ὅλοις ἐκινδυνύσασαι, καὶ λεγόντων μετ' αὐξήσεως καὶ χαρολογίας: οὐ γὰρ ὡς κατὰ πρὸς δόξαν ἐπ' αὐτοῖς ἡκνῶν τῷ δεινῷ διεσπάρων. ἀλλ' ὡς κατὰ πρὸς δόξαν ὁρμηκῶν τῷ Αχαίῳ, ὅτι

Nnnn ij

ἔω παρδειγματίζειν αὐτοὺς· ἢ οὐκ ἔκλειπτος ἡ-
 γοράκηται μὴ ὅτι τοῖς γεγενησιν, ὡς οὐδέ-
 ποτε· καὶ παρδειγματίζειν παρσέβεται κατεστή-
 σαι τοὺς παρὶ τὸν Ἰνλίον· καὶ τοῖς ἐπιμπε-
 δοῦσιν παύσας ἐπὶ τὰς. Διότι δὲ μετρίως ἐ-
 πιμνήσκει καὶ μαμφαιμένοις ὅτι τοῖς γεγε-
 νίοις, ὅ πλείον παρδειγματίζει καὶ διδάσκει τοῖς
 Ἀχαιοῖς· μήτε πῶς ὅτι τὰ χεῖρα παρ-
 κολουσι παρσέβεται, μήτ' αὐτοὺς λαβεῖν εἰς τὴν
 παρὸς Ῥωμαίους ἀλλοτριότητα διαπιστώσας·
 ἀλλ' ἐπὶ καὶ νῦν ποιήσασθαι πῶς δὲ ὁρῶσιν τὴν
 ἡγεμονίαν, ἀπρεσβείαν τὴν ἀγνοίαν ὅτι
 τοὺς αἰτίους τῆς ἀμφοτέρων. Εξ ὧν καὶ λίαν δὴ-
 λον ἐκρέτο, δὲ καὶ τοῖς παρὶ τὸν Ἀγρήλιον
 ἔδωκε τὰς ἐνδοξάς, οὐ ἀφασπασαὶ βυλομέ-
 νη ὅ ἐδος· ἀλλὰ παρσέβεται, καὶ παρσέβεται
 βουλομένη τὴν αὐθάδεια καὶ τὴν ἀ-
 πίθειαν τῇ Ἀχαιῶν. Τινὲς μὲν οὖν ὑπε-
 λβύσαντες καὶ ὑπόχρισιν τὰς Ῥωμαίους . . .
 ἀφ' ὧν μὲν ἀτελὴ τὰ καὶ Καρχηδόνια.
 ὅ δὲ δὴν ἔχ' ἔτι εἶχε· ἀλλὰ παρδει-
 γμαμένοις ὅ ἐδος ἐκ πολλοῦ χρόνου, καὶ ἰομέ-
 ζοντες ἔχ' αὐτὸ πῶς μάλιστα τὰν Ἑλλήνων,
 αἰασπασαὶ μὲν ἔχ' ἔτι δὲ φερεμα-
 τίζεσθαι πῶς τὸ δῖος· πόλεμον δ' αἰασ-
 βεται, ἢ ἀφασπασαὶ ὁλοκαρῆ παρὸς τὰς Ἀχαιούς
 οὐδαμῶς ἐβούλετο.

A exemplum in ipsos statuerent:) indi-
 gnari Senatus, ut si unquam aliās: &
 statim legationem decernere: cuius
 princeps Iulius fuit. mox cum huius-
 modi mandatis ij legati sunt missi: le-
 uiter ac moderatè ut increparent A-
 chæos, & de iniuria accepta cum iis
 expostularent: magis tamen ut eos co-
 hortarentur, ne pessimorum consilio-
 rum auctorib. aureis præberent: nèc
 alienari se à populi Rom. amicitia per
 imprudentiam sinerēt. adhuc tempus
 esse emendandi quod peccatum fuisset;
 si auctores sceleris culpam præ-
 stare cogerent. Ex quibus constare li-
 quidò potuit unicuique, ne illa quidē
 mandata que Aurelio data fuerant, cō-
 spectasse, ut gentis Achæorum dissipar-
 retur concilium: sed ut pauore terro-
 réq; iniecto perniciā & odium Ro-
 mani nominis castigarent. Erant qui
 existimarent, simulatè hæc agi à Ro-
 manis; quod manente adhuc Cartha-
 gine nōdum ei bello finis erat imposi-
 tus, sed aliter omnino res habuit. nam
 quia Achæorum gentem dudum in a-
 micitiā suam receperant, plūsque in ea
 fidei esse credebant, quàm in ullo alio
 Græciæ populo, cōcussis armis terrere
 eos decreuerant, quod spiritus supra
 quàm par esset attollerent: bellum ve-
 ro suscipere, aut omnino illos inimi-
 care nullo modo volebant.

P M Δ.

Σέξτε τὴν Ῥωμαίων πρεσβυτὴν
 ἀφίξιν εἰς τὴν Ἀχαιῶν.

Ῥωμαίων τὸ κηδεμονικὸν τῶν
 Ἀχαιῶν, καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν αὐ-
 τῶν τῶν Ἀχαιῶν ἡ δαίμονοβλα-
 βεια ὁλέσθαι αὐτοῖς μετ' ὀλίγον
 παρσέβεται.

ΟΤΙ δὲ οἱ παρὶ τὸν Σέξτον παρσέβεται
 ἐκ τῆς Ῥώμης εἰς τὴν Πελοπόννη-
 σον, ἀπῆλθον τοῖς παρὶ τὴν Θεαρίδην, οἱ ἦσαν
 παρσέβεται πεμψέντες ὑπὸ τῆς Ἀχαιῶν, πα-
 ρσέβεται καὶ διδάσκοντες τὴν οὐκ ἔκλειπτον, ὡς
 τὴν εἰς τοὺς παρὶ τὴν Ἀγρήλιον ἡγεμονίαν ἀσπ-
 γμητῶν. οἷς καὶ συμμίσξαντες οἱ παρσέβεται,

CXLIV.

Sexti legati Romanorum in
 Achaiam aduentus.

Romanorum studium con-
 seruandi Achæos; & è contra-
 rio, ipsorum Achæorum fatalis
 amentia, per quam exitium ipsi
 sibi mox acciuerunt.

SEXTVS Roma in Peloponnesum
 Stendens, in Thearidam cæterός-
 que legatos incidit, quos Achæi mi-
 serant, ut de Aurelio qui in legatio-
 ne sua fuerat fœdo facinore violatus,
 rationem Senatui redderet, & rei ve-
 ritatem ipsum doceret. Cum his locu-
 tus Sextus, auctor suāsque iis exitis,

in Achaiam reuertendi. sibi enim esse datum negotium, ut de his omnibus cum Achæis ageret. Qui postquam in Peloponnesum venit, cum Achæis in Ægientium vrbe colloquium habuit, & quum esset eius oratio proluxa humanitate temperata, nullamque de scelere in legatos admissio faceret mentionem, sed clementius quam ipsi Achæi, illud factum interpretaretur, hortaretur denique eos, ut neque Romanos neque Lacedæmonios iniuriis lacessere amplius vellent: saniori quidem Achæorum parti gratissimi erant huiusmodi sermones: terrebat enim optimum quemque admissi facinoris conscientia: iamque ob oculos illiserat omnia mala quæ populi Romani hostibus euenire solent. At vulgus hominum, etsi quid opponeret iustissimæ Sexti orationi habebat nihil, ac propterea silebat: nihilominus tamen ægram mentem & corruptam seruabat. In his fuere Diæus, Critolaus, & quicumque alij eiusdem cum istis consilij participes erant, qui ex omnibus ciuitatibus quasi de industria delecti fuerant, pessimus quisque, & diis exosus, pestiferi quidam homines. At gens Achæorum, non solum quæ dextra dabatur à Romanis, ut est in prouerbio, læua accipiebat manu; sed planè, ut verbo expediam, delirabat. existimabant enim vniuersi, Romanos propter bella quæ in Africa atque Hispania gerebant, metu Achæorum, ne & ipsi arma in ipsos sumerent, quiduis pati & quiduis dicere paratos esse. Idcirco suum hoc tempus esse rati, legatis quidem benigne respondent: velle se nihilominus Thea-
ridam legatum Romanam ad Senatum mittere: ipsi interim Tegeam irent, & cum Lacedæmoniis agerent, ut de consensu omnium finis aliquis huic bello imponatur. Hoc dato responso, miseram gentem in societatem destinatæ pridem malitiæ suæ deinceps trahunt, neque hoc sane mirum; quum & rerum omnium rudes & prauī homines essent, qui ad gubernacula publicæ rei tunc sedebant. Ultima verò perniciēs hoc modo est consummata. Nam quum Tegeam Sextus venisset, eoque Lacedæmonios adduxisset, ut pactum aliquod cum Achæis

A πρὸς ἀλλήλους αὐτοὺς αἰσχυρίζονται εἰς τὴν Ἀχαιοῖς ὅτι πρὸς πύργῳ πύργῳ ἔχουσιν ἐβόλῃς αὐτοὶ ἀφ' ἀλλήλων τοὺς Ἀχαιοὺς. Παροτρύνουσιν ὅτι πρὸς τὴν Σέξτον εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ ἀφ' ἀλλήλων τοὺς Ἀχαιοὺς ἐν τῇ τῶν Αἰγίων πόλει, καὶ παροτρύνουσιν πολλὰ καὶ φιλαδέφῃς λόγοις. καὶ ὁ πρὸς τοὺς παροτρύνοντες ἐκκλησία παροτρύνονται, καὶ ἁπλῶς οὐδὲ παροτρύνουσιν διακοσμίαις, ἀλλὰ βέλῳ ἐκδεχόμενοι τὸν γένος αὐτῶν τὴν Ἀχαιοῖς κατὰ τὴν πρὸς ἀλλήλους μὴ πορρωτέρῳ παροτρύνειν τὴν ἀμφοτέρω, μήτε τὴν εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους. ὁ μὲν ὁφθαλμὸν μένος, ἀσμένως ἀπεδίχετο τὰ λεγόμενα. καὶ λίαν ἐνέβριτο στυγερός αὐτῶν τὰ παροτρυνόμενα, καὶ πρὸς ὁφθαλμῶν λαμβάνον τὰ συμβαίνοντα τοῖς πρὸς Ρωμαίους ἀπὸ τῶν ὁφθαλμῶν. τὸ δὲ πλεονέκτης τὴν ἀνδραγαθίαν, ἀνιπλῶς μὲν ἔδωκεν εἰς τοὺς πρὸς τὴν Σέξτον λεγόμενοις διακοσίαις, ἀλλ' ἦγε τὴν ἰσχυρίαν. ἔμεινε ὁ νοῦν καὶ διεφθαρμένοι. Οἱ δὲ πρὸς τὴν Δίαμον καὶ Κρίστολον, καὶ πύργῳ οἱ μετέχοντες αὐτοὺς τὴν αὐτῶν γνώμης. ἔπειτα δὲ ἦσαν ὡς πρὸς ἐκείνους ἐξ ἐκείνης πόλεως, καὶ ἐκλογὴν οἱ χεῖρας, καὶ τοῖς τοῖς ἐχθροῖς, καὶ λαμβάνοντες αἱ τοῖς. . . . ὁ δὲ ἔθνος, κατὰ τὴν ἡγεσίαν εἶπε, ὅτι μόνον τὰ διδόμενα τῇ δόξῃ πρὸς Ρωμαίους, ἐδέχοντο τῇ λαϊκῇ χεῖρ. κατὰ τὴν καὶ συλλήβδην πρὸς ἀλλήλους τοὺς λογισμοῖς. ὑπὸ λαβοὶ γὰρ τοὺς Ρωμαίους, ἀφ' ὧν τε καὶ ἐν τῇ Λιβύῃ καὶ τοῖς καὶ τῇ Ἰβηρίᾳ παροτρύνει, διδόντες τὴν ἀπὸ τῆς Ἀχαιῶν πόλεως, πρὸς ὑπομνήν, καὶ πᾶσαν παροτρύνει φωνήν. ὁ δὲ νομίσαντες ἴδωκεν ὁ παρὼν, ἀπικρίθησαν φιλαδέφῃς τοῖς παροτρύνοντες. τοὺς μὲν πρὸς τὴν Θεαρίδην ὁμοῦς ἀποστέλλει εἰς τὴν σύγκλητον. αὐτοὶ δὲ πρὸς ἀλλήλους ἔχοντες εἰς τὴν Τεγέαν, καὶ κοινολογησάντες τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἵνα ἡγήται ἡς ὁμολογημένη λύσις πρὸς τὸν πόλεμον. . . . Ταῦτα δὲ ἀποκρίναντες, ἐν τοῖς ἐξῆς ἦγον ὅτι τὴν πάλαι παροτρύνον αὐτοὺς ἄγνοια ὁ παλαιότερον ἔθνος. καὶ τῶν εἰχόντων στυγεράς γένεας, δι' ἀπυρίαν καὶ κακίαν τὴν κρατιώτην. τὸ δὲ τέλος τῆς ἀπυρίας, ἐνύαθη τοῖς δὲ ἡμῶν τρόποις. πρὸς ἀλλήλους γὰρ εἰς τὴν Τεγέαν τῇ πρὸς τὴν Σέξτον, καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους ὁμοῦς παροτρύνοντες χάριν ὅτι σύμφωνον αὐτοὺς ἡγεῖσθαι πρὸς

τοὺς Ἀχαιοὺς τὴν τε πρὸς τὴν περὶ τὴν ἑσπερίαν ἐν-
 κλημὴν διανομήν, καὶ τὴν ἐπὶ τὴν πόλεμον, ἕως
 αὖτε πέμψωσι Ῥωμαῖοι τοὺς πρὸς τὸ ὅλως ἐπι-
 σκεψομένους· σιωποῦντες οἱ πρὸς τὴν Κρι-
 τόλαον, ἔχοντες πλείους μὲν ἄλλους ἀφ' ἑαυ-
 τῶν ἀπομένους· τὸν δὲ Κριτόλαον πρὸς ἑαυ-
 τὸν εἰς τὴν Τεγέαν. Οὐ μὲν οὖν πρὸς ἑαυτὸν, ἥδη γε-
 δοὶ ἀπὸ πλεονέκειν τὴν πρὸς τὴν Σέξτον ἦλθε. γε-
 νομένης δὲ συγκατάσεως πρὸς τοὺς Λακεδαι-
 μονίους, εἰς ἑαυτὸν συγκατέβαινεν· φησὶς γὰρ ἔχειν
 ἑξοίαν ἑαυτοῦ οἰκονομίαν αὐτῷ καὶ τὴν πολλὰν γνώ-
 μης· ἐπιδείκνυσιν δὲ τοῖς Ἀχαιοῖς εἰς τὴν ἑξῆς, ἔφη,
 σιωποῦν, ἥτις ἑμὲ ἡμέραν μὲν μῆνας ἔξ.
 Διὸ ὅπως ἐπιγόνους οἱ πρὸς τὴν Σέξτον, ἐξο-
 λοκαυνοῦντα τὴν Κριτόλαον, καὶ δυσχεραίνοντες
 ἐπὶ τῆς ἀπορριπτομένης, τοὺς μὲν Λακεδαιμο-
 νίους ἀπέλυσαν εἰς τὴν οἰκίαν· αὐτοὶ δὲ ἐπὶ τὴν
 εἰς τὴν Ἰταλίαν, κατεργασίαν ἀγροῦ καὶ μα-
 νίας τῆς Κριτόλαου. Οὗ δὲ Κριτόλαος χωριδί-
 τω ἑαυτοῦ, ἐπιπορεύομενος καὶ τὸν χρημίσ-
 τας πόλεως, ἐκκλησίαν σιωπῆς, πρὸς ἑαυτὸν μὲν
 χρωόμενος, ὅτι βούλεται τὰ ρηθέντα πρὸς τοὺς
 Λακεδαιμονίους, καὶ πρὸς τοὺς ἐν τῇ Τεγέᾳ
 ἀφ' ἑαυτοῦ αὐτοῖς· τῇ δὲ ἀγροῦ κατεργασίᾳ
 πορεύομενος Ῥωμαίων, καὶ πρὸς τὸν λεγόμενον ὑπὲρ
 ἐκείνων ἐπὶ τὸν χεῖρον ἐκδιδόμενος· ὅς ὡν
 δυσμένειαι καὶ μῖστος ἐνεργάζετο τοῖς ὄχλοις.
 Ἀμὰ δὲ τοῦτοις, κρήνην τῶν ἀρχόντων, μὲν
 πρὸς ἑαυτὸν τοὺς οὐφειλέτας, μὲν δὲ πρὸς ἑαυτὸν
 τοὺς ἀπαρριπτομένους εἰς φυλακὴν πρὸς τὰ χεῖρα,
 καὶ τοὺς ἐρείους ἐπιμόνους ποιεῖν, ἕως αὖτε λάβῃ τὰ
 τῆς πόλεως κρίσις. λοιπὸν οὖν τὴν ἑαυτοῦ δη-
 μαγωγίαν, πρὸς τὸν λεγόμενον ἑαυτὸν αὐτὸν πε-
 ρὶ ἐγένετο, καὶ πρὸς τὸν πρὸς τὸν πρὸς ἑαυτὸν
 ἑταίμοι ἑαυτὸν πλεόντος· πρὸς μὲν οὖν τὸν μάλ-
 λοντος ἀδυνατῆν πρὸς ἑαυτὸν, τῇ δὲ πρὸς αὐτὸν
 χεῖρα, καὶ ῥαστώτῃ διελαιόμενος. Οὗ δὲ Κρίτωνος ὁ
 Κακίλιος ἐν τῇ Μακεδονίᾳ πᾶσι πυνθανόμε-
 νος, καὶ τὴν ἐν Πελοποννήσῳ δημοσίᾳ ἀκρίσιαν καὶ
 ταραχὴν, ἐξέπεμψε πρὸς ἑαυτὸν, Γράϊον Πα-
 πύριον, καὶ τὴν νεώτερον Σκηπίωνα Ἀφραγκιον·
 σὺν δὲ τοῖς Αὐλῷ Γαβίνῳ, καὶ Γαίῳ Φά-
 νιον. Οἱ καὶ σιωπηθέντων Ἀχαιῶν εἰς Κόρινθον,
 καὶ τὴν ἐλθόντες εἰς ἑαυτὸν τὸν χεῖρον, καὶ πρὸς ἑαυ-
 τὸν εἰς τὰ πλεόντα, διεπύκνυντο πολλὰς ἑταί-
 ρας, ὅπως λόγους, πρὸς ἑαυτὸν πλεόντας τοῖς τῇ

A inirent super satisfactione, tum pro
 cæteris iniuriis, tum pro iis quas bello
 acceperant, donec mitterentur à Ro-
 manis, qui de summa rerum statueret:
 coacto cōcilio, qui circa Critolaum e-
 rant faciendum decreuerunt, ut cæte-
 ri quidem ad indictum cœtum nō ve-
 nirent: sed solus Critolaus Tegeam se
 cōferret. Eò igitur ille, postquam Sex-
 tus omnem prope iam spem eius ad-
 uentus amiserat, peruenit: ubi verò ce-
 ptum de controuersis disputari cum
 Lacedæmoniis, nihil remittere Crito-
 laus; quod diceret absque populi con-
 sensu de nulla re statuere se posse: cæ-
 terum omnia se ad Achæos proximo
 conuentu, qui post sex menses erat ce-
 lebrandus, dixit relaturum. Sextus igitur,
 qui certò cognouerat Critolaum
 data potestate de industria uti nolle,
 iniquo animo quod acciderat ferens,
 Lacedæmoniis domum suam dimissis,
 ipse in Italiâ rediens, hoc de Critolao
 iudicium retulit, & prauis ingenij ho-
 minem esse, & plane furiosum. Cri-
 tolaus enim uero post horum discessum,
 ciuitates omnes per hiemē circumiēs,
 C populū ubiq; in concionem vocare:
 in speciem quidem, ut quæ acta cum
 Lacedæmoniis essent, & cum aliis qui
 Tegeam conuenerant, exponeret: re
 autem vera, ut Romanos accusaret,
 omnia illorum dicta in deterius inter-
 pretans. qua ratione efficiebat, ut vulgi
 turba ubiq; inimicitias atq; odium in-
 gens Romani nominis conciperet. Si-
 mul cum magistratib. egit, ut exigendi
 nomina ius ne esset, neue ducetē sequi
 æris alieni gratiā necesse esset, ad belli
 finem usq; debitorum solutione dila-
 ta. His artib. delinitæ plebes, quicquid
 D ille diceret pro certo habere: quicquid
 imperaret, velle exsequi. Quippe mul-
 tudo futuri improvida, præsentis eius
 beneficio, & commodo, quod inde ca-
 piebat inescabatur. Q. Cælius Mace-
 doniz Præses cognito quàm prauis
 consiliis, quàm perturbatè res in Pelo-
 ponneso administrarentur, Cn. Papiriū
 & Scipionē Africanū iuniorem lega-
 tos misit, & vnā cum his Aulum Gabi-
 niū & C. Fannium. Hi quum Achæo-
 rum concilium Corinthi celebraretur,
 E forte & ipsi eodem tēpore illuc adue-
 niunt: productiq; ad populū, singulari
 humanitate conditos sermones ha-
 bent, iis plane geminos, quibus antè

Sextus fuerat vsus: summo studio impedire contendētes, ne Achēi, vel propter discordias quæ illis erant cum Lacedæmoniis, vel propter alienatam mentem à populi Romani amicitia, odium illius penitus susciperēt. Hæc turbæ quum audirent, continere se nequiverūt: sed legatos sublannantes, cū tumultu ac clamore concione eiecerūt. tanta enim hominū in officinis degere assuetorum, & sordidas artes exercentium multitudo conuenerat, quanta vix temere aliās. & quū omnes tunc ciuitates, stultitia, quasi populari quodā morbo, tenerētur; Corinthiorū tamē præ cæteris publica extitit amētia insignita. Pauci quidā fuēre, quib. legatorum oratio ad prime placebat. at Critolaus occasione nactus qualē ferme poterat optare, concionē etiā pariter secum furem, & alienatā mēte, aduersus magistratus cepit insurgere: eos quoque irridens, qui à se in Rep. diffidebāt: tum autē Romanos legatos licenter appellabat, & amicos quidem velle se habere Romanos dicebat: sin domino sibi ipse acciuisset, nunquam in eo acquieturum. hortari deniq; Achēos, ac dicere, si viri essent, socios nō defuturos: sin autē semiuiri, dominos. multa icē alia in eam sententiā proprii lucri caussa iactās, & ad fallendū comminiscens, hominū fæcem commouebat, atq; concitabat. Quinetiā ex dictis factisq; suis intelligi volebat, non temere hæc se moliri; verū & Regū nonnullos, & quasdā etiā Resp. conspirare secum in eodē proposito. & quum reprehēdere ipsum Senatus veller, & ne eiusmodi sermones haberet impedire, manu militari succinctus, ad vim faciendā se comparabat; iubēs magistratū vt accederet, appropinquaret sibi, auderet aliquis vel chlamydem suam attingere. Postremo dixit, quum per diu se continuisset ægre, temperare iā sibi nō posse, quominus animi sui sententiam aperiret: debere Achæos, non tã de Lacedæmoniis aut Romanis esse sollicitos, quàm de ciuib. qui cum hostibus facerent esse enim nonnullos, qui Romanis & Lacedæmoniis magis quàm suæ Reip. faueāt. eius verò certum argumentum esse dicebat, quod Euagoras Egienfis, & Strategius Tritænsis omnia quæ arcanò dicerentur in conuentibus magistratuum, Gæzo renuntiarent. Strategio verò, locutum quidem se cum Romanis fatente

A πρὸς τὸ Σέξτον· πάντες ἐνδικυμένοι φιλοφιλίαι, χάριν τῷ μὴ παρὰ βίῳ πρὸς Ἀχαιοὺς εἰς ὁλοφρεσίαν ἀπέρχεται πρὸς Ῥωμαίους, μήτε δὲ πρὸς Λακεδαιμονίους παρὰ φάσας, μήτε δὲ πρὸς αὐτοὺς ἐκείνους ἀλλοτριότητος. ὧν οἱ μὲν πολλοὶ ὀφειλόμενοι, ὑδαμῶς αἰείχοντο· χαλιδάζοντες δὲ τοὺς παρόντας, μὲν θορύβου καὶ κεχυγῆς ὀξέεσθαι. καὶ γὰρ σιωπῇ θροῖα πληθὺς ἐργασπρακῶν καὶ βασιλευσάντων αἰδεσφόρων, ὅσοι εἰδέποτε· πάντες μὲν ἐκέρυζον αἱ πόλεις, πόρρη μὲν καὶ μάστιγας πᾶσι καὶ τῶν

B Κορινθίων· ὀλίγοις δὲ πᾶσι καὶ λίαν ἤρεσκε τὰ λεγόμενα δὲ πρὸς παρόντων. ὁ δὲ Κερκύλας, ὡς περ καὶ διχλὺν ὑποδέσπας ἐπὶ λαμπρότητος, καὶ θαύρα σιωπῆς αἰδέσθαι, καὶ πρὸς ἐκείνους τῆς ὀφειλόμενης, κατὰ μίαν μὲν τὴν ἀρχὴν· διέσυνρε καὶ τοῖς ἀντιπολιτευομένοις, ἐπεπαρήσιαζετο καὶ τοῖς τῶν Ῥωμαίων παρόντων, φάσκων βούλευσθαι μὲν Ῥωμαίους φίλους ὑπάρχειν· διαπούσας δ' ἕκαστον ἀντιδοκῆσαι κτησάμενος. κατόλου δὲ πρὸς λέγειν· ὡς εἰ μὲν αἰδρεῖσθαι, ἕκαστον ἀντιδοκῆσαι συμμαχῶν· εἰ δ' αἰδρεσόμενοι, κινεῖν. καὶ πολλὰ δὲ πᾶσι πρὸς τούτῳ τὸ ὑποδείκναι ἐμπορεύων καὶ μεθοδολόμενος, ἐκίνε καὶ πρὸς ἕκαστον τοὺς ὀφειλόμενους. Ἐπὶ δ' ἐμφάσας, καὶ πρὸς τὸ μὴ τυχερῶς χρῆσθαι τῇ ἐπιβολῇ· ὅτι καὶ τῇ βασιλείᾳ πᾶσι, καὶ τῇ πολιτείᾳ ἕνα χρῆμα ἔστι τῆς παρόντος. Τῶν δὲ τῶν παρόντων, βασιλευσάντων ἐπὶ λαμπρότητος καὶ καλύειν αὐτὸν τῇ τοῦτον λόγῳ, παρὰ παρόντων τοῖς γραμμάταις, κατὰ μίαν κατόλου παρὰ ελθεῖν, ἐκίστασι, πολὺν πᾶσι μόνον ἀφασθαι

D τῆς χαλιδότητος. Κατόλου δὲ ἔφη, πολὺν ἥδη χρόνον παρὰ κατεργασθῆναι αὐτὸν, ὅτι ἐπὶ δύνασθαι καρτερεῖν, ἀλλ' ἐρεῖν τὸ φαινόμενον. δὴν γὰρ ἔτι Λακεδαιμονίους, ὅσοι Ῥωμαίους ἀγνοοῦν, ὡς ἔτι τοὺς ἔξ αὐτῶν συνεργῆσαι τοῖς ἐχθροῖς· εἰ γὰρ πᾶσι, τοὺς πᾶσι Ῥωμαίους ἀντιδοκῆσαι, καὶ Λακεδαιμονίους, ἢ τοῖς σφετέροις παρὰ φάσας· καὶ τούτων πίστις ἔφεται. Ἐφη γὰρ Ἐταγμένον τὸ Αἰγύπτιον, καὶ τὸ Τριπύλαιον Στρατήγιον, πᾶσι τὰ λεγόμενα δι' ἀπορήτων ἐπὶ τῆς σιναρχίας ἀφασθῆναι τοῖς

E πρὸς τὸν Γράμτον· τῷ δὲ Στρατηγῷ, συμμιχῆσαι μὲν τοῖς αἰδεσφόροις ὁμολογησῆναι, καὶ μὲν τούτοις συμμιχῆσαι φάσκοντες,

Nnnn   iij

et, & posthac etiam locuturum confirmante,

φίλοις ὅσι καὶ συμμάχοις· ἀναγκάσαι δ' ὁρ-
κίζομενος μηδὲν ἢ ἐν ταῖς συνιστάταις εἰ-
ρημέναις ὀλίγοι μὲν ἔσονται· οἱ δ' ἄλλοι πλείους
προσδίδουσι τὰς ἀφαιρέσεις. ὁ δὲ Κριτόλαος
προξένος πρὸς ὅλους, ἀφ' ὧν τὸ πούτῳ κα-
τηρείας ἐπίσται τοῖς Ἀχαιοῖς, πάλιν ψήφισα-
σθαι, λόγῳ μὲν τὸ πρὸς Λακεδαιμονίους πό-
λεμον, ἔργῳ δ' ὅτι πρὸς Ῥωμαίους· καὶ προσ-
μύθεον ἐπερὶ ψήφισμα πρὸς ἑαυτοὺς ὥστε κυ-
εῖναι ἐν ταῖς αἰδέσεσιν, ὅς αὖ ἐπὶ στρα-
τοπεδία αἰρήσονται· δι' ἃ ἔπειτα πινὰ μονα-
ρχικὴν ἀνέλαβεν ἐξουσίαν. ὅτ' αὖ μὲν οὖν ταῦτα
ἐκπεποιθὼς, ἐγένετο πρὸς τὸν παραγματο-
ποιῶν, καὶ Ῥωμαίους ἐπεβάλλειν τὰς χεῖρας, οὐ-
δεὶ λόγῳ ὑποπαύσασθαι· ἀλλὰ πρῶτον ἀπο-
βέσσειν καὶ πρὸς ἑαυτοὺς ἐπιβαλόμενος.
Τῶν δὲ παρόντων, ὁ μὲν Γράιος, εἰς Ἀθή-
νας ἀπῆλθεν, κακῶς εἰς Λακεδαιμόνους,
προσδιδόντων τοῖς ταμοῖς· ὁ δ' ἄλλος εἰς
Ναύπακτον· οἱ δὲ δύο μέγροι τῆς τῷ Κα-
κίλῳ προξένιας ἔμεναν ἐν ταῖς Ἀθήναις.
Καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Πελοπόννησον ἐν
τούτοις ἔω.

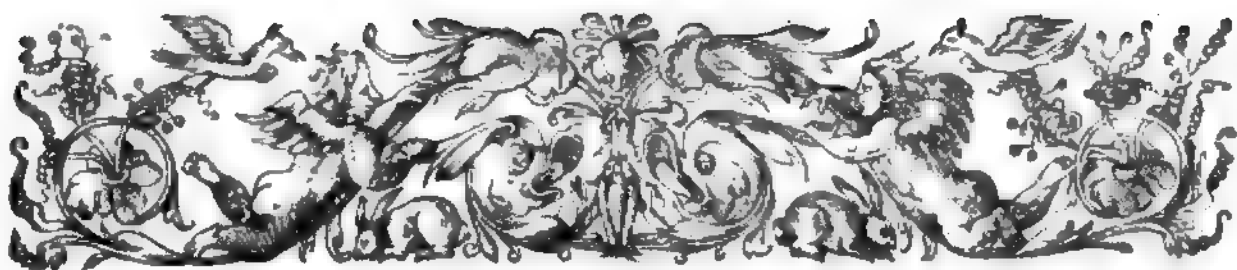
A vt pote qui amici ac socij gentis A-
chæorum essent; sed renuntiasse quic-
quam illis eorum quæ in conuentibus
magistratuum essent dicta, cum iure-
iurando negante; pauci fuere qui fi-
dem illius verbis haberent; plures pro-
nis auribus calumnias admiserunt.
Critolaus verò criminatione istorum
multitudine concitata, Achæis per-
suasit, vt denuo bellum decernerent,
verbis quidem aduersum Lacedæ-
monios: reuera aduersus Romanos.
hoc amplius iniquum alterum decre-
tum expressit, vt quæcumque aliquis
B loca expeditione ista cepisset, eorum
dominus esset. Hoc ille pacto effecit,
vt solus in Achæorum gente monar-
chicam, prope dixerim, potentiam ob-
tineret. Atque his ita præstructis, se-
dulo id cepit agere, vt res nouas mo-
liretur, & Romanos aggrediretur: si-
ne causa ille quidē; sed contra potius
rem ausus maxime impiam atque in-
iustissimam. E legatis Cnæus Athenas
est profectus, inde Spartam; temporū
occasionem eo loci præstolaturus: alius
Naupactum abiit: reliqui duo ad Cæ-
cilij aduentum vsque Athenis substi-
terunt. Ea tum in Peloponneso rerum
facies erat.

ΤΩ ΠΑΤΡΙ, ΤΩ ΥΙΩ, ΤΩ ΑΓΙΩ ΠΝΕΥ-
ΜΑΤΙ, ΕΝΙ ΚΑΙ ΜΟΝΩ ΘΕΩ, ΜΟΝΩ ΣΩ-

ΤΗΡΙ, ΜΟΝΩ ΕΛΘΩΝ ΔΟΤΗΡΙ, ΕΙΣ ΑΙΩΝΑΣ

Τῷ αἰώνῳ δόξα καὶ χάρις.

POLYBIANAE HISTORIAE
FRAGMENTA E VARIIS
SCRIPTORIBVS COLLECTA.

EX LIBRO VI.

ΠΑΡΑ Ρωμαιοῖς ὡς φησὶ Πολύβιος ἐν τῇ ἑκτῇ, ἀπείρηται γυναιξὶ πίνειν οἶνον· τὸν δὲ καλούμενον πάσιον πίνοισι· τὸ δὲ ποιεῖται μὲν ἐκ τῆς ἀσαφιδὸς, καὶ ἔστι παρὰ πλείους πινόμενος καὶ Αἰθιοπείῳ γλυκεῖ, καὶ καὶ Κρητικῷ· δὲ πρὸς δὲ κατεπιγρῖν τῷ δόψοις ῥεῖται αὐτῷ. Λαθεῖν δὲ ὅστιν ἀδυνάτου τινὲ γυναικα πιούσαν οἶνον. πρῶτον μὲν γὰρ οὐδ' ἔχθ' οἶνου κυρεῖαι ἡ γυνή· πρὸς δὲ τούτοις, φιλῶν δι' τοὺς συγγεγεῖς τοὺς αὐτῆς, καὶ τοὺς τῷ αἵματι, ἕως ἔξαιψιν· καὶ τὸ ποιεῖν καθ' ἡμέραν, ὁπόταν ἴδῃ πρῶτον. λοιπὸν ἀδύνατον τῆς εὐτυχίας οὐσης, πῶς ἀποκινήσει, φυλάσσειται. ὁ γὰρ πρῶτος, καὶ γινώσκων μόνον, ὃ πρῶτον ἀφελῶν. *Athenaeus lib. X.*

Καὶ τόπος δὲ πῶς οὕτω καλεῖται, ΡΥΓΚΟΣ, πρὸς Σβράτι τῆς Αἰτωλίας, ὡς φησὶ Πολύβιος ἐν ἑκτῇ ἱστορίᾳ. *Athenaeus libro III.*

ΟΛΚΙΟΝ, πόλις Τυρρηνίας, Πολύβιος ἑκτῷ. *Stephanus De urbibus.*

EX LIBRO VII,

Πολύβιος δὲ ἐν τῇ ἑβδόμῃ Καπυσίοις τοῖς ἐν Καμπανίᾳ, ἀφ' οὗ τινὲς ὄρεται τῆς γῆς πλοῦτον παρὰ δημοσίοις ἀνακεῖλαι εἰς βυβλῶν καὶ πολυτέλειαν, ὑπερδωκομένους τὴν πρὸς Κρότων καὶ Σύβαριν παρὰ δημοσίων φήμην. ὃ δυνάμενοι οὖν, φησὶ, φέρειν τινὲς πρῶτον διδασμοίαν, ἐκάλει τὸν Ἀντίβα. Διότι ὑπὸ Ρωμαίων ἀνέκετα δυνάμει ἐπαθόν. Γετλινοὶ ὃ τηρήσαντες τὴν πρὸς Ρωμαίους πίσιν, εἰς ποῦτον καρτείας ἦλθον πολιορκεῖν μὲν ὑπ' Ἀντίβα, ὡς μὲν δὲ πρῶτον μὲν τὰ καὶ τὴν πόλιν δέμας καὶ φαλαγγί· ἀποκινήσαντες δὲ τὴν καὶ τὴν πόλιν δύνανται πρὸς φλοῖας, καὶ τοὺς ἀπαλοὺς πόρτοις ἀναδύσασθαι, καὶ ἐνδεχῆ μῆρας ὑπομείναντες τὴν πολιορκίαν, ὁ δὲ βοήθηντος ὁ δὲ σιωπῶντος Ρωμαίων, πρὸς δὲ αὐτοὺς. *Athenaeus libro VII.*

ΩΡΙΚΟΣ, πόλις ἐν τῇ Ἰονίᾳ ἐκλῆται. λέγεται ὁρσινικῶς ὡς Πολύβιος ἑβδόμῳ. οἱ δὲ τὸν Ωρεὸν κατοικοῦντες, οἱ καὶ πρῶτον καίεται πρὸς τὴν εἰσβολὴν πρὸς τὴν Ἀδρίαν, ἐκ δὲ εἰσβολῆς. *Stephanus.*

EX LIBRO VIII.

Πολύβιος δὲ ἐν ὀγδῇ ἱστορίᾳ, Καύαρος φησὶ ὁ Γαλάτης, ὡς τ' ἄλλα αἰὲρ ἀγαθός, ὑπὸ Σωγράτου τῷ ἐλάτῳ διεσφύετο, ὅς ἐστι Χρησίδης ὁ γῆρας. *Athenaeus libro VI.*

ΑΓΚΑΡΑ, πόλις Ἰταλίας, ὡς Ἀντία, Ἀδρία. ὁ ἐπὶ τὴν, Ἀλεξάνδρῳ, ὡς Πολύβιος ὀγδῇ. *Stephanus.*

EX LIBRO IX.

Πολύβιος δὲ ἐν τῇ ἐνάτῃ τῶν ἱστοριῶν, καὶ ποταμὸν τινα ἀναγράφει Κύαθον καλού-
μενον, πρὸς Ἀρσινόην πόλιν Αἰτωλίας. *Athenaeus libro X.*

ΑΡΣΙΝΟΗ, πόλις Λιβύης. ὅ ἐστιν Ἀρσινόη. καὶ Ἀρσινόη ὅτι τῆς Αἰτω-
λικῆς, ὡς Πολύβιος ἐνάτῃ. *Stephanus.*

ΑΓΑΘΥΡΣΑ, πόλις Σικελίας, ὡς Πολύβιος ἐνάτῃ. *Idem.*

ΑΤΕΛΛΑ, πόλις Οπικῶν Ἰταλίας, μετὰ Καπύης καὶ Νεαπόλεως. ὅ ἐστιν
ἐκ Ἀτελλῶν, ὡς Ἀγυλλῶν. ἀλλ' Ἀτελλῶν, ὡς Πολύβιος ἐνάτῃ. Ἀτελλῶν
δοσαν ἑαυτοῦς. *Idem.*

EX LIBRO X.

ΑΓΑΣΙΑΚΑΙ, Μαωραγετῶν ἔθνος. Σβάρβω ἐνδεκάτῃ, καὶ Πολύβιος δεκάτῃ.
Stephanus.

ΑΧΡΙΑΝΗ, πόλις Υρκανίας. Πολύβιος δεκάτῃ. *Stephanus.*

ΚΑΛΛΙΟΠΗ, πόλις Παρθησίων. Πολύβιος δεκάτῃ. *Idem.*

EX LIBRO XI.

ΕΛΛΟΡΙΟΝ, πόλις Αἰτωλίας. Πολύβιος ἐνδεκάτῃ. *Stephanus.*

ΦΥΤΑΙΟΝ, πόλις Αἰτωλίας. Πολύβιος ἐνδεκάτῃ. *Idem.*

EX LIBRO XII.

Πολύβιος δὲ ὁ Μεγαλοπολίτης ἐν τῇ δωδεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν· Φίλιππος, Φοινί, ὁ Περ-
σίως πατήρ, ὅτι τὴν Ἀσίαν κατέβηκεν, ἀπορῶν Ἑσφῶν, τοῖς ἐρασιώταις πρὸς Μαγνήτην,
ἐπὶ οἷον οἷον εἶχον, σὺν ἑαυτοῖς. δὲ καὶ Μυσιῶν κυριώτατος, τοῖς Μαγνήσι ἐχθροῖς
ὅ ἡμεῖς αὐτῇ τῶν σὺν. *Athenaeus lib. III.*

Τίμος δὲ ὁ Ταυρομάτης ἐκλαρόμενος ἑαυτοῦ (ἐλέγχῃ δὲ αὐτὸν εἰς τὴν Πολύ-
βιος ὁ Μεγαλοπολίτης ἀφ' τῆς δωδεκάτης τῶν ἱστοριῶν) οἷον εἶ) ἴφην σιωνίης τοῖς Ελ-
λησι δούλοις κτλ. *Athenaeus lib. VI.*

Πολύβιος δὲ ἐν τῇ δωδεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν, γίνεσθαι Φοινί παρῶντοις τῶν λαγῶν ζῶν,
ὅ καὶ καὶ καλούμενοι, γράφει οὕτως. Ο δὲ καὶ καὶ καλούμενος, πρὸς τὴν ἀπὸ
μεν εἶ) δοκεῖ λαγῶν μικρὸς, ὅτι δὲ εἰς τὰς χεῖρας λαβὴ τῆς, μεγάλῃ ἔχει διαφο-
ρῶν, καὶ κτλ. ὅτι φαίνεται, καὶ κτλ. ὅτι βράζει. γίνεται δὲ ὅ πλείονι κτλ. γῆς. *Athenaeus lib. IX. Extat locus hodiéque. Vide paginam DCLIV.*

Ἰσχυρὸς πρὸς τὴν ἐν Λιβύῃ καλούμενος λαγῶν αὐτοῦ γένος ὁ Μεγαλοπολίτης Πολύ-
βιος ἐν τῇ δωδεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν λέγει οὕτως. Ἐστὶ δὲ ὅ δένδρον ὁ λαγῶς οὐ μέγα,
τεταρτὸν δὲ καὶ ἀκαθάρτος. ἔχει δὲ φύλλον χλωρὸν πρὸς ἀπλήσιον τῇ ῥάμῃ, μικρὸν βα-
θύτερον, καὶ πλατύτερον. ὁ δὲ καρπὸς τῆς μὲν ἄλλης ὁμοίος ἐστὶ καὶ τῇ χροῇ καὶ τῇ
μεγέθει τῆς λαγῶς μυρτίου τῆς τετελειωμένης· αὐτοῦ δὲ τῆς μὲν χροῆς γί-
νεται φοινικῆς, τῆς δὲ μεγέθει τῆς ἐροχύλης ἐλαίας πρὸς ἀπλήσιον· πυρῶνα δὲ ἔχει πε-
λέως μικρὸν. ἐπὶ δὲ πεπομένη, σιωάρεται καὶ τὸν μὲν τοῖς οἰκέταις μὲν χροῆς καὶ
τῆς, σιωνίης εἰς ἀγρία· τὸν δὲ, τοῖς ἐλθόντες, ὅτι ἐλθόντες τὸν πυρῶνα, σιωάρεται. ὡσαύ-
τως καὶ σιωνίης τῶν. ἐστὶ δὲ ὅ βράσμα πρὸς ἀπλήσιον σὺν, καὶ φοινικοβράσμα· τῇ δὲ
ἀσπίδι, βέλῃ. γίνεται δὲ καὶ οἶνος ὅτι αὐτὸν βρεχόμενον, καὶ τριβομένου δι' ὕδατος, καὶ
μὲν τὴν γῆν ἡδύς, καὶ ἀπολαυστικός, οἰομένῃ χροῇ πρὸς ἀπλήσιον, ὅ καὶ χροῇ καὶ
εἰς ὕδατος. οὐ δυνάται δὲ πλέον δέχα μῆριν ἡμερῶν. δὲ καὶ ποῖσι κτλ. βραχὺ πρὸς

τὴν χρείαν· ποῖσι δὲ καὶ ὅζος ἔξ αὐτῶν. *Athenaeus lib. IX.*

ΙΠΠΩΝ, Λιβύης πόλις. Πολύβιος δυοκαδεκάτη. *Stephanus.*

ΣΙΓΓΑ, ὡς Πολύβιος δυοκαδεκάτη. *Idem.*

ΤΑΒΑΘΡΑ, πόλις Λιβύης. Πολύβιος δυοκαδεκάτη. *Idem.*

ΧΑΛΚΕΙΑ, πόλις Λιβύης. ὁ Πολύβιος ἐν Λιβυκῶν τριτῷ, ὡς Δημοσθένης· ὁ μαιμόμενος Πολύβιος ἐν τῇ δωδεκάτῃ, ὡδὲ γράφει. ἀγνοῖ δὲ μεγάλως καὶ περὶ τῶν χαλκίων. ὅτε γὰρ πόλις ἔστιν, ἀλλὰ χαλκουργία. *Idem.*

EX LIBRO XIII.

Πολύβιος δὲ ἐν τῇ τρισκαδεκάτῃ τῶν ἰσχυρῶν, Φιλίππου τῷ κατὰλυθέντι ὑπὸ
Ρωμαίων, ἐλάττω θνέσθαι Γερκλείδην τὸν Ταρυντίου, τὸν καὶ τὴν βασιλείαν αὐτῷ πᾶσαν
αἰατέψατο. *Athenaeus lib. VI.*

Hodie in omnibus Polybii libris etiam mss. legitur Γερκλείδης, non Γερκλείδης. Vide paginam DCLXXII.

Περὶ δὲ Αἰτωλῶν Πολύβιος μὲν ἐν τῇ τρισκαδεκάτῃ τῷ ἰσχυρῶν φησὶν, ὡς Ἀφρ
τιῷ τῷ πολέμῳ σιυνέχαι, καὶ τιῷ τῷ βίῳ πολυτέλειαι, κατὰχρεοὶ ἐγγύοντο.
Athenaeus libro XII.

ΑΔΡΑΝΗ, πόλις Θρακικὴ, ἥ μικρὸν ὑπὲρ τῆς Βερενίκης καίται, ὡς Θεόπομπος.
Πολύβιος δὲ, Ἀφρ τῷ ἢ τιῷ μέσῃ λέγει, ἐν τρισκαδεκάτῃ, Αδρῶν. *Stephanus.*

ΛΑΜΠΡΕΤΙΑ, πόλις Βρεττίας. Πολύβιος τρισκαδεκάτη. *Idem.*

ΣΙΒΥΡΤΟΣ, πόλις Κρήτης. ὁ ἐθνικὸν Σιδύριος, ὡς Πολύβιος ἐν τρισκαδεκά
τῃ. *Idem.*

EX LIBRO XIV.

Πολύβιος δὲ ἐν τῇ πενταρεσκαδεκάτῃ, Αγαθοκλέους τῷ Οἰταίῳ ἡμῶν, ἐπαίρου δὲ τῷ
Φιλοπάτορος βασιλείῳ, ἐλάττω θνέσθαι Φίλων. *Athenaeus libro VI. Ita scriben-
dus hic Athenaei locus. Vide quae notamus ad librum Historiarum XV.*

Πολύβιος δὲ ἐν τῇ πενταρεσκαδεκάτῃ τῷ ἰσχυρῶν, Κλεινοῖς φησὶ τῆς οἰνοχόου αὐ
τῷ εἰχίας πολλὰς αἰατεῖσθαι καὶ τιῷ Αλεξάνδρειαι μοιοχέτωνας, καὶ ῥυτὸν ἔχειν ἐν πᾶσι
χεροῖν. αἱ δὲ καλλίσται τῷ οἰκίῳ φησὶν οὐ Μυρτίου, καὶ Μισσιδός, καὶ Ποσειδῶντος πορσα
γροβύονται; καίτοι Μισσις μὲν ἡ αὐλητικὴ, καὶ Ποσειδῶν Μύρτιον δὲ μία τῷ ἀποδεδω
μένῳ καὶ χερσὶν δικτημαδὸν. τῷ δὲ Φιλοπάτορος βασιλείῳ Πτολεμαίου οὐκ Αγαθ
κλεῖα ἢ ἐπαῖρος ἐκέρχεται, ἢ καὶ πᾶσαν αἰατέψασα τιῷ βασιλείῳ. *Athenaeus lib. XIII.*

EX LIBRO XVI.

Παρατήρησις δὲ τὰς ὑπερβολὰς Αἰπίου τῷ Μεγάλῳ τοῖς στρατηγῶν περὶ αὐτῶν
γραφεύσας· παραδελθὼν ὡς μὲν τὴν τοῦτοῖς ἡμῶν τοῖς λόγοις Πολύβιος ὁ Μεγαλοπόλις.
Εἰ γὰρ τῇ ἐκκαδεκάτῃ τῇ ἰσχυρῶν αὐτῷ φησὶν οὕτως. Ο δὲ τῷ Πτολεμαίου στρατηγῶν Σχέ
πας ὁρμήσας εἰς τοὺς αὐτοὺς τόπους, κατεστρέψατο ἐν τῷ χαμῶνι τῶν Ἰουδαίων ἔθνος.
Λέγει δὲ ἐν τῇ αὐτῇ βίβλῳ, ὡς τῷ Σκόπα πικηθέντι ὑπὸ Αἰπίου, τιῷ μὲν Βαπα
ναίῳ καὶ Σαμάρειαν, καὶ Αβιλα καὶ Γάδαρον πῆλξαι Αἰπίου. μετ' ὀλίγον δὲ
παραστρέψατο αὐτῷ καὶ τῷ Ἰουδαίων οἱ περὶ τὸ ἱερὸν, παραστρέψατο ἱεροσόλυμα,
κατακυλιώτης. ὑπὲρ ὃ καὶ πλεῖον ἔχει λέγοντες, καὶ μάλιστα Ἀφρ τιῷ περὶ τὸ ἱερὸν
ὑπερβαίνειν, εἰς ἔπειτα καὶ ὑπὲρ τὸν τῷ διήγησιν. Καὶ Πολύβιος μὲν τοῦτο
ἰσχυρῶν. *Iosephus Antiquitatum Iudaicarum, libro XII. capite III.*

ΙΕΡΑ ΚΩΜΗ, δῆμος Καρίας. Πολύβιος ἐκχιδικάτη. *Stephanus.*

ΜΑΝΤΥΑ πόλις Ρωμαίων. ὁ ἑθνητὸν, Μαιτυατὸς. Πολύβιος ἐκχιδικάτη. *Idem.*

EX LIBRO XVIII.

ΑΓΡΙΑΙ, ὄρεσινκῶς, ἔδος Παρονίας, μετὰ Αἰμου καὶ Ροδόπης. τῷ Πολύβιῳ δὲ 27^α τῷ αἰ. ὤρεθον δὲ εἰς ὀκτωκιδεκάτη. ὁ γὰρ τῷ Ἀγραιῶν ἔδος. *Stephanus.*

EX LIBRO XX.

Πολύβιος δὲ ὁ Μεγαλοπολίτης εἰς τῇ εἰκστῇ φησὶ τῷ Ἰσουλῶν, ὡς Βοιωτοὶ μεγάλῳ δόξαι λαβόντες μὲν τὰ Λακτεαῖα, καὶ μικρὸν ἀπέπισσι ταῖς ψυχαῖς, καὶ ὀρμήσαντες ἐπὶ Διωχίας καὶ μέγας, σιωπῆν καὶ χριπῶνεια τοῖς φίλοις. πολλοὶ δὲ τὸ ἔχοντων ἡμεῖς, ἀπεμείζον ταῖς συσπείσεσιν ὅτι πλέον τῆς ὕψους ὥστε πολλοὺς ἐκ Βοιωτῶν, οἷς ὑπὸ ἡγεῖα διῶπτα ἔμενον πλείον τῷ εἰς τὸν μῆνα ὀκτωκιδεκάτην ἡμερῶν. Διότι Μεγάρῃς μισήσαντες αὐτῶν τὴν ποινήν κατέσταν, ἀπένεικον εἰς τοὺς Ἀχαιοὺς. *Athenaeus lib. X.*

Αντίοχος δὲ ὁ Μέγας ὀπιθαλούμενος, οἱ Ρωμαῖοι κατέκλινον, ὡς ἰστορεῖ Πολύβιος εἰς τῇ εἰκστῇ· πρὸς τὴν εἰς Χολκίδα τῆς Εὐβοίας, σιωπῆν γάρ μοι, πενήτην μὲν ἔτη γαλιώσας, καὶ δύο τὰ μέγιστα τῶν ἔργων ἀειληφῶς, τὴν τε τῶν Ἑλλήνων ἐλθόντων, ὡς αὐτὸς ἐπηγγέλλετο, καὶ τὴν πρὸς Ρωμαίους πόλεμον. ἐσαυτὸς γὰρ πρὸς Χολκιδικῆς, καὶ τὴν τῷ πολέμου κατὰ, ἐφίλομένην γῆν, οἰομένην ὡς, καὶ μέγας χαίρων. Ἡ δὲ αὐτὴ Κλεοπτολέμου μὲν θυγάτηρ, εἰς τῶν ὀπιθαλῶν, καλλὴ δὲ πάσας ὑπερβάλλουσα καὶ πρὸς γάρ μοι σιωπῆν εἰς τῇ Χολκίδι, αὐτὴ δὲ διέπειρε τὸν χιμῶνα, τῶν ἐν τῇ πόλει ἦν πῖνα ποιούμενος πρὸς τοὺς ἔχοντες. ἔχοντο δὲ καὶ τῇ παιδὶ ὄνομα Εὐβοίας. ἡγήσας οὖν τῶν πολέμων, ἔφυγον εἰς Εφεσον μὲν τῆς ἰογαμίου. *Athenaeus lib. X.*

EX LIBRO XXVI.

Αντίοχος ὁ Ἐπιφανὴς μὲν κλητὸς, ὀπιθαλῆς δὲ εἰς τῷ πρὸς ἑαυτὸν ὀνομασθεὶς, βασιλεὺς δὲ ἡν ὤρεθον τῶν Συριακῶν, τῶν δὲ Σελδίκων, πρὸς τῷ Πολύβιῳ πατρί. ὡς ἀποδιδράσκοντες εἰς τῆς αὐλῆς οἰοῦντες πρὸς τῶν ἑαυτῶν τῆς πόλεως, αὐτῶν ἐφαίετο δούλους καὶ τείρας· μάλιστα δὲ πρὸς τοῖς ὀργιστοῦσι δίδεκετο, καὶ χρυσόχοις ὀργιστοῦσι, καὶ φιλοτεχνῶν πρὸς τοῖς ὀργιστοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις τεχνίταις. ἔπειτα καὶ μὲν δημοτῶν αἰδομένων συγκαταβαίνειν ὡμίλῃ ὅτι τῶν καὶ μὲν τῷ πρὸς τὴν ποινήν σιωπῆν τῶν ἀπὸ τῶν ὀργιστῶν. ὅτι δὲ τῶν νεωτέρων αἰδομένων πῖνα σιωπῆν τοῖς, ὀργιστοῖς ἐμφανὴς ποιήσας, πρὸς τῷ ὀπιθαλῆς μὲν πρὸς κατὰ καὶ συμφωνίας ὥστε τοὺς πολλοὺς ὀργιστοῖς τῷ ὀργιστοῖς ἀφιστάμενοι φάσιν. πολλὰς δὲ καὶ τὴν βασιλικὴν ἀποδέχονται ἐαυτῶν, τίθειναι αἰαλαδῶν πρὸς καὶ τὴν ἀργεῖν ὀργιστοῖς καὶ τοὺς μὲν δούλους, τοὺς δὲ, καὶ πρὸς τῶν, πρὸς καὶ φέρειν αὐτῶν τὴν ψῆφον, πότε μὲν ὡς ἀργεῖν γένηται· πότε δὲ καὶ ὡς δούλους. τυχὼν δὲ τῆς ὀργῆς, καὶ κατὰ τῷ ἑλεφαντίνων δίδου, καὶ τῷ πρὸς Ρωμαίους ἔτος, δίδου τῶν καὶ τῷ ἀργεῖν ὀργιστοῖς σιωπῆν, καὶ δίδου μὲν πολλῆς σιωπῆς καὶ πρὸς τῶν. Ἐξ ὧν εἰς ἀπὸ τῶν αἰδομένων τοὺς ὀργιστοῖς. οἱ μὲν γὰρ ἀφελῆ πῖνα αὐτῶν ὅτι ὑπερβάλλουσι· οἱ δὲ μαχόμενοι. καὶ γὰρ πρὸς τῶν δωρεῶν ἡν πρὸς πρὸς. Ἐδίδου γὰρ τοῖς μὲν ἀργεῖν δούλους· τοῖς δὲ φοινικιστοῖς· ἄλλοις δὲ χρυσίον. καὶ ὅτι ἀπὸ τῶν δὲ πῖνα τυχόντων, ὡς μὴ ἐωρεῖται ποτὲ, ἐδίδου δωρεῶν πρὸς τῶν. Ἐν δὲ ταῖς πρὸς τῶν πόλεις θυσιῶν, καὶ ταῖς πρὸς τοῖς θεοῖς πῖνα, πρὸς τῶν ὑπερβάλλουσι τοῖς βεβασιλευσῶν. τῶν δὲ αἰ πῖνα τυχόντων ἔκ τε τῶν πρὸς Ἀθηναιοῖς Ολυμπείου, καὶ τῶν πρὸς τὸν εἰς Διὶ βωμὸν ἀφιστάμενοι.

δριάντων· Ελούετο δὲ καὶ τοῖς δημοσίοις βαλανείοις, ὅτε δημοτῶν ἦν τὰ βαλανεῖα πε-
 πληρωμένα, κεραμίων εἰσφερομένων αὐτῶν μύρων τῶν πολυτελεσάτων. Οτε καὶ πινὸς εἰ-
 πόντος, μακάρειοι ἐστὶ ὑμῖν ὦ βασιλεῖς, οἱ καὶ τοῖς τοῖς χρωμένοι, καὶ ὁδωδότες ἡδὺ· ὁ δὲ μη-
 δὲν τὸν αἰδεσθῶν πρῶτον, ὅπου καὶ τῇ ἐξῆς ἐλθούτο, ἐπεισελθὼν, ἐποίησεν αὐτῷ κα-
 ταχυσταῖς τῆς κεφαλῆς μέγιστον κεράμιον πολυτελέστατον μύρου, τῆς σκεπτικῆς καλυμμέ-
 νης· ὡς πρῶτος αἰσάντας κυλίεσθαι λουομένοις τὰ μύρα, καὶ εἶχε τὴν γλιχρότητα κα-
 ταπίπτουσαν γήινωτα πρὸς ἑαυτὸν καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα. Ο δ' αὐτὸς εἶπε βασιλεῖς
 ἀκούσας τοὺς ἐν Μακεδονίᾳ συνετελεσμένους ἀγῶνας ὑπὸ Αἰμιλίου Γαύλου τῷ Ρω-
 μαίων στρατηγῷ, βουλόμενος τῇ μεγαλουργίᾳ καὶ τῇ δωρεᾷ ὑπερεῖναι τὸν Γαῦλον,
 ὁξέπεμψε πρέσβεις καὶ θεωρὰς εἰς τὰς πόλεις, καταγγελοῦντας τοῖς ἐσπομένοις ἀγῶνας
 ὑπὸ αὐτῷ ἐπὶ Δάφνης· ὡς πολλὴν γνέσθαι τῇ Ἑλλήνων ἀπουδίᾳ εἰς τὴν ὥς αὐτὸν
 ἀφίξιν. ὅρχην δὲ ἐποίησεν τῆς πόλεως τὴν πομπήν αὐτῶν ὅπως ὅπως τελεσθεῖσαν. Κα-
 τηγουμένω πινες Ρωμαῖκὸν ἔχοντες καθοπλισμὸν ἐν θεωρᾷ ἀλεισιδωτοῖς αἰδρεῖς ἀκμαζόντες
 ταῖς ἡλικίαις πενταχιλίοι· μὲν οὖν Μυσοὶ πενταχιλίοι συνεχεῖς ἦσαν· Κίλικες δ' εἰς τὴν
 τὴν εὐζώνων ἔπειτα καθοπλισμένοι τεχιλίοι, χρυσοὺς ἔχοντες τεφαίους· ἐπὶ τῷ τούτοις Θρά-
 κες τεχιλίοι, καὶ Γαλάται πενταχιλίοι· ἄλλοι δὲ ὅρχησται, οἷς ἐπικροτοῦν ἡ μο-
 νομάχων ζύγη ἀφ' ἑαυτοῦ πιασάμενοι. Τούτων καὶ ἦσαν ἵπποις Γισαῖοι μὲν χίλιοι,
 πολιτικῶν δὲ τεχιλίοι. ὧν οἱ μὲν πλείους ἦσαν χρυσοφάλαροι καὶ χρυσοτεφαῖοι, οἱ δὲ
 ἄλλοι ὅρχησται. Μετὰ δὲ τούτοις ἦσαν οἱ λεγόμενοι ἐπὶ ἵπποις. οὗτοι δὲ ἦσαν
 εἰς χίλιους πρῶτες χρυσοφάλαροι. Τούτοις συνεχεῖς ἦν τὸ τῶν φίλων σπύταγμα, ἴσον
 καὶ κατὰ τὸ πλῆθος καὶ κατὰ τὸν κόσμον. ἐπὶ δὲ τούτοις ὅρχησται χίλιοι. οἷς ἐπικροτοῦ-
 νται ὁ καλυμμένος ἄγχιμα, κατέπινον εἶς δόκον σύστημα τῶν ἵππων πρὸς χίλιους. τε-
 λαυταῖα δὲ ἦν καὶ ἡ κατὰ φραγδὸς ἵππος οἰκίως τῇ θεωρησίᾳ τῶν ἵππων καὶ τῶν ἀν-
 δρῶν ἐσκεπασμένων τοῖς ὅπλοις. ἦσαν δὲ καὶ αὐτοὶ χίλιοι καὶ πενταχόσιοι. πρῶτες δὲ οἱ
 θεωρητοῦντο εἶχον πορφυρεῖς ἐφαπτίδας, πολλοὶ δὲ καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ ζωατὰς. ἔξιπ-
 πα μὲν ἦν ἑκατὸν, τέθριππα δὲ τεσσαράκοντα. ἔπειτα ἐλεφαντῶν ὄρχημα, καὶ σκυρῶν.
 καὶ εἶα δὲ εἶποντο ἐλέφαντες διεσκεδασμένοι τεσσάρων καὶ ἑξ. τὴν δ' ἄλλην πομπὴν
 λέγειν ὅτι δυσίφικτοι ὡς ἐν κεφαλῇ δὲ λεκτίον. Εφ' ἑαυτοῦ μὲν γὰρ ἐπὶ πομπῇ εἰς ὅλας
 κροτοῖς, χρυσοὺς ἔχοντες τεφαίους· βόες δ' εὐτραφέως πρὸς χίλιους· θεωρῶν δὲ βραχὺ λείπου-
 σαι τεσσάρων· ἐλεφαντῶν δ' ὀδόντες ὀκταχόσιοι. ὁ δὲ τῶν ἀγαλμάτων πλῆθος, ὅσον
 πρὸν ὁξήσασθαι. πρῶτον γὰρ τῶν πρὸ αἰδεσθῶν λεγομένων ἢ νομιζομένων θεῶν ἢ δαι-
 μόνων, θεωρεῖται δὲ ἡρώων εἰδωλὰ διήγατο, τὰ μὲν κεχρυσωμένα, τὰ δὲ ἡμιφρεσμένα σι-
 λαῖς ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ πᾶσι τούτοις οἱ θεωροῦντες μῦθοι καὶ τὰς ἀφ' ἑαυτοῦ ἰσορίας
 ἐν ἀφ' ἑαυτοῦ πολυτελεῖς πρὸς ἑαυτὸν. εἶπετο δ' αὐτοῖς καὶ Νυκτὶς εἰδωλὸν καὶ Ἡμέρας,
 Γῆς τε, καὶ Οὐρανῶ, καὶ Ἡοῦ καὶ Μεσημβρίας. ὁ δὲ τῶν χρυσωμάτων καὶ ὀρχημάτων
 πλῆθος, ὅπως αἰ τις ὑπονοήσεται, ὅσον ἦν· εἶδος γὰρ τῶν φίλων Διονυσίου ὅτι ἐπιστολιόγραφου
 χίλιοι παῖδες ἐπὶ πομπῇ, ὀρχημάτων ἔχοντες, ὧν ὁδὸν ἐλαττον ὀλκὴν εἶχε δραχμῶν
 χιλίῳ. βασιλικῶν δὲ παῖδες πρὸς ἑαυτὸν ἑξαχόσιοι, χρυσωμάτων ἔχοντες. ἔπειτα γυναικες ἐκ
 χρυσῶν καλπίδων μύροις ἑρρανον, εἰς ἀφ' ἑαυτοῦ. ταῦτα δὲ ἐξῆς ἐπὶ πομπῇ ἐν χρυσῶ-
 ποσι μὲν φορείοις, ὀγδοήκοντα γυναικες· ὀρχημάτων δὲ, πενταχόσιοι καὶ ἡμιχίλιοι πολυτε-
 λῶς διεσκεδασμένοι. Καὶ τὴν πομπὴν τὰ ὅπως ἔφασι ταῦτα ἦν. Ἐπιτελεσθέντι τῷ
 τῷ ἀγῶνι καὶ μονομαχίᾳ καὶ κυπησίᾳ καὶ τεσσάρων ἡμέρας, ἐν αἷς τὰς θείας συνετέλεσε
 πέντε μὲν τὰς θεωρᾶς ἐν τῇ γυμνασίᾳ πρῶτες ἐκ χρυσῶν ὀλκῶν ἢ λείποντο κροκίῳ μύρῳ.
 ἦν δὲ ταῦτα πενταχίδια, καὶ καταμυσταῖς τὰ ἴσα καὶ ιαρόν. ὁξὲς πλῆθος δὲ καὶ ταῖς ἐξῆς
 εἰσφέρειτο τῆλινον, ἀμαρῶν, κρίνον· πρῶτα ἀφ' ἑαυτοῦ ταῖς δυνάμει. ἔπειτα δὲ εἰς εὐω-
 χίαν, ποτὲ μὲν χίλια βίβλια, ποτὲ δὲ χίλια πενταχόσια, μὲν τὴν πολυτελεστάτης ἀφ' ἑαυτοῦ.

ὁ δὲ χρεισμὸς ἐγένετο τῷ παραγματῶν δι' αὐτὸν ἔ βασιλείας ἵππων γὰρ ἔχειν ὁ τελεῖ, πρὸς
 βρεχέ τῷ τῇ κομπῇ τοῖς μὲν παράγειν κελύει, τοῖς δ' ἐπέχει. Κατὰ δὲ τοὺς πότους
 αὐτὸς ὅτι τὰς εἰσόδους ἐφιστάμενος, ὅς μὲν εἰσῆλθον, ὅς δ' ἀνέκλινε· καὶ τοὺς δακτύλους τοῖς τὰς
 παρὰ τοὺς φέροντας αὐτὸς εἰσῆλθον, καὶ παρὰ τοὺς δακτύλους, ὅς μὲν παρὰ τοὺς δακτύλους, ὅς δ' ὅτι παρὰ
 ἀνέπιπτε· καὶ ποτὲ μὲν ἀποδόμῃς μετὰ τὸν ἴσχυον, ποτὲ δὲ ὅτι ποτὲ μὲν, ἀνέπιπτε, καὶ
 μετὰ μίσητο, καὶ παρὰ τὸν πότον, παρὰ τοὺς λαμβάνων ὀρθός, ἄλλοτε πρὸς ἄλλοις· ἄμα δὲ
 καὶ τοῖς ἀκροάμασι παρὰ τοὺς. Περὶ οὗτος δ' ὅτι πολὺ τὸ σωμασμός, καὶ πολλὰ ἢ δὴ κεραι-
 σιμένων ὑπὸ τῶν ἰομένων, ὁ βασιλεὺς εἰσφέρειτο ὅλος κεκαλυμμένος· καὶ εἰς τὸ γλῶσσι ἐπίτε-
 το, ὡς εἰς ὧν δὴτα τὸ μίσητο. καὶ τὸ συμφωνίας παρὰ τοὺς δακτύλους, αἰσπηδήσας ὠρχεῖτο. καὶ
 ὑπεκρίνετο μετὰ τὸ γλῶσσι, ὡς παρὰ τοὺς αἰσπηδήσας φάσκει. Τῶν δὲ πότων σωμα-
 τελέσθη, ὅς ὧν τὰ μὲν ἐκ τῷ Αἰγύπτῳ ἐφοσφίσαντο παρὰ τοὺς δακτύλους τὸ Φιλομήτορα βασι-
 λέα παιδίσκῃ ὄντα· τὰ δ' καὶ τῷ φίλῳ συμβολομορῶν. ἐροσουλῆκα δὲ καὶ τὰ πλείστα τῶν
 ἱερῶν. *Athenaeus libro V. et libro X.*

Ἀλλ' ἔπερσις ὁ ὑπὸ Ῥωμαίων καθευρεθείς (καὶ ὁσόντι γὰρ πᾶν πατέρα Φίλυπον ἐμμή(ετο) ἔτε γὰρ πατρὶς γυναικὸς ἐσπουδαίει, οὔτε φίλῃνος ἐστὶν· ἄλλὰ καὶ οὐ μόνον αὐτὸς μάλιστα ἐπὶ δειπνᾷ, ἀλλὰ καὶ οἱ συνόντες αὐτῷ φίλοι, ὡς ἱστορεῖ Πολύβιος ἐν κζ'.
Athenaeus libro X.

EX LIBRO XXIX.

Εν δὲ τῇ εἰκαστῇ ἐνάτῃ ὁ αὐτὸς Γερθίωνας φησὶ τὸν τῷ Ἰλλυριοῦ βασιλέα Διὰ τὴν
 παλυπορίαὶ πολλὰ ποιεῖν ἀσέλγη κατὰ τὸν βίον, κύκτωρ τε αἰεὶ καὶ μὴ ἡμέραι μεθύου-
 πα· ἀποκτείναντα δὲ καὶ Γλαύρατον τὸν ἀδελφόν, γαμοῖν μέλλοντα τὴν τῷ Μενουαίου
 θυγατέρα, αὐτὸν γῆμει τὴν παῖδα, καὶ ὡμῶς χερῶσιν τοῖς ἀρχαῖοις. *Ashepeneus*
libro X.

EX LIBRO XXXI

Κάτω δ' ἐκείνος, ὡς Πολύβιος ἰσχυρὸς ἐν τῇ περὶ τῆς τελευτῆς καὶ τελευτῆς τῆς ἰστορίας, ἐδύχε-
 ρατε καὶ ἐκαχεύθη, ὅτι πῆρες τὰς ξεινὰς βυφὰς εἰσῆλθον εἰς τὴν Ρώμην· τελευτῶν μὲν
 δραχμῶν περὶ μισθὸν ποταμῶν ὡπλισμένοι· μισθὰ δὲ ὁμοῖα ὑπερδεδωκόσιν
 ἀρχῶν πρὸς. *Atheniens lib. VI.*

Εν δὲ τῇ τριᾷκστῃ περὶ τὴν αὐτὸν Πολύβιος φησὶ, σιωπελευσύντα αὐτὸν (τὸν Ἀπίονα) αἰγῶνας, σὺν καλέσσαι πᾶντας Ἕλληνας, καὶ τῇ βουλῇ αὐτῶν τοὺς πολλοὺς ὅτι τινὲς ἦσαν. καὶ πλείων τῶν στρατηγῶν ἐν τοῖς γυμνασίοις, πᾶντας ἐκ χρυσῶν ὀλκείων ἤλειφε κροκίαν μύρον, καὶ κυναιμωμίνω, καὶ ναρδίω, καὶ ἀμαρακίνω, καὶ κρινίω. καὶ συγκαλὼν αὐτοὺς εἰς Δωχίαν, ποτὲ μὲν χίλια τεύκλιντα, ποτὲ δὲ χίλια πεντακτόσια σιωπεπλήθους μὲν πολυτελεστάτης τῶν στρατηγῶν. καὶ ὁ χειρισμὸς τῆς ἀφραγκίας δι' αὐτὸν ἐγένετο· καὶ γὰρ πᾶς εἰσὶν δίδας ὑφιστάμενος, ὥς μὲν εἰσῆλθαι, οὐκ δὲ ἀνέλκινει. καὶ τοὺς ἀφραγκοὺς διὰ τοὺς τὰς τῶν στρατηγῶν φέροντας, αὐτοὺς εἰσῆλθαι, καὶ περὶ πορθολόμους ἢ μὲν προσεσκέχθη, οὐ δὲ προσανέπιπεν. καὶ ποτὲ μὲν ἀποδέμενος μισθὰς τὸν ψωμὸν, ποτὲ δὲ ὁ ποτήριον, ἀνέπηδα καὶ μετόπισθα, καὶ περὶ τὸν πότον· προσπόσις λαμβάνειν ὁρὸς ἄλλοτε πρὶν ἄλλοις. ἅμα δὲ τοῖς ἀκροάμασι προσπαύζων, καὶ ὑπὸ τῇ μίμῳ εἰσφέρειτο ὅλος συγκαλυμμένος, καὶ ἐπὶ τὸ εἰς τὴν γλῶσσαν, ὡς εἰς ὧν τῶν μίμων. καὶ τὸ συμφωνίας προσκαλουμένης ὁ βασιλεὺς αἰαπεδήσας, ὠρχεῖτο καὶ προσέειπε τῶν μίμοις, ὥστε πᾶντας αἰχμύεσθαι. ταῦτα ἀφ' ἧς γράζεται τοὺς παλαιπύρους ἢ πρὸς τῇ μύθῃ ἀπαιδουσία. Atheniens libro X. vide fragmentum ex lib. XXVI.

EX LIBRO XXXII.

Οεσφένιω τε ὀλίγοι χρόνοι Καππαδοκίας βασιλεύοντα, καὶ παριόντα τὰς παρῆς ἀγῶναι, φησὶν ἐν τῇ τελευτῇ δούτερα, εἰσαγαγὼν τὴν Ιακὴν καὶ τεχνητὴν ἀσπίδα.
Athenaeus libro X.

EX LIBRO XXXIII.

Καὶ Δημήτριον δὲ φησὶ τὸν ἐν τῇ Ρώμῃ τὴν ὁμηρεῖαν ἀφαιρῶντα ἐν τῇ τρίτῃ καὶ τελευτῇ βασιλεύοντα Σύρων, πολυπότῳ ὄντι, ὃ πλείονι τῆς ἡμέρας μεθύσκεατο.
Athenaeus lib. X.

EX LIBRO XXXIV.

Πολύβιος δὲ ὁ Μεγαλοπόλις ἐν τετάρτῃ καὶ τελευτῇ τῶν ἱσπερῶν παρὰ τῆς ἐν Ἰβηρίᾳ Λισσιπώνας χώρας ἀφαιρῶντος φησὶν, ὅτι βάλανοι εἰσι κατὰ βάθος ἐν τῇ αὐτῇ θαλάττῃ πεφυτευμένοι, ὧν τὸν καρπὸν στυμνόμενοι τοὺς θύποις πιαίνεατο.
Athenaeus libro VI.

Τὴν καὶ τὴν Λισσιπώνας (χώρα δὲ ἐστὶν αὕτη ἡ Ἰβηρίας, ἣν τῶν Ρωμαίων Ἰσπιδάνας ὀνομαζομένη) διηγεύμενος δὲ δαμνοῖαι Πολύβιος ὁ Μεγαλοπόλις ἐν τῇ τετάρτῃ καὶ τελευτῇ τῆς ἱσπερῶν φησὶν· ὡς αὐτῇ ἔχει τὴν αἰετος ἀκροάσας, καὶ τὰ ζῶα πολύτροπα, καὶ αἰθροποι, καὶ οἱ ἐν τῇ γῇ καρποὶ σὺν ὅποις φθίεσθαι. ῥόδα μὲν γὰρ αὐτῇ καὶ λελυγία, καὶ ἀσπέρων, καὶ τὰ παρὰ πλῆθια ἱούται, καὶ πλείονι ἀφαιρείται μὲν τῶν τριῶν. ὃ δὲ θαλάττιοι ὄψοι, καὶ καὶ ὃ πληῆθος, καὶ καὶ τὴν χρηστότητα, καὶ καὶ ὃ κάλλος μεγάλην ἔχει ἀφαιρῶντα παρὰ ὃ γινόμενον ἐν τῇ κατὰ ἡμᾶς θαλάττῃ. Καὶ ὁ μὲν τὸ κριθῶν σίκλος, μέδιμνος ἔστι, δραχμῆς. ὁ δὲ τὸ πυρῶν, σιτία ὀβολῶν Ἀλεξανδρινῶν. τῷ δὲ οἴου, δραχμῆς ὁ μέριμνος. καὶ ἑρπυς ὁ μέριμνος ὀβολοῦ, καὶ λαγῶς. τῶν δὲ ὄρνιθων τριώβολοι καὶ τετρώβολοι ἢ πημῆ. ὡς δὲ πύριον, ἕκαστον μίαν ἀγῶν, πέντε δραχμῶν, καὶ τετρώβολοι δυοῖν. πάλαινοι δὲ σύκοι, τριῶν ὀβολῶν. μέγας δραχμῶν πέντε, καὶ βοῦς ζυγίμος δίκαι. τὰ δὲ τῶν ἀγρίων ζώων κρέα κατὰ τὸν σὺν κατὰξιοῦται πημῆς, ἀλλ' ὅς ἐστιν ὅτι καὶ κατὰ τὴν ἀλλοτρίαν ποιῶνται ἱούτων.
Athenaeus initio lib. VIII.

Πολύβιος δὲ ἐν τῇ τετάρτῃ καὶ τελευτῇ τῶν ἱσπερῶν, μετὰ τὴν Πυρίων φησὶν ἕως τῆς Ναρβονης ποταμοῦ πεδίων εἶναι, δι' ἣν φέρεσθαι ποταμοὺς Ἰλέβριν καὶ Ρόσκινον ῥέοντες παρὰ πόλεις ὁμοῦμοις, καπνοχυσίας ὑπὸ Κελτῶν. ἐν οὗτοι τὰ πεδία πύριον εἶναι τοὺς λεγόμενοις ἰχθύσι ὀρυκτοῖς. εἶναι δὲ ὃ πεδίων λεγόμενον, καὶ πολλὴν ἀγῶνιν ἔχει πεφυκῆναι. ὑπὸ δὲ τούτῳ ἀφαιρῶντος τῆς γῆς ὕψος ὑπὸ δύο καὶ ῥῆς πήχας, ὑπὸ ῥῆς ὃ πλαζόμενον ὑπὸ τῆς ποταμῶν ὕδατος. μὲν ἔστι ἰχθύες κατὰ τὰς πρὸς ἀκρῶντες ὑπὸ ῥῆς ὃ τὴν γῆν, κατὰ τῆς ἑσπέρης (φιληδύνου γὰρ τῆς ἀγῶντος ρίζης) πεποιήκασιν πημῆ ὃ πεδίων πλήρες ἰχθύων ὑπογίω, οὓς αἰορύπτοντες λαμβάνουσιν.
Athenaeus lib. VIII.

Αἰθαλῆ, ἵππος Τυρσηνῶν. Πολύβιος δὲ ἐν τελευτῇ τετάρτῃ λέγει, Αἰθαλῆας τὴν Λῆμον καλεῖσθαι, ἀφ' ἧς ἡ ὁ Γλαῦκος, εἰς τῆς τὴν ἑλλήνων σιδήρου ἀφαιρῶνται.
Stephanus.

EX LIBRO XXXVII.

ΜΟΥΣΕΙΟΝ, τίπος παρὰ τὸν Ολυμπον τοῖς ἐν Μακεδονίᾳ. Πολύβιος τελευτῇ ἑξῆς.
Stephanus.

EX INCERTIS POLYBIANAE
HISTORIAE LIBRIS FRAGMENTA,
ITEM, POLYBII IPSIVS ELOGIA EX
variis auctoribus simul collecta.

E STRABONIS GEOGRAPHVMENIS.

LIBRO PRIMO.

ΕΤΙ δὲ μὲν Γούτις, Εραβοδίτης τε καὶ Πολύβιος, καὶ Ποσειδώνιος ἄνδρες φιλόσοφοι.
Επὶ οὐ πρὸς ἀπορύτους φιλοσοφεῖν ἄξιον· πρὸς Εραβοδίτη δὲ, καὶ Ποσειδώνιον,
καὶ Ἰππάρχον, καὶ Πολύβιον, καὶ ἄλλους τοιοῦτους καλῶς.

Ὁ δὲ καὶ Πολύβιος φησὶ πρὶ τῆς Οδυσεύως πλατῆς ἐπιχρᾶν.

Καὶ Πολύβιος δ' ὁρθῶς ὑπονοεῖ τὰ πρὸς τῆς πλατῆς· τὸν γὰρ Αἰόλον, τὸν πρῶτον ἐκ-
ποτα τοῖς ἐκπλοεῖς ἐν τοῖς κατὰ τὴν πορθμὸν τόποις ἀμφιδρόμοις οὗσι καὶ δυσέκπλοις, ὅθεν
τὰς παλιρροίας, ταμίαι τε εἰρῆσθαι τῶν αἰέμων, καὶ βασιλεία κειομένη φησὶ· κατὰ δὲ
Δαναὸν μὲν, τὰ ὑδρῶν τὰ ἐν Ἀργεὶ πρὸς ἀδύξαστα, Ἀρξία δὲ, τοῦ ἡλίου τὸν ὑπερβαλόντα
τῶν οὐρανῶν δρόμον, μαρτύριον τὸ, καὶ ἱεροσκοπευμένοις ἀποδείκνυσθαι βασιλείας· τοὶ θ' ἱε-
ρέαι τῶν Αἰγυπτίων, καὶ Χερδαίοις, καὶ μέγιστοι, ὅφρα πρὸς ἀφ' ἑαυτῶν τῶν ἄλλων, ἡγα-
μοίαι καὶ ἡμῶν τυγχάνουσιν ὅθεν τοῖς πρὸς ἡμᾶς οὕτως ὅτι καὶ τῶν θεῶν ἕνα ἔχουσιν τὴν χρῆσι-
μον πρὸς εὐρετὴν γρόμην, ἡμᾶς δὲ. Ταῦτα δὲ πρῶτον κοινολογούμενος, εἰς ἃ τὸ Αἰόλον
ἐν μύθῳ χήματι ἀκύνεσθαι, οὐδ' ὅλῳ τῇ Οδυσεύως πλατῆ· ἀλλὰ μικρὰ μὲν πρῶ-
τον μνησθῆναι, κατὰ δὲ καὶ τὸν Ἰλιακῶν πόλεμον· ὃ δ' ὅλον, πρὶ Σικελίας καὶ τῶν ποιετῶν
πεποιῆσθαι, καὶ τοῖς ἄλλοις συγχεσθῆναι, ὅσοι τὰ πρὸς ἡμᾶς λέγουσι τὰ πρὸς τὴν Ἰταλίαν,
καὶ Σικελίαν. Οὐκ ἐπαίει δ' ὅσον τῇ πλαισίῳ τῇ Εραβοδίτης ἀπόφασιν, ὅθεν φησὶ τὸ
αὐτὸ εὐρεῖν πᾶσι πρὸς Οδυσεὺς πεπλαῆσθαι, ὅταν εὖρη τὸν σκοτία τὸν συρράψαι τὰ τῶν
αἰέμων ἀσχήν. Καὶ τῷτο δ' οἰκείως εἰρῆσθαι τῆς Συμβάσειος πρὸς τὸν Σκύλλαον, καὶ τὴν
θῆραν τῶν γαλειῶν τῶν ὅτι τῆς Σκύλλης.

Αὐτὸ δ' ἰσχυρὰ σέπειλον πεισματώσας,
Δελφίνας τε, κύνας τε, καὶ εἴποθι μείζον ἔλθοι
Κῆτος. ---

Τοὺς γὰρ θύνοις ἀγρίοις φερεμένοις πρὸς τὴν Ἰταλίαν, ἐπειδὴ ἐμπέσωσι καὶ κωλυ-
θῶσι τῇ Σικελίας ἀφασθαι, πρὸς ἐπίπτεσθαι τοῖς μείζονα τῶν ζώων, οἷον δελφίνων, καὶ κυνῶν,
καὶ ἄλλων κητωδῶν· ἐκ δὲ τῆς θήρας αὐτῶν πιάσθαι τοὺς γαλειῶτας, οὗς καὶ ξιφίας λέ-
γουσιν, καὶ κύνας φησὶ. Συμβάσειος γὰρ ταῦτον εἰσάγει, καὶ κατὰ τὰς αἰαδάσις τῇ Νείλου,
καὶ τῇ ἄλλῳ ὑδάτι, ὅθεν ὅτι πύρεος, καὶ ὕλης ἐμπιπταμένης· ἀφ' ἧς γὰρ τὰ θεῖα
φάσιν τὸ πῦρ, ἢ τὸ ὕδωρ, καὶ βορρῇ γίνεσθαι τοῖς κρείττοσι. Ταῦτα δ' εἰπὼν διηγούμενος τὴν
τῇ γαλειῶν θῆραν, ἢ σκυλίσια πρὸς τὸν Σκύλλαον· σκοπὸς γὰρ ἐφέστηκε κρινὸς τοῖς ὑφορ-
μοῦσι ἐν δικάτοις σκαφίδιοις πολλοῖς, δύο καθ' ἕνα σκαφίδιον· καὶ ὁ μὲν ἐλαύνει, ὁ δ' ὅτι
τῆς πρὸς ἑαυτὸν ἔσται δόρυ ἔχων, σημήναιος τῇ σκοπῇ τὴν ὅτι φαίνεται τοῦ γαλειῶτος· φέ-
ρεται δὲ τὸ πρῶτον μέρος ἔξωθεν τῇ ζώῳ· σκυλίσιας δὲ τοῦ σκάφοις, ὁ μὲν ἐπλη-
ξεν ἐκ χροῦ· εἴτ' ἄξιασιν ἐκ τοῦ θώματος τὸ δόρυ χωρὶς τῆς ἐπιδρακτῆδος· ἀγ-
κιστῶδης τε γὰρ ὅτι, καὶ χαλαρῶς ἐνέχεται τῇ δόρῳ ὅτι τῆς· καλῶς δὲ

δι' ἔχ' μακρὸν δέημμενον· τὸν δ' ἐπιχαλῶσι τὰ βωθέντι, ἕως αὖ καμὴ σφαδάζον, καὶ ὑποφάγον· τότε δ' ἔλκουσι ἐπὶ τὴν γλῶ, ἢ εἰς τὸ σκάφος ἀναλαμβάνουσιν, εἰ μὴ μέγα εἴη τελέως τὸ σῶμα· καὶ ἐκπίσῃ δὲ εἰς τὴν θάλασσαν τὸ δέρι, σὺν ὑπόλοιποι· ἐστὶ γὰρ πηκτὸν ἐκ τε δρυὸς, καὶ ἐλάτης· ὥστε βαπτίζοντος τῆ δρυὸς βαρὺ, μετῴωρον εἴ) τὸ λοιπὸν, καὶ διαδήνητον· συμβαίνει δὲ ποτε καὶ πρῶσκεισθαι ἄρ' ἔσκαθίου τὴν κοπήλατίν, ἄρ' ὁ μέγας ἔξοις τῆς γαλεωτῶν, καὶ τὴν ἀκμὴν ἔξω (καζώδῃ εἴ), καὶ τὴν θήραν. Ἐκ τε δὲ τῆς πύκτου εἰσάξοι τις αἶ, φησὶ, παρὲς Σικελίας γενομένη τ' πλαίσιον καὶ τ' Ὀμηρον, ὅτι τῇ Σκυλλῇ προσήκει τὴν τοιαύτην θήραν, ἢ μέλιν· ἐπιχρῶσις δὲ τὰ Σκυλλῆα. Καὶ ἐκ τῆς παρὲς τῆς Χαρυβδείας λεγόμενων ὁμοίων τοῖς τῷ πορθμοῦ πάθος. ὁ δὲ,

Τεῖς μὲν γὰρ τ' αἰῶνι,

αἰτὶ τῷ δις, γραφικὸν εἴ) ἀμύρτημα, ἢ ἰσχυρὸν. Καὶ πὰρ ἐν τῇ Μιωνίῃ δὲ, τοῖς παρὲς τῆς Λωβφάγων εἰρημνοῖς συμφωνῇ. Εἰ δὲ πᾶσι μὴ συμφωνῇ, μετὰβολὰς ἀπαιτοῦται δὲ, ἢ ἀγροῖαι, ἢ καὶ ποιητικὴν ὁμοίαν, ἢ συνέσκειν ὅς ἰσχυρίας, καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ, καὶ μύθου. τῆς μὲν οὖν ἰσχυρίας ἀνέχεται εἴ) τέλος, ὡς ἐν κατὰ κατὰ λόγον τὰ ἐκαστοῖς τοποῖς (οὐ μετὰ βροχίας) λέγοντος τῷ ποιητῇ· τὴν μὲν πετρήσαντα, τὴν δὲ ἐξαπώσαντα πόλιν, ἄλλω δὲ πολυθήρῳ, τὴν δὲ ἀγχιάλει· τῆς δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ, ἐνέργειαν εἴ) τὸ τέλος· ὡς ὅταν μαχομένοις εἰσάγῃ· μύθου δὲ, ἡδονῶν, καὶ ἐκπληξιν. Τὸ δὲ πᾶσι πλαίσιον, οὐ πιθανόν, οὐδ' Ὀμηρὸν· τὴν γὰρ ἐκείνου ποίησις, φιλοσόφημα πᾶσι καμίζειν, οὐχ ὡς Ἐρατοδότης φησὶ, καλῶν μὴ κρίνειν παρὲς τὴν ἀγροῖαν τὰ ποιήματα, μήδ' ἰσχυρίας ἀπ' αἰνῶν τῶν ζῴων. Πιθαιώτερον τε δὲ,

Εἴη δ' ἐν τῇ φερόμεν ὁλοῖς αἰμαῖσι,

ἐν βραχὺ ἀφ' ἑαυτοῦ δέχεται· οἱ γὰρ ὅλοοι σὺν δυνάμει· ἢ ὁλοκαίνουσι, ὡς αὖ οὐραῖοι πνέουσιν συνεχῶς. Σύνθεσις δὲ τὸ ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ ἐκ Μιωνίαν ἐπὶ τῇ θήρῃ, καδίων διαμυρίων, καὶ διαχλίων πεπταχσίων, εἰ (φησὶ) ὑπὸ τῇ θήρῃ ἐν ταῖς ἐνέαις ἡμέραις διὰ τὴν ἰσχυρίαν, ἐκαστοῖς αὖ ἡμέραις ὁ πᾶσι συμβαίνει καδίων διαχλίων πεπταχσίων. Τίς οὖν ἰσχυρῆς ἐκ Λυκίας, ἢ Ρόδου δυνάμει ὡς ἀφ' ἑαυτοῦ εἰς Αλεξάνδρειαν, ὅταν τῷ ἀφ' ἑαυτοῦ καδίων τετρακλίων; Πρὸς δὲ τοῖς ἐπιζητούμεν πᾶσι τοῖς εἰς Σικελίαν ἐλθόν, οὐδ' ἅπαρ ἄρ' τῷ πορθμῷ πέπταχτι Ὀδυσεὺς, ἀπολογίται· ὅστις καὶ οἱ ὑστερὶν ἐφάραται ἀπὸ τῶν πλοῦν ἔσται. Ὡς αὖτε μὲν εἴρηκεν.

LIBRO II.

Πολύβιος δὲ ποιῇ ζώνας ἔξ· δύο μὲν τὰς πᾶσι δυνάμει ἀποπνέουσας· δύο δὲ τὰς μετὰ τὸν τοῦτον τε, καὶ τῶν ἑσπικῶν καὶ ἑσπικῶν.

Ὁ δὲ Πολύβιος, ὑπὸ μὲν σὺν αὖ, τὸ ποιῇ ὡς ζώνας τοῖς δυνάμει ἀποπνέουσας· δύο μὲν τὰς ἀποπνέουσας αὖ· δύο δὲ τὰς μετὰ τὸν τοῦτον τε, καὶ τῶν ἑσπικῶν· εἴρηται γὰρ, ὅτι τοῖς μετὰ τὸν τοῦτον σημείοις οὐχ ὁλοῖται τὰ ἀμετάπλωτα· ὅθεν τοῖς τετρακλίοις δὲ τῆς ἀφ' ἑαυτοῦ ὁλοῖται ὁλοῖται καὶ γὰρ καὶ τὸν εἴρηται. Τὴν ἀφ' ἑαυτοῦ μὲν μὲν δὲ διὰ διαμυρίων, παρὲς οὐ φαλὴν ἐπὶ τοῖς φαίνεται κακιστά· παρὲς αὖ, καὶ ὅλων διὰ διαμυρίων ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν γλῶ, εἰς τε τὸ βόρειον ἡμισφαίριον, καὶ τὸ νότιον τὰ ἰσημερινῶν· δῆλοι γὰρ, ὅτι διαμεῖται καὶ τῷ τῷ τῷ τῷ, καὶ ἡ ἀφ' ἑαυτοῦ ποιῇ πᾶσι ἐπιτηδείοις· ὥστε καὶ τὸ ἡμισφαίριον ἐκαστὸν ὅς ὅλων συνετέλλεται τῷ ζώνῃ ὁμοφῶν τ' ἐν θατέρῳ. Ἡ μὲν ἐν τῷ αὖ τῷ δὲ εἰς ἔξ ζώνας διαμεῖται· ἢ ὁ ἑτέρῳ ἢ πᾶσι. Εἰ ἐν τῷ δὲ τῷ πόλιν διὰ τῆς γλῶ, ἐκ αὖ εἰκότως ἐκαστὸν τ' ἡμισφαίριον τῷ, τε ἐσπικῶν, καὶ τὸ ἀνατολικὸν τῷ εἰς ζώνας ἔξ, ἀλλὰ ἢ εἰς πᾶσι ἀρκῶσα αὖ εἴη· τὸ γὰρ ὁμοιοπαθὲς τ'

ἐπὶ ἀκχιλίους ὁδοιτέρως, ὁδοὶ δὲ πᾶσαι ἐμμετροῦσαι, ὅτι τὴν ὁδὸν μέσου ἔχει πλά-
γους. Τὴν μὲν γὰρ πᾶσαι εἰσὶν αἰμαλίστ' ἀμβλεία γυνία βεβηκία ὅτι τε ἔχει πορθ-
μοὺ καὶ τὰν σιλαῶν, χρυφίω δὲ ἐχούσῃ Ναρβώια· ὥστε συνίστασθαι τείνωνον βάσιν ἔχει
τὴν ἀπὸ τῆς πλάγους ὁδοῦ, πλάγους δὲ καὶ τὴν γυνίαν ποικύσας τὴν λεγούσαν· ὡς
ἢ μὲν ἀπὸ τῆς πορθμοῦ μέγρε Ναρβώιος, μυρίων ὅσῃ καὶ πλείονων ἢ ἀφ' αὐτοῦ ὅτι
τοῖς χιλίοις· ἢ δὲ λοιπὴ μικρὰ λοιπὴν ἐλαττοῖν ἢ ὀκταχιλίω. καὶ δὲ πλείων μὲν ὁδὸν
σημαίνει ἀπὸ τῆς Εὐρώπης ὅτι τὴν Λιβύην ὁμολογῶσθαι καὶ δὲ Τυρρηνίαν πλάγους ἐπὶ
δῶν οὐ πλείονων ἢ τείνωνον· καὶ δὲ Σαρδῶνιοι δὲ λαμβάνειν συναγωγῶν· ἀλλ' ἐστὶ
φασὶ καὶ ἐκείνους τείνωνον· παρελήφθω δὲ ὅτι τοῖς διχίλιον ἐστὶν, δὲ τῆς ἐλάπου
βάθος δὲ καὶ Ναρβώια, ὡς αὖ καὶ ἄλλοι ἀπὸ τῆς χρυφῆς ὅτι τὴν βάσιν τῆς ἀμβλύγ-
νίου· δὴλον οὖν φασὶν ἐκ τῆς παιδικῆς μετρίως, ὅτι ἢ σύμπαρτα πᾶσαι ἢ ἀπὸ τῆς
πορθμοῦ ὅτι σήλας ἔστιν ὡς καὶ τῆς ἀπὸ τῆς πλάγους ὁδοῦ, πενταχίλιους ἐστὶν
παρελήφθω δὲ τὴν ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου ὅτι τὸν πορθμὸν τείνωνον, οἱ σύμπαρτες ἐστὶν
ταὶ ἐστὶν αὐτοῖς ἐπὶ εὐθείας, πλείους ἢ διπλασίου ὡς Δικέαιρχος εἶπε· πλείους δὲ πύτων
τοῖς ὅτι τὸν μυχὸν τὸν Ἀδριατικὸν διῶσιν, φασὶν, πῆλιν κατ' ἐκείνους. Ἀλλ' ὡς φίλος Πολύβιος
Φαίη τις αὖ, ὡς καὶ τοῦτο τῆς φύσεως ἐστὶν παρὰ τὸν ἐλεγχον ἢ πῦρρα ὅς αὐτῶν
ὡς εἴρηκας αὐτοῖς, εἰς μὲν Λακωνίαν ἐκ Πελοποννήσου ἐπὶ ἀκχιλίους· ἐντεῦθεν δὲ πρὸς ἴσους
εἰς Κέρκυραν, καὶ πάλιν ἐντεῦθεν εἰς τὰ Κερκυραῖα τοῖς ἴσοις, καὶ ἐκ δὲ εἰς τὴν Ἰα-
πυγίαν· ἀπὸ δὲ τῆς Κερκυραῖας τὴν Ἰλλυρικὴν πᾶσαι ἐστὶν ἑξακχιλίω ἐκαστὸν
πεντήκοντα· οὕτως καὶ αὖτε φύσεως ὅτι ἀμφοτέρω, καὶ δὲ Δικέαιρχος εἶπε, δὲ ἀπὸ
πορθμοῦ ὅτι σήλας (εἶ) ἐστὶν ἐπὶ ἀκχιλίω, καὶ δὲ οὐ δοκεῖς ἀποδιδῶναι. ὁμολογῶσι γὰρ
οἱ πλείους λέγοντες δὲ ἀπὸ πλάγους μυρίων (εἶ) καὶ διχίλιον· συμφωνεῖ δὲ τὸ καὶ τῆς
ἀποφάσει τῆς αὖτε τῆς μήκους τῆς οἰκουμένης· μάλιστα γὰρ (εἶ) φασὶν μυριάδων ἐπὶ
τοῦτο δὲ δὲ ἐστὶν τμήμα δὲ ἀπὸ τῆς Ἰστικῆς ἐλάπου μέγρε τῆς ἀκχίως τῆς Ἰσθμίας,
αὖτε δυσμικρότερον ὅτι, μικρὸν ἀπολείπει τῆς τεσσάρων. συνίσταται δὲ οὕτως· ἀπὸ
μὲν τῆς Ἰστικῆς ἐλάπου μέγρε τῆς Ρωδίας, πεντακχιλίους· ἐντεῦθεν δὲ πρὸς Σιδικήν τῆς
Κρήτης, ὅσοι ὅτι ἐστὶν ἀκχίως, χιλίοις· αὐτῆς δὲ τῆς Κρήτης μήκους πλείους ἢ διχίλιους
ἐπὶ Κεῖν μέγρε· ἐντεῦθεν δὲ ἐπὶ Γάργυρον τὴν Σικελίας τετρακχιλίους καὶ πενταχίλιους,
καὶ ἀπὸ Παχυνίου ἐπὶ πορθμὸν πλείους ἢ χιλίοις· εἶτα δὲ διάρμα δὲ ἐπὶ σήλας ἀπὸ πορθ-
μοῦ μυρίους τείνωνον· ἀπὸ σιλαῶν δὲ ἐπὶ τὰ τελευτῶν τῆς ἱερᾶς ἀκρωτηρίου τῆς Ἰσθμίας
αὖτε τείνωνον. Καὶ ἢ καὶ ἄλλοι οὐ καλῶς εἰληπῶσι· εἴτε ἢ μὲν Ναρβῶν ἐπὶ τῆς αὐ-
τῆς πᾶσαι ἰδρυται σχεδὸν πᾶσαι ἀπὸ Μααταλίας, αὐτὴ δὲ πᾶσαι ἀπὸ Βυζαντίου, κα-
θ' αὐτὴν καὶ Ἰππάρχος περὶται· ἢ δὲ ἀπὸ τῆς πλάγους ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὅτι πᾶσαι ἀπὸ πορθμοῦ
καὶ τῆς Ρωδίας· ἀπὸ δὲ τῆς Ρωδίας εἰς Βυζάντιον ὡς αὖ ἐπὶ τῆς αὐτῆς μεσημεριῶν κειμένων
ἀμφοῖν, αὖτε πεντακχιλίους, ὡς εἴρηκας ἐστὶν· τοῦτο γὰρ αὖ εἶναι καὶ οἱ τὴν εἰρημότητος
κατέχου. Ἐπεὶ δὲ καὶ δὲ μέγρε διάρμα ἔχει πλάγους τοῦτο δὲ ἀπὸ τῆς Εὐρώπης, ἐπὶ τῆς
Λιβύης πεντακχιλίω πρὸς ἐστὶν λέγονται ἀπὸ τῆς μυχῆς τῆς Ἀδριατικῆς ἐλάπου· δοκεῖ
μοι πεπλάττωσθαι λέγεσθαι ἔχει, ἢ πολὺ τὴν Λιβύην καὶ ἔχει δὲ μέγρε παρὰ τὸν ἐπὶ
τὴν ἀκχίω, καὶ συνίσταται πᾶσαι ἀπὸ τῆς σιλαῶν πᾶσαι. Καὶ τὸ οὖν εἶναι λέγε-
ται, δὲ, πλείονων τῆς Σαρδῶνιος τὴν λεγούσαν καὶ ἄλλοι τελευτῶν· οὐ γὰρ πᾶσαι πλείονων, ἀλ-
λά πολὺ δυσμικρότερον (εἶ) δὲ διάρμα ἔχει τῆς Σαρδῶνιος, ὅσοι σχεδὸν πᾶσαι ἀπολαμβάνειν ἐκ
πᾶσαι μετὰ τὸ παρὰ Σαρδῶνιοι δὲ Λιγυστικὸν πλάγους. Καὶ τῆς πᾶσαι δὲ τὰ μήκην
πεπλάττωσθαι· πᾶσαι οὖν ἐπὶ τοῦτο γ. Εξῆς δὲ τὰ ἔχει Εὐβοίαν ἐπὶ πορθμῶν, τὰ μὲν
εἶναι, τὰ δὲ χεῖρον λέγονται ἢ ἐκείνους. Εἰς Ἰθάκης μὲν γὰρ εἰς Κέρκυραν τετρακχιλίους εἰπόντες,
πλείους φασὶν (εἶ) τῆς ἀκχίως. ἔχει Ἐπιδάμνου δὲ εἰς Θεσσαλονίκην ἐπὶ ἀκχιλίους ἀπο-
δίδους, πλείους τῆς διχίλιον φασὶν· τοῦτο μὲν εἶναι. Ἀπὸ δὲ Μααταλίας ἐπὶ σήλας λέγοντες

ἑπτακισχιλίους, ἀπὸ δὲ Πυρρίωνος ἑξακισχιλίους, αὐτὸς λέγει χεῖρον πλείους ἢ ὀκτακισχι-
 λίους τοὺς ἀπὸ Μασσαλίας, ἀπὸ δὲ Πυρρίωνος μικροὶ ἐλάττους ἢ ὀκτακισχιλίους· ἐγὼ τε-
 ρα γὰρ τῆς ἀληθείας ἐκείνος εἴρηκεν. Οἱ γὰρ καὶ ὁμολογοῦσιν εἴ τις τῶν ὁδῶν αἰωμα-
 λίας ὑποτίμωσιν, μὴ μείζω τῶν ὀκτακισχιλίων σαδίων εἶναι· ὁ μῆκος τὴν σύμπασαι Ἰβη-
 ρίδην ἀπὸ Πυρρίωνος ἕως τῆς ἐσπερίου πλυσσῆς. Οἱ δὲ αὐτοὶ τὸν Τάγρον ποταμὸν, ὁκτακι-
 σχιλίων σαδίων πῆσοι ὁ μῆκος ἀπὸ τῆς πηγῆς μέχρι τῆς ἐκβολῆς· οὐ δὴ ποῦ ὁ σὺν
 τοῖς σκυλιώμασι, (οὐ γὰρ γεωγραφικὸν τῆδε,) ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας λέγων· καίτοι γὰρ ἀπὸ
 Πυρήνης αἱ τῆς Τάγρου πηγῆς πλεονεχέουσι ἢ χιλίοις σαδίοις. Πάλιν δὲ τῆδε μὲν ὁρθῶς
 ἀποφαίνεται, ὅτι ἀγνοεῖ τὰ Ἰβηρικὰ ὁ Εὐραδαίτης, καὶ ὁρᾷ πρὸς αὐτῆς ἑαδ' ὅπου τὰ μα-
 χήματα ἀποφαίνεται ὅς γε μέχρι Γαδιύρων ὑπὸ Γαλατῶν περιεποιεῖσθαι φήσας ἐξωθῶν
 αὐτῆς, εἴ γε τὰ πρὸς δύσιν τῆς Εὐρώπης μέχρι Γαδιύρων ἔχουσιν ἐκεῖνοι· πούτῃ ἐν ἐκ-
 λαθολόγῳ καὶ τὴν τῆς Ἰβηρίας περιόδον, τῶν Γαλατῶν οὐδαμοῦ μίμνηται· ὁ μῆκος τῆς
 Εὐρώπης ὅτι ἐλάττω ἔστι τῆς σιναίμφω τῆς τε Λιβύης καὶ τῆς Ασίας ἐκλήθης, οὐκ ὁρθῶς
 τὴν σύγκρισιν ποιεῖται· ὁ μὲν γὰρ νόμος ὁ καὶ εἰλας φησὶν, ὅτι κατὰ τὴν ἰσημερινὴν
 δύσιν ἔστιν, ὁ δὲ Ταΐαις ῥῆς ἀπὸ θερινῆς αἰατολῆς ἐλαττοῦται δὴ πρὸς σιναίμφω μῆκος,
 τὸ μεταξὺ τῆς θερινῆς αἰατολῆς καὶ τῆς ἰσημερινῆς· τοῦτο γὰρ ἡ Ασία περιλαμβάνει
 πρὸς τὴν ἰσημερινὴν αἰατολὴν τὴν πρὸς τῆς ἀρκτικῆς ἡμικυκλίου. Χωρὶς γὰρ τῆς πε-
 ρισκελῆς ἐν πρὸς ἡμῶν διαποδοτοῖς, καὶ ψυδὸς ἔστι ὁ ἀπὸ θερινῆς αἰατολῆς τῆς Ταΐαις
 ῥῆς ἀπὸ τῆς γὰρ οἱ ἐμπειροὶ τῶν τόπων, ἀπὸ τῶν ἀρκτικῶν ῥῆς φασὶν εἰς τὴν Μαυρίαν ὡς
 τε τὰ νότια τῆς ποταμῶν, καὶ ὁ τῆς Μαυρίαν, καὶ αὐτὸν τὸν ποταμὸν ἐφ' ὅσον γινώσκουσιν
 ἔστιν, ὅτι τῆς αὐτῆς μεσημβρίου καὶ οὐρανῶν. Οὐκ ἄξιον δὲ λόγου πῆρες εἶποι, οἱ μὲν ἀπὸ τῶν
 καὶ τῆς Ἰβηρίας ὅπου αὐτὸν τὰς ἀρχαίς ἔχον, καὶ ἀπὸ τῆς ἐσπερίας· οὐκ ἐνθυμηθῶτες ὡς με-
 τὰ τὸν Τύραν, καὶ Βορυαίτης καὶ Υπέρης μεγάλοι ποταμοὶ ῥέουσιν εἰς τὸν Πόντον, ὁ μὲν
 τῆς Ἰβηρίας ἀπὸ τῆς Ταΐαις· οὐτε δὲ τῆς Τύραν τῶν πηγῶν κατωπιδυμένων, ἔ-
 δὲ τῆς Βορυαίτης, οὐδὲ τῆς Υπέρης, πολὺ αὖ εἴη ἀγνωστότερον τὰ ἐκείνῳ ἀρκτικώτε-
 ρα· ὡς δὲ ὁ δὲ ἐκείνῳ ἄγαν ὅτι τὴν Μαυρίαν τῆς Ταΐαις, εἴτ' ἐπιτρέφει ἐπ' αὐτὴν, (αἱ
 γὰρ ἐκβολαὶ φανεραὶ ἐν τοῖς περὶ ἀρκτικῆς μέρει τῆς λίμνης δεικνύονται, καὶ πούτοις ἐω-
 θησάτοισι) πλάσας αὖ τις εἴη καὶ ἀπὸ τῆς ἀρκτικῆς. ὡς δ' αὐτὸς ἀπὸ τῆς ἀρκτικῆς καὶ ὁ Ζεφύρος
 Καυκάσου πρὸς ἀρκτικὴν φήσας ῥῆς, εἴτ' ἐπιτρέφει εἰς τὴν Μαυρίαν· εἴρηται γὰρ καὶ τὸ ἔργον. Ἀπὸ
 μὲν τῆς αἰατολῆς οὐδὲς εἴρηκε τὴν ῥύσιν· καὶ γὰρ εἰ ἔρρει οὕτως, οὐκ αὖ ὑποειπα-
 πῶς τῆς Νείλου, καὶ ἔργον πᾶσι καὶ ἀρχαῖς ῥῆς αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἀρκτικῆς, ὡς αὖ
 ὅτι τὰ τῆς μεσημβρίας ἀρκτικῆς ἡμῶν τῆς ῥύσεως οὐδὲς ἐκαστέρῳ ποταμῶ. Ἡ τε ὁ μῆ-
 κος τῆς οἰκουμένης μέσσης, καὶ ἀρκτικῆς τῆς ἰσημερινῆς ἔστιν, ὅτι καὶ αὐτὴ ἐπὶ μῆ-
 κος οὕτως ἐκτίθεται, ὥστε καὶ τῶν ἡπείρων ἐκαστὴς οὕτω δὴ λαμβάνειν ὁ μῆκος μετὰ
 τὴν μεσημβρινὴν δυοῖν καί μιν. Τὰ τε μέτρα τῶν μήκων· ἀρκτικῶν εἰσὶν, ὡς ἀρκτικῶν, ἢ
 δὲ αὐτῶν ἐκείνῳ ἰσότης, ἢ τῶν ἀρκτικῶν ὁδῶν, ἢ πόρων. Οἱ δὲ ἔργον ἀφ' ὧν τῆς ἔργον κα-
 νὸν εἰσάγει τὴν μετὰ τῆς τε θερινῆς αἰατολῆς, καὶ τῆς ἰσημερινῆς τμήματι τῆς ἀρκτικῆς ἡμι-
 κυκλίου. Πρὸς δὲ τὰ ἀματάπλωτα, οὐδὲς κατὰ καὶ μέτρον χεῖται τοῖς μετὰ τῶν τοῖς, οὐδὲ
 τοῖς κατ' ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ ἔργον λεγομένοις πρὸς τὰ κατ' αὐτὰ, καὶ ἀρκτικῶν οὐκ ἔχον-
 τα. Τὸ μὲν οὖν μῆκος ἀματάπλωτον, καὶ κατ' αὐτὸ λέγεται· αἰατολὴ δ' ἰσημερινὴ καὶ δύσις,
 ὡς δ' αὐτὸς χιμερινὴ τε καὶ θερινὴ, οὐ κατ' αὐτὴν, ἀλλὰ πρὸς ἡμᾶς· ἡμῶν δ' ἄλλοι ἄλλῃ
 μετὰ τῶν τῶν, ἄλλοι ἄλλοι τόποι καὶ δύσις εἰσὶ, καὶ αἰατολὴ ἰσημερινὴ τε καὶ ἔργον
 ὁ δὲ μῆκος μὲν τῶν τῆς ἡπείρου. Ταΐαν μὲν οὖν καὶ Νεῖλον οὐκ ἀποποιεῖται
 ποιεῖσθαι, θερινὴ δ' αἰατολὴ ἢ ἰσημερινὴ κατὰ τὸν. Περὶ τῶν κατὰ τῆς Εὐρώπης
 ἀρκτικῆς πλείους, βέλτιον μὲν εἶπε Εὐραδαίτης πρὸς αὐτῆς, οὐκ δὲ ἰσχυρῶς. Ἐκεῖνος
 μὲν γὰρ ῥῆς ἔφη· τῆς ἐπὶ τῆς ἀρκτικῆς κατὰ τῶν, ἐφ' ἧς ἡ Ἰβηρία· καὶ τὴν ἐπὶ τὸν ποταμὸν,

ἐφ' ἧς ἡ Ἰταλία· καὶ τρίτω τὴν καὶ Μολυβίας, ἐφ' ἧς τὰ μετὰ τὸν Ἰόνιον καὶ τὸν Εὐξείνου, πᾶντ' ἔστιν, καὶ τὴν Ταυαίαν. Οὗτος δὲ πᾶς μὲν δύο καὶ τρεῖς ὁμοίως ἐκτίθεται· τρίτην δὲ τὴν καὶ Μολυβίας καὶ Σουώιον, ἐφ' ἧς ἡ Ἑλλάς πᾶσα καὶ ἡ Ἰωνία καὶ τῆς Θράκης πᾶς· τετάρτῃ δὲ τὴν καὶ τὴν Θρακίαν χερρότησιν, ἐφ' ἧς τὰ καὶ τὸ Σηπὸν καὶ Ἀβυδὸν γινά· ἔχουσιν δ' αὐτὴν Θράκις· πέμπτῃ δὲ τὴν καὶ τὴν Κιμμερικὴν βοιωτοῖσι καὶ τὸ σῶμα τῆς Μακεδονίας. Τὰς μὲν οὖν δύο καὶ τρεῖς, δοτέον. Ἀπλοῖς γὰρ οἱ περὶ τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Ἰωνίαν, καὶ τὸ μετὰ τὸν Ἰόνιον, καὶ τῆς Σικελίας πελάγος· ἡ δὲ ἑκτὴ καὶ τὴν Ἀδριακήν· καὶ τὴν Ἰαπύγον ἀχρὸς περὶ τὴν Ἰταλίαν διχόρυφον ποιούσα· ἔχει πᾶς αὐτὴν φασὶν· αἱ λοιπαὶ δ' ἐπὶ ἐσχαρτάτερον ποικίλαι καὶ πολυμέρως οὖσαι, ζητοῦσιν ἄλλῃ διαίρεσιν.

LIBRO III.

Τοὺς δὲ ἐσοικιστὰς Τουρδετῶν τε, καὶ Τουρδύλους περὶ τὴν Ἰβηρίαν. οἱ μὲν, τοὺς αὐτοὺς νομίζουσιν· οἱ δὲ ἑτέροις. ὧν ὅτι καὶ Πολύβιος, σιωποῖ καὶ φησὶ τὰς Τουρδετῶν περὶ τὴν Ἰβηρίαν, τοὺς Τουρδύλους.

Λέγει δὲ ὁ Πολύβιος καὶ μέγας τὸ Λατίνος ἐκπέμπειν τὸν Βάλβιον τῷ τῷ.

Πολύβιος δὲ πᾶν περὶ Καρχηδόνα νέας ἀργυρίων μισθούς, μέγιστα μὲν εἰς φησὶ· διέχοντ' ὅτι πόλεως ὅπου εἴησι καδύεις, περὶ τὴν πόλιν τετρακσίον καδύει, ὅπου τετράκτας μυριάδας ἀνδρῶν μισθόν τῶν ἐργαζομένων, αἰσφύροντες τότε τῷ δήμῳ τὸν Ρωμαίων καθ' ἑκάστην ἡμέραν διομυρίας καὶ πεντακισχιλίας δραχμας. Τὴν δὲ κατεργασίαν τὴν μὲν ἄλλῃ ἐφ' ἑκάστην γὰρ ὅτι· τὴν δὲ συρτὴν βάλλον τὸν ἀργυρίων φησὶ κῶπασθαι, καὶ κῶπασθαι εἰς ὕδωρ διαρτᾶσθαι· κῶπασθαι δὲ πάλιν καὶ ὑποσάσαι, καὶ πάλιν διηγουμένης ἀποχρηστικῶν τῶν ὑδάτων κῶπασθαι· τὴν δὲ πέμπτῃ ὑποσάσαν χονδρῶν ἀποχρηστικῶν καδύει, καδύει δὲ ἀργυρίων ὅσα.

Τῇ δὲ τῆς χώρας ἀδαιμονία καὶ ὅτι ἡμερὶν καὶ ὅτι πολιτικὸν σιωποῦσιν τοὺς Τουρδετῶν, καὶ τοὺς Κελτικῶν δὲ ἀφ' ὧν τὴν γένεσιν, ὡς εἴρηκε Πολύβιος, καὶ ἀφ' ὧν τὴν Συγγραφήν.

Πολύβιος δὲ τὰ πᾶν Οὐακχίων, καὶ τῶν Κελτικῶν ἔστιν, καὶ χρεῖα διεξιὼν, συλλέγει τὰς ἄλλας πόλεις καὶ Σελυβίαν, καὶ Ἰντιχίαν.

Πολύβιος δὲ εἰπόντος περὶ τὴν πόλιν (Κελτικῶν) καδύει πόλιν Τιβέριον Γεγάρον, καμωδῶν φησὶ (Ποσειδώνιος) ὅτι τὸν Γεγάρον καδύει τὸν ἀνδρα, τοὺς πύργους καδύει πόλιν, ὡς περὶ τῆς Ἀδριατικῆς πομπῆς. Καὶ ἴσως ἐκ ἀπίστον ὅτι λέγει καὶ ὅτι οἱ στρατηγὶ καὶ οἱ ξυλφεῖς ράδιος ὅτι τὸ φέρειν τὸ ψῆσμα, καλλωπίζοιτες καὶ περὶ τῆς.

Καὶ Δικταίος δὲ καὶ Ερπαθίος καὶ Πολύβιος, καὶ οἱ πλεῖστοι τὸν Ἑλλένων περὶ τὸν πορθμὸν ἀποφάσκειν καὶ ἐπὶ τῆς.

Φησὶ δὲ Πολύβιος καδύειν ἐν τῇ Ἡρακλείᾳ καὶ ἐν Γαδίρῃ (εἰ), βαθύς ὅλιγον καδύειν ἔχουσιν εἰς τὸ ὕδωρ, πότιμον δὲ (εἰ)· ἢ τῆς παλινροίας τὸν θαλάττης ἀντιπαρῶν, καὶ μὲν καὶ πλεῖστα, ἐκλείπουσιν καὶ τὸ καὶ ἀμπύτης, πληροῦσιν. αἰπᾶται δ' ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἐκ τῆς βαθὺς εἰς τὸν ὅτι φαίνεται τῆς γῆς ἐκπύου, καλυφθείσης μὲν αὐτῆς ὑπὸ τὸν κύματος, καὶ τῆς ὅτι φαίνεται τῆς θαλάττης, εἴρηκε τὸν ποιούτων ὅτι οἱ οἰκίον. αἰσφύει δὲ εἰς τὸ ἐπὶ, ἐμφερέτω τῇ τῇ πηγῆς πόρῃ, καὶ ποιῇ λευκῶν. γυμναστικῆς δὲ πάλιν, ἀντιπαρῶν ἐλθόντων τῆς φλέβας τῇ πηγῆς, ὡς αἰσφύειν ἀντιπαρῶν.

Μοχ: Τὰς δὲ αἰτίας ὡς συμβαίνει τῷ αὐτῷ οὕτως, ὡς ἐν χαλεποῖς ἀποδείξει δὲ· εἰς μὲν ὅπως ἔστιν ὡς ὁ Πολύβιος φησὶ.

LIBR O IV.

Γ' ἐπὶ δὲ τῶν τῷ Ροδάμῳ συμῆ, Πολύβιος μὲν ἐπιμύθε Τιμαίῳ, φήσας εἶ) μὴ πεντάστοι, ἀλλὰ δίστοι· Ἀρτεμίδωρος δὲ τρίστοι λέγει.

Ὁ Λείγης μὲταξὺ Γικτόων καὶ Ναμνήτων ἐκβάλλει· πρῶτον δὲ Κορβίλων ὑπὸρχει ἐμπορεῖον ὅτι τούτῳ ὁ πόλεμος· πρὸς ἧς εἴρηκε Πολύβιος, μεταθεῖς τῶν ὑπὸ Γυθίου μυθολογηθέντων· ὅτι Μασσαλιωτῶν μὲν τῇ συμμιζαίντων Σκηπίωνι, ὁδὸς εἶχε λέγειν ὁδὸν μνήμης ἄξιον, ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τῷ Σκηπίωνος ὑπὸ τῆς Βρεθαικῆς, ὁδὸς τῶν ἐκ Ναρβώνος, ὁδὸς τῶν ἐκ Κορβιλῶνος, ἀπὸ ἧσαι ἄρισται πόλεις τῶν τούτῳ· Πυθίας δὲ ἐθάρρησε ψεύσασθαι ποταῦτα.

Πολύβιος δὲ πρῶτον τοῖς δυοῖ φύλοισι τῇ Λιγύων τοῖς λεγούσι, τό, τι τῶν Οξυβίων, καὶ τῷ Δεκνήτων.

Πολύβιος καὶ ἰσχυρότερον πὶ ζῶσι ἡμεῖς εἶναι ἐν ταῖς Ἀλπίσι, ἐλαφοειδὲς δὲ γῆμα, πλεοναίχιος καὶ τεχνόματος· ταῦτα δὲ εἰσάγει καὶ πρὸς· ὑπὸ δὲ τῷ ἡμεῖς πυρρῶν ἰσχυρὸν ἀσπιδόμοτον, ἀκρόκομον, πωλικῆς κέρχου δὲ πάχος.

Επὶ φησὶ Πολύβιος ἐφ' ἐαυτῷ καὶ Ἀκυλῆας μάστιγα, ἐν τοῖς Ταυρίοις τοῖς Νωρεχοῖς, ἀρηθρῶσαι χερσίν οὕτως ὡφύεις, ὥς· ὅτι δύο πῦδας ἀποσφύρατι τῇ ἐκτετακτῇ γῆν, ὡς ἐρυκτὸν δεικνύει χερσίν· ὁ δὲ ὄρυγμα μὴ πλεοναίχων ὑπὸ ἀρχῇ, ἢ πεντακτακτῇ ποδῶν· εἶ) δὲ τῷ χερσὶν δὲ μὲν αὐθιγὴν κατὰ τὸν, κυάμου μέγεθος ἢ ἡμέρου, τῷ ὄγδον μόνον ἀφελήεις. τὸν δὲ, δύναι μὲν χονδρῆς πλείονος, σφόδρα δὲ λιωτελεῖ. σιωεργαζομένων δὲ τοῖς βαρβάροις τῷ Ἰταλιωτῶν ἐν διμύει, πρῶτον γὰρ δὲ χερσίν διωκότερον ἡμεῖς τῷ τρίτῳ μέρει, καὶ ὅλῳ τῇ Ἰταλίᾳ. ἀσπιδόμοτοι δὲ τοῖς Ταυρίοις, μονοπωλῆς ἐκβάλλοις τοῖς σιωεργαζομένοις.

Ὁ δὲ αὐτὸς αἶψα πρὸς τῷ μεγέθει τῷ Ἀλπίων καὶ τῷ ὕψει λέγει, πρῶτον γὰρ ἐν ταῖς ἑλλήσι ὅρη τὰ μέγιστα, δὲ Ταύγετον, δὲ Λύκαον, Παρνασσόν, Ολύμπον, Πήλιον, Οἶτον· ἐν δὲ Θράκη Αἶμον, Ροδόπη, Δουώαν. Καὶ φησὶ, ὅτι πύτων μὲν ἕκαστον μικρὸν δὲν αἰσχυρὸν ὡς αἰσχυρὸν αἰσχυρῶν δυνάτων, αἰσχυρὸν δὲ καὶ πρὸς τῶν· τὰς δὲ Ἀλπίς, οὐδ' αὖ πεμπλῆος αἰσχυρῆς τίς· ὁ δὲ μῆκος ὅτι διχαλίαν καὶ ἀφελήων σαδίων, δὲ πρὸς τῷ πύτῳ. Τέτταρας δὲ ὑπὸ τῷ οὐρανῷ ὀνομαζέμενοι· ἀφ' Ἀλπίων μὲν τῇ ἑστῇ τῷ Τυρρένικῳ πελάγῳ· εἶτα τὴν ἀφ' Ταυρίων, ὡς Ἀπίδας διήλθεν· εἶτα τὴν ἀφ' Ἀλπίων· τετάρτῳ δὲ, τὴν ἀφ' Ἀλπίων· ἀπᾶσας χρηματώδεις. Λίμνας δὲ εἶ) φησὶν ἐν ταῖς ὄρεσι πλείους μὲν, ὅς δὲ μεγάλας· ὡς ἡ μὲν Βήτακος ἔχει μῆκος πεντακτακτῶν σαδίων, πλάτος δὲ ἕκαστον πεντήκοντα, ἐκρὸς δὲ ποταμὸς Μίγκιος· ἡ δὲ ἐξῆς Οὐερβανός, τετρακτακτῶν· πλάτος δὲ τριᾶκοντα· ἐκρὸς τῆς πρῶτης· ὅς δὲ ποταμοὶ τὸν Τίκετον· τρίτῳ δὲ Λάειος, μῆκος ἕκαστος τετρακτακτῶν σαδίων, πλάτος δὲ τετράκοντα· ποταμὸν δὲ ὅς δὲ μὲν Ἀδύων· πρῶτος δὲ εἰς τὸν Γάδον συρρέουσι.

LIBRO V.

Φησὶ δὲ Πολύβιος, περὶ μὲν εἶ) τὴν ὡς Ἀλπίων τὴν ἀπὸ Ἰαπυγίας μέχρι πορθμῶν, καὶ τετρακτακτῶν σαδίων· κλύεσθαι δὲ αὐτὴν τῷ Σικελικῷ πελάγῳ· πλείοντι δὲ καὶ πεντακτακτῶν δύνουσι.

Εκ δὲ Ποπλωνίου εἰς Κόσταν ἕως ὧ· οἱ δὲ, χ', φασί. Πολύβιος δὲ εἶ) τοῖς πρῶτοις αὐτῶν, λέγει.

Πολύβιος δὲ ἐμφαίνῃ, δύο ἔστιν ἰομίζοντα ταῦτα. Οπικαὶ γὰρ φησὶ καὶ Ἀγσιναι αἰκὴν τὴν χεῖρα τούτῳ πρὸς τὸν Κερατῆρα.

LIBRO VI.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Λακίσιον, Ἡρας ἱερὸν, πλούσιον ποτὶ ὑπαρξαι, καὶ πολλὰν αἰα-
 γημάτων μισόν· τὰ διαρμάτα δὲ σὺν δίκρυνος λέγια· πλὴν ὥς γε ὅτι ὁ πολὺ σάδιος
 ἀπὸ πορθμῶ μέγρε Λακίσιον, Πολύβιος ἀποδίδωσι διχαλύνει καὶ τ'.

Πολύβιος δὲ τῶν τριῶν Κρατῆρων, τὸν μὲν, κατεργασμένην φησὶν εἰς μέρος, τοῖς δὲ
 συμμένειν· τὸν δὲ μένισον ὁ χυλὸς ἔχον σφειφές οἱ, πέντε σάδιον. καὶ ὀλίγον ἢ σενά-
 γας, εἰς ἡ ποδῶν ὀχμέων. καὶ ὁ βαθὸς εἶ) ὁ μέγρε θαλάττης, σάδιαον, ὥς καὶ πορῶν
 τῆς νημείας.

Πολύβιος δ' ἀπὸ τῆς Ιαπυγίας μεμυλῶσ φησὶν· καὶ εἶ) μίλια φξβ' εἰς Σίλβον πόλιν·
 ἐντεῦθεν δ' εἰς Ακυλῖαν ποῖ.

Πολιτείας δὲ Ρωμαῖοι σιωεσῆσαντο μικτὴν, ἔκτε μοναρχίας, καὶ ἀριστοκρατίας. κοινο-
 τοῖς δὲ ἐχρήσαντο Σαβίνοις τε καὶ Λατίνοις. σὺν ἀγνωμόνιαι δὲ οὐδ' ἐκείνων αἰεὶ τυχε-
 ροντες, οὔτε τῶν ἄλλων πλησιοχώρων, ἠναγκάζοντο ἔσπον πινὰ τῇ ἐκείνων κατὰλύσει, τὴν
 σφετέρην ἐπαύζειν. Οὕτω δ' αὖτις καὶ καὶ ὀλίγον πορῶσιν εἰς ὀπίδδον, σενέβη τ' πό-
 λιν αἰφνιδίως ἀποδίδειν, πορῶ τ' ἀπὸρῶν δόξαι, πορῶ δόξαι ἢ καὶ ἀπολαβῆναι. ἐχρῆτο δὲ
 τῶν ὥς φησι Πολύβιος, ἔπει ἐνεαχιδιχάτω μὲν τ' εἰς Αἰγὸς ποταμοῖς ναυμαχίας, καὶ
 τὴν ἐπ' Αἰταλκίδου ἡμορῶν εἰρήνην.

LIBRO VII.

Πρὸς μὲν οὖν τὰς Γόντας, ὁ Αἰμὼν ὅστις ὅρος μέγιστον τῶν ταύτη καὶ ὑψηλότατον,
 μέσση πῶς διαμερῶ τὴν Θράκην, ἀφ' οὗ φησὶ Πολύβιος ἀμφοτέρους καθεστῆσθαι τὰς
 θαλάττας, σὺν ἀληθῆ λέγειν. καὶ γὰρ ὁ ἀφῆμα μέγα ὁ πορὸς Αδρίας, καὶ τὰ ἐπιστά-
 τῶν τα πολλά.

Τοιαῦτα καὶ ὁ Ερεσθιόσις εἶνα πορῶσμάτα ὅστις λαοδογματικῶς, κατὰ τὸν Πολύ-
 βιος φησὶ καὶ πορὸς αὐτῶν, καὶ πορὸς τῶν ἄλλων λέγει συγγραφεύων.

Τῶν δ' οὖν Ἡπειρωτῶν ἐβδμήκοντα πόλεις Πολύβιος φησὶν αἰαξέσαι Παῦλον τὸν
 Αἰμίλιον μὲν τ' Μακεδόνων καὶ Περιοῖος κατὰλειον. Μολοθῶν δ' ὑπαρξαι τὰς πλείους.
 πέντε δὲ καὶ δέκα μυριάδας ἀνδρῶν ἔξαστραποδίστασ.

Ἐκ δὲ τῆς Απολωνίας εἰς Μακεδονίαν ἡ Ἰγρατία ὅστις ὁδὸς πορὸς εἰς βεβηματισμένη
 καὶ μίλιον· καὶ κατεσηλωμένη μέγρε Κυψέλου, καὶ Ερεσθιόσις. μίλιον δ' ὅστις πεντα-
 κοσίων τεμάχοντα πέντε. λογιζομένων δὲ, ὥς μὲν οἱ πολλοὶ ὁ μίλιον ὀκτασάδων, πεντα-
 χίλιοι αὖ εἶεν σάδων, καὶ ἐπ' αὐτοῖς ἀφῆσις ~~πορῶσιν~~ ὥς ἢ Πολύβιος πορῶσιν εἰς ὀκ-
 τασάδιον διπλεσθῶν, ὁ ὅστις τρεῖς σάδων, πορῶσιν ἄλλοις σάδιοις ἑκατὸν ἐβδμήκοντα
 ὀκτῶ, ὁ τρεῖς τῶν μίλιον ἀριθμῶν.

Ἡ μὲν οὖν πᾶσα Ἰγρατία καλεῖται· ἡ δὲ πορῶν ἐπὶ Καυδακίας λέγεται ὅρος Ἰλ-
 λυεῖα ὅστις Λυχνιδίου πόλεως καὶ Πυλῶνος, τόπου οὐκ ὄντος εἰς τὴν ὁδὸν τὴν τε Ἰλλυεῖδα
 καὶ τὴν Μακεδονίαν· ἐκείνη δ' εἶσι πορῶ Βαρριούτα ὅστις Ἡρακλείας, καὶ Λυχνιδίων, καὶ Ερε-
 σθῶν εἰς Εδισαί καὶ Γέλλας μέγρε Θεσσαλονικίας· μίλια δ' ὅστις, φησὶ Πολύβιος, ταῦτα
 ἀφῆσις ἐξήκοντα ἐπτά.

LIBRO VIII.

Οἱ δὲ εἰς τὴν κρητὴν τῆς ἰστορίας γραφῇ (τὴν τῆς Ἑλλάδος γεωγραφίαν ἐπογραφεύ-
 σαιτο·) χωρὶς ἀποδείξαντες τὴν τ' ἡπύριον πεπογραφίαν· κατὰ τὸν Εφορῶν τε ἐποίησι καὶ
 Πολύβιος.

Iscm: Η τῆς Πελοποννήσου πείμεις μὴ κατακαλύπτει, περακιχαλίωι σαδίων, ὡς Πολύβιος.

Πολύβιος δὲ τὰ συμβαίῃτα πρὸς τὴν ἄλωσιν (τῆς Κορίνθου) ἐν οἷς τε μέρει λέγων, πρὸς ἴθουσι, καὶ τὴν γραμμάτικὴν ὀλιγοῖται τὴν πρὸς τὴν περὶ ἔργα, καὶ τὰ αἰαθήματα. Φησὶ γὰρ ἰδεῖν πρῶτον, ἐρριμμένους πίνακας ἐπ' ἐδάφοις, πετρίδωντας δὲ τοὺς γραμμάτας ἐπὶ τούτων. ὀνομάζει δὲ αὐτοὺς, Αἰσιδέου γραφὴν τῆς Διοίουσιν· ἐφ' οὗ πινὲς εἰρήνης φασὶ δὲ, ὁδὸν πρὸς τὴν Διοίουσιν· καὶ τὴν Ηρακλέα τὴν καταπονούμενην τὰς τῆς Διαιεῖρας χιτῶνι. τῆτοι μὲν οὖν ἔχ' ἐωρεῖσθαι ἡμεῖς· τὸν δὲ Διοίουσιν αἰακείμενοι ἐν τῇ Δημηφείῳ ὡς ἐν Ρώμῃ, κάλλιστον ἔργον ἐωρεῖσθαι.

Πολυβίου δ' εἰρηκῆτος δ' ἀπὸ Μόδεων ἐπὶ τῇ ἀρκτοῖς μέλει τῇ ἱερῇ ἀρχῇ πρὸς μύσειος σαδίων, ἀφ' οὗ τῆς Αρτεμίδωρος ὅτι ἀπὸ πύκας.

LIBRO IX.

Εφορος δ' ὅτι πλείστοι χρώματα ἔχει τὴν πρὸς ταῦτα ἐπιμέλειαν, κατὰ τὴν καὶ Πολύβιος μὲν πρὸς τὴν τυχερῇ, αἴηρ ἀξιόλογος.

LIBRO X.

Τοῦτος δὲ ὡς Εφορος, ἐτέρων ὅμως κρείττων ὅτι, καὶ αὐτὸς ὁ ἐκπαιδευμένος οὕτως ἐκπαινεῖται αὐτὸν Πολύβιος, καὶ φησὶ πρὸς τὴν ἑλληνικῇ καλῶς μὲν Εὐδοξον, μάλιστα δ' Εφορον δὲ ηγεῖσθαι πρὸς κτίσεων, συγγενείαν, μεταμαρτυρίας, ἀρχηγμάτων· ἡμεῖς δὲ φησὶ τὰ καὶ καὶ οἷα δηλώσομεν, καὶ πρὸς ἴσως τόπων, καὶ ἀρχηγμάτων· ὅτι γὰρ ὅτι οἰκιστάτων χωρὶς φάσι. Ἀλλὰ μὲν σύγ' ὡς Πολύβιος, ὁ δογματικὸς ἀποφάσις πρὸς τὴν ἀρχηγμάτων καὶ τῇ ἄλλων εἰσαγωγῇ, ὅτι ἐν τοῖς ἔξω τῆς Ἑλλάδος μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ καὶ Δία διδοῖς ἀφ' οὗ, τὰς μὲν Προσδοκίαν, τὰς δ' Αρτεμίδωρος, τὰς δ' ἄλλους πλείους. *Ita scribendus est hic locus.*

LIBRO XI.

Εἰρηκῆτος δὲ πολλὰ πρὸς τῇ Παρθικῇ ἱομῇ ἐν τῇ ἑκτῇ τῇ ἱστορικῇ ὑπομνημάτων βίβλῃ, δακτύλα δὲ, τῇ μὲν Πολύβιος, πρὸς ἀφ' οὗ τῇ πρὸς ταῦτα, μὴ ταυτολογῇ δὲ ξωμῇ.

LIBRO XIV.

Λέγει δὲ καὶ Πολύβιος πρὸς τὴν ἑκτῇ, μάλιστα δὲ πρὸς πρὸς ἐκείνῃ. ἀρχῇ δὲ ἀπὸ Σαμοσάτων τῆς Κομμαχίας, πρὸς τὴν ἀφ' οὗ τῇ ἀφ' οὗ, καὶ ὡς ἑκείνῃ καὶ πρὸς. εἰς δὲ Σαμοσάτων ἀπὸ τῆς ὅρων τῆς Καππαδοκίας τῇ πρὸς τὴν Τόμισαν ὑφ' οὗ τῇ τῇ πρὸς, σαδίων εἰρηκῇ τεραχόσις, καὶ περὶ τῇ.

LIBRO XVII.

Ὁ γὰρ Πολύβιος γρηγορῶς ἐν τῇ πόλει (Αλεξανδρεία) βδελύσσεται τὴν πρὸς κατὰ τῇ πρὸς καὶ φησὶ τῇ γῇ τὴν πόλιν οἰκῇ τὸ πρὸς Αἰγύπτιον, καὶ ὅτι ἐκτὸς φύλοι ὅξυ, καὶ πολιτικῇ, καὶ ὅτι μαθοσομεν πολὺ, καὶ ἀνάγκη. ὅτι ἔστι γὰρ παλαιὸν ξένους ἔρεθον τὴν πρὸς ὅπλα ἔχοντες, ἀρχῇ μάλιστα, ἢ ἀρχῇ διδιδασκόμενοι ἀφ' οὗ τῇ βασιλείῃ ὁδὸν εἶναι. πρὸς δὲ καὶ γῇ τῇ Αλεξανδρείῃ, οὐδ' αὖτ' ἀφ' οὗ πολιτικῇ ἀφ' οὗ τὰς αὐτὰς ἀφ' οὗ, κρείττων δὲ ἐκείνων ὅμοις. καὶ γὰρ εἰ μὲν ἀφ' οὗ, ἑλλῶνες ὅμοις ἀφ' οὗ ἔστιν, καὶ ἐμμένοντες ὅτι καὶ τῇ ἑλλῶνων ἔστιν. ἡφανισμένοι δὲ καὶ πύκτου ὅτι πρὸς, μάλιστα ἀφ' οὗ τῇ Εὐεργέτῃ ὅτι Φύσκωτος, καὶ ὅτι ἔστιν εἰς τὴν Αλεξανδρείαν ὁ Πολύβιος.

E DIONYSII HALICARNASSEI LIBRIS.

IN PRIMO ANTIQVITATVM ROMANARVM.

ΠΡΩΤΟΝ, ὅσα καὶ εἶδ' ἡ Ῥωμαϊκὴ ἱστοριογραφία ἐκιδραμότος Ἱερώνυμου τῷ Κρόδω συνήχευσε, ἐκ τῆς αὐτῆς Ἐπιχρόνιοις πραγματείας· ἐπείτα Τιμίου ἢ Σικελιώτου· ἅμα δὲ τούτοις Ἀντιόχου τε καὶ Πολύβιου καὶ Σιλίου.

Οἱ πραγματευόμενοι Ἱερώνυμον, ἢ Τίμιον, ἢ Πολύβιον πρὸς ὑποσυσχεύειν τὴν γραφὴν.

Νυνὲς μὲντοι (ὁ Παλάντιον) Παλάντιον ὑπὸ Ῥωμαίων λέγεται· συγχέεται ἢ χρόνῳ ἢ ἀκρίβειαι· καὶ κτλ. πολλοῖς ἀτόκῳ ἐτυμολογικῷ ἀφασμῷ· ὡς δὲ πινες ἰσχυροῦσιν, ὡς ἔστι καὶ Πολύβιος ὁ Μεγαλοπολίτης, ἀπὸ πινος μισρακίου Γάλαντος αὐτῷ τελευτήσαντος.

Οὗ γὰρ ἡξίουν, ὡς Πολύβιος ὁ Μεγαλοπολίτης, τοῦτον μοῖον εἰπεῖν, ὅτι καὶ ὁ δούτερον ἔτος τῆς ἐβδόμης Ολυμπιάδος ἢ Ῥώμῳ ἐκτίσθαι πύργον· οὐδ' ὅτι τῷ αὐτῷ τοῖς Ἀχαιοῖσι κυμάρου πίνακος ἐνὸς καὶ μοῖου τῇ πίστιν ἀδασάνισον ἀπολιπεῖν.

IN LIBRO PERI SYNΘΕΣΕΩΣ ΟΝΟΜΑΤΩΝ.

Τοῖς ἱστορικοῖς ὀλίγου δύνει πᾶσι, ἐπιδόσεις (ἐπιτροπὴ) καὶ τῷ συντηρεῖν δόξαν καὶ ὀνόματα· τοῖς δὲ μεταφρετέροις οὐκέτι, πλὴν ὀλίγων· χρόνῳ δὲ ὑστερον πτωχάπασιν ἡμετέροις· τοιγάρτοι τοιαύτας συντάξεις κατέλιπον, οἷας ἔδει ὑπομνήματι καὶ κυρωτὶδος διδῆναι. Φύλαρχόν τε λέγει καὶ Δέρον, καὶ Πολύβιον, ὅς ἐστι.

EX IOSEPHO.

ANTIQVITATVM IYDAICARVM LIB. XII. CAP. XIII.

ΑΝΤΙΟΧΟΣ ῥόπου μεγαλομύτης, καὶ αὐξανομύτης ἢ παθὼν σπουδαῖς ὅτι μέλλει τελευτᾶν, συγκαλεῖ τοὺς φίλους· καὶ τήν τε ῥόπον αὐτοῖς χαλεπὴν εἶναι ἐμνήσκειν, καὶ ἔτι ὅτι πάρα κακώσας ὁ Ἰουδαίων ἔθνος κτλ. ἐδήλου, συλλήθης τε ἢ ἰαόν, καὶ ἢ Θεῷ κατὰφρονήσας· καὶ ταῦτα λέγων ἐξέπνευσε. ὡς θαυμάζει Πολύβιον ἢ Μεγαλοπολίτην· ὅς ἀγαθὸς ὢν αὐτῷ, ἀποθνήσκει λέγει ἢ Ἀντίοχον, βεληθῆναι δὲ τῷ ἐν Γέροισι Ἀρτέμιδος ἱερὸν συλλῆσαι. ὁ γὰρ μηκέτι ποιῶν ὁ ἔργον βελοσάμενον, οὐκ ἔστι τιμωρίας ἀξίον. εἰ γὰρ ἔχῃ ἔτι Πολύβιος δόξαν κατὰφρονῆσαι ἢ βίον Ἀντίοχον ἔτι· πολὺ πιθανώτερον· ὅτι ἱεροσυλίας ἢ ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ τελευτῆσαι ἢ βίον. Ἀλλὰ αὐτὸς μὲν τούτου ἢ ἀφ' ἑαυτοῦ, τοῖς δὲ ὑπὸ τῷ Μεγαλοπολίτῃ λεγομένοις αἰτίας, αὐτῷ ἢ ὑφ' ἑαυτοῦ ἀληθῶς νομίζουσιν.

EX PLVTARCHI VITIS, ET ALIIS LIBRIS.

IN ÆMILIO PAVLO.

ΗΣΘΕΙΣ ἢ ὁ Αἰμίλιος δίδωσιν αὐτοῖς ἔχ' ὅσους Πολύβιος εἴρηκεν, ἀλλ' ὅσους αὐτοῖς ἢ Νασιχῶς λαβὼν φησὶ, γεγραφὼς κατὰ τῆς πραγματείας τούτῃ ἐπιστόλιον κατὰ πινος τῆς βασιλείας.

Ὁ μὲν οὖν Νασιχῶς ἐν ταῦτα διευκτερόμενος. καὶ δὲ Γερσὶ τὸν Αἰμίλιον ἀξιομύτης καὶ χρόνῳ ὁρατῇ, καὶ μὴ λογιζομένης ὁ γινόμενος, ἀποδράς ἐκ τῆς οἰκῆς Κρής αὐτομάτως, ἢ καὶ μινύων τὴν αὐτοῦ τῆς Ῥωμαίων. ὁ δὲ σιωπῶν, ὁ μὲν γρατόπιδος

PPPP

εἴα ἐκίπτοι, μυρίας δ' ἑκατομύρους ξένους, καὶ διαγυλίοις Μακεδόνιας Μίλωνι παρὰ δούρας, ὅξαι-
πίσσει, παρὰ σκευασάμενος ἑαυτῷ, καὶ κατὰ λαβὰς τὰς ὑπερβολὰς. οὗτοι, ὁ μὲν Πολύ-
βιος φησὶν, ἐπὶ χειμῶσιν ὅτι πρὸς τὴν Ρωμαίαν, ὁ δὲ Νασικῆς ὅτι μὲν ἀγῶνα παρὰ ταῖς
ἄκροις ἡμέραις καὶ κίνδυνος.

Ὁ δὲ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς, ὡς φησὶ Πολύβιος, τῇ μάχῃ ἀρχὴν λαμβανούσης
ἀποδελιάσας, εἰς πόλιν ἀφικνῶντο, σκευάμενος Ἡρακλῆς θυγὴρ, δουλὰ παρὰ δουλῶν ἱερὰ
μὴ δεχόμενος, ἀλλὰ ἀντιμύει ὅτι τελευτῶντι.

IN PELOPIDA.

Ἦσαν δὲ δύο μῦθοι Λακεδαιμονίων· τὸν δὲ μῦθον Εφορῆς μὲν αἰδρας εἶ) πειθε-
σίοις φησὶν· Κρημαδῆς δὲ ἐπὶ παλαιότις· ἄλλοι δὲ πρὸς ἐπὶ παλαιότις, ὡς Πολύβιος ὅτι.

IN MARCELLO.

Ἀπίσται δὲ Μάρκελλος, ὡς μὲν οἱ παρὰ Πολύβιον λέγουσι, ὅτι ἀπαξ ἐκίπτοι, ἀλλὰ
αἰτήτης αἰὲρ δοκεῖ ἀφ' ἡμέρας μίαν Σκηπίωνος.

IN CATONE.

Υπὸ δὲ τῷ ὅτι Ἀχαιῶν φυγάδων ἐντευχθεὶς ἀφ' Πολύβιον ὑπὸ Σκηπίωνος, ὡς
πολλοὶ ἐν τῇ συκλήτῃ λόγος ἐγένετο, τῷ μὲν διδόντων καὶ δοδὴν αὐτοῖς, τῷ δὲ ἐπισταμῶν.
μοχ: ἡ φιλαδέλφεια δὲ τῆς καὶ δοδὴ τῶν αἰδρας, ἡμέρας ὀλίγας οἱ παρὰ τῷ Πολύβιον ἀφ' ἡ-
λιπῶντες, αὐτὴ ἐπιχείρησι εἰς τὴν συκλήτην εἰσλθεῖν, ὅπως αὖ παρὰ τῷ εἶχον ἐν Ἀχαιῶν
πρὸς οἱ φυγάδες αἰσθάνονται, καὶ τῷ Κάτωτος ἀπικνῶντο τῇ γνώμῃ. ὁ δὲ μὲν δόξας, ἔφη,
τῷ Πολύβιον, ὡς παρὰ τῷ Οδυσεῖα, βύλας πάλιν εἰς τὸν Κύκλωπος ἀπὸ λαοῖν εἰσλθεῖν, ὅ
πρὸς ἐκ καὶ τὴν ζώνῃ ἐπιλεησμένοι.

Πολύβιος μὲν γε φησὶ τῷ ἐπὶ Βαίτιος πρὸς πόλεω ἡμέρα μιᾷ τὰ πύχνη καὶ δὴ
ἔως αὐτῷ παρὰ τῷ αὐτῷ. πρὸς πολλὰ δὲ ἦσαν αὐτῷ, γένεσι μαχόμεναι αἰδρας.

IN PHILOPOEMENE.

Χρόνος δὲ ὕστερον ἐγκαλέσας τῇ τῶν Λακεδαιμονίων στρατηγῶν ὁ Φιλοποίμῳ, πρὸς μὲν
φυγάδας κατήγαγον εἰς τὴν πόλιν, ὅγδοις δὲ Σπάρτα ἄπικνῶντο, ὡς Πολύβιος φη-
σὶν. ὡς δὲ Αἰσχροκράτης, πρὸς τῷ καὶ τριακισίοις.

Φιλοποίμῳ δὲ ξάμενος ὁ Φάρμακον ἡρώτησεν, εἴπῃ παρὰ τῷ ἰππῶν, καὶ μάλιστα Λυ-
κέρτα (his Polybii rater) πεπυσμένος ὅτι. Μοχ: Οἱ δὲ ἐν ἡλικίᾳ μὲν τῶν παρὰ τῷ
λαοῖν σκευῶντες εἰς Μεγάλῃ πόλιν ὅτι ἡπισταὶ αἰσθάνονται ἐπὶ τῇ πρὸς τῷ πρὸς τῷ
ἐλάμενος στρατηγῶν Λυκέρτα, εἰς τὴν Μεσσηνίαν ἐπὶ τῷ. Deinde: Τὸ δὲ σῶμα καὶ σκευῶν-
τες αὐτῷ, καὶ τὰ λείψανα σκευῶντες εἰς ὑδρεῖας, αὐτὸν ἐκίμει ὁ τῷ στρατηγῷ τῷ Ἀχαιῶν
πρὸς Πολύβιος, καὶ παρὰ αὐτὸν, οἱ παρὰ τῷ Ἀχαιῶν.

Οὕτω δὲ πολλὰ μὲν εἰκόνων αὐτῷ, μεγάλων δὲ ὑμῶν, αἱ αἱ πόλεις ἐπὶ τῷ
Ρωμαῖος αἰὲρ ἐν τῷ Κόρινθον ἀτυχήμασι τῆς Ελλάδος, ἐπιχείρησι αἰετῶν ἀπὸ
τῷ, καὶ δώκειν αὐτὸν, ἐπὶ τῷ μὲν, ὡς παρὰ τῷ, Ρωμαῖοις πολέμοι καὶ κακῶν γέ-
νεσι. Λόγων δὲ λεγόντων, καὶ Πολύβιον παρὰ τὸν συκλήτην αἰτιώμενος, οὐδ' ὁ Μόμ-
μιος, ὅτι οἱ παρὰ τῷ ὑπὸ μιν, αἰδρας ἐπὶ τῷ πρὸς ἀφαισῶν.

IN AGIDE ET CLEOMENE.

ΔΙΟ κὺ δὲ δούτερον εἰς χεῖρμα ἔ Κλεομένης ἔδοξε μὲν πεπολεμηῖαι τῷ βασιλεὺς καὶ μαρτυρῶν, ἐπεὶ ἔχθη ὃ μὲν πολλῆς περιουσίας, ὡς φησὶ Πολύβιος.

Ο κὺ μάλιστα τὴ δύσυχία τῷ Κλεομένους οἰκιστέρας ἐποίησιν. εἰ γὰρ ἡμέρας δύο μέρας ἐπέχε, καὶ πρὸς ἡμέρας φουρμαχῶν, οὐκ αὖ ἐδίδου αὐτῷ μάχης, ἀλλ' ἐφ' οἷς ἡβούλετο διπλάγη πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς, ἀπειλῶντων τῶν Μακεδόνων. οὐδὲ, ὡς περ εἴρηται, ἀφ' ἧς ἀχρηματίας ἐν τοῖς ὅπλοις ὁ πόρῳ ἡμέρος, ὡς ἀλκιάθη διομυρίοις (ὡς Πολύβιος φησὶ) πρὸς τρισμυρίοις ἀπὸ τῶν ἀπατάζοντων.

IN TI. ET C. GRACCHIS.

ΑΛΛ' οἱ πλείους, ὡς ἡμῖς γράφομεν, ἰσορροῦσι. κὺ Πολύβιος μὲν τὴν Σκηπίωνος Αφεικῶν πελάτην, πρὸς οἰκίους φησὶ ἐκ πρῶτων περικρίνας τὴν Τιβερίον δοῦναι τὴν Κορινθίαν, ὡς ὑπὸ τῷ πατρὶ ἀνέκδοτον, κὺ αἰετῶν ἀπολειφθεῖσαν.

IN BRUTO.

ΑΥΤὸς ἄγει τῆς ἐσπέρας ἔγραφε συντάξων Εὐπομῶν Πολυβίου.

IN ARATO.

Ο Πολύβιος δὲ αὐτὸν ἐκ πολλοῦ φησὶ καὶ πρὸ τῆς αἰάγκης ὑφορώμενον ὁ θράσος ὁ τῷ Κλεομένους, κρύφα τῷ Αντήριον ἀφ' ἀλέγειν, καὶ τοὺς Μεγαλοπολίτας περιχαρῆσαι διομένους Ἀχαιῶν ἐπιτελέειν τὸν Αντήριον. οὗτοι γὰρ ἐπιτέζοντο μάλιστα συνεχῶς τῷ πολέμῳ, ἄρρηκτος αἰδῶς κὺ φέροντος τῷ Κλεομένους. οἰκίως δὲ καὶ Φύλαρχος ἰσώρηκε πρὸς τούτων, ὥ, μὴ τῷ Πολυβίου μὲν τυρηνῶντος, ἢ πρῶτον ἢ πιστεύει ἄξιον ἔσθαι. ἐσθλῶς γὰρ, ὅταν ἄψεται τῷ Κλεομένους, ὑπὸ διοσίας, κὺ κατὰ τὸν ἐν δίκῃ τῇ ἰσότητι, τῷ μὲν αἰτιδικῶν ἀφ' ἀτιλῆς, τῷ δὲ συναγροῦν.

IN LIBRO GYNAIKΩΝ ΑΡΕΤΑΙ.

ΧΙΟΜΑΡΑΝ δὲ συνέβη τῷ Ορβιάριον αἰχμαλώτων ἡρέσθαι μὲν τῷ ἄλλων γυναικῶν, ὅτι Ρωμαῖοι κὺ Γναῖος οἰκήσαν μάχῃ πρὸς ἐν Ἀσία Γαλάταις, εἴς. ταύτῃ μὲν ὁ Πολύβιος φησὶ ἔχει λόγον ἐν Σαρδίαις ἡρόμενος θαυμάσαι, πό, τι φρόνημα, κὺ τὴν συνέσει.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΡΩΜΑΙΩΝ ΤΥΧΗΣ.

Εἰ δὲ ὡς περ Πολύβιος ἐν τῇ δούτῃ βίβλῳ πρὸς τῷ τότε τῷ Ρωμαίων πόλιν καταλαβόντων ἰσώρηκε Κητῶν ἀντιπρὸς ὅτι, ὅτι περιουσίας αἰκίς ἀνελίας φηρέας τὰ οἶκοι ὑπὸ τῷ περιουσίαν Βαρβάρων, ἐμβέβληκτον εἰς τὴν χώραν κὺ κρητιώτων, αἰετῶνται εἰς τὴν ἡμέραν πρὸς τὴν Κάμλλον, εἴς.

ΕΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ ΠΟΛΙΤΕΥΤΕΟΝ.

Ο γὰρ τῷ ἀσκητῆς τὴν ἔπει, ἐκ ἐν παλαιῶν κὺ κρητιώτων ἀκινδυνῶς ἀντιπρὸς ὅτι, ὅτι ὡς ἀντιπρὸς ἐν Ολυμπιακῶν κὺ Γυμνασίων ἀντιπρὸς Ἀθλοσὶ πρὸς ὡς ἀμα βέχαι, εἴς.

Σιμωνίδην· ὡς Αἰετιδῆς Κλεισθέει, καὶ Κίμων Αἰετιδῆ, καὶ Φωκίων Χαβεία, καὶ Κά-
των Μαξίμου Φαβίω, καὶ Σύλλα Πομπήιος, καὶ Φιλοποίμῳ Πολύβιος. οἳ γὰρ ἔτι
πρεσβυτέρους ἐπιβάλλοντες, εἴτα οἱ παρὰ βλαστάνοτες καὶ συνεξαίσιμαί μῃτοι ταῖς ἐκείνων
πολιτείαις καὶ ποσάξεον, ἐμπυρίαι καὶ σιμνήσαι ἐκτῶντα πορὶ τὰ χρυσὰ μὲν δόξης καὶ
δυναμείας.

Μακρομάσῃ δ' ἰσορρῆ Πολύβιος, ἐνείκοντα μὲν ἐτῶν ἀποθανῆναι, τετράετες καὶ ἀλιπόντα
παιδάειον δὲ αὐτῷ γήμνηστρον· ὀλίγον δὲ ἐμπροσθεν τῷ τελευτῆς, μάχῃ πικρήσιντα Καρ-
χηδονίους, ὁφειλῶσαι τῇ ὑστερίᾳ πορὶ τῆς σκηπτοῦς ῥυπρῶν ἄρτων ἐσθίοντα, καὶ πορὶ τοὺς
θαυμάζοντας εἰπῶν, ὅτι τὸ πορὶ . . . . .

ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΜΑΤΑ.

Καὶ καρπὸν οὐκ ἐκ φιλίας ἡγεμονικῆς λαμβάνοντες, οἱ ἔλαβε Πολύβιος καὶ Παισί-
πιος, τῇ Σκηπτοῦς Διοίᾳ πορὶ αὐτοὺς μεγάλα πᾶς πατρίδας ὠφελήσαντες.

ΣΥΜΠΡΟΣΙΑΚΩΝ Δ.

Ὡς Σόσιππος Σεκείων, ὁ Πολυβίου Σκηπτοῦς παρὰ Σιμωνίου Αἰετιδῆ, μὴ πορὶ πορὶ
δὲ ἀγροῦς ἐπαρῆσθαι, ἢ φίλοι πᾶς ποιήσασθαι, ἔτι.

EX APPIANI ALEXANDRINI LYBICO.

ΕΠΙ πολὺ δὲ ἔτι οἱ ἐφ' αὐτοῦ ἡγεμονίᾳς τε καὶ σιμωνίδῃ ὁ Σκηπτοῦς, ὅτι καὶ πόλεις
καὶ ἔθνη, καὶ ἄρχαι ἀπάσας δὲ μετὰ βλάστην, ὡς αἰθροῦ πορὶ δαίμονα· καὶ τὸ ἐπα-
ρῆ μὲν Ἰλιον, ἀτυχῆς πορὶ πόλιν· ἐπαρῆ δὲ καὶ Αἰουρείων, καὶ Μήδων, καὶ Περσῶν ἐπ'
ἐκείνοις ἄρχῃ μεγίστῃ ἡγεμονίᾳ· καὶ ἡ μέγιστα ἐναῖχος ἐκλαμψαθῇ ἡ Μακεδονία· εἴτα
ἐκείνῳ, εἴτα πορὶ πορὶ αὐτὸν τὸ πορὶ τὸ ἐπαρῆ,

Εἰσέπει ἡμῶν ὅτῳ πορὶ ὁλόκλη Ἰλιος ἰρῆ,

Καὶ Πείαμος, καὶ λαὸς εὐμελίῳ Πείαμοιο.

Πολυβίου δ' αὐτὸν ἐρευνῶντα αὐτὸν παρρησία· (καὶ γὰρ αὐτὸν καὶ διδάσκαλος) ὁ, π βού-
λοιτο ὁ λόγος· φασὶν οὐ φυλαξάμενοι, ὀνομάσθαι τὴν πατρίδα ἑαυτῶν· ὡς ἡς ἄρα
εἰς τὸ αἰθροῦ πορὶ ἀφορῶν, ἐδιδίκα καὶ τὰ πορὶ μὲν Πολύβιος αὐτὸς ἀχρῶσαι, συλῆσθαι.

EX ATHENÆI DIPNOSOPHISTIS.

LIBRO PRIMO.

ΤΟιοῦτον δὲ πᾶς ὑφίσταται τῇ κατὰ σκεπῇ, καὶ λαμβανόμενῃ Πολύβιος, Ἰσπερὶ πᾶς βα-
σιλέως οἰκίας· ὃν καὶ ἐξηλωκίαι λέγει τὸ τῇ Φαμάκῃ βυφίῳ, πλὴν τὸ πορὶ κατὰ
πορὶ ἐν μέσῳ τῇ οἰκίας ἐστῆναι πλήρεις οἴνου χρυσίου, ἄργυρος οἶκος καὶ χρυσῶν.

LIBRO II.

Καὶ ὁ τῷ Αἰγύπτου δὲ βασιλέϊ δότι, ὁ Φιλαδέλφος ἐπὶ κλέῳ, ἐκδοῖ τὴν αὐτῇ
θυγατέρα Βερεικίῳ Αντιόχῳ τῷ Συρίας βασιλέϊ, ὃν ἐπὶ μελείᾳ εἶχε πύμπιν αὐτῇ ὁ
ἀπὸ τῷ Νείλῳ ὕδαρ' ἵνα μόνου τῷ ποταμῷ πύμπιν ἡ πᾶς πῖπη, ὡς ἰσορρῆ Πολύβιος. Ἡλιό-
δοτος δὲ φησὶ τῷ Εἰσιφανῇ Αντιόχῳ, ὃν ἀπὸ τῷ Περσῆ Πολύβιος ἐπὶ μελῇ καλῇ.

LIBRO VI.

Σκηπίων γυνὴ ὁ Αφειραῖος ὀπίκλιον, ἐκπεμπόμενος ὑπὸ τῆς συγκλήτου ὅτι ὁ
καταστῆσθαι τὰς καὶ τὴν οἰκουμένην βασιλείας, ἵνα τοῖς παροπλήκτοι ἐγχευόμενοι,
πίπτε μοῖσις ἐπὶ γὰρ οἰκίαν, ὡς ἰσχυρὸν Πολύβιος, καὶ Ποσειδώνιος. καὶ ἐνὸς ἀποθανόντος
καὶ τὴν ὀδύποειαν, ἐπέβλεπε τοῖς οἰκίαις ἄλλοι αὐτὸ ἐκείνου παρὰ τοὺς πέμψαι αὐτῶν.

LIBRO XIV.

Περὶ δὲ τῶν τετραγώνων φησὶν ὁ Πολύβιος, ὅτι ἐὰν ὀπιβάλλωμεν λέγειν, δόξω πρὸς
ἀσφαλτέα.

EX PAVSANIA.

IN ARCADICIS.

ΕΣΤΙ δὲ Μαιτινῶσι τοὺς διπλοῦς μέγιστά που καὶ μέσσην πόλιν διειργόμενος. Τῶν
τοῦ δὲ τῆς αὐτῆς ἀγαλμῶν ἐστὶν Ἀσκληπιοῦ, ὅς ἐστι. ἐν τῷ αὐτῷ αὐτῶν ἐπὶ γὰρ αὐτῶν
Πολύβιος ὁ Λυκέρτα.

Μεγαλοπολίτης δὲ ὅτι τῆς ἀρχαίας ἐστὶν ὀπίσθιν τῶν παλαιῶν τῶν αἰετιῶν ὅς ἐστι
καὶ Διὶ, αὐτῶν ἐπὶ γὰρ αὐτῶν ἐστὶν Ἀσκληπιοῦ Λυκέρτα. Γέγραπται δὲ καὶ ἐλεγεῖα
ἐπὶ αὐτῶν λέγοντα, ὡς ὅτι ἡμεῖς καὶ θάλασσαν πᾶσαν πλαινηθῆναι καὶ ὅτι σύμμαχος γέ-
νοιτο Ρωμαίων καὶ παύσειεν αὐτοὺς ὀργῆς ἐς τὸν ἑλληνικόν. Συνέγραψε δὲ ὁ Πολύβιος
ὅτι καὶ ἄλλα ἔργα Ρωμαίων καὶ ὡς Καρχηδονίοις κατέστησαν ἐς πόλεμον. αἰτία δὲ ἥτις
ἐγένετο αὐτῶν, καὶ ὡς ὅτι ἐκ αὐτῶν κινδύνων μεγάλων Ρωμαίοις Σκηπίωνι πᾶσι Καρ-
χηδονίαν ὀνομάζουσι, τέλος τε ἐπὶ γὰρ αὐτῶν πόλεμον καὶ τὴν Καρχηδονίαν καταβα-
λεῖται εἰς ἑδάφος. ὅσα μὲν δὲ Πολύβιος παλαινοῦσι ὁ Ρωμαῖος ἐπὶ γὰρ αὐτῶν, ἐς ὅσον ἐχέ-
ρησεν αὐτῶν. αὐτῶν δὲ ἐκ ἡμετέρας διδάσκοντες γινώσκουσι οἱ λέγοντες ἀμνηστία. ἑλλενίων δὲ
ὀπίσθιν πόλεις εἰς τὸν Ἀχαικὸν συνετίλουν, καὶ Ρωμαίων ἀφῆκεν αὐτῶν Πολύβιον σφίσι
πολιτείας τε καταστῆσθαι, καὶ νόμοις γινώσκαι.

Επὶ δὲ τῶν τετάρτων (τύπων τῶν παλαιῶν τῆς Δεσποῖης ἐν Ἀχαικῶν) Πολύβιος ὁ Λυ-
κέρτα καὶ οἱ ὀπίσθιν ἐστὶν. ΕΞ ΑΡΧΗΣ ΤΕ ΜΗ ΑΝ ΣΦΑΛΗ-
ΝΑΙ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΕΙ ΠΟΛΥΒΙΩ, ΤΑ ΓΑΝΤΑ ΕΠΕΙ-
ΘΕΤΟ. ΚΑΙ ΑΜΑΡΤΟΥΣΗ, ΕΚΕΙΝΟΝ ΒΟΗΘΕΙΑΝ ΓΕ-
ΝΕΣΘΑΙ ΜΟΝΟΝ.

Καὶ οὐ πολὺ ἀπὸ τῆς Πολυβίου σφίσι (τοῖς Παλαινοῖς) αἰδρίας ἐστὶν.

Γενὸς δὲ ὅς ἐστι τῆς Εἰλεθίας (καὶ τῆς Τετραγώνων) ἐστὶ Γῆς βωμός. ἔχεται δὲ τῶν βω-
μῶν λίθου λευκοῦ ἐστὶν. ὅτι δὲ αὐτῇ Πολύβιος ὁ Λυκέρτα. καὶ ὅτι ἐπὶ γὰρ αὐτῶν τῶν παλ-
αίων τῶν Ἀρχαίων Ελκετός ἐστὶν εἰρησμένος.

EX LUCIANO.

IN LONGÆVIS.

ΠΟΛΥΒΙΟΣ δὲ ὁ Λυκέρτα, Μεγαλοπολίτης, ἀρχοῦν αὐτῶν, ἀφ' ἵππου κα-
τέπεισι καὶ ἐκ τούτου νοσήσας, ἀπὸ γὰρ ἐπὶ δὲ δύο καὶ ὀγδοήκοντα.

EX AELIANO DE ACIEBUS
INSTRVENDIS.

CAPITE PRIMO.

ΠΥΡΡΟΣ τε ὁ Ἡπειρώτης Ταλικὰ σιυνέγραψε· καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Τούτου υἱός, καὶ Κλέαρχος. ἐπὶ δὲ Παιουανίας, Εὐάγγελός τε, καὶ Πολύβιος ὁ Μεγαλοπολίτης, αὐτὴν πολυμαθὴς Σκηπίων συγχειρόμενος.

CAPITE III.

Οὐδὲν δὲ τῆς Ταλικῆς ἔχοντο Αἰκίας μὲν, ὅστις μὲν ἐστὶν πολεμικῶν κινήσεων. Πολύβιος δὲ, αὐτὸς πληθὺς Ταλικῶν ᾠδῶν λαβὼν, τὰς συνέκρινεν, καὶ καταλογίζας συλλογίσας, παιδύσας τε χρῆσιμος τὰ πρὸς τὸν πόλεμον.

CAPITE XIX.

Τούτῳ δὲ τῷ γήματι τῆς Ἰλίας κέχρηται Πολύβιος, αἰδρῶν μάλιστα ζῆδ', ἐν γήματι τῷ Λεονταίου.

Ex hac quidem nominatim ex Polybio Aelianus: nos verò alibi docemus, totum illius aureolum libellum pene ad verbum è Polybio esse descriptum.

EX ACHILLE STATIO.

PROLEGOMENIS IN ARATVM.

ΠΡΩΤΟΣ Παρμενίδης περὶ ζωνῶν ἐκίησι λόγους· περὶ δὲ τῶν ἀριθμῶν αὐτῶν πολλὰ ἀσφαυρία τοῖς μετ' αὐτὸν γέγονεν. οἱ μὲν γὰρ ἐξ αὐτῶν εἶπον, ὡς Πολύβιος, καὶ Γουιδάσιος, τὴν ἀσφαυρικὴν μὲν εἰς δύο διαμεριῶντες.

EX EVSEBII CHRONICO.

LIBRO PRIMO.

ΟΓΔΟΗ καὶ εἰκάδι Ολυμπιάδι Κόρυβος Ηλεῖος ἀνεγράφη σάββον πενήκτας, καὶ ἡ κατ' αὐτὸν Ολυμπιάς περὶ ἐπὶ τῇ, ἀφ' ἧς Ἑλλήνες ἀριθμοῖν τι δοκοῦσι ἀκριβοῶς χρῆσθαι. Ταῦτα Αἰσώδημος ἰσχυρῶς, καὶ σπουδῶς Τούτῳ Πολύβιος.

E ZOSIMI HISTORIA.

LIBRO PRIMO.

ΠΟΛΥΒΙΩΙ τῷ Μεγαλοπολίτῃ, μνήμη ἀσφαυρῶν τὰ κατ' αὐτὸν ἀξιόλογα τῶν ἔργων ἀσφαυρικῶν, καλῶς ἔχει ἐφαρμὴν δι' αὐτῶν ὁπιδύξαι τῶν ἀσφαυρικῶν, ὅπως οἱ Ρωμαῖοι μετὰ τὸν τῆς πόλεως οἰκισμόν ἑξακοσίοις ἔτεσι τοῖς ἀσφαυρικοῖς ἀσφαυρικῶν, μάλιστα ἀρχὴν οὐκ ἐκτίσαντο· μέρος δὲ τῆς Ἰταλίας ὑφ' ἐαυτοῦ ποιησάμενοι, καὶ τούτῳ μετὰ τὴν Ἀνίβα ἀσφαυρικῶν, καὶ τὴν ἐν Καίνας ἦσαν ἐκπεπληρωμένους, αὐτοῖς δὲ τοῖς τείχεσι τοῖς πολεμίοις ὁρῶντες ὁπιδύκτους, εἰς ποῦτον μέγας ἦρθησαν τύχης, ὡς τε οὐδὲ ὅλοις τείχεσι καὶ πεπληρωμένοι ἔτι μὴ μόνον Ἰταλίας, ἀλλὰ καὶ Λιβυῶν

κατακτείνεσθαι καὶ οὖν, ἥδη δὲ καὶ τοῖς Ἰβησι ὑφ' αὐτοῦ καταστῆται· ἔπει δὲ τῷ πλείονος ἐφιεμένοι, τὸν Ἰόνιον ἐπιδρωμήσαντες χόλπον, Ἑλλήνων τε ἐκράτησαν, καὶ Μακεδόνας πρὸς τῆς ἀρχῆς· αὐτοὶ τε ὅς τινα καὶ τούτων ἐβασίλευε, ζῶντας εἰς τὴν Ρώμην ἀνήγαγον.

In voce ἐξαχθείς inesse mendum vel auctoris vel librarij, docemus ad primam Polybii Historiam.

Πολυβίου ὅπως ἐκτίθειτο Ῥωμαῖοι τὴν ἀρχὴν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ διεξήκοντος, ὅπως ἐν ἑκτοστῷ χρόνῳ σφῆσιν ἀπαδαλίην αὐτῶν διέφθραν, ἔρχομαι λέξων.

LIBRO V.

Δοκῶσι δὲ πως τὰ πλοῖα τοῦτα (de Liburnicis loquitur) ταχυαυτεῖσθαι πινθη-
χρητόρων οὐχ ἥτιον, καὶ πολὺ τῶν τετρακῶν ἐλαττούμενα, πλείστοις ἔτι τῆς τούτων ἐκλιπούσης δημιουργίας· εἰ καὶ Πολύβιος ὁ συγγραφεὺς ἐκτίθειται πως ἔδοξε τῷ ἐξηρα-
κῶν πλοίων τὰ μέτρα· οἷς φαίνεται πολλάκις κεχρηῖσθαι Ῥωμαῖοι καὶ Καρχηδόνιοι πολε-
μήσαντες πρὸς ἀλλήλους.

EX EVAGRIO SCHOLASTICO.

HISTORIAE ECCLESIASTICAE LIBRO V.

ΑΙ δὲ καὶ Ῥωμαῖοι πρὸς τὴν καὶ χρημικλὴ ἰστέαν ἐν αὐτῇ περιλαμβανούσῃ,
ἢ εἴτε καὶ ἄλλο γέγονεν εἴτ' ἐς αὐτοῦ διαμεσικῶν, εἴτε καὶ κατ' ἑτέρων πρὸς τῶν
πινθηχρητῶν, πεπότηται Διοισίῳ μὲν τῷ Αλικαρνασσεὶ ἀπὸ τῷ λεγομένῳ Αἰοεινῶν τὴν
ἰστέαν ἐκκῶντι μέγρι τῷ Ἡπειρώτῳ Πύρρον. ἔξ ἐκείνου δὲ Πολύβιος τῷ Μεγαλο-
πολίτῃ καταγαγόντι ἕως τῆς Καρχηδόνης δῆλως.

EX PHOTIO PATRIARCHA

CONSTANTINOPLEOS.

ΤΜΕΜΑΤΕ LXXXIII.

ΔΙΕΞΕΙΣΙ (Διονύσιος ὁ Αλικαρνασσεὺς) ἐν πολλῇ λεξιλογίᾳ, τὴν τε τῆς Ρώ-
μης οἰκίαν, καὶ τὴν Ρέμου καὶ Ρωμύλου γῆρας· καὶ ἀπλῶς ἐφεξῆς ἀπορῶν· μέ-
γρις ὅπου Ῥωμαῖοις ὁ πρὸς Πύρρον τὸν Ἡπειρώτην πόλεμος σιωπῇ. διέρχεται δὲ καὶ αὐ-
τὸν ἐκείνον, καὶ περὶ αὐτοῦ εἰς τὴν ῥ' καὶ κ' Ολυμπιάδα, ἔτις ἐνεστηκὸς αὐτῆς τρεῖς
ἀφ' ἧς καὶ φησὶν ἀπαρξάσθαι τὸν Μεγαλοπολίτην Πολύβιον τὴν ἰστέαν.

EX XIPHILINO DIONIS BREVIATORE.

IN AVGVSTO.

ΑΜΕΙΝΩΝ δὲ αὐτῶν καὶ ὁ Δίων, μὴ πέρα τῷ δέοντος αὐτὰ (τὰ σημεῖα καὶ
πέρατα) περὶ πᾶσι, ἀλλὰ καὶ Πολύβιος πρὸς τὴν καὶ· ὅστις δῶκεν χάριτας τῆς
Καρχηδόνης, καὶ τῆς Ἑλλάδος δούλων, καὶ πρὸς τούτων σὺν μεγάλῳ τῷ Ῥωμαίων
ἐκείνῳ· ἀπὸ Απρίου καὶ πολυχρόνιοι καὶ καὶ οὐδαμῶς τετραπολογῶν φαίνεται, ὅτι ση-
μεῖα τῆς λοιπῆς πόλεως πρὸς τῇ συμφορᾷ γινώσκοντες· εἰ μὲν οὐδ' αὖ γα-

ἰεῖσθαι νομίζων, μεμπτός· πλήρης γὰρ πάντων ποιούτων ἡ ἰσορρομία· εἰ δ' ὡς οὐχ ἰσορροπίας γὰρ αὐτὸς, συγνώμης· συγγραφὴν γὰρ περικλείειν.

E CONSTANTINO PORPHYROGENNETA

IMP. IN LIBRO Περὶ ἡμετέρων.

THEMATE II.

ΚΑΛΟΥΣΙ δὲ οἱ παλαιοὶ μεγάλῳ τε καὶ μικρῷ Καππαδοκίᾳ· μεγάλῳ μὲν τὴν ἀπὸ Καίσαρείας τε καὶ τοῦ Ταύρου, καὶ ἕως τῆς Ποιτικῆς θαλάσσης, μὲν δρεῖζι Ἀλίου μὲν ποταμὸς ἐκ δυσμῶν, Μελιτινὴ δὲ δὲ ἀνατολῶν. Καὶ αὕτη μὲν ἡ μεγάλη Καππαδοκία, καὶ τούτῳ μῦθος Πολύβιος, ὁ τὴν Ρωμῆκὴν ἰσορροπία γεγραφώς, ὃς δρεῖζι τὴν Καππαδοκίαν, ἀπὸ τε Ταύρου καὶ Λυκαονίας, καὶ ἕως τῆς Ποιτικῆς θαλάσσης. Καὶ αὕτη γὰρ ἡ Νεοκαίσαρεια, ἥτε Κολόνεια καὶ ἡ Μελιτινὴ σύμπασα, Καππαδοκία λέγεται. ἔστι δὲ τὸ ὄνομα Περσικόν. Πέρσης γὰρ τις αἰὶρ. Ἐν κινήσει Ἀρταξέρξης τῶν βασιλέων, ἡ οὐκ οἶδα ἄλλω τινι, λέων περὶ ἀποκρίσεως, τὸ ἵππου ἔβασιλέως ἐδράξατο· καὶ κατὰ τύχην ὄρεται ὁ Πέρσης ἐπὶ τῷ θανάτῳ σπασαίνοντι τὸν ἀκινάκῳ ἀποσάμνος, ἐρρύσατο τὸν βασιλέα τῷ μικρῷ κινδυνεύοντι, καὶ τὸν λέοντα ἐθανάτωσεν· οὗτω οὖν ὁ Πέρσης ἐπὶ πῶς ὅρεται ὑψηλοτάτου αἰαδαί, καὶ πᾶσι τὴν γῆν περὶ σπασαίνοντι ὅφθαλμὸς ἀνθρώπων ἀνδραγαθῶν καὶ ἀνατολῆς καὶ δυσμῶν, δρῶντι τε καὶ μισσημένῳ, δαρεῖται τῷ βασιλέως πᾶσι εἴληφε. Ταῦτα δὲ ἰσορροπία Πολύβιος.

E STEPHANO BYZANTINO

ΠΕΡΙ ΠΟΛΕΩΝ.

ΑΙΓΟΣΘΕΝΑ, πόλις Μεγαρίδος, ὁδοῦ τέρως, ὡς Γαυθίας· τὸ ἐθνικὸν ὠφείλειν Αἰθαθινά, ὡς Μεγαράς· Πολύβιος δ' Αἰθαθινίῳ φησὶν.

ΑΚΡΑΓΑΝΤΕΣ. Πολύβιος τὸν ποταμὸν καὶ τὴν πόλιν ἀπὸ τῆς χώρας ὠνομαζομένης Ἀκράγαντος, ἀπὸ τῆς ὁδοῦ.

ΑΛΛΟΒΡΥΓΕΣ. Πολύβιος καὶ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ καλῆς Ἀλλόβρυγας.

ΑΡΚΕΣΙΝΗ. Πολύβιος ὁρμητικῶς τὸν Ἀρκεσίνῳ φησὶν.

ΑΡΡΥΙΑ, πόλις ἐν Ἰλλυρίᾳ πρὸ Ἐγχελαίας. Πολύβιος· τὸ ἐθνικὸν Ἀρρυήτης, ὅθεν τὸ α εἰς η· ἔστι γὰρ Ἀρρυαίτης.

ΒΡΕΤΤΙΑ ἵστος ἐν τῇ Ἀδρίᾳ. τὸ ἐθνικὸν ἔδει Βρεττιανός, ὡς Πολύβιος τὸν Ἰλλυρίαν· ἐπὶ Βρεττιανῶν· τόπων· ἡ δὲ Βρέττιοι λέγονται. *Vide mox locum ex Etymologico.*

ΒΥΖΑΝΤΕΣ. Πολύβιος δὲ Βυζαντιάδα χώραν εἶναι φησὶν· τῇ Σύρτις, ἐν δυοκαίδεκα σταδίοις μὲν εὐρὺν τὴν περὶ μέγαν. ἔστι δὲ τῇ γῆματι περὶ φερῆς.

ΜΕΓΑΛΗΠΟΛΙΣ· οἱ πολῖται, Μεγαλοπολίται· ἀπὸ ἧς καὶ Πολύβιος, πτοχράχοντα βιβλία γράφας.

ΝΩΛΑ, πόλις Ἀγρόν· Νώλῳ δὲ αὐτὴν Πολύβιος φησὶν· τὸ ἐθνικὸν, Νώλιος. Πολύβιος δὲ Νωλανέας αὐτοῦ φησὶν.

ΓΑΝΟΡΜΟΣ, πόλις Σικελίας καὶ λιμὴν, ὡς Πολύβιος.

ΓΑΡΘΟΣ, πόλις Ἰλλυρικῆ· λέγεται δὲ καὶ ὁρμητικῶς, ὡς Πολύβιος.

Quae sequuntur Stephani loca, in priore Fragmentorum Polybij capite quodam casu praetermissa, ad suas sedes singula hoc modo reuocanda.

ΑΔ ΣΕΧΤΙ ΛΙΒΡΙ FRAGMENTA. ὩΣΤΙΑ, πόλις

Ιπιδρίας. Πολύβιος ἑκτὼ· Ἐκὼσι δὲ καὶ πόλιν Ωσίαι ὅτι ἔστι Τιβέριδος.

Ad VII. ΜΑΣΣΥΛΟΙ, Λιβυκὸν ἔθνος. Ἀρτεμίδωρος. Πολύβιος ἐν ἐβδόμῳ Μασσυλῆς αὐτὸς φησι. *Eustathius in Dionysium paullo aliter*: Πολύβιος δὲ Μασσυλῆς γράφει αὐτὸς. *quint tamen ex Stephano sumptferit Eustathius.*

Ad VIII. ΔΑΣΣΑΡΙΤΑΙ. ἔθνος Ἰλλυρίας. Πολύβιος ὀγδόῳ.

Ad IX. ΞΥΝΙΑ, Θεττακίας πόλις. Πολύβιος ἐνάτῳ.

Ad XI. ΙΛΟΥΡΓΕΙΑ, πόλις Ἰσπερίας. Πολύβιος ἐνδεκάτῳ.

Ad XIII. ΑΡΕΙΟΣ ΠΑΓΟΣ. ἐστὶ καὶ Θράκης ἑρημὸν πεδίοι, χαμηλοὶ δένδρα ἔχον, ὡς Πολύβιος τρισκαδικάτῳ.

ΔΙΓΗΡΟΙ, ἔθνος Θράκιοι. Πολύβιος ιγ'.

ΙΛΑΤΤΙΑ, πόλις Κρήτης. Πολύβιος, τρισκαδικάτῳ.

ΚΑΒΥΛΗ, πόλις Θράκης, οὐ πόρρω τῆς τῆς Ἀσίων χώρας. Πολύβιος τρισκαδικάτῳ.

ΜΕΛΙΤΟΥΣΣΑ, πόλις Ἰλλυρίας. Πολύβιος τρισκαδικάτῳ.

ΧΑΤΤΗΝΙΑ, χώρα τείτη Γερράγων. Πολύβιος ιγ'. Ἐστὶ δ' ἡ Χαττηνία, τὰλλα μὲν λυσιτελεῖ· κώμας δὲ καὶ πύργους διεσκέδασται, ἀλλ' ὅμως ἔχει τὰν Γερράγων· οὗτοι γὰρ αὐτὴν νέμονται· ἐστὶ δὲ τῆς Εὐρυδρας θαλάττης· οἱ πολῖται, Χαττηνιοί· ὡς, αὐτὸς μὲν πρὸς ἡμῶν φείδεται τῆς τῆς Χαττηνων χώρας.

Ad XVI. ΚΑΡΘΑΙΑ, μία τῆς ἐν Κῶ περὶ πόλεως· οἱ οἰκιστὰς Καρθαῖοι. Πολύβιος ις'.

Ad XVIII. ΜΕΔΙΩΝ, πόλις πρὸς τῇ Αἰτωλίᾳ. Πολύβιος ὀκτωκαδικάτῳ.

EX HESYCHIO.

ΦΡΕΑΤΟΤΥΠΑΝΑ, ὄργωμα πινά, ὡς Πολύβιος.

EX ETYMOLOGICO MAGNO.

BRETTANOI, ἔθνος ἀπὸ Κελτικῆς, τῆς Βρετανίου θυγατρὸς. Βρεττία δὲ ἡ νῆσος ἐν τῇ Ἀδρίᾳ, πολλὰ μὲν ἔχουσα Βρέττιοι· οἱ δὲ Βρετανίδαι· καὶ ὁ ἐθνικὸν ἔδει Βρεττανίος, ὡς Πολύβιος· νῦν δὲ λέγονται Βρέττιοι.

EX SVIDA.

HIC grammaticus in laudando Polybio, omnium sui ordinis hominum fuit longe diligentissimus. Laudat autem varie, et sine vario. Interdum historiae gratia: et tum pluscula fere describit. nonnunquam verò et pericopas integras interdum verborum causa: et tum paucissimas, ut plurimum, dictiones apponit. Quae igitur aliquem historiae fructum praese ferebant, aut praeceptum aliquod ad vitam utile, ea separatim collecta, primo loco haec exhibentur. Deinde illa, in quibus Polybiana voces aut explicantur, aut saltem adnotantur. Postremo addita est observatio de nonnullis utriusque generis locis, quae non adiecto auctoris nomine ex eodem nobilissimo historico grammaticus hic descripsit. Omissa sunt quae in extantibus hodiè inveniuntur. Quae vox autem maiusculis literis exprimitur, ea erit unde locus est descriptus.

Aristani & Philopœmenis, de quibus saepe in Historiis &
Legationibus, comparatio. Vide le-
gationum titema XL.

ΑΡΙΣΤΑΙΝΟΣ καὶ Φιλοποίμῳ· ὁ μὲν Φιλοποίμῳ Ἀχαῖκός ἐν αἰδρεῖος· ὁ δὲ συγκαληκός, καὶ ὅτι τῆς βουλῆς ἔχων τὰ πρῶτα· σιωέσθαι οὐ τιμὴ φύσει μίαι ἔχοντες, οὐτὶ τιμὴ αἰρεσι τῆς πολιτείας. ἡ γὰρ ὁ μὲν Φιλοποίμῳ, δὲ πεφοκῶς καὶ κατ' σῶμα, καὶ κατ' ψυχὴν πρὸς τὰς πολεμικὰς χρείας. ὁ δ' ἕτερος πρὸς τὰ πολιτικὰ καὶ λογικὰ τῷ Διφθαλίῳ. τῇ δὲ αἰρέσει καὶ τῇ πολιτείᾳ τούτῳ διέφερον ἀλλήλων· τῆς γὰρ Ρωμαίων ὑποδοχῆς ἦδη τοῖς Ἑλλήνεσσι πρῶτα ἐμπλεχόμενος ὁλοκαυρῶς, κατὰ τὰ τοὺς Φιλίππειους, καὶ Ἀντιοχεύς καί τις, ὁ μὲν Αἰεταῖος ἦν τιμὴ Διφθαλίῳ τῆς πολιτείας οὕτως, ὥστε πρῶτον ὁ πρὸςφορον μὲν Ρωμαίοις ἐξ ἐποίμου ποιεῖν, ἕνα δὲ καὶ πρὶν ἢ πρὸς τὰς αἰρέσεις. ἐπιπρῶτον μὲν τῷ τῷ νόμῳ ἔχοντα δοκεῖν, καὶ τιμὴ τῶν αὐτῶν ἐφείλκετο φαῖσας, εἰκὼν ὅποτε τούτων ἀντιπρῶτοι τῆς, πρὸς δὲ τῶν τοῖς ὑπὸ Ρωμαίων γενομένων. ὁ δὲ Φιλοποίμῳ, ὅσα μὲν εἴη τῷ πρῶτα καλουμένῳ ἀχέλουτα τῆς νόμου, καὶ τῇ συμμαχίᾳ, πρῶτον συλκῆται καὶ σιωέσθαι αἰσθησάμενος. ὅσα δὲ τούτων ἐκτὸς ὅτι αἰσθηται, οὐχ οἷός τ' ἡμῶν ἐλεοντὴς ὑπακούειν. ἀλλὰ τὰς μὲν ὁρμὰς ἐφ' αὐτῶν διανοησάμενος, μετὰ δὲ ταῦτα, πάλιν ἀξιοῦν. εἰ δὲ μηδ' οὕτως πείθεται, τέλος οἷον ὅτι μὲν τυρομένους εἰκὼν, καὶ τότε ποιεῖν ὁ πρῶτα καλουμένοι.

Attali Regis Pergameni elogium.

ΑΤΤΑΛΟΣ βασιλεὺς, ἀδελφὸς Εὐμενίου, ὃ ἄλλο μὲν ὁρμῶν ἐφόδον ὑπὲρ πρὸς βασιλείᾳ τῶν ἐκτὸς· πλεῖστος δὲ μόνος ὅς μ' ἔνδον καὶ πόλεως χειζόμενος δὴσθαι, μεγάλῳ πρῶτα χρεῖαι πρὸς πᾶσαν ὁρμολίᾳ. αὐτὸ δὲ τῷ πρὸς τῶν τοῖς πλείστοις κακῶν πρῶτα πείφυκε γίνεσθαι, καὶ συλλήβδην ἀπολείας. καὶ γὰρ φθόνους γυναικῶν καὶ ὁρμολίᾳ καὶ πρὸς Διφθαλίῳ ὁρμῶν καὶ ψυχῆς μεγάλας ἔχ' ὁρμῶν. ὁρμῶν δὲ πῖνες εἰσὶ ψυχῆς, αἱ ταῦτα δινώμεναι διωδῶναι τῇ τῶν πλούτῳ δινώμεναι. ὁ δὲ, πρὸς ὁρμῶν ἄλλο ἐπιβάλλει χρεῖαι τοῖς χορηγίοις, ἀλλ' ἢ πρὸς βασιλικὴν αἰσθησάμενος. οὐ μείζον, ὁρμῶν καλλίον ὁρμῶν οἷον ἐστὶν εἰπεῖν. ὅς τιμὴ ὁρμῶν ἐπὶ τῆς πρὸς τῶν τοῖς ὁρμολίᾳ, οὐ μόνος ἀλλὰ τῆς εἰς τοὺς φίλους διερμολίᾳ καὶ χρεῖας, ἀλλὰ καὶ ὁρμῶν τῷ κατ' πόλεμον ὁρμῶν. βασιλεύσας γὰρ καὶ βιώσας ἔτη δύο πρὸς τοῖς ἐβδμήκεντα· τούτων δὲ βασιλεύσας μ' καὶ δ', ὁρμῶν ἐπὶ μὲν ἐβδμήκεντα πρὸς γυναικῶν καὶ τέκνα. διεφύλαξε δὲ τὴν πρὸς πρῶτον συμμαχίᾳ καὶ φίλοις πίστιν. ἐπαπείθαι δὲ ἐν αὐτοῖς τοῖς καλλίστοις ὁρμῶν. καὶ οὕτως ὁρμῶν τῷ ὁρμῶν, ὥς παισὶ παίδων ἀσπασίαν πρῶτα καλουμένην τῇ βασιλείᾳ. ὁρμῶν ὁ Ἀτταλὸς πρῶτα καλουμένην ὁρμῶν, πρῶτον μὲν ὁρμῶν δειγμάτων τῷ αὐτῷ πρὸς αἰρέσεις καὶ πρὸς τῶν τῷ Αἰεταίου κατὰ γυναικῶν εἰς τὴν βασιλείαν.

Scopæ Ætoli elogium. Is est de cuius supplicio extat ultimum fragmentum libro XVII.

ΣΚΟΠΑΣ Αἰτωλὸς γρατερός, ὅς ἀποτυχὼν τῆς ὁρμῆς, ἥς χάριν ἐπὶ πόλεως χρεῖαι τοὺς νόμους, μετῴρων ἦν. ἀφικόμενος δὲ εἰς Ἀλεξάνδρειαν, τῆς ἐκτὸς ἐλπίσι πεπεισμένος ἀναπληρῶσαι τὰ λείποντα τῷ βίου, καὶ τῷ τῷ ψυχῆς πρὸς τῶν πλείων ὁρμῶν, ἐκ ἔργου τοῖς πρῶτοις, ἀλλ' ἀχόρετος ἦν. πρὸς γὰρ τῆς ὁρμῆς, ὥν ἦν αὐτὸς κύριος,

ἀφ' ὃ πιστεύεσθαι πρὸς τῷ ὅλῳ, καὶ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὁφείναιον ἐξέσθαι αὐτῷ ὁ βασιλεὺς δεκαμναῖον. τοῖς δὲ ὑπὲρ ἡγεμονίας μὲν ταῦτα τεταγμένοις μεταμναῖον. ἀλλ' ἔμψος οὐκ ὀρεσθεῖς ὑμῖν, ὡς ὁ πρῶτος πρὸς χαρτερῶν τὰ πλείονι διετέλει μετὰ τέλει. ἀφ' οὗ τὴν ἀπλησίαν καὶ πρὸ αὐτοῖς τοῖς διδόναι φθινητῶς, ὃ πρῶτον παρὰ πύλῃ τῆς χειρὸς.

Dinocratis Messenij elogium. Vide Legationes,
mem. XLVII. & LII.

ΔΕΙΝΟΚΡΑΤΗΣ Μεσσηνίος, οὐ μόνον κατὰ τὴν περὶ τὸν πόλεμον, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν φύσιν αὐλικὸς, καὶ στρατιωτικὸς ἀνδρῶν. τὸν δὲ παρὰ στρατιωτικὸν ἔργον ὑπέφανε μὲν τέλειον· ὡς δὲ ψευδὲς πίναξ καὶ ῥηπικὸς. ἔτε γὰρ τοῖς πολεμικοῖς, κατὰ μὲν τὴν δεινότητα, καὶ τὴν τόλμην, πολὺν διέφερε τῶν ἄλλων· καὶ λαμπρὸς ὡς ἐν τοῖς κατ' ἰδίαν κινδύνοις. ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ τὴν ἀλλήνως ἀφ' ἑαυτοῦ. ἐν μὲν γὰρ τῆς ὁμιλίας ὁμιλίας καὶ παρὰ τὸν πόλεμον ὡς πρὸς τὴν συνοισίας ἀντιτάσσας καὶ πολιτικὸς. ἄμα δὲ ὑμῖν φιλέεσθαι πρὸς τοὺς ἡ πολυπραγμάτων. ἀπείσασθαι δὲ καὶ παρὰ τὸν πόλεμον ὁ μέλλοι ἐμφρονῶς, ἐπὶ δὲ παρὰ τὸν πόλεμον καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ πρὸς πλῆθος, ἐς τέλος ἀδυνάτος. καὶ ποτε κακιστῶς ὄντως μεγάλῳ κακῷ τῇ πατρίδι, τελείως ὁδὸν ὥς ποιεῖν· ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ἀγωγὴν ἢ τὴν βίου· παρὰ τὸν πόλεμον ὁδὸν τῷ μελλόντων. ἐρῶν γὰρ καὶ κακιστῶς ἀφ' ἡμέρας, καὶ ἀκροάμασι τὰς ἀκροῖς ἀναπνευστικῶς, ... βραχύνει τὴν πᾶσι τῆς πρὸς τὴν ἐμφανῶς ὁ Τίτος αὐτὸν ὑποτάσσας λαβῆναι. ἰδὼν γὰρ αὐτὸν πρὸς τὸν πόλεμον ἐν μακροῖς ἡμετέροις ὀργισμένον, πρὸ αὐτῶν μὲν ἐσιώπησε· τῇ δ' αὖτε ἐντυγχόμενος αὐτῷ, καὶ τὴν πρὸς τῆς πατρίδος ἀξιοῦντος· ἐγὼ μὲν ὡς Δεινοκράτη, πρῶτον, ἔφη, ποιήσω ὃ δυνατὸν. ἐπὶ δὲ ὅτι θαυμάζω πῶς δύνηται πρὸς τὸν πόλεμον ὀρεσθεῖν, τηλικούτων παρὰ τὸν πόλεμον ὄντως κακιστῶς ἐν τοῖς Ἕλλησι. δοκεῖ δὲ πᾶσι βραχύνει τὴν συστάσας, καὶ μαθῶν ὡς αὐτοῖς αὐτοῖς τῆς ἰδίας αἰρέσεως καὶ φύσεως ἀποδέδωκε. πλὴν πᾶσι γὰρ πρῶτον εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τῷ Τίτῳ, πεπεισμένοις ὅτι ἐφόδον τὰ κατὰ τὴν Μεσσηνίαν χρῆσθαι κατὰ τὴν αὐτὴν βούλησιν.

Diophanis elogium: de quo in Legat. memate, XLI.

ΔΙΟΦΑΝΗΣ, ὅστις Μεγαλοπολίτης ὡς, ὅς μεγάλῳ ἔξιν εἶχεν ἐν τοῖς πολεμικοῖς, ἀφ' ὃ πολυχροῖον γεγονότος τῷ πρὸς Νάβιν πολέμου τοῖς Μεγαλοπολίταις ἀφ' ἑαυτοῦ, πρῶτον συνεχῶς τὸν χρόνον ὑπὸ τοῖς Φιλοποίμῳ τεταγμένος, περὶ τὸν πόλεμον τῷ κατὰ τὸν πόλεμον ἔργον ἀφ' ἑαυτοῦ. καὶ τὴν ὁπλοῦν κατὰ τὴν ὁπλοῦν, καὶ κατὰ τὴν ὁπλοῦν, ἢ ὁ αὐτὸς δυνατὸς καὶ κατὰ τὴν ὁπλοῦν. ὃ δὲ κυριώτερον, πρὸς πόλεμον ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἀγαθῆς, καὶ τοῖς ὅπλοις ἐχρηστοῦσθαι ἀφ' ἑαυτοῦ.

Eumenis Regis Pergameni elogium.

Εὐμένης βασιλεὺς Μακεδόνων· ὅς τῇ μὲν ὁπλοῦν δυνάμει παρὰ τὸν πόλεμον ἦν. τῇ δὲ τῆς ψυχῆς λαμπρότητι παρὰ τὸν πόλεμον. αὐτὸν ἐν μὲν τοῖς πλείστοις ὁδοῖς δυνάμει τῷ κατὰ τὸν πόλεμον βασιλεῖν ἡγεμόνος· πρὸς δὲ τὰ ἀσυνεχῆ καὶ καλλίστα μίξων, καὶ λαμπρότατος. ὅς γὰρ πρῶτον μὲν λαβὼν τῷ τῷ παρὰ τὸν πόλεμον βασιλείᾳ συνεσθαι τὴν τέλει εἰς ὀλίγα καὶ λίγα παλαιάματα, πᾶσι μεγίσταις τῶν κατὰ τὸν πόλεμον δυνατῶν ἐφάμμενοι ἐπαίσει τὴν ἰδίαν ὄντως· οὐ τύχη ὃ πλῆθος συνεχῶς χρόνῳ, οὐδ' οὐκ ἀπείπειας, ἀλλὰ ἀφ' ἡμέρας ἀφ' ἡμέρας, καὶ φιλοπορίας, ἐπὶ δὲ παρὰ τὸν πόλεμον τῆς αὐτῆς, ... τῷ κατὰ τὸν πόλεμον βασιλεῖν. δυνάμει, φιλοδοξίατος ἐχρηστοῦσθαι· καὶ πλείους μὲν πύλῃς

Quis & qualis fuerit Tlepolemus aulicus in regia Ptolemæi: de quo non semel Polybius. Vide libro XV in historia de cæde Agathoclis.

Τηπόλεμος ὁ τὰ τῆ βασιλείας τῆ Αἰγυπτίων πρῶτα μεταχειζόμενος, ὡς καὶ τὴν ἡλικίαν νέος, καὶ τὸ συνεχὲς ἐν ταῖς στρατιωτικαῖς διαγενομένῃς φαιπείας, ὡς ὅτι καὶ τῇ φύσει μετέωρος, καὶ φιλόδοξος, καὶ κατόλου πολλὰ μὲν εἰς πρῶτα λόγῳ ἀγαθὰ πρὸς φέρετο, πολλὰ δὲ καὶ κακὰ. στρατηγὴν μὲν γὰρ ἐν τοῖς ὑποαίθεσι, καὶ χεῖρτιν πολεμικὰς πρῶτος εἰς διωκτὸς ὡς, καὶ ἀνδρώδης ὑπῆρχε τῇ φύσει, καὶ πρὸς τοῖς στρατιωτικαῖς ὁμιλίαις διφυῶς διέκειτο, πρὸς δὲ ποικίλων πρῶτων χειρισμῶν δειότατος ἐπιστάτης καὶ πᾶσι, καὶ πρὸς φυλακὴν χρημάτων, καὶ κατόλου τῶν τοῦ λυσιτελεῖς οἰκονομίας, ἀφύετατος ὑπῆρχε πάντων. ἢ καὶ ταχέως ἐμόνον ἐσφηνε, ἀλλὰ καὶ τὴν βασιλείαν ἡγάγησε. πρῶτα λαβὼν γὰρ τῆς χρημάτων ὀξυαίας, ὅ μὲν πλεονέκτης τῆς ἡμέρας κατετελεβε σφαιρομαχῶν, καὶ πρὸς τὰ μισθία ἀφαιμολώμενος ἐν τοῖς ὅπλοις. ἀπὸ δὲ τούτων γινόμενος, διήκως πόδας σκυῖται, καὶ ὁ πλεονέκτης τῶν τοῖς τοῦ ταῦτα καὶ σὺν τοῖς εἰς τὴν ἀφαιμολίαν. ὅν δὲ ποτε χροῖον τῆς ἡμέρας ἀπὸ μείζους πρὸς ἐντεῦθεν, ἐν τούτῳ διεδίδου, μάλιστα δὲ, εἰ δὲ τὸ φαιόμενον εἰπεῖν, διερίπτει τὰ βασιλικὰ χρηματὰ τοῖς ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος πρῶτοις ἀνδράσι, καὶ τοῖς περὶ τὸν Διόιστον τεχνίταις. κατόλου γὰρ αἰσθύνει ἐκ τῶν ταῦτα πρὸς χάριν ὁμιλήσαντι, πᾶσι ἐξ ἐπίμου τὸ φαιεῖν ἐδίδου. καὶ τὰ λείποντα ζητεῖ ἐν τῇ Πολυβίου ιστορίᾳ.

Fortunæ inane esse nomen. Polybij de regimine mundi sententia.

ΤΥΧΗ. εἰ καὶ τύχῃ λέγῃ ἐπὶ τῶν πάντων. μήποτε γὰρ αὕτη μὲν κατὰ κληρονομίαν αὐτῶν φημὶν. αἱ τοὶ δὲ εἰσὶν οἱ χεῖροντες τοῖς πρῶτοις, καὶ ταῖς αὐταῖς ἐπιβέχῃσι μοῖραις καὶ μέγεθος. μήποτε δὲ πυνάταιροι. *Iungenda hac cum iis quæ tot locis aduersus Fortunam dicuntur à Polybio. Sed quid senserit Polybius de providentia Dei res omnes regente, docet Suidas, qui integram eius historiam diligentissime legerat; ὅς τις quidem, homo Christianus. Sic ille: Τύχη καὶ Ἑλληνιστὶς ἀπὸ τῆς διοικήσεως ἢ φασὶν ἐξ ἀδελφῶν εἰς ἀδελφῶν καὶ ἀδελφῶν. οἱ δὲ Χριστιανοὶ Θεὸν ὁμολογοῦν μὲν διοικῆναι τὰ πάντα, καὶ Πολύβιος φησὶ. recte ὅς τις vere hic Criticus. idque nos libro primo Commentariorum nostrorum fuse demonstrauimus.*

Phameas, siue Phaneas dux contra Scipionem.

Τὰς πρὸς φυλακὰς ἐλέπτω ὁ Φαμέας, ὡς καὶ ΑΨΥΧΟΣ, ὅς τις καὶ πρὸς τὸν Σκηπίωνα συμπλοχῆς. καὶ ποτε συνεγρίσας ταῖς ἐφεδρεῖαις, πρῶτος ἀνδρὶς ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῆς ἀπίστη καὶ πλείων χροῖον.

Consilium Scipionis: cauendi suis, quàm nocendi hosti, potior cura esse debet.

Αἱ σημεῖα τῆς Ρωμαίων συνεπιφύλαξαι εἰς βυθὸν, καὶ πάντων δόντων γνώμας, ὁ Σκηπίων εἶπε, ὅταν ἂν ἀκαταῖς βυθώωνται, δύνῃ πλείων ποιεῖν πρῶτοις ἢ μηδὲν παρῆν, ἢ τὸ δρᾶσαι κατὰ τοῖς ἐχθροῖς. *Idem consilium dabat Fabius Cunctator Minutius. vide librum III. pag. CCXLV. ubi notamus plura.*

Timæi in Democharem conuitia: & Polybij super eo censura.

ΔΗΜΟΧΑΡΗΣ ἀδελφίδης Δημοθέους, καὶ τῆς Τιμαχίας φησὶν. ἡ ταρκενία μὲν τοῖς αὐτοῖς μέρεσι τῶν σέμας, καὶ τῆς ἑστῆς ὅς τις αἰσθύνει πᾶσι φουστῶν. ὑποβεβηκέναι δὲ τοῖς ἐπιτηδύμασι τὰ Βόρρως ὑπομνήματα καὶ Φιλαιίδης, καὶ τῶν ἄλλων αἰσθύνωντο γράφειν. Πολύβιος

καταφθοράς τινὲς εἰς ὃ φαίνοι ὅτι δὲ ἀπὸ τῆς πύλης αὐτῆς οὐκ αὖ εἴποι τις θυμὸν λυσιπλόκου ἔργα, καὶ ψυχῆς ἀξιοκρίμας τῆς λογισμῶν.

Acarnanum ex odio & metu Aetolorum externatio.

Οἱ δὲ Ἀκαρναῖες πειθανόμοιοι τὴν τῶν Αἰτωλῶν ἐφοδὸν ἐπὶ σφαῖς, τὰ μὲν ἀπαλγρῶ-
τες ταῖς ἐλπίσι· τὰ δὲ καὶ θυμομαχρῶτες, ἐπὶ πῖνα ὁρῶντες κατήτησαν. καὶ αὖτις ἀπαλ-
γρῶσαι δὲ αὐτοὺς ὑπὸ τῶ πολλῶν ῥήγας ἐπὶ ῥῶνισιν. *Acarnanum ἀπάλγρῃσι ὁρῶντες, cuius meminit Polybius libro XVI pagina DCCXXXVII declarant Livij haec verba, lib. XXVI.* Aduersus Aetolos Acarnanū gens, & viribus impar, & iā moenia Oeniadon Naxumque amissa cernens, Romanāque insuper arma ingruere, ira magis instruit, quā cōsilio bellum, coniugibus liberisque & senioribus supra sexaginta annos in propinquā Epirum missis, ab quindecim ad sexaginta annos coniurant, nisi victores se non redituros: qui victus acie excessisset, eum ne quis vrbe, tecto, mensa, lare reciperet, diram execrationem in populares, obtestationem quam sanctissimam potuerunt, aduersus hospites composuerunt.

Ad Acarnanes pertinet sequens quoque fragmentum, cum superiore iungendum.

Εἰ δὲ τις ἀπόνομος μὴ θαῖοι, φύγῃ δὲ τὸν κίνδυνον, πύτων μὴτε πόλει δέσχεσθαι, μὴτε πῦρ ΕΝΑΥΕΙΝ· οὐδὲ πύτων δέρας ἐποιήσαντο. πᾶσι μὲν, μάλιστα δὲ Ἠπειρώταις, εἰς ὃ μηδὲν δέσχεσθαι τὴν φερόντων τῇ χώρᾳ. *Sequitur apud Livium:* precatique simul Epirotas sunt, ut qui suorum in acie cecidissent, eos vno tumulo contererēt, adhiberentque humatis titulum: Hic siti sunt Acarnanes qui aduersus vim atque iniuriam Aetolorum pro patria pugnantes mortem oppetierunt.

Reges Aegypti Caelæ Syriae imperium sibi vindicant.

Οἱ δὲ Πτολεμαῖος εἰδὼς πὺς ἐαυτὸν προσηρῶν ἐγκρίσας τὴν Κοίλιν Συρίαν, ὁρῶντας ἐποιεῖτο μεγάλας, ΑΜΦΙΣΒΗΤΩΝ τούτης ἡλπίζετο τὴν ἀδίκῃ πολέμῳ πρὸς τὸν αἰγυπτίῳ, τότε διττῶς τοῖς αὐτοῖς νόμοις ἀνακτισσάσθαι. *Vide quae notamus ad pag. DX.*

In omni incepto, quis futurus sit consilij exitus mature cogitandum.

ΑΝΑΔΡΟΜΗ γίγνεται, καὶ σφαιροίμεθα. Δὲ πρὸς ἑαυτὸν ἔχον αὐτὸν εἶχον τῶν. Τῶν μὴ ποιήσας Λόγιος ὁ Ρωμαῖος μεγάλως ἐσφάλη. Οὕτω πρὸ ἐλπίσιν σφάλλεται τὰ μέγιστα τῆς πρᾶγματι ἀγνοῦν ἀκρίσια. ἰσχυρὰ τὴν τοῦτον ὑποδύματα τοῖς δὲ φροῦ-
σιν, ἢ τε Πύρρον ἢ τὴν Ἠπειρώτην βασιλέως εἰς καὶ παρῶν εἰς Ἀργεῖον ἢ τε Λυσιστράτου στρατὸν ὁρῶντας ἐπὶ Δεσμυχίτην τὸν βασιλέα τὸν Οδρυαῶν. καὶ πολλὰ δὲ τούτοις ἔτετα ὁρῶντας.

Consilium salutare in suscipiendo bello.

Δεῖ πὺς ὁρῶντας βαλδύνομεν οὐδὲ τὸν πολέμου, κατὰ τὸν καὶ τοὺς ἐν ταῖς ἀρρώστιας, μηδὲν ἢ τοῖς ΕΠΙΓΕΝΝΗΜΑΤΩΝ ποιεῖν λόγον, ἢ τὸν ἐξ ἀρχῆς ὑποκρινόμεν παθεῖν. ὁρῶντας τὰ ἐξ ὑστερον τοῖς βαλδύνομεν αἰσχυρόμενα.

Principum inconstantia.

Παῖτες οἱ βασιλεῖς καὶ φίλοι προσηρῶν καὶ συμμάχους τοὺς κρινώσασθαι τὴν αὐτῶν ἐλ-
πίδων· ΚΑΘΙΚΟΜΕΝΟΙ δὲ τὴν πρᾶξιν, ὁρῶντας ὑποκρινόμεν δὲ ἀποπικῶς χροῖται τοῖς πισύσασιν.

Æmilia Scipionis Africani prioris vxor.

Χωρὶς γὰρ τῶν οὐδὲ τὸ σῶμα καὶ τὸν ΑΓΗΝΗΝ χόσμεν, καὶ τὰ χροῖται καὶ τὰ ποτήρια, καὶ τ

χραιομένοι τὸν Πελοπόννησον, ὅθεν τὸ πλεονέκτημα ἔχοντες ἐπὶ τὸν πόλεμον, πλεονέκτημα μετέπειθ' εἰς τὰς αἰτίας τῆς γνώμης ὅθεν τὴν περὶ τὴν εἰρήνην.

Cretenses metu pœnæ tumultuantur.

Οἱ δὲ Κρήτες φοβούμενοι μὴ ὑμφορίας τύχῃσι, ANEΣEION τὰ πλήρη· πλεονέκτημα τὴν δὲ αἰώνιον πλεονέκτημα ἐλάττωσαι φυλάττειν.

Romanorum cautio in bellis suscipiendis:

Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι πρὸς τοὺς ἐπὶ τοῖς μὴδὲ ποτε πρὸς τοὺς ἑαυτοὺς ἐπιβάλλειν τοῖς πέλας, μὴ δ' ὄντες φαίνομαι χρεῖαν ἀδίκων, ἀλλ' αἰεὶ δοκῶν ἀμυνόμενοι ἐμβαίνειν εἰς τοὺς πολέμους.

Carthaginenses eo facilius deleti à Romanis, quia à Massaniſſa fuerant attriti.

Μασιανιστῶν δὲ Καρχηδονίων ἀπὸ τῆς ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ἡμέρας πέντε καὶ ἑπτὰ αὐτὴν αὐτῇ Ῥωμαίοις ὑποκρίνεται. Ita scribendum esse hunc locum, argumento est historia veritas.

Romani nauale instituunt Tarracone.

Οἱ Ῥωμαῖοι τὰς μὲν ναῦς ἐπέλεξαν· τοὺς δ' ἐπὶ τῇ Ταρρακωνίᾳ συναθροίσαντες ἐκ τῆς πλεονεξίας ἐλαττωσάντων, ΕΠΙΝΕΙΟΝ ἐποίησαν ὅτι τῇ πλεονεξίας ἐπὶ τῇ ἀφαιρέσει, ὅθεν φυλάττειν τοὺς συμμάχους.

Agri Brutiorum populatio.

Ὁ δὲ Μάρκος διὰ πίστεως ὑπὲρ ασφαλείας, ἐπὶ αὐτοῖς ἐκχωρεῖν εἰς Καλίας, ἐφ' ᾗ λαμβάνεται μέγεθος πλεονεξίας τῆς Ρηγίωνος, πλεονεξίας τῆς Βρετανίας, κυρίως οὖν, ὡς αὐτὸς ἐκ τῆς πολέμιας ὠφεληθῶσι.

Achæi elegantiae cultus student; arma negligunt. Iunge cum narratione de Philopœmene libro XI. pag. DCXXIX.

Τοῖς δὲ πλείστοις ὑποφρονισμὸς πλεονεξίας ἐκ τῆς τῆς ἄλλων ἀλαζονείας, καὶ τῆς ἀκαμείας. ἐκπύδαντες γὰρ τὰς ἀκολουθίας, καὶ τὰς ἐπὶ τῇ ἀφαιρέσει. καὶ πλεονεξίας τῆς πλείστοις καλλωπισμὸς ὑποφρονισμὸς τὴν ἐκ τῆς βίης χορηγίας. ὅπλιν δὲ ὑπὸ τὸν ἐλάχιστον ἐπὶ τοῖς λόγοις.

Messeniorum democratia factionibus turbata.

Ὅστις δημοκρατίας πλεονεξίας τοῖς Μεσσηνίοις, καὶ τῆς μὲν ἀξιολόγῃ αὐτοῖς πεφυγαδένων ἀνδρῶν, τῆς δὲ καπακλειστικότητος τὰς τούτων ὑσίας, ὅπως πλεονεξίας τῆς πολιτείας, δυσεως ὑποφρονισμὸς τὴν ἐκ τῆς βίης χορηγίας. ὅπλιν δὲ ὑπὸ τὸν ἐλάχιστον ἐπὶ τοῖς λόγοις.

Praua æmulatio magnorum virorum.

Οἱ δὲ πολλοὶ τὰ μὲν ἔργα τῆς ἀτυχίας τῆς πλεονεξίας μιμνῶσθαι, τὰ δὲ πλεονεξίας τῆς ἀτυχίας, ΕΚΘΕΑΤΡΙΖΟΥΣΙ τὴν ἐαυτῶν ἀτυχίαν.

Animorum preparatio ad pugnam.

Παίπει τῶν καὶ τὸν πόλεμον εὐεργεμάτων, μεγίστην ῥοπὴν ἔχουσι, καὶ πρὸς τὸ ΛΕΙ-
ΠΕΣΘΑΙ, καὶ πρὸς τὴν νίκην, αἱ ψυχαὶ τῶν ἀγωνιζομένων.

Proditio arcis Phanotensium.

υ. frag. 435.

Ὁ δὲ συνεστήσατο ΠΡΑΞΙΝ ὑπὲρ τὰς Αἰτωλὰς ἀρχὴν πρὸς Γάσσιος, ὃς ἀπεμψάμενος
πρὸς Ἀγῆτα τὸν τῶν Αἰτωλῶν στρατηγόν, ὁμολόγησε τὴν ἀκρὰν αὐτοῖς πρὸς δαδύναι τὴν
ἐν τοῖς Φαιατοῖσι.

Celtibericum Rom. bellum sæpe sopitum ac denuo suscita-
tum. πύρεμος πόλεμος.

ΠΥΡΙΝΟΣ πόλεμος ὁ Ρωμαίων πρὸς Κελτίβηρας συσταθείς. θαυμαστὴν γὰρ ἔχει
τὴν ιδιότητά, τὴν τε συνεχεῖν τῶν ἀγώνων. τοῖς γὰρ καὶ τὴν Ἑλλάδα πολέμοι, καὶ τοῖς καὶ τὴν
Ἀσίαν, ὡς ἐπὶ πόρῃ μία μάχη κρίθησάμην, ὅθεν τέρμα καὶ τὰς μάχας αὐτὰς εἰς καθεστὸς ὁ καὶ τὸ
πρὸς τὴν ἐφοδὸν, καὶ σύμπτωσιν τῆς δυνάμεως. καὶ ὅτι πύρρον τὸν πόλεμον ταῖς αἰτίας συνεβαρεῖ τοῖς
παραφροσμένοις. τοῖς μὲν γὰρ κινδυνέουσιν ὡς ἐπὶ πόρῃ ἢ ὡς διέλυσε τῶν αἰσθάνων, ὅτι εὐκλεῖ τῇ ψυχῇ,
ὅτι πρὸς ἀκαθάρτησιν τοῖς σώμασι βαρυνόμενοι ἀπὸ τῆς κόπης, ἀλλ' ὅτι ὑπερτροφῆς καὶ μεταμελείας
αὐτοῖς ἄλλας δυνάμεις ποιεῖν μὲν ὅλον πόλεμον καὶ τὴν συνεχεῖν τῶν ἐκ πρὸς ἀπα-
ξίως ἀνακρίσκειν ὁ καὶ μὲν ἐπὶ πόρῃ διεῖρη. καθόλου γὰρ εἴη τις ἀνανοήτης πύρεμος πόλεμος, οἷον
αἱ ἐπερὶ τὴν ἑαυτῶν ἰσχύος.

Res gestæ ab Antiocho cum Gerræis, in expeditione Babylonica.

Οἱ δὲ Γερραῖοι ΑΞΙΟΥΣΙ τὴν βασιλείαν μὴ καταλύσαι τὰ πρὸς τὴν αὐτοῖς διδ-
δομένην. τὸν γὰρ αἰεὶ εὐμένους καὶ ἐλδοθείας. ὁ δὲ ἐρμηνεύσει οἱ τῆς ἐπιτολῆς ἔφη συγ-
χωρεῖν τοῖς ἀξιοῦσιν. *In libris Suidæ perperam scriptum οἱ δὲ γεραῖοι. In legendis
hic locus cum alio eiusdem Polybij apud Stephanum in voce Χατηλώια : quæcum supra
descriptimus.*

Κυρωθείσης δὲ τῆς ἐλδοθείας τοῖς Γερραῖοις, ἐσφαίωσαν πρὸς ἀρχὴν τὴν Ἀντίοχον τὴν βα-
σιλείαν πεντακισίοις δηνάρων παλαιῶν· χιλίοις δὲ λιβαίων καὶ ἀφαιρέσει τῆς λεγομένης
ΣΤΑΚΤΗΣ, καὶ ἐποιεῖ τὸν πλεῖον ὑπὲρ Τύλον τὴν ἡσάν, καὶ ἐκείνη τὸν ἀποπλοῦν ὑπὲρ Σε-
λεύειας. ἦσαν δὲ τὰ δώματα ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάττῃ.

Tres modi discendi rem bellicam. Achæorum duces.

Ὅτι τρεῖς ὄντων εἶδη, καθ' ὧς ἐφίενται πάντες στρατηγίας οἱ καὶ λόγοι αὐτῇ πρὸς τοῖς
πρὸς τοὺς ἀπὸ τῆς ὑπερμελείας, καὶ τῆς ἐκ τούτων κατασκευῆς ἐπὶ τῇ με-
θοδῷ, καὶ τὸ πρὸς τῶν ἐμπείρων ἀνδρῶν πρὸς δαδύναι· περὶ δὲ τὸ ἀπὸ τῆς ἐκ αὐτῶν τῶν
παραφροσμένων ἐξέως καὶ τέρους πάντων ἦσαν οὕτως αἰετόντων οἱ τὸ Ἀχαιῶν στρατηγὸν ἀπλῶς.

Thasij liberantur à servitute Philippi.

ΣΥΓΧΩΡΕΙΝ ΤΟΝ ΒΑΣΙΛΕΑ ΦΙΛΙΠΠΟΝ ΕΙΝΑΙ
ΘΑΣΙΟΥΣ ΑΦΡΟΥΡΗΤΟΥΣ, ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΟΥΣ,
ΑΝΕΠΙΣΤΑΘΜΕΥΤΟΥΣ. hoc est, σαθρὸν μὴ δοχόμενος, ἥτοι ἀχαρείας.
*Est autem hac particula fæderis cum Philippo icli. confer cum Legationum imema-
te IX. Et historia Livi libro XXXIII.*

Præmia fortium apud Rom.

Τὸς δ' ἐπίμοσι χροσὺς ὑφάσματα καὶ λόγχοις, ἐν δὲ μέσσοις ΑΚΟΛΟΥΘΟΝ τῶν
πῶς ἔργου τὴν ὁρὰ τῶν λόγων ἐπαγγελίας.

Naturam munitionum esse ancipitis usus.

Τὰ ἐπιφανέστατα τὸ ὀχυρώμενον ὡς ὀκίπην καὶ ἐκ τῆς φύσεως γιγνέσθαι αἴτις δ' ἀπορ-
μήνοι ἐκ τῶν ἐν αὐτῇ ΑΚΡΟΠΟΛΕΙΣ συμβαίνοντα. αὐτὰ γὰρ δοκῶσι μὲν μέγιστα
συμβαλλέσθαι πρὸς ἀσφάλειαν τῆς πόλεως, ἐν οἷς αὖ ὥς, καὶ πρὸς τὴν ἐλδοθεῖαν φυ-
λακίαν γίνονται καὶ πολλάκις αἴτια δουλείας, καὶ κακῶν ὁμιλογουμένων, ὡς φησι Πολύβιος.
*Sunt verba Damascii veteris philosophi Stoici, et historici apud Suidam. videtur
Damascius reflexisse Polybii locum de Psophide, pag. CCCXXXIV. aut a-
licuius urbis historiam, ita capta ut capiuntur Sardes, pag. DVI.*

Bucaras fluvius.

ΒΟΥΚΑΡΑΣ ποταμός· Πολύβιος· καὶ τὴν εἰς θάλασσαν ἐκβολὴν τῆς Βουκάρα
ποταμοῦ. *Vide quæ observamus in Commentariis ad pag. LXXV. nam Bucaram
vocat quem nostri libri Macaram.*

L. Æmilij Pauli admiratio Macedonicæ phalangis.

Λόγιος δ' ὁ ὑπατος ἔχων ἑσπερὶς φάλαγγα τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τότε πρῶτον ἐκ τῆς
Περσείως, πολλάκις αἰθωμολογῶν πρὸς πᾶσι τῇ ἐν τῇ Ρώμῃ, μηδὲν ἑσπερίαν φοβερῶτε-
ρον Μακεδόνων ΦΑΛΑΓΓΟΣ. καὶ ταῦτα πολλοὶ ἔμοιροι πελαγονοὶ, ἀλλὰ καὶ χροσὺς
μέσσοι ἀγῶνας, εἰ καὶ τις ἄλλος.

Eiusdem admiratio super Iouis Olympij simulacro.

Λόγιος Αἰμύλιος πρῶτον εἰς τὸν πύργον τῆς Ολυμπίας. καὶ τὸ ἄγαλμα θεοῦ μέγιστον,
ἐξεπλάγη. καὶ ταῦτα εἶπεν, ὅτι μέγιστος αὐτῷ δοκεῖ ΦΕΙΔΙΑΣ τὸν πρὸς Ὀμήρῳ Δία μιμη-
σάμενος. διότι μέγιστον ἔχει πρὸς Ὀλυμπίαν, μῆκος τὸ πρὸς Ὀλυμπίαν ὅσον τὸ πρὸς
ἐλπίαν. καὶ ταῦτα ὁμοῦ Μυρμηκίδων αἰθῶν τὸν πύργον τῆς ΦΕΙΔΙΑΣ τέχνης.

Factiones apud Ænios.

Συνέβαρε δ' αὖτε ΑΙΝΙΟΥΣ πάλαι μὲν ἐπὶ τῇ, πρὸς φάλαγγα δ' ἀπὸ τῆς
μὲν πρὸς Εὐρώπην, αὖτε πρὸς Μακεδόνων.

Lapateni.

Ὁ δ' Ἀλκιος πρὸς χροσὺς μέσσοις ἀπὸ τῆς Λαπατινῆς, καὶ λαλῶν ὑ-
πὲρ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ, ἀπὸ τῆς ὁρᾶς εἰς τὸν μέλλον.

Magni ducis dotes.

ΝΟΥΝ ἔχει καὶ πόλιν δὲ πᾶσι στρατηγῶν, ἄνθρωπος ἐστὶν ἐκ τῆς φύσεως πρὸς τῇ ἐπιτοφῇ
καὶ πρὸς βόλῃ πρὸς τῇ.

Urbium defectio à Perseo ad Romanos.

Πολλὰ δ' ἔπειτα πρὸς τῇ μισογαμῇ τῆς Ρωμαίων, ΑΓΩΝΙΩΣΑΙ τῇ
Περσικῇ δυνάμει.

Catonis de Scipione Africano iudicium.

Εἰ γὰρ τῇ Ρώμῃ Μάρκον Πόρκιον ἀκούσαντα τὰς ἀριστείας Σκηπίωνος, εἰπὺν· Οἷος πεπνυ-
ται τοῖς δὲ σκιαῖ Αἰσσοῦσιν. *in voce Κάτω. Hunc Polybij locū à Linio sic ex-*
pressum narrat Florus Epitome libri XLIX. Scipionis virtutem & Cato vir
promptioris multo ad vituperandum linguæ, in senatu sic prosecutus est
ut diceret reliquos qui in Africa militarent umbras militare: Scipionem
vigere.

Duelli usus apud Romanos.

Τὸ μὲν παλαιὸν ΑΠΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΙΣΤΟΥ ἐχρέτο τὸ δὲ Ρωμαίοις ἡ μο-
τομαχία· ἐν δὲ τοῖς κατ' ἡμᾶς πολλὰ ὁδοὶ ὄντωται.

Dux magnus per se agere velle non debet.

Διὰ τὸ τοιοῦτον μάλιστα περὶ τοῦ ΑΚΛΗΡΩΜΑΣΙ, ἀφ' οὗ τὸ πρῶτον
βύλαται, τοχάζονται, καὶ μερίζονται εἰς δύο φέρεται.

Lunæ eclipsis circa Persei casum.

Ὅτι τῆς σελήνης ἐκλιπούσης ἐπὶ Περούσιος τῷ Μακεδόνος, ἐκείνηται ἡ φήμη τὸ δὲ
τοῖς πολλοῖς ὅτι βασιλέως ἐκλείψει σημαίνει· καὶ τὸ τοιοῦτον Ρωμαῖοις ἀπαρσιτέρας ἐ-
ποίησι τοῖς δὲ Μακεδόνας ἐπαπύκνωσε τῆς ψυχῆς ὥστε ἀληθὲς εἶναι τὸ περὶ φερόμενον ὅτι πολ-
λὰ κατὰ τὸν πόλεμον. *vel scribe, πολλὰ κατὰ. nam dicitur utrumque. Et hoc posterius*
magis ex mente Polybij.

Fabij Cunctatoris monitum Æmilio Cos. datum.

Φάβιος δὲ καταπύκνωσε τὴν δόξαν, πρὸς τοῖς περὶ Αἰμύλιον, πεισθεὶς ὅτι
λέγουσιν μαχεῖσθαι ΑΚΡΑΙΦΝΕΣ καὶ ἀκράτους τὸ ἄνδρα κατὰ μαλίστη φύσιν.

Aes Corinthium ex incendio Corinthi.

Τὸ δὲ ΤΕΤΗΚΟΣ καὶ συνιέρειος ἀργυρίου καὶ χρυσοῦ ἀναζητηῶντες, ὥστε
πυρρὸς πλεῖστοι Ρωμαῖοι διεφθάρσαν.

De Perseo rege plures loci Polybij in vnum collecti.

ΠΕΡΣΕΥΣ ἀνακτοράμενος τὸ πρὸς Ρωμαῖους φιλίας, ὁ δὲ ἑλπίων σκοπῶν ἐπιβάλλε-
ται κατακαλῶν εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ τοῖς ἀφ' οὗ τὰ χρεῖα φέρει· καὶ τοῖς πρὸς καταδίκας
ἐκπιπλῶν· καὶ τοῖς ἐπὶ βασιλικῆς ἐγκλήμασι τὸ δὲ κακωπνύσας. καὶ πύκνωσι δὲ ἐπὶ
περὶ γραφῆς εἰς τὴν Δῆλον καὶ Δῆλον διδόν· ὅτι μόνον τὴν ἀσφάλειαν τοῖς καταπορεύομε-
νοις· ἀλλὰ καὶ τὴν ὥστε ἀρχοῦνται χρημὶν ἀφ' οὗ ἕκαστος ἐφυγε· πρὸς τοῖς καὶ τοῖς ἐν
αὐτῇ τῇ Μακεδονίᾳ τῶν βασιλικῶν ἐφειλημάτων. ἀφῆκε δὲ καὶ τοῖς ἐν τῆς φυλακῆς
ἐγκλημάτων ἐπὶ βασιλικῆς αἰτίας· τὰ δὲ καὶ ποίησας, πολλὰ καὶ μετὰ πολλῶν κα-
λὰς ἐλπίδας ὥστε ἀποδύκνῃαι πᾶσι τοῖς Ἕλλησι ἐν αὐτῇ· ἐπὶ φαντε δὲ καὶ τὴν ἐν πολέ-
μῳ περὶ αἰτίας, ὅτι τῆς βασιλείας ἀξίωμα· κατὰ τὴν γὰρ τὴν ἐπιφάνειαν ὡς ἰσχυρὸς, καὶ
πρὸς πᾶσι σωματικῶν χρεῖα, τὴν δὲ ἀφ' οὗ τὴν εἰς τὴν περὶ γραμματικὴν ἐξέπει, ὁ δὲ
κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν εἶχει ἐπισημῶν, καὶ πᾶσι οἷον αἰσθάνεται τῆς ἡλικίας· ἐπιπύκνωσι
δὲ καὶ τὴν παλαιὴν ἀσφάλειαν, τὴν πὲρ πρὸς τὰς γυναῖκας, καὶ τὴν πρὸς τοὺς πόλεις.
Describitur à Suida hic illustris Polybij locus, in voce Περούσιος, non appposito ἀκρό-

ris nomine. Sed res & dictio auctorem suum manifestissime arguunt. Præterea ipse Suidas in voce κατακαλῶν principium describens, (id per incuriam pagina M V I I I positum fuerat:) Polybii nomen apposuit. Pro μεταωροδοκῶν, scribendum, μετέωρος ὡς δοκῶν: vel μετέωρος ὡς ἐδόκει. Cum ait Polybius, καὶ τὴν ἐπίφασιν εἶχεν ὀπισκωῖον, significat Perseum præ se tulisse vultum ad seueritatem compositum. ὀπισκωῖον appellat, quam alij βαρύτητα ὀπισκωῖον. sic apud Ciceronem supercilium. Pergit Suidas, quibusdam interiectis, quæ ab hoc Perseo sunt aliena. Περσὺς αἰαθάρρων ἦδη καὶ ὀλίγοι μὲν τὴν φυγὴν, Νικίαν καὶ Αἰδρόικον, ὅς ἐπὶ τὸν καταποντισμὸν τῆς χρημάτων καὶ τὸν καταπολισμὸν τῆς γῆς ἐπιπόμφει, ἀετιποιήσας αὐτῶν καὶ τὰς ναῦς καὶ τὰ χρήματα, σιωίσορας ἡγεμόνους ἀσχερὲς φόβου καὶ ἐτέρους δὲ ἀγγέλλειν, ἀπέκτεινεν ἀναιμῶς. καὶ ἀπὸ τῆς δυνάμεως ἐκ μεταβολῆς ὤμος καὶ ἀσχερὲς ἐς ἀπώλυσιν ἐγένετο. καὶ ὁδοὶν ὑγιᾶς ἔτε δὲ βυβλὸν ἐπὶ οἱ ὡς. ἀλλ' ὁ πρὶν πιθανώτατος ἐς βυβλίαν, καὶ λογισμῶν διεξίς, καὶ ἀπολυσίαν ἐς μάχας ὅς γε μὴ σφάλωτο δι' ἀπυρίαν· ἀσχερὲς τότε καὶ ἀσφαλῶς ἐς δειλίαν καὶ ἀλογίαν ἐβλάπτο· καὶ παχὺς καὶ ἀμετάβλητος ἀφίω, καὶ σκαῖος ἐς πώλυσιν ἐγένετο, ἀσχερὲς αὐτὸν ἐπιλείπει τὴν τύχης· ὅς ἐστι πολλὰς ἰδέειν (desest verbum παρῶν, aut tale quid:) μεταβολῆς περιέσσης ἀλογώτερος ἡγομένης ἐαυτῶν. Pro καὶ τῆς καταπολισμὸν τῆς γῆς, scribo, τὸν ἐμωρησμὸν vel κατεμωρησμὸν τῆς γῆς. ex Lino libro XLIII. ubi habes eandem historiam. Secundum ista addit Suidas, ex eodem, ut videtur, Polybio: ἡ τῆς Περσέως γαῖα, πᾶσι τε ἄλλα ἐξήσκητο μεγαλοφυῶς, καὶ τὴν εἰρήνην ἐπὶ δύνει ἐξ εὐχῶν εἶχε πεκατωμένω: Iungenda his sunt quæ de eodem Perseo à Polybio describit alibi hic grammaticus. ΑΓΕΔΕΙΛΙΑ. ἐδεῖδε Πολύβιος· ὁ δὲ Περσὺς μίας ἔχον παρῶν, ἡ νικαὶ καὶ θήσκειν (αὐτὴν ἔννοια) τότε ἔχ ὑπέμεινε τῇ ψυχῇ· ἀλλ' ἀπεδείλια, κατὰ τὸν οἱ παρῶν τὴν ἰσχύον. Alibi. ΚΑΧΕΚΤΟΥΝΤΕΣ, κακῶς τὴν ἔξιν ἀσχερὲς, ἀσχερὲς. Πολύβιος. ὁ δὲ Περσὺς παρῶν τὸν χρόνον καὶ τὸν πόρον ἐξελύετο τῇ ψυχῇ. κατὰ τὸν οἱ κακωμένους τῆς ἀσχερῶν· ὅτι γὰρ τὸ δυνὸν ἐγγίσει, καὶ δύνει κρίνεσθαι παρῶν ὅλων, ἔχ ὑπέμεινε τῇ ψυχῇ.

VOCES POLYBII AB EODEM SVIDA ADNOTATÆ.

ΑΘΕΣΙΑΝ. οἱ δὲ Ρωμαῖοι συλλογισάμενοι τὴν τῆς Γαλατῶν ἀσείαν. καὶ αὐτὴς Πολύβιος· ἐπικρύπτειν ἅπασιν τὴν ἀσείαν αὐτῶν καὶ τὴν ἀβεβαιότητα.

ΑΚΕΡΑΙΟΣ. πὺς μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς οἴας ὅς ἀκεραῖα ἀσχερὲς παρῶν σφας. αὐτὴν δὲ ἀσχερῶς. γέλωι ἀκεραῖος χεῖρας παρῶν τῆς Κελτῶν ὁρμῆς. integra alacritate Gallorum, prius quam eos relinqueret animi impetus. non ut Suidas interpretatur ὅς ὁλοκλήρου. καὶ αὐτὴς. ὁ δὲ δυνάμενος δὲ πύχνη ὅς ἀκεραῖα ἀσχερῶς τὴν εὐλασίαν καὶ ἀσχερῶς ὅς παρῶν βασιλέως, ὡς ἀσχερῶς φάλαγγα παρῶν. καὶ δὲ συγκατετετο βοηθήσιν ὁ Σέλευκος. idem. οἱ βασιλεῖς ἀσχερῶν ἐπιτελεῖν τὴν φήμην αὐτῶν, ἥρξαντο ἀσχερῶν αὐτῶν.

ΑΚΡΑΙΦΝΗΣ. βοηθήσιν ἀσχερῶς καὶ ἀσχερῶς ἡγομένη πολλὰ ἐπίσσει τὴν ῥήσιν· πὺς μὲν Ρωμαῖοις ἐπὶ τῷ ἀσχερῶν τοῖς δὲ Βαρβαροῖς ἐπὶ τῷ εὐθυμότερον. πύτ ἐστὶ, δυνατὴ, ὁλοκλήρης.

ΑΛΑΖΟΝΕΙΑ. πὺς γὰρ πλείους ὑπερκατετετετο ζῆλος οἱ εὐτυχῆς οἱ τῆς ἄλλων ἀλαζονείας καὶ ἀσχερῶς.

ΑΛΟΓΙΑ. οἱ δὲ πύμτες ἅμα ἀσχερῶντες ἐξαστῆς οἰοῖται πύχνη. παχὺ δὲ τῷ λόγῳ ἀσχερῶς εἰς τὸ πλῆθος, οἱ σιωπῶντες γίγνεται τὴν ἀλογίαν. ἀλλ' οἱ

μὲν ἐπὶ τοὺς περιούτους ὤρμησι, ὡς αἰπὺς σφίσι τ̃ κακῶν ὄντας τούτων· οἱ δ' ἐπὶ τοὺς
κατειλημμένους τ̃ Ἰταλικῶν, καὶ εἰς τοὺς αἰσφείσαντες τὸν θυμὸν· οἱ δ' αὖτε πάλιν
τ̃ πόλεως. *de obsessis Carthagine aut in alia urbe, et ad extrema redactis loqueba-*
tur. similis historia libro XVI de Abydenis. Pro περιούτοις, scribo περιούτους.
pro αἰσφείσαντες, ἀππείσαντο, nisi aliquid deest. Est autem familiaris Polybio vox,
ἀλογία.

ΑΛΟΓΙΣΤΙΑ. ὀλίγοι δὲ ἦσαν οἱ καταφείσαντες· οἱ δ' πλείονες αἰτέπιπτον.
ὡς οἱ μὲν ἀλογιστῶν, οἱ δ' μάλιστα ἔφαθον εἶναι, ὅτι παρὰ βλάβειν καὶ κυβεύειν τὰ βίαια.
vide infra in αἰετιότητος. τὸ δ' τ̃ αἰσφείπειν ἄλλος, ὅτι ἦτορ ἔχει τ̃ ἀλογιστῶν ἢ τὴν
φύσιν ἀμύρται.

ΑΝΑΓΩΓΗ. καὶ γίνεται αἰαγωγή τ̃ ἰσῶν, ὅτε καὶ ὁ πληθεὺς τ̃ ἐπιβαρύνει αὐτὴν
ἐραλίας· ὅτε καὶ τ̃ ὄπλων λαμπρότητα, ἢ τιμὴν ἄλλω ὑπὲρ ὅτι αἰαγῶντες καλλος
παρὰ σκῆλιν καὶ αὐτῆς. οἱ δ' κατασφάλλονται καὶ τὴν Αἴγυπτον, ὅτι Κύπρον, κακίαν
ὅτι Συρίας τ̃ αἰαγῶντες ἐποίησαντο. *In edicis Suida libris non legitur Polybij nomen:*
quod videtur Fulvius Ursinus in scriptis codicibus inuenisse: alioquin causa non erat
cur hac Polybio tribuerentur.

ΑΝΑΔΕΞΑΣΘΑΙ. τοὺς καὶ πλεονάζοντες ἐκ τῆς Μεσσηνίας αἰαδι-
χόμενος. *item.* τὸν αἰαδέξασθαι τοὺς ἐσκεδασμένους ἐν ταῖς περιουσίαις· πόλιν γὰρ
βυλληδῶναι τὸν Φίλιππον αἰαδέξασθαι, καὶ καταφῆναι ἡμέραν Ροδίοις τὴν ἐν τοῖς αὐ-
τῶν περιουσίαις ἢ καὶ τὸν Ἡρακλείδην ἀπὸ τῆς ὑποψίας. *hic est Heraclida Ta-*
rentinus, unus e Philippi ducibus: cuius ille opera est usus in vexandis Rhodiis. vide
libri XIII fragmentum alterum.

ΑΝΑΓΕΙΡΑ. τ̃ ὁ ναυτικῶν δυνάμεων καὶ θάλασσαν ταῖς αἰαπείραις καὶ ταῖς εἰ-
ρεσίαις ἐγύμναζον. *Scribe,* τοὺς δ' τ̃ ναυτ. δ. *nisi deest aliquid.*

ΑΝΑΤΑΘΕΙΣ. οἷς δ' αἰατάις, καὶ τὸν δὲ αὐτὸν φόβον ἐπικρεμάσας. καὶ αἰατα-
πικῶς κελεύων. αὐτὸ δ' ὑπερβολικῶς, ἐμβριθῶς. τὰ μὲν φιλαίθερα πρὸς αὐ-
τῶν· τὰς δ' ὑπερβαίνας αἰατάσεις καὶ ἀπειλήσεις ἔλεγον. καὶ αἰατάσεις, ἢ μὲν πικρίας καὶ
θρασυτέρας ἀπειλῆς. Πολύβιος. οἱ μὲν ἔν τῳ Μήδῳ καὶ καταπληρώτες τ̃ αἰατάσεων
Φιλίππου τ̃ βασιλέως, ἐπὶ πύλινον.

ΑΝΕΝΝΟΗΤΟΣ. ὅτι παρὰ βλάβειν καὶ κυβεύειν τὰ βίαια, ὅτι παρὰ βλάβειν
αἰετιότητος οἷα τῆς μάχης καὶ τῆς Βαρβαρικῆς χειρίας. *Similis locus supra, in ἀ-*
λογιστῶν.

ΑΝΗΝΥΤΟΣ. μεγίστης περιουσιότητος δυσχερείας αὐτῶν τὰς ἐξουσίας· ὅτι καὶ ὁ
μικρὸς αἰώνιος ἔχει δοκούσης τ̃ ὁδοῦ.

ΑΝΗΡΤΗΜΕΝΟΙ. οἱ δ' ταῖς ψυχαῖς ἀνιερτημένοι καταφείσαντες μὲν τ̃ ὑπερβαί-
νους ἐκείνας ἰοῦσι· καὶ ὅσοι δ' ἠγύσαντο τὴν τῶν συγγραμμάτων ἀφιδρυμάτων ἡδὲ ὁ-
σίβειαι.

ΑΝΥΣΤΙΚΩΤΕΡΑ. μία ψυχὴ τ̃ ἀπάσης πολυχείας ἐν οἷοις κατέστι
αἰνιστικώτερος ὡς Αρχιμήδης ἐν Συρακούσας μόνος πολλῶν Ρωμαίων. *Vide quae nota-*
tus in Commentariis ad pag. XXXVI. et infra ex auctore Anonymo.

ΑΓΑΞΙΩΣΙΣ. ὁ δ' Φίλιππος ἐδυσχεραίνει ἐπὶ τῇ τ̃ Κερκυραίων ἀπαξιώσει.
τὸ δ' ἐστὶν, καταφείσαντες.

ΑΓΑΡΑΓΓΕΛΤΩΣ. καὶ πρὸς τὸν ἀπαρῆλτος ἡδερίζοντο.

ΑΓΕΛΟΓΙΖΕΤΟ. ὁ δ' εἰσιλητῶν ἀπελογίζετο τὰς αἰτίας, δι' αὐτὴν πικρῶς εἶναι
τὸν Φίλιππον.

ΑΠΕΣΤΗΣΕΝ. ἐκείνον γὰρ ὅτι σκότος, ὅτι χλιδῶς μέγας ἀπέστηεν ὅσοι ποτε

τῆς πρεσβείας· ἀλλὰ καὶ ταῦτα διωγνόμενος, καὶ τὰς ἀρρώστιας ἐκποιῶν, κατῆτο, καὶ διδουμένη-
κει πρῶτα τὸν χρόνον. ἀποχρίτες, τῆς ἰδίας παρὰ τῆς ἐξέως ἐφ' ἑαυτὸν ἵνα ἔσποι (τόπον) οἱ
μὲν πλείους ἀπίσταν· δύο δὲ ἐπὶ πολὺ πρὸς ἄλλους. αὐτὸ τοῦ ἐπείρου τὸν δρόμον.

ΑΠΗΡΕΙΣΑΤΟ. ὁ δὲ ἀπορῶν τοῖς ὅλοις, πέρσας, ἐπὶ ἵνα τοιαύτην ἐλπίδα καὶ ὁ
παρὸν ἀπείρσαι τὴν ἐρετώσαι ἀπορίαν.

ΑΓΛΩΣ. ἔχειρς ἀφύεργος ἢ γένηται ἀπλῶς.

ΑΠΟΚΛΗΤΟΙ. ἢ κοινῶν πρὸς δεξιὰ μὲν οὐνοδον, ἔτε τῆς ἀποκλήτοις συμμε-
παδόντες, πᾶς αὐτῶν κρίσις διελθόντες, πόλεμος ἐξελίγεται. τριάντα δὲ ἀποπλή-
των πρὸς χεῖρας τοῖς συνεδρῶσιν μετὰ τοῦ βασιλέως. ὁ δὲ σιωπῇ τοῖς

ἀποκλήτοις, καὶ διελθόντες αἰεδίδου παρὰ τῶν ἐρετῶν. *Quæ dicuntur hic de trigin-
ta Apocletis, è Liuij versione intelligi possunt, libro XXXV. ubi de Aetolorum
concilio locutus, addit: Hæc vicit sententia, imperatoremque Regem Antio-
chum appellandum censuerunt, & triginta principes cum quibus si qua
veller, consultaret delegerunt. Ita, dimisso concilio, multitudo omnis in
suas ciuitates dilapsa est. Rex postero die cum Apocletis eorum, vnde bel-
lum ordiretur, consultabat.*

ΑΓΟΛΕΓΟΜΕΝΟΣ. ὁ δὲ πρῶτον τοῖς Ἀχαιῶν ἀπολερόμενος ἢ ἀρχῶν.

ΑΓΟΣΤΑΣΙΣ. ὁ δὲ ἐπὶ τῶν πολιτῶν, ὁ συμβαῖσι ἀπὸ τὴν ἀπόστα-
σι, ἂν μεγάλης ὕψος ἢ πόλεως hic ἀπόστασις est distantia, interuallum: aliter in sequenti
chria: quæ etiam videtur esse Polybii: ὁ δὲ ἀμείβεται τὸν διεργάτην ἀπόστασι.

ΑΓΟΣΦΑΛΜΗΣΑΣ. ὁ δὲ ἵππος ἀπὸ τῆς πληγῆς ἀποσφάλλεται, ἐφ' ἑρῶ
ῥύδιον ἀπὸ τῆς μετὰ τὸν τόπον ἢ γρατοπέδου. αὐτὸ τοῦ σφάλλει.

ΑΓΟΤΡΙΒΟΜΕΝΟΣ. ὁ δὲ Ἀνίβας ἐκ κακῶς ὦν, ἐμῶν τοῖς πολεμίοις ἀπὸ
τρίβου. αὐτὸ τοῦ ἐμποδίζων, ἀπύρην.

ΑΓΟΥΡΩΣΑΝΤΑΣ. τότε μὲν εἰς τὴν Μινωδίαν ἀπυρῶσται καὶ καθορμολύων
μὴ χρομῶνς ἐξ αἰμῶν. Pro eis τὴν Μινωδίαν, alij codices habent, εἰς τὴν λιμνῶν.

ΑΓΟΧΡΗΣΑΜΕΝΟΣ. τῶν βαρβαρῶν ἐξ αἰτῶν ἀποδῶν πομπῶν, με-
ταδῶν καὶ ἐκ ἀποχρησάμενος τοῖς πρὸς ἑαυτὸν, μέγιστον τῶν βαρβαρῶν διχασμῶν
ἀπέλιπε δοῦναι. αὐτὸ τοῦ, ἢ κατεπύρην. καὶ αὐτῶν. οἱ δὲ παρὰ Γόπλιοι ἠπείρηντο, ἀπύ-
δοις σιωπῇ, καὶ σιωποχρησάμενος τῶν βαρβαρῶν ὁρμῶν.

ΑΥΛΑΙΑ. αὐτῶν ταῦτα πρῶτα ἀπὸ τῆς αὐλίας, ἐγὼ δὲ βασιλῆος. de Antigono
Rege hæc dicuntur. Vide Senecam, libro III. De ira, capite, XXII. ὁ δὲ λα-
βῶν ἐκ τῆς ἀπὸ πεπτασμένης αὐλίας καλῶν, αὐτὸν ἀπικρέμασι.

ΒΑΡΟΣ. πρὸς ὁρμῶν καὶ κατὰ ὁρμῶν ὁ βαρὺς καὶ ὁ φιλόστομος τῶν αἰσθητῶν·
ἐπισημνῶν δὲ τῶν Σικελῶν τὴν ὀχυρότητα, καὶ ὁ βαρὺς τῶν Ἀργίων πό-
λεως, ἦλθεν εἰς Εὔδαρον. ἐπολυπρὸς γὰρ αὐτῶν τῆς πόλεως τὴν ἵσιν καὶ ὁ
βαρὺς.

ΒΑΡΥΝΟΜΕΝΟΣ. ὁ δὲ ἐξ αἰσθητῶν πρὸς τὴν μὲν ἀπὸ τῆς ἀρρώστιας, πᾶς ὁ ἀπὸ
τῆς ἡλικίας βαρυνόμενος. εἶχε γὰρ ἐβδομηκοντὸν ἔτος.

ΒΑΣΑΝΙΖΕΙΝ. τότε νομίσας τὴν ἐκ πρὸς ἔχειν βασάνον, ἀπύρην τῆς
ἐρετῆς.

ΓΕΦΥΡΙΖΩΝ. mendose laudatur Polybius in hac voce: nam locus heic de-
scriptus auctoris est multo posterioris; qui de Sulla scripserat, aut potius, ut videtur,
Appiani more, Plutarchi verba descripserat. cum vide in vita Sulla.

ΔΑΨΙΔΩΝ. corrige ista fæde corrupta, è libro nono, pag. DLVII. ubi locus
excat integer.

ΔΙΑΒΙΑΣΑΜΕΝΟΣ. Διὰ διασάμματος ὃ τὴν ἀδείκναι τῇ σιωπῇ τῇ αὐτῇ ἔκ τῃ ἰσχυρῇ εἰς Μεγαλόπολιν ἀνημύον.

ΔΙΑΛΗΨΙΣ. ἐνθύμησις ἢ γράσις. Πολύβιος. Διὰ γὰρ τὴν ὑπερβάλλουσαν ἐπὶ τῷ τοῦ μέγας ἐπιθυμίας, ὡς ὑπερβαίνει διὰ τῆς ἀληθείας, ὡς οὐδὲν ἀναγκαῖον ποιεῖν καὶ τὸν βίον, ἔκ τῃ κωμικῇ. *Videntur hac pertinere ad historiam de fuga Demetrii Regis ex urbe: quam habes, Legationum fragmento CXIV. continebatur autem libro XXXVI Historiae Polybianae ut docet Athenaeus.* Οἱ γὰρ πολλοὶ τῷ αὐτῷ ἀντιπῶν, οὐκ ἐκ τῆς καὶ λέγον, ἀλλ' ἐκ τῆς συμβαίνοντων ἀναγκῆς ποιεῖται καὶ διὰ τῆς ἀληθείας. καὶ ἔστι τοὺς ὁρμαῖς. ὅτι γὰρ δι' αὐτὸ τῷ τοῦ περικειμένου τὸν Περικλέους, ὅτι τὸ περικεῖν ἔχον πρὸς τὸν πόλεμον περικειμένη μετέπειθεν ἐκ τῆς γνώσεως, διὰ τὴν περικεῖται. *Pro περικεῖν τὸν Π. scribendum est, nisi deest aliquid, περικειμένου ἢ Περικλέους. esse autē ista Polybii, vel illa familiaris ipsi locutio arguit, ὅτι τὸ περικεῖν ἔχον καὶ πόλεμον. neque recte vir doctus aliter sensit.* Παρεμπλησίως καὶ τὰ πληθύν, ὁμοίως τούτοις ἔχει καὶ διὰ τῆς ἀληθείας ὑπερβαίνει τῷ κρινῶν, τῆς φύσεως αὐτῆς διδασκασίς. *Qui sequitur apud Suidam locus de gladiis Romano et Gallico, exiat pag. CXXI.*

ΔΙΑΡΜΑ. ἄμα ὃ περὶ τὸν ἀπὸ Λιβύης πλῆθος καὶ πλάγιοι διαρμα λίσαι διφύας ἐκ τῆς Καρχηδονίους ἢ πόλιν. ὡς μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς χάριτος ἐπὶ θαλάσσης ἐκ τῆς εἰχρῆς αἰδία. ὃ δὲ διαρμα βραχὺ πλῆθος ἔστι. καὶ διὰ τῷ ὡς ἀδελφότης καὶ ἰσχυρία τῆς ἐπιφύσεως. εἶδον ὅτι γεφυρωμένης ἢ θαλάσσης διὰ τῆς ἀρματός ἀπὸ τῆς Βυζαντίας εἰς Καρχηδόνα.

ΔΙΑΣΤΟΛΗ. ἔχρη θανούμενος εἰ φιλοτιμότερον ἔζητούμεθα τὰ καὶ τὸν Σκηπίωνα, καὶ πρὸς τὸ ῥῆμα ὑπὸ αὐτῷ καὶ διὰ τῆς ἀγαλλομῆς. *Exponimus hunc locum in Commentariis ad pag. XV. nam Suidas minus recte interpretatur, διὰ τῆς ἀγαλλομῆς.*

ΔΙΑΤΑΤΙΚΩΤΕΡΟΝ. τοῦτ' ἄμεινον ὑπολαμβάνοντες εἶναι καὶ διὰ τῆς ἀγαλλομῆς, ὃ μὴτε τῷ κρινῶν, μὴτε ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς καὶ περικεῖταις διὰ τῆς ἀγαλλομῆς εἶναι τῷ ἐκ τῆς ἀγαλλομῆς. *Post vocem κρινῶν deest aliquid. Scribo, μὴτε τῷ κρινῶν ἀγαλλομῆς.*

ΔΙΕΣΚΕΥΑΣΜΕΝΗΝ. καὶ δόλου γεγραμμένην. ἐκπέμπουσι τὴν Κρητῶν ἡγετῶν, ὡς ἐπὶ ληστίας, δόντες ἐπιτολὰς διεσκέυασμένην.

ΔΙΕΤΡΙΤΗ. τὴν Λιβύων τὰ σκάφη μετὰ ὅντα, καὶ Ρωμαίων καὶ ναυτῶν ὑπερβαίνει διὰ τῆς ἀγαλλομῆς, καὶ τὰ πηδάλια ἐξέκωπται.

ΔΙΕΨΕΥΣΜΕΝΟΙ. πρὸς τὸν τούτων ἦσαν διεψεύσμενοι οἱ Αἰτωλοί.

ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ. ὅταν ἢ τὸ δίκαιον ἐκλαβὴν καὶ τὴν ἀδικησάντων, ἢ κατὰ νόμους, ἢ κατὰ πρᾶξις ἀλλας ὑποκειμένης διαμοδοσίας. *hoc est, vel secundum alias moribus hominum receptas rationes luenda iniuria, et satisfaciendi: puta, per arbitros, et legationes intercedentium populorum. cuius rei passim in Polybio et Linio exempla. nam Suidas perperam, αὐτὴ τῆς ἀδελφότης ἀφορμας.*

ΔΥΕΙΝ. ἀπὸ τῆς εἰς πόλιν, ἢ διὰ μὲν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς. διὰ τῆς ἀγαλλομῆς, καὶ τὸ, ἢ πρὸς.

ΔΥΣΘΕΤΗΣΑΣ. ὃ δὲ Νάβις δυσετήσας ταῖς σιωπῇ, ἢ περὶ τῆς γεφυρώσεως. δυσετούμενος τοῖς συμβαίνοντι.

ΔΥΣΠΟΤΜΕΙΝ. ἐς τὴν ἀγαλλομῆς ἀγαλλομῆς ἢ τῆς εἰς ταῖς πολυχρονίας ἀγαλλομῆς δυσεπίμοι.

ΑΙΡΕΙΝ. ὃ δὲ περὶ τῆς ἀγαλλομῆς ἀγαλλομῆς ἀγαλλομῆς.

ΕΘΕΛΟΝΤΗΝ. τοῖς ἐκ τῆς ἀγαλλομῆς ἀγαλλομῆς ἀγαλλομῆς ἀγαλλομῆς.

ἐκ τῆς ἀγαλλομῆς

ΠΕΡΙΓΑΘΩΣ. μήν' εαυτὸν ῥίψαι καὶ χρημὲν παρὰ τῆς ἡμετέρας.

ΓΡΑΞΙΚΟΓΗΣΑΣ. ὁ δ' Οὐρύσιος παρὰ τὴν πύλιναν εὐκτὸς κατέλαβε τὸ μέρος
τῆς ἀκροπόλεως, καὶ πρὸς Ῥωμαίους εἰσήγαγε.

ΓΡΑΞΙΣ. καὶ τῶν ἐν τῇ πατείδι φίλων τείτω (τείω) παρὰ τὴν κατὰ σκῆπτρον
καὶ παρὰ τὴν ἐγγύτητα τῆς Φαλίας τὸν λόγον.

ΠΡΟΣΑΓΓΕΛΙΑ. παρὰ δὲ Γ' τολεμαίου ἡμετέρας παρὰ τὴν ἀγγέλιαν
ἀρχίαν.

ΠΡΟΣΑΝΕΧΕΙΝ. ὁ δὲ πρὸς ὑπομνήσιν ἐδόκει, παρὰ τὴν αἰ-
γυπτίαν ἐπὶ τῇ αἰῶνι. ἰτεν, ὁ δὲ Δημήτριος παρὰ τὴν αἰῶνι τῇ ἀφ' ἀποσταλπομένη
παρὰ αὐτὸν.

ΠΡΟΣΔΕΞΑΣΘΑΙ. ὁ δὲ δὴ λεγόμενον, παρὰ τὴν πύλιναν τοὺς πολεμίους.

ΠΡΟΣΠΕΣΟΝΤΩΝ δὲ πύλιναν εἰς Τάραντα, καὶ πρὸς Θυρίαν, ἡγαγὰν τὴν
πύλιναν.

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ. ὁ δὲ ἐξέπεμψε τὸν Πόπλιον μὲν μεγάλης παρὰ τῆς αἰῶνι. καὶ τὸν
ἴδιον οἶκον ἐσφάλκεναι, καὶ τὴν παρὰ τῆς αἰῶνι τὸ μέρος ὁρμήν καὶ παρὰ τῆς αἰῶνι.

ΠΡΟΣΤΙΜΑ. οἱ δὲ ἐδωκεν τῇ βασιλῇ πενήτην τὰ τὰ αἰῶνι, παρὰ τῆς αἰῶνι.

ΠΡΟΣ ΤΡΟΠΩΝ. ὁ δὲ Ἀντίοχος παρὰ τὴν αἰῶνι καὶ παρὰ τὴν αἰῶνι ἡμετέρας
τῆς ἐπαγγελίας, καὶ παρὰ τῆς αἰῶνι, πρὸς τὴν αἰῶνι.

ΓΤΑΙΕΙΝ. καὶ παρὰ τῆς αἰῶνι, μὴ πολλάκις παρὰ τὴν αἰῶνι λήθον κίεσιν, ἔχοντες καὶ
ὁμολογούμενον.

ΡΑΒΔΟΥΧΟΙ. παρὰ τὴν αἰῶνι καὶ παρὰ τὴν αἰῶνι τὸν βασιλέα.

ΡΑΔΙΕΣΤΕΡΟΝ. ἀλλὰ πολὺ παρὰ τὴν αἰῶνι καὶ παρὰ τὴν αἰῶνι ἡμετέρας
ἀσθενέστερον παρὰ τὴν αἰῶνι εἰς Ἰταλίαν.

ΣΑΜΒΥΚΕΣ. εἶδος μηχανήματος πολιορκητικοῦ, ὡς φησι Πολύβιος. παρὰ δὲ τῆς
κατὰ σκῆπτρον αἰῶνι, γέγραπται ἐν τῇ αἰῶνι ἐκφράσει. Non exeat locus quo nos reijcit. Vi-
de Polybium libro VIII.

ΣΙΤΟΜΕΤΡΕΙΝ. ὁ δὲ Φίλιππος παρὰ τὴν αἰῶνι ὅτι μέλλει σιτομέτρην, ἐκέρχυνεν ὅσοι μὴ
πύλιναν ἔχουσι τεινάζοντα ἡμετέρας οἶτον, ἀποτράφεσθαι παρὰ αὐτὸν.

ΣΩΜΑΤΟΠΟΙΕΙΝ. ὁ δὲ Ζάβις, καὶ παρὰ τὴν αἰῶνι τὰ καὶ παρὰ τὴν αἰῶνι
ἐκ τῆς αἰῶνι τὸν Φίλιππον. ἔσωματοποιήσιν δὲ τοὺς ἰπποὺς αἰε-
κτίσας τὴν αἰῶνι καὶ παρὰ τὴν αἰῶνι τῆς αἰῶνι. οἱ δὲ ὑποαγκάζοντο πρὸς τὴν αἰῶνι
λεγεμένον παρὰ τὴν αἰῶνι, καὶ πᾶσαι ἐλπίδες σωματοποιήσιν καὶ παρὰ τὴν αἰῶνι. ὁ δὲ ἔφασκε
δύο μὴ παρὰ τὴν αἰῶνι τοὺς ἐχθροὺς ἐκ τῆς αἰῶνι, μηδὲ σωματοποιήσιν τὴν πόλιν αὐτῶν φυγῆ-
χούσας. ὁ δὲ βασιλεὺς ὅτι παρὰ τὴν αἰῶνι ἐλπίδες ἐκ τῆς αἰῶνι παλιόρουμένων, ἔσωματο
ποιεῖ τὴν αἰῶνι. ὁ δὲ ὡς κηδεμονικὸς φίλος πρὸς ἐμνημόνεον δι' αὐτὴν τῆς αἰῶνι σω-
ματοποιήσιν, τοὺς δὲ σφετέρους παρὰ τὴν αἰῶνι παρὰ τὴν αἰῶνι τοὺς μεγίστους κινδύνους.

ΣΠΟΥΔΑΣΩΝ. οἱ ὧν τῶν μακρῶν πλοίων ἔλαπτεν, ἀποδίδων τὰ
στρατοπίδων τὰ παρὰ τὴν αἰῶνι γέσιν. hac ita apud Suidam: sed munita et suppleta ex
rag. LIV.

ΣΤΕΙΛΑΣΘΑΙ. αὐτὴν τὴν αἰῶνι. ὁ δὲ δὴ δυνάμεις, μὴ ποτε ἐδυνάμενοι
εἰσέλθαι, κατὰ τὴν αἰῶνι γέσιν, αἰετέρον δὲ γέσιν. ὁ δὲ Περσὶς, ἐβλάβετο (ἐβλάβετο)
μὴ εἰσέλθαι ἐκ τῆς αἰῶνι ἡδυνάτο γε κρύνεσθαι τὸ γέσιν.

ΣΤΕΡΞΩ. καὶ παρὰ τὴν αἰῶνι τὸν ὁρμήν, τὰ παρὰ τὴν αἰῶνι γέσιν.

ΣΥΝΤΑΞΑΣ. ἐπὶ τὴν αἰῶνι. Πολύβιος· συντάξας ἐλαυνέει καὶ ἀποδίδω ὅσον
ἐκ τῆς αἰῶνι.

ΣΥΝΤΑΞΙΣ. τὴν αἰῶνι τὴν αἰῶνι συντάξας δι' ἀπὸ τῆς αἰῶνι.

ΣΥΣΤΗΣΑΣ. τῶν δὲ ἀπείριστε συστάσεϊ παλαιῶν πεντακοντῶν διωαυτῶν ἐπὶ ποιῆν.
 ΤΕΛΕΣΙΟΥΡΓΗΣΑΣ. ὡς δὲ τὰ φερὺ χείλος τελεσιουργήσας τὴν ἀρετὴν.
 ἐπ' αὐτὴν που τὴν τελεσιουργὸν κατεβακχύνοντο ἀρετῇ χωρὶς, σὺ φερὺ μὲν πρὸς συμ-
 πλοκῶν ἐξοικνύμενοι. *dubito an sint Polybij: aliena enim sunt ab eius granitate ἑ-*
stilo.

ΤΥΛΩΣ. τὸ πῆρας αὐτοῖς διὰ τῆς ἀρετῆς ἀρετῆς δὲ δὴν ῥῆμα ποιῆν ἐπ' αὐτῇ, τοῖς
 τύλοις κρατῶσι τὴν σύρειν τὴν ἀρετῇ ἀρετῇ.

ΥΠΕΡΗΡΑΝ. καμψαντες ὅ τὸν παχὺν ὑπερῆραν εἰς ἐκιομοι. *corrige Suidam è*
Polybio, pag. XXVI. est enim ridicule corruptus locus.

ΦΑΝΤΑΣΙΑ. εἰδὼς γὰρ ὅτι φαντασία ὡς αὐτοῖς ὅτιν, ὡς ἔχοντα χεῖματα μὲν ἐαυ-
 τῷ πλείω, ἡμῶν δὲ ὡς τῷ ὑποδύοντι ἐνδεχομένως. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι μὲν μεγάλης
 φαντασίας, καὶ συμπαθείας τὸ δῆμον, ἀρετῇ ὅτιν τῷ ἀρετῇ.

ΦΕΙΔΙΑΣ. κατὰ τὸν οἶμον Μυρμηκίδων αἰνιγματώδης τὴν Φείδιαν τέχνη.

ΦΥΛΑΚΙΑ. ὅ τὸ κατέχει ἀμφοτέρω κατεσκαδασμένα φυλάκεια, πεντήκοντα πό-
 δας διεσώτα δαλλήλων.

ΧΑΡΜΑ. τὸν ὅ αἶμα χάρμα καὶ ἀγῶς ἔλαβε φρένας. *dubito an sint Polybij: sunt*
enim ποιητικώτερον.

ΧΕΙΡΙΣΜΟΝ. ὅτι χεῖρσιν. Πολύβιος. ὅτῳ ἡνται ταῦτα κατὰ χεῖρσιν ἰσο-
 ταχῆ. *perperam editum ἰσοταχῆ. locus est in disputatione ὡς πυρσῆς. vide pag.*
DCXV.

ΧΟΡΗΓΙΑ. μὴ οἷον κατὰ θαλάσσιον τῷ ἀρετῇ καὶ τὰ χεῖρσιν ἀρετῇ ἀρετῇ.
 ὅτι τοῖς στρατιώταις, μὴ δὲ ὅτι ὑποδύοντι δαλλ ἐπὶ πῆρας διὰ ἡμερῶν ἔχοντες ἐφόδια.

ΧΡΕΩΚΟΠΕΙΤΑΙ. τῆς ἀρετῇ τοῖς Αἰτωλοῖς χρεωκοπίας καὶ τῷ Θεσσαλίᾳ
 ζηλωθείσης, καὶ πάσης πόλεως εἰς αἰσῆς καὶ παραχαρὶ ἐμπιστάσης.

ΨΥΧΑΓΩΓΕΙΝ. ὅτι μὲν ὡς ταῦτα διέτρεπον, ψυχαγωγῶντες τῷ δυ-
 ναμῇ.

DE IIS QUÆ TACITO AUCTORIS

nomine è Polybio Suidas descripsit.

Ea vero multa sane sunt, et præclara: quod non difficulter deprehendet quisquis
 hunc auctorem paullo diligentius legerit. Nam exempli causa, locus in ἐκδοτικῇ
 laudatus, extat editionis huius pagina CC. in ἐκδοτικῇ, pag. DCCIII. vocem ἀρετῇ
 κατὰ, et qua in ea habet Suidas, ad Polybiū pertinere, coniectura primum mihi per-
 suasit, deinde scripti codices: ex quorum auctoritate eam dictionem Polybio restitui-
 mus pag. DCXXX. Quæ de Antigono in ea voce commemoras, desumpta sunt è
 libro quinto, pagina CCCLIX. quæ de Agathocle, è libro XIII. pag. DCLIX.
 quæ de Polycrate, è libro XVIII. pagina DCCCLXXXIII. de locis ad insi-
 diandum aptis quæ in vocibus ἀρετῇ κατὰ leguntur, deprompta sunt è libro
 III. pagin. CCXXIII. In dictione Γόπλιος de Scipione Africano priore plu-
 rima referuntur, quæ sunt omnia ad verbum descripta è fragmento altero libri X.
 Polybij tamen nomen in principio non apponitur: sed post multa in medio inseri-
 tur, quasi priora aliunde essent petita. Sic passim alibi plurium aut paucio-
 rum verborum loca huius auctoris sine nomine in vulgatis Suida codicibus de-
 scribuntur. Contra, Fulvii Ursini vetus codex multa Polybio attribuit, quæ
 in editis carent auctore. Inde est quod nos quoque in digerendis præcedentibus

Fragmentis Vrsini fidem secuti, & iudicium nostrum, multa Polybio vindicauimus, quæ in Suida libris nullum habent auctorem. E cæteris quæ nullo auctore laudantur, neque in Polybii reliquijs hodie reperiuntur; nonnulla ad historiam pertinent: nonnulla voces explicant, quæ pro eo usu quem habemus dictionis Polybiana, huius scriptoris esse partim suspicamur, partim non dubitamus affirmare. Vtriusque generis exempla, è multis quæ poteramus afferre, pauca hæc sunt.

Ο' δὲ Γ' πλεμῆος εἰδὼς τοὺς ἐαυτῷ πρὸς ῥήτους ἐχρήσατο τὴν Κοίλιν Συρίαν, καὶ ὁμοῦ αὐτῷ ἐποίησε μεγάλας, ἀμφισβητῶν ταύτης· ἤλπιζε γὰρ τὴν ἀδικὴν πόλεμον πρὸς τὴν αἰχμὴν, τίτε δις τοῖς αὐτοῖς τόμοις ἀνακτῆσθαι. in voce ἀμφισβητῶν ex incerto auctore hæc habentur, quæ Polybii videntur esse. Vide quæ notamus in Commentariis ad pagin. CCCCX ex alijs Polybii locis.

In voce Ἀνίβας quædam de Hannibale afferuntur è tertia Polybii Historia. sed & ex ijs quæ deinceps sequuntur multa arbitror eiusdem auctoris esse, è libris qui hodie desiderantur.

In voce Ἀσδρῦβας bis posita, quæ de duobus Carthaginensium ducibus dicuntur, quorum fuit utrique nomen Asdrubali, ea ex Historia Polybii, nisi fallor, sunt descripta. Gulussa de quo ibi mentio, is est regulus cuius Polybium meminisse ait Plinius lib. VIII. cap. X.

In vocibus Γ'όπλιος Σκιπίων & Σκιπίων varijs locis multa narrat de Scipione aut Scipionibus, præter illa quorum ante memini; quæ non sine causâ putem ex hoc scriptore magna ex parte esse deprompta.

In voce Σκόπας, quæ dicuntur de Scopa Ætolo, qui Alexandria perijt, ea Polybio ut adscribam non inuitus, cum alia suadent, cum quæ scribit ipse de eodem Scopa, libro XVII fragmento ultimo.

In nomine Τίμαχος quæ dicuntur de maledicendi studio, quod fuit in Timæi summum, saltem ex parte videntur esse è Polybio decerpta: qui eo nomine Timæum male oderat. Vide librum XII.

In nomine Χαίρων, quæ uberius commemorantur de Chæronis Lacedæmonij prauo ingenio & rebus gestis, fallor aut pura putæ sunt Polybii verba; cui coniectura & res & dictio faciunt fidem. Non etiam dubito quin è Polybii Historijs sit haustum prudentissimum illud Scipionis siue præceptum, siue consilium, quod in verbo πιεζέζειν ita refertur. Σκιπίων ὁ Ρωμῆος συνεβόλευσεν ὅπως ἢ μὴ πιεζέζειν, ἢ ὅπως ὥστε ἐκ πρώτης ἔκτου τέλος ἐπιτελεῖν τῇ πράξει. ὃ γὰρ δὲ πρὸς τὸν αὐτὸν πιεζέζειν, ἀμα μὲν ἐπισφάγες, ἀμα δὲ ἀκκαπρόσητοι ποιεῖν θύεσθαι πρυτανείας. Scipio Romanus hoc consilium dabat: aut tentare non oportet; aut sic tentare, ut omnibus viribus quod instituisi coneris perficere. nam bis ad eundem lapidem offendere, simul periculosum est, & contemptui obnoxium prorsus reddit. Leg oenim, δὲς πρὸς τὸν αὐτὸν λίθον πρὸς ὁπίπῃ. certe πρὸς τὸν αὐτὸν πιεζέζειν quid sit nescio.

In πρὸς τὴν leguntur hæc: πρὸς τὴν αὐτὴν φ' πάλαντα, καὶ ἀπορίσασθαι τὸ Κύπρον· καὶ τ' ἄλλα συνεαχθὲν ἰσχυρῶς λυσταλῇ καὶ ἕμια πρὸς αὐτὴν συνεπιδικνύειν, πρὸς τὴν γκαδρὴν τὴν χρείαν ταύτην. refert ad contentiones Ptolemaorum fratrum super regno Cypri, Polybio fuisse descriptas, ut apparet è Legationū eclogijs, CXV. CXVII. & CXXXII. Sed de hoc genere satis: plura huiusmodi in Commentariis obseruamus. Sequuntur

auctoris nomine, quas validæ coniecturæ persuadent
nobis esse Polybij.

ΑΒΟΥΔΕΙ. ὃ ὕσφοδρα σχαζόμενος τῆς βασιλείας γνόμες, ἀεχλόπατρα δι-
αφράξαπ.

ΑΛΑΣΤΩΡ. ὃ ἔχραφε πικρὰς καὶ ὀδυσσάτους, ἀλάστους ἀποκαλὼν καὶ πα-
μαίους ἀφ' ὃ ὀπισθοῆς εἰ ὕτως ὀρεθήσονται τοῖς τόποις, μηδὲν παθόντες ἢ ἰδόντες κακόν.
*Vide quæ observamus ad librum primum, de vocum ὀδυσσάσις, ὀδυσσάτως ὁ ὀδυσ-
σάτως peculiari apud Polybium usu; ὅτι quæ Suidas ipse in iis vocibus.*

ΔΙΑΦΕΙΣ. ὁ δὲ λαφύει τοὺς ἡγμένους ἐκείνη τὴν ὥρην πολεῖ.

ΕΠΑΥΛΙΣ. τότε ἀρ' ἂν ἀμφότεροι τὴν ἐκκλησίαν διὰ τὸ χάριτος ἐποιήσαντο, οἷτε
Ρωμῆοι καὶ οἱ Καρχηδόνιοι. τῶν' ἐστὶ τὴν κρίσιν.

ΕΠΙΦΟΡΑΝ. οἱ δὲ πειθύντες ἔχοντες ἐαυτοὺς εἰς τὴν ἐπιφοράν τῆς πολέ-
μιας ἀπέθανον ἡμαίως. Suidas interpretatur ἐπέλθων: sed ἐπιφορά Polybiogravimae
sonat: est enim impetus hostis magna vi irruentis.

ΚΑΘΗΡΗΝΤΟ ΤΑΣ ΓΝΩΜΑΣ, ἀπὸ τοῦ εἰς διὰ τῆς ἐνέπιπτον·
Οἱ δὲ πλείους καθήρυνον τὰς γνώμας ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν, ὥς τὸ πῖσις τὸ παρὰ τοὺς βασιλεῖς
ὑπὸ τῶν ἀφιδεῖς ἀφίσταντο.

ΠΑΡΑΣΧΗΜΑΤΙΖΕΙΝ. Ὡς πρὸ βασιλέως γραπτόν ἐστι λέγεσθαι, φάσκον
τούτοις μὴ παρὰ σχηματίζειν, ὅδε μίαν ἀνθρώπων χρείαν πρὸς τοὺς ἄλλους
παραδιδόναι. non tamen ausim affirmare Polybii hac esse. Lego autem, μηδὲν παρὰ σχημα-
τίζων, aperte significans et sine ambagibus, aut oratione figurata.

Reti hij

Præmia fortium apud Rom.

Τὸς δ' ἐπίμοσι χρονοῖς ἐφάσμενοι καὶ λόγχοις, βαλόμενος ΑΚΟΛΟΥΘΟΝ ἢ
τις ἔργῳ τὴν ἔχῃ τῆς λόγον ἐπαγγελίας.

Naturam munitionum esse ancipitis usus.

Τὰ ἐπιφαιέσθαι τ' ὀχυραμέσθαι ὡς ἐκίπτεν καὶ οὐκ ἔχῃ τὴν φύσιν. γοῖη δ' αὖτις ὁ λεγόμενος ἐκ τ' αὖτις ΑΚΡΟΠΟΛΕΙΣ συμβαινόντων αὐταὶ γὰρ δεκνῶσι μὲν μεγάλα συμβάλλεσθαι πρὸς ἀσφάλειαν τ' πολέμῳ, ἐν οἷς αὖ ὥσι, καὶ πρὸς τ' ἐλθούσας φυλακῶν γίνονται ἢ πολλάκις αἴτια δουλείας, καὶ κακῶν ὁμολογημένων, ὡς φησι Πολύβιος. *Sunt verba Damascii veteris philosophi Stoici, ex historici apud Suidam. videtur Damascius repperisse Polybii locum de Psophide, pag. CCCXXXIV. aut Aelicii urbis historiam, ita capta ut capiuntur Sardes, pag. DVI.*

Bucaras fluvius.

ΒΟΥΚΑΡΑΣ ποταμός· Πολύβιος· καὶ τὴν εἰς θάλασσαν ἐκβολὴν τῆς Βυκαρᾶς ποταμοῦ. *Vide quæ observamus in Commentariis ad pag. LXXV. nam Bucaram vocat quem nostri libri Macarem.*

L. Æmilij Pauli admiratio Macedonicæ phalangis.

Λόκιος δ' ὁ ὕπατος ἐχ' ἰσχυρὰς φάλαγγας ὁ πρῶτος, ἀλλὰ τότε πρῶτος ἦν τῆς Περσείως, πολλάκις αἰσωμολογῶτο πρὸς πᾶσας τ' ἐν τῇ Ρώμῃ, μὲν ἰσχυρὰς φοβερώτερον Μακεδόνων ΦΑΛΑΓΓΟΣ. καὶ πάλιν πολλοὺς ἐμὸι τιθαμέως, ἀλλὰ ἐχθροτάμενος ἀγῶνας, ἐκ τῆς αἰτίας.

Eiusdem admiratio super Iouis Olympij simulacro.

Λόκιος Αἰμύλιος πρῶτος εἰς τὴν τέμενος τὴν Ὀλυμπίαν, καὶ τὸ ἀγαλμα θεοτάμενος, ἐξεπλάγη. καὶ τῶν ἐπ' αὐτῷ, ὅτι μόνος αὐτῷ δοκεῖ ΦΕΙΔΙΑΣ τὴν πρὸς Ὀμήρου Δία μεμνημένη. διότι μεγάλῳ ἔχει προσδοκίαν τὴν Ὀλυμπίαν, μείζων τὴν προσδοκίαν δὴρπῶς εἶναι τὴν ἀλήθειαν. καὶ οἱ μὲν Μυρμηκίδες αἰσθάνονται τὴν ΦΕΙΔΙΑΝ πύλην.

Factiones apud Ænios.

Συνέβασι δ' οἱ ΑΙΝΙΟΥΣ πάλαι μὲν εἰσάξῃ, πρὸς φάτος δ' ἀποκρίνεται τὸς μὲν πρὸς Εὐρώην, τοὺς δ' πρὸς Μακεδόνιαν.

Lapateni.

Ὁ δ' Λόκιος πρὸς χεῖρας ἀπὸ πύλης πρὸς τοὺς Λαπατῆνας, καὶ λαλεῖ ὁ πρὸς ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ, ἀπὸ τῆς αἰτίας ὡς εἰς τὸ μέλλον.

Magni ducis dotes.

ΝΟΥΝ ἔχῃ καὶ πάλαι δὲ τῆς στρατηγίας, ὅτι ἐστὶ κυριώτατα πρὸς τὴν ἰσχυρὰν καὶ πρὸς ἀβόλους πρὸς ἔξῃ.

Urbium defectio à Perseo ad Romanos.

Πολλὰ δ' πόλεις πρὸς πύλην τῆς μισογαίας τῆς Ρωμαίας, ΑΓΩΝΙΩΣΑΙΣ Περσείας διωάμεις.

Catonis de Scipione Africano iudicium.

Εἰ γὰρ τῇ Ρώμῃ Μάρκῳ Πόρκιῳ ἀκούσαντα τῆς ἀριστείας Σκηπίωνος, εἰπεῖν· Οἷος πέπνυται τοῖς δι' οὐρανὸν Αἰσσοῦσιν. in voce Κάτων. Hunc Polybij locū à Linio sic expressum narrat Florus Epitome libri XLIX. Scipionis virtutem & Cato vir promptioris multo ad vituperandum linguæ, in senatu sic prosecutus est ut diceret reliquos qui in Africa militarent umbras militare: Scipionem vigere.

Duelli usus apud Romanos.

Τὸ μὲν παλαιὸν ΑΠΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΙΣΤΟΥ ἐξήρετο τὸ δὲ Ρωμαίοις ἡ μονομαχία· ἐν ᾧ τοῖς κατ' ἡμᾶς πολλὰ ὁδοὶ εὐρίστανται.

Dux magnus per se agere velle non debet.

Διὰ τὸ τοιοῦτον μάλιστα πεπεισὺν τοῖς ΑΚΛΗΡΩΜΑΣΙ, ὅτι τὸ πρῶτον βύλεσθαι, συχάζεσθαι, καὶ μεερίζεσθαι εἰς δὲ φορεῖν.

Lunæ eclipsis circa Persei casum.

Ὅτι τῆς σελήνης ἐκλιπύσεως ἐπὶ Περσέως τῷ Μακεδόνος, ἐκράτησεν ἡ φήμη τὸ δὲ τοῖς πολλοῖς ὅτι βασιλεύς ἐκλείψει σημαίνει· καὶ τὸ τοιοῦτον Ρωμαῖοις δι' ἁρσενείας ἐποίησαν· τοῖς δὲ Μακεδόσις ἐπαπαύωσεν τῆς ψυχῆς ὅπως ἀληθὲς ἐστὶ τὸ περὶ Περσέως ὅτι πολλὰ κατὰ τὸν πόλεμον. vel scribe, πολλὰ κατὰ. nam dicitur utrumque. Et hoc posterius magis ex mente Polybij.

Fabij Cunctatoris monitum Æmilio Cos. datum.

Φάβιος ὁ καταπληρόνους τῶν πραγμάτων, πρῆναι τοῖς περὶ τὸν Αἰμιλίον, τελευτῆς δὲ πολέμου μαχεῖσθαι ΔΑΚΡΑΙΦΝΕΣ καὶ ἀκράτους τὸ δὲ Αἰμίλιον καταμαλίσκειν φύσει.

Acs Corinthium ex incendio Corinthi.

Τὸ δὲ ΤΕΤΗΚΟΣ καὶ συνερρηγμένος ὁ γένος καὶ χρυσοῖς ἀναζητησιώτης, ὡς δὲ πρὸς πλείους Ρωμαίων διεφθάρησαν.

De Perseo rege plures loci Polybij in vnum collecti.

ΠΕΡΣΕΥΣ αἰσινωσάμενος τὸ πρὸς Ρωμαίους φιλίας, δι' ἧς ἐλλήνοισι ἐπιβάλλεται κατακλεῖν τὴν Μακεδονίαν καὶ τοῖς δὲ τὰ χεῖρα φέρουσιν καὶ τοῖς πρὸς καταδίκας ἐκπιπύουσιν καὶ τοῖς ἐπὶ βασιλικαῖς ἐγκλήμασι τὸ δὲ κακωχέσθαι καὶ τούτων ἐξέπληττο παραφασίας εἰς τὴν Δῆλον καὶ Δῆφους διδόνς ὅμοιοι τὴν ἀσφάλειαν τοῖς καταπορευομένοις· ἀλλὰ καὶ τῷ ὑποαρχόντων κομιδῇ ἀφ' ᾧ ἕκαστος ἐφυγε· πρῆλυσεν δὲ καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ τῇ Μακεδονίᾳ τῷ βασιλικῷ ὀφειλημάτων. ἀφῆκε δὲ καὶ τοὺς ἐν ταῖς φυλακαῖς ἐγκλειστομένους ἐπὶ βασιλικῆς αἰτίας· τούτων δὲ ποιήσας, πολλάκις μετὰ ὁδοῦ καλὰς ἐλπίδας ὑποδουκύναι πᾶσι τοῖς Ἕλλησι ἐν αὐτῷ· ἐπιφανεῖ δὲ καὶ τὴν ἐν πολέμῳ παραφασίαν, ὅτι τῆς βασιλείας ἀξίωμα· κατὰ τὴν γὰρ τὴν ἐπιφάνειαν ὡς ἰσχυρὸς, καὶ πρὸς πᾶσαν σωματικὴν χεῖρα, τὴν δὲ ἀγαπᾶσθαι εἰς τὴν παραφασίαν ἔπειν, δι' ἧς κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν εἶχεν ἐπισκυνῶν, καὶ τῆς ἐν αὐτοῖς τῆς ἡλικίας· ἐπιπύοντα δὲ καὶ τὴν παλαιὰν ἀσφάλειαν, τὴν τε πρὸς τὴν γυναικαῖς, καὶ τὴν πρὸς τοὺς πότις. Describitur à Suida hic illustris Polybij locus, in voce Περσεύς, non apposito ἀκρίτως.

ris nomine. Sed res & dictio auctorem suum manifestissime arguunt. Præterea ipse Suidas in voce κατακαλῶν principium describens, (id per incuriam pagina M V I I I positum fuerat:) Polybii nomen apposuit. Pro μετιωροδοκῶν, scribendum, μετιωροδωκῶν: vel μετιωροδωκῶν ἐδόκει. Cum ait Polybius, καὶ τὴν ἐπιφασιν εἶχεν ὀπισκωῶν, significat Perseum præ se tulisse vultum ad seueritatem compositum. ὀπισκωῶν appellat, quam alij βαρύτητα ὀπισκωῶν. sic apud Ciceronem supercilium. Pergit Suidas, quibusdam interiectis, quæ ab hoc Perseo sunt aliena. Περσὺς αἰαθάρρῳ ἤδη καὶ ὀλίγον μὲν τὴν φυγὴν, Νικίαν καὶ Αἰδρόνικον, ὅς ἐστι τὸν καταπονησμοὶ τῆς χρημάτων καὶ τὸν καταπονησμοὶ τῆς νεῶν ἐπιπόμφει, ἀπειποῖσας αὐτὰ καὶ τὰς ναῦς καὶ τὰ χρήματα, συνίστασθαι ἡγεμόνας ἀσχετῶ φόβῳ καὶ ἐτέρῳ ἐξαγέλλειν, ἀπέκτεινεν ἀσχετῶς. καὶ ἀπὸ τῆς δυνάμεως ἐκ μεταβολῆς ὤμος καὶ ἀσχετῶς ἐς ἀπώλυσιν ἐγένετο. καὶ ὁμοῦν ὕγιες ἔτε δυνάμεις ἐπὶ οἱ καὶ. ἀλλ' ὁ πρὶν πηλαιώτατος ἐς δυνάμεις, καὶ λογισμῶν δεξιότης, καὶ ἀπολυμῶτατος ἐς μάχας ὅτι γε μὴ σφάλῃτο δι' ἀπειρίας ἀσχετῶς τότε καὶ ἀσχετῶς ἐς δυνάμεις καὶ ἀλογισμῶν ἐξάπτετο καὶ παρὸς καὶ ἀμετάθετος ἀφῆκε, καὶ σκαμὸς ἐς πώλυσιν ἐγένετο, ὁμοῦν αὐτὸν ἐπιλείπει τὴν τύχης ὅτι πολλὰς ἰδίῃ (deest uerbum παρῶν, aut tale quid:) μεταβολῆς παρῶν ἀλογισμῶν ἡγεμόνας ἐαυτῶν. Pro καὶ τῆς καταπονησμοὶ τῆς νεῶν, scribo, τὸν ἐμπενησμοὶν vel καταμπενησμοὶν τῆς v. ex Lino libro XLIII. ubi habes eandem historiam. Secundum ista addit Suidas, ex eodem, ut videtur, Polybio: ἡ τῆς Περσέως ναῦς, πᾶσι τε ἄλλα ἐξήσκητο μεγαλοφυῶς, καὶ τὴν εἰρήνην ἐπὶ δύνει ἐξ ἐπὶ εἶχε πεποινημένῳ: Iungenda his sunt quæ de eodem Perseo à Polybio describit alibi hic grammaticus. ΑΓΕΔΕΙΛΙΑ. ἐδιδίξεν Πολύβιος ὅτι ἡ Περσὺς μίαν ἔχον παρῶν, ἡ νικαὶ καὶ ἀσχετῶν (ἀπὸ τῆς ἐπὶ οἱ) τότε ὕψις ὑπέμεινε τῇ ψυχῇ ἀλλ' ἀπεδυνάμει, κατὰ τὸ οἱ παρῶν τῇ ἰσχύϊ. Alibi. ΚΑΧΕΚΤΟΥΝΤΕΣ, κακῶς τὴν ἔξιν ἀσχετῶν, ἀσχετῶν. Πολύβιος. ὅτι Περσὺς παρῶν τὸν χρόνον καὶ τὸν πόρον ἐξελύετο τῇ ψυχῇ. κατὰ τὸ οἱ κακῶν τῶν ἀσχετῶν ὅτι γὰρ τὸ δυνάμεις ἐγγίξοι, καὶ δύνει κρίεσθαι παρῶν τῶν ὅλων, ὕψις ὑπέμεινε τῇ ψυχῇ.

VOCES POLYBII AB EODEM SVIDA ADNOTATÆ.

ΑΘΕΣΙΑΝ. οἱ ὅτι Ρωμαῖοι συλλογισάμενοι τὴν τῇ Γαλατῶν ἀσείας. καὶ αὐτῆς Πολύβιος ἐπιπρόπτην ἀπασιν τῶν ἀσείας αὐτῶν καὶ τὴν ἀβεβαιότητα.

ΑΚΕΡΑΙΟΣ. πὺς μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς οἱ ἀσείας ἐξ ἀσείας ἀσχετῶν παρῶν σφας. ἀπὸ τῆς δὲ ἀσείας. ἔλπει ἀσείας ἀσχετῶν τῆς τῇ Κελτῶν ὁρμῆς. integra alacritate Gallorum, prius quam eos relinqueret animi impetus. non ut Suidas interpretatur δὲ ὁλοκλήρου. καὶ αὐτῆς. ὅτι δυνάμεις ὅτι πᾶσι δὲ ἀσείας ἀσχετῶν τὴν εὐλόγῃας καὶ ἀσχετῶν τῆς παρῶν ἀσείας βασιλέως, ὡς ἀσείας φ τῆς παρῶν παρῶν. καὶ δὴ συγκατεθετο βοηθῶν ὁ Σέλευκος. idem. οἱ βασιλεῖς ἀσείας ἐπὶ τῆς τῆς φήμῳ αὐτῶν, ἥρξατο ἀσείας αὐτῶν.

ΑΚΡΑΙΦΝΗΣ. βοηθῶν τῆς ἀσείας καὶ ἀσείας ἡγεμόνῳ πολλῶν ἐπὶ τῆς τῆς ὅτι πᾶσι τῶν μὲν Ρωμαῖοις ἐπὶ τῇ ἀσείας τῆς ὅτι Βαρβαροῖς ἐπὶ τῇ εὐνομῶν. πῶς ἐστὶ, δυνατῇ, ὁλοκλήρως.

ΑΛΑΖΟΝΕΙΑ. τῶς γὰρ πλείους ἀσείας τῆς ὅτι εὐνομῶν ἐστὶ τῇ ὅτι ἀλλῶν ἀσείας καὶ ἀσείας.

ΑΛΟΓΙΑ. οἱ ὅτι πᾶσι ἀσείας ἀσείας ἐξ αὐτῆς οἱ οἱ πᾶσι τῆς. παρὸς δὲ τῆς ἀσείας ἀσείας εἰς τῇ πᾶσι, ἐπὶ τῆς ἀσείας τῆς ἀσείας. ἀλλ' οἱ

ἀλλ' ἐπὶ τοὺς περὶ οὗτος ὥρμησι, ὡς αἰτίας σφίσι τῇ κακῇ ὄντας πύτων· οἱ δ' ἐπὶ τοὺς
κατειλημμένους τῇ Ἰταλικῇ, καὶ εἰς τοὺς αὐτοφείσαντες τὸν θυμὸν· οἱ δ' ὡς πρὸς τὰς πόλεις
τῇ πόλεως. *de obsessis Carthagine aut in alia urbe, et ad extrema redactis loqueba-*
tur. similis historia libro XVI de Abydenis. Pro περὶ οὗτος, scribo περὶ αὐτὰς,
pro αὐτοφείσαντες, ἀπηρεύσαντο, nisi aliquid deest. Est autem familiaris Polybio vox,
ἀλογία.

ΑΛΟΓΙΣΤΙΑ. ὀλίγοι δὲ ἄνθρωποι ἦσαν οἱ κατεργασάντες· οἱ δὲ πλείονες αὐτέπιπτον.
 ὡς οἱ καὶ ἀλογίσται, οἱ δὲ μέγιστοι ἔφαθ' ἔτι), ὃ πρὸς βάλλεσθαι καὶ κυβεύειν παρ' ἑαυ.
 vide infra in αἰετιότητος. τὸ δὲ τ' αἰδεσθῆναι ἄλλος, ἔχ' ἥττον ὅχρ' ἢ ἀλογίσται ἢ τὴν
 φύσιν ἀμύρταί.

ΑΝΑΓΩΓΗ. ἡ γίνεται αἰαγωγὴ τῶν πλοίων, ὅτε καὶ ὁ πλοῖος τὴν ἐπιβαρύνουσαν αὐτοῦ
 βραχέα ὅτε καὶ τῶν ὀπλων λαμβανέται, ἢ τινὲς ἄλλω ὑπὲρ ὃ αἰαγεῖσθαι θέλει καὶ ἄλλος
 πολεμιστὴς. ἡ αὖτις. οἱ δὲ κατὰ σκευὰς λαμβάνουσι τὰ καὶ τὴν Αἰγυπτίαν, ἐπὶ Κύπρῳ, καὶ αὖτις
 ἐπὶ Συρίας τὴν αἰαγωγὴν ἐποιεῖσάντο. In editis Suidæ libris non legitur Polybii nomen:
 quod videtur Fulvius Ursinus in scriptis codicibus inuenisse: alioquin causæ non erat
 cur hæc Polybio tribuerentur.

ΑΝΑΔΕΞΑΣΘΑΙ. πὺς χ' ἔπλεν ἀφυστρωῶντας ἐν τῆς Μεσσηνίας αἰάδι-
 χόμους. item. πρὶν αἰαδέξασθαι πὺς ἐσχεδασμένους ἐν τῆς πελοποννησίου πόλιν γὰρ
 βαλὼν τὸν Φίλιππον αἰαδέξασθαι, καὶ καταπατῆ ἡμέρας Ροδίοις τὴν ἐν τούτοις αὐ-
 τῷ παραιρεσὶν ἢ καὶ τὸν Ἡρακλείδην ἀπέλυσε τῆς ὑποψίας. hic est Heraclida Ta-
 rentinus, unus è Philippi ducibus : cuius ille opera est usus in vexandis Rhodiis. vide
 libri XIII fragmentum alterum.

ΑΝΑΓΓΕΙΡΑ. ἥ ὃ ναυπηγῶν δυνάμει καὶ θαλάσῃ τῆς αἰαπίου καὶ τῆς εἰ-
ρεσίας ἐγγυράζον. Scribe, τοὺς ὃ ἥ ναυτ. δ. nisi deest aliquid.

ΑΝΑΤΑΘΕΙΣ. οἷς ὁ αἰαταῖς, καὶ τὸν δὲ αὐτὸ φόβον ἐπιχερέμεσας. καὶ αἰατα-
πικῶς κελεύων. αὐτὴ δ', ὡρεσσεύεσθαι, ἐμβριθεῖς. τὰ μὲν φιλαίδορα πρὸς ὡ-
πῶν τὰς δ' ὑποφθαίνας αἰατάσεις καὶ ἀπειλήσεις ἔλεγει. καὶ αἰατάσεις, ἢ μὲν πικρίας καὶ
δραστήτητος ἀπειλή. Πολύβιος. οἱ μὲν ὅτι πρὸς Μνηστράωνι καταπλαγῆναι τὴν αἰατάσει
Φιλίππου τὸ βασιλέως, ἐπερὶ ἄλλον.

ANENNOHΤΟΣ. ὃ δὲ παρὰ βάλμεσθαι καὶ κινεῖται τὰς βίω, ὃ παρὰ πρὸς αἰετιότητι ὅτι τῆς μάχης καὶ τῆς βαρβαρικῆς χειρίας. *Similis locus supra, in ἀ-
λογισία.*

ΑΝΗΝΥΤΟΣ. μεγίςτος παρφαρισμένης δυσχερείας ὡς πρὸς ἑσφάς· ἄτε καὶ οὐ
μῆκος αὐτὸν ἔχον δοκούσης τ' ὁδοῦ.

ΑΝΗΡΤΗΜΕΝΟΙ. οἱ δὲ τῆς ψυχῆς ἀνηρτημένοι κατεφρόνουν μὲν τὴν καρδίαν
τῆς ἐκείνης νόμον· ἀλλ' ὅθεν δὲ ἠγάσαντο τὴν τῶν συγγενικῶν ἀφιδρυμάτων θεῶν δ-
σίβειαν.

ΑΝΥΣΤΙΚΩΤΕΡΑ. μία ψυχὴ ἢ ἀπάσης πολυχείας ἐν οἷοις χειρὶς
αἰνστικωτέρᾳ ὡς Αρχιμῆδης ἐν Συγκαλύσεως μόνος πολλῶν Ῥωμαίων. *Vide quæ nota-*
mus in Commentariis ad pag. XXXVI. & infra ex auctore Anonymo.

ΑΓΑΞΙΩΣΙΣ. ὁ δὲ Φίλιππος ἐδούχεσθαι ἐπὶ τῇ τῇ Κερκυραίων ἀπαξιώσει.
τὸ δ' ἐστὶ, καταφρονησθ.

ΑΠΑΡΑΓΓΕΛΤΩΣ. καὶ πομπὴν ἔχον αἰὲς ἀγγέλων ἡ θροῖζοντα.

ΑΠΕΛΟΓΙΖΕΤΟ. ὁ δ' εἰσέλθων ἀπελογίζετο τὰς αἰτίας, δι' αὐτὰς πεφθαρὺς εἶναι τὸν Φίλιππον.

ΑΠΕΣΤΗΣΕΝ. ΕΚΕΙΝΟΙ ΓΩΎΤΕ ΣΚΟΤΟΣ, ΎΤΕ ΧΑΜΦΙΟΣ ΜΕΓΕΘΟΣ ΑΠΕΙΣΗΝΕΝ ΟΥΔ' ΟΥΤΕ

τῆς προήσεως· ἀλλὰ καὶ ταῦτα διωγνόμενος, καὶ τῆς ἀρρώστιας ἐκποιῶν, κατῆτο, καὶ διδουμένη-
κει πόρτα τοῖς χερίσιν. ἀποχρίτες, τῆς ἰδίας προατάξεως ἐφ' ἰχθυόοντα ἔχοντες (τόποι) οἱ
μὲν πλείους ἀπέστησαν· δύο δὲ ὅτι πολὺ προῆλθοι. αὐτὰ τοῦ ἐπέχειν τὸν δρόμον.

ΑΠΗΡΕΙΣΑΤΟ. ὁ δὲ ἀπορῶν τοῖς ὁλοῖς, πέρας, ὅτι ἕνα τριακὸν ἐλπίδα καὶ ὁ
παρὲν ἀπερῆσατο τὴν ἐνεσῶσαι ἀπερίδω.

ΑΓΛΩΣ. ἔχειρος ἀφνέστερος ἢ γίγνηται ἀπλῶς.

ΑΠΟΚΛΗΤΟΙ. ἢ τὴν κοινὴν προεδιζήμενοι σύννοτον, ἔτε τοῖς ἀποκλήτοις συμμε-
ταδόντες, τὰς αὐτῆς κρίσεως διαλαβόντες, πόλεμοι ἐξελύγθη. *πρὶν αὖτε τὸ ἀποπλή-*
των προεχμεῖσθαι τοῖς συνεδρῶσιν· μετὰ τοῦ βασιλείας. ὁ δὲ σιωπῇ τοῖς
ἀποκλήτοις, καὶ διαβύλιοι αἰεδίδου καὶ τῶν ἐνεσῶτων. *Quæ dicuntur hic de trigin-*
ta Apocletis, è Liviæ versione intelligi possunt, libro XXXV. ubi de Ætolorum
concilio locutus, addit: Hæc vicit sententia, imperatoremque Regem Antio-
chum appellandum censuerunt, & triginta principes cum quibus si qua
veller,consultaret delegerunt. Ita, dimisso concilio, multitudo omnis in
suas ciuitates dilapsa est. Rex postero die cum Apocletis eorum, vnde bel-
lum ordiretur, consultabat.

ΑΠΟΛΕΓΟΜΕΝΟΣ. ὁ δὲ κρηπίτο τοῖς Ἀχαιῶς ἀπολερόμενος τὸν ἐχθρὸν.

ΑΡΟΣΤΑΣΙΣ. ὁ δὲ ἐπὶ πρῶτος τῶν πολιτῶν ὁ συμβαίον ἀπὸ τὴν ἀποστα-
σιν, αὐτὴ μεγάλη ἔστι τὴν πόλεως hic ἀπόστασις est distantia, interuallum: aliter in sequenti
chria: quæ etiam videtur esse Polybii: ὁ δὲ ἀμείβεται τὸν διεργάτην ἀποστάσι.

ΑΡΟΣΦΑΛΜΗΣΑΣ. ὁ δὲ ἵππος ἀπὸ τῆς πληγῆς ἀποσφάλλεται, ἐφέρειτο
ῥύδιον ἀπὸ τῆς μετὰ τὸν τόπον ἔγραπτόν. αὐτὴ τοῦ σφάλλει.

ΑΡΟΤΡΙΒΟΜΕΝΟΣ. ὁ δὲ Ἀντίβας ἐκ χειρὸς ὡν, ἔρχεται τοῖς πολεμίοις ἀπὸ
τελευτῶν. αὐτὴ τοῦ ἐμποδίζων, ἀπείργων.

ΑΡΟΥΡΩΣΑΝΤΑΣ. τότε μὲν εἰς τὴν Μυωδία ἀπερῶσθαι καὶ ὁρμηθῆναι
μὴ χρωμένους ἐν αἵματι. *Pro eis τὴν Μυωδίαν, alij codices habent, εἰς τὴν λιμνὴν.*

ΑΡΟΧΡΗΣΑΜΕΝΟΣ. τῶν βαρβαρῶν ἐξάγῃσιν ἀποδόντων ποταμῶν, με-
ταδόντες καὶ οἱ ἀποχρησάμενοι τοῖς προερχόμενοι, μάλιστα τῶν τοῖς βαρβαροῖς διαμαρτυρῶν
ἀπὸ τῆς δόξης. αὐτὴ τοῦ, ἢ κατεκρήνισ. καὶ αὐτῆς. οἱ δὲ καὶ ὅπλοις ἠπύχοντο, ἀπὸ-
δόντες σιωπῇ, καὶ σιωποχρησάμενοι ταῖς τῶν βαρβαρῶν ὁρμῇς.

ΑΥΛΑΙΑ. ἀκούει ταῦτα πόρτα ἀπὸ τῆς αὐλῆς, ἐγγὺς ὁ βασιλεὺς. *de Antigono Rege hæc dicuntur. Vide Senecam, libro III. De ira, capite, XXII.* ὁ δὲ λα-
βὼν ἐκ τῆς προαπεπτασμένης αὐλῆς καλῶν, αὐτὸν ἀπεκρέμασι.

ΒΑΡΟΣ. προορώμενος ὁ κατερῶν ὁ βαρὺς καὶ ὁ φιλέναι τῶν αἰδεσθῶν.
ὅτισημειώμενος δὲ τῶν Σικυωίων τὴν ὀχρεότητα, καὶ ὁ βαρὺς τῶν Ἀργείων πό-
λεως, ἦλθεν εἰς Επίδαυρον. ἐπολυπρογμύνηται ἀκριβῶς τῆς πόλεως τὴν ἵσιν καὶ ὁ
βαρὺς.

ΒΑΡΥΝΟΜΕΝΟΣ. ὁ δὲ ἐξαισῶς προῆλθε τὰ μὲν ἀπὸ τῆς ἀρρώστιας, τὰ δὲ ἀπὸ
τῆς ἡλικίας βαρυνόμενος. εἶχε γὰρ ἐβδομηκοντὸν ἔτος.

ΒΑΣΑΝΙΖΕΙΝ. τότε νομίσας τὴν ἐκ πρὸς ἔχειν βασάνον, ἀπὸ τῆς
ὑποψίας.

ΓΕΦΥΡΙΖΩΝ. *mendose laudatur Polybius in hac voce: nam locus heic de-*
scriptus auctoris est multo posterioris; qui de Sulla scripserat, aut potius, ut videtur,
Appiani more, Plutarchi verba descripserat. eum vide in vita Sulla.

ΔΑΨΙΔΩΝ. *corrige ista fæde corrupta, è libro nono, pag. DLVII. ubi locus*
exstat integer.

ΔΙΑΒΙΑΣΑΜΕΝΟΣ. ἀφ' ἑαυτοῦ ὁ δὲ τὴν ἀδελφὴν τὴν σιωπῆν τὴν τῶν ἄλλων ἀπὸ Ἀργεῖς εἰς Μεγαλόπολιν ἀνέμενεν.

ΔΙΑΛΗΨΙΣ. ἐνθύμησις ἢ γράσις. Πολύβιος. Διὰ τὴν ὑποβάλλουσαν ἐπὶ τὸ τοῦ μέγας ἐπιθυμίας, ὡς ὑπὲρ αὐτὴν ἀφ' ἑαυτοῦ, ὡς οὐδὲν ὑποβλησάμενος καὶ τὸν βίον, ὅς ἐστιν ἐκ τῆς πόλεως. *Videntur haec pertinere ad historiam de fuga Demetrii Regis ex urbe: quam habes, Legationum fragmento CXIV. continebatur autem libro XXXVI Historia Polybiana ut docet Athenaeus.* Οἱ γὰρ πολλοὶ τῶν αἰσθητῶν, οὐκ ἐκ τῆς πόλεως, ἀλλ' ἐκ τῆς συμβασιότητος ἀναστρέφονται καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ. *ὅς ἐστιν ὁ ἴδιος ὁρμαῖς.* ὅρμις γὰρ δι' αὐτὸ τὸ τοῦ περικλειόμενου τὸν Πεισιπράτου, ὅς ἐστιν ὁ περικλείων ἐχὼν πρὸς τὸν πόλεμον τὸ ἀρχαῖον μετέπειτα ἔστιν ἡ γένεσις, ἀφ' ἧς τὸ περικλείεται. *Pro περικλ. τὸν Π. scribendum est, nisi deest aliquid, περικλειόμενος ὁ Πεισιπράτου. esse autē ista Polybii, vel illa familiaris ipsi locutio arguit, ὅς ἐστιν ὁ περικλείων ἐχὼν τὸν πόλεμον. neque recte vir doctus aliter sensit.* Παρεμπλησίως καὶ τὰ πληθύνον, ὁμοίως τούτοις ἐχὼν καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ ὑπὲρ τῶν ἑαυτοῦ, τῆς φύσεως αὐτοῦ διδασκάλος. *Quae sequitur apud Suidam locus de gladiis Romano et Gallico, extat pag. CXXI.*

ΔΙΑΡΜΑ. ἄμα ὁ περικλείων τὸν πόλεμον καὶ πλάγιοι διαρμαλίας ἐκφυγῶνται καὶ τῶν Καρχηδονίων ἢ πόλεως. ὡς μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς χάριτος ἐπὶ θαλάττης ἐκ τῶν εἰσχωρήσασθαι. ὁ δὲ διαρμαλίας πλάγιοι ἢ ἐκ τῆς πόλεως ὡς ἀδελφότητος καὶ ἑαυτοῦ τὸ ἐπιφυγῶν. *εἰδὼν ὅτι γεγενημένον ὁ θαλάττης ἀφ' ἑαυτοῦ ἀπὸ τῆς Βυζαντίας εἰς Καρχηδόνος.*

ΔΙΑΣΤΟΛΗ. ἔχει θαυμαζέσθαι εἰ φιλοπρότερον ἔξουσι μὲν τὰ καὶ τὸν Σκηπίωνα, καὶ πρὸς τὸ ῥηθῆναι ὑπὸ αὐτῶν μὲν ἀφ' ἑαυτοῦ ἔξαγγέλλομεν. *Exponimus hunc locum in Commentariis ad pag. XV. nam Suidas minus recte interpretatur, ἀφ' ἑαυτοῦ, ἐξουσίαν.*

ΔΙΑΤΑΤΙΚΩΤΕΡΟΝ. τούτ' ἄμεινον ὑπολαμβάνοντες εἶναι καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ πρὸς, ὅς μὲν τῶν ἑαυτοῦ, μὲν τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ ἀφ' ἑαυτοῦ ἀφ' ἑαυτοῦ τῶν ἐκκλησιαστικῶν. *Post vocem ἑαυτοῦ deest aliquid. Scribo, μὲν τῶν ἑαυτοῦ ἀμεινόν.*

ΔΙΕΣΚΕΥΑΣΜΕΝΗΝ. μὲν δόλου γεγενημένον. ἐκπέμπουσι τὴν Κρητῶν ἡγετῶν, ὡς ἐπὶ ληστίας, δόντες ἐπιστολὰς διεσκέυασμένον.

ΔΙΕΤΡΙΤΗ. τὴν Λιβύων τὰ σκάφη μικρὰ ὄντα, ταῖς Ρωμαῖς ταῦτα ὑποβρέχονται διετρίτη καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ, καὶ τὰ πηδάλια ἐξέκωπται.

ΔΙΕΨΕΥΣΜΕΝΟΙ. πρὸς τὸν τούτων ἦσαν διεψεύσμενοι οἱ Αἰτωλοί.

ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ. ὅταν ἢ ὁ δίκαιος ἐκλαβῇ ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν ἀδικησάντων, ἢ κατὰ νόμους, ἢ κατὰ πῖνας ἄλλας ὑποκειμένης δικαιοδοσίας. *hoc est, vel secundum alias moribus hominum receptas rationes luenda iniuria, et satisfaciendi: puta, per arbitros, et legationes intercedentium populorum. cuius rei passim in Polybio et Linio exempla. nam Suidas perperam, αὐτὴ τὴν ἐκκλησίαν ἀφορμαῖς.*

ΔΥΕΙΝ. ἀπὸ τῆς εἰς πόλιν, ἢ διὰ τὸν πόλεμον ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πόλεως. *διὰ τὴν ἀφ' ἑαυτοῦ, ἡμερῶν, ἢ τὸν πόλεμον, ἢ τὴν πόλιν.*

ΔΥΣΘΕΤΗΣΑΣ. ὁ δὲ Νάβις δυσθετήσας τῶν σιωπῆς, ὅς ἐστιν ὁ περικλείων τῶν γεγενησάντων. *δυσθετῶν ὅς ἐστιν ὁ περικλείων.*

ΔΥΣΠΟΤΜΕΙΝ. ἐκ τῆς ἀφ' ἑαυτοῦ ὅς ἐστιν ὁ περικλείων τῶν γεγενησάντων. *δυσποτῶν ὅς ἐστιν ὁ περικλείων.*

ΑΙΡΕΙΝ. ὁ δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ ἀφ' ἑαυτοῦ ὅς ἐστιν ὁ περικλείων.

ΕΘΕΛΟΝΤΗΝ. τῶν γεγενησάντων πρὸς τὸν πόλεμον ἐθελοντῶν ὑποβρέχονται.

ὅς ἐστιν ὁ περικλείων

ἐκ πόλεως ἐπέλεξε τὸ στρατιωτικὸν ἐκλογὴν τοῖς ἑστέροις.

ΕΚΘΕΑΤΡΙΖΕΙΝ. ὁ μόνος ἐαυτοῦ ἐξεθατέριον, ἀλλὰ καὶ τὴν Ελλάδα κατέ-
στρεψεν.

ΕΚΚΛΕΙΟΥΣΙ. καλύπτει, εἰργάζονται. Πολύβιος. ἐπεὶ τὴν Φίλιππον ἐκκλείουσι· οἱ
καὶ ἐκείνῳ τὴν βασιλείαν τὴν ὑπερβαλὺν τὴν περὶ τὴν ἑστέριον, ἐκείνῳ πεποιθὲς, ὡς ἐν ἑργα-
σίᾳ προσφέρων τούτῳ τοῖς λόγοις.

ΕΚΜΗΡΥΣΑΜΕΝΟΣ. ὁ δὲ ἐκμηρυσάμενος τὴν δυνάμειν ἐκ τῆς δυσχωρίαν,
καὶ πεποπιδόσιν. *quæ præcedit hanc chria apud Suidam nullo auctoris nomine adiecto,
Polybii est, à libro III. vide pag. CCIV. Subijciunt postea: ὁ δὲ ἐκμηρυσάμενος τὴν
πλὴν τὸν ποταμὸν πόλεως, καὶ Χαλκιδῶν ἐκ.*

ΕΚ ΣΥΓΚΕΙΜΕΝΟΥ. τότε δὲ καὶ ἐς πόλιν ἦν ὡς ὅτι ἐκ συγκειμένων κατέστη-
σαν, καὶ ἐν χρόνῳ τὸν ἀγῶνα ἐποιήσαν.

ΕΚΦΑΝΕΣΤΑΤΑΣ. ὁ δὲ μάλιστα λυπεῖται αὐτὸς τῆς ἐν χρόνῳ ὅτιον, ἐκφαν-
τάται ἐκ τῆς ἡμέρας.

ΕΜΒΡΙΘΕΣΤΑΤΗΝ. εἴλε δὲ πόλιν Ορτόβριζα, δοκῶσαι καὶ ὁ μέγας, καὶ
καὶ ὁ πλῆθος τῆς αἰδέσθαι ἐμβριθεστάτην (ἔ). *Vrsini codices hunc locum Polybio at-
tribuunt. Suspicor auctoris esse recentioris Polybio: qui descripsisset res gestas in Hi-
spania, à Claudio Marcello qui Nobiliori successit. nam scribendum est, εἴλε δὲ πό-
λιν Νορτόβριζα. intelligitur urbs Bætica, quæ Ptolemæo, Νερτόβριζα dicitur: Ar-
riano Νερτόβριζα in Hispaniis: cuius verba huc fortasse referenda: Νερτόβριζα
ἀπὸ Ἀρνακκῶν (scrib. Ἀρνακκῶν) πεντακίχλιοι κατέλαβον.*

ΕΝΕΠΕΣΕ δὲ ὡς ὅρμη τὴν Σκηπίων καὶ ἡγεμόνης, εἰ δὲ συμβαλεῖν καὶ μοιρομαχίᾳ
πρὸς τὸν Βαρίβαρον.

ΕΞΑΙΣΙΟΝ. ἐπιγίνεται χιμῶνος μέγας ἑστέριον.

ΕΞΑΥΤΗΣ οἱ περὶ ἑρμῶν ἐβλιαφόροι ἐπιμποι πρὸς τὸν Γερσία, ἀφῆκε
φῆται ὁ γερσιός.

ΕΞΟΔΙΑ. πόλεως ἐξοδία ποιοσάμενος καὶ ἡγεμόν ἐστέριον. Prior locus à Suida
laudatus extat pag. DXXXI.

ΕΞΟΙΝΟΙ γερσιός, καὶ τὰς οὐλίας, ἐρριμῶν πολεμίας, ὅτι περὶ γήλματος ἀ-
πλῶς ἡγεμόν, ὅτι δὲ μέλλοιτος ἐλαμῶν ἐκ τῶν πολεμίας.

ΕΠΙΒΑΘΡΑ. ὁ δὲ Φίλιππος ἡβύλετο περὶ ἐκείνῳ Ρωμαίων τὰς ἐν πόλεως τοῖς πόλεως
ἐφορμας καὶ τὰς ἐπιβάθρας (ὡν) ἐμπύρως ἔχουσι. ἵνα ἐὰν πρὸς τὴν ἡγεμόν ἐκείνῳ
εἰς τὴν Ἀσίαν, ἐπιβάθρας ἔχη τὴν Ἀβυδὸν.

ΕΠΙΒΟΥΛΑΙ. ὁ Σκηπίων ἀποκρίνεται, μηδαμῶς (ἔ) Ρωμαίοις ἐποιοῖ ἐν ἐκείνῳ
πολεμίας τὰς καὶ τὸ στρατιωτικὸν τοῖς ἑστέροις ἐπιχερσυμῶν ἐπιβουλάς.

ΕΠΙ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ. μεταδύς δὲ ἐπὶ κεφαλῇ τὸ γερσιότων αὐτοῖς ἐλαμῶν πο-
λεμίας, καὶ τοῖς πρὸς ὀφθαλμῶν τὰ τῆς Μακεδονίας περὶ τὴν πόλιν.

ΕΠΙΠΝΟΙΑ. οἱ δὲ Ρωμαῖοι θύας ἐπιπνοίας ἡγῶν ἐπιπληρῶντο, τῇ τε περὶ τὴν πόλιν
αὐταπαγοίς καὶ ἀπὸ φεστέριον.

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΕΣΘΑΙ. τοῖς μὲν χάρισι, τοῖς δὲ καλῶσι, ὡς τῶν ἄλλοις περὶ
δύναμι εἶναι, ἐπισημαίνεσθαι.

ΕΠΙΣΤΑΣΙΣ. τὰ δὲ τῆς πόλεως περὶ τὴν πόλιν ἀλλοιοτίαν ἐτυχεῖν ἐπιπνοίας καὶ
μεταβολῆς.

ΕΠΙΦΑΣΙΣ. ἡ δὲ πολλὰ ἡγῶν ἐπιφασίαν τὴν δυνάμειν, περὶ τὴν πόλιν καὶ ἰδίαν
βίαν, καὶ περὶ τὴν πόλιν τὴν Μακεδονίας μεταχρημαδυσθῶν εἰς τὴν Ρώμην χρημαδῶν. καὶ μὲν
τὴν ἐπιφασίαν ἐποιήσιν πᾶσι, τῇ δὲ ἡγεμόν περὶ τὴν πόλιν καὶ ἰδίαν.

ὑπαρχουσιν, κατελθὺν ἐκ τῆς νευρείων. οἱ δὲ πύργοι τῆς ἀσπίδος τὸν ὀπίσθιον τῶν
Ρωμαίων πλοίων, ἐκ καταβολῆς ἐποιῶντο τὴν αἰαλίαν.

ΚΑΤΑΠΟΡΕΥΘΕΝΤΩΝ. ὡς ἔχ' οἷοι τε αἰαλίαν, μὴ ἔχ' καταπορεύ-
σιν τῆς πρυγασίας.

ΚΑΤΑΤΑΧΗΣΩΝ. ὁ μὲν ἐν πύργοις ὤρμησε καταβῆσαι, κατὰ τὴν ἑν-
δομήν τῆς ὀπίσθιας.

ΚΑΤΕΣΧΕΝ. ὁ δὲ Γόπλιος, κατέλαβ' Αἰτωλίας εἰς Ναύπακτον.

ΚΑΤΑΙΝΕΣΑΝΤΕΣ. ὅ δὲ καταίνεσθαι, ὅ πῶς ἔχ' κατέλαβον ὑποσπον-
δοί. ὁλίγη δὲ πῆξ ἦσαν οἱ καταίνεσθαι, οἱ δὲ πλείονες αὐτὴν πεπῶν.

ΚΑΤΟΙΜΩΞΑΣ. καὶ πολλὰ μὲν αὐτὸν καταμύξας, ὅτι τῶν μικρὸν ἔλθοι τῶν
ἐν Αἰτωλίας ὑποσπονδοί.

ΚΕΡΑΙΑ. κατελόμενος τοῖς ἰσίοις καὶ τῆς κεφαλῆς, ἔβλεπε τοῖς αὐτοῖς βίαιως πρὸς
ἀλλήλους.

ΚΟΜΙΔΗ. τῆς εἰς τὸν μὲν πύργον κατελόμενος καὶ τῶν ὅλων καταβολῆς ἀπέστη.

ΛΙΤΟΙΣ. μετὰ δὲ ἔξ αὐτοῦ τοῦ στρατοῦ, ὅτι ἐορτὴν ἄρουσι πρὸς ἡμῶν, καὶ
τοῖς σπῆσι λιτοῖς χρῶνται ἔχ' τὴν ἀπάντη, τῶν δὲ οἷον διαψαλῆς, ἐπολιόρχει.

ΜΕΘΟΔΙΚΩΣ. πρὸς τὴν ἀντιπαράστασιν μεθοδικῶς περὶ τῶν πρὸς ἡμῶν ἐπιπο-
νῶν, εἰ καὶ πῶς ἔτερος τῶν κατὰ ἡμῶν.

ΜΝΗΣΙΚΑΚΕΙΝ. τὸ μνησικακεῖν ὅτι τῶν γεγονότων, ἐν τῶν πρὸς ἡμῶν ἐμφανῶς ἐ-
ποῖν οἱ Ρωμαῖοι.

ΜΥΩΥ. ὁ δὲ πρὸς τοῖς μύωυς ἔξ ἀμφοτέρω τῶν μερῶν, ἡλαίωκε καὶ κράτος.

ΝΟΥΝ ἔχ' καὶ πάλιν διὰ αὐτῶν ὅτι κυριώτατα πρὸς τῆς ἀντιπαράστασιν καὶ ἀντιπαράστα-
σιν.

ΝΩΛΑ. vide excerpta à Stephano, unde habet Suidas. pro Νωλαῖοι apud Ste-
phanum est Νωλαῖος. minus rectè.

ΟΡΘΗ. διότι, ὡς ὁσὶ ποτε μάλλον, ὀρθὴ καὶ ἀντιπαράστασις ἢ τῶν Ρωμαίων πόλιν ἐκρήναι,
ἀντιπαράστασις δὲ συμπαράστασις. τὰ ἔχ' τῶν ἰσίων ὀρθῶς αὐτοῖς ἀντιπαράστασις. αὐτὴ
τῶν, αἰαλίαν, ἀποτίμω.

ΟΡΜΗΤΗΡΙΟΝ. ὁ φερούμενος. οἱ Γαλλοὶ τὸ κατὰ τῶν πολέμου λαβόντες,
ὀρμητικῶς ἐπιπονοῦν καὶ εἰς ὑποδοχὴν τῶν λαφύρων ἐκρήναι. potest dubitari an sit
Polybii hic locus, propter mentionem Pannoniorum, ut ad Suetonium monebamus.

ΟΥΧ ΟΙΟΝ ἔχ' πρὸς τῶν λαφύρων, ἀλλ' ἐν τῶν πρὸς ἡμῶν ἀντιπαράστασις.
τῶν. Scrib. ἀντιπαράστασις.

ΟΧΛΟΣ. ὅτε ἔξ αὐτῶν τὸν αὐτὸν οἷον τε ὡς ἀκριβῶς, ἀδυνάτως σώματος ὀχλῶ-
σιν, ὅτε ἐρωτᾷν βίαια ἢ ὀχλῶσιν.

ΠΑΛΙΓΚΥΡΤΟΣ ΤΩΝ πολεμίων ἀντιπαράστασις κατὰ τῶν ἐκ παλίνγκυρτον αὐτοῖς
κατὰ τῶν, διὰ μὲν κατὰ τῶν ἐκ παλίνγκυρτον αὐτοῖς πρὸς ἡμῶν.

ΠΑΡΑΤΕΤΟΛΜΗΚΟΤΕΣ καὶ τελέως ἀπὸ πίστεως τὴν σωτηρίαν.

ΠΑΡΕΡΓΩΣ. ὅ μὲν ὅσοι δὲ παρέργον ἄλλοι σιωπῶν κατὰ τῶν ἀγαθῶν τεχνῶν.
περὶ τῶν Σκιπίωνος λέγει ὁ Πολύβιος.

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΜΕΝΟΣ. ὁ δὲ Αἰτωλὸς ἀντιπαράστασις πλείω λόγῳ, ὑπο-
μνηστικῶς αὐτοῖς τὴν ἀντιπαράστασιν τῶν πρὸς ἡμῶν.

ΠΕΡΙΚΟΠΗ. τῶν τῶν ἀντιπαράστασιν ἐκρήναι τῶν Αἰτωλίας μὲν. τῶν τῶν τῶν
ὑπὸ τῶν. item, ὅτε μετὰ μὲν ἐκρήναι ἀντιπαράστασιν τῶν ἀντιπαράστασιν αὐτοῖς. τῶν
ἔστι, τῶν ἐκρήναι. ἀντιπαράστασις. ὁ δὲ πρὸς τῶν ἀντιπαράστασιν ἀντιπαράστασιν
ἀντιπαράστασιν, καὶ τὴν ἀντιπαράστασιν τῶν ἐκρήναι.

ΠΕΡΙΓΑΘΩΣ. μήν' εαυτὸν ῥίψαι καὶ χρημὲς παρὰ τῆς ἡμετέρας.

ΓΡΑΞΙΚΟΓΗΣΑΣ. ὁ δ' Οὐρύσιος παρακινήσας ἱπποὺς κατέλαβε τὸ μέρος τῆς ἀκροπόλεως, καὶ τοὺς Ῥωμαίους εἰσήγαγε.

ΓΡΑΞΙΣ. καὶ τῶν ἐν τῇ πατείδι φίλων τείτων (τίων) παρῆντο κατασχευαμένοι καὶ προσπιεγμένοι τὰς φάλαγγας τοὺς λόχους.

ΠΡΟΣΑΓΓΕΛΙΑ. τὰς δὲ ἑπταετηρίδας ἡμετέρας προσαγγελίας πρὸς τὸν Ἀρχάγον.

ΠΡΟΣΑΝΕΧΕΙΝ. ὁ δὲ πρὸς τὸν ἀπομύειν ἐδόκει, παραγγέλλων ταῖς τῶν Αἰγυπτίων ἐπικρίαις. ἰσχυρὸν δὲ Δημάτειος παραγγέλλων τῇ πρὸς αὐτὸν τῇ ἀποσταλῆσιν ἡμετέρας πρὸς αὐτὸν.

ΠΡΟΣΔΕΞΑΣΘΑΙ. ὁ δὲ λειψόμηνον, πρὸς τὰς πλεονεξίας τοὺς πολέμους.

ΠΡΟΣΠΕΣΟΝΤΩΝ δὲ πύτων εἰς Τάραντα, καὶ τοὺς Θούριους, ἡγεμὼν τὴν πλῆθιν.

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ. ὁ δὲ ἐξέπεμψε τὸν Πόπλιον μὲν μεγάλης προστάσεως. καὶ τὸν ἴδιον οἶκον ἐσφραγίσαι, ὅπως τὴν πρὸς τὸν δὲ μέρος ὁρμήν καὶ προστάσειαν.

ΠΡΟΣΤΙΜΑ. οἱ δὲ ἐδωκεν τὰ βασιλῆς πινθήματα τὰ λαμβάνει, πρὸς τὴν αἰσθητικὴν.

ΠΡΟΣ ΤΡΟΠΩΝ. ὁ δὲ Αντίοχος πρὸς τὸν αὐτὸν καὶ τὸν ἀδελφὸν ἡμετέρας τῆς ἐπαγγελίας, ὑποσχέρης ὡν, πρὸς τὴν ἀσφάλειαν.

ΠΤΑΙΕΙΝ. καὶ πρὸς αὐτὴν, μὴ πολλάκις πρὸς τὸν αὐτὸν λήθον πταίειν, ἔχειται καὶ ὁμοιογενέμηνον.

ΡΑΒΔΟΥΧΟΙ. πρὸς τὸν ῥαβδούχου παρὰ τὸν στρατηγὸν καλεῖται τὸν βασιλέα.

ΡΑΔΙΕΣΤΕΡΟΝ. ἀλλὰ πολὺ ῥαδιεστερόν καὶ σιωποῦντες σιωπῶντες ἡμετέρας τῆς Ἀσπιδόχου πρὸς αὐτὴν εἰς Ἰταλίαν.

ΣΑΜΒΥΚΕΣ. εἶδος μηχανήματος πολιορκητικοῦ, ὡς φησι Πολύβιος. πρὸς δὲ τῆς κατασκευῆς αὐτῆς, γέγραπται ἐν τῇ παρὰ τὸν ἐκφράσει. Non exiit locus quo nos reijcit. Vide Polybium libro VIII.

ΣΙΤΟΜΕΤΡΕΙΝ. ὁ δὲ Φίλιππος ἀφ' ὧν οἱ μέλλοι σιτομετρεῖν, ἐκήρυξεν ὅσοι μὴ πλεονεξίαν ἔχουσιν τεύχεα ἡμετέρας σιτομετρίας πρὸς αὐτὸν.

ΣΩΜΑΤΟΠΟΙΕΙΝ. ὁ δὲ Ζήνιος, ὑποκρίνεται μὲν ποιεῖν τὰ καὶ τὰς σιωπῶντας οὐκ ἔβλεπε τὸν ἐπὶ τῇ σωματοποιίᾳ τὸν Φίλιππον. ἐσωματοποιήσιν δὲ τοὺς ἰπποὺς ἀνεκτίσας τὸν τὰ σώματα καὶ τὰς ψυχὰς τῶν αἰσθητικῶν. οἱ δὲ ἐπὶ ἀσφάλειαν πρὸς τὸν λειψόμηνον πρὸς τὴν, καὶ πᾶσαι ἐλπίδες σωματοποιήσιν καὶ προσδέχονται. ὁ δὲ ἐφασκε δὴ μὴ προσδέχεται τοὺς ἐκ τῆς ἐκ τῆς ἀσφάλειας καὶ τῆς ἀσφάλειας, μὴ δὲ σωματοποιήσιν τὴν τὸν αὐτὸν φερόμενον χροῖον. ὁ δὲ βασιλέας ἐπὶ τὴν ἀσφάλειαν ἐλπίδος ἐκ τῆς πολιορκητικῆς, ἐσωματοποιήσιν τὸν αὐτὸν. ὁ δὲ ὡς κηδεμονικὸς φίλος πρὸς ἐμψυχῶντο δὲ τὸν τῶν ἐκ τῆς σωματοποιήσιν, τοὺς δὲ σφετέρους πρὸς τὸν αὐτὸν πρὸς τὸν αὐτὸν πρὸς τὸν αὐτὸν.

ΣΠΟΥΔΑΣΩΝ. οἱ δὲ τῶν μακρῶν πλοίων ἐξαπίστειλε, ἀποσπάζων τὰς στρατοπέδων πρὸς τὴν χεῖρα. hac ita apud Suidam: sed multa et supplenda ex pag. LIV.

ΣΤΕΙΛΑΣΘΑΙ. αὐτὸν τὸν κρῖναι. ὁ δὲ τῶν δεινῶν, μὴ ποτε ἐδυνάμηναι εἰσελθεῖν, καταφάσκει ἡμετέρας, ἀνέφερον δὲ χερσίων. ὁ δὲ Περσὶς, ἐβλάβετο (ἐβλέπετο) μὲν εἰσελθεῖν ἐμὴν ἡδυνάτο γε κρῖναι τὸν γένος.

ΣΤΕΡΞΩ. καὶ τὸν πρὸς τὴν γὰρ ἐπὶ τὸν αὐτὸν, τὰ πρὸς τὸν αὐτὸν.

ΣΥΝΤΑΣΑΣ. ἐπὶ τὴν ἀσφάλειαν. Πολύβιος: σιωπῶντας ἐλαύνειν καὶ ἀποσπάζειν ὅσοι ἐκ τῆς δυνάμεως.

ΣΥΝΤΑΞΙΣ. ταῦτα ἐν ταῖς στρατονομίαις διηλωμένα.

ΣΥΣΤΗΣΑΣ. τῷ δὲ ἄλλῳ πέπειλε συστήσας ἰπποῖς πικρατοῖς διωαυτοῖς ἔτι ποιεῖν.
 ΤΕΛΕΣΙΟΥΡΓΗΣΑΣ. φεῖ δ' ἴππῳ χεῖλος τελοισιργήσας τὴν πορᾶν.
 ἐπ' αὐτὴν που τὴν τελοισιργὴν κατακχεύοιτο πορᾶν χωρὶς, σίφῳ μάλιστα πηλὸς συμ-
 πλοκῶν ἔξοιστράμμοι. *dubito an sint Polybij: aliena enim sunt ab eius gravitate et*
stilo.

ΤΥΛΩΣ. † πείρας αὐτοῖς διδασκείας πᾶν ἐχούσης ὅτι ὁ δεῦν βῆμα ποιεῖ ἐν αὐτῇ, τοῖς
τύλοις κρατοῦσιν τὴν σύνορα ἢ παρασχομένη.

ΥΠΕΡ ΗΡΑΝ. χαμῖατες ὁ τὸν παχὺν ὑπὸ ἡσθεῖς ἐκρομοί. *corrigé Suidam à Polybio, pag. XXVI. est enim ridicule corruptus locus.*

ΦΑΝΤΑΣΙΑ. εἰδὼς γὰρ ὅτι φαιτωσία εἰς αὐτοὺς ἔστι, ὡς ἔχοντα χρήματα μὴ ἐαυ-
τῷ πλείω, ἡρμόζετο πρὸς τὸ ὑποθέσειν ἐνδεχομένως. Οἱ δὲ Ρωμαῖοι μὲν μεγάλης
φαιτωσίας, καὶ συμπαθείας ἔνθ' ἑαυτοῦ, παρήγει ὅτι τὰς ἀρετὰς.

ΦΕΙΔΙΑΣ. κατὰ τοῖμα Μυρμικίδην ἀνιπαρόμερον τῇ Φερίδῃ τέχῃ.

ΦΥΛΑΚΙΑ. ὃ ἔκατέχεν ἀμφοτέρω τὰ κατεποδασμένα φυλάκια, πνίτῃσι τοῖς πό-
δας διεσῶτα δὴλλων.

ΚΑΡΜΑ. πὴρ ᾧ ἅμα χάρις καὶ δόξα ἔλαβε φέρας. *dubito an sine Polybii: sunt enim ποικιλωτέραι.*

ΧΕΙΡΙΣΜΟΝ. ὁπὶ χείρσιν. Πολύβιος. ὅτῳ ἦν ταῦτα κατὰ χεῖρσιν ἰσ-
ταχῆ. *perperam editum ἰστυχῆ. locus est in disputatione ad persias. vide pag.*
DCXV.

ΧΟΡΗΓΙΑ. μὴ οἷ' κατὰ θαλάσσης τὰ πλοιοῦντα καὶ τὰ χερήνια πλοιοῦν-
 τιν τοῖς στρατιώταις, μηδὲ ὅπτι ὑποζυγίων· ἀλλ' εἰς πῆγους δεχ' ἡμερῶν ἔχοντας ἐφόδια.

ΧΡΕΩΚΟΠΕΙΤΑΙ. τῆς τοιαύτης Αἰτωλῶνς χρεωκοπίας καὶ τὴν Θεσσαλίαν
ἐξηλωθείσης, καὶ πάσης πόλεως εἰς εἰρήνην καὶ παραλαβὴν ἐμπιπείσης.

ΨΥΧΑΓΩΓΕΙΝ. ὑπὸ τῷ αἰ τῶν διδασκάλων, ψυχαγωγῶντες τὰς δι-
 δασκάλους.

DE HIS QUÆ TACITO AVCTORIS

nomine è Polybto Suidas descripsit.

*Ea vero multa sane sunt, & praeclara: quod non diffici-
liter deprehendet quisque
hunc auctorem paullo diligentius legerit. Nam exempli causa, locus in
laudatus, extat editionis huius pagina CC. in ἐκδογῇ, pag. DCCIII. vocem
ἡρώδης, & quae in ea habet Suidas, ad Polybium pertinere, coniectura primum mihi per-
suasit, deinde scripti codices: ex quorum auctoritate eam dictionem Polybio restitui-
mus pag. DCXXX. Quae de Antigono in ea voce commemorat, desumpta sunt è
libro quinto, pagina CCCLIX. quae de Agathocle, è libro XIII. pag. DCLIX.
quae de Polycrate, è libro XVIII pagina DCCCLXXIII. de locis ad insi-
diandum aptis quae in vocibus ἀνέκων πίπιδι leguntur, deprompta sunt è libro
III. pagin. CCXXIII. In dictione Γόπνος de Scipione Africano priore plu-
rima referuntur, quae sunt omnia ad verbum descripta è fragmento altero libri X.
Polybii tamen nomen in principio non apponitur: sed post multa in medio inseri-
tur, quasi priora aliunde essent petita. Sic passim alibi plurium aut paucio-
rum verborum loca huius auctoris sine nomine in vulgatis Suidae codicibus de-
scribuntur. Contra, Fulvii Ursini vetus codex multa Polybio attribuit, quae
in editis carent auctore. Inde est quod nos quoque in digerendis praecedentibus*

Fragmentis Vrsini fidem secuti, & iudicium nostrum, multa Polybio vindicauimus, quæ in Suida libris nullum habent auctorem. E cæteris quæ nullo auctore laudantur, neque in Polybii reliquijs hodie reperiuntur; nonnulla ad historiam pertinent: nonnulla voces explicant, quæ pro eo usu quem habemus dictionis Polybiana, huius scriptoris esse partim suspicamur, partim non dubitamus affirmare. Vtriusque generis exempla, è multis quæ poteramus afferre, pauca hæc sunt.

Ο δὲ Πτολεμαῖος εἰδὼς τοὺς ἐαυτοῦ πατρῴους ἐρηκτοὺς τὴν Κοίλῳ Συρίαν, τὸ Δασκείας ἐποῖτο μεγάλας, ἀμφισβητῶν ταύτης ἤλπιζε γὰρ τὴν ἀδικεῖν πολέμῳ παρ' ἐπεὶ αἰεὶ δὴ, τίτε διχῶς τοῖς ἀδελφοῖς νόμοις ἀδικήσονται. in voce ἀμφισβητῶν ex incerto auctore hæc habentur, quæ Polybii videntur esse. Vide quæ notamus in Commentariis ad pagin. CCCCX ex alijs Polybii locis.

In voce Ανίσβας quædam de Hannibale afferuntur è tertia Polybii Historia. sed & ex ijs quæ deinceps sequuntur multa arbitror eiusdem auctoris esse, è libris qui hodie desiderantur.

In voce Ασδράβας bis posita, quæ de duobus Carthaginensium ducibus dicuntur, quorum fuit utrique nomen Asdrubali, ea ex Historia Polybii, nisi fallor, sunt descripta. Gulussa de quo ibi mentio, is est regulus cuius Polybium meminisse ait Plinius lib. VIII. cap. X.

In vocibus Γόπλιος, Σκιπίων & Σκιπίων varijs locis multa narrat de Scipione aut Scipionibus, præter illa quorum ante memini; quæ non sine caussa putem ex hoc scriptore magna ex parte esse deprompta.

In voce Σκόπας, quæ dicuntur de Scopæ Etolo, qui Alexandria periit, ea Polybio ut adscribam non inuitus, cum alia suadent, tum quæ scribit ipse de eodem Scopæ, libro XVII fragmento ultimo.

In nomine Τίμαχος quæ dicuntur de maledicendi studio, quod fuit in Timæi summum, saltem ex parte videntur esse è Polybio decerpta: qui eo nomine Timæum male oderat. Vide librum XII.

In nomine Χαίρων, quæ uberius commemorantur de Chæronis Lacedæmonij prauo ingenio & rebus gestis, fallor aut pura putæ sunt Polybii verba; cui coniectura & res & dictio faciunt fidem. Non etiam dubito quin è Polybii Historijs sit haustum prudentissimum illud Scipionis siue præceptum, siue consilium, quod in verbo πιεσίζειν ita refertur. Σκιπίων ὁ Ρωμαῖος σιωπῶν λέγει ὅτις ἢ μὴ πιεσίζειν, ἢ ὅπως ὥστε ἐκ πάντων ἔσται τέλος ἐπιβῆναι τῇ παρ' ἐξεί. ὁ γὰρ δὲ παρ' ἐξεί τὸν αὐτὸν πιεσίζειν, ἀλλὰ μὲν ἐπισφάγες, ἀλλὰ δὲ ἀκαταφρόνητοι ποῖς ἡμῶνται πάντεσσι. Scipio Romanus hoc consilium dabat: aut tentare non oportet; aut sic tentare, ut omnibus viribus quod instituiſti coneris perficere. nam bis ad eundem lapidem offendere, simul periculosum est, & contemptui obnoxium prorsus reddit. Leg oenim, δὲ παρ' ἐξεί τὸν αὐτὸν λῆθον παρ' ἐξεί. certè παρ' ἐξεί τὸν αὐτὸν πιεσίζειν quid sit nescio.

In παρ' ἐξεί leguntur hæc: παρ' ἐξεί τὸν αὐτὸν τὰ παλαιὰ, τὰ ἀρχαῖα, τὰ Κύνων, & τὰ ἄλλα σιωπῶν λέγειν λυσίτην & ἕμια πρὸς αὐτὸν σιωπῶν λέγειν, παρ' ἐξεί τὴν χεῖρα ταύτην. refero ad contentiones Ptolemaeorum fratrum super regno Cypri, Polybio fuscè descriptas, ut apparet è Legationis eclogis, CXV. CXVII. & CXXXII. Sed de hoc genere satis: plura huiusmodi in Commentariis obseruamus. Sequuntur

VOCES AB EODEM SVIDA ADNOTATÆ SINE
auctoris nomine, quas validæ coniecturæ persuadent
nobis esse Polybij.

ΑΒΛΕΠΤΗΜΑΤΙ. ἀμαρτήματι. ὃ ὅ φέρων ἐκαρτέρει πᾶσι τοῖς ἀβλε-
πήματι. τὰ δὲ τῶν λογικωτέρων αὐτὸν ἰούα. καὶ ἀβλεπῶντες. οἱ δὲ ἀβλεπῶντες καὶ αἰδοῦ-
μενοι αὐτοφθαλμοῖν πρὸς τὸν Φίλιππον, ἐβόηθον.

ΑΒΟΥΛΕΙ. ὃ ὅ ὑποφώρα συχαζόμενος τῆς ἑ βασιλείας γνώμης, ἀβουλότατα δι-
πορεύεται.

ΑΔΟΞΕΙΤΑΙ. οὐκ ἀποδιδόται ὅτι τὸ καὶ πρὸς Ρωμαίους, αἰδὼ πρὸς ἀγγέλμα-
τα ἀδοξέται γάρ.

ΑΛΑΣΤΩΡ. ὃ ὅ ἔχει πικρὰ καὶ πρὸς ἀνταπικρὰ, ἀλάστορας ἀποκαλεῖται καὶ παλα-
μαίους. Διὰ τὸ ὅτι πολλοὶ εἰς τὴν πρὸς αὐτοὺς τοῖς τόποις, μηδὲν παύοντες ἢ ἰδόντες κακόν.
*Vide quæ observamus ad librum primum, de vocum ὁμοειδέσιν, ὁμοειδέσιν ἐν ὁμο-
ειδέσιν peculiari apud Polybium usu; et quæ Suidas ipse in iis vocibus.*

ΑΡΜΟΖΟΜΕΝΟΣ. ὃ ὅ κατὰ τὴν ἐπίστασιν, ἀρμολόμενος πρὸς τὴν
ἀποκρίσιν πρὸς αὐτόν.

ΔΙΑΦΕΙΣ. ὃ δὲ διαφεύγει τοὺς ἡγεμόνας ἐκείνους τὴν προσηγορίαν.

ΕΚΤΕΝΩΣ. *Locus exstat pag. DXXVI. Inde corrige τὸν Βαλνί, pro τὸν
Βάλνι.*

ΕΜΠΛΑΣΣΟΜΕΝΟΙ. οἱ δὲ Καρχηδόνιοι ἀλλήλους ἐμπλασσομένοι καὶ πρὸς
πίπτοντες τοῖς θηείοις ἀπὸ θηόκον.

ΕΠΑΥΛΙΣ. τότε ἀπὸ τῶν ἀμφοτέρων τὴν ἐπαύλιν ἐπὶ τῇ χώματι ἐποιήσαντο, οἱ δὲ
Ρωμαῖοι καὶ οἱ Καρχηδόνιοι. τὸ δὲ ἐστὶ τὴν κρίσιν.

ΕΠΙΛΟΓΙΣΑΜΕΝΟΣ. καὶ ἐφ' ᾧ ἐνόμιζε πλεονεκτῆσαι καὶ τὴν μάχην ἐπὶ
λογισμῶν, πύχ.

ΕΠΙΤΑΚΤΙΚΩΣ. τοῖς δὲ πρὸς αὐτοὺς πρὸς ἐκείνους ἐπιτακτικῶς αὐτῶν ὁμο-
ειδῶς πρὸς αὐτόν.

ΕΠΙΦΟΡΑΝ. οἱ δὲ πιπλύντες καὶ πρὸς ἐκείνους ἐαυτοὺς εἰς τὴν ἐπιφορὰν τῶν πολε-
μίων ἀπὸ θανόντων ἡμετέρων. *Suidas interpretatur ἐπὶ λῶσι: sed ὅτι πρὸς Polybio gramini
sonat: est enim impetus hostis magna vi irruentis.*

ΘΩΡΑΚΙΟΝ ὅ ἐστιν ἐλέφαντος. Αἰσθάναι ὃ Καρχηδόνιον στρατηγὸς φέρων τῶν ἐλε-
φάντων τὰ θωράκια, καὶ τοῖς τῶν θηείων οἰκείοις ἐπὶ πλῆθει ὕψος τοῖς κλάδοις ἀποκτείνων,
ἀσφραγὴ καὶ ῥαδίαι τὴν ὁδοῦ πορείαν κατεσκόπασεν.

ΚΑΘΗΡΗΝΤΟ ΤΑΣ ΓΝΩΜΑΣ, ἀπὸ τοῦ εἰς διὰ τὴν ἐπίστασιν.
Οἱ δὲ πλείονες καθήρυνον τὰς γνώμας ἐπὶ τῇ ἐπίστασιν, ὥστε τὸ πῶς καὶ πρὸς τοὺς βασιλεῖς
ἀπὸ τῆς ἐπίστασιν ἀφίσταντο.

ΚΑΘΙΓΜΕΝΟΣ. ὃ δὲ βασιλεὺς καθιγόμενος καὶ αὐτὸς τὸ ἐπιβόλῃς, ἐκρίνετο πρὸς
αἰαζόμενους.

ΠΑΡΑΣΧΗΜΑΤΙΖΕΙΝ. τοῖς τοῖς βασιλέως γραπῶς διέβηκε, φάσκων
πύχους μὴ παρασχηματίζειν, ὅτι μάλιστα ἀληθινὰ χρεῖαι πρὸς ἐκείνους. τὸ ἀληθινὸν πρὸς ἐ-
πίστασιν. non tamen ausim affirmare Polybii hac esse. *Lego autem, μηδὲν παρασχημα-
τίζων, aperte significans et sine ambagibus, aut oratione figurata.*

ΠΡΟΣΑΝΑΝΕΩΣΑΜΕΝΟΣ. ὃ δὲ Μάρκος πρὸς ἀνανέωσάμενος τὴν
τῆς πόλεως πεποιθότητα, ἐπιβόλῃς κατεπύχευεν τὴν ἐλπίδα: πῶς ἐστὶν αἰαζόμενος καὶ
αἰαζόμενος.

ΠΡΟΣΗΡΕΙΚΟΤΟΣ. προσηρμύσαντος. ὁ δὲ καπισκόλας τῶν, καὶ ἀπὸ τῶν προσηρμύσαντων τῶν τείχεσσι πᾶσι κρυφόρεσι μηχαναί. *Voces artis bellica sunt proseridui est τῶν, de quibus multa diximus libro primo Commentariorum in Polybium.*

ΠΡΟΣΚΗΝΙΟΝ. ὁ πρὸ τοῦ σκηνίου ὄψασι πᾶσι. ἢ τὴν Τύχην πρὸ σκηνίου ὅτι πρὸ σκηνίου, πρὸ γυμνασίου καὶ δὴ καὶ ἐπιτοίας. *perperam Suidas supparum est proscenium interpretatione sua confundit. alibi Polybius voce ὄψασι eandem sententiam expressit. τῆς Τύχης ὡς πρὸ ἐπιτοίας ἐπὶ τῇ ὄψασι αἰαριβαζέουσι τὴν ὑμῖν ἀγνοίας. Sed hac sunt satis. Multa enim omittimus, quae vix dubitamus esse γήσια Polybii. ut quae habentur in voce προπύργιος, in ὁπλοδοκίῃ, in καταχρύματα, in σινοπύργιος, sic enim scribendum: estque familiaris vox Polybio: in εὐπῇ, pro quo male scribitur in Suida εὐπῇ. vide infra ex Anonymo.*

De Polybio & eius Historia ex eodem Suida.

ΠΟΛΥΒΙΟΣ Λύκου υἱός (ἰπὸ Λυκούρου) ἀπὸ Μεγάλης πόλεως τῆς Ἀρκαδίας καὶ μαθητὰς ἀπὸ τοῦ Ἀφειδίου, ὅτι καὶ Παισίππος ὁ φιλόσοφος γρηγορῶς καὶ Πτολεμαῖον τὸν ἐπικληθῆναι Εὐεργέτην. καὶ ἔγραψε τὴν μακρὰν ἱστορίαν Ῥωμαίων, ἐν βιβλίοις μ. ἀρχεται δὲ ἀπὸ τῆς φυγῆς Κλεομένης τῆς Σπάρτης, καὶ Φιλίππου τῆς Πελοποννήσου (ἰπὸ πατρὸς) τῇ ἀφαιρέσει τῶν Μακεδόνων ἀπὸ τῆς ἐπὶ τῶν Ῥωμαίων. Ἰστέον ὅτι ἀφαιρέσεται τὴν Πολυβίου ἱστορίαν Ποσειδώνιος Οὐβιολίτης σοφιστής. ἔγραψε δὲ καὶ Στράβων Ἀμασιδής. Τὰ μὲν Πολύβιον ἐν βιβλίοις μ. γ.

Ποσειδώνιος Ἀλεξανδρινός φιλόσοφος συνέγραψε καὶ μαθητὴς Ζηνόνος τῆς Κιπείας ἔγραψε ἱστορίαν τῆς μὲν Πολύβιον ἐν βιβλίοις μ. γ. ἕως τοῦ πολέμου τῆς Κυρηναικῆς καὶ Πτολεμαίου. *malim Πτολεμαίου. intelligit bellum quod Ptolemaeus Philometor Aegypti Rex cum Ptolemaeo fratre Cyrenes et Cypri regnum sibi vindicante gessit. quod Polybius descripserat, ut ex Legationibus constat. Sed insigniter heic fallitur Suidas, Posidonium Stoicum Zenonis discipulum confundens cum Posidonio Olbiopolita sophista. qui error est immanis.*

ΒΡΟΥΤΟΣ. ἔγραψε Ἐπιτολὰς, καὶ τῆς Πολυβίου τῆς ἱστορίας βιβλίον Ἐπιτομῆν.

E CODICE VRBINATI, EPITOMEN Historiae Polybianae continente.

Τὸ γὰρ ἀδυνάτων ἐν τῇ φύσει φύσιν, ὅτι ἀπολογίας ἐπιδίδχεται τοῖς ἀνθρώποις.

Προγὰρ ποιεῖν φροῖνον, καὶ νικητοῦ ἀνδρὸς, ὁ γὰρ καὶ τὸν Ἡσίοδον, ὅσα πλέον ἡμῶν πτωχός.

Τὸ γὰρ μαθητὴν ἀφωσύνει πρὸς τοὺς θεοὺς, ὡς πᾶσι ἐστὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους ἀληθείας.

Εἰ γὰρ τοῖς πλείστοις τῶν αἰθερῶν ἔργων, οἱ μὲν κτησάμενοι, πρὸς τὴν τήρησιν. οἱ δὲ ἐπιμαρτυροῦντες, πρὸς τὴν ἀπώλειαν ὁφείλονται εἶναι.

Οὕτως οἱ πλείους τῶν αἰθερῶν ὁ κρυφώτατος ἥκιστα φέρει διωκταί. λέγω δὲ τὴν σιωπῇ.

Τί γὰρ τῶν αἰθερῶν ἢ δεινὰ αὐτοῖς ἐπὶ πρῶτον, ἢ τὴν καλῶν, καὶ αὐτοδύναμις ἀπὸ τῆς

Πᾶσα γὰρ ἐλπίς μετ' ἐξουσίας πολυχρόνους φύσιν ἔχει καὶ λαμβάνει τὴν ἀποκρίσιν, καὶ πάντα ζητεῖ διασώτη. τυχούσα γὰρ μέντοι τύπου, πάλιν μιστῇ.

Οὐκ ἐκ τῆς ἑξῶ κοσμήται πόλις.

Οὕτως μὲν πὶ φύεται χεῖμα καὶ θαυμαστοί, αἵηρ καὶ ψυχὴ δεινὴ αἰμαδοῦσα καὶ τὴν
 δὲ δρεχὴς σύστασι πρὸς ὅ, π αὖ ὁρμήσει τῆς αἰθροπύων ἔργων.

Τὸ γὰρ τοῦτο ἦτος αἰεὶ βύλεται ἀφ' αὐτῆς ἢ τῆς Αἰθροπύων πόλις.

Γὰρ γὰρ δημοκρατικὴν συμμαχίαν καὶ φιλίαν, πολλὰς δυνάμεις, ὅτι τὰς ἐν τοῖς πληθεῖσι
 γιγνομένης ἀδελφίας.

Οἱ γὰρ πολλοὶ τὰ μὲν ἔργα τῆς δυνάμεως οὐδὲ πικρῶνται μιμνῆσθαι· τὰ δὲ πικρὰ
 ζηλωτῶντες, μὲν βλάβης ἐκκατερίζουσι τὴν ἐαυτῶν ἀκρίβειαν.

Τοῖς μὲν γὰρ κατ' ἀγνοίαν ψευδογραφῶσι, ἑφαρμόζοντες δὲ διορθώσιν ἀκριβῶς, καὶ συγνώ-
 μῃ ἐξακολουθεῖν· τοῖς δὲ καὶ πρὸς αἰτίαις, ἀποδείκνυνται κατηρεῖαι.

Αλλὰ πρὶν, ὅ δὲ λεγόμενοι, ἀμφοῖν τῶν χειρῶν ἐπέφυ, πρὸς αἰτίαις ἐκ τούτων.

Τὸ μὲν ὅτι πικρῶν τοῖς πάλαι ὅτι ῥάδιον· ὅ δὲ αὐτὸν ἀναμνήσειν πρὸς ἑαυτὸν
 χαλεπὸν.

Ὅτι πρὸ οἷς ἔφυ τούτου φυτὸν, οὐδὲ ποτε κατέληξε πρὸς τερον, ἢ μεγάλαις κακίαις πρὸς
 ἐαυτῶν αἰτίαις ἀποδείκνυνται.

Γὰρ ὁ παλαιὸς δὲ πρὸς τὴν πρὸς αὐτῶν, καὶ τοῦ γιγνομένου χάριν καὶ τοῦ μέλλοντος ὑποφ-
 βολήσετο τοῖς τῆς λόγων ἀκριβείας.

Πολεμικῶν γὰρ διὰ τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράς βαρύνει τὴν καὶ θυμικῶν. ἢ τῶν μὲν δὲ γυναικῶν
 καὶ μεγαλόφρονος· νικῶνται γὰρ μὲν μετέπειτα καὶ πρὸς καὶ φιλανθρωπίας.

Οὐδὲν γὰρ ἔστιν ὅτε μὲν τὸς φόβος, ὅτε κατηρεῖαι δυνάμεις, ὡς ἡ σπουδὴ καὶ ἡ ἐγκρατεῖα
 ἐκ τῶν ἐκείνων ψυχῶν.

Τὸ δὲ λεγόμενον, ῥέχουσι τὴν ἐξάτην.

AD SUPERIORA FRAGMENTA NOTÆ.

Descripta sunt pulcherrima hæc fragmenta ex antiquissimo Serenissimi Ducis
 Urbini codice, qui Epitomen continet Historiæ Polybianæ, à primo eius libro ad
 XVII finem. Edidit eadem et Fulvius Ursinus; verum, ut apparet, aliena fide.
 Sciendum igitur, auctorem Epitomes, siue ille fuit M. Brutus, siue alius, in conscriben-
 dis hic Eclogis, interdum etiam breviores quasdam excerpisse sententias; quæ in Ur-
 binati codice extra paginam in mundo, suis quæque locis, sunt descriptæ. Exempli gra-
 tiâ. Sub finem libri primi ad excerpta de bello Sociali Carthaginensi, in ora codi-
 cis est hæc grauißima sententia adnotata: Οὕτως καὶ καὶ τούτοις τὰς ἀμφοτέρων μεγάλως
 ἐκ δὲ φρεσὶν ἢ μετεώτης, καὶ ὅ μιν ἀνέκασιν ὅτι τῶν ἐκείνων ἐκασίως. quæ extat, pag.
 LXXXVIII. Eadem ratio seruata ubique. Quin igitur verè Polybiana ista sint,
 per illum optimum codicem dubitare nobis non licet.

Τὸ γὰρ ἀδυνάτων.) In Urbinati exemplari hæc sunt adnotata è regione horum ver-
 borum libro VI ἢ καὶ συμψύδονται καὶ συγχέονται πόλεις οἱ μόνοντες. Vide pag.
 CCCCLII.

Περὶ γὰρ ποιῶν φρ.) In Urbinati alieno loco sunt hæc posita, è regione istorum, ἀπὸ
 τῶν μὲν ὅτι τῶν ἐκ. pag. CCCCLIX.

Τὸ γὰρ μαρτυρεῖται α.) Ibidem hæc leguntur, plane loco non suo. Est verò diuina
 horum verborum sententia: quibus statuit auctor, totius iustitiæ fundamentum esse
 pietatem.

Υπό τῶν ἐκ τ.) Hæc vera lectio: non ὑποτίπνεις, quod substituerat Ursinus.
 Polybii vox est, quam exposuimus in Commentariis ad illa verba, ὑποτίπνεις τὸ δὲ
 βολύον, è pag. CCCLXXXVII.

Er δ τῷς πλ.) Non longe à superioribus sequebantur ista in Vrbinati: ex quo potest intelligi non pauca desiderari hodie è libro sexto.

Οὕτως οἱ πλ.) *Ad principium libri octavi hæc vetus codex habet; ubi de fidei pi-
gnoribus disseritur.*

Τὸ χυφύπται ἡχιστα φ.) *Eleganter silentium appellat rem leuissimam. videtur Platonem imitatus, cuius sunt verba in XI Legum: ἐκ λόγων χυφύπται πρᾶγμα, ἔργου μίση τε καὶ ἔχθρην βαρύταται γίγνεται. breuius idem libro IV. χυφύπται καὶ πλεονάζει λόγων βαρύταται ζημία.*

Τί γὰρ τῶν αἰρετῶν ἡ δ.) Apposita sunt narrationi flagitiorum et scelerum Philip-
pi, quæ habetur pag. D XIX. Imitatus erat Ælianus, si verè Suida codices hæc illi
adscribunt. παραρῶν ἢ μόνον τοῦτ' ἔχει αὐτοῖς προσεβόλαζεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀδίκιαν καὶ
βδελυείας ἀφληταῖς ἐστὶν. τί γὰρ τῶν αἰρετῶν καὶ δυνατὸν αὐτοῖς ἢ παρορῆσαι ἢ τί τῶν καλῶν καὶ σω-
δαίων εἶναι ἀπῆν; Puto tamen ipsa hæc esse Polybij verba de cohorte amicorum Phi-
lippi loquentis. Imitatus est Nicetas Choniates in Balduino: εἰς ποταύτας δὲ τυ-
ραννίδας ἀφαιρεθείσης τῆς βασιλείας, τί μὲν τῶν καλῶν εἶναι ἀπῆν; τί δὲ τῶν καλῶν οὐ
παρῶν.

Πᾶσι γ' ἐλθέτω.) *Ad illa verba pag. DXXXI. ἔμοιράν τις ἀγορεύει.*

Οὐκ ἐκ τῆς αὐτῆς. Ad tertium libri noni fragmentum, de statu et ornamentis, captarum Syracusarum, Romam allatis.

Οὕτως μὲν γὰρ φέρεται. Ad illa verba libri IX. pag. DLVIII. τὴν ἰστορίας
αἰτιολογίαν εἶς.

Tò γ' οὐδ' ἐστὶν ἥτος) ad illa verba pagina DLXXI. περιθυσίαι γ' φίλοι συμφ.
que apparet esse mutila.

Πᾶσι δὲ δημοκρετ.) *Ad illud libri X breue fragmentum, quo Æoli & Peloponnesij de societate Romanorum queruntur.*

Πολλῆς διῶσαι,) *deest aliquid*. πολλῆς περσοχῆς αὐτὴ συγγνώμης, *aut tale quid*.

Οἱ δὲ πολλοὶ τὰ μ.) Appositissime hæc sunt in Vrbinati adnotata ad Philopæ-
nis orationem, qua suadet Achæis ut elegantiores cultum ab amictu transferant ad
arma. Libro XI. pag. DCXXIX. Vere Polybii esse, probat Suidas in ἐκρηατρ.

Τοῖς αὐτοῖς κατ' αἴρ.) *Ad disputationem de origine Locrorum EpiZephyriorum, libro XII. pag. DCLXXVI. In eodem libro paullo post eadem sententia non multo alijs verbis repetitur.*

Ἀλλὰ πρὶν ὅ δὴ λεγ.) Non longè à superioribus in Urbinati hac sequuntur: sed parum integra & corrupta. Meminit & Suidas in verbo ἐπίφω. Pro ἁλλὰ πρὶν, fortasse ἁλλ' ἀπρὶξ. Ad libri eiusdem verba ultima eius fragmenti quo de Zaleuci lege agitur, inueni in eodẽ optimo & vetustissimo codice hac verba, sed mirifice ibi deprauata: ἐπὶ Δωριάδι ἔσω χάρα. εἰς αἶδρ' ἐποιεῖσα εἶμα καὶ ἀμπύχρον. quæ non ex Polybii Historia arbitror esse excerpta: sed ab erudito Critico nescio quare hoc loco adnotata.

Τὸ αὐτὸ ἐπισημασται.) *Ad disputationem aduersus Callisthenem, qua eodem libro XII habetur.*

Οὐκ ἔστι οὐδὲν ἐφ' ὃ τὸ φυτόν) *Ad libri XIII prima verba φυτόν igitur hic est a-*
varitia.

Γὰς ὁ παρὼν & ὁ δὲ τ.) Appositissime hæc adscripta sunt in Urbina ad illum locum libro XVI ubi agit de miraculis in manus vulgo efferri solitis. Eius rei caussa, inter plures quæ afferri possunt, hæc est non postrema. Vide pag. DCCXXXII.

Πολεμουῦτος δ.) Ad illa verba è libro XVII Τίτος ὁ μὲν τὴν μάχην ὡ παρ.
DCCLXVIII. Leguntur hodieque alio loco apud Polybium; unde fortasse huc
sunt translata. Simile de Romanis, Legationum teminate LXIX.

Οὐδὲς γὰρ ἕτερος ὕ.) Ad minutum fragmentum hæc pertinent, quod extat pagina eadem. στωϊκὸς habet codex Urbinas, pro στωϊκῶν, conscientia.

Tò δὴ λεγόμενον βίβλα τὴν ἐκείνην.) *Ad sequens fragmentum. Vritur et ali-*
bi. Libro primo sub finem: ὅτι ἐκείνη βίβλος ταύτη ἐξαπίστανται πρὸς τὸ Βαβυλ.

EX LIBRO MANUSCRIPTO ANONYMI TACTICI.

Extat in Christianissimi Regis Bibliotheca inter alios rei Tacticae scriptores, au-
 ctor incertus mediae aetatis, & Christianus, qui de toleranda obsidione scripsit. Libri
 titulus ita concipitur. Ὅπως καὶ τὴν ἐν πολιορκουμένης πόλεως στρατηγὸν πρὸς τὴν πο-
 λιόρκιαν συνίσταται, καὶ οἷς ἐπιτηδύμασι τούτῳ ἀποκρίνεται. In eo scripto multa
 docentur super proposito argumento egregia & scitu digna. Saepe etiam exempla affe-
 runtur ex antiqua memoria petita. Observavimus pleraque illorum è Polybij Histo-
 riis esse descripta : licet auctor Polybij nullam faciat nominatim mentionem. Sed po-
 test excusari, quia magna eius libri pars in regio codice desideratur. Est animus, fa-
 ciente Deo, & hoc scriptum & alia similis argumenti quorum testimoniis passim in
 Commentariis nostris utimur, publici iuris facere. Interim pauca haec describemus, ex
 iis praesertim quae hodie in Polybianis reliquiis non exant.

DE SYRACVSIS A MARCO MARCELLO
ET APPIO OBSESSIS.

Tοις Ρωμαίοις πολιορκουμένοι τὴν Συρακούσας Ἀππίος δ' ἐν ἡγεμονίᾳ καὶ τῇ αὐτοῦ περὶ
δυνάμει καὶ τὴν Σικυτικῶν τοῦ παραγορευόμενου, καθ' ὅσον αὐτῆς κεῖται ὁ χρησι-
μος ὁ πύχος τοῦ θαλάσσης, ἀετιχίστατες ἐτοιμασίαι τι γάρρα, καὶ βέλη, καὶ τ' ἄλλα
τὰ πρὸς τὸν πολιορκία εἰς ἡμέρας εἰς διὰ τὴν πολυχρεία ἤλπισαι καταπαχήσεια οὗ τῇ
ἐξιστάμεν ὅτι ὑποστατίς· ἔλασι μὲν τὴν Αρχιμήδους δυνάμειν οὕτως περιδομένοι,
ὅστις μία ψυχὴ ὁ ἀπίστως ἐστὶ πολυχρείας ἐν οἷσις χειρὶς αὐστηκωτέρη. πάλιν τότε δι'
αὐτῶν ἔγνωσαι τὴν ἔργον ὁ λεγόμενος. Οὕτως γὰρ ὀχυρῆς ὁ πόλεως, διὰ ὃ καὶ κύν-
κλος ὁ πύχος ἐπὶ τίπων ὑπερδείξει, καὶ περιμετρὶς ὀφρύος, πρὸς ἐν, καὶ μηδὲν κελού-
τος, οὐκ αὖθις τις δύναμις πελάσσει· πάλιν κατὰ ἑκάστης τύποις ὠρεομένων, ποιεῖται ἡ-
τοίμοισι ἐξιστάμεν ὁ περιφερὴς αὐτῶν. Sequuntur deinde apparatus Archimedis &
Marcelli de quibus noster libro VIII. nam ea saltem pars bodieque superest. sed multo
plura è descriptione eius obsidionis haut dubie desiderantur. In iis igitur quæ adscri-
psimus Anonymi verbis, multa agnosco Polybiana. neque verò dubitari de eo potest:
nam Suidas in αὐστηκωτέρη omnem dubitandi ansam præcidit.

ECHINI OPPIDI OBSESSIO PER PHILIPPVM:
de qua Polybius libro IX. sub finem.

Γόπλιος ὁ τῷ Ρωμαίων στρατηγὸς καὶ Δοσίμαχος ὁ τῷ Αἰτωλῶν, ὁ Φιλίππου πολιορκῶντας τὴν Ἐχινάεω πόλιν· καὶ πρὸς ὃν πύχον κελεύει ἀσφαιλοσφύρον· καὶ πρὸς τὴν

EX VARRONIS LIBRO IV.
DE LINGVA LATINA.

LANA, Græcum : vt Polybius, & Callimachus scribunt.

EX CICERONIS LIB. III.
DE OFFICIIS.

Sed, vt laudandus Regulus in conseruando iureiurando : sic decem illi, quos post Cannensem pugnam iuratos ad Senatum misit Annibal, se in castra redituros ea, quorum erant potiti Pœni, nisi de redimendis captiuis impetrauissent: si non redierunt, viruperandi. de quibus, non omnes vno modo. nam Polybius, bonus auctor imprimis, scribit, ex decem nobilissimis, qui tum erant missi, nouem reuertisse, à Senatu re non impetrata : vnum ex decem, qui paullò post, quàm egressus erat è castris, redisset, quasi aliquid esset oblitus, Romæ remansisse. reditu enim in castra, liberatum se esse iureiurando interpretabatur: non recte. fraus enim adstringit, non dissoluit periurium. fuit igitur stulta calliditas, peruerse imitata prudentiam. itaque decreuit Senatus, vt ille veterator & callidus, vinctus ad Annibalem duceretur. *Vide Polybium, sub finem libri sexti.*

IDEM EPISTOLARVM AD FAMILIARES
LIBRO V. AD LUCEIVM.

Deesse mihi nolui quin te admonerem, vt cogitares coniunctène malles cum cæteris rebus nostra contexere, an vt multi Græci fecerunt, Callisthenes Troicum bellum, Timæus Pyrrhi, Polybius Numantinum; qui omnes à perpetuis suis historiis ea quæ dixi bella separauerunt; ita tu quoque item ciuilem coniurationem ab hostilibus externisque bellis se iungeres.

EX T. LIVIO.
E LIBRO XXX.

Morte subtractus, spectaculo magis hominum, quàm triumphantis gloriæ Syphax est. &c. hunc regem in triumpho ductum Polybius hautquaquam spernendus auctor tradit.

IN PRÆCEDENTEM LIVII LOCVM
ANIMADVERSI O.

Polybius hautquaquam spernendus auctor,) hoc est, præcipua aucto-
ritatis scriptor, & præstantissimus. est enim figurata oratio; quam sic esse omni-
no exponendam; & docent veteres grammatici, & usus nobilissimorum aucto-
rum euincit. Male merentur de Polybio, peius de ipso Livio, qui in sequiorem par-
ssss

tem hoc elogium interpretantur. neque audiendus eruditissimus *Vrsinus*, qui frigida hanc esse queritur laudationem, & vituperationi proximam; eoque nomine cum *Liuius* grauissime expostulat. Quis mediocriter versatus in *Gracis* *Latinisque* auctoribus potest ignorare, majus aliquid persape hoc loquendi genere significari, quam simplici affirmatione? Primus ille ingeniorum parens huiusmodi *μυῖσιον* exemplum dedit. *Οδυσ.* d. de *Antiocho* frater ait; ὅτι καί τις Αργαίων, non pessimus, id est, prae-stantissimus inter *Argiuos*. ipse mox explicat; πῆρ δ' ἄλλων φασὶ ἡγεῖσθαι, excelsisse prae ceteris. *Ιλιάδ.* ο. *Achilles* dicitur bellator οὐκ ἀφανεστάτος Ἀχαιῶν; qui inducitur ubique virtute bellica omnium *Achaorum* sine controuersia primus. *Sicius iurandum*, quod est fidei firmamentum validissimum, & ut *litera sacra* loquuntur, πάσης ἀπιδόχης πῆρς εἰς βεβαίωσιν, *Euripidi* in *Hippolyto* dicitur πῆρς ὕμνεον, fides, siue fidei argumentum non paruum. Idem poeta initio *Orestae*, de *Apolline* loquens, qui *Orestis* cadis maternae patranda fuerat auctor; πῆρς ὕμνεον δ' ἐκείναι φέρων, nequaquam apud omnes bonum illi nomen concilians; hoc est, detestandum & abominabilem apud omnes cum reddens. sic enim necessario exponendum, nisi volumus ineptire. In *Polymnia* *Herodoti*, occisio filij per patrem, dicitur αἰεθέλητος συμφορὴ; & alius item grauissimus casus, ἀχρεὶς συμφορὴ ibidem. quod imitans *Dionysius Halicarnassensis*, parricidium vocat ἀχρεὶς συμφορὴν. idem, *Romanam* historiam ἔχ' ἐλαχίστην τῆς ὑποθέσεως dixit, quum vellet intelligi omnium nobilissimum argumentum. apud eundem gloriatur *Aeneas*, se πόλεως ὅς τις ἀφανεστάτης ἡγεῖσθαι, id est, urbe esse ortum celeberrimi nominis. nam Quis genus *Aenæadum*, quis *Troiae* nesciat urbem? Sic etiam in sancto *Euan-gelio* de urbe in qua ὁ Θεοῦ υἱὸς Dominus noster carnem humanam assumpsit, ὅδε μὲν ἐλαχίστη εἶ. *Musis* eximie charus poeta dicitur *Theocrito*, ὃς Μοῖσαισι ἀπὸ πῆρς. Ita accipiendum illud apud *historicos* frequens dicendi genus, ἐν ᾧ καὶ χόσμων πῆρς ἐν ὅπλῃ, nullo cum decore, id est, per summum dedecus. nam quid apud antiquos probrosius quam arma abiicisse? *Aeneas* noster; Ἀχρεὶσὸν ὅτι πλείους εἶ) τὰ ἀχρεὶς ὅσας ὀρυζείας ἐν τῇ πόλει. inutile, inquit, est; imo vero cum primis periculofum, ut statim ipse docet. quis verò *Graci* sermonis adeo rudis quin sciat, facundissimos scriptores ἔχ' ἡμισυ non minime cum dicunt, velle intelligi μέλιστα, maxime. nam ita eruditissimi quique veterum criticorum exponendum esse docent. Nec verò minus *Latini* scriptores hanc elegantiam adamarunt. *Cicero* in epistola quadam ad *Brutum*, summæ industriæ virum *Varronem* appellat; quem paullo ante dixerat, non sine industria versari in studiis. idem libro III. in *Verrem* de *Agyrinensibus*, Sunt homines *Siculi* non contemnendi; & statim, *Agyrinenses* viri fortissimi iudicium se passuros esse dicebant. *Deiotarus* eidem dicitur alibi; homo minime stultus, id est, cum primis sapiens. Sic *Brutus* ad *Ciceronem*; Legiones armo, paro; spero me non pessimum exercitum habiturum ad omnes casus & impetus hominum. *Horatio* *Pythagoras* dicitur, non sordidus auctor *Naturæ* verique libro primo *Carminum*; prorsus ut in *Melpomene* *Herodoti* appellatur idem *Pythagoras*; ὃς ἔκ' ἀδυνέστατος σοφιστής. Sed mētem *Liuij* quis aptior interpretari, quam ipse *Liuius*? Sciant igitur studiosi, genus hoc dicendi nobilissimo illi *historico* per quam esse familiare. Ita libro XXII *Panos*, quorum erat agmen latè dispersum, *Romanis* confertim irruentibus expositum, haut sane impenetrabiles dixit; hoc est, facillime penetrabiles. nā hoc proprium attenuata aciei & ἑσθῆος οὐκ ἐγγύστες, ut sciunt *Tactica* periti. libro eodem; *Hannibal* id damnū haud ægerrimè

pati. exsequentibus apparet, Hannibalem, qui iam animo præceperat victoriam Cannensem paullo post insecutam, vehementer latatum esse, modicâ hac suorum iacturâ, velut inelcatam, ut subiicit *Liuius*, temeritatem ferocioris consulis, ac nouorum maxime militum esse. libro XXV. signo dato ad diripienda hospitia Romana passim discursum est: & fuit prædæ aliquantum. imo vero præda congesta est longe maxima. Polybius unde totam historiam habet *Liuius* pag. DXXXVI. πολλὰν δὲ καὶ πρῶτα τῆς κατὰ κράτος μάτης ἀποδοτέων ἐκ τῆς Ἀρπαγῆς, καὶ ἡγομένης ὠφελείας τοῖς Καρχηδονίοις ἀξίας τῆς ἀποδοκωμένων ἐλπίδων. non hoc voluit negare *Liuius*: sed suam loquendi consuetudinem tenuit. Sic statim ibidem vallo urbem ab arce intersepire statuit; non sine vlla etiam spe, cum prohibentibus opus Romanis, manus posse conseri. heic, nō sine vlla etiam spe valet, quod Græci dicere solent, cum causas consiliorum explicant; σαφὲς γινώσκων ὅτι. libro XXVII. Classis Romana hautquaquam læta prædâ Naupactum rediit. id est, amissa præda, & detrimentum passa, atque à Philippo cæsa, ut ipse ostendit. libro XXXII. Erat autem non admodum simplex habitus animorum inter Achæos. *Sequentia lege*: non dubitabis, quin illa verba non admodum simplex exponenda sint, mire varius, & anceps. Addam his unicum exemplum è plurimis, quæ possem afferre; sed eiusmodi, ut nullum eo possit esse illustrius. Libro XXXIII. Collectis reliquiis naufragij, quum res non in eo esset, ut Cyprus tentaret, minus opulento agmine quam profectuserat, Seluciam rediit. loquitur de Antiocho, qui in Ægyptum ingenti classe nauigans, tempestate cum omnibus suis ferme perierat. hic igitur minus opulento agmine, *Liuiana* est misos, pro, miserabili & adflictiſſimo agmine. Præcedit enim: Inde profectum eum, ad capita quæ vocant Sari fluminis, fœda tempestas oborta prope cum omni classe demersit. multæ naues eiectæ: multæ ita haustæ mari, ut nemo in terram enauerit. magna vis hominum ibi interiit, non remigum tantum, militumque ignotorum, sed etiam insignium amicorum.

EX LIBRO XXXIV.

Ingens numerus erat bello Punico captorum, quos Hannibal, quum à suis non redimerentur, venundederat. Multitudinis eorum argumentum est, quod Polybius scribit, centum talentis eam rem Achæis stetisse: quum quingenos denarios pretium in capita, quod redderetur dominis statuissent. mille enim ducentos ea ratione Achaia habuit.

EX LIBRO XXXVI.

Nec præter quingentos qui circa Regem Antiochum fuerunt, ex toto exercitu quisquam effugit: etiam ex X. milibus militum, quos Polybio auctore traiecisse secum Regem in Græciam, scripsimus, exiguus numerus.

EX LIBRO XXXIX.

Hic vitæ exitus fuit Hannibalis. Scipionem & Polybius & Rutilius hoc anno mortuum scribunt.

EX LIBRO XLV.

Hæc de Prusia nostri scriptores. Polybius eum regem indignum

maiestate nominis tanti tradit: pileatum, capite raso, obuiam ire legatis solitum, libertumque se Po. Ro. ferre, & ideo insignia ordinis eius gerere. Romæ quoque cum venisset in Curiam summisse se, & osculo limen curiæ contigisse: & deos seruatores suos Senatum appellasse: aliamque orationem non tam honorificam audientibus, quam sibi deformem habuisse.

EX VELLEI LIBRO POSTER.

Diuerſi imperatoribus mores, diuerſa fuere studia: quippe Scipio tam elegans liberalium studiorum, omnisque doctrinæ & auctor, & admirator fuit, vt Polybium, Panætiūque præcellentes ingenio viros domi militiæque secum habuerit.

EX PLINII LIBRO III. CAP. V.

Vltra Siciliam ad Salentinos, Aufonium mare Polybius appellat.

EX LIBRO IV. CAP. XXII.

In ipſo verò capite Bæticæ, ab ostio freti pass. LXXV. M. Gadis, longa, vt Polybius scribit, XII. M. pass. lata, III. M.

CAP. XXIII.

Polybius latitudinem Europæ ab Italia ad Oceanum scripsit vndecies centena mille quinquaginta esse: etiam tum incomperta magnitudine eius. *alia lectio*, vicies centena.

EX LIBRO V. CAP. I.

Fuere & Hannonis Carthaginensium ducis Commentarij, Punicis rebus florentissimis explorare ambitum Africæ iussu: quem secuti plerique è Græcis, nostrisque, ad alia quædam fabulosa, & vrbes multas ab eo conditas, ibi prodidère, quarum nec memoria vlla, nec vestigium extat. Scipione Æmiliano res in Africa gerente, Polybius Annalium conditor, ab eo accepta classe, scrutandi illius orbis gratia circumuectus, prodidit à monte eo ad occasum versus saltus plenos feris, quas generat Africa: ad flumen Anatum CCCCLXXXV. M. pass. ab eo ad Lixum, CCV. M. pass.

EX CAP. IV.

Tertius sinus diuiditur in geminos, duarum Syrtium vadoso ac reciproco mari diros. ad proximam quæ minor est, à Carthagine, CCC. M. pass. Polybius tradit. ipsæ C. M. pass. aditu. CCC. M. ambitu.

EX LIBRO VI. CAP. XXXI.

Polybius in extrema Mauretania contra montem Atlantem à terra stadia VIII. abesse prodidit Cernen.

Magnitudo dentium (de elephantis loquitur) videtur quidem in templis præcipua: sed tamen in extremis Africæ, quæ confinis Æthiopis est, postium vicem in domiciliis præbere; sepésque in iis, & pecorum stabulis pro palis elephantorum dentibus fieri, Polybius tradit, auctore Gulussa regulo.

CAP. XVI.

Polybius Æmiliani comes in senecta hominem appeti à leonibus refert, quoniam ad persequendas feras vires non superant. tunc obsidere Africæ vrbes: eaque de causâ crucifixos vidisse se cum Scipione, quia cæteri metu pœnæ similis absterrentur eadem noxa.

EX ÆMILIO PROBO, SIVE
CORNELIO NEPOTE.

Quibus Coss. Hannibal interierit, non conuenit. namque Atticus M. Claudio Marcello, & Q. Fabio Labcone Coss. mortuum in Annali suo scriptum reliquit. At Polybius Æmilio Paulo, & Cn. Bæbio Tamphilo: Sulpicius autem, P. Cornelio Cethego & Bæbio Tamphilo.

EX A. GELLII LIBRO VII. CAP. XIII.

Erant isti philosophi, Carneades ex Academia: Diogenes, Stoicus: Critolaus, Peripateticus. & in Senatum quidem introducti; interprete vsi sunt C. Acilio Senatore. Sed ante ipsi seorsum quoque quisque ostentandi causa, magno conuentu hominum dissertauerunt. tum admirationi fuisse aiunt Rutilius & Polybius philosophorum trium, sui cuiusque generis facundiam. Violenta inquit & rapida Carneades dicebat: Scita & teretia Critolaus: modesta Diogenes & sobria.

EX B. HIERONYMO.

COMMENTARIO IN DANIELEM,
CAP. XI.

Polybius & Diodorus qui Bibliothecarum scribunt historias, narrant Antiochum Epiphanem non solum contra Deum fecisse Iudææ; sed avaritiæ facibus accensum, etiam templum Dianæ in Elymaide, quod erat ditissimum, spoliare conatum; oppressumque à custodibus templi, & vicinis circumgentibus, & quibusdam phantasiis atque erroribus, versum in amentiam, ac postremum morbo interiisse. Et hoc ei accidisse commemorant, quia templum Dianæ violare conatus sit. *Vide supra quæ ex Iosepho sunt allata.*

EX PAVLO OROSIO. LIBRO IV.

CAPITE XX.

Postea Flaminius Proconsule Philippum regem, & cum eo Thracas, Macedones, Illyrios, multasque præterea gentes, quæ in auxilium ei vene-

rant, subegit. Victi Macedones castra amiserunt. octo millia hostium eodem die cæsa, quinque millia capta Polybius scribit.

LIBRO V. CAP. III.

Nam cum Metellus Pr. Achæos Præotiósque coniunctos duobus bellis, hoc est, primo apud Thermopylas, iterum in Phocæis deuicisset: quorum priore bello occisa esse viginti millia, secundo septem millia cæsa, Claudius historicus refert: Valerius Antias in Achaia pugnatum, & viginti millia Achæorum cum duce suo Diaxo, cecidisse confirmat. Polybius Achiuus, quamuis tunc in Africa cum Scipione fuerit, tamen quia domesticam cladem ignorare non potuit, semel in Achaia pugnatum Critolao duce asserit. Diaxum verò adducentem ex Arcadia milites ab eodem Metello Pr. oppressum cum exercitu docet.

EX RODERICO SANTIO EPISCOPO PALENTINO.

HISTORIÆ HISPANICÆ PARTE III. CAP. XVII.

Quum parva victoria contra Abenaye regem Maurorum milites Ramiri de diuidendo spolia contenderent, quæ pauca admodum erant, Ramirus singulis militibus singulos nummos argenteos solum distribuit; dicens quod apud Q. Curtium, Alexandrum in pari casu dixisse fertur: Longe melius fore, pauperes domum redire, quam diuites extra eam mori. Sic & Catonem Seniore dixisse ait Polybius. Nam quum libram argenti militibus suis distribuisset, ait felicius esse ut multi cum argento, quam pauci cum auro à bello reuerterentur.

CAP. XXVI.

Qua reuelatione perterritus Fernandus, facto mane canonicis Ecclesiæ Compostellanæ reuelauit: & compertum est ita euenisse. Sepe enim diuino nutu in somnis reuelantur futura, quemadmodum ait Polybius.

PARTE IIII. CAP. XVIII.

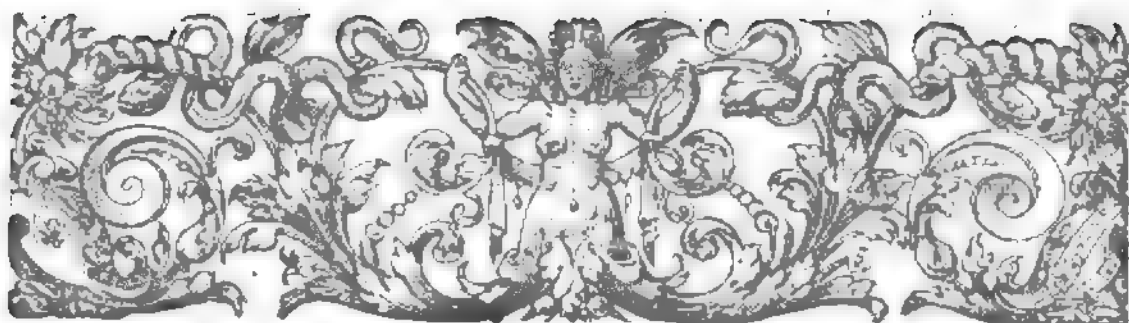
Illico Baionā applicuit princeps de Gales, primogenitus Regis Angliæ, magnis copiis munitus, Regi Petro præsidia allaturus: cuius potetiam non parum verebantur barones Henrico fauentes. Sed fertur Henricum forti animo eos ad bellum confortasse, dixisseque verbum, quod Regem Agidem ad Lacedæmonios retulisse Polybius asserit. Cum enim ad Mantineam contra plures hostes pugnaturus esset, ait, cum qui multis vult dominari, opus esse ut cum multis quoque pugnaret.

Hæc Rodericus: quæ ut apparet, non ex ipso Polybio sumebat ipse: verum ex aliis illorum temporum scriptoribus, qui Polybium vere an falso ut erat eius sæculi mos, laudabant; cum omnis erudito melior ignorabatur, Græcorum autem scriptorum vix nomina oppidò pauci norant. Inde est, quod capite XXXIX. Polybius in rebus Traiani Augusti laudatur. Adeo veteris memoria homines eius ætatis erant rudes. Etiam de fide allatorum è capite XXVI. tertiæ partis vehementer dubito. videtur enim narratio de somnio Attila quam ibi subiicit, ex illo describi auctore, quem Polybium indigetat. Præterea Polybii meminisse ad conciliandam infomniis auctoritatem, parum huius nostri genio atque ingenio conuenit.

HISTORIAE VNIVERSAE
POLYBII SYNOPSIS CHRONO-
LOGICA, IN TEMPORA
QVATVOR TRIBVTA.

ISAACI CASAVBONI
IN HISTORIAE POLYBIANAE
SYNOPSISIN CHRONOLOGI-

CAM AD CANDIDVM ET

φιλοπολύβιον lectorem

PRÆFATIO.

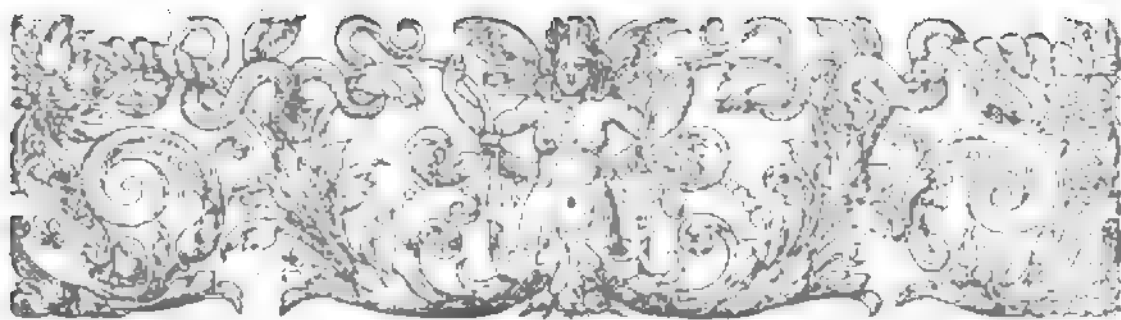
QUVM sine accurata temporum adnotatione omnis rerum gestarum narratio sit ceca & fabule non dissimilis; diligenter huic parti prospexisse, non postrema eorum qui historias scribunt, aut interpretantur, laus iure censeatur. Est vero eius rei observatio eo difficilior, quo latius suscepta ad enarrandum materiae argumentum patet. Nam qui aliquod singulare gestum describunt, aut privati alicuius hominis vitam commemorant, aut ciuitatis unius anguste dominantis res explicant; semel prehenso narrationis principio, atque eo certis notis insignito, in reliquis ordine subtexendis, prout quæque acciderunt, non multum sane laborant. At qui plurium diuersorum populorum, aut magni imperij res gestas stilo peragere instituerunt; hi cautione duplici opus habent. prior ad singulas propositi operis partes pertinet; quo nimirum, sic omnia explicent, ne in historia eadem vterque αἰετὲρ committant. altera ad partium diuersarum connexum & comparisonem spectat: ut quæ tempore eodem apud varias gentes contigerint, simul, ac loco eodem, quoad eius fieri poterit, commemorentur. Quemadmodum enim qui Canones Chronologicos compingunt, diuersarum gentium tempora colligentes, ea inter se comparant, & annos annis opponunt; qui dicitur illis συγχρονισμός: sic qui legitimas historias componunt, atque eas de multis simul populis, aut etiam de vniuersis, paullo qui sint nobiliores, (quæ appellatur κατὰ δὲ δὲ ἰστορία aut ἱστορία) curam vel præcipuam τῆς ὁμοχρονίης, & congruentia temporibus inter se coniungendi, debent habere. Præclare Lucianus in eruditissimo libello, quo historia scriptorem præceptis necessariis instruit: αἰετὲς πάντα, inquit, ἀποδέτω, καὶ ὡς διωκτὸν ὁμοχρονείτω. καὶ μεταπείθετω ἀπ' Ἀρμενίας ἰδὲ εἰς Μινδίας· ἔκθ' ἡ ὁροζήματα ἐν εἰς Ἰβηρίας εἴτω εἰς Ἰταλίαν, ὡς μινδῶς καὶ ἐπὶ δ' ἀπολείποιτο. ex quibus verbis observationis huius necessitas pariter & difficultas potest intelligi. non enim temere exceptionem illam adiicit Lucianus, quantum fieri poterit: quoniam aliquando causæ interueniunt, cur aliter sit faciendum. Propterea magni interdum scriptores in suis Annalibus res diuersorum annorum in alienum tempus coniungere satius ducunt, quàm posteriora à prioribus separare. causam affert Tacitus in XII. Annalium: ne diuisa haud perinde ad memoriam sui valeant. Quæ etiam ratio est, cur è

veteribus nonnulli, ut fere Herodotus, & aperte magis Suetonius historiā per species quā per tēpora tractare maluerint: Sed nescit legitima historia, hoc est, ea quā Græci *διεξοδικῶς* aut *αεγυμνικῶς*, Latini fere *Annales* nominant, aliam methodum præter ipsam temporum seriem & consequentiam: cum ea tamen, quam paullo antè dicebamus, exceptione. In temporum autem ratione, non omnes qui Reip. Romanæ res posteris tradiderunt, aut uniuersales historias scripserunt, eandem secuti sunt viam. Sallustius, T. Liuius, Cornelius Tacitus, & cæteri Romani, ad Fastos Consulares omnem suam temporum obseruationem reuulerunt: neque ullam aliam ad designanda temporis interualla epocham aut notam, nisi Consulum anni cuiusque nomina, adhibuerunt. nulla apud eos, ne in externis quidem Græcorum aliorumve populorum rebus exponendis, aut Olympiadum aut ullorum magistratuum, nisi admodum rara, in eum finem mentio. Ipsos quinetiam annos Urbis, quod sæpe subijt mirari, vix attingunt: plerique etiam in totum omittunt. At non ita Græci homines: qui, ut in omni genere doctrinarum, sic etiam in hac parte, maiore se literarum usu præditos probauerunt. Horum igitur diligentissimi quique, Romanos Consules quum non prætermittent; hoc amplius, Romana tempora cum aliarum gentium temporibus comparare nō mediocriter studuerunt. Sic Halicarnassensis Dionysius cum Fastis Romanis, annos Olympiadum & Atheniensium ἀρχοὺς siue Prætores semper componit. Polybius vero & Diodorus Siculus, qui non unius populi Romani, sed omnium toto Orbe tunc cognito historiam scribendam susceperant; etiam præcipuorum regnorum successiones in suis scriptis pari diligentia adnotarunt: ea autem erant, Macedonum in Europa, Syromacedonum in Syria & superioribus Asiæ partibus, Ptolemæorum in Ægypto: item Pergamenorum, Bithynorum, Cappadocum & Armeniorum in reliqua cis Taurum Asia. Est etiam exorta temporibus illis Arsacidarum Parthorum in Perside dominatio: de qua ut de cæteris omnibus siue Europa, siue Asiæ regnis, aut Rebus publicis insignioribus, Polybius & Diodorus in suis uniuersalibus historiis egerunt; & cum facta memorabilia, tum præcipue dominantium *ταὶ ἀναδελφείαι* exposuerunt; quæ est Chronologiæ politicæ atque historicæ anima: sicut τὰ ἀκεχεῖται ἐν ὀπίσθιαις καὶ ἐν ἀρχαῖς motus cælestes, & siderum defectiones. Sed Diodori quidem simplex & semper sibi similis in temporibus designandis ratio est: singulos enim annos Olympiadicis perpetua serie adnotans, reliquas omnes temporum obseruationes ad Olympiades refert atque illis accommodat. In Polybij vero ingenti olim opere, ut scopi illius possunt varij animaduerti, quod alibi ostendimus; sic etiam quæ ad temporum rationem attinent, varie ab eo esse tractata licet obseruare: In Præparationis libris, hoc est primo & secundo, quum res diuersæ commemorantur, nulla fere inter se connexionē iunctæ; inchoata libro primo series annorum, in secundo non continuatur: sed noua rursus ab alio principio instituitur: in ea utique parte, quæ est de rebus à Gallis in Italiā gestis; itemque in illis quæ de Republica Achæorum scribuntur. ita euenit, ut vetustiora posterius, recentiora prius narrentur: pleraque enim libro priore Apparatus cōtenta, multis quæ libro eius altero narrantur, sunt recentiora. Ne in legitima quidem Historia, quæ Præparationem excipit, οἰκονομία ubique eadem. Nam quia res Græcorum & Asiaticorum tertio primum anno Olympiadis CXL^a Romanis & Punicis ceperunt misceri; non ante finem eius Olympiadis per annos singulos Historiam suam distinguere Polybius instituit. Consilium hoc suum ipse aperit, & rationem eius explicat, cum alibi, tum istis verbis luculentè pag. CCCLXXVIII. Γενέσθαι δὲ τὴν ἐκείνου τὴν ἀναμνηστικὴν ἀναρχίαν ἐπὶ τῷ πρώτῳ Ὀλυμπιάδῳ

ἡρώμεθα εἶ), τὴ μὴ συμπλέκειν ἀλλήλους τὰς περὶ αὐτῶν ἀλλὰ χωρίζειν ὡς διαφέρει αὐ-
 τὰς καὶ ὅσον ἐστὶ διωκτῶν. μίξεις αὖ ἐπὶ τῶν ἐξ ἡσ Ο'λυμπιάδας ἐλθόντες, κατ' ἑπὶς περὶ αὐ-
 τῶν γεγράφειν κατ' ἀνὰ χρονίαν περὶ αὐτῶν. Hæc ille in quinta Historia. Sex-
 tus liber, non rerum gestarum historiam, sed politicam digressionem lōge grauiſſimam,
 & auctoris instituto necessariam complectitur: estque adeo liber ille πολιτικὴν ἀνα-
 βῆ verius, quàm ἱστορικὴν περὶ αὐτῶν συγγραφὴν. Quare ante librum septimum narratio
 Polybiana κατ' ἑπὶς distincta non fuit. ab eo libro quæ deinceps sequebantur ad finem
 quadragesimi, omnia fuisse annuatim descripta, serie continua more fastorum & An-
 naliū, nullum est dubium. propterea Plinius Polybium ANNALIVM CON-
 DITOREM in quinto appellat. Neque tamēn ita rigide gestorum ordinem in sin-
 gulis partibus suæ narrationis auctor prudentissimus seruauerat; ut perspicuitatis &
 τὴ περὶ αὐτῶν non potiorē semper rationem duceret. Quare illa cuius ante mentionem
 fecimus cautione quum necessariō saepe uteretur; in tot tantarumque rerum adeo sibi
 inuicem permixtarum explicatione, ὡς περὶ αὐτῶν non raro commiserat; rebusque
 ita postulantibus, consiliorum exitus interdum prius quàm initia exposuerat. Nam
 verbi gratia; Romanas res tractans huius aut illius anni principio, responsa legatis po-
 pulorum Græciæ aut Regum data; primæ aliquando retulerat, quàm de eorundem le-
 gatorum missione egisset. quæ ex re ne aliquid obscuritatis oriretur, folius est in lon-
 giorum sermonum ἀποδείξει, & transitionibus ab uno anno ad aliū, eorum quæ
 alieno loco dicta videri poterant, lectorem diligenter admonere, atque ut ipse alicubi
 loquitur, τὰς ἐκαστῶν περὶ αὐτῶν ὡς συνεπείρας πρὸς τοὺς μὴ μνησθῆναι καὶ ὅποιος ἐξ ἡμῶν γε-
 γῆ. In Legationum ecloga LXXX de hac re sic scribitur. Quos sermones apud
 Senatum isti legati habuerint, quæ à Patribus responsa tulerint, & quomo-
 do omne genus humanitatis & comitatis experti redierint; in expositione
 rerum Italicarum iam diximus. Est varō lector nobis sæpe huius admonen-
 dus, sicut etiam studiose facimus; quod non raro orationes habitas à lega-
 tis, & data illis responsa, cogimur prius exponere, quàm de ipsorum lega-
 tione decreta & de missione verba fecerimus. Quoniam enim, per annos
 singulos res gestas quæ temporibus inter se congruunt scribētes, quæ apud
 quancque gentem sunt facta, summatim vno tempore conamur refer-
 re; perspicuum est, id scriptiōni nostræ necessariō euenire. Vides magni
 eruditique hominis circa hanc partem studium ac diligentiam. Vides operis uniuersi
 χρονομῶν καὶ οἰκονομίας, ut eius pater non semel appellat. Sed hæc olim fuere, benigne
 Lector: nam in hodiernis reliquijs adeo pristina facies operis integri est corrupta ut vi-
 deri possint qui secundæ ac tertiæ partis Eclogas excerpserunt, præcipuè autem secun-
 dæ, id egisse de industria, ne vlla nisi oppidò tenuia superessent eius diligentia vestigia,
 quæ scriptor exactissimus in temporum adnotatione, & rerum varijs in partibus τῶν
 οἰκονομῶν gestarum συγχευομῶν, usus erat vel maxima. Omissi sunt anni Olympi-
 adici: omisse Regum successiones, Consulū item Ro. plerorumque nomina, & Præto-
 rum ciuitatium Græciæ. nihil denique ab Eclogarijs in ea quæ restant Excerpta, secū-
 dæ præsertim partis, est relatum, quod magnam τῶν συγχευομῶν rationem ipsos ha-
 buisse demonstret. Nam quod Olympiades aliquot reperiuntur indicata, & quorun-
 dam etiam magistratuum nomina; quid refert? quum neque Olympiadici anni cum
 annis Coss. comparentur; neque vel illarum Olympiadum anni sint appositī. Politica
 nimirum documenta colligere, ut alio loco ostendimus; non autem Polybiana Historiæ
 accuratam Epitomen conficere, qui ista excerpserunt in animo habebant. Nos igitur,

quibus erat propositum nihil quicquam eorum pratermittere, quæ ad illustrationem auctoris optimi posse desiderari iudicabamus; postquam singulis Eclogis sua argumenta præfixissemus, quò illa pertinerent indicantia; ad maiorem lucem tam partis primæ, quæ integra quidem ad nos peruenit, sed variam & parum apertam notationem temporum habet, ut docuimus; quàm duarum insequentium, quæ librorum amissorum Excerpta continent; Synopsis hanc Chronologicam uniuersæ Historiæ Polybianæ concinnauimus. Cuius opella necessitatē omnes intelligere necesse est, qui ad delectationem foris opatio huius aliquando se accinxerint. Utilitatem vero tirones minus in historiis antiquis exercitati, quibus potissimum ire consultum uolumus, longe maximum uendo experientur. Nam historia quæuis, maxime autem uniuersalis, luce temporum destituta, quid aliud censei debet, nisi domus vaste, quæ nullum penitus lumen admittit, imago quædam? Hinc illud est, quod in superioribus Polybii editionibus, rerum diuersissimarum Eclogæ in secunda parte, ceu historia eadem nihil interrupta, absurde & ridicule continuabantur: non enim intelligebant illi Critici, quàm diuersorum temporum narrationes in unum deformem cinnum compingerent. nunc per hanc Synopsim, & ea quæ adiecimus argumenta, quò fere singula sint referenda etiam pueri nullo labore intelligent. Jam quæ de Rep. Athæorum adnotauimus, tot uiris magnis illustri, quæ item de Polybii uita, parum adhuc in uulgus nota, cui non erit gratum cognoscere? Porro in ista Synopsi contexenda, quum id unum spectauerimus, ut Polybiana Historiæ faciem præferremus: nostrarum omnino fuit partium, siue in principalium successionum temporibus designandis, siue in anno cuiusque gesti, non quid esset per se verum, sed quid Polybius tradidisset inquirere. Ut mirari nemo debeat, in nonnullis rationes nostras cum observationibus doctissimorum Chronologorum, siue antiquorum, siue neotericorum, non plane congruere. Ac quoniam huiusmodi diuersitatum causas in Commentariis diligenter exposuimus; petimus ab æquo Lectore, ut consilium nostrum in talibus ne prius damnet, quàm rationes nostras cognouerit atque expenderit. in plerisque enim, aut Polybii aliusue alicuius probi scriptoris auctoritate disertis uerbis expressa sumus ducti, aut ualida coniectura, siue necessaria consequentia. Postremo cogitent uelim qui hæc legent, aliud esse tumultuariam annorum collectionem certo sine concinnare; ut nos fecimus; aliud doctrinam temporum ex artis *Χρονολογικῆς* præceptis ex professo tradere; quod nos hoc loco non profitemur.

HISTORIAE VNIVERSAE
POLYBII SYNOPSIS CHRONO-
LOGICA, IN TEMPORA
quatuor tributa.

TEMPVS PRIMVM.

ΤΑ ΠΡΟ ΤΗΣ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ

sive

ANTIQUIORA TEMPORA PRÆPARA-
tionē Polybiana, quorum obiter Polybius meminit.

AB ANNO CONDITI MVNDI CIRCITER

MMMCC. ante quartam & ultimam captiuitatem Iudaicam, quando Na-
buchodonosorus Rex Babylonis Sedekiam abduxit, templum
incendit, & cum vniuersa vrbe diruit, CLXII: ante
natum Dominum nostrum IESVM

CHRISTVM DCCL

aut DCCLI.

Olympiades	Athenarum	Vrbis Romæ
VII.	Archontes	anni.

I
II

I ROMAM hoc secundo septimæ Olympiadis
anno fuisse conditam, scripserat Polybius, vt est
auctor Dionys. Halic. lib. I. Palilia igitur Ro-
mæ Polybiana incidunt in annum Iphiti siue
Olympiadicum XXVII. aut XXVI currentem,
duobus mensibus ante initium æ XXVII. At
Palilia Catoniana XXIV anno Iphiti cōgruunt.
Varroniana XXIII.

III
IV

LXVIII

I

Isagoras.

245 Regifugium. Primi Romæ CONSVLIS, Iunius
Brutus, M. Horatius.

Hoc anno primum fœdus iktum esse inter Ro-
manos & Carthaginienses scribit Polybius libro
III. p. 176. Dedicatio ædis Capitolinæ. ibid.

II

246

Ttcc

III
IV

247

248

Porſena Romam aggreditur. Horatius Co-
cles reſciſſo ponte vim eius ſuſtinet. Polybius
lib. VI. p. 496.

LXXIV

I
II
III
IV

Leoſtratus
Nicodemus
Apheſion

270
271
272
273

Xerxes Græciam inuadit exeunte hoc ag-
no, vel ut alij ſcribunt, proximo incipiente. Po-
lyb. lib. III. p. 176. ait fuiſſe annum XXVIII. à
primis Romæ Coſs.

XCII

I
II
III
IV

Callias
Theopompus
Glaucippus
Diocles

342
343
344
345

Athenienſes Chryſopolim ad Pontum obri-
nent, & portorium primi inſtituunt. libro qua-
ro, p. 312.

TEMPVS II.

ΤΑ ΤΗΣ ΠΡΟΓΑΡΑΣΚΕΥΗΣ.

ſiue

TEMPORA DVOBVS LIBRIS PRÆ.

parationis Polybiana contenta.

XCIII

I
II
III
IV

Euctemon
Antigenes
Callias
Alexias

346
347
348
349

Clades Athenienſium ad Aegospotamos vi-
ctore Lyſandro, qui bello Peloponneſiaco ſi-
nem impoſuit. libro I. p. 5.

XCVII

I
II
III
IV

Philocles
Nicoteles
Demoſtratus
Antipater

362
363
364
365

Roma capta à Gallis, qui paullo ante in Ita-
liam tranſierant, & Romanos Alienſi clade af-
fecerant. incidit ἀλλοσι in annum centeſimum
& vigeſimum à Regifugio. meminit Polybius
libro I. p. 5. lib. II. pag. 105. 106. Græci Italici
hoc anno ad Elorum flumen vincuntur à Dio-
nyſio tyranno. lib. prim. p. 5.

XCVIII

I

Pyrgion

366

Rhegium obſidetur à Dionyſio.

SYNOPSIS CHRONOLOGICA.

1047

II Theodorus 367 Dionysius Rhegium capit. lib. p. no. p. 5.
Pax inter Græciæ populos, Antalcidæ le-
gati nomine dicta, lib. primo & sexto, pag. 492.

III Mystichides 368
IV Dexitheos 369

CII

I Lacisthenes 382
II Phraclides 383
III Dyscinetus 384 Pugna Leuſtrica euerſæ Lacedæmoniorum
opes, lib. I. p. 5. lib. II. 127. lib. IV. 344. c. Mega-
lopolis vrbs Arcadiæ coit è pluribus vicinis po-
pulis, lib. IV. p. 301.

IV Lyſſtratus 385 Meſſenij reduces è longo exilio patriam in-
ſtaurant. ibid.

CIV

I Timocrates 390
II Chariclides 391 Pugna apud Mantineam dubiæ victoriæ, pro-
pter Epaminondæ mortem, lib. IV. p. 301. & lib.
IX. p. 547.

III Molon 392
IV Nicophemus 393

CV

I Callidemides 394
II Eucharistus 395
III cephiſodotus 396 Galli trigeſimo circiter anno poſt captam
Vrbem, redeunt, & Albam vſque progrediun-
tur, libro II. pag. 106.

IV Agathocles 397

CVII

I Ariſtodemus 401 Fœdus ſecundum inter Romanos & Car-
thaginiēſes, cuius meminit Polybius libro III.
p. 178. in hunc annum coniicimus; Oroſium ſe-
cuti, qui libro III. cap. 7. auctor eſt, anno V.C.
quadringenteſimo ſecundo inter illos duos po-
pulos iſtum eſſe fœdus. quod autem Oroſius
fœdus illud primum vocat, nos ſecundum faci-
mus, non eſt mirum. nam & Oroſius & alij om-
nes præter vnum Polybium, fœdus primum
ignorarunt.

II Theſſalus 403
III Apollodorus 404
IV Callimachus 405

CVIII

I Theophilus 406
II Themistocles 407

III Archias 408
IV Eubulus 409

Galli anno duodecimo exacto post expeditionem proximam iterum arma capiunt, Romanam petunt, & à Romanis fugantur, libro II. pag. 106.

CXII.

I Niceratus 422
II Aristophanes 423
III Aristophon 424
IV Cephislopho 425

Galli anno XIII post bellum ultimum, foedus cum Po. Rom. faciunt. libro II. pag. 107.

CXIX.

I Pherecles 450
II Leostratus 451
III Nicocles 452
IV Calliarchus 453

Galli postquam annos XXX in foedere manserant, arma denuo mouent aduersus Romanos lib. II. p. 107.

CXXL

I Nicias 458
II Nicostratus 459
III Olympiodor^s 460
IV Philippus 461

Galli cladem insignem accipiunt in agro Sentinati. quum P. Decius Coss. patris exemplum secutus se deuouisset. libro secundo pag. 107.

CXXIII.

I Philippus 466
II 467
III 468
IV 469

Galli anno decimo post nouissimum bellum obsident Arretium. Romani priore anno vincuntur deinde altero vincunt. libro II. pag. 107.

SYNOPSIS CHRONOLOGICA.

1049

OBSERVAT POLYBIVS LIB. II.

OLYMP. pag. 128. & 155. circa hanc Olympiadem intra breue spatium obijisse
CXX V. primos Alexandri Magni successores: in regno Syria, Seleucum; Alexandria, Ptolemaum Lagi F. Macedonia, Lysimachum & Ptolemaum Ceraunum. Nos ad lucem Polybiana historia, eorum qui deinceps sunt secuti successiones & tempora adnotabimus, atque inter se comparabimus.

REGES

ÆGYPTI. PTOLE- MÆVS. PHILADEL.	SYRIÆ SELEVDONIA CVS.	MACE- DONIA LYSI- MACH.	Anni V.C.	Coss.
I	1	31	5	470
		ANTIO PTOLB CHVS MÆVS SOTER CERAV NVS.		P. Cornelius Dolabella, Cn. Domitius Calvinus. Galli ad lacum Vadimonis nobili clade affecti à Cos. Dolabella. li. II. p. 108. Sena colonia condita in Gallia Cisalpina. ibid. Ptolemaus Philadelphus patri succedit, & regnat annos XXXVII. siue vt Iosephus ait XXIX. Initium eius quidam in annum Olympiadicum CCCXCII. coniiciunt, hoc est vltimum superioris. Olympiadis Chronicum Eusebij cum Polybio consentit. Seleuco succedit Antiochus ὁ Σωτήρ, qui regnat annos XIX. Post Lysimachū regnum obtinet Ptolemaus Ceraunus, menses circiter IX.
II	2	1	1	471
		So- STHE- NES.		C. Fabricius Luscinus, Q. Aemilius Pappus. Boij cæduntur à C. Fabricio & pacem petunt. lib. II. p. 108. Ptolemæo Cerauno à Gallis capto & occiso succedit Sosthenes. annos fere II.
III	3	2	1	472
		ANTI- CONVS GONATAS.		L. Aemilius Barbula, Q. Marcius Philippicus. Circa hæc tempora Patræenses Reip. Achæorum iaciunt fundamenta. lib. II. p. 128. 129. Sosthenes cuius regnū Brennus euertat, successorem habuit Antigonom Gonatā Demetrii Poliorcetæ F. qui regnat annos XXXVI. alij dicūt XXXIV vt in Eusebianis Excerptis Iosephi Scalligeri, pa. 49. vbi etiam dicitur Antigonus βασιλεύσας ἐτη 13 τῆς Ἑλλάδος.
IV	4	3	1	473
				P. Valerius Lævinus T. Coruncanius Nepos. Pyrrhus in Italiam à Tarëtinis accersitur. lib. I. p. 7. Rhegini præsidium Romanum in urbem recipiunt. ibid.

Tccc iij

Olymp. Aegypt. Syria. Maced. V. R.

Tertium foedus inter Romanos & Carthaginienses iktum. lib.III. 180.

CXXV

I	5	4	3	474	P. Sulpitius Sauerio, P. Decius Mus, Romani Pyrrhum acie vincunt.
---	---	---	---	-----	---

II	6	5	3	475	C. Fabricius Luscinus II. C. Aemilius Pappus II. Galli Delphicum templum spoliant. lib.I. p.6. lib.II. p.108. Pars superstes eorum Gallorum, naues nacta, in Asiam traiecit. ibid. & lib. IV. p.313.
----	---	---	---	-----	--

III	7	6	4	476	R. Cornelius Rufinus II. C. Iunius Brutus II.
-----	---	---	---	-----	---

IV	8	7	5	477	Qu. Fabius Gurges II. C. Genutius Clepsina. Aegientes in Achaia iungunt se Patraensibus, & alias ciuitates excitant, ad Remp. Achæorum constituendam. lib.II. p.129.
----	---	---	---	-----	---

CXXVI

I	9	8	6	478	M. Curius Dentatus III. L. Cornelius Lentulus. Pyrrhus redit in Italiam. Hiero Præturam Syracusarum suscipit, lib.I. p.8. & Pausanias <i>Ηλιαχθις</i> libro II.
---	---	---	---	-----	---

II	10	9	7	479	Ser. Cornelius Merenda, M. Curius Dentatus IV.
----	----	---	---	-----	--

III	11	10	8	480	C. Fabricius Luscinus IV. C. Claudius Canina.
-----	----	----	---	-----	---

IV	12	11	9	481	L. Papirius Cursor II. Sp. Caruilius Maximus II.
----	----	----	---	-----	--

CXXVII

I	13	12	10	482	L. Quintius Gulo Claudus, L. Genutius Clepsina. Rhegium liberatur à Romanis, & in perfidam legionem à Genutio Cos. animaduertitur. lib.pr. p.7. Aratus Sicyonius nascitur.
---	----	----	----	-----	--

II	14	13	11	483	C. Genutius Clepsina II. C. Cornelius Blasio.
----	----	----	----	-----	---

III	15	14	12	484	C. Fabius Maximus Pictor, Qu. Ogulnius Gallus.
-----	----	----	----	-----	--

SYNOPSIS CHRONOLOGICA.

1951

Olymp. Aegypt. Syria. Maced. V.R.

Hiero rebus gestis clarus & potens,
rex Syracusarum salutatur. Viden-
dus Commentarius ad libri primi pag.
IX.

I V 16 15 13 485

P. Sempronius Sophus, Appius Clau-
dius Crassus.

CXXVIII

I 17 16 14 486

A. Atilius Regulus, L. Iulius Libo:

II 18 17 15 487

D. Iunius Pera, Fabius Pictor.

III 19 18 16 488

Q. Fabius Maximus Gurges III. L.
Mamilius Vitulus.

Mamertini in Sicilia à Rege Hierone
& Pœnis vexati, Romanos in eam insu-
lam accersunt. lib. I. p. 9.

Haëtenus Timæi Historia : quam
excepit Polybij Præparatio. lib. I. p. 5.

IV 20 19 17 489

Appius Claudius Caudex, M. Ful-
vius Flaccus.

Belli Punici primi annus I. Hoc pri-
mum anno Romani cum exercitu ma-
re transeunt, & in Siciliam veniunt:
ibique cum Pœnis & Hierone rem ge-
runt. lib. I. p. 10.

ANTIO-
CHVS
THEOS.

Soteris in locum regnat Antiochus
cognomine impio THEOS dictus, per
annos XVI.

CXXIX

I 21 20 18 490

M. Valerius Maximus, M. Octaci-
lius Crassus.

Pax data Hieroni à Romanis. de
quo ad eundi Commentarij.

II 22 21 19 491

L. Postumius Megillus, Q. Mami-
lius Vitulus, lib. I. p. 16.

Agrigentum per menses septem ob-
fideretur à Ro. Coss. & capitur, p. 17.

III 23 22 20 492

L. Valerius Flaccus, T. Octacilius
Crassus pag. 20.

Romani hoc primum anno ad rem
nauticam animos applicant, & classem
parant. ibid.

IV 24 23 21 493

Cn. Cornelius Scipio Asina, C. Duil-
lius Nepos. p. 21. 22.

Cn. Cornelius Cos. tradit se Pœnis.
Duillius primus Rom. classe vincit.
pag. 24.

Tert iij

Olymp. Aegyp. Syria. Maced. V.R.
CXXX.

I	25	5	22	494	L. Cornelius Scipio, C. Aquilius Florus. Bellum in Sicilia lente administratur. Pol.
II	26	6	23	495	A. Atilius Calatinus, C. Sulpitius Paterculus. pa. 25. Nihil memorabile in Sicilia neque Pœni neque Rom. Pol.
III	27	7	24	496	M. Atilius Regulus, Cn. Cornelius Blasio. p. 25. Ancipiti Marte pugnant in mari Carthaginenses & Romani. p. 26.
IV	28	8	25	497	L. Manlius Volso Longus, M. Atilius Regulus II. p. 27. Romani classem instruunt navium CCCXXX. Pœni CCC L. pugna commissa penes Romanos stat victoria. p. 29. Regulus in Africam trajcit. pa. 30. ibi primo vincit, deinde vincitur & vincitur. ad p. 36. atque hæc partim isto partim sequente anno gesta.

CXXXI.

I	29	9	26	498	Ser. Fulvius Nobilior, M. Aemilius Paullus. p. 37. Naufragium classis Romanæ. p. 38. Circa hæc tempora in Rep. Achæorum cepit creati PRÆTOR vnus loco duorum & scribæ. Prætor primus fuit Marcus Carynensis lib. II. p. 130.
II	30	10	27	499	Cn. Cornelius Scipio Asina II. A. Atilius Calatinus II. p. 39. Prætor Achæorum Marcus Carynensis.
III	31	11	28	500	Cn. Seruilius Cæpio, C. Sempronius Blaesus. pag. 40. Romanorum alterum naufragium. Pol. Prætor Achæorum Marcus Carynensis. Philopœmē nascitur. vide in morte.
IV	32	12	29	501	C. Aurelius Cotta P. Seruilius Geminus. Horum Coss. nō meminit Polybius. Pœni cedentibus Romanis mare obtinent. Pol.

SYNOPSIS CHRONOLOGICA.

1055

Olymp. Aegypt. Syria. Maced. V.R.

Prætor Achæorum Marcus Carynensis.

CXXXII

I 33 13 30 502 L. Cæcilius Metellus, C. Furius Pacilius. pag. 40.
Aratus Sicyonius iuuenis annorum XX. patriam suam Reip. Achæorū adiungit, & fit Prætor. lib. II. p. 130.

II 34 14 31 503 C. Atilius Regulus I I. L. Manlius Volso. p. 41.
Hunc vero annum Polybius pag. 43. appellat annum XIV. belli huius. de quo plura in Commentariis.

Romani classem reparant, & Lilybæum obsident. Pol.

His Coss. ait Iustinus, Arsaces à Regibus Syriæ Macedonibus deficit & Arsacidarum imperium inter Parthos instituit. de Arsace Polyb. lib. IX. pa. 597. sub finem Olympiadis CXLII. Sed ille Arsaces vel alius est, prioris successor, vel male eius rebellium hoc anno assignatur à Iustino: & aliter alij tradunt.

III 35 15 32 504 Claudius Pulcher, L. Iunius Paullus. pag. 51.
Romani iterum mari cedunt. pa. 56.

IV 36 16 33 505 C. Aurelius Cotta II. P. Seruilius Geminus II.
Hannibal nascitur.

Post Antiochum Theon regnat Seleucus Callinicus, annos XXIII.

CXXXIII

SELEVCVS
CALLINICVS.

I 37 1 34 506 L. Cæcilius Metellus II. M. Fabius Buteo. Polyb. 57.
Amilcar Pœnus rem strenue gerit toto triennio, de quo Polyb. pa. 58.

II 38 2 35 507 M. Octacilius Crassus II. M. Fabius Licinus.
Philadelpho successit Ptolemæus Evergetes, annos XXVI.

III 1 3 36 508 M. Fabius Buteo II. C. Atilius Bulbus. Antigono Gonatæ successit Demetrius Philippi pater, & regnat annos X.

IV 2 4 1 509 A. Manlius Torquatus Atticus, C. Sempronius Blaesus II.
Romani tertio mare tentant. p. 60.

DEMETRIVS.

Olymp. Aegy. Syria. Maced. V.R.
CXXXIV.

I	3	5	2	510	C. Fundanius Fundulus, C. Sulpitius Gallus. Aratus Prætor Achæorum II. Acrocorinthum astu occupat, expulso Antigoni præsidio. lib. II. p. 130.
II	4	6	3	511	C. Lutatius Catulus, A. Postumius Albinus, p. 60. Victoria Romanorum de Pœnis ad Aegates. p. 62.
III	5	7	4	512	Q. Lutatius Catulus Cerco, A. Manlius Torquatus II. Bello Punico primo finis imponitur, pace data Pœnis. p. 63. Fit tum inter eos populos fœdus quartum. de quo Polybius libro III. pag. 182. Romani cum Faliscis bellū gerunt. 65. Bellum ἐπὶ τῷ Καρχηδονίῳ, quod & Africum siue Libycum est dictum, hoc anno inchoatur. pag. 65.
IV	6	8	5	513	C. Claudius Cento, M. Sempronius Tuditanus.
CXXXV.					
I	7	9	6	514	C. Mamilius Turrinus, Q. Valerius Flaccus.
II	8	10	7	515	Sempronius Gracchus, P. Valerius Falto. Bellum aduersus mercenarios finitur à Pœnis, annis tribus & mensibus quatuor exactis à principio, non ut Liuius ait, quinque annis. p. 88. Fœderi inter Romanos & Pœnos adduntur ἀπορρήτῃ. pag. 89. & lib. III. pag. 182. Amilcar Barca mittitur in Hispanias, lib. II. p. 90. lib. III. p. 166.
III	9	11	8	516	L. Cornelius Lentulus, Qu. Fuluius Flaccus. Tumultus Gallicus annos fere XLV. post pacem initam. p. 109. Circa hæc tempora Aetoli Mydionios bello premunt regnantibus in Macedonia Demetrio, in Illyrico Agrotone. initio libri II.
IV	10	12	9	517	P. Cornelius Lentulus, C. Licinius Varus.

SYNOPSIS CHRONOLOGICA.

1055

Olymp. Aegy. Syria. Maced. V.R.

Galli legatione ad Romanos missa, agrum Ariminensem repetunt. auctor Zonaras. Demetriadum bellum inter Demetrium regem Macedoniæ & Acetolos gestum, in hunc aut superiorem annum videtur incidere. meminit Polybius. lib. II. p. 132. & p. 135.

CXXXVI

I II 13 10 518

ANTIGONVS DO-
SON.

C. Atilius Bulbus II. T. Manlius Torquatus.

Demetrio succedit Antigonus cognomine Δαίμων, vitricus & tutor Philippi qui Demetrii F. & regnat annos XV. non plenos. lib. II. 131.

II 12 14 1 519

L. Postumius Albinus, Sp. Caruilius Maximus.

III 13 15 2 520

Qu. Fabius Maximus, M. Pomponius Matho.

IV 14 16 3 521

M. Aemilius Lepidus, M. Publicius Malleolus.

Lex Agraria Flaminia fertur, & bellum Gallicum recrudescit. lib. II. pag. 109. quinto à fine proximi tumultus anno, ait Polyb.

CXXXVII

I 15 17 4 522

M. Pomponius Matho II. C. Papius Mafso.

Agroni regi Illyriorum circa hoc tempus mortuo succedit Teuta vxor. p. 93.

II 16 18 5 523

M. Aemilius Barbula, M. Iunius Pera.

Cn. & Lucius Coruncanij ad Teutam legati mittuntur. lib. II. p. 96.

III 17 19 6 524

L. Postumius Albinus, Cn. Fulvius Centumalus.

Romanorum expeditio terra marique contra Illyrios. lib. II. p. 99.

Asdrubal in Hispaniæ præfectura Amilcari succedit. lib. II. pag. 90. & 101.

Romani cum Asdrubale foedus renouant. lib. III. p. 182.

IV 18 20 7 525

Sp. Caruilius Maximus Fabius II. Q. Maximus II.

Incunte vere pax data Teutæ. li. II. p. 100.

Olymp. Aegyp. Syria. Maced. V. R.

Prima Romanorum legatio ad Achæos & Aetolos. p. 101.

Altera legatio ad Athenienses & Corinthios. ibid.

CXXXVIII

I 19 21 8 526

P. Valerius Flaccus, M. Atilius Regulus.

Circa hæc tempora Aetoli cum Antigono Macedoniæ & Cleomene Lacedæmoniorum regibus, cōspirant aduersus Achæos: vnde postea ortum Cleomenicum bellum, traducto Antigono ad Achæorum partes, Arati prudentia. lib. II. p. 131. & deinceps.

II 20 22 9 527

M. Valerius Messala, L. Apustius Fullo.

III 21 23 10 528

L. Aemilius Papus C. Atilius Regulus.

Bellum Gallicum Cisalpinum duobus Congolitano & Aneroesto exarsit: anno post legem Flaminiam octauo. lib. II. p. 110. 111.

Seleuco Callinico extincto regnat Seleucus Ceraunus annos fere IV.

SELEUCVS CERAVNVS.

IV 22 1 11 529

Q. Fuluius Flaccus II. T. Manlius Torquatus. Bellum Gallicum durat. lib. II. p. 119.

CXXXIX

I 23 2 11 530

C. Flaminius Nepos, P. Furius Philo. Cos. Flaminius cum Gallis feliciter quam prudentius rem gerit libro I. pag. 120.

II 24 3 13 531

M. Claudius Marcellus, Cn. Cornelius Scipio II.

Post deuictos Insubres, Gæatas, & Gallos alios cum vniuerso nomine Gallico est pacificatum libro II. pag. 122.

Prætor Achæorum Timoxenus lib. IV. p. 276.

Cleomenicum bellum eodem gestum tempore cum Gallico, finitum est hoc anno, & Cleomenes ad Selaſiam victus, fugit in Aegyptum. lib. II. 151. 152.

III 25 4 14 532

P. Cornelius Asina, M. Minucius Rufus.

Istri

SYNOPSIS CHRONOLOGICA.

1057

Olymp. Aegy. Syria. Maced. V.R.

ANTIO-
CHVS
MAGNVS.

PHILIP-
PVS.

IV 26 1 1 533

Illi aduersus Romanos arma mouent
& vincuntur, à Cos. Scipione.

Post Seleucum regnat in Syria & A-
siaz parte Antiochus Magnus, annos
XXXVI. lib. III. p. 155. lib. IV. 271. li. V.
p. 386.

Post Antigonum Tutorem succedit
Philippus Demetrii F. annos XLII.

L. Veturius Philo, C. Lutatius Ca-
tulus.

Asdrubali mortuo succedit in prae-
fectura Hispaniae Hannibal. lib. II. 123.
lib. III. p. 168.

Prima ~~examinata~~ Hannibalis, & res
gestae contra Olcades, aliosque Hispa-
niae populos. lib. III. p. 168.

Saguntini legatos Romam missi-
tant. p. 171.

Prætor Achæzorū Aratus li. IV. 279.
& seq.

Clades Achæzorū ad Caphyas cul-
pa Arati. p. 280.

Hucusque Commentarios suos pro-
duxerat Aratus; à quorum fine historię
sue legitimę principium duxit Poly-
bius. lib. I. p. 3. lib. IV. p. 271.

Ariarathes per hæc tempora regnum
Cappadocię adit. lib. IV. p. 271.

Prusias Gallos oram Hellespōtiacam
infestantes cædit. lib. I V. extremo.

TEMPVS III.

ΤΑ ΤΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ
ἑξ ἑξῆς μεθόδως.

sive

RES GESTÆ ANNORVM LIII, QVIBVS AIT
POLYBIVS CONTINERI INITIVM, INCREMENTVM
& consummationem magnitudinis imperij Po. Ro. quod solum argu-
mentum principio auctor sibi proposuerat, cum adiectione paucorum
annorum pacis. Vide initium libri primi; & quæ in eum locum disse-
ruimus. fusc idem in principio tertię historię.

OBSERVAT POLYBIVS, CONTIGISSE
superiore Olympiade & huius initio, ut omnium fere partium orbis
tunc cogniti regna & imperia à nouis successoribus adirentur. eamque
non postremam fuisse causam motuum deinceps insecutorum. libro I I
extremo & libri I V initio.

Vvvv

*Olymp. Aegyp. Syria. Maced. V.R.*PTOLEM.
PHILOPA-
TOR.

CXL.

I I 2 2 34

M. Liuius Salinator, L. Aemilius Paulus. Aemilius contra Demetrium Pharium & Illyrios mittitur: Polyb. lib. III. p. 171. inde triumphum reportat. libro IV. p. 330.

Romani exscidio Sagunti audito per legatos deprecant Hannibalem. li. III. & IV. pag. 330.

Hannibal rebus in Hispania compositis bello contra Romanos se accingit. lib. III. 189.

Ptolemæus Philopator Euergetæ succedit, & regnat annos XVII.

Prætor Achæorum Aratus Arati F. lib. IV. pag. 305.

Prætor Aetolorum Scopas. lib. IV. 305. & 330.

Bellum Sociale duce Philippo Rege ab Achæis geritur contra Aetolos & socios. lib. IV. 322. & seq.

Philippus cogitur bellum Aetolicum omittere, & redit in Thessaliam. 330.

Cleomenes tertio anno postquam in Aegyptum venerat perit. li. IV. 304. 381.

Lacedæmone eius morte audita creantur reges Agesipolis & Lyncurgus. lib. IV. pag. 304.

Achæus Asiam cis Taurum obtinet, & nouum regnum condit. lib. IV. 271. & 315.

Rhodiorum bellum cum Byzantiis. pag. 306.

Prusias Rhodiis se adiungit. p. 315.

Populi Cretæ bellum inter se gerunt de quo vide. p. 319.

Mithridates Rex Sinopéses vexat. 321.

Eclipsis Lunæ circa hæc tempora terret Gallos in Asia, lib. V. p. 420.

II 2 3 3 555

P. Cornelius Scipio T. Sempronius Longus.

Hic primus est annus belli Punici II. quod fere Polybius Hannibalicum vocat.

Senatus Scipionem in Hispaniâ, Sempronium in Africâ proficisci iubet. 193.

Placentiam & Cremonam colonias Ro. deducunt. ibid.

Hannibal superatis Alpibus vincit Scipionem ad Ticinum. p. 218.

SYNOPSIS CHRONOLOGICA.

1059

Olymp. Aegy. Syria. Maced. V.R.

Xenia P. Scipionis huius F. qui postea dictus Africanus; quum annorum esset XVII. lib. X. p. 577.

Hannibal vincit Sempronium ad Trebiam. p. 225.

Prætor Achæorum Eperatus, initio lib. V.

Prætor Aetolorum Dorimachus. ibid.

Philippus ad bellum Sociale siue Aetolicum redit. p. 331. atque id per æstatem gerit, deinde sub hiemem in Macedoniam reuertitur. p. 337.

Lycurgus Rex fugit Sparta & ad Aetolos concedit. p. 376.

Antiochus & Ptolemæus de Cœle Syria primo per legatos contendunt deinde ad arma se cōuertunt. li. IV. 305.

III 3 4 4 536

C. Flaminius II. Cn. Servilius Geminus. Polyb. lib. III. p. 227.

In Etruria ad Thrasymenum clades ingens accepta à Rom. 234.

Q. Fabius Maximus creatur Dictator, M. Minucius Rufus M. E. p. 238.

Minucius par imperium cum Dictatore accipit. pa. 253.

Cn. Scipio in Hispania cum Hannone bene pugnat. p. 228.

Pub. Scipio ad fratrem Cnæum mittitur. p. 247.

Prætor Achæorum Aratus senior. lib. V. p. 377. & p. 431.

Prætor Aetolorum Agetor. 431.

Philippus bene gestis rebus in regni finibus, ad bellum Aetolicum gerendum redit in Peloponnesum. p. 439.

Eidem Nemeorum trietericum ludicrum spectanti, nuntius de clade ad Thrasymenum adfertur. ibid.

Sociale bellum finitur. 442.

Hoc primum anno res Græcorum rebus Romanorum & Pœnorum misceri ceptæ. p. 443.

Pugna ad Rhaphiam insignis, & Ptolemæi victoria. lib. V. p. 425.

Induciæ in annum fiunt inter Ptolemæum & Antiochum. 428.

IV 4 3 5 537

Aemilius Paulus II. C. Terentius Varro. lib. III. p. 255. lib. V. 445.

Clades Romanorum ad Cannas. 263.

Timoxenus Prætor Achæorum. lib. V. p. 443.

Agelaus Naupactius Prætor Aetolorum. p. 444.

Olymp. Aegyp. Syria. Maced. V.R.

Philippus rebus compositis in Illyrico cum Scerdilaida, classem parat & transire in Italiam frustra contendit. pa. 446.

Ptolemæus bellat cū Aegyptiis. 444.

Antiochus Taurum superat & Achzum bello persequitur. p. 428. 444.

CXLI.

I

5

6

6

538

Titus Sempronius Gracchus, Q. Fabius Maximus III.

Prætor Achzorum Aratus.

Philippus Rex foedus init cum Hannibale. lib. VII. p. 502.

Quæ de eodem & Demetrio Phario atque Arato narrantur. p. 505. hoc anno videntur accidisse. etsi Plutarchus ita narrat quasi gesta priusquam rebus Italicis se immisceret Philippus.

Hieron Regi mortuo succedit Hieronymus; qui mox illud regnum funditus euertit libro III. pag. 158. Legationum tmemate I. & Fragmentorum. p. 1008.

Achzus Sardes se recipit, & ibi obsidetur. lib. VII. 506.

II

6

7

7

539

Q. Fabius Maximus IV. M. Claudius Marcellus III.

Marcellus Cos. in Sicilia res gerens, Leontinos oppugnat. eo refer fragmentum libri VII. pa. 501. item Syracusas, lib. VIII. p. 515.

Sardium vrbs præter arcem, capitur ab Antiocho altero obsidionis anno. li. VII. pa. 506.

Messeniis hoc anno vel sequente turbas cientibus, redit Philippus in Peloponnesum. lib. VIII. p. 518.

Prætor Achzorum Aratus septies decies, veneno tollitur à Philippo. ibid. & Plutarchus.

III

7

8

8

540

Qu. Fabius, Qu. Fabij Maximi F. T. Sempronius Gracchus.

Quot legionibus hoc & sequenti anno bellum gesserint Romani obseruat Polyb. lib. VIII. p. 513.

Philippus in Illyrico bellum gerens Lissum occupat. lib. VIII. 519.

IV

8

9

9

541

Q. Fulvius Flaccus III. Appius Claudius Pulcher.

Tarentum ab Hannibale capitur præter arcem. lib. VIII. p. 529.

Capua à Romanis Coss. obsidetur. li. IX. 543.

Olymp. Aegypt. Syria. Maced. V. R.

Valerius Lævinus Prætor in Macedoniam missus, amicitiam cum Actolis iungit, & societatem belli aduersus Philippum. quo refer fragmentum libri IX. p. 561. & quæ de eius fœderis legibus dicuntur. p. 570. & 627.

Ait Iustinus lib. XXIX. eo tēpore ciuitates Græciæ legationibus Philippum fatigasse, idem plane & Polybius libro X. pag. 612. Hoc initium est belli Philippi I.

Scipiones in Hispania cæduntur à Celtiberis proditi. lib. X. p. 579.

P. Scipionis Ædilitas hoc anno commemoratur à Liuiο. Polybius libro X. p. 578.

Philippus cum Phthiotis Thessalis bellans, Echinum obsidet. lib. IX. pag. 571.

CXLII.

I 9 10 10 542

P. Sulpitius Galba, Cn. Fuluius Centumalus II.

Hannibal, quò obsessam Capuam liberet, Romam contendit. libro IX. pag. 544.

Claudius Marcellus Syracusis expugnatis & Sicilia deuicta Romam rediens inter cætera ad triumphum ornandum tabulas & alia Syracusarum ornamenta secum defert. eò pertinet libri IX. fragmentum. p. 549.

P. Scipio P. Scipionis F. post eadem patris & patruis in Hispanias cum imperio extraordinario proficiscitur. lib. X. ubi res ab eo gestæ describuntur.

II 10 11 11 543

M. Claudius Marcellus IV. M. Valerius Lævinus II.

Agrigentum à Læuino Cos. res in Sicilia gerente occupatur. quò pertinet fragmentum lib. IX. p. 559.

III 11 12 12 544

Q. Fabius Maximus V. Q. Fuluius Flaccus IV.

Tarentum recipitur à Fabio. videtur ad eam historiam pertinere primum X libri fragmentum.

IV 12 13 13 545

M. Claudius Marcellus V. T. Quintus Crispinus.

Hannibal dolo Coss. circumuenit, Marcellus occiditur, alter fugit qui extremo anno Romæ ex morbo moritur. lib. X. p. 602.

Edeco, Indibilis, Mandonius Hi-

Vvvv iij

Olymp. Aegypt. Syria. Maced. V. R.

spaniæ reguli Scipioni se adiungunt. pag. 604.

Scipio ad Bætulam Asdrubalē Hannibalis fratrem vincit, & fugere ex Hispaniis cogit. 610.

Ad ferendam opem Aetolis cū Philippo bellum gerentibus veniunt in Græciam cum classibus P. Sulpitius & Rex Attalus. pag. 612.

Veniunt & legationes vndique ut pacem componant. ibid.

Prætor Achzorum Cycliadas. Liuius libro XXVII.

Hoc anno Achzi cum Aetolis Eleis-que haut procul Messene prosperā pugnam fecerunt, ait Liuius è Polybio. hæc est quam Plutarchus pugnam ad Larissum vocat: vbi Philopœmenis priuati virtus enituit.

P. Sulpitius sæuit in Aeginetas cum apud eos hibernaret. Legationum XLI. pa. 851.

Antiochi de Euthydemo in superioribus Satrapijs victoria. 620.

CXLIII.

De hac Olympiade accipienda Liuij verba libro XXVII. in anno superiore quo designati sunt Coss. sequentes. *L. Manlius trans mare legatus iret, visceresque qua res ibi gererentur: simul quod Olympia ludicrum ea æstate futurum erat, quod maximo cætu Græcia celebratur.*

I 13 14 14 546

M. Liuius Salinator II. C. Claudius Nero.

Asdrubal in Italia perit, ab utroque Coss. victus. initio lib. XI.

Prætor Achzorum Nicias. Liuius libro XXVIII.

II 14 15 15 547

Q. Cæcilius Metellus, L. Veturius Philo.

P. Scipio in Hispania Asdrubalem Gisgonis F. & Magonem vincit lib. XI. pag. 638. seditionem ortam è fama de obitu suo componit. p. 643.

Indibilem ~~scimitus~~ vincit: ac mox, Romam ex Hispania quinto anno postquam eo aduenerat, redit. 648

Prætor Achzorum Philopœmen.

Machanidas Lacedæmoniorum tyrannus finitimo bello Achzos vrens à Philopœmene superatus ad Mantineam perit. lib. XI. 629.

Huic prælio interfuit Polybius Megalopolita quidam, diuersus à patre huius Historiæ, qui ne natus quidem cum fuit; ut sequentia ostendent. p. 634.

Olymp. Aegy. Syria. Maced. V.R.

Machanidæ in Lacedæmoniorum tyrannide successit Nabis de cuius feritate Polyb. lib. XIII. p. 674.

Antióchus cum Euthydemo pacem facit. p. 651.

III 15 16 16 548

P. Cornelius Scipio, L. Licinius Crassus.

P. Scipionem traicere in Africam parantem, remoratur occasio capiendi proditiōe Locrorum urbem; de qua urbe Polybius in ea historia multa scripserat. libro XII.

Prætor Achæzorum Philopœmen II. Nemea celebrantur hoc anno, quibus interest Philopœmen. Plutarchus in vita.

IV 16 17 17 549

M. Cornelius Cethegus, P. Sempronius Tuditanus.

Philippus Aetolos à Romanis desertos, (neglectæ eo biennio res in Græcia erant) quibus voluit conditionibus ad petendum & paciscendum subegit pacem. Liuius lib. XXIX. vestigium orientis discordiæ inter Ro. & Aetolos extat. lib. X. 596.

Prætor Achæzorum post Philopœmenem Lysippus teste Plutarcho: incertum tamen an hoc anno.

CXLIV.

I 17 18 18 550

Cn. Seruilius Cæpio, C. Seruilius Geminus.

Cæpioni Brutij, Seruilio Etruria provincia euenit: de his accipienda verba initio libri XIV.

P. Scipio Vticam obsidet, nec tamen Syphacis reconciliandi curam ex animo dimittit. verba Liuij libro XXIX. & Polybij libro XIV. pag. 677.

Scipio hibernaculis Syphacis & Asdrubalis incensis maxima eos clade afficit. p. 680.

Syphax Sophonisbæ victus precibus reparat exercitum: adueniunt Celtiberorum copiæ: Pœnos acie vincit Scipio. p. 685.

Hannibal Italiam relinquit & in Africam appellit. lib. XV. p. 690.

Ptolemæo Philopatori succedit Ptolemæus Epiphanes, adhuc puer regnatque annos XXIV.

Per hæc tempora Philippus pacata Græcia ad amplificandum imperium

Olymp. Aegyp. Syria. Maced. V.R.

PTOLX-
MÆVS
EPIPHA-
NES.

versus Orientem animum appulit, quod ille dum vrget inceptum, hæc fecit partim isto partim proximis annis.

Rhodos bello laceffit, lib. XIII. pa. 672.

Cum Antiocho facta pactione regnum Ptolemæi Epiphanis pueri diuidit, lib. III. pag. 159. & lib. XIV. 707.

Prusæ opem ferens aduersus Cianos socios Aetolorum urbem funditus evertit, pag. 709.

Lyfimachiam Aetolis fœdere iunctam occupat, XVII. p. 745.

POLYBIVS circa hoc tempus nascitur, vide in Olympiade CL. & in fine huius Synopsicos.

II I 19 19 551

Tib. Claudius Nero, M. Scruilius Geminus.

Spem pacis perfidia Pœnorum violatam, nouus ardor excipit, libro XV. pag. 692.

Scipio & Hannibal conueniunt ad colloquium, p. 694.

Pœni duce Hannibale vltimo prælio deuincuntur à Scipione, p. 700.

Aula pueri Ptolemæi turbatur seditionibus procerum, Tlepolemi & Agathoclis, cuius meminit etiam B. Hieronymus in Daniele, lib. XV. p. 712.

III 2 20 20 552

Cn. Cornelius Lentulus, P. Aelius Pætus.

His Coss. bello Punico II. finis est impositus, & pax data Carthagenensibus, lib. XV. p. 704.

P. Scipio Africanus triumphat, lib. XVI. p. 732.

Syphax triumphatus moritur in carcere, 733.

Philippus nauali prælio ad Chium vincitur à Rege & Rhodijs, sed ancipiti victoria, lib. XVI. 723. huius pugnae meminit obiter Liuius in sequentibus Coss.

Prinassenses & Iassenses à Philippo obsessi, p. 730. 731.

Prætor Achæorum Philopœmenes, auctor Liuius, lib. XXI.

P. Sulpitius Galba, C. Aurelius Cotta.

His Coss. vel paullo antè quâ priores exirent, certe paucis mensibus post pacem Carthagenensibus datam, ait Li-

IV 3 21 21 553

Olymp. Aegypt. Syria. Maced. V.R.

uius, Macedonicum bellum Philippi-
cum serio decretum est, & agi cepit:
quod à Læuino Prætoris multis ante an-
nis fuerat inchoatum, specie adiuuandi
socios Aetolos.

His Coss. Abydus obsidetur à Phi-
lippo ait Liuius. vide Polyb. lib. XVI.
p.735.

Attalus Rex Athenas venit. Lega-
tionum ecloga III.

Prætor Achæorum Cycliades. hic
auctore Liuiio Philopœmeni successit.
Philopœmen ne sibi priuato deesset oc-
casio exercendæ virtutis imperatoris,
ait Plutarchus, accitus à Gortyniis in
Cretam abiit: Nabide interim Megalo-
politanos & Achæos vexante, vt scri-
bunt iidem.

Scopas Aetolus Prolemæo merens
ex Alexandria in Aetoliam venit & exerci-
tus, & cogit magnum exercitum. Li-
uius, XXXI. ex Polybio.

CXLV

I 4 22 22 554

L. Cornelius Lentulus, P. Villius
Tappulus.

Quum Villio Macedonia obtigis-
set nihil gestum est.

Prætor Achæorum Cycliades. Su-
spicamur è Liuiio, qui ait fuisse eiectum
quod ad Philippum res traheret.

II 5 23 23 555

T. Quintius Flamininus, Sex. Aelius,
Pætus Catus.

Quum Macedonia prouincia Fla-
minino euenisset, atque is in Epiri fau-
cibus bene pugnasset cum Rege, mox
secutum est colloquium inter Flami-
num legatis ciuitatum Græciæ comita-
tum, & Philippum: de quo Polyb. lib.
XVII.

Induciæ conueniunt ad duos men-
ses. p.750.

Prætor Achæorum Aristæus qui
Romanis fauebat, Liuius ex Polybio.
lib. XXXII.

Achæorum populi præter Megalo-
politanos Dymæos & quosdam Argi-
uorum, recedunt à societate Philippi &
fœdere cum Attalo & Rhodijs, qui Ro-
erant partium, facto, in amicitiam à
Ro. accipiuntur. Liuius.

III 6 24 24 556

C. Cornelius Cethegus, Qu. Minu-
tius Rufus.

Olymp. Aegypt. Syria. Maced. V.R.

Ambo Coss. ob tumultum Gallicum in Italia manent. lib. XVIII. p. 750.

Flaminius ad Cynoscephalas Philippum vincit. p. 758.

Aetoli graues incipiunt esse Tito, & odium incipit, quod mox erupit. Legat. ecloga. VI.

Titi cum Philippo colloquium ad Tempe. ibid. 789. pax data Philippo, libertas Græcis. ibid.

Prætor Achæorum Diophanes. Pausanias in Arcadicis.

Antiochus Scopam Aetolum ducem Ptolemæi superat; Syriæ vrbes recipit; & cum Iudæis agit benigne. Polyb. lib. XVI. Fragmentorum p. 983. Eusebius in hoc anno.

17 7 25 25 557

L. Furius Purpureo, M. Claudius Marcellus.

His Coss. X. legati in Græciam venerunt. Legationum ecloga VII.

Græci in ludis Isthmicis liberi pronuntiantur. ecloga IX.

Bœoti deficiunt à Ro. VIII.

Lyfimachiæ conuentus. lib. XVII. p. 769.

Lucij Cornelij ad Ptolemæum legatio. Legat. X. & Liuius. Philippi ad Bœotos XI.

Scopæ in aula Alexandrina cædes. p. 771.

Ptolemæi Regis ante legitimam regnandi ætatem ἀνακλιμα. 773.

CXLVI

I 8 26 26 558

M. Porcius Cato L. Valerius Flaccus, T. Flamininus bellum gerit cum Nabide tyranno: ac mox dat illi pacem. Liuius ex Polybio.

Hannibal solum vertit, & Tyrum primo, deinde ad Antiochum venit. li. III. p. 166.

Prætor Achæorū Aristænus. Liuius. Neineorum ludicro præficitur Q. Flamininus.

II 9 27 27 559

P. Cornelius Scipio Africanus II. P. Sempronius Longus.

III 10 28 28 560

L. Cornelius Merula, Q. Minucius Thermus.

IV 11 29 29 561

L. Quintius Flaminius, Cn. Domitius Ahenobarbus.

SYNOPSIS CHRONOLOGICA.

1067

Olymp. Aegypt. Syria. Maced. V.R.

Antiochus filiam Cleopatram Ptolemæo desponder Raphiæ in Syria Liuius ex Polybio : qui meminit obiter Legationum ecloga LXXXII.

Hannibal apud Antiochum se excusat. Liuius & Polyb.lib.III.167.

Antiochus Hellespontum traiecit & in Eubææ Chalcide hibernat. Legat. XII.

Attalus Rex venit Romam. Liuius. lib. XXXV.

Antiochici belli & Aetolici annus primus.

Prætor Achæorum Philopœmenes: Pausanias, Plut. Liuius lib. XXXV. ex Polybio: qui res contra Nabidem marigestas à Philopœmene, in eum annum confert qui sequitur quo Coss. Scipio & Glabrio sunt designati. de quo plura in Commentariis ad libri XVI. ultimam eclogam.

Lycortas Polybij pater, equitibus præerat in hac expeditione. Liuius.

Hoc etiam anno Nabide ab Actolis cæso, Philopœmen societati Achæorum Lacedæmonios adiungit. ibid.

CXLVII

I 30 30 562

P. Cornelius Scipio Nasica, M. Atilius Glabrio.

Acilio Græcia obuenerit: qui Heraclea capta Aetolos petere pacem compellit. Legat. ecloga XIII. XVI. & XVII.

C. Liuius Ro. classis præfectus cum ducibus Antiochi qui Ephesum in Asiâ redierat pugnat nauali certamine & vincit. ea est victoria de qua Polyb. Leg. ecloga XVI.

Hoc & sequente anno Philippus Romanos adiuuat in bello contra Antiochum Aetolos. ideo Senatus mox Demetrium qui erat obses Romæ patri Philippo remittit. Legat. XV.

Lacedæmonij legatos Romam mittunt de obsidibus & castellis oræ maritimæ quibusdam : item de exulibus quos ab Achæis restitui iubent Rom. Ecloga XIV.

Prætor Achæorum Diophanes. Liuius ex Polybio, libro XXXVI.

II 31 31 563

L. Cornelius Scipio, C. Laelius Nepos.

L. Scipioni, qui postea dictus Asiaticus Græcia decreta: ille in Græciam

Olymp. Aegypt. Syria. Maced. V. R.

venit. Legat. XVII. mox in Asiam primus ducum Ro. cum fratre P. Scipione Africano sibi legato traiecit, & res bene gerit cū Antiocho. Legat. XIX. XXII.

Amphissa oppugnatur ab Acilio: Athenienses pro Aetolis intercedunt. XVII.

Seleucus Antiochi F. bellum in Asia parat. XVIII.

Eumenes ab Antiocho premitur Pergami. ille Achzorum copias accersit. Legat. XX. XXI.

Antiochus post acceptam cladem in mari Sardes cōcedit, & legatos de pace ad Scipiones mittit. XXIII. XXIII. XXV.

III 14 32 32 564

M. Fulvius Nobilior, Cn. Manlius Volso.

In Senatu Ro. causam suam disceptant Eumenes Rex & Rhodiorum legati. XXV.

Fulvius Cos. Aetoliam nactus provinciam venit in Græciam, & cum illis bellum gerit. XXVI.

Ambraciam obsidet. XXVII. & pag. 1032.

Ac tandem Aetolos petere pacem cogit. XXVIII.

Manlius Cos. cui Asia provincia euenit, bellum gerit cum Gallogræcis & aliis Asiae populis, XXIX. XXX. I. II. III. IV.

Prætor Achzorum Philopœmenes, legem fert, ut in omnibus ciuitatibus quæ Achaici concilii essent inuicem conuentus agerentur, non ut semper antè Aegij solum. Liuius ex Polybio, lib. XXXVIII.

Lan castellum oræ maritimæ ubi erant exules, oppugnant Lacedæmonij. Philopœmen causam exulum tuetur: auctores iniuriæ dedi postulat: quosdā ad causam dicendam euocat, qui mox sunt occisi. hæc est illa cædes in Compasio. ecloga XXXVII. hominum L. ut ex Polybio refert Plut. alij, CCCL. Lacedæmonij à societate Achzorum discedunt: Romanis sese dedunt. Philopœmen mœnia Spartæ diruit: Lycurgi leges antiquat, nouam Reip. formam instituit. exules restituit. Lacedæmonij & Aegienses Fulvium in Peloponnesum accersunt. hæc gesta sunt isto & sequente anno. Liuius ex Polybio: tan-

SYNOPSIS CHRONOLOGICA,

1069

Olymp. Aegypt. Syria. Maced. V.R.

bio: & tanguntur, Eclogis, XXXVII. XLI. & XLII.

I V 15 33 33 565

M. Liuius Salinator, M. Valerius Messala.

Anno ultimo huius Olympiadis, Manlius proconsul cum X legatis Ephesi hibernans, negotium pacis & foederis cum Antiocho perfecit. XXXV. XXXVI. XXXIX.

Prætor Achæorum Philopœmen, continuato magistratu, ait Liuius ex Polybio. Legati mittuntur Romam à Lacedæmoniis. & ab eorum exulibus: qui suam causam legationemque Achæis iniunxerunt. Lycortas & Diophanes Megalopolitani principes legationis Achæorum.

CXLVIII.

I 16 34 34 566

M. Aemilius Lepidus. C. Flaminius Nepos.

Lepidus Cos. per literas legatis Lacedæmoniorum datas, Achæos increpat. XXXVII.

Demetrius legatus Ptolemæi ad Achæos de renouando foedere. Lycortas ad Ptolemæum mittitur cum aliis. ibid.

Bœoti Romanis & Achæis inimicantur. XXXVIII.

II 17 35 35 567

Sp. Postumius Albinus, Qu. Martius Philippus.

Prætor Achæorum Aristænus, ecloga XLI.

In concilio Achæorum Eumenis legati audiuntur, & alij. item Lycortas legationem renuntiat. ibid.

III 18 36 36 568

App. Claudius Pulcher, M. Sempromius Tuditanus.

Legati Eumenis & populorum Græciæ de Philippo queruntur apud Senatum. XL.

Q. Cæcilius legatus ad Philippum Achæos inuifit. XLI.

Antiocho Magno successit Seleucus Philopator, & regnat annos XII.

SELEUC.
PHILO-
PATOR.

IV 19 1 37 569

P. Claudius Pulcher, L. Porcius Licinius.

Qu. Cæcilio Romam reuerso Appius Claudius in Græciam & Macedoniam legatur. XLII. XLIII.

XXXX

Olymp. Aegypt. Syria. Maced. V.R.

Prætor Achæorum Lycortas Poly-
bij pater, legatis Romanis dat Clitore
concilium. XLIII. & Liuius è Polybio,
lib. XXXIX.

Appius Cretam adit. XLV.

CXLIX.

I 20 2 38 570

Q. Fabius Labeo, M. Claudius Mar-
cellus.

Legationes vndique Romam veniunt
contra Philipum. XLVI.

Q. Martius legatus in Macedoniam
mittitur. XLVIII. renuntiat legatio-
nem, LI.

Bellum Achæorum & Messeniorum.
Liuius ex Polybio. de eo Polybius eclo-
gis LII. LIII. LIV.

Philopœmen Achæorum Prætor
octauum, annos LXX. natus, capitur à
Messenis, & necatur. LII.

P. Scipionem Africanum hoc anno
mortuum scripserat Polybius, ait Li-
uius XXIX.

Demetrius Philippi F. ad patrem re-
uersus Roma, eius odium fraude Persei
incurrit. ecloga L.

II 21 3 39 571

L. Aemilius Paulus, Cn. Bæbius
Tamphilus.

His Coss. Hannibalem obiisse,
scripserat Polybius, ait Cornelius Ne-
pos.

Prætor Achæorum Lycortas, mor-
tem Philopœmenis vlciscitur. LII.

Lycortas concilium Achæorum ha-
bet Sicyone. Sparta recipitur in conci-
lium Achæorum. LIII.

Bippus legatus Achæorum ad Ro.
item alix legationes. LIII. LIV.

III 22 4 40 572

P. Cornelius Lentulus, M. Bæbius
Tamphilus.

Bellum inter Eumenem Ariara-
themque & Pharnacem, Legat. LV.

Fiunt induciæ inter Pharnacem &
Eumenem; qui statim Attalum & reli-
quos fratres Romam mittit. LVI.

IV 23 5 41 573

A. Postumius Albinus, C. Calpur-
nius Piso.

Prætor Achæorum Hyperbatus.
LVIII.

Legati decernuntur ad Ptolemæum
Epiphanem, Lycortas, Polybius, Lyc.
F. & Aratus Arati F. LVII.

SYNOPSIS CHRONOLOGICA.

1071

Olymp. Aegy. Syria. Maced. V.R.

Eratum Polybius minor ætate legitima capeſſendi Remp. ut ipſe ait. ætas legitima videtur fuiſſe annorum XXX. ex eo quod dicitur ecloga LXXXIX. fuerit igitur tunc Polybius annos natus XXIV. aut paullo plures.

Callicrates legatus Achæorum ad Ro. prodit libertatem patriæ. LVII.

Romani cauſſam exulum Lacedæmoniorum ſerio contra Achæos ſuſci- piunt. LVIII.

Hoc anno fit inclinatio Reip. Achæo- rum in deterius, & incipit eius ~~magis~~ ^{depreſſio} ~~ibidem~~.

C.L.

I 24 5 42 574

Qu. Fulvius Flaccus, L. Manlius Aci- dinus.

T. Sempronius Gracchus Prætor ci- teriorem Hiſpaniam naſtus prout ciâ, Celtiberorum CCC oppida deleuit. auctor Polybius. Vide pag. 933. è Stra- bone.

Prætor Achæorum Callicrates: qui exules Lacedæmoniorum & Meſſenio- rum reſtituit. LVIII.

Eumenes & Ariarathes cum ~~Eumene~~ ^{Marnace} ~~pacem~~ faciunt. LIX.

Ptolemæo Epiphani mortuo ſuc- cedit Ptolemæus Philometor. annis XXXV.

Post Philippi obitum regnat Perſeus, annos XI.

PTOLI-
MAVS.
PHILO-
METOR.

II 1 6 1 575

M. Iunius Brutus, A. Manlius Volſo.

Bellum aduerſus Iſtros & Carme- lum eorum regulum. Liuius.

Laodice Perſei ſponſa Rhodi appa- ratu magnifico excipitur, & ad illum deducitur. LX.

III 1 7 1 576

C. Claudius Pulcher, T. Sempronius Gracchus.

Claudius Iſtriam, Sempronius Sar- diniam fortitur. Liuius XLI. ex quo apud Polyb. in ecloga LX. pro ~~Ageius~~ ^{Ageius} videtur emendandum ~~Σάπρις~~.

His Coſſ. Lyciorum legati Ro- mæ auditi ſunt contra Rhodios. LX. illi purgant ſe legationibus. ibid. & LXI.

IV 1 8 1 577

Qu. Petilius Spurinus, Cn. Corné- lius Scipio Hiſpalus.

XXXX II.

Olymp. Aegyp. Syria. Maced. V.R.

Huic anno videtur congruere Dardanorum legatio, de qua LXII.

CLI.

I 4 9 4 578

P. Mutius Sczuola, M. Aemilius Lepidus II.

II 5 10 5 579

Sp. Postumius Albinus Paululus, M. Mutius Sczuola.

III 6 11 6 580

L. Postumius Albinus, M. Popillius Lenas.

Prætor Achæorum Xenarchus, Liuius XLI.

Hoc anno quum Seleucus Philopator annum XII. regni esset ingressus, eidem mortuo successit Antiochus Epiphanes. regnavit annos XI.

ANTIOC.
EPIPHANES.

IV 7 1 7 581

C. Popillius Lenas, P. Aelius Ligur.

Cn. Servilius Cæpio, Ap. Claudius Cento, T. Annius Lulcus, legati ad res repetendas ad Perseum missi, renuntiandamque amicitiam regi, redeunt, & relatione sua ut bellum contra Perseum decernatur efficiunt. Liuius.

Antiochus Agypti regno imminens, ambigendo de Cœlesyria causam belli quarit. Liuius.

CLII.

I 8 1 8 582

P. Licinius Crassus, C. Cassius Longinus.

Legati mittuntur in Græciam Qu. Martius, A. Atilius, P. & Ser. Cornelij Lentuli, & L. Decimius. in Cretam vero hi tres, A. Postumius Albinus, C. Decius, A. Licinius Nerua. Liuius. III sunt quorum sparsim apud Polybium mentio in eclogis, LXIII. LXIII. & sequentibus.

Marius legatus & Perseus Rex colloquuntur LXV.

Prætor Achæorum Archon. LXIII. videtur esse frater Xenarchi. de utroque Liuius XLI.

C. Lucretius Prætor classem provinciam sortitus Cephalleniam & Rhodios in fide per literas continet. LXVI.

Persei legatio ad Bœotos LXVI.

Legati Persei Vrbe & Italia expelluntur LXVII.

Bellum Macedonicum I. annus primus.

Olymp. Aegy. Syria. Maced. V.R.

II 9 3 9 583

P. Licinius Cos. male pugnat cum Perseo: qui pacem victor petit. LXIX.

Legati Antiochi & Ptolemæi Romam veniunt bello pro Cœlesyria iam inchoato. LXXII.

A. Hostilius Mancinus, A. Atilius Serranus.

Mancino Macedoniam obuenisse, & in Græcia etiam post exactum Consulatus annum mansisse, testis ecloga. LXXIII.

Excunte superiore anno, aut huius initio tres legati circum insulas missi, T. Claudius, P. Postumius, M. Iunius, Livius lib. XLII.

Antiochus premit bello Ptolemæum; cui Anacleteria celebratur. LXXVIII.

III 10 4 10 584

Qu. Martius Philippus II. Qu. Serruilius Cæpio.

Persei res gestæ cum Gentio.

A. Hostilius proconsul hibernans in Thessalia C. Popillius & Cn. Octavius circum Græcas ciuitates mittit. LXXIII.

Hoc tempore Lycortas & Polybius metu Rom. potentia, neque Perseum neque Ro. ab Achæis iuvari volebant, sed factio contraria vicit, non sine horum offensione apud Ro. ibid.

Prætor Achæorum Archon qui ad Romanos res trahebat. p. 897.

Martio Cos. in Thessaliam aduentante Archon Achæorum copias cogit; interim Polybium ad Cos. mittit: qui cum eo locutus, domum mox redit, & petitionem Appij Centonis prudentia sua eludit. LXXVIII.

Antiochus venit in Aegyptum, & legationes excipit mittitque. LXXXI. II. III. IV.

IV 11 5 11 585

L. Aemilius Paulus II. C. Licinius Crassus.

Aemilius Paulus Cos. venit in Græciam Perseus cum Gentio agit. LXXXV.

Rhodij arbitros agunt. LXXXV. VI.

Perseus vincitur. legati Rhodiorum male accipiuntur Romæ LXXXVIII.

Initio huius anni Martio in Macedonia hibernante, quum in Aegypto regnarent Ptolemæi duo, maior & minor, & per legatos auxilia ab Achæis petissent, & nominatim Lycortam ut socialibus copiis præficeret, ac Polybium ut equestribus, res impeditur. LXXXIX. XCI.

Olymp. Aegyp. Syria. V.R.

C. Popillij Lænat's legatio nobilis ad Antiochum. XCII.

Eclipsis Lunæ circa Persei cladem. de qua in Fragmentis. pa. 1016.

*Annorum LIII, & historia αἰγυπτίων & ἡ δὲ δὲχνη αἰθρίας, finis.**Sequebantur pauci anni pacis, de quibus vide pag. 160. libro tertio.*

CLIII.

I 13 6 586

Qu. Aelius Pærtus, M. Iulius Pennus.

Victo Perseo legati X. ad res Macedoniæ ordinandas mittuntur. XCIV.

E ciuitatibus Græciæ legati ad Paulum mittuntur illi qui Romanis fauerant. ibidem.

Callicrates ex Achaia legatus stimulat Romanos aduersus eos qui ipsis parum fauerant amore patriæ. Mille Achæi & amplius hoc vel sequente anno Romam euocantur, ac mox per vrbes Italiæ diuisi, ibidem continentur, ad annum XVII. eo anno liberantur qui supererant vix CCC. Pausanias in Achaicis. Isti sunt quos passim Polybius vocat οἱ καταναγκασθέντες, eos qui fuerant accusati; vel οἱ ἀναγκασθέντες, qui in Italiam euocati. Plutarchus in Catone Censorio & alibi, οἱ οὐράδες; quia Italia illis fuit exilium. qui etiam Polybium in his fuisse docet, & declarat ipse Polybius. vide eclogas CV. CXXII. CXXVIII. CXXXVII.

Attalus Regis Eumenis frater Romam venit. XCIII.

Rhodij variis legationibus placare Romanos student. XCIII. CIV.

Coryis Regis filius captiuus liberatur. XCVI.

II 13 7 587

C. Sulpitius Gallus, M. Claudius Marcellus.

Prusias Rex Romam venit. XCVII.

III 14 8 588

T. Manlius Torquatus, Cn. Octavius Nepos.

IV 15 9 589

A. Manlius Torquatus, Qu. Cassius Longinus.

CLIV.

I 16 10 590

T. Sempronius Gracchus, M. Iuuentius Talna.

II 17 11 591

P. Cornelius Scipio Nasica, C. Martius Figulus.

ANTIOCH.
EUPATOR

Antiocho Epiphane mortuo regnat Antiochus Eupator, annos II.

Olymp. Aegy. Syria. V.R.

His Coss. Cn. Octavius. Sp. Lucretius & L. Aurelius ad constituendum regem Syriæ mittuntur, postquam Demetrius Seleuci F. obfes Romæ dimitti se petiisset. CVII.

Cn. Octavius legationis princeps à Leptine occiditur. CXIV. CXXII.

III 18 1 592

M. Valerius Messala, C. Fannius Strabo.

Ariarathe Rege Cappadociæ mortuo Ariarathes F. accipit regnum, & amicitiam per legatos cum Po. Ro. renouat CIX. & Liuij Epitome XLVI.

His Coss. Demetrius Roma clam aufugit, consilio quidem vsus Polybij Romæ tunc inter exules Achæos, sed libere agentis: ministerio vero aliorum. CXIV.

Hoc etiam anno videtur Romam venisse Ptolemæus iunior, opem aduersus fratrem petens. CXIII.

IV 19 2 593

L. Anicius Gallus, M. Cornelius Cethegus.

DEMETRIUS
SOTER.

Post Eupatorem regnat in Syria Demetrius i. Sotir, (is qui Roma aufugerat) annos XII. ait Polybius lib. III. pag. 161. Sic in Chronico Eusebij, & Scaligeri Excerptis. p. 55. non vt alij IX.

Massanissa fretus Po. Ro. amicitia Carthaginenses bello laceffit. deinde cum ipse tum Carthaginenses ad Senatum legatos mittunt hoc vel sequente anno. CXVIII.

CLV.

I 20 1 594

Cn. Cornelius Dolabella, M. Fulvius Nobilior.

II 21 2 595

M. Aemilius Lepidus, C. Popillius Lænas II.

Hi videntur esse Coss. quorū Polybius meminit ecloga CXXI.

Attalus Rex venit Romam. Legatio Demetrij Regis Romam missa, quæ etiam Leptinem atque Isocratem cædis Cnæi auctores adduxit. CXX. & CXXII. Legatio Achæorum pro Polybio & aliis euocatis. ibid. & CXXIX.

Missi à Senatu legati, qui inter Massanissam & Carthaginenses de agro indicarent. Liuius XLVII.

III 22 3 596

Sex. Iulius Cæsar, L. Aurelius Orestes.

His Coss. venit Romam Ariarathes Cappadociæ rex: venerunt & legationes Regum Demetrij atq; Holophernis. vide eclogā CXXVI.

Epitoma Liuij lib. XLVII. Legatio alia Achæorum pro euocatis. CXXX.

Ariarathes Cappadocia rex consilio Demetrij Regis Syria & viribus pulsus regno, à Senatu restitutus est.

Xxxx iiij

Olymp. Aegyp. Syria. V. R.

IV 23 4 597

L. Cornelius Lentulus, C. Martius Figulus.
His Coss. bellum Dalmaticum geri cepit.
Causas belli huius habes ecloga CXXIV.
& CXXV. vbi observatur hunc fuisse annum
xii. à belli Persici fine. Erat tum temporis Poly-
bius in Italia inter euocatos ex Achaia; sed
multum apud proceres Romanos gratia valens:
itaque Locris magnum beneficium impetrat.
libro XII. pag. 656.

CLVI.

I 24 5 598

P. Cornelius Scipio Nasica, M. Claudius
Marcellus II.

Massiliensibus per legatos in Senatu querentibus de Oxubiis Liguribus, decernitur legatio ad res inspiciendas. cxxxix.

II 25 6 599

Q. Opimius Nepos, L. Postumius Albinus.
Bellum contra Oxubios Ligures Opimio
Cos. mandatur. cxxxix. Epitome Liuij
XLVII

His Coss. Prolemæus iunior iterum venit
Romam. ibid.

Historiam belli inter Prusiam & Attalum ac
Nicomedem Prusiae filium, pacem irritam inter
illos conciliatam à tribus Ro. legatis; nec non
eandem Prusiae, à filio post vnum alterumve an-
num interfecti, hoc loco videtur narrasse Poly-
bius, ante quam priori parti Historiae suae finem
imponeret. cxxxv. cxxxvi. vide Appiani Mi-
thridatica, & Epitomen Liuij libro L.

TEMPVS IIII.

ΤΑ ΤΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ

ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ.

siue

HISTORIÆ POLYBIANÆ ALTERA PARS

posterius adiecta: res gestas continens à principio belli Celtiberici, ad
finem Punici III. & Achaici à Mummio gesti.

Vide librum III. pag. 161.

III 26 7 600

Q. Fulvius Nobilior, T. Annius Luscus.
His Coss. bellum Celtibericum est inchoa-
tum, & Cos. Fulvius aduersus eos est missus.
Appianus in Ibericis.

IV 27 8 601

M. Claudius Marcellus III. L. Valerius
Flaccus.

Cos. Claudio prouincia Celtiberia euenit.
Celtiberi inducias pacti cum Claudio, Romam

Olymp. Aegy. Syria. V.R.

legatos mittunt. Cos. in Lusitaniam arma transfert.

CLVII.

I 28 9 602

L. Licinius Lucullus, A. Postumius Albinus.

L. Licinius Cos. in Hispaniam ad Celtibericum bellum mittitur. Atque his Coss. accidit illa Romanæ pubis consternatio, de qua Polybius, p. 971. qui tamen ad superiorem annum refert, nisi est aliquis error admissus. Vide Livium, lib. XLVIII. & Appianum, qui Licinium Cos. legato usum scribit P. Cornelio Aemiliano Africano, qui postea Carthaginem & Numantiam deleuit.

II 29 10 603

L. Quintius Flaminius, M. Acilius Balbus.

His Coss. bellum Punicum III. est inchoatum: de cuius initiis Polybius ecloga CXLII.

Prætor Achæorum Menalcidas. Pausanias in Achaicis. Hic Oropios in contentione illa cum Atheniensibus iuuit, quam ex Polybio attingit A. Gellius lib. VII. cap. XIV. plura Plutarchus in Catone Censorio.

Hoc anno Euocatis ex Achaia conceditur à Senatu libertas abeundi quo vellent, in gratiam maxime Polybij. Plutarchus & Pausanias.

III 30 11 604

L. Marcius Censorinus, M. Manilius Nepos.

Andriscus qui & Pseudophilippus Romam aufugit, & venit in Macedoniam, regnum sibi vindicans, ut Persei filio.

Bellum Macedonicum III.

Prætor Achæorum Dixus. Huius improbitate bellum conflatur inter Achæos & Lacedæmonios. Pausanias.

IV 31 12 605

Sp. Postumius Albinus, L. Calpurnius Piso.

Metellus Prætor bellum gerit in Macedonia, & legatos inde mittit ad res Peloponnesi inspicendas. Paus. tangit Polybius. lib. III. 161.

Post Demetrium regnat in Syria Alexander βασις, vel Balles. nam varie effertur hoc cognomen. ut & regni tempus incertum. Iosephus ait annos V. lib. XIII. cap. VIII. Eusebius, X. cum mensibus VII. Scaligeriana Excerpta. pa. 55. ita. Ἀλέξανδρος ὁ τῷ Βαλλῇ, ὡς Ἀντίχου τῷ Σιρηνῶς ἀναστήσαντι τῷ Σελεύκῳ καὶ θανάτῳ, ἔτε 11' αἱ 3' ἔτε 3. at pag. 57 eorundem, tribuuntur huic anni X.

Prætor Achæorum Damocritus.

Olymp. Aegyp. Syria. V.R.
CLVIII.

I 32 1 606

P. Cornelius Scipio Africanus, C. Liuius Drusus.

Scipio in Africam mittitur ad bellum Punicum conficiendum: qui Polybium comitem sibi adiunxit.

Metellus per legatos bello Achæorum & Lacedæmoniorum finem imponit; quod tamen mox scelere Dizi & Menalcidæ recrudescit. Paus. de Metelli victoria, Achæorum clade, Velleius Patere.

Prætor Achæorum Dirus II.

Mittuntur Roma cum alij tum Aurelius Orestes de quo in ecloga CXLIII. & CXLIV. ad disceprandum controuersiam inter Achæos & Lacedæmonios; habetur concilium Corinthi: ubi legati Ro. violantur. ibidem, & Pausanias, Theatidæ & Sexti legationes. CXLIV.

II 33 2 607

Cn. Cornelius Lentulus, L. Mummius Achaicus.

Anni huius initio aut superioris fine, Carthago à Scipione est capta, præsentē & adiuvante Polybio. Ammianus lib. XXIV. de Iuliano. *Legerat Aemilianum Scipionem cum historiæ conditor Polybio Megalopolitano Arcade, & triginta millibus, portam Carthaginis impetu simili subfodisse. Sed fides recepta scriptorum veterum, recens factum defendit. Aemilianus enim testudine lapidea tectam successerat portam; sub qua tutus & latens, dum moles saxea detegunt hostes, urbem nudatam irruit.*

Prætor Achæorum Critolaus.

Quum è Macedonia in Græciam Metellus venisset, ut res Achæorum Lacedæmoniorum & Thebanorum componeret; Critolaus cum eodimicat acie, & clade magna Achæi afficiuntur. Hoc gestum initio consulatus Mummi; qui mox cum exercitu in Græciam venit. Pausanias.

III 34 3 608

Q. Fabius Maximus Aemilianus, L. Hostilius Mancinus.

Prætor Achæorum Dirus III.

Hic cum Mummio congressus, victus fugatusque Achæorum & vniuersæ Græciæ calamitatem consummauit, ut ait Polyb. libro III. & Pausanias.

Mummius tertio post victoriam die Corinthum ingreditur, eam diripit, & incendio consumit. Huius calamitatis Polybium fuisse spectatorem ex ipso refert Strabo in Fragmentis. pag. 996. itaque fallitur Orosius, qui negat fuisse tunc in Græcia Polybium, quando cum Mummio pugnavit Dirus.

Olymp. Aegypt. Syria. V.R.

IV 35 4 609

Ser. Sulpitius Galba, L. Aurelius Cotta.

Hoc anno videtur finē habuisse bellum Achaicum : nam post Corinthi excidium , nihil memorabile gestum legitur. tempus autem reliquum in ordinando statu Achaiae, hoc est vniuersae Graeciae, quae ab illo tempore Achaia dicta, est consumptū. Appianus tamen belli huius finem coniicit in Olympiadem LX. & expressius Pausanias; ὁ πόλεμος ἔρχεται εἰς τέλος, ἀντιδίδωμι δὲ Ἀχαιοῖσιν ἀρχαίαι, Ολυμπιάδι δὲ ἔχουσιν οὕτως τὰς ἑκατὸν, καὶ οὕτως Διόδωρος Σικελιώτης. quod permittum mihi quum videatur, amplius de eo peritis cogitandum.

In Achaici belli fine desisse Historiam Polybij testis ipse lib. III. p. 161.

Descripsit Polybius & bellum Numantinum sed opere separato à perpetua sua Historia, ut diserte M. Tullius testatur, in epistola ad Lucretium. Id bellum per multos tractum annos, excidio Numantinae quam deleuit Scipio, (qui & Carthaginem) est terminatum, anno proximo post Consulatum ipsius, V.C. DCXX. Coss. P. Mutio Scruola, L. Calpurnio Pisone Frugi. Olympiadis CLXI. anno altero. Quum autem ostenderimus natum Polybium circa annum V.C. DL. quia constat testimonio Luciani ad octuagesimum secundum vitam illum produxisse; liquet inde obiisse ipsum circa annum à primis Romae Palilibus DCXXXII. cui cōgruit ex superiore descriptione primus Olympiadis CLXIV. ante natum Regem Messiam, circiter CXX. priusquam M. Tullius nasceretur annis XVII. Obiit autem Polybius, cum è praedio suo urbem Megalopolim repeteret, equo delapsus, quo mortis genere, cum alij magni viri vitam finierunt, tum etiam Leopoldus Dux Austriae, princeps clarissimus, anno Domini MDCCXXIII.

Laus Deo.

Privilege du Roy.

 HENRY PAR LA GRACE DE DIEU, ROY DE FRANCE ET DE NAVARRE, A nos Amez & feaux Conseillers, les gens tenans nostre Cour de Parlement de Paris, Preuost dudit lieu, & tous nos autres Iusticiers & Officiers qu'il appartiendra, Salut. Ayant mis en consideration le bien qu'il reuiendra au public des liures qu'a composé nostre Amé & feal, garde de nostre Bibliothecque, ISAAC CASAVBON, estans mis en lumiere, & les froicts qu'en reçoivent non seulement nos sujets, mais toutes nations estrangeres. A CES CAUSES & autres à ce nous mouuans, Nous luy auons de nostre grace speciale, plaine puissance & auctorité Royale, par ces presentes, donné & octroyé, donnons & octroyons pouuoir de faire imprimer à tous Imprimeurs ou Libraires que bon luy semblera, *POLYBE Grec & Latin de sa version, avec ses Commentaires: Item AENEAS auteur ancien avec ses Notes & sa version, & autres siens escrits*, Auquel Libraire nous auons aussi permis iceux liures mettre & exposer en vente, & distribuer durant le temps de dix ans, à commencer du jour & date qu'ils seront paracheuez d'imprimer, deffendans à tous Imprimeurs de nostre Royaume & toutes personnes de quelque qualité qu'ils soyent de ne les faire imprimer ny mettre en vente, soit les Auteurs entiers tels qu'ils les a fait imprimer, soit la version ou Commentaires separément, durant ledit temps, sans le congé, consentement & permission dudit exposant, ou du Libraire & Imprimeur qu'il luy plaira nommer, sur peine de confiscation d'iceux, d'amande arbitraire, & de tous despens, dommages & interets. **VOULONS** en outre qu'en mettant ou faisant par luy mettre au commencement ou à la fin desdits liures cesdictes presentes, qu'elles soyent tenues pour signifiées & venues à la cognoissance de tous, sans souffrir ne permettre luy estre fait, mis ou donné aucun empeschement au contraire, nonobstant oppositions ou appellations quelconques; Car tel est nostre plaisir. Donné à Paris, le 3. iour d'Aoust, l'an de grace mil six cens neuf, & de nostre regne le vingtiesme.

Par le Roy en son Conseil.

ADDEE.

L Edit sieur CASAVBON a permis à HIEROSME DROVART, marchand Libraire à Paris, d'imprimer ledit Polybe Grec & Latin de sa version, suivant le contenu de son privilege, avec defenses à tous Imprimeurs & Libraires de l'imprimer, vendre n'y distribuer d'autre impression que celle dudit DROVART, durant le temps d'iceluy privilege, sur les peines y contenues. Fait le 15. Aoust 1609.

INDEX

RERVM PRÆCIPVE MEMORABILIVM

IN POLYBII HISTORIÆ

CONTENTARVM.

A.

Abbas vrbs Carthagini propinqua 63. b.
Abia à Messeniis diuulsa concilij Achzorū particeps facta 869. e.
Abila 983. ab Antiocho capta. 414. b.
Abilyx Hispanus. 248. c. consilium eius de prodicione obsidum. 248. c. cum Bostare agit de prodicione obsidum 249. a.
Abydus. 312. c. 744. a. 795. c. eius situs & opportunitates 735. a.
Abydeni vrbe capta vario genere mortis se occidunt. 739. b. eorum à Philippo obsessorum desperatio, & consilium horrendum. 736. d. generositas 737. a.
Acarmania 293. d. 435. a.
Acarmanes. 98. a. 150. b. 352. d. in Strati fines irumpunt. 436. ducem & auxilium à Philippo petunt. 612. d. eorum variz sententiz de inducendis in Acarnaniam Ro. præsidis. 899. a. Acarnanes odio & metu Etolorum exterrati. 1011. eorum coniuratio aduersus Etolos ibid.
Accusationi non prius habenda fides quàm recte omnia inquisieris 347. b.
Acelimbroti Rhod. legati & nauarchi cum Philippo colloquium 744. a.
Acerz vrbs à Ro. obsessa. 121. d. à Ro. occupata 122. a.
Achæi. 94. b. 97. d. laus eorum. 129. d. quomodo creuerint. 125. a. eorum nomen quomodo de omnib. Peloponnesiis cepit vsurpati. 125. c. eorum iura, libertas, instituta optime vigent. 125. e. 126. b. mutatio in deterius. 879. d. eorum consiliis Græz ciuitates vsq. 126. c. eorum gens oppidatim diuisa à Macedo-

niz regib. 128. a. 270. d. eorum status. 428. b. Achzorū primus rex quis. ib. Democratia 211. vrbibus constat. 128. c. eorū Scriba Achzorū communis, & Prætores duo. 130. a. quod instituta sua & acta referunt. 130. c. cum Etolis societatem ineunt. 130. e. decretum de Lacedæmoniis palam hostib. habendis. 133. a. 135. c. alia controuersia cū Laced. 863. b. auxilium Antigoni implorant. 317. b. clades illata à Cleomene prima. 137. a. 140. secunda clades ad Laodicia. 137. a. 140. b. tertia. 137. b. eorū in Mantinenses humanitas. 143. b. eorum præsidium Mantineā missum. 143. c. benignitas in Aristomachum. 146. a. indignatio quod Dorimachus per eorum fines exercitum aduersus Messenios duxerit. 276. d. ipsorum & eorum sociorum iusurandum neminem in societatem recepturos in seipsis sociis 279. a. quo tempore comitia prætorum suorum celebrat. 305. c. quomodo tempora putabant. 350. a. opem à Philippo petunt. 612. c. eorum animi cædor in præliis. 672. a. eorum societas cum Eumene. 810. a. concilium Cæcilio Ro. petenti negant. 854. a. concio Achzorū ante edita mandata cogi non potest. 854. 864. cur Lycortam, Polybiū, Aratum, Sicyonium legatos ad Ptolemæum decreuerint. 876. a. eorum decretū de expeditione versus Thessaliam 902. b. eorum amicitia perquā odium Ro. & exitium sibi acciuerunt. 977. b. elegantiz cultus student, arma negligunt. 1013. Achæi Phthiorz Thessalis attributi. 799. b.
Achæus. 271. c. 314. d. eius prudentia & magnanimitas. 315. b.

eius pater Alexandriz captiuus. 317. a. è Lydia proficiscitur. 401. c. opitulatur Pednelissenfib. 415. b. bellum cum Attalo gerit. 420. a. ab hostibus captus venia dignus 312. d. quib. sanguine & affinitate iunctus. 528. a. à Bolidè & Cambylo proditus ad Antiochum deductus. 527. c. supplicio crudeliss. affectus 528. b.
Achelous amnis. 327. e. 356. b.
Achradinā Syracusarū Marcus Marcellus aggreditur 515. b.
Achrina vrbs Hyrcaniz 982.
Aciei naualis rostratz figura. 27. d. triquetra forma 27. b.
Acies ad forcipis figuram. 28. b. 424. b. bifrons. 116. c. bifrontis aciei vtilitas. 117. b. lunata 263. d. equestris profunditas octonum equitum. 663. a.
Alexandri aduersus Darium in forcipis figuram. 665. d.
Romana solui difficilis 703. a. Romanz ordinationis & armaturz cum Maced. comparatio. 761. d.
M. Acilius Cos. 802. b.
Acrantes fl. 1004. **Acras**. 362. d.
Acriæ 367. d.
Acrocorinthus. 130. b. 777. d. Antigono traditus. 138. a. à Demetrio per cornu bouis Philippo designatur. 505. d.
Acusilochus Asiz dynasta. 881. c. scædere inter Eumenem & Pharnacem comprehensus.
Adæus Bubasti præfectus 714. a.
Adæus Macedo Berzæ Persei legatus ad Gentium 899. d.
Adherbal dux Carth. 47. d.
Adimatus. 292. c. occisus 292. d.
Adis oppidum 31. c.
Adrane vrbs Thraciz 983.
Adria 102. d.
Adrianus ager 239. b.
Adriaticus sinus 102. b.
Adrumetum. 693. d. 702. d.
Adua fl. è lacu Lario exiens 994.
Æacidæ 351. d.

INDEX.

Ædes Dianæ Lufis à Timæo
spoliata. 567. a. Iouis Homo-
rij, ad concilia communia
habenda 126. d
Ædilitas patriciis datur 578. b
Ægæ 239. c
Ægæenses Achæo se dedunt
420. b
Ægeftani populus Siciliæ 24. c
Ægienses in concilium A-
chæorum adscripti 129. a
Ægina xxx. talentis Attalo addi-
cta 851. d
Æginetæ. 627. d. à P. Sulpicio
venumdati 851. d
Ægira vrbs Achæorum. 128. d.
vbi sita. 322. c. eam Dorima-
chus & Alexander adoriun-
tur 322. d
Ægiratæ. 322. b. Dorimachum
& Alexandrum urbem ag-
gressos repellunt 323. d
Ægircus ager. 139. b. *Ægium*.
Ægina Oxibiorum vrbs 962. d
Ægium vrbs Achæorum. 128.
d. 139. b. 140. a. 276. c. 295. d.
788.
Ægonæ 105. e
Ægos fl. 5. d. 995.
Ægofages Galli 420. b
Ægusa 45. d
Ægusa vel *Ægates* insula 61. c
Ægyptus. 159. a. *Ægyptij* cru-
deles 719. d
Ægypti rex secundus cogno-
mento Philadelphus aquam
Nili filiz Antiochi Syriæ re-
gis mittebat vt ex solo illo
fluuiò biberet 1000.
Ægypti Reges Cœle Syriæ im-
perium sibi vindicant 1011.
Æmilius Cof. & dux classis R.O.
37. e
Æmilia Scipionis Africani
prioris vxor 1012.
L. Æmilius Cof. à Romanis
Ariminum missus. 111. b. suis
opem fert. 114. a. signis mili-
taribus & maniacis Capito-
lium ornat. 119. a. triumphat
174. d
L. Æmilij stratagema in expu-
gnatione Phari. 173. c
L. Æmilius Cof. 255. d. bellum
aduersus Illyrios recte ad-
ministravit 257. b
occisus 266. a
L. Æmilius in Illyricum missus
305. d. eius triumphus ex Il-
lyrico 330. c
L. Æmilius Cof. creatus 445. e
L. Æmilij Pauli admiratio Ma-
cedonicæ phalangis & Iouis
Olympij simulachri 1015.
M. Æmilij pro Abydenis collo-
quiū cū Philippo irritū 738. d
Æmulatio praua magnorum

virorum 1013.
Æmus mons Thraciæ. 994.
995.
Ænæ ratio significandi per fa-
ces 615. a
Ænienses. 613. d. eorum factio-
nes inter se 1015.
Ænus 380. d. 854. d
Æolis 420. b
Æolus cur promus & rex ven-
torum sit dictus 988.
Æpium vrbs Tryphaliæ 340. b
Æqualitas possessionum à Ly-
curgo instituta quid vtilita-
tis habeat 491. b
Æquinoctia Imperatori scien-
da 253. d
Ær qualis est tales homines ef-
ficat 290. d
Ærenofii 189. d
Æs Corinthium ex incendio
Corinthe 1016.
Æsculapii fanum 17. c
Æsculapii ædes 584. a
Æthale insula Tyrrenorū 987.
Æthalia vide Lemnus.
Æthiopiz pars incognita 192. a
Æthiopia sine continens terra
an mari ambiatur, dubitatur
192. a
Ætna mons Siciliæ 56. d
Ætolia 322. a
Ætoli 916. ferociæ assueti. 92. a.
clade affecti. ibid. d. gens fe-
rocissima. 93. a. nec pacis nec
belli leges norunt. 331. a. eo-
rum vituperium. 131. c. so-
cietatis Achæorū vrbes dis-
soluere conantur. 131. ab A-
chæis bello Demetriaco be-
neficio affecti. 132. c. eorum
auaritia ingens. 135. a. 570. b.
auctores belli inter Roma-
nos & Achæos. 159. b. bel-
lum aduersus Ro. meditan-
tur. 166. c. cum Eleis amici-
tiam colunt. 279. a. ex rapto
vinere assueti 272. a. 285. b.
Cynætham proditione oc-
cupant. 287. b. proditores
Cynæthæ primos occidunt.
287. b. à Bæotis accusati 295.
a. quo tempore comitia præ-
torum suorū celebrant. 305. c
piratæ. 342. a. ad solennium
appatum pretiosiss. quæq.
Thermum cōferunt. 357. e.
immanitas Dii & nodonæ
perpetrata. 358. c. 567. d. qui-
nadena millia armorum cre-
mant. 358. b. parietib. versum
inscribunt. 358. d. eorū queri-
monia quod primi periculis
obiciantur, Ro. in subsidiis
stant. 596. c. eorum lex capiē-
di spoliū à spolio. 746. a.
cæteris Græcis equitatu præ-

stant. 757. e. S. C. de pace cum
Philippo factū soli carpunt.
796. a. eorum auaritia & in-
stantia Tito exosa. 788. d. vo-
ce Fidei decepti arbitrio R.O.
se permittunt. 802. d. eorum
expeditio in Amphilochoiam
815. d. intercessione legatorū
Athen. & Rhod. pacem à
Ro. impetrant. 831. b. à quib.
impulsi aduersus Ro. 831. d.
eorum factiones duæ in eo-
rum concilio. 895. d. propter
bellorum assiduitatem 226.
227. facti. 983. Afri. 188. b.
Ro. more armati. 238. b
Africæ regiones à Pænis suba-
ctæ 9. d
Africa secunda pars terræ 191. b
pecoribus abundans 654. a
Agathæetus Rhodius 888. d
Agatharchus Agathoclis F. ab
auo Hippocratis & Epicy-
dis occisus 782. a
Agatharchus Hieronymi lega-
tus Carthaginem ad fœdus
faciendum 783. b
Agathoclea Agathoclis soror
712. d. nudā adducta 719. c
Agathocles. 406. d. à Timæo
calūnia affectus. 559. c. magn⁹
vir & admirabilis. 660. a. 720.
721. d. Agathocles. 83. b. Ale-
xandriæ Macedones congregat.
712. c. & ad eos cū rege &
sorore adit. eius facinus. 713. c
Agathocles Oenanthæ F. 983.
Agathynus. 434. b
Agathysa vrbs Siciliæ 982.
Agelaus. 285. c. 352. b
Agelaus Naupactius *Ætolo-*
rum prætor. 444. d
Agelai Naupactij adhortatio
ad Philippum habita 441. b
Ager apud Lacedæmonios om-
nibus æqualis 489. a
Agæ *Ætolorum* dux 1014.
Agelias Achæorum legatus in
Maced. ad Ro. 925. c
Agelæus Lacedæmoniorū rex
163. a. 547. b.
Agelochus Rhod. legatus ad
Cof. Ro. & Perseum 912. c
Agelipolis Dymæus 365. d
Agelipolis legatus Laced. exulū
à Piratis occisus 865. d
Agelipolis Agelipolidis F. 304. b
Agelipolis Rhodiorum lega-
tus ad Cof. Q. Martium &
Martiū classis præfectū. 905.
b. legatus Rhod. Rom. 912. c
Agetas prætor *Ætolorum*. 431. a
435. a
Agmen quomodo ordinatur
quoties à tergo hostis expe-
ctatur 484. d
Agones 103. d

INDEX.

Agrai 746.c
 Agria 915.e
 Agrinanes 150.a.421.d.613.c
 Agrigentum, 17. arx belli Carthaginiensium. 16. d. Agrigenti annona ac milites à Carthaginiensibus colligitur ibid. à Romanis captum diripitur 19.c. munitionibus & ornamentis plerisque civitatibus præstat 559.d
 Agrigentum fl. 560.a
 Agrigentum Rhodiorum colonia 560.b
 Agrij 882.a
 Agrinim 317.a
 Agron Illyriorum rex, Pleurati filius. 91.b. eius mors 93.a
 Alabandeni 925.b
 Alba 106.d
 Alcámenes occisus 193.a
 Alceas Rexotorum prætor. 847.d
 Alcibiades. 312.b. Lacedæm. legatus. 855.a. eius ingratitude erga Achæos ibid.
 Alcithus Achæorum legatus ad Ptolemæum regem 903.a
 Alcithus Xenophontis F. Achæorum legatus ad Pt. 907.c
 Aletæ tumulus 584.b
 Alexamenus Ætolorum Prætor. 794.d
 Alexander 128.c
 Alexander Aemeti filius 151.e
 Alexander cæsius 323.d
 Alexander satellitio præpositus 348.d
 Alexandri Magni pietas 359.d
 Alexander Trichonenſis Ætolorum dux 362.b
 Alexander Perſidis præfectus 386.b
 Alexander Phocidis præfectus dolū in Ætolos molitur 431.b
 Alexander tyrannus 512.a
 Alexander Epirota 547.a
 Alexander Ilius legatus. 826.c. eius oratio inuectiva in Philippum 744.b
 Alexander Atrali legatus Romanam missus 750.c
 Alexandri Ætoli oratio ad Titum 789.
 Alexander Ætol. ditissimus captus 827.b
 Alexander Antiochi P. Romanam ab Heraclide adductus. 966.c. à senatu impetrat ut in regnum reuerteretur 968.d
 Alexander Ilius, legatus Ætolorum Romanam missus 750.b
 Alexander Ilius Ætol. legatus. 826.c
 Alexandri pugna cum Dario male descripta à Callisthene 662.b
 Alexandrenſes 421.b

Alexandria. 154.b. 317.a. 407.b
 Alexandriæ seditio & tumultus 712.c
 Alexandrini in tumultibus non minus pueri quam viri turbant 717.a
 Alexis Apameæ arcis custos. 395.a
 Alexonis Achæi integritas 44.d
 Aliena pro suis obruderetur pissimum 541.c
 Alinda vrbs 835.b
 Aliphæa. 340.c. à Philippo capta 341.c
 Aliphææi 340.b
 Alliadas Megalopolitanus tyrannus 340.b
 Allobroges 103.c
 Alpes montes. 102.c. altitudo & transitus quatuor. 994. eorum cacumina inculta. 104. a. eorum iuga difficile superantur. 189.b. eas multæ gentes inhabitant. 201.c. Italiæ arx. 207.b. nix in iis multas difficultates Hannibali præbuit 207.c. 208.d
 Alpini animalis idiomus descriptio 994.
 Alpheus fluvius Heræam alluit 340.c
 Alphei pons à Philippo instauratus 339.c
 Althea opulenta vrbs Olcadū ab Hannibale capta 168
 Alypus Ambraciensis Ætol. legatus 826.c
 Amanicæ Pylæ 662.b
 Ambitio status in deterius mutatur 498.d
 Ambraciæ situs. 226.a. Ambraciæ sinus. 327.b. 330.b. 355.c. à Ro. obsessa. 827.b. Romanis tradita ab Ambraciensibus. 829.c. tabulis pictis abundas, quod Pyrrhi regia quondam fuit 830.c
 Ambraciorum 325.d
 Ambracus. 325.c. deditio capta 327.a
 Ambrax vrbs à 716. 601.c
 Ambryseum vrbs 295.a
 Amilcar dux Carthaginiensium. 2.d. à Carth. dux tertius electus 31.c
 Amilcar. Barca dux Carth. 57.b cum Romanis pugnavit triū annorum spatio. 58.a. eius audacia nihil terribilius. 62.a. ei summa rerum à Carth. permittitur. 63.a. pater Hannibalis dux omnium qui tunc fuerant præstantiss. 65.b. imperiū deponit. 66.b. exercitui præfectus. 75.b. terū ab ipso gestatum in expeditione contra milites mercenarios series.

ibid.d. Spédium cæterosque seditiosos vincit. 70.e. prudentis ducis officio fungitur 63.b. pacem cum Lutatius facit. ibid. 110.c. in Hispaniam missus. 90.c. novem annos in Hispania moratus moritur. 90.d. præcipua belli secundi Pun. causa etsi decem annis mortuus antè 166.d. adigit Hannibalem F. iurare se nunquā amicū fore populo Ro. 167.c. ei⁹ odij in Ro. testimonium. 167. classi præfect⁹ 245.d
 Annisum 873.a
 Ammonius Barceus 409.a
 Amphaxitis 436.a
 Amphidamas Eleorū dux 338.b
 Amphidami Eleorū ducis. cum Philippo colloquiū. 346.b.
 Amphyluchi 746.c
 Amphissa 807.c
 Amphissenses à Manio Acilio obsessi 807.a
 Amphictiones 195.d
 Amycæ planities 403.d
 Amyclæ. 566.c. 367.a. Amyclæ locus 367.a
 Amyna Rex Athamanum 285.e
 Amynander rex. 743.a. 788.a. ingenio flexili. 750.a. à Tito Romanam missus in regnum restitutus legatos ad Ro. mittit. 825.c. pro Ætolis Ro. orat. 828.d
 Amyricus campus 457.d
 Amynta Philippi pater 134.b
 Anacleteria solennia quando aliquis Rex salutatur 773.a
 Anacleteria in honorem Ptolemæi regis celebrantur 902.d
 Anagnia loci nomen prope Romanam 945.b
 Anamuri 119.c
 Anaxidamus. 636.c. Achæorum legatus Romanam. 932.c. Achæorum legatus Romanam. 950.d.
 Anaximander 636.c
 Ancara Italiæ vrbs 981.
 Ancyra vrbs 83.b. 900.c
 Andosini 189.d. siue Ausetani
 Andranodorus 781.b. 784.c
 Andreas Ptolemæi archiater in tentorio regis à Theodoro occisus 423.b
 Andromachus Achæi pater. 316.a.b
 Andromachus Aspendius. 408.a. Prætor Syriæ & Phœnicæ 428.c
 Andromachus Ptol. senioris legatus Romanam 961.d
 Andronicus à Perſeo occisus. 1017.
 Androsthenes Cyzicenus. 652.a

INDEX.

- Aneroes Rex Gallorum. 110.
a. victus à Ro. sibi & neces-
sariis manus infert 118.d
Anianes 105.c
L. Anicius Ro. legatus ad coer-
cendas Prusii iniurias. 962.b
Anien fl. 545.a
Animalia eiusdem generis con-
gregantur propter naturæ in-
firmitatem 454.a
Animalis *idropops* in Alpibus
nascentis descriptio 994.
Animi moderatio res magna &
præclara 519.b
Animorum præparatio ad pu-
gnam magnum habet mo-
mentum 1014.
Annonæ inopia Romæ 785.c
Annus post naxalem ab Ægos
flumen XIX. ante Leuctricam
xvi. 5.d
Antalcidæ pax. 5.d. 287. a. 492.
b. 995.
Antenor à Lyco captus 433.c
Antenagoras Thraci dux 757.d
Antenor Persei legatus Rho-
dum 887.a
Antiates 177.d. 180.b
Anticyra 796.c
Anticyrensiū oppidum ab
Ætolis detentum 570.d
Antigonea vrbs. Epiri 94.a
Antigonus. 13. b. Philippo tutor
relictus. 131. 348. b. eius res-
ponsum ad Nicophanem &
Cercidam Megalopolitanor-
um legatos. 135.d. dux om-
nium sociorum renunciatus
139.c. regio animo præditus.
149.d. copias in Laconicam
ducit. 159. a. is & Cleomenes
generosi & animis pares. 151.
b. 352. d. æneis clypeis Mega-
lopolitano armavit. 332. d.
prælio Cleomenem vincit
fugatque. 152. d. repentina in-
uasiōe Sparta potitur. 154. c.
eius humanitas erga Lace-
dæmonios. 154. c. 359. a. 568.
d. magnam sui spem apud
Græcos concitauerat. 155. a.
rei castrensis magnum vsum
habebat. ibid. eius mors ex
sanguinis reiectione. 159. a
Antigonus Seleuco fratri in
Syria succedit 155.c
Antigonus Alexandri F. Persei
legato ad Bæotiæ vrbes 887.d
Antigonus Cocles. 410.b
Antigoni Gonatæ facta quæ-
dam 562.a
Antilibanus 90.b
Antiochia 952.c
Antiochi & Ptolemæi Philo-
patoris controuersia de Sy-
ria caua 158.c
Antiochus Epiphanes. 159. d.
Epimanes ex factis dictus 984.
Antiochus Magnus. 271. d. Sy-
riam Cælen aggreditur 305. d
Antiochus Syriæ rex 315. a
Antiochus & Ptolemæus inui-
cē bellare aggrediuntur 350. b
Antiochus Laodiceæ Mithri-
dati filiam ducit. 388. b
Antiochus bellum aduersus
Molonem Mediæ præfe-
ctus decernit. 394. a. eius ex-
peditio aduersus Satrapas
prouinciis suis imminentes
399. c. bellum contra Ptole-
mæum parat. 403. a. eius ex-
ercitus. 421. c. quomodo Sar-
des cepit. 506. c. Achæi
sortem miseratur. 528. a. eius
expeditio in Parthiam. 598. c
in Hyrcaniam progreditur.
599. c. transitus in Hyrcan-
iam. 601. b. eius pugna cum
Euthydemo, eiusque virtus
in eo certamine. 620. d. 621. b
expeditio in inferiores pro-
uincias. 652. b. perfidia in fi-
lium Ptolem. 707. c. armis à
Ro. victus. 708. b. conuentus
Lysimachia cum Ro. lega-
tis. 769. a. è Syria cum exer-
citu profectus. 792. b. ad Ro.
mittit qui de pace agerent.
810. c. mandata Heraclidæ
publicè ad concilium. 813.
priuatim ad Scipionem. 815.
a. caduceatorem ad Ro. mit-
tit. 816. b. pugna nauali à P.
Scipione & Lucio victus. 815.
a. eius responsum ad Rhod.
legatos qui venerat ad pacē
inter eum & Rhod. conciliā-
dam. 909. d. eius dexteritas in
excipiendo Tiberio legato.
931. b. Antiochus ludos ad
Daphnen celebrat. 985. 986.
eius morbus & causa cui in-
eum inciderit. 997. Antio-
chus filius iunior Seleuci
Callinici 386. a
Antiochus Antiochi F. 893. a.
eius res gestæ cū Gerrais in
expeditione Babylonica 1014.
Antiochus Magnus amore
puellæ Chalcidis captus cu-
ram belli omittit 984.
Antipater Antiochi *Ἀντιόχου*
equitatus dux. 422. b. victis
Græcis Athenienses pessime
accipit. 561. d. Antiochi lega-
tus fratris F. 816. b
Antipatria 445. b
Antiphates Telemnasti F. Gor-
tynius Cretensiū legatus ad
Achæos. 967. a. eius laus ib. b
Antipolis vrbs Massiliensium.
à Ligurib. obsessa 961. a
Aous siue Loius fl. 446. c
Apamea. 390. b. 839. c
Apamentium vxores Hermiæ
vxorem liberi liberos lapi-
dibus obruunt. 401. b
Apatia & Massagetorū vrbs 982.
Apaturius Gallus. 315. b
Apeaurus mons. 332. b
Apega Nabidis vxor simul &
machina ad cruciandos ho-
mines Apege formam re-
ferens. 675. a
Apelles. 338. c. tutor ab Antigo-
no Philippo relictus. 338. c.
348. d. eius calumnia in Ata-
tos. 346. d. nouo modo ca-
lumniatur. 348. b. cum Leō-
tio & Megalea conspirat in
Regem Philippū. 351. d. eius
& Leontij proditiōis in
Philippum successus. 355. b.
eius arrogantia. 373. b. mors.
376. a. Apelles Philippi ami-
cus 858. b. 860. b.
Aperantia 825. d
Apocleti. 275. b. apud Ætolos
qui sint. 804. a
Apodoti. 746. c
Apollinis ædes in Amyclis 367. b
Apollodorus Sufianæ Prætor.
399. a
Apollodorus scriba regi. 742. c
Apolloniæ auxilium petunt
ab Achæis & Ætolis. 97. e
Apolloniaticus ager. 388. d
Apollonida. 855. a
Apollonides Sicyonius. 896. d
Apollonides & Apolloni^{us} Cla-
zomeniorū legati ad Pr. 907. d
Apollonius apud Seleucum
Syriæ regem 945. a
Apollonides 402. b
Apollonij Sicyonij oratio in
Eumenem. 850. e
Appius. 11. b. eius res in Sicilia
feliciter gestæ 15. b
Appius centum quinquiremiū
præfectus in Sicilia. 513. e. eius
castra ab Hannibale cincta.
542. c
Appius Cento auxilium ab A-
chæis petit 903. c
Apron. fl. 963. b.
Apterxi 320. a
L. Apuleius Ro. legatus 959. c
Apuli 242. a.
Apulia 445. d
P. Apustius Ro. legatus ad Ptol.
iun. 950.
Arabes 422. a
Arabia populi Antiocho se ad-
iungunt 414. a
Arachosia. 652. a
Aradij 411. d
Atar. 202. d
Arati Sicyonij historiam, Poly-
bius persequitur. 3. a. vbi de-
finit 271.

INDEX.

Aratus Sicyonius patriam in go tyranni eripuit. 130. a. Prætor creatus, ibid. iterum. 188. b. 18. a. 431. a. eius prudens consilium. 127. c. 132. 133. 134. a. humanitas. 143. b. Corinthum Achæis adiungit. 130. b. eius hortatio ad Achæos. 136. a. Achæorum Prætor designatus. 276. a. solertia. 277. c. peccata in pugna aduersus Ætolos. 283. eius admonitio ad Philippum circa calūniam ipsi ab Apelle impostam. 347. a. iudicium. 362. a. à Megalea & Leōtio dictis & lapidibus petitus. 364. b. suadet Philippo Ithomatam relinquere. 506. a. in Cynethæ proditione peccat. 555. b. à Philippo veneno sublatu. 519. a. ei honores meritis pates post mortem delati. ib. c.

Aratus Arati filius. 333. a. fit prætor. 305. c. quo anni tempore Prætura est functus. 350.

Arati ambo à Philippo magni facti. 345. a. ab Apelle falso accusati. 346. b.

Arati F. & Eumenis fratris aduentus Romam. 953. c.

Aratus Achæorum legatus Romam. 877. c.

Araxus. 329. d.

Arbitrio permittere quam vim habeat apud Ro. 802. c. 973. c.

Arbo. 100. a.

Arbucala magna vrbs ab Hannibale oppugnata. 169. a.

Arcades. 301. a. quo superant Achæos. 125. c. aliquam virtutis opinionem apud Græcos obtinent. 289. c. iis musica necessaria. 289. d. ad annum vsque trigessimum in musica erudiebantur. 290. a. eorum instituta varia vt naturæ duritiem emollirent. 290. a. 291. a.

Arcadia. 139. b.

Arcefilaus. 896. d.

Arcefina. 1004.

Archidamus enecatus. 327. d.

Archidamus Ætolus. 757. b.

Archidamus Pantaleontis F. 322. d.

Archidamus à Cleomene obtruncatus. 384. c.

Archidami duo ex Hippomedontis filia. 304. c.

Archimedis machinæ. 516. b.

Archidam Sparta aufugit. 511. c.

Archonis Prætura. 897. b.

Ardaxanus fl. 520. a.

Ardeates. 177. d. 180. b.

Ardyæ ab Illyriis subacti. 99. d.

Ardues Galli. 200. c. 404. b.

Areopagus, Thraciæ desertum. 1004.

Arethon fl. 817. a.

Arcus Lacedæm. legatus. 855. a. eius ingratitude erga Achæos. ibid.

Argentifodinæ Carthagini nouæ. 993.

Argiui. 305. a. eorum vrbs ab Achæis capta. 138. d.

Argolicus sinus. 431. d.

Argos. 154. d. à Cleomene occupatum. 137. d.

Argos Amphilocheum. 830. c.

Argennum promontoriū. 729. a.

Arianus. 523. b.

Ariaracz. 389. c.

Ariarathas Romam venit. 958.

Ariarathes Cappadociæ rex. 159. a. 271. d. ab Oloferne regno expulsus. 161. c. pacem cum Pharnace facit. 880. d. colloquium cum Ro. legatis 938. d. legatos ad Ro. mittit 839. a. amicitiam cum Ro. renouat. 939. c. diis sacra facit ob Ro. erga se beneuolentiam. 940. d. ad Lyliam mittit vt sororis & matris ossa reciperet. 941. a.

Aribazus Sardium præfectus. 509. b.

Aridices Rhodiorū legat. 318. a.

Ariminum. 109. b. 113. c. 221. a. vbi situm. 237. a.

Ariobarzus. 529. a.

Arisbæ vrbs Abydenæ ditionis à Gallis occupata. 447. d.

Aristænerus Dymæus Achæorum dux. 631. d.

Aristæneri Achæorum legati. 744. a. cum Philippo colloquium.

Aristænus Achæorum Prætor. 850. b. in fœdere cum Prolemaeo iungēdo solus Achæorum ingenio vltus est. 852. d. achæis suspectus. 854. b. eius & Philopœmenis comparatio. 1006.

Aristarchus Phocænsium legatus. 869. b.

Aristocrates rex necatur. 301. d.

Aristocratia vna ex tribus reip. formis. 452. a. quænam censeri debeat. 452. c. eius origo 453. a. 456. d. in Oligarchiam mutat. 457. b.

Aristodamus Achæorum legatus in Maced. ad Ro. 925. c.

Aristomachus Argiuorum tyrannus. 131. c. 144. d. ab Antigono & Achæis necatus. 144. d. magno supplicio dignus. 145. d. 1469. is summo honore ab Achæis affectus.

146. a. quo supplicio dignus erat. ibid. in profundum mare deiectus. ibid.

Aristomachus Corinthi. 784. c.

Aristomenes. 301. b.

Aristomenes Macedones pro Agathocle orans, male accipitur. 717. d. Scopam & Diczarcum tollit, huc tormentis, illum veneno. 772. b.

Ariston Megalopol. 896. d.

Ariston Rhod. legatus. 905. b.

Ariston Ætolorum prætor. 279. c. 286. a.

Aristophontus Achæorum prætor. 355. d.

Aristoteles Argiuus. 138. c.

Aristotelis philosophi defensio contra Timæum. 656. d.

Aristoteles Rhod. legatus Romam. 931. a.

Arius fl. 620. b.

Armorum quinadena millia ab Ætolis cremata. 358. b.

armorum elegantia magnam vim habet. 629. c. eorū studiū viris fortib. conuenit. 630. a.

armatura apud Ro. quadruplex 468. equitum antiqua & noua. 471. a.

armaturæ Ro. & ordinationis aciei cum Maced. comparatio. 762. d.

Arretini. 104. a.

Arretium vrbs à Gallis obsessa. 107. d.

Artaces Parthorum Rex. 598. c.

Artinoë Prolemaei soror. 424. d. 719. d.

Artinoë vrbs Ætolix & Libyæ. 982.

Artabazanes. 399. c.

Artaxerxes Persarum rex. 1004.

Artaxias Armeniæ regulus. 881. c.

Artemidorus. 996.

Artemidorus & Hiceto ab exercitu Syracusiorum magistratus creati. 8. a.

Artemisium. 336. c.

Arunculeius Ro. legatus ad Prusiam. 960. a.

Asdrubal Amilcaris gener. 267. Amilcaris succedit. 91. a. noctu à Gallo quodam cæsus. 123. d. magnopere Carthaginiensium auxit imperium. 123. d. ei Hispania tradita. 168. c. eius auaritia causam præbuit bello Hannibalis. 164. b.

Asdrubal opetarum militarium præfectus. 241. d. eius facinus singularis solettix ac prudentiæ. 266. a.

Asdrubal affectat monarchiam. 584. b. Asdrubal frater Hannibalis. 623. d. à Romanis victus & occisus. 624. c.

INDEX.

Adrubalis castra à Scipione
incensa. 681. c. eius laus.
623. c
Adrubal Gesconis F. 581. præ-
lio à Scipione victus. 642. d
Asia pars prima terræ. 191. b. per
Alexandri dominatum pa-
tet. 211. b
æta & Europa per Romano-
rum imperium patent. 211. b
Asia citerior. 159. c
Asianarum rerum descriptio.
377. d
Asina oppidum. 397. b
Asium. 793. c
Aspasiacæ Nomades quomo-
do Oxo traiecto pedibus
cum equis in Hyrcaniam
veniant. 619. b
Aspasius à Lyco captus. 433. c
Astrologia Imperatori necessa-
ria. 553. a. eius inscitia quam
periculosa in bello. 557. a
Astymedes Rhodius. 888. d
Astymedes Rhodiorum legatus
920. c. Astymedes à Polybio
reprehenditur. 921. c. Rho-
diorum legatus Romam ad
societatem incedam, quam
tandem impetrauit. 932. c.
eius oratio ad Ro. qua so-
cietatem ab iis tandem im-
petrauit. 933. a. Rhodiorum
legatus Romam. 966. d.
Atabyrium oppidum ab Antio-
cho occupatum. 413. c
Atella Opicorum vrbs in Ita-
lia. 982.
Atellani Italix populi. 982.
Ates rex Boiorum à suis occi-
sus. 109. b
Athamania. 788. a. 789. 803. A-
thamane Romam veniunt vt
Philippum accusent. 849. b
Athenienses. 101. a. tempore
belli cum Thebanis omnia
sua bona æstimant. 148. b.
à Philippo ad Chæroneam
devicti. 359. c. eorum feroces
spiritus. 359. d. eorum Resp.
487. c. eorum Resp. quo tẽ-
pore floruit. 488. a. nauibus
domino carentibus similis.
ibid. b. quos honores Attalo
decreverint. 786. b. proficiunt
ex aliorum calamitate. 929.
Athenæum à Cleomene exstru-
ctum. 133. a
Athenæum Megalopolitano-
rum. 365. d
Athenæus Eumenis frater Ro-
mam venit. 860. b. quomo-
do fratris criminationes ex-
cusatione apud senatum di-
luit. 936. c. ab Attalo fratre
Romam missus ad queren-
dum de Prusia. 959. b. claf-

sem in auxilium fratris Atta-
li contra Prusiam adducit.
965. c
Athurnus fl. 242. d
C. Attilius Cos. creatus. 41. b. in
Sardiniam profectus. 111. c
C. Attilius Cos. 115. a. interfe-
ctus. 116. d
L. Attilius Prætor. 194. c
Atintanes. 94. b. 99. d
Atreus solis cursum cæli con-
uersioni contrarium docuit.
988.
Attopati. 389. b. 399. c
Attalus. 161. b. 314. d. cædem Se-
lenci iunioris vlciscitur. 315.
b. 420. a. Gallis agros ad co-
lendum assignaturum pro-
misit. 421. b. eius molli-
ties. 733. d. pugna naualis
cum Philippo ad Chium.
724. a. in concionem Athe-
niensium non vult prodire.
786. d. eius colloquium cum
Ro. legatis. 786. a. aduentus
Romam. 967. d
à Prusia victus. 959. b. bellum
aduersus Prusiam parat. 964.
c. quomodo fratris crimina-
tiones à Prusia impositas ex-
cusatione apud Senatum di-
luit. 936. c. à fratre Eumene
Romam missus incitatur cõ-
tra fratrem. 918. b
Attali regis Pergamæ clo-
gium. 1006.
auaritia de rep. à Lycurgo sub-
lata. 489. d. animi morbus
insanabilis. 671. c. 788. d
audacia nimia in exitu amentia
est & vanitas. 302. b
audire eadem nemo semper
vult. 721. d
auditionem & ex auditione
scribere parum tutum. 171. c
auditus vsus duplex. 668. c. in-
strumentum res cognoscen-
di. 668. c. eius lines duo.
721. c
Aulidus fl. 260. d
aulici similes calculis. 374. b
Aulus Acilius Cos. creatus. 25. b
aurei signati. 321. b
L. Aurelius Ro. legatus ad res
Syriz & aliorum regum in-
spectandas. 938. a. Ro. legatus
apud Achæos violatus. 975. d
aurifodina ad Aquileiam fera-
cissimæ. 994.
Ausetani siue Andosini. 189. d
Ausones. 994.
auspiciu excusatio est eorum
qui sacramento dixerint.
472. b.
Autaritus Gallorum dux. 77. b.
laudatus à mecenariis mil.
81. a

Autolycus gubernator. 726. c
Automalus. 321. d
auxiliorum multitudo in mili-
tia Rom. 472. c. 475. a
auxiliarium manipulorum in
caltrameratione sedes. 475. b
Azanis. 333. b
azorium. 903. a

B.

Babylonia. 391. b
Babyrtas homo impurus.
274. a
Bactriana. 619. c
bactrianorum imperium ab
Euthydemo obtentum. 651. b
L. Bæbius legatus à Scipione
Carth. missus. 689. c
M. Bæbius Ro. legatus ad Phi-
lippum. 849. d
Bæris fl. 998.
Bætula vrbs. 608. d
bagrada vide Macra.
Balauchus Pantauchi F. 911. c
Balceares cur sic dictæ. 187. c
188. b
Banija. 445. d
batathra. 422. b
Barmocal. 502. b
Bargusij. 189. d
Bargylia. 769. a. 791. c. à P. Len-
culo liberata. 799. d. bargy-
lieticus sinus. 731. d. bargy-
lij. 744. a
Barnus. 995.
Bastarni terrorem Dardaniis
iniiciunt. 883. c
Batanza. 983.
Bathea via in vrbe Tarento.
534. a. 537. d
Becula. 639. a
Belminaticus ager. 439. b
Bellum ~~æmiliæ~~ 65. d. bellum
quousque metuendum. 299.
d. quo fine gerendum. 360. d
excusationem non admittit.
470. d. magna circumspे-
ctione opus habet. 551. b. par-
uo momento lætum aut tri-
stem exitum sortitur. 556. a
cum igne comparatur. 626. b
cum morbo. 667. d. Belli au-
ctor sæpissime primus perit.
626. c. Bello vincendum aut
melioribus parendum. 145.
c. Bellorum causæ, prætex-
tus, & principia res sunt di-
uerse. 162. d
Bellum inter Achæos & Bzo-
tos. 847. Achæici belli initia.
975. Etolicum. 792. Antio-
chicum à Rom. gestum. 163.
c. 186. c. 792. Aristomenicum
361. c. Byzantiorum & Thra-
cum. 312. c. Byzantiorum &
Rhodiorum. 316. b. Caricæ.

INDEX.

731. d. Cœlesyriacum inter
Syriæ & Ægypti Reges va-
riis temporibus gestum. 2. d.
156. a. 442. e. 878. a. Celti-
bericum sæpe sopitum. 1014.
Cleomenicum. 12. c. 133. a.
141. b. 324. d. Dalmaticum.
659. c. 957. cum Faliscis. 65. c.
Gallicum variis temporibus
gestum. 15. c. 122. c. fusc lib.
II. contra Gallogræcos. 834.
Græca & Asiatica, vna pu-
gna finita. 1014. Hannibali-
cum. 3. a. 66. a. 124. b. vide Pu-
nicum II. Lybicum siue
Carthaginensium con-
tra mercenarios. 71. e. 72.
Medicum. 299. e. Oxibiis in-
dictum. 963. b. Persici ab
Alexandro gesti causa vera,
162. e. Persicum, cum Per-
seo. 159. 910. & deinceps: in-
ter Pharnacē & Eumenem.
872. Philippicum. 186. 751.
800. c. aduersus Philippum
decretum ab Atheniensibus
&c. 787. a. Punicum I. p.
12. a. & deinceps lib. pr. eius
exitus. 88. c. occasionem præ-
buit Punico II. 186. e. om-
nium longissimum & maxi-
mum. 64. b. 379. d. Punicum
II. ex qua causa. 162. b. eius
principium. 168. b. primi eius
anni describuntur libro III.
magnitudo eius belli. 379. d.
Punici III. principium. 972.
c. contra Raucios bellum
Cnossorum, &c. 930. d. rho-
diorum cum Byzantiis. 316.
b. cum Lyciis. 848. Siculum
64. b. vide Punicum primū
Sociale Græcorum. 116. a.
eius causa & principium.
283. a. 295. d.
Benacus lacus in Alpib. 994.
beneuentanus ager. 241. b.
Berenice. 403. a.
Berenice Ægypti regis filia
Antiochi Syriæ regis vxor,
ex aqua solius Nili bibe-
bat. 1000.
Beronicæ. 382. b.
Berytum. 405. d.
Bessi. 865. b.
Iun. Brutus Cos. primus. 176. d.
bionidas occisus. 293. a.
Bippus Argiuis Achæorum le-
gatus Romam. 871. a.
Bithyni. 316. d. 318. e.
bithynia. 860. b.
bizacium. 178. b.
bodencus ab indigenis Padus
fl. nuncupatus. 205. a.
bœi. 445. d.
bœarum ager. 167. d.
bœoti, 150. b. Ætolos accusant.

295. a. à Philippo ducem &
auxilium petunt. 612. d. quo-
modo Achæorum hostes fa-
cti sint. 546. d. non antiquar,
quod ex legibus semel est in-
stitutum. 847. b. eorum so-
cietas mutua dissoluta. 885. d.
magni conuiuatores. 984.
Boij Galli. 105. e. aduersus Ro-
manos proficiscuntur. 108.
b. eorum bellum aduersus
Romanos quo tempore ge-
stum. 108. c. à Romanis vi-
cti fœdus cum iis feriunt.
105. c. mutuis cædibus inter
se sunt grassati. 409. b. eorum
plebs Atrem & Galatum re-
ges suos occidunt. 109. b.
potentissima gens. 109. d.
Romanis contermini. 109. d.
quo indumento ad pugnam
prodeunt. 116. c. in fidem
Romanorum se permittunt.
119. b. Galli. à Romanis de-
ficiunt, 193. d. eorum perfidia in
triūvros Romanorum. 194. a.
Bolax vrbs Tryphaliæ. 340. b.
343. a.
Bolis Cretensis. 522. a. Achæi
proditionem cum Camby-
lo molitur. 527. c.
Boodes Senator ab Hannibale
in Liparam missus. 212. a.
Borysthenes. 992.
Bos locus in Asia. 311. c.
Bosporus Thracius, Pontus.
307. c.
Bostar dux Carth. ab Asdruba-
le aduersus Ro. missus. 248. d.
magnis periculis implicatus.
250. c.
Bostarus dux à Carth. creatur.
31. b. occiditur. 79. b.
Borrys. 411. e. 1009.
Bottia. 436. a.
Brachyllas Bœotarcha. 742. c.
794. a. ei manus afferre iuue-
nes sex iubentur, ibidem. d. à
Zeuxippo occisus. 847. b.
Brangiana. 652. a.
Brennus. 313. d. 563. a. 567. d.
Brettia, insula. 1004.
Britannia insula. 1005.
Brochi castellum. 390. c. 405. d.
Brundisium. 99. c. 575. b.
Bruta aliquando hominib. pru-
dentiora. 709. c.
Brutij. 546. d. eorum ager. 57. b.
628. a. eius populatio. 1013.
Bubastus vrbs. 714. a.
Bucaras fl. 1015.
Buletum. 1827. b.
Bura vrbs Achæorum. 128. d.
Buriij concilio Achæorum
adscripti. 129. b.
Bylazora vrbs Pzoniz à Phi-
lippo occupata. 435. d.

Bytracus Macedo. 424. b. dux
Antiochi. 421. c.
Byzantes. 1004.
Byzantij. 158. c. 407. a. vbi siti,
& eius loci natura. 303. b.
306. a. 311. a. iis cum Thraci-
bus immortale bellū. 312. d.
e. iplis quænam tantam ma-
ris commoditatem præbeat.
312. d. Tantaleum supplicij
sustinent. 313. b. eorum cum
Rhodiis & Prusia paz. 318. b.

C.

Cabyla vrbs Thraciæ. 1005.
Caddusij. 389. c. 421. c.
Cadmea. 296. d.
Caduceatores à Ro. legati.
787. d.
caduccum signum pacis inter
Græcos. 205. d.
Ceraunia vrbs Achæorum. 128. d.
L. Cæcilius Cos. 40. d.
Q. Cæcilius Ro. legatus ad
Philippum. 849. d. apud
Achæos queritur, quod La-
cedæmonios iusto durius
tractassent. 863. a. reuertens à
legatione ad Philippum ad
Achæos venit. 853. a. licen-
tiam nimiam in Achæos vsur-
pat. 854. a. eius accusatio
contra Achæos. 856. a. à sena-
tu in Pelopon. missus. 863. b.
Macedoniæ præses. 978. d.
Caius Coruncanus legatus in
Illyricum. 95. b.
Calamæ castellum Meissenio-
rum. 431. e.
calamitarū recordatio, adhor-
tatio ad odio habendos illa-
rum auctores. 550. a.
Calamus vrbs ab Antiocho in-
censa. 412. a.
calamus *μυρσίνη* vbi colligitur
390. b.
Calchidicum, mons. 10. d.
Calena collis. 251. c.
Caleni. 242. a.
Caliceni. 445. d.
Callias Thespensium legatus
ad Romanos. 884. a.
Callias quinquertio. 907. c.
Callicrates Leontesius. 936. a.
967. c. Achæorum legatus
patriam prodiit. 877. c. præ-
tor creatus. 880. a. eius com-
mentum ne Achæi Ægypti
regibus auxilium mitterent.
915. c. Achæorum legatus ad
Ro. in Macedoniam. 925. e.
Callicritus caput legationis
Bœotorum Romam. 847. b.
Calligiton. 318. a.
Callinicus Seleuci anus, Pogon
cognominatus. 1556.
§ iij

INDEX.

- Calliope vrbs Parthycorū. 982.
 Callisthenes. 301. b. de Creten-
 sibus quædam scripsit, quæ
 Polyb. reprehendit. 488. c.
 errores eiusdem. 662. b.
 Callistratus Eleorum legatus
 ad Antiochum. 80. b
 Calpe. 993.
 Calpurnum. 873. a
 Calumniandi nouus modus ab
 aulicis excogitatus. 348. b
 Calycadnum promontorium.
 842. a
 Calydonij. 435. a
 Calydonius ager. 329. b
 Calyndenses à Caunijs defi-
 ciunt. 940. b
 Camarinorum vrbs à Ro. ca-
 pta. 25. b
 Camartes. 107. d
 Cambylus Cretenſium præfe-
 ctus. 522. c. Achæi proditio-
 nem cum Bolide ſtruit. ibi.
 Campani Meſſanam per fidem
 circumueniunt. 6. d
 Campani Mamertini dicti. 7. d
 Campania Italię pars nobiliſſi-
 ma. 241. d. 242. c. ab Hanni-
 bale vaſtata. 243. a
 Campidoctores. 150. e
 Camum ab Antiocho captum.
 414. a
 Canis cœleſtis ſignum nauiga-
 tionis infeſtum. 38. c
 Cannæ. 256. d
 Cannenſis pugna. 264. b
 Canetum. 194. c
 Canopum. 385. a
 Canuſius. 256. d
 Caphyæ à Cleomene occupa-
 tæ. 137. d
 Caphyę. 280. c. 332. b. 333. a
 Capillus præparatus. 321. b
 Capitis reis Romæ poteſtas eſt
 in exilium ſecedendi. 462. c
 Capitolium ſignis militari-
 bus & maniacis Gallorum orna-
 tum. 119. a
 Cappadocia. 988. a
 Capros. 395. c
 Capriui Ro. data fide dimiſſi
 reuertuntur. 499. c
 Capua. 105. b. 241. b. Campani-
 æ vrbs omnium feliciſſ. &
 præſtantis. vbi ſita. 242. a. à
 Romanis obſeſſa. 543. a. Ca-
 puani Carthaginienſibus ſe
 vltro dedunt. 268. a. Cam-
 pania gens ditiffima. 981.
 Carchi. 389. b
 Cardaces. 422. a
 Caria. 159. a. 380. d. 824. b. Rho-
 diis data. Carib. libertas à
 Ro. conceſſa. 925. a
 Caricum bellum. 731. d
 Carmani. 421. c. e. 424. c
 Carmania. 652. a
 Carnium. 367. b
 Carpetani validiſſima gēs. 169. a
 Carpetania. 581. b
 Carradæ. 424. b
 Carſenſes. 420. c
 Carſignatus bellum gerit cum
 Pharnace. 873. a
 Carthæa tetrapolis Cuſ. 1005.
 Carthaginienſes ab Appio vi-
 cti. 10. b. c. à Romanis mor-
 nibus incluſi. 17. a. Roma-
 nos frumentâtes adoriuntur
 ibidem. naues & ducem Ro-
 manorum capiunt. 22. b. na-
 uali prælio à Romanis vi-
 cti. 24. a. nauales copias cõ-
 parât. 26. a. à Ro. nauali præ-
 lio victi. 30. a. conditiones
 pacis à Ro. oblatas reſpuit.
 in eo ſenatus generoſitas. 32.
 a. ductorum imperitia à Ro.
 victi. 37. d. imperium maris
 obtinent. 20. b. 40. d. à Ro.
 victi. 42. c. à Ro. victi ſubita
 ventorum mutatione euase-
 runt. 62. d. æmulatione glo-
 riæ prompti ad bellum ge-
 rendum. 63. a. eorum bellum
 cum mercenario milite &
 Numidis. 65. c. eorum exer-
 citus quibus gentibus con-
 ſtabat. 68. a. eorum peccatũ,
 quod tantas copias merce-
 nariorum in vnum locum
 congregauerint. 68. c. cõdu-
 ctus vtantur. 67. d. 72. b. ad
 quas anguſtias redacti tem-
 pore belli Libyci. 72. b. vnde
 ſubſidia belli ex Africæ redi-
 tibus comparare ſoliti. 72. b.
 eorum crudelitas in exigen-
 dis tributis in Africa. 72. e.
 ægrè ferūt Ro. Sardinia domi-
 nationem habere. 88. d.
 Gallos ſuſcipiunt. 95. c. Hiſ-
 paniam Hannibali tradunt
 123. d. clade affecti Sicilia ex-
 cedunt. tributum Ro. pri-
 mum pendunt. 130. c. quo-
 modo bellum aduerſus Maſ-
 ſiniſſam ſuſcipiunt. 161. b. eo-
 rum inſtitutum. 170. c. eorũ
 & Romanorum ſœdus qui-
 bus conſulibus iſtum. 176. d.
 primo ſœdere cum Roma-
 nis per deos patrios iurant.
 180. e. bellum à Ro. oblatum
 accipiunt. 187. c. eorum ro-
 bur ſtupendum. 27. b. equi-
 tati Ro. ſuperant. 259. e. 161.
 e. iis ad victoriam maximo
 vſui eſt copia ingens equita-
 tus. 267. a. eorum reſp. 487.
 c. vſu nauigadi cæteris mor-
 talibus præſtant. 494. b. bel-
 lum de Italia, Hiſpania &
 Sardinia ſimul gerunt. 513. c.
 eorum exercitus duo in Ita-
 lia, & duo in Hiſpania, &
 Ro. ſortidem. 513. d. eorum
 equitatus cauſa cur vincant.
 543. b. conſilio oppugnandæ
 Romæ deſiſtunt. 543. d. vti
 victoria neſciuerunt in Hiſ-
 pania. 606. d. eorum pugna
 cum Ro. in magnis campis.
 684. c. eorum legatorum hu-
 militas pacem à Ro. peten-
 tium. 689. d. eorum dolus in
 Romanos legatos. 691. a. eo-
 rum mos diis patriis Tyrum
 primitias mittendi. 944. d.
 arbitrio Ro. ſe permittunt.
 973. c. obſides ccc mittunt
 magnis cum ciuitatibus. 974.
 d. eo facilius deſeri à Roma-
 nis, quia à Maſſiniſſa fuerant
 attriti. 1013.
 Carthaginiſ ſitus & figura. 73.
 e. eius reipublicæ cum Ro-
 mana comparatio. 493. c.
 eius rerum geſtarum magni-
 tudo. 513. b. in tumultibus
 pueri non minus quam viri
 turbant. 717. a
 Carthago noua ſive Kenepolis
 101. b. 168. d. 170. b. Hiſpaniæ
 caput & regia. 170. b. Car-
 thaginienſibus Pœnis ac-
 commodatiſſima. 581. d. eius
 ſitus. 583. c. eius argentifodi-
 næ. 993.
 Carthalo Pœnorum dux. 54. b.
 naues Romanorum incen-
 dit. ib. c
 Carynenſes. 129. b
 Caryſtus. 799. d
 Caſander Phocenſ. legatus.
 809. b
 Caſius mons. 421. b.
 Caſpiæ Pylæ. 389. a
 Caſſander. 128. e. 410. c. 434. b.
 562. a. Romam proficiſcens
 veneno ſublatus. 858. b
 Caſſandri Aeginetæ oratio.
 851. c
 Caſtra. 389. e
 Caſtra Pyrrhi. 367. b
 Caſtrametatio Romanorum.
 473. a. cum Coſſ. ambo &
 quatuor legiones intra vnũ
 vallum fuerint congregati.
 477. c. eadem ſemper apud
 Romanos. 486. d. plura de
 Romanorum caſtrametatio-
 ne libro vj.
 Caſtulon. 639. a
 Caſtulonenſis ager. 608. d
 Caſus alieni efficaciffimi ad ſe-
 rendas fortunæ mutationes.
 1. b. inopinatis maxime in
 bello locus eſt dandus. 93. a.
 aduerſi prudentibus utilita-
 tem conciliant. 429. a. for-

INDEX.

ruiti appellandi quæ in bello
 sine certo proposito acci-
 dunt. 551. d
 Catapeltæ 321. d
 Caro indignatur ob peregrinos
 luxus Romam introductos.
 986. eius iudicium de Scipio-
 ne Africano 1016.
 Caucasus Rex 317. c
 Caucasus 652. a. 992.
 Caudania. 995.
 Caulon ciuit. Gr. m. 574. c
 Cauloniæ Ioui Homotio æ-
 dem ponunt. 126. d
 Caunij à Rhodiis deficiunt.
 925. a
 Causæ quid. 162. d. ex, princi-
 pium, & prætextus quid dif-
 ferant inter se. 162. d. causæ
 euentuum maximè obser-
 uandæ 164.
 Cetiæ Alpes traiciunt. 111. b.
 191.
 Ceteriberi. 161. b. à Carthaginen-
 sibus conducti. fidem 683.
 Romanis violant 685. a
 Celtiberia 172. a
 Celtibericum Ro bellum 1014.
 Cenchretæ 288. d. 439. b
 Cenomani. 105 d. 119. d. Roma-
 nis se iungunt aduersus Gal-
 los 112. c
 Censores quæ locant 464. c
 C. Centronius 237. b
 Centum familiæ apud Locros.
 656. c
 Centuriones ordinum duces.
 470. c. eorum sedes in castra-
 meratione. 475. c. dant buc-
 cina signum singulis vigiliis
 480. c. præcedunt cum castra
 sunt faciendæ 485. c
 Centuripa vrbs 8. d
 Cephallenia. 351. d. vbi sita. 353.
 b. 446. b. 827. b
 Cephallenii 159. c. 275. b
 Cephalon familiaris Arati fa-
 milulus 519. b
 Cephisodorus Atheniensium
 legatus Romam. 750. c
 Keræas Præfectus Ptolemæi ad
 Antigonum deficit. 413. d
 Ceræx 445. d
 Cercida ciuis Megalopolita-
 nus 34. b
 Cercina Africæ insula 247. c
 Cereris ædes 713. d. 115. d
 Ceretæ. 319. c. ad Lyttios defi-
 ciunt. ib.
 Cesbedium. Iouis templum.
 419. b
 Cetrati 150. a
 Chæreas scriptor Polybio non
 probatus 175. c
 Chæronea 359. c
 Chæronenses 884. b
 Chalcaspides 151. b. 331. b

Chalcea 433. d
 Chalcedon. 311. d. 711. d
 Chalcis. 351. c. Græciæ compes.
 751. a. 796. c
 Chalcia Libyæ vrbs 983.
 Chaldæi summos honores cõ-
 sequebantur 988.
 Chalesus orator à Phænea ad
 Manium missus 802. b
 Chalonitis 398. d
 Charadra 317. b
 Charander 827. b
 Charixenus 303. a
 Charon Lacedæm. legatus. 863.
 b. 871. b
 Charos Ætol. legatus 616. c
 Charops Epirotarum legatus
 in Maced. ad Ro. 926. a
 Charopus legatus Epirotarum
 gentis. 801. b. 816. c. 936. a
 Chasmion 859. c
 Chærenia tertia Gersæorum
 regio. 1005.
 Cherronesus 881.
 Chersonesus. 769. c. 822. d. Eu-
 meni data 845. a
 Chilon Lacedæmonius. 343. c.
 Ephoros trucidat ibid. d
 Chij. 844. d. Chiorum legati ad
 Philippum 371. b
 Chius 728. c
 Chironis villa 273. b
 Chremes Acarnanum legatus
 in Maced. ad Ro. 926. a
 Chrysogonus 358. 365. d. 436. a
 Chrysondion 445. b
 Chrysopolis 312. a
 Chyseis fœmina nobilis 430. b
 Ciani 745. h
 Cibra 834. c. vrbs
 Cilices 421. c
 Ciliciæ Pylæ 662. b
 Cimærius Bosphorus. 307. c.
 993.
 Circæum locus 946. c
 Circæensis pop. 177. d. 180. b
 Circuitio castrorum nocturna.
 480. c
 Circumpadanæ regiones. 101. c.
 119. b. fertiles 188. d
 Circumpadani audaces in bel-
 lis & hostili odio in Ro.
 188. d
 Circumpadani campi. 193. a.
 200. d
 Circus 403. a
 Cirrha 374. d
 Cissa oppidum 228. b
 Cissij 421. c
 Ciues generosissimi, qui in ty-
 rannos conspirabant. 456. d.
 equites Ro. dena stipendia
 faciant necesse intra annum
 xlvj. 466. c. pedites Ro. intra
 annum xlvj. stipendia sena
 dena faciant necesse est. 466.
 c. qui intra quaternæ milia

æris censi fuerint, in vsus
 nauticos mittantur. 466. c
 Ciuitas fortitudine aduersus
 hostes & consensu inter ci-
 ues continetur 489. d
 Ciuitatum liberarum & Re-
 gum res contrariæ 851. b
 Cius 787. c
 Clarium castellum 275. c
 Clarium 295. b
 Clauidium vrbs. 121. d. ab Han-
 nibale prodicione captum.
 221. b
 Claudius Marcellus 121. d
 Claudius Cos. in expeditionem
 contra Istros & Agrios mis-
 sus 882. a
 App. Claudius Cos. missus Ma-
 mertinis ferr. suppetias. 10. b.
 legatus Romam missus.
 750. b. princeps legationis
 in Græciam. 855. d. Phi-
 lippo succenset ob faci-
 nus in Maronitas admissum.
 857. a. is & cæteri legati arbi-
 tri inter Cretenses & Gorty-
 nios. 859. b. legatus ad Atta-
 lum & Prusiam 965. b
 C. Claudius Ro. legatus ad A-
 chæos. 926. b. legatus ad Pru-
 siam 960. a
 M. Claudius Cos. 121. c. pedestr.
 copiarum in Sicilia præfe-
 ctus. 514. a. imperatoris artis
 imperitia cæsus. 603. a
 P. Claudius Cos. 151. a. à Ro. ma-
 ledictis laceratus. 53. d. mul-
 tatus est. ibid.
 Clazomenij immunitatem &
 Drymussam insulam dono
 à Ro. accipiunt. 844. d. 907. d
 Cleagoras Rhod. legatus Ro-
 mam 940. a
 Clearchus à Lyco captus 433. c
 Cleombrotus 304. b
 Cleombrotus Rhod. legatus
 Romam 912. c
 Cleomenes Megalopolim, no-
 ctu ingressus à ciuibus ma-
 gnopere periclitatus, eiectus
 est. 14. c. Lacedæmoniorum
 rex. 131. c. eius consilium de
 agris Argiuorum inuaden-
 dis. 149. b. in fines Argiuorū
 impressionem facit. 149. b.
 castra ad Selasiam ponit. 150.
 c. ab Antigono prælio vi-
 ctus. 152. a. Lacedæmonis
 amatus. 303. d. in acie ab An-
 tiocho victus. 359. a. primus
 viræ & Regni Ptolemæi in-
 sidiator. 381. a. in domo am-
 plissima conclusus, custodiis
 circummunitus. 384. c. ma-
 nus sibi infert. 385. a. in Me-
 galopoleos prodicione cir-
 ca temporis obseruationes

INDEX.

peccat. 556.a.771.b
 Cleomenicum bellum cur à
 Polybio pluribus sic exposi-
 tum 155.b
 Cleon à Cleomene occupatæ
 137.d
 Cleonæus præfectus 729.c
 Cleonicus Naupactius 435.a
 Cleonicus Ætolor.legat. 569.b
 Cleonymus, Philaiorum ty-
 rannus 131.c
 Cleostratus Athen. legatus ad
 Ptol.de mysteriis 907.d
 Cleoxeni ratio significandi per
 faces à Polybio correctæ.
 616.d
 Cletis Diactorius Lacedæm.le-
 gatus Romam 871.b
 Chlænæ legati Ætolorum
 oratio 561.a
 Climax siue Scala 415.c
 Clitor in Arcadia. 333. 856.c.
 288.a. Clitorij. 280.a
 Clitoriorum nemo conciliatus
 Cleomeni.140. d. eorum ge-
 nerofus animus à Thearce
 macularus.140.e.eorundem
 vrbs ab Ætolis expugnata.
 570.b
 Clupea à Ro. obsessa & capta.
 30.c.à Carth.obsessæ. 37.d
 Clusinarum agri 107.c
 Clusium vrbs 113.c
 Clusius fl. 119.d
 Clyarus 314.a
 Cnopias Alonita 407.c
 Cnossus vrbs. 320.a
 Cnossi à Rhodiis classem im-
 petrant,cum Gortyniis Cre-
 tam sibi subiiciunt. 319. a. b.
 eorum bellum contra Rau-
 cios 930.d
 Coenithus promontorium.
 102.c
 Cœla Naupactiæ 441.a
 Cœlæ Syriæ rectores & Cypri
 Syriæ regib.imminet. 380. c
 Cæle Syria. 350. C.376. e.388.
 427.a
 Cœlo habitationis consimiles
 euadimus 290.d
 Cœlum in quatuor partes diui-
 sum 190.e
 Cœranus Smyrneorum lega-
 tus 770.c
 Cognitio ex libris sine pericu-
 lo 668.c
 Colæus,locus vrbs Megalo-
 lis 140.c
 Colchas 638. e
 Colchas Hisp. regulus à Ro.
 auctus 812.a
 Colchi 307.d
 Colloquium publicum & fa-
 miliare Marcij Cos. cum
 Agelipoli Rod.legatus 905.d
 Colobatus annis 835.d

Colophonij per legatos Achæo
 se permittunt.420.b.immu-
 nes ab omni tributo à Ro.
 facti 844. c
 Colorum varietas in hominib.
 vnde proficiscitur 290.d
 Colossus triginta cubitorum in
 æde Mineræ à Rhodiis in
 honorem Pop. Rom. dedi-
 catus 940. a
 Comanus Prol. iun. legatus
 Romam 950.b
 Commaginæ 996.
 Comontorius Gallorum dux
 313.c
 Comparatio rerum p. Ro. &
 Carth. maxime ex bello Si-
 culo fieri debet 13. a
 Compasium & cædes ibi factæ.
 450.c.845.d
 Cenchræ 144.d
 Concilium Achæorum Clito-
 re in Arcadia celebratum.
 856.c.Sicyone.870.b. Æto-
 lorum Thermi conuocatum
 895. d. Acarnanum Thyrij
 conuocatum, de inducendis
 in Acarnaniam Romanis
 præfidiis.899.a. à Prol. con-
 uocatum ex illustrissimis du-
 cibus post captam ab Antio-
 cho Ægyptum 907.b
 Concolitanus Rex Gallorum.
 110.a.captus 118. d
 Conductiorum copia nimia
 periculosa 69.a
 Conij populus 581.b
 Conope 357.a.328.b.362.c
 Consilia militaria rarius aperta
 vi quam dolo perficiuntur.
 551.c. Consilia ne exitus ha-
 beant minimum impedi-
 mentum sufficit.552.a. Con-
 silium de futuris ineundum.
 73.c
 Constantinus Porphyrogenita
 Imp. 778. c
 Consul quid differat à dictato-
 re.238.d.vterque duas legio-
 nes & auxiliorum partem ha-
 bet.472.a. populi & senatus
 ope opus habet 463. Consul-
 les Romani primi. 176. a.
 Cos. ambo copias coniun-
 gunt, quoties necessitas ali-
 qua vrget.225.e.alternis im-
 petant. 260. a. eorum pote-
 testas monarchica. 460. b.
 eorum ius proprium & po-
 testas quanta.460. c. milites
 conscripturi dicm populo
 edicunt 466.d
 Conuētus Titi & sociorum ad
 Tempe.789.d.Titi cum Phi-
 lippo ad Tempe 791. b
 Conuentus, Lydimachiæ An-
 tiochi cum Ro.legatis.769.

a. Achæorum Megalopoli
 celebratus 850. b
 Corbilo emporium supra Li-
 gerim 994.
 Corbrenæ 389. b
 Coreyra 97. b
 Coreyrenses auxilium petunt
 ab Achæis & Ætolis. 97. d
 Romanis se dedunt 99.b
 Corditū siue pectorale. 470. a
 Corduba 969. c
 Corinthiacus sinus 322. c
 Corinthij Romanos Isthmici
 ludicri participes faciunt.
 101. a. ad rempublicam A-
 chæorum adiuncti 130. b
 Corinthus. 139. c.275.d.331.c.
 796.c.à Cleomene occupata
 117.d. Græciæ compes. 751.a.
 eius expugnatio 996.
 C. Cornelius classi præfectus.
 21.e.dedit se hostibus 22.b
 Cn. Cornelius Scipio Cos.39.d.
 121.c.clasli à fratre præfectus
 228. a. eius pugna naualis cū
 Asdrubale.246.c.impruden-
 ter hostibus se credit. 512. b.
 ad Philippum proficiscitur.
 799.e. Thermopylas ad Gr.
 conuentum venit.800.a.pe-
 destri exercitui Ro. præfe-
 ctus 513.
 P. Cornelius Scipio in Hispa-
 niam missus. 193.c.195.a. Hā-
 nibalis alpium traiectionem
 admiratur.213. c. eiushorta-
 tio ad milites. 216. b.eius &
 Hannibalis pugna. 217. a.
 clasli Romanæ præfectus.
 247.d.consul creatus.330.d.
 in Hispaniam missus 350.b
 Corona vrbs Bæotiæ 887.e
 Corona aurea ei, qui primus
 muros accenderit datur 483.
 c.consuli Ro. ab Ætolis da-
 ta.830.c.Cn.Manlio à Saga-
 rentibus data 836. b
 Coronæorum factio Thebis
 Ro.aduersatur 884. c
 Corsica insula. 654. b. eius ani-
 malia ibid.
 Cortona vrbs 233.d
 Coruus machinæ species.22. d.
 eius vsus 23. b
 Cosmopolis apud Locros.661.b
 Cosinus magistratus nomen
 apud Cretenses 859. a
 Cossa 994.
 Cossæi 389.b
 Cossyrus insula à Cn. Scmilio
 capta 147.c
 Corys Odrysarum Rex. 927.b
 Crater 994.
 Credere nemini articulus pru-
 dentia.768.e.credere nemi-
 ni amittere est facultatem re-
 rum gerendarum 512.6

INDEX.

Cremasta 791. c
 Cremona colonia Romano-
 rum 193. d
 Creonium 445. d
 Creta. 319. a. eius vniuersa sta-
 tus 319. b
 Cretensium vituperatio. 278. c.
 tibiam & rythmum ad bella
 vsurpant. 289. e. eorum mos
 seditionem inter se agitandi.
 319. c. 422. a. eorum reip. 487.
 c. Lacedæmoniorum con-
 traria. 489. b. democratica.
 489. c. veteratores. 490. c.
 metu pœnæ tumultuantur.
 1013.
 Creticum mare 367. c
 Cretisfare cum Cretense, pro-
 uerbium 326. d
 Creton-polis 415. c
 Crinon 364. c. 365. b
 Criphton. legatus ab Perseo ad
 Eumenem missus 911. d
 Critolaus. 711. a. vir pessimus &
 Ro. inimicus. 977. b. Achæos
 in odium Ro. incitat. 978. c.
 979. b
 Croton ciuitas. 574. c. Croto-
 niaræ Ioui Homorio ædem
 ponunt 126. d
 Ctesiphon 389. e
 Cultus nimia cura 630. a.
 Cuma vrbs Achæo se adiungit
 420. b
 Cumanorum fines 58. a
 Cumani 242. a
 Cuniculi & leporis differentia
 654. c
 Cyamosorus fl. 8. d
 Cyathus fl. ad Arsinoem Æto-
 lia vrbs 981.
 Cybira 945. b
 Κυβιρα προν. 921. a. 943. d
 Cyclades insulæ 171. c. 285. d
 Cycliadas. 742. c. Philippi lega-
 tus 789. a
 Cydates Antitalcis F. Gortynæ
 cosmus 859. a
 Cydoniar. 320. d. auxilium ab
 Eumene petunt 904. c
 Cyllenes 279. c
 Cymæi ἀφορλήθησαν à Ro. facti
 844. c
 Cynathia. 286. c. proditiōe ca-
 pra. 287. b. 295. b. eam Aratus
 proditiōe capere aggredi-
 tur 555. b
 Cynethenses exules reditu in
 patriam impetrato vrbs
 suam produnt. 287. b. primi
 in ipsa proditiōe occisi.
 288. d. 286. a. genere Arcades
 ibidem. b. 289. c. cælo solo-
 que vruntur inclementissi-
 mo. 291. b. eorum vrbs ab
 Æolis hausta subiecta. 570. c
 Cynosephalæ tumuli 758. c

Cynum 331. c
 Cyphas à Lycurgo capta 305. a
 Cyprus 380. c
 Cyrenensium contra Ptol. iu-
 niorem rebellio 949. a
 Cyrenæ 719. d
 Cyrmasa vrbs à Ro. capta 836. b
 Cyrrhestæ 394. d
 Cyrtij funditores 396. d
 Cythera 275. b
 Cyziceni. 312. c. 407. a. federē
 inter Eumenem & Pharna-
 cem comprehensi 881. d

D.

D Az 421. c
 Dalmata à Gentio rege
 deficiunt & cum finitimis
 bella gerunt. 956. d. eorum
 contumelia legatis Ro. facta
 95. b
 Damalus. 173. a. septimo die ab
 Emilio capta 173. b
 Damaspippus Macedo 948. a
 Damippus Lacedæmonius.
 784. c
 Damis Icelis F. 831. b
 Damocritus Calydonius Æto-
 lorum legatus Romam mis-
 sus. 750. b. Ætolos aduersus
 Ro. incitat 831. d
 Damon Ptolemæi legatus Ro-
 mam 893. a
 Damon Rhod. legatus ad Cos.
 Ro. & Perseum 912. c
 Damoteles 826. b
 Damoxenus Achæorum lega-
 tus 793. b
 Damura fl. 412. a
 Danaë ex æde Ceteris ab Aga-
 thocle in carcerem coniecta
 713. d
 Danaus & Ὀδυσσεύς Argis demon-
 strauit 988.
 Dardani. 94. c. Macedoniam in-
 uadere parant. 329. c. à Ba-
 starnis & Perseo metu per-
 culsi 883. c
 Dardanica Macedonia 435. c.
 Darius. 388. b. Scythas petens
 ponte fretum iunxit 511. b
 Dassaritis 445. a
 Dassaritar gens Illyrici 1005.
 Daulium vrbs 295. a
 Daunia 546. d
 Daunij 239. b
 Deceates 994.
 Decem viri à senatu lecti ad res
 Græciæ componendas. 793.
 b. 795. b. 797. a
 Deceres naui prætoris 724. c
 Decius Campanus 7. a
 Decretum senatus & Titi Imp.
 de libertate populorum
 Græciæ 797. c
 Decuriones qui. 471. a

Dei apud Arcades hymnis &
 pœnib. celebrati 290. a
 Deliberandum de futuro, cœu
 de re iam facta, non est 92. c
 Delicta quomodo incastris pu-
 niuntur. 481. b. eadem quum
 plures admiserint quid sit.
 482. c
 Deliorum cum Athenisib. con-
 trouersia 956. b
 Delphica Gallorū clades. 108. c
 Delta regio Ægypti 203. a
 Demaratus Atheniensium le-
 gationis ad Ptol. princeps
 907. c
 Demetrienses 437. c
 Demetrias. 376. d. 796. c. Græciæ
 compes. 751. a
 Demetriades 162. c
 Demetrius Rex Maced. 128. c.
 562. a
 Demetrius alius Rex Maced.
 130. c. 131. a
 Demetrius Atheniensis Ptole-
 mæi legatus 846. a
 Demetrius Euthydemi F. 651. d
 Demetrius Pharius. 98. d. 173.
 Illyriorum dux. 150. b. 151. c.
 171. b. 174. b. 285. d. 305. d. 330.
 c. 361. a. 439. c. 505.
 Demetrius Philippi pater 91. b
 Demetrius Philippi F. Romam
 missus. 858. c. à Senatu beni-
 gne habitus & dilectus 861. a
 Philippo patri & Perseo fra-
 tri inuisus 866. a
 Demetrius Selenci Syriæ regis
 F. obses Romæ. 937. b. clam
 Roma discessit. 942. d. natu-
 ra συμπτωτικῶς. 945. c. & 987.
 idem Rex Syriæ 952.
 Demochares à Timæo conui-
 tio affectus 659. b. 1009.
 Democletus vide Cleoxenus.
 Democrates Philippi nauar-
 chus 724. c
 Democratia vna ex trib. reip.
 formis. 451. a. quænam est
 censenda. 452. d. quomodo
 sit. 457. c. degenerat in βίαι καὶ
 ἀποκρίαι 458. a
 Demodochus equitum Achai-
 corum præfectus 434. c
 Demosthenes 983.
 Demosthenes scriba regius
 742. c
 Demosthenes Philippi legatus
 789. a
 Deutheletæ 865. b
 Dicus Achæus vir pessimus &
 Ro. inimicus 977. b
 Diana fanum asylum. 288. a.
 303. c
 Diana Cydiadis simulachrum
 sub diuo positum nunquam
 iungitur neque compluitur
 731. c

INDEX.

Dianorium Lyctilis à Gortynis
contributum 859. b
Diczarchus Trichoniensis Ae-
tolorum legatus Romam
missus. 750. b. 803. b. Aetolos
aduersus Ro. incitat. 831. d.
990.
Dicerat legatus à Coronae ad
Marcium missus. 884. d. in
carcere coniectus mortem
sibi consciscit 885. d
Dictator & Consul quid differ-
rant. 238. d. Dictatore creato
omnes magistratus solun-
tur, prater Tribunos ibid.
Dictatores duo simul apud Ro.
253. c
Didascalondas Cretensis 741. a
Didyma-Tiche 420. c
Diei tempora quomodo inue-
stigantur 254. a
Difficilia tempore & consue-
tutine sunt facillima. 618. b
Difficultates ab utili in nos
auertere non debent 618. d
Diganes magistratus nomen
apud Seleucenses 399. a
Digerigens Thraciae 1005.
Dignitates apud Carth. largi-
tionib. redimuntur 497. b
Diligentia quantum differt ab
ignauia 429. a
Dimæi 128. a. 324. a
Dino Rhodios à Ro. amicitia
abducere conatur. 886. c. cur
Perseo fauet 889. d
Dinocrates Attali nauarchus.
724. c
Dinocrates Messenius legatus
Romam. 864. b. eius elo-
gium 1006.
Diocles Parapotamiae prae-
fectus 412. c
Diodorus Demetrii educator.
943. d
Diogenes Sufianae praefectus
391. a
Diogenes Mediae Praetor. 399. a
Diogenes Holophernis lega-
tus Romam. 958. b
Diognetus nauarchus 388. a
403. a
Diognetus 404. b. 406. b. 411. d
Diomedon Seleucia praefectus
393. a
Dionysodorus Attali nauar-
chus 724. c
Dionysodorus Attali legatus
743. a
Dionysius satellitum praefectus
507. d
Dionysius Thrax. 409. b
Dionysius Syracusanus 126. d
Dionysius Syracusanus tyran-
nus Siciliae Rex. 720. soler-
tiss. in administratione reru
à Scipione habitus 721. a

Diophanes Megalopolitanus
810. a. exulum patrocinium
suscipit 870. d. à Perseo ad
Antiochum missus. 890. a.
eius elogium 1006.
Diopithes honores Eumeni ab
Achæis delatos euerit 898. b
Dioryctus isthmi 355. c
Dioscurium 331. d
Dipylum locus Athenis 786. b
Disciplina castrensis Ro. 478. a
Dissentio de rep. à Lycurgo
sublata. 489. d. inter duces
periculosissima 260. a
Dium à Scopa dirutum 326. c.
358. c. 567. d. 911. b
Dolopia 825. d
L. Domitius Ro. legatus ad
Achæos 926. b
Dodona 358. c. 567. d
Dodonzum sanum à Dorima-
cho euersum 331. a
Doliche 903.
Dolopz à Ro. liberati 799. b
Dorimachus Trichonensis Ni-
colstrati F. 272. c. 771. b. eius
expeditio aduersus Messenios
276. 322. a. Praetor Aetolo-
rum creatus 310. c. Epiri par-
tem vastat 331. a. 340. a. 350.
b. Eleis suppetias mittit. 352.
b. in Aetoliam proficiscitur.
354. c. 373. d
Dorymenes Aetolus 405. d
Drachma stipendium quori-
dianum equitis Ro. 484. a
Drepanum siue Drepana. 43. b.
47. d
Drymussa insula 844. d
Duces in bello dissidere quam
periculosum. 3. d. 260. a. 380.
b. alij reprehensione digni,
alij venia. 511. b. culpandi qui
nec muros, nec praecepta lo-
ca mensi ad urbem capien-
dam accedunt. 436. b. ducis
officium circa praedae diui-
sionem. 191. a. Ducis virtutes
variae & vitia quae utilitatem
publicam vel calamitatem
adferunt. 232. a. locus in de-
cursionibus. 595. d
Ductores ordinum 470. b
Ductores duo cur cuique ma-
nipulo attribuitur 470. c
Duelli usus apud Ro. 1016.
Dunaca mons Thraciae 994.
Dura. 393. c. 396. b. ab Antiocho
obfessa 409. b
Dies populo edicitur à Coss.
milites conscripturis 466. d
Dyma urbs Achæorum. 128. d.
431. d. 345. d
Dymzi, Patrenses, Phazenses
primi concordiam ineunt.
129. a
Dymæensis ager 137. b

Dyrrachium ab Ill. aquationis
specie pene capta 97. b
Dyrrachij portus 97. b
Dyrrachini auxilium petunt ab
Achæis & Aetolis 97. d

E.

E Brietas magnorum malo-
rum causa 232. c
Ecbatanorum Mediae urbis si-
tus 597. c
Echecrates Thessalus. 407. c.
423. d
Echetla urbs 14. c
Echimum urbs 791. c. 745. b
Echinæsum urbis situs
571. b
Echedemus princeps legatio-
nis Athen. 807. a
Ecnomum 26. b
Edeco regulus Hispaniae. 604.
d. primus ex Hispaniae regu-
lis ad Scipionem accedit.
605. b
Edeia 436. a. 995.
Elænsium ager ab Antiocho
vastatus 811. b
Elatea 374. d
Elatia 793. d
Elea. 328. a. 432. a. Elci. 274. d.
324. a. 365. c. vitæ rusticæ
amantissimi. 336. d. eorum
agri bonitas 336. d
Elephantum Hannibalis magi-
stris morigeri donec aliqua
occurreret aqua. 199. d. eo-
rum tractatio. 199. b. intrare
aquam non audent. 199. c.
præ metu præcipientes in flu-
men se dedunt. 200. vno ex-
cepto moriuntur. 227. a. Ele-
phantorum eorum inter se
pugnandi modus. 425. c. Ly-
bici Indici inferiores 425. c
Eleuthernæi 319. a
Eliphasij 631. d
Elorum fl. 5. d
Elymæi 389. c
Emporia, loci nomen apud
Afros. 83. a. 178. b. 228. a. ager
circa minorem Syrtim 951. b
Emporium 192. c
Enchelanz 445. d
Enipeus amnis. 437. b. 911. b
Enna oppidum 25. c
Ensis Gallorum. muerone ca-
ret 121. a
Eordæa 758. d
Eordi 995.
Epaminondas. 301. a. 488. a. 512.
a. eius cum Hannibale com-
paratio. 547. c. aduersarios
vincens à Fortuna vincitur.
548. b
Eperatus Phazensis praetor.
Achæorum creatus 345. d
à milite

INDEX.

Achaico contemptus 377.a
 Epetium Lissiorum vrbs 956.d
 Ephelus. 382.a. Eumeni à Rom.
 data 845. a
 Ephori Messeniorum 273. c
 Ephorus historicus. 289.d. 541.
 a. 995. de rep. Cretensium
 scripsit quæ Polyb. repre-
 hendit. 488.c. 490. a. Ephori
 dictum 669. a
 Epicharmus 768.d
 Epicydes Syracusius 782.a
 Epidaurus à Cleomene occu-
 pata 137.d
 Epigenes. 386. d. nefariæ occi-
 lus 395.b
 Epigramma in columna à Mes-
 senis ad Iouis Lycæi aram
 dedicata sculptum 301. b
 Epitotæ 150.b. 199.b. 352.d. eo-
 rum lxx. vrbes à P. Emilio
 dirutæ. 995. legatio ad Phi-
 lippum 612.d
 Epirus 322. a
 Epistrotus dux Achæorum. 281. a
 Epitaliom 343. b
 Epium 343. b
 Epofognatus Gallorum regu-
 lus 836. d
 Equi è pupib. nantes tracti. 196.
 d. amissi biduo vel triduo
 post in castra redeunt. 207. a.
 eorum armenta regia in ma-
 nib. Medorum 388.d
 Equitatus ad victoriam Car-
 thaginensibus maximo vsui
 fuit 267.a
 Equitis præmium qui hostem
 prostravit & spolia detraxit
 483.b
 Equitum centuriatio antiquo
 & nouo modo. 467. c. Equi-
 tes in decem turmas diuidū-
 tur. 471. a. eorum armatura
 antiqua & noua. 471. a. eo-
 rum sedes in castrametatio-
 ne 474.a. 476. b
 Eratosthenes. 988. vltimus geo-
 graphiam tractauit. 990. eius
~~de geographia~~ à Polybio nota-
 ta 995.
 Erbesus vrbs. 17. d. ab Hanno-
 ne capta 18. b
 Ercobrica vrbs Lusitanorum
 969. c
 Eretria 796. c
 Eretria Phæææ 756. b
 Eribanum mons 242. b
 Eridanus à poëtis Padus fl. di-
 ctus 104. b
 Erymanthus fl. 333. d. ei pons
 impositus 314. b. fl. 652. a
 Eryx vrbs diuitiis & cultu cla-
 rissima. 57. a. situs ibid.
 Erythræ 727. c
 Erythri honore & agro à Ro.
 donari 844. d

Eryx mons 56. d
 Eryx vrbs à Romanis capta.
 56. d
 Eryx. 95. d. Erycinæ Veneris æ-
 des à Gallis spoliata 95. d
 Etennenses 416. b
 Etelii. 312. b. eorum flatus 354. d
 Etæus 329. b
 Etruria. 227. d. 258. e. Prætorum
 vni decreta 111. c
 Etrusci. 104. a. è regione cir-
 cumpadana à Gallis eiekti.
 105. c
 Etruscum mare 102. c
 Eua collis. 150. c. 151. d.
 372. a
 Euandridas à Lyco captus.
 433. c
 Euagoras Ægiensis calumniam
 à Critolao patitur 979. e
 Eubœa 138. b
 Eubœa nomen puellæ ab An-
 tiocho amata 984.
 Eubulides Chalcidensis 817. c
 Euclides Cleomenis frater. 150.
 d. eius imperitia in re milit.
 152. c
 Eudemus 810. d
 Eudemus Milesiorum legatus
 ad Prol. 907. d
 Euemerus Bergæus 990
 Euergetes Physcon 996.
 Eulæus belli inter Antiochum
 & Prol. causa 908. b
 Eumenes Rex Pergami. 159. c.
 eius elogium. 1006. eius so-
 cietas cum Achæis. 810. a. au-
 ctor est Ro. ne pacem ab An-
 tiocho oblatam accipiant.
 810. d. Romam venit. 818. b.
 gratè à Ro. acceptus. 819. a. is
 eiusque frater quib. regioni-
 bus & vrribus à Ro. sint do-
 nati. 845. a. cxx. talenta A-
 chæis pollicetur. 850. b. fra-
 tres Romam mittit. 875. a.
 pacem cum Pharnace facit.
 880. d. honores ei ab Achæis
 delati instaurantur. 898. d.
 Attalium fratrem Romam
 mittit 912. b
 Euphanes Cretensis Philippi
 dux 801. c
 Euphrates. 395. b. 412. c. eius flu-
 minis natura 572. d
 Eupolemus Ætolus 756. a
 Eueas Achæorum legatus Ro-
 mam 932. c
 Euripidas Ætolorum dux. 324.
 a. 331. d. dux ab Ætolis acci-
 tus 433. b
 Euripides 36. c
 Euripides Cynæthæ præfectus
 288. c
 Euripidis locus 36. c. 444. a.
 667. c
 Euripus 376. d. 446. b

Euromenses. 744. a. eorum op-
 pida à Mylænsibus occu-
 pata 925. a
 Euromus 795. c
 Europa. 159. b. tertia pars terræ.
 191. b. eius partes. 191. c. eius
 nationes pugnacissimæ ad
 occasum 2. c
 Europus vrbs 393. c
 Euroras vide Galesum
 Eurotas fl. 371. b
 369. d
 Euryclidas 444. a
 Eurylochus 422. a
 Eurylochus Magnes 407. c
 Euthydemus 620. a
 Euthydemus. 651. b. pugna
 eiusdem cum Antiocho.
 620. d
 Euxinus Pontus. 388. a. vide
 Pontus
 Exercitatio cum arte præstan-
 tior imperitiâ & vsu mili-
 tiæ. 85. b. à Lycurgo insti-
 tota 491. b
 Exercitus Rom. partes duplici
 appellatione signatæ. 26. d.
 Scipionis quomodo exerce-
 batur Carthagine Noua.
 594. b. eius & domus similis
 ratio 596. b
 Exitus consilij in omni incepto
 quis futurus sit cogitandum
 1011.
 Exta victimæ de more Philip-
 po ostenduntur 505. d
 Extraneorum sedes in Ro. ca-
 strametatione 476. c
 Extraordinarij quinam sunt.
 472. c. eorum in agmine or-
 do 484. c
 Exulibus Romanis Neapoli.
 Prænestæ, Tiburæ impune
 degere licet 462. d
 Exules Ani & Matoneæ 854. d
 Exules Lacedæm. columnam
 icti fœderis cum Messeniis
 ponunt 872. b

F.

FAbius Rom. Senator & hi-
 storiographus. 13. b. 164. b
 165. c. aliena à ratione quæ
 scribit ib. eius historiæ quor-
 sū meminit Polybius 165. b
 Fabius Maximus dictator crea-
 tus. 338. c. initio spreus. 240.
 a. 253. b. factorum causa Ro-
 mam reuocatus 245. c
 eius cunctatione res Rom.
 seruata. 255. b. eius constantia
 253. c
 Fabius legatus à Scipione Car-
 thaginem missus 689.
 Q. Fabius legatus à Titio Ro-
 mam missus 750. b

INDEX.

844.a.classis præfectus.
Q Fabius Maximus Ro. legatus ad coercendas Prulæ iniurias 962.b
Q.Fabius Siciliæ Prætor.975.a
 Faces accensæ cornibus boum alligatæ.244. a. ad signum dandum.vide Pyrsia 616. d
 Fædula vrbs 113. d
 Faliscorum bellum civile cum Rom. 65. c
 Fames Carthaginensium Agrigenti obsessorum 18. a
C.Fannius Ro.legatus ad coercendas Prulæ iniurias 962.b ad Achæos legatus. 978. d.
 Fanum Castorum 404. b
 Mineruæ Chalcidæ. 292. c. 301.b.Neptuni in Tanaro. à Timæo spoliatum.567.a.Neptuni 147. d
L.Fannius Ro.legatus ad res Illyrici visendus 956. d
 Ferentani 113. a
 Ferentini 339. b
 Ferocia multorum malorum causa 132. d
 Fidem non merentur quorum principium ignotum 5. c
 Fides violata inter latrones societatem dissoluit.298. b. Fidei pignora inter homines maxima 186. & 512. c
 Fides apud Græcos non seruatur.498.eius seruatur à captiuis Ro.exemplum.499.c.erga legatos Romanis fide nihil antiquus 691. b
 Fidei se permittere & victoris arbitrio se permittere eiusdem significationis ap. Ro. 802.c.973.c
 Flaminius Ro. legatus ab Oxiibis vulneratus 963. a
C.Flaminius legem de diuidendis agris suauit. 109. c. Cos. 119.c.parum prudenter exercitui suo consuluit 121. a
 Flaminius Cos. 217. d. ad rem bellicam ineptus.131.d. interemptus 135. a
Q.Flaminius 793. b.
T.Flaminius vide in Titus.
 Fœdera inter Ro. & Carthag. tabulis æneis inscripta. 181. b
 Fœderum inter Romanos & Pænos enumeratio. 177. & deinceps
 Fœdus Romanorum cum Teutæ.100.c.inter Carthaginenses & Philippum Macedoniz Regem. 503. a. Locrensiu cum Siculis. 657. a. eius & Romanorum cum Ætolis conditiones quædam 832. c. Scipionis cum Indi-

bili, & aliis Hisp. 608. c. Rom.cum Antiocho.840.c. Rom. cum Ptol. maiore 950. d
 Forma reip.simplex & vno genere constans periculosa. 458. d
 Formarum hominum varietas vnde 290. d
 Fortitudo ciuitates continet. 489. d. ea & temperantia vitium nec vim admittunt. 491. c
 Fortuna quotidie noui aliquid moliens. 4. c. ei non confidendum. 36. c. 528. a. 695. b. maximas hominum actiones inopinato fine amat terminare. 154. c. occasiones largitur damna resarciendi. 604. a. inceptis virorum fortium interdum resistit. 703. d. pœnas ab Antiocho & Philippo exigit.708. a. confilio Rom. deliberanda Græcia non est aduersata 798. d
 Fortunæ inane nomen 1009.
 Forum in castrametatione 475. d
 Fossa regia 395. c
C.Fuluius Cos. 99. a
Cn.Fuluius Cos. 545. c
M.Fuluius Cos. 826. b
Q.Fuluius Cos. 119. b
Q.Fuluius legatus à Tito Romanum missus 750. b
 Fuluius Cos. dux classis Rom. 37. c.
 Fumo aduentum significare. 197. a
Gn.Furius Cos. 40. d
P.Furius Cos. 119. c
 Fures in castris fuste percutiuntur 482. a
 Fures abigei apud Græcos 655. d
 Fustuarium pœnæ genus 481. c
 Futura prædicere coniectura ex iis quæ acciderunt haud difficile 451. b
 Futuri spes incerta 185. b

G.

A. **G**abinus ad Achæos legatus 978. d
 Gadata 414. b. 983.
 Gades 990.
 Gælati Galli cur ita dicti. 109. c. 121. c. nudi pugnant 116. c
 Galatæ. 159. c. Tectosages 397. c
 Galatia 872. d
 Galatis prouincia 414. b
 Galatus rex Boiorum occisus. 109. b
 Galea Romani militis 469. d
 Galeatorum venatio 988.
 Galeus fl. 538.

Galli gallinacei maioribus animis decertant quam viribus 59. d
 Galli Ægofages 420. b
 Galli Phœnicen produunt.
 93. a. à popularibus patria eiekti. 95. c. à Carthaginensibus in Siciliam missi. 16. c.
 Erycinæ Veneris ædes spoliant. 95. d
 Gallorum bella cum Romanis ordine exposita libro 11. tyrtheos obsident. 105. c. eorum metus Græcos sæpe anxios habuit 123. c
 Romam capiunt. 5. d. & per septem menses in potestate tenent. 110. b Transalpini. 103. d. cur sic dicti ibid. d
 Galli ira atque impetu non consilio reguntur. 122. d. atrocissimi in primo impetu. 12. c. b legatos Ro. à Manio missos necant. 108. a. eorum pugnandi modus. 120. c. & 264. a. ad quadraginta millia interfecti, ad decem millia capti. 118. d. eorum consuetudo quoties aliena rapuerunt. 107. c. inconstantes. 120. a. molles & impatientes 230. d. Hannibali se iungunt. 218. d. ante Hannibalem Alpes superauerant. 201. d. à Thracibus debellati. 314. a. ad Byzantios veniunt, ibique sedes ponunt. 313. c. vrbes ad Helleisponcium vastat. 447. b
 Lunæ defectum loco ostentiducunt 420. d
 Galli Tolistobogi. 836. d. in Olympo monte à Rom. victi. 837. b
 Tectosages specie colloquij Rom. Imp. insidias struunt. 837. b
 Gallia Cisalpina. 193. c. 229. b
 Gallici nominis terror pristinus Romanorum animis insidet 111. c
 Gallogræci. 159. c. à Rom. impetrant vt suis legib. vtantur 931. b
 Garsyeres dux Achæi in Asia 415. c
 Gatalus Sarmata 881. c
 Gaza 411. b. 422. c
 Gæzororius aduersus Pharnacem cum exercitu proficiscitur 873. a
 Gelias Phocænsium legatus 809. b
 Gelo quibus muneribus Rhodios donauit 429. b
 Gentius rex vino deditus. 986. 899. d

INDEX.

Gentij apparatus ad bellum cū
Perseo contra Ro. 911. b
Geometria Imperatori necessa-
ria. 553. a. 557. d. eius insensia
quam periculosa in bello
556. d
Gephrum ab Antiocho ca-
ptum 414. a
Gerra. 390. c. 405. c. Gerra li-
bertate ab Antiocho donati
eum coronant 1014.
Gertus 445. b
Geryon vrbs. 250. d. ab Hanni-
bale capta 445. d
Gesio Lib. bxi praefectus mili-
tes in Africam traiecit. 66. b.
eius inceptio ad milites.
69. a. à mercenariis militib.
comprehensus, in carcerem
detritus. 71. d. eius suppli-
cium 81. b
Gilicas Carth. legatus ad Ro.
973. c
Giscon Carth. legatus ad Ro.
973. c
Gladius Ro. excellit. 118. c. eius
& Gallici atque Hispanici
forma. 118. c. 120. c. 163. c.
469. b
Glaudices Abydenus urbem
Philippo tradere parat. 738. c
Glaucias Periei legatus ad Gen-
tium 900. c
Glaucus ex insula Lemno vnus
ex iis qui ferri conglutina-
tionem inuenerunt 987
Glandes ad mare satæ cuius
fructu thunni pinguescunt.
987.
Gloria difficile paratur & con-
seruatur 823. b
Glympes à Lycurgo captus.
305. a
Glympia castellum Argiuorum
368. a
Gonatas Antigonus 128. e
Gooni locus in Templum adi-
tu 762. b
Gordium oppidum 836. d
Gorgus Telphullæ ab Euripi-
da captus 324. e
Gorgus Messenius 354. d
Gorgylus fl. 151. a
Gortyna in Crera 859. a
Gortynij & Cnosij Cretam in-
uadunt. 319. b. eorum bellum
contra Raucios 930. d
Gorza oppidum 75. b
Græcia Magna in Italia. 126. b.
268. a
Græci fidem non seruant. 498.
a. eorum consultatio super
Ro. legatione & imminente
bello Persico. 897. d. con-
sternatio ex Ro. sententia
contra reos lata 935. c
Gyges 128. b

Gyridas 303. d
Gyrthium Lacedæmoniorum
nauale 367. c
Gythius fl. 154. b

H.

HAliartiorum factio The-
bis Romanis aduersa-
tur. 884. c. 887. c. eorum agrū
quomodo Athen. sibi vindic-
ate voluerint 929. d
Halys fl. 839. a
Hamilcar Barca pater Hanni-
balis in Siciliam venit. 57. a.
res ibi gestæ ab eo. ibid. &
deinceps. præcipuum decus
ex eo bello retulit. 65. c. vide
Amilcar.
Hamilcar alius 973.
Hannibal Hamilcaris F. 45. c.
167. d. odium in Romanos
à patre accipit. ibid.
in Hispania cum patre pro-
ficiscitur. ibid. Asdrubali in
Hispaniarum præfectura
succedit. p. 123. 168. Eius res
gestæ in Hisp. primis impe-
rij tempor. 168. 169. &c.
legatos Rom. superbe ex-
cipit. 170. c. profecturus ad
bellum contra Ro. dat fratri
Asdrubali remansuro præ-
cepta. 187. c. rerum à se ge-
starum monumentum con-
seruat. 188. c. proficiscitur ex
Hispania contra Ro. 189. c.
Pyrenæos transiit. 193. b
Rhodanum traiecit. 195. b.
primam cum Rom. pugnam
committit. 198. b. Alpes
quomodo superauit. 200.
201. 202. eadem facit Allo-
brogum. 205. b. in Italiam
peruenit à Carthagine No-
ua quinque mensibus. 209. a.
suos sub exemplo animat.
214. c. item oratione. 215.
vincit Scipionem ad Tici-
num. 217. deliberat cum fra-
tre Magone. 223. d. Sem-
pronium vincit ad Trebiam
224. 225. capillamenta & ve-
stes quotidie mutat. 229.
oculum amittit. 231. c. Fla-
minium vincit ad lacum
Thrasymenum. 234. 235. mo-
ratur circa vrbes ad sinum
Hadriaticum. 238. 239. Cam-
paniam populatur. 243. b.
stratagemate fallit Fabium
243. c. ad Geryonem castra
ponit. 251. d. oratione hor-
tatur suos ad pugnam Can-
nensem. 261. vincit ad Can-
nas. 264. 265. foedus facit
cum Philippo. 301. Taren-

tum capit. 331. urbem Ro-
mam petit. 344. cum Epami-
nonda comparatur. 346. 347.
prudencia eius laudatur. 603.
vberius etiam. 637. ex Italia
redit in Africam contra Sci-
pionem. 690. cum Scipione
colloquium habet. 694. c.
suos hortatur oratione. 699.
aciem prudenter disponit.
703. vincitur à Scipione ib.
diluatore pacis de supe-
riore loco detrahit. 706. pa-
cem suadet suis & confi-
cit. 707. in Asia suspectus est
Antiocho 167. b
Hannibal alius Pœnus, cruci
affixus. 25. a. alius item cru ci
affixus 87. b
Hannibal Amilcaris F. trierar-
chus. 45. vide & 782. &
817.
Hannibal Rhodius 48. e
Hannibal alius Carthaginien-
sis trirremium præfectus.
781. a.
Hanno dux Carthaginienfium
38. b. Erbellum occupat.
ibid.
Hanno Asdrubalis F. dux crea-
tur 31. b
Hanno Carthaginienfium præ-
fectus. 67. c. 15. ignaue se ges-
sit in bello Libyco. 75. b.
à copiis quæ defecerant in
crucem actus. 79. c.
is & Barca inter se concilian-
tur 87. d
Hanno tractui cis Iberum præ-
fectus 189. d
Hanno Bomilcaris F. 196. a
Hanno Carthaginienfium dux
à Scipione captus 228. c
Hasta velitaris. 468. d. præmiū
eius qui hostem vulnerauit.
483. b
Hastæ equitibus antiquis
inutiles 471. b
Hastati ex quib. fiunt. 468. b.
eorum arma. 469. a
eorum diuisio. 470. b.
eorum sedes in castrameta-
tione. 424. d
eorum manipulorum cuius-
que legionis ordinatio.
478. a
Hecatondorus Byzantiorum
princeps 314. c
Hecatodorus artifex statuarius
340. d
Hecatombæum 137. b
Hecatompylum 73. c
Hecatompylum Parthyræ vrbs
vnde sic fuerit dicta.
599. a
Hegefanax 769. b
Hegefilochus Rhodiorum
6 ij

INDEX.

Prytanis 886.b.893.b
 Hegeſianax Antiochi legatus 799.a
 Hegias Phocęſis legatus 809.b
 Helice à mari hauſta 128.c
 Helicranus 94.c
 Heliotropium 457.d
 Helleſpontus 312.ib.316.c.380.d.769.a
 Hepheſtia 799.d
 Heraclea 17.c.613.d.à Ro.capta 801.a
 Heraclea Minoa 16.b
 Heracleortz.881.c.ſedere inter Eumenem & Pharnacem comprehenſi. ib.
 Heraclidę.128.b. eorum principatus 302.c
 Heraclides homo perditus,eius genus & origo 671.e
 Heraclides Gyrſonius Theſſalici equitatus præfectus 757.c
 Heraclides Antiochi legatus Romam.893.a.813.b.P.Scip. priuatim colit mandata Regiſei aperit 815.a
 Heraclidis aduentus Romam cum Alexandro & Laodice Antiochi regiſ liberis. 996.c. à ſenatu impetrat vt dicti liberi in regnum reuertentur 968.d.
 Heraclitus 308.d.668.c
 Herza.339.e.799.c. Antigono ſe dedit. 140.a.339.e
 Hercules quo ſenſu Olympia inſtituerit.667.a.eius columnę. 90.d.581.b.610.e
 Hermza promontorium 30.b
 Hermza promontorium 38.a
 Hermias Epigeni conuicium facit.393.d Epigenſ calumniatur. 387. eius dolus aduerſus Epigenem.394.c. Seleucenſes criminatur variis tormētis in eos ſeuit.398.e. conſoſſus.401.a.eius vxor & liberi ab Apamęſium vxorib.& liberis lapidib.obruti. 401.b
 Hermione à Cleomene occupata 137.d
 Hermogenes 404.b
 Heroes apud Arcades hymnis & pzanibus celebrati 290.a
 Heſiodus 351.d
 Hetari 397.c
 Hetruria 202.d.209.b
 Hieromnemon Cothon. 318.a
 Hieroneſus inſula 61.b
 Hiero & Artemidorus ab exercitu Syracuſiorum magiſtra- tus creati. 8.a
 Hiero regnum apud Syracuſas obtinuit.16. Prætor à Syracuſis factus.ibid.b. aſſi-

nitatem cum Leptine contrahit.8.c. eius pugna cum Barbaris Meſſanam obtinentibus.8.c. eius pugna ſe- cunda aduerſus eodẽm.9.b. hoſte fugato Syracuſas re- uerſus Rex ſalutatur. ibid. ſœdus cum Carthaginienſi- bus facit. 10. d. ab Appio Coſ.R.victus.11.a.legatos ad Coſs. Ro. de pace mittit. 11. c.prudentiæ fructum maxi- mū tulit.16. a. in regno Sy- racuſano atatem exegit.16.a hoſtis Carthag. factus.16.e. romanis inopia laborantib. neceſſaria ſuppeditat. 18. c. 84.a.Romanis auxilia mittit 227.d. Rhodiis multa donat 429.
 Hieron ſiue Fanum à Pruſia Byzantiis ademptum. 316. b
 Hieronymus Rex amicitiam Ro. reſpuit. 781. c. cum Carth. ſœdus facit.783. na- tura leuis.784. bellum cum Ro.decernit.ibid.d.eius elo- gium 1006.
 Himera fl. 783.c
 Himilco dux. 44. b.præfectus vrbiſ Lilybzi 46. b
 Hippactitę.72.a.73.d.à Cartha- ginienſibus deſciunt 83. b
 Hippana vi à Rom. capta. 25.b
 Hipparchus Ilienſium legatus. 848.b
 Hippias Bœotorum prætor. 847. d. à Coronazis eiectus 884.d
 Hippo 239.c.983.
 Hippitas 283. d
 Hippocrates Syracuſius.782.a. 784.d
 Hippolochus.414.a. Theſſalus. 422.a
 Hippomedontis filia 304. c
 Hippoſthenes Hieronymi le- gatus 783.b
 Hirpini 242. c
 Hiſpania 90. c
 Hiſpani à Carthag. in Siciliam miſſi.16.c.montani 187. d
 eos Pyrenzi montes diui- dunt à Gallis. 192. d. eorum vituperatio.248. d. quomo- do ornati pugnant. 264. a
 Hiſpaniæ pleraque loca pœ- norum iuris facta 9. d
 Hiſtoria in vnū corpus coacta. 3. a. ex ea doctrina parabilis ad capeſſendum reimp. 1. b. ad vitę rationes cognoscen- das.37.a. fraudes cauendas. 418. d. eius & Tragœdię ſi-

nis contrarius. 142. a. parti- cularis ad rerum vniuerſa- rum noticiam parum con- fert.5. a. eius ſcriptores & le- ctiores ad quid attendere de- bent. 186. a. eius nouitas al- licit ad ſui lectionem. 1. c. memorabiles Fortunę luſus memoriæ tradere debet.123. a. à variis ſeparatim ſcripta nihil certi habet. 186. d.187. a
 veritate deſtituta inutilis. 658. c. à veritate deſinitur. 658.b. quando bene ſe habe- bit ſecundum Polyh.669. d.
 Hiſt. res ardua.670. b. Hiſto- rię vniuerſalis ſcriptorum præcipua cura circa princi- pium.379.a. nihil ab vtilita- te alienum & oblectatione continere debet.721. c. eius circumſtantię quædam ob- ſeruandę. 186. a. d. temporibus Conſt. Imp. erat infinita 778.a. rerum geſtatum vtiliſ- ſima 541. d
 Hiſtorici præcipua cura. 146. d. particulares rerum ſummam non complectuntur. 514. a. interdum laudare interdum vituperare eodẽm debent. 13.734. a. falſo opponere ſe debent 141. d
 Holcades 169. b
 Homerus. 554. d.764. c.667. b. ibid. a.701. a.703. c
 Homeri locus 244. d
 Homeri loci illuſtrati. 988. 989.
 Homo animal omnium crude- liſſimum 81. b. & 955. a
 Homines interdum deteriores brutis.709. c. 752. idem ani- mal verſutiſſimum & fa- tuuſſimum.418. b. humani ni- hil alienum à ſe putare de- bet. 529. a. aliter laudantur aliter felices prædicantur. 576. c. modo ad ſalubria modo ad contraria conſilia inclinant.734. a. bene de ho- minibus merendo opes ſibi parant.607. a. interuallis di- ſtantes cū differentes ſint inter ſe 290.
 Hominum ingenia quam varia 270. a
 Honēſti notitia quando ince- pit 445. c. eius contemplatio apud vulgus vnde 455. d. eo nihil pluriſ faciendum. 299. a
 Marcus Horatius Coſ. primus 176. d
 Horatii Coclitis fortitudo & conſtantia 496. d

INDEX.

Hortationes mercenariis ne-
cellariæ 259.a
L. Hortensius Ro. legatus ad
Prusiam 960.a
A. Hostilius Procos. 895.a
Hyacinthi tumulus prope Ta-
rentum 533.a
Hyanchensium ager à Philippo
vastatus 366.a
Hyberbæsis 602.a
Hymnos canere apud Arcades
pueri assuefacti 290.a
Hypæna vrbs Tryphaliæ. 340. b
à ciuibus Philippo tradita.
341.d
Hypænis 992.
Hypata 802.c
Hyperbatus Prætor Achæzo-
rum. 876.b. eius sententia in
concilio Achæzorum super
litteris Ro. de restitutione
exulum 877.b
Hypas fl. 560.a
Hyrkania 389.a. 599. c
Hyrkanum mare 399. c

I.

Iapyges 112.c
Iapygia promontorium.
175.b. 994.
Iason 307.d
Ialon Phanotensium oppido
præfectus 435. c
Iassus 744.a. 795. c
Iassensium vrbs situs 731. d
Iberus amnis. 101.e. 169. d. 189. d
eius transitio causa bello-
rum inter Romanos & Car-
thaginenses 162.b
Iberia. 172.a. 191. d. Europa pars
vbi sita 191. d
Iccius Milesiorum legatus ad
Ptol. 907. d
Ignatia via ex Apollonia in
Macedoniam eiusque longi-
tudo 995.
Ignavia multorum malorum
causa. 232. b. quantum dif-
fert à diligentia 429. a
Ignis in nocturnis inuasionib.
rarissime ad castra Ro. per-
tingit. 477. a. sæpe auctorem
incendij primum inuadit.
626. b. eius & belli compa-
ratio 626. b
Ilatia vrbs Cretæ 1005.
Ilergetes 189. d. 592. c
Iliberis fl. & vrbs 987.
Ilienses 421. b
Illyrij. 150. b. Mydioniis opem
ferunt aduersus Ætolos. 91.
e. mercatores Italicos va-
riis iniuriis afficiunt. 95. b.
Dyrrachium aquationis spe-
cie occupare conantur. 97. b
omnium hostes 101. a. Illyri-

cum 12. b. 91. a
Ilurgia Hispaniæ vrbs 1005.
Imagines defunctorum apud
Ro. in celeberrima ædium
parte positiæ 495. c
Imera fl. 785. a
Imperatoris summum pro-
brum spem salutis suæ in
alienâ virtute ponere. 655. d
Imperatori legionum Ro. vnus
c cunctis manipulis suam
vicem excubat ad tutelam &
maiestatem 478. e
Imperatorum error. prospera
solum cogitantium 624. b
Imperatoriæ artis imperitia
magnorum malorum causa
603. b
Imperia non aliter seruantur
quam parantur 606. d
Imperitia aliena peritis ma-
ximum viaticum ad ea quæ
parant 557. b
Imperium in ceteros quis na-
turâ obtinere debet 454.
Imperium vnus æqualitatem
iuris odit, omnes sibi subie-
ctos copit 822. b
Impietatis & Iniquitatis ara à
Dicæarcho structa 772. d
Imprudencia quantum differe
à prudentia 429. a
Inalpinus populi 106. c
Incepta præclara rarè ad finem
perducuntur. 733. c. Inceptis
cur multi desistunt 730. c
Indibilis Hispanorum dux à
Scipione captus. 218. c. Iler-
getum regulus. 592. c. ad Ro-
manos deficit. 606. a. à Ro-
manis deficit. 647. a. à Ro.
auctus 822. a
Inertia magnorum malorum
causa 232. c
Iniuriæ à magistratibus illatæ
magnorum malorum caus-
sa. 82. c. continuis faci-
lius ignoscitur quam rarè &
inopinatè prauitati. 285. b
priuatorum à publicis quid
differunt 298. b
Inscitiâ duces plerunque pec-
cant. 551. d
Inscriptio armorum 92. d
Insidiæ in planitie. 223. c
Institutorum varietatis causa.
290. e
Instrumenta duo ad res cogno-
scendas 668. b
Insubres. 212. c. 194. a. 312. c. gens
inter omnes Gallicas maxi-
ma. 105. d. 109. d. de rerû sum-
ma cum Ro. decernere sta-
tuunt. 119. d. dedunt se Ro-
manis 122. c
Insula regio sic vocata 202. d
Intercatia 993.

Io. 311. c
Ionium mare. 102. b. mare.
446. c
Iordanes fl. 413. b
Iphiades legatus ab Abydenis
ad Philippum 736. c
Iracundia præceptis multorum
malorum causa 232. d
Italici ora à freto Siculo ad Ta-
rentum importuosa 574. a
Iscas Carynex tyrannus 129. b
Isionda vrbs 835. d
Ismenias Neonis legatus ad
Ro. 884. a. in carcerem con-
iectus mortem sibi consci-
scit 885. d
Isocrates Criticus Romam ad-
uectus. 953. a. eadem Cnæi
probat. 954. b. eius infortu-
nium 955. a
Issa Illyrici vrbs à Teuta obses-
sa 95. c. 99. d
Isthmicum ludicrum 101. a
Isthmus. 138. b. 283. a
Isthmi ad Carthaginem latitu-
do 74. a
Istri 882. a
Italici bonitas & felicitas. 103. b
198. a. eius situs & figura. 102
b. à Carthaginensium classe
vastata 20. c
Italici res rebus Græcorum
quando immixtæ 443. a
Itali aduentu Gallorum perter-
riti. 111. e. his nauigiorum vsus
ignotus. 20. e. succidiæ assue-
ti magnos greges summa alit.
655. b. porcos plurimos ma-
ctant 103. b
Italici populi robore & auda-
cia Pœnos & Afros supe-
rant. 494. e
Ithomata arx 505. d
Ithoria 328. d
Itinera Imperatori probe nota
esse debent 552. c
Iudicia apte reb. gestis adhiben-
da 14. a
Iudicium non ex factis, sed ex
caussis est faciendum 142. c
Iulius Ro. legatus ad Achæos.
976. a
M. Iunius Syllanus ad Cól-
chantem missus 638. e
M. Iunius ad Ariarathem re-
gem legatus 938. c
L. Iunius Cos. Lilybæum mis-
sus 54. a
Iupiter Marti succensens
667. a
Iupiter Capitolinus. 176. d.
181. b
Iouis Olympij simulachrum
Æmilio admirationi est.
1015. eius mensæ laminæ ar-
gentæ à Zeuxippo detractæ
847. b

INDEX.

Iouem lapidem Romani iurant ex vetere ritu. 180. e. Iouis Atabyrij xdes Agrigenti 560. b. Olympij templum Agrigenti. 560. b. Ioui Homorio xdes posita. 126. d. Iouis Lycæiara. 301. a. Iouis templum in Arcadia corpora ætæna reddit. 732. b
Iura propria vniuscuiusque partis quæ temp. Ro. administrant 460. c
Iurgia in rep. quum defuncti opes 432. d
Ius belli. 144. a. Ius gentium à Mantinensib. violatum. 143. c. Iuris æquabilitas apud Achæos viget 125. e
Iusiurandum est fidei pignus. 512. c. Romanorum & Carthaginensium in primo fœdere. 180. e. à legionibus Ro. præstari solitum peracta castrametatione. 478. a. inter Achæos & Epirotas. 279. a. Iusiurandū fraudulentū 657.
Iusta virorum illustrium apud Ro. qua celebritate peraguntur. 495. a
Iustitiæ origo & finis in officij notione. 455. a. notitia unde incepit. 454. c. Iustitia causæ spondet victoriam 166. b
Iustitium per xxv. annos in Bæotia 846. d
Iuuentus quomodo ad pericula excitata à Ro. 483. a

L.

Lacedæmon minor & maior Megalopoli. 558. d. concilio Achæorum contributa 871. a
Lacedæmonij principes Græciæ. 2. a. ij & Arcades populi Græciæ maximi. 300. cum Persa pacem faciunt. 5. d. quare Achæos superent. 135. ij & Thebani arbitrium promittunt Achæis. 127. a. Ætolis clam sociantur. 285. c. tibiam & rythmum ad bella vsurpant. 289. c. libertatem pati non possunt. 292. a. Ephoros trucidant. 344. d. Græcos Persis produunt. 492. b. eorum Respublica pulcherrima. 344. c. comparatur cum Ro. 548. b. à Cretensi diuersa. 489. b. à Lycurgo tributa. 491. b. ager omnis æqualis. 489. a. Reges & Senes. 489. b. *μῆρας* quorū hominum. 998. ambitio & auaritia. 492. a. mos ducendi pompam. 303. b. tribuendi tertiam prædæ par-

tem tyrannis. 147. d. dimittendi legatos sine responso. 302. b. facinus scelestum. 303. b. cum Achæis controuersia. 863. b
Lacinium. 690. b. 188. c. Iunonis templū quondam diues 995.
Lacones 154. a
Laconica 139. d. 150. a. 344. b
Lacus in Alpib. plures 994
Lacus Mæotius 307. b
Ladicus Acarnan Triphaliæ præfectus 343. b
C. Lælius Scipionis comes 577. c
Lagoras Cretensis. 405. d. 506. d præclarum facinus ad Sardes 507. c
Lagus Ptolemæi pater 128. a
Lai 105. d
Lamia 361. d. 804. c
Lamius Ambraciota Ætolorū legatus Romā missus. 750. b
Lamnæa 363. a
Lampæi 319. c
Lampetia Brettis vrbs 983.
Lampsa ceni 421. b. 770. c
Laodica soror Andromachi Seleuci vxor 317. c
Laodice Mithridatis filia. 388. a. Achæi vxor 528. a
Laodice Sponsa Persei ad sponsum à Rhodiis deducta 882.
Laodice Antiochi filia Romanam ab Heracleide adducta. 966. c. in curiam venit 968. d
Laodicea 390. b
Laodicea Phrygiæ 401. d
Laodicij campi 137. a
Lapateni 1015.
Larinates 251. c
Larissa. 330. c. 331. b. 436. b. 556. d. 745. b. 755. c. 791. c
Larius Lacus in Alpib. 994.
Lasion 336. 440. b
Lasys Thespiensium legatus Romanam 884. a
Latina lingua vetus diuersa ab ea qua vtebantur tempore Polybij 177. a
Latini. 106. d. 112. d. Ro. Socij, ab iis euerſi & in deditio-nem accepti 995.
Larrabus mercatū *παυσανίας* violat 567.
Laus difficile paratur & conseruatur 823. b
Laurentius populus 177. d
Lebecij 105. d
Lebadenses 884. b
Lechæus portus. 351. c. 366. a. 372. b
Lectio litterarum rudi mirabilis 618. c
LEGATI Achæorum Romanam missi aut aliid. 750. c. 788. b. 871. a. 875. d. 907. c.

866. d. 902. c. 915. c. 934. d. 960. a. 966. b. Ætolorum. 750. b. 806. c. 826. c. 827. b. 830. c. Ambraciensium 750. c. Amyndandri R. 825. c. Antiochi Romā aut alio missi. 813. b. 815. b. 818. b. 839. a. 892. d. 909. b. Aranacorum 969. d. Ariarathis R. 839. a. 941. a. 939. c. 951. b. 953. b. Asiaticarum vrbiū. 932. a. Attali. 750. c. 897. c. Bæotorū. 793. d. 847. b. Atheniensium. 750. c. 785. c. 907. c. 923. c. Carthaginensium. 973. b. Celtiberorum. 969. c. Cydonistarum 904. c. Cretensium. 967. a. Demetrii R. 957. a. 958. b. Dardanorum 883. c. Epirotarum. 801. b. 826. d. Eumenis. 810. 849. b. 850. b. 854. d. 866. d. Gallorum. 839. a. Gentij R. 910. e. 913. a. Hieronymi Regis. 781. b. 783. b. 784. a. Holopernis. 958. b. Iliondensium 835. d. Lyfinox. 836. d. Lacedæmoniorum. 805. c. 855. a. 862. d. Lacedæmoniorum exulum. 865. d. 866. c. 871. c. Lyfiorum 882. a. Lissiorū. 956. d. Messeniorum. 868. c. Massiliensium 169. a. Moageris tyranni. 834. Milesiorum. 907. d. Pharnacis. 866. d. 880. c. Persei ad Bæotia vrbes. 887. d. Romanam aut aliid. 891. b. 899. d. 910. b. 911. d. Roma & Italia excedere iubentur. 890. a. Philippi. 793. a. 801. a. 805. c. 849. c. 854. d. Phocænsium 809. a. Ptolemæorum Regū. 846. a. 897. a. 912. d. 907. 926. c. 950. b. 961. d. Prusiæ Regis 932. c. 952. b. Phœnicensium. 958. c. Romanorū in Græciā vel Asiam missi vel alio. 1701. c. 187. b. 689. d. 785. b. 786. b. 788. b. 824. a. 856. c. 895. a. 849. c. 871. 873. 936. d. 942. b. 950. c. 959. c. 962. b. 965. c. 976. a. dolo decepti à Carthag. 691. a. violati à Teuta regina. 97. b. à Gallis necati. 108. a. ab Oxibis. 962. d. Rhodiorum. 822. a. 867. a. 893. d. 909. c. 912. c. 931. a. 967. a. Seleuci Regis. 850. b. Smyrnæorum. 821. d. Thebanorum. 585. a. Thespiensium. 884. a. Tingorum 969. c.
Legati X. cum Proconsule res ordinant 844. b. 926.
Legati ciuitatum Græciæ coronas afferentes ad Manlium 883. d
Leges Lycurgi 491. b
Legiones Romanæ quatuor

INDEX.

quotannis. 15. b. quo numero
constat. 112. b. 257. c. 467. c
pondere armaturę terribiles
15. c. quomodo in castris lo-
cantur 473. c
Lembi classem præire soliti 55. a
Lemnitiæ Achæo se dedunt
420. b
Lemnus insula 987.
C. Lentulus Ro. legatus ad
Prol. iun. 950. c
P. Lentulus in Hellespontum
venit. 769. a. Bargylia liberat
799. d
Leocritus ad deuastandam Ga-
latiam à Pharnace missus
872. d
Leon, equitatus Macedonici
præfectus 757. d
Leonidas 304. b
Leonides ad mortem volunta-
riam proficiscitur 570. a
Lentium vrbs Achæorum 128. d
Leontius prodit Philippum,
348. d. 354. b. 315. a. eius in A-
raturum scelera. 364. b. ser-
mones apud cetratos vt Phi-
lippum terrerent. 372. c. spõ-
sorem pro Megalea multę
se offert. 365. b. eius & Apel-
lis prodicionis in Philippum
succellus. 365. b. de salute sua
desperans ad Apellem con-
fugit. 373. b. petit 375. b
Leontinorum vrbs situs &
partes 500. a
M. Lepidus Cos. 109. c
M. Lepidus Cos. & Pontifex
Ro. 845. d
Leporis & cuniculi differentiæ
654. c. 982.
Lepræ 342. a
Leptreum, vrbs Tryphalix
340. b
Leptines Hieroni affinitate
iunctus 8. c
Leptis vrbs 87. e
Leptines Cnæi legati Ro. à Ro-
mā adductus 954. b
Leucæ. 367. d. à Lycurgo ca-
ptæ 305. a
Leucas 434. a. 355. c. 364. c
Leuctrica clades. 5. d. 128. c
344. c
Leusiadas occisus 157. a
Lex apud Ro. fugitiuos seruos
necant. 70. b. de diuidendis
agris à C. Flaminio lata ma-
gnorum malorum causa fuit
109. c
Liba 395. c
Libanus mons 390. b. 412. c
Liberi fidei pignus 512. c
Liberorum propugnatio iræ
modum nescit imponere
494. d
Liberi Theatrum 716. c

Libertas apud Achæos viget
125. e. Lacedæmoniis diutius
conseruata à Lycurgo quam
ab vllq. populo factum. 459.
d. eius propugnatores ty-
rannis hostes infestis. sine
512. a
Libri multi vno filo contexti
faciliores lectu quàm qui se-
paratim res eandem contin-
nent 186. c
Liburnum mons 250. d
Libycæ res Græcæ immi-
xtæ 443. a
Libyna 948. c
Liby phœnices 188. b
Licinij Ro. Cos. responsum
Persei legatis pacem peten-
tib. datum 891. d
L. Licinius Lucullus Cos. 971. a
Ligeris inter Pictones & Nan-
netes fluit 994.
Ligures. 104. a. 188. b. 994. bello
Massilienses vexant. 961. a. à
Carthaginensib. in Siciliam
missi 16. c
Liguria 118. e
Ligyrgus mons 333. a
Lilybæum promontorium &
vrbs Siciliæ 43. d. 194.
Lilybæi portus 26. b
Limnæa 355. c. 356. b
Limnæus Philippi legatus
789. a
Limnæus Polomocratis F. ob-
ses à Perseo Gentio datus.
911. c
Limopsoros morbi gen⁹ 238. b
Linguae varietas tumultus exci-
tat in Carth. exercitu 67. d
Linteum sublatum prælij in-
choandi signum 151. d
Lintres 195. d
Lipara à Ro. expugnata 41. a
Liparæorum oppidum 22. a
Lissus. 100. c. 171. c. 285. d. 900. a.
Lissus & Acrolissus à Phi-
lippo capti 521. c
Lissus fluius 501. c
Litræ Cos. ad Seleucum &
Eumenem. 809. d. Lucij & P.
Scipionis ad Prusiam. 811. d.
Senatus ad Bæotos de Zeu-
xippo reuocando 847. b
Lites Bæotorum cum Achæis
ex contractib. 847. d
C. Liuius Tarenti præfectus
530. d
Lixarum quæ Ro. castra seque-
bantur descriptio 1006.
Locrenses adolescentuli duo
controuersantur de seruo.
660. d. qua fraude vtuntur in
fœdere cum Siculis faciendo
657. d. centum virgines sor-
te dilectas ad Ilium quotan-
nis mittunt. 657. a. Locri Ro.

naues præbent. 21. b. nobi-
les qui censentur 656. c
Locris 750. a. 574.
Logbasia Selgenis. 417. c. tru-
cidatus 419. c
Loius fl. siue Aous 446. c
Longanus amnis 9. a
Lorigæ 188. b
Lori arboris & eius fructus
descriptio 982.
Lotophagi 989.
Lucani 112. c
Luceria Romanorum colonia.
239. b. 250. d
Lucius Coruncianus legatus in
Illiricum decretus 95. b
Lucius Cos. occisus 107. e
Sp. Lucretius Ro. legatus ad res
Syriz & aliorum regum in
spectandas 938. a
Lucr. cupiditas magnorum
malorum causa 590. c
Lucus Neptuni Mantinez
Polycrito direptus. 567. a. lu-
nonis Argis à Phatycō dire-
ptus 567. a
Ludi Nemeici 439. b
Ludi celeberrimi quotannis
Thermi agitantur 357. d
Ludicra puerilia apud Arcades
quotannis à pueris agitata.
290. b
Lunæ defectus Gallis qui cum
Atralo erant loco ostenti.
420. d. eclipsis circa Persei
casum 1016.
Lusitaniz temperies & felici-
tas 987.
Lussi. 288. a. 295. b
Lusitæ 288. a
Lutariana pax 183. c
C. Lutarius Coss. Libybum
proficiscitur. 60. d. pugna
nauali Carthaginenses vin-
cit. 62. d. pacem cum Barca
facit 63. c
Lutarius Coss. 175. e
C. Lutarius à Gallis Boiis de-
prehensus 194. a
Luxus status in deterius mutat.
498. d
Lycæum 137. a
Lycaonia. 401. d. 822. d. Eumeni
data à Ro. 845. a
Lycus Phærensus Proprætor.
433. b
Lycæstrum Rauciis à Gorty-
niis contributum 859. b
Lychnidium vrbs 995.
Lychnydius lacus 445. d
Lychnis Pleurato data 799. d
Lydia 824. b
Lycij societatem Rhodiorum
petunt. 848. d. iis libertas à
Ro. concessa. 925. a. eorum
cum Rhodiis inimiciæ.
848. b

INDEX.

Lyciscus Aetolorum legatus in
Maced. ad Ro. 926. a
Lyciscus oratio 896. a.
Lycisci Acarnanum oratoris
oratio ad Lacedaemonios.
564. c
Lycophron Rhodiorum lega-
tus Romam 883. b
Lycopus Aetol. legatus 826. c
Lycortas Polybij pater. 846. a.
Achazorum legatus. ib. eius
sententia generosa in conci-
lio Achazorum super Ro. lit-
teris de restitutione exulum.
876. d. iusiurandum à Prole-
mæo præstitum Achæis ex-
ponit. 852. a. Achæorū Præ-
Achæos hortatur ad sociera-
tem Lacedæm. 870. c. cur le-
gatus ad Ptolem. ab Achæis
decretus. 876. a. dux à Prole-
mæis petitus ut auxilium
mitteretur. 913. a. eius res-
ponsum ad Cæcilium dicen-
tem Laced. male ab Achæis
tractatos esse 855. a
Achazorum Imp. Messenam
deditione accipit. interfecto-
res Philopæmenis tollit. 869
a. Philopæmenis facta con-
firmat. 127. c. Achæis persua-
det Aegypti regib. auxiliari.
913. c
Lycij 859. b
Lycus Eleos inuadit 434. d
Lycus fl. 420. c. 395. c. 412. a
Lycus cum Euripida congredi-
tur 433. c
Lycurgus Lacedaemoniorum
Rex. 271. d. 304. c. 365. c. Te-
geam occupat. Athenarum
occupat. 324. d. apud Epho-
ros falso accusatus ab iis sibi
metuens in Aetoliam confu-
git. 376. e. inde reuocatur.
431. a. expeditionem in Mes-
seniam facit. 354. c. à Philip-
po fugatur 370. e
Lycurgus antiquus Laced. no-
motheta Scipioni similis.
576. d. qualem Remp. Lacedæ-
mone instituerit. 452. a. au-
ritiam dissensionem & sedi-
tionem de repub. sustulit.
489. d. eius leges. 491. b. qua-
lem remp. constituerit. 459.
b. 493. a
Lydi 422. a
Lydia Rhodiis data. 845. a. Eu-
meni à Ro. data 845. a
Lygdamis Rhod. legatus 940. a
Lymæus rhodiis munera do-
nat 430. c
Lyncestæ 995.
Lyfiadas Megalopolitanus
331. b
Lyfianias munera Rhodiis post

acceptum ab iis terræ motu
damnum dat 430. c
Lyfiadas Megalopolitanus A-
chazorum legatus Romam.
87. c
Lyfiadas. 769. b. Antiochi legatus
799. a
Lyfimachia 711. c. 757. a. 380. d
Lyfimachia 745. a. 769. a. 711. c
Eumeni data 845. a
Lyfimachus quo tēpore mor-
uus. 128. a. 155. d. 410. c. 770.
Lyfimachus Gallus 422. a
Lyfinoe fidei Ro. se permittit
836. b
Lyttus oppidum à Cnossis oc-
cupatum. 320. a. omnium
Cretæ urbium antiquissi-
ma. ibid. b. Lyttiorum casus
319. b

M.

Macar fluuius 75. b
Macella vi à Ro. expu-
gnata 24. d
Macedonia. 118. a. eius accolæ
Romam veniunt ad Philip-
pum incusandum 860. a
Macedonia Dardanica 435. e
Macedones fortiss. milites. & ad
ministeria rei maritimæ pro-
ptiss. 351. c. eorum imperium
p. 3. b. regni euersio. 158. a.
Græcis caussa & principium
seruitutis. 561. a. mos sarissas
erectas tenendi quando de-
ditionem faciunt. 762. a. cum
suis regib. ab antiquo impe-
ria. 375. b
Machanidas. 612. d. 631. a. quo-
modo à Philopæmene vi-
ctus & occisus 636. d
Machatas 302. c. 304. d
Machinæ Ro. ad Lilybæi expu-
gnationem 49. d
Macij 188. b
Macra fl. 691. b
Mæander. fl. 824. b. 716. d
Mæotis. 389. c. futurum ut ad-
impleatur. 308. d. cur conti-
nenter fluat caussa duplex.
307. d
Mæoticus lacus olim Ponto
coniunctus. 309. b
Maga Ptolemæi Philopatoris
pater 380. a. 382. b
Magi apud veteres Aegyptios
lummos honores conseque-
bantur 988.
Magilus regulos 197. d
Magistratus omnes Coss. ob-
noxij sunt præter Tribunos.
460. c. cum nemini ius ca-
piendi Ro. antè quam dena
stipendia emerita habeat.
466. c. Magistratus in Creta

annui 488. c.
Magna Græcia in Italia. 126. b.
Italiae pars 268. a. eius tu-
multus propter incensâ Py-
thagoreorum collegia 126. c
Magnaesia 437. c
Magnetæ à Ro. liberati 799. b
Magni campi 684. b
Magnus Catabathmus 949. b
Mago Hannibalis frater 230.
Mago alius 502. b
Mago Carth. legatus ad Ro.
973. c
Mago Carth. No. præfectus.
385. c
Mago Carth. dux 581. b
Maharbal Pœnus 235. e
Maiorum præclara exempla
tueri. vetus prouerbiū 693. c
Mala maiora leuiorum casuum
obliuionem inducunt. 922. c
Malca. 334. b. 438. 446. b. 993.
Malci 996.
Maliacus sinus. 572. b. 742. c.
804. b
Mamertini. 181. d. antè Campa-
ni. 7. b. Appio Claudio vr-
bem tradunt 10. b
Mandonius. Hispaniæ regulus
606. a. à Ro. deficit. 647. a.
eius vior obtestatur Scipio-
nem pro decore matronali.
592. c
Maniaci. 117. d. Gallis quid 119. a
Manius legatos de redemptio-
ne captiuorum ad Gallos
mittit 108. a
Cn. Manlius Cos. 833. 835. d.
839. b.
Manlius Cos. Romam perue-
nit 31. b
L. Manlius Cos. creatus 41. b
L. Manlius Prætor 194. b
T. Manlius Cos 119. b
Mantineæ. 139. a. 277. d. ab Ag-
tigono obsessa in deditiō-
nem venit. 140. a. à Cleome-
ne Lacedaemoniorum rege
intercepta 132. c
Mantinenfes patriam Aetolis
tradunt deinde Cleomeni.
142. d. eorum Resp. 487. c.
eorum leuitas & perfidia.
143. d. eorum status à Laced.
euerfus 296. a
Mantua vrbs Romanorū. 984.
Manus ferrea qua Archimedes
naues Ro. demergebat. 517. a
Macaris ostium certo tempo-
re sabulo oppletur 76. a
Marathum 411. d
Cl. Marcellus Cos. 793. a
M. Marcellus Achradinam Sy-
racusarum inuadit 515. b
Q. Marcellus meticuloſus. 970
d. 971. b
L. Marcij Cos. fraudulenta mo-

INDEX.

- litio in Rhodios 906. a
Marcus Cos. vetat ne Achæi
 Appio Centoni auxilium
 mitterent 903. c
Q. Marcus legatus à Senatu in
 Macedoniam & Pelopon-
 nesum missus 864. a. 867. a
Marcus Carynensis Prætor A-
 chæorum 98. 130. a
Mare inferum. 260. d. superum.
 260. d
Maris imperium penes Carth.
 7. a. 15. d. 20. b. 21. a. 40. a
Margarum vrbs 694. c
Marrucini 113. a. 239. b
Maronea 380. d. 854. d
Maronitæ multi à Philippo do-
 lo cæsi. 857. a. Matonitarum
 exules Romam veniunt vt
 Philippum accusent 849. b
Marfi 113. a
Marsya conuallis. 390. b. 405. c
Martem Gradium patrem
 Ro. iurant 181. a
Massaniſſa. 161. b. 680. b. 812. a.
 951. d. Carthagini caussa fuit
 cui facilius à Ro. deleteretur.
 1013. eius ætas. 1000.
Massæſylj 188. b
Massilia. 119. c. 191. c. 195. a. 102. c.
 213. a
Massilienses constanter aduer-
 sus Hannibalem consilia cū
 Ro. consociarunt 246. b
Massyli 188. b
Massylienses Lybica gens 1005.
Mastia 178. d. 179. a
Mastiani 187. d
Matthi conspiratio. 70. is dein-
 ceptus III b
Matiani 389. c
Maturius venite grauius pec-
 catum in bello quam tardius
 253. c
Mauritani accolæ Oceani. 188. b
Medeon Labeatidis 910. c
Medi. 421. c. 612. c. 388. d. eorum
 regie quæ Ecbatanis fuit
 amplitudo & magnificentia
 598. a
Media vbi sita. 388. e. maxime
 idonea imperio stabiliendo.
 597. b. equorum feraciss. ibi.
Medicus qui causas affectio-
 num humani corporis igno-
 rat non recte curare potest.
 163. d
Mediolanum locus regionis
 Insubrium præcipuus. 122. a.
 à Cn. Cornelio per vim cap-
 tum 122. c
Medion vrbs in Ætolia 1005.
Medo Beræensis Persei legatus
 ad Ro. 897. b
Megacles Dymæus 365. d
Megaleas. 348. d. eius sermones
 apud cetratos vt Philippum
 terrent. 372. c. pecunia nu-
 datus in carcerem coniectus
 est. 364. c. odium in Aratum
 364. b. manus sibi infert.
 376. a
Megalopolis. 340. b. 277. c. ca-
 pta 149. b
Megalopolitani cur vrbe ca-
 reant. 432. d. χαλκισσῆς. 332.
 & 431. c. more Macedonum
 armati. 150. a. eorum nemo
 Cleomeni conciliatus. 140. d
 fides in socios. 146. b. à Cleo-
 mene euerſi. 432. c. Lacedæ-
 moni adiacent. 134. a. viri op-
 timi & grauiſſimi.
 146.
Megalopolis Illyriorum 295. b
Megarenſes 130. c
Megaris 331. c
Megistus fl. 420. d
Melambium locus in Scotuf-
 ſeo agro 756. c
Melancomas 523. a
Meleager Antiochi legatus Ro-
 mam 909. b. 891. c
Melusa. 436. b. eam proditione
 Philippus aggreditur 556. c
Melituſſa vrbs Illyrici 1005
Memphis 406. b
Menæſſus 859. c
Menalcidas Lacedæmonius di-
 missus rogatu Popillij 927. a
Mendacij genus duplex. 658. d
Menea 414. b
Menedemus 412. c
Menedemus Alabandensis
 421. d
Menelaum 366. c. 369. d
Menestæ Ætolos aduersus Ro.
 incitat 831. d
Menestratus Epirota 803. b
Menirhyllus Alabandensis.
 944. b. Prol. maioris legatus
 950. d
Meninx Lophagorum insula
 40. b
Menochares 952. c
**Menippus Chalcidem & Eu-
 bazam** missus 613. c
Mercatus quotannis Tbermi.
 357. d
Mercenarij quàm diu cum Car-
 thaginensibus bellum gessè-
 runt 88. d
Mercurij sanum 311. a
Mergana 8. a
Cn. Merula Ro. legatus. 941. b.
 961. d
Mesembriani 881. c
Mesopotamia 389. a
Messana à Pœnis obſeſſa. 10. c.
 à Ro. capta. 39. ci ac Rhe-
 gio ad fretum conditis si-
 milis casus accidit. 6. d. à
 Campanis per fidem circun-
 uenta. 6. d. Messanij 181. d
Messapyges 112. e
Messapij 239. b
Messena 148. c. 867. c
Messenij. 174. c. 352. d. eorum
 Ephori. 173. c. eorum demo-
 cratia factionibus turbata.
 1013. quomodo agrum suum
 longum tempus possidere
 possint. 301. a. ad Iouis Lycæi
 aram columnam dedicant.
 ibid. Illyriorum incurſio-
 nibus obnoxij. 93. b. 299. c.
 eorum vires. 93. c. miserrime
 affecti in integrum à Ly-
 corra restituti. 869. d. in so-
 cietatem Achæorum Lacedæ-
 moniorum & Epirota-
 rum recipiuntur. 285. a. Mes-
 seniorum imprudentia
 368. b
Metagonia Africæ 188. a
Metapa 362. d. 357. a
Metapontus ciuitas Magnæ
 Gr. 338. b. 374. c
Methydrium 280. c
Metrodorus 911. d
Metropolis à Philippo crema-
 ta 328. b
Micus Dymæus 324. b
Muyon 444. a
Mileſij. 731. d. iis sacer ager re-
 stitutus 844. d
Milerus 907. d
Milius campus 9. a
Milites conscribendi apud Ro.
 mos. 466. c. quomodo à Tri-
 bunis diuidebantur. 467. b.
 eorum incuria in oppugna-
 tione Corinthi circa attis
 opera 996.
Miltiades Demetrii legatus
 Romam 958. b
Milyas 419. a
Milyades 415. c
Mincius fl. ex lacu Benaco ef-
 fluens 994.
Mineræ ludicrum ab Attalo
 celebratū. 316. a. Chalcicæ
 fanum. 292. c. 303. b. statua
 ærea Alipheræ posita. 340. c.
 Itoniæ fanum. 295. a. eius æ-
 des Agrigenti 566. b
M. Minutius Magister equitum
 239. a. Fabio obſtreſcat. 241. a.
 Romæ laudatus ob res bene
 cum Hannibale gestas sit di-
 ctator. 253. b. in pabularores
 Hannibalis se immitte. 252.
 b. is & Fabius legiones diui-
 dunt. 253. d. eius temeraria cū
 Hannibale pugna 254. c
Mininx 989.
Misdes Carth. legatus ad Ro.
 973. c
Mithridates. 388. a. eius munera
 Rhodiis collata. 430. b. bellū
 Sino penſibus indicit 321. a

INDEX.

Mithridates Armeniz præfe-
ctus 881.c.
Mnasiades Polycratis pater
408.b
Mnasilochus Acarnan. 817. c
Mnasippus Bætorum legatus
in Maced.ad Ro. 926.a
Mnesis tibicina 983.
Moagetes 833.b
Mochytrini 949.c
Modius Siculus frumenti dra-
chmis xv.Romæ æstimatus.
783.c
Mœragenes satelles 714.c
Megaleas & eius socij ab Arato
accusati 363.a
Mollities Græcorum in itinere
faciendo 754.b
Molon castra Xenocræ inuadit.
392. c. Mediæ præfectus à
Rege deficit. 386. manus si-
bi infert. 398.b. eius mater &
liberi à Neolao occisi. ibid.
eius corpus in crucem tolli-
tur 398.c
Molpagoræ Cei elogium 1012.
Molycria 433.d
Monarchiæ quædam Regno
aliquid simile habentes. 452.b
Monarchæ qui soli dominan-
tur, regnum clementi solent.
452.b
Monarcharum securitas in pe-
regriño milite posita 633. b
Μόρα Lacedæmoniorum quot
hominibus constabant 998.
Morbi causæ externæ præui-
dentur & curantur facile, in-
ternæ difficile 643.c
Morus à Gentio ad Perseum
& Rhodios missus 910.e
Mores laudabiles laudabilem
remp. efficiunt. 490.c. eorum
varietas vnde proficiscitur.
290.d. 290.e
Morzias Rex 881.b
Mos apud Macedonas exta vi-
ctima Regi ostendendi 503.d
Motus quibus Scipio equites
suos exercitatos esse vole-
bat 595.a
Mulieres in Africa mundum
suum in stipendium militi
conferunt. 73. b. apud Rom.
vinum non bibunt. 981. co-
rum mos deosculandi quo-
tidie cognatos. 981. vini cu-
stodiam non habent ibid.
Multitudo mari similis. 847. c.
831.c
Munerum captatio apud Græ-
cos 789. b
Munitionum natura ancipitis
vltus 1015.
Muri mensura quomodo sumi
potest 557. c
Murorum mensura capienda

antequam urbem aggredia-
ris 436. b
Musæus Antiochi caduceator
ad Ro. missus. 816.b. Antio-
chi legatus ad Ro. 839
Museum locus circa Olympium
in Macedonia 981.
Musæus locus Tarenti 531.b
Musica οὐτρεπε Arcadibus ad
annum vsque xxx. 290. a.
Muscam ignorare apud Ar-
cades turpe ibid.c
Mutina Romanorum colonia.
194.a
Myrina 795. d
Mydionia 91. d
Mydionij ab Ætolis obsessi.
91.b. obsidione liberati ope
Agronis Illyriorum regis
92. c
Mygdonia 395.b
Myticus 424.c
Mylaites ager 23. c
Mylaitenses ἀπορρίψαν à Rom.
facti. 844. c. Euromensium
oppida occupant 925. a
Mylas Eumeni à Rom. data
845.a
Myndij 731. d
Myon Magnetum Rex 982.
Myrcal 502.b
Myrix pars Byzantiis à Prusia
adempta 316. c
Myrrichus 847.c
Myrtium tibicina 983.
Myri. 420.c. 983. Eumeni à Ro.
dati 845. a
Mytilstratum oppidum à Ro.
capium 25. b

N.

Nabis Lacedæmoniorum
tyrannus crudelis. 344
674. b. eius machina ad tol-
lendos homines. 674. b. hu-
manos Ro. experitur exper-
tus 812.b
Nadagara vide Margarum.
Nannetes 994.
Narauasus Numida. 78.c. 83. d.
86.c
Narbo Martius 191. c
Narbona fl. 987. & urbs.
Narratio eorum quæ scis faci-
lis 451. b
Natura rebus gerendis impedi-
menta obiecit 552.a
Naturæ hominum non corpo-
ribus tantum sed magis ani-
mis inter se dissident 278. a
Naues à Ro. primum fabricaræ
20.d. Rom. & Carth. bello
Siculo. 64. b. prætoris duces
vehabant. 27. b. ab Illyricis
fabricatæ Philippo 446. a
Naufragij causa 38. c

Naupactij 435. a
Naupactus 285. e
Naxos oppidum 570.c
Nicas 997.
Neapoli exulib. impune dege-
re licet 462. d
Neapolitani. 142. a. naues Ro.
præbent 21. b
Negligentiâ duces plerunque
peccant 551. d
Nelei filius ab Iasensibus in vr-
bem accitus 731. d
Neocretes. 352. b. 409. a. 422. a
Neolaidas Ptol. senioris lega-
tus Romam 961. d
Nemeicum ludicrum. 154. d.
439. b
Neolaus Molonis frater. 398. a
matrem & Molonis liberos
obtruncat, ipse se iugulat.
398.c
Neon à Coronæis ciectus, qui
in eius domum impetum
faciunt. 884. d. legatum ad
Romanos mittit 884. a
Neptuni fanum. 631. c. 731. d
Nerui præparati 321. b
Neutria 100. a
Nicæa 613. c
Nicæa urbs Massiliensium à
Liguribus obsessa 961. a
Nicagoras Nicandri F. Rhod.
legatus Romam 905. b
Nicagoras Messenius 383. a
Nicander Rhodius legatus
893. d
Nicander Ætol. Prætor. 825. d
Nicandri ex Asia relictus & ca-
sus 805. b
Nicanor 315. b
Nicanor Rhodiorum legatus
893. d
Nicanor Elephantus vnus è
Philippæis 759. b
Nicanor Philippi dux 787. d
Nicarchus 412. a. 421. d
Nicasippus à Lyco captus.
433. c
Nicephorum 743. e
Nicias dux 414. b
Nicias propter Astrologiæ in-
scitiam in potestatem ho-
stium venit 557. a
Nicias à Persæo occisus 1017.
Nicias Epirotarum legatus in
Maced. ad Ro. 926. a
Nicippus Ætolorum Ephorus.
292. d
Nico 719. c
Nico & Philomenes Tarcetum
produnt 529. b. 530. b
Nicodemus Eleus à Philopæ-
mene Romanus missus. 846. a
responsum Ro. de Achæis
in conuentu renuntiat.
850. c
Nicolaus Ptolemæi dux 405. d

INDEX.

. bello se accingit 411. c
 Nicomachus 523. a
 Nicomachus Acarnan Aetolorum legatus Romam missus 650. c
 Nicomedes dux Antiochi. 599. a. 600. a
 Nicophanes ciues Megalopolitanus. 134. b. eius legati ad Antigonom oratio 134. d
 Nicostratus. 726. d. mercatum Περσεύειν violat 567. a
 Nicostratus alius 714. a
 Nicostratus Rhod. legatus ad Cos. Ro. & Perseum 912. c
 Nicostratus princeps legationis Nauchiorum 881.
 Nilus fl. 19. i. b
 Nix Alpium multas arumnas ac difficultates Hannibali praebeuit 207. c
 Nobiles apud Locrenses qui censentur 656. e
 Noctes circa Pleiadam exortum breuissima 556. b
 Noctis tempora quomodo inuestigantur 254. a
 Nola. 105. b. Ausonum vrbs 1004.
 Nolani 242. a
 Nomina locorum notorum memoriam iuuant ignotorum sunt inutilia 190. c
 Nonputabam dicere inscitiam arguit 603. c
 Nothocrates 904. e
 Notitia prima & maxima. 190. d
 Notitia altera. ibid. e. vniuersae rei ex particulari historia nō comparari potest 4. d
 Notium 844. c
 Noua vrbs pars Messanae oppidi 39. e
 Noua vrbs, eadem cum Carthagine 101. b
 Nucetina 242. a
 Numenius Aegypti Regum legatus Romam 926. e
 Numidae. 18. d. 198. d. Carthag. inuadunt. 32. c. speculatum missi à Rom. speculatoribus caesi, fugati. 198. d. eorum leuitas. 677. b. eorum bellum cum Carth. 65. c. eorum propria dimicandi ratio 225. b

O.

Oblectatio auditus & visus finis 721. c
 Oboli duo stipendium quotidianum militis Ro. quatuor vero τάλαντων 484. a
 Occasio in bellicis actionibus maxime dominatur. 253. d. 614. b

M. Octacilius Cos. 15. b
 Cn. Octavius Rom. legatus 895. a
 Cn. Octavius Ro. legatus ad res Syriae & aliorum regum inspectandas. 937. e. occiditur à Leptine 942. d
 Oculi testes certiores auribus 668.
 Occurrit forti qui magis fortis erat proverbium 703. d
 Odryx Philippum Philoppopolim expellunt. 865. b. 927. b.
 Oenanthe. 714. 719. c
 Oenanthia oppidum 322. b
 Oeniadae oppidum. 329. a. vbi situm. ibid. c. Acarnanibus ab Aetolis ademptum. 570. c
 Oenis Aetolorum Ephorus 299. d
 Oenus fl. 150. c. 151. c
 Officij notio vnde orta 455. a
 Ogygus 270. c
 Olanes ostium 104. d
 Olcades 168. c. 187. d
 Olcium vrbs Tyrreniae 981.
 Olenus. 128. c. vrbs Achazorum 128. d
 Oligarchia quomodo fit. 452. c. 457. b
 Oligyrtus 280. c
 Oliua signum pacis inter Barbaros 205. d
 Olympia 280. a. 336. b
 Olympias vide Chronologiam Polyb.
 Olympichus munera Rhodiis donat 430. c
 Olympichus Coronaeus ad Ro. partes transiit 884. c
 Olympiodorus Byzantiorum princeps 312. c
 Olympiorum ludictum 337. a
 Olympio à Gentio ad Perseum missus 910. d
 Olympus montis. 836. d. 994. Gr. 994.
 Olympus collis 150. c. 372. a
 Olynthij 365. c
 Omias 293. c. 294. d
 Onchestus fl. 756. b
 Onesigenes Hieronymi legatus 783. b
 Onij montes 138. b
 Onomarchus 565. d
 Onomastus Thraciae praefectus 858. a
 Opes perfidiae irritamenta 95. c
 Opici 994.
 Q. Opimius Cos. Ro. ad bellum contra Oxibios & Deciatas proficiscitur 963. b
 L. Oppius Ro. legatus ad Attalum & Prusiam 965. c
 Optata vehementer accidisse parum credimus 625. b
 Oraculum Tarentinis editum

533. c
 Oratio Chlenez ad Lacedaemonios. 561. a. Eumenis ad Senatum. 818. c. Lycisci. 564. c. Scipionis ad seditiones milites 645. e. vniuersae Graeciae ad Aetolos. 626. a. viti atheniensium tempestiue habita quam vim habeat 630. b
 Orbis in quo Resp. reuoluuntur 458. b
 Orbis terrarum imperio vnius subiectus 514. b
 Orbis terrarum annis 1111. sub populi R. imperium redactus 1. c
 Orchomenus. 132. e. 139. e. 275. d
 Orestes 128. b. 270. c. 799.
 Oreum 796. c
 Orgysum 445. d
 Oricum 396. c
 Oritae 627. d
 Orion signum navigationi infestum 38. c
 Oriz 319. c
 Oricus vrbs in Ionico sinu 981.
 Oroandenses 840. b
 Orofernes 161. c
 Orontes fl. 403. d
 Orophernes 987.
 Oros mons Mediae 597. d
 Orthosia 925. ■
 Ossa mons Gr. 994.
 Ostenta in templis & domibus Ro. apparentia ante pugnam Cannensem 262. d
 Ostia vrbs Italiae 1005.
 Ostium ad Herculis columnas. 191. b
 Orium diuturnius seditionis causa 644. a
 Oxibij quomodo bello à Ro. victi 962. d
 Oxus fl. eiusque origo. 819. b.

P.

Pachynus promontorium Siciliae. 16. b. 43. c. 782. d
 Padus ostium.
 Padus. 111. 193. 209. Bodeticus dictus. 105. a. à poetis Eridanus. 104. b. eius ortus cursus & naturae ibid. c. ad Canis ortum augetur ibid.
 Padusa fl. 119. ■
 Paeanes canere pueri apud Arcades assuefacti 290. a
 Paeonium à Philippo dirutum. 329. a
 Paeonia 435. d
 Palaestra 716. d
 Palzensum vrbs à Philippo obsessa 352. d
 Paludamentum puniceum sublatum praelij inchoandi signum 151. c

INDEX.

Palus 355.b
Pamphias vicus 357.c
Pamphylia 416.a
Pamphylia 380. d
Pamphylia pars iuris Achei fa-
cta 420.a
Pamphilidas 810.d
Pamphium crematum 362.d
Panachaicus mons 377. c
Panzolus 405.c.621. a
Pancrates Rhod.legatus 905.b
Panicus terror. 435.b. 446. c.
435.b.446.c
Panium 893. a
Panormus Peloponnesi portus
22.d.440.c
Panormus vrbs Siciliae & por-
tus 1004
Pantacnotus Abydenorum le-
gatus 736.c
Pantaleo orator à Phaznea ad
Manium missus.802.b. 322.
d.eius oratio in Lyciscum &
Thoantem 896.
Pantachus Balactri F.Persei le-
gatus ad Ro.891.b.ad Gen-
tium 910. b
Panteus 383.d
Cn.Papirius ad Achzorum missus
978.d
Parapotamia 412.c
Parasia 389.a
Parmas vsus & forma 468.d
Parmenio à Gentio ad Perseum
& Rhodios missus 910.c
Parmenio Lampfacenorum le-
gatus 770.c
Parnassus 322.c.994.
Paropus 24.d
Parthenium mons 293. b
Parthia regio aridissima 598. c
Parthini 99.d
Parthini Pleurato dati 799. d
Parthus vrbs Illyrici 1004
Pasiades Achzorum legatus ad
Ptol. 907. c
Pasides Achzorum legatus ad
Ptolemaum regem 903. a
Passum vim genus porio mu-
lierum Ro. 981.
Patara 844.a
Patraz vrbs Achzorum. 128. d.
279. d.345. d.352. b.375. c.
431.d
Patrazus 365. d
Patzenfes 276. b
Patraz propugnatio itz mo-
dum non imponit 494. d
Pauire in castris Ro. circa ten-
torium solitum 478. b
Pax iusta expetenda. 299.300.
337. b.sanitati simillima.667.
c.Ætolorum cum Philippo.
441.b. vide Bellum.
Paxi 98. b
Pecunia communis omnibus
possessio. 823. c. ferrea à Ly-

curgo introducta . 492. d
eius auctoritas apud Lace-
dæmonios adempta 489. b
Pedasa 795. c
Peditis præmium qui hostem
prostravit & spolia detraxit
483. b
Peditum extraordinariorum
in castrametatione Ro.sedes
476.c
Pednelissus 416.c
Pednelissenses a Selgensib. ob-
sessi 415. b
Pelagus ad latus Siciliae quod
Africum mare spectat pro-
fundum 38. c
Pelecas mons 420. d
Pella Macedoniz vrbs. 330. b.
911. d. ab Antiocho capta.
414.a
Pellene vrbs Achzorum. 128. d
741. à Cleomene occupata.
137. d
Pellene in Tripoli 344. a
Pellenenses 277. d
Pelopidas. 483. temere hostib.
fidem habens ab iis captus.
512. a. auctor Epaminondæ
ut imperium Thebanorum
& Græcorum propugnet.
512.a
Peloponnesus. 43.c.125. b. à De-
metrio per bouem designa-
ta 506. d
Peloponnesij. 125. a. ad vitam
mansuetam accommodatis-
simi.443. d.eorum ira aduer-
sus Callicratem 931. b
Pelorias promontorium Sici-
liae 43. d
Pelorus 10. c
Pelusium 406. b.422. b
Peparethus insula 613. c
Perza regio. 744. a. continens
Rhodios opposita. 889. a
948.a
Perga 416.a.839. d
Pergamenus ager 810. b
Pergameni 315.421. b
Perigenes 411. c.412. d
Perinthij 744. a
Perinthus 795. d
Peritia ex historia pulcherri-
mum disciplinae genus
37. a
Peritia maior victoria quam
vincere 606. c
Perthabi Romam veniunt ut
Philippum accusent. 849. b
à Ro. liberati 799. d
Perthabiz 854. d
Perse. 421. d.492. b.eorum im-
perium 2. a
Persis 389. a
Persis porta vrbs Sardium.
509. a
Perseus Philippi F. patri mor-

tem fratris Demetrii suadet.
862. odit fratrem.866. a. ter-
ret Dardanos. 883. d pacisci-
tur cum Rhodis.892. b. est
inconstans in fœdere cum
Rom.1006. 1016. pecuniaz
parcens male re gerit.900. c.
parat bellum.910. b. victor
pacem petit à Rom. 891. b.
Niciam & Andronicum oc-
cidit 1017.
Peruicacia Romanorum in
proposito pugnandi donec
hostem deuicerint 494.
Petilini fides erga Ro. 981.
Petrazus 294. d
C.Petronius Ro.legatus ad in-
uiscendas res Attali & Prusiz
959. c
Phæbidas 296. d
Phazneas prætor. Ætol. 802. a.
ad Manium venit.803. a. eius
Ætolorum Prætoris & lega-
ti cum philippo colloquium
741. b
Phazneas Ætol.legatus 826. c
Phæstiorum portus à Gorty-
norum exulibus occupatus
320. c
Phæteum 357. a
Phæthion 105. a
Phalanx quo numero constar.
150. a.408. d
Phalange Macedonica nihil
terribilius 1015.
Phalera 804. b
Phalafarna 859. c
Phalera præmium equitis qui
hostem prostrauerit & spo-
lia detraxit 483. b
Phalernus 241.
Phancas 791. a
Phanotenses 435. b
Phanotensium arcis proditio
1014.
Phæbatides 445. b
Pharum Macedoniz oppidum
948. a
Phara à Messeniis diuisa, con-
cilij Achzorum particeps
facta 869. c
Pharæa 339. c
Pharaz vrbs Achzorum 128. d
Pharzenfes 824. a.276. b
Phariz 100. a
Pharnaces pacem cum Eume-
ne & Ariarathe facit 880. d
Pharnaces 159. d
Pharsalus 745. b.791. c
Pharus.173. a. Pharus capta, di-
ruta.174. d. insula. 445. c
Pharycus lucum lunonis Ar-
gis diripit 567. a
Phasis fl. 321. c.399. c
Phaylus Garfyris præfectus
415. c
Pheneum à Cleomene occupa-
tum

INDEX.

cum 137. d
 Phæxæ vrbs 755. c
 Phiala præmium peditis qui hostem prostravit & spolia detraxit 483. b
 Phialenses. 341. d. urbem suam Philippo tradunt 342. a
 Phialephoros apud Locenses quamnam est 657. a
 Phigalea. 276. b. Peloponnesi vrbs 272. d. 299. c
 Philæniaræ 192. c. 610. c
 Philænis 1009.
 Philaminon & eius filius & vxor à mulierculis occisi 719. d
 Phylidas 340. c. 342. b
 Philippico bello Hannibalicum occasionem præbet. 186. c
 Philippus Amyntæ F. Rex Maced. 565. c. eius humanitas in Athenienses 359. b
 Philippus Demetrii F. Rex Maced. 128. c. Antigono succedit. 115. b. adhuc puer. 171. c. virtus singularis illius. 335. d. 339. 613. b. præclara facta cum esset annorum xvii. 294. simul venit & vicit p. 331. a. regius animus & constantia. 374 733. d. pietas erga deos & magnificentia. 336. c. impietas & immanitas 339. c. 562. d. deorum ædes spoliat. 360. c. dicacitas & βαρυλογία. 745. c. ex optimo principe crudelis fit tyrannus. 339. c. facinus impiū in Maronitas 857. a. immane facinus in Abydenos. 739. c. odium in Demetrium. F. 866. a. Corinthi præest concilio Achæorum. 283. b. Messenios in societatem recipit. 285. a. accititur in Peloponnesum. 288. b. Corinthum venit. 292. a. hiberna agit in Macedonia. 298. a. bellum parat 305. b. redit in Græciam ad Sociale bellum. 322. a. Ambracum obsidet. 327. a. Stratum obsidens reuocatur ab Achæis. 328. a. Dardanorum metu reuocatur in regnum suum. 330. b. aditur à Demetrio Phario. ibid. redit Corinthum circa brumam. 331. c. Eleos vincit ad Apeaurum montem. 332. Psophidem vi capit. 334. 335. Lasionem deditione. 336. impeditur in ea expeditione ab Apelle & aliis aulicis suis. 338. 339. & 351. d. 354. b. 373. Alipheram scalaris capit. 341. alias multas vrbes. 342. 343. Argis hibernat. 344. d. Prætozem Achæorum

malis artibus creari curat. 345. c. Argis hibernat. 349. a. pendet ab Aratis 350. 351. rem mari gerere parat. 351. res ab eo gestæ. 352 353. & deinceps. Stratum redit. 353. a. seditiones aulicos compescit. 364. cum Lycurgo Spart. bellat 370. 371. aulicos punit. 375. Demetriadem redit. 776. d. idem in Macedoniam. 337. bellum gerit in Pæonia. 435. c. Melitæam ne capiat breuitas scalarum facit. 436. Thebas Phthias capit & condit. 438. redit in Peloponnesum 439. Nemea spectanti datur occasio bellum locale finendi. ibid. classe redit in Maced. 445. b. hieme illa bellat cum Dassaræti & c. ibid. classem plurimorum lemborum primus regum Macedo. parat 446. Italiam cogitans Panico terrore auertitur. 446. de Ichoma arce Aratum & Demetrium Pharium consulit. 505. sædus icit cum Hannibale. 502. Messenios bello petit. 518. Aratum veneno tollit. 519. Lissum & Acrothysium occupat. 519. Echium obsidet. 571. bellum eius cum Ætolis. 626. cum Rhodiis. 672. societatem init cū Antiocho in perniciem Prolemaei pueri regis. 507. Cianorum urbem capit. 709. prælio nauali certat cum Attalo. 723. Prinaßum obsidet. 730. classem reparat. 733. Abydum obsidet & capit. 734. colloquitur cum Tito. 742. vincitur ad Cynoscephalas. 754. Atticum agrum vexat 787. colloquitur iterū cum Tito. 789. legatos mittit ad Bæotos. 801. bello Antiochico fauet Ro. 806. accusatur apud Romanos. 849. 854. 859.
 Philippus Antiochi collectaneus 424. a
 Philippus Achæorum legatus in Maced. ad Ro. 926. a
 Philo Agathochis adulator occisus 719. a
 Philo Cnossius 409. a
 Philocles Philippi amicus. 858. b. 860. b
 Philocrates Rhod. legatus Romanam 920. c
 Philodemus Argius Hieronymi legatus ad Hannibalem 781. b
 Philomelienses 835. d
 Philomelus 565. d

Philomenes & Nico. 529 530.
 Philon 716. c
 Philo Chalcidensis 817. c
 Philopator 271. d
 Philopæmen Megalopol. strenui ducis officio functus. 152. b. Achæos hortatur ad studium armorum. 619. incepti Arati promotor. 127. c. eius responsum ad Cæciliū dicentem Lacedæm. male ab Achæis tractatos esse. 853. a. concilium conuocare à Tito iussus, recusat. 864. d. quomodo Machanidam vicit & interemit. 636. d. quomodo Achæorum copias Tegæam conuocauit omnibus intereis 740. a. eius & Aristæni comparatio. 1006. quibusnam moribus fuit. 630. c. vulneratur. 153. d. eius interfectores à Lycorta sublari 869. b
 Philophron Rhodiorum legatus. 848. b. Rhodiorum legatus Romam ad iram Rom. deprecandam 920. c
 Philoteria 413. b
 Philoxenus 290. b
 Phium 375. c
 Phlegæi campi 105. b. 42. a
 Phlias insula 279. c
 Phlæsia 331. d
 Phlius à Cleomene occupata. 13. 7. d
 Phocæa vrbs Achæo se adiungit 420. b
 Phocis 372. 750. a
 Phocenses. 295. a. leges pristinas & agrum accipiunt à Ro. 844. d. eorum desperatio 337. c
 Phœnice. 159. a. 331. d. Epiri vrbum felicissima 95. c
 Phœtæa Ætoliz vrbs 327. c
 Phoxidas 423. d
 Phoxidas Melitæensis 407. c
 Phrygia 822. d
 Phylidas Ætolorum dux. 340. a
 Phyllias à Lyco viuis captus. 431. c
 Phytæum, vrbs Ætoliz 982.
 Phyxium 434. c
 Picenus ager à Romanis diuisus 109. c
 Pictones 994.
 Pieria 326. c
 Pignora fidei inter homines maxima 286. c. 512. c
 Pilum 469. c
 Pinarus fl. 662. c
 Pindari locus 300. a
 Pisa vrbs Etruriæ prima. 104. a. 195. a. 116. a
 Pisæi 985.
 Pisatis 337. a

INDEX.

Pisces fossiles in campis iuxta
Pyrenæos montes reperiun-
tur 987.
Piscium vita, prouerbum 707.c
Pisistratus 794. a
Pisidia. 822. d. 416. a. 416. b
Pisizum Pelagoniæ oppidum à
Scerdilaïda direptum 445. a
Pissantini 445. d
Placentia colonia Romano-
rum 193. d. 219. a
Platanon 411. d
Plato. 453. c. eius Resp. 491. a.
reprehenditur. 488. c. eius di-
ctum 669. d
Plator Illyriorum dux 320.
Pleuratus 612. d
Agronis pater 91. b
Pleuratus Persei legatus ad
Gentium regem 899. d
Pleuratus Illyrici regulus à Ro.
auctus 799. d. 812. a
Pœnæ militares 484. a
Pœnice Epiri oppidum. 93. c. A
Gallis prodita. ibid. Pœni-
cen annis præterfluit 93. d
Pœtæ in fabularum exitu in-
diget *ὁ δὲ μνηστῆρς*. 202. a.
eos adferre de iis quæ vulgo
ignorantur turpe. 308. d. pœ-
tica licentia ex historia, dis-
positione & fabula constat
989.
Polemarchus Arfinoensis Æ-
tolorum legatus Romam
missus 750. b
Polemarchi magistratus apud
Cynzthenes 187. b
Polemarchorum curia 841. d
Polemocles 318. a
Polichna Lycurgo capta 305. a
Politicum virum res gestas sci-
re iuuat 541. a
Polyaratus Rhodios à Ro. ami-
citiâ abducere conatur. 882. d
Perseo fauet 889. d
Polybius in exponendis Cleo-
menis reb. gestis Aratum se-
quitur. 141. a. vide Chrono-
logicam Synopsim. sex facit
Zonas 989. 1002. à Strabone
reprehensus. 989. *παλαιῶν*
ab Æliano nūcupatus. 1002.
eius peregrinationes. 211. d.
Achæorum legatus ad Ro.
Cos. in Thessaliâ. 902. c.
Achæis persuadet vt Ægy-
pti regibus auxilientur. 913. c
præclarum facinus, quo A-
chæi ingenti sumptu sunt
liberati. 900. d. Præfectus
equitum 897. b
Polybij oratio ad Achæos.
898. a. consilium Demetrio
datum. 443. a. veritatis stu-
dio Alpes adiit 202. c
eius historia quàm cæteris

præstat. 187. b. Locris Epi-
zeph. sæpe utilis. 656. c. iis
quæ scribit partim interfuit,
partim ab ocularis testibus
ea accepit. 271. b. eius Com-
mentarij De instruenda acie
558. a. mendacij osor. 731. a.
mors & ætas 1001.
Polybius Megalopolita alius
634. d
Polyxenus Cyparissensis 636. c
Polycletus Cyrenensis Hiero-
nymi legatus ad Hanniba-
lem 781. b
Polycrates. 423. d. 715. d. 772. a
Polycræus Argiuius 408. a
Polycritus Lycum Neptuni
Mantinez diripit 567. a
Polymedes Ægiensis 365. d
Polyphantas dux Philippi 613. c
Polyphontes 293. a
Polyrrhenæi ad Lyttios defi-
ciunt 325. d. 319. c
Polyxenidas Rhodius dux An-
tiochi 600. a
Pompidas 885. a
Pons à Mathone Macari im-
positus 76. a
Alpei à Philippo instaura-
tus. 339. a. Tiberis ab Hora-
tio Coclite rescissus 496.
Pontus. 158. d. describitur. 307. b
olim implebitur. 308. 310.
freto Propontidi iunctus.
311. a. cur continenter fluat.
caussa duplex. 307. d. cur ex-
tra alucum feratur. 308. b.
olim mari coniunctus po-
stea lacus aquæ dulcis. 309. b
eius os 307. c
C. Popillius Ro. legatus in Æ-
gyptum. 915. a. Antiochum
affatur. 916. c. Rom. legatus
circum ciuitates Græciæ.
895. a. eius aduentus in Cy-
prum 917. a
Populus auctor mutationis in
repub. 498. d. senatui Romæ
obnoxius 464. b
Populi Ro. imperium Demo-
cratiæ simile 460. c
Populonium 994.
Porti plurimi in Italia 103. b
Porphyreon vrbs 411. d
Portæ castrorum 480. b
Portenta ante pugnam Can-
nensem 262. d
Porticus, machinæ pars 571. c
Au. Posthumius à Senatu le-
gatus. 883. c. ad Attalum.
965.
A. Postumius Cos. 99. a. 971. a
A. Postumius Prætor Ro. 960. b
L. Postumius in Siciliam venit.
16. d. 17. c
L. Postumius Prætor in Gal-
liam missus 256. a

Pothine ribicina 983.
Pothion Prytanis Rhodiorum
849. a
Pratio Rhodiorum legatus ad
Ptol. 909. c
Præceptum omnibus societati-
bus congruens 644. a
Prædæ cupiditas magnorum
malorum causa. 590. c. om-
nibus æqualiter diuidi de-
bet. 591. a. eius tertia pars
apud Laced. Tyrannis cede-
bat. 147. d. à Ro. vt diuendita
589. d
Præfecti xii. à Cos. constituti
vt inter socios res admini-
strent. 472. b. tres ex vna-
quaquæ turma equitū. 471 a
eorum potestas in delictis.
482. a
Præmia ad pericula stimulant.
483. d. præmium eorum qui
in prælio fortiter se gesso-
runt. 483. b. diuersa Romæ &
Carth. 497. c
Prænestæ exulibus impune de-
gere licet 462. d
Præsentia efficax ad firman-
dum vulgo animos 198. a
Præsidia mercenariorum sus-
pecta. 96. a. 569. b
Prætextus à causa distinguen-
dus 162. d. 163. b
Prætor Ætolorum 91. c
Prætor Ro. è Rostris populum
alloquebatur 236. d
Prætores duo Achæorum 130. a
Prætori vni summam reip.
permittunt ibid.
Prætorij locus in castrameta-
tione. 473. a. 485. c. à quibus
noctu custoditur 480. a
Præturianus ager 239. b
Prinassus à Philippo deditione
capta 730. c
Principes in legioni Ro. 468. b
eodem modo armantur cum
Hastatis. 470. diuisio. 470. b.
Sedes in castrametatione.
474. d. statio in acie.
478. a
Principium causa & prætextus
quid differant. 162. d. certum
sumendum. 5. c. dimidium
totius 378. d
Prion locus in Africa. 86. c. lo-
cus Sardibus qui arcem vrbi
iungit 507. b
Proander 895. d
Proclidas Tarentinus Philippi
adulator eius regnum euer-
tit 985.
Profectio è castris 484. b
Promontoria Siciliæ tria
43. c
Proni oppidum in Cephallenia
355. d

INDEX.

Propontis. 307. b. freto iuncta
311. a
Propus collis 281. a
Proserpinæ ædes 715. d
Prostheus præfectus arcis Plo-
phidis 336. a
Prouerbum, in Care facien-
dum periculum non in Im-
peratore 603. a
Prudentia quantum differt ab
imprudencia 255. b. 429. a
Præfix à Lycurgo captæ. 305. a
Prusias rex Bythyniz. 161. b. 314
c. 317. d. eius bella contra By-
zantios. 158. c. 316. b. munera
Rhodiis donata. 430. b. Ro-
manis iungitur. 811. b. aduen-
tus Romam & pusillanimitas.
927. d. eius auxilia in Bi-
thyniam missa. 860. b. eius
iniuriæ aduersus Ro. legatos
& Attalum 962. b
Prytaneum 710. c
Prytanis magistratus summus
apud Rhodios 886. b
Prytanis Peripatericus legibus
scribendis ab Antigono
Megalopolitanis datus 433. a
Prolemaïs à Theodoro occu-
pata. 405. c. Antiocho tradi-
ta 406. a
Plophis. 331. d. 333. b. 336. a. à Phi-
lippo capta 335. b
Prolemaïs. 99. c. 133. b. 271. d
305. 317. a. 415. b. 769. b
Prolemaï reges Ægypti: La-
gi F. 128. 410. d. Phi-
lopator. 155. 380. eius cum
Antiocho controuersia de
Syria caua. 158. c. bellare inci-
piunt. 350. faciunt pacem. 418.
c. eius vitia. ibid. dona Rho-
diis missa. 429. d. bellum cum
Ægyptiis. 444. b. Euergeta.
402. c
Prolemaus Rex Ægypti exi-
mius venator. 845. b. societa-
tem cum Achæis renouat.
845. b. 875. d
Prolemaï duo regnant simul.
912. bellum inter se gerunt.
948.
Prolemaus iunior venit in
Græciam. 948. Romam. 941.
961.
Prolemaus Ceraunus rex Ma-
ced. 128. b. 567. c
Prolemaus Agelandri F. 773. d
Prolemaus Eumenis F. 771. d
Prolemaus Megalopolita 775. c
Prolemaus Thraex F. 408. c
Prolemaus rhetor. 907. d
Prolema. aulicus Philippi 72. c
Prolemaus Alexandria præfe-
ctus 385. a
Pugna Polybio descriptæ, siue
terra siue mari, aut memora-

ta. 18. 19. 24. 28. 35. 41. 47. 114.
116. 214. 234. 246. 263. 301. 344.
370. 412. 425. 442. 444. 561.
609. 629. 622. 632. 639. 684.
714. 757.
Pugna Alexandri cū Dario ma-
le descripta Callistheni. 662.
Pulchrum promontorium. 177
b. 178. a. 179. a
Punica uersutia 219. d
Puteolani 242. a
Pylæ 138. c. 613. a
Pylon 995.
Pylus. 285. d. 295. b. 793. ab Æto-
lis tentatur 370. b
Pyraeum 786. a
Pyrenæi 159. d. 190. b
Pyrgus urbs Tryphaliæ. 340. b.
343. b
Pyrrhias Elcorum Prætor. 377.
b. 431. b. Ætolis displicet.
433. b
Pyrrhus in Italiam uenit. 6. b.
180. b. ex Italia pulsus. ibid.
qua Olympiade in Italiam
traiecit. 129. a. usus Italico
milite 763. d
Pyrrhi castra 367. b
Pyrrhiæ variz rationes 614. a
Pythagoreorum collegia in
Magna Græcia incensa 126. b
Pythæas 990.
Pythionice sepulcrum 533. d
Pythiadas Rubri maris præfe-
ctus 191. a
Pytho Præfix legatus Romam
932. c
Pythodorus Lampacenorum
legatus 770. c

Q.

Quadi 964. d
Quæstoris in castrametatione
locus. 475. d. eius custo-
dia nocturna. 480. a. eius lo-
cus quando Cols. ambo iun-
cta habent castra 477. d
Quintius à Senatu in Pelopon.
missus 863. b. eius encomiū
751. d. primus Romanorum
in Græciam cum exercitu
traiecit. 752. a. eius hostatio
ad milites ante pugnam. 758.
d. eius pugna cum Philippo
Rege ad Cynoscephalas pu-
gnata. vide Titus Flaminus
757. a

R.

Rabatmana urbs 414. c
Raphia oppidum 422. c
Raucij 859. b
Reges apud Lacedæmonios
perpetuum impetium ha-
bent 489. b

Reges quomodo sensim ex
monarchis euadunt 455. c
primi ex electione quomo-
do se gerebant. 456. a. natura
neminem hostem vel ami-
cum ducunt. 133. c. eorum &
liberarum ciuitatum con-
trariæ res 851. b
Regis proprium 361. a
Regnum, vna ex tribus reip.
formis. 451. e. quomodo in
Tyranidem conuertitur.
456. b. Regni origo. 452. c.
454. b. 455. d
Regula à rectitudine definitur
658. b
M. Regulus vide Atrilius.
res maxime sæpe à paruis prin-
cipiis oriuntur 164. a
Res aduersæ generoso animo
latæ utiles & contra 160. b
Res Græciæ Italicis & Libycis
immixtæ 443. a
Responsa Senatus ad legatio-
nes Græciæ 861.
Resp. Ro. omnium pulcherri-
ma. 460. a. Carth. initio præ-
clare fuit constituta 493. c
Rerum variz formæ, origines
& vnus in alteram muta-
tiones. 451. b. conuersio quo-
modo vere cognoscitur. 453.
a. 458. d
Reip. forma optima imperium
orbis terrarū Ro. peperit 13. a
Resp. Rom. & Carthag. pares
65. b
Rhegi proditores à Romanis
obscelli & puniti 7. c
Rhegium ciuitas Gr. magnæ.
181. d. 574. c
Rhinocorura 412. c
Rhium. 276. a. 188. a. 328. a
Rhodanus. 103. 190. 202. fon-
tes, cursus, & ostium. 200. c.
994. ostium Massiliense. 195.
a. eius accolæ negotiationem
maritimam exercent 195. d
Rhodon Phocæns. legatus
809. b
Rhodus terræ motu quassata.
428. d
Rhodij bellum cum Byzantiis
gerunt. 158. c. 306. 316. pacem
faciunt. 318. c. prudentissime
Remp. gerunt. 428. 924. c. mu-
nera vndique accipiunt. 429.
Lydiam & Cariam à Ro. ac-
cipiunt. 845. a. ob Lydos ini-
micanter Ro. 883. a. stulte se
arbitros gerunt. 906. d. diui-
si in factiones. 888. 894. 913.
multantur à Romanis 930. b
Rhodiorum populus à Syracu-
sanis coronatus 429. d
Rhodope mons Thraciæ 994.
Rhodopon Rhodius 888. d

INDEX.

legatus Romam 924. c
 Rhodireles Sicyonius Achæo-
 rum legatus 846. a
 Rhytum poculi genus 983.
 Rizo fluvius & oppidum 100. a
 Roma à Gallis occupata. 5. d.
 106. c. Romæ statua à Rho-
 diis posita 940. b
 Romanæ Reip. forma, causâ
 imperij parti. 158. d. finis est
 idem, ac Lycurgæ Laced.
 459. a. mixta è pluribus for-
 mis, lib. VI. & 995. cum La-
 ced. comparatur 493. b
 Romani non casu sed virtute
 Orbis imperium consecuti.
 3. d. 64. d. peruicaces in ince-
 ptis suis. 38. d. 56. c. 60. c. ipsi
 & Carthag. gallis gall. com-
 parati. 59. d. infidiis raro vtû-
 tur. 672. b. cum Lacedæmo-
 niis comparantur. 65. c. 497.
 548. b. minus rectè ornamen-
 ta captarum urbium in suam
 conuehant. 549. b. facile
 mores mutant cum expedit.
 472. a. fidei tenaces sunt. 498.
 499. superstitione deos co-
 lunt. 497. c. grati erga deos
 parati victoria. 806. c. seduli
 in placanda ira deum. 262.
 d. 545. b. candidati honores
 petunt. 578. c. iuuentutē exci-
 tant ad virtutem. 495. a. victi
 maximos animos habent.
 890. c. aliorum impruden-
 tiam in rem suam vertunt.
 942. a. iniurias priuatis fa-
 ctas publice persequuntur.
 97. a. traiciunt primò cum
 exercitu in Siciliam. 11. c. in
 Illyricum. 12. 91. a. 101. a. pro
 libertate Græciæ omnia pas-
 si. 798. d. 823. b. magnitudo
 rerum ab iis gestarum. 113. b.
 studium cōseruandi Achæos
 977. a
 Romanorum instituta milita-
 ria vide lib. VI. & 1012.
 bellum fide antiqua gerunt.
 672. b. naues primo fabricant
 20. d. vnde triremium petie-
 rint exemplum. 60. d. terre-
 stri militia superant Carth.
 494. b. insolentes vocis vi-
 cti sumus. 236. d. stationem
 nunquam deserunt. 235. b. de-
 fectores morte puniunt. 17. b
 quatuor legionib. soliti rem
 gerere 257. octo postea con-
 scribunt. ibid. b. 113. b. 225.
 590. a. pugna Rom. isthmi.
 121. b. vallum, scuta, pila ge-
 stant. 754. b. primo cum ali-
 qua gente bello, sunt cle-
 mentes. 790. b. vrbe capta
 mirè seuire soliti. 589. a. hora

cenæ ante Prætorium bu-
 cina canunt. 680. a
 Romani Isthmici ludicri parti-
 cipes fuit. 101. a. primâ colo-
 niâ in Galliam mittunt 108. b
 Romanorum naufragium. 386.
 56. b

S.

Sabini Ro. focij 995.
 Sacer ager Milesius restitu-
 tus 844. d
 Sacerdotes apud veteres Ægy-
 ptios summos honores con-
 sequebantur 988.
 Sacramenti militaris formula
 467. d
 Sagalassenus ager 836. b
 Sagalassenses pacem cum Ro.
 faciunt 836. b
 Saguntini. 248. b. eorum ager.
 172. a. excidium. 171. 172. ante
 Hannibalis tempora in fi-
 dem Ro. recepti 184. c
 Saliorum collegium Romæ.
 814. a
 Publius Salius solennitatem ce-
 lebrat 714. a
 Salmantica ab Hannibale ca-
 pta 167. a
 Salmonium Cretæ 991.
 Sambucæ machinæ militaris
 descriptio 515. b
 Samicum vrbs tryphaliæ 340. b
 Samnites bello à Ro. lacerati.
 6. b
 Samnium 242. b. 344. d
 Sannites Italiz populus 574. b
 Samosata 996.
 Samus 382. a. 725.
 Samus Chrysogoni F. 358.
 Saporda 415. c
 Sarapidis fanum 307. d
 Sardes. 506. c. vrbs munitiss.
 507. a. quomodo ab Antio-
 cho capta 506. c
 Sardinia insula. 25. a. 79. b. ea ce-
 dunt Pœni 166. b
 Sardinium mare 102. c
 Sardonius risus 747. d
 Sardoum pelagus 102. 191. c
 Sardoi maris insulæ Pœnorum
 iuris factæ 9. a
 Sarsillæ veteris & nouæ descri-
 ptio 764. a
 Sarsinates cum Romanis con-
 ueniunt aduersus Gallos.
 112. c
 Safo insula 446. c
 Sation 445. d
 Saturni tumulus 584. b
 Satyrus Achæorum legatus
 Romam 932. c
 Satyrus Iliisum legatus 848. b
 Scala siue Climax 415. c
 Sclarum commensus quomo-

do inuestigatur 557. b
 Scordus mons 900. a
 Scerdilaides. 94. 285. 351. 434. a.
 612.
 Sthenelaus occisus 192. d
 P. Scipio in Hispaniam mitti-
 tur. 193. c. vide in Cornelius.
 P. Scipio Publij F. patrem ser-
 uat. 577. c. fit ædilis cum fra-
 tre. 578. 579. quibus attribus
 illustris euaserit. 576. c. Ly-
 curgo nonnihil similis. ibid.
 iuuenis venit in Hispaniam
 cum imperio. 580. c. Cartha-
 ginem Nouam expugnat.
 584. c. humane tractat Car-
 thaginenses. 591. b. eius res
 gestæ variæ. 610. & deinceps.
 epistola ad Philippum. 582. e
 Romam ex Hispaniis redit.
 650. d. eiusdem res in Africa
 gestæ. 677. & deinceps. redi-
 tus ex Africa & triumphus.
 732. d. Idem legatus fratri
 venit in Græciam. 807. a. res
 ibi & in Asia gestæ. 808. &
 deinceps.
 Scipio Africanus iunior legatus
 mittitur ad Achæos 978. d
 Sciron Messenæ Ephorus
 273. c
 Scopas. 352. Prætor Ætolorum
 296. 305. in Macedoniam im-
 pressionem facit 326. b
 Scopas dux Ptolemæi. 771. b. in
 carcerem coniectus, ueneno
 sublatu est 772. b
 Scopium 457. d
 Scorussa vrbs 613. c. 756. b
 Scriba communis Achæorum
 130. a
 Scriptores ex quib. sunt æsti-
 mandi. 460. a. mendaces exi-
 tum rei non inuenientes
 deos inducunt 101. a
 Scutum Gallicum protegere
 virum nō potest. 118. a. equi-
 tum antiquū è corio boum
 471. c. Romanorum excellit
 118. c. eius figura 469. a
 Scyllæum 988.
 Scythæ 311. a
 Scytharum facinora patre pro-
 uerbium 567. b
 Scythopolis vrbs 413. c
 Seditio de rep. à Lycurgo su-
 blata. 489. d. tribus de causis
 excitatur aduersus patriam
 646. a
 Segerama 993.
 Selasia 150. 332. d. 740. d
 Selectorum ex equitib. Extra-
 ordinariis in castanetatio-
 ne sedes 475. d
 Seleucus. 410. liberalis in Rho-
 dios 430. b
 Seleucus X. naues longas

INDEX.

Achæis pollicetur. 850. b.	Sicca oppidum 66. d	Romam 803. a. 909. b
quas Achæi non accipiunt. 853. a	Sicilia. 113. a. eius insulæ situs & figura. 43. b. 51. eam omnium primam Ro. adierunt 5. b	Sostratus adulator 981.
Seleuci Seleuco patre geniti, suo Callinico, obitus 155. c	Siculum mare 102. c	Sostratus artifex statuar ætæ Minervæ Aliphææ positæ. 340. d
Seleucus Demetrii F. 161. b	Sicyon 139. c. 177. d. 322. c	Soteria 316. a
Seleucus Callinicus 386. a	Sicyonium 855. a	Sotera pars vrbs Tar. 537. d
Seleucus iunior 315. b	Sicyonius ager 331. d	Sparta. 128. b. 303. a. eius forma & situs 369. d
Seleucus pater Antiochi 315. a	Sida 416. b. 948. b	Speculatoria navis 246. b
Seleucenses variis tormentis ab Hermia affecti 398. c	Siditæ 416. b	Spelunca pars mœnium in vrbe Megalopoli 556. a
Seleucia. 388. a. à Molone capta 393. a. vrbs regia. 402. d. eius situs. 403. b. ab Antiocho capta 604. d	Sidon 413. b	Spendius à feditiosis militibus Carth. dux creatur. 71. b. is & reliqui crucib. affixi 86. d
Selga 417. c	Signa imperatori nō negligenda 552. d	Stadium quot equites capit. 663. a
Selgeneses in bellis temerarij. 416. d. à Garsyeride victi fugatique 417. b	Signum dandi per faces ratio 616. d	Stadium loci nomen 716. b
Selinuntius ager 41. a	Signi male constituti exemplum 555. b	Stationem deserere apud Ro. capitale 17. b
Sella eburnea donum apud Ro. magni æstimatum 953. b	Signum tendebatur in profectioe à castris 484. b	Stephanus Athen. & Achæorum legatus Romam 956. a
Selymbria 800. d	Signiferi duo in singulis manipulis 470. c	L. Stertinius 799. d
C. Sempronius Cos. 40. a	Sila vrbs 995.	Stethe loca in Mœotico lacu 309. c
Tib. Sempronius Cos. creatus 330. d	M. Silanus Scipionis adiutor 580. b	Stipendiarij 150. a
T. Sempronij pugna cum Hannibale 225. d	Silentium in reb. gerendis ap. prime necessarium. 552. b. duplex est ibid.	Stipendium militum quotidianum 484. a
T. Sempronius Ro. legatus ad Phil. 849. d	Silpia vide Elinga	Stratagema per boues & faces ad cornua alligatas 244. a
Sempronij ambitio 222. d	Simias 636. d	Strategica 327. d
Sena vrbs 103. a. 104. b. 108. b	Simon 847. c	Strategius Tritæensis à Critolao calumniam patitur 979. c
Senæ 10. c	Singa 985.	Stratius 896. d
Senatus Ro. vide librum VI.	Sinope vbi sita 321. c	Stratius medicus Attalum ab inconsulto consilio renocavit 919. a
Senatus apud Carthagin. 493. c	Sinopenfes 321. a	Stratocles Rhodiorum Prytanis Ro. fauet 888. ■
Senatus cōsultum de pace cum Philippo factum 795. b	Sinuessani 242. a	Stratonicea 930. c
Senes apud Lacedæmonios imperium habent quoad vivunt 489. b	Sipus 575. b	Stratus. 328. 335. 336. b. 363. 435.
Senones. 106. a. Senonum vivendi modus & habitandi. ibid. eorum bellum adversus Rom. quo tempore gestum 108. c	Smyrna vrbs Achæo se adiungit. 420. b. omnium Asiæ civitatum constantissime Romanis fidem servavit 821. c	Strytanus Carth. legatus ad Ro. 973. c
Sentinatum ager 107. d	Smyrnæi. 770. c. honore & agro à Ro. donati 844. d	Stubera 900. b
Manius Sergius Rom. legatus 936. c	Sobrietas articulus prudentiæ 768. c	Styllagium vrbs Tryphaliæ. 340. b. 343. a
Serippus Laced. legatus 863. a	Sociale bellum Græcorum. 156. a	Stymphalia 331. d
Servatus in prælio servatorem pro patre colit 483. d	Societas latronum, quo potissimum modo petit 298. b	Stymphalus vrbs 332. b
L. Servilius legatus à Scipione Carth. missus 689. c	Sociorum multitudo in Rom. exercitibus quanta. 472. c. 445. a	Subalpinæ regiones fertiles. 188. d
Cn. Servilius Cos. 40. a. Cos. 227. d. 247. b. occisus 266. c	Socordia magnorum malorum causa 232. b	Subalpini. 119. d. audaces in bellis & hostili odio in Romanos 188. d
Cos. Arimini provinciam præfectus 237. a	Socrates aliptes 888. c	Sucro 643. c
Servius Chalcidis præfectus 885. c	Socrates Bæotius 407. c	Sues Italiæ buccinæ assuetæ 655. a
Sestus. 312. 316. 744. a. eius situs & opportunitates 735. a	Solis conversiones imperatori sciendæ 253. d	C. Sulpitius Cos. creatus 25. b
Sexti Ro. legati in Achaiam aduentus & colloquium cum Achæis 977. a	Solitudines Illyrici 990. a	C. Sulpicius Ro. legatus ad res Græcorum inspiciendas 936. c
Sibertus Petri F. 827. b	Sophagæsenus Rex amicitiam cum Antiocho renonat 652. a	P. Sulpicius Cos. 545. c
Sibyrtus vrbs Cretæ 983.	Sophonisba Asdrubalis filia, Syphacis vxor 684. a	P. Sulpicius classis Ro. in Græcia præfectus 513. d
	Sosibius. 381. 406. 522. b. 718. c	P. Sulpicius Aeginam & Aeginetas vñum dedit 851. d
	Sosigenes honores Eumeni ab Achæis delatos evertit 898. b	Superstitio ad multitudinem coercendā inuēta. 497. apud alios vitio vertitur apud Ro.
	Sosylus scriptor Polybio non probatus 175. c	
	Soliphanes Antiochi legatus	

INDEX.

Remp. continet. 497.
Supra carcerem, locus in Sicilia
57. b
Susa 393. b
Sufiana 391. a
Sybaritæ Ioui Homotio ædem
ponunt 126. d
Syleum vrbs 815. b
Syniris 401. d
Syphax Numidarum rex amo-
re puellæ Carthaginienfibus
se adiungit. 677. a. eius castra
à Scipione cremantur. 680. d
triumphatus obit 733. b
Rom. Syphacem persequuntur
685. d
Syracusæ. 54. a. seditionib. ob-
noxiz obsessæ à Ro. 115.
Syria caua. 158. c. 159. c. vide Cæ-
lasyria.
Syriæ regum iura quibus Cæla
Syria ad eos pertinebat 908. c
Syrinx transitoria ambulatio.
716. c
Syrinx Hyrcaniæ vrbs 601. d
Syrtis minor 40. b
Syrtis parua 178. b

T.

TAbathra, Libyæ vrbs 983.
Tabernacula Tribunorum
in castris Ro. 473. c. equitum
& peditum 474. a
Tabula ab Hannibale posita
Lacini 188. c. 209. b
Tabulæ in expugnatione Co-
rinthi à militibus corruptæ.
996.
Tabulæ æneæ in quib. scripta
erant fœdera in Ædiliū tra-
rio apud Iouem Capitol. ser-
uata 121. b
Tabulæ ætatis militaris 112. d
Tacticæ definitio 1002.
Tænarum 367. c
Tænia ad Istrum portecta, mille
circiter stadia 309. c. 310. a
Tagæ 599. c
Taguria 620. a
Tagus 169. b. 581. 992.
Talis non exigenda pro impiis
facinorib. 358. e
Tarenti 530. d
Tarnini vbi siti 212. c
Tanais fl. 619. b. 191. b. eius ortus
992.
Tanetes 194. c
Tantaleum supplicium Byzan-
tiorum 313. b
Tapyri montes 389. a
Tardius venire lenius pecca-
tum quam maturius 253. c
Tarentum. 113. 127. c. Lacedæ-
moniorum colonia. 538. a.
eius portus. 575. b. proditio-
ne capitur 529.

Tarentini Carthaginienfibus se
permittunt. 268. mortuos
intra mœnia sepeliunt. 533. b
Romanis naues præbeat.
21. b
Tarraco 229. a. 246. a. 594. e
Tarracinensis pop. 177. d
Taurion Peloponnesi præfe-
ctus. 175. 279. 288. 342. 432. a
Taurini 212.
Taurisci 103. d
Taurus mons. 159. c. 171. d. 314. d
598. d
Taygetus mons 994.
Teaeniz 242. a
Tegea. 154. d. 293. b. 344. d. à
Philopœmene capta. 637. b. à
Cleomene Lacedæmonio-
rum rege intercepta. 131. c. ab
Antigono oblecta. 139. c. à
Philopœmene capta 633. b
Tegeatæ Antigono se dedunt
139. d
Teium ad Pontum 881. a
Teij per legatos Achæo se per-
mittunt 420. b
Telamon Etruriæ promonto-
rium 115. b
Telea 651. b
Telecles Tegeara Achæorum
legatus Romam 960. a
Telecles Achæorum legatus
Romam 955. d
Telemnastus Persei legatus ad
Antiochum 911. d
Telephus Rhod. legatus ad
Cos. Ro. & Perseum 912. c
Telmessus 845. a
Telmessus 835. 836. a
Telocritus Achæorum legatus
ad Attalum nuntians hono-
res Eumeni esse restitutos
902. d
Telphussa. 339. e. Antigono se
dedit 140. a
Telphussia 324. e
Temenis porta Tar. 530. d
Temeritas 232. d
Tempe 762. b
Templa & templorum orna-
menta delere hominis fu-
rentis est 360. d
Templum Delphicum in tuto
à Philippo collocatum 565. d
Temporis male obseruati ex-
empla 516. a
Tempora tria diuersa in omni
corpore consideranda 493. d
Temporum notitia Imperatori
necessaria 552. c
Tentoria quomodo statuuntur
in castrametatione 473. b
Teognetus Abydenus 738. c
Terentius Varro Cos. 255. d.
260. a. 266. d
L. Terentius. 769. ad Antio-
chum proficiscitur 799. e

Terra in tres partes diuiditur.
191. a. quib. terminis distin-
guantur 191. b
Terræ motus Rhodiis damno
& emolumento fuit 428. d
Terror Panicus 435. b. 446. c
Tessellæ exiguæ Tribunorum
480. b
Tesseræ non negligendæ 552. d
Tesseræ nocturnæ traditio. 479
b. 481. b
Testes falsi in castris fuisse per-
cutiuntur 482. a
Testitudinum aggestitiarum
descriptio 571. c
Teuta vxor Agronis. 95. a. Ro-
manos legatos insequi iu-
bet. 95. a. eius fœdus cum
Romanis 100. c
Thalam castellum. 338. a. 346. b
Theodorus 305. d
Thasij liberantur à seruitute
Philippi 1014
Thasus 795. d. 769. a
Thezetus Rhodiorum lega-
tus 848. b
Thearces 140. c. 141. a
Thearida Achæorum legatus
956. a. 976. d
Thebæ Phthiæ. 745. b. obsessæ
à Philippo. 439. 791. c. Phi-
lippopolis à Philippo dictæ
438. d
Thebani. 127. a. 293. c. 487. 488.
Græciæ principatum sibi
vindictant. 127. a. ij & Lacedæ-
monij arbitrium conten-
tionis Achæis permittunt.
127. a. eorum seditiones tu-
multus & factio duplex.
884. c
Thebes campus 811. b
Themison, Antiochi dux 422. b
Themissas Gallos ex Troade
eiicit 447. c
Themistocles. 420. d. tempore
floris reip. Athenienfium
vixit 488. a
Theodoridas Sicyonius Achæo-
rum legatus ad Prolemaum
846. a
Theodorus Etolus. 405. b
421. c
Theodorus Cæli Syriæ præfe-
ctus 385. c
Theodorus Hemiolus. 387. c.
421. d. in Cælen Syriam mis-
sus 403. a
Theodorus Pheræus 750. c
Theodorus Rhod. legatus Ro-
mam 924. b
Theodori facinus virilis auda-
ciæ 422. e
Theophanes Rhod. legatus ad
Achæos 967. a
Theophiliscus. 723. c. eius obi-
tus. 729. d. eius encomiū 730. a

INDEX.

Theopompus. 983. reprehensus
732. b. eius dictum 669. b
Therma à Ro. expugnata. 41. a
Thermæ 356. b
Thermæ Himerenses 24. d
Thermopylæ 613. a. 800. a
Thermij. 357. d. à Macedonibus
direpti. 358. a
Thermum. 356. e. eò nemo ho-
stis vnquam penetrauit. 358. a
Thermi delubris contumeliæ
illatæ 562. d
L. Thermus Ro. legatus 961. d
Thersitæ 183. d
Thesmophorium Ceteri &
Proserpinæ ædes 715. d
Thessalia 312. a. 330. c. 437. c
Thessali Romam veniunt vt
Philippum accusent 849. b
Thessali equites 278. b
Thessalorum leges 338. d
Thessalis libertas concessa à
Ro. 799. b
Thessalonica 854. d
Thessalus 784. c
Thestienfes 357. a
Thetidium locus in Pharsalia
756. c
Theû. prosoyon 411. c
Thoas Ætolus. 817. c. Ætolos
aduersus Ro. incitat. 831. d. ab
Achæis & Pantaleonte im-
pulsis lapidib. petitus 896. c
Thracæ. 421. d. 612. d. odium in
Byzantios. 312. à Gallis deu-
cti 313. d
Thracia 307. d. 312. d. 769.
Thraciæ coloniz ab Athenien-
sibus & Chalcidensibus de-
ductæ 561. a
Thrafo de medio sublatus 781. b
Thrasymenus lacus 233. d
Thronium 749. a
Thronienfes 572. b
Thule 990.
Thuria à Messeniis diuulsa,
concilij Achæorum parti-
ceps facta 869. e
Thurij pop. Gr. m. 574. c
Thurium 750. c
Thyestes occisus 293. a
Thyreum Acarnania oppidum
275. c. 295. a
Tiberius Sempronius in Afri-
cam missus 193. c. 194. d
T. Sempronius in Africam mis-
sus 350. b
Tiberius Cor. in expeditionem
contra Istrios & Agrios
282. a
Tiberius legatus ad Antio-
chum 931. b
Tiberius Gracchus vrbes Cel-
tiberorum diruit 993.
Tibia à Lacedæmoniis & Cre-
tensibus ad bella vsurpata
289. c

Tibites. 316. b. fato fungitur
317. c
Tibure exulibus impune dege-
re licet 462. d
Tichos castellum. 345. d. ab
Hercule extructum 324. c
Ticinum 216. a
Ticinus fl. 994.
Tigris fl. 389. d
Timæus Tauromenites. 303. a. à
Polybio reprehensus. 656. a.
668. c. 982. ignarus rerum
Italiz. 104. item Africæ. 653.
ingenium 656. 1009
Timæus Neptuni fanum &
Dianæ ædem spoliat 567. a
Timagoras nauium Rhodio-
rum præfectus 889. e
Timagoras alter ibid.
Timarchus 319. b
Timor magnorum malorum
caussa 232. c
Timothei nomi ab Arcadibus
tot annis actitati 290. b
Timotheus Ptolemæi legatus
Romam 895. a
Timotheus Holophernis lega-
tus Romam 958. b
Timoxenus dux 138. d
Timoxenus Achæus. 345. d.
Achæorum præf. 275. d. & 443. d
Tingi 969. c
Tisum Thessaliz mons 614. a
Tisamenus, Orestæ F. 270. b.
primus rex Achæorum 128. b
Tisippus Ætol. legatus 926. a
Titus vide T. Flaminius, & in
Quinctius.
Titus Ætolis suspectus 789. b
Titus à Senatu in Pelopont.
missus ad res Achæorum &
Lacedæm. componendas.
863. b. penè enecatus præ
multitudine gratias agentium.
798. c. Corinth. concilia agi-
tat. 796. d. eius colloquium
cum Philippo 743. a
Tlepolemus. 712. c. Ptol. legatus
ad Antiochum. 907. d. quis
& qualis fuerit 1009.
Tolistobogi Galli 83. d
Tomisa 996.
T. Torquatus Rom. legatus
942. b
Torus collis 19. a
Tragœdiæ & Historiæ finis
contrarius 142. a
Tragiscus 532. b
Tragurium Lyssiorum vrbs
956. d
Tralles Eumeni à Rom. datæ.
845. a
Transalpini arma in Gallos
mouent 107. b
Trebia fl. 220. a. 258. b
Troezen à Cleomene occupa-
tur 137. d

Triarij sunt notu maximi. 468.
b. eorum diuisio. 470. b. co-
rum arma. 470. a. à ministrâ-
do Tribunis liberi. 478. d.
eorum sedes in castrameta-
tione 474. c
Tribuni militum Ro. vt creen-
tur. 466. b. qui cuique legio-
ni attribuantur. 467. a. sex in
quaque legione. 473. b. ma-
nipulos ternos singuli for-
tiuntur. 478. b. perfecta ca-
strametatione iusiurandum
ab omnibus exigunt. 477. d
castrorum curam sustinent.
479. a. eorum potestas in de-
lictis 482. a
Tribuni pl. Coss. obnoxij non
sunt. 460. c. eorum partes
exequi quod populo placue-
rit 464. b
Tribus Athenis de nomine At-
tali nuncupata 786. c
Trichonis lacus 357. a
Trichonium 357. a
Trieres vrbs ab Antiocho
412. a
Trigaboli populi 104. d
Triphylia 375. a. 793. b. 799. c
Tritæa vrbs Achæorum 128. d
Tritæenses 276. b. 324. a
Triumphus Senatus auctoritate
aguntur 463. c
Troas 447. c
Trocmi 938. c
Tryphalia. 340. a. sex diebus in
potestatem Philippi redacta
343. b
Tryphalus puer nomen regio-
ni Tryphaliz dedit 340. a
Tula sedes regni Gallorum in
Thracia 313. d
Tunes oppidum. 32. b. 88. d.
686. d.
Turdetani & Turduli diuersi
populi secundum Polyb. se-
cundum alios iidem 993.
Turris Alexandri 762. b
Tycho scribarum princeps.
399. b
Tyndaris vrbs 25.
typanza vrbs tryphaliz 340. b
Typaneatæ urbem suam phi-
lippo tradunt 341. d
Tyrannis quo maiora appetit
eò plurib. indiget mercena-
riis. 633. b. eius origo 453. a
Tyrannides quædam regno ali-
quid simile habentes. 452. b.
Tyrannis quomodo à Re-
gno manat 456. b
Tyrannus publicæ libertatis
propugnatores hostes infe-
stiss. sibi ducit. 512. a. eius no-
men summæ impietatis si-
gnificationem coniunctam
habet. 145. b. eius proprium.

INDEX.

361.a	
Tyras fl.	992.
Tyrus	178.d
Tyrrheni	105.b
Tyrus	305.d
Tyrus à Panxetolo occupata.	
405.c.ab eo Antiocho tradi-	
ta	406.a

V.

V Accæi 161. b. 169. a. 993.	
Vadimonis lacus	108.b
C.Valerius M. Læuini F. pri-	
mus cum Ætolis societatem	
pepergit	819. b
L.Valerius & T.Octavius Coss.	
creati	15.b.20.b
M. Valerius & M. Octavius	
Coss.creati in Siciliam mite-	
tuntur	15.b
M.Valerius classis Ro. in græ-	
cia præfectus	513. d
L.Valerius ad Phœneam à Ma-	
nio Coss.missus	802.b
Valli Rom. & Gr. descriptio.	
754.b	
Velites Tribunis non mini-	
strant. 478.c. sunt natu mini-	
mi & pauperissimi 468. c. eo-	
rum arma & ornatus 468. d	
Veneres res magnorum malo-	
rum causa	212.c
Veneri populus antiquissimus.	
105. d. Romanis se iungunt	
aduersus Gallos. 111.a. 112.c	
Venti mutatio inopinata salu-	
tatis	62.d
Ventus Africus	583. c
Veneris templum à Philippo	
vastatum	743.e
Veneris Erycinæ ædes in verti-	
ce montis Erycis	56.e
Veneris vsus regnum mutat in	
Tyrannidem	456. c
Veneris ædes	248.b
Venusia vrbs	241.b.266.c
Verbanus lacus in Alpib. 994.	
Vergiliz	350.a
Veritas magna diua	673. c
Veritate ab historia sublata	
narratio inutilis 13.d.658. c	
Versus ab Ætolis parietibus in	
scriptus	358. d
Vestæ ara. 433. b. eius simula-	
chrum numquam uringitur	
neque compluitur etiam si	
sit sub diuo	732. a

Vestini	113.a
Vetus vrbs pars Messanz op-	
pidi	40.a
Vexilla varia variis in locis in	
castris defigi solita	485. d
Vexillum defigi solitum in ca-	
strametatione. 473.a. Impe-	
ratorium album, cætera pu-	
nicea, & ex aliis coloribus	
486.a	
Via propter Oenum ad Spar-	
tam ducens	150.c
Via lata mundari solita in ca-	
strametatione	478.a
Vix in castrametatione Rom.	
quinque	475.b
Victimæ exta de more apud	
Macedonas regi ostendun-	
tur	505. d
Victor qui modò videbatur sæ-	
pe temeritate victus	633. d
Victoriam petenti quid atten-	
dendum	232. a
Victoriæ à Senatu extolluntur,	
aut obscurantur	463. c
Victoriæ spem in sociis ponere	
periculosum	639. b
Videre eadem nemo semper	
vult	721.d
Vigiliz nocturnæ quomodo à	
Ro.administrantur	479. a
P.Villius. 769.a. ad Antiochum	
proficiscitur	799.c
Vincere factis honestis & iusti-	
tia minor res non est, armis	
parcâ victoriâ	361. c
Vinum mulieres apud Ro. non	
bibunt	981.
Vir bonus, amicorum & patriæ	
amans	13.c
Viri boni qui pro amicis & so-	
ciis dicunt vel sentiunt 147.a	
Virgines centum Locrenses	
quotannis ad Ilium mitti so-	
litæ	657. a
Virtus imperatoria potissima.	
132.a	
Virtutis magnæ est, ex aliorum	
peccatis occasionem rei be-	
ne gerendæ captare	633.d
Visus instrumentum res co-	
gnoscendi auditu certius.	
668.c. eius fines duo	721. c
Vita anteacta maximum fidei	
pignus	512.c
Vitiū aliquod singulis reip. for-	
mis natura congenitū. 459.a	
Vitium familiare iis qui diuitiis	

antecellunt	457.e
Vlysses idea viri Politici 667.b.	
peritill. Imperatoris artus	
554.d	
Vmbri. 1004. a. cum Romanis	
conueniunt aduersus Gallos	
112.c	
Voluntates animi difficile co-	
gnoscuntur	185. d
Voluptates regnum mutant	
in Tyrannidem	456. c
Vrbes qua parte sunt munitissi-	
mæ capi solitæ	507.a
Vrbes soli inæqualis plates do-	
mos non continent iis qua-	
rum superficies est plana.	
559.b	
Vtica. 677. a. à Carthaginen-	
sibus defecit. 83. b. a. à	
seditionis militibus obsessa.	
72.a 73.d	
Vticenses. 178. d. ad Ro. dedi-	
tionem faciunt	972.e
Vtilitas vnus auditus & visus	
finis	721. c
Vulcani tumulus	584. b
Vulgi animos quæ firmant. 198.	
a. eius inconstantia	1012.
Vultus indicium	507.c
Vxores fidei pignus	512. c

Z

Z Abdipphilus dux Antiochi	
422.a	
Zacynthus	440.c
Zagrus mons.	389.b.398.d.
Zaleuci lex de possessione rei	
controuersiz de lite penden-	
te	661. a
Zama	693.d
Zarax à Lycurgo capta	305. a
Zaria spa Bostrianæ oppidum.	
621.b	
Zarintus	353.c
Zarxas Afer	85. a
Zebes Goryniius	422.a
Zeugma	388.a
Zeuxis	389.d.404.b
Zeuxis Lydiæ præfectus Antio-	
chi legatus	816. b
Zeuxippus. 764.a. duplici iudi-	
cio à Bæotis condemnatus.	
847.b	
Zodiaci signa sex supra hori-	
zonem semper attolluntur.	
554.b	
Zoippus	781.b

TYPOGRAPHVS LECTORI CANDIDO.

Indicem Græcum qui erat paratus, & quidem cum cura confectus, propter imminentes mundiæ edere nunc non potuimus, hunc quoque si plius aliquantum fuisset temporis, accuratius, quod ad propria verum, præsertim Ro. memina attinet, elaboratum dedissemus.

ΑΙΝΕΙΟΥ ΤΑΚΤΙΚΟΝ ΤΕ
ΚΑΙ ΠΟΛΙΟΡΚΗΤΙΚΟΝ ΥΠΟΜΝΗΜΑ,

ᾧ τῷ

ΠΩΣ ΧΡΗ ΠΟΛΙΟΡΚΟΥΜΕΝΟΝ ΑΝΤΕΧΕΙΝ,

ÆNEÆ VETVSTISSIMI SCRIPTORIS
COMMENTARIUS TACTICVS ET OBSIDIONALIS:

Quomodo obsessum resistere oporteat.

ISAACVS CASAVBONVS recensuit, publicauit,
& NOTIS illustrauit.

P A R I S I I S,

Apud HIERONYMVM DROVART, sub
scuto Solari, via Iacobæa.

M. D. C I X.

POLYBIUS LIBRO X.

Αἰνείας βεληθεὶς διορθώσας τὴν τοιαύτην ἀπορίαν, ὃ τὰ πρὶ τῆς
στρατηγικῶν ὑπομνήματα συντάγματός, βραχὺν περιέβλεψε.

ÆLIANVS DE INSTRVENDA ACIE,
CAPITE PRIMO.

Εξείργασαντο δὲ τὴν θεωρίαν ἡ Τακτικὴν, Αἰνείας τε διὰ πλειόνων,
ὁ στρατηγικὰ βιβλία ἱκανῶς συντάξάμενος· ὧν ἴππομιν ὁ Θεοφί-
λος Κινέας ἐποίκησε.

EX SVIDA.

Αἰνείας. ὅσα ἔγραψε πρὶ πυρσῶν, ὡς φησι Πολύβιος· καὶ πρὶ στρα-
τημάτων ὑπόμνημα.

INDEX CAPITVM,

QVAB IN ÆNEAE COM-
mentario de toleranda ob-
sidione continentur.

Praefatio.

1. *Hominum ordinatio, & obses-
sorum in varias manus tri-
butio.*
2. *De arcis in vrbe vacuis, &
quomodo sint obstruenda.*
3. *Vbi metus repentinus oppida-
nos inuasit, quid opus facto.*
4. *De signis.*
5. *De portarum custodibus.*
6. *De diurnis speculatoribus.*
7. *Quomodo cogendi sint in vr-
bem, qui extra urbem sunt,
in agris.*
8. *Qua ratione aditus in regio-
nem difficiles & impeditos
reddere oporteat.*
9. *Si hostis sese inferat auda-
cius, quid opus facto.*
10. *Præcepta ad urbis custodiam
pertinentia.*
11. *De insidiis.*
12. *De sociis, & qua sint in ea
parte prospicienda.*
13. *Mercenarij militis alendi ra-
tio.*
14. *Ad conseruandam inter ob-
sessos concordiam.*
15. *Qua ratione ad repellendum
hostem vrbe exire oporteat.*
16. *Præcepta alia eodē spectantia.*
17. *Præceptum, super exitu ab
vrbe cum turba, die festo vel
exequiarum gratiâ.*
18. *Qua circa portarum seras
peccari soleant.*

ΤΑΔΕ ΠΕΡΙΕΧΕΙ ΤΟ

Γολιορκητικὸν ᾠκίσμα
τῆς Αἰνείας.

Προοίμιον.

- α. Περὶ τῆς τῆς σωμάτων συν-
τάξεως.
- β. Περὶ τῶν τῆς πόλεως ἀρυ-
χωριῶν, & πῶς δεῖ τυφλᾶν
αὐτάς.
- γ. Ἐν περὶ φόβῳ ἐν τῇ
πόλει, ἢ δεῖ ποιεῖν.
- δ. Περὶ συσπῆμων.
- ε. Περὶ πυλωρῶν.
- ς. Περὶ ἡμεροσκοπῶν.
- ζ. Πῶς δεῖ τοὺς ἔξω τῆς πόλεως
ἀθροίζειν εἰς τὴν πόλιν.
- η. Πῶς δεῖ τὴν χώραν δυσείσβολον
κατασκευάζειν.
- θ. Τί δεῖ ποιεῖν δρασυνοτέρων τῶν
πολεμίων.
- ι. Περὶ ἀγγέλματα πρὸς φυ-
λακὴν πόλεως.
- ια. Ἐπεβλαί.
- ιβ. Περὶ συμμαχῶν ἃ δεῖ προ-
νοεῖν.
- ιγ. Ἐκπορφία.
- ιδ. Ὑπόδειξις εἰς ὁμόνοϊαν.
- ιε. Πῶς δεῖ εἰς βοήθειαν ἔλθαι.
- ισ. Ἀλλὰ πρὸς τὸ βοηθεῖν πα-
ραγγέλματα.
- ιζ. Περὶ ἀγγέλματα πρὸς τοὺς μετ'
ὄχλου ἔξοδους.
- ιη. Ὅσα πρὸς τὰς βαλάνους
σφάλματα γίνονται.

6. Ἀρχομένων δ' εἰς τὰς ἀχρεΐους ὕψας εὐρυχειρίας ἐν τῇ πόλει· ἵνα μὴ σωμαίων εἰς αὐτὰς δὴ τυφλοῦ παφρεύοιτα, καὶ ὡς μάλιστα ἀβάτοις ποιῇντα, τοῖς νεωτερίζεσθαι βυλομήτοις καὶ παρκαταλαμβαίειν αὐτάς. Λακεδαιμόνιοι δὲ Θηβαίων ἐμβολύοντων, ἐκ τε τῶν ἐγγυτάτων οἰκῶν ἀφαιλύοιτες καὶ ἐκ τῆ ἀμφοτέρω καὶ τειχῶν ἄλλοι καὶ ἄλλες πόποις φορμούς· γῆς καὶ λίθων πληθεινότες φασὶ καὶ τοῖς ἐκ τῶν ἱερῶν χαλκοῖς τρέποσιν, ὄντων πολλῶν καὶ μεγάλων, χρηστάμυροι, καὶ τοῖς παρκατοπληρώσαντες τὰς τε εἰσβολὰς καὶ τὰς διόδους, καὶ τὰ εὐρύχωρα τῆ πόλεως, ἐκώλυσαν τοὺς εἰσβολῆσαι ἐπιχειροῦντας εἰς αὐτὸ τὸ πόλισμα. Πλαταιῆς δὲ, ἐπεὶ ἤσθοντο νυκτὸς ἐν τῇ πόλει Θηβαίους οἴσας, καπαυοήσαντες ὁ πολλὰς αὐτοῖς οἴσας, ὅσδ' ἔργων τῷ παροσκήντων ἀπομύνης· οἰομένους γὰρ μὲν κατέχῃ τὴν πόλιν ἐνόμισαν, ἐπιδήμιοι ῥαδίως χρητήσιν. τεχνάζουσιν ἔνι εὐχεῶς τοῖονδε. Τῶν ὄρχοντων οἱ μὲν ὁμολογίας ἐποιῶντο τοῖς Θηβαίοις ἐν τῇ ἀγορᾷ· οἱ δὲ πρὸ γυμνασίου κρύφα τοῖς δῆλοις πολίταις, ἀποσάδην μὲν ἐκ τῆ οἰκῶν μὴ ὀξείαναι καὶ εἶα καὶ δύο τοὺς κρητὸς τοίχους διαρύνοντες, λαθραῶς πρὸ δῆμων αἰθριζέσθαι. ἐπιμααδέντες δὲ πλήθος ἀξιωμαχου, τὰς μὲν δρόμους καὶ τὰς ῥύμας ἐτυφλώσαι ἀμείψας αἰὲν ὑποζυγίῳ· ὑπὸ δὲ σημείῳ αἰθριοδείτες, ἐφέρετο ὅτι τοὺς Θηβαίους. ἄμα δὲ τοῖς τὰ γυναικα καὶ οἱ οἰκέται ἦσαν ὅτι τὰς κρημνοῖς. ὡς βυλομένῳ τῷ Θηβαίων παρσάσειν καὶ ἀμύνεσθαι ἐσκέτει, ὅτε ἐλάττω ὑπὸ τῷ ἀμαξῶν βλάβῳ, ἢ ὑπὸ τῷ παροσκήντων αὐτοῖς αἰθριπῶν ἡμέσας. οἱ μὲν γὰρ ἀπειροὶ ὄντες ἢ καὶ σὺνδύναι δὲ τὰς φρεσίν τῷ ἀμαξῶν· οἱ δὲ ἐμπύρως διώκοντες, παρὰ πολλὰς ἐφῆσαν. Ἐξοισιὸν δὲ καὶ τὰ ὑπερβαῖα τοῖς τοῖς ὡς μίας μὲν ὕψος εὐρυχειρίας, κινδυνῶν δὲ τοῖς ἐν τῇ πόλει, αἱ παρκαταλαμβαίωσιν οἱ ἐπιβλεπόντες. καὶ γὰρ καὶ εἰς οἶκον τοῦ τοῦ τοῦ, τῷ φθασάντων αἱ εἶη ὁ ἔργον. δύο δὲ ἢ τριῶν οἶκων τοῖονδε ὅπως, ἔσθαι αἱ εἶη ἔσθαι ἀγαθὰ. εἰ μὲν εἶα ἢ δύο παρκαταλαμβάνοιεν τοῖς, τοῖς λοιποῖς αὖ τοῖς ἐσθίοντες ὑπαρχῶν· εἰ δὲ πόρτας, χρεώδεις αἱ καὶ μερῶν αἰθριπῶς ἀφαιλύοντο παρὰ τοὺς ὑπερβαῖους αἰθριπῶς οἴσας, εἰ μὴ ἐν ἐκαστῷ μέρει ὑπαρχῶν τῷ ἐν τῇ πόλει. ὡς δ' αὖτως καὶ κατὰ τῶν δῆμων πόρτων γνημάτων καὶ τὰ εἰσὶν ὑπερβαῖα τὰς παρκαταλαμβάνοντες ὑπονοῖν. ἵνα μὴ ἀφαιλύοντες τὴν ἐπερὶ αἰρήσας. Ἐκ παρκατάτου δὲ ἐγγινομένης φόβος ἀσυνέχῃ τῷ πόλει, ἔσθαι αἱ ὡς εἰς συντάξιν καὶ φυλακῇ τῷ πόλεως τοὺς πολίτας κατεστήσιν, εἰ ἐκαστὴ φυλὴ μέρες πᾶσι τῷ τοίχῳ κληρῶ ἀποδείξει· ἐφ' ᾧ ἐλθούσας εὐχὴς αἱ φυλακαὶ φυλάξουσιν. κατὰ πολυπληθίαν δὲ φυλῆς ἐκαστῆς τῷ μέλει τοῦ τοίχου φυλακῶνται· ἐπιπᾶ ὅπως ἐφ' ἐκαστῆς φυλῆς, τοὺς διωκαμένους τοῖς σώμασι πορεύσας, ἀπολέγειν εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ τὰς ἀφαιλύσας, καὶ εἴτι δῆλον δὲ καὶ τῷ τοῖς τοῖς αἰθριπῶς. ὁμοῦτως δὲ καὶ φρεσίν ὑπὸ συμμάχῳ φρεσυνόμεναι, μέρες πᾶσι τῷ τοίχῳ τῷ συμμάχῳ ἐκαστῷ ἀποδιδόσθαι φυλάττειν. εἰ δὲ πολίταις ἐν ὑπαρχῇ παρὰ δῆμον ὡς, καὶ αἰσθάνονται ἐκαστῇ τῷ τοίχῳ δὲ ἐπιστῶντας ἀνδρας πιστοὺς, οἱ καλυπτοὶ ἔσονται, αὐτοῖς ἐπιχρῆ δῆλος αἰσθάνονται. Εἰ εἰρήνη δὲ καὶ ὡς καὶ σὺν τῷ τοῖς πολίταις. Πρῶτον μὲν ῥύμης ἐκαστῆς ἀποδείξει ῥυμάρχῳ ἀνδρα τῷ ἐπιεπίστατον τε καὶ φρονημῶτατον. παρὰ δὲ αὐτῷ ἀποσδοκῆτως νυκτὸς ἡμῶν, σὺν αἰθριπῶν καὶ καὶ τὰς ἐγγυτάτας ῥύμας τῷ ἀγορῆς εἰς τὴν ἀγορὰν ἀγῶν τῷ ῥυμάρχῳ. τῷ δὲ κατὰ τὰς ἐγγυτάτας ῥύμας εἰς τὸ ἔσθαι, εἰς τε τὰς ἀλλὰς ἐκαστῇ ἐγγυτάτῃ εὐρυχειρίας αἰθριζέσθαι τῷ ῥυμάρχῳ μὲν τῷ ὀξείαν κατέχῃ πρὸ αἰθριπῶν τῷ ὅπλῳ. ὅπως γὰρ αἱ ἔσθαι ἐς τε τοὺς παροσκήντας ἐκαστοὶ τοῖς ἀφαιλύσας, καὶ ἐγγυτάτω τῷ σφετέρῳ οἴκῳ εἶεν, ἀφαιλύοντες αὐτοὶ οἰκισμοῦντες παρὰ τοὺς κατ' οἶκον, τέσσα καὶ γυναικας, καὶ παρὰ αὐτῶν ἀφαιλύοντες. τῶν τε ὄρχοντων δὲ παρκαταλαμβάνειν εἰς οἱ ἐκαστοὶ τοῖς ἐλθόντες τῷ συλλεγῶνται ὅτι τὰ τοίχῳ ἀποδείξουσιν, καὶ τῷ λοιπῶν ἐνεκα ὅτι μελείας ἡγεμόνες ἔσονται, αὐτοὶ δὲ ὡς ἡγεμονεύουσιν ὡς. Εὐχόμενα δὲ αὐτοῖς πεποιῶσθαι σύσταμα, ἀφ' ὧν μὴ ἀγνοήσας τοὺς παροσκήντας αὐτοῖς. ἥδη γὰρ τοῖονδε σὺνδύν. Χαλκίς δὲ ἐν Εὐερίῳ κατελήφθη ὑπὸ φυλάδος ὁρμημένῳ ὅς Ερεβείας, τῷ ἐν τῇ πόλει τοῖς τεχρασταμένῳ τοῖονδε καὶ τῷ ἐρημώτατον τῷ πόλεως, καὶ πύλας ὅτε αἰσθάνονται ἔχον, ἐφέρειν πῦρ ἐν γαστήρῳ, φυλάσσων
7. αἰρήσας. Ἐκ παρκατάτου δὲ ἐγγινομένης φόβος ἀσυνέχῃ τῷ πόλει, ἔσθαι αἱ ὡς εἰς συντάξιν καὶ φυλακῇ τῷ πόλεως τοὺς πολίτας κατεστήσιν, εἰ ἐκαστὴ φυλὴ μέρες πᾶσι τῷ τοίχῳ κληρῶ ἀποδείξει· ἐφ' ᾧ ἐλθούσας εὐχὴς αἱ φυλακαὶ φυλάξουσιν. κατὰ πολυπληθίαν δὲ φυλῆς ἐκαστῆς τῷ μέλει τοῦ τοίχου φυλακῶνται· ἐπιπᾶ ὅπως ἐφ' ἐκαστῆς φυλῆς, τοὺς διωκαμένους τοῖς σώμασι πορεύσας, ἀπολέγειν εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ τὰς ἀφαιλύσας, καὶ εἴτι δῆλον δὲ καὶ τῷ τοῖς τοῖς αἰθριπῶς. ὁμοῦτως δὲ καὶ φρεσίν ὑπὸ συμμάχῳ φρεσυνόμεναι, μέρες πᾶσι τῷ τοίχῳ τῷ συμμάχῳ ἐκαστῷ ἀποδιδόσθαι φυλάττειν. εἰ δὲ πολίταις ἐν ὑπαρχῇ παρὰ δῆμον ὡς, καὶ αἰσθάνονται ἐκαστῇ τῷ τοίχῳ δὲ ἐπιστῶντας ἀνδρας πιστοὺς, οἱ καλυπτοὶ ἔσονται, αὐτοῖς ἐπιχρῆ δῆλος αἰσθάνονται. Εἰ εἰρήνη δὲ καὶ ὡς καὶ σὺν τῷ τοῖς πολίταις. Πρῶτον μὲν ῥύμης ἐκαστῆς ἀποδείξει ῥυμάρχῳ ἀνδρα τῷ ἐπιεπίστατον τε καὶ φρονημῶτατον. παρὰ δὲ αὐτῷ ἀποσδοκῆτως νυκτὸς ἡμῶν, σὺν αἰθριπῶν καὶ καὶ τὰς ἐγγυτάτας ῥύμας τῷ ἀγορῆς εἰς τὴν ἀγορὰν ἀγῶν τῷ ῥυμάρχῳ. τῷ δὲ κατὰ τὰς ἐγγυτάτας ῥύμας εἰς τὸ ἔσθαι, εἰς τε τὰς ἀλλὰς ἐκαστῇ ἐγγυτάτῃ εὐρυχειρίας αἰθριζέσθαι τῷ ῥυμάρχῳ μὲν τῷ ὀξείαν κατέχῃ πρὸ αἰθριπῶν τῷ ὅπλῳ. ὅπως γὰρ αἱ ἔσθαι ἐς τε τοὺς παροσκήντας ἐκαστοὶ τοῖς ἀφαιλύσας, καὶ ἐγγυτάτω τῷ σφετέρῳ οἴκῳ εἶεν, ἀφαιλύοντες αὐτοὶ οἰκισμοῦντες παρὰ τοὺς κατ' οἶκον, τέσσα καὶ γυναικας, καὶ παρὰ αὐτῶν ἀφαιλύοντες. τῶν τε ὄρχοντων δὲ παρκαταλαμβάνειν εἰς οἱ ἐκαστοὶ τοῖς ἐλθόντες τῷ συλλεγῶνται ὅτι τὰ τοίχῳ ἀποδείξουσιν, καὶ τῷ λοιπῶν ἐνεκα ὅτι μελείας ἡγεμόνες ἔσονται, αὐτοὶ δὲ ὡς ἡγεμονεύουσιν ὡς. Εὐχόμενα δὲ αὐτοῖς πεποιῶσθαι σύσταμα, ἀφ' ὧν μὴ ἀγνοήσας τοὺς παροσκήντας αὐτοῖς. ἥδη γὰρ τοῖονδε σὺνδύν. Χαλκίς δὲ ἐν Εὐερίῳ κατελήφθη ὑπὸ φυλάδος ὁρμημένῳ ὅς Ερεβείας, τῷ ἐν τῇ πόλει τοῖς τεχρασταμένῳ τοῖονδε καὶ τῷ ἐρημώτατον τῷ πόλεως, καὶ πύλας ὅτε αἰσθάνονται ἔχον, ἐφέρειν πῦρ ἐν γαστήρῳ, φυλάσσων
8. ἡγεμόνες ἔσονται, αὐτοὶ δὲ ὡς ἡγεμονεύουσιν ὡς. Εὐχόμενα δὲ αὐτοῖς πεποιῶσθαι σύσταμα, ἀφ' ὧν μὴ ἀγνοήσας τοὺς παροσκήντας αὐτοῖς. ἥδη γὰρ τοῖονδε σὺνδύν. Χαλκίς δὲ ἐν Εὐερίῳ κατελήφθη ὑπὸ φυλάδος ὁρμημένῳ ὅς Ερεβείας, τῷ ἐν τῇ πόλει τοῖς τεχρασταμένῳ τοῖονδε καὶ τῷ ἐρημώτατον τῷ πόλεως, καὶ πύλας ὅτε αἰσθάνονται ἔχον, ἐφέρειν πῦρ ἐν γαστήρῳ, φυλάσσων

τὰς ἡμέρας καὶ τὰς νύκτας ἔλαθον νυκτὸς τὸν μοχλὸν ἀφ' ὧν ἦσαν, καὶ διεξάμεινον ταῦτα τοῖς
 στρατιώταις. ἀθροισθέντων δ' ἐν τῇ ἀγρᾷ ὡς διαλίωσι αἰδράν, ἐσημαίνθη δὲ πολεμικὸν σπου-
 δῆ· πολλοὶ γὰρ ἦσαν Χαλκιδεῖς, δι' ἀγροίας ἀπόλλυνται· οἱ γὰρ ἐκφοβηθέντες, ἐπὶθεντο φέροντες
 τὰ ὅπλα πρὸς τοὺς πολεμίους, ὡς πρὸς φίλοις αὐτοὺς ἕκαστος δοκῶν ὑπερὶ πρὸς ἀγίνεσθαι. ὅ-
 πως ἔν κ' ἐν ἑνὶ καὶ δύο οἱ πλείους ἀπώλυντο, μέγρε γροῖα ὑπερὶ ἔγνωσαν δὲ συμβαῖνον, τὸ
 πόλεως ἥδη κατεχρόνησε. Πολεμουῦντα ἔν γρη καὶ ἐγγὺς οἶκω τῶν πολεμίων, πρὸς τοὺς μὲν
 τὰ ἀπεπαιλόμηναι ἐκ τῆ πόλεως καὶ γὰρ ἢ καὶ θαλάτῃ ἐπὶ πῖνα πρὸς τοὺς ὑπο-
 μένοντας μὲν σπασήμεν ἀποστέλλεσθαι καὶ ἡμερῶν καὶ νυκτερῶν, ἵνα μὴ ἀγνοῶσι πολεμίων
 αὐτοὺς ἐπιφαγορῶν, εἰ φίλοι ἢ πολεμοὶ εἰσιν. ὅτι γὰρ πρὸς πορθέμεν καὶ πέμπειν ἵνας
 γνωστέον. ἵνα καὶ τὰ τοιαῦτα ὡς ἐκ πλείονος τῶν ἀπέντων οἱ ὑπομείνοντες ἴδωσι. μέγα
 γὰρ αὖ φέρον πρὸς δὲ μέλλον ἐκ πλείονος πρὸς ἀσφάλειαν εἶναι. τοῖς γὰρ μὴ ὅπως πρὸς ἀγίνεσθαι, ἀ-
 συμβαῖνον ἐμφανισθῆναι) ἐκ τῶν ἥδη γρομῶν, ἵνα ἐπὶ πρὸς ἀδύνατον καὶ μὴ τυχεῖον
 καθαροῦ πρὸς ἀγίνεσθαι. Πεισιγράτω γὰρ Ἀθηνῶν στρατηγῶν, ὅτι οἱ ἐκ
 Μεγάρων οἱ ἐπιχρόνιοι ἀφικρόμενοι πλοίοις, ἐκπλεῖν νυκτὸς τὰς Ἀθηνῶν γυναιξί,
 Θεομοφώρα ἀγροῦσας ἐν ἑλδοῖν. ὁ γὰρ Πεισιγράφος ἀκούσας, πρὸς ἐνδρόσιν. ἐπὶ γὰρ οἱ
 ἐκ τῆς Μεγάρων ὡς λεληθότες ἀπέβησαν, καὶ ἀπὸ τῆς θαλάττης ἐλθόντες, ἔλασαν δὲ οἱ Πεισι-
 γραφός, τὸν ἐνδρόσιν τε αἰδράν ἐκέρχοντο, καὶ διέφθρε τοὺς πλείους, καὶ τὸ πλοῖον οἱς ἀ-
 φικρόντο ἐγκρατὴς ἐλθόντο. ἔπειτα τοῖς ἑαυτῶν στρατιώταις πληρώσας τὰ πλοῖα, ἔλαβε τῶν
 γυναικῶν καὶ ἐπιτελειότας συμπλέσσαι, καὶ κατήγατο εἰς τὰ Μεγάρων ὅτι ἀπὸ τῆς
 πόλεως ἐκπλεῖντες ἐν τὰ πλοῖα πρὸς ἀσφάλειαν, ἀπέντων πολλοὶ τῶν Μεγάρων, αἱ τε σωμα-
 ρχίαι, καὶ οἱ ἀγροὶ γυναικῶν ὡς εἰς αἰχμαλώτους ἀγροῦσας ὡς πλείους καὶ μετ' ἐγκρατὴν
 ἀποβαίνοντες, τοὺς μὲν κατεβόλῃ, ὅσους δ' αὖ διώκοντο τῶν ἐπιφανιστῶν σωμαρπάζοντες εἰς
 τὰ πλοῖα καὶ ὅπως ἐπρὸς ἀγίνεσθαι. δὴλον ἔν ὅτι μὲν σπασήμεν καὶ μὴ ἀγροῦσας πρὸς ἀλλήλους
 καὶ ἀθροῖς καὶ καὶ πέμπειν δι' αἰδράν. ἔπειτα πυλωρὸν καθαίρειν μὴ τοῖς τυ-
 χροῖς, ἀλλὰ φροῖμοις καὶ ἀγροῖς, καὶ μὴ ὑπομείνοντες διωκόμενους αἰεὶ πὶ τὸν εἰσκαμίζομεν.
 ἐπὶ γὰρ καὶ ὑπομείνοντες, καὶ οἱς ἐνέχοντο ἐν τῇ πόλει ὑπομείνοντες τέκνα καὶ γυναικας λέγων· ἀλλὰ
 μὴ οἱ πῖνες δι' ἐνδύων, ἢ σωμαρπάζοντες ἀνάγκη, ἢ δι' ἀλλῶν πῖνα ἀπείων, πειθεῖν
 ὑπομείνοντες, ἢ αὐτοὶ πρὸς ἀσφάλειαν αἱ ἵνας ἐπὶ νεωτερισμῶ. Ἀδύκων γὰρ ὁ Βοσπόρου τύ-
 ραννος καὶ τῶν φροῦρων τοὺς χρεωφειλέτας ἀφ' αὐτοῦ καὶ αἰδράν, ἢ δι' ἄλλας ἀκρεσίας ἀπομύ-
 αδοις ἐπείκει. Χρὴ γὰρ καὶ ἡμεροσκόποις πρὸς τῆς πόλεως καθαίρειν ὅτι τὸ πῶν ὑπὸ
 λαφ καὶ ὡς ἐκ πλείονος φρομῶν ἡμεροσκόποις γὰρ ἐφ' ἑκάστῳ χαίρειν τῆς πύλας, μὴ
 τοῖς τυχοῖς, ἀλλ' ἐμπείροις πολέμου, ὅπως μὴ δι' ἀγροίας δοξάζον πὶ ὁ σκοπὸς σημαίνῃ ἢ
 ἀφ' αὐτῶν εἰς τὴν πόλιν, καὶ ματαίως ὀχλῇ τοῖς αἰδράν. πάροις γὰρ ταῦτα οἱ ἀπέντων
 φροῖων καὶ πολέμου· ἀγροῖντες καὶ τῶν πολεμίων ἐργασίας καὶ πρὸς ἀγίνεσθαι, εἴτε ἐκ πρὸς
 ἀσφάλειας πρὸς ἀγίνεσθαι, εἴτε καὶ πρὸς φρομῶν. ὁ δὲ ἐμπείρος, γὰρ τῇ τῶν πολεμίων πρὸς
 ἀσφάλειαν, καὶ πλείους καὶ πορείας καὶ τὴν ἀλλῶν κίνησιν τῶν στρατεύματος, ὅπως τὴν ἀγροῖαν ἐμφα-
 νισθῇ. εἰ γὰρ μὴ ὑπομείνοντες τοιοῦτοι τόποι, ὡς τε καὶ εἰς τὴν πόλιν ἀπ' αὐτῶν φαινέσθαι τὰ ση-
 μεῖα· δηλῶς ἐπὶ ἀγροῖς τόποις ἀφ' αὐτῶν σημεῖων, οἱ σημεῖοις εἰς τὴν
 πόλιν. εἰ γὰρ τῶν ἡμεροσκόποις καὶ ποδώκεις, οἱ ὅτε μὴ εἰς τε ἀφ' αὐτῶν σημεῖων δηλῶν, ἀλλ'
 αὐτῶν πῖνα αἰδράν ἐξ ἀνάγκης ἀγροῖαν, διώκονται παρὰ ἀφικρόσθαι, καὶ ὡς ἐκ πλείονος ἀγ-
 ρέλλων. αἰδράν γὰρ ἵπκασήμεν ὅπως τὸ πῶν, καὶ ὑπομείνοντες ἵπκων, ἵπκων σπασήμεν,
 ἵνα ἀφ' αὐτῶν θαλασσὶ ἀγροῖαν. πέμπειν δ' ἐκ τῆ πόλεως τοῖς ἡμεροσκόποις ὅπως φροῦ, ἢ
 νυκτὸς, ἵνα τοῖς τῶν πολεμίων σκοποῖς μὴ καθαίρειν ὡς ἡμέρας πορθέμενοι ὅτι τὰ ἡμερο-
 σκόπια. Σωτήριμα γὰρ ἔχει αὐτοὺς ἐν καὶ δὲ αὐτὸ. ὅπως μὴ τε ἐκόντες, μὴ τε ἀκόντες, εἰς συλλη-
 φθῶν ὑπομείνοντες τῶν πολεμίων, εἰπὶν ἔχοντες δὲ τῶν ἐν τῇ πόλει σωτήριμα. Παραγέλλεσθαι γὰρ
 τοῖς ἡμεροσκόποις αἰδράν τὰ σύσημα ἐνίστε, καθαίρειν οἱ πυρποκτοὶ τοὺς πυρποκτοὺς. Ὅταν

- ἢ ἡ χώρα ἐγκαρπὸς ἔσται, μὴ πόρρω ὄντων τῶν πολεμίων, εἰς πολλὰς τὸ ἐν τῇ πόλει πρὸς τοὺς ἐγγύς χώρους ἀφαιρῆναι, γλιχομένους ἔκκαρπον. οὕτως δὲ εἰς τὴν πόλιν ἀφαιρῆναι ὡς ἂν γῆ. πρῶτον μὲν τοὺς ἐξω ἄμφοτεροῖσι σημαίνει ἀπείλαι εἰς τὴν πόλιν· εἰ δὲ καὶ ἐπὶ πλείον τῶν χώρων ἐσκεδασμένοι ὦσι, ὑποδρακτέον σημαίνει, ὅπως πάντες, ἢ οἱ πλείους, παρεγγίνονται εἰς πόλιν. ἐπειδὴ δὲ οὕτως σημαίνει, ἀπείλαι ὅπως τοῖς ἐν τῇ πόλει, διηποποιῆσαι· ὅς τ' ἔτι σημαίνει εἰς φυλακὴν ἵεναι καὶ καθιστάειν. ὡς δὲ τὸ γίνεσθαι, καὶ ὡς αἰρεῖν τοὺς φρυκτοὺς, ἐν τῇ Παρασκευαστικῇ βίβλῳ πλείονος εἴρηται· ὅτι δὲ τὸν μᾶλλον λαμβάνειν. ἵνα μὴ δὲ πρὸς τὴν αὐτὴν γράφει συμβῇ. Μετὰ δὲ ταῦτα εἰς τὴν χώραν προσδεδυμένοι πλείον καὶ μείζων διώκουν πολεμίους, πρῶτον μὲν τῶν χώρων· δυσπεπαιστωσάμενοι, καὶ τοὺς πλείους δυσχεράτους καὶ πλείους, ὥς τε τὰς ἀποβάσεις τῶν πολεμίων εἰς τὰ φαμμώδη καὶ στερεὰ ὅσα καὶ οἷα γῆ κατασκάλλεσθαι δαλώμεθα τοῖς ἀποβαίοντες, τοῖς τε ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τῇ πόλει, λιμῶσι, οἷα εἰς οὕτως δὲ φερόμεθα κατασκάλλεσθαι πρὸς δὲ μὴ εἰσπλῆν, ἢ τὰ εἰσπλῆσαντα μὴ διώσθαι ἐκπλῆσαι. ἔτι τε καταλιμπαιόμενα ἐκυσίως, εἰς χεῖρας ἢ φέροντα τοῖς ἐκαστοῖς· ὅς τ' ὡς τε τιχεποιῖαι, ἢ σκηνοποιῖαι, ἢ ἀλλὰ πᾶσι πρῶτον, ὡς δὲ ἀρχαί ποῖν ἢ φθίγοντα ἀφαιρῆναι, ἔτι τε βρωτὰ καὶ ποτὰ, καὶ τὰ κατ' ἀγρὸς ἐγκαρπα, καὶ ἔτι δὴ καὶ τῶν χώρων ἐσθίμα ὑδάτα, ὡς ἀποτα δὲ ποῖν. πρὸς μὲν οὖν τοῦτοι πάντων ὡς μὲν πῶν ἀφαιρῆται, ὡς δὲ ἔκαστος τούτων γίνασκῃ, ἵνα μὴ καὶ ταῦτα λίαν πολλὰ δηλώται. γίνεσθαι δὲ τελείως πρὸς αὐτῶν ἐν τῇ Παρασκευαστικῇ βίβλῳ. Ἄν δὲ δρασκύνεσθαι καὶ ἐπιχρῶσθαι οἱ ἐπὶόντες πρὸς σι, ἔτι δὲ ποιητῶν. Πρῶτον μὲν γῆν σῶμασι τύποι ἵνα τὴν οἰκίαν χώραν καταλάβῃ· ἐπειτα ἐκκλησιάσονται τοὺς αὐτοὺς γραπῶτας ἢ παλίπας, ὅσους τε πρῶτον αἰεῖς, ὡς ὑποαρχούσης πρὸς αἰεῖς πρῶτον εἰς τοὺς πολεμίους καὶ ὅταν νυκτὸς σημαίῃ τῇ σάλπιγγι, ἐτοίμοις εἶναι τοὺς ἐν τῇ ἡλικίᾳ αἰαλαβόντας ἔτι ὅπλα καὶ ἀφαιρῆναι εἰς χωρεῖν ῥητοῖ, ἐπειτα τὰ ἡγευμένα. ἀφαιρῆναι οὖν τοῦτων εἰς τὸ γρατόπιδον τῶν πολεμίων, ἢ τὴν πόλιν διώσθαι ἀποβῆσαι ὡς ἐπιχρῶσθαι πρῶτον. οὕτως δὲ ὅταν πρῶτον, τοῖς μὲν φίλοις θάρρος ἐμπροστίας ἐπιχρῶσθαι, ἀλλ' ἔτι διδόναι τοῖς πολεμίοις φόβον ἐμπροστίας ὅτι τῶν αὐτῶν ἡμεῖς. Δεῖ δὲ καὶ ἔτι πρῶτον γέλῃαι, τὸ πολιτῶν τοῖς νεκτομένοισι ζῆλον, ἢ ἀνδράποδα, ὑπεκλίνεσθαι εἰς τοὺς προσόχους ὡς εἰς ἐξοίτων εἰς τὴν πόλιν· οἷς δ' αὖ μὴ ὑποαρχῇ ξενία πρὸς ἑσθίοντες, πρὸς τοὺς ἀρχοῦντας δημοσίᾳ ἀφαιρῆσαι τοῖς προσόχοις, ἀφαιρῆσαι δὲ ὡς σωθῆναι ἔτι ὑπεκλίνεσθαι. Ἐπειτα κηρύγματα ποῖναι τοῖς ἀφαιρῆσαι πρὸς τοὺς χώρους, φόβον καὶ ἀποβῆσαι τῶν ἐπιβυλῶντων ἕκαστον κατακρίνειν ἔτι ἐλδύμεθα σώματα καὶ τοὺς καρπούς ἐν τῇ πόλει· ὅς τ' ἀνικητοῦτος, ἔξωθεν εἶναι τὰς βυλῶν ἀζήμια· ἀλλ' ἔτι φέρειν ἔτι ἐκ τῶν χώρων ἔτι τε ἐορτὰς καὶ πόλιν ἀλλ' συλλογῆς τε ἰδίως μεθ' αὐτῶν μὴτε ἡμέρας μὴτε νυκτὸς γίνασκῃ. τοῖς δὲ αἰαλαγῆς ἢ ἐν στυγερῶν, ἢ ἐν βελῇ, ἢ ἐν ἀλλῶ φαιερῶ τῶν. μηδὲ γίνεσθαι μᾶλλον ἰδία καὶ αἰδῶν ὅς τ' ἀρχοῦντες· μηδὲ διπλῆ καὶ συσιτίας· ἀλλ' ἐν τοῖς αὐτοῖς οἰκίαις ἐκαστοῖς· ἐξω γάμου καὶ πρὸς οὐδὲν, καὶ ταῦτα παραπαγύλας τοῖς ἀρχοῖσι εἰς ὡς φυλάδες, ἐπικηρύσσων, ὅς αὖ αἰσῶν ἢ ξένων ἢ δούλων ἀποκτεῖν, ἢ ἐκαστὸν τούτων ἔσται. καὶ εἰς τις πρὸς τὸ φυλάδων συγγῆται, ἢ πρὸς ἐκείνῳ πρὸς, ἢ ἐπιστολὰς πέμψῃ ἢ δέξεται, εἶναι πρὸς κίνδυνον ἢ ἐπιτήμιον αὐτῶν. τὸ δὲ ἐκπομπῶν καὶ εἰσαγωγῶν ἐπιστολῶν, εἶναι ἐπιστολῶν, πρὸς ὅς οἰσθῆται πρῶτον. ὅπλα οἷς ὅτιν ἐνὸς πλείον ἀποβῆσαι, καὶ ἔξωθεν μὴδὲ μὴδὲ ὅπλον, μὴδὲ ἐνὸς χερσὶ δέχεσθαι. γραπῶτας μὴ μιανόμεναι, μὴδὲ αὐτοὺς μιανόμεναι αἰδῶν τῶν ἀρχοῦντων ἐκπλῆ μὴδὲ αἰσῶν, μὴδὲ μέτοιχον αἰδῶν συμφορῶν. καὶ τε πλοῖα προσηγῆλθαι ὁρμίζεσθαι, καὶ αὖ πύλας τοῖς ἐρχομένοις ῥηθήσεται. ξένους τοῖς ἀφαιρῆναι, ἔτι ὅπλα ἐμφανῆ καὶ πρῶτον φέρειν. καὶ οὖν αὐτῶν πρῶτον. καὶ αἰεῖς μεθ' αὐτῶν ὑποδῆσαι, μὴδὲ τοὺς πρὸς αἰδῶν τῶν ἀρχοῦντων. τοῖς δὲ ἀρχοῖς ἀποβῆσαι, καὶ πρὸς ὅς πᾶσι, ὅς αὖ καταγῆται. τὰς δὲ νύκτας ὑπο τῶν ἀρχοῦντων τὰ πρὸς αἰδῶν

ἔξωθεν κλείει· ὅθεν ἡ πόλις, ὅσοι αὐτὸν ἀναγκάζουσιν αὐτῶν ὥσπερ ἐκ κρηρῆς ὁμοῦ· ἢ καὶ παῖδες, ἢ καὶ ἀνδρῶν πρὸς ἑαυτοὺς ἐπιδημιώσας, ἀπογράφει. ὡς δὲ δημοσίαις ἀφικνουμένης πρεσβείας ἀπὸ πόλεως, ἢ τυραννίδος, ἢ στρατοπέδου, ἢ καὶ ἐν αὐταῖς τὸ ἐξέλαι-
 τος ἀφελόμενος· ἀλλ' αἰεὶ ἵνα τῶν πολιτῶν τὰς πισωτάτας, οἵ μιν αὐτῶν σιωπῶντες, μέ-
 χρι αὐτῶν ἐδημιώσιν οἱ πρεσβεῖς. καὶ ὡς αὐτῶν ἀσπάζει ἡ πόλις οἷον ἢ ἐλαίον, ἢ δῆλον πρὸς τὰς ἐ-
 σάγοντι καὶ πλῆθος τῶν εἰσαγαγμένων τῶν περὶ αὐτοὺς, καὶ εἴφαιον δίδουσι εἰς τὴν πόλιν. τὰ δὲ
 ναυκλήρια αἰολικῶς καὶ καυλικῶς. ὅθεν πρὸς τὰς πύλας ποιεῖται καὶ ξείνους πρὸς ἐδῆμους τὸν
 καὶ τὸν μετὰ τὸν πόλιν εἰς χερσὶν ῥητὸν, ἢ καὶ οἶκον ἀνατελεῖ· ἢ δὲ αὐτῶν φαίνεται ἡμεῖς αὐτοὺς
 περὶ αὐτοὺς, ὡς ἀδικουμένη. ὅθεν τὸ σημεῖον τὰ πύλας ἐμπόρια καὶ περὶ αὐτοὺς κλείει,
 καὶ τὰ λύχρια κατασβεῖναι, καὶ τὰ ἄλλων μηδὲν εἶναι πρὸς αὐτοὺς. ὅθεν δὲ πρὸς αὐτοὺς τὸν
 συμβῆναι λαμψήρας βαδίζεσθαι εἰς αὐτὸν περὶ αὐτοὺς. καὶ ὅς αὐτὸν καταμύουσι ἵνα ἐπι-
 βολῶνται τῇ πόλει, ἢ ὅ, πρὸς τῶν περὶ αὐτοὺς πρὸς αὐτοὺς ἀναγνῶνται·
 αἰνῶνται τὴν αὐτὴν ἀργύριον, καὶ ὅθεν ἀναγνῶνται περὶ αὐτοὺς εἰς ἀγορὰν, ἢ ἐπὶ βωμοῦ, ἢ ἐν
 ἱερῷ, ἵνα περὶ αὐτοὺς πρὸς αὐτοὺς μίλῶνται πρὸς τῶν περὶ αὐτοὺς. Ἐπὶ δὲ μεταρχῶν,
 ἢ στρατηγῶν, ἢ φυλάδι διωκτοῦνται, καὶ ὅθεν περὶ αὐτοὺς αὐτοὺς. καὶ δὲ πρὸς αὐτοὺς πρὸς
 ὅθεν ἀποκτείνονται, τοῖς τέκνοις αὐτοῦ ἀποδίδουσι ὅθεν ἀναγνῶνται ἀργύριον· καὶ ὅθεν ἢ τῶν
 τὰ ἐγγυῶνται ἡμεῖς αὐτοὺς καὶ εἰσὶν τὸ σιωπῶντες τὰ φυλάδι, ἢ μεταρχῶν, ἢ στρατηγῶν περὶ
 ὅθεν πρὸς τῶν περὶ αὐτοὺς ἀποδίδουσι, καὶ καὶ αὐτοὺς αὐτοὺς. ὅθεν γὰρ αὐτοὺς περὶ αὐτοὺς
 αὐτοὺς ἐγγυῶνται. ὅθεν δὲ ξενικῶν στρατοπέδων τὰς ἀναγνῶνται, σιγῶν πόλιν ἀναγνῶνται
 κρηρῆς. Εἰ πρὸς βύλεται ἀπείναι μὴ ἀναγνῶνται τοῖς πρὸς αὐτοὺς, ὅθεν ἀναγνῶνται ἀλλ'
 ὅθεν περὶ αὐτοὺς. τὰ δὲ ἐλαίον τούτων ἀδικήματα, καὶ τὸν ἰόντων τὸν περὶ αὐτοὺς, δι-
 κῶς ἢ ζημία. καὶ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἀναγνῶνται τὸν ἀναγνῶνται, ἢ ἀναγνῶνται ἀναγνῶνται, ἀ-
 ναγνῶνται ἐξ αὐτῶν ἢ ζημία. μετα δὲ αὐτοὺς τὸ ἄλλων τὰς ἀναγνῶνται ποιεῖται. καὶ περὶ
 ὅθεν ἀναγνῶνται οἱ ὁμοῦνται οἱ πόλιν, ὡς αὐτοὺς μετὰ τούτου ἀναγνῶνται ἐν πόλει· εἰ δὲ
 μὴ, τὸ ἀναγνῶνται περὶ αὐτοὺς τοῖς πρὸς αὐτοὺς, καὶ μετὰ ἡμεῖς αὐτοὺς τὴν αἰτίαν
 ἡμεῖς αὐτοὺς ἐν πόλει, περὶ αὐτοὺς πρὸς, μετὰ αὐτοὺς αὐτοὺς, μετὰ περὶ αὐτοὺς
 ἀναγνῶνται ἐκπέμπουσι ὡς πρὸς αὐτοὺς, καὶ ἐπὶ ἄλλας δημοσίας ἐργασίας. Οἷον καὶ Διογύσιος
 ἐπερὶ αὐτοὺς, ἀναγνῶνται αὐτοὺς, ὅθεν ἀναγνῶνται τὰ πρὸς αὐτοὺς, καὶ ὅθεν καὶ
 πολλὰ ἰσχυρῶς αὐτοὺς ὅθεν, ἡμεῖς αὐτοὺς αὐτοὺς ἐν πόλει, καὶ ὅθεν αὐτοὺς μετὰ αὐτοὺς ἀ-
 ναγνῶνται ἀναγνῶνται ἐκπέμπουσι αὐτοὺς, καὶ ὅθεν αὐτοὺς πολλὰ μετὰ αὐτοὺς ἰσχυρῶς
 ἐπερὶ αὐτοὺς, καὶ μετὰ αὐτοὺς αὐτοὺς. περὶ αὐτοὺς ὅθεν ἀναγνῶνται. πρὸς αὐτοὺς μετὰ
 εἰς πόλιν, ὅθεν ἡμεῖς αὐτοὺς ἀναγνῶνται, τὸν ἀναγνῶνται, τὸν δὲ ἀναγνῶνται. ἡμεῖς αὐτοὺς
 αὐτοὺς ἐν πόλει, πρὸς αὐτοὺς ἀναγνῶνται αὐτοὺς ἀναγνῶνται, μετὰ αὐτοὺς μετὰ αὐτοὺς.
 Πόλεως δὲ ὁμοῦνται, ὅθεν αὐτοὺς αὐτοὺς ἀναγνῶνται, τὸν ἀναγνῶνται τὸν ὁμοῦνται,
 καὶ τὸν ἀναγνῶνται τὸν ἀναγνῶνται ἐκ πόλεως, ἀναγνῶνται αὐτοὺς ἢ πόλις ἀναγνῶνται ἵνα μὴ
 ἐφορῶνται ἐν πόλει περὶ αὐτοὺς τὸν ἀναγνῶνται τοῖς αὐτοὺς παῖδας συμπερὶ αὐτοὺς καὶ τὰ
 ἐλαίον ἀναγνῶνται. ἐγγυῶνται γὰρ αὐτοὺς εἰδοὶ ὅθεν, καὶ ἀναγνῶνται τὸν ἀναγνῶνται καὶ δὲ
 ἀναγνῶνται μετὰ αὐτοὺς τὸν ἀναγνῶνται ἐκπέμπουσι σιωπῶντες αὐτοὺς, ὡς ἐλαίον μετὰ αὐτοὺς
 ἐργῶν καὶ ἀναγνῶνται καὶ μετὰ αὐτοὺς ἐπερὶ αὐτοὺς, μετὰ αὐτοὺς πρὸς αὐτοὺς καὶ ὡς ἡμεῖς αὐτοὺς
 ὅθεν σιωπῶνται αὐτοὺς ἀναγνῶνται καὶ ἡμεῖς αὐτοὺς καὶ ἄλλας ἐπὶ ἄλλας ἀναγνῶνται καὶ ἀ-
 ναγνῶνται αὐτοὺς ὅθεν πρὸς αὐτοὺς αὐτοὺς ἀναγνῶνται μετὰ αὐτοὺς αὐτοὺς, ἢ
 ἀναγνῶνται αὐτοὺς. ὅθεν ἀναγνῶνται ὡς εἰς ἀναγνῶνται. ὅθεν γὰρ αὐτοὺς ἀναγνῶνται, ἡμεῖς αὐτοὺς
 αὐτοὺς ἀναγνῶνται ἀναγνῶνται. Εἰ πρὸς πόλιν μετὰ εἰς ἀναγνῶνται ἀναγνῶνται, μετὰ αὐτοὺς
 ἀναγνῶνται ἀναγνῶνται. ἢ δὲ γὰρ πρὸς, ἐπὶ πόλιν ἀναγνῶνται μετὰ αὐτοὺς ἀναγνῶνται,
 μετὰ αὐτοὺς τὸν ἀναγνῶνται ἀναγνῶνται, ἀναγνῶνται ἀναγνῶνται καὶ ἀναγνῶνται
 ἀναγνῶνται εἰς τὰς ἀναγνῶνται, ἀναγνῶνται, οἱ δὲ ἀναγνῶνται, οἱ δὲ ἀναγνῶνται ἵνα δὲ ἀναγνῶνται

12. τῷ τὸν φειγγᾶσι σύστημι ἐποιήσαντο. δὲ δὲ πρῶτα τὰ βραῦτα ὑποπλάττει. Ἐπὶ δὲ
 καὶ τῶν πολιτῶν δὲ τοῖς ἀντιπροθυμομένοις προσέχων τὸν ἦν, καὶ μηδὲν ἀθέτως ἀποδέχεται,
 ἀλλὰ πᾶσι. ῥηθίσεται ὃ δὲ αἱ ἐπιβυλαὶ ἐκ τῆ βίβλου, πρῶτον γὰρ ἐνεκεν, ὅσῳ καὶ
 πόλιν ἐξ ὄρχοντων, ἢ ἰδιωτῶν γυνάσται, καὶ ὡς ἔσται αὐτῶν καλυψέσθαι διελύθησαν. Χίς γὰρ
 μάλιστα προσδίδωται, τῶν ὄρχοντων τις συμπροσδίδει καὶ ἀπατῶν τοῖς ἀρχοῖς, ἐπισσε
 λέγων ὡς ἐπιδὴ εἰρήνη εἴη, τῷ τε λιμένος ὃ κλέπτει εἰς γὰρ ἀνασπασίτας, ξεραῖα δὲ
 καὶ πιαταλφῆσαι, καὶ τὰ παλαιὰ τῶν παλαιῶν ἀμύματα ἀποδέσσει. τῶν τε νεωτέρων ἐπισκῆλα-
 σαι τὰ γὰρ ὄντα, καὶ τὴν ἐχρημῶν αὐτῶν ἐσθλὴν καὶ τὸν πύργον, ἐν ᾧ διητῶντο οἱ ἀρχόντες,
 ἐχρημῶν τὸν σῶς. ἵνα ἐκ προσφάτως κλίμακας προσσπειρωθῶσι τοῖς μέλλοις καταλαμ-
 βαίνεσι τὰ νεώτερα, καὶ τὴν ἐσθλὴν καὶ τὸν πύργον. ἔπὶ δὲ συνεβόλῃ καὶ ὃ πλῆθος τῶν τῶν πό-
 λιν φυλασσόντων ἀπόμιαθον ποιῆσαι. ἢ ὡς ἐλάχις οἱ δὴν ἀνάλωμα τῇ πόλει ἢ καὶ
 ἄλλα τοῖς ὁμοῦπα λέγον, ἐπισσε τοῖς συνεαρχοῖς ἄνδρ' ἐμμελλον τοῖς προσδιδούσι καὶ
 ἐπιτημένοις σιωποῖσιν πρὸς τὴν κατάληψιν. ὡς αἰεὶ δὲ προσέχων τοῖς βραῦτα τελέων
 σπουδάζουσιν ἅμα δὲ τῷ πείχον ἐπιδήσας κατεκρέμασε δίκτυα ἐλάφεια καὶ σῦφα, ὡς
 ξεραῖα γέλωι, καὶ ἄλλη σύβια ἐξω τοῖς κέλοις ἐχόντα, καὶ ἄνδρ' ἐν πυκνῇ ἀνέκτασιν τρα-
 γῶνται. Πρὸς δὲ ἀνίστασθαι, τοιοῦδε ἐπὶ ἄρῃ. Μήνουν γὰρ τῶν πλοισίων τὴν
 δὲ τῶν ἐπιτήσων ἐπιτήσεται τὰ δῆμον, καὶ ξείνους ἐπαρρημῶν. ὃ τῷ δῆμου πρῶτος
 προσμαδόμενος ὃ μέλλοι τῶν ἐπιτησμένων ἱσας, τὸ ὑπερδύωι οἷον τὰ δῆμον αἰ-
 δρας δύο, προσσποισάμενος φίλους εἶ) ἀπορήτοις, πολέμοις αὐτῶν καθήσονται αὐτοῖς, καὶ
 ἐπείσει κακῶς ἐν τῷ φαιερῷ σιγῇ δὲ τὰ ἐκ τῶν ἐσθλῶν βαλόμενα πᾶσι αὐτῶν
 ἐπὶ δὲ ἐν τῷ εἰσάγῃ τοῖς ξείοις ἦσαν οἱ πλοῖοι ἅμα δὲ καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει πνέοντων
 ἐπιμῶν, καὶ εἰς τὴν ἐπιτήσων ἵκτα ἐμμελλε ὃ ἔργον ἐσθλῶν ἐδόξε τὰ δῆμου πρῶτος τὰ
 χίς ἐκκλησίαι σιωπαγαλῶν, καὶ ὃ μέλλοι μὴ προσπῶν, ἵνα μὴ πᾶσα ἡ πόλις παραγῇ. εἰ-
 πόντα δὲ ἄλλα τε καὶ ὅτι συμφέρον εἴη ἐν τῇ ἐπιτήσῃ πυκνῇ σὺν τοῖς ὅπλοις πᾶσι οἷς ἐχρ
 πρῶται ἐν τῇ αὐτῇ φυλῇ, οἷς ἐκαστὸν εἰς δὲ τις ἄλλως ἐκλήπαι τὰ ὅπλα, ἢ ἄλλη ἐξε-
 νεγκάμενος φαῖν, ὡς προσδότης καὶ ἐπιβυλάων τὰ δῆμον, παρῆται ἡ, τῷ δὲ αὐτῷ, ἵνα
 καὶ τὰ φυλάς οἷον οἱ πλοῖοι, μὴ διώκονται εἰς τὸν ἀνδραγαθόντες, μὴ τὸ ξείνους ἐπιτή-
 σαι. ἀλλ' ἐν ταῖς φυλαῖς ὅντες ἀφ' ἐκαστοῦ ὡς ἐν πολλοῖς ὀλίγοι φυλέται καλῶς
 δὲ δικαί καὶ ἀγχιόως μετ' ἀσφαλείας ἀφ' ἐκαστοῦ ὃ μέλλοι. Γραπλῶν δὲ ἐν Ἡρα-
 κλείᾳ ἐν τῷ Γοίτῳ ὅσῳ δημοκρατίας καὶ ἐπιβυλάων τὸ πλοισίων τὰ δῆμον, καὶ μελ-
 λόντων ἐπιτήσεται, προσγόντες οἱ πρῶτος τῷ δῆμου ὃ μέλλοι, ὡς αὐτοῖς τριῶν φυλάων,
 καὶ πατέρων ἐκαστοῦ, ἐπισσε ὃ πλῆθος ἐξήκοντα εἶ) ἐκαστοῦ ἵνα ἐν ταῦταις καὶ εἰς
 τὰ φυλάς, καὶ εἰς τὰ ἄλλας λειτουργίας φοιτῶσιν οἱ πλοῖοι. συνεβόλῃ δὲ ἐν ταῦταις
 διεσκεδασμένους εἶ) τοῖς πλοῖοις, καὶ ἐν ταῖς ἐκαστοῦ ὀλίγοι ἐκαστὸν πρῶτον ἐκαστὸν
 πολλοῖς δημόταις. Ὁμοῦπον δὲ πὶ τῷ καὶ παλαιὸν ἐν Λακεδαίμονι γινέσθαι. Μινυθείας
 γὰρ ἐπιβυλῆς τοῖς ἀρχοῖσι, ὅτι ὅταν ὁ πῖλος ὄρῃ ἐπιτήσονται, ἐπαύσαι τοῖς ἐγχειρημαῖς
 ἐπιτήσεται, κήρυγμα αἰαγγείλας, τοῖς τὸν πῖλον μέλλοις ἀφαι μὴ ἀφαι. ἐν Κορκύρα δὲ
 ἐπιδράσαντες οἱ γινέσθαι ἐκ τῶν πλοισίων καὶ ὀλιγορχικῶν τὰ δῆμον ἐπιδήμει δὲ καὶ Χάρης
 ὁ Αἰολαῖος, φερεαὶ ἔχων, ὅσῳ σιωπήσει τῇ ἐπιδράσει ἐπεχάσθη τοιοῦδε. Τῶν τῆς
 φερεαὶ ἱνὲς ἀρχόντες σικύας προσβαλλόμενοι καὶ τομάς ἐν τῷ σώματι ποτισάμενοι καὶ αἵμα-
 τωθέντες, ἐξέδραμον εἰς τὸν ἀνδρῶν ὡς πληγὰς ἔχοντες. ἅμα δὲ αὐτοῖς αὐτῶν προσπρὸς ἀνα-
 σπασίταις οἷον ἀνδρῶν γινέσθαι τὰ ὅπλα ἐξέλεγχοντο. καὶ τὸ Κερκυραῖοι οἱ ἐπιβυλάωντες, τῶν
 δῆμον ἀγχιόωντες ὃ πρῶτον, καὶ εἰς ἐκκλησίαις πρῶτον ἀνδρῶν, σιωπασμένους οἱ πρῶ-
 τῶν τῷ δῆμου, ὡς ἐπιδράσαντες γινέσθαι ἐξ αὐτῶν, καὶ τὰ δῆμον μετῴσαν πρὸς ὃ συμ-
 φέρει αὐτοῖς. Χρὴ δὲ καὶ συμμάχων εἰς τὴν πόλιν, μὴ ποτε ἅμα ἀφ' ἐκαστοῦ συμ-
 μαχῶν ἀλλὰ διεσκεδασμένους ὁμοῦπος τὸ αὐτῶν ἔκαστον τοῖς πρῶτον ἀνδρῶν. ὃ δὲ αὐτῶν καὶ μὴ

[illegible]

χώρει τῇ Αβδηρῶν, ἢ πόρει τὴν πόλιν. οἱ δ' Αβδηρῶντες ὑποφρονήσαντες αὐτῶν Διὰ δὲ
 παροτρυσμένοι ἔργον, ἐπεβοήθουν παυσιδὴν πάσῃ ῥώμῃ καὶ παρρημίᾳ· οἱ δ' ὑπὸ τῶν
 αὐτῶν εἰς τὰς ἐσέδρας ὅπου δὴ λέγεται ἐκ μιᾶς πόλεως, ποταύτης γὰρ τὸ μέγεθος, πλείους ἐν
 ἐλαχίστῳ χρόνῳ ἀπολέσθαι. ὁ δὲ γὰρ ἀκούσαντες τὸν ὄλεθρον τῶν πατρῶν ἐπεξήθοντων,
 οἱ δὲ οἱ ἐπέγον τὴν βοήθειαν· ἀλλ' ὁ δὲ δῆλος δῆλοι παρὰ καλῶν, ἑσπευδὲ βοήθειν τοῖς ἐπεξελθούσι, μέ-
 15. γας ἡρημῶν ἢ πόλιν ἀνδρῶν. Οὐδ', οὖν ἄλλος ἔπος βοήθειας ἐκπύων αὐτῶν εἴη ὅτι τοὺς
 ἐμβεβληκότες. πατρῶν μὲν οὖν ἢ καὶ διὰ βοήθειν· εἰδότες ὅτι ἀπακτότατοι αὐτῶν καὶ ἀπαρ-
 σκαδοὶ πατρῶν· ἔω εἴεν οἱ αὐθροπῶν· τῶν μὲν ἐπιγυμνῶν τὰ οἰκεία σώζειν ἐκ τῶν ἀγρῶν
 ἐτέρων δ' ἐπιβοηθῶν εἰς τοὺς κινδύνους παρῆναι, οἷα εἰκὸς παρσφάτως ἡγγελημένων· ἀλ-
 λων δ' ἐκ τῶν ἀπαρσκαδῶν οἴοντο. Χρὴ οὖν τὴν μὲν βοήθειαν ἀρετῇ ζῆν ἀρετίζοντα ὅτι
 τάχος, ἄμα τῶν μὲν δὲ δῆμα ἀφαιρουμένων τοῖς δ' ἡρώδης ἐμποδίζοντα· τοὺς δ' ὀπλίζοντας. Δεῖ
 γὰρ σε εἰδέναι ὅτι τῶν πολεμίων οἱ μὲν ξυνέσις καὶ ἐπιτήρησις γυμνασμοὶ ἐν πόλει μὲν,
 κατ' ἀρχὰς μὲν δὲ ἰσχυρότατοι αὐτῶν ἐν τάξει ἀγροί, παρσφάτως ἵνα ἐφ' αὐτοὺς, καὶ
 ἐπὶ μὲν ἐχούτες ἀμύνεσθαι. πῶς δ' ἀπαρσκαδῶν αὐτῶν καὶ τὴν χώραν ἀδικοῦσι· ἄλλοι δ'
 αὐτῶν ἐνδρόμοι παρσφάτως ἵνα βοήθουσι τῶν ἀπακτῶν βοήθουσι. Δεῖ οὖν μὴ διὰ
 αὐτοὺς παρσκαδῶν ἐνοχλῆν· ἀλλ' ἐάσαι τοὺς παρσφάτως παρρῆσθαι καὶ καταφρονήσαν-
 τας οὐδὲ ληλατήσιν καὶ πλεονεξίᾳ ὀρμήσθαι. ἄμα δ' αὐτῶν οἰκίαν καὶ πόλιν πληροῦς ἀνδρῶν
 καὶ οἰκιστῶν ἀμείβει, καὶ ἀπὸ τῶν τῶν ἀρχῶν γίνονται. ἐκ δ' οὐτῶν εἰς μαχηθῶν αὐτῶν
 τοὺς ἀγῶνας καὶ τὴν ἀποχώρησιν συμβαίνειν, εἰ δὲ γὰρ οὐ αὐτοὺς διὰ τῶν ἐπιτήρησιν. ἡτοιμασ-
 μένης γὰρ σοὶ τὴν βοήθειαν εἰς τὸν κρηνην μὲν τοῖς, καὶ ἐσπαρμένῳ ἤδη τὴν πολεμίων παρσ-
 φάτως, ἔτι καὶ αὐτοὺς παρσφάτως. τοῖς μὲν ἰπποδῶν παρσκαδῶν βαλόντας τὰς ἀπο-
 χωρήσεις. τοῖς δ' ἐπιλέκτοις ἐσέδρας ποιεῖν, τοῖς δ' ἄλλοις κύφως ἐπιφαινόμενοι αὐ-
 τοῖς· τοὺς δ' ὀπλίτας ἀγῶνας ἐν τῇ ἀγῶνι, μὴ πόρει δ' τῶν παρσφάτως μερῶν. Ἐπι-
 ῥήσθαι δὲ τοῖς πολεμίοις, ἐν οἷς ἄμα μὲν μὴ μαχηθῶν μαχόμενος δ' μὴ ἐλατῶν ἔξῃς τὴν πο-
 λεμίων. Διὰ οὖν τῶν παρσφάτως εἰρημῶν, λισσιτελῶν ποτὶ ἀφῆσαι καὶ ἐάσαι τοὺς πολεμίους, ὥς
 πλείονι κατασύρει τὴν χώραν· ἵνα ἢ ληλατωῦντες καὶ ἀπαρσκαδῶν λαφύρων, ῥαδίως
 σοὶ τὴν δίκην δώσωσι. τὰ τε γὰρ ληλατήσιν πᾶντα σώζονται· οἱ δ' ἀδικήσαντες κατ' ἀξίαν
 λαβοῦν τὰ ἐπιτίμια. Ὅξῃς δ' αὐτῶν βοήθους, τοῖς μὲν σπαντῶν ἀπαρσκαδῶν τε καὶ ἐπιπαγμέ-
 νοις κινδυνῶν, ποτὶ πολεμίοις μὲν αὐτῶν φθάσαντες καχυρνήσαντες ἐν τῇ ἀγῶνι δ' αὐτῶν ἐπὶ
 ὄντες, ἀπὸ μὲν αὐτῶν ἀπὸ ληλατῶν. πολὺ δ' κρείσσον, ὥς γὰρ ἀπὸ τῶν, ἐνδρόμοις ἀφύλακτος ἀπαρ-
 κειμένοις αὐτοῖς ἐπιτίμια. εἰ δὲ σε λατῶν ἢ φθάσῃ τὰ ἐκ τῆς χώρας ληλατήσιν, ἢ καὶ τὴν
 δῶξιν ποιῶν αὐτὰς ὁδοὺς καὶ τοὺς αὐτοὺς χώρους· ἀλλὰ τῇδε μὲν ὀλίγοις ἐπιφαινεσθαι καὶ
 διώκοντας, μὴ ἐπιπαρσκαδῶν ἐχρυσίως καὶ αὐτοπῶν· δῆλο δ' οὐδὲν μὲν ἀξιοχρέου
 δυνάμειως ἀπὸ δυν κατ' ἄλλας ὁδοὺς ὅτι τῶν πορσφάτως καὶ φθάσαντες ἐν τῇ ἀγῶνι
 τῶν χώρα παρσφάτως ἐνδρόμοις φθάσαντες δὲ σε εἰς ἐστὶ παρσφάτως εἰς τὴν ἐκείνων ἀφῆσ-
 μένοι Διὰ δὲ λείαν ἀγῶνας αὐτοὺς ἐσφάτως πορσφάτως τὴν δ' ἐπιτίμια αὐτοῖς ποιῶν
 διηποποιήσιν. οἱ γὰρ ληλατήσαντες ἐν τῇ αὐτῶν ἤδη γεροντότες, καὶ ἐν ἀσφαλῇ ὄντες,
 παρσφάτως ῥαθυμότερον ῥεπόμενοι, ἀφῆσθαι αὐτῶν ἀπὸ τῶν. ἀρίστον δ' ἵνα νεοκμήσιν τοῖς
 στρατιώταις καὶ τῇ ἀρχῇ, ὑποαρχόντων γὰρ πλοίων, καὶ τῶν ἀπὸ τῶν δῶξιν ποιῶν. τὸ τε γὰρ
 φθάσαι καὶ τὰ ἄλλα εἰς τὸ δέον σοὶ συμβῆσθαι, εἰ μὴ κατὰ φύσιν πλέων ὑπὸ αὐτῶν. Κυρη-
 ναίης καὶ Βαρυχίης λέγειν, καὶ δῆλας πῶς πόλιν, τὰς ἀμαξηλάτοις τε ὁδοὺς καὶ μαχηθῶν βο-
 θείας ἐπὶ σιμωρίων καὶ ζῶων βοήθειν. κομμάτιν δ' εἰς τὸ παρσφάτως, καὶ ἐξῆς τῶν ζῶων
 παρσφάτως, ἀποδόντες οἱ ὀπλίται καὶ ἐν τῇ ἀγῶνι γυμνασμοὶ, διὰ τὴν νεοκμήσιν παρσφά-
 ροντο τοῖς πολεμίοις. οἱς οὖν διὰ πορσφάτως ζῶων, καλὸν δὲ πλεονέκτημα· παχὺ τε καὶ νεοκμήσιν
 τοῖς στρατιώταις εἰς τὸ δέον ἐλθῶν εἴησαν δ' αὐτῶν αἱ ἀμαξίαι εὐθὺς καὶ ἔρμας τῶν στρατοπεδείας. οἱ
 τε βαρμαπῆαι, καὶ εἰ πᾶν ἄλλο γυμνασμὸν σύμπτωμα τοῖς στρατιώταις, ἐπὶ τούτοις ἀπαρσφάτως αὐτῶν
 πόλιν

πόλιν. καὶ εἰ μὲν ἢ ἡ χώρα μὴ εἰσόδους, ἀλλ' ὀλίγαι ὥσιν αἱ εἰσόδους καὶ εἰαί, παρεκ-
 τισκόμεναι αὐτὰς ὡς παρεχόμεναι, ἔτω μιν εἰσάγειν ἐπὶ τῆς εἰσόδου ἐκταπῆσθαι
 τοῖς ἐπιχέουσι καὶ βυλομήτοις πρὸς τὴν πόλιν παρεῖναι· παρεχόμενους καὶ φρυκτοῖς
 γινώσκουσιν τὰ ἀλλήλων πάθη· ὅπως τὰ μέρη βοηθῇ αὐτὴν δέωνται ἀλλήλων. αὐτὴ δὲ μὴ δυ-
 σίστολος ἢ ἡ χώρα, * ἥδη πολλαχῇ πολλὰς εἰσόδους, καὶ ὑμᾶς καταλαβόν τῆς χώρας
 τόποις, ὡς τε τοῖς πολεμίοις χόρησεν (εἰ) τὴν παρῶν ἐπὶ τὴν πόλιν. εἰ δὲ μηδὲ τῶ-
 ν ἀρχῇ, τῶν λοιπῶν καταλαβεῖν ἐλπίς τῆς πόλεως καὶ σύμμαχος, πρὸς δὲ
 μάχαις ἢ πλεονεκτικῶς καὶ διαπαλλάκτως * ἔχοντες ὁ καὶ, ὅταν ἐλθῇ ἀπείναι
 πρὸς τὴν πόλιν. καὶ ἔτι εἰς ἐμβαλόντες οἱ πολεμιοὶ εἰς τὴν χώραν πρὸς τὴν πόλιν πορεύονται,
 καὶ ἀρχὴν ὑμᾶς τῆς μάχης ἐκ τῶν χωρίων πύτων ὁρμωμένους. Ταῖς δ' ἐπιθέσεις αὐτοῖς ποιῶ-
 νται αἰὲν πλεονεκτικῶς ἐκ τῆς χώρας τῇ σινηθείᾳ. πολὺ γὰρ παρεχόμενος παρεῖδως
 τὰ χωρία, καὶ παρεχόμενος εἰς τόποις οἷος αὐτὸν βούλει, σὺ μὲν γινώσκεις καὶ ἐπιτηδεύεις,
 καὶ φυλάττεισθαι καὶ διαλέξαι, καὶ φυγῇ καὶ ἀπείναι εἰς τὴν πόλιν λαθραίως καὶ φα-
 νεράς. ἐπὶ δὲ καὶ τὰ ἐπιτηδεύειν παρεῖδως ὅπου αὐτὴ τῆς χώρας ἀρχὴ ὑμῖν, τοῖς
 δὲ πολεμίοις ἀσυνήθεις καὶ ἀγνώστους καὶ ἀγνοήτους πύτων τούτων. εἰδότες ὅτι ἀπεί-
 νον οἵ τε τῆς χώρας ὁ μόνος ἀδυνάτοις παρεῖδως πῶς ἔλκει, ἀλλὰ καὶ σινηθεῖν κα-
 λεπὸν τῶν γε ἐν τῇ χώρᾳ βυλομήτων ἐπιχειρεῖν πρὸς πύτων, * ἢ ἀτόλμως καὶ διελθόντες
 ἀφαιρέμενοι σφάλλοιτο, ὅστις μηδὲν τῶν τοιούτων εἰσάγειν. διεισέγνοι γὰρ αὐτοῖς ἐτέ-
 ροις ὅσοι εἰ τὸ μὲν νυκτὸς τοῖς δὲ ἡμέρας εἰ οἷον τε πῶς ἢ τῶτο ἅμα γινώσκουσιν.

Ἀρχόμενοι δὲ σινηθεῖν πεπληρωμένοι τῶν καὶ. ὁ γὰρ ἐλθόντων τοῖς πολεμίοις
 ὀχλήσονται οἱ ἐν ταῖς καὶ, καὶ τε παρεχόμενος ἀρχὴ πρὸς τὰ ἐπιταλάσσεια χω-
 ρία, καὶ τὰ παρεχόμενος θαλάσσεια ὁδοῖς ἢ ἀπὸ ὑμῶν τε ὀχλύνται, καὶ ἀπὸ τῶν ἰσθμῶν,
 κατὰ τῶν αὐτῶν τῶν ἀποβάσει πορεύμενοι. Ταῦτα δὲ ἔτι παρεχόμενος, ἀπὸ τα-
 σκόμενος αὐτοῖς αὐτοῖς πολεμίοις ἐπιθεῖν, καὶ παρεχόμενος δόξαι τὰ ἀφ' ὑμῶν αὐτοῖς ἀπο-
 βαῖναι.

Εἰ δὲ μὴ ὁμοιοῦση πόλεις καὶ ἀποπῶς πρὸς ἀλλήλους ἐχόντων, καὶ
 παρεχόμενος διαβείσθαι καὶ μετ' ὄχλου ἐξόδους ἐπὶ θαλάσσεια λαμπάδος καὶ ἐκποδο-
 μίας, καὶ τῶν ἀγῶν ἀγῶν, ὅσα γὰρ ἱερουργίαι πρυθήμεῖς ἐκ τῆς πόλεως, καὶ σινη-
 ὅπλοις πομπαὶ ἐκπέμπονται· ἐπὶ καὶ παρεχόμενος πρυθήμεῖς νεολκίας, καὶ τὰς σινηφροῦς
 τῶν τελευτῶνται. εἰ γὰρ καὶ ἐν ταῖς καὶ σινηθεῖν καὶ σινηθεῖν τοῖς ἐτέροις. παρεχόμενος δὲ
 ἐξοίσει ἡρόδοτος πάθος. Εορτῆς γὰρ * δήμου ἐξω τῆς πόλεως Ἀργεῖον ἡρόδοτος, ἐξῆ-
 ρον πομπῶν σινη ὅπλοις τῶν ἐν τῇ ἡλικίᾳ σινη. τῶν δὲ ἐπιβουλεύοντων καὶ αὐ-
 τῶν παρεχόμενος, καὶ αὐτοῖς * σινηθεῖν ὅπλα εἰς τὴν πομπήν. καὶ ἐλθόντες πρὸς τὰ
 καὶ τε καὶ τὰ καὶ. οἱ μὲν πολλοὶ τὰ ὅπλα ἡρόδοτος ἀπὸ τῶν τῶν καὶ, πρὸς τὰ
 διαχὰς τε καὶ τὸν βωμὸν ὥρμησαι. τῶν δὲ ἐπιβουλεύοντων οἱ μὲν ἐπὶ τῶν ὅπλων ἀπὸ
 μέναι· οἱ δὲ τὰς διαχὰς τε καὶ τῶν πολιτῶν τοῖς παρεχόμενος παρεχόμενος ἐν ταῖς δι-
 χὰς, αἰὲρ αὐτοῖς, ἐχόντες ἐγχεῖσθαι καὶ τὰς μὲν καταβελήκεισαν· οἱ δὲ αὐτῶν εἰς
 τὴν πόλιν σινη τοῖς ὅπλοις ἐπαινεῖται. ἐτέροις δὲ τῶν ἐπιβουλεύοντων ἀπομεινόντες ἐν
 τῇ πόλει, μετὰ τῶν παρεχόμενος ὅπλων παρεχόμενος ὅς παρεχόμενος τόποις τῆς
 πόλεως· ὡς τε διέσθαι τῶν ἐξω ὅς ἐβούλονται. ὅς δὲ πρὸς τὰς τοιαύτας ἐπιβουλάς
 ἐν ἐν τῇ καὶ ἀφυλάκτως ἀφαιρέσθαι. Χῆροι δὲ ἀγῶντες τὰ Διονύσια καὶ πέμ-
 ποιτες πομπὰς λαμπρὰς πρὸς τῶν Διονύσιον τῶν καὶ, παρεχόμενος ἀπομεινόντες τὰς
 εἰς τὴν ἀγῶν φερούσας ὁδοὺς φυλάκτας καὶ δυνάμεις πολλαῖς. κώλυμα οὖν ὁ μὲν
 τοῖς βυλομήτοις νεωτερίζει. Ἀλλοι δὲ τὰς διαχὰς πρὸς μετὰ τῆς παρεχόμενος
 ἀγῶν δυνάμειος ἱερουργίαι πύτων ὅς ὄχλου ἀπαλλαγῶν, ἔτω πρὸς ἀγῶν σινηθεῖν.

Ὅταν ὁ οἱ εἰσπράττοντες παρεχόμενος, καὶ δὴλη γινῆ, σινηθεῖν διπλοποιῶν καὶ εἰς φυλά-
 κὴν εἶναι· ἐν τῇ δὲ εἰ φυλάκτας ἀφαιρέσθαι, ἐν τῇ πύτων παρεχόμενος τὴν πολὺν ἐπιμελητῶν ὅπως κα-

λαὸς κλείωνται. αὖτις γὰρ αἱ βαλάνοις πολλὰ σφάσματα γίνεται ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μαλακίας. ὅταν γὰρ ὅτι αἱ πύλαι πρὸς αὐτῶν ἐλθὼν κλείσθαι μὴ αὐθιγὸς γίνονται, ἀλλὰ ὡς ἀδύνατον τὴν βάλανον τῶν πυλῶν κλείσθαι καὶ δὴ, τὰ δὲ καχυργαίται ὑπὸ πυλῶν βουλομένην νυκτὸς δέξασθαι τοὺς πολεμίους. Οἱ μὲν τις ἡμέρας εἰς τὴν βαλαιοδόκῳ τῶν πυλῶν ἄμμου παρῆνεν, ὅπως ἡ βάλανος ἔξω μὴ καὶ μὴ ἐμβάλλῃ εἰς τὸ τρύπημα. Φασὶ δὲ καὶ ἐμβεβλημένης βαλάνος ὡς εἰς αἰσθητὴν ἐμβολομένης κατ' ὀλίγον ἄμμου εἰς τὴν βαλαιοδόκῳ, σίεον ἀποφθίῃ, ἵνα μηδεὶς αἰσθῇ. μετῴρων οὖν ἡ βάλανος ἐγένετο, παρῆνεν τῆς ψάμμου, ὥστε ῥαδίως αὐτὴν ἀναρῆσαι. Ἡ δὲ πυλωρὸς διζήμενος τὴν βάλανον ὡς ἐφρατῆρυν ἐμβόλῃ, ἐπιμὼν λαθρα σμήλην ἢ ῥίη τὴν βάλανον, βρόχον λίου παρῆνεν ἐνέβληεν. εἴτα μετ' ὀλίγον τῶν λίου αἰέσασιν. ἄλλος δὲ παρῆνεν αἰέσας ἐν γυρῶνι λεπτῷ ἔβληεν παρῆνεν λίου λίνε, καὶ ὕστερον αἰέσασιν. ὁ δὲ καὶ αἰσθητὴς ἡ βάλανος. ἐπὶ δὲ καὶ θερμάς τινι λεπτῷ ὁ δὲ καὶ θερμάς τινι. Χρὴ δὲ τῶν θερμάς τινι μὲν ἐν μέσῳ εἶναι ὅς σπυρίον. ὁ δὲ ἐπερὶ πλατὺ. ὥστε τῶν μὲν σπυρίων εἶναι ὑπολαμβάνειν τὴν βάλανον . . . . τῶν δὲ ἐπιπλάττειν. Ἐπερὶ δὲ ἔλαθε τρέψας τὴν μοχλὸν μέλλων ἐμβάλλειν, ἵνα μὴ κατέλθῃ εἰς τὸ τρύπημα ἡ βάλανος, καὶ ὕστερον ἐωσθεῖται αἰσθητῇ. Περὶ Αἰχμῶν δ' ἐν πόλει . . . . ἐπιπλάττειν κρυφίως δέξασθαι ξίους. παρῆνεν μὲν τῆς βάλανος ἔλαθοι τὰ μέτρα ὅσῳ ὡς. παρῆνεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ εἰς τὴν βαλαιοδόκῳ λίνε λεπτῷ καὶ ἰσχυρῷ βρόχον, καὶ αἱ ὀφθαλμοὶ ἔξω ὕσας ἀφαιεῖς, ὥς ἐν τῇ νυκτὶ ἐνέβλην ἡ βάλανος, αἰέσασιν αἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ λίου τὸν βρόχον καὶ τὴν βάλανον. λαβοῖτες δὲ τὰ μέτρα αὐτῆς πάλιν κατέλθον. ἔπειτα παρῆνεν μέτρα ὅσῳ τῆς βάλανος βαλαιοδόκῳ ἐπιπλάττειν ὅσῳ ὡς ἐλατύνοντο σφονιά τε καὶ φορμασφίδα. ὡς δὲ οἱ μὲν σφονιά ἐργασθεῖς κατὰ τὸν εἶδη γίνασκ' τῆς τε φορμασφίδος τὸ μὲν ὅξυ καὶ πολὺ μέρος εἰργάσατο κατὰ τὸν τῆς ἄλλης φορμασφίδος ἢ δὲ λαβὴν ὡς κλίση ὥσῳ σφονιά, ἢ σφονιά, ἐμβάλλεται. καὶ ὡς μὲν τῶν χαλκῶν ἐνέβλην ὁ σφονιά, ἀπικατέλθον δὲ, ὁ δὲ καὶ ὡς παρῆνεν τὴν βάλανον παρῆνεν τῶν δρόμων. παρῆνεν δὲ δοκῇ ποιηθῆναι παρῆνεν ὁ τὸν χαλκῶν μηδὲν ὑποπλάττειν, ὅτε σφονιά ἐνεκα ἐργασθεῖς εἶναι καὶ ἡ φορμασφίς, καὶ τὰ δρόμους γίνασθαι. Ἡ δὲ δὲ πρὸς τῇ βαλαιοδόκῳ ὕσας βαλάνος, ὁ δὲ αἰσθητὴς ὡς εἰς λαβὸν. πηλὸν Κερμαίνον παρῆνεν λίσσαντες ὅσῳ λεπτῷ κατέλθον δρόμους, πιεζοῦντες αὖτις τὴν βάλανον τὸν πηλόν, ἔπειτα αἰέσασιν τὸν πηλόν, καὶ ἔλαθοι τοῖς τύποι τῆς βάλανος, παρῆνεν οἱ τὴν βάλανον ἐπιπλάττειν. Συμβάλλεται γίνασθαι Τηρόν Ροδίον ἐν Ἰωνίᾳ Τέως πόλις ὁμογενής, * παρῆνεν ὑπὸ τῶν πυλῶν. ἀπὸ τῆς οὖν παρῆνεν καὶ νύκτα ἀσπλύνει καὶ σφονιά, ἐν ἧς εἶναι τὸν μὲν αἰσθητῇ, τὸν δὲ μετὰ ξένου εἰσελθῇ. ἔπειτα εἰς τὴν ἐπιπλάττειν νύκτα παρῆνεν τῶν πυλῶν αἶψα, ὅς τις ἐπὶ ὅξυ καὶ φυλακῇ τε ὅτι τῶν τείχεος κατέλθον, καὶ αἱ πύλαι ἐμμελὸν κλείσθαι. σφονιά οὖν ἡ δὲ οἷος ἀπηλλάσσετο ἐκ δόσης δρόμους ἀκαθίδος λίνε κλωσῶ, ὅσῳ ὅξυ ἐμμελὸς ῥαδίως ἀφαιεῖται. τὴν δὲ ἀκαθίδος ἐπορεύθη * ἀπλάσσειν ἀπὸ τῆς πόλεως πέντε στάδια, ὅπῃ ἐμμελὸν οἱ εἰσπορεύοντες ἔξεν. ἐπὶ δὲ παρῆνεν ὁ φρατῆρ κλείσθαι αἱ πύλαι, καὶ ἔδωκε κατὰ τὸ ἔθος ἐμβάλλειν τὴν βάλανον, διζήμενος ἐνέτερον λαθραίως ἀποφθίῃ ῥίη ἢ σμήλη τὴν βάλανον, ὥς τε ἐνέχασθαι λίαν. εἴτα βρόχον περὶ τῆς βάλανος ἐχουμένην ὑπὸ τῶν λίνε μὲν τῶν ταῦτα κινήσας τὸν μοχλόν, καὶ ἐπιπλάττειν τῶν φρατῆρ κακὰ δρόμους τὴν πύλιν, εἶχεν ἡσυχίαν. Χρὴ δὲ παρῆνεν, αἰέσας τὴν βάλανον, τὴν δρόμους τοῦ παρῆνεν παρῆνεν αὐτὴν ἔδωκε τὴν δὲ εἶχεν, ὅπῃ ἐκαθυστάσας τὴν ἐκείνην παρῆνεν ὑπὸ τῶν λίνε. ὁ δὲ Τηρόν παρῆνεν δισπλάσσειν μὲν ὡς ἐμμελὸς εἰσπορεύεσθαι εἰς χροῖον ῥίη παρῆνεν τὸν τὴν ἀκαθίδος ἔχοντα. ὡς δὲ παρῆνεν τὸν Τηρόν παρῆνεν τὸν πυλῶν, ἐλθὼν εἰς τοὺς χροῖον ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῶν καὶ εἰ μὲν ὡς εἶναι ἐν πυλῶν ἀπὸ ἡδύς, παρῆνεν τὴν παρῆνεν τὴν ἀρχὴν

ιαυ τε ὡς πλείους ἄμεινον ἐν τοῖς κινδύνοις καὶ πρῶτα φυλάττει ἐν τῇ νυκτί, ἵνα ὡς πλείονι καὶ
 ἐκαστὸν φυλακὴν προφυλάσσῃ· εἰ δ' ὀλίγοιτε καὶ μακρὰς φυλάσσῃ, ἅπαντες τ' αὖ
 ἐκίνοιντο διὰ τὸ μῆκος τῶν φυλακῶν, καὶ εἰ πῖες ἐν γαργαλίᾳ νεωτερίσῃ, πρὶν αἱ αὖτις
 ἔχουσιν τὸ μῆκος, καὶ φθάσαι καὶ λαθεῖν προέξαιται πρὸς τοὺς πολέμους. Διὸ δὲ ταῦτα
 μὴ ἀγνοεῖν· ἐπὶ δ' ἡγεῖν ἐν τοῖς κινδύνοις καὶ ἴσθαι προνοεῖν· τῶν φυλακῶν μηδὲν
 παραγιώσκειν, μήτε ὅπου γήσῃ, μήτε ὅπου φυλάττει τῆς πόλεως, μήτε τῶν αὐτῶν αἰ
 τοὺς αὐτοὺς ἡγεῖσθαι, ἀλλ' ὡς πυκνότερα πρῶτα μετρίσαι τὰ πρὸς τὴν πόλιν φυλακίας.
 ἔγω γὰρ αἰ ἥμισυ τις διώκτο τοῖς ἔξω προδιδούς, δηλοῦν τι, ἢ προδιδέσασθαι πρὸς τὴν
 πολέμῳ, μὴ προειδότες ὅπου τῷ τείχεσι τὴν νύκτα ἔσονται, μηδὲ μετ' αὐτῶν, ἀλλ' ἀ-
 γνοῦντες τὸ μέλλον καὶ τοὺς ἡμέρας φυλάττειν, μὴ φυλάσσειν νυκτὶς. ἔγω γὰρ ἐπιτή-
 διοι προεῖται, ἀμελεῖ ἕκαστος προέσσειν. Προφυλάσσειν ἴα ἐκ τῶν ἐπὶ τῷ τεί-
 χει φυλάκων προφύλακες ὧδε. ἔξ ἐκαστοῦ γὰρ φυλακίου καὶ ἐκαστὸν φυλακίον τῶν
 προφυλασσόντων, εἰς ἀμὴν ὅτι τὸ ἐχόμενον φυλάκῳ, καὶ ἀπ' ἐκείνου ἄλλος εἰς τὸ ἐχό-
 μενον, καὶ ἀπὸ τῶν ἀμύνων εἰς τὰ ἄλλα. πρὸς γὰρ ἐλθὼν δὲ ποιεῖν ἀπὸ τῶν τῶν
 καὶ ἔγω πολλοὶ τε καὶ ἅμα προειδόμενοι, καὶ μικρὸν ἕκαστος χωρίον κινήσεται, καὶ ἔδ' ἅμα
 οἱ αὖτις πρὸς τοὺς αὖτις διὰ τὴν πυκνότητα, ὅπως φυλάκῳ πρὶν ἀμύνουσιν πρὸς
 φύλαξιν. τοῦτο δὲ ἔγω προεσμενόν, ὅταν πᾶς τῶν φυλάκων νεωτεριάζῃ, τοῖς δὲ προ-
 φυλάσσουσιν ἀντιπροσώποις ἀλλήλοις ἐσάναι· ἔγω γὰρ αἰ πρῶτη ἀπ' αὐτῶν βλέποντες,
 καὶ ἥμισυ ὑπὸ πύλῃ ἀγρόμενοι, ἀφ' ὧν προεῖται· ἀφ' ἧς γινώσκοντες πρὸς τὰ ἡμέ-
 ρασι διαδήλωται. εἰ δὲ ταῖς ἡμεραιῇς καὶ σφαιραῖς νυκτὶ, * ἀμύνουσιν λίθοις βάλλειν
 εἰς τὸ ἔξω μέρος τὸ αὐτὸ πύλῃ οἱ δὲ πῖες πύλῃ φασὶν ἐλαβεῖν (ἔ). τοὺς γὰρ προεπείθας
 τῶν πολέμων ἐν τῷ σκίτῳ προεπαράσσειν. ἔγω γὰρ· προεπαράσσειν ἐπὶ δὲ τὴν
 φωνίᾳ τῶν προειδόντων καὶ τὸ βάλλειν· ἀλλὰ μάλλον εἰς τὸν σφαιρῶν πύλῃ. ὅριστοι δ' ἐν
 τοιαύταις νυκτὶ ἔξω τῷ τείχεσι κύνας προεδιδέσθαι νυκτιπρόστας. οἱ αὖτις πλείονος ἐμφα-
 νῆσαι τὸν ἐκ τῶν πολέμων καὶ ὁμοῖον, ἢ αὐτοῖς προεπαράσσειν τῇ πόλιν ἀφ' ὧν, ἢ πῇ
 ὁρμήμενοι αὐτοῖς προεπαράσσειν. ἅμα δ' καὶ τὸν φύλακα ἐπὶ τύχῃ καὶ ἄλλῳ ἐνεργεῖν δὲ τὸν ὕλαγ-
 μόν· ἢ δ' αἰ τῇ πόλιν δι' ἐπείσοδα καὶ ἐπείσοδα τοὺς πολέμους ἢ, τῇδε φύλακας καὶ ἡμίσηται
 τοὺς πᾶσι κακτομήναις, καὶ ἐπιμετῆταις τε καὶ τῇ μεγίστῃ μετέχοντες τῇ πόλιν· μέγιστα γὰρ
 αἱ αὖτις προεπείθας μὴ πρὸς ἡδονὰς βαπτίζονται, ἀλλὰ μεμνημένους αὐτῶν. Προεπείθας ἢ ταῖς,
 πρὸς ἡμῶν ἐορταῖς καὶ τῇ πόλιν φυλάκῳ ὅσοι ἐν σάμασι μέγιστα ὑπὸ τῶν τοῖς αὐτῶν
 καὶ ἀπίστοι, ἀφίεσθαι ἀπὸ τῶν φυλακῶν κατ' οἰκίας ἐορτάζειν. καὶ ἅμα μὲν πολυπράξας δόξοισι,
 ἅμα δ' ὅσοι αὐτῶν αἰ ἐπὶ αὐτοῖς εἴη προεξαι. αἱ δὲ τοῦτοι ἄλλος εἰς τὰ φυλάκῳ καὶ ἡμίσηται πι-
 στοτέρως ἐχέτω. πρὸς γὰρ τῶν ἐορτῶν καὶ τοιαύταις καὶ μέγιστα οἱ ἐκ τῶν πύλῃ πρὸς ἐπείσοδα,
 ἐνεργεῖν. Ὅσα δὲ πᾶσι γινώσκοντες πρὸς τῶν πύλῃ πρὸς ἐπείσοδα ἐν ἀμύνουσιν δηλοῦνται. * ὅμα-
 λον δ' ἅμα πύλῃς μηδὲ τῶν αἰαβάσων ὅτι τὸ πύλῃς ἐπείσοδα (ἔ), ἀλλὰ κλέψας· ἵνα
 μηδὲν ἐπείσοδα προεπαπαλαμβαίῃ ὅτι τῷ τείχεσι βυλομήναις ἐπείσοδα τῶν πολέμων. ἀλλ'
 ὅσοι φύλακας ἔς αἱ σὺ βέλῃ ἔξ ἀνάγκης ὅτι τῷ τείχεσι διὰ τὴν πυκνότητα καὶ μὴ καταβαίνοιν-
 τες. ἀλλ' ἐπεί πῖες ἔξω τῆς πόλεως λαθροῖσι ὑπὸ τῶν πύλῃς, μὴ ραδίως διὰ τῶν πύλῃς κατα-
 βαίνοισι ἀπὸ τῶν πύλῃς εἰς τὴν πόλιν· εἰ μὴ γέλωσι ἐπὶ ἀλλήλων καταπηδόντες κινδύ-
 νου, καὶ μήτε λαθεῖν, μήτε φθάσαι· ὅτι πῖες αἱ τὸ πρὸς ἀσφάλεια τῶν πύλῃς τῶν ἀνα-
 βάσων καὶ ἐν τῶν πύλῃς ἀφροσύνη. μὲν δὲ τὴν ἔξω πύλῃς ἐπὶ τῶν πύλῃς ὁ φερού-
 ραρχος Νικόκλης ἀναβάσας κλέψας πομπῆς, κατέστησε φύλακας ὅτι τῷ τείχεσι
 ἔξω δὲ τῆς πόλεως, προειδίας ἐποιεῖτο μετὰ κυανί. προεπείθοντο γὰρ ἔξω τῶν πύλῃς ἐ-
 πιβυλῶν. Ἐν ὁμοιοῦσι δὲ καὶ μηδὲν ὑποπτόμενος ἐν τῇ πόλιν, ἐν τῷ τείχεσι φυλακίους,
 δὲ τῶν πύλῃς λύχρα καίεσθαι λαμπτήρων, ἵνα καὶ ἔς αἱ πᾶσι προεπαράσσειν, πολέ-
 μοι πρὸς τῶν πύλῃς λαμπτήρων· εἰ δὲ μὴ φαίνεται πρὸς τὸν πύλῃς ὁ

λαμπήρ, ὅπου κωλύοις, δῆες δ' αὖ δεικτὴρ ὑπολαμβαίωι λαμπήρ, φαίεται τὰ
 στρατηῶν. ὁ δ' ὁ στρατηγὸς δ' ἐμφανίζομενον αὐτῷ τοῖς ἄλλοις φύλαξι δηλοῦτω σάλπιγγι,
 ἢ τοῖς δρομοκέρυξιν, ἢ ὁποτέρως αὐτὸν ἐκφέρει. Κατὰ δ' οὕτως χαροῖς τύπεις, καὶ ὕψος τὰς φυ-
 λαχὰς δ' αὖ τελευτῶν, πρὸς ἀγγελλέσθω τὰ ἄλλα ὄχλοι, ὅταν σημειωθῇ μηδὲν ὀξεί-
 ται· ἐὰν δέ τις εἴη ὅτι ἡμεῖς πρὸς αὐτὸν μετὰ λαμπήρος πορεύεσθαι, ἵνα πόρρωθεν
 καταδηλός ᾖ τοῖς πελοποννησίοις. μὴ δ' ἐργάζεσθαι μηδὲν δημιουργὸν χροτέχιον, ἵνα μὴ
 φόφοι ἀπὸ ἡμεῶν γίνονται τοῖς φύλαξιν. οἱ δ' αὐτοὶ τοῖς ἴσως καὶ χροτέχιον μακροτέρων ἢ βραχυ-
 τέρων ιουκτῶν γινόμενων ἅπανσι αὖ φυλαχὰς γίνονται, πρὸς κλεψύδραι καὶ φυλάσσειν
 τούτων δ' αὐτῶν κεκράσθαι τὰ ἑσθλὰ καὶ μακροτέρων μὲν γινόμενων τῶν ιουκτῶν, ἀφαι-
 ρεῖσθαι τὰ κηρύ, ἵνα πλέον ὕδωρ γάρῃ. βραχυτέρων δὲ πρὸς ἀσπασθαι, ἵνα ἔλασ-
 σιν δέχηται. πρὸς μὲν οὖν φυλαχῶν ἰσότητος, ἰσότητος μοι διδιδόσθω. Εἰ δέ τοῖς ἀνι-
 δυνότεροις τοῖς ἡμέτεροις τῶν πρὸς ἀσπασθαι εἰς τὰς φυλαχὰς καὶ πελοποννησίων καὶ πε-
 λωπονησίων καὶ ὕψος ὁ ἡμισυ τῆς γαλίας πύκτα ἐκείνῳ φυλάσσει. ἀνιδυνῶν δὲ καὶ εἰρη-
 ναίων οἰκτῶν, ἐλάττω τε καὶ ἐλάττω τὰ ἀνιδυνῶν ὄχλοι, καὶ ἐπελοποννησίων καὶ πε-
 λωπονησίων σκυταλίδα ἐκρύπτει σημεῖον πρὸς τὴν στρατηγῶν πρὸς ἀσπασθαι τὰ πρὸς
 φύλακι. τῶν δὲ τὰ ἐκρύπτει, καὶ ἐπελοποννησίων, μέγιστον πελοποννησίων ἢ σκυταλὴς κύκλῳ τὴν
 πόλιν, καὶ κομισθῇ πρὸς τὸν στρατηγόν· πρὸς ἀσπασθαι δὲ τοῖς πρὸς φύλαξιν, μὴ πόρ-
 ρωτέρω πρὸς ἀσπασθαι τὴν σκυταλίδα τὴν ἐκρύπτει φύλακος. ἐὰν δὲ ἐλθὼν καταλάβῃ τὸ
 ποῖον ἔρημον φύλακος, πρὸς αὐτὸν αὐτὸν πρὸς ἐλάττω τὴν σκυταλίδα· ἢ αἰσθῆται ὁ στρα-
 τηγὸς καὶ γὰρ τὸν μὴ πρὸς ἀσπασθαι, ἀλλ' ἐκκρίπτει τὴν φύλακιν. Οἱ δ' αὖ φυ-
 λαχὰς αὐτῶν ὕψος μὴ πρὸς εἰς τὸ πρὸς ἀσπασθαι, ὁ στρατηγὸς αὐτῶν πρὸς ἀσπασθαι τὴν φυ-
 λακιν ἀποδοῦναι· δὲ αὖ εἰσὶν καὶ καταστῆσαι ὅστις ὑπὲρ αὐτοῦ φυλά-
 σσει ἐπελοποννησίων πρὸς αὐτὸν ἀποδιδότω τὰς ἀσπασθαι τὴν φύλακιν· ὁ δὲ ταξίαρχος
 αὐτοῖς τὴν ὑπερβία ζημιῶν τὴν καμίνον ζημία. xy
 ὁ δὲ αὖ ἐκρύπτει τοῖς πρὸς ἀσπασθαι πολεμίοις, πρὸς ἀσπασθαι. πρὸς μὲν φύλαξαι
 ὅπως μὴ ὀξείτῃ· ἐπελοποννησίων πρὸς ἀσπασθαι πρὸς ἀσπασθαι· ἵνα μὴ πρὸς ἀσπασθαι τὴν πό-
 λεως αὐτῶν πυρὸς ἀσπασθαι ὡς ἄλλος ἐκφαιῇ ὁ μέλλων. τοὺς τε τὸν κινεῖ ὑλαγμὸς, καὶ τῶν
 ἀσπασθαι τοῖς φωνῶν ἀσπασθαι, ἀφωνα ποιῶντα τοῖς πρὸς ἀσπασθαι, ὅτι καμίνοντα ἢ ὅ-
 ματος. καὶ γὰρ αὐτῶν φωνῶν ὅρδου φηγγύμηναι, ἐκφαιῶσι ὁ μέλλων. Επελοποννησίων
 δὲ πρὸς καὶ τοῖς ἀσπασθαι πρὸς ἀσπασθαι μετὰ πρὸς ἀσπασθαι δὲ ἀσπασθαι γινόμεναι, πρὸς αὐ-
 τοῖς, καμίνοντα τὴν πρὸς ἀσπασθαι, ἐπελοποννησίων πρὸς ἐλπίδα τοῖς πολεμίοις, καὶ καταστῆσαι.
 Ἡ δὲ αὖ πρὸς πρὸς ἀσπασθαι, καὶ ὡς ἐλπίδες, πρὸς μὲν πύλας αἰδέσθαι ὁρατῶς τοῖς πο-
 λεμίοις. ἢ δὲ μάλιστα ἀσπασθαι εἶχεν τοῖς ἀσπασθαι, τούτῳ καταστῆσαι ἀσπασθαι, καὶ αὐτῶν
 δὲ ἀσπασθαι τοῖς ὡς πρὸς ἀσπασθαι πρὸς ἀσπασθαι τοῖς πολεμίοις· ὅτι πρὸς καὶ πολλὰς γι-
 νομένης, ἀσπασθαι εἶχεν· οἱ δὲ αὖ τὴν πόλιν αὖ πρὸς ἀσπασθαι ὅτι πρὸς ἀσπασθαι, καὶ
 ἀσπασθαι πρὸς ἀσπασθαι, καταστῆσαι ὁ ἴστος. τὴν πρὸς ἀσπασθαι δὲ καμίνοντα ἐπελοποννησίων
 ἐπελοποννησίων πρὸς ἀσπασθαι τοῖς πολεμίοις. ποιῶντες δὲ τούτῳ, ἐφύλασσαι μὴ πρὸς ἀσπασθαι. Διὸ
 δὲ μὴ πρὸς ἀσπασθαι πρὸς ἀσπασθαι. Οὐ μὲν γὰρ αὖ πρὸς ἀσπασθαι μετὰ ὄχλου ἐκπορεύ-
 τεον, οἳ καὶ αὖ πρὸς ἀσπασθαι πρὸς ἀσπασθαι ὅτι πρὸς ἀσπασθαι τοῖς πολεμίοις, οἱ μὲν ὅτι πρὸς ἀσπασθαι,
 οἱ δὲ καὶ ἐξωθεν πρὸς ἀσπασθαι πρὸς ἀσπασθαι ἀσπασθαι, πυρὸς ἀσπασθαι ἢ ἐμπελοποννησίων
 πρὸς ἀσπασθαι, ἢ γινόμεναι ἰσότητος πρὸς ἀσπασθαι, ἢ δὲ ὅτι αὖ πρὸς ἀσπασθαι πρὸς ἀσπασθαι καὶ ὅ-
 τῳ τὸν πρὸς ἀσπασθαι. πρὸς ἀσπασθαι οὖν καὶ τὰ πρὸς ἀσπασθαι μὴ ἐπὶ πρὸς ἀσπασθαι. * πρὸς ἀσπασθαι δὲ καὶ
 ὡς ἀσπασθαι πρὸς ἀσπασθαι πρὸς ἀσπασθαι καὶ τὴν πρὸς ἀσπασθαι πρὸς ἀσπασθαι, καὶ αὖ τῶν
 ἀσπασθαι εἰς τὴν πόλιν ἀσπασθαι καμίνοντα ὅτι πρὸς ἀσπασθαι δὲ ὅτι πρὸς ἀσπασθαι οἱ πολλοὶ ἀσπασθαι εἰς
 ἀσπασθαι. γινόμεναι δὲ τούτου, αὖ πρὸς ἀσπασθαι καὶ οἱ σκυταλὴς τοῖς πολεμίοις πρὸς ἀσπασθαι εἰς ἀσπασθαι.
 καὶ ἐπελοποννησίων ὅτι πρὸς ἀσπασθαι τὸν πρὸς ἀσπασθαι πρὸς ἀσπασθαι πρὸς ἀσπασθαι εἰς ἀσπασθαι.

παρῆγον οἱ ἀρχόντες τῆς ἡγεσιμύοις, ὅτι τεία μέρη αὐτοῦ ἡμιόμοις δεῖ ἐκεδρεύσαι, με-
 χροὶ ἀπωτέρω τῇ πόλει, ὡς γὰρ γινώσκοντες αὐτοὶ παρῆγον πρὸς τὰ μέλλοντα, τοῖς δ' ἀκού-
 σιν ἡ αὐτοπόπια. καὶ τοὺς μὲν δὲ ἀπαγαγόντες ἐκείνησαν εἰς χωρία ὑπερτάδια ὡς ἐκεδρεύουσαι,
 τοῖς ἐμβόλοις πολέμοις αὐτοῖς λαβόντες σώματα αὐτοῖς σιωπῶντα τῇ πρῶτῃ, ὡς ἐκ-
 πορεύοντο ὡς κατασκευάζοντες τὰ ἀνελλόγητα· καὶ περικινδυνεύοντες τῶν ἄλλων, ἵνα δὴ καὶ
 παρὰ γὰρ τοὺς πολέμους εἰς τὰς ἐσέδρας, ὡς ὑποφύγοντες, πορεύηται ὅς εἰς τὸ ποῖ οἱ
 ποῦ ἡ αὐτοῖς ξεικὸν παρηγορησάμενοι κρυφαῖως ἐκμαθὲν καὶ γὰρ λαβόντες ἐφ-
 θασαν, καὶ ἔλαθον εἰσαγαγόντες εἰς τὴν πόλιν κατ' ἄλλας ὁδοὺς, ὡς τοὺς ἐπεξήρουν, πολίτας
 πάλιν ἀπαγαγόντες τὴν ὅτι πόλιν καταλαβόντες τοῖς ξένοις, τῇ δὲ ἐσέδρας οἰκῶν τοῖς
 μὲν ἐφυγάδων, τοὺς δ' ἐδέχοντο. Διὸ δὲ πρῶτα τὰ τοιαῦτα ὑποπτεύειν, καὶ μὴ ὁμοίως
 καὶ ἑκτέρω εἰς πολέμους ἐξοδὸν πληθύνειν παύσασθαι. Παρεδίδετο δ' οὐκ ἴσμεν αὐτῶν
 καὶ τὴν τύχην ὅτι ἐρατεύματα μεγάλας οἶντες ἀπὸ πόλεως ἢ ἐξ ἡμεῶν ἔπος μὴ αὐτῶν κέρει οἱ
 εἶδος δύο οἰόματα, ἀμφιβολῶς παρὰ δὲ οἰοῦμαι· ἄλλοι δὲ ΔΙΟΣΚΟΥΡΟΙ, ΤΥΝ-
 ΔΑΡΙΔΑΙ· ὡς εἶδος δύο οἰόματα ἔχοντα. καὶ ἄλλοι δὲ, ΑΡΗΣ ΕΝΥΑ-
 ΛΙΟΣ· ΑΘΗΝΑ ΠΑΛΛΑΣ. ΞΙΦΟΣ· ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ.
 ΛΑΜΠΑΣ, ΦΩΣ καὶ ἄλλα ὁμοῦ παρ' αὐτοῖς· ὡς δὲ δυσμνησθέντα ὅτι παρὰ τὴν
 μισθολογίαν ἐκαστὸς ἔχει τῶν αἰσθητῶν καὶ βλαβερὸν φέρει καὶ τῇ γλώσσῃ τις παρὰ γὰρ ἡ
 ἢ κηροῖς ἢ ἄλλοις. ἐν μεγάλοις δ' οὖν ξένοις ἢ δὴ τὰ τοιαῦτα παρὰ γὰρ ἡ γλῶσση, ὅτι ἐν ἐσέδραις
 συμμαχοῖς οἱ Χαριδῆμος ὦρεται παρὰ τὴν Αἰολίδα σιμῶν καταλαβόντες ἱλίου ἔστω
 τοῖς δὲ. Τῷ δ' ἄρχοντι τῷ ἱλίου ἡ οἰκῆτος ἐκ πορτομύου ὅτι λείπει αὐτῶν καὶ μάλιστα ἐν ταῖς νύκτι
 ἐξέπορεύετο καὶ εἰσεπορεύετο εἰς ἀρχὴν . . . . τὰ ἀρχαῖα ἐκαστοῦ. ἐν δὲ τῷ χρόνῳ τούτῳ
 καταμαθὼν ὁ Χαριδῆμος ταῦτα παρὰ σπουδῇ, οἰκῶντα, καὶ εἰς λήξεις κρυφαῖως ἀφικέμενος,
 δημολογεῖται καὶ ἐπεισὶ αὐτοῖς ἐκ πορτομύου ἐν ῥητῇ νυκτὶ ὡς ὑπὲρ λείπει μὴ ἵππου δ' ἐκ-
 λῶσιν αὐτοῖς ἐξήρουν οἱ τῇ νυκτὶ ἵνα αἱ πύλαι αὐτῶν ἀνοίξωσι, ἀλλὰ μὴ καὶ τὴν ἀφ' ἑλπίου,
 ἢ τὴν ἐκ πορτομύου πυλίδας, ὡς παρ' εἰώη, εἰσέλθωσι. ἡμιόμοις δ' ἔξω καὶ ἀφ' ἑλπίου τῷ Χαριδῆ-
 μῳ, ἔλαθε παρ' αὐτῶν ξένοις ὡς τελευτῶντα περὶ σιωπῶντας, καὶ ἔχοντες ἐγχέαιδα, καὶ ὅπλα
 καὶ περικλυτάς κρυφαῖας. ὡς ἀπὸ γὰρ τῶν αὐτοῖς ἐν τῇ νυκτὶ, ἐν ἐσέδραις φάσκει καὶ
 ἐκρυψε τὰ ὅπλα, καὶ ὁμοίως αἰχμαλώτους μετ' ἄλλοις γυναικῶν καὶ παιδαρίων, καὶ πύτων ὡς
 αἰχμαλώτων, εἰσεπορεύετο ἀνοίξωσι αὐτῶν τῇ πυλίδι ἀφ' ἧν ἵππου ὅπου δὲ εὐθὺς οἱ
 εἰσελθόντες ἔρποντο εἰς τὴν πόλιν. οἱ τε πυλῶντες ἀποκτείναντες, καὶ εἰς ἄλλας ξείας παρὰ γὰρ ὁρμή-
 σαιτες, καὶ τῇ πυλίδι ἐγκρατῆς ὅτις· ἐφ' ἧς εὐθὺς ἢ πρῶτον οἶον τῷ Χαριδῆμου παρὰ γὰρ τὴν
 ξείας, καὶ κατέλαβον τὸ πόλισμα μετ' ἧς ταῦτα καὶ αὐτοὺς εἰσεπορεύθη μετ' ἧς πάσης δυνάμεως
 ἅμα ὅτι ταῦτα καὶ τοῖς δὲ ἐπὶ πρῶτῃ. τῷ ἐρατεύματος ἡμῶν μέρει ἐσέδρας ἐπὶ πρῶτῃ παρηγορησας
 ὅτι κέρει οἱ οἰοῦνται ὅτι οἱ χεῖροι. ὡς σιωπῶν. εὐθὺς γὰρ αἰσθητῶν Αἰολοδόωρος ἱμ-
 βειος, ὡς ἢ πρῶτον μετ' ἐρατεύματος, ἐπὶ πρῶτον οἰοῦνται ὅτι οἱ χεῖροι ἔτι καὶ αὐτοὺς ἀγχιῶς
 πάλιν αἰσθητῶν· καὶ ἢ τῷ ἐκ πορτομύου ὁδοῦ ἐπὶ πρῶτον παρὰ γὰρ τὴν ἱλίου· ἀλλὰ ἄλλας
 πορεύηται, ἔλαθε τε ἐν νυκτὶ καὶ ἦλθεν πρὸς τὰς πύλας· καὶ ἔλαθον ἄλλες σιωπῶντες εἰς τὴν πό-
 λιν ἐκ τῶν θυρῶν, ὡς τῷ Χαριδῆμου ὅντες ἐρατεύματος. ἐπειτα πρὸς τῷ πλείονας εἰσελ-
 θῶν, ἐγνώσθησαν τῷ σιωπῶντι. καὶ οἱ μὲν ὅτι ἐπεισιν αὐτῶν οἱ δὲ παρὰ τὰς πύλας διεφθάρησαν
 τοῖς μὲν γὰρ ἡ δὲ σιωπῶντι ΤΥΝΔΑΡΙΔΑΙ. τοῖς δὲ ΔΙΟΣΚΟΡΟΙ. καὶ παρὰ
 τῷ ἐξ ἡμεῶν πάλιν μὴ αἰσθητῶν παρὰ γὰρ ἡμιόμοις παρὰ τῷ Αἰολοδόωρῳ ἐν τῇ αὐτῇ
 νυκτὶ. Παρεγίνετο οὖν καὶ τὰ σιωπῶντα ἡμιόμοις ταῖς, καὶ μάλιστα ὡς ἀδελφὰ τῇ
 μελλόντι παρὰ γὰρ γίνεσθαι. οἱ δὲ πρῶτοι. ὅτι μὲν ἀρχαῖοι πορτομύου, ΑΡΤΕΜΙΝ
 ΑΓΡΟΤΕΡΑΝ. ὅτι δὲ κλοπῇ πᾶσι παρὰ γὰρ ἡμιόμοις, ΕΡΜΗΝ ΔΟΛΙΟΝ. ὅτι δὲ
 διασπῶν, ΗΡΑΚΛΕΑ. τοῖς δὲ φασίς ἐγκλήμασι, ΗΛΙΟΝ καὶ ΣΕΛΗΝΗΝ,
 καὶ ὡς μάλιστα ὁμοῦ παρὰ γὰρ ταῖς καὶ κηροῖς παρὰ γὰρ ἡμιόμοις, ὅτι δὲ αὐτῶν σιωπῶντα ἐκ-

λαβε τὸν φρίδον τε καὶ φύλακα ἔχῃ· ἀλλὰ ἔπειτα ἐτέρῳ δειδῶσαι· ἵνα ὁ μὴ δὲ φρίδον ἔρω-
 τηθεὶς ἀπεκρίνηται Ζ Ε Υ Σ Σ Ω Τ Η Ρ, εἰς τὸ ἔχει τύχη· ὁ δὲ αὐτῶν ἐρωτηθεὶς, Ρ Ο Σ Ε Ι-
 Δ Ω Ν. ἔτω γὰρ αὐτῶν ἡμισυ σφάλλονται ὑπὸ τῶν πολεμίων καὶ ἑξ' αὐτομολοῖτο δὲ σωθῆμαί·
 πλάτης δὲ ἡμιμύτης τοῖς φύλαξιν ἀπὸ ἀλλήλων συειγμῶν χρεῖσται πρὸς αἰετοὺς τῶν δὲ πρῶ-
 συγκαίεται· πάλιν γὰρ πάλιν εἶδ' ἄγχι τοῖς ἄλλοις ἔσαι, εἰς τε Ἑλλήνας, εἰς τε Βάρβαροι
 ὦσι. πρῶτον μὲν δὲ τῶν κυρτῶν, μὴ ἀπὸ τὸν συειγμὸν ἀσύμφορον δὲ αὐτῶν ἦ· ἐχρεῖσται δὲ
 αὐτῶν καὶ εἰς Θήβας, ὅτι τὸ Καδμείας καταβάντες ἐσκεδάσθησαν ἰουκτοὺς, καὶ ἡτόν (καὶ αὐτοὺς,
 πρὸς συειγμὸν συνελέγθητο. Τὰ δὲ σωθῆμαί ἐρωτᾶσαι κοινῶς τοῖς τε φρίδον καὶ
 πρῶτον φύλαξιν, ὥστε γὰρ πρῶτον τὸν ἑτέρον ἐρωτᾶν. ὁ γὰρ φρίδος καὶ πολέμιος αἰρωτῶν.

[illegible]

[illegible]

ἐκ τῆς μύτης ὅπλα· τὰ τε ἐπὶ τῇ κεφαλῇ, καὶ πρὸς τοὺς πόδας ἀποδιδόναι πλῆθος τι γέ-
νοιτο. ὅπως μὴδὲν ἔτιμα ἢ τῇ βαλόντων γεωτερίζειν. ὅθεν γὰρ, τὸ ἀφικνεῖσθαι αὐ-
τῶν ἀφαιρῆσαι τὰ ὅπλα ἐν δὲ τῇ ἀγορᾷ καὶ ταῖς συνοικίαις ἀδράα ὑποαρχῇ, συστάς
τε ἀσπίδας, καὶ ἐγχέειν κλώπας. Διὸ δὲ τὰ ἐκ τῆς μύτης τε καὶ ἡ δροσισμὸς ὅπλα μὴ
ἐκφέρεσθαι τε εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ κυκτερίζειν, ὅπου αὐτὴν δὴ πλῆθος Δείγματα, ὅση
λα δ' ἄλλο πλῆθος ἐκπῆναι τις, εἴ) δημόσια κρίνεται. Γεῖ) ὅτις ἐπὶ κρυφαῖς, πρὸς
τοῖς μὴ εἰσὶν αἱ πέμψας. περὶ συγκρίσας ὅτι πέμψαντι καὶ διζωρῶν ἰδίᾳ· αἱ ὅτι λαμβάνουσιν
μάστιγα ταῖς αἰετῶν. ἐπὶ μὲν ὅτις ἐπὶ κρυφαῖς αἰετῶν ἢ ἀνὰ σκῆλη ἐρεβλήθη ἐκείνοι, ἢ
ἄλλο πιδράμα ὅτι τυχὼν καὶ μεγέθι καὶ παλαιότητι· ἐν τούτῳ ὅτι γέγραπται ὅτι ἐπὶ κρυ-
φῶν γραμμάτων ἢ δὲ πρὸς ἢ ἴππῳ· ἐπὶ σιγῆς ὅτι ἐλαχίσταις καὶ ἀδελφότητι πλῆθος
πεμπόμεναι· εἴπα ἀφικνεῖσθαι τῶν ἐκείνων πρὸς ὅτι δὲ, ἐξ ἐλαφύων. καὶ τὰ ἐπισημασμένα
γραμματα ἴσως ἐφεξῆς τὰ ἐκ τῶν περὶ τὴν σιγῆς καὶ δὲ πρὸς, καὶ τὰ ἄλλα ὡσαύτως, ἐγνώρι-
ζε(α) ἐπὶ κρυφαῖς. ὁλίγα δ' αὖτις γένοιτο ἐπὶ κρυφαῖς, καὶ ὡς ποίησαι πρὸς ὅμοιοι τούτῳ· ἐπὶ κρυ-
φῶν γραμμάτων πρὸς ἴσως φαίνεται ἐν πλείοσι, ἐν τούτῳ τῇ ἐπὶ κρυφαῖς αὐτὸ πρὸς ἐπισημα-
σμένα γραμματα ὅτι ἐμφανῆ, ὡς αἰετῶν· ἐν δ' ἐπὶ κρυφαῖς εἴ) ὡς ἀδελφότη-
τι ἐπὶ σιγῆς δὲ πολλῶν, ἢ γραμμάτων πρὸς ἀνὰ κρυφαῖς. αἱ τῶν μὴ ἄλλοις μὴδὲν αὐτο-
νοιαρίζεται· τὰ ὅτις πεμπόμεναι γινώσκονται ἢ ἐπὶ κρυφαῖς. Γεμπίσας αὐτῶν ἀρχαῖας φέρων πρὸς, ἢ
καὶ ἐπὶ κρυφαῖς πρὸς ἄλλων φαίνεται τῶν ὅτις μάλιστα πορεύσασθαι κρυφαῖς αὐτῶν εἰς ὅτι τῇ
ὑποδημάτων πέλμα ἐπὶ τῇ εἰς ὅτις μάλιστα ἐκείνοι, καὶ κατὰ τὴν ἐπὶ κρυφαῖς πρὸς δὲ τῶν
πρὸς καὶ τὰ ὑδάτα, εἰς κατὰ τὴν ἐπὶ κρυφαῖς λεπτὸν γραφῆσθαι, πρὸς ὅτις μὴ ἀφανίζονται
ὑπο τῇ ὑδάτων τὰ γραμματα· ἀφικνεῖσθαι πρὸς ὅτι δὲ, καὶ αἰαπαυομένων ἐν τῇ κυκλῇ,
αἰαπαυομένων τὰ ῥαφὰς τῇ ὑποδημάτων. καὶ ἐξ ἴσως, καὶ αἰαπαυομένων, αἰαπαυομένων λαβρά ἐπὶ τῷ
πρὸς κατὰ τὴν ἐπὶ κρυφαῖς ἀποκρίνεται τὴν αἰαπαυομένων, ἐπὶ κρυφαῖς καὶ διὰ τὴν φέρων φα-
νερὰς. ὅπως οὕτως ὅτι ἄλλος ὅτις φέρων εἰδήσιν· καὶ ὅτις τὰ ῥαφὰς τῇ ὑποδημάτων ὡς
ἀδελφότητι πρὸς. Εἰς Ε' φέρων δ' εἰσχυρῶς γραμματα ὅτις πρὸς ἴσως. Αἱ δροσισμὸς ἐπὶ κρυ-
φῶν ἐπὶ κρυφαῖς ἔχον φύλλοις γραμμάτων· τὰ δὲ φύλλα ἐφ' ἔλκει κατὰ διδόντα ὡς ἐπὶ
κρυφαῖς. εἰσχυρῶς δ' αὖτις γραφῆς καὶ ἐν ταῖς κυμαίνοντων ὡς ἐχούσας αὐτῶν ἐν τῇ ἐπὶ κρυ-
φῶν λεπτῶν μολεῖσθαι. ἐχούσας ὅτις καὶ ἐπὶ κρυφαῖς πρὸς πρὸς αἰετῶν εἰς ἐπὶ κρυ-
φῶν πολεμίων, ὑπο τῶν περὶ κρυφαῖς, ὡς. Τῶν ἐξ ἴσως ἴσως ἐκ ἐκ πρὸς αἰετῶν εἰς
περὶ κρυφαῖς τῇ πολεμίων ἐν ἐκ τῶν ἐπὶ κρυφαῖς ὑπο τῶν περὶ κρυφαῖς τῶν ὡς αἰετῶν, ἐκ τῶν ἐν
ὅτις ἐπὶ κρυφαῖς, ἴσως πρὸς ἐπὶ κρυφαῖς τῇ πολεμίων ἴσως, πρὸς δὲ τῶν ἴσως ὡς αἰετῶν
καὶ ζωρῶν τῶν περὶ κρυφαῖς δ' ἐν τῶν περὶ κρυφαῖς, ἀποκρίνεται ὅτις ἐκ τῶν ὡς αἰετῶν
ῥίτη. Ἄλλος ὅτις ἴσως ἐκ τῶν ἐπὶ κρυφαῖς, εἰς τῇ ὡς αἰετῶν τῶν χαλκῶν ἐκ τῶν ἐπὶ κρυφαῖς. ἐκ τῶν ὅτις
πρὸς ἐπὶ κρυφαῖς πρὸς. πόλεως γὰρ πολεμίων, ἐπὶ πρὸς ἴσως ὡς πόλεως ὅτις ἐπὶ κρυφαῖς
τὰς ἐπὶ κρυφαῖς, τὰς μὴ περὶ κρυφαῖς ὅτις περὶ κρυφαῖς, πρὸς δὲ τῶν περὶ κρυφαῖς
ὅτις πόλεως ἴσως μινύων, καὶ τὰς ἐπὶ κρυφαῖς εἰδέναι. ὅτις αἰετῶν ἐκ τῶν ἐπὶ κρυφαῖς μὴ τὰς
ἐπὶ κρυφαῖς οἷς ἐφέρει ἀποκρίνεται τὰ ὅτις πρὸς ἐκ τῶν ἐπὶ κρυφαῖς, πρὸς αὐτῶν ἐπὶ κρυ-
φῶν. καὶ ὅτις μινύων, τὰς ἐπὶ κρυφαῖς. ὅτις περὶ κρυφαῖς τὰς ἐπὶ κρυφαῖς, καὶ αἰαπαυομένων
τῶν αἰαπαυομένων, τὰς σημεῖα εἰδέναι τὸ δακτυλῶν, ἀπὸ ὡς αἰετῶν αἰετῶν εἴ) καὶ λῶν τὰ
ἐκ τῶν ἐπὶ κρυφαῖς τῶν περὶ κρυφαῖς τῶν περὶ κρυφαῖς, ὅτις τὰς πεμπόμεναι πρὸς τὸ
αἰαπαυομένων, ὅτις καὶ ἐλαβε. ὡς γὰρ αἰετῶν ἀποκρίνεται καὶ φαίνεται ἐπὶ κρυφαῖς ὑπο
πρὸς. τὰς δ' αἰαπαυομένων λαβῶν, αἰαπαυομένων ἴσως. Κομίζεται ὅτις καὶ ὡς. Κύριος
ἴσως γὰρ ληκύνει ὅπως αὐτῶν ἐκ τῶν περὶ κρυφαῖς τῶν περὶ κρυφαῖς, φέρων καὶ ἀπο-
κρίνεται σφόδρα ἐκ τῶν ἐπὶ κρυφαῖς τὰς ἐπὶ κρυφαῖς, ὅτις αὐτῶν ἐκ τῶν περὶ κρυφαῖς. ἐκ
τῶν περὶ κρυφαῖς τῶν περὶ κρυφαῖς, ἐξ ἴσως τῶν περὶ κρυφαῖς καὶ συμπίπτει εἰς ληκύνει ὅπως
ὅτις ὅπως τὸ κύριος, ὑποκρίνεται τῶν περὶ κρυφαῖς τῶν ληκύνει. ἐπὶ κρυφαῖς τῶν περὶ κρυφαῖς
ὅτις ὅπως τὸ κύριος, ὑποκρίνεται τῶν περὶ κρυφαῖς τῶν ληκύνει. ἐπὶ κρυφαῖς τῶν περὶ κρυφαῖς

ληκυθία ἐνὶ ἑστῇ αἰνῇ διὰ τὴν ὡς μάλιστ' ἐραῖς ἐμπληροῦται, ὡς τετιμῆς τ' αὐτοῦ τοῦ
 ὑποφύου τῆς ληκυθίου, καὶ περὶ τὴν αἰνῇ αὐτῇ ὡς ἀδελφότης. καὶ ἐνταῦθα τὴν ληκυ-
 θίαν, ἐκμύζου φαίνεται. Ἀφ' αὐτῆς τε οὖν τὸ ἔλαϊον ἔσται ἐν τῇ ληκυθίᾳ, καὶ ὁσὲν ἄλλο
 φαίνεται αὐτοῖς. ὅταν δὲ ἔλθῃ πρὸς οἱ δεῖ, ὁξερύσσας τὸ ἔλαϊον, αἰαγιώσεται φυτῶσας τὴν κύ-
 ριν, καὶ ἐκαστογίνας. καὶ καὶ ταῦτα εἰς τὴν αὐτὴν γράψας, ἀπέστειλε. Ἡ δὲ δὲ ἡς ἐν
 δέλτῳ ἐξύλῳ γράψας, κερὶ ἐπέθηκε, καὶ ἄλλα εἰς τὸν κερὶ ἐνέγραψεν. εἶπα ὅταν ἔλθῃ
 πρὸς οἱ δεῖ, ἐκαστογίνας τὸν κερὶ, καὶ αἰαγιώσας, γράψας πάλιν, ὡσαύτως, ἀπέστειλε. Λέγεται
 καὶ εἰς πυξίον γράψαντα μέλας ὡς ἐκτίσας, ἐὰν ἐκκεκλυῖται ἔπειτα λυκῶσται, ἀφανί-
 ζεται τὰ γράμματα. ὅταν οὖν ἀφίκηται πρὸς τὸν πεμπόμενος, λαβοῖτα εἰς ὕδωρ ῥυῖται τὸ
 πυξίον. φαίνεται οὖν ἐν τῷ ὕδατι ἀκριβῶς ἀπόρτα τὰ γεγραμμένα. γράφοιτο δ' αὖ καὶ
 εἰς πινάκιον ἡρώϊον ἀπὸ αὐτοῦ βύλῃ ἔπειτα καταλυκῶσαι, καὶ ἐκκεκλυῖται γράψας, ἰσχυρὰ
 φωσφόρει, ἢ ὅ, καὶ αὐτὸ βύλῃ ἰμαλισμὸν λυκῶν, καὶ τοὶ ἵπποι λυκῶν. εἰ δὲ μή, καὶ ἄλλῳ γρῶ-
 ματι, πλὴν μέλανος. ἔπειτα δοῦναι πρὸς αἰαγιώσας ἐκτίσας τῆς πόλεως, εἰς ὃ ἐὰν τύχῃ ἱερὸν,
 ὡς ἐξόμιος. ὅταν ὅδε αἰαγιώσας τὰ γεγραμμένα, καὶ ἔλθῃ εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ γοῖται τὸ
 πινάκιον συστήμῳ ὑπὸ περὶ στυλίου, ἀπειχόμενα εἰς οἶκον, ῥυῖται εἰς ἔλαϊον. πᾶντα οὖν
 τὰ γεγραμμένα φαίνεται. πασὼν μὲν ἀδελφότητι πέμψας, περὶ γεγραμμένας τὴν, τῷ μοι δὲ
 γεγραμμάτων ἐμφανισθῆσται· ἐστὶ τὸ τοιαῦτα. Ἀφ' αὐτῶν δὲ μίγχεσθαι ῥυπῆσαι εἰς εἴκοσι καὶ
 τέσσαρα ῥήματα. ἐξ εἰς ἐκάστῳ πλῆθος ἢ ἀσπράζαλον ἔστω τὸ ῥυπῆματα ἢ ἀσπρά-
 ζαλου. ἀφ' ἧς αὐτὸ πλῆθος πρὸς τὸ Α' λφᾶ καὶ τὰ ἐχόμενα, ἀπὸ ἐκαστοῦ πλῆ-
 θους γέγραπται. μὲν δὲ ταῦτα, ὅταν πρὸς τὴν αὐτὴν πρὸς τὸν λόγον, λίαν διεύρειν ἐὰν
 τῇ διεύρει ἢ λίαν, ἐξόμιος ἐκ τῆς πλῆθος ἢ ἀσπράζαλου ἐν τῇ
 τὸ Α' λφᾶ ἐστὶ, πρὸς τὴν τὰ ἐχόμενα οὕτως πρὸς γράμματα, ὅταν ἔλθῃ εἰς πλῆθος ἢ
 ταῦτα ἐστὶ, διείρει πάλιν πρὸς τὸ οὗτον τὰ ἐχόμενα, ὅπου συμβαίνει. καὶ πάλιν
 λφᾶ πρὸς τὰ ἐχόμενα οὗτον ὅπου ἐστὶ διεύρειν τὸν λίαν καὶ ἔπειτα τὰ ἐπίλοιπα ἢ λόγον
 αἰαγιώσας εἰς τὸ ῥυπῆματα, ὡς οὖν οὖν. ἔσται οὖν πρὸς τὸν ἀσπράζαλον
 ἀφ' αὐτῶν λίαν πεμπόμενος. διήσεται ὅτι αἰαγιώσεται αἰαγιώσας εἰς δέλτον τὰ δηλούμενα
 γράμματα ἐκ τῶν ῥυπημάτων. αἰαγιώσας δὲ γίνεται ἢ ἐξίωσις τῇ ἐνέσει. ἀφ' αὐτῶν
 δὲ ὁσὲν τὰ γράμματα αἰαγιώσας γράφωμαι εἰς δέλτον ὁσὲν γὰρ ἡτοίωται. κα-
 ταματῶν τὸ πλῆθος ἔργον ἐστὶ τὰ γεγραμμένα, ἢ τὸ ἔργον αὐτὸ γράφωμαι. διωρεπίσας δ' αὐτὸ
 τὸ γοῖται, ζύλου ὡς ἀσπράζαλον ῥυπῆματα, ὅσα καὶ τὰ σοιχῆα τῶν γεγραμμάτων, ἔπειτα
 ὡσαύτως ἐνέειν τὸ λίαν εἰς τὰ ῥυπῆματα ὅπου δ' αὐτὸ εἰς τὸ αὐτὸ ῥυπῆμα συμβαίνει δις ἐνέει-
 ναι, ὡς οὖν τὸ αὐτὸ γράμμα δις ἐφεξῆς γράφωμαι. περὶ τῶν ἐξόμιος τὸ λίαν πρὸς τὸ
 ζύλου ἐνέειν. γοῖται δ' αὐτὸ καὶ ὡς αὐτὸ. αὐτὸ τὸ ἀσπράζαλον καὶ ζύλου, ποιήσας κύκλοι ἐξόμι-
 ον λεῖπαι καὶ ῥήσας ἐφεξῆς κύκλῳ τὰ σοιχῆα τῶν γεγραμμάτων, τὰ τέσσαρα καὶ εἴκοσι
 ὑποφύας δὲ ἐνέειν καὶ δὴ αὐτὸ μέσῳ ἢ κύκλῳ ῥυπῆσαι. ἔπειτα ἔπειτα εἰς τὰ σοιχῆα ἐφε-
 ξῆς οἶτα, τὸ λίαν ἐνέειν ὅταν ὅδε εἰς τὸ αὐτὸ γράμμα συμβαίνει, γράφεται ἐκ τῶν
 ἐν μέσῳ ῥυπημάτων, περὶ ἐνέειν, εἰς τὸ αὐτὸ γράμμα ἐνέειν γράμματα δὲ λέγω
 τὸ ῥυπῆμα. Ἡ δὲ δὲ ἡς εἰς τὸ βιβλίον γράψαντες ὡς λεπτότατον μακρὸς σῆμα, καὶ λε-
 πτότα γράμματα, ἢ ὡς ἀσπράζαλον γοῖται ἢ ἐπίσας. εἶπα ὅτι τὸ ὡς τῷ χιτωνίῳ ὑπο-
 φύας, καὶ ἀσπράζαλον ἢ χιτωνίῳ ἐπὶ τῷ ὡς, αὐτοπῆλος δὲ δοκεῖ εἶναι ἢ χιτωνίῳ τῆς
 ἐπίσας καὶ ἀσπράζαλον ἢ χιτωνίῳ, καὶ ἔπειτα φεραμένη. Μαρτύρει δὲ ὅτι τὰ εἰσ-
 πεμπόμενα μετ' ἐπίσας χαλεπὸν φυλάττει. Οἱ γὰρ πρὸς ἱλίου ἀφ' αὐτοῦ ἐκ τῶν
 οὐτοῦ γοῖται καὶ ἔπειτα ἀφ' αὐτοῦ φυλάττει μὴ εἰσθῆναι αὐτοῖς τὰ Λο-
 κίδας. καὶ τοὶ οὐτοῖς ἐστὶ αὐτοῖς ἐστὶ ἢ ἀσπράζαλον καὶ ἢ φυλάττει. ἀλλ' ὁλίγοι περὶ σῆμα ἐν
 λατῇ, λατῆρος πολλὰ εἰσθῆναι σῆμα. πρὸς δὲ τοῖς παλαιότεροις, καὶ τοῖς οὐ-
 ποτε ἐπὶ γὰρ. Γοῖται γὰρ ἡλίου περὶ αὐτοῦ Εἰμῶτος Ἀρταδάς, περὶ αὐτοῦ

[illegible]

χώραν τὴν Ἀθηναίων, ἢ πόρρω τὴν πόλεως. οἱ δ' Ἀθηναῖοι ὑποφρονήσαντες αὐτῶν διὰ τὸ
 παροτρυνάσμενον ἔργον, ἐπεβοήθουν παρουδὴν πάσῃ ῥώμῃ καὶ παρρησίᾳ· οἱ δ' ὑποήγον
 αὐτοὺς εἰς τὰς ἐσέδρας ὅπου δὴ λέγεται ἐκ μιᾶς πόλεως, ποταύτης γὰρ τοῦ μεγέθους, πλείους ἐν
 ἐλαχίστῳ χρόνῳ ἀπολέσθαι. ὅθεν γὰρ ἀκούσαντες τὸν ὄλεθρον τῶν παρῶν ἐπεξήρουν,
 οἱ δὲ οἱ ἐπὶ τὴν βοήθειαν· ἀλλ' ὁ δὲ δῆμος δῆλον ὡς ἀκαλῶς, ἑσπευδὲ βοήθειν τοῖς ἐπεξελθούσι, μέ-
 15· γρεις ἤρημψεν ἡ πόλις αἰδραίν. Οὐδ', οὖν ἄλλος ἔστος βοήθειας ἐκπύων αὐτῶν εἴη ἢ τὸ πῦρ
 ἐμβροληκὲς. παρῶν μὲν οὖν ἢ χεὶρ διὰ τὴν βοήθειαν· εἰδὼτα ὅτι ἀπακτόταται αὐτῶν καὶ ἀπαρ-
 σκευαί παρὰ τὴν εἶναι οἱ αὐθροποι· τῶν μὲν ἐπιγυμνῶν τὰ οἰκίαι σῶζεν ἐκ τῶν ἀγροῶν
 ἐτέρων δ' ἐπιβοηθῶν εἰς τοὺς κινδύνους παρίεμαι, οἷα εἰκὸς παροφάτως ἡγγελημένοι· ἀλ-
 λων δ' ἐκ τῶν ἀπαρσκευῶν ὄντων. Χρὴ οὖν τὴν μὲν βοήθειαν δι' ἐπιζέειν ἀθροίζοντα ὅτι
 τάχος, ἅμα τῶν μὲν δὲ εὖμα ἀφαιρουμένων τοῖς δ' ἰσχυροῦς ἐμποδίζοντα τοῖς δ' ὀπλίσι. Δεῖ
 γὰρ εἰδέναι ὅτι τῶν πολεμίων πῶς μὲν ἐκ τῆς πόλεως καὶ ἐκ τῆς πόλεως γινόμενοι ἐν πόλει μὲν
 κατ' ἀρχαίαν μὲν δὲ ἰσχυρότατοι αὐτῶν ἐν τῇ πόλει ἄγροι, παροδεχόμενοι ἵνας ἐφ' αὐτοῖς, καὶ
 ἐπὶ μὲν ἔχοντες ἀμύνεσθαι. πῶς δ' ἀπαρσέντες αὐτῶν καὶ τὴν χώραν ἀδικοῦσι· ἄλλοι δ'
 αὐτῶν ἐκ τῆς πόλεως παροδεχόμενοι ἵνας βοήθουντας ἑαυτοῖς ἀπακτον βοήθειαν. Δεῖ οὖν μὴ διὰ
 αὐτοὺς παροσκέμενοι ἐροχλῆν· ἀλλ' ἐάσαι τοὺς παρῶν παρῶν καὶ καπαφρογῆσαν-
 τας οὐδὲ ληλασθῆναι καὶ πλεονεξίαν ὀρμῆσαι. ἅμα δ' αὐτῶν οὐκ ὀπίσθιν καὶ πόσεως πληροῦς μὲν
 καὶ οἰκωδόντες ἀμελῆς, καὶ ἀπὸ τῶν τοῖς ἀρχοῖς γίνονται. ἐκ δ' οὐκ ὀπίσθιν εἰς μολογίαν αὐτῶν
 τοὺς ἀγροῦς καὶ τὴν ἀποχρήσιν συμβαίνει, εἰ δ' ὅτι οὐ αὐτοῖς δι' ἐκ τῆς πόλεως ἡτοιμασ-
 μένης γὰρ οἱ τὴν βοήθειαν εἰς τὸν πῶν γυμνῶν τύποι, καὶ ἐσπευδόμενοι ἤδη τὴν πολεμίων παρῶν
 ἀρπαγῶν, ἔτι καὶ αὐτοῖς παροσκέμεται. τοῖς μὲν ἰσχυροῖς παροκαταλαμβάνοντες τὰς ἀπο-
 χρήσεις. τοῖς δ' ἐπιλέκτοις ἐσέδρας πολεμίων, τοῖς δ' ἄλλοις κύφως ἐπιφαινόμενοι αὐ-
 τοῖς τοὺς δ' ὀπλίτας ἀθροῦς ἐκ τῆς πόλεως ἀθροῦς, μὴ πόρρω δ' τῶν παροφέντων μερῶν. Ἐπι-
 ῥήσας δ' οἱ πολεμίοις, ἐν οἷς ἅκων μὲν μὴ μαχόμενοι μαχόμενοι δ' μὴ ἐλαττοὶ ἔξεναι τὴν πο-
 λεμίων. διὰ οὖν τὰ παρῶν εἰρημνία, λισσιτελῆ ποτε ἀφίαν καὶ ἐάσαι τοὺς πολεμίους, ὡς
 πλείους καπασύρου τὴν χώραν· ἵνα ἡ ληλαστωμένη καὶ ἀπαρσέντων λαφύρων, ῥαδίως
 οὐ τὴν δίκην δώσουσι. τὰ τε γὰρ ληλασθέντα πᾶντα σῶζονται· οἱ δ' ἀδικήσαντες κατ' ἀξίαν
 λάβοιεν τὰ ἐπίμμετα. Ὅξενος δ' αὐτῶν βοήθειας, τοῖς μὲν σπαντὶ ἀπαρσέντων καὶ ἢ τιπαγμέ-
 τοις κινδυνώουσιν, ποτε πολεμίοι μικρὰ μὲν αὐτῶν φθάσαντες καχυρνήσαντες ἐν τῇ πόλει δ' αὐτῶν
 ὄντες, ἀπὸ μὲν αὐτῶν ἀπὸ τῶν. πολὺ δ' ἐκ τῶν, ὡς γέγραπται, ἐσθότα ἀφυλάκτως ἀπαρ-
 κειμένοις αὐτοῖς ἐπὶ τῇ πόλει. εἰ δ' οὐκ ἔστι λατρία ἢ φθασθῇ τὰ ἐκ τῆς χώρας ληλασθέντα, ἢ καὶ τὴν
 δίκην ποιῆσαι αὐτοῖς ὁδοὺς καὶ τοὺς αὐτοὺς χρόνους· ἀλλὰ τῇδε μὲν ὀλίγοις ἐπιφαινεσθαι καὶ
 διώκοντες, μὴ ἐπικαταλαμβάνειν ἐκ τῆς πόλεως καὶ αὐτοῖς πόλιν· ὁ δὲ πλῆθος μὲν ἀξιοχρέου
 διναμῶς ἀποδίδει κατ' ἄλλας ὁδοὺς ὅτι ἔλαττα πορδόμενοι καὶ φθάσαντες ἐν τῇ πόλει ἀθρο-
 των χώρα παρὰ τὰ ὅσα ἐκ τῆς πόλεως φθάσαντες εἰς εἰκὸς ἐστὶ παρῶν εἰς τὴν ἐκείων ἀφικέ-
 μενοι διὰ τὸ λείαν ἀθροῦς αὐτοὺς βραδυτέρως πορδόμενοι τὴν δ' ἐπὶ τῇ πόλει αὐτοῖς ποιῆσαι
 διανομοποιήσας. οἱ γὰρ ληλασθέντες ἐν τῇ πόλει αὐτῶν ἤδη γενοῖντες, καὶ ἐν ἀσφαλείᾳ ὄντες,
 παρῶν δ' ῥαθυμότεροι βεπόμενοι, ἀφυκτοτέρως αὐτῶν ἀπαρσέντων. ἀρῶν δ' ἵνα νεοκμήσιν τοῖς
 στρατιώταις χεῖρη, ὑποαρχόντων γὰρ πλοίων, καὶ θαλάσσης τὴν δίκην ποιῆσαι. τὸ τε γὰρ
 φθάσαι καὶ τὰ ἄλλα εἰς τὸ δίκον οὐ συμβήσκει, εἰ μὴ καποφθῇ πλέων ὑπὸ αὐτῶν. Κυρη-
 ναίους καὶ Βαρυχίους λέγειν, καὶ δῆλας πᾶς πόλιν, τὰ ἅμα ἐκ τῶν τε ὁδοῦν καὶ μακρὰς βο-
 θείας ἐπὶ σινοειδῶν καὶ ζυγῶν βοήθειαν. κομισθέντων δ' εἰς τὸ παρῶν, καὶ ἐξῆς τῶν ζυγῶν
 παρὰ τὰ ἀρῶν, ἀποδόντες οἱ ὀπλίται καὶ ἐν τῇ πόλει ἡμέτεροι, διὰ τὸ νεοκμήτες παροσφέ-
 ροντο τοῖς πολεμίοις. οἱς οὖν δι' ὀπίσθιν ζυγῶν, καλὸν δὲ πλεονέκτημα· παχὺ τε καὶ νεοκμήτας
 τοῖς στρατιώταις εἰς τὸ δίκον ἐλθῶν· εἴσαν δ' αὐτῶν αἱ ἀμαξίαι εὐθὺς καὶ ἔρυμα τὰς στρατοπεδείας. οἱ
 τε βανματῖαι, καὶ εἰ πᾶν ἄλλο γένος σύμπτωμα τοῖς στρατιώταις, ἐπὶ τούτοις ἀπαρῶν αὐτῶν εἰς τὴν
 πόλιν

[illegible]

λας κλείονται. καὶ γὰρ τὰς βαλάνους πολλά σφάσματα γίνεται διὰ τὰς τῶν ὀρ-
 γάνων μαλακίας. ὅταν γὰρ ὅτι τὰς πύλας τὰς αὐτῶν ἐλθὼν κλείσαι μὴ αὐτοῦ γί-
 νηται, ἀλλὰ πρὸς αὐτὴν τὴν βάλανον τὰς πυλωρῶν κλείσαι κελεύει, τὰ δὲ καχυργεῖται ὑπὸ
 πυλωρῶν βουλομένων νυκτὸς διέξασθαι τοὺς πολεμίους. Οἱ μὲν τις ἡμέρας εἰς τὴν βα-
 λανοδόκῳ τῶν πυλῶν ἄμμου παρενέβηεν, ὅπως ἡ βάλανος ἔξω μὴ καὶ μὴ ἐμ-
 βῆναι εἰς τὸ τρύπημα. Φασὶ δὲ καὶ ἐμβεβλημένων βαλάνους ὧδε ἔξαιρεθῆναι ἐμβεβ-
 λομένης κατ' ὀλίγον ἄμμου εἰς τὴν βουλοδόκῳ, σίεον ἀποφθῆναι, ἵνα μηδὲς αἰσθῆται.
 μετῴρων οὖν ἡ βάλανος ἐγένετο, παρασιπούσης τῆς ψάμμου, ὥστε ῥαδίως αὐτὴν ἔξαι-
 ρεθῆναι. Ἡ δὲ πυλωρὸς διέξας τὴν βάλανον πρὸς στρατηγὸν ἐμβόηεν, ὅτε-
 μὴν λάθρα σμήλη ἢ ῥίγη τὴν βάλανον, βόλον λίου πρὸς βόλον ἐνέβηεν. εἶτα μετ' ὀλί-
 γον τὰς λίνας αἰέσασαι. ἄλλος δὲ παρεπιμέτρει ἐν γυργάτῳ λεπτῷ ἔβηεν παραση-
 μένῳ λίαν, καὶ ὑστερὸν αἰέσασαι. ἔκρηεν δὲ καὶ ἀνακρουθῆναι ἡ βάλανος. ἐπὶ δὲ καὶ θερμο-
 σίῳ λεπτῷ ἔκρηεν. Χρὴ δὲ τῷ θερμῶς τὸ μὲν εἶναι μέρος εἶναι οἷον σωλῶνα. τὸ δὲ ἔπερ-
 πλατύν. ὥστε τὰς μὲν σωλῶνας εἰδὼ ὑπολαμβάνει τὴν βάλανον ... τὰ δὲ ὅππασμα-
 τὰ εἶναι. Ἐπερὸς δὲ ἔλαθε τρέψας τὸν μοχλὸν μέλλων ἐμβάλλειν, ἵνα μὴ κατέλ-
 θῃ εἰς τὸ τρύπημα ἡ βάλανος, καὶ ὑστερὸν ἐκδοῦσα αἰσθῆται. Περὶ Αἰχμῶν δ' οὐ πό-
 λει.... ὅππασμα κρυφίως διέξασθαι ξίνοις. πρὸς μὲν τῆς βουλομένης ἔλαθον τὰ
 μέτρα ἔστω τοῖσι. παρακρίντες ἐν τῇ ἡμέρᾳ εἰς τὴν βουλοδόκῳ λίαν λεπτῶν καὶ
 ἰσχυρῶν βόλων, καὶ τὰς ὀρχαὶς ἔξω ὕψος ἀφαιῖς, ὡς ἐν τῇ νυκτὶ ἐνέβηεν ἡ βάλανος,
 αἰέσασαι τὰς ὀρχαὶς τοῦ λίαν τὸν βόλον καὶ τὴν βάλανον. λαβόντες δὲ τὰ μέτρα αὐ-
 τῆς πάλιν κατήσαν. ἐπειτα πρὸς μέτρα ὕψος τῆς βουλομένης βουλομένης ἐποίησαντο ἔστω
 τοῖσι διὰ ἐχάλευσαντο σφραγίσαντες καὶ φορμοσφίδα. ἡ δὲ οὐ μὴν σφραγίσαντες κατὰ τὸν
 εἶδη γίνασκ' τῆς τε φορμοσφίδος τὸ μὲν ὅξυ καὶ πολὺ μέρος εἰργάσαντο κατὰ τὸν πῦρ
 φορμοσφίσι. ἡ δὲ λαβὴ ἡ καὶ ἡ σφραγίς, ἡ καὶ ἡ σφραγίς, καὶ τὰς ὀρχαὶς, καὶ τὰς ὀρχαὶς.
 καὶ τὰς χαλκῆς ἐνέβηεν τὸ σφραγίσαντες, ἀπενεργήσαντες δὲ, ἔκρηεν ὥστε πρὸς τὴν βάλανον πρὸς
 σαφῆς ὀρχαίς. παρασιπούσης δὲ δοκεῖ ποιηθῆναι πρὸς τὸν χαλκῆς μηδὲν ὑπο-
 πλάσσαι, ὅτε σφραγίσαντες ἐνεκα ἐργασθῆναι εἶναι καὶ ἡ φορμοσφίς, καὶ τὰς ὀρχαὶς γίνασκαι. Ἡ δὲ
 δὲ πρὸς ἐν τῇ βουλοδόκῳ ὕψος βουλομένης, τὸ πρὸς ἐν τῇ βάλανον. πηλὸν Κερμαίχον πρὸς
 λίαντες ὀρχαίς λεπτῶν κατὰ τὸν πηλόν, περὶ τὴν βάλανον, πρὸς τὴν βάλανον, ἐ-
 πειτα αἰέσασαι τὸν πηλόν, καὶ ἔλαθον τὸν τύπον τῆς βουλομένης, πρὸς τὸν τὴν βάλανον ἐ-
 ποιήσαντο. Συμβάλλεται γίνασκαι Τημέρῳ Ροδίων ἐν Ἰωνίᾳ Τέως πόλιν ὁμογενῆς,
 * πρὸς τὴν βάλανον ὑπὸ τῶν πυλωρῶν. ἀλλὰ τε οὖν παρασιπούσαντες καὶ νυκτὶ ἀσέλιον καὶ
 σφραγίσαντες, ἐν τῇ ἐν τῇ μὲν αἰσθῆσαι, τὸν δὲ μετὰ ξένων εἰσελθῆναι. ἐπειτα εἰς τὴν ὀρχαίς
 νυκτὶ πρὸς τὴν βάλανον αἶψα, ὅς τις ἐπὶ ὀφθαλμοῖς, καὶ φυλακῆς τὸν τὴν πύλιν κατὰ
 εἶναι, καὶ αἱ πύλας ἐμμελὸν κλείσασαι. σφραγίσαντες οὖν ὅπως ἀπηνάστατο ἐκ δόξης ὀρχαίς
 ἀσφιδὸς λίαν κλωσῶν, ὅπως οὐκ ἐμμελὸς ῥαδίως ἀφαιρῶναι. τὴν δὲ ἀσφιδὸν ἐπορεύθη *
 ἀπηνάσσειν διὰ τὴν πόλιν πῦρ τὰς, ὅπως ἐμμελὸν οἱ εἰσπορεύοντες ἔξω. ἐπὶ τὴν πα-
 ρῶν ὁ στρατηγὸς κλείσας τὰς πύλας, καὶ ἔδωκε κατὰ τὸ ἔθος ἐμβῆναι τὴν βάλανον, διέξας
 ἐν τῇ λαθρῶν ἀποφθῆναι ῥίγη ἢ σμήλη τὴν βάλανον, ὡς τε ἐνέχον λίαν. εἶτα βόλον πε-
 ρεῖν, κατὰ τὴν βάλανον ἐκδοῦναι ὑπὸ τῶν λίαν μὲν τὴν βάλανον καὶ τὴν μοχλόν, καὶ ὅππ-
 δειξας τὸν στρατηγὸν κεκλυσμένῳ τὴν πύλιν, εἶχεν ἡσυχίαν. Χρὴ δὲ πρὸς τὸν πηλόν, αἰ-
 σάσας τὴν βάλανον, τὴν ὀρχαίς τοῦ πηλοῦ πρὸς αὐτὴν ἔδωκε τὸν πηλόν, ὅπως εἰ κα-
 θυπνῶν τὴν τύχην ἐκρηῖν ἀπηνάσσειν ὑπὸ τῶν λίαν. ὅς τὴν Τημέρῳ πρὸς τὴν διασφιδασμένης
 μὲν ὡς ἐμμελὸν εἰσπορεύσασθαι εἰς χερσὶν ῥίγη. πρὸς τὸν τὴν ἀσφιδὸν ἔχοντα. ἡ δὲ
 παρασιπούσαντες τὰς Τημέρῳ πρὸς τὸν πυλωρῶν, ἐλθὼν εἰς τὸν χῶρον αὐτῶν τὸν πηλόν
 καὶ εἰ μὲν ἡ εἶναι τὸν πυλωρῶν ὅπως ἡσυχίαν, παρασιπούσαντες πρὸς τὴν ἀρχὴν

ὅτι λίαν μάλλον εἰς αὐτὴν ὅπως ἰδοὶ ὁ Τημέριος, ἐμελλε ἀπυδῆναι πρὸς τὰς πύλας· εἰδὲ
 ἀπετύγχανε ὁ πυλωρὸς τῆς ἡλῆμας, ὡς δὲ προσέειπε ἀφῆκε τὸν λίον· ὥστε τὸν Τη-
 μέριον ἐκ πολλῆς φθάσει τε καὶ λαθῆναι ἀπαλαγῆναι. ἡ δὲ αὐτοῦ οὖν ἐν τῇ νυκτὶ ὁ ἀσπίς
 ὑπάρχον ἐν τῇ πόλει· ἔχον οἷον τε ὡς παρθένη. ἔπειτα ὁ κατὰ τοῦδε παρθευδὴν ἡ πόλις
 ὑπὸ πυλωροῦ. σκυληδὲς ἐποίησαν ἐπὶ μέλλοιεν αἱ πύλαι κλείεσθαι, ὑδρίον ἔχον· εἰσείναι
 ὡς ἐφ' ὕδωρ· ἀφικνῶν δὲ ἐπὶ τῇ κλειῶν, λίθοις ἐτίθη εἰς τὸ ποιεῖν γινώσκον τὰς πολεμίους·
 ἐφ' ἧς φοιτῶντες δέκοντο ἀφ' ἧς τῆς πηλιδίων λίθων ἀφ' ἧς δὲ δηλωῶ ὁ τῆς πόλεως
 φύλαξ. εἰ μὴν γὰρ παρθευδὴς φυλάσκειν, ἔνα λίον ἐτίθη πρὸς τὸν συγκλειδῶν τὸν ποιν. εἰ
 δὲ δατέον, δύο· εἰ δὲ τρίτω, τρεῖς· εἰ δὲ τετάρτω, τέτταρας. ἐπὶ ὅτι τῆς τείχεος, καὶ κα-
 τὰ τῆς τῆς φυλάκων λελογῆναι. ἔπειτα δὲ οὖν τὰς ἐστὶν σημεῖον ἐδέξατο. Ταῦτα δὲ οὖν
 συμβαλλόμενοι πάντα φυλάττειν, καὶ τὰς πύλας αὐτὸν ἀρχοῦντα κλείειν, καὶ μὴ ἄλλω
 διδοῖν τὴν ἐλπίδα· παρθευδὴς δὲ τι ἔπειτα, τὸν μοχλὸν ἀφαιρῶν· ἡ δὲ γὰρ ἴσως ἐπι-
 φαίνετο ὑπὸ τῆς πόλεως, ἐδέξατο πάλιν κλείειν, τὸν μοχλὸν πρῶτος. δὲ δὲ πρῶτα τὰ
 ταῦτα παρθευδὴς.
 Διατρίβοντα δὲ μοχλὸν, ἔλασι ἐπιπλεῖν· ἡ δὲ γὰρ καὶ ἀφ-
 ῆκε μὲλλον παρθευδὴς· καὶ ὁ καὶ ἀσπίς ἐπὶ τὸν παρθευδὴς καὶ τὸν μοχλὸν ἐπιπλεῖν, πολλὰ
 κουφότερος ὁ μοχλὸς ἔσται. πολλὰ δ' αὖ πῃς καὶ ἄλλα ὁμοῦ παρθευδὴς γινώσκον ἄλλα ταῦτα
 μὴν πρῶτος.
 Εἰς δὲ τὸ πούτω μὴδὲν καχυρηνάσκειν παρθευδὴς μὴν, παρθευδὴς μὴ δι-
 δεικνύμενα δὲ αὐτὴν τὴν κλειῶν καὶ τὴν ἐπιπλεῖν παρθευδὴς, μὴδὲ δὲ πῃς πῃς παρθευδὴς ἀφ-
 κλειδῶν. ἐν ὅτι ἐπιπλεῖν, καὶ πῃς παρθευδὴς δὲ παρθευδὴς (αὐτὴν εἶ). ἔπειτα τὸν μοχλὸν πα-
 ρθευδὴς ἀφ' ἧς μὴ πῃς τείχεος ἢ τῆς παρθευδὴς. ἀσπίς γὰρ ἔσται ἔπειτα παρθευδὴς ἐμδῶν
 ἡ δὲ μὴ ὁμοῦ παρθευδὴς. ἔπειτα ὁ καὶ παρθευδὴς ἀσπίς τῆς παρθευδὴς ἀσπίς ὁ καὶ παρθευδὴς μὴ
 ἐξαρτῶν (εἶ). ὑπὸ ὅτι παρθευδὴς παρθευδὴς, ἵνα μὴ πῃς ἐξαρτῶν μετὰ τῆς
 παρθευδὴς ἢ ὡς μοχλὸς ὑπὸ τῆς ἐπιπλεῖν τῶν πυλῶν καὶ ἀσπίς. τὸν δὲ
 καρκεῖν ἐξαρτῶν, ὡς παρθευδὴς παρθευδὴς, καὶ παρθευδὴς τῆς παρθευδὴς μετὰ τῆς.
 Απαλλογίαται ὁ καὶ τῆς παρθευδὴς παρθευδὴς ἢ τῆς παρθευδὴς, καὶ παρθευδὴς τῆς πύλας
 κλειῶν ὑπὸ σφύρας τε μεγάλης καὶ κτύπου παρθευδὴς γινώσκον, ὡς παρθευδὴς πῃς
 τῆς πόλις ἀσπίς, ὡς παρθευδὴς ἢ ἀσπίς) πύλας ὡς μεγάλη τε καὶ παρθευδὴς παρθευδὴς
 κλειῶν. ὁ καὶ αὐτὸ καὶ ἐν Αἰγίῳ ὅττω ὁ καὶ πύλας κλειῶν, τῆς φύλαξ παρθευδὴς καὶ παρθευ-
 δὴς παρθευδὴς, ἐπὶ τὰ φυλάκων ἀσπίς. Γεῖ δὲ παρθευδὴς ἐπιπλεῖν, καὶ ὡς
 παρθευδὴς παρθευδὴς παρθευδὴς, ἢ τῆς ἐν τῇ πόλει ὡς δὲ ἀσπίς, ἢ ἀσπίς παρθευδὴς
 ἐπιπλεῖν, ὡς παρθευδὴς παρθευδὴς ἐν τῇ παρθευδὴς παρθευδὴς παρθευδὴς παρθευδὴς.
 παρθευδὴς φυλάκων παρθευδὴς, καὶ παρθευδὴς, καὶ παρθευδὴς, καὶ παρθευδὴς παρθευδὴς
 παρθευδὴς, τὰ μὴ πολλὰ ἐν τῇ παρθευδὴς παρθευδὴς, ὡς παρθευδὴς παρθευδὴς. ὅλγος δὲ
 αὐτῶν καὶ πῃς παρθευδὴς. Νυκτοφυλάκων ἐν μὴ τῆς παρθευδὴς καὶ παρθευδὴς
 καὶ ἡ δὲ ἐν τῇ παρθευδὴς πόλει ἢ παρθευδὴς, τὸν μὴ παρθευδὴς τὸν τῆς ὅλου παρθευδὴς καὶ τῆς μὴ
 αὐτὴν παρθευδὴς δὲ παρθευδὴς παρθευδὴς, καὶ τὸν ἀσπίς, καὶ ὡς παρθευδὴς μετὰ τῆς· εἰ δὲ μὴ παρθευ-
 δὴς παρθευδὴς τὸ ποιν τῆς πόλεως ἐπιπλεῖν τε καὶ ἐπὶ παρθευδὴς αὐτὴν τῆς πόλεως ὁμοῦ παρθευδὴς.
 παρθευδὴς ὁ παρθευδὴς παρθευδὴς καὶ παρθευδὴς αὐτὸν τὸν παρθευδὴς καὶ τοῖς παρθευδὴς, ἢ καὶ πῃς
 δὲ παρθευδὴς ἢ παρθευδὴς ὡς ἐπὶ μὴ παρθευδὴς καὶ εἴτε αἱ δὲ παρθευδὴς φύλαξ ὁ μὴ παρθευ-
 δὴς παρθευδὴς, καὶ παρθευδὴς ὅπου καὶ ὡς παρθευδὴς τῆς πόλεως. ἔπειτα τῆς τῆς
 ἐπὶ τῆς τείχεος φύλαξ, καὶ τῆς ἐν τῇ πόλει, καὶ ἐπὶ τῆς παρθευδὴς καὶ τῆς ἐν τῇ πόλει εἰ-
 σελῶν, καὶ τῆς παρθευδὴς καὶ τῶν ἄλλων παρθευδὴς παρθευδὴς, ἀφ' ἧς παρθευδὴς φυλάσκειν,
 καὶ παρθευδὴς (εἶ) τῆς παρθευδὴς, καὶ ἅμα πολλοὺς ἀσπίς, ἐν γὰρ τῆς δὲ ὅλου παρθευδὴς
 παρθευδὴς, ὡς αὐτὸ καὶ μὴ παρθευδὴς δὲ παρθευδὴς πῃς παρθευδὴς παρθευδὴς, καὶ παρθευ-
 δὴς παρθευδὴς ἢ τῆς τῆς αὐτὴν παρθευδὴς ἐπὶ μὴ παρθευδὴς ἀφ' ἧς παρθευδὴς παρθευδὴς· τῆς τῆς παρ-
 θευδὴς ἅμα παρθευδὴς, μὴ παρθευδὴς δὲ παρθευδὴς παρθευδὴς πῃς παρθευδὴς παρθευδὴς· ἐπὶ παρθευ-

ναί τε ὡς πλείους ἄμεινον ἐν τοῖς κινδύνοις καὶ πρῶτα φυλάξαι ἐν τῇ νυκτὶ, ἢ ὡς πλείους καὶ
 ἐκείνῳ φυλακῇ προφυλάσσουσιν· εἰ δὲ ὀλίγοι τε καὶ μακρὰς φυλάσσουσιν, ὑπὸνός τ' αὖ
 ἐλπίστον ἄλγος ὁ μῆκος τῆ φυλακῆς, καὶ εἰ πῖες ἐγγχεῖεν νεωτερίαν, πρὶέχοι αὖ αὖτις
 ἢ χρόνος ὁ μῆκος, καὶ φθάσαι καὶ λαθεῖν προφάσαι τι πρὸς τοὺς πολεμίους. Διὸ δὲ ταῦτα ποιῶ-
 ντα μὴ ἀγνοεῖν· ἐπὶ δὲ χρόνῳ ἐν ταῖς κινδύνοις καὶ ἴσθι προνοεῖν· τῶν φυλακῶν μηδὲνα
 προγνώσκειν, μήτε ὅπου γήσῃ, μήτε ὅπου φυλάξῃ τὰς πόλεως, μήτε τῶν αὐτῶν αὖ
 τοὺς αὐτοὺς ἡγεῖσθαι, ἀλλ' ὡς πυκνότερα πρῶτα μετρίαινα τὰ πρὸς τὴν πόλιν φυλακίαν.
 ἔγωγε γὰρ αὖ ἡκιστα πῖς διώγομαι τοῖς ἔξω προδιδούσι, δηλοῦν τι, ἢ προσδίδεσθαι πρὸς τὴν
 πολεμίων, μὴ προεἰδότες ὅπου τὰς τείχους τὴν νύκτα ἔσονται, μηδὲ μετ' ὧν, ἀλλ' ἀ-
 γνοῦντες ὁ μέλλοι καὶ πῖς ἡμέρας φυλάξαι, μὴ φυλάσσειν νυκτός. ἔγωγε γὰρ ὅπτι-
 διον προνοεῖν, ἀμειβεῖ ἕκαστος προνοεῖν. Προφυλάσσειν τ' αὖ ἐκ τῶν ὅτι τὰς τεί-
 χους φυλάκῃ προφύλακας ὧδε. ὅς ἐκαστος γὰρ φυλακίου καὶ ἐκείνῳ φυλακῇ τῶν
 προφυλασσόντων, εἰς ἀμὴν ὅτι ὁ ἐχθρὸς φυλάκειν, καὶ ἀπ' ἐκείνου ἄλλος εἰς ὁ ἐχθ-
 ρὸς. καὶ ἀπὸ τῶν ἀμύνει εἰς τὰ ἄλλα. πρὸς ἀλλήλους δὲ ποιεῖν ἀπὸ τῶν τῶν τοῦ σπασίμου
 καὶ ἔγωγε πολλοὶ τε καὶ ἅμα προνοοῦσι, καὶ μικροὶ ἕκαστος χωρίοι κινήσονται. καὶ ἔγωγε ἅμα
 οἱ αὖτις πρὸς τοῖς αὖτις ἀφ' ἐλπίστον πυκνὰ, δηλοῦν φυλάκῃ πρὸς ἀμύνειν τοῖς πολε-
 μίοις. τούτου δὲ ἔγωγε προνοοῦμαι, ὅταν τι ἐκ τῆ φυλακῆς νεωτεριάζῃ, τοῖς δὲ προ-
 φυλάσσουσιν αἰτιπρονοοῦντες ἀλλήλους ἐστῆναι· ἔγωγε γὰρ αὖ πρῶτα ἀπ' αὐτῶν βλέποντες,
 καὶ ἡκιστα ὑπὸ πῶν ἀγνοοῦν, λαθρα προνοοῦνται· ἀπὸ ἡδὴ γενοῦσα πρὸς τὰ ἡμε-
 ροσκόπια δειδύλωται. ἐν δὲ ταῖς χημερίαις καὶ στυγερῶν νυκτῶν, * δηλοῦν αὖτις λίθους βάλλειν
 εἰς ὁ ἔξω μέγας ὁ αὐτὸ ποιεῖν οἱ δὲ πῖες τούτου φασὶν ἐλαττωθῆναι. τοὺς γὰρ προνοοῦντας
 τῇ πολεμίων ἐν τῇ σὺν τῇ προνοοῦνται. ἔγωγε γὰρ προνοοῦμαι ὅτι ὅτι τὴν
 φωνὴν τε τῇ προνοοῦν καὶ ὁ βάλλειν ἀλλὰ μέλλοι εἰς τὸν σπασίμου τῶν. ὅτι δὲ ἐν
 τοιαύταις νυκτῶν ἔξω ὁ τείχος κινῶν προνοοῦνται νυκτερεύοντες. οἱ δὲ ἐκ πλείονος ἐμφα-
 νῶν τὸν ἐκ τῆ πολεμίων καὶ ὁ σπασίμου, ἢ ἀπὸ μολον προνοοῦνται τῇ πόλιν λαθραίως, ἢ πῇ
 ὁρμῶν ἀπὸ μολον. ἅμα δὲ καὶ τὸν φύλακα εἰς τύχην καλῶν ἐκείνῳ ὅτι τὸν ὕλαγ-
 μόν· ἢ δὲ αὖ τῇ πόλεως διπρονοοῦν καὶ διπρόνοοι τοὺς πολεμίους ἢ, τῇ δὲ φύλακας καλῶναι
 τοὺς τὰ πλείους κακτομήνους, καὶ ἐπιμνηστικὰς τι καὶ τῇ μεγίστῃ μετρίαν τῇ πόλιν μέλιστα γὰρ
 αὖ αὖτις προνοοῦν μὴ πρὸς ἡδὴς βαπτίζῃ, ἀλλὰ μετρίαν αὖτις. Προνοοῦν τῇ πῖς,
 πρὸς ἡμῖν ἐορταῖς χρόνῳ τῇ καὶ τῇ πόλιν φυλάκῃ ὅσοι ἐν σπασίμου μέλιστα ὑπὸ πῶν, τοῖς αὐτῶν
 καὶ ἀπὸ, ἀφίκαται ἀπὸ τῆ φυλακῆς κατ' οἰκίας ἐορτάζειν. καὶ ἅμα μὴ πολυωρῶν δόξοισι,
 ἅμα δὲ ὅσοι αὖ ἐπ' αὖτις εἴη προφάσαι. ἀπὸ δὲ τούτων ἄλλος εἰς τὰ φυλάκῃ καλῶναι πῖ-
 σοτέρως ἐχόντες. πρὸς γὰρ τῇ ἐορταῖς καὶ τοιαύταις καλῶν μέλιστα οἱ ἐχθροὶ πῖς νεωτερίζουσιν,
 ἐγγχεῖν. Ὅσα δὲ πῖς γήσῃ πρὸς τῇ σπασίμου τοὺς καλῶν ἐν ἀμύνει δηλοῦνται. * ὅμο-
 λον δὲ ἅμα τούτοις μηδὲ πῖς αἰαβάσεις ὅτι ὁ τείχος διπρόνοοι, ἀλλὰ κλῆσις· ὅτι
 μηδὲν ἐπὶ τῇ προνοοῦνται ἀπὸ μολον ὅτι τῇ τείχους βελούχῃ ἐκείνῳ πῖς πολεμίους. ἀλλ'
 ὅτι φύλακας ὅτι αὖ σὺ βέλῃς αἰαγάς ὅτι τῇ τείχους ἀφ' ἐλπίστον καὶ μὴ κατὰ μολον-
 τες. ὅτι πῖς ἔξω τῇ πόλεως λαθραῖς ὑπὸ πῶν, μὴ βαδίζας ἀφ' ἐλπίστον κατὰ
 βαδίζουσιν ἀπὸ τῇ τείχους εἰς τὴν πόλιν εἰς μὴ γήσῃ ἐπ' ἀλλήλῳ κατὰ μολοντες κινδύ-
 νους, καὶ μὴτε λαθεῖν, μὴτε φθάσαι· ὅτι δὲ αὖ τῇ προνοοῦνται τῇ πόλιν πῖς ἀνα-
 βάσεις καὶ ἐν τῇ σπασίμου ἀκροπόλει. μὴ δὲ τὴν ἔξω ναυμαχίας ἐπὶ βελούχῃ οἱ φέρου-
 ραρχος Νικηλῆς ἀναβάσεις κλῆσις ποιήσας, κατῆναι φύλακας ὅτι τῇ τείχους
 ἔξω δὲ τῇ πόλεως, ἀπὸ μολον ἐπὶ μολον μετὰ κινῶν. προσδίδεσθαι γὰρ ἔξω πῖς ἐ-
 πιβελού. Εἰ ὁ μολον δὲ καὶ μηδὲν ὑπὸ πῶν ἐν τῇ πόλιν, ἐν τῇ τείχῃ φυλακίαις,
 δὲ πῖς τῇ πόλιν λύχρα καλῶν λαμπρόν, ἵνα καὶ ὅτι αὖ πῖς προνοοῦνται, πολέ-
 μοι φέρουσιν τῇ σπασίμου τὸν λαμπρόν. εἰ δὲ μὴ φαίνεται πρὸς τὸν σπασίμου ὁ

[illegible]

παρῆπον οἱ ἀρχοῖτες τοῖς ἡδυσμύοις, ὅτι πεία μέρη αὐτοῖς ἡμιόμοις δὲ ἐνεδρόσαι, με-
 χροὶ ἀπώτερω τῇ πόλει, ὡς γὰρ γυμναστές αὖ παρῆπον πρὸς τὰ μέλλοντα, τοῖς δ' αἰκού-
 εις αὐτοπόπαι. καὶ τοὺς μὲν ἄρα ἀρχοῖτες ἐκείνην εἰς χεῖρα ἐπιτήδεια ὡς ἐνεδρόσαιτας
 τοῖς ἐμβέλουσιν πολεμίοις αὐτοῖς λαβόντες σώματα αὐτοῖς σιωπῶντα τῇ παρῆπον, παρ-
 παρῆπον ὡς κατασκευάσμενοι τὰ ἀντὶ τῶν πόλεων· καὶ παρῆπον διωκόντες τῶν ἄλλων, ἵνα δῆται
 παρῆπον τοὺς πολεμίους εἰς τὰς ἐνεδράς, ὡς ὑποφύγοντες πορῆταις ὅτις τῶν οὐ-
 που αὐτοῖς ξεικὴν παρῆπον μασμῶν κρυφαῖως κρυμμένον καὶ ἡλῆται, αὐτὰ λαβόντες ἐφ-
 θασαν, καὶ ἔλαθον εἰσαρχόμενοι εἰς τὴν πόλιν κατ' ἀγῆας ὁδοὺς, ὡς τοὺς ἐπεξήρτοις, πολίτας
 πάλιν ἀπαρχόμενοι τὴν πόλιν καταλαβόντες τοῖς ξεινοῖς, τῇ ἐν τῇ ἐνεδρᾷ οἴων πρὸς
 μὲν ἐφυγάδων, τοὺς δ' ἐδέχοντο. Διὸ δὲ πρῶτα τὰ τοιαῦτα ὑποφύγειν, καὶ μὴ ἀγῆτως
 καὶ κατὰ εἰς πολεμίους ἐξοδοὶ πληθεῖς ποιεῖσθαι. Παρῆπον δὲ σιωπῶντα δὲ παρ-
 παρῆπον, εἰς τὴν γὰρ ἐφ' αὐτῶν μαγὰς οἶντες ἀπὸ πόλεως ἢ ἐξ ἡλῆται ἔκως μὴ αὐτῶν πρὸς τὴν πόλιν
 εἶδος δύο οἰόμενοι, ἀμφιβολῶς παρῆπον δόξασται· οἷον αὐτοῖς. ΔΙΟΣΚΟΥΡΟΙ, ΤΥΝ-
 ΔΑΡΙΔΑΙ· ὡς εἰς εἶδος δύο οἰόμενοι ὅτι τῶν αὐτῶν καὶ ἄλλοτε δὲ, ΑΡΗΣ ΕΝΤΑ-
 ΛΙΟΣ· ΑΘΗΝΑ ΓΑΛΛΑΣ. ΞΙΦΟΣ; ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ.
 ΛΑΜΓΑΣ, ΦΩΣ καὶ ἄλλα ὁμοῦτα τοῖς αὐτοῖς ἀπὸ δυσμημονίας· ὅτι παρῆπον
 μιζόμενα ἔκαστος ἔχει τῶν αὐτῶν καὶ βλάπτει φέρει εἰς τὴν γλῶσσάν τις παρῆπον ἡ
 καὶ καὶ ἡ ἀπῶν. ἐν μαγὰς δ' οὖν ξεινοῖς καὶ δὲ τὰ τοιαῦτα παρῆπον γίγνεται, ὅσοι εἰς ἐξοδοὶ
 συμμάχοις οἷον Χαριδῆμον Ὡρεῖται ὡς τὴν Αἰολίδα σιωπῶντα καταλαβόντα ἱλίου ἔσται
 τοῖς αὐτοῖς. Τῇ ἀρχοῖται τῇ ἱλίου αἰκίτης ἐκ πορῆτομοῦ ἐπὶ λείας αὐτῶν καὶ μάστιγα ἐν τοῖς νυξίν
 ἄρα πορῆταις καὶ εἰσεπορῆταις εἰς ἀρχοῖται· . . . . τὰ ἀρχοῖται ἔκαστος. ἐν δὲ τῇ παρῆπον
 καταμαρῶν ὁ Χαριδῆμος τῶν παρῆπον, οἰκείῳται, καὶ εἰς ἀγῆας κρυφαῖως ἀφικόμενος,
 ἀφικόμενος καὶ ἐπισπῶν αὐτοὺς ἐκ πορῆταις ἐν τῇ νυκτὶ ὡς ἐπὶ λείας μὲν ἱππῶν δ' ἐκ-
 λαβόντες αὐτοὺς ἐξήρτοι ἐν τῇ νυκτὶ· ἵνα αἱ πόλεις αὐτῶν αἰσθῶνται, ἀλλὰ μὴ καὶ τὴν ἀφῆπον,
 ἢ τὴν ἐκ πορῆταις πυλίδας, ὡς παρῆπον, εἰσπῶν. ἡμιόμοις δ' ἐξω καὶ ἀφῆπον τῇ Χαριδῆ-
 μῶν, ἔλαθον παρῆπον αὐτοῖς ὡς τειάχετα τειραχισμένους, καὶ ἔχοντες ἐν χερσίν, καὶ ὅπλα
 καὶ παρῆπον κρυφαῖως. ὡς ἀπῆπον τῇ αὐτοῖς ἐν τῇ νυκτὶ, ἐν ἐξοδοὶ φαύλῃ καὶ
 ἐκρυψεν τὰ ὅπλα, καὶ ὁμοῦτως αἰχμαλώτους μετ' ἄλλων γυναικῶν καὶ παιδαρίων, καὶ τούτων ὡς
 αἰχμαλώτων, εἰσεπορῆταις αἰσθῶνται αὐτοῖς τῇ πυλίδι ἀφῆπον τὸν ἱππῶν· ὅπου δὲ εὐθὺς αἱ
 εἰσελθόντες ἔργον εἴχοντο. τοῖς τε πυλῶν ἀπῆπον, καὶ εἰς ἀγῆας ξεινας παρῆπον ὁμοῦ-
 σαιτες, καὶ τῇ πυλίδι ἐν χερσίν οἶντες· ἐφ' αὐτῶν εὐθὺς ἢ πρῶτον οἶντες τῇ Χαριδῆμου παρῆπον
 ξεινας, καὶ κατέλαβον τὸ πόλισμα μετ' αὐτοῖς καὶ αὐτοὺς εἰσεπορεύθη μετ' αὐτοῖς διωκόμενος
 ἅμα ὁ αὐτοῖς καὶ τοῖς αὐτοῖς παρῆπον. τῇ παρῆπον τοῖς αὐτοῖς μέρει ἐνεδράς ἐπισπῶντα παρῆπον
 ὅτι παρῆπον τοῖς αὐτοῖς ἐπὶ τῇ χεῖρ. ὅσοι σιωπῶν. εὐθὺς γὰρ αἰσθῶντος Αἰθιόδορος ἱμ-
 βειος, ὡς ὁ πρῶτος μετ' αὐτοῖς παρῆπον, ἐπισπῶν τοῖς αὐτοῖς ἐπὶ τῇ χεῖρ· ἐτυχὲν καὶ αὐτοὺς ἀγῆτως
 πάλιν αἰσθῶντος· καὶ ὁ αὐτοῖς ἐνεδράς οἶντες ἐπισπῶντα πρὸς τὸ ἱλίου· ἀλλὰ ἀγῆας
 παρῆπον, ἔλαθον ἐν τῇ νυκτὶ καὶ ἡλῆται πρὸς τὰς πόλεις· καὶ ἔλαθον οὖν σιωπῶντες εἰς τὴν πό-
 λιν ἐν τῇ παρῆπον, ὡς τῇ Χαριδῆμου οἶντες παρῆπον. ἐπῶντα πρὸς τὴν πλείονας εἰσπῶ-
 νται, ἐξοδόσθαι τῇ σιωπῶντα. καὶ οἱ μὲν ὅτι παρῆπον αὐτοῖς οἱ δ' αὐτοῖς τὰς πόλεις διεφθάρησαν
 τοῖς μὲν γὰρ αὐτοῖς σιωπῶντα ΤΥΝΔΑΡΙΔΑΙ. τοῖς δ' ΔΙΟΣΚΟΡΟΙ. καὶ παρῆπον
 τῇ ἐξοδοὶ πάλιν μὴ αἰσθῶντα παρῆπον παρῆπον παρῆπον Αἰθιόδορος ἐν τῇ αὐτῇ
 νυκτὶ. Παρῆπον οὖν καὶ τὰ σιωπῶντα ἐν τῇ παρῆπον, καὶ μάστιγα ὡς ἀδελφὰ τῇ
 μαλλύσας παρῆπον γίεσθαι. οἷον αὐτοῖς. ἐπὶ μὲν ἀγῆας πορῆτομοῦ, ΑΡΤΕΜΙΝ
 ΑΓΡΟΤΕΡΑΝ. ἐπὶ δ' ἐκλεπὴν πᾶσι παρῆπον, ΕΡΜΗΝ ΔΟΛΙΟΝ. ἐπὶ δ'
 τοῖς αὐτοῖς, ΗΡΑΚΛΕΑ. τοῖς δ' ἀπῆπον ἐν χερσίν, ΗΛΙΟΝ καὶ ΣΕΛΗΝΗΝ.
 καὶ ὡς μάστιγα ὁμοῦτα τοῖς αὐτοῖς καὶ καὶ τὰς αὐτοῖς. ἱφῆταις δ', ὅσοι δ' αὐτοῖς σιωπῶντα ἐκ-

λαβε τὸν ἐφίοδον τε καὶ φύλακα ἔχον· ἀλλὰ ἔπειτα ἐπὶ τῷ δειδῶσαι ἵνα ὁ μὲν ὁ πρῶτος ἐρω-
τηθεὶς ἀποκρίνηται ΖΕΥΣ ΣΩΤΗΡ, εἰς τὸ ἔχον τύχην· ὁ δ' αὖ ἐρωτηθεὶς, ΠΟΣΕΙ-
ΔΩΝ. ἔπειτα γὰρ αὖ ἦκεν σφῆλσι τοῦ ὑπὸ τῷ πολέμῳ καὶ ἐξ αὐτομολοῖτο ὁ σιῶνιμα·
πλαῖνς ὁ γηρομῆκε τοῖς φύλαξιν αὐτῷ ἀλλήλων συεγμῶ χρεῖα, πρὸς αὐτοὺς τῶν ὁ πρῶ-
του γυμνάσαι· πάλιν γὰρ τῷ εἶδεν ἄγνωστοι τοῖς ἄλλοις ἔσαι, εἰς τὴν ἑλλήνας, εἰς τὴν Βάρβαροι
ῶσι. πρῶτον μὲν ὁ τῷ κινῶν, μὴ ἀφ' αὐτῶν τοῖς συεγμῶν ἀσύμφορον ἔξ αὐτῶν ἦ. ἐχρήσατο ὁ
αὐτῷ καὶ ἐν Θήβαις, ὅτι τὴν Καδμείαν καταλαβόντες ἐσκηδίασαν νυκτός, καὶ ἠγόησαν αὐτοὺς,
πρὸς συεγμῶν σκευελέγχοι. Τὰ ὁ σιῶνιμα ἐρωτᾶσαι κοινῶς τοῖς τε πελοποννησίοις καὶ
περὶ φύλαξιν, ὅθεν γὰρ πρῶτον τὸν ἐπὶ ἐρωτᾶν. ὁ γὰρ ἐφίοδος καὶ πολέμιος αἰρωτῶν.

Εἵνοι ὁ πρῶτος σιῶνιμα πηχρῶν, τῷ τε πᾶσι τῶν ἐνέκει, καὶ πρὸς ὁ γινώσκον μᾶλλον καὶ
τοὺς φίλους· εἰς ὁ δὲ πρῶτος σιῶνιμα τὸς ἰδιαιτάς καὶ δις γνωστοτάτας τοῖς πολέμοις· εἴη δ'
αὐτὰ πᾶσι πρῶτος σιῶνιμα τοῖς αἰδέ. ἐν μὲν τῶν σκοτεινῶν νυκτὶ, τὸ τε σιῶνιμα ἐρωτᾶν καὶ φωνῆσαι
μᾶλλον καὶ φόβον ἐμφανίσαι· τὸν ὁ ἐρωτῶν μὲν τὸ τε σιῶνιμα ἀποκρίνεσθαι, καὶ ἄλλο πρῶ-
του γυμνάσαι φωνῆσαι, ἢ φόβον ἐκφανίσαι· ἐν ὁ τοῖς φασί τοῖς χρόνοις, τὸν μὲν ἐρωτῶν τε ὁ
σιῶνιμα τὸν πῆλιν ἀφελῶσαι, ἢ ἐν τῇ χεὶ ἔχοντα ὁπλίσαι. ἐστὶ καὶ ἐπαγαγῆσαι τὸν πῆλιν
ἐπὶ ὁ πρῶτον, καὶ ἀπαγαγῆσαι ἀπὸ τῶ πρῶτον. ἐστὶ καὶ ὁ δὲ καταπῆσαι πρῶτον·
καὶ εἰς τὴν ἀριστερὰν πρῶτον· ἢ ἔχον ἐν τῇ χεὶ ἀραιτα, ἢ ἀνελῶσαι. τὸν ὁ ἐρωτῶν μὲν,
τὸ τε σιῶνιμα ἀποκρίνεσθαι καὶ πύτων τὴν πρῶτον γυμνάσαι ποιῆσαι. Περιμένει ἐν καὶ
τοῖς κινδύνους, πρῶτον μὲν τῷ ἐν τῇ ἀγρῷ ἢ θρασυμῶν λόγῳ δύο, ὑπὸ ὁ πῆλιν ἐν δὲ
ἀγρῷ δις κινδύνους τοῖς ὑπὸ ἀρχαῖς ὅπλοις καὶ πρῶτον σιῶνιμα τὸς ἀκρίως ἐκ πλείο-
νος ἀφαιρῶν αὐτοὺς. τοῖς ὁ τὴν πρῶτον φύλακῶν πελοποννησίοις, ἀδύπτης καὶ πρῶ-
τον δὲ. τυγχάνοις γὰρ οἱ τὴν πρῶτον περὶ φύλακῶν τὸς ἀπὸ δύνῃς οἷς ῥαθυμότητος
τε καὶ ἀκαρτερότητος ἀφαιρῶν πελοποννησίοις ὁ αἰὲ λαμπρότης, αἱ μὲν λίαν χυμῶν ἢ καὶ
σχύος· εἰ δὲ μὴ ἔπειτα, ὁ λαμπρὸς περὶ τῶν εἰς ὑψος μὲν μεδὲν κεκαλύφθῃ γὰρ ἔστι. ἐπὶ δὲ
τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ πρὸ τῷ ποδῶν μόνον φησὶν. ἐν ἰσχυρῶν ὁ πῆλιν καὶ ἐν ἰσχυρῶν
χυμῶν ἰσχυρῶν πελοποννησίοις. ἐν γὰρ τοῖς ψύχει καὶ δύνῃς, καὶ μήκει τῷ νυκτῶν, θάσσον
αἰνοῦσι αὐτὸ ἢ πελοποννησίοις. εἰς ὁ ἀμα τοῖς καὶ ὅτι τὸ πῆλιν πελοποννησίοις, ὥστε ἵνα μὴ εἰς
τὰ ἔξω τῶ πῆλιν ἐκπορεύεσθαι, πᾶς ὁ τὸ ἔξω ἔχον ὁ καὶ πελοποννησίοις λίαν ἐν τῶν σκο-
τεινῶν νυκτὶ, καὶ ἐκδύει ἄλλῃ καὶ ἄλλῃ εἰς ὁ ἔξω μέρος τῶ πῆλιν· οἱ ὁ ἐκ ἐκπορεύεσθαι τὸ
ἀφ' αὐτῶ πρῶτον γυμνάσαι, ἐν ὑποψία οἷον ἀλλήλους. καὶ ὁ τῶ πελοποννησίοις ὁ καὶ τὸ
πῆλιν, καὶ μὴ αἰετᾶν ἐν τοῖς πελοποννησίοις πάλιν τῷ φύλακῶν καὶ εἰς ἐρατὺμα κεκαλυπ-
θῆκε μάχη λειφθῇ, ἢ ἀφ' ὁ πῆλιν ἀποδύει, ἢ συμμαχῶν ἀπασασι, ἢ δὲ ἄλλο ἢ σύμ-
πωμα ἀντιμῶ, καὶ πᾶσι τῶν ὁ ἐκπορεύεσθαι τὸ ἢ πολέμων ἐχρῆς οἷον, καὶ τὰ
πρῶτον γυμνάσαι πρὸς τῶ φύλακῶν πρῶτον καὶ τῶ πελοποννησίοις ἐν τοῖς ποῖν τοῖς χερσὶς πυ-
κταὶ τε καὶ πελοποννησίοις, καὶ ἐν δὲ πρῶτον γυμνάσαι ἐν τῶ πελοποννησίοις ἐκπορεύεσθαι ἵνα τῷ
περὶ φύλακῶν ἀμελετήτως ἀφαιρῶν ἀφ' ὅπου ἢ κέματα. ἢ γὰρ συμφέρει ἔπειτα
ἀφαιρῶν ὁ ἐρατὺμα ἐπὶ ἀντιμῶν κατῆσαι. εἰς ὁ ὅταν εὐρεθῇ ἀρῶν πᾶσι ἀ-
ντιμῶν· ἀλλὰ μᾶλλον πρὸς πρῶτον καὶ αἰετᾶν αὐτῶν βεπῆσαι, καὶ τοῖς πελοποννησίοις ἐν
τοῖς ποῖν τοῖς χερσὶς ἐκ πλείονος χερσὶς κατῆσαι ὁ πρῶτον τοῖς φύλακῶν, φωνῆσαι
ἐν πᾶσι, ὅπως αὐτὸν ἐχρῆθῃ καὶ κατῆσαι ὁ περὶ φύλακῶν, καὶ πρῶτον ἀποκρίνεσθαι
ὁ ἐρωτῶν μὲν. ἀρῶν δὲ αὐτῶν τῷ ἐρατῶν ἐν τοῖς ποῖν τοῖς χερσὶς ἐπὶ μελῶς ἔχον πᾶ-
σι πελοποννησίοις μὲν τῷ αὐτῶν ἀποδύειν αἰετᾶν. ὑπὸ αὐτῶν δὲ τοῖς ἀφαιρῶν τῶ ἐρα-
τῶν μᾶλλον, ὅπως περὶ χερσὶς τοῖς φύλακῶν ἀφαιρῶν. ἐκπορεύεσθαι τὸν ἐρατῶν μὲν ποτε ὁ
αὐτῶν ὥρον· ἀλλὰ ἰδίᾳ λαμβάνεται ἵνα μὴ περὶ δύνῃς (φῶν ἐκ πολλῶν χρόνων τὸ ἀφαιρῶν ὁ
ἐρατῶν οἱ ἐρατῶν, αὐτῶν μάλιστα τὸ ὥρον φυλάσσον. ἀποδύει) δὲ πᾶσι καὶ τὰ ἐπὶ ἐπα-
γαγῆσαι ἵνα, καὶ κατῆσαι τὸν πολίτην, εἰ μὴ ἡλῆ πελοποννησίοις ἀφ' ὁ φόβος πᾶσι

[illegible]

[illegible]

ληκύνῃ ἐνὶ θάλασσῃ διήκει ὡς μέλισσα ἐραὶς ἐμπλήσεται, πρὶν τελευτῇ τῇ κύστιδος ὅ
 ὑποφύει τῆς ληκύθου, καὶ πρὸς ἑαυτὴν πῶς ἐμαλὶ ὡς ἀδελφότης. καὶ εὐσάπεια τὴν ληκυ-
 θον, ἐμύζετο φαεινὰς. Ἀφ' αὐτῆς τε οὖν ὁ ἔλασιον ἔσται ἐν τῇ ληκύθῃ, καὶ οὐδὲν ἄλλο
 φαίνεται εἶναι. ὅταν δὲ ἔλθῃ πρὸς οὐδὲν, ἔξερασας ὁ ἔλασιον, αἰαγνύσεται φουθήσας τὴν κύ-
 στι, καὶ ἐκαστογνύσας. καὶ καὶ ταῦτα εἰς τὴν αὐτὴν γράφας, ἀποστέλλεται. Ἡ δὲ δὲ ἡς ἐν
 δέλτῳ ἐξέσται γράφας, κερὸν ἐπέθηκε, καὶ ἄλλα εἰς τὸν κερὸν ἐνέγραψεν. εἴτα ὅταν ἔλθῃ
 πρὸς οὐδὲν, ἐκκλίσας ἐν κερὸν, καὶ αἰαγνύς, γράφας πάλιν, ὡσαύτως, ἀπέστειλε. Λέγεται
 καὶ εἰς πυξίον γράφαινα μέλας ὡς ἐξήπιστα, εἰς ἑξεραιδιῶν ἐπειτα λυκώσεται, ἀφαι-
 ζεῖν τὰ γράμματα. ὅταν οὖν ἀφίκηται πρὸς τὸν πεμπόμενος, λαβόμενος εἰς ὕδωρ θάλασσαν ὁ
 πυξίον. φαίνεται οὖν ἐν τῷ ὕδατι ἀκριβῶς ἀπὸματα τὰ γεγραμμένα. γράφοιτο δ' αὖ καὶ
 εἰς πινακίον ἡρώϊον ἀπὸ αὐτοῦ βάλει ἐπειτα καταλυκώσας, καὶ ἐξεραίνεται γράφας, ἰσχυρὰ
 φωσφόρεσι, ἢ ὅ, ἡ αὐτοῦ βάλει ἱμαλισμὸν λυκόν, καὶ τὸν ἵππον λυκόν. εἰ δὲ μή, καὶ ἄλλῃ γρά-
 ματι, πλὴν μέλας. ἐπειτα διῶναι πρὶν αἰαγνύσαι ἐκ τῆς πόλεως, εἰς ὃ εἰς τύχη ἱερὸν,
 ὡς ἀξόμορος. ὅταν δὲ αἰαγνύσῃ τὰ γεγραμμένα, καὶ ἐλθόντα εἰς ὁ ἱερὸν, καὶ γοῖτα ὁ
 πινακίον συσπῆμα ὑπὸ πρὸς συγκαταστήσας, ἀπενείχματα εἰς οἶκον, θάλασσαν εἰς ἔλασιον. πρὸς οὖν
 τὰ γεγραμμένα φαίνεται. καὶ οὖν μὲν ἀδελφότητι πέμψας, πρὸς γαματωδιστάτην, καὶ μοι δὲ
 γεγραμμάτων ἐμφανισθήσεται. ἐστὶ δὲ τοιαῦτα. Ἀφ' αὐτῶν δὲ μίγες βυπησας εἰς εἴκοσι καὶ
 τίτῃα γράμματα. ἐξ εἰς ἐκάστην πλῆθος ἢ ἀφ' αὐτῶν ἔσται δὲ βυπηματα ἢ ἀφ' αὐ-
 τῶν γράμματα. ἀφ' ἧς αὖ πλῆθος ἀφ' αὐτῶν ὁ ἄλφα καὶ τὰ ἐχόμενα, ἀπὸ ἐκάστη πλῆ-
 θος γράμματα. μὲν δὲ ταῦτα, ὅταν πρὸς θάλασσαν ἐν αὐτῇ πρὸς λόγους, λίαν διεῖρεται ἐν
 τῇ διερεῖται ἢ λίαν, ἀφ' αὐτῶν ἐκ τῶν πλῆθος ἢ ἀφ' αὐτῶν ἐκ τῶν πλῆθος ἐκ τῶν
 ὁ ἄλφα ἐστὶ, πρὸς τῶν τὰ ἐχόμενα ταῦτα πρὸς γράμματα, ὅταν ἔλθῃ εἰς πλῆθος ἢ
 ταῦτα ἐστὶ, διεῖρεται πάλιν πρὸς τῶν τὰ ἐχόμενα, ὅπου συμβαίνει (ἢ) καὶ πρὸς
 λη πρὸς τῶν τὰ ἐχόμενα πρὸς οὖν ὅπου εἰς διεῖρεται ἐν λίαν καὶ ἔσται τὰ ἐπὶ λη καὶ
 αὐτῶν γράφας ἐν εἴρεται εἰς τὰ βυπηματα, ὡς οὖν οὖν. ἐστὶ αὖ πρὸς τὸν ἀφ' αὐτῶν
 ἀφ' αὐτῶν λίαν πρὸς οὖν. διήσεται δὲ αἰαγνύσεται αἰαγνύσεται εἰς δέλτον τὰ δηλούμενα
 γράμματα ἐκ τῶν βυπημάτων. αἰαγνύσεται δὲ γίνεται ἢ ἀφ' αὐτῶν τῇ ἐνέρεται. ἀφ' αὐτῶν
 δὲ οὖν τὰ γράμματα αἰαγνύσεται γράφας εἰς δέλτον οὖν γὰρ ἢ τῶν γράμματα. κα-
 ταμαθῇ δὲ πρὸς ἐρεῖται ἐστὶ τὰ γεγραμμένα, ἢ ὅταν αὐτῶν γράφας. ἀφ' αὐτῶν ἐρεῖται δὲ αὐ-
 τῶν γοῖτα, ἐξέσται ὡς ἀπὸ αὐτῶν βυπημάτων, ὅσα γὰρ τῶν γράμματα, ἐπειτα
 ὡσαύτως ἐν εἴρεται ὁ λίαν εἰς τὰ βυπηματα ὅπου δὲ αὐτῶν βυπημα συμβαίνει εἰς ἐν-
 ερεῖται, ὡς οὖν αὐτὸ γράμμα εἰς ἐφ' αὐτῶν γράφας πρὸς ἐν εἴρεται ὁ λίαν πρὸς ὁ
 ἐξέσται ἐν εἴρεται. γοῖτα δὲ αὐτῶν καὶ ὡς αὐτῶν. αὐτῶν τῶν ἀφ' αὐτῶν καὶ ἐξέσται, ποιήσας κύκλοι ἐξέ-
 σται λεαῖαι καὶ βυπημα ἐφ' αὐτῶν κύκλοι τὰ γοῖτα τῶν γράμματα, τὰ τίτῃα καὶ εἴκοσι
 ὑποφύας δὲ εἰσεν καὶ ἀφ' αὐτῶν ἐκ μέσῃ καὶ κύκλοι βυπησας. ἐπὶ τῶν ἔσται εἰς τὰ γοῖτα ἐφ' αὐ-
 τῶν οἶτα, ὁ λίαν ἐν εἴρεται ὅταν δὲ εἰς ὁ αὐτὸ γράμμα συμβαίνει, γράφας ἐκ τῶν
 ἐκ μέσῃ βυπημάτων, πρὸς ἐν εἴρεται, εἰς ὁ αὐτὸ γράμμα ἐν εἴρεται γράμματα δὲ λέγει
 ὁ βυπημα. Ἡ δὲ δὲ ἡς εἰς ὁ βιβλίον γράφας ὡς λεπτότατον μακρὸς εἴκοσι, καὶ λε-
 πτότα γράμματα, ἢ ὡς βυπηματὶ γοῖται ἢ ἐπὶ τῶν. εἴτα ἐπὶ τῶν ὡς τῶν χιτῶνος ὑπο-
 γέντης, καὶ ἀποπύξας τῶν χιτῶνος ἐπὶ τῶν ὡς, αὐτοπύξας δὲ δοκίμῃ ἢ καὶ χιτῶν τῆς
 ἐπὶ τῶν καὶ ἐν εἴρεται ὡς τὸν χιτῶνος, καὶ ἔσται φερύμα. Μαρτύριοι δὲ ὅτι τὰ εἰς-
 πιμπόμενα μετ' ἐπὶ τῶν χιτῶνος φυλάξας. Οἱ γὰρ πρὸς ἱλίοι αὐτοπύξας ἐκ τῶν
 σούπου χιτῶνος καὶ ἔσται ἀφ' αὐτῶν γοῖται, ἔσται διῶναι φυλάξας μὴ εἰσεν αὐτοῖς τὰς ἀφ' αὐ-
 τῶν χιτῶνος. καὶ τοῖς σούπου ἐστὶ αὐτοῖς ἐστὶ ἢ ἀποπύξας καὶ ἢ φυλάξας. ἀλλ' ὁλίγοι πρὸς οἶτα ἐν
 λαλῇ, λαλῇ πολλὰ εἰσεν γοῖται σώματα. πρὸς δὲ τῶν παλαιότεροις, καὶ οἰοῖται
 ποτε ἐπὶ τῶν. Ποπύξας γὰρ ἡλίοι πρὸς οἶτα Τιμῶνος Ἀρταβάζω, πρὸς οἶτα

θαιτο ἀλλήλοισι, ὁ μὲν τῆς πόλεως ἦν χαρίων. ὁ δὲ τῷ στρατοπέδῳ εἰς ὅπερ ἐτόξθαι, ὃ, πᾶσι
ἤθελεν ἀλλήλοισι ἐμφανίσαι. οἱ δὲ τῷ τοξόμῳ πρὸς τῶν πύλας ἔλυσαν ἐλίσσαντες ὁ
βλίστον καὶ πέρωσαντες, ἐτόξθαι εἰς τὰ προσηγυμένον χαρεία. ἐλήβετο δὲ καταφαιὸς ὁ Τιμό-
ξεος προδίδας τὴν Ποτίδαγαν. τοξόμῳ γὰρ Ἀρτάβαζος εἰς τὸ προσηγυμένον, ἀμύρτων
τῷ χαρείς ἀφ' ἑνὸς καὶ φάλλῳ πέρωσι, βλήκει αἰδὸς Πυδαμάτου τὸν ἄμω· πρὸς
ὃν ἐληθέτω πειδραμὴν ὅχλος, οἷα φίλῃ γίνεσθαι ἐν τῷ πολέμῳ αἰτίκα δὲ τὸ τοξόμῳ
λαβόντες, ἔφερον ἐπὶ τοῖς στρατηγείοις. καὶ ἔτι καταφαιὸς ἐλήβετο ἡ πρῶτος. Ἰσάριος δὲ
λόμμος ὃν Αἰεταγέρας σιμῆσαι, δῆλως μὲν ὑδαμῶς εἶχει ἀσφαδῶς δηλαδὴ, αἵτε φυ-
λασσόμενοι τῶν ὁδῶν, καὶ σὺν ὅπρῳ χράμματα λαβεῖν φέρονται, τὸ δούλων τὸν πιστότα-
τον ἀποξυρήσας ἐστὶν καὶ ἐπέχειν ἕως αὐτοῦ ἔφουσαι αἱ τείχας. εἶτα τὰ χεῖρα ἐπέμπει εἰς Μίλη-
τον πρὸς Αἰεταγέρας, καλεῖται ξυρήσασθαι καλεῖται εἰς τὴν κεφαλὴν. τὰ δὲ σιγῆματα ἐσή-
μαζεν αὐτοῖς ποῖν. Γράφειν δὲ καὶ ὡς πρὸς τὴν καὶ τὰ φωνήματα χράμματα ἐν πενή-
μασι ἡτοῦ, ὅποσον αὐτοῦ τυχὴν ἔχασον οἱ ἐν τοῖς χραφομένοις, ποταύει σιγῆμας εἰς τὴν δὴ τῷ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΚΑΛΟΣ. Δ:: :: Ν:: Σ:: :: Σ Κ· Λ:: Σ
ΗΡΑΚΛΕΙΔΗΣ ΗΚΕΤΩ. :: Ρ· ΚΛ :: Δ:: Σ :: Κ· Τ::

Καὶ τόδε ἄλλο· ἀπὶ τῶν φωνήων χράμματα ἡτοῦ πιδεῖ. Καὶ τὰδε τὰ πεμπόμενα
χράμματα εἰς πᾶσι τοῖς πεμπόμενοις δῆλον. ὡς δῆλον γίνεσθαι, ἐλθόντες τῷ αἰδὸς πρὸς εἰς
τὴν πόλιν καὶ πωλοῦντος ἢ ἡτοῦ καὶ, ὅτι ἡκεῖ αὐτὰ χράμματα, καὶ καὶ ἐν τῷ πρὸς ὁρῶντι
τόπῳ· καὶ ὅπως ἔτε ὁ φέρων οἶδε ὅταν ἡτοῦ ἔτε ὁ λαβὼν γινώσκῃ, εἰς ὃ, πᾶσι. πολλοὶ δὲ
κατ' ἡτοῦ καὶ ἐχρήσαντο ὡς. ἀπαγαγόντες· δεσμὸν πειδραμὴν πρὸς τὴν αἰχμήν
μαῖτα, ἐν τῷ ὅπρῳ ἐχρήσαντο. εἶτα ἀφ' ἑνὸς καὶ ἡτοῦ ἡτοῦ πρὸς ὃν δὲ ἀναγκῆς
ἐμμελῆ ἦεν, ὅταν ἀπὸ τῆς. ἐστὶ δὲ τὸ τοῦ Θεοπαλαίου. χρεὶ δὲ τῶν πρὸς τὴν καὶ
αἰοῖται δέλοις. Αἰεταγέρας δὲ τυράνῳ Λαμψάκῳ πεμπόμενος ὅπρῳ, ἐν τῷ χράμ-
ματι μὲν μὲν οἶται τῷ ὅπρῳ, ἀφ' ἧς αἰνέται, πρὸς τὸ μὴ ἡτοῦ αἰοῖται, καὶ αἰ-
γῆται τὰ χράμματα, ἀλλ' ἀμμελῆσαι αὐτῷ, πρὸς ὅπως δὲ ἡτοῦ πρὸς, διε-
φθάρη τὴν ὅπρῳ ἔχον πρὸς τοῖς δακτύλοις. Διὰ τὸ αὐτὸν αἰοῖται καὶ ἐν Θεοπαίῳ ἢ
Καδμείᾳ κατελήφθη· τὸ τε Λέσβῳ ἐν Μιτυλήνῃ τὰ πρὸς τὴν καὶ τῶν καὶ
Γλαῖς δὲ βασιλέως ταύαρχος, πρὸς βασιλέα αἰαδῶς, ἐπὶ ἔχον οἶον τε καὶ ὑπομνηματα
ἐν βιβλίῳ ἔχοντα εἰσέναι πρὸς βασιλέα· καὶ αὐτῷ πρὸς πολλὰ τε καὶ μεγάλῳ ἀφ-
μημοῖται, ἐχρήσαντο εἰς τὰ ἀφ' ἑνὸς καὶ τῶν δακτύλων, πρὸς ὅπως ἡτοῦ
αὐτῷ. Πρὸς τῶν τοῖς τῶν ὅπρῳ τῶν πυλῶν ποιητόν, ὡς αὐτοῖς λαβάνται εἰς
λβ τὴν πόλιν εἰσφερόμενοι, μήτε ὅπλοι, μήτε χράμματα. Πρὸς δὲ τῶν ἐν αἰοῖται
πρὸς τὴν καὶ μηδὲν ἡτοῦ σὺν αἰοῖται ὡς. Πρὸς μὲν εἰς τὰ ὑπομνηματα
ἐν πύργῳ ἢ ἰστίῳ, ἢ τῶν ὁμοῦται πύργῳ, ὡς πρὸς τὴν καὶ ὑπομνηματα
αἰοῖται πρὸς τὴν καὶ κατεπείσθη ὑπομνηματα. ἀλλὰ δὲ ὑπομνηματα καὶ πύ-
ργῳ, ὑπομνηματα ὡς μόνον πύργῳ αἰοῖται πύργῳ πύργῳ ξυλῶν, ἢ ἄλλα ὑπομνηματα
μὲν πληροῦται ὑπομνηματα, ἢ ἐν λίθῳ ἢ ἐν πύργῳ. ἔχον δὲ αὐτὰ τὰ βιβλία καὶ αἰοῖται
ὅπρῳ, καὶ πλάγιον σιμῆται. Ἡτοῦται δὲ καὶ τοῖς εἰς τὰ τείχη μηδὲν αἰοῖται
κρίν καὶ τοῖς ὁμοῦται πύργῳ ἐρύματα. σάκκους ἀχρῶν πληροῦται πρὸς τὴν καὶ
αἰοῖται ἐρύματα, καὶ ἀσκήν βροχῶν πρὸς τὴν καὶ πρὸς τὴν καὶ πρὸς τὴν καὶ
ἐρύματα. καὶ ὅταν ἢ πύργῳ ἢ ἄλλο τι τῶν τείχῳ ἀφ' ἑνὸς καὶ πρὸς τὴν καὶ
λαμψάσθαι, ἢ αὐτὸν δυνάται πρὸς τὴν καὶ ὁ μηδὲν καὶ πρὸς τὴν καὶ ὁ πρὸς
λίθος ἀμμελῆσαι ἀφ' ἑνὸς ἐμπίσθη καὶ σιμῆται τὸ ὑπομνηματα. τὸν δὲ λίθον ἀφ' ἑνὸς
τῶν πρὸς τὴν καὶ ἐρύματα ὑπομνηματα. ὅπως δὲ μὴ ἀμμελῆσαι τὸ ὑπομνηματα ὁ λίθος πρὸς
μὲν, καὶ τὴν καὶ πρὸς τὴν καὶ ὅταν αὐτὴ πύργῳ ὁ ὑπομνηματα ὁ λίθος ἐπα-
φίεται.

[illegible]

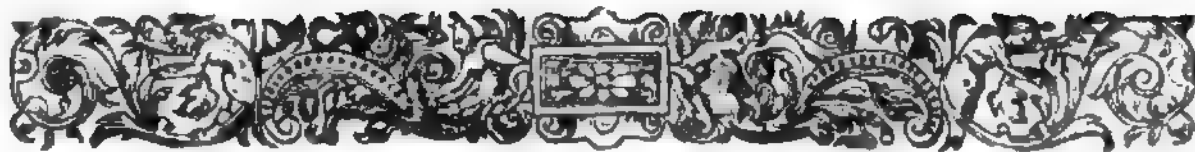
[illegible]

Αὐτὴ ἡ πόλις μεγάλη, καὶ μὴ ἱκανοὶ ὥστε οἱ ἐν τῇ πόλει αὐθροποὶ περὶ ἑαυτὴν τὴν πόλιν, τοῖς δ' ὑποαρχυσαίης αὐτὴν ἀφ' οὗ φυλάττει· καὶ τὴν πόλιν οὕτως ὥστε αὐτὴ ἡ ἀποφύγουσα ἀποδομῇ ὑπὸ ἐκ τῶν ὑποαρχόντων, ἵνα αὐτοὶ τῶν πολεμίων ἢ λαθροφάγος ἢ βία αἰσθῶσι, ἐν ἀπειρία ἡρόδοτος, μὴ διώκονται καταπνέων ἀφ' ὑψηλῶν. ἀλλὰ ἀπασιν μὴ ἔχοιτες ὅπως καταβάνωσι· ὥστε δ' τὰ ἀκαδομημένα εἶδεν καὶ εἶδεν, φυλασσόντων ὑποαρχόντων αὐθροπῶν, ἵνα τοῖς καταπνέωνται ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν ἀφ' οὗ φεύγῃ. Διονύσιος δὲ πόλιν ὑποχίμαιον πομπάμενος ἀνδρῶν τῶν ἐν τῇ πόλει πεποιημένων, τῶν δ' παφλαγῶν, ἀφ' οὗ καταπνέων. ὡς δ' μάλιστα ἢ ὥστε ὑποὸ ὀλίγων φυλάττειται. ἐπιμελητὰς μὲν οὖν ἵστας μετ' ὀλίγων ἔσθ' ἐδέχετο. . . . . τῶν δ' ἐν τῇ πόλει τὰ μέγιστα διωαμένους οἰκίτας σκυώσις τῶν διαποπῶν τὰς θυγατέρας καὶ γυναῖκας καὶ ἀδελφάς. ὅπως γὰρ αὐτὸς μέγιστα πολεμιοὶ τοῖς ἑσθ' τοῖς διαποπῶν καὶ αὐτῶν πιστεύει. Σικωπῆς δ' ὡς Δαταμαῶ πολεμιοὶ, ἐπεὶ οἱ κινδυνώουσαν, καὶ ἀποβῆναι αἰδρῶν, τῶν γυναῖκων τὰ ἐπιεικίς τα σώματα μορφώσαιτες, καὶ οἱ πλῆντες ὡς ἐς αἰδρας μέγιστα, αὐτὴ ὅπλων καὶ ὡς φεύγειν τοῖς τε καὶ οὐκ ὁμοῦ πα τούτοις δόντες χαλκώματα, ὡς ἐπὶ τῶν τείχων ἢ μέγιστα οἱ πολεμιοὶ ὡς φεύγειν ἐμῶν. βολῆται δ' οὐκ εἶναι αὐτῶν. πύργων γὰρ καταδῆλος βάλλουσα γυνή. ποιεῖντες δ' αὐτὰ, τοῖς αὐτομάτοις ἐφύλαττον, μὴ ἀφ' οὗ φεύγειν. εἰ δ' ἡ γῆ ἐπὶ τῶν τείχεσσι φεύγειν φαίνεται, καὶ ὡς φεύγειν ἐπὶ δύο ἔχοντας τὰ δόρατα, τοῖς εἰς σίχον ἐπὶ τῶν δόρατων ὡς φεύγειν· τὸν δ' ἐπερὶ ἐπὶ τῶν δόρατων. καὶ ὡς φεύγειν εἰς τὰς πόλιν· εἰ δ' ἡ πόλις ὡς φεύγειν αὐθροπῶν, ἐπὶ τῶν δόρατων. καὶ οἱ ἀπὸ τῶν τείχων. καὶ ὡς φεύγειν εἰς, δύο. ὡς δ' ὡς φεύγειν ἀσπίδος, καὶ ὡς φεύγειν ἐν πολιορκίᾳ, καὶ ὡς φεύγειν, ὡς δὲ πόλις ποιεῖν, ἐν τῇ Γαλακταστικῇ βίβλῳ διδῆλωται. ἐπεὶ δ' αὐτὴ ἡμῖν εἴρηται, ὡς φεύγειν καὶ τῶν δόρατων διέμει.

Περὶ τοῦ ναυτικοῦ γραπύματος:

Ναὺκευὶ δὲ γραπύματος δύο εἰσι σόλαι.

Λέειτε πολλά:

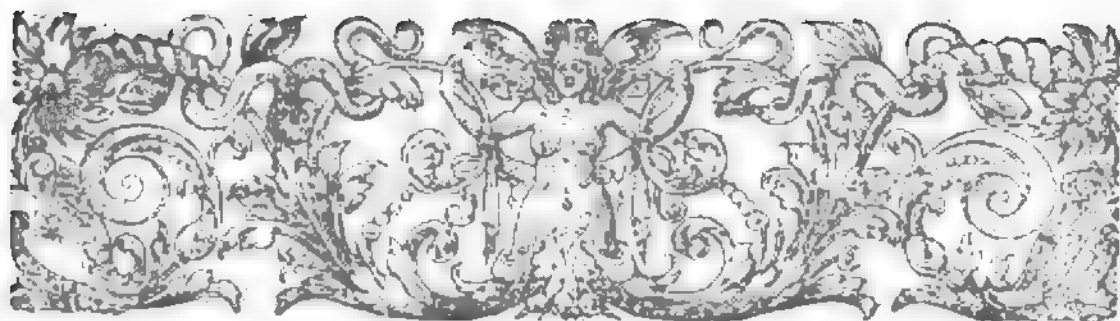

POPULI, VIRI, LOCA IN EXEMPLIS AB ÆNEA ALLATIS NOMINATIM MEMORATA.

A Bderitz.	pag. 11. lin. 42	Herzenfes Achæiz.	14.16
Aeginctz.	15.28	Ilienfes.	23.43
Apolloniatz ad Pontum.	15.15	Ilij αλωκ. (..)	18.19
Arcades.	20.8	Iphicrates.	18.46
Argini.	10.15. 13.30	Iphidiades Abydenus.	21.8
Artabazus.	23.46	Istizus.	24.7
Astyanax tyrannus Lampfaci.	24.23	Lacedæmonij.	6.3. 10.35
Athenodorus Imbrius.	18.34	Leuco Bospori rex.	7.30
Barci.	11.41. 16.6	Locrides.	13.46
Cadmeæ αλωκ.	19.7. 24.26	Megarenfes.	7.14
Chares Athenienfis.	10.39	Mitylenenfes.	14.17
Chalcedonij.	11.2	Nicoles οριςαρχ.	16.41
Chalcis Euboica.	6.44	Patiani.	21.11
Charidemus Orita.	18.19	Pifistratus. (..)	7.13
Chij.	10.4. 13.40	Platzenfes.	6.7
Corcyrenfes.	10.37	Potidæatz.	24.5
Cyrenenfes.	11.40	Python Clazomenius.	21.4
Cyziceni.	11.3	Rhodij.	14.11
Datames.	17.40	Sicyonij.	21.45
Dionysius tyrannus.	9.27	Sinopenfes.	27.20
Ephesus.	21.15	Teij.	14.31
Epirotz.	24.20	Temenus. (..)	14.31
Euphrates Lacon.	10.20	Thessalonicenfes.	14.23
Glus navarchus.	24.28	Timoxenus.	23.46
Heracleotz ad Pontum.	10.19. 11.8	Triballi.	11.41

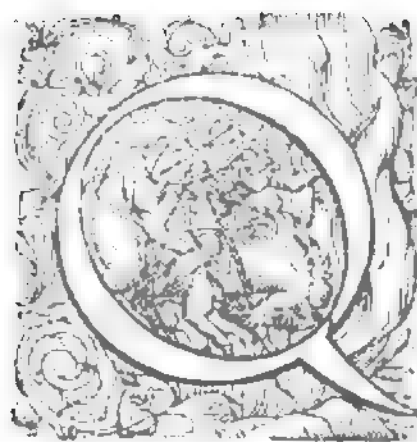
SEQUENTES LOCI ITA RESTITVENDI E' MANVSRIPTO.

Pag. 7. lin. 3. δι' ἀγρίας scribe, δι' ἀγρίων. 18. ἔπειτα τῆς ἐαυτῶ. omiffa vox est. scr. ἔπειτα ὁμογενῶν τ. 19. διὰ καβρίας. scr. καβρίας. Pag. 9. 13. τὸ ἀρχιδὴν ἀρχιδῶν restitue, τὸ ἀγ. ἐμπεδός op. 19. ἐπὶ δὲ ζιναῶ. scr. ἐπὶ δὲ ζιναῶ. nam scriptus liber habet ἐπὶ. quæ vox in eo codice pro ὁ sçpè legitur. 27. ἐκπύματα ὡς οριόδες. scr. ἐκπύματα ὡς οριόδες. P. 11. 29. ἐκπύματα ἀγρίων. scr. ἐκπύματα ἀγρίων. Pag. 12. 8. σὺν ἐκπύματι ἀγρίων. rest. σὺν ἐκπύματι ἀγρίων. P. 15. 21. ἀνδρα τῶν στρατηγῶν ἀγρίων δ. infere inter στρατ. & ἀγρίων. hæc: ὡς ὁ ἀλλοτρίος ἐστίν, πάλω καὶ δὲ ὁ μάρμας τῆς λαχόντας. P. 16. 21. ὡς τὸ ἔξω μάρμας. infere post hæc verba quæ sunt omiffa & scribe ὡς τὸ ἔξω μάρμας τῆς πύλας. ὡς δὲ ὁραμαίνες πύλας ἐπὶ αὐτῶν, ὡς τὸ αὐτῶν πύλας. ἀπὸ ταυτοματίης δὲ αὐτῶν πύλας πύλας. ἀπὸ δὲ αὐτῶν πύλας τῆς πύλας τὸ αὐτῶν πύλας. P. 19. 32. πύλας ἀγρίων, ὡς συμμ. post ἀπὸ. infere, ὡς πύλας. P. 24. 10. ὡς μίλητον πύλας. infere omiffa, & scribe; ὡς μίλητον, ὡς πύλας τῶν ἐκπύματι ἀγρίων πύλας. ἐπὶ δὲ δ' ἀφίκετο ὡς μίλητον πύλας. Ar.

ISAACI CASAUBONI
IN AENEAE COMMENTARIUM
POLIORTICVM

NOTÆ

QVVM in omnibus, paullo saltem instructioribus & nobilioribus, Europæ Bibliothecis, multa hodieque Græcorum, qui de re militari aut machinis bellicis scripserunt, extant monumenta; nullum è cunctis minus est in vulgus notum, quàm istud hætenus fuit, quod in ditissima Christianissimi Regis libraria inuentum, descripsimus, & in genere seque pariter atque eruditæ iuventutis gratiam vulgauimus. Nam Athenæi quidē, Heronis, Apollodori, Philonis, Iulij Africani, item Mauricij Leonisq; Augustorum, nec non aliorum, qui adhuc supersunt eius generis scriptores, ad hanc diem inediti, docti viri non pauci mentionem in scriptis suis fecerunt, eorumque libros sibi lectos ostenderunt. Aeneæ verò huius qui meminisset, neotericorum, præter vnum Turnebum, qui in Aduersarijs semel atque iterum nominat, inueni neminē. Contradi Gesneri indicio didicimus, huius libri exemplar in Vaticana Romæ seruari. Quod si me non fallit cōiectura, è Romano codex regius manauit. quanquam is nō Romæ fuit descriptus, sed in hac ipsa vrbe, manu Angeli Bergicij hominis Cretensis, qui ante annos dūtaxat sexaginta ex alio exemplari, allato ex Italia, quod nescimus cuius fuerit, regium caractere elegatissimo depinxit, & inter cæteros libros Bibliothecæ Græcos dedicauit, quos Franciscus Magnus, parens ille Musarum, ac disciplinarum instaurator, & Henricus II Fr. F. in Italia sibi & Græcia conqueri vel describi iusserunt. Porro hic scriptor, non illos solum vniuersos, quos modo nominaui, vetustate longe superat: verum etiam, Græcorum omnium, qui de rei militaris scientia aliquid serio scripserunt, pene fuit primus. Nam Ælianus, homo eruditissimus, qui Traiani & Hadriani temporibus vivebat, quum ab vltima antiquitate disciplinæ Tacticæ auctores repeteret, secundum Homerum & eos qui Homeri *Taxidius* exposuerant, AENEAM ante omnes recenset. & addit Ælianus, Thessalum Cineam, prudentissimum illum Pyrrhi Regis amicum & consiliarium, Aeneæ Commentarios *Στρατηγικῶν*, siue, de iis quæ ad Imperatoris officium pertinet, in com-

pendium rede gisse. Id operis non solum apud Græcos, sed etiam apud Romanos, in magno quondam pretio fuisse comperior. Nam Romani proceres, quos alibi dicebamus, rei bellicæ scientiam ex historiarum maximè & Tacticorum lectione, quo tempore in prouincias cum imperio proficiscebantur, solitos fuisse sibi comparare; ad Κύρου παιδείας Xenophonteas Tactica scripta Aeneæ, siue Cineæ Epitomen, adiungebant, eamque diligentissime legebant. Cicero in epistola quadam ad Papirium Prætorum: *Summum me ducem literæ tuæ reddidit plane nesciebam te tam peritum esse rei militaris. Pyrrhi te libros & Cineæ video lectitasse. itaque obtemperare cogito præceptis tuis.* & mox; *Nescis quocum imperatore tibi negotium sit.* Κύρου παιδείας, quam contriueram legendo, totam in hoc imperio explicauit. Ex ijs quæ diximus de summa huius scriptoris vetustate potest constare: nam Cineas Epicurum Athenis docentem audiuit, ut significat M. Tullij De senectute liber. Epicurus autem Athenas commigravit circa finem Olympiadis cxviii. Idem Cineas anno altero Olympiadis cxxv legatus Romam, missu Pyrrhi, venit. Aeneam verò, è cuius scriptis vberimis Epitomen suam Cineas confecit, ipso Cineæ vetustiore aliquot saltem annis fuisse, nemo, opinor, negauerit. Ut non abs re possit dubitari, sitne ne hic ille Aeneas Stympthalmus, Arcadum imperator, qui, sicut testatur Xenophon in septimo Ελληνικῶν, circa tempora belli, quod aduersus Phliasios ab Achiuis & Arcadibus, anno altero Olympiadis centesimæ tertiæ, gestum est, viuebat, & res Arcadum, non sine laude fortitudinis & prudentiæ, administrabat. memoratur & alius item Aeneas Stympthalmus Xenophonti, ab eo diuersus de quo diximus. fuit enim hic ætate aliquando prior; qui ut in quarto Anabases scribitur, Cyro militauit, & in ea expeditione periit, anno vltimo Olympiadis nonagesimæ quartæ. idioma sane Peloponnesiorum, ac nominatim Arcadum, probe sibi notum fuisse, capite xxvii de voce πέρσειος agens, noster hic Aeneas ostendit. Equidem, ut pro vero affirmare hoc non ausim, ita de eo nullus dubito; Aeneam hunc, aut æqualem illorum temporum fuisse, aut non longo certè interuallo ab illis abfuisse. Argumento sit etiam illud, quod machinas obsidionales commemorans, quæ Aristotelis ætate, ut ipse scribit, frequentius paullo usurpari à Græcis hominibus incipiebant; arietis quidem & αἰνυρίῃ, necnon catapultæ & τέστудινις, saltem leuiter meminit; helepoleos verò & πέρβολωι manganorū, ac similium, quæ non ita multo post sunt inuenta, nullam facit mentionem. Iam quum soleat auctor iste præcepta sua, illarum rerum quæ antea contigissent, exemplis illustrare; non temere vllum toto libro gestum reperias, quod decima supra centesimam Olympiade non sit prius atque antiquius. Vel illa sane quæ de vetustissimo Locridum virginum instituto, ætate adhuc sua seruat, narrat hic scriptor capite xxxi, summam hominis sine controuersia vetustatem arguant. Quoniam autem Aeneæ nomen, non hodie atque heri, ut initio dicebamus, sed ab aliquot retro sæculis vulgo ignorabatur; librarius qui regium codicem descripsit, siue potius Critici illi, qui vetustiora regio exemplaria recensuerant, titulum libro ancipitem præscripserant, ΑΙΝΕΙΟΥ Η' ΑΙΑΙΑΝΟΥ. Nos sine cunctatione vocem vitio adiectam sustulimus. Nam verum

germanumque Aeneæ opus hoc esse, non Aeliani, certa atque indubitata etiam Polybij auctoritate possumus confirmare. Scribit Polybius libro X. de signis differens per sublatas faces dari olim solitis, (πυρροὶς & φρυκτοὶς Græci vocant,) Aeneam in suis de re militari Commentarijs super eo argumento multa obseruasse. idem prorsus hic quoque scriptor de se testatur: qui propterea rationem attollendi faces in hoc scripto prætermittere se ait; quia alio in opere multis ea de re tractarit; ad quod lectorem reiicit, ne, ut ait, bis idem scribere cogatur. Verba illius sunt capite VII. ὡς ὃ δὴ τὸν χίνασαι, καὶ αἱ αἴρῃν τοὺς φρυκτοὺς, ἐν τῇ Παρασκευαστικῇ βίβλῳ πλεονέως εἴρηται· ὅθεν δὴ τὸν μέθρουν λαμβάνειν ἵνα μὴ δις πάλιν αὐτῶν χάφῃ συμβῇ. Quod autem ait Polybius, scripsisse Aeneam ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ, DE IIS QUÆ AD IMPERATORIAM ARTEM PERTINENT COMMENTARIOS, is fuit generalis titulus omnium librorum, quos de vniuersa re militari Aeneas composuerat. Aelianus appellat ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ. Operis vero singulæ partes inscriptiones sibi proprias habuerunt. Nam verbi gratia, pars hæc, quæ de toleranda obsidione agit, Πολιορκητικὸν ὑπόμνημα inscribitur. Sic illa pars quæ erat de bellorum apparatibus, Παρασκευαστικὸν ὑπόμνημα indicem fuit nata. auctor ipse Παρασκευαστικὸς βίβλος nominat, ut capite VII. & VIII. interdum Παρασκευαστικὸν simpliciter, omissa voce ὑπόμνημα, ut capite XX. alibi Ποσειδωνίῳ βίβλος, ut capite XIV. nisi tamen aliter accipiendum. Simillime pars illa in qua Aeneas de re castrensi tractauerat, Στρατοπεδικὴ βίβλος fuit inscripta: quod è capite XXI discimus. idem de reliquis etiam partibus est censendum. Auctor est Suidas, scripsisse Aeneam Περὶ τῶν στρατηγμάτων ὑπόμνημα. sed est illius grammatici μνημονικὸν peccatum. locum enim Polybij, quem in animo habebat, corrumpit, & Strategica confundit cum Stratagematis: quæ non parum diuersa esse argumenta, norunt qui literas Græcas vel summatim & ἀκροθιγῶς attigerunt. Vide Iulij Frontini præfationem in librum quartum suorum. Alium præterea librum scripserat Aeneas, exempla continentem diuersorum euentorum, maxime autem, ut arbitror, rerum bellicarum; cui titulum indiderat ΑΚΟΥΣΜΑΤΑ. de quo dicturi sumus ad caput XXXVIII. Atque hæc sunt quæ de Aenea & eius scriptis habemus comperita. Cui viro tantum vetustas tribuit, ut pleraque illius in sua scripta ad verbum transferrent, qui post ipsum, de re militari aliquid componebant. Exemplo erit Iulius Africanus, doctus cum primis & antiquus scriptor: quæ ex hoc ipso Commentario multa capita ἐκ τῶν παλαιῶν ἐκ τῶν παλαιῶν descripsisse, iisque vsum pro suis in libro De bellorum apparatibus, suis locis infra probabimus. Postremo lectores monitos volumus; regium codicē, quo vno sumus vsi, fideliter à nobis in hac editione fuisse expressum: nisi quod mendarum portenta, de quibus dubitari non poterat, prope infinita sustulimus. Qui meliora exemplaria nacti fuerint, ij vel conatus nostros adiuuent; vel certe, quod nos optauimus, ipsi perficiant; atque ut boni patres familiās, publicam rem literarum candido animo augeant.

TAKTIKON) Græci Τακτικὸν dixerunt illam partē scientiæ militaris, quam qui tenent, acies instruere norunt. Aelianus Περὶ τῆς Τακτικῆς appellat.

huius artis peritos propriè Τακτικὸς vocarunt. hoc sensu accipi vox ista in hac ὑπογραφή non potest. plane enim de ordinanda acie hic non agitur. Fortasse scribendum, τὸ Τακτικόν. ut intelligatur Aeneas eorum vnus fuisse, quos antiqui vocabant Tacticos; quales erant Xanthippus Lacedæmonius, de quo Polybius libro primo, & Theodotas Rhodius, de quo Lucianus in Zeuxide siue Antiocho, & alij. Si nihil mutemus, Τακτικὸν idem erit atque στρατηγικόν. nam etsi verè Xenophon dixit Γαδείας libro primo, ἐπιμηκρόν τι μέρος εἴη στρατηγίας τὰ Τακτικά: obtinuit tamen, quod docemus alibi, ut latius hæc vox accipiatur, & ad vniuersæ militaris disciplinæ peritiā extendatur. Sic Leonis Imperatoris libri de re militari in nonnullis codicibus ita inscribuntur, τὸ ἐν πολέμοις Τακτικὸν συνέτομος τοῦ Διδόσι: in alijs aliter, ut dicemus ad caput VII. Tres igitur erunt huius Commentarij inscriptiones, hoc modo exponendæ. ΤΑΚΤΙΚΟΝ. idem est ac si στρατηγικόν dixisset, quem fuisse indicem vniuersi operis, ostendimus. Sed integrum quidem opus Τακτικὸν vel Στρατηγικὸν ὑπομνήμα simpliciter inscribatur: partes vero singulæ, non simpliciter, sed cum adiectione proprium argumentum indicante: iccirco sequitur heic, ΚΑΙ ΠΟΛΙΟΡΚΗΤΙΚΟΝ; ad significandum, pertinere hunc Commentarium ad eam partem Strategici, quæ erat de obsidionibus. Porro obsidionalis materiæ duo sunt loci: nam aut qui obsident præceptis instruuntur, aut qui obsidionem patiuntur. Πολιορκητικὰ propriè dicuntur, quæ obsidenti scribuntur. cuiusmodi sunt Apollodori Poliorcetica. quo in libro machinæ scalæque describuntur obsidentibus aut inuadentibus vtilis. Sed videtur Aeneas partem vtramque huius argumenti separatis scriptionibus tractasse: quarum alteram tantum hodie habemus, quæ præcepta complectitur obsessis conuenientia. Propterea adiectum est in hac epigraphe, ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΩΣ ΔΕΙ ΠΟΛΙΟΡΚΟΥΜΕΝΟΝ ΑΝΤΕΧΕΙΝ. In Leonis Augusti Πολεμικῶν ὑπομνήματι constitutione xv, quæ περὶ πολιορκίας inscribitur, vtræque pars separatim explicatur. Extat etiam in Christianissimi Regis Bibliotheca eiusdem argumenti liber eximius Philonis mechanici harum rerum peritissimi; in quo de fabrica turrium, murorum & aliarum munitionum primò agitur: deinde tolerandæ obsidionis dantur præcepta: postremo tentandæ oppugnationis rationes docentur. Similis ex parte dispositio apud Flauium Vegetium in eius Πολιορκητικῶ: quæ prior pars est libri quarti: In Iulij Frontini Strategematicῶν libris, tertius totus est πολιορκητικός. cuius prima xi capita exempla continent, quæ oppugnandis vrbibus vsui sint: reliqua sex, quæ obsessos instruere possint.

AD CAPVT I.

APPELLAT Aeneas συνέταξιν ordinationem oppidanorum & quem Tactici vocant λοχισμόν, centuriationem & relationem in numeros: quare etiam ipse verbo λοχίζειν vtitur. Sed illa conscriptio exercitus, de qua Aelianus cæterique Tactici, tunc habet locum, quando suscipitur expeditio, & eis τὰ ὑπαισθα est prodeundum. in hac συνέταξι & ciues &

quicumque alij in vrbe obsidenda remansuri sunt, recensentur, describuntur, & in corpora varia diuiduntur; quibus certa munia curanda attribuantur: & singuli armis cæterisque rebus necessarijs ad mandatam provinciam exsequendam, instruuntur: quæ omnia Aeneas verbis *συντάξις* & *συντάττειν* hic intelligit. Primo igitur in duas partes vniuersa multitudo diuiditur; τῶν ἐκ παρθενῶν, quibus eruptiones in obsidentem hostem faciendæ mandantur: & τῶν τευχερῶν qui intra muros defensionis vrbis vacant. deinde hæc pars in varias classes distinguitur. Non poterat Aeneas aliunde commodius ordiri, quàm ab hoc præcepto, ad seruandam *ὁπλις* & confusionem vitandam prorsus necessario: vt valde mirer posteriores scriptores, cum Græcos tum Latinos, qui in eodem argumento sunt versati, nullam huius rei mentionem fecisse. Tangit tamen aliqua saltem ex parte Leo Constit. xv. 14. vbi certos homines ad certa ministeria iubet destinari. Αφορίσιν δὲ, inquit, καὶ τοὶ αἰθρώποις, τοὶ ἐπὶ ἐκείνῃ χεῖρᾳ ἰσχυρόντες ἐργάζεσθαι καὶ κἀμῖν τοῖς πόσις ὀφείλουσιν. καὶ δι' οὗτοι ὡς πόσις χεῖρᾳ ποῖν ὀφείλῃ. atque hoc præceptum dat Leo non obsesso, verum obsidenti.

Pag. 5. versu 19. τὰ δὲ τευχῆρη καὶ * πολιτοφυλακῆς ὄντα, π.) Apposuius asteriscum voci deprauatæ in regio codice. Scribendum, τὰ δὲ τ. καὶ πρὸς πολιτοφυλακῆς ὄντα pars illa quæ intra muros manet, ac ciuium custodia est deputata. Vox militiæ est *πολιοφυλακῆς* aut *πολιοφυλακῆς*, præsidio urbem tenere. sine τ Polybius Legationum tmemate sexto. *πολιτοφύλαξ*, vt *λιμνοφύλαξ* apud hunc cap. xxi. etsi autem τ inserto semper legitur in regio *πολιοφυλακῆς*, & *πολιτοφύλαξ*; proprie tamen differunt *πολιοφυλακῆς* & *πολιοφυλακῆς* illud est urbem custodire; hoc ciues obseruare & ab ijs cauere. sed hæc proprietas non seruat. in secundo Politicorum & quinto *πολιτοφύλακας στρατηγῶς* adiunguntur, suntque illi quibus vrbis custodia est commissa.

21. Πρῶτοι μὲν οὖν αὐτὸν ἀποπέμψῃ δι' τ.) Scribe αὐτῶν. id est, ex numero virorum, qui præsidio vrbi sunt futuri, quos *τευχῆρες* modo vocauit.

Οἱ δὲ τοὶ ὄντες ἔσονται.) Consilium militare intelligit; de quo multa notamus in Commentariis ad Polybium. Exemplum huius præcepti habes apud Liuium libro xxi. v, in rebus turbatis Syracusanorum.

25. εἰ δὲ αὐτοὶ δύνανται καὶ τοὶ κἀκεῖνοι πρὸς ἑαυτοὺς (vide infra capite x. vbi de hoc summæ prudentiæ præcepto pluribus agitur. opponuntur his quos vocat Aeneas *τοὶ αἰτιώμενοι* in idiotismo nostro vocamus *les mal contents*. Polybius libro primo *τὸς κἀκεῖνους* καὶ *κἀκεῖνους* ad quem locum de caussa eximij præcepti huius & vsu fuse disseruimus.

AD CAPVT II.

SÆPE factum est, vt vrbs quam hostis repentina inuasiōe occupaue- rat, quæque iam plane capta videbatur; oppidanis, vel in arcem, vel in alium locum munitum, aut qui muniri poterat, sese recipientibus, atque inde impetum in hostem facientibus, victores repelleret & se liberaret,

quod non accidisset, nisi locus fuisset ubi consisterent ciues, & animos ex fuga colligerent, & vnde in aduersarios erumperent. hæc sunt loca quæ Græci ὀχυρώματα significantissima voce appellant, vt docuimus ad primum librum Polybij. qui libro II. Romanum Cos. Flaminium grauitè reprehensum ait fuisse, quod in ordinanda suorum contra Insubres acie, nullum à tergo locum vacuum ad se recipiendum, si vis maior vrgeret, reliquerat. Hic igitur quaerit Aeneas, vtrum sit melius plures eiusmodi ὀχυρώματα & areas vacuas esse in vrbe obsessa, an dumtaxat vnā. Afferuntur in veramque partem rationes & exempla. Dubitandi causa est; quia sæpe euenit, vt quæ res salutis nonnullis fuit, eadem aliis perniciem afferat: iccirco omnes arces & munitiones ancipitis vsus esse, dicebat Polybius, in Fragmentis pag. M XV. Porro appellatione ὀχυρώματα intelliguntur fossa, plateæ, theatra & similia his alia loca vide caput III. Sed & murorum quædam sunt ὀχυρώματα. Philo in Poliorcetico: τῶν δὲ τειχῶν ἀπὸ τῶν αἰ ἐκείνων καὶ ἐγγυλίους καὶ τὰ ὀχυρώματα καὶ αἱ ὀχυρώματα τῶν ἀρχαίων τῶν τοῖς λαμβάνονται. eiusmodi arces in structura murorum sunt quæ nostris dicuntur, *plate formes*.

P. 6. 3. Λακεδαιμόνιοι δὲ Θηβαίαν ἐμβαλόντων, Anno altero Olympiadis cum Laconicam Epaminondas inuasit. notissima historia.

5. Φασὶ δὲ καὶ τοῖς ἐκ τῶν ἱερῶν χαλκοῖς ῥίπτειν, οἷον καὶ πολλὰ καὶ μεγάλα χρυσάμμοι, Notat vt rarum & obseruatu dignum, etiam vasa sacra, vt tripodes diis consecratos, ad obstruendos aditus, aut complendas fossas fuisse adhibitos. Egimus ea de re multis ad ista Polybij verba è libro primo, χύσας φορμαῖς ἀχύρων σισαγυρίοις καὶ τὰ φερί. Cornelius Tacitus Historiarum libro IIII de oppugnatione Capitolii, quò Sabinus fuerat compulsus. *Faces in prominentem porticum iacere, & sequebantur ignem. ambustasque Capitolij fores penetrassent, ni Sabinus reuulsas undique statuas, decora maiorum, in ipso aditu vice muri obiecisset.*

7. Γλαυκίης ὃ ἐπὶ ἡρόδοτῳ περὶ τῆ πόλεως Θηβαίας ὄντας, Res gesta anno altero Olympiadis LXXXVII. Lege Thucydide in initio libri secundi. Diodorum Siculum libro XII.

24. ὡς δὲ αὐτὸς καὶ κατὰ τῶν ἄλλων πρῶτον ἡλημάτω) κατὰ pro ὅτι: quod auctoris idiotismum esse puto, non librarij mendum. & ἡλημα pro deliberatione & consilio. alius dixisset potius θέρημα, aut πρὸς βλημα, vel σέμμα. sed Aeneas etiam in sequentibus eam vocem vsurpat.

25. ἵνα μὴ ἀποεισέτω πῖπτον αἰρήσῃ. Scribendum αἰρήσῃ: vel αἰρήσῃς pro quo Attici αἰρήσιαι.

AD CAPVT III.

ET I A M hoc caput pertinet ad συμβάται σιῶταξιν, de qua in primo est actum. ibi præcipiebat Aeneas ciuitati quæ prospiciens futuram obsidionem, mature suis rebus potest consulere. huius verò capitis duæ sunt partes. prior in eorum scripta est gratiam, qui ἀσώταται quum sint & incompoti, subito atque repentino iamiam imminētis

inuationis nuntio turbantur. docet qua ratione vrbs quæ descriptionem & *συντάξει* antea non fecerit, commode disponi ad resistendum hosti queat. in altera parte rationem affert Aeneas, qua fieri poterit, vt vrbs aliqua nunquam imparata, neque inhabilis ad resistendum hosti inuadenti, deprehendatur. Ratio autem illa est: si pacis tempore vrbs spatium in certum *ῥυμῶν* siue vicorum aut regionum numerum describatur: & singulis regionibus *ῥυμάρχαι*, hoc est, præfecti regionum, aut magistri vicorum præficiantur; ad quos tumultu exorto vniuersæ *ῥύμης* habitatores cum armis accedant; vt singuli rhymarchæ suæ præfecturæ viros in locum sibi attributum ad custodiendum, putà, forum vel theatrum, vel aliquam plateam, deducant.

41. Εἰς ὃν ἕκαστος ἔπειν ἐλθόντες τῷ συλλεγμένῳ ὑπὲρ τὰ πύχνη ἀποσελῶσι. Deest aliquid perficiendæ sententiæ. Scribo, τῷ συλλεγμένῳ ἡμαῖς ὑπὲρ τὰ πύχνη ἀσ.

AD CAPVT IIII.

SICVT signorum in bellis varius & multiplex est vsus; ita genera eorum plura à Tacticis sunt enumerata. vocalium, quæ voce aut scripto eduntur: vt tesserae & illa *πλατεῖα* & *ξύληφια* de quibus Polybius libro sexto. semiuocalium; quæ tuba, buccina, cornu, aut, hodierno more, tympanis, dantur. mutorum: atque horum duæ species; ordinaria & perpetua, *σημεῖα* proprie dicta. vt aquilæ, dracones, vexilla, labarum. extraordinaria & *περὶ σπαιρα*, inter agendum dari solita; quæ Græci Tactici *ᾠδασυδήματα* nominant; vt cum flagello aut manu aliquid significatur, aut agitatione vestis: aut per noctem flammis, per diem fumo, vel excitato puluere. vnde est illa distinctio, cuius etiam hic auctor meminit, *συσήμων ἡμερῶν καὶ νυκτερῶν*, signorum diurnorum & nocturnorum. In hoc libro tria sunt de signis capita. tertium hoc, quod *πρὸ συσήμων* inscribitur; xxiv quod *πρὸ συνημάτων*, & proxime illud sequens, quod *πρὸ ᾠδασυδημάτων*. Vox *συσήμων* generalis est, & ad omnia signorum genera potest extendi. *συσήμων* enim est, omne signum de quo inter duos pluresue cōuenit. Docet heic Aeneas, quoties vrbs aliqua obsidetur, diligenter signorum dandorum institutum in omni inceptione, & vt ipse loquitur *καὶ τὰ ἀδελφίσκους καὶ τὰ πέμψους*, siue cogantur in vnum copiarum intra muros, siue foras mittantur, esse obseruandum, quò possint inimici ab amicis dignosci. tum autem appositis exemplis ob oculos ponit, quantum in neglectu signorum sit periculi; dum ignoratione veri ad inimicos ceu amicos acceditur, aut simili modo peccatur.

45. Ε'φερε πῦρ εἰς γαστρίῳν) non dicit in quem vsus ferret hunc ignem: vtrum ad calefaciendum se; qui mos est tenuiorum. atque ita mulierculas quæ in foro stationem habent, vt olittrices, & alias, item mendicos cernere hodieque est, velut portatiles focos circungestare: an vt in secando veste portæ illo igne aliquo pacto vteretur. capite x honestiores ciues excubitu missi ferunt secum alij lucernas, alij tædas aut faces, alij laternam: ignis in testa nulla fit mentio. *γαστρίῳν*, aut fortasse *γαστραῖνα*, vox idiotissimi Aeneæ,

pro γάστρα; est vas capacius in fundo, quàm circa labra: vel est ὁ πηρὺν γαστροφδοῦς σιδῆρας, ut olla fictilis fundus.

Pag. 7.1. ἔλαθε νυκτὸς τὸν μοχλὸν ἀφ' ἀπορίσας.) Vide infra, capite xvi.

Ibid. καὶ διζάμηνος τῶν τῶν στρατιωτῶν.) Legendum omnino censeo, καὶ διζάμηνος τῶν τῶν στρατιωτῶν. noctu, inquit, nemine animadvertente, veclim porta dissecuit: & per apertam portam milites admisit.

4. ὡς πρὸς φίλους αὐτοὺς ἔχοντας δοκῶν ὑπερὶ τῶν ἀρχαίων.) elegantissimè. tanto studio, ait, ad hostem festinabant, ut non possent sibi metipsis satisfacere; sed sese increparent singuli tanquam cessatores, & qui omnium ultimi ad suorum (erant autem inimici,) agmen forent accessuri.

7. Τὰ ἀποτελλόμενα ἐκ τῆς πόλεως,) id est τοῖς ἀποτελλομένοις. locutio in historicis & re militari frequens. τὰ πύργια, pro αἱ πύργια δυνάμεις. sic τὰ ταυλάκια, τὰ ἐπιβαλικά, & id genus alia.

8. Μετὰ συνήμῳ ἀποτίλλεσθαι καὶ ἡμερῶν καὶ νυκτερῶν.) Simile præceptum apud Leonem Const. xv. 79. cum in aliqua munitione prælidium collocatur, ut hostium impetum moretur, tradenda illis esse signa, quibus videntes & noctu & interdiu sui status significationem dare queant. Δώσεις δὲ σημεῖον τοῖς ἐν τῇ ὀχυρῇ τόπῳ ἀποκλεισθεῖσι, τί μὲν ἐν τῇ ἡμέρᾳ, τι δὲ ἐν τῇ νυκτὶ ὀφείλοισι ποιεῖν, δι' ὃ φαίνεται ἔσθαι οὐκ ἐν ποίᾳ εἰσὶν οἱ ἀποκλεισθέντες κατὰ τὰς.

9. Ἐπὶ δὲ πρὸς τὴν πόλιν καὶ πύργια πᾶσι γνωστοῖς.) Lego γνωστοῖς. plane ita postulante sententia, quæ hæc est. quoties cohors aliqua pluresue in expeditionem mittuntur, adiungendos esse certos homines, quibus non aliud curæ sit, nisi ut quæ emissis acciderint, aut quæ ipsi fecerint, oppidanis significant. hoc si fecissent Megarenses, cladem quæ statim narratur non accepissent.

13. Πίσιστρατος γὰρ Ἀθηναίων στρατηγὸς.) Vetustissima historia est, & quæ iuvene Pisistrato accidit. nam Pisistratus bello contra Megarenses ductu ipsius gesto, eam gloriam erat consecutus, quæ duci victori aditum ad tyrannidem patefecit. iccirco ait Herodotus de occupata tyrannide loquens, πρὸς τὴν πόλιν καὶ πύργια πᾶσι γνωστοῖς. Cæterum Aeneæ narratio cum verbis Iulij Frontini conferenda libro iv, capite ultimo. Pisistratus Atheniensis, quum excepisset Megaresium classem, qua illi Eleusin noctu applicuerant, magnâque edita cade eorum ultus esset suos; eadem quæ ceperat navigia Atheniensi milite complevit, quibusdam matronis habitu captivarum in conspectu locatis: qua facie decepti Megarenses, tanquam suis, & cum successu renavigantibus, effusi obuij, inermesque rursus oppressi sunt.

15. ὁ δὲ Πίσιστρατος ἀκούσας πρὸς τὴν πόλιν.) Melius πρὸς τὴν πόλιν. antequam appellerent Megarenses, se cum suis in insidiis collocavit.

20. Ἀπὸ τῶν πολλῶν τῶν Μεγάρων αἱ τε σωμαρχίαι.) prodierunt obviam cum alijs Megaresium militi, cum magistratus omnes simul. σωμαρχίαι pro οἱ ἀρχόντες ὁμοῦ, vetus est Hellenismus. Aristoteles Politicorum libro iv capite xiv: ἐν αὐτῇ πολιτείᾳ ἐκλόνται αἱ σωμαρχίαι σιμῶσαι.

21. Καὶ μετ' ἐγγχεῖσιν ἀποβαίντες, τοῖς αὐτοῖς κατὰ τὴν πόλιν.) cum præcedentibus ista non cohærent: de Pisistrato enim & Atheniensibus dicuntur. deinde infiniti-

infinitiuus καπελάς, verbum aliud deesse arguit. ac fortasse pluscula desiderantur in regio. Lego, ὃς ἐκέλευσε, μετ' ἐγχευθῶσι δαίμονας, τοῖς μ. Pisistratus suū imperavit, ut cum pugionibus egressi in terram, obuios Megarenses partim prosternerent, partim è nobilioribus quotquot possent in suas naues raperent. sane verbum ἐκέλευσε vel ἐπὶ τῇ αὐτῇ aut simile deesse, probant sequentia, καὶ ὅπως ἐπαράδειξε, de executione rei imperatæ dici solita.

AD CAPVT V.

AFFINIS argumenti sunt capita huius libri v, xviii, xix, xx, & xxviii. In quibus omnibus de portis vrbs obsessæ, vel seris clauibusue illarum agitur; & de periculis, quæ obsessos manent, nisi huic parti summa prudentia atque vigilantia prospexerint: cuius rei exemplis referta est omnis quæ vetus quæ recēs historia. Docet hoc capite Aeneas, portæ alicuius custodiā nemini esse credendam, qui duas istas non habuerit conditiones: vt sollertia iudicioque valeat; ne facilis sit stratagemate aliquo decipi, ab iis qui vel portam occupare voluerint, vel milites, aut arma, aut literas clam in urbem inferre: de quibus periculis plura deinceps dicentur Aeneæ: item, vt in re sit non angusta, sed potius diues. nota ratio est ex Aristotelis Politicis, neque tacet Aeneas. Leo Imperator Constit. xv, 57. breuius hoc, & minus accuratè: Καὶ τὰς πόλεις ὅς τ' πόλεως πιστοῖς ἀνδράσι δὴ τῷ Θεῷ δίδωται. Fidis, ait, hominibus portas vrbs oportet tradere. atqui parum est ad illa quæ dicebamus cauenda, fideles esse τοῖς πολίταις, nisi etiam sollertia, iudicium, & rei bellicæ vsus accedant.

25. καὶ ἀγχινοὶ καὶ μὴ ὑπονοεῖν διωαυδύς ἀείλει τ' εἰσχυμίζομεν. Omnino tollenda est negatio; aut eius loco substituenda vox εἰ vel similis. Sunto, inquit, portarum custodes, sollerti & acri ingenio viri: quare? quò possint omnia quæ in urbem importabuntur, suspectare. hoc est, suspectando fraudem detegere & arguere, si quæ forte sublit. vide caput xxix cum duobus sequentibus. διώαυδ' ὑπονοεῖν, concise dictum, pro, διώαυδ' ὅς ὑπονοεῖας τεκμηρίοις αἰεῖ. suspicio est siue suspicacitas, quæ animum prudentis aduertit: inuentio autem rei latentis & occultæ, ἀγχινοῖας & acuminis ac iudicij est opus. Fortasse autem deest præpositio αὐτῇ ante illa τῷ εἰσχυμίζομεν.

26. οἷς ἐσέχουσι ἐν τῇ πόλει ὑπαρχόντα τέκνα καὶ γυναῖκες λέγει. huius non semel monet Aeneas. Vide Polybium super fidei pignoribus grauiter differentem initio libri octauī.

26. Λέγουσι δὲ Βοσπόρου τύραννος, De Bosporanis regibus, vel, sicut Aeneas, Aristoteles & alij nominant, tyrannis, olim ad septimū Strabonis quædam obseruauimus, & eius imperij τὰς ἀρχαίας exposuimus. Leucon hic, cuius multa mentio apud veteres, quémque dilaudauerat Chrysippus, anno 1111 Olympiadis xcvi mortuo patre regni successionem creuit.

AD CAPVT VI.

Hoc capite Aeneas docet, obsessā urbē, vel quæ inibi est vt obsideatur, diligēter curare debere, vt locis opportunis dispositos habeat speculatores, quos Græci ἡμεροσκόποι appellat. Inter vigilū & excubias agentium ordines, re & nominibus diuersos, σκοποὶ siue καπίσκοποι & speculatores censentur; qui ad securitatē vrbs aut castrorū in sublimibus speculis, vnde sit in

longinqua conspectus, stationes habet. Hi, ut quantum est φυλάκων, distinguuntur in diurnos & nocturnos; item eos, qui intra muros, & qui extra muros speculantur. Hemeroscopi igitur Aeneae sunt, qui extra munitiones, in sublimi aliquo loco positi speculantur, & agrarias faciunt. hos Aeneas etiam σκοπὸς vocat, ut passim historici, vel σκοπῆς, ut Xenophon. ea est generis appellatio omnibus speculatoribus communis. in militia Xenophontea speculatores suum praefectum habent, quē σκοπάρχην appellabant. Hemeroscopis affines erant, ut extremo capite monet auctor, πυροστυαί, specularum incensores; de quorum ministerio & ingeniosa arte ad decimam Polybij historiam copiose disseruimus. Affines etiā fuere olim hemeroscopis hemerodromi, quos propterea Liuius Graeca quum verteret **SPECULATOR** simpliciter nominat. differebant tamē, ut mox dicemus. Hoc capite explicat Aeneas, in constituendo hemeroscopo, & loco ad ἡμεροσκοπῶν eligendo, quae spectari debeant: quae item hemeroscopi sint munia.

30. Χρὴ δ' ἐν ἡμεροσκοποῖσι παρέσθαι πόλεως κατιστάται, ὅτι τόπος ὑψηλῷ.) Collocabatur hemeroscopi, vel in arte factis speculis, vel in locis natura sua editis. In III Hellenicorum Xenophontis speculatores conscendunt μνήματα & τύρραις, tumulos monumentorum, & turres in usum specularum excitatas. ascendebant & summos colles aut montium vertices, unde possent data signa percipi. interdum & arbores pro speculis erant. in quinto Polyani, Archebius Heracleota tubicinem ad speculandum in arbore collocat.

31. ἡμεροσκοπῶν δ' ἐφ' ἐκάστῳ χωρίῳ βεῖς φυλάκων.) Ternos minimum hemeroscopos speculatum mitti praecipit. More Romano excubiae e militibus quatuor constabant, ut ostendit Polybius libro sexto. in Graecorum historijs quinos ac denos id est πεμπτάδας & δικάδας singula interdum φυλακῆα capiebant, apud Xenophontem in sexto Γαδύας decem in specula observant: ἡμεῖς ἐσμὲν μία δίκης, οἱ ὅτι τῷ τῇ σκοπῇ. In disciplina militari Augustorum Mauricij & Leonis aliorumque eiusdem ætatis Tacticorū, eorum qui extra urbem aut castra vigilias agunt, plures stationes collocantur. quaedam vallo & munitionibus admouentur propius; aliae submouentur longius. propiores octonū militum iubentur esse, & ἐσωβίγλαι appellantur; quasi dicas interiores vigilias: remotiores quae ἑξωβίγλαι, ceu exteriores vigiliae dicuntur, quaternū: iccirco etiam τετράδιον id est quaternionem vocabant. quod si ternas vigilum aut speculatorum stationes vel etiā plures pro vrbe aut castris collocaret, semper id seruatum, ut quò propior vallo esset statio, eo plurium esset hominum. Leo constitutione xvii, 100. Τὰς δ' οὐλῆας ἢ βίγλαις ἐν τοῖς ἀναγκαίοις χωρίοις μὴ ποῦσθαι ἀπλᾶς ἀπὸ ἐνὸς μέρους, ἀλλὰ ὁμοφύλοις καὶ ἀλλοπαλλήλοις καὶ τὴν ἑκάστου ἑστίαν, καὶ ἀπὸ ὁμοσκήματος. μοχ; καὶ τοῖς μὲν ἐν τῇ πρώτῃ βίγλαι ὄντας, ὁλοκλήρεις ποῦσθαι. τοῖς δ' ἐν μετ' ἐκείνῃς ἐν τῇ δευτέρᾳ, πλείους. καὶ τοῖς ἐν τῇ τρίτῃ ἐπὶ πλείους. In sexto Γαδύας speculatores κατέρχονται σκοπᾶς ἀγῆας παρὰ ἀγῶν. erant igitur speculae plures, aliae citeriores, aliae vltiores: quae proprie παρφυλακῆα dictae, & qui in illis stationibus παρφυλάκεις, de quo plura capite xxi.

33. πάροισι δ' αὖτα οἱ ἀπειροὶ πᾶσι καὶ πολέμου.) recte: sed & qui rei militaris peritissimi habentur, si sint meticulosi, faciunt idem. nam etiam isti saepe, quod non viderunt pro viso renuntiant, ut de P. Considio Caesar observat. & sunt multa similia exempla.

35. ὁ δ' ἔμπυρος γνῆς τῇ τ' πολέμῳ τὸ δ' ἔπαξιν.) Lege Constitutionem Leonis xvii. in cuius posteriore parte de hoc speculatorum officio & industria erudite admodum differitur. Leoni κατόχοι sunt exploratores, qui mercatorum fere habitu castra & vrbes hostium adeunt: αἱ βίγλαι vel οἱ βιγλάταιρες aut βιγλάται, sunt vigiles aut speculatores, qui in hosticum non mittuntur. eruditus interpres, qui harū vocū differentias non obseruat, multa cōfundit.

39. ὅ δ' οὖν ἡμεροσκοποὶ καὶ ποδῶναι, οἳ ὅσα μὲν οἶδ' τε δ' ἔξ' σημείων δηλοῦν, ἀλλ' αὐτ.) Obserua hemeroscoporum duplex fuisse officium; prius, vt inde è specula signum darent rei sibi visæ. id autem signum vel fumus, vel agitatione vestis, interdum & tuba, vt modò dicebamus è Polyæno, dabatur; aut simili alio modo, de quo inter mittentes ac missos conuenerat. ignis verò istis nullus vsus, qui interdum specularentur. altera officij pars erat, vt si quid incidisset, quod signis conuentis exprimere non possent, nuntium ipsi deferrent. Propterea Aeneas heic exigit etiam pernicitatem pedum. Atque ita eueniebat, vt qui prius fuerat ἡμεροσκοπός, fieret ἡμεροδρόμος. proptie tamē hemerodromi cursores erant & statores principum, quibus ipsi pro tabellarijs utebantur. Vide Suidam & librū de mundo qui Aristoteli adscribitur.

41. αἶψαι δ' ἰσπαρήμῳ ὄντων, καὶ ὑποαρχόντων ἱππῶν, ἱππίας συνείρῃ.) Etiam in militia Romana cum equitum tum peditum stationes pro munitionibus agrarias faciebant; sed, vt videtur, separatim. heic verò Aeneas in eadē statione hemeroscoporum peditibus equites adiūgit. nam id est συνείρῃ; coniungere & συνάπῃ. ratio autem manifesta: nam illis tantum erant equi utiles, qui à remanentibus in specula, ad deferendum nuntium mittebantur. Erat autem eiusmodi stationum mos; vt frenatis equis equites diem totum perstarent. quem morem apud Romanos correxit Paulus Aemilius, vt scribit Liuius libro xlii.

AD CAPVT VII.

QUEM AD MODVM castra si recte sunt cōstituta, quod Vegetius ait, & probat Polybius libro sexto, quasi ciuitatem muratam videntur secum portare; ita urbem, quam hostis vicinus premit, castrorum imaginē iure dixeris. non enim aliis fere institutis vrbes defenduntur, quàm illis ipsis in quibus niritur salus castrorum. quare solet Aeneas præcepta sua vrbis castrorumue defensionis promiscue accommodare, vt cap. xxi & aliis locis. Eiusmodi est, quod heic præcipit de signo sub occasum solis ter dando; primò, vt qui per agros sparsi sunt in urbem sese recipiant: iterum, vt eadem hora cœnent omnes; illis videlicet exceptis, quos vigiliarum stationes tunc tenent: tertio, vt à cœna excubitorum simul mittantur, quorum is fuerit dies. Sic οὖν τ' αἶσπρα ὑπιδύαται, cum discedebatur è castris, ter signū dari fuisse solitū cōstat. Vide Polybium lib. vi. pag. cccclxxxiv. loquitur quidē ibi Polybius de Romanis: sed & veteres Græcos iam inde à tēporibus Aeneæ eodē more fuisse vsos, ex eorum historijs fusc ibi probamus. de more vero clangendi buccina ad cœnandum, plura dicemus, Deo dante, ad Polybij pag. dclxxx.

P. 8. 5. ἐπειδὴν δ' οὖτοι σημεῖον ἄπειναι, ὥτως οἷς ἐν τῇ πόλει διαποποιῶν.) ubi vero istis signum datum fuerit, vt in urbem proficiantur; tum is qui in urbe sunt cœna sumenda dandum est signum. Suppleo enim orationem imperfectam,

& lego δι' συμφορῆς διυποποιήσθαι. quanquam verbum δι' sapius omittit noster, more Græcorum.

6. ὡς γ' δι' τῆς τοῦ χέου θύρας, & ὡς αἰρῶν τοὺς φρυκτοὺς,) Videtur dicere, ea de quibus modò locutus est signa, facibus & πυρσίοις edi fuisse solita: quod non ita est. nam ante noctem concubiam & tenebras obortas frustra faces accendantur. atqui ante illam horam vigiliis locatas esse, & illa omnia signa fuisse edita oportuit. Refero igitur hæc verba ad ista, in fine capitis superioris posita; *Præcipiendum est hemeroscopis, ut signa quibus ipsi utuntur, sic interdum attollant, quomodo specularum incensores suas faces solent.* cum istis plane quæ heic dicuntur congruunt; quod quo pacto fieri oporteat, & ut faces sint attollendæ, in libro *De apparatus belli dictum est.* Mirum tamē quis casus hæc ita separauerit. Sed huiusmodi traiectionibus sæpissimè peccatum esse in antiquorum libris sæpe questi sumus. Vide Animadversionum in Athenæum librum v. cap. xxv.

7. ἐν τῇ Παρασκευαστικῇ βίβλῳ πλεόντως εἴρηται.) Partem hanc fuisse Strategiciab Aenea compositi, antea ostendimus. Quoniam autem in cognitione eorum quæ ad bellicos apparatus pertinent, non minima militaris scientiæ pars est posita; iccirco multi è veteribus eo titulo scripta bellica ediderūt. ut Philo vetustus scriptor, de cuius Poliorcetico mentionem ante fecimus. In eo libro auctor loquens de fontium aquis, hoste adueniente veneno inficiendis, ita subiicit; ὡς γ' αὐτὰ ὅτι ἐν ταῖς Παρασκευαστικαῖς ἡμῶν διδήλωται. Iulij quoque Africani opus eruditum, cuius etiam antè meminimus, in nostro codice inscribitur, Πρὸς πολέμους παρασκευαί; in alijs, Πολεμικῶν παρασκευαί. in regio Κεσῆ; de qua inscriptione & auctori multis atate multa alibi differimus. Leonis etiā Augusti libri militares in codicibus melioribus hunc præ se ferunt indicē, Πολεμικῶν παρασκευαῶν ἀρχαὶ &c. at in XII Constitutionis Leonis titulo, πρὸς παρασκευὴν πολέμου, aliud est: nā ibi πόλεμος pro μάχη ponitur, & pugnam significat. sic apud Iulium Africanum νυκτοπόλεμος legitur pro νυκτομαχία, pugna nocturna, cuius rationes explicat cap. lxx. & ita voces illas Græci Latinique scriptores etiam antiqui confundunt; sed hæc obiter.

AD CAPVT VIII.

Dv'o genera consiliorum hoc capite non explicātur, sed strictim attinguntur, tanquam exposita antè in libro De bellorū apparatus. Prius est illorum quæ suscipiēda sunt, ut aduenienti hosti aditus aut omnino præcludatur, siue ille terra, siue mari veniat; aut certè quā diffīcillimus reddatur. qua de re non nihil præcipitur cap. xvi. alterum est, eorum quæ iniri debent, quo omnis hosti præripiatur utilitas, earum rerum, quæ in agris relinquuntur, quæque natura sua plurimum utilitatis ad belli incepta valent afferre. ut ædificia, ligna, pabula, & omne esculentorum poculentorūve genus, aut aliorum com meatuum. Aeneas ait, omnia quæ istiusmodi sint, aut de medio esse tollenda, ut non compareant ad hostis aduentum, aut corrumpi & inutilia reddi debere. Multa in Poliorceticis Græcorum super hoc argumento leguntur, quæ nunc prætermitto.

9. πρὸς τοὺς μὲν τὴν χώραν δυσπικιστοὺς παρασκευάζει.) Lego, τὴν χώραν δι' δυσπικιστοὺς παρασκευάζει.

10. ἐν πῶς ποταμοὶ δυσχεράπεις.) Traiectio amnium difficilis redditur deiectis pontibus, aut castellis ad transitū inædificatis, & præsidio firmatis; aut etiam sepimento in ipsis aquis structo è cratibus, aut trabibus intertextis. posterior Græcia λέσας aut λέσας id genus munitionum appellauit. Constantinus Imperator in Institutione Romani F. capite penultimo, de Simeone Principe Bulgarie loquens, qui classem Constantinopolitanam Turcos in Bulgarie fines transmittere conantem, impediit. Οὗτος ὁ Συμεὼν ὁ ἀρχὴν Βουλγαρίας, μαθὼν τὴν τῷ πλωίμου πρὸς τὸν ποταμὸν ἀφίξιν, καὶ ὅτι μέλλει ὁ πλωίμου τοὺς Τούρκους κατ' αὐτὴν πέρασαι, ἐποίησεν λέσας, ἥτοι πλοκαῖς ἰσχυραῖς πύκναις καὶ στερεοταῖς, ὥστε μὴ διῶσθαι τοὺς Τούρκους αὐτὴν πέραν. in aliis scriptis Græcorum λείσας aut λείσας appellari obseruo crates, & quæ vetustiores dicebant γέρρα. Lessis Constantini similia sunt φράγματα portuum, quorum mox facit mentionem Aeneas. de quibus omnibus multa obseruamus in Commentarijs Polybianis.

16. ἐν πλείους,) efficiendum vt pro amne vno plures transire opus sit hostibus, prius quàm ad urbem accedant. vt si ex vno Nili alueo plures deriuentur, & nouæ fossæ percutiantur; aut si quantum aquarum circumfurgentibus iugis oritur, in vnum alueum vertatur, atque is hosti obiiciatur. Simili stratagemate Germani opeta Cæcinæ obrunt apud Tacitum libro 1. Annalium.

17. ὥς δὲ ἀρχαὶ ποιεῖν, ἢ φθείροντα ἀφανίζειν.) Non displiceat, ἀρχαὶ ποιεῖν φθείροντα, ἢ ἀφανίζειν. capite XXI vbi hæc repetuntur verbum φθείροντα omittitur; τὰ ἐν τῇ χώρᾳ ὥς δὲ ἀφανίζειν, ἢ ἀρχαὶ ποιεῖν τοῖς ἐναντίοις. In Anonymi Poliorcetico ita præcipitur. Θεερίζειν ὃ δὲ καὶ τὰς χώρας, καὶ μήπω πρὸς χειρὸς ἐφθάσιν καὶ παραφανίζιν πᾶσαι χεῖρας πρὸς δύο ἢ τριῶν ἡμερῶν ἀφ' ἑκάστης, ὅ μόνον ἀλέγον; ἀλλὰ καὶ ἀποθνήσκον ἢ καὶ ἐν τούτῳ δυσθυμῶσιν οἱ ἐχθροὶ, πόνοι πρὸς τὴν δαπάνην ὑπομείνουσι.

AD CAPITA IX. & X.

CONGERVNT VR hoc & sequenti capite præcepta plurima & utilissima, quibus tunc est vtendi tempus, cum hostis superatis omnibus impedimentis, propius muros accedit, & vrbs serio obsideri incipit.

21. ὥς ὡς ἀρχαὶ ποιεῖν, ἢ φθείροντα ἀφανίζειν.) tanquam ipsi molitionem aliquam in hostem parent. sed in his & similibus locutionibus militarium scriptorum, παραδοσις prodicionis significationem habet. vnde παραδοσις, vox Polybij, prodicione urbem capere, aut tentare. sic infra capite XXI, τὰ παραδοσις, consilia & coitiones proditorum.

23. ἀφ' ἑλάντων οὗν τούτων εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν πολεμίων, ἢ τὴν πόλιν,) urbem intellige, non eam cuius obsidio paratur; sed vicinam aliquam, vnde profecturi sint, qui obsidionem moliantur.

25. τοῖς δὲ πολεμίοις φόβον ἐμπαύσασθαι ἐπὶ τῷ αὐτοῦ ἡμεῖς.) aduersarijs terrorem incuties, in agro ipsorum quietus manens. absurda sententia, & quæ nullo pacto superioribus cohæreat. probabilius sit, ἐπὶ τῷ αὐτοῦ ἡμεῖς, quum intus domi maneat. sed non dubito scribendum, ὥς ἐπὶ τῷ αὐτοῦ ἡμεῖς. adeo

ut in sua ipsorum terra sint quieturi. consilio videlicet inchoandæ obsidionis omisso, aut saltem intermisso.

27. ὑπεκλήθεαι εἰς τοὺς περὶ πόλιν, Solent qui ad tolerandam obsidionē sese comparant, omnem inermem atque inutilem turbam, ut senes decrepitos, liberos tenerioris ætatis, uxores, ægrotos & similes personas in amicam urbem transferre, tantisper ibi custodiendas: quod ὑπεκλήθεαι heic dicitur. Euripides in Hecuba ὑπεκπέμπειν & λάθρα ἐκπέμπειν. Virgilius, *furtim mandarat alendum*. propriè ὑπεκλήθεαι est clam periculo eximere; ut in Electra Sophoclis; ἥ τις ἐκ χειρὸς Κλέψας Ὀρέστω τῷ ἐμῷ ὑπεξέσθου. Sed heic monet Aeneas, etiam iumenta & mancipia, quæ in obsessa urbe nulli futura sint usus, aliò esse deducenda. de iis autem potissimum loquitur, quæ in agris haberi solent, & ad villæ instrumentum pertinent. apparet è subiecta ratione; ὡς οὐκ εἰσάξονται εἰς τὴν πόλιν, quia introducendi in urbem potestas non dabitur.

28. Οἷς δ' αὖ μὴ ὑπαρξῇ ξενία πρὶν ὅς ᾔσονται, πρὸς τοὺς ἀρχοντας δημόσια παρακλήθεαι (εἰς περὶ πόλιν.) Olim qui in aliquam urbem peregrinus aduenerat, is tribus modis hospitium poterat nancisci. Prima ratio fuit, per tesseram hospitalem, & illud ius hospitij, quod in eum finem cum amicis colebant in multis ciuitatibus. Altera fuit ratio, ubi hæc deerat, ut ad πρυτανεία & tabernas meritorias diuerterent. Si ne huius quidem rei facultas suppetebat, quod nullum esset in urbe πρυτανεῖον, tertia supererat ratio, ut ad magistratum adirent, & de hospitio sibi prouideri peterent. quod vocabant ξενία λαμβάνειν. Plutarchus in Catone Uticensi; εὖτοι τὸν ἔσπον ἐποίητο τὴν ἀποδημίαν. πρὸς πέμπει αὐτὸν ἡμέρα τὸν ἀρτοποιὸν ἐν τῷ μάγειρι, ὅπου καταλύσει ἔμελλεν. οἱ δ' ἐπὶ πρὸς χρημίας καὶ μὴ πρυτανείας εἰσελθόντες αὐτοὶ εἰς τὴν πόλιν, εἰ μηδεὶς τύχῃ τῷ Κάππῳ φίλος ὢν αὐτῷ παρῶος, ἢ γνώριμος, ἐν πρυτανείᾳ τὴν ὑποδοχὴν αὐτῷ παρέσχευαζον, εὖτοχλαύτες οὐδὲν πρυτανεῖον μὴ οὕτως, ὅπως πρὸς τοὺς ἀρχοντας βαπόμνητοι, ξενία ἐλαμβάνον. Simile est, quod præcipit hoc loco Aeneas; qui metu obsidionis in alienam urbem iumenta & mancipia deducunt, amicis hospitio sibi iunctis, commendare illa debere: aut si nullos in ea urbe amicos habeant, magistratus esse conueniendos, & tectum ab illis petendum. tabernæ meritoriae nullam heic facit mentionem; qui tamen in alia re post pauca πρυτανείων meminit.

31. κατακρύπτειν τὰ ἐλθόντα σώματα ἐν τοῖς καρποῖς ἐν τῇ πόλει.) hoc est eis πρὸς πόλιν. quam antiptosin illius ætatis Hellenismus rarius admittit; recentior creberrime frequentat.

33. τὰ τε ἑορτὰ καὶ πόλιν ἀγῶν.) intellige festa priuatarum solennitatum, ut vocat Tertullianus, vel gentilitia, vel alia minoris celebritatis, nec πύρρην. nam ad festa vniuersæ urbis communia agitata, etiam extra muros procedebant, si ita mos patrius postularet, ut dicitur Aeneæ cap. xvi.

39. εἰ) ἐπιστάτην, πρὶν ὅς οἰσθῇ πρὸς πόλιν.) Nihil heic mendæ, sed est idem loquendi genus, quo paullo ante utebatur; οἷς αὖ μὴ ὑπαρξῇ ξενία, πρὶν ὅς ᾔσονται. ξενία, pro ξένοι. ἐπιστάτης pro ἐπίσκοπος. similes multæ elegantiae in hoc scriptore. ἐπίσκοπος veteribus Græcis dicebatur, quisquis alicui negotio aut loco fuerat præfectus. sic Cicero, qui initio belli ciuilis oræ maritimæ à Formijs præerat, ἐπίσκοπον se appellat. E tractatu Anonymi de toleranda ob-

fidione colligimus, fuisse olim moris, ut cura & administratio anno-
næ in vrbe obsessa Episcopo traderetur. sed hoc aliud est genus Episco-
porum: nam ille auctor fuit Christianus.

41. *τρανώσαι μὴ μισθῶσθαι, μηδὲ ἑαυτὸν μισθῶσθαι ἀλλὰ τῷ ἑρχόμενῳ.*) Hoc
quare dicat ex iis intelligi potest, quæ capite XIII dicturus est Aeneas. vide
etiam ad caput XXII.

44. *καὶ δὴν ἀπὸ τῶν κρηνησθαι.*) Scribendum *κρηνησθαι*. capite xxx, *τῶν
ἀφικνουμένων αὐθρῶν κρηνησθαι τὰ ὄπλα*. vbi hunc locum respicit. Hodie non so-
lum in obsessis urbibus mos hic & plures alij, quos hoc loco Aeneas attin-
git, seruantur: verum etiam in omnibus oppidis aut arcibus, quæ præsidio
tenentur. Atque hæc militaria instituta ut & alia non pauca, quæ hoc libro
commemorantur, vetustissimis illis Græcis fuisse nota, absque Aenea no-
stro esset, vix hodie sciremus.

Pag. 9.1. *Δὲ γὰρ χεῖρας δὲ λυγροῦσθαι αὐτῶν ὥσπερ ἐκκηρύττεσθαι.*) αὐτῶν,
id est, τῶν ξένων. Sensus igitur erit; cum in urbem obsessam fuerint admissi
peregrini aliqui, aut milites mercenarij, (nam utrumque vox ξένος signifi-
cat) per certa intervalla temporum eos esse recognoscendos; & omnes qui
facti fuerint bello inutiles, edicto esse extrudendos vrbe. *παλαπίερος* vox
poetica; quo genere dictionum & Plato & cæteri etiam Attici in soluta
oratione interdum delectantur. significat hominem calamitosum & mise-
rum, qui mala multa sit passus. apud poetam proprium est erronum & pe-
regrinorum epithetum. Πολλοὶ δὲ ξένοι παλαπίεροι ἐσθ' αὐτῶν. heic, ut dixi,
eum designat, qui ad belli munia factus est inutilis. eiusmodi homines ex-
pelli interest obsessorum: qui neminem libenter alunt, cuius opera ad vr-
bis defensionem non aliquid conferat. Putet aliquis, pro αὐτῶν scribendum
esse ἀπὸ: ut etiam in ciuibz idem fuisse servatum intelligatur. sed prior in-
terpretatio recta.

2. *παρὰ τὴν δημοσίαν ἀφικνουμένων τῶν.*) Melius, *δημοσία*.

3. *ὅτε γὰρ ἐν αὐτοῖς τὸν ἐπὶ λῶντα Διγλέσθαι.*) Si menda carent illa verba ἐν
αὐτοῖς ἐπὶ λῶντα, sensus est: Quoties in oppidū obsessum legati venerint pu-
blice aliunde missi, non debere liberum esse peregrinis qui in vrbe tum fue-
rint, ut si qui eorum velint, legatos illos alloquantur. ἐν αὐτοῖς igitur, τοῖς ξέ-
νοις, quibus opponit ciues, & quidem τῶν πολλῶν τοῖς πικροτάτοις.

4. *οἱ μὲν αὐτῶν σιωπεῖσιν.*) An potius *συμμεμῶσι*?

5. *τῶν εἰσαγμένων καὶ πλῆθος τῶν εἰσαγμένων ὅπως πωλεῖσθαι.*) ut cuius rei inopia
in vrbe fuerit, ei qui magnam illius rei copiam inuexerit, parata sit usura mercium
inuectarum. quid opus est usuram illi de publico pendi, qui vendendis mer-
cibus suis magnum lucrum potest facere? Intelligendum, merces illatas
non exponi venum publicè; sed à magistratu legitimo pretio coemi, ut
earum distributio publica auctoritate fiat. Vult igitur Aeneas, mercatori
præter omnem pecuniam, quam in emptionem aut vecturam, olei putâ,
frumentive impenderit, etiam usuras eius pecuniæ pendi, pro more ciui-
tatis aut mercatorum.

6. *τῶν ναυκληρῶν ἀποκλιῶν καὶ καποκλιῶν*) hoc est, plenum ius immunitatis &
ἀπελείας: ut siue onustas aliquo genere mercium naues adducant in portum,
siue ἐκ portu soluant, ne quid eo nomine portorij aut vectigalis τοῖς ἐλλυμενῶν.

ταῖς dependere teneantur. perperam in regio scriptum, καθολικῶ, pro καθολικῶ.

17. καὶ τὰ λύχια κατὰσβένουσι.) Ita emendauimus corruptam in regio scripturam, καὶ τὰ ἴχνη κ.

21. δισμός ἢ ζημία.) Scribendum, ἢ ζημία.

27. Οἷον καὶ Διονύσιος ἔπαρξε. Λεπιδίω τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.) Viderur esse Lepidines ille, quem classi suæ Dionysius aliquando præfecit, & cuius opera multum est usus, teste Diodoro Siculo libro xiv; qui tamen non fratrem Dionysij eum vocat, sed nauarchum.

35. ἵνα μὴ ἐφορῶσιν ἐν ταῖς προσηγορίαις τῶν πολεμίων τοῖς αὐτῶν παῖδας συμπαρονομοῦν καὶ τὰ ἔχματα παρόμοια.) Est hoc quoque præceptum magnæ prudentiæ plenum. Monet Aeneas fore ex usu, si imminente oppugnatione submoventur ex vrbe ciues, quorum liberos hostis pro obsidibus in potestate habet. periculum enim esse, si hostis tormenta vrbi admouens, corpora eorum oppidanis loco pluteorum obiciat, aut si eos torquere incipiat, quò defensores ad iniquas conditiones adigat; ne parentes spectaculi atrocitate victi, prauorum consiliorum auctores & suasores existant. Respicit Aeneas stratagema olim magnis ducibus non rarò usurpatum, qui periculo captiuorum aut obsidum, salutem sibi aut victoriam quæsiuerunt. Agathoclem narrat Diodorus Siculus libro xx. appulsa ex inopinato classe ad litus Vtricensium, trecentos ciues, & in his nonnullos è principibus ciuitatis, in eorum agris cepisse; deinde tormento quod muris admouebat, eos appendisse; vt necesse oppidanis esset, vel suos occidere, si vellent urbem defendere; vel si parcerent suis, hostem intra mœnia recipere. Similis historia apud Iosephum Α'λώσις libro primo, cap. ii. & apud alios alia. Radeuicus de gestis Friderici I. Imperatoris, lib. ii. cap. xlvii. *Effrenatis vero animis Cremensium Princeps obsistendum putans, obsides eorum machinis alligatos, ad eorum tormenta, quæ vulgo mangas vocant, & intra ciuitatem nouem habebantur, decreuit obijciendos. Seditiosi, quod etiam apud Barbaros incognitum, & dictu quidem horrendum, auditu vero incredibile, non minus crebris ictibus turres impellebāt: neque eos sanguinis naturalis vinculi communio, neque ætatis monebat miseratio.* Par Rhetogenis constantia in obsidione vrbis Centobrigæ bello Celtiberico, apud Valerium Maximum libro v capite primo. verum hæc pluribus alias.

41. μὴ ὡς οἷοις ἐν φυλακῇ μᾶλλον ἔσονται, ἢ φυλαξοῖσι.) Similis cautio proponitur à Leone Augusto, Constit. xv, 56. εἰ καὶ τὴν διχοστασίαν ἔσται τῶν ἐν τῇ πόλει, ἢ τῶν καὶ ἐξω, δέοι εἶναι καὶ αἰνῶντας εἰρηνεύουσαι, καὶ συμμίζαι ἐν ταῖς τῶν τείχεος πεδατούροις τοῖς σταθμοῖς. ἐκ τούτου γὰρ ὁ δὲ διχομεροῦσι εἶναι μελετῆσαι, ἢ καὶ τῶν καὶ ἐν καὶ αὐτῶν. ἀλλὰ καὶ δοκίμοις φυλακῇ τῶν πόλεως πειθαρχεῖν, ἐν ὅροις τεωτερίσαι. ἢ καὶ μὴ τῶτο, πᾶντας αὐτοὺς παρεξαγαγεῖν ἀλλοχοῦ. in quibus verbis πεδατούραι τῶν τείχεος non sunt podismi, sed loca in muris, vel intra muros, vbi stationes vigilum & excubitorum solent collocari. sic areas illas quæ ἀρρηχτείας dicebantur capite ii & quas à Philone inter partes murorum commemorari ostendebamus, pedaturas cum Leone licet appellare. Alium modum cauendi à suspectis, die præsertim festo, proponit Aeneas capite xxii.

42. ὥς εἰς τὸ τελεῖν.) Ita emendauimus scripti libri errorem, qui habet, ὥς τὸ τελεῖν.

43. ἐπὶ τοῖνυν μηδὲ εἰς τὰς κλίθας λαμπτήρας φέρεσθαι.) Milites qui ad custodiam nocturnam ibant, centonem fere aliquem, aut impilia secum deferabant, quibus per vacuas horas, cum eorum fors & vices non essent, incubabant. inde κλίθας appellarunt illa loca ubi erant vigiliarum stationes & φυλακεία. sed & castra ita dixerunt, vt ad sextum Polybij fuisse probamus. De vsu autem λαμπτήρας in vigilijs ad danda signa, plura Aeneas capite xxi i.

46. ἵνα δὲ πρὸς τὴν χρηματώσιν τοῦτον τὸν φεγγῆον σύστημα ἐποιήσαντο.) Si vera hæc lectio est, ὁ φεγγῆος, idem erit atque ὁ λαμπτήρ, fax lucens, aut laterna. ego de hac dictione dubito, quam alibi legere non memini. Scribendum vero, ἵνα δὲ πρὸς τὴν χρηματώσιν τοῦτον τὸν φεγγῆον (aut potius, τὴν δὲ φεγγῆος,) σύστημα ποιήσαντο. vt indicio huius facis sine laterna, significant hostij ad quam partem maiorum stationem sint nacli. capite xviii, quo loco proditorum artes varias auctor describit: ἐν δὲ καὶ τῷ τείχεϊ, καὶ κατὰ τὴν φυλάκην λελόγηται.

AD CAPVT XI.

IA M dictum est, quàm sint in vrbe obsessa metnendi, qui in præsente Reip. forma non acquiescunt, & rebus nouis student, quos Aeneas αἰτιωμενους appellat. nam hi mutationis cupidi, occasione semper imminet; quam oblidio, longa præsertim, facile potest illis suggerere. Appellatione autem τῶν αἰτιωμενους intelliguntur tam ciues quàm alij, vt focij & externi, siue mercenarij milites. de quibus omnibus agit Aeneas hoc capite, & duobus proxime sequentibus, quæ communi epilogo clauduntur in fine xiii. Hoc igitur capite Aeneas exempla affert consiliorum ex eiusmodi causa initorum ad mutandum Reip. statum; simul remedia commemorat, quæ viri prudentes adhibuerunt, ne quid ciuitas sua detrimenti caperet.

P. 10. 3. ῥηήσονται δὲ ἐξῆς αἱ ἐπιβουλαὶ ἐκ τῆς βίβλου) quid appellat τὴν βίβλον? ego suspicor librum intelligi, quem auctor titulo Αχουσμάτων composuerat; de quo vide ad caput xxxviii.

4. Χίον γὰρ μαλλύσας πρὸ δίδου.) Refero ad antiquissima tempora, quando erant in populo Chiorum, qui oligarchiæ studerent, erant qui democratiæ. vnde illæ mutationes de quibus philosophus in quinto Politicorum. illis temporibus multas in illa insula atque vrbe seditiones extitisse, obseruat Aelianus Περὶ τῆς Παιδείας libro xv. cap. xxv.

5. τῶν ἀρχόντων δὲ συνεπιδιδύς καὶ ἀπατῶν τοὺς ἀρχοντας.) Melius, τοὺς συναφχοτας. statim, ἐπεισε τοὺς συναρχοντας, ὡς ἐμ.

6. τῶν λιμῶος δὲ καὶ θροῖν εἰς γλῶσσαις αἰσπῶντας.) Faucibus portus solet claustrum imponi arte varia. fere autem catena ferrea valde robusta ori portus inferebatur, vt de Cyziceno scribit Ammianus libro xxvi. interdum lignea erant hæc claustra, vt illud cuius hic Aeneas meminit, quod sequentia verba ostendunt.

16. Μελλόντων γὰρ τῶν πλοισίων τὴν δούτιον ἐπὶ τῇ ἐπιτήδειᾳ ὡς δήμου.) Post-

quam Argis nobilissimum & vetustissimum regnum in Melta Lacidis filio esset finitum, democratia obtinuit, cuius multo antè iacta erant fundamēta. auctor est Aristoteles Politicorum libro III Argis, quemadmodum Athenis, ostracismi institutum esse obseruatum: ex quo apparet sequiorem populum vniuersam Remp. obtinuisse, & plus pauperes quàm diuites potuisse. hinc illæ diuitum aduersus democratiam cōspirationes, quarum hoc loco Aeneas meminit. Porro ex his verbis colligitur, duas insignes extitisse Argis coniurationes antequam hæc Aeneas scriberet. Prior accidit anno tertio Olympiadis nonagesimæ, vñ narrat Diodorus Siculus libro XII. Eius seditionis mentionem facit Aristoteles, Politicorum libro V capite IV. vbi *πρωτεύοντες* appellat philosophus, id est, nobiles quos noster *τοὶ πλουσίους*. Diodorus, *τοὶ κατ' ἐκλογὴν κεκριμένοι τῶν πολιτῶν χεῖρες*: quos ait virtute & censu cæteris præstitisse. eum vide in anno priore, quo Argiui eam de Lacedæmoniis victoriam retulerunt, quam ait Aristoteles nobilibus insurgendi & mutandæ Reip. occasionem dedisse. tum igitur instituta in vrbe Argiuorum Oligarchia; sed quæ diuturna non fuit: octauo enim mense exacto, sublata diuitum dominatione, ad populare imperium res iterum rediēre. Putamus nos, haut multo post illa tempora secundam istam diuitum cōspirationem contigisse, quam heic describit Aeneas. Quum autem singulari prudentia popularis magistratus conatus iste diuitum nullum habuisset exitum, secuta est tertia coniuratio eorundem, quæ miseranda cæde omnium opulētorum, atque etiam ipsorum demagogorum, (ij popularis status columnina erant) finem inuenit. gestum hoc anno tertio Olympiadis C I I vt narrat Diodorus. Hanc tertiam coniurationem Aeneas ignorare non potuit, vt quæ eius sæculo acciderit. quare quod ait de secunda seditione non ita accipiendum, quasi duæ dumtaxat fuerint.

23. *εἰπόντες δ' ἄλλὰ τε.*) Scribe, *εἰπόντι*. nempe *τῶν τῷ δήμῳ ἀρχόντων*: is fuit demagogorum, qui democratiz Argiuorum prora & puppis erant, præcipuus aliquis, & eius ordinis princeps.

24. *συνέλας ὅπλοις πόλεως οἷς ἔχῃ, ὥς τῇ αὐτῇ φυλῇ* οἷον ἑκατόν.*) Locum vitij manifestum asterisco insigniuius. Corrigo autem, *ὥς τῇ αὐτῇ φυλῇ, ὥς τῇ ἑκατομύῃ*, vel, *ἐν τῇ αὐτῇ ἑκατομύῃ*. Ex sequenti exemplo de exorta apud Heracleam Ponticam seditione, cum de sententia, tum de lectione huius loci poterit constare. Auctor huius consilij propositum habuit, societatem diuitum dissipare: ne seorsim à cæteris ciuibus congregati in vnum, Reip. statum sollicitarent: iubet igitur, vt adsint omnes in sua tribu: & quo magis eos diuidat, quemque in sua centuria præsto esse præcipit. *ἑκατομύῃ* in partitione ciuitatis est quem Dionysius Halicarnasseus nominat *λόχοι*, Romani centuriam, licet præcise numerus centenarius non seruetur. quò plures autem erant centuriæ, eo magis diuitum potentia infringebatur. Simile stratagema politicum, vel vt appellat Aristoteles, *sophisma*, in descriptione Romani populi in centurias XCII. obseruat Dionysius Halic. libro IV. Notabunt tirones numeri enallagen, huic scriptori mire familiarem, cum ait, *πολέτας οἷς ἔχῃ* pro *ἐχούσι*, nisi suppleatur vox *ἑκατομύῃ*. cap. X. *καὶ ξείνοις τοῖς ἐν δήμῳ μετισταδοῦν* ἢ *ὅς αὐτὸν δὴν φαίνεται* pro, *φαίνονται*, aut scribendum *φαίνονται* π.

26. *παχέτω π, τῷτο δὲ αὐτὸ, ἵνα κ.)* Distinxeram; *παχέτω π. τῷτο δ.*

sed deest verbum. scribendum igitur, $\tau\acute{\epsilon}\tau\omicron\ \delta'\ \epsilon\pi\omicron\iota\eta\sigma\epsilon\upsilon$, *ii.*

29. Παράπλησις ὅς ἐστι Ἡρακλεία ἐν τῇ Πόλει ὅπου δημοκρατία,) E libro quinto Politicorum Aristotelis scimus, fuisse quidem Heracleæ ad Pontum democratiam: sed quæ multas varietates persæpe experta, aliquando etiam in oligarchiam fuerit conuersa.

31. ὅσῳ αὐτῇ περὶ φυλῶν, καὶ παπύρων ἑκατοσύνων,) *Ridicula res; tres tribus in quatuor Centurias fuisse diuisas. verum quidem est, quod antè dicebamus, ἑκατοσύνῳ numero centenario ἀποτόμῳ nō definiri: sed lectionis absurditatem ea res nō tollit. Corrigendū censeo, καὶ παπαράχοντα ἑκατοσύας, habuit, inquit, Heraclea Ponti tribus tres, centurias XL: sed astu primorum è plebe auctus est centuriarum numerus, vt essent sexaginta. Hoc putamus verum; alioquin poterām̃s Aeneæ verba aliter interpretari, vt singulae trium tribuum in quaternas centurias intelligantur fuisse distinctæ. Sic Athenis vnaquæque è quatuor tribubus in tres partes diuidebatur, quas ipsi τεῖπυας & φερεταῖας aut ἔδνη vocabant. ita fierent omnino ἑκατοσύες duodecim. sed non fit mihi probabile, ob eam quæ heic narratur causam, priorem Centuriarum numerum quintuplo fuisse auctum.*

37. ὡς Κερκύρα δ' ἐπ' αἰῶσι συνδιόν ἡμίεσθαι ὅκ τ' ἔϕ' πλουσίων κ' ὀλ.) Populum Corcyrensem factionibus in sese diuisum, inaudito fere exemplo furoris sauiisse interdum in propria viscera, testis est historia Thucydidis & Diodori Siculi. circa illa tempora eum quoque motum accidisse, cuius heic Aeneas meminit, arguit Charetis ducis Atheniensium inierita mentio. hic enim est Chares, de quo Xenophon in Hellenicis & omnes illorum temporum scriptores. vide Diodorum libro xvi.

40. σκύας περὶ βολήδων, ἢ ζυγὰς ἐν τῇ σάματι ποτισάμενοι.) Scribendum περὶ βολήδων. in re cucurbitularum verbum est signatum περὶ βολή apud medicos, non περὶ βολή. Aristoteles libro III Rhetoricorum; ἡ ἄλλησι εἶπε τὴν σκύας περὶ βολήν. Cratinus, σκύας περὶ βολήν. Est autem stratagematis huius inuentio antiquissima, idque à multis vsurpatum iam inde à Pisistrati Atheniensis temporibus.

41. ἀμα δ' αὖτις δι' ἑὸς παρ.) Restitue distinctionem corruptam. ἀμα δ' αὖτις, δι' ἑὸς παρὰ πρὸς ἀσμεῖνοι, οἷτε δι' οἱ γραπταὶ καὶ ὅπλα ἐξενέχθη, καὶ τῷ Κερκυραίων οἱ ἐπιβαλόντες. τῷ δ' αὖτις ἀγρ.

AD CAPVT XII.

POLYBIUS libro primo ad narrationem belli socialis Carthaginien-
sium se accingens, ait, ex illius historiae cognitione, hunc maximum
lectores fructum esse percepturos, ut discant, quid metuere debeant, &
cui maxime malo providere multo ante oporteat eos, qui milite externo
& mercenario utuntur. Pertinet eodem & capitis huius doctrina. duo enim
proponuntur ab Aenea praecepta, circa socios & militem conductitium
servanda. Prius est, ut sparsim habeantur, neque permittantur unum cor-
pus per se in urbe constituere obsessa: altero monet cavendum etiam &
etiam, ne maiores auxiliorum vires in urbem admittantur, quam sint urba-
nae copiae: quod Aeneas appellat *ἐπιπλεονεξία*. deinde appositione exem-
plorum doctrinae suae fidem adstruit.

45. Χρὴ δ' συμμαχῶν εἰς τὴν πόλιν,) Deest aliquod verbum, quod sequentibus ista connectat. putà, βοηθησάντων, aut ἐλθόντων, vel simile. Vbi ferendæ opis causa in oppidum socij venerint, cauendum est, ne simul coniuncti mancant, sed vt dispergantur, per urbem; eo pacto & iisdem de causis, atque οἱ αἰνέουσι πολέμοιοι, id est, ciues quorum voluntas erga Remp. est suspecta, & à quibus quomodo sit cauendum proximo capite vidimus. Sic exponi debent illa verba, ὁμοθυμῶν τῶν αὐτῶν ἔειπεν τοῖς παροφθαλμοῖς.

Pag. 11. 3. οἱ ἐφαθεν οἱ φρουροὶ ὅτι βέλῃ,) negarunt se id permissuros milites præsidarij, quos Chalcedonenses Cyzico acciuerant.

6. εἰς πόλιν οἰκίαν μίζω δυνάμει ἐπ' αὐτὸν δέχεσθαι τῆς ὑπαρχούσης τοῖς πολίταις.) Lego, μίζω δ. ἐπακτὴν δέχ. eleganter opponit δυνάμει ἐπακτὴν auxilia exterorum atque accita aliunde, τῇ ὑπαρχούσῃ τοῖς πολ. hoc est copiis urbanis, quæ ex ipsis ciuibus constant.

10. τυραννίδας ὑπὸ τῷ εἰσαγαγόντι πικρὴν ξείνους,) Accipio ista verba, (nec possunt aliter,) de auctore primo eius tyrannidis, quæ temporibus Aeneæ apud Heracleotas rerum potiebatur. is autem fuit Clearchus, qui initio Olympiadis ciiii δ' ἦμος ὡν δὲ Ηρακλείας δ' ἐπὶ τῷ Πόιτῳ ἐπὶ τῷ τυραννίδι, ait Diodorus Siculus libro xv. vide Memnonis Excerpta.

AD CAPVT XIII.

ETIAM hoc capite de milite externo & conductitio agitur. Aperit Aeneas rationem τῷ ξενόφει πῶς αὐτὸν ἐκ τῆς πόλεως ἐκτρέφει, conscribendi alendique militis mercenarij citissime tutissime & minima impensa. Id futurum ait, si colligendi quidem & exhibendi siue alendi cura ditioribus ciuium demandetur; ipsis verò militibus duces è ciuibus præficiantur, quorum iniussu nihil quicquam illis, ne minimarum quidem rerum, in ciuitate liceat. sumptus verò à priuatis factos bona fide refundendos esse de publico; eo solum deducto, quod communi omnium iure tributum nomine aut ἐπιδοσίως, vt Athenienses vocabant, fuerat præstādum. Simile quid Romanos factitasse tempore necessario docet Polybius pag. lx. & sæpe Liuius.

12. κατὰ δυνάμει ἐκείνην ἀναλαβεῖν ξείνους.) Verbum ἀναλαβεῖν hoc loco significat, non solum exhibere, atque alere, sed etiam conquirere militem & conducere: quod proprium erat munus eorum, qui dicebantur ξειολόγοι, Romanis, conquisitores ad delectum. at Græcos in eam rem opera priuatorum quandoque vti solitos, docent illa quoque verba capitis x. στρατιώταις μὴ μισθοῦσθαι, μηδὲ αὐτὸν μισθοῦ αἰδὲ τῶν ἀρχόντων. vide ad caput xxii.

AD CAPVT XIV.

DOCVIT quomodo cauere oporteat ab ijs qui rebus nouandis student, quod in præsentī ciuitatis statu non acquiescant: nunc docet qua ratione prouideri queat, ne ciues bene alioquin erga publicam rem animati, in odium eius ex priuata causa veniant. tollendum nempe malum, quod sæpe ciuitates diuidit; cum pars altera omnes diuitias ad se trahit; altera ære alieno oppressa, tabulas nouas cogitur desiderare. Ex quinto Politicorum, & historia tum Romana, tum Græca, notū hoc pestis genus.

26. καὶ οὕτως οἷον πόνον πορίζοντο.) Corrigo, πόρων πορ. rationes colligendæ pecuniæ Græci πόροι vel πόροι χρημάτων nominant.

ib. ἐν τῇ Ποσειδωνίᾳ βιβλίῳ.) Iam diximus, videri librum eundem intelligi quem sæpius nominat τὴν Παρθενονικὴν βιβλίον. fortasse tamen verius est; Aeneam Strategici sui partem aliquam ita inscripsisse, in qua separatim egerat περὶ πόρου χρημάτων, & rationes explicuerat pecuniæ in vsum belli expediendæ: qua de re in publicis Demosthenis orationibus multa differuntur: vide Oeconomicorum Aristotelis librum II qui eò totus spectat.

ib. δηλωτικῶς γέγραπται.) enucleate scriptum est. δηλωτικῶς pro Γραφῶς aut ἀκριβοῶς, est idiotismus auctoris:

AD CAPVT XV & XVI.

DE eruptionibus in hostē faciendis hoc & sequenti capite agitur. Suscipitur erumpendi consilium, vel vltro & certa deliberatione: cum suis viribus ita confidunt defensores, vt ad repellendum hostem obsidentē, vel aliquo damno insigni efficiendum, idoneos se putant: vel ex occasione, aut necessitate cogente; cum hemeroscopi aut pyrseutæ vel alij nuntij admonuerint accurrendum esse, ad opem ferendam, & hostem cohibendum; quæ proprie Græcis βοήθεια dicitur. nam βοήθειν est, ad clamorem oppressorum accurrere, opis ferendæ; περὶ τὴν βοὴν δίδειν. hoc eruptionis genus quantis cum periculis sit coniunctum, & quo pacto sit eo vtendum, docet Aeneas.

33. ἔπειτα καὶ κατ' ἄλλο πᾶθος ὕψους ἐκπέμπειν καὶ ἐντύχῃ μέγας ὁ ἰχθυὶ δακτυλοῖσι ἐκβεβηκέναι.) Et mutilus est isto loco regius codex, & corruptus. Corrigo & suppleo hoc pacto: ἔπειτα καὶ κατ' ἄλλο πλῆθος ὕψους ἐκπέμπειν, καὶ πάλιν κατ' ἄλλο αὐτῇ τυχῇ, μέγας ὁ ἰχθυὶ δακτυλοῖσι ἐκβ. dixit Aeneas; cum ad ferendam opem proditur in hostem, non exeundum esse sparsim & soluto ordine: sed coacta in vnum manu idonea militum; putà vnus cohortis, aut duarum; nunc addit; deinde aliam item manum cogere oportet, atque ita emittere; ac rursus aliam, si ita contingat, donec videbuntur esse idonei qui auxiliatum exierint. πᾶθος pro πλῆθος ita scripsit hoc loco exscriptor, vt capite XXII σωματῶν πᾶθ. pro quo necessario fecimus nos σ. πλῆθος.

34. ἵνα καὶ ἐν τῇ πορείᾳ ἐχόμενα ἢ τὰ μέρη μέγας δὴ βοηθῇ.) vt cum in itinere agmen sit continuum; tum etiam, siue per partes, vnā pluresve, opem ferre oporteat, siue omnes simul; facile coniungi inuicem queant, neque curriculo procul adueniant. Lego & distinguo; ἵνα καὶ ἐν τῇ πορείᾳ ἐχόμενα ἢ τὰ μέρη καὶ εἰς τὰ μέρη ἢ μέγας δὴ βοηθῇσαι; εἰς τὰ ἅμα πᾶντα δὴ, ῥαδίως ὡς ἀρχὴν συμμίσθῃ ἀλλήλοις &c. Lege Polybium libro quarto de causis differētē acceptæ cladis ad Caphyas ab Arato. Sunt in historiis similium peccatorū nusquam non obuia exempla: & vita quotidiana noua subinde suggerit, ijs quæ olim acciderunt plane gemina. Vidimus & nos Allobrogico bello, cladis Abderitanæ quæ subijcitur ab Aeneas, par fere detrimentum ex simili causâ acceptum; cum vrbs, quam vicinus hostis tempore messis laceſſebat, ad paruam manum liberandam, quæ in periculo versari nuntiabatur; tota propemodum, soluto agmine, vt cuique miserorum ciuium erat commodum, prorsus ἀπογίδῳ καὶ ἀτάκτως ἀβουνοῦσα sese citatim effudisset.

36. μηδὲ βύτοις . . . . προεξερδινάσας) Scribendū, μηδὲ βύτοις ἀφυλάκτως διὰ προεξ.

43. Τριβόλῳ ἐμπισσύνται εἰς τὴν Αἰθιοπῶν χώραν.) Rem gestam narrant historici anno primo Olympiadis cī. vide Diodorum Siculum libro xv: qui tamen aliter paullo rem explicat.

P. 12. 11. ὅς ὃ πλίζονται.) Scribendum, ὁπλίζονται. nisi est numeri enallage qua tantopere delectatur hic scriptor. sed heic non probem.

12. ὅτι τῶν πολεμίων οἱ μετὰ ξυνέσιος καὶ ἐπιστήμης γινόμενοι * ἐν πόλει μὲν.) Scribo, ἐν πολεμῖα. *hostes qui cum iudicio et scientia bellandi versantur in hostico.*

22. τοῖς μὲν ἱππεῦσι περικταλαμβαίνοντας, τ.) Scribe, περικταλαμβαίνοντα, ut statim ποιέμενον. præcessit enim σὺ. corrige etiam distinctionem corruptā in regio: τοῖς μὲν ἱππεῦσι περικταλαμβαίνοντα τὰς ἀπὸ χωρῆς. τοῖς δὲ ἐπιλέκτοις ἐνείδρας ποιέμενοι. τοῖς δὲ ἀγροῖς. & statim ἐν τάξει ἄγοντα, non ἄγοντας. nisi quis velit has quoque enallagas, quamuis duras, militari stilo auctoris condonare.

22. τοῖς δὲ ἀγροῖς χυφῶς ἐπιφαινόμενοι αὐτοῖς.) Ferri potest vox χυφῶς. viderint tamen eruditi, num potius scribendum sit χυφοῖς.

23. μὴ πόρρω ὅ ἢ περὶ φθίντων μερῶν) hoc vult; gravem armaturam, quæ sub signis ducitur in hostem, non longo interuallo separari debere ab iis partibus aciei, quas dixit esse præmittendas. tres autem partes præmisit; equites, selectorum manum, qui sunt collocati in insidiis, & leuem armaturam, quæ iussa hostem laceffere. Hæc quum ita sint, quid sibi velit dictio περὶ φθίντων non capio: nam περὶ παρθίντων, aut προπεμφθέντων sententia videtur postulare.

24. ἐν οἷς ἄκων μὲν μὴ μαχήσῃ.) Restituimus negationem quæ in exemplari regio desiderabatur. manifesto errore. nam summi ducis summa in eo spectatur prudentia, si nunquam eò descenderit, ubi cogi posset contra animi sententiam pugnae aleam subire.

25. ἔχει οὖν τὰ περὶ πύργων εἰρημνῖα.) Melius, τὰ περὶ πύργων εἰρ.

33. μὴ ἐπιπικταλαμβαίνει ἐκείνῳ καὶ αὐτοπόρῳ.) Videntur deesse quædam verba, perficiendæ sententiæ necessaria. Aeneæ mens, opinor, est hæc. Si te incito hostis prædam ex agro tuo abigere præuerit; non esse eum persequendum eadem via, aut regionis parte eadem, quam ipse fuerit ingressus: sed in eam quidem partem paucos moratores esse mittendos, qui speciem persequentium præbeant; re vera tamen, neminem apprehendant; sed potius subsistant, aut etiam fugiant, si hostis in ipsos se conuerterit. fugiant, inquam; ita tamen, ut nullam hosti suspicionem doli præbeant. cæterum, aliam manum cum idoneis viribus via alia mittendum esse, quæ citatim contendens, in hostium fines prius perueniat, quàm onustum præda aduersariorum agmen. ibi locorum parandas esse insidias, ubi hostis de via defessus, iam securus, nihil hostile cogitans, sed de curando corpore dumtaxat sollicitus, poterit opprimi.

38. ἀφυκτοτέρως αὖ ἄρχεισιν.) *incommodius se habebunt ad fugā euadendum.* ita possumus interpretari vocem regij codicis ἀφυκτοτέρως. sed verius est, scripsisse Aeneam ἀφυλακτοτέρως *incantius*. negligentiores erunt in cauendo. sic capite xvii. ἀφυλάκτως ἄρχεισθαι.

40. Κυρηνάις καὶ Βαρυαίοις λέγεται.) Inuenimus scriptum Κυρηνάις. nullū est dubiū Cyrenenses intelligi. non sunt autē Cyrenæi & Barcæi populi diuersi; nam Barce, ut auctor est Strabo, ditionis Cyrenæorum oppidum fuit. de

curribus Cyrenæorum & Barcæorum extant lepidi versus Antiphanis apud Athenæum; de quibus plura scripsimus Animadversionum libro III, cap. XXI. Hesychius; Βαρκαίοις ὄχαις. Λιβυκαῖς. ἔστι γὰρ ἐσποῦδαζον παρὲς ἰπποδρόμιον. φασὶ δὲ αὐτοὺς καὶ παρὰ τοὺς ἀρμαζῶνας, διδασκάλους ὑπὸ Ποσειδῶνος. ὁ δὲ Λυσιόχην, ὑπὸ Ἀθηνᾶς, ὡς Μνασίαν εἰς τοῖς παρὲς Λιβύης. verba quæ exponit hic eruditissimus criticus, sunt Sophoclis ex Electra.

P. 13. 5. * ἥδη πολλὰ χῆ πολλὰς εἰσβάλλει.) Scribo, καὶ ῥάδιον ἢ πολλὰ χῆ π. repetenda syllaba *ex* ex præcedenti voce *χῆ*, quod mendarum genus est vñtatissimum, ut sæpe probauimus.

ib. *χῆ* ὑμᾶς καταλάβει τῆς χώρας τόποις, ὦ.) Si ita scripsit, τόποις absolutè dixit, pro τόποις τοῖς τοῖς, vel ὑψηλοῖς. quod autem sequitur, εἰ μὴ καὶ ταῦτα ὑπάρχει, interpretor, si nulla fuerint in agro loca edita, unde hosti commodè possit resisti.

7. *παρὲς δὲ μάχεσθαι πλεονεκτικῶς καὶ διαπαλλάκτως * ἔχει τὸ χεῖρον,*) Obscurus & mutilus locus. Sententiam ita capio. aduentante hoste, loca edita ad urbem esse occupanda, ut possis inde cum tuo commodo & hostis incommodo pugnam capessere, pugnandique finem facere, habens in tua potestate eiusmodi locum, cuius præsidio confidas: possis etiam, cum volueris, in oppidum te recipere. Minima mutatione, nisi grauius mendum subest, locum ita concinnem: *παρὲς δὲ μάχεσθαι πλεονεκτικῶς, καὶ διαπαλλάκτως, ἔχει τὸ χεῖρον, καὶ ὅταν βύλη ἀπέναντι παρὲς τὴν πόλιν.*

9. *καὶ ἔτις ἐμβολήοντες οἱ πολέμοι εἰς τὴν χώραν παρὲς τὴν πόλιν πορεύονται, καὶ ἄρξαν ὑμῶν.)* Hæc quoque oratio sonat vitium. Scribi potest; *καὶ ἔτις εἰς τὴν χώραν παρὲς τὴν πόλιν πορεύονται, καὶ ἄρξαν ὑμῶν.* Et hoc pacto, si hostes, fines vestros ingressi, ad urbem iter instituant, oportet vos eiusmodi locis utentes pro receptaculis, pugna ipsos laceßere. cum ait, *ὡς τὸ χεῖρον ἔχοντες ὁρμηθεύουσιν,* perinde est ac si diceret, locis occupatis utendum esse ἀπὸ ὁρμηθείων, quæ sunt arces belli & sedes, unde quoties commodum est, proditur in hostem.

14. *τοῖς δὲ πολέμοις ἀστυνόμεναι καὶ ἀγ.)* Scrib. τοῖς δὲ πολέμοις.

17. *τῷ γε ἐν τῇ χώρᾳ βυλοειδῶν ἐπιχρᾶν παρὲς πᾶντα * ἢ ἀπὸ λυγρῶς καὶ δ.)* Et hic locus negligentiam librariorum arguit. Lego; *τῷ γε ἐν τῇ χώρᾳ βυλοειδῶν ἐπιχρᾶν παρὲς πᾶντα γὰρ ἀπὸ λυγρῶς καὶ διωλῶς ἀφαικόμενοι σφάλλονται, ὅτι δὲ μηδὲν τῷ γε ὡς τῶν εἰρησίων.*

18. *διενέγκαι γὰρ τοῖς ἐτέροις, ὅτι εἰ τοῖς μὲν νυκτὸς . . . τοῖς δὲ ἡμέραις.)* Verba auctoris diuinare cognita sententia, non fuerit difficile. hoc vult: inter peritum locorum & imperitum, tantum esse discriminis, quantum esset inter duos pugnam conferentes, quorum alter noctu, alter interdiu pugnet. quoniam autem simile hoc rem ponit plane impossibilem, ut duobus inter se dimicantibus, eodem momento alteri Sol luceat, alterum tenebræ noctis obxcent, addit *θεραπείαν* durioris dicti, si modò hoc fieri posset. Scribendum igitur, *διενέγκαι γὰρ αἱ τοῖς ἐτέροις (vel παρὲς τοῖς ἐτέροις) ὅσοι εἰ οἱ μὲν νυκτὸς μάχονται, οἱ δὲ ἡμέρας· εἰ οἷον τί πως ἢ τὸ αἶμα ἡνέσθαι.* potest etiam scribi, *οἱ δὲ ἡμέρας.* ut sit familiaris *Æneæ* enallage.

23. *ταῦτα δὲ ἔτις παρὰ τῶν ἀπ.)* Mira numeri mutatio, nisi scripsit *παρὰ τῶν ἀπ.* nan sequitur *ἐπιχρᾶν* & τὰ ἀπὸ ὑμῶν.

CONIVNGENDVM est hoc caput cum iis, quæ ante dicta sunt de earum ciuitatum periculis, in quibus ciues inter se dissident, & pars eorum αἰσῶνται. Monet heic Aeneas, tunc maxime ab eiusmodi factionibus esse metuendum, cum ritu quodam patrio effundi extra muros oppidani solent. Vt cum sacra quædam suburbana, aut solenne aliquod ludicrum celebratur: aut cum nauibus subductis maria clauduntur: aut quando funus alicui publicum ducitur. affert exempla coniurationum ea occasione factarum. postremò, ordinem in illorum sacrorum celebratione seruandum præscribit.

26. Ἐπὶ θεωρίαι λαμπάδης.) Exempli gratia: Athenis extra urbem in Academia certamen λαμπάδου peragebatur, quod describit Pausanias in Atticis. tale quid alias quoque nonnullas è Græciæ urbibus factitasse declarant ista Aeneæ verba; nisi ad populum Atticum respiciebat auctor cum hæc scriberet.

ib. καὶ ἰπποδρομίας,) velut in eadem vrbe Athenarum; nam ludi curules in Academia agebantur; eoque spectatum veniebant senatus & reliqui ciues, Xenophon Hipparchico; ὅταν γὰρ μὲν εἰς τὰς ἑπικρότας εἰς Ἀκαδημίαν ἵππῳ δὴν, ἔχῃ τὰς πρὸς ἀγέρας & statim, ἔτι γὰρ ὁ ἀσφάδης καὶ τὸ καλὸν θέσταις ἡ βαλὴ. in eodem libro habes & alias exercitationes equitum, & transuersiones, ad quas spectandas, magna frequentia accurrebatur. Insecutis vero temporibus etiam ad Circenses more Romano agendos plerasque vrbes Græcancas Circos in suburbiis sibi struxisse, testis est historia.

27. ὅσαι γὰρ ἱερὰ ποιεῖται πόλιν καὶ ἐκτὸς τῆς πόλεως.) non solum extra muros in suburbiis sacrorum solennia quædam à multis ciuitatibus agitari olim solita; verum etiam in proximis vicis. vt ab Atheniensibus mystica & Iacchica Eleusine: à Romanis, in monte Albano: ab Antiochenis, apud Daphnen, qui locus quinque millibus passuum distabat ab eorum vrbe: licet ἀγέραις Ἀντιοχείας diceretur. atque hæc sacra neglexisse, inexprabile scelus censebatur. Similes ritus apud alios populos.

27. καὶ σὺν ὅπλοις πομπὴν ἐκπέμπονται.) ducebantur ab Atheniensibus varix: quasdam describit Xenophon in Hipparchico.

28. ἐπὶ καὶ τῇ τῆς πόλεως νεολίᾳ.) Diem intelligo, quo mare clauderant, nauibus omnibus in terram subductis. eum diem videntur Græci publica festiuitate insignisse; quemadmodum natalem nauigationis, cum mare aperiebatur, solenni certamine, publicoque spectaculo multarum gentium celebrari solitum, auctor est Vegetius; quem de utroque die vide libro iv capite xxxix. meminerunt & Græci scriptores.

29. ἐν γὰρ καὶ εἰς τοιαύτῃ κατὰ σφαιρίων τοὺς ἐπὶ τοῖς.) factionem alteram dissidentis ciuitatis vocat τοὺς ἐπὶ τοῖς.

30. εὐρυτὴς γὰρ δῆμος ἔστι τῆς π.) Sic regius codex; imminuta sine dubio voce: nam verum erant, εὐρυτὴς γὰρ πόλις.

32. καὶ αὐτοὶ σιωπῇ τὸ ὄπλον.) An scripserat σιωπῇ, vel σιωπῇ. unde cum cæteris arma sumptuerant. vereor tamen vt hæc coniecturæ sint veræ.

TRIBV's hisce capitibus, ut iam ante ad quintum attigimus, de seris, clauibusque portarum agitur. aperiuntur fraudes admitti solitæ, cum is penes quem sunt clauēs, officio suo negligenter fungitur, & proditoribus doli parandi opportunitatem incuria sua præbet. variæ item rationes proponuntur, quibus technæ perfidorum possint impediri. Summum verò remedium in fide & diligentia ducis statuitur, cui id curæ incumbit: quem opera aliena in claudēdis aperiendisque portis uti debere negat præcise: vult enim ipsum per se munus suum exsequi; & quidem, prius quam cœnam sumat, ne qua forte obliuio aut cessatio interueniat. Clauium cura in Græcorum urbibus, penes στρατηγούς & Prætores erat, aut penes polemarchos, sicut de Actolis narrat Polybius lib. IV. in Romana militia, Tribunorum munus fuit, clauēs portarum suscipere, teste Macro lege XII Digestis, De re militari. Aeneas noster in obsessa vrbe tres clauēs diuersas cuiusque portæ iubet fieri, atque eas totidem ducibus committi, quos non male Tribunos appellaueris.

P. 14. 3. Ἀλλὰ τὸ ἔργον τὴν βάλαον τῶν πυλῶν κλέσαι κελεύει.) Appellatione βαλαῖν intelligit Aeneas συνεκδοχικῶς, quicquid olim deferre secum soliti, qui ad claudendas portas sese accingebant. nam apud veteres lōge diuersa claustrorum ratio fuit, atque nūc est; quod nemo ex omnibus antiquis scriptoribus ita manifeste ostendit, atque hic noster. Græci βαλαῖν vocem ad multa transtulerunt, quæ formam glandis aliquo modo referrent, & in aliquod foramen immitterentur. In humano corpore quid appellent anatomici βάλαον, & quare, nolo dicere. similem ob causam & remedij genus pestis affine βαλαῖν medici dixerunt. etiam in mundo muliebri corallium aut tale quid è monili collum ambiente (Græci ὄρμον nominant) dependens, βαλαῖν appellatione affecerūt. Aristophanes Lysistrata. Ὁ χευσσοχός τὸν ὄρμον οὐ ἐσκέδασας, Ορχουίδης μου τὸ χυμῶδες ἐσπείρας, Ἡ βάλαος ἐκ πύργου ἐκ τῆς ἡμέρας. Hesychius; βάλαος, τὰ ἐκ πύργου τῶν ὄρμων πρὸς τὸν βάχην. Eadem sine dubio seruata est analogia, cum instrumento claudendi βαλαῖν nomen indiderunt. erat enim ferrum breue, quod per μοχλὸν immissum, postibus ipsum μοχλὸν affigebat, & ne amoueri posset præstabat. μοχλὸς lignum fuit vecti simile, quod fores non sinebat aperiri. ideo obex Latinis est dictus. vocatur & sera. Glossarium, μοχλὸς ὅστις, sera. appellarunt & vectem, ut passim B. Hieronymus & alij sacrae paginæ interpretes. Ligneum hūc obicem fuisse docet Aeneas, qui maioris firmitudinis causa & ne sera posset dissecari, præcipit τὸν μοχλὸν σιδερεῶσαι διὰ μίαν τεχνὴν ἢ τρεῖς, obicem tribus aut quatuor è partibus muniri laminis ferreis in longum appositis. hi sunt ferrati obices Latinorum. Marcellinus libro XXI. Alij ferratos portarum obices effringendos adorti, vulgo ignibus petebantur. Sed & ferreos atque æteos obices fieri olim solitos, vel historia sacra doceat, quæ μοχλὸν χαλκῶν ac σιδερεῶν, cum in Regum libris, tum alibi sæpe facit mentionem. hic obex postibus affixus nō erat: nam in aperienda porta eū remouebant. Varro De lingua Latina lib. VI. referare ab sera dictum, id est aperire, hinc etiam sera, quibus remotis fores panduntur. quod Græcis, μοχλὸν ἀφαιρῆν. Plutarch. Pelopida: θεράποντος ἀποδόμους προϊόντος ἐνδοθεν τῆς μοχλὸν ἀφαι-

εριώπης. B. Chrysostomus homilia in Berenicē & Prosdocen: εἰ μὴ συνέβηται τὸν
 μοχλὸν τὸν σιδηρεῖον, ἔκ αὖ αἱ πύλαινοι ἴσχυται αὐτὸν ἀφελῆσαι. Propterea monet Ae-
 neas, si quis portam dolo voluerit occupare, eum debere τὸν μοχλὸν ἀφαι-
 ζεῖν, dare operam ne obex vsquam compareat. Interdum non remouendo
 obicem, sed attollendo, aut in aliam partem torquendo, portam aperiebāτ;
 Græcis, τὸ ἀφαιρεῖν τὸν μοχλόν. Heliodorus libro sexto: ἡ δὲ ὥς κατελήφθη ῥήμα-
 τος ἐπὶ ταῖς θύραις ὀρμήσασα, τὸν τε μοχλὸν πρὸς ἑαυτήν, καὶ τὸ πρὸς εἰσοδοῖς πρὸς τὴν εἰσοδὸν διέ-
 ξηκε. Quemadmodum autem vectis fores clausas tenebat, sic vectem siue
 obicem, βόλαιος continebat: id erat, sicut diximus, ferrum, quod per obicē
 traieciabant. Aristophanes Vespis. Ὡς οὐ πολλὰς τῆς λήκων πρὸς τὴν θύραν καὶ
 τὴν βόλαιον ἐμβάλλει πάλιν εἰς τὸν μοχλόν. noster capite xx. ἐπιπτα βόλαιος ἐμβάλλεται
 εἰς τὸν μοχλόν μὴ ὁμοῦ ποιεῖ. Narrat Thucydides in secūda historia, tumultuan-
 tibus Plataënsibus, quorum urbem hostis noctu erat ingressus, vnum ē ci-
 uibus portam, quam apertam inuenerat, clausisse, iniecto in obicem, loco
 βολαίου, ferro cuspidis. quod defigebant in terram cum hastæ rectæ incum-
 bebant. verba Thucydidis: τῆς δὲ Πλαταιέωνος τῆς πύλης ἡ ἐστὴν καὶ αἰμαρῆσαν
 αἰετογυῖαι μῖται, ἔκλεισε, συραχίῳ ἀκοντίῳ αὐτὴ βολαίῳ χρησάμενος εἰς τὸν μοχλόν. quid
 sit βόλαιος ita explicat ibi vetus scholiastes: βόλαιος ἐστὶ τὸ βολήματος εἰς τὸν μοχλόν
 σιδήρειον, ὃ καλοῦμεν μάγλαρον. & recte ibi reprehendit scholiastes eos, qui συρα-
 χιον in superioribus verbis Thucydidis, interpretabantur de hastili, siue ha-
 stæ ligno, quod dicebant in obicem fuisse immissum. atqui συραχίς, σφυρητὴρ
 & ἐκείχης ferrum illud significant quod diximus, & quod in altero hastæ
 extremo ἐπιδοραπίδα oppositam habet. Romanis proprie cuspis, cui oppo-
 nitur mucro. Virgilius: *hunc venientem cuspide longa, Hunc mucrone ferit.* Por-
 ro ferrum hoc quod βόλαιον appellari dicimus, per obicem traiectum, exci-
 piebatur in claustro à foramine, quod Aeneas, modò βολαιοδόκιον proprio
 nomine, modò communi βύπημα aut βῆμα appellat. Sequitur statim: ὁ μὲν
 τις ἡμέρας εἰς τὴν βολαιοδόκιον τῆς πύλης ἀμύνει πρὸς ἐνέβλην, ὅπως ἡ βόλαιος ἔξω μῖται. καὶ
 μὴ ἐμβάλλεται εἰς τὸ βύπημα. postea: ἔπειτα ἔλαθε βέλτας τὸν μοχλόν, μέλλων ἐμβάλλ-
 λην, ἵνα μὴ κατέλθῃ εἰς τὸ βύπημα ἢ βόλαιος. Latini βόλαιον *peffulum* quasi paruum
 πύλον, dixerunt ob expositam ante caussam. non enim deriuatur *peffulus* à
 pede, vt nugantur grammatici: sed vox est Græcæ originis. Marcellus Em-
 piricus capite xvii. *in eo loco vel foramine, in quo ianuae peffuli descendunt, quic-
 quid sordium repereris collige.* vides *peffulum* in foramen descendere, vt apud Ae-
 neam modò, κατέλθῃ εἰς τὸ βύπημα ἢ βόλαιος. Apud comicos tamen cum dici-
 tur *foribus* vel *ostio obdi peffulus*, non satis scio vtrum βόλαιος intelligatur, an
 μοχλὸς parvus, & obex: cui proprie verbum *obdere* videtur conuenire. Sane
 vt in Aulularia Plauti fores occluduntur ambobus peffulis: sic apud Poly-
 bium libro xv, αἱ θύραι ἀποκλείονται διηοῖς μοχλοῖς. elegantissimus vero scriptor
 Sulpitius Seuerus *peffulum* appellauit, quod vasi alicuius ὀρι obditur ad
 obturandum. locus est Dialogo quarto de B. Martini virtutibus: *presbyter
 hodieque fatetur, obdendi peffuli, quo claudi diligētius seruanda consueuerunt, in vi-
 tro illo spatium non fuisse.* loquitur de vitrea ampulla olearia in qua oleum sub
 Martini benedictione creuerat, quoad exundante copia superne deflueret.
obdere peffulum Sulpitius dixit, quod Græci βύσσαι τὴν λήκυν, vt noster, capite
 xxxi. Quemadmodum autem illud foramen quo descendit *peffulus*, siue

Καῖαιος Græci Καλαυδοκίω dixerunt; sic clauēs quæ pessulum adducunt & reducunt, Καλαυδοκίαι nominarunt; quippe quæ τὴν βόλαν ἀγείρουσι, pessulum venantur, id est, attrahunt aut retrahunt. Porro ex hoc Aeneæ loco apparet, tribunum qui mane portam aperiebat, non solum Καλαυδοκίαι siue clauēs, sed etiam Καλαυδοκίον hoc est pessulum abstulisse secum: quare etiā, cum ad claudendum veniebat, & clauēs & pessulum domo secum adferebat, sicut heic diserte scribit Aeneas. erāt enim apud veteres pessuli exemptiles; quod tamen Aeneas improbat; monens, debere eos esse affixos postibus, & lamina ferrea contegi, sicut hodie in nostris seris fieri videmus. ait enim capite xx. αἶψιν ὅτε Καλαυδοκίον μὴ ἔξαιρετε (ἔξ). ὑπὸ δὲ λεπίδος σιδερέως κατέχευται. Ex eodem capite discimus, non solum μοχλοὶ plures, quod paullo ante ostendimus, admotos fuisse ad occludendas fores, sed etiam balanōs plures. ternas enim diuerso artificio confieri iubet Aeneas.

5. ὅπως ἡ βάλανος ἔξω μὴν καὶ μὴ ἐμ.) Ita emendauimus deprauatam scripturam: ἔξω μὴν καὶ μὴ ἐμ.

9. ἐντεμὼν λαβρά ἢ σμίλη ἢ ῥίση τὴν βόλαν.) Probauimus balanum ferream fuisse: quod videtur refellere Aeneas cum ad eius incisionem adhibet σμίλην scalprum. non enim est aptum instrumentum σμίλη secando ferro. sed aliud est τέμνειν secare, aliud ἐντεμῶν, incidere: ut cum in baculo vel paxillo, quem funiculo alligare volueris, fit incisio, ne funiculus defluat, sed hæreat vinculum, atque ut paullo post ait Aeneas, πρὸς δὲ ἐνέχεσθαι λίαν. potest autem etiam scalpro incisura aliqua in ferro fieri. & auctor σμίλη adiungens ῥίσην, tum hic, tum paullo post in exemplo Temeni, satis ostendit, ad veram incisionem lima fuisse opus.

11. ἄλλος δὲ πρὸς ἐπιμάσας ἐν γυργάθῃ λεπτῷ ἔβλεπεν πρὸς σμημὸν λίνον, καὶ ὕστερον αἰέσασαι.) Ait, doli auctorem, foramini in quod pessulus erat descensus, aptasse reticulum lini subtilis, quo minus fraus animadvertetur; ut postquam pessulus esset foramen ingressus, tractione fili siue funiculi, simul pessulus attraheretur, & clausura resolveretur. Huic fraudi locus non fuisset, si claustrum lamina ferrea fuisset obtectum, de qua modo dicebamus. γυργάθην esse reticulum, probauimus ad Theophrasti Characteres. paullo post in vr̄bis Achaicæ exemplo, βρόχος videtur pro eodem usurpari. λίνον πρὸς σμημὸν interpretor, filum, siue funiculum alligatum, ut trahi posset claustrum, & eo quasi manubrio agitari ac concuti. in subiecto exemplo vocat Καὶ δὲ ῥαχὰς τῶν λίνων capita, siue extrema fili, per quæ apprehendi potest, non secus atque per propendentem laciniam prehendimur.

12. ἐπὶ δὲ τῇ θερμάστῃ λεπτῷ ἔκρηεν.) Plane fabrum ferratum esse oporteat, & quidem rerum priscarum admodum callentem, qui hæc se postulet penitus intelligere. verba tamen ipsa, interpretatione nostra, nisi fallor, expressimus. θερμάστον vasis est appellatio, ut & θερμάστις; de qua voce sic Hesychius: θερμάστις σκεῦος πρὸς ἀπλήστον καρκίνον ὃ χρεώται οἱ χρυσοῦν. cōparat thermastridem cum alio vase quo vtuntur aurifices & cācrum vocant. sicut medici καρκίνον appellant genus vinculi siue fasciæ, diuisæ in plures lacinias, quarum vsus est in vinciendo & astringendo; sic & aurarij fabri atque claustrarij, artium suarum propria instrumenta, καρκίνους appellarunt, propter aliquam cum astacis & cancellis multipedibus similitudinem. cancri vsus

in fabrica claustrorū ostendit Aeneas capite xx. idem capite xxxii auctor est, saxa ingentia de summis muris hoc instrumento solita suspendi, ut in ascendentes demitterentur. at *θερμαστρίς* ut ex superioribus colligimus, velut forcipula denticulata erat, qua utebantur adprehendendum. non dissimilis usus fuit & *θερμαστής*, ut ex verbis Aeneae datur intelligi. nam praestat eundem usum cum reticulo, cuius modò facta mentio. forma tamen longe diuersa, ut ex descriptione constat, quam subiicit Aeneas.

14. ὥς τε τὰς μὲν σωλῶνοειδῆς ὑπογραμβαίειν, ... τὰς δ' ἐπιγραμβαίειν.) Lego, τὰς ἢ πλατὺ ἐπιγράμβ. ex praecedentibus auctoris verbis. Propriè locum habent verba ὑπογραμβαίειν & ἐπιγραμβαίειν, cum duae res corpus aliquod ita continent, ut pilam caua ambatum palmarum, inuicem iunctarum, quarum altera alteri est supposita.

16. Περὶ Αχαΐας δ' ἐν πόλει . . . . ἐπιχρεῶντες δέξασθαι ξείνους.) duo in hac oratione sunt hiatus. nam praeter nomen urbis, etiam post verbum ἐπιχρεῶντες deest aliquid. Corrigendum; Περὶ Αχ. δ' ἐν πόλει Ἡγεαίων ἐπιχρεῶντες ἵνα δέξ. ξ. appellat urbem Achaeorum Heraeam, quae sita quidem fuit in Arcadum finibus, ut docet Pausanias: sed quam modò Elei, modò Achaei sui iuris fecerunt. quare etiam Philippus Persei pater, quo tempore res Peloponnesi auctoritate sua regebat, Achaeis tum hanc urbem, tum Aliphetam reddidit, ut est auctor Liuius libro xxvii. Quinetiam tunc ipsum quando is dolus est patrat, quem heic describit Aeneas, id agebant proditores, ut urbem Achaeis subijcerent, & Dictae Praetori Achaeorum eam traderent. Historiam breuiter narrat Polyænus libro ii his verbis. Διοίτας στρατηγὸς Αχαιῶν, τὴν Ἡγεαίων πόλιν φανερώς ἐλθὼν ὑπὸ δυνάμει, ἀφανῶς εἰλε, φθίρας μεγάλας χρέμασι τῆς Ἡγεαίων ἵνας. Οἱ φοιτῶντες ἐπὶ ταῖς πύλαις πολλάκις, καὶ καθ' ἡμέρας τοὺς περὶ τὰς πύλας κλεῖδας τῆς πυλῶν, καὶ σὺν αὐτοῖς πίοντες, ἔλαθον ἀπεμυστά μὲν τοὺς βουλευτάς, καὶ τὰ ἐκμαγνῆα τῶν Διοίτα διέπεμψαν ὃν τὰ ἀπλησίαν καὶ ἱερὰ κλεῖδας ταῖς δημοσίαις καὶ σκευαῖς, αὐτὴν πεμψὼν αὐτοῖς, νύκτα σιωπῆσιν, καὶ ἡμέρᾳ, οἱ μὲν αἰέεον τὰς πύλας, ὁ δὲ Διοίτας μετ' ὀλίγων στρατιωτῶν εἰσῆλθε. Omnino eandem puto esse historiam cuius meminerunt Aeneas & Polyænus: etsi rei narratio aliquantum est diuersa; ut fere amat in expositionibus rerum occultarum, & quarum cōscij fuere perpauci. Aeneas ait, ipsos proditores extracto arte subtili pessulo, mensuram eius iniisse, & cognito eius modo, clauēs sibi in ipsa vrbe curasse conficiendas. Polyænus aliter; proditores quum blanditiis decepissent custodes clauium, earumque attrectandarum facultatem essent nacti, figuram ipsarum cera aut argilla macerata, expressisse, & statim illum typum ad Dictam Praetorem Achaeorum misisse, qui in alia vrbe clauēs ad propositum exemplar iussit confieri.

18. πρὸς καὶ τὴν ἐν τῇ ἡμέρᾳ εἰς τὴν βαλάντ.) Est idem dolus quem sine exemplo ante proposuit. *βέρχον* heic appellat, quem modò γύργαον, ut iam monuimus. *λίον* Græcis non simpliciter filum, sed etiam funiculum subtiliorem significat. quomodo heic accipiendum.

19. καὶ τὰς ἀρχὰς ἐξω ἕσας ἀφανῆς.) Lego εἰσας, non ἕσας. corruerunt qui non concoquebant pene perpetuam huic scriptori figuram. nam dixerat, πρὸς καὶ τὴν: sed constat sibi, cum statim subiicit αἰέεον. Appellat auctor ἀρχὰς extrema, πύργα, & quod Gallicus idiotismus dicit *les bouts*. Sic ἀρχὰς λίον &

ἄρχας ἀπάρτυς sæpius leges in hoc libello, Vetus criticus apud Suidam in ἀφ' ἑωῶται. τῶν ἐλέων οἱ μαλλοὶ ἔχουσι τὰς ἄρχας καὶ τὰς κορυφὰς πεπιλημμένας. locus quem Suidas explicat, est Aristophanis ἐ Lyfistrata. Sic apud Hippocratem. De officina chirurgi, ἄρχαι ἐπιδέσμοι; de quibus verbis prolixè disputat Galenus in Commentario secundo.

20. αἰείπασι τὰς ἄρχας τῷ λίνῳ τὴν βέρην,) Scrib. καὶ τὴν βέρην qui trahebat, funiculi extrema tenebat manibus, eaque trahebat: sed hæc laqueum adduxerunt, laqueus τὴν βήανον, cui fuerat applicitus.

21. ἔπειτα πρὸς μέτρα ἔτω τῆς βήανος βήανάρχας ἐποίησαντο (ἔπειτα ἑωῶται.) Vox ἔτω aut vacat & tollenda est, aut aliquid desideratur. vertimus nos, quasi ἔτω ληφθέντα scriptum esset. βήανάρχας esse clauem & antè dicebamus, & demonstrat hæc narratio. in verbis Polyæni quæ adduximus, βήανάρχας & κλέιδες pro eodem ponuntur. Xenophon libro quinto rerum Græciæ: τῶν δὲ διδοὺς αὐτοῖς τὴν βήανάρχας τῶν πυλῶν, εἴπε μηδένα πρὶέναι εἰς τὴν ἀκρόπολιν. Polyænus libro primo: Βρασιδᾶς Ἀμφίπολιν παρεδεδυῖσθαι εἴλε, καὶ τοῖς παρεδύταις κελύει κλέιδας τὰς πύλας καὶ βήων (scilicet λαῶν) τὰς βήανάρχας ἔρριψαν ὑπὲρ δὲ τεῖχος. sic & libro v. in Clitarcho, βήαν τὰς βήανάρχας ὑπὲρ δὲ τεῖχος. in his igitur & similibus locis βαλανάρχας sunt clauces: quæ tamen interpretatio non semper conuenit. Polybius libro vii de occupata vrbe Sardium loquens: ἵν' ἐπιδὸν ὑποβάντες αὐτοὶ πρὸς τὴν πύλιν ἀφ' ἧς ἤνουνται πύλιν, ἔπειτα μὲν ἔξωθεν παρεπαιόντες πειράσονται ἀφ' ἧς ἐπὶ τοῖς εὐροφῆς, καὶ δὲ ζύγωμα τῶν πυλῶν αὐτοὶ ὅτι μολὼν εἰσδόντες καὶ τὰς βήανάρχας. hoc loco voce βαλανάρχας non possunt clauces intelligi, nisi quis sensu etiam communi careat. iccirco claustra vertimus, non clauces. appello claustrum, quod Gallicus idiotismus, la serrure. Sic & apud Aratum κλέις, & apud Latinos poetas, clauis pro claustro. Tibullus,

Quid tenera tibi coniuge opus; tua si bona nescis

Seruare? frustra clauis inest foribus.

22. ἐχάλειν (scilicet σίφωνα καὶ φορμωεφίδα,) Clauis duæ sunt partes præcipuæ: scapus ipse, ut sic dicam, hoc est, pars illa, quæ hodie aut τασὸς & solida fieri solet, aut caua. cum est solida, non male hanc partem appellaueris cum Plinio *radium ferreum*: cum est caua, tubus quidam est paruus & canaliculus, ab altera parte peruius: propterea etiam σίφων Aeneæ dicitur, sipo, vel sipunculus, aut fistula. altera pars est, quæ in claustrum inserta, ferrum balani ducit aut reducit. atque hæ duæ partes in clauis cohærent, & vnum corpus continuum efficiunt. isti vero proditores, qui clauem locare faciendam non audebant, ne fraus ipsorum deregeretur; duas partes clauis quas diximus, separatim sibi conficere fabrum iusserunt; dissimulato proposito iungendi illa duo quæ imperabant, in vsum clauis. Quod paruum ex ære aut ferro potius tubum fieri sibi mandant; quia huiusmodi tuborum multiplex potest usus esse; omni prorsus res caruit suspicione. in altera parte clauis maiore opus fuit cautione, ne faber intelligeret quò pertineret opus imperatū. id erat φορμωεφίς, acus ad storeas & tegetes consuendas apta. nam tegetes acu contexi declarat verbum, quod etiam Demosthenes usurpauit φορμωεφίδα, pro eo quod D. Paulus dixit εὐροφίδα. apparet has acus & forma & magnitudine à cæteris fuisse diuersas, ut hodieque sunt illæ quibus segestria & sacci è crassiore tela consuntur. Porro isti proditores, quò suspi-

cionem omnem fraudis amolirentur, velle se fingunt, in posticam partem huius acus ansam inferere ex obuio quouis ligno: quum reuera cauum illud in postica parte acus, non ad indendum manubrium destinarent; sed ad sipunculum de quo dixit, recipiendum: vt ex duabus hisce partibus clauem absoluerent.

24. ἡ δὲ λαβὴ τῷ χύλῳ ὡς περ στυρακίῳ. . . . ἢ φιλέα ἐμβάλλεται.) Lacuna quam heic vides, in regio codice multis partibus maior est. ego deesse arbitror nō multa. Lego igitur, ὡς περ στυρακίῳ φιλεᾷ, ἢ φιλεὶ ἐμβάλλεται. & mox δὲ φιλεῖν. in hasta quid sit στυρακίῳ paullo ante dicebamus. proprie iaculi genus est ἐστυρακε arbore. hoc loco pro cuspide hastæ aut iaculo quī possit accipi non video. nam est quidem χύλη cuspis; cuius cauitas hastilis alterum extremum recipit. sed ea cauitas an φιλεᾷ dici possit, doctioribus iudicandum relinquo. nam apud poetam & alios φιλεῖν foramen significat, quale est in ferro securis aut tuditis, in quod manubrium inseritur. neque aliter grammatici interpretantur: φιλεᾷ δὲ βῆμα τῷ πελέκειος δι' ὃ δὲ φιλεὶν εἰσέρχεται, τῷ βύμῳ Ἀθηναίων λέγουσι.

25. ὡς τε πρὸς τὴν βήλαιον παρσαρξῆσαι δρμόσαι.) capio sic; acum, cui in officina fabri aptatum fuerat manubrium, postquam domum fuit allata, dempto manubrio coniunctam esse cum tubo, quæ erat pars altera huius instrumenti, quo vsuri erant pro clauē. quid heic faciat vox βήλαιον nescio.

27. καὶ ἡ φορμορραφίς καὶ τὰ δρμόμα γίνεσθαι.) Non est plena sententia. instrumenta ad opus faciendum necessaria Græci δρμόμα vocant. & patet latissime vocis huius significatio, vt cap. xxi. paullo post, δρμόμα καὶ ἡρα, demiserunt in claustrum aliquo instrumento.

28. πηλὸν Κερραμικὴν ἐπειλίζαντες ὀνοία λ.) Lego, πηλὸν κεραμικὴν, & de macerata argilla ad figlina fingenda interpretor. ad huiusmodi ἐκμαχία exprimensda cera est aptissima.

31. Συμβάλλεται γίνεσθαι Τημενίῳ Ροδίων ἐν Ἰωνίᾳ Τέως πόλιν.) In Ioniæ velut vmbilico erat Teos, vrbs quondam clara: quam ad populi Rhodiorum imperium aliquando pertinuisse testis Aeneæ hic locus. Sed notent lectores Hellenismum, συμβάλλεται γίνεσθαι Τημενίῳ, pro, συνίβη γίνεσθαι ὑπὸ Τημενίῳ contigit vt veniret in Temeni potestatem.

32. παρὰ δὲ τὰ πύλωρον.) Mira literarum metathesis. nam scribendum παρὰ δὲ τὰ πύλωρον. neque deest quicquam.

33. ἔπειτα εἰς τὴν ὀπίσθιαν ἰύκτα πρὶν τ.) In exemplari erat inserta vox παρὰ δὲ τὰ πύλωρον ante πρὶν τ. quæ nisi plura verba desunt, locum hic nullum habet.

35. καὶ αἱ πύλαι ἑμμελλον κλείεσθαι.) Post hæc verba desunt hæc aut similia, ἐμμελλον ἀπείναι. vel certe in præcedentibus vox ὅστις tollenda, & sententia aliter distinguenda.

ibid. ἐκδήσας δρχλὸν ἀχαιίδος λίνε κλωστί.) Et hic & duobus sequentibus locis scriptus liber eodem modo est corruptus. nam ἀχαιίδος λίνε, quid sit nemo Græce doctus diuinabit: at glomum fili Græcis dici ἀχαιίδα, nemo ignorat. Lege ἀχαιίδος λίνε. Sensus est; eum qui à Temeno ad portæ custodem architectum doli, fuerat missus, cum ineunte nocte oppido exiuit, glomerati fili glomum gestasse, quod inter eundem euoluebat; quum ca-

put fili ad interiorē portæ faciē, prius quā egrederetur alligasset. Sic Theseus, cum labyrinthum erat ingressurus, glomum fili accepit; cuius extremum primis foribus erat alligatum: quod autem in glomo conuolutum erat, ipse cundo euoluebat. sed Theseus quidem ad vitandum errorem viarum, hoc subtili commento est usus: iste vero, ad signum proditori dandum, vel ab eo accipiendum.

36. τὴν ὃ ἀχαιίδα ἐπορεύθη * ἀπιλάσων.) Lege, τὴν ὃ ἀχαιίδα ἐπορεύθη αἰετίαςων. inter eundem, fili glomum euoluebat, & vt sic dicam deglomēbat: quod proprie in arte textoria dicitur ἐκμηρύεσθαι. vnde illam vocem Tactici sunt mutuati pro agmen explicare, & velut in longum filum exporrigere, vt pluribus exponimus in Commentariis Polybianis.

40. μετὰ ὃ τῶν τε κινήσας τὸν μοχλὸν καὶ ὀπίσθιζας τὰς στρατηγὰς κακῆς ἐσομένης τῆς πόλεως.) Apparet fuisse moris, vt quoties alicuius opera dux esset usus in claudenda porta; ille qui clauē acceperat, re peracta, quò fidem faceret provinciam bene esse curatam; compellato duce obicem agitarēt, & fores clausas illi ostenderēt: quare hic quoque proditor, facit idem: sed dicis causa dumtaxat, & moris vsurpandi.

42. τὴν δ' ἑλὼν τὸ σπάρτυ παρὲς αὐτὸν ἔδνησι.) Imo αὐτὸν non αὐτὴν, & ita in exemplari sibi alligauit caput funiculi. plane ita erat necesse, vt attractione funiculi posset iste expergefieri; quem ait Aeneas fuisse finem huius alligationis. Funiculus autem hic, attracto filo, de quo antea dictum, simul trahebatur. at filum per aliquod foramen forium fuit traijciendum: nisi forte aliqua se commissura laxauerat.

44. παρὲς τὸν τὴν ἀχαιίδα ἔχοντα.) Scrib. ἀχαιίδα.

P. 15. 3. ἡ δ' αὖτις οὖν ἐπὶ τῇ νυκτὶ δ' ἀπάρτοι ὑπαρξον ἐπὶ τῇ πόλει· ἔχ' οἷόν τε ἡ πόλις παρῆναι.) Ex ~~praecedentibus~~ colligimus, conuenisse inter proditorem & Temenum, vt quando omnia forent ad perficiendum quod moliebantur parata, funiculus laxaretur. quare sensum horum verborum esse reor: quia funiculus, cuius caput intra urbem erat, non laxabatur; ex eo intellexisse Temenum, nihil dum intus esse satis paratum: ac propterea ulterius pergendum sibi non esse. in verbis auctoris quædam sunt animaduertenda. σπάρτυν dixit, quum τῶν δ' ἑλὼν τὸ σπάρτυν intelligeret: non enim totus funiculus erat intra muros, sed alterum tantum extremorum. deinde δ' σπάρτυν ὑπαρξον, si ita scripsit, purus putus est Atticismus, pro τῶν σπάρτυν ὑπαρξοντος. postremo scribendum est, ἐπὶ πόλει, ὅτι ἔχ' οἷόν τε ἡ πόλις.

4. Τέρον δὲ κατὰ τὸνδε παρῆναι ἡ πόλις ὑπὸ τῶν πυλωρῶν.) Est alia historia, à superiore separanda. quare melius scribas; Τέρον δὲ κατὰ τὸνδε.

5. ὑδρίον ἔχον· εἰσέναι ὡς ἐφ' ὕδαρ.) Nisi defectus est codex pluribus verbis, omnino scribendum, εἰσέναι.

8. εἶνα λίθον ἐπὶ τῇ παρὲς τὸν συγκείμενον τόπον.) Certæ atque indubitatæ coniecturæ telo portentum scriptæ lectionis confecimus, αἷον ὡς ἐπὶ τῇ.

12. Γράσσειν δὲ πῶς τὸν μοχλὸν ἀφαιρίζει.) Miror dari hoc loco & sequenti etiam capite, præcepta ei qui prodicionem urbis moliat, accommodata. Solent quidem Tactici vtriusque consilij rationes explicare; repugnandi, inquam, & oppugnandi. sed Aeneæ id iam propositum non erat: quem initio dicebamus, titulo libelli sui ea sola esse pollicitum, quæ ad defensionem urbis sunt utilia.

25. *Ἀπολλωνιάτις ἡ ἐν τῷ Πόντῳ.*) Apolloniæ olim multæ, ideo cognominibus distinctæ. hæc illa est, de qua Strabo libro septimo, quam Aristoteles appellat *Ἀπολλωνίαι τὴν ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ.* in laterculo urbium eo nomine dictarum apud Stephanum De urbibus, ista recensetur ordine XXII. antiqua fuit Milesiorum colonia, urbs quondam potens; sed quæ per ciuium dissensiones multas fortunæ varietates fuit experta; quarum meminit philosophus Politicorum libro quinto capite III & VI.

ib. *κατεσθύναν τὰς πύλας κλείουσαι ὑπὸ σφύρης μεγάλης,*) nimirum ita foribus portæ appositus aut appensus erat malleus arte mechanica, ut cum patere fores vellent, vis illius inhiaberetur, & pondus sustineretur: cum autem claudendæ portæ essent, malleus laxaretur, qui toto pondere irruens in fores, cum sonitu eas impellebat, & portam claudebat. Diuersa fuit ratio cataractæ, de qua inferius capite xxxix.

27. *Ἔτι μεγάλαι τε καὶ σιδηρεῖα πάντα τὰ κλίστρα.*) adeo magnæ ipse erant, & omnia claustra ferrata: utrumque valet ad soni magnitudinem intendendam. Ait, *μεγάλοι*, nempe *πύλαι*. id est fores, non autem porta. sed Græci, *πύλαι* appellatione tam illud inane intelligunt quod peruios muros facit, quàm fores, quæ inane illud opplent. malim tamen scribi *μεγάλα*, ut referatur ad *κλίστρα*. alioquin *μεγάλοι* positum fuerit pro *παχέαι*. nam ad forium magnitudinem nihil addi potest, ad crassitudinem plurimum. Quum autem *σιδηρεῖα* de iis dicatur, quæ ferrea non sunt, sed ferro muniuntur, ut supra exponebamus, cogitandum quid sibi Aeneas velit, cum dicit omnia claustra *σιδηρεῖα*. neque enim omnibus claustrorum partibus, id verbi conuenit; sed tantum vecti, & si quid aliud fuit ligneum inter partes claustrorum.

29. *Ἐπὶ τὰ φυλάκια ἀγρίμυλοι.*) hoc est, *δὴ ἀγρίμυλοι* &c fortasse ita scripserat.

AD CAPVT XXI.

QUÆ supererant de proposito argumento diuidit in duo capita; alibi explicandorum, quæ heic se prætermisurum ait: & deinceps explicandorum; quæ ipsa tamen eo breuius se heic tractaturum ostendit, quia in Commentario de re castrensi vberius de iisdem vel iam scripserat, vel erat scripturus.

29. *Περὶ τῶν ἀρμύρων σκευασιῶν,*) per *ἀρμύρα* intelligo heic, non solum belli instrumenta defensoribus necessaria; sed etiam quas appellat Vegetius *species pro defensione murorum præparandas*; cuiusmodi sunt, bitumen, sulphur, pix liquida, & alia quæ ab eodem enumerantur capite VII libri quarti. Philo in Poliorcetico suo has species recenset: ferrum, æs, lateres, saxa, cophinos, ligones, amas, plaustra, secures, alueolos, saccos è storeis, & crones, coria, picem, plumbum, sulphur, funes quæ crassos quæ subtiles, palos, algam, stuppas, ligna *καύσιμα* ad comburendū, materiam ad naues, perticas item, & trabes, (ipse appellat *ξύλα ἐροχύλα καὶ πετρώματα*), remos, tabulas palmeas, quarum vsum multiplicem ostendit, Arabium pharmacum, conchylium quod in lacu reperiri ait, quem tamen ipse non designat; item viscum, salamandras,

mandras, venena viperarum & aspidum, naphtha Babylonicum, postremo oleum incendiarium. Diuersæ species sunt, quæ ad alendum inclusos pertinent; aut ad curandum vulneratos: de quorum omnium præparatione nihil in hoc libro Aeneas, at Philo multa de illis. vide & Vegetium libro IV. capite VII.

AD CAPVT XXII.

VARIA proponuntur hoc capite monita ad vigilias spectantia. quæ de re præclare multa Polybius in militia Romana; vbi singula diligenter illustrauimus.

35. τὸν μὲν στρατηγὸν τὸν τῷ ὅλῳ ἡγεμόνα, τῷ ὅλῳ dixit, pro τῷ ὅλῳ. Sic enim potius Græci loquuntur. τὰ ὅλα passim Polybio aliisque, vel τὰ ὅλα ποσάγματα, summa rerum, siue summum imperium. ὁ πᾶν ὅλων ἡγεμὼν, qui summa rei præest, vt vertit Liuius, vel vt idem alibi, cui summa res. tuenda permissa est. hoc monui, quia in regio codice scriptum ἔῃ ὅλου: mendo manifesto, nec aliter corrigendo.

38. πρὸς δὲ τῷ στρατηγῷ σκίωσι καὶ δρομοκλήρυας αἱ τοὶ σαλπικτῆς καὶ τοὶ δρομοκλήρυες.) In Græcorum militia κήρυκες & δρομοκήρυκες ea munia obeunt, quæ in Romana nuntij, speculatores, & accensi Prætorum. Est vero quod heic proponitur præceptum prudentiæ plenum & magno imperatori convenientissimum. Vult enim Aeneas, imperatorem, qui vrbis castrisque quæ oppugnantur præest, in illustri & conspicuo omnibus loco consistere; vnde salutem omnium prospiciat, & quæ fieri velit, per tubicinem & dromocerycas vniuersis præcipiat. Oppius siue Hirtius Africani belli capite IV de Cæsare in castris suis obseſso. *Cæsar iubet milites omnes intra munitiones minutatim modesteque sine tumultu aut terrore se recipere, atque in opere consistere: equitibus autem, qui in statione fuerant, præcipit, vt vsque eo locum obtinerent, in quo paullo ante constitissent, donec ab hoste missum telum ad se perueniret: alij quoque equitatui edicit, uti quisque suo loco paratus armatusque præsto esset. at hac non ipse per se coram cum de vallo perspecularetur, sed mirabili peritus scientia bellandi in prætorio sedens, per speculatores & nuntios imperabat, quæ fieri volebat.*

39. καὶ εἴτε οἱ ἄλλοι φύλακες ὅ μὲλλον ἀφαισθῆναι, Nisi desunt quædam, scribendum, καὶ εἴτε ἄλλοι φύλ. plana est sententia quam expressimus. ὅ μὲλλον est præsens aliquod periculum, cuius notitia ad ducem repente prouenit.

45. ἦτοι τ' αἱ ὑπὸ ἐγείροντο δὲ βραχέος φυλάσσοντων.) Inuenimus scriptum, ἦτοι τ' αἱ ὑπὸ. fecimus ἦτοι. pro ἐγείροντο, malim ὑπὸ ἐγείροντο. minus oboriantur somni. sic mox ὑπὸ τ' αἱ ἐγείροντο.

Pag. 16. 1. ἢ ὡς πλείους καὶ ἐκείνῳ φυλάκῃ περφυλάσσει.) Obseruamus apud hunc scriptorem vocum περφυλάσσειν & περφύλακες vsum quendam peculiarem, & notionem diuersam ab ea quam cæteri scriptores illis tribuunt: nam apud Thucydidem, Xenophontem, Polybium & alios Græcorum historicos, περφυλάξαι sunt, stationes pro muris vrbis, aut vallo ca-

strorum positæ. quod si plures stationes collocarentur, ut dicebamus ad caput quintum, *πρυφύλακες* veteribus Græcis vocabantur, quos corruptus Hellenismus *ἐξώβιγλα* appellauit, id est exteriores vigilias; quibus opponebant, *ἐσωβιγλα*, interiores & munitionibus propiores. Sic & apud B. Chrysostomum de satellitibus & admissionalibus loquentem, qui in magnatum aulis ianuas atque aditus custodiunt, *φύλακες* & *πρυφύλακες* distinguuntur. *πρυφύλακες* sunt, qui ab hero longissime absunt, & primi ab adeuntibus conueniuntur. Aeneæ vero *πρυφύλακες* non pro muris, sed in ipsis muris & intra urbem custodias agunt. Sequitur statim: *πρυφυλάσσειν τε αὖ ἐκ τῆς ἐπὶ τῆς τείχεος φύλακας πρυφύλακας ὧδε*. vides inter plures *φύλακας* vnius *φύλακιν*, quod nos hodie vocamus, *un corps de garde* fuisse *πρυφύλακα* vnum vel plures. ii erant inter stationarios primi, & munia vigilum curabant intentius quàm cæteri. itaque horum erat, circitoribus interrogantibus respondere. capite xxvi clarissime hoc docetur. Ait ibi Aeneas, *Oportet ut circitores eiusmodi temporibus quando ad vigiles accedunt, è longiore intervallo manifestum sui dent indicium, voce aliqua procul edita, ut si forte dormias ὁ πρυφύλαξ, procustos, siue princeps custodum, excitetur, & ad respondendum quod fuerit interrogatus sese compareret.* horum etiam erat proximam stationem obire, & si dormirent vigiles excitare. quod Aeneæ dicitur modò simpliciter *πρυφυλάσσειν*, modò *πρυφυλάσσειν* eis ὃ ἐχόμενοι φύλακῶν, ut statim in isto capite, vbi mos hic pluribus explicatur. non progrediebatur autem ὁ *πρυφύλαξ* ultra proximam vigiliam; sed statim post eius aduentum proficiscebatur ex illa statione alius *πρυφύλαξ* ad proximam: & ita deinceps, donec stationum vniuersarum orbis esset absolutus. Erat igitur genus quoddam circuitionis; quare etiam *τελειοδύειν*, *αὐτὴ τῇ πρυφυλάττειν* manifesto vsurpat Aeneas post pauca. ut contra capite xxvi *πρυφυλάττειν* pro *τελειοδύειν*. proprie tamen res sunt diuersæ *τελειοδύειν*, circumire vigilias cum signo per omnes stationes deferendo, ut capite illo dicitur; & *πρυφυλάσσειν*, proximam vigiliam sine signo adire. quare Aeneas quum in hoc capite institutum τῇ *πρυφυλάσσειν* exposuisset, capite xxvi de circuitione ex professo agit. qui etiam capite xxi *πὺς τελειοδύοντες & πὺς πρυφύλακας* facit diuersos.

5. *τῶν φύλακων μηδὲνα περινόσκειν, μήτε ὅπου γήσῃ, μήτε ὅπου φυλῇ* Philo in Poliorcetico de vigilibus: *καὶ μὴ εἰδῆναι αὐτοὺς κατ' ὃν τόπον φυλάσσωσι τὸ τεῖχος ἵνα μὴ διώκονται περιδιδῶαι τοῖς πολεμίοις τὴν πόλιν.*

7. *ἀλλ' ὡς πυκνότερα πρῶτα μεθιστάναι τὰ πρὸ τῆς πόλεως πολιτοφυλακίας.* Ibidem Philo; *καὶ οὐδ' αὖ ἐπιγῆ τῶν στρατιωτῶν ἢ τῶν πολιτῶν φυλακῇ, ὁρῶς ἔχει μεταλλάσσειν αὐτῶν τὰς ἐκκεῖναι καὶ τὰς φυλακὰς.* neque tantum stationes consuetas vigilibus sæpe mutare fuerit vtile, sed etiam alia omnia quæ ad custodiam urbis pertinent: imprimis ipsas clauēs; quarum formam magni duces subinde mutare soliti; quidam bis in mense. Procopius Gothicorum libro i de Belisario Romam oppugnante à Vitige obsessam: *δις ἐκάστου μηνὸς τὰς τε κλῆς ἀπάσας ἀφαιρίζων, αἰεὶ εἶτο αἰεὶ εἰς ἕτερον γῆμα· καὶ τοὺς φύλακας εἰς φυλακτῆριον διπλὸ μακρὰν ποῦ ἀπὸ τῆς πρυφύλακος ἀπικαθίστη. & plura ibidem lege in eam sententiam.*

10. ἔργῳ ἐπιτίδωσι παρῖναι, ἀμελὲς ἔχαστος παρῶσιν.) *Omnes homines ea munera negligenter curant, ad quæ obeunda, consuetudine quadam ducuntur. ita interpretor hæc verba sane obscura: sed in quibus prudentiæ singularis sententia continetur. Duplex affertur ratio cur ordo & tota ratio vigiliarum subinde mutari debeat. prior erat, ut prodicionibus obuiam iretur. deinde altera hæc subiicitur; quia mortalium ea natura est, ut consuetudo faciendi aliquid, diligentiam minuat. Cæsar belli Gallici libro VIII. Cæsar praesidio pabulationibus mittit, qui subitas hostium incursiones sustinerent: quod quum quotidie fieret, & iam consuetudine diligentia minueretur, quod plerumque accidit diuturnitate, Bellouaci insidias disponunt: Idem Cæsar belli civilis libro III. cum diuturnitas oppugnationis negligentiores Octavianos effecisset, nacli occasionem meridiani temporis, in proxima Octavii castra irruperunt. Hirtius de bello Africo: Cæsar paucis diebus ibi commoratus, dum hostes quotidiano instituto, sæpe idem faciendo, in negligentiam ducerentur. porro ubi semel prius institutum ceptum est negligi, accedente mox consuetudine peccatum quanuis magnum paruum videtur, sicut præclare B. Augustinus ait. Atque huius rei observationem magnis imperatoribus pulcherrimorum stratagematum occasionem præbuisse, alibi fusè demonstramus. Exemplum habes non inelegans capite XXIII, in eo qui velum panfum de muris sæpius demisit sustulitque: ubi sunt auctoris verba, ὕστερον δὲ καὶ πολλάκις γιορδῶν ἀμέλειαν εἶχον.*

12. τῷ παρφυλασσόντων εἰς αὐτὴν ἐπὶ τὸ ἐχθρῶν φυλακῆον.) Dele illud τῷ: quod ab iis est adiectum, qui non cogitabant, παρφυλασσόντων Atticam vocem esse pro παρφυλασσέτωσαν. ut paullo post, ἐρωτῶντων pro ἐρωτάτωσαν. sic in superioribus, φυλασσόντων, ὑπερητοιῶντων, λαμβασόντων.

16. ἀλλ' οἱ φυλάκων κτ' ἄλλοις γιορδῶν παρφυλάξιν.) quid hæc sibi velint nemo intelliget, qui vates non fuerit. Hellenismo erit consultum si scribatur ἀλλ' οἱ φυλάκων κτ' ἄλλοις γιορδῶν παρφυλάξιν. sed rursus hæc lectio sententiæ non quadrat: neque enim dictum est custodes venire debere ad παρφυλάκας; verum contra. An igitur scribemus, mutata distinctione, πικρὰ δ' οἱ παρφυλάκων κτ' ἄλλοις γιορδῶν φύλαξι. quum crebro alij circuitores siue procubitores ad alios veniant vigiles.

17. ὅταν ᾖ ἐκ τῶν φυλάκων νεωτερωμένη, τοῖς δὲ παρφυλάκων αὐτῶν.) Hic quoque locus diuinationis indiget, non autem mediocris ingenij. Non dubito deesse plura verba post vocem νεωτερωμένη. deinde autem scribendum censeo; ὅσοι δὲ παρφυλάκων, αὐτῶν. iam ostendimus παρφυλάκας eos fuisse, qui omnes vigillum partes obibant diligentius aliis.

19. ἀπὸ ἥδη γεγνότα περὶ τὰ ἡμεροσέπια διδήλωται.) obiter dumtaxat attigit, quod ait se dixisse; nam illa verba respicit capitis sexti, εἰς συλληφθεῖσιν ὑπὸ τῶν πολεμίων.

20. ἐν δὲ ταῖς χαμαιναῖς καὶ σαρπειναῖς νύξιν, * ἀλλῶν αὐτοὺς λίθους βάλλειν εἰς τὸ ἔξω μέρος τῆς πίχου.) Quæ sunt omissa, restitue ut in fine Græci textus annotauimus. Quæ desunt autem supple, ac scribe: ἀλλῶν καὶ ἀλλῶν αὐτ. λ. 6. infra capite XXV I, ubi hic locus tangitur: ἔχειν δὲ καὶ περὶ δόλον τὰ λίθους ἐν ταῖς σαρπειναῖς νύξιν, καὶ βάλλειν ἀλλῶν καὶ ἀλλῶν εἰς τὸ ἔξω μέρος τῆς πίχου.

ib. ἐὼς δὴ ὁρωμένους πιας ἔχοντες αὐτῶν, ἐρωτῶντων.) Nihil mutandum; sed illa ὁρωμένους πιας accipienda pro ὁρωμένων ὕμνῳ.

21. καὶ δὲ ὕμνος τῷτο φασὶ λαβεῖν (ἔ.) Philo tamen in Poliorcetico non omittit. Δεῖ γὰρ ἐν βάλαντι ἐκ τῶν καρβατιῶν λίθους ὡς μεγίστοις τοῖς πλησιάζοντες τὰς τείχων. oportet saxis quam maximis eos qui propius ad mœnia accedunt, petere ἐκ τугуριολῶν supra muros. καρβατιῶν Philoni sunt casulæ in summis muris ædificari solitæ, quas citima Latine loquentium ætas appellavit garitas. Gulielmus Brito Philippidos libro II.

Non nisi rarus erat, qui muris staret in altis:

Omnibus ad tutas fugientibus ultro garitas.

dem Philo postea huiusmodi casulas specularias & iaculatorias, καρβατίας appellat, nisi est vitium codicis. καρβατία δὲ Γεοιχία, ἐκ τῶν καρβατιῶν ἐκ τῶν λίθων καὶ οἱ λιθοβόλοι, καὶ οἱ ποξόται, καὶ οἱ σφειδῶνται. Vegetius tuguriola nominat, sic scribens libro IV. capite XXVI. in ipsis muris aut turribus tuguriola collocanda; in quibus vigiles hibernis mensibus ab imbris, vel frigore; æstivis defendatur à Sole.

22. παραμάχαια ..... ἔργον * παραπηλάγιον ἔ.) Magnum & per librum regium aut ingenium nostrum δύσιναι vulnus. capite XXVI ubi laudatur hic locus, hoc tantum ait auctor; οἱ γὰρ ἐκ τῶν ἐκ τῶν παραμαχάων, ἐκ τῶν ἐκ τῶν παραμαχάων. Suspicamur sententiam huiusmodi fuisse: propterea non probari à nonnullis, ut lapides extra muros à circitoribus iaciantur; quia cum clamoribus & magno strepitu id soleat fieri: quæ res impedit, quominus percipi queant, si qui silentio noctis leniter & suspensio vestigio muris succedere conentur.

24. ἔξω τῶν τείχεος κύνες παραδιδίχθαι νεκροποιῶντας.) Canum in bellis multus olim usus. interdum ad dimicandum, ut de Colophonij & alijs notat Solinus Polyhistore capite XX. aliquando ad conquiendum hostem latitantem, ut de Philippo observat Polyænus libro quarto. scriptissime verò ad custodiam urbis aut arcis, quod hic docet Aeneas. traditum videtur exemplum à custodia templorum & basilicarum; de quo Seneca, De brevitate vitæ capite XI. Auctor est Plutarchus, Aratum, capta arce Corinthi urbis Acrocorintho, ad loci custodiam canes quinquaginta cum totidem cynegis & ductoribus ibi aluisse. Hos canes extra muros noctu duci præcipit Aeneas, & alligatos ibi relinqui. alij solutos & liberos portis oppidi excluderunt: Procopius Gothicorum libro I, de Belisario Romæ obsesso: τῶν στρατιωτῶν πινὰς, καὶ οὐχ ἥμισυ Μαυροσίων ἔξω ἐπέμπει· οἱ ἀμφὶ τὴν πόλιν ἀγρυπνεῖν αἰεὶ ἔμελλον. καὶ ἔξω αὐτῶν κύνες ἠφίετο, ὅπως δὲ μηδὲ ἀπὸ τῶν πρὸς τὴν πόλιν ἐκ τῶν ἀλλοτρίων ἀγλαῶν. Potest his adijci alius canum in bellis usus, ad nuntios deferendos; de quo extat testimonium Aeneæ cap. XXXI. Qui recentiores historias Hispanorum & aliorum populorum legerunt, sciunt esse hodie, qui ad similia ministeria canibus utantur.

25. ἢ πῶς ὁρωμένους αὐτομολοῦντας.) Tangit aliam canum utilitatem in re bellica, ad transfugas deprehendendos, qui ad hostem facere transitionem conantur. Polyænus libro II de Agesipoli Mantineam obsidente.

Αθηναίους μαθὼν τὰ δρώμενα, κύναι παρὶ τῷ στρατόπεδον ἡφίη πολλὰς· πλείονας δ' ἢ τῷ δ' μίτρος δ' παρὶ τὴν πόλιν· ὅπως μηδὲς αὐτομαδίῃ φυλαττόμενος ὑπὸ τῷ καυτῷ ἀλώσται.

34. ὅτε δ' πάντα γένοιε παρὶ τῷ τοιχείῳ τοῖς χερσίν) Mira deprauatio; nam scripserat sine dubio Aeneas, παρὶ τοῖς τοιχείοις χερσίν. sicut paullo antè, παρὶ τοῖς ἐορταῖς ἐν τοῖς τοιχείοις χερσίν μέλιστα οἶβ.

ib. ὁμαλὸν δ' ἄμα (τούτοις μ.) Lego, καλὸν δ' ἄμα (τούτοις).

41. μετὰ δ' τὴν ἔξω ναυμαχίαν ὅππῃ ἐκαστός μιν οὐκ ἐθέλει φερούμενος Νικηκλῆς,) Nico- cles hic, non est, opinor, ille Salaminis in Cypro rex Teucris ἀπόγονος, Eua- gora F. Isocrati decantatus. sed est, dux aliquis, fortasse Atheniensium, qui praesidio urbem, cuius nomen auctor non indicat, tenere iussus fue- rat. id enim est φερούμενος, praesidij praefectus. Quid appellet auctor τὴν ἔξω ναυμαχίαν, difficilis quaestio est. Scio insularum continenti propinquarem latus δ' παρὶ τὸ πέραν ἰδὼν, quod auersum est à terra, & altum mare spe- ctat, appellari historicis τὴν ἔξω πλάγαν. vnde ἔξω πλάγαν dicunt iidem. pro altum petere. sed hic nullum insulae nomen est appositum. Legendum conijcio, μετὰ τὴν ἐν Νάξῳ ναυμαχίαν. Naxus insula, iam inde à Pisistrati tem- poribus occupata Atheniensibus, auctore Herodoto; quum prima om- nium sociarum insularum seruitutis iugum exuisset, armis in ordinem est coacta. & nobilis item est illa Chabriae ad Naxum victoria naualis, quam anno ultimo Olympiadis centesimae de Pollide Lacedaemoniorum nauar- cho retulit. vide Diodorum libro xv.

44. ἐν τῷ πύλῳ φυλακείοις,) ἐν τοῖς ἐν τῷ τ. φ.

45. δεῖ τὰς νύκτας λύχαις χρῆσθαι λαμπτήροις) hoc est ἐν λαμπτήροις: & ita for- tasse scripserat. λαμπτήρ saepe Graecis est laterna, ut ad Suetonium mone- bamus: ubi laternae militaris formam describebamus è Iulio Africano. laternae ut plurimum erant corneae, quarum Plautus meminit & Olym- piodorus in Meteorologicorum παρὰ 219. in illis de quibus Afri- canus, & quarum usus in vigiliis & circuitionibus, tria latera corio ni- gro contegebantur, vno tantum ad lumen transmittendum relicto. alij laternas ligneas in eos usus parabant. nam scribit Philo mechanicus in Poliorcetico: ὁ αὐτὸς περὶ ἐφοδίας τὰς παρὰ τοὺς ποταμούς ποικίλεις, ἐν αἷς χρῆσθαι ξυλίνους λαμπτήροις, ἵνα ὑπὸ τοῖς πόδασι μόνον φαίνωνται, καὶ μὴ καταφανῆς ποιῶσι τοῖς ἐφοδοῦσιν τοῖς ὑπὸ τοῖς ποταμοῖς. de hoc genere laternarum capienda verba Ae- neae capite xxvi ubi circuitionum praecepta proponuntur. ὁ λαμπτήρ φεγγέ- τω· εἰς ὅσον μὲν μηδὲν καταλύσῃ γὰρ πῦρ· ἐπὶ δὲ τὴν γλῶσσαν, καὶ τὰ παρὰ τῷ ποταμῷ μόνον. Obseruabis in Aenea ad dationem signi λαμπτήρας sic attolli à vigilibus, ut solent faces à pyrseutis.

Pag. 17. 4. ὅταν σημειώῃ μ.) pro σημειῶν δὲ μ.) quod non temere leges in hac re.

7. οἱ δ' αὖτε ἔποντο ἴσως καὶ χροῶς μακροτέρῳ ἢ βραχυτέρῳ νυκτῶν γινόμενων ἀπασιν αἱ φυλακαὶ γίνοντο, παρὶς κλεψύδρας καὶ φυλαττέιν.) Veteres horolo- giis vsos, quae aquis guttantibus horas diuidebant, aequè noctium ac dierum, ex Plinij libro septimo & Cassiodori secundo notum est. sed huiusmodi horologiorum posterius fuit inuentum, quum usus clepsy- drarum apud Graecos fuerit antiquissimus. Vbi sunt clepsydris Graeci

primò, deinde & Romani, in foro, quod nemo ignorat; & in militia. de Græcis testatur hic locus Aenæ. Vegetius libro iii capite viii. *In quatuor partes ad clepsydram sunt diuise vigilie; ut non amplius quàm tribus horis nocturnis necesse sit vigilare.* Cæsar libro quinto in descriptione Britannia: certis ex aqua mensuris breuiores esse noctes, quàm in continente videbamus. clepsydras intelligi nemo tam fungus est quin statim intelligat: etsi vocem Græcā Romanæ ciuitatis princeps refugit. at Græcus interpres ineptè, vt alia multa; ὕδατος μέτροις ἡσὶ, quum debuisset, κλεψύδραις. Porro harum clepsydrarum facit mentionem Iulius Africanus capite xl. quod caput propterea hic placuit describere, vt ex comparatione verborum Aenæ cognoscerent lectores, vnde sua Africanus desumpserit, vel potius pene ad verbum descripserit, & quidem dissimulato auctoris nomine. Sic ille: Κλεψύδρα, πρὸς ἡμέρας οὐκ ἔστιν ὁ πᾶσι κτῆμα πρὸς τοὺς νύκτωρ φυλάσσοντας, μακροτέρων ἢ βραχυτέρων νυκτῶν νομιμαίων. αὐτὴ δὲ συμβαίνειται ὅπως ἂν κεκράσθαι αὐτῆς τὰ ἑσπέρην καὶ μακροτέρων νομιμαίων τῶν νυκτῶν, ἀφαιρῆσθαι τῷ κρητῷ, ἵνα πλείον ὕδωρ χωρῇ βραχυτέρων ἢ βραχυτέρας εἶναι, ἵνα ἑλαστοὶ δὲ χηται. τὴν δὲ ταύτης ὁππὲν ἀκριβοῦς εἰς ποιεῖται, διὸ καὶ τὸ πρὸς ἡμέρας ὕδωρ ἐκείνη. Clepsydra res est, nocturnis custodibus, siue productiores, siue contractiores noctes sint, cum primis utilis. hac ita compingitur. interiora clepsydra cera oportet esse oblita. Et longiores quidem si fuerint noctes, de cera est auferendum; quo plus aqua ipsa capiat: sin autem breuiores, amplius allinendum: quo minus aqua contineat. foramen verò illius, per quod aqua effluit quantum ipse cupis, accurate debet esse confectum.

14. ὁ χλῆν, καὶ ἑ... . περὶ οὐδίας καὶ τῶν στρατηγῶν σκυταλίδων ἔχουσιν σ.) Hæc est scripta lectio, miris modis deformata. Scribo: ὁ χλῆν. κατὰ δὲ τοὺς περὶ οὐδίας καὶ τῶν στρατηγῶν σκυταλίδων ἔχουσιν σημειῶν τῶν τῶν στρατηγῶν περὶ οὐδίας καὶ τῶν στρατηγῶν φύλαξι. sustulimus voces otiosas τῶν στρατηγῶν. pro quibus legendum esse fortasse τῶν στρατιωτῶν adnotatum erat in regio. neutra vox, quod ego sciam, ferri potest. Ad rem ipsam quod attinet, Græcorum militiae institutum hic narratur, in quo tota circuitionis vtilitas continetur. nam circumitio vigiliarum eo spectat, vt in eos qui vigilias non obierint, aut male obierint, possit animaduerti. quò igitur delinquentes deprehenderentur, instituta fuit ea σκυταλίδος περὶ οὐδίας καὶ περὶ οὐδίας, quam hoc loco describit Aeneas. Σκυταλίω nemo ignorat significare lignum teres. σκυταλὶς eiusmodi lignum est, sed minus quàm ordinaria scytala. in hoc ligno figura quædam & signum exprimebatur vt à cæteris distingueretur: simillima his fuerunt illa ξυλίφια βραχέα τελέως, ἔχοντα χαρακτῆρα, quorum in Romana militia Polybius meminit libro sexto. Ait auctor, eius formæ taleam à Tribuno tradendam esse illi qui circuitionem primus obibit. hunc verò lignum acceptum ad proximam vigiliam stationem deferre debere, atque ibi tradere τῷ φύλακι, id est illi vigiliæ, qui in circumeundi munere ipsi est successurus; illum ad proximam stationem signum debere deferre, & alteri similiter tradere; qui porrò idem sit facturus; donec orbe vigiliarum omnium confecto, ad Tribunum qui dedit scytalis reuertatur. quod si circitor aliquam stationem à vigilibus desertam inuenerit, vt cui tradat scytalidem non habeat; retro ad Tribunum pedem referre illum debere, vt Tribunus vitio intellecto, per centurionem desertæ stationi statim prospiciat, & mox in desertores animaduertat. Hæc ratio

& utilitas est eius instituti, quod hoc loco Aeneas describit: Alij Græci in eam rem non scytalide, sed nola siue tintinabulo utebantur. nam τῇ τ' σκυταλίδος ὡς πορὰ καὶ ᾧ δόδοσι, simillimum fuit institutum τῆς ὡς πορὰς τῆς κώδωνος καὶ ᾧ δόδοσις: circitores enim ad proximam stationem tintinabulum deferrebant & alteri tradebant, qui & ipse rursus faciebat idem. Romanæ verò militiæ consuetudo, partim similis, partim dissimilis. Scytalidi respondet illud κάρφος vt appellat Polybius, id est lignum minutum, in quo erat aliquid inscriptum. at ratio vtendi hoc ligno multum diuersa. Sed de istis omnibus vbertim σὺν Θεῷ ad vi Polybij.

19. πρῶτα ἀντιδίδναι πρὶ ἢ ἔλαβε τὴν σκυταλίδα) Quid est πρῶτα? non enim reddendum est aliud, quàm scytalidem. Forte scribendum, ὡς ἀρχῇ μὲ ἀντιδίδναι, vel ἀποδίδναι.

20. πῶς μὴ ὡς δεξάμενον, ἀλλ' ἐκλυπόμενα τῇ φυλακῇ.) quid si stationem quidem non deseruerit, sed dormiens fuerit deprehensus? miror Aeneam alterum hoc vigiliarum peccatum prætermittere, & hoc loco & mox iterum de pœna desertoris cum loquitur. Polybius de circitoribus Romanis verba faciens, εἰς δ' ὧν χρημώμενον, ἢ λελοπόμενα ἰσὺα τὴν πύξιν.

ibid. ὅς δ' αὖ φυλακῆς αὐτῷ ἔσσης μὴ πρὶ ἢ εἰς δ' τεταγμένον,) Procopius de circitoribus à Belisario institutis, in vrbe Roma à Gotthis obsessa. Ἰὼς ἐν τῷ ἀεὶ ὡς ἀρχῇ μὲ εἰς ἰούκα ἐκείνῳ ἐπέρου ἐφίστη. οἷς δὲ ἐπύκνυτο, μέτρον τὴ τῆς πύξινος ἀεὶ ὡς, ἐκ ἀεὶ ὡς ἀεὶ ἀναγράφεται τὴ τῆς φυλακῆς οἷος μὲ καὶ ἰούκα ἐν τῇ δὲ ἀπολύφθην, ἐπερὶ μὲν αὐτὸ αὐτὸ κατὰ τὴν ὡς τῆς πύξινος. ἀναγράφει δὲ τῇ ὡς ἐφίστα εἰς αὐτὸν, ὅς τις ποτὲ ὁ ἀπολύφθης εἴη, ὅπως δὲ ἐλάσσει ἢ ἀπολύφθης εἰς αὐτὸν ἡμοιοῖτο. Simillime vt præcepit Aeneas, desertoris in locum subito alium hi quoque circitores substituebant, & die insecuto in reum militaris delicti animaduvertebant.

21. ὁ λοχαγὸς αὐτῷ ὡς ἀρχῇ μὲ τὴν φυλακῇ ἀποδόσθαι) *centurio confestim eius custodiam vendito.* ἀποδόσθαι verbum ita accipiendum esse arguunt sequentia ἀποδίδναι τῷ πριαμῷ τὴν φυλακῇ. Porro vendere custodiam, siue vigiliam, interpretor, aliquem conducere qui & commoda illa percepturus sit, quæ desertor capiebat, & vicem illius vigilias acturus, & cæteras λειτουργίας omnes præstiturus. Heic notandum est, in conductio solum milite & mercenario, non autem in ciue, istud Aeneæ præceptum posse locum habere. de more autem & modo militis conducendi ad vrbis defensionem, dictum antè capite xiii; nonnihil & capite nono. ex illis locis apparet, μίαν δὲ καὶ conductionem potius fuisse quàm veram venditionem aut emptionem, de qua hoc loco agitur; licet Aeneas verbis vtitur legitimæ emptioni conuenientibus. non dissimile est, quod Romani *emere militem* vel *auxilia* dixerunt, pro conducere. At quod in iure Romano passim legitur de militia emptæ, venditæ aut legatæ, plane res diuersa est, neque horum vllò modo pertinet.

23. ἔπειτα πρὸς ἑνὸς ἑξ αὐτῶν ἀποδίδναι τῷ πριαμῷ τὴν φυλακῇ.) Quemadmodum apud Romanos tessera frumentariæ iis dabantur, quos ad frumentationem volebant admitti: sic videntur apud Græcos priuati homines qui conductos à se milites alebant, vt fuit ante expositum, signum aliquod dedisse, & velut tesseram hospitalem; vt scirent singuli, quò sese reci-

perent, & cuius hospitio uti deberent. eam tesseram Aeneas heic *φυλακὴν* appellat *custodiam*, quia quasi pignus est mercedis pro custodia debita. nam ὁ *τοῖα μὲν οὖν τὴν φυλακὴν*, is est qui in locum & munera desertoris succedens, ius nactus est fruendi tessera illius, & omnibus commodis.

AD CAPVT XXIII.

MONITA & cautiones proponuntur ijs necessariae, qui eruptionem in hostes sunt facturi: de quibus ante dictum capite xv & sequente.

25. *φυλάξαι ὅπως μὴ ἄνωγοι μολήσῃ.*) Scrib. *μή τις ἄνωγ.* ut mox. *ἐφύλαξαν μή τις ἄνωγοι μολήσῃ.*

26. *ἵνα μὴ ἴδωρ τὴ πόλεως αἴη πυρ.*) quid auctor sibi velit istis verbis non capio.

32. *καὶ ὧδε ἐλθόντες*) quò? aut quid sibi voces istae volunt? apparet deesse aliquid, neque mendo haec verba carere:

33. *ταύτην κατεπίπασαι ἀγγύον,*) magnum linteamen instar veli appellat ἀγγύον. mox vocat ἱστὸν. sed vocum ἀγγύος & ἀγγύον amplissima significatio est. capite xxix ἀγγύον ἀγγύον, id est φορμαῖς, vel σάκκας.

40. *πυρσύνοντες τι, ἢ ἐμπαύσαντες*) πυρσύνοντες editum oportuit, ut in autographo.

42. * *πρῶτος ὃ καὶ ὧδε ἔξοιδήσεται ἔξ ἀρχόντων, πρῶτος.*) Nisi grauius acceptum est vulnus scribo, *πρῶτος δὲ καὶ ὧδε γρηγορήσεται ἔξ ἀρχόντων.* *Πρῶτος.* est transpositio non inuenusta, pro *ὧδε γρηγορήσεται ἔξ ἀρχόντων.* verbo ἐκφέρειν non semel sic vitur. capite secundo: *ἔξοις ὃ καὶ τὰ ὑποστασία πύ- πους.* capite xvii. *πρῶτος δὲ ἔξοις γρηγορήσεται πᾶς.* alibi verbum hoc omit- tit ἔξωθεν supplendum. capite xxix. *πρῶτος γρηγορήσεται.*

45. *οἱ γὰρ ἀρχόντες καὶ οἱ σιωελθόντες, (οὓς πολεμῖνες πρὸς ἐλάσειν εἰς βοήθειαν.)* Omnino πῶς πολίτας scribendum, quamuis repugnante scripto exemplari.

P. 18. 5. *ὡς κατεπεσφόρμους τὰ ἀγγύονα.*) Non dubitauimus ita corrigere scriptam lectionem, ὡς κατεπεσφόρμους. potest scribi etiam ὡς κατεφόρμους. mox δὴν scripsimus, quum inuenissemus *μηδὲν.* & statim *ὡς αἰεὶς ξεικὲν πρῶ- τοιμασφόρον κρυφαῖως κομμαδὲν κατὰ θαλ.* pro deprauatissima mss. scriptura, *κρύ- ψαι ὡς κομμαδέντες κ. θ.*

AD CAPVT XXIV.

PROPONUNTUR observationes & cautiones variae super tessera dā- dis. *σιωθήματα* Graecis historicis tesseram plurimum significat, quod vo- cale signum est, ut dicebamus ad caput iv. saepe tamē generali notione pro signo, αἰτὶ σιωθῆμον καὶ σημῖν, capitur. ut cum scribit Polybius libro primo, οἱ Καρχηδόνιοι σιωθήματος ἀρχόντες ἐκ τῆς Αἰμίλου καὶς μεταβάλλοντο. iterum ἀρχόντων τῶν σιωθήματος ἐφ' ἑκατέρῃ τῆς ναυαρχίδος σιωθάσθαι. nam ἀρχὴν αἰσίν- θημα, de tessera dici non potest: sed potius εἰπὴν, δηλοῦν, ἀρξιδίδου, & ἀρξί- χου, vel ἀρξία, apud Xenophontem & alios.

16. τὸ δὲ τὰ νομιζόμενα ἐκείτω ἔχει τῶν αἰθερίων.) Lego ἐδν.

17. εἰ καὶ γλῶσσαι περὶ τῶν ἑλλήνων καὶ πᾶσι.) Delenda vocula ἡ ante καὶ. si rem communiter omnibus notam, pro tessera dans, dialecto peregrina utatur: ut si Athenis, vel inter Athenienses dei nomen tessera loco velit dare, & pronuntiet τοῖς, aut inter Lacedæmonios Θεῖς. notum quid sit γλῶσσα, vnde Glossarium, & γλώσσας λαλῶ, apud Apostolum.

19. οἱ Χαριδῆμος Ωρεΐτης.) Hic est Charidemus Oritanus, cuius res gestas fuscè persequitur Demosthenes in oratione aduersus Aristocratem, quam plerique censent habitam Olympiadis cxi anno primo. ibi etiam meminit orator capti Ilij à Charidemo, ut & Plutarchus initio Sertorij & alij. Aristoteles quoque in I I Oeconomicorum inter illos qui parandæ pecuniæ subtiles rationes excogitarunt, hunc commemorat.

ibid. ὅτε τὴν Αἰολίδα συνέβη καταλαβόντι Ιλίον) hoc est, quo tempore in Aeolidis parte dominabatur. Aristoteles, Χαριδῆμος Ωρεΐτης ἔχει τὴν Αἰολίδα ὑπὸ χεῖρα. eo igitur tempore cepit Ilium Charidemus, in Phrygia vicina situm, non in Aeolide.

21. εἰσπορεύετο εἰς ἀγρόν..... τὰ ἀγροῦ πάντα ἀκασσῆ.) Nihil puto deesse. lego εἰσπορεύετο εἰσάγων τὰ ἀγρ.

22. οἰκιστὴν καὶ εἰς λόγους κρυφαίως ἀφικόμενος.) Alij narrant aliter: famulum hunc, quum de more prædatum exisset, à Charidemo fuisse captum. Polyænus libro tertio, Χαριδῆμος Ιλιέων λεηλατούμεναι αὐτὸν τὴν χεῖρα, οἰκιστὴν Ιλιάς παρελθόντα ὅτι λεία συλλαβὴν, μεγάλοις δώροις ἐπέσει παρεδωῶναι τὴν πόλιν.

23. μὲν ἵππου δ' ἐκέλευσεν αὐτὸν ἔλθειν εἰς τὴν κτή.) Etiam heic auctorum narrationes dissentiunt. nam Polyænus scribit Charidemum ipsum famulo equum dedisse abducendum inter cætera prædæ dolo concessæ. sed Aeneas de re loquitur, quæ sua proculdubio aut patrum memoria contigerat. In eo omnes consentiunt, fatalem Troiæ hunc equum fuisse, & causam præcipuam cur à Charidemo caperetur. & observant veteres, propter equos, aut per equos ter captum fuisse Ilium: primo cepisse Herculem propter Laomedontis equas: iterum Agamemnonem dolo equi duratei vsum: tertio nunc Charidemum. Plutarchus initio Sertorij: εἰλὼν δ' ὅς Ιλίον ὑφ' Ἡρακλέους ἀφ' αἰ Λαομέδοντος ἵπποις, καὶ ὑπὸν Ἀγαμέμνονος ἀφ' αἰ τῶν δουρῶν παρελαβόντα ἵππου. τρίτον δ' ὑπὸν Χαριδήμου, πῶς πόλιν ἵππου ὑπὸν ἐμπιστόντος, ἀπικλῆσαι παρὰ τῶν Ιλιέων μὴ διωχθῆναι. epigramma vetus.

Carminis Iliaci libros consumpsit asellus:

Hoc fatum Troia est, aut equus aut asinus.

24. ἀλλὰ μὲν καὶ τὴν ἀφ' αἰσιον ἢ τὴν ἐκ τῆς πόλεως, ὡς εἰρήνη, εἰσέλθοι.) Interpretor ἀφ' αἰσιον, de portarum foribus hiantibus, potius quam apertis. Latini historici *semiapertas fores porta* vel *adapertas* dicere solent ut Liuius. alij *semiclausas* ut Marcellinus. *adaperire* est ἀφ' αἰσιον, aut ὑποαισίου, non autem αἰσίου. vulgo dicimus, *entreouvrir*. *πυλὶς* parvam portam proprie significat; & quam historici *ῥινοπύλιον* aut *ῥινοπυλὶδα* nominant; Liuius *portulam*. Sed hoc loco *πυλὶς* de foribus, non de alia porta dicitur. pars igitur forium quæ aperta portulam in ipsis foribus efficit, appellatur ab Aenea *πυλὶς ἐκβόμης* siue *ἐκβόμας*, *portula exsecutia*. aliter Græcam vocem exprimere nō possumus. per hanc non admittebantur iumenta, sed tantum homines, atque

ij non nisi singuli. infra capite xxviii. περινοῦνται δι' ἐν τῇ πύλῃ ἐκτομαίδα ἵνα σῶματα μόνον αἰδεσθῶνται καὶ τὴν ἐκτομαίδα πυλίδαν ἐξίη καὶ εἰσὶν καὶ ἕνα. Iulius Africanus hunc locum describens ἐκτομαίδα similiter appellat. ἐκτομαὶς vt ἐκβολαὶς, eiectionis vulva.

35. ἔτυχα ὅ καὶ αὐτὸς ἀγρίως πάλιν αἰσχυροποιήσας.) Neminem dubitaturum arbitror, recte hæc à nobis esse concepta, quæ in exemplari ita erant: ἔτυχα ὅ καὶ αὐτὸς . . . ἀγρίως πάλιν αἰ . . . αἰσχυροποιήσας.

43. ὅτι μὲν ἄρξαι περινοῦνται) est quidem ἄρξα venatio non autem depredatio: heic tamen de venatione prædæ bellicæ accipiendum. vsus autem est de industria illa voce, vt conuenientiam instituti ostenderet cum nomine Dianæ ἀρξοτίδας.

44. ὅτι ὅ κλοπῇ πῖνα παρὰ ξένοι EPMHN ΔΟΛΙΟΝ.) Omnibus in vniuersum consiliis clandestinis Mercurium præesse stulta antiquitas habuit persuasum. Chorus apud Sophoclem in Electra de Oreste ultionem patris moliente. Ο' Μαίαις ὅ παῖς Ερμῆς σφ' ἀγὰ δόλον σέττω Κρύψας παρὲς αὐτὸν δὲ τέρμα, καὶ κέτ' ἀμυδρῶς.

46. Ιφικράτης δὲ) huius multa celebrantur à scriptoribus inuenta bellica, & res gestæ præclaræ. Polyæno imprimis, quem vide libro tertio.

P. 19. 1. τὴν περὶ δόλῳ καὶ φύλακα ἔχον.) hoc est, τὴν περὶ φύλακα; & fortasse ita scripsit, vt statim τοῖς περὶ δόλου καὶ περὶ φύλακα. vide ad caput xxii. Noua autem ratio vitandæ fraudis in re tesserarum hic proponitur ab Iphicrate instituta; vt duplex in castris tessera versaretur, vna vigilum proprie, altera circitorum. vtramque autem vtrisque notam esse oportuit. nam vt circitor procustodem, sic procustos circitorem interrogabat. Inuenio apud Philonem, de duplici tessera præceptum huiusmodi ξένα ὅ καὶ διπλὰ δοτῆσι ὅτι τὰ σινηθήματα ἢ ἐργαζοῦν οἱ πολέμιοι καταμετρήσονται αὐτὰ, καὶ καὶ ἐξάκουσιν ἀπὸ τῶν τείχεσσι ἡμῶν. & fateor quidem rationem hanc vulgari esse aliquanto seueriorem; sed & multo operosior eadem & difficilior.

2. ὅ δ' αὖ ἐρωτηθεὶς.) Erat scriptum αὖ. potest etiam, ὅ δ' ἀντερωτηθεὶς.

7. καὶ ἐν Θήβαις ὅτι τὴν Καδμείαν καταλαβόντες ἐσκέδαζον (καὶ νυκτός.) Fallor aut scribendum, ὅτι οἱ τὴν Κ. vt intelligatur hæc dispersio & error accidisse, cum in eo essent vt arcem occuparent, non post occupatam Cadmeam, quod altera lectio significat. obscure autem & breuiter Aeneas, rem quæ ipsius ætate acciderat, ceu notam omnibus, tantum attingit. non enim dubium est contigisse hunc casum, vel quum Phœbidas Lacedæmonius Cadmeam cepit, anno tertio Olympiadis nonagesimæ nonæ: vel quum Pelopidas eam recepit sequentis Olympiadis anno tertio. cuius posterioris γνώσεως mentio fit iterum capite xxxi.

8. τὰ ὅ σινηθήματα ἐρωτῶνται καὶ αὖ τοῖς περὶ δόλῳ.) Plane quid sibi velit auctor istis verbis non possum coniectura assequi. est enim & corrupta, & fortasse etiam mutila sententia. In tantis tenebris vnum succurrit; videri Aeneam redire ad Iphicratis institutum, & hoc dicere: communiter illud esse seruandum, & circitori & procustodi, vt alter alterum vicissim de tessera sese interrogent. nam alioqui si non duplici tessera vtantur, sed simplici dumtaxat, posse etiam hostem, qui datam procustodi tesseram, aliquo casu cognouerit, (quod multis modis potest accidere) sub specie circitoris late-

9. ὁ γὰρ φιλόδοξος καὶ πολέμιος αἰρωτῶν.) Verti quasi scriptum esset ὡς γὰρ φιλόδοξος καὶ πολέμιος αἰρωτῶν. nam etiam hostis cum circitor possit de tessera interrogare. Sensem iam exposuimus. similis sententia apud Onosandrum necessitatem φιλοσυνηματι hac demonstrantem ratione; quia possit fieri, ut hostis qui simplicem tesseram rescuerit, ea utatur tanquam amicus. ἵνα μὴ, inquit, μόνοι δημοδῆς ποτὲ παραχῆς, πῶς δύνωσι τῷ λεηλατῶν συνηματι (τὸτο γὰρ δύ- ναι) καὶ πολέμοι καὶ λαβείας πολλάκις αἰχρύνοντες) ἀλλὰ καὶ ἐν φιλοσυνηματι. Horsum quoq; spectant Philonis verba, quæ infra subiicci: μεταλλακτέον δὲ ποτ' ὅτι καὶ τὰ συνηματα. ἵνα εἰ τ' ἐνεδόξῃ τις καχυργῶν τὸ συνημα δὲ τοῖς πολεμίοις· ἢ αὐτοὶ νυκτὸς ὑποτάξαντες τῷ τείχεϊ λάβωσιν, ἀχρεὶν αὐτοῖς ἢ, δημοδῆς δ' μεταλλαγῆς. Tesseras interdum mutare oportet; ut si quis inclusorum fidem violans inimicis tesseram indices, aut ipsi per noctem mœnibus succedentes, signum audiant; facta mutatione tessera, ea res sit ipsis inutilis.

AD CAPVT XXV.

PAΡΑΣΥΝΘΗΜΑΤΑ de quibus hoc loco agitur, signa esse muta, ut appellat Vegetius, ad quartum caput iam ostendimus. Meminit horum Polybius libro nono in luculenta digressionē, quæ est de institutione imperatoris. ὃ δὲ πλάττειν αἰε, σιωπῆματι καὶ τῷ θρασυσημάτι, ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ, δι' ᾧ καὶ μὴ ᾧ ἐνεργηθήσεται ὁ κριθὲν, οὕτως ὀλιγορητίον. ea esse muta signa, & vocabulis opponi, varièque fieri, ut nutu manus, armis collisis, aut concussis, hasta inclinata, aut ense huc illuc agitato, docet Onosander his verbis: ὃ δὲ τῷ θρασυσημάτι μὴ ἀφ' φωνῆς λεγέσθω, ἀλλὰ ἀφ' σώματος γινέσθω, ἢ νύξιμα χερσὶ, ἢ ὀπλων συγκρούσει, ἢ ἐγκλίσει δορυπέτε, ἢ τῷ διαφορᾷ ξίφεος. Apud alios Tacticos signa eiusmodi non τῷ θρασυσημάτι nominantur, sed ὑποσημήματα. scribit enim Philo in suo Poliorcetico; βούποις καὶ τοῖς ἀμφοτέρωθεν σιωπήματα καὶ ὑποσημήματα τῷ δὲ τῷ δορυπέτε διδόναι δι' ὅ μὴ φωνῇ, τὸ δὲ ἄφωνον. idē scriptor postquam de mutatione tesseræ ea dixisset quæ modo recitauimus, subiicit de utilitate mutorum signorum, & varijs eorum modis hæc: Διὰ τὰ ὑποσημήματα καταφανὲς γίνονται οἱ λαοὶ ὅτι ὁ τεῦχος αἰαβαΐτας ἔστι τὰ ὑποσημήματα ζωῶτα. ἀπαίστησαι δὲ ὁ σπώημα ἀφελέει τιὼ καισίαν, ἢ τὸν πῖλον, ἢ τιὼ περικεφαλαίαν ὡς ἔχει, ἢ τῷ σκοπεῖν ὁ ἐγκλείδιον ποιήσας, ἢ τιὼ δεξιά ἐμβάλλει, ἢ τῷ χαλκιδεύει. Mutorum signorum ope, illi sunt manifesti, qui muros clam conscenderunt. Signa autem muta huiusmodi sunt: postquam tesseram exegeris, oportet causiam vel pileum tollere, vel galeam si habueris, aut pugionem vel ensē capulo prehendere, aut illi dextram iniicere, aut chlamydis laciniam apprehendere. Leo Augustus Constitutione xix ubi de pugna nauali dantur præcepta, postquā dixit hoc signorum genere esse vtendum; in declarando eorum vfu verbum ὑποσημαίνει vsurpat, sicut Philo ὑποσημήματα. Sic Imperator § 41. ὃ δὲ σημεῖον ὑποσημαίνει εἶδος ἢ ὁρδὸν ἰσαμένον ἢ ὅτι δεξιά ἢ ἀριστερά κληρόμενον, ἢ ὑψόμενον, ἢ βαθυμένον, ἢ ὅπως ἀφαιρούμενον, ἢ μεταπίπτόμενον, ἢ ἑκείνης ἐν αὐτῇ κεφαλῇς ἀπότο αἰσώς φατομένης ἀλλασσόμενον, ἢ ἀφ' ἑκείνου, ἢ ἀφ' ἑκείνου. Signum illud dato significationem, vel stans erectum, vel ad dextram sinistramue inclinatū, vel concussū

vel sublime factum, vel depressum, aut omnino sublatum, aut transpositum; aut per verticem alias aliter apparentem immutatum, aut figuratum vel colorum variatione. Est vero observandum, in expositione *ῥησιμμάτων* à cæteris dissentire Aeneam. quum enim probauerimus disertis Onofandri & Philonis verbis *ῥησιμώδης* id ipsum esse signorū genus, quod Latini mutum vocant, quia neque voce neque sono editur: noster tamen inter *ῥησιμώδων* exempla, etiam vocem aliam præter tesseram & sonum ponit, *ἀγὼ πρὸ συγκρίμωνι φωνῆσαι, ἢ φόρον ἐμφαίσειν*. confundit igitur Aeneas discrimen quod Tacitici statuunt inter signa vocalia, semiuocalia, muta, ut dicebamus ad caput quartum; ubi etiam docuimus, distinguere *ῥησιμώματα*, inter ordinaria & extraordinaria, quæ dicuntur Græcis τὰ ἐκ τῆς κερῆς.

AD CAPVT XXVI.

IAM diximus ad caput XXI: quo loco discrimen exposuimus, quod fuit olim inter circitores & *πρὸ φύλακας*.

20. *ὃς ῥησιμώματα ὡς ἀκρίβως ἐκ πλείονος ἀφ' ἑαυτῶν*.) Videtur scribendum, *ῥησιμώματα*, vel *ῥησιμώματα*.

23. *ἔτι δὲ αὐτὸ λαμβάνειν, αὐτὸ μὴ λίσαι χίμῳ ἢ ἐς σῆμα.*.) Philo contra, *ἐκ κινήσεως τε καὶ ἐφοδίας* τὰς *πρὸς πικρύνοντας ποικίλους ἐν αἷς χεῖρας* ἐυλίους λαμβάνειν. Vide ad caput XXI.

25. *ὃς τὰ πρὸ τῆς πόλεως μόνον φέρειν.*.) in regio vox *πόλεως* desideratur; ob nimiam videlicet conuenientiam cum præcedentibus *πρὸ τῆς*. qui est familiarissimus librariis error. Philo, quem ante attulimus, *ἵνα ὑπὸ πικρύνοντας μόνον φαίνονται*.

26. *ἐν γὰρ τοῖς ψύχεσι καὶ δόλοις.*.) Probabilis est, si minus vera, lectio quam sumus secuti, *ἐν ὑπὸ πικρύνοντας*. potest & *πάσης*, cum gelu concreta sunt omnia.

ibid. *εἰ δὲ ἄμα ὑπὸ πικρύνοντας καὶ ἐπὶ τῇ τείχεσι* *ἔτι δὲ αὐτὸ λαμβάνειν, αὐτὸ μὴ λίσαι χίμῳ ἢ ἐς σῆμα.*.) Oratio est imperfecta. Scripsit fortasse Aeneas *ἔτι δὲ αὐτὸ λαμβάνειν καὶ ἐπὶ τῇ τείχεσι* *ἔτι δὲ αὐτὸ λαμβάνειν, αὐτὸ μὴ λίσαι χίμῳ ἢ ἐς σῆμα.* Sunt etiam qui circuitionem faciant super ipsis muris. Alioquin pugnare secum auctor videbitur, qui statim subiiciat, *χεῖρ δὲ τὰς ἐφοδίας* *ἔτι δὲ αὐτὸ λαμβάνειν, αὐτὸ μὴ λίσαι χίμῳ ἢ ἐς σῆμα.* quomodo enim circuitio fier super ipsis muris, si circitores mœnia vetantur ascendere? nulla erit pugna, si hoc posterius ex sententia sua dicere Aeneam intelligamus; illud prius ex aliorum.

30. *ἀφ' ἧς τὰς πρὸς πικρύνοντας*.) locus ad quem reijcit lectorem extat capite XXI.

31. *πλὴν τῆς φύλακας.*.) Scribo *φύλακας*.

32. *ἢ ἀφ' ὅς πλῆθος ἀποβλήσιν, ἢ βαυμάτων, ἢ συμμ.*.) Ita regius. Legendum, *ἢ ἐκ βαυμάτων*. propter accepta vulnera; hoc est propter multitudinem vulneratorum. Mox tolli potest lacuna atque ita scribi, *καὶ πεπικνωμένοι ἢ ἐπὶ πικρύνοντας* *ἢ πολέμιον ἐχθρὸν ὄντων*.

42. *μὲν τῆς αὐτῶν ἀποδιδόντων ἀνδρῶν.*.) Scribendum *ἀποδιδόντων*. mos est militiæ, ut singulis ducibus præsto semper sit manus selectorum militum, plurium pauciorumue, pro dignitate ducis. Scribe deinde, *ἀποδιδόντων δὲ πικρύνοντας* *καὶ πικρύνοντας*.

Pag. 20. 2. *καὶ πρὸς ὅν πικρύνοντας ἀντάγειν οἱ πρὸ φύλακας.*.) Planior futura sententia

tentia, si scribatur, *ἐν εἰς, πρὸς ὃν τ.* Vult Aeneas, omnes murales custodes paratos habere suos *λαμπτήρας* ad dandum signum. præter quos, alium in loco maxime edito iubet collocari, quem omnes speculatores & procustodes teneantur diligenter obseruare, si quod inde signum dabitur.

AD CAPVT XXVII.

DE Panicis terroribus est hoc caput. docet quomodo & sedari in amico exercitu queant, & excitari in hostili.

8. *ἀπὸ ἡνίκαι καλῆται Πάϊστα.*) Non Πάϊστα sed Παιικά, vel Παικοὺς *ῥοῦβοις* historici Græcorum vocant. quod addit Aeneas nomen esse Pelopónesium; haut scio an ad vetustam eius peninsulæ appellationem alludat, quando dicebatur Παιία. Hesychius Παιία, ἢ Πελοπόννησος. sed consentiunt omnes Græci, eiusmodi pauores & δῦματα ἄλογα *ἐκ μηδαιμῆς αἰτίας*, à Pane credita fuisse immitti. quod præter grammaticos scribunt disertè Phurnutus de diis, Pausanias in Phocicis & Polyænus libro primo, quæ etiam fuisse Aeneæ sententia videtur, addentis, propriam Arcadum eam esse vocem. Nam Arcadiæ tutelaris Deus Pan. Simillime Romani à Fauno Deo agresti huiusmodi lymphaticos furores immitti existimabant, vt scribit Dionysius Hal.

9. *τὸ οὖν πῆες, καλῶσι καπαύειν, ἡλόντες αὐτὰ σημεῖα πρὸς γνῶσιν τοῖς ἐν τῇ πόλει διδόντες γνῶσιν.*) Corrupta lectio & distinctio, sententiam perdiderunt, quam ex istis nemo eliciat bonam. Fortasse codex est defectus, quod vox διδόντες arguit, si modo auctoris illa est; quod non puto. Lego totum locum sic: *ἐστὶ δὲ τὸ ὄνομα Πελοποννήσιον, ἐν μέγιστα Ἀρχαδίων τῶτο. πῆες οὖν καλῶσι, καπαύειν ἡλόντες αὐτὰ, πρὸς γνῶσιν τοῖς ἐν τῇ πόλει σημεῖα, δι' ὧν γινώσκονται, ὅτι ἐστὶ Πάϊστα.*

10. *ἔγω δὲ. ἀδύναται πρὸς τι πρὸς γνῶσιν ἔπι χ.*) Potest ferri hæc lectio: sed quia in tam deprauato codice omnia mihi sunt suspecta, non verebor coniecturam meam afferre. Fortasse igitur scripserat Aeneas: *ἔγω δὲ (nempe σημεῖα) δι' ὧν γινώσκονται. πρ.* fortasse etiam vlcus subest τῆς ἡμετέρας χειρουργικῆς κρῆσιν π.

11. *ἀριστὸν δὲ πρὸς ῥῆσιν καλῶσι καπαύειν, αὐτὰ τῶν γραπῶν ἡμῶν φόβος ἐστὶ χεῖρα ἡρεμῆν, ἐν αἰάτ.*) Non dissimilis ratio est, qua olim vsus Alexander in componendo exercitu, quem Panicus terror turbauerat. tubicinem enim laxi aliquid canere imperauit, quod erat remedium pauoris: deinde proximos sibi tribunos & centuriones iussit arma ponere, & idem mandatum propè adstantibus dare, eosq; iubere, vt idem facerent, donec ad vltimum agmen nuntius peruenisset: Polyænus ita narrat libro 15. *ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε τὰς σαλπικτῆς δίδουσαι σημεῖον ἀφοβίας τοῖς δὲ πρὸς αὐτὸν πεζῶν, ἡλόντες τὰ ὅπλα πρὸς τὴν ποδῶν, ἐν τῶτο φράζαν τοῖς μετ' αὐτοῖς. ἐν δὲ πόρτες τῶτο ποιήσαντες, ἔμαθον τὴν αἰτίαν τῶ φόβου.*

17. *ὥστε ἡσπὸντι τοῖς τοῦ ἡμέτερου χεῖρα, εἰ τὸν νύκτα πρὸς ῥῆσιν τοῖς γραπῶν πᾶσι ἐπὶ τὰ ὅπλα εἶ) αἰς μέγιστα*) dixit Aeneas *ἐπὶ τὰ ὅπλα*, si ita scripsit, pro eo quod alij solent *πρὸς τὰ ὅπλα*, vel *ἐπὶ τῶν ὀπλων μέρειν*. in quibus loquendi generibus appellatione ὀπλων intelliguntur τὰ φυλακῖα, stationes vigiliarū. vnde illæ locutiones apud Xenophontem, quas etiā doctissimi viri male acceperunt,

ἔαζ τὰ ὄπλα, *disponere stationes*, & αἰῖσαζ, ἀπὸ τῆς ὄπλων, *discedere à vigilia aut excubijs*; ac similes multæ, fusè à nobis expositæ in Commentarijs Polybij.

22. αἰαχαδίζῃ αὐτοῖς δ' οὗτος πρὸς τὰ ὄπλα ἐν τῇ δ' οἴῃ) intellige de cubilibus, non quæ in tentorijs separata singuli habebant; sed quæ in ipso vigiliarum loco, vbi custodiebant: quem propterea appellabant etiam τὰς δ' οἴας, aut τὰς κ' οἴας, vt iam ante monebamus, & multis alibi probamus.

25. ὅπως δ' ἡγεῖται τὸ πρῶτον, μὴ φόβος ἡγεμόνος πρὸς τὸν. Nullum hic locum habet τὸ ἡγεμόνος, Profecto legendum, aut hoc aut simili modo. ὅπως δ' ἡγεῖται τὸ πρῶτον, μὴ φόβος ἡγεμόνος, ἡγεμόνος τοῦτο.

28. ἔλαίσασθαι ἐκ τῶν κριτῶν.) Sic scribendum, non ἔλαίσασθαι. quod nescio quo errore irrepsit.

ibid. ἐπαύθη δ' ἐν τῷ δ' οἴῃ) de re gesta loqui Aeneam nullum est dubium: etsi auctor nomen ducis dissimulat qui hoc gessit. Atque hoc sæpe facit Aeneas. extat libro tertio Polyæni inter præclare facta & inuenta Iphicratis, narratio historiarum adeo similis, vt penitus eandem esse existimem. quamquam non omni ex parte conuenit Aeneæ cū Polyæno. sed in aliarum quoque rerum narrationibus similes dissensiones inter hos duos scriptores obseruamus. illud dolendum, pulcherrimam historiam apud vtrumque scriptorem deprauate admodum legi. Aeneas, si mentem eius capio, ita narrat. quum terror versaretur in castris, Iphicratem, cui constabat inanem & Panicum esse metum, vt hoc militibus tumultuantibus pauentibusq. persuaderet, vtque eos à veri mali metu liberaret, huiusmodi præconium voce præconis proclamari per exercitum iussisse; **SI QVIS NOMEN ILLIUS DETULERIT A QVO EQVVS FVIT DIMISSVS, PER QVEM TVRBATVS EST EXERCITVS, HVIC FORE PARATVM PRÆMIVM.** posteriorem partem huius præconij, quæ est de præmio, (quod Græci proprie vocant *μίσθον*, Romani Iurisperiti, *inducium*, Apuleius *inducina præmium*,) & Aeneas & Polyænus omiserunt, vt parum necessariam sermoni instituto. sed vox *μίσθον* quo vtuntur ambo, satis arguit induci propositum fuisse præmium, vt pœnæ ab alio exigenterentur. Legō igitur Aeneæ verba: κηρύξας σιγῇ δ' κηρύξαι τὸν ἀφείπα τὸν ἵππον, δι' ὃν ἐν τῷ θορύβῳ δ' οἴῃ. est quidem in regio τὸν ἀφείπα & δ' οἴῃ; sed in Polyæno diserte τὸν ἀφείπα. Lectionem regij codicis si tueri volumus, præconium tale editum fuerit. **SI QVIS NOMEN EIVS DETULERIT, QVI EQVVM DIMISSVM PRIMVS FVERIT PERSECVTVS, PER QVEM TVRBATVS EST EXERCITVS, &c.** tum fuerit legendum, τὸν μίσθον . . . . τὸν ἀφείπα ἵππον δ' οἴῃ, δι' ὃν ἐν τῷ θορύβῳ δ' οἴῃ. in lacuna deest, τὸν ἀφείπα aut τὸν ἐπιβαλόμενον, aut tale quid. Polyæni locus ita legitur, ἐκκήρυξεν, ὅς αὖ μίσθον τὸν ἀφείπα . . . . τὸν ἵππον ἐς τὰ ὄπλα. ὡς δ' ἡ πολυαίου χειρὸς. ita meus codex, in alio quem mihi vtendum concessit vir clarissimus, & omnium ore laudari dignissimus, Iacobus Bongarsius, nullum est mutilati codicis indicium. Mens Polyæni, opinor fuit, præconis voce præmium fuisse promissum ei, qui nomen illius detulisset, qui male custodito equo, potestatem illi fecisset foras erumpendi & progrediendi etiam ἐς τὰ ὄπλα, id est ad stationes vigiliarum, sicut modò exponebamus. Quare lego, τὸν ἀφείπα τὸν ἵππον ἐς τὰ ὄπλα.

quæ sequuntur non sunt pars τῆς κηρύγματος; sed sunt verba Polyæni, ad declarandum scopum huius præconiij, ὡς δὲ Παικροῦ γελοῖος. quasi diceret; Iphicratem hoc commento voluisse militibus persuadere, inani ipsos terrore fuisse territos.

34. αὐτὸς δὲ Σορυβὴς τὸ τῆς εἰσπύων γρατεύμα, δαμάσει τὰς ἀγλαίας μὲν κωδώνων ἀφιέντες.) In primis verbis subesse vitium paret. Lego, πρὸς δὲ αὐτὸν Σορυβ. vel sine voce αὐτὸν. deinde postulat scribi sententia, ἀφιέναι δὲ, vel ἀφιέναι τε & mox ποτίσαι. Quod ad rem attinet, propositæ heic rationi turbandi exercitus hostium, simile fuit stratagema Hannibalis, quo Dictatorem Fabium Maximum delusit, bobus dimissis, quibus ad cornua fasciculos sarmentorum alligauerat. Vide tertiam Polybij historiam, vbi plura similia exempla adnotauimus.

36. ἡ δὲ τοῖς φύλακας δὲ ἀφιέναι ἐκ τῶν φυλακίων.) Manifesta est sententiæ absurditas, nisi restituatur negatio. Lege, ἐκ δὲ ἀφιέναι.

AD CAPVT XXVIII.

IN regio exemplari pro titulo vox πυλωρὰ huic capiti est præfixa. proponuntur enim cautiones necessariæ in claudendis urbium portis. Iulius quoque Africanus, quum paucis immutatis totum caput describeret, Πυλωρὴν similiter inscripsit.

41. καὶ ἐν ταύτῃ ἐκπομάδα,) Legendum ἐκπομάδα δὲ εἶ.) Africanus; καὶ ἐν αὐτῇ τῇ πύλῃ δὲ ἐκπομάδα. nempe εἶ.) quod tamen verbum neuter codex agnoscit. quid sit portula ἐκπομάς, diximus ad caput xxiv.

Ibid. ἵνα σώματα μὲν αἰδεσθῶν.) Ὁ μὲν vitium decurtati codicis ostendit: desiderat enim alterum membrum. Puto corrigendum μόνον: etsi aliter etiam Africani codex; qui ita descripsit. ἵνα σώματα μὲν αἰδεσθῶν ἀλλὰ ταύτης εἰσὶν ἐν κρητὶ εἶ.

42. εἰς τὴν γὰρ ἡ οὐ πυλωρὸς ἵον.... αἰοίγεσθαι, ἔσθ.) Ita omnino locus extat in autographo regio. apud Iulium verò Africanum in meo exemplari sic legitur, εἰς τὴν οὐ πυλωρὸς ἵον ὁ ἥρω. πρὸ δ' αἰ. Corrigo ex his vestigiis εἰς τὴν πυλωρὸς ἡ ἵον μὲν. πρὸ δ' αἰοίγ. In fine periodi scripsimus ἐπισφαιγῆς, quum inuenissemus ἐπὶ σφαις nullo sensu. emendatio vero evidentissime certitudinis. Africanus tamen pro eo habet ἀποδέπω. in cæteris, nulla varietas.

44. ἐν τῇ.) Videntur alieno loco posita. quid si ἐν τῇ? neutrum agnoscit Africanus.

45. καὶ τὰς ἐν τῇ πύλῃ κρημνίσαι.) Iulius Africanus, ταῦτα εἰσχωμίζεσθαι δὲ πρὸς ἐξίοντος γρατεύματος. hac intra urbem inferre oportet, educto prius exercitu. postrema verba de armatorum manu prius educenda quàm fores portæ penitus pandantur, non videntur Aeneæ: ab Africano prudenter adiectam fuisse hanc necessariam cautionem existimo.

P. 21. 2. ὡς ἦδ' ἐν... πολλὰς πρὸς αἰ.) Lego, καὶ πολλὰς πολλὰς πρ. At quæ statim sequuntur, καὶ πρὸς φάσιν ἱστανδὶ, ἐφ' εἰὸς ἐργ. male coherant, hoc pacto separanda; καὶ π. ἱστανδὶ... ἐφ' εἰὸς ἐργ. deest in intercapedine, διλῶσω.

4. Πύθωνι ὁ Κλαζομήσιος καὶ τῇ ἐν τῇ πόλει ἱστανδὶ σκελεθόντων.) Pythonem Clazomenium, quod nunc meminerim, historia vetus non cōmemorat: docet tamen

Aristoteles, in quinto ciuilis doctrinæ, quæ huc pertineant; de seditionibus apud Clazomenios frequentibus, quum naturâ loci velut diuisa in duas ciuitates ea vrbs esset.

5. ἀμείζαις ἐκ τῶν κοινῶν πόντοις εἰσαγαγούσαις) Melius εἰσαγούσαις.

6. κατέλαβε Κλαζομένας ἐν ταῖς πύλαις τῆς ἀμείζων.) Quod toties diximus, heic quoque repetere cogimur: librarios veteres illum quasi communem locum fraudis habuisse, cum in dictionibus coniunctis eadem aut similes syllabæ reperiebantur. nam verborum eiusmodi alterum fere omittebant, siue totum, siue ex parte. accidit hoc isti quoque loco, vbi post vocem Κλαζομένας affinis dictio est omissa. Corrigendum, κατέλαβε Κλαζομένας, μὲν οὖν ἐν ταῖς πύλαις τῆς ἀμείζων.

8. Ἰφιδάδης τε Αβυδῶνός τε (ἔξ Ελλ.) Videtur esse Iphiades Abydenus, qui orta Abydi seditione inter sodalitates, quæ in ciuitate illa plures erant; quum ceteræ consensissent, vt tantisper rerum potiretur ea sodalitas cuius caput ipse erat, ciuium sodalitate sibi iunctorum opibus abusus est, vt patriæ dominationem occuparet. raræ admodum historiæ testem habeo Aristotelem libro quinto Politicorum. ἐν τῇ εἰρήνῃ, inquit, ἀφ' ἧς τὸ ἀπείριστον τὸν πόρον ἀλλήλους ἐγγείζουσι τὴν φυλακὴν πραπίδαίς, καὶ ἀρχὴν μισοῦ, ὅς ἐστι γίνεσθαι κύριος ἀμφοτέρων· ὅθεν συνέβη ἐν Αβύδῳ ὅτι τῆς ἐπαινεῖται, ὣν ἡ μία ἡ Ἰφιάδου. vtra autem nominis huius scriptio sit verior, Ἰφιάδης vt in libris Aristotelis, an Ἰφιδάδης vt noster codex, nihil pronuntio. Scribe niox, αὐτὰν ἐξ ἑλθούσας. non ἔπ. & ἵνα πρὸς τὸ σκεπνύειν. non ἐπ. propter sequens εἰσέλθῃ.

13. δοκεῖ δ' μοι συναγαγόντα δηλωτέον ἴ.) Si narrata antè exempla respicit, scribam; εἰδὼς δ' μοι συναγαγόντι πᾶσι δηλ. visum mihi faciendum, vt hæc exempla colligerem, ἔφ' vobis exponerem. Fortasse tamen Aeneas non descriptas hoc libro historias respicit, sed alibi describendas; nempe in libro Ακουσμάτων, quò lectorem suum non semel reijcit. Totum locum male acceptum ita concipio. Δοκεῖ δ' μοι συναγαγόντι πᾶσι (vel πᾶσι τοιαῦτα) δηλωτέον. ἵνα δὲ φυλάσσηται ἐν ἰδίῳις χειρὶς ἕκαστα, ἵνα τε μηδὲν ἀνήκως ἀποδίσχηται.

AD CAPVT XXIX & XXX.

AFFERVNTVR variæ rationes importandi clam in urbem, cum armorum omne genus, tum alia proditionem molientibus necessaria. Ideo autem ista narrantur, vt obsessi fraudum huiusmodi gnari, ab illis sibi caueant. Hanc quoque partem Iulius Africanus de Aenea mutuatus, pleraque heic contenta in sui operis caput LI transtulit & ad verbum descripsit. Eius capitis initium est: Περὶ τῆς τῆς ὀπλων λαΐδρα εἰσχευμένης, ἥτις ἐστὶ αὐτὴ ἐκτέθηται τοῖς μὲν παλαίοις πολλάκις πεπορευμένη· ἡμῖν δ' ἀπὸ τῶν ἀειγματογνομένων, πρὸς τὸ πρᾶττεν εἰ θέλωμεν καὶ μὴ παύειν ὡς εἰδότες. Εἰ μὲν οὖν ὅστις ἐορτὴ πρὸς δῆμος, &c. ex Aenea leuiter immutata.

20. εἰσχευμένησιν ἡρώεσσιν ἀπᾶσι.) Iulius Africanus, εἰσχευμένησιν δὲ ἡρώεσσιν ἔναι. ita meus liber, quem ante annos xxvi Andreas Darmarius homo Græcus, pene contra aurum mihi rependit. in regia bibliotheca paucula tantum huius scriptoris capita à principio & à fine inueniuntur.

Non dubium scripsisse Africanum λινῶς. de veterum lineis loricis multa alibi.

21. καὶ περικεφαλαῖα ὅπλα.) Scribe περικεφαλαῖαι, ὅπλα. Græci ὅπλα cum dicunt absolute, clypeos & scuta intelligunt.

22. ἀπὸ οἱ ἐλλιμνισαὶ αὐοῖζαντες, καὶ ἰδόντες ὡς ἰμάτια μόνον κατεσημειώσαντο, μετὰ ἡμῶν.) οἱ εἰσαγαγόντες) Breuius Iulius Africanus; qui æstimationem & ἡμῶν vult factam, non ab iis ad quos merces pertinebant, vt Aeneas; sed ab ipsis publicanis & portitoribus, qui vectigal portus exigebant. Sic ille: ἀπὸ οἱ ἐλλιμνισαὶ αὐοῖζαντες καὶ ἰδόντες, ὡς ἰμάτια μόνον τιμήσονται. ex veterum lectione sci-
mus, fuisse moris, vt merces in portum illatas portitores describerent. atque eiusmodi συγγραφήs ἐλλιμνιστῶν portus Byzantini in oratione Demosthenis contra Phormionem, habetur mentio.

24. ἐν τῇ παρσοῖς καὶ ῥιπῶς καὶ ἰσοῖς ἡμιῦφαις δδραῖα καὶ ἀκόντια ἐφλυμμένα εἰσινέχθη.) Iulius Africanus; ἐν τῇ παρσοῖς καὶ ῥιπῶς καὶ ἰσοῖς ἡμιῦφαις δδραῖα ἀκόντια ἐφλυμμένα. in lectione nostra melius omnia habent. nam ῥιπῶς non autem ῥιπῶς, Græci appellant crates ἐ viminibus aut calamis, arundinibusue. Dioscorides libro primo de melini confectiōe; βάλει εἰς ἀγρεῖον πλατύσμον ἐπιθῆς ῥιπῶν ἐκ καλάμου, ἢ ψιᾶδων δδραῖα. fere idem significat ac ῥιψ, quod est vsitatus. etiam ἡμιῦφαις melius quam ἡμιῦφαις. intelligit telas nondum perfectas neque detextas. telæ autem & omnes texturæ, præsertim quæ radio fiunt, non λείαις & appensis pondusculis, dum texuntur circa iugū voluuntur. Huius iugi loco posse hastas substitui dicit Aeneas. ex quo fieri queat coniectura de latitudine telarum apud veteres. quam etiam ob causam ἰσὸν ἐπιχεῖσθαι telam percurrere poëta dixit, pro texere. vt non sine ratione in sacris literis hastæ forma vulgari crassiores maioresque quatuor locis cum ligno altero textoris artis comparentur, quod Hebræi dicunt *manor*, LXX modò μέσσωλον modo αἰτίον. Latinus interpret *liciatorium*; quia circa hoc lignum sic voluuntur licia telæ texendæ, vt tela texta circa ipsum iugum. In telis semitextis transferendis, vtrumque simul gestari oportuit, & iugum & liciatorium: quare in eadem tela dux hastæ potuerunt occultari.

32. περὶ τοὺς δὲ φέρημα ἐλύθη.) Omnino corrigendum τὸ φέρημα. dixit modò, ducem qui summæ rei erat præfectus, fuisse illatum in urbem intra farmentorum similiumue lignorum tenuium fasciculos. nunc ait, ante omnia solutos esse illos fasciculos. quare mirum est etiam in Iulij Africani codice hæc describentis φέρημα isto loco legi. res ipsa refellit, & sequentia verba. καὶ οὕτως αὐτὸν ὁ ἡγεμὼν ἔποιμος λω. idem liber paullo ante pro φέρημα habet ἐμφέρημα: quod non probo.

36. καὶ ὡς φάλαγγες ..... χιτόμαυον ὅπλα δύνανται εἶναι.) Lego καὶ λω ὡς φάλαγγες ἀδραστεῖ μὲν τὸ χιτόμαυον. ὅπλα.

40. ὅσους εἰσαγάγειν ὅπλα .... καὶ ἐργάτας ἅμα ὅπως εἰσπαράγειν.) Puto deesse vocem οἰσύναι; nam ex sequentibus constat liquido galeas & clypeos ἐ vimine istos texuisse.

43. Ἀλλὰ μὲν ὅσους τῶν καὶ ἀλάστον περὶ τοὺς ζοιῶντων πλοίων.) Quia modo loquebatur de armis & similibus rebus, quæ intra mercium onera absconditæ in urbem inferuntur, opportunè monet, non esse permittendum temere vt vlla naus, siue parua, siue magna, ex improviso ad portū appellat,

& propius portas veniat. Iulius Africanus alio loco ista inuenit collocata, aut ipse collocanda censuit. descripsit enim hæc verba ad finem capitis XXVIII, quod *πυλωρὸν* inscribi diximus.

44. *ἀδελφεοκέπῳ ἐχῶν.*) eadem scriptura apud Africanum: alioquin haut abs re putet aliquis scribendum, *ἢ δὲ ἀσκέπῳ ἐχῶν.*

ibid. *πρὸς λιμνοφύλακας τε καὶ δασυλεύας*) Tria hominum genera commemorat Aeneas, ad quos cura nauium ad portum appellentium, vel è portu soluentium, pertinuit. *πρὸς λιμνοφύλακας*, qui sunt milites præfidiarij ad custodiam portus collocati: *πρὸς ἐλλιμνιστὰς* publicanos & portitores, quorum erat munus, vectigalia portus curare, merces adnotare, describere & providere ne fraus ærario fieret: *πρὸς δασυλεύας*, quorum propriè fuerunt partes apud Athenienses soluendi è portu dare potestatem. nam *δασύλαι* vocabant triremium vel aliarum nauium emissionem; vnde *δασυλῆς* dicti; *οἱ ὅτι τῆς ἐκπομπῆς τῶν πτερυγίων δασυδιδυγῶροι*, inquit Harpocraton. sed Aeneas apostolorum munus extendit latius; ostenditque ius illis fuisse rimandi & scrutandi omnes merces in portum illatas.

22. 1. *καὶ πρυμνοπωλείων ἀδελφοδέντων πληθὺς τι γένοιτο.*) Corrigendum; *πρυμνοπωλείων. ὧν ἀδελφοδέντων δεξ.*

3. *πρὸς αἰρῆσθαι τὰ ὄπλα*) Sic oportuit, non quod irrepsit *ἀφαιρῆσθαι*. vide caput nonum.

5. *καὶ νυκτερόειν ὅπου αἱ τύχῃ ἄλλα πλὴν Δείγματος,*) Distingue & lege *καὶ νυκτερόειν ὅπου αἱ τύχῃ διήνη, πλὴν Δείγματος. ὅστις δ' διήνη πλ.* In portu Athenarum Piræo fuit locus Digma nominatus, ob eam causam, quæ ad Theophrasti Characteres nobis est exposita, capite *περὶ ἀλαζονείας*. ex verbis autem istis Aeneæ licet intelligere, non illum solum portus Attici locum ita fuisse dictum, sed communiter in Græciæ emporijs omnia loca ad quæ deferrebantur *τὰ δειγμάτα*, & mercium indicia siue probæ, ut vocem usurpem Ammiani Marcellini. Aelianus in epistola Demyli ad Blepsiam. *ὅστις δ' ἀρχυμῶνος τοῖς πρῶσιν, Αἰγυπτίους καὶ Σύροις φαττάζεται, καὶ περιβλέπει τὸ Δείγμα.* describit hominem qui à cultura agrorum ad mercaturam toto animi impetu se conuertit; ac proinde nihil nisi fora & mercatum loca cogitat. id vocat scriptor venustus, *περιβλέπειν Δείγμα*. nam ita concipiendus & exponendus est ille locus.

AD CAPVT XXXI.

QUEMADMODVM obsessis, aut aliàs in periculo versantibus, nihil queat accidere optabilus, nihil interdum salutaris, opportunitate fidelis nuntij: sic nihil est quod hostes hostibus magis inuideant, aut cuius facultatem diligentius sibi inuicem conentur præripere, quàm huius ingentis boni, nuntios mittendi & accipiendi. Propterea iam olim à primis bellorum temporibus multa ab ingeniosis hominibus subtiliter cepere inueniri, ad significationem absentibus dandam earum rerum, quas ipsorum intererat scire. Nobilissimum omnium hoc genus inuentorum fuit illud, quod facibus accensis ea arte peragebatur, quam ab antiquissimis temporibus repperitam, & Græcis hominibus vsitatam, postea perpoliuit hic ipse Aeneas, Po-

lybius verò noster perfecit: nam per faces pyrseutæ necessarios pro tempore nuntios sic trans mittebant, vt per epistolas calamo & atramento exaratas solet. verùm hæc ratio, neque omnium locorum erat, neque omnium temporum: multis enim prouisis opus fuit, vt illa subtiliore arte sua pyrseutæ vteretur. accedit, quod inter priuatos nullus *πυρπίας* potest esse vsus. Quum igitur scriptio literarum prope sola & vnica, certe expeditissima & communissima ratio sit, significandi absentibus quæ volueris cunque; multum omnibus sæculis homines ingeniosi, ac præsertim militares, laborarunt, partim vt occultos scribendi modos & omnibus præter scribentem, & eum ad quem scribitur ignorabiles, excogitarent: partim vt literas quoquomodo scriptas occultando, securitati eorum consularent, quorum opera in deferendis arcanis suis utebantur. Ad hos duos scopos, scribendi inquam & mittendi literas secreto ac *μυστικῶς*, referuntur omnes illi modi xx, quos isto capite describit Aeneas: plerosque horum sine dubio ex historia & experientia aliorum auctor cognouerat; nonnullos ipse primus excogitauit, homo in talibus multum & sollerter versatus, vt etiam Polybius ostendit libro x. Occultas hæc literas Græci *συνθηματικὰς* dixerunt, & *συνθηματικῶς* *γράφειν* epistolam scribere adhibitis notis, de quibus conuenit inter mittentem & τὸν πεμπόμενον: sic nouè appellat Aeneas in hac tractatione, eum cui mittuntur literæ. *συνθήματα* sunt, *compositæ notæ*. Tibullus *Blandâque compositis abdere verba notis*. Suidas *γράφειν συνθηματικῶς* exponit *συμβολικῶς*: quod etsi potest commode accipi, quia *σύμβολον* aliquando est idem ac *σύνθημα*, tessera, nota ad dignoscendum sese inuicem: tamen aliud est mentem suam *συνθηματικῶς* declarare, aliud *συμβολικῶς*; vt cum Indathyrus rex Scytharum Dario post Danubium traiectum minitanti, pro responso misit, murem, ranam, gallinam, sagittam, aratrum; quæ *σύμβολα* quam varie fuerint exposita, videre est apud Clementem in quinto Stromateo. at *συνθηματικῶς* *γράφειν* quid sit, declarat Polybij locus, quem & Suidas affert sine auctoris nomine. sic ille octauo libro: *ἐν πρῶτῃ, τῇ Αλειῶ σιωδῶτι* (vel potius *ἐπιθῆτι*, vt probauimus in Commentarijs,) *ἔδωκε τὸν Αχαιοὶ ἐπιστολὰς γηραμίδας συνθηματικῶς, κατὰ τὸ ἔθος τοῦ αὐτοῦ, ὥστε τὸν κυριώτατον ἐπιστολῆς μὴ διύσασθαι γινώσκοντίν τῷ ἐν αὐτῇ γηραμίδων. paullo ante aliter expresserat: ἐπέξατο πῶς τὸν Αλειῶν τῶς τὸν Αχαιοὶ, ἔχοντα τὰς τε τῷ Νικομάχῳ καὶ Μελαγχόμῳ σιωδῆματι καὶ γράμματα.* nam ita omnes membranæ etiam vetustissimæ Serenissimi Ducis Urbini locum istum exhibent; non autem *συνθηματικὰ γράμματα*: quam tamen tamen veram puto lectionem esse: quia de epistola intelligendum *συνθηματικῶς* scripta: non de literis cum tessera separatim missis: quod est institutum aliud & diuersum, veteribus pariter vsurpatum. Liuius libro xxxiv de Hannibale: *Aristonem Tyrium, nactus Ephesi, Carthaginem cum mandatis mittit, edit nomina eorum, quibus conuentis opus esset: instruit etiam secretis notis per quas haud dubie agnoscerent sua mandata esse.* non dicit Liuius dedisse Hannibalem Aristoni synthematicas literas, sed *συνθήματα καὶ γράμματα*, secretas notas & epistolas. Possunt appellari synthematicæ etiam illæ epistolæ, quarum inter procures Romanos fuit vsus, in commedatione amicorum. nam quum propter ambitionem suam multos quotidie amicis prouincias obtinentibus cogerentur commendare, ac sæpe etiam vix sibi leuiter notos; se-

rias cōmendationes à perfunctoriis distinguebant, nota apposita quæ conuenienter. Cicero ad Q. Valerium Orcam: *Cuspiatorum omnium commendationis causam hac tibi epistola exponendam putavi. reliquis epistolis tantum faciam, ut notam apponam eam, quæ mihi tecum conuenit, & simul significem de numero esse Cuspij amicorum.* atque in hunc usum plures fuisse notas usurpatas, pro diuerso gradu quem in amicitia commendantis obtinebat commendatus, declarat prouerbum, *de meliore nota commendare.* Porro ut in cæteris omnibus rebus, ita in scriptione synthematarum epistolarum posteriora sæcula adeo profecerunt, ut multa vel è subtilissimis veterum inuentis ad literarum tegenda arcana, cum hodiernorum Politicorum rationibus mystice scribendi collata, jocus & lusus puerilis queant videri. Sed multo magis mirabilis eorum sollertia & capitale ingenium, qui vniuersa occulte scriptarum epistolarum mysteria & ἀνιγναισκάδους labyrinthos variorum alphabetorum, exquisitissima subtilitate excogitatorum, atque inter se mirabili varietate & perplexitate permixtorum, certis coniecturis enucleare sciunt, & omnibus sese expedire difficultatibus, quæ eius facultatis expertibus, humanum caput iure videantur superare. Possem commemorare quæ proximo ciuili bello præstita sunt in eo genere plane stupenda, à præstantissimo mathematico, summi ingenij viro, Francisco Vieta, quæ item ab alijs; quorum diuina industria & inaudita ingenij felicitas Regi Christianissimo vsui persæpe fuit maximo. nam quod præcipue equidem sum demiratus, καὶ ὁδοὺν πάλιν αὖθις θαυμάζω, etiam in synthematicis epistolis ea lingua scriptis quæ non intelligebat Vieta & alij eiusdem artis callentes, id ipsum præstabant; ut scripturæ arcana & omnes quas vocant siphras, retegerent, & descriptas epistolas quæ fuerant interceptæ, peritis linguæ traderent exponendas. sed neque id nobis nunc est propositum, & res vulgo in hac aula nota est omnibus. Ad veteres redeo, & Aeneam nostrum; cui vni scriptori curiosi rerum veterum, præsertim militarium, plura in hac parte sunt debitori, quam cæteris omnibus vel Græcis vel Latinis auctoribus antiquis. nullus enim hodie, quod sciam, superest, qui super hac pulcherrima antiquitate, aliquid ex professo nos doceat, sicut hic facit. ex iis verò scriptoribus priscis, qui in bibliothecis latent, attigerunt hunc locum duo eximij Tactici, Iulius Africanus, & Philo mechanicus; sed ille quidem negligenter admodum & perfunctoriè; paucos enim modos ex Aeneæ nostri ditissimo penu prompsisse contentus, noui nihil quicquam affert de suo. Philo quoque diligentia longe inferior est Aeneæ: quod tamen eo minus miror, quia singularem de hoc argumento tractatum à se editum profitetur. sermonem enim de literis ita claudit. πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι ἔτι ποιεῖσι τῆς κρυφίας ἀποσελλομένων γραμμάτων, ὡς δηλώσωμι ἐν τῇ εἰδή, τῇ περὶ ὁπίσθεν τῆς κρυφίας ἀποσελλομένων.

7. περὶ συγκρίσεως ὅ δὲ πῶς φανταίη διχομερῶς ἰδίᾳ.) Melius ἴδω. ac fortasse deest vox σύστημα. Et est quidem optima atque expeditissima ratio, cum inter mittentem & accipientem prius conuenit de notis usurpandis, aut mittendi modo. sæpe tamen etiam nulla præcedente conuentione synthematicæ literæ utiliter sunt missæ; cum post longam hæsitacionem, tandem sagaci alicuius coniectura ad veri inuestigationem est peruentum. Exemplum est apud Herodotum in literis Demarati; quarum artificium quum

non assequerentur Spartani, Gorgo Cleomenis filia est assecuta. similis Ammiani Marcellini æstuatio in Procopij literis intelligendis, ut ipse narrat libro XVIII.

8. εἰς φαρπία ἢ δι' αὐτῶν σκεδὴν ἐρεβλήθη βιβλίον, ἢ δι' ὅτι δράμα ὁ τυχὸν ἐν μεγάλῃ καὶ παλαιότητι.) Primus hic est modus Aeneæ, ad rationem scribendi pertinens. sane ingeniosissimus, & nostra quoque ætate nō semel vsurpatus. Artificium scribendi in eo positum, ut literæ utiles proposito argumento declarando, alijs pluribus atque iis inutilibus permixtæ cæteros omnes fallant præter τὸν πῦμποιτα & τὸν πῦμπόμενον, inter quos de hac ratione scribendi convenit. Modi huius sexcentæ idæ fingi possunt: nam vel in libro aliquo notari literæ possunt, ita ut nihil ipse scribas: vel in epistola quam de alijs rebus ipse scripseris: quem modum utrūque tangit Aeneas. item, literæ utiles, ab inutilibus aut ratione figuræ, aut adiectione ad figuram, aut detractio, aut aliqua alia innouatione distingui queant. præterea locus illis varie potest assignari: atque eæ vel singulæ in vno versu aut pagina capi, vel plures, vel etiam verba integra seligi. Aeneas inter utiles literas & inutiles discrimen statuit ἐπιστῆμας, id est punctis adiectis ad legitimam scriptionem, hoc pacto, α ε ι. possunt etiam intra literam puncta notari, vel infra, aut ad latera. prudenter verò monet Aeneas, has notas & ἐπιστῆμας subtiles admodum esse debere, & quæ facile etiam curiosos oculos fugiant. Quod ait *in onera iumentorum, aut alia vasa, liber est iniectus*, ad scriptorum occultationem spectat, quod diuersum est à scriptione occulta, ut modò dicebamus. recte autē monet Aeneas, in quocunque fere vasorum genere literas posse occultari. cuius rei exempla multa suggerit historia. Fuerunt qui in corbes fructuum plenos, literas coniicerent: fuere qui intra aucupum arundines absconderent. quidam in defunctorum loculos iniecerunt. Dio de Cereali & Antonio Prisco loquens, Romam contra Vitellium pro Vespasiano venientibus, cum in Capitolio Sabinus obsidebatur: ἔπειτα πρῶτον μὲν δι' ἀγγέλων ἔλαβον, ἔς τε λαβρὰ καὶ μετὰ τῶν νεκρῶν, καὶ ἐς δριγυρῶν ὁπώραν ἔχοντας ἢ καὶ καλὰ μὲν ὀρεκτικῶν τὰ γράμματα ἐμβάλλοντες, πᾶσι τὰ ἐν τῇ πόλει ἐμαύθαιον, καὶ πρὸς ἐκείνα ἐβλάστοντο. Quod ad arundines attinet, id verò sæpius factum. Patres quoque concilij Ephesini, quum post damnationem Nestorij ab eius fautoribus viæ & adiutus omnium portarum ita essent præclusi, ut S. Synodi literæ nulla ratione Constantinopolim possent inferri, simili astutia sunt vsi, & per mendicum literas miserunt calamo inclusas; in Actis res ita narratur. ὅς οἰκονομίας διὰ ἔργου ἐπιστολὴν ἀπὸ Εφέσου γράψας πρὸς τοὺς ἀγίους ἐπισκόπους καὶ μοναχὰς πέμψαι δι' ἐπαίτου, δι' ἧς αὐτὴν ἐς κάλαμον ἔσω. καὶ ὕτως ἐπαίτων καὶ ἐπιφρεσμένους τὸν κάλαμον τὰ τὴν ῥῆσιν. Apud Cedrenum Leonis Imperatoris epistola ad Andronicū mittitur circa cereum conuoluta. Multi in aliqua armorum parte occultarunt: velut in balteo, ut apud Frontinum Campani. Marcellinus libro XVIII. *reuerfis exploratoribus nostris, in vagina internis, figuris notarū membranā reperimus scriptam*. Neque defunt exempla eorum, qui literas membranis mandatas iumentis in auersam partem infulserunt, vel venationi, aut lepori incluserunt, ut obseruat Frontinus, & de Harpago narrant Herodotus ac Polyænus. Addit Aeneas nihil interesse, quo libro ad hoc inceptū utaris; putā poetæ alicuius heroici aut tragici vel comici, vel lyrici codice;

vel etiam oratoris, siue historici, quod etsi verum est, ad vitandam tamen suspicionem narium sagacium, commodissimum fuerit, librum aliquem adhiberi ex iis quorum est frequentissimus vsus; quales sunt inter Christianos libri precum quotidianarum & psalmorum, aliorumue hymnorum factorum.

9. *Ὁ βούτω ὃ γράσσειν ἢ ἐπιστολὴν ἐπιστολῶν γραμματεὺς ἢ δακτύλου ἢ πείρου.)* Exemplum esto huiusmodi. Præfectus vrbis obsessæ ad prouinciæ Præsidentem qui summæ rerum præest, epistolam in hæc verba vult scribere. *Λίμνη ἐπὶ γὰρ ἐπαιάσεις μάλιστα γινέσθαι. πλείους τελευτῶν ἡμερῶν μὲν ἐστίν, ὃ δυνάμεθα.* Hic igitur, quia epistolam scribere nō potest, in Homeri codice, qui Iliadem continet, literas ἐπιστομαῖς notat, ad superiorem scripturam necessarias. deinde hunc codicem per vnum è statoribus suis ad Præsidentem prouinciæ curat deferendum. Præses accepto codice, literas quas obseruabit notatas excerpit, ac seorsim in charta adnotabit. ita paulatim progrediendo, superius epistolium exprimet. literæ autem adnotatæ in codice Homeri, ac seligendæ, sunt hæc. In primo Iliadis versu duæ erunt notatæ; λ, ι. in secundo, quatuor; μ, ο, σ, ε. in tertio, duæ; ε, ι. quia autem in sequentibus aliquot versibus nullum γ occurrit, à tertio ad xiii transiliendum; in quo tres literæ notabuntur; γ, ε, ι. eadem ratione progrediemur in cæteris. Idem quoque dicendum, si Virgilij Aeneidem mittere volueris, & literas in ea notare ad scriptionem huius epistolij necessarias. *Fames urget: seditio paratur: ultra dies tres durare non possumus.* aut istius: *Si copias portæ amni propinqua admoneris, per eam patebit aditus proxima nocte, hora tertia.*

10. *ἐπιστομαῖς ὃ ἐλάχ.)* Semper scribe, ἐπιστομαῖς. ita differunt *στιγμαὶ* & *ἐπιστομαῖ*, puncta & puncta posterius adiecta, vt *συνθήκη* & *ἐπισυνθήκη* apud Polybium: *Ἀφθὴκη* & *ἐπιἈφθὴκη* apud Iosephum: item *Ἀφθ-παγὴ* & *ἐπιἈφθ-παγὴ*, in libris sacris. In Hebraico veteris Testamēti contextu ἐπιστομαῖς proprie & eleganter appellaueris, puncta illa similia vocali cholem, aut accentui rebhiah, quæ in vocibus xv reperiuntur, vltra legitimorum punctorum rationem, desuper appuncta, vt loquitur Hieronymus.

11. *ὀλίγα δ' αἵ τις ἡλὼν ἐπιστολῶν, καὶ ὧδε ποιῆσαι παρέμνησι βούτω.)* Alter modus, hoc solum à superiore diuersus, quod non mittitur codex alicuius scriptoris, sed scribitur epistola grandior, in qua breuior contineatur: literis passim notatis ad eius scripturam necessarijs: Semper autem in scribendis huius argumenti epistolis, meminisse præcepti oportet, quod pyrseutis datur à Polybio: vt nimirum, ad verba quàm paucissima, atque ea paucissimarum, si pote, literarum redigatur id quod significare volumus: quemadmodum in eis exemplis quæ modo proposuimus. *Παραδειγμα* secundi istius modi hoc esto. iuuat enim præire exemplo generosæ iuuentuti, ad similes exercitationes. Contigit in vrbe obsessa (id sæpe euenisse nemo ignorat,) vt præsidarius miles, è sociorum vrbibus ad defensionem accitus, aduersus oppidanos conspiraret, & de intromittendo hoste consilia clandestina iniret. præfectus vrbi re cognitâ; vt tanti casus certiorē Præsidentem prouinciæ, aut alios amicos faciat, scribit hoc epistolium. *οἱ σύμμαχοι προδίδται γινόν.) ὃ χ' ἔδρας ἀκμή.* *Socij produnt urbem: celeri auxilio est opus.* huius nuntij sententia, vt dissimuletur, scribetur epistola prolixior, in qua literæ vtiliter erunt subtiliter notatæ hoc pacto.

Ο δεινα τῷ δεινῷ ὡς παρὰ τὴν.

Καλῶς ποιεῖς εἰς τὴν ἐπεγγραμμῶν ἐπιμελῶν· καὶ γὰρ τῆς τινὶ παλαιῶν ἐκ ἀκρό-
 φως εἶρηται, πᾶσαν γλῶτταν σοφῶς οἰκίαις εἶ) πατερίδα· οὐ μόνον ἀπλῶς γε ἔτος, ἀλλὰ
 ἀδελφείως τὸ ῥητὸν ἐκδέχεσθαι καλῶς αὐτὸ ἔχει. πολὺ ὅμως οὐκ αἰεὶς τὸ τῶ ῥήτορος χρείας
 μνησθαι χρῶνται καλοῖς καὶ καλοῖς τῆς αἰδοῦν, τὸ πασὼν τὴν παρρησίαν αὐτῇ ἀπο-
 φαιέσθαι ἀπὸ μνησθῆναι. Σὲ δὲ, ὡς πάλιν, παιδείας σφοδρὸν ἔτος ἐρεσθῆναι οἶπε, καὶ λίσσασθαι
 φιλοχωρῆν τῇ σῇ πατρίδι, ἀλλὰ τε δὴ πάλιν ὅσα εἰχρὲς ἐπὶ οἷς καὶ τὸ ὑπερλαμπρῶν
 αὐτῆς ἀξίωμα· ἐχθρὸν καὶ ἀλλὰ τὴν ἀπόλασιν τὴν καὶ μαρτυρίαν ζωοποιίας τῶν παρὰ
 λόγους· ὡς εἶ) οἰκητήριον ἢ καλὴν τὴν Ἀθηνῶν πόλιν, τὸ σιμὸν τὴν Ἑλλάδος ἐρεσίαν, ἐπὶ
 δίκη αὐτῇ. εἰ γὰρ καὶ ἐλύπησάν σε, ἴσως καὶ ἠδίκησάν σε, τῆς πολιτῶν ἡμέρας ὡς παρὰ σε ὅμοις,
 αἰδοῦναι καὶ ἀντιμαρτυρίαν ἀλλὰ φέροντα, εἰς τοσούτων μικροψυχίας ἡκίαν, ὡς τε ἀλλὰ τὴν
 ὀλίγων ἀγνοίαν, παρὰ αὐτὴν τὴν πόλιν, καὶ ὅλοι τὸ τὴν πολιτείας σύστημα, ἀπὸ αἰτίας ἐρεσθῆ-
 σασθαι ὁρῶν καὶ αἰσῶν. Ναὶ δὲ οὐκ αὖτε καὶ ἀντιβολῶν Περὶς τε τῶν μέγαρος, καὶ ἀντιβολῶν αἰ-
 δεσθῆναι, λῆγε τὴν βαρυοργισίαν, καὶ παρὰ τοῦς παρρησίαν τέλος ἀλλὰ λαχθεῖς, τὸ ἐπὶ
 καὶ ἄμα καὶ μεγαλόφρον τῶν σῶν ἔργων ἐρεσθῆναι. ἐρεσθῆναι μὲν τε φέροντες ἐρεσθῆναι. ἀν-
 τιβολῶν αἰεὶ μοι διαβίωσιν, ὡς ἱερὰ καὶ ὑπόθετος κεφαλὴ. ἐρεσθῆναι. ἐπὶ Θήβαις, τῶν Ἀθηνῶν
 ἀντιβολῶν μὲν, ὡς ὅτι παρὰ ὑμῖν Ἀθηνῶν Μαμακτηρίων, τῇ ἐκτῇ ἐπὶ δίκη.

Quid est in huius epistolæ contextu, quod in hostium manus delatum, veri
 suspicionem ullam possit mouere? Vtiles autem literas ἐπιστημῆς, vt præci-
 pit Aeneas, designauimus; quæ tamen in ipsa scriptione melius dissimu-
 labuntur. verum id, per artem chalcographicam fieri commodè non
 poterat.

15. γραμματα ὅτε ἐμφανῶς παρὰ ἐπὶ βέλῃ.) Hæc quidem corruptissima &
 spurcissima sunt; in quibus tamen veræ lectionis indubitata latent vestigia.
 Emendo, γραμματα ὅτε ἐμφανῶς ὅσα παρὰ αὐτῶν βέλῃ.

ibid. τῶν δὲ ἐπιστημῶν εἶ) ὡς ἀδελφότητι ἐπιστημῆς ἀλλὰ πολλῶν.) repetit quod
 iam dixit, vt epistigmæ subtilissime notentur, & quàm maxime fieri pote-
 rit, parum sint manifestæ. sed addit, ἀλλὰ πολλῶν longo intervallo à se distantes,
 quæ etiam cautio eodem pertinet, estque ad dissimulandum id quod agi-
 tur efficacissima. nam si in singulis paginis vna dumtaxat litera, vel ad sum-
 mum altera fuerit notata, quis tam erit sagax, qui dolum possit olfacere?
 Quum in Belgio captiuus tenebatur ab Hispano Franciscus Lanouius, vir
 nobilissimus, probitatis & veræ fortitudinis καὶ παρρησίας ἀρετῆς absolutum
 exemplar; amici illius, impetrata venia libros mittendi, quorum lectione
 tempus falleret; hac ratione vsi sunt, vt arcana cum eo consilia communi-
 carent. γραμμάς παρρησίας sunt virgulæ longiusculæ, ad latus literarum sub-
 tiliter ductæ. Aristoteles in Rhetoricis, παρρησίας γραμμάς appellat. Cicero
 vertit, interductum librarij.

17. Περὶ αὐτῶν ἀγγελίας φ.) Tertius hic est modus ab Aenea propo-
 situs. In præcedentibus subtilitas præcipua versabatur in scriptione: hic
 nullum acuminis specimen editur in scribendo, sed potius in occulendis li-
 teris de re seria. binæ enim scribuntur; vnæ apertæ, & quæ palàm feruntur,
 fallendo tantum hosti: alteræ clandestinæ, quæ oculis subducuntur quàm

maxime fieri potest. occulendi rationem proponit Aeneas, ut in calceorum sola indantur, atque ita à tabellarijs gestentur rei inscijs, neque arcani ullo pacto conscijs. Hæc quoque ratio ingeniosa est; ac posteris Aeneæ admodum probata. quare & Iulius Africanus & Philo mentionem eius fecerunt; hic quidem breuius, ille verò totidem pene verbis locum Aeneæ describens. Ovidius.

Scilicet obstabit custos ne scribere possis:

Sumenda detur, quum tibi tempus aqua?

Conscia quum possit scriptas portare tabellas:

Quas tegat in media fascia lata sinu.

Quum possit solea chartas celare ligatas:

Et vincto blandas sub pede ferre notas.

18. εἰς τὸν ὑποδήματων πέλμα ἐντεθήτω εἰς τὸ μεταξὺ βελίου.) Scrib. ἐπι-
τίτω. & εἰς τὸ μεταξὺ πέλμα explica è verbis Philonis, ita scribentis; αἰὰ μέσον
τῶν ὑποδήματων τὸ ἐμβληματις καὶ ὑποδήματος ῥαφείης τὸ ὑπὸ τοῦ ἑξωτερικοῦ, in medio ipso-
rum calceamentorum, inter solum interius, & soleam exteriolem. Aeneas πέλμα ap-
pellat ἀδελφίστως vniuersam illam calceorum partem, quæ solo pedis subest,
siue illud sit ex pluribus coriis compositum, siue ex vnico, ut in æstiuis cal-
ceis quos scarpinos vulgò appellamus, veteres Græci ἀπλάς, nempe ὑποδι-
στis, & μονόπελμα ὑποδήματα. etiam carbatinæ rusticorum, simplici corio
constabant. Hesychius, καρβάρτιν, μονόπελλον. è Philonis verbis hisce disci-
mus, quando plura coria ad soleam suppingendam accuduntur, interiora
& pedi propiora, dici ἐμβλήματα, exteriora κασσύματα. quanquam non ab-
surde fortasse ἐμβλημα, interpretemur de panno è lana coacta, quo interio-
ra calceorum aliquando muniebant, ceu vdonibus. Athenæus libro XII de
calceis Demetrii regis: ἡ δὲ ὑπόδισις καὶ ἡ δὲ ὑπόδημα τὸ ἐργασίας ἔχον ἐμβάτης
πέλμα λαμβάνει τῆς πολυτελεστάτης πορφύρας. mihi prior interpretatio magis
probat. 20. εἰς κασσίτερον ἢ χαλκὸν λεπτὸν γραφείτω.) Verustissimum est inuentum,
tenuis è plumbo albo, vel etiam quouis alio, laminas procudere in vsum
scriptionis: quas postea in formam cylindri voluebant, ut alia librorum vo-
lumina. Pausanias Messenicis: αἰοίξας δὲ ὅτε κασσίτερον ἢ χαλκὸν ἐς τὸ λεπτό-
τατον ἐπέλυτο δὲ ὡς περὶ τὰ βελία. ἐν τῷ δὲ, τὸ μεγάλων πᾶν ἐγγράφον ἢ τελετὴν. Verus
scriptor apud Suidam: εἰς ἐλασμοὺς μολύβδου γραφοῦντες. Auctor est Dio, libro
XLVI. Decimum Brutum Mutinæ obsessum de aduentate subsidio factum
esse certiore per literas in charta plumbea exaratas, & ad librorum instar
conuolutas, quæ ab urinatoribus noctu ei sunt perlatae: ἐς ἐλασμὸν μολύβδου
λεπτὸν ἐγγραφέντις ἡν. ἀπὸ τῆς αὐτῆς ὡς περὶ τὴν χαλκὸν, καὶ χαλκὸν ἢ ὑπόδημα
διεγεγαιῶν ἔδωσαν. Frontinus, libro III. Hirtius Cos. ad Decimum Brutum, qui
Mutinæ ab Antonio obsidebatur, literas subinde misit, plumbo scriptas quibus ad
brachium religatis, milites Scutellam amnem transibant. Obseruo etiam fuisse,
qui in tabella ærea arcana sua sculperent, & postea placentam fingerent, in
cuius medio tabella abdita latebat; quæ inter alios panes in peram conie-
ctos delata est πρὸς ὁρῶν, ut loquitur Aeneas, à mendico, aut similis condi-
tionis gregali. Eunapius in Historiis: ὁ δὲ φέρων γραμμάτια ἐν χαλκῷ ἢ ἐν ὀξυ-
πυπλάσμοις, καὶ τοῖς ἐν πύρρῃ, ὅπως τε καὶ ἄλλοις ἀρτοῖς ὁμοίαις, ὡς μὴ ἡν γινώσκαι τὸ ἀπορρή-
τον.

τον. Porro istiusmodi laminas è plumbo Græci modò πέλμας, modò λεπίδας, sæpius ἐλασμάς vocant. interdum χάρτας μολιβδίνους, vt Lysimachus, & Suetonius, *chartas plumbeas*.

22. αἰδοῦντο τὰς ῥαφὰς τῶν ὑποδημάτων.) filis præcis, quibus calceorum solex contuuntur. Græcis communiter ῥαφίς, proprie ῥομφίς quasi ῥαμφίς à ῥάπτω. Gallicus idiotismus *lignoul*.

ib. ἄλλα γράψας λάβρα ἐπὶ τούτου κει.) priorē scriptura tundendo, vt arbitror, deleta, & alia in eius locum substituta. διὰ γράψας editum voluimus, non αἰαγογράφας, neque aliter etiam Africanus.

25. Εἰς Εὐφροσὺν δ' εἰσχευόμεθα γράμματα ἑῷ πω τοῖσι.) Quartus Aeneæ modus mysticè scribendi, & occulte literas mittendi. duplex hic subtilitas: prior quod pro papyro chartæ, aut alia consueta ad scribendum materia, folia sunt adhibita: deinde quod ad dissimulandum hunc foliorum vsum, vlceri ea sunt imposita; quæ res est vsitatissima & ab omni suspitione fraudis remotissima.

26. Ἐπιστολῶν ἔχον ἐν φύλλοις γυμνασίδιον.) Scripsere veteres in varijs folijs, præsertim verò palmæ: sed folia de quibus loquitur Aeneas, maluacea fortasse fuerunt. nam istis veteres & ad curanda vlceri sunt vsi, & ad scribendum. medici inter μαλακτικὰ folia maluæ sylvestris ponunt. de scriptione etiam certum est: Helvius Cinna in epigrammate.

Lævis in aridula maluæ descripta libello

Prusiaca vexi munera nauicula.

Fuere qui cortice, ob id ipsum detracto quercui, vterentur, inopia chartæ: fibula vestis pro stilo, atque ita literas exararent. Plutarchus initio Pyrrhi: ἄρχεις ἐπισησας, & ἀεὶ δὲ δρυὸς φύλλον, αἰεὶ γράψας πόρπη γράμματα, φερόντα τιῶν τε χεῖρας, & τῇ τύχῃ τῶν παιδῶν. Cedrenus scribit φύλλον esse κυρίως *librum*: sed non cuiusvis arboris liber apta est ad scribendum materia. Inuenimus & μύκητα id est fungum pro charta inscriptum, & ad Trajanum Dacicum bellum gerentem missum. auctor Xiphilinus ex Dione.

27. εἰσινεχθεὶν δ' αὖ γράφῃ & ἐν τοῖς γυμνασίων ὥσιν.) Quintus modus atque is ab Aenea excogitatus, quod declarat ipse, cum ait, εἰσινεχθεὶν, *possit inferri*, non autem εἰσινέχθῃ. sic etiam verbum γράφειν accipiendum in modo XII, & in XIII γίνετο δ' αὖ & ὥδε. nam quum ita loquitur, fieri posse quod scribit significat, non factum esse; aliter autem de notis experientia exemplis. Monet Aeneas literas plumbo scriptas, de quibus modo dicebat, posse custodes portarum fallere, si pro inauribus fœminis appendantur.

ib. ἐχρύσας αὐτ' ἐρωτίων ἐν εἰλυμένοις λεπτοῖς μολιβδίνους.) Oedipum ista desiderant. quanquam ne Oedipus quidem ista sic scripta intelligat. Lego ἐχρύσας, (nempe τὴν γράφῃ) αὐτ' ἐρωτίων ἐν εἰλυμένοις λεπτοῖς μολ. de hoc plumbo iam diximus.

28. ἐκιομύθη δ' & Ἐπιστολὴν πρὸς Περσέας εἰς τὸ στρατόπεδον ἀντικαθίσταμι πολεμίου.) Melius ἀντικαθίσταμι πολεμίου. Sextus modus non scribendi mystice, sed mittendi subtiliter literas quoquo modo scriptas. Non dissimile exemplum in historia Romana. Frontinus: *Campani diligenter Romanis, à quibus obsessi erant, custodias agentibus, quendam pro transfuga subornatum miserunt, qui occultam balteo epistolam, inuenta effugiendi occasione ad Pœnos pertulit.*

30. βιβλίον ὡς ὅ ἐστιν.) Scribe, ἐν ἡγεμενῶν ὑποπύματα ὡς ὁράσας βιβλίον, ὡς ἐστίν. & illud ὅ refer ad personam.

32. ἀποδοθῆναι τὸ βιβλίον ὡς δὲ ὑποπύματα.) Non dubito scribendum ὅ δὲ id est, illi ad quem mittebatur epistola, quem Aeneas solet τὸν πεμπόμενον dicere, vel ὁ δὲ. quare vox ὑποπύματα nisi aliquid deest, prorsus πρὸς ἑλκεῖ.

33. Ἄλλος ὅ ἵππια ἐκπέμπων, εἰς τὴν λυγίαν τῆ χαλκῆ βιβλίον ἐπέγραψεν.) Si proba est hæc lectio & inscripta est freni habenis epistola, simile erit ei quod de aliis legimus; qui ut auctor est Frontinus, interiora vaginatum inscripserunt. Ego non puto ita scripsisse Aeneam, sed potius ἐπέγραψεν id est, frenorum habenis insuit. Septimus autem hic modus pene idem est cum sexto. sed Aeneas exempla heic diuersæ experientiae commemorat, magis quam rationes diuersas.

33. ἐγρέπεν δὲ καὶ πρὸς ἐπιστάλῃ (ἰόντι.) Non est alius modus, sed monitum auctoris sub exemplo, ad lectoris cautionem in talibus intendendam.

37. τὰ ὅ πρὸς ἐκείνῳ,) quæcunque accepisset ab illis: siue mandata siue literas. sed malim, τὰ ὅ π.

40. * ὅτι τὰς πεμπόμενας πρὸς τὴν αἰδεσίου ὅτι καὶ ἔλαβε.) Fortasse aliquid deest: sententia tamen plena erit si ita concipias: ὅτι τὰς π. πρὸς τὴν αἰδεσίου εἰς ἔλαβε, quod missas ab homine extero literas non accepit à tabellario. nam τὴν αἰδεσίῳ interpretor de eo qui scribebat ad proditorem; vel potius proditores: Aeneas enim more suo in numero parum est religiosus.

42. Κοιμίζεται καὶ ὧδε.) Octauus modus: quem & Philo probauit: nam inter pauca hunc describit, ex Aenea, ut videtur, licet non Aeneæ verbis; breuius enim & obscurius rem explicat. at Aeneæ expositio planissima est. & nostra interpretatio declarationis alterius non eget.

ib. κύστιν ἰσομαγέθην ληκύθη ὁπόση αἶς.) Philo sic; εἰς κύστιν πὶ ὧν ἐλάει) γραφέντων, εἴτα εἰς ληκύθη κατὰ σύμμετρον τῇ κύστει αὐτῆς περὶ σπῆς.

μέλαιν καὶ καυκάλα.) Atramenti plures species & cognomina; Plinius & medici prodiderunt. κατὰ κάλλον interpretor, tectorium. nam γραφικὴ siue librario glutinum non admiscebant. Plinius lib. xxxv, cap. vi. Omne atramentum sole perficitur, librarium gummi, tectorium glutino admixto.

46. ἔπειτα φυσήσας τὴν κύστιν ἐν τῇ ληκύθῃ εἰσθεταῖ ἡ αἶς... ὅτι ὡς μέλαιν.) Lego, ἡ αἶς εἰσθεταῖ ὡς μ. inflatur enim vesica, ut distendatur. atque hoc certissimum. in compendio Philonis simpliciter εἶπε φυσήσας. sequitur in verbis Philonis καὶ μὲν τὰ βρεχθεύσης: quod non est apud Aeneam, neque video quò pertineat.

5. Ἡ δὲ δὲ αἶς ἐν δέλτῳ ἐπέγραψεν καὶ ἐν ἐπέγραψεν, καὶ δὲ αἶς ἐν ἐπέγραψεν.) Nonus hic modus cum sequente decimo pene vnū & idem sunt. ad vtrumque adhibentur tabellæ, & cera aut aliud quid tabellis superinducitur: in vtraque arcanum tabellarum ligno inscribitur: sed in nono cera superducta aliam scriptionem recipit quæ non occultatur: in decimo vacua facies exterior mittitur. δέλτον ἐν δέλτῳ dixit, quia ἐν multiplici materia fiebant; osse, ebore, argento, auro.

7. Λέγει) καὶ εἰς πυξίον γραφέντα μέλαιν ὡς ἐλπίσιν ἔπειτα λευκώσιν αἶσιν. (ἐν τῇ γραμμάτῃ.) Decimus modus. Videtur alludere ad notissimam Demarati historiam. Iustinus libro ii. Demaratus rex Thacedamoniorum qui apud

Xerxem exulabat, ne inopinato bello opprimerentur, omnia in tabellis ligneis magistratui perscribit: easdemque cera superinducta delet: ne aut scriptura sine tegmine, aut recens cera dolum proderet. Vberius Herodotus vnde & Trogus & Polyænus & alij sumptum: δέλτοι διπλοὶ λαβὼν, (Polyænus πρὸς ἀκέρωτον) τὸν κηρὸν αὐτῷ ἐξέκρησε καὶ ἐπίπτετο ἐπὶ τὰ ξύλα τῷ δέλτῳ ἐγχεύει τὴν βασιλέως γράμην. ποιήσας δὲ ταῦτα, ὁπίσω ἐπίτηξε τὸν κηρὸν ὅπῃ τὰ γράμματα. Demarati industriam qui imitarentur non defuerunt. Iustinus libro xxi, de Hamilcare Rhodano Pœno, in Alexandri aula versante. atque ita consiliis eius exploratis, in tabellis ligneis vacua desuper cera inducta ciuibus suis omnia perscribebat. Igitur, ut dixi, videri queat Acneas illum modum describere quo usus Demaratus: sed obstat vox λαβὼν: qua significat istum de quo sentiebat, non cera infusa scripturam deleuisse, ut fecit Demaratus; sed creta similiue terra dealbasse. quare etiam modus retegendi literas diuersus; noster ait, ligneam tabellam in aqua positam, scripturam ostendisse; nimirum eluta creta. at Demarati tabellæ lectæ sunt cera erasa, quod κηρὸν καὶ dixit Herodotus, rem fuisse narrans.

10. Φαίνεται οὖν ἐν τῷ ὕδατι ἀκρυβὴς ἀπόρρητα τὰ γεγραμμένα.) Literas mystice scribendi vna hæc ratio est; ita scribere, ut mox literæ non appareant, nisi aliquo adhibito præsidio. produntur hodie modi varij id efficiendi: nos aliquot hic adnotabimus ex lectione veterum. Plinius libro xxxvi. cap. viii. Tithymallum nostri herbam lactariam vocant, alij lactucam caprinam: narrantque lacte eius inscripto corpore, cum inaruerit, si cinis inspergatur, apparere literas: & ita quidam adulteras alloqui maluerunt quàm codicillis. Ovidius.

Cauerit hæc custos: pro charta conscia tergum

Præbeat; inque suo corpore verba ferat.

Tuta quoque est, fallitque oculos è lacte recenti

Litteræ: carbonis puluere tange, leges.

Fallet & humiduli quæ fiet acumine lini,

Et feret occultas pura tabella notas.

Philo mechanicus de literis loquens occultis, quas ipse ἀφανῆς appellat: γράφοιται ὅπισθῳ εἰς κρυφαίαν καὶ ἢ εἰς τὸν χερῶτα, κηρίδος ἡ λαβείσης, καὶ ὕδατι βραχείσης. Ἐπὶ γὰρ ταῖς δὲ γραμμάσι ἀδύνατον γίνεσθαι. χαλκοῦ δὲ αἰσθητοῦ περιφθέντος (ὡς αὐτὸς ἐν ὕδατι δὲ μέλει) καὶ ἐν τούτῳ ἀπὸ γῆς βραχείσης ὅταν ἀποσπῶνται τὸ ὑγρὸν φαίνεται γίνεσθαι. Scribuntur literæ quæ non apparent, in noua causia, aut in corpore, galla confracta, & aqua madefacta: ea literæ ubi inaruerunt non sunt conspicuæ: at si atramentum sutorium in aqua triueris, & spongiam in eam intinxeris, deinde scripturam spongia terferis, literæ fient conspicuæ. Auctor est Cedrenus in Constantino Duca; Nicolaum quendam ad Thomam Logothetam literas occultas scripsisse in nigro lintheamine; quod aqua lauandum abstergendumque fuit, ut literæ possent videri ὁρᾶν, inquit, ἐν ὁρῇ μαλακίῃ γραμμάσι γραφὰς ἀπὸ πάλαι περὶ λογιστῆς Θωμᾶ καὶ τῶν ὁρῶντες ῥυφθέντες δι' ὕδατος φαίνεται τὰ γραμμάτια γίνεσθαι.

ibid. γράφοιτο δ' αὖ καὶ εἰς πανάκτιον ἡρώϊον ἀπὸ αἰβέλης.) Est modus vndecimus superiori quidem adfinis, sed multum tamen diuersus, & operosior. in priore modo scriptura albo inducebatur simpliciter: heic albo, vel alio quouis præter nigrum, colore, qui pingentis arte imaginem aliquam

referat. quid appellet πίνακα ἡρωικὸν alij viderint; ego γραφικὸν lego; ex ipsa narratione auctoris.

11. ἰππία φωσφόρον) intelligo Luciferum, curru vehentem, quem albi equi trahebant. ita poëta & pictores fingeant: ut contra Noctis currum nigris equis instruebant. quæ propterea poëta dicitur ἐλασιππος νυχευγής.

14. ὡς δ' ἐξόρμος.) imò vero δ' ἐξόρμος; tanquam religione adactus voti à te suscepti, cuius fueris damnatus.

16. Γαστὴν μὲν ἀδελφάτην πέμψας, πρᾶγμα τὸ διδάτῃ τῷ μοι διὰ γραμμάτων δηλωθήσεται.) Duodecimum heic modum proponit Aeneas, haut dubie à semet inuentum: quem ex eo describit Iulius Africanus capite LIII, & appellat ἑρπυρίων ἰνέριον. & est reuera subtile inuentum; quod praxeos operationem magis quam verborum explicationem desideret.

18. ἔγω γὰρ τὰ βυπήματα τῶ ἀσπράλαυ. . . . ἀφ' ἧς αἱ πλῆθους ἀρξὴν ὁ Α' λφ α κ.) Supplendum quod in libro regio deest hoc loco è codice Africani, qui ita describit. ἔγω γὰρ τὰ βυπήματα τοῦ χεῖρα δ' ἀσπράλαυ. . . ἀφ' ἧς αἱ πλῆθους ἀρξὴν ὁ Α' λφ α κ. & c.

20. λίαν διεῖρεν εἰς . . . . τῇ διέρσει τῶ λίαν, α.) Quæ heic defunt videntur extare apud Africanum, sed admodum corrupte in nostro codice. in quo, ut & in regio Aeneæ, διαρέσει & διαρεῖν pro διεῖρεν & διέρσει crasso errore scriptum est hoc loco sapius. sic ille; λίαν δὴσαι διαρεῖντα δὲ δηλοῦν εἰς τ. Corrigo ex istis vestigijs; λίαν δὲ π διεῖρεντα δηλοῦν. εἰ δὲ τῇ διέρσει τῶ λ.

22. τὰ ἐξόρμα τῶ τῶν ἀσπράλαυ, ὅταν ἔλθῃ εἰς πλῆθος ὁ τῶν ἐστὶ δὲ εἰς πάλιν.) Scriptum in regio, ὁ δὲ ἰσπὶς ἐστὶ, δ. quorsum autem heic mentio literæ iota potius quam alius? omnino corruptissima hæc sunt. Videtur ab Aenea propositum fuisse exemplum ad docendam subtilis inuenti praxim: puta, αἱ διωάμεις ἐπιδόδασι, vel λιμὸς πῆσι. Mirum tamen, nihilo melius ista scribi apud Africanum, scriptorem adeo vetustum. sic enim eius codex habet. τὰ ἐξόρμα τῶ ἰσπὶς ἀσπράλαυ, ὅταν ἔλθῃ εἰς πλῆθος ὁ δὲ ἰσπὶς ἀσπράλαυ ἐστὶ δὲ εἰς πάλιν πρὸς τ.

23. ὅπου συμβαίνει . . . . εἰς.) Africani codex vna voce plenior ὅπου εἰς συμβαίνει, δίδεσθαι. deest nomen literæ per cuius foramen filum traiciendum, & heic & in proxime sequentibus verbis, quæ ab Aenea sunt omissa.

27. αἰάπαλιν γὰρ γίνεται ἡ ἀξίωσις τῇ ἐπείσει.) Nihil potest significare vox ἀξίωσις quod sententiæ loci huius conueniat. Lego ἡ ἀξίωσις τῇ ἐπείσει in regio est ἐπείσει, quod & analogiæ repugnat, & vsui scriptorum. Liber Africani & in proxime præcedentibus verbis, & hic quoque corruptissimus: αἰάπαλιν γὰρ γίνεται ἡ ἀξίωσις τῇ ἐπείσει.

33. γίνονται δ' αὖ καὶ αὐτὸς XIII modus pene idem cum modo exposito.

38. Ἡ δὲ πρὸς εἰς βιβλίον γραφάντες ὡς λεγόμενα, μακρὸς εἶχεν) XIV modus. docetur ratio commode occultandi intra vestem epistolam. vult scribi in prælongo pittacio, sed angusto; ut id plicatum ori foraminis illius in tunica, per quod brachia inferuntur, applicetur, & extremus pannus in eam partem replicetur. ita fiet ut quia minimum tumoris ita positum pittaciū excitabit, oculos ὁδοφυλάκων facile fugiat. non dissimilis occultandi modus docetur à Philone, intra causiam quæ est διπλή.

42. Οἱ γοῦν αὖτις Ἰλίοι αἰθερποὶ ἐκ ποσὺν ἤρουν, καὶ ἔτι Διὸς τιταγμένοι μὴ εἰσέλθῃν αὐτοῖς (αἱ Λοκρίδες.) Anno post Ilij excidium tertio, quum peste grauissima vexarentur Locrenses, edita fors est ab Apolline, non aliter mali finem inuenturos, quàm si ad placandam Mineruam Iliensem, ob imminutam Cassandræ virginitatem ab Aiace, vniuersæ genti Locrorum infensam, binas Locrides virgines sorte lectas per annos mille continuos Ilium mitterent. Hisce virginibus Trojani insidias struere soliti, easq; crudelissime enecare, summo studio cauentes, ne vrbs aditus ipsis pateret. historia est nobilissima, quam pluribus narrat Lycophron & ad illum Tzetzes. tangunt Polybius libro xii, Strabo libro xiii, Plutarchus de sera numinis vindicta, & alij. Quod autem initio harum Notarum dicebamus, de vetustate huius scriptoris posse ex hoc loco fieri coniecturam, verum est. nam Aeneas perspicue ostendit sua adhuc ætate morem illum, vel potius tetram superstitionem fuisse obseruatam. at Tzetzes, auctorem Timæum laudans, desitum hunc morem scribit, post confectum bellum Phocicum. constat autem Phocico bello impositum esse finem à Philippo, anno tertio Olympiadis cviii. Tzetzis verba sunt; χλίων ἢ ἑτὼι πρὸνόντων μὲν τὸν Φωικὸν πόλεμον, ἐπαύσαντο τὴν βιαιότης θυσίας, ὥς φησι Τίμαχος ὁ Σικελός. puto verum esse quod dixit Timæus de tempore quo immane institutum, mitescantibus in dies magis magisque hominum ingeniis, omitti cepit. quod tamen videtur significare, exisse mox à bello Phocico mille annorum tempus ab Apolline memoratum; cum vera temporum ratione parum congruit. nam ab excidio Ilij ad primam Olympiadem, eruditissimi quique veterum annos dumtaxat quadringentos & octo putarunt: inde ad victoriam Philippi de Phalacro & Phocensibus anni ccccxxxi, aut ccccxxxii. fit summa annorum dcccxl. Scribit tamen B. Hieronymus, libro primo aduersus Iovinianum, Locrides virgines Ilium ex more fuisse missas, per annos circiter mille.

43. ὁ γὰρ θάνατος πολλὰ εἰσαγόντες σώματα.) Videtur nihil deesse. potest scribi ὁ γὰρ θάνατος πρὸς Ἰλίας πολλὰ εἰς.

ib. Γὰρ ἢ τοῖς παλαιότεροις καὶ βιόονδ' ὅτε ἐτεχνάον.) Hic est modus omnibus sæculis vsitatus: licet videatur Aeneas tanquam singulare exemplum ex vetustate repetere. describit autem pene ad verbum verba Herodoti de Timoxeno, qui clandestina consilia cum Artabazo Potidæam obsidente communicabat, epistolis ad crenas sagittarum religatis, quas inuicem mittebāt. Locus Herodoti est in octaua Musa. Sic in Plutarchi Cimone, Chij, qui in exercitu Cimonis erant Phaselitas obsidentis, cum obsessis communicant, ὁρῶντες ὑπὲρ τὰ πύχνη βιβλία, πρὸς αἰνῶμα τοῖς οἰκτοῖς. Auctor est Nicetas Choniates, Andronicum in obsidenda vrbe Prusa literas sagittis affixas missitasse, quibus ad deditiōem vel proditiōem ciues hortabatur. Nicetas eleganter vocat ἀγέεα γράμματα. ex eodem auctore discimus, ferrum adimi solitum sagittis quibus literæ alligabantur. sic ille in obsidione Zeugmini: σὺν ὀλίγοις ἑίδοι, τὰ Ῥωμαίων φρονήματα, καὶ ἀτεχνά τοις ἀσπίθεσι βιβλία πρὸς οἰκτοῖς, ταῦτα πρὸς τὸ Ῥωμαίων κράτει μακρὸς ἐξετόξαι. Nec tantum arcus adhibiti ad huiusmodi epistolas mittendas, sed etiā catapulta ὀξύβελαι, & telis emittendis aptæ. Narrat Polyænus lib. ii Cleomynum regem Lacedæmoniorum.

quum Træzenem obsideret, dispositis circa urbem catapultis, tela iaculatum esse, quibus erat inscriptum, *Ἡ κατὰ τὴν πόλιν ἐλαθ' ὀρώσων*. Alij in eam rem fundis vtentes, iaculabantur glandes inscriptas. Hirtius de bello Hispaniensi capite 11. *Per idem temporis glans missa est inscripta, quo die ad oppidum capiendum incederent, sese scutum esse posituros; paullo post; indicium glande scriptum misit per quod certior fieret Cæsar, quæ in oppido ad defendendum compararentur.* non erat autem veræ glandes in quibus scribebatur, sed tessera quadratæ, vt tali vel taxilli. ideo Appianus in Mithridatico, non *μουλιβδίδας* appellat, sed *πίσσις ἐκ μουλιβδίου πιπτομένης*, tribus locis in narratione obsessorum à Sulla Athenarum.

P. 24. 2. οἱ δ' τῶ ἑξέδ' ἔμαρτος πρὸς τῆς * πύλας γλυφὰς ἐλίξαντες ὁ βιβλ.) Corrigendum ex Herodoto quem describit, *πρὸς τῆς γλυφίδας ἐλίξαντες ὁ β.*

7. Ἰσταῖος δ' ἐκ δ' ἄλλου πρὸς (Ap.) XVI modus, ipse quoque ex Herodoto petitus, cuius verba etiam heic describuntur. Scribere in cute nuntij vñtatum antiquis, vt ad decimum modum ostendimus.

12. Γεγράφειν δ' καὶ ὧδε.) Credo olim pro ingenioso habitum hunc modum XVII: quo hodie si quis vtatur, ludibrium profectò debeat. quæ enim mediocris ingenij moretur ommissio vocalium in vernacula lingua; quum etiam pueri, in Hebraicis aliquantum exercitati, scripta Biblica punctis vocalibus carentia non difficile assequantur? atqui in literarum forma heic ab Aenea præscripta, non omittuntur penitus vocales; sed earum loco puncta substituuntur. itaque pene puerile hoc mihi inuentum videtur. Plus aliquanto ingenij fuit in Iulij Cæsaris & Augusti epistolis, quarum mysteria Suetonius & A. Gellius nos docent.

13. ὁ πόσις αὖ τύχη ἔκαστον ὃν ἐν τοῖς γραφομένοις ἑσπείλει (σημαίνει δ' ἴ.) Interpretor ἐν τοῖς γραφομένοις cum literæ continua serie disponuntur, vt fit in alphabetis: vel quum vocales separatim à consonantibus in ordinem digeruntur. Librarij quum hæc non intellerent, in describendo exemplo quod subiicitur, suauiter delirant: nam in codice quo sumus vsi, punctis omissis, super singulas consonantes singulæ virgulæ sunt ductæ. Siue igitur Græce scribas, siue Latinè, vocalium & punctorum hæc erit ratio.

α.	ε..	η::	ι::	ο:::	υ:::	ω:::
a.	e..	i::	o::	u:::		

16. καὶ πόσις αὖ τὴν φωνήντων γραμμάτων ἡ πρὸς αὐτὴν δι.) deest in extremo vox αὖ. pro vocalibus ponendum aliud quid: putà, figuras signorum cælestium, aut animalium, aut alias de industria confictas figuras, de quibus conuenerit. Esto igitur hic modus XVIII: in quo sæcunda ingenia maximam sese exercendi facultatem habent.

ibid. καὶ πόσις τὰ πεμπόμενα γραμματα εἰς τ.) Scribo καὶ ὧδε. τὰ πεμπόμενα γρ. illis verbis Καὶ ὧδε significat nouum à se modum proponi, qui erit XIX. alioquin poterant videri ista cum præcedentibus coherere.

19. πολλοὶ δ' καὶ Ἡ πειροχυσὶν ἐχέει (ἔτι ὧδε.) Vltimum hunc & vigesimum literas clam mittendi modum, ex Aenea describit Africanus. de canum vsu multiplici in belli facinoribus, dicebamus ad caput XXII. κατ' Ἡ πειροχυσὶν scriptus, maiuscula litera: vt dicat Aeneas, in Epiro id plurimum fieri soli-

tū, ubi sunt Molossi canes, obeundis hoc genus ministeriis idonei, & aliis, qui minores sunt, & corpore & viribus tutiores. neque obstat quod sequitur, ἐστὶ τῶν Θεσσαλονικῶν, vel ut habet Africanus Θεσσαλῶν. nā potuit Thessalorum inuentum esse, licet ætate auctoris nostri, Epirotæ id inuentum crebrius vsurparent. si quis tamen κατ' ἥπειρον, pro, in continente & quoties terra potest iter confici maluerit, per me liberum illi esto. Mirum vero, Aeneam qui tanta diligentia (ut quidem adeo vetustus auctor,) omnes rationes epistolas occulte mittendi commemorat, columbarum non meminisse, quas internuntias in rebus magnis olim aliquando fuisse, certum est, & obseruat Plinius libro decimo, probatque exemplo illius qua Mutinensi obsidione Decimus Brutus & Hirtius Consul fuerunt vsi. rem commemorat, & pluribus explicat Frontinus libro iii. id inuentum antiquius esse sæculo Aeneæ, liquido probat Anacreontis oda, scripta à suauissimo poeta in columbam qua ipse utebatur internuntia. in eo carmine ait columba; Ἐγὼ δ' Ἀνακρέοντι Διακινῶ ἑσπέρην. Καὶ νῦν, ὁρᾷς, ἐκείνη Ἐπιστολὰς κρύπτω. sed silentij Aeneæ, hæc sine dubio causa est; quoniam in rebus serijs opera columbarum ad nuntios deferendos nemo adhuc temporibus illis fuerat vsus: id namque obsidione Mutinensi primum esse factum, etiam Plinius, tanto iunior Aeneæ, credidit. antea in amatorijs saltem & ludicris epistolis sapius idem factitasse quàm Græcos quàm Romanos certo constat. Exemplo Mutinæ edito similia posterioribus temporibus edita sunt ubiuis terrarum. in Oriente verò, & olim & nunc vulgatissima res est, columbas ad eiusmodi iussa paratas habere. Legant οἱ φιλομαθεύοντες, si lubet, quæ super hoc Notis suis ad Sphæram Barbaricam Manilij scripsit, decus illud æternum æui sui, IOSEPHVS SCALIGER; vir, aut heros potius, & quidem heroe magno satus, in tantum laudandus, in quantum virtus & meliores literæ possunt intelligi. quarum ille δαίμωνιος αἷψα magnitudinem, amplitudinem, maiestatem denique pæne solus quum animo viderit, ingenio fuerit complexus, diuina & sine exemplo felici industria, per totum vitæ curriculum bene de ijs mereri nunquam cessarit; quātam in nupero eius obitu Respublica literaria fecerit iacturam, quantum & quātam αἰήκεται vulnus acceperit; omnes intelligunt eruditi, in quorum pectoribus probitas, candor, φιλαλήθεια, & gratus animus, nimis, ah nimis, raræ hoc sæculo virtutes, habitant; certè quorum mentes à rationis vsu, atque adeo sensu communi ὑπερθεωρίας ἢ ὑποβλαβείας non exaruerunt. Nos, qui viuum pari semper prosecuti veneratione sumus & pietatis affectu, atque optimum patrem nostrum, quique literas ἐκπαθῶς amamus; neque acerbissimi nobis casus recordari sine mœstissimo gemitu, sine ægerimis suspirijs, sine profusissimis lacrymis possumus: neque porro auocare animum ab eius memoria, & acerrimo doloris huius sensu, valemus. Quod igitur vnum superest, dolorem nostrum & luctum ἀφ' αὐτῆς recordatione virtutis & præstantiæ τοῦ νῦν μακαρίτου solamur. Atque in hac cogitatione quum essemus nuper toti, carmen repente effudimus, quod placuit infra subijcere, æquis lectoribus professione pietatis erga defuncti manes, ut spero, excusandum.

ΕΙΣ ΙΩΣΗΠΟΝ ΣΚΑΛΑΝΟΝ, ΤΟΝ ΙΟΥΛΙΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΣΚΑΛΑΝΟΥ, ΜΕΛΟΣ.

Ω μάλιστα παῖ πατέρος μέγιστε,
Εξ ἴου Μῦσαι Χάριτες τε κεδναί,
Εκδορίτ' ἐκ παδύος οἱ Φίλαντο,
ΣΚΑΛΑΝΕ δίδε.

Τίς δυνάτ' αἰδοῖν σέθεν ἔξικέσθαι
Τὸ κλέους ἐσθλὸν, ἔπιοι χειρίων
Ἡ σὶ, ἢ τὸν σὺο γρηῖν ἀγαυόν,
Θαῦμα βροτοῖσι;
Καίσαρος ῥώμην καὶ Ἀρήϊ' ἔργα,
Καίσαρος πυκνάς περὶ πίδαας, σοφοῖτε
Νοῦν, ὅλην ἐκπλήξ' κελαιδί δύναις τε,
Αἰτωλία τε.

Οἷα δ' ἐκκλινόντι λαβὼν ἔπειτα
Κλῆρον, ἐκπύσει φάτιν αἰσιοντ', ὦ-
φημίαι αὐτὸς πατρὶς γούρην ἤτῳ
Αἰνέσας.

Αἰφ' ὅσιν ὄφθῃ φάος ἡλίοιο
(Μοῖρα δ' ὠπῆδεν ἰόχεν) βλέποντι,
Γέτο ποσειδίσαις Ἀρετῇ δ' ἄμμιλα,
Τῇ Σοφίατε.

Ἡ μὲν οἰκιστὴν ἐχέλουσά σ' αἰτῇ,
Ἡ δ' οἷος ἱούλι δαμῖστα μορφῆς,
Ὅσα φ' ἐξ ἰνῆα δῶρα γ' ἔχον,
Σοὶ πόρον ἄμφω.

Ἀμφέπει ἀγροὶ βίοτον, τ' ἀγῆδες
Ευσεβὲς ἀσκή, κρατέειν παρὰν τε,
Θέον ἢ θεῖν Ἀρετῇ γέρας οὐ
Ἡ γυνάμζε.

Μέτρα γῆς, καὶ τείρεα ταῦ ὀλύμπω,
Τὰς περὶ ἀλλὰ ξέας, ὁμαλὰς κηπίους,
Καὶ περὶ γῆσι φαέθοντος, ἡδὲ
Λοξὰ κελαιδί,

Καὶ ἔσπας, χ' ὑψώματα τὰς σιλιώνης
Αυξομειώσις, χάνοντας χροῖοιο
Στερεῖν καυθμοῖς, δύσιν Ωρέωνος,
Γ' ἡλιάδωντε.

Τῶν πύλων ἐξ ἀρμάσας, τοῖς ἀριθμῶν
Δυσσολογίαις ἐρεσίω λογισμοῖς,
Καὶ φύσιν πᾶσαι, Σοφία βράς σε
Εξεδίδαξε.

Δάκε παιδείας τέλος ἀκροῖ ἤκειν
Δάκε φρεσὶν ἀεπίης μελιχρᾶς
Δάκε ἀριεῖα Κελαικῆς ἔφηνε
Τὴν μακάρων ἴς,

Γαῖσοφοι τέχνην, ἰδὲ σωσίβιον,
Καὶ πλαίσιαι δυνάμεις ὅλας ἐλέγχῃν.
Γήρυος πάσης μερόπων ἀπὸ μύτων
Δάκε ἐπαίσειν

Τῆς πάσης, τ' ἰνῶ. Δαυαός, Λαπῆτος,
Κηπικὸν πῶν φύλων, Εβραῖος, Ιιδός,
Αἰθίοψ, Χελιδάιος, Ἀρεῖς, ἀκουεῖν
Σὺ λαλέοιτος.

Εἰνὶ λαβόντων ἐνὶ χερσὶ πύτων
Μάρτυρες δέλοι, σοφίας γέμουσαι,
Ἀς χερσέας, πυκνὰ λίμνησι φρεσὶν
Εκπολυπύσας.

Φῆτος, Οὐάριον, καὶ ὁ Γαμφίλοιο,
Μυρίοι τ' ἀγῶν σοφοί, ἔς ἔστωρας,
Φατὴ μαντιῶν ὅτι σοὶ γόμ' ἔσκε
Θάχος ἀγῆτης.

Θυμὲ, τί σπύδεις Λύδοι πρὸ ἀρμάς
Πεζέσι χερσέας, αἰτὴν διώκεις
Ἀρχὸν οἰωνῶν, μελεποχρόοιο
Γῆς ἐπὶ ἔρπον.

Δίξεται ῥα τῇ χειρὶ φραγῶν
Τὸν μέγαν Γόντον, σέθεν εἴπης ἔργα
ΣΚΑΛΑΝΕ, περὶ φρεσὶν περὶ λείτ' α-
Μείζον' ἀριθμῶν. (εἰθμῶν,

Οἶδι καὶ Μάμωσι φαίσις ὁποίοις
Εξ ἀέθλων, ὁσαῖσι τ' ἐμὴ γῆς
Μοισικῶν ὅσας φθοιερῶν ἀπαι κί-
χας ἐκόμεξας.

Χαῖρε δὴ, φύτλης βροτῆας ἀγαλμάς,
Κηπικῆς αὐχῆμα, λαχὼν αἶωνον
Τῶν ὀπτισημῶν, ἀγαθῶν κελαιδί
Σερμολόγημα.

Χαῖρε νῦν ὄντως ὅτε θνητὸν ἐκδὲς
Ἀσμάχος σῶμ', ἀθάνατος γῆντε,
Καὶ μάκαρς, εἰν ἀφῆτος ἀφῆτοισι,
Κύδω γαίεσι.

20. ἀπαγαγήτες* δίστοιποι παρὲς θύρας παρὲς τὸν αὐχένα ἱμαῖα,) Omnino δίστοιποι rectum est. etsi aliter prxit codex Africani, vocem ἱμαῖα non agnoscens; ita enim exprimit hæc verba, καὶ δίστοιποι τε γὰρ ἔχουσιν παρὲς τὸν αὐχένα.

22. γὰρ ὅτι τὰς στρατιωτικὰς ἀποδείξεις ἀποδείξας δίδωκε.) Onofander duces militares admonens, vt omnibus qui aliquid noui nuntiaturi aduenient, facilem aditum præbeant, hanc rationem affert : πολλάκις γὰρ ἐστὶν ὅστις τὸ δυνάμειον φραδύνει πρὸς τοὺς ἐπὶ τῇ πόλει μένοντες : fit enim sæpe, vt adueniant quidam indicium rei deferentes, cui eo ipso tantum temporis momento potest prouideri. eadem ratio hic quoque locum habet. Notum Cæsaris exemplum, qui indicem coniurationis libellum sinistra tenens est occisus. ei historix plane gemina est, quam auctor narrat de Astyanacte prisco Lampfacenorum tyranno. atque hæc ratio est, cur diuinus Hippocrates, & passim alij scriptores, præsertim historici, appellent τὸν κατὰ τὸν ὅρον.

25. παρὲς δὲ τοὺς ἄλλους ἡρώδης παρὲς τοὺς ἄλλους,) quum alios prius conuenisset. sed ne dubitent citones, Aeneam aliud voluisse & scripsisse παρὲς δὲ τοὺς ἄλλους.

26. Ἀλλὰ τίς αὐτὴν αἰτία καὶ ἐν Θύβαις ἢ Καδμείᾳ κατελήφθη.) Testis est tritum apud Græcos prouerbium, εἰς αὐτοὺς τὰ ἀποδιδῶν. Lege Plutarchum in Pelopida. de Cadmeæ occupatione superius ad caput xxiv.

28. Γλῶς ὁ βασιλέως ναύαρχος,) Offendimus scriptum Γλῶς, tam falsò, quam verum est quod substituimus. mentio huius apud Xenophontem, in primo & secundo Αναβάσεως, vbi Glus vocatur. alij Glos efferunt, vt Polyænus libro septimo. quo loco ea narrantur de hoc Persa, quæ ab istis Aeneæ non plane sunt aliena. Olim cum Polyænum edebamus, imposuit nobis deprauata apud Diodorum Siculum lectio, Γαῶς, quæ putauimus apud Polyænum restituendam. atqui verum eius nauarchi nomen fuit Γλῶς aut Γλῶς, vt omnes Polyæni membranæ habent. Locus Diodori in Olympiade xcvi ita habet, etiam in nouissima viri eruditi editione. ὁ τῆς ναυτικῆς δυνάμεως ἡγεμόνος, λεγόμενος ὁ Γαῶ : & deinde, ὁ δὲ τῷ στόλῳ τὴν ναυαρχίαν ἔχων Γαῶς. vtroque loco scribendum Γλῶς, & ita semper.

ib. ἐπὶ ἔχουσιν οἱ οἰκιστὲς τὰς ἀποδείξεις ἐν τῇ βασιλείᾳ εἰσέναι.) Nulla fuit apud Persas lex, quæ adituros ad regem vetaret causæ suæ commentarios conficere; neque hoc dicit Aeneas: sed vti potuisse negat, qui vel maxime confecissent: recte : impediēbat enim vsum commentarij, mos illius gentis siue lex, quæ intra digitabulum manus continere eos iubebat, qui regem adirent. capital enim in ea aula fuit, coram rege οὐ δύνασθαι ἀλλὰ τῆς κέρως τὰς χεῖρας, vt loquitur Xenophon; qui alibi χεῖρα nominat, quam hic κέρω.

AD CAPVT XXXII

DE INCEPIS docentur obsessi, quâ ratione hosti non iam procul à mœnibus, sed ad mœnia, aut in ipsis etiam muris pugnâti, sit resistendum. Aeneas hanc partem obsidionis vocat τὰς παραγωγὰς, ostenditque duobus modis fieri; vel μηχανήμασι, cum admoventur tormenta, aut aliæ adhibentur artes ad patefaciendum aditum. vel σώμασι, quum ipsis corporibus militum res geritur, aut scalas conscendentium, aut per deiectionum

murorum ruinam vi facere sibi viam nitentium. σώματα sunt viri. Machinarum meminit auctor illarum dumtaxat, quod initio monebamus, quæ ætate ipsius in Græcia vulgo erant cognita. Poteramus de posterius inuentis multa huc afferre, eximia & scitu non minus vtilia, quam iucunda: omnes enim Græcorum libellos de machinis bellicis, quos hætenus nancisci potuimus, diligenter excussimus: verum id esset Commentarios vberes ac prolixos scribere, non quod opellæ huius titulus pollicetur, breues Notas.

33. παραγωγὰς μηχανήμασι ἢ σώμασι, Ita solet ista disiungere. cap. xxxviii. ἐν ᾧ ταῖς παραβολαῖς τῶν πολεμίων πρὸς τὸ τεῖχος μηχανήμασι ἢ σώμασι. aliquando coniungit, ut paullo post; πρὸς τὰ μεγάλα μηχανήματα, ἐφ' οἷς σώματά τε πολλὰ παρατάσσονται, καὶ βέλῃ ἐξ αὐτῶν ἀφίεται. de turribus & machinis ambulatoriis, quæ dum admouentur, etiam militem simul admouent.

ibid. Πρώτοι μὲν εἰς τὰ ὑψιστά μέρη ἐκ πύργων ἢ ἱστῶν, Legendum ἱστῶν. Ea vox isto loco potest varie accipi. veteres enim in obsidendis vrbibus, ad militem suum attollendum, ut muris sublimior de superiore loco pugnaret cum hoste; aliquando ἱστῶν, id est malos nauium adhibuerunt: aliquando ligna erecta in summis turribus collocata, quæ nominarunt è re, ipsa quoque ἱστῶν. De malis nauium testis Procopius in prima Gotthicarum rerum historia. Narrat eximius ille scriptor, Belisarium in Africam classe tendentem, quum appulisset in Siciliam & ad deditionem ὁδοῦ πέρασθαι plerasque vrbes compulisset, Gotthos qui Panormum tuebantur, ausos resistere, hoc pacto in ordinem coëgisse. Lembos sagittariis onustos, ad malos nauium appendit, quæ portum ingressæ, proxime muros accesserant: ij milites de superiore loco obsessos sagittis petentes, incepti insolentia sic eos teruerunt, ut sine mora confestim sese dederent. εἰς τὸν λιμένα, inquit, τῶν πᾶν ὁρμισσάμενων, τοὺς ἱστῶν ἐκωλύοντες τῶν ἐπ' αὐλῶν καὶ πυργότοις (ἢ). αὐτίκα οὖν τοὺς λέμβους τῶν πᾶν ἀπορῶντες ἐξ ὅτων ἐμπλησάμενος, ἀπικρέμασιν ἀκρῶν ἱστῶν. ὅταν δὲ καὶ χρυσὸν βολύμενοι οἱ πολέμοι, ἐς δῖος τε ἀμύχανον ἦλθον, καὶ Πάτορμον ὡς οὐκ ὁμολογία Βελισσίου παρέδωκεν. Non dissimili arte & Timotheus Atheniensium dux Toronen, Macedoniae siue Thraciae urbem maritimam, cepit. Historiam narrat Polyænus libro 111, cuius verba subiiciam, quia lucis egent. Τιμόθεος ἐπολιόρκει Τορώνην· οἱ μὲν Τορώναιοι μεγάλα ὕψη ἀντομέστησαν, φορμύλῃ ψάμμῃ πληροσμένων. ὃ δὲ Τιμόθεος μηχανήμασι μακροτέροις ἐξ ἰσοῦ ἀκίδας ἀπέχευε καὶ δρέπανα εἰς τὰ ἄκρα τῶν ἰσοῦ ἐμβάλλων, ταῖς ἀκίσιν καὶ διφθέρας ῥηγνύων, ταῖς δὲ δρεπάνοις αἰέττει τοὺς φορμύλῃς, ὡς ῥῆν τὴν ἄμμον. Narrationem satis obscure expositam ita capio. Timotheum ut molem à Toronæis excitatam è sportis arenæ & corijs oppansis, euerteret, dorydrepanis vsum è summo nauis malo peculiaris artificij: nam quum vulgo dorydrepana constent è longurio & falce; Timotheus hoc amplius spiculum extremo ligno præfixit, ut spiculo coria perforaret, quod falce non poterat. μηχανήματα μακρότερα, puto esse longurios siue hastilia prælonga dorydrepani; quæ interdum ad malum summum alligabantur, ad similitudinem antennæ. quare Diodorus Siculus lib. xvi11 δρεπάνομοφοις κεραίαις antennas quibus falces erant præfixæ, ait fuisse oppositas arieti ad secandos funes, quibus incitabantur. interdum ab hominibus tractabantur ad summū malum euectis, qui vel in lembis appensis stabant

ut modo apud Procopium, vel in pegmate & tabulato ob id ipsum excita-
to. quare illa $\delta\epsilon \text{ ἰσοῦ}$, interpretor, vel de alligatis ad malum hastilibus dory-
drepanorum ad instar antemnarum, vel de hominibus eò subuectis. potuit
& pluteum circa summum malum collocari turriculæ similitudine orna-
tum, ut in simili re apud Vitruvium. $\tauὰ \acute{\alpha}\kappa\epsilon\alpha$ accipio de extremis longurijs
non de summo navis malo. itaque illa verba $\tauῷ \text{ ἰσοῦ}$ censeo delenda, nisi
plura desunt. Totus locus ita vertendus. *Timotheus Toronen obsidebat. Toro-
nai altæ moles contra crexerant, corbis arena repletis. Timotheus machinis longio-
ribus è malis navium porrectis spicula apposuit, & falces in extremis machinis, spi-
culis coria rumpebat: falcibus corbes dissecabat, ut arena diffunderet. De tignis ere-
ctis in summa turri, en testem locupletem, Apollodorum priscum mecha-
nicum in Poliorceticis suis. Εὰν ἡλώμεν, ἐπὶ τῷ πύργῳ τοῖς μεσοστάταις τοῖς αἰῶνι καὶ
μέτωπον ἰσοῦς πρὸς τὸ πύργον τετραγώνους, ὀρθήματα χρυσίῳ φέροντας. οἱ κριοὶ ἔτι ἐντοίχοι
ταῖς ἐπάλξεσι, καὶ λύσσι, καὶ τοῖς τοιχομαχοῦσιν ἐξωθῶσι τὸν τοῦ. Si libuerit super tur-
ris mesostatis desuper in fronte collocabimus ἰσοῦς, id est atrectaria, arietes rudentibus
suspensos ferentia. atque ἡ arietes pinnas murorum ictibus tundunt, solvuntque; &
propugnatores murorum loco cedere compellunt. Nicetas Choniates in Baldui-
no, de Orestiadis urbis munitionibus loquens, & eius obsidione ab Henri-
co Balduini fratre tentata. Ὑπο τοῖς πύργοις τῇ πόλει ἐπὶ τῇ ἀκρῇ δεξαμένης
ἐκ δονάκων πύργους, ἐς πολὺν τὸν αἴρα ἀναβαίνοντα. ἀλλὰ καὶ τῇ ἐξυλίων αἰῶθεν πύργον
ἰσοῦ κατεπάγησαι, ἔχοντες οἷα καὶ ὅσα ἐπιχυδαία δὲ ἀψαυ τε φλόγα, καὶ εἰς μέγα πρὸς καλέ-
σασθαι πέφυκει. οἷα χρῶν καὶ ἐπὶ αὐτῶν πρὸς φαίνοντο τεκτονικὰ πολεμικῶν αἰδοῦν αἰα-
παύματα.*

34. * οἷς προσάχθησαν & παύειν χεῖρας αὐτῶν.) Magnum heic vulnus co-
dex regius accepit: nam plusscula deesse verba res arguit. Aeneas sine dubio
hoc præcipiebat: quoties turres muro admotæ fuerint ipso altiores, altitu-
dinem mœnibus esse addendam. sed hoc varijs modis quum fieri queat, vt
docet Vegetius libro IIII cap. XIX, eam rationem quæ fuerat ab auctore
proposita diuinare non possumus. Philo ita præcipit: Πρὸς τὰ μηχανήματα
ὅταν ἐγγὺς ᾖ, καὶ τοῖς κρητῆς, καὶ ταῖς ἐπιβάθραις, προσποιεῖται αὐτῶν τοὺς ἑαυτοῦ ἐπὶ τῷ
τείχους, καὶ κατελύνει τοὺς προσπαρχοῦντας παραμαχῶντας: ἀλλ' ἐπ' αὐτῶν τὴν οἰκδομήν
πεποινημένους, καὶ ὅλως αἰῶθεν κατισχύουσας, κατὰ τὴν ποιήσασθαι αὐτῇ τῷ τείχους, ὅπως
αὐτὰ προσάχῃσι διπλοῖ τὰς τὴν χεῖρας. *Aduersus machinas cum propius fuerint admo-
tae, item arietes & epibathras (est hoc genus adscendentis machinæ, vt vocat
Vitruuius: qui & ascensum vertit;) ante omnia curandum, vt eo loco muro addas
altitudinem: non quidem prioribus propugnaculis deiectis; sed potius alijs desuper ex-
structis: ita vt ab ea parte murus tectum recipiat, & sint duplicia propugnacula: dein-
de explicat Philo quam habeant vtilitatem duplicia propugnacula, ad in-
iiciendos machinis laqueos. & similes defensiones. Vegetius de turri, Præ-
terea partem muri ad quam machina conatur accedere, cemento atque lapidibus, vel
luto, siue lateribus, postremo tabulatis exstruendo faciunt altiores; ne defensores ma-
chinæ desuper urbi ventura possit opprimere. constat autem inefficax machinamen-
tum reddi, si inueniatur inferius.*

ib. *χρη* ὑπὸ ἀρχαίτης ἐβελήθη κατετάσθαι ὑπὸ πνεόντων.) In his ver-
bis frustra sunt duplicis sententiae. illa ποὶν ἀρχαίτης ἐβελήθη *rebus qui-*
bnsdam quae secari non possunt inuoluta, de coriis crudis aut similibus rebus

accipienda, quibus conteguntur munitiones, quædam etiam munitionum partes inuoluuntur. sic apud Vitruuium, non solum acies, sed etiam catenæ quadruplices ex ferro factæ coriis crudis inuoluuntur. Verbum κατατιτάσθαι, ostendit de pluteis aut re alia locutum auctorem, quæ funibus erigetur, aut stans firmaretur: id verò optime conuenit huic loco. nam etiã apud Apollodorum sequitur post illa verba, quæ paullo ante recitauimus: οἱ ἴσασιν ὅτι ἐκ τῆς κατατιτῆς ἐπιζυγίδων καλωδίσις παρὰ τοὺς δεξιὰς ἀποτινέσθωσι. hæc autem erectaria è parastatis & epizygidibus siue axiculis alligati rudentibus intenduntur. quid apud Vitruuium & Græcos mechanicos sint ἐπιστάται & epizygides, non est hic locus explicandi. Tirones ad eruditissimum Turnebum adeant, & illius Aduersaria consulant. huiusmodi funium in descriptione machinarum passim fit mentio. Græci χοῖνα, καλῆς & καλώδης itemque ὄπλα nominant. Aeneas quomodo appellarit heic, aut illa ἀποπλέοντων quomodo sint emendanda, diuinare nequeo. nisi cui placeat ἀποπλέοντων, ut de viris funes trahentibus intelligamus, non de ipsis funibus.

35. διὶα ὅτι ἀποθυμῶν καπὸν πολὺν ὑφ' αὐτῶν ὡς μέγιστον πῦρ πρέοντα.) Etiam hæc sunt corrupta. docet resistendum esse hosti è turribus pugnanti, & fumo & igne. fumo tunc locus quando turres obsidentium altitudine muros superant. ἀποθυμῶν siue suffitum ad excitandum fumum in hanc rem non memini legere usurpatum; sed in aliis potius bellicis facinoribus, ut cum aduersus cunicularios pugnatur, de quo capite xxxii. Vox πρέοντα iterum mihi hoc loco negotium facessit, ut modo πρέοντων, neque scio quid ea faciam.

36. ὅτι ἐκ φόρμιων πληρουμένων ψάμμου.) Polyænus paullo antè iisdem verbis; ὅτι ἀπὸ μέσσης, φόρμιον πληρουμένων ψάμμου. de arena non temere uterque notat. nam implebantur φόρμιαι & aliis rebus sæpius, ut acere, velut in prima Polybij historia.

37. ἴσχοι δ' αὖ τὰ βέλη καλῶσι (αὐτοὶ ὀρθίων καὶ πλαγίων σιωπητέρων.) Crates conficiendi rationem obiter docet Aeneas. sunt verò crates siue περισσὴ, πλέγματα ἐκ ῥάβδων textura quedam virgarum. Erant crates ad communem quidem usum simplicius textæ, ad belli verò necessitates, densius textæ, ut docet Ammianus libro xxi. Vitruuius libro x cap. xx. circumtabulata collocantur crates ex tenuibus virgis creberrime textis, vel textæ. Texebantur autem φόρμιον, ut loquitur Thucydides, vel ψαθηδὸν aut ἐνδιὰξ, ut scholiastes illius interpretatur. id ipsum significare Aeneas voluit illis verbis ὀρθίων καὶ πλαγίων σιωπητέρων. Vitruuius in alia re sic expressit libro vii, capite tertio: si priores cannae transversarijs arundinibus fixa sunt, secundæ erectis figantur.

39. σάκκους ἀχύρων πληρουῖν παρὰ τοὺς δεξιὰς ἀποτινέσθωσι.) Leo Augustus, §. 48. παρὰ τοὺς δεξιὰς ἀποτινέσθωσι, σακκίαι γεμῶντες ἀχύρων καὶ ψάμμου. eruditus interpret scriptum inuenit τολαία & vertit telaria. atqui τολαία, sunt culcitæ, centones & id genus omnia. nam id τὸλη significat. Vegetius: Aduersum arietes vel falces sunt plura remedia. Aliquantum centones & culcitas funibus chalanit (ita recte Turnebus) & illis opponunt locis quæ cedit aries, ut impetus machina materia molliore fractus, non destruat murum. Philo in Poliorcetico μαλαγγματα communi nomine appellat omnia corpora mollia, quæ ad eludendos tormentorum

mentorū iētus ante muros appenduntur. Diodorus libro xvii, *μαλα-*
χας καὶ σιμυειδιδούσας καπασιβας. Pari ratione & à sagittis aut iaculis, ob-
 tensis velis, corijs, aut cilicijs, laxius pansis, vt notat Marcellinus, se de-
 fendebant: *neque enim, vt ait Vegetius facile transeunt spicula quod cedit &*
fluctuat. ideo Apollodorus ad testudines regendas vult eis imponi *διπλάσις*
ῥερυστιμίας, μὴ περυστιμίας, διπλάς, καὶ χαλὰς ματα ἔχούσας, ἵνα ἐκλύηται τὰ
πεμπόμενα; quod & alibi repetit. Non solum autem mollia appendun-
 tur contra arietem; sed etiam alia, tum aduersus iētus machinarum, tum
 aduersus incendia. imprimis tabulæ palmeæ, quæ præ duritie sua & iēti-
 bus resistunt & ignibus. è pluribus igitur inter se colligatis tabulatum ef-
 ficiebant, quo muros defenderent. Philo: *πρὸς τοὺς περσέλους ὀρθῶς ἔχει*
τὰς ἐκ τῶν φοινίκων σανίδας σιμυειδίστας καπακρεμάσας πρὸ τοῦ πύργου. ἰχυρεαὶ γὰρ
εἰσὶ, καὶ δύσενεργητοι. etiam Vitruuius ad hos vsus, tabulas palmeas præci-
 pue desiderat: admittit tamen *& ex cetera materia; quæ maxime, inquit, ha-*
bere potest virtutem; præter pinum aut alnum: hæc enim sunt fragilia & facili-
ter recipiunt ignem. Posterior ætas ligna in hos vsus appensa appellauit
πόμυλα; nam scribit Leo ibidem: *Ἀντίκεινται ταῖς τοιαύταις βολαῖς κιλίκια κρε-*
μάσματα ἔξωθεν τοῦ πύργου κατὰ τοὺς περσυχῶτας, ἢ σάρκινα, ἢ ξυλῖα εἰλιγνυμένα,
ἢ πόνυλα, ἢ τοὶ ξύλα κρεμάσματα. καὶ πληθὺς δὲ ἐν τοῖς περσυχῶσιν οἰκοδομουμένη. In-
 terpres male illa accepit, ἢ τοὶ ξύλα κρεμάσματα; quæ nihil aliud sunt, nisi
 vocis præcedentis interpretatio: nam *πόμυλα* vox Latina est, & signifi-
 catione & formatione immutata; vt *σάρκινα*, pro sarcinis, aut potius mo-
 le è congestis sarcinis. Non erat difficile horum omnium exempla ex
 historia siue Græca, siue Romana afferre: quibus nunc abstinemus, ne
 modum operis instituti excedamus. & sunt in studiosorum manibus, quæ
 de eo argumento scripsit Iustus Lipsius; vir eruditione & ingenio præ-
 stantissimus, ac nobis dum vixit amicissimus. cuius memoriam frustra
 quidam hodie apud bonos infamant; dum furiosis scriptis suis, neque
 alio dignis auctore, quam Manade aliqua Bacchica, fato functi com-
 mendatione, gratiam apud probos conciliare nituntur. non utique ausu-
 ri, si viueret ὁ μακαρίτης; quem toto animo & pectoris affectu rabiem illam
 caninam esse abominatum, & vita & scripta ostendunt: nos probare pos-
 semus literis non vnis, quas ab eo acceptas inter *κειμήλια* seruamus, si latra-
 tores istos faceremus tanti.

40. ἀγγυῖα ἐείων,) hoc quoque pertinet ad *μαλάγματα.* In Mithridati-
 co Appianus; *τοὺς κρινὲς φορμαῖς ἐείων τὴν βίαν δέξελον.*

ibid. ἀσχυρὸς βοείους νεοδάριους, πεφυστημένους, ἢ πεπληρωμένους ὑγρῶν.) Scri-
 bo, *πεπληρωμένους.* vtres suspendere præcipit, vel inflatos, vel re aliqua
 fartos; putà, algæ, acere, palea, stramento aut quisquiliis. Vitruuius in
 descriptione *χρυσείδος* testudinis; *maximèque recentibus percrudis coriis du-*
plicibus confutis, fartis algæ, aut paleis in aceto maceratis, circa tegatur machina
tota. vbi vides coria desiderari recentia, quæ appellat noster *νεόδαρτα*, Io-
 sephus *νεόδαρα.* Alij, coria non confuta & fatta appendebant, sed sim-
 plicia muris oppandebant, & quidem ita laxa, vt sinu suo omnes iētus
 exciperent atque eluderent. Nicetas in Balduino, de obsidione Di-
 dynotichi. *οἱ ἐπὶ τοῖς δρυφάκταις καὶ γάρφα πηξάμενοι, νεόδαρα ἰάκη πρὸς τῇ-*

χοι περιπαύσαντες, ὡς περιολιαθῆναι αἰεὶς χαλπουράνους, ὅσα αἱ μηχαναὶ δι-
φύσαν.

41. *χεῖν βρόχον* ὃ περιείχον αἰαλαμβαίνεσθαι.) Scribendum, ὃ περι-
είχον; prominentem machinæ partem, ut rostrum arietis. sic apud Thu-
cydidem in Plataensium obsidione nobili: ἀπικαύλιζε ὃ περιείχον τῆς ἐμ-
βολῆς. ibidem habes & de laqueisiam tum, & fortasse tum primum, in hos
usus adhibitis: τὰς μηχανὰς βρόχους περιβάλλοιτες αἰέχλων οἱ Πλαταιῆς. Pla-
taenses laqueos machinis circumdabant, & eas auertebant. imitatur Appia-
nus in Mithridatico: τοὺς κλειοὺς λίθους ἀπικαύλιζον, ἢ βρόχους αἰέχλων. id di-
xit Aeneas αἰαλαμβαίνεσθαι; alij in ea re verbo αἰέχεσθαι vsi. Dio in fra-
gmentis Leunclauij; τοὺς κλειοὺς τοὺς μὲν βρόχους αἰείχλων, τοὺς δὲ ἀρπαγῆς αἰέ-
σσων. Liuius in obsidione Heracleæ; cum ariete quaterentur muri, non laqueis,
ut solet, exceptos declinabant. nec prætermisit Vegetius, quem Lector vide.
meminit & Philo in Poliorcetico.

42. *περὶ τοὺς λίθους ἀμαξοπληθῆς ἀφιέρους ἐμπίπῃ,*) Vul-
gatissima olim res, è murorum pinnis & propugnaculis iacere in ho-
stem saxa, vel minora, vel maiora, aut alia ingentia pondera, ut tra-
bes, siue è materia, siue è plumbo. Anonymus auctor, cuius ante me-
minimus. *Αφαιρίζουσιν δὲ καὶ ἀποπνέουσιν ἐν τοῖς περιμαχῶσι λίθους μέλαινας, καὶ
μικροὺς, καὶ βαρεῖς, καὶ δοκούς, καὶ σημονάκια παχέα, καὶ πολλὰ, δρύϊνα, κατὰ τὰς ἀκρας
ὀξείας· ἢ ὅπου τὸν καταρριφιθῆναι θέσεται, φόνον ἐργάζονται πλείστον· ἀφαιρήσουσι
δὲ ὅ μόνον τὰς ἀσπίδας, ἀλλὰ καὶ τὰς λέκτας.* Congerere & condere in propugna-
cula oportet, saxa nigra & parua, & grania; item trabes, ac breuia statumi-
na crassa, & ligna querna multa, quæ habeant extrema acuta: ut tempore neces-
sario coniecta, eadem patrentur quàm plurimam; nec solum clypeos rumpant, sed etiam
crates & pluteos. Aeneas minorum lapidum hic non meminit; sed so-
lum vægrandium, & ut ipse appellat, plaustralium; minorum autem &
χεῖν βρόχων fiet mentio capite x x x v i i i. Ad hæc ingentia pondera ia-
cienda, vel potius deiicienda, vetustissimi homines vsi binis κεραῖς, hoc
est tignis quæ muro affigebant, ut inter illa suspenderent aut trabes aut
similia, cum opus esset, demittenda. id artificium fuscè describitur Thu-
cydidi, in Plataensium obsidione. Exemplum videtur translatum à re
nauali, aut eò traductum: nam antiqui in suis naumachijs ad saxorum
coniectionem antemnis vsi, quas κεραῖας λιθοφόρους appellabant. Diodo-
rus Siculus in descriptione pugnae à Conone & Callicratida pugnatæ.
πλείστοι δὲ ὑπὸ τῆς λιθοφόρου κεραιῶν ἐπιπτον, ὡς αὖ ἐξ ὑποδείξεων ὅπως βαλλόν-
των λίθους ὑπομεγέθους τῆς Αἰτωλῶν. alij tollenonibus in eam rem vsi, ut
apud Liuium Aetoli in Ambraciæ defensione. quanquam in hoc Li-
uij loco, non aliud profectò sunt tollenones quàm κεραῖαι & Polybius enim
ut in Fragmentis ostendimus, dixerat: τοῖς κλειοῖς ἀφ' κεραιῶν ἐπιέντες σπέν-
ματα μελύδονα, καὶ λίθους, καὶ εὐπύην δρύϊνα. verum hæc pluribus alibi expen-
denda. postea etiam petrariæ machinæ, hoc est ballistæ & catapultæ πετ-
ρόλοι, in ipsis muris sunt collocatæ. eiusmodi fuerunt illa παλίντονα &
μονάγκωνες quorum meminit Philo. ὡσαύτως, αἰτ, ἀπὸ τῶν μηχανημάτων, καὶ ἀπὸ
τῶν κεραιῶν λίθους μεγίστους ἀφίεντες καὶ τοῖς περὶ τοὺς αἰῶ βάλλοιτες, τοῖς παλιντόνοις καὶ

ὅς, μονάγων. in quibus verbis, per machinamenta, intelliguntur tollenones, & similia instrumenta. per παλίτνια & monanconas, catapultarum muralium genus, quarum accuratior descriptio non est huius loci. per κερίας, vel illud artificium quod in historia Thucydidis fusc describi dicebamus: vel genus quoddam mangani in eos usus multis post seculis inuenti, & de eo dicti nomine. inuenio eius mentionem apud Anonymum Tacticum; qui postquam dixisset, pugnandum è mœnibus esse, iis machinis, quas ipse appellat tetrareas & ἡλαχάλας, id est colos, addit statim κερίας, διωαυδίας λίθους βαρὺς πρὸ τῆς τείχους ἀπὸ τῆς ἐπάλξεως ῥίπτειν. *Keræas, vim habentes iaciendi saxa grania è propugnaculis manium ante ipsos muros.* nam Thucydidis κερίας non conuenit hæc descriptio: quæ machinæ ipsæ per se non erant: sed pars tantum perficiendæ machinæ necessaria. Meminit etiam Philo idem cuiusdam instrumenti, quod σωλῶα *canalem* vocat; cuius erat usus, cum longius à muro submouendum erat saxum, aut quicquid fuit aliud, quod postea vellent deicere in τὰς τοὰς καὶ τὰ μηχανήματα, & quas alij vocant belostases; de quibus ad primum Polybij fusc agimus. In hoc genere rarum defensionis instrumentum obseruavi apud veterem scriptorem, quod verbis ipsius indicare malo quam meis. Anonymi Tactici cuius non semel fecimus mentionem, hæc verba sunt: εἰ δὲ καὶ λαίβας χερσίδας οἱ ἐχθροὶ ἐπινοήσαντες εἶεν, ὥσπερ καὶ πολλοὶ τῶν παλαιῶν, καὶ ἐπὶ πρὸν αἰδεσπίας ἐκχεῖν κατ' αὐτῶν, καὶ ἀποκρῆσθαι ἱσχύϊ· ἥτις χρησιμεύσει πρὸς πᾶσαν μηχανὴν ἐκχυνομένη· καὶ πρὸς αὐτὴν τιτὼν ἐκ τῶν ἀσπίδων ἀποκρῆσθαι σύνχεσιν. *Si hostes excogitarint testudines ad congestionem fossarum, sicut veterum multi, coniectione stercore humani repellere eos oportet: proderitque eiusdem rei effusio aduersus quoduis machinarum genus: citam aduersus testudinem per densata scuta factam.*

43. καὶ σιωτρίχη τὸν τρύπανον.) de ariete loquitur, & ait τὸν τρύπανον, aut potius τὸ τρύπανον. videtur duo machinarum genera confundere, arietem & terebram; cuius multi veterum meminerunt. describitur à Vitruvio libro x capite xvi. & ab Apollodoro longe vberius in Poliorceticis. Polyænus libro sexto; Ἀθηνόκλης πολιορκούμενος πρὸς τοὺς κείους καὶ τὰ τρύπανα, δοκούς μολύβδους ποιήσας, πλαγίως πρὸς τὴν ἐπάλξιν. In Philonis Poliorcetico tres diuersæ machinæ iunctim non semel recensentur, aries, terebra, & coruus. Et sunt omnino res diuersæ aries & terebra, cum forma, tum usu, quem declarat eximie Apollodorus. neque puto, pro eodem posuisse res adeo diuersas Æneam: sed familiari quadam sibi securitate, quum paullo ante dixisset, τοῖς εἰς τὰ τείχη μηχανήμασιν ἐμπίπτουσι, κείῳ καὶ τοῖς ὁμοῖοις, terebram heic posuit, non pro ariete, sed velut vnum aliquod ex iis quæ appellatione τῶν ὁμοτέπων antea intellexerat. Quid si τὸ τρύπανον scripserat Æneas? τρύπανον, idem erit ac τύπος, pars arietis qua muri quatuntur. voce τύπος Polybius vtitur libro primo: ὥστε καὶ τὰς βάσεις τῶν πύργων καὶ τὰ τύπη τῶν κειῶν ὑπὸ τῆς πυρὸς ἀχρεῖωσιν. *Idem.* ὅτι δὲ λίθοι ἀφίεσθαι ἀπὸ τῶν πρὸς τοὺς, ἐχόμενοι ὑπὸ κερκίων.) πρὸς τὰς interpretor capita lignorum prominentium, quæ pondus deijciendum suspendebant, vt in descriptione Thucydidis duæ illæ κερίας, de quibus antè

diximus. nam hæ extra muros prominebant, ut discrete scribit maximus historicorū Ulori F. ἀρτήσαντες δὲ πρὸς κεραυδὶν δύο ὅπτεκακλιμύων ἐὺ ὡς τεινυσσῶν ὑπὲρ τείχεος; quum suspendissent ad duas antemnas siue tigna super murum inclinata & prominentia. propterea Philo vocat τὰ ἐκκείμενα ξύλα, qui etiam docet eorum usum: ait enim, αἰῶθεν ἐκ τῶν ἐκκειμένων ξύλων αἱ ὀρμηθεῖαι δίδονται τῶν Γαίδων καὶ τῶν μαλαγμάτων. desuper è tignis prominentibus alligata sunt retinacula asserum & rerum mollium, quæ ante muros appenduntur. appellat ὀρμηθεῖας rudentes aut catenas per quas pondera suspenduntur: id enim est ὀρμίζειν, & καθορμίζειν aliquando. Aristoteles 111 De partibus: καθ' ὁρμίσαι ἢ κύεισιν ἐκ τῶν νεφρῶν. paullo aliter apud Diodorum in obsidione Tyri, funes qui arietem suspendunt dicuntur ὀρμηθεῖαι. ita enim scribitur: ταῖς δρεπανιφόροις κεραίαις τὰς πρὸς τοὺς κριδὲς ὀρμηθεῖας ὑποτέμνοντες, ἀχρηστον τὴν τῶν ὀργάνων βίαν ἐποίουν. non male docti viri ὀρμηθεῖας in hoc loco interpretantur, funes quibus incitantur arietes. puto tamen ὀρμηθεῖας scripsisse Diodorum, & intelligi quæ mechanici vocant ἀρτήματα κεραυδῶν. apud Thucydidem trabes suspenduntur non funibus, sed αλύσει μακρᾷ σιδηρεῖ, catenis longis è ferro. sic & saxa apud alios. Nicetas in Balduino: videbat, inquit, in nonnullis turribus, καὶ λίθους δι' αλύσει ἡρτημένους, καὶ πρὸς τὰς κερὰς τῶν κερῶν μεταρραμένους. Aeneas noster neutro modo saxa suspendit, sed καρκίνοις, quod forcipis genus quoddam esse ad caput xviii dicebamus, & probamus alibi. Προβάσαι proiectiones extra murum, ita dictæ, ut ἐξέλθαι, mœniana; pro qua voce perperam viri quidam doctissimi censuerunt scribendum ἐξέλθαι. non enim est ἀπὸ τῶν, sed ab ἐξελθῆναι; ut προβάσαι ἀπὸ τοῦ τοῦ, quod verbi in eam rem proprie Græcis usurpatur. Polyænus de Athenocle: οἱ δὲ δὲ τῶν τευχῶν μάλιστα πικρὸν ἐὺ χαλκίοις προβαλόντες κατέχεον. Vertimus προβάσαι tigna proiecta. Vitruvium securi in descriptione machinarum bellicarum. idem vocat & projecturas. qui etiam in descriptione testudinum, subgrundas quasdam agnoscit, quæ non male Græce reddantur προβάσαι. Sed & quas hodie vernaculus sermo vocat in muris les menutrières, προβάσαι possumus dicere. citima Græcorum ætas, nisi fallimur, ἀρκλας nominavit. Nicetas Choniates libro quarto rerum Manuelis Comneni; πινὲς τῶν μεγιστάνων Παρόντων, μίαν εἰσόντες τῶν ἐκκρεμῶν τῶν τευχῶν, καὶ προβαλόντων ἔξωθεν μηχανῶν. ἀρκλας οἶδεν ταύτας ἢ κρινὴ καὶ πόρρωθι μὲν φερόμεν καλεῖν. mox appellat, τοῦ τευχῶς δὲ προεκκρεμάμενοι ξύλινοι σιῶματα.

Pag. 25. 2. καὶ ἔσθαι αἰπὴν ἀποκταίνουσαν αἰπικρίον.) Meminit Philo, & vocat κρινὸν τὸν αἰπὴν ἀποκταίνοντα. Tale quid & Vegetius libro 111. capite x x. Interdum longissimas ferratasque trabes opponunt machinæ venienti, eamque à muri vicinitate propellunt. non tamen est Aeneæ αἰπικρίος.

ibid. ἀρρύνεσθαι τῶν τευχῶν μέχρι τῶν ἀπὸ τοῦ μέρους τῶν πλάνων.) etsi ἀπὸ τοῦ dicit non ἐπὶ τοῦ; videtur tamen de muro loqui composito è duplici laterum ordine: quorum alter exteriorem muri frontem efficit, ut appellat Vitruvius, alter interiorem: sed inter duos ordines lateritios alia videntur fuisse interiecta.

5. πρὸς δὲ τὰ μεγάλα μηχανήματα) turres intelligit, è quarum tabularis pugnabant milites omni telorum genere.

ib. καὶ βέλη δὲ αὐτῶν ἀφίεται, ἄλλα τε καὶ καπαπίλαι καὶ σφαιδοίαι.) Catapultam cape, non quomodo posteriora sæcula, & Cæsar ipse, pro machina petraria; sed pro ea quæ tela grauiora, & iacula atque hastas mitteret. hæc prima notio, & prima forma catapultæ; quam Olympiade xcν Syraculis inuenit Dionysius, vt auctor est Diodorus; qui modò appellat καπαπίλ-
 τας simpliciter, modò ὀξυβελὺς καπαπίλτας. vt cum ait in prima eius teli
 v'surpatione aduersus Imilconem ducem Carthaginiensium; ἀπὸ δὲ τῆς
 γῆς τῶς ὀξυβελὺς καπαπίλτας οἱ Συρακούσιοι χρώμῳ συχοῖς τῷ πολέμῳ αἰτή-
 ρων. καὶ γὰρ καπαπίλτην εἶχε μεγαλύτερον τὸ βέλος ἢ τὸ σφαιδόν, ὡς δὲ
 κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους. Aristoteles, qui Olympiadis xcix principio est na-
 tus, meminit quidem catapultæ telorum iaculatricis in tertio Nicoma-
 cheorum: sed vt inuenti tunc admodum recentis inter veræ Græciæ po-
 pulos. idem enim libro septimo Politicorum de machinis poliorceticis
 loquens, appellat eas inuenta τοῦ Ὀρθίου, quæ modo sunt reperta. de causâ
 nominis & figura, plura differimus alibi.

6. εἰς δὲ τὰς ὀρθίνας οἰκίας καὶ πυρφόρα ἑξέδματα.) Etsi Græcis ὀρ-
 φος aut ὀρθή omnis domus tectum appellatur; ὀρθήνω tamen οἰκίαν hic,
 de quavis domo quæ tectum habeat interpretari, stultum sit & ridicu-
 lum: quum res ipsa demonstret, κυρίως, hoc est, primæua significatio-
 ne esse eam accipiendam. ὀρφος proprie calami siue arundinis parvæ ge-
 nus est, apud vetustissimos in tegendis domibus v'surpatum, quod & no-
 men significat: est enim ab ἐρέφειν. Poeta Iliad. ω.-- ἀτὰρ καὶ ὑπὸ τῷ ἐρέφει
 Λαχρήντ' ὀρφον ἀφεινέθεν ἀμύσσαιτες. Interpretes poetæ eo loco obseruant,
 quod ad tecta ὀρθίως adhibitus fuerit, id factum esse propter lanuginis
 supernascentis densitatem. Sic illi: ὀρφὸς καὶ ἀμύσσειν εἶδος ὑδροχαροῦς ὀπτηδύν-
 εἰς ὀρθήν. ὅς ἐσ' ἀμύσσει ἐπὶ τῷ δασύῳ ἐπὶ μῶν ἔχει λάρνιν, ὅτε καὶ ἐστὶ ἀγα-
 ρὸς ἐρέφειν. ἀπὸ αὐτῆς δὲ ἄρ' τὴν παλαιότητα χεῖν, καὶ ἀπλῶς αἱ τῶν οἰκίων ἐ-
 γὰρ πᾶσαι ὀρθοὶ λέγονται. Est igitur ὀρθή οἰκία, domus tecta arundinibus,
 vel fronde, vel scandulis, aut simili materia, quæ facile ignem con-
 cipit.

7. καὶ τοῖς ἐν τῇ πόλει κρυφαῖως ὑπορύσσιν κατὰ τὰς πύργους τὴν μηχανήματα.) Vegetius libro iiii, capite xc. Cum Rhodiorum ciuitas oppu-
 gnaretur ab hostibus, & turris ambulatoria murorum altitudinem ac turrium om-
 nium superaret, mechanici ingenio inuentum est tale remedium. Per noctem sub
 fundamento muri cuniculum fodit, & illum locum ad quem die postero turris fuerat
 promouenda, nullo hostium sentiente, egesta terra canauit intrinsecus: & cum ro-
 tis suis moles fuisset impulsæ, atque ad locum qui subtus cauatus fuerat, peruenisset;
 tanto ponderi solo cedente subsedit: nec iungi muris, aut moueri ulterius potuit.
 Falso putat Vegetius, tum primum à mechanico Rhodiorum fuisse do-
 lum inuentum, cuius præceptum hoc loco Aeneas, multo vetustior,
 tradit.

ii. πρὸς ἀλύπτειν δὲ ἅμα βύττοις καὶ γυμνὰ ὀπλισματά ηἰς ἱστία, ἐρύ-
 ματα τῷ εἰσπαφειδῶν βέλῳ.) Solent qui stant aduersus hostem in mu-
 ro, oppansis ciliciis, sagis, velis, coriis, & id genus aliis rebus, sa-
 luti suæ consulere: de eo genere defensionis non loquitur heic Aeneas;
 sed de alio aliquantum diuerso. Vult enim sagis aut velis desuper

contegi illa loca, ad quæ tela hostium possunt peruenire. duplex expansorum hoc pacto velorum utilitas notatur: nam & tela inhibebuntur, ne per illa loca ingredientibus noceant: & ipsorum telorum facilis collectio præstabitur, cunctis super velo aut sago consistētibus. Idem & in nauibus olim factitatum, quando hostis imminebat infestus. Cornelius Sisena Historiarum lib. iv. *Puppeis aceto madefactis centonibus integuntur: quos supra, perpetua classi suspensa cilicia obtenduntur.*

16. *πρὸς μὲν δὲ δέρυγμα πῦρ ποιῆν πολὺ.*) Obserua ignem loco munitionis hosti obiiciendum præcipi: quod sæpe factitatum ex variis occasionibus, testis est historia. ignis excitati ab obsessis ut hic docemur, exemplum egregium apud Guilelmum Britonem in obsidione castri Guillardii per Philippum Augustum libro vii Philippidos.

*Postquam municipum nimius fragor impulit aures,
Illuc se vertunt; congestis undique lignis,
Ignem supponunt, ut sic aut ardeat intus,
Aut via non pateat, qua prodeat hostis ad illos.*

Ad morandum verò hostem aliàs infecuturum, sæpissime accensum ignem legimus. Vide Cæsarem Gallici belli libro v i i i: de Bellouacis Romanos fugientibus; Frontinum libro primo capite quinto; ubi non vnum exemplum.

17. *πάφρον ἐνδοθεν ὀρύσσεται, ἵνα μὴ εἰσέλθωσι.*) Si murus fuerit vel perforatus, vel deiectus, neque poterit hostis ab aditu submoueri, superest vna spes in nouis munitionibus interius ducendis, quæ in hodierna militia vocantur, *des retranchemens*; Liuius sæpe hoc, *murum interiorem ducere*: cuius rei & inter belli præcepta monemur, & crebris in historia exemplis. antiquissimum est apud Thucydidem, à Plataensibus editum; qui mature extruunt interiorem, ac proinde angustio rem, murum *μεινόςδῃ*, hoc est lunari forma: quæ fere eiusmodi munitionum est figura, sicut pluribus alibi dicemus.

AD CAPITA XXXIV, XXXV, XXXVI.

IGNIARI rationes, obsessis cognitu utiles & necessariæ, tribus hisce capitibus explicantur: quorum primo defensores docentur, ignibus hostes vexare: altero cauere ne sibi ignibus noceatur, atque adeo excitatum in suum damnum ignem extinguere. tertio, de artificioso quodam igne agitur.

18. *ἤν δὲ τῆς πρὸς συρμαίνουσας χαλῶναις ὅτι χαλὴν πύσσου καὶ συρμαίνου καὶ ἑλίου ἐπιβάλλεται.*) Iulius Africanus capite XLVI Aeneæ verba leuiter immutata pro suis describens, vocem *συρμαίνου* non habet. In testudines machinasque alias propius muros admotas, ignes & res ignitæ, aut vehementer calefactæ coniici solitæ, duplici fine: siue ut machinas incenderent, siue ut machinarum impulsoribus, vel fodientibus muros sub ipsis, nocerent. non solum igitur titiones ac faces iaciebant, sed etiam aquam aut picem feruentem, oleum item feruens, & arenam calefactam. nam hæc & machinis erant infesta, & ex illis, nisi probe forent contextæ, in capita subtus facientium opus guttatim defluebant, dirisque illos cruciatibus afficiebant. Apollo-

dorus. Τέτις τῷ γελωνῶνι ξύλοις ἀποκρεμάσθαι δέρε-
 λώδωσαν. ἵνα μήτε ἄμμος θερμὴ, μήτε πῖσα, μήτε ἑλαφὸν ἐπιχέομεν ἐπιστάζῃ τοῖς ἐρ-
 γαστομένοις. arena autem candefacta quam vim habeat, & quam horrible sit
 tormentum, ex Olai Magni Historia disci potest, libro ix, cap. xxiv & xxx.
 multum enim hodieque gentes Gotthicæ in defensionibus urbium aduer-
 sus obsidentes, eo telo utuntur. Quæ hic præcipiuntur ab Aenea, pix, stup-
 pa, sulphur, & ligna tenuia, ut sarmentorum & virgultorum fascēs, vñta-
 tissimæ τῷ πυροβολῶνι materiæ, iam inde ab antiquissimis temporibus, fue-
 re. Lege Thucydidem in Platæarum obsidione. Porro picem, oleum cete-
 raque alia liquida & χυτὰ ut arenam, è lebetes vel olla ansas prælongas ha-
 bente, aut sartagine interdum, fundebant. Herodianus libro viii vocat
 κοῖλα σκεύη λαβὰς ἐπιμήκεις ἔχοντα. veteres Græci eiusmodi vasa proprie ἀστί-
 χους nominarunt; cuius rei vnicum testem habemus Hesychium. ἀστίχους,
 ait, ἄλγος ἀεφερές, εἰς ὃ ἐν χείρεσι πῖσθην καὶ θείοι καὶ εὐπαυτοὶν ἠφίεσαν. quamquam &
 alia in eodem vsus parata ita vocarunt, ut ligna sulphurata vel picata. nam
 addit. ἐστὶ καὶ ἡμὸς λίνθ καὶ ξύλου ξηροῦ καὶ πιπρασμένου. Apollodorus parari iubet
 γίδαχας δειάπεις, necnon ligna πηλωμένα καὶ πιπρασμένα. Obseruo etiam, ad
 liquida iniicienda, quæ Philo appellat ὑγρὰ πηρωμασμένα, prælongis inter-
 dum vsos fistulis, quas idem nominat, εἰετήρας. id nomen è libris Græcorum
 medicorum satis notum est. Verus scriptor apud Suidam narrat, in præto-
 ria naue Rhodiorum fuisse κηρὸν πυροφόρον: id quoque vas simile fuit astio-
 chis Hesychij. in sexto Polyæni Athenocles obsessus plumbum liquatum
 ἐν χαλκίοις πορωθῶν effundit è muris. Latini, ut Ammianus, in hunc vsum
 adhibent qualos, corbes, & sicellas è ferro; alij amphoras; ut Cn. Scipio,
 qui bello nauali, amphoras pice & tæda plenas, in hostium classem iacula-
 tus est, ut narrat Frontinus libro iv.

22. πῦρ σκευάσθω ξύλα, οἷον ὑπομείζῃ καὶ πολλῷ μίζῳ.) Lego & suppleo οἷον
 ὑπομείζῃ καὶ πολλῷ μίζῳ. Rationem conficiendi malleolos, aut fala-
 ricas heic nos docet Aeneas. Latini malleolos dixerunt compositionem
 certam rerum aptarum ignem concipere; nam ut Cicero etiam docet pro
 Milone & alibi, ad incendia malleoli comparabantur. Fiebant variis mo-
 dis: aliquando sine alia arte stuppas, spartumue, aut similem materiam in
 liquefactam picem sulphurue intingebant, & colligatum fascem iaciebant.
 Nonius: *Malleoli sunt manipuli spartei, pice contecti, qui incensi, aut in muros aut
 in testudines iaciuntur.* Plane ex hac descriptione malleolum recte vocau-
 ris illam ἐχέδρασμένην σκεύησιν cuius modò auctor noster meminit: constabat
 enim è pice, stuppa, sulphure & virgultis in vnum fascem colligatis. Sed alij
 fuere malleoli, ad quorum confectiōnem plus adhibebatur artis. concin-
 nabantur enim ad instar sagittæ, ut ait Vegetius. Ammianus ita describit
 in digressione de machinis poliorceticis, libro xxiii. *Malleoli teli genus;
 figurantur hac specie. Sagitta est cannea inter spiculum & arundinem multifido fer-
 ro coagmentata, quæ in muliebris coli formam, quo nentur lintea stamina, concavatur
 ventre subtiliter & plurifariam patens; atque in alveo ipso ignem cum aliquo suscipit
 alimento. & sic emissa lentius arcu inualido, (iacū enim rapidiore extinguitur) si
 hauserit usquam, tenaciter cremat: aquisque conspersa aciores excitat aestus incen-
 diorum; nec remedio ullo quàm superiaculo pulvere consopitur.* Aeneæ descriptio

breuior & obscurior; quam tamen de hoc genere malleolorum non incommode acceperis. Sed & ad falaricam auctoris verba possunt trahi; non illam quidem posterius inuentam, quæ ballista mittebatur; sed quæ manu instat iaculi. nam Aeneas ad hoc telum ligna vult parari *ὑφ' ἡμετέρας*, hoc est longissima, cuiusmodi est hastile falaricæ in descriptione Liuiana & Vegetij: ideo cum fulmine comparat Aeneas. Virgilius de Turno:

*Sed magnum stridens contorta falarica venit,
Fulminis acta modo.*

ibid. καὶ εἰς μὲν τὰ ἄλλα τῷ ξύλῳ καὶ αἶψα καὶ ἅπαντα χωρὶς πρὸς σκευασίας ἰσχυρῶς.) Deest verbum ἐπιθεῖς, aut aliud. ὃ χωρὶς refero ad antecedentia verba. intellige autem materias ad incendium collocatas non in extremis quidem teli, sed ad extremitates hinc inde, vacuo spatio in medio relicto ad prehensionem teli & coniectionem. Quoniam verò diserte subiicit Aeneas, hoc telum *πυρρόλον* eam habuisse figuram, quæ ab antiquis fulmini tribuebatur: videntur utrinque illius extrema cuspidibus trifuleis fuisse præfixa. nam *κεραυνοὶ* ab utraque parte erant *τειγλάχιες*, ut sciunt qui animi saltem causa veteres nummos, & alia antiquitatis monumenta inspexerunt. ea spicula valebant *πρὸς* ὃ ἐμπαλῶναι, sicut ait noster; semel enim adactum firmiter hærebat: quod in falarica Liuius, in malleolo Marcellinus obseruant.

25. ἐπιτ' αὖ ἕντες ὧσι τῆς πόλεως ξύλινοι μύστωες, ἢ τῷ τείχεϊ.) Potest abesse dictio ξύλινοι. nam ut apud Latinos falas qui dicit turres intelligit ligneas; sic qui μύστωες apud Græcos. ex libris geographorum, & poetarum, qui iter Argonautarum descripserunt, satis compertum est, unde Mosynæci accolæ Ponti sic fuerint dicti. Dionysius Halicarnassæus libro primo de hoc populo: εἰς οὗτοι ἐπὶ ξυλίνοις, ὥσπερ αὖ πύργοις, ὑψηλοῖς σφυρώμασι, μύστωες αὐτὰ καλεῖσθαι. Nicetas in Alexio Comneno, libro primo: πολλοὶ τ' πατείδος ἀγχι πηξάμενοι μύστωες, ἔτι δὲ δοκῶν τὰ Γέροντα, πρὸς ἡμῶν.

27. εἰαὶ ὃ ἐμπαρῶνται πύλαι.) Lege Vegetium, libro iv capite quinto. Sequentia Aeneæ verba ita scribi oportuit: *πρὸς φέρεσθαι δὲ ξύλα, καὶ ἐμβ.* neque aliter describit Africanus, cuius caput xlvii mera est huius Aeniani descriptio.

29. Εἰαὶ δὲ ἕντες πολέμοι . . . . . ται ἐμπιμπρῶνται ἰσχυρῶς σκευασίας πρὸς ὃ πῦρ, σκευῶν καὶ αὐτῶ ὅστις.) Aeneæ mentem exprimere conati sumus: verba præstare non possumus. Iulius Africanus capite xxxix sententiam non verba ipsa descripsit. Ait enim. εἰαὶ ἡμῶν οἱ πολέμοι πρὸς κατασκευῶν τείχεος, ἢ πρὸς ἐμπαρῶσιν, πῶς σκευῶν διωαίμεθα; σκευῶν αὐτὸ σκευῶν κατὰ χεῖρας ὅστις, desumi ista ex Aenea probant sequentia apud Africanum. Aceti vim præcipuam esse ad restinguendum incendium, & pueri sciunt.

31. μέλλοι δὲ ὃ πρὸς αἰφύρῃ πύπου γὰρ πῦρ ἔχ' ἄπειται.) Non solum ipsum per se acetum ignem restinguit, sed etiam aceto illita, aut in eo maccerata, ignem respuunt. iccirco Vitruuius & Hero mechanicus coria quibus machinæ circa reguntur paleis iubent farciri, in aceto maceratis. Sisenna apud Nonium: *Puppæ aceto madefactis centonibus integuntur.* Non prætermittendus Philonis mechanici locus: ἵνα μὴ ἐμπιμπρῶνται μήτε τὰ μηχανήματα, μήτε αἱ ἐπιβάσεις, μήτε αἱ χαλῶναι, ταῖς σιδερεῖς καὶ χαλκῆς χεῖροι ἐσὶ, καὶ ταῖς μολύβδαϊς κερα-

μίσι καὶ τὰ φύκει διεργαίς δίκτυα ἐμβαλόντα, καὶ τοῖς ἀπὸ τοῦ νετεροῦ, καὶ τοῖς καδίοις ὅξιν
 βροχαιτα, ἢ ὕδατι, ἢ ἰξίῳ ἢ τὰ αἶμα πτέρεσιν μίξαντα διέφθειν τὰ ξύλα. *ne machinae*
crementur, neque epibathra, neque testudines, regulis (squamas alij dicunt,) uten-
dum est ferreis, arcis, plumbeis. aut humente alga, ubi eam in retia conieceris: vel spon-
gis madentibus: potes et velleribus, postquam illa aceto madefeceris, aut aqua, aut
visco: vel sanguine ligna inungito, cui cinis fuerit permixtus. meminit alga ad-
uersus incendium Vitruvius in simili sermone. Hero vero plane ut Philo,
retia iubet repleri vel musco humido, vel algæ specie, quam thalassopra-
son dicunt. Cæterum Aeneæ verba pene ad verbum videtur descripsisse &
Polyænus libro sexto in Athenocle: αἰετον κάλυμα πυρὸς ἐπαλεῖφόμηναι ὅξος.
ἡκιστα γὰρ τοῦτου πῦρ ἀπείκει. ubi etiam habes de spongia quod modò refereba-
mus è Philone: κάλυμα πυρὸς ἀπὸ ἁλὸς ὕδατος πλήρης περὶ ἀρτώμηνος. Addit Po-
lyænus, fuisse qui machinas ab ignis periculo seruarent χροῖ καὶ πηλὸν πετει-
χρόμηνος περὶ πύργους: intelligit argillam cum capillo subactam, quæ olim so-
lita ad eam crassitudinem machinis induci, ut ignis omnino non posset eis
nocere. auctor Vitruvius libro x. cap. xxi è Græcorum libris. Apollodorus
non vno loco terram pinguem hoc nomine commendat, & quidem mix-
tis capillis. qua de re ita scribit: τούτοις πάσαις ταῖς χαλάναις, πυκτοὶ ἐμπησάτω-
σαν ἦλοι πλατυκέφαλοι, οἱ γὰρ κατέξοισι λιπρὰ μεμελαγμένῳ, μὴ ἔλαττοι δακτύ-
λων δὲ πύργος, ὅπῃ καὶ χροῖ καὶ πηλῷ ταῖς πλαγίοις τὸ χαλάνης τεῖχος αὐτῇ μίχουσιναι: ἵνα
τηρήσωσι αὐτὴν ἀπὸ ἀγέλης.

32. τοῖς δὲ κατεσθενώτας ἀπὸ τῆς ὑψηλοτάτης ἔχῃ πρὸς τὸ πρὸς ὡποῖον ἔρμα.)
 Africanus: τοῖς δὲ σθενώτας ἀπὸ τῆς ὑψηλοτέρων δὲ πρὸς τὸ πρὸς ὡποῖον ἔχῃ ἔρμα, ἵνα ἦσαν ὀχλώται. *ita in mss. codice locus describitur. melius ἔρμα.*

33. αὐτὸ δὲ πῦρ σκιδάσκειν ἰχυρὸν, ὡς δὲ, ὅπως ἐπὶ τῇ κατασθενύται.) Non satis
 liquet, quò spectent hoc breui capite comprehensa; utrumne auctor, mate-
 rias igni concipiendo aptas simpliciter recensere propositum habeat; an
 rationem docere voluerit, aut saltem indicare, conficiendum ex illis genus
 aliquod ignis artificiosi. nam illa verba πῦρ σκιδάσκειν, quis neget doctri-
 nam πυρὸς σκιδάσεως spondere? ita Græci vocant, quem pyrotechnæ nostri
 vocant ignem artificiosum. quidam *ignem Græcum*. Cedrenus in Leone ico-
 nomacho, de miseris quibusdam monachis loquens; οἱ καὶ περὶ ἀσάσαιτες ἐν
 Βυζαντίῳ ἠθάνον, ἐμπαροδείκνυν αὐτῶν εἰς τοὺς τοῦ πύρ σκιδάσεως πυρὶ. intelligit autem
 Cedrenus, ignem artificiosum paullo antè à Callinico architecto excogi-
 tatum, qui illud inuentum ex Heliopoli Aegypti ad Constantinum Pogo-
 natum attulerat. auctor Zonaras, & Cedrenus ipse; qui *marinum ignem* vo-
 cat, quia in mari durabat. Sic ille: ὅτι Καλλίνικος ἀρχιτέκτων ἀπὸ Ἡλιούπολεως
 τῆς Αἰγύπτου περὶ σφυγὰν τοῖς Ῥωμαίοις, πῦρ θαλάσσιον κατασκιδάσας τὰ τῆς Ἀραβίας
 σκάφη κατέκαυεν ἐν Κυζίκῳ, σύμψυχα καταπονήσας αὐτὰ. αὐτὸς δὲ ὡς ὅτι ὁ θαλάσ-
 σιον πῦρ ἐφάρων. Historia Miscella libro xix. ita hæc expressit: *Tunc Callini-*
cus architectus ab Heliopoli Syriae ad Romanos profugus venit, qui marino igne con-
fecto, Arabum vasa exussit, et una cum animalibus incendit. alij vocant πῦρ ἐν-
τεχον vel ἐπὶ τῇ κατεσθενύται. plures dicunt πῦρ ὑγρὸν ignem humidum, quod
inter humida, & humores ipsos viuat. ut Zonaras in Pogonato, Nicetas in
Isaaco Angelo libro primo. horum ignium apud veteres Græcos vel Lati-
nos nullam mentionem inuenio; sed olei quod incendiarium vocatum

fuisse ait Vegetius libro IV, capite octauo. meminit & capitibus XVIII & XLIV. simile fuit etiam oleum è maltha quo defendisse mœnia sua Cyzice-
nos, oppugnante Lucullo, testis Plinius libro II. capite CIV. Julius Africa-
nus operis sui Tactici caput XLV inscripsit, αὐτόματον πῦρ ἄψαι. eo docet
rationem pharmaci conficiendi, quo si arma hostium aut aliud quid inun-
xeris, atque id postea radiis solis obieceris, incendio sponte excitato om-
nia sint conflagratura.

AD CAPVT XXXVI.

DO C E T quo pacto obsessi resistere hosti debeant, qui scalas muris aut
cum maxime admouet, aut iam admouit. Recte Aeneas machinis
scalas adiungit, quæ reuera expeditæ quædam sunt machinæ. itaque Græci
Tactici & mechanici de his quoque accuratè scripserunt. Qui rationes ca-
piendarum vrbiū explicabant, genera scalarum, fabricam earum, vsum &
pericula exposuerunt: noster nihil horum, sed id solum quod ratio instituti
operis postulabat; quomodo aduersus scalas vtentes pugnandum esset. me-
minit tamen Aeneas obiter cap. XXXVIII scalarum militarium è funibus ne-
xarum, quas Latini quidam historici *scalas lineas* vocant. de his multa He-
ro. sed nemo hoc argumentum vberius tractauit quàm Apollodorus. ex
quo pauca visum huc transferre. Τῶν πρὸς τῶν ὑψηλῶν μηχανημάτων ἀντιτάσσονται
εἰσὶν αἱ κλίμακες, καὶ ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ ὑποκάτω, καὶ ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ ὑποκάτω, καὶ ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ ὑποκάτω. ὅτι κλίμακα οὗτος εἰς
μέλλουσι, καὶ ὅταν ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τῆς τετραφυλίας. ἀλλὰ οὐ μόνον αὐτῶν ἀντιτάσσονται, ἀλλὰ
καὶ τῶν ὑψηλῶν αὐταῖς ἐχέουσιν. πρὸς τὴν κλίμακα γὰρ ποῖς τίχουσιν, ἢ αἰσθάνονται, ἢ ἐξω-
δοῦνται, ἢ κατὰ μῆκος, ἢ ὅταν ἐχέουσιν, οἱ τε ἐπιβάται αὐταῖς ἀπὸ
ἀρχῆς μέχρι πέρατος κινδυνεύουσιν, ἀπὸ κλίμακα πρὸς τὸ ἐλθέμεν. πρὸς τὴν κλίμακα δὲ ὅταν
ἢ ὅταν πρὸς μέρος αὐτῆς, ἢ αὐτῶν ἐχέουσιν ὅταν πρὸς τὸ ἐλθέμεν, καὶ συμπίπτουσιν αὐτῶν
ἢ ἐπιβάται αὐταῖς βαρὺ ἐστὶν ὅταν τῆς τετραφυλίας καὶ κατακρημνίζονται. ὅταν μὲν βοήθεια πρὸς
χρῆσιν, αἰεὶ ὅταν πεπιωτέρις τῆς πολέμου καὶ τὸ μὲν ἐν τῇ ὑψηλῇ ἐδράμῳ ἐστὶν ὅταν
πρὸς τὸ ἐλθέμεν, ὅταν ἐκ τῆς κλίμακα. πρὸς τὸ ἐλθέμεν πρὸς τὸ ἐλθέμεν, ἀλλὰ ὅταν
λαμβάνεται ἐκ τῆς κλίμακα βοήθειας. Expositis autè machinis faciliores sunt sca-
la; faciles paratu, perfacilis fabrica: magni res vsus, & quæ inceptum facile perficiat:
verum eadem periculo magis quàm cætera machinæ sunt expositæ; totaque adco in-
potestate sunt eorum qui muros propugnant. neque enim ipse dumtaxat, sed etiam qui
ipsis vtuntur facile possunt in hostium potestatem venire. quippe dum muris admo-
uentur, aut sursum ab obsessis attrahuntur, aut repelluntur, aut franguntur, aut de-
nique admoneri non sinuntur. iam qui per illas conscendunt, à principio ad finem vs-
que periclitantur, telis hostium expositi. nam ubi ad summas scalas peruenerunt, aut
maiores earum partem sunt emensi, undè casus eorum est altior, detruduntur, & cum
ipsis scalis corruunt; aut postquam muris iam sunt proximi, pondera ipsis iniiciun-
tur, quæ eos dent deorsum precipites. Defendere autem sese, ascendentibus non adeo
facile est: quum semper humiliores ipsi sint suis hostibus. præterea defensores quidem,
in sublimi firmam stationem habent: horum verò, qui inferiores sunt, vestigia super
exili radio insistant, scalarum nempe gradu. adde, quod à defensione auocantur: quo-
minus enim manibus suis sibi auxilio esse possint impediuntur.

37. ὅταν ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ, ἢ τῶν κλίμακα ἐξέλθῃ διὰ τῆς. Furcas intel-

ligit, quas ad id ipsum fieri solitas & Liuius testatur. passim in historiis exempla.

38. εἰς τὴν ἀπὸ τῆς ἀπὸ ... ἡ κλίμαξ.) *Si scala iam firmiter muris sint aptata.* hoc velle Aeneam sequentia fidem faciunt. scripsit igitur vel hoc, vel simili modo. εἰς δὲ τῶν πῶς ἐδραδῆν, (vel τῶν πῶς ἦν) ἡ κλί.

39. εἰς τὴν ταῦτα μὲν δοκῇ εἶναι.) *Omnino vox una deest. Lego, εἰς τὴν ταῦτα μὲν ἀδυνάτα δοκῇ εἶναι:* vel δυχαρῇ.

40. παποῖσθαι καὶ οἱ θυγατρὶς καὶ παίδων.) compagem plurium asserum invicem coherentium, nominat θυγατρὶς ob formæ similitudinem. docet igitur hac appellatione, fuisse illius tabulati figuram longiorem quàm latiorē: ita enim fores fiunt & fenestræ. Sic accipiendum apud Liuium scribentem ex Polybio in obsidione Ambraciæ hosti cuniculos cauanti, modo cilicia prætenta, modo fores raptim esse obiectas. nam fores istæ, sunt θυγατρὶς quales hic describuntur; id est, plurium tabularum compages. Sic Diodorus Siculus libro xviii. θυγατρὶς καὶ παποῖσθαι καὶ παίδων appellat, id est, *fores aculeatas*, quas Plutarchus & alij παποῖσθαι καὶ παίδων. Valerius Maximus libro iii. *tabulas plumbatas habentes clauorum cacumina.* quia erant illæ tabulæ longiores quàm latiores. meminit harum tabularum etiam Philo, & vocat simpliciter θυγατρὶς. Eadem quoque fecit causa cur θυγατρὶς Græcis dicatur, quod Romani scutum vocabant. erat enim verè oblongum, non autem rotundum, ut ἀσπίς & clypeus.

41. ὑποσφραῖναι τὴν κλίμακα τὴν προσφραγμένην. ....) ad sententiam perficiendam, necessario repetenda sunt illa, τὴν θυγατρὶς. quæ tamen verba, facile ex præcedentibus quum suppleantur, aut nihil, aut aliud deest.

AD CAPVT XXXVIII.

CUNICULORVM faciendorum industria, oppugnantibus & repugnantibus ex æquo utilis. quemadmodum enim, qui obsident cuniculos cauant, ut subter muros in urbem pateat aditus: sic sæpe obsessi aut aggerem cuniculis leguntur subtraxisse, aut machinis aduersariorum aliquo modo nocuisse. Fit etiam interdum, ut intra cuniculos vtrunque certetur. quo genere pugnae insigne olim fuit Ambraciæ obsidium, Polybio descriptum, ut in Fragmentis ostensum est, & Liuiο peraccuratè. Polyæno quoque libro vi. Aeneas verò hoc capite, instituto, seruiens suæ quæ de cuniculis differit, ad obsessorum vtilitatem ac salutem refert. quædam tamen etiam in commune consulit. Descripsit ista pene ad verbum Africanus capite lv.

43. εἰς δὲ τὴν ὑποσφραῖναι τὴν κλίμακα τὴν προσφραγμένην. .... ὡς βαθυπᾶντις ἐκτὸς καὶ τὰ φραγὰ ὀρύσσειν.) Videtur deesse τὰ τεῖχη, aut simile quid aliud. Idem præceptum apud Philonem, clarius expressum. nam ait. si hostis cuniculos agere in urbem fuerit aggressus, in eo spatio, quod est inter muros & loricam exteriorē, fossam tantæ altitudinis esse ducendam, quanta est pars murorum, quæ terra tegitur: τῶν τῶν μεταλλῶσις ὀρυκτέον ἔστιν αἰὰ μέσσι τῶν τεύχεσσι καὶ τῶν προστεχίσματος ἰκανῶν τὰ φραγὰ, ἢ λίαν ἔστι τὸ βάθος τῆς γῆς καὶ τῆς μελίωσι, ὅτι καὶ γῆς. ἵνα φανερόν γινώσκωσι οἱ ὑποσφραῖναιτες ῥαδίως εὐφραταῖσι, καὶ μηκέτι τὰ τεῖχη πλησιάζωσι.

Pag. 26. 1. εἰ δὲ τὰ ὑπορύγματα τὸ πάρεργον θεωρεῖται.) Scribendum, τὴν τὰ φρεῖ
 τω. si cuniculus obsidentium inciderit in fossam ab oppidanis cauatam. ita describit
 etiam Africanus. huc pertinent Philonis hæc: Δὲ ταῖς ὑπορύξεσι τῶν τειχῶν λα-
 βρά χρᾶσθαι, καὶ τὰ φρεῖ καὶ νῦν χρῶνται μεταλλοῦντες. εἰ δὲ αὐτὴ μεταλλοῦντων τῶν ἐν-
 δόξῃ σκυβήσῃ, ἢ εἰς λεωτὸν σκυβήσῃ τὸ ὄρυγμα, χρῆσθαι ἐστὶ τοῖς ἐκπύροις κείροις, καὶ ταῖς
 ζευδαῖς, καὶ τοῖς τελασθάμοις κατὰ πέλταις, καὶ τοῖς διμυαίοις περὶ βόλοις. καὶ καπιτέον ταῖς ἐν
 τοῖς μεταλλοῖς οἰκίαις. καὶ δὲ ἐστὶ ἀμφοτέρων ταῦτα, καὶ τῶν πολιορκουμένων καὶ τῶν πολιορ-
 κούντων. Quoties subter muros cuniculi cauantur, occulte id faciendum, uti sane cu-
 nicularios hodie facere videas. quod si oppidanis contrarium cuniculum ducentibus,
 foramen extiterit, aut ad intervallum tenue cauatio fuerit perducta; aculeis utendum
 quales bubulci gestant, & sibynis, necnon catapultis trium spithamarum, & ballistis
 petrariis, quæ onera duum pondo iaculentur: fumo item vexare eos oportet, qui sunt
 intra cuniculos. atque hæc monita, cum ad obsessos, tum ad obsidentes, ex æquo perti-
 nent. Sed hæc praxis melius docuerit, quam habes apud historicos sæpe de-
 scriptam: in illa præsertim, cuius iam memini, Ambraciæ obsidione, hac
 maxime re memorabili, apud Liuium fuscè exposita lib. x x x v i i i. in-
 de pete.

4. ἥδη δὲ ζυνεὶ καὶ σφῆκες καὶ μελίσσαι εἰς τὸ δόρυγμα ἀφέροντες ἐλυμήναντο τοὺς ἐν
 τῷ ὀρύγματι οὐκ ἔχοντες.) O sollertia hominum prorsus admirandam in sua sa-
 lute, aliena perniciæ procuranda! parum erat, quod equos, asinos, canes, fe-
 les, tauros, sues, camelos, elephantos, ipsos denique leones, sibi militare sæ-
 pe compulerunt; nisi ipsas etiam apiculas, condocerent in hostes pro
 se pugnare. Hoc verò mortales non raro factitasse, & vetus historia testis,
 & recens. de vetere scimus iam, id affirmante hoc loco Aenea. quare etiam
 Iulius Africanus postquam docuit cunicularios fumo esse opprimendos;
 alterum hoc, velut ἐγκύκλιον in eisdem telum affert in medium. λυμανὲς δὲ,
 inquit, τοῖς ὀρύσσοντας, σφῆκες, καὶ μελίσσαις ἀφίεις εἰς τὸ δόρυγμα. cunicularios vehe-
 menter vexaueris, si vespas & apes in cuniculum immiseris. de recentis verò histo-
 riæ scriptoribus, non vnum sed plures possumus laudare, qui vrbes obsessas
 apum præsidio defensas memoriæ prodiderint. Sed legant studiosi quæ su-
 per ea re eruditè obseruata sunt à præstantissimo viro, Philippo Camerario
 Ioachimi τῷ πρῶτῳ filio.

6. Ἀμασίου Βαρκερίους πολιορκουῖται,) Multi huius historiæ memine-
 runt: sed ante omnes Herodotus, vnde & noster habet. locus est in Mel-
 pomene.

8. ἀσπίδες χαλκῶμα ἐπιφέρων . . . . . τὴν τείχεα ἐπὶ τοῖς παρῶν τοῖς παῖδε.)
 Nihil videtur desiderari; sed παρῶν legendum, non παρῶν. clarius pater
 historiæ: τὰ ὀρύγματα αὐτῶν χαλκῶμα ἀσπίδι, ὥδε ἐπιφεραδίς. παρῶν
 φέρων αὐτὴν ἐπὶ τοῖς τείχεσιν, παρῶν παρῶν τὸ δάπιδον τὸ πόλεος.

11. ὅθεν καὶ νῦν χρῶνται αὐτὰ ἐν τῇ νυκτὶ γνωρίζοντες ἢ ὑπορύσσειται.) χρῶνται, non
 referendum ad Barcæos, sed ad communem hominum vsum. mansit enim
 inter Græcos consuetudo explorandi cuniculos, admoto ad locum suspe-
 ctum xraméto. de Ambraciotis hoc ipsum narrat Polyænus in sexto. Ano-
 nymus scriptor, quem multa ex Polybio descripsisse in Fragmentis mone-
 bamus, ita scribit: ἐπεὶ δὲ βάθος ἔχει ἰσχυρὸν ἢ πάρεργον, ἐξῆς ἔσθλα παρῶν τὸν ἑνα τοῖς
 τῆς πάρεργον ἐλὺς τῶν τείχεα χαλκῶματα σκυβή, λεωτότατα ταῖς κατασκάδαις, οἷς λεωταῖς,
 καὶ ἑτέροις

καὶ ἑτέρα ὁμοία τοῖς τοῖς καὶ τῶν ταῦτα διὰ τῆς πάσης προσιόντες ἡγεῖσιν τῶν φόβου τῶν
ὀρυζήοντων ἔσονται. ἔπειτα ἐσημειώσαντο τὸν τόπον, καὶ ὃν ἐδήλου ὑπὸ τῇ χαλκαμύτῃ διὰ
τὴν συμπαθείας. αὐτῇ γὰρ πρὸς τὸν ἐκτὸς φόβον.

13. καὶ δὲ αὐτὰς αὐτὰς τοῖς ῥυμοῖς εἰς τὸ αὐτὸ δῆσαι.) Plaustrorum compages,
hic descripta, vineæ militaris, aut testudinis ὀρυκτίδος vsum præstat : sed
leuiore opera est parabilis. Alius fuit plaustrorum vsum in muniendo: qua
de re multa nos in Commentariis Polybianis.

AD CAPVT XXXVIII.

MONITA proponuntur propugnatoribus tunc maxime obseruan-
da, quando res cum hoste geritur, per murorum ruinam irrumperere
conante.

19. καὶ διὰ τῆς τῶν τοῖς ἐν τῇ πόλει μαχομένων τεῖα μέρη.) pro eis τεῖα μέρη.
sic capite xxiii, τεῖα μέρη αὐτοῖς ἡμοῖς δὲ ἐνεδρόσαι. hæc tributio copiarum
in tres partes, in plerisque bellicis facinoribus, maxime autem in obsidio-
ne toleranda, hodièque est vñtatissima. Est vero diuersa hæc partitio ab
illa, de qua primo capite. illa ex omnibus fiebat, quæ ciuibus, quæ pere-
grinis militibus: hæc ex solis militibus: illa ad vniuersum obsidionis tem-
pus pertinuit; hæc ad diem pugnae, & adfultus.

22. ὃ γὰρ ὅτι οἱ πολλοὶ φοβούμεται τὴν ἀπὸ ἀρχῆς καὶ παρὸς ἔσθαι.)
Ne hoc quidem vulgaris prudentiæ est præceptum. Vult Aeneas præ-
sto esse duci selectorum militum manum, vt quancunque in partem ho-
stis ingruerit, subsidium recens eò possit submittere. isti sunt quos ἐφέδροις
Græci vocant. de quorum ~~περὶ τῆς~~ ~~summa~~ ~~utilitate~~ multa differi-
mus in lucubrationibus Polybianis. Aeneas veram causam paucis hic
aperit, cur sæpe manus parua ἐφεδρόντων subsidio veniens, sit quàm ef-
ficacissima. ea autem est, quoniam vt Vegetius scribit, *subita conterrent ho-*
stes, vsitata vilescunt. aperte autem Aeneas Thucydidem imitatur; apud
quem Brasidas subsidium disponens post pugnam inchoatam superuentu-
rum, ait: ἐλπίς γὰρ μέγιστα αὐτοῖς ἔστω φοβηθέντων. ὃ γὰρ ὅτι οἱ ὑπερὶ, διωότερον τοῖς πα-
λαιόις τῶν παρὸς καὶ μαχομένων.

28. ἐν οἷς ὁ καθὼς ἕκαστα πύτων δὲ πρὸς αὐτὰς, ἐν τοῖς ἀκρυσμασι γέγραπται.) Priscis
temporibus, cum vel nullæ vel paucæ adhuc legitimæ historiæ extarent,
studiosi doctrinæ homines exempla proposito suo conuenientia, quæ
fando acceperant, ad subsidium memoriæ sibi alijsque adnotabant; ea-
que scripto mandabant. hæc sunt quæ ἀκρυσματα vocabant, hoc est, *audi-*
tiones vel historias auditas. extat liber Aristotelis quem vulgo Περὶ ἀκρυσμά-
των θαυμάτων inscribunt; quum verus index sit, ἀκρυσματα θαυμάσια. is liber
ad doctrinam parandam & cognoscenda naturæ miracula est. à philoso-
pho compositus. qui versabantur in rebus agendis, similium obseruatio-
num collectionem ad prudentiam colligendā referebant: quæ καὶ τὰ παλαιά
καὶ quum versentur; ad vitam hominū attendere, & facta eorum qui res ge-
runt adnotare; hoc verò est prudentiæ operam dare. Propterea philosophus
in primo ciuilis doctrinæ monebat viros politicos, vt diligenter attende-
rent τοῖς λεγομένοις ἀποδείξαι, δι' ὧν ἐπιτυχήσασιν, diuulgatis exemplis eorum,

quibus consilii alicuius experientia bono cesserit. id quod diligentissime ipsum fecisse alibi docemus. Non dubito pertinuisse eodem librum hunc Aeneas, quem *Ακυσματα* inscripserat. eo complexus erat auctor, ut apparet ex hoc loco, syluam magnam exemplorum ad rem militarem pertinentium. quæ quidem ille ita digesserat, ut facile possent lectores discere, quæ cōsilia, quos exitus habere solcāt: quæ pericula, quibus remediis indigeant: nā id Aeneas non obscure heic significat. Quemadmodū autem omnes historiarum, quibus refertissima sunt Politica Aristotelis, ex eiusdem CLVIII Politiarum libris sunt petita: sic omnia exempla quibus usus fuerat Aeneas in hoc & aliis de re bellica libris, ex hoc libro *Ακυσμάτων* videtur ab eo fuisse desumpta. quod declarant illa verba capitis XI. *ρήσιονται ὅ ἐξῆς αἱ ὑπερβολαὶ ἐκ τῶ βιβλίου.* Liber enim, ut ibi dicebamus, hic est *Ακυσμάτων* commentarius; cuius etiam mentionem facere videtur XXII capite & XXVIII.

29. *χερμάδες μὴ ὅτι βέβαιον ἀσπίδος ἀφίεναι.)* *χερμάδες* opponuntur *ἀμαξοπλήθους*, id est manualia plaustralibus siue molaribus, de quorum deiectione dictum est cap. XXXII. quare autem minora saxa parcè velit iaci, cauissam non adfert. tale quid iam supra monebat, capite XXII, & XXVI repetebat.

31. *καταχρεμάδυνται χεὶρ ἐν κοφίνοις αἰθρας.)* Etiam apud Vegetium homines deponuntur funibus ex urbis obsessæ muris, ac rursus leuantur in murum: non tamen ut saxa coniecta colligant; sed ut machinas incendant.

32. *καταχρεμάδονται . . . .)* Videtur deesse vox *κοφίνων*. duos modos affert demittendi homines, & rursus leuandi vel per corbes, vel per scalas ἐ funibus confectas; quo de genere scalarum plura dicere nunc studio breuitatis omittimus.

AD CAPVT XXXIX.

TRES heic rationes docentur obsessi, hostem inducendi in fraudem. prima est, cum simulata fuga allicitur intra muros & fossa ad id ipsum facta decipitur: altera, cum admissus item intra mœnia, porta cataracta deiecta intercluditur ei reditus: tertia fit per laqueos extra urbem extructos, qui ingeniosa arte à defensoribus ducuntur & reducuntur.

35. *χεὶρ ὅ πολιορκουμένοις ἐν τῷ τοιαῦτα τεχνάζῃ ἐν ταῖς πολ.)* Iulius Africanus capite LVII, ita describit. *Τὸς πολιορκουμένους ὕψους δὴ δολιχά εἶναι. ἐν ταῖς πύλαις εἰς τὸ εἶναι μᾶλλον μέρος ὀρύζαντας τάφρους, εἶναι ἐν εἶναι πάρος δὲ λιπύνη. & cætera usque ad κεχυμένης ὕδατος.* non enim plura describit.

36. *ὀρύζαντα τάφροι εἶναι ἐν εἶναι πάρος δὲ λιπύνη.)* Commentum ingeniosum, minus tamen usitatum. Sæpius enim legas, fossam ramis & frondibus contextam; aut vias omnes tribulis & muricibus redditas esse infestas, noto tramite relicto, in quo nulla fraus præstructa. simulatione verò fugæ hostem in locum insidiarum allicere, plane translatitium est stratagema.

40. *καὶ φθίρεσθαι ἔσθαι τῆς πόλεως ἐν τῷ χαρά . . . πότειν ὅ (εἰ) σ.)* Distinguo & scribo: *καὶ φθίρεσθαι ἔσθαι τῆς πόλεως.* ἐν τῷ χαρῶ δὲ πύται δὴ (εἰ) σιωπηταγ- μένος ἵνας ἐν ταῖς δόδοις, ἐν τῇ τῆς ὀρύγματος, ἐν ταῖς τῇ πύλαις χώραις. εἰ δὲ πλ.

42. *ἐν βάλῃ αὐτοὺς ἔχειν.)* Melius ἔχει.

ibid. *χεὶρ ἡτοιμάσθαι αὐτῶν ἀπὸ τῶ μισοπύλου * πύλη πύλαις ὡς παχυτ.)* Corru-

præstantissima lectio. non dubito de porta cataracta agi. Lego igitur *καὶ ἡ τ. αἰώθεν ἀπὸ τῆς μεσοπέλας πύλῳ ξύλῳ ὡς παχυτάτῳ*. Cataractarum antiquissimum est inuentum Græcorum, ut nomen arguit, quo etiam Liuius est usus. Vegetius ita describit libro IV capite quarto, ubi docet quomodo caueatur ne portæ subiectis ignibus exurantur. *Sed amplius prodest, quod inuenit antiquitas, ut ante portam addatur propugnaculum, in cuius ingressu ponitur cataracta; quæ anulis ferreis ac funibus pendet; ut si hostes intrauerint, demissa eadem, extinguantur inclusi.* Fores cataractæ, quas vult Aeneas constare è lignis siue tabulis crassissimis, tollenonibus similibusue machinis attollebantur & deiciebantur: quas è re Græci αἰασσαστήρια appellant & χαλαστήρια; ut apud Appianum, libro Εμφυλίων quarto, de Xanthiorum vrbe loquentem. ubi habes memorabile exemplum eius utilitatis quam affert cataracta: duo enim Romanorum millia intercipiuntur, ac miserrime perierunt.

44. καὶ αὐτὴ τε. . . τοῖς πολεμίοις γήσι μὴ εἰσεῖναι.) Deest, opinor, verbum *πισπύσαι*.

P. 27. 4. βέχους ἡμέρας ἰδὼν κρυφαῖα καπισάσσαν.) Radeuicus de gestis Frederici Imperatoris, libro II. in obsidione Cremenensium. cap. LVII. *Cremenenses quum ab excursibus & audacia temere paululum quiescissent, alio ingenio, alioque commento nostros fallere cogitant & subuertere. Quædam enim instrumenta fabricant, muscipulis quidem simillima, sed pro quæstate humani corporis fortiora, eaque per vias circa vallum dispergunt; quibus ignari multi hærentes, aut capi facile poterant, aut occidi.*

5. ἔγω γ' ὁ μὲν βέχος, ὅπλιν ὡς ἰσχυρότατον θ' ἔλ.) Doli instrumentum hoc in tres partes distinguit Aeneas. Sunt autem eius partes reuera duæ: vna est βέχος ipse, idest laqueus, qui vincit & nexum tenet. hunc vult esse ὅπλιν ὡς ἰσχυρότατον è rudente validissimo; ut *vincto agitationem, nitentis euadere, & abrumperè laqueum sufferre valeat.* altera pars est vinculum quod extenditur ab ipso laqueo ad manus trahentium. hoc vinculum Aeneas in duas partes diuidit: eam quæ laqueo proxima, quam appellat ipse θ' ἔλιν, & è catena sita anulis ferreis constare vult, non fune: ne videlicet rumpi aut etiam abscindi à capto queat. modum huius partis statuit Aeneas duum cubitorum. altera pars vinculi est, quam manibus tenent auctores doli. hanc ipse appellat ἔγω ἔλιν, & vult esse χοῖν, hoc est funem è iunco aut sparto, aut alia quacumque bene firma funium materia. hanc partem vinculi Aeneas docet aptandam intra munitiones aut muros, ὅπλοις ἢ κηλωνείοις, rudentibus validissimis, aut tollenonibus; ut magna vi attractus laqueus magis magisque astringat captum, atque adeo intra munitiones protrahat.

7. ὅλως γ' ἔσω καπαχρέμαται κ.) *intus suspenditur*, hoc est, suspensus intro pertrahitur. *intro* autem potest intelligi, intra vallum, aut περὶ τὸ χωμα, siue loricam, aut similes munitiones. vel etiam intra urbem. quod difficillimum esse quum videatur; auctoris tamen verba eò manifestissime nos ducunt.

ibid. οἱ γ' παλέμιοι εἰσὶ δ.) intellige plures aduersarios, qui vincto opem ferre voluerint.

8. οἱ ἔσωθεν κηλωνείοις χερσὶναι, χαθέρντις.) *inclusi tollenonibus viuuntur demittentes.* quid demittunt? milites, puto in corbis qui vim vi repellant.

AD CAPVT XL.

PROPONVNTVR rationes aliquot supplendi militum defectus, quando maior est vrbis ambitus, quàm pro copia præsidij quod est intus.

12. εἰκοδομεῖν ὕψος.) pro eis ὕψος. vel scribendum ὕψηλα, quomodo Iulius olim Africanus descripsit capite LVIII. de addenda muris altitudine dictum est, capite XXXII. praxim habes apud Iosephum Αλώσεως libro III. cap. XIII. Mox lego, ἐν ἀπείρᾳ χρόνῳ: & statim, φυλασσόντων ἐκ τῆς ἀρχῆς αἰ-
δεόπων.

15. ἀλλὰ.... ἀπασιν μὴ ἔχοντες ὅπη κατὰ δαίμονα.) Lego & elegantem Hellenismum restituo, ἀλλ' ἀπερῶσι τοῖς πᾶσι. vltatius dicitur, ἀπερῶσι τοῖς ὅλοις.

18. οὐς ἐρεδύχετο....) Deest verbum ἀπέψησε, aut tale quid. Est verò tyrannorum solenne institutum, quod de Dionysio hic dicitur. vide quæ narrat Polybius libro XIII de Nabide Lacedæmoniorum tyranno: & quæ in eum locum obseruamus.

20. Σινωπιῖς ὃ παρὰς Δαταμῶν πολεμουῶντες.) Existimo Datamem hunc esse, qui Olympiade CIV Cappadociam regebat Regis Persarum Satrapa; quod è Diodori Bibliotheca discimus. meminere Datamis & alij multi scriptores. vita vero extat descripta ab Aemilio Probo, siue is est Cornelius Nepos. Sinope vrbs ad Pontum nobilis, modò Cappadociæ, modò Paphlagoniæ fuit attributa.

21. τῶν γυναικῶν τὰ ἐπιφύετα σώματα μορφώσαντες, καὶ ὅπλα ἔχοντες ὡς ἐς αἰδρας μάχιστα.) Rodericus Toletanus De rebus Hispaniæ libro III, capite XXI. Dominus Murtiæ egrediens contra, Arabes infelicitèr est aggressus; & in vrbis ambitu circumseptus, cum esset prouidus & discretus, fecit mulierum capita circumcidi, ut in muris à foris apparentes, viri eminus crederentur, & cannae quas manibus præferebant, lanceæ putarentur.

25. εἰς τὴν ἑλκὸς ἐπὶ τῆς τεύχεος πλείους φαίνεσθαι.) Africanus capite LX describens addit, ut videtur, de suo, ἐπὶ τῆς τεύχεος ἢ χάρακι super muris aut vallo castrorum. non absurde: nam ut antea dicebamus, pleraque hoc libello contenta, defensionì castrorum, non minus conueniunt quàm vrbis.

26. καὶ ὅτε φανούται εἰς δύο.) Africani codex, φα. εἰς δύο. tres circitores apparebunt duo. sed non agit hîc Aeneas de minuenda specie circumeuntium. qua de re extat apud Africanum caput LX castrensi rei acco mimodatum.

30. περὶ ναυτικῆς τάξεως δίδειμι.) Tractationem de nauali bello subiunxerat tractationi de obsidione toleranda; quia vrbes maritimæ mari, non minus quam terra, possunt obsideri. idem & Vegetius fecit; cuius liber quartus, & πολιορκητικὸς est & ναυμαχικός. Fecerat idem etiam Philo mechanicus, sicut ex iis constat quæ hodie leguntur in fine commentarij Poliorceticus illius.

ADDENDA QVÆDAM NOTIS SVPERIO-
RIBVS, .ET SVIS LOCIS INSERENDA.

Pagina 38. *ante notam ultimam, infere.* 32. ὅπως μὴ δὲ ἀγνοίῃ δόξάζοντι ὁ σκῆ-
πος,) Scribe, δόξάζων. opinans. at neutro genere δόξάζον esset pro δοκῶν.

Pag. 39. *ante caput vii infere hanc notam.* 44. Σύνθημα δ' αὖτις ἔχον ἐν τῷ ὅ-
αῳ.) Satis clarum ē ratione subiecta, mendum his verbis inesse. Aut igitur
negatiue concipienda oratio, hoc pacto: ἔχον ἔχ' ἐν καὶ τ. habento, inquit,
speculatores isti qui foras prodeunt, tesseram non eandem cum urbanis cu-
stodibus, sed diuersam, & sibi propriam: vel plura verba defunt: quam sen-
tentiam in vertendo sumus secuti.

Pag. 44. *adnotationem hanc ita rescribe.* 27. Οἷον καὶ Διονύσιος ἑώραξε. Λε-
πτήν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ,) Hic est Leptines, quem classi suæ Dionysius ali-
quando præfecit, & cuius opera multum est vsus: quem etiam Diodorus
fratrem Dionysij fuisse ostendit. vt libro xiv in Olympiade xcvi. ὡς δ'
ἐπὶ τοῖς περὶ τῶν Διονυσίων τῶν τετρακτίων, καὶ τὰ αὐτῶν ἔργα καὶ τὴν αὐτοῦ Λεπτήν τὸν ἀδελφόν.

Pag. 53. *in fine post illa verba, fores panduntur, infere.* Festi verba, nisi com-
mode accipiantur, contrariam continere sententiam videntur; perperam
& falso. nam in voce asserere ita scriptum. unde etiam *seræ appellantur, quia fo-
ribus admotæ opponuntur, defixæ postibus, quemadmodum ea quæ terræ inferuntur.*
Fallum inquam est, seras hoc est, τὸν μοχλόν, fuisse postibus defixum, vt quæ
terræ inferuntur: id enim non obici, sed pessulo conuenit, vt mox dicemus.
Remouere seras Græcis μ.

Pag. 68. *post annotationem quæ incipit.* 26. ἵνα μὴ. *infere.* 28. ἀφῶκα ποῖντα
τοῖς τὸν καὶ τὸν, ὅτι καὶ αὐτὰ καὶ τὸ σῶμα τοῦ.) Vt canes & gallos gallinaceos inu-
sta parte aliqua corporis, quod ait Aeneas, dolor reddit mutos; sic etiam
equos vetat hinnire, ex hac aut simili caussa concitus dolor. adeo verum est
quod dicebat Plato, ὅτι δὲ ζῶον λυπούμενον ἀδῇ. Iulius Africanus capite ix ob-
seruat, equorum hinnitum in rebus bellicis magnum interdum momētum
facere. cāmque adeo rem Aristomeni Messenio pulcherrimi stratagematis
ansam præbuisse, quo Lacedæmonios deuicit. Parthos vero quoties vellent
efficaciter equos suos impedire quominus inter pericula hinnirent, solitos
vinculo valido caudam illis vehementer adstringere; ita vt acrem ex ea ad-
strictione dolorem caperent. τῇ γὰρ ἀπορία, inquit, τῆς ὀπίσθεντος ὁ ἵππος δὴ γὰρ, τὸν
αὐτὸν μὲν θυμὸν φυλάττει καὶ τὰς μύρας ὅς τ' αἰσθάνεται ἔχοντα.

P. 9. 73. *in annotatione penultima, statim initio infere:* Scribendum, τοῖς δ' αἰσ-
θαν. vt hi quidem silentium teneant, alij vero rumpant, & clament. Non
diff.

Pag. 75. *post versum quartum, adde hæc.* 30. καὶ ἑκάστη φυλακὴ καὶ τὰς ἐκ.)
Lego, καὶ ἐκ. φυλακὴν φύλακας καὶ. aut φύλακα. mens clara ex interpreta-
tione nostra.

Pag. 78. *ante annotationem quæ incipit,* 5. καὶ νοκτεράων &c. *infere ista.* 3. συρ-
κας τε ἀπιδόν.) Scribendum, *φραγκας.* significat hic σύρακας capsam aut aliud
vas ad res reponendas. sic etiam vocabant genus clitellarum vel astrabæ ad
ligna deuehenda. quare Hesychius non solum ἀγγεῖον esse ait, sed etiam

Ξυλοκαθίλιον. paullo aliter apud Iuvenalem Satira 1 v. modò longa cornuscat
Soraco veniente abies, atque altera pinum plaustra vehunt.

in fine eiusdem annotationis subiice & scribe: ille locus. In verbis Aeneæ
possunt illa πλωὶ δύνματις etiam aliter accipi, quasi esset scriptum, πλωὶ δύν-
ματις χάεν. nisi quod satis sit ad specimen emere volentibus exhibendum.

Pag. 84. in annotatione quæ incipit. 18. εἰς δὲ τῆς ἑστ. &c. dele illa verba.
Scrib. ἐπὶ τῆς. &c. nam contrarium volui, pro ἐνδύειται scribendum esse ἐπὶ τῆς.

Pag. 101. in fine annotationis primæ, adde: Funda cuius Aeneas hoc loco me-
minit, ea videtur esse, quam Græci Achaicam vocabant. nam ista potissi-
mum vfos esse veteres in obsidionibus, docet Suidas, & confirmat historia.
qua de re plura alibi.

Pag. 107. in fine adde. 45. καὶ οἱ ὑπορύσσοντες δὲ φθῶσι. Legi cum vertebam
ὁ φθῶσι. nam δὲ φθῶσι tollantur quæ recte exponam non video. mox scribe,
πείσσει λίθους, non λίθους. Atque hic cum bono Deo, finis harum Notarum
esto.

ERRATA QVÆDAM SIC EMENDENTVR.

In Græco Aeneæ contextu.

P. 3. vers. 1. ΑΙΝΕΙΟΥ scrib. Αἰνίῳ. P. 4. ΧΡΙ scrib. χρί. P. 5. 24. πεπρωμένῳ. scrib. πεπρωμένῳ.
P. 6. 16. ἰλάττω. scr. ἰλάττω. 35. ἀπεροδύκτως. scr. ἀπεροδύκτως. P. 7. 1. διαφύσας. scr. διαφύσας. 23. ἀργε-
μένῳ. scr. ἀργεμένῳ. 24. καθεύδει. scr. καθεύδει. P. 7. 15. ὡς δὲ. scr. ὡς δὲ. P. 12. 15. ἡμῶν. scr. ἡμῶν. 29. ἵσται.
πλ. scr. ὡς πλ. P. 13. 2. εἰσι. scr. τισιν. 22. ἡμῶν. scr. ἡμῶν. P. 15. 7. φοιτῶντες. scr. φοιτῶντες. P. 16. 39. ἀπὸ
αἰ. scr. ἐπὶ αἰ. P. 17. 40. πυρρῶντες. scr. πυρρῶντες. P. 26. 41. ἐρύμασι. scr. ἐρύμασι. peccata in accentu-
bus & similia his si qua sunt Lector pro sua aqutate operis condonabit. Nos quid simus secusi versio palam faciet.

IN NOTIS.

P. 40. versu 24. auctoritatis, scrib. auctoris. 34. aduenient hosti. scrib. aduenienti. P. 42. S. ἐπὶ
πύλῃ. scrib. ἐπὶ πύλῃ. P. 59. 26. Ex sequentibus coll. scrib. Ex præcedentibus c. P. 81. 6. ὡς τὸ. scr. ὡς τὸ.
P. 91. 16. silentij Aeneæ. scrib. Aeneæ. 19. iunior Aeneæ. scrib. Aeneæ. 36. patentem nostram. scrib. paren-
tem nostrum. P. 95. 14. turr. scrib. turris. Hæc obiter nobis animaduertita. cætera benignum Lectorem
cognoscere & ignoscere est æquum.

AE NE AE C O M M E N T A R I V S
 T A C T I C V S, E T O B S I D I O N A -
 L I S, D O C E N S

Q U O M O D O O B S E S S U M
resistere oporteat.

ISAACO CASAVBONO interprete.

POLYBIUS LIBRO X.

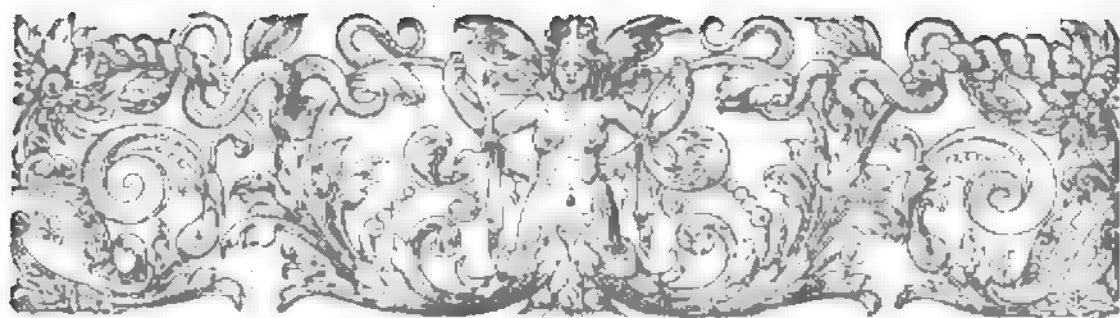
ÆNEAS quum hunc errorem emendare instituisset, is, qui de rebus ad officium imperatoris pertinentibus Commentarios vulgo notos composuit; aliquantum promouit.

ÆLIANVS DE INSTRVENDA ACIE
CAPITE PRIMO.

Tacticum argumentum perpoliuit pluribus scriptis *ÆNEAS*; is qui libros *De officio imperatoris* non paucos composuit: quorum Epitomen *Theffalus Cineas* confecit.

EX SVIDA.

ÆNEAS. hic scripsit de facibus pyrseutarum, ut ait Polybius. scripsit & Commentarium de stratagematis. Fallitur Suidas: vide Notas.

AE NE AE COMMENTARIUS

TACTICVS, ET OBSIDIONA-

LIS, DOCENS

QVOMODO OBSESSVM

resistere oporteat.

QUOTIES aliqui mortaliū, relicta patria, certamina & pericula extra fines suos subeunt; ii si quā terra marīue fortunam aduersam fuerint experti, superstitibus illorum propria regio atque vrbs, manēt saluæ: vt perire cuncti funditus nō queant. iis vero, qui de rebus omnium maximis sunt periclitaturi, sacris, patria, parentibus, liberis, atq; aliis, nec par nec simile propositum est certamen. nam hi si salui euaserint, & hostes fortiter repulerint, terribiles aduersarijs euadent; ~~vt nemo facile in posterum moliri aliquid aduersus eos velit:~~ sin autem, ignauos in defendendis periculis sese præbuerint; nulla de cætero spes salutis restat reliqua. De talibus igitur tantisque rebus decertaturos, neque in belli apparatibus, neque in alacritate animorum, fas est quicquam prætermittere: quin potius, multis, atque adeo omne genus rebus est eis prospiciendum, quò ne culpā saltem suāmet ipsorum, detrimentum vllum accipiant: aut si casus aliquis interuenerit; cæteri tamen quibus Fortuna pepercerit, vt res lapsas in pristinum locum restituant: sicut Græcorum nonnulli, quum ad vltima peruenissent malorum, è calamitatibus tamen emerferunt.

In corporum ordinatione considerandum est, vt pro magnitudine ciuitatis, pro situ & conditione oppidi, pro eo vigilum numero qui est constituendus, pro alijs item ministerijs, quæ in vrbe obsessa à certis corporibus obiri debent, partitio eorum instituatur. Et illi quidem qui extra muros proficiscuntur, secundum naturam locorum debent ornari, ad quæ mittuntur, & per quæ transcundum; periculis putà exposita aut munita, angustiis arctata, aut plana, edita in altum, aut insidijs locandis nata; item, in quibus hostes sint amnem traiecturi, aut vbi ex tali aliqua occasione acie sit dimicandum. in illis verò instruendis copiis, quæ intra muros remansuræ sunt, custodiæ vrbs deputatæ; non ea quæ modò diximus sunt spectanda; sed eorum potius locorum quæ in vrbe sunt, ac præsentis periculi haberi ratio debet. Primum igitur, prudentissimos quosque & rei bellicæ peri-

tissimos eximere oportet, qui magistratibus præsto semper sint futuri: tum autē ē cæteris corpora seligēda sunt, laboris patientissima; atque ex his certa militum manus conscribendæ; qui ad erumpendū in hostem, ad circuitiones urbanarum vigiliarum, ad submittenda pressis auxilia, & similia his alia ministeria destinati, iis muneribus exsequendis futuri sint pares. Porro istos bene in ciuitatem esse animatos, & in præsentē rerum statu acquiescere oportet. nam aduersus clandestinas aliorum molitiones, corpus hoc congregatum, instar arcis cuiusdam, magno fuerit præsidio. metu enim continebitur factio contraria, si qua in vrbe fuerit. Ducatus verò & cura horum viro tradatur, cum cætera prudenti, & robusto; tum etiam, quem ex mutatione rerum plurima pericula maneant. ē reliquis, valentissimi quique statura corporis & iuuenta eligendi, qui in excubiis atque mœnibus collocentur. iam quæ superest multitudo, pro lōgitudine noctium & modo vigiliarum, in plures paucioresve manipulos debet describi. ē plebis vero turba, alij in foro, alij in theatro collocantur; alij in vacuis arcis, si quæ sunt in vrbe; ne qua penitus illius pars defensoribus sit nudata. Enimvero plures in vrbe areas esse inutiles, nihil quicquam iuuat. ne si qui forte res nouare voluerint, & in illis occupandis aliorum conatus antecurrere, diuersis opus sit militum agminibus, qui fossis cauatis eas obstruant, & quàm maxime fieri potest reddant imperuias, si qui fortes res nouas moliri, atque illas occupare, voluerint. Lacedæmonij quum in eorum agrum Thebani irrupissent, proximas sibi quisque aedēs demoliendo, & ē maceriis murisque, alij alibi saccos terra & lapidibus opplendo; atque, vt aiunt, sacris ex ære tripodibus, qui penes eos erant multi & magni, in eam rem vtendo; quum hisce omnibus aditus transitusque oppidi sui, & vacuas omnes areas, obturare occupassent, hostem perrumpere intra muros conantem, represserunt. Plataenses, quum Thebanos silentio noctis urbem suam esse ingressos didicissent; animaduersa paucitate illorum; cognito etiam, ipsos nihil earum rerum curare, quibus attendere debebant; qui tamen in sua iam potestate urbem esse sibi persuadebant; existimarunt, si hostem adorirentur, non difficilem sibi fore victoriam. dolum igitur ē vestigio hunc comminiscuntur. Magistratum alij in foro de pactorum conditionibus cum Thebanis agunt: alij, cæteris ciuibz clam præcipiunt, vt separatim quidem ē domibus suis ne egrederentur; sed singuli aut bini simul parietibus intergerriuis perfossis, occultē alij apud alios congregarentur. vbi idonea multitudo conuenit, vias vrbis & vicos plaustris absque iumentis obstruxerunt; deinde ad datum signum manu facta, in Thebanos irruerunt. simul & mulierculæ & famuli in tectis stabant. ex quo euenit, vt Thebanis per tenebras rem gerere volentibus, & defendere sese, non minus damni plaustra afferrent, quàm qui ipsos vrgebāt Plataenses. nam illi quidem, vt pote quā euadendum esset ignari, propter plaustrorum sepimenta harebant: hi verò contra, cum certa scientia hostem persequentes, citò multos eorum occiderunt. Sed & rationes his contrariæ in medium sunt adducendæ. quippe si vna duntaxat sit area vacua, atque eam coniurati sibi assere anteuerterint, magno in periculo oppidani versentur. nam vbi vnicus tantum est locus eiusmodi, omnibus communis, in præoccupatium diligens.

diligentia posita est palma. sin autem loca eiusmodi fuerint duo aut tria, hæc sequentur commoda. si factio contraria vnum alterumve eorum ceperit, reliquus saltem diuersa sentientibus restat; sin omnia loca conspirati occuparint, separati hoc pacto & diuisi infirmiores erunt ad resistendum aduersariis, in vnum conglobatis; utpote qui per singulas vrbis partes diuisi non erunt. atque ita etiam in cæteris deliberationibus, quæ insunt contraria doctrinæ iam scriptæ, suspicari & cogitare oportet; ne quid forte fecius inconsideratè eligas. Si fuerit vrbs inordinata, atque eam subitus terror inuaserit, facile aliquis ciues ordinauerit, & in opportunis ad tuitionem oppidi locis, collocauerit; si unicuique tribuum certam murorum partem sorte attribuerit; ad cuius defensionem earum singulæ, simulatque aliquid increpuerit, sese conferant. pro multitudine autem ciuium, quæ in quaque tribu censentur, partem murorum custodiunto. his ita cõstitutis, è quaque tribu eos qui firmissimo sunt ad labores corpore, seligere conuenit, ad stationem in foro habendam, aut ad circuitiones, aut si quid est aliud, in quo talium hominum opera sit necessaria. Similiter vbi munitio aliqua sociorum præsidio tenetur, singulis *gentibus* pars certa murorum custodienda attribuitur. Si ciues inter se mutuis suspicionibus laborent, ad loca singula, vnde in muros ascenditur, fidos homines collocare oportet, qui, si quis alius conetur conscendere, sint impedituri. Pacis tempore ita ordinandi ciues sunt. Ante omnia unicuique vicorum *rhyrnarcha*, siue vicanus præfectus est præponendus, vir moderatissimus & prudentissimus: ad quem, si quid noctu ex inopinato contigerit, sint conuenturi: & proximos quidem foro vicos, in forum deducunt præfecti, theatro vero proximos, in theatrum; & ita singuli præfecti cum iis qui arma ~~domo attulerint~~, ad proximas sibi areas conuenient. hoc namque pacto fiet, ut & citissime, & ad conuenientia sibi loca, quique perueniant, utque domibus suis proximi, missitâdo ad domesticos, liberos atque uxores, propria negotia curent, non longo à suis intervallo distiti. Iam ipsos quoque magistratus, sorte loca vrbis diuisisse prius inter se oportet, ut sciant, quò quisque profectus, partē copiarum quæ coierint, ad muros mittent: qui etiam ad cætera munia cum cura obeunda, duces aliis se præbebunt, si statim isto pacto ciuibus præiuerint. Omnium verò primum signa obsessos instituisse oportet, per quæ eos dignoscere qui ad se accedent poterunt. iam enim antè tale quid euenit. Chalcis vrbs est ad Euripum; hanc quidam exul, Eretria profectus, occupauit: quum ciuium aliquis huiusmodi stratagemate esset vsus. In parte vrbs omnium maxime deserta, & cuius portæ non aperiebantur, siue ad excubias, siue ad vigilias iret, ignem in testa deferebat. atque is portarum obicem quum nemine animaduertente ferra noctu secuisset, eo patefacto aditu milites admisit. postquam in forum ad duo millia hominum conuenissent, classicum sonari acriter cepit. ibi tum multi Chalcidensium per ignorantiam interierunt. quippe, qui metu perculsi, arma sumunt, & hostibus se adiungunt; quum unusquisque illorum ferius ad eos, ceterum ad amicos, peruenisse se arbitraretur. ita plurimi eorum modo singuli, modò bini interficiebantur; donec tandem vrbe iam capta, quid rei gestum esset cognouerunt. Qui igitur bellum gerunt, & quidem

iii.

iv.

propinquo hoste, ante omnia eos oportet, si quos terra marique ad facinus aliquod perpetrandum vrbe emittant, sic mittere, vt signa composita habeant, quæ diurna, quæ nocturna, per quæ sicunde hostis apparuerit, dignoscere valeant, amicine sint an inimici. atque vbi rei gerendæ causa fuerint quidam profecti, mittendi etiam sunt, qui omnia significant, vt & eiusmodi expeditionum casus, qui in vrbe remanent, vel à longissimo intervallo & quam primum, notos habeant. multum namque iuuerit, temporis amplius habuisse, quò te aduersus imminens periculum, præpares. Quæ porro iis acciderint, qui hoc non obseruant, antè gestorum narratione declarabitur: vt ad rectum consilium diligendum, sit exempli & liquidi testimonij copia. Pisistrato Atheniensium imperatori, nuntiatum est, decreuisse Megarense, vbi ad littus Atticum appulissent, coniugibus Atheniensium Themophoria Eleusine celebrantibus, noctu insidias parare. eo cognito Pisistratus præuertit, & Megarensibus dolum struit. qui vt egressi in littus sunt, quasi nemo eos animaduertisset, & à mari aliquanto longius processerunt; exurgens Pisistratus insidiatoribus superior extitit; plurimosque adeo illorum occidit, & naues quibus fuerant delati cepit. deinde nauigiis è vestigio milite completis, mulieres Atticas, quæ commodissime nauigare simul poterant, secum assumptis, & Megara sub vesperam paullo ab vrbe longius naues appulit. Multi igitur Megarensium, vt vident naues aduētare, prodeunt obuiam; cum omnes simul magistratus, tum ceteri; quò videlicet, captiuarum mulierum quàm plurimarum spectaculo fruerentur. Athenienses elensione facta, partim conficere Megarenses iubentur; partim vt quàm possent plurimos ex illustrissimis ciuium in naueis corripere. & ita factum est. ex quo potest intelligi, siue cogendus sit miles, siue ad res gerendas mittendus, signis compositis, vt se inuicem ignorare nequeant, id esse faciendum. v. Secundum hæc custodes portarum constituere oportet, non temere quosuis; sed viros prudentes ac sollertes, quique omnia quæ in urbem inferentur, valeant suspectare: ad hæc, in re lauta versantes, & quibus præsto sint in vrbe fidei pignora; liberos dico, & coniugia non autem eos, qui propter egestatem, aut aliquam necessitatē, quam contrahendo sibi imposuerint, aut ob aliud inopix genus, situri sint se à nonnullis impelli, aut ipsi alios impulsuri ad res nouandas. Leuco vero Bospori tyrannus, etiam milites præsidarios, qui propter aleam, aut aliud intemperantiæ genus æs alienum contraxissent, vi. ære dirutos faciebat. Præterea oportet hemeroscopos (*ij sunt diurni speculatores,*) in loco edito, & qui è longissimo intervallo sit conspicuus, collocare. in singulis autem specularum locis, tres minimum hemeroscopos stationem agere, necesse: atque eos, non quos casus fortuitus obiecerit, sed belli peritos: ne speculator præ imperitia aliquid opinatus, det eius rei signum, aut nuntium in urbem deferat, & sine causa negotium oppidanis faceat. Solet hoc euenire eis, qui rationes disponendæ aciei, aut gerendi belli quum ignorent: quoties aliquid hostes faciunt aut agunt, vtrum destinato consilio, an casu aliquo ea gerantur non intelligunt. at peritus, quem hostilis apparatus non fugit, non multitudo, non iter, & si qui alij sunt exercituum motus; is demum veritatem renuntiabit. Si loca eiusmodi non reperiuntur, è quibus data signa videri in

vrbe queant; alios aliis in locis collocabis, qui sublata in altum signa suscipient, atque ea porrò in oppidum transmittent. hoc amplius hemeroscopi pedum celeritate pollentes sunt: ut si qua inciderint, quæ signis declarari nequeant, scitu tamen necessaria, celeriter aduenire possint, & quoad eius fieri queat, è longinquo interuallo nuntium deferant. Optimum verò fuerit, si equitationi apta sint loca, & equi suppeditent, equites cæteris speculatoribus adiungere, ut per illos eo citius omnia nuncientur. Emittere autem sunt vrbe hemeroscopi, mane summo, aut noctu; ne speculatores hostium eos ad suas speculas euntes deprehendant. Tesseram hemeroscopi unam atque eandem habento, *ab urbana diuersam*: ne si forte ab hoste capiantur, aut volentes aut nolentes, oppidanorum tesseram possint prodere. Monentor etiam hemeroscopi, ut signa interdum ita attollant, sicut pyrseutæ solent faces, quas *πυρσού* Græci dicunt. Quoties vicino hoste sunt in agris fruges fructusque, verisimile fit, eorum cupiditate multos oppidanorum rure versari. hos igitur cogere in urbem isto pacto oportet. Primò sub occasum Solis detur signum iis qui extra muros sunt, abeundi in urbem: qui si per plures agri partes fuerint dissipati; per alios signorum susceptores significetur eis, ut vel omnes vel quàm plurimi in oppidum veniant. Vbi signum istis datum fuerit concedendi intra muros; oppidani cœnam sumere alio signo iubentor. tertium deinceps esto, ut ad constituendas vigilias eatur. quomodo autem hæc fieri debeant, & quo pacto faces à pyrseutis attollendæ sint, in libro De rei bellicæ apparatibus vberius est dictum. inde petatur eius rei scientia; ne bis de iisdem scribere nobis contingat. His prouisis, ubi plures maioresque hostium copiae expectantur; regionem primò ita concinnare oportet, ut quam difficillimus sit in illam aditus; item fluuios ut traici ægrè queant; atque ij ut sint plures efficere. præterea hostibus, qui siue in sabulosa, siue in terram firmam applicuerint, quæ & quantæ dum appellunt fraudes sint struendæ; necnon portus, qui in vrbe ditione ue fuerint, qua arte consuepiendi sint, ut ne illos quisquam ingrediatur, aut si quid fuerit ingressum, ne egredi inde valeat: tum autem ea quæ relinquere ipse quidem volueris, hostibus tamen alicui possint esse vsui, (puta ad muros ædificandos, aut tabernacula facienda, aut rem vllam aliam:) quomodo hæc reddenda sint inutilia, aut qua ratione corrumpenda & penitus perdenda; siue ea sint esculenta, siue potulenta, aut fruges fructusue qui in agris reperiuntur, aut res aliæ; item aquæ regionis non fluentes, quo pacto ad bibendum inhabiles reddi queant: omnium, inquam, istorum efficiendi rationes, hîc quidem prætermittuntur; ne si illa declararentur, cresceret in immensum hoc volumen: at in libro De rei bellicæ apparatibus de iis perfectè est actum. Si ij qui te inuadunt maiore audacia aduersus te ferantur, ita agendum. Omnium primò, loca quædam regionis tuæ, per eam quæ fuit ordinata militiam, debes occupare: deinde militibus tuis aut ciuibus in concionem vocatis, cum alia prædicere illis conuenit, quasi dolus quidam in hostes à te paretur; tum ut per noctem, simul ac tuba cecinerit, omnes militaris ætatis iuvenes armis induti, & certo in loco congregati, ducem suum sequantur. cuius rei nuntius ad castra oppidumue hostium perlatus, idoneus est auertere

vii.

viii.

ix.

eos à suis inceptis. atque hæc ita si gesseris, amicis animum addideris, ut
 qui tentare aliquid audeas, neque metuas: hostibus verò terrorem incusse-
 ris; ut propterea in suis finibus quieti sese contineant. Dandum insuper
 est hoc quoque præceptum: ut ciues qui iumenta possidebunt, vel manci-
 pia, ad vicinos populos, ea furtim traducant: quippe qui in oppidum illa
 non sint introducturi. quibus hospitij ius cum nemine intercedit, ut apud
 eum sua deponant; hi, prouiso vnde alentur corpora subducenda, apud
 finitimos populos magistratibus ea commendent. Deinde autem, per
 certa temporis intervalla præconis voce edicendum, terrendi gratiâ inimi-
 cos insidiantes, & ab inceptis suis auertendi; ut liberæ personæ, & fructus
 vniuersi intra muros conuehantur: si quis non paruerit, ius fasque esse vo-
 lentibus, agere ferre omnia quæ fuerint cunque in agris reperta. Dies festi
 in vrbe agitentur. Conuentus priuati nulli vsquam, neque interdiu, neque
 noctu coguntur: necessarij publicis de rebus, aut in Prytaneo, aut in Curia,
 aut in alio omnibus conspicuo loco habentur. Ne quis vates priuatim, &
 sine magistratu sacrificato. Nulla item vnâ cœnantium conuiuia agitan-
 tor: sed vnusquisque in suis ædibus cœnato: præterquam si nuptiarum epu-
 læ celebrentur, aut è funere silicernium: idque magistratibus fuerit prius si-
 gnificatum. Si exulabunt ab vrbe nonnulli, edicendum erit, si quis ciuium,
 aut peregrinorum, aut seruorum pedem porta extulerit, quæ pœnæ quem-
 que eorum maneant: si quis item aliquem exulum conueniat, aut eum qui
 ab exule missus fuerit, aut literas mittat recipiatur, periculum aliquod fore
 illi adeundum, aut pœnâ luendam. Epistolarum quæ ad externos mittuntur,
 aut quæ in urbem admittuntur, sunt inspectores ad quos prius deferantur.
 Arma si quis plura vnus habeat, apud magistratum profiteretur. nemo genus
 vllum armorum vrbe efferto; neque pignoris loco capito. Milites condu-
 cendi, aut ad militiam locandi operam suam, sine auctoritate magistratus,
 nemini ius esto. Nullus neque ciuis neque inquilinus absque cômœatu na-
 uem soluito. appellentibus nauigijs denuntiator, ut eo loco stationem ca-
 piant, qui portæ, aduenientibus indicandæ, fuerit proximus. Peregrini cū in
 urbem accedent, arma in aperto & præ manibus ferunt: atque ea statim illis
 adimuntur. hospites ne quis suscipiat, ne ipsi quidem caupones, inscijs ma-
 gistratibus: tum autem magistratus adnotanto apud quem & quando pe-
 regrinus aliquis diuertit. iidem etiam quot noctibus cauponas ab exteriori
 parte claudunt. Per certa intervalla temporis, qui miseri & inutiles facti
 fuerint, præconio exire oppido iubeantur. Finitimi, qui vel studiorum gratiâ,
 vel quamlibet aliam ob causam in vrbe fuerint, nomina apud magistratū
 profitentur. Cum legationibus quas ciuitates, tyrāni vel principes, aut exer-
 citus publice miserint, sermones serere, promiscuè omnibus qui voluerint,
 ne impune liceat: quin potius fidelissimi ciuium deliguntur, qui perpetuo
 cum legatis, quamdiu manebunt in vrbe, sunt futuri. Quarum rerum in
 vrbe fuerit inopia, frumenti, olei, aut similis alius, si quis eas inuexe-
 rit; huic pro copia rerum inuectarum propositæ sunt vsuræ; & coro-
 na detur eidem honoris gratiâ: nauclero item immunis concedatur eue-
 ctio atque aduectio. lustrationes armatorum sæpius fiunt. peregrini
 qui forte illo tempore in vrbe versabuntur, in certum locum traducuntur;

aut in ædibus manento: qui eorum alio loco fuerit conspectus, huic, tanquam auctori iniuria, multa dicta esto. horum item emporia, & loca ubi commercia exercent, simulac datum erit signum, ut claudantur, lucernæ ut extinguantur; ac ne aliorum quidem quisquam ut adsit. necessitas si quem urgeat, cum laterna ingrediatur: donec præceptum fuerit, *ne quis exeat*. Si quis alium in Rempublicam conspirantem indicauerit, aut eorum quæ antè scripta sunt aliquid agentem detulerit; huic ut certa pecunia pronuntietur: & ut summa pronuntiata, in foro palàm sit exposita, aut super ara, aut in æde sacra; quò tanto libentius aliquis indicium eorum quæ superius scripta sunt, profiteri audeat. ubi verò de monarcho agitur, aut belli duce, aut exule dominationem obtinente, præconio hoc amplius est addendum; **QVOD SI QUID EI ACCIDERIT, QUI ILLVM PEREMERIT, PECVNIA PRONVNTIATA LIBERIS EIVS REDDETVR: SI LIBEROS NON HABEAT, PROXIMO AGNATO.** Si quis è familiaribus aut domesticis exulis, aut tyranni, aut ducis, aliquid eorum quæ præcedunt patrarit; dependi huic dicta summa debet, ac præterea reditus ab exilio concedi: isto enim pacto inuitati, promptius rem aggredientur. Si de mercenario exercitu agatur, oportet imperato silentio, omnibus audientibus hæc edicere: **SI QVIS, QVOD PRÆSENTEM RERVVM STATVM NON PROBET, VELIT ABIRE; ABSCEDENDI IVS ILLI ESSE; POSTEA IDEM HOC SI TENTAVERIT, VÆNV M DABITVR.** Minora istis peccata, ex lege proposita puniantur vinculis aut multa. Si quis exercitui nocere deprehendatur, aut numerum copiarum imminuere, capital esto. Secundum hæc, cæteris ~~ordinibus~~ prospiciendum est: & primò illud inquirendum, an sit inter ciues concordia; quoniam obsidij tempore summum id est bonum, si non consentiant, contrariæ factionis capita præcipue, & eos qui auctores Reipublicæ fuerint ut aliquid faceret, *unde orta est discordia*, transferre aliò nihil tale suspicantes oportet, & honesto quodam prætextu emittere, velut ad legationem obeundam, aut alia ciuitatis negotia gerenda. Exemplo sit quod Dionysius fecit: qui Leptinem fratrem habens, Syracusiorum populo valde charum, magnis præsidiiis fultam eius potentiam quum animaduerneret, atque ipse eius fidem suspectaret, traducere eum alio cupiens, palàm ille quidem fratrem eiicere nò instituit; gnarus, ciuium benevolentiam magnas illi vires conciliaturam, & omnino tumultum aliquem exoriturum. igitur Dionysius Leptinem hac arte aggreditur: mittit illum cum exigua stipendiariorum manu in urbem nomine Himeram, iussum, quod erat ibi præsidium educere, & nouum inducere. ubi Himeram Leptines peruenit, misit qui iuberent tantisper ibi manere, usque dum ipse acciret. Cum vrbs aliqua obsides hosti dedit, aduentante eius exercitu parentes obsidum & genere propinquos secedere vrbe oportet, donec finita sit obsidio: ne dum aduersarij machinas ad muros admouent, liberos itidè suos admoueri & vltima pati supplicia videant. fieri enim potest, ut hi si tum in oppido reperiantur, aliquid contra vtilitatem publicam moliàtur. quod si durum est, eiusmodi metus prætexentem illos emittere; sic sunt habendi, ut quæ publicè fiunt aut aguntur, rarenter admodum participent: ne-

que prius resciscant ubi sint collocandi, aut quid acturi. danda etiam opera est, ut quàm rarissimè aut interdium aut noctu soli ipsi inter se agitent: sed in aliis atque aliis actionibus & munerum functionibus occupentur, per quæ omni amota suspicione, multitudo hominum ad eos confluet; inter quos custodientur potius, quàm ut ipsi quicquam custodiant. Sunt autem ita diuisi, ut vnum terni obseruent. sic enim efficietur, ut seditionem ciere minime queant. Ad hæc videndum, ne ad vigiliarum stationes laternæ ferantur, aut vllum aliud lumē nocturnum. Reperti namque sunt rerum novarum cupidi, qui postquam erat eis præcisa facultas omnis exsequendi quod volebant, & cum hoste clandestina consilia communicandi, dolo huiusmodi vterentur: comitati pedissequis stragula sibi deferentibus quando excubitum eunt, alij lucernas, alij tædas, *aut faces*, alij laternas ferunt; ut per hoc lumen signum dent, ad quam muri urbisue partē vigiliæ agant. quare hæc omnia suspecta esse debent. Sed & ciues erga civitatem male animatos obseruare attente oportet, neque citò eorum consilium vllum amplecti, propter ea quæ iam dicentur. nam exempli gratia, deinceps afferentur è Libro *exemplorum* coniurationes urbanæ à magistratibus aut privatis initæ; & quomodo earum nonnullæ obiecto impedimento dissipatæ fuerint. Quum proditio ageretur urbis Chij, vnus è magistratibus proditionis particeps collegas suos decipiens, hac illis oratione quod voluit persuasit. Nam quia pax esset, dixit portus claustrum in terram extractum, siccandum esse & pice inunguendum: vetera nauium armamenta vendenda: è naualibus ea reficienda, quæ compluta stillas transmittant: coniunctam item naualibus porticum, necnō turrim in qua magistratus plurimum degabant, ipsam quoque naualibus iunctam; ut hac occasione, iis qui naualia, porticum & turrim erant occupaturi, scalæ essent præparatæ. dedit etiam consilium, ut multitudini militum præsidiorum stipendia adimerentur: quo videlicet, sumptus ciuitas faceret quàm minimos. alia item similia his quum diceret, collegis persuasit, quæ proditoribus & insidiantibus ad loca illa capienda futura erant vsui. quamobrem ad talium consiliorum auctores, animum semper oportet attendere. Simul de muro appendit retia capiendis ceruis apta, & apris, fingens velle se illa siccare: itemque alibi aprugna *alia*, quorum funes exterius pendebant. atque horum ope milites noctu ascenderunt. In Argiuorum vrbe aduersus ciues factiosos hoc gestum est. Quum inibi essent diuites, ut plebem secundò aggrederentur, & ea sine peregrinos milites accirent; Tribunus plebis cognito quid ageretur, duos viros è factione contraria populo quum arcana amicitia sibi conciliasset, inimicos sibi illos reddidit, atque adeo palàm multum illis nocebat: ceterum clam idem per illos aduersariorum consilia cognoscebat: ubi tempus venit, quo peregrinum militem diuites erāt in urbem recepturi; simul oppidanorum nonnullis ad eam rem paratis, adeo ut proxima nocte peragi opus deberet; visum est faciendum Tribuno plebis ut cōcionem quàm citissime conuocaret, proditione interim, ne vrbs tota perturbaretur, dissimulata. ibi cū alia, tum hæc quoque dixit: E re ciuitatis futurum, ut sequente nocte omnes ciues cū armis quæ haberet quisque, in sua tribu adesset, ac centuria sua: quod si quis arma è domo sua transferret aliò, aut id fecisse

deprehenderetur; is tãquam proditor, & qui plebi insidiatur, luat has pœnas. hoc autem ideo fecit Tribunus, vt diuisi per tribus diuites non possent in vnum congregari plebem cum peregrino milite adoriri: sed dispersi per suas quisque tribus, pauci tribules inter multos agerent. ita pulcro & subtili commento visus hic est, prodicionem quæ parabatur, sine vlto discrimine impediisse. Simile huic est, quod Heracleæ Ponticę accidit: vbi quum penes plebem summum esset imperium, & diuites plebi insidias pararent; ac iamiam adorturi eam essent; Tribuni plebis qui prius rescîuerant quid ageretur, auctores plebi fuerunt, vt ciuitatem antea diuisam in tribus tres, centurias quadraginta, partirentur in centurias sexaginta: vt in his diuites & vigilias & publicas omnes alias functiones obirent. euenit igitur, vt dispersis per centurias diuitibus, pauci in singulis vbique adessent inter plures è plebe. Simile item est, quod Lacedæmone antiquitus accidit. Magistratus delato sibi indicio cognouerunt, esse in vrbe coniurationem; & coniuratis inuadendi signum esse, quando pileum capite sustulissent. illi coniuratos quominus inuasionem facerent, huiusmodi præconio inhibuerunt:

QVI PILEVM COGITANT TOLLERE NE TOLLANT.

Corcyræ etiam, quum diuites, & qui ad paucos res trahebant, insuricturi aduersus plebem essent: (fuit tum in vrbe & Chares dux populi Atheniensium, cum præsidio, qui coniuratis fauebat:) tale vaframentum fuit excogitatum. Quidam è ducibus militis præsidarij, postquam cucurbitulas sibi admouissent, & sectiones in corpore fecissent, cruentati in forum procurrerunt, ceu vulneribus affecti. simul alij quoque milites, ad id præparati; arma è vestigio efferunt. faciunt idem & Corcyrensiū quicumque erant conspirationis conscij; cæteris quid rerum ageretur ignorantibus. quibus in concionem vocatis, Tribunis plebis, tanquam seditionis auctoribus, manus est iniecta. ita diuites omnia in ciuitate ad suam vtilitatem commutarunt.

Cum in vrbe erunt sociorum auxilia, cauendum est, ne vnquam socij vnâ agitent; sed ita diuidantur, vt de male animatis in ciuitatem est dictum; idque ob illas ipsas, quæ expositæ sunt, causas. Similiter etiam, quoties peregrino ac mercenario milite vti cogitas, videndum, vt numero semper & viribus ciues qui sequuntur signa peregrinis sint superiores. alioquin in potestate illorum & ciues & vrbs ipsa fuerit. Exemplo sunt Chalcedonenses, qui obsidione aliquando cincti, ac socios in vrbe habentes, consilia sibi salutaria quum agitent; negare præsidarij milites, se permisso, nisi Cyzicenis illa fore sibi ex vsu essent visa. adeo vt Chalcedonensibus terribilius esset præsidium intramuros receptum, hoste obsidete. Cauendum igitur est, ne in urbem tuam adsciti militis maiores copias admittas, quàm ciuium tuorum sint vires. quod si peregrino & mercenario vtaris auxilio, semper ciuiles copias vires externas multum superare est necesse. neque enim tutum est, præstare potentia in vrbe peregrinos, & in mercenarij militis potestate ciues esse. Testimonio sit casus Heracleotarum ad Pontum; qui peregrinos Heracleam quum acciuisent maiore quàm par erat numero; primò factionem contrariam sustulerunt; deinde & se & ciuitatem suam perdiderunt, occupata ab illo qui peregrinum militem induxerat, vrbis tyrannide.

Quod si miles præsidarius fuerit alendus; eius

faciendi ratio hæc erit tutissima. Dirissimis quibusque ciuium imperādum est, ut milites, pro suis quisque facultatibus, alij ternos, alij binos, quidam vnum exhibeant. horum vbi idoneus numerus est coactus, describendi sunt ordines, quos Græci lochos dicunt, & lochagi siue ductores ordinum iis præficiendi e fidelissimis ciuium. Mercedem & alimentum, mercenarij ab iis qui conduxerunt accipiunt: partim ipsis de suo erogantibus, partim & ciuitate nonnihil cōferente. Manlio militum esto in eorum ædibus, quibus operam suam locarunt. publica verò ministeria, vigilias, & quæcumque alia magistratus imperauerint, à ductoribus ordinum congregati obeunto. Post aliquantum verò temporis iis qui in alendo milite impensas prius fecerint, pecunia redditor: eo tamen deducto, quod tributum nomine singuli ciues publico tenentur præstare. hoc namque pacto, expeditissime, tutissime, & minimo sumptu mercenarius miles poterit ali. Et cum factiosus quidem ciuibus, rerum nouarum cupidis, ita est agendum. Porro multitudo ciuium eo maxime tempore in concordiam debet adduci: cum aliis conciliando artibus, tum etiam obæratos vsurarum exiguitate releuando, aut in totum vsuras remittendo. quod si grauius periculum imminet, sortis quoque pars aliqua, vel etiam tota est remittenda: quoniam id genus homines, numero cæteris præualentes & occasionibus imminētes, omnium maxime ciuitati sunt terribiles. Illi præterea qui victus quotidiani laborant inopia, ut eius copiam habeant prospiciendum. atque hæc ut tributione æqua & sine molestia diuitum, quoties vsus postulauerit, procurari queant; quibus item rationibus pecunia in eos vsus parari possit, videndum: de quibus omnibus nos in libro De præsidiis belli comparandis, perspicuè scripsimus. His ita prouisis, si vel nuntius vel pyrseutæ significauerint submisso auxilio alicubi esse opus, ad partes agri quas hostis incurfat est proficiscendum. Statim igitur oportet, ut duces ipsi præsentes copias ordinent: ne passim, & simul pauci, ad sua quisque prædia properantes ab vrbe, incōpositi, & inutili labore vexati, pereant, hostibus insidias struentibus, & male eos accipientibus. Quin potius faciendum est, ut qui ad portas conueniunt, ad eam vsque multitudinem congregentur, quæ vni aut alteri locho, *manipulo aut cohorti* sit suffectura: deinde istos in ordinem digestos, duce etiam imposito viro prudente, emittere oportet: ut seruatis quàm maxime fieri poterit ordinibus, ad hostem contendant. deinde alia item manus cogenda, atque ita emittenda, ac rursus alia, si ita fors ferat: donec videbuntur esse idonei qui auxiliatum exierint. ut cum in itinere agmen sit continuum, tum etiam siue per partes, vnam plurēve, opem ferre oporteat, siue omnes simul, facile coniungi inuicem queant, neque curriculo procul adueniant. Primos autem exire conuenit ante horum agmē, equites quos ciuitas habebit, & leuem armaturam: ne hos quidem exploratō: sed omnia diligenter explorantes, & loca edita occupantes. ut quā primum resciscant ciues, quid hostes agant, aut vbi sint, & ut repentinum eis nihil contingat. tum autem circa prædiorum flexus, collium radices, viarum diuerticula, & vbi cumque triuia extiterint, signa poni debent; ne qui in extremo agmine fuerint relictī, circa illa loca, ut pote itineris ignari, inuicem separentur. Sed & eos qui redeunt in urbem, multis de causis

pedem referre cautè oportet: maximè autem, ne in præparatas ab hoste infidias præcipitent. Iam enim prioribus temporibus, cum ad ferendam pressis opem parum caute oppidani exiissent, tale quid accidit. Fecerant Triballi in agrum Abderitarum impressionem: Abderitæ in hostem egressi, collatis signis victoriam pulcherrimam retulerunt. pugna enim commissa, multos prostrarunt, & magnam atque pugnacem multitudinem deuicerunt. Triballi detrimento accepto mæsti, ad sua reuersi, post resectas vires, in Abderitarum sineis denuo redierunt. ac positis prius insidiis, agrum eorum populabundi, eò perueniunt, vt non longe ab vrbe Abderis abessent. Abderitæ enim uero victoria antè parta feroces, hostem contemnere, ac simul cuncti, toris viribus, summa alacritate in Triballos erumpere. illi contra, in insidiarum locum Abderitas allicere. cum quidem dicitur, cædes omnium maxima breuissimo tempore fuisse edita, vt quidem ex vno oppido, eius magnitudinis. neque enim qui remanserant audita cæde eorum qui prius exierant, accurrere ad ferendam opem desinebant; sed quum inuicem sese cohortarentur, vnusquisque iis qui posterius exiissent, auxilium festinabat, donec in deserta vrbe, nemo amplius vir esset. Melior xvi

igitur fuerit modus alter suppetias ferendi, quoties hostis fines inuasit. Ac primo, non confestim auxilium est accurrendum; meminisse enim debemus, homines ante auroram cum in ordinem cogi posse ægerrimè, tum maximè esse imparatos; aliis ad præcipienda inimicis quæ rure habent summa festinatione contendentibus: aliis ita territis, tum primum videlicet, hostium aduentu nuntiato, vt pericula subire detrectent: aliis penitus imparatis. Decet igitur ad ferendam opem sese parare, copias, quanta maxima celeritate poterit, cogendo; hos pauore liberando; illis animos facièdo; inermes armis instruendo. Sciendum namque tibi est, semper hostes, qui quidem iudicio & bellandi scientia sint præditi, vbi in hosticum peruenerunt, principio robur exercitus sui sub signis ducere; quod non defuturos existiment, qui aduersus se prodeant, ad quos repellendos ipsi stant parati: atque interim pauci ex eorum numero per agros prædas agunt: alij fortasse insidiantur; illud præstolantes, vt vos agmine incompolito & vago suppetias veniatis. Quare non illico instare & urgere hostem conuenit: sed sinendi sunt primi inuasores, fiduciam animo concipere, vt te contemnant, & ad populationem agrorum, ac prædam parandam se conferant. simul, par est futurum, vt cibo vinoque repleti, ac temulenti, curam remittant, & ducibus parere negligant. quæ vbi acciderint, quis dubitat male ipsos pugnatuos, & pedem ex acie relatuos? si modò tu opportune illos inuasaris. tum demum autem ingruere in hostem sit commodum, quando tuæ quidem copiae in condictum locum conuenerunt: hostiles vero ad res diripiendas iam sunt dissipatæ. ita vt equitibus tuis loca occupes per quæ patebit reditus; selecto milite, infidias illi struas; alia tuorum parte, more velicum discurrendo illi appareas; te interim, grauiter armatos, non magno interuallo à præmissis distantes, denso agmine sub signis ducente. Porro inimicos eò loci inuade, vbi neque inuius ad pugnam cogi poteris; & pugnam capeffens, nihilo quam hostis deteriore loco sis futurus. Propter expositas igitur causas, è re fuerit interdum hostem missum facere, & sinere, quantam ma-

ximam volet agrorum partem perpopulari: quo videlicet, ex deprædatione genere omni spoliis onusti, tanto facilius tibi dent pœnas: namque & capta omnia recipientur; & qui te iniuriis lacessuerunt, suppliciis quibus digni sunt afficientur. Quod si præpropere ad repellendum hostem duxeris; tuos quidem, ut pote imparatos & inordinatos in periculum conieccheris; inimici verò, nondum magna ex maleficio parata præda, adhuc sub signis manentes, prius euaserint, quàm ipse pœnas ab iis exegeris. multo igitur sit satius, conuiuendo, ut ante scriptum est, tunc cum minime cauebunt eos adoriri. Si prius quàm rescueris, aut paratus fueris, præda ex agro tuo fuerit abducta; caue in persequendo hoste, vias easdem ingrediaris, aut loca eadem adeas. sed ab ea quidem parte fac pauci tuorum appareant; & ut persequentes hostem non assequantur: idque de industria; ita tamen, ut fraudem inimici non suspectent. aliam vero manum cum idoneis copiis quàm citissime proficisci iube, & aliis itineribus contendere. isti postquam hostem anteuertent, in illius finibus insidias disponunt. sit autem verisimile, posse te anteuertere, & priorem in eius finibus venire; quia graue præda agmen segnius iter conficit. Tunc autem impetum in hostem facito, quando cœna sumitur. nam qui prædas abegerunt, ubi ad sua redierunt, securitatē iam nacti, ad otium & negligentiam conuersi, incautius, ut plurimum agunt. Ut autem recente ad pugnam milite utaris, optimum fuerit, si modo nauium suppetet copia, ut hostem mari persequaris: nam & præuerrere inimicos, & alia omnia commodè peragere sic poteris: cum hoc tamen, si te inimici nauigantem non animaduertent. Fama est, Cyrenenses & Barceos atque alias quasdam ciuitates, quadrigis aut bigis in viis curulibus ad itinera uti solitos, & cum longè aliquo suppetias esset eundem. deinde ut euentum quò tendebatur, curribus ordine locatis, & in vnam seriem continuam dispositis, degressi de vehiculis grauitè armati, ac statim in aciem ordinati, viribus integris cum hoste manus conferebant. præclarum igitur commodum est, quod ex eo consequuntur, quibus curruum facilis est copia: ut nimirum citò ac recens miles ad rem bene gerendam sit comparatus. accedit, quod plaustra etiam munimenti vsum castris breui opera valent præstare. præterea vulnerati, aut si qua alia calamitas interueniat, curribus deferri commodissime queant in urbem. Si regio faciles aditus non habeat, sed paucis locis adeatur, atque iis angustis; danda opera est, ut iis munitis quomodo antea dictum est, & tributis copiis, in omni aditu conantibus irrumperet, & ad oppidum tendentibus, te opponas: sed prius de signis conuenisse oportet, ac facibus pyrseutarum, quibus alij aliorum casus notos sibi facient: ut singulæ copiarum partes opem ferre sibi inuicem, si res postulauerit, queant. sin autem difficiles regio aditus non habeat, & multis è locis multi simul possint irrumperet; occupanda vobis sunt loca regionis, quæ difficilem hosti transitum ad urbem sint redditura. si ne eiusmodi quidem loca reperiuntur; quod vnum superest, tumulos ad urbem occupabis tibi amicos: vnde & pugnare cum aliquo tuo commodo; & pugna excedere, fretus opportunitate loci, poteris, & quoties libuerit, urbem repetere. igitur, si fines ingressus hostis oppidum versus pergat, vos oportet iis locis profectos, pugna hostem lacessere. Quoties autem inimicos adorieris,

curabis, vt aliquo maiore tuo commodo ob locorū peritiam, id fiat. quippe gnarus naturæ locorum, multo superior eris, pergens ad quæ volueris cunque loca, tibi quidem nota, & apta siue ad cauendum, siue ad persequendum, item ad fugiendum, & recedendum in urbem, modò clam, modò palàm. qui doctus accedes, qua in parte agri commeatus vobis parati habeantur, quum contra, hostibus regio sit insueta, ipsi imperiti, & omnibus quæ dixi commodis destituti. non autem ignoratis, eum qui notitia regionis careat, non dicam eorum quæ animo destinat, perficere nihil posse, verum etiam, salutis suæ vix atque ægre consulere. si modò regionis incolæ adoriri hostem voluerint; nam sane, si nihil omnino audeant, omnia metuant; detrimentum ac cladem merito accipiant: qui quidem eorū quæ modò dicebamus nihil quicquam animi coniectura prospexerint. Enimvero periti imperitis tantum præstant, velint modò, quantum pugnantes interdum pugnantibus noctu, si posset vlla ratione fieri, vt eo pacto dimicantium inter se pugna simul contingeret. Si rei naualis copia tibi fuerit, naues remigio cæterisque rebus sunt instruendæ. non enim minus hosti incommodabunt in nauibus armati, si modò classis oram maritimā legens loca mari proxima, & vias ad mare infestet: vt & à vobis negotium hosti tempore eodem faceffatur, & à classico milite, à tergo illius in terram descendente. Hæc ita si feceritis, inimicos cum maxime imparatos adoriemini, & res illis vestræ longe aliter quàm opinabantur succedent. In vrbe xv. 11. parum concorde, & cuius ciues sibi sunt inuicem suspecti, prouidentia vtendum, & illis diebus cauendum, quando populus ad facis accensæ siue *Lampadedromiæ* spectaculum, aut curules ludos, vel alia certamina extra muros magnà turbâ se effundit. quoties videlicet facta celebrantur, quæ extra urbem ab vniuerso populo solent agitari, aut similes pompæ cum armis ducuntur. Illis item diebus cauendum, quando ad subducendas naues *cum maria clauduntur*, multitudo simul omnis effunditur: aut cum defunctorum exsequiæ celebrantur. potest enim fieri in diuisa ciuitate, vt factio altera per eiusmodi occasionem supplâtata corruat. In exemplum afferam casum qui accidit. In Argiuorum vrbe die quodam publicæ solemnitatis, ciues pompam pubis frequentis armatæ extra muros duxerunt. coniuratorum item multi sese ornarunt, & pariter cum cæteris ad pompam celebrandam arma induerunt. vbi peruentum est ad ædem sacram & altare, plerique ciuium armis longiuscule à templo depositis, ad preces & aram se contulerunt. coniurati, partim eo loco remanserunt, vbi arma fuerant relicta; alij magistratibus & primoribus ciuitatis dum fiunt preces sese adiungere, vir viro adstare: & quidem cum pugionibus: quibus mox istos confoderunt. at cæteri cum armis in urbem contenderunt. Pars altera insidiantium, quæ in oppido remanserat, armis succincta quæ interim coëgerat, vrbis loca tali incepto congruentia occupat: ita, ex iis qui extra muros erant, solos admiserunt coniurati quos volebant. Quare ab huius generis insidiis nullo non tempore magna cura est cauendum. Chij verò, quoties Liberalia agitabāt, soliti pompas magnificas ad Liberi patris aram ducere, ante omnia custodibus & magna vi armatorum vias muniunt, quibus itut in forum. quod institutum, rerum nouarum cupidis non mediocre adfert

XVIII

impedimentum. Optimum verò fuerit, ut magistratus primò cum iis quas diximus armatorum copiis, sacra faciant: deinde ubi è turba magistratus excessit, ceteri tum demum conueniant. Postea verò quàm urbem ingressi omnes adsunt, ubi iam aduersperascit, sumendæ cœnæ & ad vigilas eundi dari signum debet. atque interim dum sese vigiles præparant, ut portæ recte claudantur, diligenter est curandum. quippe ubi duces molliter se ac segniter gerunt, circa portarum pessulos fraudes multæ committuntur. Quando enim dux aliquis ad claudendas portas venit, nec tamen suamet ipsius manu id exsequitur, sed tradito custodi portæ pessulo, eum iubet claudere; huiusmodi texuntur doli à portarum custodibus, qui hostes noctu volunt admittere. Quidam interdum in eam claustrî partem, quæ pessulum recipit, fabulum iniecit; adeo ut pessulus extra maneret, nec foramen suum ingrederetur. Aiunt etiam pessulos qui immissi fuerant, sic fuisse exemptos. quum paulatim in receptaculum pessuli arena infunderetur, sine strepitu concutiebatur, ne quis intelligeret. igitur, quum pessulus propter accedens fabulum in altum sublatus fuisset, facile fuit eum eximere. Accidit etiam, ut portæ custos qui pessulum à duce acceperat immittendum, quum scalpello aut lima ipsum leuiter infecisset, atque è filo laqueum circumiecisset, ita pessulum immitteret: deinde autem non multo post eundem filo retraheret. Alius rebus ante præparatis, in reticulum subtile unde filum adnexum pendebat, pessulum immisit; idemque postea retraxit. interdum etiam pessulus exemptus est, quum fuisset actus magna vi retrorsum. exemptus item est, & vasculo, *sive instrumento tenui, quod thermastium Græci vocant*: cuius quidem partem alteram sipunculi *aut canaliculi* similem oportet esse; alteram verò latam; ut parte ea quæ canaliculum refert, pessulum subtus comprehendat; altera verò parte desuper apprehendat. Fuit qui obicem clam intorqueret, cum inibi esset, ut pessulum immitteret, ne hic in foramen suum descenderet; quo postea impulso, porta paruit. In Achaiæ vrbe *Eraa*, proditores quidam peregrinum militem clam admittere volebant. hi primò, pessuli mensuras hoc pacto ceperunt. Quum de die mature in pessuli foramen fili subtilis ac firmi laqueum demisissent, fili autem capita extantia pendere fuissent; sic tamen ut non apparerent; postquam orta nocte pessulus est immissus, fili capita *proditor* retraxit, & simul tum laqueum, tum pessulum: quem quidem, mensurarum ratione inita, rursus demiserunt. deinde ad exemplum acceptarum pessuli mensurarum clauas hoc modo fecerunt. sipunculum & acum storeis consuendis aptam opera fabri ferrarij fabricarunt. & sipunculus quidem eadem, qua vulgo solet, figura est factus, acus verò partem quidem minorem, quæ in acumen desinit, ad similitudinem aliarum acuum fecerunt quibus tegetes consuuntur: ansa verò caua erat, sicut ferrum bipennis aut tuditis cauum habet, quæ manubrium immittitur. & apud fabrum quidem, manubrium est immissum; postea verò quàm inde res fuit ablata, manubrium est exemptum, ut pessulo admota ei aptaretur. magna autem providentia effectum videtur, ut nihil omnino faber ferrarius suspicaretur; neque de sipunculo, cuius gratia factus esset; neque acus quò spectaret. Quidam, quum esset pessulus in suo foramine, ambitus mensuram ita ceperunt. lutum figulinum linteo subtili ex omni parte

parte illeuerunt: deinde instrumento quodam id demiserunt: tum autem circa pessulum prementes lutum, id postea retraxerunt. inde figurā & modum pessuli acceperunt; & ad id exemplum clauem fecerūt. Teon Rhodiorum ciuitatem satis magnam, à portæ custode proditam, in Temeni potestatem venire aliquando contigit. cum igitur de aliis antea inter eos conuenerat, tum ut illunem atq; obscuram noctem obseruarent, qua nocte oportebat, custodem quidem portam aperire; Temenum verò cum militibus ingredi. cum autem postridie res geri deberet, sub noctem venit homo ad custodem, vbi aduerserasset, quando iam in muro vigiliæ collocabantur, & portæ mox erant claudendæ. hic igitur ad primas tenebras vrbe excessit, postquam fili glomerati, quod facile rumpi non posset, extremū portis alligasset. pergit deinde homo ire, fili glomū euoluēs, ad passus ab vrbe DCXXV, quò erant venturi, qui urbem cogitabāt ingredi. Venit dux ad portas claudendas; qui ut erat solitus, custodi pessulum tradit indendū. custos eo accepto, lima aut scalpro, occultè sic ut nullus strepitus audiretur, pessulum infecuit; quò melius filū hæreret: deinde laqueum circa pessulū aptauit; eumq; ita alligatum in foramen suum demisit. Secundum hæc vbi vectem cōmouisset, ac portam clausam duei ostendisset, mansit quietus. Post aliquantuni temporis pessulum quum retraxisset, spartei funiculi extremū sibi alligauit: atq; hoc eo cōsilio, ut si forte obdormiret, per funiculum tractus euigilaret: Temenus rebus omnibus instructus, iis comitatus quibuscum erat urbē ingressurus, ad conditum locum adest, vbi ille erat, qui glomum tenebat: ita autem cum portæ custode antea Temeno conuenerat, ut postquam in eum locū venisset, funiculum traheret. quod si custos omnia quæ volebat parata haberet, debuit is ad caput funiculi villum *aut flocum* lanæ alligare, atq; ita dimittere: ut eo viso Temenus ad portas cōfestim accurreret: sin custos propositū exsequi suum nequiuisset, nulla re alligata funiculum dimittebat. ita fiebat, ut Temenus, qui lōgo adeo spatio ab vrbe distabat, infecuturos præuerteret, ac prius quàm animaduertisset quisquā, finibus Teiorū excederet: per funiculum enim intra urbem alligatum, intelligebant, quādo progredi ulterius non poterant. Sed & isto quoq; pacto vrbs fuit prodita à portæ custode. Quoties portæ erāt claudendæ consuetudinē seruauit, accepta situla exeundi, ceu aquam peteret. ad fōtem vbi venerat, lapides ponebat in loco hostibus noto. illi eò ventitabant, & è lapidibus positis, quæcumque custos urbis vellet significare, cognoscebant. nā si proditores prima vigilia custodiebant; in constituto loco lapidem vnum ponebat: si secunda, duos: si tertia, tres: si quarta, quatuor. hoc amplius, designabat iste in qua parte muri, & in qua vigilum statione fors proditoribus cecidisset. atque hoc pacto quæ volebat significans, urbem prodidit. Quamobrem omnes hoc genus fraudes animo conijcere, & cauere par est: & ut portas dux ipse claudat, neque alij pessulum tradat. Quod si tale quid ipse moliaris, ne vsquam obex compareat efficiendum: nā aliquādo vsuuenit, ut ciues portam quæ fuerat aperta, ad conspectum hostis per vim denuo clauderent. quare omnibus hisce periculis est prospiciendum. Qui vectem serra dissecat, oleum af-

XIX

M

- xx. lia his multa alia adijci; verum ista quidem sunt omittenda. At ne fraus vlla huius generis tibi fieri queat, ante omnia oportet ut dux prius quam cœnet, ipse per se portas claudat, neque ita remissus sit ac deses, ut alij fidē habeat. quoties verò maius aliquod periculum imminet, in hoc negotio ducē vel maxime attentum & sollicitum esse oportet. ad hæc, obex ferreis laminis muniendus tribus aut quatuor, paris longitudinis cum ipso obice. ita enim ferrā dissecari non poterit. deinde pessuli tres dissimilis figuræ sunt adhibendi, quorum singulos totidem duces custodiant: qui si plures tribus fuerint, illi custodiunto, quibus quotidie fors contigerit. Optimum etiam fuerit, ut pessulus exemtilis ne sit. sed ut ei continendo ferrea squama, *sive tabella* imponatur: ne forte dum attollitur, sublimius attollatur à cācro, *sive forcipe*, quàm sit necesse, ut cum portæ aperiuntur & clauduntur, obici supponatur. ipsum cancrum sic convenit esse fabricatum, ut sub tabella sublidat, & pessulum facile attollat. Apolloniata Pontici postquam illis eorum aliquid accidisset, quæ commemoravimus; portas urbis ab ingenti malleo claudi curarunt, qui sonum edit quàm maximum: ut ex omni fere oppidi parte, cum clauduntur aut aperiuntur portæ, audiatur: adeo & malleus est grandis, & omnia claustra bene ferrata. Idem fit etiam Aeginæ. Porro ubi clausæ sunt portæ, vigilibus quæ tessera, quæ signa muta sunt danda, ut iis acceptis ad stationes quisque suas dimittantur. Tractatio de instrumentorum præparatione, & de iis quæ in amica regione sunt præstruenda; de iis itē quæ in tuo agro perdere oportet, aut inutilia hostibus reddere, hoc quidem loco à me prætermittitur; in libro vero De apparatus perfectæ ea declarantur. At de vigiliarum constitutione, de circuitionibus, de Panicis terroribus, necnon de tesseriis & aliis signis mutis, pluribus quidem in libro De castrametatione quomodo illa fiant scribendum; nonnulla tamen de iisdem etiam hoc loco disseremus. Nocturnarum vigiliarum, quoties periculum subest, & hostis ad urbem vel castra cōsedit, huiusmodi est ratio. Prætozem qui summæ rei præest, & qui illum comitātur, circa Curiam, & forū, si quid in eo firmitudinis, stationem habere oportet: sin minus, locum urbis totius munitissimum, & qui è longissimo intervallo sit conspicuus, sibi delegisse convenit. Circa Prætoriū autem tendere ac semper motari debent tubicen & dromoceryces, quos præcones cursores dicamus licet: ut siue dādum sit alicuius rei signum, siue aliquid imperandum, Prætori sint ad manum: & ut cum alij vigiles omnium quæ imminēt fiant certiores, tum etiā circitores, in quacumq; parte oppidi eo tempore circuitionem obeant. Oportet deinde, ut custodes, quique in muris sunt, quique in foro, aut curia stationes habent; necnon qui fori, theatri, & aliorum locorum, quæ præsidio tenentur, aditus observant, brevis temporis vigilias agant, ut & multæ earum sint stationes, & simul in singulis multi homines. Nam cum vigiles per brevia intervalia mutantur; nemo poterit facile per longitudinem temporis, occultè aliquid cum hoste machinari, nec rerum novarum molitionem, ad finem perducere. ad hæc, brevis agētibus vigilias, minus obrepit somnus. quando autem plures simul custodiunt, facilius multo emanare poterit eorum aliquid quæ clam parantur. Præstat etiam quando aliquid existit periculi, quàm plurimos vigilare, & omnia per noctē observare; quò in singulis vigilum stationibus plurimi sint procustodes; ita *τοῦτο λέγουσιν* appellantur.
- xxi.
- xxii.

tor. Quod si è paucis vigiliæ consent, atq; illæ multarum sint horarum; & somnus facile obrepet propter longiores æquo vigiliæ; & si qui res novas moliantur, ipsa lōgītudo temporis hoc illis præstabit, vt ea quæ machinati cum hostibus fuerint, ad finem optatum perducant, & lateant. iccirco hæc quæ diximus non sunt ignoranda. Hoc amplius, vbi imminet periculū hac prouidentia vtendum: vt nemo vigilum norit, neque vbi stationē habebit, neque in qua vr̄bis parte vigilabit. item, vt non semper iidem iisdē ducibus vtantur; sed vt quam frequentissime rationes vniuersæ quæ ad vr̄bis custodiam pertinent, mutantur. hoc namque pacto, minime poterit aliquis, vr̄bē exteris prodens, aut significare eis aliquid, aut ab illis quicquā accipere; qui quidem nescient, in qua murorum parte ea nocte proditores erūt, nec quibuscum; sed plane futuri erunt ignari. Etiam illud obseruandum, vt qui excubias interdiu egerunt, vigiliæ insequente nocte non agant. negligit enim vnusquisq; id facere, cuius faciēdi gratia ex instituto quodam ordinario in publicum prodit: E custodibus qui stāt in muro, procustodes suum munus ita obire poterunt. è singulis vigiliarū stationibus, per singulas vigiliæ ito procustos vir vnus ad proximam stationē: ex illa item alius ad sequētem: & ex aliis porrō similiter ad alias præceptum autē esto omnibus, vt dato signo idem faciant. hoc pacto, & multi simul circuitiōnem facient; & paruum singuli spatium emetientur. neq; autem apud eosdem iidem simul diu morabuntur; quum subinde alij procustodes apud alios vigiles sint futuri. Hæc si ita administrētur; quoties res novas moliri vigiles fuerint aggressi, *occulta consilia explorandi procustodibus erit facultas*. Porrō vigiles stare inuicem aduersos expediet: quoniam ea ratione, in omnem partē omnia ab illis cōspiciuntur: minimēque ab ~~hostibus~~ capientur, clam ad ipsos progressis: quod aliquoties iā circa hemeroscoporum speculas accidisse, antea demonstraui-mus. Hibernis & caliginosis noctibus, suadent nonnulli, vt extra muros alij atq; alij lapides iaciantur: & vt qui iacient, quasi aliquos viderent, interrogent, Quinam sint? posse enim fieri, vt casu fortuito animaduertantur quidam muris appropinquātes. quod si ita fuerit visum, etiam intra vr̄bem & partem alteram murorū idem posse fieri. sunt alij qui noxium esse istud autument. nam hostes qui ad mœnia accedunt, præsentire nemo possit, cum propter circitorum vocem, tum propter lapidum coniectiōnem. melius namq; in loco silēte id posse fieri. Optimum verò sit, per tales noctes, extra muros canes vinciri; qui perpetē noctem ibi maneant. quippe hi è longiore interuallo, hostium speculatorem indicabunt, aut veterem transfugā muris clam succedētem, aut nouum aliquo erumpentem. vigilē qui forte obdormierit, iidem excitabunt. In ea vr̄bis parte quā facillime adiri potest, & quæ hostiū insidiis maxime est opportuna, collocandi vigiles, qui plurimū possident, quiq; honoratissimi censentur, & in publicis rebus partem maximam obtinent. his enim potissimū conuenit, nō indulgere tum voluptatibus; sed potius, vt memores *magnitudinis periculi quod ipsos manet, attenti sint ad vr̄bis custodiā*. Publicorum festorum diebus ad custodes vr̄banos attēdendum, qui per corpora in ciuitate instituta tributi, suis perfidiæ sunt suspecti; vt è stationibus dimissi, celebritatē festi in sua quisq; domo agitent. simul enim præcipuum quendā sibi habitū honorem putabunt, simul, clā aliquid moliendi

facultate carebunt. horū autem loco, alij ad stationes submittēdi, quorum fides integrior. nā diebus maxime festis & per eiusmodi occasiones, cupidi rerum nouarū tentare aliquid solent. quot autē calamitates occasione taliū temporū sint acceptæ, alijs in scriptis declaratur. Hoc amplius, illud quoque egregiū, ut scalæ, aut gradus ad conscendendos muros temere omnibus ne pateant, sed sint clausi: ne cui urbē prodere hostibus volenti, occupare ascensum in mœnia liceat. sed potius, quos ipse volueris esse custodes in muris, ij ut necessario ibi maneāt, nunquā *interim* descendētes. quod si aliqui muros extrinsecus cōscenderint, nec fuerint animaduersi, *videndum* ut in urbē facile & celeriter descendere nō queant: nisi voluerint alij in alios desilientes, periculū adire, nec tamen latere, neque destinata perficere. Conueniat autē hæc circa gradus observatio, etiā tyranni *aut principis* alicuius arcis. Post nauale ad Naxū certamen, Nicocles præsidij præfectus, multorum insidijs appetitus, clusiles ascensus quum fecisset, custodes in muris cōstituit; extra urbem autem circuitiones cum canibus obibat: exspectabātur enim proditores quidam extrinsecus aduenturi. Vbi omnes idem in ciuitate sentiunt & nemo quicquam suspicatur; in vigiliis per muros dispositis, noctu lucernas intra laternas lucere oportet: ut ad quoscumque aliquis accesserit, illi hostile Prætori per laternam dent signum. si laterna, propter loci alicuius impedimentum, lumen suum ad Prætorem nō transmittat, succedito alius, qui signum suscipiens, lumine laternæ rem significet. Prætor eius quod fuerit sibi indicatum, certiores alios vigiles tubæ clangore facito; aut per præcones cursores: siue vtro modo licuerit. Dum hæc fiunt, & omnes circa vigilias, ut dixi, occupantur; reliquæ multitudini præcipiendum, ne postquam datum signū fuerit, domo quisquam exeat: si quis coactus necessitate exierit; ut cum laterna ingrediatur, quò circitoribus è longinquo fiat manifestus. itē, ne quis opifex artem manuariam exercens, opus faciat: ne forte soni à nōnullis eorum edendi, ad vigiles perueniant. Cæterum, ut siue lōgiores siue breuiore noctes fuerint, omnium vigiliarū par & communis ratio sit, ad clepsydram vigilæ agēdæ. huius autem clepsydræ pars interior cera oblinenda; & cum productiores sunt noctes, detrahendū de cera, quo plus aquæ capiatur: contractioribus verò noctibus, amplius allinendum; quò minus capiatur. ac de æqualitate quidem vigiliarum, satis dictum esto. Quando autem minus est periculi, suffecerit ad vigilias & circuitiones, partem dimidiam eorū de quibus antè scripsimus attribui. ita fiet, ut pars altera exercitus singulis vigilet noctibus. vbi vero nullum plane periculum ostenditur, & pax viget; quàm minimum negotij hominibus, atque id quàm paucissimis, facessendum. Qui ad circuitionem à ducibus suis mittuntur, paruam scytalam habento, notatam à Præторе. hanc circitor primo vigili ad quem venerit, tradito: hic proximo; alius alij; donec scythalis per totam circumlata urbem, orbe impleto ad Prætorem fuerit relata. præmonendi autem sunt circitores, ne ultra proximos vigiles scythalidem perferāt. Si cum venit circitor, desertum à vigile locum inuenerit; omnino faciendum illi, ut scythalidem ei reddat à quo accepit. ut Prætor rem intelligat, & eum vigilem cognoscat, qui non suscepit, sed stationem suam deseruit. Cuicumque autem *mercenariorum* vigilæ ex ordine obeundæ fuerint; si ad conditum locum non se stiterit, lochagus, siue centurio aut ductor ordinis, huius custodiam cōfestim ven-

dito ei quem primum inuenerit idoneum; atque alium vicem illius vigilias acturum substituito. deinde prior mercenarius illi qui vigiliam emerit, pretium de sua pecunia numerato. die autem sequente Tribunus multam legibus institutam ab eo exigit. Quoties clandestinæ parantur eruptiones in hostem pro mœnibus castrametantem, hac vtendum cautione. Ante omnia cauendum, ne quis ad inimicos transfugiat: deinde, vt nullū sub diuo lumen existat: ne forte feruētioris ingenij aliquis, vel studio erga ciuitatē, quod paratur manifestum faciat. Latratus item canum, & gallorum gallinaceorum cantus de medio tollendi: & parte aliqua corpore inusta, vox illis eo tempore adimenda. nam hæc animalia diluculo vocem edentia, futuri dant significationem. Fuerunt qui tale quid facerent. Seditionē per simulationem ex probabili causa apud se excitata, dein captata opportunitate temporis, egressi vrbe, atque ex inopinato hostem adorti, rem bene gesserunt. Quidam intra muros conclusi, erumpendi consilio suscepto, portas quidem in conspectu hostium inardificarunt; quæ autem pars mœnium ad inuadendos inimicos erat commodissima, ab ea parte velum expanderunt; idque post temporis aliquantum sustulerunt. initio mirati hostes, deinde quum sæpius fieri idem cernerent, rem neglexerunt. at oppidani, quum in muro noctu foramen quantum volebant fecissent, & in locum diruti muri alium concinnassent, velum oppanderunt: deinde maturitate temporum expectata, eruptionem faciunt, & nihil tale cogitantes inimicos inuadunt: atque hæc illi dum parabant, ne quis interim ad hostem transiret, diligenter cauebant. quare nihil eiusmodi contemnendum. Sed vitandum & illud, ne inconsideratè cum turba noctu fiat eruptio: quo genere doli proditores interdum vtuntur: dum alij intra urbem alij extra, oppidanos vt temere prodeant his & similibus fraudibus conantur allicere: patà facibus accensis aliquid significarunt; aut nauale succenderunt; aut gymnasium sacrum, ad vniuersi populi vsus expositū, aut talem omnino locum, cuius gratiā multitudo hominum, atque eorum nō vilium, sit extra muros proditura. quare multo ante ista prouidenda, nec temere similes nuntij suscipiendi. Proferetur verò etiam hinc res gesta à magistratibus. Hi, prouiso vt tumultus in agris excitaretur; etiam vt ex agris in urbē, de clandestina prædonum inuasionē nuntius afferretur, curarunt: gnari, oppidanos eo audito ad ferendā opem erupturos. Secundum hæc magistratus & qui in illorum partes trāsierant, ciues hortari, vt auxiliatū exirent. vbi multitudo ad portas armis instructa conuenit, hunc dolum comminiscuntur. monuerunt magistratus coactas copias, oportere vt in tres partes diuiderentur, ad ponendas paullo ab vrbe longius insidias: simul præcepta incepto conuenientia; quæque audientibus nullam fraudis suspicionem mouerent, eis dederunt: ita eductos ciues locis idoneis collocarunt: insidias videlicet hosti fines ingresso structuros: ipsi plures manus è prodicionis consciis assumunt, & tanquā exploraturi quæ nuntiata fuerant, agmen præcedunt: quippe ante alios velle se pericula adire, vt hoste conspecto pedē sensim referentes, in insidias scilicet eum protraherent. verum isti ad certū locum profecti, vbi præparatæ ipsis erant peregrinæ copiæ, clā mari aduectæ: ijs assumptis, prius quàm animaduerneret quisquā, in urbem eas introduxerunt: tanquā eiues qui in

hostem exierant, reducerent. deinde quum mercenario illo milite urbem occupassent; ciuium in insidiis locatorum alios exilio multarunt; alios in urbem receperunt. Debent igitur omnia eiusmodi consilia esse suspecta,
 xxiv. neque vnquam noctu urbana multitudo in hostem temere educenda. In dandis tessera cautio necessaria est, præsertim exercitu è colluie plurium urbium aut populorum coacto; ne si vnus rei duplex appellatio fuerit, cū ambiguitate tessera detur. verbi gratia; *DIOSCURI, TYNDARIDÆ*. rei species vna, nomina duo diuersa. aut cum hæc dantur; *MARS, ENYALIVS. MINERVA, PALLAS: GLADIOLVS, PVGIO: FAX, LVMEN*, & similia his: quæ vbi discrepant à recepta appellatione apud singulas hominum gentes, difficulter memoriæ inhærent. potestque ea res damnum afferre; si quis exoticam appellationem rei omnibus communis det loco tessera. quare in exercitu è variarum atque inter se permixtarum gentium auxiliis conflato, aut inter socios populos, tessera eiusmodi non est vtendum. Exemplo sit, quod Charidemo Oritæ, in Aeolide rerum potienti, contigit, postquam Ilium hoc modo cepisset. Præfectus urbis Ilij famulum habuit, solitum ad prædas agendas semper egredi: maximè autem noctu & egrediebatur, & ingrediebatur, quæ ceperat in urbem subinde introducens. interea loci Charidemus, cognito hæc illum facitare, hominem sibi conciliat, & clandestinum cum eo colloquium habet. ibi paciscuntur ambo, & persuadet famulo Charidemus, vt constituta nocte, quasi prædatum iret, oppido egrederetur. iussit autem illum in equo nocte illa exire; vt porta illi penitus aperiretur; neque vt aliàs erat solitus, per adaperas portæ fores, aut portula tantum secretitia patefacta ingrederetur. famulus vrbe egressus, & cum Charidemo collocutus, milites loricos triginta, pugiones, clypeos, & galeas occultas habentes, ab eo accipit. quos vt silentio noctis abduxit, malis concinnauit indumentis, arma occultuit, & captiuis aliis similes ipsos reddidit. ita cum cæteris mulieribus & puerulis, ipsis quoque in speciem captiuis, porta propter equum aperta, est ingressus. milites statim vt sunt intromissi, cædis initium faciunt: ac cæso portæ custode, ad alia immania conuersi facinora, portas in potestatem redegerunt. à quibus non longè quum abesset Charidemus, armatorum ordines è vestigio accurrunt, & urbem occupant. mox etiam ipse cum vniuersis viribus ingreditur. Simul, hoc etiam Charidemus fecit. partem exercitus in insidiis locauit; qui futurum prouideret, vt suppetias captæ vrbi nonnulli venirent. atque ita accidit. nam Athenodorus Imbrius, qui non longè aberat, & exercitum habebat, ferre opem Iliensibus est conatus. qui etiam ipse, vicissim quod res erat coniectura assecutus, nequaquam per illas vias in quibus insidiæ fuerant dispositæ Ilium profectus, sed aliud insistens iter, per noctem latuit & ad portas accessit. quin & huius nonnulli milites in turba, quasi de Charidemi exercitu essent, fefellerunt cum cæteris ingredientiæ. verum isti, prius quam maiore numero ingrederentur, per tesseram sunt agniti. alij eorum foras se proripuerunt, alij circa portas perierunt. nam his quidem tessera data fuerat *TYNDARIDÆ*; illis verò *DIOSCURI*. adeo parum auit, quominus repente vrbs ab Athenodoro denuò reciperetur. Dandæ igitur pro tessera sunt voces facile recordabiles, & destinatis actio-

nibus germanæ & maxime conuenientes. cuiusmodi sunt hæc: si venatum prædam eatur, **DIANA AGROTERA** venatrix. si ad facinus aliquod furtim gerendum; **MERCVRIVS DOLOSVS**, siue dolorum præses. si ad vim faciendam, **HERCVLES**. si palàm aliquid instituitur, **SOLE & LVNA**. item alia his similia, atque omnibus communissima. Iphicrates vero præcipiebat, vt vigili ac circitori eadem tessera ne daretur, sed vtrique diuersæ. vt is qui prius fuerit interrogatus, respondeat, **IVPITER SERVATOR**, si contigerit hancilli datam esse tesseram; posterius vero interrogatus, **NEPTVNVS**. hoc enim pacto minime decipiatur ab hostibus: minimeque ad eosdem per transfugas tessera deferatur. Si per errorem vigiles à sese inuicem aberrarint, sibilo inter se vtantur. sed de eo prius oportet cōuenisse. nam præter eum qui fuerit conscius, nemo, neque Græcus, neque Barbarus id signi intelliget. prius tamen de canibus cogitandum; ne propter sibilum aliquid ex iis capiatur incommodi. vsi eo sunt Thebis, qui arce Cadmea capta dissipati sunt: qui quum alij alios ignorarent, ad sibilum sunt congregati. Porro de tessera interrogari, communiter & circitores debent & procustodes: nam alterum dumtaxat interrogari, nihil attinet: quippe etiam hostis, tanquam circitor, queat interrogare. Non de-
xxv. sunt qui muto signo vtantur, cum propter Panicos terrores, tum vt amicos melius dignoscant. hæc vero signa maxime propria vtentibus, inimicis maxime ignota & ad cognoscendum difficillima esse debent. Exempla mutorum signorum hæc sunt. quando noctes sunt tenebræ, tesseram rogare, & hoc amplius vocem aliquam adijcere, ac sonum aliquem manifesto edere: ~~eum verò qui fuerit interrogatus~~, & tesseram respondere, & aliam insuper vocem adijcere, & sonum quendam manifestò edere. quando lux clara est, eum qui tesseram rogat, pileum detrahare; aut si manu teneat, capiti imponere. licet etiam in faciem pileum adducere, & à facie reducere. licet item hastam inter accedendum figere, aut transferre in sinistram; aut sublatam tenere vel attollere: eum verò qui rogatur, & tesseram respondere, & horum aliquid, de quo prius conuenerit facere. Peri-
xxvi. culosis temporibus, circuitio facienda est, primo quidem in foro duobus lochis, siue manipulis cohortibusue, congregatis: quæ alternis vicibus ad muros accedent armis, quorum fuerit copia, probe instructæ: mutum item signum exacte debent tenere; vt è longiore interuallo sese inuicem dignoscant. Primæ vigiliæ circitores incœnatos oportet circuire: nam qui primam cœnati circumeunt, negligentius & intemperantius munus suum obeunt. Circuire autem sine laterna cōuenit; nisi admodum sæuiat hiems, & densæ sint tenebræ. sin aliter, laterna affulgeto: non in altum quidem; tegatur enim aliquo: sed in terram dumtaxat, & quæ ante pedes sunt, lumen emittito. In vrbe quæ equos alit, & equitationi est apta, equites ad circuitiōnem adhibendi. nam per frigora & pluuias, noctesque longas, citius absoluat circuitio. Quidam etiam super muris circuitiōnem faciūt; ita vt alij quæ extra muros sunt, obseruent; alij, quæ intra muros. Habent etiam circitores cum noctes sunt tenebris obscuræ, lapides; & alium atque alium extra muros iaciunt. sunt tamen qui hoc non laudent, quoties suspecti alij alijs sunt ciues. Circuitiōnes ad imos muros fieri debent,

circitoribus non ascendentibus, præter vigiles. Si exercitus postquam male pugnavit, afflictus est; aut si quia multos suorum desideravit, aut quia vulnera multa accepit, vel propter defectionem sociorum, aut propter alium aliquem casum, animis conciderit, atque ad humilitatem fuerit redactum, ac propterea in periculo res versetur, vicino hoste; omnia quidem observanda sunt, quæ de vigiliis & circuitionibus antea scripsimus: & circuitiones tali tempore sæpius repetendæ sunt: sed caue id agas de industria, ut aliquos inuenias è custodibus aut procustodibus, qui propter somnum, aut lassitudinem ex labore, negligentius officio fungantur. non enim expedit, sic misere iam affecto exercitui, animos magis adhuc frangere: quod quidem futurum sit verisimile, si turpis aliquid admisisse fuerit deprehensus. quin danda tibi potius opera est, ut res afflictis procures, curando corpori & viribus reficiendis necessarias: & ut circitores eiusmodi temporibus, quando ad vigiles accedunt è longioris interualli loco fiant manifesti, voce aliqua procul edita, ut princeps custodum si dormiat excitetur, & ad respondendum quod fuerit interrogatus sese comparet. Optimum vero fuerit talibus temporibus, vnumquemque ducum diligenter cum selectorum suorum manu circumire. quando autem contrario modo affectus est exercitus, impensiore studio & seueritate à vigilibus disciplina est exigenda. Dux verò nūquam hora eadem circuire debet: sed priuatim per se tempus sumere: ne milites multo ante notum habentes ducis aduentum, ea potissimum hora intente custodiant. Sunt & qui monita huiusmodi probent: Præfecto enim urbi præceptum datur à nonnullis; si propter merum aliquem aut morbum nolit ipse circuire, scire tamen velit is qui vigilum per singulas stationes officio non fungantur; hoc esse faciendum. Omnes qui in muro vigilias agunt de hoc prius oportet conuenisse, ut laternas cuncti habeant: & ut vna ex illis sit, ad quam principes vigilum omnes suas attollent: ea vero laterna è loco attollitor, vnde omnes qui super muris sunt vigiles ipsam sunt visuri. si nullus in oppido extet locus eiusmodi, exstruatur è nonnullis rebus moles quantæ maxime poterit altitudinis. inde illa vnica laterna attollitor: & ad hanc è singulis stationibus vigiliarum suas quisque attollunto. numerus deinde ineatur: ita scietur, vtrum omnes vigilum principes sustulerint; an vigilum numero aliquis defuerit. Solent cum in vrbe tum in castris tumultus & timores repentini, quæ noctu, quæ interdiu excitari, qui à nonnullis Pania, *sive Panica* dicuntur. est autem id nomen Peloponnesiorum proprium, maxime Arcadum. Eos igitur, qui huiusmodi tumultus sedare voluerint, iubent quidam ex compacto constituta cum oppidanis habere signa: quibus editis intelligent, Panicum esse terrorem. Sunt autem, exempli gratia: ignis signum aliquod de quo prius conuenerit, animaduertent in loco edi, qui omnibus in vrbe, quoad eius fieri poterit, est cōspiciuus. Optimum verò sit præmonitos esse omnes milites, ut ij apud quos pauoris initium fuerit exortum, quieti in loco se contineant; alij PÆANA inclament, aut terrorem esse Panicum quam vocem ut quisque audiuerit, ad proximum transmittet. in qua igitur parte Pæanis acclamatio non fuerit reddita, scire licet apud eos metum versari. at si quid Prætor metuendum esse intellexerit, tuba dare signum debet. esto autem

notum omnibus eo signo hostem designari. Die pugnae, cum accepta est clades, ut plurimum timor homines occupat; interdum quidem & de die; noctu vero vel maxime. hunc minorem aliquanto contingere necesse est, si omnibus militibus fuerit praeceptum, ut quoad eius fieri poterit, perpetem noctem *in stationibus* apud arma se teneant. fore enim ut aliquid ipsis accidat. fit igitur verisimile, ubi hoc milites cognouerint, non ex inopinato euenturum ipsis, si quid euenerit; neque ipsos subitis terroribus turbatum perditumque iri. Euphratas Lacedaemoniorum harmosta in Thracia, quum in eius exercitu frequentes timores nocturni exorirentur; quia sedare eos aliter non poterat, hoc mandatum dedit. quando aliquis nocturnus tumultus extiterit, ut illico milites ad arma in stragulis residerent; exurgeret statetue rectus nemo: si quis stantem rectum aliquem vidisset, imperauit omnibus, ut pro hoste haberent quicumque surrexisset. sic enim cogitabat Euphratas; propter metum, quem hoc praeceptum afferret, neminem eius obliturum. ad haec, ut serio istud esse mandatum intelligeretur, & ut terror iniiceretur, orto tumultu vulneratus est à melioribus & honestioribus aliquis; at non letaliter: à vilioribus vero nonnulli sic, ut mors etià sequeretur. quo facto paruere homines, & praeter metu desistere tumultuari, atque à cubilibus praetrepide exurgere. Etiam hoc modo Panicus terror est sedatus. Tumultus nocturnus castra occupauerat: praeco facta audientia pronuntiat, *SI QVIS NOMEN EIVS DETVLERIT, QUI EQVVM ADMISSVM PRIMVS FVERIT PERSECVTVS, PER QVEM TVRBATVS EST EXERCITVS.* Oportet autem si quid in exercitu simile noctu contigerit, per singulas vigilias cuique locho, *sive* cohorti, aut ordini, ~~centurionem unum~~ *aut electum* in cornibus apponi, qui si aliquem à somno aut alia de causa exorientem tumultum praesentiat, praesto confestim est futurus, & *militem* continebit, ac coërcebit. quod ad ceteram multitudinem; cuique cõtubernio vnus, ad custodiendum apponatur: ut si qua existat perturbatio, hi qui vanos metus esse cognoscent, tumultum apud se quisque eorum componat. Contra si in hostili exercitu velis ipse tumultum ciere: immitte in eorum castra vaccas armentales cum tintinnabulis, & iumenta quae prius vino potaueris. Die orto vigiles à stationibus non statim dimittendi, prius quam, inquisitione habita, extra muros omnia esse tuta ab hostibus significatum fuerit. tum demum recedunt vigiles à stationibus: non tamen omnes *simul*; sed per partes, ne custodibus stationes vnquam nudentur. Huic quoque rei, quando in metu ciuitas versatur, xxviii prouidendum: ut ceterae omnes portae sint clausae; vna dumtaxat aperta; quàm difficillime vrbs aditur; & vnde videri à spatio quam longissimo poterunt, qui appropinquauerint. in hac porta esto portula secreticia; ut corpora, dumtaxat hominum & quidam singula, per eam ingrediantur atque egrediantur. nam hoc pacto, (adsit modò custos prudens) minime faller aliquis; siue transfuga exeat, siue explorator introeat. totam portam iumentorum causa & plaustrorum aperiri, atque eorum quae vanum afferuntur, periculosum. Si quid frumenti, aut olei, aut vini si forte, similiúmve rerum, vel plaustris, vel multitudine baiulantium inferendum sit in urbem: ad proximas portas eae res conuehi debent, ac celeriter & facile, quoad eius

fieri poterit, intra muros recipi. Omnino verò cauendum, ne primo mane portæ inconsideranter aperiuntur; verum aliquanto serius. nemo item est emittendus, nisi prius exploratis locis circa urbem. Cauendum etiam, ne prope eas portas quæ aperiuntur, naues appellant sed aliquantò longius. nam apertis ambabus portis *maiore minoréque*, multæ iam antea molitiones clandestinæ sunt patratae, fraudibus atque occasionibus huiusmodi: vnum enim exemplum afferam; vnde multa quæ similiter gesta sunt, poterunt intelligi. Pytho Clazomenius, & qui in vrbe se illi adiunxerant, obseruata dici parte, qua maxima erat omnium quies, plaustris de industria præparatis, quæ dolia inuehebant, Clazomenas occupauit: plaustris in ea porta subsistentibus, è regione cuius milites mercenarij non procul oppido clam locati, quum alios ciuium fefellissent, alios anteuertissent, nonnulli etiam illorum intra mœnia inceptū adiuuissent, urbem ceperunt. Iphidiades Abydenus Parium ad Hellespontum occupare volens, cum alia ad cōscendendos noctu muros clam præparauit; tum etiam plaustra virgultis spinisque impleuit, & portis iam clausis, accedere ad muros iussit: tanquam ciuium Parianorum essent illa plaustra. quæ postquam portæ sese admouerūt, noctem ibi sub dio, quasi hostes metuerent, egerunt. iussi autē erant, qui plaustra agebant, tempore constituto illa succendere: quò portæ fores crementur: vt postquam ad restinguendum incendium Pariani accurrissent, Iphidiades ab alia parte urbem ingrederetur. Huiusmodi exempla visum mihi colligere, vt omni tempore caueatis, neque præ simplicitatē nimia temere quemquam suscipiatis. Nunc de vasis agemus & oneribus, siue instrumentis quæ res vehēdas capiunt; quibus in urbem illatis, quum intra ipsa occultum aliquid lateret, vrbs & arx aliquando sunt occupatæ. nā ab id genus fraudibus cauendū est, neque committendum, vt incogitantia circa illa peccetur. maxime vero ad portæ custodem ea cura certis temporibus pertinet, quando aliquid foris adueniens, intrare urbē est necesse. Exemplo erit res ita gesta. nam vrbs occupata fuit, quam nonnulli intus prodebant, per festi publici solemnitatem, isto pacto. Omnium primò, militibus mercede conductis, qui ob id ipsum prius in oppidum venerant, necnō ciuibus, qui armis carebant, & incepti participes erant futuri, thoraces linei, sagula, galeæ, scuta, item ocreæ, gladij, arcus, sagittæ; omnia hæc, inquam, intra urbem sunt allata, in capsis, composita instar onerum quibus dosuaria iumenta mercatorum onerantur, quasi vestes essent & merces alia. hæc quū vidissent publicani qui in portu stationem habent, ceu vestimenta essent, & nihil præterea, sigillo obliigarunt, donec mercatores qui inuexerant merces indicarent. & hæc quidem capse prope forum conueniente loco sunt repositæ. inter crates verò, & viminea opera, & telam semitextam illatæ sunt hastæ, & iacula inuoluta; positaque sunt omnia iis locis vbi nullam suspicionem erant allatura. iam in vasis aceris & lanæ, peltæ paruique clypei inerant, acere & lana occultati: alia item, quæ propter molis suæ modum commodius gestantur, sportis inerant, vua passa & ficubus plenis: in orcis frumenti, caricarum & oliuarum, erant pugiones. alij item in cucumeribus peponibus sunt illati, quum nudi intra cucumerum semina essent adacti. at doli architectum ipsum & ducem, qui extra urbem erat, in virgultorū

xxix.

onus abditum intulerunt. vbi nox aduenit, postquam omnes conuenissent, & singuli tempus aptum captassent, quo alij è ciuibus pleni vino erāt, alios publica solemnitas tenebat occupatos, agendi sumtum est principium. Primò igitur solutum est onus virgultorum: atque inde statim emergens dux præsto fuit. dein alij crates euoluere, ad sumendas hastas & iacula: alius vasa aceris & lanæ aperire: quidam sportas rescindere: nonnulli capsis apertis arma promere: alij orcas frangere: vt eo citius pugiones arriperent. atque hæc omnia, ad signum quod intra urbem datum fuerat, simul administrabantur, quum non magno spatio coniurati inuicem distarent; eratque adeo quod tunc fiebat, simile, vt cum acies ad pugnam instruitur. Postquam omnes arma sibi apta induerunt, pars coniuratorum ad turres occupandas abit, & portas quibus alios sperabant ingressuros: pars curiam & inimicorum suorum domos inuadunt: alij alia loca aggrediuntur. Quidam similia his incepta quum pararent & clypeis egerent, quoniam nulla ratio alia apparandi necessaria, & arma inferendi suppetebat, vimina & artifices simul, ita *vti diximus*, introduxerunt. hi palam quidem alia vasa texebant; noctu verò, arma, galeas, & clypeos, quibus ansas aptatut coriaceas aut ligneas. Sed neque nauigiorum, quæ nocte vel die appellant, siue illa sint magna, siue parua, cura atque inspectio debent negligi: quinimo intrare in illa custodes portus oportet: & vt Apostolei, (*ita rei maritimæ quosdam præfectos dicebant*,) merces quæ aduehuntur inquirant: memores, Sicyonios, hac obseruatione neglecta, detrimentum ingens accepisse. Prospiciendum etiam est armis illis, quæ vanalia inferuntur, & in ^{xxx} foro promercialia exponuntur: item illis quæ in cauponis & pantopoliis solent reperiri: quæ si fuerint vnum in locum collata, multa erunt. Videntum igitur ne volentibus statum ciuitatis sollicitare parata hæc sint. facilius enim sit nimix stultitiæ, peregre aduenientibus arma detrahere, quum interea in foro & in amplissimis eorum diuersoriis, multa extent congregata; necnon armaria clypeorum, & pugionum arcæ plenæ. Quamobrem quæcumque arma aut fuerint inuecta, aut alias collecta reperientur in urbe, ea neque proferri in forum; neque vsquam, alibi locorū nisi in Digma-te haberi noctu debent; omnia verò quæ contra hanc formam publice aliquis exposuerit, ea publico esse quaesita iudicari debent. Quod attinet ^{xxxv} ad literas occultas, varia quidem & multiplex ratio est illas mittendi: sed de quibusdam priuatim inter se conuenisse prius oportet eum qui misit, & eum qui accepit. quæ maxime fallere possunt rationes hæc sunt. Missa est epistola isto pacto. Liber, aut poetæ fabula, (cuiuscumque magnitudinis aut vetustatis codex esset) iniectus est in onera, aut alia vasa. in libro autem scripta fuit epistola, punctis notatis super literas *utiles*; putà, secundam aut tertiam. puncta autem illa literis imposita, minima esse debent, & quæ minime appareant, nisi ei ad quem epistola mittitur. vbi deinde liber ad eum peruenit, cui deferendus erat, epistola est ab eo descripta. cum punctas enim notis literas ordine collocans, è primo versu selectas, deinde secundo, atque ita è cæteris, quæ in epistola fuerant comprehensa cognouit. Quod si pauca literis significare aliquis voluerit; hoc etiam modo qui priori est affinis, vtetur. Epistolam longiorem de rebus nonnullis palam & apertè vbi

scripserit; idem in ista quoque epistola faciet, notas imponens literis; quicquid volueris significaturas. nota autem esto, quoad eius fieri poterit, parū manifesta, punctis quibusdam impositis, aut interductibus longiusculis. ita apud alios res suspicione omni carebit: ei verò ad quem mittitur, nota erit epistola. Mittatur homo nuntium aliquem ferens, aut etiam epistolam de rebus aliis manifestis. in profecturi vero tabellarij solum calceorum indatur epistola atque consuatur, ipso inscio. ut autem nihil scriptis noceant neque lutum neque aqua, scribatur in candido plumbo, quod malleo ad magnam tenuitatem fuerit ductum, ne literæ aquis deleantur. ubi tabellarius quò oportebat peruenerit, ipso noctu quiescente, soluat hospes futuras calceamentorum. postquam literas exemerit, legerit, alia clam scripserit, ipso adhuc dormiente, postremò insuerit, hominem dimittat; exaratis literis aliis quas dabit ei palam ferendas. hoc pacto nemo alius, ac ne tabellarius quidem ipse, consilij erit conscius. danda autem opera est, ut eiusmodi futurae fiant, quæ nullo pacto manifestæ sint futurae. Ephesum hoc modo literæ sunt allatae, & in urbem admissæ. Homo quidam est missus, habens epistolam in foliis scriptam: folia autem vlceri imposita, ad tibiam erant alligata. Possit etiam inferri scriptura, auribus mulierum appensa, in plumbeis chartis conuoluta, quæ pro inauribus erunt. Allata etiam est à proditore quodam epistola de prodicione, in castra hostium è regione caltramerantium, isto pacto. Equitum ad populandos inimicorum fines exeuntium, vni sub thoracis alis confuta est epistola; cui equiti mandatum fuerat, ut sicunde hostes apparerent, de equo suo caderet; idque sibi inuito accidisse simularet, ac capi se viuum operam daret. postquam ad castra foret ventum, daret epistolam cui oportebat. Alius equitem vrbe emittens, frenorum habenis epistolam insuit. Accidit vero & huiusmodi casus circa literas. Vrbs quædam obsidebatur. in hanc quum esset lator literarum ingressus, proditori quidem, cui eas afferebat, non tradidit. sed ad magistratum adiit, rei indicium deferens, atque ei dat literas. ille re cognita, epistolas quidem reddi eis iussit, cui afferebat: quas autem ab iis acciperet, ut eas, si vera essent quæ indicabat, ad se deferret. quod fuerat iussus index fecit. magistratus literis acceptis, auctores earum accersit; signa anulorum eis ostendit; fatentur illi sua esse signa. tum apertis literis, rem omnem patefacit. qui mihi videtur magna arte verū indagasse, quòd literas ab exteris missas à tabellario non acceperit. proditores enim & negare, & ab aliquo sibi insidias strui, dicere poterant. nunc responsa ad illas literas in potestate habens; fraudem ita arguit, ut proditores mutire contra nihil possent. Deferuntur etiam isto pacto. Vesicam magnitudine parem ampullæ, cuiuscumque illam magnitudinis eligere volueris pro copia rerum scribendarum, inflatam, dein firme ligatam, siccato. postea attramēto, cui plusculum glutini admixtum, scribe super ipsa quicquid volueris. ubi iam literæ siccae fuerint, flatum vesica exime; & compressam indito in ampullam. os autem vesicæ promineto vltra ampullæ operculum. secundum hæc, ubi vesicam, quæ ampullæ est indita, inflatam, ut quàm maxime poterit fieri distendatur, oleo impleueris; quod prominet illius extra ampullam circuncide, & eius ori apta sic, ut nullum eius vestigium appareat. hanc ampullam probe obtru-

obturatam feras in aperto licet. quippe oleum quod ei inest, pellucebit: neque aliud quicquam ei inesse apparebit. Factum antea hoc etiam est: quidam in tabella lignea quum scripsisset, ceram superilleuit, & ceræ alia inscripsit. deinde ut ventum est ad eum cui scribebatur; is cera deterfa, & lectis quæ scripta erant; postquam alia similiter scripsisset, hominem dimisit. Dicitur etiam quidam, in buxeam tabellam quum scripsisset atramento quàm optimo, scripturam suisse desiccari: tum autem albo illito, ne literæ apparerent, fecisse. postquam igitur ad eum ventum, cui epistola mittitur; is, tabellam in aquam immisit. ita quicquid fuerat scriptum in aqua apparebit. Scribi etiam queat in tabella pictoris quicquid volueris. deinde hac dealbata & siccata, Lucifer eques pingendus, aut quiduis aliud pro libidine; putà, vestimētum album, equus albus; aut si mauis alius coloris, nigro excepto. deinde alicui tabella est danda; qui in templo, quod primum fuerit extra urbem obuium, eam pro donario suspendat, ceu religione voti obligatus. Quādo autē legere quæ scripta sunt oportebit; ad ædem sacram accedendum, & per signū quod prius cōuenerit tabula agnita, & domum allata, in oleo ponere ipsam oportet. omnia igitur quæ scripta sunt fient manifesta. Declarabitur nunc à me ratio mittendi epistolas, illa quidem omnium occultissima; sed & operosissima. est autem hæc. In talo satis magno foramina quatuor & viginti facito: sena videlicet in quoque latere. Suntu autem tali foramina literæ *Græcorum*. tu vero memento in quo latere prima literarum Alpha fuerit locata, & illi proximæ. cum igitur sermonem aliquem volueris exprimere, fili traiectione per foramina id tibi faciendum. in traiectione autem fili, orsus ab eo tali latere vbi est Alpha *asque per id foramen traiecto filo*, proximè notatas literas transgressus; postquam ad latus illud perueneris, vbi est Iota, traijce rursum. proximas deinde literas iterum omitte, donec illuc veneris vbi est *Delta*; ibi filum traijce. præteri denuo proximè sequentes literas, vsque dum sit vêtum ad *Ypsilon*. eo loci filum ut prius traijce: atq; ita fac in cæteris literis huius sermonis, ΑΙ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΑΡΕΣΤΗΣ ΑΝ; *EXERCITVS FIDEM MUTARVNT*. scriptionis, inquam, loco, traiectione fili in cunctis literis vttere, quasi esset nomen vnum. Erit igitur quod mittetur, velut glomus quidam fili circa talum illum verò qui ista leget, literas per foramina designatas in pugillaribus aut tabellis describere oportebit. porrò exemptio contrario ordine fiet atque insertio. sed quod literæ inuerso ordine in pugillaribus describentur, id verò nihil refert: non enim propterea minus sermo cognoscetur. quanquam plus sane operis est in cognoscendis quæ scripta sunt, quàm in opere ipso conficiendo. Concinnius autem hoc fiet, si lignū vnus quasi spithamæ vel dodrantis, secūdam literarum numerum fuerit perforatum: deinde filum per foramina traijciatur. Quoties autem bis in idem foramen fuerit filum traijciendum, sicut litera eadem bis continenter scribitur: prius quàm posteriorem traiectionem facias, filum circa lignum circunducito. Fiet idem & hoc pacto. Tali aut ligni loco orbem ligneum laeuigato: deinde in eius ambitu literarum *xxiiii* elementa perforato. vitandæ autem suspitioni, alia quoque per medium orbem facito foramina: tum autem, per elementa continua serie ita disposita, filum

traice. si quando autem littera eadem bis occurrat scribenda, filo prius inserto in foramina medij circuli, iterum in literam eandem filum inferre. litteras appello foramen vnumquodque. Hoc quoque à nonnullis factum: ut in subtilissima charta, *sive alia ad scribendum materia*, longos versus literis subtilibus scriberent; ita ut epistola propter molis modum esset ad ferendū commodissima: deinde ea subiecta est tunicæ humero: & extrema tunica eandem in partē replicata. videtur igitur extra omnem suspicionem futura epistolæ latio, siue quis tunicam induat, siue ita ferat. Quod autem eius rei quæ subdole immittitur, difficilis cautio sit, testimonio probari potest. Nā qui Ilium colunt homines à tanto tempore in eo laborantes, & tanta diligentia ad hoc dispositi, nodum cauere possunt, quominus Locrides Ilium ingrediantur. qui tamen in eam rem studij tantum impendant, & tanta cautione vtantur. sed nimirum pauci ad fallendum attendentes fallunt; & ita multas in urbem Locridas inducunt. A vetustioribus verò etiam huiusmodi dolus est usurpatus. Quum Timoxenus Potidæam prodere Artabazo vellet, mutua inter ipsos conuentione facta, constituerunt loca, alter urbis, alter castrorum, quò si quid inuicem notū sibi facere optarent, sagittas mitterent, ipsi autem circa sagittæ crenas epistolā voluentes, ac pennas deinde addētes, designata loca petebant. sed accidit, ut fraus Timoxeni Potidæam prodentis palàm fieret. nam Artabazus quum in locum constitutū sagittas iaceret, à scopo aberrans virum Potidæatam in humero ferit. ad quem vulneratum turba vndique, ut fieri amat in bello, accurrit. hi statim sagittam acceptam ad duces attulerunt. atq; ita fraus patuit. Histixus significare aliquid Aristagoræ cupiēs, quum nulla ratione alia facere id posset: quippe custodibus vias obsidentibus; ut difficile esset ei qui literas ferret, latere: seruorum fidelissimo caput rasit, rasum stigmatibus inussit; deinde cum donec renascens capillus succreuisset detinuit. quod ut primū accidit, Miletum proficisci ipsum iubet. nullum aliud notis inusto dans mandatum, nisi hoc, ut postquam Ephesum ad Aristagoram peruenisset, iuberet eum caput sibi stigmatæ radere, atque illud inspicere. stigmata autem, quid esset opus facto declarabant. Scribi potest etiam hoc modo. Conuenire prius oportet, literarum vocalium loco, puncta posita iri: tot nempe puncta, quota est in ordine literarum vocalis notanda. Exemplum hoc esto:

Dionysius pulcher. D: : N: : S: : S P: : LCH: R

Heraclides venito. H: R: CL: D: S V: N: T: :

Item alia ratio; in locum vocalium, quiduis aliud substituat. Et literæ quidem istiusmodi in certum locum deferendæ sunt, ei notum ad quē diriguntur. ut hic, simulac tabellarius in urbē venerit, vendiderit, emetitur aliquid; eo ipso cognoscat literas sibi venisse; easque in eo qui conuenit loco esse. ita si fiat, neque is qui fert, cui ferat nouerit: neque eum qui accepit, accepisse, notum cuiquam fuerit. Multi in Epiro canibus in eam rem sic vtuntur. Canem vinctum abducunt: deinde eorum circa collum applicant, cui epistola est inscripta: mox noctu, siue interdium dimittunt; qui necessario ad eum locum abit, vnde est abductus: atque hoc Thessalonicensium est inuentum. Cæterum epistolæ de talibus rebus allatæ, statim sunt aperiendæ. Astyanacti tyranno Lampfaci missa epistola fuerat, indicium eius

coniurationis continens, per quam periit: idque propterea quod literas nō illico aperuit, neque iis contenta legit. quum igitur rem neglexisset, atque alia negotia huic præuertisset, epistolam digitis tenens interiit. Cadmea quoque Thebis eandem ob causam est capta. sed & Mitylenæ in Lesbo similia his acciderunt. Glus Persæ nauarchus ascenderat ad Regem: in cuius conspectum qui admittuntur, fas eis non est vllum commentarium in manibus habere. quum igitur de multis magnisque rebus memoriter esset ipsi agendum, dicendorum capita in ipsis intervallis quæ digitos manus separant, scripsit. De his & similibus portæ custos debet esse sollicitus; ne quid, siue armorum, siue literarum clam in urbem inferatur.

Quando autem hostis accessionem facit ad muros, siue machinis, siue ho-
minum corporibus, sic resistendum. Ac primò aduersus ea quæ supra muros
attolluntur, è turribus vel malis, aut simili modo alio; oportet sublimiores
machinas attollere, & funibus intendere; tegminibus munitas impenetra-
bilibus: suffitus quoque earum rerum adhibere, quæ fumi multum emittēt.
accendendus etiam est ignis maximus. Turres quoque lignæ ex aduerso
erigendæ, & aliæ moles altæ, è corbibus arena plenis, aut lapidibus, vel late-
ribus. Possint etiam tela repellere, crates ex arundinibus textæ quæ erectis,
quæ trāsuersariis. Ad hæc fuere, qui aduersus arietem, & id genus machinas
in mœnia irruentes, præparata munimina haberēt; saccos aceribus plenos,
pro muris appensos, vala item lana referta, & vtres inflatos è recente corio
boum, necnon alia id genus similiter impleta. Quando portam vel aliam
muri partem machina quatit; laqueo prominentem partem, siue rostrum,
oportet auertere, quò machina murum ferire nequeat. Præparandum etiam
est saxum plaustrale, quò dimissum in terebram incidat, eamque conte-
rat: atque id saxum è tignis proiectis est emittendum, cancri præhensione
suspensum. vt autem à terebra saxum non aberret, perpendiculum prius
demittendum; quod vbi rectâ in terebram incidet, saxum protinus est la-
xandum. Plurimum etiam iuuerit contra machinas mœnia perforantes,
hæc esse præparata. cognito ad quam partem murorum hostis machinam
sit admoturus, oportet te quoque arietem arieti contrarium cōparare: inte-
riore muri parte perfossa, vsque ad lateres partis exterioris, ne prius inimici
resciscant. vbi autem appropinquauerit tudentis machinæ rostrum; tū de-
mum intrinsecus ariete contrario tundendum; cuius quidem ictus ictu al-
terius est multo vehementior. Aduersus magnas machinas, super quibus
multi armati admoventur, & ex quibus tela mittuntur cum alia, tū catapultæ
& fundæ atque etiam in recta arundinacea sagittæ igniferæ: aduersus ista,
inquam, machinamenta curate oppidani debent, vt quæ accessionē ad mu-
ros ipsa sunt factura, cuniculos occultos fodiāt, quò machinarum rotæ im-
pressæ sidant cuniculósque subeant. Post ista, è saccis arena impletis, & lapidi-
bus, pro copia præfente, interior munitio erigenda; quæ supra machinam
hostium erigetur, & tela illorū reddet inutilia. simul, tegendi causa prætendi
vel desuper intendi nuda vela, cū alia tū nautica, debent; præsidio futura ad-
uersus tela, quæ intra urbē immittentur: nam & transgredientia muros tela
inhibebūt, & vt facilis eorū sit collectio præstabunt: quippe nullū eorū in
terram cadet: atque hoc idem faciendum, quacūque in parte urbis tela vltra

- muros delata lædunt vulneribusq; afficiunt ministeria, & eos qui per vias ingrediuntur. Sicubi autē testudo admota muro, suffodere, aut deicere partem eius aliquam potuerit, huic malo præparandū est hoc remedium. cōtra foramen quod hostis fodiendo fecerit, ingens excitandus est ignis. è regione autē deiecti muri fossa interior ducenda; ne inimici ingrediantur. simul faciendum, vt murum *interiorem* contra ruinam ædificando attollas, prius quàm murus suffossus cadat; si aliter conatum aduersariorum impedire nequeas.
- xxxiii. Testudinibus quas hostis admouerit, pix infundenda; stuppa item & sulphur iniiciendum; deinde virgultorum fascem inflammatum fune siue amento conicere in testudinem oportet. atque hæc & similia de muro protensa, machinis admouendis desuper immittuntur. Modus autem easdem comburendi hic erit. Præparentur ligna ad instar sagittarum, sed prælonga & maiora multo. ad cuiusque ligni extrema cum à superiore, tum ab inferiore parte separatim aptentur materiæ ad concipiendum ignē efficaces & validæ. esto autem teli huius figura, quali solent fulmina depingi. hoc igitur in machinam quæ admouetur conicere oportet; ita præparatum, vt illi infigatur, & vt telo semel infixio ignis inhzreat duretque. Quod si in vrbe aut muro turres aliquæ fuerint lignæ, prouisa his debēt esse præsidia, quò ne cremari ab hostibus queant. *id præstabunt cum alia*, tum coria cruda, præsertim si plura iuncta opponantur. Si portis fuerit ignis iniectus, ligna sunt aggerenda; & ignis maximus excitandus, donec fossa interior ducta fuerit. ad hoc quæ erunt necessaria, ex copia præsentē, *suppeditandum*;
- xxxiv. sin minus, ruinā proximorum ædificiorum *saluti consulendum*. Si hostes ad munitiones tuas incendendas, apparatus concipiendo igni efficaces & validos admouerint; incendium aceto restinguendū. non enim facile erit, ignem accendere. magis tamen iuuerit, si prius ligna aceto linantur. nam à materia aceto illita ignis abstinet. Eos autem qui è locis summè editis ignē restingunt, munimen aliquod faciei oppositum habere conuenit; vt ab inuadente flamma minus sentiant incommodi.
- xxxv. Ignem autem validum, & qui nulla arte restinguatur, ita parabis. picem, sulphur, stuppam, mānam, thus, *siue, mannam thuris*, tædæ ramenta accende, & aduersus hostem admo-
- xxxvi. ue, si quid illius succendi volueris. Quando scalæ applicantur, sic resistendum. Si scalæ admotæ summa superent mœnia, postquam is qui scandit ad summum scalarum peruenit, tunc aut hominem aut ipsas scalas lignea furca repellere oportet: si quidem alia ratione facere id nequeas, quòd ex inferiore loco sagittis petaris. Si scalæ iam *firmiter muris sunt aptatæ*, ipsæ quidem repelli non possunt, sed quicumque scandendo ad summa peruenierint sunt detrahendi. Si hæc vix posse fieri videantur, ex asseribus tabulatum instar forium conficiendum; deinde vbi scalæ admouebuntur, ipsis quæ applicantur scalis fores illæ obijciendæ, atque adeo supponendæ sunt. quando igitur scalæ ad fores accesserint, subductis foribus & ope vertibularum antè subiectarum, retroactis, cadere ipsas necessum est: itaque è regione illius loci applicari non poterunt.
- xxxvii. Eos qui cauant cuniculos ita impedire oportet. Si videatur hostis cuniculos suffodere, fossa altissima extra muros percutienda; vt ad fossam cuniculus perueniat, & fossores oculis subiiciantur. debes etiam, si suppeditet copia, modicæ altitudinis murum in

fossa, firmissimum è saxis maximis struere: si ad structuram muri saxa non suppetât, congeriem lignorum & quisquiliarum eò comportando. si cuniculus ad fossam fuerit perductus, ligna & quisquiliarum congeriem succède: atque alia omnia contegens effice vt fumus cuniculum ingrediat, & cunicularios vexet. potest enim fieri, vt multos eorum fumus exstinguat. Fuerunt etiam, qui vespis atque apibus in cuniculum immisiss, magno ibi hostes incommodo affecerunt. Præterea oportet, vt quo in loco cuniculum hostis fodiet, ipse quoque cōtrarium cuniculum fodias; intra quem inimicis resistens, quicquid ex aduerso pugnabit, combures. Narratur vetus historia huiusmodi. Amasis olim Barcæos obsidēs, cuniculos fodere incepit. illi cognita Amasidis molitione, vehementer angi & magna sollicitudine affici, ne forte hostis, prius quàm deprehenderetur, voti compos fieret. de his apud se cogitans faber quidam ærarius, rationem hanc inuenit. clypei ærumentum circumferens, & supra murum ponens, aures ei parti admouebat. & alia quidem, ad quæ æs applicuerat, muta erāt; qua vero regione cuniculus suffodiebatur, ibi sonus edebatur. Barcæi igitur, fossa è regione cauata, multos è fodientibus occiderunt. quare nunc quoque *viri militares* eo inuento vtuntur, vt locum deprehendant, vbi cuniculus suffoditur. Et machinationibus quidem aduersariorum qua ratione sit resistendum, hætenus est expositum. at cuniculos agere si qui volent, validissimum aduersus hostem sepimentum hoc fuerit. Duūm plaustrorum temones in vnum colligabis, vtrumque in partem alteram plaustri sui porrigens; ita vt sublimes attollantur, eodem vergentes. tum autem varia ligna & texta viminea & quæcumque alia sepimentis faciendis apta, desuper iniecta inter se vincies. luto etiam interdum inunges, verū hoc fit rarissime. hanc igitur structurā ope rotarum, & adducere quocumque volueris, & reducere poteris. atque sub hoc munimento latebunt qui cuniculos agent. Quando autem ho-

xxxviii.

qui coniecta saxa sint collecturi. quo etiam pacto, postquam saxa fuerint collecta, eos viros conscendere mœnia oportet; cophinis iterum per funes demissis; aut scalis in eam rem utendum, è funibus confectis: quâs quidem scalas haberi à collectoribus binas conuenit; ut si nonnulli eorum aliquid offenderint, protinus ascendant. nam portæ quidem noctu aperiendæ non sunt: sed scalis huiusmodi utendum, si usus postulauerit. xxxix Præterea obsessos dolis hoc genus utri par est. In porta, & quidem in parte interiore, fossa percutienda, transitu hinc atque hinc relicto. exeant deinde milites pauci, qui velitatione facta hostem alliciant; ut unâ cum ipsis fugientibus in urbem irrumpat. igitur oppidanis, qui intra muros fugâ se recipient, per vias hinc inde ad trahendum relictas ingrediendum erit. at hostes, qui neque antea quicquam de fossa cognouerint, neque præsentem videbunt; quippe superpositis rebus quibusdam occultatam, irruitorios, atque intra urbem perituros, suadet ratio. illo vero tempore, per oppidi vias & pro fossa, armatorum partem stare dispositam est necesse. Si plures hostes se inferant, & volueris eos in potestate habere, portam *catractam* de proiectura suspensam, quæ mediæ portæ desuper incumbit, præparabis, è lignis crassissimis compactam, atque eadem ferrata esto. quoties igitur irruentes hostes libitum erit excipere, portam hanc rectâ deiecit: hæc enim & ingressis exeundi facultatem eripiet; & ne plures possint introire impediet. quum præsertim, qui stant super muros, portis appropinquantem hostem telis petant. Semper autem oppidanos & qui ab illis stant præmonitos esse oportet; si per vim denuo inimici irruperint, in qua parte urbis congregari omnes debeant: ut etiam loci discrimine amici à cæteris dignoscantur. alioquin difficile, ut misti è pluribus gentibus homines, qui cum armis & tumultu irruperint, sese inuicem agnoscant. Non desuere, qui plane iam audacter se inferenti hosti & propius muros succedenti siue noctu siue interdiu, laqueos præpararet, per diem quidem occultos, per noctem verò non occultos: quò inimicos velitationibus quum pertraxissent, irretitos laqueis trahant. is laqueus è fune validissimo confici debet: pars autem illa quæ trahet, catena esto duum cubitorum, ne abscindi queat. reliqua pars, quam apprehendunt qui hostem trahunt, è fune erit. omnino enim captus hostis aut præualidis funibus, aut tollenonibus intra urbem suspensus trahitur. si hostes vincula rescare conentur, rursus obsessi tollenonibus vrantur, & *impedituros ne præcidantur* demittunt. catenæ enim ad talia, operosa res, ægre tractabilis; & simul inutilis. xl Si urbs magna fuerit, neque suffecerit numerus inclusorum ad illam in orbem cingendam; volueris tamen oppidum ea quæ adest hominum copia defendere; oportet in illis locis quâ facilior patet aditus, moles quasdam altas exstruere, ex iis rebus quæ ad manum aderunt; ut si qui hostium vel vi, vel clam conscenderint, consilij inopes desilire è locis sublimibus nequeant: sed præcluso descensu nullâ prorsus *viam destinata perficiendi inueniant*. porro ad latera molium exstructarum, disponuntur utrinque præsidia, pro copia hominum quæ suppetet; ut si qui ex alto desilierint, eos occidant. Dionysius, urbis cuiusdam potitus, quum oppidani partim mortui essent, partim aufugissent; retinere eam in potestate volebat. quoniam autem maior ea erat quàm ut à paucis custodiri

posset; curatores quosdam è suis cum paucis è ciuibus qui reperiri potuerunt, oppido præficit. vt quisque autem ciuis plurimum in ciuitate potuerat, huius seruis filias, vxorem, sorores, nuptum dedit. rebatur enim Dionysius, hoc pacto se consecuturum, vt heris hostes infestissimi euaderent, sibi amicissimi. Sinopenſes cum Datama bellum gerētes, vbi iam in periculum res erat adducta, viris deficientibus, mulieres quarum erant ad hoc ince-
ptum accommodatissima corpora, concinnarunt, & ad instar virorū quam maximè fieri poterat armarunt. armorum, siue clypeorum loco & galearum, cados & similia his vasa ex ære iis dederunt. deinde mulieres, per illas maxime partes murorum circumduxerunt, vnde illas hostes erant conspecturi cæterū tela iacere eas non sinebant; mulier enim iaciens, vel è longinquo spatio sese prodit. atque hæc cum facerent Sinopenſes, ne per transfugas res emanaret, diligenter cauebant. Si volueris plures in muro circuitores apparere, binos in circuitione procedere oportet; ita dispositos, vt vnus ordinis milites super humero sinistro hastas gerant; alter super dextro. ita videbuntur esse quatuor. Si terni circumeant, primus super dextro humero hastam habeto, alter super sinistro: eadem ratio in cæteris seruanda. hoc pacto vnus vir speciem duorum præbebit. De alimentis, frumento, & cæteris, quibus ad tolerandam obsidionem est opus; item quomodo aquæ ad potum aptæ reddi queant, in libro De apparatus est expositum. Atque his ita declaratis, de classis dispositione dicere aggrediar.

F I N I S.

Εν τῇ πόλει ὁ Εὐκλείδης καὶ ἄλλοι.

